Vorwort.

Das vorliegende Buch ist, wie dies schon der Titel besagt, zunächst für die Bedürfnisse der Schule bestimmt. Damit sind auch schon die Grundsätze angedeutet, welche bei der Ausarbeitung desselben befolgt wurden. Was erstlich den deutschen Wörtervorrath anbetrifft, der in diesem Buche Aufnahme fand, so ergibt sich von selbst, dass der Verfasser sich hierbei bloss auf das Wichtigere und in der Schriftsprache allgemein Uebliche beschränken musste. Es ist daher alles, was mehr mundartlich oder ganz vereinzelt ist, übergangen worden; auch sind von den zahllosen Ableitungen und Zusammensetzungen nur diejenigen berücksichtigt worden, welche häufiger vorkommen oder für welche ein entsprechendes griechisches Wort aufzufinden war. Wörter, welche bloss dem Vorstellungskreise des modernen Lebens angehören, blieben in der Regel ausgeschlossen und wurden meistens nur dann aufgenommen, wenn sie in gewissen der alltäglichen Sprache angehörigen mehr übertragenen Wendungen erscheinen. Eine zweite Anforderung, die man mit Recht an ein deutsch-griechisches Schulwörterbuch stellt, ist diese, dass darin vor Allem die gute attische Prosa berücksichtigt werde. Demgemäss hat der Verfasser bloss diejenigen Wörter, welche dem mustergültigen Atticismus angehören, einfach ohne weitere Bezeichnung aufgeführt; dagegen diejenigen Wörter, die sich nur in den späteren Sprachkreisen oder in der ionischen Prosa nachweisen lassen, durch ein beigesetztes *sp.* oder *ion.* (auch *unatt.*) als solche bezeichnet. Eine Ausnahme von dieser Regel fand nur bei den Wörtern statt, die der wissenschaftlichen Terminologie, z. B. der Medicin oder Botanik angehören, wo aus sehr begreiflichen Gründen eine solche nähere Bezeichnung in der Regel hinwegfiel. Diejenigen Wörter, die sich in der attischen Prosa nur vereinzelt finden, sind durch ein beigefügtes „selten" oder „mehr poetisch" als solche gekennzeichnet. Wörter endlich, die nur dem poetischen Sprachkreise angehören, sind in der Regel nicht aufgenommen worden; nur dann, wenn kein anderes Wort zu Gebote stand oder es wünschenswerth erschien ein dichterisches Wort zum Zwecke einer Anspielung an dichterische Stellen zu berücksichtigen, sind auch solche mit der Bezeichnung „poetisch" und bisweilen unter Angabe der betreffenden Dichterstelle aufgeführt worden. Eine dritte Anforderung an ein solches Schulwörterbuch geht dahin, dass der Unterschied sinnverwandter Wörter in möglichster Kürze verdeutlicht werde. Wo daher mehrere Wörter als Uebersetzungen eines deutschen Wortes angeführt sind, die verschiedene Arten oder Abstufungen eines und desselben Begriffes ausdrücken, so hat der Verfasser dieselben entweder durch deutsche Umschrei-

bungen verdeutlicht oder bisweilen auch dem betreffenden Worte mit dem Zeichen *opp.* das ihm gerade entgegengesetzte Wort beigefügt, wodurch ein richtiges Verständniss leicht ermöglicht wird. Uebrigens war der Verfasser möglichst bemüht dem deutschen Worte vor allem das ihm am meisten entsprechende griechische Wort gegenüberzustellen und bei der Anführung mehrerer gleichbedeutender Wörter neben einander dieselben so anzuordnen, dass diejenigen, welche sich durch ihre Bedeutung und ihren Gebrauch besonders empfehlen, immer an die erste Stelle gesetzt wurden.

Was die Eigennamen anbetrifft, so sind nur einige wenige berücksichtigt worden, z. B. wichtigere geographische Namen, wo die gegenwärtig übliche Bezeichnung von der bei den Griechen gebräuchlichen abweicht, oder mythologische Namen, an welche sich Redensarten knüpfen. Alles andere ist dem griechisch-deutschen Wörterbuche oder auch einem ganz besonders für Eigennamen bestimmten Werke zu überlassen.

Bei der Ausarbeitung des Buches hat der Verfasser natürlich die Arbeiten aller seiner Vorgänger auf diesem Gebiete gewissenhaft benutzt. Jedoch hat er keine Angabe ohne sorgfältige Prüfung hingenommen, was um so nothwendiger war, als in die jetzt gangbaren Wörterbücher sich häufig Wörter, Wortformen und Redensarten eingeschlichen haben, die sich überhaupt in der griechischen Sprache nicht nachweisen lassen. Uebrigens wird, wie der Verfasser bestimmt erwartet, jeder Beurtheiler des Buches anerkennen, dass in den einzelnen Artikeln eine grosse Zahl von Wörtern oder Redensarten und zwar von sehr wichtigen aufgeführt sind, die noch in allen bisherigen Wörterbüchern fehlen. Der Verfasser hatte sich schon bei der Ausarbeitung seines griechisch-deutschen Schulwörterbuches, das zuerst im Jahre 1859 zu Wien erschien, reiche Sammlungen für das vorliegende Werk angelegt und hat dann später, um dieselben zu ergänzen, eine Reihe von griechischen Schriftstellern aus den verschiedenen Gebieten der Literatur durchgelesen und excerpiert. Bei dieser Gelegenheit kann er auch nicht umhin, seinem Freunde und früheren Schüler, Herrn Alois Goldbacher, gegenwärtig Professor am Gymnasium in Troppau, der ihm eine Reihe werthvoller Beiträge geliefert hat, seinen aufrichtigen Dank auszusprechen.

Was die Sorge für die Correctheit des Druckes anbetrifft, so sind von jedem Bogen vier Correcturen und zwar zwei in Leipzig, zwei von dem Verfasser selbst gelesen worden. Demgemäss darf der Verfasser wol hoffen, dass die Zahl der Druckfehler nur eine sehr geringe sein wird. Einiges dieser Art, was er bei gelegentlicher Durchsicht der Aushängebogen bemerkt hat, ist nebst einigen Nachträgen am Ende des Buches verzeichnet.

Nach allem diesem darf der Verfasser wol die Hoffnung aussprechen, das vorliegende Buch werde, wenn es auch, wie alle Wörterbücher, im Einzelnen manche Mängel an sich tragen mag, doch als ein brauchbares Schulbuch und gleichberechtigt mit den besten Leistungen auf diesem Gebiete anerkannt werden.

Gräz im Juni 1866.

Dr. Karl Schenkl.

Verzeichniss der Abkürzungen.

A. = Activum.
abg. = abgeleitet.
abh. = abhängig.
abs. = absolut, absolutus.
acc. = accusativus.
act. = activisch.
adj. = adjectivum.
adv. = adverbium.
ä. = ähnliches.
aor. (selten *ao.*) = aoristus.
aor. M. = aoristus medii.
aor. P. = aoristus passivi.
Arist. = Aristoteles.
Aristoph. = Aristophanes.
att. = attisch.
Bdtg. = Bedeutung.
bes. = besonders und besonderes.
Bes., im Bes. = im Besonderen.
betr. = betreffend.
Bez. = Beziehung.
bildl. = bildlich.
bisw. = bisweilen.
Com. = Comiker.
comp. = comparativus.
Compos. = Compositum, Composita u. s. w.
conj. = conjunctivus.
conjunct. = conjunctio.
Constr. = Construction.
correl. = correlativum.
d. = der, die, das u. s. w.
dah. = daher.
dat. = dativus.
dh. = daher.
d. h. = das heisst.
d. i. = das ist.
dem. = deminutivum.
demonstr. = demonstrativum.
Demosth. = Demosthenes.
dep. = deponens.
dgl. = dergleichen.
DM. = deponens medium.
DP. = deponens passivum.
e. = einer, eine, eines u. s. w.
eig. = eigentlich.
encl. = enklitisch.
entspr. = entsprechend u. s. w.
ep. = episch.
erg. = ergänze.
etw. = etwas.
f. = folgende.
F. = Form.
fem. = femininum.
folg. = folgend, folgende u. s. w.
FF. = Formen.
FM. = futurum medii.
gebr. = gebräuchlich.
gen. = genitivus.
gew. = gewöhnlich.
Gramm. = Grammatiker.
Griech., im Griech. = im Griechischen.
Hdt. = Herodot.
histor. = historisch.
Hom. = Homer.
Il. = Ilias.
imp. = imperativus.
imperf. = imperfectum.
ind. = indicativus.
indecl. = indeclinabel.
indir. = indirekt.
inf. = infinitivus.
intr. = intransitiv.
ion. = ionisch.
Jmd. = Jemand u. s. w.
K. S. = Kirchenschriftsteller.
körperl. = körperlich.
kom. = komisch.
Lex. = griechisch-deutsches Lexikon.
math. = mathematisch.
milit. = militärisch.
m. = mit.
M. = Medium.
masc. = masculinum.

Metr. = Metrici.
moral. = moralisch.
n. p. = nomen proprium.
Neugr. = Neugriechen, neugriechisch.
neutr. = neutrum.
Neutr. = Neutra.
nom. = nominativus.
N. T. = Neues Testament.
od. = oder.
Od. = Odyssee.
ö. = öfters.
opp. = opponitur, oppositum est.
opt. = optativus.
orat. obl. = oratio obliqua.
part. = participium.
Participialconstr. = Participialconstruction.
pass. = passivum, passivisch.
perf. = perfectum.
pers. oder persönl. = persönlich.
Pers. = Person, Personen.
philos. = philosophisch.
phys. = physisch.
pf. = perfectum.
pl. = pluralis.
poet. = poetisch.
praep. = praepositio.
praes. = praesens.
pron. oder *pronom.* = pronomen.
s. = siehe.
sachl. = sachlich.
sämmtl. = sämmtlich.
sc. = scilicet.
selt. = selten.
simpl. = simplex oder simplicia.
sing. = singularis.
sow. = sowol.
sp. = später.
Sp. = Spätere.
st. = statt.
subst. = substantivum.
sup. = superlativus.
temp. (*Temp.*) = tempus.
tempp. (*Tempp.*) = tempora.
t. t. = terminus technicus.
tr. = transitiv.
u. = und.
u. a. = und anderes, andere.
u. ä. = und ähnliches, ähnliche.
u. dgl. m. = und dergleichen mehr.
übh. = überhaupt.
übtr. = übertragen.
umschr. = umschrieben.
Umschr. = Umschreibung.
unatt. = unattisch.
ungebr. = ungebräuchlich.
ungew. = ungewöhnlich.
u. ö. = und öfters.
urspr. = ursprünglich.
u. s. w. = und so weiter.
verb. = verbunden, verbinde.
verb. = Verbum, Verba.
v. = von.
Verbaladj. = Verbaladjectiv.
verst. = verstärkt.
verw. = verwandt.
vgl. = vergleiche.
vhg. = vorhergehend.
voc. = vocativus.
W. = Wort.
w. s. = wo siehe.
WW. = Wörter.
z. = zu.
z. B. = zum Beispiel.
zsgz. = zusammengezogen.
zsgstzt. = zusammengesetzt u. s. w.
Zshg. = Zusammenhang.
Zsstzg. = Zusammensetzung.
zw. = zwar.

Wenn in einem Verbum compositum die Präposition mit Klammern eingeschlossen ist, so wird damit angedeutet, dass neben dem Compositum auch das Simplex gebraucht werden kann, z. B. aufwenden (*κατα*)*δαπανᾶν* d. i. *καταδαπανᾶν* u. *δαπανᾶν*.

Endlich ist noch zu bemerken, dass, wenn bei einem Verbum über die Rection desselben nichts näheres angegeben wird, die Construction mit dem Accusativ anzunehmen ist.

A

A α (*Α*), τὸ ἄλφα indecl.

Aal ἡ ἔγχελυς, *pl.* ἐγχέλεις, εων. — vom Aale ἐγχέλειος 2. — kleiner A. τὸ ἐγχελύδιον.

Aalfang 1) als Handlung: ἡ τῶν ἐγχέλεων θήρα. — 2) als Ort: τὸ χωρίον, καθ' ὃ τὰς ἐγχέλεις θηρῶνται.

Aalfleisch τὰ ἐγχέλεια.

Aalhaut τὸ ἐγχέλειον δέρμα.

Aalraupe ἡ μύραινα.

Aar ὁ ἀετός.

Aas 1) todter Körper eines Thieres: τὸ σῶμα, od. näher bestimmt σῶμα μυδῶν (σηπόμενον) καὶ ἐρριμμένον. — Fleisch v. e. Aase τὰ κενέβρεια. — 2) als Nahrung für Thiere: ἡ βορά.

Aasfliege ἡ στρατιῶτις μυῖα.

Aasgeruch ἡ ἀπὸ σωμάτων σηπομένων δυσωδία.

Aasgrube τὰ κενέβρεια.

ab 1) *adv.* *a*) = hinab, z. B. Berg ab κάτω od. κατὰ τοῦ ὄρους, Strom ab κατὰ τὸν ποταμόν. — Berg auf u. ab ἄνω καὶ κάτω τοῦ ὄρους. — auf- u. abgehen περιπατεῖν. — auf u. (od.) ab = ungefähr πλέον ἔλαττον. *b*) hinweg, z. B. Seit ab παρὰ τὴν πλευράν; rechts ab παρὰ τὴν δεξιάν; ab- u. zugehen bei E. θαμίζειν ἐπί τινα (τινί), φοιτᾶν (προσφοιτᾶν) πρός od. παρά τινα; ab u. zu = dann u. wann ἔστιν ὅτε, ἐνίοτε. *c*) gew. in Zusammenstzgen, wobei d. zweite Bdtg. d. herrschende ist, ἀπό, παρά, ἐκ, κατά, μετά. — 2) *praep.* veraltet u. dialektisch = von, von … herab, z. B. ab dem Baume = v. d. B. (herab).

abackern ἀποτέμνειν od. ἀφαιρεῖν τῷ ἀρότρῳ (τι γῆς). — übtr. ἐξαιρεῖσθαί τί τινος.

abächzen ἐκκάμνειν ὀλοφυρόμενον od. ὑπ' ὀλοφυρμῶν.

abändern, s. ändern.

Abänderung, s. Aenderung.

abängstigen 1) *a*) Einen: περίφοβον od. περιδεῆ τιθέναι τινά, εἰς φόβον καὶ ἀγωνίαν καθιστάναι τινά, ἄγχειν τινά. *b*) etw. Einem = gewaltsam abnöthigen: βίᾳ (πολλῶν φόβων προσαγομένων) ἀφαιρεῖσθαί τινά τι. — 2) sich abängstigen: ἀγωνιᾶν περί τινος od. ἐπί τινι, ἀδημονεῖν τὴν ψυχήν, περίφοβον od. περιδεῆ εἶναι, ἐκθνήσκειν φόβῳ.

abärgern sich κατατρίβεσθαι (*P.*) ἀχθόμενον od. ἀγανακτοῦντα.

abäsen s. abweiden.

abästen περιαιρεῖν κλάδους τοῦ δένδρου (ἀποκλαδεύειν sp.).

abarbeiten 1) durch Arbeit wegschaffen: πονοῦντα ἀφαιρεῖν. — 2) e. Schuld mit seiner Arbeit bezahlen: τῇ ἐργασίᾳ ἀποτίνειν. — 3) durch Arbeit abnützen: κατα-, ἐκ-τρίβειν; durch A. ermüden, entkräften: καταπονεῖν; sich a. καταπονεῖσθαι *P.*, ἀποκάμνειν πονοῦντα od. ἀπαγορεύειν ὑπὸ πόνων.

Abart, z. B. e. A. v. Pferden ἵπποι ἐξηλλαγμένοι τῆς ἀρχαίας φύσεως, der Söhne A. υἱοὶ ἐξεστῶτες τῆς τῶν πατέρων ἀρετῆς; = erblich gewordene Spielart: εἶδος ἐξηλλαγμένον.

abarten ἐκπίπτειν εἰς ἀλλότριον εἶδος, ἐξίστασθαι od. ἐξαλλάττεσθαι (*P.*) τοῦ γένους (εἴδους), τῆς φύσεως.

abbalgen ἀποδέρειν.

abbefehlen κελεύειν, προστάττειν (auch φράζειν, λέγειν) μή m. entspr. *infin.*, z. B. Arbeiter μὴ παραγενέσθαι ἐργάτας, e. Jagd μὴ ποιεῖσθαι θήραν.

abbeissen ἀποδάκνειν, ἀποτρώγειν; trivial auch ἀπεσθίειν.

abbeizen, s. wegbeizen.

abbekommen ἀπολαύειν τί τινος, φλαῦρόν τι.

abberufen, s. abrufen.

abbestellen, s. abbefehlen.

abbetteln ἐξαιτεῖσθαί τί τινος.

abbeugen, s. abbiegen.

abbezahlen ἀπο-, ἐκ-τίνειν.

abbiegen 1) *tr.* μετα-, παρα-κλίνειν. — 2) *intr.* ἀποκλίνειν, ἐκτρέπεσθαι, παρεκτρέπεσθαι.

Abbild ἡ εἰκών, όνος, τὸ ἀπείκασμα, ὁ τύπος, τὸ ἀποτύπωμα, ἐκτύπωμα, μίμημα, ἀφομοίωμα, εἴδωλον. — vgl. Ebenbild.

abbilden 1) eig. εἰκάζειν, ἀπ-, ἐξ-εικάζειν, ἀφομοιοῦν, μιμεῖσθαι; spec. in Wachs, Thon, Gyps: πλάττειν, ἀποτυποῦσθαι, in erhabener Arbeit ἐκτυποῦν u. *M.* — vgl. abmalen. — 2) uneig. εἰκάζειν, ἀπεικάζειν.

Abbildung 1) als Handlung: ἡ εἰκασία, ἀπεικασία, μίμησις; spec. ἡ πλάσις, ἀποτύπωσις. — 2) als Sache = Abbild w. s.

abbinden 1) losbinden: λύειν, ἀπολύειν. — 2) unterbinden: ἀποβροχίζειν, ἀπολινοῦν.

Abbitte ἡ παραίτησις; A. thun s. d. f. W.

abbitten παραιτεῖσθαι, συγγνώμην αἰτεῖσθαί τινος od. ὑπέρ τινος.

abblättern ἀποφυλλίζειν, περιαιρεῖν τὰ φύλλα (κλαδεύειν sp.); d. Weinstock οἰναρίζειν.

abblasen 1) wegblasen: ἀποφυσᾶν. — 2) e. Stück od. Lied a.: μέλος αὐλεῖν, σαλπίζειν. — 3) zum Rückzug blasen: τὸ ἀνακλητικὸν (τῷ κέρᾳ, τῇ σάλπιγγι) σημαίνειν.

abblassen, s. verblassen.

abblatten, s. abblättern.

abbleichen, s. verbleichen.

abblühen, s. verblühen.

abborgen δανείζεσθαί τι παρά τινος.

abbraten ἐξοπτᾶν.

abbrechen 1) *tr.* *a*) wegbrechen: ἀπορρηγνύναι, ἀποσπᾶν (abreissen), ἀποκρούειν (abschlagen); ἀποκλᾶν, περικλᾶν (bes. Zweige), ἀποκαυλίζειν

(e. Stengel); δρέπειν u. gew. *M.* (Früchte). *b*) einreissen, niederreissen: καθαιρεῖν, κατασκάπτειν, καταβάλλειν; e. Brücke λύειν (καταλύειν, ἀποκόπτειν) γέφυραν; vgl. Lager, Zelt. *c*) unterbrechen, e. Rede od. e. Gespräch: (μεταξὺ) τὸν λόγον καταλείπειν, παύεσθαι μεταξὺ λέγοντα, auch διαλύειν συνουσίαν; e. Erzählung ἐφιστάναι διήγησιν. *d*) entziehen: ὑφαιρεῖν od. ἀφαιρεῖν τινός τι, παραιρεῖσθαί τινός τι. — 2) *intr.* *a*) eig. ἀπορρήγνυσθαι, ἀπο- u. περι-κλᾶσθαι *P.* *b*) in d. Rede: παύεσθαι μεταξὺ λέγοντα, ἀποσιωπᾶν; wo ich in d. Rede abbrach ἔνθεν (λέγων) ἀπέλιπον.

Abbrechung (in d. Rede) ἡ ἀποσιώπησις.

abbrennen 1) *tr.* ἀπο-, κατα-καίειν. — 2) v. Sachen durch d. *P.*; v. Menschen τῶν ὑπαρχόντων ἀποστερεῖσθαι (*P.*) διὰ πυρός (πυρκαϊᾶς); abgebrannt im übtr. Sinne ἐνδεὴς ἁπάντων.

abbringen 1) eig. losbringen: λύειν, ἀπολύειν. — 2) übtr. *a*) abwendig machen: ἀπάγειν, ἀποτρέπειν τινά τινος, ebenso ἀφιστάναι, ἀπο- u. κατα-παύειν τινά τινος; μεταπείθειν τινά; v. d. rechten Richtung παράγειν τινά, ἀποπλανᾶν τινά τινος od. ἀπό τινος. *b*) abschaffen: (κατ' ὀλίγον) λύειν, καταλύειν.

Abbringung ἡ ἀποτροπή. [durch d. *P.*

abbröckeln 1) *tr.* ἀποψῆν, ἀποθραύειν. 2) *intr.*

Abbruch 1) eig. ἡ καθαίρεσις, κατασκαφή (e. Gebäudes); ἡ λύσις, διάλυσις (e. Brücke); ἡ ἀναίρεσις (e. Zeltes); τὸ μεταστρατοπεδεύεσθαι (e. Lagers). — 2) übtr. ἡ μείωσις, ἐλάττωσις, τὸ ἐλάττωμα, auch ἡ βλάβη, ζημία; A. thun ἐλαττοῦν, ἔλαττον ποιεῖν τι, auch βλάπτειν, ζημιοῦν τι, ζημίαν ποιεῖν τινι; Einem an Etw. ὑφαιρεῖν τινός τι, an seiner Ehre διαβάλλειν τινά, διαβολὴν παρέχειν κατά τινος (v. Sachen); A. leiden ἔλαττον ἔχειν, βλάπτεσθαι *P.*, an d. Ehre διαβάλλεσθαι *P.*, an seinem guten Rufe τῆς εὐκλείας ἀποθραύεσθαι *P.*

abbrühen ὕδατι ζέοντι ἀφαιρεῖν z. B. τὰς τρίχας; e. Thier a. ὕδωρ ζέον καταχεῖν τινος, ὕδατι ζέοντι ἐκπλύνειν τι.

abbürsten ἀποκαθαίρειν, ἀπομάττειν.

abbüssen τὴν τιμωρίαν (δίκην) τινὸς ἀντιδιδόναι.

A B C τὰ γράμματα, τὰ στοιχεῖα (ἡ u. ὁ ἀλφάβητος sp.); der nicht einmal das ABC kennt, ganz unwissend ἀναλφάβητος 2.

ABC-Lehrer ὁ γραμματιστής, ὁ γραμματοδιδάσκαλος.

ABC-Schüler ὁ τὰ γράμματα μανθάνων.

ABC-Tafel τὸ γραμματεῖον.

abdachen 1) = abdecken. — 2) abhängig machen: ἐγκλίνειν τι, κάταντές τι ποιεῖν.

Abdachung ἡ ἔγκλισις; τὸ κάταντες.

abdämmen ἀποχοῦν (ἀπογεφυροῦν Hdt.); auch χώματι εἴργειν, χῶμα περιβάλλειν τινί.

Abdämmung ἡ χῶσις, ἀπόχωσις.

abdämpfen ἀναθυμιᾶν, ἀπ- u. ἐξ-ατμίζειν.

abdampfen ἀπ- u. ἐξ-ατμίζειν (u. *P.*); ἀναθυμιᾶσθαι u. ἀποφέρεσθαι *P.*

abdanken 1) *tr.* ἀφιέναι, ἀποπέμπειν, ἀπολύειν (v. Soldaten, sp. ἀποζωννύναι), διαλύειν (e. Heer). — e. Beamten παύειν τινὰ ἄρχοντα, καταπαύειν τινὰ τῆς ἀρχῆς. — 2) *intr.* sein Amt niederlegen: ἀπειπεῖν (κατατίθεσθαι) τὴν ἀρχήν; ἐξίστασθαι, ἀπαλλάττεσθαι od. ἀπολύεσθαι (*P.*) τῆς ἀρχῆς. — öffentlich a. ἀποκηρύττειν τὴν ἀρχήν.

Abdankung 1) *tr.* ἡ ἄφεσις, ἀπόλυσις; e. Heeres ἡ διάλυσις. — 2) *intr.* s. abdanken.

abdarben, sich, τῶν ἀναγκαίων τι ὑφαιροῦντα ἑαυτοῦ καρτερεῖν.

abdecken 1) die Decke wegnehmen: e. Haus a. ἀποστεγάζειν, τὴν ὀροφὴν ἀποσκευάζειν; d. Tisch ἀπαίρειν (ἀφαιρεῖν) τὴν τράπεζαν. — 2) d. Haut abziehen: δέρειν, ἀποδέρειν.

Abdecker, s. Schinder.

abdingen τὸν μισθὸν (τὴν τιμὴν) ἔλάττω ποιεῖν od. ὁμολογεῖν.

abdörren ἀποξηραίνειν.

abdorren ἀποξηραίνεσθαι od. ἀπομαραίνεσθαι

abdrängen, s. abdringen. [*P.*

abdrechseln ἀποτορνεύειν (auch übtr.).

abdrehen 1) durch Drehen absondern: στρέφοντα ἀπορρηγνύναι od. ἀποσπᾶν. — 2) = abwinden w. s.

abdringen, Einem etw. καταναγκάζειν (βιάζεσθαι) τινὰ ὥστε ἀποδοῦναί τι od. ὁμολογεῖν τι u. dgl. — es wird mir etw. abgedrungen: e. Besitzthum βίᾳ ἀφαιροῦμαί (*P.*) τι, e. Leistung βίᾳ προάγομαι (*P.*) πρός τι.

Abdruck 1) als Handlung: ἡ ἀπο- u. ἐκ-τύπωσις. — 2) als Resultat ders.: τὸ ἐκμαγεῖον (in Wachs od. Gyps), τὸ ἀπο- u. ἐκ-τύπωμα, ὁ τύπος (in erhabener Arbeit); e. Siegels τὸ ἀποσφράγισμα, τὸ δακτυλίου ἀπόμαγμα. — 3) = Ebenbild w. s.

abdrucken ἀπο-, ἐκ-μάττειν (in Wachs od. Gyps); ἐκτυποῦν (u. *M.*), ἀποτυποῦσθαι (in erhabener Arbeit).

abdrücken *a*) e. Geschoss ἀφιέναι. *b*) e. Schloss τὴν κλεῖν ἐφέλκεσθαι. *c*) = abdrucken w. s.

abdünsten u. **abdunsten**, s. abdämpfen u. abdampfen.

abebnen διομαλύνειν.

Abend 1) Abendzeit: ἡ ἑσπέρα, ἡ δείλη, genauer ἡ ὀψία δείλη u. ἡ ὀψία ὥρα bei sp. — später A. βαθεῖα ἑσπέρα. — des Abends, am A. ἑσπέρας, καθ' od. πρὸς ἑσπέραν, δείλης. — gegen A. πρὸς ἑσπέραν, ἀμφὶ τὴν ἑσπ., περὶ δείλην. — bis zum A. εἰς ἑσπέραν. — da es A. wurde ἐπεὶ πρὸς ἑσπέραν ἦν. — A. des Lebens ἡ τοῦ βίου ἑσπέρα, am A. des Lebens ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου. — 2) Abendgegend: αἱ (ἡλίου) δυσμαί, ἡ (ἡλίου) δύσις; gegen A. gelegen πρὸς δυσμὰς ἡλίου, πρὸς ἥλιον δύσιν, auch durch das *adi.* ἑσπέριος 3.

Abendbrot τὸ δειλινόν.

Abenddämmerung τὸ κνέφας, -ους; er kam in der A. κνεφαῖος ἦλθεν.

Abendessen τὸ δεῖπνον (die Hauptmahlzeit der Griechen), τὸ δόρπον. — ὁ δορπηστός (d. Zeit d. Abendessens).

Abendgegend, s. Abend 2).

Abendkühle τὸ ἑσπερινὸν ψῦχος.

abendländisch ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἥλιον δυσμάς.

Abendland τὸ καθ' ἡλίου δυσμάς.

abendlich 1) am Abend geschehend ἑσπερινός 3. — 2) gegen Abend gelegen: s. Abend 2).

Abendluft ἡ ἑσπερινὴ (πρὸς ἑσπέραν) αὔρα.

Abendmahl 1) s. Abendessen. — 2) d. christl. A. τὸ κυριακὸν (δεῖπνον), ἡ εὐχαριστία.

Abendmahlzeit, s. Abendessen.

Abendröthe (-roth), dafür besitzt d. gr. Spr. keinen bes. Ausdruck, da diese Erscheinung entw. gar nicht am Himmel sichtbar ist od. sehr flüchtig vorübergeht; umschr. οὐρανὸς ἐρυθραινόμενος περὶ δυόμενον τὸν ἥλιον. [νύκτα.

Abends ἑσπέρας, καθ' (πρὸς) ἑσπέραν, περὶ τὴν

Abendseite τὰ πρὸς ἡλίου δύσιν (δυσμὰς) κεκλιμένα, τὰ ἑσπέρια (μέρη).

Abendsonne ὁ ἥλιος δυόμενος (καταφερόμενος).

Abendstern ὁ ἕσπερος.

Abendstunde ἡ ἑσπερινὴ ὥρα; in den A. s. Abend.

Abendthau ἡ ἑσπερινὴ (καθ' ἑσπέραν) δρόσος.

Abendunterhaltung ἡ ἑσπερινὴ (καθ' ἑσπέραν) ὁμιλία (συνουσία, διατριβή).

abendwärts πρὸς ἡλίου δυσμάς (δύσιν).

Abendwind ὁ ζέφυρος.

Abendzeit ἡ ἑσπερινὴ ὥρα; zur A. = am Abend [w. s.

Abenteuer τὸ παράδοξον (θαυμάσιον, τεράστιον) ἔργον od. πρᾶγμα; auch τὸ ἐπικίνδυνον (παράβολον) ἔργον od. πρᾶγμα, τὸ κινδύνευμα. — A. erzählen τερατεύεσθαι. — e. A. bestehen κίνδυνον κινδυνεύειν od. ἀναρρίπτειν.

abenteuerlich παράδοξος 2., θαυμάσιος 3., τεράστιος u. τερατολόγος 2., ἀλλόκοτος, ἄτοπος, παράλογος 2.; auch ἐπικίνδυνος u. παράβολος 2.

Abenteuerlichkeit ἡ παραδοξία, ἀτοπία.

abenteuern κίνδυνον ἀναρρίπτειν, ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τεράστια (παράβολα) ἔργα.

Abenteurer ὁ ῥιψοκίνδυνος, φιλοκίνδυνος, κινδυνευτής. — vgl. Landstreicher, Gauner.

aber 1) *coni.* δέ (d. schwächste advers. Partikel, welche sehr häufig m. e. vhg. μὲν verbunden ist u. nie am Anfange d. Satzes steht), ἀλλά (e. schärferen Gegensatz einleitend, immer als erstes Wort), μέντοι (bei Einwürfen). — aber doch ἀλλὰ μήν, aber dennoch ἀλλ᾽ ὅμως. — nun aber ἀλλὰ δή. — aber … ja ἀλλὰ γάρ. — 2) *adv.* wiederum αὖθις, πάλιν αὖθις, αὖθις πάλιν. — tausend u. aber tausend μυρίοι 3. — glücklich u. aber glücklich τρισμακάριος 2. u. 3.

aberben, Einem etw. κληρονομεῖν τί τινος.

abergläubig, -bisch δεισιδαίμων 2.; ab. sein δεισιδαιμονεῖν, δεισιδαιμόνως ἔχειν περί τι.

Aberglaube ἡ δεισιδαιμονία.

aberkennen, s. absprechen.

aberklug, s. überklug.

abermalig ὁ, ἡ, τὸ αὖθις (πάλιν), δεύτερος 3.

abermals πάλιν, αὖθις, πάλιν αυ od. αὖθις, αὖ od. αὖθις πάλιν, δεύτερον.

aberntеn θερίζειν u. *M.*, ἐκθερίζειν (Feldfrüchte). — ὀπωρίζειν u. *M.* (Baumfrüchte), auch τρυγᾶν (bes. v. Trauben). — d. Felder sind abgeerntet εἰσκεκόμισται ὁ σῖτος ἐκ τῶν ἀγρῶν.

aberweise, s. überweise.

Aberwitz ἡ παράνοια, παραφροσύνη.

aberwitzig παράφρων 2., ὁ, ἡ παραπλήξ, -ῆγος. — a. sein παραφρονεῖν, παραπαίειν, παραληρεῖν.

abessen 1) *tr.* ἀπ-, ἐξ-εσθίειν. — 2) *intr.* ἀπεσθίειν, παύεσθαι δειπνοῦντα. — abgegessen haben ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι.

abfällig (v. e. Meinung) ἐναντίος 3. — a. über etw. urtheilen ἐναντίαν γνώμην ἀποφαίνεσθαι περί τινος.

abfärben 1) d. Farbe wechseln ἀποχραίνεσθαι *P.* — 2) d. Farbe mittheilen συγχρώζειν.

abfahren 1) *tr.* *a)* durch Fahren abreissen od. abbrechen: ἐλαύνοντα (παρελαύνοντα) ἀπορρηγνύναι, ἀποσπᾶν, συντρίβειν. *b)* durch Fahren abnützen: ἐλαύνοντα κατατρίβειν. — 2) *intr.* *a)* wegfahren: ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν, ὁρμᾶν, ἐξορμᾶν. — zu Schiffe ἀπο-, ἐκ-πλεῖν, auch ἀπαίρειν u. ἀνάγεσθαι *P.* *b)* abfahren (vom rechten Wege): ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) ἐλαύνοντα. *c)* abgleiten: ἀπολισθάνειν. *d)* übtr. ἀποσφάλλεσθαι (*P.*) τῆς ἐλπίδος, ἁμαρτάνειν τῆς γνώμης; E. abf. lassen, s. abfertigen 3).

Abfahrt 1) eig. ἡ ἔξοδος, ὁρμή, ἐξέλασις. — zu Schiffe ὁ ἀπό-, ἔκ-πλους, ἀναγωγή. — gew. durch d. unter „abfahren" angef. Verba. — 2) übtr. = Abgang ἡ ἀπαλλαγή.

Abfall 1) d. Niederfallen (s. abfallen). — des Wassers ἡ καταφορά. — 2) Abgang: τὸ ἀπόθραυσμα, ἀπότριμμα; gew. durch spec. Ausdrücke, z. B. A. beim Schaben τὸ ἀπόξυσμα, beim Sägen τὸ παράπρισμα, beim Feilen τὸ ἀπορρίνημα, beim Behauen τὸ πελέκημα. — 3) v. e. Partei: ἡ ἀπόστασις. — zum A. bewegen ἀφιστάναι τινά τινος od. ἀπό τινος. — zum A. geneigt ἀποστατικός 3., z. A. g. sein ἀποστατικῶς ἔχειν, νεωτερίζειν. — 4) Abweichung: ἡ παράλλαξις, παραλλαγή; vgl. Unterschied. — 5) Verminderung: ἡ ἐλάττωσις, τὸ ἐλάττωμα. — e. A. erleiden ἐλαττοῦσθαι *P.*

abfallen 1) niederfallen: ἀπο-, κατα-πίπτειν, κατολισθάνειν, καταφέρεσθαι *P.* — v. Blättern, Federn ἀπορρεῖν, καταρρεῖν; d. Fesseln fallen v. selbst ab αἱ πέδαι αὐτόματοι περιρρέουσιν. — Blüthen u. angesetzte Früchte a. lassen ψίνεσθαι (bes. v. d. Rebe); e. Rebe dieser Art ἡ ψινὰς od. ῥυὰς ἄμπελος. — 2) abtrünnig werden: ἀφίστασθαί τινος od. ἀπό τινος, ἀποστατεῖν τινος; καταλείπειν od. προδιδόναι τινά. — 3) verschieden sein: διαφέρειν, ἐξαλλάττεσθαί (*P.*) τινος. — 4) abnehmen: ἐλαττοῦσθαι *P.*, χείρω γίγνεσθαι, v. Körper τήκεσθαι od. μαραίνεσθαι *P.*, auch φθίνειν (mehr poet.). — er ist ganz abgefallen κατέσκληκεν ὅλως. — 5) sich den Hals abf.: ἐκτραχηλίζεσθαι *P.*

abfangen 1) ἀποτέμνοντα od. ἀποκλείοντα (z. B. τῆς ὁδοῦ) καταλαμβάνειν. — 2) = d. Fang geben ἀποσφάττειν, ἀναιρεῖν.

abfassen (eine Schrift) συντιθέναι, συντάττεσθαι, συγγράφειν.

Abfassung (einer Schrift) ἡ σύνθεσις, συγγραφή.

abfaulen ἀποσήπεσθαι *P.* — e. Mensch, dem die Fusszehen abgefault sind ἀποσεσηπὼς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν.

Abfaulen, das ἡ ἀπόσηψις.

abfegen ἀπομάττειν, ἐκκορεῖν, ἀπο-, ἐκ-καθαίρειν.

abfeilen ἀπορρινᾶν, ἀποπρίειν. — durch Feilen glätten πρίοντα διομαλύνειν.

abfertigen 1) absenden: ἀποστέλλειν, ἀποπέμπειν. — m. Aufträgen entlassen: ἐπιστείλαντα ἃ χρὴ ἀποπέμπειν. — E. kurz a. βραχέα διαλεχθέντα ἀποπέμπειν τινά. — 2) e. Arbeit, e. Geschäft: ἀπεργάζεσθαι, περαίνειν, χρηματίζειν. — 3) übtr. Jmd. a.: ἐπιστομίζειν, ἐξελέγχειν; übel abgefertigt werden κακῶς ἀπαλλάττειν.

Abfertigung 1) ἡ ἀπόπεμψις. — 2) ὁ χρηματισμός. — Gew. aber durch d. vhg. Verba.

abfinden 1) Einen ἀπαλλάττειν τινά, διοικεῖν τὰ πρός τινα. — 2) sich m. Einem διαλύεσθαι πρός τινα, διαλλάττεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα.

Abfindung ἡ διαλλαγή, ἡ διάλυσις.

abfliegen ἀποπέτεσθαι.

abfliessen ἀπορ-, ἐκ-, καταρ-ρεῖν, καταφέρεσθαι (*P.*)

abflössen διακομίζειν κατὰ τὸν ποταμόν.

Abfluss ἡ ἀπορροή, ἡ ἀπόρροια; A. habend ἀπόρρυτος 2.

abfluten ἀποχωρεῖν, διαρρεῖν.

abfordern ἀπαιτεῖν τινά τι, ἐξαιτεῖσθαί τι παρά τινος, ἀξιοῦν τινά τι ἀποδιδόναι.

Abforderung ἡ ἀπαίτησις, τὸ ἐξαιτεῖσθαι.

abformen ἀποτυποῦν u. *M.*; s. abbilden.

abfragen ἐκπυνθάνεσθαί τινος; ἀν-, δι-ερωτᾶν, ἐξετάζειν τινά τι.

abfressen ἀπεσθίειν, ἀποτρώγειν, ἀποβόσκεσθαι; übtr. v. Unmuth u. dgl. δάκνειν.

abfrieren, ἀποκαίεσθαι *P.*, ἀποσήπεσθαι (*P.*) ὑπὸ ψύχους. — Leute, denen d. Fusszehen abgefroren sind ἀποσεσηπότες ὑπὸ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν.

abführen 1) wegführen: ἀπάγειν, ἀποφέρειν, ἀπο-, ἐκ-κομίζειν. — zum Tode ἀπάγειν (τὴν ἐπὶ θανάτῳ). — Wasser durch e. Kanal ἀποχετεύειν. — Unreinigkeiten aus d. Leibe ἐξάγειν, ἐκκρίνειν, ὑποβιβάζειν, auch λαπάττειν od. ὑπάγειν τὴν κοιλίαν od. γαστέρα. — abführend ὑπαγωγός 2.; abf.

Mittel τὸ ὑπαγωγὸν γαστρός, τὸ ἐλατήριον od. ὑπήλατον. — 2) abbringen: ἀπάγειν, ἀποτρέπειν τινά τινος. — 3) = abfertigen 3) w. s.

Abführung 1) ἡ ἀπαγωγή, ἐκκομιδή. — v. Unreinigkeiten ἡ ἔκκρισις (ὑπαγωγὴ τῆς κοιλίας). — 2) abführendes Mittel s. abführen 1).

abfüllen ἀπο-, μετα-χεῖν.

abfüttern 1) d. Magen, e. Gast: ἐμπιπλάναι τὴν κοιλίαν, τινά τινος. — 2) d. letzte Futter (dem Vieh) reichen: προσφέρειν τελευταίαν τὴν τροφήν τινι.

Abgabe 1) d. Abgeben: ἡ ἀπόδοσις, παράδοσις; e. Stimme ἡ ψήφου φορά, ἡ ψηφοφορία. — 2) das was entrichtet wird: ἡ ἀποφορά (bes. Naturalabgabe); ὁ φόρος, δασμός, ἡ σύνταξις (Tribut); τὰ τέλη (Abgaben an d. Staat, bes. Zölle); ἡ εἰσφορά (ausserordentl. Vermögenssteuer). — Abgaben entrichten τελεῖν, ἀπο-, ἐπι-, ὑπο-τελεῖν φόρον, ἀποφέρειν od. ἀποδιδόναι δασμόν, δασμοφορεῖν; καταβάλλειν od. κατατιθέναι τέλη; χρήματα εἰσφέρειν (v. ausserordentl. A.). — A. auferlegen τάττειν od. ἐπιτιθέναι τινὶ φόρον (δασμόν), δασμολογεῖν τινα. — A. einnehmen δασμολογεῖν, ἐκλέγειν δασμοὺς ἔκ od. παρά τινος. — A. zu entrichten verpflichtet ὑποτελής 2., δασμοφόρος 2. — frei v. A. ἀτελής 2., v. ausserordentl. A. ἀνείσφορος 2. — Freiheit v. A. ἡ ἀτέλεια, v. ausserordentl. A. ἡ ἀνεισφορία.

abgabenfrei, s. Abgabe.

abgähren παύεσθαι ζυμούμενον (*P.*); übtr. v. Leidenschaften ἀποζεῖν.

abgängig ἐλλείπων 3., abg. sein od. werden ἐλλείπειν, ἀπογίγνεσθαι. — v. Waaren διάθεσιν ἔχων 3. — = abgenützt κατατετριμμένος 3.

Abgang 1) das Weggehen: ἡ ἀποχώρησις, ἀπαλλαγή; gew. durch d. entspr. Verba. — vgl. Absatz. — 2) d. Mangel e. Sache od. d. mangelnde Sache selbst: τὸ ἐλλείπειν, ἡ ἔλλειψις; τὸ ἐλλεῖπον, τὸ ἔλλειμμα. — 3) Verminderung: ἡ ἐλάττωσις, τὸ μείωμα. — A. leiden an etw. ἐλαττοῦσθαί (*P.*) τι. — 4) = Abfall w. s.

abgeben 1) eig. *a*) weg-, übergeben: ἐκ-, παραδιδόναι; ἀποδιδόναι (bes. etw. Empfangenes od. Schuldiges). — e. Brief ἀποφέρειν. — e. Urtheil ἀποφαίνεσθαι γνώμην. — e. Amt, s. niederlegen. — seine Stimme, s. abstimmen. *b*) e. Theil v. etw.: μεταδιδόναι τινί τινος. *c*) entrichten, erlegen: ἀποφέρειν, τελεῖν, ὑποτελεῖν. — 2) übtr. *a*) sich m. etw.: διατρίβειν ἔν od. ἐπί τινι, περί τι, ἔχειν (εἶναι) ἀμφί od. περί τι, ἅπτεσθαι od. ἀνθάπτεσθαί τινος, ἐπιτηδεύειν τι (als Geschäft betreiben). — sich m. Kleinigkeiten a. μικρολογεῖσθαι. — sich m. Einem a. = umgehen ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν τινι, συνεῖναί τινι, συνδιατρίβειν τινί, χρῆσθαί τινι (οἰκείως, φιλικῶς u. dgl.); (u. mehr im üblen Sinne) φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα. *b*) etw. abgeben = sich dazu hergeben, sich als etw. gebrauchen lassen: γίγνεσθαι od. εἶναι ἀντί τινος, auch bloss εἶναι; v. Pers. auch παρέχειν ἑαυτόν z. B. τινι χρῆσθαι (e. Diener abg.). — du würdest e. guten Soldaten abg. εὐφυῶς ἂν εἶχες πρὸς τὸ στρατιώτης εἶναι. *c*) etw. Einem a.: ἐπιπλήττειν τινί u. τινά, καθάπτεσθαί τινος, auch milder: παρρησιάζεσθαί τινι od. πρός τινα, παρρησίᾳ χρῆσθαι πρός τινα.

Abgebot, e. A. thun ὑπερβάλλεσθαι τὴν τιμήν.

Abgebung, s. Abgabe 1).

abgebrochen, s. abbrechen; v. d. Rede ἀτελής 2.

abgedroschen übtr. πολυπάτητος 2., καθημαξευμένος 3., τεθρυλημένος 3., auch ἀγοραῖος 2., κοινός 3. [Mensch τὸ περίτριμμα.

abgefeimt ἐπίτριπτος od. πανοῦργος 2.; e. a.

abgehen I) *intr.* 1) weggehen: ἀπέρχεσθαι (ἀπιέναι), ἀποχωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι *P.* — zu Wagen od. Pferde ἀπελαύνειν, zu Schiffe ἀπο-, ἐκ-πλεῖν, auch ἀπαίρειν, ἀνάγεσθαι *P.* — v. Sachen ἀποπέμπεσθαι, ἀποστέλλεσθαι, διαπέμπεσθαι *P.* — a. lassen ἀπο-, δια-πέμπειν. — aus d. Leben, m. Tode a. ἀπαλλάττεσθαι *P.* (auch ἀπαλλάττειν) τοῦ ζῆν od. τοῦ βίου, ἀποθνήσκειν. — v. d. Schule a. ἀπαλλάττεσθαι ἐκ διδασκάλου (-λων). — sich ablösen, absondern: ἀπολύεσθαι, ἀποχωρίζεσθαι *P.*, v. Blute od. dgl. ἀποχωρεῖν, ἐκκρίνεσθαι *P.* — 2) v. einer Meinung, Sitte u. dgl.: ἐξίστασθαι od. ὑφίεσθαί τινος, μεθίστασθαι (τῶν τρόπων), μεταλλάττειν τὴν γνώμην, μεταπείθεσθαι *P.* — v. d. Meinung Jmds. οὐχ ὁμολογεῖν τινι, διαφωνεῖν τινι. — 3) v. Waaren, s. Absatz. — 4) es geht mir etw. ab: ἐλλείπω τινός, ἀπολείπει μέ τι, ἐνδέομαί (ao. *P.*) τινος, ἐνδεῖ μοί τινος, ἐνδεής εἰμί τινος. — sich nicht a. lassen χαρίζεσθαι πάντα ἑαυτῷ (χαρ. τῇ γαστρί), ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν. — Einem nichts a. lassen ἐν ἀφθόνοις τρέφειν τινά, ἀφθόνως χορηγεῖν τινι. — es geht etw. ab ἐλλείπει τι, ἄπεστί τι. — es geht kein Heller v. Preise ab οὐδὲ μικρὸν κέρμα ἔξεστιν ἀφαιρεῖσθαι τῆς τιμῆς. — 4) e. Ausgang nehmen: ἀποβαίνειν. — es geht schlecht für Einen ab κακῶς (οὐ χαίρων) ἀπαλλάττει τις. — II) *tr.* durch's Gehen abnützen: περιτρέχοντα, περιπατοῦντα od. dgl. κατατρίβειν. — ich habe mich ganz abgegangen ἀπείρηκα ἤδη περιτρέχων u. dgl.

abgeizen, s. abkargen.

abgelebt 1) = verlebt. — 2) matt u. kraftlos (bes. vor Alter): ἀπειρηκώς 3. u. παρηκμακώς 3. (m. d. Zusatz τῷ σώματι, ὑπὸ γήρως). — 3) = veraltet: ἀπηρχαιωμένος 3., ἀρχαιότροπος 2.

abgelegen ἀφ-, δι-εστώς 3., κεχωρισμένος 3. τινός od. ἀπό τινος. — v. Verkehre getrennt: ἔρημος 2. u. 3.

Abgelegenheit ἡ διάστασις, τὸ διάστημα; ἡ

abgeloben ἀπεύχεσθαι. [ἐρημία.

abgemessen ἔμμετρος, σύμμετρος, εὔρυθμος 2. — s. abmessen.

abgeneigt 1) nicht wolwollend: δυσμενής, δύσνους, κακόνους 2., ἀλλότριος 3., ἀλλοτρίως διακείμενος 3. — Einem a. sein κακόνουν εἶναί τινι, δυσμενῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, δυσκόλως od. ἀλλοτρίως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα, ἀηδῶς ἔχειν τινί. — e. Sache a. sein ἀλλοτρίως ἔχειν πρός τι. — Einen a. machen ἀλλοτριοῦν τινα. — 2) nicht willig zu etw.: ἀπρόθυμος 2.; a. sein ἀπροθύμως ἔχειν πρός τι, οὐ βούλεσθαι m. f. *inf.*

Abgeneigtheit 1) ἡ δυσμένεια, δύσνοια, κακόνοια, ἀλλοτριότης (πρός τινα). — 2) τὸ ἀπρόθυμον.

Abgeordneter ὁ πρεσβευτής, *pl.* οἱ πρέσβεις. — A. sein πρεσβεύειν u. *M.* — e. A. senden πρεσβεύεσθαι. [(*P.*) τινος.

abgerathen ἀποπλανᾶσθαί u. ἀποσφάλλεσθαί

abgerben εὖ δέψειν; übtr. δέρειν (δαίρειν), ἐκδέρειν; ἀπολέπειν (τῇ μάστιγι τὸ νῶτον).

Abgesandte, s. Gesandte.

abgeschabt, s. abschaben.

abgeschieden, s. abscheiden.

Abgeschiedenheit ἡ ἀναχώρησις, ἐρημία; vom polit. Leben ἡ ἀπραγμοσύνη.

Abgeschmack ἡ ἀηδία, δυσχέρεια; τὸ ἀηδές od. δυσχερές.

abgeschmackt 1) eig. ἕωλος 2. — 2) übtr. ἀηδής 2., ψυχρός 3., ἀνεπιτήδειος 2. (v. Pers. u. Sachen); ἀλλόκοτος 2., ἄτοπος 2. (gew. v. Sachen), ἀπειρόκαλος 2. (v. Pers.); a. sein ἀπειροκαλεύεσθαι; a. reden ψυχρὰ λέγειν.

Abgeschmacktheit *ἡ ἀηδία* od. *τὸ ἀηδές*; *ἡ ψυχρότης*; *τὸ ἄτοπον* od. *ἀλλόκοτον*; *ἡ ἀπειροκαλία*.

Abgeschnittenheit und **Abgesondertheit**, s. Verlassenheit.

abgespannt, s. abspannen.

Abgespanntheit, s. Abspannung.

abgestanden *ἕωλος* 2., *ἐξεστώς* od. *παρεξεστώς* 3.

abgestorben, s. absterben.

abgestumpft *ἀμβλύς* 3. (v. Pers. u. Sachen); *ἀπειρηκώς* 3. (v. Pers.).

Abgestumpftheit *ἡ ἀμβλύτης*, vgl. abstumpfen.

abgetragen, s. abtragen.

abgewandt, s. abwenden.

abgewinnen, Einem etw., *κρατήσαντα* od. *νικήσαντα λαβεῖν τι παρά τινος, πλεονεκτεῖν τί τινος*. — es Einem a. *πλεονεκτεῖν* od. *πλέον ἔχειν τινός, κρείττω γίγνεσθαί τινος* od. *περιγίγνεσθαί τινος*. — Einem d. Vorsprung a. s. zuvorkommen. — Einem e. Lächeln *γέλωτα ἔκ τινος ἐξάγεσθαι*. — e. Sache Geschmack *ἀποδέχεσθαί τι, ἐραστὴν γίγνεσθαί τινος* od. *περί τι*. — keinen Geschmack a. können *ἀηδῶς διακεῖσθαι πρός τι*.

abgewöhnen *παύειν τινά τινος* od. *τινὰ ποιοῦντά τι, ἀπεθίζειν τινὰ μὴ ποιεῖν τι, ἀποτρέπειν τινά τινος*. — vgl. entwöhnen.

abgiessen *ἀποχεῖν*. — in e. and. Gefäss *μετεγχεῖν*. — bei e. Libation *ἀποσπένδειν*. — e. Figur in Wachs od. Gyps *ἐκμάττειν*. — in Metall *τορεύειν, χωνεύειν*.

abglänzen *ἀποστίλβειν*, sp. *ἀπαυγάζειν*.

abglätten *ἐκ-, ἀπο-λεαίνειν, ἀπο-, συγ-ξεῖν*.

Abglanz *ὁ ἀπαυγασμός* u. *τὸ ἀπαύγασμα* (sp.).

abgleiten *ἀπ-, ἐξ-, παρ-ολισθάνειν τινός*. — übtr. in den Gedanken *ἀποπλανᾶσθαι* (*P.*) *τῆς διανοίας*.

abglimmen, s. verglimmen.

abglitschen, s. abgleiten.

abglühen 1) *tr.* e. Metall *πυρακτοῦν*; e. Wein *ἀφέψειν*. — 2) *intr.* s. verglühen.

Abgötterei *ἡ εἰδωλολατρεία*; A. treiben *εἰδωλολατρεῖν*; der A. treibt *ὁ εἰδωλολάτρης* (sämmtlich bei K. S.).

Abgöttin, s. Abgott.

abgöttisch, nur umschr., z. B. Einen a. verehren *θεραπεύειν τινὰ ὥσπερ θεόν, τιμᾶν τινα ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς*.

Abgott, nur umschr., z. B. er ist sein A. *θεραπεύει* (*τιμᾷ, προσκυνεῖ*) *αὐτὸν ὥσπερ θεόν* (*ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς*), *χρῆται αὐτῷ ὥσπερ θεῷ*.

abgraben 1) eig. *ἀπ-, κατ-ορύττειν, ἀποσκάπτειν*. — 2) durch e. Graben ableiten: *ἀπ-, παροχετεύειν* (bes. heimlich od. auf e. unrechtmässige Weise).

Abgrabung *ἡ παροχέτευσις*.

abgrämen, sich, *κατατρύχεσθαι* (*P.*) *λύπῃ* od. *ὑπὸ λύπης, ἐκπονεῖσθαι* (*P.*) *φροντίσιν*.

abgrasen *ἀποβόσκεσθαι, ἀπονέμεσθαι*.

abgreifen *κατατρίβειν*.

abgrenzen *ἀφορίζειν* u. *M.*, *διορίζειν*.

Abgrund *τὸ βάραθρον, ἡ φάραγξ*. — in den A. stürzen *κατακρημνίζειν, εἰς τὸ βάραθρον ἐμβάλλειν*. — übtr. A. der Schlechtigkeit *ὁ βυθὸς τῆς κακότητος*; A. d. Verderbens *ἡ ἐξώλεια*; in d. Abgrund d. V. stürzen *ἐξολλύναι τινά*. — A. v. Reichthum *τὸ πλούτου βάθος*.

abgucken, s. absehen.

abgünstig, s. missgünstig.

abgürten 1) d. Sattel *λύειν τὸ ἔποχον*; d. Schwert *λύειν τὸν τελαμῶνα*. — 2) entgürten w. s.

Abgunst, s. Missgunst.

Abguss 1) das Abgiessen w. s. — 2) d. Abgegossene: *τὸ ἀπόχυμα*; im Bes. *a*) e. Flüssigkeit, die durch d. Uebergiessen v. Wasser od. dgl. auf andere Körper erzeugt wird: *τὸ ἀπόπλυμα*, z. B. A. v. Kalk *ἀπ. τιτάνου*. *b*) e. Form, die nach e. Modell gegossen ist: *τὸ ἐκμαγεῖον, χώνευμα*.

abhaaren *ἀποβάλλειν τὰς τρίχας, τριχορρυεῖν*.

abhaben, s. abnehmen u. abbekommen.

abhacken, s. abhauen.

abhängen 1) *tr.* *λύειν, ἀπολύειν*. — 2) *intr.* *a*) eig. *ἐξηρτῆσθαί* (*P.*) *τινος* od. *ἔκ τινος*. *b*) übtr. *ἠρτῆσθαι ἔκ τινος, ἐξηρτῆσθαί τινος* od. *ἔκ τινος, εἶναι ὑπό τινι, ὑποχείριον εἶναί τινι, ἀνηρτῆσθαι εἴς τινα* (v. Pers.); *εἶναι ἐπί τινι, ἀνηρτῆσθαι* od. *κρέμασθαι ἔκ τινος, ἀνηρτῆσθαι εἴς τι, αἰωρεῖσθαι ἔν τινι, ἀνακεῖσθαι ἐπί τινι* (v. Sachen). — es hängt v. mir ab *κύριος εἰμί τινος* od. m. f. *inf.*, *ἐπ' ἐμοί ἐστι* m. *inf.* — davon hängt es nicht ab *οὐ παρὰ τοῦτ' ἔστιν*.

abhängig 1) eig. v. Oertern: *ἐπικλινής, κατάντης, καταφερής* 2. — 2) übtr. v. etw. a. (dadurch bedingt) sein *εἶναι ἔκ* (*ἀπό*) *τινος*, auch *εἶναί τινος*; = unterwürfig: *ὑποτεταγμένος* 3. — von sich a. machen *ἑαυτοῦ* od. *ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, ὑποτάττειν ἑαυτῷ, ἀναρτᾶσθαί τινα* od. *τι εἰς ἑαυτόν*. — sich v. Einem a. machen *ἀναρτᾶν ἑαυτὸν εἴς τινα, ὑποτάττειν ἑαυτόν τινι*.

Abhängigkeit 1) eig. *τὸ κάταντες*. — 2) übtr. s. abhängen, abhängig u. Unterwürfigkeit.

abhärmen, sich, s. abgrämen.

abhärten *στερεοῦν* u. *M.*, *καρτερὸν ποιεῖν, ποιεῖν τινα ὥστε δύνασθαι καρτερεῖν*; *διαπονεῖν τινα* od. *τὸ σῶμα*; *ἀνδρίζειν τινά*. — abgehärtet *καρτερός* u. *καρτερικός* 3., gegen etw. *πρός τι*. — abg. sein gegen etw. *καρτερεῖν πρός τι*, nicht abg. sein gegen etw. *ἀγυμνάστως ἔχειν πρός τι*.

Abhärtung 1) als Handlung: *ἡ τοῦ σώματος ἄσκησις*. — 2) als Zustand: *ἡ καρτερία* od. *καρτέρησις*.

abhäuten *ἀπο-, ἐκ-δέρειν*.

Abhäutung *τὸ ἀπο-, ἐκ-δέρειν* (*ἡ δάρσις* sp.).

abhalten 1) v. etw. entfernt halten: *εἴργειν, ἀπείργειν, ἀποτρέπειν τινά τινος* od. *ἀπό τινος, ἀποκωλύειν, ἀμύνειν* u. *M.*, *ἀπαμύνειν, ἀλέξεσθαι, ἀπωθεῖν*. — 2) v. d. Ausführung e. Sache: *εἴργειν* od. *ἀπείργειν τινὰ* (*μὴ*) *ποιεῖν τι, ἐμποδὼν εἶναί τινι μὴ ποιεῖν τι, κωλύειν* (*ἀποκωλύειν*) *τινά τινος* od. *τινὰ* (*μὴ*) *ποιεῖν τι* od. *τινὰ ποιοῦντα, ἐπέχειν τινά τινος*; durch Vorstellungen a. *ἀποτρέπειν τινά τινος* od. m. f. *inf.* — Einen a. = in Geschäften stören: *ἄσχολον ποιεῖν τινα* od. *παρέχειν τινα, ἀσχολίαν παρέχειν τινὶ τοῦ* m. entspr. *inf.* — Einen a. = machen dass er aufhört: *παύειν τινά τινος* od. *ποιοῦντά τι*. — 3) e. Versammlung, e. Verhör a.: *ἐκκλησίαν, ἀνάκρισιν ποιεῖσθαι*; e. Fest *ἄγειν ἑορτήν*. — 4) = aushalten w. s.

Abhaltung 1) als Handlung: *ἡ κώλυσις, ἡ ἀποτροπή*. — 2) d. Sache, welche abhält: *τὸ κώλυμα, τὸ ἐμπόδιον* od. *ἐμπόδισμα*. — 3) als Zustand: *ἡ ἀσχολία*; ich habe e. A. *ἀσχ. τίς ἐστί μοι, ἔχω* (*ἄγω*) *ἀσχολίαν*.

abhandeln 1) durch Kauf, Tausch od. dgl. an sich bringen: *ἀγοράζειν* u. *M.* od. *ὠνεῖσθαί τι παρά τινος*. — 2) vom Preise: *ὑφαιρεῖν τῆς τιμῆς*. — 3) v. einem geistigen Geschäfte: *πραγματεύεσθαί τι* od. *περί τι* (*περί τινος*), *διεξέρχεσθαί τι* od. *περί τινος*. — 4) e. Geschäft zu Ende bringen od. fertig machen: *διαπράττειν, περαίνειν, πραγματεύεσθαι*.

abhanden kommen *ἀπογίγνεσθαι, ἀφανίζεσθαι P., ἀφανῆ γίγνεσθαι*. — es ist etw. a. gekommen *οὐκέτι πάρεστιν* od. *ὑπάρχει* u. dgl.

Abhandlung 1) *ἡ διάπραξις, πραγματεία*. — 2) schriftliche A.: *ἡ συγγραφή, ὁ λόγος, ἡ πραγματεία*.

Abhang *τὸ κάταντες, ὁ κρημνός, τὸ κρημνῶδες*.

abhangen, s. abhängen 2).

abhaspeln *τολυπεύειν.*

abhauen *κόπτειν, ἀπο-, ἐκ-κόπτειν, τέμνειν, ἀπο-, ἐκ-τέμνειν.* — es wird Einem d. Kopf abgehauen *ἀποτέμνεταί τινος ἡ κεφαλή* od. *ἀποτέμνεταί τις τὴν κεφαλήν.* — die äussersten Theile v. etw. a. *ἀκρωτηριάζειν* u. M.

Abhauen, das, *ἡ ἀποκοπή, ἀποτομή.*

abheben *ἀπαίρειν, ἀφαιρεῖν, ἀναιρεῖν.* — s. abbrechen u. abstechen.

abheilen *ἐξυγιάζεσθαι P.*

abhelfen *ἐπανορθοῦν* u. *M., ἐξακεῖσθαι, ἰᾶσθαι;* auch *ἐπαμύνειν, ἐπικουρεῖν* u. *βοηθεῖν τινι.*

abhellen, s. abklären.

abherzen, s. abküssen.

abhetzen, s. abjagen 2).

abhobeln *ἀπο-, συγ-ξεῖν, ῥυκανᾶν.*

abhören 1) etw.: *ὑπακούσαντα μανθάνειν* od. *παραλαμβάνειν τι.* — Einem etw. *παρακούειν τί τινος* od. *παρά τινος.* — 2) Einen: *ἀνακρίνειν, ἐξετάζειν.*

abhold, s. abgeneigt, 1). — dem weibl. Geschlechte a. *ὁ ἀπονύμφης* u. *ἀπόνυμφος* 2. (sp.); besser *ὁ μισογύνης.*

abholen *μετέρχεσθαί τινα* u. *τι, ἔρχεσθαι ἄξοντά τινα; κομίζειν* u. *φέρειν* (im *M.* für sich). — Einen a. lassen *μεταπέμπεσθαί τινα.* — Lohn a. *ἀπολαμβάνειν.*

Abholung *ἡ κομιδή,* sonst durch d. *inf.* d. entspr. Verba, s. abholen.

abholzen *ἐκ-, κατα-κόπτειν; ξύλα τέμνειν κατὰ χωρίον τι.*

abhorchen, s. abhören.

Abhub (v. d. Tafel) *τὰ λείψανα (ὑπολείμματα) τοῦ δείπνου.*

Abhülfe *ἡ ἐπικούρησις; τὸ ἐπικούρημα* od. *φάρμακον,* gegen etw. *τινός.*

abhülsen *ἀπολοπίζειν.*

abhüten, s. abweiden.

abhungern *λιμῷ καταπονεῖν* od. *κατατρύχειν, ἐκτρύχειν.* — sich a. *ἐκτήκεσθαι* (*P.*) *λιμῷ.* — abgehungert *λ. ἀπειρηκὼς* od. *ἐκτετρυχωμένος* 3.

abjagen 1) Einem etw. *βίᾳ ἀφαιρεῖσθαί τινός τι* od. gew. *τινά τι, ἐξαιρεῖσθαί τινός τι; ἐξαρπάζειν τινί τι.* — Einem Schamröthe a. *ποιεῖν τινα ἐρυθραίνεσθαι* (*P.*). — 2) Einen: *καταπονεῖν, κατατρίβειν,* z. B. *δρόμῳ.*

abjochen *λύειν, ὑπολύειν.*

abirren *ἀποπλανᾶσθαι, ἀποσφάλλεσθαι* (*P.*), *ἀφαμαρτάνειν,* v. etw. *τινός.*

abkämmen *κτενίζειν.*

abkämpfen Einem etw. *διαγωνιζόμενον ἀποστερεῖν τινά τινος.* — vgl. bekämpfen.

Abkäufer *ὁ ὠνητής;* s. abkaufen.

abkanzeln 1) abkündigen w. s. — 2) übtr. heruntermachen w. s.

abkappen, s. abhauen.

abkargen Einem etw. *γλίσχρως ἔχοντα ὑφαιρεῖσθαί τί τινος.* — sich etw. *φθονεῖν ἑαυτῷ τι χαρίζεσθαι ὑπὸ γλισχρότητος.* — s. abdarben.

abkarten, s. verabreden.

abkaufen *ἀποπρίασθαι, ὠνεῖσθαί* (*ἐξωνεῖσθαι*) *τι παρά τινος.* — übtr. *ἐξωνεῖσθαί τι, παραιτεῖσθαί* (*ἀπολύεσθαι*) *τι χρήμασιν.*

abkehren 1) wegwenden: *ἀποστρέφειν, ἀπο-, παρα-τρέπειν.* — sich v. etw. *ἀποστρέφειν* u. *P. τινός* od. *ἀπό τινος.* — 2) = abfegen w. s.

abklären *διυλίζειν, διηθεῖν;* allg. *καθαίρειν.* — sich a. = sich aufheitern w. s.

abklauben, s. abbrechen; (m. d. Zähnen) *ἀποτρώγειν.*

abklopfen *ἀπο-, ἐκ-σείειν.*

abkneifen *ἀπο-, περι-κνίζειν;* das A. *ἡ ἀπόκνισις.*

abknicken *ἀποθρύπτειν, ἀποκλᾶν, ἀποδρέπειν* u. *M., ἀποκαυλίζειν.*

abknüpfen *λύειν, ἀπολύειν.*

abkochen *ἀποζεῖν, ἀφέψειν.* — abgekochter Trank *τὸ ἀφέψημα* od. *ἀπόζεμα.*

abkömmlich, s. entbehrlich.

Abkömmling *ὁ ἀπόγονος, ἔκγονος, ὁ ἀπό τινος* (*γεγονώς*).

abkommen 1) = abstammen w. s. — 2) sich entfernen v. etw.: *ἀποπλανᾶσθαί* (*P.*) *τινος, ἀποσφάλλεσθαί* (*P.*) *τινος, ἔξω* od. *πόρρω γίγνεσθαί τινος, ἐκπίπτειν* (*τῆς ὁδοῦ*); in d. Rede v. etw. *ἐκπίπτειν τινός;* v. e. Meinung od. Gewohnheit *ἐξίστασθαί* od. *ἀφίεσθαί τινος, προΐεσθαί τι.* — 3) = sich los machen; a. können *σχολὴν ἔχειν* (*ἄγειν, σχολή ἐστί μοι*). — nicht a. können *ἀσχολίαν ἔχειν* od. *ἄγειν.* — 4) ausser Gebrauch kommen, s. veralten.

Abkommen, das, s. Vergleich. — e. A. mit Einem treffen *συναλλάττειν τινί, ὁμολογεῖν τινι, συντάττεσθαι πρός τινα.*

abkratzen 1) *tr. ἀπο-, περι-ψῆν, ἀποξεῖν.* — durch Kratzen absondern: *ἀποκνίζειν, ἀποκναίειν.* — 2) *intr.* = abziehen w. s.

abkriegen *δέχεσθαι, ἀποδέχεσθαι, φέρεσθαι;* er hat es brav abgekriegt *οὐ χαίρων ἀπήλλαχεν.*

abkühlen *ἀνα-, ἀπο-, κατα-ψύχειν.* — ganz a. *περιψύχειν.* — d. Luft kühlt sich ab *ἀποψύχεται P.* — abkühlend *ἀποψυκτικός* 3. — ganz abgekühlt *περίψυκτος* 2.

Abkühlung *ἡ ἀναψυχή, ἡ ἀπο-, κατά-ψυξις.*

abkümmern, s. verkümmern; sich a. vgl. abgrämen.

abkündigen 1) etw. was man angekündigt od. versprochen hat: *ἀπαγορεύειν.* — 2) verkünden: *ἀναγορεύειν, ἀνακηρύττειν, ἀναγγέλλειν.*

Abkündigung *ἡ ἀνακήρυξις* od. besser *τὸ ἀνακηρύττειν* (als Handlung), *τὸ ἀνακηρυχθέν* (als Ereigniss).

abkürzen 1) v. d. Dauer: *συν-, ἐπι-τέμνειν, συστέλλειν.* — d. Rede *συντέμνειν* o. *συστέλλειν λόγον,* auch *διὰ βραχυτέρων εἰπεῖν;* um d. Rede abzukürzen *ὡς συνελόντι εἰπεῖν.* — 2) im Raume, z. B. beim Schreiben *βραχυτέροις χρῆσθαι τοῖς γράμμασι, γράφειν συστέλλοντα τὰ γράμματα* od. *διὰ συντόμων τῶν γραμμάτων, διὰ σημείων γράφειν.* — e. Wort durch Ausstossung e. Vokales *συγκόπτειν.* — abgekürzt *σύντομος* 2., *συνεσταλμένος* 3., auch *βραχύτερος* 3.

Abkürzung *ἡ συντομία; ἡ συστολή; ἡ συγκοπή,* vgl. abkürzen. — Besser aber durch d. entspr. Verba.

abküssen *καταφιλεῖν.* — das A. *τὸ καταφίλημα* [sp.

Abkunft *τὸ γένος* (*ἡ γενεά*). — v. guter A. sein *γονέων ἀγαθῶν* od. *ἐξ ἀγαθῶν εἶναι.* — Jmds. A. ausmitteln *γενεαλογεῖν τινα.*

abladen *ἀποσκευάζειν, ἀποσάττειν;* e. Schiff *ἀποφορτίζεσθαι.*

ablagern, s. absondern.

Ablass 1) das Ablassen; ohne A., s. unablässig. — 2) im kirchl. Sinne *ἡ συγγνώμη.*

ablassen 1) *tr. a*) Flüssigkeiten: *ἀφιέναι,* s. ableiten. *b*) überlassen: *παρα-, συγ-χωρεῖν, παραδιδόναι;* käuflich *ἀποδίδοσθαι.* *c*) v. Preise etw. a. *ἀνιέναι* (*ἵημι*) *τῆς τιμῆς, ἐλάττω τίθεσθαι τὴν τιμήν.* — 2) *intr. a*) v. etw. abstehen: *ἀφ-, ὑφ-ίεσθαί τινος, ἀφ-, ἐξ-ίστασθαί τινος, παύεσθαι* od. *ἀποπαύεσθαί τινος* od. *ποιοῦντά τι, ἀνιέναι* (*ἵημι*) *ποιοῦντά τι; λήγειν τινός, ἀποτρέπεσθαί* (*P.*) *τινος; φεύγειν τι, ἐᾶν τι.* *b*) = nachlassen w. s.

Ablativ, etwa *ἡ ἀφαιρετική* (*πτῶσις*).

ablauben, s. abblatten.

ablauern Einen od. etw. *τηρεῖν, ἐπι-, παρα- τη-*

ῥεῖν, φυλάττειν. — e. Gelegenheit ἐφεδρεύειν od. ἐφορμεῖν τοῖς καιροῖς, καιροφυλακεῖν.

Ablauf 1) d. Wassers: ἡ ἀπορροή, ἀπόρροια. — 2) übtr. v. d. Zeit: ἡ ἔξοδος, τὸ τέλος. — dem A. nahe sein ἐν ἐξόδῳ εἶναι. — mit A. d. Jahres τελευτῶντος τοῦ ἔτους; nach A. d. J. ἐξεληλυθότος τοῦ ἔτους. — vor A. des Waffenstillstandes πρὶν ἐξήκειν (ἐξεληλυθέναι) τὰς σπονδάς.

ablaufen 1) *intr.* *a*) v. Wasser: ἀπορρεῖν; καταρρεῖν, καταφέρεσθαι *P.* *b*) v. d. Zeit: ἐξ-, περι-, παρ-ιέναι (-έρχεσθαι); abgelaufen sein ἐξήκειν. — vgl. Ablauf. — *c*) e. Ausgang haben: ἀποβαίνειν, προχωρεῖν. — wie wird d. Sache ablaufen? πῶς ἀποβήσεται τὸ πρᾶγμα; τί γενήσεται ἐκ τούτων; τί πεισόμεθα; — es läuft etw. für mich gut (schlecht) ab εὖ od. χαίρων (κακῶς) ἀπαλλάττω. — 2) *tr.* *a*) durch Laufen abnützen: τρέχοντα κατατρίβειν; d. Hufe τὰς ὁπλὰς ὑποτρίβεσθαι. — sich d. Füsse a. τοὺς ὄνυχας ἀποσποδεῖν. — sich a. ἀποκάμνειν od. ἀπαγορεύειν τρέχοντα, καταπονεῖσθαι (*P.*) δρόμῳ. — *b*) Einem etw. a. φθάνειν od. προφθάνειν τινὰ λαβόντα τι, προκαταλαμβάνειν τι. — d. Weg a. προλαμβάνειν. — d. Vortheil a. πλεονεκτεῖν τινος.

ablauschen παρακούειν (τι παρά τινος); s. abmerken.

Ableben, s. Tod.

ablecken ἀπο-, περι-, δια-λείχειν, ἀπολάπτειν.

abledern ἀπο-, ἐκ-δέρειν (auch übtr. δέρειν).

ableeren, s. entleeren.

ablegen, 1) weg- od. niederlegen: ἀποτίθεσθαι (für immer), κατατίθεσθαι (für e. Zeit); v. Kleidern: ἀπο-, ἐκ-δύεσθαι (ἀπο-, ἐκ-δῦναι); v. e. Last ἀποσκευάζεσθαι, ἀποφορτίζεσθαι. — übtr. e. Ansicht, Gewohnheit u. dgl. ἀπο-, κατατίθεσθαι, ἐξίστασθαί τινος, ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος, ἀφίεσθαι u. ἀποβάλλεσθαί τι. — e. Meinung μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν. — 2) darlegen (verrichten): ἐπιδείκνυσθαι, ἀποφαίνεσθαι u. bes. häufig ποιεῖσθαι; e. Probe ἐπίδειγμα ἐπιδεικνύναι (u. *M.*), ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος, vgl. Bekenntniss, Beweis, Eid, Rechnung. — 3) Reiser, Pflanzen, s. absenken. — 4) abnehmen, versagen w. s.

Ableger, s. Absenker.

Ablegung 1) ἡ ἀπό-, κατά-θεσις; v. Kleidern ἡ ἀπό-, ἔκ-δυσις. — 2) ἡ ἐπίδειξις; e. Rechnung ὁ λογισμός, ἀπολογισμός, αἱ εὔθυναι.

ablehnen 1) weglehnen: ἀπο-, παρα-, μετα-, ἐκκλίνειν. — 2) übtr. v. sich abweisen: ἀπο-, διαλύεσθαι, ἀπο-, παρα-, δια-κρούεσθαι, ἀπωθεῖσθαι; ἀπειπεῖν, ἀρνεῖσθαι *DP.* — höflich ausschlagen: παραιτεῖσθαι.

Ablehnung 1) τὸ ἀπο-, παρα-κλίνειν u. dgl., s. ablehnen. — 2) ἡ διάκρουσις, διάλυσις, παραίτησις.

ableihen, s. abborgen.

ableisten ἀποδιδόναι. — vgl. Eid.

ableiten 1) wegleiten: ὀχετεύειν, ἀπ-, παρ-, ἐξ-οχετεύειν (durch e. Kanal). — ἀπάγειν, παρα-, ἐκ-τρέπειν, ἐκβιβάζειν (anders wohin); e. Krankheitsstoff ἀντισπᾶν (e. ableitendes Mittel τὸ ἀντισπαστικὸν βοήθημα). — vgl. abführen. — übtr. v. etw. abbringen s. abbringen 2). — 2) herleiten: ἄγειν ἐκ (ἀπό) τινος; sein Geschlecht ἀνάγειν od. ἀνατείνειν (τὸ γένος) v. Jmd. εἴς τινα; übh. ἀναφέρειν εἴς τι, αἰτιᾶσθαι, ἡγεῖσθαί τι αἴτιον εἶναι. — e. Wort ἐτυμολογεῖν τι ἔκ τινος, παρονομάζειν, παράγειν παρά τι. — abgeleitet παρώνυμος, παρωνύμιος 2.

Ableitung 1) ἡ ὀχετεία, ἐξοχετεία, ἡ ἀπο-, ἐκτροπή; τὸ ἀντίσπασμα; übtr. ἡ παραγωγή (vgl. ableiten). — 2) e. Wortes: ἡ παραγωγή, παρονομασία, παρωνυμία, ἐτυμολογία.

Ableitungsgraben ὁ ὀχετός, ἡ διῶρυξ, υγος.

ablenken 1) *tr.* ἀποστρέφειν, ἀποκλίνειν, ἀπο-, ἐκ-, παρα-τρέπειν, παράγειν (letztere auch = verführen). — d. Gespräch παρατρέπειν τὸν λόγον, ἀπαρτᾶν τὸν λ. τινός. — d. Geist ἀπάγειν τὴν γνώμην ἀπό τινος. — 2) *intr.* ἀποστρέφεσθαι u. s. w. im *P.*, auch ἀποκάμπτειν, ἀποκλίνειν.

Ablenkung ἡ ἐκ-, παρα-τροπή, παραγωγή; s. ablenken.

ablernen μανθάνειν τι παρά τινος, παραλαμβάνειν τι ἀπό τινος.

ablesen 1) abpflücken u. sammeln: ἀπο-, ἀνα-, συλ-λέγειν, ἀποδρέπεσθαι. — 2) vorlesen: ἀναγιγνώσκειν, ἀναλέγεσθαι.

Ablesen, das, ἡ ἀνάγνωσις; gew. durch d. Verba.

ableugnen, s. leugnen.

Ableugnung, s. Leugnen.

abliefern παρα-, ἀπο-διδόναι; φέρειν, ἀποφέρειν, ἀπάγειν (wozu man verpflichtet ist). — εἰσφέρειν (v. Abgaben). — ἀποπέμπειν (einsenden).

Ablieferung ἡ παρά-, ἀπό-δοσις; ἡ ἀποφορά (sonst durch d. Verba).

abliegen 1) entfernt sein: ἀπέχειν, ἀπεῖναι, διεστάναι, κεχωρίσθαι *P.*, v. etw. τινός. — 2) e. Zeit lang liegen: χρόνον τινὰ κεῖσθαι. — d. Wein muss abl. τὸν οἶνον δεῖ καθαρὸν od. διαυγῆ γενέσθαι; e. alter, abgelegener Wein σαπρὸς οἶνος. — 3) durch Liegen abnützen: κείμενον ἐπι-, κατα-τρίβειν.

ablisten δόλῳ ὑφαιρεῖσθαί τί τινος.

ablocken ἐξάγειν τινός τι; προάγειν τινα εἴς τι od. m. *inf.*

ablockern ἐκ-, παρα-λύειν.

ablöschen 1) glühendes Eisen: ἀπο-, ἀνα-ψύχειν; vgl. löschen. — 2) e. Schuld: ἐξαλείφειν (u. *M.*) τὸ ὄφλημα.

ablösen 1) losmachen: λύειν, ἐκ-, ἀπο-λύειν. — e. Glied v. Körper ἀποτέμνειν. — sich a. (v. Gliedern) ἀναπλεῖν. — 2) an Jmds. Stelle treten: διαδέχεσθαί τινι, διάδοχον γίγνεσθαί τινος. — sich ablösend διαδοχῇ, κατὰ διαδοχήν, ἐκ διαδοχῆς (ἀλλήλοις).

Ablösung 1) ἡ λύσις, ἀπόλυσις; ἡ ἀποτομή (v. Gliedern: das sich Ablösen ἡ ἀνάπλευσις). — 2) ἡ διαδοχή. — d. ablösenden Soldaten: ἡ διαδοχή, οἱ διάδοχοι.

ablohnen ἀποδιδόναι, ἀπο-, ἐκ-τίνειν μισθόν τινι.

abmachen 1) losmachen w. s. — 2) beendigen: διαπράττειν u. *M.*, περαίνειν, ἀποτελεῖν, ἀπ-, κατ-εργάζεσθαι. — abgemachte Sachen τὰ εἰργασμένα. — das ist nun abgemacht τοῦτο μὲν οὖν ἀπήλλακται. — 3) m. Einem etw. = übereinkommen: συντίθεσθαί τινι od. πρός τινα περί τινος, ὁμολογεῖν od. συνομολογεῖν τινι. — Geschäfte m. Einem a. χρηματίζειν πρός τινα od. τινί.

abmähen θερίζειν, ἀπο-, ἐκ-θερίζειν.

Abmähen, das, ὁ θερισμός.

abmagern ἰσχναίνεσθαι, ἀπ-, κατ-ισχναίνεσθαι *P.*, καταλεπτύνεσθαι *P.*; abgemagert sein κατεσκληκέναι (τὸ σῶμα); vgl. abzehren.

Abmagerung durch d. entspr. Verba; vgl. Abzehrung.

abmahnen παραινεῖν τινι μὴ ποιεῖν τι, παραπείθειν τινὰ μὴ π. τι, οὐκ ἐᾶν τινα π. τι, ἀποτρέπειν τινά τινος od. μή m. *inf.*, auch ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι ποιεῖν τι.

Abmahnung ἡ παραίνεσις (μὴ ποιεῖν τι), ἡ ἀποτροπή.

abmalen ἀπεικάζειν, ἀποζωγραφεῖν, auch bloss γράφειν.

Abmalen, das ἡ ἀπεικασία.

abmarken, **Abmarkung**, s. abgrenzen, Abgrenzung.

Abmarsch ἡ ἀποκομιδή, ἡ ἄφοδος, ἔξοδος.

abmarschieren ἀποπορεύεσθαι (*DP.*), ἀπέρχεσθαι, ἀποχωρεῖν; ἀπάγειν, ἀπαίρειν.

abmartern, s. abquälen.

abmatten καταπονεῖν. — abgemattet κατάπονος 2., ἀπειρηκώς 3.; a. werden καταπονεῖσθαι P., κάμνειν, ἀποκάμνειν, a. sein ἀπειρηκέναι.
Abmattung ὁ κάματος, κόπος.
abmeisseln ἀποτέμνειν od. ἀποκόπτειν τῷ ἐγκοπεῖ, ἀποκολάπτειν.
abmergeln ἀπισχναίνειν, ἐκμαραίνειν, ἐκτρύχειν, κατασκελετεύειν. — abgemergelt ἐκτετρυχωμένος, κατεσκελετευμένος 3.
abmerken ἐνορᾶν τινί τι od. ἔν τινί τι, καταγιγνώσκειν τινός τι; = lernen προσέχοντα μανθάνειν τι.
abmessen 1) genau messen: μετρεῖν, ἀνα-, ἐκ-, δια-μετρεῖν. — 2) etw. nach etw.: συμμετρεῖν u. M., ῥυθμίζειν. — abgemessen σύμμετρος, ἔμμετρος 2. — übtr. beurtheilen (etw. nach etw.): μετρεῖσθαι od. ἀναμετρεῖσθαί τι πρός τι, σταθμᾶσθαί τί τινι u. πρός τι, τεκμαίρεσθαί τι τινι od. ἀπό (ἔκ) τινος u. πρός τι.
Abmessung ἡ μέτρησις, ἡ ἀνά-, συμ-μέτρησις.
abmiethen μισθοῦσθαί τι παρά τινος.
Abmiether ὁ μισθούμενος (μισθωσάμενος).
Abmiethung ἡ μίσθωσις.
abmüden, s. abmatten, ermüden.
abmühen καταπονεῖν, ταλαιπωρεῖν. — sich a. καταπονεῖσθαι P., ταλαιπωρεῖσθαι P. u. ταλαιπωρεῖν, κάμνειν, πόνους od. πράγματα ἔχειν.
abmüssigen, sich, e. Augenblick σχολήν τινα παρέχειν od. κατασκευάζειν ἑαυτῷ; ebenso „sich abmüssigen."
abnagen ἀπο-, περι-, κατα-τρώγειν. — v. etw. παρατρώγειν. — bildl. (d. Herz) δάκνειν, auch ἐσθίειν.
Abnahme 1) d. Abnehmen, s. d. f. W. — 2) Verringerung: ἡ ἐλάττωσις, μείωσις; d. Körpers ἡ φθίσις, d. Auges ἡ ἀμβλυωπία. — A. erleiden μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι P. — 3) v. Waaren, s. Absatz.
abnehmen 1) tr. a) weg-, herunternehmen: καθ-, ἀφ-, περι-αιρεῖν u. M. — Früchte ἀπολέγειν, ἀποδρέπεσθαι. — e. Glied ἀποτέμνειν, ἀποκόπτειν. — e. Siegel, d. Bart, s. Siegel, Bart. b) gewaltsam nehmen, entreissen: ἀφαιρεῖσθαί τινά τι od. τινός τι, ἐξαιρεῖν τί τινος, ἀποστερεῖν τινά τινος od. τινά τι. — Kleider u. Rüstung ἐκδύειν τινά τι, συλᾶν, ἀποσυλᾶν. — Einem etw. durch List a. ὑφαιρεῖσθαί τινός τι. c) übernehmen: λαμβάνειν, παρα-, ἀπο-λαμβάνειν, δέχεσθαι, ἀπο-, παρα-δέχεσθαι. — übtr. e. Rechnung, Eid, s. d. betr. Subst. — Waaren a. = kaufen ὠνεῖσθαί τι παρά τινος. d) urtheilen, schliessen, erkennen, s. d. betr. Verba. — 2) intr. verringert werden: ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι P. — v. Zuständen παύεσθαι, ἀποπαύεσθαι, λήγειν, λωφᾶν, auch χαλᾶν. — v. Körper μαραίνεσθαι u. ἐκμαραίνεσθαι P., παρακμάζειν; meine Kraft nimmt ab ἀσθενέστερος γίγνομαι. — a. so dass e. Mangel entsteht: ἐπι-, ἀπο-, ἐκ-, ὑπο-λείπειν. — d. Mond nimmt ab (b. e. Mondesfinsterniss) ἡ σελήνη ἐκλείπει, sonst ἡ σελήνη ἀπολείπει (φθίνει); b. abnehmendem Monde μηνὸς φθίνοντος.
Abnehmen, das, 1) Wegnehmen: ἡ ἀφ-, καθαίρεσις; e. Gliedes ἡ ἀποτομή. — 2) Uebernahme ἡ ἀπο-, ἐκ-δοχή. — 3) Verminderung: ἡ ἐλάττωσις, μείωσις; d. Mondes ἡ ἐκ-, ἀπό-λειψις. — vgl. Abnahme u. abnehmen.
Abnehmer ὁ δεχόμενος, παραλαμβάνων (s. abnehmen). — vgl. Käufer.
Abneigung (Widerwille) ἡ δύσ-, κακό-νοια, ἀπέχθεια. — A. gegen etw. haben δυσχεραίνειν τι od. περί τι, δυσκόλως ἔχειν πρός τι, gegen Einen δυσκόλως ἔχειν πρός τινα, δύσνουν εἶναί τινι. — es erweckt etw. A. δι' ἀπεχθείας γίγνεταί τι, ἀπέχθειαν ἔχει od. φέρει τι. — m. A. πρὸς ἀπέχθειαν.
abnöthigen, s. abzwingen.
abnorm ἀλλόκοτος 2., ὁ, ἡ, τὸ παρὰ φύσιν.
Abnormität τὸ ἀλλόκοτον.
abnutzen ἀπο-, κατα-τρίβειν, ἐκτρύχειν; καταχρῆσθαί τινι. — abgenutzt κατατετριμμένος 3., a. Kleid ὁ τρίβων, ωνος (dem. τὸ τριβώνιον); übtr. v. Aeusserungen καθημαξευμένος, τεθρυλημένος 3.
Abnutzen, das, ἡ ἀποτριβή.
abordnen, s. absenden.
abortieren, Abortus, s. Fehlgeburt.
abpachten, s. abmiethen.
abpacken, s. abladen.
abpassen, s. ablauern.
abpeitschen, s. durchpeitschen.
abpflücken ἀποδρέπειν u. M., ἀπολέγειν.
abplatzen ἀπορρήγνυσθαι P.
abpochen ἀποκόπτειν, ἀποσείειν.
abpolieren, s. abglätten.
abprägen ἀποτυποῦν.
abprallen ἀφάλλεσθαι (ἀπό τινος), ἀποπάλλεσθαι P.
Abprallen, das, ἡ ἄφαλσις, ὁ ἀποπαλμός.
abpressen ἐκπιέζειν. — Einem Geld ἐκβιάζεσθαί τινι od. ἐκπράττειν τινὰ ἀργύριον.
abprügeln, s. durchprügeln.
abputzen ἀπο-, ἐκ-καθαίρειν.
abquälen ἀποκναίειν, ἀποκνῆν, ταλαιπωρεῖν. — sich a. ἀγωνιᾶν, ἀδημονεῖν.
abräumen ἀν-, ἀφ-αιρεῖν, ἐκ-, ἀπο-σκευάζειν, κενοῦν, ἐκκενοῦν.
abraspeln τῷ ξυστῆρι ἀποξεῖν; s. abfeilen.
abrathen, s. abmahnen.
Abrathen, das, s. Abmahnung.
abrechnen 1) abziehen (in d. Rechng.): ὑφαιρεῖν, ἀφαιρεῖν. — 2) m. Jmd.: διαλογίζεσθαι πρός τινα.
Abrechnung ὁ διαλογισμός; s. abrechnen 2).
Abrede 1) ἡ συνθήκη, ὁμολογία. — A. m. Einem nehmen συντίθεσθαί τινι (πρός τινα), τάττεσθαι πρός τινα od. περί τινος, ὁμολογεῖν τινι m. inf. — d. A. gemäss ἐκ τῶν ὡμολογημένων, κατὰ τὴν ὁμολογίαν. — 2) in A. stellen = leugnen: ἀρνεῖσθαι DP., ἔξαρνον εἶναι od. γίγνεσθαι; widersprechen ἀντιλέγειν, ἐναντιοῦσθαι ao. P.
abreden, s. verabreden.
abreiben 1) wegreiben: ἀπο-, ἐκ-, περι-τρίβειν. — z. Reinigung: σμῆν, σμήχειν (ἀποσμήχειν), ἀποψῆν, ψήχειν. — 2) durch Reiben abnützen: κατα-, ἐπι-τρίβειν, ἀποθλίβειν.
Abreiben, das, ἡ ἀποτριβή, σμῆξις.
Abreise 1) ἡ ἔξοδος, ἀπαλλαγή, auch ἡ ὁρμή. — zu Wasser ὁ πλοῦς, ἔκ-, ἀπό-πλους, ἡ ἀναγωγή. — Häufig durch Verba, z. B. vor d. A. πρὶν ἀπελθεῖν, auf d. A. ἀπαίρων ἤδη, sich zur A. anschicken παρασκευάζεσθαι ὡς ἀπιόντα.
abreisen ἀπ-, ἐξ-ιέναι (-έρχεσθαι), ἐκπορεύεσθαι DP., ἀπαλλάττεσθαι P., ἀπαίρειν, ὁρμᾶν. — zu Wasser ἀπο-, ἐκ-πλεῖν, ἀνάγεσθαι (M. u. P.). — abgereist sein οἴχεσθαι.
abreissen 1) tr. a) durch Reissen trennen: ἀπορ-, περιρ-ρηγνύναι, ἀπο-, περι-σπᾶν, ἀφαιρεῖν. — Zweige od. Blätter ἀπο-, περι-κλᾶν. b) niederreissen: καθ-, ἀν-αιρεῖν. c) v. Kleidern: abnützen; abgerissen = völlig heruntergekommen ῥάκος ἤδη γεγενημένος 3. d) e. Abriss entwerfen, s. Abriss. — 2) intr. ἀπορρήγνυσθαι P.
Abreissen, das, ὁ ἀποσπασμός, ἡ ἀπόρρηξις, περίκλασις; ἡ καθαίρεσις; ἡ κατατριψις. — s. abreissen.
abrennen (δρόμῳ) ἀπο-, περι-κόπτειν.
abrichten παιδεύειν, διδάσκειν, κατασκευάζειν τινά m. inf. — v. Thieren: τιθασεύειν, auch δαμά-

ζειν. — e. junges Pferd πωλοδαμνεῖν. — e. Hund ἐπιτηδεύειν πρός τι.
Abrichten, das, ἡ παιδεία, παίδευσις, τιθασεία, τιθάσευσις.
abrinden ἀπο-, ἐκ-λεπίζειν.
abrinnen καταρρεῖν, καταφέρεσθαι *P.*
Abriss ἡ δια-, ὑπο-γραφή, γραφή, σκιαγραφία. — e. A. v. etw. entwerfen δια-, ὑπο-γράφειν τι.
abrollen ἀν-, ἐξ-ελίττειν; vgl. herabrollen.
abrudern ταῖς κώπαις (τὴν ναῦν) ἀπελαύνειν.
abrücken 1) *tr.* wegrücken: ἀπο-, μετα-κινεῖν, ἀπο-, μετα-τιθέναι. — 2) *intr.* abziehen, s. abziehen 2).
abrufen 1) laut rufen: βοᾶν, ἀναβοᾶν. — 2) wegrufen: ἀπο-, ἐκ-καλεῖν. — nach e. and. Orte μετακαλεῖν, μεταπέμπεσθαι. — zurück rufen ἀνακαλεῖν.
abrunden περιτορνεύειν (auch übtr.).
abrupfen ἀποκνίζειν; Federn, Haare ἀπο-, περιτίλλειν.
absäbeln τῷ ξίφει ἀποκόπτειν.
absägen ἀποπρίειν.
absagen ἀπαγορεύειν, ἀποφάναι (ao. ἀπειπεῖν), gew. m. f. *inf.* u. μή; auch ἀρνεῖσθαι *DP.* — durch e. Herold ἀποκηρύττειν. — e. Besuch a. lassen λέγειν μὴ παρέσεσθαι od. ἥξειν πρός τινα. — e. abgesagter Feind ὁ ἔχθιστος, ὁ ἀδιάλλακτος ἐχθρός. — e. abg. Feind v. etw., v. Einem sein μισεῖν τι od. τινα εἰς τὰ ἔσχατα.
absatteln ἀποσκευάζειν, ἀποσάττειν, auch ἀφαιρεῖν τὸ ἐφίππιον. — v. Pferde: den Reiter a. ἐκτραχηλίζειν (τὸν ἐπιβάτην).
Absatz 1) Stelle, wo etw. absetzt od. abbricht: ἡ ἐγκοπή, τὸ κῶλον (Glied). — am Halme τὸ γόνυ, ατος, ἡ διαφυή. — an e. Mauer τὸ διειλημμένον τοῦ τείχους. — Absätze an d. Schuhen τὰ τῶν ὑποδημάτων ἴχνη. — Schuhe m. Absätzen ὑψηλὰ ὑποδήματα. — übtr. Ruhepunkt: ἡ ἀνάπαυσις, παῦλα, ἀνάπαυλα. — e. A. machen παῦλαν λαβεῖν, ἀναπαύεσθαι. — Ruhepunkt im Satze ἡ ἀπόθεσις κώλου, περιόδου (dagegen κῶλον Glied e. Periode). — e. Absatz in der Rede machen διαλαμβάνειν λέγοντα. — 2) Verkauf: ἡ πρᾶσις, διάπρασις, διάθεσις. — A. finden διάθεσιν ἔχειν, διαπιπράσκεσθαι *P.* (v. Waaren), ἔχειν ὅποι διαθέσθαι (v. Verkäufer). — guten A. finden πολλὰ πιπράσκειν (v. Verkäufer), ὠνητὰς ἔχειν πολλούς (auch v. Waaren). — Mangel an A. ἡ ἀπρασία. — 3) was sich bei e. Flüssigkeit absetzt, Bodensatz: τὸ ὑπόστημα, ἡ ὑπόστασις, ἡ ὑποστάθμη. — im Bes. b. Wasser ἡ ἰλύς, ύος, b. Weine ἡ τρύξ, υγός, b. Oele ἡ ἀμόργη, b. d. Milch ὁ ὀρός, b. Blute ὁ ἰχώρ, ῶρος.
Abscess τὸ ἀπόστημα, ἡ ἀπόστασις.
abschaben ἀποξεῖν. — (Käse) ἀποκναίειν. — abgeschabt κατα-, περι-τετριμμένος 3. — abg. Kleid s. abnutzen.
abschälen ἀπο-, ἐκ-λεπίζειν, ἀπο-, ἐκ-λέπειν; φλοΐζειν (Bäume). — das Abgeschälte τὸ ἀπόλεμμα, ἀπολέπισμα.
abschätzen τιμᾶν u. *M.* — sich (*sibi*) a. lassen ἀποτιμᾶσθαι.
abschätzig = geringer an Werth, verworfen. — a. werden ἐλαττοῦσθαι *P.* τὴν τιμὴν od. τὴν ἀξίαν. — e. a. Meinung v. etw. hegen, a. über etw. urtheilen: παρ' ὀλίγον od. παρ' οὐδὲν ποιεῖσθαί τι.
Abschätzung ἡ τίμησις, ἀποτίμησις.
abschäumen ἀπαντλεῖν τὸν ἀφρόν (ἀπαφρίζειν sp.).
abschaffen *a)* v. Einrichtungen: λύειν, καταλύειν, ἀναιρεῖν (ἀκυροῦν, ἀθετεῖν sp.); auch ἀποτιθέναι u. *M.* *b)* entlassen w. s. *c)* nicht mehr behalten, v. Besitzthümern: ἀποδίδοσθαι (verkaufen), οὐκέτι τρέφειν (v. Thieren).
Abschaffung *a)* ἡ κατάλυσις, ἀναίρεσις (ἀκύρωσις, ἀθέτησις sp.). *b)* ἡ ἀπόδοσις; vgl. Entlassung u. abschaffen.

abschattieren σκιαγραφεῖν.
Abschattierung ἡ σκιαγραφία.
Abschaum, s. Auswurf 2) *b)*.
abscheeren ἀποξυρεῖν, ἀποκείρειν (Schafe ἀποπέκειν); sich absch. lassen *M.*
abscheiden, s. scheiden u. sterben; abgeschieden ὑποκεχωρηκώς 3., ἔρημος 2. — die Abgeschiedenen s. todt.
Abscheiden, das, 1) Scheidung. — 2) *excessus*: ἡ ἀπαλλαγή; vgl. Tod.
Abscheu ἡ βδελυγμία; Gegenstand d. A.: τὸ στύγημα. — A. vor etw. haben, s. verabscheuen.
abscheuern περιπλύνειν, περισμῆν.
abscheulich βδελυρός 3., αἰσχρός 3. (v. Pers. u. Sachen). — μιαρός 3., μυσαρός 3. (v. Pers.).
Abscheulichkeit *a)* als Eigenschaft: ἡ βδελυρία, τὸ αἶσχος; ἡ μιαρία. *b)* abscheuliche Handlg.: τὸ αἰσχρὸν (μιαρόν, ἀνόσιον) ἔργον.
abschicken ἀφιέναι, ἀποπέμπειν, ἀποστέλλειν; διαπέμπειν an verschiedene Orte. — ἀπο-, ἐξαποστέλλειν v. Heeren u. Flotten, ebenso ἐκπέμπειν (vgl. Kolonie).
Abschickung ἡ ἀποπομπή, ἀποστολή, ἔκπεμψις od. durch d. entspr. Verba.
Abschied 1) Entfernung: ἡ ἀπαλλαγή, ἀποχώρησις. — A. vom Leben ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ζῆν, vgl. Tod. — A. v. Einem nehmen δεξιωσάμενον od. ἀσπασάμενον ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος, ἀσπάζεσθαί τινα, für immer προσειπεῖν τινα τὰ ὕστατα. — 2) Entlassung: ἡ ἄφεσις; ἀποπομπή, ἀπόπεμψις. Einem d. A. geben ἀποπέμπειν τινά. — d. A. nehmen, v. Soldaten: ἀποστρατεύεσθαι, ἐξίστασθαι τῆς στρατείας, v. Beamten: ἐξίστασθαι τῆς ἀρχῆς, ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν. — e. Sache d. A. geben ἀφίεσθαί τι, χαίρειν ἐᾶν τι, ἀποπαύεσθαί τινος.
Abschiedsaudienz ἡ πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν ἔντευξις.
Abschiedsbesuch, s. d. vhg. W. — Einem e. A. machen, s. Abschied (v. Einem nehmen).
Abschiedsfest, -schmaus ἡ πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν ἑστίασις.
abschiessen 1) *tr.* *a)* e. Geschoss: ἀφιέναι, ἀποτοξεύειν, βάλλειν. *b)* wegschiessen: βάλλοντα od. τοξεύοντα ἀποκόπτειν, ἀφαιρεῖν. — 2) *intr.* καταφέρεσθαι *P.* — v. Farben ἀλλοχροεῖν, διαφθείρεσθαι *P.*
Abschiessen, das, ἡ ἄφεσις, βολή.
abschiffen ἀπο-, ἐκ-πλεῖν, ἀν-, ἐξαν-άγεσθαι *M.* u. *P.*, ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.
abschildern, s. abbilden, schildern.
abschinden ἀπο-, ἀνα-, ἐκ-δέρειν.
abschirren, s. abjochen.
abschlachten σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν.
Abschlachtung ἡ σφαγή.
abschlägig; a. Antwort ἡ ἄρνησις, ἐξάρνησις; ἡ ἀπότευξις (Misslingen). — e. a. Antw. v. Jmd. bekommen ἀπρακτεῖν od. ἀτυχεῖν παρά τινος, ἀποτυγχάνειν τινός, ἄπρακτον ἀπαλλάττεσθαι *P.* — e. a. A. geben ἄπρακτον ἀποπέμπειν τινά.
Abschlag 1) ἡ μείωσις, ἐλάττωσις (bes. e. Preises). — 2) auf A. bezahlen προκαταβάλλειν τι τῆς τιμῆς u. dgl. — Zahlung auf A. ἡ προκαταβολή, ὁ ἀρραβών, ῶνος.
abschlagen 1) *tr.* *a)* wegschlagen: ἀποκρούειν, ἀποκόπτειν, ἀποτέμνειν; e. Gezelt u. dgl. καθαιρεῖν, καταβάλλειν. *b)* zurückschlagen w. s.; vgl. auch „Sturm". *c)* e. Fluss, s. ableiten; sein Wasser, s. pissen. *d)* e. Ei, s. quirlen. *e)* versagen: ἀρνεῖσθαι, ἀπαρνεῖσθαι *DP.*, ἀπαγορεύειν, ἀποφάναι, ἀνανεύειν. — ich werde dir nichts a. οὐκ ἀτυχήσεις παρ' ἐμοῦ οὐδενὸς ὧν ἂν βούλῃ. — 2) *intr.* *a)* v. Wege a.: ἐκτρέπεσθαι, παρεκτρέ-

πεσθαι τῆς ὁδοῦ. — zur Seite fliegen: παραφέρεσθαι P. b) vermindert werden: μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι P. — d. Getreide hat abgeschlagen ἐπανῆκεν ὁ σῖτος (ἐλάττονος πωλεῖται).

abschleifen, eig. τῇ ἀκόνῃ ὑφ-, περι-αιρεῖν, λεαίνειν. — abgeschliffen (übtr.) κομψός 3.

abschleudern σφενδονᾶν od. allg. ἀφιέναι.

abschliessen 1) verschliessen w. s. — sich a. v. d. Welt ἐξίστασθαι τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων. — 2) z. Ende bringen: ἀποτελεῖν, ἀπεργάζεσθαι, περαίνειν, συμπεραίνειν, διαπράττειν u. M., τέλος ἐπιτιθέναι τινί. — Vgl. Rechnung, [Vertrag u. dgl.

abschlürfen ἀπορροφεῖν.

Abschluss τὸ τέλος, τὸ πέρας. — e. Rechnung ἡ τῶν λογισμῶν συγκεφαλαίωσις. — e. Bündnisses αἱ σπονδαί. — z. A. bringen, s. abschliessen 2). — z. A. kommen τέλος od. πέρας λαμβάνειν.

abschmeicheln κολακεύοντα od. θωπεύοντα λαμβάνειν τι παρά τινος.

abschmelzen 1) tr. ἀπο-, περι-τήκειν. — v. Metallen: χωνεύοντα λύειν od. ἀπολύειν. — 2) intr. durch d. P. d. vhg. Verba.

abschmutzen ἀναχρωννύναι.

abschnellen etwa λύειν.

abschneiden 1) eig. ἀποτέμνειν, περιτέμνειν, τέμνειν, τέμνοντα ἀφαιρεῖν, auch bloss ἀφαιρεῖν, περιαιρεῖν (vgl. abhauen). — d. Spitze, oben a. ἀκροτομεῖν. — d. Nägel ὀνυχίζεσθαι u. ἀπονυχίζεσθαι. — d. Extremitäten ἀκρωτηριάζειν. — Einem d. Kehle a. ἐκτέμνειν τὴν λάρυγγά τινος, ἀποσφάττειν τινά. — vgl. scheeren. — 2) übtr. Einen v. etw.: ἀπο-, δια-κλείειν τινά τινος od. ἀπό τινος, ἀπείργειν τινά τινος. — d. Feinde ἀπολαμβάνειν, ἀποτέμνεσθαι, ὑποτέμνειν. — d. Zufuhr περικόπτειν ἀγοράς. — Einem d. Hoffnung ὑποτέμνειν τὰς ἐλπίδας τινί, d. Gelegenheit u. dgl. ἀφαιρεῖν u. ἀφαιρεῖσθαί τινά τι (τινός τι). — vgl. entziehen u. benehmen 1).

Abschneiden, das, ἡ τομή, ἀποτομή; übtr. ἡ ἀπόκλεισις, ἀπόληψις, auch ἀφαίρεσις.

abschnellen 1) tr. ἀποπάλλειν, ἀποσφενδονᾶν, ἀφιέναι. — 2) intr. durch d. P.

Abschnitt ἡ τομή, ἀποτομή, τὸ τμῆμα, ἔκτμημα. — in d. Zeit ἡ περίοδος. — in d. Rede τὸ κῶλον, ἡ περίοδος, in e. Schrift τὸ κεφάλαιον, ἡ περιοχή.

abschnitzen ἀποσμιλεύειν.

abschnüren λύειν.

abschöpfen ἀπαντλεῖν, ἀπαρύτειν, vgl. abschäumen; übtr. sein Wissen ist bloss oben abgeschöpft ἐπιπόλαιος ἡ παιδεία αὐτοῦ.

abschrecken ἐκφοβεῖν, ἐκπλήττειν, Einen v. etw. φόβῳ ἀποτρέπειν τινά τινος. — sich a. lassen ἐκφοβεῖσθαι, ἐκπλήττεσθαι, δυσωπεῖσθαι P., φόβῳ ἀποτρέπεσθαί (P.) τινος. — **abschreckend** φοβερός 3. — des a. Beispieles wegen strafen: ἀποτροπῆς ἕνεκα κολάζειν.

abschreiben 1) etw. od. v. etw.: ἀπο-, ἐκ-, μεταγράφειν. — 2) e. Schuld: ἀπογράφειν. — 3) durch e. Schreiben absagen: γράφειν od. ἐπιστέλλειν μή m. inf. — 4) durch Schreiben abnützen: γράφοντα κατατρίβειν. — 5) sich a. = durch Schreiben müde werden: γράφοντα ἀποκάμνειν od. ἀπαγορεύειν.

Abschreiber, durch d. part. s. abschreiben 1). — v. Büchern zur Vervielfältigg. od. Herausgabe ὁ βιβλιογράφος.

abschreien 1) schreiend hersagen: βοῶντα καταλέγειν. — 2) sich müde schreien: βοῶντα ἀποκάμνειν od. ἀπαγορεύειν.

abschreiten 1) absteigen, w. s. — 2) m. Schritten abmessen: βηματίζειν, βήμασιν ἀναμετρεῖν u. M.

Abschrift τὸ ἀντίγραφον, ἀπόγραφον (ἡ ἀντι-, μετα-γραφή sp.). — e. A. v. etw. nehmen ἀντίγραφα (immer pl.) τινος λαμβάνειν od. ποιεῖσθαι; s. abschreiben 1).

abschüssig κατάντης, πρανής, καταφερής (sp. κατωφερής), ἐπικλινής 2., auch ἀπόρρυτος 2. — sehr a. ἀπό-, κατά-κρημνος, κρεμνώδης, ἀπότομος 2. — a. Richtung τὸ κάταντες.

abschütteln ἀπο-, κατα-σείειν; d. Reiter (v. Pferde) ἀποσείεσθαι, ἀποκρούεσθαι, ἐκτραχηλίζειν. — d. Staub σοβεῖν τὴν κόνιν. — Obst ἀποκρούειν. — übtr. Tadel, Vorwürfe u. dgl. von sich a. ἀποσείεσθαι od. ἀποτρίβεσθαι.

abschütten ἀπο-, δια-, κατα-, προ-χεῖν.

abschuppen ἀπολεπίζειν.

Abschuss 1) d. Wassers: ἡ φορά, καταφορά. — 2) abschüssiger Ort: τὸ κάταντες, ὁ κρημνός, τὸ κρημνῶδες.

abschwächen (e. Ausdruck) συστέλλειν.

abschwären ἕλκει φθείρεσθαι P.

abschwatzen παραπείθοντα λαμβάνειν τι παρά τινος od. ἐξάγειν τί τινος.

abschwefeln διαθειοῦν.

Abschweif, s. Abschweifung.

abschweifen πλανᾶσθαι, ἀποπλανᾶσθαι P. (τινός od. ἀπό τινος); ἐκ-, παρεκ-βαίνειν; ἐκ-, παρα-τρέπεσθαι. — zu etw. a. ἐκβαίνειν ἐπί τι. — v. d. Rede ἐκβολὴν τοῦ λόγου ποιεῖσθαι, ἔξω τῆς ὑποθέσεως τοῖς λόγοις χρῆσθαι, παρεκβαίνειν τῆς ἐξηγήσεως. — v. Ziele a. ἔξω δρόμου φέρεσθαι P., auch ἀφαμαρτάνειν.

Abschweifung ἡ πλάνη, ἀποπλάνησις; ἡ παρέκβασις; ἡ ἐκ-, παρα-τροπή; ἡ ἐκβολή, παρεκβολή.

abschwemmen, s. abspülen.

abschwören 1) eidlich ableugnen: ἀπ-, ἐξ-ομνύναι u. M. m. acc., inf. m. μή od. folg. ὡς οὐ; auch διόμνυσθαι m. f. inf. u. μή. — 2) sich eidlich v. etw. lossagen: ἐπομόσαντα ἀπειπεῖν.

Abschwören, das, **Abschwörung** ἡ ἐξωμοσία; ἡ ἀπωμοσία (sp.).

absegeln, s. abschiffen. — das **Absegeln** ὁ ἀπό-, ἔκ-πλους, ἡ ἀναγωγή.

absehen 1) wegsehen: ἀφορᾶν; gew. übtr. οὐκ ἔχειν λόγον τινός, παριέναι (ἵημι) od. ἐᾶν τι. — abgesehen davon ἄνευ od. χωρὶς τούτου, abg. dav. dass χωρὶς τοῦ m. inf. — 2) übersehen a) eig. καθορᾶν, ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὄμμασι od. ὁρῶντα. b) übtr. α) einsehen, begreifen: κατ-, συν-ιδεῖν, μανθάνειν, γιγνώσκειν, auch παρακολουθεῖν τινι. β) es worauf a.: ἐπ-, προσ-έχειν τινί, σκοπεῖν τι od. ὅπως m. ind. fut., ἐπινοεῖν τι. — dies ist auf mich abgesehen τοῦτο πρὸς od. ἐπ' ἐμὲ τείνει. γ) ablauern, abpassen: ἐπι-, παρα-τηρεῖν. — 3) durch Zusehen v. Einem lernen: ὁρῶντα od. προσέχοντα μανθάνειν τι παρά τινος. — ich thue alles was ich Einem an d. Augen abs. kann πάντα πράττω οἷς ἂν χαρίζεσθαί τινι ὑπολαμβάνω.

Absehen, das, ἡ ἐπίνοια. — sein A. auf etw. haben ἐπέχειν τινί od. m. inf., σκοπεῖν τι od. ὅπως m. ind. fut. — vgl. Absicht.

abseihen ἀπ-, δι-ηθεῖν.

abseits ἄπωθεν.

absenden, **Absendung**, s. abschicken, Abschi- [ckung.

absengen ἀφεύειν.

absenken μοσχεύειν, ἀποφυτεύειν.

Absenken, das, ἡ μόσχευσις, μοσχεία, ἀποφυτεία.

Absenker τὸ μόσχευμα, ἡ παραφυάς, -άδος. — durch A. fortpflanzen, s. absenken; Fortpflanzung durch A. ἡ ἀποφυτεία.

absetzen I) tr. 1) eig. nieder-, wegsetzen: ἀπο-, κατα-τιθέναι u. M. — vom Pferde: d. Reiter, s. abschütteln. — Jmd. aus e. Schiffe an einem Orte

a. ἀποβιβάζειν τινά. — v. phys. Stoffen = ausscheiden: ἐκκρίνειν. — v. Kindern = d. Mutterbrust entwöhnen ἀπογαλακτίζειν. — sich a. = abstufen, w. s. — 2) übtr. *a)* v. e. Amte: (κατα)-παύειν τινὰ ἀρχῆς od. ἄρχοντα; παρα-, κατα-λύειν od. ἀπαλλάττειν τινὰ ἀρχῆς. *b)* verkaufen: ἀπεμπολᾶν, διατίθεσθαι, ἀποδίδοσθαι. — es lässt sich etw. nicht a. ἄπρατόν ἐστί τι, ἀπρασία γίγνεταί τινος. — II) *intr.* abbrechen, aufhören: παύεσθαι, ἀνα-, διανα-παύεσθαι, λήγειν m. *part.*; διαλαμβάνειν, διαλείπειν. — ohne abzusetzen οὐ παυόμενος od. διαλείπων, ἀδιαλείπτως; s. Zug.

Absetzen, das, **Absetzung** ἡ ἀπόθεσις, κατάθεσις. — ὁ ἀποβιβασμός (aus e. Schiffe an's Land) sp. — e. Kindes ὁ ἀπογαλακτισμός. — v. e. Amte ἡ κατάπαυσις. — d. Abbrechen ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα.

Absicht 1) *subj.* d. innere Streben nach e. Zwecke: ἡ βουλή, βούλησις (Wille); ἡ προαίρεσις (d. sich Vornehmen); ἡ διάνοια, ἐπίνοια, γνώμη (d. leitende Gedanke); ἡ περιβολή (Zweck, z. B. τοῦ λόγου). — Häufig durch entspr. Verba: in welcher A. thust du dies? τί βουλόμενος od. διανοούμενος τοῦτο ποιεῖς; meine A. geht dahin . . . τοῦτο σκοπῶ od. πράττω ὅπως m. *ind. fut.*; e. A. haben od. fassen βούλεσθαι, ἐπινοεῖν, προαιρεῖσθαι. — ich thue etw. m. A. ποιῶ τι βουλόμενός τι, ἐπί τινι, ἐκ προαιρέσεως od. προνοίας, ἐπιτηδές, in dieser A. ταύτῃ τῇ διανοίᾳ, τοῦτο βουλόμενος od. διανοούμενος, in der A. damit . . . διὰ τοῦτο ἵνα. — ohne A. εἰκῇ, ἄλλως. — in guter A. ἀπὸ καλῆς γνώμης, in böser A. κακόν τι ἐπινοῶν, aus böser A. ἐξ ἐπιβουλῆς. — böse A. gegen Jmd. hegen κακὸν ἐπινοεῖν τινι, ἐπιβουλεύειν τινί. — A. auf etw. haben στοχάζεσθαί τινος, ἐπιθυμεῖν τινος, auch ἐπιβουλεύειν τινί (im schlimmen Sinne). — 2) *obj.* das, was man beabsichtigt: ὁ σκοπός, τὸ τέλος, τὸ βουλόμενον od. ἐπινοούμενον. — er hat e. besondere A. dabei ἰδίᾳ τι διαφέρει αὐτῷ. — ich erreiche meine A. bei Jmd. τυγχάνω ὧν βούλομαι παρά τινος, προχωρεῖ τί μοι ἀπό τινος. — 3) in A. auf, s. Hinsicht.

absichtlich ἑκούσιος, προαιρετός 3. (v. Handlgen), ἑκών, οὖσα, όν (v. Pers.) — *adv.* ἐπιτηδές, ἐξεπίτηδες, ἐκ προαιρέσεως, ἐκ προνοίας, ἐκ προθέσεως, ἀπὸ γνώμης od. γνώμῃ, ἑκουσίως, προαιρετῶς.

absichtslos 1) ohne Willen: ἀκούσιος 2. (v. Handlungen), ἄκων, ουσα, ον (v. Pers.). — 2) ohne Zweck: μάταιος, εἰκαῖος 3. — *adv.* μάτην, εἰκῇ.

absieden ἀφέψειν, ἀποζεῖν. — abgesotten ἑφθός od. ἑψητός 3., ἄπεφθος 2.

absingen ᾄδειν. **Absingung**, durch d. *part.* d. entspr. Verb., z. B. unter A. des Päan vorrücken τὸν παιᾶνα (ἐπ)ᾄδοντας προϊέναι.

absitzen 1) v. Pferde: καταβαίνειν ἀφ' ἵππου. — a. lassen καταβιβάζειν ἀφ' ἵππου. — 2) e. Strafe abs.: τὸν νόμῳ ταχθέντα χρόνον ἐν δεσμοῖς εἶναι.

absolut 1) an u. für sich: καθ' ἑαυτόν, -τήν, -τό, αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, auch bloss αὐτός 3. — das A. τὰ ἀπολελυμένα. — das a. Sein τὸ ὄντως εἶναι. — *adv.* ἀποτόμως (ἀπολύτως sp.). — 2) rein u. vollkommen: ἄκρατος u. εἰλικρινής 2., z. B. δικαιοσύνη; αὐτοτελής 2., ἁπλοῦς 3. — a. Macht u. Gewalt δύναμις κυρία. — a. Macht über etw. haben κύριον εἶναί τινος, αὐτοκράτορα εἶναί τινος od. περί τινος od. m. f. *inf.* — *adv.* παντελῶς, ἁπλῶς. — 3) unbedingt: αὐτοτελής, ἀνυπόθετος, αὐτάρκης 2., ἁπλοῦς 3.

absonderlich 1) abgesondert, eigenthümlich, seltsam, w. s. — 2) hervorragend, auserlesen: ἐξαίρετος, ἔκκριτος, ἐκπρεπής 2., δεινός 3. — *adv.* χωρίς, ἰδίᾳ (opp. δημοσίᾳ); διαφερόντως, μάλιστα, πρὸ πάντων.

absondern 1) eig. χωρίζειν, ἀπο-, δια-χωρίζειν, ἀφορίζειν u. *M.*, διιστάναι, διαζευγνύναι, etw. v. etw. τί τινος od. ἀπό τινος. — sich a. χωρίζεσθαι *P.* — abgesondert κεχωρισμένος 3.; *adv.* χωρίς. — 2) übtr. ἀπο-, δια-, ἐκ-κρίνειν; διαστέλλειν. — sich a. ἀποκρίνεσθαι *P.* — abgesondert ἔκκριτος 2.

Absonderung ὁ χωρισμός, ὁ διαχωρισμός. — ἡ διάστασις, διάζευξις. — ἡ ἀπόκρισις, διάκρισις. — A. d. Galle ἡ χολῆς ἀποκάθαρσις.

absorgen, sich, κατατήκεσθαι (*P.*) φροντίζοντα od. μεριμνῶντα.

abspänstig ἀλλότριος 3. — a. machen v. Einem ἀλλοτριοῦν τινά τινος (τινά τινι), ἀπαλλοτριοῦν τινά τινος od. τινα πρός τινα; ἀφιστάναι τινά τινος.

abspalten ἀποσχίζειν. — das A. ἡ ἀπόσχισις. — das Abgespaltene τὸ ἀπόσχισμα.

abspannen 1) eig. *a)* aus d. Joche spannen: λύειν, ὑπολύειν. *b)* d. Spannung aufheben: χαλᾶν, ἀνα-, ἐπι-χαλᾶν, ἀν-, παρ-ιέναι (ἵημι). — abgespannt ἀν-, παρ-ειμένος 3., ἄνετος 2. — 2) übtr. *a)* schlaff od. matt machen: καταπονεῖν, παρατείνειν u. ἀνιᾶν (v. Geiste). — abgespannt werden u. sein: neben d. *P.*: κάμνειν, ἀποκάμνειν, ἀπαγορεύειν, ἀπειρηκέναι. — abgespannt καταπονηθείς 3., κατάπονος u. κατάκοπος 2.; καμών 3. u. ἀπειρηκώς 3. (auch v. Geiste). *b)* den Geist a. = Erholung gewähren: ἀνιέναι (ἵημι); ῥᾳστώνην παρέχειν od. παρασκευάζειν τῇ ψυχῇ.

Abspannung 1) *a)* ἡ λύσις, ὑπόλυσις. *b)* ἡ χάλασις, ἄνεσις. — 2) übtr. *a)* ἡ ἀτονία, ὁ κόπος. *b)* ἡ ἄνεσις, ῥᾳστώνη.

abspeisen 1) *intr.* ἀποδειπνεῖν. — abgespeist haben ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι. — 2) *tr.* *a)* eig. ἑστιᾶν, σιτίζειν τινά, δεῖπνον παρέχειν τινί. *b)* übtr. ἑστιᾶν τινά τινος, βουκολεῖν τινά τινι, z. B. κεναῖς ἐλπίσι, wofür man auch sagen kann κενὰς ἐλπίδας προφαίνειν τινί. — sich m. etw. absp. lassen ἀγαπᾶν od. στέργειν τι u. τινί.

absperren εἴργειν, περιείργειν; (durch e. Scheidewand) φράττειν, περιφράττειν; (durch e. Mauer) ἀπο-, δια-τειχίζειν. — s. einsperren. — **Absperrung** ἡ ἀποτείχισις, ὁ ἀποτειχισμός. — **Absperrungsmauer** τὸ ἀπο-, δια-τείχισμα.

abspiegeln κατοπτρίζειν, ἀποκατα-, ἐμ-φαίνειν. — sich a. κατοπτρίζεσθαι, ἀποκατα-, ἐμ-φαίνεσθαι (ao. *P.*) ἔν τινι. — **Abspiegelung** ἡ ἔμφασις.

abspinnen τὸ νῆμα πληροῦν od. περαίνειν. — übtr. ἐξυφαίνειν; sich a. διεκπεραίνεσθαι *P.*

abspitzen 1) zuspitzen: ἀποξύνειν. — 2) d. Haare a.: τὰς τρίχας ἄκρας ἀποτέμνειν.

absprechen 1) Einem etw. *a)* durch e. Urtheil etw. entziehen: κρίνοντα (τῇ κρίσει) ἀφαιρεῖν (od. *M.*) τινός τι, ἀποκρίνειν τινά τινος, γιγνώσκειν μὴ εἶναί τί τινος. — Einem d. Leben a. καταγιγνώσκειν od. καταψηφίζεσθαί τινος θάνατον (vom Richter; hingegen v. Arzte: οὔ φάναι τὸν νοσοῦντα ἀποφεύξεσθαι τὸν θάνατον). *b)* übh. verneinen, dass Jmd. e. Eigenschaft besitze: οὔ φάναι τινὰ εἶναί τινα od. ἔχειν τι od. μετέχειν (μετειληφέναι) τινός. — 2) absol. keck urtheilen: θρασέως ἀποφαίνεσθαι τὴν γνώμην, ἀπαυθαδίζεσθαι (ἀπαυθαδιάζεσθαι sp.). — **absprechend, absprecherisch** ἀπαυθαδιζόμενος 3., αὐθάδης 2., θρασύς 3., ὁ ἀλαζών, -όνος (v. Pers.); θρασύς, ἀλαζονικός 3. (v. Sachen).

absprengen 1) *tr.* ἀποκόπτειν, ἀπορρηγνύναι. — 2) *intr.* δρόμῳ ἀπελαύνειν.

abspringen 1) herabspringen: κατα-, ἀπο-πηδᾶν,

ἀφάλλεσθαί τινος, καθάλλεσθαι ἀπό τινος. — 2) zurückspringen: *ἀφάλλεσθαι; ἀποπάλλεσθαι P.* — 3) sich plötzlich v. etw. trennen: *ἀποῤῥήγνυσθαι, λύεσθαι P.*; übtr. schnell v. etw. ablassen: *ἀποπηδᾶν* od. *ἀφίστασθαί τινος, προδιδόναι τινά, ἐξαίφνης ἀλλοιοῦσθαι (P.) τὴν γνώμην* od. *μεταπίπτειν τῇ γνώμῃ.* — vgl. abschweifen.

Absprung *ἡ ἀποπήδησις.* — übtr. *ἡ ἀπόστασις, ἀλλοίωσις, ἀποπλάνησις.*

abspülen 1) abwaschen: *ἀπο-, ἐκ-, κατα-πλύνειν.* — 2) wegspülen (v. Wasser): *ἀπο-, ὑπο-κλύζειν.* — **Abspülung** *ἡ κατάπλυσις; ἀπόκλυσις.*

abstäuben *τὴν ἐποῦσαν κόνιν ἀποσείειν ἀπό τινος.*

abstammen *γεγονέναι* od. *γένος ἔχειν ἔκ τινος* (im nächsten Gliede), *ἀπό τινος* (im entfernteren), auch *γεγονέναι τινός.* — v. WW. = abgeleitet sein, s. ableiten.

Abstammung *τὸ γένος, ἡ γενεά,* auch *ἡ γένεσις.*

Abstand 1) im Raume: *τὸ διάστημα, ἡ ἀπόστασις, διάστασις.* — e. A. bilden = abstehen 1). — vgl. Entfernung. — 2) im Wesen: *ἡ διαφορά.* — vgl. Unterschied.

abstatten *ἀπο-, ἐκ-τίνειν, ἀποδιδόναι.* — Dank a., s. Dank. — Einem e. Gruss v. Jmd. a. *χαίρειν κελεύειν τινὰ παρά τινος.* — Bericht a. *ἀπαγγέλλειν*, e. Gesandtschaftsbericht *ἀποπρεσβεύειν.* — e. Glückwunsch a. *συγχαίρειν* od. *συνήδεσθαί (P.) τινι ἐπί τινι*, seltener *τινί τινος.* — e. Besuch a. *ἐντυγχάνειν τινί, ἔντευξίν τινι* od. *πρός τινα ποιεῖσθαι.*

Abstattung *ἡ ἀπόδοσις, ἔκτισις*; d. Dankes *ἡ χάριτος ὁμολογία* od. *ἀπόδοσις*, s. Dank. — e. Berichtes, Besuches *ἡ ἀπαγγελία, ἔντευξις.*

abstechen 1) *tr. a)* durch Stechen absondern: *ἀποτέμνειν. b)* Thiere: *σφάττειν, ἀποσφάττειν.* — 2) *intr.* merklich verschieden sein: *πολὺ διαφέρειν τινός, ἐκ-, δια-πρέπειν.* — **abstechend,** s. verschieden.

Abstecher *ἡ ἐκτροπή, παρεκτροπή.* — e. A. machen *ἐκτρέπεσθαι, παρεκτρέπεσθαι.*

abstecken *ὁρίζειν, ἀφ-, δι-ορίζειν.* — ein Lager *στρατοπεδεύειν* (gew. *M.*), *καταστρατοπεδεύειν* (u. *M.*), *στρατόπεδον ποιεῖσθαι.* — **Absteckung** (e. Lagers) *ἡ στρατοπέδευσις* od. *στρατοπεδεία.*

abstehen 1) v. etw. entfernt sein: *ἀπέχειν τινός, διέχειν τινός* u. *ἀπό τινος, κεχωρίσθαι τινός, ἀφίστασθαί τινος, ἀφ-, δι-εστάναι τινός, ἀποστατεῖν τινος.* — auch dem Wesen nach entfernt od. verschieden sein: *ἀποστατεῖν τινος*, gew. aber *διαφέρειν τινός.* — 2) ablassen v. etw.: *ἀφίστασθαι* od. *ἀφεστάναι τινός, παύεσθαι* od. *ἀποπαύεσθαί τινος* od. *ποιοῦντά τι, ἀποτρέπεσθαι* od. *παραχωρεῖν τινος, ἐᾶν τι.* — vorher (vor der Zeit) a. *προαφίστασθαι.* — v. seiner Meinung a. *μεταγιγνώσκειν, ἄλλην γνώμην ἑλέσθαι.* — v. seinem Rechte a. *τῶν ἑαυτοῦ δικαίων ὑφίεσθαι.* — 3) verderben, z. B. abgestandener Wein *οἶνος ἐξιστάμενος* od. *ἐξεστηκώς*; v. Fischen: *ἀποπνίγεσθαι P., ἀποθνήσκειν.*

abstehlen *ἐκ-, ὑπεκ-, παρα-κλέπτειν τινί τι, ὑφαιρεῖσθαί τινός τι.*

absteigen 1) herab-, aussteigen: *καταβαίνειν (ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἐκ τοῦ ἅρματος), ἀποβαίνειν (ἐκ τῆς νεώς).* — a. lassen *κατα-, ἐκ-βιβάζειν.* — in absteigender Linie *κάτω τοῦ γένους.* — 2) bei Jmd. einkehren: *καταλύειν παρά τινι, κατάγεσθαι παρά τινι, ὥς τινα* od. *εἰς πανδοκεῖον* u. dgl.

Absteigen, das, 1) *ἡ κατάβασις, ἀπόβασις.* — 2) *ἡ κατάλυσις, καταγωγή.*

Absteigequartier *ἡ καταγωγή, τὸ καταγώγιον, -γεῖον (τὸ ξενοδοχεῖον, τὸ κατάλυμα* sp.).

abstellen *καταλύειν, καταπαύειν*, sp. *ἀθετεῖν.* — **Abstellung** *ἡ κατάλυσις, κατάπαυσις*, sp. *ἀθέτησις.*

absterben *ἀπο-, ἐκ-θνήσκειν.* — v. Gliedern d. Körpers, Pflanzen u. dgl. *ἀπομαραίνεσθαι, ἀπονεκροῦσθαι P.*, vor Alter a. *ἀπογηράσκειν*, durch kalten Brand *ἀποσφακελίζειν*; übh. *φθείρεσθαι, διαφθείρεσθαι P.* — einer Sache a. *χαίρειν ἐᾶν τι* od. *χαίρειν λέγειν τινί*; der Welt a. *ἐξίστασθαι τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων τε καὶ σπουδασμάτων* u. ä. — **Absterben,** das, *ἡ ἀπομάρανσις, ἀπονέκρωσις, ἀποσφακέλισις, ὁ ἀποσφακελισμός*, übh. *ἡ φθορά.*

absteuern, s. absegeln.

abstimmen 1) seine Stimme abgeben: *ψηφίζεσθαι, διαψηφίζεσθαι, τὴν ψῆφον φέρειν, ἀνα-, δια-φέρειν, θέσθαι* (m. Stimmsteinen); *χειροτονεῖν* (m. Aufhebung d. Hände). — E. a. lassen *ψῆφον ἐπάγειν* od. *διδόναι τινί (περί τινος).* — e. Versammlung a. lassen über etw. *ἐπιψηφίζειν (εἰς τὴν ἐκκλησίαν) τι, τὴν ψῆφον (τὴν διαψήφισιν) προτιθέναι* od. *τὴν ψῆφον ἐμβάλλειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν περί τινος.* — 2) nicht zusammenstimmen: *διαφωνεῖν, ἀπᾴδειν.*

Abstimmung *ἡ ψῆφος, διαψήφισις (ψηφοφορία); ἡ χειροτονία, δια-, ἐπι-χειροτονία.* — etw. zur A. bringen *ἐμβάλλειν ψῆφον περί τινος.* — durch A. genehmigen *ἐπιψηφίζεσθαι, ἐπιχειροτονεῖν*, durch A. verwerfen *ἀποψηφίζεσθαι, ἀποχειροτονεῖν.*

abstossen 1) *tr. a)* wegstossen: *ἀπωθεῖν, παρωθεῖν* u. *M.* — abstossend (v. Pers.) *δυσξύμβολος, δυσέντευκτος* 2., *χαλεπός* 3. *b)* durch e. Stoss abbrechen: *ἀποκρούειν*; durch e. St. beschädigen *προσκρούοντα ἀπο-, περι-τρίβειν.* — 2) *intr.* v. Schiffenden: *ἀπαίρειν, ἀνάγεσθαι (M.* u. *P.).*

abstract *νοητός* 3. — *adv. καθ' ἑαυτό* od. *αὐτὸ καθ' ἑαυτό.* — a. Begriff *ἡ ἰδέα.*

Abstraction *ἡ θεωρία, ἀφαίρεσις.* — gleich „abstracter Begriff" *ἡ ἰδέα.*

abstrafen *κολάζειν, τιμωρεῖσθαι.* — **Abstrafung** *ἡ κόλασις, τὸ κόλασμα.*

abstrahieren 1) *θεωρεῖν τι καθ' ἑαυτό (αὐτὸ καθ' ἑαυτό), ἐν νῷ λαμβάνειν.* — 2) v. etw. = absehen.

abstreichen *ἀπομάττειν* (auch: m. d. Streichholze, z. B. *χοίνικα*), *ἀποσμήχειν, ἀπο-, περιψῆν.* — *ἀποστλεγγίζειν* (m. d. Striegel). — s. streichen.

abstreifen *ἀπο-, περι-σπᾶν, ἀφ-, περι-αιρεῖσθαι.* — d. Laub *ἀποφυλλίζειν, φυλλολογεῖν.* — Rinde od. Schale *ἀπολοπίζειν, ἀπολεπίζειν.* — d. Haut *ἀπο-, ἐκ-δέρειν*; sich die Haut a. (v. Schlangen) *ἐκ-, ἀπο-δύεσθαι τὸ γῆρας.* — d. Zügel a. *ἀφηνιάζειν*, d. Fesseln *τῶν δεσμῶν ἀπολύεσθαι P.*

abstreiten *διαμάχεσθαι* m. f. *inf.* (m. u. ohne *μή*) od. *ὡς οὐ*; *διισχυρίζεσθαι περί τινος ὡς οὐ.*

abstriegeln *ἀποστλεγγίζειν* (sich a. *M.*); *ἀποτρίβειν τῇ ξύστρᾳ* (sp.).

abströmen *ἀποῤ-, καταῤ-ῥεῖν, καταφέρεσθαι P.*

abstrus *ἀλλόκοτος, παράδοξος* 2.; *δυσξύμβλητος* 2.

abstufen 1) eig. *βαθμηδὸν* od. *εἰς βαθμοὺς ἀπεργάζεσθαι.* — 2) übtr. *μερίζειν, διατάττειν*; v. Farben *ἀποχραίνειν.*

abstumpfen *ἀμβλύνειν, ἀπαμβλύνειν, ἐκκωφεῖν, ἐκκωφοῦν, ἀμαυροῦν.* — abgestumpft, s. stumpf. — **Abstumpfung** (d. Gesichtes) *ἡ ἀμαύρωσις.*

Absturz (d. Wassers) *ἡ καταφορά.* — steiler Abhang *ὁ κρημνός.*

abstutzen *κολούειν, κολοβοῦν, ἀκροτομεῖν, ἀκρωτηριάζειν.* — **Abstutzung** *ἡ κόλουσις, κολόβωσις*; sp. *ὁ ἀκρωτηριασμός.*

absuchen *ἀπο-, ἐκ-λέγειν.* — s. durchsuchen.

Absud *τὸ ἀπόζεμα, ἀφέψημα.*

absurd, s. abgeschmackt.

Abt ὁ ἀρχιμανδρίτης, κοινοβιάρχης *K. S.*

abtakeln (e. Schiff) ἀφοπλίζειν; τὰ ὅπλα ἐξαιρεῖσθαι ἐκ τῆς νεώς.

abtauschen, s. eintauschen.

Abtei ἡ ἀββατεία, τὸ κοινόβιον *K. S.*

abthauen 1) *intr.* (ἀνα)τήκεσθαι *P.* — 2) *tr.* (ἀνα)τήκειν.

abtheilen διαιρεῖν, διακρίνειν, διαλαμβάνειν, διαμερίζειν, διανέμειν, διορίζειν, διαστέλλειν.

Abtheilung 1) als Handlung: ἡ διαίρεσις, διανομή, διαστολή (ὁ διαμερισμός sp.). — 2) als Sache: τὸ μέρος, ἡ μερίς, ίδος, ὁ ἀποδασμός. — e. Heeres ἡ τάξις (τὸ τάγμα), τὸ τέλος. — e. Werkes ὁ λόγος (τὸ κεφάλαιον sp.).

abthun 1) e. Kleid: ἀπο-, ἐκ-δύεσθαι, περιαιρεῖσθαι, ἀπο-, κατα-τίθεσθαι. — 2) zu Ende bringen: περαίνειν, διαπράττειν u. *M.*, ἀποτελεῖν, ἀπεργάζεσθαι. — e. Geschäft m. Einem χρηματίζειν (auch *M.*) τινί od. πρός τινα. — abgethan sein τέλος od. πέρας ἔχειν, ἐπὶ τέλει εἶναι. *b*) hinrichten, schlachten: σφάττειν, ἀποσφάττειν, κατεργάζεσθαι, auch θανατοῦν (v. Menschen).

abtoben, sich, s. austoben.

abtödten, s. ertödten.

abträufeln ἀπο-, κατα-στάζειν.

Abtrag 1) Abtragung, w. s. — 2) A. thun = Schaden od. Nachtheil bringen, w. s.

abtragen 1) wegtragen: ἀναιρεῖν. — e. Gebäude u. dgl. καθαιρεῖν, κατασκάπτειν; e. Hügel: auch ἀναρρηγνύναι. — 2) entrichten: ἀποφέρειν, ἀπάγειν, τελεῖν, ἀποτελεῖν; v. Steuern auch εἰσφέρειν; e. Schuld ἀποδιδόναι, ἀπο-, ἐκ-τίνειν, auch διαλύειν τὸ χρέος. — 3) durch Tragen abnützen: κατατρίβειν. — abgetragenes Kleid ὁ τρίβων, ωνος, τὸ τριβώνιον.

Abtragung 1) ἡ ἀναίρεσις; ἡ καθαίρεσις, κατασκαφή. — 2) ἡ ἀποφορά, ἀπαγωγή, εἰσφορά, ἀπόδοσις, ἔκτισις. — 3) ἡ κατάτριψις.

abtreiben I) *tr.* 1) wegtreiben *a*) ἀπελαύνειν, ἀποκρούειν, ἀπωθεῖν u. *M.* *b*) d. Leibesfrucht: φθείρειν, ἀπο-, δια-φθείρειν, ἐκβάλλειν. — abtreibend ἐκβόλιος 2., a. Mittel τὸ ἐκ-, διεκ-βόλιον, ἀπόφθαρμα. — abgetrieben ἐκβόλιμος 2. *c*) e. Wald = abholzen: τέμνειν, ἐκκόπτειν. — 2) durch Treiben ermüden: καταπονεῖν (ἐλαύνοντα). — II) *intr.* v. e. Kahne: ἀποφέρεσθαι, ἀπελαύνεσθαι *P.*

Abtreibung ἡ ἄπωσις. — A. d. Leibesfrucht ἡ ἐκβολή, διαφθορά. — A. e. Waldes ἡ ἐκκοπή.

abtrennen διαλύειν. — s. absondern.

abtreten I) *tr.* 1) durch Treten abnützen: κατατρίβειν. — 2) durch Treten absondern: ἐπιβαίνοντα od. πατοῦντα ἀφαιρεῖν. — 3) wegtreten, Einem etw. überlassen: παρα-, ἐκ-, συγ-χωρεῖν od. ὑπείκειν τινί τινος; ἐξ-, ἀφ-ίστασθαί τινί τινος; παριέναι (ἵημι) τινί τι. — II) *intr.* 1) weggehen: ἀπιέναι, ἀποχωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι *P.*, ἐξ-, ἀφ-, μεθ-ίστασθαι. — καταβαίνειν (v. Redner). — Einen a. lassen μεταστήσασθαί τινα. — 2) bei Einem a., s. absteigen 2). — 3) = abirren, w. s.

Abtreten, Abtretung 1) *tr.* d. Ueberlassung: ἡ παρα-, συγ-χώρησις, ἡ ἀπόστασις (κτημάτων). — 2) *intr.* d. Weggehen: ἡ ἀποχώρησις, ἀπαλλαγή, μετάστασις. — ἡ κατάβασις (v. Redner). — vgl. Absteigen 2).

abtriefen, s. abträufeln.

abtrinken ὑποπίνειν; ἀπορροφεῖν.

Abtritt, 1) s. Abtreten 2). — 2) geheimes Gemach: ἡ ἄφοδος, ὁ ἀπόπατος (ἡ ἀποσκευή sp.), ὁ ἰπνός.

abtrocknen 1) *tr.* *a*) durch Abwischen: ἀπομάττειν, ἀπομοργνύναι u. *M.* *b*) durch Luft u. Wärme: ἀνα-, ἀπο-, ἐπι-ξηραίνειν. — 2) *intr.* durch die *P.* v. 1) *b*); auch ξηρὸν γίγνεσθαι.

abtröpfeln, s. abträufeln.

abtrollen, sich, ἔρρειν, ἀπέρρειν.

abtrotzen, Einem etw., βίᾳ ἐξαιρεῖσθαί τί τινος.

abtrünnig ἀφεστώς od. ἀποστάς 3., ὁ ἀποστάτης, προδότης (*fem.* προδότις, -ιδος); — a. machen v. Einem ἀφιστάναι τινά τινος od. ἀπό τινος, a. v. Einem werden ἀφίστασθαί τινος od. ἀπό τινος, ἀποστατεῖν τινος.

Abtrünnigkeit ἡ ἀπόστασις (sp. ἀποστασία), προδοσία. — Klage wegen A. ἀποστασίου δίκη (gegen e. Freigelassenen).

abtrumpfen, s. abfertigen.

aburtheilen, etw., τὴν κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος. — vgl. absprechen u. urtheilen.

abverdienen ἀπεργάζεσθαι od. umschr. μισθαρνοῦντα ἀποδιδόναι τὸ ὀφειλόμενον.

abverlangen, s. abfordern.

abwägen ζυγοστατεῖν, ἱστάναι (ζυγῷ). — auf d. Hand διαβαστάζειν. — übtr. σταθμᾶσθαι, ἀναμετρεῖσθαι. — gegen einander a. ἀντισηκοῦν u. übtr. ἀντεξετάζειν. — **Abwägung** ἡ ζυγοστασία; übtr. ἡ ἀναμέτρησις.

abwälzen ἀπο-, κατα-κυλινδεῖν.| — übtr. v. sich a. ἀπωθεῖσθαι, ἀποτρίβεσθαι, ἀπο-, δια-λύεσθαι, διακρούεσθαι, z. B. τὰ ἐγκλήματα. — **Abwälzung** ἡ ἄπωσις, διάλυσις, διάκρουσις.

abwärts κάτω, κατά m. *gen.* (herab); m. *acc.* z. B. d. Fluss a. κατὰ τὸν ποταμόν. — häufig durch Zusammensetzungen m. κατά, z. B. a. fliessen καταρρεῖν. — a. gehen κάτω γίγνεσθαι, a. gehend καταφερής, κατάντης 2.

abwässern διαβρέχειν.

abwalken, s. walken u. abprügeln.

abwandeln, auf- u. a. περιπατεῖν. — als *t. t.* d. Gramm. κλίνειν. — **Abwandlung** ἡ κλίσις.

abwarten 1) erwarten: ἀνα-, περι-, ὑπο-, προσμένειν. — τηρεῖν, ἐπιτηρεῖν, φυλάττειν (d. rechten Zeitpunkt). — ἀνέχεσθαι, περιορᾶσθαι (ruhig a.), ἐκδέχεσθαι, προσδοκᾶν, καραδοκεῖν (m. Spannung). — 2) etw. sorgfältig behandeln: θεραπεύειν τι, ἐπιμελεῖσθαί (ao. *P.*) τινος, ἐπιτηδεύειν τι. — seine Pflichten a. τὰ προσήκοντα ἀποτελεῖν. — **Abwartung** 1) s. Erwartung. — 2) ἡ θεραπεία, ἐπιμέλεια, ἐπιτήδευσις.

abwaschen ἀπο-, περι-λούειν; ἀπο-, ἐκ-, κατα-, περι-πλύνειν; ἀπο-, δια-νίζειν; auch allg. ἀπορρύπτειν, ἀποκαθαίρειν. — übtr., z. B. e. Blutschuld ἐκπλύνειν. — **Abwaschung** ἡ ἀπόλουσις, κατάπλυσις, ῥύψις, ἀποκάθαρσις.

abweben ἐξυφαίνειν.

abwechseln 1) *tr.* ἀμείβειν, ἀλλάττειν, μεταλλάττειν τι. — 2) *intr.* ἐπαλλάττειν, ἀμείβεσθαι, ἐκ-, δια-δέχεσθαι; vgl. wechseln. — **abwechselnd** ἀμοιβαῖος 3.; *adv.* ἀμοιβαίως, ἐναλλάξ, ἐν (τῷ) μέρει, ἀνὰ μέρος. — **Abwechselung,** s. Veränderung.

Abweg ἡ ἐκ-, παρα-, παρεκ-τροπή. — auf einen A. bringen παραφέρειν, παράγειν, παρατρέπειν, πλανᾶν, auf e. A. gerathen: durch d. *P.*

abwegig, abwegsam ὁ, ἡ, τὸ ἐκτὸς ὁδοῦ.

abwehen (ἐπι)πνέοντα ἀπο-, δια-σκεδαννύναι.

Abwehr ἡ ἄμυνα, ἀποτροπή.

abwehren ἀμύνειν, ἀπαμύνειν, ἀποτρέπειν, ἀπείργειν, ἀπελαύνειν, ἀπωθεῖν; ἀποστέγειν. — v. sich ἀμύνεσθαι, ἀπαμύνεσθαι, ἀλέξασθαι, ἀποτρέπεσθαι, ἀπομάχεσθαι, ἀπωθεῖσθαι, ἀποκρούεσθαι.

1 **abweichen** (emollire) διαμαλάττειν.

2 **abweichen** 1) sich entfernen: ἐκκλίνειν, ἀποκάμπτειν, ἐκτρέπεσθαι, ἐκβαίνειν, παραλλάττειν, v. etw. τινός. — auch (im übtr. Sinne) παραβαίνειν (τὸ δίκαιον v. d. Rechte). — v. d. bestehenden Sitte a. ἐκδιαιτᾶσθαι τῶν καθεστώτων νομίμων. — 2) verschieden sein: διαφέρειν, παραλλάττειν τινός. — in d. Meinung a. διαφωνεῖν

τινι, ἀπᾴδειν ἀπό τινος, οὐ ταὐτὰ γιγνώσκειν τινί. — in e. Aussage ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι, οὐ ταὐτὰ λέγειν τινί. — **abweichend** διαφέρων 3., διάφορος 2., ἐξηλλαγμένος 3., auch ἄλλος, ἕτερος 3. [Durchfall.
Abweichen, das, ἡ περίπλυσις (κοιλίας), vgl.
Abweichung 1) ἡ ἔκκλισις, ἐκτροπή; ἡ παράλλαξις (v. d. Gestirnen). — 2) ἡ διαφορά, διαφορότης; διαφωνία. — A. v. d. vaterländischen Sitte ἡ ἐκδιαίτησις τῶν πατρίων. — als Sache: τὸ διάφορον.
abweiden ἐπι-, κατα-νέμειν (v. Hirten); ἐπι-, κατα-νέμεσθαι (κατα-, περι- βόσκεσθαι sp.).
abweinen, sich, δακρύοντα od. κλαίοντα κατατρύχεσθαι od. ἐκτήκεσθαι *P.* — s. beweinen.
abweisen ἀπείργειν, ἀποκλείειν, ἀποκωλύειν, ἀποτρέπειν, ἀποπέμπειν (fortschicken), u. stärker: ἀπελαύνειν, ἀπωθεῖν (u. *M.*). — e. Antrag (ἀπ)αρνεῖσθαι *DP.*, ἀποτρέπεσθαι. — e. Beschuldigung ἀποτρίβεσθαι, ἀπολύεσθαι. — e. angreifenden Feind ἀναστέλλεσθαι, ἀπωθεῖσθαι, ἀποκρούεσθαι. — m. e. Gesuche abgew. werden ἀποτυγχάνειν (ἀτυχεῖν) τινός. — bei d. Bewerbung um e. Amt a. ἀποδοκιμάζειν.
Abweisung ἡ ἀποκώλυσις, ἄπωσις, ἄρνησις (e. Antrages); ἀπότευξις (bei e. Gesuche); ἀποδοκιμασία (bei d. Bewerbung um e. Amt).
abwelken ἀπο-, ἐκ-μαραίνεσθαι *P.*, ἀτροφεῖν. — das **Abwelken** ἡ ἀπομάρανσις.
abwenden 1) abkehren: ἀποστρέφειν, ἀπο-, παρατρέπειν, παρακλίνειν, ἀφιστάναι. — sich a. v. etw. ἀποστρέφεσθαι u. ἀποτρέπεσθαί (*P.*) τινος, ἐκτρέπεσθαί (*P.*) τι. — v. sich a. = abwendig machen, w. s. — 2) verhüten: ἀποτρέπειν, ἀμύνειν, v. sich (ἀπ)αμύνεσθαι, ἀποτρίβεσθαι. — durch Bitten παραιτεῖσθαι. — was Gott a. möge ὃ μὴ γένοιτο ὦ θεοί.
abwendig ἀλλότριος 3. — a. machen, Einen v. Einem, s. abspänstig. — v. e. Meinung, Gesinnung ἀλλοιοῦν τινα u. häufiger „a. werden" ἀλλοιοῦσθαι *P.* (τὴν γνώμην), ἀλλοιότερον γίγνεσθαι τὴν γνώμην. — v. e. Vorhaben ἀπο-, δια-τρέπειν τινά τινος. — v. seiner Pflicht a. machen ἀπαλλάττειν τινά.
Abwendung ἡ ἀποτροπή, ἀποστροφή.
abwerfen 1) eig. ἀπορρίπτειν, ἀποβάλλειν (bes. v. Hirsche: d. Geweih), καταβάλλειν. — v. Pferde: d. Reiter a., s. abschütteln. — 2) übtr. = eintra- [gen, w. s.
Abwerfung ἡ ἀποβολή.
abwesend ἀπών 3. — in d. Fremde ἀπόδημος, ἔκδημος 2. — a. sein ἀπεῖναι, ἀπογίγνεσθαι, ἀποδημεῖν (τῆς οἰκίας, ἐκ τῆς πόλεως), ἐκδημεῖν. — e. Abwesenden anklagen ἐρήμην κατηγορεῖν, e. A. verurtheilen ἐρήμην τὴν δίαιταν καταγιγνώσκειν τινός, e. A. zum Tode verurtheilen ἐρήμῃ δίκῃ θάνατον καταγιγνώσκειν τινός.
Abwesenheit ἡ ἀπουσία, in d. Fremde ἡ ἀποδημία, ἐκδημία. — gew. durch *part.* umschr., z. B. in meiner A. ἐμοῦ ἀπόντος, ἀπογενομένου, ἀπο-, [ἐκ-δημήσαντος.
abwettern ἀποχειμάζειν.
abwetzen 1) durch Wetzen schärfen: παραθήγειν, παρακονᾶν. — 2) abnützen; ἀπο-, κατατρίβειν. — vgl. abreiben.
abwickeln, abwinden ἀνελίττειν.
abwiegen, s. abwägen.
abwischen ἀπομάττειν, ἀπο-, περι-ψῆν, ἀποσμῆν, ἀπομοργνύναι, ἀπο-, περι-καθαίρειν; m. d. Schwamme σπογγίζειν, ἀποσπογγίζειν. — d. Hand an d. Handtuche ἀποκαθαίρειν τὴν χεῖρα εἰς τὸ χειρόμακτρον. — sich a. ἀπομάττεσθαι, ἀποψῆσθαι, ἀπομόργνυσθαι.
Abwischtuch τὸ ἐκμαγεῖον, χειρόμακτρον.
abwürgen, s. abschlachten.
abzählen ἀπ-, δι-αριθμεῖν. — **Abzählung** ἡ ἀπ-, δι-αρίθμησις, διαλογή.
abzäumen ἀποχαλινοῦν.
abzäunen ἀπο-, δια-, περι-φραγνύναι, ἀποφράττειν, περιειργνύναι. — **Abzäunung** ἡ ἀπόφραξις; τὸ διάφραγμα, περίφραγμα.
abzahlen ἀπαριθμεῖν, ἀποδιδόναι, ἀπο-, ἐκτίνειν, διαλύειν. — **Abzahlung** ἡ ἀπότισις, ἔκτισις, διάλυσις.
abzahnen παύεσθαι ὀδοντοφυοῦντα. — e. Pferd das abgezahnt hat ἵππος ὁ κατηρτυκώς.
abzapfen (Wein u. dgl.), κατασταμνίζειν (Flaschen mit abgezapftem Weine λάγυνοι κατεσταμνισμένοι). — (Blut) ἀφαιμάττειν. — e. Wassersüchtigen παρακεντεῖν. — **Abzapfung,** ἡ ἀφαίμαξις; παρακέντησις.
abzehren 1) *tr.* (ἀπο)μαραίνειν, ἐκτήκειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*, auch ἀτροφεῖν. — abgezehrt ἄτροφος 2., ἐκτακείς 3., κατεσκληκώς 3. — a. sein κατεσκληκέναι.
Abzeichen τὸ ἐπίσημον, παράσημον, σημεῖον.
abzeichnen διαγράφειν, ἀπεικάζειν γραφῇ. — **Abzeichnung** (als Handlg.), ἡ διαγραφή, ἀπεικασία. — (d. Abgezeichnete) τὸ διάγραμμα, ἀπείκασμα.
abzerren ἀποσπαράττειν, ἀποσύρειν, ἀφέλκειν.
abziehen I) *tr.* 1) durch Ziehen entfernen *a*) eig. ἀποσπᾶν, ἀποσύρειν, ἀφέλκειν. — Kleider ἀπο-, ἐκ-δύειν, „d. eigenen" durch d. *M.* — Hut, Ring u. dgl. περισπᾶν u. *M.*, περιαιρεῖσθαι. — d. Fell ἀπο-, ἐκ-δέρειν, ἀποδερματοῦν τινα. — Schale, Rinde u. ä. ἀπολοπίζειν, ἀπολεπίζειν. — d. Schlüssel κλεῖν ἐφέλκεσθαι. — Wein, s. abzapfen. — bildl. d. Aufmerksamkeit v. etw. τὴν διάνοιαν ἀποσπᾶν ἀπό τινος; seine Hand v. Einem προΐεσθαί τινα, προδιδόναι τινά. *b*) übtr. Einen v. etw. ἀποσπᾶν, παρασπᾶν u. *M.*, ἀφέλκειν τινά τινος, ἀφιστάναι u. ἀποτρέπειν τινά τινος, παραπείθειν τινὰ μὴ ποιεῖν τι. — 2) wegnehmen: ἀφ-, ὑφ-αιρεῖν τί τινος. — II) *intr.* ἀπιέναι, ἀνα-, ἀπο-χωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι u. ἀποκομίζεσθαι *P.*, ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν; ἀπάγειν (v. Feldherrn m. d. Heere). — vgl. weggehen.
abzielen σκοπεῖν, τείνειν u. συντείνειν εἴς od. πρός τι, στοχάζεσθαί τινος.
abzirkeln τῷ διαβήτῃ (τῷ τόρνῳ) χρώμενον ἀναμετρεῖν τι. — übtr. κατὰ στάθμην ποιεῖσθαι, ῥυθμίζειν; ἀκριβοῦν, ἀπ-, ἐξ-ακριβοῦν.
Abzucht s. Abzug 3).
Abzug 1) Wegnahme, Veränderung: ἡ ἀφαίρεσις. — 2) Weggang: ἡ ἀνα-, ἀπο-χώρησις, ἀνάστασις, ἄφοδος, ἀποκομιδή, ἀπαγωγή. — s. Rückzug. — 3) Kanal w. s.
Abzugsgraben s. Kanal.
abzupfen ἀπο-, περι-τίλλειν, ἀποσπαράττειν.
abzwacken ἐκπηνίζεσθαι.
abzwecken s. bezwecken.
abzwicken ἀποκνίζειν.
abzwingen βίᾳ ἀφαιρεῖσθαί τινός τι od. τινά τι. — Einem e. Lächeln μόλις γέλωτα ἐξάγεσθαι ἔκ τινος. — das in d. Noth Abgezwungene τὸ δεινῷ κατειργόμενόν τινι.
Accent *a*) in d. Sprache ὁ τόνος. *b*) in d. Grammatik ἡ προσῳδία (auch das Accentzeichen, sonst ἡ κεραία), u. z. d. Acutus ἡ ὀξεῖα, d. Gravis ἡ βαρεῖα, d. Circumflex ἡ περισπωμένη. — ohne A. ἄτονος 2. (v. Wörtern), βαρύτονος 2. (v. Sylben).
Accentuation ἡ τόνωσις.
accentuiren τονοῦν, τονίζειν. — im Bes. ὀξύνειν, βαρύνειν, περισπᾶν; ὀξυτονεῖν, παροξυτονεῖν u. s. w.
Accentzeichen s. Accent.

Accidentien αἱ ἔξω τῶν ἀναγκαίων γενόμεναι od. αἱ παρατυχοῦσαι πρόσοδοι. [λῆς 2.
accisbar τοῦ διαπυλίου od. ἀγοραστικοῦ ὑποτε-
Accise τὸ διαπύλιον od. ἀγοραστικόν (näml. τέλος). [λῆς 2.
accisfrei τοῦ διαπυλίου od. ἀγοραστικοῦ ἀτε-
accommodieren = sich richten od. fügen nach
accompagnieren, s. begleiten 2). [etw.
Accord 1) in d. Musik: ἡ συμφωνία (im Bes. ἡ διὰ πασῶν [χορδῶν] σ. d. Octave, ἡ διὰ τεττάρων σ. d. Quart u. dgl.). — 2) Vertrag, Vergleich w. s.
accordieren 1) in d. Musik: συμφωνεῖν. — 2) e. Vertrag od. Vergleich schliessen w. s.
accurat, s. genau.
Accusativ ἡ αἰτιατικὴ (πτῶσις).
Acerrä αἱ Ἀχέρραι (Ἀχέραι).
ach οἴ (οἴμοι), φεῦ, ἰού. — ach über mein Unglück οἴμοι τῶν ἐμῶν κακῶν. — ach wenn od. dass doch s. „dass“ 5). — ach sage doch das nicht! ἆ μὴ λέγε ταῦτα.
Achat ὁ ἀχάτης. — weisser A. ὁ λευκαχάτης.
Achse ὁ ἄξων, ονος. — auf d. A. fortschaffen ὑποζυγίοις (od. πεζῇ, opp. ναυσί) διακομίζειν. — Erd- od. Himmelsachse ὁ πόλος.
Achsel ἡ μασχάλη; ἡ μάλη (in d. Formel ὑπὸ μάλης unter d. A.); auch ὁ ὦμος (eig. Schulter). — etw. auf d. leichte A. nehmen ὀλιγωρεῖν τινος, ὀλιγώρως ἔχειν τινός, nicht auf d. l. A. nehmen οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ποιεῖσθαί τι (Hdt.). — Einen über d. A. ansehen καταφρονεῖν τινος. — auf beiden A. tragen ἐπαμφοτερίζειν, ἄπιστον εἶναι.
Achselband ὁ ἀναμασχαλιστήρ, ῆρος.
Achselträger ὁ ἐπαμφοτερίζων od. umschr. ἀνὴρ ἄπιστος.
acht ὀκτώ (als Ziffer η'). — d. Zahl acht ἡ ὀγδοάς, -άδος (ὀκτάς, άδος). — d. achte ὄγδοος 3. — achtmal ὀκτάκις. — Zeitraum v. 8 Jahren ἡ ὀκταετηρίς, ίδος (ὀκταετία). — 8 Fuss lang ὀκτάπους, ουν, 8 Jahre alt ὀκταέτης 2. u. dgl.
1. **Acht** (nur mehr in einigen Redensarten) *a*) in A. nehmen = wahrnehmen: αἰσθάνεσθαί τινος od. τι. *b*) A. haben od. geben auf etw. = aufmerksam sein: προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί, ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαι od. ἐπιστρέφεσθαί (*DP.*) τινος, λόγον od. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος, ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τινος, auch ὑπακούειν τινί (Einem od. etw. Folge leisten). — σκοπεῖν, τηρεῖν, δια-, παρα-τηρεῖν τι (aufpassen, um eines Vortheiles willen), δια-, παρα-φυλάττειν τι (um etw. zu schützen). — nicht A. haben, ausser A. lassen etw. ἀμελεῖν, παραμελεῖν, ἀμελῶς ἔχειν τινός, παριέναι (ἵημι) τι. — nicht A. geben παρακούειν τινός. — Habt Acht! (als Commando) πρόσεχε τῷ παραγγελλομένῳ. *c*) sich in A. nehmen εὐλαβεῖσθαί (*DP.*) τι, φυλάττεσθαι, προφυλάττεσθαί τι, φυλακὴν ποιεῖσθαί τινος od. περί τι. — da muss man sich sehr in A. nehmen ἐνταῦθα δὴ πολλῆς φυλακῆς ἔργον. — nimm dich in A. dass nicht ... σκόπει μὴ ..., εὐλαβοῦ μὴ ... — sich nicht in A. nehmen ἀφυλακτεῖν, ἀφυλάκτως ἔχειν. — der sich in A. nimmt εὐλαβής 2., φυλακτικός 3.
2. **Acht** ἡ ἀτιμία καὶ χρημάτων δήμευσις. — bei sp. ἡ προγραφή (proscriptio). — Einen in d. A. erklären ἀτιμοῦν τινα καὶ δημεύειν τὰ χρήματα αὐτοῦ, ἄτιμόν τινα καὶ πολέμιον τοῦ δήμου (od. dgl.) κρίνειν, bei sp. προγράφειν.
achtbar αἰδοῦς ἄξιος 3.; τίμιος 3.
achteckig ὀκτάγωνος 2.
Achtel τὸ ὄγδοον μέρος.
achten, 1) auf Einen od. etw., s. Acht *a*). — nicht a. auf etw. λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος; ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖσθαί τι; ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν, καταφρονεῖν τινος, ὑπερορᾶν τι. — 2) dafür halten: ἡγεῖσθαι, νομίζειν, ποιεῖσθαί τί τι od. τι ἔν τινι, τιθέναι τι ἔν τινι z. B. ἐν τοῖς μεγίστοις κακοῖς. — für würdig a. ἀξιοῦν. — 3) schätzen, ehren: τιμᾶν, θεραπεύειν τινά; ἄγασθαί (auch m. ao. *P.*) τινος. — hoch a. περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, ἐντίμως ἔχειν od. ἄγειν τινά. — höher a. περὶ πλείονος ποιεῖσθαι, προυργιαίτερον ποιεῖσθαι od. νομίζειν. — sehr hoch a. περὶ πλείστου ποιεῖσθαι. — höher als alles a. πρὸ πάντων ποιεῖσθαι. — gering a. (περὶ) μικροῦ ποιεῖσθαι, ὀλιγωρεῖν, καταφρονεῖν τινος. — gar nicht a. ἐν οὐδενὶ λόγῳ od. πρᾶγμα οὐδὲν ποιεῖσθαι. — für nichts a. τίθεσθαι παρ' οὐδέν. — für nichts geachtet werden ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει.
Achtender (v. e. Hirsche) ὁ ὀκτάρριζος.
achtens τὸ ὄγδοον.
achterlei. — auf a. Art ὀκταχῶς (sp.).
achtfach ὀκταπλάσιος 3. (ὀκταπλοῦς 3.). — a. nehmen ὀκταπλασιάζειν.
achtfältig, s. achtfach. [trik ὀκτάμετρος 2.
achtfüssig ὀκτάπους, ουν (*g.* ποδος). — in d. Me-
achthundert ὀκτακόσιοι 3. — achthundertster ὀκτακοσιοστός 3.
achtjährig ὀκταέτης 2. (auch *fem.* -έτις, ιδος). — a. Zeitraum ἡ ὀκταετηρίς, ίδος.
achtlos, s. unaufmerksam, unachtsam.
Achtlosigkeit, s. Unachtsamkeit. [νος 3.
achtmal ὀκτάκις. — **achtmalig** ὀκτάκις γιγνόμε-
achtmonatlich ὀκτάμηνος 2. (ὀκταμηνιαῖος 3.).
achtsaitig ὀκτάχορδος 2.
achtsam ἐπιμελής 2., προσέχων 3. (τὸν νοῦν), bei sp. προσεχής 2. — *adv.* ἐπιμελῶς.
Achtsamkeit ἡ ἐπιμέλεια, φυλακή (προσοχή sp.).
achtseitig ὀκτάεδρος 2. [s. 2 Acht.
Achtserklärung ἡ ἀτίμωσις; προγραφή sp. —
achtspännig; e. a. Wagen ἅρμα τετράρρυμόν τε
achstündig ὡρῶν ὀκτώ. [καὶ ἵππων ὀκτώ.
achttägig ἡμερῶν ὀκτώ; ὀκταήμερος 2.
achttausend ὀκτακισχίλιοι 3. — d. achttausendste ὀκτακισχιλιοστός 3.
achttheilig ὀκταμερής 2.
Achtung 1) A. haben od. geben, s. 1 Acht *b*) u. achten 1); vgl. Rücksicht u. Beachtung. — Achtung! (als Commando) πρόσεχε τῷ παραγγελλομένῳ. — 2) Hochschätzung *a*) *subj.* ἡ αἰδώς, οῦς, ἀξίωσις, ἡ τιμή, θεραπεία. *b*) *obj.* ἡ ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα, ἡ τιμή, δόξα, εὐδοκίμησις. — Einem A. erweisen αἰδῶ νέμειν τινί. — A. vor Einem haben αἰδεῖσθαι od. αἰσχύνεσθαί (*DP.*) τινα, τιμᾶν, θεραπεύειν, ἐν τιμῇ ἄγειν τινά, keine A. v. E. haben ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν, καταφρονεῖν τινος. — A. bei Einem geniessen, in A. stehen αἰδοῦς τυγχάνειν ὑπό τινος, τιμᾶσθαι od. θεραπεύεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ἐν ἀξιώματι (τιμῇ) εἶναι ὑπό τινος; εὐδοκιμεῖν od. εὐδοξεῖν παρά τινι. — in A. stehend τίμιος 3.; εὐδόκιμος, εὔδοξος 2.
achtungsvoll αἰδούμενος 3. — μετ' αἰδοῦς.
achtungswerth αἰδοῦς ἄξιος 3. (αἰδέσιμος 2. sp.), τίμιος 3. (v. Pers.); λόγου ἄξιος od. blos ἄξιος (gew. v. Dingen).
achtzehn ὀκτωκαίδεκα, ὀκτὼ ἐπὶ δέκα, gew. εἴκοσι δυοῖν δέοντα (als Ziffer ιη'). — d. achtzehnte ὀκτωκαιδέκατος 3., ὄγδοος 3. ἐπὶ δεκάτῳ (ἐπὶ δέκα).
achtzehnfach ὀκτωκαιδεκαπλασίων, ον.
achtzehnjährig ὀκτωκαιδεκέτης u. -καέτης 2. (auch *fem.* -κέτις, -ιδος).
achtzig ὀγδοήκοντα. — als Ziffer π'. — d. achtzigste ὀγδοηκοστός 3.
achtzigjährig ὀγδοηκονταέτης (-τούτης) 2. (auch *fem.* -τοῦτις, ιδος).

Acker ὁ ἀγρός. — als Flächenmass ἡ ἄρουρα. — gepflügter A. τὸ ἄρωμα. [schlechthin τὰ ἔργα.

Ackerarbeit τὰ κατὰ τὸν ἀγρὸν (ἔργα), und

ackerbar ἀρώσιμος 2., γεωργήσιμος 2.

Ackerbau ἡ γεωργία, ἡ τῆς χώρας ἐργασία, ἐξεργασία. — A. treiben γεωργεῖν, γεωργὸν εἶναι, τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, ἐξεργάζεσθαι u. schlechthin ἐργάζεσθαι. — zum A. gehörig od. darin erfahren

Ackerbauer, s. Landbauer. [γεωργικός 3.

Ackerfeld ὁ ἀγρός, ἡ γεωργία (τὸ γεώργιον sp.), ἡ ἀρώσιμος od. γεωργήσιμος γῆ, auch blos ἡ χώ-

Ackergaul ὁ γεωργὸς od. γεωργικὸς ἵππος. [ρα.

Ackergeräthe τὰ γεωργικὰ σκεύη, ἡ πρὸς τὴν γεωργίαν κατασκευή, τὰ τῶν γεωργῶν ἐργαλεῖα.

Ackergesetz (*lex agraria*) ὁ κληρουχικὸς νόμος.

Ackerknecht ὁ ἐργάτης; ὁ θής, θητός; ὁ τὴν γῆν ἐργαζόμενος δοῦλος.

Ackerlänge ἡ ἄρουρα.

Ackerland, s. Ackerfeld.

Ackermännchen, s. Bachstelze.

Ackermann, s. Landmann.

ackern ἀροῦν, ἀροτριᾶν. — das **Ackern** ὁ ἄροτος, ἡ τῆς γῆς κατεργασία.

Ackerpferd, s. Ackergaul.

Ackerstier ὁ γεωργὸς (γεωργικὸς) βοῦς.

Ackervieh τὰ γεωργά, γεωργικὰ od. πρὸς τὴν γεωργίαν ὑποζύγια.

addieren προστιθέναι, προσαριθμεῖν. — zusammen a. συγκεφαλαιοῦν. — **Addition** ἡ πρόσθεσις, συγκεφαλαίωσις. [ματα ἀποδιδόναι τινί.

Addressat; e. Brief an d. A. abgeben τὰ γράμ-

Addresse (e. Briefes) ἡ τῆς ἐπιστολῆς ἐπιγραφή.

addressieren (e. Brief an Jmd.) ἐπιγράφειν ἐπιστολήν τινι od. πρός τινα. — vgl. empfehlen.

Ade χαῖρε, ὑγίαινε. — Einem A. sagen χαίρειν ἐᾶν τινα, χ. κελεύειν τινά, χ. λέγειν τινί. — s. „Lebewol“ unter „leben“.

Adel 1) als Eigenschaft: ἡ εὐγένεια; übtr. A. d. Gesinnnng ἡ εὐγένεια, γενναιότης, καλοκάγαθία, auch ἀρετή. — 2) als Stand: οἱ εὐγενεῖς, ἄριστοι, εὐπατρίδαι, γνώριμοι, auch οἱ πρῶτοι ἐν τῇ πόλει.

adelig εὐγενής 2., ὁ γεννάδας, εὐπατρίδης (*fem.* ἡ εὔπατρις, ιδος). — übtr. εὐγενής 2., γενναῖος 3., καλοκάγαθός 3.

adeln 1) in d. Adelstand erheben: etwa ἐγκρίνειν τινὰ ἐν τοῖς εὐπατρίδαις od. εἰς τοὺς εὐπατρίδας, ἐντάττειν τινὰ τοῖς εὐπ. — 2) übtr. κοσμεῖν, εὐδόκιμον ποιεῖν, σεμνὸν ἀποδεικνύναι.

Adelstand, s. Adel 2).

Ader ἡ φλέψ, -βός (in belebten wie unbelebten Körpern). — ἡ ῥάβδος, διαφυή (in Stein od. Metall). — τὸ στῆμα (v. d. Adern an d. Hauptrippe e. Blattes). — s. Schlagader. — zur A. lassen ἀφαιμάττειν; e. A. schlagen σχάζειν, ἀπο-, κατα-σχάζειν m. u. ohne φλέβα, τέμνειν φλέβα, φλεβοτομεῖν. — m. aufgelaufenen A. ἐπίφλεβος 2. *b*) übtr. s. Anlage, Art 3).

Aderbruch ἡ φλεβορραγία; ὁ κιρσός (κρισσός). — nach Art e. A. κιρσοειδής, κιρσώδης (κρισσώ-

aderig φλεβώδης 2. [δης) 2.

Aderlass ἡ ἀφαίμαξις, κατάσχασις (ὁ κατασχασμός), φλεβοτομία.

Aderlasseisen τὸ φλεβοτόμον (erg. σμιλίον).

aderlos ἄφλεβος 2.

Aderröhre ὁ φλεβικὸς πόρος.

Adjectiv τὸ ἐπίθετον, ἡ ἐπίθεσις, τὸ ἐπιθετικόν.

adjectivisch ἐπιθετικός 3. — *adv.* ἐπιθέτως u. ἐπιθετικῶς.

Adjunkt ὁ συνεργός.

Adjutant ὁ ὑπηρέτης (διάγγελος sp.).

Adler ὁ ἀετός; junger A. ὁ ἀετιδεύς.

Adlernase, m. e. A. γρυπός 3. — der Zustand dass Jmd. e. A. hat ἡ γρυπότης.

Adlerstein ὁ ἀετίτης.

Administrator u. s. w., s. Verwalter.

Admiral ὁ ναύαρχος. — A. sein ναυαρχεῖν.

Admiralflagge ἡ φοινικίς, -ίδος. [(ναῦς).

Admiralschiff ἡ στρατηγὶς ναῦς, ἡ ναυαρχίς

Admiralstelle, Admiralswürde ἡ ναυαρχία.

adoptieren ποιεῖσθαί (seltener τίθεσθαι) τινα υἱόν od. παῖδα, od. ποιεῖσθαι (τίθεσθαι) allein (wo sich d. Object leicht aus d. Zusammenhange ergänzt), auch εἰσποιεῖσθαί τινα. — „adoptiert werden“ ausser d. *P.* noch υἱὸν ποιητὸν od. θετὸν γίγνεσθαι, v. Jmd. τινί; ἐκποιεῖσθαι *P.* — Einen v. Jmd. a. lassen υἱὸν εἰσποιεῖν τινά τινι, εἰσποιεῖν τινα εἰς τὸν οἶκόν τινος; ἐκποιεῖν τινα εἰς ἕτερον γένος. — **adoptiert** ποιητός, εἰσποίητος 3.

Adoption ἡ εἰσποίησις, ποίησις (θέσις sp.). — durch A. aus e. Familie geschieden ἐκποίητος 2. — e. Gesetz über A. θετικὸς νόμος.

Adoptivsohn ὁ εἰσποίητος (ποιητὸς, θετὸς) υἱός.

Adoptivtochter ἡ θετή (θυγάτηρ).

Adoptivvater ὁ ποιητὸς πατήρ.

adstringieren (ἀπο)στύφειν. — adstringierend στυπτικός (στυπτήριος), στατικός 3.

adverbialisch ἐπιρρηματικός 3. — *adv.* -κῶς.

Adverbium τὸ ἐπίρρημα.

Advokat ὁ σύνδικος, συνήγορος, παράκλητος. — A. sein συνδικεῖν, συνηγορεῖν, auch συνειπεῖν

Advokatengebühren τὸ συνηγορικόν. [τινι.

advokatenmässig δικανικός, ἀγοραῖος 3.

Aebtissin, ἡ ἀρχιμανδρῖτις, ιδος *K. S.*

ächt, s. echt.

ächten, s. 2 Acht.

Aechtheit, s. Echtheit.

Aechtung, s. Achtserklärung.

ächzen αἰάζειν, στένειν, στενάζειν.

Aechzen, das, ὁ στεναγμός.

Aederchen τὸ φλέβιον.

Aedil ὁ ἀστυνόμος, ἀγορανόμος. — Ae. sein ἀστυνομεῖν, ἀγορανομεῖν. — das Amt des Ae. ἡ ἀστυνομία, ἀγορανομία. — d. Ae. od. sein Amt betreffend ἀστυνομικός, ἀγορανομικός 3. — d. Gerichtshof der Ae. τὸ ἀστυνόμιον, ἀγορανόμιον.

Aeffchen τὸ πιθήκιον (ἡ πιθηκίς, ίδος); ὁ πιθηκιδεύς (junger Affe).

äffen ἐμπαίζειν τινί, προσπαίζειν τινά (τινί), ἐντρυφᾶν τινι, χλευάζειν u. ἐρεσχελεῖν τινα; κοβαλικεύεσθαί τινα; sp. μωκᾶσθαί τινα. — auch: täuschen, betrügen κλέπτειν τινά.

äffisch πιθηκοειδής, πιθηκώδης 2.; πιθήκειος 3. — ä. Betragen ὁ πιθηκισμός; sich ä. geberden πιθηκίζειν.

Aegatische Inseln αἱ Αἰγοῦσαι od. Αἰγοῦσσαι.

Aegide ἡ αἰγίς, ίδος; bildl. s. Schutz, Schirm.

ähneln (προσ)εοικέναι, εἰκάζεσθαί (*P.*) τινι. — παρ-, προσ-όμοιον εἶναι.

ähnlich ὅμοιος 3. (παρ-, προσ-όμοιος 2. ziemlich ä.); παραπλήσιος 3. (nahe kommend); ἐοικώς u. εἰκώς 3. (in äusseren Dingen ä.); ἐμ-, παρεμ-, προσεμ-φερής, προσφερής 2. (v. Pers., ä. d. Gestalt nach); ἀνάλογος 2. (v. Verhältnissen u. Umständen); ἀκόλουθος 2. (v. Folgen, die sich aus etw. ergeben). Constr. m. d. *dat.;* doch kann „als, wie“ bei ὅμοιος, παραπλήσιος auch durch καί gegeben werden, z. B. ä. wie früher ὁμοίως καὶ πρίν. — ä. sein ὁμοιοῦσθαι (*P.*) u. προσομοιοῦσθαί τινι, ἐοικέναι τινί, ὅμοιον, παραπλήσιον u. s. w. εἶναί τινι. — ä. machen ὁμοιοῦν, ἀφομοιοῦν, προσεικάζειν; ganz ä. machen ἐξομοιοῦν. — v. ä. Aussehen ὁμοιοειδής 2., in ä.

Verhältnissen *ὁμοιοπαθής* 2., v. ä. Art u. Weise *ὁμοιότροπος* 2. u. dgl.; bes. bei sp.

Aehnlichkeit *ἡ ὁμοιότης, ἐμφέρεια.* — Ae. d. Farbe *ἡ ὁμοιόχροια,* d. Verhältnisse *ὁμοιοπάθεια,* d. Art u. Weise *ὁμοιοτροπία* u. dgl., bes. bei sp.

Aehre *ὁ στάχυς, -υος.* — Ae. tragend *σταχυηρός* 3., *σταχυηφόρος* 2. — Ae. ansetzen *ἀποσταχυεῖν,* treiben *σταχυοβολεῖν,* tragen *σταχυοφορεῖν.*

ährenartig *σταχυώδης* 2.

Aehrenlese *ἡ σταχυολογία.*

Aehrenleserin *ἡ καλαμήτρια (-τρίς, -ίδος).*

älterlich *πατρῷος* 3., od. umschr. *ὁ, ἡ, τὸ τῶν γονέων.* — ä. Liebe *ἡ στοργή, φιλοστοργία.*

Aeltern *οἱ γονεῖς, τοκεῖς; οἱ γειναμενοι (τὸν παῖδα* u. dgl.); auch *ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ.* — e. Kind das noch beide Ae. hat *παῖς ἀμφιθαλής.*

Aelternliebe, s. älterlich. [*τρός; ὀρφανός* 3.

älternlos *ἔρημος* 2. u. 3. *γονέων, πατρὸς καὶ μη-*

ältlich *πρεσβυτικός* od. *γεροντικός* 3.; *πρεσβύτε-*

Aemtchen *τὸ ἀρχίδιον.* [*ρος, γεραίτερος* 3.

ändern *ἀλλοιοῦν; ἀλλάττειν, μεταλλάττειν* (vertauschen); *μεθιστάναι* od. *μετατιθέναι* (umstellen; ebenso *ἀνατίθεσθαι*); *κινεῖν, μετακινεῖν* (v. seinem Platze an e. anderen bringen); *μεταβάλλειν* (ins Gegentheil verwandeln). — „sich ä." durch d. *P.* (davon *ἀλλοιοῦσθαι* neben *μεταβάλλειν* [*intr.*], *μεταπίπτειν, περιίστασθαι* gew. v. e. Aenderung z. Schlechten). — seine Meinung od. seinen Entschluss ä. *μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν, μεταβουλεύεσθαι; μεταπείθεσθαι P.; ἀλλοιοῦσθαι P. τὴν γνώμην* (der seinen Entschluss ä. *μετάβουλος* 2.); d. Gestalt ä. *μεταμορφοῦν,* etw. Geschriebenes ä. *μεταγράφειν,* seine Lebensweise ä. *ἐκδιαιτᾶσθαι* u. ä. — das lässt sich nicht ä. *οὐκ ἂν γένοιτο μὴ οὐχ οὕτω ἔχειν ταῦτα* od. *οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι ταῦτα.* — s. unabänderlich.

Aenderung *ἡ μετάλλαξις, μετάστασις, μετάθεσις, μετακίνησις, μεταβολή.* — im Bes. Ae. d. Meinung *ἡ μετάνοια,* d. Gestalt *μεταμόρφωσις,* v. etw. Geschriebenem *ἡ μεταγραφή,* v. d. Lebensweise *ἡ ἐκδιαίτησις* u. dgl.

ängstigen *ἄγχειν, ἀποκναίειν τινά, φόβον ἐμβάλλειν τινί.* — sich ä. *ἄγχεσθαι, ἀποκναίεσθαι P.; ἀγωνιᾶν περί (ὑπέρ) τινος, πρός τι; ἀδημονεῖν* u. *ἀθυμεῖν τινι* od. *πρός τι; δειμαίνειν, διὰ φόβου εἶναι;* auch *ἀπορεῖν, ἀμηχανεῖν* (verlegen sein). [auch *ἀπορία, ἀμηχανία* (Verlegenheit).

Aengstigung *ἡ ἀγωνία, ἀθυμία (ἀδημονία);*

ängstlich 1) v. Pers. *a*) Angst empfindend: *περιδεής, περίφοβος* 2., *ὀκνηρός* 3. — ä. sein *ἀγωνιᾶν, ἀδημονεῖν, περιδεδοικέναι; ὀκνεῖν.* *b*) übermässig besorgt: *περίεργος, εὐλαβής* 2. (auch *comp.*), *μικρολόγος* 2. — ä. sein in etw. *δυσχεραίνειν ἔν τινι.* — 2) v. Sachen: *ἄπορος* 2., *δεινός* 3.

Aengstlichkeit 1) *ὁ ὄκνος; ἡ ἀπορία (ἀδημονία).* — 2) übermässige Sorgfalt: *ἡ περιεργία, μικρο-*

Aequator *ὁ ἰσημερινὸς κύκλος.* [*λογία.*

Aequinoctium, s. Nachtgleiche.

Aequivalent *τὸ ἀντάξιον.* — Einem e. Ae. für etw. geben *ἀντάξιά τινος δοῦναί τινι.*

Aerger *ἡ ἀγανάκτησις* (Unwillen); *τὸ ἄχος* (mehr poet. u. sp.), *ἡ λύπη* (Unwillen m. Betrübniss); *ἡ ὀργή* (m. Zorn). — Einem Ae. verursachen *ἀνιᾶν, λυπεῖν τινα, λύπην* od. *δυσθυμίαν παρέχειν τινί; ἀγανάκτησιν ἔχειν τινί* (v. Sachen). — aus Ae. *ὑπ' ὀργῆς* od. *ἀγανακτήσας, ἀχθεσθείς* u. dgl.

ärgerlich 1) v. Pers. *a*) Aerger habend: *δύσθυμος* 2.; ä. sein *δυσθυμεῖν, δυσθύμως ἔχειν, ἀγανακτεῖν τινι; ἄχθεσθαί (P.) τινι; δυσχεραίνειν, ἀσχάλλειν τινί* od. *ἐπί τινι; χαλεπῶς* od. *βαρέως φέρειν τι.* *b*) zum Aerger geneigt: *ἀγανακτητικός* 3., *χαλεπός* 3., *δύσκολος* 2., auch *ὀργίλος* 3. — ä. sein *δυσκόλως ἔχειν.* — 2) v. Sachen: Aerger erregend: *ἀγανακτητός, λυπηρός, ἀνιαρός, ἀχθεινός* 3., *δυσχερής* 2., *ὀργῆς ἄξιος* 3. — vgl. anstössig.

ärgern, *λυπεῖν, ἀνιᾶν, κνίζειν, δάκνειν; ὀργίζειν* (Einen in Zorn versetzen). — sich ä. über etw. *λυπεῖσθαι, ἀνιᾶσθαι, ἄχθεσθαι P., ἀγανακτεῖν, ἀσχάλλειν τινί* od. *ἐπί τινι; δάκνεσθαι P. ἐπί τινι; βαρέως* od. *χαλεπῶς φέρειν τι.* — *ἀνιᾶσθαι, ἄχθεσθαι* u. *ἀγανακτεῖν* auch m. *part.*, die beiden letzteren auch m. *f. εἰ* od. *ὅτι (ὡς).* — Jmd. fragen um ihn zu ä. *ἐρέσθαι τινὰ δι' ἀχθηδόνα.*

Aergerniss 1) Aerger w. s. — 2) Anstoss *τὸ πρόσκρουσμα (πρόσκρουμα), πρόσκομμα, ἡ προσκοπή.*

Aermchen *ὁ μικρὸς βραχίων.*

Aermel *ἡ χειρίς, -ίδος.* — m. Ae. versehen *χειριδωτός (καρπωτός* sp.) 2. — Kleid m. einem Ae. *ἡ ἐξωμίς, ίδος, ὁ ἑτερομάσχαλος χιτών.* — Kleid m. zwei Ae. *ὁ ἀμφιμάσχαλος χ.*

ärmlich *ἐνδεής* 2., *εὐτελής* 2., *γλίσχρος* 3., *λεπτός* 3., *ταπεινός* 3. — in ä. Verhältnissen stehen *ταπεινῶς* od. *ταπεινὰ πράττειν.*

Aermlichkeit *τὸ ἐνδεές, τὸ εὐτελές, ἡ εὐτέλεια,*

Aërolith, s. Meteorstein. [*γλισχρότης, ταπεινότης.*

ärschlings *πυγηδόν.* 958.

Aerztin *ἡ ἰάτρια, ἡ ἰατρός.*

ärztlich *ἰατρικός* 3. — ä. Hülfe bedürfen *ἰατροῦ δεῖσθαι.* — ä. behandeln *ἰατρεύειν τινά;* sich ä. beh. lassen *ἰατρεύεσθαι.* — ä. Behandlung *ἡ ἰά-*

Aesculap *ὁ Ἀσκληπιός.* [*τρευσις, τὸ ἰάτρευμα.*

Aestchen *ὁ κλαδίσκος; τὸ κλαδίον* sp.

ästig *ὀζώδης, πολύοζος* 2.; sp. *κλαδώδης* 2.

Aether, *ὁ αἰθήρ, έρος.*

ätherisch *αἰθέριος* 2. u. 3.

ätzen 1) füttern: *τρέφειν;* durch Lockspeise ködern *δελεάζειν.* — 2) beizen: *ἐντήκειν, ἐγκαίειν.* — ätzend *καυστικός* 3.

Aeuglein *τὸ ὀμμάτιον, ὀφθαλμίδιον.*

Aeussere, das, *τὸ (τὰ) ἔξω (ἔξωθεν), τὸ (τὰ) ἐκτός.* — äussere Form *τὸ σχῆμα, τὸ εἶδος, ἡ ὄψις; ἡ περικοπή* sp. — e. schönes Ae. *ἡ εὐσχημοσύνη,* v. schönem Ae. *εὐσχήμων, -ον.* — e. männliches Ae. *τὸ ἀρρενωπόν,* v. männl. Ae. *ἀρρενωπός* 2.

äussere, äusserlich *ὁ, ἡ τὸ ἔξω (ἔξωθεν)* od. *ἐκτός; ἐξωτερικός* 3. (seit Arist.); sp. *θυραῖος* 3. — ä. Ansehen, s. Aeussere. — d. ä. Theile *τὰ ἐκτός.*

äussern *δηλοῦν; φανερὸν* od. *δῆλον ποιεῖν; ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι* u. *M.* — seine Meinung ä. *ἀποφαίνεσθαι* od. *ἀποδείκνυσθαι* m. u. ohne *(τὴν) γνώμην,* sein Wohlwollen *ἀποφαίνεσθαι εὔνοιαν.* — Zorn, Furcht u. dgl. ä. *φαίνεσθαι* od. *φανερὸν εἶναι ὀργιζόμενον* od. *περίφοβον ὄντα.* — sich ä. (v. Zuständen) *δηλοῦσθαι (P.), φαίνεσθαι* (ao. *P.*), *φανερὸν γίγνεσθαι.* — sich ä. über etw. *ἀποδείκνυσθαι* od. *ἀποφαίνεσθαι (γνώμην) περί τινος, δηλοῦν περί τινός τινι* od. *πρός τινα.*

äusserst 1) am weitesten draussen: *ἐξώτατος* 3., *ἔσχατος* 3., *ἐσχατεύων* 3. — 2) der letzte: *ὕπατος, ἔσχατος* 3. — d. ä. Theile od. Gliedmassen *τὰ ἀκρωτήρια (ἀκροκώλια* sp.); dieselben verstümmeln *ἀκρωτηριάζειν.* — 3) d. Höchste in e. Sache: *ἄκρος, ἔσχατος* 3., *ὑπερβάλλων* 3. — aufs Aeusserste *εἰς τὸ ἔσχατον, εἰς τὰ ἔσχατα, ἐσχάτως.* — im ä. Elend sein *ἐσχάτως διακεῖσθαι, τὰ ἔσχατα (ἐσχατώτατα) πάσχειν.* — in d. ä. Dürftigkeit sein *ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀπορίαις εἶναι, ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἶναι.* — etw. auf d. Ae. treiben *προελθεῖν εἰς τὸ ἔσχατόν τινος, ἐπ' ἔσχατον ἐλθεῖν.* — d. Ae. thun *πάντα ποιεῖν* od. *μηχανᾶσθαι* (sprichw. *λίθον πάντα κινεῖν, τὸν ἀφ' ἱερᾶς κινεῖν*). — in d. ä. Gefahr sein *τὸν περὶ ψυχῆς*

(*ἀγῶνα*) od. *περὶ ψυχῆς, περὶ ἑαυτοῦ τρέχειν.* — d. Ae. annehmen *ὑπερβολὴν ποιεῖσθαι.* — *adv.* *ἐσχάτως, εἰς τὰ μάλιστα, ὑπερβαλλόντως*, auch *ὡς* m. e. *superl.*

Aeusserung 1) als Handlg.: *ἡ δήλωσις*; Ae. d. Wohlwollens *ἔνδειγμα εὐνοίας.* — Ae. d. Freude, Furcht u. dgl. *τὸ χαίροντα φαίνεσθαι* od. blos *τὸ χαίρειν* u. dgl. — 2) als Sache: *τὸ ῥῆμα, ὁ λόγος, ἡ ἀπόφασις* (*ἀπόφανσις*). — e. Ae. über etw. thun s. „sich äussern" über etw. u. „sagen".

Affe *ὁ πίθηκος*; *ὁ καλλίας* (Hausaffe). — junger A. *ὁ πιθηκιδεύς.* — den A. spielen *πιθηκίζειν.* — s. äffisch.

Affekt *τὸ πάθος*; *ἡ ὁρμή, ὀργή*; *ὁ θυμός.* — in A. sein *ἐμ-, περι-παθῆ εἶναι, ἐμ-, περι-παθῶς ἔχειν, περιπαθεῖν.* — ohne A. *ἀπαθής* 2. — in A. bringen *καθιστάναι τινὰ εἰς πάθος, θυμὸν ἐμβάλλειν τινί.* — in A. kommen *θυμοῦσθαι P.*

Affektation *ἡ προσποίησις, ὑπόκρισις.* — A. d. Unwissenheit *ἡ εἰρωνεία.*

affektieren *προσποιεῖσθαί τι* u. m. *inf.*; ebenso *ὑποκρίνεσθαι*, auch m. *ὡς* u. *part.*; vgl. sich zieren. — Unwissenheit a. *εἰρωνεύεσθαι.* — affektiert *προσποίητος* 2., *κατάπλαστος* 2. (v. Ausdrucke auch *περίεργος* 2.); s. geziert. — a. Gang *τὸ τρυφερώτερον βάδισμα.*

Affektion (v. e. Krankheit) *ἡ ἀντίληψις.*

affektlos *ἀπαθής* 2., *ἥσυχος* 2., *ἠρεμαῖος* 3.

Affektlosigkeit *ἡ ἀπάθεια, τὸ ἀπαθές*; *ἡ ἡσυχία, τὸ ἥσυχον*; *ἡ ἠρεμία* (*ἠρέμησις, ἠρεμαιότης*).

affektvoll *ἐμ-, περι-παθής* 2., *σφοδρός* 3. — a. Wesen *τὸ ἐμ-, περι-παθές, σφοδρόν, ἡ περιπά-*

affenartig, s. äffisch. [*θεια, σφοδρότης.*

Affenliebe *ἡ ἄγαν* (*λίαν*) *φιλοστοργία* (*στοργή*).

Affennase *ἡ σιμὴ ῥίς.* [Possen.

Affenpossen, -spiel, -werk *ὁ πιθηκισμός*; s.

afficieren (e. Sinn) *αἴσθησίν τινος παρέχειν τινί.* — d. Geist Jmds. heftig a. *δεινῶς διατιθέναι τὴν ψυχήν τινος, κινεῖν τινα.* — a. werden *διατίθεσθαι P., πάσχειν.* — es afficiert mich nicht *οὐ κινεῖ μέ τι, οὐδὲν πάσχω ὑπό τινος.* — s. Eindruck.

Afrika *ἡ Λιβύη* (seit der Römerzeit auch *Ἀφρική*). — Ew. *ὁ Λίβυς, υος* (*f. Λίβυσσα*); *adi. Λιβυκός* 3.

After *ὁ πρωκτός, ἡ στεφάνη.* In Zusammensetzungen gew. durch *ψευδο-*, z. B. Afterweisheit *ἡ ψευδοσοφία*, afterweise *ψευδόσοφος* 2., Afterkönig *ὁ ψευδοβασιλεύς*, Afterkunst *ἡ ψευδοτεχνία*, Afterchrist *ὁ ψευδόχριστος* u. dgl., die meist b. Sp. vorkommen. [*ρώσιμος* 2.

Aftermiethe; durch A. zu vermiethen *ναυκλη-*

Aftermiether *ὁ παρὰ ναυκλήρου μισθωσάμενος.*

Afterrede *ἡ ψευδολογία*; s. Verleumdung.

afterreden *ψευδολογεῖν*; s. verleumden.

Afterredner *ὁ ψευδολόγος*; s. Verleumder.

Agent *ὁ ἐπίτροπος.* — A. e. Staates *ὁ πρόξενος.* — A. sein *ἐπιτροπεύειν, προξενεῖν.*

Agio, s. Aufgeld.

agieren, s. gesticulieren. — e. Rolle auf dem Theater darstellen *ὑποκρίνεσθαι.*

Agnat *ὁ* (*γένει*) *προσήκων τινί, ὁ συγγενής.*

Agraffe *ἡ λαβίς, ίδος*; *ἡ περόνη, πόρπη.*

Agrigent *ὁ* (*ἡ*) *Ἀκράγας, αντος.* — Ew. *ὁ Ἀκρα-*

ah *βαβαί, βαβαιάξ, παπαῖ.* [*γαντῖνος.*

aha *οὑτωσί, ἰδού, εἶεν*; *ἔα.*

Ahle *τὸ ὀπήτιον* (*ὀπητίδιον*).

ahnden, Ahndung, s. strafen, bestrafen, Bestrafung.

ahnen *προαισθάνεσθαι*; *μαντεύεσθαι* u. *ἀπομαντεύεσθαι, οἰωνίζεσθαι*; *ὑποπτεύειν* (häufig in d. Bdtg. „argwöhnen"); *ὀττεύεσθαι* (etw. Schlimmes a.).

Ahnen, das, **Ahnung** *ἡ προαίσθησις* od. *αἴσθησις, ὁ οἰωνισμός*; *ἡ ὀττεία* (böse A.). — keine A. v. etw. haben *οὐδεμίαν αἴσθησίν τινος ἔχειν* od. *λαμβάνειν, οὐδὲν αἰσθάνεσθαί τι.*

Ahnen, die, *οἱ πρόγονοι, οἱ προγεγενημένοι, οἱ ἄνωθεν* (*πρόγονοι*), *οἱ ἄνωθεν* (*τοῦ γένους*), *οἱ προπάτορες.* — zwei, drei od. mehr A. fordern *δύο ἢ τρεῖς ἢ πλείους ἐπιζητεῖν πάππους.*

Ahnenstolz *ἡ διὰ τὴν τοῦ γένους εὔκλειαν ὑπερηφανία.*

ahnenstolz sein *σεμνύνεσθαι ἐπὶ τῷ τῶν προγόνων καταλόγῳ* (*ἐπὶ τοῖς στέμμασι* sp.), *ἐπὶ ταῖς τῶν προγόνων ἀρεταῖς, ἐπὶ τῇ τοῦ γένους εὐκλείᾳ* u. dgl. [*ματα* sp.).

Ahnentafel *ὁ τῶν προγόνων κατάλογος* (*τὰ στέμ-*

Ahnfrau *ἡ πρόγονος, ἡ προμήτωρ, ορος.*

Ahnherr *ὁ προπάτωρ, ορος, ὁ ἀρχηγὸς* (*τοῦ γέ-*

Ahnung, s. Ahnen, das. [*νους*), *ἀρχηγέτης.*

Ahnungsgabe *ἡ μαντική.*

ahnungsvoll durch d. *part.* d. Verba „ahnen"; auch *μαντικός* 3., bes. *adv. μαντικῶς.*

Ahorn *ἡ σφένδαμνος*; v. A. *σφενδάμνινος* 3. — s. Platane.

Akademie *ἡ Ἀκαδήμια* u. *-δήμεια.* — Akademiker *ὁ Ἀκαδημαϊκός, ὁ ἐκ* (*ἀπὸ*) *τῆς Ἀκαδημίας.* — Akademisch *Ἀκαδημαϊκός* 3.

Akazie *ἡ ἀκακία, ἄκανθα.* [*ἐπεισόδιον.*

Akt *τὸ ἔργον, ἡ πρᾶξις.* — im Drama: etwa *τὸ*

Akte *τὸ ψήφισμα, δόγμα.* — s. Urkunde.

Akten *τὰ γράμματα, γραμματεῖα* (*γραμματείδια*), *ὑπομνήματα* (*αἱ ἀναγραφαί, οἱ χάρται, τὰ χαρτία* sp.). — in d. A. eintragen *ἀναγράφειν.* — das Eintragen in d. A. *ἡ ἀναγραφή.*

Aktengucker, -hocker, -mensch *ὁ γραμματοκύφων, ωνος.*

Aktenschrank *τὸ γραμματοφυλακεῖον* (*-λάκιον*); *τὸ χαρτοφυλάκιον* (bei sehr sp.).

Aktenstück *τὰ γράμματα, τὸ γραμματεῖον* (*τὸ γραμματείδιον*), *τὰ ὑπομνήματα* (*ὁ ὑπομνηματισμός, ὁ χρηματισμός* sp.).

Aktie *ἡ μερίς, ίδος* (als Antheil), *ὁ ἔρανος* (als Beitrag). — e. A. nehmen *συμβάλλεσθαι, εἰσφέρειν χρήματα πρός τι.*

Aktiengesellschaft *ὁ ἔρανος.*

Aktionär *ὁ ἐρανιστής.*

aktiv *ἐνεργός* 2. (*ἐνεργής* 2., *ἐνεργητικός* 3. sp.). — v. Beamten *ἔναρχος, ἐντελής* 2. — in d. Gramm.: e. a. Verbum *ῥῆμα ἐνεργητικόν* u. *adv. ἐνεργητι-*

Aktivität *ἡ ἐνέργεια.* — in A., s. aktiv. [*κῶς.*

Aktivum *τὸ ἐνεργητικόν* (*ῥῆμα*).

Aktuar *ὁ γραμματεύς* (*ὁ γραμματοφύλαξ, χαρτοφύλαξ, κος* sp.). — e. A. sein *γραμματεύειν, γραμματίζειν.* — d. Amt d. A. *ἡ γραμματεία.*

Alabaster *ὁ* (*ἡ*) *ἀλάβαστρος, ὁ ἀλαβαστρίτης* (*λίθος*), *ἡ ἀλαβαστρῖτις, ιδος* (aber v. unserem A. verschieden). — e. Gefäss v. A. *ὁ ἀλάβαστρος*, u. *ἀλάβαστος, τὸ ἀλάβαστον* u. *ἀλάβαστρον, dem. τὸ ἀλαβάστριον.* — **alabasterartig** *ἀλαβαστροει-*

Alamannen *οἱ Ἀλαβαννοί* u. *Ἀλαμανοί.* [*δής* 2.

Alant *τὸ ἑλένιον.*

Alarm 1) Ruf zu den Waffen; A. schlagen *παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα.* — 2) Lärm, Unruhe: *ὁ θόρυβος.* — in A. setzen *θορυβεῖν, διαθορυβεῖν, ταράττειν, δια-, συν-ταράττειν.* — „in A. kommen"

alarmieren, s. Alarm. [durch d. *P.*

Alaun *ἡ στυπτηρία* (sc. *γῆ*); *ἡ χαλκῖτις* (*στυπτη-*

alaunartig *στυπτηριώδης* 2. [*ρία*).

Alaunschiefer *ὁ σπῖνος* (?).

albern *μωρός, ἠλίθιος* 3., *ἀβέλτερος, ἄτοπος, ἄκαιρος* 2. (v. Pers. u. Handlungen); *ὁ, ἡ βλάξ, βλακός,*

u. *βλακικός* 3. (ersteres v. Pers., letzteres v. Sachen). — milder: *εὐήθης* 2., *ἀρχαῖος* 3., s. einfältig. — a. Rede *ὁ λῆρος, τὸ λήρημα, παραλήρημα, ἡ λήρησις, παραλήρησις*; *ἡ μωρολογία*; *ὁ ὕθλος*. — a. reden od. sein *ληρεῖν, παραληρεῖν, μωραίνειν, μωρολογεῖν, ὑθλεῖν*.

Albernheit *ἡ μωρία, ἀβελτερία*; milder: *ἡ εὐήθεια, ἀρχαιότης*. — Albernheiten *οἱ λῆροι, ὕθλοι*.

Alfanzereien s. Albernheiten.

alfanzig, s. albern.

Alkali *τὸ λίτρον* (jüngere F. *τὸ νίτρον*).

Alkoven *ἡ ζωθήκη*.

All *τὸ πᾶν*; *τὰ πάντα, ὅλα*.

allbarmherzig *πανοικτίρμων, ον K. S.*

allbekannt *κοινός* 3.; *πολυθρύλητος* 2., auch *θρυλούμενος* od. *τεθρυλημένος* 3. — s. allberühmt.

allbeliebt *πᾶσι φίλος* od. *κεχαρισμένος* 3.

allberühmt *περιβόητος* 2.

allbereits, s. bereits.

allda, s. daselbst.

alldort, s. dort.

Allee *ὁ ὄρχος* od. besser *ὁ δρόμος*.

Allegorie *ἡ ἀλληγορία, ὑπόνοια*.

allegorisch *ἀλληγορικός* 3.; auch durch *καθ' ὑπόνοιαν*. — a. ausdrücken od. darstellen *ἀλληγορεῖν*.

allein 1) *adj.* *μόνος* 3.; *αὐτός* 3. (ohne Zeugen, ohne Beihülfe); *ἔρημος* 2. u. 3. (verlassen). — Jmd. allein lassen *μονοῦν, ἀπομονοῦν* (im A. nur sp.), *ἔρημον καθιστάναι τινά*; a. sein *μονοῦσθαι, ἀπομονοῦσθαι, ἐρημοῦσθαι P.* — wir sind a. *αὐτοί ἐσμεν* od. *ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐσμεν*. — *adv.* *μόνον*; *ἰδίᾳ* (für sich besonders, opp. *κοινῇ*); vgl. „nur". — nicht a. sondern auch *οὐ μόνον ἀλλὰ καί*, u. bei Hervorhebung d. Gegensatzes: *οὐ μ. ἀλλά*. — In Verbindung mit Verben drückt man es häufig durch Zusammensetzungen m. *μονο-*, seltener *ἰδιο-* aus, z. B. a. essen *μονοσιτεῖν, μονοφαγεῖν*, das Alleinleben *ἡ μοναυλία*, sich a. m. Einem besprechen *ἰδιολογεῖσθαι* u. dgl. — 2) *coniunct.* *ἀλλά, μέντοι, οὐ μὴν ἀλλά*, auch *δέ*.

Alleinhandel *ἡ μονοπωλία*. — A. treiben *μονοπωλεῖν*. — d. Recht d. A. *τὸ μονοπώλιον*.

Alleinherrschaft *ἡ μοναρχία*; *ἡ τυραννίς, ίδος*. — zur A. gehörig od. geneigt *μοναρχικός, τυραννικός* 3.

Alleinherrscher *ὁ μόναρχος* (*μονάρχης* sp.), *αὐτοκράτωρ, ορος* (sp., bes. v. röm. Kaiser); *ὁ τύραννος, βασιλεύς*. — A. sein *μοναρχεῖν, αὐτοκρατορεύειν* (sp.); *τυραννεῖν* u. *τυραννεύειν, βασιλεύειν*.

alleinig *μόνος* 3.

Alleinleben *ἡ μοναυλία*.

Alleinsein *ἡ μόνωσις, ἐρημία*.

allemal *ἑκάστοτε*; *ἀεί, ἀεί ποτε*. — a. einer, zwei u. s. w. *καθ' ἕνα, κατὰ δύο* u. s. w. — a. im dritten Jahre od. nach drei Jahren *διὰ τρίτου ἔτους* (*διὰ τριῶν ἐτῶν*) u. dgl. — ein für allemal *εἰσάπαξ, καθάπαξ*.

allenfalls *τάχα*, auch durch *ἄν* (m. *opt.*), od. durch Wendungen, wie *εἰ τύχοι, ἐὰν τύχῃ*. — wenn a. *εἴ ποτε, εἴ που*.

allenthalben *πανταχοῦ, -χῇ, ἁπανταχοῦ, -χῇ, πάντῃ, ἑκασταχοῦ*. — a. hin *πανταχοῖ, πανταχόσε, ἁπανταχόσε, ἑκασταχοῖ, ἑκασταχόσε*. — a. her *πανταχόθεν, ἁπανταχόθεν, ἑκασταχόθεν*. — a. auf d. Erde *πανταχοῦ τῆς γῆς*. — a. wo nur *ὅπουπερ ἄν*.

aller, alle, alles *πᾶς, πᾶσα, πᾶν*. — alle zusammen *ἅπαντες, σύμπαντες, συνάπαντες* (im *sing.* bei Collectiven, z. B. *τὸ συνάπαν στράτευμα*); *απαξάπαντες*. — alle ohne Ausnahme *οὐδεὶς ὅστις οὐ*. — alle u. jede *οἱ καθ' ἕκαστον*, alles u. jedes *αὐτὰ ἕκαστα*. — alle beide *ἑκάτερος* 3. — alle welche *πάντες ὅσοι* od. blos *ὅσοι*, alles was *ὅσα*. — alle die nur *ὁστισοῦν, ὃς ἄν, ὅστις ἄν*. — alles was nur *εἴ τι*, z. B. Rinder, Schafe und alles was nur zum Essen dienen konnte *βοῦς, οἶς καὶ εἴ τι βρωτόν*. — alle Tage, Jahre *καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἑκάστης ἡμέρας*; *κατ' ἔτος, ἀν' ἕκαστον ἔτος, δι' ἔτους*; alle fünf Jahre *διὰ πέμπτου ἔτους* (*διὰ πέντε ἐτῶν, διὰ πεντετηρίδος*). — alles in allem *τὸ σύμπαν*. — in allen Stücken *πάντα, τὰ πάντα*; auf alle Weise *πάντα τρόπον, παντὶ τρόπῳ*. — Einem alles sein *πάντα εἶναί τινι*. — alles thun um … *πάντα ποιεῖν* od. *μηχανᾶσθαι* m. *f.* *ὥστε* m. *inf.* od. *ὅπως* gew. m. *ind. fut.* — mit allem Rechte *δικαιότατα*.

allerbarmend, s. allbarmherzig.

allerbester *πάντων ἄριστος* 3.

allerdings *πάντως, παντελῶς, παντάπασι(ν)*; *δηλονότι*. — zur Hervorhebung einzelner Begriffe *δή, γε δή* (immer dem betonten Worte nachgestellt). — In Antworten: *πάνυ γε, πάνυ μὲν οὖν*; *παντάπασί γε*; *κομιδῇ γε* od. *κομιδῇ μὲν οὖν*; *καὶ μάλα*; *ἀμέλει* (oft ironisch); auch *μέντοι* od. *δῆτα*, z. B. weisst du wol, dass … Allerdings weiss ich es *Οἶδα μέντοι*.

allererst *πάντων πρῶτος* 3., *ἐν τοῖς πρώτοις*. — zu allererst *πρώτιστον* od. *πρώτιστα*.

allerfahren *ἐμπειρότατος* 3.

allergewöhnlichst *κοινός* 3., *πάνδημος* 2.

allergrösst *πάντων μέγιστος* 3.

Allerhalter *ὁ τὰ πάντα σῴζων, ὁ σωτὴρ τῶν πάντων*.

allerhand, allerlei *παντοῖος, παντοδαπός* 3. — *ποικίλος* 3. (bunt durcheinander). — a. Gestalten annehmen *παντοδαπὸν γίγνεσθαι* od. *εἶναι*.

Allerheiligste, das, *τὸ ἄδυτον, τὸ ἄβατον*.

allerhöchst (übtr.) *πάντων μέγιστος* 3. (*πάντων ὑπέρτατος* poet.). — s. allermeist.

allerlei, s. allerhand.

allerletzt *ὕστατος, ἔσχατος* 3.

allerliebst *πάντων φίλτατος* 3. — sehr angenehm: *ἥδιστος* 3., *πάνυ* od. *πᾶσι κεχαρισμένος* 3. — ironisch *θαυμάσιος* 3. (auch *superl.*). — Als Beifallsruf *εὖ γε, καλῶς, κάλλιστα* (auch ironisch).

allermeist *πλεῖστος* 3. — *adv.* *πάντων μάλιστα, εἰς τὰ μάλιστα, ὡς δυνατὸν* (*ὡς οἷόν τε*) *μάλιστα*.

allernächst *ὁ, ἡ, τὸ ἐγγύτατα* (v. Raum u. Zeit). — *adv.* *οὐκ εἰς μακράν* (v. d. Zeit).

allerschlechtest, allerschlimmst *πάντων κάκιστος* od. *χείριστος* 3.

allerschönst *πάντων κάλλιστος* 3.

allerseits *κύκλῳ πανταχῇ, πανταχόθεν, κυκλόθεν*. — auch durch *σύμπαντες, ὡς ἕκαστοι* (allesammt.

allerwärts, s. allenthalben.

allerweisest *πάντων σοφώτατος* 3.

allesammt, s. aller.

allezeit *διὰ παντὸς* (*χρόνου*), *ἑκάστοτε, ἀεί*.

allgegenwärtig *πανταχοῦ παρών* 3. — **Allgegenwart** *τὸ πανταχοῦ πᾶσι παρεῖναι*.

allgeliebt *πᾶσι κεχαρισμένος* od. *ποθεινός* 3.

allgemach, s. allmälig.

allgemein *κοινός* 3. — *καθολικός* 3. od. besser *ὁ, ἡ, τὸ καθόλου* (das Ganze angehend, generell). — *ἐγκύκλιος* 2. (jeden der Reihe nach betreffend). — *δημόσιος* 3. (d. Gemeinde od. d. Staat betreffend, *πάνδημος* 2. die ganze Welt angehend). — Gew. durch d. Wendungen *ἐν* od. *παρὰ πᾶσιν, ὑπὸ πάντων* od. d. *gen.* *ἁπάντων, συμπάντων* u. dgl., z. B. a. bewundert werden *ὑπὸ πάντων* od. *ἐν πᾶσι θαυμάζεσθαι*, a. berühmt sein *παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν*, a. verbreitet werden (v. Gerüchten) *διαδίδοσθαι εἰς πάντας*, a. bekannt sein *πᾶσι δῆλον εἶναι*, a. werden (v. Gebräuchen u.

dgl.) ἐπικρατεῖν, ἐκνικᾶν u. dgl. — im Allgemeinen ὅλως, τὸ ὅλον, καθ' ὅλον, καθόλου; τὸ σύμπαν, διὰ πάντων; συλλήβδην; ἐν κεφαλαίῳ (in d. Hauptsache); ἐπὶ τὸ πολύ, ἐπὶ τὸ πλῆθος (gewöhnlich). — so im Allg. gesprochen ὡς ἐν τύπῳ (τῷ τύπῳ, noch m. d. Beisatze μὴ δι' ἀκρίβειαν od. καὶ ἁπλῶς) εἰρῆσθαι.

Allgemeinheit τὸ κοινόν; ἡ κοινότης.

Allgewalt δύναμις ἡ μεγίστη od. ἡ πάντων ἐπικρατοῦσα, auch τὸ κράτος (mehr poet.).

allgewaltig πάντων ἐπικρατῶν 3.; παγκρατής 2. [(poet.).

Allheit τὸ σύνολον; οἱ σύμπαντες.

Allherrschaft ἡ παμβασιλεία.

allhier ἐνταῦθα, ἐνταυθοῖ, ἐνθάδε; παρ' ἡμῖν.

Allianz, alliieren, alliiert, s. Bündniss, sich verbünden, verbündet.

alljährlich, s. jährlich. [sehr sp. W.).

Allmacht δύναμις ἡ μεγίστη (παντοκρατορία

allmächtig ὁ μέγιστον, τὰ μέγιστα od. πάντα δυνάμενος, ὁ πάντων κρατῶν (ὁ παντοκράτωρ, ορος poet. u. sp.).

allmälig κατὰ σμικρόν, κατὰ βραχύ; ἐκ προσαγωγῆς (καὶ κατὰ μικρόν). — βάδην (Schritt für Schritt). — ἠρέμα. — *adi.* ὁ, ἡ, τὸ κατὰ μικρόν od. βραχύ, ἠρεμαῖος 3. — bei Verben nicht selten durch λανθάνω m. *part.*, z. B. er untergrub a. d. Mauer ἔλαθε τὸ τεῖχος ὑπορύξας, od. durch Zusammensetzungen m. ὑπό, z. B. a. entstehen, wohin gleiten, wegfliessen ὑπογίγνεσθαι, ὑπολισθάνειν, ὑπορρεῖν, wozu noch κατὰ μικρόν od. βραχύ näher bestimmend hinzutreten können.

allmonatlich κατὰ μῆνα, μηνὸς ἑκάστου.

Allmutter ἡ παμμήτωρ, ορος.

allsehend πάντα ὁρῶν 3.

allseitig, durch Umschreibungen, z. B. a. Wohlwollen ἡ παρὰ πάντων εὔνοια, a. bewundert werden ὑπὸ πάντων (ἐν πᾶσι) θαυμάζεσθαι. — a. Wissen ἡ τῶν ἁπάντων ἐπιστήμη, τὸ ἁπάντων ἐπιστήμονα εἶναι.

alltäglich, 1) eig., s. täglich. — 2) übtr. gemein, gewöhnlich (auch m. verächtl. Nebenbedeutung): κοινός, ἀγοραῖος 3.; ὁ, ἡ, τὸ τῶν πολλῶν; ὁ, ἡ, τὸ τυχών (προστυχών), οὖσα, όν; φαῦλος 3.

Alltags-, diese Zusammensetzungen umschr. man durch „alltäglich", z. B. Alltagsmensch ὁ τυχών od. προστυχών, Alltagskleid ἐσθὴς ἡ φαύλη; Alltagsdichter αὐθημερινοὶ ποιηταί.

allumfassend πανδεχής 2. — a. Kenntniss ἡ τῶν ἁπάντων ἐμπειρία. — a. Kenntnisse in e. Sache besitzen ἀκριβεστάτην τινὸς ἔχειν ἐπιστήμην.

Allvater ὁ τῶν πάντων od. ὁ κοινὸς πατήρ.

allverbreitet πάνδημος 2. — v. Gerüchten: πολυθρύλητος 2., θρυλούμενος u. τεθρυλημένος 3.

allverehrt πᾶσιν od. παρὰ πᾶσιν ἔντιμος 2., ὑπὸ πάντων τιμώμενος od. θεραπευόμενος 3. (πάντιμος 2. poet. u. sp.). [ἐπαχθής 2.

allverhasst ὑπὸ πάντων μισούμενος 3., πᾶσιν

allwaltend τὰ πάντα διοικῶν (διατιθείς), τῶν πάντων ἐπιμελούμενος 3.

allweise πάνσοφος (πάσσοφος) 2., τελέως σοφός 3., σοφώτατος 3.

Allweisheit ἡ τελεία od. παντελὴς σοφία.

allwissend πάντα εἰδώς 3.

Allwissenheit τὸ πάντα εἰδέναι.

allwo ὅπουπερ, ἔνθαπερ.

allzu ἄγαν, λίαν. — bei *adj.* u. *adv.* durch d. *comp.* m. u. ohne τοῦ δέοντος od. τοῦ προσήκοντος, z. B. a. jung νεώτερος (τοῦ δέοντος); a. viel trinken πλέω πίνειν (ἢ ὥστε φέρειν). — manchmal bildet man auch Zusammensetzungen m. περί u. ὑπέρ, z. B. a. sorgsam od. fleissig περίεργος 2., a. gross ὑπερμέγας 3., a. dürr ὑπέρξηρος 2. — a. sehr μᾶλλον τοῦ δέοντος; ὑπεράγαν, ὑπὲρ (παρὰ) τὸ μέτριον. — bei Verben durch d. *praep.* ὑπέρ, z. B. a. sehr loben ὑπερεπαινεῖν, a. sehr braten ὑπεροπτᾶν. — a. gross od. heftig ὁ, ἡ, τὸ ἄγαν (λίαν), δεινός 3., ὑπερβάλλων 3., ἄμετρος 2.

allzumal πάντες ὁμοῦ, ἅπαντες, σύμπαντες.

Almosen ἡ δόσις, τὸ δῶρον (ἡ ἐλεημοσύνη sp.). — A. geben διδόναι ἀπόρῳ od. πένητί τινι, εὐεργετεῖν τινα, βοηθεῖν τινι; A. empfangen εὐεργετεῖσθαι od. εὖ πάσχειν ὑπό τινος. — e. A. vom Staate bekommen μισθοφορεῖν ἐν τοῖς ἀδυνάτοις u. d. A. selbst ὁ μισθός. — um A. betteln προσαιτεῖν τινά τι. — A. herumgehend sammeln ἀγείρειν.

Aloe ἡ ἀλόη.

Aloeholz τὸ ἀγάλλοχον (ἡ ξυλαλόη sp.).

Alp, Alpdrücken ὁ ἐφιάλτης (ἐπιάλτης sp.), ἠπιάλης, πνιγαλίων, ωνος.

Alphabet, s. ABC.

alphabetisch κατὰ στοιχεῖον. — a. geordnet κ. στ. συγκείμενος 3.

Alraun ὁ μανδραγόρας.

als 1) Vergleichungspartikel = wie (auch pleon. „als wie") ὡς, ὥσπερ. — Im Bes. *a*) wo d. Grieche im ersten Gliede d. Vergleichg. e. *pron. correl.* setzen muss, tritt für „als" od. „als wie" d. entspr. *rel.* ein, z. B. so gross als τοσοῦτος ὅσος. *b*) nach Wörtern d. Aehnlichkeit od. Gleichheit wird „als" neben ὥσπερ auch durch καί gegeben od. es steht m. Auslassg. v. „als" d. *dat.* d. verglichenen Gegenstandes od. e. *pron. rel.* m. καί, z. B. wir dulden dasselbe wie die Sclaven τὰ αὐτὰ πάσχομεν ὥσπερ (καὶ) οἱ δοῦλοι od. τοῖς δούλοις od. οἷα καὶ οἱ δοῦλοι. *c*) nach negativen Ausdrücken u. Fragen steht: εἰ μή, ὅτι μή, ἀλλ' ἤ, πλὴν (ἤ) z. B. wir unterscheiden uns durch nichts von einander als durch Muth οὐδὲν διαφέρομεν ἀλλήλων πλὴν (ἢ) τόλμῃ; ebenso fragend τί διαφέρομεν κτέ. — Nach ἄλλος wird „als" gew. durch ἤ, seltner durch πλήν gegeben, z. B. gibt es eine andere Kunde des Geraden u. Ungeraden als die Zahlenlehre? ἆρ' ἔστιν ἄλλη τις ἐπιστήμη τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου ἢ (πλὴν) ἀριθμητική; auch kann παρά m. *acc.* eintreten, z. B. ich habe nichts anderes zu sagen als dies ἐγὼ οὐκ ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι, od. d. blosse *gen.*, z. B. er hielt das Machen für etw. anderes als die Thätigkeit τὴν ποίησιν ἄλλο ἐνόμιζε τῆς πράξεως. — Verbindet sich m. ἄλλος od. ἕτερος ein οὐδείς (μηδείς), so wird „als" neben dem einfachen ἤ (od. πλήν) auch durch ἀλλ' ἤ, seltener durch ἀλλά wiedergegeben, z. B. Er sagt, es sei kein anderer der Mörder als Aristarchos λέγει μηδένα ἕτερον εἶναι τὸν φονέα ἀλλ' Ἀρίσταρχον, die Philosophie traut Niemand anderem als nur sich selbst ἡ φιλοσοφία πιστεύει οὐδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ αὐτὴ ἑαυτῇ. — die Wendungen: „ich thue nichts anderes als, was thue ich anderes als, das heisst nichts anderes als, was heisst das anderes als" werden im Griech. gew. verkürzt durch οὐδὲν ἄλλο (ἀλλ') ἤ, τί ἄλλο ἢ (πλήν) wiedergegeben, z. B. denn wenn sie uns diesen ähnlich werden heissen, so thun sie nichts anderes als dass sie den Rath geben uns wiederum den Gefahren der Knechtschaft auszusetzen εἰ γὰρ τούτοις ἡμᾶς ὁμοίους γίγνεσθαι κελεύουσιν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ συμβουλεύουσιν ἡμῖν πάλιν περὶ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύειν und ebenso τί ἄλλο ἢ συμβουλεύουσιν κτέ.; das heisst nichts anderes als lügen οὐδὲν ἄλλο ἢ ψεύδει, ψεύδεται u. dgl., ebenso τί ἄλλο ἢ ψεύδει, ψεύδεται. *d*) „als ob, als wenn" gibt d. Grieche durch ὡς, ὥσπερ m. *part.* (zur Bezeichng. e. subj. Grundes), z. B. Kyros sammelte ein Heer als ob er gegen die Pisider

zu Felde ziehen wollte *Κῦρος συνέλεξε στρατιὰν ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι*; bei verschiedenem Subjecte steht d. *gen.* (u. auch *acc.*) *abs.* z. B. Stellt euch die Sache so vor, als ob wir nicht zuhören würden *ὡς μὴ ἀκουσομένων ἡμῶν οὕτω διανοεῖσθε*. Nach dem Verbum „scheinen" folgt d. *inf.* u. „als ob" od. „als" bleibt unübersetzt, z. B. es scheint als ob du dich gar nicht um uns kümmerst *ἔοικας οὐδὲν ἡμῶν κήδεσθαι*; daneben findet sich auch d. *part.*, z. B. *ἔ. οὐδὲν ἡ. κηδομένῳ*. — „gleich als wenn, gleich als ob" *ὡς εἰ, ὡς ἂν εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ* m. *opt.* od. *ind.* e. hist. Tempus. *e)* nach e. Comparativ *ἤ*; doch kann für *ἤ* m. jedem Casus, auch für *ἤ* m. e. *praep.* der *gen.* eintreten, z. B. ich fordere die Schwerbewaffneten nicht minder als das Schiffsvolk auf *τοῖς ὁπλίταις οὐχ ἧττον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι*. Manchmal lässt sich auch „als" durch *παρά* od. *πρός* m. *acc.* (eig. „im Vergleiche zu") geben, z. B. Sonnenfinsternisse traten häufiger ein als man sich aus früheren Zeiten erinnerte *ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα συνέβησαν*; ebenso findet sich *ἀντί τινος* (eig. statt einer Sache) u. *πρό τινος* (vor einer Sache). — Nach *πλέων, ἐλάττων* u. d. entspr. *adv.*, wenn sie m. e. Zahlworte verbunden sind, wird *ἤ* auch weggelassen, z. B. es fielen von den Ath. etw. weniger als 50 *ἀπέθανον Ἀθηναίων ὀλίγῳ ἐλάττους πεντήκοντα*; auch findet sich nach *πλέον, μᾶλλον* zuw. *ἀλλά* statt *ἤ*, sowie nach *μᾶλλον*, wenn e. Negation in dem Satze steht, *ἢ οὐ* st. d. einfachen *ἤ*. — „als dass" *ἢ ὥστε, ἢ ὡς* od. *ἤ* m. f. *inf.* — eher als *πρίν* (*πρὶν ἤ*). — die Ausdrücke „als nach Verhältniss von etw. zu erwarten ist" u. dgl. giebt man durch *ἢ κατά*, seltener *ἢ πρός* m. *acc.*, z. B. du trachtest weiter als man es von e. Menschen erwarten kann, als es sich für ihn gebührt *μειζόνων ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐπιθυμεῖς*, weniger geben als es die Amtsgewalt gestattet *ἐνδεεστέρως διδόναι ἢ πρὸς ἐξουσίαν*. *f)* „sowol — als auch" s. sowol. — 2) Erläuterungspartikel *a)* bei vielen Verbis zur Hervorhbg. des im *nom.* od. *acc.* stehenden Prädicates, wo es dann im Griech. unübersetzt bleibt, z. B. als etw. kennen, erachten, gelten, betrachtet od. angesehen werden u. dgl.; so „etw. für e. Glücksfund erachten" *ἕρμαιόν τι ἡγεῖσθαι*, er galt allgemein als ein braver Mann *ἀνὴρ ἀγαθὸς πᾶσιν ἐνομίζετο*. *b)* zur Hervorhbg. einer Apposition, wo „als" ebenfalls in der Regel nicht übersetzt wird. Wenn aber der durch „als" eingeleitete Ausdruck die Veranlassung od. den Grund od. die Bedingung irgend e. Handlg. od. e. Zustandes andeutet, so wird d. Part. *ὤν, οὖσα, ὄν*, auch m. *ἅτε, οἷα, δή*, gesetzt, z. B. als Freund weise ich dich zurecht *φίλος ὤν σε νουθετῶ*, möchtest du doch als ein solcher Mann unser Freund werden *εἴθε τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο*, als Sklave musst du gehorchen *πείθεσθαί σε χρὴ ἅτε δοῦλον ὄντα* od. *δοῦλον δὴ ὄντα*. *c)* bei Anführg. v. Beispielen: *οἷον, οἷον δή, αὐτίκα*, auch *εὐθύς*. — 3) Zeitpartikel: *ὅτε, ἡνίκα* (bei Gleichzeitigkeit, u. z. so dass das erstere d. Zeit im Allgemeinen, das letztere e. bestimmten Zeitpunkt bezeichnet), *ἐπεί, ἐπειδή* (nachdem, bei e. Zeitfolge). Mit *ὅτε* gleichbedeutend ist auch *ὅπου* (eig. „wo") u. *ὡς* (eig. „wie"), nur dass letzteres mehr in die causale Bedeutg. übergeht. — Diese Partikeln stehen m. d. *ind.*, wenn d. Zeitumstände als wirklich hingestellt werden; m. d. *coni.* *ὅταν, ὁπόταν, ἐπειδάν*, um e. allgemeinen Gedanken od. d. Wiederholg. e. Handlg. in d. Gegenwart od. Zukunft auszudrücken; dagegen m. d. *opt.* *ὅτε, ἡνίκα, ἐπειδή, ὁπότε* in d. *or. obliq.* od. v. e. wiederholten Handlg. in d. Vergangenheit. — „sobald als" *ὡς πρῶτον, ὡς τάχιστα, ἐπεὶ* u. *ἐπειδὴ τάχιστα* (m. *ind.* u. *opt.*), *ἐπειδὰν τάχιστα* (m. *coni.*). — Statt der angegebenen Partikeln tritt häufig d. *part.* ein, auch in Verbdg. m. *ἅμα, μεταξύ*, um die unmittelbare Aufeinanderfolge od. die Gleichzeitigkeit scharf hervorzuheben, u., wenn d. Subject verschieden ist, d. *gen. abs.*, z. B. und als er dies gesprochen hatte stieg er herab *καὶ (ἅμα) ταῦτ' εἰπὼν κατέβη*, als er gesprochen hatte erhoben alle ein Geschrei *εἰπόντος δὲ αὐτοῦ πάντες ἀνεβόησαν* u. dgl. — In manchen Fällen coordinieren die Griechen die Sätze, während sie im deutschen subordiniert sind; so in der Wendung *ἅμα ... καί*, z. B. sobald als er dies gesagt hatte ging er fort *ἅμα ταῦτ' ἔλεγε καὶ ἀπῄει*, dann in den Ausdrücken „als kaum (kaum ... als), als bereits (bereits ... als), als noch nicht (noch nicht ... als)", z. B. als er kaum zu reden begonnen, lachten schon alle, od. kaum hatte er zu reden begonnen als schon alle lachten *οὐκ ἔφθη λέγων καὶ εὐθὺς ἐγέλασαν ἅπαντες*, es war bereits spät und sie hatten schon den Schlachtgesang angestimmt, als die Korinthier plötzlich ohne umzuwenden rückwärts ruderten *ἤδη ἦν ὀψὲ καὶ ἐπεπαιώνιστο αὐτοῖς ὡς εἰς ἐπίπλουν καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο*, die Beiden hatten noch nicht zwei od. drei Gänge herum gemacht als Kleinias eintrat *καὶ οὔπω τούτω δύ' ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότε ἤστην καὶ εἰσέρχεται Κλεινίας*; und auch sonst, z. B. als sie über diese Anhöhe hinweggekommen waren, da sahen sie noch eine andere vor sich *καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθασιν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον*.

alsbald *αὐτίκα, παραυτίκα, αὐτίκα δὴ μάλα, εὐθύς, εὐθέως, παραχρῆμα*, auch verst. *ταχὺ* od. *εὐθέως παραχρῆμα, διὰ ταχέων, τὴν ταχίστην*.

alsdann 1) in jener Zeit: *τότε, τηνικαῦτα*. — 2) = dann: *εἶτα, ἔπειτα*.

also 1) Folgerungspartikel: *οὖν, τοίνυν, ἄρα* (sämmtlich postpositiv); *οὐκοῦν* (nachdrücklich, wie unser „nicht wahr?" an der Spitze des Satzes); schwächer ist *δή*, das bei einer loseren Anknüpfung des Satzes an den vorhergehenden u. namentl. bei Wiederholung eines Wortes angewendet wird. — also nicht *οὐκ ἄρα, οὐ τοίνυν, οὔκουν*. — also nicht? *οὐκοῦν;* — 2) *adv.* = so, auf diese Weise *οὕτω(ς), ὧδε, ταύτῃ, τῇδε*.

alt 1) seit langer Zeit bestehend: *παλαιός* 3., *ὁ, ἡ, τὸ πάλαι, πολυχρόνιος* 2. (lange dauernd), *ἀρχαῖος* 3. (altehrwürdig, aber auch: altfränkisch). *b)* was vor langer Zeit bestanden hat: *παλαιός* 3.; *ἀρχαῖος* 3.; *ὁ, ἡ, τὸ πάλαι, πρίν, πρότερον*. — die Alten *οἱ παλαιοί, οἱ πάλαι, οἱ ἀρχαῖοι*. — alt werden *παλαιοῦσθαι P.* (v. Sachen). — es beim Alten lassen *οὐδὲν νεωτερίζειν, οὐδὲν τῶν καθεστώτων κινεῖν*. — in alter Zeit *τὸ παλαιόν, τὸ πάλαι, τὸ ἀρχαῖον*. — seit a. Zeit *ἀπὸ* od. *ἐκ παλαιοῦ, ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου*. — *adv.* *πάλαι*; *ἀρχαίως* (nach alter Art). — 2) v. Menschen: *παλαιός* 3.; *γηραιός* u. *γεραιός* 3., *comp.* *γεραίτερος*, *sup.* *γεραίτατος* (m. d. Nebenbegriffe der Würde), auch *πόρρω τῆς ἡλικίας ὤν* (weit im A. vorgerückt). — ein Alter (alter Mann), eine Alte (alte Frau) s. Greis, Greisin. — die Alten (bei Thieren) *οἱ γονεῖς*. — alt werden *γηράσκειν, καταγηράσκειν* (bei etw. *ἐγγηράσκειν*); sehr alt sein *πόρρω ἤδη τοῦ βίου εἶναι*. — älter sein *πρεσβύτερον εἶναι*,

der ältere Bruder ὁ ἀδελφὸς ὁ πρεσβύτερος. — wie alt? πηλίκος 3.; so alt τηλικόσδε, τηλικοῦτος 3. — dreissig Jahre alt τριάκοντα ἐτῶν, τριάκοντα ἔτη γεγονώς, ἔτος ἔχων (ἄγων) τριακοστόν, auch τριακονταέτης od. τριακοντούτης u. so in ähnl. Fällen. — über siebzig Jahre alt sein ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονέναι, ἔτη ἔχειν πλείω τῶν [ἑβδ.
altadelig εὐγενέστατος 3.
Altan, s. Balkon.
Altar ὁ βωμός (selten ἡ ἐσχάρα A. für Brandopfer). — ἡ θυμέλη (A. in der Orchestra des Theaters). — e. gemeinschaftl. A. habend ὁμοβώ-[μιος 2.
altbacken ἕωλος 2.
Alte, die, s. Greisin.
Alter 1) das lange Bestehen od. Sein v. Dingen: ἡ παλαιότης, ἀρχαιότης, auch τὸ πολυχρόνιον. — vor Alters πάλαι, τὸ πάλαι, τὸ παλαιόν, τὸ ἀρχαῖον. — von Alters her ἀπὸ (ἐκ) παλαιοῦ, ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐξ ἀρχῆς. — v. A. her reich ἀρχαιόπλουτος, παλαιόπλουτος 2. — 2) v. Menschen: *a*) d. natürl. Dauer d. Menschenlebens: ἡ γενεά. *b*) ein gewisser Abschnitt im Menschenleben, Lebensalter: ἡ ἡλικία. — das A. wozu haben ἡλικίαν ἔχειν od. ἐν ἡλικίᾳ εἶναί τινος od. m. folg. *inf.* — d. A. zum Heirathen haben ὡραῖον εἶναι γάμου. — im gleichen A. ὁ, ἡ ἧλιξ, ικος, ὁ ἡλικιώτης (*fem.* -ῶτις, ιδος); ein Mann im gleichen A. mit mir ἀνὴρ ἡλίκος ἐγώ; im gleichen A. mit Jmd. stehen ἡλικιώτην εἶναί τινι. — in welchem A.? πηλίκος; — in diesem od. solchem A. τηλικόσδε, τηλικοῦτος 3. — Im Bes. *α*) jugendl. A. ἡ νεότης, ἡ ὥρα. *β*) das kräftige, männliche A. ἡ ἥβη, ἡ ἡλικία, auch ἡ ἀκμή (zuw. m. dem Beisatze τῆς ἡλικίας, τοῦ βίου, τοῦ ζῆν). — d. gesetzte A. ἡ μέση καὶ καθεστηκυῖα ἡλικία. — in d. männl. A. eintreten εἰς ἥβην od. ἡλικίαν ἐλθεῖν (ὁρμᾶσθαι), ἔφηβον γίγνεσθαι. — das waffenfähige A. τὰ στρατεύσιμα ἔτη, ἡ στρατεύσιμος ἡλικία, od. bloss ἡλικία. *γ*) Greisenalter τὸ γῆρας; hohes A. μακρὸν γῆρας; im hohen A. stehend μάλα πρεσβύτης ὤν, πόρρω τῆς ἡλικίας ὤν. — im A. ernähren od. pflegen γηροβοσκεῖν, γηροτροφεῖν; im A. pflegend od. ernährend γηροβοσκός, γηροτρόφος 2.; Pflege im A. ἡ γηροβοσκία, γηροτροφία sp.
altern γηράσκειν, καταγηράσκειν, παρηβᾶν (v. Menschen); παλαιοῦσθαι *P.* (v. Dingen). — nicht alternd ἀγήρως 2., ἀγήρατος 2.
alterschwach γήρᾳ ἀδύνατος ὤν od. γενόμενος 3., βαρὺς (3.) ὑπὸ γήρως.
Alterschwäche τὸ γῆρας, mit Bez. auf den Geist τὸ τῆς διανοίας γῆρας. — an A. sterben ὑπὸ γήρως ἀποθανεῖν.
Altersgenoss ὁ ἧλιξ, ικος, ἡλικιώτης.
Altersgenossin ἡ ἧλιξ, ικος, ἡλικιῶτις, ιδος.
Altersklasse ἡ ἡλικία. — s. Aufgebot.
Altersstufe ἡ ἡλικία.
alterthümlich ἀρχαῖος, ἀρχαικός 3., ἀρχαιοπρεπής 2., ἀρχαιότροπος 2. — a. Wesen od. Sitte ἡ ἀρχαιοτροπία. — a. aussehend ἀρχαιοειδής 2.
Alterthümlichkeit ἡ ἀρχαιότης.
Alterthum ἡ ἀρχαιότης, παλαιότης. — Alterthümer τὰ ἀρχαῖα, παλαιά. — die A. behandeln ἀρχαιολογεῖν. [ζων, ὁ ἀρχαιολογικός.
Alterthumsforscher ὁ περὶ τὰ ἀρχαῖα σπουδά-
Alterthumsforschung ἡ τῶν παλαιῶν ἀναζήτησις, ἡ περὶ τὰ ἀρχαῖα διατριβή.
Alterthumskunde ἡ ἀρχαιολογία.
Altflicker ὁ παλαιουργός, sp. παλαιοράφος.
altfränkisch ἀρχαῖος, ἀρχαικός 3., ἀρχαιότροπος 2. — a. Wesen od. Sitte ἡ ἀρχαιότης, ἀρχαιοτροπία. — sich a. benehmen ἀρχαΐζειν (sp.).
altherkömmlich ἀρχαῖος 3., πάτριος 3.
altklug παλαιόφρων 2. (poet.).
altmodisch, s. altfränkisch.
Altstadt ἡ παλαιὰ πόλις (ἡ παλαιόπολις).
altväterisch, s. alterthümlich u. altfränkisch.
Altvordern, s. Vorfahren.
Altweibergewäsch ὁ γραῶν ὕθλος, οἱ γραώδεις μῦθοι (ἡ γραολογία sp.).
am 1) an dem, s. an. — 2) m. *superl.* gew. nicht bes. ausgedrückt, z. B. am besten ἄριστα; manchmal durch ὡς od. ὅτι (quam), z. B. ὡς ἄριστα.
Amarant ὁ ἀμάραντος; von A. ἀμαράντινος 3.
Ambos ὁ ἄκμων, ονος. — Untergestell des A. τὸ ἀκμόθετον, ὁ ἀκμοθέτης.
Ambrosia ἡ ἀμβροσία; ambrosisch ἀμβρόσιος 3.
Ameise ὁ μύρμηξ, ηκος. — e. Gefühl haben wie wenn A. auf Einem herumkröchen μυρμηκίζειν.
ameisenähnlich, **-artig** μυρμηκοειδής od. μυρμηκώδης 2.
Ameisenhaufe ἡ μυρμηκιά.
Amen 1) = so sei es: κύριον ἔστω. — 2) = ich bin zu Ende: εἴρηκα. — A. sagen τελευτᾶν τὸν λόγον.
Amethyst ἡ ἀμέθυστος; von A. ἀμεθύστινος 3.
Amiant ὁ ἀμίαντος.
Amme ἡ τροφός, τίτθη (τιτθή), τιθήνη. — A. sein τιτθεύειν (bei e. Kinde παιδίον τι), ebenso τιθηνεῖσθαι; auch θηλάζειν (u. *M.*) τινά.
Ammendienst ἡ τιτθεία, τιθήνησις. — A. thun τιτθεύειν, τιθηνεῖσθαι.
Ammenlohn τὰ τροφεῖα. [ματα.
Ammenmärchen τὰ τῶν τιθηνῶν μυθολογή-
Amnestie ἡ ἄδεια (ἀμνηστία sp.). — sie versprachen ihnen für das Geschehene volle A. ἐπηγγείλαντο αὐτοῖς μηδὲν μνησικακήσειν τῶν γεγενημένων. [A. τὸ ἐρώτιον.
Amor ὁ Ἔρως (als *appell.* ἔρως), ωτος. — kleiner
Ampfer τὸ λάπαθον.
Amphibie τὸ ἀμφίβιον.
Amphiktyonen οἱ Ἀμφικτύονες. — Bund der A. ἡ Ἀμφικτυονία. — ein dazu gehöriger Staat ἡ Ἀμφικτυονὶς πόλις. — Versammlg. der A. ἡ πυλαία (σύνοδος); (als Körperschaft) τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον od. κοινόν. — d. Abgeordnete zu dieser Versammlg. ὁ σύνεδρος τῶν Ἀμφικτυόνων, πυλαγόρας. — zu den A. gehörig Ἀμφικτυονικός 3. [tralisch ἀμφιθέατρος 2.
Amphitheater τὸ ἀμφιθέατρον. — **amphithea-**
Amsel ὁ κόττυφος (κόψιχος); blaue A. ὁ κύανος.
Amt 1) Inbegriff dessen, was Jmd. vermöge seiner Stellung obliegt: τὸ ἔργον, τὰ δέοντα, καθ-, προσ-ήκοντα; ἡ ἐπιμέλεια; ἡ τάξις. — sein Amt verwalten πράττειν τὰ ἑαυτοῦ, τὰ καθ' ἑαυτόν. — das ist gar nicht meines Amtes ἐμοὶ οὐδαμόθεν προσήκει τούτου τοῦ πράγματος. — 2) Rang u. Stellung im Staate: ἡ ἀρχή (obrigkeitl. Amt), τιμή (Ehrenstelle), λειτουργία (persönl. Leistung m. Geldaufwand verbunden). — e. Amt antreten εἰσιέναι od. καθίστασθαι εἰς ἀρχήν. — e. A. bekleiden ἀρχὴν ἄρχειν, τιμὴν ἔχειν, λειτουργεῖν; der ein A. bekleidet ὁ ἐν τέλει (ὤν), ὁ ἐν (ἐπὶ) τοῖς πράγμασιν (ὤν), ὁ προεστὼς τῶν πραγμάτων. — sein A. niederlegen ἐξίστασθαι od. ἀπαλλάττεσθαι (*P.*) τῆς ἀρχῆς. — ohne A. leben σχολῇ διάγειν, τὸν βίον ἐν ἰδιώτου τάξει διάγειν, ἰδιωτεύειν. — 3) Bezirk, Kreis: ὁ νομός. — 4) Amtshaus: τὸ ἀρχεῖον, δημόσιον; τὸ δικαστήριον (Gerichtshof). — 5) die m. einem A. betrauten Personen οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη; οἱ δικασταί (als [Gerichtspersonen).
Amtshaus, s. Amt 4).
amtlich ὁ, ἡ, τὸ ἐκ τῶν προσηκόντων od. δημοσίᾳ.
amtlos ὁ ἰδιώτης, ἰδιωτεύων. — a. Leben ἰδιώτης od. ἰδιωτικὸς βίος.

Amtmann ὁ *ἐπάρχων νομοῦ τινος*; (als Gerichtsperson) ὁ *δικαστής*.

Amtsantritt ἡ *εἰς τὴν ἀρχὴν εἴσοδος*; gew. durch [Verba.

Amtsbruder, s. College.

Amtsdiener ὁ *ὑπηρέτης, δημόσιος*.

Amtserschleichung ἡ *ἐριθεία*.

Amtsführung ἡ *ἀρχή*. — während seiner A. *παρὰ τὴν ἀρχήν, ἄρχοντος αὐτοῦ*.

Amtsgenosse, s. College.

Amtsgeschäfte τὰ *καθ-, προσ-ήκοντα, τὰ τῆς* [*ἀρχῆς*.

Amtskleid ἡ *ἐσθὴς ἡ καθήκουσα*.

Amtsmiene; e. A. annehmen *σεμνοπροσωπεῖν*.

Amtsnachfolger ὁ *διάδοχος τῆς ἀρχῆς*.

Amtspflicht τὰ *καθ-, προσ-ήκοντα, δέοντα*.

Amtsschreiber ὁ *γραμματεύς*.

Amtstracht ἡ *στολὴ ἡ καθήκουσα*.

Amtsverhältnisse τὰ *τῆς ἀρχῆς, τὰ περὶ τὴν* [*ἀρχήν*.

Amtsverwaltung ἡ *ἀρχή, τὸ ἄρχειν*.

Amtswohnung ἡ *δημοσία οἰκία*.

Amtswürde ἡ *σεμνότης, τὸ σεμνὸν τὸ ἀπὸ τῆς* [*ἀρχῆς*.

Amulet τὸ *βασκάνιον, περίαπτον, φυλακτήριον* (*τὸ προβασκάνιον, ἀβάσκαντον, περίαμμα* sp.).

an I) *praep*. 1) m. *dat*. auf die Frage wo? (wann?) *a*) rein örtlich: *ἐπί* m. *dat*. (auch m. *gen*.), *πρός* (seltner *παρά*) m. *dat*.; auch *ἐν* m. *dat*. (eig. „in"), *κατά* m. *acc*. (eig. „längs"), *περί* m. *acc*. (eig. „rings umher"), od. m. *dat*., z. B. an d. Hand Ringe tragen *περὶ τῇ χειρὶ φέρειν δακτυλίους*. — Einer an dem Anderen *ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ*. — am rechten Orte *ἐν καιρῷ*; es ist etw. an seinem Orte *καίριόν ἐστί τι*, es ist etw. nicht an s. O. *ἄκαιρόν ἐστί τι*. — Bei den Verben „hangen" u. dgl. durch *ἐκ* m. *gen*., z. B. an e. Baume hangen *κρέμασθαι ἐκ δένδρου*, bei den Verben „sich einfinden, versammeln" u. dgl. durch *εἰς* m. *acc*., z. B. sich im Gerichtshof versammeln *συλλέγεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον*, bei anderen Verben durch d. entspr. *cas. obl*., z. B. Einen an d. Hand fassen *λαμβάνειν τινὰ τῆς χειρός*, an d. Meer stossen *ἔχεσθαι τῆς θαλάττης*, etw. an Einem bemerken *αἰσθάνεσθαί τί τινος*, etw. an Einem loben *ἐπαινεῖν τί τινος*. — Wird durch den präpos. Ausdruck d. Theil bezeichnet, auf welchen sich das dem Ganzen beigelegte Prädicat im Besonderen bezieht, so steht d. *acc*., z. B. an d. Augen leiden *κάμνειν τοὺς ὀφθαλμούς*, gesund an Leib u. Seele *ὑγιὴς τό τε σῶμα τήν τε ψυχήν*. *b*) v. d. Zeit: *ἐν* m. *dat*., *κατά* m. *acc*., auch blosser *dat*., wenn d. Datum e. Begebenheit bezeichnet werden soll. — am Tage *ἡμέρας, καθ'* od. *μεθ' ἡμέραν*; am Morgen *ἕωθεν*, am Abend *ἑσπέρας, καθ' ἑσπέραν*; am Anfange *πρῶτον, πρῶτα, ἐν ἀρχῇ, ἐξ ἀρχῆς*, (*τὸ*) *κατ' ἀρχάς*, am Ende *ἐπὶ τελευτῆς, τελευταῖον, τέλος*. — Häufig geben auch d. Griechen derlei präpos. Wendungen durch *adj*. wieder, bes. bei Verben der Bewegung, z. B. am zweiten Tage *δευτεραῖος* 3., am Morgen *ἑωθινός* 3., am Anfange, Ende *ἀρχόμενος, τελευτῶν* u. ä. — es ist an d. Zeit *ὥρα ἐστί, ἐν καιρῷ* od. *καίριόν ἐστιν*. *c*) z. Angabe e. Mittels od. e. Veranlassung: *ἀπό, ἐκ* m. *gen*., *ὑπό* m. *gen*., auch *ἐν* m. *dat*., gew. aber der blosse *dat*., z. B. an e. Krankheit sterben *νόσῳ* od. *ὑπὸ νόσου ἀποθνήσκειν*, an etw. erkennen *τινὶ* od. *ἔκ τινος γιγνώσκειν* u. dgl. — 4) Bes. Redensarten: an u. für sich *αὐτὸ καθ' αὑτό*, (*τὸ*) *καθ' αὑτό*; so viel an mir liegt *ὅσον ἐν ἐμοί, τό γ' ἐπ' ἐμοί*; es ist an mir *καθήκει* (*περιήκει*) *εἰς ἐμέ* (d. Reihe trifft mich), *ἐμὸν μέρος* (ich bin verpflichtet); es ist nicht an dem *οὐ ταῦτ' ἐστί πω ταύτῃ*; es ist nichts an Einem *οὐδὲν ὄφελός ἐστί τινος, οὐδενὸς ἄξιός ἐστί τις*. — 2) m. *acc*. auf d. Frage wohin?: *εἰς, ἐπί, πρός, παρά, κατά* m. *acc*., häufig auch durch *verb. compos*. od. e. entspr. *cas. obl*. — Bei den Verben „hängen" u. dgl. durch *ἐκ* m. *gen*., z. B. an e. Baum hängen *ἀνακρεμαννύναι ἐκ δ*. — bis an, bis an … hin *μέχρι(ς)* m. *gen*., *μέχρι πρός* u. *μ. ἐπί*; bis an d. Ende *διὰ τέλους*. — Bei ungefähren Zahlenangaben: *ἀμφί, εἰς, περί* m. *acc*., z. B. an (die) dreitausend *ἀμφὶ* (*τοὺς*) *τρισχιλίους*. — Bei vielen Verben durch d. entspr. *cas. obl*., z. B. sich an Einen erinnern *μεμνῆσθαί τινος*, sich an Einen wenden *προσιέναι τινί*, u. s. w. — II) *adv*. „von … an" *ἀπό* od. *ἐκ* m. *gen*., z. B. von jener Zeit an *ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου*. — von Kindheit an *ἐκ παιδός, ἐκ νέου* (u. bei Mehreren *ἐκ παίδων, ἐκ νέων*). — von Stund an *τὸ ἀπὸ τοῦδε, ἀπὸ τοῦδε εὐθύς*.

Anachronismus ἡ *τῶν χρόνων σύγχυσις, τὸ περὶ τοὺς χρόνους ἁμάρτημα* (ὁ *ἀναχρονισμός* sp.). — e. A. begehen *σφάλλεσθαι* (*P*.) *περὶ τοὺς χρόνους, συγχεῖν τοὺς χρόνους* (*ἀναχρονίζειν* sp.).

anähneln od. **anähnlichen** *ἀπεικάζειν τί τινι* od. *τι πρός τι*.

anäugeln *προσβλέπειν τινί* u. *τινά*.

Anagramm τὸ *ἀνάγραμμα*.

analog *ἀνάλογος* 2.; s. verhältnissmässig.

Analogie ἡ *ἀναλογία*.

Analyse ἡ *ἀνάλυσις*.

analysieren *διαιρεῖν, διορίζεσθαι* (sp. *ἀναλύειν*).

analytisch *ἀναλυτικός* 3.

Anapäst ὁ *ἀνάπαιστος*.

Anarchie ἡ *ἀναρχία, ἀνομία*.

anathmen, s. anhauchen.

Anatom ὁ *τὴν ἀνατομικὴν ἀσκῶν*.

Anatomie ἡ *ἀνατομική* (*τέχνη*).

anatomieren *ἀνατέμνειν*.

anatomisch *ἀνατομικός* 3.

anbacken, an etw., *προσκολλᾶσθαί* (*P*.) *τινι*.

anbahnen *ὁδοποιεῖν* od. *προοδοποιεῖν τινι*.

Anbau 1) des Grundes ἡ *ἐργασία*; v. Gewächsen ἡ *φυτεία* (v. Weine ἡ *ἀμπελουργία*); e. Landstriches ἡ *κατοικία, κατοίκισις*, ὁ *κατοικισμός*. — übtr. A. e. Wissenschaft u. dgl. ἡ *ἄσκησις*, ἡ *περί τι διατριβή*. — 2) neuer A. e. Hauses τὸ *παροικοδόμημα*; e. Stadt ἡ *κατασκευὴ ἡ ἐπιγεγενημένη* od. im Zshange bloss ἡ *κατασκευή*.

anbauen 1) den Grund: *ἐργάζεσθαι, ἐξεργάζεσθαι, γεωργεῖν, κατασκευάζειν* (u. *M*.); Früchte *σπείρειν, φυτεύειν* (Wein *ἀμπελουργεῖν*); e. Landstrich (*κατ*)*οικίζειν*; sich in e. Lande a. (*κατ*)*οικίζεσθαι* (*P*.) *εἰς χώραν* od. *ἐν χώρᾳ*; übtr. e. Wissenschaft od. dgl. a. *ἀσκεῖν τι, διατρίβειν περί τι*. — 2) dazu bauen: *ἐπ-, παρ-, προσ- οικοδομεῖν, προσ-κατασκευάζειν*.

Anbauer ὁ *ἐργάτης, γεωργός*; sonst durch d. entspr. Verba. — vgl. Ansiedler.

anbefehlen 1) auftragen: *προσ-, ἐπι-τάττειν, ἐπισκήπτειν τινί τι*; durch e. Boten od. Brief *ἐπιστέλλειν*. — 2) anempfehlen: *ἐπιτρέπειν τινί* [*τι*.

Anbeginn ἡ *ἀρχή*: von A. *ἐξ ἀρχῆς*.

anbehalten (d. Kleidung) *ἔχειν, οὐκ ἀποτίθεσθαι*. — die Kleider des Nachts a. *ἠμφιεσμένον διάγειν τὴν νύκτα*.

anbei *ἅμα*.

anbeissen *a*) hineinbeissen: *ἐν-, ἐπι-δάκνειν*; abbeissen: *ἀποδάκνειν*; auch *γεύεσθαί τινος* kosten, verkosten. *b*) v. Fischen: *περιπίπτειν τῷ ἀγκίστρῳ*; dh. übtr. *ἅπτεσθαί τινος*; nicht a. wollen *μέλλειν, διαμέλλειν, ὀκνεῖν, κατοκνεῖν, εὐλαβεῖσθαι* (*DP*.).

anbelangen *ἀνήκειν εἴς τι* od. *τινα*. — was d. Staat a. *τὰ εἰς τὴν πόλιν ἀνήκοντα* od. *τὰ πρὸς* (*εἰς, κατὰ*) *τὴν πόλιν*. — was mich a. *τὸ κατ'*

ἐμέ, τό γ' ἐμόν, ἔγωγε. — auch ἕνεκα m. *gen.*, z. B. was d. Alter a. ἕνεκά γε γήρως.
anbellen ὑλακτεῖν τινα, ἐφυλακτεῖν τινι.
anbequemen προσ-, συν-αρμόττειν, συνοικειοῦν τινί τι. — sich a. einer Sache συναρμόττεσθαί τινι od. πρός τι, συνοικειοῦν ἑαυτόν τινι.
anberaumen ὁρίζειν, προορίζειν; τάττειν, συντάττειν; καθιστάναι.
Anberaumung ἡ κατάστασις od. entspr. Verba.
anbeten προσκυνεῖν, θεραπεύειν τινά, auch σέβεσθαί τινα.
Anbeter durch d. *part.* d. vhg. Verba; übtr. ὁ ἐραστής (Liebhaber), ἐπιθυμητής (Anhänger).
anbetreffen, s. betreffen, anbelangen.
anbetteln, Einen, μεταιτεῖν τινα, E. um etw. προσ-, ἐπ-αιτεῖν τινά τι.
Anbetung ἡ προσκύνησις.
anbetungswürdig πάσης θεραπείας ἄξιος 3.
anbieten προσφέρειν, παρέχειν u. *M.*, παριστάναι, auch διδόναι. — sich Jmd. a. zu etw. ἐπιδιδόναι ἑαυτόν τινι εἴς τι. — versprechen ὁμολογεῖν; sich zu etw. ä. ὁμολογεῖν τι, ὑπο-, ἀναδέχεσθαί τι od. ἐπαγγέλλεσθαί τι od. m. f. *inf.* — Freundschaft a. προτείνεσθαι φιλίαν. — e. Schlacht a. βούλεσθαι μάχεσθαι, μάχην συνάπτειν.
anbinden 1) *tr.* *a*) durch Binden befestigen: δεσμεύειν; an etw. ἐνδεῖν, προσδεῖν, προσάπτειν τινί τι, ἀναδεῖν τι πρός τι, ἀνάπτειν τι ἔκ τινος, ἐξάπτειν τί τινος od. ἔκ τινος, δεῖν τι πρός τι od. ἔκ τινος. — Schuhe a. ὑποδεῖν (sich a. *M.*). *b*) e. Geschenk geben, s. beschenken. — 2) *intr.* m. Jmd. a.: συνίστασθαί τινι, ἅπτεσθαί τινος; συνάπτειν τινί, ἀγωνίζεσθαί τινι od. πρός τινα, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τινι; vgl. einlassen 2) *a*). — kurz angebunden παρρησιαστικός 3., ὁ παρρησιαστής; auch χαλεπός 3. (ἀπροσήγορος, δυσέντευκτος 2. sp.). [δέσις od. entspr. Verba.
Anbinden, das, ἡ δέσις, ἀνά-, κατά-, πρόσ-, ὑπό-
Anbiss 1) d. Anbeissen: ἡ δῆξις; bildl. man hat nicht einmal d. A. von etw. οὐκ ἔξεστι γεύσασθαί τινος. — gleich beim ersten A. εὐθὺς ἀψάμενός τινος (εὐθὺς ἐπιχειρήσας τινί). — 2) = Imbiss, w. s.
anblasen καταφυσᾶν τι, ἐμφυσᾶν τινι. — d. Feuer φυσᾶν τὸ πῦρ (ἄνω), s. anfachen, anhauchen.
Anblasen, das, ἡ φύσησις; s. Anfachen, Anhauch.
Anblick, 1) das Anblicken: ἡ ὄψις, ἐπ-, πρόσοψις, τὸ ἔμβλεμμα, ἡ θέα. — Häufig durch e. *part.*, z. B. bei diesem Anblicke flohen sie τοῦτο ἰδόντες ἔφυγον, gleich durch seinen A. setzte er sie in Schrecken εὐθὺς ὀφθείς φόβον ἐνέβαλεν αὐτοῖς u. ä. — 2) das, was man anblickt: ἡ θέα, τὸ θέαμα, ὅραμα, τὸ εἶδος. — Auch hier durch Verba umschr., z. B. er ist schön von A. καλός ἐστιν ἰδεῖν od. θεάσασθαι. — e. angenehmen, traurigen A. gewähren ἡδονὴν (λύπην) παρέχειν τοῖς θεωμένοις.
anblicken βλέπειν, ἀνα-, ἀπο-βλέπειν πρός od. εἴς τινα, προσβλέπειν τινά (τινί), ἐμβλέπειν τινί (τινά), εἴς τινα. — drohend Jmd. a. ὑποβλέπειν τινά. [anschreien.
anblöken βληχᾶσθαι πρός τινα. — s. anfahren,
anbohren τρυπᾶν, τιτραίνειν. — e. Schiff τιτρώσκειν, κόπτειν, ἀναρρηγνύναι ναῦν. — das Anbohren e. Schiffes ἡ νεὼς ἀνάρρηξις.
anbrechen 1) *tr.* ἅπτεσθαί τινος, γεύεσθαί τινος; e. Fass a. ἀνοίγειν πίθον. — 2) *intr.* *a*) v. Tage: ὑποφαίνεσθαι (*DP.*) u. ὑποφαίνειν, δια-, ὑπολάμπειν. — der Tag bricht an διαυγάζει, διαλάμπει. — die Nacht bricht an ἡ νὺξ ἐπέρχεται. — vgl. Anbruch. *b*) v. Esswaaren, Getränken = verderben, w. s.
anbrennen 1) *tr.* ἐμπιπράναι, καίειν, ἐπι-, ἐκκαίειν, s. anzünden. — ein wenig a. ὑποκαίειν. — 2) *intr.* anfangen zu brennen: ἐμπίπρασθαι, καίεσθαι, ἐπι-, ἐκ-καίεσθαι (*P.*). — a. lassen e. Gericht προσκαίειν. — **Anbrennen**, das, ἡ ἔμπρησις (ὁ ἐμπρησμός sp.); v. Gerichten ἡ πρόσκαυσις (sp.), gew. Verba.
anbringen 1) anfügen: προστιθέναι, προσφέρειν, προσβάλλειν, προσ-, συν-άπτειν τί τινι. — etw. in e. Gegenstande κατασκευάζειν τι ἔν τινι od. κατά τι. — etw. in d. Rede προσμιγνύναι τι τῷ λόγῳ, χρῆσθαί τινι ἐν τῷ λόγῳ. — daran angebracht sein προσεῖναί τινι, κατεσκευάσθαι ἔν τινι. — 2) an d. passenden Ort bringen od. bei schicklicher Gelegenheit vorbringen: εὖ od. καλῶς τιθέναι τι. — Worte, Vorstellungen u. dgl. προσφέρειν u. προφέρειν λόγους u. ä. — was hast du anzubringen? τί ἔχεις; τίνων δέει; — etw. bei Einem a. haben δεῖσθαί τινος. — vor Gericht a. ἀναφέρειν τι εἰς τοὺς δικαστάς, εἰσαγγέλλειν; e. Klage a., s. Klage. — Waaren a., s. verkaufen, seine Tochter a., s. verheirathen, eine Person a., s. unterbringen, versorgen, sein Geld a., s. durchbringen. — gut angebracht εὔκαιρος 2., καίριος 3., εὔθετος 2.; übel ang. ἄκαιρος 2.
Anbringen, das, 1) ἡ πρόσθεσις, προσφορά. — 2) Vorstellung, Gesuch, Bitte: ὁ λόγος, ἡ ἔντευξις, δέησις. — Anklage ἡ εἰσαγγελία.
Anbruch 1) d. Tages ἡ ἕως, ὁ ὄρθρος. — m. A. d. Tages ἅμα (τῇ) ἕῳ, ἅμα (τῇ) ἡμέρᾳ, ἡμέρας γιγνομένης (ὑποφαινομένης, διαλαμπούσης). — vor A. d. Tages πρὸ (τῆς) ἕω, πρὸ ἡμέρας. — es ist gegen A. d. T. γίγνεται od. ἐστὶ πρὸς ἡμέραν. — m. A. d. Frühlings ἅμα (τῷ) ἦρι, ἦρος γιγνομένου. — 2) in e. Bergwerke: ἡ καινοτομία. — 3) bei Esswaaren u. dgl. ἡ σῆψις, διαφθορά.
anbrüchig σαπρός, σαθρός 3. — **Anbrüchigkeit** ἡ σαπρότης, σαθρότης.
anbrüllen βρυχᾶσθαι πρός τινα.
anbrummen τονθορύζειν πρός τινα.
Andacht 1) Aufmerksamkeit: ἡ προσοχή. — bes. religiöse A. ἡ εὐφημία. — 2) Andachtsübung: αἱ εὐχαί. — seine A. verrichten τὰς εὐχὰς ποιεῖσθαι; im antiken Sinne θύειν, θυσίαν ποιεῖσθαι.
andächtig προσεκτικός 3. — religiös a. εὔφημος 2., auch εὐσεβής, θεοσεβής 2. — a. schweigen εὐφημεῖν, d. a. Schweigen ἡ εὐφημία.
andauern δια-, ἐπι-μένειν, ἀντέχειν.
Andenken 1) Erinnerung: ἡ μνήμη, μνεία, ἀνάμνησις. — gutes, ruhmvolles A. ἡ μετ' εὐνοίας od. μετὰ δόξης μνήμη. — ewig ruhmvolles A. ἡ ἀείμνηστος δόξα. — etw. im A. behalten ἐν μνήμῃ ἔχειν τι, διὰ μνήμης ἔχειν τι, μνήμην ἔχειν τινός, ἐν μνήμῃ φυλάττειν. — im A. bleiben μνήμης τυγχάνειν, im immerwährenden A. bleiben τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχ. — (noch) im frischen A. (ἔτι) ἔναυλος 2. — d. A. v. etw. vernichten ἀφαιρεῖσθαι μνήμην τινός, ἀφανίζειν τι ἐξ ἀνθρώπων μνήμης. — 2) etw. was d. A. e. Sache erhält: τὸ μνῆμα, μνημεῖον, μνημόσυνον, ὑπόμνημα, selten ἡ μνήμη.
andere (der, die, das) 1) einer von vielen: ἄλλος, η, ο. — *pl.* Andere ἄλλοι; die A. οἱ ἄλλοι (*ceteri*, οἱ λοιποί *reliqui*), οἱ ἕτεροι (wenn v. zwei Parteien d. Rede ist). — e. A. u. wieder ein A. ἄλλος καὶ ἄλλος; Einer nach dem A. ἄλλος ἐξ ἄλλου, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ. — der Eine sagt dies, der A. jenes ἄλλος ἄλλα λέγει, der E. auf diese, der A. auf jene Weise ἄλλος ἄλλῃ, der E. von da, der A. von dort ἄλλος ἄλλοθεν u. dgl. — an e. a. Orte ἀλλοθι, ἀλλαχοῦ, auf e. a. Weise ἄλλῃ, ἄλλως, ἄλλοθι, in e. a. Falle ἄλλοθι, e. a. Mal ἄλλοτε, αὖθις, nach

e. a. Orte hin ἄλλοσε, ἀλλαχῇ. — der E. … der A. ἄλλος μὲν … ἄλλος δέ, ὁ μὲν … ὁ δέ (ὁ μέν τις … ὁ δέ τις), auch ὁ μὲν … ἄλλος δέ (*pl.* οἱ μὲν … ἕτεροι δέ); ein Mal … ein a. Mal ἄλλοτε μὲν … ἄλλοτε δέ. — Einer des u. s. w. Andern (einander) ἀλλήλων u. s. w. — unter anderen auch ἄλλα τε καί (u. mehr hervorhebend: καὶ δὴ καί), z. B. sie fanden viele Lebensmittel u. unter a. auch Wein in Schläuchen εὗρον ἄλλα ἐπιτήδεια πολλά τε καὶ οἶνον ἐν ἀσκοῖς. — Einer um den A. κατὰ διαδοχήν, ἐκ περιτροπῆς. — er mit drei, vier u. s. w. A. τέταρτος, πέμπτος αὐτός. — jeder A. πᾶς τις, ὁ τυχών. — irgend ein A. ἄλλος τις. — um nichts schlechter als irgend ein A. οὐδενὸς χείρων. — Bezieht sich „andere" auf ein *subst.* im Satze so, dass zu dem *adj.* derselbe subst. Begriff ergänzt werden muss, so wiederholt man d. *subst.*, z. B. e. Bruder liebt den a. φιλεῖ ἀδελφὸς ἀδελφόν, von einer Stadt zur a. wandern πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβειν. — einem A. gehörig ἀλλότριος 3. — 2) einer von zweien ἕτερος 3.; δεύτερος 3. (der zweite). — auf der a. Seite ἑτέρωθι, auf die a. Seite ἑτέρωσε, von der a. Seite ἑτέρωθεν. — die andere Partei οἱ ἕτεροι, τὰ ἕτερα. — 3) verschieden, verschiedenartig: ἄλλος, ἕτερος, ἀλλοῖος, ἑτεροῖος 3., διάφορος 2. — etw. a. als das Gute ἄλλο (ἕτερον) τοῦ ἀγαθοῦ. — nichts a. als οὐδὲν ἄλλο ἤ, ἄλλο οὐδὲν εἰ μή. — was anders als? τί ἄλλο ἤ; ἄλλο τι ἤ; vgl. übrigens „als" 1) *c*). — Man merke noch, dass die Griechen sich in diesem Falle manchmal d. *compos.* m. μετά bedienen, z. B. μετονομάζεσθαι (*P.*) e. a. Namen erhalten, μετοικεῖν nach e. a. Orte ziehen, ferner dass viele Zsstzgen m. ἄλλος u. ἕτερος üblich sind, z. B. von e. a. Stamme ἀλλόφυλος, v. e. a. Farbe ἑτερόχροους u. dgl.

andererseits τοῦτο δέ, τὰ δέ (nach vhg. τοῦτο μέν, τὰ μέν); auch bloss δέ (nach vhg. μέν).

Andergeschwisterkind ὁ ἀνεψιαδοῦς (ἀνεψιάδης sp.), *fem.* ἡ ἀνεψιαδῆ.

anderntheils, s. andererseits.

anders ἄλλῃ, ἄλλως, ἀλλαχῇ, ἄλλοθι, ἑτέρως. — irgendwie a. ἄλλῃ πῃ, ἄλλως πως, ἑτέρως πως. — irgendwo a., s. anderswo. — a. beschaffen ἀλλοῖος, ἑτεροῖος 3., a. als gewöhnlich ἑτέρως τῶν εἰωθότων, διαφερόντως. — bald so bald a. ἄλλοτε ἄλλως. — wenn anders εἴπερ. — a. gesinnt sein οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τινί, a. reden als man denkt ἄλλα μὲν ἐν νῷ ἔχειν, ἄλλα δὲ λέγειν. — a. machen ἀλλοιοῦν, ἑτεροιοῦν, ἀλλάττειν, μεταβάλλειν. — es ist nichts anders als ob … σχεδὸν δοκεῖ μοι m. entspr. *inf.* — es geht nicht a. οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλα. — zuw. durch *compos.* m. μετά, z. B. a. stellen μετατιθέναι, a. ausfallen μεταπίπτειν. — Auch gebraucht man Zsstzgen m. ἄλλος, ἕτερος, z. B. andersfarbig ἀλλόχροους, ἑτερόχροους.

anderswie ἄλλῃ πῃ, ἄλλως πως, ἑτέρως πως; ὡς [ἄλλως, ὡς ἑτέρως.

anderswo ἄλλοθι, ἄλλοθί που, ἄλλῃ, ἀλλαχοῦ, ἀλλαχόθι, ἀλλαχῇ, ἑτέρωθι. — nirgend a. ἄλλοθι οὐδαμοῦ.

anderswoher ἄλλοθεν (ἀλλαχόθεν sp.). — irgend a. ἄλλοθέν ποθεν. — nirgend a. ἄλλοθεν οὐδαμόθεν. — der a. ist ἀλλοδαπός 3.

anderswohin ἄλλοσε, ἀλλαχόσε, ἄλλῃ, ἀλλαχῇ, ἑτέρωσε. — irgend a. ἄλλοσέ ποι. — nirgend a. ἄλλοσε οὐδαμόσε.

anderthalb εἷς καὶ ἥμισυς, a. Obolen ὀβολὸς καὶ ἥμισυς, ὀβ. καὶ ἡμιωβόλιον, auch τριημιωβόλιον. — a. Fuss τριημιπόδιον, a. Fuss lang τριημιποδιαῖος 3. — a. Mal so viel od. gross ἡμιόλιος 3. (als etw. τινός).

anderwärts, s. anderswo u. anderswohin.

anderweitig ἄλλος, η, ο. — als *adv.*, s. anderswo.

andeuten 1) σημαίνειν, δια-, ἐπι-σημαίνειν u. *M.* (eig. durch Zeichen), φράζειν (durch Worte); δηλοῦν, φαίνειν (offenbaren); etw. Künftiges a. προσημαίνειν, μαντεύεσθαι. — 2) im Gegens. zu d. deutlichen Auseinandersetzg.: ὑποδεικνύναι, ὑποδηλοῦν; αἰνίττεσθαι (dunkel a.); ὑπογράφειν (e. Entwurf od. Riss machen). — 3) bedeuten, befehlen Einem etw.: ἐπ-, παρ-αγγέλλειν, προαγορεύειν τινί τι.

Andeutung 1) als Handlg. ἡ δήλωσις (ἔμφασις, ὑπόδειξις sp.); ἡ μαντεία. — 2) als Sache τὸ σημεῖον; τὸ τέρας (Anzeichen); ἡ ὑπογραφή (Entwurf, Abriss). — Vgl. Befehl.

andichten πλάττεσθαί τι περί τινος u. ἐπί τινα, καταψεύδεσθαί τί τινος, auch ψευδόμενον ἐπιφέρειν τί τινι.

andonnern 1) ἐμβροντᾶν (auch übtr.); ἐπιπλήττειν τινί (nur übtr.). — wie angedonnert οἷον ἐμβεβροντημένος, ἐμβρόντητος. — 2) heftig an etw. pochen: σφόδρα κρούειν, κόπτειν τι.

Andorn τὸ καμηλοπόδιον.

andrängen ὠθεῖν πρός τι; sich an Einen drängen: ἐγ-, προσ-κεῖσθαί τινι, προσπίπτειν τινί.

Andrang ἡ ἐπιφορά, ὁρμή, ἐπιδρομή, ῥύμη. — A. v. Menschen ὁ ὄχλος.

andringen ἐπι-, προσ-φέρεσθαι *P.*, ἐγ-, προσ-, ἐπι-κεῖσθαι, προσβάλλειν (auf Jmd. τινί), ἐφορμᾶν τινι u. πρός τινα. — **Andringen,** s. Andrang.

androhen ἀπειλεῖν, ἐπαπειλεῖν.

Androhung ἡ ἀπειλή, gew. Verba.

andrücken προσπιέζειν. — sich a. ἐγ-, προσ-κεῖσθαί τινι, προσφύεσθαί τινι.

anduften προσπνεῖν τινι.

aneignen, sich, προσποιεῖσθαι, ἐξιδιοῦσθαι, ἐξιδιάζεσθαι; κτᾶσθαι, ἐπικτᾶσθαι, περιβάλλεσθαι; σφετερίζεσθαι (widerrechtlich). — οἰκειοῦν (gew. *M.*) u. συνοικειοῦν ἑαυτῷ (v. Pers.). — ἀναλαμβάνειν, καταμελετᾶν (e. Wissen). — **angeeignet** ἐπίκτητος 2. (opp. ἔμφυτος).

Aneignung ἡ προσποίησις (ὁ ἐξιδιασμός sp.); ἡ κτῆσις; ὁ σφετερισμός; ἡ οἰκείωσις.

aneinander, s. einander.

aneinanderstossend συνεχής 2.

Anekdote ὁ λόγος, τὸ ἀπόφθεγμα (witzige Rede); [τὸ διηγημάτιον sp.

anekeln, s. ekeln.

Anemone ἡ ἀνεμώνη.

anempfehlen, Jmd. etw., παραινεῖν od. εἰσηγεῖσθαί τινί τι. — Einen προξενεῖν τινα; s. empfehlen.

anerben παραδίδοσθαι τοῖς ἐπιγιγνομένοις. — **angeerbt** πάτριος 2., παρὰ τοῦ πατρὸς od. παρὰ τῶν πατέρων παρειλημμένος 3.; ἔμφυτος 2. (angeboren). — es ist mir etw. a. ἐμπέφυκέ μοί τι, φύσει ἔνεστι od. ὑπάρχει μοί τι.

anerbieten, s. anbieten.

Anerbieten, -tung τὸ ἐπάγγελμα, ἡ ἐπαγγελία. — A. machen ἐπαγγέλλεσθαί τι, προτείνειν (u. *M.*) τι.

anerkannt σαφής 2. (auch *sup.*), ὡμολογημένος 3. — ein Mann v. a. Tugend sein εὐδοκιμεῖν ἐπ' ἀρετῇ. — anerkanntermassen ἐξ ὁμολογουμένων.

anerkennen γιγνώσκειν, ἀνα-, ἐπι-γιγνώσκειν; γνωρίζειν, ἀναγνωρίζειν (etw. für das, was es ist, erkennen). — δέχεσθαι, ἀνα-, ἀπο-δέχεσθαι (etw. als richtig od. giltig a.). — Einen als König δέχεσθαί τινα βασιλέα (v. Volke, προσειπεῖν τινα β. v. and. Königen). — e. Kind als das seinige ἀναιρεῖσθαι; Einen als Sohn εἰσ-, ἀνα-δέχεσθαί τινα παῖδα. — ὁμολογεῖν τι (zugeben, einräumen). — ἐπαινεῖν (m. Lob a.); dah. anerkannt werden εὐδοκιμεῖν, nicht a. werden ἀμε-

λεῖσθαι, παραμελεῖσθαι *P.*, ἐν οὐδενὸς εἶναι λόγῳ.

anerkennenswerth ἄξιος 3. λόγου, οὐ μεμπτός 3.

Anerkennung ὁ ἔπαινος, ἡ τιμή; übr. s. d. Verba, z. B. A. finden = anerkannt werden u. dgl.

anerschaffen ἐμφύειν τί τινι, ἐντίκτειν τι ἔν τινι, τί τινι. — als *part.* ἔμφυτος 2., φύσει ἐνών od. προσών 3. τινι.

anfachen *a)* eig. ῥιπίζειν, ἀναρ-, ἐκ-ριπίζειν, ἐρεθίζειν; auch ζωπυρεῖν, ἐγείρειν (φλόγα); ἐξεγείρειν (ἄνθρακα). *b)* übtr. ἐκκαίειν, ἐκ-, ἀναζωπυρεῖν, ἐρεθίζειν.

Anfachung ἡ ῥίπισις, ἐκζωπύρησις.

anfächeln προσ-, ἐπι-πνεῖν.

Anfänger 1) Urheber, w. s. — 2) der etw. zum ersten Male versucht: πρωτόπειρος 2. τινος; der anfängt etw. zu lernen ὁ περὶ τὰς ἀρχὰς (περὶ τὰ στοιχεῖα) σπουδάζων.

anfänglich (τὸ) πρῶτον, (τὰ) πρῶτα; ἐξ ἀρχῆς, (τὸ) κατ' ἀρχάς, ἀρχήν, τὴν ἀρχήν. — ἀρχόμενος 3.

anfärben κατα-, ἐπι-, ἀνα-χρωννύναι, ἐπιχρώζειν, ἐπιχρωματίζειν.

Anfärbung ἐπί-, ἀνά-, κατά-χρωσις.

anfahren 1) *intr.* *a)* fahrend wohin gelangen: προσελαύνειν τινί od. πρός τι (m. e. Wagen); προσορμίζεσθαί τινι od. πρός τι (m. e. Schiffe), καταπλεῖν εἴς od. ἐπί τι. *b)* im Fahren anstossen: v. e. Schiffe ὀκέλλειν πρός τι; in d. Eile wo anstossen προσπταίειν τινί. — 2) *tr.* *a)* durch Fahren herbeischaffen: προσκομίζειν, ἐπ-, προσάγειν. *b)* Jmd. m. Worten: ἐπιπλήττειν τινί, καθάπτεσθαί τινος, χαλεπῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι.

Anfahren, das, 1) Herbeischaffung: ἡ ἐπ-, προσαγωγή. — 2) m. Worten: ἡ ἐπίπληξις. — Sonst Verba.

Anfall 1) Angriff: ἡ εἰσβολή, εἰσ-, ἐπι-δρομή, ὁρμή (v. Feinde); καταβολή, auch ὁρμή, εἰσβολή, λαβή (v. e. Krankheit), ἡ πυρετοῦ καταβολή (A. v. Fieber); προσβολή (v. e. Gemüthsstimmung); ὁ παροξυσμός (v. Fieber); derlei Anfälle bekommen ἐπιπαροξύνεσθαι *P.* — 2) = Erbschaft, w. s.

anfallen 1) angreifen: προσ-, ἐπι-πίπτειν τινί, προσβάλλειν τινί od. πρός τινα, ὁρμᾶν (ὁρμᾶσθαι *DP.*) ἐπί τινα, ἐφορμᾶν τινι; ἐπιφέρεσθαι *P.*, ἐπιτίθεσθαι u. ἐγκεῖσθαί τινι; ἐπιπηδᾶν τινι (darauf losspringen); e. Land a. εἰσβάλλειν εἰς χώραν; e. Stadt προσβάλλειν πόλει od. πρὸς πόλιν. — v. Krankheiten, s. befallen. — 2) zufallen, anheimfallen, w. s.

Anfang ἡ ἀρχή, καταρχή. — e. Rede, Abhandlung τὸ προοίμιον; bei e. musikal. Vortrage ἡ ἀναβολή. — im A., s. anfänglich. — v. A. an ἐξ od. ἀπ' ἀρχῆς. — mit A. d. Winters τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου, m. A. d. W. ἅμα χειμῶνι ἀρχομένῳ. — v. A. bis zu Ende ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἀρχόμενος καὶ διὰ τέλους; bildl. ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλήν. — d. A. machen, s. anfangen; „mit dem Schwersten den A. machen" sprichw. ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνειν. — den A. nehmen τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν, τὸ πρῶτον γίγνεσθαι, ἄρχεσθαι γιγνόμενον od. γίγνεσθαι, auch bloss ἄρχεσθαι; d. A. ist d. Hauptsache ἀρχὴ ἥμισυ παντός. — ohne A. ἄναρχος 2. (sp.); ἀκέφαλος 2. (v. Schriften).

anfangen 1) *tr.* *a)* den Anfang mit etw. machen: ἄρχειν u. *M.* (d. *A.* wenn e. anderes Subject, d. *M.*, wenn dasselbe d. Handlung fortsetzt), κατ-, ὑπ-, ἐξ-άρχειν, etw. τινός; auch umschr. τὴν ἀρχὴν ποιεῖσθαί τινος, auch τὴν ἐμβολὴν ποιεῖσθαι. — der *inf.* im deutschen wird entw. durch d. *part.* od. d. *inf.* gegeben, z. B. ἄρχομαι μανθάνων (ich bin mit dem Lernen im Anfange begriffen), ἄρχομαι μανθάνειν (ich beginne mit dem Lernen und daher mit nichts anderem) u. ebenso ὁρμῶμαι λέγειν. — *b)* etw. verrichten, ins Werk setzen, unternehmen: ἐπιχειρεῖν τινι, ἐνστήσασθαί τι, ἅπτεσθαί τινος, ἐπιβάλλεσθαι m. *inf.*, auch ποιεῖν, πράττειν. — was ist da anzufangen? τί δεῖ ποιεῖν (πράττειν); *c)* etw. m. Einem od. etw. a.: χρῆσθαί τινι. — was soll ich damit a.? τί χρήσομαι τούτῳ; — es ist damit nichts a. οὐδὲν ὄφελός ἐστι τούτου. — mit ihm ist nichts a. οὐκ ἔστι προσφέρεσθαι (*P.*) αὐτῷ. — etw. recht od. verkehrt a. καλῶς (κακῶς) χρῆσθαί τινι. — 2) *intr.* = den Anfang nehmen: ἄρχεσθαι, ἀρχὴν λαμβάνειν, ἀρχὴ γίγνεταί τινος. — mit od. bei etw. den Anfang n. ἄρχεσθαι ἀπό (ἐκ) τινος. — die Griechen gebrauchen nicht selten eigene *verba inchoativa*, z. B. zu altern a. γηράσκειν, od. *compos.* mit ἐκ, ἀνά, z. B. zu brennen a. ἐκφλέγεσθαι *P.*, zu schreien a. ἀναβοᾶν, u. bei Verben, die e. Zustand ausdrücken, das *fut.* u. den *aor.*, wo wir eine Umschreibung mit „anfangen" anwenden, z. B. als ich anfing krank zu werden ἐπεὶ ἐνόσησα.

anfangs, s. anfänglich.

Anfangsbuchstabe τὸ πρῶτον γράμμα (στοιχεῖον).

Anfangsgründe αἱ ἀρχαί, τὰ στοιχεῖα, τὰ πρῶτα. — d. A. betreffend στοιχειώδης 2.

Anfangspunkt ἡ ἀρχή; vgl. Ausgangspunkt.

Anfangswort τὸ πρῶτον ῥῆμα.

anfassen λαμβάνειν τι; λαμβάνεσθαι, ἐπι-, ἀντιλαμβάνεσθαί τινος, ἅπτεσθαί τινος. — Jmd. bei d. Hand λαμβάνειν τινὰ χειρός.

Anfassen, das, ἡ ἀντίληψις; ἡ λαβή, ἁφή; gew. Verba.

anfaulen, s. faul werden.

anfechten 1) angreifen, streitig machen, etw.: προσμάχεσθαί τινι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι; Jmds. Ehre διαβάλλειν τινά, ἐπηρεάζειν τινί; e. Testament πειρᾶσθαι ἀκύρους ποιεῖν τὰς διαθήκας. — 2) beunruhigen: ταράττειν, κινεῖν, ἐνοχλεῖν τινα u. τινι, πράγματα παρέχειν τινί. — ich lasse mich von etw. nicht a. ἀμελῶ (ὀλιγωρῶ) τινος, οὐδένα λόγον ποιοῦμαί τινος, οὐ φροντίζω τινός (sprichw. οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ). was ficht dich an dass du also schmähest? τί παθὼν οὕτω λοιδορεῖς; — lass dich das nicht a. πρὸς ταῦτά γε θάρρει.

Anfechtung 1) ἡ ἐναντίωσις; der Ehre ἡ διαβολή, ἐπήρεια. — 2) ἡ ταραχή, ἐνόχλησις, φροντίς, μέριμνα, ὁ πόνος; vgl. Versuchung.

anfeinden, Einen, δυσμενῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, ἐχθαίρειν od. μισεῖν τινα (in d. Gesinnung). — πολεμεῖν τινι, κακοῦν τινα, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι (durch d. That). — v. Jmd. a. werden ἀπεχθάνεσθαί τινι.

Anfeindung ἡ δυσμένεια, ἔχθρα, τὸ μῖσος (in Gesinnung); ἡ κάκωσις (durch That).

anfertigen, Anfertigung, s. verfertigen, Verfertigung.

anfesseln δεῖν πρός τι (ἔκ τινος), προσδεῖν τινι.

anfeuchten δεύειν, ἀναδεύειν, βρέχειν, ἐπι-, κατα-βρέχειν, ἄρδειν, ἐφυγραίνειν.

Anfeuchtung ἡ βροχή, ἐπι-, κατα-βροχή, ἀρδεία, ἄρδευσις; gew. Verba.

anfeuern ἀνα-, ἐκ-καίειν, πυρπολεῖν (eig.). — ἀναζωπυρεῖν, ἐπιρρωννύναι, παρορμᾶν, παροξύνειν, παρεγγυᾶν; διακελεύεσθαι, ἐγκελεύειν τινί; παρακελεύεσθαί τινι; ἐπικελεύειν (u. *M.*) τινί (wiederholt a.).

Anfeuerung ἡ παρόρμησις; ὁ δια-, παρα-κελευσμός, ἡ ἐπι-, παρα-κέλευσις.

anflammen, s. entflammen.

anflattern, s. anfliegen.

anflechten προσ-, συμ-πλέκειν τί τινι.

anflehen ἀντιβολεῖν, ἱκετεύειν τινά, ἱκετείαν ποιεῖσθαί τινος; ἐπικαλεῖσθαί τινα (zu Hilfe rufen); εὔχεσθαι, προσεύχεσθαί τινι (v. d. Göttern).

Anflehung ἡ ἀντιβόλησις, ἱκετεία, προστροπή, αἱ εὐχαί.

anflicken προσράπτειν.

anfliegen *a)* ἐπι-, προσ-πέτεσθαι (heranfliegen). — προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, φέρεσθαι κατά τινος, φερόμενον προσπταίειν τινί (an etw. in eiliger Bewegung anstossen). — übtr. v. Gemüthsstimmungen u. dgl. ταχὺ προσγίγνεσθαι, ἐμ-, προσ-πίπτειν τινί. *b)* v. Gewächsen παραβλαστάνειν.

anfliessen ἐπιρρεῖν.

anflössen διακομίζειν κατὰ τὸν ποταμόν.

anfluchen ἐπ-, κατ-αρᾶσθαί τινί τι.

Anflug *a)* e. A. von Röthe bekommen ὑπερυθριᾶν; m. e. A. v. R. ὑπέρυθρος 2.; e. A. v. Schwermuth ὥσπερ τις βαρυθυμία; so e. A. v. Bildung ἐπιπόλαιός τις παιδεία. *b)* v. Gewächsen τὰ παραβλαστήματα.

Anforderung ἡ ἀξίωσις. — A. an Jmd. machen ἀξιοῦν τι παρά τινος, ἀπαιτεῖν τινά τι; πράττεσθαί τινά τι (Geld). — gerechte A. an Jmd. haben δικαιώματα ἔχειν πρός τινα.

Anfrage τὸ ἐπερώτημα. — e. A. stellen an Jmd. ἐπερωτᾶν τινά τι, ἀνακοινοῦσθαί τινι περί τινος.

anfragen ἐρωτᾶν, ἐπερωτᾶν (ao. ἐπερέσθαι), bei Einem um etw. τινά τι; πυνθάνεσθαί τινός τι; λόγους προσφέρειν τινὶ περί τινος. — s. befragen.

anfressen περιτρώγειν, περιβιβρώσκειν, auch ἅπτεσθαί τινος.

anfrieren περι-, συμ-πήγνυσθαί (*P.*) τινι (auch m. d. Zusatze ὑπὸ ψύχους).

anfrischen *a)* eig. ἀναψύχειν. *b)* übtr. ἐγείρειν, ἀνεγείρειν (wieder kräftig machen), ἀποκαθιστάναι (wieder herstellen); παρορμᾶν, παροξύνειν (ermuthigen).

Anfrischung *a)* eig. ἡ ἀναψυχή (ἀνάψυξις sp.). — 2) ἡ ἀποκατάστασις sp.; ἡ παρόρμησις.

anfügen προσ-, συν-άπτειν τινί τι; ἐφ-, συν-αρμόττειν, προστιθέναι τινί τι; ζευγνύναι πρός τι.

Anfügung ἡ ἐφάρμοσις, πρόσθεσις, ζεῦξις.

anfühlen ἅπτεσθαι, ἐφ-, καθ-άπτεσθαί τινος; ψαύειν τινός; ψηλαφᾶν, ἐπιψηλαφᾶν τι.

Anfühlen, das, ἡ ἁφή, ψηλάφησις.

anführen 1) *a)* leiten: ἄγειν τινά; ἡγεῖσθαι, ἐξ-, καθ-, προ-ηγεῖσθαί τινι. *b)* e. Heer a.: ἡγεῖσθαι, ἡγεμονεύειν, ἡγεμόνα εἶναι, στρατηγεῖν m. *gen.*; ἄγειν τὴν στρατιάν. — 2) vorbringen, angeben: λέγειν, καταλέγειν (aufzählen); προφέρειν; ἀπομνημονεύειν τι, ἐπιμιμνήσκεσθαί (*DP.*) τινος (erwähnen); παραβάλλειν, παρατίθεσθαι, παραφέρειν (Beispiele, Beweise, Gründe); ἐπάγεσθαι, παρέχεσθαι (Beweise, Zeugen); auch χρῆσθαί τινι z. B. παραδείγμασιν; ὀνομάζειν (nennen). — 3) täuschen, hintergehen w. s.

Anführer *a)* allg. ὁ ἄγων, οντος, ἡγεμών, όνος. *b)* e. Heeres ὁ ἡγεμών, στρατηγός, ἄρχων, οντος; d. Reiterei ὁ ἵππαρχος, d. Fussvolks ὁ πέζαρχος, d. Flotte ὁ ναύαρχος, e. Besatzung ὁ φρούραρχος, d. Chores ὁ χορηγός. — A. sein ἡγεῖσθαι, u. im Bes. στρατηγεῖν, ἱππαρχεῖν, ναυαρχεῖν, χορηγεῖν. — d. Amt e. solchen A. ἡ στρατηγία, ἱππαρχία, ναυαρχία, φρουραρχία, χορηγία.

Anführerin ἡ ἡγεμών, όνος.

Anführung 1) allg. ἡ ἀγωγή; e. Heeres ἡ στρατηγία, ἀρχή. — Häufig durch Verba umschr., z. B. unter Jmds. A. ἡγουμένου od. ἄρχοντός τινος. — 2) ἡ προφορά, ἀπομνημόνευσις; παράθεσις; ἐπαγωγή (s. anführen).

anfüllen ἐμπιπλάναι, ἀναπιμπλάναι, πληροῦν, ἀναπληροῦν; μεστοῦν, ἀναμεστοῦν (ganz a., selten) τί τινος; γεμίζειν (vollpacken, befrachten τί τινος). — sich a. ἐμπίπλασθαι (*P.*), ἐμφορεῖσθαί (*DP.*) τινος. — **angefüllt**, s. voll.

Anfüllung ἡ πλήρωσις, ἔμπλησις. — d. Vollsein ἡ πλησμονή.

Anfurt ὁ ὅρμος (πρόσορμος sp.): ἡ προσβολή, κάταρσις, ἔμβασις.

Angabe 1) Aussage: ὁ λόγος; der A. nach λόγῳ; gew. aber durch Verba, z. B. nach seiner A. ἐξ ὧν φησι od. λέγει, nach dieser A. ἐκ τούτων τῶν εἰρημένων. — nach der A. Anderer ἐξ ἀκοῆς (nach Hörensagen); ich kann eine A. Früherer anführen ἀκοὴν ἔχω λέγειν τῶν προτέρων. — Im Bes. ἡ δήλωσις (Bekanntmachung), ὁ ὁρισμός διορισμός (Festsetzung), ἡ ὁμολογία (Eingeständniss), ἡ πρόφασις (Vorwand). — 2) Anzeige, Anklage: ἡ ἔνδειξις, ἡ μήνυσις; τὸ μήνυμα (d. Inhalt der A.). — s. Angeld.

angähnen χάσκειν πρός τινα, ἐγχάσκειν τινί od. πρός τινα.

angaffen κεχηνέναι πρός τι, προσκεχηνέναι τινί, κεχηνότα θεᾶσθαί τι.

angeben 1) aussagen: λέγειν, φάναι; φράζειν (mittheilen); σημαίνειν (andeuten); δηλοῦν (bekannt machen) u. ebenso φαίνειν, ἐκφαίνειν, ἀποδεικνύναι; διδάσκειν (belehren); καταλέγειν, διέρχεσθαι (im Einzelnen a.); ὁμολογεῖν (eingestehen); ἀποφαίνεσθαι (τὴν) γνώμην (seine Meinung a.). — vgl. noch „anführen.“ — 2) anzeigen, anklagen: μηνύειν, καταμηνύειν, εἰσαγγέλλειν, φαίνειν, übh. κατηγορεῖν τινος. — fälschlich, boshaft a. διαβάλλειν, συκοφαντεῖν. — s. verrathen. — 3) Einem etw. an d. Hand geben: εἰσηγεῖσθαι, ὑποβάλλειν, ὑποτίθεσθαι (τινί τι). — e. Plan entwerfen ὁρίζειν, ὑπογράφειν. — d. Ton a. ἐνδιδόναι μέλος u. übtr. ἡγεῖσθαί od. ὑφηγεῖσθαί τινος, χορηγεῖν τινος. — s. darangeben.

Angeben, das, 1) Anzeige, Anklage: ἡ μήνυσις, κατηγορία, φάσις; fälschliche, boshafte A. ἡ διαβολή, συκοφαντία. — 2) d. an d. Hand Geben: ἡ εἰσήγησις. — s. Angabe.

Angeber ὁ μηνυτής, κατήγορος; falscher, boshafter A. ὁ συκοφάντης, διαβάλλων, οντος.

Angeberei (im schlimmen Sinne) ἡ συκοφαντία, διαβολή.

Angeberlohn τὰ μήνυτρα.

Angebinde τὸ δῶρον.

angeblich λεγόμενος 3. — *adv.* λόγῳ (μὲν ... opp. ἔργῳ δέ), πρόφασιν (μὲν ... opp. τὸ δ᾽ ἀληθές).

angeboren ἔμφυτος u. σύμφυτος 2., ἐμπεφυκώς 3., φύσει ἐνών od. προσών 3. — es ist a. ἐμπέφυκε, φύσει ἔνεστι od. πρόσεστι, ὑπάρχει u. dgl.

angedeihen lassen παρέχειν u. *M.*, χαρίζεσθαί τινί τι; μεταδιδόναι τινί τινος.

Angedenken, s. Andenken.

angeerbt, s. anerben.

angefüllt, s. voll.

Angehänge τὸ ἄρτημα, παράρτημα, περίαμμα.

angehen 1) *tr.* *a)* sich Jmd. nähern: προσιέναι τινί; bes. wegen e. Sache, z. B. e. Bitte ἐντυγχάνειν τινί; dann geradezu: δεῖσθαί (*DP.*) τινος, ἀξιοῦν τι παρά τινος u. dgl. *b)* betreffen: προσήκειν τινί, εἶναι πρός τινα. — mich geht die Sache gar nichts an ἐμοὶ οὐδαμόθεν προσήκει τούτου τοῦ πράγματος. — was geht das dich an? τί δὲ σοὶ τοῦτο; was mich angeht τὸ κατ᾽ (πρὸς) ἐμέ. — in naher Beziehung, in Verwandtschaft mit Jmd. stehen: προσήκειν τινί. — Einer der uns nahe angeht προσήκων, οἰκεῖος 3. (opp. ἀλλότριος 3.). — 2) *intr.* *a)* anfangen: ἄρχεσθαι, ἀρχὴν λαμβάνειν; gew. aber durch besondere Wendungen, z. B. die Versammlung geht an πληροῦται ἡ ἐκκλησία, d. Kampf g. an ὁ ἀγὼν συνέστηκεν, d. Frühling g. an τὸ ἔαρ ἐπιγέγονεν, mit angehendem F. ἅμα τῷ ἦρι. — e. angehender Jüngling ὁ ἔφηβος. — ang. Priesterin ἡ μελλιέρη, ang. Ehemann ὁ μελλονύμφιος. — d. Feuer geht an ἡ

φλὸξ ἐγείρεται, d. Holz g. an τὰ ξύλα ἅπτεται; d. Fleisch g. an = wird faul, d. Knochen g. an σφακελίζει τὸ ὀστοῦν. b) gestattet, möglich, schicklich sein: ἐγχωρεῖ, ἐγγίγνεται, ἐνδέχεται, ἔνεστι, ἔνι, ἔξεστι, πάρεστι, ἔστι. — wenn es angeht εἰ θέμις. — wie es nur angeht ὅπῃ ἂν παρείκῃ. — das geht nicht an οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐ θέμις, ἀδύνατόν ἐστι. — da es angeht ἐξόν, ἐνόν, παρόν (opp. ἀδύνατον ὄν). — erträglich, mittelmässig sein μέτριον εἶναι, ἐπιεικῶς ἔχειν.

angehören εἶναί τινος. — was mir angehört τὰ ἐμά (opp. τὰ ἀλλότρια). — v. Verwandtschaft: προσήκειν τινί.

angehörig ἴδιος, οἰκεῖος 3. — das mir Angehörige τὰ ἐμά, das Einem A. τά τινος (opp. τὰ ἀλλότρια). — v. Verwandtschaft προσήκων 3., συγγενής 2. — die Angehörigen οἱ προσήκοντες, συγγενεῖς, οἰκεῖοι.

angeifern ἐμ-, προσ-πτύειν τινί; s. verleumden.

Angeklagter ὁ φεύγων, οντος.

Angel *a*) d. Fischer: τὸ ἄγκιστρον; zu e. A. machen ἀγκιστροῦν; m. d. A. fischen ἀγκιστρεύειν. — an d. A. anbeissend ἀγκιστροφάγος 2. *b*) an d. Thüre: ἡ στρόφιγξ, ιγγος, ὁ στροφεύς. *c*) v. anderen Dingen: ὁ πόλος.

angelangen ἀφικνεῖσθαι εἴς (ἐπί) τι, ἥκειν, παραγίγνεσθαι εἴς τι, κατανύειν εἴς (ἐπί) τι. — zur See καταπλεῖν, κατάγεσθαι εἴς τι.

angelartig ἀγκιστροειδής, ἀγκιστρώδης 2.

Angeld ὁ ἀρραβών, ῶνος.

angelegen, sich etw. a. sein lassen ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος, ἐπιμελὲς ποιεῖσθαί τι (od. *inf.*), ἐπιμελές ἐστί μοί τι, μέλει μοί τινος, auch *neg.* οὐκ ἀμελεῖν τινος. — φροντίζειν ὑπὲρ (περί) τινος, σπουδάζειν περί τινος, ἐπιτηδεύειν τι, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι. — sich nichts angelegener sein lassen οὐδὲν προυργιαίτερον ποιεῖσθαι τοῦ m. *inf.*

Angelegenheit τὸ πρᾶγμα; ἡ πρᾶξις (Geschäft). — die öffentl. A. τὰ κοινά, τὰ τῆς πόλεως; die A. der Athener τὰ τῶν Ἀθηναίων. — meine A. τὰ ἐμά. — die gegenwärtigen A. τὰ παρόντα, τὰ ἐμποδών. — sich um fremde A. bekümmern πολυπραγμονεῖν, πολυπραγματεῖν (πολυπράγμων 2., ἡ πολυπραγμοσύνη).

angelegentlich ἐπιμελής 2., σπουδαῖος 3., πρόθυμος 2. — *adv.* ἐπιμελῶς, σπουδῇ, προθύμως, ἰσχυρῶς, σφόδρα, μάλα. — a. bitten λιπαρεῖν τινα, ἐγκεῖσθαί τινι. — a. besprechen σπουδαιολογεῖν u. *M.*

Angelfischerei ἡ ἀγκιστρεία, τὸ ἀγκιστρευτικόν.

angelförmig, s. angelartig.

Angelhaken, s. Angel *a*).

Angelhändler ὁ ἀγκιστροπώλης.

angeln ἀγκιστρεύειν (ῥαβδεύεσθαι); übtr. nach etw. a. θηρᾶν u. *M.*, διώκειν τι.

Angeln, das, s. Angelfischerei.

angeloben ἐγγυᾶσθαι, ὁμολογεῖν, ὑπισχνεῖσθαι m. *inf. fut.*; πίστιν διδόναι τινός.

Angelöbniss ἡ ὁμολογία, ὑπόσχεσις, διεγγύησις.

Angelpunkt, s. Hauptpunkt.

Angelruthe ἡ ῥάβδος, ὁ (ἁλιευτικὸς) κάλαμος.

Angelschnur ἡ ὁρμιά.

Angelstern ὁ ἀρκτοῦρος.

angelweit offen stehen πάντα od. πάντως ἀναπεπταμένον εἶναι.

angemessen ἀνάλογος, σύμμετρος 2. (verhältnissmässig), ἐπιτήδειος, ἱκανός 3. (zweckdienlich, hinreichend), ἐπιεικής 2., οἰκεῖος 3., προσήκων 3. (entsprechend); ἄξιος 3. (gebührend), δίκαιος 3. (billig). — Häufig durch κατά m. *acc.*, z. B. der Grösse a. κατὰ τὸ μέγεθος, a. einem Menschen κατ' ἄνθρωπον (opp. ὑπὲρ ἄνθρωπον). — a. sein ἁρμόττειν πρός τι, προσαρμόττειν τινί od. πρός τι, συναρμόττειν τινί; συμφέρειν τινί; προσήκειν u. πρέπειν τινί, ἄξιον εἶναί τινος.

Angemessenheit ἡ ἀναλογία, συμμετρία; ἐπιτηδειότης, ἱκανότης; ἐπιείκεια, οἰκειότης od. die Neutra d. vhg. *adj.*

angenehm ἡδύς 3., γλυκύς 3. (eig. süss); τερπνός 3., ἐπιτερπής 2. (ergötzlich); χαρίεις, εσσα, εν, κεχαρισμένος 3. (anmuthig, reizend); καλός 3. (schön); φίλος 3., προσφιλής 2., ἀρεστός 3. (lieb, beliebt), ἀσπαστός 3. (erwünscht). — wenn es dir a. ist εἴ σοι ἡδομένῳ (auch βουλομένῳ) ἐστίν. — Einem etw. Angenehmes erweisen χαρίζεσθαί τινί τι.

Anger ἡ νομή (auch ὁ λειμών, ῶνος).

angesehen ἔνδοξος, δόκιμος, εὐδόκιμος 2., ἐν ἀξιώματι (ἀξιώσει) ὤν 3., γνώριμος 2. u. 3. — ἐπιφανής 2., λαμπρός 3. (hervorleuchtend). — περίβλεπτος 2. (auf den sich alle Blicke richten). — σεμνός 3. (ehrwürdig). — τίμιος 3., ἔντιμος 2. (in Ehren stehend). — a. sein ἐν ἀξιώματι εἶναι, εὐδοκιμεῖν, ἐν τιμῇ εἶναι, τιμᾶσθαι *P.*

angesessen, s. ansässig.

Angesicht τὸ πρόσωπον, ἡ ὄψις. — im A. Jmds. ἐναντίον τινός, auch ἐν m. *dat.* z. B. ἐν τοῖς δικασταῖς od. παρόντων τῶν δικαστῶν u. dgl. — vor Jmds. A. kommen ἔρχεσθαι εἰς ὀφθαλμούς τινι, ἐντυγχάνειν τινί. — vgl. Ansehen, Gesicht.

angespannt σύντονος 2.

angestammt πάτριος 2.; s. angeboren.

angestrengt ἐν-, συν-τεταμένος 3., σύντονος 2.

angewöhnen Einem etw. ἐθίζειν τινά τι od. *inf.*, συνεθίζειν τινά τινι od. *inf.*; sich etw. a. ἐθίζεσθαί od. συνεθίζεσθαί τι *P.*; σύνηθές γίγνεταί μοί τι.

Angewöhnung ὁ ἐθισμός, τὸ ἔθισμα.

Angewohnheit τὸ ἔθισμα, τὸ ἔθος, ἡ συνήθεια.

angiessen, s. be-, zugiessen; = anschmelzen, w. s. — wie angegossen ὥσπερ προσκεκολλημένος 3., προσκόλλητος 2.

anglänzen ἐπιλάμπειν τινί, καταλάμπειν τινός.

Angler ὁ ἀγκιστρευτής; ὁ καλαμεύς (poet.).

anglimmen ὑπεκκαίεσθαι *P.*

anglotzen, s. anstieren.

angreifbar ἐπίμαχος 2. (v. Oertern).

angreifen 1) anfassen: ἅπτεσθαι, ἀντι-, ἐπι-λαμβάνεσθαι, etw. τινός; τὴν χεῖρα προσβάλλειν τινί. — Gelder a. ἀφαιρεῖν τῶν χρημάτων, s. unterschlagen. — 2) etw. unternehmen: ἐπιχειρεῖν u. ἐγχειρεῖν τινι; ἅπτεσθαι, ἀνθ-, ἐφ-άπτεσθαί τινος; ἀντιλαμβάνεσθαί τινος; ἐπιβάλλεσθαί τι, ἰέναι ἐπί τι, ὁρμᾶν ἐπί u. πρός τι; etw. geschickt a. καλῶς χρῆσθαί τινι. — 3) feindlich a., m. Waffen u. Gewalt: ἐπιχειρεῖν, ἐπιτίθεσθαι, ἐπιφέρεσθαί (*P.*) τινι; ἰέναι ἐπί τινα, ἐπιέναι τινί u. ἐπί τινα; ὁρμᾶν ἐπί τινα, ἐφορμᾶν τινί; ἐπιστρατεύειν (u. *M.*) τινί; προσβάλλειν τινί od. πρός τι (e. festen Ort); εἰσβάλλειν od. ἐμβάλλειν εἴς τι (e. Land); πλεῖν ἐπί τινα u. τι (zur See; ἐπιπλεῖν τινι in d. Seeschlacht a.); vgl. handgemein werden. — d. angreifende Theil ὁ ἄρχων χειρῶν ἀδίκων, ὁ ὑπάρχων (τῆς ἀδικίας). — m. Worten a. ἅπτεσθαι, καθάπτεσθαί τινος λόγοις, ἐπιπλήττειν τινί. — Jmd. bei d. Ehre διαβάλλειν; vgl. beschuldigen, anklagen. — 4) rühren: κινεῖν, διακινεῖν, ἐπικλᾶν. — 5) schwächen, entkräften: ἅπτεσθαί τινος, ἐκ-, κατα-πονεῖν, βλάπτειν, λυμαίνεσθαι; auch ἀσθενοῦν u. ἀσθενέστερον ποιεῖν. — 6) sich a. = anstrengen: συντείνειν, συν-, ἐν-τείνεσθαι *P.*, σπεύδειν, σπουδῇ χρῆσθαι, φιλοπονεῖν περί τι, φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἐν od. ἐπί τινι.

Angreifen, das, 1) Berührung ἡ ἀντίληψις, ἁφή. — 2) = Angriff, w. s.

angrenzen ὅμορον od. πρόσορον εἶναί τινι (ὁμορεῖν sp.); ὅμορον χώραν ἔχειν τινί; auch γειτνιᾶν (γειτονιᾶν). — **angrenzend** ὅμορος, πρόσορος, πρόσχωρος 2.; πλησιόχωρος 2. (gew. v. Pers.); μεθόριος 2. (zwischen zwei Grenzen liegend).

Angriff ἡ ἐπιχείρησις, τὸ ἐπιχείρημα, ἐπίθεσις, ἐπιφορά, ἔφοδος, προσβολή, ἐφορμή, ἐφόρμησις; εἰσβολή, ἐμβολή; ἐπιδρομή (v. e. plötzlichen A.); ὁ ἐπίπλους (zur See). — m. Worten ἡ ἐπίπληξις; A. auf d. Ehre Jmds. ἡ διαβολή. — A. e. Krankheit ἡ ἀντίληψις. — einen A. machen, s. angreifen. — Häufig durch d. *part.* d. entspr. Verba, z. B. beim A. ἐπιών, συμβαλών u. dgl., den A. d. Feinde bestehen δέχεσθαι τοὺς πολεμίους ἐπιόντας, den A. d. Feinde abschlagen ἀποκρούεσθαι τοὺς πολεμίους προσβάλλοντας u. dgl. — d. Zeichen zum A. geben τὸ πολεμικὸν σημαίνειν. — auf den ersten A. αὐτοβοεί. — Einem gegen e. A. beistehen

Angriffsbündniss ἡ συμμαχία. [ἐπιμαχεῖν.

Angriffspunkt ἡ λαβή; s. Blösse.

Angriffswaffen τὰ βέλη. [τινί).

angrinsen σεσηρέναι πρός τινα (προσσεσηρέναι

Angst ἡ ἀδημονία, ἀγωνία, auch τὸ δέος, ὁ φόβος (Furcht). — in A. sein um etw. ἀγωνιᾶν περί (ὑπέρ) τινος, ἐπί τινι, πρός τι, ἀδημονεῖν τινι u. ἐπί τινι, auch ἀπορεῖν, ἀμηχανεῖν, δεδιέναι περί τινος. — in grosser A. sein περιδεδιέναι, περιδεῆ εἶναι. — in A. setzen φόβον ἐμβάλλειν τινί, in d. grösste A. versetzen εἰς τὰς ἐσχάτας ἀπορίας ἐμβάλλειν (καθιστάναι) τινά. — ausser A. sein ἀδεῆ εἶναι. — es ist mir angst u. bang ἀδη-

Angstgefühl, s. Angst. [μονῶ τε καὶ ἀπορῶ.

Angstgeschrei ἡ οἰμωγή. — s. Geschrei.

Angstschweiss ὁ μετ' (ὑπ') ἀγωνίας ἱδρώς, ῶτος.

angstvoll περιδεής 2., περιδεδιώς 3.

angürten ὑπο-, περι-ζωννύναι; παραζωννύναι (an d. Seite a.), — sich a. *M.*

anhaben 1) Kleider = tragen: ἠμφιέσθαι, ἐνδεδύσθαι; περιβεβλῆσθαι (v. Mänteln) u. allg. φορεῖν, ἔχειν; ὑποδεδέσθαι (v. Schuhen). — keine Schuhe a. ἀνυπόδητον εἶναι. — 2) Einem etw. a.: ἐπιλαμβάνεσθαί τινος; περιγίγνεσθαι, ἐπικρατεῖν τινος (überwältigen); ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν τινά (überführen, widerlegen); auch: βλάπτειν, λυμαίνεσθαι (schädigen); vgl. anklagen, beschuldigen. — Einem etw. a. wollen λαβὴν ζητεῖν. — Einer dem man nichts a. kann ἄληπτος, ἀνεπίληπτος 2.; ὁ μηδεμίαν λαβὴν ἐνδιδούς, παρέχων; ἄμεμπτος 2. (untadlig). — Einer dem d. Neid nichts anhat κρείττων τῶν φθονούντων.

anhängen 1) *tr. a)* eig. ἀνακρεμαννύναι τι εἴς τι (ἔκ τινος); ἀν-, ἐξ-αρτᾶν τι ἔκ od. ἀπό τινος, ἐξάπτειν τί τινος (ἔκ τινος); προσαρτᾶν τινί τι u. πρός τι. — sich etw. a. ἐξαρτᾶσθαί τι. — sich an etw. a. κρέμασθαι ἔκ τινος, ἐκκρέμασθαί τινος; sich an Jemd. a. (v. Pers.) περιπλέκεσθαί (*P.*) τινι. *b)* übtr. *α)* beifügen: προστιθέναι, προσβάλλειν, προσάπτειν τινί τι, συνάπτειν τι πρός τι; προσγράφειν (im Schreiben). *β)* zufügen: ἐπιφέρειν, προσβάλλειν, περιάπτειν, προστρίβειν, z. B, αἰσχύνην τινί, auch περιβάλλειν τινὰ αἰσχύνῃ. — 2) *intr.* (anhangen) *a)* eig. προσκεκολλῆσθαι (pf. *P.*), προσ-, συμ-πεφυκέναι τινί, προσεῖναί τινι. *b)* übtr. zugethan od. ergeben sein, e. Sache: ἀντέχεσθαί τινος; e. Person: ἔχεσθαί τινος, προσκεῖσθαί u. προσηρτῆσθαί τινι; εἶναί τινος, auch σύν τινι u. μετά τινος; τά τινος φρονεῖν (zu Jmds. Partei halten); ἀκολουθεῖν τινι (sich nach Einem richten); διώκειν τινά (v. Einem nicht lassen).

Anhänger ὁ συνών τινι, ὁ μετά τινος ὤν; die A. Jmds. οἱ σύν τινι, οἱ μετά τινος; οἱ ἀμφί (περί) τινα (d. Umgebung, Partei, Secte, Schule Jmds.), οἱ ἀπό τινος (Secte, Schule). — ὁ ἑταῖρος (Genosse), ἀκόλουθος (der sich nach Jmd. richtet; sp. ὁ θιασώτης), ἐπιθυμητής (eifriger A.), ἐραστής (Liebhaber), φίλος (Freund), σύμμαχος (Bundesgenosse), συστασιώτης (Genosse bei e. Empörung). — Jmds A. sein, s. anhängen 2).

anhängig machen ἀναφέρειν, ἀποφέρειν (πρός τινα bei Einem), εἰσαγγέλλειν. — e. Klage a. m. δίκην λαγχάνειν (bei Jmd. gegen Einen πρός τινά τινι), λῆξιν ποιεῖσθαι. — a. sein vor Gericht ἐν τοῖς δικασταῖς εἶναι. [πιστός 3.

anhänglich εὔνους 2.; πρόθυμος, προσφιλής 2.;

Anhänglichkeit ἡ εὔνοια, προθυμία, πίστις, auch ἡ σπουδή. — es beweist Jmd. A. πιστὸν παρέχει τις ἑαυτόν.

Anhängsel ἡ προσθήκη (τὸ ἐφόλκιον sp.). — e. A. sein ἐν προσθήκης μέρει εἶναι od. γεγενῆσθαι.

anhäufeln ἐπισάττειν, ἐπαμᾶσθαι. — das A. ἡ ἐπίσαξις.

anhäufen ἐπισάττειν, ἐπαμᾶσθαι; συννεῖν, συνάγειν, συμφορεῖν, συλλέγειν; ἀθροίζειν, συναθροίζειν; σωρεύειν.

Anhäufung ἡ ἐπίσαξις; ὁ ἀθροισμός; ἡ σώρευσις.

anhaften ἐνέχεσθαί (*P.*) τινι, προσ-, συμ-πεφυκέναι τινί.

Anhalt 1) das Anhalten, Haltmachen: ἡ ἀνάπαυλα. — 2) das, woran man etw. halten kann: ἡ λαβή; vgl. Stütze.

anhalten I) *tr. a)* eig. 1) an etw. halten: προσέχειν, προσβάλλειν τί τινι; sich an etw. a. ἀντι-, ἐπιλαμβάνεσθαί τινος, ἔχεσθαι u. ἀντέχεσθαί τινος, vgl. sich stützen. *b)* übtr. wozu a.: προτρέπειν ἐπί τι, παρορμᾶν εἴς τι, ἐθίζειν τινά τι od. πρός τι; vgl. zwingen. — 2) aufhalten, zum Stillstand bringen: κατ-, ἐπ-έχειν, ἐφιστάναι (ἵππον); ἐπιλαμβάνειν (τὴν κλεψύδραν, τὸ ὕδωρ); ἀναστέλλειν; συλλαμβάνειν (festhalten). — d. Athem a. κατ-, συν-έχειν τὸ πνεῦμα. — II) *intr.* 1) still stehen: ἐπέχειν, ἵστασθαι, ἐφίστασθαι; παύεσθαι (aufhören), ἀναπαύεσθαι, διαναπαύεσθαι (ausruhen). *b)* übtr. fortdauern: ἐπιμένειν, κατέχειν; ἰσχύειν (in Kraft bleiben); διατελεῖν m. entspr. *part.*, auch umschr. οὐ παύεσθαι, οὐ λήγειν u. dgl. — s. ausdauern. — 2) um etw. a.: μετιέναι, μετέρχεσθαί τι; λιπαρεῖν (dringend um etw. bitten); um e. Weib s. werben.

Anhalten, das, 1) Antrieb: ἡ προτροπή, παρόρμησις, ὁ ἐθισμός. — 2) Aufhalten: ἡ ἐπίσχεσις, ἐπίστασις, κατοχή, κάθεξις, (letztere auch vom A. d. Athems); Stillstand: ἡ μονή, ἐπιμονή; ἀνάπαυσις, ἀνάπαυλα (das Ausruhen). — 3) ἡ λιπάρησις (dringende Bitte sp.); Bewerbung, w. s.

anhaltend συνεχής 2., ἀδιάλειπτος 2., μόνιμος 3., πολυχρόνιος 2. — a. Regen ὄμβροι συχνοί. — das *adv.* durch διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι m. entspr. *part.*

anhaltsam, s. beständig, eifrig.

Anhaltsamkeit, s. Beständigkeit, Eifer.

Anhang 1) ἡ προσθήκη; auch τὸ ἐπίμετρον, πάρεργον. — 2) = die Anhänger, w. s.

anhangen, s. anhängen 2).

anhangsweise ἐν προσθήκης μέρει.

Anhauch ἡ πνοή; ἡ ἐπίπνοια, ἐπίπνευσις (auch übtr.); ἡ πρόσπνευσις, ἐμπνοή. [selten τινι.

anhauchen προσ-, ἐπι-πνεῖν τινι; εἰσπνεῖν τινα,

anhauen ἐπι-, περι-κόπτειν; ein neues Gestein im Bergwerk καινοτομεῖν.

anheben, s. anfangen.

anheften ἐξάπτειν τί τινος od. ἔκ τινος, προσ-,

συν-άπτειν τινί τι; m. e. Nadel προσ-, συρράπτειν, m. e. Spange προσπερονᾶν, m. e. Nagel προσηλοῦν, προσπατταλεύειν; an's Kreuz ἀνασταυροῦν.

Anheftung ἡ προσήλωσις (sp.); sonst Verba.

anheilen 1) *tr.* ἐξιώμενον od. φαρμάκοις χρώμενον ποιεῖν τι προσ-, συμ-φῦναι. — 2) *intr.* προσ-, συμ-φύεσθαι (*P.*) φαρμάκοις, θεραπείᾳ.

anheimfallen γίγνεσθαί τινος. — es fällt mir etw. anheim λαγχάνω τι. — wieder a. ἐπανιέναι εἴς (πρός) τινα, ἀναχωρεῖν εἴς τινα, ἀπολαμβάνειν τι. — s. verfallen.

anheimgeben ἀπο-, προσ-νέμειν; ἐπιτρέπειν, ἐφιέναι τινί τι. — das A. ἡ ἐπιτροπή.

anheimstellen, s. d. vhg.

anheischig, sich a. machen zu etw. ἀνα-, ὑποδέχεσθαί τι; ὑφίστασθαι, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπαγγέλλεσθαί τι od. *inf. fut.*

anher δεῦρο. — bis a. μέχρι τοῦ νῦν.

anhetzen (d. Hunde auf Einen) ἐπαφιέναι τινά τινι, ἐπιρρύζειν τινὰ ἐπί τινι. — übtr. παρορμᾶν od. παροξύνειν τινὰ ἐπί τινα, συγκρούειν τινά τινι. — s. aufhetzen.

Anhetzung ἡ παρόρμησις. — s. Aufhetzung.

Anhöhe ὁ λόφος; ὁ γήλοφος; Anhöhen τὰ μετέωρα. — s. Hügel.

anhören ἀκροᾶσθαι (etw. τινός, τι, Einen τινός), ἀκρόασιν ποιεῖσθαί τινος; ἀκούειν τινός, ὑπακούειν τινός (τινί); εἰσακούειν τι; προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί (aufmerksam a.); ἐπακούειν τινός (τι), κατακούειν τινός, παραγενόμενον ἀκούειν (Ohrenzeuge sein); διακούειν τινός (τι) (bis zu Ende. a.).

Anhören, Anhörung ἡ ἀκρόασις; auch ἡ ἀκοή, z. B. des A. werth ἀκοῆς ἄξιος 3.

anhüpfen, s. heranhüpfen.

anhusten, Einen, βήττειν κατά τινος (um ihm e. Zeichen zu geben); καταχρέμπτεσθαί τινος (beim Husten anspucken).

animalisch ζῳικός 3., ζῳώδης 2.

anjetzt, s. jetzt.

anjochen ζευγνύναι, ἐπι-, προσ-ζευγνύναι. — **Anjochung** ἡ ζεῦξις.

Anis τὸ ἄνηθον (sp. ἄνισον). — v. A. ἀνήθινος 3. — m. A. angemacht ὁ ἀνηθίτης (ἀνισίτης u. f. -ῖτις, ιδος). — Decoct v. A. τὸ ἀνίσατον. — Anisöl τὸ ἀνηθέλαιον.

ankämpfen διαμάχεσθαι, διαγωνίζεσθαι (gegen Jmd. τινί, πρός τινα); προσμάχεσθαι, προσπολεμεῖν τινι. — wogegen nicht anzukämpfen ist ἀπρόσμαχος 2. (poet. u. sp.).

Ankäufer, s. Käufer.

Ankauf, s. Kauf. — A. v. Gütern im fremden Lande ἡ ἔγκτησις.

ankaufen, kaufen. — sich a. χωρίον τι ὠνεῖσθαι, κτᾶσθαι; sich im Auslande a. ἐγκτᾶσθαι.

ankeilen σφηνοῦν τι πρός τι.

Anker d. Schiffs ἡ ἄγκυρα (*dem.* τὸ ἀγκύριον). — d. A. werfen ἄγκυραν ἀφιέναι, βάλλεσθαι. — A. lichten ἄ. ἀναιρεῖσθαι, αἴρεσθαι. — d. A. kappen ἄ. ἀποκόπτειν. — vor A. legen ὁρμίζειν (ναῦν) ἐπ' ἀγκυρῶν, προσορμίζειν. — sich vor A. legen, vor A. gehen ὁρμίζεσθαι, προσορμίζεσθαι πρός τινι, καθορμίζεσθαι εἴς τι. — vor A. liegen ὁρμεῖν ἐπ' ἀγκυρῶν od. ἀγκύρας, bei e. Orte ἐφορμεῖν τινι (ἐπί τινι). — auf offener See vor A. l. ἐπ' ἀγκυρῶν (ἀγκύρας) ἀποσαλεύειν. — auch übtr. z. B. τῆς πόλεως ἄ.

Anker (als Mass) = ein halber Eimer ἀμφορεὺς ὁ ἥμισυς.

Ankerarm τὸ τῆς ἀγκύρας κέρας.

ankerförmig ἀγκυροειδής 2.

ankerlos ἀγκυρῶν ἔρημος 2.

ankern, s. Anker werfen, vor Anker gehen; nach etw. a. θηρᾶν u. *M.*, διώκειν τι.

Ankerplatz ὁ ὅρμος, ὕφορμος, τὸ ἐπίνειον (τὸ ἀγκυροβόλιον).

Ankertaue τὰ ἀγκύρια (σχοινία), τὰ πείσματα.

Ankerwurf τὸ ἀγκυροβόλιον.

anketteln, s. anketten.

anketten ἁλύσεσι δεῖν πρός τι, προσδεῖν τινι od. πρός τι.

ankitten προσ-, συγ-κολλᾶν.

Ankläger ὁ κατήγορος, μηνυτής (Angeber). — od. durch *part.* ὁ διώκων, γραφόμενος (γραψάμενος). — boshafter, falscher A. ὁ συκοφάντης. — A. sein, als A. auftreten, s. anklagen.

Anklage 1) das Anklagen: ἡ κατηγορία, ἔγκλησις, αἰτίασις, καταβοή τινος (sp. καταβόησις); ἡ αἰτίας ἐπιφορά; ἡ δίκη, δίωξις (vor Gericht); ἡ λῆξις δίκης (d. Anhängigmachen d. Klage). — Im Bes. ἡ μήνυσις, φάσις, ἔνδειξις, εἰσαγγελία, ἐπαγγελία, ἀπαγωγή, ἐφήγησις (s. „anklagen"). — vgl. Vorwurf, Beschuldigung. — 2) d. Inbegriff d. Klagepunkte: τὸ ἔγκλημα, αἰτίαμα. — d. Klageschrift: ἡ δίκη (Civilklage), γραφή (wegen e. Kriminalsache).

anklagen κατηγορεῖν u. κατειπεῖν τινός τι; αἰτιᾶσθαι, καταιτιᾶσθαί τινα; ἐπαιτιᾶσθαί τινά τινος; αἰτίαν ἐπιφέρειν τινί; ἐγκαλεῖν τινί τι. — vor Gericht εἰσ-, ὑπ-άγειν τινὰ εἰς δικαστήριον od. εἰς δίκην, auch blos εἰσ-, ὑπάγειν τινά (wegen etw. εἰσάγειν τινά τινος); κατηγορεῖν τινός τι; διώκειν τινά τινος; ἐπεξιέναι (ἐπεξέρχεσθαι) τινί τινος. — δίκην λαγχάνειν τινί, δίκην ἐπάγειν τινί, δίκην δικάζεσθαί τινι (v. e. Civilklage). — γράφεσθαί τινά τινος, γραφὴν γράφεσθαι κατά τινος (bei Kriminalsachen). — Im Bes. μηνύειν (anzeigen, angeben, auch φαίνειν, bes. wegen Schleichhandels), ἐνδεικνύναι (e. offenkundiges Verbrechen anzeigen), εἰσαγγέλλειν (wegen e. Verbrechens gegen den Staat anzeigen u. anklagen), ἐπαγγέλλειν (e. m. Atimie behafteten Redner anz. u. ankl.), ἀπάγειν u. ἐφηγεῖσθαι (e. auf frischer That ertappten Verbrecher anz. u. ankl.). — angeklagt werden φεύγειν, δίκην (γραφὴν) φεύγειν ὑπό τινος, διώκεσθαι ὑπό τινος. — e. Abwesenden a. ἐρήμην (δίκην, γραφὴν) κατηγορεῖν τινος. — fälschlich a. ψευδῆ κατηγορεῖν τινος, ἐπιφέρειν τινὶ αἰτίαν ψευδῆ; boshaft a. συκοφαντεῖν τινα. — vgl. beschuldigen, vorwerfen.

Anklagepunkte τὰ ἐγκλήματα; τὰ τῆς γραφῆς (bei Kriminalklagen).

Anklageschrift, s. Anklage 2).

Anklagestand; Einen in A. versetzen, s. anklagen.

anklammern, sich an etw. ἀντιλαμβάνεσθαι, ἀντέχεσθαί τινος; περι-, προσ-πλέκεσθαί (*P.*) τινι; ἐμφῦναί τινι.

Anklang finden, s. Beifall, Beachtung finden.

ankleben 1) *tr.* κολλᾶν τι πρός τι, προσκολλᾶν τί τινι; sich ringsum a. περιπλάττεσθαι *P.* — 2) *intr.* προσκεκολλῆσθαι (pf. *P.*) τινι; προσ-, ἐμφῦναί τινι; προσκεῖσθαι, προσεῖναί τινι.

ankleiden ἐνδύειν, ἀμφιεννύναι τινά τι, περιστέλλειν τινά τινι. — sich a. ἐνδύεσθαι, ἀμφιέννυσθαι.

Ankleiden, das, durch d. Verba.

anklingen lassen ἀνακωδωνίζειν.

anklopfen κόπτειν, κρούειν, an etw. τι. — das A. ἡ κροῦσις.

anknüpfen ἀφάπτειν od. ἀπαρτᾶν τι ἔκ τινος; ἐξάπτειν, ἐξαρτᾶν τί τινος od. ἔκ τινος (so dass es herabhängt); προσάπτειν, προσείρειν τινί τι; übtr. Unterhandlungen m. Jmd. a. λόγους προσφέρειν τινί, Freundschaft, Verwandtschaft φιλίαν ποιεῖσθαι πρός τινα; φιλίαν, κῆδος συνάπτεσθαί τινι. — **Anknüpfung** durch die Verba.

anknurren κνυζᾶσθαι πρός τινα.

anködern *δελεάζειν; ἀγκιστρεύεσθαι* (sp.); s. ködern.

Ankömmling *ὁ ἔπηλυς, υδος; ὁ ξένος* (d. Fremde), *ἔποικος* (Pflanzer).

ankörnen, s. anködern.

ankommen 1) eig. *ἀφικνεῖσθαι, εἰσαφικνεῖσθαι; προσέρχεσθαι, προσιέναι; παρα-, προσ-γίγνεσθαι, εἴς τινα τόπον* (an e. Ort), *πρός* od. *παρά τινα* zu Jmd.; auch *ἥκειν*. — v. Feinden: *ἐπιέναι, ἐπέρχεσθαι*. — zu Schiffe a. *καταπλεῖν, καταίρειν, κατάγεσθαι*. — v. leblosen Dingen: *προσφέρεσθαι, προσκομίζεσθαι* (*P.*), auch *παρα-, προσ-γίγνεσθαι* u. *ἥκειν* (zur See *καταπλεῖν*). — wiederholt a. *φοιτᾶν, προσφοιτᾶν*. — angekommen sein *παρεῖναι εἴς* (*πρός, ἐπί*) *τινα τόπον*. — 2) übtr. *a*) bei Einem a.: *ἐντυγχάνειν τινί*; u. dh. bei Einem etw. ausrichten *τυγχάνειν παρά τινος ὧν βούλεταί τις, οὐκ ἄπρακτον ἀπέρχεσθαι παρά τινος*; etw. erhalten, bekommen *εὑρίσκεσθαί τι, λαμβάνειν τι*. *b*) mit etw. gut od schlecht a.: *καλῶς* (*κακῶς*) *ἀπαλλάττειν, χαίροντα* (*κλαίοντα*) *ἀπαλλάττειν, καλῇ* (*κακῇ*) *τῇ τύχῃ χρῆσθαι περί τι, καλῶς* (*κακῶς*) *ἀποβαίνει μοί τι*; da sind wir schön angekommen *οὐκ εἰς δέον ἐπεχειρήσαμεν τούτῳ τῷ ἔργῳ*. *c*) es kömmt mich (mir) etw. an, v. Gemüthszuständen: *ἔπεισι* od. *ἐπέρχεταί μοί τι* (z. B. *δέος*), *εἴσεισι* u. *εἰσέρχεταί μέ* (seltener *μοί*) *τι, λαμβάνει μέ τι*. — es kommt mich (mir) leicht od. schwer an, z. B. zu lernen *ῥᾳδίως* od. *χαλεπῶς μανθάνω, ἔργον οὐδέν ἐστί μοι* (*ἔργον ἐστί μοι*) *μανθάνειν*, es kommt mich (mir) hart an dich zu züchtigen *ἐπαχθές μοί ἐστι τὸ κολάζειν σε* u. dgl. *d*) es kommt auf etw. od. Einen an: *ἀνέρχεται εἴς τι* (*τινα*); *ἔστιν ἐπί* (*ἔν*) *τινι*, auch *πρός τι, δεῖ τινος*. — es kommt auf e. Versuch an *πείρας δεῖ, πείρας δεῖται τὸ πρᾶγμα* od. *δεόμεθα, πειρατέον ἐστί, πεῖραν δεῖ λαμβάνειν*, auch *ἄγε πειρώμεθα*. — es kommt mehr auf Vorsicht als Tapferkeit an *εὐλαβείας μᾶλλον ἢ ἀρετῆς ἔργον ἐστί*. — es kommt viel od. nichts darauf an *πολὺ* (*οὐδὲν*) *διαφέρει*. — ich glaubte nicht, dass es so wenig darauf a. werde, sondern viel *οὐκ ᾤμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι ἀλλὰ πολύ*; glauben dass es nicht darauf ankomme *ὑπολαμβάνειν ὡς οὐ παρὰ τοῦτ' ἔστιν*. — es wird viel darauf a. ob … *μεγάλη ἔσται ῥοπὴ εἰ* … — dass nicht wenig darauf ankommt ob sie anwesend od. abwesend sind *ὅτι οὐ μικρά τις αὐτῶν ῥοπή ἐστι καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων*. — es kommt noch darauf an *λοιπὸν ἔτι ἐστί*. — mir kommt es nicht d. an *οὐδὲν μέλει μοι τούτου, οὐκ ἀντιλέγω* (widerspreche nicht), *οὐ κωλύω* (hindere nicht). — es soll mir nicht auf d. Mühe a. *οὐ φεύξομαι τὸν πόνον* u. ä. — es auf etw. od. Jmd. a. lassen *ἀναφέρειν τι εἴς* (*πρός*) *τινα* od. *τι, ἀναρτᾶν τι ἔκ τινος, ἐπιτρέπειν τινί τι*, bei gefährlichen Dingen: *κινδυνεύειν, δια-, παρακινδυνεύειν, κίνδυνον ἀναρρίπτειν*; ich lasse es darauf a. *ἀνερρίφθω ὁ κύβος*.

ankoppeln *συζευγνύναι*.

ankrallen (mit d. Krallen ergreifen) *συναρπάζειν* (*τοῖς ὄνυξι*). — sich an etw. a. *ἀντέχεσθαί τινος τοῖς ὄνυξιν*.

ankreischen *ἐγκράζειν* (*ἐγκεκραγέναι*) *τινί*.

ankündigen *ἀγγέλλειν, ἐπ-, κατ-, παρ-, προσ-αγγέλλειν; εἰσ-, ἀπ-αγγέλλειν* (in Jmds. Auftrag); *προαγορεύειν, προειπεῖν* (öffentl. bekannt machen), *κηρύττειν, ἀποκηρύττειν* (durch d. Herold), *προγράφειν* (durch öffentl. Anschlag). — Krieg a. *ἐπαγγέλλειν πόλεμον*. — nicht angekündigt *ἀκήρυκτος, ἀνεπάγγελτος, ἀκατάγγελτος* 2. — vgl. kund machen, offenbaren, zeigen.

Ankündigung *ἡ ἐπαγγελία* (als Handlung), *τὸ ἐπάγγελμα, κήρυγμα* (als Sache); öffentl. A. *ἡ πρόρρησις*, durch öffentl. Anschlag *ἡ προγραφή*. — ohne vorhergegangene A. = nicht angekündigt, w. s.; *adv.* *ἀκηρυκτί*.

ankünsteln *προσμηχανᾶσθαι*; angekünstelt *προσποίητος* 2, *πλαστός* 3, (opp. *ἔμφυτος*).

Ankunft *ἡ ἄφιξις*; zur See *ὁ κατάπλους, ἡ καταγωγή*. — A. in d. Heimath *ἡ οἴκαδε ἄφιξις, ἐπιδημία*. — häufig durch *part.*, z. B. bei d. A. *προσιών*, nach d. A. *ἀφικόμενος, προσελθών* u. dgl.

anlachen *προσ-, ἐπι-γελᾶν τινι*; m. Hohn *ἐγγελᾶν, ἐπεγγελᾶν τινι*, vgl. angrinsen. — v. Sachen: *ἐπιλάμπειν*.

anlächeln *διαμειδιᾶν πρός τινα; προσμειδιᾶν τινι, ἐπιμειδιᾶν* (sp.). — das A. *ἡ ἐπιμειδίασις* (sp.).

Anlage 1) Beilage: *ἡ προσθήκη*. — 2) Entwurf, erste Grundlage v. etw.: *ἡ ἀρχή, καταβολή, ὑπόθεσις*; auch *ἡ σκιαγραφία* (Riss). — auch die Ausführung, Errichtung v. etw. u. das Errichtete: *ἡ κατασκευή, τὸ κατασκεύασμα*; bes. v. Gartenanlagen *οἱ κῆποι, ὁ παράδεισος* (Park), *περίπατος* (Allee). — 3) natürliche Fähigkeit, Talent, w. s.

anlallen *ψελλίζεσθαι πρός τινα; ἀσήμως λαλεῖν τινι*.

anlanden *προσορμίζεσθαί τινι* od. *πρός τι, καθορμίζεσθαι εἴς τι, κατάγεσθαι εἴς τι, καταίρειν εἴς τι, προσέχειν τινί* od. *εἴς* (*πρός*) *τι, προσβάλλειν τινί* od. *πρός τι*; auch *ὁρμίζειν* od. *κατάγειν τὸ πλοῖον εἴς τι* (v. Schiffer); *ἴσχειν* u. *προσβάλλειν πρός τι, καταίρειν εἴς τι* (v. Schiffe).

Anlanden, Anlandung *ἡ προσόρμισις, καταγωγή*; gut zum A. *εὔορμος* 2.

anlangen 1) ankommen, w. s. — 2) betreffen, w. s.

Anlass *ἡ αἰτία, ἀφορμή, πρόφασις*. — A. zu etw. geben *αἰτίαν* od. *πρόφασιν παρέχειν τινός* od. m. *inf.*, *ἀφορμὴν διδόναι τινί πρός τι*. — A. nehmen v. etw. *προφάσει χρῆσθαί τινι, ἀφορμὴν λαβεῖν ἔκ τινος*. — e. A. suchen *λαβὴν ζητεῖν*. — s. Veranlassung.

anlassen 1) *tr.* *a*) Einen etw. anbehalten lassen: *ἐᾶν τινα ἔχειν τι, οὐ περιαιρεῖσθαί τινά τι*. *b*) etw. in Bewegung setzen: *κινεῖν, ἀφιέναι*, d. Hunde *ἐπαφιέναι*. *c*) Einen m. Worten a., u. z. gew. „hart od. übel a.“ *χαλεπῶς προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι, ἰσχυρῶς καθάπτεσθαί τινος, ἐπιπλήττειν τινι*. — 2) *refl.* sich a.: *ἐοικέναι, μέλλειν* m. *inf. fut.* — d. Sache lässt sich gut an *καλῶς προχωρεῖ*, d. Knabe lässt sich gut an *καλὴν παρέχεται τὴν ἐλπίδα*, er lässt sich dabei gut an *δοκεῖ οὐκ ἀφυὴς πρὸς τοῦτο εἶναι* u. dgl.

Anlauf *ἡ ὁρμή, ῥύμη*; v. Feinden *ἡ προσβολή, ἐπιδρομή*. — e. A. zu etw. nehmen *ὁρμᾶν ἐπί τι*. — vgl. Angriff.

anlaufen 1) heranlaufen: *ἐπιτρέχειν; ἐφορμᾶν τινι; δρόμῳ φέρεσθαι* (*P.*) *ἐπί τι*; d. Wild a. lassen *δέχεσθαι τὸ θηρίον*. — 2) beim Laufen an etw. anstossen: *τρέχοντα προσπταίειν τινί*. — d. Schiff läuft an Felsen an *ἐποκέλλει ἐπὶ πέτρας*. — übtr. *προσπταίειν, προσκόπτειν, προσκρούειν*. — 3) anschwellen, w. s. — 4) d. Glanz verlieren: *ἀμαυροῦσθαι P.* — v. Weine *λαμπηρὸν γίγνεσθαι*. — angelaufen *ἀμαυρός* 3., v. Weine *λαμπηρός* 3., v. Stahle „blau a.“ *κυανοῦς* 3.

Anlaut, s. Anfangsbuchstabe.

anlegen 1) eig. *προστιθέναι, προσφέρειν, προσβάλλειν*, auch *προσερείδειν* (anstemmen) *τί τινι*; *ἐπικλίνειν* (anlehnen, *τι πρός τι*, bes. v. Hunden *τὰ ὦτα*). — d. Schiff od. m. d. Schiffe, s. ankern, anlaufen. — Feuer a., s. Feuer. — an d. Brust legen, s. Brust. — e. Kleid a., s. anziehen; e. Ring

περιβάλλειν (einem Anderen), *M.* u. περιτίθεσθαι (sich selbst). — Hand a., s. Hand. — 2) übtr. *a*) Zeit, Geld a., s. anwenden; sein Geld a. (auf Zinsen) τὰ χρήματα ἐνεργὰ ποιεῖν, δανείζειν ἐπὶ τόκῳ. *b*) gründen, begründen: κατασκευάζειν, z. B. κήπους, ὁδούς; e. Stadt κτίζειν, e. Festung οἰκοδομεῖν; e. Plan κατασκευάζειν, συντιθέναι (u. *M.*); es auf etw. a., s. absehen, beabsichtigen.

Anlegung 1) ἡ πρόσθεσις. — 2) ἡ κατασκευή, κτίσις. — Gew. Verba.

Anlehen, s. Anleihe.

anlehnen ἀνα-, ἐγ-, ἐπι-κλίνειν; s. anlegen 1). — sich an etw. a. ἐγ-, ἐπι-, προσανα-κλίνεσθαί (*P.*) τινι; übtr. ἐξηρτῆσθαί τινος od. ἔκ τινος.

Anlehnen, das, ἡ ἀνά-, ἐπί-κλισις (sp.), gew. Verba.

anlehren, s. lehren.

Anleihe τὸ δάνεισμα, τὸ δάνειον. — e. A. machen δάνεισμα ποιεῖσθαι, δανείζεσθαι (ἐπὶ τόκοις).

anleimen κολλᾶν τι πρός τι; κατα-, ἐπι-κολλᾶν; προσκολλᾶν τί τινι. — das Angeleimte τὸ ἐπικόλλημα. — d. **Anleimen** ἡ κόλλησις, προσκόλλησις.

anleiten εἰσηγεῖσθαί τινί τι, ἡγεῖσθαι, ὑφ-, προ-, καθ-ηγεῖσθαί τινί τινος od. πρός τι. — ἄγειν, προάγειν, προβιβάζειν τινὰ εἴς (πρός) τι. — παιδεύειν τινὰ εἴς (πρός) τι. — διδάσκειν τινά τι od. *inf.*

Anleitung ἡ εἰσ-, ὑφ-ήγησις; ἡ διδασκαλία (ἡ ἀγωγή sp.). — A. zu etw. geben διδασκαλίαν ποιεῖσθαί τινος, δ. παρέχειν τινί τινος. — s. anleiten.

anlernen καταμανθάνειν τι.

anleuchten ἐπιλάμπειν τινί, καταλάμπειν τινός.

anliegen 1) eig. ἐπι-, προσ-κεῖσθαί τινι; ἔχεσθαί τινος; v. Kleidern: ἁρμόττειν, ἐφαρμόττειν τινί. — 2) übtr. *a*) Einem m. Bitten a.: προσκεῖσθαί (seltener ἐγκεῖσθαι) τινι, προσκεῖσθαί τινι ἀξιοῦντα, λιπαρεῖν τινα m. *inf.*, auch λιπαρεῖν καὶ προσκεῖσθαι; ἐνοχλεῖν τινι ὅπως m. *ind. fut.* (wenn man mit seinen Bitten lästig fällt). *b*) es liegt mir an = es liegt mir am Herzen, kommt mir zu, w. s. — **anliegend** ἐπι-, προσ-κείμενος 3. s. angrenzend; v. Kleidern χιτὼν προσεσταλμένος.

Anliegen, das, ἡ δέησις (λιπάρησις sp.); ἡ ἔντευξις; ἡ χρεία; auch ἡ φροντίς, ίδος (Bekümmerniss). — es ist etw. ein A. für mich μέλει μοί τινος. — e. A. an Jmd. haben δεῖσθαί τινος, ἐντυγχάνειν τινὶ περί τινος.

anlocken ἐπ-, προσ-, ὑπ-άγεσθαί τινα, ἐπισπᾶσθαι, ἐφέλκειν u. *M.*; κηλεῖν, ψυχαγωγεῖν. — Vögel (durch Lockvögel) παλεύειν (auch übtr.); vgl. ködern.

Anlockung ἡ ἐπ-, ὑπ-αγωγή, κήλησις.

anlöthen συστεγνοῦν τί τινι; κολλᾶν, προσκολλᾶν.

Anlöthung ἡ κόλλησις, προσκόλλησις.

anlügen, Einem etw. καταψεύδεσθαί τινός τι. — s. belügen.

anmachen 1) anfügen: προσάπτειν, προστιθέναι τινί τι. — 2) Feuer a., s. anzünden. — 3) m. etw. a.: προσ-, ἐπι-μιγνύναι τί τινι; m. e. Flüssigkeit δεύειν τινί od. ἔν τινι; gew. gebraucht man hier substant. Bildungen, z. B. mit Anis, Honig u. dgl. angemachter Wein οἶνος ἀνηθίτης, μελιτίτης u. dgl. — 4) sich an Jmd. a. ὑπέρχεσθαί τινα, sp. ὑπιέναι τινά.

anmahnen παρακελεύεσθαι, παραινεῖν τινι.

Anmahnung ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός, ἡ παραίνεσις.

anmalen χρίειν, ἐπιχρίειν, ἐπιχρωματίζειν, ἐπιχρωννύναι.

Anmarsch ἡ ἔφοδος, ἐπαγωγή, ἐπ-, προσ-έλασις. — „im A. sein", s. d. f. W.

anmarschieren ἐπ-, προσ-ιέναι (-έρχεσθαι), ἐπ-, προσ-ελαύνειν.

anmassen, sich etw., προσποιεῖσθαί τι od. m. *inf.*, ἀντιποιεῖσθαί τινος od. m. *inf.*, μεταποιεῖσθαί τινος; ἐπιγράφειν ἑαυτὸν ἐπί τι od. τινι, ἐπιγράφεσθαί τινι; ἀντιλαμβάνεσθαί τινος, ἀμφισβητεῖν τινος od. ὑπέρ τινος (bes. im Streite); ἰδιοποιεῖσθαι, οἰκειοῦσθαι, σφετερίζεσθαί τι (sich zueignen). — sich viel a. ὑπερηφανίᾳ τε καὶ ὕβρει χρῆσθαι. — angemasste Macht ἐξουσία ἐπίθετος.

anmassend αὐθάδης, ὑπερήφανος 2., ἀλαζών 2. (v. Pers.), ἀλαζονικός 3. (v. Sachen); ὁ ὑβριστής. — a. sein αὐθαδίζεσθαι (αὐθαδιάζεσθαι sp.), ὑπερηφανίᾳ od. ὕβρει χρῆσθαι, ἀλαζονεύεσθαι.

Anmassung 1) An-, Zueignung: ἡ προσποίησις, ἀντιποίησις, ἀντίληψις; ἡ οἰκείωσις, ὁ σφετερισμός. — 2) anmassendes Wesen: ἡ αὐθάδεια, ὑπερηφανία, ἀλαζονεία, ὕβρις. — wenn man das ohne A. sagen darf εἰ ἀνεπίφθονόν ἐστι τοῦτο εἰπεῖν.

anmelden εἰσαγγέλλειν (e. Besuch); ἀπ-, ἐπ-, κατ-, παρ-, προσ-αγγέλλειν (ankündigen); προαγορεύειν (προειπεῖν) m. *inf.* (dass etw. geschehen solle). — sich a. ἐπισημαίνειν (v. e. Krankheit); sich a. lassen bei Jmd. ἐπαγγέλλεσθαί τινι, z. B. zu e. Besuche ἐντεύξεσθαι.

Anmelder ὁ εἰσαγγέλλων, οντος (εἰσαγγελεύς); ὁ αγγελος.

Anmeldung ἡ εἰσ-, ἐπ-αγγελία.

anmerken 1) durch ein Zeichen: δια-, ἐπι-, παρασημαίνεσθαι, ἐπι-, παρα-σημειοῦσθαι, auch σημειοῦσθαι u. παραγραφὴν ποιεῖσθαι. — 2) sich etw. aufzeichnen: ἐπισημαίνεσθαι, σημειοῦσθαι, ἀπογράφειν u. *M.* — 3) bei etw. a. = dazu sagen: ἐπειπεῖν. — 4) an etw. bemerken: αἰσθάνεσθαι u. παραισθάνεσθαί τινος m. *gen.* d. *part.*, καταμανθάνειν τί τινος, ἐνορᾶν τί τινι od. ἔν τινι; καταγιγνώσκειν τινός τι (etw. Schlimmes). — ich lasse mir a., dass … δῆλός εἰμι, φανερός εἰμι, φαίνομαι m. entspr. *part.*

Anmerkung 1) das Anmerken: ἡ σημείωσις, παρασημείωσις, παρασημασία. — 2) das beigesetzte Zeichen: τὸ σῆμα, σημεῖον; ἡ παραγραφή. — 3) die bei etw. gemachte Bemerkung: ἡ παρασημασία; bes. zur Erklärung e. Stelle τὸ σχόλιον, ὑπόμνημα.

anmessen συμμετρεῖσθαί τι πρός τι.

Anmuth ἡ χάρις, ιτος. — ohne A. ἄχαρις, ι, *g.* ιτος, ἀχάριστος 2. — Mangel an A. ἡ ἀχαριστία.

anmuthen 1) = zumuthen, w. s. — 2) es muthet mich etw. an, s. ansprechen I) 2).

anmuthig χαρίεις 3., ἐπίχαρις, ι, *g.* ιτος; ἡδύς 3. (angenehm); τερπνός 3., ἐπιτερπής 2. (ergötzlich); ἀνθηρός 3. (blühend, reizend); ἐπαφρόδιτος 2. (liebreizend); ἐράσμιος 2. (liebenswürdig); καλός 3. (schön).

Anmuthung, s. Zumuthung, Neigung.

annähen προσράπτειν τι πρός τι od. τί τινι, συρράπτειν τί τινι od. πρός τι, καταρράπτειν τι εἴς τι, ἐπιρράπτειν τι ἐπί τινι.

annähern, s. nähern. — sich a., s. annahen.

Annäherung ὁ πλησιασμός; sp. ἡ πλησίασις, s. Anzug.

annageln προσηλοῦν τί τινι, καθηλοῦν τι πρός τι; προσπατταλεύειν τί τινι u. πρός τι; διαπατταλεύειν τι.

annahen πλησιάζειν, ἐπιέναι (-έρχεσθαι), sp. προσεγγίζειν; v. d. Zeit προ-, ἐπι-κεῖσθαι, μέλλειν.

Annahme 1) d. Annehmen: ἡ λῆψις, παράληψις; gew. durch Verba. — A. an Kindes Statt ἡ εἰσποίησις (sp. ποίησις). — 2) Billigung: ἡ ἀποδοχή, sp. ἐπικύρωσις. — 3) Voraussetzung: ἡ ὑπόθεσις, ὑπόληψις, δόξα; in der Dialektik τὸ λῆμμα.

Annalen τὰ χρονικά (οἱ ὧροι), auch allg. αἱ ἀναγραφαί.

Annalist ὁ χρονογράφος (ὡρογράφος), auch allg. ὁ συγγραφεύς. — v. d. Schriftstellern, mit wel-

chen d. Geschichtschreibg. bei e. Volke beginnt) *ὁ λογογράφος.*

annehmbar *ἀπο-, προσ-δεκτός* 2. od. besser umschr. *ὃ ἄν τις δέξαιτο, ἀπο-, προσ-δέξαιτο.*

annehmen 1) eig. in Empfang nehmen: *λαμβάνειν, παραλαμβάνειν; δέχεσθαι, ἀπο-, εἰσ-, προσδέχεσθαι.* — Jmd. a. (vor sich lassen) *ἀπο-, προσδέχεσθαι, προσίεσθαί τινα;* bei Jmd. angenommen werden *εἰσάγεσθαι P. παρά τινι, ἐντυγχάνειν τινί;* Einen nicht a. *οὐ προσίεσθαι, ἀποπέμπειν* od. *ἀπελαύνειν τινά.* — Geld (Geschenke) a. *χρήματα (δῶρα) λαμβάνειν, δωροδοκεῖν.* — Jmd. zum Lehrer a. *ἀποδέχεσθαι, αἱρεῖσθαι* od. *ποιεῖσθαί τινα διδάσκαλον.* — Jmd. zum Patron a. *ἐπιγράφεσθαί τινα προστάτην* od. *ἐπίτροπον.* — an Kindes Statt a. *ποιεῖσθαι* od. *τίθεσθαί τινα παῖδα* od. *υἱόν, εἰσποιεῖσθαί τινα;* dh. (an K. St.) angenommen *ποιητός* 3., *εἰσποίητος* 2., *θετός* 3. — e. Farbe annehmen *χρῶμα ἀναφέρειν.* — 2) uneig. *a)* billigen, genehmigen: *ἀπο-, εἰσ-, προσδέχεσθαι,* auch *ἐπαινεῖν.* — e. Gesetz a. *ἐπικυροῦν νόμον;* d. Beschluss ward angenommen *ἔδοξε ταῦτα.* — e. Meinung a. *αἱρεῖσθαι γνώμην. b)* sich eigen machen: *αἱρεῖσθαι, ἀναιρεῖσθαι, λαμβάνειν τι,* od. *χρῆσθαί τινι;* bes. zum Scheine a. *προσποιεῖσθαί τι, περιβάλλεσθαί τι;* er nimmt d. Schein an als ob er demokratisch gesinnt wäre *προσποιεῖται δημοκρατικὸς εἶναι;* v. Sachen: *φαίνεται* od. *δοκεῖ εἶναι …;* e. Maske a. *ὑποδύεσθαί τι* u. *τινα. c)* dafür halten, meinen: *νομίζειν, ἡγεῖσθαι, ὑπολαμβάνειν; ὑποτίθεσθαί τι* (etw. voraussetzen), auch *τιθέναι, ποιεῖν,* z. B. lass uns die Meinungen der Andern als gültig a. *ποιῶμεν τὰς τῶν ἄλλων δόξας κυρίας (εἶναι),* ich will annehmen, dass er im Unrecht ist *θήσω αὐτὸν ἀδικεῖν* od. (seltener) *ἀδικοῦντα. d)* sich einer Sache a.: *ἀντιλαμβάνεσθαί τινος, προσέχειν τὸν νοῦν τινι, σπουδάζειν περί τινος* od. *ὑπέρ τινος,* auch *ἐπιμελεῖσθαι* od. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος;* sich um Jmd. a. *σπουδάζειν περί τινα, προνοεῖν τινος, βοηθεῖν* od. *ἐπικουρεῖν τινι,* vor Gericht *ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος, συνειπεῖν τινι.*

annehmlich 1) annehmenswerth: *ἀποδεκτός* 2. od. besser *ἀποδέξασθαι ἄξιος* 3. od. *ὃ ἄν τις ἀποδέξαιτο,* auch *ἀρεστός* 3. — etw. a. finden *ἀπο-, προσ-δέχεσθαί τι, προσίεσθαί τι,* auch *δοκεῖ μοί τι;* etw. nicht a. finden *ἀπωθεῖσθαί τι.* — vgl. angemessen. — 2) angenehm, w. s.

Annehmlichkeit 1) annehmliche Beschaffenheit: *τὸ ἀρεστόν;* vgl. Angemessenheit. — 2) angenehme Beschaffenheit: *ἡ χάρις, ιτος. b)* angenehme Sache: *ἡ ἀπόλαυσις, ἡ ἡδονή, τὸ ἡδύ, τὸ καλόν;* auch *ἡ διατριβή* (Unterhaltung). — Einem e. A. bereiten *διατριβὴν παρέχειν τινί, εὐφραίνειν* [*τινά.*

annieten, s. annageln.

annoch *καὶ νῦν ἔτι.*

annulliren *διαλύειν, ἀκυροῦν, ἀθετεῖν;* e. Prozess *ἀποψηφίζεσθαι γραφὴν* od. *δίκην.*

Anomalie *ἡ ἀνωμαλία, ἀνωμαλότης; τὸ ἀνώμα-* [*λον.*

anomalisch *ἀνώμαλος* 2.

anonym (v. Schriftwerken) *ἀνεπίγραφος, ἀδέσποτος* 2.

anordnen 1) in e. gewisse Ordnung bringen: *δια-, συν-τιθέναι* (u. *M.*); *τάττειν, δια-, συν-τάττειν; διακοσμεῖν, οἰκονομεῖν; διοικεῖν* (verwalten). — gut a. *εὐθετεῖν,* sp. *εὐθετίζειν.* — 3) festsetzen: *καθιστάναι;* anbefehlen *τάττειν, δια-, ἐπι-, προστάττειν, προειπεῖν.* — da es angeordnet ist *προειρημένον.* [*τής.*

Anordner *ὁ διαθετήρ, ῆρος (διαθέτης), διοικη-*

Anordnung 1) ordentliche Einrichtung: *ἡ διάθεσις; ἡ τάξις, διά-, σύν-ταξις; ἡ διακόσμησις, οἰκονομία, διοίκησις; ἡ κατάστασις.* — e. Heeres zur Schlacht *ἡ παράταξις.* — 2) Feststellung: *ἡ κατάστασις;* Befehl *τὸ πρόσταγμα.* — e. A. treffen *δια-, προσ-τάττειν τι.*

anpacken *κατα-, συλ-λαμβάνειν τι; ἀντιλαμβάνεσθαι, ἅπτεσθαι* u. *ἀνθάπτεσθαί τινος; ἐπιχειρεῖν τινι.* — vgl. angreifen.

anpassen 1) *tr.* etw. an etw.: *ἐν-, ἐφ-, προσ-αρμόττειν τί τινι;* sich an etw. *ἐφαρμόττεσθαί τινι, μεθαρμόττεσθαι πρός τι, ὁμοιοῦσθαί (P.) τινι.* — 2) *intr. ἁρμόττειν, ἐν-, ἐφ-, προσ-αρμόττειν τινί.*

Anpassung *ἡ ἐφάρμοσις, ἐφαρμογή.* — Gew. Verba.

anpeitschen (Pferde) *μαστίζειν* (sp.), *κεντεῖν.*

anpfählen (e. Weinstock) *χαρακοῦν* sp.

Anpfählung (e. Weinstockes) *ἡ χαράκωσις* sp.

anpflanzen *φυτεύειν, καταφυτεύειν.*

Anpflanzung 1) als Handlung: *ἡ φυτεία, φύτευσις.* — 2) als Sache: *ἡ φυτεία.*

anpflöcken *προσπατταλεύειν τί τινι* u. *πρός τι.*

anpichen, umschr. *πίττῃ προσπηγνύναι.*

anpicken *κολάπτειν.*

anpissen *κατουρεῖν τινος, ἐν-, προσ-ουρεῖν τινι.*

anpochen *κρούειν, κόπτειν τι.*

Anpochen, das, *ἡ κροῦσις.*

Anprall *ἡ ὁρμή, ῥύμη, ἐπιφορά; ἡ ῥιπή* (poet.).

anprallen *συγκρούειν τινί, προσπταίειν τινί;* v. Lichte u. Schalle *κατακλᾶσθαι (P.) πρός τι* od. *ἔν τινι.* [*ἡ κατάκλασις.*

Anprallen, das, *ἡ σύγκρουσις;* v. Lichte u. Schalle

anpreisen *ἐπαινεῖν τι, ἔπαινον ποιεῖσθαι περί τινος;* Einem etw. *παραινεῖν τινί τι.*

Anpreisung *ὁ ἔπαινος, ἡ παραίνεσις.*

anpressen *προσθλίβειν, προσπιέζειν τι πρός τι.*

anprobieren *πειρᾶσθαί (DP.) τινος.*

Anputz, s. Putz; **anputzen**, s. putzen.

anräuchern *καπνίζειν τι;* (m. Weihrauch od. ä.) *ὑποθυμιᾶν τι.*

anranken, sich, *περιελίττεσθαι (P.) περί τι.*

anrathen, Einem etw. *εἰσηγεῖσθαί τινί τι; εἰσηγητὴν γίγνεσθαί τινί τινος; ὑποτίθεσθαί τινί τι* (an d. Hand geben); *συμβουλεύειν* (Rath geben); *παραινεῖν* od. *παρακελεύεσθαί τινί τι* (anempfehlen); *πείθειν τινά* (überreden); *αἴτιον γίγνεσθαί τινος* (etw. veranlassen).

Anrathen, das, *ἡ εἰσήγησις, συμβουλή, παραίνεσις.* — auf Jmds. A. *συμβουλεύσαντος* od. *ὑποθεμένου τινός, πεισθείς τινι* od. *ὑπό τινος.*

anrechnen 1) eig. *κατα-, ὑπο-λογίζεσθαι (ὑπολογεῖν).* — für baares Geld a. *ἐντιμᾶν,* sich als b. G. a. lassen *ἐντιμᾶσθαι.* — etw. angerechnet bekommen *εἰς ὑπόλογον λαμβάνειν τι.* — 2) übtr. *ἀνατιθέναι* od. *ἐπάγειν τινί τι, ἀναφέρειν τι πρός (εἴς) τινα, ἐπαναφέρειν τι εἴς τινα;* etw. als e. Wolthat a. *καταλογίζεσθαί (ποιεῖσθαι, τίθεσθαι) τι ἐν εὐεργεσίας μέρει.* — etw. als e. Schande a. *αἰσχύνην ἡγεῖσθαι* od. *ποιεῖσθαί τι.* — sich etw. zur Ehre a. *φιλοτιμεῖσθαι (DP.) ἐπί τινι.* — Einem etw. hoch a. *πλείστην χάριν εἰδέναι τινί.* — man kann mir das nicht a. *τοῦτο οὐκ ἂν ὑπόλογον γένοιτο ἐμοί.*

Anrechnung *ὁ ὑπόλογος.* — Einem etw. in A. bringen *ἀπογράφειν τινί τι,* in A. b. lassen *ἀπογράφεσθαί τινί τι;* im übtr. Sinne, s. anrechnen. — es ist Einem etw. in A. zu bringen *ὑπόλογός ἐστι* od. *γίγνεταί τινί τινος.*

Anrede *a)* das Anreden: *ἡ πρόσρησις, τὸ πρόσρημα; ἡ προσηγορία* sp. *b)* d. Inhalt der A.: *ὁ λόγος.* — e. A. an Jmd. halten *λόγον (λόγους) ποιεῖσθαι πρός τινα.*

anreden *προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινά, προσφωνεῖν τινα* (sp. *τινι*). — freundlich a. *φιλανθρώπως διαλέγεσθαί (DP.) τινι.* — Jmd. um etw.

λόγους προσφέρειν τινὶ ὑπέρ τινος, ἐντυγχάνειν τινὶ ὑπέρ τινος.
anregen κινεῖν; Einen zu etw. ὁρμᾶν, ἐξ-, παρορμᾶν, παρακινεῖν, παροξύνειν τινὰ ἐπί (πρός) τι, προτρέπειν τινὰ εἴς (ἐπί, πρός) τι od. m. *inf.*; δια-, παρα-κελεύεσθαί τινι m. *inf.* — etw. a. = in Anregung bringen.
anregnen ὕειν τι.
Anregung ἡ ὁρμή, παρόρμησις. — etw. in A. bringen λόγον od. μνήμην ἐμβάλλειν περί τινος, εἰσάγειν od. προτιθέναι τι. — Einem e. A. zu etw. geben, s. anregen.
anreiben προστρίβειν τινί τι.
Anreiben, das, ἡ πρόστριψις.
anreihen ἐν-, συν-είρειν, συνάπτειν τί τινι. — sich an etw. ἀκολουθεῖν, (συν)έπεσθαί τινι (v. Pers.); ἔχεσθαί τινος, ἐπι-, συγ-κεῖσθαί τινι (v. Sachen).
Anreihung ἡ συναφή, συνάφεια, ὁ συνειρμός.
anreissen ἀπορρηγνύναι od. ἀποτέμνειν τινός. — Vorräthe a. ἅπτεσθαί τινος.
anreiten προσελαύνειν τῷ ἵππῳ, ἐφιππεύειν.
anreizen ὁρμᾶν, παρορμᾶν, παρακινεῖν, παροξύνειν ἐπί (πρός) τι, προτρέπειν τινὰ εἴς (ἐπί, πρός) τι od. m. *inf.*; δια-, παρα-κελεύεσθαί τινι m. *inf.*; ἐπαίρειν τινὰ πρός τι od. *inf.*; ἐρεθίζειν, διερεθίζειν (erbittern); ἐξ-, παρ-οργίζειν (zum Zorne reizen).
Anreizung ἡ ὁρμή, παρόρμησις, ὁ παροξυσμός; ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός.
Anreizungsmittel τὸ ὁρμητήριον.
anrennen *a)* προσκόπτειν, προσπταίειν τινί; etw. an etw. a. lassen συγκρούειν τί τινι; übtr. bei Einem a. προσκόπτειν, προσπταίειν, προσκρούειν τινί. *b)* feindlich a. gegen Jmd. od. etw.: ἐπιτρέχειν τινί u. ἐπί τι, προστρέχειν τινί u. πρός τι; ἐπι-, προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, προσβάλλειν τινί u. πρός τι, auch ἐπιδρομὴν ποιεῖσθαι ἐπί τινα. — d. Streitwagen gegen Jmd. a. lassen ἐπαφιέναι τὰ ἅρματά τινι.
Anrennen, das *a)* ἡ πρόσκρουσις, τὸ πρόσπταισμα; übtr. ἡ πρόσκρουσις, τὸ πρόσκρουσμα, πρόσκομμα. *b)* im feindl. Sinne: ἡ ἐπιφορά, ἐπιδρομή.
Anrichte τὸ ἐλεόν, ὁ ἐλεός.
anrichten 1) v. Speisen: σκευάζειν, παρασκευάζειν, καταρτύειν; auch παρατιθέναι (eig. auftragen). — 2) etw. zu Stande bringen, bes. etw. Schlimmes od. Widerwärtiges: ποιεῖν, ἐργάζεσθαι, ἀπεργάζεσθαί τι, αἴτιον εἶναί τινος. — Schaden a. βλάβην φέρειν, βλάπτειν. — Verdruss a. πράγματα παρέχειν τινί. — Freude a. εὐφροσύνην παρέχειν.
Anrichtetisch, s. Anrichte.
anriechen 1) etw.: προσάγειν τὰς ῥῖνάς τινι; Einem etw. ὀσφραινόμενον αἰσθάνεσθαί τινος m. *part.* od. f. ὅτι; übtr. καταγιγνώσκειν τινός τι. — 2) d. Braten riecht mich gut an: ἡδύ μοι προσπνεῖ ὀπτῶν κρεῶν. — d. Käse riecht mich an τυροῦ με προσβάλλει (ὀσμή).
anritzen ἐπισχίζειν.
anrollen 1) *tr.* προσ-, ἐπι-κυλινδεῖν. — 2) *intr.* durch d. P.
anrosten, s. rosten.
anrüchig ὕποπτος 2.; κακόδοξος 2.; κακῶς ἀκούων 3.
anrücken 1) *tr.* προσάγειν, προσκινεῖν. — 2) *intr.* προσ-, ἐπ-ιέναι (-έρχεσθαι), προσ-, ἐπ-ελαύνειν; προσ-, ἐπ-άγειν (auch = a. lassen, z. B. στρατόν). — zur See ἐπι-, προσ-πλεῖν.
Anrücken, das, (*intr.*) ἡ ἔφοδος, ἐπ-, προσ-έλασις; (zur See) ὁ ἐπίπλους.
anrühmen, s. anpreisen.
anrühren ἅπτεσθαι, ἐφ-, καθ-, προσ-άπτεσθαί τινος, ἐπιλαμβάνεσθαί τινος, ψαύειν u. ἐπιψαύειν τινός, θιγγάνειν τινός, προσάγειν τὴν χεῖρά τινι. — 2) m. etw. mischen: ἀνακυκᾶν; προσ-, ἐπιμιγνύναι τί τινι.
Anrühren, das, ἡ ψαῦσις, ἡ ἀφή, προσαφή od. Verba.
anrufen καλεῖν-, ἀνα-, ἐπι-καλεῖν τινα, προσφωνεῖν τινα. — um Hilfe od. Schutz a. ἐπικαλεῖσθαι, ἐπιβοᾶσθαί τινα. — d. Götter a. εὔχεσθαι od. ἐπεύχεσθαι τοῖς θεοῖς, ἐπιθειάζειν. — als Zeugen a. μαρτύρεσθαι, ἐπιμαρτύρεσθαί τινα; διαμαρτύρεσθαί τινα (wenn man sich über erlittenes Unrecht beschwert od. gegen e. falsche Anklage vertheidigt).
Anrufung ἡ κλῆσις, ἀνάκλησις (ἐπίκλησις sp.); ἡ εὐχή, προσευχή; ὁ ἐπιθειασμός (ἡ ἐπιθείασις sp.); ἡ ἐπιμαρτυρία. — Häufig durch d. Verba z. B. unter A. d. Götter ἐπιμαρτυρόμενος τοὺς θεούς.
ansässig ἐγκεκτημένος 3. χωρία. — sich a. machen ἐγκτᾶσθαι (das sich a. Machen ἡ ἔγκτησις); a. sein ἐγκεκτῆσθαι.
ansagen προαγορεύειν (προειπεῖν), ἐπαγγέλλειν; s. ankündigen, anmelden. *b)* = angeben ἐξ-, κατειπεῖν, καταλέγειν, auch λέγειν.
Ansagung ἡ ἐπαγγελία. — vgl. Ankündigung, Anmeldung.
ansammeln ἀθροίζειν, συνάγειν, συλλέγειν, selten συναλίζειν. — „sich a." durch d. *P.* — sich nach u. nach a. ἐπαυξάνεσθαι *P.*
Ansammeln, **Ansammlung** ἡ ἄθροισις, συναγωγή, σύλλεξις; ἡ ἐπαύξη, ἐπαύξησις.
Ansatz 1) zum Sprunge u. dgl.: ἡ ὁρμή, ῥύμη; v. Pferde: ἡ ἐπισκέλισις. — e. A. zu etw. nehmen ὁρμᾶν ἐπί τι, ἐπιχειρεῖν τινι. — e. A. zu etw. haben ῥέπειν εἴς (πρός) τι, auch εὖ πεφυκέναι πρός τι. — 2) Zusatz: ἡ προσθήκη; ἡ ἐπίφυσις (an Haut, Knochen u. dgl.); ἡ ἀπόφυσις (Auswuchs bei Pflanzen). — 3) in d. Rechnung: ἡ ἀπογραφή. — in A. bringen τιθέναι.
ansaugen μύζειν; sich a. ἐμφύεσθαί τινι.
anschaffen πορίζειν, ἐκπορίζειν, κατα-, παρασκευάζειν. — sich a. durch d. *M.*; auch κτᾶσθαι.
Anschaffung ὁ πορισμός, ἡ παρα-, κατα-σκευή, ἡ κτῆσις. — gew. Verba.
anschauen εἰσ-, προσ-βλέπειν τι, ἐμβλέπειν τινί; θεᾶσθαι u. θεωρεῖν (betrachten); καθορᾶν (überschauen). — s. betrachten.
anschaulich *a)* eig. θεατός, ὁρατός 3. *b)* übtr. φανερός, δῆλος 3., ἐμφανής, ἐναργής 2. — etw. a. machen δῆλον, φανερὸν ποιεῖν.
Anschaulichkeit ἡ ἐμφάνεια, ἐνέργεια.
Anschauung ἡ θέα, θεωρία; geistige A. ἡ θεωρία, ἡ σκέψις, αἴσθησις. — Gegenstand d. A. τὸ θέαμα.
Anschauungsvermögen τὸ θεωρητικόν, ἡ θεωρητικὴ δύναμις.
Anschein ἡ δόκησις, δόξα, ἔμφασις. — sich d. A. geben, als ob ... δόξαν παρέχεσθαι ὡς m. *part.*, ἔμφασιν ποιεῖν ὡς m. *part.* — es hat d. A. als ob etw. geschehen würde δοκεῖ, ἔοικε, κινδυνεύει, ἐπίδοξόν ἐστι m. *inf. fut.*, auch m. persönl. Constr. ἐπίδοξός ἐστι ποιήσειν (ποιῆσαι), auch ποιήσων; δόκησιν παρέχει m. f. *inf.* od. ὡς. — d. A. v. etw. haben ἔμφασιν ἔχειν ὡς m. *part.*, δοκεῖν m. *inf.* — dem Anscheine nach κατὰ τὸ εἰκός, ἐκ τῶν εἰκότων, ὥσπερ εἰκός, ὡς ἔοικε. — der gute A. ἡ εὐπρέπεια, τὸ εὐπρεπές, sp. ἡ εὐπροσωπία.
anscheinen καταλάμπειν τινός, ἐπιλάμπειν τινί. — **anscheinend** δοκῶν, κινδυνεύων, ἐπίδοξος ὤν 3. m. entspr. *inf.*, z. B. a. geringfügige Dinge μικρὰ δοκοῦντα εἶναι. — e. a. gutmüthiger Mann ἀνὴρ ὡς ἔοικεν εὐήθης.
anschicken, sich, παρασκευάζεσθαι πρός τι od. (ὡς) εἴς od. ἐπί τι, auch m. *inf.* u. *part. fut.* m. ὡς; ἀνάγεσθαι m. *part. fut.* u. ὡς, auch τρέπεσθαι πρός τι. — sich zur Reise a. συσκευάζεσθαι

τὴν πορείαν od. *μέλλειν ἤδη πορεύσεσθαι.* — sich gut zu etw. a. *ἱκανὸν, ἐπιτήδειον εἶναι πρός τι* od. *ποιεῖν τι*, auch *οἷόν τ᾽ εἶναι ποιεῖν τι.*

Anschickung *ἡ παρασκευή*; (zur Reise) *ἡ συσκευασία.* — Gew. Verba.

anschieben *προσκινεῖν, προσκυλινδεῖν.*

anschielen *πλαγίοις ὄμμασι προσβλέπειν τινά* (*τινί*); *παραβλέπειν*; *ὑποβλέπειν* (u. *M.*) *τινά.*

anschiessen 1) *tr.* *τιτρώσκειν*; übtr. v. Verliebten: angeschossen sein *τετρῶσθαι.* — 2) *intr.* *a*) sich schnell heranbewegen: *ἐπι-, προσ-φέρεσθαι P., ἐπι-, προσ-πίπτειν, ἐπι-, προσ-βάλλειν.* *b*) v. Salz u. krystallartigen Massen: *συμπήγνυσθαι P.* *c*) v. Pflanzen: *ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν*; auf d. Oberfläche v. etw. hervorkommen *ἐξανθεῖν.*

anschiffen *ἐπι-, προσ-πλεῖν.*

Anschiffen, das, *ὁ ἐπί-, πρόσ-πλους.* [*τινί.*

anschimmern *καταλάμπειν τινός, ἐπιλάμπειν*

anschirren *ζευγνύναι, ὑποζευγνύναι*; *ἐνσκευά-*

Anschirren, das, *ἡ ζεῦξις, ὑπόζευξις.* [*ζειν* sp.

anschlägig *μηχανικός* 3., sp. *ἐπινοητικός* 3., auch *πανοῦργος* 2.

anschlämmen *κατιλύειν, προσχοῦν.*

Anschlag 1) d. Hundes: *ἡ κλαγγή*; d. Saiten: *ὁ ψαλμός.* — 2) öffentl. Bekanntmachung: *τὸ πρόγραμμα, ἡ προγραφή*, sp. *τὸ ἔκθεμα*; durch öffentl. A. bekannt machen, anordnen *προγράφειν τι.* — 3) Berechnung v. Kosten: *ὁ λογισμός, ἐκλογισμός*; d. Werthes *ἡ τιμή, τὸ τίμημα.* — e. A. v. etw. machen (v. Kosten) *προδιαγιγνώσκειν* od. *διαλογίζεσθαι πόσον ἔσται τὸ ἀνάλωμα*, (v. Werthe) *τιμᾶν τι.* — etw. in A. bringen *λογίζεσθαι, ἐκ-, ὑπο-λογίζεσθαί τι, λόγον ἔχειν* od. *ποιεῖσθαί τινος, ὑπόλογον ποιεῖσθαί τι, ἐν ὑπολόγῳ ποιεῖσθαί τι*; nicht in A. bringen *οὐδένα ὑπόλογον ποιεῖσθαί τινος.* — in A. kommen *ἐν ἀριθμῷ* od. *λόγῳ εἶναι, ὑπόλογον εἶναι*; nicht in A. kommen *ἐν οὐδενὸς λόγῳ εἶναι, οὐδὲν ὑπόλογον εἶναι.* — 4) Plan, Entwurf, Vorhaben: *ἡ βουλή, ἐπιβολή, τὸ βούλευμα*; gegen Jmd. *ἡ ἐπιβουλή, τὸ ἐπιβούλευμα, ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα.* — e. A. gegen Jmd. fassen *ἐπιβουλεύειν τινί, μηχανὴν μηχανᾶσθαι ἐπί τινι, ἐπιμηχανᾶσθαί τινί τι.*

anschlagen I) *tr.* 1) an etw. schlagen: *κρούειν, κόπτειν τι*; d. Saiten *ψάλλειν*, leise a. *ὑποκρούειν, ὑποκρέκειν.* — 2) durch Schlagen an etw. anheften: *προσπηγνύναι, προσάπτειν, προσηλοῦν, προσπατταλεύειν τί τινι*; übtr. gerichtlich a., dass etw. versteigert werden soll *ὅρον ἱστάναι* od. *τιθέναι ἐπί τινος*, z. B. *ἐπὶ τῆς οἰκίας.* — 3) durch Schlagen erzeugen: *ἐγείρειν* od. *ἐξάγειν πῦρ.* — 4) schätzen, berechnen: *λογίζεσθαι, ἐκ-, δια-λογίζεσθαί τι, τιμᾶν* u. *M. τι, ἀξιοῦν* od. *συνιστάναι τιμήν τινος.* — d. Aufwand auf 200 Talente a. *τιμᾶν* (*τιμᾶσθαι*) *τὰς δαπάνας διακοσίων ταλάντων.* — wie hoch schlägst du die Truppenmacht an? *πόσον τὸ πλῆθος φῂς εἶναι τῆς δυνάμεως;* — übtr. etw. hoch a. *περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι*, etw. höher a. *περὶ πλείονος ποιεῖσθαί τί τινος, ἐν πλείονι λόγῳ τίθεσθαί τι τινός*, auch *προτιμᾶν τί τινος.* — etw. gering a. *παρ᾽ οὐδὲν* od. *ἐν οὐδενὶ λόγῳ τίθεσθαί τι*, auch *ἀτιμάζειν τι* od. *καταφρονεῖν τινος.* — II) *intr.* 1) an etw. anrennen: *προσκόπτειν, προσπταίειν τινί*; v. Wasser *προσκλύζειν, προσβάλλειν τινί* (an e. Ort). — 2) v. Hunde: *κλάζειν, ἀνακλάζειν.* — 3) Wirkung thun: *ποιεῖν* (v. Arzeneien). — d. Kost schlägt dir gut an *οὐκ ὀλίγον ἀπολαύεις τῆς σιτήσεως.*

Anschlagen, das, 1) *tr.* *ἡ κροῦσις*; d. Saiten *ὁ ψαλμός.* — 2) *intr.* (d. Hunde) *ἡ κλαγγή*; (d. Kost) *ἡ ἀπόλαυσις* (*τῆς τροφῆς*).

anschleichen, sich, *προσέρπειν τινί, ὑπιέναι* (*-έρχεσθαι*) *τινά, λανθάνειν προσερχόμενόν τινι.*

anschleudern *σφενδονᾶν τι πρός τι, προσαράττειν τί τινι.*

anschliessen I) *tr.* 1) in Ketten legen: *δεσμεύειν* od. *καταδεῖν τινα, δεσμὰ περιβάλλειν τινί.* — 2) beifügen: *προσ-, συν-άπτειν, προστιθέναι, προσβάλλειν τί τινι.* — sich a. *ἔχεσθαί τινος*; *ἕπεσθαι, συνέπεσθαι, ἀκολουθεῖν, παρ-, συνακολουθεῖν τινι*; in Reih u. Glied sich a. *συν-, παρα-τάττεσθαί τινι, συγκλείειν*; übtr. *συνίστασθαί τινι* od. *πρός τινα*; *προστίθεσθαι, προσγίγνεσθαι* u. *προσχωρεῖν τινι*; *γίγνεσθαι σύν τινι* od. *μετά τινος.* — es schliesst sich etw. an etw. an *γίγνεταί τι ἐπί τινι, ἑξῆς τινός ἐστί τι.* — II) *intr.* 1) = sich a., w. s. — 2) = anpassen 2), u. anliegen. — **anschliessend,** s. anliegend.

Anschliessen, das, durch d. vhg. Verba. — das sich A. *ἡ σύγκλεισις.*

anschlingen *συνδεῖν*; *συμπλέκειν.*

anschmeicheln; sich an Jmd. (v. Thieren) *περισαίνειν τινά*; (v. Menschen) *ὑπέρχεσθαι* od. *ὑποτρέχειν τινὰ θωπείαις, μετιέναι τινὰ θωπεύμα-*

anschmeissen *προσαράττειν τί τινι.* [*σιν.*

anschmelzen 1) *tr.* *χωνεύοντα προσ-, συμ-πηγνύναι.* — 2) *intr.* *χωνευθὲν προσ-, συμ-πήγνυσθαι*

anschmettern *προσαράττειν τί τινι.* [*P.*

anschmieden *συγκροτεῖν*; *προσπατταλεύειν* (durch Bande befestigen).

anschmiegen, sich an etw., *περι-, προσ-πτύσσεσθαί τι*; *προσπλέκεσθαί* (*P.*) *τινι.*

anschmieren *ἐπι-, προσ-χρίειν, προσαλείφειν.*

anschmücken *κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν, καλλωπίζειν.*

anschnallen *ἐμ-, προσ-περονᾶν*, auch umschr. *περόνῃ* od. *πόρπῃ κατ-, συν-έχειν*; sich (*sibi*) a. *ἐμπερονᾶσθαι, ἐμπορπᾶσθαι.* — sich d. Säbel a. *περι-, παρα-ζώννυσθαι ἀκινάκην.*

anschnauben *ἐπι-, προσ-πνεῖν.*

anschnauzen *ὑλακτεῖν τινα.*

anschneiden *ἐπιτέμνειν.*

Anschnitt *ἡ ἐπιτομή* (als Handlung); *τὸ τμῆμα* (als Sache). [*ταις.*

anschnüren *ἐπι-, περι-σφίγγειν, ἀναδεῖν σπάρ-*

anschrauben *τῷ κοχλίᾳ προσάπτειν τί τινι.*

anschreiben *ἀνα-, ἀπο-, κατα-γράφειν* (vgl. anrechnen). — gut angeschrieben sein bei Jmd. *εὐδοκιμεῖν παρά τινι, καλῶς ἀκούειν ὑπό τινος*, schlecht ang. sein bei Jmd. *κακῶς ἀκούειν ὑπό τινος, ἐν οὐδενὶ λόγῳ εἶναι παρά τινι, παροράσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος.*

anschreien *καταβοᾶν τινος, ἐμ-, ἐπι-βοᾶν τινι,*

Anschrot *ἡ παρυφή.* [*ἐγκεκραγέναι τινί.*

anschüren, (Feuer) *σκαλεύειν, ὑποσκαλεύειν* (*πῦρ*); *ἀνεγείρειν τὴν φλόγα.*

anschütten *ἐπι-, ἐπεγ-χεῖν τινι.* [*δήματα.*

anschuhen, sich, *ὑποδεῖσθαι* (*ὑποδύεσθαι*) *ὑπο-*

anschuldigen *αἰτιᾶσθαι* u. *ἐπαιτιᾶσθαί τινά τινος* od. m. *inf.*, *αἰτίαν ἐπάγειν* od. *ἐπιφέρειν τινί τινος*; *ἐγκαλεῖν τινί τι*; *κατηγορεῖν τινός τι.* — fälschlich a. *αἰτίαν ψευδῆ ἐπιφέρειν.* — angeschuldigt werden *αἰτιάζεσθαι P.* (selten), *ἐν αἰτίᾳ εἶναι, αἰτίαν ἔχειν ὑπό τινος, ὀφλισκάνειν τινί τι.* — **angeschuldigt** *ὑπαίτιος* 2. (*τινός*).

Anschuldigung *ἡ αἰτίασις, ἡ αἰτίας ἐπιφορά*, auch *ἡ αἰτία* (als Handlung); *τὸ ἔγκλημα, αἰτίαμα* (als Sache).

anschwärzen, s. schwärzen; übtr. Einen bei Jmd. *διαβάλλειν τινὰ πρός τινα*; *βασκαίνειν τινά.*

Anschwärzung *ἡ διαβολή, βασκανία.*

anschweben *πετόμενον ἐπιφέρεσθαι P.*

anschweissen *συγκροτεῖν.*

anschwellen 1) *tr.* πληροῦν; ἐμπιπλάναι (bes. Segel); ἐπαύξειν (ἐπαυξάνειν). — 2) *intr.* οἰδεῖν, ἐξοιδεῖν, διογκοῦσϑαι *P.*; v. Flüssen πληροῦσϑαι *P.*, πλήρη γίγνεσϑαι, πληϑύειν, ἐπαύξεσϑαι *P.*, ἀναβαίνειν; d. Fluss ist angeschwollen ὁ ποταμὸς ῥεῖ μέγας.

Anschwellen, das, *a)* v. Flüssen: ἡ πλήρωσις, ἀνάβασις. *b)* v. Körpertheilen: ἡ οἴδησις, ἔπαρσις.

Anschwellung (Geschwulst) τὸ οἴδημα, ἡ ἔπαρσις.

anschwemmen προσχοῦν. — angeschwemmtes Land τὸ πρόσχωμα.

Anschwemmen, das, **Anschwemmung** ἡ πρόσχωσις.

anschwimmen προσνεῖν, sp. προσνήχεσϑαι.

ansegeln ἐπι-, προσ-πλεῖν.

ansehen 1) eig. βλέπειν εἴς τι od. τινα, ἀποβλέπειν πρός (εἴς) τι od. τινα; εἰσβλέπειν εἴς τι u. τινα; εἰς-, ἐφ-, προσ-ορᾶν τι u. τινα. — βλέπειν πρός τινα, προσβλέπειν τινά (τινί), ϑεᾶσϑαί τινα (bes. m. Aufmerksamkeit od. Bewunderung). — starr, scharf a. ἐμβλέπειν τινί od. εἴς τινα, διαβλέπειν τινά u. εἴς (πρός) τινα, ἐνορᾶν τινι. — unverwandt a. ἀτενὲς od. ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπειν πρός τινα. — gerade a. ἀντιβλέπειν τινί u. εἴς (πρός) τινα. — m. Verachtung a. ὑποβλέπειν, παρορᾶν τινα. — 2) übtr. *a)* etw. mit a. = gestatten, geduldena: περιορᾶν m. *acc.* u. *part.*, ἀνέχεσϑαι m. *acc.*, *gen.* u. *part.*, z. B. wir werden es nicht ruhig mit a., dass d. Land verwüstet wird οὐ περιοψόμεϑα τὴν χώραν πορϑουμένην, auch οὐκ ἀνεξόμεϑα τὴν χ. π. od. τῆς χώρας πορϑουμένης; auch οὐκ ἐᾶν, κωλύειν. — etw. gleichgültig mit a. ὀλιγωρεῖν τινος. — ich will es gern mit a. οὐδεὶς φϑόνος. — das lässt sich nicht mit a. οὐκ ἀνεκτὰ ταῦτα. *b)* erwägen: σκοπεῖν, ἀϑρεῖν, ϑεωρεῖν, ϑεᾶσϑαί τι, λόγον ἔχειν od. ποιεῖσϑαί τινος. — d. Kosten nicht a. οὐ φείδεσϑαι χρημάτων. *c)* Jmd. etw. a. ἐνορᾶν τινί τι, ἐπαισϑάνεσϑαί τινος. — man sieht es Einem an, dass er sich kränkt δῆλος od. φανερός ἐστί τις ἀνιώμενος. *d)* dafür halten: νομίζειν, ἡγεῖσϑαι, τιϑέναι τί τι, τι ἔν τινι, τι ἐν μέρει τινός, auch κρίνειν m. dopp. *acc.* *e)* hart od. übel a.: χαλεπῶς προσφέρεσϑαί (*P.*) τινι, τραχέως περιέπειν τινά, κακῶς χρῆσϑαί τινι, auch κολάζειν τινά. *f)* = absehen 2) b) β).

Ansehen 1) das Hinblicken auf etw.: ἡ ϑέα, ϑεωρία, ἡ ἔμ-, πρόσ-, ἀντί-βλεψις; ἡ πρόσοψις. — 2) äussere Gestalt: ἡ ὄψις, τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, τὸ σχῆμα. — v. gutem A. εὐσχήμων 2., v. schlechtem A. ἀσχήμων 2. — schön von A. καλὸς τὸ εἶδος od. ἰδεῖν. — die Wendung: „vom A. eines Kiesels, wie ein Käse von A." drückt man im Griech. durch *adj.* auf -ειδής aus, wie ψηφοειδής, τυροειδής 2. — 3) Schein, Anschein: ἡ δόξα. — d. A. haben als ob … δοκεῖν, ἐοικέναι, ἐπίδοξον εἶναι m. *inf.* — vgl. Anschein. — nach menschlichem A. κατὰ τὸ ἀνϑρώπειον, κατὰ τὴν ἀνϑρωπίνην δόξαν, ἐξ ἀνϑρωπίνης γνώμης. — 4) Achtung, Würde: ἡ ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα, ἡ τιμή, δόξα, εὐδοκιμία, sp. ἡ ἐπιφάνεια. — in A. stehen ἀξίωμα ἔχειν, bei Jmd. ἐν ἀξιώματι εἶναι ὑπό τινος, εὐδοκιμεῖν u. εὐδοξεῖν παρά τινι, τιμᾶσϑαι (*P.*) πρός od. ὑπό τινος. — zu A. bringen εἰς ἀξίωμα καϑιστάναι τινά. — in A. stehend, s. angesehen. — sich e. A. geben σεμνύνεσϑαι.

ansehenswerth ἀξιοϑέατος 2., ϑέας ἄξιος 3.

ansehnlich *a)* v. gutem Ansehen: εὐσχήμων, εὐπρεπής 2. *b)* beträchtlich, bedeutend: πολύς, πολλή, πολύ, συχνός 3., οὐκ ὀλίγος 3.; μέγας, μεγάλη, μέγα, εὐμεγέϑης 2., μεγαλεῖος 3., μεγαλοπρεπής 2., λαμπρός 3.; ἐλλόγιμος, ἀξιόλογος 2., λόγου ἄξιος 3., οὐ φαῦλος 3. od. οὐχ ὁ τυχών u. s. w. *c)* angesehen: ἐν ἀξιώματι ὤν 3., τίμιος 3., ἔντιμος, ἐλλόγιμος 2., σεμνός 3.

Ansehnlichkeit *a)* ἡ εὐσχημοσύνη, εὐπρέπεια. *b)* τὸ μέγεϑος, πλῆϑος, ἡ μεγαλοπρέπεια, λαμπρότης; τὸ ἐλλόγιμον, ἀξιόλογον. *c)* ἡ τιμή, ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα.

Ansehung; in A. κατά, εἰς, περί m. *acc.*, auch ἕνεκα m. *gen.* — Gew. durch d. *acc.* d. näheren Bestimmung, seltner durch d. *dat.*, od. durch d. relativen *gen.*

ansetzen I) *tr.* 1) eig. ἐπι-, προσ-τιϑέναι, προσβάλλειν, προσ-, συν-άπτειν; d. Kessel an's Feuer προσάγειν τὸν λέβητα τῷ πυρί; Leitern a. προσφέρειν, προσβάλλειν, προσερείδειν κλίμακας (τοῖς τείχεσι); d. Becher a. ἐπέχεσϑαι; im Bes. anleimen: προσκολλᾶν, annähen: ἐπιρ-, προσ-, συρράπτειν, durch Klammern anfügen: ζευγνύναι. — angesetzt πρόσϑετος 2. — v. Pflanzen: Blätter, Früchte a. ἄνϑη, καρποὺς φύειν, γονεύειν, ἐκβάλλειν; v. Thieren: Brut a. νεόττια γεννᾶν, τίκτειν; γονεύειν; Fleisch, Fett a. παχύνεσϑαι *P.*, εὔσαρκον, πιμελῆ γίγνεσϑαι. — Kolonisten in e. Lande οἰκίζειν χωρίον τι. — sich a. ἔχεσϑαί τινος, προσφύεσϑαι, προσπήγνυσϑαί (*P.*) τινι, auch καλύπτειν τι. — sich fest a. ῥιζοῦσϑαι *P.* — 2) übtr. *a)* e. Termin, e. Strafe u. dgl. = bestimmen: τάττειν u. *M.*, τιϑέναι, καϑιστάναι, ὁρίζειν. *b)* anrechnen: τιϑέναι, ὑπολογίζεσϑαι. *c)* es auf etw. a. = anlegen, absehen. — II) *intr.* 1) e. Ansatz nehmen zu etw.: ὁρμᾶν u. ὁρμᾶσϑαι ἐπί τι; auch ὁρμᾶσϑαι m. *inf.*; auch etw. beginnen od. versuchen ἅπτεσϑαί τινος, ἐπιχειρεῖν τινι, πειρᾶσϑαί (*DP.*) τινος. — 2) v. Pflanzen: βλαστάνειν, ἐκβλαστάνειν, γονεύειν.

Ansetzung 1) eig. ἡ πρόσϑεσις, προσβολή. — 2) übtr. e. Termines u. dgl. ἡ τάξις, κατάστασις.

Ansicht 1) d. Ansehen, w. s. — 2) das was man ansieht, Anblick: ἡ ὄψις, ϑέα; τὸ ϑέαμα; auch τὸ εἶδος (äussere Erscheinung). — 3) Urteil, Meinung: ἡ γνώμη, δόξα, ἀξίωσις, τὸ δόγμα. — Sehr häufig durch d. Verba γιγνώσκειν, δοκεῖ τινι, δοξάζειν, z. B. das ist meine A. ταῦτα ἐμοὶ δοκεῖ od. δοκοῦντά ἐστιν. — das ist auch meine A. ταῦτα συνδοκεῖ καὶ ἐμοί. — gleiche A. mit Jmd. haben ταὐτὰ γιγνώσκειν od. δοξάζειν τινί, verschiedene A. haben οὐ ταὐτὰ γιγνώσκειν τινί, διχογνωμονεῖν. — d. richtige A. v. etw. haben ὀρϑῶς γιγνώσκειν περί τινος; e. unbefangene A. v. etw. haben ὀρϑῶς σκέψασϑαί τι od. περί τινος. — nach meiner A. ἐξ ὧν ἐγὼ γιγνώσκω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐμοὶ δοκεῖν.

ansichtig werden, s. erblicken.

ansiedeln οἰκίζειν, ἀπ-, εἰσ-οικίζειν εἰς χώραν; ἀπ-, κατ-οικίζειν, κληρουχεῖν χώραν. — sich a. ἐνοικίζεσϑαι, ἀπ-, εἰσ-οικίζεσϑαι εἰς χώραν, ἀποικεῖν εἰς χώραν, κατ-, ἐπ-οικεῖν ἐν χώρᾳ.

Ansiedelung 1) als Handlung: ἡ ἀποίκισις, ὁ ἀποικισμός. — 2) als Sache: ἡ ἀποικία, ὁ ἀποικισμός, ἡ ἐποικία. — vgl. Kolonie.

Ansiedler ὁ ἄποικος, ἔποικος, ὁ οἰκήτωρ, ορος, ὁ κληροῦχος. — vgl. Kolonist.

ansingen ἐπᾴδειν τινί.

ansinnen ἀξιοῦν od. δικαιοῦν m. f. *acc. c. inf.*

Ansinnen, das, ἡ ἀξίωσις, δικαίωσις.

ansitzen προσ-, παρα-καϑῆσϑαι, προσεδρεύειν. — vgl. ankleben 2).

anspannen 1) anjochen: ζευγνύναι, ὑποζευγνύναι; angespannt ἐζευγμένος 3. — 2) straff anziehen: ἐπάγειν; δια-, ἐκ-, ἐν-, ἐπι-, κατα-, συντείνειν. — alle K. a. δια-, ἐν-, συν-τείνεσϑαι, auch κατα-, συν-τείνειν. — alle Segel a. (sprichw.)

πάντα κάλων ἐξ-, ἐφ-ιέναι (ἵημι) od. ἐκτείνειν, κινεῖν. — **angespannt** ἐκτενής, σύντονος 2.

Anspannung 1) ἡ ζεῦξις. — 2) ἡ διά-, ἔκ-, ἔν-, ἐπί-, κατά-, σύν-τασις, συντονία.

anspeien, s. anspucken.

anspielen, auf etw., αἰνίττεσθαί τι, auch εἰς (πρός) τι, συνεμφαίνειν τι (mit andeuten); ὑποφαίνειν u. ὑπαινίττεσθαί τι (leise a.); v. Sachen: τείνειν εἰς (ἐπί, πρός) τι.

Anspielung ὁ αἰνιγμός, τὸ αἴνιγμα, ἡ συνέμφασις, ὑπόνοια. — m. e. A. καθ' ὑπόνοιαν. [s. anheften.

anspiessen ἀνα-, δια-, κατα-, περι-πείρειν. —

anspinnen *a)* eig. συννήθειν. *b)* übtr. Ränke u. dgl. ὑφαίνειν, πλέκειν, καττύειν, ῥάπτειν, auch πραγματεύεσθαι, μηχανᾶσθαι, σκευωρεῖσθαι. — es spinnt sich etw. an γίγνεταί τι, ἀρχὴν λαμβάνει τι.

anspornen *a)* eig. κεντεῖν, κεντρίζειν, μυωπίζειν. *b)* übtr. παροξύνειν, παρορμᾶν, παροτρύνειν τινά, ἐπικελεύειν τινί (τινά), ἐπι-, παρα-κελεύεσθαί τινι.

Ansprache *a)* d. Anreden: ἡ πρόσρησις, τὸ πρόσρημα; ἡ προσηγορία sp. *b)* Bitte, Gesuch: ἡ δέησις, προσαίτησις, ἔντευξις.

ansprechen 1) anreden: προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινά, προσφωνεῖν τινα (sp. τινι). — 2) Jmd. um etw.: αἰτεῖν u. προσαιτεῖν τινά τι, ἐντυγχάνειν τινὶ ὑπέρ τινος. — 3) es spricht mich etw. an: ἀντιλαμβάνεταί μού τι, ἀρέσκει μοί τι; im höheren Grade ψυχαγωγεῖ od. κηλεῖ μέ τι. — 4) = beanspruchen od. für etw. erklären, w. s.

ansprengen 1) *tr.* = besprengen, w. s. — 2) *intr.* προσελαύνειν (ἀνὰ κράτος od. ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ) πρός τινα, ἀνέντα (ἵημι) ἐλαύνειν εἴς τινα; übh. ἐπιφέρεσθαι *P.*, ἐφορμᾶν τινι.

anspringen ἐφ-, ἐν-άλλεσθαι, ἐπιπηδᾶν τινι; v. Dingen: καταφέρεσθαι *P.* κατά τινος.

anspritzen προσραίνειν.

Anspruch ἡ ἀξίωσις, δικαίωσις; d. A. auf e. Sache als Eigenthum ἡ ἐπίληψις. — A. auf etw. machen ἀξιοῦν τυχεῖν τινος, ἀξιοῦν m. *inf.*, δικαιοῦν τι u. *inf.*, ἀντιποιεῖσθαί τινος u. *inf.*, μετα-, προσποιεῖσθαί τινος, ἀντέχεσθαί τινος; etw. als sein Eigenthum in A. nehmen ἐπιλαμβάνεσθαί τινος; gerichtlich auf etw. A. machen ἐπιδικάζεσθαί τινος, ἀμφισβητεῖν τινος u. ὑπέρ τινος; worauf man vor Gericht A. machen kann ἐπίδικος 2. — A. an Jmd. machen ἀξιοῦν τυχεῖν τινος παρά τινος. — ich habe A. auf etw. δίκαιός εἰμι τυχεῖν τινος, ἄξιός εἰμί τινος, μέτεστί μοί τινος.

anspruchlos μέτριος 3. (μέτρια φρονῶν 3.), εὔκολος, ἐπιεικής 2.; auch χαμαιπετής 2. sp.

Anspruchlosigkeit ἡ μετριότης, τὸ μέτριον φρόνημα, ἡ εὐκολία, ἐπιείκεια.

anspruchvoll δύσκολος, αὐθάδης, ὑπερήφανος 2., s. anmassend. — a. Wesen ἡ δυσκολία, αὐθάδεια, ὑπερηφανία.

ansprudeln καχλάζειν πρός τινα.

Ansprung 1) das Anspringen: ἡ ἐπιπήδησις, ἐπιδρομή, ὁρμή; v. Pferde: ἡ ἐπισκέλισις. — 2) als Ausschlag etwa: τὸ τῶν ἐπιμαστιδίων βρεφῶν ἔκζεμα.

anspucken ἐμπτύειν, ἐγχρέμπτεσθαί τινι; bes. als Zeichen der Verachtung καταπτύειν u. καταχρέμπτεσθαί τινος, προσπτύειν τινί. — **Anspucken**, das, ἡ ἔμπτυσις sp. — **anspuckenswerth** κατά-, πρόσ-πτυστος 2.

anspülen ἐπι-, προσ- κλύζειν τινί.

anstacheln, s. anspornen.

anständig πρέπων 3., πρεπώδης 2., εὐπρεπής 2., ἄξιος 3. (übh. geziemend); εὐσχήμων 2. (v. d. ganzen äusseren Haltung); εὐσταλής 2. (v. d. Kleidung); κόσμιος 3., ἀξιοπρεπής, ἐπιεικής 2. (v. Betragen). — a. Haltung, a. Betragen ἡ εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη, κοσμιότης, ἐπιείκεια. — e. a. Beschäftigung ἐπιτήδευμα τίμιον. — es ist a. πρέπει, καλῶς ἔχει. — sich a. betragen εὐσχημονεῖν. *b)* was Jmd. ansteht (behagt): ὃ ἀρέσκει τινί od. ᾧ ἀγαπῴη ἄν τις.

Anständigkeit ἡ εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη, ἡ κοσμιότης, ἐπιείκεια, τὸ πρέπον, τὸ εὐπρεπές, κόσμιον; τὸ κάλλος.

Anstalt 1) Anordnung, Vorbereitung: ἡ διάθεσις, κατα-, παρα-σκευή. — A. zu etw. treffen παρασκευάζεσθαί τι u. εἰς (πρός) τι (ὡς εἴς τι), m. f. *inf.* od. ὅπως m. *ind. fut.*, m. *part. fut.* (gew. m. ὡς). — A. zur Heimreise treffen παρασκευάζεσθαι οἴκαδε. — 2) die getroffene Einrichtung: ἡ κατάστασις, τὰ καθεστῶτα. — gew. aber durch bes. *subst.*, z. B. Turnanstalt τὸ γυμνάσιον, Lehranstalt τὸ διδασκαλεῖον u. dgl.

Anstand 1) bei d. Jägern: ἡ ἐνέδρα. — auf d. A. gehen od. sein ἐνεδρεύειν, λοχᾶν, ἐλλοχᾶν τὰ θηρία. — 2) Haltung: τὸ σχῆμα; bes. guter, geziemender A. s. Anständigkeit; m. A. καλῶς, πρεπόντως, εὐπρεπῶς, εὐσχημόνως, κοσμίως; d. A. beobachten εὐσχημονεῖν; εὐσχημόνως, πρεπόντως διακεῖσθαι. — 3) Aufschub, Zögerung: ἡ ἀναβολή, μέλλησις, διαμέλλησις, auch ὁ ὄκνος. — A. nehmen ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος, ἐπέχειν m. *inf.*, μέλλειν, ὀκνεῖν m. *inf.* — ohne A. ἀμελλητί, ἀνυπερθέτως, ἀπροφασίστως, ἀόκνως. — s. Bedenken. [τινα (τι).

anstarren ἀτενὲς od. ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπειν εἰς

anstatt ἀντί m. *gen.*; anstatt dass ἀντὶ τοῦ m. *inf.*

anstaunen θεώμενόν τι (τινα) θαυμάζειν od. ἐκπλήττεσθαι *P.* — προσκεχηνέναι τινί (angaffen).

anstechen 1) eig. *a)* e. Bissen, Fleisch an d. Gabel: ἀνα-, δια-, περι-πείρειν. *b)* e. Pferd u. s. w., s. anspornen, anstacheln. *c)* ein Fass: ἀνοίγειν πίθον. — 2) übtr. *a)* mit Worten a.: ἐρεσχελεῖν, ἐπισκώπτειν, sp. ἐπικερτομεῖν τινα. *b)* angestochen sein: ὑποβεβρέχθαι od. ὑποβεβρεγμένον εἶναι. *c)* angestochen kommen: etwa σοβεῖν πρός τινα. [m. Worten ἡ ἐπίσκωψις.

Anstechung ἡ κέντησις; e. Fasses ἡ πιθοιγία. —

anstecken I) *tr.* 1) anfügen: προσ-, συν-άπτειν τί τινι; προσπερονᾶν τί τινι (m. e. Nadel); an d. Bratspiess ἀναπείρειν ἀνὰ τὸν ὀβελόν; d. Degen a. παρα-, περι-ζώννυσθαι ξίφος; d. Ring a. περιτίθεσθαι δακτύλιον. — 2) anzünden: ἅπτειν, ἀν-, ὑφ-άπτειν, ἐμπιπράναι, πῦρ ἐμβάλλειν τινί. — 3) mittheilen v. Krankheiten u. übtr. v. Fehlern: ἀνα-, κατα-, συγκατα-πιμπλάναι τινά τινος, ἐμπιπλάναι τινά τινος, μεταδιδόναι τινί τινος, διαφθείρειν u. προσδιαφθείρειν τινά; auch νοσοποιεῖν τινά (sp.). — angesteckt werden ἀνα-, κατα-πίμπλασθαι, ἐμπίπλασθαί τινος, μετέχειν τινός. — II) *intr.* v. Krankheiten: ἕρπειν, διαδίδοσθαι *P.* — ansteckende Krankheit ὁ λοιμός, ἡ λοιμώδης νόσος, τὸ λοιμικὸν πάθος.

Ansteckung τὸ μίασμα (übtr.). — sonst Verba.

anstehen 1) daran stehen: παρ-, προσ-εστάναι τινί, παρα-, προσ-κεῖσθαί τινι, ἔχεσθαί τινος. — 2) passend, geziemend sein: πρέπειν, ἐμπρέπειν τινί. — es steht Jmd. wol an ἐπιπρέπει τί τινι, ἔστι τι πρός τινος, auch κοσμεῖ τινά τι; es steht einer Sache an ἐπιτήδειόν ἐστι πρός τι, es steht e. S. nicht an ἀνεπιτήδειόν ἐστι πρός τι, ἀλλότριόν ἐστί τινος. — recht sein, gefallen ἀρέσκει μοί τι, ἀγαπῶ τινι od. τι; es steht mir etw. nicht an ἀπαρέσκει μοί (μέ) τι, δυσχεραίνω τι od. τινί u. ἐπί τινι. — dem nichts ansteht δύσκολος, δυσχερής 2. — 3) Aufschub erleiden: ἀναβάλλεσθαι

P.; etw. a. lassen *ἀναβάλλειν* u. *M.*, *ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος*; ich will es noch a. lassen *ἐπισχήσω* od. *περιμενῶ ἔτι*. — Bedenken tragen *μέλλειν, διαμέλλειν, ὀκνεῖν*, auch *ἀπορεῖν*.

ansteigen 1) *tr.* *ἀναβαίνειν ἐπί τι, προσβαίνειν τινί*. — 2) *intr.* *a*) angestiegen kommen: *προσιέναι (-έρχεσθαι), προσχωρεῖν*. *b*) v. Bergen: *ἀνέχειν*; ansteigend *ἀνάντης, προσάντης* 2. *c*) zunehmen: *αὐξάνεσθαι, ἐπαύξεσθαι P.*

anstellen 1) eig. *παρα-, προσ-τιθέναι, παρ-, προσ-ιστάναι τινί τι*. — 2) übtr. *a*) Jmd. e. Platz od. Posten anweisen: *τάττειν, καθιστάναι τινὰ εἴς τι*. — Jmd. als etw., z. B. als Lochagen, Arzt, a. *λοχαγόν τινα ἀποδεικνύναι, τὸ ἰατρικὸν ἔργον διδόναι τινί*; als Arzt angestellt werden *τὸ ἰ. ἔ. λαμβάνειν*. — Jmd. zu etw. Bösem a. *τάττειν τινὰ ἐπί* od. *πρός τι, παρασκευάζειν τινὰ ἐπί τι* od. m. *inf.* — sich a. (v. Jäger) *εἰς ἐνέδραν ἰέναι*. *b*) etw. veranstalten: *κατα-, παρα-σκευάζειν, ποιεῖν* u. *M.*; e. Fest, e. Untersuchung u. dgl. a. *ἑορτὴν, ἐξέτασιν ποιεῖσθαι*. — e. Aufzug a. *πέμπειν πομπήν*. — e. Wettkampf a. *τιθέναι* od. *προτιθέναι ἀγῶνα*, auch *ἀγωνοθετεῖν*. — es wird e. Untersuchung angestellt *ἐξέτασις γίγνεται*. — Unheil a. s. anrichten. *c*) sich a. = sich zeigen, benehmen: *φαίνεσθαι* (ao. *P.*), *γίγνεσθαι, εἶναι*, auch *παρέχειν ἑαυτόν*, z. B. sich gut zu etw. a. *παρέχειν ἑαυτὸν ἐπιτήδειον* od. *οὐκ ἀνάρμοστον πρός τι*. — sich a. als ob man etw. thun wolle *προσποιεῖσθαι ὡς ποιήσοντά τι* od. *ποιήσειν τι, ἐπίδοξον εἶναι ποιήσειν τι*; er stellt sich an als ob er nichts verstünde *σκήπτεται* od. *σχηματίζεται ἀμαθὴς εἶναι*. — vgl. übr. Anschein.

anstellig sein, zu etw. *οὐκ ἀνάρμοστον, ἐπιτήδειον, ἱκανὸν εἶναι πρός τι* (d. beiden letzteren auch m. *inf.*).

Anstelligkeit *ἡ ἐπιτηδειότης, ἱκανότης*.

Anstellung *a*) Bestellung zu e. Amte: *ἡ κατάστασις*. *b*) Veranstaltung v. etw.: *ἡ κατασκευή, παρασκευή, κατάστασις*; v. Wettkämpfen *ἡ ἀγωνοθεσία*. *c*) d. angewiesene Posten: *ἡ τάξις*, vgl. Amt. — sonst Verba.

anstemmen, *ἀντ-, ἐπ-, προσ-ερείδειν τινί τι*. — sich a. *ἀντερείδειν τινί* od. *πρός τι, ἀπερείδεσθαί* (*P.*) *τινι, ἐπερείδεσθαί τινι, προσερείδειν τινί*. [(meist b. sp.). — gew. Verba.

Anstemmen, das, *ἡ ἀντ-, ἀπ-, ἐπ-, προσ-έρεισις*

anstieren *ταυρηδὸν ἐμβλέπειν τινί*.

anstiften *ποιεῖν, ἐργάζεσθαι, ἀπεργάζεσθαι, αἴτιον εἶναί τινος*; *εἰσηγεῖσθαί τι* (d. Plan zu etw. entwerfen). — Händel, Unruhen u. dgl. *κινεῖν, ἐγείρειν, συνιστάναι*; heimlich od. listig a. *μηχανᾶσθαι, σκευωρεῖσθαι, συντάττειν*. — Einen zu etw. a. *παρασκευάζειν τινά*, sp. *ὑποβάλλειν τινά*.

Anstifter *ὁ αἴτιος, εἰσηγητής, ἀρχηγός* (Hauptanstifter), od. *part.* d. entspr. Verba. — A. e. Krieges *ὁ πολεμοποιός*.

Anstiftung *ἡ εἰσήγησις*; *ἡ ὑποβολή, ὑποθήκη*. — gew. umschr. „auf Jmds. A.“ *εἰσηγησαμένου τινός* u. ä.

anstimmen *ἀνακρούεσθαι, ἀναβάλλεσθαι, ἐνδιδόναι*. — e. Gesang *ἐξάρχειν* m. u. ohne *ᾠδῆς* od. *ᾠδήν*. — e. Stück (v. Flötenbläser) *ἀναφυσᾶν*.

Anstimmen, das, *ἡ ἀνάκρουσις, ἀναβολή*; *ἡ ἀναφύσησις* (v. Flötenbläser). — gew. Verba.

anstinken *δυσωδίαν προσβάλλειν τινί*; d. Käse stinkt mich an *ἀηδὲς προσπνεῖ μοι τυροῦ*. — es stinkt mich etw. an = mich ekelt davor *ἀηδῶς ἔχω τινί, ἀηδῶς διάκειμαι πρός τι, βδελύττομαί* (*DP.*) *τι*.

anstössig *ἄτοπος* 2.; *δυσχερής, ἀηδής* 2.; *ἀπρεπής* 2.; *αἰσχρός, βδελυρός* 3.; *ἐπίφθονος* 2. (gehässig). — es ist mir etw. a. *ἀπαρέσκει μοί* (*μέ*) *τι, δυσχεραίνω τι* (*τινί* u. *ἐπί τινι*), *ἀγανακτῶ τι* (*τινι, ἐπί τινι, διά τι*).

Anstössigkeit *ἡ ἀτοπία, δυσχέρεια, ἀηδία, ἀπρέπεια, αἰσχρότης, βδελυρία*. — e. A. sagen *ἀηδές* od. *αἰσχρόν τι λέγειν*.

Anstoss 1) das Anstossen an etw. u. d. Gegenstand, an welchen man stösst: *ἡ πρόσκρουσις, συμβολή*; *τὸ πρόσκρουσμα, πταῖσμα*; übtr. *τὸ πρόσκρουσμα*, sp. *ἡ προσκοπή, πρόσκρουσις, τὸ πρόσκομμα*; auch *τὸ ἐμπόδισμα, ὁ ἐμποδισμός, τὸ ἐμπόδιον, τὸ κώλυμα* (Hinderniss); *ἡ ἀπορία* (Bedenklichkeit). — A. nehmen *ἀπορεῖν, διαπορεῖν* u. *DP.*; *δυσχεραίνειν* u. *ἀγανακτεῖν τι* (*τινι* u. *ἐπί τινι*), *προσκρούειν τινί*. — Jmd. A. geben = verführen *διαφθείρειν*. — ohne A. hersagen *πάντα ἐφεξῆς καταλέγειν, οὐδὲν ἐπισχόντα* (*ἀπταίστως, ἀπτῶτι τῷ λόγῳ*) *διεξιέναι τι*. — A. in d. Rede *τὸ πταῖσμα, ἡ ἐπίσχεσις* (opp. *ἡ ἀπταισία*). — 2) Antrieb: *ἡ ὁρμή, ῥοπή*. — e. kleinen A. bedürfen *μικρᾶς ῥοπῆς δεῖσθαι*.

anstossen 1) Einen a.: *κινεῖν τινα*; an etw. a. *πταίειν πρός τι*; *προσκόπτειν* (auch *τὸν πόδα*), *προσπταίειν* u. *προσκρούειν τινί* (letztere auch übtr. „bei Jmd. a.“). — womit ich bei d. Unterredung anstiess *ἃ προσέκρουσα ἐν τοῖς λόγοις*. — m. d. Zunge a. *πταίειν, διαπταίειν, ψελλίζειν*. — 2) unmittelbar angrenzen: *ἔχεσθαι* od. *ἑξῆς εἶναί τινος, προσκεῖσθαι* od. *ὅμορον εἶναί τινι*. — anstossend *ἐχόμενος* 3., *ὁ, ἡ, τὸ ἑξῆς*, seltner *προσεχής* 2. — anstossendes Haus *ὁμότοιχος οἰκία*.

anstralen *ἐπιλάμπειν τινί, καταλάμπειν τινός*.

anstreben, etw., *σπεύδειν τι, σπουδάζειν περί τι, διώκειν, θηρᾶν* (u. *M.*) *τι*; *ἐπείγειν ἐπί τι*. — s. emporstreben.

anstreichen I) *tr.* 1) m. Farbe: *χρίειν, ἐπιχρίειν, ἀλείφειν, περιαλείφειν τί τινι*; *ἐν-, ἐπ-αλείφειν τινί τι*; e. Haus *κονιᾶν*. — 2) m. e. Striche bezeichnen: *παρασημαίνεσθαι*; übtr. Einem etw., z. B. ich werde dir das Lügen anstreichen *οὐ περιόψομαί σε ψευδόμενον* od. *δίκην δώσεις ψευδόμενος*. — II) *intr.* = anstreifen, w. s. (sich a. = sich anschmiegen, w. s.).

Anstreichen, das, *ἡ ἀλοιφή, ἐπίχρισις*.

anstreifen *παράπτεσθαι*, sp. *παραψαύειν* u. *παραθιγγάνειν τινός*; übtr. *ἐγγύτατα εἶναί τινος*.

Anstreifen, das, *ἡ παράψαυσις* sp.

anstrengen *δια-, ἐν-, ἐπι-, συν-τείνειν*; Jmd. a. *καταπονεῖν, ταλαιπωρεῖν*. — sich a. *δια-, ἐν-τείνεσθαι*; *ἐπι-, συν- τείνεσθαι P.*, *συντείνειν*; *πονεῖν, πραγματεύεσθαι*; *καταπονεῖσθαι, ταλαιπωρεῖσθαι DP.* — alle Kräfte a., s. anspannen. — sich noch mehr a. *ἐπεντείνειν*.

Anstrengung *ἡ διά-, ἔν-, ἐπί-, σύν-τασις* (als Handlung); *ἡ συντονία, ἡ σπουδή, ὁ πόνος, ἡ πραγματεία, ταλαιπωρία* (als Zustand); viele A. *ἡ πολυπονία*. — der viele A. macht *πολύπονος* 2. — ohne A. *ἀκονιτί, ἄνευ* (*πολλοῦ*) *πόνου*, auch *ἀταλαίπωρος, ἄπονος* 2. u. *adv.* — m. A., s. angestrengt.

Anstrich *ἡ ἀλοιφή, τὸ περιάλειμμα* (sp.); s. Schminke. — übtr. *ἡ δόξα*; sich d. A. v. etw. geben *περιάπτειν* od. *περιποιεῖν ἑαυτῷ τὴν δόξαν τινός*. — das hat e. A. v. Ungereimtheit *ταῦτ᾽ ἔστιν ὑπό τι ἄτοπα*.

anströmen *ἐπιρρεῖν, ἐπιφέρεσθαι P.* — a. an etw. *προσκλύζειν τινί* u. *πρός τι*.

anstürmen *βίᾳ φέρεσθαι* (*P.*) *ἐπί τινα, προσφέρεσθαί τινι, ἐφορμᾶν τινι* u. *ἐπί τινα*; an. e. Mauer *προσβάλλειν τινί* u. *πρός τι*.

anstürzen, s. andringen.

anstützen, s. anstemmen.

Ansturm ἡ ἐφορμή, προσβολή.

Ansturz, s. Andrang.

ansuchen, um etw., *μετιέναι (-έρχεσθαι) τι*, auch *μνηστεύειν* (u. *M.*) *τι*. — bei Jmd. um etw. *λόγους προσφέρειν τινὶ περί τινος, ζητεῖν τι παρά τινος, ἐντυγχάνειν τινὶ περί τινος, ἀξιοῦν τυχεῖν τινος παρά τινος.*

Ansuchen, das, ἡ *δέησις, ἔντευξις*, auch ἡ *χρεία*.

antasten *a*) eig. *ψηλαφᾶν, ἐπιψηλαφᾶν, ἅπτεσθαί τινος*. *b*) gewaltsam od. feindlich a.: *ἀνθάπτεσθαί τινος, λυμαίνεσθαί τινα (τινι)*; Jmds. Ehre a. *λυμαίνεσθαι τῇ δόξῃ τινός*, auch *διαβάλλειν τινά*. [(selten); ἡ *διαβολή*.

Antasten, das, *a*) ἡ *ψηλάφησις, ἁφή*. *b*) ἡ *λύμη*

Antheil *τὸ μέρος*, ἡ *μερίς, ίδος*, ἡ *μοῖρα*. — d. auf Einen entfallende A. *τὸ ἐπιβάλλον ἐπί τινα μέρος* od. blos *τὸ ἐπιβάλλον*. — gleicher A. ἡ *ἰσομοιρία*, auch *ἀντιμοιρία*; der gleichen A. hat *ἰσόμοιρος* 2.; Jmd. gleichen A. an etw. nehmen lassen *ἰσόμοιρον ποιεῖν* od. *καθιστάναι τινά τινος*; gleichen A. haben *ἰσομοιρεῖν* (an etw. m. Einem *τινος πρός τινα* od. *τινός τινι*), *τῶν ἴσων μετέχειν τινί*, sp. *ἀντιμοιρεῖν*. — ich habe A. an etw. *μέτεστί μοί τινος, μετέχω, κοινωνῶ, ἐφάπτω τινός*. — A. nehmen an etw. *μεταλαμβάνειν τινός*, Jmd. A. an etw. nehmen lassen *μεταδιδόναι τινί τινος*. — Sehr häufig werden Zusammensetzungen m. *σύν* gebraucht, z. B. an Jmds. Freude, Leid A. nehmen *συνήδεσθαί* (*P.*) *τινι* (*συγχαίρειν τινί*), *συλλυπεῖσθαι* od. *συνάχθεσθαί* (*P.*) *τινι*. — das A. nehmen an etw. ἡ *μέθεξις, μετουσία, μετάληψις, κοινωνία*.

anthun 1) e. Kleid = anlegen; gew. nur im *part.* „angethan" *ἐνδεδυκώς* 3., *ἠμφιεσμένος* 3., *περιβεβλημένος* 3., m. etw. *τι*; übtr. d. Sache ist darnach angethan *οὕτω παρεσκεύασται ὡς* m. *inf.*, *τοιοῦτόν ἐστιν ὥστε* m. *inf.* — 2) Einem etw.: *ἐργάζεσθαι* od. *ποιεῖν τινά τι*, z. B. Einem Gutes a. *ἀγαθὰ* (*εὖ*) *ποιεῖν τινα, εὐεργετεῖν τινα*, Einem Böses a. *κακὰ* (*κακῶς*) *ποιεῖν τινα, κακουργεῖν τινα*. — Einem Ehre, Schande a. *περιάπτειν τινὶ τιμάς, τιμᾶν τινα, περιάπτειν* od. *περιποιεῖν τινι αἰσχύνην, περιβάλλειν τινὰ ὀνείδει*. — Einem Unrecht a. *ἀδικεῖν τινα*. — Einem Gewalt a. *βιάζεσθαί τινα, βίᾳ χρῆσθαι πρός τινα*. — sich Gewalt a. (sich bezwingen) *κρατεῖν ἑαυτοῦ, κρείττω* (*ἐγκρατῆ*) *γίγνεσθαι ἑαυτοῦ*, sp. *ἐγκρατεύεσθαι*; (sich etw. a. = sich umbringen) *διεργάζεσθαι* od. *διαχρῆσθαι ἑαυτόν*. — es ist mir etw. angethan worden, z. B. Gutes, Böses *ἀγαθὰ* (*εὖ*), *κακὰ* (*κακῶς*) *πέπονθα ὑπό τινος*, — er hat es mir angethan = hat mich bezaubert od. gewonnen *κατεγοήτευσέ με, κατεκήλησέ με, ἐπηγάγετό με*.

Antilope etwa ἡ *δορκάς, άδος*.

Antipoden οἱ *ἀντίποδες*.

Antiquitäten *τὰ ἀρχαῖα*. — vgl. Alterthum.

Antistrophe ἡ *ἀντιστροφή*, ἡ *ἀντίστροφος* (sc. [*ᾠδή*).

Antlitz, s. Angesicht.

antönen *προσβάλλειν*; *ἀντηχεῖν* (entgegenhallen).

Antönen, das, ἡ *προσβολή*; ἡ *ἀντήχησις*.

antosen *ἐπιρροιβδεῖν*. [*P.*

antraben *δρόμῳ προσελαύνειν* od. *προσφέρεσθαι*

Antrag ὁ *λόγος* od. *pl.* (allg.); ἡ *πρόκλησις* (bes. vor Gericht); ἡ *εἰσήγησις, τὸ εἰσήγημα* (Vorschlag). — Einem e. A. machen *λόγους προσφέρειν τινὶ περί τινος*; *προκαλεῖσθαί τινα*; *εἰσηγεῖσθαί τινί τι, περί τινος*, auch m. f. *inf.* — e. A. in der Volksversammlung stellen (schriftlich) *ψήφισμα γράφειν* od. blos *γράφειν*, auf etw. *γράφειν τι* od. m. f. *inf.*; (mündlich) *εἰπεῖν*. — etw. in A. bringen *εἰσφέρειν τι* (z. B. *νόμον*). — e. A. annehmen *ἀποδέχεσθαι, ἐπικυροῦν, ψηφίζεσθαί τι*. — auf Jmds. A. eingehen *πείθεσθαί τινι συμβουλεύοντι*.

antragen 1) auf etw.: *λόγους ποιεῖσθαι* od. *προσφέρειν* (*τινὶ*) *περί τινος, εἰσηγεῖσθαί τι* u. *περί τινος, συμβουλεύειν* od. *ὑποτίθεσθαί τι, ἀξιοῦν* m. f. *inf.*; in d. Volksversammlung (schriftlich) *γράφειν τι* (auf e. Beschluss *γράφειν ψήφισμα*), (mündlich) *εἰπεῖν τι*; auf e. Strafe vor Gericht *τιμᾶσθαί τινί τινος*, z. B. *θανάτου*. — 2) = anbieten, w. s. [*εἰπών*.

Antragsteller ὁ *εἰσηγησάμενος*, ὁ *γράψας*, ὁ

antreffen *ἐν-, ἐπι-, περι-τυγχάνειν τινί, ἐπιγίγνεσθαί τινι, εὑρίσκειν, ἐφευρίσκειν τινά* (zufällig a.); *καταλαμβάνειν τινά* (den man sucht, z. B. Jmd. zu Hause *κ. τινὰ ἔνδον*); *φωρᾶν* u. *καταφωρᾶν τινα* (Jmd. auf frischer That ertappen). — es ist etw. an e. Orte anzutreffen *ἔστι τι κατὰ χωρίον τι*.

antreiben 1) *tr.* *κεντεῖν, κεντρίζειν, μυωπίζειν* (Pferde u. dgl.); *ἐπιταχύνειν* (auch *τῆς ὁδοῦ*), *κατασπεύδειν*; *κατεπείγειν, ὁρμᾶν, ἐξ-, παρ-ορμᾶν ἐπί* (*πρός*) *τι* (die letzteren auch übtr.). — *προτρέπειν*, auch *παροξύνειν, ἐπαίρειν* (anreizen) *εἴς* (*ἐπί, πρός*) *τι* u. m. f. *inf.*, *παρακαλεῖν ἐπί τι, δια-, παρα-κελεύεσθαί τινι* m. *inf.* (ermuntern) (sämmtlich übtr.). — 2) *intr.* v. schwimmenden Körpern: *φέρεσθαι, ἐπι-, προσ-φέρεσθαι* *P.* *πρός τι*.

antreten 1) *tr.* *a*) Erde an e. Baum: *περισάττειν τί τινι* (dazu *subst.* ἡ *περίσαξις*); übh. = feststampfen *κατανάσσειν τι*. *b*) Einen a.: *προσιέναι* (*-ἔρχεσθαι*), *προσίστασθαί τινι*; Einen um etw. a. *ἐντυγχάνειν τινὶ περί τινος*. *c*) etw. a., z. B. e. Marsch: *ὁρμᾶν* u. *ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τὴν πορείαν, πορεύεσθαι* *DP.*; e. Unternehmung *ἅπτεσθαί τινος, ἐγχειρεῖν τινι*, e. Erbschaft od. e. Besitz *ἐμβατεύειν εἰς κληρονομίαν* od. *οὐσίαν*, e. Amt *εἰσιέναι* od. *καθίστασθαι εἰς ἀρχήν*, auch *εἰσιέναι ἀρχήν*, auch *παριέναι ἐπὶ τὰ πράγματα, λαμβάνεσθαι* od. *ἅπτεσθαι τῶν πραγμάτων*, e. Jahr od. e. gewisses A. *ἐπιβαίνειν τινός*, z. B. d. 40ste Jahr *τεσσαράκοντα ἐτῶν*, d. Mannesalter *τελεῖν εἰς ἄνδρας*, auch *ἄνδρα γίγνεσθαι*; der sein zehntes Jahr angetreten hat *δέκα ἔτη γεγονώς*. — 2) *intr.* v. Soldaten „in Reih u. Glied treten": *ἰέναι ἐπὶ τὰ ὅπλα, παρα-, συν-τάττεσθαι* (a. lassen *παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα, κελεύειν ἐπὶ τὰ ὅπλα*); so auch „zum Tanze a." *παρα-, συν-τάττεσθαι* [*εἰς χορόν*.

Antretung, s. Antritt.

Antrieb ἡ *ὁρμή, προθυμία* (innerer A.); ἡ *προτροπή, τὸ κέλευσμα, διακέλευμα, παρακέλευσμα*, ἡ *παρακέλευσις*. — auf A. e. Andern *ἄλλου πείσαντος, προτρέψαντος, κελεύσαντος*. — aus eigenem A. *ἀφ' ἑαυτοῦ, ἑκών* 3.

antrinken, sich, *ὑποπίνειν*. — angetrunken *ὑποπεπωκώς* 3., e. wenig a. *ὑποβεβρεγμένος* 3.

Antritt ἡ *ἀρχή* (übh. Anfang); ἡ *ἐπί τι ὁρμή*, ἡ *ἐπιχείρησις* (e. Unternehmens); ἡ *κατάστασις εἰς ἀρχήν* (e. Amtes); gew. durch Verba, z. B. nach d. A. meines Amtes *καταστὰς εἰς τὴν ἀρχήν*; vor d. A. d. Reise *πρὶν πορευθῆναι* u. dgl. — Fest beim A. e. Amtes *τὰ εἰσιτήρια*.

Antrittsaudienz ἡ *πρώτη ἔντευξις*.

Antrittsrede ὁ *εἰσιτήριος λόγος*.

Antwort ἡ *ἀπόκρισις* (mündl.); *ἀντιλογία* (Gegenrede, Widerspruch); *ἀπαγγελία* (Berichterstattung, Bericht); *τὸ ἀπόφθεγμα* (kurze u. treffende A.). — schriftliche A. ἡ *ἀντιγραφή*, ἡ *ἀντεπεσταλμένη ἐπιστολή*. — A. e. Orakels ὁ *χρησμός, τὸ μάντευμα*. — e. A. geben *ἀποκρίνεσθαι, ἀπόκρισιν διδόναι, ἀποδιδόναι, ποιεῖσθαι*; schriftl. *ἀντιγράφειν, ἀντεπιστέλλειν*; v. Orakel *ἀναιρεῖν*,

χρῆν. — e. abschlägige A. ertheilen ἀποφάναι, οὐ φάναι, ἀρνεῖσθαι, ἀπ-, ἐξ-αρνεῖσθαι *DP.*, ἄπρακτον ἀποπέμπειν τινά, e. abschlägige A. bekommen ἀπρακτεῖν od. ἀτυχεῖν παρά τινος, ἀποτυγχάνειν τινός, ἄπρακτον ἀπαλλάττεσθαι (*P.*) παρά τινος. — A. bringen v. Einem ἀπαγγέλλειν (v. Abgesandten), λέγειν παρά τινος. — ohne A. ἀναπόκριτος 2.

antworten ἀποκρίνεσθαι, ἀντειπεῖν (sich dagegen erklären), auf etw. πρός τι, auch umschr. ἀπόκρισιν διδόναι, ἀποδιδόναι, ποιεῖσθαι; wenn die Antwort selbst angeführt wird, einfach λέγειν (εἰπεῖν). — ἀμείβεσθαι (im Wechselgesange). — „schriftlich a." u. „vom Orakel", s. Antwort.

Antwortschreiben ἡ (ἀντεπεσταλμένη) ἐπιστολή. — e. A. an Jmd. erlassen ἀντιγράφειν u. ἀντεπιστέλλειν τινί. — Einem e. A. an Jmd. mitgeben ἀντεπιτιθέναι τινὶ ἐπιστολήν.

anvertrauen *a)* zur Verwaltung od. Bewahrung übergeben: πιστεύειν, διαπιστεύειν, ἐπιτρέπειν, παρακατατίθεσθαι, παραδιδόναι, ἐγχειρίζειν τινί τι. — sich Einem a. ἐπιτρέπειν od. πιστεύειν τινὶ ἑαυτόν, auch προσανατίθεσθαι. — mir ist etw. anvertraut ἐπιτέτραμμαι, (δια)πεπίστευμαι, auch ἐγκεχείρισμαί τι, — das Anvertraute ἡ παρακαταθήκη (m. *gen.* ἀργυρίου u. dgl.), seltener παραθήκη. *b)* mittheilen (im Geheimen): ἐν ἀπορρήτῳ od. δι' ἀπορρήτων λέγειν τινί, ἐν ἀπορρήτῳ ποιησάμενόν τι λέγειν τινί, auch blos φράζειν τινί.

anverwandt συγγενής 2., προσήκων 3. (γένει od. κατὰ γένος); ἀναγκαῖος 3. (blutsverwandt).

Anverwandtschaft *a)* d. Verwandtsein: ἡ συγγένεια, τὸ συγγενές; ἡ ἀναγκαιότης (Blutsverw. sp.). *b)* die Anverwandten: ἡ συγγένεια; gew. οἱ συγγενεῖς, οἱ προσήκοντες, οἱ ἀναγκαῖοι.

Anwachs, s. Zuwachs.

anwachsen 1) an etw.: ἐμ-, προσ-, συμ-φύεσθαί τινι. — 2) zunehmen: αὐξάνεσθαι *P.*, ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν. — v. e. Flusse, s. anschwellen. — v. Zinsen auch: χωρεῖν.

Anwachsen, das, 1) ἡ πρόσ-, σύμ-φυσις; sp. ἡ ἔμφυσις. — 2) ἡ αὔξησις, ἐπίδοσις.

anwälzen, ἐπι-, προσ-κυλινδεῖν.

Anwalt ὁ συνήγορος, σύνδικος. — Jmds. A. sein συναγορεύειν, συνηγορεῖν, συνδικεῖν τινι.

anwandeln; es wandelt mich an εἰσέρχεταί με (seltener μοί) τι, ἐπέρχεταί μοί τι od. m. f. *inf.*, ὑπέρχεταί μέ τι, παρίσταταί μοί τι, λαμβάνει μέ τι, περιπίπτω τινί; πάσχω τι. — was wandelt dich an dass du ...? τί παθὼν ...;

Anwandelung τὸ πάθος, ἡ ὁρμή, φορά; A. v. Schwäche ἡ καταβολὴ ἀσθενείας. — gew. umschr., z. B. in e. solchen A. ἐν τοιαύτῃ τῇ διαθέσει (τῆς ψυχῆς) od. οὕτω διατεθεὶς (τὴν ψυχήν), in e. A. v. Furcht περιπεσὼν φόβῳ u. ä. — ich habe e. A. v. etw. = es wandelt mich etw. an, w. s. [Anspruch.

Anwartschaft haben auf etw. προσδοκᾶν τι; vgl.

anweben προσυφαίνειν τί τινι od. πρός τι; παρυφαίνειν (e. Saum).

anwedeln (v. Hunden) περισαίνειν τινά; προσσαίνειν τινά (selten τινί).

anwehen, s. anhauchen. — etw. a., z. B. Düfte (v. Winde) προσφέρειν.

Anwehen, das, s. Anhauch.

anweisen *a)* zutheilen: ἀπονέμειν τινί τι; διανέμειν (Mehreren = vertheilen). — e. Platz ἀποδεικνύναι τινί τι; e. Posten τάττειν, κατατάττειν, e. abgesonderten P. ἀποτάττειν; Geld a. διαγράφειν τινὶ ἀργύριον. *b)* Jmd. zu etw. anleiten: ἐξ-, εἰσ-, ὑφ-ηγεῖσθαί τινί τι, auch διδάσκειν od. παιδεύειν τινά τι. *c)* Jmd. a. etw. zu thun, s. befehlen.

anweissen λευκοῦν, κονιᾶν.

Anweisung *a)* ἡ ἀπονομή; διανομή (an Mehrere); ἡ ἀπόδειξις; A. v. Geld ἡ διαγραφή, e. A. v. Geld geben διαγράφειν. *b)* Anleitung: ἡ εἰσ-, ὑφ-ήγησις; ἡ διδαχή, διδασκαλία, παιδεία. *c)* Befehl, w. s.

anwendbar χρήσιμος 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2., auch εὐφυής 2. (dazu geschaffen). — a. sein auf etw. εἶναι πρός τι, καιρὸν ἔχειν πρός τι.

Anwendbarkeit ἡ χρησιμότης, τὸ χρήσιμον, ἡ ἐπιτηδειότης.

anwenden 1) wozu gebrauchen: χρῆσθαί τινι; gut, schlecht a. εὖ (καλῶς), κακῶς διατίθεσθαι od. τίθεσθαί τι (im *P.* „es ist etw. gut angewendet" εὖ διάκειταί τι). — etw. bei Einem a. χρῆσθαί τινι πρός τινα, προσάγειν od. προσφέρειν τινί (z. B. φάρμακα, ἀνάγκας, φόβους), etw. gegen Einen μηχανᾶσθαί τι ἐπί τινα. — Alles a. um ... πάντα μηχανᾶσθαι ὅπως ... — Güte ist bei ihm nicht angewandt οὐκ ἔσθ' ὅπως φιλικῶς προσενεχθείης ἂν αὐτῷ. — 2) worauf beziehen: μεταφέρειν τι ἐπί τι, ἀναφέρειν τι ἐπί (πρός) τι, λέγειν τι πρός τι od. τινα od. ἀποβλέποντα εἴς (πρός) τι (τινα). — es lässt sich darauf a. ἔστι πρὸς τοῦτο, ἁρμόττει τούτῳ od. πρὸς τοῦτο.

Anwendung ἡ χρῆσις, τὸ χρῆσθαι, auch ἡ χρεία. — es kommt etw. bei etw. in A. χρεία τινός ἐστιν ἔν τινι. — etw. zur A. bringen, s. anwenden.

anwerben μισθοῦσθαι, μισθῷ πείθειν; bes. Soldaten συλλέγειν, συνάγειν, ἀθροίζειν στρατιώτας; Miethstruppen ξενολογεῖν. — übtr. προάγειν τινά [εἴς τι.

Anwerber durch d. *part.* d. vbg. Verba.

Anwerbung ἡ συλλογή (v. Soldaten); ἡ ξενολογία (v. Miethsoldaten). [an etw. κονιᾶν τι.

anwerfen ἐπι-, προσ-, ἐμ-βάλλειν τί τινι; Kalk

anwesend παρών, παραγενόμενος 3. — a. sein παρεῖναι, bei Jmd. τινι od. παρά τινι, bei etw. τινι, ἐν (ἐπί) τινι, παραγενέσθαι, bei Jmd. τινί, bei etw. τινί od. ἔν τινι, zufällig a. sein παρατυγχάνειν τινί od. τυγχάνειν παρόντα. — in e. Stadt od. e. Lande ἐπιδημεῖν.

Anwesenheit ἡ παρουσία; in e. Stadt od. in e. Lande ἡ ἐπιδημία. — gew. umschr. in meiner A. ἐμοῦ παρόντος (παραγενομένου, ἐπιδημήσαντος). [od. μυσάττομαί (*DP.*) τι.

anwidern; es widert mich etw. an βδελύττομαι

anwiehern χρεμετίζειν πρός τινα (τι).

anwischen, Einem etw., s. beflecken.

anwo, s. wo. [bart sein.

anwohnen παρ-, προσ-οικεῖν τινι; vgl. benach-

Anwohner ὁ πάροικος, πρόσοικος, πρόσχωρος, ὁ παρ-, προσ-οικῶν. — die A. am Meere οἱ περὶ τὴν θάλατταν, οἱ παρα-, ἐπι-θαλάττιοι.

Anwuchs, s. Anwachsen, Zuwachs.

anwünschen εὔχεσθαι, ἐπεύχεσθαί τινί τι; bes. Böses a. κατεύχεσθαί τι τινος u. κατά τινος, ἐπ-, κατ-αρᾶσθαί τινί τι.

Anwünschung ἡ εὐχή; v. etw. Bösem ἡ ἀρά, κατάρα. — unter A. εὐχόμενος, ἐπαρώμενος u. s. w.

anwürfeln; er würfelt an πρῶτος βάλλει.

Anwurf *a)* d. Anwerfen: ἡ ἐπι-, προσ-βολή; v. Kalk ἡ κονίασις. *b)* d. Angeworfene: τὸ κονίαμα (Kalkanstrich); τὸ πρόσχωμα (angeschwemmtes Land). *c)* d. erste Wurf im Spiele: ἡ πρώτη βολή.

anwurzeln καταρριζοῦσθαι *P.*

Anzahl ὁ ἀριθμός (Zahl); τὸ πλῆθος (Menge); geringe A. ἡ ὀλιγότης. — in grosser A. πολλοί, παμπληθεῖς; συχνοί (τὸ πλῆθος); in geringer od. kleiner A. ὀλίγοι (τὸ πλῆθος). — v. gleicher A. ἴσοι τὸν ἀριθμόν, ἰσάριθμοι. — e. A. v. 10, 100, 1000 ἡ δεκάς, άδος, ἡ ἑκατοντάς, ἡ χιλιάς u. s. w.

anzapfen (e. Fass) ἀνοίγειν; übtr. Einen a., s. anstechen.
anzaubern *a)* = bezaubern, w. s. *b)* Einem etw.: ἐπᾴδοντά τινι ἐμποιεῖν τι od. ἐγγοητεύειν τινί τι sp.
Anzeichen τὸ σημεῖον; τὸ τέρας (selten); ὁ οἰωνός (aus dem Vogelfluge; poet. u. sp. τὸ οἰώνισμα). — e. A. v. etw. sein σημαίνειν τι. — vgl. Merkmal. [σθαι.
anzeichnen ἐπισημαίνειν u. *M.*, παρασημαίνεσθαι.
Anzeige 1) das Anzeigen: ἡ δήλωσις; ἡ ἐπ-, ἀπαγγελία (Berichterstattung); öffentl. A., s. Bekanntmachung; gerichtl. A. ἡ μήνυσις, ἔνδειξις, εἰσαγγελία, ἐπαγγελία, φάσις (über d. Unterschied s. anklagen); ἡ ἀπόφασις (A. e. gefährlichen Menschen v. Seiten d. Areopages). — Lohn für e. A. τὰ μήνυτρα. — e. A. machen, s. anzeigen. — 2) Inhalt e. A.: τὸ μήνυμα, ἔνδειγμα, sp. τὸ ἐπάγγελμα; schriftl. A. ἡ ἀπογραφή.
anzeigen 1) bekannt machen: σημαίνειν (durch Zeichen); δηλοῦν, ἀνα-, ἀπο-φαίνειν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν, ἐμφανίζειν (durch Worte); ἀναγορεύειν (ἀνειπεῖν) (verkündigen); ἐπ-, παρ-, ἀπ-αγγέλλειν (berichten). — gerichtl. a. μηνύειν, ἐνδεικνύναι, εἰσ-, ἐπ-αγγέλλειν, φαίνειν (über d. Unterschied s. anklagen); ἀπογράφεσθαί τινα (schriftl.). — 2) e. Merkmal od. Anzeichen v. etw. sein: δηλοῦν od. σημαίνειν τι, σημεῖον od. τεκμήριον εἶναί τινος. — σημαίνειν, ἐπι-, προ-σημαίνειν τι (v. zukünftigen Dingen).
Anzeiger ὁ μηνυτής od. *part.* der entspr. Verba.
anzetteln *a)* eig. στῆσαι τὸν στήμονα, στημονίζεσθαι, auch προφορεῖσθαι. *b)* übtr. πλέκειν, ῥάπτειν, συρράπτειν, ὑφαίνειν, καττύειν, μηχανᾶσθαι, παρασκευάζειν; σκευωρεῖσθαι. — e. Verschwörung a. ποιεῖσθαι (συγκροτεῖν) συνωμοσίαν; e. Prozess δικορραφεῖν, παρασκευάζειν δίκην κατά τινος, e. Krieg πόλεμον ταράττειν, συνιστάναι u. ä.
anziehen I) *tr.* 1) heranziehen: ἕλκειν, ἐφ-, προσέλκειν, ἐπισπᾶν, ἐπάγειν; d. Bein συγκάμπτειν τὸ σκέλος. — d. Thüre a. ἐφέλκεσθαι od. προστιθέναι τὴν θύραν; v. Magnet: ἄγειν, ἕλκειν. — aufsteigende Dünste an sich ziehen ἀναθυμιᾶσθαι. — übtr. = anlocken, w. s.; **anziehend** ἐπισπαστικός 3. τινος (eig., sp.); ἀγωγός 2. (eig.); ἐπ-, προσ-αγωγός 2., ἐφολκός 2., τινος (übtr.). — e. St. a., s. anführen. — 2) anspannen, w. s. — 3) ankleiden: ἐνδύειν od. ἀμφιεννύναι τινά τι, περιβάλλειν τινί τι; Schuhe a. ὑποδεῖν; sich etw. a. durch d. *M.*, z. B. ἐνδύεσθαί τι u. s. w. — II) *intr. a)* anrücken: ἐπ-, προσ-ελαύνειν, ἐπ-, προσιέναι (-έρχεσθαι), προσχωρεῖν. *b)* d. Preise ziehen an = steigen, w. s.
Anziehen, das, 1) Herbeiziehen: ἡ ἕλξις, ὁλκή; ἡ ἐπίσπασις (der Nahrung, v. Pflanzen). — 2) der Kleider: τὸ ἐνδύεσθαι; der Schuhe ἡ ὑπόδεσις;
Anziehung τὸ ἀγωγόν. [gew. Verba.
Anziehungskraft τὸ ἀγωγόν, ἡ τοῦ ἄγειν od. τοῦ ἕλκειν δύναμις. — e. A. für etw. haben ἀγωγὸν εἶναί τινος. — übtr. τὸ ἀγωγόν, ἐπ-, προσαγωγόν, ἐφολκόν.
anzüglich σκωπτικός, ὑβριστικός, πικρός 3. — a. Reden führen gegen Jmd. καθάπτεσθαί τινος, (ἀπο)σκώπτειν τινά u. εἴς τινα.
Anzüglichkeiten τὰ σκώμματα.
anzünden ἅπτειν, ἀν-, ἐφ-, ὑφ-άπτειν, ἐμπυρεύειν τι; ἐναύειν (πῦρ), auch πυρπολεῖν; φλέγειν, ἀναφλέγειν, αἴθειν (in Flammen bringen); καίειν, ἀνακαίειν, ἐμπιπράναι τι, πῦρ ἐμβάλλειν τινί (in Brand stecken, bes. um etw. zu zerstören).
Anzündung ἡ ἄναψις, ἔναυσις; ἡ ἔμπρησις, ὁ ἐμπρησμός, ἡ ἀνάκαυσις.
Anzug 1) Kleidung, Tracht, w. s. — 2) Anmarsch,
anzwängen προσαναγκάζειν τί τινι. [w. s.
Apanage ἡ σύνταξις. — e. A. beziehen καρποῦσθαι σύνταξιν.
apanagieren δαπάνην καὶ σύνταξιν διδόναι τινί.
Apartement, s. Gemach.
Apfel τὸ μῆλον. — v. Aepfeln μήλινος 3.
Apfelbaum ἡ μηλέα.
apfelfarbig μήλινος 3., μηλινοειδής 2.
Apfelkern ὁ μήλου κόκκος.
Apfelwein ὁ μηλίτης οἶνος.
Aphorismen οἱ ἀφορισμοί.
aphoristisch ἀφοριστικός 3.
Apollotempel τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν, τὸ Ἀπολλώνειον u. -νιον.
Apologie ἡ ἀπολογία. — s. Vertheidigung.
apoplektisch ἀποπληκτικός 3.
Apoplexie, s. Schlagfluss.
Apostat ὁ ἀποστάτης.
Apostel ὁ ἀπόστολος.
apostolisch ἀποστολικός 3.
Apostroph ἡ ἀπόστροφος (sc. γραμμή).
Apotheke etwa τὸ φαρμακοπώλιον.
Apotheker ὁ φαρμακεύς (insofern er die Arzeneimittel bereitet); φαρμακοπώλης, sp. μιγματοπώλης (insofern er damit handelt). — e. A. sein φαρμακοπωλεῖν.
Apothekerbüchse ἡ φαρμακευτικὴ πυξίς, ίδος.
Apothekerkunst ἡ φαρμακευτική (τέχνη).
Apparat ἡ παρασκευή; τὰ σκεύη. [μαίνειν.
Appell schlagen od. blasen τὸ παρακλητικὸν σημαίνειν.
Appellation ἡ ἔφεσις (an Jmd. εἴς [ἐπί, πρός] τινα); sp. ἡ ἐπίκλησις (als Uebers. d. lat. *adpellatio*); ἡ ἀναφορά (Regress). — e. Process, bei welchem A. stattfinden kann ἐφέσιμος δίκη, e. Urtheil, bei welchem A. st. k. ἐφέσιμος κρίσις od. γνῶσις.
Appellationsgericht etwa τὸ κύριον δικαστήριον od. τὸ δικαστήριον εἰς ὃ ἀφ' ἑτέρου δικαστηρίου ἔξεστιν ἐφιέναι τὴν δίκην. [γορία.
Appellativum τὸ προσηγορικὸν ὄνομα, ἡ προσηγορία.
appellieren ἐφιέναι τὴν δίκην εἴς τινα, sp. blos ἐφιέναι εἴς τινα, v. Einem an Einen εἴς τινα ἀπό τινος; ἐπικαλεῖσθαί τινα, v. d. Richtern an d. Volk a. ἐπ. τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν δικαστῶν. — e. Process, bei dem man a. kann, s. Appellation.
Appendix, s. Anhang.
Appetit ἡ ὄρεξις. — A. machen (v. Speisen) ἀναπείθειν; A. machend εὐόρεκτος 2. sp.; d. A. anreizen ἐπιθήγειν τὴν ὄρεξιν. — m. A. essen ἡδέως ἐσθίειν od. προσφέρεσθαι, εὐσιτεῖν; m. A. essend εὔσιτος 2., das Essen m. gutem A. ἡ εὐσιτία. — keinen A. habend κακόσιτος, ἀπόσιτος 2., sp. ἀνόρεκτος 2., Mangel an A. ἡ κακοσιτία, ἀποσιτία, sp. ἀνορεξία. — keinen A. haben οὐ προσίεσθαί τι; ἀνορεκτεῖν sp.; ich habe keinen A. zu etw. ἡ ψυχή οὐ προσίεταί τι. — A. zu etw. bekommen ἐπιθυμεῖν τινος. — d. A. vollkommen stillen ἐσθίειν ὅσον ἡ ψυχὴ δέχεται. — d. A. ist gestillt ἡ ψυχὴ ἀναπαύεται. — d. krankhafte A. schwangerer Frauen ἡ κίττα, e. solchen haben κιττᾶν.
appetitlich ὀρεκτός 3., ἐπ-, προσ-αγωγός 2.
appetitlos = keinen Appetit (w. s.) habend.
Appetitlosigkeit = Mangel an Appetit. — A. erregend ἀποσιτικός 3.
applaudieren, Applaus, s. Beifall.
Applicatur ἡ χειροθεσία.
appretieren ἐξ-, κατ- αρτύειν.
Appretur ἡ ἐξ-, κατ-άρτυσις.
Aprikose τὸ Ἀρμενιακὸν μῆλον.

April ὁ τέταρτος μήν; ὁ Ἀπρίλιος.
apropos! ἀλλά. — a. kommen ἐν καιρῷ (εἰς, πρὸς, κατὰ καιρόν) ἐλθεῖν, παραγίγνεσθαι, (v. Sachen) γίγνεσθαι od. συμβαίνειν.
Apulien ἡ Ἀπουλία od. Ἰαπυγία. — Eww. οἱ Ἄπουλοι, οἱ Ἰάπυγες.
Aquae Sextiae τὰ Σέξτια ὕδατα.
Aquileia ἡ Ἀκυληΐα.
Aquinum τὸ Ἀκούινον.
Aquitanien ἡ Ἀκυτανία, Ἀκουιτανία, Ἀκουιτανή. — Eww. οἱ Ἀκυτανοί u. Ἀκουιτανοί.
Araber ὁ Ἄραψ, βος (Ἀράβιος), *fem.* Ἀράβισσα.
Arabeske, etwa τὰ ζωόφυτα.
Arabien ἡ Ἀραβία, u. z. d. glückliche, steinige, wüste A. Ἀ. εὐδαίμων, πετραία, ἔρημος.
arabisch Ἀράβιος u. Ἀραβικός 3. — a. Meerbusen ὁ Ἀραβικὸς κόλπος, auch ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα. — in a. Sprache ἀραβιστί.
Arbeit 1) Thätigkeit, Anstrengung: ἡ ἐργασία, ὁ πόνος; ὁ μόχθος (schwere, mühselige A.); viele A. ἡ πολυπονία. — viele A. kosten πολλοῦ πόνου εἶναι; es ist e. A. (πολὺ) ἔργον ἐστί. — etw. unter d. A. haben εἶναι πρός τινι, περί od. ἀμφί τι, ἐργάζεσθαί τι, ἀσχολεῖσθαι (*P.*) περί τι. — d. A. lieben φιλοπονεῖν; d. A. liebend od. willig zur A. φιλόπονος, ἐθελόπονος, φίλεργος, ἐθελουργός 2., ἐργαστικός u. ἐργατικός 3., σπουδαῖος 3. (opp. ἀργός 2. u. sp. 3.). — viele A. habend πολύπονος 2.; ohne A. ἄπονος, ἄμοχθος 2. — 2) d. Gegenstand der Thätigkeit od. Anstrengung: τὸ ἔργον, πρᾶγμα; ἡ ἐργασία (Tagewerk); τὸ ἐπιτήδευμα (was man gew. betreibt); τὸ ταχθέν od. τὸ τεταγμένον (d. aufgetragene A.). — A. haben ἄσχολον εἶναι, ἀσχολίαν ἔχειν (ἄγειν), ἀσχολεῖν u. ἀσχολεῖσθαι *P.* — A. geben ἐργοδοτεῖν (der A. gibt ὁ ἐργοδότης); A. für Lohn übernehmen ἐργολαβεῖν (der e. A. für Lohn übernimmt ὁ ἐργολάβος, d. Uebernahme e. A. für Lohn ἡ ἐργολαβία). — 3) das Verfertigte: τὸ ἔργον, τὸ ποίημα; im Bes. v. d. A. e. Bildhauers τὸ πλάσμα, e. Malers ἡ γραφή u. dgl. — 4) d. Art u. Weise der A., d. Bearbeitung: ἡ τέχνη, κατασκευή, ἐργασία.
arbeiten 1) thätig sein, sich anstrengen: ἐργάζεσθαι, πονεῖν; μοχθεῖν (v. mühseliger Arbeit), ebenso κάμνειν (m. d. Nebenbegriffe d. Ermüdens); πράττειν τι (etw. betreiben). — an etw. a. εἶναι περί (ἀμφί) τι, πρός τινι, ἀσχολίαν ἔχειν ἀμφί τι, ἀσχολεῖσθαι (*P.*) περί τι, emsig a. σπουδάζειν περί τι. — für Jmd. a. ὑπερπονεῖν τινος, πράττειν τά τινος. — gerne a. φιλοπονεῖν, sp. ἐθελουργεῖν. — entgegen a. ἐναντιοῦσθαι (*DP.*), ἀντιπράττειν. — dahin a. dass ... πράττειν, μηχανᾶσθαι, παρασκευάζειν ὅπως m. *ind. fut.* — Jmd. in d. Hände a. ὑπηρετεῖν τινι, συμπράττειν τινί τι, συγκατασκευάζειν τινί τι. — es arbeitet in mir ἀγωνιῶ. — 2) fertigen: ἐργάζεσθαι, ἀπεργάζεσθαι; ποιεῖν; κατασκευάζειν. — etw. sorgfältig a. ἐπιτηδεύειν τι, auch σπουδάζειν τι.
Arbeiten, das, ἡ ἐργασία. — zum A. gehörig od. geschickt ἐργαστικός od. ἐργατικός 3.
Arbeiter ὁ ἐργάτης; ἐργολάβος (für Lohn; vgl. Lohnarbeiter); δημιουργός (Handwerker); τεχνίτης (Künstler). — e. tüchtiger A. ὁ ἐργαστικός, ἐργατικός. — Vgl. Feld-, Handarbeiter, Handwerker.
Arbeitgeber ὁ ἐργοδότης. — A. sein ἐργοδοτεῖν.
arbeitmüde ἀπειρηκὼς 3. ὑπὸ πόνων.
Arbeitnehmer ὁ ἐργολάβος.
arbeitsam = die Arbeit (w. s.) liebend. — a. sein φιλοπονεῖν, sp. ἐθελουργεῖν.
Arbeitsamkeit ἡ φιλοπονία, ἐθελοπονία, φιλεργία, auch ἡ σπουδή.
Arbeitsanstalt, s. Arbeitshaus.
arbeitscheu φυγόπονος, μισόπονος 2. sp.; ἄπονος 2., ἀργός 2. u. sp. 3.
Arbeitscheu, die, ἡ φυγοπονία, μισοπονία sp.; ἡ ἀπονία, ἀργία.
arbeitselig, s. mühselig.
Arbeitseligkeit, s. Mühseligkeit.
arbeitsfähig ἐργαστικός od. ἐργατικός 3., ἐργάζεσθαι δυνάμενος 3.; vgl. rüstig.
Arbeitsgehülfe, s. Mitarbeiter.
Arbeitshaus τὸ ἐργαστήριον; (als Strafanstalt) etwa τὸ ζητρεῖον od. ζήτρειον.
Arbeitskörbchen ὁ καλαθίσκος.
Arbeitsleute = Arbeiter; sp. τὸ ἐργάσιμον.
Arbeitslohn ὁ μισθός.
arbeitslos σχολάζων 3.; ἄπονος 2., ἀργός 2. u. sp. 3. (träge).
Arbeitslosigkeit ἡ σχολή; ἀπονία, ἀργία (Trägheit).
Arbeitslust ἡ φιλοπονία, φιλεργία.
arbeitslustig φιλόπονος, φίλεργος 2.
Arbeitsstätte τὸ ἐργαστήριον.
Arbeitstag, s. Werkeltag.
arbeitsunfähig ἀδύνατος 2. (ἐργάζεσθαι).
arbeitswillig ἐθελόπονος, ἐθελουργός 2.
Arbeitszeug τὰ ἐργαλεῖα.
Archäolog ὁ ἀρχαιολόγος.
Archäologie ἡ ἀρχαιολογία.
Archaismus ὁ ἀρχαϊσμός.
Architekt, s. Baumeister.
Architektur ἡ ἀρχιτεκτονική, ἀρχιτεκτονία.
Archiv τὸ γραμματοφυλάκιον, -λακεῖον, χαρτοφυλάκιον; das königliche A. ἡ βασίλειος μνήμη sp.
Archivar ὁ γραμματοφύλαξ, χαρτοφύλαξ, κος.
Archont ὁ ἄρχων, οντος. — e. A. sein ἄρχειν.
Ardennen ἡ Ἀρδουέννα ὕλη.
Areopag ὁ Ἄρειος πάγος (als Gerichtshof auch ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ od. ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή); e. Mitglied desselben ὁ Ἀρεοπαγίτης. — **areopagitisch** Ἀρεοπαγιτικός 3.
arg κακός, πονηρός 3. (schlimm, böse); δεινός 3. (eig. über d. gew. Mass hinausgehend). — e. a. Furcht δεινὸν δέος. — das wäre arg δεινὸν ἂν εἴη. — er macht alles ärger als es ist δεινότερα πάντα λέγει ἢ κατὰ τὸ ὄν (od. τοῦ δέοντος), δεινοῖ πάντα ἐπὶ τὰ μείζω. — er macht es zu arg ὑπερβάλλει τὸ μέτριον od. ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾷ od. ἅλλεται. — mach' es nicht zu arg (mit deinen Reden) εὐφήμει. — er hat nichts Arges im Sinne οὐδὲν κακὸν ἐπινοεῖ. — das Uebel ärger machen τὰ κακὰ μείζω τιθέναι, πλέον θάτερον ἀπεργάζεσθαι od. ποιεῖν.
Arg: er ist ohne A. οὐδὲν κακὸν ἐπινοεῖ.
Arglist ἡ κακοτεχνία, πονηρία, πανουργία, σκευωρία, sp. κακεντρέχεια. — etw. m. A. betreiben κακοτεχνεῖν περί τι, σκευωρεῖσθαι u. παρασκευάζεσθαί τι.
arglistig κακότεχνος, κακοσύνετος 2., πονηρός 3., πανοῦργος 2., sp. κακεντρεχής 2. — a. handeln κακοτεχνεῖν, πανουργεῖν, σκευωρεῖσθαι, παρασκευάζεσθαι.
arglos ἀπειρόκακος, ἄκακος, ἄδολος 2., ἁπλοῦς 3., εὐήθης, χρηστοήθης 2.
Arglosigkeit τὸ ἀπειρόκακον, ἡ ἀκακία, ἡ ἁπλότης, ἡ εὐήθεια, χρηστοήθεια.
argwöhnen ὑπονοεῖν, ὑποπτεύειν, ὑποτοπεύειν, ὑποτοπεῖν (u. *DP.*) τι od. *inf.* — man argwöhnt von mir dass καταδοκοῦμαι od. ὑποπτεύομαι (*P.*) m. *inf.*
argwöhnisch ὁ ὑπόπτης (εἴς τινα), ὕποπτος 2. (πρός τινα), καχύποπτος (καχυπότοπος?) 2.; sp. ὑπονοητικός 3. — a. sein gegen Jmd. ὑπόπτως (καχυπόπτως) ἔχειν πρός τινα. — Jmd. m. a. Blicken ansehen ὕποπτον βλέπειν πρός τινα, ὑπο-

βλέπειν, ὑφορᾶν (u. gew. *M.*) τινα. — Jmd. a. machen ὑποψιῶν ἐμπιπλάναι τινά.

Argwohn ἡ ὑπόνοια, ὑποψία, τὸ ὕποπτον (τῆς γνώμης), τὸ καχύποπτον. — A. gegen Jmd. fassen ὑποψίαν λαμβάνειν κατά τινος. — A. gegen Jmd. hegen ὑποψίαν ἔχειν πρός τινα, δι' ὑποψίας ἔχειν τινά; grossen A. gegen Jmd. h. ἐν πλείστῃ ὑποψίᾳ ποιεῖσθαί τινα. — man hegt A. gegen Jmd. ὑποπτεύεταί τις. — bei Jmd. A. erregen δι' ὑποψίας γίγνεσθαί τινι, εἰς ὑποψίαν ἐμβάλλειν τινά. — nicht d. geringsten A. zulassen οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόναι. — ohne A. ἀνύποπτος 2.

Arie ὁ νόμος, τὸ μέλος. — **Ariette** τὸ μελύδριον.

Aristokraten οἱ ὀλίγοι, οἱ δυνατοί.

Aristokratie ἡ ἀριστοκρατία, auch ἡ ὀλιγαρχία, δυναστεία.

aristokratisch ἀριστοκρατικός, δυναστευτικός, ὀλιγαρχικός 3. — e. a. Verfassung haben ἀριστοκρατεῖσθαι, ὀλιγαρχεῖσθαι *P.*

Arithmetik ἡ ἀριθμητική.

arithmetisch ἀριθμητικός 3.

Arkade ἡ στοά.

Arkanum τὸ ἀπόρρητον, μυστήριον.

Arlesbeere τὸ ὄον, οὖον.

arm 1) nicht reich: ὁ πένης, ητος, πενιχρός 3.; ἐνδεής u. ἄπορος 2. (unbemittelt); ἄκληρος 2. (ohne Besitz), ἀχρήματος 2. (ohne Geld), auch ὁ οὐκ ἔχων; πτωχός 3. (bettelarm). — a. sein πένεσθαι, πένητα εἶναι, πενίᾳ ἐνέχεσθαι *P.*; πτωχεύειν (bettelarm sein). — a. sein an etw. σπανίζειν τινός, ἀπόρως, ἐνδεῶς ἔχειν od. ἀπορεῖν τινος. — 2) elend: δείλαιος, ἄθλιος 3., selten τλήμων 2.

Arm 1) d. Menschen: ὁ βραχίων, ονος; ἡ ὠλένη (poet. u. sp.); ἡ ἀγκάλη, ὁ ἀγκών, ῶνος (gekrümmter A.); auch ἡ χείρ, χειρός (übh. Hand). — in od. auf d. Arme nehmen ἐν ἀγκάλαις (εἰς ἀγκάλας) λαμβάνειν, sp. ἐναγκαλίζεσθαι. — auf den A. tragen ἐν (ἐπ') ἀγκάλαις φέρειν od. περιφέρειν. — unter dem A. haben od. tragen ὑπὸ μάλης (unter d. Achsel) ἔχειν od. φέρειν. — Einen unter dem A. fassen ὑπολαμβάνειν τινά; Einem unter die A. greifen (übtr.) ἐπικουρεῖν, βοηθεῖν, ὑπουργεῖν τινι. — m. blossen A. ἀχειρίδωτος 2. (?). — m. e. kurzen A. ὁ, ἡ γαλιάγκων, ωνος (od. -αγκών, ῶνος). — 2) d. Polypen: ἡ πλεκτάνη (*dem.* τὸ πλεκτάνιον). — 3) e. Flusses: ὁ ἀγκών, ῶνος, τὸ κέρας.

Armatur ἡ ὅπλισις, seltener ὁ ὁπλισμός, gew. τὰ ὅπλα; auch ἡ σκευή, παρασκευή.

Armband τὸ ψέλιον; sp. ὁ βραχιονιστήρ, ῆρος, τὸ ἀμφωλένιον, τὸ περικάρπιον. — A. tragend ψελιοφόρος 2.

Armbrust τὸ τόξον. — m. d. A. schiessen τοξεύειν.

Armee, s. Heer.

Armenanstalt, -haus, etwa τὸ πτωχοδοχεῖον, -τροφεῖον.

Armenpflege ἡ τῶν πτωχῶν ἐπιμέλεια.

Armenpfleger ὁ τῶν πτωχῶν ἐπιμελητής.

Armensteuer, etwa ὁ ἔρανος.

armieren ὁπλίζειν, ἐξοπλίζειν; παρασκευάζειν.

Armierung ἡ ὅπλισις, ὁ ὁπλισμός, ἡ παρασκευή. — vgl. Armatur.

Armschiene τὸ περιβραχιόνιον.

armselig φαῦλος, μοχθηρός, οὐδενὸς ἄξιος 3.

Armseligkeit ἡ φαυλότης, μοχθηρία.

Armsessel, -stuhl, s. Lehnstuhl.

Armuth ἡ πενία; ἔνδεια, ἀπορία, σπάνις; ἀχρηματία; πτωχεία. — in d. grösste A. gerathen εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν καταστῆναι.

Armvoll ἡ ἀγκαλίς, ίδος, sp. ἡ ὠλένη.

aromatisch ἀρωματικός 3. — a. riechen od. schmecken ἀρωματίζειν.

Arrest 1) Haft (w. s.): ἡ φυλακή. — Gefängniss τὸ δεσμωτήριον. — 2) Beschlag, w. s.

Arrestant ὁ ἐν φυλακῇ ὤν.

arretieren, s. verhaften.

Arriergarde, s. Nachtrab.

arrogant, s. anmassend.

Arroganz, s. Anmassung.

Arsch ἡ πυγή (Steiss), ὁ πρωκτός (After); *dem.* τὸ πυγίδιον. — zum A. gehörig πυγαῖος 3. — Schmerzen am A. habend ὁ πυγαλγίας. — m. zugekehrtem A. πυγηδόν.

Arschbacken αἱ πυγαί, οἱ γλουτοί.

Arsenal ἡ σκευοθήκη, ὁπλοθήκη; Aufseher ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων. — See- od. Schiffsarsenal τὸ νεώριον; d. Aufseher ὁ νεωρός.

Arsenik τὸ ἀρσενικόν (gelbes Operment), ἡ σανδαράκη (-χη sp.) (rothes O.).

Arsis ἡ ἄρσις.

Art 1) Gattung, Geschlecht: τὸ γένος, τὸ φῦλον; τὸ εἶδος (einzelne Klasse od. Gattung). — zu e. Art gehören εἶναί τινων. — aus d. A. schlagen ἐξίστασθαι, ἐξαλλάττεσθαι (*P.*), aus d. A. geschlagen ἐξεστώς, ἐξηλλαγμένος 3. — sprichw. A. lässt nicht v. A. ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. — unser „eine Art (von)" gibt d. Grieche durch τις, οἷον, ὥσπερ, z. B. e. Art v. Sehnsucht πόθος τις, οἷον (ὥσπερ) πόθος; „alle od. jede A. von" durch πᾶς, z. B. jede A. v. Lust πᾶσα ἡδονή. — 2) Wesen, natürl. Beschaffenheit: ἡ φύσις; ἡ ἰδέα; ὁ τρόπος. — v. guter, schlechter A. εὐφυής, κακοφυής 2.; gute, schlechte A. ἡ εὐφυΐα, κακοφυΐα. — nach A. δίκην τινός, τρόπον τινός, κατά τι. — es ist etw. nicht Jmds. A. οὐκ ἔστι τοιοῦτος φύσει τις, οὐκ ἔστι πρός τινος, οὐκ ἔστι πρὸς τοῦ τρόπου τινός. — die Umstände sind nicht v. d. A. τὰ πράγματα οὐχ οὕτω πέφυκεν. — 3) zufällige Beschaffenheit, Art u. Weise: ὁ τρόπος, ἡ ἰδέα, ἡ ὁδός. — auf diese A. ταύτῃ, τοῦτον τὸν τρόπον, τούτῳ τῷ τρόπῳ, auf jede (alle) A. πάντα τρόπον, παντὶ τρόπῳ, ἐκ παντὸς τρόπου, auf jede mögliche A. πάσῃ μηχανῇ. — auf welche A.? πῇ; τίνα τρόπον od. τίνι τρόπῳ; — auf e. gute, schlechte A. εὖ (καλῶς), κακῶς. — v. solcher Art τοιοῦτος 3., τοιουτότροπος 2.; von solcher A. wie (τοιοῦτος) οἷος 3.; Leute v. eurer A. ἄνθρωποι οἷοι ὑμεῖς. — von anderer, vielfältiger, gleicher A. ἀλλοῖος 3., πολύτροπος, ὁμοιότροπος 2. od. ὅμοιος 3. (opp. ἀνόμοιος 2.).

arten, nach Einem, ὅμοιον γίγνεσθαί τινι, γίγνεσθαι κατά τινα, ὁμοιοῦσθαί (*P.*) τινι. — geartet sein φύσιν ἔχειν, auch πεφυκέναι.

Arterie ἡ ἀρτηρία. — aus A. bestehend ἀρτηριακός 3. — e. A. öffnen ἀρτηριοτομεῖν (dazu *subst.* ἡ ἀρτηριοτομία).

artig 1) v. feinem Betragen: κόσμιος, κομψός 3., εὐπρεπής, εὐσχήμων 2.; a. sein εὐσχημονεῖν. — a. im Umgange: εὔκολος, ἐπιδέξιος 2., ὁ, ἡ φιλόφρων, ονος, φιλάνθρωπος 2.; a. in d. Rede ἀστεῖος 3., εὐτράπελος 2., μουσικός 3., χαρίεις 3., ἐπίχαρις, ι, εὔχαρις, ι, *gen.* ιτος (die übr. auch v. d. Reden selbst gebr. werden). — a. sein im Reden κομψεύεσθαι, εὐτραπελεύεσθαι, sp. ἀστεΐζεσθαι. — 2) hübsch: εὐειδής, εὐπρεπής 2., καλός 3.; niedlich κομψός 3., ἐπίχαρις, ι, γλαφυρός 3. — 3) angenehm, v. Dingen: ἡδύς 3., ἐπίχαρις, ι, εὐάρεστος 2., μουσικός 3.; ironisch θαυμάσιος, καλός 3. — 4) beträchtlich: οὐκ ὀλίγος 3., οὐχ ὁ τυχών 3., ἀξιόλογος 2.

Artigkeit ἡ κοσμιότης, κομψότης, κομψεία, εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη. — ἡ εὐκολία, ἐπιδεξιό-

της, φιλοφροσύνη, φιλανθρωπία. — ἡ ἀστειό-
της, εὐτραπελία.
Artikel 1) in d. Grammatik: τὸ ἄρθρον; ohne A.
ἄναρθρος 2. — 2) Theil: τὸ μέρος; in e. Vertra-
ge u. dgl., s. Punkt. — 3) Art, v. Waaren: τὸ γέ-
Artikulation ἡ διάρθρωσις. [νος, τὸ εἶδος.
artikulieren ἀρθροῦν, διαρθροῦν u. *M.* — **ar-
tikuliert** ἔναρθρος 2.
Artillerie, etwa αἱ μηχαναί. [σκολυμώδης 2.
Artischocke ὁ (ἡ) σκόλυμος. — v. d. Art d. A.
Arznei τὸ φάρμακον (allg.), τὸ κατάποτον (bes.
in trockener Form). — A. gegen etw. φάρμακόν
τινος, τὸ ἀντίδοτον (m. u. ohne φάρμακον) u.
ἀντιφάρμακόν τινος. — A. nehmen φαρμάκοις
χρῆσθαι, φαρμακοποτεῖν (v. Tränken), φαρμα-
κεύεσθαι; d. Nehmen v. A. ἡ φαρμακοποσία (v.
Tränken). — A. anwenden φαρμάττειν, bei Ei-
nem τινά, d. Anwendung v. A. ἡ φάρμαξις, φαρ-
μακεία. — A. bereiten φαρμακοποιεῖν, φάρμακα
τέμνειν; d. Bereiten v. A. ἡ φαρμακοποιία. —
der A. bereitet ὁ φαρμακοποιός, φαρμακοτρίβης.
— m. A. handeln φαρμακοπωλεῖν.
arzneiähnlich, -artig φαρμακώδης 2.
Arzneibereitung ἡ φαρμακοποιία.
Arzneibüchse ἡ φαρμακευτικὴ πυξίς, ίδος; ὁ
νάρθηξ, ηκος, τὸ ναρθήκιον.
Arzneikunde ἡ ἰατρικὴ (m. u. ohne τέχνη, ἐπι-
στήμη) (übh.); ἡ φαρμακευτική (Kenntniss der
Arzneimittel). — in der A. erfahren ἰατρικός 3.
— d. A. lehren ἰατρολογεῖν, das Lehren d. A. ἡ
Arzneimittel, s. Arznei. [ἰατρολογία.
Arzneimittellehre ἡ φαρμακευτική.
Arzneitrank τὸ ποτὸν φάρμακον, im Zsshnge
auch τὸ πότημα. — A. nehmen φαρμακοποτεῖν.
— d. Nehmen e. A. ἡ φαρμακοποσία.
Arzneiwissenschaft, s. Arzneikunde.
Arzt ὁ ἰατρός; ὁ θεραπεύων, οντος; sp. ὁ φαρ-
μακεύς, φαρμακευτής; ὁ ἰατραλείπτης (der durch
äussere Mittel heilt). — e. kundiger A. ἰατρικὸς
ἀνήρ. — den A. betreffend ἰατρικός 3. — Woh-
nung des A. τὸ ἰατρεῖον. — Beschäftigung od.
Anstellung als A. τὸ ἰατρικὸν ἔργον. — Jmd. als
A. anstellen τὸ ἰατρικὸν ἔργον διδόναι τινί, als
A. angestellt werden τὸ ἰατρικὸν ἔργον λαμβά-
νειν. — A. sein bei Jmd. ἰατρεύειν od. θερα-
πεύειν τινά. — den A. rufen lassen ἰατρὸν εἰσκα-
λεῖν, zu Jmd. ἰ. εἰσάγειν τινί.
Arztlohn τὰ ἰατρεῖα.
Asbest ἡ ἄσβεστος; ὁ ἀμίαντος.
Ascet ὁ ἀσκητής; *fem.* ἀσκήτρια *K. S.*
ascetisch ἀσκητικός 3 *K. S.*
Asche ἡ τέφρα; ἡ σποδός (Glutasche), selten ἡ
σποδιά; ἡ κόνις (Aschenstaub). — heisse A. ἡ
θερμοσποδιά sp. — zu A. brennen, in A. verwan-
deln τεφροῦν, σποδοῦν, σποδίζειν, καταιθαλοῦν
(mehr p.); ganz zu A. brennen ἀποτεφροῦν (u.
dazu ἡ ἀποτέφρωσις); zu A. werden τεφροῦσθαι,
übtr. ἀφανίζεσθαι *P.* — in d. A. rösten od. ba-
cken σποδίζειν. — m. A. bedecken κατατεφροῦν.
— sanft ruhe deine A.! εἴη σοι κατὰ γῆς κούφη
κόνις. [δής, σποδώδης 2.
aschenartig τεφρώδης, τεφροειδής 2., σποδοει-
Aschenbrot ὁ σποδίτης ἄρτος, ὁ ἐγκρυφίας.
Aschenhaufen ἡ σποδιά. — in e. A. verwandeln,
Aschenkrug ἡ ὑδρία. [s. niederbrennen.
aschenfarbig τεφρός, τέφρινος, τεφραῖος 3.;
τεφρώδης, τεφροειδής 2.; σποδοειδής 2.; σπό-
διος 3.; λευκόφαιος 2. — a. aussehen τεφρίζειν.
Aschenkuchen, s. Aschenbrot.
aschgrau, s. aschenfarbig. — das geht in's Aschg.
παντελῶς ἄπιστά ἐστι ταῦτα od. δεινότατά ἐστι
Asculum τὸ Ἄσκλον. [ταῦτα.

Asphalt ἡ ἄσφαλτος, τὸ ἄσφαλτον. — m. A. be-
streichen ἀσφαλτοῦν. — gleich od. voll A. ἀσφαλ-
τώδης 2. [ἀσφαλτώδης 2.
asphaltartig ὁ ἀσφαλτίτης (*fem.* -τῖτις, ιδος);
Asphaltsee ἡ ἀσφαλτῖτις (-ιδος) λίμνη.
Asphodill ὁ ἀσφόδελος. — v. A. ἀσφοδέλινος 3.
Ass, (auf d. Würfeln) ἡ οἰνή, ὁ οἰνός. — d. rö-
mische Ass τὸ ἀσσάριον.
Assel, s. Kellerassel.
Assignation, s. Anweisung.
assignieren, s. anweisen.
Assistent, s. Gehilfe, Beistand.
Assistenz, s. Beistand.
Ast ὁ ἀκρεμών, όνος, ὁ ὄζος; s. Zweig. — voller
Aeste ὀζώδης 2., πολύοζος 2. — Aeste haben
ὠζῶσθαι (pf. *P.* v. ὀζοῦν). — m. ausgebreiteten
Aesten ἀμφιλαφής 2.
Asthma τὸ ἆσθμα, ἡ δύσπνοια; auch τὸ πνεῦμα.
— m. d. A. behaftet ἀσθματικός 3., δύσπνους,
δυσπνόητος 2., sp. δυσπνοϊκός 3. — am A. leiden
ἀσθμαίνειν, δυσπνοεῖν, πνευστιᾶν.
astig, s. ästig.
Astrolabium τὸ ἀστρολάβον ὄργανον.
Astrolog ὁ ἀστρολόγος. — e. A. sein ἀστρολογεῖν.
Astrologie ἡ ἀστρολογια.
Astronom ὁ ἀστρονόμος; ὁ ἀστρολόγος (ohne
schlimme Nebenbdtg.). — e. A. sein ἀστρονομεῖν,
Astronomie ἡ ἀστρονομία, ἀστρολογία. [-λογεῖν.
astronomisch ἀστρονομικός, ἀστρολογικός 3.
Asyl τὸ ἄσυλον; s. Freistätte.
Atheismus ἡ ἀθεότης.
Atheist ὁ ἄθεος.
atheistisch ἄθεος 2.
Athem τὸ πνεῦμα, ἡ ἀναπνοή. — ein Bischen A.
τὸ πνευμάτιον. — A. holen πνεῖν, ἀναπνεῖν. —
wieder zu A. kommen ἀναπνεῖν, ἐξ-, ἐπ-ανα-
πνεῖν. — kurzer, schwerer A., s. Asthma. — kurz,
schwer A. holen ἀσθμαίνειν, δυσπνοεῖν, πνευ-
στιᾶν. — leichter, freier A. ἡ εὔπνοια. — d. A.
anhalten ἀπνευστιάζειν, ἀπνευστὶ ἔχειν, συνέχειν
τὸ πνεῦμα. — das Anhalten des A. ἡ ἀπνευστία.
— in einem A. ἀπνευστί, ὑπὸ τὴν ἀναπνοήν. —
Jmd. nicht zu A. kommen lassen οὐ διδόναι τινὶ
ἀναπνοάς. — ausser A. sein τὸ πνεῦμα ἄνω ἔχειν,
auch τὸ πνεῦμα γίγνεται ἄνω. — d. A. betref-
fend, dazu gehörig πνευματικός 3., sp. πνευστι-
κός 3. [ἀναψυχή.
Athemholen ἡ ἀναπνοή, ἀνάπνοια, ἀνάπνευσις,
athemlos ἄπνευστος 2. (*adv.* ἀπνευστί); vgl. Asth-
ma. — a. sein = ausser A. sein.
Athemlosigkeit ἡ ἀπνευστία; vgl. Asthma.
Athemzug ἡ ἀναπνοή (*pl.* τὰ πνεύματα), sp. εἰσ-
πνοή. — in einem A. fort, s. Athem. — bis zum
letzten A. εἰς τὴν ἐσχάτην ἀναπνοήν.
Athlet ὁ ἀθλητής, ἀγωνιστής, ἀσκητής. — Auf-
seher od. Lehrer der A. ὁ ἀλείπτης. — Kampf der
A. τὸ ἄθλημα, ἡ ἄθλησις, ἡ ἀγωνία, ἀγώνισις, τὸ
athletisch ἀθλητικός, ἀγωνιστικός 3. [ἀγώνισμα.
athmen πνεῖν, ἀναπνεῖν; = leben: ἀναπνεῖν,
ἐμπνεῖν, (ἔτι) ἔμπνουν εἶναι. — leicht od. frei
a. εὔπνουν εἶναι, kurz od. schwer a., s. Athem.
— ohne zu a. ἀπνευστί.
Athmen, das, s. Athemholen u. Athem. — nicht
zum A. dienend ἄπνους 2.
atlantisches Meer ἡ Ἀτλαντικὴ θάλαττα, τὸ
Ἀτλαντικὸν πέλαγος, ἡ ἐκτὸς od. ἔξω θάλαττα.
Atmosphäre ὁ περιέχων (m. u. ohne ἀήρ).
atmosphärisch ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὸν ἀέρα.
Atom ἡ ἄτομος.
Atramentstein ἡ χαλκῖτις (-ιδος) στυπτηρία.
Attake, attakieren, s. Angriff, angreifen.
Attentat τὸ ἐπιβούλευμα, ἡ ἐπιβουλή, ἐπιχείρησις.

— e. A. auf Jmd. machen ἐπιβουλεύειν, ἐπιχειρεῖν τινι.

Attestat, attestieren, s. Zeugniss, bezeugen.

Attitüde τὸ σχῆμα.

atzen, s. ätzen 1).

Atzung ἡ τροφή.

au ἰού, φεῦ, παπαῖ.

auch καί („ebenfalls" u. „sogar"); ἔτι δέ, πρὸς δέ, πρὸς δὲ καί, πρὸς δ' ἔτι, πρὸς δὲ τούτοις (ausserdem, überdies, ferner); auch nicht οὐδέ, μηδέ. — sowol … als auch καὶ … καί; nicht nur … sondern auch οὐ μόνον … ἀλλὰ καί. — wenn auch εἰ καί, auch wenn καὶ εἰ. — und auch, aber auch καὶ δέ. — auch sogar ἀλλὰ δὴ καί. — auch nur καί. — auch schon καί. — wol auch κἄν (καὶ ἄν). — und sicher auch dies καὶ τοῦτο δή. — Man merke noch, dass in Correlativsätzen bei Vergleichungen im Gegensatze zur deutschen Ausdrucksweise καί gew. entw. in dem demonstr. u. relat., od. bloss in dem relat. Satze steht, z. B. tapfer ist freilich auch der, von welchem du sprichst ἀνδρεῖός που οὗτός ἐστιν ὃν καὶ σὺ λέγεις.

Audienz ἡ ἔντευξις, προσαγωγή (v. dem, welcher sie sucht), ὁ χρηματισμός (von dem, welcher sie ertheilt). — Jmd. A. geben χρηματίζειν τινί, εἰσδέχεσθαί τινα, ἀκούειν τινός, λόγον διδόναι τινί. — A. haben bei Jmd. ἐντυγχάνειν τινί (περί τινος), διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι od. πρός τινα, συγγίγνεσθαί τινι. — A. bekommen τυγχάνειν od. μεταλαγχάνειν λόγου od. ἀκροάσεως. — Jmd. keine A. ertheilen (ἄπρακτον) ἀποπέμπειν τινά. — keine A. erhalten οὐ τυγχάνειν λόγου, ἄπρακτον ἀπελθεῖν παρά τινος. — um A. bitten προσαγωγῆς δεῖσθαι, ἔντευξιν od. καιρὸν ἐντεύξεως αἰτεῖσθαι, χρῄζειν ἐντυχεῖν od. συγγενέσθαι τινί.

Audienzsaal ὁ χρηματιστικὸς πυλών.

Auditorium *a*) als Ort: τὸ ἀκροατήριον, ἡ ἀκρόασις. *b*) die Zuhörer: οἱ ἀκροώμενοι, ἀκροαταί, [auch τὸ ἀκροατήριον.

Aue ὁ λειμών, ῶνος.

Auerhahn ὁ τέτραξ, γος u. κος, ὁ τέτριξ, γος (?).

Auerhenne ἡ τέτραξ, γος u. κος, ἡ τέτριξ, γος (?).

Auerochs ὁ βόνασος; sp. ὁ οὖρος βοῦς.

auf I) *adv.* als Ermunterungspartikel: ἄγε, ἄγε δή (bei Mehreren ἄγετε, ἄγετε δή); ἴθι, ἴθι δή, φέρε δή, εἶα δή, ἀλλά. — von … auf ἐκ. — auf dass, s. dass 2). — II) *praep.* 1) m. *acc.* *a*) eig. zum Ausdruck e. Bewegung: εἰς, ἐπί, ἀνά m. *acc.*, u. z. ἐπί u. ἀνά v. e. Bewegung nach oben, wobei ἐπί das Ziel, ἀνά das Fortschreiten derselben bezeichnet, z. B. auf d. Markt gehen εἰς τὴν ἀγορὰν ἰέναι, auf d. Berg tragen κομίζειν ἐπὶ τὸ ὄρος (d. i. auf d. Gipfel), κομίζειν ἀνὰ τὸ ὄρος (d. i. den Berg hinauf); bei e. Bewegung nach unten κατά m. *gen.*, z. B. Wasser auf d. Hände giessen ὕδωρ χεῖν κατὰ τῶν χειρῶν, auf d. Backe schlagen κατὰ κόρρης πατάσσειν. — auf … zu, auf … los ἐπί m. *acc.* u. *gen.*, so dass das erstere die Richtung (u. z. bes. im feindl. Sinne), letzteres das zu erreichende Ziel andeutet, z. B. auf Einen losstürmen ὁρμᾶν ἐπί τινα, auf Sardes zu flüchten φεύγειν ἐπὶ Σάρδεων, auf Chios zu schiffen πλεῖν ἐπὶ Χίου. — Bei den Verben „legen, setzen, stellen" steht auch, u. z. gew., ἐν m. *dat.*, ἐπί m. *gen.*, wodurch eig. der auf d. Bewegung folgende Zustand der Ruhe ausgedrückt wird, z. B. auf d. Tisch setzen τιθέναι ἐν τῇ τραπέζῃ od. ἐπὶ τῆς τραπέζης. — sich auf den Weg machen παρασκευάζεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν πορείαν (eig. sich zur Reise fertig machen) od. ὁρμᾶσθαι *P.* (aufbrechen). — auf d. Erde χαμᾶζε, χαμαί. — auf Jmds. Seite treten στῆναι μετά τινος od. μεταστῆναι πρός τινα (wenn man Jmd. verlässt). — Häufig stehen im Griech. Zsstzgen m. d. *praep.* ἐπί, πρός, περί, z. B. auf etw. legen ἐπι-, προσ-τιθέναι τινί, auf d. Kopf setzen (e. Hut) περιτιθέναι τῇ κεφαλῇ, auf e. Schiff steigen ἐπιβαίνειν νεώς u. dgl. *b*) zur Angabe e. Ausdehnung od. Verbreitung im Raume und in der Zeit, bei einer Reihe adverb. Ausdrücke: ἀνά, ἐπί, auch εἰς, πρός m. *acc.*, u. zur Bezeichnung d. Abstandes διά, ἐκ m. *gen.*, z. B. auf e. weite, kurze Strecke ἐπὶ πολύ u. διὰ (ἐκ) πολλοῦ, ἐπὶ βραχύ u. δι' (ἐξ) ὀλίγου; auf 20 Schritte ἐξ εἴκοσι βημάτων; auf e. Jahr εἰς, πρὸς, ἐπ' ἐνιαυτόν. — auf e. kurze, lange Zeit ἐπὶ (πρὸς) πολὺν (ὀλίγον) χρόνον. — Bei *subst.* steht gew. d. *gen.* des Betrages, z. B. Lebensmittel auf fünf Monate σῖτος πέντε μηνῶν. — ich schätze ihre Zahl auf 200 εἰκάζω αὐτοὺς εἶναι διακοσίους ἄνδρας. — Aehnlich ist d. Gebrauch, um e. Ziel in d. Zeit od. e. Termin zu bezeichnen, z. B. auf morgen εἰς αὔριον, auf d. Abend πρὸς ἑσπέραν, auf d. festgesetzte Stunde εἰς ῥητὴν ὥραν. — bis auf εἰς m. *acc.*, μέχρι m. *gen.*, z. B. bis auf unsere Zeit εἰς ἡμᾶς, bis auf d. heutigen Tag μέχρι τῆς νῦν ἡμέρας; sie wuchsen bis auf 300 an ἐγένοντο εἰς τριακοσίους od. τριακόσιοι; wird aber durch „bis auf" e. Ausnahme bezeichnet, so steht πλήν m. *gen.*, z. B. es fielen alle bis auf zehn Mann ἀπέθανον πάντες πλὴν δέκα ἀνδρῶν. *c*) zur Angabe d. Folge in Raum od. Zeit: ἐπί m. *dat.*, ἐκ m. *gen.*, auch μετά m. *acc.*; auf etw. od. Einen folgen γίγνεσθαι ἐπί τινι od. ἔκ τινος, εἶναι μετά τινα, ἐκδέχεσθαί τινα; Mord auf Mord φόνος ἐπὶ φόνῳ, e. Wort auf das andere λόγος ἐκ λόγου; auf einander ἑξῆς, ἐφεξῆς. *d*) übtr. α) zur Angabe d. Veranlassung: ἀπό od. ἐκ m. *gen.*, ἐπί m. *dat.*, διά m. *acc.*, z. B. auf e. gegebenes Zeichen ἀπὸ σημείου, ἐπὶ σημείῳ, auf d. Kommando ἀπὸ παραγγέλματος, auf Verabredung ἀπὸ συνθήματος, auf eigene Faust ἀφ' ἑαυτοῦ, auf Jmds. Namen ἐπ' ὀνόματί τινος u. dgl. Sehr häufig gebraucht man auch part. Wendungen, z. B. auf Jmds. Befehl κελεύσαντός τινος od. κελευσθεὶς ὑπό τινος, auf Jmds. Zureden πείσαντός τινος od. πεισθεὶς ὑπό τινος. — Geld auf Zinsen leihen δανείζειν ἐπὶ τόκῳ. — auf gut Glück ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ od. ἀγαθῇ τύχῃ. — stolz sein auf etw. μέγα φρονεῖν ἐπί τινι od. διά τι. β) zur Angabe der Art u. Weise: gew. durch den *dat.* z. B. auf diese Weise τῇδε, ταύτῃ (ὧδε), auf jede Weise παντὶ τρόπῳ, daneben τόνδε (τοῦτον) τὸν τρόπον, πάντα τρόπον u. dgl. — auf jeden Fall πάντως, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ. — auf öffentliche, eigene Kosten δημοσίᾳ, ἰδίᾳ. — auf diese Bedingungen ἐπὶ τούτοις, auf billige Bed. ἐπὶ δικαίοις. — auf das Beste ἄριστα, κάλλιστα, auf das Genaueste (auf ein Haar) ἀκριβέστατα u. dgl. — auf ein Mal ἅμα (zugleich), ἄφνω, ἐξαίφνης, παραχρῆμα (plötzlich). γ) bei Verben zur Bezeichnung d. Gegenstandes, auf welchen d. Handlung gerichtet ist, durch d. entspr. Casus od. durch präpos. Wendungen, worüber die einzelnen Verba zu vergleichen, z. B. auf Jmd. neidisch sein φθονεῖν τινι, auf Jmd. unwillig sein ἀγανακτεῖν τινι, auf etw. hören ἀκούειν τινός, e. Lobrede auf Jmd. halten ἔπαινον λέγειν εἴς τινα, ἐπί τινι, κατά τινος, περί τινος, auf etw. antworten ἀποκρίνεσθαι πρός τι u. dgl. — 2) m. *dat.* *a*) zur Bezeichnung der Ruhe an e. Orte: ἐπί m. *gen.* u. *dat.* (letzteres, wenn der Begriff der Zugehörigkeit hervorgehoben werden soll), ἐν m. *dat.* (eig. innerhalb e. Raumes), κατά u. ἀνά m. *acc.* (eig. darauf od. darüber hin), z. B. auf d. Erde ἐπὶ γῆς (opp. ὑπὸ γῆς), ἐν τῇ γῇ, auch κατὰ τὴν γῆν (im Bereiche d. Erde), ἀνὰ

πᾶσαν τὴν γῆν (überall auf d. Erde); auf d. Markte ἐν τῇ ἀγορᾷ, κατὰ τὴν ἀγοράν, auf d. Wege sein ἐν ὁδῷ εἶναι, auf d. Wege begegnen καθ' ὁδὸν ἐντυγχάνειν; auf d. Erde χαμαί. — auf d. rechten, linken Flügel ἐπὶ τῷ δεξιῷ, τῷ ἀριστερῷ (εὐωνύμῳ) m. u. ohne κέρᾳ, daneben ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ u. s. w. (κέρως). — auf d. Flanken ἐπὶ τῶν πλευρῶν. — auf dieser Stelle τῇδε, ταύτῃ (αὐτοῦ), an derselben Stelle αὐτῇ ταύτῃ. — auf d. einen … anderen Seite πῇ μὲν … πῇ δέ, auf d. rechten, linken Seite ἐν δεξιᾷ, ἐν ἀριστερᾷ, ἐπὶ δεξιά, ἐπ' ἀριστερά (auch εἰς δεξιά, εἰς ἀριστερά, κατ' εὐώνυμα), ἐκ δεξιᾶς, ἐξ ἀριστερᾶς; auf beiden Seiten ἐπ' ἀμφότερα; auf allen Seiten πανταχόθεν. — Bei Verben d. Bewegung u. übh. d. Wirksamkeit v. e. Punkte aus tritt für ἐν m. *dat.* od. ἐπί m. *gen.* häufig ἐκ u. ἀπό m. *gen.* ein, z. B. d. Leute auf d. Markte, auf d. Dächern flohen οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν (st. οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ u. s. w.) ἔφυγον. — Bei d. Verben „anlangen, ankommen u. s. w.“ gebrauchen d. Griechen (neben dem seltenen ἐπί τινος) gew. εἴς τι, z. B. auf der Insel ankommen ἀφικνεῖσθαι εἰς τὴν νῆσον, auf der I. landen ἀποβαίνειν εἴς τὴν ν.; sich auf dem Markte versammeln συνελθεῖν, συλλέγεσθαι (*P.*) εἰς τὴν ἀγοράν. *b*) mehr zeitlich v. e. Zustande, während dessen etw. vor sich geht: ἐπί m. *gen.*, ἐν m. *dat.*, κατά m. *acc.*, z. B. auf d. Marsche ἐπὶ τῆς πορείας, ἐν τῇ πορείᾳ, κατὰ τὴν πορείαν; gew. treten *part.* ein, z. B. auf d. Marsche begegnen πορευόμενον ἐντυγχάνειν. *c*) in einigen Verbindungen, wo es zur Angabe e. Mittels od. Werkzeuges dient, gew. durch d. blossen *dat.*, z. B. auf Schiffen heranfahren, auf Pferden herbeikommen ναυσὶ προσελθεῖν, ἵπποις προσελαύνειν, auf beiden Ohren hören δυοῖν ὤτοιν ἀκούειν u. dgl. Daneben andere Wendungen, z. B. auf d. Flöte, d. Leier spielen αὐλεῖν, κρούειν τὴν λύραν u. dgl. *d*) nicht selten gebraucht man auch Composita m. ἐπί, z. B. sich auf etw. befinden ἐπεῖναί τινι, ἔν (ἐπί) τινι, ἐπί τινος, auf etw. liegen ἐπικεῖσθαί τινι od. ἐπί τινι, auf e. Pferde reiten ἐποχεῖσθαι ἵππῳ u. dgl. Desgleichen auch zssgtzte *adj.*, z. B. auf d. Erde, d. Grenze (befindlich) ἐπίγειος, ἐπόριος 2. u. dgl. *e*) besondere Redensarten: auf etw. beruhen εἶναι ἐπί τινι, ἔν τινι, πρός τινος; auf frischer That ertappen ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν; es haftet e. Schuld auf etw. χρέος ὀφείλεται ἐπί τινι od. ἐνοφείλεται ἔν τινι; auf Jmds. Seite stehen εἶναι σύν τινι, μετά τινος; auf dem Sprunge sein μέλλειν m. *inf. fut.*; auf einem Auge blind τυφλὸς τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν; auf der Stelle (sogleich) εὐθύς, παραχρῆμα, αὐτίκα. — auf dem Fusse (der Ferse) κατὰ πόδα (πόδας).

aufackern καταροῦν.

aufächzen ἀνοιμώζειν.

aufätzen (e. Geschwür) ἐκτήκειν φαρμάκοις καυστικοῖς. — vgl. auffüttern.

aufarbeiten 1) fertig arbeiten: κατ-, ἀπ-εργάζεσθαι. — 2) aufbrauchen, w. s. — 3) m. Mühe öffnen: μόλις (δι)ανοίγειν. — 4) sich a. = sich aufraffen, w. s.

aufathmen ἀναπνεῖν (v. etw. ἔκ τινος) u. ἐξαναπνεῖν (eig. u. übtr.); ἀναψύχεσθαι *P.* (übtr.).

Aufathmen ἡ ἀναπνοή, ἀνάπνευσις.

aufbacken 1) noch einmal backen: ἀναπέττειν. — 2) durch Backen verbrauchen: πέττοντα ἀναλίσκειν (z. B. τὸ ἄλευρον). — 3) anbacken: προσκολλᾶν.

aufbahren ἐπιτιθέναι τινὰ τῇ κλίνῃ, προτιθέναι τινὰ ἐν τῇ κλίνῃ.

aufbäumen, sich, ὄρθιον ἵστασθαι; s. bäumen.

Aufbau ἡ οἰκοδομία, οἰκοδόμησις, κατασκευή. — ἡ ἀνοικοδόμησις (Wiederaufbau).

aufbauen οἰκοδομεῖν, κατασκευάζειν, sp. ἐγείρειν. — e. Mauer τειχίζειν; ἐκτειχίζειν. — wieder a. ἀνοικοδομεῖν, ἀνασκευάζειν, ἀνιστάναι, ἀνορθοῦν.

aufbauschen δι-, ἐξ-ογκοῦν.

aufbegehren 1) auffahren, w. s. — 2) noch dazu verlangen: προσαιτεῖν.

aufbehalten 1) nicht v. Kopfe nehmen: οὐ περιαιρεῖσθαι, ἔχειν. — 2) aufheben, aufbewahren, w. s. — es ist mir aufbehalten μένει με, ἐπίκειταί μοι.

aufbeissen καταδάκνειν, auch δάκνοντα (τοῖς ὀδοῦσιν) ἀνοίγειν τι.

aufbellen ἀνακλάζειν.

aufbersten ἀναρρήγνυσθαι *P.*; s. bersten.

aufbewahren διαφυλάττειν, διασῴζειν, τηρεῖν, διατηρεῖν; θησαυρίζειν u. *M.* (ansammeln) ἀποτιθέναι u. *M.* (zum künftigen Gebrauch). — aufbewahrt sein ἀποκεῖσθαι. — d. Aufbewahrte τὸ θησαύρισμα.

Aufbewahrung ἡ τήρησις, διατήρησις; ὁ θησαυρισμός; ἡ ἀπόθεσις. — Ort zur A. ὁ θησαυρός, ἡ ἀποθήκη. — zur A. geschickt θησαυριστικός 3.; zur A. übergeben παρακατατίθεσθαι. — das zur A. Uebergebene ἡ παρακαταθήκη.

aufbiegen ἀνακάμπτειν.

aufbieten (Soldaten) συλλέγειν, συνάγειν, ἀθροίζειν; περιαγγέλλειν (rings herum a.); (Kräfte) ἐν-, συν-τείνειν; alles a. πάντα ποιεῖν, μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, ἐπὶ πᾶν ἐλθεῖν; sprichw. πάντα κάλων ἐξιέναι, ἐκτείνειν, ἐφιέναι, κινεῖν; πάντα λίθον κινεῖν, τὸν ἀφ' ἱερᾶς κινεῖν.

Aufbieten, das, (v. Soldaten) ἡ συλλογή, συναγωγή, ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός; (v. Kräften) ἡ ἔν-, σύν-τασις.

aufbinden 1) in d. Höhe binden: ἀναδεῖν, sp. ἀναδεσμεύειν. — 2) auf etw. fest binden: ἐπιδεῖν τί τινι od. ἐπί τι, ἀναδεῖν τι πρός τι, ἐνδεῖν τί τινι, ἔν τινι, εἴς τι, προσδεῖν τί τινι, sp. ἐν-, προσ-δεσμεύειν; ringsum a. περιάπτειν τί τινι. — übtr. Jmd. etw. φενακίζειν od. ὑπάγειν τινά. — 3) losbinden: λύειν, διαλύειν.

Aufbinden, das, 1) ἡ ἀνάδεσις. — 2) ἡ ἀνάδεσις, ἔνδεσις; übtr. ὁ φενακισμός. — 3) ἡ λύσις.

aufblähen πνευματοῦν, ἐμπνευματοῦν, διιστάναι (eig.); φυσᾶν, ἀνα-, ἐμ-φυσᾶν; διογκοῦν (eig. u. übtr.); χαυνοῦν, τυφοῦν, ἐκτυφοῦν, ἐπαίρειν (übtr.). — sich a. durch d. *P.* — aufgebläht durch d. *part. pf. P.*, daneben χαῦνος 3. u. 2., ὀγκώδης 2. (eig. u. übtr.), ὑπερήφανος 2. (übtr.) — ein wenig a. ὑπόχαυνος 2.

aufblättern ἀναπτύσσειν, ἀνελίττειν.

aufblasen, s. aufblähen; d. Backen a. φυσᾶν τὰς γνάθους. — das Aufgeblasene τὸ φύσημα.

aufbleiben 1) nicht schlafen gehen: οὐ κοιμᾶσθαι *P.*, ἀγρυπνεῖν. — 2) offen bleiben: οὐ κατακλείεσθαι *P.*; ἀνεῳγμένον od. ἀναπεπταμένον εἶναι.

Aufbleiben, das, ἡ ἀγρυπνία.

aufblicken ἀναβλέπειν εἴς od. πρός τι. — das Aufbl. τὸ ἀνάβλεμμα.

aufblinken ἐκ-, δια-λάμπειν. — das Aufbl. ἡ διάλαμψις, ἔκλαμψις sp.

aufblitzen ἀστράπτειν. — s. d. vhg.

aufblühen ἐξ-, ἐπ-ανθεῖν; ἀν-ανθεῖν (wieder a.). — übtr. ἀκμάζειν, ἀκμὴν ἀνθοῦσαν ἔχειν, ἐν ἀκμῇ τοῦ βίου εἶναι.

Aufblühen, das, ἡ ἐξάνθησις. — s. Blühen.

aufbohren διατρυπᾶν.

aufborgen δανείζεσθαι.

aufbrauchen ἀναλίσκειν, καταναλίσκειν τι; ἀπο-, κατα-χρῆσθαί τινι.

aufbrausen ἀνα-, ἐκ-ζεῖν (eig.); ἀναζεῖν, κυμαίνειν, ἐκφέρεσθαι *P.* (übtr.). — aufbrausend ὀξὺς 3. πρὸς ὀργήν, ὀργίλος, θυμικός 3., ἀκράχολος 2.

Aufbrausung ἡ ἀνάζεσις, ἔκζεσις.

aufbrechen 1) *tr.* ἀναρ-, διαρ-, ἐκ-ρηγνύναι; e. Haus, e. Thüre ἐκκόπτειν, ἐξαράττειν; ἀνα-, ἐκ-

μοχλεύειν (m. e. Hebel); d. Mund, d. Zähne διαιρεῖν, διάγειν; e. Siegel, e. Brief ἀνοίγειν, λύειν. — II) *intr.* 1) sich öffnen: (ἀνα)χάσκειν, ῥήγνυσθαι, ἀναρ-, ἐκ-ρήγνυσθαι *P.* (v. Geschwüren, Wunden); ἐξελκοῦσθαι *P.* (v. Körpertheilen); ἐξανθεῖν (v. Blumen). — 2) sich in Bewegung setzen: ὁρμᾶν, ἐξορμᾶν u. *P.*, ἀφορμᾶν, ἐξανίστασθαι; αἴρειν, ἀπαίρειν, ἀναζευγνύναι, ἀνασκευάζειν u. *M.* (v. Heeren); αἴρειν, ἀπαίρειν, (ἐξ)ανάγεσθαι, ἀναλύειν (v. Schiffenden); διανίστασθαι, διαλύεσθαι *P.* (v. e. Gesellschaft, auseinandergehen). — a. lassen ἀνιστάναι, ἀναλαμβάνειν.

Aufbrechen, das, I) ἡ ἀνάρρηξις; ἡ ἐκκοπή; ἡ λύσις. — II) 1) ἡ ἐξάνθησις. — 2) s. Aufbruch. — sonst Verba.

aufbreiten ἀναπτύσσειν, ἐκπεταννύναι; (ἐπι)στρωννύναι.

aufbrennen I) *tr.* 1) in Flammen setzen: ἀνακαίειν, ἀναφλέγειν. — 2) durch Brennen verbrauchen: κατακαίειν, od. καίοντα ἀναλίσκειν. — 3) e. Zeichen: ἐγκαίειν; übtr. Einem etw. a. φενακίζειν od. ὑπάγειν τινά, aber auch πληγὴν ἐν-, προσ-τρίβειν, ἐμβάλλειν τινί. — II) *intr.* in Flammen gerathen: ἀνα-, ἐκ-καίεσθαι, ἀναφλέγεσθαι *P.* (auch übtr.).

aufbringen 1) gross ziehen: ἀνα-, ἐκ-τρέφειν; e. Kranken a. = herstellen ἀναλαμβάνειν, ὑγιᾶ ἀποδεικνύναι τινά, σῴζειν od. διασῴζειν τινά (κάμνοντα). — 2) herbeischaffen, zu Stande bringen: πορίζειν, ἐκπορίζειν, συνάγειν, συλλέγειν; (Zeugen) παρασκευάζεσθαι; gefangen nehmen συλλαμβάνειν; Schiffe, (= kapern) κατάγειν πλοῖα. — etw. üblich machen εἰσάγειν, εἰσηγεῖσθαι, εἰσφέρειν, καθιστάναι. — 3) vorbringen: προφέρειν, εἰσηγεῖσθαι; dagegen lässt sich nichts a. πρὸς τοῦτο οὐδὲν ἔχοις ἂν ἀντειπεῖν. — 4) unwillig od. zornig machen: ἐξοργίζειν, παροξύνειν, ἐρεθίζειν. — aufgebracht sein über Jmd. ὀργίζεσθαι, θυμοῦσθαι *DP.*, ἀγριαίνειν τινί, ἀγανακτεῖν τινι, χαλεπαίνειν τινί od. πρός τινα, über etw. ὀργίζεσθαι διά τι, ἀγανακτεῖν ἐπί τινι, χαλεπαίνειν ἐπί τινι u. πρός τι, χαλεπῶς φέρειν τι, δυσχεραίνειν τι u. πρός τι.

Aufbringung 1) ἡ ἀνα-, ἐκ-τροφή, ἔκθρεψις. — 2) ὁ πορισμός, ἡ συναγωγή; ἡ παρασκευή (v. Zeugen); ἡ καταγωγή (v. Schiffen). — meist Verba.

Aufbruch *a*) v. Reisenden: ἡ ὁρμή, ἔξοδος; (v. Heeren) ἡ ἀνάστασις, ἀνάζευξις, ἀνασκευή; (v. Schiffenden) ἡ ἀναγωγή; ἡ διανάστασις (v. e. Gesellschaft).

aufbrühen ὕδατι ζέοντι ἐπιβρέχειν. — aufgebrüht ἀκρόζεστος 2.

aufbrüllen ἀναβρυχᾶσθαι.

aufbürden ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν τινί τι; übtr. e. Schuld Jmd. a. τὴν αἰτίαν τινὸς ἐπάγειν, ἐπιφέρειν, ἀνα-, προσ-τιθέναι, προστρίβειν τινί; Jmd. etw. Unwahres a. καταψεύδεσθαί τινός τι. — sich etw. a. αἴρεσθαι, ἀναιρεῖσθαι.

aufdämmen χοῦν, ἀνα-, ἐπι-, κατα-χοῦν.

aufdämmern ὑποφαίνειν u. ὑποφαίνεσθαι (ao. *P.*). — übtr. ἀναφαίνεσθαι.

aufdampfen 1) *intr.* ἀναθυμιᾶσθαι *P.*, ἐξατμίζειν u. *P.*, ἐξατμιᾶν. — 2) *tr.* ἀναθυμιᾶν, ἐξατμίζειν, ἐξατμιᾶν.

Aufdampfen, das, ἡ ἀνα-, ἀπο-θυμίασις.

aufdecken 1) d. Decke wegnehmen: ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-καλύπτειν (eig. u. übtr.); δηλοῦν, ἀποφαίνειν, σαφηνίζειν (übtr., bekannt machen), ἐλέγχειν ἐξελέγχειν (e. Irrthum, Fehler). — sich a. ἀνα-, ἐκ-καλύπτεσθαι; ἀνασύρεσθαι (in unanständiger, frecher Weise). — 2) darauf ausbreiten: στρωννύναι, ἐπιστρωννύναι; = d. Tisch decken, s. decken.

Aufdeckung ἡ ἀνα-, ἀπο-κάλυψις, τὸ ἐκκάλυμμα (eig. u. übtr.); ἡ δήλωσις; ὁ ἔλεγχος.

aufdingen παραδιδόναι τινὰ εἰς διδαχήν.

aufdrängen 1) e. Thüre: ὠθοῦντα ἀνακόπτειν. — 2) sich Einem a.: εἰσέρχεσθαι πρός τινα ἄκλητον, προσπίπτειν τινί, ἐγκεῖσθαί τινι, u. stärker εἰσβιάζεσθαι πρός τινα; auch ἐνοχλεῖν τινα u. τινι. — εἰσπίπτειν τινί (v. Sachen). — s. aufdringen.

aufdrehen λύειν od. ἀναλύειν τι; vgl. aufwickeln.

aufdringen βίᾳ ἐπιφέρειν od. προσάγειν τί τινι. — s. aufdrängen.

aufdringlich ἐπαχθής 2. — s. zudringlich.

Aufdringlichkeit, s. Zudringlichkeit.

aufdrücken 1) etw. auf etw.: ἐρείδειν τι εἴς τι, ἐπερείδειν τί τινι. — e. Siegel ἐπιβάλλειν σφραγῖδά τινι, gew. ἐπισφραγίζεσθαι, ἐπισημαίνεσθαι. — Jmd. e. Schandmal a. προστρίβεσθαί τινι ὄνειδος. — 2) durch e. Druck öffnen: ἀπο-, ἐκ-, κατα-θλίβειν. — sich a. (durch Liegen an d. Schulter) κείμενον ἐπιτρίβεσθαι (*P.*) τὸν ὦμον.

Aufdrücken, das, e. Siegels ἡ σφραγῖδος ἐπιβολή; e. Geschwüres ἡ ἀπό-, ἔκ-θλιψις.

aufducken ἀνακύπτειν.

aufdunsen, sich, ἐκτύφεσθαι, χαυνοῦσθαι *P.*, διοιδεῖν. — aufgedunsen χαῦνος 3., διῳδηκώς 3.

aufdunsten, s. aufdampfen 1).

aufeinander, s. einander.

Aufeinanderfolge ἡ συνέχεια; ἀλληλουχία.

aufeisen διακόπτειν τὸν κρύσταλλον.

Aufenthalt 1) d. Verweilen an e. Orte: ἡ διατριβή, μονή, δίαιτα; sp. ἡ ἀναστροφή. — seinen A. an e. Orte haben τὴν διατριβὴν od. δίαιταν ποιεῖσθαι ἔν τινι τόπῳ, auch διατρίβειν, μένειν, διαιτᾶσθαι u. ἐνδιαιτᾶσθαι (*DP.*) ἔν τινι τόπῳ. — A. in d. Fremde ἡ ἀποδημία, ἐπιδημία (ersteres m. Rücksicht auf d. Heimath, letzteres m. Rücksicht auf d. fremden Ort), ἡ ἀλλοδημία; seinen A. in d. Fremde haben ἀπο-, ἐπι-δημεῖν. — A. in d. Heimath ἡ ἐπιδημία; seinen A. in d. Heimath haben ἐπι-, ἐν-δημεῖν. — s. übr. aufhalten. — 2) Aufenthaltsort, w. s. — 3) Verzögerung: ἡ τριβή, διατριβή, ἡ μέλλησις, sp. ὁ μελλησμός, ἡ ἐπίσχεσις, sp. ἡ ἐγκοπή, καταμονή; vgl. Hinderniss. — ohne A. ἀμελλήτως, ἀμελλητί sp.

Aufenthaltsort ἡ διατριβή, δίαιτα, vgl. Wohnort. — ἡ καταγωγή, τὸ καταγώγιον, sp. ἡ μονή (Einkehr, Herberge). — seinen A. verändern μετανίστασθαι; s. auswandern.

auferlegen, s. auflegen. — sich etw. a. προστίθεσθαί τι, ἀναιρεῖσθαί τι.

auferstehen ἀναβιώσκεσθαι (ao. ἀναβιῶναι; aufleben); (ἀν)εγείρεσθαι *P.* (ἐκ τῶν τεθνεώτων); a. lassen ἀναβιώσασθαί τινα, (ἀν)εγείρειν τινά.

Auferstehung ἡ ἀναβίωσις; ἀνάστασις; ἐξανάστασις *N. T.*

auferwecken ἐγείρειν, ἀνεγείρειν; ἀναβιώσασθαι; ἀνιστάναι (τινὰ τεθνεῶτα).

Auferweckung ἡ ἔγερσις, ἀνέγερσις.

auferziehen τρέφειν, ἀνα-, ἐκ-τρέφειν; τρέφειν καὶ παιδεύειν (physisch u. moralisch).

Auferziehung ἡ τροφή, ἀνατροφή, sp. ἔκθρεψις. — ἡ τροφὴ καὶ παιδεία.

aufessen κατεσθίειν, καταβιβρώσκειν.

auffällig, s. auffallend.

auffahren I) *tr.* 1) den Weg: κατατρίβειν. — 2) herbeifahren: προσκομίζειν. — 3) Wagen, Geschütz in e. Reihe: διατιθέναι, καθιστάναι. — Geschütz gegen d. Stadt ἐφιστάναι μηχανήματα. — II) *intr.* 1) in d. Höhe fahren: ἀνάττειν (selten), ἀναφέρεσθαι *P.*, ἀναπηδᾶν; übtr. ἐκφέρεσθαι *P.* (im Geiste); bes. zornig werden θυμοῦσθαι, ὀργίζεσθαι *DP.*; dh. auffahrend ὀξὺς 3. πρὸς ὀργήν, ὀργίλος, θυμικός 3., ἀκράχολος 2. — 2)

plötzlich sich öffnen, s. aufspringen. — 3) herbeifahren: *προσ-, ἐπ-ελαύνειν.*

auffallen I) *intr.* 1) *ἐμ-, ἐπι-πίπτειν τινί*; m. Gewalt *ἐπισκήπτειν εἴς τι.* — m. d. Kopfe auf etw. fallen *τὴν κεφαλὴν προσκόπτειν τινί.* — 2) bemerkt werden: *αἴσθησιν ἔχειν, ποιεῖν*, gew. *παρέχειν τινί*; es fällt etw. Jmd. auf *θαυμάζω τι, θαυμαστὸν (ἀλλόκοτον, παράδοξον) φαίνεταί τινί τι, κινεῖ (λυπεῖ, ἀνιᾷ) μέ τι, χαλεπῶς φέρω τι.* — II) *tr.* d. Thür: *πταίοντα ἀνακόπτειν*; d. Kopf, s. aufschlagen.

auffallend *a)* ungewöhnlich, seltsam: *θαυμαστός, θαυμάσιος* 3., *ἀλλόκοτος, ἄτοπος, παράδοξος* 2., sp. *παράσημος* 2. — e. auffallende Schönheit *δεινόν τι κάλλος.* — das ist e. a. Unwahrheit *δῆλον δὴ ὅτι ψευδῆ ἐστι ταῦτα.* *b)* unangenehm, widrig: *δυσχερής* 2., *ἀνιαρός, λυπηρός* 3.

auffangen *δέχεσθαι, ἀνα-, ἐκ-, ὑπο-δέχεσθαι*; *ἀναλαμβάνειν*; übtr. e. Spion, e. Schiff *ἀπο-, ὑπολαμβάνειν*, sp. *μεσολαβεῖν*; als *P. ἁλίσκεσθαι.* — aufgefangen *ἀπ-, ὑπ-ειλημμένος* 3., *αἰχμάλωτος* 2. (auch v. Sachen). [*ληψις.*

Auffangen, das, *ἡ ἀνα-, ἐκ-, ὑπο-δοχή*; *ἡ ἀπό-*

auffassen *δέχεσθαι, ἀνα-, ἐκ-, ὑπο-δέχεσθαι, ἀναλαμβάνειν*; übtr. (m. d. Verstande) *ἀνα-, κατα-, συλ-λαμβάνειν, μανθάνειν, κατανοεῖν.* — etw. so a. *οὕτως ὑπολαμβάνειν*, sp. *ἐκλαμβάνειν.* — verschieden a. *διαλαμβάνειν*; v. zwei Seiten a. *δίχα διαλαμβάνειν.*

Auffassung (übtr.) *ἡ ἀνά-, ἀντί-, κατά-ληψις.*

Auffassungsvermögen *τὸ καταληπτικόν.*

auffinden *ἀν-, ἐξ-ευρίσκειν.* — das Auff. *ἡ ἀν-, ἐξ-εύρεσις.* [*ἀγρεύειν.*

auffischen *ἀνάγειν ἐν κύρτῳ (δικτύῳ)*; auch

aufflackern, s. d. f. W.

aufflammen *ἀνα-, ἐκ-καίεσθαι, ἀναφλέγεσθαι P.* (eig. u. auch übtr., wie *ἐκφλέγεσθαι P.*); *ἐκλάμπειν, ἀναλάμπειν.* — d. Lebenslicht flammt bei Jmd. noch einmal auf *ἀναλάμπει τις.*

aufflattern *ἀναπτεροῦσθαι P.*; sp. *ἀναπτερυγίζειν.* — s. auffliegen.

aufflechten 1) in d. Höhe flechten: *ἀναπλέκειν, ἀναδεῖν.* — 2) e. Geflechte lösen: *λύειν, ἀναλύειν.*

aufflicken auf etw. *προσράπτειν τί τινι.*

auffliegen *ἀναπέτεσθαι* (*ἐκπέτεσθαι* eig. aus-, fortfliegen); *ἄνω φέρεσθαι P., μετέωρον αἴρεσθαι P.* — *ἀναδίδοσθαι* u. *ἀναρρίπτεσθαι P.* (emporgetrieben werden; in einzelnen Theilen *διαρρίπτεσθαι*). — d. Thüre fliegt auf *ἀναπετάννυνται ἐξαίφνης αἱ θύραι.*

auffordern *προκαλεῖσθαί τινά τι, εἴς, ἐπί, πρός τι, παρακαλεῖν τινα ἐπί τι, προτρέπειν τινὰ ἐπί (πρός) τι, παρακελεύεσθαί τινί τι*; (auch m. f. *inf.*, od. *ὅπως* m. *ind. fut.*); auch *κελεύειν* od. *ἀξιοῦν τινα* m. *inf.*, *παραγγέλλειν τινί τι*; *πείθειν τινά* m. *inf.*, *παραινεῖν τινί τι* od. m. *inf.*; *αἴτιον εἶναί τινος.* — ich fühle mich aufgefordert etw. zu thun *προτρέπομαι (P.) ποιεῖν τι.*

Aufforderung *ἡ πρόκλησις, προτροπή, παρακέλευσις, παραίνεσις, τὸ παράγγελμα*; *ἡ αἰτία* (Veranlassung). — e. A. an Jmd. richten od. ergehen lassen, s. auffordern.

auffressen *κατεσθίειν, καταβιβρώσκειν.* — Jmd. m. Haut u. Haaren a. *ὠμὸν κατεσθίειν τινά, ὠμοῦ ἐσθίειν τινός.*

auffrischen *ἀναλαμβάνειν, ἀναψύχειν, ἀναζωπυρεῖν*; (erneuen) *ἀνανεοῦν, ἀνακαινίζειν*, sp. *ἀνακαινοῦν*; im Gedächtnisse a. *ἀνανεοῦν.*

Auffrischung *ἡ ἀνάληψις, ἀναψυχή*; (Erneuung) *ἡ ἀνανέωσις*, sp. *ἀνακαίνωσις.*

aufführen 1) e. Gebäude: *κατασκευάζειν, οἰκοδομεῖν*; ringsum a. *περιοικοδομεῖν*; e. Mauer *τειχίζειν*; e. Damm *χῶμα χοῦν*; Geschütz *μηχανὰς ἐφιστάναι.* — 2) öffentl. vorführen: *ἄγειν, παράγειν*; e. Zeugen *μάρτυρα παρίστασθαι, ἐπάγεσθαι, παρέχεσθαι.* — e. Chor *χορηγεῖν* (eig. ihn herstellen), *εἰσάγειν* od. *ἱστάναι* (v. d. Production); e. Schauspiel a. *διδάσκειν δρᾶμα* (v. Dichter), *ὑποκρίνεσθαι τραγῳδίαν, κωμῳδίαν* (v. Schauspielern); es soll eben e. Trauerspiel aufgeführt werden *μέλλουσι τραγῳδοὶ εἰσιέναι*; e. Stück, das noch nicht aufgeführt ist *δρᾶμα ἀδίδακτον.* — e. Musik a. *ἐπιτελεῖν μουσικὸν ἀγῶνα (συμφωνίαν).* — e. Person als redend od. handelnd a. *εἰσάγειν.* — 3) anführen: *ἐπάγεσθαι, παρέχεσθαι, παρατίθεσθαι*; einzeln a. *καταλέγειν*; namentlich a. *λέγειν τινὰ ὀνόματι, ὀνομάζειν.* — 4) sich a.: *παρέχειν ἑαυτόν* m. entspr. *adj.*, z. B. sich bescheiden a. *μέτριον παρέχειν ἑαυτόν*; auch *ἔχειν* m. *adv.*, z. B. *καλῶς, κακῶς ἔχειν*; endlich gibt es noch eigene Verba für solche Ausdrücke, z. B. sich anständig, unanständig a. *εὐσχημονεῖν, ἀσχημονεῖν.*

Aufführung 1) e. Gebäudes: *ἡ κατασκευή, οἰκοδομία, οἰκοδόμησις*; e. Mauer *ἡ τείχισις, ὁ τειχισμός*; e. Dammes *ἡ χῶσις.* — 2) Darstellung e. Chores: *ἡ χορηγία, ἡ χοροῦ κατάστασις*; e. Tragödie *ἡ τραγῳδίας διδασκαλία, ἡ ὑπόκρισις*; musikalische A. *ὁ μουσικὸς ἀγών.* — musikalische u. theatralische Aufführungen *θέαι μουσικαὶ καὶ θυμελικαί.* — bei der A. v. neuen Tragödien *τραγῳδοῖς καινοῖς*, bei der A. v. Komödien im Peiraieus *κωμῳδῶν ὄντων ἐν Πειραιεῖ.* — s. übr. „aufführen 2)". — 3) Betragen: *οἱ τρόποι*; anständige, unanständige A. *ἡ εὐσχημοσύνη, ἀσχημοσύνη.*

auffüllen *ἀναπιμπλάναι, ἀναπληροῦν.* — (noch dazu anfüllen) *ἐπιπιμπλάναι τί τινος*; *ἐπεγχεῖν τι* (v. Flüssigkeiten); *ἐπιβάλλειν* (v. festen Körpern), *ἐπιχοῦν* (v. Schutt).

auffüttern *ἀνα-, ἐκ-τρέφειν.*

Aufgabe *a)* e. (wissenschaftl.) Frage zur Beantwortung vorgelegt: *τὸ πρόβλημα, τὸ ζήτημα*; sp. *ἡ πρότασις*; e. A. vorlegen *προβάλλειν* od. *προτιθέναι ζήτημα, προτείνειν πρότασιν*, e. A. lösen *πρότασιν ἀπολύσασθαι.* — mathematische Aufgaben *τὰ διαγράμματα.* *b)* aufgetragenes Geschäft: *τὸ προστεταγμένον, τὸ προσταχθέν*, übh. *τὸ ἔργον.* — es ist e. schwere A. *ἔργον ἐστίν.* — als wäre es e. leichte A. *ὡς οὐδὲν ἔργον ὄν.* — sich e. A. stellen *ὑποτίθεσθαί τι* od. m. f. *inf.* — ich habe meine A. gelöst *ἀπείργασμαι ἃ ὑπεθέμην.*

Aufgang *ἡ ἄνοδος, ἀνάβασις* (auch v. d. Orte, wo man hinaufgeht); bes. v. Sonne u. Mond *ἡ ἀνατολή*, v. d. Gestirnen *ἡ ἐπιτολή.* — vor A. d. Sonne *πρὶν ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, πρὸ ἡλίου ἀνίσχοντος*; vom A. d. Sonne bis zum Untergang *ἀφ' ἡλίου ἀνατέλλοντος μέχρι δυομένου.*

aufgeben 1) vorlegen: *προτιθέναι, προβάλλειν, προτείνειν* (e. Frage u. dgl.). — auftragen: *προσ-, ἐπι-τάττειν, ἐντέλλεσθαι* (e. Arbeit). — 2) hingeben, fahren lassen, sein lassen: *ἀνιέναι, μεθιέναι, ἀφιέναι* u. *M.*, *προΐεσθαι, ἀποβάλλειν*; e. Vorhaben, e. Plan a. *ἐᾶν τι*, auch *μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν*; aus Aengstlichkeit a. *ἀποκνεῖν τι* od. m. *inf.*; aus Ermüdung *ἀποκάμνειν ποιοῦντα*, selten m. *inf.*; d. Gedanken an etw. a. *ἀπογιγνώσκειν τι* u. *τινός*, auch m. *inf.* (m. u. ohne *μή*); e. Besitzthum, e. Recht *ἀφ-, ἐξ-ίστασθαι, ὑφίεσθαί τινος*; e. Klage a. *διαγράφεσθαι δίκην*; e. Amt a. *ἐξίστασθαι ἀρχῆς, καταλύειν ἀρχήν*; d. Hoffnung a. *ἀφιέναι* (od. *M.*) *τὴν ἐλπίδα, ἀφίστασθαι τῆς ἐλπίδος, ἀπογιγνώσκειν*, sp. *ἀπελπίζειν.* — d. Geist a. *ἀφιέναι τὴν ψυχήν, ἀποψύχειν.* — im Stiche lassen *προδιδόναι, καταπροδιδόναι, προλείπειν.*

— Einen od. etw. a. = an d. Rettung verzweifeln *ἀπογιγνώσκειν τινά (τι)* u. *τινός*, sp. *ἀπελπίζειν τινός (τι)* u. *περί τινος*. — v. d. Aerzten aufgegeben *ἀπεγνωσμένος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν*.

aufgeblasen, s. aufblasen. [*νία*.

Aufgeblasenheit *ὁ ὄγκος, ὁ τῦφος; ἡ ὑπερηφα-*

Aufgebot *τὸ ἐπίταγμα, παράγγελμα; τὸ κήρυγμα* [(durch d. Herold).

aufgebracht, s. aufbringen.

aufgedunsen, s. aufdunsen.

Aufgedunsenheit *ἡ χαυνότης*.

aufgehen 1) in die Höhe gehen *a*) v. Pflanzen: *βλαστάνειν, ἀναβλαστάνειν*, sp. *ἀνατέλλειν*. *b*) v. d. Gestirnen: *ἀνατέλλειν* (bes. v. Sonne u. Mond), *ἐπιτέλλειν* (v. d. Sternen); *ἀνίσχειν* (gew. v. d. Sonne). *c*) v. Feuer: *ἀνα-, ἐκ-λάμπειν*; in Feuer a. *ἀνα-, ἐκ-καίεσθαι, ἀναφλέγεσθαι P.*; in Rauch a. *καταφλέγεσθαι P.*; *διαλύεσθαι (P.) εἰς καπνόν*. *d*) bildl.: es geht e. schwacher Hoffnungsschimmer auf *ἀναφέρει τις ἐλπὶς ἀμυδρά*; endlich geht ihm e. Licht auf *συνίησιν ἤδη τὰ ῥηθέντα*. — 2) sich öffnen, v. d. Thüre: *ἀνοίγεσθαι P.*; v. Geschwüren, Wunden: *ῥήγνυσθαι* u. *ἀναρρήγνυσθαι P.*; v. Blumen: *ἐξανθεῖν*; v. Eise: *τήκεσθαι P.*; v. Allem, was gebunden ist: *λύεσθαι, ἀναλύεσθαι P.* — bildl. nun gehen ihm die Augen auf *ἀναπέπταται ἤδη τὰ βλέφαρα αὐτοῦ πρόσθεν καταμύοντα*; d. Herz geht mir auf vor Freude *διαχέομαι (P.) εὐφραινόμενος*. — 3) verbraucht werden: *δαπανᾶσθαι, ἀναλίσκεσθαι, καταναλίσκεσθαι P.* — a. lassen *δαπανᾶν, ἀναλίσκειν*. — 4) v. Zahlen (b. e. Rechnung): *ἀπαρτίζεσθαι P.* — es geht alles bei d. Rechnung rein auf *καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι καὶ οὐδὲν περίεστιν*.

Aufgehen, das, *ἡ βλάστησις, ἀναβλάστησις*. — s. Aufgang, aufgehen. [*θὴν ἑλόμενος* 3.

aufgeklärt *πεπαιδευμένος, σοφός* 3.; *δόξαν ὀρ-*

aufgekocht *ἀνάβραστος* 2.

Aufgeld *ὁ κόλλυβος, ἡ καταλλαγή, ἐπικαταλλαγή*.

aufgelegt sein *διακεῖσθαι, ἔχειν* m. entspr. *adv.*, z. B. gut a. s. *εὖ (καλῶς) ἔχειν*, auch m. *τὴν διάνοιαν (τὴν γνώμην)*; dafür auch eigene Verba, z. B. gut, schlecht a. s. *φαιδροῦσθαι (φαιδρύνεσθαι) P., δυσκολαίνειν (σκυθρωπάζειν.)* — nicht a. s. *δυσθύμως ἔχειν* (opp. *προθύμως ἔχειν*). [*μος* 2.

aufgeräumt (heiter) *φαιδρός, ἱλαρός* 3., *εὔθυ-*

aufgeregt *ἀνεπτερωμένος* 3., *μετέωρος* 2. (voll Erwartung); *ἐμπαθής* 2. (in Leidenschaft), *περιπαθής* 2. (heftig aufgeregt).

aufgeschossen (v. jungen Leuten) *προφερής* 2.

aufgeschwollen *ὀγκώδης* 2.; a. sein *οἰδεῖν, διοι-*

aufgesotten, s. aufgekocht. [*δεῖν*.

aufgesprungen *αὐχμηρός* 3., *αὐχμῶν (-ῶντος)* 3. — a. sein *αὐχμεῖν*.

aufgestülpt; m. e. aufgestülpten Nase *σιμός* 3., *ἀνάσιμος* 2. [*ἐγκατάσκευος* 2. sp.)

aufgestutzt *κεκαλλωπισμένος* 3. (vom Stil auch

aufgeweckt, *ὀξύς* 3. *τὴν διάνοιαν, συνετός* 3., *εὐμαθής* 2., *ἀγχίνους, εὔστοχος* 2.; s. aufgeräumt.

Aufgewecktheit *τὸ φαιδρόν, τὸ ἱλαρόν; ἡ φαιδρότης, ἱλαρότης, ἱλαρία* (sämmtlich bei sp.); *ἡ εὐθυμία; ἡ τῆς διανοίας ὀξύτης, τὸ τῆς διανοίας ὀξύ; ἡ σύνεσις, εὐμάθεια (εὐμαθία), ἡ ἀγχίνοια, εὐστοχία*.

aufgeworfen; m. e. a. Nase, s. aufgestülpt.

aufgiessen *ἐπιχεῖν τί τινι*.

aufglimmen *ἀναζωπυρεῖσθαι P.* (übtr.).

aufgraben *ἀν-, ἐξ-ορύττειν, ἀνασκάπτειν*.

aufgreifen *συλλαμβάνειν, αἱρεῖν; ἀναρπάζειν τινά* (Jmd. gewaltsam seiner Freiheit berauben u. als Sklaven verkaufen; dh. *ἀνάρπαστον γίγνεσθαι πρός τινα* gewaltsam entführt u. als Sklave an Jmd. verkauft werden).

Aufgreifen, das, *ἡ σύλληψις*.

aufgrünen *ἀναθάλλειν*.

aufgürten 1) höher gürten, s. aufschürzen. — 2) d. Gurt lösen: *ἀποζωννύναι; λύειν τὴν ζώνην*.

Aufgürtung 1) Aufschürzung, w. s. — 2) Entgürtung: *ἡ λύσις*.

Aufguss *τὸ ἀπόβρεγμα, καταιόνημα*.

aufhaben 1) auf d. Kopfe haben: *περιτέθειμαί τι*, gew. *περίκειμαί* (seltener *ἐπίκειμαι*) *τι*, die gew. im *part.*, z. B. *περικείμενος στέφανον*, vorkommen; *ἔχειν* od. *φέρειν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ (περὶ τὴν κεφαλήν)*. — 2) m. etw. beauftragt sein: *ἐπι-, προσ-τέταγμαί τι* od. *inf.*; *ἐπι-, προσ-τέτακταί μοί τι*. — 3) geöffnet haben, z. B. den Mund *κεχηνέναι*. — 4) übtr. es hat nichts auf sich *οὐδὲν διαφέρει*.

aufhacken 1) durch Hacken öffnen: *ἀνασπᾶν, ἀναρρηγνύναι, λύειν τῇ σκαπάνῃ*. — 2) durch Hacken auflockern: *ἀνασκάπτειν, ἀνασκαλεύειν*.

aufhängen *(ἀνα)κρεμαννύναι τι εἴς τι* od. *ἔκ τινος, ἀνάπτειν τι ἔκ τινος, ἀμφί (πρός) τι, ἀρτᾶν* u. *ἐξαρτᾶν τι ἔκ τινος*; Jmd. a. *ἀνακρεμαννύναι, ἀναρτᾶν, ἀπάγχειν τινά*; „sich a." m. *ἑαυτόν* u. *ἀπάγχεσθαι*. — schwebend a. *αἰωρεῖν*. — aufgehängt *κρεμαστός* 3. [*ἡ ἀγχόνη*.

Aufhängen, das, *ἡ ἀν-, ἐξ-άρτησις*; das sich A.

aufhäufen *σωρεύειν, ἀνασωρεύειν, ἀθροίζειν, συνάγειν, συννεῖν, κατανεῖν, θησαυρίζειν* u. *M.* — Erde, Staub *ἐπαμᾶσθαι*. — d. Aufgehäufte *τὸ σώρευμα, θησαύρισμα*.

Aufhäufung *ἡ σώρευσις, ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός, ἡ συναγωγή, ὁ θησαυρισμός*.

aufhalten 1) offen halten, z. B. d. Augen *ἀναπεπταμένα ἔχειν τὰ βλέφαρα*; e. Tuch = offen hinhalten: *ἀνεπτυγμένον (ἀναπεπταμένον) ὑπέχειν*; d. Hand *ὑπέχειν τὴν χεῖρα; προ-, ἐκ-τείνειν τὴν χεῖρα ὑπτίαν (κοίλην*, um etw. zu empfangen). — 2) zurückhalten, hemmen: *ἔχειν (ἴσχειν), ἐπ-, κατ-έχειν*; Jmd. im Laufe *ἀπολαμβάνειν, κωλύειν (δια-, ἐπι-κωλύειν) τοῦ προϊέναι*; = hinhalten, hinziehen: *ἐμποδίζειν, δια-τρίβειν*; Feinde a. *δέχεσθαι, ὑπομένειν*; = abhalten *εἴργειν, ἀπείργειν*, (Feinde zurückschlagen) *ἀναστέλλειν*, sp. *ἀνακόπτειν*. — 3) sich a. *διατρίβειν, διάγειν ἔν τινι τόπῳ, ἐνδιατρίβειν τινί; διαιτᾶσθαι (DP.)* od. *τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι (ἐπ' ἀγροῦ, ἔνδον)*; sich in d. Fremde a. *ἀποδημεῖν, ἐπιδημεῖν* (ersteres m. Rücksicht auf d. Heimat, letzteres mit Rücksicht auf d. fremden Ort); sich in d. Heimat a. *ἐπιδημεῖν, ἐνδημεῖν*. — der sich gerne in d. Fremde aufhält *ὁ ἀποδημητής, ἀποδημητικός* 3. — der sich in der Heimat aufhält *ἔνδημος* 2., der sich meist in d. Heimat a. *ἐνδημότατος* 3. — sich bei od. m. etw. a. *διατρίβειν περί τι* od. m. *part.*, z. B. *λέγοντα*; *ἐνδιατρίβειν τινί, τὴν διατριβὴν ποιεῖσθαι περί τι, ἔν τινι*. — 4) sich über etw. a.: *μέμφεσθαί τι* (sich über Jmd. *μέμφεσθαί τινι*), *καταμέμφεσθαί τινα* u. *τι, μέμψιν ἔχειν τινί* od. *εἴς τινα; κατηγορεῖν τινος* (über Jmd.): *ἐπισκώπτειν τινά* od. *τι, εἴς τινα* od. *τι*.

Aufhaltung 1) Hemmung: *ἡ ἐποχή; ἡ ἀπόληψις, κώλυσις; ὁ ἐμποδισμός, ἡ διατριβή; ἡ ἀνακοπή*. — 2) Tadel: *ἡ μέμψις, κατάμεμψις*.

aufhaspeln *ἀναπηνίζεσθαι* (v. Gespinnst d. Sei-

aufhäufeln, s. anhäufeln. [denwurmes).

aufhauen *ἐκκόπτειν, ἀναρρηγνύναι; κατακόπτειν, κατασχίζειν*. — d. Blech (Zeichen einhauen) *ἐπικόπτειν σημεῖα*.

aufheben 1) in d. Höhe heben: *αἴρειν, ἐξ-, ἐπαίρειν* (u. *M.* das Seinige); d. Hände *ἀνατείνειν τὰς χεῖρας*, d. Augen *ἀναβάλλειν τοὺς ὀφθαλμούς*. — etw. v. Boden *αἴρειν τι ἀπὸ τῆς γῆς, ἄραντα λαβεῖν, ἀναβαστάζειν*. — aufrichten: *(ἀν)-*

ἐγείρειν, ἀνιστάναι, ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν, m. d. Hebel ἀναμοχλεύειν. — d. Todten auf d. Schlachtfelde ἀναιρεῖσθαι τοὺς νεκρούς. — d. Kleid ἀναστέλλεσθαι, ἀνασύρεσθαι (letzteres in unanständiger, frecher Weise); e. Kind a. (u. so anerkennen) ἀναιρεῖσθαι. — 2) plötzlich ergreifen: συλλαμβάνειν; durch e. Ueberfall ὑποτέμνεσθαι, ὑποτρέχειν. — 3) beendigen, abschaffen: d. Tafel a. δια-, κατα-λύειν τὸ συμπόσιον, d. Belagerung a. λύειν τὴν πολιορκίαν. — d. Versammlung a. διαλύειν, ἀνιστάναι, ἀφιέναι τὴν ἐκκλησίαν. — e. Gesetz λύειν, καταλύειν, ἀναιρεῖν, νόμον, auch ἀθετεῖν, ἀκυροῦν, u. ἀποψηφίζεσθαι, ἀποχειροτονεῖν (durch Abstimmen); e. Volksbeschluss ἀν-, καθ-αιρεῖν ψήφισμα. — gegen einander a. (in d. Rechnung) ἀνταναιρεῖν. — sich gegenseitig a. ἀπαρτίζεσθαι *P.*; s. aufgehen. — 4) aufbewahren, w. s.; aufgehoben sein ἀνα-, ἀπο-κεῖσθαι.

Aufheben, das, **Aufhebung** 1) ἡ ἄρσις, ἔπαρσις; d. Todten ἡ τῶν νεκρῶν ἀναίρεσις; übtr. Aufhebens v. etw. machen δεινὸν ποιεῖσθαί (seltner ποιεῖν) τι, sp. δεινοποιεῖν; δεινολογεῖσθαι, sp. δεινολογίαν διατίθεσθαι; δεινὰ παθεῖν, δεινοπαθεῖν, auch μειζόνως λαμβάνειν τι, τραγῳδεῖν τι, ἐκτραγῳδεῖν τι u. περί τινος. — d. Aufhebenmachen ἡ δεινολογία sp. — 2) ἡ σύλληψις. — 3) ἡ λύσις, διάλυσις, κατάλυσις, ἀναίρεσις; ἡ ἀποψήφισις, ἀποχειροτονία. — 4) = Aufbewahrung w. s. [chen a. φενακίζειν τινά.

aufheften προσράπτειν τί τινι. — Jmd. e. Mär-

aufheitern 1) eig. (d. Himmel) αἰθριάζειν, ἀπαιθριάζειν τὰς νεφέλας. — d. Himmel heitert sich auf διαιθριάζει, διαγελᾷ, αἰθρία γίγνεται. — 2) übtr. φαιδρύνειν, φαιδροῦν, εὐφραίνειν τινά, εὐθυμίαν παρέχειν τινί. — aufgeheitert werden durch das *P.*; auch διαχεῖσθαι (*P.*) εὐφραινόμενον.

Aufheiterung ἡ αἰθρία; übtr. ἡ εὐφροσύνη.

aufhelfen 1) Jmd. in d. Höhe helfen: (ἀν)εγείρειν, ἀνιστάναι, (ἐπ)ανορθοῦν τινα. — 2) übtr. ἀναλαμβάνειν, ἐπανορθοῦν, κουφίζειν τινά; βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν, ἐπαρκεῖν, συλλαμβάνειν τινί; ὠφελεῖν τινα. — sich a. ἀναλαμβάνειν m. u. ohne ἑαυτόν; ἐπανορθοῦσθαι *P.*

aufhellen 1) eig. (d. Himmel) αἰθριάζειν; ἀπαιθριάζειν τὰς νεφέλας. — d. Himmel, d. Wetter hellt sich auf διαιθριάζει, διαγελᾷ; d. Gegend hellt sich auf ἀνακαθαίρονται οἱ τόποι. — v. Flüssigkeiten, s. abklären. — 2) übtr. σαφηνίζειν, διασαφηνίζειν, διασαφεῖν, δηλοῦν.

Aufhellung (übtr.) ὁ σαφηνισμός, sp. ἡ διασάφησις; ἡ δήλωσις.

aufhetzen 1) eig. v. Wild: ἀνιστάναι. — 2) übtr. ἐρεθίζειν, ἀνερεθίζειν; ἐξοργίζειν, u. stärker ἐξαγριαίνειν, ἐξαγριοῦν τινα, gegen Jmd πρός τινα, auch παροξύνειν u. παρασκευάζειν τινὰ ἐπί τινα. — aufgehetzt werden durch d. *P.*, auch ἀγριαίνειν, ὀργίζεσθαι, θυμοῦσθαι *DP.* — Leute unter einander a. διανιστάναι. — **Aufhetzung** ὁ ἐρεθισμός; gew.

aufhissen (d. Segel) παρακρούειν. [Verba.

aufhocken 1) *tr.* αἴρεσθαι; βαστάζειν ἐπὶ νώτου, sp. νωταγωγεῖν, νωτοφορεῖν. — 2) *intr.* ἀναβαίνειν εἰς τὸ νῶτόν τινος.

aufhören 1) nachlassen etw. zu thun: παύεσθαι, ἀνα-, ἀπο-, κατα-παύεσθαι, λήγειν, καταλήγειν m. *gen.* od. *part.*, z. B. er hörte auf Krieg zu führen ἐπαύσατο τοῦ πολέμου od. πολεμῶν; ἐκλείπειν m. *part.*; ἀφίστασθαί τινος (v. etw. abstehen). — a. lassen παύειν, καταπαύειν m. *gen.* od. *part.*, z. B. er bewirkte, dass er aufhörte Krieg zu führen κατέπαυσεν αὐτὸν τοῦ πολέμου od. πολεμοῦντα. — Manchmal drückt man diesen Begriff durch Zusammensetzungen m. ἀπό aus, z. B. a. zu leben ἀποβιοῦν, zu sieden a. ἀποζεῖν u. dgl. — 2) e. Ende nehmen: λήγειν, καταλήγειν, λωφᾶν, ἐκλείπειν, τελευτᾶν; auch παύεσθαι m. d. obigen *Compos.* (wobei wir noch bemerken, dass in beiden Bedeutungen d. *M.* steht, wo d. Aufhören durch d. freien Willen d. Subjectes, d. *P.*, wenn es durch e. äusseren Anstoss bewirkt wird). — m. od. bei etw. a. παύεσθαι ἔν τινι, ἀπό τινος od. entspr. *part.* — da hört alles auf τοῦτ' ἤδη τὸ μέγιστον καὶ ἔσχατόν ἐστι od. πρὸς ταῦτ' οὐδὲν ἔτι ἔχω ἀντειπεῖν.

Aufhören das, ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα; ἡ λώφησις, ἡ τελευτή. — ohne A. ἀδιαλείπτως, ἀκαταπαύστως. [ἔχειν (τὸν νοῦν) τινί.

aufhorchen ὑπακούειν, ἀκροᾶσθαί τινος; προσ-

aufhüllen ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-καλύπτειν; übtr. ἀναφαίνειν, δῆλον od. κατάδηλον ποιεῖν, δηλοῦν.

aufhüpfen ἀνασκιρτᾶν; vor Freude a. γαυριᾶν (u. *P.*), ἀγάλλεσθαί τινι u. ἐπί τινι.

aufhusten ἀναβήττειν, ἀναχρέμπτεσθαι; etw. a. ἀναφέρειν. — das. A. ἡ ἀνάχρεμψις.

aufjagen ἀνιστάναι, (auf- u. fortjagen) ἐξανιστάναι, ἀνάστατον ποιεῖν; *P.* ἀ. γίγνεσθαι.

aufjammern ἀνοιμώζειν, ἀνολολύζειν.

aufjauchzen ἀναβρυάζειν, ἀνολολύζειν, sp. ἀνευ-

aufjubeln, s. d. vhg. [άζειν, ἀναβακχεύειν.

Aufkäufer ὁ συναγοράζων; ὁ προπώλης.

Aufkauf ἡ συνωνή sp. [πωλεῖν.

aufkaufen συναγοράζειν, συνωνεῖσθαι; προ-

aufkeimen βλαστάνειν, ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν. — früh, spät a. πρωϊβλαστεῖν, ὀψιβλαστεῖν. — s. keimen. — d. Aufgekeimte τὸ βλάστημα, ἀνα-, ἐκ-βλάστημα. [σις.

Aufkeimen, das, ἡ βλάστησις, ἀνα-, ἐκ-βλάστη-

aufkitten ἀνα-, ἐπι-, προσ-, συγ-κολλᾶν. — d. Aufgekittete τὸ ἐπικόλλημα. — Mittel zum A. τὸ ἀνακόλλημα.

Aufkitten, das, ἡ ἀνα-, προσ-, συγ-κόλλησις.

aufklären 1) eig., s. aufhellen. — 2) übtr. *a*) sich a. = sich aufheitern (v. d Miene) φαιδρύνεσθαι *P.* *b*) klar, deutlich machen: δηλοῦν, σαφηνίζειν, διασαφηνίζειν, διασαφεῖν; sich a. δηλοῦσθαι *P.*, σαφὲς γίγνεσθαι. — Jmd. a. παιδεύειν.

Aufklärung *a*) A. über etw. geben: διδάσκειν τινά τι od. περί τινος, διδασκαλίαν παρέχειν τινός. *b*) im Gegensatze zur Unbildung, dem Aberglauben: ἡ παίδευσις (als Handlung), ἡ παιδεία (als

aufklaffen χάσκειν, ἀνα-, δια-χάσκειν. [Sache).

aufkleben 1) *tr.* s. aufkitten. — 2) *intr.* durch d. *P.* der dort genannten Verba.

aufklimmen ἀναρριχᾶσθαι πρός τι.

aufklopfen κατα-, συγ-κόπτειν; Nüsse καταγνύ-

aufknöpfen, s. d. f. W. [ναι κάρυα.

aufknüpfen 1) λύειν, διαλύειν, χαλᾶν, ἀνα-, ἐπι-χαλᾶν. — 2) aufhängen. w. s. — das A. ἡ λύσις; s. Aufhängen.

aufkochen 1) *tr.* ἑψεῖν; a. lassen ἀναβράττειν. — 2) *intr.* ἀναζεῖν; ἀναβράττεσθαι *P.*

aufkommen 1) eig. in d. Höhe kommen: ἀνίστασθαι, ἀναδύεσθαι ἔκ τινος; v. Pflanzen ἀναφύεσθαι; αὐξάνεσθαι *P.* u. ἀπολαύειν (gedeihen). — 2) übtr. *a*) v. Kranken, genesen, w. s.: auch übh. „in gute Umstände kommen": αὐξάνεσθαι *P.*, ἐπιδιδόναι u. ἐπίδοσιν λαμβάνειν. *b*) in Gebrauch kommen: ἐπικρατεῖν, ἐπιπολάζειν, ἐκνικᾶν; νομίζεσθαι *P.* *c*) e. Gedanken bei sich a. lassen: παριέναι (ἵημι) τι εἰς τὴν ψυχήν, προσίεσθαί τι; nicht bei sich a. lassen ἀφίεσθαί τι. *d*) gegen Jmd. a.: ἀντέχειν τινί, ἀντίπαλον od. ἀξιόμαχον εἶναί (γίγνεσθαι) τινι, auch κρείττω γίγνεσθαί τινος. — gegen Jmd. nicht a. ἥττω εἶναί τινος. — wogegen man nicht a. kann ἄμαχος 2.,

Aufkommen, das, s. Genesung. [κρείττων 2.

aufkräuseln (das Haar) *βοστρυχίζειν.*
aufkratzen *ἀναξύειν, ἀναχαράττειν*; d. Haut a. *ἀφελκοῦν*; e. Wunde *ἀναξαίνειν.* — das A. *ἡ ἀναχάραξις; ἀφέλκωσις.*
aufkrümmen, s. krümmen.
aufkündigen *ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν).* — e. Kapital (v. Gläubiger) *ἀπαιτεῖν χρέος.* — e. Vertrag *λύειν, διαλύειν.*
Aufkündigung *ἡ ἀπαίτησις; ἡ λύσις, διάλυσις.*
auflachen *ἀνα-, ἐκ-γελᾶν.* — laut a. *μέγα ἐκγελᾶν, ἀνακαγχάζειν.*
Auflachen, das, (lautes) *ὁ καγχασμός, ὁ μέγας* od. *ἀνειμένος γέλως*; sp. *ὁ ἔκγελως, ωτος.*
aufladen *ἀνα-, ἐπι-τιθέναι, ἐπιβάλλειν τινί τι.* — sich etw. a. (e. Geschäft) *ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαι, ἀναιρεῖσθαι*; (Hass, Feindschaft) *ἐπάγεσθαι.*
auflächeln *διαμειδιᾶν.*
Auflage 1) Abgabe: *ὁ φόρος, δασμός, ἡ σύνταξις; ἡ ἐπιβολή* (auch Geldstrafe). — Jmd. e. A. machen *φόρον (δασμὸν) ἐπιτιθέναι, προστάττειν τινί, ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν τινί.* — e. A. auf etw. machen *φόρον προστάττειν τινός.* — 2) e. Buches: *ἡ ἔκδοσις.*
auflassen 1) in die Höhe lassen: *ἐᾶν τινα ἀνίστασθαι* od. *ἀνορθοῦσθαι P.*; d. Falken a. *ἐᾶν ἀναφέρεσθαι, μετεωρίζεσθαι P.* — 2) offen lassen: *ἐᾶν τι ἀνεῳγμένον, οὐ κλείειν τι.* — 3) aufbehalten (z. B. e. Hut) w. s. — 4) etw. a. = auf-
[geben, w. s.
auflasten, s. aufpacken.
Auflauerer *ὁ ἐπίσκοπος, κατάσκοπος,* od. *part.* d. f. Verba.
auflauern, Jmd., *ἐπιβουλεύειν τινί, ἐφεδρεύειν* u. *ἐφορμεῖν τινι.* — *λοχᾶν, ἐλλοχᾶν, ἐνεδρεύειν τινά* (im Hinterhalte a.); *θηρᾶν τινα; τηρεῖν, ἐπι-, παρα-τηρεῖν, φυλάττειν τι, προσέχειν τινί* (auf etw. passen, es abpassen).
Auflauern, das, *ἡ ἐπιβουλή, ἐπιβούλευσις, τὸ ἐπιβούλευμα, ἡ ἐφεδρεία; ἡ ἐνέδρα; ἡ τήρησις, παρατήρησις.*
Auflauf 1) (e. Masse v. Menschen) *τὸ πλῆθος, ὁ ὄχλος*; (m. Lärm u. Verwirrung) *ὁ θόρυβος, ἡ ταραχή*; (Aufstand, Aufruhr) *ἡ στάσις, σύστασις.* — e. A. machen *θορυβεῖν, στασιάζειν.* — e. A. erregen *ταράττειν, στασιάζειν τοὺς πολίτας, θόρυβον παρέχειν καὶ ταραχήν.* — 2) als Gebäck: *ἡ φυστή* m. u. ohne *μᾶζα.*
auflaufen 1) aufschwellen: *ἀνοιδεῖν* u. *ἀνοιδαίνεσθαι P.*; *ὀγκοῦσθαι, διογκοῦσθαι P.*; v. Entzündungen: *ἀναφλεγμαίνειν.* — 2) anwachsen: *αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι P.* — v. Zinsen: *χωρεῖν, συρρεῖν*; aufgelaufene Zinsen *τόκοι συνερρυηκότες.* — 3) sich die Füsse a.: *ἐπι-, ὑπο-τρίβεσθαι τοὺς πόδας (τρέχοντα).*
Auflaufen, das, *ἡ ἀνοίδησις, ὄγκωσις, διόγκωσις.*
aufleben *a)* eig. *ἀναβιώσκεσθαι* (ao. *ἀναβιῶναι*) *b)* übtr. *ἀναζωπυρεῖσθαι P.*, sp. *ἀποκαθίστασθαι εἴς τι*; auch *ἀναφαίνεσθαι* (ao. *P.*) (wieder zum Vorschein kommen). [*στασις* sp.
Aufleben, das, *ἡ ἀναβίωσις*; übtr. *ἡ ἀποκατά-*
auflecken *ἀναλείχειν, ἀπολάπτειν.*
auflegen 1) auf etw. legen: *a)* eig. *ἐπι-, προσ-τιθέναι, ἐπιβάλλειν; ἐν-, ἐπ-ερείδειν* (aufstützen). — e. Last a. *ἐπι-, ἀνα-τιθέναι, ἐπιβάλλειν.* — d. Pferde Sattel u. Zeug a. *ἐπισάττειν (ἐπισκευάζειν) τὸν ἵππον.* — noch dazu a. *ἐπ-, προσ-ανατιθέναι.* *b)* übtr. (Verpflichtungen) *προστάττειν* u. stärker *ἐπισκήπτειν τινί τι* od. *inf.* — e. Abgabe *ἐπιτιθέναι, τάττειν* (u. *M.*), *προστάττειν, ὁρίζειν φόρον, ἐπιβάλλειν φόρον* (bes. nach Willkür), *ἐπιγράφειν τινὶ εἰσφοράν* u. ä. — e. Zoll a. auf etw. *τέλος ἐπιβάλλειν τινί.* — e. Strafe a. *ἐπιτιθέναι* od. *ἐπιβάλλειν τινὶ δίκην, ζημίαν, τίμημα, ἐπιβολήν.* — es ist mir etw. aufgelegt *ἐπί-, πρόσ-κειταί μοί τι.* — 2) e. Buch a.: *ἐκδιδόναι βιβλίον.* [*ἡ φόρου τάξις, πρόσταξις.*
Auflegung *ἡ ἐπίθεσις, ἐπιβολή.* — e. Abgabe
auflehnen 1) aufstützen, w. s. — 2) sich a. gegen Jmd.: *ἐπανίστασθαί τινι,* sp. *κατανίστασθαί τινος; στασιάζειν πρός τινα*; auch *ἀφίστασθαί τινος* (v. Jmd. abfallen); gegen etw. *ἀντιτείνειν τινί* u. *πρός τι.* [*στασις* (Abfall).
Auflehnung *ἡ ἐπανάστασις, ἀντίτασις; ἡ ἀπό-*
aufleimen, s. aufkitten.
Aufleimung, s. Aufkitten. [*φρυγανίζειν* u. *M.*
auflesen *ἀνα-, συλ-λέγειν.* — dürres Holz a.
Auflesen, das, *ἡ συλλογή*; v. dürrem Holze *ὁ φρυγανισμός.* [*λάμπειν.*
aufleuchten *ἀνα-, ἐκ-λάμπειν.* — a. lassen *ἀνα-*
Aufleuchten, das, *ἡ ἀνά-, ἐκ-λαμψις* sp.
aufliegen 1) oben liegen: *ἐπι-, προσ-κεῖσθαί τινι.* — 2) müssig sein: *καθῆσθαι (οὐδὲν ἐργαζόμενον).* — 3) offen liegen, von Büchern: *ἀνεπτυγμένον εἶναι.*
auflockern *χαυνοῦν, ἀραιοῦν*; d. Erde *ἐπικουφίζειν τὴν γῆν.* — aufgelockert *χαῦνος, ἀραιός* 3. — d. aufgelockerte Erde *τὸ χαύνωμα.* — zum A. geeignet *χαυνωτικός, ἀραιωτικός* 3.
Auflockerung *ἡ χαύνωσις, ἀραίωσις.*
auflodern *ἀνα-, ἐκ-καίεσθαι, ἀναφλέγεσθαι P.*; *ἀναπνεῖν* (v. Feuer); *ἀναλάμπειν* (auch übtr. v. Kriege, wie *ἐκκαίεσθαι*); hell a. *σελαγεῖσθαι P.* (mehr poet.). [(schmelzbar).
auflösbar *λυτός* 3., *διαλυτός* 3.; *τηκτός* 3.
auflösen *λύειν, ἀνα-, κατα-λύειν* (eig. u. übtr.); *διαλύειν* (e. Ganzes in seine Theile, bes. *τὸν στρατόν, τὸν σύλλογον,* wie auch *διιέναι* v. *ἵημι*); *διαχεῖν, τήκειν, διατήκειν* (zerschmelzen), *διιέναι* (*ἵημι*) (in einer Flüssigkeit zersetzen, z. B. *τι ἐν ἐλαίῳ* od. *ἐλαίῳ*); *χαλᾶν* (e. Knoten). — d. Ehe a. *ἀποπέμπεσθαι τὴν γυναῖκα.* — e. Räthsel, e. Aufgabe *ἀναλύειν, διειπεῖν,* auch *εὑρίσκειν.* — sich a. *λύεσθαι* u. d. *P.* d. übrigen Verba; sich in etw. a. (= verwandeln) *τρέπεσθαι P.* od. *μεταβαίνειν εἴς τι.* — in Freude aufgelöst *διακεχυμένος χαρᾷ,* in Thränen aufg. *δεδακρυμένος, δακρυρροῶν* 3. — sich a. = sterben: *διαλύεσθαι.* — auflösend *λυτικός, διαλυτικός; τηκτικός* 3.
auflöslich, s. auflösbar. [*εσις.* — vgl. Tod.
Auflösung *ἡ λύσις, ἀνά- κατά-, διά-λυσις; ἡ δι-*
auflöthen, s. anlöthen.
aufmachen = öffnen: d. Thüre *ἀνοίγειν, χαλᾶν,* auch *παρακλίνειν πύλην* (ein wenig od. nach u. nach a. *παρανοίγειν*), *ὑπακούειν* (vom Thürhüter); e. Knoten *λύειν, χαλᾶν*; e. Brief *λύειν*; e. Buch *ἀναπτύσσειν, ἀνελίττειν*; e. Tuch *ἀναπεταννύναι* (ausbreiten); d. Augen *ἀναβλέπειν,* recht weit a. *διέλκειν τοὺς ὀφθαλμούς*; d. Mund a. *χάσκειν.* — sich a. = aufbrechen, w. s.
Aufmarsch *ἡ παραγωγή.*
aufmarschieren (vorbeimarschieren) *παρελαύνειν*; (in Linie, Fronte) *παρα-, συν-τάττεσθαι*; a. lassen *παράγειν εἰς μέτωπον, παρα-, συν-τάτ-*
aufmauern, s. aufbauen. [*τειν* u. *M.*
aufmerken, 1) auf etw.: *προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί,* auch *προσέχειν γνώμην (τὴν διάνοιαν) τινί; ἀκροᾶσθαί τινος, ὑπακούειν* u. *ἐπιστρέφεσθαί (DP.) τινος; ἀποβλέπειν εἴς (πρός) τι.* — nicht auf etw. a. *ἀμελεῖν* od. *ὀλιγωρεῖν τινος.* — 2) etw. a., s. aufzeichnen.
aufmerksam *προσεκτικός* 3., *ἐπιστρεφής* 2.; *ἐπιμελής* 2. (sorgsam, gefällig); *σπουδαῖος* 3. (emsig, eifrig); *θεραπευτικός* 3. (dienstfertig, gefällig); *ὀρθός* 3. (erwartungsvoll). — *adv.* *ἐπιμελῶς, σπουδαίως, σπουδῇ.* — a. machen auf

etw. ἐφιστάναι τινὰ ἐπί τι, ἐπιστρέφειν τινὰ εἴς τι, ὑπομιμνήσκειν τινά τι, τρέπειν τινὰ πρός τι. — a. sein auf etw., s. aufmerken; auch ἐπιμελῶς πράττειν τι (etw. sorgsam betreiben). — a. sein gegen Jmd. θεραπεύειν τινά. — aufmerksames Betragen ἡ ἐπιμέλεια, θεραπεία.

Aufmerksamkeit ἡ πρόσεξις τοῦ νοῦ, sp. ἡ προσοχή, ἡ ἐπίστασις, ἐπιστασία; ἡ ἐπιστροφή (Beachtung, Berücksichtigung); ἡ ἐπιμέλεια (Obsorge, für Jmd. τινός, περί τινος, πρός τινα); ἡ θεραπεία (Dienstfertigkeit, Gefälligkeit). — seine A. auf etw. richten προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί, προσέχειν γνώμην od. τὴν διάνοιάν τινι, ἐφιστάναι (τὸν νοῦν) τινί, auch ἐπί (περί) τι, περί τινος, ἐφιστάναι τὴν γνώμην κατά τι, ὑπακούειν u. ἐπιστρέφεσθαί (*DP.*) τινος. — Jmds. A. auf sich ziehen ἐπιστρέφειν τινά; Jmds. A. anderswohin richten περισπᾶν τινα. — Jmd. A. beweisen ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, θεραπεύειν τινά, auch χαρίζεσθαί τινί τι. — mit A., s. aufmerksam.

aufmessen μετρεῖν, ἀναμετρεῖν; Prügel a. πληγὰς ἐμβάλλειν; s. aufzählen. — das A. ἡ μέτρησις, ἀναμέτρησις.

aufmischen ἀναμιγνύναι, ἀνακεραννύναι. — [das A. ἡ ἀνάμιξις.

aufmuntern 1) aus d. Schlafe: ἐγείρειν, ἀν-, ἐξεγείρειν. — 2) erheitern: ἀναλαμβάνειν, εὐφραίνειν. — 3) antreiben, s. ermuntern.

Aufmunterung (aus d. Schlafe) ἡ ἔγερσις, ἀν-, ἐξ-έγερσις; (Erheiterung) ἡ ἀνάληψις. — s. Ermunterung.

aufnähen προσ-, συρ-ράπτειν τί τινι.

aufnageln προσπατταλεύειν, προσηλοῦν τί τινι.

Aufnahme 1) ἡ ὑποδοχή (bes. gastliche A., auch ἡ ξένων ὑποδοχή, ἡ ξενοδοχία, ὁ ξενισμός, ἡ ξένισις); freundliche A. ὁ ἀσπασμός, sp. ἡ δεξίωσις, τὸ δεξίωμα. — d. A. in e. Gesellschaft, in e. Verein ἡ ἔγκρισις sp. (besser durch d. Verbum ἐγκρίνειν), unter d. Bürger ἡ ἐγγραφή. — d. A. als Sohn in e. Familie ἡ εἰσποίησις (sp. ποίησις). — gute A. (v. Sachen) ἡ ἀποδοχή sp.; ὁ ἔπαινος; gute A. finden ἔπαινον ἔχειν, ἐπαινεῖσθαι *P.*, εὐδοκιμεῖν; in A. kommen ἀρέσκειν τοῖς πολλοῖς, πολλοὺς λαμβάνειν τοὺς ἐραστάς; αὐξάνεσθαι u. ἐπαυξάνεσθαι *P.* (gedeihen, w. s.); in A. bringen αὐξάνειν u. ἐπαυξάνειν τι, ἀξίωμα περιτιθέναι τινί, ἐπαινεῖν τι; in A. sein τιμᾶσθαι, θεραπεύεσθαι *P.* (ὑπὸ πολλῶν). — 2) A. e. Planes od. Risses: διαγραφή; schriftl. A. ἡ ἀνα-, ἀπογραφή. — 3) A. e. Kapitals: ὁ δανεισμός.

aufnehmen 1) von unten in d. Höhe: αἴρειν, ἀναίρειν, ἀναιρεῖσθαι, ἀναλαμβάνειν; übtr., etw. Abgebrochenes fortsetzen, z. B. e. Rede, e. Kampf δέχεσθαι, δια-, ἐκ-, παρα-, ὑπο-δέχεσθαι; auch ὑπο-, ἐπανα-λαμβάνειν, ἀναδέχεσθαι (abs. d. Wort nehmen); d. Faden d. Erzählung wieder a. ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὸν λόγον od. τὴν ὑπόθεσιν. — 2) Geld a. = borgen: δανείζεσθαι (ἐπὶ τόκῳ u. ἐπὶ τόκον). — 3) etw. im Risse entwerfen: ὑπο-, δια-γράφειν; schriftlich a. ἀναγράφειν, ἀπογράφειν u. *M.* — 4) zu od. bei sich a.: δέχεσθαι, ἀνα-, εἰσ-, ἐκ-, προσ-, ὑπο-δέχεσθαι; gastlich a. εἰσ-, ὑπο-δέχεσθαι, ξενίζειν, ἐπὶ ξένια δέχεσθαι; freundlich a. ἀσπάζεσθαι, δεξιοῦσθαι, φιλοφρονεῖσθαι, φιλοφρόνως od. ἀσμένως δέχεσθαι. — in e. Gesellschaft δέχεσθαι, ἀναδέχεσθαι, προσίεσθαι, εἰσγράφειν εἰς ὁμιλίαν τινά; auch προσγράφειν (z. B. τῇ βουλῇ), durch Wahl ἐγκρίνειν εἴς τινας u. ἔν τισιν. — in e. Bund a. δέχεσθαι, προσδέχεσθαί τινα σύμμαχον. *b*) übtr. etw. in e. gewissen Weise ansehen, empfinden: ἀποδέχεσθαι, φέρειν, auch ὑπολαμβάνειν m. entspr. *adv.*, z. B. etw. freundlich, gelassen, unwillig εὐμενῶς (φιλοφρόνως), πρᾴως, δυσχερῶς ἀποδέχεσθαι, übel a. χαλεπῶς φέρειν, auch durch eigene Verba, z. B. gut, übel, a. ἀγαπᾶν τι, δυσχεραίνειν τι, τινί u. ἐπί τινι (ἄχθεσθαί *P.* τινι u. ἐπί τινι); etw. leicht a. ἐν ἐλαφρῷ ποιεῖσθαί τι (Hdt.). — etw. anders a. λαμβάνειν ἄλλῃ od. ὑπολαμβάνειν ἄλλῃ od. ἄλλως; eben so a. als ob … τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπολαμβάνειν τι ὥσπερ εἰ …. — nehmt dies als e. Wolthat auf ἐν μέρει εὐεργεσίας ἔχετε (τίθεσθε, ποιεῖσθε, ἀριθμεῖτε, ὡς ἐν εὐεργ. μ. λαμβάνετε od. ἀποδέχεσθε) τοῦτο, ὑπολαμβάνετε τοῦτο ὡς εὐεργεσίαν, ἡγεῖσθε od. νομίζετε τοῦτο εὐεργεσίαν u. ä. — nehmt das, was ich sage, als etw. dem Herkommen Angemessenes auf ὡς ἐμοῦ ἔννομα λέγοντος οὕτως ἀποδέχεσθε. — es m. Jmd. a. διακινδυνεύειν, ἀντέχειν u. ἀνταίρειν τινί, ἀντι-, παρατάττεσθαί (*M.* u. *P.*) τινι, ὑπομένειν u. δέχεσθαί τινα. — m. Jmd. es a. können ἀντίπαλον u. ἐνάμιλλον εἶναί τινι, οὐχ ἥττονα εἶναί τινος. — es m. zweien a. können πρὸς δύο οἷόν τ' εἶναι; m. zweien kann es auch der Stärkste nicht a. πρὸς δύο λέγεται οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς οἷός τε εἶναι. — es m. Jedermann a. können οὐδενὸς δεύτερον εἶναι.

aufnöthigen, Einem etw. (κατ)αναγκάζειν τινὰ λαμβάνειν od. προσίεσθαί τι u. ä.

aufopfern 1) = opfern, w. s. — 2) freiwillig hingeben: προΐεσθαι, προδιδόναι, ἀναλίσκειν τι, οὐ φείδεσθαι od. ἀφειδεῖν τινος; Einem etw. a. χαρίζεσθαί τινί τι, ἀποβάλλειν τι ὑπέρ τινος. — — v. seinen Rechten etw. a. τῶν δικαιωμάτων τι προΐεσθαι, τῶν δικ. ὑφίεσθαι. — viele Soldaten a. πολλοὺς στρατιώτας ἀπολλύναι. — sich od. sein Leben a. καταναλίσκειν τὴν ψυχὴν (τὸν βίον), auch καθιερεύειν ἑαυτόν (z. B. ὑπὲρ τῆς πατρίδος).

Aufopferung ἡ πρόεσις, gew. Verba. — es kostet mich viel A. μόλις ἀνέχομαι m. *part.* — er ist e. grossen A. fähig οἷός τ' ἐστὶ προΐεσθαι πολλά od. ἀφειδεῖν ἑαυτοῦ (τῶν ἑαυτοῦ).

aufpacken 1) aufladen: ἀνατιθέναι (u. *M.*) u. ἐπισάττειν τι ἐπί τι, ἐπιτιθέναι u. ἐπιβάλλειν τί τινι, ἐπισκευάζειν τι ἐπί τινος. — 2) zusammenpacken zur Reise: ἀνα-, συ-σκευάζειν (u. *M.*) τι. — auch *intr.* ἀνατίθεσθαι, συσκευάζεσθαι, auch παρασκευάζεσθαι ὡς ἀπιόντα. — 3) etw. Eingepacktes öffnen: λύειν; s. auspacken.

aufpassen 1) *tr.* = anpassen, w. s. — 2) *intr.* *a*) auf etw. aufmerken: προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί, τηρεῖν u. παρατηρεῖν τι. *b*) Einem a. = auflauern, w. s. — das A., s. Auflauern u. Aufmerksamkeit.

Aufpasser, s. Auflauerer.

aufpfählen ἀνασκολοπίζειν, ἀνασταυροῦν. — das [A. ἡ ἀνασκολόπισις sp.

aufpflanzen (ein Siegeszeichen) ἱστάναι, ἀν-, καθ-ιστάναι. — Geschütz ἐφιστάναι μηχανάς. — das A. ἡ ἀνάστασις.

aufpicken (e. Ei) ἐκγλύφειν, ἐκκολάπτειν; (Kör- [ner auflesen) ἀναλέγειν.

aufplatzen ῥήγνυσθαι, ἀναρ-, διαρ-ρήγνυσθαι *P.*; v. e. Wurst διαλακεῖν; v. Hülsenfrüchten διαχάσκειν, καταχασμᾶσθαι.

aufpochen 1) *tr.* διακόπτειν, διακρούειν. — 2) *intr.* (v. Herzen) πάλλεσθαι *P.* (mehr poet.), ἀναπηδᾶν. — das A. ἡ ἀναπήδησις.

aufprägen ἐνσημαίνεσθαί τινί τι (auch übtr.).

aufprallen (in d. Höhe prallen) ἀναπάλλεσθαι *P.*, ἀναθρώσκειν. — s. anprallen.

aufpressen, s. aufdrücken. — Zeuge a. κνάπτειν.

aufpumpen ἀνιμᾶν, ἀναντλεῖν.

Aufputz ὁ καλλωπισμός, τὸ καλλώπισμα; ὁ κόσμος (Schmuck), τὸ σχῆμα (äusserer Glanz).

aufputzen *a*) reinigen: ἐκκαθαίρειν, καλλύνειν. *b*) zieren, schmücken: κοσμεῖν, δια-, ἐπι-κοσμεῖν,

καλλωπίζειν, σχηματίζειν, ποικίλλειν, διαποικίλλειν, ἀνθίζειν.

aufquellen *a)* hervorsprudeln: *ἀναβλύζειν* u. *ἀναβλύειν* (sp.). — das A. *ἡ ἀνάβλυσις*. — a. lassen *ἀναπέμπειν, ἀναδιδόναι* u. sp. *ἀναβλύζειν*. *b)* aufschwellen (*intr.*) w. s.

aufräumen 1) in Ordnung bringen: *διατάττειν* (*τι κόσμῳ*), *διακοσμεῖν*; *εὐθετίζειν*. — e. Grube *ἀνασκάπτειν*. — 2) wegschaffen: *ἀναιρεῖν, ἀποσκευάζειν* (s. plündern). — m. d. Waaren a. (v. Kaufmanne) *ὀλίγου ἀποδίδοσθαι* od. *ἀπεμπολᾶν τι*.

Aufräumung *ἡ* (*κόσμῳ*) *διάταξις, ἡ διακόσμησις.*

aufraffen *ἀναρπάζειν* (in d. Höhe raffen); *συναρπάζειν, συλλαμβάνειν, συλλέγειν* (zusammenraffen). — sich a. *ἀνορούειν* (mehr poet.), *ἀναπηδᾶν*; v. e. Krankheit *ἀναλαμβάνειν* (*ἑαυτόν*); aus e. Schlaffheit od. Verzagtheit *ἐπαίρειν ἑαυτόν, ἀναθαρρεῖν.*

aufragen *ἀνέχειν.*

aufranken, sich, *ἀνέρπειν*; *ἄνω ἑλίττεσθαι P.*

aufrasen *ἐκμαίνεσθαι DP.*

aufrasseln (v. e. Thüre) *ἀνοίγεσθαι P. μετὰ ψόφου*; übh. *ψοφεῖν.*

aufrauchen *ἀναπέμπειν καπνόν, ἀναθυμιᾶσθαι P.*

aufrechnen *ἀναλογίζεσθαι*; s. anrechnen.

aufrecht *ὀρθός, ὄρθιος* 3. — a. stellen *ὀρθοῦν, ὀρθὸν ἀνιστάναι*, od. bloss *ἀνιστάναι*. — a. stehen *ὀρθοῦσθαι P., ὀρθὸν ἑστάναι*. — a. gehen *ὀρθὸν πορεύεσθαι DP., βαδίζειν*. — a. sitzen *ἀνακαθῆσθαι*. — a. stehend *ὀρθός* 3.; *adv. ὀρθοστάδην*. — a. Stellung *ἡ ὀρθότης*. — a. erhalten *κατορθοῦν* (auch übtr., wie *σώζειν, διασώζειν, φυλάττειν τι, ἐπικουρεῖν, βοηθεῖν, ἀμύνειν τινί*); a. halten (in d. Höhe halten) *ἀνέχειν.*

Aufrechthaltung *ἡ κατόρθωσις*; *ἡ φυλακή, ἡ σωτηρία* (auch verb. *ἡ φ. καὶ σ.*).

aufrecken *ἀνατείνειν* (d. Hand). — **aufgereckt** *ὀρθωθείς, ὀρθὸς ἐφεστώς*, auch bloss *ὀρθός* 3. — das A. *ἡ ἀνάτασις.*

aufreden *a)* Einem etw.: *ἀναπείθειν τινὰ ὠνεῖσθαί τι*. *b)* Einen, s. aufhetzen.

aufregen *κινεῖν, ταράττειν, ἀνα-, δια-ταράττειν* (in Bewegung setzen, aufrühren); übtr. in Aufregung, Spannung, Leidenschaft versetzen: *κινεῖν*; *ἐγείρειν, ἀν-, ἐπ-εγείρειν*; *ἀναπτεροῦν*; *ἐπαίρειν, μετεωρίζειν*; *παροξύνειν, παρακονᾶν*; *ταράττειν, ἀνα-, δια-ταράττειν*. — **aufregend** *κινητικός, ἐγερτικός, ταρακτικός* 3.

Aufregung *ἡ κίνησις, ἔγερσις, ταραχή, τάραξις*, sp. *διαταραχή*. — in A. versetzen, s. aufregen.

aufreiben *a)* eig. *ἐπι-, κατα-, παρα-τρίβειν*. *b)* übtr. vertilgen, vernichten: *κατα-, συν-τρίβειν*; *τρύχειν, κατατρύχειν*; *διακναίειν*; *ἀναλίσκειν, καταναλίσκειν*; *ἀναιρεῖν*; *φθείρειν, διαφθείρειν*; langsam a. *ἀποσμύχειν.*

Aufreibung *a)* *ἡ ἐπί-, κατά-, παρά-τριψις*. *b)* *ἡ ἀναίρεσις, ἡ φθορά, διαφθορά*; od. entspr. Verba.

aufreihen *ἀν-, συν-είρειν.*

aufreissen 1) *tr.* *ἀναρ-, διαρ-ρηγνύναι, διασπᾶν*. — d. Boden m. d. Pfluge *τέμνειν, ἐπιτέμνειν*. — e. Wunde *ἀναξαίνειν ἕλκος*. — d. Haut (od. Rinde) *ἀφελκοῦν*. — d. Augen a. *διέλκειν, εὐρύνειν τὰ ὄμματα*; d. Mund, d. Nüstern *εὐρύνειν τὸ στόμα* (*τὰ χείλη*), *τοὺς μυκτῆρας*; m. aufgerissenem Munde *χείλεσι διερρυηκόσι*. — 2) *intr.* *ἀναρ-, διαρ-ρήγνυσθαι P., διαχάσκειν.*

Aufreissen, das, *ἡ ῥῆξις, ἀνάρ-, διάρ-ρηξις*; d. Haut od. Rinde *ἡ ἀφέλκωσις.*

aufreiten 1) *intr.* *παρελαύνειν* (reitend aufziehen). — 2) *tr.* *a)* e. Thor a.: *ἐλαύνοντα ἐκκόπτειν*. *b)* sich a.: *παρατρίβεσθαι τὸν μηρόν* u. ä.

aufreizen *παροξύνειν, παραθήγειν, παρακονᾶν*; *ἐρεθίζειν, ἀνερεθίζειν.*

Aufreizung *ὁ παροξυσμός*; *ὁ ἐρεθισμός*. — Besser Verba.

aufrennen 1) *tr.* e. Thüre: *ἐφαλλόμενον ἐκκόπτειν θύραν*. — 2) *intr.* *ἐμ-, προσ-πίπτειν, προσπταίειν τινί* (*τρέχοντα*); v. Schiffe *ἐξοκέλλειν εἴς τι.*

aufrichten 1) eig. *ὀρθοῦν, ἀν-, ἐξ-ορθοῦν, ὀρθὸν ἱστάναι* od. *ἀνιστάναι*, auch bloss *ἀνιστάναι*. — wieder a. *ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν*. — sich a. *ὀρθοῦσθαι, ἀνορθοῦσθαι P., ὀρθὸν ἀνίστασθαι*; sich sitzend a. *ἀνακαθίζειν* u. *M.* — e. Gebäude u. dgl. a., s. errichten. — 2) übtr. *ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν*; ermuntern, trösten *ἐγείρειν, παραμυθεῖσθαι*. — sich a. *ἀνακύπτειν*; *ἀναλαμβάνειν* m. u. ohne *ἑαυτόν.*

aufrichtig (v. Pers.) *ἀληθής* 2., *ἀληθινός* 3., *ἀψευδής* 2. (sp. *ἀψευστος* 2.) (wahrhaft); *ἁπλοῦς* 3., *εὐήθης* 2., *ἄκακος, αὐθέκαστος* 2., sp. *ἀνυπόκριτος* 2., auch übh. *χρηστός* 3. (ohne Falsch). — (v. Sachen) *ἀληθής* 2., *ἀληθινός* 3., *ἀψευδής, αὐθέκαστος* 2., auch *ἄδολος, ἄπλαστος, εἰλικρινής* 2. — a. sein *ἀληθεύειν* (u., weniger gut, *M.*), *ἀψευδεῖν*, sp. *ἀψευστεῖν.*

Aufrichtigkeit *ἡ ἀλήθεια, ἀψεύδεια, ἁπλότης, χρηστότης.*

Aufrichtung 1) eig. *ἡ ὄρθωσις, ἀνόρθωσις*; s. Errichtung. — 2) übtr. *ἡ ἐπανόρθωσις*; *ἡ παραμυθία* (Tröstung).

aufriegeln *χαλᾶν, παραφέρειν, ἀναζυγοῦν τὸν μοχλόν.*

Aufriss (e. Gebäudes v. d. Vorderseite) *ἡ ὀρθογραφία.*

aufritzen *καταμύττειν, κατασχάζειν, κατασχίζειν*; *ἐπιτέμνειν.*

aufröcheln *ἀναμυχθίζεσθαι, ἀσθμαίνειν.*

aufrollen 1) *tr.* *a)* in d. Höhe winden: *ἀνειλεῖν, ἀναστέλλειν*. *b)* zusammenrollen: *ἀνειλεῖν, συνελίττειν*. *c)* auseinander rollen: *ἀνειλεῖν, ἀνελίττειν*, auch *ἀναπτύσσειν*. — 2) *intr.* *ἀνειλεῖσθαι P.*

aufrücken 1) *tr.* hinauf-, vorrücken. — 2) *intr.* *ἐπαναβαίνειν* (*εἴς τι* in e. höheren Posten); so auch *προάγεσθαι* (*P.*) *εἴς τι.*

aufrühren *a)* eig. *κινεῖν, ταράττειν, ἀναταράττειν*, sp. *ἀναθολοῦν*. *b)* etw. wieder erwähnen: *κινεῖν, ἀνακινεῖν*; vgl. auf-, erregen, aufwiegeln.

Aufrührer *ὁ στασιώτης* (*συστασιώτης*), sp. *στασιαστής*; gew. durch d. *part.* *ὁ στασιάζων, νεωτερίζων, ἀφεστώς.*

aufrührerisch *στασιωτικός, στασιαστικός* 3., *νεωτεροποιός* 2.; sp. *ἀποστατικός* 3. u. *ἀποστατικῶς ἔχων* 3.; *στασιώδης, ταραχώδης* 2. (letztere auch v. Oertern). — a. machen *εἰς στάσιν ἐμβάλλειν, ταράττειν, ἀνιστάναι*, p. *ἀνασείειν*, auch *ἀφιστάναι*. — nicht a. *ἀστασίαστος* 2.

aufrülpsen, s. rülpsen.

aufrütteln (aus d. Schlafe) *ἀνεγείρειν τινά* (*ἐξ ὕπνου*); (e. Schmerz u. dgl.) *ἀνεγείρειν*, sp. *ἀνακαινίζειν*; (etw. aus d. Vergessenheit) *κινεῖν ἀνακινεῖν.*

Aufruf *τὸ κήρυγμα, τὸ παράγγελμα*; (gerichtl. A.) *ἡ πρόκλησις*; (Aufforderung) *ἡ παράκλησις*. — e. A. an Jmd. erlassen *παραγγέλλειν τινί, προκαλεῖσθαί τινα, παρακαλεῖν τινα παράκλησιν* m. *inf.*

aufrufen *καλεῖν, ἀνακαλεῖν τινα*; *ἐκκαλεῖν* (hervor-, herausrufen); *ἀναγορεύειν τινά* (wozu bestimmen); *προκαλεῖσθαι, παρακαλεῖν τινα* (auffordern); *παραγγέλλειν τινί* (v. Befehlshaber). — Erinnerungen a. *ὑποβάλλειν τινί τι*. — e. Rede od. Schrift, durch welche man zu etw. aufruft *λόγος παρακλητικός.*

Aufruhr *a)* Empörung *ἡ στάσις*; *ὁ νεωτερισμός* (Staatsumwälzung); auch *ἡ κίνησις* (Bewegung), *ὁ θόρυβος, ἡ ταραχή* (Lärm, Unruhe, Verwirrung).

— A. erregen εἰς στάσιν ἐμβάλλειν τινά, νεωτερίζειν (τι). — in A. sein ἐν στάσει εἶναι, στασιάζειν τινί, πρός (ἐπί) τινα. — am A. theilnehmen συστασιάζειν. *b*) A. im Gemüthe ἡ ταραχή. — Jmds. Gemüth in A. versetzen ταράττειν, ἀνα-, δια-ταράττειν; ἀνεγείρειν, παροξύνειν.

aufsässig ἀπεχθής 2., ἐθελεχθρος 2., κακόνους, δύσνους 2. — a. sein ἀπεχθῶς od. ἐθελέχθρως ἔχειν πρός τινα, ἀπεχθάνεσθαι πρός τινα, κακονοεῖν (sp. δυσνοεῖν) τινι, auch ἐγκεῖσθαί τινι.

Aufsässigkeit ἡ ἀπέχθεια, ἡ κακόνοια, δύσνοια.

aufsäugen ἐκτιτθεύειν; ἀνα-, ἐκ-τρέφειν.

aufsagen 1) hersagen: ἀποστοματίζειν, ἀπὸ στόματος εἰπεῖν, διέρχεσθαι (διιέναι), καταλέγειν. — 2) aufkündigen, w. s.

aufsammeln ἀνα-, συλ-λέγειν, ἀγείρειν, ἀθροίζειν, θησαυρίζειν u. *M*.

Aufsammeln, das, ἡ συλλογή; ἡ ἄγερσις, ὁ ἀγερμός; ἡ ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός; ὁ θησαυρισμός.

aufsatteln, s. satteln.

Aufsatz 1) was auf etw. gesetzt wird: τὸ ἐπίθημα; v. Speisen, s. Tracht; als Kopfputz ὁ ὄγκος, ἡ στεφάνη, ἡ πομφόλυξ, γος. — 2) schriftl. Abhandlung: τὸ σύγγραμμα, ἡ μελέτη. — e. A. über etw. verfassen συγγράφειν περί τινος.

aufsaugen ἀναπίνειν, sp. ἀναθηλάζειν.

aufschäumen ἐξανθεῖν ἀφρῷ; ἀνα-, ἐπι-ζεῖν.

aufscharren 1) durch Scharren öffnen: διασκαλεύειν u. διασκάλλειν, διαμᾶσθαι; σκαριφᾶσθαι (v. Hühnern). — 2) zusammenscharren: σωρεύειν, [ἀνασωρεύειν.

aufschaudern ἀναφρίττειν.

aufschauen ἀναβλέπειν.

aufschaufeln 1) wegschaufeln: ἀνασκάπτειν, ἀνορύττειν. — 2) m. d. Schaufel aufhäufen: ἀναβάλλειν τῇ ἅμῃ, ἐπαμᾶσθαι.

aufscheuchen ἀνασοβεῖν, ἀνιστάναι. — aufgescheucht werden ἀναπτοεῖσθαι *P*. (auch übtr.).

aufschichten νεῖν, συννεῖν; s. aufhäufen.

aufschieben 1) d. Riegel, s. aufriegeln. — 2) übtr. verschieben: ἀναβάλλειν u. *M*., ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος; ὑπερβάλλεσθαι (εἰσαῦθις), διακρούειν τι; nicht a. οὐκ εἰς ἀναβολὰς ποιεῖσθαι od. πράττειν τι, οὐκ ἐπὶ ἀναβολῇ ποιεῖν τι.

Aufschiebung ἡ ἀναβολή.

aufschiessen ἀναβλαστάνειν, ἀναφύεσθαι; u. m. Hervorhebung d. Begriffes d. Schnelligkeit: ἀνα-, ἐκ-τρέχειν, ἀναφέρεσθαι *P*., sp. ἀναθεῖν, ἀνατέλλειν. — a. lassen ἀναφύειν; (Blumen) ἐξανθεῖν. [ἐκ-δρομή.

Aufschiessen, das, ἡ ἀναβλάστησις; ἡ ἀνα-,

aufschimmern ἀνα-, ἐκ-λάμπειν; ἀναφαίνεσθαι [(ao. *P*.)

aufschirren, s. anschirren.

Aufschlag 1) e. Kleides: τὸ κράσπεδον, ἡ παρυφή, τὸ παρύφασμα; e. Kleid m. e. A. ἐσθὴς παρυφασμένη od. παρυφής, ἡ παρυφίς, ίδος. — e. A. anbringen παρυφαίνειν. — 2) d. Preises: ἡ ἐπιτίμησις. — 3) in d. Metrik: ἡ ἄρσις; ἡ ἀνάκρουσις.

aufschlagen I) *tr*. 1) in d. Höhe schlagen: ἄνω κόπτειν; e. Kleid, e. Vorhang u. dgl. ἀναστέλλειν, ἀναβάλλεσθαι; d. Schleier ἀνα-, ἐκ-καλύπτεσθαι; *b*) errichten: ἱστάναι u. *M*., τιθέναι, ἱδρύειν, πηγνύναι u. *M*., κατασκευάζειν; e. Lager a. στρατοπεδεύειν u. *M*.; e. Zelt a. σκηνοῦν, κατασκηνοῦν, sp. σκηνοπηγεῖν; dh. e. Wohnsitz a. ἱδρύεσθαι, καθιδρύεσθαι (*P*.) εἰς χωρίον, κατοικῆσαι ἐν χωρίῳ. *c*) übtr. e. Gelächter a.: ἐκγελᾶν u. stärker ἀνακαγχάζειν. — 2) (durch e. Schlag) öffnen, e. Thüre: ἐκκόπτειν, κατασχίζειν; Nüsse καταγνύναι κάρυα; e. Buch ἀνελίττειν, ἀνειλεῖν, auch ἀναπτύσσειν βιβλίον; etw. in e. Buche (= nachschlagen) ζητεῖν τι; e. Kleid ἀναπτύσσειν ἐσθῆτα; d. Augen ἀναπεταννύναι τὰ ὄμματα, ἀναβλέπειν. — II) *intr*. 1) auf etw. schlagen: παίειν, τύπτειν, πατάσσειν τι; m. Heftigkeit auf etw. fallen ἐπιφέρεσθαί (*P*.) τινι, καταφέρεσθαι εἴς τι, ἐνσκήπτειν εἴς τι, auch προσκρούειν, προσπταίειν τινί. — 2) in d. Höhe schlagen, *a*) v. Feuer, s. auflodern. *b*) v. Preisen: ἐπιτιμᾶσθαι *P*.; m. etw. a. ἐπιτιμᾶν (z. B. τὸν οἶνον πολύ).

Aufschlagen, das, 1) *tr*. das Zurückschlagen: ἡ ἀναστολή (z. B. κόμης); Errichtung: ἡ ἵδρυσις, κατασκευή; d. Lagers: ἡ στρατοπέδευσις; e. Zeltes: ἡ σκηνοπηγία, κατασκήνωσις; e. Buches: ἡ ἀνάπτυξις. — 2) *intr*. das A. auf etw.: ἡ καταφορά; d. Preises: ἡ ἐπιτίμησις.

aufschliessen ἀνοίγειν, ἀναπεταννύναι; übtr. ἀνα-, ἀπο-καλύπτειν. [νειν.

aufschlitzen ἀνα-, παρα-, κατα-σχίζειν, ἐπιτέμ-

aufschlürfen ἀναρροφεῖν, ἀναπίνειν.

Aufschluss ἡ ἀποκάλυψις sp.; ἡ ἐξήγησις, δήλωσις. — A. über etw. geben ἐξηγεῖσθαι, δηλοῦν, σαφηνίζειν, ἀποφαίνειν, ἀπο-, δια-σαφεῖν τι; διδάσκειν τινά τι. — A. über etw. bekommen διδάσκεσθαί (*P*.) τι, μανθάνειν τι.

aufschmausen, s. aufessen.

aufschmeissen (e. Thüre) ἐκκόπτειν, κατασχίζειν.

aufschmieden συγκροτεῖν τί τινι.

aufschmieren ἐπιχρίειν, ἐπαλείφειν τι; ἐπιπλάττειν τί τινι. [len: λύειν.

aufschnallen 1) anschnallen, w. s. — 2) losschnal-

aufschnappen ἐγ-, ἀνα-κάπτειν (eig.); ἁρπάζειν, προ-, ὑφ-αρπάζειν (auch übtr.).

aufschneiden 1) eig. ἀνα-, δια-, ἐπι-τέμνειν, σχίζειν, διασχίζειν. — s. vorschneiden. — 2) übtr. prahlen: ῥαχίζειν, ἀλαζονεύεσθαι, κομπάζειν, τερατεύεσθαι, sp. σαλακωνεύειν.

Aufschneider (übtr.) ὁ ἀλαζών, όνος, ῥαχιστής, sp. κομπαστής, σαλάκων, ωνος.

Aufschneiderei ἡ ἀλαζονεία, τερατεία, sp. σαλακωνεία; (als Sache) τὸ ἀλαζόνευμα; τὸ κόμπασμα (nur *pl*.), sp. ὁ κομπασμός; τὸ τεράτευμα; sp. τὸ σαλακώνισμα.

aufschneiderisch ἀλαζονικός, sp. κομπαστικός 3.

aufschnellen 1) *tr*. ἀναπάλλειν. — 2) *intr*. *P*.; s. aufspringen. [(Schlitz am Schuhe).

Aufschnitt ἡ τομή (Schnitt); τὸ πρόσχισμα

aufschnüffeln, s. aufspüren.

aufschnüren 1) Korallen: ἀν-, συν-είρειν; d. Hände ὀπίσω τὰς χεῖρας στρέψαντα δεῖν. — 2) loschnüren: λύειν; d. Schuhe ὑπολύειν. [τειν.

aufschöpfen ἀντλεῖν; ἀρύτειν (gew. M.), ἀπαρύ-

Aufschössling ἡ βλάστη, ὁ βλαστός, τὸ βλάστημα; ἡ παραφυάς, άδος (Nebenschössling).

aufschossen, s. aufschiessen.

aufschrauben, 1) anschrauben, w. s. — 2) losschrauben: λύειν, χαλᾶν, ἀναχαλᾶν τὸν κοχλίαν.

aufschrecken ἀναφοβεῖν, ἐκπλήττειν; im *P*. auch ἀναπτοεῖσθαι.

aufschreiben, auf etw., ἀναγράφειν τι ἔν τινι, ἐπιγράφειν τί τινι, ἐπί (εἴς) τι, ἐπί τινι. — niederschreiben: γράφειν, ἀπογράφειν, κατασημαίνεσθαί τι. — sich (*sibi*) a. (ἀπο)γράφεσθαι. — aufgeschrieben ἀνάγραπτος 2. — das Aufgeschriebene ἡ ἀναγραφή, ἀπογραφή, ἐπιγραφή, τὸ ἐπίγραμμα. — der Aufschreibende ὁ ἀναγραφεύς, ἐπιγραφεύς.

Aufschreiben, das, ἡ ἀνα-, ἀπο-, ἐπι-γραφή.

aufschreien 1) *intr*. ἀνα-, ἐκ-βοᾶν, ἀνακεκραγέναι; laut a. ἀνολολύζειν. — s. aufjubeln, aufjammern. — 2) *tr*. Jmd. a.: βοῶντα ἐγείρειν.

Aufschreien, das, ἡ ἀνα-, ἐκ-βόησις sp.

Aufschrift ἡ ἐπιγραφή, τὸ ἐπίγραμμα. — e. A. auf etw. machen, s. aufschreiben. — m. e. A.

ἐπιγεγραμμένος 3. — ohne A. *ἀνεπίγραφος* 2. — m. falscher A. *ψευδεπίγραφος* 2.
Aufschub *ἡ ἀναβολή* (seltner *ἡ ὑπερβολή* u. sp. *ὑπέρθεσις*); auch *ἡ διατριβή, μέλλησις.* — ohne A. *οὐκ εἰς ἀναβολάς*, sp. *ἀμελλήτως, ἀμελλητί, ἀνυπερθέτως*; *ἐξ ἑτοίμου*; ohne d. geringsten A. *ἐξ ἑτοιμοτάτου.* — e. A. v. etw. bewirken *ἀναβολὴν ποιεῖν τινος*; e. A. erleiden *ἀναβολὴν ἔχειν.* — Bitte um A. e. gerichtl. Termines *ἡ ὑπωμοσία*; um A. e. gerichtl. Termines bitten *ὑπόμνυσθαι.*
Aufschubzins *ἡ ὑπερημερία.*
aufschüren, s. anschüren.
aufschürzen *ἀναζωννύναι, ἀναστέλλειν.* — sich a. *ἀνακολπάζειν.* — das A. *ἡ ἀναστολή.*
aufschütteln *ἀνακινεῖν, ἀνασείειν* (*διασείειν* heftig, *ὑποσείειν* ein wenig a.); *ἀνασαλεύειν.*
aufschütten 1) darauf schütten: *ἐγχεῖν, ἐπιχεῖν*; *ἐπιβάλλειν* (Getreide auf d. Mühle). — 2) aufhäufen: *σωρεύειν, ἀνα-, ἐπι-σωρεύειν*; *ἐπιφορεῖν, ἐπισάττειν, χοῦν, ἀναχοῦν* (Erde, Schutt). — e. Grabhügel *ἐπιχοῦν τύμβον.*
aufschwänzen (e. Pferd) *ἀναδεῖν τὴν οὐράν.*
aufschwatzen, s. aufreden.
aufschweben *αἰωρεῖσθαι P., μετεωρίζεσθαι P., μετέωρον αἴρεσθαι P., ἀναφέρεσθαι P.*; auch *ἀναπέτεσθαι* (auffliegen).
aufschwellen 1) *tr.* *ἀνοιδίσκειν*, sp. *ἀνοιδαίνειν* (*διοιδαίνειν* ganz a.); *δι-, ἐξ-ογκοῦν*; s. aufblähen. — 2) *intr.* *οἰδεῖν*; *ἀνοιδεῖν* u. *ἀνοιδαίνεσθαι P., διοιδεῖν* (*διοιδαίνειν* sp.), *ἐξοιδεῖν* (*ἐξοιδαίνειν* u. *ἐξοιδίσκεσθαι P.* sp.), *δι-, ἐξ-ογκοῦσθαι P.*; *ἐντείνεσθαι P.* (v. Früchten).
Aufschwellung *ἡ οἴδησις, ἀνοίδησις, ὄγκωσις*; (als Sache) *τὸ οἴδημα, ὁ ὄγκος, ἡ ὄγκωσις.*
aufschwemmen, s. anschwemmen.
aufschwingen *ἀνασείειν, ἀναπάλλειν.* — sich a., s. aufschweben, aufspringen. — sich zu etw. a. *προέρχεσθαι ἐπί τι.* — sich vom Gemeinen zum Hauptmann a. *ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐπαναβαίνειν εἰς τὴν τοῦ λοχαγοῦ χώραν.* — das A. *ὁ ἀνασεισμός, τὸ ἀνάσεισμα, ἡ ἐπανάσεισις* (sämmtl. v. d. drohenden A. d. Waffen); *ἡ ἀνάπαλσις.*
Aufschwung *ἡ ἀναφορά*; *ἡ ὁρμή.* — übtr. *ἡ ἐπίδοσις*, sp. *ἡ* (*ἐπὶ τὸ βέλτιον*) *προκοπή.* — A. zu etw. nehmen *ἐπίδοσιν λαμβάνειν* od. *ἔχειν, ἐπιδιδόναι ἐπί* (*πρός*) *τι*, sp. *προκόπτειν.* — e. grossen A. nehmen *πολλὴν ἐπίδοσιν λαμβάνειν, πολὺ ἐπιδιδόναι.* — A. bewirken *ἐπίδοσιν παρασκευάζειν* od. *ποιεῖν* (u. M.) *τινι.* — in A. kommen (v. Sitten, Gebräuchen u. dgl.) *ἐπικρατεῖν, ἐκνικᾶν.*
Aufsehen *ἀναβλέπειν.*
Aufsehen, das, 1) das Sehen nach oben: *τὸ ἀναβλέπειν, τὸ ἀνάβλεμμα.* — 2) übtr. *ἡ ἐπιφάνεια.* — A. machen (erregen) *θαῦμα παρέχειν τινί, θαυμάζεσθαι* (*P.*) *πρός τινος, λαμπρὸν φαίνεσθαι, περίβλεπτον γίγνεσθαι*; einiges A. erregen *ἐπιφάνειάν τινα ποιεῖν.* — d. A. meiden *ἡσυχίαν ἄγειν* (*ἔχειν*).
Aufseher *ὁ ἐπίσκοπος, ἔφορος, ἐπόπτης*; *ὁ ἐπιστάτης, ὁ ἐφεστηκώς* (*ἐφεστώς*), *ὁ ἐπί τινι* (Vorsteher), *ὁ φύλαξ, κος* (Wächter, Wärter), *ὁ ἐπιμελητής, ἐπίτροπος* (der d. Obsorge für etw. hat). — Jmd. zum A. bestellen *ἐπιμελητήν τινα καθιστάναι.* — A. sein *ἐπισκοπεῖν* u. *ἐφορᾶν τι, ἐπιστατεῖν τινος, ἐφεστάναι τινί, εἶναι ἐπί τινι, φυλάττειν τι, φυλακὴν ποιεῖσθαί τινος, ἐπιμελεῖσθαί* (*DP.*) *τινος, ἐπιτροπεύειν τι* u. *τινός.* — d. Amt e. Aufsehers *ἡ ἐπιστασία* sp. — Im Bes. A. v. Kindern *ὁ παιδαγωγός* (dazu *παιδαγωγεῖν, ἡ παιδαγωγία*), A. v. Gymnasien *ὁ γυμνασιάρχης* u. *γυμνασίαρχος* (dazu *γυμνασιαρχεῖν, ἡ γυμνασιαρχία*) u. dgl.
Aufseherin *ἡ ἐπίσκοπος, ἡ ἔφορος*; *ἡ ἐπιστάτις, ιδος, ἡ ἐφεστηκυῖα* (*ἐφεστῶσα*), *ἡ ἐπί τινι, ἡ φύλαξ, κος*; s. d. vhg. W.
aufsetzen 1) aufrichten w. s. — sich a. *ἀνακαθίζειν* u. M.; sich auf e. Pferd, e. Wagen, e. Schiff setzen *ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον, ἐφ' ἅμαξαν, ἐπιβαίνειν νεώς* u. ä. — d. Segel a. *παρακρούειν τὰς ὀθόνας*; vgl. Segel. — 2) darauf setzen: *ἐφιστάναι τί τινι* u. *ἐπί τινος* (*ἐπί τινι*) v. Bauwerken; *ἐπιτιθέναι τινί τι* (allg.; sich [*sibi*] a. *M.*); *περιτιθέναι* (e. Kopfbedeckung; sich a. *M.*). — Speisen auf d. Tisch *παρατιθέναι.* — e. Fleck a., s. annähen. — sprichw. sich d. Kopf a. *αὐθαδίζεσθαι, δυσπειθῆ εἶναι, δυσπειθῶς ἔχειν.* — 3) etw. schriftl. verzeichnen: *γράφειν, συγ-, ἀπο-, δια-γράφειν.* [Verba.
Aufsetzung *ἡ ἐπίθεσις*; *ἡ παράθεσις.* — Sonst
aufseufzen *ἀναστενάζειν.*
Aufsicht *ἡ ἐπίστασις* (sp. *ἐπιστασία*); *ἡ φυλακή*; *ἡ ἐπιμέλεια*; *ἡ ἐπιτροπεία* (*-πία*), *ἐπιτροπή, ἐπιτρόπευσις* (Vormundschaft). — d. A. über etw. führen, s. Aufseher. — ohne A. gelassen werden *ἀμελεῖσθαι P.*
aufsieden 1) *tr.* *ἀναβράττειν, ἀναζεῖν.* — 2) *intr.* *ἀναβράττεσθαι P., ἀναζεῖν.* — das A. *ἡ ἀνάζεσις.*
aufsitzen 1) aufrecht sitzen: *ἀνακαθῆσθαι*; bes. wachend *ἀγρυπνοῦντα καθῆσθαι, ἀγρυπνεῖν.* — 2) festsitzen: *ἱδρύεσθαι* (*P.*) *εἴς* (*κατά*) *τι, ἔν τινι, ἐμ-, περι-πήγνυσθαί* (*P.*) *τινι*; *ἐπι-, περικεῖσθαί τινι*; *ἐμπεφυκέναι τινί* (v. Natur aus m. etw. verbunden sein). — Jmd. a. lassen *ψεύδειν* (u. *M.*), *φενακίζειν τινά.* — 3) v. Reiter: *ἀναβαίνειν.* — die Reiter a. lassen *ἀναβιβάζειν τοὺς ἱππέας ἐφ' ἵππους.* — (v. Pferde: den Reiter a. lassen) *δέχεσθαι* od. *προσίεσθαι τὸν ἐπιβάτην.*
aufspalten *σχίζειν, ἀνα-, δια-, κατα-σχίζειν.* — aufgespalten sein *χάσκειν, διαχάσκειν.*
aufspannen 1) etw. über etw.: *ἐντείνειν τί τινι, ἐπιτείνειν τι ἐπί τι* u. *ὑπέρ τινος.* — 2) auseinanderspannen, z. B. d. Segel: *ἀνα-, ἐκ-πεταννύναι τὰ ἱστία.* — sprichw. alle Segel a. *πάντα κάλων ἐξιέναι, ἐκτείνειν, ἐφιέναι, κινεῖν.* — gelindere Saiten a. *ὑφίεσθαι.* — s. spannen.
Aufspannen, das, *ἡ ἐπίτασις*; *ἡ ἐκπέτασις.*
aufsparen *ἀποτίθεσθαι*; *φυλάττειν, διαφυλάττειν*; *ταμιεύεσθαι* (sp., Vorräthe). — aufgespart sein *ἀποκεῖσθαι.* *b*) = aufschieben, w. s.
aufspeichern *θησαυρίζειν* (u. *M.*); sp. *ἀποθησαυρίζειν.* — das Aufgespeicherte *τὸ θησαύρισμα.*
Aufspeicherung *ὁ θησαυρισμός*; sp. *ὁ ἀποθη-* [*σαυρισμός.*
aufspeisen *κατεσθίειν.*
aufsperren *ἀναπεταννύναι.* — d. Mund *χάσκειν, κεχηνέναι, ἀναχάσκειν, χασμᾶσθαι.* — m. aufgesperrtem Munde *χείλεσι διερρωγόσιν.* — das A. (d. Mundes) *ἡ χάσμη, ὁ χασμός.* — d. aufgesperrte Mund (Rachen) *τὸ χάσμημα* (*τὸ χάσμα*). — d. Rachen e. Thieres a. *διιστάναι τὸ χάσμα τινός.* [Pfahl). — das A. *ἡ ἀνασκολόπισις* sp.
aufspiessen *ἀναπείρειν, ἀνασκολοπίζειν* (auf e.
aufsprengen *a*) gewaltsam öffnen: *ἀναρ-, διαρρηγνύναι, ἐκκόπτειν, κατασχίζειν.* *b*) aufjagen: *ἀνασοβεῖν, ἀνιστάναι.*
aufspriessen *βλαστάνειν, ἀναβλαστάνειν, ἀναφύεσθαι*; sp. *ἀνατέλλειν.* — a. lassen *ἀνιέναι* (*ἵημι*), *ἀναδιδόναι*, Blumen (v. d. Erde) *ἐξανθεῖν.* — das A. *ἡ βλάστησις, ἀναβλάστησις.*
aufspringen 1) in d. Höhe springen: *ἀναπηδᾶν, ἀναθρώσκειν, ἀνατρέχειν, ἀνάττειν* (selten); *ἀν-, ἐξ-, ὑπ-ανίστασθαι* (v. e. Sitze, Lager; letzteres auch vom Wilde); *ἀνασκιρτᾶν* (aufhüpfen); *γαυριᾶν* u. *P., ἀγάλλεσθαί τινι* u. *ἐπί τινι*, sp. *ἀγαλλιᾶν* u. *M.* (vor Freude a.). — aus d. Schlafe a.

ἐκθρώσκειν ἀπὸ τοῦ ὕπνου. — 2) sich plötzlich öffnen: ἀναπετάννυσθαι *P.* (v. Thüren): ῥήγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι *P.*, χάσκειν, ἀνα-, διαχάσκειν, ῥαγάδας λαμβάνειν (Risse bekommen).
Aufspringen, das, 1) ἡ ἀναπήδησις; ἡ ἐξανάστασις; ἡ ὁρμή. — 2) ἡ ῥῆξις. — d. A. d. Haut ὁ αὐχμός.
aufspritzen 1) *tr.* ἀναρραίνειν, ἀναπέμπειν, ἀναφυσᾶν, φυσᾶν ἄνω. — 2) *intr.* ἀναφέρεσθαι *P.*
aufsprossen, s. aufspriessen.
aufsprudeln ἀναβλύζειν (sp. ἀναβλύειν); ἀναζεῖν (v. kochendem Wasser). — a. lassen (e. Quell) ἀναδιδόναι. — das A. ἡ ἀνάβλυσις.
aufsprühen (v. Funken) ἀνάττειν, ἀναφέρεσθαι *P.* — das A. ἡ ἀναφορά.
aufspüren ἰχνεύειν, ἀν-, ἐξ-ιχνεύειν, (p. u. sp.) ἰχνοσκοπεῖν, ἐρευνᾶν, ἀνερευνᾶν, ἐπιζητεῖν (eig. u. übtr.); ἀνερευνᾶν τῇ ὀσμῇ (nur eig.). — das A. ἡ ἰχνεία, ἔρευνα, sp. ἰχνοσκοπία.
aufspunden (e. Fass) ἀνοίγειν.
aufstacheln, s. aufreizen.
aufstampfen ποσὶ κροτεῖν. — das A. ὁ κρότος.
Aufstand ἡ στάσις (gegen d. gesetzliche Macht im Staate); ἡ ἀνάστασις, gew. ἐπανάστασις (gegen fremde Oberherrlichkeit); ἡ ἀπόστασις (Abfall). — e. A. erregen, s. Aufruhr. — am A. gegen Jmd. Theil nehmen συστῆναι ἐπί τινα.
aufstechen 1) eig. durch Stechen öffnen: παρακεντεῖν; τέμνειν, ἐπιτέμνειν; e. Geschwulst σχάζειν; d. Boden, s. auflockern; = aufspiessen ἀναπείρειν. — 2) übtr. e. Fehler u. dgl.: ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν.
aufstecken 1) etw. auf etw.: προσπερονᾶν τί τινι, ἀνάπτειν τι πρός τι (mittelst e. Haft); ἀνα-, περι-πηγνύναι τί τινι (auf e. spitzigen Körper). — e. Flagge αἴρειν od. ἐπαίρειν σημεῖον. — 2) in d. Höhe stecken (e. Kleid): συλλαμβάνειν ἄνω περόνῃ, ἀναστέλλειν.
aufstehen 1) *a)* eig. sich aufrichten: ἀνίστασθαι (v. Mehreren διανίστασθαι); ἐξανίστασθαί τινος od. ἔκ τινος (v. Sitze, Lager, Schlafe); ἐγείρεσθαι, ἀν-, ἐξ-εγείρεσθαι *P.*, auch m. ἐξ ὕπνου (v. Schlafe a.); ὀρθρεύεσθαι, ἐπορθρεύεσθαι (früh a.); ὑπανίστασθαι u. sp. ὑπεξανίστασθαί τινι, auch m. ἀπὸ (ἐκ) τῆς ἕδρας od. bloss τῆς ἕδρας (vor Jmd. a., so auch εἴκειν τινὶ τῆς ἕδρας eig. Jmd. d. Sitz einräumen). — a. lassen od. machen ἀνιστάναι, ἐξανιστάναι. *b)* übtr. *α)* gegen Jmd. a. ἐπανίστασθαί τινι, m. Jmd. gegen Jmd. συνίστασθαι ἐπί τινα. *β)* zum Vorschein kommen: φαίνεσθαι (ao. *P.*), auch γίγνεσθαι; s. auferstehen. — 2) offen stehen: ἀνεῳγμένον εἶναι; weit a. ἀναπεπταμένον εἶναι. — 3) feststehen: βεβηκέναι ἐπὶ γῆς.
Aufstehen, das, ἡ ἀνάστασις, ἐξανάστασις.
aufsteigen 1) besteigen: ἀναβαίνειν ἐπί τι, ἐπιβαίνειν τινός. — a. lassen ἀναβιβάζειν. — 2) in d. Höhe steigen: ἀναφέρεσθαι, αἴρεσθαι, μετέωρον αἴρεσθαι, μετεωρίζεσθαι *P.*; ἀναπέμπεσθαι, ἄνω χωρεῖν (bes. v. Dünsten), ἀνατρέχειν (v. Wolken; v. d. Safte in Gewächsen); ἀνατέλλειν (v. d. Sonne). — a. lassen ἀναπέμπειν, ἀναδιδόναι, ἀνιέναι (ἵημι). *b)* bildl. u. übtr. v. Gedanken, z. B. mir stieg einmal d. Gedanke auf: ἔννοιά ποτέ μοι ἐγένετο (ἐπῆλθεν). — in aufsteigender Linie ἐπὶ (εἰς) τὸ ἄνω; d. Familienglieder in aufst. Linie οἱ ἄνω τοῦ γένους, d. weiblichen Verwandten d. Mutter in aufst. L. αἱ ἄνω μητρός. — aufsteigend (v. e. Anhöhe) προσάντης 2., σιμός 3.
Aufsteigen, das, 1) ἡ ἀνάβασις. — 2) ἡ ἀναφορά; ἡ ἀναδρομή (d. Saftes in d. Pflanzen).

aufstellen 1) aufrecht hinstellen *a)* eig. ἱστάναι, ἀν-, καθ-ιστάναι, ὀρθοῦν (ἀνορθοῦν wieder a.), ἱδρύειν; ἀνατιθέναι (Weihgeschenke; aufgestellt sein ἀνακεῖσθαι). — in Ordnung a. τάττειν, δια-, παρα-, συν-τάττειν (bes. v. Soldaten: in Reih u. Glied, in Schlachtordnung a.; dem Feinde gegenüber a. ἀντιπαρατάττειν; sich a. τάττεσθαι, δια-, παρα-, συν-, ἀντιπαρα-τάττεσθαι; auch (ἐν τάξει) τίθεσθαι τὰ ὅπλα, u. d. Feinde gegenüber ἐναντία τίθεσθαι τὰ ὅπλα); sonst auch διατιθέναι. — öffentl. zur Schau a. ἐκτιθέναι. *b)* übtr. aufzeigen, hinstellen: ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι, παρέχειν; Zeugen a. μάρτυρας παρέχεσθαι od. παρίστασθαι; e. Satz, e. Behauptung τίθεσθαι λόγον; e. Meinung ἀποφαίνεσθαι (γνώμην); e. Gesetz τίθεσθαι νόμον; Beweise τεκμήρια ἐπάγεσθαι, φέρειν εἰς τὸ μέσον, προφέρειν (εἰς τὸ μέσον); etw. als Beispiel προτιθέναι τι παράδειγμα. — 2) offen hinstellen, z. B. e. Netz τιθέναι, τείνειν; e. Falle ἱστάναι. — s. stellen.
Aufstellung *a)* ἡ ἀνάστασις (τροπαίου); ἡ ἀνάθεσις (v. Weihgeschenken); ἡ διάθεσις (A. in e. Ordnung), u. so auch ἡ τάξις, διάταξις, παράταξις, σύνταξις (bes. v. Soldaten). *b)* v. Behauptungen, Meinungen: ἡ ἀπόδειξις, ἀπόφασις (ἀπόφανσις); d. A. e. Gesetzes ἡ θέσις νόμου.
aufstemmen ἐρείδειν πρός (εἴς) τι, ἐπί τινος; selten ἀπερείδειν πρός τι, ἐπερείδειν τινί u. ἐπί τι. — sich a. ἀπερείδεσθαι πρός τι, ἐπερείδεσθαί τινι, auch ἐπικεῖσθαί τινι.
aufstempeln, s. aufprägen.
aufsticheln, s. aufstechen 2).
aufsticken, s. einsticken.
aufstöbern ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν, ἐξιχνεύειν.
aufstöhnen ἀναστενάζειν. [κινεῖν.
aufstören ταράττειν, ἀναταράττειν; κινεῖν, ἀνα-
aufstossen 1) *tr.* durch Stossen öffnen: ἐκκόπτειν (e. Thüre). — 2) *intr.* *a)* v. Speisen: ἐπιπολάζειν. — mir stösst d. Wein auf ἐρυγγάνω τὸν οἶνον. *b)* begegnen: παρα-, περι-, προσ-πίπτειν τινί; ἐν-, ἐπι-, παρα-, περι-, συν-τυγχάνειν τινί.
Aufstossen, das, s. Rülpsen; saures A. ἡ ὀξυρεγμία; saures A. haben ὀξυρεγμιᾶν; saures A. verursachend ὀξυρεγμιώδης 2.
aufsträuben, sich, φρίττειν.
aufstralen ἀνα-, ἐκ-λάμπειν. — das A. ἡ ἀνάλαμψις sp. [ὁρμᾶν πρὸς τὰ μείζω.
aufstreben ἄνω τείνειν; übtr. μειζόνων ἐφίεσθαι,
Aufstreben, das, ἡ ὁρμή; ἡ σπουδή.
aufstrecken ἀνατείνειν. — das A. (d. Armes, um zu drohen) ἡ ἀνάτασις.
aufstreichen ἐπιχρίειν, ἐπ-, ὑπ-αλείφειν. — d. Haare ἀναστέλλειν τὰς κόμας.
aufstreifen 1) *tr.* (d. Arm, d. Aermel): ἀναστέλλειν od. περισπᾶσθαι ἄνω τὴν χειρῖδα. — 2) *intr.* auf etw.: ἐπιψαύειν τινός.
aufstreuen ἐμπάττειν τί τινι u. εἴς τι, ἐπιπάττειν τί τινι u. ἐπί τι, καταπάττειν τί τινος, ἐνδιασπείρειν τινί.
Aufstrich ἡ ἐπίχρισις; d. Haares ἡ ἀναστολή.
aufstülpen ἀναγνάμπτειν, ἀναστέλλειν; σιμοῦν, ἀνασιμοῦν, ἀνασιμαίνεσθαι (bes. d. Nase).
aufstürmen ἀνάττειν u. ἀνορούειν (selten), ἀν-, [ἐξ-ορμᾶν.
aufstützen, s. aufstemmen.
aufstutzen, s. aufputzen. [ἐξ-ερευνᾶν.
aufsuchen ζητεῖν, ἀνα-, ἐπι-ζητεῖν, ἐρευνᾶν, ἀν-,
Aufsuchen, das, ἡ ζήτησις, ἀνα-, ἐπι-ζήτησις; [ἔρευνα.
auftafeln, s. auftischen.
auftakeln ὁπλίζειν, ἐξοπλίζειν.
Auftakt ἡ ἄρσις.
auftauchen ἀναδύεσθαι ἔκ τινος, ἐξαναδύεσθαί τινος, ἀνακύπτειν ἔκ τινος. — das A. ἡ ἀνάδυσις.

auftaumeln, etwa σφαλλόμενον ἀνίστασθαι.
aufthauen 1) *tr.* τήκειν, ἀνατήκειν, διαλύειν. — 2) *intr.* *a*) eig. durch d. *P.*; es thaut auf διαλύεται ἡ χιὼν καὶ ὁ παγετός. *b*) übtr. θαρρύνεσθαι *P.*, θαρρεῖν.
aufthürmen πυργοῦν (mehr poet.), σωρεύειν, ἐπισωρεύειν; e. Scheiterhaufen συννεῖν. — sich a. μέγα αἴρεσθαι *P.*
aufthun ἀνοίγειν, ἀναπεταννύναι, χαλᾶν. — d. Mund a. διαίρειν od. λύειν τὸ στόμα, auch χάσκειν. — d. Augen ἀνοίγειν τοὺς ὀφθαλμούς, διιστάναι τὰ βλέφαρα, ἀναβλέπειν; weit a. ἀναπεταννύναι, διέλκειν τοὺς ὀφθαλμούς; thue d. Augen auf ἄθρει. — sich a. ἀνοίγεσθαι, ἀναπετάννυσθαι *P.*, χάσκειν, ἀνα-, δια-χάσκειν, διίστασθαι, auch λύεσθαι *P.*
auftischen παρατιθέναι. — übtr. εἰς τὸ μέσον φέρειν, προφέρειν τι; auch ἑστιᾶν τινά τινος, z. B. καλῶν λόγων.
auftoben ἀνταραττεσθαι *P.* od. κυμαίνειν (v. d. Flut); ἀναθορυβεῖν (v. e. Menschenmasse).
aufträufeln ἐπιστάζειν, ἐπισταλάζειν τί τινι.
Auftrag ἡ ἐντολή, τὸ πρόσταγμα, τὸ ἐπι-, προστεταγμένον, τὸ ἐντεταλμένον, τὸ ἐπεσταλμένον (u. *pl.*). — Jmd. e. A. geben ἐπι-, προσ-τάττειν, ἐντέλλεσθαι, ἐπιτρέπειν, ἐπισκήπτειν τινί τι od. *inf.*; κελεύειν τινά m. *inf.*; ἐπιστέλλειν τινί τι od. *inf.* (bes. durch e. Boten, Brief). — ich habe e. A. bekommen ἐπι-, προσ-τέτακταί μοί τι, ἐπι-, προστέταγμαι, ἐπιτέτραμμαί τι, ἐκελεύσθην τι. — e. A. ausrichten λέγειν od. ἀπαγγέλλειν τὰ ἐπεσταλμένα, e. A. v. Jmd. an Jmd. ausrichten λέγειν od. ἀπαγγέλλειν τὰ παρά τινος πρός τινα. — e. A. vollziehen ἐπιτελεῖν τὰ ἐντεταλμένα, πράττειν od. ποιεῖν τὸ προστεταγμένον. — Jmds. A. zurückweisen ἀφίστασθαι τῶν προστεταγμένων ὑπό τινος. — im A. Jmds. κελευσθεὶς od. ταχθεὶς ὑπό τινος u. dgl.
auftragen 1) eig. Speisen: παρατιθέναι, παραφέρειν; a. lassen προτίθεσθαι; Farben, Schminke u. dgl. ἐντρίβειν, ἐπι-, προσ-φέρειν, ἐπιβάλλειν τί τινι. — 2) Jmd. zur Besorgung übergeben, anbefehlen = e. Auftrag (w. s.) geben. — Jmd. d. Ausführung übergeben τὴν πρᾶξιν ποιεῖσθαι ἐπί τινι.
Auftragen, das, v. Speisen: ἡ παράθεσις. — v. Farben u. dgl.: ἡ ἔντριψις, ἐπιβολὴ χρώματος.
auftreiben 1) aufjagen, aufspüren: ἀνιστάναι, ἀνασοβεῖν; ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν; übtr. ausfindig machen ἀν-, ἐξ-ευρίσκειν, πορίζειν, ἐκπορίζειν (u. *M.*). — 2) aufblähen, aufschwellen machen, w. s. — d. Leib wird aufgetrieben ἡ γαστὴρ ἐπαίρεται.
Auftreibung ὁ πορισμός. — sonst Verba.
auftrennen λύειν, ἀναλύειν; παραλύειν (an d. Seite a.). — e. Gewebe ἀνυφαίνειν. — das A. ἡ λύσις, ἀνά-, παρά-λυσις.
auftreten 1) *tr.* τοῖς ποσὶν od. ἐναλλόμενον od. ἐπιβαίνοντα ἐκκόπτειν. — 2) *intr.* βαίνειν; stark a. κτυπεῖν τοῖν ποδοῖν, leise a. μαλακῶς od. ἐλαφρῶς βαδίζειν; auf etw. a. βαίνειν ἐπί τινος, ἐπιβαίνειν τινός; vom Redner ἀναβαίνειν (m. u. ohne ἐπὶ τὸ βῆμα), παριέναι ἐπὶ τὸ βῆμα, παρέρχεσθαι εἰς τὸν δῆμον (εἰς τὴν ἐκκλησίαν), πρόσοδον ποιεῖσθαι πρὸς (εἰς) τὸν δῆμον, προσιέναι τῷ δήμῳ, πάροδον ποιεῖσθαι; auch ἀνίστασθαι λέξοντα, κατηγορήσοντα u. ä.; vor Gericht ἀναβαίνειν (ἐπὶ od. εἰς τὸ δικαστήριον); vom Schauspieler εἰσιέναι, προϊέναι ἐπὶ τὴν σκηνήν, πάροδον ποιεῖσθαι (bes. v. Chore); übh. öffentlich a. προϊέναι εἰς το μέσον, προσ-, εἰσιέναι. — a. lassen ἀνιστάναι, auf d. Bühne ἀναβιβάζειν ἐπὶ τὴν σκηνήν, εἰσάγειν (noch dazu a. lassen ἐπεισάγειν), vor Gericht ἀναβιβάζειν ἐπὶ τὸ βῆμα, auch bloss ἀναβιβάζειν u. *M.* — m. e. Klage a. = e. Klage anbringen εἰσάγειν δίκην. — gegen Jmd. a. ἐπανίστασθαί τινι. — übh. zum Vorschein kommen, sich zeigen φαίνεσθαι, ἀναφαίνεσθαι (ao. *P.*); gelassen a. πράως ἔχειν, gegen Jmd. πράως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι; leise a. εὐλαβεῖσθαι (*DP.*).
Auftreten, das, ἡ πάροδος (v. Redner u. Schauspieler); ἡ πρόσοδος (v. Redner). — Häufig durch *part.*, z. B. bei seinem A. παρελθόντος αὐτοῦ.
auftrinken ἀναπίνειν (aufsaugen); ἐκπίνειν, πίνοντα καταναλίσκειν (wegtrinken).
Auftritt *a*) Auftreten, w. s. *b*) Akt (im Drama) w. s. *c*) übh. Vorfall, Ereigniss: τὸ πρᾶγμα, τὸ συμβεβηκός; oft unübersetzt, z. B. e. ärgerlicher A. δυσχερές τι, e. lächerlicher A. γελοῖόν τι.
auftrocknen 1) *tr.* ἀνα-, ἀπο-ξηραίνειν. — s. aufwischen, dörren. — 2) *intr.* durch d. *P.* — das [A. ἡ ἀναξήρανσις.
auftröpfeln, s. aufträufeln.
aufwachen ἐγείρεσθαι, ἀν-, ἐξ-εγείρεσθαι *P.*; ἀνίστασθαι ἐξ ὕπνου. — das A. ἡ ἐξ ὕπνου ἀνάστασις; sp. ἡ ἐξέγερσις.
aufwachsen *a*) übh. ἀναφύεσθαι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, αὐξάνεσθαι *P.*, μέγαν γίγνεσθαι. *b*) im Bes. (v. Pflanzen) ἀναβλαστάνειν, ἐκφύεσθαι, sp. ἀνατέλλειν; (v. lebenden Wesen) τρέφεσθαι, ἀνα-, ἐκ-τρέφεσθαι *P.*; m. Jmd. a. συντρέφεσθαί τινι. — a. lassen ἀναφύειν, αὐξάνειν, ἐπίδοσιν παρασκευάζειν τινί (übh.); ἐκφύειν, ἀνιέναι (ἵημι), ἀναδιδόναι (v. Pflanzen); Blumen a. lassen (v. d. Erde) ἐξανθεῖν; τρέφειν, ἀνα-, ἐκ-τρέφειν (v. lebenden Wesen).
aufwägen, s. aufwiegen.
aufwälzen κυλινδεῖν ἄνω, ἀνακυλινδεῖν. — Jmd. etw. ἐπικυλινδεῖν τί τινι u. ἐπί τινα; übtr. s. aufbürden. [θερμαίνειν, ἀναζωπυρεῖν.
aufwärmen (e. Speise) ἀναπέττειν. — übtr. ἀνα-
Aufwärter, **-terin**, s. Diener, Dienerin.
aufwärts ἄνω, εἰς τὸ ἄνω. — a. gebogen σιμός 3., ἀνάσιμος 2. — d. a. führende Weg ἡ ἄνω ὁδός, ἡ ἄνοδος. [πτος 2.
aufwalken ἐπιγνάπτειν. — aufgewalkt ἐπίγνα-
aufwallen ζεῖν, ἀνα-, ἐπι-ζεῖν; s. aufsteigen, aufwogen. — übtr. v. Leidenschaften ζεῖν, ἐπιζεῖν, κυμαίνειν; vgl. auffahren. — a. lassen ἀναζεῖν.
Aufwallung ἡ ζέσις, ἀνάζεσις; ὁ κλύδων, ωνος (selten, vom Meere). — übtr. ἡ ὀργή, ὁ θυμός.
Aufwand ἡ δαπάνη, τὸ δαπάνημα, ἡ ἀνάλωσις, τὸ ἀνάλωμα. — grosser A. ἡ πολυτέλεια. — grossen A. machend πολυτελής 2., δαπανηρός 3., πολυδάπανος 2., εὐδάπανος 2. — vielen A. erfordern δεῖσθαι (προσδεῖσθαι) πολλῆς δαπάνης, εἶναι μεγάλης δαπάνης. — A. erfordernd od. verursachend δαπανηρός 3., πολυδάπανος 2., ἀναλωτικός 3. — geringen A. erfordernd εὐδάπανος 2. sp.; keinen A. erfordernd ἀδάπανος 2. — e. A. für od. in etw. machen δαπανᾶν τι εἴς (ἀμφί, πρός) τι, auch τί τινι, ἀναλίσκειν τι εἴς (πρός) τι, ἐπί τινι, καταναλίσκειν εἴς τι. — d. A. bestreiten παρέχειν (u. *M.*) τὰ ἀναλώματα. — d. A. bestreiten können ὑποφέρειν τὰ ἀναλώματα. — etw. m. e. A. v. zehn Talenten herstellen ἀπὸ δέκα ταλάντων ποιεῖν τι. — m. e. geringen A. v. Zeit μικρὸν καταναλώσας χρόνον, ταχέως u. dgl.
aufwarten 1) ὑπηρετεῖν, διακονεῖν, ὑπουργεῖν τινι; θεραπεύειν τινά; s. bedienen. — Jmd. m. etw. χαρίζεσθαί τινί τι; m. e. Speise παρατιθέναι, παραφέρειν, προτίθεσθαί τινί τι. — 2) Einem e. Besuch machen, s. d. f. W.
Aufwartung 1) Bedienung: ἡ ὑπηρεσία, διακονία, θεραπεία; A. m. e. Speise ἡ παράθεσις. —

2) Begrüssung, Besuch: ἡ ἔντευξις, ὁ ἀσπασμός. — Jmd. seine A. machen ἔντευξιν ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα, ἐντυγχάνειν τινί; ἀσπάζεσθαί τινα, θεραπεύειν τὰς θύρας τινός, θεραπεύειν τινά, auch ἐπισκέπτεσθαί τινα u. übh. προσέρχεσθαί τινι.

aufwaschen ἀπο-, ἐκ-πλύνειν.

aufwecken ἐγείρειν, ἀν-, ἐξ-, ἐπ-εγείρειν, ἀνιστάναι (ἐξ ὕπνου, ἐκ κοίτης); ἀναφέρειν τινὰ ἐξ ὕπνου. — übtr. ἐξ-, ἐπ-εγείρειν.

Aufwecken, das, ἡ ἔγερσις, ἀν-, ἐξ-, ἐπ-έγερσις.

aufwehen πνέοντα ἀναφέρειν.

aufweichen 1) *tr.* ἀποβρέχειν; τήκειν, ἀνα-, διατήκειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*

aufweinen ἀνακλαίειν (u. *M.*), ἐκδακρύειν.

aufweisen δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι, παρέχειν (*M.* etw. v. sich a.). — das A. ἡ δεῖξις, ἀπό-, ἐπί-δειξις.

aufwenden, s. Aufwand machen. — noch dazu a. προσαναλίσκειν τι εἴς τι, τί τινι, προσδαπανᾶν τι.

Aufwendung ἡ δαπάνησις, ἀνάλωσις.

aufwerfen 1) eig. *a*) in d. Höhe werfen: ἀναρρίπτειν; aus d. Tiefe her ἀναπέμπειν; Erde a. (zu e. Erhöhung) ἀναβάλλειν, χοῦν, ἀναχοῦν, dh. e. Grabhügel a. χῶμα od. τύμβον χοῦν, e. Graben a. ἀναβάλλειν τάφρον, ταφρεύειν (τάφρον). — aufgeworfene Erde τὸ χῶμα, ὁ χοῦς. — Blasen a. πομφολυγεῖν. — aufgeworfene Lippen χείλη παχέα. — m. aufgeworfener Nase (τὴν ῥῖνα) σιμός 3., ἀνάσιμος 2. — d. Nase a. (schnüffeln, v. Thieren) ἀνασιμαίνεσθαι, ἀνασιμοῦν; (v. Menschen übtr.) βρενθύεσθαι. *b*) darauf werfen: ἐπι-, ἐμ-βάλλειν. — 2) übtr. *a*) vorbringen: ἐμβάλλειν, προβάλλεσθαι, προτιθέναι, προφέρειν εἰς μέσον. *b*) ἐπαγγέλλεσθαι m. *inf. fut.*, z. B. sich zum Gesetzgeber a. ἐπαγγέλλεσθαι νομοθετήσειν; auch καθίστασθαι (καταστῆναι) od. γίγνεσθαι νομοθέτην. — sich zum Herrscher a. τυραννεῦσαι (τυραννῆσαι).

Aufwerfung 1) ἡ ἀνάρριψις; ἡ ἀναβολή, ἡ χῶσις; e. Grabens ἡ ταφρεία, sp. τάφρευσις. — 2) ἡ προβολή.

aufwickeln 1) auf etw. wickeln: ἀνειλεῖν; περιελίττειν τί τινι; ἀναπηνίζεσθαι (d. Fäden v. Gespinnste d. Seidenwurmes); μηρύειν λίνον (e. Faden sp.). — 2) auseinander wickeln: ἀνειλεῖν, ἀν-, ἐξ-ελίττειν; wiederholt a. ἀνατυλίττειν sp. — das A. 1) ἡ ἀνείλησις. — 2) ἡ ἀνέλιξις. — Besser Verba.

aufwiegeln ἀνεγείρειν, ἐπαίρειν, ἀναταράττειν; (zum Aufstand) ἐμβάλλειν εἰς στάσιν τινά, ἐμποιεῖν στάσιν τινί, ποιεῖν τινα στασιάζειν; sp. στασιάζειν, ἀνασείειν, ἀναστατοῦν; Einen gegen Jmd. ἐπανιστάναι τινά τινι, διαστασιάζειν τινά πρός τινα; ἀφιστάναι τινά τινος.

Aufwiegelung ὁ στασιασμός.

aufwiegen 1) v. Sachen: an Gewicht od. Werth gleich sein: ἀντάξιον εἶναί τινος, ἀντίρροπον εἶναί τινι (τινος) od. πρός τι, ἰσόρροπον εἶναί τινι od. πρός τι, auch εἶναι ἀντί τινος. — eins gegen das andere aufgewogen ἓν ἀνθ᾽ ἑνός. — 2) = aufwägen etw.: m. Gold χρυσὸν ἀντάξιον ἀντιδόντα παραλαμβάνειν τι. — ich lasse mir etw. m. Gold a. πρὸς χρυσὸν ἱστὰς ἀποδίδωμί τι.

Aufwiegler ὁ στασιώτης, νεωτεριστής.

aufwinden 1) = aufwickeln, w. s. — 2) in d. Höhe winden: ἀνέλκειν, ἀνιμᾶν, ὀνεύειν. — sich a. ἑλίττεσθαι ἄνω (mehr poet.).

aufwirbeln 1) *tr.* ἑλίττειν ἄνω (mehr poet.), φέρειν ἄνω. — 2) *intr.* ἑλίττεσθαι, φέρεσθαι (*P.*), auch χωρεῖν ἄνω.

aufwirren, s. entwirren.

aufwischen ἀπομάττειν, ἀποσμῆν, ἀποσμήχειν; m. d. Schwamme ἀνα-, ἀπο-σπογγίζειν. — das A. ἡ ἀπόμαξις, ὁ ἀποσπογγισμός.

aufwogen κυμαίνειν.

aufwuchern ἀνατρέχειν.

aufwühlen ἀνασκαλεύειν, ἀνασκάπτειν, ἀνορύττειν.

Aufwurf τὸ χῶμα, ὁ χοῦς, ἡ ἀναβολή, ἡ ἀμβολάς, άδος; sp. ἡ ἐκβολή.

aufzählen *a*) eig. ἀν-, ἀπ-, δι-, ἐξ-, κατ-αριθμεῖν. *b*) übtr. d. Reihe nach nennen od. angeben: καταλέγειν, διηγεῖσθαι, διεξηγεῖσθαι, διέρχεσθαι, διεξέρχεσθαι; in e. Rechnung καταλογίζεσθαι; Schläge a. πληγὰς ἐντείνειν od. ἐμβάλλειν τινί.

Aufzählung ἡ ἀπ-, δι-, ἐξ-, κατ-αρίθμησις; ὁ κατάλογος, ἡ διήγησις.

aufzäumen χαλινοῦν, ἐγχαλινοῦν ἵππον, χαλινὸν ἐμβάλλειν ἵππῳ.

Aufzäumung ἡ χαλίνωσις.

aufzehren κατεσθίειν, καταβιβρώσκειν, übh. ἀναλίσκειν, ἀπ-, κατ-, ἐξ-αναλίσκειν. — sich gegenseitig a. ἀλληλοφαγεῖν; sich gegens. aufzehrend ἀλληλοφάγος 2.

Aufzehrung ἡ κατάβρωσις sp.; ἡ ἀνάλωσις, sp. ἀπ-, κατ-, ἐξ-ανάλωσις. — gegenseitige A. ἡ ἀλληλοφαγία.

aufzeichnen κατασημαίνεσθαι, σημειοῦσθαι; (aufschreiben) γράφειν, ἀνα-, ἀπο-γράφειν (u. *M.* für sich a., aber auch = „a. lassen").

Aufzeichnung ἡ σημείωσις sp.; ἡ ἀναγραφή.

aufzeigen δεικνύναι, ἀνα-, ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι (u. *M.* v. sich a.).

aufziehen I) *tr.* 1) durch Ziehen öffnen, e. Thüre: ἀνοίγειν, ἀναπεταννύναι. — 2) in d. Höhe ziehen: *a*) eig. ἀνασπᾶν, ἀνέλκειν; im Bes. Wasser aus e. Brunnen ἀνιμᾶν, Segel a. αἴρεσθαι od. ἐπαίρεσθαι τὰ ἱστία; Wasser a. (v. d. Sonne) ἐφέλκειν, ἐπισπᾶσθαι ὕδατα; d. Vorhang a. ἀναστέλλειν, παράγειν τὴν αὐλαίαν. *b*) übtr. α) gross ziehen: τρέφειν, ἀνα-, δια-, ἐκ-τρέφειν; junge Vögel a. νεοττοτροφεῖν. *b*) höhnen, verspotten: χλευάζειν, σκώπτειν, ἐπισκώπτειν, κωμῳδεῖν, ἐρεσχηλεῖν τινα, εἰρωνεύεσθαι πρός τινα. — 3) darauf spannen: Saiten χορδὰς ἐντείνειν; etw. auf Papier, s. aufkleben. — sprichw. „gelindere Saiten a." ὑφίεσθαι. — II) *intr.* *a*) aufmarschieren: παρελαύνειν, παρέρχεσθαι, παρεξέρχεσθαι; bes. in e. feierlichen Zuge πομπὴν πέμπειν od. ἄγειν; übh. einhergehen βαδίζειν, χωρεῖν. *b*) v. d. Sonne, Gewittern, Wolken u. dgl., s. aufgehen, aufsteigen.

Aufzieherei, s. Aufziehung 2).

Aufziehung 1) Auferziehung, w. s. — 2) Verspottung: ἡ χλευασία, ὁ χλευασμός, sp. ἡ χλεύη; ἡ σκῶψις, sp. ἐπίσκωψις; ἡ εἰρωνεία. — 3) v. Saiten: ἡ ἔντασις.

Aufzug 1) beim Weber: ὁ στήμων, ονος (*dem.* τὸ στημόνιον). — d. A. anlegen στῆσαι τὸν στήμονα, στημονίζεσθαι, sp. διάζεσθαι, προφορεῖσθαι. — v. d. Art des Aufzugfadens στημονοφυής 2. — dem Aufzugfaden ähnlich στημονώδης 2. sp. — d. Kunst d. Aufzug zu spinnen ἡ στημονονητικὴ τέχνη. — 2) im Drama, s. Akt. — 3) feierl. A.: ἡ πομπή, sp. ἡ πομπεία; ἡ ἔλασις, ἐξέλασις, ἡ ἔξοδος. — e. A. halten πομπὴν πέμπειν od. πομπεύειν, auch ἄγειν, τελεῖν, ποιεῖσθαι; ἔλασιν od. ἐξέλασιν ποιεῖσθαι, ἔξοδον ἐξιέναι; übh. äussere Erscheinung, bes. v. d. Kleidung τὸ σχῆμα, ἡ σκευή, παρασκευή, auch durch *part.* z. B. in e. prachtvollen A. μεγαλοπρεπῶς ἐσκευασμένος.

aufzwängen 1) m. Gewalt öffnen: e. Thüre ἀνα-, ἐκ-μοχλεύειν; auch διαναγκάζειν. — 2) = aufzwingen, w. s.

aufzwingen Einem etw. βίᾳ od. ἄκοντί τινι προσφέρειν τι, auch ἀναγκάζειν τινά m. entspr. *inf.*

Augapfel ἡ κόρη.

Auge 1) am thierischen Körper: τὸ ὄμμα (nur eig.; selten in Prosa), ὁ ὀφθαλμός (eig. u. übtr.); auch wiewol selten ἡ ὄψις (bes. Pupille). — auf einem A. blind sein τυφλὸν εἶναι τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, ἑτερόφθαλμον εἶναι. — böse, bes. triefende A. haben ὀφθαλμιᾶν, λημᾶν. — e. scharfes A. haben ὀξυδερκῆ εἶναι, sp. ὀξυδερκεῖν u. ὀξυδορκεῖν. — e. schwaches, blödes A. haben ἀμβλὺν εἶναι τὴν ὄψιν, ἀμβλυώττειν, ἀμβλυωπεῖν, ἀμβλυωπῆ εἶναι. — d. A. verliert seine Schärfe ἡ ὄψις λήγει τῆς ἀκμῆς od. ἀμβλύνεται. — e. schmachtendes A. ὑγρὸς ὀφθαλμός. — hervorstehende A. ἐπιπόλαιοι od. ἐξέχοντες ὀφθαλμοί, tiefliegende A. ὑποδεδυκότες od. ἔγκοιλοι ὀφθαλμοί. — m. hervorstehenden A. ἐξόφθαλμος, sp. ἐξόμματος 2.; m. tiefliegenden A. κοιλόφθαλμος 2. (solche A. haben κοιλοφθαλμιᾶν u. dazu ἡ κοιλοφθαλμία). — m. unverwandten A. ἀσκαρδάμυκτος 2. u. *adv.* ἀσκαρδαμυκτί; unverwandt auf éinen Punkt gerichtete A. ἀτενεῖς ὀφθαλμοί; seine A. unverwandt auf éinen Punkt richten τὴν ὄψιν εἰς τὸ ἀτενὲς ἀπερείδεσθαι. — d. A. öffnen, s. aufthun. — d. A. zumachen μύειν, ἐπι-, καταμύειν. — m. offenen A. ἀνεῳγμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς, βλέπων, m. geschlossenen A. μύων, ἐπι-, κατα-μύων 3. — m. d. A. wahrnehmen δι' ὀφθαλμῶν αἰσθάνεσθαι. — m. eigenen A. αὐτοψεί, m. eigenen A. etw. sehen αὐτόπτην εἶναι od. γίγνεσθαί τινος. — d. A. gehen über δακρύων ὑπόπλεῳ γίγνονται οἱ ὀφθαλμοί, δακρύων ἐμπίπλαμαι. — vor A. πρὸ ὀφθαλμῶν, ἐν ὀφθαλμοῖς, ἐν ὄψει, ἐμποδών; vor Aller A. ἀπὸ od. ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἐν τῷ φανερῷ, εἰς od. κατὰ τὸ φανερόν, ἁπάντων ὁρώντων. — vor A. liegend ἐμ-, περιφανής 2., προὖπτος 2., φανερός, δῆλος 3. — etw. vor A. haben ὁρᾶν, ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν, πρὸ ὀφθαλμῶν od. ἐπίπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ἔχειν, auch ἀποβλέπειν πρός τι, σκοπεῖν τι (etw. berücksichtigen). — etw. vor A. stellen πρὸ ὀφθαλμῶν ποιεῖν (ἱστάναι, τιθέναι) τι, ἐμφανὲς ποιεῖν od. παρέχειν τι; etw. sich vor d. A. stellen πρὸ ὀμμάτων ποιεῖσθαι od. τίθεσθαί τι. — Einem vor d. A. kommen od. unter d. A. treten ἰέναι εἰς ὀφθαλμούς τινι u. τινος od. εἰς ὄψιν τινί, ἐμφανῆ γίγνεσθαί τινι. — etw. im A. haben σκοπεῖν τι, ἀφορᾶν u. ἀποβλέπειν πρός (ἐπί) τι; etw. im A. behalten (nicht aus den A. lassen) ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τι, φυλάττειν τι. — etw. aus den A. verlieren οὐκέτι ὁρᾶν, ἀποκρύπτειν τι; Einem aus d. A. kommen γίγνεσθαι ἐξ ὀφθαλμῶν τινος od. τινι, ἀποκρύπτειν τινά; etw. aus d. A. schaffen ἀφανίζειν, κρύπτειν τι, Jmd. ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποπέμπειν τινά. — etw. aus d. A. setzen, lassen ὀλιγωρεῖν od. ἀμελεῖν τινος, λόγον οὐκ ἔχειν (οὐ ποιεῖσθαι) τινός, παρ-, ὑπερ-ορᾶν τι. — die A. auf etw. richten od. werfen βλέπειν εἴς (πρός) τι, ἐπιβάλλειν τοὺς ὀφθαλμούς, τὰ ὄμματά τινι od. ἐπί (πρός) τι, ἐπέχειν τὸν ὀφθαλμόν τινι, ἀποβλέπειν u. ἀφορᾶν τι od. εἴς (ἐπί, πρός) τι, προσέχειν τινί. — aller A. sind auf mich gerichtet πάντες πρὸς ἐμὲ ἀποβλέπουσι, περίβλεπτός εἰμι. — etw. in's A. fassen πρὸ (ἐπ') ὀφθαλμῶν λαμβάνειν τι. — ganz A. u. Ohr sein ἀναπεπταμένα ἔχειν τά τ' ὄμματα τά τ' ὦτα. — d. A. abwenden ἀφορᾶν. — in d. A. springen ἀναφαίνεσθαι (ao. *P.*), ἐμφανὲς od. κατάδηλον εἶναι. — d. A. auf sich ziehen προσάγεσθαι τὰ ὄμματα, ἕλκειν τὰς ὄψεις πρὸς αὑτόν; d. A. fesseln κατέχειν τὰ ὄμματα, auch κηλεῖν τινα. — Einem ins A. sehen ἀντιβλέπειν τινί, εἴς (πρός) τινα. — Einem etw. unter die A. sagen λέγειν τινί τι κατ' ὀφθαλμούς. — unter vier A. m. Jmd. reden μόνον μόνῳ διαλέγεσθαι (*DP.*). — soweit d. A. reicht ἐφ' ὅσον ἂν ἡ ὄψις ἐφικνῆται, ἐξ ὄψεως μήκους, ὅσον ἂν ἐφορᾷ τις. — seinen A. trauen πιστεύειν τοῖς ἑαυτοῦ ὀφθαλμοῖς od. τοῖς ὁρωμένοις. — wenn ich meinen A. trauen darf εἰ μὴ ἐγὼ παραβλέπω. — seinen A. nicht trauen ὁρῶντα ἀπιστεῖν. — m. offenen A. nicht sehen ὁρῶντα οὐχ ὁρᾶν. — sprichw. es ist mir etw. e. Dorn im A. ὀφθαλμιῶ τι od. περί τι. — in meinen A. = was mich anbetrifft τὸ κατ' ἐμέ. — d. A. d. Geistes ἡ τῆς διανοίας ὄψις, ὁ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμός. — m. Augen versehen (e. Statue) ὀμματοῦν sp. — 2) an Pflanzen: ὁ ὀφθαλμός. — 3) an d. Würfel: ἡ στιγμή; s. Würfel.

augenähnlich, -artig ὀφθαλμοειδής 2.

Augenarzt ὁ τῶν ὀφθαλμῶν ἰατρός; ὁ ὀφθαλμικός sp.

Augenblick ἡ χρόνου στιγμή; ὁ ἀκαρὴς χρόνος, τὸ ἀκαρές (m. u. ohne χρόνου od. ὥρας). — im A. ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ, ἐν ἀκαρεῖ (τοῦ χρόνου), αὐτίκα μάλα, ἀκμήν, παραχρῆμα, auch durch d. *adj.* ἀκαρής 2. — für d. A. τὸ παραυτίκα (αὐτίκα), ἐν τῷ παραυτίκα, ἐν τῷ παραχρῆμα. — auch nicht e. A. οὐδ' ἀκαρές. — noch e. A. ἀκαρῆ διαλιπών 3. — d. günstige A. ὁ καιρός. — für d. (gegenwärtigen) A. εἰς τὰ παρόντα, ἐν τῷ παρόντι.

augenblicklich 1) *adj.* ἀκαριαῖος 3. (meist sp.); gew. ὁ, ἡ, τὸ αὐτίκα, παραυτίκα, παραχρῆμα; auch ὁ, ἡ, τὸ διὰ ταχίστων od. ἐξαίφνης (von dem, was im Augenblicke eintritt). — 2) *adv.* αὐτίκα, αὐτίκα μάλα, παραυτίκα, παραχρῆμα; auch τάχα, τὴν ταχίστην, εὐθύς, καὶ δή (jetzt gleich).

Augenbraue ἡ ὀφρύς, ύος. — d. Stirnhaut, wo d. A. sitzen τὸ ἐπισκύνιον; d. Raum zwischen d. A. τὸ μεσόφρυον. — d. feinen Haare d. A. ὁ τίλος. — die A. emporziehen (als Zeichen d. Ernstes od. Stolzes) τὴν ὀφρὺν (τὰς ὀφρῦς) ἀνασπᾶν, αἴρειν, ἐπαίρειν, ἀνατείνειν, sp. κατοφρυοῦσθαι; d. A. herabsinken lassen (als Zeichen d. Erheiterung) τ. ὀ. μεθιέναι, λύειν, κατατίθεσθαι; d. A. zusammenziehen (als Zeichen d. Missmuthes) συνάγειν, συσπᾶν τὰς ὀφρῦς, (mehr poet.) συνοφρυοῦσθαι. — m. zusammenstossenden A. σύνοφρυς, υ.

Augenbutter ἡ λήμη (*dem.* τὸ λημίον).

Augendiener ὁ ὀφθαλμόδουλος K. S.; s. Schmeichler.

Augendienerei ἡ ὀφθαλμοδουλεία N. T.; besser ἡ ἀρεσκεία, αἱ κολακικαὶ θωπεῖαι.

Augenentzündung ἡ ὀφθαλμῶν φλόγωσις; ἡ ξηροφθαλμία, ψωροφθαλμία.

augenfällig ἐμφανής, προφανής, ἐναργής 2.

Augenfälligkeit ἡ ἐνάργεια.

Augenfehler (natürl.) τὸ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν (od. *pl.*) κακόν; im Bes. τὸ κοίλωμα (e. Fehler in d. Hornhaut) u. s. d. ff. WW.; (Versehen) τὸ ὄψεως σφάλμα.

Augenfell τὸ πτερύγιον.

Augenflecken τὸ λεύκωμα, τὸ ἄργεμον, τὸ ἀργέμα, ὁ ἄργεμος. — m. e. A. behaftet λευκωματώδης 2.

Augenfluss ἡ (ῥευμάτων) ἐπιφορά; ἡ λημία (gew. *pl.*), sp. ἡ λημότης.

Augenhöhle ὁ κόγχος.

Augenknochen τὰ ὀπώπια.

Augenkrätze ἡ ψωροφθαλμία.

Augenkrankheit ἡ ὀφθαλμία. — an e. A. leiden ὀφθαλμιᾶν. — v. e. A. angesteckt werden ὀφθαλμισθῆναι τοὺς ὀφθαλμούς.

Augenleiden τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κακόν.

Augenlicht ἡ ὄψις. — des A. berauben ἀποστερεῖν τῆς ὄψεως, s. blenden. — d. A. wieder bekommen ἀναλαμβάνειν τὴν ὄψιν, ἀναβλέπειν, ἐξομματοῦσθαι *P.*

Augenlid *τὸ βλέφαρον*, u. z. d. obere *ἡ ἐπικυλίς, ίδος*, d. untere *ἡ ὑποκοιλίς, ίδος, τὸ ὑπόκοιλον*; d. Höhlungen bei d. A. *τὰ κύλα* (bes. die bei dem unteren A., die auch *τὰ ὑποφθάλμια* hiess). — das untere A. geschwollen haben *κυλοιδιᾶν*. — m. Augen, wo d. obere A. d. Auge nicht bedeckt *λαγώφθαλμος* 2. u. dieser Zustand *τὸ λαγώφθαλμον*.

Augenliderkrankheit *ἡ πτίλωσις*; d. an e. A. leidet *πτίλος* 3. (*τοὺς ὀφθαλμούς*).

augenlos *ἀνόμματος* 2. (poet.); s. blind.

Augenlust, s. Augenweide.

Augenmass *ἡ* (*ἀπ' ὄψεως*) *εἰκασία*. — nach dem A. bestimmen *εἰκάζειν*.

Augenmerk; sein A. auf etw. richten *σκοπεῖν τι, ἀποβλέπειν* od. *ἀφορᾶν πρός* (*ἐπί*) *τι*.

Augenmittel *τὸ πρὸς ὀφθαλμοὺς φάρμακον*, sp. *τὸ ὀφθαλμικὸν φάρμακον*.

Augenpflege *ἡ τῶν ὀφθαλμῶν θεραπεία*.

Augenpulver etwa *αἱ ὀφθαλμῶν ἀλγηδόνες*.

Augenreiz *ἡ ὀφθαλμῶν τέρψις*, od. *ἡ ὀφθαλμῶν ἀλγηδών, όνος*.

Augensalbe *τὸ κολλύριον*. — A. bereiten *κολλυριοποιεῖν* sp.

Augenschein *ἡ ὄψις*. — nach dem A. *ἀπ' ὄψεως*. — in A. nehmen *θεωρεῖν, θεᾶσθαι, ὄψει περιλαμβάνειν τι*. — d. A. lehrt es *αὐτὸ τὸ πρᾶγμα διδάσκει*.

augenscheinlich *ἐμφανής, ἐναργής* 2., *φανερός, δῆλος* 3., *πρόδηλος* 2., *προὖπτος* 2., auch *σαφής* 2. — das a. Lächerliche *τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς γελοῖον*.

Augenscheinlichkeit *ἡ ἐνάργεια*.

Augenschirm *τὸ παρώπιον*.

Augenschmerz *ἡ ὀφθαλμῶν ἀλγηδών, όνος, τὸ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς κακόν*.

Augenschwäche *ἡ ἀμβλυωπία* (*ὁ ἀμβλυωγμός*), *ἡ τῆς ὄψεως ἀμβλύτης*. — an A. leidend *ἀμβλὺς* 3. *τὴν ὄψιν, ἀμβλυωπής, ἀμβλωπής* sp., *ἀμβλυωπός* 2. — an A. leiden *ἀμβλυωπεῖν, ἀμβλυώττειν*.

Augenstern *ἡ γλήνη*.

Augentäuschung *ἡ δι' ὄψεως ἀπάτη*.

Augenweide *ἡ ὀφθαλμῶν τέρψις, τὸ ἥδιστον θέαμα*; auch *ἡ ὀφθαλμῶν πανήγυρις* sp. — e. A. gewährend *ἥδιστος* 3. *ἰδεῖν*. — e. A. gewähren *ἥδιστον εἶναι ἰδεῖν*, auch *ψυχαγωγεῖν*.

Augenweite *τὸ ὄψεως μῆκος*; auf A. *ἐξ ὄψεως μήκους, ἐφ' ὅσον ἂν ἡ ὄψις ἐφικνῆται, ἐφ' ὅσον ἂν ἐφορᾷ τις*.

Augenwimper *ἡ βλεφαρίς, ίδος* (gew. *pl.*). — Haare d. A. *αἱ βλεφαρίτιδες τρίχες* sp.

Augenwinkel *ὁ κανθός*; *ὁ ῥαντὴρ κανθός, ἡ πηγή* (d. innere A.); *ἡ παρωπία* (d. äussere A.).

Augenzahn *ὁ κυνόδους, οντος*.

Augenzeuge *ὁ αὐτόπτης*, auch umschr. *αὐτὸς ἑωρακώς τι, παρών τινι, παραγενόμενός τινι*. — A. v. etw. sein *αὐτόπτην εἶναί τινος* (*αὐτοπτεῖν τι* sp.), *αὐτὸν* od. *παρόντα ὁρᾶν τι, παρεῖναι* od. *παραγίγνεσθαί τινι*.

Augment *ἡ αὔξησις*. — ohne A. *ἀναύξητος* 2. — Mangel d. A. *ἡ ἀναυξησία*.

Augur *ὁ οἰωνιστής*, sp. *οἰωνοσκόπος, οἰωνοπόλος, οἰωνόμαντις, ὁ ἐπ' οἰωνοῖς ἱερεύς*. — d. Amt des A. *ἡ οἰωνοσκοπία*. — d. Kunst des A. *ἡ οἰωνιστική*, sp. *οἰωνομαντική, οἰωνοσκοπική*. — d. Beobachtungsort der A. *τὸ οἰωνιστήριον, οἰωνοσκοπεῖον*. — als A. beobachten *οἰωνοσκοπεῖν* (u. *M.* sp.), *οἰωνίζεσθαι*. — d. A. betreffend *οἰωνιστικός* 3.

Augurium *ὁ οἰωνός, τὸ οἰώνισμα*.

August *ὁ ὄγδοος μήν*; *ὁ Αὔγουστος*.

Auktion *ἡ ὑπὸ κήρυκι γενομένη πρᾶσις*, sp. *ἡ ἀπαρτία*. — e. A. veranstalten *ἀπάρτιον προγράφειν*.

aus I) *praep.* 1) d. örtl. Ausgehen v. etw. bezeichnend: *ἐκ* (*ἐξ*) u. *ἀπό* m. *gen.* (u. z. so, dass ersteres d. Hervorgehen aus irgend e. Umfassung, letzteres bloss d. äusserliche Entfernung andeutet, z. B. *ἐκ* od. *ἀπὸ πόλεως ἀπαλλάττεσθαι*, wobei *ἐκ* bezeichnet, dass der sich Entfernende in d. Stadt war; *οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιῶται* die aus dem P. kommen, *οἱ ἐκ Π.* die dort zu Hause sind, aus dem P. stammen). — aus Athen stammen *εἶναι ἐξ Ἀθηνῶν*, junge Leute aus Athen *νεανίσκοι ἐξ Ἀθηνῶν*. — Gew. aber bezeichnet d. Grieche d. Herkunft e. Person durch ein aus dem Namen d. Stadt od. d. Landes gebildetes *adj.*, z. B. Demosthenes aus Athen *Δημοσθένης Ἀθηναῖος* (*ὢν τὸ γένος*). — Bei Verben d. Entfernung, Trennung, und (in übtr. Bdtg.) d. Befreiung u. dgl. findet sich neben d. Constr. m. *praep.* auch der blosse *gen.*, worüber d. betreffenden Verba zu vergleichen. Ebenso steht d. blosse *gen.* (*part.*) neben *ἐκ* bei *superl.*, z. B. aus allen am meisten *πάντων* od. *ἐκ πάντων μάλιστα*; immer bei *μόνος* od. *οὐδείς*, z. B. allein aus allen *μόνος πάντων*; aus d. Klasse der Vermögenden sein *εἶναι* (*ἐκ*) *τῶν χρήμασι δυνατῶν*. — übtr. erscheint „aus“ in d. Redensart „aus einem Zustande in einen anderen übergehen“, in welchem Falle man es durch *ἐκ* od. *ἀντί* (eig. statt) m. *gen.* wiedergibt, z. B. aus Armen sind sie plötzlich reich geworden *ἐκ* (*ἀντὶ*) *πενήτων ἐξαίφνης πλούσιοι γεγένηνται*; ebenso „Jmd. aus e. Könige zum Knechte machen“ *ποιεῖν τινα δοῦλον ἀντὶ βασιλέως*; dagegen „aus Jmd. etw. machen“ *ποιεῖν* od. *ἀποδεικνύναι*, auch *τιθέναι* u. *καθιστάναι τινά τι*. — was wird aus mir werden? *τί γενήσομαι;* od. *τί γενήσεται περὶ ἐμέ;* od. *τί πείσομαι;* — 2) zur Bezeichnung d. Stoffes, aus welchem etw. gefertigt ist, steht gew. der blosse *gen.*, z. B. e. Kranz aus Gold *στέφανος χρυσοῦ*, d. Kranz ist aus Gold gearbeitet *ὁ στέφανος χρυσοῦ πεποίηται*; selten findet sich daneben *ἐκ*, z. B. aus Holz gemacht *ἐκ ξύλων πεποιημένος* 3., aus Stahl sein *εἶναι ἐξ ἀδάμαντος*. — Häufig gebraucht man entspr. *adj.*, z. B. *χρυσοῦς, ξύλινος* 3. u. ä.; mitunter auch eigene *subst.*, z. B. Geschirr aus Erz, Silber *τὸ χάλκωμα, ἀργύρωμα* u. dgl. — 3) zur Bezeichnung e. Veranlassung, bes. e. Beweggrundes: *ἐκ* m. *gen.*, *ὑπό* m. *gen.*, *διά* m. *acc.*, *ἕνεκα* m. *gen.*, *ἐπί* m. *dat.* (um … willen), auch blosser *dat.*, z. B. aus Furcht *ὑπὸ φόβου, φόβῳ* u. dgl. Häufig treten *part.* ein, z. B. aus Furcht *φοβούμενοι* (*φοβηθέντες, δείσαντες*). — aus eigenem Antriebe *ἀφ' ἑαυτοῦ*. — aus etw. schliessen *τεκμαίρεσθαι ἔκ* (*ἀπό*) *τινος, τινι*. — aus seinen eigenen Mitteln *ἀπὸ* (*ἐκ*) *τῶν ἰδίων χρημάτων*. — 4) Besondere Redensarten: aus e. Sache etw. machen *οὐκ ὀλιγωρεῖν* (*οὐκ ἀμελεῖν*) *τινος, δεινόν τι ἡγεῖσθαι*. — aus e. Sache Nutzen ziehen *κερδαίνειν ἀπό τινος*. — II) *adv.* Jahr aus Jahr ein *κατ' ἐνιαυτὸν, ἔτος εἰς ἔτος*. — ein von Grund aus schlechter Mensch *ἄνθρωπος παντελῶς μοχθηρός*. — v. Grund aus lieben *ἐξ ἁπάσης τῆς καρδίας φιλεῖν*. — v. Natur aus *φύσει*. — aus sein *τέλος ἔχειν, πεπαῦσθαι*. — mit mir ist es aus *ἀπόλωλα, ἔρρει τὰ ἐμά* (*πράγματα*). — aus- u. eingehen bei Jmd. *φοιτᾶν παρά* (*πρός*) *τινα, προσφοιτᾶν τινι, θαμίζειν ἐπί τινα* u. *τινί*. — nicht aus noch ein wissen (nicht wissen wo aus noch wo ein) *ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀπορίαις εἶναι*, sp. *ἐν τοῖς ἐσχάτοις εἶναι, ἐσχάτως διακεῖσθαι* od. *ἔχειν*.

ausackern *ἀροῦντα ἐκβάλλειν*.

ausantworten *ἐκ-, παρα-διδόναι*.

ausarbeiten ἀπ-, ἐξ-ἐργάζεσθαι; ἀπ-, δι-ακριβοῦν (m. besonderer Sorgfalt); ἐκπονεῖν (künstlich, mit Mühe). — ἐκφροντίζειν, ἐπινοεῖν (im Kopfe a.); ποιεῖν (e. Gedicht); μελετᾶν, ἀσκεῖν (e. Vortrag); συντιθέναι, συγγράφειν (e. Schrift). — s. verarbeiten.

Ausarbeitung 1) als Handlung: ἡ ἀπ-, ἐξ-ἐργασία; διακρίβωσις sp.; ἡ ποίησις; ἡ μελέτη, ἄσκησις. — 2) als Sache: τὸ ἔργον; τὸ ποίημα; τὸ μελέτημα; τὸ σύγγραμμα.

ausarten ἐξίστασθαι od. ἐξαλλάττεσθαι (*P.*) τοῦ γένους (εἴδους), τῆς φύσεως, ἐξαλλάττειν τῆς ἀρχαίας μορφῆς, παρεκβαίνειν ἐκ τοῦ γένους, ἐκπίπτειν εἰς ἀλλότριον εἶδος; μεταβάλλειν (μεταπίπτειν, μεθίστασθαι) εἴς τι.

Ausartung ἡ (ἐπὶ τὸ χεῖρον od. εἰς τοὐναντίον) μεταβολή, ἡ παρέκβασις; (v. Pflanzen) ἡ διάστασις. [*intr.* ἐκπνεῖν, ἀποψύχειν.

ausathmen 1) *tr.* ἐκπνεῖν, auch ἐκφυσᾶν. — 2)

Ausathmen, das, ἡ ἐκπνοή, ἔκπνοια.

ausbacken 1) *tr.* ἐκπέττειν, ἐξοπτᾶν od. εὖ πέττειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*

ausbaden ὑπέχειν δίκην τινός; ἀπολαύειν τινός.

ausbalgen, s. abbalgen.

ausballotieren ἐκφυλλοφορεῖν.

Ausballotierung ἡ ἐκφυλλοφορία.

Ausbau ἡ ἐξοικοδόμησις sp.; besser Verba.

ausbauen ἐξοικοδομεῖν; s. vollenden, ausführen.

ausbedingen, sich, διομολογεῖσθαι περί τινος, διαπράττεσθαί τι παρά τινος od. m. f. *inf.* (auch m. ὥστε), ἀξιοῦν τι παρά τινος od. m. f. *inf.* — es ist ausbedungen ὡμολόγηται, διωμολόγηται, εἴρηται. [ὀδόντα. — übtr. Jmd., s. ausstechen.

ausbeissen, sich e. Zahn, ἐνδακόντα ἐκβάλλειν

ausbeizen, etwa ἀφανίζειν βαφῇ.

ausbessern ἐπισκευάζειν (e. Bauwerk); ἀκεῖσθαι, ἐξακεῖσθαι, selten ἠπᾶσθαι (Kleider, Schuhe, Netze u. dgl.); διορθοῦν (e. Schrift, Arbeit). — der etw. ausbessert ὁ ἐπισκευαστής, ὁ ἀκεστής (selten ἠπητής), ὁ διορθωτής.

Ausbesserung ἡ ἐπισκευή, διόρθωσις.

ausbeugen ἐκκλίνειν, ὑπεκκλίνειν; sp. ἐκνεύειν; ἐκτρέπεσθαι *P.* (einer Sache τί); auch παρεκτρέπεσθαι. — vgl. übr. ausweichen.

Ausbeute (Ertrag v. etw.) αἱ ἔκ τινος πρόσοδοι, τὰ προσιόντα ἔκ τινος; τὸ λῆμμα, τὸ κέρδος.

ausbeuteln, ἐκσείειν; übtr. Jmd. τρυγᾶν τινα; **ausgebeutelt** ἐξανηλωμένος 3.

ausbeuten καρποῦσθαί τι (eig. u. übtr.) — τρυγᾶσθαί τι, κερδαίνειν τι ἀπό (ἔκ) τινος (übtr.). — e. Bergwerk ganz a. ἐκμεταλλεύειν.

ausbezahlen ἀπο-, ἐκ-τίνειν. [s. ausbeugen.

ausbiegen 1) *tr.* ἀνα-, ἐπι-κάμπτειν. — 2) *intr.*

ausbieten 1) ausrufen, öffentlich bekannt machen: ἀνακηρύττειν; bes. Einem a. προειπεῖν τινι ἀπαλλάττεσθαι (*P.*) τῆς πόλεως; ist es = „zum Kampfe auffordern": προκαλεῖσθαί τινα εἰς ἀγῶνα. — 2) feil bieten, w. s.; (durch d. Herold a.) διακηρύττειν.

ausbilden πλάττειν, ἀναπλάττειν; ἀπ-, ἐξ-ἐργάζεσθαι (übh.); δια-, ἐκ-πονεῖν, ἀσκεῖν (körperlich); παιδεύειν, διδάσκειν (geistig). — sich a. παιδεύεσθαι *P.*; v. e. Krankheit προχωρεῖν. — nicht vollkommen ausgebildetes Fleisch σὰρξ ἄζυμος. [ἡ παιδεία, παίδευσις.

Ausbildung (körperliche) ἡ ἄσκησις; (geistige)

ausbitten, sich etw. v. Jmd. αἰτεῖσθαί τινά τι od. παρά τινός τι.

ausblasen 1) ausathmen 1), w. s. — 2) auslöschen: σβεννύναι, ἀπο-, κατα-σβεννύναι; sp. ἀποπνεῖν. — e. Ei a. ᾠὸν κενοῦν.

ausbleiben *a*) nicht zur rechten Zeit kommen od. zurückkommen: οὐ παραγίγνεσθαι, οὐκ ἐπανελθεῖν; auch χρονίζειν, βραδύνειν, μέλλειν, ὀκνεῖν (zögern) od. ὑστερεῖν, ὑστερίζειν (zu spät kommen); v. Fieber διαλείπειν. *b*) nicht (mehr) kommen: ἐπι-, ἐκ-, ἐλ-λείπειν (Einem a. ἐπιλείπειν τινα, ἐλλείπειν τινί), ἀπεῖναι; v. Pulse: ἀποσβέννυσθαι *P.*; v. Pflanzen οὐκ ἀναβλαστάνειν; ist es = „aufhören": παύεσθαι, λωφᾶν, λήγειν; = ausgelassen werden: παρα-, ἐλ-λείπεσθαι *P.* — es kann etw. nicht a. ἀνάγκη γενέσθαι τι, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ γενήσεταί τι.

Ausbleiben, das, *a*) ἡ μέλλησις, τὸ μέλλημα, sp. ὁ μελλησμός; ἡ ὑστέρησις sp.; v. Fieber: ἡ διάλειψις. *b*) ἡ ἐκ-, ἐπί-, ἔλ-λειψις; ἡ ἀπουσία; v. Pulse: ἡ ἀπόσβεσις; ἡ λώφησις (d. Aufhören).

ausbleichen 1) *tr.* ἐκπλύνειν, ἐκλευκαίνειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch ἐξίτηλον γίγνεσθαι, ἀμαυροῦσθαι *P.* — ausgebleicht ἔκπλυτος 2.

ausblühen, s. aufblühen u. verblühen.

ausbluten, s. verbluten.

ausbohren διατρυπᾶν.

ausborgen, s. ausleihen.

ausbraten 1) *tr.* *a*) vollständig braten: ἐξ-, κατοπτᾶν. *b*) durch Braten herausziehen: ἐξάγειν (τὴν πιμελήν). — 2) *intr.* durch d. *P.*

ausbrauchen καταχρῆσθαί τι; ausgebraucht haben οὐκέτι δεῖσθαί τινος. — ausgebraucht ἄχρηστος 2.

ausbrausen, s. austoben.

ausbrechen I) *tr.* 1) ἐκρηγνύναι; ἐκβάλλειν, ἐκκόπτειν. — 2) ausspeien: ἐξεμεῖν, ἐξερᾶν; auch ἐρυγγάνειν u. ἐξερεύγειν (beide auch im *M.*). — II) *intr.* 1) a. aus e. Orte, bes. aus e. Gefängnisse: τὸ δεσμωτήριον διορύξαντα ἀποδιδράσκειν; vgl. ausfallen. — 2) plötzlich hervorkommen: ἀναδίδοσθαι, ἐκρήγνυσθαι *P.* (v. Quellen); ἀναπέμπειν ῥύακας (v. feuerspeienden Bergen); ἐκ-, καταρ-, συρ-ρήγνυσθαι, καταφέρεσθαι *P.* (v. Wind, Sturm u. dgl.); ἐξανίστασθαι (v. e. Feuersbrunst); ἀνακηκίειν (v. Schweisse); ἐξανθεῖν, ἐξορμᾶν (v. Krankheiten, bes. v. Geschwüren, wie auch ἐκφλυνδάνειν, ἐκφλύειν, συρρήγνυσθαι; es bricht e. Krankheit in e. Stadt aus νόσος ἐμπίπτει εἰς πόλιν); συρρήγνυσθαι (v. Kriege); übh. ἄρχεσθαι γίγνεσθαι, γίγνεσθαι, καθίστασθαι. — in e. Gelächter a. ἀνα-, ἐκ-γελᾶν, ἀνακαγχάζειν, ὁρμᾶν εἰς γέλωτα, in Klagen ἀνολολύζειν, ἀνοιμώζειν, auch ἀνα-, ἐκ-βοᾶν (letztere auch übh. „in e. Geschrei a."), in Thränen ἀνακλαίειν, ἐκδακρύειν, in Zorn ἐξοργίζεσθαι (*P.*) (dagegen: sein Zorn brach aus gegen Jmd. τὴν ὀργὴν ἀπέσκηψεν εἴς τινα) u. ä.

ausbreiten 1) eig. auseinander breiten: ἀνα-, δια-, ἐκ-πεταννύναι; περιπεταννύναι (ringsherum a.); καταπεταννύναι (darüber a.); auch ἀναπτύσσειν; ἐκτείνειν (d. Arme). — 2) übtr. *a*) bekannt machen: διαδιδόναι, δια-, κατα-, ἐν-σπείρειν, sp. διαφημίζειν; auch δημοσιεύειν (allgemein bekannt machen), ἀνακηρύττειν (öffentl. verkünden); sich a. διαδίδοσθαι, δια-, ἐν-σπείρεσθαι, διαθρυλεῖσθαι, διαβοᾶσθαι, δημοσιεύεσθαι *P.*, auch διέρχεσθαι. *b*) sich a. über etw.: συχνὸν od. μακρὸν τὸν λόγον ἀποτείνειν, μακρὰν ἐκτείνειν τὴν ῥῆσιν, μηκύνειν τὸν λόγον περί τινος. *c*) ausdehnen, vergrössern, erweitern: αὐξάνειν, προβιβάζειν, ἐπίδοσιν παρασκευάζειν od. ποιεῖν (u. *M.*) τινι; sich a. αὐξάνεσθαι *P.*, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν. — **ausgebreitet** = sehr gross πολύς, μέγας 3., ἄφθονος 2., εὐμεγέθης, ὑπερμεγέθης 2.

Ausbreitung 1) ἡ ἐκπέτασις sp.; ἀνάπτυξις; ἔκτασις. — 2) ἡ διάδοσις, ἀνακήρυξις sp.; ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπίδοσις. — Gew. Verba.

ausbrennen 1) *tr.* *a)* durch Brennen tilgen: ἀπο-, ἐκ-καίειν. *b)* durch Brennen heilen, e. Wunde: καίειν. *c)* durch Brennen fertigen, e. Topf: ἐξ-οπτᾶν. — 2) *intr.* *a)* verbrennen: δια-, ἐκ-, κατα-καίεσθαι *P.* *b)* aufhören zu brennen: παύεσθαι καιόμενον, σβέννυσθαι, ἀπο-, κατα-σβέννυσθαι *P.*

ausbringen ἐκφέρειν, ἐξ-, κατ-ειπεῖν. — e. Gesundheit a. auf Jmd. φιλοτησίαν (-σίας) προπίνειν τινί, sp. πρόποσιν ποιεῖν, ἀναφωνεῖν.

Ausbringung (e. Gesundheit) ἡ πρόποσις, ἀναφώνησις.

Ausbruch 1) das Ausbrechen (*intr.*): ἡ ἔκρηξις, ἐκβολή; A. e. Vulkanes ἡ ῥυάκων ἐκβολή, τὸ ἀναφύσημα; A. e. Fiebers ἡ πυρετοῦ καταβολή; des Schweisses ἡ ἱδρώτων ἐξόρμησις; übh. ἡ ἀρχή (z. B. e. Krieges). — Häufig durch *part.*, z. B. beim A. d. Krieges ἀρχομένου (γιγνομένου, καθισταμένου) τοῦ πολέμου. — die Ausbrüche d. Zornes τὰ τῆς ὀργῆς. — 2) A. d. Weines: ὁ πρόδρομος, πρότροπος; ἡ ἀπορρώξ, ῶγος (poet.).

ausbrüten 1) e. Ei: ἐκλέπειν, ἐκλεπίζειν, ἐκκολάπτειν, ἐκγλύφειν, ἐκπέττειν, ἐκνεοττεύειν; a. lassen ἐπῳάζειν sp. — übtr. (bes. etw. Böses) μηχανᾶσθαι, ῥάπτειν. — 2) aufhören zu brüten: παύεσθαι ἐπῳάζοντα.

Ausbrüten, das, ἡ ἐκκόλαψις; sp. ἡ ἔκλεψις, [ἐκλέπισις.

ausbürsten, etwa καθαίρειν ξύστρᾳ.

Ausbund; e. A. v. Schönheit ὑπερφυὴς τὸ κάλλος od. καλὸς ὑπερφυῶς od. πάντων κάλλιστος.

ausdampfen 1) *tr.* ἀπο-, ἐκ-πνεῖν. — 2) *intr.* ἀποφέρεσθαι, ἀναθυμιᾶσθαι *P.* — das A. ἡ ἀποθυμίασις. — s. ausdünsten.

Ausdauer ἡ καρτερία, καρτέρησις, τὸ καρτέρημα; ἡ μονή, ἐπι-, παρα-, ὑπο-μονή; ἡ συνέχεια.

ausdauern 1) *tr.* aushalten, w. s. — 2) *intr.* in od. bei etw.: καρτερεῖν τι, ἐπί τινι, πρός τι, διακαρτερεῖν τι, ἐγκαρτερεῖν τι, τινι, πρός τι, alle auch m. *part.*, z. B. im Kriege πολεμοῦντα; ἀνέχεσθαί τι od. m. *part.*; ἀντέχεσθαι τινι od. m. *part.*; διαμένειν ἔν τινι, ἐπί τινι (ἐπί τινος), παραμένειν ἔν τινι, προσμένειν τινί. — v. Pflanzen ἀνταρκεῖν. — **ausdauernd** καρτερός u. καρτερικός 3. (πρός τι), παραμόνιμος 2.

ausdehnen τείνειν, ἀπο-, δια-, ἐκ-, παρα-τείνειν; μηκύνειν, ἀπομηκύνειν (eig. u. übtr.); dabei a. παρεκτείνειν; übermässig a. ὑπερτείνειν; weithin a. ἐκτείνειν ἐπὶ πολύ u. bildl. d. Herrschaft αὐξάνειν ἐπὶ πολύ. — d. Rede zu weit a. μακροτέρους μηκύνειν τοὺς λόγους; seine Herrschaft a. αὐξάνειν τὴν ἀρχήν od. ἀρχὴν ἐπικτᾶσθαι. — „sich a.“ durch d. *P.*, auch τείνειν, ἀποτείνειν; διαστέλλεσθαι *P.* (v. d. Lunge). — **ausgedehnt** eig. ἐκτεταμένος 3., μακρός 3. u. übtr. πολύς 3.

Ausdehnung 1) als Handlung: ἡ ἔκτασις, τασις; ἡ διαστολή (der Lunge); ἡ αὔξησις (Vergrösserung). — 2) als Sache: τὸ μῆκος. — d. Gebirge hat e. A. v. mehr als 60 Stadien τὸ ὄρος ἐστὶν ἐπὶ πλέον ἢ ἐφ' ἑξήκοντα σταδίους. — in weiter A. ἐπὶ πολύ, in d. weitesten A. διὰ πλείστου. — vgl. Umfang.

ausdenken ἐπι-, ἐν-νοεῖν, ἐκφροντίζειν, σοφίζεσθαι, φιλοσοφεῖν, μηχανᾶσθαι (verst. διαμηχανᾶσθαι), τεχνᾶσθαι, ἐκτεχνᾶσθαι; εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν. — vgl. ersinnen.

ausdienen παραμένειν τὸν τεταγμένον χρόνον; διαστρατεύεσθαι (v. Soldaten). — ausgedient haben, v. Soldaten: ἐστρατεῦσθαι (διαστρατεύσασθαι), ὑπὲρ τὸν κατάλογον od. τὴν στρατιωτικὴν (στρατεύσιμον) ἡλικίαν εἶναι; v. Beamten: ἐξεστηκέναι τῆς ἀρχῆς, ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν; v. Sklaven: ἀπελευθεροῦσθαι *P.*; v. Sachen παλαιοῦσθαι *P.*

ausdörren ἀποξηραίνειν; sp. ἐκφρύττειν, ἀποφρύγειν; ἐξ-, καθ-αυαίνειν; καυματίζειν (durch Sonnenhitze sp.); μαραίνειν, ἀπομαραίνειν (mehr in übtr. Bdtg.). — ausgedörrtes Holz ἐκπίεστα [ξύλα.

ausdorren durch d. *P.* d. vhg. Verba.

ausdrechseln δια-, ἀπο-σμιλεύειν.

ausdrehen ἐκστρέφειν; παραστρέφειν (verdrehen). — Jmd. etw. a. ἐκβιάζεσθαί τι ἐκ τῶν χειρῶν τινος, ἐξαιρεῖσθαί τινός τι.

ausdreschen ἀπ-, κατ-αλοᾶν, ἀποδινεῖν; sp. κατεργάζεσθαι.

Ausdruck 1) das sich verständlich Machen: ἡ ἑρμηνεία. — 2) Bezeichnung e. Begriffes durch e. Laut: ἡ λέξις, ὁ λόγος (einzelnes Wort u. Redensart); τὸ ῥῆμα (einzelnes Wort). — über allen A. ἀνέκφραστος, ἀδιήγητος 2. — 3) Ausdrucksweise: ἡ λέξις, φράσις, auch ἡ ἑρμηνεία. — fehlerhafter A. ὁ σολοικισμός, ἡ σολοικία. — richtiger A. ἡ ὀρθολογία. — 4) lebhafte, kräftige Bezeichnung in d. Rede: ἡ ἔμφασις, ἡ δεινότης; dh. ohne A. ἀνέμφατος 2.; A. d. inneren Stimmung in d. Rede, bildenden Kunst τὸ ἦθος, z. B. der Bildsäule fehlt es an allem A. τὸ ἄγαλμα οὐδὲν ἦθος ἐνσημαίνεται; wie gibst du den Statuen d. lebensvollen A.? τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι πῶς ἐνεργάζει τοῖς ἀνδριᾶσιν; — A. im Deklamieren ἡ ὑπόκρισις, durch sinnliche Zeichen ἡ μίμησις.

ausdrucksleer, -los ἀνέμφατος 2. (v. d. Rede); ψυχρός 3. (übh.).

ausdrucksvoll ἐμφαντικός 3. u. δεινός 3. (v. Worten u. Begriffen); ἐμφανιστικός 3. (v. d. Verdeutlichung durch Worte od. Zeichen); ζωτικός 3. (lebensvoll, v. Werken d. Kunst). — d. Ausdrucksvolle d. Rede ἡ τοῦ λόγου ἔμφασις od. δεινότης.

Ausdrucksweise, s. Ausdruck 3) u. Stil.

ausdrücken 1) auspressen: ἀπο-, ἐκ-θλίβειν, ἐκπιέζειν, sp. ἐκστραγγίζειν, ἐξιποῦν. — d. Saft ἐξοπίζειν. — e. Schwamm συνθλίβειν σπογγιάν. — d. Ausgedrückte τὸ ἐκπίεσμα. — 2) e. Form, e. Siegel auf etw.: ἐκτυποῦν u. *M.*, ἐναποτυποῦν (auch übtr.); εἰσ-, ἐξ-ομοργνύναι (u. *M.*) εἴς τι (übtr.). — 3) bezeichnen, verständlich machen: σημαίνειν, δηλοῦν, φαίνειν, ἐμφαίνειν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν (übh.); φράζειν, ἑρμηνεύειν, λέγειν (durch Worte). — sich a. φαίνεσθαι, ἐμφαίνεσθαι (ao. *P.*; übh.), z. B. der Charakter drückt sich mehr in Worten als im Antlitz aus τὸ ἦθος τῷ λόγῳ μᾶλλον ἢ τῷ προσώπῳ ἐμφαίνεται; λέγειν, λόγοις χρῆσθαι (durch Worte); sich kurz a. συντόμως od. διὰ βραχέων εἰπεῖν. — sich richtig, fehlerhaft a. ὀρθολογεῖν, σολοικίζεσθαι.

Ausdrücken, das, 1) ἡ ἀπό-, ἔκ-θλιψις, ἐκπίεσις; σύνθλιψις. — 2) ἡ ἐκτύπωσις, ἐξόμορξις. — 3) = Ausdruck, w. s.

ausdrücklich ῥητός 3., σαφής, ἐμφανής 2. — unter d. a. Bedingung ἐπὶ ῥητοῖς. — a. Bestimmung ἡ διάρρησις. — *adv.* διαρρήδην, ῥητῶς, σαφῶς. — a. sagen διαρρήδην λέγειν, διαγορεύειν (διειπεῖν).

ausdünsten 1) *tr.* ἀπο-, ἐκ-πνεῖν; δι-, ἐξ-ατμίζειν, ἐξατμιᾶν; ἐξικμάζειν (e. Feuchtigkeit v. sich geben). — 2) *intr.* (ausdunsten): ἀποφέρεσθαι, ἀναθυμιᾶσθαι *P.*; διαπνεῖν (u. sp. διαπνεῖσθαι *P.*); δι-, ἐξ-ατμίζειν (u. *P.*); ἐξατμιᾶν; ἐξικμάζεσθαι *P.*

Ausdünstung 1) das Ausdünsten: ἡ διαπνοή, διάπνευσις. — d. A. befördernd διαπνευστικός 3. — Mangel an A. ἡ ἀδιαπνευστία. — 2) d. Ausgedünstete: ἡ ἀνα-, ἀπο-φορά sp.; vgl. Dunst.

ausduften ἀποπνεῖν.

ausdulden διαφέρειν, διακαρτερεῖν; δι-, ἐξ-αντλεῖν (βίον οἰκτρόν); ausgeduldet haben πεπαῦσθαι πονοῦντα od. πάσχοντα κακά, ἔξω κακῶν εἶναι; auch = todt sein.

auseinander in d. Zssizgen durch διά, seltener κατά, ἀνά u. ἀπό. — auseinander! (als Zuruf) [διάστητε.

auseinanderblasen διαφυσᾶν.

auseinanderbrechen διακλᾶν, διαθρύπτειν, διαθραύειν; auch κατακλᾶν, καταθρύπτειν, καταθραύειν.

auseinanderbreiten, s. ausbreiten.

auseinanderbringen, s. trennen. — Streitende διιστάναι.

auseinanderdehnen δια-, παρα-τείνειν.

auseinanderfahren διαρρήγνυσθαι od. auch διαλύεσθαι *P.* (v. festen Körpern); διαχεῖσθαι u. διασπείρεσθαι *P.* (v. e. Masse einzelner Theile).

auseinanderfallen διαλύεσθαι od. λύεσθαι, διαχεῖσθαι *P.*, διαρρεῖν. [auseinanderschmelzen.

auseinanderfliessen διαρρεῖν, διαχεῖσθαι *P.*; s.

auseinandergeben, sich, ἀνα-, δια-χάσκειν.

auseinandergehen λύεσθαι, διαλύεσθαι *P.* (v. Versammlungen; auch v. zerlegbaren Sachen); καταλύεσθαι (v. Heeren); διίστασθαι (v. Streitenden); ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος (sich entfernen). — a. gehen lassen od. machen λύειν, διαλύειν, διιέναι (ἵημι; e. Versammlung), καταλύειν, διαφιέναι (e. Heer). — übtr. weit a. gehende Ansichten γνῶμαι πολὺ διεστῶσαι.

auseinanderhalten διέχειν, διείργειν.

auseinanderjagen διασκεδαννύναι, διωθεῖν.

auseinanderkommen διαλύεσθαι, διασπείρεσθαι *P.*, auch χωρίζεσθαι, διαχωρίζεσθαι *P.* — v. Streitenden: διίστασθαι, auch διαλλάττεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, διαλύεσθαι πρός τινα (eig. sich m. Jmd. aussöhnen). — v. Befreundeten: διίστασθαι (uneins werden). [ναι (ἵημι).

auseinanderlassen διαπέμπειν, διαλύειν, διιέ-

auseinanderlaufen διαθεῖν, διατρέχειν; διαρρεῖν (v. Wasser). [ausbreiten.

auseinanderlegen χωρίζειν, διαχωρίζειν. — s.

auseinanderliegen διακεχωρίσθαι (abgesondert sein); διερρίφθαι, εἰκῇ κεῖσθαι (unordentlich liegen). — διεστάναι, ἀπέχειν, ἀφεστάναι (entfernt sein).

auseinandernehmen διαιρεῖν, διαλύειν, διαλαμβάνειν; auch χωρίζειν, διαχωρίζειν. — etw. Gefaltetes, s. ausbreiten. — was sich a. lässt διαιρετός, διαλυτός 3. — das A. ἡ διαίρεσις, διάλυσις, ὁ χωρισμός, ἡ διαχώρισις.

auseinanderreissen διασπᾶν, διέλκειν. [ειν.

auseinandersägen δια-, κατα-πρίειν, δίχα πρί-

auseinanderschlagen διακόπτειν, διαθραύειν, διατέμνειν; auch κατακόπτειν, καταθραύειν, κατατέμνειν. — etw. Gefaltetes ἀναπτύσσειν.

auseinandersein χωρὶς εἶναι ἀλλήλων. — s. auseinanderliegen.

auseinandersetzen διατιθέναι, διιστάναι, χωρίζειν, διαχωρίζειν; übtr. δι-, ἐξ-, διεξ-ηγεῖσθαι, δι-, διεξ-έρχεσθαί τι, διαιρεῖσθαι περί τινος, διδάσκειν τι, sp. ἐκτιθέναι u. *M.* (auseinandergesetzt sein ἐκκεῖσθαι). — ausführlich od. genau a. ἀναδιδάσκειν, διακριβοῦσθαί τι; zu genau a. διακριβολογεῖσθαι περί τινος. — sich m. Jmd. über etw. a. s. διομολογεῖσθαι περί τινος.

Auseinandersetzung ἡ διάθεσις, διάστασις, ὁ χωρισμός, ἡ διαχώρισις, sp. ὁ διαχωρισμός; übtr. ἡ διήγησις, ἐξήγησις, διέξοδος, ἔκθεσις, sp. ἡ ἐξεργασία, ἡ διακρίβωσις, διαστολή (genaue A.); ὁ ἀπολογισμός (genaue A. d. Gründe).

auseinandersitzen διακαθῆσθαι sp.; besser χωρὶς ἀλλήλων καθῆσθαι. — a. sitzen lassen διακαθίζειν.

auseinanderspannen 1) ausspannen: δια-, παρατείνειν. — 2) e. Gespann trennen: διαζευγνύναι.

auseinandersprengen διαρρηγνύναι, διασπᾶν; διαμοχλεύειν (m. Hebeln), διασφηνοῦν (m. Keilen). — διασκεδαννύναι (e. Versammlung).

auseinanderstehen διεστάναι, διέχειν, κεχωρίσθαι, διακεχωρίσθαι. — v. Theilen eines Ganzen ἀνα-, δια-χάσκειν.

auseinanderstellen διιστάναι, χωρὶς καθιστάναι, διατιθέναι, (δια)χωρίζειν.

auseinanderstieben διασκεδάννυσθαι *P.*

auseinanderstreuen διασπείρειν, διαχεῖν, auch διασκεδαννύναι.

auseinanderthun (δια)χωρίζειν. — „sich a. thun" durch d. *P.*, ἀνα-, δια-χάσκειν. [σκεδαννύναι.

auseinandertreiben διωθεῖν, βίᾳ διιστάναι, δια-

auseinandertreten 1) *intr.* διίστασθαι, διαλύεσθαι *P.* — 2) *tr.* διαπατεῖν; s. zertreten.

auseinanderwehen διαφυσᾶν.

auseinanderwerfen διαρρίπτειν, διασκεδαννύναι. — das A. ἡ διάρριψις. [ἐκμηρύεσθαι.

auseinanderwickeln ἀν-, ἐξ-ελίττειν; (e. Knäul)

auseinanderwohnen χωρὶς ἀλλήλων κατοικεῖν.

auseinanderziehen 1) *tr.* διασπᾶν, διέλκειν. — 2) *intr.* διοικίζεσθαι. — a. ziehen lassen διοικίζειν.

auserkoren, auserlesen, auserwählt λεκτός 3., ἀπό-, ἐκ-, ἐπί-λεκτος 2., ἐκ-, πρό-κριτος 2., ἐξαίρετος 2.; αἱρετός 3. (gewählt); auch οὐχ ὁ τυχών u. s. w. — auserlesene Truppen οἱ ἐπίλεκτοι, οἱ λογάδες.

auserlesen, ausersehen, auserwählen ἐκλέγειν (u. *M.*); ἐπιλέγειν (u. *M.*); ἀπολέγειν; ἐκκρίνειν; προκρίνειν u. *M.*, προαιρεῖσθαι. — Jmd. zu etw. a. προκρίνειν τινά τι, αἱρεῖσθαί τινά τι, auch τάττειν τινὰ ἐπί τι. — ich bin zu etw. v. Schicksal ausersehen εἵμαρταί μοι m. *inf.*; πέφυκα m. *inf.*; auch μένει μέ τι.

auserzählen διεξηγεῖσθαι, διεξελθεῖν; περαίνειν, διαπεραίνειν (u. *M.*) τὸν λόγον.

ausessen κατεσθίειν.

ausfädeln διαλύειν τὰς κρόκας; ἐξαιρεῖν τὴν κρόκην ἐκ τῆς ῥαφίδος.

ausfahren, 1) *tr.* *a*) e. Weg: καθαμαξεύειν. *b*) Jmd.: ἐκκομίζειν ἐφ' ἁμάξης. — 2) *intr.* *a*) wegfahren: ἐξελαύνειν. *b*) ausgleiten: ἐξολισθάνειν, ἐκ-, διεκ-πίπτειν. *c*) v. Blattern: ἐξανθεῖν; auch: „am ganzen Leibe a." = Blattern bekommen φλυκταινοῦσθαι (*P.*) ὅλον τὸ σῶμα; σῶμα ἐξανθεῖ φλυκταίναις.

Ausfahrt ἡ ἔλασις, ἐξέλασις, auch ἡ ἔξοδος; (zu Schiffe) ὁ ἔκπλους, ἡ ἀναγωγή. — (als Ort) ἡ διέξοδος.

Ausfall 1) d. Ausfallen, z. B. d. Zähne: ἡ ἀποβολή, d. allmälige A. ἡ ὑπόλειψις; d. Haare ἡ μάδησις, ἡ τῶν τριχῶν ἔκρυσις; d. Augenwimpern ἡ μαδάρωσις, πτίλωσις; e. Gliedes ἡ ἔκπτωσις, διαστροφή; e. Buchstabens ἡ παράλειψις. — 2) v. Fechtenden: ἡ προβολή. — 3) v. Belagerten: ἡ ἔξοδος, ἐπέξοδος, ἐκβοήθεια, ἐκδρομή, ἐπεκδρομή; zu Wasser ὁ ἔκπλους. — e. A. thun ἐκπίπτειν; ἐκβοηθεῖν ἐπί τινα; ἐπεξιέναι τινί (auch τινὶ εἰς μάχην) u. πρός τινα; ἐκθεῖν, ἐκτρέχειν ἐπί τινα; ἐπεκθεῖν u. ἐπεκτρέχειν τινί; zur See τὸν ἔκπλουν ποιεῖσθαι ἐπί τινα. — übtr. e. A. in Worten gegen Jmd. machen καθάπτεσθαί τινος, ἐπιπλήττειν τινί; spöttische Ausfälle gegen Jmd. machen σκώπτειν τινά, εἴς τινα. — d. Thor zum A. ἡ ἐκτομάς, άδος m. u. ohne πυλίς sp. — 4) Abgang: τὸ ἔλλειμμα, τὸ ἐλλεῖπον, οντος; τὸ μείωμα.

ausfallen *) *intr.* 1) herausfallen: ἐκπίπτειν; v.

Federn u. Haaren ῥεῖν, ἀποῤ-, ἐκ-ῥεῖν (v. Haaren auch μαδᾶν, ἀπομαδᾶν); v. Zähnen ἀναπλεῖν; v. Gliedern ἐκπίπτειν, ἐξαρθρεῖν, ἐκπαλεῖν; mir fällt etw. aus ἀποβάλλω τι. — 2) e. Ausfall thun, s. Ausfall 3); v. Fechtenden προβάλλεσθαι τὸ ξίφος. — 3) gerathen, ausschlagen: ἀποβαίνειν, selten πίπτειν; günstig a. προχωρεῖν (d. Opfer fallen günstig aus καλὰ γίγνεται τὰ ἱερὰ od. blos γίγνεται, auch καλλιερεῖ u. καλλιερεῖται *P.*); ungünstig, schlecht a. κακῶς ἀποβαίνειν, ἀντιπίπτειν. — anders a. μεταπίπτειν; wider Erwarten a. ἀποβαίνειν παρὰ δόξαν. — 4) wegfallen, ausbleiben: παραλείπεσθαι *P.*; ἐκ-, ἐλ-, ἐπι-λείπειν. —II) *tr.* sich e. Glied a.: ἐξαρθρεῖν u. ἐξαρθροῦν, ἐκκοκκίζειν, (πεσόντα) διαστρέφειν; sich d. Fuss a. πεσόντα στρέφεσθαι (*P.*) τὸν πόδα.

Ausfallen, das, s. Ausfall.

ausfalten, s. entfalten.

ausfaulen ἀποσήπεσθαι *P.*; auch δια-, ἐκ-σήπεσθαι *P.* — das A. ἡ ἀπόσηψις.

ausfechten διαγωνίζεσθαι u. διαμάχεσθαι περί (ὑπέρ) τινος; für Einen etw. διαπράττειν (u. *M.*) τι ὑπέρ τινος, vor Gericht ὑπέχειν τὴν δίκην τινός. [καθαίρειν, ἐκκαθαίρειν.

ausfegen κορεῖν, ἐκκορεῖν, σαίρειν (σαροῦν sp.);

ausfeilen ἐκ-, καταρ-ρινεῖν; übtr. (e. Rede u. dgl.) ἐξεργάζεσθαι, ἐξακριβοῦν; auch καταρρινεῖν, τορεύειν.

ausfertigen ἀπεργάζεσθαι, ἀποτελεῖν; (schriftl. abfassen) γράφειν, συγγράφειν, συντιθέναι.

Ausfertigung ἡ ἀπεργασία; ἡ γραφή; (als Sache) ἡ γραφή, συγγραφή, τὸ σύγγραμμα.

ausfinden ἀν-, ἐξευρίσκειν. — s. d. f. W. — das A. ἡ ἀν-, ἐξ-εύρεσις.

ausfindig machen ἀν-, ἐξ-ευρίσκειν; πορίζειν, ἐκπορίζειν (*M.* für sich). — was sich nicht a. m. lässt ἀνεξεύρετος 2.

ausfischen ἐκκενοῦν (λίμνην τῶν ἰχθύων).

ausflattern, s. ausfliegen.

ausflechten 1) etw. m. etw. διαπλέκειν. — 2) [aufflechten, w. s.

ausflicken, s. ausbessern.

ausfliegen ἀπο-, ἐκ-πέτεσθαι. [ergiessen.

ausfliessen ἐκρεῖν; v. e. Flusse: ἐκβάλλειν; vgl.

Ausflucht (nur übtr.) ἡ ἀνά-, ἔκ-, διά-δυσις; auch ἡ πρόφασις, ἡ σκῆψις, ὁ λόγος (Vorwand). — Ausflüchte machen ἀνα-, δια-δύεσθαι, προφάσει χρῆσθαι, προφάσεις πλάττειν, στροφὰς ποιεῖσθαι, στρέφεσθαι. — etw. als A. gebrauchen προκαλύπτεσθαι, σκήπτεσθαι od. προφασίζεσθαί τι; was brauchst du diese Ausflüchte? τί ταῦτα στρέφει; alle möglichen Ausflüchte gebrauchen πάσας στροφὰς στρέφεσθαι, auch ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι.

ausflüchten = Ausflüchte gebrauchen; s. d. vhg. W.

Ausflug τὸ ἐκπέτεσθαι; übtr. kurze Reise ἡ ἀποδημία; e. A. machen ἀποδημεῖν.

Ausfluss *a)* ἡ ἐκροή, ὁ ἔκρους; ἡ ἀπορροή (u. weniger gut ἀπόρροια); seinen A. haben ἐπ-, ἐμ-, εἰσβάλλειν in etw. εἴς τι; übtr. ἡ ἀπορροή. *b)* als Ort: ἡ ἐκβολή, τὸ στόμα.

ausforschen ἐξερευνᾶν, ἀναζητεῖν, ἐξετάζειν, βασανίζειν τι; Jmd. über etw. ἐξετάζειν, ἀνακρίνειν τινὰ περί τινος; δι-, ἐκ-πυνθάνεσθαί τινός τι u. τινος περί τινος, ἐκπειρᾶσθαι (*DP.*) τί τινος.

Ausforschung ἡ ἀναζήτησις; ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός; ἡ ἀνάκρισις. [schen.

ausfragen ἀν-, δι-ερωτᾶν τινά τι. — s. ausfor-

ausfressen ἐξεσθίειν, ἐκτρώγειν.

ausfrieren ἐκπήγνυσθαι (*P.*) ὑπὸ κρύους.

ausführbar ἀνυστός 3., od. (γενέσθαι) δυνατός 3.

ausführen 1) wegführen: ἐξάγειν, ἐκκομίζειν; dagegen a. ἀντεξάγειν.— Waaren, die ausgeführt werden dürfen τὰ ἐξαγώγιμα. — 2) vollenden: περαίνειν, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, ἀνύτειν, ἐξανύτειν, πράττειν, δια-, κατα-πράττειν (u. *M.*), ἐξικνεῖσθαι, ἀποδείκνυσθαι ἔργῳ, ἀπ-, ἐξ-, κατ-εργάζεσθαι. — gut od. glücklich a. κατορθοῦν, εὐπραγεῖν. — etw. a. können ἱκανὸν εἶναι ποιεῖν τι. — m. Worten διέρχεσθαι, διεξέρχεσθαι (λόγῳ), ἐξηγεῖσθαι, auch περαίνειν (λόγῳ); sp. ἐξεργάζεσθαι.

ausführlich ἀκριβής, σαφής 2. (genau, bestimmt); sp. διεξοδικός 3.; καθ' ἓν ἕκαστον (im Einzelnen, m. allen Einzelnheiten); διὰ μακροτέρων od. πλειόνων od. ἐπὶ πλέον (weitläufiger, m. mehr Worten). — etw. a. erörtern, darstellen διακριβοῦν u. *M.*, ἐξακριβοῦν; etw. zu a. erörtern διακριβολογεῖσθαι περί τινος.

Ausführlichkeit ἡ ἀκρίβεια, τὸ ἀκριβές, τὸ σαφές; auch τὸ μῆκος (Weitläufigkeit).

Ausführung (d. Vollbringen) ἡ πρᾶξις, διάπραξις; τὸ ἔργον (opp. τὸ ἐνθύμημα, ὁ λόγος). — glückliche A. ἡ κατόρθωσις (auch als Sache, wie τὸ κατόρθωμα u. sp. τὸ εὐπράγημα), ἡ εὐπραγία u. εὐπραξία.— Häufig durch Verba umschr., z. B. Befehlen ist leicht, aber d. A. ist schwer τὸ μὲν κελεῦσαι ῥᾴδιον, τὸ δὲ πρᾶξαι χαλεπόν. — nicht in A. gebracht ἀτελής 2. — Darstellung in d. Rede ἡ διέξοδος, ἡ διήγησις, sp. ἐξεργασία.

ausfüllen ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-, ἐπανα-, συμ-πληροῦν; ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-πιμπλάναι, etw. m. etw. τί τινος; e. Raum (v. Schalle) ἐπ-, κατ-έχειν. — e. Graben χοῦν τάφρον. — e. Tag m. etw. a. διημερεύειν ἔν τινι od. ποιοῦντά τι.

Ausfüllung ἡ πλήρωσις, ἀνα-, ἐκ-, συμ-πλήρωσις; ἡ χῶσις (e. Grabens); das was zur Ausfüllung dient τὸ πλήρωμα, ἐκ-, συμ-πλήρωμα.

ausfüttern 1) reichlich nähren: διατρέφειν, τρέφοντα παχύνειν, τρέφειν εἰς πολυσαρκίαν; vgl. mästen. — „d. Futterschwinge a." etwa καταναλίσκειν τὸν ἐν λικνῷ χόρτον. — 2) e. Kleid: ὑπορράπτειν τι τῷ ἱματίῳ; e. ausgefütterter Leibrock ὑπερραμμένος χιτών.

Ausfuhr ἡ ἐκκομιδή, u. bes. ἐξαγωγή.— das was ausgeführt wird τὰ ἐξαγόμενα.

Ausfuhrzoll τὸ ἐξαγώγιον, τὰ ἐξαγωγικὰ τέλη (beides nicht belegt, sondern nur d. Analogie nach gebildet); ἡ πεντηκοστή (weil man d. 50sten Theil als A. erhob); d. A. einnehmen πεντηκοστολογεῖν, entrichten πεντηκοστεύεσθαι *P.*

Ausgabe ἡ ἔκδοσις; διάδοσις (an Mehrere); im Bes. *a)* A. e. Buches ἡ ἔκδοσις (als Handlung u. Sache); d. A. e. Buches besorgen ἐκδιδόναι βιβλίον. *b)* v. Geld: ἡ δαπάνη, ἀνάλωσις (als Handlung u. Sache), ἡ δαπάνησις u. sp. ἡ ἔξοδος (d. Ausgegebenwerden) (als Handlung); τὸ δαπάνημα, ἀνάλωμα (als Sache). — d. alltäglichen A. in d. Wirthschaft ἡ ἐφ' od. καθ' ἡμέραν διοίκησις. — übr. s. Aufwand.

ausgähren (v. Weine) ἐκγλευκίζεσθαι *P.*

Ausgang 1) d. Ausgehen: ἡ ἔξοδος. — 2) der Ort d. Ausgehens: ἡ ἔξοδος, auch ἡ δίοδος (Durchgang); Mündung e. Flusses, e. Höhle, Strasse τὸ στόμα. — ohne A. ἀνέκβατος, ἀνέξοδος 2. — 3) Ende e. Zeitabschnittes: τὸ τέλος, ἡ τελευτή; beim A. d. Sommers τελευτῶντος τοῦ θέρους; auch übh. Ende e. Sache τὸ τέλος, ἡ τελευτή, ἡ ἔξοδος; A. e. Tragödie ἡ ἔξοδος, e. Drama übh. τὸ ἐξόδιον sp.; A. e. Rede ὁ ἐπίλογος; A. e. Wortes od. Verses ἡ κατάληξις; m. gleichem A. (v. Wörtern u. Versen) ὁμοιοτέλευτος 2. *b)* d. Erfolg e. Sache: ἡ ἀπόβασις, τὸ τέλος, τὸ ἀποβάν, ἄντος; ἡ διέξοδος (Verlauf); e. A. nehmen ἀποβαίνειν (e. guten, schlechten καλῶς, κακῶς ἀπο-

βαίνειν); τελευτᾶν εἴς τι (selten ἀπο-, κατα-σκήπτειν εἴς τι); was soll man davon für e. A. hoffen? εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι;

Ausgangspunkt (zu e. Unternehmen) ἡ ἀφορμή.

Ausgangszoll, s. Ausfuhrzoll.

ausgeben 1) heraus-, weggeben: ἀπο-, ἐκ-διδόναι; διαδιδόναι (an Mehrere). — Geld a. δαπανᾶν, ἀναλίσκειν, καταναλίσκειν χρήματα εἴς τι (für etw.). — d. Losung σύνθημα παραγγέλλειν, παρεγγυᾶν, διδόναι, ἐν-, παρα-διδόναι. — seine Tochter a. ἐκδιδόναι u. *M.* (zuw. auch m. πρὸς γάμον). — sich a. πάντα τὰ χρήματα ἀναλίσκειν od. ἐξαναλίσκεσθαι *P.* — 2) für etw. a. = als etw. (fälschlich) darstellen: λέγειν m. dopp. *acc.* — sich für etw., z. B. er gibt sich für e. Lehrer d. Tugend aus ἐπαγγέλλεται (προσποιεῖται, σκήπτεται), auch φησὶν ἀρετῆς διδάσκαλος εἶναι. — für Wahrheit a. ψεύδεσθαι λέγοντά τι. — fremdes Eigenthum als das seinige a. προσποιεῖσθαι, σφετερίζεσθαι τὰ ἀλλότρια. — e. fremdes Kind für das seinige a. (v. Müttern) ὑποβάλλεσθαι παιδίον. — 3) das Korn gibt gut aus: ὁ σῖτος ἄφθονόν τι τῶν ἀλφίτων πλῆθος παρέχει.

Ausgeben, das, s. Ausgabe. — das A. d. Losung ἡ παράγγελσις; ἡ παρεγγύησις, παρεγγύη; ἡ παράδοσις τοῦ συνθήματος.

Ausgeber ὁ ταμίας; A. sein ταμιεύειν. — d. Amt e. A. ἡ ταμιεία, sp. ἡ ταμίευσις.

Ausgeberin ἡ ταμία poet.; besser ἡ σηκίς, ίδος.

Ausgebot ἡ ἀνακήρυξις. — τὸ ὤνιον προτιθέναι τι (d. Feilbieten).

Ausgeburt τὸ γέννημα, ἔκγονον; auch τὸ πλάσμα (v. etw. blos Eingebildetem).

ausgehen 1) aus e. Orte: ἐξέρχεσθαι (ἐξιέναι), ἐκπορεύεσθαι (*DP.*); ὁρμᾶν u. *M.* (aufbrechen) u. so auch ἐξορμᾶν u. ἐξελαύνειν (bes. v. e. Heere); auf Fouragierung a. ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ἐξάγειν εἰς προνομάς, sp. προνομεύειν. — ist es = „aus d. Hause gehen": ἐξιέναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐξιέναι θύραζε, προϊέναι (εἰς τὸ μέσον); nicht a. (ἔνδον) οἰκουρεῖν. — ausgegangen sein ἐκτὸς εἶναι (nicht a. sein ἔνδον εἶναι). — 2) übtr. *a*) ausfallen, vergehen: ῥεῖν, ἀπορ-, ἐκ-ρεῖν (v. Federn, Haaren; v. d. letzteren auch μαδᾶν, ἀπομαδᾶν); mir geht etw. aus ἀποβάλλω τι; v. d. Farbe ἐξίτηλον γίγνεσθαι, ἀφανίζεσθαι, διαφθείρεσθαι *P.*; nicht ausgehend δευσοποιός 2.; e. Zeug geht aus ἀποβάλλει τὸ χρῶμα; v. e. Feuer = erlöschen σβέννυσθαι, ἀπο-, κατα-σβέννυσθαι (*M.* m. *pf.* u. ao. II *A.*). *b*) zu Ende gehen, mangeln: ἀπο-, ἐκ-, ἐλ-, ἐπι-λείπειν; es geht mir etw. aus ἐπιλείπει μέ τι, ἐλλείπει μοί τι; es geht mir etw. allmälig aus ὑπολείπει μέ τι; e. Ausgang, Erfolg haben: ἀποβαίνειν, τελευτᾶν, vgl. Ausgang 3) *b*); sich endigen, v. Wörtern λήγειν, καταλήγειν, τελευτᾶν (εἴς τι). *c*) in e. Reihe v. Redensarten: α) auf etw. a. ὁρμᾶν (u. *M.*) ἐπί τι, θηρᾶν u. διώκειν τι, ἐπινοεῖν u. μηχανᾶσθαι τι, ἐπιβουλεύειν τινί; πράττειν, μηχανᾶσθαι, σπεύδειν m. ὅπως u. *ind. fut.* u. ä.; v. Sachen: τείνειν, ἀποτείνεσθαι (*P.*) εἴς τι. β) v. etw. a. ἄρχεσθαι ἔκ (ἀπό) τινος; v. e. Satze a. ὑποθέσει τινὶ χρῆσθαι od. ὑποτίθεσθαί τι; v. Jmd. a. (durch Jmd. bewirkt werden) ἄρχεσθαι od. γίγνεσθαι ἔκ τινος; soll d. Begriff d. eigentl. Urhebers hervorgehoben werden, z. B. von euch gieng das Unrecht aus: ὑμεῖς πρότεροι ἠδικήσατε, ἤρξατε od. προϋπήρξατε τῆς ἀδικίας. γ) leer a. κεναῖς ταῖς χερσὶν ἀπαλλάττεσθαι *P.*, ἄμοιρον γίγνεσθαί τινος, οὐ μετέχειν τινός; frei a. ἀζήμιον, ἀθῷον, χαίροντα ἀπαλλάττειν. δ) e. Gerücht geht v. wo aus διαδίδοται od. διαφοιτᾷ ἔκ τινος; es geht e. Beschluss, e. Befehl aus ψήφισμα, παράγγελσις γίγνεται; e. Befehl u. dgl. a. lassen ἐκφέρειν, auch παραγγέλλειν, durch d. Herold ἀνα-, ἐπι-, προ-κηρύττειν. — s. ergehen.

Ausgehen, das, 1) eig. ἡ ἔξοδος. — 2) übtr. *a*) das Ausfallen, Vergehen: ἡ ἀποβολή; v. d. Haaren ἡ μάδησις, v. d. Augenwimpern ἡ μαδάρωσις, πτίλωσις; v. Feuer ἡ σβέσις. *b*) Mangel: ἡ ἀπό-, ἔκ-, ἔλ-, ἐπί-λειψις.

ausgelassen 1) übergangen: παραλελειμμένος 3., ἐκλιπής 2. — 2) losgelassen: ἀφ-, ἀν-ειμένος 3., ἄφετος, ἄνετος 2.; gew. übtr. ἀκόλαστος, ἄνετος, ἀσελγής 2., ἀνειμένος 3. (v. Pers. u. Zuständen); ἄμετρος 2., ὑπερβάλλων u. ἐκπεπταμένος 3. (nur v. Zuständen). — a. sein ἀκολασταίνειν, ἀσελγαίνειν. — ausgelassenes Wesen, s. Ausgelassenheit. — als *adv.* ἀνειμένως, ἐκπεπταμένως, auch ἐκκεχυμένως (z. B. ἐ. ζῆν a. leben); häufig durch Zusammensetzungen m. *praepos.*, z. B. sich a. freuen ὑπερχαίρειν. [Handlung) τὸ ἀκολάστημα.

Ausgelassenheit ἡ ἀκολασία, ἀσέλγεια; (als

ausgelernt sein in etw. (etw. aus d. Grunde verstehen) ἀκριβοῦν τι u. περί τινος, ἐξεπίστασθαί τι, ἐκμεμαθηκέναι τι.

ausgemacht ὁμολογούμενος od. ὡμολογημένος 3. (worin Alle od. Einige übereinstimmen); τακτός, τεταγμένος, ῥητός 3. (festgesetzt); κεκριμένος 3. (entschieden); σαφής, εἰλικρινής 2., φανερός 3. (offenbar, gewiss). — *adv.* ὁμολογουμένως, σαφῶς, φανερῶς. — es ist a. dass du im Unrechte bist ὁμολογεῖται ὑφ' ἁπάντων σε ἀδικεῖν, ἐν ἅπασιν ὁμολογεῖ ἀδικεῖν. — das ist a. (in Antwor-

ausgemergelt, s. ausmergeln. [ten) δῆλον ὅτι.

ausgenommen, s. ausnehmen.

ausgestattet, s. ausstatten.

ausgesucht, s. auserkoren u. s. w.

ausgewachsen 1) vollkommen erwachsen, v. Thieren u. Pflanzen: τέλειος 3. u. 2. u. τέλεος 3.; v. Pferden auch κατηρτυκώς 3.; v. Früchten, s. reif. — 2) vom Getreide, das in d. Aehren keimt: περιπεφυκώς 3. — 3) verwachsen (v. Menschen): κυρτός 3.; κῦφος, κύφωμα od. κύρτωμα ἔχων 3.

ausgezeichnet ἐπίσημος, ἐπιφανής (auch ἐκφανής), δια-, ἐκ-πρεπής, ἐξαίρετος 2., auch ἔνδοξος 2.; vor Jmd. in etw. διαφέρων 3. τινός τι, τινι, ἔν (ἐπί) τινι, εἴς τι. — ganz besonders a. in etw. ἄκρος 3. εἴς (περί) τι.

ausgiebig ἄφθονος 2., δαψιλής 2.; s. ergiebig.

ausgiessen *a*) allg.: ἐκ-, προ-χεῖν, ἐξερᾶν; beim Opfer σπένδειν, κατασπένδειν; selten λείβειν. — über Einen od. etw. καταχεῖν od. κατασκεδαννύναι τινός τι od. κατά τινός τι; übtr. Lästerungen über Jmd. a. βλασφημίας τινὸς καταχεῖν od. κατασκεδαννύναι. — sich a. ἐκχεῖσθαι *P.* (v. Menschenmassen); über Jmd. sich a. καταχεῖσθαι (v. e. Nebel u. dgl.); sich in Klagen a., s. ergiessen. *b*) d. Feuer a.: ὕδωρ ἐπιχέοντα κατασβεννύναι τὸ πῦρ. *c*) etw. m. etw. a., z. B. m. Blei: πληροῦν ἐντήκοντα μόλιβδον.

Ausgiessung ἡ ἔκ-, πρό-χυσις; A. über etw. ἡ κατάχυσις sp. — beim Opfer ἡ σπονδή, selten ἡ

ausglätten ἐκλεαίνειν. [λοιβή.

ausgleichen ἰσοῦν, ἀν-, ἐξ-, ἐπαν-ισοῦν; sp. ἀνισάζειν. — Fehler a. ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν, ἀκεῖσθαι. — e. Zwist διαλλάττειν, διαλύειν.

Ausgleichung ἡ ἀν-, ἐξ-ίσωσις; e. Fehlers ἡ ἐπανόρθωσις, auch ἡ ἄκεσις; e. Zwistes ἡ διαλλαγή, διάλυσις.

ausgleiten ὀλισθάνειν, ἀπ-, ἐξ-ολισθάνειν. — worauf man a. kann ὀλισθηρός 3., ὁ ὄλισθος (e. schlüpfrige Stelle). — das A. τὸ ὀλίσθημα, ἡ ὀλίσθησις.

ausglühen 1) *tr.* durchglühen: δια-, ἐκ-πυροῦν;

ausgeglüht διά-, ἔκ-πυρος 2. — 2) *intr.* aufhören zu glühen: σβέννυσθαι, ἀποσβέννυσθαι *M.* m. *pf.* u. ao. II *A.* [tall a. μεταλλεύειν.

ausgraben ἀν-, ἐξ-ορύττειν, ἀνασκάπτειν. — Me-

ausgräten ἐξαιρεῖν τοῦ ἰχθύος τὰς ακάνθας.

ausgrübeln ἐκφροντίζειν τι; s. ausdenken.

ausgucken (sich d. Augen) ἀμβλύνεσθαι (*P.*) τὴν ὄψιν εἴς τι ἀποβλέποντα; übtr. s. aussehen.

Ausguss ἡ προχοή; s. Ausgiessen u. Abguss.

aushacken ἐκκόπτειν.

aushändigen παραδιδόναι, παρεγγυᾶν.

Aushändigung ἡ παράδοσις. [προφαίνειν.

aushängen (zur Schau) ἐκ-, προ-τιθέναι; auch

Aushängeschild ἡ προθήκη; übtr. τὸ πρόσχημα.

aushäuten ἀπο-, ἐκ-δέρειν.

aushalten I) *intr.* μένειν, δια-, περι-, ὑπο-μένειν; bei etw. ἐμμένειν τινί u. ἔν τινι, καρτερεῖν τινι, ἔν (ἐπί) τινι, πρός τι, ἐγκαρτερεῖν τινι u. πρός τι; bei Jmd. a. μένειν παρά τινι, παραμένειν τινί. — v. Pflanzen, s. ausdauern. — II) *tr.* 1) φέρειν, διαφέρειν τι (anhaltend tragen); ὑπομένειν, ἀνέχεσθαι, ἐξανέχεσθαι, ὑφίστασθαί τι (auf sich nehmen); ἀντέχειν τινί (nicht weichen vor etw.); καρτερεῖν τι, ἐγκαρτερεῖν τι u. τινι, διακαρτερεῖν τι, ἔν τινι (standhaft a.); πάσχειν τι (dulden); d. Verba ἀνέχεσθαι, ἀντέχειν, καρτερεῖν, ὑπομένειν verbinden sich auch m. d. *part.* — d. Angriff d. Feinde a. ὑπομένειν, δέχεσθαι τοὺς πολεμίους, ἀντέχειν τοῖς πολεμίοις. — etw. a. können διαρκεῖν πρός τι od. m. *part.*, διαρκῆ εἶναι πρός τι. — ich halte es nicht mehr aus ἀφόρητα πάσχω. — e. solches Leben ist nicht auszuhalten ὁ τοιοῦτος βίος οὐ βιωτός od. ἀβίωτός ἐστιν. — der viel a. kann καρτερός, καρτερικός 3. — 2) e. Ton a.: ἀποτείνειν φθόγγον, auch μακρὸν ἀποτείνειν.

Aushalten, das, ἡ δια-, ὑπο-μονή, ἡ καρτερία, καρτέρησις, τὸ καρτέρημα. — e. Tones ἡ τονή.

ausharnen 1) *tr.* ἀπουρεῖν. — 2) *intr.* οὐρεῖν. — das A. ἡ οὔρησις, ἀπούρησις.

ausharren μένειν, δια-, ὑπο-μένειν; bei Jmd. μένειν παρά τινι od. παραμένειν τινί; bei etw. ἐμμένειν τινί u. ἔν τινι, διαμένειν ἔν (ἐπί) τινι, ὑπομένειν m. *part.*; καρτερεῖν τινι, ἔν (ἐπί) τινι, πρός τι, ἐγκαρτερεῖν τινι u. πρός τι, διακαρτερεῖν ἔν τινι, sp. προσκαρτερεῖν τινι (καρτερεῖν u. διακαρτερεῖν auch m. *part.*) (standhaft a.); ἀντέχειν τινί od. m. *part.* (Widerstand leisten). — bei e. Thätigkeit a. (immerfort etw. thun) διατελεῖν, διάγειν, διαμένειν, οὐ διαλείπειν m. entspr. *part.* — ausharrend μόνιμος, ἐπίμονος, παραμόνιμος, παράμονος 2., καρτερός, καρτερικός 3.; *adv.* καρτερούντως.

aushauchen ἀπο-, ἐκ-πνεῖν; ἀπο-, ἐκ-φυσᾶν; ἀφιέναι πνοήν. — d. Seele a. ἐκπνεῖν, ἀποψύχειν. [ἔκπνευσις.

Aushauchen, das, ἡ ἀποπνοή, ἀπόπνοια, ἐκπνοή,

aushauen *a)* ἐκκόπτειν; e. Stein καταξαίνειν; ἐκκολάπτειν (ausmeisseln). *b)* auspeitschen: καταξαίνειν.

ausheben 1) eig. ἐξαιρεῖν, ἐξέλκειν (herausziehen); ἀποσπᾶν, ἀφαιρεῖν (aus d. Angeln); ἐκμοχλεύειν (m. e. Hebel); ἐκβάλλειν, ἐκκόπτειν (e. Thüre). — 2) übtr. *a)* festnehmen: συλλαμβάνειν τινά. *b)* auswählen, w. s. *c)* Soldaten a.: ἐκ-, κατα-λέγειν, καταγράφειν στρατιώτας, στρατολογεῖν.

Aushebung 1) (aus d. Angeln) ἡ ἀφαίρεσις. — 2) v. Soldaten: ὁ κατάλογος (m. u. ohne τῶν στρατευομένων), ἡ καταγραφή. — e. A. veranstalten κατάλογον (καταλόγους) od. καταγραφὰς ποιεῖσθαι. — e. A. ausschreiben προγράφειν στρατιᾶς κατάλογον. — sich d. A. entziehen τὸν κατάλογον ἀποδιδράσκειν.

Aushebungslisten αἱ ἀπογραφαί.

aushecken *a)* eig. s. ausbrüten. *b)* übtr. μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι.

ausheilen 1) *tr.* ἐξακεῖσθαι, ἐξιᾶσθαι; auch ἐξυγιαίνειν, ἐξυγιάζειν sp. — 2) *intr.* ἐξυγιαίνειν,

Ausheilung ἡ ἐξάκεσις. [ἐξυγιάζεσθαι *P.*

ausheizen διαθερμαίνειν. — ausgeheizt διάθερμος 2. — das A. ἡ διαθερμασία sp.

ausheimisch, s. ausländisch. [helfen.

aushelfen Jmd. m. etw. ἐπαρκεῖν τινί τινος; s.

aushöhlen κοιλαίνειν, ἐκκοιλαίνειν, διατρυπᾶν. — s. ausgraben.

Aushöhlung ἡ κοίλανσις (sp.; tr.). [höhnung.

aushöhnen, Aushöhnung, s. verhöhnen, Ver-

aushöken ἐκκαπηλεύειν sp.

aushören 1) bis zu Ende hören: διακούειν τι u. τί τινος. — 2) ausforschen, ausfragen, w. s.

ausholen 1) *intr.* (zum Streiche od. Schlage) αἴρειν, ἀνατείνειν (τὴν χεῖρα); m. d. Stocke αἴρειν (u. *M.*) τὴν βακτηρίαν, m. d. Säbel ἀνατείνεσθαι τὴν μάχαιραν. — übtr. weit in d. Rede a. ἄρχεσθαί ποθεν ἄνωθεν, ἄνωθέν ποθεν ἐπιχειρεῖν, ἐξ ἀρχῆς εἰπεῖν περί τινος. — 2) *tr.* Jmd. a., s. ausforschen, ausfragen.

aushorchen, s. ausforschen. ausfragen.

Aushub τὸ κράτιστον u. *pl.*, τὰ ἀκροθίνια.

Aushülfe ἡ ἐπικουρία, ἐπικούρησις, βοήθεια, sp. ἐπάρκεια; (als Sache) τὸ ἐπικούρημα, βοήθημα.

aushülsen ἐκλέπειν, ἐκλεπίζειν.

aushungern λιμῷ ἐκπολιορκεῖν, αἱρεῖν (durch Hunger in seine Gewalt bekommen); λιμῷ ἐκτήκειν, διαφθείρειν, ἀπολλύναι, λιμοκτονεῖν (durch Hunger tödten). — im *P.* λιμῷ ἐκπολιορκεῖσθαι od. ἁλίσκεσθαι; λιμῷ ἀπόλλυσθαι; λιμοκτονεῖσθαι. — das A. ἡ λιμοκτονία. — ausgehungert κακῶς ἔχων 3. ὑπὸ λιμοῦ.

aushusten ἐκβήττειν, ἀναχελύττεσθαι, ἀπο-, ἐκχρέμπτεσθαι, sp. ἀναχρέμπτεσθαι; auch ἀναφέρειν. — das A. ἡ ἀπόχρεμψις.

ausjäten ἐκριζοῦν; (Unkraut) βοτανίζειν, ποάζειν. — das A. ὁ ποασμός.

ausjagen ἐκβάλλειν (vertreiben).

ausjochen λύειν.

auskämmen κτενίζειν.

auskämpfen διαπολεμεῖν (πόλεμον).

auskaufen πάντα πρίασθαι; Einem a. φθάνειν τινὰ πριάμενόν τι; er lässt sich nicht m. zehn Talenten a. κέκτηται πλείω ἢ δέκα τάλαντα.

auskehren κορεῖν, ἐκκορεῖν, σαίρειν, sp. σαροῦν.

Auskehricht ὁ συρφετός (ὁ σύρφαξ, ακος); sp. τὸ σάρωμα.

auskeimen, s. aufkeimen; v. abgemähtem Getreide περιφύεσθαι. — das A., s. Aufkeimen; v. abg. Getreide ἡ περίφυσις.

auskeltern ἀπιποῦν; s. keltern.

auskernen ἐκκοκίζειν, sp. ἐκγιγαρτίζειν.

ausklagen διαδικάζεσθαί τινι od. πρός τινα περὶ συμβολαίων.

ausklatschen 1) etw. s. ausplaudern. — 2) Jmd., s. auszischen. [*b)* auslesen, auswählen, w. s.

ausklauben *a)* v. einander scheiden: διακρίνειν.

auskleiden ἀπο-, ἐκ-δύειν; sich a. ἀπο-, ἐκ-δύεσθαι. — das A. ἡ ἀπόδυσις sp.

Auskleidezimmer (im Bade) τὸ ἀποδυτήριον.

ausklopfen ἐκτινάσσειν τὸν κονιορτὸν ἀπό τινος.

ausklügeln σοφίζεσθαι, ἐκτεχνᾶσθαι.

auskneifen ἐκτρυπᾶν, ὑπαποκινεῖν τῆς ὁδοῦ.

soukneten διαμάττειν.

auskochen 1) *tr.* *a)* fertig kochen: ἐκπέττειν, ἐξοπτᾶν, καθέψειν (letzteres auch übtr. τὴν ὀρ-

γήν, verb. m. καταπραΰνειν). *b*) d. Fett a.: ἕψοντα ἐξάγειν τὴν ἀλοιφὴν ἔκ τινος. *c*) durch Kochen reinigen: ἀφέψειν. — 2) *intr.* ἀποζεῖν; übtr. καταπραΰνεσθαι *P.*

auskommen 1) ἐξιέναι, ἐκβαίνειν; aus d. Hause gehen: ἐξιέναι θύραζε, προϊέναι εἰς τὸ μέσον; v. e. Feuer γίγνεσθαι; übtr. v. Gerüchten: διαδίδοσθαι, δηλοῦσθαι (εἰς τοὺς πολλούς), ἐκφέρεσθαι *P.*; ἐκφοιτᾶν. — 2) m. etw. a.: ἀρκεῖσθαι *P.*; ich komme m. etw. aus ἐξαρκεῖ μοί τι, ἔχω ἀρκοῦντα; abs. = „sein Auskommen haben": βίον ἱκανὸν ἔχειν, ἔχειν ὅσον ἀποζῆν; auch = seine Absicht m. etw. erreichen: πράττειν, ἀνύτειν τι, z. B. m. diesen Reden kommst du nicht aus ταῦτα λέγων οὐδὲν πράττεις. — 3) m. Jmd. a. (gut a.): εὖ προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, συμπεριφέρεσθαί τινι; mit diesem Menschen ist es nicht auszukommen οὐκ ἔσθ' ὅπως χρήσαιο ἂν τούτῳ τῷ ἀνδρί. — mit dem gut auszukommen ist ὁμιλητικός 3., mit dem schwer od. nicht a. ist δύσκολος, δυσχερής 2., ἀκοινώνητος 2.

Auskommen, das, 1) das zum Leben Erforderliche: τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ πρὸς τὸν βίον, auch ὁ βίος. — hinreichendes A. gewähren διαρκῆ τὸν πόρον παρέχειν. — vgl. d. vhg. W. — 2) es ist kein A. m. Jmd.: ἀδύνατόν ἐστι χρῆσθαί τινι od. φέρειν τινά; ohne dich ist kein A. σοῦ ἀπεστερημένοι ἐν ἀπορίᾳ ἐσμέν; m. Jmd. e. A. treffen συντίθεσθαι τί τινι od. πρός τινα.

auskosten ἀπογεύεσθαί τινος; ἀπολαύειν τινός.

auskramen ἐκ-, προ-τιθέναι; auch διατιθέναι u. *M.* (ausstellen, v. Waaren); ἐπιδεικνύναι u. *M.* (zur Schau stellen); übtr. (m. d. Nebenbegriffe d. Prahlerei) ἐν-, ἐπι-δείκνυσθαι, ἔνδειξιν u. ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος.

Auskramung ἡ ἔνδειξις, ἐπίδειξις.

auskratzen 1) *tr.* (d. Augen): ἐξορύττειν (τοῖς ὄνυξι); (wegkratzen) ἀποχαράττειν, ἀποξύειν, ἐκκνῆν; ἐκκολάπτειν (ausmeisseln). — 2) *intr.* s. auskneifen.

auskriechen (aus d. Ei) ἐκλεπίζεσθαι *P.*

auskühlen 1) *tr.* διαψύχειν. — 2) *intr.* durch d. *P.* [σθαι.

auskünsteln τεχνᾶσθαι, ἐκτεχνᾶσθαι, σοφίζε-

auskundschaften κατοπτεύειν, κατοπτεύοντα μανθάνειν, κατασκοπαῖς χρῆσθαι (durch Spione od. Recognoscierungen). — s. ausforschen. — es wird etw. ausgekundschaftet ἔκπυστον γίγνεταί τι. [σκοπός, κατάσκοπος.

Auskundschafter ὁ ἐρευνητής, διερευνητής; ὁ

Auskundschaftung ἡ ἔρευνα; ἡ κατασκοπή.

Auskunft *a*) Mittel u. Weg, um etw. zu erreichen: ὁ πόρος, ἡ μηχανή, auch ἡ ὁδός. — keine A. wissen od. finden können οὐδένα πόρον od. οὐδεμίαν μηχανὴν εὑρίσκειν (ἐξευρίσκειν) δύνασθαι; ἀπορεῖν. *b*) Belehrung: ὁ λόγος. — Jmd. A. über etw. geben διδάσκειν τινά τι u. περί τινος, ἐξηγεῖσθαί τινί τι u. περί τινος.

auskurieren ἐξακεῖσθαι.

auslachen καταγελᾶν τινος, ἐγ-, ἐπεγ-γελᾶν τινι, διαγελᾶν τινα; laut a. κατακαγχάζειν τινός sp. — „ausgelacht werden" durch d. *P.*; auch γέλωτα παρέχειν τινί, γέλωτα γίγνεσθαι od. εἶναί τινι. — ausgelacht zu werden verdienen γέλωτα ὀφλισκάνειν, καταγέλωτος ἄξιον εἶναι. — das A. ὁ κατάγελως, ωτος.

auslachenswerth καταγέλαστος 2., καταγέλωτος ἄξιος 3.: a. sein γέλωτα ὀφλισκάνειν.

ausladen τὸν φόρτον od. τὰ φορτία ἐξαιρεῖν u. *M.*; aus e. Schiffe ἀπογεμίζειν, ἀποφορτίζεσθαι; ἐξάγειν, ἐκ-, ἀπο-βιβάζειν (letztere auch v. Pers.).

Ausladung ἡ τῶν φορτίων u. dgl. ἐξαίρεσις, ἐξαγωγή; (in d. Architektur) ἡ ἐκφορά. — der Ort zur A. ἡ ἐξαίρεσις.

Ausländer ὁ ξένος (Fremder), ὁ ἀλλόφυλος (Angehöriger e. anderen Volkes od. Landes, u. so auch, wiewol selten, ὁ ἀλλοδαπός); ὁ ἔπηλυς, υδος (Ankömmling); ὁ βάρβαρος (jeder Nichtgrieche). — die A. οἱ ἔξω.

Ausländerin ἡ ξένη; ἡ ἀλλόφυλος καὶ ἀλλοδαπὴ γυνή; ἡ βάρβαρος.

ausländisch ξένος u. ξενικός 3., ἀλλοδαπός 3., ἀλλόφυλος 2., βάρβαρος 2., βαρβαρικός 3.; v. Sachen auch ὑπερόριος, ἐπείσακτος 2.; a. Waaren τὰ εἰσαγώγιμα, ἐπεισαγώγιμα. — s. fremd.

Ausläufer (bei Pflanzen) ἡ ἀπόφυσις, παράφυσις, ἀπο-, παρα-φυάς, άδος. [ὁ κώδων.

ausläuten τὸ τελευταῖον φθέγγεται (κρούεται)

Auslage 1) das ausgelegte Geld: τὸ ἀνάλωμα, δαπάνημα; ἡ ἀνάλωσις, δαπάνη. — e. A. machen ἀναλίσκειν, καταναλίσκειν, δαπανᾶν ἀργύριον, für Jmd. ὑπέρ τινος, u. so προαναλίσκειν τινός (Jmd. vorschiessen). — 2) ausgestellte Waaren: τὰ ὤνια ἐκ-, προ-κείμενα. — 3) eines Fechtenden: ἡ προβολή.

Ausland *a*) ἡ ξένη, ἡ ἀλλοδαπή; ἡ τῶν βαρβάρων, ἡ βάρβαρος (Nichtgriechenland); ἡ ὑπερορία, τὰ ὑπερόρια (bes. das Land ausser Attika). — e. Feldzug in's A. ἡ ἔκδημος στρατεία (ἡ ἔκδημος ἔξοδος). *b*) d. Ausländer: οἱ ἔξω, οἱ βάρβαροι, τὸ [βαρβαρικόν.

auslangen, s. ausreichen.

auslassen 1) herauslassen: ἐκπέμπειν, ἐᾶν ἐξιέναι; ἐξ-, ἀφ-ιέναι (ἵημι); ausfliessen lassen, z. B. Fett, Wachs τήκειν, ἀνα-, ἐκ-τήκειν, διιέναι (ἵημι); e. Kleid χαλᾶν. *b*) übtr. (v. Leidenschaften): ἀφιέναι; z. B. seinen Zorn an Jmd. a. ἀφιέναι τὴν ὀργὴν εἴς τινα, ἀπερείδεσθαι τὴν ὀ. εἰς (ἐπί) τινα, ἀποσκήπτειν τὴν ὀ. εἴς τινα, ἐφιέναι τὴν ὀργήν τινι, ἐνσημαίνεσθαι τὴν ὀργήν τινι, ὀργῇ χρῆσθαι πρός τινα; seinen Zorn nicht auslassen ἀποκρύπτεσθαι τὴν ὀργήν; sich über etw. a. ἀποφαίνεσθαι od. ἀποδείκνυσθαι γνώμην περί τινος; sich weitläufig über etw. a. πολὺν εἶναι λέγοντα περί τινος, πολὺν λόγον ποιεῖσθαι περί τινος, μακρὸν λόγον od. μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν περί τινος. — 2) weglassen: παραλείπειν; auch ἐκ-, ὑπο-λείπειν; ὑπερβαίνειν.

Auslassung ἡ παράλειψις; (e. Wortes, als gramm. Term.) ἡ ἔλλειψις.

Auslauf 1) ἡ ἐκδρομή; v. Schiffen ἡ ἀναγωγή, ὁ ἔκπλους; ist es = „Aufbruch" ἡ ὁρμή; A. aus d. Schranken ἡ ἄφεσις. — 2) v. Wasser: ἡ ἐκροή, ὁ ἔκρους; s. Mündung. — 3) in d. Baukunst: ἡ ἐκφορά.

auslaufen 1) herauslaufen: ἐκθεῖν, ἐκτρέχειν; ἐξελαύνειν (ist es = „zum Laufe aufbrechen" ἐκθεῖν, ὁρμᾶν u. *M.*, ἐξορμᾶν; a. lassen beim Wettrennen ἀφιέναι); v. Schiffen ἐκπλεῖν, ἀνάγεσθαι, ἔκπλουν od. ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι, ἀπαίρειν; a. lassen ἀνάγειν τὰς ναῦς; gegen e. anrückenden Feind a. ἀντεκπλεῖν, ἀντ-, ἐπ-, ἀντεπ-ανάγεσθαι u. „a. lassen" ἀντανάγειν πρός τινα, ἐπανάγειν τινὶ τὰς ναῦς. — sich a. εἰς πλησμονὴν τρέχειν, auch ἀποκάμνειν τρέχοντα. — v. Flüssigkeiten: ἐκρεῖν; a. lassen ἀφιέναι u. so auch „d. Krug läuft aus" ὁ ἀμφορεὺς ἀφίησι τὸ ὕδωρ u. ä., od. διαστάζει sp. *b*) mehr bildl. v. Pflanzen = aufschiessen: ἀνα-, ἐκ-τρέχειν; d. Erbsen laufen aus ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν λοβῶν. — nach e. Richtung hin a. = sich erstrecken: διατείνεσθαι *P.*, δι-, καθ-ήκειν εἴς (πρός, ἐπί) τι. — hervorragen ἐξέχειν. — 2) sich in etw. endigen: τελευτᾶν od. ἀπολήγειν εἴς τι, z. B. in e. Spitze od. spitz a. εἰς ὀξύ.

Auslaufen, das, s. Auslauf.

auslecken (e. Schüssel) διαˉ, περι-λείχειν; (Milch u. dgl.) ἀπολάπτειν, sp. ἐκλείχειν.
ausleeren κενοῦν, ἐκκενοῦν; ganz a. διακενοῦν; ἐξαντλεῖν (ausschöpfen); d. Leib a. λαπάττειν τὴν γαστέρα, ἀποπατεῖν.
Ausleerung ἡ κένωσις, sp. ἐκκένωσις; gänzliche A. ἡ διακένωσις; vom Stuhlgang ἡ λάπαξις, ἀπόκρισις, τὸ ὑποχώρημα, ὁ ἀπόπατος, ἡ ἄφοδος, ἡ ἐξαγωγή, ἀποχώρησις.
auslegen 1) eig. Waaren: ἐκ-, προ-τιθέναι; διατιθέναι u. *M.*; ἐπιδεικνύναι u. *M.* (zur Schau a.). — sich a. (v. e. Fechtenden) προβάλλεσθαι, ἐν προβολῇ εἶναι od. ἑστάναι. — 2) übtr. *a*) etw. mit etw. a., z. B. m. Gold ποικίλλειν, διαποικίλλειν; m. Steinen ausgelegt διάλιθος, λιθοκόλλητος, λιθόκολλος 2. *b*) Geld a. für Jmd.: ἀναλίσκειν od. δαπανᾶν ὑπέρ τινος, προαναλίσκειν τινός. *c*) etw. gut od. übel a., s. aufnehmen 4) *b*); Einem etw. übel a. μέμφεσθαί τινα εἴς τι; dh. erklären, deuten ἐξηγεῖσθαι, ἑρμηνεύειν, ἀφ-, δι-ερμηνεύειν τι; Träume, Orakel u. dgl. κρίνειν, διακρίνειν; Einem etw. ausführlich a. ἀναδιδάσκειν τινά τι. — etw. falsch a. σφάλλεσθαι (*P.*) od. διαμαρτάνειν τῆς περί τινος κρίσεως, παραγιγνώσκειν περί τινος.
Ausleger ὁ ἐξηγητής, ἑρμηνεύς.
Auslegung ἡ ἐξήγησις, ἑρμηνεία, ἑρμήνευσις.
Auslegungskunst ἡ ἑρμηνευτική. [διερμήνευσις.
auslehren δια-, ἐκ-παιδεύειν.
ausleiden, s. ausdulden.
ausleihen δανείζειν, ἐκδανείζειν, ἐκδιδόναι ἀργύριον; συμβάλλειν u. *M.*; διακιχράναι (an Mehrere a.). — auf etw. a. δανείζειν ἐπί τινι od. εἴς τι, συμβάλλειν ἐπί τινι. — auf Zinsen a. δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, τοκίζειν. — sich a. δανείζεσθαί τι παρά (ἀπό) τινος, auch m. ἐπὶ τόκοις. — ausgeliehenes Kapital τὸ συμβόλαιον.
Ausleiher ὁ δανειστής, ἐκδανειστής, ὁ δανειστικός; ὁ τοκιστής. [κισμός.
Ausleihung ὁ δανεισμός, ἡ ἐκδάνεισις, ὁ το-
auslenken, s. ausweichen.
auslernen 1) d. Lehre verlassen: ἐξίστασθαι τῆς μαθήσεως od. τῆς διδασκαλίας. — 2) etw. a.: ἐκμανθάνειν, ἀκριβῶς μανθάνειν. — man lernt nicht aus γηράσκω ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος.
auslesen 1) auswählen: ἐκ-, ἐπι-λέγειν („für sich a." durch d. *M.*), auch δια-λέγειν; κρίνειν, ἐκκρίνειν; ἐξαιρεῖν; αἱρεῖσθαι. — 2) bis an's Ende lesen: δι-, ἐξ-αναγιγνώσκειν, διεξιέναι ἀναγιγνώσκοντα, auch ἐπιλέγεσθαι.
Auslesen, das, ἡ ἔκλεξις, ἐπίλεξις, ἐκλογή; αἵ-
auslichten διακαθαίρειν. [ρεσις, ἐξαίρεσις.
Auslichtung ἡ διακάθαρσις.
ausliefern ἐκ-, παρα-, προ-διδόναι (letztere bes. dem Feinde); u. so auch ἔκδοτον ποιεῖν u. (παρα)διδόναι; ἀποδιδόναι (was man zu geben verpflichtet ist); übh. ἐγχειρίζειν τινί τι (einhändigen). — „ausgeliefert werden" nebst d. *P.*: ἔκδοτον γίγνεσθαι.
Auslieferung ἡ ἐκ-, παρά-, πρό-δοσις; ἀπόδοσις. — Jmds. A. verlangen ἐξαιτεῖν τινα (v. Jmd. τινά u. παρά τινος); dagegen od. seinerseits Jmds. A. verlangen ἀντεξαιτεῖν; d. Forderung d. A. ἡ ἐξαί-
auslocken ἐξάγειν. [τησις.
auslöschen 1) *tr.* σβεννύναι, ἀπο-, κατα-σβεννύναι (Licht, Feuer); δι-, ἐξ-αλείφειν (Zeichnung, Schrift; letzteres auch διαγράφειν); übtr. ἀφανίζειν, ἐξαφανίζειν, διαφθείρειν, ἀπολλύναι. — 2) *intr.* σβέννυσθαι u. s. w. *M.* (m. *pf.* u. ao. II. *A.*); auch ψύχεσθαι *P.* — zum A. gehörig od. dienlich σβεστήριος, σβεστικός 3. — d. Ausgelöschte (in d. Schrift) ἡ ἄλοιφή sp.

Auslöschung ἡ σβέσις, κατάσβεσις; ἡ ἐξάλειψις.
auslösen λύειν, ἀπο-, ἐκ-λύειν; Gefangene λύειν, sp. λυτροῦσθαι.
Auslösung ἡ λύσις, ἀπό-, ἐκ-λυσις; v. Gefangenen ἡ λύσις, sp. λύτρωσις. [διαδιδόναι κλήρῳ.
ausloosen διαλαγχάνειν, ἀπο-, δια-κληροῦν;
Ausloosung ἡ ἀπο-, δια-κλήρωσις.
auslüften διαψύχειν.
ausmachen 1) herausmachen: ἐκλεπίζειν (aus d. Schale); ἐκκοκίζειν (e. Kern, s. auskernen); ἐξαλείφειν, ἀφανίζειν (Flecken) u. dgl. *b*) übtr. ausfindig machen: εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν, πορίζειν, ἐκπορίζειν („für sich a." *M.*). — 2) zu Ende machen, bringen: δια-, κατα-πράττειν (u. *M.*), ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-τελεῖν; etw. bestimmen, entscheiden διακρίνειν, διαγιγνώσκειν τι; etw. m. Jmd. a. συντίθεσθαί τι πρός τινα, ὁμολογεῖν τινι περί τινος, e. Process, Streit διαδικάζεσθαί τινι u. πρός τινα, διακρίνεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα; ich habe es mit dir auszumachen ἐμοὶ πρὸς σὲ λόγος ἐστίν. *b*) etw. vollmachen, betragen: ἀποτελεῖν, ἀπεργάζεσθαι, ποιεῖν, δύνασθαι, γίγνεσθαι, ὑπάρχειν, εἶναι, τυγχάνειν ὄντα; Bedeutung, Gewicht haben δύνασθαι, διαφέρειν; das macht nichts aus οὐδὲν διαφέρει, οὐδὲν πρᾶγμά ἐστιν; ich glaube es werde nichts a. οὐδὲν ἂν παρὰ τοῦτ' οἴομαι γενέσθαι. *c*) Jmd. a.: μέμφεσθαί τινι, λοιδορεῖσθαί τινι, ἐπιπλήττειν τινί.
ausmagern, s. abmagern.
ausmalen 1) eig. *a*) fertig malen: ἀπεργάζεσθαι, διαζωγραφεῖν. *b*) bemalen, w. s. — 2) übtr. καθ' ἓν ἕκαστον διελθεῖν, διεξελθεῖν; auch ἐπικοσμεῖν; sich etw. a. (in d. Phantasie) ἐπὶ μεῖζον κοσμεῖν τι.
Ausmarsch ἡ ἔξοδος (ἐξοδία), ἔλασις, ἐξέλασις; ἐξαγωγή (aus d. Lager); ἡ ἐκστρατεία, ἡ ἐπὶ στρατείαν ἐξορμή (in d. Krieg); ἡ ὁρμή, ἐξόρμησις, ἀνάζευξις (Aufbruch).
ausmarschieren, s. ausrücken.
ausmauern ἐξοικοδομεῖν λίθοις.
ausmeisseln ἐκκολάπτειν (wegmeisseln); ἐγγλύφειν (m. d. Meissel bilden).
ausmelken ἐξαμέλγειν.
ausmergeln ἀπισχναίνειν, ἀπισχνοῦν, κατισχναίνειν, συντήκειν; ausgemergelt τεταριχευμένος, κατεσκελετευμένος, κατεσκληκώς 3.
ausmerzen ἀποδοκιμάζειν; ἐκκρίνειν, ἐκβάλλειν.
ausmessen 1) d. Mass ausmitteln: μετρεῖν; ἀνα-, δια-, ἐκ-, κατα-μετρεῖν u. *M.* — 2) nach dem Masse vertheilen: ἀπο-, δια-μετρεῖν.
Ausmesser ὁ μετρητής.
Ausmessung ἡ ἀνα-, δια-, ἐκ-, κατα-μέτρησις.
ausmeublieren κατασκευάζειν. [ἐκκόπρωσις.
ausmisten ἐκκοπρίζειν, ἐκκοπροῦν. — das A. ἡ
ausmitteln εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν, πορίζειν, ἐκπορίζειν („für sich" *M.*); ἐξευπορεῖν; τεκμαίρεσθαι, ἐπινοεῖν (im Geiste). — was nicht auszumitteln ist ἀνεξεύρετος, ἀτέκμαρτος 2.
Ausmittelung ἡ ἐξεύρεσις; ὁ πόρος.
ausmünzen, s. münzen.
ausmustern ἀποδοκιμάζειν, ἀπο-, ἐκ-κρίνειν.
Ausmusterung ἡ ἀποδοκιμασία.
Ausnahme ἡ ἐξαίρεσις. — ohne A. ὁμοίως, πάντως; ἀεί, διὰ παντός (immer, beständig); alle ohne A. πάντες ἐφεξῆς od. ἑξῆς, οὐδεὶς ὅστις οὐ. — m. A. v. πλήν od. χωρίς m. *gen.* — e. A. m. etw. machen ἐξαίρετον ποιεῖν (od. *M.*) τι (τινα). — e. A. v. etw. machen κεχωρίσθαι τινός, ἀνόμοιον εἶναί τινι, οὐ ταύτῃ ἔχειν.
ausnahmslos = ohne Ausnahme.
ausnahmsweise οὐ κατὰ τὸν συνήθη τρόπον, παρὰ τὸ εἰωθός od. παρὰ τὸ σύνηθες.

ausnehmen 1) eig. herausnehmen: *ἐξαιρεῖν*; e. Thier, s. ausweiden; e. Zahn, s. ausziehen. — 2) übtr. *a*) ausschliessen: *ἐξαιρεῖν, ὑπεξαιρεῖν, ἐξαίρετον ποιεῖν* (u. *M.*) *τι* (*τινα*); *ἀφορίζειν τί τινος* od. *ἀπό τινος, ἀφαιρεῖν τι ἀπό τινος, ἐκκρίνειν τι* (aus etw. a., ausscheiden); *παραλείπειν τι* (übergehen). — dich nehme ich dabei aus *σὲ ἐξαιρῶ λόγου*. *b*) sich a.: *αἴσθησιν* od. *ὄψιν παρέχειν* (*ἔχειν*) *τινός*; sich gut a. *καλὸν εἶναι ἰδεῖν* od. *ἀκούειν, εὐπρεπῶς* od. *καλῶς ἔχειν*; sich vor anderen a. *διαφέρειν τινός, προέχειν τινός*.

ausnehmend *ἐξαίρετος* 2., *διαφέρων* 3., *ἐκπρεπής, ἐπίσημος* 2., auch *δεινός, θαυμαστός* 3., *ὑπερβάλλων* 3., *ὑπερφυής* 2. — *adv.* *ἐξαιρέτως, διαφερόντως, ὑπερβαλλόντως, καθ᾽ ὑπερβολήν, ὑπερφυῶς*.

auspacken 1) leer machen: *κενοῦν*. — 2) herausnehmen: *ἐξαιρεῖν*.

ausparieren *διακρούεσθαι*.

auspeitschen *μαστιγοῦν, διαμαστιγοῦν*. — das A. *ἡ μαστίγωσις, διαμαστίγωσις*.

auspfänden, Jmd., *ἐνεχυράζειν τί τινος*; *ῥυσιάζειν τινά* sp.

Auspfändung *ἡ ἐνεχυρασία*.

auspfeifen *συρίττειν, ἐκσυρίττειν τινά, κλώζειν καὶ συρίττειν*. — ausgepfiffen werden *συρίττεσθαι, ἐκπίπτειν*. — das A. *ὁ συριγμός*; *ὁ κλωγμός*.

auspflastern, s. pflastern.

auspichen *πιττοῦν, καταπιττοῦν*.

Auspicien *οἱ οἰωνοί, τὰ σημεῖα*. — günstige A. *καλὰ σημεῖα*; unter günstigen A. *οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις*.

auspicken *ἐκκολάπτειν*; s. aufpicken.

ausplaudern *ἐκλαλεῖν, θρυλεῖν, ἐξαγορεύειν* (*ἐξειπεῖν*), *ἐξαγγέλλειν, ἐκφέρειν*. — das A. *ἡ ἐξαγγελία*, sp. *ἐκφορά, ἐκλάλησις*. — ausplaudernd *ἔκφορος* 2. *τινος*.

ausplündern (im Kriege) *διαπάρζειν*; *ἄγειν*, bes. *ἄγειν καὶ φέρειν* (selten *φέρειν καὶ ἄγειν*); *λείαν ποιεῖσθαί τι, λεηλατεῖν* u. *ληΐζεσθαί τι*; (d. todten Feind) *σκυλεύειν*. — *συλᾶν* (bes. Tempel, auch *ἱεροσυλεῖν*), *περισυλᾶν τινα*. — *λωποδυτεῖν τινα* (eig. v. Strassenräubern), auch *περικόπτειν τινά*.

Ausplünderung *ἡ διαρπαγή* sp.; *ἡ λεηλασία*; *ἡ σύλησις* (Tempelraub, *ἡ ἱεροσυλία* u. sp. *ἱεροσύλησις*).

auspochen 1) e. Schauspieler: *ἐκβάλλειν τινὰ ἐκ τοῦ θεάτρου*; auch durch *θορυβεῖν, ἐπιθορυβεῖν*, sp. *πτερνοκοπεῖν*. — e. Kleid, s. ausklopfen. — 2) aufhören zu pochen (v. Herzen): *παύεσθαι παλλομένην* od. *ἀναπηδῶσαν*.

auspolieren *ἀποξεῖν*; übtr. *ἀπ-, ἐξ-εργάζεσθαι*; s. ausfeilen.

auspolstern, s. polstern.

ausposaunen *δια-, ἐκ-κωδωνίζειν*.

ausprägen *χαράττειν, ἐκτυποῦν*; Münzen *κόπτειν*; übtr. *ἐξομοργνύναι* (u. *M.*) *εἴς τι*.

auspressen *ἀπο-, ἐκ-θλίβειν, ἐκπιέζειν, ἀπ-, ἐξιποῦν*; d. Saft *ἐκχυλίζειν*. — übtr. e. Geständniss (durch d. Folter) v. Jmd. a. *βασανίζειν τινά*; Jmd. Thränen a. *δάκρυα ἐξάγεσθαι ἔκ τινος*.

ausprügeln *πληγὰς ἐμβάλλειν* od. *ἐντείνειν τινί*; *καταξαίνειν, ἀποτυμπανίζειν τινά*.

auspumpen *ἐξαντλεῖν*; e. Schiff *ἐκχεῖν τὸν ἄντλον*.

ausputzen 1) reinigen: *δια-, ἐκ-καθαίρειν*; *διασμῆν, διασμήχειν*. — 2) ausschmücken, w. s. — das A. *ἡ διακάθαρσις*.

ausquetschen *ἐκθλίβειν*; (e. Kern) *ἐκπυρηνίζειν*.

ausradieren *ἐξαλείφειν*; s. auskratzen.

ausräuchern, s. durchräuchern.

ausräumen (e. Zimmer) *ἐκκενοῦν*; (Geräthe) *ἀποκινεῖν, ἀποσκευάζειν* u. *M.*

ausräuspern *ἀπο-, ἐκ-χρέμπτεσθαι*. — das A. *ἡ ἀπόχρεμψις*.

ausrasen *ἀπομαίνεσθαι DP.*

ausraufen *τίλλειν, ἀπο-, ἐκ-τίλλειν*; *σπαράττειν*. — das A. *ἡ τίλσις, ὁ σπαραγμός*.

ausrechnen *λογίζεσθαι, ἐκλογίζεσθαι*; übtr. *στοχάζεσθαί τινος, τεκμαίρεσθαί τι*.

Ausrechnung *ὁ λογισμός, ἐκλογισμός*; übtr. *ἡ στόχασις, ὁ στοχασμός, ἡ τέκμαρσις*.

ausrecken *ὀρέγειν, διατείνειν*; *ἀνατείνειν* (in d. Höhe); sich a. *σκορδινᾶσθαι* (v. Schlaftrunkenen).

Ausrede, s. Ausflucht; ist es = Entschuldigung, Rechtfertigung: *ἡ ἀπολογία, τὸ ἀπολόγημα*.

ausreden 1) d. Rede beendigen: *παύεσθαι τοῦ λόγου* od. *λέγοντα*. — Jmd. nicht a. lassen = ihm in d. Wort fallen, w. s. — 2) Einem etw. a.: *μεταπείθειν τινά, λέγοντα ἀποτρέπειν τινά τινος*; sich etw. a. lassen *μεταπείθεσθαι P., μεταβάλλεσθαι*. — 3) sich a. = e. Ausrede (Ausflucht) gebrauchen; auch *ἀπολογεῖσθαι* (sich entschuldigen, rechtfertigen), sp. *ἐκλογεῖσθαι, ἐκλογίζεσθαι*.

ausregnen 1) *intr.* es hat ausgeregnet: *οὐδὲν ἔτι ὕδωρ γίγνεται ἐξ οὐρανοῦ*. — 2) *tr.* z. B. d. Wege sind ausgeregnet: *πολλῷ ὑετῷ ἄβατοι γεγένηνται αἱ ὁδοί*.

ausreiben *ἐκτρίβειν*.

ausreichen *ἀρκεῖν, δι-, ἐξ-αρκεῖν*, zu etw. *εἴς* (*πρός*) *τι*, auch *ἱκανὸν εἶναι, ἐξικνεῖσθαι, ἀντέχειν*; gegen etw. a. *ἀνταρκεῖν τινι* u. *πρός τι*. — m. etw. a. *ἔχειν ἀρκοῦντα, ἱκανόν τι ἔχειν, οὐ δεῖσθαι πλειόνων*. — nicht a. *οὐκ ἐξαρκεῖν* usw.; ist es = „mangeln“: *ἐπιλείπειν, ἐλλείπειν*.

ausreissen 1) *tr.* *ἀνασπᾶν* (Pflanzen); *ἐκτίλλειν, σπαράττειν* (Haare); *ἐκριζοῦν* sp. (m. d. Wurzel a.); *ἐξείρειν* (d. Zunge). — 2) *intr.* *a*) durch e. Riss getrennt werden: *διαρ-, ἀπορ-ρήγνυσθαι P.* *b*) v. Pferde *ἐκφέρειν*; v. Menschen *ἀπο-, δια-διδράσκειν, δραπετεύειν, οἴχεσθαι φεύγοντα*; insbes. v. Soldaten, s. desertieren.

Ausreissen, das, 1) *tr.* *ἡ τίλσις, ὁ σπαραγμός*; *ἡ ἐκρίζωσις* sp. — 2) *ὁ δρασμός*; *ἡ ἀπό-, διά-δρασις* sp.; s. Desertion.

Ausreisser *ὁ δραπέτης* (*δραπετίσκος dem.*); v. Soldaten *ὁ ῥίψασπις, -ιδος* (der in d. Schlacht ausreisst); übr. s. Deserteur.

ausreiten *ἐξελαύνειν*; sp. *ἐξιππάζεσθαι, ἐξιππεύειν*.

ausrenken *ἐξαρθρεῖν* u. *ἐξαρθροῦν, ἐκκοκκίζειν*, auch *ἐξωθεῖν, ἐκβάλλειν, στρέφειν, διαστρέφειν*; sich d. Fuss a. *στρέφεσθαι* (*P.*) *τὸν πόδα*. — v. Gliedern, sich a. *ἐκπαλεῖν, ἐξαρθρεῖν, ἐκπίπτειν*. **ausgerenkt** *ἐκπαλής, ἔξαρθρος* 2. — d. ausgerenkte Glied *τὸ ἐξάρθρημα, ἐξάρθρωμα*.

Ausrenkung *ἡ ἐξάρθρησις, ἐξάρθρωσις, ἔξωσις, ἐκβολή, διαστροφή*; (v. d. Gliedern selbst) *ἡ ἐκπάλησις*.

ausreuten, s. ausjäten, ausrotten.

ausrichten *a*) etw. ausführen: *ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, πράττειν, δια-, κατα-πράττειν* u. *M.*, *ἀνύτειν, ἐξανύτειν, περαίνειν*. — Bes. e. Auftrag a. *λέγειν* od. *ἀπαγγέλλειν τὰ παρά τινος*. — etw. veranstalten (bes. mit e. gewissen Kostenaufwande) *κατασκευάζειν, ἐπιτελεῖν, χορηγεῖν*; e. Geburtstagsschmaus a. *ἑστιᾶν γενέθλια*, e. Hochzeit a. *ἑστιᾶν γάμους*. *b*) d. Zweck erreichen, Wirkung haben: *δύνασθαι, ἀνύτειν, περαίνειν*, auch *πράττειν*. — etw. a. *πλέον τι ποιεῖν, προὔργου τι δρᾶν* od. *ποιεῖν, ποιεῖν τι τῶν προὔργου*, auch *προκόπτειν*. — wenig a. *μικρὸν ἀνύτειν*. — nichts a. *οὐδὲν ἀνύτειν* od. *πράττειν, οὐδὲν πλέον ποιεῖν, οὐδὲν τῶν προὔργου ποιεῖν* od. *περαίνειν, ἄπρακτον γίγνεσθαι, ἀπρακτεῖν, ἀποτυγχάνειν*. *c*) Jmd. a. = in üblen Ruf bringen, w. s.

Ausrichtung, s. Ausführung.

Ausritt *ἡ ἐξέλασις, ἔλασις*.

ausroden *ἐκπρεμνίζειν*.

ausrotten *ἐκκόπτειν*; *ἐκπρεμνίζειν* (m. Stumpf

u. Stiel a.); sp. ἐκριζοῦν (auswurzeln); übtr. ἀναιρεῖν, ἀφανίζειν, m. Stumpf u. Stiel a. ἄρδην ἀναιρεῖν. [ρεσις, ἀφάνισις.
Ausrottung ἡ ἐκκοπή, sp. ἐκρίζωσις; übtr. ἡ ἀναί-
ausrücken ἐξιέναι, τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι, sp. ἐξοδεύειν; ἐκπορεύεσθαι DP., ἐξελαύνειν; ἐξάγειν (v. Feldherr m. seinen Truppen); ἐκστρατεύειν u. M. (zum Kriege a.); ὁρμᾶν u. DP., ἐξορμᾶν, ἀναζευγνύναι (aufbrechen). — a. lassen ἐξάγειν, ἐκπέμπειν. — gegen Jmd. a. ἐπεξιέναι τινί od. πρός τινα; gegen e. angreifenden Feind a. ἀντεξιέναι, ἀντεπεξιέναι, ἀντεξελαύνειν, ἀντεπεξελαύνειν, ἀντεξάγειν, ἀντεπεξάγειν. — zum Schutze a. βοηθεῖν τινι.
Ausrücken, das, s. Ausmarsch.
ausrüsten κατα-, παρα-σκευάζειν, ἐξαρτύειν; στέλλειν (e. Schiff, e. Flotte); ὁπλίζειν, ἐξ-, καθοπλίζειν (e. Krieger).
Ausrüstung 1) als Handlung: ἡ κατα-, παρασκευή, ἐξάρτυσις; ἡ ὅπλισις, ἐξ-, καθ-όπλισις, sp. ὁ ὁπλισμός, καθοπλισμός. — 2) als Sache: τὰ ὅπλα, τὸ ὅπλισμα, ἡ κατα-, παρα-σκευή.
Ausruf 1) als Handlung: ἡ ἀνακήρυξις, ἀναγόρευσις, ἀνάρρησις; ἡ ἀναβόησις (das Aufschreien). — 2) das was ausgerufen wird: τὸ κήρυγμα; in der Rede: τὸ ἐπιφώνημα.
ausrufen 1) *intr.* βοᾶν, ἀναβοᾶν, φωνεῖν, ἀναφωνεῖν, ἀναφθέγγεσθαι, ἀνακαλεῖν. — 2) *tr.* = laut verkünden: κηρύττειν, ἀνακηρύττειν (τινά Jmd. als Sieger a.); ἀναγορεύειν, sp. ἀναδεικνύναι (τινὰ βασιλέα Jmd. als König). — a. lassen προκηρύττειν.
Ausrufer ὁ κῆρυξ, υκος. — Amt des A. ἡ κηρυκεία. — Lohn des A. τὸ κηρύκειον.
Ausruferin ἡ κηρύκαινα. [ξις. — vgl. Ausruf.
Ausrufung ἡ ἀνακήρυξις, ἀναγόρευσις, ἀνάδει-
Ausrufungszeichen τὸ ἐπιφωνηματικόν.
ausruhen ἀναπαύεσθαι ἔκ τινος, selten ἐλινύειν τινός, ἡσυχίαν ἄγειν; dazwischen a. διαναπαύεσθαι. — a. lassen ἀναπαύειν, διαναπαύειν τινά.
Ausruhen, das, ἡ ἀνάπαυσις, ἀνάπαυλα. — das dazwischen A. ἡ διανάπαυσις. — Ort zum A. ἡ ἀναπαύλα, τὸ ἀναπαυτήριον (letzteres auch Zeit zum A.).
ausrupfen τίλλειν, ἀπο-, ἐκ-τίλλειν; d. Haare an gewissen Körpertheilen παρατίλλειν; ringsherum a. περιτίλλειν. — Jmd. d. grauen Haare a. τὰς πολιάς τινος ἐκλέγειν.
Ausrupfen, das, ἡ τίλσις; sp. ἡ παράτιλσις, ὁ παρατιλμός. — e. Zange zum A. d. H., s. Haarzange.
Aussaat ὁ σπόρος, ἡ σπορά; τὸ σπέρμα (d. Saa-
aussäckeln, s. ausbeuteln (übtr.). [men).
aussäen σπείρειν, διασπείρειν.
aussägen ἀπο-, ἐκ-πρίειν.
aussätzig λεπρός 3. — a. aussehend λεπρώδης 2. — a. werden λεπροῦσθαι P. sp.
aussäubern δια-, ἐκ-καθαίρειν.
Aussage ὁ λόγος, τὰ λεγόμενα, εἰρημένα; ἡ ὁμολογία (zustimmende A.); ἡ ἀπαγγελία (Berichterstattung); ἡ μαρτυρία (A. e. Zeugen; ἡ ψευδομαρτυρία, τὸ ψευδομαρτύριον falsche A. e. Zeugen). — Gew. durch Verba umschr., z. B. nach seiner A. ἐξ ὧν λέγει, nach d. A. aller Zeugen ἁπάντων μαρτυρούντων. — die Aussagen aller stimmen überein ταὐτὰ λέγουσι πάντες περὶ τούτου, ταὐτὰ παρὰ πάντων (ἐν πᾶσιν) ὁμολογεῖται.
aussagen λέγειν, φάναι, κατειπεῖν; ὁμολογεῖν, καθομολογεῖν (zustimmen); ἀπ-, ἐξ-αγγέλλειν (berichten); μαρτυρεῖν (bezeugen; wider Einen etw. καταμαρτυρεῖν τινός τι, κατειπεῖν τινός).
Aussatz 1) als Krankheit: ἡ λέπρα; sp. ἡ λεπρότης; e. schlimme Gattung davon ἡ ἐλεφαντίασις, ὁ ἐλεφαντιασμός. — d. A. haben λεπρᾶν, λεπριᾶν, sp. λεπροῦσθαι P.; auch ἐλεφαντιᾶν. — Heilmittel gegen d. A. τὸ λεπρικὸν φάρμακον. — 2) im Spiele: ἡ ἔκθεσις sp.
aussaufen ἐκπίνειν; s. ausschlappen.
aussaugen ἐκθηλάζειν, ἐκμυζᾶν u. ἐκμύζειν, ἐκπίνειν; d. Saft a. ἐκχυλίζειν, ἐκχυμίζειν, sp. ἐκχυλοῦν; v. Gewächsen: d. Boden a. καρπίζεσθαι u. ἐκκαρπίζεσθαι τὴν γῆν (τὸ ἔδαφος); durch anhaltenden Getreidebau d. Boden a. ἐπὶ καλάμῃ ἀροῦν; übtr. e. Land καρποῦσθαι, ταλαιπωρεῖν (letzteres auch v. Pers., wie ἐκκαρποῦσθαι).
Aussaugen, das, ἡ ἐκμύζησις, ὁ ἐκμυζηθμός sp.; ὁ καρπισμός. [me); übtr. s. ausplündern.
ausschälen ἐκλέπειν, ἐκλεπίζειν; φλοΐζειν (Bäu-
ausscharren 1) *intr.* ἐκσκαλεύειν, ἐξορύττειν. — 2) *tr.* Jmd. a.: θορυβεῖν πρός τινα; πτερνοκοπεῖν
ausschauen, s. aussehen. [sp.
ausscheiden 1) *tr.* ἀπο-, δια-, ἐκ-κρίνειν, ἀφορίζειν, ἀποχωρίζειν τι ἀπό (ἐκ) τινος. — sich a. (v. Blute u. dgl.) ἐκκρίνεσθαι P., ἀποχωρεῖν. — 2) *intr.* ἀπαλλάττειν (u. P.) τινός, ἐκ (ἀπό) τινος.
Ausscheidung 1) *tr.* ἡ ἀπό-, ἐκ-κρισις. — 2) *intr.* ἡ ἀπαλλαγή (aus etw. τινός od. ἀπό τινος).
ausschelten ἐπιπλήττειν τινί, λοιδορεῖν τινα u. λοιδορεῖσθαί τινι (selten τινα).
ausschenken (Getränke in kleineren Quantitäten) καπηλεύειν.
ausscheuern δι-, ἐκ-καθαίρειν; s. auswaschen.
ausschicken ἀπο-, ἐκ-πέμπειν; ἀπο-, ἐξαπο-στέλλειν. — das A. ἡ ἔκπεμψις, ἡ ἀποστολή, sp. ἐξαποστολή.
ausschiessen 1) *tr.* a) etw. als untauglich aussondern: ἀπο-, ἐκ-κρίνειν, ἀποδοκιμάζειν. b) Einem d. Auge: βαλόντα ἐκκόπτειν τινὸς τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν od. ἀποστερεῖν τινα τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ. — 2) *intr.* v. Pflanzen: βλαστάνειν, ἀναβλαστάνειν.
ausschiffen 1) *intr.* ἐκπλεῖν, ἀνάγεσθαι, ἀπαίρειν. — 2) *tr.* ἐκτιθέναι (Waaren); ἀπο-, ἐκ-βιβάζειν (Mannschaft). — sich a. ἀποβαίνειν, ἐκβαίνειν (ἐκ τῆς νεώς).
Ausschiffen, Ausschiffung 1) das Absegeln: ὁ ἔκπλους, ἡ ἀναγωγή. — 2) d. Aussteigen an's Land: ἡ ἀπόβασις. — Sonst Verba.
ausschirren λύειν.
ausschlafen ἀποκοιμᾶσθαι P.; aufhören zu schlafen ἐκκοιμᾶσθαι, ἀφυπνίζεσθαι, ἐξεγείρεσθαι P.; e. Rausch a. ἐκνήφειν ὕπνῳ, ἀποκραιπαλᾶν.
Ausschlag 1) d. Wage: ἡ ῥοπή; gew. übtr. d. Entscheidung, d. Erfolg: ἡ ῥοπή, κρίσις; einer Sache d. A. geben ῥοπὴν ἔχειν πρός τι, τὴν ῥοπὴν ποιεῖν τινος, μεγάλην ῥοπὴν εἶναι παρά τι, ῥέπειν ἐπί (πρός) τι, auch κρίνειν, ἀποτελεῖν τι; es giebt etw. d. A. bei etw. κρίνεταί τί τινι (eig. wird durch etw. entschieden). — für Jmd. e. günstigen A. nehmen ῥοπὰς λαμβάνειν od. ῥέπειν ἐπὶ τὸ ἀγαθόν τινι. — 2) d. Haut: τὸ ἄνθος, ἐξάνθημα, ἡ ἐξάνθησις, τὸ ἔκθυμα, ἔκζεμα (ἔκζεσμα), ἔκρηγμα; ἡ ἄφθα (gew. *pl.* im Munde); am Kopfe ὁ ἀχώρ, ῶρος (Grind), ἡ μελικηρίς, ίδος. — das Hervorbrechen e. A. ἡ ἔκθυσις.
ausschlagen I) *tr.* 1) herausschlagen: ἐκκόπτειν, ἐκκρούειν. — 2) e. Kleid: ὑπορράπτειν τι τῷ ἱματίῳ (e. ausgeschlagenes Kleid ὑπερραμμένον ἱμάτιον); auch δια-, ἐπι-κοσμεῖν, sp. ἐκκοσμεῖν. — 3) etw. Dargebotenes nicht annehmen: ἀπ-, διωθεῖσθαι, παραιτεῖσθαι, οὐ δέχεσθαι, οὐ προσίεσθαι, ἀρνεῖσθαι DP., ἀνανεύειν τι od. *inf.* — II) *intr.* 1) m. d. Füssen a.: λακτίζειν, ἀπο-, ἐκλακτίζειν; e. Pferd, das gerne ausschlägt λακτι-

στης ἵππος. — 2) d. ersten Schlag thun: ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων, ὑπάρχειν. — 3) hervorbrechen: v. d. Flamme ἀναφλέγεσθαι, ἀναφέρεσθαι *P.*, ἀναπνεῖν; v. Gewächsen: δια-, ἐκ-βλαστάνειν; v. Geschwüren u. dgl. ἐξανθεῖν, ἐκθύειν; er ist am ganzen Leibe ausgeschlagen τὸ σῶμα αὐτοῦ ὅλον φλυκταίναις ἐξηνθηκός ἐστιν. — 4) v. d. Wage: ῥέπειν; übtr. wohin a. ῥέπειν ἐπί (πρός, εἴς) τι, ῥοπὰς λαμβάνειν ἐπί τι, ἀποβαίνειν (καλῶς, κακῶς), πίπτειν (selten), ἐκπίπτειν εἴς τι, ἀποκλίνειν εἴς (ἐπί, πρός) τι, ἀπο-, κατα-σκήπτειν εἴς τι. — zum Bessern a. συμφέρεσθαι *P.* ἐπὶ τὸ ἄμεινον (βέλτιον). — 5) zu Ende schlagen (v. Herzen): παύεσθαι παλλομένην (mehr poet.) od. ἀναπηδῶσαν.

Ausschlagen, das, I) 1) ἡ ἐκκοπή, ἔκκρουσις. — 2) ἡ ἐκκόσμησις sp. — 3) Nichtannahme: ἡ παραίτησις, ἄρνησις. — II) 1) τὸ λάκτισμα, ὁ λακτισμός sp. — 2) ἡ ἀναφορά; v. Pflanzen: ἡ δια-, ἐκ-βλάστησις; d. Blätter: ἡ φύλλων ἐκβολή; v. Geschwüren: ἡ ἐξάνθησις, ἔκθυσις. — Sonst Verba.

ausschlappen ἐκλάπτειν; vgl. schlappen. [Verba.

ausschleifen 1) gehörig schleifen: διακονᾶν. — 2) wegschleifen: θήγοντα ἀφανίζειν τι.

ausschleudern ἀπο-, ἐκ-σφενδονᾶν sp.; aus d. Tiefe ἀναπέμπειν, ἐκβάλλειν.

ausschliessen 1) eig. ἀπο-, ἐκ-κλείειν (τινά τινος). — 2) übtr. *a*) Jmd. d. Zutritt nicht gestatten: ἀπο-, ἐκ-κλείειν, εἴργειν, ἀπ-, ἐξ-είργειν τινά τινος; ἀπελαύνειν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἀπομονοῦν τινά τινος, ἀποσχοινίζειν τινός. — ausgeschlossen sein v. etw. ἄμοιρον εἶναί τινος, sp. ἀμοιρεῖν τινος, οὐ μετέχειν τινός, ἔξω γίγνεσθαί τινος. — sich v. etw. a. φεύγειν τι. *b*) = ausnehmen 2) *a*), w. s.

ausschliessend, ausschliesslich ἴδιος, κύριος, auch μόνος 3. — *adv.* ἰδίᾳ, κυρίως, μόνως u. μόνον; ausschliesslich (einer Sache) πλήν, χωρίς m. *gen.* — einander ausschliessende Begriffe τὰ ἄμεσα.

Ausschliessung ἡ ἀπόκλεισις. — Gew. Verba.

ausschlüpfen, s. ausgleiten; v. d. Jungen ἐκλέπεσθαι *P.*

ausschlürfen ἐκ-, καταρ-ροφεῖν.

Ausschluss: m. A., s. ausschliesslich.

ausschmelzen 1) *tr.* ἐκχωνεύειν, ἀνα-, ἐκ-τήκειν. — 2) *intr.* durch d. *P.* — das A. ἡ ἀνάτηξις.

ausschmieren δια-, περι-χρίειν.

ausschmücken κοσμεῖν, δια-, ἐπι-, κατα-κοσμεῖν, sp. ἐκκοσμεῖν; καλλωπίζειν, ποικίλλειν, διαποικίλλειν, sp. ἐκποικίλλειν.

Ausschmückung *a*) als Handlung: ἡ κόσμησις, κατακόσμησις (sp. ἐκκόσμησις); ὁ καλλωπισμός. *b*) als Sache: ὁ κόσμος, τὸ κόσμημα, τὸ καλλώπισμα, ἡ ποικιλία.

ausschnarchen ἀπορέγχειν, παύεσθαι ῥέγχοντα.

ausschnauben 1) *tr.* ἀνα-, ἐκ-φυσᾶν, ἐκπνεῖν. — 2) *intr.* ἀναπνεῖν, ἐξαναπνεῖν, ἀναψύχεσθαι *P.*

ausschnaufen, s. ausschnauben 2).

ausschneiden ἐκτέμνειν, ἐκκόπτειν; Jmd. die Zunge ἀποτέμνειν τὴν γλῶττάν τινος. — Bäume διακαθαίρειν, περιτέμνειν, περικόπτειν.

Ausschneiden, das, ἡ ἐκτομή, ἐκκοπή. — v. Bäumen ἡ διακάθαρσις, περικοπή.

ausschneiteln (Bäume), s. ausschneiden.

ausschneuzen ἀπομύττειν; sich a. ἀπομύττεσθαι, auch ῥύπτεσθαι.

Ausschnitt 1) d. Ausschneiden, w. s. — 2) d. Ausgeschnittene: τὸ ἔκτμημα; sp. auch ἡ ἐκτομή, ἐκκοπή. [λεύειν. — das A. ἡ γλυφή.

ausschnitzen γλύφειν, ἀναγλύφειν, διασμι-

ausschöpfen δι-, ἐξ-αντλεῖν.

ausschreiben 1) fertig schreiben: ἀποτελεῖν τὴν γραφήν (τὴν συγγραφήν). — 2) ganz (ohne Abkürzungen) schreiben: ὁλογραφεῖν sp.; ausgeschrieben ὁλόγραφος u. ὁλογράμματος 2. sp. — 3) abschreiben: ἐκγράφειν (für sich *M.*). — 4) öffentlich a.: προγράφειν; ist es = „befehlen, anordnen" παραγγέλλειν, ἐπιτάττειν u. ä.

Ausschreiben, das, ἡ προγραφή, τὸ πρόγραμμα; ἡ ἐπίταξις (sp. ἐπιταγή), τὸ ἐπίταγμα, παράγγελμα. [ταξις.

Ausschreibung ἡ προγραφή; (v. Steuern) ἡ ἐπί-

ausschreien 1) eig. ἀνακηρύττειν, διαβοᾶν. — sich a. ἀποκάμνειν βοῶντα. — = aufhören zu schreien παύεσθαι βοῶντα od. κραυγάζοντα. — 2) übtr. Jmd. a.: διαβοᾶν τινα; bes. im schlimmen Sinne διαβάλλειν τινά, καταβοᾶν τινος; Einen als etw. διαβοᾶν, διαβάλλειν τινὰ ὡς m. *part.* od. *verb. fin.* — ausgeschrieen διαβόητος 2.

ausschreiten διαβαίνειν; προβαίνειν (vorwärts [schreiten.

ausschütteln ἀνα-, ἐκ-σείειν.

ausschütten ἐκ-, προ-χεῖν, ἐξερᾶν, ἐκβάλλειν; etw. über Jmd. καταχεῖν τινος; übtr. sich a. (vor Lachen) παρατείνεσθαι (*P.*) γέλωτι; seinen Aerger a. χαρίζεσθαι τῇ ὀργῇ.

Ausschuss 1) v. Leuten: οἱ αἱρετοί; ἡ αἵρεσις; οἱ ἀπόκλητοι; οἱ συγγραφεῖς (Verfassungsausschuss): häufig auch nach der Zahl der Männer, welche d. A. bilden, benannt, z. B. οἱ δέκα u. ä. — 2) v. Sachen: τὰ ἀποδοκιμασθέντα.

Ausschussmitglied τῶν αἱρετῶν τις.

Ausschussversammlung ὁ τῶν αἱρετῶν σύλλογος, ἡ τῶν αἱρετῶν σύνοδος.

ausschwatzen, s. ausplaudern. — sich a. μεστὸν γίγνεσθαι λαλοῦντα (auch φλυαροῦντα; vgl. schwatzen).

ausschwefeln δια-, περι-θειοῦν (auch περιθεοῦν). — das A. ἡ περιθείωσις.

ausschweifen 1) *tr.* etw. κυρτοῦν τι. — 2) *intr.* *a*) vom rechten Wege (eig. u. übtr.): ἐκφέρεσθαι, ἔξω φέρεσθαι, ἀποπλανᾶσθαί (*P.*) τινος; sprichw. ἐκτὸς od. ἔξω δρόμου φέρεσθαι *P.*; in Gedanken a. ἐξίστασθαι (τῶν φρενῶν), ἔξω αὑτοῦ γίγνεσθαι. — vgl. abschweifen. *b*) über d. Mass hinausgehen: ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον, παρεκφέρεσθαι *P.* πέρα τοῦ μέτρου, ὑπερβάλλειν ἔν τινι; ἀκολασταίνειν, ἀσελγαίνειν, ἀσωτεύεσθαι, ἀκρατεύεσθαι; ἀκολάστως od. ἀκρατῶς ἔχειν πρός τι; τρυφᾶν; rasend a. ἀσελγομανεῖν sp.

ausschweifend ἄμετρος, ἀκόλαστος (περί od. πρός τι), ἀσελγής (περί τι), ἄσωτος, auch ἀκρατής 2. (τινος). — a. Lebensart ἡ εἰς τὴν δίαιταν παρανομία, vgl. Ausschweifung. — a. sein, s. ausschweifen.

Ausschweifung ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία), ἀκρασία (ἀκρατία, ἀκράτεια), ἀσέλγεια, ἀσωτία (als Eigenschaft u. Handlung); τὸ ἀκολάστασμα (sp. ἀκολάστημα), ὕβρισμα (als Handlung). — Ausschweifungen im Trunk u. d. Liebe τὰ περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια ὑβρίσματα. — sich A. hingeben διδόναι ἑαυτὸν εἰς ἀκολασίας.

ausschwenken (e. Becher), s. ausspülen.

ausschwingen ἀνικμᾶν; λικμῶντα καθαίρειν.

ausschwitzen ἀφ-, δι-, ἐξ-ιδροῦν; v. Bäumen, Harz: ἐξικμάζειν, δακρυρροεῖν, sp. ἀπο-, ἐκ-δακρύειν, ἀπολείβειν (*intr.* v. Harze: ἀποστάζειν).

aussegeln ἐκπλεῖν, ἀνάγεσθαι, ἀπαίρειν. — das A., s. Ausfahrt.

aussehen I) *intr.* 1) e. Aussehen haben: ἔχειν εἶδος, σχῆμα, πρόσωπον, ἔχειν od. παρέχειν (u. *M.*) ὄψιν; auch εἶναι ἰδεῖν (z. B. d. Kleid sieht gut aus τὸ ἱμάτιον καλόν ἐστιν ἰδεῖν, er sieht männlich aus ἀνδρικός ἐστιν ἰδεῖν) u. φαίνεσθαι ao. *P.*; v. Pers. auch βλέπειν, ὁρᾶν, z. B. er sieht

sauer aus *δριμὺ ὁρᾷ* (komisch *κάρδαμα, ὀρίγανον, νᾶπυ βλέπει*), er sieht ernst u. finster aus *σεμνὸν καὶ βλοσυρὸν βλέπει.* — es sieht roth aus *τὴν χρόαν ἐρυθρὰν ἔχει*; er sieht roth aus *τὴν ὄψιν ἐρυθρὰν ἔχει.* — gesund a. *εὐχροεῖν, εὔχρουν εἶναι*; *ὑγιαίνοντος τὴν ὄψιν παρέχειν* (v. scheinbarer Gesundheit), übel od. schlecht a. *κακοχροεῖν, κακόχρουν* od. *δύσχρουν εἶναι.* — es sieht gut aus *εὖ* od. *καλῶς ἔχει*; wie sieht es in d. Stadt aus? *πῶς ἔχει τὰ κατὰ τὴν πόλιν* od. *τὰ τῆς πόλεως;* — wie wird es mit mir a.? *ποῖα ἔσται τὰ περὶ ἐμέ;* — wie etw. a. *παραπλήσιον ἔχειν τινὶ τὸ σχῆμα* od. *τὸ εἶδος, ὅμοιον εἶναί τινι, ἐοικέναι* u. *προσεοικέναι τινί, ἴσα φαίνεσθαι* od. *δοκεῖν εἶναί τινι.* — es sieht aus als ob *δοκεῖ* m. *inf., ἐοικέναι* m. *inf.* od. *dat. part.* z. B. es sieht so aus als ob du Ueppigkeit u. Pracht für Glückseligkeit achtest *ἔοικας τὴν εὐδαιμονίαν οἴεσθαι* (*οἰομένῳ*) *τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι*, auch *ὅμοιος εἶ οἰομένῳ κτέ.* — 2) auf etw.: *ἐφορᾶν τι, ἀφορᾶν τι* od. *εἰς* (*πρός*) *τι*; dort kann man weit a. *ἐκεῖ ἐπὶ πολὺ ἔξεστιν ἐξικνεῖσθαι τῇ ὄψει*; s. Aussicht. — weit aussehend, z. B. v. Plänen *ὁ, ἡ, τὸ εἰς μακρόν*, auch *σφαλερός* 3., *ἐπικίνδυνος, ἀμφίβολος* 2. — II) *tr.* 1) = aussersehen, w. s. — 2) sich d. Augen a.: *ἀμβλύνεσθαι P. τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβλέποντα εἴς τι.*

Aussehen, das, *τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, ὄψις, τὸ σχῆμα.* — e. gutes A. *ἡ εὐχροια, τὸ εὔχρουν* (v. gutem A. *εὔχρους* 2., *εὔχρως, ων*). — übles, schlechtes A. *ἡ κακόχροια*, sp. *δυσχροια, τὸ κακόχρουν*, sp. *δύσχρουν* (v. üblem A. *κακόχρους* 2., *ὁ, ἡ δύσχρως, ωτος*, sp. *δύσχρους* 2.).

ausseihen *ἀπ-, δι-ηθεῖν.* — das A. *ἡ διήθησις.*

aus sein, s. aus II). — auf etw. aus sein, s. ausgehen.

aussen *ἔξω, ἐκτός*; (vor d. Hause) *θύρασι, θύραθεν.* — von a. *ἔξωθεν, θύραθεν.* — nach a. *εἰς τὸ* (*τὰ*) *ἔξω*; *ἔξω*; *θύραζε.*

aussenden, s. ausschicken.

Aussendinge *τὰ ἔξω*; *τὰ ὁρώμενα.*

Aussendung *ἡ ἔκπεμψις, ἐκπομπή, ἀπόπεμψις, ἀποπομπή, ἀποστολή.*

Aussenseite *τὸ* (*τὰ*) *ἔξωθεν, τὸ* (*τὰ*) *ἔξω*; auch *τὸ σχῆμα*; auch *ἡ ἐπιφάνεια*, sp. *περικοπή.*

Aussenwelt *τὰ ἐκτός* (*ἡμῶν*), *τὰ ὁρώμενα.*

Aussenwerke *τὰ προτειχίσματα*; im Zsshange auch *τὰ ἔξω.*

ausser I) *praep.* 1) eig. *ἔξω, ἐκτός* m. *gen.* — a. Landes gehen od. sein *ἀπο-, ἐκ-δημεῖν, ἐν ἀλλοδημίᾳ εἶναι.* — 2) übtr. *a*) a. sich sein od. kommen: *ἐκτὸς* od. *ἔξω ἑαυτοῦ εἶναι* od. *γίγνεσθαι, ἐξίστασθαι ἑαυτοῦ*, vor Leidenschaften *ἐκπαθῆ εἶναι* od. *γίγνεσθαι*, vor Schrecken *ἐκπλαγῆναι*, auch *παντοῖον* (*παντοδαπόν, πάντα*) *εἶναι* od. *γίγνεσθαι*; ganz a. sich sein über etw. *ὑπερεκπεπλῆχθαί τι* od. *ἐπί τινι*; a. sich bringen *ἐξιστάναι τινά*, (vor Furcht) *ἐκπλήττειν τινά.* — a. Stande sein *οὐχ οἷόν τ' εἶναι, ἀμηχανεῖν, ἀπορεῖν.* — a. Schuld sein *οὐκ αἴτιον* od. *αἰτίας ἐλεύθερον εἶναι.* — a. Acht lassen, s. Acht. — a. der Zeit *παρὰ τὸν καιρόν*, auch durch *παράκαιρος* 2., *παρακαίρως.* *b*) ausgenommen: *ἐκτὸς* od. *ἔξω* m. *gen., πλήν, χωρίς, ἄνευ* m. *gen.*; (= abgesehen von) *πρός* m. *dat.* — ausser dem *ἔξω* od. *χωρὶς τούτων, πρὸς τούτοις, πρὸς δέ, ἔτι δέ, προσέτι*; ausserdem dass *χωρὶς τοῦ* od. *πρὸς τῷ* m. *inf.*, z. B. ausserdem dass sie sich die grössten Strafen zuziehen *πρὸς τῷ τὰς μεγίστας ζημίας ὀφλεῖν.* Oft bildet man Composita m. *πρός, ἐπί*, z. B. ausserdem schuldig sein *προσοφείλειν*, a. einführen *ἐπεισάγειν.* — Bei Vergleichungen („im Vergleiche mit, neben") *παρά* m. *acc.*, z. B. ausser diesem gibt es kein anderes Mittel *παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄλλο φάρμακον οὐδέν.* — II) *conj.* *πλήν* (auch pleon. *πλὴν οὐ*), *πλὴν ἤ*; *εἰ μή*; *ὅτι μή*; *πλὴν ἀλλ' ἤ, ἀλλ' ἤ*; a. dass *πλὴν ὅτι, ἀλλ' ἢ ὅτι*; ausser wenn *πλὴν εἰ* od. *ἐάν* (pleon. *πλὴν εἰ μή, ἐκτὸς εἰ μή, εἰ μὴ εἰ*); ausser insofern

ausseramtlich *ἴδιος* 3.; *adv.* *ἰδίᾳ.* [als *πλὴν ὅσα*

ausserdem, s. ausser.

ausserehelich, s. unehelich.

aussereuropäisch *ὁ, ἡ, τὸ οὐκ Εὐρωπαῖος* 3.

aussergerichtlich *ὁ, ἡ, τὸ οὐκ ἐκ δικαστηρίου.*

aussergewöhnlich, s. ungewöhnlich.

ausserhalb *ἔξω, ἔξωθεν, ἐκτός* m. *gen.*

ausserordentlich *ὑπερβάλλων* 3., *ὑπερφυής* 2., *οὐχ ὁ τυχών, διαφέρων* 3., *ἐκπρεπής, διαπρεπής* 2., auch *παράδοξος* 2.; v. a. Schönheit *θαυμάσιος* 3. u. 2. u. *θαυμαστός* 3. *τὸ κάλλος*; nicht a. *ὁ τυχών, φαῦλος* 3. — *adv.* *ὑπερβαλλόντως, ὑπερφυῶς, εἰς* (*καθ'*) *ὑπερβολήν, διαφερόντως, πάνυ, μάλιστα, θαυμαστῶς, θαυμαστῶς ὡς.*

ausserwesentlich *ὁ, ἡ, τὸ ἔξωθεν*; *ὁ, ἡ, τὸ ἔξω τοῦ πράγματος*; *ὁ τυχών* u. s. w. — *ἐπουσιώδης* 2. sp.

aussetzen I) *tr.* 1) eig. *ἐκτιθέναι, προτιθέναι* u. *M.*, zur Schau *ἐπιδεικνύναι* u. *M.*; ausgesetzt sein *ἐκκεῖσθαι, προκεῖσθαι.* — aus dem Schiffe an's Land *ἀπο-, ἐκ-βιβάζειν.* — d. Boot a. *παραβάλλειν ἐφόλκιον.* — Wachen a., s. ausstellen. — e. Kind a. *ἐκτιθέναι.* — etw. der freien Luft a. *ἐξαιθριάζειν, ἐν* (*τῷ*) *ὑπαίθρῳ τιθέναι τι*; d. Sonne ausgesetzt werden *ἡλιοῦσθαι P.*; ausgesetzt sein *ἐκκεῖσθαί τινι* (opp. *ἐν σκέπῃ εἶναί τινος*); mehr ausgesetzt sein (als andere) d. Sonne *πλεονεκτεῖν τοῦ ἡλίου*; d. Sonne, d. Winde, d. Regen ausgesetzt *προσήλιος, προσήνεμος, κάτομβρος* 2. — 2) übtr. *a*) bestimmen, festsetzen; e. Preis *τιθέναι* (m. u. ohne *εἰς μέσον*), *προ-, ἐκ-τιθέναι*, ausgesetzt sein *κεῖσθαι* (*ἐν μέσῳ*), *προ-, ἐκ-κεῖσθαι.* — für Jmd. e. Summe *τάττειν* od. *κατατιθέναι* (erlegen) *τινὶ χρήματα*; ausgesetzt sein *ἐκκεῖσθαι*, z. B. es ist ihm e. Gehalt vom Könige ausg. *ἔκκειται αὐτῷ μισθὸς παρὰ τοῦ βασιλέως.* *b*) bloss stellen, Preis geben: *ἐκτιθέναι τινί τι* (sp.); gew. *παραβάλλειν τινά τινι*, auch *διδόναι* u. *προδιδόναι τινά τινι*; Jmd. e. Gefahr a. *περιβάλλειν τινὰ κινδύνοις*; sich e. Sache a. *ὑπέχειν* u. *ὑφίστασθαί τι, παρέχειν* (*ἑαυτόν*) m. *inf.*; *ἐπάγεσθαι* (auf sich ziehen; z. B. *φθόνον* dem Neide), ebenso *ὀφλισκάνειν* (z. B. *γέλωτα* dem Gelächter); sich e. Gefahr a. *παραβάλλεσθαι* (*ῥίπτειν, ἀναρ-, παραρ-ρίπτειν*) *κίνδυνον*, auch bloss *παραβάλλεσθαι.* *c*) etw. an Jmd. a.: *μέμφεσθαί τί τινος, μέμφεσθαί τινα εἴς τι* od. *ἐπί τινι, ἐπιτιμᾶν* od. *ἐγκαλεῖν τινί τι.* — es ist an etw. nichts auszusetzen *ἄμεμπτον* od. *οὐ μεμπτόν ἐστί τι*, auch *ἀνέγκλητόν ἐστί τι.* — e. Mensch der an allem etw. auszusetzen hat *ἀνὴρ φιλόψογος, φιλαίτιος, φιλεπιτιμητής*, auch *δυσχερής, δύσκολος.* *d*) etw. a., s. aufschieben, verschieben. — II) *intr.* *ἐπέχειν* (einhalten); *διαλείπειν* (für e. Zeit ausbleiben); m. etw. a. *διαλείπειν χρώμενόν τινι* u. ä.; v. etw. a., s. ausgehen.

Aussetzen, das, **Aussetzung** I) *tr.* 1) eig. *ἡ ἔκθεσις, πρόθεσις*; *ἡ ἐπίδειξις* (zur Schau); *ὁ ἀποβιβασμός* (an's Land sp.; besser Verba). — 2) übtr. „e. Preises" durch Verba; e. Gehaltes *ἡ τάξις, σύνταξις*; *ἡ κατάθεσις* (Erlag sp.). — II) *intr.* *ἡ διάλειψις.* — ohne A. *ἀδιάλειπτος* 2. u. *adv.* *ἀδιαλείπτως.*

Aussicht 1) das Aussehen: *ἡ ἀπ-, ἐπ-, πρό-οψις, ἡ θέα.* — e. A. auf etw. haben *ἐφ-, καθ-ορᾶν τι, ἀφορᾶν τι* u. *πρός τι, ἐν ἀπόπτῳ ἔχειν τι.* — man

hat v. e. Punkte e. A. auf etw. ἄποπτόν (κάτοπτον) ἐστί τι ἀπό (ἔκ) τινος. — Jmd. d. A. auf etw. benehmen ἐπισκοτεῖν τινι τῆς θέας. — e. Ort m. weiter A. ἡ περιωπή, ἡ σκοπή, σκοπιά, sp. ἄποψις. — 2) das, wornach man aussieht: ἡ θέα, τὸ θέαμα, sp. ἡ ἄποψις. — 3) übtr. ἡ ἐλπίς, -ίδος, προσδοκία. — A. haben ἐλπίδα (ἐλπίδας) ἔχειν, ἐν ἐλπίδι εἶναι m. f. *inf. fut.*, προσδοκίαν ἔχειν τινός. — A. bekommen ἐλπίδα λαμβάνειν. — es zeigt sich e. entfernte A. πόρρωθέν τις προφαίνεται ἐλπίς. — Jmd. etw. in A. stellen, A. auf etw. eröffnen εἰς ἐλπίδας τινὸς καθιστάναι τινά, προτιθέναι τινὶ ἐλπίδα ὡς..., προσδοκίας τινὸς ἐμβάλλειν τινί; auch προφαίνειν, προτείνειν τινί τι. — es hat Jmd. trübe A. δεινὰ τὰ μέλλοντά τινι, οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἐλπίς τινος; es hat Jmd. gute A. ἐν ἐλπίσι καλαῖς γίγνεταί τις, καλὴν ἔχει τις ἐλπίδα, μεγάλην ἔχει τις προσδοκίαν ἀγαθῶν.

aussieben κοσκινεύειν, sp. κοσκινίζειν; διασήθειν.

aussieden 1) *tr.* s. auskochen. — 2) *intr.* ἀποζεῖν.

aussingen 1) *tr.* *a)* heraussingen: ἐξᾴδειν. *b)* fertig singen: ᾄδοντα περαίνειν. — 2) *intr.* παύεσθαι ᾄδοντα.

aussinnen, s. ausdenken, ausfindig machen.

aussitzen 1) durch Sitzen abnützen: καθήμενον ἐπιτρίβειν. — 2) e. bestimmte Zeit sitzen (v. Gefangenen): τὸν τεταγμένον χρόνον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διατρίβειν.

aussöhnbar καταλλακτικός 3.; εὐδιάλλακτος 2. sp.

aussöhnen ἐξιλάσκεσθαι, sp. ἐξιλεοῦσθαι (eine Gottheit); δι-, κατ-, συν-αλλάττειν, sp. ἀποκαταλλάττειν (Feinde unter einander), Jmd. m. Jmd. τινά τινι u. πρός τινα; auch διαλύειν τινὰ πρός τινα. — sich m. Jmd. a. διαλύεσθαι (*M.* u. *P.*), δι-, κατ-, συν-αλλάττεσθαι *P.* — der aussöhnt ὁ διαλλακτής (sp. διαλλακτήρ, ῆρος, καταλλακτής).

Aussöhnung ἡ ἐξίλασις, ὁ ἐξιλασμός sp.; ἡ δι-, κατ-, συν-αλλαγή; ἡ διάλυσις. — zur A. gehörig od. geschickt καταλλακτικός 3., sp. δι-, καταλλακτήριος 2.

aussondern ἀπο-, ἐκ-κρίνειν; ἀπο-, ἐκ-λέγειν; ἀφορίζειν (trennen).

Aussonderung ἡ ἀπό-, ἔκ-κρισις; ἡ ἔκλεξις, ἐκλογή; ὁ ἀφορισμός.

aussorgen παύεσθαι ἐπιμελούμενον od. κηδόμενόν τινος.

ausspähen κατοπτεύειν, κατασκοπὴν ἔχειν, κατασκοπαῖς χρῆσθαι.

Ausspäher ὁ κατόπτης; ὁ κατά-, πρό-σκοπος.

Ausspähung ἡ κατασκοπή.

ausspannen 1) ἐκ-, δια-, ἀπο-, παρεκ-τείνειν; s. ausbreiten. — 2) = abjochen, w. s.

Ausspannung 1) ἡ ἔκ-, διά-, ἀπό-τασις; s. Ausbreitung. — 2) = Abjochung: ἡ λύσις.

ausspeien, s. ausspucken u. ausbrechen; Blut a. ἀναφέρειν od. ἀνάγειν αἷμα, Feuer a. ἀποπνεῖν πῦρ; ἀναπέμπειν φλόγα, ἀναφυσᾶν μύδρους (v. Vulkanen); ἐκβράττειν, ἐκβάλλειν (v. Meere).

Ausspeien, das, ἡ πτύσις, ὁ πτυσμός; sonst Verba.

ausspeisen κατεσθίειν.

ausspenden διαδιδόναι, διανέμειν τί τισιν.

Ausspendung ἡ διάδοσις, διανομή.

aussperren ἀποκλείειν; s. ausspreizen.

Aussperrung ἡ ἀπόκλεισις.

ausspielen 1) e. Glücksspiel beginnen: ἐξάρχειν κυβεύοντα, κινοῦντα πεττόν u. dgl. — 2) e. Spiel beenden, u. z. *a)* e. Glücksspiel: παύεσθαι κυβεύοντα, πεττεύοντα u. dgl. *b)* e. Musikstück: περαίνειν τὸ κροῦσμα, τέλος ἐπιτιθέναι τῷ κρούσματι. — 3) e. Sache a.: ἐκκυβεύειν (durch Würfel), διαλαγχάνειν (durch Loose); sein Leben a. παραβάλλεσθαι τὴν ψυχήν. — Ausspielen, das, ἡ διάληξις; sonst Verba.

ausspinnen 1) eig. κατάγειν τὴν κρόκην. — 2) übtr. *a)* etw. a.: μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, σοφίζεσθαι. *b)* weitläufig auseinandersetzen: μακρὸν λόγον od. μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν περί τινος; παρατείνειν μῦθον.

ausspintisieren, s. ausgrübeln.

ausspionieren, s. ausspähen.

ausspotten, s. verspotten.

Aussprache *a)* d. Aussprechen: ἡ προφορά; sp. ἐκφώνησις. *b)* d. Art, wie ein Wort auszusprechen ist: ἡ ἠχή.

aussprechen 1) durch artikulierte Töne ausdrücken: φθέγγεσθαι; ἐκφωνεῖν, ἐκ-, προ-φέρειν. — langsam a. παρατείνειν (ὄνομα). — e. Sylbe kurz, lang a. συστέλλειν (βραχύνειν), ἐκτείνειν. — 2) durch Worte ausdrücken: εἰπεῖν, ἐξ-, κατειπεῖν, φράζειν, δηλοῦν, ἐξηγεῖσθαι; e. Meinung, e. Urtheil a. ἀποφαίνεσθαι (γνώμην), γιγνώσκειν, διαγιγνώσκειν περί τινος; e. Fluch über Jmd. καταρᾶσθαί τινι, ἀρὰς ἐπαρᾶσθαί τινι; nicht auszusprechen ἄρρητος 2., λόγου μείζων od. κρείττων 2. — 3) sich a. *a)* seine Gedanken mittheilen: ἀποφαίνεσθαι (γνώμην). *b)* sich kund thun, sich offenbaren: δηλοῦσθαι *P.*, δῆλον γίγνεσθαι; es spricht sich in seinen Mienen Wolwollen aus τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ εὔνουν καὶ τὸ φιλόφρον ὑποσημαίνει.

ausspreizen διαπλίττειν, διατείνειν; (d. Beine) διαβαίνειν; d. Beine soweit ausgespreizt haben τοσόνδε βῆμα διαβεβηκέναι; d. Schenkel a. διαμηρίζειν.

Ausspreizung (d. Schenkel) ὁ διαμηρισμός sp.

aussprengen 1) losreissen: ἀπο-, ἐκ-κόπτειν; ἐξαράττειν. — 2) Wasser: ἐκραίνειν, ἐκχεῖν. — 3) e. Pferd: ἐξελαύνειν εἰς δρόμον. — 4) übtr. e. Gerücht: διαδιδόναι, διασπείρειν λόγον, διαθροεῖν, διαθρυλεῖν (bes. im *P.*). — falsche Gerüchte a. ψευδολογεῖν.

Aussprengung ἡ διάδοσις (v. Gerüchten); ἡ ψευδολογία (v. falschen Gerüchten).

ausspringen 1) losspringen: ἀπορ-, περιρ-ρήγνυσθαι *P.*; s. herausspringen. — 2) sich d. Fuss a.: ἀλλόμενον διαστρέφειν τὸν πόδα; s. ausrenken.

ausspritzen 1) *intr.* ἀπορ-, ἐκ-ραίνειν; ἀποπυτίζειν (m. d. Munde); ἀνα-, ἐκ-φυσᾶν (herausschnauben, aus Mund u. Nase). — Feuer a. ὕδωρ ἐπιρραίνοντα ἀποσβεννύναι τὸ πῦρ. — etw. m. etw. a. ἐγκλύζειν τί τινι. — 2) *intr.* ἀνακοντίζειν, ἀναβλύζειν, sp. ἀναβλύειν.

aussprossen, s. ausspriessen.

Ausspruch τὸ ῥῆμα, ἡ ῥῆσις, ὁ λόγος, auch τὸ λεχθέν, τὸ εἰρημένον; oft auch durch d. Artikel, wenn d. A. selbst angeführt od. d. Urheber bezeichnet wird, z. B. d. A. „in nichts zu viel" τὸ μηδὲν ἄγαν od. d. A. d. Pindaros τὸ τοῦ Πινδάρου; e. sinnreicher, witziger A. τὸ ἀπόφθεγμα, e. solchen A. thun ἀποφθέγγεσθαι sp. — Im Bes. = Urtheil ἡ γνώμη, e. A. thun ἀποφαίνεσθαι (γνώμην); A. e. Richters ἡ κρίσις, e. A. thun κρίσιν od. διάγνωσιν ποιεῖσθαι, διαγιγνώσκειν, δικάζειν, τὴν ψῆφον τίθεσθαι, gegen Jmd. καταγιγνώσκειν τινός, e. falschen A. thun παραγιγνώσκειν. — A. e. Orakels ὁ χρησμός, τὸ μάντευμα; e. A. thun χρῆν, gew. ἀναιρεῖν.

aussprudeln 1) *intr.* ἀναβλύζειν, sp. ἀναβλύειν. — 2) *tr.* ἀναπέμπειν, ἀναδιδόναι.

aussprühen 1) *tr.* ἀναπέμπειν, Funken σπινθηρίζειν. — 2) *intr.* ἐξάττειν.

ausspucken ἀνα-, ἐκ-πτύειν; vor Jmd. a. καταπτύειν τινός, διαπτύειν τινά. — bei etw. a. ἐπιχρέμπτεσθαί τινι. — das A. ἡ πτύσις, ὁ πτυσμός.

ausspülen κλύζειν, δια-, ἐκ-, ὑπο-κλύζειν; ἀπο-, ἐκ-πλύνειν; διασμῆν, διασμήχειν. — sich d. Mund (d. Kehle) a. διακλύζεσθαι, ἀναγαργα-

ρίζεσθαι, ἀνακογχυλιάζειν, sp. ἀνακογχυλίζειν u. *M.* — d. Ufer a. (v. e. Flusse) ὑποκλύζειν. — das, womit man d. Mund ausspült τὸ διάκλυσμα, τὸ ἀναγαργάριστον.
Ausspülen, das, ὁ διακλυσμός; ὁ ἀνακογχυλιασμός; sp. ἀνακογχυλισμός.
ausspüren ἀν-, ἐξ-ιχνεύειν, sp. ἐξιχνιάζειν; v. Hunden ἀνευρίσκειν τῇ ὀσμῇ, sp. ἐκρινίζειν, ῥινηλατεῖν; übh. ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν.
Ausspürung ἡ ἐξίχνευσις, ὁ ἐξιχνιασμός, ἡ ῥινηλασία (sämmtl. sp.); ἡ ἔρευνα.
ausständig ὀφειλόμενος od. ἐκδεδομένος 3.
ausstäupen, s. auspeitschen.
ausstaffieren, s. ausstatten.
Ausstand τὰ ὀφειλόμενα (χρήματα); τὸ ὀφειλόμενον χρέος; τὰ ἐκδεδομένα od. ἔξω δεδομένα χρήματα.
ausstatten σκευάζειν, κατασκευάζειν τινά τινι, παρασκευάζειν τινί τι; κοσμεῖν, ἐπι-, κατα-κοσμεῖν τινά τινι; διαποικίλλειν τί τινι; sp. χορηγεῖν τινά τινι od. τινί τι; e. Tochter a. ἐκδιδόναι u. *M.*; e. Hochzeit a. ἐπιτελεῖν γάμους. — ausgestattet m. etw. κεκοσμημένος od. κατεσκευασμένος τινί, ἔχων τι, v. Natur aus φύσει ἔχων τι.
Ausstattung 1) als Handlung: ἡ σκευασία, κατα-, παρα-σκευή, ἡ κόσμησις, κατακόσμησις, ἡ χορηγία; (e. Braut) ἡ ἔκδοσις. — 2) als Sache: ἡ κατα-, παρα-, δια-σκευή, χορηγία; (e. Braut) ἡ προίξ, προικός, selten ἡ φερνή. — e. A. mitgeben προῖκα ἐπιδιδόναι παρ' αὑτοῦ; seiner Tochter e. glänzende A. mitgeben μετὰ προικὸς πλείστης ἐκδιδόναι τὴν θυγατέρα. — ohne A. ἄπροικος 2.
ausstechen 1) eig. ἐκκεντεῖν, ἐξορύττειν, auch ἐκκόπτειν. — e. Graben a. τάφρον ὀρύττειν. — Rasen u. dgl. ἐξαιρεῖν. — e. Flasche, s. austrinken. — 2) übtr. Jmd. a.: ἐκβάλλειν τινὰ (τῆς τιμῆς).
ausstecken αἴρειν (e. Fahne als Signal); ἐκ-, προ-τιθέναι (e. Ziel). — es ist e. Ziel ausgesteckt ἐκ-, πρό-κειται σκοπός.
ausstehen 1) *intr.* *a*) feil sein: ἐκ-, προ-κεῖσθαι. *b*) Gelder a. haben: χρήματα od. χρέος ὀφείλεταί μοι; ausstehende Gelder, s. Ausstand. — 2) *tr.* *a*) aushalten, ertragen, w. s.; er hat auf dem Feldzuge viel ausgestanden κατατέτριπται ὑπὸ τῆς στρατείας. *b*) Jmd. nicht a. können: δυσχεραίνειν τινά u. τινί, ἄχθεσθαί (*P.*) τινι, οὐ φέρειν od. [μισεῖν τινα.
ausstehlen, s. ausplündern.
aussteigen ἀπο-, ἐκ-βαίνειν (bes. aus e. Schiffe); καταβαίνειν (bes. aus e. Wagen). — a. lassen ἀπο-, ἐκ-, κατα-βιβάζειν.
Aussteigen, das, ἡ ἀπό-, ἔκ-βασις; ἡ κατάβασις.
ausstellen 1) eig. ἐκτιθέναι; διατιθέναι u. *M.*; προτιθέναι (im *M.* bes. e. Leiche a.); ἐπιδεικνύναι u. *M.* (zur Schau a.); ausgestellt sein ἐκ-, προ-κεῖσθαι. — Wachen a. τάττειν, καθιστάναι. — 2) übtr. *a*) e. Schrift: γράφειν; e. Zeugniss Jmd. a. μαρτυρεῖν τινι διὰ γραμμάτων. *b*) etw. an Jmd. a., s. aussetzen I) 2) *c*).
Ausstellung 1) eig. ἡ διάθεσις, sp. ἔκθεσις (v. Waaren); πρόθεσις (bes. e. Leiche); ἐπίδειξις (zur Schau); κατάστασις (v. Wachen). — Ort d. A. τὸ δεῖγμα. — 2) übtr. Ausstellungen machen = ausstellen (aussetzen, tadeln).
aussterben (v. Häusern, Städten u. dgl.) κενοῦσθαι, ἐρημοῦσθαι, ἐξερημοῦσθαι *P.*; auch übtr. v. Familien, sonst ἀφανίζεσθαι *P.*; s. verschwinden. [statten.
Aussteuer, aussteuern, s. Ausstattung, ausstopfen ἐμβύειν, sp. διανάττειν τινί; πιμπλάναι u. ἐμπιπλάναι τί τινος.
ausstossen I) *tr.* 1) eig. ἐξωθεῖν; ἐκκρούειν, ἐκκόπτειν; ἐκτινάσσειν sp.; s. ausstechen. — d. Luft a. (v. d. Lunge) ἐξερᾶν τὸν ἀέρα. — 2) übtr. *a*) hinausdrängen: ἐξωθεῖν, ἐκβάλλειν, ἀπ-, ἐξελαύνειν; aus e. Vereine ἐκβάλλειν, ἀπελαύνειν, ἐκκρίνειν, ἀποδοκιμάζειν; ἐκκηρύττειν (ἐκ τοῦ γένους); s. ausballotieren; e. Buchstaben a. ἐξαιρεῖν, ἐκθλίβειν. *b*) e. Wort, e. Rede: ἐκβάλλειν, ἀφιέναι, προΐεσθαι; Seufzer a. ἀναφέρειν στεναγμούς, Klagen ἀναβοᾶν εἰς οἰμωγήν, ἀνοιμώζειν. — Häufig durch entspr. Verba, z. B. Flüche a. gegen Jmd. καταρᾶσθαί τινι, Schmähungen λοιδορεῖσθαί τινι, Klagen ἀναστενάζειν u. dgl. — II) *intr.* πρότερον πλήττειν.
Ausstossen, das, **Ausstossung** 1) eig. ἡ ἔκκρουσις, ἐκκοπή. — 2) übtr. *a*) ἡ ἐκβολή. *b*) A. v. Geschrei: τὸ ἀναβοᾶν, ἡ ἀναβόησις sp.; v. Klagen: τὸ ἀνοιμώζειν, ἡ οἰμωγή u. ä.
ausstrahlen ἐκλάμπειν; sp. ἀπαυγάζειν.
ausstrecken ἐκ-, ἀπο-, δια-τείνειν; προτείνειν (vorwärts strecken); ἀνατείνειν (empor strecken); ὀρέγειν (bes. d. Hand a.). — d. Hand nach etw. a. διατείνειν (ὀρέγειν) τὴν χεῖρα ἐπί τι, ὀρέγεσθαί u. ἐπορέγεσθαί τινος. — d. Zunge a. ἐξείρειν od. προβάλλειν τὴν γλῶτταν. — sich a. ἐκτείνεσθαι *P.*
Ausstreckung ἡ ἔκτασις. — Besser Verba.
ausstreichen 1) glatt streichen: καταψῆν. — 2) durchstreichen, etw. Geschriebenes: δι-, ἐξ-αλείφειν, διαγράφειν. — leicht auszustreichen εὐεξάλειπτος 2. — ausgestrichene Stelle ἡ ἀλοιφή sp.
Ausstreichen, das, ἡ ἐξάλειψις sp.
ausstreiten (e. Rechtssache) διαδικάζεσθαι; ausgestritten haben πεπαῦσθαι μαχόμενον, ἀγωνιζόμενον, δικαζόμενον u. dgl.
ausstreuen σπείρειν, δια-, κατα-σπείρειν; auch καταβάλλειν (σπέρμα εἰς γῆν). — übtr. e. Gerücht u. dgl., s. ausbreiten.
Ausstreuung ἡ διασπορά sp.; übtr. ἡ διάδοσις.
ausströmen ἀπορ-, ἐκ-ρεῖν, ἐκβάλλειν (v. Flüssen), s. ergiessen. — d. Luft strömt aus ὁ ἀὴρ ἐξέρχεται; d. Luft a. lassen ἀφ-, προ-ιέναι (ἵημι).
Ausströmung ἡ ἀπορροή, ἀπόρροια, sp. ἀπόρρευσις, ἀπόρρυσις; ἡ ἐκροή, ὁ ἔκρους, sp. ἡ ἔκρυσις; e. Flusses ἡ ἐκβολή. — v. d. Luft ἡ ἀποφορά.
ausstudieren 1) *tr.* *a*) etw. ausdenken, ausfindig machen, w. s. *b*) genau kennen lernen: ἐκμανθάνειν; ausstudiert haben ἀκριβῶς γιγνώσκειν, διακριβοῦν, ἐξεπίστασθαι. — 2) *intr.* d. Studien vollenden: ἐξίστασθαι τῆς παιδείας; s. auslernen. [μάζει.
ausstürmen; es (d. Wetter) stürmt aus ἀποχειaussuchen, s. wählen u. durchsuchen.
Aussuchung, s. Wahl u. Durchsuchung.
aussühnen (eine schwere Schuld) ἐλαύνειν ἄγος; s. aussöhnen. [tenwerk versehen) φατνοῦν.
austäfeln σανιδοῦν; (e. Zimmerdecke m. Kassetaustanzen 1) fertig tanzen: ἐξορχεῖσθαι. — 2) aufhören zu tanzen: ἀποπαύεσθαι τῆς ὀρχήσεως od. ὀρχούμενον.
austapezieren κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν ταπίσιν.
Austausch ἡ ἀλλαγή; ἡ καταλλαγή, ἀντικαταλλαγή; ἡ ἀμοιβή u. διάμειψις sp.
austauschen ἀλλάττεσθαι, ἀντ-, ἀντικατ-αλλάττεσθαί τί τινος od. ἀντί τινος (letzteres auch ὑπέρ τινος); διαλλάττεσθαί τι ἀντί τινος, καταλλάττεσθαί τι πρός τι; διαμείβεσθαί τί τινος u. ἀντί τινος; ἀμείβειν τι ἀντί τινος (mehr poet.); auch μεταβάλλειν τι ἀντί τινος. — gegenseitig a. ἀντιδιαλλάττεσθαι.
Austauschung, s. Austausch. [auch τὰ τήθυα.
Auster τὸ ὄστρειον (ὄστρεον), λιμνόστρεον; *pl.*
austerartig ὀστρειώδης u. ὀστρεώδης 2.

Austerbänke τὰ λιμνόστρεα.
Austerfang ἡ τῶν ὀστρείων θήρα.
Austerschale τὸ τοῦ ὀστρείου ὄστρακον.
austheilen διανέμειν, διαδιδόναι, διαμερίζειν; (als Geschenk) διαδωρεῖσθαι; (durch's Loos) διακληροῦν. [sp.; ἡ διακλήρωσις.
Austheilung ἡ διανομή, διάδοσις; ὁ διαμερισμός
austhun 1) ausziehen, w. s. — 2) auslöschen, w. s. — 3) ausstreichen, w. s.; vgl. auswerfen. — 4) ausleihen: ἐκδιδόναι, δανείζειν; verpachten μισθοῦν, ἐκμισθοῦν.
austilgen ἀφανίζειν, ἐξαφανίζειν; im Bes. e. Feuer καταςβεννύναι, e. Schrift δι-, ἐξ-αλείφειν, διαγράφειν; etw. m. d. Meissel ἐκκολάπτειν, ἐκκόπτειν; e. Schmach ἀποτρίβεσθαι; e. Gesetz u. dgl. καταλύειν; durch Mord a. ἀναιρεῖν.
Austilgung ἡ ἀφάνισις, sp. ὁ ἀφανισμός; im Bes. ἡ κατάσβεσις; ἐξάλειψις sp.; ἐκκόλαψις; κατάλυσις; ἀναίρεσις.
austoben ἀποβράττειν (v. d. Kälte sp.); ἀνιέναι (ἵημι; v. Winde); ἀφυβρίζειν (v. Meere u. Menschen); v. Rasenden od. Zornigen ἀπομαίνεσθαι *DP.*, πραΰνεσθαι, καταπραΰνεσθαι *P.*, auch λήγειν τῆς μανίας od. τῆς ὀργῆς, ἀνιέναι τὴν ὀργήν.
austraben τῷ αὐτοφυεῖ (δρόμῳ) φέρεσθαι *P.* — d. Pferd a. lassen σημαίνειν τῷ ἵππῳ τὸν αὐτο-[φυῆ διατροχάζειν.
austräufeln, s. austriefen.
austräumen παύεσθαι ὀνειροπολοῦντα. [Entsch.).
Austrag, s. Entscheidung (bes. schiedsrichterliche
austragen 1) eig. *a*) heraustragen: ἐκφέρειν, ἐκκομίζειν. *b*) bis zu Ende tragen: ἐκ-, δια-φέρειν (d. Leibesfrucht). — 2) übtr. *a*) durch Reden verbreiten: ἐκφέρειν, ἐξειπεῖν, ἐξαγγέλλειν; der etw. austrägt ἔκφορος 2. τινος; Jmd. a. διαβάλλειν. *b*) betragen: ἀποτελεῖν, δύνασθαι; das trägt wenig aus ὀλίγον διαφέρει. *c*) e. Rechtshandel a.: διαδικάζεσθαι (v. d. Partei); διαδικάζειν (v. Richter).
Austragen, das, **Austragung** 1) eig. ἡ ἐκφορά, sp. ἐκκομιδή. — 2) übtr. *a*) ἡ ἐκφορά sp.; ἡ διαβολή. *b*) e. Streites: ἡ διαδικασία.
austrauern παύεσθαι πενθοῦντα.
austreiben ἐξελαύνειν (d. Vieh); ἐκβάλλειν, ἐξωθεῖν (vertreiben). — Geister a. ἐλαύνειν δαίμονας. — Schweiss a. ἐξάγειν ἱδρῶτα. — d. Faulheit durch Schläge a. τὴν ἀργίαν πληγαῖς ἐξαναγκάζειν; Jmd. etw. a. ἐκκόπτειν od. ἐξαράττειν τινός τι.
Austreibung ἡ ἐξέλασις, sp. ἐξελασία (d. Viehes). — gew. Verba.
austreten 1) *tr.* πατεῖν, καταπατεῖν (niedertreten); e. Feuer πατοῦντα κατασβεννύναι. — Stufen a. πατοῦντα ἐπιτρίβειν. — Schuhe a. πατοῦντα χαλαρὰς ποιεῖν τὰς ἐμβάδας. — d. Kinderschuhe a. ἐξέρχεσθαι ἐκ παίδων. — 2) *intr. a*) von Gewässern: ἀναβαίνειν, ἐπικλύζειν, πλημμυρεῖν... πληροῦσθαι *P.*; sp. ὑπερχεῖσθαι *P.*, ἀναπλεῖν. *b*) aus e. Vereine: ἐξίστασθαί τινος, ἀφίστασθαί τινος, ἀπολείπειν τι.
Austreten, das, 1) *tr.* ἡ καταπάτησις sp.; gew. Verba. — 2) *intr. a*) ἡ ἀνάβασις, ἐπίκλυσις, sp. ὑπέρχυσις. *b*) d. A. aus e. Vereine: ἡ ἀπόστασις; gew. Verba.
austriefen ἀποστάζειν, sp. ἀποσταλάζειν.
austrinken ἐκ-, κατα-πίνειν, ἐκκανάζειν, auch ἀναπίνειν. — e. Ei ῥοφεῖν ᾠόν.
Austritt, s. Austreten 2) *b*).
austrocknen 1) *tr.* ἀνα-, ἀπο-, κατα-ξηραίνειν (ganz a. διαξηραίνειν sp.); ἀφ-, ἐξ-, καθ-αναίνειν; ἐξικμάζειν (e. saftigen Körper); ἀπο-, ἐκ-μαραίνειν (verwelken machen, abzehren). — 2) *intr.* durch d. *P.* — καθέψεσθαι *P.* (v. Flüssen, die durch d. Sonnenhitze ausgetrocknet werden). — austrocknend ἀναξηραντικός 3. sp. — das A. ἡ ἀναξήρανσις.
auströpfeln, s. austriefen.
austrommeln, s. austrompeten. — Jmd. a., s. auspochen.
austrompeten ὑπὸ σάλπιγγος od. πρὸς σάλπιγγα ἀνακηρύττειν; übr. s. ausposaunen.
austünchen, s. übertünchen.
ausüben (e. Kunst, e. Gewerbe) ἀσκεῖν, ἐργάζεσθαι, ἐξεργάζεσθαι, ἐπιτηδεύειν; v. Aerzten δημοσιεύειν; v. Lehrern u. dgl. ἐπαγγέλλεσθαι. — im moralischen Sinne: Tugend, Gerechtigkeit a. ἀρετὴν ἀσκεῖν, δικαιοσύνῃ χρῆσθαι; Rache an Jmd. a. τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος, τιμωρεῖσθαί τινα.
Ausübung ἡ ἄσκησις, ἐργασία, ἐξεργασία, ἐπιτήδευσις; sonst Verba. — in A. bringen, s. ausüben.
auswachsen 1) zur rechten Grösse erwachsen: τὸ κατὰ φύσιν od. δίκαιον μέγεθος λαμβάνειν, τέλειον od. τέλεον γίγνεσθαι. — 2) aussprießen, w. s.; bes. vom Getreide, das in d. Aehren keimt: περιφύεσθαι. — 3) v. Wunden: vernarben, w. s. — 4) zur Entstellung verwachsen: κυφοῦσθαι, κυρτοῦσθαι *P.*, δύσμορφον γίγνεσθαι. — vgl. ausgewachsen. — das A. (d. Getreides) ἡ περίφυσις.
auswägen, s. abwägen, zuwägen.
auswählen ἐξαιρεῖν; ἐκ-, προ-κρίνειν; ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-λέγειν; für sich a. αἱρεῖσθαι, ἐξ-, προ-αιρεῖσθαι; ἐκ-, ἐπι-λέγεσθαι. [μαίνειν.
auswärmen θάλπειν, διαθάλπειν; δια-, ἐκ-θερ-
Auswärmung ἡ διαθερμασία sp.
auswärtig ὁ, ἡ, τὸ ἔξω (ἐκτός), ὁ, ἡ, τὸ ἐπὶ ξένης, ὑπερόριος 2. — d. a. Angelegenheiten τὰ ἔξω πράγματα, τὰ ὑπερόρια. — e. a. Krieg ἡ ἔκδημος στρατεία, ὁ ἀλλόφυλος πόλεμος. — vgl. ausländisch.
auswärts 1) aussen: ἔξω, ἔξωθεν, ἐκτός. — a. sein ἐκτὸς εἶναι, ἔξω διατρίβειν (nicht zu Hause sein), ἐπὶ ξένης εἶναι, ἀπο-, ἐκ-δημεῖν (in d. Fremde sein). — 2) nach aussen: ἔξω, εἰς (πρὸς) τὰ ἔξω. — a. gebogen od. gekrümmt κυρτός 3., ἐπίκυρτος 2. (ein wenig a. g. ὑπόκυρτος 2., an beiden Seiten a. g. ἀμφίκυρτος 2.), κυλλός 3. (bes. durch Verrenkung); βλαισός 3. (v. d. Beinen; m. a. g. Beinen ὁ, ἡ βλαισόπους, ποδος; vgl. ἡ βλαισότης, βλαίσωσις, βλαισοῦν); γρυπός 3. (v. d. Nase; vgl. ἡ γρυπότης). [βρέχειν, ἐκπλύνειν.
auswässern ἐξυδατοῦν u. ἐξυδροῦν; besser δια-
Auswässerung ἡ ἐξυδάτωσις sp.; gew. Verba.
Auswahl 1) d. Auswählen: ἡ ἐκλογή, ἔκλεξις, sp. ἐπίλεξις; αἵρεσις. — e. A. treffen ἐκλογὴν ποιεῖσθαι. — d. A. überlassen αἵρεσιν δοῦναι. — m. A. λογάδην; auch durch *Vadj.*, wie ἐκλεκτος, ἐπίλεκτος 2. u. ä., od. durch entspr. *part.*, wie ἐκκρίνων, ἐκλέγων u. dgl. — ohne A. ἀναμίξ, φύρδην, εἰκῇ, ἀκρίτως od. durch ἄκριτος 2. — 2) d. Ausgewählte: ἡ ἐκλογή; παρεκλογή (v. Anmerkungen); sonst durch entspr. *Vadj.* (vgl. „auserlesen“), z. B. e A. v. Büchern βίβλοι ἔκκριτοι. [Verba.
Auswanderer ὁ ἄποικος; od. durch *part.* d. folg.
auswandern ἀποικίζεσθαι *P.*; ἐξ-, μετ-οικίζεσθαι; ἀπ-, ἐξ-, μετ-οικεῖν; ἀπ-, μετ-ανίστασθαι, μεθίστασθαι εἰς ἄλλην χώραν, μεταχωρεῖν, μεταβάλλειν (m. u. ohne τὴν χώραν), auch τὴν πατρίδα καταλείπειν.
Auswanderung ἡ ἀπ-, ἐξ-, μετ-οίκησις; ἡ μετάστασις, μετανάστασις.
auswaschen ἀπο-, δια-, ἐκ-πλύνειν; περιπλύνειν (ringsum u. ganz a.); δια-, ἐκ-νίζειν, ῥύπτειν. — v. Flusse, der d. Ufer aushöhlt ὑποκλύζειν. — sich waschen ῥύπτεσθαι *P.*
auswechseln, s. austauschen. — grosses Geld gegen kleines a. διακερματίζειν. — d. Gefangenen a. τοὺς αἰχμαλώτους ἀντιδιαλλάττεσθαι, τοὺς αἰχ. ἀπολαμβάνειν καὶ ἀνταποδιδόναι;

Mann gegen Mann a. τοὺς αἰχ. λύειν ἄνδρα ἀντ' ἀνδρός. [nen ἡ τῶν αἰχμαλώτων ἀντίδοσις.
Auswechselung, s. Austausch. — A. d. Gefange-
Ausweg 1) eig. ἡ ἔξοδος, διέξοδος; ἔκβασις, ἐκβολή, ἔκδυσις, διέκδυσις, καταφυγή, ἀποστροφή (Ausgang zum Entkommen). — 2) übtr. ἡ διέκδυσις, καταφυγή, ἀποστροφή; auch ὁ πόρος (Mittel sich zu helfen). — e. A. treffen πορίζειν πόρον. — keinen A. wissen ἀπορεῖν (stärker διαπορεῖν u. *DP.*), ἐν ἀπορίᾳ εἶναι.
ausweichen 1) eig. ἐξ-, ὑπεξ-ίστασθαι, auch παρα-, ὑπο-χωρεῖν, εἴκειν, ὑπείκειν τινί (τῆς ὁδοῦ); ἐκτρέπεσθαί τινα; δια-, ἐκ-, παρεκ-κλίνειν τινά; auch ἀναχωρεῖν, ἀφίστασθαι (zurücktreten). — 2) übtr. vermeiden: δια-, ἐκ-κλίνειν τι; ἐκκρούειν u. διακρούεσθαί τι; ἐξίστασθαι od. ἐκτρέπεσθαί τι; φεύγειν, ἀπο-, δια-φεύγειν τι. — e. ausweichende Antwort geben λοξόν τι καὶ ἐπαμφοτερίζον ἀποκρίνεσθαι. [κλισις; ἡ φυγή.
Ausweichung ἡ παρα-, ὑπο-χώρησις; ἡ διά-, ἔκ-
ausweiden ἐξαιρεῖν; sp. ἐκκοιλίζειν.
Ausweidung ἡ ἐξαίρεσις.
ausweinen 1) *intr.* *a*) zu weinen aufhören: ἀποκλαίεσθαι, ἀποδακρύειν. *b*) sich ausgeweint haben = sich satt geweint haben: ἅλις ἔχειν δακρύων od. δακρύοντα. — 2) *tr.* *a*) sich d. Augen a.: δακρύοντα ἀμβλύνεσθαι *P.* τοὺς ὀφθαλμούς od. διαφθείρειν τοὺς ὀφθαλμούς. *b*) seinen Schmerz a.: δακρύοντα ἐπικουφίζειν τὴν λύπην.
Ausweis ἡ μαρτυρία, τὸ τεκμήριον; nach dem A. d. Rechnung κατὰ τὸν λογισμόν. — vgl. Pass.
ausweisen 1) vertreiben: ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν. — Fremde a. ξενηλασίαν ποιεῖσθαι. — 2) darthun: διδάσκειν, δηλοῦν, τεκμηριοῦν, μαρτυρεῖν, ἐπιμαρτυρεῖν; sich a. δηλοῦσθαι *P.*, φαίνεσθαι ao. *P.*, δῆλον od. φανερὸν γίγνεσθαι. — sich als e. bestimmte Person a. ἀποδεικνύναι ἑαυτὸν τὸν δεῖνα ὄντα.
Ausweisung ἡ ἐξέλασις; v. Fremden ἡ ξενηλασία.
ausweissen = austünchen. [ποιεῖν.
ausweiten εὐρύνειν, χαλᾶν, ἐπιχαλᾶν, χαλαρὸν
auswendig 1) eig., s. äusserlich. — 2) übtr. a. hersagen: ἀπὸ στόματος εἰπεῖν; a. lernen ἐκμανθάνειν, μελετᾶν. — a. wissen ἐξεπίστασθαι, ἐξειδέναι, ἀπὸ μνήμης εἰδέναι.
Auswendiglernen, das, ἡ μελέτη.
auswerfen 1) *tr.* *a*) hinauswerfen: ἐκβάλλειν; ἐκ-, ἀπορ-ρίπτειν; Netze a. δίκτυα ἀφ-, καθ-ιέναι (ἵημι). — Anker a., s. Anker. — unter Leute a. διαρρίπτειν, κατασκεδαννύναι τινῶν; ausgeworfen werden ἐκπίπτειν; s. ausstreuen. *b*) herauswerfen: ἀναπέμπειν, ἀναδιδόναι, ἀναφυσᾶν (v. Vulkanen); ἐκβράττειν (v. Meere); ἀναφέρειν, ἀνάγειν αἷμα (Blut a.); ἀνα-, ἀπο-χρέμπτεσθαι, ἀναχελύσσεσθαι (durch Husten a.). *c*) e. Summe a.: τάττειν ἀργύριον; ausgeworfen sein ἐκκεῖσθαι. *d*) durch e. Wurf ausschlagen: βάλλοντα ἐκκόπτειν od. ἐκκρούειν. — 2) *intr.* *a*) beim Würfelspiel: ἐξάρχειν κυβεύοντα. — *b*) das Pferd wirft aus: ὁ ἵππος ὑγρὰ μετεωρίζει τὰ σκέλη.
Auswerfen, das, *a*) ἡ ἐκβολή (d. Hinauswerfen). *b*) ἡ ἀνάδοσις, ἀναφύσησις; ἀναγωγή (v. Blute); ἀνά-, ἀπό-χρεμψις (durch Husten). — Sonst Verba.
auswetzen *a*) eig. e. Scharte: ἀκονῶντα ἀφαιρεῖν. *b*) übtr. ἀποτρίβεσθαι, ἀπολύεσθαι; auch ἐπανορθοῦν u. *M.*
Auswetzen, das, (übtr.) ἡ ἀπόλυσις, ἐπανόρθωσις.
auswickeln ἐξελίττειν; ἀναπτύσσειν.
auswindeln λύειν ἐκ σπαργάνων.
auswinden ἐκστρέφειν, ἐξαιρεῖσθαί τί τινος; d. Wäsche σείειν, ἐκσείειν. — zum A. nass sein τῷ ὑετῷ διάβροχον εἶναι.
auswintern σώζειν διὰ τοῦ χειμῶνος. — vgl. überwintern.
auswirken 1) eig. e. Gewebe vollenden: ἐξυφαίνειν; d. Teig a. διαφυρᾶν. — 2) übtr. ἀνύτειν, διαπράττειν (im *M.* für sich) τι, πράττειν ὥστε m. *inf.* — das A. (übtr.) ἡ διάπραξις; ἄνυσις (poet. u. sp.).
auswischen ἐκ-, δια-σμῆν, δια-, ἀπο-σμήχειν; e. Schrift δι-, ἐξ-αλείφειν; e. Flecken (übtr.) ἀποτρίβεσθαι; Jmd. eins a. πληγὴν ἐντρίβειν τινί; Jmd. a. (= Jmd. d. Kopf waschen) πλύνειν τινά.
auswittern 1) *tr.* ἀνευρίσκειν τῇ ὀσμῇ, sp. ἐκρινίζειν, ῥινηλατεῖν; vgl. ausspüren. — 2) *intr.* *a*) es wittert aus: ἀποχειμάζει. *b*) verwittern, w. s.
auswölben καμαροῦν. — das A. ἡ καμάρωσις; s. Wölbung.
Auswuchs *a*) bei Pflanzen: ἡ παραφυάς, άδος, ἡ ἀπό-, ἔκ-φυσις; ὁ γόγγρος (Knorren an Bäumen); ἡ διαφυή (Knoten bei Stengeln). *b*) Fleischansatz: ἡ ἔκφυσις, σάρκωσις; τὸ σάρκωμα (bes. an d. Nase); ἡ γογγρώνη (am Halse, Kropf); knochiger A., Buckel τὸ κύρτωμα, κύφωμα, τὸ κῦφος; übh. ἡ ὑπεροχή.
auswühlen ἐξ-, περι-ορύττειν, ἀνασκάπτειν; ἀνασκαλεύειν (v. Hühnern).
auswüthen ἀπομαίνεσθαι *DP.*; λήγειν τῆς μανίας od. τῆς ὀργῆς.
Auswurf 1) d. Auswerfen, w. s. — 2) d. Ausgeworfene: τὸ ἐκβρασθέν (v. Meere); τὸ ἀπόχρεμμα (beim Husten); übtr. τὸ κάθαρμα; auch durch ἐξώλης 2. [ρεῖν; s. ausrotten.
auswurzeln ἐκριζοῦν sp.; besser πρόρριζον ἐξαι-
Auswurzelung ἡ ἐκρίζωσις sp.
auszählen διαριθμεῖν (u. *M.*); ἐξαριθμεῖν.
auszahlen ἐξαριθμεῖν; bes. was man schuldig od. verpflichtet ist: ἀποδιδόναι, ἀπο-, ἐκ-τίνειν.
Auszahlung ἡ ἐξαρίθμησις; ἡ ἀπόδοσις; ἀπό-, ἔκ-τισις.
auszanken ἐπιπλήττειν od. ἐπιτιμᾶν τινι; πλύνειν τινά. — das A. ἡ ἐπίπληξις, ἐπιτίμησις.
auszapfen, s. anzapfen; ist es = „ausschenken" καπηλεύειν.
auszechen ἐκκανάζειν; s. austrinken.
auszehren 1) *tr.* ἀπο-, ἐκ-μαραίνειν; συντήκειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch φθίνειν, καταφθίνειν (selten u. mehr poet.); ganz a. ταριχεύεσθαι, κατασκελετεύεσθαι *P.*; ganz ausgezehrt sein κατεσκληκέναι; vgl. d. f. W.
Auszehrung ἡ μάρανσις; (als Krankheit) ἡ ἀτροφία, ἡ φθόη, φθίσις; ἡ μάρανσις, ὁ μαρασμός (bes. v. Greisen). — d. A. haben ἀτροφεῖν, φθισιᾶν.
auszeichnen 1) eig. *a*) bezeichnen: κατα-, παρασημαίνειν u. *M.*; σημειοῦν; vgl. ausschreiben, auswählen. *b*) fertig zeichnen: ἀπεργάζεσθαι, ἀποτελεῖν, περαίνειν γραφήν od. ὑπογραφήν. — 2) übtr. *a*) Jmd. a.: τιμᾶν, προτιμᾶν, διαφερόντως τιμᾶν; γεραίρειν τινά (selten). *b*) sich a.: δια-, ἐκ-πρεπῆ εἶναι (selten, mehr poet. u. sp., δια-, ἐκ-πρέπειν); εὐδοκιμεῖν ἐπί τινι, ἀξιόλογον εἶναι ἔν τινι; ἀριστεύειν τινός (vor Jmd.), κρατιστεύειν u. πρωτεύειν τινός τινι (vor Jmd. in etw.), διαφέρειν τινός τι, τινι, ἐν (ἐπί) τινι, εἴς (πρός, κατά) τι, προέχειν τινός τινι od. ἔν τινι. — vgl. ausgezeichnet.
Auszeichnung 1) eig. Bezeichnung: ἡ σημείωσις, παρασημασία. — 2) übtr. Ehrenbezeugung: ἡ τιμή, ἀξίωσις (als Handlung); ἡ τιμή, τὸ τίμιον u. (mehr poet.) τὸ γέρας (als Sache). — Jmd. hohe A. zu Theil werden lassen μεγάλας τιμὰς νέμειν od. περιάπτειν τινί, ἐν μεγάλαις τιμαῖς ἔχειν τινά.

ausziehen I) *tr.* 1) herausziehen: ἀπο-, ἐκ-σπᾶν, ἐξέλκειν, ἐξαιρεῖν; vgl. ausreissen, ausrupfen; d. Saft aus Pflanzen a. χυλίζειν, sp. χυλοῦν, ἀποβρέχειν; v. Naturkräften ἐξάγειν, ἐκτήκειν; vgl. ausbleichen; übtr. e. Buch a., s. Auszug. — 2) abziehen: Kleider a. ἀπο-, ἐκ-δύειν τινά τι, περιαιρεῖν τινά τι; sich etw. a. ἀπο-, ἐκ-δύεσθαί τι; Schuhe a. Jmd. ὑπολύειν τὰ ὑποδήματά τινος od. τινά; sich d. Schuhe a. ὑπολύεσθαι m. u. ohne τὰ ὑποδήματα. — übtr. Jmd. a. = ausplündern, w. s. — 3) auseinanderziehen: ἀπο-, ἐκ-τείνειν; e. Faden κατάγειν. — II) *intr.* 1) eig. ἐξέρχεσθαι (ἐξιέναι); vgl. aufbrechen, ausrücken; auf etw. a. ἐξέρχεσθαι ἐπί τι, auch πορεύεσθαι od. ὁρμᾶν ἐπί τι. — in den Krieg a. ἐκστρατεύεσθαι. — 2) umziehen: διοικίζεσθαι (ἐξ οἰκίας τινὸς εἰς ἄλλην οἰκίαν), ἑτέραν αἱρεῖσθαι οἰκίαν od. οἴκησιν; auch σκευαγωγεῖν, μεταφέρειν od. μετακομίζειν τὰ σκεύη (τὴν κατασκευήν), wenn d. Fortschaffen d. Hausgeräthes in Betracht kommt. — übr. s. auswandern.

Ausziehen, das, 1) *tr.* ἡ ἐξαίρεσις; d. Kleider: ἡ ἀπόδυσις. — 2) *intr.* ἡ ἔξοδος, ἐξέλασις, πορεία, ὁρμή; ἡ ἐκστρατεία sp. (in d. Krieg); d. Umziehen in e. andere Wohnung: ἡ διοίκισις; vgl. Auswanderung.

auszieren, Auszierung, s. ausschmücken, Ausschmückung.

auszirkeln eig. τῷ διαβήτῃ διαμετρεῖν u. *M.*; übtr. διακριβοῦν τι.

auszischen, s. auspfeifen.

Auszug 1) d. Ausziehen (*intr.*). — 2) A. aus e. Buche: ἡ ἐπιτομή; ἡ παρεκβολή sp. (v. Anmerkungen). — e. A. machen συναιρεῖν βιβλίον; ἐπιτομὴν ποιεῖσθαι; sp. παρεκβάλλειν (aus Anmerkungen, Kommentaren).

auszugsweise ἐν κεφαλαίῳ (κεφαλαίοις), ἐπὶ κεφαλαίων (ἐπὶ κεφαλαίου sp.); ἐν βραχεῖ, διὰ βραχέων (auch verb. ἐπὶ κεφαλαίου καὶ διὰ βραχέων sp.).

auszupfen ἀπο-, ἐκ-τίλλειν.

authentisch πιστός 3., ἀξιόπιστος 2., βέβαιος 3. u. 2.; sp. αὐθεντικός 3.

Authenticität τὸ πιστόν, τὸ ἀξιόπιστον; ἡ ἀλήθεια, πίστις, sp. ἀξιοπιστία.

Autochthon ὁ αὐτόχθων, ονος.

Autodidakt ὁ αὐτοδίδακτος, sp. αὐτομαθής.

Automat τὸ αὐτόματον, αὐτοκίνητον.

Autopsie ἡ αὐτοψία, ἡ ἄντικρυς θεωρία; aus A. wissen αὐτὸν ἰδόντα (θεασάμενον) μεμαθηκέναι (ἐπίστασθαι).

Autor ὁ συγγραφεύς od. durch d. *part.* ὁ συγγράψας βιβλίον.

autorisieren, s. bevollmächtigen.

Autorität, s. Ansehen 4).

avancieren αὐξάνεσθαι (*P.*) τιμαῖς, προάγεσθαι (*P.*) εἰς τιμάς.

Avantgarde, s. Vortrab.

Avernus ὁ Ἄορνος.

Averruncus ὁ ἀποτρόπαιος.

Axiom τὸ ἀξίωμα, ἡ ἀξίωσις; τὸ δόγμα.

Axona ὁ Ἄξουνος.

Axt ἡ ἀξίνη; ὁ πέλεκυς, εως (d. A. d. Zimmerleute, Fleischer; auch Streitaxt; A. zum Holzfällen ὁ ξυλοκόπος πέλεκυς); ὁ σκέπαρνος (sp. τὸ σκέπαρνον; A. d. Zimmerleute zum Behauen u. Glätten). — m. d. A. behauen πελεκᾶν; sp. σκεπαρνίζειν; m. d. A. abhauen πελεκίζειν sp.

Axtstiel τὸ στελεόν, sp. ὁ στελεός.

Azur τὸ κυαναυγές.

azurblau, azurn κυαναυγής 2., κυανοῦς 3.

B

B β (*B*), τὸ βῆτα *indecl.*

baar eig. nackt, bloss γυμνός, ψιλός 3. — e. Sache baar sein = ledig sein ἀπηλλάχθαι τινός, verlustig sein ἀπεστερῆσθαί τινος, übh. ἔρημον εἶναί τινος. — b. Wasser trinken ὕδωρ μόνον πίνειν, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὕ. π. — das ist b. Unsinn τοῦτο δὴ πολλὴ ἄνοιά ἐστιν. — gew. v. Gelde ἕτοιμος 3. u. 2., ἡτοιμασμένος 3.; „b. Geld" auch blos τὸ ἀργύριον, τὸ νόμισμα. — Einem etw. als b. Geld anrechnen ἐντιμᾶν τινί τι. — b. bezahlen καταβάλλειν ἀργύριον.

Baarschaft τὰ ὑπάρχοντα χρήματα, auch blos τὸ ἀργύριον.

Bach τὸ ῥεῖθρον. — Giessbach ὁ χειμάῤῥους.

Bache ἡ ἀγρία ὗς (ἡ γρόμφις poet.).

Bachstelze ἡ σεισοπυγίς, ίδος.

Backe ἡ παρειά (Wange), ἡ γνάθος (untere Seite d. Backens), ἡ κόῤῥη (der d. Schläfen zunächst liegende Theil). — die B. aufblasen φυσᾶν τὰς γνάθους. — Einem auf d. B. schlagen ἐπὶ κόῤῥης τύπτειν τινά.

backen ὀπτᾶν (πυρί), πέττειν. — gebacken ὀπτός 3. — **Backen**, das, ἡ ὄπτησις.

Backenbart ἡ ὑπήνη (eig. Backen- u. Kinnbart).

Backendrüsen τὰ παρίσθμια.

Backengrübchen, die, οἱ γελασῖνοι.

Backenhöhle ἡ γνάθος.

Backenstreich ὁ κόνδυλος (Faustschlag in's Gesicht); ὁ κόσσος sp. — Einem e. B. geben παίειν, τύπτειν, πατάσσειν τινὰ ἐπὶ od. κατὰ κόῤῥης, κόνδυλόν τινι διδόναι od. ἐντρίβειν (κολαφίζειν, κοσσίζειν τινά sp.).

Backenzahn ὁ γομφίος (μύλος, μυλίτης ὀδούς, μυλόδους, *pl.* μύλαι u. μύλακροι sp.). — d. hinterste B. ὁ κραντήρ, ῆρος.

Backfische οἱ ἑψητοί; kleine B. αἱ ἀνθρακίδες, ἐπανθρακίδες.

Backform ὁ κρίβανος; τὸ πλάθανον (d. Form, worin e. Gebäck zum Backen hergerichtet wird).

Backgeschirr ὁ ἀρτόπτης.

Backhaus, s. Bäckerei.

Backofen ὁ ἰπνός, τὸ ὀπτάνιον (ὀπτανεῖον).

Backstein ἡ πλίνθος (auch ἡ γηίνη od. κεραμία πλίνθος, ἡ ὀπτὴ πλ. opp. ὠμή). — B. streichen ἕλκειν πλίνθους. — B. brennen ὀπτᾶν πλ.

Backtrog ἡ μάκτρα, κάρδοπος, σκάφη, ληνός.

Backwerk τὸ πέμμα, πεμμάτιον. — feines B., s. Kuchen.

Bad τὸ λουτρόν (das Baden, Badeort, auch Badewasser). — τὸ βαλανεῖον (Badeort, v. warmen Bädern; erst bei sp. Badewasser). — warme Bäder τὰ θερμά (λουτρά); w. B. gebrauchen θερμολουτεῖν, θερμῷ λοῦσθαι (Gebrauch e. w. B. ἡ θερμολουσία). — kalte B. nehmen ψυχρολουτεῖν (d. Nehmen v. k. B. ἡ ψυχρολουσία). — in's Bad gehen λοῦσθαι (ἐν βαλανείῳ, εἰς βαλανεῖον). — zum B. gehörig βαλανευτικός 3.

Badeanstalt τὸ λουτρόν; τὸ βαλανεῖον (s. Bad); ὁ λουτρών, ῶνος.

Badegast ὁ τοῖς θερμοῖς χρώμενος.

Badegeld ὁ τοῦ λουτροῦ μισθός (τὸ ἐπίλουτρον ungew.).

Badegürtel ἡ λουτρὶς (-ίδος) ᾤα.

Badehaus, s. Badeanstalt.

Badekur ἡ τῶν θερμῶν χρῆσις.

Bademeister ὁ βαλανεύς (ὁ λουτροχόος). — B. sein βαλανεύειν.

baden λούειν; sich b. λοῦσθαι. — warm, kalt baden, s. Bad. — sich gern badend φιλόλουτρος 2.

— gerne b. φιλολουτρεῖν. — sich im Blute b. λοῦσθαι αἵματι, φόνῳ.
Baden, das, s. Bad.
Badeplatz, s. Badeanstalt.
Bader, s. Bademeister u. Barbier.
Badereise ἡ πρὸς θερμὰ ἀποδημία. — e. B. machen ἀποδημεῖν πρὸς θερμά od. χρησόμενον τοῖς θερμοῖς.
Badestube ὁ λουτρών, ῶνος.
Badewärter, s. Bademeister.
Badewärterin ἡ λουτροχόος.
Badewanne ὁ λουτήρ, ῆρος, ἡ πύελος, σκάφη (ἡ μάκτρα B. für Mehrere); sp. ἡ ἔμβασις.
Badewasser τὸ λουτρόν, λούτριον (sp. τὸ βαλανεῖον).
Badezimmer, s. Badestube.
Bächlein τὸ μικρὸν ῥεῖθρον.
Bäcker ὁ ἀρτοκόπος, ἀρτοποιός, σιτοποιός (der das Brot bäckt), ἀρτοπώλης (der es verkauft). — B. sein ἀρτοκοπεῖν, ἀρτοπωλεῖν.
Bäckerei ἡ ἀρτοποιία (als Gewerbe). — τὸ ἀρτοκοπεῖον (als Ort). — s. Bäckerladen.
Bäckerin ἡ ἀρτοκόπος, ἀρτοποιός, σιτοποιός (die d. Brot bäckt); ἀρτόπωλις, ιδος (die es verkauft).
Bäckerladen τὸ ἀρτοπώλιον.
bähen θερμαίνειν, θάλπειν, καίειν; πυριᾶν τι, πυρίαν προσφέρειν τινί.
Bähmittel, s. d. f. W.
Bähung ἡ θέρμανσις, πυρία, πυρίασις.— τὸ πυρίαμα, μάλαγμα (Bähmittel).
bälgen δείρειν, ἀπο-, ἐκ-δείρειν. — sich b. ἀποδερματοῦσθαι *P*.
Bändchen τὸ ταινίδιον.
bändigen δαμάζειν (v. Thieren: dressieren; v. e. Pferde πωλοδαμνεῖν), ἡμεροῦν, τιθασεύειν (zähmen). — χειροῦν u. *M.* (überwältigen). — übtr. Leidenschaften u. dgl. κατέχειν, κολάζειν. — gebändigt τιθασευτός 3., ἥμερος 2. — nicht zu b. ἀτιθάσευτος, ἀδάμαστος 2.; übtr. ἀκόλαστος 2.
Bändiger ὁ δαμάζων, übtr. ὁ κολαστής. — B. e. Pferdes ὁ πωλοδάμνης.
Bändigung ἡ τιθασεία (τιθάσευσις), ἡμέρωσις, χείρωσις; übtr. ἡ κόλασις, κάθεξις.
bänglich, s. bange.
Bänkelsänger ὁ ῥαψῳδός. — e. B. machen ῥαψῳδεῖν.
Bänkelsängerei ἡ ῥαψῳδία.
bänkelsängerisch ῥαψῳδικός 3.
bänken περισκάπτειν.
Bär ὁ u. ἡ ἄρκτος; junger B. ὁ ἀρκτύλος. — als Gestirn ἡ ἄρκτος; d. grosse u. kleine B. αἱ ἄρκτοι, im Bes. ἡ ἑλίκη (ἄμαξα) u. ἡ κυνόσουρα.
Bärenfang ἡ τῶν ἄρκτων θήρα.
Bärenfell ἡ ἀρκτῆ; ἡ ἄρκτου δορά od. τὸ ἄ. δέρμα.
Bärenführer ὁ τὰς ἄρκτους περιάγων.
Bärenhäuter, s. Faullenzer, Windbeutel.
Bärenhaut, s. Bärenfell. — auf d. B. liegen, s. faullenzen.
Bärenhüter ὁ ἀρκτοφύλαξ, ακος (auch als Gestirn, welches gew. ὁ ἀρκτοῦρος, βοώτης heisst).
Bärenjagd, s. Bärenfang.
Bärenklau ὁ ἄκανθος, τὸ μελάμφυλλον, χορόδανον.
Bärin ἡ ἄρκτος (ἡ θήλεια ἄ.).
Bärmutter, s. Gebärmutter.
Bärtchen τὸ πωγώνιον.
bärtig ὁ πωγωνίας, γενειῶν 3.; γενειήτης sp., ὑπηνήτης mehr poet. — b. sein od. werden γενειᾶν, γενειάσκειν.
Bärwurz τὸ σφονδύλιον.
Bäuerin ἡ ἀγροῖκος γυνή; ἡ χωρῖτις, ιδος.
bäurisch 1) eig. ἀγροῖκος 2., ἀγροικικός 3., ἀρουραῖος 3., χωριτικός 3. — 2) übtr. ἄγροικος 2., s. roh. — b. Betragen ἡ ἀγροικία, ἀπειροκαλία. — sich b. betragen ἀγροικίζεσθαι u. ἀπειροκαλεύεσθαι.
Bäumchen τὸ δενδρύφιον, δενδρίον.
bäumen, sich, ὀρθὸν od. ὄρθιον ἵστασθαι, σφαδᾴζειν.
Bäuschchen τὸ πτύγμα (ἐρίου), τὸ πτυγμάτιον.
Bagage, s. Gepäck.
Bagagepferd ὁ σκευοφόρος ἵππος, auch allg. τὸ (σκευοφόρον) ὑποζύγιον (gew. *pl.*).
Bagagewagen τὸ σκευοφόρον ἅρμα (ὄχημα).
Bagatelle πρᾶγμα od. χρῆμα οὐδενὸς ἄξιον; φαῦλόν τι. — etw. als B. behandeln οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος, ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖσθαί τι.
Bahn ἡ ὁδός; ὁ δρόμος (zum Laufen); ὁ οἶμος (mehr poet.) u. ὁ τρίβος (Pfad, Strasse). — ἡ περιφορά (v. d. Gestirnen). — B. brechen τέμνειν ὁδόν; ὁδοποιεῖν, προοδοποιεῖν (auch übtr.), προηγεῖσθαι (übtr.); B. in etw. brechen ἡγεῖσθαί τινος, εἰσηγεῖσθαί τινος, ἐξάρχειν τινός.— Einem e. B. eröffnen πάροδον διδόναι τινὶ ἐπί τι. — auf d. B. v. etw. wandeln ἰέναι (auch χωρεῖν) διά τινος, z. B. διὰ δικαιοσύνης, ἀδικίας u. dgl. — e. B. betreten τὴν διά τινος, (z. B. ἀρετῆς) ὁδὸν τρέπεσθαι. — v. d. B. abkommen ἐκτὸς od. ἔξω δρόμου φέρεσθαι *P*. — auf d. B. bringen ἄγειν od. τιθέναι εἰς μέσον, προ-, ἐμ-βάλλειν, παρατίθεσθαι (λόγον).
bahnen ὁδοποιεῖν (ὁδόν). — **bahnend** ὁδοποιός 2. — gebahnter Weg χειροποίητος ὁδός. — übtr. Einem d. Weg b., s. B. brechen. — **Bahnen**, das, (e. Weges) ἡ ὁδοποιία; übtr. ἡ ὁδοποίησις.
Bahre τὸ φέρετρον; ἡ κλίνη (Todtenbahre).
Bai ὁ κόλπος.
Bakchant ὁ βάκχος, ὁ βακχεύων, οντος.
Bakchantin ἡ βάκχη, βακχεύουσα, μαινάς, άδος.
bakchantisch βάκχειος 3., βάκχιος 3. u. 2., βακχικός 3. (βακχεύσιμος 2., βακχευτικός 3.). — b. schwärmen βακχεύειν, ἐκβακχεύεσθαι *P.*, auch ἐκβακχεύειν *intr.*, u. ἀναβακχεύειν sp. — in b. Wuth versetzen ἐκβακχεύειν (ἀναβακχεύειν sp., βακχεύειν poet. u. sp.)
[B. ὁ διθύραμβος.
Bakchos ὁ Βάκχος, Διόνυσος. — Loblied auf d.
Bakchosfest τὰ Διονύσια (s. Dionysien). — d. B. feiern διονυσιάζειν, βακχεύειν. — d. Feier desselben ἡ βακχεία, βάκχευσις. — dazu gehörig διονυσιακός 3., βάκχειος 3., βάκχιος 3. u. 2., βακχικός 3. — d. feiernden Frauen αἱ βάκχαι, μαινάδες, θυιάδες, βασσάραι.
Bakchostempel τὸ διονύσιον, τὸ βακχεῖον.
Balance, s. Gleichgewicht.
balancieren ἰσορροπεῖν, ἀντισηκοῦν; μένειν ἐπὶ τῆς ἰσορροπίας. — balancierend ἰσόρροπος 2.
Balancieren, das, ἡ ἀντισήκωσις.
bald τάχα, ταχέως (auch ταχύ, ἐν τάχει, διὰ τάχους, schnell), εὐθύς (sogleich), αὐτίκα, παραυτίκα, αὐτίκα μάλα (auf der Stelle); ἐν βραχεῖ, ἐν μικρῷ, ἐν ὀλίγῳ (χρόνῳ), οὐκ εἰς μακράν (in Kurzem); ἤδη (*iam*, schon). — b. darauf μετ' ὀλίγον, οὐ πολὺ ὕστερον, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, μετ' οὐ πολύ. — b. nachher ὀλίγῳ, ὀλίγον ὕστερον. — bald ... bald τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ od. τοτὲ δ' αὖ (auch anakoluthisch im zweiten Gliede ἄλλοτε δέ, αὖθις δέ, ἔστι δ' ὅτε), ὁτὲ μὲν . . . ὁτὲ δέ (sp.), ἄρτι μὲν ... ἄρτι δέ, νῦν μὲν ... νῦν δέ. — bald so bald anders ἄλλοτε ἄλλως (ἄλλῃ), bald da bald dort ἄλλοτε ἄλλῃ (ἀλλαχοῦ), bald dieser bald jener ἄλλοτε ἄλλος, ἄλλος καὶ ἄλλος. — 2) beinahe: σχεδόν, ὅσον οὐ, μόνον οὐ, ὀλίγου (δεῖν). — s. sobald.
Baldachin ὁ οὐρανίσκος.
baldig ταχύς 3. — *adv.* s. bald; baldigst τὴν ταχίστην, ὡς od. ὅτι τάχιστα, πάνυ ἐν τάχει, κατὰ τάχος, ὡς od. ὅσον τάχος.
Baldrian ἡ ὀρεινὴ od. θυλακῖτις (-ιδος) νάρδος.
Balg 1) τὸ δέρμα, ἀπόδερμα; v. Thieren auch ἡ διφθέρα, βύρσα. — v. Früchten s. Hülse. — 2) d. Blasebalg: ἡ φῦσα. — 3) v. Kindern = Schrei-

hals, w. s. — Mit den Bälgen ist es nicht auszuhalten Ἀβδηνὸν τοῦτο ἐπιφόρημα.
balgen, sich m. Einem, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τινι, ἀκροχειρίζεσθαί τινι, δια-, προσ-παλαίειν τινί.
Balgerei ἡ ἀκροχείρισις, ὁ ἀκροχειρισμός, ἡ δια-
Balggeschwulst τὸ ἀθήρωμα. [πάλη.
Balken ἡ δοκός (dem. ἡ δοκίς, ίδος, τὸ δοκίον); ὁ χάραξ, ακος. — an d. Wagschale ὁ ζυγός.
Balkenkopf ὁ θρᾶνος.
Balkenwerk αἱ δοκοί; s. Gebälk.
Balkon οἱ δρύφακτοι od. τὰ δρύφακτα.
Ball ἡ σφαῖρα (jeder kugelrunde Körper; dann bes. der Spielball). — kleiner B. τὸ σφαιρίον (σφαιρίδιον). — e. aus 12 bunten Lederstücken zusammengesetzter B. σφαῖρα δωδεκάσκυτος. — B. spielen σφαίρᾳ παίζειν, σφαιρίζειν. — B. schlagen σφαῖραν κόπτειν, zurückschlagen ἀντικόπτειν. — d. B. werfen, fangen ῥίπτειν, ἐκδέχεσθαι τὴν σφαῖραν. [ohne B. ἀνερμάτιστος 2.
Ballast τὸ ἕρμα. — m. B. füllen ἑρματίζειν. —
Ballen 1) Bündel: ὁ σύνδεσμος, τὸ φορτίον. — 2) an d. Hand u. an d. Fussohle: τὸ στῆθος.
ballen σφαιροῦν, auch übh. συνάγειν. — d. Faust b. πὺξ τοὺς δακτύλους ποιεῖσθαι. — m. geballter Faust πύξ. — sich b. σφαιροῦσθαι, συνάγεσθαι P., συνίστασθαι καθάπερ εἰς σφαῖραν.
Ballet ἡ ἐπὶ σκηνῆς ὄρχησις.
Ballettänzer, -tänzerin, s. Tänzer, Tänzerin.
ballförmig σφαιροειδής 2.
Ballhaus, s. Ballplatz.
Ballon ὁ θύλακος.
Ballotage ἡ ψηφοφορία.
ballotieren ψηφοφορεῖν, ψηφίζεσθαι.
Ballplatz τὸ σφαιριστήριον.
Ballspiel ἡ σφαίρισις (ὁ σφαιρισμός). — d. bes. Arten ἡ ἀπόρραξις, τὸ φαινίνδα, ἐφετίνδα, ἁρπαστὸν παίζειν, s. Lex. — e. Schlag im B. τὸ σφαίρισμα. — Geschicklichkeit im B. ἡ σφαιριστική. [σφαιριστικός.
Ballspieler ὁ σφαιριστής; e. geschickter B. ὁ
Balsam τὸ βάλσαμον, ἀποβάλσαμον, auch τὸ μύρον. — übtr. τὸ φάρμακον; τὸ παραμύθιον, ἡ
balsamartig βαλσαμώδης 2. [παραμυθία (Trost).
Balsambüchse ἡ λήκυθος, τὸ ληκύθιον, ἡ μυρίς, ίδος, ὁ νάρθηξ, ηκος, τὸ ναρθήκιον, ὁ ἀλά-
Balsamduft ἡ εὐωδία. [βαστος, τὸ ἀλάβαστρον.
Balsamfrucht τὸ καρποβάλσαμον.
Balsamholz τὸ ξυλοβάλσαμον.
Balsamine ἡ βαλσαμίνη.
balsamieren βαλσάμῳ (μύρῳ) ἀλείφειν, χρίειν; μυρίζειν. — vgl. einbalsamieren.
Balsamierung ἡ βαλσάμῳ (μύρῳ) ἄλειψις, ὁ μυρισμός. — vgl. Einbalsamierung. [εὐώδης 2.
balsamisch, s. balsamartig; übh. wolriechend
Balsamstaude τὸ βάλσαμον (ἡ βάλσαμος sp.).
balzen (brünstig sein) ὀργᾶν; (schreien) κλώζειν, κρώζειν.
Band 1) das, wodurch etw. festgehalten wird: ὁ δεσμός (pl. οἱ δεσμοί u. τὰ δεσμά), ὁ σύνδεσμος (beide auch im übtr. Sinne); τὸ ἅμμα, sp. τὸ δέμα. Im Bes. ὁ περίδεσμος (Brustband), τὸ ἀνάδημα (Haarband), ἡ ταινία (e. Streifen v. Zeug, bes. Kopfbinde), ὁ λημνίσκος (e. wollenes Band an Kränzen). — Einen in Banden werfen δεσμοὺς ἐμβάλλειν τινί, δεσμεύειν τινά, καταδεῖν τινα. — ohne Bande ἄδεσμος 2. — bildl. d. B. d. Blutes τὸ συγγενές. — 2) = Einband, w. s. — 3) Theil e. Werkes: τὸ σωμάτιον.
Bandage ὁ ἐπίδεσμος (pl. τὰ ἐπίδεσμα), ἡ ἐπίδεσις (ἡ ἐπιδεσμίς, -ίδος, τὸ ἐπίδεσμον sp.). — e. B. anlegen ἐπιδεῖν τι. [τὸ ἐργαστήριον.
Bande ὁ ὅμιλος, θίασος; τὸ σύστημα, ἡ συστροφή,
Bandelier ὁ τελαμών, ῶνος.
bandförmig ταινιοειδής u. ταινιώδης 2.
Bandhändlerin ἡ ταινιόπωλις, ιδος.
Bandit ὁ λῃστής; s. Meuchelmörder.
Bandwurm ἡ ταινία.
bange 1) ängstlich, furchtsam: περίφοβος 2., ὀκνηρός 3., auch part. ἀδημονῶν, ὀκνῶν 3. — es ist mir b. ἀδημονῶ, ἀγωνιῶ, ὀκνῶ, ἀπορῶ, φοβοῦμαι ao. P. — Einem b. machen φόβον od. ἀθυμίαν παρέχειν τινί. — 2) Angst od. Furcht erregend: φοβερός, δεινός 3.
bangen, es bangt mir περίφοβός (περιδεής) εἰμι, vor etw. ὀκνῶ od. ἀδημονῶ τι; ἀνιᾷ μέ τι. — mir bangt davor dass ... δέδοικα od. ὀκνῶ περί τινος μή ...
Bangigkeit ἡ ἀδημονία, ἀγωνία, ἀθυμία, ἀπορία; ὁ ὄκνος; ὁ φόβος.
Bank 1) eig. ἡ κλισία; τὸ βάθρον (im Theater u. in d. Gerichten; auch Schulbank); τὸ ξύλον. — s. Ruderbank. — sprichw. auf d. lange B. schieben ἀναβάλλεσθαι (χρόνους ἐκ χρόνων). — durch d. B. καθ᾿ ἕκαστον, ἐφεξῆς. — 2) B. d. Wechsler u. Kaufleute: ἡ τράπεζα. — d. Bürgschaft bei d. B. ἡ ἐγγύη ἡ ἐπὶ τὴν τράπεζαν, d. Schuld bei d. B. τὸ ἐπὶ τὴν τράπεζαν χρέος. — der B. schuldig sein ὀφείλειν ἐπὶ τὴν τράπεζαν. — aus d. B. geliehen haben ἔχειν ἀπὸ τῆς τραπέζης. — e. B. errichten τράπεζαν κατασκευάζεσθαι.
Bankbruch, Bankerot ἡ τραπέζης ἀνασκευή od. ἀνατροπή. — B. machen ἀνασκευάζειν od. ἀνατρέπειν τὴν τράπεζαν, ἐξίστασθαι τῶν ἑαυτοῦ, τῶν ὄντων, τῆς οὐσίας.
bankbrüchig, bankerot ὁ ἀνασκευάσας od. ἀνατρέψας τὴν τράπεζαν. — b. werden (v. e. Hause od. e. Kaufmann) ἀνασκευάζεσθαι P., s. Bankerot
Bankert, s. Bastard. [machen.
Bankett τὸ συμπόσιον.
bankettieren συμπίνειν, κωθωνίζεσθαι.
Bann ἡ προαγόρευσις, πρόρρησις; ὁ ἀναθεματισμός K. S. — Einen in d. B. thun προαγορεύειν εἴργεσθαί τινα τῶν ἱερῶν; ἀναθεματίζειν; ein m. d. B. belegter τὸ ἀνάθεμα K. S. — vgl. Bannung, Zauber.
bannen ἐκβάλλειν, ἐξελαύνειν, ἐκκηρύττειν τινὰ τῆς πόλεως, φυγαδεύειν; vgl. Bann. — durch Zauberformeln b. καταδεῖν τινά; (durch das Nestelknüpfen) καταδεῖν τινα. — ἐξᾴδειν τινά (wegbannen). — gebannt, s. Bann.
Banner ἡ σημαία (Fahne u. Kriegshaufe).
Bannfluch ἡ κατάρα; s. Bann. [δὸς μῦθος.
Bannspruch ἡ ἐπῳδή (gegen etw. τινός), ὁ ἐπῳ-
Bannung ἡ κατάδεσις, ὁ κατάδεσμος; s. bannen.
Banquier ὁ τραπεζίτης (pl. οἱ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις). — e. B. sein τραπεζιτεύειν.
Banquiergeschäft ἡ ἐργασία ἡ τῆς τραπέζης, ἡ τραπεζιτικὴ ἐργασία, ἡ τραπεζιτεία.
Baracke ἡ καλύβη.
Barbar 1) Nichtgrieche: ὁ βάρβαρος; wie e. B. reden βαρβαρίζειν, sp. βαρβαροφωνεῖν; es m. den B. halten βαρβαρίζειν. — zum B. machen ἐκβαρβαροῦν (dazu ἡ ἐκβαρβάρωσις). — 2) roher od. grausamer Mensch: ὁ βάρβαρος, ἄνθρωπος ὠμός od. ἄγριος.
Barbarei τὸ βαρβαρικόν, ἡ ὠμότης od. ἀγριότης.
barbarisch βάρβαρος 2., βαρβαρικός 3. (auch übtr., wie ὠμός, ἄγριος 3.). — in b. Sprache βαρβαριστί.
Barbarismus ὁ βαρβαρισμός. — B. im Sprechen machen βαρβαρίζειν (βαρβαροφωνεῖν sp.). — der in B. spricht ὁ βαρβαρίζων (sp. βαρβαρόφωνος, βαρβαρόγλωττος 2.). — das Sprechen in B. ὁ βαρβαρισμός (ἡ βαρβαροστομία sp.).

Barbe ἡ τρίγλη (τρίγλα).
Barbier ὁ κουρεύς (*fem.* ἡ κουρεύτρια). — nach Art e. B. κουρεακός 3. (sp.).
Barbierbecken ἡ κουρικὴ λεκάνη.
barbieren ξυρεῖν (ξυρᾶν sp.), κείρειν. — sich b. lassen ξυρεῖσθαι (ξύρεσθαι sp.), κείρεσθαι.
Barbieren, das, ἡ κουρά.
Barbiermesser τὸ ξυρόν (seltener ὁ ξυρός), ἡ κουρικὴ μάχαιρα. — Behältniss für B. ἡ ξυροδόκη.
Barbierstube τὸ κουρεῖον.
Barbiertuch τὸ ὠμόλινον, ἡ σινδών, όνος.
Barbierzeug τὰ κουρικὰ σκεύη.
Barde ὁ βάρδος. — s. Sänger.
Barfüssigkeit, s. barfuss.
barfuss ἀνυπόδητος 2., γυμνοὺς ἔχων 3. τοὺς πόδας, γυμνὸς ὢν 3. τοὺς πόδας (ὁ, ἡ γυμνόπους, ποδος sp.). — b. sein od. gehen ἀνυποδητεῖν, γυμνοποδεῖν sp. — **Barfussgehen**, das, ἡ ἀνυποδησία.
barhäuptig γυμνὴν τὴν κεφαλὴν ἔχων 3., ἀσκεπος 2. τὴν κεφαλήν.
Barke τὸ σκάφος (ἡ σκάφη), τὸ πλοιάριον.
barmherzig ἐλεήμων 2., φιλοικτίρμων 2. — b. gegen Jmd. sein ἐλεεῖν, κατελεεῖν τινα, οἰκτείρειν, κατοικτείρειν, οἰκτίζειν (u. *M.*) τινά.
Barmherzigkeit ὁ ἔλεος (ἡ ἐλεημοσύνη, ὁ οἰκτιρμός sp.). — B. m. Jmd. haben, s. barmherzig.
Barre ἡ πλίνθος.
Barriere, s. Gatter, Geländer.
Barrikade; e. B. v. Wagen errichten ἁμάξας προβάλλεσθαι καὶ αὐταῖς εἰς τὸ ἀπομάχεσθαι χρῆσθαι χάρακι.
barrikadieren, s. verbarrikadieren.
Barsch, der, ἡ πέρκη.
barsch τραχύς, χαλεπός, ἄγριος, πικρός 3. — Einem b. begegnen τραχέως (χαλεπῶς) προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — e. b. Rede führen τραχύ τι καὶ δύσκολον ἔχειν ἐν τοῖς λόγοις. — **Barschheit** (barsches Wesen) ἡ τραχύτης, χαλεπότης.
Bart ὁ πώγων, ωνος; am Kinne τὸ γένειον; vgl. Backenbart, Schnurbart. — B. d. Hahnes τὰ κάλλαια. — bei Gerste u. Hafer = Granne ὁ ἀθήρ, -έρος. — langer B. πώγων βαθύς (μέγας). — m. langem B. καθειμένος 3. τὸν πώγωνα, βαθυπώγων, μακροπώγων 2. — m. starkem, schönem B. εὐγένειος 2. — m. dichtem B. δασυπώγων 2. — m. dünnem B. σπανοπώγων 2. — m. röthlichem B. χαλκοπώγων 2. — ohne B., s. bartlos. — e. B. bekommen od. haben γενειάσκειν, γενειᾶν. — d. B. wachsen lassen πώγωνα φύειν, καθιέναι, τρέφειν (πωγωνοτροφεῖν sp.). — sprichw. Einem um d. Bart herumgehen s. streicheln, schmeicheln; um d. Kaisers B. streiten περὶ ὄνου σκιᾶς μάχεσθαι. — in d. B. murmeln τονθορύζειν, ὑποτονθορύζειν.
Barthaar αἱ τρίχες αἱ κατὰ τὸ γένειον. — d. erste B. ὁ ἴουλος, ὁ χνοῦς.
bartlos ἀγένειος 2.
Bartscheerer, s. Barbier.
Bartstern ὁ πω γωνίας ἀστήρ.
Base *a*) Tante: ἡ τηθίς, -ίδος, ἡ τοῦ πατρὸς (τῆς μητρὸς) ἀδελφή. *b*) Cousine: ἡ ἀνεψιά.
Basilicum τὸ ὤκιμον, ἡ ἄκινος.
Basilisk ὁ βασιλίσκος.
Basrelief τὸ πρόστυπον ἔργον, ἡ ἀναγλυφή. — in B. πρόστυπος 2.
Bassa etwa ὁ σατράπης.
Bassin τὸ φρέαρ, φρέατος; ἡ λίμνη. — zum Einlaufen d. Schiffe ὁ ἀνάπλους.
Bass ὁ βαρὺς φθόγγος. — die tiefste Saite: ἡ ὑπάτη.
Bast ἡ φιλύρα, ὁ φλοιός. — v. B. φιλύρινος, φλόινος 3.
Bastard ὁ νόθος; παῖς ὑποβολιμαῖος, μοιχίδιος.
Bastei, Bastion ὁ προμαχεών, -ῶνος, τὸ προτείχισμα.
Bataille, s. Treffen, Schlacht.
Bataillon etwa ἡ τάξις.
Batist ἡ σινδών, -όνος.
Bau 1) d. Bauen: ἡ οἰκοδόμησις, οἰκοδομία, κατασκευή; vgl. Anbau. — 2) Art u. Weise, wie etw. zusammengesetzt ist: ἡ κατασκευή, σύστασις. — 3) d. Gebaute, Gebäude: τὸ οἰκοδόμημα, ἡ οἰκοδομία, τὸ οἰκόπεδον, τὸ κατασκεύασμα. — B. d. Füchse u. dgl. ὁ φωλεός. — im B. liegen φωλεύειν u. φωλεῖν; d. Liegen im B. ἡ φωλεία, φώλευσις.
Bauamt τὸ ἀστυνόμιον (als Ort). — οἱ ἀστυνόμοι (als Behörde).
Bauart ἡ κατασκευή, οἰκοδομία, ἐργασία.
Bauch 1) eig. ἡ γαστήρ, γαστρός; ἡ κοιλία (Bauchhöhle); τὸ ὑπογάστριον od. ἦτρον (v. Nabel abwärts). — dem B. fröhnen τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι od. δουλεύειν, ἥττω εἶναι γαστρός. — d. B. füllen γαστρίζειν, sich d. B. füllen *M.* — 2) v. anderen Dingen: B. d. Schiffes ἡ κοίλη ναῦς, τὸ της νεὼς κύτος. — v. Gefässen τὸ ἦτρον, τὸ κύτος (ἡ γάστρα poet. u. sp.).
Bauchdiener ὁ τῇ γαστρὶ χαριζόμενος od. δουλεύων; ὁ γάστρις, -ιδος, γάστρων, -ωνος; (ὁ κοιλιοδαίμων, -ονος, ὁ ὀλβιογάστωρ, -ορος *Com.*).
Bauchfell τὸ περιτόναιον (auch *pl.*).
Bauchfluss ἡ τῆς γαστρὸς φορά.
bauchförmig γαστροειδής (γαστρώδης) 2.
Bauchgrimmen, s. Leibschneiden.
Bauchhöhle ἡ κοιλία. [λιώδης, κοιλοσώματος 2.
bauchig γαστροειδής, γαστρώδης, ὀγκώδης, κοι-
Bauchkissen τὸ προγαστρίδιον.
Bauchkneipen, s. Bauchgrimmen.
Bauchredner ὁ ἐγγαστρίμυθος (gew. *fem.* ἡ ἐ.); auch Εὐρυκλῆς od. Εὐρυκλείδης (nach e. berühmten B.). — **Bauchrednerei** ἡ Εὐρυκλέους τέχνη.
Bauchwassersucht ὁ ἀσκίτης.
Bauchweh ἡ κωλικὴ νόσος od. διάθεσις.
bauen 1) errichten: κατασκευάζειν, οἰκοδομεῖν. — Im Bes. „Schiff, Mauer, Nest u. dgl. b.“, s. die betr. WW. u. „erbauen“. — wol gebaut sein (v. Körper) εὖ πεφυκέναι; gut gebaut εὐπαγής 2. — 2) anbauen, d. Land: θεραπεύειν, ἐργάζεσθαι, γεωργεῖν. — Früchte σπείρειν, φυτεύειν, Wein ἀμπελουργεῖν. — viel Getreide, vielen Wein b. πολὺν σῖτον κομίζεσθαι, πολὺν σῖτον λαμβάνειν ἐκ τῆς γῆς. — 3) übtr. auf etw. b. = auf etw. vertrauen: πιστεύειν τινί, θαρρεῖν τι, ἰσχυρίζεσθαί τινι.
Bauer ὁ ἀγροῖκος, χωρίτης, γεωργός. — d. Bauern οἱ κατ' ἀγρόν.
Bauer = Käfig, w. s.
Bauergut τὸ γήδιον. — s. Bauerhof.
Bauerhaus ἡ κατ' ἀγρὸν οἰκία.
Bauerhof ἡ ἔπαυλις, τὸ ἐπαύλιον.
Bauerjunge ὁ ἀγροῖκος παῖς.
Bauernarbeit τὰ περὶ τὴν γεωργίαν ἔργα.
Bauernkittel ἡ διφθέρα, σισύρα.
Bauernkost ἡ χωριτικὴ δίαιτα.
Bauernstand ἡ ἀγροίκου (γεωργοῦ) τάξις. — als Gesammtheit: οἱ ἀγροῖκοι, γεωργοί, χωρῖται.
Bauernstolz ἡ μετ' ἀγροικίας ὑπερηφανία.
Bauerntracht ἡ χωριτικὴ στολή.
Bauersmann, s. Bauer.
Baufach τὰ τεκτονικά. — sich auf d. B. verlegen τὰ τεκτονικὰ μανθάνειν. — im B. erfahren od. geschickt τεκτονικός 3.
baufällig σαθρός 3. — **Baufälligkeit** τὸ σαθρόν.
Baufläche, s. Bauplatz.
Baugeräthe τὰ τεκτονικὰ ὄργανα, τὰ πρὸς οἰκοδομίαν ἐργαλεῖα.
Bauherr ὁ οἰκοδόμος.
Bauholz ἡ (οἰκοδομικὴ) ὕλη, τὰ ξύλα; s. Schiffsbauholz.
Baukosten τὰ εἰς οἰκοδομίαν ἀναλώματα.
Baukünstler, s. Baumeister.
Baukunst ἡ τεκτονικὴ (τέχνη), ἡ οἰκοδομική. — der d. B. versteht ὁ τεκτονικός.

Bauleute *οἱ τέκτονες, ἐργάται.*

baulich; im b. Stande erhalten *σῶν φυλάττειν* od. *διαφυλάττειν τι.*

Baulust *τὸ φιλοικόδομον.*

baulustig *φιλοικόδομος* 2.

Baum *τὸ δένδρον.* — viele Bäume *ἡ ὕλη.* — in e. B. verwandelt werden od. zu e. B. erwachsen *ἀποδενδροῦσθαι P.*; d. Erwachsen zu e. B. *ἡ δένδρωσις.* — zu e. B. od. zu den Bäumen gehörig *δενδρικός* 3. — m. B. bewachsen *δενδρόφυτος* 2. — ohne B. *ἄδενδρος* 2. — B. abhacken *δενδροκοπεῖν, δενδροτομεῖν* (auch *χώραν* e. Land durch Abhauen der B. verwüsten), *ἐκκόπτειν δένδρα.*

Baumachat *ἡ δενδρόφυτος πέτρα.*

baumartig *δενδρώδης* 2.

Baumaterial *ἡ* (*οἰκοδομική, ναυπηγήσιμος*) *ὕλη*; *τὰ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν* (*ναυπηγίαν*).

Baumblüthe *τὸ ἀπὸ δένδρου ἄνθος.* — die Zeit der B. *ἡ τῶν δένδρων ἀκμή.*

Baumeister *ὁ τέκτων, ἀρχιτέκτων, ονος, οἰκοδόμος.* — B. sein *ἀρχιτεκτονεῖν.* — e. geschickter B. *ἀνὴρ τεκτονικός, οἰκοδομικός.* — B. der Welt *ὁ τοῦ οὐρανοῦ* (*τοῦ κόσμου*) *δημιουργός.*

Baumflechte *ὁ λειχήν, ῆνος* (am Oelbaume), *ἡ ψώρα* (am Feigenbaume).

baumförmig, s. baumartig.

Baumfrüchte *οἱ ἀπὸ τῶν δένδρων* od. *οἱ ξύλινοι καρποί, τὰ ἀκρόδρυα* (bes. m. holziger Schale), *τὰ μῆλα* (Kernobst), *ἡ ὀπώρα.*

Baumgang, s. Allee.

Baumgarten *ὁ δενδρών, ῶνος* (sp.).

Baumhacker *ὁ δρυοκολάπτης.*

Baumharz *ἡ ῥητίνη.*

Baummoos *τὸ βρύον.*

Baumnymphe *ἡ δρυάς, ἁμαδρυάς, άδος.*

Baumöl *τὸ ἔλαιον.*

Baumpfahl *ὁ χάραξ, ακος.*

Baumpflanzung (als Ort) *ἡ δενδρόφυτος χώρα.*

Baumrebe *ἡ δενδρῖτις ἄμπελος, ἡ ἀναδενδράς, άδος.*

baumreich *πολύδενδρος, εὔδενδρος, δενδρόφυτος, δενδροφόρος* 2. (auch *superl.*).

Baumrinde *ὁ φλοιός.* — m. B. versehen *ἔμφλοιος* 2. — mit glatter, dünner B. *λειόφλοιος, λεπτόφλοιος* 2.

Baumschule *τὸ φυτευτήριον, φυτουργεῖον.*

Baumschwamm *τὸ ἀγαρικόν, αἱ ἴσκαι*; (pilzartiger Auswuchs) *ὁ μύκης, ητος, ὁ ἧλος.*

Baumstamm *τὸ πρέμνον, τὸ στέλεχος, τὸ δένδρον.*

baumstark *εὐρωστος* 2., auch *εὐμεγέθης* 2.

Baumwolle *τὰ ἀπὸ ξύλου ἔρια, ἡ βύσσος.* — **baumwollen** *βύσσινος, ξύλινος* 3.; b. Gewebe *ἡ* (*βυσσίνη*) *σινδών, όνος.* — **Baumwollenstaude** *τὸ ἐριόξυλον, ξύλον.*

Baumzucht *ἡ τῶν δένδρων φυτεία* (*φυτηκομία, φυτοτροφία* sp.). — B. treiben *δένδρα φυτεύειν* (*φυτηκομεῖν* sp.). — zur B. taugliche Erde *ἡ δενδρῖτις* (*-ιδος*) *γῆ.* — **Baumzüchter** *ὁ φυτεύων δένδρα* (*φυτηκόμος* sp.).

Baumzweig, s. Zweig. — B. tragend *δενδροφόρος* 2. (dazu *ἡ δενδροφορία*).

Bauplatz *τὸ οἰκόπεδον.*

Bausch *ὁ ὄγκος, κόλπος.* — in B. u. Bogen *ἐκ τῶν δοκούντων, ἀπὸ τῶν εἰκότων, οἷόν τινι τύπῳ.* — Berechnung in B. u. Bogen *ὁ ἐν τύπῳ καὶ ἐπὶ κεφαλαίῳ λογισμός* (*ἡ ὁλοσχέρεια* sp.).

bauschen (*intr.*) *κολποῦσθαι, ὀγκοῦσθαι P.*

bauschig *κολπώδης, ὀγκώδης* 2.; *κολπωτός* 3.

Baustätte, s. Bauplatz.

Bauverständiger *ὁ οἰκοδομικός, τεκτονικός.*

Bauwesen *τὰ περὶ τὴν οἰκοδομίαν.*

Bauzeug, s. Baugeräthe.

baxen *πυκτεύειν.* — **Baxen**, das, *ἡ πυγμή.* — **Baxer** *ὁ πύκτης.*

Bazar *τὸ δεῖγμα.*

beabsichtigen *ἐν νῷ ἔχειν, διανοεῖσθαι* (*DP.*), *ἐπινοεῖν, βούλεσθαι, μέλλειν* m. f. *inf.* — v. d. Rede *τείνειν πρός τι.* — etw. Nachtheiliges für Einen *ἐπιβουλεύειν τινί.*

beachten *σκοπεῖν, προσέχειν* (*τὸν νοῦν*) *τινί, λόγον ἔχειν* od. *ποιεῖσθαί τινος, λογίζεσθαί τι, ἐπιστρέφεσθαί* (*DP.*) *τινος, ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαί τινος.* — etw. nicht b. *ἐᾶν τι, ἀμελεῖν* od. *ὀλιγωρεῖν τινος.* — **Beachten**, das, **Beachtung** *ἡ πρόσεξις* (*τοῦ νοῦ*), *ἐπιστροφή, ἐπιμέλεια.*

beachtenswerth, **beachtungswerth**, **-würdig** *λόγου* od. *ἐπιστροφῆς ἄξιος* 3. od. *ἄξιος* m. entspr. *inf.*; s. beachten.

beackern *ἀροῦν, καταροῦν, γεωργεῖν.*

beängstigen, s. ängstigen. — **Beängstigung**, s. Angst.

beäugeln *ἐποφθαλμιᾶν τινι* od. *πρός τι, κατιλλώπτειν τινί.*

Beamtenwahl *ἡ ἀρχαιρεσία* (gew. *pl.*, *τὰ ἀρχαιρέσια* sp.). — e. Versammlung zur B. abhalten *ἀρχαιρεσιάζειν.*

Beamter *ὁ ἐφεστηκώς, ἐπιστάτης* (der über etw. gesetzt ist); *ὁ προεστηκώς, ὁ προστάτης* (Vorsteher). — *ὁ ἄρχων, οντος* (Staatsbeamter). — die B. *οἱ ἄρχοντες* u. *αἱ ἀρχαί, οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη.* — B. wählen *ἀρχαιρεσιάζειν* (s. d. vhg. W.).

beanspruchen, s. Anspruch (machen). — **Beanspruchung** *ἡ ἀξίωσις*; gerichtl. B. e. Erbschaft *ἡ ἐπιδικασία.*

beanstanden *ἀναβάλλεσθαί τι, ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος.* — **Beanstandung** *ἡ ἀναβολή.*

beantragen *εἰσηγεῖσθαί τι, περί τινος*, auch m. f. *inf.* od. *ὡς, προκαλεῖσθαί τι* od. *inf.* — in d. Volksversammlung *λέγειν* (mündl.), *γράφειν* (schriftl.), e. Gesetz u. dgl. *εἰσφέρειν.*

beantworten *ἀποκρίνεσθαι πρός τι*, auch *τι* (e. Frage). — schriftl. b. *ἀντιγράφειν, ἀντεπιστέλλειν.* — e. Einwurf *ἀπαντᾶν τινι, ὑπολαμβάνειν τι πρός τι.* — im Voraus b. *προλαμβάνειν.*

Beantwortung *ἡ ἀπόκρισις.*

bearbeiten *ἐργάζεσθαι, κατ-, ἐξ-εργάζεσθαι, δια-, ἐκ-πονεῖν* (v. körperl. Arbeit). — d. Land b. *ἐργάζεσθαι, γεωργεῖν, θεραπεύειν*, auch *ἡμεροῦν.* — v. geistiger Arbeit: *σπουδάζειν περί τινος* od. *περί τι, πραγματεύεσθαί τι* od. *περί τι, περί τινος, ἐπί τινι* (sich um e. Sache bemühen), *ἀσκεῖν τι* (sich üben in etw.), *διακριβοῦσθαί τι* od. *περί τινος* (sorgfältig durchforschen). — etw. schriftl. b. *πραγματεύεσθαί τι*, s. abfassen. — Einen b. *παρασκευάζειν τινὰ ὅπως* m. *ind. fut.* od. *ὥστε* m. *inf.* — vgl. umarbeiten.

Bearbeiter, durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Bearbeitung *ἡ ἐργασία, κατ-, ἐξ-εργασία*; d. Landes *ἡ ἐργασία, γεωργία, θεραπεία.* — *ἡ ἄσκησις, πραγματεία.* — s. bearbeiten.

beargwohnen *ἐν ὑποψίᾳ* od. *δι' ὑποψίας ἔχειν τινά, ὑποπτεύειν τινά* (*εἴς τι* od. m. f. *ὡς*), auch *ὕποπτός ἐστί μοί τις*, seltener *καταδοκεῖν* m. *acc.* u. *inf.* — nicht beargwohnt werden *ἀνύποπτον εἶναι.*

beaufsichtigen *ἐπισκοπεῖν, ἐφορᾶν, ἐποπτεύειν τι.* — *ἐπιστατεῖν τινι* u. *τινος, ἐπιμελεῖσθαί* (*DP.*) *τινος.*

Beaufsichtigung, s. Aufsicht.

beauftragen, Einen m. etw. *ἐπιτέλλειν* od. *ἐπιτρέπειν τινί τι.* — ich werde m. etw. beauftragt *τάττομαι ἐπί τι* od. m. *inf.*; m. etw. b. sein *ἐπιτετραμμένον εἶναί τι, τετάχθαι ἐπί τι* od. *inf.*

beaugenscheinigen, s. in „Augenschein“ nehmen.

Beaugenscheinigung *ἡ θεωρία.*

bebauen 1) e. Platz m. Gebäuden: *καταλαμβάνειν*

οἰκοδομήμασιν, κατ-, ἐν-οικοδομεῖν. — 2) das Land, s. bearbeiten. — bebautes Land *γῆ ἐνεργός.*
Bebauung, s. Bearbeitung.
beben *σείεσθαι P.* (v. d. Erde). — *πάλλεσθαι P.* (schlottern). — *τρέμειν* (zittern). — *ἐκπλήττεσθαι, ἐκπλαγῆναι* (vor Schrecken, Staunen ausser sich sein). — vor Jmd. b. *τρέμειν, πτήσσειν, ὑποπτήσσειν, ἐκπλήττεσθαί τινα.* — b. machen *σείειν; ἐκπλήττειν.* — m. bebender Stimme *φωνῇ παλλομένῃ.*
Beben, das, *ὁ σεισμός; ὁ τρόμος; ἡ ἔκπληξις.*
beblümen *ἐπ-, δι- ανθίζειν, ἄνθεσι ποικίλλειν.*
bebrücken *γεφυροῦν, γεφύρᾳ ζευγνύναι.*
bebrüten *ἐπῳάζειν.*
Becher *τὸ ποτήριον, τὸ ἔκπωμα.* — d. bes. Arten s. unter „Trinkgeschirr". — B. zum Würfeln *ὁ πύργος.*
becherförmig *σκυφοειδής* 2.
Becherlein *τὸ κυλίκιον, σκυφίον.*
bechern, s. zechen.
Becken *ἡ λεκάνη* (*dem. τὸ λεκάνιον, ἡ λεκανίσκη, λεκανίς, ίδος*), *ἡ σκάφη* (*dem. τὸ σκαφίον*). — *ὁ ποδανιπτήρ, ῆρος* (zum Fusswaschen). — *τὸ χειρόνιπτρον, χερνίβιον* (zum Händewaschen). — als Musikinstrument: *τὸ κύμβαλον.* — d. B. schlagen *κυμβαλίζειν.*
Beckenschläger, -gerin *ὁ κυμβαλιστής, ἡ κυμβαλίστρια.*
Beckenschlagen, das, *ὁ κυμβαλισμός.*
bedachen *στεγάζειν, κατα-, ἐπι-στεγάζειν; ἐρέφειν* (*ὀροφοῦν* sp.). — **bedacht** *κατά-, ὑπό-στεγος* 2.; *ὀροφωτός* 3. sp.
Bedacht. — B. nehmen *σκοπεῖν τι, προσέχειν* (*τὸν νοῦν*) *τινί, σπουδάζειν περί τι; λόγον ποιεῖσθαί τινος; προμήθειαν ἔχειν* od. *προμηθεῖσθαί τινος, προνοεῖν* (u. *DP.*) od. *πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος, ἐπιμελεῖσθαι* (*DP.*) od. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος.* — mit B. *ἐκ προνοίας* od. *προθέσεως, ἐξεπίτηδες* (vorsätzlich); *εὐλαβῶς* (vorsichtig). — ohne B. *προπετῶς, ἀπερισκέπτως, ἀπρονοήτως.*
bedacht 1) s. bedachtsam. — auf etw. b. sein = Bedacht nehmen, w. s. — 2) b. werden: *προμηθείας* od. *ἐπιμελείας τυγχάνειν.* — wir sind nicht gleich b. *οὐ τῶν ἴσων ἐτύχομεν, οὐ τὰ ἴσα ἡμῖν γέγονεν.* — b. werden in e. Testamente, s. testamentarisch erhalten.
bedachtsam *εὐλαβής, προμηθής* 2., übh. *σώφρων* 2. — *adv. εὐλαβῶς, μετὰ λογισμοῦ, περιεσκεμμένως,* übh. *σωφρόνως.* — b. handeln *εὐλαβεῖσθαι DP., εὐλαβείᾳ χρῆσθαι, σωφρονεῖν.*
Bedachtsamkeit *ἡ εὐλάβεια, προμήθεια, ὁ λογισμός,* übh. *ἡ σωφροσύνη.*
Bedachung 1) als Handlg.: *ἡ ἔρεψις* (sp. *ὀρόφωσις*). — 2) als Sache: *τὸ στέγασμα,* vgl. Dach.
bedächtig, s. bedachtsam. — **Bedächtigkeit,** s. Bedachtsamkeit.
bedanken, sich, s. danken.
Bedarf *τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἐπιτήδεια.*
bedauerlich, s. bedauernswerth.
bedauern 1) Mitleid empfinden u. äussern: *οἰκτείρειν, κατ-, ἐπ-οικτείρειν, οἰκτίζειν* u. *M., ἐλεεῖν,* Jmd. wegen etw. *τινά τινος* u. *ἐπί τινι.* — 2) etw. unangenehm empfinden: *ἄχθεσθαι* u. *λυπεῖσθαί* (*P.*) *τινι* u. *ἐπί τινι, βαρέως φέρειν τι, ἀλγεῖν τι.* — 3) bereuen, w. s.
Bedauern, das, *ὁ οἶκτος, ἔλεος; ἡ μεταμέλεια* (Reue). — Sonst durch d. vhg. Verba.
bedauernswerth *ἐλεεινός, ἐλέου ἄξιος, οἰκτρός* 3. — übh. unglücklich, elend, w. s.
bedecken 1) m. e. Decke od. e. Dache versehen, s. bedachen. — 2) m. e. Hülle versehen: *σκεπάζειν* (*κατασκεπάζειν, κατασκέπειν* sp.); *καταστεγνοῦν* (dicht b.; sp.); *καλύπτειν, ἐπι-, κατα-, περι-καλύπτειν* (verhüllen); *κρύπτειν* u. *ἀποκρύπτειν* (verbergen). — 3) sich über e. Raum verbreiten, ihn einnehmen: *κατέχειν, καταλαμβάνειν;* erfüllen: *ἀναπιμπλάναι, ἐμπιπλάναι.*
bedeckt s. bedacht. — umhüllt: *ἐπισκεπής* 2.; *κεκαλυμμένος, κρυπτός* 3. — b. Wagen *ἡ καμάρα.*
Bedeckung 1) *τὸ στέγασμα, ἡ σκέπη, τὸ σκέπασμα, τὸ κάλυμμα, περικάλυμμα, ἡ περικαλυφή.* — 2) Wache, Escorte (w. s.): *ἡ φυλακή, φρουρά.*
bedenken 1) nachdenken: *λογίζεσθαι, δια-, ἐκλογίζεσθαι, σκοπεῖν, ἐννοεῖν* (u. *DP.*), *ἐνθυμεῖσθαι* (*DP.*), *ἐν νῷ λαμβάνειν, τὸν νοῦν προσέχειν τινί.* — 2) Einen od. etw. b. = Bedacht nehmen: *λόγον, πρόνοιαν* od. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος, ἐπιμελεῖσθαι* u. *προνοεῖσθαί* (*DP.*) *τινος.* — s. auch beschenken, begaben, u. vgl. Testament. — 3) sich b. = *a*) sich erinnern, w. s. *b*) bei sich überlegen: *βουλεύεσθαι;* sich eines andern b. *μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν.* *c*) unentschlossen sein: *μέλλειν, ὀκνεῖν, ἀποκνεῖν, ἐπέχειν, διστάζειν, ἐνδοιάζειν.* *d*) seinen Vortheil wahrnehmen: *σκοπεῖν τὸ ἑαυτῷ συμφέρον.* — s. bedacht.
Bedenken, das, 1) Ueberlegung: *ὁ λογισμός, ἡ σκέψις, ἔννοια, ἐνθύμησις.* — 2) Anstand, Zweifel: *τὸ ἀπόρημα, ἀμφισβήτημα* (*obj.*); *ὁ ὄκνος, ἡ μέλλησις* (*subj.*). — ohne B. *ἀμελλητί, ἑτοίμως, προθύμως.* — B. tragen, s. bedenken 3) *c*). — B. haben *ἀπορεῖν,* gegen etw. *ἀπιστίαν ἔχειν περί τινος, ἀπιστεῖν τινι.* — B. erwecken bei Jmd. *ὄκνον* od. *ἀπιστίαν παρέχειν* (*ἐμβάλλειν*) *τινί.*
bedenklich 1) *subj.* v. Menschen: *ἄπορος, ἀμφίβολος* 2. *τὴν γνώμην* (unentschieden, unschlüssig), *ὀκνηρός* 3. (zaghaft), *εὐλαβής* 2. (vorsichtig), *ὁ ὑπόπτης,* u. bei sp. *ὕποπτος* 2. (argwöhnisch). — b. sein *ἀπορεῖν, ἀμφιγνοεῖν* (*ἐπί τινος*), *ὀκνεῖν, ἀποκνεῖν, εὐλαβεῖσθαι* (*DP.*), *ὑποπτεύειν.* — Einen b. machen *ἀπορίαν, ὄκνον* u. dgl. *παρέχειν* od. *ἐμβάλλειν τινί.* — 2) *obj.* was Bedenken erregt: *ἄπορος, ἀμφίβολος* 2.; *ὕποπτος* 2.; *δυσχερής* 2. (misslich); *σφαλερός* 3. *ἐπικίνδυνος* 2. (gefährlich). — b. sein *ἄπορον εἶναι, ἀπορίαν* od. *φόβον ἔχειν, ὑποπτεύεσθαι P.*
Bedenklichkeit 1) *subj. ὁ ὄκνος, ἡ ἀπορία, ἡ μέλλησις.* — 2) *obj. ἡ ἀπορία, ἀμηχανία, δυσχέρεια.* — B. haben, s. bedenklich sein. — aus B. v. etw. abstehen *ἀποκνεῖν τι.*
Bedenkzeit umschr. *χρόνος τοῦ βουλεύεσθαι.* — Einem B. geben *διδόναι τινὶ βουλεύσασθαι* od. *σκέψασθαι περί τινος* (einen Tag *μίαν ἡμέραν*). — sie verlangten B. *ἠξίωσαν ἑαυτοῖς ἐξεῖναι βουλεύσασθαι* u. dgl.
bedeuten I) *tr.* 1) belehren, zurechtweisen: *διδάσκειν, ἐκδιδάσκειν, νουθετεῖν, πείθειν τινά, παραινεῖν τινί τι.* — er lässt sich b. *ἔννους, ἐν ἑαυτῷ* (*ἐν αὑτοῦ*) *γίγνεται,* er lässt sich nicht b. *οὐχ ὑπακούει, οὐ πείθεται.* — der sich nicht b. lässt *δυστράπελος, δυσχερής* 2. — 2) heissen, w. s. — II) *intr.* 1) e. Zeichen sein *a*) für e. Begriff: *σημαίνειν, νοεῖν, ἐννοεῖν, δύνασθαι,* auch blos *εἶναι.* — was bedeutet das? *τί τοῦτο δύναται; τί τοῦτο θέλει* od. *δρᾷ; τί δὲ τοῦτο;* das b. *τοῦτ' ἔστι.* *b*) für etw. Künftiges: *σημαίνειν, προσημαίνειν, δηλοῦν,* auch bloss *εἶναι,* z. B. was es bedeute e. solchen Traum zu haben, das u. s. w. *ὁποῖόν τι ἐστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν κτέ.* — 2) wichtig sein: *δύνασθαι, ἰσχύειν, λόγον ἄξιον* od. *ἐν λόγῳ εἶναι,* auch *εἶναί τι.* — nichts b. *οὐδὲν δύνασθαι, ἐν οὐδενὸς λόγῳ εἶναι,* auch *οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι.*
bedeutend 1) wichtig: *ἀξιόλογος* 2., *ἄξιος* 3. *λόγου* od. *πολλοῦ* (v. Pers. u. Sachen). — *δυνατός* 3., *μέγα δυνάμενος* 3. (v. Pers.). — *μέγας* 3., *σπουδαῖος* 3., auch *δεινός* 3. (v. Sachen). — etw. für

b. halten *μέγα νομίζειν τι, δεινὸν ἡγεῖσθαί τι*, auch *λόγον ποιεῖσθαί τινος* (opp. *οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, ἀμελεῖν* od. *ὀλιγωρεῖν τινος*). — 2) ansehnlich, beträchtlich: *ἀξιόλογος* 2., *ἀξιόχρεως, ων*, auch *μέγας, πολύς* 3. — es macht e. bedeutenden Unterschied *πολὺ* od. *μέγα διαφέρει*. — solche bedeutende Summen *τοσαῦτα χρήματα*.

bedeutsam, s. bedeutend 1).

Bedeutsamkeit *ἡ δύναμις, τὸ ἀξίωμα, ἡ σπουδαιότης, τὸ σπουδαῖον*.

Bedeutung 1) Begriff e. Wortes: *ὁ νοῦς, ἡ δύναμις, ἡ ἀξίωσις*. — 2) Gewicht, Werth: *ἡ ἀξία, τὸ ἀξίωμα, ἡ δύναμις*. — e. Mann v. B. *ἀνὴρ δυνατός* od. *ἀξιώματος πολλοῦ*; er ist e. Mann v. B. in d. Stadt *μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει*. — zu e. B. gelangen *ἀξιόλογον γίγνεσθαι*. — einer Sache B. beimessen *μέγα τι νομίζειν*, auch *δεινόν τι ποιεῖσθαι*. — 3) Geheiss, w. s.

bedeutungslos *οὐδενὸς ἄξιος* 3.

bedeutungsvoll *μέγας* 3. (auch *μέγιστος*), *πολλοῦ* (*πλείστου*) *ἄξιος* 3., *δεινός* 3. (*δεινότατος*, sp. *βαρύτατος*).

bedienen 1) Dienste leisten: *διακονεῖν, ὑπηρετεῖν, ὑπουργεῖν τινι; θεραπεύειν τινά*. — 2) sich b.: *χρῆσθαί τινι*.

Bediente, s. Diener.

Bedienung 1) Leistung v. Diensten: *ἡ διακονία, ὑπηρεσία, ὑπουργία, θεραπεία*. — e. gute B. haben *εὖ* (*καλῶς*) *ὑπηρετεῖσθαι* od. *θεραπεύεσθαι*. — 2) Dienerschaft, w. s. — 3) = Amt, Stelle: *ἡ τάξις*.

bedingen 1) etw. festsetzen: *διορίζειν τι; ὁμολογεῖν τινί τι, συντίθεσθαί τί τινι* od. *πρός τινα* (durch Verabredung). — vgl. ausbedingen. — bedungen *ῥητός* 3. — 2) e. Voraussetzung machen: *ὑποτίθεσθαί τι, ποιεῖσθαί τι ὑπόθεσιν*. — bedingt *ὑποθετικός*. — 3) v. etw. abhängig machen: *ἀναρτᾶν τι εἴς τι, ὑποτάττειν τινί τι*; dh. durch etw. bedingt sein *ἀνηρτῆσθαι εἴς τι* (*ἔκ τινος*), *ἐξηρτῆσθαι ἔκ τινος, ὑποτεταγμένον εἶναί τινι*. — 4) beschränken: *ὁρίζειν, περιγράφειν; συστέλλειν*. — bedingt *συνεσταλμένος* 3.

Bedingung 1) Uebereinkunft: *ἡ ὁμολογία, συνθήκη, σύμβασις; τὸ ὁμολογούμενον* od. *ὡμολογημένον, τὸ συγκείμενον, τὸ εἰρημένον, τὸ ῥητόν* (ein einzelner Punkt in d. Uebereinkunft). — B. machen *συνθήκας ποιεῖσθαι* od. *συντίθεσθαί τινι* u. *πρός τινα*. — B. annehmen *συνθήκας δέχεσθαι* od. *ἀποδέχεσθαι*. — B. halten od. erfüllen *ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις* od. *τοῖς ὁμολογουμένοις*. — die B. nicht halten *λύειν τὰς συνθήκας*. — es ist zur B. gemacht *σύγκειται, ὡμολόγηται*. — „unter od. mit d. B." gibt d. Grieche durch *ἐπί* m. *dat.*, z. B. unter diesen B. *ἐπὶ τούτοις*, unter welchen B. *ἐπὶ τίσι* (*ἐφ' οἷστισιν*) u. dgl. — mit od. unter ausdrücklichen B. *ἐπ' εἰρημένοις, ἐπὶ ῥητοῖς*. — unter billigen B. *ἐπ' ἴσοις καὶ δικαίοις*. — unter der B. gleicher Rechte *ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ*. — unter der B. dass *ἐφ' ᾧ* od. *ἐφ' ᾧ τε* (gew. m. *inf.*, seltener m. *ind. fut.*), auch *ὥστε* m. *inf.* — 2) Annahme, Voraussetzung: *ἡ ὑπόθεσις* (bes. in d. Philosophie); e. B. aufstellen *ὑποτιθέναι ὑπόθεσιν*.

bedingungsweise 1) unter gewissen Bedingungen: *ἐπὶ ῥητοῖς*. — vertragsmässig *κατὰ τὰς συνθήκας, ἐκ τῶν ὡμολογημένων*. — 2) unter e. Annahme od. Voraussetzung: *ἐξ ὑποθέσεως, καθ'* od. *πρὸς ὑπόθεσιν, οὐχ ἁπλῶς*.

bedrängen *πιέζειν τινά, ἐγ-, ἐπι-, προσ-κεῖσθαί τινι, ἐνοχλεῖν τινα* u. *τινι*. — bedrängt werden, s. in Bedrängniss sein.

Bedrängniss *ἡ ἀνάγκη* (auch *pl.*), *ἀπορία, ταλαιπωρία*, übh. *τὰ κακά, τὰ δεινά*. — in B. sein *ἀπορεῖν, ἀπορίαις ἐν-, συν-έχεσθαι* (*P.*); *ταλαιπωρεῖσθαι, πολιορκεῖσθαι* (*P.*); *κακοπαθεῖν, ἐν δεινοῖς* od. *κακοῖς εἶναι*.

bedrohen *a*) *ἀπειλεῖν* u. *ἐπαπειλεῖν τινί τι* (Jmd. m. etw.). *b*) v. Gefahren, Strafen u. dgl.: *ἐπικεῖσθαι, ἐπικρέμασθαι*.

Bedrohung *ἡ ἀπειλή*.

bedrücken *πιέζειν; κακῶς διατιθέναι* od. *ποιεῖν τινα, κακοῦν* od. *ἀδικεῖν τινα, ὕβρει χρῆσθαι πρός τινα*. — bedrückt werden *κακῶς πάσχειν, κακοῦσθαι, ἀδικεῖσθαι, ὑβρίζεσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος*.

Bedrücker durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Bedrückung *ἡ κάκωσις, ἀδικία, ὕβρις*. — B. erleiden, s. bedrückt werden.

bedünken, s. dünken.

Bedünken, das, *ἡ δόξα, γνώμη*. — meines Bedünkens *ὡς ἐμοὶ δοκεῖ*, daneben *ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, δοκεῖν ἐμοί* (*ἔμοιγε*), *ἐμοὶ δοκεῖν*.

bedürfen *δεῖσθαί* (*DP.*) *τινος, ἐνδεῶς ἔχειν* od. *ἐνδεᾶ εἶναί τινος, ἐν χρείᾳ τινὸς εἶναι*, auch *χρείαν ἔχειν* u. *χρῄζειν τινός*. — ich bedarf *δεῖ μοί τινος, χρεία ἐστί* od. *γίγνεταί μοί τινος*. — noch b. *ἐπι-, προσ-δεῖσθαί τινος*. — es bedarf nicht *οὐδὲν δεῖ*, es b. nicht noch *οὐδὲν προσδεῖ* m. f. *gen.* od. *inf.*

Bedürfniss 1) als Zustand: *ἡ χρεία, ἔνδεια, τὸ δεῖσθαι* (selten *ἡ δέησις*). — 2) das was man bedarf: *τὰ ἀναγκαῖα, ἐπιτήδεια*. — die B. des Lebens *τὰ εἰς* (*πρὸς*) *τὸν βίον ἀναγκαῖα, αἱ εἰς τὸν βίον ἀφορμαί*. — viele B. haben *πολλῶν δεῖσθαι*. — e. natürl. B. wegen bei Seite gehen *ἀποχωρεῖν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα*.

bedürftig *ἐνδεής* 2.; *δεόμενος* 3. (e. Sache *τινός*). — b. sein *ἐνδεᾶ εἶναι, ἐνδεῶς ἔχειν, δεῖσθαι DP.* (m. *gen.*).

beehren, Jmd. m. etw., *ἀξιοῦν τινά τινος; τιμᾶν τινά τινι*, seltener *κοσμεῖν, γεραίρειν, ἐπιγεραίρειν τινά τινι*.

beeidigen 1) Einen, s. vereiden. — 2) etw. s. beschwören.

Beeidigung, s. Vereidung.

beeifern, sich, *σπουδάζειν περί τινος* u. *περί τι, σπουδὴν ποιεῖσθαι περί τινος* u. *περί τι; φιλοτιμεῖσθαι* (*DP.*) *ἐπί τινι* od. m. *inf.*; *προθυμεῖσθαί* (*DP.*) *τι* od. m. *inf.*; *διατείνεσθαι πρός τι*.

beeilen, etw., *ἐπείγειν, κατεπείγειν, σπεύδειν, ἐπι-, κατα-σπεύδειν*. — sich b. *σπεύδειν; ἐπείγεσθαι, κατεπείγεσθαι* (*DP.*).

beeinträchtigen *πλεονεκτεῖν τινος* (übervortheilen), *ἐλαττοῦν τινα* (verkürzen); übh. *βλάπτειν* od. *ζημιοῦν τινα, βλάβην* od. *ζημίαν ἐπιφέρειν τινί* (Jmd. Schaden zufügen), *ἀδικεῖν τινα* (Jmd. Unrecht thun).

Beeinträchtigung *ἡ πλεονεξία, τὸ πλεονέκτημα; ἡ ἐλάττωσις, τὸ ἐλάττωμα; ἡ βλάβη, ζημία; ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα*.

beenden, beendigen *τέλος* (seltener *πέρας*) *ἐπιτιθέναι τινί, τελεῖν, ἐπι-, ἀπο-τελεῖν; περαίνειν, διαπεραίνειν* (u. *M.*) (durchführen); *δια-, κατα-πράττειν* (u. *M.*) (durchsetzen); *παύειν, καταπαύειν* (aufhören machen); *δια-, κατα-λύειν* (*λόγον, πόλεμον* u. dgl.). — beendet werden *τέλος* (*πέρας*) *λαμβάνειν, λήγειν, παύεσθαι*; b. sein *τέλος* (*πέρας*) *ἔχειν*. — s. vollenden.

Beendigung 1) d. Beendigen: *ἡ διάπραξις; ἡ κατάπαυσις; ἡ διάλυσις, κατάλυσις*. — vgl. Vollendung. — 2) d. Beendigtwerden, s. Ende.

beengen *στενοῦν; συστέλλειν*. — vgl. ängstigen.

beerben *κληρονομεῖν τινος* u. *τινα*, auch *κλ. τῶν τινος*. — übr. s. bestatten.

beerdigen *θάπτειν; κρύπτειν* od. *καλύπτειν γῇ*.

Beerdigung *ἡ ταφή*. — übr. s. Bestattung.

Beere *ὁ κόκκος* (bes. Scharlachbeere); *ἡ ῥάξ*,

ῥαγός (Weinbeere); ἡ δαφνίς, ίδος (als Frucht d. Lorbeerbaumes).

beerenartig ῥαγώδης 2.

Beet ἡ πρασιά (Gartenbeet); τὰ ἄνδηρα (Rabatte).

1\. **befahren** καθαμαξεύειν (gew. im *P.* „b. werden“ gebr.); d. Meer b. πλεῖν τὴν θάλατταν; e. Bergwerk καταβαίνειν εἰς τὰ μέταλλα.

2\. **befahren**, s. befürchten.

befallen λαμβάνειν, καταλαμβάνειν, αἱρεῖν τινα; ἅπτεσθαί τινος. — ἐπιλαμβάνειν τινά, ἐμ-, προσ-, συμ-, ἐπι-πίπτειν τινί (bes. v. Krankheiten u. a. Unfällen). — b. werden ἁλίσκεσθαι ὑπό τινος od. τινι, πίπτειν εἴς τι, περιπίπτειν τινί; b. sein κατέχεσθαί τινι (*P.*).

befangen 1) einnehmen: καταλαμβάνειν, κατέχειν; b. sein in etw. κατέχεσθαί (*P.*) τινι, συνέχεσθαι ἔν τινι; ἐνέχεσθαί τινι, ἔνοχον εἶναί τινι, διειλῆφθαι ὑπό τινος. — e. befangene Ansicht γνώμη οὐκ ὀρθή; b. urtheilen οὐκ ὀρθῶς κρίνειν, προκατειλῆφθαί τινι; s. verlegen, furchtsam, verwirrt. — 2) sich m. etw. b., s. befassen.

befassen, sich m. etw. ἅπτεσθαι, ἀνθ-, ἐφ-, προσ-άπτεσθαί τινος, ἐπιχειρεῖν τινι, übr. s. beschäftigen. — sich m. Jmd. b. ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν τινι, χρῆσθαί τινι. — sich m. etw. in Gedanken b. περιβάλλεσθαί τι τῇ διανοίᾳ.

befehden, s. bekriegen.

Befehl 1) Gebot: τὸ πρόσταγμα, ἐπίταγμα; gew. τὰ προσ-, ἐπι-τεταγμένα (-ταχθέντα); ἡ παραγγελία, τὸ παράγγελμα (milit. B., Kommando); τὸ κέλευσμα (Geheiss, Antrieb); ἡ ἐντολή, ἐπιστολή (Auftrag); τὸ διάγραμμα (schriftl. B., Edict). — Häufig durch entspr. Verba, z. B. einem B. gehorchen ὑπακούειν τοῖς παραγγελλομένοις od. τῷ παραγγείλαντι; e. B. erlassen, ertheilen προστάττειν τινί τι, κελεύειν τινά m. *inf.*, παραγγέλλειν u. dgl.; auf seinen B. κελεύσαντος αὐτοῦ, auf B. des Volkes δημοσίᾳ. — ohne B. αὐτοκέλευστος 2., ἰδίᾳ. — 2) d. Macht Befehle zu ertheilen, bes. milit. Kommando: ἡ ἀρχή, ἡγεμονία; gew. durch entspr. Verba; z. B. d. B. über etw. haben ἄρχειν od. ἡγεῖσθαί τινος, im Bes. στρατηγεῖν über e. Heer, ἱππαρχεῖν über Reiterei, ναυαρχεῖν über e. Flotte u. dgl.; unter Jmds. B. ἄρχοντος od. ἡγουμένου τινός, unter Jmds. B. stehen εἶναι ὑπό τινι. — vgl. Oberbefehl.

befehlen 1) e. Befehl ertheilen: ἐπι-, προσ-τάττειν τινί τι (anordnen), παραγγέλλειν, παρεγγυᾶν (v. milit. Kommando), σημαίνειν (durch e. Zeichen), προαγορεύειν (durch ein Edict); ἐντέλλεσθαί τινί τι (auftragen, ἐπιστέλλειν durch e. Brief od. e. Abgeordneten); κελεύειν (heissen) τινά m. *inf.* *b)* d. Macht zu b. haben: ἄρχειν, ἡγεμονεύειν. — darüber habe ich zu b. τοῦτ' ἐπ' ἐμοί ἐστιν, τούτου ἐγὼ εἰμι κύριος. — 2) = anbefehlen, anvertrauen: παρεγγυᾶν od. ἐπιτρέπειν τινί τι.

befehlerisch, s. gebieterisch.

befehligen 1) ἄρχειν, ἡγεῖσθαί τινος, vgl. Befehlshaber. — 2) Einen zu etw.: κελεύειν τινά m. *inf.*, τάττειν od. καθιστάναι τινὰ ἐπί τινι.

Befehlshaber ὁ ἄρχων, οντος, ἡγεμών, όνος. — im Bes. ὁ στρατηγός (e. Heeres), πέζαρχος, ἵππαρχος (v. Fussvolk u. Reiterei), ναύαρχος (e. Flotte). — B. sein ἡγεῖσθαι, ἡγεμονεύειν, im Bes. στρατηγεῖν, ἱππαρχεῖν, ναυαρχεῖν u. dgl.

Befehlshaberstelle ἡ ἀρχή, ἡγεμονία; im Bes. στρατηγία, ἱππαρχία, ναυαρχία u. dgl.

befeilen ῥινεῖν, καταρρινεῖν.

befeinden *a)* feindlich gegen Jmd. gesinnt sein: δυσμενῶς od. ἀπεχθῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, ἐχθαίρειν τινά, ἐχθρὸν εἶναί τινι. *b)* feindlich gegen Jmd. handeln: κακῶς ποιεῖν od. κακοποιεῖν τινα; s. bekriegen.

befestigen *a)* etw. an etw.: προσ-, συν-άπτειν τινί τι; πηγνύναι τι πρός τι. *b)* etw. fest, sicher machen: πηγνύναι, στηρίζειν; ἐμπεδοῦν, βεβαιοῦν (u. *M.*), κρατύνειν (u. *M.*) (auch übtr.); stark b. ἀγκυροβολεῖν. — bes. e. Platz ὀχυροῦν (gew. *M.*), κρατύνειν; τειχίζειν, περιτειχίζειν (mittelst Mauern), gegen Jmd. ἐπιτειχίζειν. — **befestigt** durch d. *part. pf. P.* d. vhg. Verba, dann durch d. *adj.* ἐχυρός, ὀχυρός, ἐρυμνός 3. — b. Ort τὸ ἐρυμνὸν χωρίον, τὸ ἔρυμα (*pl.* τὰ ἐρυμνά).

Befestigung 1) als Handlg.: ἡ βεβαίωσις; e. Ortes ὁ τειχισμός, περι-, ἐπι-τειχισμός, ἡ τείχισις, περι-, ἐπι-τείχισις. — 2) als Sache: τὸ τείχισμα, ἐπιτείχισμα, τὸ ἔρυμα (auch *pl.*), τὸ τεῖχος (τὰ τείχη). — vgl. Bastei.

Befestigungswerk τὸ ἔρυμα, τὸ τείχισμα, ἐπιτείχισμα.

befeuchten ὑγραίνειν, ἀν-, καθ-υγραίνειν; βρέχειν, ἐπιβρέχειν; ἄρδειν; δροσίζειν (m. Thau). — stark befeuchtet κάθυγρος 2.

Befeuchtung ἡ βρέξις, sp. βροχή; ἡ ἄρδευσις u. ἀρδεία (sp.).

befeuern, s. anfeuern.

befiedern πτεροῦν; befiedert πτερωτός 3., ὑπόπτερος 2. — sich b. πτεροφυεῖν; der sich b. πτεροφυής 2.

Befiederung ἡ πτέρωσις, τὸ πτέρωμα. — das befiedert werden ἡ πτεροφυΐα od. πτεροφύησις (sp.).

befinden 1) *tr.* εὑρίσκειν, καταλαμβάνειν; γιγνώσκειν. — wofür halten ἡγεῖσθαι, νομίζειν. — etw. als gut od. echt b. δοκιμάζειν, ἐγκρίνειν τι (opp. ἀποδοκιμάζειν). — ich b. für gut dies zu thun δοκεῖ μοι τοῦτο ποιεῖν. — befunden werden νομίζεσθαι (*P.*), δοκεῖν εἶναι, auch bloss εἶναι. — 2) sich b. *a)* an e. Orte = sich aufhalten, w. s.; v. Sachen = sein. *b)* in e. Zustande sein: ἔχειν (auch v. Sachen), διακεῖσθαι, πράττειν m. entspr. *adv.*, wie εὖ, κακῶς u. dgl., od. ἐνεῖναι, ἐνέχεσθαι (*P.*), χρῆσθαι m. *dat.*, z. B. ἀπορίᾳ; sich in e. Alter v. 80 Jahren b. = 80 J. alt sein. *c)* sich verhalten: ἔχειν, εἶναι. — so befindet sich d. Sache οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα.

Befinden, das, 1) Erkenntniss, Meinung: ἡ γνώμη, δόξα. — nach meinem B. ἐξ ὧν ἔγωγε γιγνώσκω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν. — 2) Zustand: ἡ ἕξις, διάθεσις, κατάστασις; nach B. der Umstände ἐκ τῶν παρόντων, κατὰ τὸ συμβεβηκός; bes. körperl. B. ἡ ἕξις (v. e. dauernden, habituellen B.), σχέσις (v. e. mehr vorübergehenden); gutes, übles B. ἡ εὐεξία, καχεξία.

befindlich ὤν, οὖσα, ὄν; im Bes. dabei b. παρών, ἐπών, darin b. ἐνών u. dgl. — b. sein εἶναι, im Bes. παρ-, ἐπ-, ἐν-εἶναι u. dgl.

beflechten περιπλέκειν τί τινι.

beflecken φύρειν (nur eig.), ῥυπαίνειν, μολύνειν, κηλιδοῦν (σπιλοῦν sp.) (sämmtl. auch übtr.); καθαιμάττειν (m. Blut); μιαίνειν, καταμιαίνειν (m. Mord od. a. Verbrechen), αἰσχύνειν, καταισχύνειν (verunehren, schänden). — **befleckt** ausser d. *part. pf. P.* d. vhg. Verba durch κατάπλεως 2. τινος, καθῃμαγμένος 3. (m. Blut); übtr. μιαρός 3. (m. Mord, auch μιαιφόνος 2.).

Befleckung ὁ μολυσμός (sp.). — übtr. τὸ μίασμα (ὁ μιασμός sp.), m. Mord ἡ μιαιφονία; (an der Ehre) ἡ αἰσχύνη.

befleissigen, sich σπουδάζειν od. σπουδὴν ποιεῖσθαι περί τινος od. περί τι, ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, περί τινος u. περί τι, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι od. ἔχειν τινός, ἐπιμελὲς ποιεῖσθαί τι, ἐπιτηδεύειν od. ἀσκεῖν τι, μελετᾶν τι, auch allg. εἶναι od. ἔχειν ἀμφί τι, περί τι. — ich befleissige mich einer Sache ἐπιμελές ἐστί μοί τι.

beflissen, durch d. *part.* d. vgh. Verba. — b. sein = sich befleissigen.
beflügeln πτεροῦν (auch übtr., wie ἀναπτεροῦν); übtr. σπεύδειν, κατεπείγειν, παρορμᾶν. — **beflügelt** πτερωτός 3., ὑπόπτερος 2., πτερυγωτός 3., πτεροφόρος u. πτερυγοφόρος 2.
Beflügelung ἡ πτέρωσις; übtr. παρόρμησις.
Beförderer, durch d. *part.* v. befördern, auch ὁ συνεργός, συλλήπτωρ, ορος (der bei etw. mitwirkt).
beförderlich, s. förderlich.
befördern 1) weiter schaffen: κομίζειν, διακομίζειν, διαπέμπειν, διαφέρειν. — 2) beschleunigen: ἐπι-, κατα-σπεύδειν, ἐπιταχύνειν. — 3) = fördern 1), w. s. — Jmd. zu Ehrenstellen b. προάγειν τινὰ εἰς τιμάς, αὐξάνειν τινὰ τιμαῖς.
Beförderung 1) als Handlung: *a)* v. Waaren u. dgl.: ἡ διακομιδή, διαπομπή, od. Verba. *b)* Beschleunigung: ἡ σπουδή, od. Verba. *c)* Unterstützung, s. Förderung. — B. zu Ehrenstellen ἡ προαγωγή (sp. ὁ προβιβασμός). — 2) als Sache: ἡ τιμή, ἡ μείζων τιμή, sp. ἡ προαγωγή.
Beförderungsmittel τὸ ὠφέλημα; ἡ ἀρωγή, βοήθεια, ἐπικουρία, ὠφέλεια. — B. zur Tugend προτροπὴ ἐπ' ἀρετήν.
befolgen 1) Folge leisten: πείθεσθαι (*P.*), ὑπακούειν τινί. — 2) bei etw. Vorgeschriebenem bleiben: ἐμμένειν τινί; τηρεῖν, διατηρεῖν od. φυλάττειν τι; sich darnach richten: χρῆσθαί τινι, ἀποτελεῖν τι.
Befolgung, durch d. vhg. Verba.
befrachten etw. m. etw. γεμίζειν (u. *M.*), φορτίζειν τί τινος; φορτία ἐμβάλλειν εἴς τι; vgl. anfüllen. — befrachtet sein γέμειν od. πλήρη εἶναί τινος; ἄγειν τι (v. e. Schiffe).
Befrachtung 1) als Handlung: durch d. vhg. Verba. — 2) = Fracht, w. s.
befragen, s. fragen. — Jmd. im Verhöre b. ἀνακρίνειν τινά. — e. Orakel b. μαντεύεσθαι, χρῆσθαι τῷ μαντείῳ, ἐπερωτᾶν θεόν.
Befragung, s. Fragen, das. — im Verhöre ἡ ἀνάκρισις. — e. Orakels ἡ ἐπερώτησις. — e. Todten mittelst magischer Künste ἡ νεκυομαντεία.
befreien ἐλευθεροῦν, ἐλεύθερον ποιεῖν od. καθιστάναι, εἰς ἐλευθερίαν καθιστάναι; auch ἐξαιρεῖσθαί τινα (m. d. Zusatze: εἰς ἐλευθερίαν). — λύειν od. ἀπολύειν τινά (aus d. Kerker). — durch Geld λυτροῦσθαι. — durch Bitten ἐξ-, παρ-αιτεῖσθαί τινα. — ἀπολύειν od. ἀφιέναι τινά τινος (v. e. Verpflichtung). — übh. v. etw. Unangenehmem ἀπαλλάττειν τινά τινος, ἀπολύειν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἐκλύειν (u. *M.*) τινά τινος u. ἔκ τινος, ἐξαιρεῖσθαι ἔκ τινος. — vgl. retten, erretten.
Befreier ὁ σωτήρ, ῆρος (Retter). — od. durch d. *part.* d. vhg. Verba.
Befreiung ἡ ἐλευθέρωσις; ἡ λύσις; ἡ λύτρωσις, ἀπολύτρωσις; ἡ ἐξαίτησις; ἡ ἀπόλυσις, ἄφεσις; ἡ ἔκλυσις, ἀπαλλαγή. — B. v. Abgaben ἡ ἀτέλεια. — vgl. Rettung, Errettung.
befremden; es b. mich etw. ξένον, θαυμαστὸν, ἀλλόκοτον δοκεῖ μοί τι, θαυμάζω τι, sp. ξενίζει μέ τι od. häufiger ξενίζομαι *P.* (τι, τινί, ἐπί τινι, κατά τι). — befremdend ξένος, θαυμαστός, ἀλλότριος, θαυμάσιος 3., ἀλλόκοτος 2.
Befremden, das, **Befremdung** τὸ θαῦμα. — B. erregen θαῦμα παρέχειν.
befremdlich, s. befremdend.
befressen περιτρώγειν.
befreunden, Jmd. m. Einem, φίλον ποιεῖν τινά τινι, οἰκειοῦν (sp. συνοικειοῦν) τινά τινι; sie befreundeten sich φίλοι ἀλλήλοις ἐγένοντο. — sich m. Jmd. b. φίλον ποιεῖσθαί τινα, οἰκειοῦσθαι od. ἀνακτᾶσθαί τινα. — sich m. etw. b. ἀγαπᾶν u. στέργειν τι u. τινί. — befreundet φίλος, φίλιος, οἰκεῖος 3., προσφιλής, συνήθης 2. — b. sein m. Jmd. φίλον εἶναί τινος u. τινι, οἰκείως ἔχειν τινί od. πρός τινα, προσφιλῶς ἔχειν τινί.
Befreundung 1) als Handlung: ἡ οἰκείωσις. — 2) als Zustand: ἡ φιλία, οἰκειότης, συνήθεια.
befriedigen 1) umfriedigen, w. s. — 2) Genüge leisten: πληροῦν, ἀπο-, ἐκ-πληροῦν, ἀποπιμπλάναι, ἀποτελεῖν τι, z. B. ἐπιθυμίαν. — Jmd. od. Jmds. Wunsch b. χαρίζεσθαί τινι. — e. Gläubiger, Kläger b. ἀπαλλάττειν τινά, διαλύεσθαι πρός τινα; v. ersterem auch διαλύειν τινά, ἀποτίνειν τινὶ τὰ ὀφειλόμενα. — vgl. auch „gefallen". — schwer zu b. δύσκολος 2. — befriedigt werden od. sein ἀρέσκεσθαί (*P.*) τινι, ἀρκεῖσθαί (*P.*) τινι, ἀγαπᾶν od. στέργειν τινί od. τι; τῶν δικαίων τυγχάνειν, τὰ δίκαια ἔχειν.
befriedigend ἱκανός 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2.; ἀρκῶν u. ἐξαρκῶν 3. (ausreichend).
Befriedigung 1) Umfriedigung, w. s. — 2) ἡ πλήρωσις, ἀπο-, ἐκ-πλήρωσις, τὸ χαρίζεσθαι; gew. Verba.
befruchten ἐγκύμονα od. ἔγκυον ποιεῖν (v. Thieren u. Pflanzen), sp. γονοποιεῖν; εὔκαρπον ποιεῖν (v. e. Acker). — befruchtet werden κυΐσκεσθαι *P.* (v. Thieren u. Pflanzen). — b. sein ἐγκύμονα od. ἔγκυον εἶναι; κύειν, κυεῖν, ἐγκύειν; v. Aeckern: εὔκαρπον εἶναι. — befruchtend γονοποιός 2. sp.
Befruchtung ἡ γονοποιΐα; besser umschr.
befühlen ψηλαφᾶν, ἐπιψηλαφᾶν τι; ἐπαφᾶσθαί τι; βλιμάζειν τι.
Befühlung ἡ ψηλάφησις, ἐπαφή, βλίμασις.
befürchten dass ..., φοβεῖσθαι *P.*, δεδιέναι, auch δυσωπεῖσθαι *P.*, ὀκνεῖν, ὑποπτεύειν μή ... (s. fürchten). — es ist zu b. dass φόβος od. δέος ἐστὶ μή od. κίνδυνός ἐστι μή (auch m. f. *acc.* m. *inf.*). — es ist Krieg zu b. πόλεμος μέλλει ἔσεσθαι od. ἐπίδοξός ἐστι γενήσεσθαι. — wobei nichts zu b. ist ἀσφαλής 2. — von Stürmen haben wir nichts zu b. τὸ τῶν πνευμάτων ἡμῖν ἀσφαλές ἐστιν. — nichts zu b. haben ἀδεᾶ εἶναι od. ἄδειά ἐστί τινι.
Befürchtung ὁ φόβος, τὸ δέος.
Befugniss ἡ ἐξουσία, selten τὸ κράτος. — B. zu etw. haben ἐξουσίαν ἔχειν τινός, auch m. *inf.* od. τοῦ m. *inf.*, κύριον εἶναί τινος od. m. *inf.*, τέλος ἔχειν τινός, τέλος τινός ἐστι παρά τινι. — Jmd. B. zu etw. geben ἐξουσίαν διδόναι, παρέχειν, ποιεῖν τινι, κύριον ποιεῖν τινά τινος. — keine B. zu etw. haben ἄκυρον εἶναί τινος od. m. *inf.* — Jmd. d. B. zu etw. nehmen ἄκυρον ποιεῖν τινά τινος od. m. *inf.*
befugt sein zu etw. ἐξουσίαν ἔχειν, κύριον εἶναί u. κυριεύειν τινός od. m. *inf.* — ich bin b. ἔξεστί μοι od. δίκαιός εἰμι m. *inf.* — sich für b. halten ἀξιοῦν.
Befund; nach B. ἐκ m. *gen.* od. κατά m. *acc.*
begaben, Einen m. etw. δωρεῖσθαί τινά τινι od. τινί τι, χαρίζεσθαί τινί τι (Einem etw. schenken); κοσμεῖν τινά τινι (m. etw. schmücken), allg. προστιθέναι, παρασκευάζειν, νέμειν τινί τι. — begabt (talentvoll) εὐφυής 2. — begabt sein m. etw. ἔχειν τι, παρεσκευάσθαι τινί, auch εὐπορεῖν τινος.
Begabtheit, s. Begabung 2).
Begabung 1) als Handlung: ἡ δόσις τινός (m. etw.) od. Verba. — 2) als Zustand: ἡ ἕξις; ἡ εὐφυΐα.
begaffen προσκεχηνέναι τινί, κεχηνότα θεᾶσθαί τι, κεχηνέναι πρός τινα. — begafft περίστατος 2. (ὑπό τινος).
begatten, sich μίγνυσθαι, ἐπι-, συμ-μίγνυσθαι

(*P.*) *τινι*; *συνεῖναι*, selten *συνιέναι τινί* (allg.); *ὀχεύεσθαι* (nur v. Thieren).

Begattung *ἡ μῖξις*, *συνουσία*; *ἡ ὀχεία*, sp. *ὄχευσις* (v. Thieren).

Begattungstrieb *ἡ τῆς μίξεως* od. *ὀχείας ἐπιθυμία*.

Begattungszeit *ὁ τῆς μίξεως* od. *ὀχείας καιρός*.

begeben, sich, 1) sich wohin verfügen: *ἰέναι* (*ἔρχεσθαι*), *χωρεῖν*, *παραγίγνεσθαι*, *ὁρμᾶσθαι* u. *πορεύεσθαι* (*DP.*) *εἰς*, *ἐπί*, *πρὸς τόπον τινά*. — sich v. e. Orte weg u. anderswohin b. *ἀπιέναι* (*ἀπέρχεσθαι*), *ἀποχωρεῖν*, *μεθίστασθαι εἰς* od. *πρὸς τόπον τινά*. — sich in e. Haus b. *εἰσιέναι εἰς οἰκίαν*. — sich zu Jmd. b. *προσιέναι τινί* u. *πρός τινα*. — sich in d. Einsamkeit b. *ὑποχωρεῖν εἰς ἐρημίαν*. — sich auf d. Weg b. *ὁρμᾶσθαι εἰς πορείαν*. — sich auf d. Flucht b. *τρέπεσθαι εἰς φυγήν*. — sich zur Ruhe b. *κοιμηθῆναι*, *κατακοιμηθῆναι*. — sich in e. Gefahr b. *ὑφίστασθαι* od. *ἀναρρίπτειν κίνδυνον*, *διακινδυνεύειν*. — sich in Jmds. Schutz b. *ἱκέτην γίγνεσθαί τινος*; *ἐπιγράφεσθαί τινα προστάτην*. — 2) sich einer Sache b.: *ἀφ-*, *ἐξ-ίστασθαί τινος*, *ὑφίεσθαί τινος*. — 3) sich ereignen, w. s.

Begebenheit *τὸ συμβάν*, *άντος*, *τὸ γενόμενον*, *τὸ πραχθέν*; *τὸ πρᾶγμα*. — Gew. *τά τινος*, *τὰ κατά τι*, *τὰ περί τι*.

begegnen 1) entgegenkommen: *ἀπ-*, *συν-αντᾶν τινι*; zufällig *ἐν-*, *ἐπι-*, *συντυγχάνειν*; auch *παρα-*, *περι-τυγχάνειν τινί*; plötzlich *ἐμ-*, *περιπίπτειν τινί*. — 2) entgegentreten: *ἀπαντᾶν τινι* u. *πρός τι*; *ἀντιτάττεσθαί τινι* u. *πρός τινα*; *ἀμύνεσθαι* od. *ἀπωθεῖσθαί τινα*. — e. Krankheit b. *ἐπικουρεῖν νόσῳ*. — den Anschlägen m. Anschlägen b. *ἐπιβουλευόμενον ἀντεπιβουλεύειν*. — 3) Einem b. = sich gegen Jmd. benehmen: *προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι* od. *πρός τινα* (z. B. undankbar, milde, mit eurer gewohnten Güte *ἀχαρίστως*, *μετὰ πρᾳότητος*, *ἧ πρὸς τοὺς ἄλλους εἰώθατε προσφέρεσθαι φιλανθρωπίᾳ*); auch *χρῆσθαί τινι* (z. B. freundlich, hart, als Freund *φιλικῶς*, *χαλεπῶς*, *ὡς φίλῳ*). — Jmd. freundlich b. *ἀσπάζεσθαι*, *δεξιοῦσθαί τινα*. — 4) es begegnet mir = widerfährt mir: *συμβαίνει μοί τι* o. m. f. *inf.*; *γίγνεται* od. *συντυγχάνει μοί τι*. — auch durch andere Wendungen, z. B. mir ist e. grosses Unglück begegnet *μεγάλῃ περιπέπτωκα συμφορᾷ*, *δεινὰ κακὰ πέπονθα* u. ä.

Begegniss *τὸ συμβάν*, *άντος*, *ἡ συμφορά*, *ἡ τύχη*; *τὸ πάθος*, *τὸ σύμπτωμα* (schlimmes B.).

Begegnung 1) das Entgegenkommen: *ἡ ἀπ-*, *συνάντησις*. — 2) d. Benehmen gegen Jmd.: *ὁ τρόπος*; gew. freundliche, gütige B. *ἡ φιλανθρωπία*, *πρᾳότης*, sp. *ἡ δεξίωσις*; unfreundliche, üble B. *ἡ αὐστηρότης*, *χαλεπότης*, *δυσκολία*. — übermüthige B. *ἡ ὕβρις*. — auch durch Verba umschr. vgl. begegnen 3).

begehen 1) e. Ort: *ἐπ-*, *περι-ιέναι* (*-έρχεσθαι*), *περιπολεῖν τόπον τινά*; *ἐφοδεύειν*, sp. *περιοδεύειν* (gew. abs.). — 2) feiern: *ἄγειν*, *ἐπι-*, *συν-τελεῖν*, *ποιεῖσθαι*, auch *ἑορτάζειν*, *γεραίρειν* (z. B. e. Fest *ἑορτήν*). — d. Geburtsfest m. e. Opfer b. *θύειν γενέθλια*, d. Siegesfest m. einem Schmause *ἑστιᾶν νικητήρια*. — 3) verüben: *ἐργάζεσθαι*, *πράττειν τι*; *χρῆσθαί τινι*. — Gew. durch besondere Ausdrücke, z. B. e. Unrecht b. *ἀδικεῖν* (neben *ἀδικίᾳ χρῆσθαι*), e. gottlose That b. *ἀνοσιουργεῖν* (neben *ἀνόσιον ἔργον ἐργάζεσθαι*, *ἀνόσιόν τι πράττειν*); e. Fehler b. *ἁμαρτάνειν*, *πλημμελεῖν*; e. Mord b. *φονεύειν*, *φόνον ἐξεργάζεσθαι*.

Begehen, das, **Begehung** 1) e. Ortes: *ἡ ἐφ-*, *περι-οδεία*. — 2) e. Festes, s. Feier 1). — 3) Verübung: *ἡ ἐργασία*, *ἡ πρᾶξις*; gew. Verba.

begehren *ἐπιθυμεῖν*, *ὀρέγεσθαί* (gew. *DP.*) *τινος* od. *inf.*; *ἐφίεσθαι* u. *γλίχεσθαί τινος* u. *τι* od. *inf.*; *ἐρᾶν τινος*; *ποθεῖν* od. *ἐπιποθεῖν τι* (sich nach etw. sehnen); *διψῆν τινος* u. *inf.*, *πεινῆν τινος* (heftig od. leidenschaftlich b.). *b*) = fordern: *αἰτεῖσθαι* od. *ἀξιοῦν τι* od. *inf.*; *δεῖσθαί* (*DP.*) *τινος* od. *inf.* — der Begehrende *ὁ ἐπιθυμητής*. — begehrt *ὀρεκτός* 3. — vgl. verlangen.

Begehren, das, *ἡ ἐπιθυμία*, *ἐπιθύμησις*, *τὸ ἐπιθυμητικόν*; *ἡ ὄρεξις*, *ἔφεσις*; *ὁ πόθος*. *b*) Forderung: *ἡ αἴτησις*, *τὸ αἴτημα*, *ἡ ἀξίωσις*; *ἡ δέησις*.

begehrenswerth *ζηλωτός* 3.; *ἄξιος* 3. *ἐπιθυμίας*.

begehrlich *ἐπιθυμητικός* 3.; *ὁ πλεονέκτης* u. *πλεονεκτικός* 3. (der immer mehr haben will).

Begehrungsvermögen *τὸ ἐπιθυμητικόν*, *ὀρεκτικόν*.

Begehung, s. Begehen, das.

begeifern *σιάλῳ μολύνειν*; uneig. *καταπτύειν τινός*, *προσπτύειν τινί*.

begeistern *ἐπιπνεῖν τινι*, *ἔνθεον ποιεῖν τινα*; *ἐκβακχεύειν τινά*; Jmd. für od. zu etw. b. *ἔνθεον ποιεῖν τινα πρός τι*; *ἐμβάλλειν*, *ἐμποιεῖν τινι ἔρωτα*, *ἐπιθυμίαν*, *ὁρμήν τινος*; *ἐπαίρειν τινα* m. *inf.*, *παρορμᾶν τινα ἐπί τι* od. *inf.* — begeisternd *ἐνθουσιαστικός* 3.; zu etw. *παρορμητικὸς* 3. *πρός τι*. — begeistert *ἔνθεος* 2., *ἐπίπνους* 2., *ἐνθουσιαστικός* 3., *ἐνθουσιάζων* u. *ἐνθουσιῶν* 3., sp. *ἐνθουσιώδης* 2.; b. sein od. werden *ἔνθεον εἶναι* od. *γίγνεσθαι*, *ἐπίπνουν εἶναι* od. *γίγνεσθαι* (v. Jmd. od. etw. *ἔκ τινος*), *ἐνθουσιάζειν* od. *ἐνθουσιᾶν* (*ὑπό τινος*), *κατέχεσθαι* (*P.*) *ἐκ θεοῦ*, *ἐπαίρεσθαί* (*P.*) *τινι*; *ἐκβακχεύεσθαι* *P.* (seltener *A.*), *νυμφόληπτον γίγνεσθαι*, *κορυβαντιᾶν*.

Begeisterung 1) *tr.* *ἡ ἐπίπνοια*, sp. *ἐπίπνευσις*. — 2) *intr.* *ὁ ἐνθουσιασμός*, *ἡ ἐνθουσίασις*, *τὸ ἐνθουσιαστικόν*, *ἡ θεία ὁρμή*; sp. *ἡ κατοχή*, *τὸ ἔνθεον*, *ἐνθουσιῶδες*.

Begierde *ἡ ἐπιθυμία*, *ὄρεξις*; *ἡ ἔφεσις*, *ὁ ἔρως*, *ωτος*; *ὁ πόθος* (sehnliches Verlangen); *ὁ ζῆλος* (m. Nacheiferung verbunden); *ἡ ὁρμή* (*τινος*, *ἐπί* od. *πρός τι*) u. *ἡ πτόησις* (*πτοίησις*; heftige, leidenschaftliche B.); im Bes. B. nach Ruhm, Ehre, Geld *ἡ φιλοδοξία*, *φιλοτιμία*, *φιλαργυρία*; B. nach Besitz *ἡ πλεονεξία*. — sinnliche Begierden *αἱ* (*διὰ τοῦ σώματος*) *ἡδοναί*. — d. B. nach etw. bei Jmd. erregen *τὴν ἐπιθυμίαν τινὸς ἐμβάλλειν* od. *ἐμποιεῖν τινι*. — d. B. erregend *ὀρεκτικός* 3.

begierig *ἐπιθυμῶν* od. *ἐφιέμενος* 3.; *ἐπιθυμητικός* 3. — *adv.* *ἐπιθυμητικῶς*, *προθύμως*. — b. sein nach etw. *ἐπιθυμητικῶς* od. *ἐρωτικῶς ἔχειν τινός*, *προθύμως ἔχειν πρός τι*; übr. s. begehren.

begiessen *a*) Einen (etw.) m. etw.: *καταχεῖν* od. *κατασκεδαννύναι τί τινος* od. *κατά τινος* (v. oben herab; sp. *καταντλεῖν τί τινος* u. *τινά τινι*, *καταιονᾶν* u. *-εῖν τινά τινι*); *ἐπιχεῖν τινί τι*; *περιχεῖν τινί τι* u. *τί τινι* (ringsum). *b*) etw. anfeuchten: *ἄρδειν* (poet. u. sp. *ἀρδεύειν*), *βρέχειν*, *ἐπιβρέχειν*.

Begiessen, das, *a*) *ἡ κατάντλησις*, *καταιόνησις* sp. *b*) *ἡ βρέξις*; sp. *ἡ ἀρδεία*, *ἄρδευσις*, *βροχή*.

Beginn, s. Anfang.

beginnen 1) *tr.* = anfangen 1). — 2) *intr.* seinen Anfang nehmen: *ἄρχεσθαι*, *ἀρχὴν λαμβάνειν*, *ἀρχὴ γίγνεταί τινος*; auch *ἐνίστασθαι*, z. B. als d. Sommer begann *τοῦ θέρους ἐνισταμένου*. — es beginnt Tag zu werden *διαυγάζει*; *διαλάμπει* od. *ὑποφαίνεται ἡμέρα*. — b. wollen *μέλλειν γενέσθαι*.

Beginnen, das, 1) Anfang: *ἡ ἀρχή*, sp. *καταρχή*. — 2) Unternehmen: *τὸ ἐπιχείρημα*, *ἡ ἐπιχείρησις*.

beglaubigen πιστὸν ποιεῖν τι, πίστιν περιτιθέναι τινί; βεβαιοῦν, καταβεβαιοῦν, κυροῦν, ἐπικυροῦν τι; durch e. Eid b. ἐμπεδοῦν τι ὅρκῳ. — Jmd. b. κύριον ποιεῖν od. καθιστάναι τινά. — beglaubigt πιστός 3., ἀξιόπιστος 2., βέβαιος, κύριος 3. [ἡ πίστις.

Beglaubigung ἡ πίστωσις, βεβαίωσις, κύρωσις;

Beglaubigungsschreiben τὰ εἰς πίστιν δεδομένα γράμματα od. kurz ἡ πίστις.

begleiten *a*) eig. ἀκολουθεῖν τινι, σύν τινι, μετά τινος, ἐπ-, παρ-, συν-, συμπαρ-ακολουθεῖν τινι, ἕπεσθαί τινι, συν-, συμπαρ-έπεσθαί τινι (v. Pers. u. Zuständen); εἶναι σύν τινι u. μετά τινος, συνεῖναί τινι (v. Pers.); συμπαρομαρτεῖν (selten sp. παρομαρτεῖν) τινι (v. Zuständen). — im feierl. Zuge προ-, παρα-, συμπαρα-πέμπειν τινά. — im Bes. Jmd. auf e. Reise, e. Feldzuge, e. Seefahrt b. συμπορεύεσθαί (*DP.*) τινι, συστρατεύειν (u. *M.*) τινί, συμπλεῖν od. σύμπλουν γίγνεσθαί τινι. *b*) auf e. Instrumente b., u. z. auf d. Flöte ἐπ-, προσ-, ὑπ-αυλεῖν τινι; auch πρὸς αὐλὸν ᾄδειν (d. Gesang m. d. F. b.); κιθαρῳδεῖν (d. Gesang m. d. Cither b.).

Begleiter ὁ ἀκόλουθος, selten u. mehr poet. ὁ συνοπαδός; im Bes. B. auf e. Reise, Seefahrt ὁ συνοδοιπόρος, σύμπλους u. dgl. — die B. οἱ μετά τινος, σύν τινι, περί τινα; Jmd. als B. bei sich haben ἔχειν τινὰ μεθ᾽ ἑαυτοῦ.

Begleiterin ἡ ἀκόλουθος. — die B. αἱ μετά τινος, σύν τινι, περί τινα.

Begleitung 1) das Begleiten: *a*) eig. ἡ ἀκολουθία; ἡ πομπή, προ-, παρα-πομπή. — in B. Jmds. σύν τινι od. μετά τινος, ἔχων τινὰ μεθ᾽ ἑαυτοῦ. — unter B. Vieler πολλῶν ἀκολουθούντων, ἑπομένων od. προπεμπόντων. *b*) unter B. d. Flöte, s. Flöte; unter B. d. Cither singen πρὸς κιθάραν ᾄδειν, κιθαρῳδεῖν. — 2) die Begleiter: οἱ ἀκόλουθοι, ἡ ἀκολουθία; οἱ μετά τινος, σύν τινι, περί τινα; οἱ προπέμποντες; vgl. Gefolge. — Einen Jmd. zur B. mitgeben συμπέμπειν τινά τινι.

beglücken ποιεῖν od. καθιστάναι τινὰ εὐδαίμονα od. μακάριον. — Jmd. m. etw. χαρίζεσθαί τινί τι; αὐξάνειν τινά τινι, z. B. ἀγαθοῖς, τιμαῖς u. dgl. — beglückend εὐδαιμονικός 3. — beglückt εὐδαίμων 2., μακάριος 3., selten ὄλβιος 3. — hoch b. τρισόλβιος 2. — b. sein εὐδαιμονεῖν, εὐτυχεῖν. [u. dgl.

Beglücker; umschr. ὁ ποιῶν τινα εὐδαίμονα

beglückwünschen Jmd. wegen etw. συνήδεσθαι (*P.*) od. συγχαίρειν τινὶ ὅτι ..., sp. τινὶ ἐπί

Beglückwünschung, s. Glückwunsch. [τινι.

begnaden, s. begnadigen.

begnadigen 1) Jmd. d. Strafe erlassen: συγγνώμην ἔχειν τινί (Jmd. vergeben; *P.* συγγνώμη γίγνεταί τινι, συγγνώμην ἔχειν od. λαμβάνειν, συγγνώμης τυγχάνειν); ἀφιέναι τινά, ἀπολύειν τινὰ τῆς δίκης (Jmd. d. Strafe erlassen); αἰδεῖσθαί (*DP.*) τινα. — 2) Jmd. m. etw. b.: χαρίζεσθαί τινί τι; τιμᾶν τινά τινι.

Begnadigung ἡ συγγνώμη, ἡ ἄφεσις; ἡ αἴδεσις (selten); ἡ ἀπόλυσις. — als Zustand ἡ ἄδεια. — B. für seine Vergehungen finden συγγνώμης τυγχάνειν ἁμαρτόντα od. τῶν ἡμαρτημένων. — um Jmds. B. bitten ἐξ-, παρ-αιτεῖσθαί τινα. — unter Zusicherung v. B. μετ᾽ ἀδείας. — sich B. ausbedingen ἄδειαν ποιεῖσθαι.

begnügen, sich m. etw., ἀγαπᾶν τινι u. τι, auch m. *part.* od. folg. εἰ (ἐάν); στέργειν τι, τινί, ἐπί τινι, od. *part.*; ἀρέσκεσθαί (*P.*) τινι; ἀρκεῖ od. ἐξαρκεῖ μοί τι; μένειν ἐπί τινος (bei etw. stehen bleiben, nicht weiter gehen). — man muss sich b. wenn ... ἀγαπητὸν εἰ ...

begraben θάπτειν, καταθάπτειν, κρύπτειν γῇ, κατορύττειν; ἐκφέρειν, poet. u. sp. κηδεύειν τινα; τὰ νομιζόμενα ποιεῖν od. ἐπιτελεῖν τινι (bestatten). — übtr. etw. in Vergessenheit b. ἀφανίζειν τὴν μνήμην τινός.

Begraben, das, s. Begräbniss 1).

Begräbniss 1) Beerdigung: ἡ ταφή; ἡ ἐκφορά; τὸ κῆδος. — dem B. beiwohnen ἀφικνεῖσθαι ἐπὶ τὸ κῆδος. — Jmd. d. B. verweigern εἴργειν τινὰ τῆς ταφῆς. — 2) Ort wo Jmd. begraben wird: ὁ τάφος (seltner αἱ ταφαί); ὁ τύμβος, τὸ μνῆμα, τὸ ἠρίον (Grabhügel, Grabmal).

Begräbnisslied τὸ ἐπιτάφιον μέλος.

Begräbnissplatz ὁ τάφος. — öffentlicher B. τὸ πολυάνδριον sp.

Begräbnissrede ὁ ἐπιτάφιος λόγος.

Begräbnissschmaus τὸ ἐπιτάφιον δεῖπνον.

begreifen 1) *tr.* *a*) eig. befühlen, betasten: ψηλαφᾶν, ἐπιψηλαφᾶν τι; ἅπτεσθαι, καθάπτεσθαι u. ψαύειν τινός. *b*) übtr. m. d. Verstande erfassen: λαμβάνειν, καταλαμβάνειν, μανθάνειν, καταμανθάνειν, ἐννοεῖν (u. *DP.*), κατα-, συννοεῖν, αἰσθάνεσθαι; συνιέναι (ἵημι); auch ἀκολουθεῖν od. παρακολουθεῖν τινι (m. d. Gedanken folgen). — der leicht, schwer begreift εὐμαθής, δυσμαθής 2.; leicht, schwer b. εὐμαθῆ γίγνεσθαι πρός τι, δυσμαθῶς ἔχειν. — leicht zu b. εὐμαθής 2., εὐκατάληπτος 2., σαφής 2., ῥᾴδιος 3. νοῆσαι; schwer zu b. δυσμαθής 2., δυσκατάληπτος 2., ἀσαφής 2., χαλεπὸς 3. νοῆσαι. — ich kann nicht b. was ... θαυμάζω τί (ὅ τι) ... *c*) in sich fassen: χωρεῖν, περιέχειν, ἐμπεριέχειν τι. — was viel in sich begreift εὐρύχωρος u. εὐρυχωρής 2. — 2) begriffen sein, *a*) in etw.: ἐνεῖναί τινι u. ἔν τινι; ἐνέχεσθαί (*P.*) τινι; μετέχειν u. κοινωνεῖν τινος. *b*) m. etw. beschäftigt sein: εἶναι ἔν od. πρός τινι, γίγνεσθαι πρός τινι u. περί τι, ἔχειν ἀμφί τι.

Begreifen, das, 1) eig. das Befühlen: η ψηλάφησις. — 2) d. Erfassen m. d. Verstande: ἡ μάθησις, νόησις, ἐν-, κατα-νόησις, σύνεσις, sp. ἡ κατάληψις. — das leichte, schwere B. ἡ εὐμάθεια (εὐμαθία), δυσμαθία. — zum B. gehörig od. geschickt νοητικός 3., sp. καταληπτικός 3.

begreiflich νοητός, ληπτός (λόγῳ καὶ διανοίᾳ), καταληπτός 3.; leicht b. εὐμαθής 2., εὐκατάληπτος 2., σαφής 2., ἁπλοῦς, δῆλος 3.; schwer b. δυσμαθής 2., δυσκατάληπτος 2., ἀσαφής, ἄδηλος 2., ποικίλος 3.

Begreiflichkeit τὸ καταληπτόν, ἡ κατάληψις.

begrenzen ὁρίζειν τι, τιθέναι od. καθιστάναι ὅρους τινός u. τινί; περιγράφειν, sp. περατοῦν τι; auch περιέχειν τι (umgeben). — begrenzt ὡρισμένος 3., περίγραπτος 2.; περατοειδής 2. (opp. ἄπειρος 2.). — b. sein πέρας ἔχειν.

Begrenzung ὁ ὁρισμός, ἡ περάτωσις; s. Grenze.

Begriff τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, ἡ ἔννοια; als philos. *t. t.* ἡ κατά-, πρό-ληψις. — e. B. v. etw. bekommen ἔννοιάν τινος λαμβάνειν; e. B. v. etw. haben ἔννοιάν τινος ἔχειν, vgl. begreifen. — e. deutlichen B. v. etw. bekommen γνωρίζειν, διαγιγνώσκειν τι. — keinen B. v. etw. haben ἀγνοεῖν τι, οὐ μανθάνειν τι u. dgl. — sich e. B. v. etw. machen συμβάλλεσθαι οἷόν τί ἐστιν. — sich keinen B. v. etw. machen können ἀπολείπεσθαί (*P.*) τινος. — Jmd. e. B. v. etw. geben εἰς ἔννοιάν τινος ἄγειν τινά, ἔννοιάν τινος παρέχειν τινί. — keinen B. v. etw. habend ἀνεννόητός 2. τινος. — sich e. falschen B. v. Jmd. machen διαψεύδεσθαί (*P.*) τινος. — e. B. bestimmen ὁρίζειν (u. *M.*) τι. *b*) Sinn, Gedanke, Bedeutung: ὁ νοῦς, ὁ λόγος, ἡ δύναμις. — was für e. B. hat das Wort? τί δύ-

ναται ἡ λέξις; *c)* im B. stehen: μέλλειν m. *f. inf.* (gew. *fut.*); selten ἔρχεσθαι m. *part. fut.*

Begriffsbestimmung ὁ ὁρισμός, ὁ ὅρος. — e. B. v. etw. geben ὁρίζειν (u. *M.*) τι. — zu e. B. gehörig ὁριστικός 3.

Begriffsvermögen τὸ νοητικόν; ὁ νοῦς.

begründen κτίζειν τι (d. Grund zu etw. legen); στηρίζειν, ἀσφαλῶς καθιστάναι, poet. u. sp. ἀσφαλίζειν τι (befestigen); übtr. αἴτιον εἶναί τινος (etw. veranlassen); βεβαιοῦν, ἐμπεδοῦν, κυροῦν τι (etw. bekräftigen, bestätigen); ἀποδεικνύναι (beweisen). — sich etw. b. κτᾶσθαι od. καθίστασθαί τι. — es ist etw. auf etw. begründet ὑπάρχει od. ὑπόκειταί τί τινι. — begründet ὀρθός 3., ἀληθής 2. (richtig, wahr); βέβαιος, πιστός 3. (sicher, zuverlässig).

Begründung ἡ κτίσις; ἡ βεβαίωσις, κύρωσις; ἡ ἀπόδειξις (durch Beweise); ἡ κτῆσις.

begrüssen προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινά; freundlich b. ἀσπάζεσθαι, δεξιοῦσθαί τινα. — Jmd. m. Ehrenbezeugungen b. δέχεσθαί τινα τιμαῖς.

Begrüssung ἡ πρόσρησις, προσηγορία. — freundliche B. ὁ ἀσπασμός, ἡ δεξίωσις. — auch umschr. durch Verba, z. B. nach freundlicher B. sagte er δεξιωσάμενος εἶπεν.

begünstigen εὔνουν εἶναι od. εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί; χαρίζεσθαί τινι; εὖ φρονεῖν τινι; φρονεῖν τά τινος. — v. Umständen προὔργου εἶναι εἴς od. πρός τι; καλὸν εἶναί τινι od. πρός τι, καίριον od. ἐπιτήδειον εἶναι εἴς od. πρός τι; ὠφελεῖν τι; βοηθεῖν od. ἐπικουρεῖν τινι; εἶναι od. γίγνεσθαι πρός τινος. — es wird etw. durch etw. begünstigt γίγνεταί τι μᾶλλον διά τι.

Begünstigung ἡ εὔνοια; ἡ χάρις, ιτος; ἡ ὠφέλεια, βοήθεια, ἐπικουρία.

begüten, s. begütigen.

begütert χρήματα ἔχων 3. od. bloss ἔχων 3., εὐδαίμων, εὔπορος 2., πλούσιος 3., sp. εὐχρήματος 2. — b. sein χρήματα ἔχειν, (πολλῶν χρημάτων) εὐπορεῖν, εὐχρημονεῖν, sp. εὐχρηματεῖν.

begütigen παραπείθειν; πραΰνειν, καταπραΰνειν.

behaaren τριχοῦν sp.; sich b. φύειν τρίχας. — behaart τετριχωμένος, τριχωτός 3.; gut od. schön b. ὁ, ἡ εὔθριξ, -τριχος; stark b. ὁ κομήτης; dicht b. δασύς 3., λάσιος 3.

Behaarung τὸ τρίχωμα, ἡ τρίχωσις.

behacken ὑποσκάπτειν, σκαλεύειν; e. Grundstück τριαινοῦν γήδιον τῇ δικέλλῃ. — der Behackende ὁ σκαλεύς, sp. σκαλευτής.

Behacken, das, ἡ σκαλεία, σκάλευσις sp.

Behälter, Behältniss ἡ θήκη, ἀποθήκη; ἡ δεξαμενή, ὑποδοχή, τὸ ὑποδοχεῖον (Wasserbehälter); vgl. Kasten, Kiste, Schrank.

behängen καταπεταννύναι τί τινι; περιπεταννύναι u. περιτιθέναι τινί τι; m. Bändern: ἀναδεῖν; m. Kränzen καταστέφειν.

behäufeln περισκάπτειν.

behaftet ἔνοχος 2. τινι (m. e. Schuld, Strafe, e. Fluche); συνών u. συνοικῶν 3. τινι, ἔχων 3. τι ἐν ἑαυτῷ (v. Zuständen, Gebrechen). — m. etw. b. sein ἔνοχον εἶναι od. ἐνέχεσθαί (*P.*) τινι; συνεῖναι u. συνοικεῖν τινι, ἔχειν τι ἐν ἑαυτῷ, συν-, κατ-έχεσθαί (*P.*) τινι; auch durch πρόσεστί μοί τι.

behageln χαλαζᾶν, ἐπιχαλαζᾶν.

behagen ἀρέσκειν τινί (selten τινά); ἐν ἡδονῇ od. κατὰ νοῦν εἶναί τινι. — es behagt mir etw. ἀρέσκει μοί (μή) τι; ἡδύ, κεχαρισμένον, προσφιλές ἐστί μοί τι, ἥδομαι (*P.*) od. ἀρέσκομαί (*P.*) τινι (sp. εὐαρεστεῖν u. *P.* τινι); ἀγαπῶ od. φιλῶ τι; ἔστι μοί τι βουλομένῳ; es will mir etw. nicht recht b. οὐ πάνυ προσίεμαί τι.

Behagen ἡ ἡδονή, sp. εὐαρέστησις. — B. an etw. finden ἥδεσθαί (*P.*) τινι, ἡδέως δέχεσθαί τι.

behaglich 1) v. Dingen = angenehm: ἡδύς, κεχαρισμένος 3.; προσφιλής 2., εὐάρεστος 2. — 2) v. Pers. εὔκολος, εὔθυμος 2.; αὐτάρκης 2.

Behaglichkeit ἡ εὐκολία, εὐθυμία, αὐτάρκεια.

behalten ἔχειν, κατέχειν; διασῴζειν u. *M.*, διατηρεῖν, διαφυλάττειν u. *M.* — etw. für sich b. καταλείπειν ἑαυτῷ. — etw. bei sich b. φυλάττειν, κατέχειν (sp. συντηρεῖν) παρ' ἑαυτῷ, auch κατασιωπᾶν (verschweigen); v. Speisen καταπέττειν, nicht bei sich b. ἐξεμεῖν. — im Gedächtnisse b. διὰ μνήμης ἔχειν, μνημονεύειν, διασῴζειν u. *M.*; etw. nicht im G. behalten ἐπιλανθάνεσθαι. — d. Herrschaft b. διατελεῖν od. διαγίγνεσθαι ἄρχοντα. — d. Oberhand b. κρατεῖν, κρείττω γίγνεσθαι od. περιγίγνεσθαι; die O. nicht b. ἥττω γίγνεσθαι, ἡττᾶσθαι u. κρατεῖσθαι *P.*

Behalten, das, ἡ κατοχή sp.; besser Verba. — d. B. (im Gedächtnisse) einer Sache ἡ μνήμη τινός.

behandeln 1) sich m. e. Sache beschäftigen: μεταχειρίζειν u. gew. *DP.*, διαχειρίζειν (selten *M.*), διὰ χειρῶν ἔχειν τι; πραγματεύεσθαί τι (περί τι u. τινος, ἐπί τινι, πρός τι); ἐργάζεσθαί τι (etw. handhaben, bearbeiten); ἐπι-, ἐγ-χειρεῖν τινι, ἅπτεσθαί τινος (etw. anfassen); χρῆσθαί τινι (v. etw. Gebrauch machen). — etw. schriftlich b. γράφειν od. συγγράφειν περί τινος. — etw. nachlässig od. flüchtig b. ἐπισύρειν; e. Kranken b. θεραπεύειν νοσοῦντα; φαρμακεύειν, φαρμάττειν. — der etw. flüchtig od. leichtfertig behandelt εὐχερής 2. (aber auch: „leichtfertig od. nachlässig behandelt"). — leicht zu b. εὐχερής, εὐμεταχείριστος, εὔκολος 2.; schwer zu b. δυσχερής, δύσκολος 2. — leicht, schwer zu b. sein εὐχερῶς, δυσχερῶς ἔχειν. — 2) sich gegen Jmd. benehmen: χρῆσθαί τινι, προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα. — Einen gut, schlecht b. εὖ (καλῶς), κακῶς διατιθέναι od. διοικεῖν τινα; εὖ (καλῶς), κακῶς περιέπειν τινά (selten); εὐνοϊκῶς, κακῶς χρῆσθαί τινι u. dgl. — gew. besondere Ausdrücke, z. B. Jmd. schmählich b. αἰκίζειν τινά, ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα, ἐφυβρίζειν τινί, προπηλακίζειν τινά, κακοῦν τινα. — gleichgültig b. ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν τινος. — verächtlich b. παρ' ὀλίγον ποιεῖσθαί τινα. — Jmd. als Freund, Feind b. περιέπειν τινὰ ἅτε φίλον, ἅτε πολέμιον (selten). — hart b. σκληραγωγεῖν (in d. Erziehung sp.); τραχέως od. χαλεπῶς προσφέρεσθαί τινι. — freundlich, liebreich b. φιλεῖν τινα, ὡς φίλῳ χρῆσθαί τινι. — übel od. schlecht behandelt werden κακῶς od. κακὰ πάσχειν. — ebenso behandelt werden od. sich b. lassen ταὐτὰ πάσχειν τινί.

Behandlung 1) einer Sache: ἡ μεταχείρισις; ἡ πραγματεία, ἐργασία; ἡ χρῆσις. — ärztliche B. ἡ θεραπεία, ἡ φαρμακεία, φάρμαξις; schriftliche B. ἡ συγγραφή. — leichtfertige B. d. Ausdruckes τὸ εὐχερὲς τῶν ὀνομάτων. — 2) gegen Jmd.: οἱ τρόποι; gew. umschr., z. B. das ist nicht die rechte B. οὐκ ὀρθῶς χρῆται αὐτῷ, ich glaube diese B. nicht verdient zu haben οὐκ ἀξιῶ τοῦτο παθεῖν. — im Bes.: schmähliche B. ἡ αἰκία, ὕβρις, προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός; gleichgültige B. ἡ ὀλιγωρία; harte B. ἡ σκληραγωγία (sp.); freundliche B. ἡ φιλανθρωπία u. dgl.

Behandlungsart, -weise ἡ ἐργασία (e. Stoffes); ἡ ὁδός u. bes. μέθοδος, auch ἀγωγή (e. wissenschaftl. Untersuchung); ἡ θεραπεία (ärztliche

B.); ἡ ἀγωγή (v. d. Erziehung, auch vom Aufziehen d. Pflanzen).

beharren διαμένειν ἔν u. ἐπί τινι (sp. ἐπί τινος); ἐμμένειν τινί u. ἔν τινι; παραμένειν τινί (in e. Verbindung) u. ἔν τινι; μένειν ἐπί τινος; προσ-, ἐγ-καρτερεῖν τινι, sp. προσλιπαρεῖν τινι; auch φυλάττειν τι (z. B. τὴν ἔχθραν). — immer bei seiner Meinung b. ἀεὶ τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι. — bei seiner Aussage, bei seinem Leugnen b. διαμένειν, διατελεῖν λέγοντα, ἀρνούμενον. — auf etw. b. s. bestehen.

beharrlich βέβαιος 3.; μόνιμος 2.; λιπαρής 2.; sp. ἐμμενής 2.; nur v. Sachen διαρκής 2. (anhaltend sp.). — vgl. standhaft, hartnäckig, beständig.

Beharrlichkeit ἡ βεβαιότης, διαμονή, λιπαρία; ἡ καρτερία, καρτέρησις. — vgl. Standhaftigkeit, Beständigkeit.

behauen περικόπτειν. — m. d. Axt πελεκᾶν, sp. σκεπαρνίζειν. — Steine b. τυκίζειν, ἐργάζεσθαι λίθους; auch ξεῖν (glätten). — behauen πελεκητός, ξεστός 3.

Behauen, das, ἡ περικοπή. — m. d. Axt ἡ πελέκησις. — v. Steinen ἡ ἐργασία, ξέσις.

behaupten 1) e. Sache = sich im Besitze erhalten: κατέχειν, διασῴζειν u. *M.*, φυλάττειν, διαφυλάττειν u. *M.*; ἀντέχεσθαί τινος. — sich b. μένειν, ἀντέχειν, σῴζεσθαι *P.*; sich nicht b. εἴκειν, ὑπείκειν; ἀνα-, ὑπο-χωρεῖν. — d. Schlachtfeld b. κρατεῖν, νικᾶν. — d. Herrschaft b. διαμένειν, διατελεῖν, διαγίγνεσθαι ἄρχοντα. — 2) in d. Rede: φάναι, φάσκειν, ἀξιοῦν; auch ἀποφαίνεσθαι (m. u. ohne γνώμην). — dagegen b. dass etw. sei ἀμφισβητεῖν εἶναί τι od. ὡς ἔστι τι. — fest behaupten ἰσχυρίζεσθαι, διισχυρίζεσθαι, διατείνεσθαί τι, περί τινος ὡς, auch m. f. ὡς (ὅτι) od. *inf.*; steif u. fest b. παγίως διισχυρίζεσθαι.

Behauptung 1) ἡ κάθεξις; ἡ σωτηρία. — gew. Verba. — 2) ὁ λόγος, ἡ γνώμη; τὰ εἰρημένα; τὸ ἀξίωμα. — nach meiner B. ὡς ἐγώ φημι. — e. B. aufstellen, s. behaupten.

Behausung ἡ οἰκία, οἴκησις, τὸ οἴκημα, ἡ κατοίκησις, sp. κατοικία. — ohne B. ἄοικος 2.

Behelf τὸ βοήθημα, παραβοήθημα (sp.); vgl. Mittel, Hülfsmittel. — ist es = „Ausflucht" ἡ πρόφασις; s. Entschuldigung.

behelfen, sich m. etw. χρῆσθαί τινι (etw. gebrauchen); ἀρκεῖσθαί (*P.*) τινι, ἀρκεῖ μοί τι, ἀγαπᾶν od. στέργειν τι u. τινί (sich begnügen, zufrieden sein). — sich m. wenigem b. ἀρκεῖσθαι μικρὰ ἔχοντα. — sich kümmerlich b. πενιχρῶς ζῆν.

behelligen ἐνοχλεῖν τινα u. τινι; ὀχληρὸν εἶναί τινι; πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν τινί; m. etw., z. B. m. Reden λέγοντα. — behelligt werden ἐνοχλεῖσθαι *P.*, ἀσχολίαν od. πράγματα ἔχειν.

Behelligung, als Handlung: ἡ ἐνόχλησις, sp. ὄχλησις. — als Zustand: ἡ ἀσχολία, τὰ πράγματα.

behende εὐχερής, εὐκίνητος, εὔζωνος 2.; ευστροφος 2.; ἐλαφρός, ταχύς 3.

Behendigkeit ἡ εὐχέρεια, εὐκινησία; ἡ ἐλαφρότης; ἡ ταχυτής; τὸ τάχος.

beherbergen δέχεσθαι u. ὑποδέχεσθαι (τῇ οἰκίᾳ u. εἰς τὴν οἰκίαν); εἰσδέχεσθαι (εἰς τὴν οἰκίαν); ξενίζειν u. ξενοδοκεῖν (sp. ξενοδοχεῖν).

Beherbergung ἡ ὑποδοχή; ἡ ξένισις, ὁ ξενισμός; ἡ ξενοδοχία.

beherrschen κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος, κύριον εἶναί τινος (Gewalt über etw. haben); ἄρχειν τινός (v. gesetzmässiger Herrschaft); βασιλεύειν τινός (als König; αὐτοκρατορεύειν sp. als Kaiser); τυραννεύειν u. τυραννεῖν τινος (als Gewaltherrscher); δεσπόζειν τινός (unumschränkt b.). — „beherrscht werden" durch d. *P.*; auch εἶναι ὑπό τινι; v. Adel, Volke b. w. ἀριστοκρατεῖσθαι, δημοκρατεῖσθαι *P.* — d. Meer b. θαλαττοκρατεῖν; der d. Meer beherrscht ὁ θαλαττοκράτωρ, ορος. — sich selbst b. κρατεῖν od. ἐγκρατῆ εἶναι ἑαυτοῦ. — seine Begierden b. κρατεῖν od. κρείττω εἶναι τῶν ἐπιθυμιῶν, κολάζειν τὰς ἐπιθυμίας. *b*) v. Oertern, welche d. Gegend b.: ὑπερέχειν. — innerhalb des v. e. Orte beherrschten Gebietes ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. [Herrscherin.

Beherrscher, Beherrscherin, s. Herrscher,

Beherrschung τὸ κράτος, ἡ ἐπικράτεια; ἡ ἀρχή. — d. B. d. Meeres ἡ θαλαττοκρατία. — d. B. der Begierden ἡ ἐγκράτεια (τῶν ἐπιθυμιῶν); ἡ σωφροσύνη.

beherzigen ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τινος u. τι, ἐνθύμιον ποιεῖσθαί τι, ἐν νῷ λαμβάνειν τι; τὸν νοῦν ἔχειν πρός τι u. τινι; (τὸν νοῦν) προσέχειν τινί, πρός τινι u. πρός τι. — Jmds. Bitte b. ἀκούειν τινός, πείθεσθαί (*P.*) τινι.

beherzigenswerth ἐνθυμίας od. ἐνθυμήσεως ἄξιος 3.; ἄξιος ἐνθυμηθῆναι.

Beherzigung ἡ ἐνθυμία, ἐνθύμησις.

beherzt θαρραλέος, θρασύς, ἀνδρεῖος, ἀνδρικός 3.; εὔτολμος, εὔψυχος, εὔθυμος, ἔνθυμος 2.; auch ἀδεής, ἄφοβος 2. (furchtlos); γενναῖος 3. (wacker). — *adv.* auch τεθαρρηκότως sp. — b. sein θαρρεῖν (sp. καταθαρρεῖν), θρασύνεσθαι *P.*

Beherztheit τὸ θάρρος, ἡ θρασύτης, εὐτολμία, τόλμα (τόλμη), εὐψυχία; sp. ἡ θαρραλεότης.

behexen βασκαίνειν (sp. καταβασκαίνειν), καταγοητεύειν, φαρμακεύειν, καταφαρμακεύειν (καταφαρμάττειν), sp. κατᾴδειν τινά. — vgl. bezaubern.

Behexen, das, **Behexung** ἡ βασκανία, γοητεία; vgl. Bezauberung. — Mittel gegen B. τὸ βασκάνιον, sp. τὸ προβασκάνιον.

behindern, s. hindern, verhindern.

Behinderung ἡ ἀσχολία.

behobeln ἀπο-, περι-ξεῖν; sp. περιξεῖν ῥυκάνῃ, [ῥυκανίζειν.

Behobelung ἡ ῥυκάνησις sp.

Behörde ἡ ἀρχή, οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐν τέλει (ὄντες), οἱ τὰ τέλη ἔχοντες od. bloss τὰ τέλη. — die leitende B. τὸ κοινόν.

behorchen ὠτακουστεῖν (m. e. abh. Satze; erst sp. τινά); ὑπακούειν τινός.

behülflich, s. förderlich.

behüten φυλάττειν, διαφυλάττειν, τηρεῖν, διατηρεῖν, σῴζειν, διασῴζειν. — Jmd. vor etw. φυλάττειν τινὰ ἀπό τινος; ἀπείργειν, ἀποτρέπειν τί τινος; ἀπελαύνειν, ἀπερύκειν τί τινος u. ἀπό τινος; εἴργειν τινά τινος od. τι ἀπό τινος. — behüte! Gott behüte! εὐφήμει; βαβαί (als Ausdruck d. Verwunderung). — behüte dich Gott! χαῖρε, εὐτυχοίης. — davor behüte uns Gott! μὴ γένοιτο ταῦτα, ὦ θεοί.

Behüter ὁ φύλαξ, κος, ὁ σωτήρ, ῆρος.

Behütung ἡ φυλακή, ἡ σωτηρία.

Behuf; zum B. πρός u. εἰς m. *acc.*; auch ἐπί m. *dat.*; ἕνεκα od. χάριν m. *gen.*

behutsam εὐλαβής 2., φυλακτικός 3.; auch προνοητικός 3., ἐπιμελής 2. (bedachtsam, sorgsam); συνετός 3., σώφρων 2. (klug, verständig). — *adv.* auch πεφυλαγμένως. — b. sein εὐλαβεῖσθαι *DP.*, φυλάττεσθαι; bei etw. πεφυλαγμένως ἔχειν πρός τι.

Behutsamkeit ἡ εὐλάβεια, φυλακή; auch ἡ πρόνοια, ἐπιμέλεια, τὸ συνετόν. — B. bei etw. anwenden φυλακὴν ποιεῖσθαι od. ἔχειν περί τι.

πρόνοιαν ποιεῖσθαι od. *ἔχειν τινός* od. *περί τινος*. — m. B. *εὐλαβῶς*, *πεφυλαγμένως* od. *part.*, wie *εὐλαβούμενος* u. dgl.

bei 1) rein örtlich, zur Bezeichnung eines ruhigen Verweilens in d. Nähe e. Person od. Sache: *παρά* m. *dat.*; *πρός* u. *ἐπί* m. *dat.* (bes. m. Bez. auf Sachen); *περί* m. *acc.* (ringsherum); *παρά* m. *acc.* (neben hin); *κατά* m. *acc.* (längs). — *περί* m. *acc.*, *μετά* m. *gen.*, *σύν* m. *dat.* (v. e. Begleitung, Parteinahme u. dgl.). — *ἐν* m. *dat.* (im Bereiche e. Ortes, z. B. d. Hellenen bei Mykale *οἱ ἐν Μυκάλῃ Ἕλληνες*, d. Schlacht bei Marathon *ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη*). — *ἐπί* m. *gen.* (an d. Grenze von, nach d. Richtung v. etw. hin, z. B. die bei Thrakien gelegenen Städte *αἱ ἐπὶ Θρᾴκης πόλεις*; selten = *ἐπί* m. *dat.*). — Häufig stehen im Griech. m. Präpos. zsgszte Verba, z. B. bei Jmd. sein *παρ-*, *συν-εἶναι*, *παρα-*, *συγ-γίγνεσθαί τινι*; bei Jmd. speisen, wohnen *συνδειπνεῖν*, *συνοικεῖν τινι*, bei etw. befindlich sein *ἐπ-*, *προσ-εἶναί τινι* u. dgl.; bei etw. sein = an etw. theilnehmen *μετέχειν* od. *κοινωνεῖν τινος*. — bei d. Hand sein *πρόχειρον* od. *ἕτοιμον εἶναι*. — bei d. Hand fassen, führen *λαμβάνειν τινὰ χειρός*, *λαμβάνεσθαι χ.*, *ἄγειν τινὰ χ.* — bei etw. anfangen *ἄρχεσθαι ἀπό* (*ἔκ*) *τινος*, bei etw. enden *λήγειν*, *ἀποπαύεσθαι*, *τελευτᾶν ἔν τινι*. — bei sich bedenken, überlegen *σκοπεῖν πρὸς ἑαυτόν*. — nicht bei sich sein *οὐκ ἐν ἑαυτῷ* od. *ἑαυτοῦ εἶναι*, *οὐκ ἐντὸς αὑτοῦ εἶναι*. — es steht bei mir *ἐν* od. *ἐπ' ἐμοί ἐστιν*. — 2) zeitlich: *ἐν* m. *dat.*, z. B. bei Zeiten *ἐν καιρῷ* (auch *καιρῷ*, *εἰς*, *κατὰ* od. *πρὸς καιρόν*, *ἐπὶ καιροῦ*), *ἐν καλῷ* (*εἰς καλόν*); bei Tage *μεθ' ἡμέραν*, *κατὰ τὴν ἡμέραν*, *τῆς ἡμέρας*, *ἡμέρας οὔσης*, bei Nacht *κατὰ τὴν νύκτα*, *τῆς νυκτός*, *νυκτὸς οὔσης*, *νύκτωρ*. — bei Jmds. Lebzeiten *ἐπί τινος*, *ἐπὶ τοῦ βίου τινός*, auch *ζῶντός τινος*. — bei Jahren sein *πόρρω τῆς ἡλικίας* od. *πρεσβύτερον εἶναι*. — 3) zur Bezeichnung e. Zustandes od. begleitenden Umstandes: *ἐν* od. *ἐπί* m. *dat.*, seltener *ἐπί* m. *gen.*, *παρά* m. *acc.*, *ὑπό* m. *gen.*, z. B. beim Becher *ἐπὶ τῇ κύλικι* (sp. *ἐπὶ τῆς κύλικος*, *παρὰ τὴν κύλικα*), beim Weine *ἐν* od. *ἐπ' οἴνῳ* (*ἐπ' οἴνοις*; sp. *παρ' οἶνον*); beim Trinkgelage *παρὰ πότον*; beim Mahle *ἐν* od. *ἐπὶ δείπνῳ*; bei Fackelschein *ὑπὸ φανοῦ*; bei Flötenspiel *ὑπ' αὐλοῦ* (*πρὸς* od. *ὑπὸ τὸν αὐλόν*); bei Musse *ἐπὶ σχολῆς*; bei voller Sicherheit *ἐπ' ἀδείας*, auch *μετ ἀδείας*, *ἐν ἀδείᾳ*; bei Strafe, bei Todesstrafe *ἐπὶ ζημίᾳ*, *ἐπὶ θανάτῳ*. — Sehr häufig stehen im Griech. Wendungen mit Participien, z. B. bei dem Uebergange über den Fluss *διαβαίνων τὸν ποταμόν*, bei seiner Rückkunft *ἐπανελθόντος αὐτοῦ* u. dgl.; das wirst du bei deiner Einsicht leicht verstehen *τοῦτο δὴ ἅτε σοφώτατος ὢν* (*οἷα ἐστὶν ἡ σοφία σου*) *ῥᾳδίως ἂν κατανοοίης*. — Wenn „bei“ = „trotz, ungeachtet“ ist, in welchem Falle bei dem abh. Subst. gew. „alle“ steht, so setzt man ein *part.*, wozu noch *καί* od. *καίπερ* tritt, z. B. bei aller seiner Einsicht begieng er doch viele Fehler (*καὶ*, *καίπερ*) *σοφώτατος ὢν πολλὰ ἥμαρτε*, scheint dir Jemand bei der Erkenntniss, dass eine Speise schädlich ist, dennoch darnach Verlangen zu tragen? *ἢ δοκεῖ σοί τις γιγνώσκων ὅτι βρῶμά τι βλαβερόν ἐστιν ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ;* — bei alle dem *ἀλλ' ὅμως*, *οὐδὲν ἧττον*. — bei Verstand sein *φρονεῖν*, *εὖ φρονεῖν*. — bei Kräften sein *ἰσχύειν*, *ἐρρῶσθαι*. — 4) bei Schwüren od. Bitten: *πρός* m. *gen.*, z. B. bei d. Göttern *πρὸς θεῶν* (als Ausruf); *νὴ* od. *ναὶ μὰ τοὺς θεούς* (in positiven), *μὰ τοὺς θεούς* (in negativen Schwüren u. Betheurungen). — bei Einem schwören *ὀμνύναι*, *ἐπομνύναι τινά*; bei Einem e. Meineid schwören *ἐπιορκεῖν τινα*. — 5) zur Angabe einer ungefähren Zahlbestimmung: *εἰς*, *ἀμφί*, *περί* m. *acc.*, z. B. es fielen von ihnen bei dreihundert Mann *ἀπέθανον αὐτῶν ἀμφὶ τριακοσίους*. — bei weitem *παρὰ πολύ*; aber neben *Compar.* u. *Sup.* *πολὺ*, *πολλῷ*, *μακρῷ*. — bei Distributivzahlen *εἰς*, *κατά*, *ἀνά* m. *acc.*, z. B. sie kamen bei Hunderten *ἦλθον εἰς ἑκατόν*.

bejahen *φάναι* (*φάσκειν*), *κατα-*, *συμ-φάναι*; *ὁμολογεῖν* u. *συνομολογεῖν*; *συγχωρεῖν*; *κατανεύειν*. — bejahend *καταφατικός* 3. — zu bejahen *καταφαντός* 3. sp.

bejahrt *ὁ πρεσβύτης* (*fem.* *πρεσβῦτις*, *ιδος*), *ὁ γέρων*; auch *πρεσβύτερος*, *γεραίτερος* 3.; *τῇ ἡλικίᾳ προβεβηκώς* 3. — so b. *τηλικοῦτος*, *τηλικόσδε* 3. — sehr b. *πολυετής*, *πολυχρόνιος* 2.

Bejahung *ἡ φάσις*, *κατάφασις*; *ἡ ὁμολογία*, *συνομολογία*, *συγχώρησις*; sp. *ἡ κατάνευσις*.

bejammern *ὀλοφύρεσθαι*, *ἀπ-*, *κατ-ολοφύρεσθαι*; *ὀδύρεσθαι*, *ἀπ-*, *κατ-οδύρεσθαι*; *θρηνεῖν*, selten *ἀπο-*, *κατα-θρηνεῖν*; poet. u. sp. *ἀπ-*, *κατοιμώζειν* (in Klagetönen); *οἰκτείρειν*, *κατοικτείρειν*; *οἰκτίζειν* (u. *M.*), *κατοικτίζειν* (u. *M.*) (bedauern). — vgl. betrauern.

Bejammern, das, *ὁ ὀλοφυρμός*, *ἡ ολόφυρσις*; *ὁ ὀδυρμός*; *ὁ θρῆνος*; *ἡ οἰμωγή*; *ὁ οἰκτισμός*, *ὁ οἶκτος*, *ἡ κατοίκτισις*.

bejammernswerth, -würdig *ἐλεεινός*, *οἰκτρός* 3.

beibehalten *διαφυλάττειν*, *διασῴζειν* u. *M.*; *διατηρεῖν*; *ἐμμένειν τινί* od. *ἔν τινι* (e. Gewohnheit); auch umschr. *διατελεῖν ἔχοντά τινα* u. *τι* od. *χρώμενόν τινι*; *οὐκ ἀφιέναι τινά*, *οὐ προΐεσθαί τι*. — es wird etw. b. *παραμένει τι*.

Beibehaltung *ἡ διατήρησις* sp.; gew. Verba.

beibringen 1) herbeischaffen: *ἐπι-*, *προσ-φέρειν*, *ἐπ-*, *προσ-άγειν*; *προσκομίζειν*. — Zeugen b. *ἐπάγεσθαι*, *παρίστασθαι*, *παρέχεσθαι*; Beweise, Bilder u. dgl. *παρέχεσθαι*, *παρατιθέναι* u. *M.*, *φέρειν*, *παραφέρειν*, *ἐπάγεσθαι*, auch *προτείνεσθαι* (vorlegen). — 2) Einem etw.: *ἐπάγειν* od. *προσφέρειν τί τινι*; *ἐμποιεῖν*, *ἐμβάλλειν*, *παριστάναι τινί τι* (z. B. *ἐπιθυμίαν*, *προθυμίαν* u. dgl.), *ἐντίκτειν τινί τι* (z. B. *δόξαν*). — *ἐμπιπλάναι τινά τινος* (z. B. *ὑποψίας*). — e. Schlag, Hieb, e. Wunde b. *ἐπι-*, *ἐμ-βάλλειν*, *προστρίβεσθαί τινί τι*. — durch Unterricht *διδάσκειν* u. *προδιδάσκειν τινά τι*, *διδασκαλίαν τινὸς παρέχειν τινί*. — Gift b. *φάρμακόν τινι διδόναι* od. *λανθάνειν τινὶ διδόντα φάρμακον*. — Jmd. etw. b. = ihm zu verstehen geben *ὑποδηλοῦν*.

Beibringung 1) Herbeischaffung: *ἡ ἐπαγωγή*, *προσφορά*; *ἡ παράθεσις* (e. Beweisstelle sp.). — 2) B. durch Unterricht: *ἡ διδασκαλία*, *διδαχή*; *ἡ ὑποδήλωσις* (Andeutung).

Beichte *ἡ ὁμολογία* (sp. *ἐξομολόγησις*) *τῶν ἁμαρτημάτων*.

beichten *ὁμολογεῖν* (sp. *ἐξομολογεῖσθαι*) *τὰ ἁμαρτήματα*.

beide *ἄμφω* (*gen.* u. *dat.* *ἀμφοῖν*) u. *ἀμφότεροι* 3. (d. lat. *ambo*); *ἑκάτεροι* 3. (d. lat. *uterque*). — Auch steht im Griech. dafür öfters der *dual.* — jeder von beiden *ἑκάτερος* 3. — einer v. b. *ἕτερος* 3.; *πότερος*, *ὁπότερος* 3.; der eine v. b. *ὁ ἕτερος*. — eins v. b. *δυοῖν θάτερον* od. *θάτερα*; *πότερον* (*πότερα*), *ὁπότερον*. — welcher v. b.? *πότερος;* (*indir.* *ὁπότερος*). — welcher v. b. *ὁπότερος*, welcher v. b. auch immer *ὁποτεροσοῦν*, *ὁπότερος δήποτε*. — keiner v. b. *οὐδέτερος*, (*μηδέτερος*) 3. — beide zusammen *συναμφότεροι* 3., *συνάμφω*. — auf (zu) b. Seiten *καθ' ἑκάτερα* (sp. *παρ' ἑκάτερα*), *ἀμφοτέρωθι*, *ἑκατέρωθι*; auf welcher v.

b. S.? ποτέρωθι; (*indir.* ὁποτέρωθι); auf welcher v. b. S. ὁποτέρωθι; auf der anderen v. b. S. ἑτέρωθι. — von beiden Seiten ἀμφοτέρωθεν, ἑκατέρωθεν, ἀπ' ἀμφοτέρων, sp. παρ' ἀμφοτέρων, ἐξ ἑκατέρων; v. welcher v. b. S.? ποτέρωθεν; (*indir.* ὁποτέρωθεν); v. welcher v. b. S. auch immer ὁποτερωθενοῦν; v. keiner v. b. S. οὐδετέρωθεν (μηδετέρωθεν sp.); v. d. andern v. b. S. ἑτέρωθεν. — nach beiden Seiten hin ἀμφοτέρωσε, ἑκατέρωσε, ἐπ' ἀμφότερα, ἐφ' ἑκάτερα; nach welcher von beiden S. h.? ποτέρωσε; (*indir.* ὁποτέρωσε); nach welcher v. b. S. hin ὁποτέρωσε; nach keiner v. b. S. hin οὐδετέρωσε (μηδετέρωσε); nach der anderen v. b. S. hin ἑτέρωσε. — auf beide Arten ἀμφοτέρως, ἑκατέρως; auf welche von b. A.? ποτέρως; (indir. ὁποτέρως); auf welche v. b. A. immer ὁποτερωσοῦν; auf keine v. b. A. οὐδετέρως (μηδετέρως); auf eine d. b. A. ἑτέρως. — beide Male ἑκατεράκις. — beide Hände gleich geschickt gebrauchend ἀμφιδέξιος 2.

beiderlei ἀμφότεροι, ἑκάτεροι 3. — auf b. Art ἀμφοτέρως, ἑκατέρως, ἀμφοτεράκις, κατ' ἀμφότερα; in b. Beziehung ἐπ' ἀμφότερα.

beiderseitig durch d. *gen.* ἑκατέρων, z. B. die b. Gesandten οἱ ἑκατέρων πρέσβεις. — ist es = „gegenseitig" ἀλλήλων, auch durch εἰς od. πρὸς ἀλλήλους.

beiderseits ἀμφότεροι, ἑκάτεροι 3. — ist es = „gegenseitig, einander" ἀλλήλων usw.

beidrücken ἐπιβάλλειν τὴν σφραγῖδα; e. Siegel neben ein anderes τὰ σεσημασμένα παρασημαίνεσθαι.

Beidrückung, des Siegels, ἡ τῆς σφραγῖδος ἐπιβολή.

Beiessen ἡ παροψίς, ίδος, τὸ παρόψημα, *dem.* τὸ παροψίδιον, παροψημάτιον. — e. B. geniessen παροψᾶσθαι sp. — e. B. einkaufen παροψωνεῖν.

beifällig 1) beistimmend; sich b. für Jmd. erklären συγκατατίθεσθαί τινι τὴν αὐτὴν δόξαν περί τινος; συντίθεσθαι, ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν u. *M.*, συγκατατίθεσθαί τινι. — sich b. für etw. erklären προστίθεσθαι (z. B. τῷ λόγῳ, τῇ γνώμῃ); ἀποδέχεσθαι, ἐπαινεῖν, δοκιμάζειν τι. — es ist mir nicht b. οὐ μέμνημαι.

Beifall ἡ ὁμολογία, συνομολογία; sp. ἡ συγκατάθεσις, κατ-, συν-αίνεσις (Beistimmung). — ὁ θόρυβος (lauter B.), ὁ κρότος (B. durch Händeklatschen). — ὁ ἔπαινος, ἡ δόξα, εὐδοξία, εὐδοκίμησις; ἡ τιμή (d. erlangte B., Lob, Ruhm). — B. geben od. schenken Jmd. συντίθεσθαί τινι; ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν u. *M.*, συνειπεῖν, συμφάναι τινί; ὁμογνωμονεῖν, συγκαταινεῖν τινι; συναινεῖν τινί τι; v. Sachen προστίθεσθαί τινι (z. B. τῷ λόγῳ, τῇ γνώμῃ); ἐπαινεῖν u. ἀποδέχεσθαί τι. — lauten B. geben θορυβεῖν, ἀνα-, ἐπιθορυβεῖν; B. klatschen κροτεῖν (τινα), ἐπικροτεῖν (τινι), ἀνακροτεῖν (τὼ χεῖρε); ἐπισημαίνεσθαι (durch e. Zeichen seinen B. zu erkennen geben). — B. finden εὐδοκιμεῖν (in, durch, mit etw. τινί, ἔν od. ἐπί τινι, ἐπί τινος, διά u. περί τι; bei Jmd. παρά τινι, ἔν τισι); κατευημερεῖν; ἐπαίνου od. τιμῆς τυγχάνειν παρά τινος; ἐπαινεῖσθαι od. τιμᾶσθαι *P.*; ἔπαινον ἔχειν πρός τινος; das findet meinen B. ἀποδέχομαι od. ἐπαινῶ τι; συνδοκεῖ μοί τι.

beifallen 1) einfallen 2) *b*) ε). — 2) beistimmen, w. s. — ist es = „zu Jmds. Partei treten": προσχωρεῖν od. προσπίπτειν τινί, συνίστασθαι πρός τινα.

Beifallklatschen ὁ κρότος, auch ὁ θόρυβος.

beifallswerth ἐπαίνου ἄξιος 3.; δόκιμος, εὐδόκιμος 2.

beifolgen προσκεῖσθαι od. συμπέμπεσθαι *P.*

Beifreude, s. Mitfreude.

beifügen ἐπι-, προσ-τιθέναι; ἐπι-, προσ-βάλλειν; συν-, προσ-άπτειν; ἐπεμβάλλειν (einschalten).

Beifügung ἡ πρόσθεσις, προσθήκη.

Beifuss ἡ ἀρτεμισία.

beigeben προστιθέναι τινί τι; Einen Jmd. an d. Seite παρ-, παρακαθ-ιστάναι τινά τινι; als Begleiter συμπέμπειν τινά τινι. — es ist mir Jmd. beigegeben ἔχω τινὰ μετ' ἐμαυτοῦ.

beigehen 1) beifolgen, w. s. — 2) = einfallen 2) *b*) ε).

Beigeschmack; es hat etw. e. B. γευσαμένῳ μοι δοκεῖ τι προσεῖναί τινι.

beigesellen, e. Gehilfen, συνεργὸν παριστάναι τινί; sich b. Jmd. προσγίγνεσθαι od. προστίθεσθαί τινι. — v. Sachen: beigesellt sein: προσκεῖσθαι, προσεῖναί τινι, auch ἕπεσθαι, παρέπεσθαί τινι.

beiher, s. nebenher.

beiholen, s. herbeiholen.

Beihülfe ἡ βοήθεια, ἐπιβοήθεια, ἐπικουρία, συνεργία, σύλληψις, sp. σύμπραξις (als Handlung); τὸ βοήθημα, ἐπικούρημα, sp. συνέργημα (als Sache). — auch umschr. unter Jmds. B. συμπράττοντος, συνεργοῦντος od. συνεπιλαβομένου τινός, μετά τινος; ohne Jmds. B. οὐδενὸς συμπράττοντος u. dgl., auch ἄνευ τινός.

beikleben παρα-, προσ-κολλᾶν τί τινι.

beikommen 1) = beifolgen, w. s. — 2) in d. Nähe kommen, bes. in feindl. Absicht: ἐπιχειρεῖν od. ἐπιτίθεσθαί τινι; bes. m. Worten ἐπιλαμβάνεσθαι od. ἀνθάπτεσθαί τινος. — dem man nicht b. kann ἀνεπίληπτος 2.; dem man leicht b. kann εὐεπίθετος 2. — Jmd. sich b. lassen λαβὴν διδόναι, ἀπο-, παρα-, ἐν-διδόναι, παρέχειν, sp. λαβὴν λαμβάνεσθαι *P.* — Jmd. beizuk. suchen λαβήν τινος ζητεῖν. — 3) = gleichkommen, w. s. — sprichw. er kommt ihm nicht bei οὐδ' ἴκταρ βάλλει. — 4) = einfallen 2) *b*) ε).

Beil ὁ πέλεκυς, εως; ἡ ἀξίνη; ὁ σκέπαρνος (sp. τὸ σκέπαρνον); vgl. Axt. — m. d. B. behauen, abhauen, s. Axt.

Beiläufer ὁ ἀκόλουθος.

beiläufig πάρεργος 2. — b. Lob, Tadel ὁ παρέπαινος, παράψογος (selten); b. Erzählung τὸ παραδιήγημα, ἡ παραδιήγησις, b. Rede τὸ παράφθεγμα u. ä. b. sp. — *adv.* παρέργως, ἐκ παρέργου, (ὡς) ἐν παρέργῳ, ἐν παρέργου μέρει, sp. κατὰ πάρεργον, (ὡς) ἐν παρόδῳ; häufig durch *compos.* m. παρά, z. B. b. erwähnen παραμιμνήσκεσθαι, b. erzählen παραδιηγεῖσθαι u. ä. — bei ungefähren Zahlangaben ὡς; εἰς, ἀμφί, περί (m. *acc.*).

Beilage ἡ προσθήκη; τὸ ἐπίμετρον sp. (bei e. Buche). — e. B. machen, s. beilegen.

Beilager ἡ κατάκλισις τοῦ γάμου.

Beilchen τὸ πελέκιον, σκεπάρνιον sp.

beilegen 1) dazu legen: ἐπι-, προσ-τιθέναι, ἐπι-, προσ-βάλλειν, προσάπτειν τί τινι. *b*) übtr. als Eigenschaft: ἐπι-, προσ-τιθέναι, διδόναι, ἀποδιδόναι, ἀπονέμειν, ἐπιφέρειν τινί τι. — e. Namen b. s. Name. — d. Schuld b. ἀνα-, προσ-τιθέναι, ἐπιφέρειν τινὶ αἰτίαν. — e. Sache e. Werth b. περὶ πολλοῦ (selten πολλοῦ) ποιεῖσθαί τι. — sich etw. b. προσποιεῖσθαί τι od. m. f. *inf.* — 2) niederlegen u. übtr. = schlichten: δια-, καταλύειν (u. *M.*), κατατίθεσθαι, z. B. πόλεμον, ἔχθραν. — v. Richter: Streitigkeiten durch seinen Spruch b. διακρίνειν, διαιτᾶν τι. — 3) *intr.* das Schiff legt bei: ἡ ναῦς καθίσταται προσήνεμος.

Beilegung 1) e. Namens: ἡ ἐπιφορά. — sonst Verba. — 2) v. Zwistigkeiten u. dgl.: ἡ διά-, κατάλυσις; durch d. Richter ἡ διάκρισις.

beilehnen ἐπικλίνειν, προστιθέναι.

Beileid ὁ οἶκτος, ἡ κατοίκτισις; sp. ἡ συμπάθεια. — sein B. bezeugen συναλγεῖν; συνάχθεσθαι *P.* od. συμπαθεῖν τινι (über etw. τινί u. ἐπί τινι od. durch e. *part.* τινὶ ἀτυχοῦντι); κατοικτίζειν τινά.

Beileidsbezeugung ἡ κατοίκτισις.

beilförmig πελεκοειδής 2.

beiliegen προσεῖναι, προσγίγνεσθαι.

beimengen, s. beimischen.

beimessen ἀνα-, προσ-τιθέναι, ἐπιφέρειν, ἀπονέμειν τινί τι (αἰτίαν); auch ἐγκαλεῖν τινί τι, αἰτιᾶσθαί τινά τινος; ἀναφέρειν u. ἐπαναφέρειν τὴν αἰτίαν εἴς (ἐπί) τινα. — miss dir selbst d. Schuld bei εἰς σαυτὸν ἐπανένεγκε.— Jmd. Glauben b. πιστεύειν od. πείθεσθαί *P.* τινι. — vgl. beilegen.

Beimessung ἡ ἀναφορά τινος εἴς τινα; sonst durch d. vhg. Verba.

beimischen ἀνα-, ἐπι-, παρα-, προσ-, συγκατα-, συμ-μιγνύναι; ἀνα-, ἐγ-, συγ-κεραννύναι, poet. u. sp. ἐπικεραννύναι.

Beimischung ἡ πρόσ-, σύμ-μιξις, sp. ἀνάμιξις (als Handlung). — als Sache, z. B. e. B. v. Honig μέλι ἀνα-, προσ-μεμιγμένον. — ohne B. v. etw. ἄμικτός 2. τινι. — ohne B. sein ἀμίκτως ἔχειν.

Bein 1) als Körpertheil: τὸ σκέλος (d. ganze Bein, bes. Schenkel), ἡ κνήμη (Schienbein), ὁ πούς, ποδός (Fuss). — auf einem B. gehen ἐφ' ἑνὸς σκέλους πορεύεσθαι *DP.* — auf einem Beine tanzen ἀσκωλιάζειν. — Jmd. e. B. stellen od. unterschlagen ὑποσκελίζειν u. sp. πτερνίζειν τινά. — sich auf die B. machen ἀποδιδράσκειν. — Jmd. B. machen, παρορμᾶν, διώκειν τινά. — Jmd. auf d. B. bringen ἀνιστάναι, ὀρθοῦν τινα; übtr. ἐπανορθοῦν (u. *M.*) τινα, auch ὑγιᾶ τινα καθιστάναι (Jmd. gesund machen); e. Heer auf d. B. bringen συλλέγειν od. συναγείρειν στρατιάν. — wieder auf d. B. kommen, s. aufkommen. — von Kindes Beinen an, s. v. Kindheit an. — die Stelle zwischen d. B. ἡ κοχώνη. — 2) = Knochen, w. s.

beinahe ἐγγύς (bei Zahlen, auch m. *gen.*, z. B. es kamen b. tausend ἐγγὺς χιλίων); σχεδόν, σχεδόν τι; παρὰ μικρόν, μικροῦ od. ὀλίγου (auch m. δεῖν verb., z. B. ich wäre b. in d. Hände d. Feinde gerathen παρὰ μικρὸν od. μικροῦ ἐδέησα ἐν χερσὶ τῶν πολεμίων εἶναι); παρ' ἀκαρῆ (sp. ἀκαρῆ), auch ἀκαρής, z. B. ich war b. verloren ἀκαρὴς ἀπόλωλα; μόνον οὐ (οὐχί); bei Steigerungen in d. Rede ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν. — b. schon ὅσον οὐ.

Beiname ἡ ἐπωνυμία (selten προσωνυμία), ἡ ἐπίκλησις, προσηγορία, τὸ παρωνύμιον, sp. τὸ ἐπωνύμιον, ἐπώνυμον, παρώνυμον, τὸ προσηγορικὸν ὄνομα. — Jmd. e. B. geben ἐπωνυμίαν τινὶ τίθεσθαι, ἐπονομάζειν, προσαγορεύειν, ἐπικαλεῖν τινα; e. B. bekommen durch d. *P.* od. ἐπωνυμίαν λαβεῖν, ἐπίκλην καλεῖσθαι, ἐπίκλην od. ἐπίκλησιν λέγεσθαι. — e. B. haben ἐπίκλην ἔχειν, ἐπωνυμίαν ἔχειν. — m. B. ἐπώνυμος 2. — m. vielen B. πολυώνυμος 2. — vgl. benennen.

Beinbruch τὸ κατὰ σκέλος ῥῆγμα; sp. σκελοκοπία.

Beinchen ὁ σκελίσκος, τὸ ποδάριον; vgl. Knöchelchen.

beinern, s. knöchern.

Beinfrass, s. Knochenfrass.

Beinharnisch, s. Beinschiene.

Beinhaus ἡ ὀστοθήκη sp.

Beinhaut, s. Knochenhaut.

Beinkleider αἱ σκελέαι; οἱ θύλακοι (lange, weite B.), auch αἱ ἀναξυρίδες (der Perser), αἱ βράκαι (der Gallier).

beinlos ἀνόστεος 2., od. gew. ὀστᾶ οὐκ ἔχων 3. — ohne Beine ἀσκελής 2., σκελῶν ἔρημος 2.

Beinröhre (beim Schienbeine) ἡ κερκίς, ίδος (d. grössere); ἡ παρακερκίς, ίδος (d. kleinere), auch ἡ περόνη. — (beim Ellenbogen) τὸ προπήχιον (d. grössere), τὸ παραπήχιον, ἡ περόνη, ἡ κερκίς (d. kleinere).

Beinschelle, s. Fussschelle.

Beinschiene ἡ κνημίς u. περικνημίς, ῖδος (als Rüstung; der B. trägt κνημιδοφόρος 2.). — ὁ νάρθηξ, ηκος (als chirurg. Instrument; e. B. anlegen an etw. ναρθηκίζειν τι).

beiordnen ἐπι-, παρα-, προσ-τάττειν; vgl. beigeben, beigesellen.

Beiordnung ἡ παράταξις.

Beipferd ὁ παράσειρος od. σειραφόρος ἵππος.

beipflichten, Beipflichtung, s. beistimmen, Beistimmung.

Beirath ἡ συμβουλή, συμβουλία, συμβούλευσις, τὸ συμβούλευμα, sp. τὸ συμβούλιον. — auch = dem, welcher e. B. gibt ὁ σύμβουλος, συμβουλευτής. — Jmd. der B. zu geben geschickt ist συμβουλευτικός 3. — e. B. geben συμβουλεύειν.

beirücken, s. herbeirücken.

beisammen, s. zusammen.

Beisatz ἡ προσθήκη. — m. d. B. προστιθείς, ἐπιλέγων. — ist es = „unter der Bedingung" ἐφ' ᾧτε.

beischaffen, s. herbeischaffen.

Beischiff τὸ ὑπηρετικὸν πλοῖον.

Beischläferin ἡ παλλακή, παλλακίς, ίδος, *dem.* τὸ παλλάκιον, παλλακίδιον. — B. sein bei Jmd. παλλακεύεσθαί τινι. — seine Tochter als B. Jmd. geben διδόναι τινὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐπὶ παλλακίᾳ.

Beischlaf ἡ μῖξις, σύμμιξις, συνουσία, συγκοίμησις, ὁ συνδυασμός; auch ἡ κοινωνία. — d. B. üben συγγίγνεσθαι, συμμιγνύναι u. *P.*, συνουσιάζειν, συγκοιμᾶσθαι *P.*, συνεῖναι u. συνοικεῖν, auch κοινωνεῖν τινι; βινεῖν τινα; ferner ἀφροδισιάζειν (v. Manne) u. d. *P.* (v. Weibe). — Trieb zum B. haben βινητιᾶν.

beischliessen προσ-, ἐν-τιθέναι.

Beischluss ἡ προσθήκη.

beischreiben προσγράφειν u. *M.*, auch παρα-, προσεγ-γράφειν; auch παρεγγράφειν (heimlich od. unrechtmässig).

Beischrift ἡ παραγραφή, selten ἡ προσγραφή od. durch Verba umschr. — vgl. Aufschrift.

Beisein; in Jmds. B. παρόντος od. παραγενομένου τινός; ἐναντίον τινός.

beiseit χωρίς, ἰδίᾳ, κατ' ἰδίαν. — b. legen, setzen, stellen ἀποτιθέναι (u. *M.*), χωρίζειν, χωρὶς καθιστάναι; b. liegen od. gestellt sein ἀποκεῖσθαι, κεχωρίσθαι; übtr. ἀφιέναι, ἀπολείπειν (übergehen), ἀμελεῖν od. παραμελεῖν τινος, ἐν ἀμελείᾳ τίθεσθαι od. κατατιθέναι τι (vernachlässigen). — sich b. stellen ἀποστῆναι. — b. führen od. nehmen ἀπολαμβάνειν, χωρὶς παραλαμβάνειν. — b. gehen ἀπο-, ὑπο-χωρεῖν; euph. ἀποπατεῖν. — b. schaffen ἐκποδὼν ποιεῖν, ἀναιρεῖν ἐκ μέσου (um zu entfernen), ὑπεκτίθεσθαι (um zu retten).

Beiseitsetzung umschr. durch Verba, z. B. mit B. ἀφείς, ἀμελήσας u. dgl.

beisetzen παρατιθέναι πρός τι, προστιθέναι τί τινι u. πρός τι. — schriftlich b. προσγράφειν u. *M.* — e. Leiche b. s. bestatten; Segel b. s. Segel.

Beisetzung ἡ παράθεσις; schriftl. B. ἡ παραγραφή, selten ἡ προσγραφή. — vgl. Bestattung.

Beisitz ἡ παρεδρία; od. umschr. durch Verba.

beisitzen παρεδρεύειν, συνεδρεύειν, (παρίζεσθαι u. *A.* Hdt.).

Beisitzer ὁ πάρεδρος, σύνεδρος; im Rathe, Gerichte ὁ βουλευτής, δικαστής od. umschr. ὁ τῆς

βουλῆς μετέχων, ὁ καθήμενος ἐν δικαστηρίῳ. — B. v. etw. sein παρ-, συν-εδρεύειν.

Beispiel τὸ παράδειγμα, sp. ὑπόδειγμα; oft auch durch d. blosse *neutrum*, z. B. an vielen B. kann man ersehen ἐπὶ πολλῶν ἄν τις ἴδοι. — zum B. οἷον od. οἷα (δή), ὥσπερ (sp. καθώς); αὐτίκα; um gleich e. B. anzuführen αὐτίκα πρῶτον, αὐτίκα δὴ μάλα, sp. οἷον εὐθύς. — etw. als B. anführen παράδειγμα ποιεῖσθαί τι, παραδείγματι χρῆσθαί τινι. — zum B. dienen παράδειγμα γίγνεσθαι. — e. B. an etw. nehmen παραδείγματι χρῆσθαί τινι. — e. B. geben παράδειγμα ποιεῖν od. παρέχειν. — Jmd. (etw.) als od. zum B. (bes. zum warnenden B.) hinstellen, e. B. an Jmd. od. etw. statuieren παράδειγμα ποιεῖν od. καθιστάναι τινά od. τι, sp. παραδειγματίζειν, δειγματίζειν (d. Statuieren e. B. ὁ παραδειγματισμός sp.). — was als B. dienen kann παραδειγματικός 3., sp. ὑποδειγματικός 3. — v. d. Art e. B. παρδειγματώδης 2.

beispiellos gew. umschr. οἷος 3. οὐπώποτε ἐγένετο od. οὐδενὶ τῶν παρεληλυθότων ἐοικώς 3. — auch καινός 3., δεινός 3., θαυμαστὸς (3.) ὅσος.

beispielsweise ἐπὶ παραδείγματος, παραδείγματος ἕνεκα, ὡς ἐν παραδείγματι, παραδειγματικῶς, sp. ὑποδειγματικῶς.

beispringen βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν, auch τιμωρεῖν τινι.

beissen δάκνειν; v. Schlangen u. Insekten auch: πλήττειν, πατάσσειν (eig. stechen); v. Rauche u. Staube: δάκνειν, ἐπιδάκνειν (τὠφθαλμώ). — v. scharfen Speisen: δάκνειν, ἐνδάκνειν. — v. d. Kälte: καίειν. — in etw. b. δάκνειν, ἐνδάκνειν. — sich in d. Lippen b. ἑαυτὸν δάκνειν, χεῖλος δάκνειν od. ἐνδάκνειν. — in's Gras b. ὀδὰξ ἑλεῖν γῆν. — vgl. jucken.

Beissen, das, ἡ δῆξις; ὁ δηγμός (v. Insekten); ἡ δριμύτης (v. scharfen Speisen, d. Rauche). — vgl. Jucken.

beissend δηκτικός 3. (eig. u. übtr.), δακνώδης 2. sp.; v. Rauche, Geruche, scharfen Speisen: δριμύς 3. (v. letzteren auch ὀξύς 3.); übtr. v. Worten πικρός 3., beissende Reden λόγοι δηγμὸν ἔχοντες sp.; das Beissende d. Scherze αἱ τῶν σκωμμάτων δήξεις, ἡ τῶν σκωμμάτων δριμύτης.

beissig δηκτικός 3. — b. Thier τὸ δακετόν.

Beisskorb, s. Maulkorb.

Beistand 1) Hülfe: ἡ συνεργία, ὑπουργία, ὑπηρεσία, ἐπικουρία, ἐπικούρησις; ἡ τιμωρία (gegen Unrecht); ἡ βοήθεια (bes. im Kriege), ἡ συμμαχία (im Kriege); ἡ συνδικία, συνηγορία (B. vor Gericht); ἡ ἰατρικὴ ὠφέλεια (ärztl. B.). — τὸ ὑπούργημα, ὑπηρέτημα, ἐπικούρημα, βοήθημα, ἡ ὠφέλεια, sp. τὸ συνέργημα (d. geleistete B.); ἡ συμβοήθεια (d. m. einem Anderen geleistete B.). — Häufig durch d. folg. Verba umschr., z. B. unter Jmds. B. συνεργοῦντός τινος, auch σύν τινι (bes. unter dem B. d. Götter σὺν τοῖς θεοῖς), μετά τινος; ohne Jmds. B. οὐδενὸς βοηθοῦντος, auch ἄνευ τινός. — B. leisten συνεργεῖν, συνεργὸν εἶναι, συμπράττειν, συλλαμβάνειν τινί; συλλαμβάνεσθαι u. συνεπιλαμβάνεσθαί τινί τινος; ὑπουργεῖν, ὑπηρετεῖν τινι; ἐπικουρεῖν, ἐπαρκεῖν τινι; τιμωρεῖν τινι; βοηθεῖν, συμμαχεῖν, συμπολεμεῖν, σύμμαχον εἶναι, auch συναγωνίζεσθαι, ἐπιμαχεῖν τινι: συνδικεῖν, συνηγορεῖν (συνειπεῖν), συναγωνίζεσθαί τινι; auch παρεῖναι od. παρίστασθαί τινι. — zugleich B. leisten συμβοηθεῖν. — vgl. helfen. — 2) d. Person, w. B. leistet: ὁ συνεργός, συλλήπτωρ, ορος; ἐπίκουρος, παραστάτης; τιμωρός; βοηθός, συναγωνιστής; σύμμαχος; σύνδικος, συνήγορος, παράκλητος; vgl. Helfer.

beistehen, s. Beistand leisten. — Jmd. m. seinem Rathe b. συμβουλεύειν τινί, ὑποτίθεσθαί τινι γνώμην. — in der Anklage Jmds., der Anorduung e. Dinges u. dgl. b. συνδιώκειν τινά τινι, συνδιοικεῖν τί τινι u. s. w.

Beisteuer ἡ συμβολή; in Geld ὁ ἔρανος; freiwillige B. für d. Staat ἡ ἐπίδοσις. — vgl. Beitrag.

beisteuern, s. „Beitrag" geben.

beistimmen ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν, συμφάναι (συνειπεῖν); κατ-, συν-, συγκατ-αινεῖν, auch συγκάταινον εἶναί τινι, συμφέρεσθαι P. u. συγκατατίθεσθαί τινι, συγχωρεῖν τινι, ταὐτὰ λέγειν τινί. — in e. Ansicht ὁμογνωμονεῖν τινι, συνδοκεῖ καὶ ἐμοί. — bei e. Antrage προστίθεσθαι, συγκατατίθεσθαι, συμφέρεσθαι P. u. συγχωρεῖν τινί; auch ἐπινεύειν τινί. — b. e. Abstimmung σύμ-, ὁμό-ψηφον γίγνεσθαι u. εἶναί τινι, συμψηφίζεσθαί τινι, ταὐτὰ ψηφίζεσθαί τινι.

Beistimmung ἡ ὁμολογία, συν-, προσ-ομολογία, συγχώρησις, sp. ἡ συναίνεσις, συγκατάθεσις. — m. B. Aller συνδόξαν πᾶσι od. οὐδενὸς ἀντειπόντος. — Jmd. zur B. vermögen ὁμογνώμονα od. ὁμόψηφον ποιεῖν τινα.

Beitrag ἡ συμβολή; τὸ σύμβολον. — in Geld ὁ ἔρανος. — zu Staatslasten ἡ εἰσφορά; freiwilliger B. zu St. ἡ ἐπίδοσις. — B. geben od. leisten συμβάλλεσθαι; ἔρανον φέρειν u. εἰσφέρειν, auch blos εἰσφέρειν; εἰσφέρειν m. u. ohne εἰσφοράν; ἐπιδιδόναι; mit od. zugleich e. B. leisten συνεισφέρειν, sp. συνερανίζειν. — e. B. einfordern ἐρανίζειν (v. Jmd. τινά), ἔρανον συλλέγειν (παρά τινος). — m. e. B. im Rückstande bleiben ἔρανον λείπειν. — Einsammlung v. B. ὁ ἐρανισμός. — e. B. betreffend ἐρανικός 3.

beitragen 1) e. Beitrag geben, w. s. — was man zu e. gemeinsamen Mahlzeit noch beiträgt τὸ ἐπιδόσιμον. — nichts beitragend (zu e. Gastmahle) ἀσύμβολος 2. (aber auch: „wozu nichts beigetragen wird"). — 2) mitwirken zu e. gemeinschaftl. Zwecke: συμβάλλεσθαι, συμφέρειν (zu etw. εἴς od. πρός τι). — alles Mögliche dazu b. dass ... πᾶν od. gew. πάντα ποιεῖν (πράττειν) ὥστε m. *inf.* od. ὅπως m. *ind. fut.*

beitreiben 1) herbeitreiben, w. s. — 2) eintreiben, einfordern, w. s.

Beitreiber ὁ εἰσπράκτης u. εἰσπράκτωρ, ορος. — v. Steuern, Tributen ὁ φορολόγος, δασμολόγος sp.

Beitreibung 1) ἡ συναγωγή; συνέλασις. — 2) ἡ εἴσπραξις, sp. ἀνάπραξις; ὁ σύλλογος. — v. Steuern, Tributen ἡ δασμολογία, φορολογία sp.

beitreten προσχωρεῖν od. προστίθεσθαί τινι; συνίστασθαι πρός τινα. — e. Bunde b. εἰσιέναι εἰς σπονδάς, σύμμαχον γίγνεσθαί τινι. — vgl. beistimmen.

Beitritt ἡ προσχώρησις; poet. προσθήκη. — gew. Verba. — vgl. Beistimmung.

Beiwacht ἡ (κατὰ στρατείαν) αὔλισις od. ἀγραυλία sp.; besser Verba.

beiwachten αὐλίζεσθαι, ἐναυλίζεσθαι; sp. ἀγραυλεῖν.

Beiwagen τὸ ὑπηρετικὸν ἅρμα.

beiwohnen παρεῖναι od. παραγίγνεσθαί τινι, auch ἔν τινι. — ehelich b. συνεῖναι, συγγίγνεσθαι, συνοικεῖν τινι; ὀπυίειν τινά. — Jmd. einer Frau b. lassen παρακατακλίνειν τινά τινι. — es wohnt mir etw. bei πρόσ-, πάρ-, ἔν-εστί μοί τι, ἐμπέφυκέ μοι τι.

Beiwohnung, s. Beischlaf.

Beiwort, s. Adjectiv.

beizählen προσαριθμεῖν, προσγράφειν sp.; τιθέναι u. τίθεσθαί τινα (τι) ἔν τισι u. εἴς τινας (τινα). — beigezählt werden συντελεῖν εἴς τινας.

Beize ἡ βαφή; s. Beizmittel.

beizen βάπτειν; στύφειν, auch προστύφειν (Wolle b.).

Beizen, das, (der Wolle) ἡ στῦψις.

Beizmittel (für d. Wolle) τὸ πρόστυμμα.
bekacken καταπιλᾶν u. καταχέζειν τινός; προσπιλᾶν τι; ἐντιλᾶν τινι.
bekämpfen διαμάχεσθαί τινι u. πρός τινα (τι), προσμάχεσθαί τινι, προσπολεμεῖν τινι (selten τινα); im Wettkampf u. vor Gericht ἀγωνίζεσθαι πρός τινα (selten τινί), ἀνταγωνίζεσθαί τινι. — m. Worten ἀντιλέγειν, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι. — ist es = „besiegen": περιγίγνεσθαι, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος, νικᾶν τινα; Leidenschaften b. κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν, κολάζειν τὰ πάθη. [κράτησις; ἡ κόλασις.
Bekämpfung ὁ πόλεμος, ὁ ἀγών, ῶνος; ἡ ἐπι-
bekannt 1) v. Vielen gekannt: γνωστός 3., γνώριμος 2.; εὔγνωστος 2. (wolbekannt); ἔκπυστος u. sp. διάπυστος 2. (in Erfahrung gebracht); φανερός, δῆλος 3., ἐμφανής u. ἐπιφανής 2. (was vor Augen liegt); allgemein b. πᾶσι φανερός 3., πολυθρύλητος 2.; ἀνάπυστος 2. (Hdt.). — ist es = „berühmt, angesehen": ἐπιφανής, γνώριμος 2, ὀνομαστός 3.;=„berüchtigt": περι-, δια-βόητος 2. — die b. Welt ἡ οἰκουμένη (sc. γῆ). — b. sein γνώριμον, φανερὸν u. s. w. εἶναι; mir ist etw. b. οἶδά τι, οὐκ ἀγνοῶ τι, οὐ λανθάνει μέ τι; b. sein als Jmd. od. etw. φανερὸν (δῆλον) εἶναι od. φαίνεσθαι ao. *P.* m. *part.*, auch umschr., z. B. er ist als wackerer Mann b. ὁμολογεῖται γενναῖος εἶναι. — b. machen *a)* zur Kunde bringen: δηλοῦν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν, ἐκφαίνειν, ἐκφέρειν (auch e. Schriftwerk). — öffentlich b. machen ἀν-, προ-αγορεύειν (ἀν-, προ-ειπεῖν), ἐκφέρειν (εἰς τὸν δῆμον); Gesetze προτιθέναι, ἀποδεικνύναι; durch e. Anschlag προγράφειν; durch Heroldsruf κηρύττειν, ἀνακηρύττειν; e. Armeebefehl παραγγέλλειν. *b)* durch d. Gerücht: ἐκφέρειν, διαδιδόναι, διαγγέλλειν, διαθρυλεῖν, sp. διαφημίζειν. *c)* berühmt machen: ἐπιφανῆ, εὔδοξον, γνώριμον ποιεῖν od. καθιστάναι, vgl. berühmt; sich b. machen δόξαν od. εὔκλειαν κτᾶσθαι. — „b. werden durch die *P.*, auch γιγνώσκεσθαι *P.*; ist es = „berühmt werden" ἐπιφανῆ u. s. w. γίγνεσθαι od. καθίστασθαι, δόξαν od. κλέος λαμβάνειν ἀπό od. ἔκ τινος. — 2) der Bekanntschaft hat *a)* m. e. Person: γνώριμος 2., auch φίλος, οἰκεῖος 3. (vgl. befreundet). — Einen m. Jmd. b. machen γνώριμον ποιεῖν τινά τινι, συνιστάναι τινά τινι. — m. Jmd. b. werden (sich m. Jmd. b. machen) γνώριμον γίγνεσθαί τινι, εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι, διὰ πείρας ἰέναι τινί, ἐν πείρᾳ γίγνεσθαί τινος, οἰκειοῦσθαί τινα, φίλον od. οἰκεῖον γίγνεσθαί τινι (vgl. befreunden). — m. Jmd. b. sein γνώριμον εἶναί τινι, γνωρίμως ἔχειν τινί; φίλον od. οἰκεῖον εἶναί τινι, οἰκείως χρῆσθαί τινι u. dgl. — m. Jmd. b. thun οἰκείῳ χρῆσθαί τινι, οἰκείως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα. *b)* m. e. Sache: ἔμπειρος 2. τινος, ἐπιστήμων 2. τινός u. τι, auch περί τινος u. περί τι. — Jmd. m. etw. b. machen διδάσκειν τινά τι, παιδεύειν τινὰ ἔν τινι, τινά τινι od. εἰς (πρός, περί, ἐπί) τι. — m. etw. b. werden εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι, πεῖράν τινος λαμβάνειν, ἔμπειρον γίγνεσθαί τινος, ἐμπειρίαν κτᾶσθαί τινος, (κατα)μανθάνειν τι, κατανοεῖν τι. — m. etw. b. sein ἔμπειρον od. ἐπιστήμονα εἶναί τινος, πεῖραν ἔχειν τινός; γιγνώσκειν, εἰδέναι, ἐπίστασθαί τι.
Bekannter ὁ γνώριμος; guter B. ὁ οἰκεῖος, συνήθης, φίλος. — e. alter B. ὁ πάλαι γνώριμος od. φίλος ὤν τινι.
bekanntermassen, bekanntlich ὡς πάντες ἴσασι (parenthetisch) od. πάντες ἴσασι (als Hauptsatz); περιβοήτως.
Bekanntmachung 1) als Handlung: ἡ δήλωσις; öffentl. B. ἡ ἀνάρρησις, sp. ἀναγόρευσις; durch d. Herold ἡ ἀνακήρυξις sp.; ἡ παράγγελσις (bei d. Armee); ἡ διάδοσις (Verbreitung e. Gerüchtes). — 2) als Sache: τὸ κήρυγμα (durch d. Herold); τὸ παράγγελμα u. ἡ παραγγελία (bei d. Armee); ἡ προγραφή, τὸ πρόγραμμα (mittelst öffentl. Anschlages).
Bekanntschaft 1) d. Bekanntsein *a)* m. e. Person: ἡ γνώρισις (m. Jmd. τινός), sp. ἡ γνωριμότης; ἡ οἰκειότης, συνήθεια. — B. m. Jmd. machen od. haben, s. bekannt 2) *a)*. — *b)* m. e. Sache: ἡ γνῶσις, γνώρισις; ἡ ἐπιστήμη, ἐμπειρία, m. etw. τινός. — B. m. Jmd. haben, s. bekannt 2) *b)*. — 2) d. Bekannten: οἱ γνώριμοι, οἰκεῖοι, συνήθεις, φίλοι.
bekehren μεταπείθειν (zu e. anderen Meinung bringen); σωφρονίζειν, ἀποτρέπειν τῆς πονηρίας (bessern). — sich b. μετανοεῖν, μεταγιγνώσκειν, μεταβάλλειν u. *M.*, auch μεταλλάττειν τὴν γνώμην, μεταπείθεσθαι *P.* (seine Meinung od. Gesinnung ändern); μεταβάλλεσθαι od. μεταλλάττεσθαι τοὺς τρόπους, σωφρονίζεσθαι *P.* (sich bessern).
Bekehrer ὁ σωφρονιστής, sp. σωφρονιστήρ, ῆρος.
Bekehrung 1) *tr.* τὸ μεταπείθειν, ἡ ἀπὸ τῆς πονηρίας ἀποτροπή, ἡ σωφρονιστύς, ύος, sp. ὁ σωφρονισμός. — 2) *intr.* ἡ μετάνοια, ἡ πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή.
bekennen 1) gestehen, w. s. — 2) sich zu etw. b.: ὁμολογεῖν πεποιηκέναι τι, ἀναδέχεσθαι τὴν αἰτίαν. — sich zu e. Schule, Sekte u. dgl. b. ἐπαγγέλλεσθαί τι od. m. *inf.*
Bekenner, durch d. vlg. Verba.
Bekenntniss, s. Geständniss. — ist es = „wozu man sich bekennt": τὸ ἐπάγγελμα, sp. ἡ ὁμολογία.
beklagen 1) sein Mitleid ausdrücken: οἰκτείρειν (Jmd. wegen etw. τινά τινος); κατοικτείρειν, οἰκτίζεσθαι (selten *A.*), κατοικτίζειν τινά; ὀδύρεσθαι, ὀλοφύρεσθαι, ἀπ-, κατ-οδύρεσθαι, ἀπ-, κατ-ολοφύρεσθαι, θρηνεῖν, selten ἀπο-, καταθρηνεῖν; auch πενθεῖν, ἐλεεῖν τινα u. τι. — vgl. betrauern. — 2) sich über etw. b., s. beschweren.
Beklagen, das, 1) ἡ κατοίκτισις. — 2) Beschwerde, w. s.
beklagenswerth οἰκτρός, ἐλεεινός, ἄθλιος 3.
Beklagter ὁ φεύγων, auch ὁ διωκόμενος, κινδυνεύων; ὁ ὑπόδικος. — B. sein φεύγειν (δίκην, γραφήν), διώκεσθαι *P.*, κινδυνεύειν (περί od. ὑπέρ τινος).
beklatschen *a)* κροτεῖν τινα, ἐπικροτεῖν τινι. *b)* übtr. verleumden: διαβάλλειν τινά.
beklatschenswerth κροτεῖσθαι ἄξιος 3.
belauben περιτρώγειν, περιβιβρώσκειν; etw. m. d. Händen περιαιρεῖν (u. *M.*) τί τινος. [tzen.
beklecken, bekleckseu, s. beflecken, beschmu-
bekleiben 1) *intr.* v. Pflanzen, fortkommen: ἐμβιοῦν, ἀντιλαμβάνεσθαι; sp. ζωοφορεῖν. — bekleibend ἔμβιος 2. — 2) *tr.* m. Lehm überziehen: πηλοῦν.
Bekleiben, das, ἡ ἀντίληψις; sp. ἡ ἐμβίωσις, τὸ ἔμβιον. — das B. befördernd ἀντιληπτικός 3.
bekleiden *a)* eig. ἀμφιεννύναι, περιαμπίσχειν, ἐνδύειν (τινά τι Jmd. m. etw.); ἀμπέχειν od. ἐνσκευάζειν τινά τινι; περιαμπέχειν τινὰ μετά τινος; περιβάλλειν τινά τινι; περιστέλλειν τινί τι. *b)* übtr. Jmd. m. Würden b.: κοσμεῖν, περιέπειν τινὰ τιμαῖς. — e. A. b. τιμὴν od. τάξιν ἔχειν, ἄρχειν ἀρχήν; vgl. Amt.
Bekleidung τὸ περίβλημα, ἡ ἀμπεχόνη; sp. τὸ περιβόλαιον, ἡ περιβολή; vgl. Kleid. — e. Amtes ἡ ἀρχῆς διαχείρισις, τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι.
bekleistern κόλλῃ περιπλάττειν τι.
beklemmen ἄγχειν, auch θλίβειν. — beklemmt sein durch d. *P.*; s. Klemme.

Beklemmung *a)* eig. (d. Athems) τὸ ἆσθμα; B. haben ἀσθμαίνειν. *b)* übtr. ἡ ἀγωνία, ἀπορία, ἀπορησία. [ἀγωνιᾶν, ἀπορεῖν.

beklommen sein *a)* eig. ἀσθμαίνειν. *b)* übtr.

Beklommenheit, s. Beklemmung *b)*.

beköstigen σῖτον, τροφὴν od. ἐπιτήδεια παρέχειν τινί; σιτίζειν, τρέφειν, auch σιτηρεσιάζειν τινά.— beköstigt werden σιτεῖσθαι, sp. ὀψωνιάζεσθαι *P*.

Beköstigung ἡ σίτησις, τροφή, sp. ὁ ὀψωνιασμός. — ist es = „Kost" ἡ σίτησις, τὰ σιτία, τὸ σιτηρέσιον, ἡ τροφή, sp. τὸ ὀψώνιον.

bekommen 1) *tr.* erhalten, empfangen: λαμβάνειν, παραλαμβάνειν, auch μεταλαμβάνειν τι; ἀπολαμβάνειν (was Einem gebührt); ἀντιλαμβάνειν (dagegen b.); προσλαμβάνειν (dazu b.). — κομίζεσθαι, φέρεσθαι (davontragen); wieder b. κομίζεσθαι u. ἀνακομίζεσθαι. — δέχεσθαι, ἀπο-, παρα-δέχεσθαι (in Empfang nehmen). — τυγχάνειν τινός (durch Glück od. Zufall). — γίγνεταί μοί τι (v. Sachen: zu Theil werden). — λαγχάνειν τι (durch's Loos b.). — φύειν (durch natürliche Entwicklung, z. B. πτερά Flügel b.). — Im Bes. e. Krankheit b. νόσῳ περιπίπτειν od. λαμβάνει τινὰ νόσος; Strafe b. ζημίᾳ περιπίπτειν, δίκην διδόναι, τιμωρίαν ὑπέχειν, κολάζεσθαι *P*.; Genugthuung b. v. Jmd. δίκην λαμβάνειν παρά τινος; Muth b. θάρρος ἐγγίγνεται od. ἐμπίπτει τινί od. λαμβάνει τινά, ἀναθαρρεῖν; Gelegenheit, Musse b. τυγχάνειν, ἐφικνεῖσθαι καιροῦ, σχολῆς, εὑρίσκεσθαι καιρόν, σχολήν. — Freunde b. φίλους κτᾶσθαι; Gäste b. ἔρχονταί μοι ξένοι. — Kinder b. γεννᾶν τέκνα, γίγνονταί μοι παῖδες (v. Vater u. Mutter), τίκτειν (v. d. Mutter). — in seine Gewalt b. (wofür auch bloss „bekommen" steht) λαμβάνειν, αἱρεῖν τινα, περιβάλλεσθαί τινα, κρατεῖν od. ἐπικρατεῖν τινος. — etw. nicht b. οὐ γίγνεταί μοί τι, ἀτυχεῖν τινος, ἀποτυγχάνειν τινός (was man erwartete). — zu hören od. zu sehen b. ἀκούειν, ὁρᾶν; man bekommt zu hören, zu sehen ἔστιν ἀκοῦσαι od. ἰδεῖν; etw. nicht zu hören od. zu sehen b. ἀνήκοον od. ἀθέατον εἶναί τινος. — lieb b. Jmd. προσφιλὴς γίγνεταί μοί τις; satt b. etw. od. Jmd. ἐμπλησθῆναι od. ἄδην ἔχειν τινός, ἄχθεσθαί (*P*.) τινι. — 2) *intr.* = anschlagen; Einem gut od. wol b. λυσιτελεῖν, συμφέρειν τινί, καλῶς ἔχειν; ὠφελεῖσθαι (*P*.) ἔκ τινος; schlecht od. übel b. βλάπτειν, κακοῦν τινα; κακῶς ἔχειν; βλάπτεσθαί (*P*.) τινι. — möge es dir wol bekommen! ὄναιο od. εὖ σοι γένοιτο. — es soll dir übel b.! οἰμώξει, κλαύσει (μακρά), κλαίων od. οὐ χαίρων od. κακῶς ἀπαλλάξεις. — wie ist dir d. Reise b.? πῶς ἐκ τῆς ὁδοῦ διάκεισαι od. διετέθης od. ἀπήλλαχας;

bekräftigen βεβαιοῦν u. *M*., ἐπιβεβαιοῦν, sp. καταβεβαιοῦσθαι; κυροῦν, ἐπικυροῦν; ἐπισφραγίζεσθαι; πιστοῦσθαι; auch πίστιν διδόναι od. παρέχειν τινός; mittelst e. Eides ὅρκον ἐπιτιθέναι, ὅρκους καὶ πίστιν διδόναι; als Zeuge b. μαρτυρεῖν, ἐπιμαρτυρεῖν, selten προσμαρτυρεῖν.

Bekräftigung ἡ βεβαίωσις, sp. καταβεβαίωσις; ἡ κύρωσις (selten); ἡ πίστωσις, τὸ πίστωμα, gew. ἡ πίστις. — durch e. Zeugniss ἡ μαρτυρία, ἐπιμαρτυρία.

bekränzen στέφειν, στεφανοῦν, καταστέφειν, sp. καταστεφανοῦν; auch στέφανον περι-, ἐπιτιθέναι τινί, ἀναδεῖν od. στεφανοῦν τινα στεφάνῳ; ἀναδεῖν τινα. — bekränzt (κατ)εστεμμένος, ἐστεφανωμένος 3.

Bekränzung ἡ στεφάνωσις od. Verba.

bekreuzen, sich vor etw., τρὶς ἀποπτύειν εἰς τὸν κόλπον πρός τι.

bekriegen πολεμεῖν τινι od. πρός τινα; προσ-, ἀντι-, δια-πολεμεῖν τινι; πόλεμον αἱρεῖσθαι od. ποιεῖσθαι πρός τινα; π. ἐκφέρειν πρός od. ἐπί τινα; π. od. ὅπλα ἐπιφέρειν τινί; ἐπιστρατεύειν u. *M*. τινί. [ἐπιστράτευσις.

Bekriegung ὁ πρός τινα πόλεμος; ἡ ἐπιστρατεία,

bekritteln μικρολογεῖσθαι περί τινος od. umschr. μικρολογούμενον, μικρολόγως (καὶ μεμψιμοίρως), μετὰ μικρολογίας, χρησάμενον μικρολογίᾳ (καὶ μεμψιμοιρίᾳ) κρίνειν τι.

bekrönen, s. krönen.

bekümmern 1) Kummer erregen: ἀνιᾶν, λυπεῖν, selten δάκνειν τινά; δυσθυμίαν ἐμβάλλειν τινί. — sich b. = Kummer haben ἀνιᾶσθαι, λυπεῖσθαι, ἄχθεσθαί (*P*.) τινι u. ἐπί τινι; δυσθύμως ἔχειν περί τι u. δυσθυμεῖν τινι poet. u. sp. — 2) sich um etw. b. *a)* Sorge für etw. tragen: ἐπιμελεῖσθαι (u. ἐπιμέλεσθαι) *DP*., φροντίζειν, προνοεῖν u. *DP*., πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος; μέλει μοί τινος u. τι. — sich sehr, wenig um etw. b. σφόδρα, βραχέα φροντίζειν τινός; ὀλιγωρεῖν τινος; sich nicht um etw. b. ἀμελεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν τινός u. περί τι. *b)* sich m. etw. beschäftigen: εἶναι ἔν τινι od. περί τι, ἔχειν ἀμφί τι. — sich um unnütze Dinge b. περιεργάζεσθαι; sich um Dinge b., die Einen nichts angehen πολυπραγμονεῖν. *c)* übh. Rücksicht auf etw. nehmen: λόγον ἔχειν od. ποιεῖσθαί τινος; προσέχειν τινί; ἐπιστρέφεσθαι (*DP*.) u. ἐντρέπεσθαί (*P*.) τινος. — **bekümmernd** ἀνιαρός, λυπηρός 3. — **bekümmert** δύσθυμος 2.; poet. u. sp. βαρύθυμος 2.; sehr b. περίλυπος 2., sp. ἐκπαθής 2. — b. sein um Jmd. od. etw. φοβεῖσθαι ao. *P*. od. δεδιέναι ὑπέρ τινος; nicht b. sein um Jmd. od. etw. θαρρεῖν περί τινος.

Bekümmerniss ἡ ἀνία, λύπη, δυσθυμία, sp. βαρυθυμία; ἡ φροντίς, ἴδος, μέριμνα. — vgl. Schmerz. — der viel B. hat ἄθλιος 3., ταλαίπωρος 2. — B. verursachend ἀνιαρός, λυπηρός 3.

bekunden δηλοῦν, ἐμφαίνειν. — sich b., s. bewähren.

belachen γελᾶν τι u. ἐπί τινι, ἐπιγελᾶν τινι; auch καταγελᾶν τινος (verlachen).

belachenswerth γελοῖος 3.; καταγέλαστος 2. (im schlimmen Sinne).

beladen *a)* eig. φορτίον ἐμ-, ἐπι-βάλλειν τινί, sp. φορτίζειν, καταφορτίζειν; γεμίζειν τί τινος (e. Schiff; sp. καταγεμίζειν); ἐπισάττειν (e. Lastthier). — b. sein m. etw. μεστὸν εἶναί τινος, γέμειν τινός. *b)* übtr. m. Fluch b.: ἐπ-, κατ-αρᾶσθαί τινι; m. F. beladen ἐπ-, κατ-άρατος 2. — m. etw. b. sein ἐνέχεσθαί (*P*.) τινι; m. Schulden b. sein ὑπέρχρεων εἶναι.

Beladung ἡ φορτίων ἐπιβολή.

belächeln ἐπιμειδιᾶν τινι; ὑπομειδιᾶν ἐπί τινι, καταμειδιᾶν τινος sp.; besser ἠρέμα γελᾶν ἐπί τινι.

belästigen βαρύνειν, καταβαρύνειν, sp. ἐπι-, κατα-βαρεῖν (eig. u. übtr.). — übtr. Jmd. b. ἐπαχθῆ od. ὀχληρὸν εἶναί τινι; ἐνοχλεῖν τινα u. τινι; ὄχλον, πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν τινί, δι' ὄχλου εἶναι od. γίγνεσθαί τινι, auch λυπεῖν od. ἀνιᾶν τινα (Jmd. kränken). — belästigt werden ἐνοχλεῖσθαι (*P*.) ὑπό τινος, ἄχθεσθαί (*P*.) τινι od. ἐπί τινι, λυπεῖσθαι (*P*.) ὑπό τινος, auch δυσχεραίνειν od. χαλεπῶς φέρειν τι. — **belästigend** βαρύς 3. (eig. u. übtr.); ὀχληρός 3., ἐπαχθής, δυσχερής 2., χαλεπός, λυπηρός 3. (übtr.).

Belästigung ἡ ἐνόχλησις sp. (als Handlung); ὁ ὄχλος, τὰ πράγματα; ἡ ἀσχολία; ἡ ἀηδία; τὸ δυσχερές; τὸ ἄχθος, ἡ ἀχθηδών, όνος [illegible] (als Zustand).

Belagerer ὁ πολιορκητής [illegible]

belagern *πολιορκεῖν τι; προσκαθέζεσθαι*, auch *πολιορκίᾳ πρ.* (abs. u. *τι*); *προσκαθῆσθαι* (abs. u. *τινί*); *προσεδρεύειν τινί; περικαθέζεσθαι, περικαθῆσθαι, περιστρατοπεδεύειν* (gew. *M.*) *τι; κατακλείειν τι; περιτειχίζειν τι; τειχήρη ποιεῖν τινα* (sämmtl. v. d. Einschliessung); *τειχομαχεῖν* (abs. u. *τινί*; bestürmen). — belagert werden *πολιορκεῖσθαι P., τειχήρη γίγνεσθαι.* — die Belagerten *οἱ πολιορκούμενοι* od. *οἱ ἐν τῇ πόλει, οἱ ἐν τῷ τείχει* u. dgl. — übtr. Jmd. b. *πολιορκεῖν τινα, προσκεῖσθαί τινι.*

Belagerung *ἡ πολιορκία, προσεδρεία* (Einschliessung); *ἡ τειχομαχία* (Bestürmung). — d. B. aufheben *λύειν τὴν πολιορκίαν, ἀποστῆναι τῆς πολιορκίας.* — d. B. zu Ende führen *διαπολιορκεῖν.* — d. B. aushalten *πολιορκούμενον ἀντέχειν.* — Jmd. durch B. zur Uebergabe zwingen *ἐκπολιορκεῖν τινα.* — zur B. gehörig *πολιορκητικός* 3. sp.

Belagerungsarmee *ἡ στρατιὰ ἡ προσκαθημένη.*

Belagerungsgeschütz, s. Belagerungsmaschine.

Belagerungskrieg *ἡ τειχομαχία* (opp. *ὁ ὕπαιθρος πόλεμος* sp.). — e. B. führen *τειχομαχεῖν.*

Belagerungskunst *ἡ πολιορκητικὴ τέχνη.*

Belagerungsmaschine *ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα,* sp. *τὸ πολιορκητικὸν ὄργανον.* — B. aufstellen *τὰς μηχανὰς ἐφιστάναι.* — B. gegen d. Stadt vorrücken *προσάγειν* od. *προσφέρειν τὰς μηχανὰς τῇ πόλει.*

Belagerungsmauer *τὸ περιτείχισμα.* — m. e. B. umgeben *περιτειχίζειν τι*; das Umgeben m. e. B. *ἡ περιτείχισις, ὁ περιτειχισμός.*

Belagerungszustand *ἡ πολιορκία.* — in B. versetzt werden *εἰς πολιορκίαν καθίστασθαι.* — in B. erklären *πολιορκίαν ἐπικηρύττειν τῇ πόλει.*

Belang; nur in d. Ausdrücken: „v. B. sein" *ῥοπὴν ἔχειν πρός τι*; „v. grossem B. sein" *μεγάλην* od. *πολλὴν ῥοπὴν ἔχειν, πολλοῦ ἄξιον εἶναι.* — „v. keinem B. sein" *οὐκ ἔχειν ῥοπήν, ἐν οὐδενὸς μέρει εἶναι.* — „v. geringem B. sein" *βραχεῖαν ἔχειν ῥοπήν*; ob sie anwesend od. abwesend sind, ist nicht v. geringem B. *οὐ σμικρά τις αὐτῶν ῥοπή ἐστι καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων.* — vgl. Betreff.

belangen 1) Jmd. = angehen (m. Bitten), w. s. — bes. vor Gericht fordern: *καλεῖν* (u. gew. *M.*) *τινα* (*εἰς τὸ δικαστήριον, εἰς τὴν δίκην*); *ὑπάγειν τινὰ* (*ὑπὸ τὸ δικαστήριον, εἰς τὴν δίκην, ὑπὸ τοὺς δικαστάς*); *λαγχάνειν δίκην* od. *ἔγκλημά τινι; διὰ δίκης ἰέναι τινί; διώκειν τινά* (auch m. *γραφήν* od. *δίκην*); *ἐπεξιέναι* u. *ἐπεξέρχεσθαί τινι.* — wegen etw. *τινός.* — 2) = anbelangen, betreffen, w. s. [*ἡ δίωξις.*

Belangung *ἡ κλῆσις; ἡ λῆξις* (m. u. ohne *δίκης*);

belasten *βαρύνειν τί τινι*; s. beladen, drücken.

Belastung, s. Druck.

belauben *φυλλοῦν*; sich b. *φύλλα φύειν.* — **belaubt** *φυλλώδης* 2.; dicht belaubt *κατάσκιος, σύ-*

Belaubung *τὸ φύλλα φύειν*; vgl. Laub. [*σκιος* 2.

belauern *ἐφεδρεύειν τινί; ἐνεδρεύειν* od. *ἐλλοχᾶν τινα; ἐνέδραν ποιεῖν* (u. *M.*) od. *κατασκευάζειν τινί; τηρεῖν* od. *παρατηρεῖν τινα; ἐπιβουλεύειν τινί.* [*ρησις, ἐπιβουλή.*

Belauern, das, *ἡ ἐφεδρεία, ἐνεδρεία, παρατη-*

belaufen 1) etw. = begehen 1). — 2) sich b. *a*) v. Thieren, s. bespringen. *b*) sich auf etw. b.: *εἶναι ἀμφί* od. *περί τι*, od. auch *εἶναι* m. *gen.*, z. B. d. Vermögen beläuft sich auf zehn Talente *ἡ οὐσία ἐστὶ δέκα ταλάντων.* — wie hoch beläuft sich die Zahl der Soldaten? *πόσον τὸ πλῆθος τῶν* [illegible]*ωτῶν ἐστιν; οἱ στρατιῶται πόσοι εἰσὶ τὸ* [illegible] *...ιτηρεῖν*; vgl. behorchen.

beleben *ζῳογονεῖν, ζῳοποιεῖν*; sp. *ψυχοῦν, ἐμψυχοῦν.* — wieder beleben *ἀναβιώσασθαι* (nur im ao.). *b*) übtr. *ἐπιρρωννύναι, ἐγείρειν, παροξύνειν, παρορμᾶν*; wieder b. *ἀνα-, ἐκ-ζωπυρεῖν.* — Jmd. durch Hoffnungen b. *ἐλπίσιν ἐπικουφίζειν τινά.* — e. Gesellschaft b. *διατριβὴν παρέχειν τοῖς συνοῦσιν.* — d. Handel b. *ἀκμάζουσαν καθιστάναι τὴν ἐμπορίαν.* — **belebend** *ζωτικός* 3., übtr. *ἐγερτικός, παροξυντικός,* sp. *παρορμητικός* 3. — **belebt** *ἔμψυχος* 2., *ζωτικός* 3.; v. Handel u. dgl. *ἀκμάζων* 3.; v. Oertern *πολυάνθρωπος* 2., *συχνός* 3.; bei b. Markte *ἀγορᾶς πληθούσης.*

Belebung *ἡ ζῳοποίησις, ἐμψυχία* sp.; übtr. *ἔγερσις, παρόρμησις,* sp. *ἐπίρρωσις.* — gew. Verba.

belecken *δια-, περι-λείχειν, περιλιχμᾶν* u. *M.* — übtr. s. benaschen.

Beleg *τὸ τεκμήριον; ὁ ἔλεγχος; ἡ πίστις, ἡ πίστωσις, τὸ πίστωμα.* — vgl. Beweis, Beispiel.

belegen 1) eig. *στρωννύναι, δια-, περι-στρωννύναι.* — m. Brettern b. *σανιδοῦν.* — m. Pflastern b., s. bepflastern. — m. Silber, Gold, Kupfer b. *ἐπαργυροῦν, καταχρυσοῦν, καταχαλκοῦν.* — m. Silber, Gold, Kupfer belegt *ἐπ-, κατ-άργυρος, ἐπι-, κατά-χρυσος, ἐπι-, κατά-χαλκος* 2. — 2) übtr. *a*) Jmd. m. e. Strafe: *δίκην* od. *ζημίαν ἐπιτιθέναι τινί*, vgl. bestrafen. — m. Schimpf, m. d. Acht b. *αἰσχύνην περιάπτειν τινί, αἰσχύνῃ περιβάλλειν τινά, ἀτιμάζειν* od. *ἀτιμοῦν τινα.* — m. e. Namen *ὄνομα ἐπιτιθέναι τινί*, s. Namen (geben). — e. Ort b. *καταλαμβάνειν, κατέχειν*; e. festen Platz *φρουρὰν καθιστάναι ἔν τινι* od. *ἐγκαθιστάναι ἔν τινι.* — m. Abgaben b. *φόρον ἐπιτιθέναι* od. *ἐπιτάττειν τινί.* *b*) m. Beweisen b. etw.: *τεκμήρια* od. *πίστιν παρέχεσθαί τινος, βεβαιοῦν* u. *M., ἐπιβεβαιοῦν,* sp. *καταβεβαιοῦσθαί τι.* *c*) Geld b., s. anlegen. *d*) bespringen: *βιβάζειν ἐπί τινα; ἀναβαίνειν τινά; ἐπιβαίνειν τινά* u. *τινί, ἐπιθόρνυσθαί τινι*; gew. *ὀχεύειν τινά.* — b. lassen *βιβάζειν, ἐπιβιβάσκειν*; e. Stute v. e. Esel *ὀνοβατεῖν ἵππον* (aber b. sp. v. Esel, der d. Stute belegt). — e. belegte Stute *ὠχευμένη ἵππος.*

Belegung (Bespringung) *ἡ ὀχεία,* sp. *ἐπίβασις*; sonst Verba. [*ρίζεσθαί τινί τι.* — vgl. beschenken.

belehnen, Einen m. etw., *ἀπονέμειν τινί τι, χα-*

belehren *διδάσκειν τινά τι* u. *περί τινος; ἐκ-, προ-διδάσκειν τινά τι, παιδεύειν τινὰ ἔν τινι* od. *περί τι* od. *τι*; Jmd. ausführlich b. *ἀναδιδάσκειν τινά.* — Jmd. eines Besseren b. *ἀναδιδάσκειν* (sp. *μεταδιδάσκειν*), *νουθετεῖν, φρενοῦν, σωφρονίζειν τινά.* — sich b. lassen *διδάσκεσθαι P.; σωφρονίζεσθαι P.* od. *πείθεσθαι* (*DP.*) *τῷ νουθετοῦντι.* — **belehrend** *νουθετητικός* 3.

Belehrung *ἡ διδαχή, διδασκαλία, παιδεία.* — *ἡ παραίνεσις; ἡ νουθεσία, νουθέτησις* (auch *τὸ νουθέτημα, ὁ νουθετησμός, ἡ νουθετία*); *ὁ σωφρονισμός, τὸ σωφρόνισμα* sp.

beleibt *εὐσώματος, εὔσαρκος, πολύσαρκος* 2., sp. *ἐπίσωμος* 2. — b. sein. *εὐσωματεῖν.*

Beleibtheit *ἡ εὐσωματία, εὐσαρκία, πολυσαρκία.*

beleidigen *προσκόπτειν* od. *προσκρούειν τινί* (bei Jmd. anstossen); *ἀδικεῖν τινα* (Unrecht thun), *βλάπτειν τινά* (beeinträchtigen), *λυπεῖν* (kränken), *πλημμελεῖν εἴς τινα* (sich gegen Jmd. vergehen); *ἐπηρεάζειν τινί, ὑβρίζειν τινά* u. *εἴς* (*περί*) *τινα, ἐφυβρίζειν τινί, καθυβρίζειν τινός* u. *τινά* (vorsätzlich, freventlich b.), *προπηλακίζειν τινά* (in d. Koth treten, gröblich b.). — „beleidigt werden" durch d. *P.*, auch *κακῶς* od. *κακὰ πάσχειν, κακοπαθεῖν ὑπό τινος.* — sich b. fühlen durch od. über etw. *βαρέως φέρειν τι* u. *ἐπί τινι, χαλεπῶς φέρειν τι* od. *τινί* od. *ἐπί τινι, ἀγανακτεῖν τινι, ἐπί τινι, διά τι, ὑπέρ* od. *περί*

τινος, ἄχθεσθαί (*P.*) τι, τινι, ἐπί τινι, ἐπί u. περί τινος. — **beleidigend** ἀδικητικός, ἐπηρεαστικός, ὑβριστικός 3.; v. Sachen πικρός, χαλεπός, λυπηρός 3. — auf gröblich b. Weise προπηλακιστικῶς. — der b. Theil ὁ ὑπάρχων (ἀδικῶν od. ἀδικίας), ὁ ἄρχων χειρῶν ἀδίκων.

Beleidiger ὁ ὑβριστής; besser ὁ ἀδικῶν u. ä. part.; vgl. d. vhg. W. a. E.

Beleidigung τὸ πρόσκρουμα (πρόσκρουσμα), sp. ἡ πρόσκρουσις, προσκοπή; ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα; ἡ ἐπήρεια, ὁ ἐπηρεασμός, ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα; ἡ προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός. — B. erfahren, s. beleidigt werden; d. grössten B. erfahren τὰ δεινότατα πάσχειν. — Jmd. d. erlittenen B. nachtragen μνησικακεῖν τινί τινος.

belesen πολυγράμματος, πολυμαθής 2. od. umschr. πολλῶν γραμμάτων ἔμπειρος 2.; auch γνωμονικός 3.

Belesenheit ἡ πολυμαθία (πολυμάθεια), ἡ πολλῶν γραμμάτων ἐμπειρία. — grosse B. ἡ πολυαναγνωσία sp.

beleuchten 1) eig. καταλάμπειν τινός (τι sp.; καταυγάζειν, φωτίζειν, διαφωτίζειν τι sp.); ἐπιλάμπειν τινί; φῶς παρέχειν τινί. — beleuchtet sein φῶς ἔχειν. — 2) übtr. in's rechte Licht setzen: διασαφηνίζειν, διασαφεῖν; untersuchen ἐπισκοπεῖν, ἐξετάζειν, θεωρεῖν; e. Irrthum ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν.

Beleuchtung 1) eig. ἡ κατάλαμψις, ὁ καταυγασμός, φωτισμός, ἐπιφωτισμός (sämmtl. sp.); am besten τὸ φῶς, φωτός. — 2) übtr. ἡ διασάφησις sp.; ἡ σκέψις, ἐξέτασις, θεωρία; ὁ ἔλεγχος, sp. ἡ ἔλεγξις.

belfern 1) eig. = bellen, w. s. — 2) übtr. zanken: ῥάζειν, ὑλακτεῖν, βαΰζειν, κραυγάζειν, κεκραγέναι.

Belfern, das, 1) eig. ὁ ὑλαγμός. — 2) übtr. ὁ κραυγασμός, ἡ κραυγή.

belieben βούλεσθαι, ἐθέλειν, προαιρεῖσθαι (bes. im *pf.*). — es beliebt mir ἀρέσκει μοι (seltener με), δοκεῖ μοι; wenn es dir beliebt εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν. — vgl. gefällig.

Belieben, das, τὸ δοκοῦν, τὰ δοκοῦντα; ἡ προαίρεσις; ὁ θυμός; ἡ ψυχή. — nach B. κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐκ τῶν δοκούντων, ἐπ' ἐξουσίας, πρὸς ἐξουσίαν, ἐπ' ἀδείας. — B. finden an etw., s. Gefallen. — in Jmds. B. stellen, s. Jmd. überlassen, anheimstellen.

beliebig δοκῶν 3., ὅ τι βούλεταί τις (was beliebt), τυχών 3. (jeder beliebige); auch durch ὅστις ἄν m. *conj.* (nach hist. Temp. ὅστις m. opt.).

beliebt ἀγαπητός, κεχαρισμένος 3. (v. Sachen); ἀρεστός 3., εὐδόκιμος 2., προσφιλής 2. (v. Pers. u. Sachen); εὔχαρις, ι, *gen.* ιτος (v. Pers.). — b. sein bei Jmd. κεχαρισμένον εἶναί τινι, ἐν ἡδονῇ od. καθ' ἡδονὴν εἶναί τινι (v. Sachen); ἀρέσκειν τινί, εὐδοκιμεῖν παρά τινι, τιμᾶσθαι *P.* ὑπό τινος, εὔνοιαν ἔκ τινος ἔχειν (v. Pers.). — sich bei Jmd. b. machen χάριν τίθεσθαί τινι (κατατίθεσθαί τινι u. πρός τινα), χάριν od. εὔνοιαν κτήσασθαι παρά τινος, ἀνακτᾶσθαί u. ἀναρτᾶσθαί τινα. — sich bei Jmd. b. zu machen suchen θηρᾶν τὴν χάριν od. εὔνοιάν τινος, θεραπεύειν od. ἐκθεραπεύειν τινά; vgl. schmeicheln. — sich beim Volke b. zu machen suchen δημοκοπεῖν (der dies thut δημοκοπικός u. δημοκόπος).

Beliebtheit ἡ χάρις, ιτος.

belisten, s. betrügen.

Belladonna (atropa) ὁ μανικὸς στρύχνος; τὸ θρύορον, sp. τὸ θρύον.

bellen ὑλακτεῖν, βαΰζειν.

Bellen, das, ὁ ὑλαγμός; poet. u. sp. ἡ ὑλακή.

Belletrist, s. Schöngeist.

Bellona ἡ Ἐνυώ, οῦς.

beloben, s. loben.

belohnen χάριν od. χάριτας ἀποδιδόναι τινί, ἀντευποιεῖν od. ἀντευεργετεῖν τινα (vergelten); δῶρα διδόναι τινί, τιμᾶν τινά τινι, auch κοσμεῖν u. (selten) γεραίρειν τινὰ δώροις od. τιμαῖς (ehren, auszeichnen); aussergewöhnlich b. ἐπιγεραίρειν τινά (selten). — belohnt werden ἀπολαμβάνειν μισθόν od. χάριν (χάριτας), ἀντευπάσχειν; τιμᾶσθαι *P.* — nach Verdienst b. τὴν ἀξίαν χάριν ἀποδιδόναι; (ist es = „bestrafen") τὴν ἀξίαν δίκην ἐπιτιθέναι.

Belohnung ὁ μισθός (Lohn); ἡ χάρις (u. *pl.* Dank); ἡ ἀμοιβή (Vergeltung). — τὸ δῶρον, ἡ δωρεά (Geschenk); ἡ τιμή (Ehre, Auszeichnung); τὸ γέρας (Ehrengabe); τὸ ἆθλον, ἀριστεῖον (ausgesetzter Preis). — im Bes. B. für Rettung, Unterricht u. dgl., s. Lohn. — e. B. geben, s. belohnen. — e. B. zusichern χάριν ὁμολογεῖν od. ὑπισχνεῖσθαί τινι. — d. verdiente B. bekommen χάριν od. τιμὴν ἀξίαν φέρεσθαι, τῶν ἀξίων τυγχάνειν. — e. B. aussetzen ἆθλον προτιθέναι u. προφαίνειν. — es ist e. B. ausgesetzt πρόκειται ἆθλον.

belohnungswerth χάριτος, τιμῆς od. δώρων ἄξιος 3.

belügen ψεύδειν u. *M.* τινά; ψεύδεσθαι κατά τινος od. πρός τινα, ψευδῆ λέγειν τινί, καταψεύδεσθαί τινος, auch λόγοις ψευδέσιν od. ψευδόμενον (ἐξ)απατᾶν τινα.

belustigen τέρπειν, εὐφραίνειν, ψυχαγωγεῖν τινα; auch εὐθυμίας παρέχειν τινί, ἡδονὴν ποιεῖν τινι. — sich b. τέρπεσθαι, εὐφραίνεσθαι, *P.*, εὐθυμεῖσθαι, ῥαθυμεῖν; m. Spiel παίζειν. —

belustigend τερπνός 3.; scherzhaft παιγνιώδης 2., γελοῖος 3.

Belustigung ἡ τέρψις, ἡδονή, παιδιά, παιγνιά, sp. ψυχαγωγία.

Belustigungsort τὸ ἐνηβητήριον, sp. ἡβητήριον; ἡ διατριβή.

bemächtigen, sich einer Sache, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, κύριον γίγνεσθαί τινος; ὑφ' ἑαυτῷ od. ὑφ' ἑαυτὸν ποιεῖσθαί τι; λαμβάνειν, καταλαμβάνειν, αἱρεῖν, περιβάλλεσθαί τι; ἀντιλαμβάνεσθαί τινος; χειροῦσθαί τι; im Voraus sich b. προκαταλαμβάνειν τι. — sich e. Person b. συλλαμβάνειν od. χειροῦσθαί τινα.

Bemächtigung ἡ σύλληψις, χείρωσις. — gew. Verba.

bemähnt χαίτην ἔχων 3.

bemängeln, s. tadeln.

bemänteln ἐπηλυγάζειν (u. *M.*), περιπέττειν τί τινι; πρόσχημα od. πρόφασιν ποιεῖσθαί τί τινος; ὑποκορίζεσθαί τι.

Bemäntelung τὸ πρόσχημα, παρακάλυμμα, προκάλυμμα, ἡ πρόφασις; ὁ ὑποκορισμός, τὸ ὑποκόρισμα.

bemalen *a*) Malereien auf etw. anbringen: καταποικίλλειν τι od. umschr. κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν τι γραφαῖς. *b*) m. Farben bestreichen: χρώμασι διαλαμβάνειν τι, ἐπιχρίειν τί τινι. — vgl. schminken, untermalen.

Bemalung ἡ χρώματος ἔντριψις, ἡ ὑπογραφή (vom Schminken); sonst Verba.

bemannen, e. Schiff, πληροῦν (u. *M.*) ναῦν ὁπλιτῶν u. dgl. — bemannt πλήρης 2. (opp. κενός 3.).

Bemannung (e. Schiffes) ἡ πλήρωσις (als Handlung); τὸ πλήρωμα (als Sache).

bemeistern, sich, s. bemächtigen. — Jmd. b. περιγίγνεσθαί τινος. — e. Arbeit b. ἀπ-, κατ-εργάζεσθαί τι.

bemeldet εἰρημένος, προειρημένος 3.

bemengen, sich, s. einlassen.

bemerkbar αἰσθητός 3. — sich b. machen τὴν αἴσθησιν ποιεῖν. — b. sein αἴσθησιν ἔχειν od.

παρέχειν. — etw. b. machen *δηλοῦν, φανερὸν ποιεῖν, ὑποφαίνειν, ἐπισημαίνεσθαί τι.*

bemerken 1) bezeichnen: *σημαίνειν* u. *M.*, *σημειοῦν* (gew. *M.*), *δια-, ἐπι-, παρα-σημαίνειν* (u. *M.*). — vgl. andeuten, erwähnen, anführen. — 2) wahrnehmen: *αἰσθάνεσθαί τινος* u. *τινα* od. *τι*; *μανθάνειν, καταμανθάνειν*; *γιγνώσκειν, ἐπιγιγνώσκειν*; *κατανοεῖν τινα* u. *τι*, welche Verba sämmtlich auch nach sich e. *part.* od. e. Satz m. *ὅτι, ὡς* od. e. indir. Fragesatz haben; *ἐννοεῖν* (u. *DP.*) *τινα* u. *τι*. — an Jmd. etw. b. *ἐν-, παρ-ορᾶν τινί τι*; *καταμανθάνειν τινός τι* u. *καταγιγνώσκειν τινός τι* (letzteres bes. im üblen Sinne). — man bemerkt an Jmd. deutlich dass er … *δῆλος* od. *κατάδηλός ἐστί τις* m. *part.* — ich bin ohne es zu b. unter d. Feinde gerathen *λανθάνω ἐμαυτὸν εἰς τοὺς πολεμίους ἐμπεσών.* — bemerkt werden *αἴσθησιν παρέχειν, αἴσθησις γίγνεταί τινος.* — nicht bemerkt werden *λανθάνειν.* [*μνήμης* od. *λόγου ἄξιος* 3.

bemerkenswerth *ἀξιομνημόνευτος, ἀξιόλογος* 2.;

bemerklich, s. bemerkbar.

Bemerkung 1) das Bemerken: *ἡ αἴσθησις, κατανόησις.* — die B. machen, s. bemerken 2). — 2) das Bemerkte: *τὸ κατανόημα, αἴσθημα*; bes. von dem, was zur Erklärung bemerkt wird *τὸ παρατήρημα, σχόλιον, ἡ παρατήρησις, σημείωσις* (sämmtl. sp.). — Bemerkungen zu etw. machen *διηγεῖσθαί τι, ἐξηγεῖσθαί τι* u. *περί τινος.*

bemitleiden *ἐλεεῖν, κατελεεῖν, οἰκτείρειν, κατοικτείρειν, οἰκτίζειν, κατοικτίζειν* u. *M.* (Jmd. wegen etw. *τινά τινος*); *συμπάσχειν τινί.*

bemittelt *εὔπορος, εὐχρήματος, πολυχρήματος* 2.; *εὐδαίμων, ον,* auch durch *ἔχων* 3 — b. sein *εὐπορεῖν, ἔχειν.*

bemoost *βρυωθείς* 3. u. *βρυώδης* 2.

bemühen 1) Jmd.: *παρέχειν τινὶ ἔργον, πόνον, ἀσχολίαν, πράγματα*; *βαρύνειν τινά, ἐνοχλεῖν τινι* u. *τινα.* — 2) sich b. *a*) Mühe haben: *πράγματα ἔχειν, πονεῖν,* vgl. abmühen. *b*) sich Mühe geben: *σπεύδειν τι* (auch m. f. *inf.* od. *ὅπως, ἵνα*); *σπουδάζειν τι, περί* od. *ὑπέρ τινος, περί* od. *πρός τι* (auch m. *inf.* od. *ὅπως, ὡς*); *σπουδὴν ποιεῖσθαι περί τινος* od. *περί τι*; *σπουδὴν ἔχειν τινός* u. *περί τινος*; *προθυμεῖσθαι* (*DP*) m. *inf.* od. *ὅπως, ὡς*; *πειρᾶσθαι* (*DP.*) m. *inf.*; *φιλοτιμεῖσθαι* (*DP.*) *ἐπί τινι* od. m. *inf.*; *ἐπιμελεῖσθαί* (*DP.*) *τινος* od. m. f. *ὅπως*; auch *θηρᾶν, διώκειν, μεταδιώκειν τι, ἐφίεσθαί τινος.* — sich umsonst b. *οὐδὲν πράττειν.*

Bemühung 1) Arbeit, Mühe: *τὸ ἔργον, τὸ πρᾶγμα, ὁ πόνος*; *ἡ ἀσχολία*; *ἡ πραγματεία, μελέτη* (v. geistiger Beschäftigung). — 2) Streben: *ἡ σπουδή, προθυμία, ἐπιμέλεια, φιλοτιμία, ἔφεσις.*

bemüssigt sehen, sich, *ἀναγκάζεσθαι P.*

benachbart *ὁ, ἡ γείτων, ονος, γειτνιῶν* 3.; *ὁ, ἡ, τὸ πλησίον*; auch *πάρ-, πρόσ-, περί-οικος, περίχωρος, ὅμορος, πρόσορος* 2. — b. sein *γειτνιᾶν, γειτονεῖν, γειτονεύειν, γειτονιᾶν, ὁμορεῖν* (v. Menschen u. Ländern); *παρ-, προσ-, περι-οικεῖν* (v. Menschen); *προσκεῖσθαί τινι, ἔχεσθαί τινος* (v. Ländern). — das Benachbartsein *ἡ γειτνίασις, γειτονία,* sp. *γειτόνησις, γειτοσύνη.*

benachrichtigen *ἀγγέλλειν, ἀπαγγέλλειν τινί τι, ἀναφέρειν τι εἴς* od. *παρά τινα,* sp. *τί τινι.* — schriftlich b. *ἐπιστέλλειν τινί τι.* — vgl. Nachricht. [Verba.

Benachrichtigung *ἡ ἀγγελία, ἀπαγγελία*; od.

benachtheiligen *ἐλαττοῦν, βλάπτειν, ἀδικεῖν τινα* u. *τι.*

Benachtheiligung *ἡ ἐλάττωσις, βλάβη, ἀδικία.* — als Sache *τὸ ἐλάττωμα, ἀδίκημα.*

benähen, etw. m. etw., *καταρράπτειν τι εἴς τι*; m. bunten Zierrathen *ποικίλλειν, διαποικίλλειν* [*τί τινι.*

benässen, s. benetzen.

benageln *καθηλοῦν.*

benagen *παρατρώγειν* od. *παρεσθίειν τινός*; *πε-* [*ριτρώγειν τι.*

benamen, s. benennen.

benarbt *οὐλῶν μεστός* 3.

benaschen *περιλιχμᾶν τινος* (eig.); *περιλιχνεύειν τι* (eig. u. übtr.); *σιναμωρεῖν τι* (nur übtr.). — vorher b. *προτενθεύειν τι.*

benebeln *ἐπισκοτεῖν τινι ὁμίχλῃ, ἀποκρύπτειν τινὰ ὁμίχλῃ*; bildl. *τυφοῦν, καροῦν*; vgl. berau- [schen.

Beneblung, s. Berauschung.

benebst, s. nebst.

benedeien, s. segnen, preisen.

benehmen 1) wegnehmen: *ἐξ-, ἀφ-αιρεῖν τινός τι*; *ἀφαιρεῖσθαί τινός τι* u. *τινά τι.* — *ἀπαλλάττειν τινά τινος, παύειν τινά τινος* u. m. *part.* (bes. etw. Widriges). — im Bes. Jmd. d. Aussicht b. *ἐπισκοτεῖν τινι* (*τῆς θέας*). — Jmd. d. Hoffnung b. *ὑποτέμνειν τὴν ἐλπίδα τινός.* — Jmd. d. Besinnung b. *ἐκπλήττειν τινά, ἐξιστάναι τινὰ τοῦ φρονεῖν.* — 2) sich b. = sich betragen, w. s.

Benehmen, das, *ὁ τρόπος* (u. *pl.*). — würdevolles B. *ἡ σεμνότης.* — freundliches, liebevolles B. *ἡ φιλανθρωπία, φιλοφροσύνη.*

beneiden, *φθονεῖν τινί τινος* u. *ἐπί τινι* (ebenso *βασκαίνειν* sp.); *ζηλοτυπεῖν τινα ἐπί τινι*; *ζηλοῦν τινά τινος.* — **beneidet** *ζηλωτός* 3., *ἐπίφθονος* 2.; nicht b. *ἀζήλωτος* 2.

Beneiden, das, *ὁ φθόνος, ζῆλος, ἡ ζηλοτυπία,* sp. *βασκανία.* [*ἀξιόζηλος, ἀξιοζήλωτος* 2.

beneidenswerth *ζηλωτός* 3., *ζήλου ἄξιος* 3., sp.

benennen *ὀνομάζειν* (nach etw. *ἀπό* od. *ἔκ τινος*), *ἐπονομάζειν* (nach etw. *τινός* od. *ἀπό τινος,* auch *ἐπ. τι ὄνομα* u. *ἐπ. τινί τι*), sp. *κατονομάζειν* (nach etw. *τινί*). — *ὄνομα τιθέναι* (u. *M.*) od. *ἐπιτιθέναι τινί.* — *ἐπώνυμον ποιεῖν τί τινος,* seltener *τί τινι.* — *καλεῖν, ἀποκαλεῖν* (*τι ὄνομα*; auch *καλεῖν ὄνομά τινι*), *ἐπικαλεῖν, προσαγορεύειν* (*προσειπεῖν*). — nach Jmd. benannt werden *ἐπίκλην* (*ἐπίκλησιν*) *καλεῖσθαι* od. *λέγεσθαί* (*P.*) *τινος.* — nach Jmd. benannt sein *ἐπώνυμον εἶναί τινος, ὄνομα* od. *ἐπωνυμίαν ἔχειν ἀπό τινος.*

Benennung *ἡ κλῆσις* (das Benennen); *ἡ ὀνόμασις, ὀνομασία, τὸ ὄνομα, ἡ ἐπίκλησις*; *ἡ προσηγορία, πρόσρησις, τὸ πρόσρημα.* — B. nach Jmd. od. etw. *ἡ ἐπωνυμία.*

benetzen *ῥαίνειν,* sp. *διαρραίνειν, ῥαντίζειν* (besprengen); *ψακάζειν, καταψακάζειν,* sp. *ἐπιψακάζειν* (beträufeln); *ὑγραίνειν, ἐφ-, καθ-υγραίνειν* (nass machen); *τέγγειν, βρέχειν, ἐπιβρέχειν, δεύειν, ἀναδεύειν* (durchfeuchten). — vgl. befeuchten, begiessen, eintauchen. [*σις, ῥάντισις, ὁ ῥαντισμός.*

Benetzung *ἡ βρέξις, τέγξις*; sp. *ἡ βροχή, ὕγραν-*

Bengel *τὸ ῥόπαλον*; bildl. *μειράκιον προφερὲς καὶ στιφρόν*; = Flegel *ὁ ἄγροικος ἄνθρωπος.*

bengelhaft *ἄγροικος* 2., *φορτικός* 3.

benicken *ἐπι-, κατα-νεύειν τι.* [*ρεῖν*) *πρός τι.*

beniesen *πτάρνυσθαι* od. *πταίρειν* (gew. ao. *πτα-*

benöthigt sein einer Sache *δεῖσθαι* (*DP.*), *ἐνδεᾶ εἶναι, ἐνδεῶς* od. *ἀπόρως ἔχειν τινός*; auch *δεῖ* od. *προσδεῖ μοί τινος.*

benützen (benutzen) *χρῆσθαί τινι* (v. etw. Gebrauch machen); *διατίθεσθαί τι καλόν* od. *καλῶς, τι εἴς τι*) anwenden, verwenden); *καρποῦσθαί τι, ἀπολαύειν τινός* (v. etw. Genuss od. Vortheil ziehen). [*ἀπόλαυσις, κάρπωσις.*

Benützung (Benutzung) *ἡ χρῆσις, χρεία*; *ἡ*

beobachten 1) betrachten: *σκοπεῖν, ἐπισκοπεῖν, κατασκοπεῖν* (gew. *M.*); *ἐφορᾶν*; *ἀθρεῖν*; *θεωρεῖν.* — aufmerksam b. *προσέχειν τινί* (auch m.

τὸν νοῦν od. τὴν γνώμην). — auf etw. passen, warten τηρεῖν, δια-, ἐπι-, παρα-τηρεῖν; φυλάττειν, παραφυλάττειν (auch m. dem Nebenbegriffe „um sich vor etw. zu hüten"). — d. Vogelflug b. οἰωνίζεσθαι, selten οἰωνοσκοπεῖν. — die Sterne b. ἀστρονομεῖν, ἀστρολογεῖν. — den rechten Zeitpunkt b. καιρὸν τηρεῖν od. φυλάττειν, καιροφυλακεῖν; sp. καιροτηρεῖν, καιροσκοπεῖν. — 2) im Handeln sich nach etw. richten: τηρεῖν, διατηρεῖν, φυλάττειν, διαφυλάττειν τι, ἐμμένειν τινί, ἐμπεδοῦν τι, z. B. e. Eid b. ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις, ἐμπεδοῦν od. φυλάττειν τοὺς ὅρκους. — seine Pflichten b. ἐπιτελεῖν, πράττειν od. ποιεῖν τὰ δέοντα od. τὰ προσήκοντα. — übh. sich an etw. halten, etw. üben: ἄγειν, ἔχειν, ποιεῖσθαί τι, χρῆσθαί τινι, z. B. Ruhe b. ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν, Vorsicht b. εὐλάβειαν ποιεῖσθαι (εὐλαβεῖσθαι *DP.*), Ordnung u. Zucht b. εὐταξίᾳ χρῆσθαι (εὐτακτεῖν, opp. ἀτακτεῖν) u. ä.

Beobachter ὁ κατάσκοπος (bes. d. Feinde); ὁ τηρητής, ἐπι-, παρα-τηρητής (sämmtl. nur sp.); sonst *part.* d. vhg. Verba. — B. d. Vogelfluges ὁ οἰωνοσκόπος, οἰωνόμαντις. — B. d. Gestirne ὁ ἀστρολόγος, ἀστρονόμος.

Beobachtung 1) das Beobachten: ἡ σκέψις, κατανόησις; ἡ κατασκοπή (bes. d. Feinde); ἡ θεωρία; ἡ πρόσεξις, sp. προσοχή; ἡ τήρησις (bes. militärische B.), sp. ἐπι-, παρα-τήρησις; ἡ φυλακή. — B. d. Vogelfluges ἡ οἰωνοσκοπία; B. d. Sterne ἡ ἀστρολογία, ἀστρονομία. — Sonst umschr. durch Verba, z. B. aus eigener B. αὐτὸς σκεψάμενος od. κατανοήσας, unter B. d. Eides ἐμμείνας τοῖς ὅρκοις u. dgl. — 2) das Beobachtete: τὸ κατανόημα, θεώρημα, sp. παρατήρημα.

Beobachtungsgabe, -geist ἡ ἀγχίνοια, ἡ τῆς ψυχῆς ὀξύτης. — der B. besitzt ἀγχίνους 2., ὀξύς 3.

Beobachtungskorps ἡ φυλακή.

beordern τάττειν τινὰ ἐπί τινι u. τι od. m. f. *inf.*, παραγγέλλειν τινί u. κελεύειν τινά m. f. *inf.*; ἀποστέλλειν τινὰ ἐπί τινι. — zu etw. beordert sein τετάχθαι ἐπί τινι, ἐπί u. πρός τι.

bepacken, Einen m. etw. ἐπιτιθέναι od. ἐπιβάλλειν φορτίον τινί, ἐπισάττειν τι ἐπί τινα od. ἐπισάττειν τινά; vgl. beladen.

bepanzern θωρακίζειν (bes. m. e. Brustpanzer versehen), auch θώρακα ἐνδύειν τινά; καταφράττειν (übh.). — **bepanzert** τεθωρακισμένος 3; κατάφρακτος 2.

Bepanzerung ὁ θωρακισμός sp.; als Sache ὁ θώραξ, ακος; vgl. Rüstung.

bepelzt ἐνδεδυκὼς 3. ἀρνακίδα.

beperlen; m. Thau beperlt sein δρόσῳ λάμπειν.

bepfählen χαρακοῦν. — **Bepfählung** ἡ χαράκωσις.

bepflanzen (κατα)φυτεύειν; κατασπείρειν (besäen). — **bepflanzt** κατάφυτος 2. (opp. ἀφύτευτος 2.).

Bepflanzung ἡ καταφύτευσις.

bepflastern (m. Steinen) (κατα)στρωννύναι (λίθοις). — (m. Pflastern) καταπλάττειν.

Bepflasterung ἡ κατάστρωσις. — (als Sache) τὸ κατάπλασμα; s. d. vhg. W.

bepflügen ἀροῦν, ἀροτριᾶν. — das B. ἡ ἄροσις.

bepichen πιττοῦν, καταπιττοῦν.

bepicken κολάπτειν, περικολάπτειν.

bepissen κατουρεῖν τινος.

bepolstern (κατα)στρωννύναι. — das B. ἡ κατάστρωσις.

bepudern καταπάττειν παιπάλῃ.

bepurpurn πορφύρειν sp.

beputzen, s. putzen.

bequalmen καπνοῦ od. ἀτμοῦ ἐμπιπλάναι τι.

bequem 1) passend od. geschickt für etw., Bequemlichkeiten gewährend: ἁρμόττων 3., εὐάρμοστος u. σύμμετρος 2.; εὔθετος 2.; καίριος 3., ἐπίκαιρος u. ἐπικαίριος 2.; ἐπιτήδειος 3. u. 2., χρηστός 3., εὔχρηστος 2.; übh. ἀγαθός, καλός 3.; εὐμαρής, εὐχερής 2., ῥᾴδιος 3. (leicht, ohne Mühe). — b. Schuhe σύμμετρα od. εὔθετα ὑποδήματα. — b. Weg εὔπορος ὁδός, b. zum Fahren u. Reiten ἱππήλατος ὁδός. — b. Zeit od. Gelegenheit ὁ καιρός, ἡ εὐμάρεια. — b. sein καλῶς ἔχειν, sp. εὐχρηστεῖν τινι u. εἴς τι. — b. einrichten καλῶς od. εὖ διατιθέναι, κατα-, παρα-σκευάζειν. — du kommst mir b. εἰς καλὸν od. εἰς καιρὸν ἥκεις. — er macht es sich b. = er ist b. — es b. haben εὐμαρείᾳ χρῆσθαι. — 2) v. Menschen: Anstrengung scheuend: μαλακός (μαλθακός) 3., βραδύς 3., ἀργός, ἄπονος 2.; ῥᾴθυμος 2.; *adv.* auch ἀνειμένως. — b. sein μαλακίζεσθαι (μαλθακίζεσθαι), ἀργεῖν, ῥᾳθυμεῖν, ῥᾳστωνεύειν, od. umschr. πόνους φεύγειν.

bequemen, sich, *a*) nach etw.: μεθαρμόττειν ἑαυτὸν πρός τι, συνοικειοῦν ἑαυτόν u. συμπεριφέρεσθαί (*P.*) τινι, auch ἐπακολουθεῖν, ἕπεσθαί τινι; εἴκειν τινί (nachgeben), χαρίζεσθαί τινι (Jmd. gefällig sein). — der sich leicht bequemt εὔκολος 2. (opp. δύσκολος). *b*) zu etw.: ἐνδιδόναι πρός τι, συγκαταβαίνειν εἴς τι, συγχωρεῖν. — sich nicht zu etw. b. ἀναδύεσθαί τι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι, ἀντιτείνειν (μὴ γίγνεσθαί τι).

Bequemlichkeit 1) Beschaffenheit einer Sache, die sie zu etw. tauglich macht: ἡ συμμετρία, ἐπιτηδειότης, sp. εὐχρηστία; ἡ εὐμάρεια, εὐχέρεια, ῥᾳστώνη. — m. B. δι' εὐμαρείας, εὐμαρῶς, εὐχερῶς, ὡς ῥᾷστα, ἀπόνως. — heimliches Gemach: ἡ εὐμάρεια. — 2) Scheu vor Anstrengung: ἡ μαλακία, sp. μαλακότης; ἡ βραδυτής, ἀργία, ἀπονία, ῥᾳστώνη, ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία.

Bequemung (nach etw.) ἡ ἔνδοσις, sp. συμπεριφορά; ἡ συγχώρησις.

beräuchern καπνίζειν; (m. Räucherwerk) ὑποθυμιᾶν u. -μιάζειν sp. — beräuchert werden καπνίζεσθαι (*P.*) u. καπνίζειν.

Beräucherung ἡ κάπνισις sp.; ἡ ὑποθυμίασις (m. Räucherwerk).

berainen ὅροις διαλαμβάνειν.

berappen (e. Wand) κονιᾶν, ἐξαλείφειν.

beraspeln ἀπο-, κατα-ξεῖν (ξύστρῳ).

berathen *a*) Jmd.: βουλεύειν, συμβουλεύειν τινί; ὑποτίθεσθαι od. εἰσηγεῖσθαί τινί τι (z. B. gut, übel καλήν, φαύλην γνώμην; auch εὖ, κακῶς ὑποτίθεσθαί τινι). — sich b. βουλεύεσθαι; sich gut b. εὖ od. καλῶς βουλεύεσθαι, σκοπεῖν τὰ ἑαυτῷ συμφέροντα. — gut od. übel b. sein ἀγαθοῖς od. κακοῖς χρῆσθαι συμβούλοις, u. im weiteren Sinne εὖ od. κακῶς ἔχειν, διακεῖσθαι. — sich mit Jmd. b. συμβουλεύεσθαι od. ἀνακοινοῦσθαί τινι, κοινολογεῖσθαί τινι od. πρός τινα (über etw. περί τινος). *b*) etw. b.: βουλεύεσθαι περί τινος.

Berather ὁ σύμβουλος od. part.

berathschlagen βουλεύεσθαι, διαλογίζεσθαι, σκοπεῖν. — sich m. Jmd. b., s. berathen.

Berathschlagung ἡ βουλή (selten βούλευσις), συμβουλή, συμβουλία, συμβούλευσις, auch κοινολογία; häufig auch durch *part.*, z. B. nach dieser B. βουλευσάμενοι περὶ τούτων. — Jmd. zur B. zuziehen σύμβουλον ποιεῖσθαί τινα, χρῆσθαί τινι συμβούλῳ, παραλαμβάνειν τινὰ εἰς συμβουλίαν. — e. B. anstellen βουλὴν προτιθέναι, λόγον od. βουλὴν ἐμβάλλειν περί τινος.

Berathung ὁ λογισμός, διαλογισμός, ἡ σκέψις; vgl. Ueberlegung. — B. m. Anderen, s. Berathschlagung, berathen.

berauben συλᾶν, περισυλᾶν τινα u. τι, ἁρπάζειν u. διαρπάζειν τι; λωποδυτεῖν τινα (bes. Jmd. der Kleider b.); σκυλεύειν τινά (bes. d. todten Feinde d.

Rüstung ausziehen); Jmd. einer Sache *στερεῖν* u. *στερίσκειν* (selten) *τινά τινος*, *ἀποστερεῖν τινά τινος* u. *τινός τι*, *ἀφαιρεῖσθαί τινά τι* u. *τινός τι*; *συλᾶν* u. *περισυλᾶν τινά τι*; *γυμνοῦν*, *ἐρημοῦν*, *ψιλοῦν τινά τινος* (ganz v. etw. entblössen). — Tempel b. *ἱεροσυλεῖν*. — Jmd. der Besinnung, Hoffnung, Heimat b. *ἐξιστάναι τινὰ τοῦ φρονεῖν*, *ἐκκρούειν τινὰ τῆς ἐλπίδος*, *ἄπολίν τινα ποιεῖν* od. *τιθέναι*. — beraubt werden *στερεῖσθαι* u. *στερίσκεσθαί* (*P.*) *τινος*, *ἀποστερεῖσθαί τι* u. *τινος*, *ἀφαιρεῖσθαί* (*P.*) *τι*, beraubt sein *ἐστερῆσθαι* od. *στερεσθαί τινος*. — **beraubt** neben d. *part.*: *γυμνός*, *ψιλός*, *ὀρφανός* 3., *ἔρημος* 3. u. 2.; auch durch *adj.* m. d. sog. *α priv.*, z. B. d. Kinder b. *ἄπαις* (auch m. e. Zus. wie *ἀρρένων παίδων*), d. Heimat b. *ἄπολις* u. ä. — vgl. plündern, ausplündern.

Beraubung *ἡ σύλησις*; *ἡ ἁρπαγή*, *διαρπαγή*; *ἡ στέρησις*, *ἀποστέρησις*; *ἡ ἀφαίρεσις*. — B. e. Tempels *ἡ ἱεροσυλία*, sp. *θεοσυλία*.

beraucht *κεκαπνισμένος* 3., *καπνώδης* 2.

beraufen *περιτίλλειν*.

berauschen *a*) eig. *μεθύσκειν*, *καταμεθύσκειν*; *βαπτίζειν*, auch *καροῦν*; sich b. *μεθύειν*, *μεθύσκεσθαι*, *καταμεθύσκεσθαι P.*, *κωθωνίζεσθαι* u. *θωρήσσεσθαι P.*; berauscht sein *μεθύειν*, *κραιπαλᾶν*, *βεβαρῆσθαι*, *βεβαπτίσθαι*, *ἐξοινεῖν*. — **berauschend** *μεθυστικός* 3. — **berauscht** *μεθύων*, *μεθυσθείς*, *βεβαρημένος*, *βεβαπτισμένος* 3., *μέθυσος* 3. (sp. 2.). *b*) übtr. *μεθύσκειν*, *ἐπαίρειν*, *ταράττειν*; berauscht sein *μεθύειν*, *ἐπῆρθαι*, *ἀνεπτερῶσθαι*.

Berauschung *ἡ μέθη*, *θώρηξις*, *κραιπάλη*, sp. *ἐξοινία*; auch *ἡ κάρωσις*.

berechenbar *λογισμῷ αἱρετός* 3.

berechnen 1) ausrechnen: *λογίζεσθαι ψήφοις* (sp. *ψηφίζειν*); *ἀπο-*, *ἐκ-*, *ἐπι-*, *συλ-λογίζεσθαι* (auch übtr.). — *συμμετρεῖσθαι* (eig. aus-, abmessen); *μετρεῖν*, *ἀναμετρεῖν* u. *M.* (letztere auch übtr.). — *σκοπεῖν* (nur übtr.). — etw. nach etw. b. *συμμετρεῖσθαί τί τινι* od. *πρός τι*; übtr. *μετρεῖν*, *ἀναμετρεῖν τί τινι* u. *πρός τι*. — nach Wahrscheinlichkeit b. *εἰκάζειν τι*, *στοχάζεσθαί τινος*. — es lässt sich etw. nicht b. *οὐ δυνατόν ἐστι λογισμῷ εὑρεῖν τι*. — d. Zeit nach Tagen b. *ἡμερολογεῖν τὸν χρόνον*. — 2) anrechnen: *ἀπο-*, *ὑπο-*, *κατα-λογίζεσθαί τί τινι*. — 3) sich m. Jmd. b.: *διαλογίζεσθαι πρός τινα*.

Berechnung 1) Ausrechnung: *ὁ λογισμός*; *ἀπο-*, *ἐκ-*, *ἐπι-*, *συλ-λογισμός* (auch übtr.); *ἡ ἀνα-*, *συμ-μέτρησις*, *ἡ σκέψις* (übtr.). — 2) Anrechnung: *ὁ ὑπόλογος*. — 3) gegenseitige Abrechnung: *ὁ διαλογισμός*.

berechtigen *ἐξουσίαν διδόναι* (*ποιεῖν*, *παρέχειν*) *τινί* m. f. *inf.*, *ἐπιτρέπειν τινί τι* od. *inf.*, *κύριον ποιεῖν τινά τινος*. — berechtigt sein *ἐξουσίαν ἔχειν*, auch *ἐξουσία ἐστί τινι*, *δίκαιον* od. *κύριον εἶναι* m. f. *inf.* — sich für berechtigt halten *ἀξιοῦν*, *δικαιοῦν* m. *inf.*

Berechtigung *ἡ ἐξουσία*, *τὸ δίκαιον*. — ohne B. *οὐ προσηκόντως*, *οὐκ ἀξίως*, *ἀδίκως*. — ich habe gleiche B. m. Jmd. *ἐξ ἴσου τὸ δίκαιόν ἐστί μοι καί τινι*.

bereden 1) Jmd. zu etw.: *πείθειν*, *ἀνα-*, *συμ-πείθειν τινά* m. *inf.*; auch *ἐνάγειν τινὰ εἴς τι* od. m. *inf.* — Jmd. b. etw. nicht zu thun *παραπείθειν τινά* (*μὴ ποιεῖν τι*). — sich b. lassen *πείθεσθαι*, *ἀναπείθεσθαι P.* — der sich leicht, schwer b. lässt *εὐπειθής* (*εὔπειστος*), *δυσπειθής* (*δύσπειστος*) 2. — 2) sich m. Jmd. b. od. etw. b.: *λόγους ποιεῖσθαι περί τινος*; *διαλέγεσθαι* (*DP.*) u. *κοινολογεῖσθαί τινι περί τινος*, *βουλεύεσθαι μετά τινος περί τινος*, *ἀνακοινοῦσθαί τινι περί* od. *ὑπέρ τινος*. — etw. m. Jmd. = verabreden: *συντίθεσθαί τινί τι*, *πρός τινά τι* od. m. *inf.* — 3) Jmd. od. etw. b. = sich nachtheilig über Jmd. od. etw. äussern: *διαβάλλειν τινά*, *κακῶς λέγειν* (*ἀγορεύειν*) *τινά*, *μέμφεσθαί τι*.

Bereden, das, s. Beredung.

beredt *δυνατὸς* od. *δεινὸς* (3.) *λέγειν* (*εἰπεῖν*); auch *εὔγλωττος*, *εὐεπής* 2.

Beredtsamkeit *ἡ δεινότης* (auch *ἡ ἐν τοῖς λόγοις*, *περὶ τοὺς λόγους*, *λόγων*, *λόγου δεινότης*); *ἡ ῥητορικὴ δύναμις*; *ἡ εὐέπεια*, *εὐγλωττία*; *ἡ πειθώ*, *οῦς* (Ueberredungskraft). — als Kunst *ἡ ῥητορική*, *τὸ ῥητορικόν* (*τὰ -κά*), *ἡ ῥητορεία*. — B. besitzen *δεινὸν εἶναι λέγειν* (*εἰπεῖν*). — Anlage zur B. besitzen *εὐφυῆ εἶναι λέγειν* od. *πρὸς λόγους*.

Beredung 1) Ueberredung: *ἡ πειθώ*, *οῦς*. — 2) Besprechung, Berathung: *οἱ λόγοι*, *ἡ κοινολογία*, *ἀνακοίνωσις*, *συμβουλία*, *συμβούλευσις*. — 3) üble Nachrede: *ἡ διαβολή*, *κακηγορία*.

beregnen *ὕειν*; *βρέχειν*, *ἐπι-*, *κατα-βρέχειν*; sp. *κατομβρεῖν*. — beregnet werden *ὕεσθαι*, *ἐφύεσθαι*, *βρέχεσθαι* u. *compos. P.* — **beregnet** *κάτ-*, *δί-ομβρος* 2.

Bereich *ἡ ἐπικράτεια*; sp. *ἡ περιοχή*. — im B. v. etw. sein *εἶναι κατά* od. *περί τι*, *εἶναι ἐν* (*ὑπὸ*) *τῇ ἐπικρατείᾳ τινός*, auch *εἶναί τινος*, *ἐν ἐφικτῷ εἶναι* od. *γενέσθαι*. — in d. B. v. etw. kommen *εἰς ἐφικτὸν προσελθεῖν*. — ausser d. B. v. etw. sein *ἐκτός τινος* od. *ἔξω τῆς ἐπικρατείας τινὸς γενέσθαι*.

bereichern *πλουτίζειν*, *καταπλουτίζειν*, *πλούσιον ποιεῖν* od. *ἀποδεικνύναι*; auch *αὐξάνειν*. — sich b. *πλουτίζεσθαι P.*; *χρηματίζεσθαι*, *κερδαίνειν* (e. Gewinn erzielen); auf unrechtmässige Weise sich b. *πλεονεκτεῖν*. — **bereichernd** *πλουτηρός* 3., sp. *πλουτοποιός* 2.

Bereicherung *ἡ αὔξησις*, *ὁ χρηματισμός* (als Handlung). — *ἡ αὔξη*, *αὔξησις*, *τὸ κέρδος* (als Sache); unrechtmässige B. *ἡ πλεονεξία*, *τὸ πλεονέκτημα*. — vgl. Gewinn.

bereifen *παχνοῦν*. — **bereift** *παχνώδης* 2.

bereisen *ἐπι-*, *περι-πορεύεσθαι* (*DP.*), *ἐπέρχεσθαι* (*ἐπιέναι*), *ἐφοδεύειν τι*.

Bereisung *ἡ ἐφοδεία*.

bereit 1) eig. bereitet, fertig: *παρεσκευασμένος* 3., *εὐτρεπής* 2.; *ἕτοιμος* 3. u. 2., u. *πρόχειρος* 2. *εἴς* u. *πρός τι* od. m. *inf.* — b. machen *παρασκευάζειν*, *εὐτρεπίζειν*, *ἑτοιμάζειν*, *προχειρίζεσθαι* (*A.* selten sp.). — 2) übtr. *ἕτοιμος* 3. u. 2., *πρόχειρος* 2. *εἴς* u. *πρός τι* od. *inf.*; *πρόθυμος* 2. — b. sein *πρόθυμον εἶναι*, auch *προθύμως ἔχειν* u. *προθυμεῖσθαι DP.*; *ἐθέλειν*; auch *οἷόν τ' εἶναι*, z. B. zu Allem b. sein *οἷόν τ' εἶναι πάντα ποιεῖν*. — sich b. zeigen *παρέχειν ἑαυτὸν πρόθυμον*, *προθυμίαν ἐπιδείκνυσθαι*. — zum Tode b. *ἑτοιμοθάνατος* 2. sp.

1. **bereiten** (bereit machen) *παρα-*, *κατα-σκευάζειν* (zurüsten); *εὐτρεπίζειν*, *ἑτοιμάζειν*, *προχειρίζεσθαι* (*A.* selten sp.) (zum Gebrauche fertig machen); übh. = machen, verfertigen *ποιεῖν*, *ἐργάζεσθαι*, *ἀποτελεῖν*, *δημιουργεῖν*; künstlich b. *τεχνᾶσθαι*, *μηχανᾶσθαι*; = veranlassen: *παρέχειν τι*, *αἴτιον εἶναί τινος*; verschaffen *πορίζειν*. — sich (*se*) b. *παρασκευάζεσθαι*. — sich (*sibi*) b. *κατασκευάζειν ἑαυτῷ*, *πορίζεσθαι*, *κτᾶσθαι*; auch *ἐπάγεσθαι*, z. B. sich e. Unglück *ἑαυτῷ συμφοράν*.

2. **bereiten** *a*) e. Pferd: *δαμάζειν*; e. junges Pferd *πωλεύειν*, *πωλοδαμνεῖν*. *b*) e. Gegend: *περιιππεύειν*, *περιελαύνειν χώραν*.

Bereiter 1) der etw. fertig macht: *ὁ παρασκευα-*

στής, ἐργάτης, δημιουργός; gew. *part.* — 2) v. Pferden: ὁ πωλοδάμνης, sp. πωλευτής.

bereits ἤδη.

Bereitschaft ἡ ἑτοιμότης, προχειρότης sp.; gew. durch *adj.* u. *verb.* umschr., z. B. in B. sein od. stehen ἕτοιμον od. πρόχειρον εἶναι, εὐτρεπῶς ἔχειν, ὑπάρχειν, παρεσκευάσθαι, sp. ἐν ἑτοίμῳ εἶναι; in B. haben ἕτοιμον od. πρόχειρον ἔχειν, ἐν ἑτοίμῳ ἔχειν; in B. setzen ἑτοιμάζειν, εὐτρεπίζειν, προχειρίζεσθαι, κατα-, παρα-σκευάζειν.

Bereitung 1) das Zurechtmachen: ἡ κατα-, παρασκευή, ἐργασία, δημιουργία; sonst Verba. — 2) v. Pferden: ἡ πώλευσις, sp. ἡ πωλοδαμνική, πωλοδαμνία.

bereitwillig πρόθυμος 2., ἕτοιμος 3. u. 2., πρόχειρος 2.; auch ἀπροφάσιστος 2. (der keine Ausflüchte macht). — b. sein πρόθυμον u. s. w. εἶναι, προθυμεῖσθαι *DP.* — *adv.* προθύμως, ἀπροφασίστως, ἐξ ἑτοίμου.

Bereitwilligkeit ἡ προθυμία, τὸ πρόθυμον, ἡ ἑτοιμότης, τὸ ἕτοιμον. — m. aller B. προθυμότατα, ἐξ ἑτοιμοτάτου.

berennen προσβάλλειν od. προσβολὴν ποιεῖσθαί τινι od. πρός τι; πειρᾶν u. *DP.* τινος; τειχομαχεῖν τινι od. πρός τινα.

Berennung ἡ προσβολὴ (πρὸς χωρίον); ἡ τειχομαχία.

bereuen μεταμέλει μοί τινος od. m. *part.*, z. B. μοι ποιήσαντι; μεταμέλομαί τινι u. ἐπί τινι, gew. m. *part.*, z. B. ποιήσας; μετανοεῖν τι, τινι, ἐπί τινι, περί τινος, auch m. *part.*; μεταγιγνώσκειν τι. — da es ihn reute μεταμέλον αὐτῷ. — du wirst es noch b. οὐ χαιρήσεις. — du wirst es b., wenn du mich anfassest οὐ χαίρων od. κλαίων ψαύσει μου. — nicht zu b. ἀμεταμέλητος 2.

Bereuung ἡ μεταμέλεια, μετάνοια.

Berg τὸ ὄρος; ὁ λόφος. — von od. auf d. Berge ὄρειος, ὀρεινός 3. — unten, neben d. B. ὑπὸ od. παρὰ τῷ ὄρει (ὑπόρειος, παρόρειος 2. sp.). — d. Haupt, d. Fuss, d. Seite des Berges ἡ ἀκρώρεια, ὑπώρεια, παρώρεια. — sprichw. d. Haare stehen zu B. ὀρθαὶ ἵστανται αἱ τρίχες. — über alle B. sein φροῦδον εἶναι, οἴχεσθαι. — über den B. sein ἐν ἀδείᾳ εἶναι, ἔξω βελῶν καθῆσθαι, ἐκτὸς πηλοῦ πόδα ἔχειν. — hinter dem B. halten ἀποκρύπτεσθαί τι; κρυψίνουν εἶναι (als Charakterzug). — „goldene B. Jmd. versprechen" etwa χρυσίου πόντον od. ἀγαθῶν θάλατταν τινι ἐπαγγέλλεσθαι; du aber versprachst dir goldene B. σὺ δ' ᾤου χρυσοχοήσειν.

bergab κάτω od. κατὰ τοῦ ὄρους, κατὰ τοῦ πρανοῦς, κατὰ τοῦ ὀρθίου; εἰς od. ἐπὶ τὸ κάταντες (auch ἀπὸ τοῦ κατάντους); b. sprengen τὰ κατάντη ἐλαύνεσθαι *P.* — b. gehend κατάντης 2.

Bergader ἡ διαφυή, ἡ ῥάβδος.

bergan ἄνω τοῦ ὄρους, ἀνὰ τὸ ὄρος, πρὸς od. ἐπὶ τὸ ὄρθιον, πρὸς (τὸ) ἄναντες, πρὸς τὸ σιμόν, ὀρθιάδε. — b. gehen od. laufen ὄρθιον ἰέναι, θεῖν τὰ ἀνάντη. — b. gehend ὄρθιος 3., ἀνάντης, προσάντης 2., σιμός 3. — b. bergunter, s. bergauf.

Bergarbeit τὰ ἐν τοῖς μετάλλοις ἔργα, τὰ μεταλλικὰ od. μεταλλευτικὰ ἔργα; B. treiben μεταλλεύειν (sp. auch zur B. verurtheilen). — durch B. gewonnen μεταλλευτός 3.

Bergarbeiter, s. Bergmann.

bergauf, s. bergan; b. bergab ἄνω καὶ κάτω (τοῦ ὄρους); ἄναντα κάταντα (m. homerischer Reminiscenz).

Bergbau ἡ μεταλλεία, μεταλλευτική, τὸ μεταλλεῖον; ἡ περὶ τὰ μέταλλα πραγματεία. — B. treiben μεταλλεύειν.

Bergbaukunde ἡ μεταλλευτική.

bergbaukundig μεταλλευτικός 3.

Bergbeamter ὁ ἐπὶ τῆς μεταλλείας od. τῶν μετάλλων.

Bergbewohner ὁ ὀρείτης sp.; besser ὁ ὀρεινός, ὁ τὰ ὄρη κατοικῶν od. οἰκῶν ἐν τοῖς ὄρεσι; *pl.* οἱ κατὰ τὰ ὄρη od. ἐκ τῶν ὀρῶν.

Bergdistel τὸ ὀνόπορδον.

Bergdorf ἡ ὀρεινὴ κώμη.

bergen 1) verhehlen: κρύπτειν, ἀποκρύπτειν u. *M.*), etw. vor Einem τινά τι. — 2) schützen, sichern: σκεπάζειν τι (durch e. Hülle), σκέπην παρέχειν τινί. — vor etw. geborgen sein ἐν σκέπῃ εἶναί τινος. *b*) in Sicherheit bringen, retten: ἐν ἀσφαλείᾳ καθιστάναι, δια-, ἐκ-σῴζειν; heimlich in Sicherheit bringen ὑπεκτίθεσθαι. — geborgen sein ἐν ἀσφαλεῖ od. σῶν εἶναι.

Bergeppich τὸ ὀρεοσέλινον.

Bergfestung τὸ ἐν τῷ ὄρει τεῖχος od. ἐρυμνόν.

Bergfink ὁ ὀροσπίζης.

Bergfläche τὸ κατὰ τὸ ὄρος πεδίον, τὸ ὀροπέδιον.

Bergflecken τὸ ὀρεινὸν od. κατὰ τὰ ὄρη πολισμάτιον.

Berggegend ἡ ὀρεινή (m. u. ohne χώρα), ὁ ὀρεινὸς τόπος, τὰ ὄρη, τὰ ὀρεινά.

Berggesetz ὁ μεταλλικὸς νομος.

Berggipfel τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους, ἄκρον τὸ ὄρος; ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους od. τοῦ λόφου; ἡ ἀκρωνυχία (τοῦ ὄρους); ἡ ἀκρώρεια; sp. ἡ ἀκρολοφία, ὁ ἀκρόλοφος.

Berggöttin, s. Bergnymphe.

Berghauptmann ὁ τῶν μετάλλων ἐπιστάτης, sp. μεταλλάρχης. — s. Bergbeamter.

Berghorn τὸ κέρας.

bergicht, bergig ὀρεινός 3., ὄρειος 3.

Bergkette τὰ ὄρη συνεχῆ.

Bergknappe, s. Bergmann.

Bergkrystall ὁ κρύσταλλος; dem B. ähnlich κρυσταλλοειδής 2.; wie e. B. durchscheinend κρυσταλλοφανής 2.

Bergkuppe, s. Berggipfel.

Bergland ἡ ὀρεινή (m. u. ohne χώρα), τὰ ὄρη, τὰ ὀρεινά.

Bergleute, s. Bergmann.

bergmännisch μεταλλευτικός 3.

Bergmann ὁ μεταλλευτής, μεταλλεύς. — e. B. sein μεταλλεύειν.

Bergnymphe ἡ ὀρειάς, άδος.

Bergöl etwa τὸ πετρέλαιον; auch ἡ ἄσφαλτος.

Bergordnung οἱ μεταλλικοὶ νόμοι, οἱ περὶ τὰ μέταλλα νόμοι.

Bergpech ἡ ἄσφαλτος, τὸ ἄσφαλτον. — dem B. ähnlich ἀσφαλτώδης 2.

Bergrecht, s. Bergordnung.

Bergrücken ἡ ὀρεινὴ od. ὄρους ῥάχις (auch bloss ἡ ῥάχις), ἡ ἀκρώρεια.

Bergsache ἡ μεταλλικὴ δίκη.

Bergschloss, s. Bergfestung.

Bergschlucht ἡ φάραγξ, γγος, ἡ νάπη, τὸ ἄγκος.

Bergspitze, s. Berggipfel.

Bergstadt ἡ ὀρεινὴ πόλις.

Bergstrasse ἡ ὀρεινή od. ὀρεία (m. u. ohne ὁδός).

Bergstrom ὁ χειμάρρους.

Bergthal ἡ νάπη.

bergunter, s. bergab, bergan.

Bergvolk οἱ τὰ ὄρη (τὰ ὀρεινὰ) κατοικοῦντες; οἱ ἐν τοῖς ὄρεσιν od. περὶ τὰ ὄρη οἰκοῦντες; οἱ ὀρεινοί.

Bergweg, s. Bergstrasse.

Bergwerk τὸ μέταλλον, gew. *pl.* — im B. arbeiten μεταλλεύειν. — e. B. ausbeuten ἐκμεταλλεύειν.

Bergwesen τὰ περὶ τὰ μέταλλα.

Bergzinnober, s. Zinnober.

Bericht ἡ ἀπαγγελία, auch ἡ ἀγγελία, ὁ λόγος (Nachricht); ἡ διήγησις, τὸ διήγημα (Erzählung); schriftl. B. ἡ ἐπιστολή; historischer B. τὰ ὑπομνήματα. — B. erstatten an Jmd. über etw. ἀπαγγέλλειν τί τινι od. πρός τινα (auch ἐπὶ τὰ κοινά), auch περί τινος, ἀν-, εἰσ-αγγέλλειν τί τινι

od. *πρός τινα*; *προσαγγέλλειν τινί*; *διαγγέλλειν τί τινι* u. *πρός τινα* (durch e. Boten); schriftlich B. erstatten *ἐπιστέλλειν τί τινι* od. *πρός τινα*. — auf diesen B. hin *ταῦτα ἀπαγγείλαντος* od. *εἰπόντος αὐτοῦ*, auch *ταῦτα ἀκούσας*.

berichten *a*) melden: *ἀπ-, ἀν-, εἰσ-, προσ-, διαγγέλλειν* (s. Bericht); nach Athen b. *ἐπαναφέρεσθαι εἰς Ἀθήνας*; an e. Behörde *ἀπαγγέλλειν ἐπὶ τὸ κοινόν, ἀναφέρειν τῷ κοινῷ* od. *εἰς τὸ κοινόν*. *b*) erzählen: *λέγειν, παραδιδόναι, ἀφ-, δι-ηγεῖσθαι*. *c*) unterrichten: *διδάσκειν τινὰ περί τινος*. — gut berichtet sein *ὀρθῶς μεμαθηκέναι, σαφῶς* od. *ἀκριβῶς ἐπίστασθαι, ἐξεπίστασθαι*.

Berichterstatter *ὁ ἀπαγγέλλων, διηγούμενος*.

Berichterstattung *ἡ ἀπαγγελία, διήγησις*.

berichtigen *a*) *δι-, ἐπαν-ορθοῦν* u. *M*. *b*) e. Schuld: *διαλύειν, διορθοῦν χρέος*.

Berichtigung *a*) *ἡ δι-, ἐπαν-όρθωσις* (*act.*); *τὸ δι-, ἐπαν-όρθωμα* (*pass.*). *b*) einer Schuld: *ἡ διάλυσις, διόρθωσις*; in Raten *ἡ τάξις τοῦ ὀφλήματος*. [*λατεῖν*. — das B. *ἡ ῥινηλασία* sp.

beriechen *προσβάλλειν τὰς ῥῖνάς τινι*; sp. *ῥινη-*

berieseln *ἠρέμα ἐπικλύζειν τι* u. *τινί*.

berindet *ἔμφλοιος* 2.; dessen Same b. ist *ἐμφλοιοσπέρματος* 2.

beritten *ἔφιππος* 2. — gut b. *εὔιππος* 2.

Berlocke *τὸ ἄρτημα*. [*ἠλέκτρινος* 2.

Bernstein *τὸ ἤλεκτρον*; *ὁ* u. *ἡ ἤλεκτρος*. — v. B.

bernsteinähnlich, -artig *ἠλεκτρώδης* 2.

berohren *καλαμοῦν*.

bersten *ῥήγνυσθαι, ἀναρ-, διαρ-, περιρ-ρήγνυσθαι* *P*. — übtr. vor Neid b. *διαρραγῆναι* (auch m. *ὑπὸ τοῦ φθόνου*), vor Lügen b. *δ. ψευδόμενον*. — geborsten *διερρωγός* 3. — das B. *ἡ ῥῆξις, διαρραγή*, sp. *διάρρηξις*.

berüchtigt *περι-, δια-βόητος, πολυθρύλητος* 2.; *τεθρυλημένος* 3.; auch *ἐπίσημος* 2. — übel b. sein *κακῶς ἀκούειν*.

berücken *δελεάζειν* (Fische durch Köder), *παλεύειν* (Vögel durch Lockvögel; beide auch übtr.); übh. *θηρᾶν, αἱρεῖν* (Thiere). — übtr. *παρακρούειν* (gew. *M*.), *ἐξαπατᾶν, δολοῦν, ὀνειροπολεῖν, γοητεύειν, καταγοητεύειν, κηλεῖν*, s. verwirren.

berücksichtigen *λόγον* (od. *ἐπιστροφὴν*) *ποιεῖσθαι* od. *ἔχειν τινός, λογίζεσθαι* od. *ὑπολογίζεσθαί τι, ἐν ὑπολόγῳ ποιεῖσθαί τι*; *σκοπεῖν τι*; *προσέχειν* (*τὸν νοῦν*) *τινί*; *ἐπιμελεῖσθαι* *DP*. od. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος*. — nicht b. *οὐδένα λόγον* (od. *ὑπόλογον*) *ποιεῖσθαί τινος*; *ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, ἀμελῶς ἔχειν, ἀσκέπτως ἔχειν τινός*; auch *καταφρονεῖν τίνος* (verachten). — etw. sehr b. *πολυωρεῖν τινος*.

Berücksichtigung *ὁ λόγος*; *ἡ ἐπιστροφή*, selten *ἐντροπή*; *ὁ ὑπόλογος*; *ἡ ἐπιμέλεια*; besondere B. *ἡ πολυωρία* sp. — B. verdienen *λόγου ἄξιον εἶναι*. — B. finden *λόγος ἐστί τινος* od. *περί τινος*; grosse B. finden *πολυωρεῖσθαι* *P*.

Berückung *ἡ θήρα, αἵρεσις* (v. Thieren); übtr. *ἡ παράκρουσις, ἐξαπάτη* (sp. *ἐξαπάτησις*), *γοητεία, κήλησις*; *τὸ γοήτευμα* (als einzelne Hand- [lung).

berühmen, sich, s. rühmen.

berühmt *περιβόητος* (*διαβόητος*), *πολυθρύλητός* 2., *ὀνομαστός* 3. (von dem man viel spricht); *ἐλλόγιμος* 2. (der besonders in Betracht kommt); *ἔνδοξος, εὔδοξος, εὐδόκιμος* 2., *εὐκλεής* 2., *περίβλεπτος* 2. (der in d. Meinung d. Leute hoch steht); *ἐπίσημος, ἐπιφανής* 2., *λαμπρός, φανερός* 3. (ausgezeichnet, glänzend). — b. wegen etw. *περίβλεπτος* u. *ἐλλόγιμος ἐπί τινι, εὐδόκιμος ἔν τινι, εἴς* od. *πρός τι* u. dgl. — b. sein *περιβόητον* u. s. w. *εἶναι*; *εὐδοκιμεῖν, εὐδοξεῖν, δόξαν* od. *κλέος ἔχειν, εὔκλειαν κεκτῆσθαι*. — b. machen *ἔνδοξον* u. s. w. *τιθέναι* od. *καθιστάναι τινά, δόξαν περιάπτειν* od. *περιτιθέναι τινί*; b. werden *ἔνδοξον* u. s. w. *γίγνεσθαι, δόξαν λαμβάνειν, δόξης τυγχάνειν, εὔκλειαν κτᾶσθαι*; das B. werden *ἡ εὐδοκίμησις* (*pl.*).

Berühmtheit *ἡ δόξα, εὐδοξία, εὐδοκιμία, εὔκλεια, ἐπιφάνεια, λαμπρότης, τὸ λαμπρὸν ὄνομα*.

berühren 1) eig. *ψαύειν*; *ἐπιψαύειν* (auf d. Oberfläche); *ἅπτεσθαι, ἐφ-, καθ-άπτεσθαι, ἐπιλαμβάνεσθαι, θιγγάνειν τινός*. — unmittelbar b. *ἔχεσθαί τινος*. — sich b. *συνάπτειν* (zusammenstossen). — 2) übtr. in d. Rede: *ἐφάπτειν, ἐπιψαύειν, ἐπιλαμβάνεσθαί τινος*, auch *μνησθῆναί τινος, μνείαν ποιεῖσθαί τινος*; etw. kurz b. *βραχέα* od. *διὰ βραχέων εἰπεῖν περί τινος*; etw. flüchtig od. obenhin b. *ἐπισύρειν* od. *ἐπισύροντα λέγειν*. — **berührt** *εἰρημένος* 3., *ὧν ἐμνήσθη* od. *μνήμην ἐνέβαλέ τις*. — das berührt mich nicht *τοῦτ' οὐ δύναταί με προσέσθαι*.

Berührung *ἡ ψαῦσις*; *ἡ ἐπίψαυσις* (auf d. Oberfläche); *ἡ ἁφή, ἐπαφή*; *ἡ θίξις*; übtr. in d. Rede *ἡ μνήμη, μνεία*. — m. etw. in B. kommen *εἰς πεῖραν ἔρχεσθαί τινος, πεῖράν τινος λαμβάνειν*; m. Jmd. in B. kommen *ἐν πείρᾳ γίγνεσθαί τινος, ἐπιμιγνύναι* (u. *M*.) *τινί* u. *παρά τινα*. — m. Jmd. in B. stehen *ἐπιμιξίᾳ χρῆσθαί τινι*; in sehr naher B. stehen *οἰκειότατα διακεῖσθαι πρός τινα* od. *οἰκειοτάτῳ χρῆσθαί τινι*. — m. Jmd. in gar keiner B. stehen *οὐδὲν προσήκειν τινί*.

Berührungspunkt *ἡ συναφή*; übtr. *τὸ κοινόν*.

Beruf 1) innerer Antrieb: *ἡ ὁρμή*; *ὁ θυμός, ἡ ψυχή*. — ich fühle keinen B. dazu *οὐ προσίεμαι* od. *προαιροῦμαί τι* od. m. *inf.*, auch *οὐκ ἔστι μοι θυμός* m. *inf*. — 2) äusserer B., Bestimmung, Amt: *ἡ τάξις, τὸ ἔργον, τὸ ἐπιτήδευμα* (auch *pl.*), *ἡ τέχνη*. — seinem B. obliegen, seinen B. erfüllen *πράττειν τὰ ἑαυτοῦ* od. *τὰ καθ-, προσ-ήκοντα, δέοντα, τεταγμένα, ἐπιτεταγμένα*. — seinem B. untreu werden *οὐ πράττειν τὰ δέοντα* od. *προσήκοντα*. — das ist nicht mein B. *οὐκ ἐμὸν τοῦτο τὸ ἔργον, οὐ πρὸς ἐμὲ τοῦτ' ἔστι, οὐδὲν προσήκει μοι τούτων*.

berufen 1) herbeirufen: *καλεῖν, προσκαλεῖν*; zusammenrufen *συγκαλεῖν, συνάγειν* (vgl. Versammlung). — zu sich b. *προσκαλεῖσθαι, μεταπέμπεσθαι*. — zu e. Amte u. dgl. b. *καλεῖν τινα ἐπ' ἀρχήν, καθιστάναι τινὰ ἐπ' ἀρχὴν* od. *ἄρχοντα, ἐφιστάναι τινά τινι* od. *ἐπί τινι* u. *τι, τάττειν τινὰ ἐπί τινι, ἐπί* u. *πρός τι*. — sprichw. viele sind b., wenige auserkoren *πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, βάκχοι δέ τε παῦροι*. — 2) sich auf etw. b.: *ἐπερείδεσθαι* u. *σκήπτεσθαί τινι*; sich auf Jmd. b. *ἀναφέρειν εἴς τινα, ἐπιμαρτύρεσθαί τινα*; sich wegen etw. auf Jmd. b. *ἀναφέρειν τι εἴς τινα*. — 3) = beschreien 2), w. s.; u. auch milder = tadeln. — **berufen** (*part.*) = berühmt u. verrufen, w. s.

Berufsarbeit, -geschäfte *τὰ προσήκοντα* (*τεταγμένα, ἐπιτεταγμένα*) *ἔργα*.

Berufspflicht *τὰ καθ-, προσ-ήκοντα*.

Berufstreue *ἡ περὶ τὰ προσήκοντα ἐπιμέλεια*.

Berufung 1) *ἡ κλῆσις, συναγωγή*; *ἡ μετάπεμψις*. — 2) B. auf Jmd.: *ἡ ἀναφορά, ἐπιμαρτυρία*; vgl. Appellation. — e. B. einlegen, s. appellieren. — 3) = Beschreiung 2): *ἡ βασκανία*.

beruhen auf Jmd. od. etw. *ἠρτῆσθαι* (*P*.) *ἔκ τινος, ἀνηρτῆσθαι ἔκ τινος* od. *εἴς τινα* (*τι*); *κεῖσθαι ἐν* od. *ἐπί τινι* (poet. u. sp.), gew. *ἀνακεῖσθαι εἴς τινα* u. *ἐπί τινι*; *εἶναι ἔν τινι* u. gew. *ἐπί τινι*. — etw. auf sich b. lassen *οὐ ζητεῖν τι περαιτέρω, ἐᾶν* od. *χαίρειν ἐᾶν τι, παριέναι* (*ἵημι*) *τι*. — das mag auf sich b. *εἶεν*.

beruhigen *παύειν, ἀνα-, κατα-παύειν*, auch

καταστέλλειν, κατηρεμίζειν (zur Ruhe bringen); πραΰνειν, καταπραΰνειν, auch ὁμαλίζειν (besänftigen); κοιμίζειν (z. B. τὸν θυμόν); κουφίζειν (eig. erleichtern, z. B. τὸ πάθος); παραμυθεῖσθαι, sp. παρηγορεῖν (durch Zureden); auch ἐπᾴδειν τινί. — sich b. παύεσθαι, καταπαύεσθαι; κοιμᾶσθαι *P.* (v. d. Leidenschaft); καθίστασθαι (v. Schmerzen); ἀναθαρρεῖν (Muth fassen); übh. ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν. — sich m. od. bei etw. b. ἀγαπᾶν od. στέργειν τινί od. τι.

Beruhigung ἡ κατάπαυσις, πράϋνσις; ἡ κούφισις, sp. τὸ κούφισμα, ὁ κουφισμός; ἡ παραμυθία, τὸ παραμύθιον.

Beruhigungsmittel τὸ παραμύθιον; sp. τὸ παρηγόρημα, παρηγορικόν, ἡ παρηγορία.

berupfen τίλλειν, ἀπο-, περι-τίλλειν.

Beryll ὁ u. ἡ βήρυλλος, sp. τὸ βηρύλλιον.

besäen σπείρειν, κατασπείρειν; σπερματοῦν; e. Feld m. etw. σπείρειν τι εἰς ἀγρόν. — das B. ἡ σπορά, sp. κατασπορά. — **besäet** σπορευτός 3., σπόριμος 2.

besänftigen πραΰνειν, καταπραΰνειν, ὁμαλίζειν; κηλεῖν; κατᾴδειν (durch Zaubersprüche); ἱλάσκεσθαι, ἐξιλάσκεσθαι (versöhnen); vgl. beruhigen. [σμός, ἐξιλασμός. — vgl. Beruhigung.

Besänftigung ἡ πράϋνσις, ἡ κήλησις; sp. ὁ ἱλα-

besagen λέγειν, φάναι. — **besagt** εἰρημένος 3.

besaiten χορδὰς ἐντείνειν (λύρᾳ). — das B. ἡ χορδοτονία. — **besaitet** ἔγχορδος 2. sp.; χορδότονος 2. (poet. u. sp.).

besalben καταχρίειν τί τινι, ἐπιχρίειν τινί τι; vgl. salben. — das B. ἡ ἐπί-, κατά-χρισις sp.

besamen κατασπείρειν, σπερματοῦν.

Besansegel ὁ ἐπίδρομος.

Besatz (am Kleide) ἡ παρυφή (sp. τὸ παρύφασμα), τὸ κράσπεδον.

Besatzung ἡ φρουρά, φυλακή, οἱ φρουροί, φύλακες. — B. in e. Ort legen φρουρὰν u. φρουροὺς καθιστάναι ἐν πόλει od. ἐγκαθιστάναι πόλει, φύλακας καθιστάναι πόλεως od. εἰς πόλιν, φρουρὰν εἰσάγειν, εἰσπέμπειν, εἰσβάλλειν εἰς πόλιν. — e. B. in e. Stadt zurücklassen φρουρὰν καταλείπειν ἐν πόλει od. ἐγκαταλείπειν πόλει. — als B. in e. Stadt liegen φρουρεῖν πόλιν od. ἐν πόλει, φρουρὰν ἄγειν ἐν πόλει. — d. Hopliten zu Besatzungen verwenden τοῖς ὁπλίταις χρῆσθαι εἰς φρούρια. — e. Ort m. B. χωρίον ἔμφρουρον, φρούριον; ohne B. χωρίον ἀφρούρητον, sp. ἄφρουρον; ohne B. sein ἀφρουρεῖν sp. — zur B. gehörig φρουρικός 3. sp. — Kommandant e. B. ὁ φρούραρχος, sp. φρουράρχης (Würde e. K. ἡ φρουραρχία).

Besatzungstruppen οἱ ἐνόντες φρουροί; vgl. d.

besaufen, sich, s. betrinken. [vhg. W.

beschaben περιξεῖν. — **beschabt** περίξεστος 2.

beschädigen βλάπτειν, καταβλάπτειν; κακοῦν, κοκοποιεῖν, κακῶς ποιεῖν; σίνεσθαι (selten); πημαίνειν (selten); auch λυμαίνεσθαι, λωβᾶσθαι (mehr zerstören); τρίβειν, κατατρίβειν (abnutzen). [λύμη, λώβη; ἡ τρῖψις, κατάτριψις.

Beschädigung ἡ βλάβη, κάκωσις, κακοποιία,

beschäftigen Jmd. ἔργον, ἀσχολίαν, πράγματα παρέχειν τινί, ἀσχολίαν ποιεῖν od. κατασκευάζειν τινί, ἄσχολον ποιεῖν od. παρέχειν τινά, sp. ἀσχολεῖν τινα. — dies beschäftigt mich ganz πρὸς od. ἐν τούτῳ ὅλος εἰμί. — beschäftigt sein od. sich b. (m. etw.) ἄσχολον εἶναι (εἴς u. περί τι), ἀσχολίαν ἄγειν od. ἔχειν, ἀσχολία ἐστί μοι, ἀσχολεῖσθαι *P.* (περί u. ἐπί τι, ἔκ τινος, auch m. *part.*), ἀσχολεῖν, ἀσχόλως ἔχειν περί τι; διατρίβειν (περί, ἀμφί, πρός τι; ἔν, ἐπί, πρός τινι; auch *part.*); διατριβὴν ποιεῖσθαί τι, ἔν τινι, περί τι; εἶναι ἔν u. πρός τινι, ἀμφί u. περί τι; ἔχειν ἀμφί u. περί τι; πράττειν, ἐπιτηδεύειν τι (sich regelmässig m. etw. b.); σπουδάζειν περί τι, προσκαθέζεσθαί τινι (sich emsig m. etw. b.); ἐπιπολάζειν τινί (sich häufig m. etw. b.); τευτάζειν περί τι (sich fortwährend u. emsig m. etw. b.); sich unaufhörlich m. etw. b. διατελεῖν od. διαγίγνεσθαι πράττοντά τι; sich geistig m. etw. b. προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί, μελετᾶν τι; sich m. vielen (u. fremden) Dingen b. πολυπραγμονεῖν, m. unnützen Dingen περιεργάζεσθαί τι od. m. *part.* — **beschäftigt** ἄσχολος 2., ἀσχολίαν od. πράγματα ἔχων 3., σπουδαῖος 3.

Beschäftigung ἡ ἀσχολία, ἐργασία, πραγματεία, διατριβή, ἐπιτήδευσις, σπουδή, μελέτη. — Gegenstand d. B. τὸ ἔργον, τὰ πράγματα, τὸ ἐπιτήδευμα, μελέτημα. — B. m. etw. ἡ ἔν τινι od. περί τι διατριβή, ἡ ἐπιτήδευσίς τινος. — B. m. vielen (u. fremden) Dingen ἡ πολυπραγμοσύνη, m. unnützen Dingen ἡ περιεργασία. — etw. zu seiner B. machen ἔργον od. διατριβὴν ποιεῖσθαί τι, ἐπιτηδεύειν τι.

beschälen 1) d. Schale od. Rinde abstreifen: περιλέπειν, λοπίζειν (v. e. Frucht; sp. λεπίζειν u. περιλεπίζειν); φλοΐζειν, περιφλοΐζειν (d. Rinde v. e. Baume). — 2) v. Pferde: s. belegen.

Beschäler τὸ ὀχεῖον, ὁ κήλων, ωνος.

Beschälung ὁ περιφλοϊσμός (e. Baumes).

beschämen ἐν-, δια-τρέπειν, δυσωπεῖν (sp. in sich gehen machen); ποιεῖν τινα ἐρυθριάσαι (roth machen); αἰσχύνειν, καταισχύνειν (sp. καταιδεῖν; durch Nachweis e. begangenen Schuld); ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν (durch Nachweis e. Irrthums); ἀπολείπειν τινά (übertreffen). — **beschämend** αἰσχυντηλός, αἰσχυντικός 3., sp. ἐντρεπτικός 3. — **beschämt** κατηφής 2.; b. sein κατηφεῖν; b. werden διατρέπεσθαι *P.*

Beschämung ὁ ἔλεγχος (als Handlung); ἡ αἰδώς, αἰσχύνη, κατήφεια, sp. δυσωπία, ἐν-, δια-τροπή (als Zustand).

beschäumen etwa ἀφρὸν προσβάλλειν τινί. — **beschäumt** ἐξανθῶν 3. ἀφρῷ.

1. **beschaffen** πορίζειν, ἐκπορίζειν, κατα-, παρασκευάζειν u. *M.*; συσκευάζειν, ἑτοιμάζειν.

2. **beschaffen** ἔχων 3.; πεφυκώς 3. (v. Natur aus). — wie b.? ποῖος 3.; (indir. ὁποῖος 3.). — so b. τοιοῦτος, τοιόσδε 3. (*rel.* οἷος 3.). — anders b. ἀλλοῖος, ἄλλως ἔχων, ἑτεροῖος, ἑτέρως ἔχων 3. — b. sein ἔχειν, πεφυκέναι, διακεῖσθαι (m. entspr. *adv.*, z. B. so, gut, schlecht οὕτως, καλῶς, κακῶς). — ich bin so b. dass … οἷός τ' εἰμί m. *inf.*

Beschaffenheit ἡ ποιότης (allg.); ἡ ἕξις, διάθεσις, κατάστασις (Zustand, Lage); τὸ σχῆμα (äussere B.); ἡ φύσις (natürl. B.). — eigenthüml. B. ἡ ἰδιότης, τὸ ἴδιον. — gute, schlechte B. ἡ εὐεξία, καχεξία u. (v. Natur aus) ἡ εὐφυΐα, κακοφυΐα; v. guter, schlechter B. ὁ εὐέκτης, καχέκτης u. εὐφυής, κακοφυής 2. — v. welcher, solcher B. u. s. w., s. beschaffen. — v. ähnlicher B. ὅμοιος 3. — v. eigenthümlicher B. ἰδίαν ἔχων τὴν φύσιν. — v. gleicher, wunderbarer B. ἴσος od. θαυμαστὸς 3. τὴν φύσιν. — nach B. ἐκ m. *gen.* od. κατά m. *acc.*, z. B. nach B. der Umstände ἐκ τῶν παρεστώτων, nach B. des Vermögens κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν u. dgl.

Beschaffung ἡ παρασκευή, ὁ πορισμός.

beschatten σκιάζειν, κατα-, συ-σκιάζειν τι, ἐπισκιάζειν τι u. τινί; sp. ἐπηλυγάζειν. — **beschattet** ἐπί-, κατά-, σύ-σκιος 2.

Beschattung τὸ σκίασμα u. ὁ σκιασμός, ἡ ἐπισκίασις, τὸ κατασκίασμα, ὁ συσκιασμός (sämmtl. sp.); besser Verba.

beschatzen Jmd. τάττειν τινὶ φόρον.
Beschatzung ἡ φόρου τάξις.
beschauen θεᾶσθαι, καταθεᾶσθαι, θεωρεῖν; ἐπισκοπεῖν (u. *M.*), κατασκοπεῖν (gew. *M.*) (eig. u. übtr.). — σκοπεῖν (nur übtr.).
beschauenswerth ἀξιοθέατος 2.
Beschauer ὁ θεατής, θεωρός, od. *part.* θεώμενος, θεασάμενος.
beschaulich θεωρητικός 3.
Beschauung ἡ θέα, κατασκοπή; ἡ θεωρία (auch übtr.).
bescheeren, s. bescheren.
Bescheid 1) Antwort: ἡ ἀπόκρισις. — B. geben, erhalten, s. Antwort. — 2) richterliche Entscheidung: ἡ κρίσις, διάκρισις, γνώμη, διαγνώμη, διάγνωσις. — e. B. ertheilen γιγνώσκειν, διαγιγνώσκειν, κρίνειν, κρίσιν ποιεῖσθαι, ἀποφαίνεσθαι γνώμην. — vgl. Urtheil. — 3) Belehrung, Kunde: ἡ διδαχή. — Jmd. B. geben über etw. διδάσκειν τινὰ περί τινος. — B. bekommen μανθάνειν, πυνθάνεσθαι περί τίνος. — B. wissen um etw. ἔμπειρον εἶναι, ἐμπείρως ἔχειν, ἐμπειρίαν ἔχειν τινός, γνωρίζειν τι, ἐπίστασθαι od. εἰδέναι τι.
bescheiden 1) Jmd. e. Weisung geben: προστάττειν τινί. — Jmd. an e. Ort b. προειπεῖν τινι παρεῖναι εἰς τόπον τινά. — zu sich b. καλεῖν τινα ὡς ἑαυτόν, προσκαλεῖσθαι u. μεταπέμπεσθαί τινα. — sich b. lassen ὑπακούειν τινός u. τινί, πείθεσθαί (*P.*) τινι, εἴκειν, συγχωρεῖν τινι; sich nicht b. lassen ἀνηκουστεῖν τινος, οὐ πείθεσθαί τινι. — 2) zuweisen, ertheilen: ἀπο-, προσνέμειν, διδόναι τινί τι. — es ist mir beschieden εἵμαρται od. πέπρωταί μοι; auch πρόκειταί μοι. — 3) Jmd. einer Sache: διδάσκειν τινὰ περί τινος. — 4) sich b. = sich b. lassen; vgl. sich begnügen od. zufrieden geben.
bescheiden *adj.* κόσμιος 3., εὔκοσμος 2. (im Benehmen); μέτριος 3., ἐπιεικής, αἰδήμων, σώφρων 2., ταπεινός 3. (in der Gesinnung u. Handlungsweise). — b. sein μέτρια φρονεῖν, μετριάζειν, σωφρονεῖν.
Bescheidenheit ἡ κοσμιότης, εὐκοσμία, τὸ κόσμιον, εὔκοσμον (im Benehmen); ἡ μετριότης, ἐπιείκεια, σωφροσύνη, τὸ μέτριον φρόνημα, sp. ἡ αἰδημοσύνη. — m. B. κοσμίως, εὐκόσμως, μετρίως, σωφρόνως.
bescheinen καταλάμπειν τινός (sp. τι), ἐπιλάμπειν τινί.
bescheinigen βεβαιοῦν τι γραφῇ od. ἐπιμαρτυρεῖν τινι.
Bescheinigung ἡ βεβαίωσις, ἐπιμαρτυρία (als Handlung); ἡ ἔγγραφος od. ἔγγραπτος πίστις (als Sache), besser συγγραφή od. umschr. durch Verba.
bescheissen καταχέζειν od. κατατιλᾶν τινος, ἐντιλᾶν τινι, προστιλᾶν τι.
beschenken Jmd. m. etw. δωρεῖσθαί τινά τινι u. τινί τι, δωροφορεῖν τινί τι, διδόναι τινί τι; auch umschr. κοσμεῖν od. τιμᾶν τινα δώροις.
Beschenkung ἡ δόσις, od. durch d. vbg. Verba.
1. **bescheren** κείρειν, ἀποκείρειν; ξυρεῖν, sp. ξυρᾶν (Haupt- u. Barthaar). — vgl. scheren.
2. **bescheren** (verleihen): διδόναι, δωρεῖσθαί τινί τι.
Bescherung ἡ δόσις (als Handlung). — ἡ δωρεά, τὸ δῶρον, δώρημα (das Bescherte).
beschicken 1) Jmd. ἀποστέλλειν ἀγγέλους od. πρέσβεις πρός τινα; auch μεταπέμπεσθαι, προσκαλεῖσθαί τινα (zu sich entbieten). — etw., z. B. e. Versammlung b. ἀποστέλλειν πρέσβεις εἰς συνέδριον u. dgl. — 2) etw. b. = besorgen, bestellen (w. s.): διατιθέναι, διοικεῖν, κατα-, παρασκευάζειν (zurichten); πράττειν, διαπράττειν (verrichten). — sich b. παρασκευάζεσθαι.
Beschickung 1) ἡ ἀποστολὴ πρέσβεων εἰς συνέδριον u. dgl. — 2) ἡ διάθεσις, διοίκησις, κατα-, παρα-σκευή; vgl. Bestellung, Besorgung.
beschienen (ein Rad) περιβάλλειν od. περιτιθέναι ἐπίσωτρα (κανθούς). — περιβάλλειν od. περιτιθέναι κνημῖδας (als Rüstzeug). — καλαμοῦν u. ναρθηκίζειν (e. gebrochenes Glied). — das B. ὁ ναρθηκισμός.
beschiessen e. Stadt, etwa: μηχανὰς προσ-, ἐπάγειν πόλει. — Truppen: βάλλειν, τοξεύειν τινά. — von beiden Seiten beschossen werden ἀμφίβολον εἶναι od. γίγνεσθαι.
Beschiessung etwa ἡ τῶν μηχανῶν προσαγωγή; od. umschr. durch Verba.
beschiffen πλεῖν (θάλατταν). — **Beschiffung** durch d. Verbum.
beschilden Jmd. τὴν ἀσπίδα περιτιθέναι τινί; sich b. τὴν ἀσπίδα λαμβάνειν, ἐνασπιδοῦσθαι. — **beschildet** ὁ ἀσπιδιώτης (poet. u. sp.).
beschilft καλαμώδης 2.
beschimmelt εὐρωτιῶν 3.; b. sein εὐρωτιᾶν.
beschimpfen Jmd. κακῶς λέγειν τινά, κακίζειν u. λοιδορεῖν τινα, λοιδορεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινι (selten τινα); ὀνειδίζειν τινί u. τινά; αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά u. (wenn e. Sache d. Subject ist) αἰσχύνην φέρειν, περιάπτειν, περιποιεῖν τινι, ὀνείδη περιάπτειν τινί, auch προσβάλλειν τινὰ ὀνείδει od. αἰσχύναις; ἀτιμάζειν od. ἀτιμοῦν τινα; ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα, καθυβρίζειν τινός u. τινά, ἐφυβρίζειν τινί; προπηλακίζειν τινά; λωβᾶσθαι u. λυμαίνεσθαί τινα. — αἰκίζειν (u. *M.*) τινά (körperl. misshandeln).
Beschimpfung ἡ λοιδορία, λοιδόρησις, sp. ὁ κακισμός, ὀνειδισμός; ἡ προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός; ὁ αἰκισμός (als Handlung): ἡ αἰσχύνη, λώβη, λύμη, αἰκία (als Handlung u. als Sache); τὸ ὄνειδος, ὀνείδισμα, ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα, αἴκισμα (als Sache).
beschirmen, Beschirmer, Beschirmung, s. beschützen u. s. w.
beschlafen 1) e. Weib: συγκαθεύδειν, συγκοιμᾶσθαι (*P.*), συγκατακεῖσθαι, συμμίγνυσθαι (*P.*), συνουσιάζειν, συγγίγνεσθαι, συνεῖναί τινι; auch βινεῖν τινα. — 2) e. Sache b. = aufschieben, w. s. — das B. ἡ συγκοίμησις, συνουσία, μῖξις.
Beschlag 1) das Anhalten einer Sache als eines Pfandes: in B. nehmen κατέχειν, καταλαμβάνειν τι; ἐπιλαμβάνεσθαί τινος; κατεγγυᾶν, ἐνεχυράζειν τι; ἀποσημαίνεσθαί τι (versiegeln). — in B. nehmen lassen ἐνεπισκήπτεσθαί τι. — d. Recht haben B. auf Jmds. Eigenthum zu legen σῦλον (*pl.*) u. σύλας ἔχειν κατά τινος. — Jmd. dieses Recht geben σύλας od. σῦλα διδόναι τινὶ κατά τινος. — es wird B. auf etw. gelegt κατόχιμόν τι γίγνεται. — 2) das womit etw. beschlagen wird: τὸ ἐπίβλημα; ὁ ἧλος, τὸ ἔμβλημα (als Zierrath); ὁ ἧλος, ὁ τύλος (als Befestigungsmittel); τὸ ἐπίσωτρον od. ὁ κανθός (bei e. Rade); τὰ ὑποδήματα, ὑποδημάτια (bei e. Pferde; vgl. Hufeisen).
beschlagen 1) *tr.* τυλοῦν τί τινι, ἐπιβάλλειν τινί τι; περιπλάττειν τί τινι (m. Metall b.); m. Eisen b. σιδηροῦν, sp. κατασιδηροῦν; m. Gold, Silber b. καταχρυσοῦν, καταργυροῦν; m. Brettern b. σανιδοῦν; m. Teppichen u. dgl. στρωννύναι, καταστρωννύναι; e. Rad b., s. beschienen; e. Pferd b. ὑποβάλλειν ἵππῳ ὑποδήματα. — **beschlagen** τετυλωμένος, τυλωτός 3.; m. Gold, Silber b. ἐπί-, κατά-χρυσος, ἐπ-, κατ-άργυρος 2.; übtr. gut in etw. b. sein ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός, ἐξεπίστασθαί τι. — 2) *intr.* schimmelig werden: εὐρωτιᾶν.
Beschlaglegung, Beschlagnahme τὸ ἐνεπίσκημμα; auch ἡ στέρησις; od. Verba.
beschleichen 1) unvermerkt überfallen: ὑπιέναι (ὑπέρχεσθαι) τινά, ὑφέρπειν τινά u. τινί (v.

Pers. u. Zuständen); ἐνεδρεύειν τινά (v. Pers.). — 2) hintergehen: περιέρχεσθαί τινα (auch mit d. Zus. δι' ἀπάτης).

Beschleichung ἡ ἐνέδρα; od. Verba.

beschleunigen ταχύνειν, ἐπιταχύνειν, σπεύδειν, ἐπι-, κατα-σπεύδειν, ἐπείγειν; vgl. fördern.

Beschleunigung ἡ ἔπειξις; ἡ σπουδή (Eifer); od. Verba.

beschliessen 1) eig. um-, ein-, ab-, ver-schliessen, w. s. — 2) übtr. *a)* beendigen: τέλος ἐπιτιθέναι τινί; τελευτᾶν, ἀποτελεῖν, περαίνειν τι; παύειν, καταπαύειν τι. — er beschloss seine Rede damit τελευτῶν εἶπε. — d. Leben b. τελευτᾶν, καταλύειν, sp. καταστρέφειν τὸν βίον. — d. Arbeit b. ἀποπαύεσθαι τοῦ ἔργου. — d. Zug beim Heere b. οὐραγεῖν, selten ἀπουραγεῖν. *b)* e. Beschluss fassen: βουλεύεσθαι, γνώμην αἱρεῖσθαι, προαιρεῖσθαι, γιγνώσκειν, δοκεῖ μοι, auch bloss βούλεσθαι; ψηφίζεσθαι, χειροτονεῖν (in einer Volksversammlung durch Stimmen od. Aufheben d. Hände). — es ist beschlossen δέδοκται, δεδογμένον ἐστί; da man beschlossen hatte δόξαν (τινί) ταῦτα, δόξαντος τούτου od. δοξάντων τούτων, δεδογμένον τινί. — fest b. διαγιγνώσκειν. — anders b. μεταγιγνώσκειν, μεταβουλεύεσθαι. — wider Jem. b. καταγιγνώσκειν od. καταψηφίζεσθαί τινος. — heimlich b. ἐπιβουλεύειν τι.

Beschliesser ὁ ταμίας.

Beschliesserin ἡ ταμία; ἡ σηκίς, ἴδος.

Beschluss 1) eig. = Verschluss, w. s. — 2) übtr. *a)* Abschluss, Beendigung: τὸ τέλος, ἡ τελευτή, sp. κατάληξις. — B. einer Rede ὁ ἐπίλογος; vgl. Schluss. — d. B. machen s. beschliessen. — zum B. τελευτῶν od. ἀποπαυόμενός τινος. *b)* Entschluss: τὸ βούλευμα (dem. τὸ βουλευμάτιον), ἡ βουλή; ἡ γνώμη, διαγνώμη, διάγνωσις; τὸ δόγμα, τὰ δοκοῦντα (δόξαντα), τὸ δεδογμένον; τὸ ψήφισμα (B. in e. Volksversammlung). — e. B. fassen βουλὴν, γνώμην, δόγμα ποιεῖσθαι, ψήφισμα ψηφίζεσθαι, vgl. beschliessen, u. s. auch beantragen.

Beschlussfassung ἡ διάγνωσις; vgl. Abstimmung.

beschmausen, Jmd., ἑστιᾶσθαι od. εὐωχεῖσθαι (*DP.*) παρά τινι.

beschmeissen s. besudeln.

beschmieren *a)* bestreichen: περιχρίειν τί τινι, ἐπιχρίειν τινί τι; δια-, κατα-, περι-πλάττειν, περιαλείφειν τί τινι. *b)* besudeln: μιαίνειν, καταμιαίνειν, μολύνειν.

beschminken s. schminken.

beschmitzen *a)* eig. s. besudeln. *b)* übtr. αἰσχύνειν, καταισχύνειν.

beschmutzen *a)* eig. μολύνειν, ἀναμολύνειν, ῥυπαίνειν, καταρρυπαίνειν, κηλιδοῦν, sp. σπιλοῦν. *b)* übtr. αἰσχύνειν, καταισχύνειν. — **beschmutzt** ῥυπαρός, πιναρός 3.; b. sein ῥυπᾶν, πινᾶν.

Beschmutzung ὁ μολυσμός, ἡ κηλίδωσις sp.; übtr. ἡ αἰσχύνη.

beschneiden *a)* eig. περι-, ἐπι-, συν-τέμνειν; περι-, ἐπι-κόπτειν, κολάζειν, κολούειν (Bäume u. übh. Pflanzen, sp. κλαδεύειν); ἀμπελουργεῖν (d. Weinstock b.); κολοβοῦν (verstümmeln). — Jmd. b. περιτέμνειν τὸ αἰδοῖόν τινος u. sp. τινά; sich b. lassen περιτέμνεσθαι τὸ αἰδοῖον (sp. abs.). *b)* übtr. περικόπτειν, περιτέμνειν, περιαιρεῖσθαι (z. B. τὰς προσόδους od. τὴν δύναμίν τινος); ἀφαιρεῖσθαί τινός τι u. τινά τι. — **beschnitten** κολοβός 3.; ψωλός, περιτετμημένος 3. (ohne Vorhaut opp. ἀκρόβυστος 2. u. ὁ ἀκροβύστης *K. S.*).

Beschneidung *a)* eig. ἡ περι-, κατα-κοπή, κόλασις, κόλουσις (d. Bäume: ἡ κλαδεία u. κλάδευσις, bes. d. Weinstocks sp.); ἡ περιτομή (der Vorhaut). *b)* übtr. ἡ περικοπή, περιαίρεσις, auch ἀφαίρεσις.

beschneien ἐπι-, κατα-νίφειν (*P.* auch νίφεσθαι); χιονίζειν (Hdt. u. sp.), χιονοβολεῖν (sp.). — **beschneit** νιφετώδης 2., χιόνος μεστός 3., χιονόβλητος 2.

beschnipfeln, beschnippeln ἀπονυχίζειν τί τινος [(kom. W.).

beschnitzeln etwa περισμιλεύειν.

beschnitzen περιγλύφειν.

beschnuppern s. beriechen.

beschönigen περιπέττειν, ἐπισκιάζειν, καλλύνειν, ὑποκορίζεσθαι, auch ὑποκοριζόμενον καλεῖν; ἐπι-, παρα-καλύπτειν. — beschönigende Benennung τὸ ὑποκόρισμα (ὄνομα εὐπρεπὲς od. εὔφημον) u. ihre Anwendung ὁ ὑποκορισμός.

Beschönigung ὁ ὑποκορισμός; als Sache: τὸ ὑποκόρισμα, ἡ εὐπρέπεια, τὸ εὐπρεπές, auch ἡ πρόφασις, τὸ πρόσχημα (Vorwand, sp. τὸ παρακάλυμμα).

beschränken *a)* eig. ὁρίζειν (sp. περιορίζειν), περιγράφειν (ab-, um-grenzen). — auf e. kleinen Raum beschränkt sein καθειργμένον εἶναι ἐν βραχεῖ χωρίῳ. *b)* übtr. συστέλλειν, περι-, συντέμνειν, κολούειν, κολάζειν; sp. συναιρεῖν, καθειργνύναι. — Jmd. in etw. b. περιαιρεῖσθαί τινός τι, ἀφαιρεῖσθαί τινός τι u. τινά τι; Jmds. Aussicht b. ἐπισκοτεῖν τινι τῆς θέας, sp. ἐπιπροσθεῖν τινι. — **beschränkt** v. Raume: στενός 3., v. Raum u. Zeit: μικρός, βραχύς 3.; v. Zeit u. Zahl: ὀλίγος 3.; v. Grade: μικρός 3., ἐνδεής, καταδεής 2.; v. Verstande: ἀφυής 2., ἀμβλύς 3., βραχυγνώμων 2. — b. Raum ἡ στενοχωρία. — b. Kopf καταδεέστερος 3. πρὸς τὸ φρονεῖν, τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχων 3.

Beschränktheit, v. Raume: ἡ στενότης, τὸ στενόν, ἡ στενοχωρία; v. d. Zeit u. d. Masse: ἡ μικρότης, βραχύτης, ὀλιγότης; v. Grade: τὸ ἐνδεές od. καταδεές; v. Verstande: τὸ ἐνδεὲς τῆς γνώμης, ἡ τῆς γνώμης βραχύτης, auch ἡ ἀφυΐα.

Beschränkung *a)* eig. ὁ ὁρισμός, ἡ περιγραφή. *b)* übtr. ἡ συστολή, κόλουσις, κόλασις, περιαίρεσις, ἀφαίρεσις.

beschreiben 1) eig. *a)* auf etw. schreiben: ἐπιγράφειν τί τινι, καταγράφειν τι. — beschrieben κατάγραφος (sp. καταγραπτος) 2. *b)* e. geometr. Figur: ἀνα-, δια-, περι-, ὑπο-γράφειν; e. Figur um e. andere b. περιγράφειν; an e. Linie παρατείνειν, παραβάλλειν παρά τι. — 2) übtr. schriftlich darstellen, erzählen: ἀνα-, δια-, ὑπογράφειν; συγγράφειν (bes. v. Geschichtsschreiber); ausführlich b. (λόγῳ) διέρχεσθαι, διεξέρχεσθαι, διεξιέναι, διηγεῖσθαι, διασαφηνίζειν, sp. διασαφεῖν, περιηγεῖσθαι, ἐκφράζειν; durch Bezeichnung v. Merkmalen χαρακτηρίζειν; im Allgemeinen b. τύποις ἐξηγεῖσθαί τι. — d. Erde b. γεωγραφεῖν. — Orte od. Gegenden b. χωρογραφεῖν, τοπογραφεῖν sp. — was nicht beschrieben werden kann ἀνέκφραστος 2., λόγου κρείττων od. μείζων 2.

Beschreibung 1) Zeichnung e. Figur: ἡ δια-, ὑπο-γραφή. — 2) schriftliche Darstellung, Erzählung: ἡ ἀναγραφή; ἡ συγγραφή (bes. geschichtliche); ausführliche B. ἡ διήγησις, sp. περιήγησις; als Sache τὸ διήγημα, sp. περιήγημα; allgemeine, kurze B. ὁ τύπος. — B. d. Erde, e. Gegend, e. Ortes ἡ γεωγραφία, sp. χωρογραφία, τοπογραφία. — e. B. v. etw. geben, s. beschreiben. — über alle B. ὑπὲρ λόγον, κρείττων od. μείζων 2. λόγου, z. B. es ist etw. über alle B. schön κρεῖττον λόγου τὸ κάλλος ἐστί τινος.

beschreien 1) ausschreien, verschreien, w. s. — 2) *fascinare*: βασκαίνειν τινά; „nicht b." auch οὐ πολλὰ λέγειν περί τινος, σιγᾶν περί τινος. — das B. ἡ βασκανία.

beschreiten ἐπιβαίνειν τινός (betreten); ἐμβαίνειν εἴς τι (eintreten); ἀναβαίνειν εἴς τι (hinaufgehen).

Beschreitung ἡ ἐπίβασις, ἔμβασις, ἀνάβασις, [od. Verba.

Beschreiung ἡ βασκανία; vgl. Behexung.

beschrieen διαβόητος 2.

beschütten ἐπι-, κατα-χωννύναι (mit Schutt); καταχεῖν u. κατασκεδαννύναι τί τινος, ἐπιχεῖν τινί τι; vgl. begiessen.

beschützen φυλάττειν, διαφυλάττειν (bewachen); σῴζειν, διασῴζειν (bewahren); προΐστασθαι, selten προστατεῖν τινος (eig. vor Jmd. stehen); δορυφορεῖν τινα u. τινι (eig. als Trabant; dann allg.); m. d. Schilde b. ὑπερασπίζειν τινά u. τινός sp.; vgl. schützen.

Beschützer ὁ φύλαξ, κος; ὁ σωτήρ, ῆρος; ὁ προστάτης, sp. ὑπερασπιστής; vgl. Helfer, Fürsorger.

Beschützerin ἡ φύλαξ, κος; ἡ σώτειρα; ἡ προστάτις, ιδος, sp. ὑπερασπίστρια.

Beschützung ἡ φυλακή, σωτηρία, προστατεία; B. durch d. Leibwache ἡ δορυφορία, sp. δορυφόρησις; m. d. Schilde ὁ ὑπερασπισμός sp.

beschuhen ὑποδεῖν. — sich b. ὑποδεῖσθαι, sp. κρηπιδοῦσθαι.

Beschuhung ἡ ὑπόδεσις, sp. ὁ ὑποδεσμός; vgl. [Schuh, Schuhwerk.

beschuldigen αἰτιᾶσθαί u. ἐπαιτιᾶσθαί τινά τινος u. τινα m. *inf.* od. ὡς (ὅτι); καταιτιᾶσθαί τινά τινος u. τινα m. *inf.*; ἐν αἰτίᾳ τιθέναι od. ἔχειν τινά, δι᾽ αἰτίας ἔχειν τινά; αἰτίαν ἐπιφέρειν od. ἐπάγειν τινί, auch περιάπτειν τινί; ἐγκαλεῖν τινί τι, ἐπικαλεῖν τινί τι u. τινί m. *inf.* od. ὡς; καταγιγνώσκειν τινός τι; κατηγορεῖν τινός τι (vor Gericht); μέμφεσθαί τινί τι (Jmd. etw. zum Vorwurfe machen). — beschuldigt werden αἰτιάζεσθαι *P.*, αἰτίαν τινὸς ἔχειν, λαμβάνειν, φέρεσθαι; ὀφλισκάνειν τι, auch ἐγκαλεῖταί μοί τι, κατηγορεῖταί μού τι. — Jmd. fälschlich b. αἰτίαν ψευδῆ ἐπιφέρειν τινί; διαβάλλειν, συκοφαντεῖν τινα. — fälschlich beschuldigt werden διαβολὴν ἔχειν, ἐν διαβολῇ εἶναι od. γίγνεσθαι, συκοφαντεῖσθαι *P.*

Beschuldigung ἡ αἰτίασις, αἰτία; sp. ἡ ἔγκλησις; ἡ κατηγορία (vor Gericht); ἡ μέμψις, μομφή (Vorwurf); als Inhalt der B. τὸ αἰτίαμα, ἔγκλημα, κατηγόρημα. — fälschliche B. ἡ διαβολή, συκοφαντία; als Inhalt ἡ διαβολή, τὸ συκοφάντημα. — es trifft mich e. B. αἰτίᾳ ἐνέχομαι *P.*, εἰς αἰτίαν ἐμπίπτω. — sich e. B. aussetzen αἰτίαν ὑπέχειν, ὑπομένειν; vgl. d. vhg. W.

beschuppen 1) eig. „beschuppt" λεπιδωτός, sp. λελεπιδωμένος 3. — 2) übtr. s. betrügen.

beschwängern, s. schwängern.

beschwatzen 1) etw.: στωμύλλεσθαι u. στωμυλεῖσθαι περί τινος, θρυλεῖν τι. — 2) Jmd., s. bereden 1) u. 3).

Beschwerde 1) Last, Mühe, Schmerz, Widerwärtigkeit: τὸ ἄχθος, ἡ ἀχθηδών, όνος; ὁ πόνος μόχθος; τὸ κακόν, τὸ πάθος; ἡ λύπη; ἡ βαρύτης, δυσχέρεια, τὸ πρᾶγμα (gew. *pl.*); ὁ ὄχλος. — B. ertragen πονεῖν, μοχθεῖν; viele B. ertragen πολλὰ πονεῖν, μοχθεῖν. — fähig B. zu ertragen καρτερικός 3. — B. verursachen πόνους od. πράγματα παρέχειν τινί, ὄχλον παρέχειν τινί, ἐνοχλεῖν τινα u. τινι, vgl. belästigen. — m. B. verbunden sein πόνους od. πράγματα ἔχειν. — mit, ohne B. σὺν πράγμασι, ἄνευ πραγμάτων. — frei v. B. ἄλυπος, sp. ἄπονος 2. — das Freisein v. B. ἡ ἀλυπία, sp. ἀπονία. — voll B. πολύπονος 2. — 2) Klage: ἡ δεινολογία sp.; Anschuldigung: τὸ ἔγκλημα, ἡ κατηγορία, τὸ κατηγόρημα. — B. über Jmd. τὸ εἴς od. πρός τινα ἔγκλημα, ἥ τινος od. κατά τινος κατηγορία, über etw. τό τινος od. ὑπέρ τινος ἔγκλημα. — B. führen ἐγκλήματα ποιεῖσθαι, über od. gegen Jmd. ἐγκαλεῖν τί τινι od. πρός τινα, ἐγκλήματα ἔχειν κατά τινος, κατηγορεῖν τινος. — Grund zur B. τὸ ἔγκλημα; ich habe Grund zu B. gegen Jmd. ἔστι μοι ἐγκλήματα πρός τινα; keinen Grund zu B. geben ἀνέγκλητον διαγίγνεσθαι od. παρέχειν ἑαυτόν. — vgl. sich beklagen u. beschweren.

beschweren 1) Jmd. od. etw.: βαρύνειν, sp. ἐπιβαρεῖν, vgl. belästigen. — sich beschwert fühlen durch etw. ἄχθεσθαί (*P.*) τινι od. ἐπί τινι, βαρέως φέρειν τι, δυσχεραίνειν τι u. τινί, δυσκολαίνειν τινί, βαρέως od. χαλεπῶς φέρειν τι, δυσφορεῖν τι u. τινι. — 2) sich b. über Jmd. od. etw.: μέμφεσθαί τινα u. τι, καταμέμφεσθαί τινα, sp. τινος, κατηγορεῖν τινος, ἀγανακτεῖν τινι u. ἐπί τινι, περί u. ὑπέρ τινος; δεινὸν ποιεῖν (u. *M.*), δεινὰ παθεῖν, δεινολογεῖσθαι, δεινοπαθεῖν; über sein Schicksal μεμψιμοιρεῖν. — ich habe mich gar nicht über Jmd. zu b. ἀνέγκλητός ἐστί μοί τις, οὐδὲν ἔχω ἐγκαλεῖν τινι.

beschwerlich βαρύς 3., ἐπαχθής 2. (schwer, drückend); δύσφορος 2. (schwer zu tragen); ἐπίπονος 2., ἀργαλέος 3. (selten), χαλεπός 3. (mühselig, schwierig); δυσχερής 2., ὀχληρός, λυπηρός 3. (unangenehm, widrig), v. Pers. auch φορτικός 3. — b. fallen, s. Beschwerde (verursachen). — es fällt mir etw. b. ἄχθομαί (*P.*) τινι od. ἐπί τινι, δυσχεραίνω τι u. τινί, δυσκολαίνω τινί, βαρέως od. χαλεπῶς φέρω τι, δυσφορῶ τι u. τινι.

Beschwerlichkeit τὸ ἄχθος, τὸ ἐπαχθές, ἡ βαρύτης; ὁ πόνος, μόχθος; ἡ χαλεπότης, τὸ χαλεπόν; ὁ ὄχλος, τὸ ὀχληρόν; ἡ δυσχέρεια, τὸ δυσχερές. — vgl. Beschwerde 1).

beschwichtigen παραμυθεῖσθαι, seltner παρηγορεῖν; πραΰνειν, καταπραΰνειν; καταστέλλειν; κηλεῖν; ἐπᾴδειν τινί. — e. lärmende Volksmasse σιωπᾶσθαι sp. — Gläubiger od. Kläger b. ἀπαλλάττειν; sich b. lassen ἀπαλλάττεσθαι *P.*

Beschwichtigung ἡ παραμυθία, sp. παρηγορία; ἡ πράϋνσις; κήλησις.

Beschwichtigungsmittel τὸ παραμύθιον.

beschwingen, Beschwingung, s. beflügeln, Beflügelung.

beschwören 1) m. e. Eide bestätigen: ὀμνύναι τι od., wie ἐπομνύναι, m. f. *inf.* u. ἦ μήν (bei Verneinungen μὴ μήν); κατομνύναι τινί τι; διομνύναι (gew. *M.*) τι od. m. *inf.*; ὅρκον (u. *pl.*) ποιεῖσθαι περί od. ὑπέρ τινος; ἐπομόσαντα od. ὅρκον προσθέντα εἰπεῖν τι. — fälschlich b. ἐπιορκεῖν. — Jmd. etw. b. lassen, s. vereiden. — beschworen ἔνορκος 2. (aber auch „der etw. beschworen hat"). — 2) irgend e. heiligen od. geliebten Gegenstand (zur Zeugenschaft od. Hülfe) anrufen: μαρτύρεσθαι, δια-, ἐπι-μαρτύρεσθαι, ἐπομνύναι τινά. — unter solcher Anrufung etw. bestätigen, versichern δια-, ἐπι-μαρτύρεσθαί τινα m. f. *inf.*, ἐπιθειάζειν m. *inf.*; dringend od. flehentlich bitten ἐπι-, δια-μαρτύρεσθαι m. f. *inf.*, ἱκετεύειν, ἀντιβολεῖν τινα, ἐπισκήπτειν τινί u. τινά m. f. *inf.* — ich beschwöre dich bei d. Göttern, deiner Freundschaft, thue dies nicht πρὸς θεῶν, πρὸς τῆς σῆς φιλίας μὴ ποιήσῃς ταῦτα. — 3) durch Zauberformeln herbeirufen: ἐπάγειν, ἐπᾴδοντα καλεῖν (τοὺς δαίμονας); ἀνάγειν, ψυχαγωγεῖν (aus d. Unterwelt); durch Z. wegbannen: ἐπᾴδειν τινί, κατᾴδειν τινά u. τινί; Schlangen b. κηλεῖν, κατακηλεῖν. — vgl. schwören.

Beschwörer ὁ ψυχαγωγός; ὁ κακοδαιμονιστής (B. böser Geister); sp. ὁ ἐξορκιστής; u. allg. ὁ μάγος.

Beschwörung 1) eidliche Versicherung: ἡ ὑπ-

ωμοσία; ὁ ὅρκος (u. *pl.*), ἡ πίστις. — 2) Anrufung e. heiligen od. geliebten Gegenstandes: ἡ ἐπιμαρτυρία, ὁ ἐπιθειασμός, sp. ἡ ἐπιθείασις. — 3) Bannung v. Geistern: ἡ δαιμόνων ἐπαγωγή, sp. ἡ ψυχαγωγία; ἡ ἐπῳδή, sp. ὁ ἐξορκισμός. — v. Schlangen: ἡ κήλησις.

Beschwörungsformel ἡ ἐπῳδή.

beseelen ψυχὴν ἐντιθέναι τινί, ἔμψυχον ποιεῖν, sp. ψυχοῦν, ἐμψυχοῦν; übtr. m. Muth b. θαρρύνειν, sp. ἐπι-, κατα-θαρρύνειν τινά; vgl. begeistern. — beseelt ἔμψυχος 2.; s. begeistert. — v. Muth b. sein πνεῖν θυμόν u. θυμοῦ (poet. u. sp.). — v. solchen Gesinnungen b. sein ταύταις ταῖς διανοίαις χρῆσθαι.

besegeln, s. beschiffen.

besehen, s. betrachten 1). — das B. ἡ θέα, θεωρία.

besehenswerth ἀξιοθέατος 2., θέας ἄξιος 3.

beseitigen ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, ἀποτίθεσθαι; ἀν-, ἀφ-αιρεῖν; ὑπεξαιρεῖν u. *M.* — διαλύειν, ἀπαλλάττειν (e. Zwist u. dgl.). — beseitigt werden ἐκποδὼν γίγνεσθαι.

Beseitigung ἡ ἀπόθεσις; ἡ ἀν-, ἀφ-, ὑπεξ-αίρεσις; ἡ διάλυσις, ἀπαλλαγή. — gew. Verba.

beseligen ποιεῖν od. τιθέναι τινὰ εὐδαίμονα od. μακάριον. — **beseligend** εὐδαιμονικός, μακάριος 3.

Besen τὸ κόρηθρον, τὸ σάρον, sp. σάρωθρον.

besessen (v. e. bösen Geiste) κάτοχος 2., δαιμονικός 3. — b. sein κατέχεσθαι *P.*, δαιμονᾶν, κακοδαιμονᾶν, sp. δαιμονίζεσθαι *P.*

Besessenheit ἡ κατοχή, κακοδαιμονία.

besetzen 1) darauf setzen: ἐπιτιθέναι τί τινι od. τι ἐπί τι u. ἐπί τινος. — d. Tisch m. allen möglichen Speisen b. κατασκευάζειν τὴν τράπεζαν παντοίοις ἐδέσμασι od. ἐμπιπλάναι τὴν τ. παντοίων ἐδεσμάτων. — zum Schmucke, zur Zierde κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν τί τινι. — 2) an od. um etw. setzen: περιτιθέναι, περιβάλλειν τί τινι. — e. Kleid b. (m. e. Saume, Vorstosse) παρυφαίνειν, κρασπεδοῦν. — m. Steinen, Tressen u. dgl. κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν, ποικίλλειν, διαποικίλλειν. — mit Steinen besetzt διάλιθος, λιθοκόλλητος, λιθόκολλος 2. — 3) hineinsetzen: *a*) e. Ort m. etw. b., m. Bäumen διαλαμβάνειν χωρίον δένδρεσι, m. Pflanzen φυτεύειν, καταφυτεύειν; m. Bäumen, Pflanzen besetzt δενδρόφυτος, κατάφυτος 2. — e. Ort m. Bewohnern οἰκίζειν, κατοικίζειν χωρίον, ἐκπέμπειν εἰς χωρίον οἰκήτορας. — e. Schiff m. Seeleuten πληροῦν od. ἐμπιπλάναι ναῦν ἐπιβατῶν. — bes. als milit. *t. t.* e. Stadt m. Soldaten φρουρὰν od. φρουροὺς καθιστάναι ἐν πόλει od. ἐγκαθιστάναι πόλει, vgl. Besatzung. — ist es = „in Besitz nehmen": κατα-, παρα-λαμβάνειν πόλιν. — besetzt halten (φρουρᾷ) κατέχειν πόλιν. — e. besetzte Stadt ἔμφρουρος πόλις (opp. ἀφρούρητος, sp. ἄφρουρος 2.; unbesetzt sein ἀφρουρεῖν sp.). — e. Ort als militär. Stellung b. κατέχειν, καταλαμβάνειν; früher b. προκαταλαμβάνειν; alle Punkte rings um e. Festung b. (κύκλῳ) περικαθῆσθαι od. περικαθέζεσθαι τεῖχος. *b*) e. Amt m. Jmd. b.: καθιστάναι τινὰ ἄρχοντα od. εἰς ἀρχήν; ἐπιτρέπειν od. διδόναι τινὶ ἀρχήν, ἐφιστάναι τινὰ ἄρχοντα od. τινὰ τοῖς πράγμασι u. dgl. — 4) sich auf e. Platz setzen: καταλαμβάνειν ἕδραν; ἐπικαθέζεσθαι ἐπί τινι. — e. besetzter Platz προκατειλημμένη ἕδρα.

Besetzung 1) das Daraufsetzen: ἡ ἐπίθεσις; e. Tisches m. Speisen ἡ κατασκευή; gew. Verba. — 2) das Ansetzen: durch Verba. — ist es = das Besetzte, s. Besatz. — B. m. Edelsteinen τὸ λιθοκόλλητον. — 3) d. Hineinsetzen: ἡ καταφύτευσις (v. Pflanzen); ἡ κατοίκισις (B. e. Ortes m. Bewohnern). — = Besitznahme: ἡ κατάληψις; gew. Verba, z. B. nach d. B. der Burg zogen sie ab φρουρὰν ἐγκαταστήσαντες τῇ ἀκροπόλει ἀπῆλθον.

beseufzen στένειν, στενάζειν τινά u. τι; selten ἐπιστενάζειν u. ἐπιστένειν τινί. — vgl. beklagen.

besichtigen ἐπισκοπεῖν, κατασκοπεῖσθαι, ἐφορᾶν, θεᾶσθαι, θεωρεῖν τινα.

Besichtigung ἡ ἐπί-, κατά-σκεψις, κατασκοπή, θέα, θεωρία, θεώρησις.

besiegbar εὐκαταγώνιστος 2.

besiegeln σφραγίζειν u. *M.*, κατασφραγίζειν; σημαίνειν, κατασημαίνειν u. *M.*; ἐπισημαίνεσθαι; ἐπι- od. ἐμ-βάλλειν σφραγῖδά τινι. — besiegelt σεσημασμένος, κατα-, παρα-σεσημασμένος, ἐπεσφραγισμένος 3. — der etw. besiegelt ὁ ἐπισφραγιστής.

Besiegelung ἡ σφραγῖδος ἐπιβολή.

besiegen νικᾶν τινα, κρατεῖν τινα u. τινος, ἐπικρατεῖν τινος, περιγίγνεσθαί τινος, κρείττω εἶναι od. γίγνεσθαί τινος, καταπαλαίειν τινα; in einer Seeschlacht καταναυμαχεῖν τινα. — besiegt werden od. sich b. lassen νικᾶσθαι, κρατεῖσθαι ὑπό τινος, ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος od. ὑπό τινος; ἥττω εἶναί τινος. — sich absichtlich besiegen lassen προσίεσθαι ἧτταν. — d. Leidenschaften b. ἐγκρατῆ εἶναι od. ἐγκρατῶς ἔχειν τινός.

Besieger ὁ νικητής sp.; besser *part.* wie νικῶν, νικήσας u. dgl.

Besiegung ἡ ἐπικράτησις (v. Jmd. τινός), auch ἡ νίκη (*act.*). — ἡ ἧττα (*pass.*). — gew. umschr. durch Verba.

besingen ᾄδειν, ὑμνεῖν, sp. καθυμνεῖν.

besinnen sich 1) sich erinnern: μνησθῆναι u. ἀναμνησθῆναί τινος u. τι, auch περί τινος; μεμνῆσθαι u. μνημονεύειν τινός; ἐν νῷ ἔχειν τι. — vgl. erinnern. — sich auf etw. nicht b. können οὐ δύνασθαι μνήμῃ ἐφικέσθαι τινός. — 2) nachdenken: σκοπεῖν u. *M.*; λογίζεσθαι πρὸς ἑαυτόν; überlegen: βουλεύεσθαι περί τινος, φροντίζειν τι u. περί τινος. — sich eines Andern b. μεταγιγνώσκειν, ἄλλην γνώμην λαβεῖν od. ἑλέσθαι, γνωσιμαχεῖν. — sich e. Bessern b. κάλλιον βουλεύεσθαι, πρὸς τὰ βελτίω τρέπεσθαι, auch σωφρονίζεσθαι *P.* *b*) nachdenken u. so zögern: μέλλειν, ὀκνεῖν. — 3) wieder zur Besinnung kommen: ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν, ἀναφρονεῖν, ἔννουν, σύννουν od. ἔμφρονα γίγνεσθαι (καθίστασθαι), ἐν ἑαυτῷ (ἑαυτοῦ) πάλιν γίγνεσθαι. — sich nicht b. können ἐκπεπλῆχθαι (betroffen sein).

Besinnen, das, ἡ ἀνάμνησις (Erinnerung); ἡ βούλευσις, σκέψις, φροντίς, ίδος (Nachdenken, Ueberlegung); ἡ μέλλησις, ὁ ὄκνος (Zaudern). — häufig auch Verba.

Besinnung ἡ φρόνησις, ὁ λογισμός, ὁ νοῦς; ἡ σωφροσύνη (Besonnenheit). — B. haben od. bei B. sein ἔννουν, σύννουν od. ἔμφρονα εἶναι, ἐν ἑαυτῷ (ἑαυτοῦ) εἶναι, (εὖ) φρονεῖν, σωφρονεῖν. — zur B. kommen s. besinnen 3). — d. B. verlieren ἔξω φρενῶν od. ἑαυτοῦ γίγνεσθαι; ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν, φρενῶν, λογισμοῦ (λογισμῶν), auch ἑαυτοῦ; ἔκφρονα u. ἄφρονα γίγνεσθαι. — Jmd. zur B. bringen ἔννουν od. ἔμφρονα καθιστάναι τινά, σωφρονίζειν τινά. — Jmd. d. B. rauben ἔκφρονα od. ἄφρονα καθιστάναι τινά, ἐκπλήττειν τινά. — d. B. raubend ἐκπληκτικός 3.

besinnungslos ἔκφρων, ἄφρων 2., ἐκπεπληγμένος od. ἔξω ἑαυτοῦ (φρενῶν) γενόμενος 3., auch ἀπόπληκτος 2., sp. ἔκπληκτος 2. — b. sein ἀλλοφρονεῖν (Hdt.).

Besinnungslosigkeit ἡ ἔκπληξις; auch ἀφροσύνη.

Besitz 1) das Besitzen: ἡ κτῆσις, τὸ ἔχειν, κεκτῆσθαι. — im B. sein s. besitzen. — in B. nehmen, sich in d. B. v. etw. setzen κτήσασθαι, κατέχειν, καταλαμβάνειν τι, κρατεῖν u. ἐπικρατεῖν τινος; noch dazu in B. nehmen προσκτήσασθαι; m. Gewalt in B. nehmen καταστρέφεσθαι, περιβάλλεσθαι, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τι. — in d. B. v. etw. gelangen λαμβάνειν τι, ἐγκρατῆ od. κύριον γίγνεσθαί τινος. — sich d. B. einer Sache anmassen ἀντιποιεῖσθαί τινος, προσποιεῖσθαί τι. — sich im B. v. etw. behaupten κατέχειν τι. — d. B. v. etw. aufgeben ἀφίστασθαί (ἀποστῆναι) τινος. — Jmd. in d. B. v. etw. setzen ἐγκρατῆ od. κύριον ποιεῖν τινά τινος, auch διδόναι, παραδιδόναι τινί τι; Jmd. wieder in d. B. v. etw. s. ἀποδιδόναι τινί τι. — Jmd. d. B. einer Sache streitig machen ἀμφισβητεῖν τινί (seltener πρός τινα) τινος. — 2) Besitzthum, w. s. — Jmd. aus e. B. verdrängen ἐξείργειν od. ἐκβάλλειν τινά τινος u. ἔκ τινος. — aus e. B. verdrängt werden ἐκπίπτειν τινος u. ἔκ τινος.

besitzen κεκτῆσθαι, ἔχειν τι; auch ἐγκρατῆ od. κύριον εἶναι u. κυριεύειν τινός; ἔστι od. ὑπάρχει μοί τι. — νέμεσθαί τι (v. Ländereien, deren Einkommen man bezieht). — ἐγκεκτῆσθαι (v. Grundstücken, die man in e. Lande, bes. in e. fremden, besitzt). — μετέχειν τινός u. μέτεστί μοί τινος (eig. Antheil an etw. haben). — ἔν-, πρόσ-εστί μοί τι (von Eigenschaften; auch χρῆσθαί τινι, wenn v. d. Anwendung derselben d. Rede ist). — Häufig auch durch andere Wendungen, z. B. Jmds. Achtung, Vertrauen b. τιμᾶσθαι, πιστεύεσθαι *P.* ὑπό τινος u. dgl. [κτῆσθαι.

besitzenswerth ἀξιόκτητος 2. od. ἄξιος 3. κε-

Besitzer ὁ ἔχων od. κεκτημένος (v. etw. τι); auch ὁ κύριος, δεσπότης. — vgl. besitzen.

Besitzerin ἡ ἔχουσα od. κεκτημένη (v. etw. τι); auch ἡ δέσποινα. — vgl. besitzen.

besitzlos ἀκτήμων 2. (poet. u. sp.); besser οὐδὲν ἔχων od. κεκτημένος 3.

Besitzlosigkeit ἡ ἀκτησία od. ἀκτημοσύνη (beide nur sp.); vgl. Armuth.

Besitzergreifung, -nahme, -nehmung ἡ κατάληψις, sp. κατάσχεσις.

Besitzthum τὸ κτῆμα; ἡ κτῆσις (bes. auch von Grundstücken, wofür gew. οἱ ἀγροί, τὸ χωρίον steht); τὰ χρήματα, ἡ οὐσία (Vermögen); τὸ κειμήλιον (Kleinod). — B. in Grundstücken, bes. in e. fremden Lande, bestehend, τὸ ἔγκτημα, ἡ ἔγκτησις (welches letztere auch d. Recht zum Ankaufe e. Grundstückes in e. fremden Lande bezeichnet); e. solches B. erwerben ἐγκτᾶσθαι, haben ἐγκεκτῆσθαι. — vgl. Eigenthum.

Besitzung = Besitzthum (bes. v. e. Grundstücke).

besoffen s. betrinken, berauschen.

Besoffenheit s. Betrunkenheit.

besohlen καττύειν, ὑποῤῥάπτειν καττύματα od. πέλματα, sp. (κατα)πελματοῦν.

besolden μισθοδοτεῖν τινι u. sp. τινα; μισθὸν τελεῖν, διδόναι, παρέχειν τινί. — **besoldend** μισθόδωρος 2., ὁ μισθοδότης. — **besoldet** μισθοφόρος, ἔμμισθος, sp. ὑπόμισθος 2.; b. sein μισθοφορεῖν παρά τινος u. τινος, μισθὸν φέρειν od. χρήματα λαμβάνειν παρά τινος; gut b. sein πολὺν τὸν μισθὸν ἔχειν, ἱκανὸν μισθὸν λαμβάνειν, ἀπολαμβάνειν.

Besoldung ἡ μισθοδοσία (d. Geben d. Soldes); ὁ μισθός, ἡ μισθοφορά (μισθοφορία?; Sold). — etw. als B. empfangen μισθοφορεῖν τι. — Jmd. d. B. entziehen ἀπόμισθον ποιεῖν τινα.

besonderer 1) eig. abgesondert: κεχωρισμένος, ἀφωρισμένος 3. — 2) übtr. *a*) eigen, eigenthümlich: ἴδιος 3. u. 2. *b*) vor Anderen hervorstechend: ἐκ-, δια-πρεπής, ἐκφανής 2., διαφέρων 3. τινός; auch θαυμάσιος, θαυμαστός, δεινός 3., u. bloss v. Sachen ἐξαίρετος 2. *c*) sonderbar, auffallend: ἀλλόκοτος 2., καινός, θαυμάσιος 3., bei sp. auch ἴδιος 3. u. 2.

besonders 1) eig. abgesondert: χωρίς, z. B. Jedes b. stellen χωρὶς τιθέναι ἕκαστον; wofür auch *compos.* m. διά eintreten, z. B. διατιθέναι, διατάττειν; b. sitzen lassen διακαθίζειν, sich b. setzen διακαθίζεσθαι, b. sitzen διακαθῆσθαι u. διακαθέζεσθαι. — jeder b. ὡς ἕκαστος, auch καθ' (ἕνα) ἕκαστον. — ist es = „für sich, nicht m. Anderen" ἰδίᾳ, κατὰ μόνας, sp. κατ' ἰδίαν. — bes. m. Jmd. sprechen ἰδίᾳ διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι, ἰδιολογεῖσθαί τινι. — 2) übtr. διαφερόντως, μάλιστα, οὐχ ἥκιστα, sp. ἐξαιρέτως. — ganz b. καὶ μάλα, καὶ πάνυ, ἐς τὰ μάλιστα, auch καὶ ταῦτα (u. dazu noch). — auch = „ausdrücklich" διαῤῥήδην. — u. b. auch ἄλλως τε καί (bes. vor *part.*).

1. **besonnen**; sich b. lassen = sich sonnen, w. s. — **besonnt** ἡλιόβολος 2., mehr poet. ἡλιόβλητος 2.; auch εἱληθερής 2.

2. **besonnen** ἔμφρων, ἔννους 2.; verständig, einsichtsvoll: φρόνιμος, σώφρων 2.; σοφός, συνετός 3. — b. sein σωφρονεῖν, φρονίμως od. σωφρόνως ἔχειν.

Besonnenheit ἡ φρόνησις, σωφροσύνη, σύνεσις, τὸ φρόνιμον, συνετόν. — m. B. φρονίμως, σωφρόνως; ohne B. ἀσκέπτως.

besorgen 1) Sorge für etw. tragen: ἐπιμελεῖσθαί (ἐπιμέλεσθαι *DP.*) τινος, ἐπιμέλειαν ἔχειν od. ποιεῖσθαί τινος, ἐπιμελῆ εἶναι περί τι; κήδεσθαί τινος, φροντίζειν τινός, προνοεῖσθαι (*DM.* u. *DP.*) u. πρόνοιαν ἔχειν τινός. — e. Geschäft, e. Auftrag πράττειν, διαπράττειν; μεταχειρίζειν (u. *M.*), διοικεῖν (leiten, verwalten); οἰκονομεῖν (τὸν οἶκον, βίον). — für Jmd. Geschäfte b. ἐπιτροπεύειν τινί. — Jmd. b. θεραπεύειν τινά (pflegen). — Jmd. etw. b. (= verschaffen) πορίζειν, ἐκπορίζειν, εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν, auch παρασκευάζειν, προξενεῖν τινί τι. — 2) = befürchten, w. s.

Besorger ὁ ἐπιμελητής, κηδεμών, όνος, ἐπίτροπος, ἐπιστάτης, sp. διοικητής.

besorglich 1) Besorgniss erregend: φοβερός, δεινός 3., od. umschr. φόβον ἐμβάλλων, φροντίδα παρέχων 3. — 2) = besorgt 2), ängstlich.

Besorglichkeit ἡ φροντίς, ίδος, τὸ δέος. — vgl. Aengstlichkeit.

Besorgniss ἡ φροντίς, ίδος, τὸ δέος, ὁ φόβος; ἡ ὑποψία, ὑπόνοια (Argwohn); ὁ ὄκνος (Bedenklichkeit); ἡ ἀθυμία, δυσθυμία, ἀπορία, ἀδημονία (düstere od. ängstliche Stimmung d. Gemüthes). — ohne B. ἀδεής 2. — voll B. περιδεής, περίφοβος 2. — B. bei Jmd. erwecken φροντίδα παρέχειν, φόβον ἐμβάλλειν τινί. — Jmd. die B. benehmen ἐξαιρεῖσθαί τινος τὴν φροντίδα od. τὸν φόβον. — die B. verscheuchen ἐκβάλλειν τὴν φροντίδα od. τὸν φόβον.

besorgt 1) sorgsam: ἐπιμελής 2., προνοητικός, σπουδαῖος 3. — für etw. b. sein ἐπιμελῆ εἶναι od. γίγνεσθαι περί τι, σπουδαίως ἔχειν περί τι; προνοεῖσθαι (*DM.* u. *DP.*) u. πρόνοιαν ἔχειν τινός, ἐπιμελεῖσθαι (ἐπιμέλεσθαι *DP.*) u. ἐπιμέλειαν ἔχειν od. ποιεῖσθαί τινος, κήδεσθαι u. φροντίζειν τινός; auch ἔχειν ἀμφί τι, εἶναι ἀμφί u. περί τι, ἔν τινι (um etw. beschäftigt sein). — nicht b. sein ἀμελῆ εἶναί τινος, ἀμελεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν περί od. πρός τι, ὀλιγώρως ἔχειν τινός od. διακεῖσθαι πρός τι. — 2) bekümmert: περίφοβος, περιδεής 2. — b. sein ἐν φροντίσι εἶναι od. γίγνεσθαι (περί τινος), auch ὀκνεῖν, φοβεῖσθαι (*DP.*) („dass" μή

m. *conj.* u. nach hist. Temp. gew. *opt.*); um etw. b. sein φροντίζειν τινός, διὰ φροντίδος ἔχειν τι, φοβεῖσθαι περί τινος u. τινι, ὑπέρ τινος, περί τι, δεδιέναι περί τινι u. τινος, ὀκνεῖν τι u. περί τινος. — Jmd. b. machen φροντίδα παρέχειν τινί, εἰς φροντίδας καθιστάναι τινά, auch φόβον παρέχειν τινί m. f. μή.

Besorgung ἡ ἐπιμέλεια; ἡ διοίκησις (Verwaltung), οἰκονομία (d. Hauswesens, dann auch allg.); ἡ θεραπεία (Pflege).

bespannen 1) e. Wagen u. dgl.: ζευγνύναι od. ὑποζευγνύναι ἅρμα. — 2) e. Leier m. Saiten: χορδὰς ἐντείνειν λύρᾳ.

Bespannung ἡ ζεῦξις (als Handlung). — = die angespannten Thiere: οἱ (ὑπ)εζευγμένοι ἵπποι u. dgl.

bespeien καταπτύειν τινός, ἐμπτύειν τινί; κατεμεῖν τινος (durch Erbrechen).

bespiegeln εἰσοπτρίζειν; „sich b.“ durch d. *P.* — übtr. sich b. in etw. παράδειγμα ποιεῖσθαί τι, παραδείγματι χρῆσθαί τινι.

bespinnen περιπλέκειν.

bespötteln παίζειν εἴς τινα (τι), σκώπτειν τινά (τι) u. εἴς τινα (τι), προσπαίζειν (selten ἐμπαίζειν) τινί, παρασκώπτειν τινά.

bespotten σκώπτειν u. ἐπισκώπτειν τινά (τι), εἴς τινα (τι), χλευάζειν τινά, s. verspotten.

besprechen 1) etw.: λέγειν od. λόγους ποιεῖσθαι περί τινος. — sich m. Jmd. b. über etw. διαλέγεσθαι (*DP.*) u. κοινολογεῖσθαί τινι od. πρός τινα περί τινος, λόγους προσφέρειν od. συμβάλλειν τινὶ περί τινος, συνέρχεσθαι εἰς λόγους τινὶ περί τινος, auch ἀνακοινοῦν τινί τι. — 2) bezaubern: ἐπᾴδειν τινί, κατᾴδειν τινά u. τινί. — vgl. ansprechen, bestellen. — das B., s. Besprechung.

Besprecher ὁ ἐπῳδός.

Besprechung 1) οἱ (κοινοὶ) λόγοι, ἡ κοινολογία; ἡ ἀντιλογία (gegenseitige B.); vgl. Unterredung, Gespräch. — 2) Bezauberung: ἡ ἐπῳδή.

besprengen ῥαίνειν, ἐπιρ-, καταρ-, περιρ-ραίνειν τί τινι; s. begiessen, benetzen.

Besprengung ἡ περίρρανσις; sp. ἡ ἀρδεία, ἄρδευσις.

bespringen, s. belegen 2) *d*).

bespritzen ἐπιρραίνειν τί τινι, προσραίνειν τινί τι; s. besprengen. — ist es = „besudeln“: μολύνειν.

bespucken, s. anspucken.

bespülen κατα-, περι-κλύζειν τι; προσκλύζειν τινί.

besser 1) *adj. a*) v. den in d. Sinne fallenden Dingen: ἀμείνων 2.; auch ἡδίων (angenehmer), καλλίων 2. (schöner). *b*) tüchtiger, tauglicher: ἀμείνων, κρείττων; βελτίων (bes. in sittl. Beziehung); λῴων 2. (zuträglicher; bes. in d. Formel: πότερον λῷον καὶ ἄμεινον εἴη als Anfrage an e. Orakel); daneben auch δυνατώτερος, δεινότερος 3., χρησιμώτερος 3., καλλίων 2., χρηστότερος 3. — b. sein als Jmd. in etw. διαφέρειν τινός τινι, τι, εἴς od. πρός τι, ἔν τινι, ἐπί τινι; ὑπερβάλλειν (u. *M.*) τινά τινι. — etw. b. machen als e. Anderer νικᾶν τινα od. ἔν τινι, auch ποιοῦντά τι. c) v. d. Befinden u. Verhalten e. Menschen: καλλίων 2. — sich besser od. in besseren Umständen befinden κάλλιον ἔχειν od. πράττειν; v. Kranken u. Krankheiten ῥαΐζειν. — in b. Umstände kommen αὐξάνεσθαι (*P.*), ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν. — 2) *adv.* ἄμεινον u. ἀμεινόνως, βέλτιον u. βελτιόνως, κρεῖττον u. κρειττόνως, auch κάλλιον, ἥδιον, mitunter auch μᾶλλον, z. B. es steht dir b. an μᾶλλόν σοι πρέπει. — etw. b. wissen σαφέστερον od. ἀκριβέστερον εἰδέναι τι.

bessern 1) etw. ἀνορθοῦν, ἐπαν-, δι-ορθοῦν (u. *M.*); vgl. ausbessern, verbessern. — Jmd. βελτίω τινὰ ποιεῖν, μεταρρυθμίζειν τινά; sp. βελτιοῦν. — 2) sich b. (v. Dingen): αὐξάνεσθαι *P.*, ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰέναι, χωρεῖν, ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι, auch ἐπιδιδόναι allein od. ἐπίδοσιν λαμβάνειν u. ἔχειν. — v. Krankheiten u. Kranken ῥαΐζειν (v. Kranken auch ἀναρρώννυσθαι (*P.*), sp. μετριάζειν). — sich sittlich b. βελτίω γίγνεσθαι, μεταβάλλειν ἑαυτὸν εἰς τὸ βέλτιον, ἐπὶ τὸ κάλλιον τρέπεσθαι, ἐπιδιδόναι εἰς ἀρετήν od. ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Besserung 1) = Ausbesserung, Verbesserung, w. s.; moral. B. ἡ ἐπὶ od. πρὸς τὸ βέλτιον προτροπή. — 2) d. Besserwerden: ἡ αὔξη u. αὔξησις, ἡ ἐπίδοσις, ἡ τινος ἐπὶ (πρὸς) τὸ βέλτιον μεταβολή; v. Kranken durch Verba; moral. B. ἡ ἐπὶ od. πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή, ἡ ἐπίδοσις εἰς ἀρετήν.

beständig 1) anhaltend, ununterbrochen: συνεχής, διατελής, ἐνδελεχής, μόνιμος, ἔμμονος, ἀδιάλειπτος 2., sp. ἀκατάπαυστος 2.; *adv.* διὰ τέλους, ἐνδελεχῶς, ἀδιαλείπτως, sp. ἀκαταπαύστως; auch ἀεί. — etw. b. thun διατελεῖν, διαγίγνεσθαι, διάγειν ποιοῦντά τι. — b. bei e. Arbeit sein προσεδρεύειν τινί. — 2) standhaft, beharrlich: σταθερός 3., ἀμετάθετος 2., ἀσφαλής 2., μόνιμος 2., βέβαιος 3.; v. Pers. βέβαιος 3., μόνιμος, ἔμμονος 2., auch πιστός 3.; b. sein μένειν, δια-, ἐμ-, παρα-, προσ-, συμ-μένειν; auch προσκαρτερεῖν τινι (in od. bei etw.).

Beständigkeit 1) d. anhaltende Dauer: ἡ διαμονή, ἐνδελέχεια; τὸ συνεχές, ἐνδελεχές, μόνιμον. — 2) Beharrlichkeit, unveränderter Zustand: ἡ ἀσφάλεια, βεβαιότης, τὸ βέβαιον, ἀσφαλές; τὸ πιστόν (z. B. τῆς φιλίας); B. in od. bei etw. ἡ παραμονή, καρτερία, καρτέρησις.

bestärken ῥωννύναι, ἐπιρρωννύναι, αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν. — Jmd. in seiner Faulheit b. ἐπαυξάνειν τὴν ῥᾳθυμίαν τινός. — Jmd. in e. Vorsatze b. πολὺ μᾶλλον ἐπιρρωνύναι τινὰ πρός τι (gew. *P.*).

Bestärkung ἡ ἐπίρρωσις sp., gew. Verba.

bestätigen *a*) etw.: κυροῦν, ἐπικυροῦν, κύριον ποιεῖν od. καθιστάναι τι (gültig, rechtskräftig machen); ἐπιχειροτονεῖν u. ἐπιψηφίζεσθαι (v. d. Volksversammlung, τι z. B. εἰρήνην, u. τινά od. τινὶ ἀρχήν Jmd. in seinem Amte). — ἀποδέχεσθαι u. ἐπικρίνειν τι, προστίθεσθαί τινι (genehmigen), auch ἐπι-, κατα-νεύειν τι (durch e. Wink). — πιστοῦσθαί τι, πίστιν παρέχειν τινί (Glauben verschaffen), μαρτυρεῖν τι, ἐπιμαρτυρεῖν, selten προσμαρτυρεῖν τι (bezeugen); βεβαιοῦν, ἐμπεδοῦν, ἐπισφραγίζεσθαι (Sicherheit, Gewissheit geben), ἀποδεικνύναι (beweisen), ἐπαληθεύειν (als wahr erweisen). *b*) sich b.: πίστιν ἔχειν, βεβαιοῦσθαι *P.*

Bestätigung ἡ κύρωσις, ἐπικύρωσις (τὸ κῦρος selten, z. B. es hat etw. seine B. gefunden ἔχει τι κῦρος). — ἡ ἀποδοχή, ἐπίκρισις. — ἡ πίστωσις, πίστις; ἡ μαρτυρία, sp. ἐπιμαρτύρησις; ἡ βεβαίωσις, ἐμπέδωσις, ἀπόδειξις.

bestäuben κονίειν (ὑποκονίειν bes. d. Weinstock beim Behacken), κονιορτοῦν. — **bestäubt** κεκονιμένος 3., κονιορτώδης 2.

bestallen καθιστάναι τινὰ ἐπ᾽ ἀρχήν od. ἄρχοντα, ἀποδεικνύναι τινὰ ἄρχοντα.

Bestallung ἡ κατάστασις. — auch = Amt, w. s.

Bestand 1) Dauer: ἡ βεβαιότης, ἀσφάλεια, gew. τὸ βέβαιον, μόνιμον, ἀσφαλές; sp. ἡ σύστασις. — B. haben μένειν, δια-, παρα-, συμ-μένειν, auch βέβαιον, μόνιμον, ἀσφαλῆ εἶναι. — 2) das Dasein: τὸ ὑπάρχειν, εἶναι; auch das, was da ist τὰ

ὑπάρχοντα, παρόντα, ὄντα; d. B. des Vermögens τὰ ὑπάρχοντα χρήματα; d. B. einer Kasse (nach e. Zahlung) τὰ λοιπὰ od. ὑπόλοιπα χρήματα. — vgl. Existenz.

bestandlos ἀβέβαιος, ἐπισφαλής 2.

Bestandlosigkeit ἡ ἀβεβαιότης, ἐπισφάλεια sp.; besser τὸ ἀβέβαιον, ἐπισφαλές.

Bestandtheil τὸ μέρος, auch ἡ σύστασις; vgl. Urbestandtheil. — gew. umschr. „die B. e. Dinges" τὰ ἔν τινι ὑπάρχοντα od. ἐξ ὧν σύγκειται od. συνέστηκέ τι. — e. B. v. etw. ausmachen ὑπάρχειν ἔν τινι, ὑπεῖναι od. ὑποκεῖσθαί τινι.

bestatten θάπτειν, poet. u. sp. κηδεύειν; ἐκκομίζειν, ἐκφέρειν (hinaustragen); ἀναιρεῖν (Leichen auf d. Schlachtfelde); τὰ νομιζόμενα ποιεῖν τινι (feierlich b.).

Bestattung ἡ ταφή; τὸ κῆδος (sp. ἡ κηδεία, κήδευσις); ἡ ἐκκομιδή, ἐκφορά; ἡ ἀναίρεσις.

bestauben, s. bestäuben.

bestauden, sich ἀπολοχμοῦσθαι P.

beste a) v. d. in d. Sinne fallenden Dingen: ἄριστος 3., auch ἥδιστος (angenehmste), κάλλιστος (schönste) 3. b) tüchtigste, tauglichste: ἄριστος, κράτιστος 3., βέλτιστος u. (sehr selten) λῷστος (bes. in sittl. Beziehg.), daneben auch δυνατώτατος, δεινότατος, χρησιμώτατος, κάλλιστος, χρηστότατος 3. — der b. sein (z. B. unter d. Hellenen) ἀριστεύειν od. κρατιστεύειν (τῶν Ἑλλήνων), ebenso πρωτεύειν (aber auch ἐν τοῖς Ἕλλησι). — es ist das beste od. am besten κράτιστόν ἐστι, ἄριστα ἔχει, οὐδὲν οἷον τὸ m. f. inf. — der erste der b., s. erster. — das allgemeine B. τὸ κοινὸν ἀγαθόν, τὸ κοινῇ (πᾶσι) συμφέρον, auch τὸ τῆς πόλεως σ.; das eigene B. τὸ ἴδιον od. ἑαυτῷ συμφέρον; für d. eigene B. sorgen πράττειν τὰ ἑαυτῷ συμφέροντα; Jmd. zum B. rathen συμβουλεύειν τινὶ τὰ ἄριστα; zum B. Jmds. ἐπ' ἀγαθῷ τινος od. ὑπέρ τινος; zum B. geben εἰς τὸ μέσον (πάντων) λέγειν, φέρειν, προφέρειν τι, auch χαρίζεσθαι od. δωρεῖσθαί τι (etw. hergeben, herschenken); Jmd. zum B. haben ἀπολαύειν τινός, übr. s. verspotten; sein B. thun = sich alle Mühe geben, s. Mühe; das B. bei etw. thun μάλιστα συνεπιλαμβάνεσθαί τινος. — e. Mann in den b. Jahren ἀνὴρ τέλειος od. ἐν ἡλικίᾳ ὤν. — mein Bester ὦ λῷστε, βέλτιστε, ἄριστε, auch ὦ ἀγαθέ, ὦ φίλε (φίλος). — am besten ἄριστα, κράτιστα, βέλτιστα, auch κάλλιστα, ἥδιστα, μάλιστα. — am b. wäre es, was am b. wäre μάλιστα μὲν ....

bestechen 1) eig. περι-, δια-κεντεῖν; περιρράπτειν (umnähen); συρράπτειν (zusammennähen). — 2) übtr. a) durch Geld: διαφθείρειν (oft m. χρήμασι od. ἀργυρίῳ), δεκάζειν, συνδεκάζειν (bes. e. Richter), δώροις πείθειν, ἀναπείθειν, auch ἐπαίρειν τινά u. inf. (auch m. ὥστε), sp. δωροδοκεῖν τινα. — sich b. lassen διαφθείρεσθαι, δεκάζεσθαι, συνδεκάζεσθαι P., auch δωροδοκεῖν (ἀπό od. παρά τινος. abs. od. m. δωροδοκίαν, ἀργύριον), δωροδοκεῖσθαι P. (δ. τι sich zu etw. b. lassen), λαμβάνειν δῶρα od. χρήματα ἐπί τινι. b) einnehmen: ἀνακτᾶσθαι, προσάγεσθαί τινα; κηλεῖν τινα; ἀντιλαμβάνεσθαί τινος: vgl. täuschen. — bestochen werden κηλεῖσθαι (P.) ὑπό τινος, ἁλίσκεσθαί τινι, ἡττᾶσθαι (P.) τινος. — bestechend εὐπρεπής, εὐπρόσωπος 2., auch εὐαπάτητος 2. — leicht zu b. εὐαπάτητος 2.

bestechlich δωροδόκος 2., δώρων od. χρημάτων ἥττων 2., auch χρήμασιν ἁλωτός 3.

Bestechlichkeit ἡ δωροδοκία.

Bestechung 1) act. ὁ δεκασμός sp., gew. durch Verba umschr. — 2) pass. τὸ δωροδόκημα. — Klage wegen B. ἡ γραφὴ δώρων (sp. ἡ δίωξις δώρων). — Jmd. d. B. überführen δώρων ἑλεῖν d. B. überführt werden δώρων ὀφλεῖν.

Besteck ἡ θήκη; m. e. näher bestimmenden Ausdrucke (z. B. v. Schermessern) auch durch -δόκη (z. B. ἡ ξυροδόκη neben ξυροθήκη).

bestecken etw. m. etw. πηγνύναι τι περί τι; κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν τί τινι (schmücken); κατασπείρειν τί τινι (besäen, bepflanzen).

bestehen 1) intr. a) aushalten, ausdauern: μένειν, δια-, κατα-, παρα-, συμ-μένειν; σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι P.; διατελεῖν, διαγίγνεσθαι. — diese Dinge können nicht bei einander b. οὐ δυνατὸν ταῦτα ἅμα γίγνεσθαι. — vgl. aushalten, auskommen. b) vorhanden sein, existieren: εἶναι, ὑπάρχειν, auch καθεστηκέναι (καθεστάναι); im Bes. νομίζεσθαι P. (v. Sitten, Gebräuchen), κεῖσθαι (v. Gesetzen), κατέχειν (v. Gerüchten); d. bestehenden Einrichtungen τὰ καθεστῶτα. c) aus etw. b. = zusammengesetzt sein: συγκεῖσθαι, συνεστηκέναι (συνεστάναι), καθεστηκέναι (καθεστάναι), συντετάχθαι (P.) ἔκ τινος, auch εἶναί τινος. d) in etw. b. εἶναί τι. e) sich bei e. Prüfung als tüchtig beweisen: δοκιμάζεσθαι P. od. δόκιμον φαίνεσθαι (ao. P.) ἐπί τινι od. κατά τι; auch παρέχειν ἑαυτὸν σώφρονα u. dgl. f) auf etw. b. = beharren: ἰσχυρίζεσθαι, ἰσχυρῶς κατατείνειν; ἀντέχειν περί τινος; ἐμμένειν τινί u. ἔν τινι, ἐπιμένειν τινί u. ἐπί τινι (τινος), ἐγκαρτερεῖν τινι. — hartnäckig auf etw. b. φιλονεικεῖν τι. — darauf b. dass = dringend verlangen λιπαρῶς ἔχειν περί τι od. m. inf. — 2) tr. etw. b.: ὑπομένειν, ὑφίστασθαι, ὑπέχειν, ὑποφέρειν, ὑποδύεσθαί τι; Gefahren b. κινδυνεύειν (κινδύνους), Mühen b. πονεῖν (πόνους), e. Kampf b. ἀγωνίζεσθαι (ἀγῶνα). — e. Angriff b. δέχεσθαι, ὑποδέχεσθαι, ὑπομένειν τοὺς πολεμίους. — vgl. ertragen.

Bestehen, das, ἡ ὑπομονή; gew. Verba; vgl. [Ertragen.

bestehlen κλέπτειν od. ἐκκλέπτειν τά τινος, ὑφαιρεῖσθαί τί τινος, auch συλᾶν u. περισυλᾶν τινα. — d. Staat b. κλέπτειν od. σφετερίζεσθαι τὰ κοινά od. τὰ δημόσια.

Bestehlen, das, s. Diebstahl.

besteigen ἀνα-, ἐπανα-βαίνειν ἐπί τι; ἐπιβαίνειν τινός u. ἐπί τι, selten τι u. τινί: περιβαίνειν (bloss m. ἵππον); εἰσβαίνειν abs. u. εἰς od. ἐπὶ ναῦν, ἐμβαίνειν abs. u. εἰς ναῦν, selten ναῦν; an Jmds. Stelle e. Schiff b. ἐπεμβαίνειν. — e. Berg b. χωρεῖν ἄνω ὄρους; d. Rednerbühne b. ἀναβαίνειν (ἐπὶ τὸ βῆμα), παριέναι u. παρέρχεσθαι (ἐπὶ τὸ βῆμα); d. Thron b. καθίζεσθαι ἐπὶ θρόνου; = d. Herrschaft übernehmen: παραλαμβάνειν ἀρχήν, καθίστασθαι (καταστῆναι) εἰς ἀρχήν; v. Nachfolger e. Herrschers: διαδέχεσθαι τὴν βασιλείαν; nach Jmd. d. Thron b. διαδέχεσθαί τινα. — b. lassen ἀναβιβάζειν ἐπί τι (auch abs. „e. Pferd b. lassen"); ἐμβιβάζειν abs. u. εἰς ναῦν, ἐπιβιβάζειν εἰς od. ἐπὶ ναῦν.

Besteigung ἡ ἀνάβασις; selten u. sp. ἡ ἐπίβασις (e. Walles), ἔμβασις (e. Schiffes). — B. e. Thrones (Uebernahme d. Herrschaft) ἡ εἰς ἀρχὴν κατάστασις. — Gew. Verba.

bestellbar ἀρόσιμος 2., σπόριμος 2.

bestellen 1) Jmd. an e. Ort: προστάττειν, προειπεῖν, λέγειν τινὶ παρεῖναι, κελεύειν od. τάττειν τινὰ παρεῖναι; zu sich b. καλεῖν od. μεταπέμπεσθαί τινα. — sich b. an e. Ort συντίθεσθαι χωρίον od. περὶ χωρίου εἰς ὃ δεῖ παραγενέσθαι. — 2) Jmd. zu etw. b.: τάττειν τινὰ ἐπί τι od. m. inf.; παρασκευάζειν τινά m. f. inf.; Jmd. zum Vertheidiger b. καθιστάναι τινὰ συνήγορον; zum Zeugen παρασκευάζειν τινὰ μάρτυρα; zum Befehlshaber καθιστάναι, τάττειν, ἀποδεικνύναι

τινὰ ἄρχοντα; Jmd. zu e. Amte b. καθιστάναι τινὰ ἐπ' ἀρχήν. — 3) bei Jmd. etw. b.: ἐκδιδόναι τινί τι (z. B. e. Kranz ἐκδ. τινὶ στέφανον, auch m. f. ὥστε κατασκευάσαι); ἐπιτάττειν od. προσ-τάττειν τινὶ ποιεῖν, κατα-, παρα-σκευάζειν τι, κελεύειν τινὰ ποιεῖν τι; vgl. miethen. — bestellt τακτός, ἐπι-, προσ-τεταγμένος 3., συνθηματιαῖος 3. — 4) etw. besorgen: περαίνειν, ἀνύτειν (e. Geschäft, e. Auftrag); ἀπαγγέλλειν od. λέγειν τί τινι παρά τινος (e. Botschaft v. Jmd. an Jmd.); ἀπαγγέλλειν τινὶ χαίρειν (ὡς) παρά τινος (e. Gruss v. Jmd. an Jmd.); ἀποδιδόναι od. ἀποφέρειν τινὶ ἐπιστολήν (e. Brief an Jmd.); πράγματα ἔχειν που (etw. an e. Orte zu b. haben). — auch διοικεῖν, διατιθέναι (in Ordnung bringen), κατα-, παρα-σκευάζειν (zurichten); d. Acker b. ἐργάζεσθαι, seltner ὑπεργάζεσθαι, auch γεωργεῖν γῆν; bestelltes Land γῆ ἐνεργός. — sein Haus b. (v. Abreisenden) συσκευάζεσθαι, (v. Sterbenden) διατίθεσθαι (διαθήκην). — damit ist's sehr gut bestellt ἄριστα od. κάλλιστα ἔχει τοῦτο.

Bestellung 1) das Bestellen: ἡ κλῆσις, μετάπεμψις; ἡ κατάστασις; ἡ ἔκδοσις, ἡ πρόσταξις; ἡ κατασκευή, διοίκησις, διάθεσις; e. Ackers ἡ ἐργασία τῆς γῆς od. τῶν ἀγρῶν. — 2) Auftrag zur Besorgung v. etw.: τὸ πρόσταγμα, τὸ προστεταγμένον ἔργον. — e. B. bei Jmd. machen ἐκδιδόναι τινί τι (auch m. f. ὥστε κατασκευάσαι), ἐργοδοτεῖν, auch κελεύειν τινὰ ποιεῖν τι; der e. B. macht ὁ ἐργοδότης. — e. B. annehmen ἐργολαβεῖν τι, ἐπαγγέλλεσθαι od. συντίθεσθαι ποιεῖν τι; d. Uebernahme e. B. ἡ ἐργολαβία; der e. B. übernimmt ὁ ἐργολάβος, sp. ἐργολήπτης.

Bestellzeit (e. Ackers) ὁ σπορητός.

bestens ἄριστα, κάλλιστα; auch ἐπιμελέστατα, ἀκριβέστατα, σπουδῇ. — vgl. danken.

besternt ἀστεροειδής 2.; der b. Himmel ὁ ἄστροις διειλημμένος οὐρανός.

besteuern τάττειν, ἐπιτάττειν, ἐπιβάλλειν, ἐπιτιθέναι, ὁρίζειν φόρον τινί (v. Pers.); φορολογεῖν τι (sp. v. Sachen); m. d. zehnten Theile d. Werthes b. ἀποδεκατεύειν, sp. ἀποδεκατοῦν τι. — besteuert (φόρου) ὑποτελής 2. (v. Pers.), φορολόγητος 2. (sp. v. Sachen).

Besteuerung ἡ τάξις od. ἐπίταξις τοῦ φόρου (einer Pers.); ἡ φορολογία (sp., einer Sache).

bestialisch θηριώδης 2.; *adv.* θηριωδῶς.

Bestialität τὸ θηριῶδες, ἡ θηριότης, τὸ ἄγριον, [ἡ ἀγριότης.

Bestie τὸ θηρίον.

bestiefeln ὑποδεῖν τινα κοθόρνῳ.

bestimmen 1) genau bezeichnen: ὁρίζειν, δι-, περι-ορίζειν (u. *M.*), ἀφορίζειν. — einer Sache e. Platz b. ἀποτάττειν τινὶ χώραν. — sich nicht sicher b. lassen ἀτέκμαρτον εἶναι, ἀτεκμάρτως ἔχειν. — 2) anordnen, festsetzen: τάττειν, καθιστάναι; προαγορεύειν (προειπεῖν); προτιθέναι (z. B. e. Strafe, e. Gegenstand d. Verhandlung); auch κρίνειν, γιγνώσκειν (entscheiden); für Jmd. e. Strafe b. τιμᾶν τινά τινος (v. Gerichte). — etw. durch e. Gesetz b. εἰς νόμον ἐνδεῖν τι. — Jmd. etw. b. ἀπονέμειν od. τάττειν τί τινι. — Jmd. od. etw. zu (für) etw. b. καθιστάναι od. τάττειν τινὰ (τι) ἐπί od. πρός τι, τάττειν τινὰ m. *inf.* — sich zu etw. b. αἱρεῖσθαι u. προαιρεῖσθαί τι od. m. f. *inf.* — gemeinschaftlich etw. b. συντίθεσθαι, συμβάλλεσθαι, ὁμολογεῖν τι. — da es bestimmt war προειρημένον, auch δόξαν, δεδογμένον. — es ist mir etw. vom Geschick bestimmt od. ich bin vom Geschick zu etw. bestimmt πέπρωται, εἵμαρται, πρόκειταί μοί τι od. m. *inf.*, μένει μέ τι; v. d. Natur πέφυκα m. *inf.*; es ist mir bestimmt dies zu dulden ὀφείλω od. ὀφείλεταί μοι τοῦτο παθεῖν. — vgl. bemessen, berechnen. — 3) Jmd. zu etw. b. = bewegen: πείθειν, ἀναπείθειν τινά τι od. m. *inf.*, προάγειν τινὰ εἴς (ἐπί) τι od. m. *inf.* — sich v. Jmd. b. lassen πείθεσθαι (*P.*) ὑπό τινος; sich v. od. durch etw. b. lassen ἄγεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ἐπαίρεσθαί (*P.*) τινι.

bestimmt 1) festgesetzt: τακτός, τεταγμένος, ὡρισμένος, ῥητός, εἰρημένος, auch προκείμενος 3.; selten προθέσμιος 3. (v. e. Feste). — v. Geschicke (vorher) b. εἱμαρμένος, seltner πεπρωμένος 3. — durch Verabredung b. συγκείμενος 3. — das b. Loos ἡ εἱμαρμένη, πεπρωμένη. — der b. Termin ἡ προθεσμία. — der (durch Verabredung) b. Ort τὸ συγκείμενον. — unter b. Bedingungen ἐπὶ ῥητοῖς. — 2) genau, sicher, zuverlässig: ἀκριβής, σαφής, ἀσφαλής 2. — es ist b. dass δῆλον (ἐστὶν) ὅτι. — ohne b. Veranlassung ὑπ' οὐδενὸς φανεροῦ. — etw. b. wissen εἰδέναι τι ἀκριβῶς, ἐπίστασθαί τι σαφῶς, ἐξεπίστασθαί τι. — ich weiss nichts Bestimmtes zu sagen οὐδὲν σαφὲς ἔχω εἰπεῖν. — ich möchte gerne b. Auskunft haben ἡδέως μάθοιμι ἂν τὸ σαφές. — sich b. worüber erklären διαρρήδην λέγειν περί τινος. — im b. Tone sprechen θαρραλέως λέγειν.

Bestimmtheit ἡ ἀκρίβεια (Genauigkeit); ἡ ἀσφάλεια (Sicherheit). — m. B. ἀκριβῶς, σαφῶς; m. d. grössten B. ἀκριβέστατα, σαφέστατα. — m. B. behaupten παγίως od. διωρισμένως λέγειν, ἰσχυρίζεσθαι, διισχυρίζεσθαι.

Bestimmung 1) das Bestimmen: ὁ ὁρισμός, διορισμός (sp. ἡ περιόρισις, ὁ περιορισμός), ὁ ὅρος (e. Begriffes); ἡ τάξις (Festsetzung, Anordnung; bes. τοῦ φόρου); ἡ κατάστασις, ὁ θεσμός (Anordnung, bes. v. Seiten d. Götter); ἡ κρίσις, διάγνωσις, διαγνώμη (Entscheidung). — 2) das, was bestimmt ist: ἡ τάξις; τὸ τέλος (Zweck, Ziel); τὸ εἱμαρμένον, πεπρωμένον, ἡ μοῖρα (Schicksal); auch umschr., z. B. seiner B. folgen ἕπεσθαι ᾗ ἂν ταχθῇ τις. — es ist meine B. = es ist mir bestimmt, s. bestimmen.

Bestimmungsgrund ἡ αἰτία, προτροπή, od. umschr. ᾧ ἂν ἐπαίρηταί τις u. dgl.

Bestimmungsort; umschr. z. B. an seinen B. kommen ᾗ ἂν ταχθῇ τις, ὅποι ἂν δέῃ παραγενέσθαι τινά (v. Pers.), ᾗ ἂν πεμφθῇ τι, ὅποι ἂν δέῃ τι κομισθῆναι (v. Sachen) u. dgl.

bestmöglich ὡς ἄριστος, κάλλιστος 3.; *adv.* ὡς (οἷόν τε) ἄριστα, κάλλιστα, μάλιστα.

bestrafen κολάζειν, εὐθύνειν, κατευθύνειν, δικαιοῦν (züchtigen). — τιμωρεῖσθαι (Jmd. wegen etw. τινά τινος), τιμωρίαν ποιεῖσθαι, τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος, μετιέναι (μετέρχεσθαι) τινά (Rache nehmen für zugefügtes Unrecht). — ζημιοῦν τινα, ζημίαν ἐπιτιθέναι τινί (bes. v. Geldstrafen), ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν τινί (v. Geldstrafen), δίκην λαμβάνειν παρά τινος od. ἐπιτιθέναι τινί (m. e. Strafe belegen); τιμᾶν τινά τινος (Jmd. m. etw. b., v. Gerichte). — „bestraft werden" ausser den *P.* auch: τιμωρίας τυγχάνειν, τιμωρίαν τίνειν od. ὑπέχειν, τιμωρίαν δοῦναί τινι (v. Jmd. b. werden), τιμωρίαν ἀντιδοῦναι (für etw. b. w.), ferner ζημίαν λαμβάνειν, δίκην λαμβάνειν od. ὑπέχειν, (τὴν) δίκην δοῦναι (τινός, ἀντί od. ὑπέρ τινος für etw.; τινί od. ὑπό τινος v. Jmd.).

Bestrafung *a*) als Handlung: ἡ κόλασις, δικαίωσις; ἡ τιμωρία; ἡ ζημίωσις. *b*) als Sache: ἡ τιμωρία; ἡ ζημία (bes. Geldstrafe), ἡ ἐπιβολή (Geldstrafe); τὸ ζημίωμα; ἡ δίκη (gesetzliche B.), ἡ τιμή (v. Richter festgestellte B.).

bestralen καταλάμπειν τινός (sp. τι), ἐπιλάμπειν τινί; sp. περιλάμπειν τι, ἐπ-, κατ-αυγάζειν τι; „bestralt werden" auch ἀκτινοβολεῖσθαι, *P.* sp.

bestreben, sich, διατείνεσθαι m. *inf.*, προθυμεῖσθαι (*DP.*) m. *inf.* od. ὅπως; μελετᾶν u. σπουδάζειν m. *inf.*; φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) m. *inf.* (wetteifernd sich b.). — sich um etw. b. μελετᾶν τι, σπουδάζειν τι, περί (εἴς, πρός) τι, περί τινος, φιλοτιμεῖσθαι περί τι, ἐφίεσθαι, ὀρέγεσθαι (gew. *DP.*) u. ἀντέχεσθαί τινος. — vgl. bemühen.

Bestreben, das, **Bestrebung** ἡ προθυμία, μελέτη, σπουδή, φιλοτιμία, ἔφεσις, προαίρεσις (subj.). — τὸ μελέτημα, σπούδασμα, ἐπιτήδευμα (obj.). — vgl. Bemühung, Streben.

bestreichen ἀλείφειν, ἐν-, ἐπ-, κατ-, περι-αλείφειν, χρίειν, δια-, περι-χρίειν τί τινι; ἐπιχρίειν τινί τι; δια-, κατα-, περι-πλάττειν τί τινι. — v. Winde ἐπιπνεῖν τινι u. sp. τι. — v. Geschütze ἐξ-, ἐφ-ικνεῖσθαί τινος.

Bestreichen, das, ἡ ἐπί-, κατά-, περί-χρισις sp. — Besser Verba.

bestreiten 1) bekämpfen: προσμάχεσθαι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι, ἀντιτείνειν τινί od. πρός τινα; e. Sache b. ἀμφισβητεῖν περί τινος u. περί τι, διαμάχεσθαί τι; e. Satz b. ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου, e. Behauptung ἀντιλέγειν περί τινος. — b. dass etw. ist ἀμφισβητεῖν μὴ εἶναί τι od. ὡς οὐκ ἔστι τι, διαμάχεσθαι μὴ εἶναί τι. — Jmd. etw. b. ἀμφισβητεῖν τινί τινος od. περί τινος. — 2) d. nöthigen Mittel zu etw. hergeben: διοικεῖν τι; χορηγεῖν τινι u. τι. — d. Kosten b. παρέχειν (u. *M.*) τὰ ἀναλώματα. — e. Sache b. können = einer Sache gewachsen sein, w. s.

Bestreitung 1) Bekämpfung: ἡ ἐναντίωσις, ἀμφισβήτησις; ἡ ἀντίληψις (e. Satzes). — 2) Darreichung d. Mittel: ἡ διοίκησις, χορηγία.

bestreuen πάττειν, διαπάττειν τί τινι, περιπάττειν τινί τι, καταπάττειν τί τινος od. κατά τινος, ἐπιπάττειν τι ἐπί τι od. τινί τι. — **bestreut** κατάπαστος 2.; obenhin b. ἀκρόπαστος 2. sp., m. Salz b. ἁλίπαστος 2. sp.

Bestreuung, durch d. Verba.

bestricken ἐμ-, περι-πλέκειν, περιβάλλειν; übtr. s. berücken. — vgl. auch „fangen."

Bestrickung ἡ περιπλοκή, περιβολή. — vgl. Berückung.

bestritten (m. Worten) ἀμφισβήτητος, ἀμφισβητήσιμος 2. — vgl. streitig.

beströmen διαρρεῖν, auch περιρρεῖν τι.

bestürmen *a*) eig. προσβάλλειν τινί u. πρός τι, προσμάχεσθαί τινι, ἐγ-, προσ-κεῖσθαί τινι; auch τειχομαχεῖν abs. u. τινι (e. Festung). *b*) übtr. προσκεῖσθαί τινι δεόμενον, ἀξιοῦντα (m. Bitten, Forderungen). — ταράττειν, δια-, ἐκ-, συν-ταράττειν τινά (v. Leidenschaften, Schmerzen; im *P.* auch χειμάζεσθαι).

Bestürmung *a*) eig. ἡ προσβολή; ἡ τειχομαχία (e. Festung). *b*) übtr. ἡ ταραχή, ταραξις, ὁ ταραγμός.

bestürzen ἐκ-, κατα-πλήττειν, ταράττειν, δια-, ἐκ-, συν-ταράττειν, θορυβεῖν, seltner συγχεῖν τινα. — **bestürzt** ἐκ-, κατα-πλαγείς 3., ὁ, ἡ καταπλήξ, ῆγος; τεταραγμένος, δια-, ἐκ-, συν-τεταραγμένος, τεθορυβημένος, συγκεχυμένος 3., sp. ἔκπληκτος, ἐκπλαγής 2.; vgl. betäubt. — „b. machen", s. bestürzen; „b. werden" durch d. *P.*; über etw. ἐκπλήττεσθαί (*P.*) τινι, ἐπί τινι, διά od. πρός τι, auch τι; καταπλήττεσθαί (*P.*) τι u. τινι, θορυβεῖσθαι (*P.*) περί u. πρός τι.

Bestürzung ἡ ἔκ-, κατά-πληξις, ὁ θόρυβος, ἡ ταραχή, ταραξις, ὁ ταραγμός. — in B. versetzen, s. bestürzen; in B. gerathen, s. bestürzt werden; in B. sein über etw. ἐκπεπλῆχθαί τινι, ἐπί τινι, διά od. πρός τι, auch τι, καταπεπλῆχθαί τι u. τινι.

Besuch 1) das Besuchen: ἡ ἔντευξις, auch ἡ εἴσοδος, ὁ ἀσπασμός (Begrüssung). — Besuche, die man der Reihe nach macht αἱ περίοδοι. — B. d. Theaters ἡ θέα; d. Schule ἡ φοίτησις, sp. πρόσοδος; ärztliche B. αἱ ἰατρικαὶ περίοδοι. — B. machen, s. besuchen. — häufige B. bei Jmd. machen φοιτᾶν ἐπὶ u. πρὸς (τὰς) θύρας τινός. — 2) die Besuchenden: οἱ ἐπισκοποῦντες, auch οἱ ξένοι. — wir haben B. γνώριμοί τινες εἰσεληλύθασι πρὸς ἡμᾶς, ξένοι τινὲς καταλελύκασι παρ' ἡμᾶς (sind bei uns eingekehrt). — B. annehmen δέχεσθαι τοὺς ἐπισκοποῦντας od. ἀσπαζομένους.

besuchen Jmd. ἐπισκοπεῖν (bes. e. Kranken); ἐντυγχάνειν τινί, ἔντευξιν ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα (um sich m. ihm zu besprechen, etw. v. ihm zu erbitten); προσέρχεσθαί τινι, auch ἐπέρχεσθαί τινα (um Jmd. zu begrüssen, aber auch m. δεόμενον verb. „m. e. Anliegen"); ἀσπάζεσθαί τινα (Jmd. begrüssen); allg. παραγίγνεσθαί τινι, ἰέναι od. εἰσιέναι παρά (πρός, ἐπί, ὡς) τινα. — oft b. φοιτᾶν πρός (παρά, ὡς) τινα, selten τινι, προσφοιτᾶν τινι, θαμίζειν ἐπί τινα u. τινί. — d. Schule b. φοιτᾶν εἰς τὰ διδασκαλεῖα, εἰς διδασκάλου (-λων), πρὸς τὰς τοῦ διδασκάλου θύρας; das Theater b. παραγίγνεσθαι εἰς τὸ θέατρον od. ἐπὶ τὴν θέαν; d. Markt b. φοιτᾶν εἰς ἀγοράν u. dgl. — **besucht** (v. e. Orte) χωρίον κεχαρισμένον πολλοῖς od. umschr. εἰς ὃ πολλοὶ συνέρχονται ἄνθρωποι.

besudeln μολύνειν, ἀναμολύνειν, auch φύρειν; μινθοῦν (m. Menschenkoth b.); μιαίνειν, καταμιαίνειν (m. Blut, Mord); αἰσχύνειν, καταισχύνειν, ῥυπαίνειν, καταρρυπαίνειν (übtr.). — **besudelt** μεμολυσμένος, πεφυρμένος 3.; auch κατάπλεως 2. (m. etw. τινός). — vgl. beflecken.

Besudlung ἡ μόλυνσις, μίανσις, ὁ μιασμός (sämmtl. sp.). — Besser Verba.

betäuben καροῦν (schwindlig machen); ἐκκωφεῖν u. ἐκκωφοῦν (taub machen); ἐμβροντᾶν, sp. καταβροντᾶν (durch Blitz u. Donner); ἐκ-, καταπλήττειν (durch Schreck); ἀμβλύνειν, ἀπαμβλύνειν, ἀναίσθητον ποιεῖν od. καθιστάναι (d. Gefühls berauben), ναρκοῦν (ganz gefühllos machen). — **betäubend** ἐκπληκτικός 3., sp. καρωτικός, ναρκωτικός 3. — **betäubt** καρώδης 2., κωφός 3., ἐμβρόντητος 2.; ἀπόπληκτος 2.; ἐκπλαγείς, καταπλαγείς 3., ὁ, ἡ καταπλήξ, ῆγος, sp. ἐκπλαγής, ἔκπληκτος 2.; ἀμβλύς 3., ἀναίσθητος 2., ναρκώδης 2. — b. sein ἀναισθήτως ἔχειν, ναρκᾶν.

Betäubung ἡ κάρωσις, τὸ καρῶδες; ἡ κώφωσις; ἡ ἔκ-, κατά-πληξις, ἀπόπληξις u. ἀποπληξία; ἡ ἀναισθησία; ἡ νάρκωσις u. νάρκη (selten νάρκα); sp. ἡ ἐμβροντησία.

betagt, s. bejahrt.

betasten, s. befühlen.

Betastung, s. Befühlung.

beten εὔχεσθαι, εὐχὰς ποιεῖσθαι od. εὔχεσθαι (zu d. Göttern θεοῖς od. πρὸς τοὺς θεούς); ἐπεύχεσθαί τινι, προσεύχεσθαί τινι u. τινα; zugleich m. Jmd. b. συνεύχεσθαί τινι. — um etw. b. zu d. Göttern εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τι od. m. f. *inf.* — b. dass etw. nicht geschehe ἀπεύχεσθαι m. *inf.* (m. u. ohne μή).

Beten, das, ἡ εὐχή, gew. *pl.*

Beter ὁ εὐχέτης sp.; besser *part.* v. „beten."

bethätigen ἀπο-, ἐπι-δείκνυσθαι (auch m. ἔργῳ, φανερόν); πιστοῦσθαί τι ἔργῳ; παρέχεσθαι. — auch φανερὸν γίγνεσθαι m. entspr. *part.*

Bethätigung τὸ ἔργον od. *pl.*; gew. durch d. vbg. Verba.

bethauen δροσίζειν (τί τινι), sp. δροσοβολεῖν; auch ψακάζειν. — **bethauend** δροσοβόλος 2.

bethaut δροσερός 3., auch δροσώδης 2., sp. δρόσιμος 2.

Bethaus, s. Betsaal.

betheiligen, sich an etw. μεταλαμβάνειν od. κοινωνεῖν τινος; m. Jmd. an etw. συλλαμβάνειν u. συνεργεῖν τινί τι.— auch durch Compos. m. σύν, z. B. sich an e. Kriege b. συμπολεμεῖν. — **betheiligt** sein b. etw. μετέχειν τινός, μέτοχον εἶναί τινος, μέτεστι od. προσήκει μοί τινος.— der **Betheiligte** ὁ μέτοχος, κοινωνός, συνεργός, συλλήπτωρ, ορος (*fem.* συλλήπτρια).

Betheiligung ἡ μετάληψις, μετοχή, κοινωνία; ἡ συνεργία, sp. σύλληψις.

betheuern ἀπομαρτύρεσθαι; ἐπιμαρτύρεσθαι (bei d. Göttern τοὺς θεούς); ἰσχυρίζεσθαι, διισχυρίζεσθαί τι od. m. f. *inf.*, sp. καταβεβαιοῦσθαι. — m. e. Schwure, s. beschwören.

Betheuerung ἡ ἐπιμαρτυρία; ἡ πίστις; auch ὁ ὅρκος (Schwur).

bethören φενακίζειν, γοητεύειν, καταγοητεύειν, παράγειν; auch ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν. — „sich b. lassen“ durch d. *P.* — **bethört** φρενοβλαβής 2., ἀφρόντιστος 2.; bethört sein ἀφροντίστως ἔχειν (mehr poet.).

Bethörung ὁ φενακισμός, ἡ γοητεία, παραγωγή, ἀπάτη, ἐξαπάτη, sp. ἐξαπάτησις; als Zustand ἡ φρενοβλάβεια sp.

bethränen τέγγειν τι δακρύοις.

betiteln ἐπιγράφειν (e. Schrift); προσαγορεύειν (e. Person). — **betitelt** ἐπιγεγραμμένος od. ἐπιγραφὴν ἔχων 3.

Betitelung ἡ ἐπιγραφή.

betonen τονοῦν, τόνον ἐπιτιθέναι; m. d. Acut auf d. letzten Sylbe ὀξύνειν, ὀξυτονεῖν, m. d. Circumflex περισπᾶν, vgl. accentuieren. — (in d. Rede) besonders b. σφόδρα διορθοῦσθαί τι. — e. betontes Wort ῥῆμα τόνον ἔχον.

Betonie τὸ κέστρον.—e. m. B. angemachter Wein ὁ κεστρίτης οἶνος.

Betonung ἡ τόνωσις (*tr.*); ὁ τόνος, ἡ προσῳδία (*intr.*).

Betracht; in B. kommen λόγον ἄξιον od. ἀξιόλογον εἶναι; nicht in B. kommen οὐδενὸς λόγου εἶναι; sehr in B. kommen πλείστου λόγου εἶναι. — es kömmt etw. in B. λόγος ἐστί od. γίγνεταί τινος; es kömmt etw. weniger od. nicht in B. μείων od. οὐδεὶς λόγος (ὑπόλογος) γίγνεταί τινος. — in B. ziehen λογίζεσθαι, ὑπολογίζεσθαι, auch ὑπολογεῖν τι, λόγον ποιεῖσθαι od. ἔχειν τινός, ἐν ὑπολόγῳ ποιεῖσθαί τι, auch σκοπεῖν (u. *M.*) τι. — nicht in B. ziehen οὐδένα λόγον od. ὑπόλογον ποιεῖσθαί τινος. — in B. einer Sache εἰς λόγον τινός, auch εἴς od. κατά τι, ἕνεκά (γε) τινος. — in B. dass λογιζόμενος od. ἐνθυμούμενος ὅτι od. m. f. *inf.*

betrachten 1) eig. m. d. Augen ansehen: θεᾶσθαι, καταθεᾶσθαι, θεωρεῖν; καθορᾶν; σκοπεῖν u. *M.*, ἐπισκοπεῖν, κατασκοπεῖσθαι; βλέπειν εἴς od. πρός τι, ἀποβλέπειν εἴς τι, ἐπιβλέπειν τι, ἐπί u. εἴς τι, selten τινί, προσβλέπειν τι u. τινί. — genau b. διαθεᾶσθαι, sp. ἀναθεωρεῖν. — gegen d. Licht b. ὑπ' αὐγὰς σκοπεῖν od. βλέπειν τι. — sich im Spiegel b. κατ-, εἰσ-οπτρίζεσθαι. — 2) übtr. m. d. Geiste b.: σκοπεῖν u. *M.* (σκέπτεσθαι), θεωρεῖν, νοεῖν, ἐννοεῖν (u. *DP.*) ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τι; ἐφιστάναι (ἐπιστῆσαι) τὴν γνώμην κατά τι od. τὴν διάνοιαν περί τινος, auch bloss ἐφιστάναι τινί u. περί τινος (mehr sp.); = berücksichtigen, s. in „Betracht“ ziehen. — als etw. b. νομίζειν, ἡγεῖσθαι, ὑπολαμβάνειν, auch ποιεῖσθαι, z. B. etw. als e. Glück b. εὐτύχημά τι ποιεῖσθαι. — vgl. ansehen.

Betrachtung 1) das Betrachten: ἡ θέα, θεωρία (eig.); ἡ θεωρία, ἡ σκέψις, ἐπίσκεψις, ὁ λογισμός, ἡ ἐννόησις, ἐνθύμησις, ἐνθυμία (übtr.). — in B. ziehen, s. Betracht. — 2) Inhalt der B.: ἡ ἔννοια, sp. τὸ ἐννόημα; τὸ ἐνθύμημα; τὸ σκέμμα. — B. über etw. anstellen διασκοπεῖν (u. *M.*) τι u. περί τινος, σκοπεῖν (u. *M.*) περί τινος u. πρός τι; auch ἔννοια γίγνεταί μοι.

betrachtungswerth ἀξιοθέατος 2., θέας ἄξιος 3.; übtr. ἀξιόλογος 2., λόγου ἄξιος 3.

beträchtlich ἀξιόλογος 2., λόγου ἄξιος 3.; ἐλλόγιμος 2., ἀξιόχρεως 2. (bedeutend, ansehnlich); auch οὐ φαῦλος, οὐχ ὁ τυχών u. s. w. — m. Rücksicht auf d. Umfang μέγας, μεγάλη, μέγα, εὐμεγέθης 2.; ἱκανός 3. (ausreichend); m. Rücksicht auf d. Menge πολύς, πολλή, πολύ, συχνός 3., οὐκ ὀλίγος 3. — vgl. ansehnlich.

Beträchtlichkeit τὸ μέγεθος, ἡ ἱκανότης; τὸ πλῆθος, auch τὸ συχνόν.

beträufeln ψακάζειν; ἐπιψακάζειν (τινί τι); ἐπιστάζειν (τινί τι); περιρραίνειν.

Betrag ὁ ἀριθμός, τὸ πλῆθος (Zahl, Menge); τὸ σύμπαν, τὸ κεφάλαιον (d. ganze Summe); ἡ ἀξία (τῆς βλάβης) (d. eigentliche B. d. Schadens). — Oft auch nicht übers., z. B. d. B. der Schulden ist zehn Talente τὰ χρέα ἐστὶ δέκα τάλαντα.

betragen 1) ausmachen (e. Summe): δύνασθαί τι; εἶναι, γίγνεσθαι, ὑπάρχειν; v. Summierungen: ἀπεργάζεσθαι, ἀποτελεῖν, ποιεῖν. — 2) sich betragen: παρέχειν ἑαυτόν m. entspr. *adj.*, z. B. bescheiden μέτριον; ebenso εἶναι, γίγνεσθαι (m. *adj.*) u. ἔχειν od. διακεῖσθαι (m. *adv.*), auch χρῆσθαι m. e. *dat.*, z. B. μετριότητι; endlich auch besondere Wendungen, z. B. sich anständig, unanständig b. εὐσχημονεῖν, ἀσχημονεῖν. — sich gegen Jmd. b. εἶναι od. γίγνεσθαι περί τινα, παρέχειν ἑαυτόν τινι m. e. *adj.*; ἔχειν τινί, διακεῖσθαί τινι od. πρός τινα, χρῆσθαί τινι, προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα m. e. *adv.* — auch bes. Wendungen, z. B. sich übermüthig, kriechend gegen Jmd. b. ἐντρυφᾶν τινι, θωπεύειν τινά u. dgl.

Betragen, das, ὁ τρόπος, οἱ τρόποι, τὰ ἤθη (selten τὸ ἦθος); τὸ σχῆμα (äusseres B.); ἡ ὁμιλία (B. im Umgange). — Häufig durch bes. Ausdrücke, z. B. anständiges, unanständiges B. ἡ εὐσχημοσύνη, ἀσχημοσύνη, feines, gemeines B. ἡ κομψότης, κομψεία; ἡ ἀγροικία, ἀπειροκαλία u. dgl. (vgl. d. betr. *adj.*), od. auch durch Verba umschr., z. B. was für e. B. erwartest du von ihm? πῶς χρήσεσθαί σοι αὐτὸν δοκεῖς;

betrauern πενθεῖν; θρηνεῖν, selten ἀπο-, καταθρηνεῖν, ὀδύρεσθαι, ἀπ-, κατ-οδύρεσθαι, ὀλοφύρεσθαι, ἀπ-, κατ-ολοφύρεσθαι (m. lauten Klagen b.). — κόπτεσθαι, auch τύπτεσθαί τινα (durch Schlagen an d. Brust u. dgl.), τίλλεσθαί τινα (poet., durch Ausraufen d. Haare).

Betrauern, das, τὸ πένθος, ὁ θρῆνος; s. bejammern.

betrauernswerth πένθους od. θρήνων ἄξιος 3.

Betreff; in B. εἰς λόγον τινός; auch κατά, περί, εἰς m. *acc.*; περί τινος; ἕνεκά γε τινος; zuw. auch durch d. *acc.* der Beziehung, wie bes. τί, τοῦτο u. dgl., dann in Wendungen, wie: τὸ κατ' ἐμέ, τὸ πρὸς ἐμέ, τό γ' ἐπ' ἐμοί (in B. meiner), τὰ πρός (κατά, περί) τι, τὰ περί τινος (in B. einer Sache).

betreffen 1) antreffen, ertappen: αἱρεῖν, λαμβάνειν, κατα-, ἐγκατα-λαμβάνειν, φωρᾶν, καταφωρᾶν; auf frischer That b. ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν τινά. — „betroffen werden“ durch d. *P.*

u. ἁλίσκεσθαι. — 2) widerfahren, zustossen: συμβαίνειν, προσ-, ἐπι-πίπτειν, selten περιπίπτειν τινί; λαμβάνειν, καταλαμβάνειν τινά; es betrifft mich etw. od. ich werde v. etw. betroffen γίγνεταί μοί τι, ἐμπίπτει μοί τι, ἐμ-, περι-πίπτω τινί. — 3) angehen, Bezug haben auf etw.: ἀνήκειν od. τείνειν εἴς od. πρός τι, εἶναι πρός u. περί τι, auch περί τινος. — was mich betrifft τὸ κατ' od. πρὸς ἐμέ, τό γ' ἐπ' ἐμοί; e. Sache betreffend τὰ πρός (κατά, περί) τι, τὰ περί τινος, auch ὅσον πρός τι, εἰς λόγον τινός. — d. betreffende Antheil τὸ ἐπιβάλλον (τινί) μέρος. — „etw. betreffend" öfters durch *adj.* auf -ικός 3., z. B. die Worte, Pflanzen b. λεξικός, φυτικός 3.

betreiben 1) zu beschleunigen suchen: σπεύδειν, ἐπι-, κατα-σπεύδειν, ταχύνειν, ἐπιταχύνειν, ἐνάγειν, ἐπείγειν. — etw. zu bewirken suchen: πράττειν τι; ποιεῖν (μηχανᾶσθαι) ὅπως γενήσεται od. γένηταί τι. — Jmd. bei etw. helfen συμπράττειν, συνεργεῖν, συλλαμβάνειν τινί τι, συνεργὸν εἶναί τινί τινος. — 2) verrichten, üben, ausüben: πράττειν, ἐργάζεσθαι, ἐπιτηδεύειν, ἀσκεῖν τι; πραγματεύεσθαί τι, περί τι u. τινος, ἐπί τινι; εἶναι ἔν u. πρός τινι; ἔχειν ἀμφί u. περί τι; m. Eifer, Fleiss b. σπουδάζειν τι, περί τι, περί τινος, ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, φιλοτιμεῖσθαί (*DP.*) τι, ἔχεσθαί τινος. — Geschäfte b. χρηματίζειν (gew. *M.*); e. Erwerbszweig b. χρηματισμὸν χρηματίζεσθαι.

Betreibung ἡ ἐργασία, ἐπιτήδευσις, πραγματεία; ἡ σπουδή, ἐπιμέλεια. — B. v. Handelsgeschäften ὁ χρηματισμός. — Häufig Verba.

betreten ἐπιβαίνειν τινός u. ἐπί τι (auf etw. treten; e. Schiff b. ἐμβαίνειν abs. u. εἰς ναῦν); ἀναβαίνειν ἐπί τι (e. erhöhten Punkt; d. Rednerbühne ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα, auch παριέναι ἐπὶ τὸ βῆμα); εἰσ-, παρ-ιέναι, παραγίγνεσθαι εἴς τι (hineintreten); πατεῖν u. selten στείβειν τι (etw. b. u. darauf weiter gehen). — oft b. τρίβειν, κατατρίβειν. — feindlich b. (e. Land) ἐπιβαίνειν χώρας, εἰσβάλλειν od. ἐμβάλλειν εἰς χώραν. — e. Ort der v. Jmd. betreten werden kann (der zugänglich ist) τόπος βάσιμος, opp. ἄβατος (auch v. e. Orte, der nicht b. werden darf, der heilig ist). — 2) Jmd. b. = betreffen 1), w. s.

betreten *adj.* 1) was betreten wird: στειβόμενος 3. — e. viel b. Weg ἡ (ὁ) τρίβος. — 2) bestürzt, verlegen, w. s.

Betretung 1) ἡ ἐπίβασις; e. Schiffes auch ἡ ἔμβασις. — Gew. Verba. — 2) ἡ κατάληψις, φώρασις od. Verba.]

Betretungsfall; im B. ἐάν τις ἁλῷ od. φωραθῇ.

Betrieb 1) Betreibung, w. s. — 2) Antrieb; nur in d. Formel: auf Jmds. B. εἰσηγησαμένου, πείσαντος, συμβουλεύσαντος, κελεύσαντός τινος.

betriebsam πρακτικός, ἐργαστικός, δραστήριος 3.; σπουδαῖος 3.; φίλεργος, φιλόπονος, ἐθελόπονος 2.; πολυπράγμων 2. — e. b. Mensch ὁ χρηματιστής.

Betriebsamkeit τὸ δραστήριον; ἡ φιλεργία, φιλοπονία, ἐθελοπονία.

Betriebskapital ἡ ἀφορμή.

betrinken Jmd. μεθύσκειν. — sich b. μεθύσκεσθαι, οἰνοῦσθαι, ἐξοινοῦσθαι, βρέχεσθαι (*P.*); auch ἐμπίνειν.

betröpfeln, s. beträufeln.

betroffen, s. bestürzt.

betrüben λυπεῖν od. ἀνιᾶν τινα, λύπην παρέχειν τινί, δυσθυμίαν ἐμβάλλειν τινί. — sich b. λυπεῖσθαι, ἀνιᾶσθαι, ἄχθεσθαι *P.* (über etw. τινί od. ἐπί τινι), ἀλγεῖν (τινι), βαρέως φέρειν (τι), δυσχεραίνειν (τι, τινί, ἐπί τινι). — sich m. Jmd. b. über etw. συνάχθεσθαί τινι ἐπί τινι. — **betrübend** λυπηρός, ἀνιαρός 3.

Betrübniss ἡ λύπη, ἀνία, δυσθυμία, τὸ ἄλγος.

betrübt 1) v. Pers.: δύσθυμος 2., περίλυπος 2., selten ἀνιαρός 3. — b. sein λύπην ἔχειν od. ἄγειν, vgl. sich betrüben. — 2) v. Sachen: λυπηρός, ἀνιαρός, χαλεπός 3. — vgl. traurig, elend.

betrügen ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν τινα (täuschen); παρακρούεσθαι, παράγειν τινά (irre führen); περιέρχεσθαί τινα (hintergehen); ψεύδειν (u. *M.*), δολοῦν, φενακίζειν τινά (durch Lügen und Vorspiegelungen). — Jmd. um etw. b. παρακόπτειν τινά τινι, παρακόπτεσθαί τινά τινος; ὑπεξαιρεῖσθαί τινά τινος; ἀποστερεῖν τινά τι od. τινος; σφάλλειν od. ψεύδειν τινά τινος. — beim Einkauf v. Esswaaren b. ὑποψωνεῖν. — sich in etw. b. ψεύδεσθαι u. σφάλλεσθαι (*P.*), ἁμαρτάνειν, διαμαρτάνειν τινός. — leicht zu b. εὐεξαπάτητος 2.

Betrüger ὁ ἀπατεών, ῶνος, ψεύστης, φέναξ, κος, auch ὁ πανοῦργος; häufig durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Betrügerei, s. Betrug.

betrügerisch ἀπατηλός, ἀπατητικός, ἐξαπατητικός, δολερός, δόλιος, φηλός, σφαλερός 3., ψευδής 2., κίβδηλος 2. (v. Pers. u. Sachen); κακότεχνος, πανοῦργος, selten ἐπίκλοπος 2. (v. Pers.).

betrüglich = d. vhg., auch μάταιος 3. u. 2. (erfolglos.

Betrug ἡ ἀπάτη, ἐξαπάτη, παράκρουσις, ὁ φενακισμός, ἡ κιβδηλία (u. -λεία); τὸ ψεῦδος; ὁ δόλος; ἡ στέρησις, ἀποστέρησις, κλοπή; ἡ πλεονεξία, τὸ πλεονεκτεῖν. — als Sache: τὸ φήλωμα, κιβδήλευμα, πλεονέκτημα. — e. B. spielen τεχνάζειν, κακοτεχνεῖν. — ohne B. = truglos.

betrunken μεθύων 3., μέθυσος 3. (sp. 2.), ἔξ-, κάτ-οινος 2., ἐξ-, κατ-ῳνωμένος 3., vgl. berauscht. — b. sein μεθύειν, ἐξοινεῖν. — b. machen μεθύσκειν.

Betrunkenheit ἡ μέθη, sp. ἐξοινία. — in d. B. ὑπὸ μέθης, μεθύων.

Betsaal τὸ προσευκτήριον, ἡ προσευχή sp.; besser τὸ ἱερόν.

Bett, s. Bette.

Bettchen ἡ κλινίς, ίδος, τὸ κλινάριον, κλινίδιον.

Bettdecke ἡ σισύρα (eig. e. zottiger Rock, bes. aus Ziegenfell, den man zum Zudecken gebrauchte).

Bette *a*) Lager: ἡ κλίνη, κοίτη, εὐνή, auch τὰ στρώματα αἱ στρωμναί (Bettzeug); (poet. τὸ λέχος, λέκτρον). — d. B. machen στρωννύναι m. u. ohne εὐνήν od. κλίνην. — zu B. bringen, ins B. legen κατακλίνειν, κατακοιμᾶν, κατακοιμίζειν, εὐνάζειν, κατευνάζειν τινά. — zu B. gehen, sich ins B. legen κατακλίνεσθαι, κοιμᾶσθαι, κατακοιμᾶσθαι, εὐνάζεσθαι, κατευνάζεσθαι *P.* — d. B. hütend, s. bettlägerig. — zum B. gehörig κλίνειος 3. — Verfertiger v. B. ὁ κλινοποιός, κλινουργός, κλινοπηγός; Verfertigung v. B. ἡ κλινοπηγία. *b*) e. Flusses: τὸ ῥεῖθρον; ἡ χαράδρα (e. Waldstromes).

Bettel 1) das Betteln, Bettelei, w. s. — 2) d. Erbettelte, dh. e. Sache ohne Werth, Tand: πρᾶγμα οὐδενὸς (μηδενὸς) ἄξιον, τὸ οὐδέν (μηδέν); ὁ ῥῶπος, τὰ ῥωπικά.

bettelarm πτωχός 3. (auch *sup.*); ἐνδεής 2. ἁπάντων od. τῶν ἀναγκαίων (τῶν ἐπιτηδείων). — b. sein πτωχεύειν, ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀπορίαις (ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ πενίᾳ, ἐν μυρίᾳ πενίᾳ) εἶναι. — b. werden εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν καταστῆναι od. ἐλθεῖν, ἐξίστασθαι τῶν ὑπαρχόντων. — b. machen πτωχὸν ποιεῖν od. καθιστάναι, εἰς πτωχείαν od. τὴν ἐσχάτην πενίαν καθιστάναι. — b. machend πτωχοποιός 2. sp.

Bettelarmuth ἡ πτωχεία, ἡ τῶν ἀναγκαίων od. τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια, ἡ ἐσχάτη πενία.

Bettelbube ὁ ἀγυρτικὸς παῖς.

Bettelei ἡ πτωχεία, ἐπ-, προσ-αίτησις, sp. ἀγυρτεία, ὁ ἀγυρμός. — übtr. ἡ λιπαρία, λιπάρησις [(dringendes Bitten).
Bettelfrau, s. Bettlerin.
Bettelgesindel τὸ ἀγυρτικὸν πλῆθος.
bettelhaft πτωχικός, ἀγυρτικός 3.; sp. ἀγυρτώδης 2.
Bettelleute οἱ πτωχοί, ἀγύρται.
Bettelmann, s. Bettler.
betteln πτωχεύειν; προσαιτεῖν; ἀγείρειν; vgl. anbetteln. — übtr. λιπαρεῖν (dringend bitten).
Betteln, das, s. Bettelei.
Bettelsack ἡ πτωχικὴ πήρα.
Bettelstab ἡ πτωχικὴ βακτηρία, τὸ πτωχικὸν βακτήριον; übtr. = Bettelarmuth. — an d. B. kommen, bringen = bettelarm werden, machen.
Bettelstolz τὸ μετὰ πενίας φρόνημα.
Bettelvolk, s. Bettelleute, -gesindel.
betten 1) d. Bett machen: στρωννύναι m. u. ohne κλίνην od. εὐνήν. — 2) zu Bette bringen, s. Bette. — sich b. = zu Bette gehen, s. Bette.
Bettgenosse ὁ σύνευνος, συγκοιμώμενος, συνευνώμενος.
Bettgenossin ἡ σύνευνος, συγκοιμωμένη, συνευνωμένη; ἡ τῆς εὐνῆς κοινωνοῦσα.
Bettgestell ἡ κλίνη.
Bettgurten αἱ κειρίαι, οἱ ἐπίτονοι, οἱ κλινῶν [τόνοι.
Bettkasten ἡ κλίνη.
bettlägerig κλινοπετής, κλινήρης 2. — b. sein κατακλιθῆναι od. κατακεῖσθαι νοσοῦντα.
Bettler ὁ πτωχός, πτωχεύων, ἀγύρτης; sp. ἐπ-, μετ-, προσ-αίτης.
Bettlerin γυνὴ πτωχή od. πτωχεύουσα; ἡ ἀγύρ- [τρια.
Bettmeister ὁ στρωματοφύλαξ, κος, ὁ στρώτης.
Bettpfosten, die, τὰ ἐνήλατα.
Bettpolster, vgl. Kissen.
Bettsack ὁ στρωματόδεσμος, τὸ στρωματόδεσμον,
Bettstelle, s. Bettgestell. [sp. ὁ στρωματεύς.
Bettstollen, s. Bettpfosten.
Betttuch τὸ στρῶμα, ἡ στρωμνή, ὁ στρωματεύς.
Bettüberzug, etwa τὰ ἐνδυτὰ τῶν κνεφάλλων (τυλῶ; τὰ στρώματα).
Bettvorhang τὸ τῆς κλίνης παραπέτασμα.
Bettzeug τὰ πρὸς κλίνην; τὰ στρώματα, αἱ στρω- [μναί.
betünchen, s. übertünchen.
Betze ἡ κύων, κυνός.
beugen 1) eig. κλίνειν, ἐπικλίνειν (neigen); στρέφειν (kehren, wenden); κάμπτειν, κυρτοῦν (krümmen); κλᾶν (gewaltsam b.). — nieder b. κατα-, συγ-κάμπτειν; aufwärts od. rückwärts b. ἀνακλίνειν, ἀναστρέφειν, ἀνακάμπτειν. — auf d. Seite b. ἐγ-, μετα-, παρα-κλίνειν, ἐπι-, παρα-κάμπτειν. — einwärts b. ἐγκάμπτειν; ἐπικλᾶν. — sich vorwärts b. κύπτειν, προκύπτειν, προνεύειν; sich nieder b. κατακύπτειν. — d. Kniee b. (vor Jmd.), s. Knie. — d. Nacken unter d. Joch b. τὸν αὐχένα ὑποτιθέναι τῷ ζυγῷ, bildl. = sich unterordnen, unterwerfen, w. s. — sich b. unter d. Last v. etw. πιέζεσθαι *P.*; sich b. vor Jmd. = ihm weichen, w. s. *b*) übtr. πιέζειν (drücken, plagen); λυπεῖν (kränken); ταπεινοῦν, συστέλλειν (demüthigen); ἐπικλᾶν (rühren).
Beugfall, s. Kasus.
Beugung ἡ κλίσις (Neigung); ἡ κάμψις (Krümmung, als Handlung); ἡ καμπή, ἐπικαμπή, ὁ καμπτήρ, ῆρος, ὁ ἀγκών, ῶνος (als Zustand). — vgl. Krümmung.
Beule ἡ κορδύλη, sp. τὸ πρόσκομμα. — vgl. Brausche, Blutstrieme.
beunruhigen ταράττειν, δια-, ἐπι-, συν-ταράττειν, θορυβεῖν τινα; κινεῖν τινα (stören); ἐνοχλεῖν τινα u. τινι, πράγματα παρέχειν τινί (belästigen); λυπεῖν u. ἀνιᾶν τινα (kränken); v. Gewissen: ἄγχειν, κνίζειν, δάκνειν τινά. — sich b. ταράττεσθαι, θορυβεῖσθαι u. dgl. *P.*; ἀδημονεῖν u. ἀγωνιᾶν τινι od. ἐπί τινι. — sich nicht b. lassen θαρρεῖν. — **beunruhigend** ταραχώδης 2., ταρακτικός 3.; ὀχληρός 3., ὀχλώδης 2., λυπηρός, ἀνιαρός 3.
Beunruhigung ἡ ταραχή, τάραξις, ὁ ταραγμός, ἡ ἐνόχλησις (sp. ὄχλησις), ὁ ὄχλος, τὰ πράγματα; ἡ ἀγωνία, sp. ἀδημονία.
beurkunden τεκμηριοῦν, τεκμηρίοις ἀποδεικνύναι, ἐπιμαρτυρεῖν, auch δηλοῦν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν. — vgl. offenbaren.
beurlauben ἀφιέναι, ἀποπέμπειν. — sich v. Jmd. b. χαίρειν εἰπεῖν τινι; auch = sich v. Jmd. entfernen, w. s.
Beurlaubung ἡ ἄφεσις, ἀπόπεμψις; vgl. Urlaub.
beurtheilen κρίνειν, διακρίνειν τι; κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος; γιγνώσκειν περί τινος; διαγιγνώσκειν, γνωματεύειν u. δοκιμάζειν τι (prüfen). — etw. nach etw. b. σκοπεῖν (u. *M.*) τι ἔκ τινος, μετρεῖν τί τινι u. πρός τι, σταθμᾶσθαί τί τινι, τεκμαίρεσθαί τί τινι, πρός τι, ἀπό od. ἔκ τινος. — etw. falsch b. παραγιγνώσκειν περί u. ὑπέρ τινος, κακῶς κρίνειν τι, σφάλλεσθαι (*P.*) ἐν τῇ περί τινος κρίσει od. κρίνοντά τι. — schwer zu b. δύσκριτος 2.
Beurtheiler ὁ γνώμων, ονος, κριτής, δοκιμαστής.
Beurtheilung ἡ κρίσις, διάκρισις, γνῶσις, διά- [γνωσις, δοκιμασία.
Beurtheilungskraft ἡ σύνεσις, γνώμη; scharfe B. ἡ ἀγχίνοια. — e. scharfe B. haben ἀγχίνουν εἶναι.
Beute ἡ λεία, τὰ λάφυρα (Kriegsbeute); τὰ σκῦλα (d. dem todten Feinde abgenommene Rüstung); ἡ ἄγρα, τὸ ἄγρευμα (auf d. Jagd), selten ἡ ὠφέλεια (Jagd- u. Kriegsbeute); ἡ ἁρπαγή, τὸ ἅρπαγμα. — B. machen λείαν λαμβάνειν, ποιεῖσθαι, auch ἄγειν, λῄζεσθαι, λεηλατεῖν (das Beutemachen ἡ λεηλασία), sp. λαφυραγωγεῖν; Erlaubniss geben B. zu machen λάφυρον ἐπικηρύττειν. — auf B. ausziehen ἐπὶ λείαν πορεύεσθαι *DP.* — d. B. verkaufen λαφυροπωλεῖν (λ. τι etw. als B. verkaufen); der d. erkaufte B. an Einzelne verkauft ὁ λαφυροπώλης; d. Ort, wo d. B. verkauft wird τὸ λαφυροπωλεῖον u. -πώλιον. — e. leichte B. für Jmd. sein εὐχείρωτον od. sp. εὐκατέργαστον εἶναί τινι.
Beuteantheil τὸ λείας μέρος; sp. ἡ ὠφέλεια.
Beutel ὁ θύλακος (bes. v. Leder); ὁ κώρυκος (lederner Ranzen); ὁ μάρσιπος; τὸ βαλάντιον (Geldbeutel); τὸ σύσπαστον βαλάντιον (zum Zusammenziehen). — aus seinem B. ἐκ τῶν ἰδίων. — seinen B. füllen = sich bereichern.
Beutelchen τὸ θυλάκιον, ὁ θυλακίσκος, sp. ἡ θυλακίς, ίδος; ἡ κωρυκίς, ίδος, τὸ κωρυκίδιον, sp. τὸ κωρύκιον; τὸ μαρσίπιον; τὸ βαλαντίδιον; sp. τὸ κρησέριον.
beutelförmig θυλακοειδής, θυλακώδης, κωρυ- [κώδης 2.
beuteln (d. Mehl) διασήθειν. — vgl. schütteln.
Beutelschneider ὁ βαλαντιοτόμος, κομβολύτης. — e. B. sein βαλαντιοτομεῖν.
Beutelschneiderei, s. Betrug.
Beutelsieb, **-tuch** ἡ κρησέρα.
Beutemacher ὁ λῃστής; od. durch *part.*, s. Beute.
Beutespenderin (als Bein. d. Athene) ἡ ληῗτις, ιδος, ἀγελεία.
Beutezug ἡ λῃστεία; ἡ λεηλασία.
Beutler ὁ ζωνιοπλόκος sp.
bevölkern οἰκίζειν, κατ-, συν-οικίζειν τι, auch οἰκήτορας ἐγκαθιστάναι ἔν τινι χώρᾳ. — **bevölkert** οἰκούμενος 3.; gut b. εὖ οἰκούμενος 3., πολυάνθρωπος 2.; gut b. sein πολυανδρεῖν (sp. *M.*), sp. πολυανθρωπεῖν; nicht b. ἔρημος 2. (ἀνθρω-

πων); schwach b. ὀλιγάνθρωπος 2.; schwach b. sein ὀλιγανδρεῖν, sp. ὀλιγανθρωπεῖν u. *M.*

Bevölkerung 1) das Bevölkern: ἡ οἴκισις, κατ-, συν-οίκισις; ὁ οἰκισμός, κατ-, συν-οικισμός. — 2) d. Gesammtheit der Einwohner: οἱ ἐν-, κατ-οικοῦντες, οἱ ἄνθρωποι. — starke B. ἡ πολυανθρωπία, sp. πολυανδρία. — schwache B. ἡ ὀλιγανθρωπία, sp. ὀλιγανδρία.

bevollmächtigen ἐξουσίαν διδόναι od. παρέχειν τινί m. f. *inf.*, κύριον ποιεῖν τινά τινος, ἐπιτρέπειν τινί τι od. m. f. *inf.* — **bevollmächtigt** sein ἐξουσίαν ἔχειν m. *inf.* (auch ἐξουσία δέδοταί μοι m. *inf.*), κύριον εἶναί τινος, auch αὐτοκράτορα εἶναί τινος od. περί τινος.

Bevollmächtigter ὁ ἐξουσίαν ἔχων, ὁ κύριος, ἐπίτροπος; ὁ αὐτοκράτωρ, ορος.

Bevollmächtigung ἡ ἐπιτροπή; vgl. Vollmacht.

bevor πρίν od. πρὶν ἤ (vgl. ehe); πρὸ τοῦ m. *inf.*

bevormunden 1) Jmd. e. Vormund geben: καθιστάναι ἐπίτροπόν τινος. — 2) Jmds. Vormund sein: ἐπιτροπεύειν τινά u. τινός; u. übtr. beaufsichtigen ἐπιτροπεύειν τινά u. τι.

Bevormundung ἡ ἐπιτροπή, ἐπιτροπεία, ἐπιτροπία, ἐπιτρόπευσις.

bevorrechten διδόναι τινὶ ἐξαίρετόν τι od. ἴδιόν τι ἐξ ἁπάντων τῶν ἄλλων, sp. διδόναι τινὶ προνομίαν. — **bevorrechtet** sein (in etw.) πλεονεκτεῖν τῶν ἄλλων (τινί), πλέον ἔχειν τῶν ἄλλων.

bevorstehen προ-, ἐπι-, ὑπο-κεῖσθαι, ἐν-, ἐφεστηκέναι; ἐπικρέμαμαι, ἐπιέναι u. ἐπιφέρεσθαί (*P.*) τινι (v. Gefahren); μένειν u. ἐπιμένειν τινά (erwarten); μέλλειν; nahe b. ὑπόγυιον εἶναι; unmittelbar b. μέλλειν καὶ ὅσον οὔπω παρεῖναι. — **bevorstehend** durch d. entspr. *part.*

bevortheilen πλεονεκτεῖν τινα, πλεονεξίᾳ χρῆσθαι πρός τινα; ἀδικεῖν od. βλάπτειν τινά; vgl. betrügen. — der andere bevortheilt ὁ πλεονέκτης; geneigt zu b. πλεονεκτικός 3.

Bevortheilung τὸ πλεονεκτεῖν, ἡ πλεονεξία, ἡ ἀδικία, βλάψις. — als Sache: τὸ πλεονέκτημα, ἀδίκημα, βλάβη. — vgl. Betrug.

bevorworten προοιμιάζεσθαι περί τινος. — vgl. anempfehlen, entschuldigen.

bevorzugen προτιμᾶν τινά (τί) τινος. — **bevorzugt** sein vor Jmd. in etw. πλεονεκτεῖν od. προέχειν τινός τινι.

Bevorzugung ἡ προτίμησις (*tr.*). — τὸ πλεονεκτεῖν od. πλέον ἔχειν, ἡ πλεονεξία (*intr.*).

bewachen φυλάττειν, δια-, παρα-φυλάττειν, ἐν φυλακῇ ἔχειν; bes. e. festen Platz φρουρεῖν, ἐν φρουρᾷ ἔχειν; belauern, bewahren τηρεῖν, παρατηρεῖν. — nicht bewacht ἀφύλακτος, ἄφρουρος, ἀφρούρητος 2.; nicht b. sein ἀφυλακτεῖσθαι *P.*, ἀφρουρεῖν sp. — schwer zu b. δυσφύλακτος 2. (poet. u. sp.). — Jmd. b. lassen φύλακας καθιστάναι τινός.

bewachsen 1) *tr.* στεγάζειν, καταστεγάζειν. — dichter Epheu bewächst d. Mauer πολὺς ἀνέρπει κιττὸς πρὸς τὸ τεῖχος. — 2) *intr.* m. etw. b. sein: καταπεφυτεῦσθαι, διειλῆφθαι od. κατάφυτον εἶναί τινι. — **bewachsen** καταπεφυτευμένος, διειλημμένος 3., κατάφυτος 2.; dicht b. δασύς, λάσιος 3. (m. Bäumen u. Strauchwerk; auch näher best. m. δένδρεσι, δένδρων; daneben δενδρόφυτος 2. u. poet. δενδρόκομος 2.). — m. Blumen, Gras, Moos b. ἀνθηρός 3., ποώδης, βρυώδης 2., — m. Haaren b. δασύς 3., λάσιος 3., κομῶν 3. (v. Kopfe).

Bewachung ἡ φυλακή; e. festen Platzes ἡ φρουρά.

bewähren 1) beweisen, offenbaren: δεικνύναι, ἐπιδεικνύναι u. *M.*, δηλοῦν; παρέχειν u. *M.*; vgl. bewahrheiten. — 2) prüfen: δοκιμάζειν, ἐξετάζειν. — sich b. ἐξετάζεσθαι (*P.*), ἀναφαίνεσθαι (ao. *P.*), auch bloss γίγνεσθαι, z. B. er bewährte sich damals als tapferer Mann ἐγένετο τότε ἀνδρεῖος ἀνήρ; er bewährt sich bei der Prüfung als makellos βασανιζόμενος ἐκβαίνει ἀκήρατος. — **bewährt** δοκιμασθείς 3., δόκιμος 2.; γνήσιος 3. (echt); σαφής 2., πιστός 3., ἀσφαλής 2. (sicher, zuverlässig).

Bewährung ἡ ἐπίδειξις; ἡ δοκιμασία, ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός.

bewältigen, s. überwältigen.

Bewältigung, s. Ueberwältigung.

bewässern ἄρδειν (poet. u. sp. ἀρδεύειν), ἐπάρδειν, ὑδρεύειν, ἐφυδρεύειν; vgl. benetzen. — **bewässert** ἐπίρ-, κατάρ-ρυτος, εὔυδρος, ἔφυδρος 2.

Bewässerung ἡ ὑδρεία, ὑδρευσις, sp. ἀρδεία, ἄρδευσις. — B. durch Kanäle ἡ ὀχεταγωγία.

bewaffnen ὁπλίζειν, ἐξ-, καθ-οπλίζειν; vgl. rüsten. — „sich b.“ durch d. *M.* — **bewaffnet** durch d. *part.*, auch ἔνοπλος, ὁπλοφόρος 2., ἐν ὅπλοις ὤν od. ὅπλα ἔχων 3. — wol b. εὔοπλος 2. — nicht b. ἄοπλος 2.

Bewaffnung 1) das Bewaffnen: ἡ ὅπλισις, ἐξόπλισις, καθόπλισις, selten u. meist sp. ὁ ὁπλισμός, καθοπλισμός (gew. in Bdtg. 2). — 2) d. Waffen: τὰ ὅπλα, τὰ σκεύη. — gute B. ἡ εὐοπλία, vollständige B. ἡ πανοπλία.

bewahren τηρεῖν, διατηρεῖν, φυλάττειν, διαφυλάττειν, σῴζειν, διασῴζειν; περιστέλλειν (beschützen); vor etw. b. εἴργειν, ἀπείργειν, ἀποτρέπειν τί τινος (etw. v. etw. abhalten od. abwenden); auch ἀμύνειν τινί τι. — im Gedächtnisse b., s. Gedächtniss. — Gott bewahre! οὐ μὰ Δία, auch εὐφήμει. — **bewahrt** vor etw. ἀσφαλὴς 2. πρός τι.

Bewahrer ὁ φύλαξ, κος, ὁ σωτήρ, ῆρος.

bewahrheiten ἐπαληθεύειν τι.

Bewahrung ἡ τήρησις, διατήρησις, φυλακή, σωτηρία.

bewandert in etw. ἔμπειρος od. οὐκ ἄπειρός 2. τινος; ἐντρεχής u. ἐντριβής 2. τινι; ἐπιστήμων 2. τινός, τι, περί τινος. — „b. sein in etw.“ ausser d. genannten *adj.* noch: ἐμπείρως ἔχειν τινός, εὖ od. ἀκριβῶς εἰδέναι u. ἐπίστασθαί τι, ἐξεπίστασθαί τι, εὖ od. καλῶς μεμαθηκέναι τι; auch ἐνοικεῖν τινι. — nicht b. sein ἄπειρον εἶναι od. ἀπείρως ἔχειν τινός, ἰδιώτην εἶναί τινος od. κατά τι, ξένως ἔχειν τινός.

bewandt οὕτως ἔχων 3., τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον. — bei so b. Umständen οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τούτων τοιούτων ὄντων, τούτων συμβάντων τοιούτων.

Bewandtniss ὁ τρόπος. — es hat damit folgende B. οὕτως (ὧδε) ἔχει od. τοιοῦτόν (τοιοῦτόν τί) ἐστι τὸ πρᾶγμα. — bei solcher B. = bei so bewandten Umständen, s. bewandt; auch ἐν τῷ τοιούτῳ od. ἐν τοῖς τοιούτοις.

bewegen 1) eig. κινεῖν; ὁρμᾶν (in Bewegung setzen); κλονεῖν (selten; „in heftige Bewegung setzen“). — hin u. her b. διακινεῖν, δονεῖν; heftiger σείειν, διασείειν, auch σαλεύειν, διασαλεύειν (in Schwanken bringen); immer hin u. her b. διακιγκλίζειν. — im Kreise b. κυκλεῖν, περιάγειν κύκλῳ, δινεῖν. — sich b. κινεῖσθαι *P.*, φέρεσθαι *P.* (bes. v. Himmelskörpern). — sich im Kreise b. φέρεσθαι u. περιφέρεσθαι περί τι, δινεῖσθαι, κυκλοφορεῖσθαι *P.*, sp. κυκλεύειν, κυκλοπορεῖν. — sich nicht b. ἀτρέμα u. ἀτρέμας ἔχειν u. ἑστάναι, ἀτρεμίαν ἔχειν, ἀτρεμεῖν. — nicht bewegt werden können ἀκίνητον εἶναι od. ἀκινήτως ἔχειν. — 2) übtr. *a*) Jmd. in e. Stimmung versetzen: διατιθέναι τινά od. τὴν ψυχήν τινος; im Bes. ἐπι-, κατα-κλᾶν, sp. ἐντρέπειν (rühren); κινεῖν, ταράττειν, καθιστάναι εἰς ταραχήν (in Unruhe

versetzen); ἐξοργίζειν (u. *M.*), καθιστάναι εἰς ὀργὴν (in Zorn versetzen); καθίζειν τινὰ κλαίοντα, ἐξάγειν τινὶ δάκρυα (Einen zum Weinen bringen); ἐξάγεσθαι ἔκ τινος γέλωτα (Einen zum Lachen bringen). — **bewegt** ἐμπαθής 2. (gerührt). *b)* durch Bitten, Ueberredung wozu bestimmen: πείθειν, ἀναπείθειν τινά τι od. m. *inf.*; προάγειν u. προτρέπειν (u. *M.*) τινὰ εἴς (ἐπί, πρός) τι u. m. *inf.*, stärker παρορμᾶν u. παροξύνειν (m. gleicher Constr.); ἐπαίρειν τινὰ πρός τι od. m. *inf.* — „sich b. lassen" durch d. *P.*; vgl. nachgeben. — bewegende Ursachen ἱκαναὶ αἰτίαι. — **bewogen** durch d. *part.*, u. häufig auch durch ὑπό, seltener ἀπό od. ἐκ m. *gen.*, z. B. v. Furcht b. ὑπὸ φόβου, durch eigenes Nachdenken ἀπ' od. ἐξ ἰδίας γνώμης.

Beweggrund ἡ αἰτία, προτροπή, ἀφορμή.

beweglich 1) leicht zu bewegen: κινητός 3., εὐκίνητος 2., sp. κινητικός 3.; auch εὔστροφος 2. (leicht sich wendend), ὑγρός 3. (geschmeidig). — b. Habe τὰ ἔπιπλα. — 2) in Bewegung versetzend: κινητικός 3.; δεινός 3.; ἐλεεινός 3. (kläglich).

Beweglichkeit ἡ εὐκινησία; ἡ εὐστροφία (sp.); [ἡ ὑγρότης.

bewegsam, s. beweglich.

Bewegung 1) eig. ἡ κίνησις, τὸ κίνημα; ἡ ὁρμή; ἡ φορά (bes. d. Gestirne); ὁ σεισμός (Erschütterung); ὁ σάλος (schwankende B.); ἡ κλόνησις (selten; „heftige B."); ἡ κίγκλισις, seltner ὁ κιγκλισμός (schnelle, oft wiederholte B.). — in B. setzen s. bewegen. — alles in B. setzen πάντα κινεῖν od. μηχανᾶσθαι, sprichw. πάντα λόγον od. πάντα λίθον κινεῖν, πάντα κάλων ἐκτείνειν (ἐφιέναι, κινεῖν). — (dem Körper) B. machen ἀσκεῖν od. ἐκπονεῖν τὸ σῶμα; auch περιπατεῖν (spazieren gehn). — d. Bewegungen d. Feinde beobachten τηρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων. — 2) übtr. *a)* Unruhe, Aufruhr: ἡ κίνησις, τὸ κίνημα, ὁ θόρυβος, ἡ ταραχή, ὁ ταραγμός; ἡ στάσις, ὁ νεωτερισμός (Aufruhr). *b)* des Gemüths, s. Gemüthsbewegung, [Rührung.

Bewegungsgrund, s. Beweggrund.

bewegungslos ἀκίνητος 2. — *adv.* ἀκινήτως, ἀτρέμα u. ἀτρέμας. — b. sein = sich nicht bewegen, w. s. [grund.

Bewegungsursache, **Bewegursache** s. Beweg-

bewehren, s. bewaffnen. — **bewehrt**, s. bewaffnet.

beweiben, sich, ἄγεσθαι γυναῖκα. — **beweibt** γυναῖκα ἔχων 3. [d. *M.* vom Viehe.

beweiden νέμειν, ἐπι-, κατα-νέμειν (v. Hirten.) —

beweinen κλαίειν, ἀπο-, κατα-κλαίειν, seltner ἀνακλαίειν; δακρύειν, ἀπο-, κατα-δακρύειν τι; ἐπιδακρύειν τινί. — vgl. beklagen. — **beweint** κλαυστός, δακρυτός 3. [od. θρήνου ἄξιος 3.

beweinenswerth κλαυστός 3.; besser δακρύων

Beweis 1) das Beweisen: ἡ ἀπό-, ἐν-δειξις; ἡ παράστασις (selten); ὁ ἔλεγχος (Ueberführung). — d. B. führen τὴν ἀπόδειξιν od. ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι. — 2) Beweismittel: ἡ ἀπόδειξις, ὁ ἔλεγχος; τὸ δεῖγμα, ἔν-, ἐπί-δειγμα, auch παράδειγμα (Probe, Beispiel), τὸ σημεῖον, τεκμήριον (Zeichen, Merkmal); τὸ μαρτύριον (Zeugniss); ἡ πίστις (Beglaubigung). — e. B. von etw. geben od. liefern ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος, δεῖγμα ἐκτίθεσθαί (προφέρειν, παρέχειν) τινος, ἔλεγχον (πεῖραν, βάσανον) διδόναι τινός, τεκμήριον ποιεῖν τινος; vgl. beweisen 1). — Beweise von Treue, Freundschaft geben πιστὰ od. φιλικὰ ἔργα ἀποδείκνυσθαι. — Beweise beibringen, anführen für etw. τεκμήριά τινος παρέχειν (ἀποδεικνύναι, ἀποφαίνειν); σημεῖον ἐπιδεικνύναι τινός, χρῆσθαί τινι τεκμηρίῳ τινός. — etw. als B. betrachten σημεῖον od. τεκμήριον ποιεῖσθαί τι. — e. B. gelten lassen ἔλεγχον od. τεκμήριον δέχεσθαι (ἀποδέχεσθαι). — e. B. für etw. v. etw. hernehmen τεκμαίρεσθαί τί τινι od. ἀπό (ἐκ) τινος. — B. dafür ist σημεῖον od. τεκμήριον δέ (τοῦτον τόδε), worauf gew. e. Satz mit γάρ folgt. — e. treffenderen B. als das Wort gibt d. That ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον.

beweisen 1) zeigen, an d. Tag legen: δεικνύναι, ἀπο-, ἐν-, ἐπι-δεικνύναι u. *M.*; ἐνσημαίνεσθαι, δηλοῦν, παρέχειν u. *M.*; vgl. „e. Beweis v. etw. geben" unter „Beweis". — sich b. als παρέχειν ἑαυτόν od. γίγνεσθαι m. *adj.*, z. B. sich als e. bescheidenen Mann b. παρέχειν ἑαυτὸν μέτριον; δῆλον od. φανερὸν εἶναι, φαίνομαι (ao. *P.*), auch ἐξετάζεσθαι *P.*, m. *part.* — sich gegen Jmd. b. τοιοῦτον εἶναι od. γίγνεσθαι περί τινα, προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα m. *adv.*, z. B. undankbar ἀχαρίστως; auch χρῆσθαί τινι πρός τινα, z. B. Jmd. grosse Freundlichkeit b. πολλῇ φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι πρός τινα. — sich als Mann b. ἀνδρίζεσθαι. — sich gegen Jmd. gefällig b. χαρίζεσθαί τινι, θεραπεύειν τινά. — 2) durch Gründe erweisen, darthun: δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-, ἐν-δεικνύναι; παριστάναι τεκμηρίοις; τεκμηριοῦν; μαρτυρεῖν (durch Zeugnisse); δηλοῦν, selten ἀποδηλοῦν; ἀποφαίνειν; διδάσκειν; δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν. — ἐλέγχειν od. ἐξελέγχειν (bes. überführen); Jmd. sein Unrecht b. ἐλέγχειν τινὰ ἀδικοῦντα.

Beweisführung ἡ ἀπόδειξις; B. gegen Einen ὁ ἔλεγχός τινος. — syllogistische B. ὁ συλλογισμός, ἡ ἐπιχείρησις, αἰτιολογία (sämmtl. sp.).

Beweisgrund, s. Beweis 2).

Beweiskraft ἡ πίστις, τὸ πιστόν.

beweislich ἀποδεικτός 3.

Beweismittel, s. Beweis 2).

beweissen, s. betünchen.

Beweisstelle ἡ χρῆσις (bes. f. d. Sprachgebrauch).

bewenden; es bei etw. b. lassen μένειν ἐπί τινος, ἐμμένειν τινί; ἀποδέχεσθαί τι; ἐᾶν τι; στέργειν od. ἀγαπᾶν τινι od. τι; ἀπόχρη od. ἐξαρκεῖ μοί τι.

Bewenden, das; dabei (bei dem Gesagten) mag es sein B. haben ἀλλ' ἱκανῶς ἤδη περὶ τούτων, τοσαῦτα μὲν περὶ τούτων εἰρήσθω, καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. — es hat dabei doch nicht sein B. οὐκ ἐνταῦθα ἕστηκε τὸ πρᾶγμα.

bewerben, sich um etw., μετιέναι (μετέρχεσθαι) τι, σπουδάζειν περί τι, auch περί τινος, ἐπί τινι, πρός τι, σπουδὴν ποιεῖσθαί τινος, περί τινος, ἐπί τινι, περί τι; φιλοτιμεῖσθαί (*DP.*) τι, περί u. πρός τι; ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) ἐπί u. πρός τι; μνηστεύειν (u. sp. *M.*) τι; ζητεῖν τι; θηρᾶν u. θηρεύειν τι; auch διώκειν τι; ἐπιθυμεῖν od. ἐρᾶν τινος. — sich um e. Amt b. παραγγέλλειν m. u. ohne ἀρχήν; sich m. e. Anderen um e. Amt b. ἀντιπαραγγέλλειν τινὶ ἀρχήν; sich eifrig um e. Amt b. σπουδαρχεῖν sp. — sich um e. Frau b. μνηστεύειν τινά (auch μ. τινὰ γυναῖκα ἀναλαβεῖν).

Bewerber ὁ ἐραστής, ἐπιθυμητής τινος; ὁ μνηστήρ, ῆρος (Freier); eifriger B. um e. Amt ὁ σπουδάρχης. — Gew. *part.* d. vhg. Verba.

Bewerbung ἡ περί τι σπουδή, ἡ ἐπί τινι φιλοτιμία, ἡ περί τινος (περί τι, ἐπί τινι) ἅμιλλα; ἡ παραγγελία (um e. Amt; B. m. e. Anderen um e. Amt ἡ ἀντιπαραγγελία); eifrige B. um e. Amt ἡ σπουδαρχία sp.); ἡ μνηστεία (um e. Frau).

bewerfen βάλλειν τινά u. τί τινι; ἐπιβάλλειν τί τινι u. ἐπί τι; προσβάλλειν τί τινι u. πρός τι. — e. Wand b. κονιᾶν τοῖχον.

Bewerfung (e. Wand) ἡ κονίασις.

bewerkstelligen πράττειν, διαπράττειν (u. *M.*); ποιεῖσθαι; ἀνύτειν, δι-, ἐξ-ανύτειν; ἀποτελεῖν, ἀπεργάζεσθαι; πορίζεσθαι (herbeischaffen). —

künstlich od. listig b. *μηχανᾶσθαι, διαμηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, τεχνάζειν.* — Jmd. etw. b. helfen *συμπράττειν τινί τι.* — was z. b. ist *ἀνυστός* 3.; was nicht zu b. ist *ἀμήχανος* 2.; was schwer, leicht zu b. ist *χαλεπός, ῥᾴδιος* 3.
Bewerkstelligung *ἡ διάπραξις*; poet. u. sp. *ἡ* [*ἄνυσις*. — gew. Verba.
bewickeln, s. umwickeln.
bewilligen *διδόναι, χαρίζεσθαι, συγχωρεῖν, κατανεύειν τινί τι*; *ἐπινεύειν τι πρός τινα.* — es wird mir etw. bewilligt *τυγχάνω τινός, λαμβάνω τι, δίδοταί μοί τι.* — etw. nicht b. *ἐναντιοῦσθαί* (*DP.*) *τινι, ἀντιλέγειν* u. *ἀντιτείνειν τινί* u. *πρός τι*; *οὐκ ἐᾶν* od. *κωλύειν τι*; *ἀνανεύειν.*
Bewilligung *ἡ συγχώρησις*; sp. *ἐπίνευσις.* — Gew. umschr.: mit Jmds. B. *συγχωρήσαντος* od. *βουλομένου τινός, ἑκόντος τινός, σὺν τῇ τινος γνώμῃ*; mit B. Aller *συνδοκοῦν* od. *συνδόξαν ἅπασι, οὐδενὸς ἐναντιουμένου* od. *ἀντιλέγοντος*; ohne Jmds. B. *ἄκοντός τινος, ἄνευ τινός.* — Jmds. B. erlangen *πείθειν τινά.*
bewillkommnen *δεξιοῦσθαι, ἀσπάζεσθαι.* — sich gegenseitig b. *ἀντιδεξιοῦσθαι, ἀντασπάζεσθαι.* [umschr. durch d. vbg. Verba.
Bewillkommnung *ἡ δεξίωσις, ὁ ἀσπασμός*; od.
bewinden, s. umwinden.
bewirken *ποιεῖν*; *πράττειν, διαπράττειν* (u. *M.*); *ἀνύτειν, δι-, ἐξ-ανύτειν*; *ἀπεργάζεσθαι, ἀποτελεῖν.* — *αἴτιον εἶναί τινος* od. *τοῦ* m. *inf.* (b. dass etw. geschieht), auch *ποιεῖν τινα* m. *inf.*, z. B. *κλαίειν.* — nichts b. *οὐδὲν πλέον ποιεῖν* (*δρᾶν, ἀνύτειν*), *οὐδὲν τῶν προὔργου περαίνειν, ἄπρακτον γίγνεσθαι.* — viel bei Jmd. b. können *πολὺ* (*πολλὰ*) *δύνασθαι παρά τινι.* — **bewirkend**, etw., *ἀποτελεστικός* 3. *τινος.*
Bewirkung durch d. vbg. Verba.
bewirthen *δειπνίζειν τινά*; *ἑστιᾶν τινα* (m. etw., z. B. m. Fischen *ἰχθύσι*; auch übtr. m. schönen Reden *καλῶν λόγων*); reichlich b. *εὐωχεῖν τινα.* — *ξενίζειν τινά* (e. Fremden, Gastfreund; m. Gemüse *λαχάνοις*); *ξενοδοκεῖν, δέχεσθαι ξένον* (beherbergen). — der bewirthet *ὁ ἑστιάτωρ, ορος*, sp. *ἑστιάρχης*; *ὁ ξένος.* — der Bewirthete *ὁ δαιτυμών, όνος, ὁ ξένος.* [*ταμιεύειν* (u. *M.*).
bewirthschaften *οἰκεῖν, διοικεῖν, οἰκονομεῖν*;
Bewirthschaftung *ἡ οἴκησις, διοίκησις, οἰκονομία, ταμιεία, τὸ ταμίευμα*, sp. *ἡ ταμίευσις.*
Bewirthung *ἡ ἑστίασις* (auch übtr. *ἡ καλῶν λόγων ἑ.*); gute B. *ἡ εὐωχία.* — *ἡ ξένισις, ὁ ξενισμός* (e. Fremden, Gastfreundes); *ἡ ξενοδοχία* (Aufnahme u. Beherbergung).
bewitzeln, s. bespötteln.
bewölken *ἐπινεφεῖν*, auch *δασύνειν*; sp. *κατανεφοῦν.* — es bewölkt sich *ἐπινεφεῖ* (*ὁ Ζεύς*). — **bewölkt** *ἐπινεφής, ἐπινέφελος* 2. — b. Himmel *τὰ ἐπινεφῆ.* — bei b. Himmel *ἐπινεφέλων ὄντων* od. *ὅταν ἐπινέφελον ᾖ.*
Bewölkung *ἡ ἐπίνεψις*; s. Wolke.
bewohnbar *οἰκήσιμος* 2.
bewohnen *οἰκεῖν, κατοικεῖν* (z. B. *χώραν*); *ἐνοικεῖν* (z. B. *χώραν* od. *ἐν χώρᾳ*): *νέμεσθαι* (e. Land); *ἔχειν* (inne haben). — **bewohnt** *οἰκητός* 3., *οἰκούμενος* 3.; d. b. Erde *ἡ οἰκουμένη.* — nicht b. *ἔρημος* 2. u. 3.
Bewohner *ὁ οἰκητής, οἰκήτωρ, ορος*; *ὁ κάτ-, ἔνοικος*; gew. *part.* d. vbg. Verba. [*οἰκοῦσα.*
Bewohnerin *ἡ ἔν-, κάτ-οικος*; auch *ἡ ἐν-, κατ-*
Bewohnung *ἡ οἴκησις, ἐν-, κατ-οίκησις.*
Bewunderer *ὁ θαυμαστής*; *ὁ ζηλωτής, ἐραστής, ἐπιθυμητής*; od. *part.* d. folg. Verba.
bewundern *θαυμάζειν τινά τινος* od. *ἐπί τινι, διά τι* (Jmd. wegen etw.; auch *τί τινος* etw. an Jmd.; vgl. übr. wundern); *ἄγαμαι* (*DP.*) *τινά τινος*, auch *τινός* m. *part.* od. m. f. *ὅτι* (Jmd. wegen etw.; daneben *τί τινος*); *ἀποβλέπειν εἴς* (*πρός*) *τινα* (Jmd. m. Bewunderung betrachten). — *ζηλοῦν τινά τινος* od. *τινὸς ὅτι* (b. u. nacheifern). — **bewundert** *θαυμαστός* 3., *περίβλεπτος* 2., auch *περίστατος* 2. (den d. Leute bewundernd umstehen), *ζηλωτός* 3. — „b. werden“ ausser den *P.* auch *περιβλέπεσθαι P.*
bewundernswerth, -würdig *θαυμαστός, θαυμάσιος, θαύματος ἄξιος* 3.; *ἀγαστός* 3.; *ἀξιάγαστος* 2.; *ζηλωτός* 3.; *ἀξιοζήλωτος* 2. — v. b. Grösse, Schönheit *θαυμάσιος τὸ κάλλος, μέγεθος.*
Bewundernswürdigkeit *ἡ θαυμασιότης*; *τὸ θαυμάσιον, θαυμαστόν.*
Bewunderung *τὸ θαῦμα*, sp. *ὁ θαυμασμός*; *ἡ ζήλωσις* (B. u. Nacheiferung). — B. bei Jmd. erregen *θαῦμα παρέχειν* od. *ἐμβάλλειν τινί.* — v. B. erfasst werden *ἐν θαύματι γίγνεσθαι* od. *εἶναί τινος*; vgl. bewundern. [(*intr.*).
Bewurf (e. Mauer) *ἡ κονίασις* (*tr.*); *τὸ κονίαμα*
bewurzeln u. sich b. *ῥιζοῦσθαι P.* u. *M.*; *καταρριζοῦσθαι P.*
bewusst 1) bekannt, w. s. — Gew. nur durch d. *pron. demonst. οὗτος, ἐκεῖνος*, oft auch durch den blossen Artikel od. *εἰρημένος, προειρημένος* 3. (besprochen). — es ist mir b. *οἶδα* od. *ἐπίσταμαι, οὐκ ἀγνοῶ, οὐ λανθάνει με, οὐ φεύγει με.* — 2) sich b. sein: *μεμνῆσθαί τινος* od. m. *part.* (eingedenk sein); *συνειδέναι* od. *συνεπίστασθαί ἑαυτῷ τι*, auch *ἑαυτῷ ὅτι* od. m. *part.*, z. B. ich bin mir keines Unrechtes b. *σύνοιδα ἐμαυτῷ οὐδὲν ἀδικήσας* od. *ἀδικήσαντι.* — sich seiner selbst b. sein *ἐν ἑαυτῷ* od. *ἐν ἑαυτοῦ εἶναι, ἔμφρονα εἶναι, εὖ φρονεῖν, σωφρονεῖν* (opp. *ἐκτὸς* od. *ἔξω ἑαυτοῦ εἶναι, ἄφρονα εἶναι*). — vgl. d. folg. W.
bewusstlos *ἐκτὸς* od. *ἔξω ἑαυτοῦ ὤν* 3., *ἄφρων* 2.; *ἀναίσθητος* 2.; *ἀπόπληκτος* 2. — b. sein *ἀναισθήτως ἔχειν*; *λιποψυχεῖν, λιποθυμεῖν.*
Bewusstlosigkeit *ἡ ἀφροσύνη, ἀναισθησία, ἀποπληξία, ἀπόπληξις*; *λιποψυχία, λιποθυμία.*
Bewusstsein, das, 1) d. Zustand, dass man seiner bewusst ist: *ἡ αἴσθησις, φρόνησις, σύνεσις*; *ἡ γνώμη, ὁ νοῦς, αἱ φρένες*; *ἡ μνήμη* (Erinnerung). — B. haben, ohne B. sein, s. bewusst, bewusstlos. — sein B. verlieren *ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν, ἔξω φρενῶν* od. *ἑαυτοῦ γίγνεσθαι.* — sein B. wieder bekommen *ἀναφρονεῖν, ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν, πάλιν ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι.* — 2) d. Zustand, dass man sich irgend e. Handlung b. ist: *ἡ σύνεσις, τὸ συνειδέναι, τὸ συνειδός, ότος*, sp. *ἡ συνείδησις.* — auch umschr. durch *συνειδέναι*, z. B. ich habe d. B. Niemandem Unrecht gethan zu haben *σύνοιδα ἐμαυτῷ οὐδένα ἀδικήσας* od. *ἀδικήσαντι.*
bezähmen *δαμάζειν, ἡμεροῦν, τιθασεύειν*; *κολάζειν, συ-, κατα-στέλλειν, κατέχειν* (in Schranken halten); *χειροῦσθαί τι*; *κρατεῖν, κατακρατεῖν τινος, ἐπικρατεῖν τινος*, selten *τι.*
Bezähmung *ἡ ἡμέρωσις, τιθασεία, τιθάσευσις*; *ἡ κόλασις, κάθεξις*; sp. *ἡ κατακράτησις.*
bezahlen 1) Geld erlegen, auszahlen: *ἀριθμεῖν*; *καταβάλλειν, κατατιθέναι τί τινι*; noch dazu b. *προστιθέναι, προσκατατιθέναι, προσκαταβάλλειν.* — Abgaben u. dgl. b., s. Abgabe. — zu b. haben *ὀφείλειν.* — sich b. lassen *λαμβάνειν* od. *ἀπολαμβάνειν ἀργύριον* (*μισθὸν*) *παρά τινος, πράττεσθαί τινα ἀργύριον.* — 2) Geld für etw. geben: *a*) e. Schuld b.: *ἐκτίνειν, ἀποδιδόναι, ἀπαριθμεῖν ἀργύριον*; *διαλύειν* (u. *M.*) *χρέος*; Jmd. b. *διαλύειν τινί.* — sich b. lassen (v. Gläubiger) *διαλύεσθαι.* — ich bin noch nicht bezahlt *οὔπω ἀπείληφα τὰ ὀφειλόμενα.* — e. Geldstrafe

b. ἀπο-, ἐκ-τίνειν ἀργύριον, δίκην, ζημίαν. — übtr. seine Schuld d. Vaterlande od. dgl. b. ἐκτίνειν od. ἀποδιδόναι, ἀντιδιδόναι χάριν, εὐεργεσίας. *b)* Waaren b.: διαλύειν τὴν τιμήν τινος, καταβάλλειν ἀργύριον ὑπέρ τινος; vgl. kaufen. — was soll ich dir für d. beiden Helmbüsche b.? τί δῆτα καταθῶ σοι τοῖν λόφοιν;

Bezahler durch d. *part.* d. vhg. Verba. — e. guter B. ὁ ἐν καιρῷ ἀποδιδούς. — e. schlechter B. ὁ βραδέως καὶ μόγις ἀποδιδούς, ὁ πολλάκις ἤδη ἀπαιτηθεὶς τὰ ὀφειλόμενα.

Bezahlung 1) das Bezahlen: ἡ ἀπόδοσις, καταβολή, sp. κατάθεσις; ἡ διάλυσις (v. Schulden); ἡ ἔκτισις (e. Geldstrafe). — 2) bezahltes od. zu bezahlendes Geld: τὰ χρήματα, τὸ ἀργύριον; ἡ τιμή (Kaufpreis für e. Waare); ὁ μισθός (Lohn). — seine B. fordern πράττεσθαι, ἀπαιτεῖν τὰ χρήματα, τὰ ὀφειλόμενα, τὸν μισθόν. — seine B. bekommen λαμβάνειν od. ἀπολαμβάνειν τὰ χρήματα, τὰ ὀφειλόμενα, τὸν μισθόν.

bezaubern γοητεύειν, καταγοητεύειν, φαρμάττειν, φαρμακεύειν, καταφαρμάττειν, καταφαρμακεύειν, μαγγανεύειν τινά. – θέλγειν, καταθέλγειν, κηλεῖν, κατακηλεῖν τινα; auch ἐπᾴδειν τινί, κατᾴδειν τινά (durch Gesänge), welche auch, wie ψυχαγωγεῖν, ἐπάγεσθαι, οἷον καταυλεῖν, in übtr. Bdtg. vorkommen. — καταδεῖν τινα (durch das Nestelknüpfen), βασκαίνειν, sp. καταβασκαίνειν (behexen). — **bezaubernd** θελκτήριος, κηλητήριος 3. u. 2. (mehr poet.); κηλητικός, κατακηλητικός 3. (sp.); am besten ἐπαγωγός 2. (sp. ἐπαγωγικός 3., ψυχαγωγός 2.). — b. lächeln μειδιᾶν ἐπαγωγόν.

Bezauberung *a)* als Handlung: ἡ γοητεία, φαρμακεία, μαγγανεία. — ἡ ἐπῳδή (durch Gesänge). — ἡ κατάδεσις (durch d. Nestelknüpfen). — ἡ θέλξις, κατάθελξις, ἡ κήλησις, sp. κατακήλησις (auch übtr., wie ψυχαγωγία). *b)* als Zustand: τὸ θέλγητρον; ἡ ἔκπληξις (Staunen).

bezeichnen 1) eig. σημαίνειν, ἐπι-, παρα-σημαίνειν u. *M.*; σημειοῦν, gew. *M.*, sp. ἐπι-, παρασημειοῦσθαι; ἐνσημαίνεσθαι σημεῖον od. τύπον τινί. — darin od. dabei b. ἐνσημαίνειν. — m. e. Siegel b. ἐπιβάλλειν τινὶ od. ἐπιβάλλεσθαι ἐπί τινι σφραγῖδα, τυποῦν τι σφραγῖδι; vgl. besiegeln. — m. e. Stempel b. ἐπιβάλλειν τινὶ χαρακτῆρα, sp. χαρακτηρίζειν. — 2) übtr. etw. m. etw. b.: ἐπισφραγίζεσθαί τινί τι; m. etw. bezeichnet werden ἐπισφραγίζεσθαί (*P.*) τινι. — χαρακτηρίζειν (schildern, charakterisieren sp.). — durch Worte b. δηλοῦν, σημαίνειν, auch δεικνύναι; vgl. andeuten. — **bezeichnend** χαρακτηριστικός, χαρακτηρικός 3. sp. — **bezeichnet** ἐπίσημος 2.; falsch b. παράσημος 2.

Bezeichnung 1) das Bezeichnen: ἡ σημασία, selten ἡ σημείωσις, παρασημείωσις (sämmtlich sp.); vgl. Besiegelung. — übtr. ὁ χαρακτηρισμός sp. — ἡ δήλωσις (durch Worte). — 2) d. Zeichen: τὸ σημεῖον; vgl. Benennung. — sie nennen d. Ceder m. besonderer B. Spitzceder τὴν κέδρον καλοῦσι παρασήμως ὀξύκεδρον.

bezeigen δεικνύναι, ἐν-, ἐπι-δεικνύναι u. *M.*; δηλοῦν; παρέχειν u. *M.* — Jmd. Freundschaft b. φιλίᾳ χρῆσθαι πρός τινα. — Jmd. Ehre b. τιμαῖς περιέπειν od. gew. κοσμεῖν τινα, auch τιμᾶν τινα. — sich b. παρέχειν ἑαυτόν m. *adj.*, z. B. γενναῖον, od. δεικνύναι, ἐπιδεικνύναι m. *part.*, z. B. du hast dich als Freund gegen uns bezeigt ἐπέδειξας ἡμῖν φίλος ὤν; vgl. beweisen 1).

Bezeigung durch d. vhg. Verba.

bezeugen μαρτυρεῖν τινί τι; ἐπιμαρτυρεῖν τινί τι, τινι m. f. *inf.*; auch συμμαρτυρεῖν τινί τι od. τινι m. f. ὅτι. — noch dazu b. προσμαρτυρεῖν τινί τι od. τινι m. f. *inf.* — gegen etw. b. ἀντιμαρτυρεῖν τινι od. πρός τι, auch τινος sp. — vgl. bestätigen, versichern, u. bezeigen.

Bezeugung ἡ μαρτυρία, sp. ἐπιμαρτύρησις, ἐπιμαρτυρία.

beziehen 1) eig. etw. m. etw.: ἐν-, ἐπι-τείνειν τί τινι; περιτείνειν τί τινι u. περί τι; ὑπερτείνειν τί τινι u. τί τινος. — 2) übtr. *a)* wohin ziehen, einnehmen: e. Haus, e. Wohnung εἰσοικίζεσθαι εἰς οἶκον u. bloss οἶκον; auch ἐν-, κατ-οικίζεσθαι εἰς οἶκον; e. Lager, e. Posten b. καταλαμβάνειν στρατόπεδον (τάξιν), καταστῆναι εἰς τάξιν; Winterquartiere b. s. Winterquartiere; d. Messen b. ἐπ-, περι-ιέναι, ἐπι-, περι-πορεύεσθαι (*DP.*) τὰς πανηγύρεις. *b)* Einkünfte u. dgl. v. etw. b.: λαμβάνειν, κομίζεσθαι od. ἔχειν προσόδους ἐκ (ἀπό) τινος; καρποῦσθαι od. νέμεσθαί τι, ἀπολαύειν τινός; vgl. Gewinn. — etw. irgendwoher b. = sich verschaffen: κομίζεσθαι, πορίζεσθαι, παρασκευάζεσθαί τί ποθεν. *c)* etw. auf etw. b.: ἀναφέρειν, ἐπαναφέρειν εἴς (ἐπί, πρός) τι, νομίζειν τι εἶναι πρός τι. *d)* sich b. *α)* auf etw. gerichtet sein: τείνειν u. συντείνειν εἴς (ἐπί, πρός) τι, σκοπεῖν πρός τι, ἀνήκειν εἴς (πρός) τι, εἶναι περί u. πρός τι, περί τινος. *β)* sich worauf berufen, s. berufen 2).

beziehlich, s. bezüglich.

Beziehung 1) eig. (e. Instrumentes): durch Verba. — 2) übtr. *a)* die Besetzung: e. Wohnung ἡ εἰσοίκησις, sp. ὁ εἰσοικισμός; e. Postens: ἡ τάξεως κατάληψις, ἡ εἰς τάξιν κατάστασις; d. Messe ἡ εἰς τὰς πανηγύρεις ἔφοδος (ἐφοδεία). *b)* d. Empfangnahme: ἡ λῆψις; ἡ κάρπωσις, ἀπόλαυσις; Beschaffung ἡ κομιδή, ὁ πορισμός, ἡ παρασκευή. *c)* Zusammenhang, Verbindung: ἡ εἴς (πρός) τι ἀναφορά u. ἐπαναφορά. — etw. m. etw. in B. setzen, s. etw. auf etw. beziehen 2) *c)*. — B. auf etw. haben, s. beziehen (sich auf etw.) 2) *d)α)*. — in B. stehen m. etw. μετέχειν τινός, κοινωνίαν ἔχειν τινί, ἐφάπτεσθαί τινος, μέτεστί μοί τινος, προσήκει μοί τι. — in gar keiner B. m. einander stehen οὐδὲν κοινὸν ἔχειν ἀλλήλοιν. — in B. auf κατά, πρός, εἰς m. *acc.* od. auch häufig bloss der *acc.* — in dieser B. τὸ κατὰ (πρὸς) τοῦτο, wozu auch εἶναι tritt. — in vieler B. πολλαχῇ, in jeder B. πανταχῇ, in keiner B. οὐδαμῇ (μηδαμῇ), οὐδέν τι. *d)* = Berufung 2).

bezielen σκοπεῖν τι, τείνειν od. συντείνειν εἴς (ἐπί, πρός) τι; στοχάζεσθαί τινος.

beziffern διαλαμβάνειν τι ἀριθμοῖς od. προστιθέναι τινὶ ἀριθμούς.

Bezirk 1) Umkreis: ἡ περίοδος, περιβολή; auch ὁ κύκλος. — d. B. e. Tempels τὰ περὶ τὸ ἱερόν. — im B. v. etw. liegen ἐντὸς τῶν ὅρων τινὸς κεῖσθαι od. εἶναι. — 2) e. abgegrenzter Theil e. Landes: ἡ χώρα; ὁ νομός; ὁ δῆμος (Gau); ἡ κώμη (Stadtviertel).

Bezirksgenoss ὁ δημότης.

bezirksweise κατὰ νομούς, κατὰ δήμους; κατὰ κώμας, κωμηδόν.

bezollen φορολογεῖν τι sp.

bezüchtigen, Jmd. einer Sache, κατηγορεῖν τινός τι, selten τινός τινος u. τινος περί τινος; ἐγκαλεῖν τινί τι; καταγιγνώσκειν τινός τι, selten τινός τινος u. τινά τινος; καταμηνύειν τινός m. *part.*, z. B. Jmd. d. Lüge τινὸς (ὡς) ψευδομένου. — bezüchtigt werden κατηγορεῖται od. καταγιγνώσκεταί μού τι, ἐγκαλεῖταί μοί τι ὑπό τινος; ὀφλισκάνω τί τινι od. πρός τινος.

bezüglich (relativ) ἀναφορικός 3.; „b. auf etw." öfters durch *adj.* auf -ικός 3., z. B. auf Worte, Pflanzen b. λεξικός, φυτικός 3. — *adv.* b. auf etw. = in Bezug (auf etw.), w. s.

Bezug 1) = „Beziehung" in d. Bdtgen, 1) u. 2) *a)* *b)* *c)*. — B. nehmen auf etw. σκοπεῖν τι, ἀνα-

φέρειν εἴς τι. — 2) Einkommen: αἱ πρόσοδοι; ὁ μισθός (Gehalt).
bezupfen τίλλειν, ἀπο-, περι-τίλλειν.
bezwacken ἐπικνίζειν; übtr. περικνίζειν; vgl. beschneiden *b*). — das B. ἐπίκνισις.
bezwecken σκοπεῖν τι od. πρός τι; στοχάζεσθαί τινος; μηχανᾶσθαι ὅπως m. *fut.* — was will er damit b.? τίνος βουλόμενος τυχεῖν μηχανᾶται ταῦτα;
bezweifeln ἀμφισβητεῖν περί τινος, περί τι, auch τι, daneben μή m. *inf.* od. ὡς οὐ ... — ἀμφιγνοεῖν περί (ἐπί) τινος, auch τι. — ἀπορεῖν περί τινος, εἴς (πρός) τι, auch τι; verst. διαπορεῖν περί τινος. — ἀπιστεῖν τι, gew. τινι, daneben μή m. *inf.*, auch μή m. *conj.* (nach e. Haupttempus). — **bezweifelt** ἀμφισβήτητος, ἀμφισβητήσιμος 2. — es wird etw. b. ἀμφισβητεῖταί τι od. m. f. *inf.* u. μή; ἀπορεῖταί τι; διαπορεῖταί τι u. περί τινος.
Bezweifelung ἡ ἀμφισβήτησις, ἀπιστία, ἀπόρησις, ἀπορία, selten ἀπορησία.
bezwingbar ἁλώσιμος 2.
bezwingen κρατεῖν, ἐπι-, κατα-κρατεῖν τινος; ὑποχείριον ποιεῖσθαι u. λαμβάνειν, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, χειροῦσθαι, καταπαλαίειν, καταγωνίζεσθαι, καταστρέφεσθαι, (κατα)βιάζεσθαί τινα, sp. ὑποτάττειν τινά; καταπολεμεῖν (im Kriege b.); vgl. besiegen. — bezwungen werden ὑποχείριον γίγνεσθαί τινι; vgl. besiegt werden. — sich b. = sich beherrschen.
Bezwinger durch *part.*
bezwinglich, s. bezwingbar.
Bezwingung ἡ ἐπικράτησις (sp. κατακράτησις); ἡ χείρωσις; ἡ καταστροφή (Hdt.); sp. ὁ καταγωνισμός. — ἡ νίκη (Sieg); ἡ ἧττα (Niederlage).
Bibel τὰ ἱερὰ γράμματα. — e. bestimmter Abschnitt aus d. B. ἡ περικοπή, auch ἡ ῥῆσις.
Biber ὁ κάστωρ, ορος. — v. B. καστόρειος 3.
Bibergeil τὸ καστόριον. — wie B. riechen od. schmecken καστορίζειν.
Bibliothek ἡ βιβλιοθήκη; auch τὰ βιβλία, z. B. er besitzt e. grosse B. κέκτηται πλεῖστα βιβλία.
Bibliothekar ὁ ἐπὶ τῶν βιβλίων.
biblisch ὁ, ἡ, τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων od. ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.
bieder χρηστός 3.; φιλόχρηστος 2.; γενναῖος 3.; εὐήθης 2.; ἄκακος 2., ἁπλοῦς 3., καλὸς κἀγαθός 3., auch bloss ἀγαθός 3. — b. sein ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν.
biederherzig χρηστὸς 3. τὸ ἦθος od. τὴν ψυχήν.
Biederkeit ἡ χρηστότης, γενναιότης, εὐήθεια, ἀκακία, ἁπλότης, καλοκἀγαθία, ἀνδραγαθία. — Beweis v. B. τὸ ἀνδραγάθημα sp.
Biedermann ἀνὴρ χρηστός od. καλὸς κἀγαθός. — sich als B. beweisen ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν. — nach Art eines B. ἀνδραγαθικός 3.
Biedersinn s. Biederkeit.
biegen s. beugen, gebogen, krümmen.
biegsam καμπτός 3. (opp. ἄκαμπτος 2.), εὔκαμπτος 2., sp. εὐκαμπής 2.; εὔστροφος 2. (auch übtr. von d. Stimme u. d. Seele); ὑγρός 3. (geschmeidig). — übtr. εὐάγωγος 2., πιθανός 3., εὐπειθής, εὔπειστος 2. — b. sein κάμπτεσθαι *P.*; εἴκειν (nachgeben, auch übtr.); πείθεσθαι *P.* (übtr.).
Biegsamkeit ἡ εὐκαμψία (sp. εὐκάμπεια), εὐστροφία (auch übtr.), ἡ ὑγρότης; übtr. εὐαγωγία, εὐπείθεια, εὐπειστία.
Biegung s. Beugung. — e. B. machen κάμπτεσθαι, ἀνακάμπτεσθαι *P.*, ἐκκλίνειν.
Bienchen τὸ μελίττιον, μελιττάριον.
Biene ἡ μέλιττα. — ἡ ἀνθρήνη, sp. ἀνθρηδών, όνος d. Waldbiene. — zu den B. gehörig μελίττειος 3. sp.
bienenartig μελιττώδης 2.; ἀνθρηνοειδής 2. (nach Art e. Waldbiene).
Bienenbrot ἡ ἐριθάκη (σανδαράκη); ὁ κήρινθος.
Bienenbrut ἡ τῶν μελιττῶν νεοττιά; αἱ σχαδόνες; αἱ νύμφαι.
Bienenfresser ὁ μέροψ, πος.
Bienenharz ἡ πρόπολις, εως, ἡ ἐριθάκη.
Bienenhaus ὁ μελιττών, ῶνος, sp. τὸ μελιττουργεῖον, ὁ σμηνιών, ῶνος.
Bienenkönigin ἡ τῶν μελιττῶν ἡγεμών od. βασίλεια (bei d. Griechen gew. ὁ τ. μ. ἡγεμών od. βασιλεύς, weil sie d. Thier als männlich betrachteten).
Bienenkorb ὁ σίμβλος; ἡ κυψέλη, sp. μελιττοφάτνη. — (m. d. Bienen) τὸ σμῆνος (*dem.* τὸ σμηνίον sp.).
Bienenkraut τὸ μελιττόφυλλον, sp. ἡ μελίτταινα, τὸ μελίτταιον, τὸ μέλινον, μελίφυλλον.
Bienenmade ἡ σχαδών, όνος.
Bienenschwarm τὸ (μελιττῶν) σμῆνος; ὁ (μελιττῶν) ἑσμός, ὁ ἀφεσμός.
Bienenstand s. Bienenhaus. — e. B. anlegen μελιττῶν σμήνη καθίστασθαι od. ἱδρύεσθαι.
Bienenstock s. Bienenkorb.
Bienenvater ὁ μελιττεύς, μελιττουργός, μελιττοπόλος, sp. μελιττοτρόφος, σμηνουργός, ἑσμοφύλαξ, κος. — zum B. gehörig μελιττουργικός 3. — e. B. sein μελιττουργεῖν.
Bienenwärter, -wirth = dem vhg.
Bienenwolf s. Bienenfresser.
Bienenzelle τὸ μελίττιον, κυψέλιον; ἡ σχαδών, όνος (Brutzelle).
Bienenzucht ἡ μελιττουργία, τὰ μελιττουργικά; ἡ σμηνουργία.
Bienenzüchter s. Bienenvater.
Bier ὁ ζῦθος, τὸ ζῦθος; τὸ βρῦτον, ὁ βρῦτος; τὸ πῖνον; ὁ κρίθινος οἶνος; τὸ κρίθινον πῶμα. — d. B. betreffend βρύτινος 3.
Bierbrauer etwa ὁ ζυθοποιός.
Biertrinken, das; dem B. ergeben βρυτικός 3.
bieten 1) darreichen: ὀρέγειν, προσφέρειν, διδόναι, παρέχειν (u. *M.*) τί τινι. — Jmd. d. Hand b. ὀρέγειν, προτείνειν τινὶ τὴν χεῖρα (τὴν δεξιάν), δεξιοῦσθαί τινα; bildl. συνίστασθαί τινι (sich m. Jmd. einlassen), συμπράττειν, ὑπουργεῖν τινί τι, συνεργεῖν τινί τι u. πρός τι, ὑπηρετεῖν τινί τι, εἴς u. πρός τι, συλλαμβάνειν τινί τι u. εἴς τι (d. Hand zu etw. b., helfen), συν-, δι-, κατ-αλλάττεσθαί τινι u. πρός τινα, δια-, κατα-λύεσθαι πρός τινα (sich versöhnen). — d. Hand zum Frieden b. εἰρηνικῶς ἔχειν; d. Hand zuerst zum Frieden b. ἄρχειν od. κατάρχειν τῆς διαλύσεως od. διαλλαγῆς. — Jmd. d. Spitze b. ἀνταίρειν u. ἀντιστῆναί τινι u. πρός τινα, ἀντέχειν τινί. — Jmd. Trotz b. δέχεσθαι od. ὑπομένειν τινὰ ἐπιόντα (Stand halten), καταφρονεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος (verachten). — Jmd. e. Gruss b. προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινα, λέγειν τινὶ χαίρειν. — Lohn b. ἐπαγγέλλεσθαι (δώσειν) μισθόν. — sich etw. v. Jmd. b. lassen ἀνέχεσθαί τι od. τινός m. *part.*, z. B. Schmähungen τινὸς λοιδοροῦντος; φέρειν τι u. τινά m. *part.* (z. B. τινὰ λοιδοροῦντα). — sich etw. nicht b. lassen οὐκ ἐᾶν τι, οὐκ ἀνέχεσθαι (s. oben). — 2) e. gewissen Preis b.: v. Verkäufer: συνιστάναι τιμὴν (od. *pl.*) τινος; v. Käufer: ὑπισχνεῖσθαι δώσειν od. geradezu διδόναι τι ὑπέρ τινος; in e. öffentlichen Versteigerung: ἀντωνεῖσθαι; mehr b. ὑπερβάλλειν, ἐπιτιθέναι τῇ ὠνῇ. — etw. d. Meistbietenden zuschlagen lassen κατακηρύττειν τι εἰς τὸν ὑπερβαλόντα.
bigott δεισιδαίμων 2., περιττὸς 3. πρὸς τὰ θεῖα od. τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν.
Bigotterie ἡ δεισιδαιμονία.

Bild 1) sinnliche Darstellung eines Gegenstandes: *ἡ εἰκών, όνος, τὸ εἴδωλον, τὸ ἀπείκασμα, — τὸ ἄγαλμα* (Bildsäule, bes. e. Gottes). — *ὁ τύπος* (Bildwerk, bes. v. Stein). — *ἡ γραφή, τὸ γράμμα, ἡ ζωγραφία, τὸ ζωγράφημα* (gemaltes B.). — *τὸ ξόανον* (geschnitztes B., bes. e. Gottes). — *τὸ βρέτας* (hölzernes Götterbild, poet. u. sp.). — *τὸ ἐκτύπωμα* (Reliefbild). — e. B. erzeugen *εἰδωλοποιεῖν*. — d. Erzeugung eines B., Darstellung im B. *ἡ εἰδωλοποιία*. — zur Erzeugung eines B. geschickt *εἰδωλοποιικός* 3. — d. Kunst B. zu schaffen *ἡ εἰδωλουργική*. — e. treues B. gebend *εἰκονικός* 3. — 2) Gestalt: *ἡ ὄψις, τὸ εἶδος*; vgl. Figur. — 3) B. zur Versinnlichung v. etw. Geistigem, Gleichniss: *ἡ εἰκών, όνος*. — in Bildern sprechen *δι' εἰκόνων λέγειν*; d. Sprechen in B. *ἡ εἰκονολογία*. — in d. Rhetorik *ἡ μεταφορά*. — 4) Bild im Geiste, Vorstellung: *ἡ εἰκών, όνος, ἡ ἰδέα, τὸ εἶδος, εἴδωλον, φάντασμα*. — sich e. B. v. etw. machen *εἰδωλοποιεῖν εἴδωλόν τινος*, sp. *εἰδοποιεῖν τι*.

Bildchen *τὸ εἰκόνιον, ἀγαλμάτιον*.

bilden 1) eig. *a)* formen, gestalten: *μορφοῦν, σχηματίζειν, σχηματοποιεῖν*; (künstlerisch) nach etw. b. *εἰκάζειν, ἀπεικάζειν* (allg.), *πλάττειν*, sp. *διαπλάττειν* (aus Erde, Thon, Wachs, letzteres auch *κηροπλαστεῖν*; vgl. bossieren); *ποιεῖν* (bes. v. grossen Bildwerken); *ἐκτυποῦν* (in erhabener Arbeit); *εἰδωλοποιεῖν* (e. Bild schaffen). — vgl. abbilden. — d. bildende Kunst *ἡ πλαστική*. — zum Bilden geeignet *πλαστικός* 3. *b)* zu Stande bringen, darstellen: *ποιεῖν, ἀποτελεῖν, ἀπεργάζεσθαι, κατασκευάζειν, καθ-, συν-ιστάναι*. — e. Kreis b. *συνάγειν εἰς κύκλον* (mehrere Personen in einen Kreis zusammentreten lassen), *συνάγεσθαι* (*P.*) *εἰς κύκλον, κυκλοῦσθαι* (*περί τι*); e. Verein b. *συνάγειν* od. *συνιστάναι ἑταιρείαν* (e. Verein begründen), *συνίστασθαι εἰς ἑταιρείαν* (in e. V. zusammentreten). — e. lange Linie b. *ἐπὶ πολὺ ἐκτείνεσθαι P.* — d. rechten Flügel b. *τὸ δεξιὸν κέρας ἔχειν, τεταγμένον εἶναι κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας*. — sich b. = entstehen *καθ-, συνίστασθαι, γίγνεσθαι*. — 2) übtr. geistig b.: *παιδεύειν* u. *M.*, *ἐκπαιδεύειν, παιδαγωγεῖν, διδάσκειν, ἐκδιδάσκειν*. — Jmd. worin b. *παιδεύειν τινά τι* u. *ἔν τινι*. — Jmd. zu e. Reiter b. *διδάσκειν τινὰ ἱππέα* (*M.*=zu etw. b. lassen), daneben *παιδεύοντα ἀποδεικνύναι* od. *παρέχειν τινὰ ἱππέα* u. dgl. — **gebildet** *παιδευτός, πεπαιδευμένος* 3.; *ἀστεῖος, χαρίεις* 3. — gut g. *εὔπλαστος* 2. (eig.); *εὐπαίδευτος* 2. (übtr.); künstlerisch u. wissenschaftlich g. *μουσικός* 3., *εὔμουσος* 2.

Bilderanbeter, -diener *ὁ εἰδωλολάτρης* (N.T.).

Bilderdienst *ἡ εἰδωλολατρεία* (N.T.).

Bildergallerie *ἡ πινακοθήκη*.

Bilderhändler etwa *ὁ εἰκονοπώλης*.

Bilderkrieg etwa *ἡ εἰκονομαχία*.

Bilderrahmen *τὰ τὴν εἰκὼ περιέχοντα ξύλα*.

bilderreich *εἰκόνων μεστός* 3., *πολλὰς εἰκόνας ἔχων* 3., sp. *εἰδωλικός* 3. — v. d. Rede *δι' εἰκόνων ὁρμώμενος* 3.; *πεποικιλμένος*, auch *ἀνθηρός* 3.

Bildersaal, s. Bildergallerie.

Bilderschrift *τὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα*.

Bildersprache *ἡ εἰκονολογία*.

Bilderstreit, s. Bilderkrieg.

Bilderstürmer *ὁ εἰκονομάχος, εἰκονοκλάστης* sp.

Bildformer *ὁ εἰδωλοποιός, εἰκονοποιός; πλάστης*.

Bildformerei *ἡ εἰδωλοποιία, πλαστική*.

Bildgiesser *ὁ χωνευτής* (*εἰδώλων*).

Bildgiesserei *ἡ χωνεία, χωνευτική, χώνευσις*.

Bildhauer *ὁ ἀγαλματοποιός, ἀνδριαντοποιός, ἑρμογλύφος*; sp. *ἀγαλματουργός*. — e. B. sein *ἀνδριαντοποιεῖν*, sp. *ἀγαλματοποιεῖν*.

Bildhauerei, Bildhauerkunst *ἡ ἀνδριαντοποιία*, sp. *ἀγαλματοποιία, ἀγαλματουργία; ἡ ἑρμογλυφική* (*τέχνη*).

Bildhauerwerkstätte *τὸ ἑρμογλυφεῖον*.

bildlich *δι' εἰκόνων λεγόμενος* 3.; *ἀλληγορικός, τροπικός, μεταφορικός* 3. — b. Ausdruck *ὁ τρόπος, ἡ μεταφορά*. — *adv.* *δι' εἰκόνων, ἀλληγορικῶς, τροπικῶς, μεταφορικῶς*.

Bildner 1) eig. s. Bildformer, Bildhauer. — 2) übtr. *ὁ παιδευτής*; vgl. Lehrer.

Bildnerei, s. Bildformerei, Bildhauerei.

Bildniss, s. Bild 1).

Bildsäule *ὁ ἀνδριάς, άντος, τὸ ἄγαλμα, ἡ εἰκών, όνος, τὸ ξόανον*; kleine B. *ὁ ἀνδριαντίσκος*; vgl. Koloss. — B. verfertigen *ἀνδριαντοποιεῖν*, sp. *ἀγαλματοποιεῖν*. — Jmd. e. eherne Statue errichten *ἱστάναι*, auch *ἀνιστάναι τινὰ χαλκοῦν*. — einer B. ähnlich *ἀνδριαντοειδής* 2. sp.

bildsam *πλαστικός* 3.; *εὔπλαστος* 2. (eig. u. übtr.); *ὑγρός* 3. (geschmeidig); übtr. *εὐμαθής* 2. (gelehrig); *εὐχερής* 2. (leicht zu behandeln).

Bildsamkeit *τὸ εὔπλαστον* (eig. u. übtr.); *ἡ ὑγρότης* (Geschmeidigkeit); übtr. *ἡ εὐμάθεια* u. *εὐμαθία* (Gelehrigkeit); *εὐχέρεια* (Nachgiebigkeit, Fügsamkeit).

Bildschnitzer *ὁ ἑρμογλύφος*, sp. *ἀγαλματογλύφος; ὁ τορευτής*.

Bildschnitzerei *ἡ ἑρμογλυφική; ἡ τορευτική*.

bildschön *ὁ ἀγαλματίας*; gew. *διαφέρων* 3. *τῷ κάλλει, πάγκαλος* 3. u. 2., *κάλλιστος* 3.

Bildung 1) das Bilden: *a)* eig. *ἡ πλάσις*, sp. *διάπλασις, ὁ διαπλασμός; ἡ ποίησις*. — *ἡ ἀπεργασία* (das zu Stande Bringen); ebenso *ἡ σύστασις* (doch auch: „das sich Bilden."). — d. B. des Leibes durch gymnastische Uebungen *ἡ σύστασις σώματος ἡ διὰ τῶν γυμνασίων*. *b)* übtr. in Bezug auf den Geist: *ἡ παίδευσις, παιδεία, παιδαγωγία, διδασκαλία, διδαχή*. — 2) die durch das Bilden erlangte Beschaffenheit: *a)* eig. *τὸ εἶδος, σχῆμα; ἡ μορφή; ἡ σχημάτισις, μόρφωσις; ἡ φύσις* (natürl. B.); vgl. Gestalt. — schöne B. *ἡ εὐμορφία*, auch *εὐπρέπεια, ἡ χάρις* (Anmuth). *b)* übtr. *ἡ παιδεία, παίδευσις*; gute B. *ἡ εὐπαιδευσία, εὐμουσία*. — höhere B. *ἡ μουσική*. — allgemeine B. *ἡ ἐγκύκλιος παιδεία*. — sittliche B. *ἡ καλοκἀγαθία*. — e. Mann v. B. *ἀνὴρ* (*καλῶς* od. *εὖ*) *πεπαιδευμένος, εὐπαίδευτος, μουσικός, εὔμουσος, καλὸς κἀγαθός*. — nichts zeugt mehr v. B. *οὐδὲν μουσικώτερόν ἐστιν*. — Mangel an B. *ἡ ἀπαιδευσία, ἀμουσία*. — ohne B. s. bildungslos.

Bildungsanstalt *τὸ παιδευτήριον, τὸ μουσεῖον*.

bildungsfähig, s. bildsam.

Bildungsform *ἡ τοῦ σχήματος μορφή*.

Bildungsgeschäft *τὸ τῆς σχηματίσεως ἔργον*; übtr. *τὸ τῆς παιδεύσεως ἔργον*.

bildungslos *ἀπαίδευτος, ἄμουσος* 2.

Bildungslosigkeit *ἡ ἀπαιδευσία, ἀμουσία*.

Bildungsmittel *ἡ παίδευσις*.

Bildungsschule *τὸ παιδευτήριον, μουσεῖον; ἡ παίδευσις*.

Bildungsstätte = d. vhg.

Bildungsstufe *ἡ παιδεία*. — auf e. hohen B. stehend *εὖ* od. *καλῶς πεπαιδευμένος* 3., *εὐπαίδευτος* 2., *μεγάλης παιδείας μετέχων* 3., *εὔμουσος* 2., auch *ἐλευθέριος* 2. — auf e. niederen B. stehend *ὀλίγον τι μετέχων τῆς παιδείας, ἀπαίδευτος* 2., *ἄμουσος* 2., *ἀνδραποδώδης* 2.

Bildwerk *τὸ πλάσμα*, sp. *διάπλασμα; τὸ ποίημα; τὸ ἐκτύπωμα* (in erhabener Arbeit); *τὸ τόρευμα* (geschnitztes od. getriebenes B.); *τὸ ἔμβλημα* (v. eingelegter Arbeit). — vgl. Bild 1).

Bill *τὸ ψήφισμα*. — e. B. einbringen *ψήφισμα γραφεῖν*.

Billet *a*) Briefchen: τὸ βιβλίον, βιβλιδάριον, βιβλίδιον, γραμματείδιον, γραμμάτιον, χαρτίον. *b*) Marke: τὸ σύμβολον.
billig δίκαιος 3. (gerecht); ἐπιεικής 2. (geziemend); εὐγνώμων 2. (vernünftig, gew. nur v. Pers.); ἴσος 3. (Allen gleich zukommend, Alle gleich berücksichtigend); κοινός 3. (unparteiisch, v. Pers.); μέτριος 3. (mässig, Mass haltend); προσήκων 3. (gebührend, nur v. Sachen); ἄξιος 3. (würdig, preiswürdig). — es ist b. δίκαιον od. ἄξιόν ἐστιν, ἔοικεν, εἰκός (ἐστιν), εἰκότως ἔχει m. f. *inf.* — es ist billig, dass ich hiervon Rechenschaft gebe δίκαιός εἰμι τούτων λόγους ὑποσχεῖν. — wie b. ὡς od. ὥσπερ (τὸ) εἰκός (ἐστιν), οἷα (οἷον) od. ἡ εἰκός. — b. Weise εἰκότως, ἀπὸ (ἐκ) τῶν εἰκότων, ἐκ τοῦ εἰκότος, κατὰ τὸ εἰκός, ἐκ τῶν δικαίων, μετὰ τοῦ δικαίου. — unter b. Bedingungen ἐπ' ἴσοις καὶ δικαίοις. — mehr als b. πλέον τοῦ δέοντος. — etw. für b. erachten δικαιοῦν, ἀξιοῦν. — b. denken εὐγνωμονεῖν, μέτρια φρονεῖν; b. denkend εὐγνώμων, ἐπιεικής 2., μέτριος 3. — e. b. Preis μετρία od. ἀξία τιμή. — b. Waaren ὤνια εὔωνα od. εὐτελῆ.
billigen ἐπ-, συν-αινεῖν τι; ἐγκρίνειν τι; ἀποδέχεσθαί τι; ἐπινεύειν τι; συμφάναι; συνδοκεῖ μοί τι; vgl. beistimmen. — nicht b. ἀποδοκιμάζειν.
Billigkeit 1) als Eigenschaft e. Sache: τὸ δίκαιον, τὸ ἴσον (auch verb. τὸ ἴσον καὶ δίκαιον), τὸ εἰκός, ότος, τὸ ἄξιον. — d. B. erheischt es δίκαιον od. ἄξιόν ἐστιν. — der B. zufolge od. gemäss ἐκ τῶν δικαίων, μετὰ τοῦ δικαίου. — d. B. d. Preises τὸ μέτριον od. ἄξιον τῆς τιμῆς. — d. B. v. Waaren ἡ εὐτέλεια; s. Wolfeilheit. — 2) als Denkart u. Handlungsweise: ἡ δικαιοσύνη, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη, μετριότης; τὸ ἐπιεικές, τὸ μέτριον.
Billigung ἡ συναίνεσις, ὁ ἔπαινος, sp. ἡ ἀποδοχή; auch ἡ προσ-, συν-ομολογία. — Gew. durch Verba umschr., z. B. m. B. Jmds. συναινέσαντός τινος.
Bilsenkraut ὁ ὑοσκύαμος. — v. B. ὑοσκυάμινος 3. — v. Genuss des B. rasen ὑοσκυαμᾶν.
Bilsenöl τὸ ὑοσκυάμινον ἔλαιον.
Bimsstein ἡ κίσηρις, εως u. ιδος. — m. B. glätten κισηροῦν, sp. κισηρίζειν, κατακισηρίζειν.
bimssteinähnlich, -artig κισηροειδής u. κισηρώδης 2.
Bindchen τὸ ἀμμάτιον sp.; τὸ ταινίδιον, sp. ταινίον.
Binde τὸ ἅμμα; ὁ ἐπίδεσμος (τὸ ἐπίδεσμα, ὁ κατάδεσμος, sp. τὸ ἐπίδεσμον, ἡ ἐπιδεσμίς, ίδος, ἡ κατάδεσις) u. ὁ τελαμών, ῶνος (selten; Bandage); ἡ ταινία (bei der Kleidung u. zum Putze); vgl. Kopfbinde.
Bindemittel ὁ σύνδεσμος, auch ὁ δεσμός; ἡ σύνδεσις.
binden 1) eig. *a*) um etw. b.: δεῖν τι περί τι, περιδεῖν od. περιβάλλειν (περιάπτειν) τί τινι. *b*) an etw. b.: δεῖν, ἀναδεῖν, δεσμεύειν τι πρός τι u. ἔκ τινος; ἀναρτᾶν u. ἐξάπτειν τι ἔκ τινος; ἐνδεῖν τί τινι, ἔν τινι u. εἴς τι. — e. Tuch vor d. Augen b. ἐπιπεταννύναι ὀθόνην τοῖς ὀφθαλμοῖς, καταδεῖν ὀφθαλμούς. — an einander b. συνδεῖν (sp. συνδεσμεύειν), συνάπτειν. *c*) unter etw. b.: ὑποδεῖν; sich (sibi) unter etw. b. ὑποδεῖσθαι. *d*) fest b., fesseln: δεῖν, κατα-, συν-δεῖν, δεσμεύειν (sp. δεσμοῦν), ἐν δεσμοῖς δεῖν τινα; δεσμοὺς ἐμβάλλειν τινί, περιβάλλειν τινὰ δεσμοῖς. — d. Hände auf d. Rücken b. συνδεῖν τὰς χεῖρας ὀπίσω, ὀπίσω στρέψαντα τ. χ. δεῖν. — bildl. mir sind durch etw. d. Hände gebunden συνδέδεμαι ὑπό τινος τὰς χεῖρας. — Jmd. d. Füsse b. συμποδίζειν τινά. *e*) durch Binden zusammenhalten, συνδεῖν (sp. συνδεσμεύειν), συνάπτειν, καταλαμβάνειν τι δεσμοῖς, δεῖν τι δεσμοῖς, περιβάλλειν τινὶ δεσμά (ἁλύσεις, σειράς; wofür erst sp. σειράζειν); σφίγγειν, συσφίγγειν (bes. Garben); πλέκειν, συμπλέκειν (e. Kranz, Strauss). — e. Ballen b. συσκευάζειν φορτία. — e. Fass b. συμπηγνύναι πίθον, κύκλους περιβάλλειν πίθῳ. — 2) übtr. beschränken, hindern: εἴργειν, κατείργειν, κατέχειν τινά, auch συμποδίζειν τινά. — Jmd. durch e. Gesetz b. νόμῳ κατακλείειν τινά m. f. *inf.* — Jmd. durch e. Schwur b. καταλαμβάνειν τινὰ ὅρκοις. — Jmd. d. Zunge b. τὴν τινος γλῶτταν ἐγκλείειν, κλεῖν ἐπιτιθέναι τῇ τινος γλώττῃ, σιωπᾶν κελεύειν τινά. — durch etw. gebunden sein κατεζεῦχθαι ὑπό τινος, ἐνδεδέσθαι τινί u. ἔν τινι (z. B. ὅρκοις, ἐν νόμοις); auch ἀναγκάζεσθαι ὑπό τινος (gezwungen werden); ἀσχολίαν ἔχειν δι' τι (abgehalten werden). — an etw. gebunden sein ὑποτετάχθαι (pf. *P.*) τινί, ἔχεσθαί τινος. — sich b. ἀνάγκην ἐπιτιθέναι ἑαυτῷ; durch e. Eid ὅρκον διδόναι od. ἀποδιδόναι τινί, durch e. Versprechen ὑπόσχεσιν ποιεῖσθαι od. ἀποδιδόναι τινί. — sich an etw. b. τηρεῖν, φυλάττειν τι, ἐμμένειν τινί, auch ὑπακούειν τινί (z.B. an e. Vorschrift). — sich nicht an etw. b. ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν, οὐ φροντίζειν τινός. — sich durch nichts b. lassen οὐδενὸς od. οὐδενὶ ὑπήκοον εἶναι βούλεσθαι. — **gebundene** Rede τὰ ἐν μέτρῳ πεποιημένα ἔπη, τὰ μέτρα. — in ungebundener u. g. Rede πεζῇ καὶ μετὰ μέτρων.
Binden, das, ἡ δέσις, ἔν-, κατά-, σύν-δεσις; sp. ἡ σφίγξις. — Gew. Verba.
Bindestrich ἡ ὑφέν (ὑφ' ἕν), verst. γραμμή.
Bindewort ὁ σύνδεσμος.
Bindfaden ἡ μήρινθος, τὸ λίνον; ὁ θῶμιγξ, γγος (Hdt. u. sp.). — m. B. gebunden λινόδετος 2.
Bingelkraut ἡ λινόζωστις, εως u. ιδος.
binnen ἐντός m. *gen.*, ἐν m. *dat.*, διά m. *gen.*; auch durch d. blossen *gen.* — vgl. in.
Binnenland ἡ μεσόγαια (μεσόγεια). — im B. ἄνω od. durch μεσόγεως (sp. μεσόγαιος, μεσόγειος) 2. — sich im B. ansiedeln, ins B. ziehen ἀνοικίζεσθαι (dazu ἡ ἀνοίκισις, ὁ ἀνοικισμός sp.). — im B. wohnen od. liegen ἀνοικίζεσθαι *P.*
Binnensee, -wasser ἡ στομαλίμνη sp.
Binse ὁ (ἡ) σχοῖνος; τὸ θρύον (poet. u. sp.); auch ὁ φλέως (φλοῦς Hdt. u. sp.). — ein m. B. bewachsener Ort ὁ σχοινοῦς. — e. Haufe zusammengewachsener B. ἡ σχοινιά. — v. B. σχοίνινος, sp. θρύινος 3. — v. B. geflochten σχοινόπλεκτος 2. — B. flechtend σχοινοπλόκος 2. — m. B. überflochten σχοινότονος 2. — voll B. s. binsenreich.
binsenartig σχοινοειδής (σχοινώδης), θρυώδης 2.
Binsenkorb ὁ σχοίνινος φορμός.
Binsenmatte ἡ ψίαθος, ὁ φορμός; kleine B. τὸ ψιάθιον. — B. flechten φορμορραφεῖν.
Biograph ὁ τὸν βίον τινὸς συγγράψας.
Biographie ὁ βίος, τὰ περὶ τὸν βίον τινός.
Birke ἡ σημύδα (?).
birken ὁ, ἡ, τὸ ἀπὸ σημύδας.
Birkenholz τὰ ἀπὸ τῆς σημύδας ξύλα.
Birkenreis ὁ ἀπὸ τῆς σημύδας κλάδος od. κλών; vgl. Ruthe.
Birnbaum ἡ ἄπιος; wilder B. ἡ ἀχράς, άδος, ἡ ἄγερδος.
Birne τὸ ἄπιον; ἡ ἄπιος; wilde B. ἡ ἀχράς, άδος.
Birnenmost, -wein ὁ ἀπίτης οἶνος.
Birnquitte τὸ στρούθειον (m. u. ohne μῆλον).
bis 1) *adv.* *a*) gew. in Verb. m. d. *praep.* „an, auf, gegen, in, nach, unter, zu" μέχρι u. (selten) ἄχρι (die Formen μέχρις u. ἄχρις nicht b. Att.) m. *gen.*, z. B. bis ans Meer μέχρι θαλάττης, bis auf Theseus μέχρι Θησέως, bis auf unsere Zeit μέχρι τοῦ νῦν,

bis zum heutigen Tage ἄχρι τῆς τήμερον ἡμέρας, bis zu e. gewissen Grade ἄχρι του, bis zum Wahnsinne μέχρι μανίας, u. dgl. m.; auch m. *praep.* εἰς, ἐπί, πρός, ὑπό, z. B. bis ins Lager verfolgen μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον διώκειν, von dem Schlachtfelde bei Babylon bis nach Kotyora ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα; daneben auch ἔστε ἐπί bis an, bis zu (selten ἔστε εἰς od. πρός od. ἔστε m. *acc.* b. sp.) od. bloss εἰς, ἐπί m. *acc.*, z. B. bis zum Meere ἐπὶ θάλατταν, bis auf's Aeusserste εἰς τὸ ἔσχατον (εἰς τὰ ἔσχατα) u. dgl. — „bis zu" ἕως m. *gen.*, bei Hdt. u. dann v. Arist. an. — bis vor fünf Tagen μέχρι πέμπτης ἡμέρας τῆς ἀπὸ τῆσδε. — bis auf Jmd. = ausgenommen Jmd. πλήν m. *gen.* od. εἰ μή, z. B. sie widersprachen nicht bis auf Einen οὐκ ἀντέλεγον εἰ μὴ εἷς τις. *b*) m. *adv.* μέχρι, ἄχρι (sp. ἕως), z. B. bis hieher, b. dahin μέχρι ἐνταῦθα, μ. δεῦρο, ἄχρι δεῦρο; bis dahin (damals) μέχρι τότε; bis dahin = e. Zeit lang τέως μέν, worauf ὡς δέ, ἐπεὶ δέ, νῦν δέ, ἔπειτα δέ u. dgl. folgt; bis jetzt ἄχρι νῦν, δεῦρο; bis dahin wo μέχρι οὗ (ὅσου); bis wohin? μέχρι τοῦ; bis morgen εἰς αὔριον; bis wie weit od. lange? ἐπὶ πόσον; *c*) bei ungefähren Zahlbestimmungen: bis auf hundert εἰς od. ἐφ' ἑκατόν. — zwei bis drei δύο ἢ τρεῖς. — 2) *conjunct.* bis. bis dass: ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι (μέχρι ἕως, ἄχρι u. μέχρι οὗ) m. *ind.*, wenn ein Factum bezeichnet werden soll; m. *conj.* m. ἄν (selten ohne ἄν), wenn der temporale Satz bloss etw. angenommenes od. unter gewissen Umständen eintretendes ausdrückt u. zugleich im Hauptsatze e. Haupttempus steht; nach e. hist. Tempus tritt gew. der blosse Optativ ein. — nicht eher als bis οὐ πρότερον πρίν (vgl. ehe). — so lange ... bis [τέως ... ἕως.

Bisam ὁ μόσχος.

Bischof ὁ ἐπίσκοπος (N. T. u. K. S.).

Bischofsamt, -sitz ἡ ἐπισκοπή (N. T., K. S.).

bischöflich ἐπισκοπικός 3. (K. S.)

bisher τέως, μέχρὶ τοῦ νῦν, μέχρι τοῦδε, εἰς τόδε, sp. μέχρι δεῦρο, μέχρι δεῦρο τοῦ χρόνου. — b. immer δεῦρ' ἀεί, sp. εἰσέτι.

bisherig ὁ, ἡ, τὸ μέχρι τοῦ νῦν od. μέχρι τοῦδε.

bisjetzt, s. bis.

Biss 1) das Beissen: ὁ δηγμός, ἡ δῆξις. — e. B. in etw. machen δάκνειν od. ἐπιδάκνειν τι. — 2) die durch d. Beissen entstandene Wunde: τὸ δῆγμα. — Mittel gegen d. B. giftiger Thiere ἡ θηριακή (sc. ἀντίδοτος).

Bisschen *a*) kleiner Bissen: τὸ ψωμίον, ψωθίον, ψωθία, sp. τὸ ψαθύριον. *b*) etw. Weniges: ὀλίγον, μικρόν, βραχύ τι. — auch nicht e. B. οὐδὲ μικρόν od. βραχύ; daneben οὐδὲ γρῦ, οὐδὲ κόκκυ, οὐδ' ἀκαρές. — es ist auch nicht e. B. Geld vorhanden ἀργυρίου οὐδὲ ψακὰς ὑπάρχει. — auch durch *dem.*, z. B. e. B. Fleisch κρεάδιον, e. B. Verstand νοΐδιον. — wenn es auch e. B. weitläufig ist κἂν ᾖ ὀλίγῳ μακρότερον. — wir schliefen nur e. B. κατεκοιμήθημεν ὅσον στίλην.

Bissen ὁ ψωμός; ἡ ἔνθεσις; kleiner B. s. Bisschen *a*); vorgekauter B. τὸ ψώμισμα. — Jmd. m. vorg. B. füttern φωμίζειν τινά.

bissenweise κατὰ μικρά od. λεπτά.

Bisthum s. Bischofsamt.

bisweilen ἐνίοτε, ἔσθ' ὅτε, ἐνιαχοῦ, sp. ἐνιαχῇ; auch ἄλλοτε; vgl. zuweilen.

Bitte ἡ δέησις, τὸ δέημα; ἡ αἴτησις, τὸ αἴτημα (Forderung); ἡ ἀξίωσις, selten τὸ ἀξίωμα (billige, gerechte B.); ἡ παραίτησις, sp. ἡ λιπάρησις (dringende, inständige B.); ἡ ἱκετεία, ἱκεσία, τὸ ἱκέτευμα, ἡ ἀντιβόλησις, ἀντιβολία, sp. ἡ λιτανεία (flehentliche, demüthige B.); ἡ εὐχή (B. an d. Gottheit). — B. um Verzeihung od. Entschuldigung ἡ παραίτησις. — Häufig umschr. durch Verba, z. B. auf deine B. σοῦ δεηθέντος, Jmd. e. B. gewähren ὑπακούειν τινὶ δεομένῳ, mir wird meine B. erfüllt τυγχάνω ὧν ἐδεήθην. — e. B. an Jmd. richten δεῖσθαί τινος δέημα, e. gerechte, bescheidene B. an Jmd. richten δεῖσθαί τινος δικαίαν od. μετρίαν δέησιν; vgl. bitten. — Jmd. m. B. bestürmen προσκεῖσθαί τινι δεόμενον od. ἀξιοῦντα. — für Jmd. e. B. einlegen, vgl. Fürbitte. — durch e. B. etw. ausschlagen od. abzuwenden suchen παραιτεῖσθαί τι. — durch B. versöhnen παραιτεῖσθαί τινα.

bitten *a*) übh. δεῖσθαι (*DP.*), um etw. τινός; Jmd. um etw. τινός τι, τινός τινος, τινός m. *inf.*; δέημα od. δέησιν δεῖσθαί τινος; δεήσεις ποιεῖσθαι πρός τινα περί τινος; παραιτεῖσθαί τινά τι od. m. *inf.* — αἰτεῖν (u. *M.*) τινά τι od. τι παρά τινος, auch τινά m. *inf.* (fordern); ἀξιοῦν τι παρά τινος od. m. f. *inf.* (beanspruchen), κελεύειν τινά m. f. *inf.* (auffordern). — inständig b. λιπαρεῖν u. ἀντιβολεῖν τινα, πολλὰς δεήσεις ποιεῖσθαι πρός τινα; flehentlich b. ἱκετεύειν τινά u. τινά m. *inf.*, ἱκετείαν ποιεῖσθαι, λιτανεύειν τινά (recht flehentlich od. inbrünstig b. πολλὰ λιτανεύειν); fussfällig b. προκυλινδεῖσθαί τινος u. τινι, ἱκέτην προσπίπτειν τινί, auch ἱκετεύειν καὶ ἀντιβολεῖν, ἱκετείας καὶ ἀντιβολήσεις ποιεῖσθαι. — ums Leben b. παραιτεῖσθαι τὴν ψυχήν. — um Verzeihung b. συγγνώμην αἰτεῖσθαι, ἀξιοῦν συγγνώμης τυγχάνειν, παραιτεῖσθαί τινα (auch: um Entschuldigung b.). — für Jmd. b., s. Fürbitte für Jmd. einlegen. *b*) einladen: καλεῖν. — Jmd. zu Tische b. καλεῖν τινα ἐπὶ τὸ δεῖπνον, — bittend δεητικός 3. sp.

Bitten, das, ἡ δέησις; ἡ αἴτησις; ἡ παραίτησις, ἀντιβόλησις, ἀντιβολία, sp. ἡ λιπάρησις; ἡ ἱκετεία, ἱκεσία. — B. um Verzeihung od. Entschuldigung ἡ παραίτησις; vgl. Bitte. — sich auf das B. legen καταβαίνειν εἰς δεήσεις od. ἀντιβολήσεις, καταβαίνειν λιτανεύοντα. — durch B. etw. erlangen τυγχάνειν τινὸς λιπαροῦντα u. dgl. — zum B. geneigt od. geschickt δεητικός 3.

bitter πικρός 3. (eig. u. übtr.); τραχύς 3. (rauh) u. ἀλγεινός, λυπηρός, ἀνιαρός, auch χαλεπός 3. (schmerzhaft, kränkend; sämmtl. übtr.). — sehr b. κατάπικρος 2.; etw. b. ὑπόπικρος 2., sp. ἔμπικρος 2., πικρίδιος 3. — b. machen πικραίνειν, ἐκπικροῦν, ἐκπικράζειν; „bitter werden" durch d. *P.* — noch bitterer machen ἐπιπικραίνειν. — b. geworden ἔκπικρος 2. — Jmd. e. b. Geschmack verursachen πικράζειν τινά sp. — b. schmecken πικρίζειν sp., besser πικρὸν εἶναι. — b. Rede ἡ πικρολογία. — b. Hass δεινὸν μῖσος. — d. bittersten Qualen dulden τὸ πάντων μέγιστον καὶ ἔσχατον πάσχειν. — Jmd. b. Vorwürfe machen δεινὰ od. δεινῶς ἐπιπλήττειν τινί. — sich b. beklagen δεινῶς ὀδύρεσθαι. — vgl. herb.

bitterböse = sehr böse od. sehr zornig.

Bitterkeit ἡ πικρότης, πικρία (eig. u. übtr.); ἡ τραχύτης (übtr.). — sich m. B. äussern πικρῶς od. τραχέως εἰπεῖν.

Bitterkraut ἡ πικρίς, ίδος.

bitterlich 1) etw. bitter, s. bitter. — 2) übtr. als *adv.* b. weinen πικρῶς κλαίειν, b. wehklagen μακρὰ οἰμώζειν; ist es = „gar sehr" δεινῶς, μάλιστα.

bittersüss γλυκύπικρος 2.

Bittschreiben, -schrift ἡ ἔγγραφος ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα; auch wol τὰ δεητικὰ γράμματα od. kurzweg ἡ δέησις.

Bittsteller durch d. *part.* v. bitten.

bittweise μετὰ δεήσεως od. δεόμενος u. ä.

Bivouaque, bivouaquieren s. Beiwacht, beiwachten.

bizarr *ἀλλόκοτος, παράδοξος* 2.; vgl. sonderbar.

Blachfeld *τὸ πεδίον, ἡ πεδιάς, άδος.*

Blackfisch *ἡ σηπία*, *dem.* *τὸ σηπιδάριον* u. *σηπίδιον.*

blähen *ἐμπνευματοῦν, φυσᾶν, ἐμφυσᾶν, ἀνεμοῦν; ὀγκοῦν, διογκοῦν*; übtr. *φυσᾶν, ἐμφυσᾶν, ὀγκοῦν.* — blähend *πνευματικός, φυσητικός* 3., *πνευματώδης, φυσώδης* 2., sp. *πνευματωτικός* 3. — sich b. durch d. *P.*; übtr. *ὀγκοῦσθαι, ὀγκύλλεσθαι, φυσᾶσθαι*, m. etw. *ἐπί τινι*; sp. *μέγα φυσᾶν.* — sich b. (im Gange) *σαυλοῦσθαι, σαυλοπρωκτιᾶν.*

Blähen, das, *ἡ ἐμπνευμάτωσις, ὄγκωσις.*

Blähung *ἡ φῦσα, ἀνεμία*, sp. *ἐμπνευμάτωσις*; auch *τὸ ἀνείλημα, ἡ ἀνείλησις.* — B. verursachen, s. blähen. — e. B. v. sich gehen lassen, s. farzen, fiesten. — ohne B. (keine B. verursachend) *ἄφυσος* 2.

Bläschen *τὸ φυσημάτιον* sp. — auf d. Haut *τὸ φλυκταινίδιον*; *τὸ ψυδράκιον* (auf d. Nase u. Zungenspitze).

Bläser *ὁ φυσητήρ, ῆρος* u. *φυσητής* sp.; besser *ὁ σαλπιγκτής, κεραύλης, αὐλητής* u. dgl.

1\. **Blässe** *ἡ ὠχρότης* (poet. u. sp. *ὁ ὦχρος*; sp. *ἡ ὠχρίασις*); *ἡ ἄχροια.*

2\. **Blässe** (weisser Fleck auf d. Stirne v. Thieren) *τὸ λευκὸν σῆμα.*

Blässhuhn *ἡ φαλαρίς, ίδος.*

blässlich *ὕπωχρος* 2.

Blättchen *τὸ φυλλάριον* sp. (v. Pflanzen). — *τὸ χαρτίδιον* u. *χαρτίον* (v. Papier, Metall). — *τὸ λεπτὸν πέταλον*, auch *τὸ ἐλασμάτιον* (v. Metall).

blätterig 1) m. vielen Blättern: *πολύφυλλος, φυλλώδης* 2., auch *δασύς* 3. — 2) aus einzelnen Lagen bestehend: *πλακώδης* 2.

blätterlos *ἄφυλλος* 2., *φύλλων ἔρημος* 3. u. 2. — b. blühend *ἀφυλλανθής* 2.

blättern (in e. Buche) *ἀναπτύσσειν, ἀνελίττειν βιβλίον.* — sich b. *φυλλορροεῖν, φυλλοβολεῖν, φυλλοχοεῖν* (v. Pflanzen); *σχίζεσθαι* od. *ῥήγνυσθαι* (*P.*) *κατὰ πέταλα* (sich in Blättern ablösen).

blätterreich, s. blätterig 1).

Bläue, s. Blau.

Bläuel *τὸ ῥόπαλον.*

bläuen *συγκόπτειν*; vgl. prügeln.

bläulich *ὑπόγλαυκος* 2., *γλαύκινος* 3. — b. aussehen *γλαυκίζειν.* — b. Farbe *ἡ γλαυκότης.* — vgl. blau.

Blame *ὁ ἔλεγχος, ἡ αἰσχύνη.* — vgl. d. f. W.

blamieren *ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν; καταγέλαστον ποιεῖν; αἰσχύνειν, καταισχύνειν.* — sich b. *καταγέλαστον γίγνεσθαι, γέλωτα καὶ αἰσχύνην ὀφλισκάνειν.*

blank 1) glänzend: *λαμπρός* u. mehr poet. *φαιδρός, στιλπνός* 3. — b. machen *λαμπρύνειν* (mehr poet. *φαιδρύνειν*); *ἀπο-, ἐκ-καθαίρειν.* — 2) weiss: *λευκός* 3. — 3) bloss: *γυμνός* 3.

Blankwein *ὁ λευκὸς* od. *κιρρὸς οἶνος.*

Blase *a*) Wasserblase: *τὸ φύσημα, ἡ φῦσα, ἡ φυσαλίς, ίδος, ἡ πομφόλυξ, υγος.* — B. werfen *πομφολυγεῖν* sp. — in B. verwandeln *πομφολυγοῦν* sp. *b*) auf d. Haut: *ἡ φλύκταινα, ἡ φλυκταινίς, φλυκτίς, ὀλοφλυκτίς, ίδος, τὸ φλυζάκιον, ἡ πέμφιξ, ιγος* (Hitzblase). — *ἡ φαῦσιγξ, ιγγος, φῴς, φῳδός* (gew. *pl.*), *τὸ ἔγκαυμα, κατάκαυμα, ἡ αἴθολιξ, ικος* (Brandblase). — B. bekommen *φλυκταινοῦσθαι P.* — d. Entstehen v. B. *ἡ φλυκταίνωσις.* — voll B. *πεμφιγώδης* 2. — B. ziehend *πομφολυγηρός* 3. sp. — B. ziehende Mittel *τὰ ἐκδόρια* sp. *c*) im thierischen Körper: *ἡ κύστις, εως* u. *ιδος* (Harn- u. Gallenblase), *dem.* *ἡ κύστιγξ, ιγγος.* — *ἡ πομφόλυξ, υγος* (Harnblase). — *ἡ ὑεία κύστις* (als Beutel).

Blasebalg *ἡ φῦσα, ὁ φυσητήρ, ῆρος.* — d. Spitze d. B. *τὸ ἀκροφύσιον.*

Blaseinstrument *ἡ φυσαλίς, ίδος, τὸ φυσητήριον, ὁ φυσητήρ, ῆρος; τὸ ἐμπνευστὸν ὄργανον.*

blasen 1) *intr.* *φυσᾶν; πνεῖν* (wehen). — 2) *tr.* *φυσᾶν.* — d. Flöte b. *φυσᾶν αὐλούς, αὐλεῖν*; d. Horn b. *αὐλεῖν κέρατι*; d. Trompete b. *σαλπίζειν*; e. Lied b. *αὐλεῖν μέλος.* — zum Angriff b. *σημαίνειν τὸ πολεμικόν, τὴν ἐπιδρομήν* od. *μάχεσθαι.* — zum Rückzuge b. *σημαίνειν τὸ ἀνακλητικόν, τὴν ἀναχώρησιν* od. *ἀναχωρεῖν.* — sprichw. in éin Horn b. *συμφυσᾶν εἰς ταὐτόν.* — Glas b. *φυσᾶν* od. *φυσῶντα πλάττειν.* — ins Ohr b. *ψιθυρίζειν τί τινι εἰς τὸ οὖς* od. *πρὸς τὴν ἀκοήν.*

Blasen, das, *ἡ φύσησις, τὸ φύσημα; ἡ πνοή* (d. Wehen). — d. B. e. Flöte *ἡ αὔλησις.*

blasenartig *φλυκταινοειδής* u. *φλυκταινώδης* 2.

Blasenkrampf *ὁ τῆς κύστεως σπασμός.*

Blasenstein *ὁ λίθος*, *dem.* *τὸ λιθίδιον.* — am B. leiden *λιθιᾶν* (dazu *ἡ λιθίασις*).

Blaserohr etwa *τὸ φυσητήριον, ὁ φυσητήρ, ῆρος.*

Blasphemie *ἡ βλασφημία.* — B. sagen *βλασφημεῖν.* — der B. sagt *βλάσφημος* 2.

blass *ἄχρως, ων* (*ἄχρους, ἄχροιος* 2.), *ἀχρώματος, ἄχρωμος* 2. (farblos); *ὠχρός, χλωρός* 3., *ὑπόχλωρος* 2. (blassgelb, bleich); *λίφαιμος* 2. (blutlos); *πελιός, πελιτνός*, sp. *πελιδνός* 3. (bleich, todtenfarbig); *διακεκναισμένος* 3. *τὸ χρῶμα* (unnatürlich b.). — der immer b. ist *ὁ ὠχρίας.* — b. sein *ἀχροεῖν* (*ἀχροιεῖν*), *ὠχριᾶν*; b. werden *ὠχριᾶν, κατωχριᾶν, πελιαίνεσθαι P.*; d. Blasswerden *ἡ ὠχρίασις*; b. machen *πελιοῦν*, sp. *πελιδνοῦν.* — sehr b. *ἔξωχρος* 2. — etw. b. *ὕπωχρος* 2. — m. b. Augen *ὠχρόμματος* 2. — s. bleichgelb.

blassgelb *ὠχρός* 3., *χλωρός* 3.; sp. *ὠχρόξανθος* 2.

blassgelblich *ὕπωχρος* 2.; sp. *ὠχρόλευκος* 2.

blassgrün *χλωρός* 3.

blassgrünlich *ὑπόχλωρος* 2.

blassroth *λευκέρυθρος, ὑποπόρφυρος* 2.

blasswangig *ὠχρὰς ἔχων* 3. *τὰς παρειάς.*

Blatt 1) e. Baumes: *τὸ φύλλον; τὸ πέταλον.* — B. treiben *φύλλα φύειν, φυλλοφορεῖν.* — die B. verlieren od. abwerfen *φυλλορροεῖν, φυλλοβολεῖν*, sp. *φυλλοχοεῖν* (d. Abwerfen d. B. *ἡ φυλλόρροια*). — d. B. abstreifen *ἀπολέγεσθαι τὰ φύλλα*, sp. *φυλλολογεῖν.* — voller B., s. blätterreich. — d. Sprossen d. B. *ἡ φυλλικὴ βλάστησις.* — sprichw. d. B. hat sich gewendet *τὸ ὄστρακον μετέπεσεν*, auch *ὀστράκων περιστροφή.* — kein B. vor d. Mund nehmen *μηδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν, τἀληθῆ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν* od. *παρρησιάζεσθαι.* — 2) uneig. *a*) e. Buches: etwa *ἡ σελίς, ίδος.* *b*) e. B. Papier: *ὁ χάρτης*, sp. *ἡ σχέδη*; vgl. Zeitung. *c*) von Holz *ἡ πλάξ, κός*; d. B. e. Tisches *τὸ ἐπίθημα* sp. *d*) von Metall: *ἡ λεπίς, ίδος, τὸ πέταλον, τὸ ἔλασμα.* *e*) d. wandelnde B. (e. Heuschreckenart) *ἡ μάντις, εως.*

blattähnlich, -artig *φυλλοειδής, πεταλοειδής* 2.

blatten, s. abblättern.

Blatter *τὸ ἐξάνθημα*; s. Blase *b*).

Blatternarbe *ἡ ἀπ᾽ ἐξανθήματος οὐλή.*

blatternarbig *οὐλὰς ἔχων* 3. *ἀπ᾽ ἐξανθημάτων.*

Blattgold *τὰ ἐλάσματα* (*ἐλασμάτια*) od. *πέταλα χρυσοῦ.*

Blattlaus *ἡ ἀφίς, ίδος* (?).

blattlos, s. blätterlos.

Blattseite etwa *ἡ σελίς, ίδος.*

Blattsilber *τὰ ἐλάσματα* (*ἐλασμάτια*) od. *πέταλα ἀργύρου.*

Blattstiel *ὁ μίσχος.*

Blattwespe etwa *ἡ τενθρηδών, όνος* u. *τενθρήνη.*

blau *γλαυκός* 3. (hellblau), *ἀέρινος* 3. (himmelblau); *ἰώδης* 2. (veilchenblau); *κυανοῦς* 3., *κυανοειδής* 2., bes. *fem.* *ἡ κυανῖτις, ιδος* (dunkelblau,

schwarzblau); πελιός, πελιτνός, sp. πελιδνός 3. (m. Blut unterlaufen). — b. Himmel ἡ αἰθρία. b. Farbe ὁ κύανος, sp. ἡ κυάνωσις. — b. Fleck τὸ πελίωμα (sp. πελίδνωμα), ἡ πελίωσις, im Gesichte τὸ ὑπώπιον. — Jmd. d. Gesicht braun u. b. schlagen ὑπωπιάζειν τινά. — b. anlaufen od. unterlaufen πελιαίνεσθαι, πελιοῦσθαι *P.* — b. aussehen γλαυκίζειν, κυανίζειν sp. — b. Dunst, s. Dunst. — ins B. schiessen εἰς οὐρανὸν τοξεύειν. — ins B. reden ληρεῖν, φλυαρεῖν. — m. e. b. Auge davonkommen μετρίως ἀπαλλάττεσθαι *P.* — Jmd. b. anlaufen lassen, s. belügen. — Einen braun u. blau ärgern ὑπωπιάζειν τινά.

Blau, das, τὸ γλαυκόν, ἀέρινον, ἰῶδες, κυανοῦν; ἡ γλαυκότης. — d. Himmels ἡ αἰθρία.

blauäugig γλαυκόμματος, sp. γλαυκόφθαλμος 2.

Blech τὸ ἔλασμα od. πέταλον σιδήρου, χρυσοῦ u. dgl.

blechern ἐξ ἐλασμάτων od. πετάλων σιδήρου, χρυσοῦ u. dgl. πεποιημένος 3., ἐκ σιδήρου λεπτοῦ κατεσκευασμένος 3.

Blechschläger ὁ χαλκοτύπος.

blecken (d. Zähne) σεσηρέναι.

Blei ὁ μόλυβδος. — v. B., s. bleiern. — m. B. ausgiessen μολυβδοῦν. — B. schmelzen u. giessen μολυβδοχοεῖν. — wie B. aussehend μολυβδοφανής 2.

Bleiarbeiter ὁ μολυβδουργός, μολυβδοκόπος sp.

bleiartig μολυβδοειδής, μολυβδώδης, μολυβδοφανής 2.

Bleiasche ἡ μολυβδῖτις, ιδος.

bleiben 1) fortdauern: μένειν, δια-, ἐμ-, ἐπι-, κατα-, παρα-, συμ-μένειν. — σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι; διαφυλάττεσθαι *P.* (v. Gebräuchen, Einrichtungen u. dgl.). — 2) fortfahren zu sein *a*) an e. Orte: μένειν, ἐμ-, ἐπι-, κατα-μένειν, auch διάγειν, διατρίβειν ἔν τινι τόπῳ. — bei Jmd. b. παρα-, προσ-μένειν τινί. *b*) in e. Zustande, bei e. Beschäftigung b.: ἐμμένειν τινί od. ἔν τινι, ἐπιμένειν τινί od. ἐπί τινι (τινος), selten καταμένειν ἐπί τινι (τινος); διατελεῖν, διαγίγνεσθαι, διάγειν, auch διατρίβειν m. *part.* — stehen, sitzen, liegen b., s. stehen, sitzen, liegen. — über Nacht im Freien b. αὐλίζεσθαι, ἐναυλίζεσθαι. — übrig b., s. übrig. — sich immer gleich b. ἀμετακινήτως ἔχειν; ἐμμένειν οἷς ἂν γνῷ τις, ἀεὶ τὸν αὐτὸν εἶναι, οὐκ ἐξίστασθαι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως. — verschwiegen b. σιγῇ κρύπτεσθαι, οὐκ ἐξαγγέλλεσθαι od. ἐκφέρεσθαι *P.* — das bleibt unter uns ὥς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρῆσθαι (als Parenthese). — Jmd. etw. schuldig b. οὐκ ἀποδιδόναι τινί τι; d. Antwort s. b. οὐδὲν ἀποκρίνεσθαί τινι (ἐρομένῳ). — bleib mir vom Leibe μὴ ἐγγὺς προσέλθῃς μοι, ἄπαγε δή, ἔρρε δή. — bei derselben Meinung b. τῆς αὐτῆς γνώμης ἔχεσθαι. — fest bei etw. b. ἐγ-, προσ-καρτερεῖν τινι. *c*) = warten: μένειν, ἀνα-, ἐπι-, περι-, ὑπο-μένειν. — 3) nicht kommen, ausbleiben, s. ausbleiben *a*). — wo bleiben deine Versprechungen? ποῦ εἰσιν αἱ ὑποσχέσεις σου; — 4) etw. b. lassen: παραλείπειν τι, ἐᾶν od. χαίρειν ἐᾶν τι. — lass das bleiben! μὴ ποιήσῃς τοῦτο. — 5) im Kampfe bleiben = umkommen: πίπτειν, ἀποθνήσκειν, auch τελευτᾶν.

Bleiben, das, ἡ μονή, ἐπι-, κατα-μονή; ἡ διατριβή. — Gew. Verba. — Hier ist meines B. nicht länger οὐκέτ' ἂν μείναιμι, καταμείναιμι od. διατρίβοιμι αὐτοῦ.

bleibend μόνιμος, ἔμμονος, sp. ἐπί-, κατά-μονος 2.; βέβαιος 3. u. 2., ἀσφαλής 2.; für immer b. ἀΐδιος 2., αἰώνιος 3. u. 2. — e. b. Besitzthum κτῆμα εἰς ἀεί.

Bleibergwerk τὰ μολύβδινα od. μολύβδου μέταλλα.

bleich, s. blass.

Bleiche 1) = Blässe, w. s. — 2) das Bleichen: ἡ ἡλίωσις.

bleichen 1) *tr.* λευκαίνειν; (an d. Sonne) ἡλιοῦν. — das B., s. Bleiche 2). — 2) *intr.* s. erbleichen.

bleichgelb πυξοειδής 2.; b. aussehen πυξίζειν. — Jmd. der e. solches Aussehen hat πύξινος 3.

Bleichheit, s. Blässe 2).

bleichsüchtig λευκοφλέγματος 2., ὁ λευκοφλεγματίας. — b. sein λευκοφλεγματεῖν.

Bleichsucht τὸ λευκὸν φλέγμα; ἡ λευκοφλεγματία. — m. d. B. behaftet λευκοφλεγματώδης 2. — d. B. haben λευκοφλεγματεῖν.

bleiern μολύβδινος, μολυβδοῦς 3., od. durch d. *gen.* μολύβδου.

Bleierz ἡ μολύβδαινα.

Bleifarbe τὸ μολυβδοειδὲς χρῶμα.

bleifarbig μολυβδοειδής (μολυβδώδης), μολυβδόχρους 2., ὁ, ἡ μολυβδόχρως, ωτος, μολυβδοφανής 2.

Bleigelb ἡ μολύβδαινα.

Bleiglätte, Bleiglanz ἡ μολύβδαινα, ἡ λιθάργυρος, auch ἡ γαλήνη.

Bleigiesser ὁ μολυβδοτήξ, ῆγος.

Bleigrube, s. Bleibergwerk.

bleihaltig ὁ μολυβδίτης, *fem.* μολυβδῖτις, ιδος.

Bleihütte τὸ μολύβδου ἐργαστήριον.

Bleikugel ἡ μολύβδαινα, ἡ μολυβδίς, ίδος.

Bleiloth ἡ μολύβδαινα, ὁ μολύβδινος κανών, ὄνος.

Bleimasse ὁ μόλυβδος.

Bleiplatte τὸ μολύβδινον ἔλασμα.

Bleiröhre ὁ μόλυβδος, τὸ μολύβδιον.

Bleischaum ἡ μολυβδῖτις, ιδος.

Bleisoldaten (als Spielzeug) etwa πήλινοι στρατιῶται.

Bleistift ὁ κυκλομόλυβδος, od. bloss μόλυβδος.

Bleiwage ὁ διαβήτης.

Bleiweiss ὁ ψίμυθος, τὸ ψιμύθιον. — m. B. anstreichen, schminken ψιμυθιοῦν, sp. ψιμυθίζειν. — wie B. aussehend ψιμυθιοφανής 2.

Bleiwurz ἡ μολύβδαινα.

Blende 1) Wand: τὸ διάφραγμα; bei Belagerungen ἡ ἄμπελος, ἡ στοά, τὸ στοΐδιον. — 2) Nische, w. s. — 3) Scheuleder, w. s.

blenden 1) eig. τυφλοῦν, sp. ἀπο-, ἐκ-τυφλοῦν; auch ἀφαιρεῖν od. διαφθείρειν τὰς ὄψεις, ἀποστερεῖν τῆς ὄψεως. — nur für e. kurze Zeit: ἀμαυροῦν od. ἀμβλύνειν τὰς ὄψεις od. τοὺς ὀφθαλμούς τινι. — 2) übtr. παράγειν, ἐξαπατᾶν, γοητεύειν, καταγοητεύειν τινά. — **blendend** ἀνταυγής 2. sp. — das B. des Schnees ἡ τῆς χιόνος ἀνταύγεια.

Blendung ἡ τύφλωσις; ἡ ἀμαύρωσις, τὸ ἀμαύρωμα sp.

Blendwerk ἡ σκιαγραφία; vgl. Täuschung, Betrug.

Blesse, s. 2. Blässe.

Blesshuhn, s. Blässhuhn.

blessieren, Blessur, s. verwunden, Verwundung.

Blick 1) eig. *a*) d. augenblickliche Ansehen e. Gegenstandes: τὸ βλέμμα; selten ἡ τῶν ὀμμάτων βολή od. ἡ ὄψις; gew. durch Verba, z. B. e. B. auf etw. thun, richten, werfen βλέπειν εἴς (πρός, ἐπί) τι, ἀπο-, εἰσ-βλέπειν εἴς τι, ἐμβλέπειν τινί u. εἴς τι, ἐπιβλέπειν τι u. εἴς (ἐπί) τι, προσβλέπειν τι u. τινί, auch ἀναβλέπειν εἴς u. πρός τι, σκοπεῖν τι. — nur einen B. auf etw. werfen παρακύπτειν ἐπί τι. — d. B. gerade auf etw. richten ἀντιβλέπειν τινί u. εἴς (πρός) τι. — d. B. nach oben richten ἄνω βλέπειν. — d. B. zu Boden senken βλέπειν κάτω od. εἰς τὴν γῆν. — die B. auf sich ziehen ἕλκειν τὰς ὄψεις πρὸς αὑτόν. — sich Jmds. B. entziehen φεύγειν τὸ μὴ ὀφθῆναι ὑπό τινος. — es entgeht meinem B. nicht οὐ φεύγει od. οὐ λανθάνει με. — der B. auf etw. ἡ ἔμβλεψις, τὸ ἔμβλεμμα, ἡ πρόσβλεψις, πρόσοψις, ἀντίβλεψις; der B. nach oben τὸ ἀνάβλεμμα. — auf d. ersten B. ἐκ πρώτης προσόψεως od. durch *part.*, z. B. τὸ πρῶτον ἐμβλέψας (ἐνιδών) τινί. *b*) d.

Ausdruck d. Auges, d. Miene: ἡ ὄψις, τὸ βλέμμα. — starrer, fester B. τὸ ἀτενὲς βλέμμα, τὸ ἀτενὲς τῆς ὄψεως. — m. starrem, unverwandtem B. etw. ansehen ἀσκαρδαμυκτὶ προσβλέπειν τινί, ἀτενὲς ἐνορᾶν τινι. — e. scharfen, stechenden B. haben δριμὺ βλέπειν, e. freundlichen u. sanften B. haben φίλιον καὶ εἰρηνικὸν βλέπειν, e. finsteren, verdriesslichen B. haben σκυθρωπάζειν, kom. auch νᾶπυ od. κάρδαμα βλέπειν u. dgl. *c*) d. schnell vorübergehende Schimmer e. leuchtenden Körpers: ἡ μαρμαρυγή; τὸ σέλας (poet.). — 2) übtr. d. B. d. Geistes: ἡ διάνοια. — richtiger B. ἡ ἀγχίνοια, σύνεσις, τὸ συνετόν. — B. in d. Zukunft ἡ πρόνοια. — e. B. in d. Zukunft thun τὰ μέλλοντα προλαβεῖν τῇ γνώμῃ. — man traut mir e. richtigeren Blick in d. Zukunft zu δοκῶ βέλτιον προορᾶν (τὰ μέλλοντα).

blicken 1) *a*) e. B. auf etw. thun, s. Blick. — Jmd. in's Auge b. ἀντι-, ἐμ-βλέπειν τινί, auch ἀναβλέπειν εἴς u. πρός τινα. *b*) e. schnell vorübergehenden Schein v. sich geben: μαρμαρύττειν (sp.), μαρμαρυγὴν ἀφιέναι; auch ἐκλάμπειν, διαυγάζειν. — 2) b. lassen: φαίνειν, ἀνα-, ἐκ-, ἐμ-, ὑπο-φαίνειν; häufig ἐμφαίνεταί τί τινι (er lässt etw. b.). — sich b. lassen φαίνεσθαι (ao. *P.*) u. d. anderen Compos.; auch ὀφθῆναι, εἰς ὄψιν ἰέναι od. ἐλθεῖν.

blind 1) eig. τυφλός 3.; διεφθαρμένος 3. τοὺς ὀφθαλμούς; selten πηρὸς 3. τὰ ὄμματα; ἐπάργεμος 2. (m. e. weissen Flecke auf d. Auge). — etw. b. ὑπότυφλος 2. — b. machen, s. blenden. — b. sein τυφλώττειν sp., gew. τυφλὸν εἶναι. — das sieht auch e. Blinder τουτὶ δῆλον καὶ τυφλῷ. — e. b. Maulwurf τυφλότερος ἀσπάλακος. — du bist m. sehenden Augen b. ὁρῶν οὐ γιγνώσκεις. — d. b. Seite d. Körpers τὰ τυφλὰ τοῦ σώματος. — 2) übtr. *a*) d. Glanzes beraubt, trübe: ἀμαυρός 3., διεφθαρμένος 3. τὴν αὐγήν; οὐ διαφανής 2., ὁμιχλώδης 2. *b*) scheinbar: προσποίητος 2.; ohne Grund ἄλογος, ἀπερίσκεπτος 2.; eitel κενός, μάταιος 3. — e. b. Angriff machen ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν προσβάλλειν. — d. b. Darm (in d. Anatomie) τὸ τυφλὸν ἔντερον. *c*) ohne Einsicht, thöricht: τυφλός 3.; ἀσύνετος, ἄφρων 2. — b. sein für, gegen od. in etw. τυφλὸν εἶναί τινος, τυφλωθῆναί τινος u. περί τι, τυφλῶς ἔχειν πρός τι, sp. τυφλώττειν ἀμφί u. περί τι.

Blindekuh, Blindemaus ἡ χαλκῆ μυῖα. — B. spielen μυῖνδα od. ψηλαφίνδα παίζειν.

blindgeboren φύσει τυφλός od. τυφλὸς γεγονώς 3.

Blindheit ἡ τυφλότης. — m. B. geschlagen sein τυφλὸν εἶναι τὴν ψυχήν, θεοβλαβῆ εἶναι.

blindlings τυφλῶς, ἀσκέπτως (auch verb. τυφλῶς καὶ ἀσκέπτως), ἀπερισκέπτως, ἀνοήτως, ἀφρόνως, προπετῶς, εἰκῇ. [τυφλίνης.

Blindschleiche ὁ τυφλῖνος m. u. ohne ὄφις; ὁ

blinken στίλβειν, λάμπειν, ἀστράπτειν, μαρμαρυγὴν ἀφιέναι (sp. μαρμαρύττειν). — **blinkend** στιλπνός 3., μαρμαρυγώδης 2., auch λαμπρός 3.

Blinken, das, ἡ μαρμαρυγή, ἀστραπή; poet. τὸ σέλας.

blinzeln, blinzen σκαρδαμύττειν, sp. βλεφαρίζειν. — ἐπιμύειν m. u. ohne τοὺς ὀφθαλμούς (d. Augen schliessen). — blinzelnd σκαρδαμυκτικός 3. — ohne zu b. ἀσκαρδαμυκτί.

Blinzer, Blinzler ὁ σκαρδαμυκτής.

Blitz *a*) eig. ἡ ἀστραπή; ὁ κεραυνός, σκηπτός (Wetterstral); ὁ πρηστήρ, ῆρος (d. B., insofern er einschlägt u. zündet). — d. B. schleudern ἱέναι od. ἀφιέναι κεραυνόν, κεραυνοβολεῖν. — B. schleudernd κεραυνοβόλος 2. — m. d. B. treffen κεραυνοῦν; v. B. getroffen werden κεραυνοῦσθαι *P.*, auch βλάπτεσθαι (*P.*) ἐκ θεοῦ; v. B. erschlagen werden πληγέντα ὑπὸ κεραυνοῦ ἀποθανεῖν. — das Treffen m. d. B. ἡ κεραύνωσις. — v. B. getroffen ὁ, ἡ κεραυνοβλής, ῆτος, κεραυνόβολος 2.; wie v. B. getroffen ἐμβρόντητος 2., ἐμβεβροντημένος 3., ἐκπλαγείς 3., ἐκπλαγής 2. — nicht v. B. getroffen ἀκεραύνωτος 2. — d. B. schlägt ein ὁ κεραυνὸς πίπτει od. κατασκήπτει εἴς τι, ὁ σκηπτὸς πίπτει εἴς τι. — v. B. begleitet ἀστραπαῖος 3. — d. Ort, wo e. B. einschlägt τὸ ἠλύσιον od. ἐνηλύσιον. *b*) übtr. schnell vorübergehender Glanz: ἡ μαρμαρυγή, auch ἀστραπή. — es schiessen B. aus meinen Augen ἀστράπτω τοῖς ὄμμασιν.

Blitzableiter ἡ κεραυνῶν od. σκηπτῶν προφυ-

blitzähnlich, -artig ἀστραποειδής 2. (?). [λακή.

blitzen ἀστράπτειν (eig. u. übtr.). — λάμπειν (übtr.). — es blitzt ἀστράπτει.

Blitzen, das, ἡ ἀστραπή, τὸ ἀστράπτειν (auch übtr.). — ἡ μαρμαρυγή (übtr.).

Blitzesschnelle ἡ ὥσπερ ἀστραπῆς od. ὀξυτάτη

Blitzglanz ἡ ἀστραπή. [φορά.

Blitzschlag ὁ κεραυνός, σκηπτός.

blitzschnell ὀξύτατος 3. — *adv.* ὀξύτατα, ἄφνω,

Blitzstral ὁ κεραυνός, σκηπτός. [αἰφνιδίως.

Block τὸ στέλεχος (sp. ὁ στ.), ὁ κορμός, τὸ πρέμνον; selten ἡ φάλαγξ, γγος (Klotz); τὸ ἐπίξηνον (Hackblock für d. Koch, Henkerblock); τὸ ξύλον (Fuss-, Halsblock).

blockartig στελεχώδης 2.

Blockhaus τὸ περιπόλιον; τὸ σταύρωμα.

blödäugig, s. blödsichtig.

blöde 1) schwach, stumpf: ἀμβλύς 3., κωφός 3. (v. d. Sinnen u. d. Geiste); νωθής 2. (v. Geiste). — vgl. blödsichtig. — 2) scheu, schüchtern: αἰσχυντηρός u. -τηλός 3., αἰδήμων 2. — b. sein δυσωπεῖσθαι *P.*

Blödigkeit 1) Stumpfheit: ἡ ἀμβλύτης, κωφότης (an d. Sinnen u. d. Geiste). — ἡ νώθεια (am Geiste). — vgl. Blödsichtigkeit. — 2) Schüchternheit: τὸ αἰσχυντηρόν u. -τηλόν, ἡ αἰδώς, οῦς; sp. ἡ αἰδημοσύνη, δυσωπία.

blödsichtig ἀμβλὺς 3. τοὺς ὀφθαλμούς, ἀμβλυωπός u. -ωπής 2. — b. sein ἀμβλυωπεῖν, ἀμβλυώττειν. — vgl. kurzsichtig.

Blödsichtigkeit ἡ ἀμβλύτης, ἀμβλυωπία (selten ὁ ἀμβλυωγμός u. -ωσμός). — vgl. Kurzsichtigkeit.

Blödsinn ἡ ἀμβλύτης, κωφότης, νώθεια, βραδυτής (-ῆτος), ἀναισθησία.

blödsinnig ἀμβλὺς 3. τὴν γνώμην, κωφός 3., νωθής 2., βραδύς 3., ἀναίσθητος 2.

blöken βληχᾶσθαι. — **blökend** βληχητός 3. — das B. ἡ βληχή, sp. ὁ βληχηθμός.

Blösse 1) das Blosssein: ἡ γυμνότης, τὸ γυμνόν; übtr. Mangel, Hülflosigkeit: ἡ ἔνδεια, ἐρημία. — etw. in seiner B. darstellen ἀποφαίνειν τι σαθρὸν od. οἷόν ἐστιν. — 2) d. blosse Stelle: τὰ γυμνά; v. e. freien Platze ohne Bäume τὰ ψιλά (opp. τὰ ὑλώδη); moral. τὰ σαθρά; Jmds. B. aufdecken τὰ σαθρά τινος εὑρίσκειν, ἐλέγχειν; δι-, ἐξ-ελέγχειν τινά. — in d. Fechtersprache u. dann übtr. ἡ λαβή, ἀντιλαβή; Jmd. e. B. geben λαβὴν διδόναι, ἐν-, παρα-διδόναι, παρέχειν τινι, εἰς λαβὰς ἔρχεσθαι, ἀντιλαβὰς ἔχειν, εὔληπτον od. πλάγιον παρέχειν ἑαυτόν τινι. — d. Geben v. B. ἡ γύμνωσις.

Blokade ἡ πολιορκία, προσεδρεία, ἡ περιτείχισις, ὁ περιτειχισμός. — zur See ἡ ἐφόρμησις, ὁ ἔφορμος, od. ἡ νεῶν φυλακὴ τοῦ μηδ' εἰσπλεῖν μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν.

Blokadegeschwader αἱ ἐφορμοῦσαι νῆες.

blokieren, s. belagern. — zur See ἐφορμεῖν (e. Hafen τῷ λιμένι od. ἐπὶ τῷ λιμένι; sp. ἐπὶ τοῦ

λιμένος od. τὸν λιμένα); auch εἱργνύναι, od. umschr. φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ μηδ᾽ εἰσπλεῖν

Blokierung, s. Blokade. [μηδ᾽ ἐκπλεῖν μηδέν.

blond ξανθός 3. — etw. b. ὑπόξανθος 2. — b. Haare haben od. bekommen ξανθοτριχεῖν sp. — sich d. Haare b. färben ξανθίζεσθαι τὴν τρίχα. — b. werden ξανθύνεσθαι *P.*

blondhaarig ξανθός 3., ξανθὴν ἔχων 3. κόμην. — b. sein ξανθοτριχεῖν sp.

Blondheit ἡ ξανθότης od. τὸ ξανθόν.

bloss 1) entblösst: γυμνός, ψιλός 3. — b. v. etw. κενός 3., ἔρημος 3. u. 2. m. *gen.* — bloss = ohne Geld ἀχρήματος 2. — m. b. Kopfe γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, γυμνὸς 3. τὴν κεφαλήν od. γυμνὴν ἔχων 3. τὴν κεφαλήν. — m. b. Füssen, s. barfuss. — e. b. Schwert γυμνὸν ξίφος. — b. machen γυμνοῦν, selten ἀπογυμνοῦν. — 2) unbeschützt: ἀστέγαστος, sp. ἀσκέπαστος 2. — Jmd. b. stellen od. geben προδιδόναι; sich den Gefahren b. stellen διδόναι ἑαυτὸν εἰς κινδύνους; vgl. Blösse. — 3) allein, nichts als: μόνος, ψιλός 3.; auch οὐδὲν ἀλλ᾽ ἤ, οὐδὲν ἀλλ᾽ εἰ μή od. πλήν, ἄλλως, u. *adv.* μόνον. — bloss diese Mittel anwenden οὐδὲν ἄλλο ἢ ταύταις ταῖς μηχαναῖς χρῆσθαι. — ist es = „eitel, vergeblich" κενός, μάταιος 3.

blühen ἀνθεῖν (eig. u. übtr.); θάλλειν (bes. v. Bäumen, aber auch übtr.); ἀκμάζειν (übtr. in voller Kraft od. Wirkung sein). — wieder b. ἀναν- [θεῖν.

Blühen, das, ἡ ἄνθη, ἄνθησις.

blühend ἀνθῶν, θάλλων 3. (eig. u. übtr.); ἀνθοφόρος 2. (Blumen tragend); ἀνθηρός 3. (eig. u. übtr.; e. b. Schreibart ἀνθηρὰ u. ἠνθισμένη λέξις; b. sprechen ἀνθηρῶς λέγειν; e. b. Stil schreiben ἀνθηρογραφεῖν sp., besser ἀνθηρῶς γράφειν); εὐανθής 2. (eig. u. übtr. vom Aussehen); ἀκμάζων 3. (übtr. v. Kraft u. Schönheit); εὐδαίμων 2. (übtr. reich, gesegnet). — b. Alter ἡ ἀκμάζουσα ἡλικία, ἡ τῆς ἀκμῆς ἡλικία. — im b. Alter stehen ἀκμάζειν, ἐν ἀκμῇ εἶναι, ἀνθοῦσαν ἔχειν ἀκμήν, ἀκμαίως ἔχειν κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἐφ᾽ od. ἐν ὥρᾳ εἶναι, ὥραν ἔχειν; die im b. Alter Stehenden οἱ ἐν ἀκμῇ od. ἐν ὥρᾳ. — in b. Umständen sein ἀκμάζειν χρήμασιν, εὐδαίμονα εἶναι, εὐδαιμονεῖν, εὐτυχεῖν.

Blümchen, das, τὸ ἀνθύλλιον, ἀνθήλιον sp.

Blüthe *a*) eig. ἡ ἄνθη, ἄνθησις (als Zustand); τὸ ἄνθος, ἡ ἄνθη, auch ἀνθήλη (als Sache). — τὸ ἄνθοδμον (duftende B.). — d. B. d. Weines ἡ οἰνάνθη. — d. männliche Blüthe τὸ ἁπλοῦν ἄνθος, ὁ ἴουλος, τὸ βρύον (letzteres auch übh. Blüthe). — B. treibend ἀνθητικός 3. — in B. stehen, s. blühen. — in d. schönsten od. reichsten B. stehen ἀκμὴν ἔχειν τῆς ἄνθης. *b*) übtr. τὸ ἄνθος; ἡ ἀκμή. — d. B. des Alters ἡ τῆς ἡλικίας ἀκμή. — in d. B. der Jahre stehen = im blühenden Alter stehen, s. blühend. — über d. B. hinaus sein παρηκμακέναι. — v. Städten, Familien ἡ εὐδαιμονία, εὐτυχία.

Blüthenkätzchen ἡ κάχρυς, υος.

Blüthenkelch ἡ κάλυξ, κος.

Blüthenknospe ἡ κορύνη. — B. treiben κορυνᾶν. — das Treiben v. B. ἡ κορύνησις.

Blüthenkolbe ἡ κορύνη. — ohne B. ὁ εὐνουχίας.

blüthenleer, -los ἀνανθής 2.

blüthenreich εὐανθής, πολυανθής 2.

Blüthezeit ἡ ἀκμή, ὥρα.

Blume *a*) eig. τὸ ἄνθος; poet. τὸ ἄνθεμον. — B. treiben ἐξανθεῖν. — B. sammeln ἄνθη δρέπεσθαι, ἀνθολογεῖν, ἀνθίζεσθαι, ἀπανθίζεσθαι. — m. B. schmücken ἀνθίζειν. — B. streuen ἀνθοβολεῖν. — d. B. betreffend ἀνθικός 3. — B. tragend ἀνθοφόρος 2. — m. B. angemacht ἄνθινος 3. (z. B. ἔλαιον). *b*) bildl. d. B. d. Jugend: τὸ τῆς ὥρας ἄνθος; d. Weines τὸ τοῦ οἴνου ἄνθος. — d. Wein hat seine B. verloren ἐξήνθηκεν ὁ οἶνος. — e. Wein v. edler B. ὁ ἀνθοσμίας (sc. οἶνος). — Blumen der Rede τὰ ἄνθη, τὰ ἀνθηρά.

blumenartig ἀνθώδης 2. — b. tättowiert ἐστιγμένος 3. ἀνθέμιον.

Blumenau ὁ ἀνθηρὸς λειμών, ῶνος.

Blumenbeet ἡ ἄνθεσι πεφυτευμένη πρασιά.

Blumenblatt τὸ πέταλον.

Blumenduft τὸ ἄνθοδμον.

Blumenfest τὰ ἀνθεστήρια.

Blumenflor τὸ ἀνθέων πλῆθος. [φιλανθής.

Blumenfreund ο φιλῶν τὰ ἄνθη; mehr poet. ὁ

Blumengärtner ὁ τὰ ἄνθη θεραπεύων.

Blumengarten ὁ ἀνθοφόρος κῆπος.

Blumenguirlande, s. Blumenkranz.

Blumenkelch ἡ κάλυξ, κος.

Blumenkranz ὁ ἀνθέων στέφανος.

Blumenlese ἡ ἀνθολογία (eig. u. übtr.); τὸ ἀνθολόγιον (übtr.).

blumenreich πολυανθής, εὐανθής 2.

Blumenstrauss ἡ ἀνθέων δέσμη, ὁ ἀνθέων φάκελος, auch τὰ συμπεπλεγμένα ἄνθη.

Blumentopf, etwa τὸ ἀνθοδοχεῖον.

Blumenzeit ὁ τῶν ἀνθέων καιρός.

Blumenzucht ἡ τῶν ἀνθέων θεραπεία.

Blumenzwiebel ὁ βολβός.

blumicht ἀνθηρός 3., εὐανθής 2.

blumig = d. vhg.; auch = bunt, w. s.

Blumist, s. Blumenfreund.

Blut *a*) eig. τὸ αἷμα (allg.); ὁ φόνος (vergossenes B.). — e. Masse geronnenen B. ὁ θρόμβος αἵματος. — ein wenig B. τὸ αἱμάτιον. — im B. befindlich ἔναιμος 2. — m. B. versehen ἔναιμος (selten ἐναίμων) 2., αἱματικός 3., auch αἱματώδης 2. — ohne B. ἄναιμος, ἀναίματος 2. — m. wenig B. ὀλίγαιμος 2. — geringe Menge des B. ἡ ὀλιγαιμία. — der viel B. verloren hat ἔξαιμος 2. — B. erzeugend αἱματοποιητικός 3. sp. — m. B. beflecken αἱμάττειν, besser ἐξ-, καθ-αιμάττειν, αἱματοῦν, καθαιματοῦν; = m. Mord b. αἵματι μιαίνειν. — B. ziehen αἱματίζειν. — B. lassen ἐξαιματίζειν. — zu B. machen, in B. verwandeln ἐξαιματοῦν; sp. αἱματοῦν, αἱματοποιεῖν. — sich in B. verwandeln, in B. übergehen ἐξαιματοῦσθαι *P.* — Verwandlung in B. ἡ αἱμάτωσις, ἐξαιμάτωσις sp. — m. B. anfüllen ἐναιματοῦν. — B. vergiessen φόνον ποιεῖν. — es wird viel B. vergossen, es fliesst viel B. γίγνεται φόνος πολύς. — sein B. für etw. vergiessen ἀποθνήσκειν ὑπέρ τινος. — es kostet etw. viel B. γίγνεταί τι οὐκ ἄνευ πολλοῦ φόνου. — Gut u. B. für etw. aufopfern σώματα καὶ χρήματα ἀναλίσκειν ὑπέρ τινος. — B. ableitend αἱμαγωγός 2. — B. trinken αἱματοποτεῖν sp. — nach B. dürsten φονᾶν. *b*) = Blutsverwandtschaft, w. s. — v. éinem B. stammen ἀπὸ τῆς αὐτῆς γενεᾶς γεγονέναι.

Blutabgang ἡ αἱματηρὰ ἀπόστασις; τὸ ἀποχω-

Blutachat ὁ αἱμαχάτης. [ροῦν αἷμα.

Blutader ἡ αἱματῖτις (-ιδος) φλέψ.

Blutaderbruch ἡ φλεβορραγία.

Blutäderchen ἡ αἱματικὴ ἶς.

blutähnlich, s. blutartig.

blutarm ὀλίγαιμος 2. (eig.); πενέστατος 3., πάντων ἐνδεής 2. (übtr.). — b. sein ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἶναι.

blutartig αἱματώδης 2., ὁ αἱματίτης (*fem.* -τῖτις, ιδος), ἐναιμώδης 2. [ψις.

Blutauswurf ἡ αἵματος ἀναφορά od. ἀπόχρεμ-

Blutbad ὁ φόνος, ἡ σφαγή. — e. grosses B. unter d. Feinden anrichten πολὺν φόνον ποιεῖν

τῶν πολεμίων. — es wird e. grosses B. angerichtet *γίγνεται πολὺς φόνος* od. (trivial) *ζωμός.*

blutbefleckt *καθῃμαγμένος* 3.; v. Mörder *μιαιφόνος* 2.

blutdürstig *αἱμόδιψος* 2. sp.; *φονικός* 3. — b. sein *διψῆν* od. *ἐπιθυμεῖν αἵματος* od. *φόνου, φονᾶν.* [*φονικόν.*

Blutdurst *ἡ αἵματος* od. *φόνου ἐπιθυμία; τὸ*

Blutegel *ἡ βδέλλα.* — B. ansetzen *βδελλίζειν.*

bluten *αἷμα χεῖν* od. *ἐκχεῖν.* — stark b. *αἱμορροεῖν* u. sp. *αἱμορραγεῖν, πολὺ αἷμα ἐκβάλλειν.* — = sterben *ἀποσφάττεσθαι P., ἀποθνήσκειν.* — d. Nase blutet mir *ῥεῖ μοι αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν.* — d. Wunden bluten noch *νεαρὰ ἔτι ἐστὶ τὰ τραύματα.* — d. Herz blutet mir *δάκνομαι* (*P.*) *τὴν καρδίαν, λυποῦμαι, ἀνιῶμαι P.*

Bluten, das, *ἡ αἱμόρροια, αἱμορραγία;* das B. aus der Nase *ἡ αἵματος ἐκ τῶν ῥινῶν ἀπόσταξις.*

blutend *αἱμόρρους* 2., heftig b. *αἱμορραγής* 2.

Blutentziehung *ἡ αἵματος ἀφαίρεσις; ἡ αἵμαξις.*

Bluterguss *ἡ αἵματος ἔκχυσις.* — s. Bluten.

Bluterzeugung *ἡ αἱμάτωσις, ἐξαιμάτωσις.*

blutfarbig *αἱματοειδής* 2.; s. blutroth.

Blutfink, etwa *ὁ πυρρούλας.*

Blutflagge *ἡ φοινικίς, ίδος.*

Blutfleck *ἡ αἱματίνη στιγμή; ἡ αἵματος* od. *φόνου κηλίς,* auch bloss *κηλίς.*

Blutfluss *ὁ αἱματηρὸς ῥοῦς; ἡ αἱμόρροια* (sp. *αἱμόρρυσις*); heftiger B. *ἡ αἱμορραγία* (bes. gewaltsamer B.). — B. am After *ἡ αἱμορροΐς, ΐδος.* — d. B. haben *αἱμορροεῖν, αἱμορραγεῖν.* — m. B. behaftet *αἱμόρρους* 2. — d. B. ähnlich *αἱμορροώδης, αἱμορραγώδης* 2. — zum B. geneigt, ihn erzeugend *αἱμορροϊκός, αἱμορραγικός* 3. — d. monatliche B. der Frauen *τὰ ἐμμήνια, αἱ ἔμμηνοι καθάρσεις, τὰ ἐπιμήνια* (selten *τὸ ἐπιμήνιον*), *ἡ ἐπιμήνιος κάθαρσις, τὰ καταμήνια; τὰ γυναικεῖα* (letzteres auch v. d. B. der Kindbetterinen).

blutfremd, s. stockfremd.

Blutgefäss *τὸ ἀγγεῖον; ἡ φλέψ, βός* (bes. Blutader); *ἡ ἀρτηρία* (Schlagader).

Blutgeld *τὰ ἄποινα.*

Blutgericht *ἡ φονικὴ δίκη;* = die Blutrichter *τὸ φονικὸν δικαστήριον, οἱ ἐπὶ τῶν φονικῶν.*

Blutgerüst, s. Schaffot.

Blutgier, blutgierig, s. Blutdurst, blutdürstig.

Blutgeschwür *ὁ δοθιήν, ῆνος.* — Mittel gegen B. *τὸ δοθιηνικόν.*

Bluthusten *ἡ αἵματος ἀπόχρεμψις.*

blutig *αἱματώδης* 2., *αἱμάτινος* 3., *ἔναιμος* 2., mehr poet. *αἱματηρός* 3. — *ᾑμαγμένος* od. besser *καθῃμαγμένος* 3. (m. Blut befleckt). — *φόνιος* 3. (poet., m. Mord befleckt). — b. machen = m. Blut beflecken, s. Blut. — d. Pferd m. d. Sporen b. stechen *ἐξαιμάττειν τὸν ἵππον τῷ κέντρῳ.* — b. Wunden *τὰ ἔναιμα.* — b. Fleisch fressend *αἱμοβόρος* 2. — b. Fleisch essen *αἱμοδαιτεῖν.* — b. Krieg *πόλεμος ὀλέθριος.* — b. Thränen weinen *αἵματι κλαίειν.* — b. Schweiss schwitzen *αἵματι*

blutjung *κομιδῇ νέος* 3.; *νεαρός* 3. [*ἱδροῦν.*

blutleer, -los *ἄναιμος, ἀναίματος* 2.

Blutleere, Blutlosigkeit *ἡ ἀναιμία, ἀναιμότης.*

Blutmangel, s. d. vhg. W. [*της.*

Blutmasse *ὁ αἱματικὸς χυμός.*

Blutrache *ἡ φόνου τιμωρία.*

Bluträcher *ὁ φόνου τιμωρός.*

Blutregen *σταγόνες αἵματος ἐξ οὐρανοῦ καταφερόμεναι.* — es fällt e. B. *ὕει αἷμα* u. *αἵματι.* — es fällt e. B. an einem Orte *ὕεται χωρίον σταγόσιν αἵματος.*

blutreich *ἔναιμος* (selten *ἐναίμων*), *πολύαιμος, πολυαίματος* 2. — b. sein *πολυαιμεῖν.*

Blutreichthum *ἡ ἐναιμότης, πολυαιμία.*

blutreinigend *αἵματος καθαρτικός* 3. — b. Mittel *φάρμακον αἵματος καθαρτικόν.*

Blutreinigung *ὁ αἵματος καθαρμός.*

Blutrichter *ὁ ἐπὶ τῶν φονικῶν.*

blutroth *αἱματοειδής, αἱμοχροώδης* 2., *καρύκινος* 3., *καρυκοειδής* 2.; sp. *αἱμώνιος, αἱμωπός* 2. — b. Kleid *ἡ αἱματίς, ίδος.*

blutrünstig, s. blutig; Jmd. b. schlagen *αἱμάττειν* u. besser *ἐξ-, καθ-αιμάττειν τινά.*

Blutruhr *ἡ αἱματηρὰ δυσεντερία.*

blutsaugend *ὁ αἱματοπότης* (*fem. ἡ αἱματοπότις, ιδος*). [*τὴν συνουσίαν.*

Blutschänder *ὁ αἱμομίκτης* sp.; *ὁ ἀνόσιος περὶ*

blutschänderisch *ἀνόσιος* 2. *περὶ τὴν συνουσίαν, μιαρός* 3.

Blutschande *ἡ αἱμομιξία* sp.; besser *ἡ ἀνόσιος συνουσία.* — der B. treibt, s. Blutschänder.

Blutschuld *τὸ μίασμα, ἡ μιαρία, τὸ ἄγος,* auch *ὁ φόνος* (Mord). — m. B. beladen *μιαρός* 3., *ἐναγής* 2.; auch *παλαμναῖος* 3. — m. B. beladen sein *ἐν ἄγει ἐνέχεσθαι P., μίασμα ἔχειν.* — e. B. sühnen *ἄγος ἐλαύνειν.* — Rächer der B., s. Rächer.

Blutspeien, Blutspucken *ἡ αἵματος πτύσις;* s. Blutauswurf.

Blutstein *ὁ αἱματίτης λίθος.*

blutstillend *ἴσχαιμος* 2., *στάσιμος* 2. *αἵματος;* sp. *αἱμοστατικός* 3. — b. Mittel *τὸ ἔναιμον* m. u. ohne *φάρμακον,* sp. *ἡ αἱμόστασις.* — e. b. Pflanze *ἡ ἴσχαιμος* od. *ἰσχαίμων, ονος.*

Blutstrieme *ὁ αἱμάλωψ, ωπος, μώλωψ, ωπος,* seltner *ἡ σμῶδιξ, ιγγος.* — Einem B. schlagen *μωλωπίζειν τινά.* — Mittel gegen B. *τὸ σμωδικὸν φάρμακον.*

Blutstrom *ἡ αἱμάς, άδος* (poet.).

Blutstropfen *ἡ αἵματος σταγών, όνος.* — B. schwitzen *αἵματι ἱδροῦν.*

Blutsturz *ἡ αἱμορραγία.* — d. B. haben *αἱμορραγεῖν.* — zum B. geneigt, d. B. erzeugend *αἱμορραγικός* 3. — d. B. ähnlich *αἱμορραγώδης* 2.

Blutsubstanz *ἡ αἱματικὴ ὕλη.*

Blutsuppe (der Lakedaimonier) *ἡ αἱματία, ὁ μέλας ζωμός.*

blutsverwandt *ὅμαιμος, ὁμαίμων* 2.; besser *ἀναγκαῖος* 3. u. 2. — der B. *ὁ ἀναγκαῖος, ὁ πρὸς αἵματος, ὁ ἀγχιστεύς.* — m. Jmd. b. sein *πρὸς αἵματος εἶναί τινι, ἀγχιστεύειν.*

Blutsverwandtschaft *a*) eig. *ἡ ἀναγκαιότης, ἡ ἀγχιστεία* (*γένους*). *b*) = d. Blutsverwandten: *οἱ ἀναγκαῖοι, οἱ πρὸς αἵματος.*

bluttriefend *αἱματοσταγής* u. *αἱμοσταγής* 2. poet.

Bluttrinken, das, *ἡ αἱματοποσία* sp.

bluttrinkend *ὁ αἱματοπότης* (*fem. ἡ αἱματοπότις, ιδος*).

Blutumlauf *ἡ αἵματος περίοδος.*

blutunterlaufene Stelle, s. Blutstrieme.

Blutvergiessen, s. Blutbad. — ohne B. *ἀναιμωτί,* selten *ἀναιμακτί* (poet. u. sp.); besser *ἄνευ φόνου.*

Blutverlust *ἡ αἵματος ἔκχυσις, αἱματορραγία.* — starken B. haben *αἷμα πολὺ ἐκχεῖν* od. *προχεῖν, αἱμορραγεῖν.* — übr. vgl. d. vhg. W.

Blutwasser *ὁ ἰχώρ, ῶρος, ὁ αἵματος ὀρός.*

blutwenig *ὀλίγιστος* 3.

Blutwurst *ἡ αἱματῖτις χορδή.*

Blutzeuge *ὁ μάρτυς, ρος.*

Bock 1) eig. *ὁ κριός* (Schafbock); *ὁ τράγος* u. *ὁ αἴξ, αἰγός* (Ziegenbock); v. anderen Thieren *ὁ ἄρρην, ενος.* — junger od. kleiner B. *ὁ τραγίσκος, ἔριφος.* — v. Bock *τράγειος,* seltner *τραγικός* 3. — wie e. B. riechen *κιναβρᾶν,* sp. *τραγίζειν, τραγᾶν.* — sprichw. e. Bock melken *τράγον ἀμέλγειν.*

— 2) übtr. *a)* Gestell, Gerüst: ὁ κιλλίβας, αντος, ὀκρίβας, αντος, τὸ ὑπέρεισμα. *b)* Fehler, w. s.
bockähnlich, -artig τραγοειδής 2., seltner τραγικός 3.
bockbeinig, s. steif, hartnäckig.
bocken, *a)* wie e. Bock springen: ἀρνεύειν; v. e. Pferde σφαδάζειν, ἀναχαιτίζειν. *b)* geil sein (v. Ziegen) τραγίζειν; vgl. geil, brünstig. *c)* e. Fehler machen, s. Fehler.
bockern, s. böckeln.
Bockfell ἡ τραγῆ, τὸ τράγειον δέρμα.
Bockfleisch τὰ τράγεια (κρέα). — B. essen τραγοφαγεῖν sp.
bockfüssig τραγοσκελής 2.; τραγόπους, ουν, g. ποδος.
Bockhirsch ὁ τραγέλαφος.
Bocksbart ὁ τράγειος od. τραγικὸς πώγων; (als Pflanze) ὁ τραγοπώγων, ωνος.
Bocksfüssler ὁ σάτυρος.
Bocksgeruch, -gestank ἡ κινάβρα, ὁ γρᾶσος; sp. ὁ τράγος. — der e. B. hat ὁ γράσων, ωνος, τραγομάσχαλος. — e. B. haben, s. „wie e. Bock riechen" unter „Bock."
Bockshorn 1) eig. τὸ τράγου od. τράγειον (τραγικὸν) κέρας. — m. e. B. ὁ, ἡ τραγόκερως, ωτος. — bildl. Jmd. in's B. jagen ἐκπλήττειν, ἐκδειματοῦν, ἐκπτοεῖν. — der sich nicht in's B. jagen lässt ἀνέκπληκτος 2. — 2) e. Pflanze: τὸ αἰγόκερας; τὸ βούκερας u. βούκερον, ἡ τῆλις, εως u. ιδος; v. B. τήλινος 3.: über B. abgezogener Wein ὁ τηλίτης οἶνος.
Boden 1) d. unterste Theil v. etw.: τὸ (τὰ) κάτω; im Bes. v. e. Gefässe: ὁ πυθμήν, ένος, πύνδαξ, κος; sich zu B. setzen ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι). — v. e. Schiffe: τὸ ἔδαφος. — v. e. Zimmer: τὸ δάπεδον, ἔδαφος. — v. Meere: ὁ πυθμήν, τὸ ἔδαφος (auch v. e. Flusse), τὸ βένθος (Tiefe). — 2) *a)* Fuss-, Erdboden: τὸ ἔδαφος, δάπεδον, auch ἡ γῆ. — am od. auf dem B. χαμαί; auf den B., zu B. χαμαί, χαμᾶζε, χαμάδις; vom B. χαμᾶθεν. — zu B. stürzen χαμαὶ πίπτειν, κατα-, συμ-πίπτειν. — zu B. werfen od. strecken καταβάλλειν, poet. u. sp. προσουδίζειν. — zu B. schlagen od. schmettern καταράττειν, κατακόπτειν; übtr. καταπλήττειν. — zu B. treten καταπατεῖν. — d. Blick zu B. heften ἀπερείδειν τὴν ὄψιν od. πηγνύναι τὰ ὄμματα πρὸς τὸ ἔδαφος. — zu B. liegen κεῖσθαι, übtr. ἀθυμεῖν. — auf d. B. liegend χαμαιπετής 2. — im B. befestigen ἐμπεδοῦν. — im B. befestigt ἔμπεδος 2. — auf festem B. stehen ἀσφαλῶς ἱδρῦσθαι, βεβηκέναι. — m. d. Füssen nicht auf den B. kommen od. reichen οὐκ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς, οὐκ ἐφικνεῖσθαι τοῖς ποσὶ τοῦ ἐδάφους. — dem B. gleich machen εἰς ἔδαφος καθαιρεῖν, κατασκάπτειν, καταβάλλειν. *b)* Grund u. Boden: τὸ ἔδαφος; als zu bebauendes Land, Feld: ἡ γῆ, ὁ ἀγρός, ἡ ἄρουρα, seltner τὸ ἔδαφος; als Besitzthum τὸ κτῆμα; übtr. Gebiet, Platz, Stelle ἡ χώρα, τὸ χωρίον. — magerer, fetter B. ἡ λεπτή, πίειρα γῆ. — m. magerem B. λεπτόγεως 2., m. fruchtbarem B. εὔγεως (εὔγειος), βαθύγεως (βαθύγειος) 2. — m. hartem, weichem, schlechtem, fettem B. σκληρόγεως, μαλακόγεως, λυπρόγεως (λυπρόχωρος), λιπαρόγεως 2. sp. — 3) Raum unter d. Dache: τὸ ὑπωρόφιον, ἡ ὑπωροφία, auch wol ὁ ὑπέρτατος οἶκος, τὸ ἀνώγεων (ἀνώγαιον).
Bodenerzeugnisse τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα.
bodenlos ἀπύθμενος 2. od. τετρημένος 3. (v. e. Gefässe); ἄβυσσος u. ἄβυθος 2. (v. Wasser; aber auch übtr., z. B. b. Schwätzerei ἄ. φλυαρία); ἀνήκεστος 2. (nur übtr., z. B. b. Schlechtigkeit ἀνήκεστος πονηρία). — b. Weg ἄβατος ὁδός.
Bodensatz ἡ ὑπόστασις, ὑποστάθμη; τὸ ὑπόστημα, auch τὸ σύναγμα; ἡ τρύξ, τρυγός, τὸ τρυγῶδες (Hefe). — B. beim Olivenöl ἡ ἀμόργη.
Bodmerei αἱ ναυτικαὶ συγγραφαί. — auf B. geben od. ausleihen ναυτικῶς δανείζειν. — auf B. geliehenes Kapital τὸ ναυτικόν, u. z. τὸ ἀμφοτερόπλουν (sc. ἀργύριον od. δάνειον), wenn d. Gläubiger d. Gefahr für Hin- u. Herfahrt übernimmt, τὸ ἑτερόπλουν (ἀργύριον), wenn er d. G. für d. Hinfahrt allein übernimmt.
Böckchen, Böcklein ὁ ἔριφος, τραγίσκος. — v. B. ἐρίφειος 2.
böckeln = „wie e. Bock riechen" s. unter „Bock"; auch βρωμᾶσθαι. — **böckelnd** βρωμώδης, βρωματώδης 2.
Böhnchen τὸ κυάμιον.
Bönhase, s. Pfuscher, Stümper.
Börse 1) Beutel, Geldbeutel, w. s. — 2) als Versammlungsort d. Kaufleute: τὸ τῶν ἐμπόρων κοινόν, τὸ ἐμπόριον od. τὸ χρηματιστήριον.
bösartig κακοήθης 2. (v. Menschen u. Geschwüren); κακός, πονηρός 3. (v. Menschen u. Zuständen); χαλεπός 3. (v. Zuständen); θηριώδης 2. (v. Wunden, Geschwüren). — b. werden (v. Wunden) θηριοῦσθαι *P.* — b. Geschwür τὸ θηρίωμα, θηρίον. — b. sein (v. Menschen) κακοηθίζεσθαι, sp. κακοηθεύεσθαι. — b. machen (Thiere, Menschen) ἐξαγριαίνειν u. ἐξαγριοῦν; b. werden, durch d. *P.*, auch θηριοῦσθαι *P.*
Bösartigkeit ἡ κακοήθεια, κακότης (v. Menschen); ἡ πονηρία (auch v. Dingen).
böse 1) eig. schlecht, untauglich: κακός 3. (*comp.* κακίων, χείρων, *sup.* κάκιστος, χείριστος), φαῦλος, πονηρός 3., auch ἄχρηστος 2. (unbrauchbar). — ist es = „ungünstig, widrig, lästig" κακός, πονηρός, μοχθηρός, χαλεπός 3. — b. Augen haben κάμνειν τοὺς ὀφθαλμούς, ὀφθαλμιᾶν, λημᾶν. — b. Wunde ἕλκος κακὸν καὶ πονηρόν, ἕλκος θηριῶδες. — es ist e. b. Sache πονηρόν od. φαῦλόν ἐστιν. — b. Anfang πονηρὰ ἀρχή. — e. b. Fahrt haben πονηρὰν ναυτιλίαν ναυτίλλεσθαι. — b. Zeit πονηρὸς od. χαλεπὸς καιρός. — Nicht selten gebraucht man auch Zsstzgen m. δυς, z. B. e. b. Weg ἡ δυσοδία, b. Terrain für Reiterei τὰ δύσιππα, b. Laune ἡ δυσκολία. — 2) übtr. *a)* wild, zornig: ἄγριος, χαλεπός, ὀργίλος 3. — b. machen (e. Thier u. e. Menschen) ἐξαγριαίνειν, ἐξαγριοῦν, ἐρεθίζειν (reizen); b. werden ἐξαγριοῦσθαι (ἀγριοῦσθαι), ἐξαγριαίνεσθαι (*P.*), ἀγριαίνειν, θηριοῦσθαι *P.*, v. Menschen auch χαλεπαίνειν u. *P.*, ὀργίζεσθαι, χολοῦσθαι, θυμοῦσθαι *DP.*, δυσχεραίνειν. — b. werden auf Jmd. ὀργίζεσθαι, ἄχθεσθαι (*P.*), χαλεπαίνειν τινί, b. werden od. sein über etw. δυσχεραίνειν od. ἀγανακτεῖν τινι, ἐπί τινι, πρός τι. *b)* moralisch b., verderbt, lasterhaft: κακός 3. (*comp.* κακίων, *sup.* κάκιστος); πονηρός, μοχθηρός 3., ἄδικος 2. (ungerecht) (v. Pers. u. Sachen); κακοῦργος, πανοῦργος, κακοποιός 2. (v. Pers.). — das Böse τὸ κακόν, τὰ κακά. — Böses thun ἀδικεῖν, κακὰ ποιεῖν, κακουργεῖν, κακοποιεῖν. — Jmd. B. thun od. zufügen κακὰ od. κακῶς ποιεῖν, κακουργεῖν, κακοποιεῖν, κακοῦν, ἀδικεῖν, auch βλάπτειν τινά. — mir wird v. Jmd. B. zugefügt κακὰ od. κακῶς πάσχω ὑπό τινος. — Jmd. B. nachsagen κακῶς λέγειν od. ἀγορεύειν τινά, κακολογεῖν, κακηγορεῖν τινα. — der B. v. Jmd. redet κακήγορος, κακολόγος 2. — B. gegen Jmd. im Sinne haben κακὰ τεχνᾶσθαι od. ἐπινοεῖν τινι, κακῶς βουλεύειν od. ἐπιβουλεύειν τινί. — d. Böse, d. böse Feind = Teufel, w. s. — vgl. Dämon.
Bösewicht ὁ κακοῦργος, πανοῦργος; ὁ κακός, πονηρός (u. *sup.*); e. arger B. ἄνθρωπος μιαρὸς καὶ ἀλάστωρ. — als Schimpfwort ὁ ὄλεθρος, τὸ βάραθρον.
böslich κακῶς, πονηρῶς.
böswillig κακόνους 2.

Böswilligkeit ἡ κακόνοια.

Böttcher, etwa ὁ πιθοποιός; ὁ λυγιστής.

Bogen 1) krumme Linie: ἡ καμπή, ὁ καμπτήρ, ῆρος, τὸ κύρτωμα. — im B. gehend κυρτός 3. — e. B. machen κάμπτεσθαι, κυρτοῦσθαι P.; bei taktischen Bewegungen auch: περιβολὴν ποιεῖσθαι. — d. Augenbrauen in e. B. ziehen τοξοποιεῖν τὰς ὀφρῦς. — 2) Wölbung an e. Gebäude: ἡ καμάρα, sp. τὸ καμάρωμα, τὸ τόξον. — e. B. wölben καμαροῦν sp.; m. e. B. versehen καμαρωτός 3.; d. Wölbung eines B. ἡ καμάρωσις. — 3) d. Werkzeug zum Schiessen: τὸ τόξον (auch pl., wenn d. B. m. d. Pfeilen gedacht wird). — d. B. spannen τὸ τόξον ἐντείνειν (u. M.). — m. d. B. schiessen τοξεύειν (auf Jmd. εἴς τινα, nach e. Ziele εἴς od. πρός τι, ἐπί τινος); m. d. B. verwunden τοξεύειν τινά, m. d. B. erlegen κατατοξεύειν τινά. — zum B. gehörig τοξικός 3. — sich wie e. B. krümmen τοξοῦσθαι P. sp. — kleiner B. τὸ τοξάριον. — m. e. B. bewaffnet τοξοφόρος 2. — d. Verfertigung v. B. ἡ τοξοποιία, der Verfertiger v. B. ὁ τοξοποιός. — 4) e. B. Papier: ὁ χάρτης.

Bogenbehälter ὁ γωρυτός; sp. ἡ τοξοθήκη.

bogenförmig καμαροειδής, τοξοειδής 2. — b. gekrümmt τοξωτός 3., b. gewölbt καμαρωτός 3. sp. — sich b. krümmen τοξοῦσθαι (P.) sp. — übh. = gekrümmt καμπτός, κυρτός 3.

Bogengang, s. Säulengang.

Bogenschiessen ἡ τοξεία, sp. ἡ τόξευσις. — im B. geschickt τοξικός 3. — d. Kunst des B. od. Geschicklichkeit im B. ἡ τοξική. — sich im B. üben μελετᾶν τῷ τόξῳ.

Bogenschütze ὁ τοξότης, auch ὁ τοξοφόρος. — berittener B. ὁ ἱπποτοξότης, pl. οἱ ἀφ᾽ ἵππων τοξόται. — das Korps v. B. τὸ τοξικόν. — Anführer v. B. ὁ τόξαρχος, sp. τοξάρχης.

Bogenschützin ἡ τοξότις, ιδος.

Bogenschuss τὸ τόξευμα.

Bogenschussweite ἐφ᾽ ὅσον τόξευμα ἐξικνεῖται. — ehe man in d. B. kommt πρὶν τόξευμα ἐξικνεῖσθαι. — in d. B. εἰς τόξου ῥῦμα, in d. B. kommen εἰς τόξευμα ἀφικνεῖσθαι. — aus B. ἐκ τόξου ῥύματος. — ausserhalb B. ἔξω τοξεύματος.

Bogensehne τὸ νεῦρον, ἡ νευρά, auch ἡ τοξῖτις m. u. ohne νευρά.

Bohle ἡ σανίς, ίδος. — m. B. belegen σανιδοῦν. — e. Lage v. B. τὸ σανίδωμα.

Bohne ὁ κύαμος. — so gross wie e. B. κυαμιαῖος 3. — v. B. κυάμινος 3. — das Essen v. B. ἡ κυαμοφαγία. — d. Abstimmen u. Wählen mittelst B. ὁ κύαμος, sp. ἡ κυαμευτὴ ψηφοφορία. — durch Abstimmung mittelst B. wählen κυαμεύειν; durch Abst. mittelst B. gewählt κυαμευτός, sp. κυαμιστός 3.

Bohnenbeet, s. Bohnenfeld.

Bohnenbrei τὸ κυάμινον ἔτνος.

Bohnenegel ὁ μίδας.

Bohnenfeld ὁ κυαμών, ῶνος.

Bohnenmarkt ἡ κυαμῖτις, ιδος (sc. ἀγορά).

Bohnenstein ὁ κυάμειος λίθος.

Bohnenwurm, s. Bohnenegel.

bohren τρυπᾶν. — e. Schiff in d. Grund b. ναῦν καταδύειν, καταποντίζειν od. ποντοῦν. — das B. ἡ τρύπησις sp.

Bohrer 1) der, welcher bohrt: ὁ τρυπητής od. τρυπῶν. — 2) als Werkzeug: τὸ τρύπανον, (ἡ τρυπάνη), τὸ τέρετρον; kleiner B. τὸ τερέτριον, sp. τὸ τρυπάνιον, ὁ τρυπανίσκος.

Bohrspäne τὰ ἐκτρυπήματα.

Bolle ὁ βολβός.

bollenartig βολβοειδής u. βολβώδης 2.

Bollengewächs τὸ κεφαλόρριζον, φλοιόρριζον.

Bollwerk τὸ ὀχύρωμα, ἔρυμα, τεῖχος, τείχισμα, πρόβλημα, ἡ προβολή, ὁ πρόβολος, προμαχεών, ῶνος. — τὸ ἐπιτείχισμα (zum Angriff). — durch B. schützen ἀπο-, ἐπι-τειχίζειν.

Bolzen τὸ βέλος; s. Pfeil.

Bombardement, bombardieren, s. Beschiessung, beschiessen.

Bombast ὁ κόμπος τῶν λόγων, sp. ὁ ὄγκος. — deine Rede streift hart an B. οὐκέτι πόρρω διθυράμβων φθέγγει.

bombastisch κομπώδης, διθυραμβώδης 2.; sp. ὀγκώδης 2.

Bonmot τὸ ἀπόφθεγμα. — e. B. sagen ἀστεῖόν τι φθέγγεσθαι.

Boot τὸ σκάφος, ἡ σκάφη, ὁ λέμβος, τὸ πλοάριον; einem Schiffe angehängt τὸ ἐφόλκιον. — d. B. aussetzen τὸ ἐφόλκιον παραβάλλειν. — v. d. Art e. Bootes λεμβώδης 2.

Bootsknecht ὁ ἐρέτης, ὑπηρέτης.

Bootsmann ὁ ναύτης.

Bord τὸ τῆς νεὼς κράσπεδον. — in vielen Redensarten = ἡ ναῦς, z. B. an B. nehmen εἰσ-, ἐμ-βιβάζειν (abs. u. εἰς ναῦν) τινά; ἐντιθέναι (u. M.) τι εἰς ναῦν. — an B. gehen εἰσβαίνειν εἰς ναῦν, ἐμβαίνειν m. u. ohne εἰς ναῦν, ἐπιβαίνειν abs. u. m. νεώς od. ἐπὶ ναῦν. — an B. haben, v. Pers. ἔχειν ἐπιβάτας, v. Sachen ἄγειν ἐν τῇ νηΐ. — über B. springen ἐκπηδᾶν εἰς τὴν θάλατταν. — über B. werfen ἐκβάλλειν, ἀπορρίπτειν εἰς τὴν θάλατταν. — das Werfen über B. ἡ ἐκβολή (auch „das über B. Geworfene").

Bordell τὸ πορνεῖον, πορνοβοσκεῖον, ἐργαστήριον, οἴκημα; sp. τὸ τέγος; e. gemeines B. τὸ χαμαιτυπεῖον. — e. B. halten πορνοβοσκεῖν. — in e. B. sein ἐπ᾽ οἰκήματος καθῆσθαι.

Bordellwirth, s. Hurenwirth.

Bordellsteuer τὸ πορνικὸν τέλος.

bordieren κρασπεδοῦν.

borgen 1) etw. v. Jmd.: δανείζεσθαί τι, δάνεισμα ποιεῖσθαι παρά od. ἀπό τινος, seltner κίχρασθαί τι παρά τινος. — auf etw. b. δανείζεσθαί τι ἐπί τινι u. εἴς τι. — vgl. entleihen. — 2) als Darleihen geben: δανείζειν, κιχράναι τινί τι; Mehreren b. διακιχράναι τι. — auf Zins b. δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, auf e. Pfand δ. ἐπί τινι u. εἴς τι. — vgl. leihen.

Borgen, das, ὁ δανεισμός.

Borger 1) der e. Darlehen nimmt: ὁ δανειζόμενος u. dgl. — 2) der e. Darlehen gibt: ὁ δανειστής.

Borke, s. Baumrinde.

Born, s. Quell.

borniert, s. albern.

Borniertheit, s. Albernheit.

Borste ἡ σμῆριγξ, γγος, auch ἡ θρίξ, τριχός. — d. B. sträuben φρίττειν τὰς τρίχας. — d. B. entgegensträuben ἀντιφρίττειν.

borstig λάσιος 3.; b. Haar (b. Menschen) κόμη φριξή. — m. d. B. abkehren σμηρίζειν.

Borstwisch wahrsch. ἡ σμῆριγξ, γγος (od. pl.).

Borte τὸ κράσπεδον. — m. e. B. einfassen κρασπεδοῦν.

boshaft κακοήθης, κακόνους 2.; κακοῦργος, πανοῦργος, auch (etw. milder) ῥᾳδιουργός 2. (v. Pers.); κακός, πονηρός 3. (v. Pers. u. Sachen); κακότεχνος 2. (v. Sachen). — zum Zorne geneigt ὀργίλος 3., ὀξύρροπος 2. πρὸς ὀργήν. — e. b. Handlung, s. Bosheit 2). — b. sein u. handeln κακοηθίζεσθαι, sp. κακοηθεύεσθαι; κακουργεῖν, πανουργεῖν, κακοτεχνεῖν, ῥᾳδιουργεῖν. — vgl. schadenfroh.

Boshaftigkeit, s. d. f. W.

Bosheit 1) als Gesinnung: ἡ κακοήθεια, κακόνοια, κακότης, πονηρία, κακουργία, πανουργία, auch (etw. milder) ῥᾳδιουργία. — Neigung

zum Zorne ἡ ὀργιλότης, χαλεπότης u. Zustand des Zornigen ἡ ὀργή, ὁ θυμός. — 2) als Handlung: τὸ κακοήθευμα, κακούργημα, πανούργημα, ἡ κακουργία, πανουργία, κακοτεχνία, auch τὸ ῥᾳδιούργημα, ἡ ῥᾳδιουργία. — e. B. verüben κακόν od. πονηρόν τι ποιεῖν; κακουργεῖν, πανουργεῖν, κακοτεχνεῖν, auch ῥᾳδιουργεῖν. — vgl. Schadenfreude.

Boskett etwa τὸ ἄλσος.

bossieren πλάττειν; aus Wachs b. κηροπλαστεῖν. — aus Wachs bossiert κηρόπλαστος 2. — der aus Wachs bossiert ὁ κηροπλάστης. — d. Kunst aus Wachs zu b. ἡ κηροπλαστική.

Bossierer ὁ πλάστης, κηροπλάστης.

Botanik ἡ βοτανική.

Botaniker ὁ τῆς βοτανικῆς ἔμπειρος u. dgl.

botanisch βοτανικός 3.

botanisieren βοτανολογεῖν od. βοτάνας συλλέγειν.

Bote ὁ ἄγγελος, ἀγγελιαφόρος od. durch *part.* wie ἀγγέλλων, πεμφθείς u. dgl., z. B. es kamen Boten ἧκον ἀγγέλλοντες.

Botenlohn ὁ τῆς ἀγγελίας μισθός; für e. glückliche Nachricht τὸ εὐαγγέλιον.

Botin ἡ ἄγγελος.

Botmässigkeit ἡ ἀρχή, ἐπικράτεια, δεσποτεία. — unter seine B. bringen ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, καταστρέφεσθαί τινα u. τι; ἐπι-, κατα-κρατεῖν τινος. — unter Jmds. B. stehen od. kommen ὑπό τινι εἶναι od. γίγνεσθαι.

Botschaft ἡ ἀγγελία, τὸ ἄγγελμα; falsche, lügenhafte B. ἡ ψευδαγγελία. — gute, frohe B. τὸ εὐαγγέλιον (gew. *pl.*). — e. B. bringen ἀγγελίαν φέρειν, ἀγγέλλειν. — gute B. bringen εὐαγγελίζεσθαι. — e. falsche B. bringen ψευδαγγελίαν ποιεῖν. — e. Opfer für e. empfangene gute B. bringen θύειν εὐαγγέλια (Opfer für empf. gute B. ἡ εὐαγγελίων θυσία). — Jmd. für e. empf. g. B. bekränzen στεφανοῦν od. ἀναδεῖν τινα εὐαγγέλια, στεφανοῦν τινα ἐπ' εὐαγγελίοις. — e. Dankfest für empf. g. B. feiern ἑορτάζειν εὐαγγέλια.

Botschafter ὁ ἄγγελος; ὁ πρεσβευτής (*pl.* οἱ πρέσβεις; Gesandter).

Bottich ὁ πίθος.

Bouteille, s. Flasche.

boxen πυκτεύειν. — das B. ἡ πυγμή.

Boxer ὁ πύκτης.

brach (v. Acker) ἀγεώργητος, ἀργός 2. — b. liegen ἀργεῖν. — b. liegen lassen ἀργεῖν ἐᾶν, auch νειοποιεῖν.

Brache, **Brachfeld**, **-land** ἡ νεός, νειός u. νεά (*sc.* γῆ), auch ὁ ἀργὸς ἀγρός. — Bestellung der B. ὁ νεατός. — zur B. machen νειοποιεῖν.

brachen νεᾶν.

Brachen, das, ἡ νέανσις, sp. ὁ νεασμός.

Brack, s. Ausschuss 2).

Bracke, s. Jagdhund.

Bräune 1) braune Farbe, s. braun. — 2) als Halskrankheit: ὁ σύναγχος, ἡ συνάγχη; ὁ κύναγχος, ἡ κυνάγχη (eig. Krankheit der Hunde). — an d. B. leidend, sie betreffend συναγχικός, κυναγχικός 3.

bräunen φαιόν, ὄρφνινον u. ὄρφνιον ποιεῖν; μελαίνειν; ξανθίζειν (beim Braten). — sich b. φαιὸν u. s. w. γίγνεσθαι; μελαίνεσθαι *P.*; περκάζειν; ξανθίζεσθαι u. ξανθύνεσθαι *P.* — v. d. Sonne gebräunt werden ἡλιοῦσθαι, φοινίσσεσθαι *P.*

bräunlich ἐπίξανθος, ἐπίπερκος 2. — s. braun.

Bräutigam ὁ νυμφίος.

bräutlich νυμφικός, νυμφίδιος 3.

Bramarbas ὁ ἀλαζών, όνος.

bramarbasieren ἀλαζονεύεσθαι.

Bramsegel ὁ ἀρτέμων, ονος.

Brand 1) e. brennendes Stück od. Scheit, s. Feuerbrand. — 2) Feuersbrunst: ἡ πυρκαϊά, ἔμπρησις, sp. ὁ ἐμπρησμός; ἡ φλόξ, γός (Flamme). — m. B. verwüsten πυρπολεῖν (ganz v. καταπυρπολεῖν), sp. ἐμπυρίζειν. — in B. stecken πῦρ ἐμβάλλειν τινί u. εἴς τι; ἐμπιπράναι, ἐπιφλέγειν, ὑφάπτειν τι. — in B. gerathen ἐμπίπρασθαι (*P.*). — in B. aufgehen καταφλέγεσθαι (*P.*). — vgl. brennen. — 3) Gluth (bes. d. Sonne): τὸ καῦμα, ἡ καῦσις; sp. ὁ καῦσος; auch übtr. s. Gluth. — 4) als Krankheit: *a*) am thierischen Körper: ἡ γάγγραινα u. (im stärkeren Grade) ὁ σφάκελος, σφακελισμός. — d. B. haben σφακελίζειν u. *P.* — v. B. ergriffen werden γαγγραινοῦσθαι *P.* — d. Uebergehen in d. B. ἡ γαγγραίνωσις. — v. d. Art des B. γαγγραινώδης (sp. γαγγραινικός 3.), σφακελώδης 2. *b*) v. Pflanzen u. Bäumen: ὁ σφακελισμός; am B. leiden σφακελίζειν u. *P.* — insbes. bei Bäumen ὁ καυθμός (in Folge grosser Hitze), ὁ κράδος, ἡ κράδη; beim Obste, zumal bei Weintrauben, ὁ κράμβος; beim Getreide ἡ ἐρυσίβη, selten ἡ μίλτος (vgl. Mehlthau).

Brandblase, s. Blase *b*).

Brandbrief γράμματα ἔμπρησιν ἐνσημαίνοντα.

branden κυμαίνειν; κυματοῦσθαι *P.*

Brandfleck ἡ φῴς, φῳδός, ἡ αἴθολιξ, κος, τὸ ἔγκαυμα, πυρίκαυστον; ἡ καυσαλίς, ίδος.

brandfleckig σφακελώδης, ἐρυσιβώδης 2.

Brandfuchs ὁ αἴθων, ωνος.

brandig σφακελώδης, γαγγραινώδης 2. (v. thierischen Gliedern); σφακελώδης 2. (v. Pflanzen), ἐρυσιβώδης 2. (v. Getreide). — b. sein σφακελίζειν u. *P.*

Brandmal τὸ ἔγκαυμα; τὸ στίγμα, sp. ὁ καυτήρ, ῆρος. — Jmd. e. B. aufdrücken, s. brandmarken.

brandmarken καυτηριάζειν τινά; στίζειν τινά (m. e. Zeichen στίγμα). — στηλιτεύειν od. στηλίτην ποιεῖν τινα (durch öffentl. Inschrift auf e. Säule). — e. Gebrandmarkter ὁ στιγματίας, στηλίτης. — der brandmarkt ὁ στιγεύς.

Brandmarkung τὸ στηλίτευμα u. ἡ στηλίτευσις (sp.); ἡ στίξις (sp.).

Brandopfer ἡ ἔμπυρος θυσία, τὰ καθαγιζόμενα; sp. ἡ ὁλόκαυτος θυσία, ὁλοκαύτωσις, τὸ ὁλοκαύτωμα. — e. B. bringen ὁλοκαυτεῖν u. -τοῦν.

Brandpfeil ὁ πυρφόρος οἰστός; sp. ὁ πυροβόλος u. τὸ πυροβόλον, auch ἡ βελοσφενδόνη.

Brandpflaster τὸ πυρίκαυστον.

Brandschaden 1) am Leibe: τὸ ἔγκαυμα, κατάκαυμα. — 2) am Vermögen, s. Feuerschaden.

brandschatzen = Jmd. in Kontribution setzen, s. Kontribution.

Brandschatzung ἡ χρημάτων ἐπίταξις, ἡ ἀργυρολογία.

Brandsohle τὸ κάττυμα.

Brandstätte ἡ πυρά, πυρκαϊά. — Ort, wo e. Haus steht od. gestanden hat τὸ οἰκόπεδον.

Brandstifter ὁ πῦρ ὑφάπτων od. ὑφάψας, sp. ἐμπρηστής.

Brandstiftung τὸ ὑφάπτειν πῦρ; ἡ ἔμπρησις od. sp. ὁ ἐμπρησμός.

Brandung ἡ ῥαχία (auch *pl.*), κυματωγή; ἡ τῶν κυμάτων ἀνακοπή. — voll B. κυματοειδής, ῥαχιώδης 2.

Brandwunde τὸ πυρίκαυστον u. πυρίκαυτον (m. u. ohne τραῦμα od. ἕλκος).

Brandzeichen, s. Brandmal.

Brantwein etwa τὸ μέθυ.

braten 1) *tr.* ὀπτᾶν (πυρί), σταθεύειν. — stark b. ἐξ-, κατ-οπτᾶν; συσταθεύειν. — zu sehr b. ὑπεροπτᾶν. — auf Kohlen b. ἀπανθρακίζειν. — auf d. Roste b. ἀποτηγανίζειν. — im Tiegel od. d. Pfanne b. ταγηνίζειν, τηγανίζειν. — gebraten ὀπτός 3., auch ὀπτήσιμος 2., ὀπτανός 3., ὀπτα-

λέος 3. — stark g. *ἔξοπτος* 2. — 2) *intr. ὀπτᾶσθαι P.* — uneig. *καίεσθαι P.*

Braten, das, *ἡ ὄπτησις.* — das zu starke B. *ἡ ὑπερόπτησις* sp. — das B. im Tiegel od. d. Pfanne *ὁ τηγανισμός,* sp. *ἡ ταγήνισις.*

Braten, der, *τὰ ὀπτὰ κρέα,* auch bloss *τὰ ὀπτά, τὰ ὀπτανά.*

Bratenbrühe *τὸ ἔμβαμμα* od. *τὸ ἐμβάπτεσθαι.*

Bratengeruch *ἡ κνῖσα.*

Bratfische (kleine) *αἱ ἀνθρακίδες, ἐπανθρακίδες, ἀποπυρίδες, οἱ φρυκτοί.*

Bratofen *τὸ ὀπτάνιον (ὀπτανεῖον), ἡ ὀπτανία.*

Bratpfanne *τὸ τάγηνον* u. *τήγανον.*

Bratrost *ἡ ἐσχάρα, ἐσχαρίς, ίδος.*

Bratspiess *ὁ ὀβελός;* kleiner B. *ὁ ὀβελίσκος.* — an d. B. stecken *πείρειν ὀβελῷ; ἀναπείρειν ἐπ' ὀβελοῦ* od. *ἀν' ὀβελόν.*

Bratwurst *ὁ ἀλλᾶς, ᾶντος; ἡ φύσκη.*

Brauch *ὁ νόμος, τὸ ἦθος.* — so ist es bei uns B. *οὕτω παρ' ἡμῖν νομίζεται.*

brauchbar *χρήσιμος* 3. u. 2., *εὔχρηστος* 2., *ἐπιτήδειος* 3. u. 2. (zu etw. *εἴς* od. *πρός τι*); *χρηστός* 3.; *ἱκανός* 3. (*εἴς, πρός, ἐπί τι*), *ἀγαθός, καλός* 3.; *ἀξιόχρεως* 2. — nicht b. *δύσχρηστος, ἄχρηστος* 2. — im b. Zustande *ἐντελής* 2. — b. sein die *adj.* m. *εἶναι* od. (selten) *χρησιμεύειν,* sp. *εὐχρηστεῖν.*

Brauchbarkeit *τὸ χρήσιμον* (sp. *ἡ χρησιμότης*); *ἡ ἐπιτηδειότης, εὐχρηστία, χρηστότης, ἱκανότης.*

brauchen 1) gebrauchen, w. s. — 2) bedürfen, w. s. — haben so viel man braucht *ἔχειν ἃ ἂν δέῃ, τὰ ἀρκοῦντα ἔχειν;* mehr als man braucht *περιττὰ τῶν δεόντων, τῶν ἀρκούντων* — was braucht es langer Worte? *τί δεῖ μακρῶν λόγων;* — du brauchst dich nicht zu fürchten *οὐδὲν προσήκει σοι φοβεῖσθαι* (*DP.*), *οὐδὲν δέος.* — ich b. nicht zu sagen *οὐδὲν δεῖ (χρή) με λέγειν* od. *οὐδὲν δέομαι λέγειν.* — du brauchst nicht alles zu wissen *οὐ θέμις σε ἅπαντα εἰδέναι.*

brauen; etwa *ἕψειν.* — Bier b., etwa *ζυθοποιεῖν.*

Brauer, s. Bierbrauer.

braun *φαιός, ὄρφνινος, ὄρφνιος* 3., *ὀρφνώδης* 2. (dunkelbraun); *περκνός, μέλας* 3. (ins Schwarze spielend); *ξανθός* 3. (hellbraun). — b. braten *ξανθίζειν.* — vgl. blau.

braunroth *ὄρφνινος, ὄρφνιος* 3., *ὀρφνώδης* 2.

Braus, s. Saus.

Brausche *τὸ ὑπώπιον* (im Gesicht), *ἡ σμῶδιξ, γγος, ὁ κόνδυλος, τὸ κονδύλωμα.* — Mittel gegen B. *τὸ σμωδικὸν φάρμακον.* — Jmd. e. B. schlagen *ὑπωπιάζειν τινά.*

Brausekopf *ἄνθρωπος ἀκράχολος* (der leicht auffährt); *ἄνθρωπος ἀπερίσκεπτος* od. *ἀλόγιστος* (unbesonnen).

brausen *ἠχεῖν, κτυπεῖν; ῥοθεῖν* (bes. v. Meere); *παταγεῖν, βρέμειν* (bes. v. Winde); *θορυβεῖν.* — *ζεῖν, παφλάζειν* (selten *P.*), sp. *βράζειν* (v. siedendem Wasser). — brausend *ῥόθιος* 2.

Brausen, das, *ὁ ἦχος, κτύπος, ῥόθος* (bes. v. Meere); *ὁ πάταγος, βρόμος* (bes. v. Winde); *ὁ θόρυβος.* — *ἡ ζέσις, τὸ πάφλασμα* (v. siedendem Wasser).

Braut *ἡ νύμφη (ἡ μελλόνυμφος,* sp. *μελλονύμφη).* — d. B. schmücken *νυμφοκομεῖν, νυμφοστολεῖν.* — d. B. (feierlich) heimführen *νυμφαγωγεῖν.*

Brautbette *ἡ νυμφικὴ (νυμφιδία, γαμήλιος) εὐνή;* s. Brautgemach.

Brautdiener *ὁ νυμφοκόμος.*

Brautfackel, s. Hochzeitsfackel.

Brautführer *ὁ νυμφευτής, νυμφαγωγός, πάροχος,* sp. *παρανύμφιος, παράνυμφος, νυμφοστόλος.* — B. sein *νυμφαγωγεῖν,* sp. *νυμφοστολεῖν.*

Brautführerin *ἡ νυμφεύτρια, νυμφαγωγός,* sp. *παράνυμφος.*

Brautgemach *ὁ θάλαμος; τὸ νυμφεῖον,* sp. *ὁ νυμφών, ῶνος.*

Brautgesang, s. Brautlied.

Brautgeschenk *τὰ ὀπτήρια, τὰ ἀνακαλυπτήρια (ἀνακάλυπτρα).*

Brautjungfer *ἡ νυμφοκόμος;* vgl. Brautführerin.

Brautkleid *ἡ νυμφικὴ στολή.*

Brautkranz *ὁ νυμφικὸς στέφανος.*

Brautleute, s. Brautpaar.

Brautlied *ὁ ἐπιθαλάμιος (ἡ ἐπιθαλάμιος ᾠδή), ὁ ὑμέναιος, ἡ γαμήλιος ᾠδή, ὁ ἐπινυμφίδιος ὕμνος.*

Brautpaar *ὁ νυμφίος καὶ ἡ νύμφη.*

Brautring *ὁ νυμφικὸς δακτύλιος.*

Brautschatz, s. Mitgift.

Brautschmuck *ὁ νυμφικὸς κόσμος.*

Brautschuhe *αἱ νυμφίδες.*

Brautstand; im B. *μελλόνυμφος* 2.

Brautwerber *ὁ νυμφαγωγός;* B. bei Jmd. sein *νυμφαγωγεῖν τινι.*

Brautwerberin *ἡ νυμφαγωγός.*

brav *χρηστός, ἀγαθός* 3. (tüchtig); *καλὸς κἀγαθός* 3. (ehrenhaft); *γενναῖος, γεννικός* 3., *ὁ γεννάδας* (wacker, edel); *ἀνδρεῖος, ἀνδρικός* 3. (mannhaft, tapfer). — b. sein od. handeln *ἀνδραγαθίζεσθαι,* sp. *ἀνδραγαθεῖν.* — b. That *τὸ ἀνδραγάθημα.* — als *adv.* *εὖ, καλῶς, γενναίως.*

Bravheit *ἡ χρηστότης, καλοκἀγαθία, ἀνδραγαθία, γενναιότης, ἀρετή, ἀνδρεία.*

bravo *εὖγε* (auch wiederholt).

Bravour *ἡ ἀνδρεία, ἀρετή.* — seine B. zeigen *ἀρετῆς τι μεταποιεῖσθαι.*

Brecharzenei, s. Brechmittel.

brechbar *θραυστός* 3.; *εὔθλαστος,* sp. *εὔκλαστος* 2.

Brecheisen *ὁ μοχλός.*

brechen I) *tr.* 1) zerbrechen *a*) eig. *ῥηγνύναι, διαρ-, καταρ-ρηγνύναι; ἀγνύναι,* gew. *καταγνύναι; θραύειν, καταθραύειν, κλᾶν, δια-, ἐπι-, κατα-κλᾶν.* — sich d. Hals b. *ἐκτραχηλίζεσθαι P.* — ich habe mir d. Brustbein gebrochen *κατέαγα τὴν κλεῖν.* — d. Stab über Jmd. b. *καταγιγνώσκειν* od. *καταψηφίζεσθαί τινος θάνατον* (bei d. Persern: *λαμβάνειν τινὰ τῆς ζώνης ἐπὶ θανάτῳ*). *b*) übtr. d. Macht, d. Trotz Jmds. b.: *θραύειν (καταλύειν) τὴν δύναμιν, τὸ θάρσος τινός;* d. Sinn Jmds. b. *κλᾶν, κατακλᾶν, καταγνύναι τὴν ψυχήν τινος;* Jmds. Zorn b. *κατερείκειν τὸν θυμόν τινος;* (in seiner Kraft) gebrochen *κατεαγώς* 3. — gebrochene Stimme *κεκλασμένη* od. *κατακεκλασμένη φωνή.* — e. gebrochene Zahl *διῃρημένος ἀριθμός.* — ist es = „aufheben, auflösen“ *λύειν, διαλύειν* (u. *M.*), *παραβαίνειν, συγχεῖν, ψεύδεσθαι* (z. B. *σπονδάς, ὅρκους* e. Vertrag, Eid), *οὐκ ἐμμένειν* (z. B. *ὅρκοις*), auch *ἐκβαίνειν ὅρκον;* d. Frieden b. *λύειν τὴν εἰρήνην,* sein Wort od. Versprechen b. *ψεύδεσθαι τὴν ὑπόσχεσιν* od. *ὑποσχόμενον;* das Stillschweigen b. *λύειν σιγήν, ῥηγνύναι φωνήν.* — Bahn b. *ὁδοποιεῖν* u. *M.* (B. brechend *ὁδοποιός* 2.; das Bahnbrechen *ἡ ὁδοποιία, ὁδοποίησις*). — sprichw. Noth bricht Eisen, etwa: *οὐδὲν κρεῖττον ἀνάγκης.* — 2) abbrechen: *δρέπειν* u. *M.*; *ἀπολέγειν.* — Blätter b. *κλαδεύειν.* — Steine b. *τέμνειν λίθους.* — 3) einbiegen, zusammenfalten: *κλᾶν, ἐπικλᾶν; πτύσσειν;* übh. abreissen *ἀποσπᾶν.* — d. Licht b. *ἀνακλᾶν τὴν αὐγήν.* — 4) *refl.* sich b. *a*) = erbrechen: *ἐμεῖν, ἐξεμεῖν, ἐρυγγάνειν, ἐρυγμεῖν.* — sich b. lassen *ἐμετηρίζειν.* *b*) v. d. Wolken = sich zertheilen: *διαλύεσθαι, διασκεδάννυσθαι P.* — v. d. Wetter = sich ändern *μεταβάλλειν* u. *M.* — v. d. Kälte, e. Krankheit *ἀνιέναι (ἵημι), χαλᾶν, λωφᾶν.* *c*) v. Lichte u. Schalle *ἀνακλᾶσθαι,* auch

ἀντανακλᾶσθαι, ἀνταποδίδοσθαι *P.* — II) *intr.* 1) eig. ῥήγνυσθαι, διαρ-, καταρ-ρήγνυσθαι, ἄγνυσθαι, κατάγνυσθαι *P.* — 2) übtr. *a*) in, aus od. durch etw. b.: in e. Haus b. βίᾳ εἰσιέναι od. ὁρμᾶσθαι εἰς οἰκίαν. — aus e. Hause b. βίᾳ ἐξιέναι od. ὁρμᾶσθαι ἐξ οἴκου, „aus e. Gefängnisse" auch: ῥηγνύναι τὰ δεσμά; durch d. Centrum (eines Heeres) b. ῥηγνύναι τὸ μέσον. — d. Sonne bricht durch d. Wolken ὁ ἥλιος ἐκλάμπει διὰ od. ἐκ τῶν νεφελῶν. *b*) d. Auge Jmds. bricht: ἵστησί τις τὰ ὄμματα. — m. Jmd. b. διαλύεσθαι τὴν φιλίαν πρός τινα. *c*) d. Kälte, Krankheit bricht u. dgl., s. I) 4) *b*). *d*) = sich erbrechen, s. I) 4) *a*).

Brechen, das, 1) eig. ἡ ῥῆξις, διαρραγή; ἡ κλάσις. — d. Lichtes ἡ ἀνάκλασις; in entgegengesetzter Richtung ἡ ἀντιπεριστροφή sp. — 2) d. Erbrechen: ὁ ἔμετος, ἡ ἔμεσις, auch τὸ ἔμεσμα; ὁ ἐρευγμός, ἐρυγμός, τὸ ἔρυγμα, ἡ ἐρυγή. — Neigung zum B. ἡ ἐμεσία. — Neigung zum B. haben ἐμετιᾶν. — zum B. reizen ἐμετηρίζειν, ἐμετοποιεῖσθαι. — der sich zum B. reizt ἐμετικός 3. — B. erregend ἐμετήριος 2., ἐμετικός 3. — B. erregend ἐρευγματώδης, ἐρευγμώδης, ἐρυγματώδης 2. — nach Art des B. ἐμετώδης 2.

Brechmittel τὸ ἐμετήριον od. ἐμετικὸν φάρμακον; sp. τὸ ἐμετήριον. — e. B. geben ἐμετηρίζειν.

Brechstange ὁ μοχλός.

Brei ὁ πόλτος (v. Gerstengraupen od. Hülsenfrüchten; *dem.* τὸ πολτάριον, πολταρίδιον sp.); τὸ ἔτνος u. ὁ λέκιθος (v. Hülsenfrüchten); ἡ ἀθάρη (Milchbrei aus Weizengraupen); ὁ μυττωτός (aus Knoblauch u. ä. Dingen). — sprichw. es regnet B. ὕει ἔτνει. — zu B. machen od. quetschen μυττωτεύειν, sp. πολτοποιεῖν.

breiähnlich, -artig πολτώδης, λεκιθώδης 2.,

Breilöffel ἡ ἐτνήρυσις. [ἐτνηρός 3.

Breiverkäufer ὁ λεκιθοπώλης.

breit *a*) eig. εὐρύς 3.; πλατύς 3. (b. u. flach); παχύς 3. (dick); εὐρύχωρος u. εὐρυχωρής 2. (geräumig). — Bei Zahlbestimmungen gibt man es durch d. *acc.* der näheren Bestimmung τὸ εὖρος, τὸ πλάτος, z. B. d. Fluss ist fünf Stadien b. ὁ ποταμός ἐστι πέντε σταδίων τὸ εὖρος od. ἔχει π. σταδίους τὸ εὖρος. — b. machen πλατοῦν, εὐρύνειν, πλατύνειν. — weit u. b. ἐπὶ πολύ, ἐπὶ πλεῖστον. — b. Platz ἡ εὐρυχωρία, τὸ εὐρυχώριον. — Auch bildet man viele Compos. m. εὐρυ- u. πλατυ-, z. B. m. b. Stengel πλατύκαυλος, m. b. Schnauze πλατύρρυγχος, m. b. Brust εὐρυστήθης, m. b. Mündung εὐρύστομος 2. u. dgl. *b*) uneig. *α*) v. d. Aussprache: b. aussprechen πλατειάζειν, πλατύνειν τὴν φωνήν, sp. παχυστομεῖν, πλατυστομεῖν; m. b. Aussprache πλατύστομος, παχύστομος 2.; b. Aussprache ὁ πλατειασμός, sp. ἡ παχυστομία, εὐρυστομία. *β*) v. d. Darstellung: περιττός 3. — b. erzählen πλατύνειν λόγον od. τι (etw.) sp., besser μηκύνειν λόγον od. τι. *γ*) sich b. machen m. etw.: ὀγκοῦσθαι od. ὀγκύλλεσθαι ἐπί τινι, selten πλατύνεσθαι.

breitästig ἀμφιλαφής 2.

breitbäuchig ὁ, ἡ πλατυγάστωρ, ορος.

breitblätterig πλατύφυλλος 2.

Breite *a*) eig. τὸ εὖρος, ἡ εὐρύτης; τὸ πλάτος, ἡ πλατύτης; τὸ πάχος; vgl. breit. — in der B. τὸ εὖρος, τὸ πλάτος. *b*) übtr. in d. Aussprache ὁ πλατειασμός, sp. ἡ παχυστομία, εὐρυστομία; in d. Rede od. Darstellung ἡ περιεργία.

breiten *a*) πλατύνειν, εὐρύνειν; vgl. ausdehnen. — sich b. πλατύνεσθαι, εὐρύνεσθαι *P. b*) entfalten ἐκπεταννύναι; hinbreiten, w. s.

breitfüssig πλατύπους, -πουν, *g.* ποδος.

breitgehörnt ὁ, ἡ πλατύκερως, ωτος.

breitköpfig πλατυκέφαλος 2.

breitmündig εὐρύστομος, πλατύστομος 2.

breitnasig ὁ, ἡ πλατύρριν, ινος.

breitschnauzig πλατύρρυγχος 2.

breitschulterig εὐρύνωτος, πλατύνωτος 2.

breitschwänzig πλατύκερκος 2.

breitstengelig πλατύκαυλος 2.

breitzüngig πλατύγλωττος 2.

Bremse ὁ οἶστρος, ὁ μύωψ, ωπος. — v. B. gequält werden οἰστρᾶν. [στικός 3.

brennbar καύσιμος 2., καυστός, φλογιστός, καυ-

Brenneisen ὁ καυτήρ, ῆρος, τὸ καυτήριον (zum Brandmarken od. zu chirurgischen Operationen); ἡ καλαμίς, ῖδος (zum Haarkräuseln).

brennen 1) *tr. a*) eig. καίειν (κάειν); κνίζειν, κατακνίζειν (jucken; v. d. Nessel); m. glühendem Eisen b. καυτηριάζειν. — im Brennofen ὀπτᾶν; gebrannt ὀπτός 3. — durch Feuer reinigen πυρὶ καθαίρειν. — Kohlen b. ἀνθρακεύειν. — zu K. brennen ἀνθρακοῦν, ἀπανθρακοῦν; zu Asche b. τεφροῦν. — sengen u. b. πυρπολεῖν, καταπυρπολεῖν, sp. ἐμπυρίζειν; auch καίειν καὶ πορθεῖν, κόπτειν (τέμνειν) καὶ καίειν. — vgl. verbrennen. *b*) übtr. sich rein od. weiss b. v. etw.: ἀποτρίβεσθαί τι, auch ἐκνίζεσθαί τι. — 2) *intr.* 1) eig. *a*) in Brand stehen: καίεσθαι (κάεσθαι), φλέγεσθαι *P.*, selten αἴθεσθαι *P.* — es brennt πυρκαϊὰ γέγονεν. *b*) brennbar sein, Feuer fangen: ἐξάπτεσθαι *P.*, πῦρ δέχεσθαι, φλόγα ποιεῖν. — 2) übtr. *a*) leuchten: λάμπειν. — es brannten ihm d. Wangen ἠρυθρίασεν. *b*) von od. vor etw. (einem Verlangen, einer Leidenschaft) b.: αἴθεσθαι, καίεσθαι *P.* (ἔρωτι), φλέγεσθαι *P.* (πόθῳ); auch (πόθῳ) φέρεσθαι *P.* ἐπί τι. — von Liebe zu Jmd. b. προσκαίεσθαί (*P.*) τινι, κνίζεσθαι (*P.*) ἔρωτί τινος od. bloss τινος. — vor Begierde b. etw. zu thun ὁρμᾶσθαι (ao. *P.*) ἐπί τι.

Brennen, das, 1) *tr.* ἡ καῦσις, ἡ ἔμπρησις, sp. ὁ ἐμπρησμός. — v. Ziegeln, Geschirren ἡ ὄπτησις. — d. Jucken ἡ κνίδωσις. — 2) *intr.* τὸ καίεσθαι, ἡ φλόξ, γός.

brennend 1) *tr.* καίων, καυστικός 3. — b. heiss καυματώδης, καυσώδης 2., καυματηρός 3. — b. Hitze τὸ καῦμα, ἡ καῦσις, sp. ὁ καῦσος, καύσων, ωνος. — 2) *intr. a*) eig. καιόμενος 3.; b. Fackeln δᾷδες ἡμμέναι. *b*) übtr. v. Leidenschaften u. dgl.: δεινός, ὀξύς 3., μέγας, μεγάλη, μέγα (auch *sup.*).

Brennfieber ὁ καῦσος, ὁ καυσώδης πυρετός, ὁ καύσων, ωνος. — am B. leidend καυσώδης 2. — am B. leiden καύσῳ πυρέττειν, sp. καυσοῦσθαι *P.*

Brennglas ἡ ὕαλος (ἀφ' ἧς τὸ πῦρ ἅπτουσιν).

Brennholz τὰ καύσιμα ξύλα, auch bloss τὰ ξύλα; kleines B. τὰ φρύγανα.

Brennmaterial ἡ καύσιμος ὕλη, τὰ καύσιμα.

Brennnessel ἡ ἀκαλήφη, sp. ἡ κνίδη. — d. Same d. B. τὸ κνιδόσπερμον u. -σπερμα.

Brennofen, s. Töpferofen.

Brennspiegel τὸ σκαφεῖον, ἡ ὕαλος.

Brennstoff τὸ φλογιστόν, καυστόν, καύσιμον.

Bresche τὸ παρερρηγμένον od. παρερρωγὸς τοῦ τείχους, poet. u. sp. τὸ τείχους ἐρείπιον. — e. B. machen τεῖχος παραρρηγνύναι, e. B. schiessen μηχαναῖς καταβάλλειν (poet. u. sp. κατερείπειν) τι τοῦ τείχους. — es entstand e. B. παραρραγὲν μηχαναῖς κατέπεσέ τι τοῦ τείχους.

Bret ἡ σανίς, ίδος, ὁ πίναξ, κος; τὸ ἀβάκιον (zum Wirken d. Brodes). — m. Bretern belegen σανιδοῦν. — m. B. belegt σανιδωτός 3. — e. Lage od. Decke v. B. τὸ σανίδωμα. — d. schwarze B. ἡ σανίς. — sprichw. e. Stein im B. haben bei Jmd. μέγα δύνασθαι παρά τινι. — durch e. B.

sehen *διὰ δρυὸς ὁρᾶν.* — v. d. Grösse od. Dicke e. B. *πινακιαῖος* 3.

bretähnlich *σανιδώδης* 2.; *πινακοειδής* 2.

Bretchen *τὸ σανίδιον, πινακίδιον, πινάκιον.*

Bretergerüst *αἱ σανίδες.*

Breterhütte *ἡ σκηνή.*

bretern *ἐκ σανίδων πεποιημένος* 3., *ξύλινος* 3. — ist es = bretähnlich *σανιδώδης* 2.

Breterwerk *τὸ σανίδωμα, αἱ σανίδες*; sp. *ἡ πινάκωσις.* [*γομφοῦν.*

Bretnagel *ὁ γόμφος.* — durch B. zusammenfügen

Bretspiel 1) d. Spiel: *ἡ πεττεία, οἱ πεττοί,* sp. *ὁ διαγραμμισμός, τὸ πέττευμα.* — d. B. spielen *πεττεύειν, πεττονομεῖν, διαγραμμίζειν.* — im B. geschickt *πεττευτικός* 3. — d. Kunst des B. *ἡ πεττευτική, τὸ πεττευτικόν, τὰ πεττευτικά.* — Ort des B. *οἱ πεττοί, τὸ πεττεῖον.* — zum B. gehörig *πεττικός* 3. — 2) d. Spielbret: *ὁ ἄβαξ, κος,*

Bretspieler *ὁ πεττευτής.* [*τὸ ἀβάκιον, τὰ πεττά.*

Bretstein *ὁ πεττός, ἡ ψῆφος.* — e. B. ziehen

bretweise *πινακηδόν.* [*πεττονομεῖν.*

Bretzel *ὁ στρεπτός.*

Bricke *ἡ τεταριχευμένη βδέλλα.*

Brief *ἡ ἐπιστολή, τὰ γράμματα, ἡ δέλτος.* — durch e. B. auftragen *ἐπιστέλλειν.* — B. schicken od. schreiben *ἐπιστολὰς* od. *γράμματα ἐπιστέλλειν.* — e. B. beantworten *ἀντεπιστέλλειν, ἀντιγράφειν.* — B. wechseln m. Jmd. *διδόναι καὶ ἀνταπολαμβάνειν ἐπιστολὰς παρά τινος.* — gewechselte B. *γράμματα ἀμοιβαῖα.* — Jmd. B. u. Siegel geben, dass … *διισχυρίζεσθαι ὅτι* od. *inf.*

Briefbote *ὁ τὰ γράμματα κομίζων*; sp. *γραμματοφόρος (γραμματηφόρος), ἐπιστοληφόρος, ἐπιστολεύς.*

Briefchen *τὸ γραμμάτιον, γραμματίδιον, ἐπιστόλιον, ἐπιστολίδιον, δελτάριον, δελτίον.*

Briefform *ὁ ἐπιστολικὸς τύπος.* — in B. *ἐπιστολικός* 3.

brieflich *ἐπιστολιμαῖος* 2. u. 3. — etw. b. Jmd. mittheilen *ἐπιστέλλειν τινί τι δι' ἐπιστολῶν* od. *ἐν ἐπιστολαῖς ἀνακοινοῦσθαί τινί τι.*

Briefschaften *τὰ γράμματα.*

Briefschreiben, das, *ἡ τῶν ἐπιστολῶν γραφή.*

Briefschreiber *ὁ ἐπιστολογράφος* sp. od. umschr. *ὁ ἐπιστολὴν γράφων.*

Briefstil *ὁ ἐπιστολικὸς χαρακτήρ, ῆρος.*

Brieftasche, etwa *ἡ γραμματοθήκη.*

Briefträger, s. Briefbote.

Briefwechsel *τὰ γράμματα.* — im B. m. Jmd. stehen = Briefe wechseln m. Jmd., s. Brief.

Brigantine *ὁ κέλης, ητος*; kleine B. *τὸ κελήτιον.*

Brillant, s. Diamant.

brillant *λαμπρός* 3., *μεγαλοπρεπής* 2.

Brille, etwa *ἡ διόπτρα.*

bringen 1) eig. an einen Ort hin schaffen: *φέρειν, προσφέρειν, κομίζειν, προσκομίζειν, ἄγειν, προσάγειν* (bes. v. belebten Wesen); häufig auch umschr. *ἥκειν φέροντα, ἄγοντα* u. dgl. (vgl. unser: „ich bringe geführt, getragen"). — v. der Stelle b. *κινεῖν, μετακινεῖν.* — an e. höher gelegenen Ort b. *ἀναφέρειν, ἀνάγειν εἰς* m. *acc.* — an e. niedriger gelegenen Ort b. *καταφέρειν, κατάγειν εἰς* … — über etw. b. *διαβιβάζειν* (über e. Fluss), *ὑπερβιβάζειν* (über e. Anhöhe). — etw. wohin b., um es aufzuheben *κατατίθεσθαί τι εἰς* …, um es in Sicherheit zu b. *ὑπεκτίθεσθαι εἰς* … — Einen zu Jmd. b. *προσάγειν, συνιστάναι τινά τινι.* — Jmd. ins Gefängniss b. *ἄγειν, ἀπάγειν τινὰ εἰς τὸ δεσμωτήριον.* — e. Nachricht b. *ἀγγελίαν φέρειν, ἀγγέλλειν, ἀπαγγέλλειν,* Jmd. e. Gruss b. v. Jmd. *προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινὰ παρά τινος.* — 2) übtr. *a)* hervorbringen, erzeugen, verursachen: *φύειν, φέρειν, γεννᾶν,* auch *ἔχειν,* z. B. Früchte b. *καρποὺς φύειν* od. *φέρειν*; Schaden b. *βλάβην γεννᾶν,* Nachtheil b. *ζημίαν φέρειν,* viele Gefahren b. *πολλοὺς κινδύνους ἔχειν*; oft auch durch die blossen Verba, z. B. es bringt mir etw. Schaden *βλάπτει μέ τι* od. *βλάπτομαι ἔκ τινος.* *b)* m. *adv.* d a h i n b., dass …: *διαπράττειν* (u. *M.*) *ὥστε* …, *καθιστάναι* m. *inf.*; dahin zu b. suchen *μηχανᾶσθαι,* worauf gew. *ὅπως* m. *ind. fut.* folgt. — Jmd. dahin b. dass … *προάγειν, προβιβάζειν τινὰ ἐπὶ τὸ* m. *inf.*, *κατεργάζεσθαί τινα* m. *inf.* — d. Sachen sind dahin gebracht dass … *εἰς τοῦτο τὰ πράγματα προῆκται ὥστε* … od. *εἰς τοῦτο προβέβηκεν ὥστε* … — es w e i t worin b. *πόρρω ἐλαύνειν (ἥκειν) τινός, ἐπὶ πολὺ προβαίνειν τινός.* — ihr habt es so weit in der Unverschämtheit gebracht *εἰς τοῦτο (τοσοῦτον) ἥκετε, ἀφῖχθε, προήλθετε ἀναιδείας.* — er brachte es im Reiten bald so weit wie die Anderen *ταχὺ εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἱππικῇ τοῖς ἄλλοις.* — es weiter gebracht haben als Andere *πλέον ἔχειν τῶν ἄλλων, πολὺ προφέρειν τῶν ἄλλων.* — Jmd. od. etw. weiter b. *προβιβάζειν τινά* u. *τι.* — sein Leben h o c h b. *πρεσβύτατον γίγνεσθαι*; sein Leben hoch gebracht haben *πόρρω εἶναι τοῦ βίου* od. *τῆς ἡλικίας.* *c)* m. *praep.* *α)* a n das Licht b. *ἄγειν* od. *ἐκφέρειν εἰς τὸ φῶς,* auch *δῆλον, φανερὸν ποιεῖν, δηλοῦν, ἀποφαίνειν.* — e. Antrag u. dgl. an Jmd. b. *ἀναφέρειν τι εἴς* od. *πρός (παρά) τινα.* — er hat es an Jmd. gebracht *ἦρξε τῆς ἀδικίας* od. *χειρῶν ἀδίκων.* — an sich b. *κτᾶσθαι* od. *περιβάλλεσθαί τι.* — an d. Mann b. *διατίθεσθαι, ἀποδίδοσθαι*; seine Tochter an d. Mann b. *ἐκδιδόναι τὴν θυγατέρα.* — Jmd. an d. Bettelstab b. *καθιστάναι τινὰ εἰς τὴν ἐσχάτην πενίαν* od. *ἀπορίαν.* *β)* etw. a u f Jmd. b. *ἐπάγειν* od. *ἐπιφέρειν τινὶ τὴν αἰτίαν τινός, ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν τινὸς εἴς τινα, ἄγειν τ. αἰτ. τ. ἐπί τινα, ἐγκαλεῖν τινί τι.* — etw. auf d. Bahn b. *ἄγειν* od. *τιθέναι εἰς μέσον; προ-, ἐμ-βάλλειν, παρατίθεσθαι (λόγον).* — Jmd. auf e. Meinung b. *ἐμβιβάζειν τινὰ εἴς τι, προσβιβάζειν τινὰ πρός τι, παριστάναι τινί τι*; Jmd. auf d. Meinung b. dass … *ἀναπείθειν τινὰ ὡς* …; Jmd. auf e. andere Meinung b. *μεταπείθειν τινά.* — auf etw. in Gedanken gebracht werden *καταφέρεσθαι* (*P.*) *εἴς* u. *ἐπί τι.* — auf d. Seite b. *ἀποτίθεσθαι* (um aufzubewahren), *ὑπεκτίθεσθαι* (um zu retten), *ὑφαιρεῖσθαι,* auch *νοσφίζεσθαι* (um zu unterschlagen); *ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, ἀναιρεῖν, ἀφανίζειν* auch m. *ἐξ ἀνθρώπων* (Personen, = tödten); *σῴζειν* (Personen, = retten). — Einen auf Jmds. Seite b. *ἄγειν τινὰ πρός τινα*; Jmd. auf seine Seite b. *προσάγεσθαί τινα, ἀνακτᾶσθαι, παραστήσασθαί τινα,* auch wol *ἀφιστάναι τινά τινος* u. *ἀπό τινος* od. *πείθειν τινά.* — Jmd. auf d. Beine b., s. Bein. — Einen auf das Aeusserste b. *καθιστάναι τινὰ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν, ποιεῖν τινα ἐπὶ πᾶν ἐλθεῖν.* — sein Leben auf achtzig Jahre b. *ζῆν μέχρι ὀγδοηκοστοῦ ἔτους.* — er hat es auf hundert Talente gebracht *ἡ οὐσία ἣν ἐκτήσατο ἑκατόν ἐστι ταλάντων.* *γ)* a u s d. Schussweite b. *ἔξω βελῶν ποιεῖν τινα.* — auseinander b. (Streitende) *διιστάναι, διαλλάττειν.* — Einem etw. aus d. Kopfe b. *ἀποτρέπειν τινά τινος.* *δ)* a u s s e r Fassung b., s. Fassung. *ε)* i n e. Zustand, e. Stimmung u. dgl. b. *καθιστάναι τινὰ εἴς τι* u. *ἔν τινι,* selten m. *part.*, *καθίζειν τινά* m. *part.* u. *inf.*; *ἄγειν τινὰ εἴς τι* (z. B. *εἰς δουλείαν, εἰς ὑποψίαν*); *ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι, περιβάλλειν τινά τινι* (z. B. *εἰς κινδύνους, συμ-*

φοραῖς); παρέχειν τινί τι (z. B. φροντίδας); ποιεῖν τινα m. f. *inf.* (z. B. κινδυνεύειν). — Daneben e. grosse Anzahl v. einfachen Verben od. Redensarten, z. B. in Anschlag b. λογίζεσθαι, ἐκ-, ὑπο-λογίζεσθαί τι, λόγον ἔχειν od. ποιεῖσθαί τινος, ὑπόλογον od. ἐν ὑπολόγῳ ποιεῖσθαί τι; in Bewegung b. κινεῖν; in Erfahrung b. μανθάνειν, πυνθάνεσθαι; in Erfüllung b. ἀπο-, ἐπιτελεῖν, ἔργῳ ἀποδείκνυσθαι u. ä., worüber d. betr. Subst. zu vergleichen sind. ζ) **mit sich** b. ἔχειν τι ἑπόμενον, ἕπεται od. παρέπεται, πρόσ-, σύν-εστί τί τινι. — d. Umstände bringen es m. sich οὕτως ἔχουσιν οἱ καιροί. — wie es d. Umstände m. sich bringen ὥσπερ εἰκὸς γενέσθαι. η) **über** Jmd. etw. b. ἐπάγειν, ἐπιφέρειν, ἐπιβάλλειν, περιάπτειν τινί τι, ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι, περιβάλλειν τινά τινι. — nicht über's Herz b. οὐ τολμᾶν; οὐ δύνασθαι od. οὐχ οἷόν τ' εἶναι m. *inf.*; auch ἡ ψυχὴ οὐ δέχεται, ὁ θυμὸς οὐκ ἐᾷ. ϑ) **um** etw. Jmd. b. ποιεῖν τινα ἄνευ τινός, ὑφαιρεῖν (u. *M.*) τί τινος. — ums Leben b., s. umbringen. ι) **unter** d. Erde b. κρύπτειν γῇ (eig.), αἴτιον εἶναί τινι θανάτου (übtr.). — unter d. Leute b. ἐκφέρειν, ἐξαγγέλλειν, διαθρυλεῖν, διαδιδόναι. — unter seine Gewalt b. ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, καταστρέφεσθαι. κ) **von Sinnen** b. ἐξιστάναι τινὰ ἑαυτοῦ od. τοῦ φρονεῖν. — vom Leben zum Tode b. θανατοῦν τινα. λ) etw. **vor** Jmd. b. ἀναφέρειν τι εἴς od. πρός τινα. — etw. vor sich b. κτᾶσθαι, χρηματίζεσθαί τι (etw. erwerben); διαπράττειν u. *M.*, ἀνύτειν, ἀπεργάζεσθαι, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν (durchführen, vollenden). μ) **zu** Wege od. zu Stande b. = durchführen, vollenden, s. unter „vor" λ). — zu Ende b., s. beenden, vollenden. — Jmd. zu etw. b. προάγειν od. προτρέπειν εἴς (ἐπί) τι od. m. *inf.*, πείθειν, ἀναπείθειν τινά m. *inf.* — Einen zum Weinen b. καθίζειν τινὰ κλαίοντα od. κλαίειν. — sich wozu b. lassen προάγεσθαι, πείθεσθαι, ἀναπείθεσθαι *P.* — etw. zu Papier b. καταγράφειν. — zu Markte b. ὤνιον παρέχειν u. übtr. εἰς τὸ μέσον προφέρειν. — zum Vorschein b. ἀποφαίνειν, ἐπιδεικνύναι. — zur Welt b. τίκτειν, γεννᾶν. — zu sich b. (Ohnmächtige) ἀναλαμβάνειν, ἀναψύχειν, (Klagende u. Verzweifelnde) παραμυθεῖσθαι, ἀναθαρρύνειν. — es bis zu etw. b. προχωρεῖν μέχρι τινός.

Britannien ἡ Βρεταννία.

Brocken τὸ θραῦσμα; v. Essen ὁ ψωμός, τὸ ψώ-

Brodem ὁ ἀτμός. [μισμα.

Bröckchen ἡ ψωθία, τὸ ψωθίον, ἡ ψακάς, άδος (ψεκάς); sp. τὸ ψωμίον, τὸ ψαθύριον, ψάθυρμα.

bröckeln ψῆν, συντρίβειν, θραύειν.

bröcklicht θραυστός 3. (selten θραυλός 3.), ψαθυρός (att. ψαδυρός), ψαφαρός 3.; ἔγχονδρος 2.; χαλικώδης 2. (v. Steinen); σαθρός 3. (morsch).

Bröselein, s. Bröckchen.

Brötchen ἡ μαζίσκη, τὸ μαζίον.

Brombeere τὸ βάτον.

Brombeerenstrauch ἡ (ὁ) βάτος.

Bronze ὁ χαλκός.

bronzen χαλκοῦς 3.

Brosame ἡ ψίξ, ψιχός, τὸ ψιχίον; auch ἡ ἀπομαγδαλία (-λιά). — d. B. auflesen ψιχολογεῖν sp.

Brot 1) eig. ὁ ἄρτος (bes. Weizenbrot); ἡ μᾶζα (Gerstenbrot); ὁ σῖτος (allg.). — gesäuertes B. ὁ ζυμίτης ἄρτος; ungesäuertes B. ὁ ἄζυμος ἄρτος. — ὁ σεμιδαλίτης ἄρτος (aus feinem Weizenmehle). — ὁ αὐτοπυρίτης u. αὐτόπυρος ἄρτος, auch ὁ συγκόμιστος ἄρτος (v. grobem Weizenmehle). — ὁ διπυρίτης ἄρτος, auch ὁ δίπυρος m. u. ohne ἄρτος (zweimal gebackenes B.). — ὁ ἐσχαρίτης m. u. ohne ἄρτος (auf dem Rost gebacken). — ὁ ἰπνίτης m. u. ohne αρτος (im Ofen gebacken). — ὁ ἐγκρυφίας ἄρτος (in heisser Asche gebacken). — B. backen ἀρτοποιεῖν, ἀρτοκοπεῖν (ἀρτοποπεῖν), σιτοποιεῖν. — d. B. (im Ofen) umwenden ἀρτοστροφεῖν. — B. verkaufen ἀρτοπωλεῖν. — B. essen ἀρτοσιτεῖν, ἀρτοφαγεῖν, μαζοφαγεῖν. — zum B. essen ὀψᾶσθαι, ἐποψᾶσθαι, λαμβάνειν od. ἔχειν ἐπὶ τῷ ἄρτῳ (ἐπὶ τῷ σίτῳ). — 2) übtr. Unterhalt, Nahrung: ὁ σῖτος, τὰ σιτία, τὰ ἄλφιτα, ὁ βίος, ἡ τροφή. — wenn Einer sein B. hat ὅταν τῳ ἤδη βίος (τὰ ἄλφιτα) ᾖ. — d. tägliche B. ἡ καθ' ἡμέραν τροφή (auch ἡ ἐφημέριος, ἐφήμερος, καθημερινὴ τροφή), τὰ καθ' ἡμέραν ἐπιτήδεια. — sein B. verdienen τὸν βίον (τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα) πορίζεσθαι. — kaum d. liebe B. haben τρυπᾶν ἁλιάν.

Brotbacken ἡ ἀρτοποιία, σιτοποιία. — zum B. gehörig ἀρτοποιικός, σιτοποιικός 3. — Ort od. Geschirr zum B. τὸ ἀρτοπτεῖον, Geschirr zum B. ὁ ἀρτόπτης, ὁ κρίβανος (κλίβανος), τὸ κρίβανον (κλίβανον).

Brotbäcker ὁ ἀρτοκόπος, ἀρτοποιός, σιτοποιός.

Brotbäckerei τὸ ἀρτοκοπεῖον sp.

Brotbank, s. Brotladen.

Brotessen ἡ ἀρτοσιτία.

Brotfresser ὁ σιτόκουρος.

Brotfrucht, -korn ὁ σῖτος, αἱ κριθαί.

Brothändler ὁ ἀρτοπώλης.

Brothändlerin ἡ ἀρτόπωλις, ιδος.

Brotherr ὁ μισθοδότης.

Brotkorb τὸ ἀρτοφόρον m. u. ohne κανοῦν, sp. τὸ ἀρτοφόριον, ἡ ἀρτοφορίς, ίδος; auch τὸ μαζονομεῖον u. μαζονόμιον, ὁ μαζονόμος, τὸ μαζονόμον, ὁ μαζηρὸς πίναξ; ὁ θυλακίσκος. — Einem d. B. höher hängen συστέλλειν τινά.

Brotkrümchen ὁ ἀττάραγος; s. Bröckchen.

Brotkrume τὸ τοῦ ἄρτου ὑγρόν (im Gegens. zur Kruste); ἡ ἀπομαγδαλία od. -λιά (zum Abwischen d. Hände). — vgl. Brosame.

Brotladen τὸ ἀρτοπώλιον.

brotlos 1) ohne Lebensunterhalt: οὐκ ἔχων 3. βίον, τῶν ἐπιτηδείων od. τῶν πρὸς τὸν βίον ἐνδεής 2. — 2) keinen Unterhalt gewährend: οὐ παρέχων 3. τὰ ἐπιτήδεια od. τὰ πρὸς τὸν βίον; ἀνωφελής, ἀσύμφορος 2.

Brotlosigkeit ἡ τοῦ βίου σπάνις; τὸ ἀνωφελές.

Brotmangel ἡ σιτοδεία, ἡ σίτου ἔνδεια.

Brotmarkt οἱ ἄρτοι.

Brotmehl, s. Mehl.

Brotneid, s. Neid. — B. haben, s. beneiden.

Brotrinde τὸ τοῦ ἄρτου σκληρόν od. ξηρόν.

Brotsack ἡ πήρα; ἡ σιπύη (σιπύα) u. σιπυΐς,

Brotscharre, s. Brotladen. [ίδος.

Brotschrank ἡ ἀρτοθήκη.

Brotstudien αἱ ἐπὶ τῷ κέρδει γιγνόμεναι μελέ-

Brotverkauf ἡ ἀρτοπωλία. [ται.

Brotvertheilung ἡ σιτοδοσία.

Brouillon τὸ ὑπόμνημα.

Bruch 1) eig. ἡ ῥῆξις (d. Brechen); τὸ ῥῆγμα; ὁ ἀγμός, τὸ ἄγμα, κάταγμα. — ἡ ῥαγή, sp. ῥαγάς, άδος (Riss); ἡ πτύξ, πτυχός (Falte); ἡ κήλη (B. am Unterleibe). — e. B. bekommen ῥῆγμα λαμβάνειν, ῥήγνυσθαι *P.* — 2) übtr. ἡ διαφορά (Zwist); ἡ διάλυσις (B. e. Bündnisses, e. Freundschaftsverhältnisses). — es kommt zum B. (zwischen Freunden) διαλύεται ἡ φιλία, διαφέρονται οἱ φίλοι ἀλλήλοις, ἥκουσιν οἱ φίλοι εἰς διαφορὰν ἀλλήλοις, διαφορὰ γίγνεται τοῖς φίλοις, (zwischen Staaten) λύονται αἱ σπονδαί, λύεται ἡ εἰρήνη. — einen B. veranlassen ἄρχειν τῆς διαφορᾶς. — 3) in d. Mathematik: τὸ πολ-

λοστὸν μόριον od. μέρος (e. B. m. grossem Nenner).

Bruchstein ὁ (ἡ) χάλιξ, ικος.

Bruchstück τὸ ἄγμα, θραῦσμα, σπάραγμα. — τὸ λείψανον (Ueberrest; v. Schriftwerken). — er hinterliess nur e. B. dieser Schrift (= er vollendete sie nicht) ἀτελῆ τὸν λόγον κατέλιπεν.

Bruchtheil (e. kleiner B.) τὸ πολλοστὸν μόριον od. μέρος.

Bruder ὁ ἀδελφός; leiblicher B. ὁ ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος ἀδελφός. — rechter B. (v. Vater her) ἀδελφὸς ὁμοπάτριος; (v. d. Mutter her) ἀδ. ὁμομήτριος. — zum B. machen od. annehmen ἀδελφίζειν. — d. B. morden ἀδελφοκτονεῖν sp. — viele B. habend πολυάδελφος 2. sp. — d. B. liebend φιλάδελφος 2.; d. B. hassend μισάδελφος 2. sp.

Bruderhass ἡ μισαδελφία sp.; τὸ τοῦ ἀδελφοῦ μῖσος.

Bruderherz ἡ φιλάδελφος ψυχή.

Bruderkrieg ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

Bruderliebe ἡ φιλαδελφία, τὸ φιλάδελφον sp.

bruderliebend φιλάδελφος 2.

bruderlos ἀνάδελφος 2.

Brudermörder ὁ ἀδελφοκτόνος.

Brudermord ἡ ἀδελφοκτονία sp. — e. B. begehen ἀδελφοκτονεῖν sp.

Brudersfrau ἡ τοῦ ἀδελφοῦ γυνή.

Bruderskind ὁ, ἡ τοῦ ἀδελφοῦ παῖς, sp. ὁ, ἡ ἀδελφόπαις, δος; vgl. Bruderssohn, -tochter.

Bruderschaft, s. Brüderschaft.

Bruderssohn ὁ ἀδελφιδοῦς.

Brudertochter ἡ ἀδελφιδῆ.

brüchig 1) eig. *a*) bröcklicht, w. s. *b*) faltig: πτυχώδης 2. c) m. e. Bruche behaftet: ὁ κηλήτης. — 2) übtr. wenn seine Gesundheit b. ist: ἐάν τι σαθρὸν ᾖ ἐν τῷ σώματι.

Brücke ἡ γέφυρα. — kleine B. τὸ γεφύριον sp. — e. B. schlagen γέφυραν ποιεῖν od. ζευγνύναι, sp. γεφυροποιεῖν, über etw. γεφύρᾳ ζευγνύναι, γεφυροῦν τι. — e. B. abbrechen γέφυραν λύειν.

Brückenbau ἡ γεφύρας κατασκευή, sp. γεφύρωσις.

Brückenbauer ὁ γεφυρωτής, γεφυροποιός.

Brückenkopf τὸ ἐπ' ἄκρας τῆς γεφύρας σταύρωμα.

Brüderchen τὸ ἀδελφίδιον.

brüderlich ὁ, ἡ, τὸ ἀδελφοῦ (dem Bruder gehörig); ἀδελφικός 3. (nach Bruderart); ἀδελφός 3. (wie e. Brüderpaar zusammen gehörig). — *adv.* ἀδελφικῶς sp.; besser ἀδελφοῦ τρόπον, ἐν ἀδελφοῦ μέρει.

Brüderschaft 1) ἡ ἀδελφότης sp.; ἡ οἰκειότης. — B. m. Jmd. machen ἀδελφίζειν τινά; οἰκειότητα συνάγειν τινί, οἰκειοῦσθαί τινα. — 2) als Inbegriff v. Personen: ἡ ἑταιρεία, ὁ θίασος.

Brühe ὁ ζωμός, τὸ ἔμβαμμα (*dem.* τὸ ἐμβαμμάτιον), τὸ ἐμβάπτεσθαι, sp. τὸ ζώμευμα; bes. ἡ ἀβυρτάκη (aus Zwiebeln, Knoblauch, Kapern u. s. w.), ὁ γάρος, τὸ γάρον, *dem.* τὸ γάριον (aus marinierten Fischen), ἡ καρύκη (e. künstliche, leckere B.); ἡ ἅλμη (pikante B.); ἡ ἁλμαία (B. zum Einmachen). — e. B. bereitend ζωμοποιός, ἀβυρτακοποιός, καρυκοποιός 2. — e. B. bereiten καρυκοποιεῖν; mit e. B. bereiten ζωμεύειν, ζωμοποιεῖν, καρυκεύειν. — e. m. e. leckeren B. bereitetes Gericht τὸ καρύκευμα. — Bereitung e. Speise m. e. leckeren B. ἡ καρυκεία. — der e. leckere B. bereitet ὁ καρυκευτής sp. — e. flaches Gefäss für B. τὸ ἐμβάφιον. — sprichw. er steckt in der B. μῦς ἐν πίττῃ (ἐν ἅλμῃ), μῦς πίττης γεύεται.

brühen καταχεῖν τινος ὕδωρ ζεστόν od. ζέον, βρέχειν τι ὕδατι ζεστῷ od. ζέοντι.

brühheiss, brühwarm ζεστός od. ζέων 3.

brüllen μυκᾶσθαι (v. Rindern, auch v. Menschen u. Dingen, z. B. dem Donner); βρυχᾶσθαι (v. Löwen, aber auch v. Menschen u. d. Erdbeben); ὠρύεσθαι (v. Löwen); ὀγκᾶσθαι, βρωμᾶσθαι (v. Esel); ὁμάζειν (v. Bären); βοᾶν, μέγα φθέγγεσθαι (v. Menschen).

Brüllen, das, ὁ μυκηθμός, τὸ μύκημα; τὸ βρύχημα (poet. ὁ βρυχηθμός); ἡ ὠρυγή, ὁ ὠρυγμός; ὁ ὀγκηθμός, ἡ ὄγκησις; ἡ βρώμησις; ἡ βοή.

brünstig διάπυρος 2. od. ὀργῶν, σπαργῶν 3. u. ä. *part.*, vgl. Brunst.

Brüstchen τὸ στηθίον, στηθύνιον, τιτθίον, sp. τὸ στηθίδιον, στερνίδιον.

brüsten, sich, mit etw. βρενθύεσθαι ἐπί τινι; γαυριᾶν u. *P.*, γαυριοῦσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι; καυχᾶσθαι ἐπί τινι; κομπάζειν ἐπί τινι; ἐγκαλλωπίζεσθαί τινι. — das womit man sich brüstet τὸ ἐγκαλλώπισμα. — vgl. stolz sein, prahlen.

Brüsten, das, ὁ βρένθος sp.; ἡ γαυρότης, τὸ γαυρίαμα; τὸ καύχημα, ἡ καύχησις; τὸ κόμπασμα, ὁ κομπασμός.

Brüstung, s. Brustwehr.

brüten 1) eig. ἐπῳάζειν (auf d. Eiern sitzen), νεοττεύειν (hecken). — 2) übtr. κυεῖν τι, μεριμνᾶν od. φροντίζειν τι u. περί τινος, μελετᾶν τι, μηχανᾶσθαί τι.

Brüten, das, 1) eig. ἡ ἐπῴασις u. ὁ ἐπῳασμός; ἡ νεόττευσις, νεοττεία. — zum B. geschickt ἐπῳαστικός 3. — 2) übtr. ἡ μέριμνα, μελέτη, φροντίς, ίδος; auch ἡ κύησις.

Brütezeit ὁ τῆς νεοττεύσεως καιρός.

brummen βράζειν, ὁμάζειν (vom Bären); τονθορύζειν, τονθορυγεῖν (undeutlich reden, murmeln; auch als Zeichen des Missfallens, wofür sp. γογγύζειν; daneben auch θορυβεῖν).

Brummen, das, ὁ τονθορυσμός; ὁ θόρυβος; sp. ἡ γόγγυσις, ὁ γογγυσμός.

Brummkreisel ὁ ῥόμβος (ῥύμβος).

Brundisium τὸ Βρενδέσιον, Βρεντέσιον, Βρεντήσιον.

Brunnen τὸ φρέαρ, ατος (Ziehbrunnen); τὸ ὑδρεῖον, ὕδρευμα (jeder Ort, wo man Wasser schöpft); ὁ κρουνός, ἡ κρήνη (Quelle, Springbrunnen). — zum B. gehörig φρεατιαῖος; φρεάτιος 3. — Wasser aus dem B. schöpfen ἱμᾶν, gew. ἀνιμᾶν. — B. graben φρεωρυχεῖν; φρέαρ ὀρύττειν, auch ἐκβάλλειν.

brunnenartig φρεατώδης 2.

Brunneneimer, s. Wassereimer.

Brunnengräber ὁ φρεωρύχος, sp. ὁ ὑδροσκόπος.

Brunnengraben ἡ φρεωρυχία. — d. Kunst des B. ἡ ὑδροσκοπική.

Brunnenkasten ἡ φρεατία.

Brunnenkresse τὸ κάρδαμον.

Brunnenmeister ὁ κρηνοφύλαξ, κος; ὁ τῶν ὑδάτων od. κρηνῶν ἐπιστάτης od. ἐπιμελητής. — das Amt des B. τὸ κρηνοφυλάκιον.

Brunnenröhre ὁ αὐλός, ὀχετός, σωλήν, ῆνος; vgl. Röhre.

Brunnenschwengel τὸ κηλώνειον (ὁ κήλων, ωνος). — wie e. B. richten od. bewegen κηλωνεύειν.

Brunnenseil ἡ ἱμονιά. — e. B. drehend ἱμονιοστρόφος 2.

Brunnenwasser τὸ φρεατιαῖον ὕδωρ (opp. τὸ ναματιαῖον od. ῥυτὸν ὕδωρ).

Brunst ἡ πτόησις (πτοίησις), ἡ σκύζα, ὁ ἵμερος, ἡ ἐπιθυμία. — in d. B. sein ἐπτοῆσθαι (ἐπτοιῆσθαι) περὶ τὴν ὀχείαν; ὀργᾶν, σπαργᾶν, βινητιᾶν; bes. σκυζᾶν (v. Hunden), καπρᾶν, καπρίζειν, καπρώζειν (v. wilden Schweinen); ταυριᾶν v. d. Kuh).

Brunstzeit; umschr. durch Verba, z. B. die Thiere in der B. τὰ ζῷα ἐπτοιημένα περὶ τὴν ὀχείαν.

Brust 1) Brustwölbung: τὸ στέρνον, τὸ στῆθος (beide auch *pl.*); τὸ ἀκροστήθιον (die obere B.); ὁ θώραξ, κος (Brustkasten). — sich an die B.

schlagen τύπτεσθαι od. κόπτεσθαι (m. u. ohne τὸ στῆθος), στερνοτυπεῖσθαι; das Schlagen an d. Brust ἡ στερνοτυπία sp.; ὁ κοπετός. — an d. B. drücken προσπτύσσεσθαι, ἐναγκαλίζεσθαι, auch ἀσπάζεσθαί τινα. — sich in d. B. werfen ὑπτιάζειν, βρενθύεσθαι. — von od. auf d. B. στηθικός 3. — Wunden auf d. B. τὰ εἰς τὰ ἔμπροσθεν τραύματα, poet. αἱ ἀνταῖαι πληγαί. — 2) die fleischigen Theile zu beiden Seiten d. B.: ὁ μαζός, μαστός (v. d. männl. u. weibl. B.); ἡ θηλή, ὁ τιτθός, τὸ τιτθίον, sp. ἡ τίτθη (Mutterbrust). — an d. B. legen, d. B. reichen προσίεσθαι τῷ μαστῷ τινα; παρέχειν μαστόν od. διδόναι τιτθόν τινι; θηλάζειν, τιτθεύειν τινά. — an d. B. liegen τιτθεύεσθαι *P.*, θηλάζειν τινά od. ἔκ τινος, auch θ. μαστόν. — 3) übtr. als Sitz der Empfindung: τὸ στῆθος, ὁ θυμός, ἡ ψυχή; vgl. Herz.

Brustader ἡ στερνῖτις (-ιδος) φλέψ.

brustartig στηθοειδής, μαστοειδής 2.

Brustbein τὸ ξιφοειδὲς ὀστοῦν.

Brustbeschwerde τὸ ἄσθμα. — B. haben ἀσθμαίνειν. — m. B. behaftet ἀσθματικός 3.

Brustbild τὸ στηθάριον sp.

Brustbinde τὸ στρόφιον; sp. ὁ στηθόδεσμος, ἡ στηθοδέσμη, *dem.* το στηθοδέσμιον, ἡ στηθοδεσμίς, ἴδος.

Brustfell, s. Zwerchfell.

Brustfieber ὁ στερνίτης πυρετός.

brustförmig, s. brustartig.

Brustharnisch ὁ θώραξ, κος; kleiner B. τὸ θωράκιον. — bei Pferden τὸ προστερνίδιον, gew. *pl.*, sp. τὰ προστηθίδια ἵππων ὅπλα. — m. e. B. versehen θωρακίζειν. — e. B. tragend θωρακοφόρος 2.

Brusthöhle ὁ θώραξ, κος, ἡ χέλυς, υος, ἡ κοιλία.

Brustkasten ὁ θώραξ, κος.

Brustknochen ἡ κλείς, κλειδός.

Brustknorpel ὁ τοῦ στήθους χόνδρος.

Brustkrankheit τὸ περὶ τὸ στῆθος πάθος.

Brustlatz τὸ προστερνίδιον, ὁ θώραξ, κος.

Brustlehne τὸ θωράκιον (?).

Brustpanzer, s. Brustharnisch.

Brustriemen τὸ στρόφιον; beim Pferdegeschirr τὸ λέπαδνον.

Brustschmerzen αἱ τῶν στηθῶν ὀδύναι. — an B. leidend θωρακικός 3. sp.

Brustwarze ἡ θηλή, ὁ μαζός.

Brustwehr τὸ θωράκιον, ἡ ἔπαλξις.

Brustwölbung, s. Brust 1).

Brut ἡ γονή, ἐπιγονή; ὁ γόνος, οἱ ἐπίγονοι; ὁ τόκος (Wurf, Satz); τὸ θρέμμα u. *pl.* (auch als Schimpfwort); ἡ νεοττιά, οἱ νεοττοί, τὰ νεόττια, αἱ νεοττίδες. — e. B. setzen γονεύειν, γόνον τίκτειν.

brutal 1) viehisch: θηριώδης 2. — 2) anmassend, w. s.

Brutalität 1) viehisches Wesen: ἡ θηριότης, τὸ θηριῶδες. — 2) Anmassung, w. s.

Bruttier, die, οἱ Βρέττιοι; ihr Gebiet ἡ Βρεττία; *adj.* Βρεττιανός 3.

Brutzelle ἡ σχαδών, όνος.

bst! ψίττα, ψύττα.

Bube 1) Knabe: ὁ παῖς, παιδός, τὸ μειράκιον, μειρακύλλιον, ὁ μειρακίσκος. — 2) schlechter Mensch: τὸ πονηρὸν od. μοχθηρὸν ἀνθρώπιον.

Bubenstreich, Bubenstück τὸ νεανίευμα (Knabenstreich); τὸ ῥᾳδιούργημα, πονήρευμα, πανούργημα (schlechte, böse Handlung, Schurkenstreich). — e. B. begehen μειρακιεύεσθαι, νεανιεύεσθαι; ῥᾳδιουργεῖν, πονηρεύεσθαι, πανουργεῖν.

Buch ἡ βίβλος, τὸ βιβλίον (allg.) — τὸ γραμματεῖον, τὰ γράμματα (Rechnungs-, Schuld-, Wirthschaftsbuch). — ἡ συγγραφή, τὸ σύγγραμμα (Schriftwerk); ὁ λόγος (Abtheilung e. Schriftwerkes). — e. B. führen ἀπογράφειν (u. *M.*) τι. — e. B. abfassen συγγράφειν u. συντιθέναι βιβλίον. — zur Abfassung eines B. gehörig od. geschickt συγγραφικός 3. — in B. bewandert βιβλιακός 3. — B. schreibend βιβλιογράφος 2.

Buchbinder ὁ τὰ βιβλία πτύσσων od. etwa ὁ βιβλιοπηγός.

Buchdrucker etwa ὁ τυπογράφος.

Buchdruckerei etwa τὸ τυπογραφεῖον (als Ort); ἡ τυπογραφία (als Handwerk).

Buchdruckerkunst etwa ἡ τυπογραφική, τυπογραφία.

Buchdruckerpresse etwa τὸ τυπογραφικὸν ὄργανον.

Buchdruckerschwärze etwa τὸ τυπογραφικὸν μέλαν.

Buche ἡ ὀξύη od. ὀξύα. — v. d. B. ὀξύινος 3.

Buchecker ἡ ἄκυλος od. ἡ ἀπὸ τῆς ὀξύας βάλανος.

buchen *adj.* ὀξύινος 3.

buchen = ins Buch eintragen ἀπογράφειν; b. lassen ἀπογράφεσθαι.

Buchenholz τὰ ὀξύινα od. ἀπὸ τῶν ὀξυῶν ξύλα.

Buchenwald ὁ ὀξυῶν δρυμός.

Buchfink ὁ σπίνος, *dem.* τὸ σπινίον, σπινίδιον.

Buchführer etwa ὁ γραμματεύς, γραφεύς.

Buchführung etwa ἡ ἀπογραφή od. Verba, s. Buch.

Buchhändler ὁ βιβλιοπώλης.

Buchhalter ὁ ἐπὶ τῶν λογισμῶν; ὁ ταμίας; ὁ ἐπικαθήμενος (ἐπὶ τῆς τραπέζης; B. e. Banquier's); vgl. ἀντιγραφεύς u. s. Buchführer.

Buchhandel etwa ἡ βιβλιοπωλία.

Buchhandlung τὸ βιβλιοπωλεῖον.

Buchladen, s. d. vhg. W.

buchsbäumen πύξινος 3.

Buchsbaum ἡ πύξος; s. Buchsbaumholz.

buchsbaumähnlich, -artig πυξοειδής 2.

Buchsbaumhain ὁ πυξεών, ῶνος.

Buchsbaumholz τὰ πύξινα ξύλα, ἡ πύξος. — aus B. πύξινος 3. — wie B. aussehen πυξίζειν, wie B. aussehend (d. i. gelblich) πύξινος 3. — auf B. schreiben πυξογραφεῖν sp. — Büchse a. B. ἡ πυξίς, ίδος; *dem.* τὸ πυξίδιον sp.

Buchsbaumtäfelchen τὸ πυξίον, πυξίδιον.

Buchsbaumwald, s. Buchsbaumhain.

Buchsdorn ἡ πυξάκανθα, τὸ λύκιον.

Buchstabe τὸ στοιχεῖον (als einfacher Bestandtheil d. Sprache), τὸ γράμμα (als Laut u. Schriftzeichen). — nach dem B. κατὰ τὰ γράμματα; κατὰ λέξιν; nach dem B. des Gesetzes καθ᾽ ἅ φησιν ὁ νόμος. — d. todte B. τὸ γεγραμμένον γράμμα. — vom ersten bis zum letzten B. ἀπὸ τῆς πρώτης συλλαβῆς μέχρι τῆς τελευταίας; auch wol ἀπὸ τοῦ ἄλφα μέχρι τοῦ ὦ μεγάλου.

Buchstabenschrift τὰ γράμματα.

buchstabieren συλλαβίζειν.

buchstäblich κατὰ τὰ γράμματα, κατὰ λέξιν.

Bucht ὁ κόλπος, ὅρμος.

buchtenreich κολπώδης 2.

Buchweizen ὁ σιτανίας πυρός (?).

Buckel *a)* Höcker: τὸ κύρτωμα, κύφωμα, κῦφος, auch ὁ ὕβος. *b)* beim Schilde: ὁ ὀμφαλός. *c)* als Verzierung: ὁ ἧλος, τὸ ἔμβλημα.

buckelig κυρτός, κυφός, ὑβός 3. — etw. b. ὑπόκυρτος, ὑπόκυφος 2. — b. sein κυφοῦσθαι *P.* — das B. sein ἡ κύφωσις.

Bude ἡ σκηνή; τὸ γέρρον (aus Reisern geflochten); τὸ ἐργαστήριον (Werkstatt). — e. B. aufschlagen πηγνύναι σκηνήν.

Bübchen τὸ παιδίον, παιδάριον.

Büberei, s. Bubenstück.

bübisch νεανικός 3., μειρακιώδης 2. (muthwillig, kindisch); πονηρός, μοχθηρός 3., ῥᾳδιουργός 2. — vgl. Bubenstreich.

Büchelchen, s. Büchlein.

Bücherbret τὸ ἀναλογεῖον (Lesepult); s. Bücherschrank.

Bücherfreund ὁ φιλόβιβλος.

Bücherkenner ὁ βιβλιακός; ὁ γραμμάτων ἔμπειρος.
Bücherkenntniss ἡ γραμμάτων ἐμπειρία.
Büchermotte ὁ σής, σεός (σητός), ἡ τίφη, τίλφη, σίλφη.
Büchersaal, -sammlung ἡ βιβλιοθήκη.
Bücherschatz ὁ βιβλίων θησαυρός; ἡ βιβλιοθήκη.
Bücherschrank τὸ βιβλιοφυλάκιον sp.
Bücherschreiben ἡ βιβλιογραφία.
Bücherschreiber ὁ βιβλιογράφος.
Büchertrödler ὁ βιβλιοκάπηλος.
Bücherwurm ὁ σής, σεός (σητός) (eig. u. übtr.); vgl. Büchermotte.
Büchlein τὸ βιβλιδάριον, βιβλίδιον, βιβλάριον, sp. βιβλαρίδιον; τὸ συγγραμμάτιον (als Schriftwerk).
Büchschen τὸ πυξίδιον (aus Buchsbaum).
Büchse ἡ θήκη, τὸ κιβώτιον, ἡ πυξίς, ίδος (aus Buchsbaum). — am Rade ἡ σῦριγξ, γγος, ἡ χοινικίς, ίδος, χοινίκη; ἡ πλήμνη (selten).
bücken, sich, κύπτειν, ἐγ-, ἐπι-, ὑπο-κύπτειν; sich über od. nach etw. b. ἐπικύπτειν ἐπί τι. — sich wohin b. προσκύπτειν πρός τι. — sich darunter b. ὑποκύπτειν. — sich vor Jmd. b. ὑποκύπτειν τινί, gew. προσκυνεῖν τινα od. auch θεραπεύειν τινά. — gebückt κεκυφώς 3.
Büffel ὁ οὖρος βοῦς.
Bügel, s. Steigbügel. — vgl. Griff, Bogen.
Bühne 1) im Theater: ἡ σκηνή, auch τὸ λογεῖον (d. vorderste Theil der Bühne, wo d. Schauspieler agierten; vgl. ὁ ὀκρίβας, αντος). — auch=Theater, Schauspiel, w. s. — auf d. B. bringen ἀναβιβάζειν ἐπὶ τὴν σκηνήν (e. Person, Figur), εἰσάγειν εἰς τὸ θέατρον (e. Person u. e. Stück), διδάσκειν (e. Stück). — auf der B. auftreten παριέναι ἐπὶ τὴν σκηνήν. — v. d. B. abtreten ἀπιέναι; bildl. (v. des Lebens B.) ἐκλείπειν τὸν βίον (sterben), ἐξίστασθαι τῶν πολιτικῶν (d. Staatsgeschäften entsagen). — 2) Rednerbühne: τὸ βῆμα. — d. B. betreten ἀναβαίνειν (m. u. ohne ἐπὶ τὸ βῆμα), παριέναι (παρελθεῖν) ἐπὶ τὸ βῆμα; vgl. auftreten.
Bündel ἡ δέσμη, δεσμίς, ίδος; ὁ σύνδεσμος. — ὁ φάκελος (bes. v. Holz), τὸ δράγμα (v. Aehren, Heu u. dgl.). — in e. B. bringen συνδεῖν, sp. φακελοῦν. — sein B. schnüren συσκευάζεσθαι; vgl. [sich fortpacken.
bündelweise φορμηδόν.
bündig συνεστραμμένος 3., σύντομος 2.; συνακτικός 3. (b. u. treffend sp.); ἀκριβής 2. (scharf, genau).
Bündigkeit τὸ συνακτικόν sp.; ἡ ἀκρίβεια.
Bündniss αἱ συνθῆκαι (Vertrag übh.); αἱ σπονδαί (feierl. Friedensschluss); ἡ συμμαχία, ὁμαιχμία (Schutz- u. Trutzbündniss); ἡ ἐπιμαχία (bloss Defensivbündniss). — e. B. m. Jmd. schliessen συνθήκας ποιεῖσθαι, σπένδεσθαί τινι od. πρός τινα, σπονδὰς ποιεῖσθαι πρός τινα, συμμαχίαν ποιεῖσθαί τινι u. πρός τινα; πιστὰ διδόναι καὶ λαμβάνειν, συμβαίνειν τινί u. πρός τινα. — e. B. eingehen δέχεσθαι τὰς σπονδάς, τὴν συμμαχίαν. — einem B. beitreten εἰσέρχεσθαι od. εἰσγράφεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὰς σπονδάς. — in e. B. eingeschlossen sein ἔνσπονδον εἶναι. — v. e. B. ausgeschlossen sein ἔκσπονδον εἶναι (τῶν συνθηκῶν). — Jmd. in e. B. einschliessen ἔνσπονδον ποιεῖν τινα, Jmd. v. e. B. ausschliessen ἔκσπονδον ποιεῖν τινα. — d. B. halten διαφυλάττειν τὰς συνθήκας, ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις od. σπονδαῖς. — gegen d. B. handeln, d. B. brechen παραβαίνειν od. λύειν τὰς συνθήκας od. τὰς σπονδάς, παρασπονδεῖν. — der Bruch eines B. ἡ παρασπόνδησις. — der e. B. bricht παράσπονδος 2.
Bürde τὸ φόρημα; τὸ φορτίον (auch übtr. v. d. B. schwangerer Frauen); τὸ ἄχθος (eig. u. übtr.); ἡ ἀχθηδών, όνος, ἡ λύπη (übtr.).
Bürge ὁ ἐγγυητής, ὁ ἔγγυος, sp. ὁ ἀνάδοχος; ὁ βεβαιωτής (Gewährsmann, auch durch ὁ λέγων od. εἰπών); ὁ μάρτυς, ρος (Zeuge). — e. sicherer, gültiger B. ἄξιος od. ἀξιόχρεως ἐγγυητής. — e. B. stellen ἐγγυητὴν καθ-, συν-ιστάναι, παρέχειν, διδόναι; auch κατεγγυᾶσθαι *P*. — Stellung eines B. ἡ ἐγγυητοῦ κατάστασις. — B. sein ἐγγυητὴν καταστῆναι od. εἶναι (für Jmd. od. etw. τινός), ἐγγυᾶσθαι (m. u. ohne ἐγγύην; für Jmd. od. etw. ἐγγυᾶσθαί τινα u. τι); διεγγυᾶν (τινα).
bürgen ἐγγυᾶσθαι (auch m. ἐγγύην; für Jmd. od. etw. ἐγγυᾶσθαί τινα u. τι, bei Jmd. τινί u. πρός τινα), διεγγυᾶν (für Jmd. bei Einem τινὰ πρός τινα); auch πιστοῦσθαί τι, πιστὰ παρέχειν ὑπέρ τινος. — dafür b. dass … ἀναδέχεσθαι od. ἐγγυᾶσθαι m. f. *inf. fut.* — m. etw. bürgen διεγγυᾶν (u. M.) τινος.
Bürger ὁ πολίτης (Staatsbürger); ὁ ἀστός, ἀστικός (als Bewohner einer Stadt); ὁ δημότης, ἰδιώτης (gemeiner, gewöhnlicher B., opp. ὁ ἄρχων, ὁ δυνατός u. dgl.). — B. sein πολιτεύειν, μετέχειν τῆς πολιτείας. — sich als B. betragen, d. Rechte u. Pflichten eines B. üben πολιτεύεσθαι. — das Recht eines B. ἡ πολιτεία. — den B. betreffend πολιτικός, ἀστικός 3. — den B. verderblich πολι- [τοφθόρος 2.
Bürgerblut τὸ ἐμφύλιον αἷμα.
Bürgereid ὁ πολιτικὸς od. πολιτῶν ὅρκος.
Bürgerfamilie ὁ πολιτικὸς οἶκος.
Bürgerfeind ὁ μισόδημος, ὀλιγαρχικός.
Bürgerfreund ὁ φιλόδημος, δημοτικός.
Bürgerhaus ἡ δημότου od. ἰδιώτου οἰκία; vgl. Bürgerfamilie.
Bürgerin ἡ πολῖτις, ιδος, ἀστή.
Bürgerkrieg ὁ οἰκεῖος (ἐπιδήμιος, ἐμφύλιος, ἐν- [τόπιος) πόλεμος.
Bürgerkrone ὁ στέφανος.
bürgerlich 1) d. Bürger (Staat) betreffend: πολιτικός 3. — b. Angelegenheiten τὰ πολιτικά. — Jmd. der b. Rechte berauben ἀτιμάζειν, ἀτιμοῦν τινα. — Verlust der b. Rechte ἡ ἀτιμία. — der b. Rechte verlustig ἄτιμος 2. — 2) im Gegens. zu „adelich": δημοτικός 3., seltener δημώδης 2. — d. b. Pack τὸ δημῶδες πλῆθος od. ὁ ὄχλος. — b. leben κοινῶς καὶ πολιτικῶς ζῆν.
Bürgerliste τὸ ληξιαρχικόν (γραμματεῖον).
Bürgermeister ὁ πολιανόμος, auch allg. ὁ ἄρχων, οντος. — B. sein πολιανομεῖν.
Bürgerpflicht τὸ τῷ πολίτῃ προσῆκον. — es ist B. προσήκει τῷ πολίτῃ od. ἔστι τοῦ πολίτου.
Bürgerrecht ἡ πολιτεία. — Jmd. d. B. geben διδόναι τινὶ πολιτείαν, μεταδιδόναι τινὶ τῆς πόλεως; sp. πολιτογραφεῖν τινα. — Jmd. d. B. nehmen ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν πολιτείαν, ἄτιμον ποιεῖν (καθιστάναι), ἀτιμάζειν, ἀτιμοῦν τινα. — — d. B. erlangen τυγχάνειν τῆς πολιτείας, μεταλαμβάνειν τῆς πόλεως. — d. B. haben μέτεστί μοι od. μετέχω τῆς πόλεως. — dem d. B. verliehen [ist ποιητὸς πολίτης.
Bürgerrolle, s. Bürgerliste.
Bürgerschaft οἱ πολῖται; ἡ πόλις, ὁ δῆμος; τὸ πολιτικόν; auch τὸ δημοτικόν.
Bürgersfrau ἡ ἀστή.
Bürgersmann ὁ ἀστός, ὁ δημότης.
Bürgersoldat ὁ πολιτικὸς στρατιώτης. — e. Heer v. B. τὸ πολιτικὸν στράτευμα.
Bürgerstand ἡ πολίτου od. δημότου τάξις; ἡ πολιτεία. — als Inbegriff aller Bürger: οἱ πολῖται, ἀστοί, vgl. Bürgerschaft.
Bürgerstochter ἡ πολίτου od. δημότου παῖς, [παιδός.
Bürgertreue ἡ τῶν πολιτῶν πίστις, τὸ φιλόπολι.
Bürgin ἡ ἔγγυος. [ιδος.
Bürgschaft ἡ ἐγγύη; κατεγγύη; ἐξεγγύη (bes.

um Jmd. auf freien Fuss zu bringen); τὸ πιστόν, ἡ πίστις, ἡ βεβαίωσις (für d. Wahrheit od. Glaubwürdigkeit e. Sache); sp. ἡ ἀναδοχή. — das Leisten e. B. ἡ διεγγύησις, ἐξεγγύησις. — B. leisten für Jmd. od. etw., s. bürgen u. Bürge sein. — Jmd. durch B. auf freien Fuss bringen ἐξεγγυᾶν τινα. — B. für sich stellen ἐξεγγυᾶσθαι. — es wird B. für mich gestellt διεγγυῶμαι, ἐξεγγυῶμαι *P.* — auf die v. Jmd. geleistete B. freigelassen werden διεγγυᾶσθαί (*P.*) τινι. — Jmd. zur B. nöthigen, Jmd. B. leisten lassen κατεγγυᾶν τινα; Jmd. zwingen für zehn Talente B. zu leisten κατεγγυᾶν τινα πρὸς δέκα τάλαντα. — Jmd. mittelst e. Schwures B. leisten lassen πιστοῦν τινα ὅρκοις. — sich gegenseitig B. leisten für etw. πιστοῦσθαι πρὸς ἀλλήλους (τι od. περί τινος); πιστὸν (πιστὰ) διδόναι καὶ λαμβάνειν (m. f. *inf. fut.*). — vgl. Unterpfand.

Bürgschaftleistung ἡ διεγγύησις; ἡ ἐξεγγύησις (bes. um Jmd. auf freien Fuss zu bringen). — unter B. ἐπ' ἐγγυητῶν.

Bürste etwa τὸ κάλλυντρον.

bürsten etwa καλλύνειν, καθαίρειν.

Bürzel τὸ ὀρροπύγιον (bei Vögeln); vgl. Steiss.

Büschel ἡ δέσμη, ἡ δεσμίς, ίδος; ὁ σύνδεσμος, ὁ φάκελος; ἡ κώμυς, υθος; ὁ λόφος (v. Federn auf d. Kopfe, v. Vögeln od. v. Haaren auf d. Helme); ὁ κρωβύλος, κόρυμβος (v. Haaren auf d. Haupte, ersteres bei Männern, letzteres bei Frauen).

büssen δίκην od. τιμωρίαν διδόναι (ὑπέχειν, ἀντιδιδόναι, τίνειν, ἐκτίνειν), für etw. τινός; ἐκ-, ἀπο-τίνειν (ζημίαν, v. Geldstrafen); πάσχειν; ἀντιπάσχειν (v. Leibesstrafen); κολάζεσθαι, τιμωρίας τυγχάνειν (bestraft werden). — dafür b. dass … δίκην διδόναι m. *part.* od. m. ὅτι. — das sollst du mir b. κακῶς πείσει ὑπὲρ τούτου. — m. d. Tode b. θανάτῳ ζημιοῦσθαι *P.* — Jmd. m. etw. für etw. b. lassen ἀνταμείβεσθαί τινά τινι ἀντί τινος. — seine Lust gebüsst haben ἅλις ἔχειν τῆς ἐπιθυμίας.

Büssen, das, **Büssung** ἡ τίσις, ἔκτισις.

Büste, s. Brustbild.

Büttel ὁ δημόσιος, ὁ δήμιος; ὁ ῥαβδοῦχος, ῥαβδοφόρος (Lictor).

Bug 1) Biegung: ἡ καμπή, ὁ καμπτήρ, ῆρος. — ὁ κόλπος (im Kleide; Bausch, Busen). — 2) Schulterblatt bei Thieren: ἡ ὠμοπλάτη (gew. *pl.*); ἡ ἀκρωμία, sp. τὸ ἀκρώμιον, ἡ ἀκροκωλία.

bugsieren (e. Schiff) ῥυμουλκεῖν.

Buhldirne, s. Buhlerin u. Hure.

buhlen *a*) eig. ἑταιρεῖν, sp. ἑταιρίζειν (u. *M.*) u. ἑταιρεύεσθαι; πορνεύεσθαι (sp. *A.*) (v. Männern u. Frauen). — μοιχεύειν (v. Männern), μοιχεύεσθαι *P.* (v. Frauen). *b*) übtr. um etw. b. μνηστεύειν, auch θηρᾶν (u. *M.*) u. διώκειν τι. — um d. Volksgunst b. δημαγωγεῖν, sp. δημοκοπεῖν. — das B. um d. Volksgunst ἡ δημαγωγία, sp. ἡ δημοκοπία, τὸ δημοκόπημα. — der um d. Volksgunst buhlt δημαγωγός 2., sp. δημοκόπος 2., δημοκοπικός 3.

Buhler ὁ ἑταιριστής sp.; ὁ πόρνος; ὁ μοιχός.

Buhlerei ἡ ἑταίρησις, ἑταιρεία, sp. ὁ ἑταιρισμός; ἡ μοιχεία; auch τὰ ἀφροδίσια; ἡ τοῦ σώματος ἐργασία (als Gewerbe). — B. treiben, s. buhlen. — von der B. leben ἐργάζεσθαι τῷ σώματι.

Buhlerin ἡ ἑταίρα, ἡ ἑταιρίς, ίδος; ἡ μοιχάς, άδος, μοιχεύτρια, sp. μοιχαλίς, ίδος. — die Art der B. τὸ ἑταιρικόν. — vgl. Hure.

buhlerisch ἑταιρικός, μοιχικός, πορνικός, auch ἐρωτικός 3.

Buhlerkünste τὰ ἑταιρικὰ τεχνήματα.

Buhlschaft, s. Buhlerei.

Bulle, s. Zuchtochse.

Bullenbeisser ὁ Μολοττὸς κύων.

Bund 1) Bündel, w. s. — als Kopfbedeckung ἡ τιάρα. — 2) *a*) Bündniss, w. s. — im B. sein od. stehen m. Jmd. σύμμαχον εἶναί τινι, auch τετάχθαι, εἶναι μετά τινος. *b*) die durch e. B. Verbundenen: οἱ σύμμαχοι, ὅμαιχμοι, φίλοι.

bundbrüchig παράσπονδος 2. — b. sein παρασπονδεῖν (sp. auch π. δεξιάς, πίστεις), παραβαίνειν od. λύειν τὰς συνθήκας od. σπονδάς. — b. Handlung τὸ παρασπόνδημα sp.

Bundbrüchigkeit ἡ παρασπόνδησις sp.; τὸ παρασπόνδημα (als Factum) sp. — Jmd. durch B. verletzen παρασπονδεῖν εἴς τινα u. τινα.

Bundesgebiet ἡ συμμαχίς, ίδος.

Bundesgenoss ὁ σύμμαχος, auch ὅμαιχμος (durch e. Schutz- u. Trutzbündniss m. Jmd. verbunden); ὁ ἔνσπονδος (der in e. Bundesvertrage mit einbegriffen ist); ὁ ἐπίκουρος (der Jmd. bei e. Kampfe Hülfe leistet). — B. sein v. Jmd. σύμμαχον εἶναι, συμμαχεῖν, συμμάχεσθαι, ἐπικουρεῖν τινι. — sich B. verschaffen προσάγεσθαι συμμάχους.

Bundesgenossenkrieg ὁ συμμαχικὸς πόλεμος.

Bundesgenossenschaft 1) ἡ συμμαχία, ὁμαιχμία, τὸ συμμαχικόν (Schutz- u. Trutzbündniss); ἡ ἐπιμαχία (Schutzbündniss). — 2) = die Bundesgenossen: οἱ σύμμαχοι, ὅμαιχμοι.

Bundesglied ὁ ἔνσπονδος.

Bundesheer τὸ συμμαχικόν; auch ἡ σύνταξις, z. B. d. griechische B. ἡ Ἑλληνικὴ σύνταξις sp.

Bundeskasse τὰ κοινὰ χρήματα; τὸ κοινὸν ταμιεῖον.

Bundeslade ἡ νομοφυλακὶς κιβωτός.

Bundesland ἡ συμμαχίς, ίδος.

Bundesrath τὸ κοινὸν συνέδριον.

Bundesstaat, Bundesstadt ἡ σύμμαχος od. συμμαχὶς (-ίδος) πόλις.

Bundestag, s. Bundesrath.

bunt ποικίλος 3., διαποίκιλος 2. (hin u. wieder b.); ἀνθινός 3. (m. hellen Farben, v. Kleidern u. dgl.). — m. b. Stengel ποικιλόκαυλος 2. — m. b. Linien od. Streifen ποικιλόγραμμος 2. — b. Kleider τὰ ποικίλα, ἄνθινα. — d. b. Farbe, das b. Aussehen ἡ ποικιλία. — b. Arbeit (Weberei, Malerei u. dgl.) τὸ ποίκιλμα. — das Buntmachen ἡ ποικιλία, ποίκιλσις, sp. ὁ ποικιλμός. — b. machen (weben, malen u. dgl.) ποικίλλειν, διαποικίλλειν. — b. gemacht (gewebt, gemalt u. dgl.) πεποικιλμένος, ποικιλτός 3. — b. durcheinander ἀναμίξ, φύρδην. — b. durcheinander mischen κυκᾶν. — es geht b. über Eck τὰ ἄνω κάτω γίγνεται.

buntfärben ποικίλλειν. — das B. ἡ ποικιλία, ποίκιλσις, sp. ὁ ποικιλμός, ἡ ἀνθοβαφεία.

Buntfärber ὁ ποικιλτής, ἀνθοβάφος.

Buntfärberei ἡ ἀνθοβαφική.

buntfarbig ποικιλόχροος 2., ποικίλος 3., sp. ποικιλανθής 2.

buntgefärbt πεποικιλμένος 3., ποικιλτός 3., ἀνθοβαφής 2.

buntgefleckt ποικιλόστικτος 2., ποικίλος 3.; auch ὑπόψαρος 2.

buntgeringelt περιποίκιλος 2.

buntgesprenkelt, s. buntgefleckt.

Buntheit ἡ ποικιλία.

buntscheckig = buntgefleckt.

buntstengelig ποικιλόκαυλος 2.

buntstreifig ποικιλόγραμμος 2.

Burg ἡ ἀκρόπολις, ἡ ἄκρα (beide v. auf e. Anhöhe gelegenen B., u. ersteres v. e. Stadtburg); ὁ πύργος. — königliche B. τὸ βασίλειον, gew. *pl.* — ist es = fester Ort: τὸ τεῖχος, τὸ ἔρυμα, τὸ φρούριον, auch τὸ ἐπιτείχισμα (Grenzburg).

Burgvogt, -wart ὁ ἀκροφύλαξ; mehr poet. ὁ πυργοφύλαξ, κος.

burlesk, s. possierlich, lächerlich.
Bursche ὁ παῖς, παιδός, ὁ νεανίσκος (auch als Diener); τὸ μειράκιον; im verächtlichen Sinne etwa τὸ ἀνθρώπιον, ὁ ἀνθρωπίσκος.
Burzelbaum τὸ κυβίστημα; ἡ κυβίστησις (d. B. Machen). — e. B. machen κυβιστᾶν; e. B. über etw. hin machen ἐκκυβιστᾶν ὑπέρ τινος.
burzeln, s. fallen, stürzen.
Busch 1) Strauch: ὁ θάμνος, ἡ λόχμη, sp. τὰ λόχμια. — sprichw. auf d. B. schlagen = ausforschen. — sich im B. aufhaltend λοχμαῖος 3. — 2) Büschel, w. s.
buschartig, s. buschicht. [λόχμια.
Buschholz ὁ θάμνος (u. *pl.*), ἡ λόχμη, sp. τὰ
buschicht, **buschig** θαμνώδης, λοχμώδης 2.; δα-
Buschklepper, s. Räuber. [σύς, λάσιος 3.
Buschwerk ὁ θάμνος (u. *pl.*), ἡ λόχμη, sp. τὰ λόχμια.
Busen 1) eig. ὁ κόλπος (jede Wölbung od. Krümmung, bes. im Kleide an d. Brust, u. dah. d. Mutterbrust; auch = Meeresbusen); ὁ μαστός (μαζός, u. *pl.*) (Mutterbrust). — 2) übtr. Herz, Gemüth: ὁ θυμός, ἡ ψυχή, auch ἡ γνώμη — in seinen B. greifen ἐξετάζειν, ἐλέγχειν, auch γιγνώσκειν ἑαυτόν.
busenartig κολπώδης 2.
Busenband, s. Brustbinde.
Busenfreund ὁ φίλτατος, οἰκειότατος.
Busenfreundin ἡ φιλτάτη, οἰκειοτάτη. [της.
Busenfreundschaft ἡ μεγίστη φιλία od. οἰκειό-
Busse 1) Strafe, Genugthuung: ἡ δίκη, τιμωρία, τίσις, εὔθυνα, τὸ ἔκτισμα, sp. τὸ πρόστιμον. — B. bezahlen ὀφλεῖν εὐθύνας. — vgl. Geldbusse. — 2) Reue: ἡ μεταμέλεια, μετάνοια, μετάγνωσις. — B. thun μεταμέλει μοί τι u. τινος od. *part.*, μεταμέλεσθαι, μετανοεῖν, μεταγιγνώσκειν.
Bussaar, s. Busshard.
bussfertig, s. reuig.
Busshard ὁ τριόρχης, τρίορχος.
Butte 1) hölzernes Geschirr: etwa ὁ πίθος. — 2) e. Fischart: ἡ ψῆττα, *dem.* τὸ ψηττάριον. — einer B. ähnlich ψηττοειδής 2.
Butter τὸ βούτυρον, selten πικέριον. — von B. βουτύρινος 3. — vgl. Augenbutter.
Butterfresser ὁ βουτυροφάγας.
Buxbaum u. s. w., s. Buchsbaum.

C

(Die hier nicht aufgeführten WW., welche neben C auch mit K geschrieben werden, s. unter K).

Cäsur (im Verse) ἡ τομή.
Calendä (d. erste Tag d. Monates) ἡ νουμηνία;
Camönen, s. Musen. [αἱ καλάνδαι (sp.).
Carrière 1) eig. ὁ ἐκτενέστατος δρόμος. — in der C. reiten ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνειν (m. u. ohne ἵππον). — 2) übtr. e. (gute) C. machen: εὖ φέρεσθαι *P.*, εὐτυχίᾳ χρῆσθαι, αὐξάνεσθαι *P.*
Ceder ἡ κέδρος; ἡ κεδρελάτη (grosse C.). — d. Frucht der C. ἡ κεδρίς, ίδος. — m. d. Frucht der C. angemachter Wein ὁ κεδρίτης οἶνος. — v. d. Ceder κέδρινος 3.
Cedernharz ἡ κεδρία.
Cedernholz τὰ ἀπὸ τῆς κέδρου ξύλα, τὰ κέδρινα ξύλα. — v. C. κέδρινος 3.
Cedernöl τὸ κεδρέλαιον, κέδρινον, ἡ κέδρος. — m. C. bestreichen κεδροῦν. [abtreten I) 3).
cedieren, Einem etw. παραχωρεῖν τινί τινος; vgl.
censieren κρίνειν τι u. περί τινος, κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος.
Censor ὁ κριτής (Beurtheiler). — bei den Römern ὁ τιμητής. — C. sein τιμητεύειν. — d. C. betreffend τιμητικός 3. — gewesener C. ὁ τιμητικός. — d. Amt des C., s. Censur.
Censur ἡ κρίσις, sp. ἐπίκρισις (Beurtheilung). — als Staatsamt bei d. Römern ἡ τιμητεία (-τία), ἡ τιμητικὴ ἀρχή.
Census ἡ τίμησις; τὸ τίμημα. — nach dem C. ἀπὸ τιμήματος od. τιμημάτων. — im höchsten C. stehen μεγίστου τιμήματος εἶναι od. μέγιστον
centralisieren συνάγειν εἰς ἕν. [τίμημα ἔχειν.
Centriwinkel ἡ πρὸς τῷ κέντρῳ γωνία.
Centrum, s. Mittelpunkt
Centurie ἡ ἑκατοντάς, άδος; ὁ λόχος (als milit. Abtheilung), sp. ἡ ἑκατονταρχία.
Centurio ὁ λοχαγός, ἑκατόνταρχος (sp. -άρχης). — e. C. sein λοχαγεῖν, ἑκατονταρχεῖν. — das Amt eines C. ἡ λοχαγία, ἑκατονταρχία.
Cerealien οἱ Δήμητρος καρποί, sp. οἱ Δημήτριοι u. Δημητριακοὶ καρποί.
Ceremonie ἡ τελετή, ἁγιστεία, θρησκεία (gew. *pl.*), auch τὰ νομιζόμενα. — C. begehen ἁγιστεύειν, θρησκείας ἐπιτελεῖν.
Ceremoniell τὰ νομιζόμενα; vgl. Gepränge.
ceremoniell, s. feierlich.
cernieren, e. Stadt περικαθῆσθαι od. τειχήρη
Cession ἡ παραχώρησις. [ποιεῖν πόλιν.
Chaise ἡ ἁρμάμαξα.
Chamäleon ὁ χαμαιλέων, οντος.
Chaos τὸ χάος. [κτος 2.
chaotisch ἄκριτος, ἀδιάκριτος 2., sp. ἀδιάτα-
Charade ὁ γρῖφος.
Charakter 1) Zeichen od. Kennzeichen: ὁ χαρακτήρ, ῆρος, ὁ τύπος. — 2) Inbegriff der Eigenthümlichkeiten u. Merkmale e. Gegenstandes: ὁ χαρακτήρ, ἡ φύσις, auch ὁ τρόπος, ἡ διάθεσις. *b*) im Bes. *α*) d. Ch. eines Menschen: ἡ φύσις, ὁ τρόπος (gew. *pl.*), auch ἡ ὀργή (Temperament), τὸ ἦθος (als Folge der Gewöhnung). — guter Ch. ἡ εὐήθεια (εὐηθία), selten εὐτροπία. — schlechter Ch. ἡ κακοήθεια, κακοτροπία. — v. gutem Ch. εὐήθης 2., v. schlechtem Ch. κακοήθης, κακότροπος 2. — v. mürrischem (sanftem) Ch. δύσκολος 2., χαλεπός 3. (πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον), auch mit d. Beisatze τὴν φύσιν, τοὺς τρόπους. — es liegt nicht im Ch. Jmds. οὐχ οὗτος ὁ τρόπος ἐστί τινος, οὐκ ἔστι πρὸς τοῦ τρόπου τινός, od. οὐκ ἔστι τινός. — seinem Ch. treu bleiben ἐμμένειν τοῖς ἤθεσιν. *β*) d. Ch. e. Person in e. Schauspiele: τὸ πρόσωπον. *γ*) Rang, Titel: ἡ τάξις, τιμή. [δρώδης 2. τὴν φύσιν.
charakterfest βέβαιος 3. u. 2. τοὺς τρόπους, ἀν-
Charakterfestigkeit ἡ τοῦ τρόπου βεβαιότης, τὸ τῆς φύσεως ἀνδρῶδες.
charakterisieren ὑποτυποῦν, sp. χαρακτηρίζειν (bezeichnen, kennzeichnen); διαγράφειν auch m. τῷ λόγῳ, sp. χαρακτηρίζειν (schildern, beschreiben).
Charakterisierung ὁ χαρακτηρισμός (als Handlung sp.): ὁ χαρακτήρ, ῆρος (als Sache).
charakteristisch χαρακτηρικός u. χαρακτηριστικός 3. sp.; ἴδιος 3. (eigenthümlich).

charakterlos ἀήθης 2., ἀστάθμητος, ἀβέβαιος, ἄπιστος 2.
Charakterlosigkeit τὸ ἀῆθες, ἀστάθμητον, ἀβέβαιον, ἄπιστον, ἡ ἀπιστία.
Charakterschilderung ἡ τῶν ἠθῶν ὑπογραφή, sp. ὁ χαρακτηρισμός.
Charakterschwäche τὸ τοῦ τρόπου μαλακόν; ἡ (τοῦ ἤθους) μαλακία.
Charakterstärke τὸ τῆς φύσεως od. τοῦ ἤθους ἀνδρῶδες.
Charakterzug ὁ χαρακτήρ, ῆρος.
Charge ἡ τάξις, τιμή.
Charlatan ὁ ἀλαζών, όνος, γόης (-ητος), ἀγύρτης; auch ὁ προσποιούμενος εἶναι ἰατρός u. dgl.
Charlatanerie ἡ ἀλαζονεία, γοητεία.
charmant, s. reizend.
Charnier ὁ γίγγλυμος. — durch e. Ch. zusammengefügt werden γιγγλυμοῦσθαι *P.* — durch e. Ch. zusammengefügt γιγγλυμωτός 3.
charnierartig γιγγλυμοειδής u. γιγγλυμώδης 2.
Charpie τὸ μοτόν, ὁ μοτός, *dem.* τὸ μοτάριον; auch ὁ τιλτὸς μοτός, τὸ τιλτόν od. τὰ τῶν ὀθονίων ξύσματα; οἱ ἔμπνοι μοτοί. — Ch. auflegen μοτοῦν, διαμοτοῦν. — das Auflegen v. Ch. ἡ μότωσις, διαμότωσις. — aufgelegte Ch. τὸ μότωμα.
Chatoulle ἡ κιβωτός, ἡ θήκη, ἀργυροθήκη, ἀργυριοθήκη. — s. d. f. W.
Chatoullengelder τὰ εἰς τροφὴν δεδομένα, τὰ ἴδια.
Chatoullengut τὰ εἰς τροφὴν δεδομένα χωρία, τὰ ἴδια χωρία.
Chaussee ἡ λιθόστρωτος ὁδός, od. ἡ λίθον ἐστρωμένη ὁδός.
Chef, s. Vorgesetzter, Anführer.
Chemie etwa ἡ χυμική od. χυμευτικὴ τέχνη.
Chemiker etwa ὁ χυμικός.
chemisch etwa χυμικός od. χυμευτικός 3.
Chiffer τὸ σημεῖον, σύνθημα. — in Ch. geschrieben συνθηματικός 3. — in Ch. schreiben συνθήμασι χρῆσθαι γράφοντα. — der in Ch. schreibt σημειογράφος 2.
Chiffernschrift τὰ σημεῖα, τὰ συνθήματα.
Chikane ἡ συκοφαντία, τὸ συκοφάντημα. — etw. durch Ch. erpressen συκοφαντεῖν τι (auch: zu Ch. benützen).
Chikaneur ὁ συκοφάντης.
chikanieren συκοφαντεῖν.
chikanös συκοφαντικός 3., συκοφαντώδης 2.
Chimäre ὁ λῆρος, τὸ φάντασμα, πλάσμα, auch τὸ τέρας.
chimärisch ληρώδης 2., πεπλασμένος 3., πλασματώδης 2., κενός 3., τερατώδης 2.
Chiragra ἡ χειράγρα.
Chiromant ὁ χειρόμαντις.
Chiromantie ἡ χειρομαντεία.
Chirurg ὁ χειρουργός. — e. Ch. sein χειρουργεῖν.
Chirurgie ἡ χειρουργία, ἡ χειρουργική.
chirurgisch χειρουργικός 3.
Cholera ἡ (ὑγρὰ) χολέρα. — die Ch. haben χολεριᾶν. — d. Ch. betreffend od. an ihr leidend χολερικός 3. — v. d. Ch. befallen werden χολερικῶς ληφθῆναι od. besser χολέρᾳ περιπίπτειν.
choleraartig χολερώδης 2.
cholerisch ἀκράχολος 2. — ch. Temperament haben φύσει ἀκράχολον εἶναι.
Chor ὁ χορός (d. Reigen u. die ihn aufführenden Personen); ἡ χορεία, selten τὸ χόρευμα (d. Reigen). — im Ch. tanzen χορεύειν. — in od. zum Ch. singen χορῳδεῖν. — d. Ch. m. d. Flöte begleiten χοραυλεῖν (der d. Chor m. d. F. begleitet ὁ χοραύλης), d. Ch. m. d. Cither begleiten χοροκιθαρίζειν. — d. Ch. betreffend, zum Ch. gehörig χορικός, χορεῖος 3. — der d. Ch. auswählt ὁ χορολέκτης, der d. Ch. aufstellt ὁ χοροστάτης (beide bei sp.), der ihn anordnet χοροποιός 2. (Anordnung des Ch. ἡ χοροποιία). — der d. Ch. einschult ὁ χοροδιδάσκαλος. — d. d. Ch. ausstattet u. der ihn anführt ὁ χορηγός (d. Ch. ausstatten u. d. Ch. anführen χορηγεῖν, s. d. Lexikon; d. Ausstattung u. Aufführung e. Ch. ἡ χορηγία). — im Ch. siegend χορόνικος 2. — der Ort, wo d. Ch. eingeübt wird τὸ χορηγεῖον u. χορήγιον. — Einer aus d. Ch. ὁ χορευτής.
Choral ἡ χορῳδία, od. bloss ἡ ᾠδή.
Chorführer ὁ χορηγός. — Ch. sein χορηγεῖν (m. *dat.* u. *gen.*). — d. Amt d. Ch. ἡ χορηγία. — d. Ch. betreffend χορηγικός 3.
Chorführerin ἡ χορηγίς, ίδος.
Chorgesang ἡ χορῳδία, τὸ χορικόν, ὁ χορός.
choriambisch χοριαμβικός 3.
Choriambus ὁ χορίαμβος.
Chorlehrer, s. Chormeister.
Chorlied, s. Chorgesang.
Chormeister ὁ χοροδιδάσκαλος. — sein Amt od. seine Kunst ἡ χοροδιδασκαλία od. χοροδιδασκαλική.
Chortänzer ὁ χορευτής.
Chortanz ἡ χορεία, ὁ χορός, selten τὸ χόρευμα. — e. Ch. tanzen od. aufführen χορεύειν (m. u. ohne χορείαν; Jmd. zu Ehren τινί).
Christ ὁ χριστιανός.
Christenheit σύμπαντες οἱ χριστιανοί, οἱ ἀπὸ Χριστοῦ.
Christenthum ὁ χριστιανισμός sp.
Christfest τὰ Χριστοῦ γενέθλια, τὰ ἐπιφάνεια (sp. ἐπιφάνια).
Christin ἡ χριστιανή.
christlich χριστιανός 3.
chromatisch χρωματικός 3. — ch. Tonweise τὸ χρωματικόν u. τὸ χρῶμα.
Chronik τὰ χρονικά; auch ἡ χρονογραφία sp.
Chronikenschreiber ὁ χρονογράφος.
chronisch χρόνιος 3. u. 2.
Chronolog ὁ χρονολόγος (ohne Beleg).
Chronologie ἡ χρονολογία (ohne Beleg).
chronologisch χρονολογικός 3. (ohne Beleg). — *adv.* κατὰ χρόνους.
Chrysolith ὁ χρυσόλιθος.
Chrysopras ὁ χρυσόπρασος.
Cichorien τὰ κιχόρεια, κιχόρια.
cichorienähnlich κιχοριώδης 2.
Cichorienkraut ἡ κιχόρη, τὸ κιχόριον.
Cider, s. Apfelwein.
Cikade ὁ τέττιξ, γος; τὸ τεττιγόνιον (e. kleinere Art). — d. Larve der C. ἡ τεττιγομήτρα.
cikadenartig τεττιγώδης 2.
circensische Spiele ἡ ἱπποδρομία; οἱ ἱπποδρομικοὶ ἀγῶνες.
Circular, s. Sendschreiben.
Circulation, s. Umlauf, Kreislauf.
circulieren, s. im Umlauf od. Kreislauf sein.
Circumflex ἡ περισπωμένη (auf d. letzten Silbe), ἡ προπερισπωμένη (auf d. vorletzten Silbe). — e. Wort m. d. C. versehen auf d. letzten, vorletzten Silbe περισπᾶν u. προπερισπᾶν. — m. d. C. auf d. letzten, vorletzten Silbe περισπωμένως u. προπερισπωμένως.
Circus ὁ ἱππόδρομος.
Cisterne ὁ λάκκος, seltner ἡ δεξαμενή.
Cisternenwasser τὸ λακκαῖον ὕδωρ.
Citadelle ἡ ἀκρόπολις, auch wol ἡ πόλις.
Citat ἡ χρῆσις. — vgl. citieren.
Citation, s. Vorladung.
Cither ἡ κιθάρα, selten ἡ κίθαρις, ιος. — d. C. spielen κιθαρίζειν. — e. Stück, das auf d. C. gespielt wird τὸ κιθαριζόμενον od. besser τὸ κιθάρισμα. — auf d. C. spielen u. dazu singen κιθαρῳδεῖν. — d. C. betreffend κιθαριστήριος 3. — vgl. d. f. W. u. „Saiteninstrument".
Citherspiel ἡ κιθάρισις, m. Gesangbegleitung ἡ κιθαρῳδία, sp. κιθαρῴδησις. — zum C. geschickt κιθαριστικός 3. — zum C. m. Gesangbegleitung gehörig κιθαρῳδικός 3.
Citherspieler ὁ κιθαριστής, u. wenn er auch dazu

singt ὁ κιθαρῳδός. — d. Kunst des C. ἡ κιθαριστική u. κιθαρῳδική. [(γυνή).

Citherspielerin ἡ κιθαρίστρια; ἡ κιθαρῳδὸς

citieren παρατιθέναι. — das C. ἡ παράθεσις. — vgl. vorladen, beschwören.

Citrone τὸ Μηδικὸν μῆλον, τὸ κίτριον, κιτρόμη-

citronenartig κιτριοειδής 2. [λον.

Citronenbaum ἡ κιτρέα, τὸ κίτριον, κίτρον, κι-

Citronenblatt τὸ κιτρόφυλλον. [τρόφυτον.

citronenfarbig, -gelb κίτρινος 3., κιτρόχρους 2.

Civilisation ἡ ἡμέρωσις, s. Bildung.

civilisieren ἡμεροῦν. — s. bilden.

Civilkleidung τὸ ἱμάτιον; in C. ἐν ἱματίοις sp.

Coelibat, s. Ehelosigkeit.

Comitien ἡ ἐκκλησία, ἀρχαιρεσία (gew. *pl.*). — *comitia curiata* ἡ φρατρικὴ ἐκκλησία. — *com. centuriata* ἡ λοχῖτις ἐκκλησία. — *com. tributa* ἡ φυλετικὴ od. φυλέτις (-ιδος) ἐκκλησία.

Consul u. s. w., s. Konsul.

contumacia, Jmd. *in contumaciam* verurtheilen ἐρήμην καταδικάζειν od. καταδιαιτᾶν τινος, ἐρήμην τὴν δίαιταν καταγιγνώσκειν τινός. — bewirken, dass Jmd. *in c.* verurtheilt wird ἐρήμην αἱρεῖν, ἐρήμην λαμβάνειν τινά. — *in c.* verurtheilt werden ἔρημον ὀφλεῖν δίκην, ἐρήμην u. ἐξ ἐρήμης ἁλίσκεσθαι. — durch d. Verurtheilung d. Gegners *in c.* d. Process gewinnen ἐξ ἐρήμης κρατεῖν.

Contumacialverfahren, -urtheil ἡ ἐρήμη u. ἔρημος (m. u. ohne δίκη, δίαιτα); vgl. d. vhg. W.

Cour, Jmd. d. C. machen ἐνωραΐζεσθαί τινι; θε-

Cousin ὁ ἀνεψιός. [ραπεύειν u. θωπεύειν τινά.

Cousine ἡ ἀνεψιά.

Curie 1) ἡ φρατρία. — Glied e. C. ὁ φράτηρ, ερος, sp. ὁ φρατριαστής, φρατριεύς. — Vorsteher e. C. ὁ φρατρίαρχος. — 2) als Gebäude: τὸ βουλευτήριον.

Cylinder ὁ κύλινδρος; kleiner C. τὸ κυλίνδριον.

cylinderförmig κυλινδροειδής u. κυλινδρώδης 2., κυλινδρικός 3.

cylindrisch = dem vhg.

Cymbel τὸ κύμβαλον. — d. C. schlagen κυμβαλίζειν. — das C. Schlagen ὁ κυμβαλισμός sp.

Cymbelschläger ὁ κυμβαλιστής sp.

Cymbelschlägerin ἡ κυμβαλίστρια sp.

Cypresse ἡ κυπάριττος; kleine C. τὸ κυπαρίττιον. — v. C. κυπαρίττινος 3.

Cypressenhain ὁ κυπαριττών, ῶνος.

Cypressenholz τὰ κυπαρίττινα ξύλα. — v. C. κυπαρίττινος 3. — m. e. Decke v. C. κυπαριττόροφος 2.

Cytisos ὁ κύτισος.

D

D δ (Δ) τὸ δέλτα *indecl.*

da I) *adv.* 1) örtl. *a*) *demonstr.* ἐνταῦθα, ἐνθάδε, αὐτοῦ; τῇδε, ταύτῃ (hier); ἐκεῖ (dort). — da u. dort ἔνθα καὶ ἔνθα, bald da bald dort ἄλλοτε ἀλλαχοῦ. — von da ἐνθένδε, ἐντεῦθεν, von da u. dort ἔνθεν καὶ ἔνθεν (ἔνθεν μὲν … ἔνθεν δέ), bald von da bald von dort ἄλλοτε ἄλλοθεν. — Wenn auf gegenw. Pers. od. Sachen hingewiesen wird, pflegt man die *pron. demonstr.* ὅδε, οὗτος zu setzen, z. B. da kommt er ὅδε (οὗτος) προσέρχεται (auch stärker ὁδὶ od. οὑτοσὶ πρ.), der Vater des Kritobulos da ὁ Κριτοβούλου τουδὲ πατήρ. — da haben wir's τοῦτ' ἐκεῖνο. — du da οὗτος, ὦ οὗτος. — Kommt es e. *interj.* gleich, so gebraucht man ἰδού, z. B. reich mir d. Hand! da! δὸς τὴν χεῖρα. ἰδού; τῆ, z. B. da nimm u. trink τῆ λαβὼν τόδε πῖθι, auch ἦν, z. B. Lasst los! da! wir lassen los μέθεσθε. ἦν, μεθίεμεν, od. δή, z. B. da nimm! λαβὲ δή. — Mit Verben: da sein παρεῖναι (zufällig da s. τυγχάνειν παρόντα, vorhanden s. ὑπάρχειν), da bleiben παρα-, ἐπι-μένειν, da liegen κατα-, προ-κεῖσθαι, da stehen ἐφ-, καθ-εστηκέναι u. dgl. *b*) *rel.* s. wo. — 2) zeitl. *a*) *demonstr.* ἔνθα, ἐνταῦθα, τηνικαῦτα, τότε. — z. Hervorhebg. e. Nachsatzes in temporal. od. causal. Perioden, wo wir „da" gebrauchen, finden sich d. genannten *adv.* häufig mit δή (ἤδη) verbunden od. bloss δή (*postpos.*). — von da an ἐνθένδε, ἐντεῦθεν, (τὸ) ἀπὸ τοῦδε. — Wenn „da" neben d. temporal. auch folgernde Bdtg. hat, so steht εἶτα, ἔπειτα, κᾆτα, κἄπειτα, z. B. da soll mir Einer auftreten u. sagen εἶτά τις παρελθὼν φρασάτω; da forderst du dein Geld zurück? ἔπειτα ἀπαιτεῖς τἀργύριον; *b*) *rel.* durch d. *pron. rel.*, z. B. an dem Tage, da … τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ᾗ … — II) *conj.* *a*) zeitl. ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα; ἐπεί, ἐπειδή, ὡς. *b*) causal ἐπεί, ἐπειδή (da ja od. doch ἐπείπερ, ἐπειδήπερ, ἐπειδή γε), auch ὡς, ὅτι (in beiden Fällen häufig *Partconstr.*).

dabei 1) örtl.: πρὸς τούτῳ, ἐπ' od. παρ' αὐτῷ; s. auch „nahe". — gew. durch *praep.* m. Verben, namentl. παρά, πρός, ἐπί, auch ὑπό u. ἐν. — 2) zeitl.: πρὸς od. ἐν τούτῳ; ἅμα καὶ ἅμα, bes. m. e. *part.*, z. B. dabei lachte er ἰδὼν (ἀκούσας u. dgl.) δὲ ἅμα ἐγέλασεν. — 3) causal (z. Angabe e. Mittels, e. Veranlassg.): ἐκ (πρὸς, ἀπὸ, ὑπὸ) τούτου. — ist es so viel als „in Ansehung od. Betreff", so steht περὶ τούτου, z. B. was denkst du d.? τί διανοεῖ περὶ τούτου;

dabei ausharren προσ-, ἐγ-καρτερεῖν τινι.

dabei bleiben παρα-, προσ-μένειν τινί; übtr. ἐμμένειν τινί, ἐγ-, προσ-καρτερεῖν τινι, μένειν ἐν od. ἐπί τινι. — es bleibt d. δέδοκται od. δεδογμένον ἐστίν, es bleibt nicht d. οὐκ ἐνταῦθα ἕστηκε τὸ πρᾶγμα.

dabei ermatten μεταξὺ ἀπαγορεύειν.

dabei glücklich sein ἐνευδαιμονεῖν τινι; bei e. Zustande ἀγαπᾶν od. στέργειν τι (τινί).

dabei lächeln ἐμ-, ἐπι-μειδιᾶν, ἐπιγελᾶν.

dabei lassen ἐγκαταλείπειν, (Einen auf e. Posten) ἐγκαθιστάναι; übtr. es d. bewenden lassen ἐᾶν τι, ἀγαπᾶν τι od. τινι.

dabei liegen παρα-, προσ-κεῖσθαί τινι.

dabei sein παρεῖναι, παραγενέσθαι, v. Sachen προσ-, ἐπ-, ἐν-εῖναι. — bei e. Handlung συμπράττειν τι, κοινωνεῖν τινος, συνεργὸν εἶναι. — ich bin d. (etw. z. thun), s. bereit.

Dabeisein, das, ἡ παρουσία; in meinem D. ἐμοῦ παρόντος. [εδρεύειν τινί.

dabei sitzen παρα-, προσ-καθῆσθαι; παρ-, προσ-

dabei stehen παρ-ίστασθαι (als Aufseher ἐφίστασθαι); v. Sachen παρα-, προσ-κεῖσθαι (v. Wörtern προσεῖναι, προσγεγράφθαι); s. auch „dabei sein". — d. stehen bleiben ὑφίστασθαι ἔν τινι, παύεσθαι; = keinen Fortgang nehmen οὐ προχωρεῖν.

dabei stellen ἐφιστάναι.

dabei thun συμπράττειν; κοινωνεῖν od. μεταλαμβάνεσθαι ἔργου τινός. — nichts d. thun können

οὐχ οἷόν τ' εἶναι τῶν προὔργου τι ποιεῖν, es ist d. nichts zu thun *φέρειν* (*ἀγαπᾶν*) *χρὴ τὰ τοιαῦτα*.

dabei verweilen *ἐνδιατρίβειν τινί*.

Dach *ἡ στέγη, τὸ τέγος, ἡ ὀροφή, ὁ ὄροφος*. — unter éinem Dache m. E. leben *ὁμωρόφιον* (*ὁμώροφον*) *εἶναί τινι, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι τινί*. — e. Haus unter D. bringen *ἐρέφειν* (sp. *ὀροφοῦν*) *οἰκίαν*. — Einem D. u. Fach geben *οἴκησιν παρέχειν τινί*.

Dachdecker *ὁ στεγαστὴς οἰκίας, ὁ ὀροφωτής* (sp.).

dachen *ἐρέφειν* (*οἰκίαν*); *ὀροφοῦν* (sp.).

Dachgiebel *ὁ ἀετός*.

Dachrinne *ἡ ὑδορρόα*.

Dachrohr *ὁ ὄροφος*.

Dachs *ὁ τρόχος* (?).

Dachschindel *ὁ σχινδάλαμος* (*σχινδαλμός*).

Dachsparren *τὰ ἐρέψιμα ξύλα*.

Dachstuhl *τὸ ἐρέψιμον τέγος*.

Dachtraufe *ἡ ὑδρορρόα*.

Dachung 1) als Handlung: *ἡ ἔρεψις* (sp. *ἡ ὀρόφωσις*). — 2) Dach, w. s.

Dachziegel *ἡ κεραμίς, ίδος, ὁ κέραμος* (häufig collect.); sp. *ὁ καλυπτήρ, ῆρος*. — m. D. decken *καλυπτηριάζειν* sp.

dadurch 1) örtlich: *τῇδε, ταύτῃ; διὰ τούτου* (z. B. *τοῦ τόπου*). — 2) causal: *τούτῳ, ταύτῃ, διὰ τοῦτο* (*ταῦτα*), *ἐκ* (*ἀπὸ*) *τούτου, ἐντεῦθεν, οὕτω(ς)*. — gew. aber durch e. *part.* od. d. *subst. inf.*, z. B. d. dass er dieses that *ταῦτα ποιήσας, διὰ τὸ* (*ἐκ τοῦ, τῷ*) *ποιῆσαι ταῦτα*.

dämisch 1) eig. „d. sein" *σκορδινᾶσθαι* (wenn man nicht ausgeschlafen hat), *κραιπαλᾶν* (nach e. Rausche). — 2) übtr. s. albern, dumm.

dämmen *χοῦν, ἀποχοῦν*, vgl. ab-, eindämmen. — e. Weg d. *γεφυροῦν, στρωννύναι*. — übtr. *κατέχειν τι, ἔμφραγμα ποιεῖσθαί τινος*.

Dämmen, das, *ἡ χῶσις, ἡ γεφύρωσις*.

dämmerig *κνεφαῖος* 3.

Dämmerlicht *τὸ λυκόφως* u. *τὸ λυκαυγές* (sp.).

dämmern; es dämmert erst (am Morgen) *ὄρθρος ἔτι βαθύς*; es d. (am Abend) *συσκοτάζει*.

Dämmerung (am Morgen) *ὁ ὄρθρος*, seltener *τὸ κνέφας*, (am Abend) *τὸ κνέφας*. — er kam in d. D. *κνεφαῖος ἦλθεν*.

Dämon *ὁ δαίμων, ονος*, d. gute D. *ὁ ἀγαθὸς δ.*, d. böse D. *ὁ κακὸς δ., ὁ κακοδαίμων*. — unter d. Einwirkung e. D. stehen *δαιμονᾶν*. — v. e. bösen D. geplagt sein *κακοδαιμονᾶν* u. *-νεῖν*. — v. e. D. herrührend *δαιμόνιος* 3. u. 2.

dämonisch *δαιμόνιος* 3. u. 2.

dämpfen 1) v. Feuer: *σβεννύναι, κατασβεννύναι*, auch übtr. *θυμόν, πόθον* u. dgl.; (e. Zustand) *καταστέλλειν, κατείργειν, κατέχειν, παύειν, καταπαύειν*, auch *κοιμίζειν*. — e. Ton *ἀμβλύνειν φθόγγον*. — dämpfend *σβεστήριος* 3. — 2) schmoren: *πνίγειν*. — gedämpft *πνικτός* 3.

Dämpfen, das, *ἡ κατάσβεσις, κάθεξις; πνῖξις* (sämmtlich sp., besser durch d. entspr. Verba).

Dämpfer (der e. Feuer unterdrückt) *ὁ σβεστήρ, ῆρος* (eig. u. übtr.). Besser durch d. *part.* v. dämpfen.

däuchten, s. dünken.

dafern, s. wofern.

dafür 1) z. Angabe e. Entgeltung od. Erstattung: *ἀντὶ τούτου* (*τούτων*). — gew. durch e. m. d. Verbum verbundene *praep.*, z. B. d. geben *ἀντιδιδόναι*. — Bei Bezeichnung d. Preises steht d. blosse *gen.*, z. B. d. erkaufe ich mir d. Reue nicht *τοσούτου οὐκ ὠνοῦμαι τὴν μεταμέλειαν*. — dafür dass *ἀνθ' ὧν* (am Anfange e. Satzes). — 2) z. Angabe e. Stellvertretung = „anstatt": *ἀντὶ τούτου* od. *τούτων*. — 3) z. Angabe e. Zweckes od. e. Absicht: *ὑπὲρ τούτου* od. *τούτων*. — Zuw. auch durch Verba m. *praep.*, z. B. d. kämpfen *ὑπερμάχεσθαι τούτου*. — d. sorgen *ἐπιμελεῖσθαι τούτου*. — d. können = Schuld sein *αἴτιον εἶναί τινος*. — ich kann nichts d. *ἀναίτιός εἰμι τούτου, οὐχ ἑκὼν ἐποίησα τοῦτο*. — 4) in Verbindungen, wie „dafür halten od. gelten", wo es sich auf e. früher genanntes Prädicat bezieht, durch *τοιοῦτος*, meist aber gar nicht ausgedrückt, z. B. er war e. wackerer Mann u. galt auch d. *ἀνὴρ χρηστὸς καὶ ἐγένετο καὶ ἐνομίζετο*. — 5) „dafür dass" = „m. Rücksicht darauf, in Ansehung dessen dass" durch *ὡς* m. e. *part.* od. nominal. Begriff, z. B. d. dass sie aus ganz Griechenland abgeschickt wurden, erscheinen sie als e. geringe Zahl *ὀλίγοι φαίνονται ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος πεμφθέντες*. d. dass Brasidas ein Lakedaimonier war, besass er ziemliche Gewandtheit im Reden *B. οὐκ ἦν ἀδύνατος ὡς Λακεδαιμόνιος εἰπεῖν*. — vgl. auch „dagegen" u. „davor."

dafür achten *νομίζειν, ἡγεῖσθαί τινα τοιοῦτον* (*εἶναι*).

dafür annehmen 1) zum Entgelt annehmen: *ἀνταπολαμβάνειν, δέχεσθαι ἀντί τινος*. — 2) für etw. halten: *ὑπολαμβάνειν τινὰ τοιοῦτον* (*εἶναι*).

dafür ansehen, s. dafür achten.

dafür ausgeben 1) Geld: *δαπανᾶν* (*ἀναλίσκειν*) *χρήματα εἴς τι* od. *ὑπέρ τινος*. — 2) als etw. darstellen: *λέγειν*. — sich d. ausgeben *ἐπαγγέλλεσθαι* od. *προσποιεῖσθαι τοιοῦτον εἶναι*.

dafür geben *ἀντιδιδόναι, ἀνταποδιδόναι τί τινος*. — Was gibt man d.? *πόσον ἄξιον τὸ χρῆμα;* — ich habe viel d. gegeben *χρημάτων πολλῶν ἐκτησάμην* od. *ἐπριάμην αὐτό*.

dafür haften *ἐγγυᾶσθαί τι, ἐγγυητὴν εἶναί τινος*.

dafür halten, s. dafür achten.

Dafürhalten, das, *ἡ δόξα*; nach meinem D. *κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν* (auch bloss *κατά γε τὴν ἐμήν*), *ὡς ἡ ἐμὴ δόξα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, δοκεῖν ἐμοί* (*ἔμοιγε*).

dafür können, s. dafür 3).

dafür nehmen 1) z. Entgelt: *ἀντιλαμβάνειν τινός, αἱρεῖσθαι ἀντί τινος*. — 2) = dafür achten od. d. annehmen 2).

dafür sein *ἀποδέχεσθαι, ἐπ-, συν-αινεῖν*. — vgl. dafür stimmen.

dafür sorgen *ἐπιμελεῖσθαι* od. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος*.

dafür stehen 1) s. dafür haften. — 2) = werth sein: *ἄξιον* od. *ἀντάξιον εἶναί τινος*.

dafür sterben *ὑπεραποθνήσκειν τινός* od. *ὑπέρ τινος*.

dagegen, z. Bezeichnung 1) d. Richtung nach e. Gegenstande: *ἐπί, πρός, ἀντί* m. d. entspr. Verben; übtr. d. Gegensatz, d. Widerstreben ausdrückend durch Zsstzgen mit *ἀντί* od. *παρά*. — 2) e. Vergeltung: *ἀντί* in Zsstzgen. — 3) als Adversativpartikel: *δέ, ἀλλά; αὖ, δ' αὖ, αὖθις, πάλιν; τοὐναντίον* (*τἀναντία*) im Gegentheil. — vgl. „gegen" u. „entgegen."

dagegen abschicken *ἀνταποστέλλειν*.

dagegen anführen *ἀντεπάγειν* (Truppen). — = e. Gegeneinwand machen *ἀνθυποφέρειν* sp.

dagegen anklagen *ἀντικατηγορεῖν τινος, ἀνθυπάγειν* od. *ἀντιπροσκαλεῖσθαί τινα*.

dagegen anreden *ἀντιπροσαγορεύειν*.

dagegen anrücken, s. entgegenrücken.

dagegen antworten *ἀνταποκρίνεσθαι*.

dagegen arbeiten, s. entgegenarbeiten.

dagegen ausrüsten *ἀντιπαρασκευάζεσθαι*.

dagegen ausstrecken *ἀντιπροτείνειν*.

dagegen austauschen *ἀντικαταλλάττεσθαί τί τινος* od. *τι ἀντί* (*ὑπέρ*) *τινος*.

dagegen beeinträchtigen *ἀντιβλάπτειν, ἀνταδικεῖν, ἀντικακουργεῖν*.

dagegen befehlen *ἀντικελεύειν*.

dagegen behaupten, s. behaupten.

dagegen bekommen *ἀνταπολαμβάνειν*.

dagegen eifern *ἀντιτείνειν, ἀντισπεύδειν; ἰσχυρῶς ἀντιλέγειν.*

dagegen einführen (Waaren) *ἀντεισάγειν.* — (Einrichtungen) *ἀντικαθιστάναι.*

dagegen einkaufen *ἀνταγοράζειν, ἀντωνεῖσθαι.*

dagegen einladen *ἀντικαλεῖν.*

dagegen einwenden *ἀντιλέγειν* (e. Gegeneinwand machen *ἀνθυποφέρειν* sp.).

dagegen erbauen *ἀντοικοδομεῖν*; e. Schanze *ἀντιτειχίζειν* (d. dag. erbaute Schanze *τὸ ἀντιτείχισμα*).

dagegen erheben *ἀνταίρειν.* — sich d. e. *ἀνταίρειν* u. *M. τινί* od. *πρός τινα, ἐπ-, ἀντ-ανίστασθαι.*

dagegen erinnern *ἀντιλέγειν*; ich habe nichts d. zu e. *οὐκ ἔχω οὐδὲν ἀντειπεῖν.*

dagegen fordern *ἀνταιτεῖν, ἀνταξιοῦν, ἀντικελεύειν.*

dagegen geben *ἀντιδιδόναι, ἀντιπαρέχειν.*

dagegen haben *ἀντιλέγειν, κωλύειν.* — ich habe nichts d. *οὐδὲν ἔχω ἀντειπεῖν, οὐκ ἐναντιοῦμαι* (*DP.*), *οὐδὲν κωλύω, τό γε κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἀποκωλύει.* — wenn du nichts d. hast *εἰ μὴ σὺ ἄλλο λέγεις, εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν.*

dagegen halten *ἀντέχειν*; z. Vergleichg. *ἀντιπαραβάλλειν τι πρός τι, ἀντεξετάζειν τι παρα* od. *πρός τι.*

dagegen handeln, s. entgegenhandeln.

dagegen hören *ἀντακούειν.*

dagegen kämpfen *ἀνταγωνίζεσθαι, ἀντιμάχεσθαι, ἀντιπολεμεῖν.*

dagegen kaufen, s. dag. einkaufen.

dagegen reden *ἀντιλέγειν.*

dagegen rüsten, sich, *ἀντιπαρασκευάζεσθαι.*

dagegen sein *ἀνθίστασθαι, ἀντιστατεῖν, ἐναντιοῦσθαι* (*DP.*). — d. Opfer sind d. *τὰ ἱερὰ οὐ γίγνεται, οὐ καλλιεροῦμεν* (od. *M.*).

dagegen setzen *ἀντιτιθέναι, ἀντιπαραβάλλειν* (z. Vergleichg.). — sich d. setzen *ἀνταίρειν* u. *M., ἀντιτείνειν, ἐναντιοῦσθαι* (*DP.*).

dagegen sprechen, s. dag. reden.

dagegen stämmen, sich, *ἀντιτείνειν.*

dagegen sterben *ἀνταποθνήσκειν.*

dagegen stimmen *ἀποψηφίζεσθαι, ἀποχειροτονεῖν τι* od. *inf.* m. *μή*; *ἐναντίαν τὴν ψῆφον τίθεσθαι, ἐναντία ψηφίζεσθαι.*

dagegen sträuben, sich *ἀντιτείνειν.*

daheim *οἴκοι* (z. Hause u. in d. Heimat). — d. sein *οἴκοι εἶναι.* — in d. Heimat od. im Lande sein *ἐπιδημεῖν.*

daher 1) d. Richtg. v. e. Orte her bezeichnend: *ἐνθένδε, ἐντεῦθεν; αὐτόθεν; ἐκεῖθεν* (v. dort her); bald v. daher bald v. dorther *ἄλλοτε ἄλλοθεν.* — 2) = einher: bei Verben, die e. Bewegg. ausdrücken, durch Zsstzgen m. *παρά, ἐπί, πρός*, z. B. d. fahren od. sprengen *παρ-, ἐπ-, προσελαύνειν*, auch *πρό*, z. B. *προέρχεσθαι* (vorwärts gehen) u. *κατά*, z. B. *καταφέρεσθαι P.* (v. oben herab). — vgl. einher. — 3) z. Bezeichnung d. Grundes: *ἐντεῦθεν; διὰ τοῦτο (ταῦτα), ἐκ τούτου (τούτων)*; bei *rel.* Satzverknüpfg. *ὅθεν, δι' ἅ, ἐξ ὧν*; daher weil *διότι, διό.* — d. rührt od. kommt es *ἐντεῦθεν (ἐκ τούτων) γίγνεται* od. *συμβαίνει.* — 4) als Folgerungspartikel: *δή; οὖν, ἄρα, τοίνυν; οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν* (am Anfang e. Satzes); auch *ὥστε.*

daherum *περὶ* od. *κατὰ ταῦτα.* — vgl. „umher".

dahin 1) d. Richtg. nach e. Orte bezeichnend: *ἐνθένδε, ἐνταυθοῖ* (auch *ἐνταῦθα*); *ταύτῃ; ὧδε, δεῦρο* hieher); *ἐκεῖσε* (dorthin); eben d. *εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, εἰς ταὐτό* (auch *ὁμόσε*). — da u. dorthin *δεῦρο κἀκεῖσε* (selten *ἔνθα καὶ ἔνθα*). — bald dahin bald dorthin *ἄλλοτε ἄλλοσε.* — dahin wo *ἔνθα.* — bis dahin *μέχρι ἐνταῦθα.* — Mit Verben, wo es nur d. rasche Bewegung v. e. Orte bezeichnet, durch Zsstzgen m. *ἀπό, πρό*, auch *κατά.* — 2) v. d. Zeit = bis dahin: *τέως, εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον.* — 3) = soweit, d. Ziel od. d. Grad bezeichnend: *εἰς τοῦτο, εἰς τοσοῦτον*, z. B. d. ist's eben schon in allem m. d. Staate gekommen, dass … *εἰς τοῦτο ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει, ὥστε* … — er kam in seinem Uebermuthe d., dass … *εἰς τοσοῦτον ἦλθε (προῆλθε, προὔβη) τῆς ὕβρεως ὥστε* … — d. wirken, dass … *τοῦτο πράττειν ὅπως* (gew. m. *ind. fut.*).

dahin arbeiten *τοῦτο πράττειν* od. *μηχανᾶσθαι ὅπως* (gew. m. *ind. fut.*).

dahin auslegen *ταύτῃ ὑπολαμβάνειν* od. *κρίνειν.*

dahin bringen (e. Sache) *διαπράττειν* u. *M.* — (Jmd.) *προάγειν, προβιβάζειν, πείθειν.*

dahin denken *πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην ἔχειν.* — d. denken, dass … *τοῦτο σκοπεῖν ὅπως* (gew. m. *ind. fut.*).

dahin eilen *δρόμῳ φέρεσθαι P.* (er eilte d. *ᾤχετο ἀπιών*). — (fliehen) *φεύγειν, ἐκφεύγειν.*

dahin fahren (nach e. Orte) *προσελαύνειν*; übh. *ἀπελαύνειν, ἀποφέρεσθαι P.*

dahin fallen *κατα-, συμ-πίπτειν.*

dahin fliegen *ἀποπέτεσθαι* (er flog d. *ᾤχετο πετόμενος*).

dahin fliehen *φεύγειν, ἐκφεύγειν* (er floh d. *ᾤχετο φεύγων*).

dahin geben *προδιδόναι, προΐεσθαι.*

dahin gehen 1) sich auf etw. beziehen: *εἰς τοῦτο τείνειν, τοῦτο σκοπεῖν, τοῦτο δύνασθαι.* — 2) = vergehen, w. s. — mein Hab u. Gut ist d. gegangen *τἀμὰ διοίχεται.*

dahin gestellt sein lassen *ἐᾶν τι (ἀνεξέταστον), οὐ διισχυρίζεσθαι.* — = bezweifeln *ἀμφισβητεῖν τι* od. *περί τινος.*

dahin gleiten *παραρρεῖν.*

dahin haben 1) v. räuml. Entferng.: wie weit haben wir d.? *πόσον ἀπέχει τὸ χωρίον;* — 2) empfangen haben: *ἀπειληφέναι, ἔχειν* (auch *ἀπέχειν*).

dahin kommen, s. dahin 3).

dahin nehmen, s. hinnehmen.

dahin sein *οἴχεσθαι, διοίχεσθαι.* — ich bin d. *ὄλωλα, ἀπόλωλα, ἔρρει τὰ ἐμά.* — alles ist d. *φροῦδα πάντα.* — v. d. Zeit *παρεληλυθέναι*, seltener *παροίχεσθαι.*

dahin stehen *ἄδηλον εἶναι.*

dahin sterben *ἀποθνήσκειν, διαφθείρεσθαι P.*

dahin streben, s. d. folg. W.

dahin trachten *τοῦτο σκοπεῖν* od. *πράττειν ὅπως* (gew. m. *ind. fut.*).

dahin wirken, s. dahin arbeiten.

dahin ziehen 1) = abziehen: *ἀπελαύνειν, ἀποχωρεῖν.* — seinen Wohnsitz verlegen *μετανίστασθαι* od. *μετοικεῖν ταύτῃ.* — 2) seines Weges ziehen: *χωρεῖν, ἐλαύνειν* u. dgl., *ἰέναι τοῦ πρόσω.*

dahinter *ὄπισθε(ν), ἐξ-, κατ-όπισθεν.*

dahinter kommen (= bemerken od. erfahren) *ἐπαισθάνεσθαι, κατανοεῖν, μανθάνειν, πυνθάνεσθαι; ἀνερευνᾶν* (aufspüren).

dahinter sein od. **stecken** *ὑπεῖναι, ὑποκεῖσθαι.* — d. steckt etw. *ὕπουλον τὸ πρᾶγμα.* — es steckt nichts d. *κενὸν* od. *ἀκίνδυνον τὸ πρᾶγμα.* — v. Pers. *μετέχειν* od. *κοινωνεῖν τινος.*

damalig *ὁ, ἡ, τὸ τότε* od. *κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον.*

damals *τότε, τηνικαῦτα, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον.*

Dame *ἡ γυνή, γυναικός*; D. spielen etwa *πόλεις παίζειν.*

Damenbret *ὁ ἄβαξ, ἄβακος, τὰ πεττά* (auch *τὸ ψηφολογεῖον*). — auf d. D. spielen *πεττονομεῖν.*

Damenspiel *ἡ πεττεία*, vgl. Dame.

Damhirsch, etwa *ἡ δορκάς, άδος.*

damit 1) *adv.* *a*) z. Angabe d. Mittels: durch d. *dat.* der *pron. demonstr.*, τούτῳ, ταύτῃ u. dgl., wofür bei *rel.* Satzverbindg. ᾧ, ᾗ u. s. w. eintritt. — d. hast du es versehen ἐν τούτῳ od. τοῦτο ἡμάρτηκας. *b*) z. Angabe d. Objectes od. irgend e. d. Handlg. begleitenden Umstandes entw. durch d. entspr. Casus od. ein *adv.* od. durch Umschreibg. mittelst e. *part.*, z. B. er ist d. zufrieden ἀγαπᾷ ταῦτα od. τούτοις; was willst du d. sagen? τί διανοούμενος τοῦτο λέγεις; wie steht es d.? πῶς ἔχει ταῦτα; d. endigte d. Sache οὕτως ἐτελεύτησε τὸ πρᾶγμα; d. gieng er fort ταῦτα εἰπὼν ἀπῴχετο. *c*) z. Angabe e. Verbindg. od. Begleitg.: durch σύν, ἅμα (m. *dat.*), μετά (m. *gen.*) u. d. entspr. *pron. demonstr.* od. *rel.*, manchmal auch durch *part.*, wie ἄγων, φέρων, ἔχων, λαβών, z. B. er erhielt zehn Schiffe, d. segelte er ab ... ταύτας δ' ἔχων od. ἃς ἔχων ..., Kyros gab ihm zehn Talente, d. gieng er ... λαβὼν δὲ ... u. ä. — 2) *conj.* (z. Bezeichng. d. Zweckes od. d. Absicht): ὡς, ὅπως, ἵνα. — d. nicht ὡς μή, ὅπως μή, ἵνα μή, auch μή allein. — doch auch durch d. blossen *inf.*, z. B. er sandte uns, d. wir euch d. Worte verkündeten ἡμᾶς ἔπεμψε τοὺς λόγους ὑμῖν φράσαι, od. durch d. subst. *inf.* m. d. *praep.* εἰς, ἐπί (m. *dat.*), ἕνεκα, ὑπέρ (m. *gen.*) od. im blossen *gen.*, z. B. d. Athener verboten d. Feldherrn e. Seeschlacht zu liefern, d. nicht d. Vertrag gebrochen würde οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν τοῦ μὴ λύειν (ἕνεκα) τὰς σπονδάς. Ebenso kann d. *part. fut.* m. u. ohne ὡς eintreten. — Bisw. gebraucht man andere Wendungen, indem man d. Absichtssatz z. Hauptsatz macht, diesen aber in e. *part.* verwandelt, z. B. was sollen wir thun, d. wir diesen Gewinn erlangen? τί ποιοῦντες τοῦτο κερδανοῦμεν;

Damm *a*) τὸ χῶμα. — e. D. aufführen χοῦν od. διαχοῦν χῶμα. — durch e. D. trennen od. schützen διαχοῦν. — e. D. durchstechen διαιρεῖν od. διορύττειν χῶμα. — übtr. τὸ ἔμφραγμα, z. B. e. D. gegen Vergehungen aufführen ἔμφρ. τῶν ἁμαρτημάτων ποιεῖσθαι. *b*) in d. Anatomie = Schamleiste: ὁ περίνεος, τὸ περίνεον, ἡ τράμις, ὁ ὄρρος.

Dampf *a*) ὁ ἀτμός, ἡ ἀτμίς, ίδος; ὁ καπνός (Rauch); ἡ πυρία (heisser D.); ἡ κνῖσα (Fettdampf); ὁ τῦφος (Qualm). — in D. aufgehen ἐκθυμιᾶσθαι *P.* — übtr. als Bild d. Nichtigen: τὸ μάταιον, τὸ κενόν. — e. Hans Dampf ἄνθρωπος τετυφωμένος od. τυφεδανός. *b*) = Rausch, w. s. *c*) = Engbrüstigkeit: τὸ ἆσθμα, ἡ δύσπνοια.

Dampfbad τὸ πυρίαμα, ἡ πυρία; als Ort ἡ πυρία, τὸ πυριατήριον. — e. D. nehmen πυριᾶσθαι *P.*

dampfen ἀτμίζειν; θυμιᾶν (v. Rauchwerk); καπνοῦσθαι *P.* (rauchen); auch umschr. ἀναδιδόναι, ἀναπέμπειν, ἀνιέναι (ἵημι) ἀτμόν od. καπνόν. — dampfend ἀτμώδης u. ἀτμιδώδης, καπνώδης 2.

Dampfen, das, s. Dampf u. dampfen.

dampfig ἀτμώδης, ἀτμιδώδης, καπνώδης 2.

danach, s. darnach.

daneben 1) neben etw.: παρά od. πρὸς τούτῳ, ἐγγὺς od. πλησίον τούτου. — d. hin od. vorbei παρὰ τοῦτο. — Gew. durch m. παρά zsgszte Verba, z. B. d. liegen παρακεῖσθαι, d. setzen παρατιθέναι. — 2) = überdies, ausserdem: πρὸς τούτῳ, πρὸς δέ, προσέτι, ἄλλως, ἅμα δὲ καί.

danieder χαμαί. — Gew. durch κατά m. Verben, z. B. d. fallen καταπίπτειν, vgl. nieder. — d. liegen (v. Kranken) κατακεῖσθαι, hart d. l. χαλεπῶς διακεῖσθαι.

Dank ἡ χάρις, ιτος (auch *pl.*). — grosser D. πολλὴ χ. — D. wissen Einem χάριν εἰδέναι od. ἔχειν τινί. — D. abstatten für etw. χάριν ἀποδιδόναι, ἀπονέμειν, ἐκτίνειν τινός od. ἀντί (ὑπέρ) τινος, durch Worte χάριν λέγειν od. ὁμολογεῖν. — Jmd. z. D. verpflichten χάριν κατατίθεσθαί τινι od. παρά τινι (πρός τινα); Leute, die Einen z. D. verpflichtet haben οἱ εὐεργέται. — ich ernte D. ein κομίζω od. ἀπολαμβάνω χάριν, χάριτες γίγνονταί μοι. — D. schulden Einem χάριν ὀφείλειν τινί; noch ausserdem D. schulden χάριν προσοφείλειν. — d. schuldigen D. nicht abstatten χάριτας ἀποστερεῖν τινα. — D. fordern v. Einem χάριν ἀπαιτεῖν τινα. — zum Danke πρὸς χάριν. — Einem etw. zu Danke thun ἐν χάριτι ποιεῖν τινί τι. — zum Danke dafür ἀντὶ τούτων (*rel.* ἀνθ' ὧν).

dankbar εὐχάριστος 2. od. umschr. χάριν ἔχων 3.; dankbar sein, s. Dank (sp. v. dankbarer Gesinnung εὐχαριστεῖν).

Dankbarkeit *a*) τὸ εὐχάριστον (dankbare Gesinnung ἡ εὐχαριστία sp.). *b*) = Dank, w. s.

danken 1) Dank sagen, s. Dank (v. d. Gesinnung εὐχαριστεῖν sp.). — 2) etw. Angebotenes höflich ablehnen: ἐπαινεῖν τι, z. B. Komm doch herein! Ich danke schönstens od. bestens ἀλλ' εἴσιθι· κάλλιστ' (sc. ἔχει) ἐπαινῶ od. πάνυ καλῶς, auch βέλτιστα (sc. ἔχει). — 3) d. Gruss erwidern: ἀντασπάζεσθαι, ἀντιπροσαγορεύειν, ἀντειπεῖν χαίρειν.

dankenswerth χάριτος ἄξιος 3.

Dankfest τὰ χαριστήρια, τὸ προσόδιον. — D. für Rettung aus Gefahr τὰ σωτήρια. — e. D. feiern χαριστήρια θύειν, ἄγειν, ἀποτελεῖν.

Dankgebet αἱ χαριστήριοι εὐχαί.

Dankgefühl, s. Dankbarkeit.

Danklied ὁ παιάν, ᾶνος, τὸ προσόδιον; e. D. anstimmen παιανίζειν od. παιωνίζειν.

Dankopfer τὰ χαριστήρια. — D. für Rettung aus Gefahr τὰ σωτήρια, für e. Sieg τὰ νικητήρια (b. sp. für e. glückliche Seefahrt, Ueberfahrt, Landung τὰ ἀνα-, δια-, ἀπο-βατήρια). — D. für etw. χαριστήριά τινος, z. B. ἐλευθερίας. — D. darbringen χ. θύειν od. ἀποτελεῖν.

danksagen u. **Danksagung**, s. Dank.

dankvergessen u. **Dankvergessenheit**, s. undankbar u. Undankbarkeit.

dann 1) d. Zeitpunkt nach e. eingetretenen Ereigniss bezeichnend: τότε, τηνικαῦτα, ἐνταῦθα; ἐν τούτῳ, κἀν τούτῳ; verst. τότε δή u. ä. — — dann u. wann ἔσθ' ὅτε, ἐνίοτε, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. — 2) z. Angabe d. Folge in d. Zeit: εἶτα, ἔπειτα, μετέπειτα; ὕστερον, μετὰ ταῦτα; ἐκ δὲ τούτου (τούτων). — Häufig durch *part.*, z. B. Kyros ordnete d. Angelegenheiten in Sardes, dann befahl er d. Kroisos vorzuführen *K.* τὰ ἐν Σάρδεσι διῳκήσατο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν *K.*, wofür man auch sagen könnte: *K.* τὰ ἐν *Σ.* διοικησάμενος ἔπειτα ἀγ. κτλ. — 3) z. Angabe d. Folge im Raume: μετά m. *acc.*, ἐπί m. *dat.*, z. B. zuerst stellte er d. Hopliten, dann d. Leichtbewaffneten πρώτους μὲν ἔταξε τοὺς ὁπλίτας, ἐπὶ τούτοις δὲ od. μετὰ τούτους δὲ τοὺς ψιλούς; doch steht auch πρῶτον μὲν ... ἔπειτα δέ.

dannen; von d. ἐντεῦθεν, ἐνθένδε, πρόσω. — auch durch ἀπό m. Verben, z. B. ἀπελαύνειν.

Danubius, s. Donau.

daran 1) räuml. παρά, ἐν, ἐπί m. *dat.* d. *pron. demonstr.*, auch πλησίον τινός. — d. hangen κρέμασθαι ἔκ τινος, d. stossen ἔχεσθαί τινος; auch das kann man d. bemerken καὶ τόδε ἔξεστιν ἐν αὐτῷ (ἐπ' αὐτοῦ od. bloss αὐτοῦ) ἰδεῖν. — Gew. durch Verba m. d. *praep.* ἐν, ἐπί, παρά, πρός zsgstzt. — d. hin παρά m. *acc.* — 2) z. Bezeichng.

d. Gegenstandes e. Handlg.: durch d. entspr. Casus, z. B. du bist schuld d. σὺ τούτων αἴτιος ὢν τυγχάνεις; ich finde Vergnügen d. χαίρω od. ἥδομαι (P.) τούτοις; wir zweifeln d. τοῦτο od. περὶ τούτου ἀμφισβητοῦμεν; du hast wol d. gethan, dass du mir dies früher erzähltest καλῶς ἐποίησας προειπών μοι ταῦτα. — 3) z. Angabe e. Mittels od. Grundes: durch d. *dat.* d. *pron. demonstr.* od. durch ἐκ, ἀπό, ὑπό m. e. solchen *gen.*, z. B. d. wirst du erkennen ἐκ τούτου γνώσει od. τεκμαρεῖ. — Häufig durch *part.*, z. B. d. aber wirst du erkennen ταῦτα δὲ μαθὼν γνώσει. — es ist etw. d. (z. B. an e. Ausspruche) λόγον τινὰ ἔχει τι, οὐκ εἰκῇ (οὐ μάτην) λέγεται (εἴρηται) τοῦτο; ist etw. daran? (z. B. an meiner Behauptung) ἆρα λέγω τι; — vgl. „an". — *NB.* Was die Compos. anbetrifft, die im Folg. nicht angeführt worden, so suche man sie theils unter d. einfachen Verben, theils unter d. Zsstzgen m. „an", z. B. „d. bemerken" unter „bemerken", „d. grenzen" unter „angrenzen" u. s. w.

daran arbeiten ἐργάζεσθαί τι, πράττειν τι, σπουδάζειν περί τι, s. arbeiten.

daran bauen 1) anbauen, w. s. — 2) bauen an etw. (eine Zeit), s. bauen.

daran befinden, sich, ἐπ-, προσ-εῖναί τινι.

daran binden 1) anbinden, w. s. — 2) übtr. sich an etw. binden: ἐμμένειν τινί, φυλάττειν od. τηρεῖν τι. — sich nicht d. binden ὀλιγωρεῖν τινος, οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος. — d. nicht gebunden sein οὐκ ἐνέχεσθαί (P.) τινι od. ἔν τινι.

daran bleiben ἐμ-, προσ-μένειν τινί; b. e. Arbeit auch: ἐγκαρτερεῖν τινι.

daran bringen προσάγειν od. προσφέρειν τινί.

daran denken 1) d. Gedanken zu etw. fassen: ἐπινοεῖν τι od. m. *inf.* — 2) sich an etw. erinnern, w. s.

Darangabe ἡ προκαταβολή, ὁ ἀρραβών, ῶνος.

daran geben 1) als Unterpfand bei e. Kaufe od. e. Miethe: ἀρραβῶνα διδόναι τινός (ἀρραβωνίζειν u. *M.* sp.). — 2) = daran wenden, w. s.

daran gehen τρέπεσθαι εἴς od. ἐπί τι, ἐπιχειρεῖν τινι, ἅπτεσθαί τινος, ἐπιβάλλεσθαί τι.

daran glauben νομίζειν εἶναί τι, πιστεύειν τι.

daran haben *a)* Vortheil od. Gewinn v. etw. haben: κερδαίνειν od. κέρδος ἔχειν ἀπό τινος. — was habe ich d.? τί μοι ὄφελος τούτου; ich habe nichts d. οὐδὲν τούτου ἀπολαύω. *b)* Freude d. haben: χαίρειν od. ἥδεσθαί (P.) τινι. *c)* ich habe genug d.: ἐξαρκεῖ μοί τι, ἀγαπῶ τι u. τινι. — genug d. ἅλις τούτων.

daran hängen κρεμαννύναι (ἐκκρεμαννύναι) ἔκ τινος, ἐξάπτειν od. ἐξαρτᾶν τινος. — sich d. hängen κρεμάννυσθαι ἔκ τινος (ἐκκρεμάννυσθαί τινος); ἐξαρτᾶσθαί (P.) τινος, auch übtr., in welcher Bdtg. auch προσφύεσθαι u. προσκολλᾶσθαί (P.) τινι steht.

daran haften προσηρτῆσθαι (*pf. P.*), προσπεφυκέναι u. προσκεκολλῆσθαι (*pf. P.*) m. *dat.* (τινί).

daran halten 1) *tr.* προσ-, ἐπ-έχειν τινί τι, παραβάλλειν (z. Vergleichg.). — sich d. halten ἔχεσθαι od. ἀντέχεσθαί τινος, ἀντιλαμβάνεσθαί τινος. — übtr. sich m. etw. eifrig befassen ἔχεσθαί τινος, σπουδάζειν τι od. περί τι. — auch = etw. befolgen, w. s. — 2) *intr.* ἔχεσθαί τινος, ἐμμένειν τινί, φυλάττειν τι. — vgl. daran haften.

daran hangen κρέμασθαι ἔκ τινος, ἐκκρέμασθαί τινος od. ἔκ τινος (letzteres auch übtr., wie ἐξηρτῆσθαί (*pf. P.*) τινος, ἔχεσθαί τινος).

daran knüpfen ἐξάπτειν τί τινος, προσάπτειν od. προσαρτᾶν τινί τι. — in d. Rede παρεμβάλλειν. — Betrachtungen d. k. προσενθυμεῖσθαι *DP.*

daran kommen; ich komme d. = an d. Reihe γίγνεταί μου μέρος τινός, τὸ μέρος καθήκει (περιήκει) εἰς ἐμέ. — wenn er d. kommt ἐν τῷ μέρει. — nicht d. kommen παραλείπεσθαι P.

daran lernen μανθάνειν od. γιγνώσκειν ἔκ τινος, παιδεύεσθαι (P.) ἔν τινι, τινὶ παραδείγματι χρώμενον συνεθίζεσθαι (P.).

daran liegen 1) örtl. παρα-, προσ-, ἐπι-κεῖσθαί τινι. — 2) übtr. *a)* es liegt d. dass ... αἰτία (αἴτιον) δὲ τούτου ὅτι ..., auch αἴτιον δέ, worauf ein Satz mit γὰρ folgt. *b)* es liegt mir d.: διαφέρει μοι τοῦτο (seltener τούτου), μέλει μοι τούτου, ἐπιμελές ἐστι (γίγνεταί) μοι τοῦτο; es liegt viel, wenig, nichts d. πολύ, ὀλίγον, οὐδὲν διαφέρει. — was liegt d.? τί διαφέρει; τί δ' ἐκ τούτου ὄφελος; — Dinge an welchen nichts liegt ὧν οὐδὲν ὄφελος.

daran machen, sich, s. d. gehen.

daran merken μανθάνειν, τεκμαίρεσθαι, συμβάλλεσθαι ἔκ τινος.

daran müssen προσ-, κατ-αναγκάζεσθαι *P.* m. *inf.*

daran schreiben ἐπιγράφειν τινί. — wie lange hast du d. geschrieben? πόσον χρόνον διέτριψας γράφων (συγγράφων) αὐτό;

daran sein 1) örtl. προσ-, ἐπ-, ἐν-εἶναι. — nahe d. sein ἐγγὺς εἶναι od. ἐλθεῖν τοῦ ...; er war nahe d. in Sklaverei zu gerathen παρὰ μικρὸν ἦλθεν ἀνδραποδισθῆναι. — 2) übtr. *a)* womit beschäftigt sein: εἶναι ἔν τινι, ἔχειν ἀμφί od. περί τι; = sich eifrig d. machen σπουδάζειν εἴς τι, περί od. πρός τι, ἐπί τινι. *b)* gut od. übel d. sein: εὖ (καλῶς) od. κακῶς ἔχειν, πράττειν, διακεῖσθαι, καλῇ od. κακῇ τύχῃ (dafür auch συμφοραῖς) χρῆσθαι. — gut od. übel m. Einem d. sein φιλικῶς od. ἐχθρῶς ἔχειν πρός τινα, φίλῳ od. ἐχθρῷ τινι χρῆσθαι. — ich weiss nicht, wie ich mit ihm d. bin οὐκ οἶδα τὸν ἄνδρα ὅπως ἔχει (διάκειται) πρὸς ἐμέ. — ich weiss nicht, wie ich d. bin οὐκ οἶδα ὅπως χρήσομαι τοῖς πράγμασιν. *c)* es ist etw. d., s. „daran" 3). — es ist nichts d. λῆρος ἄλλως (d. Sache hat gar keinen Werth οὐδενὸς ἄξιον τὸ πρᾶγμα).

daran setzen 1) ansetzen, w. s. — 2) auf's Spiel setzen: παραβάλλεσθαί τι. — Geld d. s. ἀναλίσκειν χρήματα εἴς od. πρός τι, ἐπί τινι.

daran stehen 1) προσ-, ἐπι-στῆναί τινι, γενέσθαι πρός τινι. — 2) d. geschrieben sein, s. daran schreiben. — es befindet sich dort e. Säule; d. ist Folgendes geschrieben ἔστιν ἐκεῖ στήλη διὰ γραμμάτων λέγουσα τάδε.

daran thun 1) = m. etw. mischen: προσ-, ἐπι-μιγνύναι. — 2) wol d. thun, s. daran 2).

daran wachsen 1) anwachsen, w. s. — 2) d. erzeugt werden: φύεσθαι ἔν τινι, ἐμ- u. ἐπι-φύεσθαί τινι.

daran wenden ἀναλίσκειν (καταναλίσκειν) u. [δαπανᾶν εἴς od. πρός τι.

daran wollen; nicht d. w. ὀκνεῖν u. κατοκνεῖν τι od. m. *inf.*; μέλλειν, ἀναδύεσθαι, ἀποδειλιᾶν.

daran zweifeln ἀμφισβητεῖν τι od. περί τινος, ἀμφιγνοεῖν ἐπί u. περί τινος.

darauf 1) örtl. *a)* auf demselben: ἐπ' (ἐν) αὐτῷ, ἐπ' αὐτοῦ; ἄνω (oben). — gew. durch d. *praep.* ἐπί u. ἐν in Verbindg. m. Verben, z. B. d. befand sich aber e. steinerner Löwe ἐπῆν δὲ λέων λίθινος. *b)* auf denselben: ἐπ' od. εἰς αὐτόν (hinauf). — bei d. Verben: „legen, stellen, setzen" gew. ἐπί m. *gen.* u. *dat.*, ἐν m. *dat.*, z. B. καθίζεσθαι ἐν od. ἐπί τινι, doch auch ἐπί τι. — gew. durch Zsstzgen m. d. *praep.* ἐπί, ἐν, ἀνά, z. B. darauf steigen ἐπι-, ἐμ-, ἀνα-βαίνειν. — 2) zur Angabe d. Zeitfolge: μετὰ τοῦτο (ταῦτα), ἐκ τούτου (τούτων), ἐπὶ τούτῳ (τούτοις); εἶτα, ἔπειτα, μετέπειτα; ὕστερον. — bald d. οὐ πολλῷ od. ὀλί-

γῳ ὕστερον, μετ' οὐ πολὺν χρόνον. — Tags d. τῇ ὑστεραίᾳ, fünf Tage d. πέντε ἡμέραις ὕστερον. — 3) z. Angabe e. Veranlassg. od. e. Grundes, z. B. d. sind sie stolz ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονοῦσιν u. so andere Wendgen je nach d. Constr. d. betr. Verbum. — *NB.* Was die hier nicht angegebenen Compos. anbetrifft, so suche man sie entw. bei d. betr. einfachen Verben, z. B. „d. absehen" unter „absehen", od. unter d. Zsstzgen m. „auf", z. B. „d. drücken" unter „aufdrücken".

darauf bauen 1) eig. *a)* e. Gebäude, u. z. ἐνοικοδομεῖν ἔν τινι auf e. Grunde, ἐποικοδομεῖν ἐπί τινι u. τινος auf e. and. Gebäude. *b)* Früchte: φυτεύειν κατὰ τὴν χώραν, s. bauen. — 2) übtr. πιστεύειν, πεποιθέναι τινί. [τινί τι.

darauf binden ἐπιδεῖν τι ἐπί τι, ἐπικαταδεῖν

darauf bleiben ἐπιμένειν τινί od. ἐπί τινι.

darauf borgen δανείζειν ἐπί τινι (e. Darlehn geben), δανείζεσθαι ἐπί τινι (e. Darlehn nehmen).

darauf breiten ἐπιστρωννύναι, ἐμπεταννύναι.

darauf bringen ἀνα-, ἐπι-βιβάζειν ἐπί τι, ἐμβιβάζειν εἴς τι, v. Sachen ἐπιβάλλειν ἐπί τι, ἐμβάλλειν εἴς τι. — d. Gespräch d. bringen λόγον ἐμβάλλειν, προβάλλειν, παρατίθεσθαι περί τινος, τὸν λόγον εἰσάγειν εἴς τι.

darauf decken ἐπιστρωννύναι. [*fut.* — s. denken.

darauf denken dass τοῦτο σκοπεῖν ὅπως m. *ind.*

darauf einrichten παρασκευάζειν τι ἐπί τι (εἴς τι) od. ὥστε m. *inf.*, οὕτω διατιθέναι ὥστε ....

darauf fallen, s. fallen, entfallen, verfallen.

darauf folgen ἕπεσθαι, ἐφέπεσθαι, ἐπακολουθεῖν τινι; unmittelbar d. f. ἔχεσθαί τινος.

darauf geben 1) als Unterpfand bei e. Kaufe od. e. Miethe, s. daran geben. — 2) viel d. g.: πολὺ νέμειν τινί, λόγον πλεῖστον ποιεῖσθαί τινος. — nichts d. g. οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος.

darauf gehen 1) = verbraucht werden, s. aufgehen. — z. Grunde gehen, s. Grund. — 2) ausfüllen: πληροῦν, ἀποτελεῖν τι; 100 Drachmen gehen auf eine Mine ἡ μνᾶ δύναται ἑκατὸν δραχμάς, 48 Choiniken gehen auf einen Medimnos ὁ μέδιμνος χωρεῖ τετταράκοντα ὀκτὼ χοίνικας. — 3) sich beziehen: τείνειν εἴς τι, πρός τι, ἀνήκειν od. ἀναφέρεσθαι (*P.*) εἴς τι.

darauf haben ἔχειν ἐπί τινι od. τινος. — ich habe viel Geld d. (auf d. Gute) ἐν αὐτῷ (τῷ χωρίῳ) ἐνοφείλεταί μοι πολὺ ἀργύριον.

darauf haften *a)* v. e. Verbrechen: ἐνέχεταί τίς τινι, ἔνοχός ἐστί τίς τινι. *b)* v. e. Fluche: ἐπάρατόν ἐστί τι. *c)* v. e. Schuld: χρήματα ἐνοφείλεται ἔν τινι (z. B. ἐν τῇ οὐσίᾳ).

darauf halten 1) eig. ἐπέχειν τινί; nach etw. hin ἔχειν ἐπί τι. — 2) übtr. *a)* = beobachten: ἐμμένειν τινί, φυλάττειν od. τηρεῖν τι. *b)* = sorgen: ἐπιμελεῖσθαι od. ἐπιμέλειαν ἔχειν τινός, σπουδάζειν περί τι. *c)* = werth achten: περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι, πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι. — nichts d. h. ἐν οὐδενὸς λόγῳ ποιεῖσθαί τι, οὐδενὸς ἄξιον νομίζειν τι, ὀλιγωρεῖν τινος.

darauf helfen 1) eig. ἀναβιβάζειν τινά. — 2) übtr. auf e. Gedanken: ὑπομιμνήσκειν τινά τινος.

darauf hoffen προσδοκᾶν τι. — sehnlich d. h. καραδοκεῖν τι.

darauf kommen 1) auf e. Gedanken: ἐν-, περιτυγχάνειν τινί, ἐμπίπτειν εἴς τι. — d. Rede kommt d. λόγος ἐμβάλλεται od. γίγνεται περί τινος. — ich komme in d. Rede d. ἔρχομαι λέγων εἴς τι. — ich kann nicht d. kommen οὐ μέμνημαι. — 2) als Antheil zufallen: καθήκειν od. ἱκνεῖσθαι εἴς τι, ἐπιβάλλειν τινί.

darauf legen ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν τινί τι; e. Abgabe τάττειν φόρον τινός, ἐπιβάλλειν τέλος τινί. — sich d. l. κατακλίνεσθαι (*P.*) ἐπί τινι u. τινος, übtr. προσέχειν τινι, σπουδάζειν περί τι, ἐπιτηδεύειν τι.

darauf lesen ἀναγιγνώσκειν ἐπιγεγραμμένον τι. — d. ist zu lesen ἐπιγέγραπται τάδε, ἔπεστι γράμματα λέγοντα τάδε.

darauf liegen ἐπικεῖσθαι.

darauf los ἐπ' αὐτό; d. los stürmen ὁρμᾶν ἐπί τι, ἐπιφέρεσθαί (*P.*) τινι.

darauf malen ἐγγράφειν, auch ἐνζωγραφεῖν.

darauf passen 1) ἐν-, ἐφ-αρμόττειν τινί τι (*tr.* u. *intr.*). — 2) auf etw. lauern: τηρεῖν, ἐπι-, παρα-

darauf regnen ἐφύειν. [τηρεῖν τι.

darauf pflanzen ἐμ-, ἐπι-φυτεύειν τινί.

darauf reiten ἐποχεῖσθαί τινι.

darauf richten τρέπειν εἴς od. ἐπί τι. — sein Augenmerk d. r. προσέχειν (τὸν νοῦν, τὴν γνώμην) τινί.

darauf scheinen (v. d. Sonne) ἐπιλάμπειν τινί.

darauf schlafen ἐγ-, ἐπι-καθεύδειν, ἐπικοιμᾶ-

darauf schneien ἐπινίφειν. [σθαι *P.*

darauf schreiben ἐγ-, ἐπι-γράφειν. — v. e. schriftl. Antwort ἀντεπιστέλλειν.

darauf schwimmen ἐπινεῖν, ἐπιπολάζειν.

darauf schwören ἐπομνύναι, ἐπομόσαντα εἰπεῖν.

darauf sehen 1) eig. βλέπειν, ἐπι-, ἀπο-βλέπειν εἴς τι. — 2) übtr. τοῦτο σκοπεῖν ὅπως m. *ind. fut.*

darauf setzen 1) eig. ἐπιτιθέναι od. ἐφιστάναι τινί τι od. τι ἐπί τινι (τινος). — ἐπικαθίζειν (auf's Pferd ἀναβιβάζειν); sich d. s. ἐπικαθίζεσθαι (auf e. Pferd ἀνα-, ἐπι-βαίνειν). — seinen Namen auf etw. ἐγγράφειν od. ἐπιγράφειν. — übtr. (e. Strafe) τιθέναι; (e. Preis) προτιθέναι. — s. setzen. [χανᾶσθαι ὅπως m. *ind. fut.*

darauf sinnen ἐπινοεῖν, μελετᾶν τι; σκοπεῖν, μη-

darauf sitzen καθῆσθαι ἐπί τινι, ἐπικαθῆσθαί

darauf sprengen ἐπιρραίνειν. [τινι, καθίζειν.

darauf springen ἐπιπηδᾶν τινι; ἀναπηδᾶν ἐπί τι (hinauf spr.).

darauf spucken προσπτύειν τινί.

darauf stehen 1) eig. ἐφεστάναι, ἐπικεῖσθαι. — d. geschrieben sein ἐπιγεγράφθαι. — 2) übtr. v. e. Strafe, od. Belohng.: ἐπεῖναι, ἐπικεῖσθαι.

darauf steigen, s. besteigen.

darauf stellen ἐφιστάναι, ἐπιτιθέναι od. κατατιθέναι τι ἐπί τινι od. τινος.

darauf sterben ἐναποθνήσκειν. — ich will d. sterben, wenn ... κακῶς ἀπολοίμην εἰ ...

darauf streichen ἐναλείφειν, ἐπιπλάττειν.

darauf streuen ἐπιπάττειν τι ἐπί τι od. τινί τι, καταπάττειν τί τινος od. κατά τινος, περιπάτ-

darauf studieren, s. d. sinnen. [τειν τινί τι.

darauf stützen ἐπισκήπτειν, ἐπερείδειν. — sich d. st. ἐπερείδεσθαί τινι, ἀπερείδεσθαι (*P.*) εἴς τι, πρός τι. — übtr. σκήπτεσθαι u. ἐπισκήπτεσθαί τινι, ἀνηρτῆσθαι (pf. *P.*) ἔκ τινος u. εἴς τι.

darauf thun ἐπι-, προσ-τιθέναι, ἐπιβάλλειν u. dgl.

darauf träufeln ἐπιστάζειν, ἐπιψακάζειν.

darauf wachsen ἐπιφύεσθαι.

darauf wälzen ἐπικυλινδεῖν.

darauf werfen ἐπιβάλλειν.

daraus ἐκ τούτου (τούτων), ἐντεῦθεν (b. *rel.* Satzverknüpfg. ὅθεν), auch τούτῳ. — d. dass ἐξ ὧν (d. i. ἐκ τούτων ἅ, z. B. λέγεις) od. ἐκ τοῦ m. *inf.* — d. machen *a)* etw. berücksichtigen, sich um etw. kümmern: λόγον ποιεῖσθαί τινος, φροντίζειν τινός (μέλει μοί τινος), u. *neg.* οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, ὀλιγωρεῖν τινος. — Werth od. Gewicht beilegen πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι, μέγα od. δεινὸν ποιεῖσθαί τι, u. *neg.* φαῦλον od. οὐδενὸς ἄξιον ἡγεῖσθαί τι. *b)* erregt werden durch etw.: κινεῖσθαι od. ταράττεσθαι (*P.*)

ὑπό τινος, u. *neg.*: οὐδὲν ἐντρέπεσθαί (*P.*) τινος, οὐδὲν ἄχθεσθαί (*P.*) τινι, πρᾴως φέρειν τι. — d. wird nichts οὐ δυνατὸν τοῦτο γενέσθαι, οὐκ ἐῶ.

darben σπανίζειν od. ἐνδεᾶ εἶναι τῶν ἀναγκαίων, τῶν ἐπιτηδείων, τῶν πρὸς τὸν βίον.

darbieten ὀρέγειν, προσφέρειν, διδόναι; παρέχειν u. *M.*; ἐνδιδόναι (z. B. καιρόν, ἀφορμήν u. dgl.). — sich d. παρέχειν ἑαυτόν (gerade sich d. = dazu kommen παρατυγχάνειν). — sich e. Gefahr d. διδόναι od. παρέχειν ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον, παραβάλλεσθαι κίνδυνον. — es bietet sich e. Gelegenheit dar καιρὸς od. ἀφορμὴ γίγνεται; πάρεστιν, ἔστιν, ἔνεστιν (ἔνι) m. f. *inf.*, ebenso παρέχει, das auch abs. steht; da sich Gelegenheit darbot παρασχόν.

darbringen φέρειν, προσ-, ἐπι-φέρειν, παρέχειν u. *M.*; προσάγειν (gew. v. Opfern); ἀνατιθέναι (Weihgeschenke). — Geschenke d. δωροφορεῖν τινί τι.

Darbringung ἡ προσφορά; ἡ προσαγωγή (v. Opfern).

Dardanellen ἡ Θρᾳκία Χερρόνησος.

Dareike ὁ δαρεικός.

darein εἰς αὐτόν u. s. w. — Gew. durch Zsstzgen m. d. *praep.* εἰς u. ἐν, z. B. d. fallen εἰσ-, ἐμπίπτειν. — Vgl. d. Zsstzgen m. „ein" u. „hinein".

darein gehen *a*) in e. Raum gefasst werden, z. B. in d. Gefäss gehen 10 Kotylen τὸ ἀγγεῖον χωρεῖ od. δέχεται δέκα κοτύλας. *b*) in d. Kauf gehen: ἐν προσθήκης μέρει γίγνεσθαι.

darein legen *a*) hineinlegen, w. s. *b*) übtr. sich d. l.: ἐνίστασθαι, ἀνθίστασθαι, ἐμποδὼν εἶναι od. γίγνεσθαι.

darein reden ὑποβάλλειν λόγον, παραφθέγγεσθαι.

darein schlagen παίειν.

darein setzen *a*) eig. ἐντιθέναι, ἐγκαθιστάναι, ἐγκαθίζειν. *b*) übtr. seine Ehre d. s.: φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἔν od. ἐπί τινι od. m. *inf.*

darein willigen ὁμολογεῖν, ἐπ-, συν-, κατ-, συγκατ-αινεῖν.

darin, darinnen 1) örtl. ἐν αὐτῷ, ἐν τούτῳ u. s. w.; ἔνδον, ἐντός, εἴσω (innerhalb). — Gew. durch Zsstzgen m. ἐν, z. B. d. wohnen ἐνοικεῖν. — 2) d. Gegenstand e. Handlg. bezeichnend: ἐν τούτῳ, ἐνταῦθα, auch *acc.*, z. B. d. hast du gefehlt τοῦτο ἡμάρτηκας; auch umschr. m. *part.*, z. B. τοῦτο ὑπολαβὼν ἡμάρτηκας. — d. bestehen τοῦτο εἶναι.

darlegen 1) hin-, vorlegen, w. s. — 2) seine Meinung: (τὴν γνώμην) ἀποφαίνεσθαι; = auseinandersetzen: διδάσκειν, δῆλον ποιεῖν, δηλοῦν, διηγεῖσθαι, διεξελθεῖν; = beweisen: ἀποδεικνύναι.

Darlegung ἡ δήλωσις, ἀπόδειξις.

Darlehen τὸ δάνεισμα, δάνειον, συμβόλαιον (auch *pl.*). — D. auf Grundstücke τὸ ἔγγειον συμβόλαιον, auf Bodmerei τὸ ναυτικὸν συμβόλαιον.

darleihen κιχράναι, δανείζειν (auf Zins ἐπὶ τόκῳ).

Darleiher ὁ χρήστης, δανειστής.

Darm τὸ ἔντερον, ἡ χορδή; τὸ κῶλον (Grimmdarm). — ἡ χόλιξ, ικος (gew. *pl.*, Gedärme).

Darmbruch ἡ ἐντεροκήλη (Netz- u. Darmbruch ἐντεροεπιπλοκήλη). — der e. D. hat ὁ ἐντεροκηλήτης u. ἐντεροκηλικός.

darmbrüchig ἐντεροκηλικός 3., s. d. vhg.

Darmfell τὸ δέρτρον; s. Darmnetz u. Bauchfell.

Darmgicht ἡ κωλικὴ νόσος (διάθεσις). — an d. D. leidend κωλικός 3. — an d. D. leiden κωλικεύεσθαι, κωλικῶς ὀδυνᾶσθαι *P.*

Darmkanal ἡ κοιλία, τὸ ἔντερον.

Darmnetz τὸ ἐπίπλοον.

Darmsaite ἡ χορδή. — D. machend χορδοποιός 2. — d. Verfertigen v. D. ἡ χορδοποιία. — D. spannend od. drehend χορδοτόνος, -στρόφος 2.

Darmverschlingung (e. Krankheit) ὁ εἰλεός, ὁ χορδαψός.

darnach 1) = darauf hin: ἐπ' (πρὸς) αὐτόν od. τοῦτον u. s. w. — Gew. durch Zsstzgen m. ἐπί u. πρός od. durch d. entspr. Constr. d. *verb. simpl.*, z. B. d. streben ἐφίεσθαί τινος, d. jagen διώκειν τι. — 2) = darauf, nachher: μετ' αὐτόν, μετὰ τοῦτον u. s. w.; ἐπὶ τούτῳ; adverbiell μετὰ ταῦτα, εἶτα, ἔπειτα, μετέπειτα, ἐκ τούτων. — gleich d. εὐθὺς ἐκ τούτων. — Auch hier sind Zsstzgen m. ἐπί gew., z. B. d. kommen ἐπέρχεσθαι, d. entstehen ἐπιγίγνεσθαι. — 3) z. Bezeichng. e. Vorbildes od. e. Richtschnur: κατ' αὐτόν, κατὰ τοῦτον u. s. w., ἐξ αὐτοῦ, ἐκ τούτου. Häufig durch d. entspr. Constr. der Verba, z. B. sich d. halten φυλάττειν τι, ἔχεσθαί τινος, ἐμμένειν τινί. — Auch z. Bezeichng. e. Verhältnisses od. e. Beschaffenheit κατά m. *acc.* od. durch andere Wendungen, z. B. es geht ihm auch d. πάσχει δὲ καὶ ἄξια ὧν ἔπραξεν u. ä.

darnieder, s. danieder.

darob, s. darüber.

Darre etwa τὸ φρύγετρον. — s. Darrsucht.

darreichen ὀρέγειν, προσφέρειν, προτείνειν, auch διδόναι u. ἐνδιδόναι.

Darrsucht ἡ αὐαντή, ἡ ἀτροφία.

darstellen 1) eig. παρ-, συν-ιστάναι, ἐπ-, προσάγειν. — sich d. παραστῆναι, φαίνεσθαι (ao. *P.*), φανερὸν γίγνεσθαι, αἴσθησιν παρέχειν. — 2) übtr. anschaulich machen: ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι, ἀποφαίνειν, δηλοῦν. — v. Dichter ποιεῖν. — v. Maler u. Bildner ποιεῖν, γράφειν, ἀπεικάζειν. — v. Schauspieler μιμεῖσθαι.

Darstellung 1) eig. ἡ παράστασις, besser durch d. entspr. Verba. — 2) übtr. ἡ ἀπό-, ἐπί-δειξις, ἡ δήλωσις. — v. e. Dichter ἡ ποίησις, v. e. Maler ἡ γραφή, ἀπεικασία. — v. e. Schauspieler ἡ μίμησις. — D. durch Worte ὁ λόγος (u. *pl.*), ἡ λέξις.

darthun, s. darlegen u. beweisen.

darüber 1) örtl. *a*) auf d. Frage wo? ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐπ' αὐτῷ u. s. w., ἐπάνω m. *gen.* — Gew. durch Zsstzgen m. ὑπέρ, ἐπί, auch ἐν (darauf), z. B. d. liegen ὑπερ-, ἐπι-, ἐγ-κεῖσθαι. — darunter u. d. ἄνω κάτω πάντα, τἄνω κάτω. *b*) auf d. Frage wohin? ὑπὲρ αὐτόν od. ἐπ' αὐτόν u. s. w.; ὑπεράνω. — Gew. durch Zsstzgen m. ὑπέρ, ἐπί, auch διά, περί, ἐν u. κατά (v. oben herab), z. B. d. giessen ἐπι-, κατα-χεῖν, d. gehen ὑπερβαίνειν (über e. Berg), διαβαίνειν (über e. Fluss), d. breiten ὑπερ-, περι-, ἐμ-πεταννύναι. — 2) zeitl. ἐν τούτῳ, παρὰ ταῦτα. — Gew. durch *part.*, z. B. d. starb er διατρίβων περὶ ταῦτα ἐτελεύτησεν, d. kam d. Winter τούτων δὲ γενομένων χειμὼν ἐπῆλθεν. — 3) in mancherlei übtr. Redensarten *a*) z. Angabe d. Gegenstandes e. Thätigkeit: durch d. den Verben entspr. Constr., z. B. sich d. machen ἅπτεσθαί τινος, d. sein εἶναι πρός τινι, ἔχειν ἀμφί τι, d. herrschen ἄρχειν od. βασιλεύειν τινός, d. sprechen λέγειν περί τινος u. ä. — z. Angabe e. Veranlassg. od. e. Grundes, z. B. χαίρειν od. λυπεῖσθαί (*P.*) τινι od. ἐπί τινι. *b*) e. Uebermass bezeichnend: ὑπὲρ od. παρὰ ταῦτα, πλεῖον ἤ od. m. *gen.*, ein wenig d. od. darunter ὀλίγῳ πλεῖον ἢ ἔλαττον; es geht nichts d. οὐκ ἔστι παρὰ τοῦτ' ἄλλο οὐδέν. — Auch durch Zsstzgen m. πρός, z. B. d. geben προσδιδόναι, d. bekommen προσλαμβάνειν. — vgl. „über" u. „darauf."

darüber bleiben, s. dabei bleiben.

darüber gehen 1) eig. s. gehen. — 2) übtr. *a*) = an etw. gehen, s. gehen. *b*) = übertreffen, w. s. — d. geht nichts οὐδὲν πρὸς τοῦτ' ἄλλο, οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλο. *c*) sprichw. es geht alles darunter u. d. ἄνω κάτω πάντα, τἄνω κάτω.

darüber helfen ὑπερ-, διά-βιβάζειν, ἐπικουρεῖν

od. προσαρκεῖν τινι μέλλοντι ὑπερβαίνειν od. διαβαίνειν od. bloss ὑπερ-, δια-βαίνοντι.

darüber her ὑπὲρ od. κατ' αὐτοῦ u. s. w.; ὕπερθεν, ἄνωθεν (v. oben herab). — Gew. durch Zsstzgen m. κατά, ἐπί, auch περί, z. B. d. h. giessen καταχεῖν.

darüber her fallen προσπίπτειν, ἐπιτίθεσθαί τινι. — über e. Speise σπουδῇ προσφέρεσθαί τι.

darüber her gehen *a)* eig. ἐπιχειρεῖν τινι, ὁρμᾶσθαι (*P.*) ἐπί τι. *b)* übtr. = tadeln, w. s. — es geht scharf d. her ἰσχυρῶς καθάπτονταί τινος.

darüber her machen, sich, ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιτίθεσθαί τινι.

darüber her sein εἶναι πρός od. ἔν τινι, ἔχειν [ἀμφί τι.

darüber her ziehen ἐπενδύειν. — übtr. = tadeln, w. s.

darüber hin 1) eig. ὑπὲρ αὐτόν u. s. w., auch ἐπί od. ἀνά m. *acc.*, διά m. *gen.* — Gew. durch Zsstzgen m. ὑπέρ, ἐπί, auch διά, z. B. d. hin fliegen ὑπερπέτεσθαι, d. h. streuen ἐπιρραίνειν, d. h. ruscheln ἐπισύρειν, d. h. fahren διελαύνειν. — 2) übtr. = leichtfertig, oberflächlich: εἰκῇ, οὕτως εἰκῇ, auch οὕτως allein, ἐξ ὑπογυίου (ἐξ ὑπογύου), auch durch d. *part.* v. αὐτοσχεδιάζω u. ἐπισύρω, z. B. sie werden in d. Rede leicht d. hin gehen ἐπισύροντες ἐροῦσιν.

darüber hinaus ἐπέκεινα m. *gen.* (v. Raum u. Zeit), ὑπέρ m. *acc.* (auch v. Mass, wie πέρα m. *gen.*). — Gew. durch Zsstzgen m. ὑπέρ, z. B. d. h. ragen ὑπερέχειν. — d. h. gibt es nichts weiter (d. h. damit kann nichts verglichen werden) παρὰ ταῦτ' οὐκ ἔστιν ἄλλο.

darüber hinaus sein 1) eig. εἶναι ὑπέρ τι. — 2) übtr. *a)* = etw. überstanden haben: ἀπηλλάχθαι (*pf. P.*) τινός. *b)* nicht mehr nöthig haben: οὐκέτι δεῖσθαί τινος. *c)* sich nicht mehr bekümmern um etw.: οὐκέτι φροντίζειν τινός.

darüber hinaus setzen, sich, ὀλιγωρεῖν od. καταφρονεῖν τινος.

darüber hin gehen 1) eig. διεκπερᾶν. — 2) übtr. (m. Stillschweigen) παριέναι, παριέναι (ἵημι), παραλείπειν (vgl. darüber hin 2)). — acht Jahre sind über d. Process hingegangen ὀκτὼ ἔτη τῇ κρίσει διαγέγονεν.

darüber kommen περιτυγχάνειν τινί.

darüber liegen ὑπερκεῖσθαί τινος, ἐπι- u. ἐγκεῖσθαί τινι; übtr. ἐνδιατρίβειν τινί.

darüber setzen 1) *tr.* *a)* ὑπερτιθέναι τί τινος; übtr. ἐφιστάναι τινά τινι, τάττειν τινὰ ἐπί τινι; = vorziehen προκρίνειν τινά τινος. *b)* über e. Berg od. Fluss: ὑπερ-, δια-βιβάζειν. — 2) *intr.* ὑπερ-, δια-βαίνειν, περᾶν, διαπερᾶν, περαιοῦσθαι *DP.*

darüber weg ὑπέρ (auch παρά) m. *acc.*, ἐπέκεινα [m. *gen.*

darüber weg sein, s. d. hinaus sein.

darüber weg setzen, s. d. hinaus setzen.

darum 1) örtl. um das: περὶ τούτῳ, u. m. d. Begriffe d. Bewegg. περὶ τοῦτον u. s. w. — Gew. durch Zsstzgen m. περί, z. B. d. sitzen περικαθῆσθαι, d. werfen περιβάλλειν. — 2) übtr. *a)* z. Angabe d. Gegenstandes e. Handlung od. e. Thätigkeit: durch d. entspr. Constr. d. Verba, z. B. d. bitten αἰτεῖσθαί τι, sich d. bekümmern φροντίζειν τινός, d. bringen ἀφαιρεῖσθαί τινά τι, ἀποστερεῖν τινά τινος u. τινά τι, d. kommen ἀποβάλλειν u. ἀπολλύναι τι. — es sei d. εἶεν, ἔστω τοῦτο. *b)* z. Bezeichng. e. Grundes = deshalb: διὰ τοῦτο (bei *rel.* Satzverknüpfg. δι' ὅ od. διό), ἐπὶ τούτῳ, τούτου ἕνεκα. — eben d. δι' αὐτὸ τοῦτο. — Zu Anfang e. Satzes auch τοῦτο od. ταῦτα (ebend. αὐτὰ ταῦτα). *c)* z. Bezeichng. e. Preises = dafür: ἀντὶ τούτου, ἐπὶ τούτῳ. — wie viel würde man d. geben? ἐπὶ πόσῳ ἂν τις πρίαιτο od. δέξαιτο; viel od. alles d. geben περὶ πολλοῦ od. περὶ παντὸς ποιεῖσθαί τι. — er würde vieles Geld d. geben πολλῶν ἂν χρημάτων πρίαιτο τοῦτο. — vgl. „um“.

darunter 1) örtl. *a)* ὑπὸ τούτῳ (selten ὑπὸ τοῦτον); κάτω od. ὑποκάτω. — m. d. Begriffe d. Bewegg. ὑπὸ τοῦτον u. s. w. — Gew. durch Zsstzgen m. ὑπό, z. B. d. legen ὑποτιθέναι, ὑποβάλλειν, d. fliessen ὑπορρεῖν, d. hinfliessen κάτω παραρρεῖν, d. wegnehmen ὑπεξαιρεῖν. — d. u. darüber, vgl. darüber 1) *a)*. *b)* dazwischen, mit in e. gewissen Classe befindlich: ἐν τούτοις, μεταξὺ τούτων. — Häufig durch Zsstzgen m. ἐν, auch κατά, z. B. d. sein ἐνεῖναί τινι od. ἔν τινι (auch εἶναί τινων), d. zählen καταριθμεῖν τινα ἔν τισιν, νομίζειν τινὰ εἶναί τινων (*intr.* τελεῖν od. συντελεῖν εἴς τινας). — Mit e. *sup.* od. e. *pron.* durch d. blossen *gen.*, z. B. d. ist jener d. grösste τούτων ἐκεῖνος μέγιστός ἐστιν, welcher d.? τίς τούτων; — 2) übtr. *a)* z. Angabe d. obwaltenden Umstände u. d. Ursache: ἐκ od. ὑπὸ τούτου (τούτων). — d. leiden ἐκ τούτων κακῶς πάσχειν od. ἔχειν u. dgl. *b)* z. Angabe d. geringeren Werthes = weniger: ἔλαττον, z. B. ein Jahr darüber od. d. ἔτος ἢ ἔλαττον, darüber od. d. πλέον ἢ ἔλαττον; gerade zehn Jahre einige Tage drunter od. drüber αὐτόδεκα ἐτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν. — vgl. „unter“.

darwägen, s. zuwägen.

darzählen ἀριθμεῖν od. καταριθμεῖν τί τινι.

da sein 1) zugegen sein: παρεῖναι, παραγενέσθαι. — zufällig od. gerade da s. τυγχάνειν παρόντα od. παρατυγχάνειν. — 2) vorhanden sein: εἶναι, ὑπάρχειν.

Dasein, das, 1) d. Zugegen sein: ἡ παρουσία. — bei meinem D. ἐμοῦ παρόντος. — 2) d. Vorhandensein: ἡ οὐσία, gew. aber durch d. Verba εἶναι, ὑπάρχειν, z. B. d. D. d. Götter leugnen οὔ φάναι εἶναι θεούς. — Einem d. D. geben = erzeugen, w. s.; vgl. auch „Leben“.

daselbst αὐτοῦ, αὐτόθι, ἐνταῦθα, ἐνθάδε; τῇδε; ταύτῃ, ἐκεῖ. — eben d. ἐν τῷ αὐτῷ.

dasig ὁ, ἡ, τὸ ἐνθάδε; ὁ, ἡ, τὸ ταύτῃ (od. ἐκεῖ). — auch umschr., z. B. die dasigen Leute οἱ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει (οἰκοῦντες), οἱ ταύτης τῆς πό-[λεως (γενόμενοι).

da sitzen καθῆσθαι.

dass 1) in abhängigen Aussagesätzen *a)* ὅτι, ὡς (m. *ind.* u. *opt.*, je nachdem im Hauptsatze e. Haupttempus od. e. histor. Tempus steht). — daneben εἰ nach Verben d. Affektes, bes. θαυμάζειν, z. B. μὴ θαύμαζε εἰ (dass) οὕτως ἔχει τὰ πράγματα, u. ὅτε nach Verben d. Erinnerns u. dgl., z. B. οὐ γὰρ μέμνημαι ὅτε (dass) ἐγὼ πρὸς σὲ ἦλθον ἐπ' ἀργύριον. *b)* d. *inf.* nach Begriffen d. Vorstellung u. Aeusserung, d. Neigung, Fähigkeit u. Willensthätigkeit, wobei d. Constr. d. *acc. c. inf.*, auch d. *nom.* (*gen.*, *dat.*) *c. inf.* eintreten können. — Nach Verben, die e. negat. Begriff enthalten, wird d. *inf.* gew. m. μή verbunden, z. B. sie leugneten, dass sie gefallen seien ἠρνοῦντο μὴ πεπτωκέναι (so wie auch nach ὅτι od. ὡς ein οὐ hinzutritt, z. B. er leugnete, dass er d. Geld empfangen habe ἔξαρνος ἐγένετο ὅτι οὐκ ἀπείληφε τἀργύριον). — Ist d. Satz m. „dass“ d. Subject d. Hauptsatzes, so kann d. subst. *inf.* stehen, z. B. es ist billig, dass man denjenigen, die ohne böse Absicht gefehlt haben, verzeihe δίκαιόν ἐστι τὸ τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι συγγνῶναι. — Statt d. *impers.* Redensart „es wird erzählt od. man sagt, dass“ tritt häufig die *pers.* ein, wenn d. Subject d. Hauptbegriff ist, z. B. man erzählt, dass Kyros d. Sohn d. Kambyses gewesen πατρὸς λέγεται Κ. γενέσθαι

Καμβύσου; ebenso: es scheint, dass ihr irrt *δοκεῖτε ἁμαρτάνειν.* *c)* d. *part.* nach Verben, die e. sinnl. od. geistige Wahrnehmg. bezeichnen od. bewirken, nach Verben d. Affekte, endl. nach Verben, die e. Zustand bezeichnen, z. B. ich weiss, dass ich sterblich bin *οἶδα θνητὸς ὤν.* — Bei d. Ausdrücken „es ist bekannt, offenbar“ u. dgl. ist im Griech. d. *pers.* Constr. gebräuchlich, z. B. es ist offenbar, dass der Philosoph so viel als möglich d. Seele v. d. Gemeinschaft d. Leibes löset *δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας.* *d)* nach Verben, die e. Furcht od. Besorgniss ausdrücken, folgt *μή* m. *conj.* u. *opt.*, je nach d. Tempus im Hauptsatze. — auch elliptisch: dass es nur nicht etwa zu derb ist d. Wahrheit zu sagen *μὴ ἀγροικότερον ᾖ τἀληθὲς εἰπεῖν.* — 2) in Absichtssätzen = „damit“, w. s. — Nach Verben, die e. Streben, Sorgen u. dgl. ausdrücken, steht gew. *ὅπως* m. *ind. fut.*, z. B. *ὀρθῶς ἐστι τῶν νέων πρῶτον ἐπιμεληθῆναι ὅπως* (dass) *ἔσονται ὅτι ἄριστοι.* — auch findet sich *ὅπως* u. *ὅπως μή* elliptisch, z. B. dass du dich ja als Mann zeigest *ὅπως ἀνὴρ ἔσει.* — 3) in Folgesätzen = „so dass“ *ὥστε* m. *inf.* (selten *ὡς* m. *inf.*), m. *ind.* u. *opt.* — In d. Redensarten „v. d. Art dass, so viel dass“ kann statt *ὥστε* m. Beziehg. auf ein vhg. od. zu denkendes *τοιοῦτος, τοσοῦτος*: *οἷος, ὅσος* eintreten, z. B. er war nicht v. d. Art, dass er v. allem Nutzen ziehen wollte *οὐ γὰρ ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν*, jeder bebaute seinen Grund nur insoweit, dass er davon leben konnte *ἐνέμοντο τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστος ὅσον ἀποζῆν.* — So steht auch *ἐφ᾽ ᾧ τε* (unter d. Bedingg. dass) m. *inf.*, seltner m. *ind. fut.* — 4) In Erklärungssätzen: „d. Umstand dass“ gew. durch d. subst. *inf.*, z. B. d. Umstand dass man Niemandem schadet *τὸ μηδένα βλάπτειν.* — dadurch dass *διὰ τό* od. *ἐκ τοῦ* m. *inf.* — darin dass *ἐν τῷ* m. *inf.* — dafür dass *ἀνθ᾽ ὧν.* — unter d. Bedingg. dass *ἐφ᾽ ᾧτε*, s. oben. — häufig auch durch *part.*, z. B. dadurch dass ihr siegtet, befreitet ihr d. Vaterland *νικήσαντες ἠλευθερώσατε τὴν πατρίδα.* — 5) in Wunschsätzen: „dass, o dass“ *εἴθε, εἰ γάρ* u. z. m. *opt.* od. *ind. praet.*, je nachdem d. Wunsch erfüllbar od. unerfüllbar ist. — im letzteren Falle auch *εἰ γὰρ (εἴθε, ὡς) ὤφελον* u. s. w. od. bloss *ὤφελον* m. *inf.* — 6) in Ausrufungssätzen: durch d. *inf.* m. u. ohne Artikel, z. B. dass ich das leiden muss! *ἐμὲ τάδε παθεῖν*, dass ich jetzt gerade hieher gerufen wurde! *τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν.* — 7) „als dass“ nach *comp.*: *ἢ ὥστε (ὡς)* gew. m. *inf.*, od. auch d. blosse *inf.* m. *μή*, z. B. ich halte d. Gottheit für zu erhaben als dass sie meiner Verehrung bedürfte *τὸ δαιμόνιον μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι ἢ (ὥστε, ὡς) τῆς ἐμῆς θρησκείας προσδεῖσθαι.*

dastehen 1) eig. *ἑστηκέναι, καθ-, παρ-εστηκέναι*; v. Sachen *κεῖσθαι, κατα-, προ-κεῖσθαι.* — er stand lange Zeit da u. weinte *ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἑστώς.* — 2) übtr. als etw. erkannt sein od. werden: *ἐξελέγχεσθαι, ἀποδείκνυσθαι P.*, z. B. er steht als Frevler gegen d. Gesetze da *τοὺς νόμους κακουργῶν ἐξελήλεγκται (ἀποδέδεικται, εἴληπται).*

Data *τὰ τεκμήρια, τὰ σημεῖα.*

datieren 1) eig. *προσγράφειν τῇ ἐπιστολῇ, τίνι ἡμέρᾳ γέγραπται.* — 2) übtr. e. Ereigniss: *ὁρίζεσθαί τι εἶναι ἀπό τινος.* — d. sich = sich herschreiben, w. s.

Dativ *ἡ δοτική (πτῶσις)*; im D. *δοτικῶς.*

Dattel *ἡ τοῦ φοίνικος βάλανος, ἡ ἀπὸ τοῦ φ. β.* (*ὁ φοίνιξ, ικος* sp.).

Dattelbaum *ὁ φοίνιξ, ικος.*

Dattelkern *τὸ τοῦ φοίνικος ὀστοῦν.*

Dattelöl *τὸ φοινίκινον ἔλαιον.*

Dattelpalme, s. Dattelbaum.

Dattelwald *τὸ ἄλσος φοινίκων (ὁ φοινικών, ῶνος* sp.).

Dattelwein *ὁ φοινίκινος (φοινίκιος) οἶνος.*

Datum *ἡ ἡμέρα.* — bis Dato *μέχρι τοῦ νῦν, μέχρι τῆς νῦν ἡμέρας.*

Dauer 1) Dauerhaftigkeit: *ἡ βεβαιότης, ἡ ἀσφάλεια, ἡ στερεότης* (Festigkeit); auch *τὸ μόνιμον, τὸ ἀσφαλές.* — 2) d. Fortdauern: *ἡ διαμονή; ὁ χρόνος, ὁ αἰών, ῶνος*; v. langer D. *χρόνιος* 3. u. 2., *πολυχρόνιος* 2., v. kurzer D. *ὀλιγοχρόνιος* 2. — v. D. sein *μένειν, μόνιμον* od. *βέβαιον εἶναι.*

dauerhaft 1) v. körperlichen Dingen: *ἰσχυρός* 3., *στερεός* 3.; v. d. Farbe *δευσοποιός* 2. — 2) v. Zuständen: *βέβαιος* 3. u. 2., *ἀσφαλής* 2., *μόνιμος* . *ἔμμονος* 2. — d. sein, s. dauern.

Dauerhaftigkeit, s. Dauer.

dauern 1) fortdauern: *μένειν, δια-, κατα-, παρα-, συμ-μένειν, διαγίγνεσθαι* (e. Zeit lang d.); auch bloss *γίγνεσθαι* od. *εἶναι.* — lange Zeit d. *χρονίζειν, χρόνιον (πολυχρόνιον) εἶναι, πολὺν χρόνον εἶναι.* — dauernd, s. dauerhaft; ich geniesse e. dauerndes Glück *διαγίγνομαι* od. *διατελῶ εὐτυχῶν.* — 2) unversehrt bleiben: *ἀκέραιον εἶναι* od. *μένειν, σῴζεσθαι P.* — aushalten *ἀντέχειν, καρτερεῖν*, s. ausdauern. — 3) es dauert mich, *a)* es reut mich: *μεταμέλει μοι.* *b)* ich empfinde Mitleid: *οἰκτείρω, οἰκτίζομαι, ἐλεῶ τινα*, s. bedauern.

Daumen *ὁ ἀντίχειρ, ειρος* (auch *ὁ μέγας δάκτυλος*).

davon 1) z. Angabe d. Entferng.: *ἀπὸ τούτου, ἐντεῦθεν*; auch durch d. blossen *gen.*, z. B. *ὑφαιρεῖν τινος* d. nehmen. — Gew. durch Zsstzgen m. *ἀπό*, z. B. d. gehen *ἀπέρχεσθαι*, d. fahren *ἀπελαύνειν*, vgl. „fort“. — d. bringen (retten) *σῴζειν*, d. kommen *ἀπαλλάττεσθαι (P.) ἔκ τινος*; gut d. k. *χαίροντα ἀπαλλάττειν*, schlimm d. k. *κακῶς ἀπαλλάττειν*; = gerettet werden *σῴζεσθαι P., περιγίγνεσθαι.* — d. tragen *ἀποφέρειν, ἀποκομίζειν* u. *M.* (Ruhm od. dgl.), *αἴρεσθαι, φέρεσθαι*, (Schaden u. dgl.; auch *βλάπτεσθαι (P.) ἔκ τινος, ἀπολαύειν φλαῦρόν τι*). — 2) z. Bezeichng. d. Ausgehens e. Wirkg.: *ἀπὸ* u. *ἐκ τούτου, ἐντεῦθεν*, z. B. Nutzen d. ziehen *ὠφελεῖσθαι (P.) ἐκ τούτου*, d. leben *ἀπὸ τούτων ζῆν, ἐντεῦθεν τὸν βίον ποιεῖσθαι.* — d. haben *ἀπολαύειν τινός.* — was hast du d.? *τί σοι πλέον ἔσται; τί σοι ὄφελος τούτου;* — 3) z. Bezeichng. e. Theiles v. e. Ganzen: gew. durch d. blossen *gen.*, selten *ἐκ τούτου*, z. B. Einer d. *εἷς αὐτῶν.* — d. bekommen *μεταλαμβάνειν τινός*, d. nehmen *λαμβάνειν τινός.* — 4) in Bezug darauf: *περὶ τούτου, ἐπὶ (πρὸς, εἰς) τοῦτο.*

davor 1) örtl. *ἔμπροσθεν, ἐπίπροσθεν* m. *gen.*; *ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν* od. *ἐξ ἐναντίας* m. *gen.*; *πρὸ τούτου* od. *ἐπὶ τούτῳ.* — Gew. durch Zsstzgen m. *πρό* u. *ἐπί*, z. B. d. setzen *προ-, ἐπι-τιθέναι*, d. liegen *προ-, ἐπι-κεῖσθαι.* — s. „vor“. — 2) z. Bezeichng. e. Ursache: *ὑπὸ (ἀπὸ) τούτου, διὰ τοῦτο*; auch durch d. entpr. Constr. d. Verba, z. B. sich d. fürchten *φοβεῖσθαί (P.) τι.* — 3) in Rücksicht dessen: *τὸ κατὰ τοῦτο (εἶναι)*, z. B. d. haben wir Ruhe *τὸ κατὰ τοῦτο (εἶναι) ἡσυχία ἡμῖν πάρεστιν*; d. bewahre uns Gott *ἀλλὰ τοῦτό γε ἀποτρέψειαν οἱ θεοί.* — sich d. hüten *εὐλαβεῖσθαί (DP.) τι.*

dawider, s. dagegen. — ich habe nichts d. *οὐκ ἔχω ἀντειπεῖν οὐδέν, οὐδὲν κωλύω.* — d. sein

ἐναντιοῦσθαι DP. — d. handeln *παραβαίνειν τι.* — d. stehen *προσπταίειν τινί* od. *πρός τι.*

dazu 1) e. Annäherg. od. Verbindg. bezeichnend: *πρὸς* (*εἰς*, *ἐπί*) *τοῦτο.* — Gew. durch Zsstzgen m. *πρός, ἐπί, παρά, σύν,* z. B. d. fügen *προσάπτειν,* d. nehmen *παραλαμβάνειν,* d. tönen *ἐπηχεῖν,* d. beitragen *συμβάλλεσθαι, συνεισφέρειν εἴς τι.* — d. kommen *προσ-, παρα-, ἐπι-γίγνεσθαι,* zufällig d. k. *προσ-, παρα-, περι-τυγχάνειν τινί,* d. k. wenn Einer etw. thut *καταλαμβάνειν τινὰ ποιοῦντά τι,* z. e. Besitze k. *τυγχάνειν τινός,* es kommt d. *γίγνεται τὸ πρᾶγμα,* es nicht d. k. lassen *κωλύειν τι.* — d. gehören *εἶναί τινων.* — 2) überdies: *πρὸς τούτοις, ἔτι δέ, ἔτι δὲ καί, πρὸς δέ.* — Gew. durch Zsstzgen m. *πρός* u. *ἐπί,* auch *προσεπι-,* z. B. d. bekommen *προσλαμβάνειν,* d. essen *ἐπεσθίειν,* noch d. geben *προσεπιδιδόναι.* — d. kommt noch *πρὸς δὲ τούτοις, ἅμα δέ, ἔτι δέ.* — und noch d. *καὶ οὗτος, καὶ ταῦτα,* z. B. verwickelt in e. Seekampf u. noch d. gegen Athener *ξυνεστῶτες ναυτικῷ ἀγῶνι καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους,* er machte sie wilder als er sie bekommen u. d. noch gegen sich *ἀγριωτέρους αὐτοὺς ἀπέφηνεν ἢ οἵους παρέλαβε καὶ ταῦτ' εἰς αὐτόν.* — z. Bezeichng. e. Absicht, e. Zweckes: *πρὸς τοῦτο, ἐπὶ τούτῳ.* — vgl. „damit" u. „dass" 2). — Gew. aber bildet man eigene Redensarten nach d. Rection d. betr. Verba, z. B. Lust d. haben *ἐπιθυμεῖν τινος,* d. gezwungen werden *ἀναγκάζεσθαι ταῦτα* od. m. *inf.,* d. gesendet werden *ἐπὶ τούτῳ πεμφθῆναι,* Einem d. helfen *συμπράττειν τινὶ ὥστε* m. *inf.* — vgl. „zu".

dazwischen *a*) zwischen demselben: *μεταξύ, ἐν μέσῳ, διὰ μέσου.* *b*) zwischen dasselbe: *μεταξύ, εἰς μέσον.* — Gew. durch Zsstzgen m. *εἰς, ἐν, διά, παρά, παρεισ-, παρεν-,* z. B. d. eindringen *παρεισδύεσθαι, παρεμπίπτειν, παρεισβάλλειν,* d. kommen *παρα-, παρεν-, περι-τυγχάνειν, παρεμπίπτειν,* (als e. Hinderniss) *διὰ μέσου γίγνεσθαι,* d. lassen *διαλείπειν,* d. legen *παρεντιθέναι,* sich d. l. *διὰ μέσου γίγνεσθαι,* d. nehmen *λαμβάνειν εἰς μέσον,* d. reden *παρεμβάλλειν λόγον, παραφθέγγεσθαι, φθέγγεσθαι εἰς μέσον, ὑποκρούειν, ὑπολαβόντα εἰπεῖν,* d. ruhen *διαναπαύεσθαι;* d. stehen *ἐν μέσῳ καθεστηκέναι,* (als Hinderniss) *ἐν μέσῳ* (*τινὸς*) *εἶναι, ἐμποδὼν εἶναι.* [Verba.

Dazwischenkunft *ἡ ἐπείσοδος,* gew. d. entspr.

Debatte, debattieren, s. Streit u. streiten.

Debit, debitieren, s. Absatz, Vertrieb, absetzen, vertreiben (näml. Waaren).

debütieren *τὸ πρῶτον παριέναι ἐπὶ τὴν σκηνήν.*

December *ὁ δωδέκατος μήν, ὁ δεκέμβριος.*

Decemvir *ὁ δέκαρχος.* — Amt e. D. *ἡ δεκαδαρχία* od. *δεκαρχία.* — die Decemvirn *οἱ δέκα.*

decimieren *δεκατεύειν* (sp.).

Decimierung *ἡ δεκάτευσις* od. *δεκατεία* (sp.).

Deckbett *τὸ στρῶμα, περίστρωμα; ἡ σισύρα* (eig. e. Rock aus Ziegenfellen).

Decke 1) jede bewegliche Hülle: *τὸ στρῶμα, περίστρωμα, παρα-, ὑπο-, περι-πέτασμα, κάλυμμα, περικάλυμμα, ἡ ἐπιβολή, ἡ σκέπη.* — wollene D. *ἡ χλαῖνα,* zottige D. *ἡ σισύρα,* geflochtene D. (Matte) *ὁ φορμός, ἡ ψίαθος,* lederne od. härene Decke z. Schutze v. Schiffen od. Kriegsmaschinen *ἡ δέρρις, τὸ παράβλημα* od. *παράρρυμα.* — 2) Bedachung: *τὸ στέγασμα.* — e. Zimmers *ἡ ὀροφή,* gewölbte D. *ἡ καμάρα,* getäfelte D. *τὰ φατνώματα,* D. e. Wagens *ἡ σκηνή.* — 3) bildl. *τὸ περικάλυμμα,* vgl. Deckmantel. — sprichw. m. Jmd. unter einer Decke stecken *εἰς ἓν συγκεκυφέναι, συσκευωρεῖσθαι;* m. Jmd. unter einer D. spielen *συντεχνάζειν τινί;* sich nach d. Decke strecken *ἀγαπᾶν τὰ παρόντα, στέργειν τοῖς παροῦσιν.*

Deckel *τὸ ἐπίθημα* (*τὸ πῶμα* poet. u. sp.), *ὁ πύνδαξ, κος;* e. Topfes *ἡ ὑρτάνη.* — d. D. darauf thun *πωμάζειν, ἐπιπωμάζειν, ἐπιπωματίζειν* (sämmtl. sp.).

decken 1) eig. *a*) zudecken, bedecken: *σκεπάζειν, στεγάζειν; καλύπτειν* (verhüllen); *στρωννύναι, ἐπι-, κατα-στρωννύναι, ἐπι-, κατα-πεταννύναι* (überbreiten). — d. Tisch d., s. Tisch. *b*) m. e. Dache versehen, e. Haus, s. dachen. — als *t. t.* der Mathematik: sich deckende Grössen *τὰ ἐφαρμόττοντα.* — 2) übtr. schützen: *στέγειν τι* (gegen etw.), *προστῆναί τινος.* — sich d. *προβάλλεσθαί τι* (*τινός τι*), *φυλάττεσθαί τι, εὐλαβεῖσθαί* (*DP.*) *τι.* — gedeckt sein *ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, ἀσφαλῶς ἔχειν,* durch Zusicherungen *πιστὰ ἔχειν.* — als milit. *t. t.* e. Stadt d. *φρουρὰν ἐγκαθιστάναι ἐν τῇ πόλει.*

Deckfisch *ὁ στρωματεύς.*

Deckmantel *τὸ προκάλυμμα, παραπέτασμα, πρόσχημα, ἡ πρόφασις.* — etw. als D. gebrauchen *παραπετάσματί τινι χρῆσθαι, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαί τι.*

Deckung *ἡ σκέπη;* = Sicherung: *ἡ ἀσφάλεια.* — e. Hauses, s. Dachung. — Vgl. decken.

Declamation 1) als Handlung: *ἡ ὑπόκρισις.* — 2) als Sache: *ἡ ἀκρόασις* od. *ῥητορεία.*

Declamator *ὁ ὑποκριτής* od. *ῥαψῳδός.*

declamatorisch *ὑποκριτικός* 3.

declamieren *ὑποκρίνεσθαι, ῥαψῳδεῖν, διελθεῖν ἐν ἤθει πρέποντι, ῥητορεύειν.*

Declination *ἡ κλίσις* (*ὁ πλαγιασμός*).

declinieren *κλίνειν* (*πλαγιάζειν*).

Decoct, s. Absud.

Decoration *ἡ παρασκευή.*

decorieren *ἐπι-, ἐκ-κοσμεῖν.*

Decret, s. Beschluss, Verfügung.

decretieren, s. beschliessen, verfügen.

Decurie *ἡ δεκάς, άδος.*

Decurio *ὁ δεκάδαρχος* (selten *-δάρχης*). — Amt d. D. *ἡ δεκαδαρχία* u. *δεκαρχία.*

Dedication, dedicieren, s. Widmung, widmen.

Deduction, s. Beweisführung.

defect, s. mangelhaft.

Defect, das, *τὸ ἔλλειμμα, τὸ ἐλλεῖπον.*

Defensivbündniss *ἡ ἐπιμαχία.*

Defensivkrieg; e. D. führen, s. Krieg.

Deficit *τὸ ἐλλεῖπον, τὸ ἔλλειμμα.*

Defilee, s. Engpass.

defilieren, vorbei d. *παρελαύνειν.* — heraus d. *ἐκμηρύεσθαι* (h. d. lassen *ἐκμηρύειν*).

definieren *ὁρίζειν* u. *M., διορίζειν, φάναι εἶναί τι.*

Definition *ὁ ὅρος, διορισμός* (auch *ὁρισμός*).

definitiv *ὡρισμένος* 3., *κύριος* 3.

defraudieren, s. Unterschleif (begehen).

Degen *τὸ ξίφος.* — kleiner D. *τὸ ξιφίδιον.* — e. D. tragend *ξιφηφόρος* 2., e. D. tragen *ξιφηφορεῖν.* — d. D. ziehen *σπάσασθαι* od. *γυμνοῦν τὸ* [*ξίφος.*

Degengefäss *ἡ κώπη, λαβή.*

Degengehenke *ὁ τελαμών, ῶνος.*

Degengriff, s. Degengefäss.

Degenscheide *ὁ κολεός.*

Degenspitze *ἄκρον τὸ ξίφος* od. *τὸ ξ. ἄκρον.*

Degradation *ἡ τῆς τάξεως ἐλάττωσις, ἡ ἀτιμία.*

degradieren *τὴν τάξιν τινὸς ἐλαττοῦν, ἀτιμοῦν* od. *ἀτιμάζειν τινά.*

dehnbar *τατός* 3. (sp.), auch *ὑγρός* 3.

Dehnbarkeit *τὸ ὑγρόν, ἡ ὑγρότης.*

dehnen *ἀνα-, ἀπο-, δια-, ἐκ-, παρα-τείνειν.* — sich d. *μακρὰν τείνεσθαι, παρατείνεσθαι P.* (auch v. d. Zeit, wofür man auch *μηκύνεσθαι P.,*

προελθεῖν εἰς μῆκος sagt). — nach d. Schlafe sich d. σκορδινᾶσθαι.
Dehnung ἡ ἐκ-, παρά-τασις (auch διαστολή).
Deich (= Damm) τὸ χῶμα.
Deichsel ὁ ῥυμός.
dein σός 3., auch schwächer durch d. *gen.* des *pron. pers.* od. *refl.* σοῦ u. σεαυτοῦ (σαυτοῦ), z. B. dein Vater ὁ σὸς πατήρ, σοῦ ὁ π. od. ὁ πατήρ σου; du hast dich an deinem eigenen Vater vergriffen ὕβρισας τὸν σεαυτοῦ πατέρα. — Wenn gar kein Nachdruck auf dems. liegt, so setzt man bloss d. Artikel, z. B. liebe deine Eltern φίλει τοὺς γονέας.
deinerseits τὸ σὸν μέρος od. τὰ κατὰ σέ.
deinig, s. dein.
delikat 1) v. Pers. *a)* weichlich, zärtlich, w. s. *b)* lecker, w. s. — wählerisch δύσκολος 2., δυσχερής 2. — 2) v. Sachen: *a)* fein, zart, w. s. *b)* schmackhaft, w. s. *c)* schwer zu behandeln: δύσκολος 2., δυσχερής 2., ἄπορος 2.
Delikatesse 1) Zärtlichkeit, Weichlichkeit, w. s. — 2) leckere Speise: τὸ ἥδυσμα, λίχνευμα, πέμμα. — 3) Behutsamkeit: ἡ εὐλάβεια; = Zartgefühl [ἡ αἰδώς, οὖς.
Delinquent, s. Verbrecher.
delirieren παρανοεῖν (selten ἀλλογνοεῖν).
Delirium ἡ παράνοια.
Delphin ὁ δελφίς, ῖνος.
Demagog ὁ δημαγωγός; D. sein δημαγωγεῖν.
Demagogie ἡ δημαγωγία.
demagogisch δημαγωγικός 3.
Demant, s. Diamant.
demgemäss κατὰ τοῦτο, ἐν τούτῳ.
Deminutiv τὸ ὑποκοριστικὸν ὄνομα.
demnach ἐκ τούτων, ἐκ τοῦδε; ὥστε; τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, οὐκοῦν (sämmtl. am Anfange d. Satzes), οὖν (postpositiv).
demnächst μετὰ τοῦτο, ἐκ τούτου, ἑξῆς, ἐφεξῆς.
demohngeachtet, s. demungeachtet.
Demokrat ἀνὴρ δημοκρατικός; d. Demokraten ὁ δῆμος.
Demokratie ἡ δημοκρατία, ἡ δημοκρατικὴ πολιτεία, auch bloss ἡ πολιτεία; ὁ δῆμος, z. B. d. D. aufheben καταλύειν τὸν δῆμον.
demokratisch δημοκρατικός 3. — e. d. Verfassung haben δημοκρατεῖσθαι *P.* — d. gesinnt sein δημοκρατίζειν. [störung.
demolieren, Demolierung, s. zerstören, Zer-
Demonstration 1) Beweis: ἡ ἀπόδειξις, ὁ ἔλεγχος, ἡ ἀνάγκη, s. Beweis. — 2) als milit. *t. t.* Scheinangriff: ἡ ἐπίδειξις. — e. D. machen ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι, auch προδεικνύναι (ἐπιβολάς).
demonstrieren, s. beweisen u. d. vhg. W.
Demoralisation ἡ διαφθορά.
demoralisieren διαφθείρειν.
demüthig μέτριος 3. u. 2., ὑφ-, καθ-ειμένος 3., ταπεινός 3. (gew. m. d. Nebenbegriffe „kleinmüthig, kriechend"): ταπεινόφρων 2. sp. — d. sein μικρὸν od. ταπεινὸν φρονεῖν, μέτρια φρονεῖν. — d. Bitte ἡ δέησις καὶ ἱκετεία. — d. bitten ἱκετεύειν. — auf e. sehr d. Weise μάλα ὑφειμένως.
demüthigen ταπεινοῦν, ταπεινὸν ποιεῖν τινα; συστέλλειν, κολάζειν (einschränken, beschränken). — sich d. ὑφ-, καθυφ-ίεσθαι, ταπεινότερον φρονεῖν, sich d. vor Jmd. ὑποπίπτειν τινί, προσκυνεῖν τινα.
Demüthigung ἡ ταπείνωσις, τὸ ταπείνωμα, ἡ συστολή (sämmtlich sp., besser durch d. entspr. Verba). — auch ἡ ἧττα (Niederlage).
demungeachtet, s. dennoch.
Demuth τὸ μέτριον φρόνημα, ἡ ταπεινότης (sp. [ταπεινοφροσύνη).
Denar τὸ δηνάριον.
Dendrit ἡ δενδρόφυτος πέτρα.
Denkart, s. Denkungsart.
denkbar νοητός 3., νοήσει περιληπτός 3. — es ist nicht d. = nicht möglich οὐχ οἷόν τε γενέσθαι.
denken 1) Denkkraft haben: φρονεῖν, νοεῖν, νοῦν ἔχειν, ἔμφρονα εἶναι, διανοεῖσθαι *DP.* — 2) d. Denkkraft gebrauchen *a)* denken: νοεῖν, ἐν-, κατανοεῖν, λογίζεσθαι, διανοεῖσθαι. — sich im Geiste etw. vorstellen: ἐννοεῖσθαι *DP.*, λαμβάνειν τι ἐν τῇ διανοίᾳ. — an etw. d. νοεῖν od. ἐννοεῖν τι, διανοεῖσθαι πρός τι, τὸν νοῦν od. τὴν γνώμην ἔχειν πρός τι od. προσέχειν τινί. — ist es = sich erinnern μεμνῆσθαί τινος, μνήμην ἔχειν τινός. — über etw. d. λογίζεσθαι od. διανοεῖσθαι περί τινος. — auf etw. d. ἐπινοεῖν, σκοπεῖν, μελετᾶν τι. — auf Mittel d. μηχανᾶσθαι ὅπως (m. *ind. fut.*). — auf List d. τεχνᾶσθαι. *b)* gedenken, im Sinne haben: ἐν νῷ ἔχειν, διανοεῖσθαι, γνώμην ποιεῖσθαι, auch βούλεσθαι, μέλλειν. *c)* meinen: νομίζειν, ἡγεῖσθαι, διανοεῖσθαι. *d)* urtheilen: γιγνώσκειν, νομίζειν, häufig durch δοκεῖ μοι, z. B. ich werde darüber nie anders d. οὔποτ' ἐμοὶ περὶ τούτου ἄλλα δόξει. — schlecht v. Einem d. κακὸν ἡγεῖσθαι od. νομίζειν τινά. — das will ich v. dir nicht d. οὐ καταγνώσομαί σου τοῦτο. — geringschätzig v. Einem d. καταφρονεῖν τινος. *e)* gesinnt sein: φρονεῖν. — gleich d. ἴσα od. ταὐτὰ φρονεῖν τινι, anders d. ἑτέρως, ἄλλῃ φρονεῖν.
Denken, das, ἡ νόησις, διανόησις, διάνοια, φρόνησις. [scharfer D. ἀνὴρ ἀγχίνους.
Denker ἀνὴρ λογιστικός od. διανοητικός. —
Denkkraft ἡ νόησις, διάνοια, τὸ λογιστικόν, ὁ [νοῦς.
Denklehre ἡ λογική.
Denkmal τὸ μνημεῖον, μνημόσυνον, ὑπόμνημα. — τὸ ἀνάθημα (Weihgeschenk). — τὸ μνῆμα od. σῆμα (Grabmal, auch ἡ στήλη Grabsäule). — τὸ τρόπαιον (Siegesdenkmal).
Denkmünze etwa τὸ εἰς μνήμην τινὸς κεκομμένον νόμισμα.
Denksäule ἡ στήλη.
Denkschrift τὸ ὑπόμνημα (auch *pl.*).
Denkspruch τὸ ἀπόφθεγμα, ἡ γνώμη, auch ὁ λόγος.
Denkstein τὸ μνῆμα od. σῆμα (ἡ στήλη).
Denkungsart ἡ διάνοια, τὸ φρόνημα, ὁ νοῦς. — auch οἱ τρόποι, τὰ ἤθη. — edle D. ἡ μεγαλοψυχία, μεγαλοφροσύνη. — gemeine D. ἡ μικροψυχία.
Denkvermögen, s. Denkkraft. [u. ἀξιόλογος 2.
denkwürdig μνήμης ἄξιος 3., ἀξιομνημόνευτος
Denkwürdigkeit τὸ ἀξιομνημόνευτον ἔργον, τὸ ἀπομνημόνευμα. [σύμβολον.
Denkzeichen τὸ μνημεῖον, σημεῖον, ὑπόμνημα,
Denkzettel τὸ ὑπόμνημα, auch übtr. — ich werde dir e. D. geben τοιαύτας σοι πληγὰς ἐμβαλῶ ὥστε τούτων σε ἀεὶ μνησθῆναι.
denn 1) z. Angabe e. Grundes: γάρ (postpos.), καὶ γάρ; ἐπεί u. ὡς (eig. „da"). — denn freilich γάρ τοι, γὰρ δή. — denn doch γὰρ οὖν, γὰρ δήπου, u. dgl. — 2) als Folgerungspartikel: τοίνυν, ἄρα, δή, δῆτα. — 3) verstärkend bei Fragen u. Ermunterungen, z. B. was denn? τί γάρ; τί δέ; in indirecten Fragen τί ποτε; — auf denn ἀλλά, ἀλλ' ἄγε, ἄγε δή. — 4) bedingend: es sei denn, es müsste denn εἰ μὴ ἄρα, πλὴν εἰ. — 5) = „als" b. Comparativen, aber veraltet: ἤ od. *gen. comp.*
dennoch ὅμως, ἀλλ' ὅμως; οὐδὲν ἧττον (nichts desto weniger), οὐδὲν μᾶλλον (um nichts mehr). — u. dennoch ὅμως δέ, καὶ ὅμως. — nach e. *part.* εἶτα, ἔπειτα, ὅμως, z. B. weise Reden führst du u. handelst dennoch thöricht σοφὰ λέγων εἶτα μῶρα ποιεῖς.
Denunciant ὁ μηνυτής, ὁ συκοφάντης.
Denunciation ἡ μήνυσις, τὸ μήνυμα, ἡ ἔνδειξις, συκοφαντία.

denuncieren μηνύειν, ἐνδεικνύναι (συκοφαντεῖν). — Einen schriftlich d. ἀπογράφειν.
Departement 1) Provinz: ἡ ἐπαρχία. — 2) Geschäftskreis: ἡ διοίκησις, ἐπιμέλεια, z. B. Kriegsdepartement ἡ τῶν περὶ τὸν πόλεμον διοίκησις. — D. des Inneren ἡ τῶν οἰκείων ἐπιμέλεια. — 3) = Behörde: οἱ τὴν ἐπιμέλειάν τινος ἔχοντες, οἱ ἐπὶ τῶν ...
Depesche ἡ ἐπιστολή; τὰ παραγγελλόμενα od. παρηγγελμένα (d. ertheilte Befehl). — bei d. Lakedaimoniern ἡ σκυτάλη.
deployieren (milit. *t. t.*) ἐξελίττειν.
Deponens τὸ ἐπίμεσον ῥῆμα.
deponieren κατατιθέναι (u. *M.*), παρακατατίθεσθαι. — d. Vertragsurkunde ist bei Jmd. deponiert αἱ συνθῆκαι κεῖνται παρά τινι.
Depositum ἡ κατα-, παρακατα-θήκη.
Depot ἡ εἰς τὸ στρατόπεδον παράθεσις (sp.).
Deputat τὸ νεμόμενον od. γιγνόμενον μέρος. — an Getreide ἡ σιτομετρία od. τὸ σιτομέτριον (sp.).
Deputation οἱ παρά τινος πεμφθέντες, s. Gesandte.
Deputierter ὁ σύνεδρος. — s. Abgeordneter.
der, die, das, 1) Artikel: ὁ, ἡ, τό. — 2) *pron. demonstr.* οὗτος, αὕτη, τοῦτο, ὅδε, ἥδε, τόδε. — der da οὑτοσί, ὁδί. — er ist der Mann ... τοιοῦτος οἷος od. bloss οἷος m. *inf.* — in dem Alter τηλικοῦτος, v. der Grösse τοσοῦτος. — das ist Tugend αὕτη (auch τοῦτο) ἐστὶν ἀρετή. — der u. der ὁ, ἡ, τὸ δεῖνα (im *acc.* τὸν καὶ τόν), und der καὶ ὅς (*acc.* καὶ τόν). — 3) *pron. rel.* ὅς, ἥ, ὅ.
derb 1) dicht, fest: εὐπαγής 2., πυκνός 3., στιφρός 3. — 2) stark, heftig: βαρύς 3., δεινός 3., auch μέγας 3. — d. Verweis ἰσχυρὰ (χαλεπὴ) ἐπιτίμησις. — 3) grob: ἄκομψος 2., ἄγροικος 2., φορτικός 3.
Derbheit τὸ εὐπαγές, ἡ πυκνότης, ἡ στιφρότης; = Grobheit: τὸ ἄκομψον, τὸ φορτικόν, ἡ ἀ-
dereinst ποτέ (*encl.*); ὕστερον. [γροικία.
dereinstig μέλλων, ουσα, ον; ὁ, ἡ, τὸ ἔπειτα (ἐσόμενος 3.). — der d. Ruf ἡ εἰς τὸ ἔπειτα δόξα.
derenthalben, s. deshalb.
dergestalt οὕτω(ς). — *adj.* τοιοῦτος, -αύτη, -οῦτον. — d. dass ὥστε (οἷος) m. *inf.*
dergleichen 1) *pron. demonst.* τοιοῦτος, -αύτη, -οῦτον, τοιόσδε, -άδε, -όνδε. — u. d. καὶ τὰ τοιαῦτα. — u. d. mehr καὶ ἄλλα τοιαῦτα. — v. d. Art: τοιουτότροπος 2. — 2) *rel.* οἷος 3., οἷόσπερ 3.
derjenige, diejenige, dasjenige ἐκεῖνος, η, ο, οὗτος, αὕτη, τοῦτο. — derj. welcher ὅς, ὅστις. — alle diej. welche ὅσοι, ὅσοιπερ.
derlei, s. dergleichen.
dermaleinst, s. dereinst, einstmals.
dermalen τὸ νῦν, τὸ νῦν εἶναι.
dermalig ὁ, ἡ, τὸ νῦν. — *adv.* ἐν τῷ νῦν χρόνῳ.
dermassen οὕτω(ς), τοσοῦτον. — d. dass ὥστε (ὅσον) m. *inf.*
derselbe, dieselbe, dasselbe 1) *pron. demonstr.* οὗτος, αὕτη, τοῦτο. — αὐτός in den *cas. obl.* — auch καὶ ὅς (u. ders.), ἡ δ' ὅς (sagte ders.; parenthetisch). — 2) ein und ders.: ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό (ταὐτό od. gew. ταὐτόν). Das „wie" gibt man gew. durch d. *dat.*, seltener durch καί, ὥσπερ od. d. *pron. rel.*, z. B. wir würden dasselbe thun wie ihr ταὐτὸ ἂν ὑμῖν (καὶ ὑμεῖς) πράττοιμεν. — auf dies. Weise ὁμοίως, κατὰ ταὐτά, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. — In adject. Zsstzzgen wird „ders." häufig durch ὁμο- gegeben, z. B. dies. Sprache redend ὁμόγλωττος 2., v. dems. Vater ὁμοπάτριος 2., dies. Kunst übend ὁμότεχνος 2. u. s. w.; v. ders. Abkunft sein ὁμόθεν πεφυκέναι od. γενέσθαι. — nach dems. Orte hin ὁμόσε, an dems. O. ὁμοῦ. — zu ders. Zeit κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.
desarmieren, s. entwaffnen.
desavouieren ἀναίνεσθαι (meist poet.), ἀρνεῖ-
Descendent, s. Abkömmling. [σθαι (*DP.*).
Descendenz, s. Nachkommenschaft.
Deserteur ὁ λιποτάκτης (minder gut ὁ λιποστρατιώτης). — Ueberläufer: ὁ αὐτόμολος.
desertieren λιποτακτεῖν (minder gut λιποστρατεῖν). — überlaufen: αὐτομολεῖν.
Desertion ἡ λιποστρατία, τὸ λιποστράτιον, ἡ λιποταξία (τὸ λιποτάξιον, nur im *gen.* ἡ λιποταξίου δίκη Klage wegen D.). — D. z. d. Feinden: ἡ αὐτομολία.
desgleichen 1) dergleichen, w. s. — 2) gleichfalls: ὁμοίως, ὡσαύτως; = ferner ἔτι δὲ (καί).
deshalb διὰ τοῦτο (ταῦτα), ἀπὸ τούτου, ἐκ τούτων, ἐπὶ τούτῳ. — Bei *rel.* Satzverknüpfg. ὅθεν, δι' ὅ, ἐξ ὧν. — d. damit ἐπὶ τῷ m. *inf.* — d. weil διὰ τό m. *inf.* — ist es = dafür dass: ἀνθ' ὧν.
Desiderativum τὸ ἐφετικὸν (προαιρετικὸν) ῥῆμα.
Desorganisation ἡ κατάλυσις.
desorganisieren καταλύειν.
Despot ὁ τύραννος, ὁ αὐτοκράτωρ, ορος.
despotisch τυραννικός 3. — d. Herrschaft ἡ τυραννίς, ίδος; ἡ δυναστεία (in e. Oligarchie). — d. Sinn τὸ τυραννικόν. — d. regieren od. verfahren τυραννικῶς ἐπιστατεῖν (m. *gen.*), βίᾳ καὶ ὕβρει χρῆσθαι. [e. Oligarchie).
Despotismus ἡ τυραννίς, ίδος; ἡ δυναστεία (in
dessentwillen, um d. διὰ τοῦτο (*rel.* δι' ὅ).
dessenungeachtet, s. desungeachtet.
Dessert τὰ τραγήματα (τὸ ἐπίδειπνον sp.).
Destillation ὁ χυλισμός, sp. ἡ χύλωσις, ἡ ἀποβροχή.
destillieren χυλίζειν, sp. χυλοῦν, ἀποβρέχειν.
Destillierhelm ὁ ἄμβιξ, κος. [τῳ μᾶλλον.
desto τοσούτῳ (e. ὅσῳ entspr.). — d. mehr τοσού-
desungeachtet ὅμως δέ, ἀλλ' ὅμως, οὐδὲν ἧττον,
deswegen, s. deshalb. [καὶ ὥς; s. dennoch.
Detachement τὸ τάγμα. [Hinterhalt legen).
detachieren ἀποτάττειν, ἐκπέμπειν; λοχίζειν (in
Detail πάντα καθ' ἕκαστον, τὰ καθ' ἕκαστα. — im D. καθ' ἓν ἕκαστον, πάντα ἑξῆς.
Detailhändler ὁ κάπηλος.
Detailhandel ἡ καπηλεία. — D. treiben καπηλεύειν. [θεῖν.
detaillieren διηγεῖσθαι, καθ' ἓν ἕκαστον διελ-
Deut τὸ μικρὸν κέρμα, κερμάτιον. — nicht e. D. dafür geben οὐδὲ μικροῦ κέρματος πρίασθαι. — keinen D. sich um etw. bekümmern οὐδὲ γρῦ φροντίζειν. — keinen D. werth οὐδενὸς ἄξιος 3.
deuteln σοφίζεσθαι, μεριμνᾶν, φροντίζειν. — soviel als „verdrehen": an d. Worten d. συκοφαντεῖν ἐν τοῖς λόγοις, an d. Rechte στρεψοδικεῖν.
deuten 1) e. Andeutg. geben: σημαίνειν, προσημαίνειν, δηλοῦν. — 2) auslegen: ἑρμηνεύειν, im Geiste εἰκάζειν, συμβάλλειν (gew. *M.*). — Träume d. ὀνείρους κρίνειν, ἐξηγεῖσθαι. — d. Zukunft μαντεύεσθαι. — etw. gut od. übel d. ὑπολαμβάνειν od. ἐξηγεῖσθαί τι ἐπὶ τὸ βέλτιον od. χεῖρον. — Einem etw. übel d. βαρέως φέρειν τι, ἀγανακτεῖν ἐπί τινι, μέμφεσθαί τί τινι. — etw. auf sich d. πρὸς od. εἰς ἑαυτὸν λαμβάνειν od. ἀναφέρειν τι.
Deuter ὁ ἑρμηνεύς, ἑρμηνευτής, εἰκαστής. — v. Träumen, Wundern u. dgl. ὁ ὀνειροκρίτης, ἐξηγητής. — der Zukunft ὁ μάντις, d. Vogelfluges ὁ οἰωνόμαντις.
deutlich 1) eig. für's Gesicht: φανερός 3., περιφανής, ἐναργής 2., δῆλος 3. — für's Gehör: λαμπρός 3. (τρανής 2., τρανός 3., τορός 3. poet. u. sp.).

— 2) übtr. δῆλος 3., σαφής, ἐμ-, κατα-, περιφανής 2., φανερός 3., ἐναργής 2. — d. machen φανερὸν od. δῆλον ποιεῖν, δηλοῦν, ἀποδηλοῦν (sehr d. machen ἐκδηλοῦν), σαφηνίζειν, ἀπο-, δια-σαφεῖν. — es ist d. dass ... gew. *pers.* Constr. z. B. δῆλός ἐστι (φανερός ἐστι, φαίνεται) ταῦτα ποιήσας. — um es d. zu sagen ἁπλῶς εἰπεῖν, σαφῶς οὑτωσί (parenthetisch).

Deutlichkeit τὸ φανερόν, ἐναργές, σαφές; ἡ περιφάνεια, σαφήνεια.

Deutsch ὁ, ἡ, τὸ Γερμανῶν, Γερμανικός 3. — der D. ὁ Γερμανός.

Deutschland ἡ Γερμανία.

Deutung ἡ ἑρμηνεία, εἰκασία.

Devise, s. Wahlspruch.

Diadem τὸ διάδημα. — übtr. ἡ βασιλεία.

Diät ἡ δίαιτα. — Jmd. e. D. vorschreiben διαιτᾶν τινά. — e. D. halten διαιτᾶσθαι (*DP.*). — D. d. Athleten ἡ ἄσκησις (ἀναγκοφαγία). — Vorbereitg. durch e. D. ἡ προδιαίτησις (sp.).

Diäten etwa τὰ ἐφόδια.

Diätetik ἡ διαιτητική.

diätetisch διαιτητικός 3.

Diagnose ἡ διάγνωσις; ἡ νοσογνωμονικὴ (τέχνη).

diagonal διαγώνιος 2., ἐκ διαμέτρου od. κατὰ διάμετρον.

Diagonale ἡ διαγώνιος, ἡ διάμετρος.

Dialekt, s. Mundart.

Dialektik ἡ διαλεκτική.

Dialektiker ὁ διαλεκτικός.

dialektisch διαλεκτικός 3.

Dialog ὁ διάλογος.

Diamant ὁ ἀδάμας, αντος. — v. D. ἀδαμάντινος 3. u. 2.

Diameter ἡ διάμετρος.

Diarrhöe, s. Durchfall.

dicht *a*) πυκνός 3.; δασύς 3. (v. Laub, Bäumen, Haaren); βαθύς 3. (v. Getreide, Barte), d. Finsterniss τὸ βαθὺ σκότος; συχνός 3. u. ἀθρόος 3. (v. einer Menge einzelner Individuen); dichte Schlachtordnung βαθεῖα φάλαγξ. *b*) gedrungen, fest: εὐπαγής 2., ναστός 3., στερεός u. στιφρός 3. *c*) dicht bewachsen: λάσιος od. δασύς 3. — die Zsstzgen m. πυκνός u. δασύς, z. B. πυκνόφθαλμος (ἄμπελος), δασυπώγων 2. u. ä. sind fast durchaus poet. od. sp. — dicht am Flusse παρ' αὐτῷ τῷ ποταμῷ od. παρ' αὐτὸν τὸν ποταμόν. — d. machen πυκνοῦν, στερεοῦν.

dicht belaubt δασύς 3., πολύφυλλος 2.

dicht beschattet κατάσκιος 2.

dicht bevölkert συχνός 3; πολυάνθρωπος 2.

dicht bewachsen, s. dicht *c*).

dichten ποιεῖν; = sinnen, trachten: μελετᾶν, μηχανᾶσθαι.

Dichten, das, ἡ ποίησις; = Sinnen, Trachten: ἡ μελέτη, μηχανή, τὸ μηχάνημα.

Dichter ὁ ποιητής.

Dichtergeist τὸ ποιητικόν.

Dichterglut ἡ ἐνθουσίασις, ὁ ἐνθουσιασμός, τὸ ἐνθουσιαστικόν (auch ἡ μανία). — v. D. ergriffen sein ἐνθουσιάζειν, auch μαίνεσθαι *DP.*

Dichterin ἡ ποιήτρια.

dichterisch ποιητικός 3.

Dichterling ὁ κακὸς (φαῦλος) ποιητής.

Dichtheit ἡ πυκνότης, τὸ πυκνόν; ἡ δασύτης u. besser τὸ δασύ (auch τὸ βάθος); ἡ στερεότης u. στιφρότης, τὸ εὐπαγές, vgl. „dicht".

Dichtkunst ἡ ποίησις od. ποιητική.

Dichtung τὸ ποίημα, vgl. Gedicht.

dick παχύς 3.; εὔσαρκος, πολύσαρκος, εὔογκος 2. (wolbeleibt); ἀδρός 3. (gedrungen). — πηκτός 3. (geronnen). — πυκνός, δασύς, βαθύς 3. (dicht). — Bei Angabe d. Masses wird es durch e. *acc.* d. näheren Bestimmg. gegeben, z. B. 3 Ellen dick τριῶν πήχεων τὸ πάχος. — dick machen παχύνειν, ὀγκοῦν, πηγνύναι, πυκνοῦν. — dick werden durch d. *P.* d. genannten Verba. — dick thun m. etw. ὀγκοῦσθαι (*P.*) ἐπί τινι, s. blähen sich. — Bei Dichtern u. sp. finden sich viele m. παχύς zsgszte *adj.*, z. B. παχύκνημος 2. m. dicken Waden, παχυχειλής 2. m. dicken Lippen u. dgl.; seltner in guter Prosa.

dickbackig ὁ γνάθων, ωνος.

Dickbauch ὁ γάστρων, ωνος, ὁ προγάστωρ, ορος. — als Spottname ὁ φύσκων, ωνος, ὁ ἀσκός.

dickbauchig γαστρώδης 2.

Dickbein τὸ σκέλος.

dickbeinig παχυσκελής 2. sp.

Dicke τὸ πάχος, ἡ παχύτης.

dickhaarig ὁ, ἡ παχύθριξ, τριχος.

dickhäutig παχύδερμος 2. (auch übtr.).

Dickhäutigkeit ἡ παχυδερμία; übtr. ἡ ἀναισθησία.

Dickicht τὸ δάσος, τὸ δασύ, έος; τὰ δασέα od. λάσια; auch ἡ λόχμη, τὸ σύνδενδρον.

Dickkopf ὁ κέφαλος, ὁ κεφάλων, ωνος; übtr. ὁ ἀναίσθητος, ὁ ἰσχυρογνώμων, ονος. — (e. Art Weissfisch, Döbel) ὁ κέφαλος.

dickleibig εὔσαρκος 2., πολύσαρκος 2.

dicklich ὑπόπαχυς, υ.

Dickmaul παχυχειλής 2.

dicknasig ὁ, ἡ παχύρριν, ινος.

dickrindig παχύφλοιος 2.

dickschenkelig παχυσκελής 2. sp.

Dickwanst, s. Dickbauch.

dickwurzelig παχύρριζος 2. sp.

Dictator ὁ δικτάτωρ, ωρος. — D. sein δικτατωρεύειν.

Dictatur ἡ δικτατωρία od. -ρεία.

dictieren ὑπαγορεύειν, ὑποβάλλειν; = bestimmen ἐπιτάττειν.

Diction ἡ λέξις.

Dieb ὁ κλέπτης; ὁ κλώψ, κλωπός; ὁ φώρ, φωρός; ὁ τοιχωρύχος (der einbricht).

Dieberei ἡ κλωπεία, κλοπή; τοιχωρυχία (Einbruch).

Diebin ἡ κλέπτις, ιδος.

diebisch κλεπτικός u. κλωπικός 3.

Diebsbande τὸ κλεπτῶν σύστημα.

Diebsgenosse ὁ μετέχων τῆς κλοπῆς, ὁ συγκλέπτων.

Diebshandwerk ἡ τῶν κλεπτῶν ἐργασία.

Diebstahl 1) die Handlung: ἡ κλωπεία, κλοπή; τοιχωρυχία (Einbruch). — 2) das Gestohlene: τὸ κλέμμα. — beim D. ertappen φωρᾶν od. καταφωρᾶν, ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν. — beim D. ertappt αὐτόφωρος 2.

Diele 1) Bret: ἡ σανίς, ίδος. — 2) Fussboden: αἱ σανίδες (sp).

dielen σανίδας ἐπιτιθέναι τῷ ἐδάφει (σανιδοῦν).

dienen 1) Dienste leisten: διακονεῖν τινι (als Diener), δουλεύειν (als Sklave), λατρεύειν τινί od. παρά τινι, θητεύειν od. μισθαρνεῖν παρά τινι (als Knecht um Lohn); auch übtr. δουλεύειν od. λατρεύειν ταῖς ἡδοναῖς. — ὑπηρετεῖν od. ὑπουργεῖν τινι (als Handlanger od. Gehülfe). — θεραπεύειν τινά (aus Dienstfertigkeit od. Anhänglichkeit). — χαρίζεσθαί τινι (sich gegen Einen gefällig zeigen). — Im Bes.: um Sold. d. μισθοφορεῖν τινι; im Heere στρατεύεσθαι, im Fussvolk πεζὸν od. ἐν πεζοῖς στρ. (ὁπλιτεύειν als Schwerbewaffneter), als Reiter ἱππέα od. ἐν ἱππεῦσι στρ., ἱππεύειν, dem Staate d. δημοσιεύειν, πράττειν τὰ τῆς πόλεως. — 2) v. Sachen, zu etw. brauchbar sein: χρήσιμον εἶναι πρός τι, ποιεῖν od. λυσιτελεῖν εἴς τι, συμβάλλεσθαι εἴς od. πρός τι, εἶναι πρός τι. — es dient mir etw. zu etw. χρῶμαί τινι πρός τι. — das dient zu nichts οὐδὲν ὄφελος τούτου. — zum Beweise od. Beispiele d. τεκμήριον od. παράδειγμα εἶναι. — zum Gelächter d. γέλωτα παρέχειν u. ä.

Diener ὁ διάκονος, ἀκόλουθος; ὁ δοῦλος, οἰκέτης, παῖς, παιδός (Sklave); ὁ θής, θητός (Lohnarbeiter); ὁ ὑπηρέτης od. ὑπουργός (Handlanger, Gehülfe); ὁ θεράπων, οντος u. θεραπευτής (übh. jeder, der sich dienstfertig erweist).
Dienerin ἡ διάκονος, δούλη, οἰκέτις, ιδος, θεράπαινα, θεραπαινίς, ίδος. — vgl. Diener.
Dienerschaft οἱ οἰκέται od. θεράποντες; ἡ δουλεία od. θεραπεία; auch bloss οἱ περί τινα od. σύν τινι.
dienlich, s. nützlich, zuträglich, geeignet.
Dienst 1) Stand u. Obliegenheiten e. Dieners: ἡ διακονία, δουλεία, λατρεία, θητεία, μισθαρνία; ἡ ὑπηρεσία, τὸ ὑπηρέτημα, ἡ ὑπουργία. — im Bes.: D. e. Söldners ἡ μισθοφορία, e. Kriegers ἡ στρατεία. — vgl. „dienen". — Dienst = Amt, s. Amt. — 2) e. Handlung, durch die man sich Jmd. nützlich od. gefällig erweist: τὸ διακόνημα, ἡ θεραπεία, τὸ θεράπευμα, ἡ ὑπουργία, τὸ ὑπούργημα; ἡ χάρις, ιτος (Gefälligkeit). — nützlicher od. guter D. ἡ χρεία, τὸ ὠφέλημα. — Dienste leisten διακονεῖν, ὑπηρετεῖν, ὑπουργεῖν, συμπράττειν τινί. — wichtige Dienste leisten ὠφελεῖν τινα, χρείας (ὠφελήματα) παρέχεσθαί τινι od. ἐνδείκνυσθαί τινι, πολλοῦ ἄξιον εἶναί τινι εἴς τι, εὐεργεσίαν κατατίθεσθαι εἴς τινα. — e. Dienst erweisen χαρίζεσθαι, χρήσιμον παρέχειν ἑαυτόν τινι. — zu Diensten stehen παρέχειν ἑαυτόν τινι χρῆσθαι, v. Sachen ὑπάρχειν. — 3) d. Umfang aller Dienstleistungen: τὰ ἔργα, τὰ προσήκοντα.
Dienstag ἡ τρίτη τῆς ἑβδομάδος od. m. d. Neugriechen ἡ τοῦ Ἄρεος ἡμέρα.
dienstbar ὑποχείριος 2., ὑποτεταγμένος 3.; ὑποτελής 2. (tributpflichtig), ὑπήκοος 2. (unterthan), auch δοῦλος 3.
Dienstbarkeit ἡ δουλεία od. λατρεία.
dienstbeflissen θεραπευτικός 3., auch allg. πρόθυμος 2., σπουδαῖος 3.
Dienstbeflissenheit ἡ θεραπεία, ὑπουργία. — auch allg. ἡ προθυμία, τὸ πρόθυμον, ἡ σπουδή, το σπουδαῖον, ἡ ἐπιμέλεια.
Dienstbote ὁ διάκονος, ὑπηρέτης; (Sklave) ὁ οἰκέτης, δοῦλος, παῖς. [dienstbeflissen.
Diensteifer, diensteifrig, s. Dienstbeflissenheit,
dienstfähig; das d. Alter (v. Kriegern) ἡ στρατιωτικὴ ἡλικία. [sen, Dienstbeflissenheit.
dienstfertig, Dienstfertigkeit, s. dienstbeflis-
Dienstgeld ὁ μισθός, ἡ μισθοφορά.
Dienstleistung, s. Dienst 2).
Dienstleute οἱ ὑπηρέται, οἰκέται, δοῦλοι.
dienstlos ἄμισθος 2., auch umschr. ἀργῶν 3. u. dgl.
Dienstmagd, -mädchen, s. Dienerin u. Mädchen.
Dienstpferd ὁ στρατιωτικὸς ἵππος.
Dienstpflicht τὰ προσήκοντα.
dienstpflichtig (v. Kriegsdienste) στρατεύσιμος 2. — vom d. Alter an Krieger sein ἐκ καταλόγου στρατεύεσθαι. — Leute im d. Alter οἱ ἐκ τοῦ καταλόγου od. ἐν τῷ καταλόγῳ. — die über das d. Alter hinaus sind οἱ ὑπὲρ τὸν κατάλογον.
dienstwillig πρόθυμος 2., auch ἀπροφάσιστος 2. (der keine Ausflüchte macht).
Dienstwilligkeit ἡ προθυμία.
dieser, diese, dieses οὗτος, αὕτη, τοῦτο u. ὅδε, ἥδε, τόδε m. d. Hauptunterschiede, dass ersteres auf d. Vhg., letzteres auf d. Folg. geht. — dieser da οὑτοσί, ὁδί. — dieser dort ἐκεῖνος. — u. dieser καὶ ὅς (*acc.* καὶ τόν). — sagte dieser ἦ δ' ὅς (parenth.). — dieser ... jener ὁ μὲν ... ὁ δὲ (welches letztere in d. Bdtg. „dieser aber" an d. Spitze d. Satzes steht, falls ders. nicht d. gleiche Subject m. d. vhg. hat). — dieser u. jener τίς (*encl.; acc.* τὸν καὶ τόν); auch ἔστιν οἵ; ὁ, ἡ, τὸ δεῖνα. — Man bemerke noch, dass bei *rel.* Gestaltg. d. Satzes statt des *demonstr.* das *rel.* ὅς (am Anfange d. Satzes) eintritt, ferner dass in d. Vbdg. „dieser welcher" d. *demonstr.* häufig nicht gesetzt wird u. dann gew. d. Assimilation (Attraction) des *rel.* stattfindet, z. B. ὧν οἱ θεοί σοι ἔδωκαν ἄξιος d. i. τούτων ἃ κτλ. [τοῦ. — als *adj.* ὁ, ἡ, τὸ τῆτες.
diesjährig als *adv.* τῆτες od. τούτου τοῦ ἐνιαυ-
diesmal νῦν μέν, τὸ νῦν. — in Bez. auf d. Vergangenheit τότε μέν.
diesseitig ὁ, ἡ, τὸ ἐπὶ τάδε (auch ἐντός). — die d. Gegend τὰ ἐπὶ τάδε.
diesseits ἐπὶ τάδε (τὸ od. τὰ ἐπὶ τάδε), auch ἐντός, εἴσω, ἔσωθεν. — nach d. εἰς τὸ ἐπὶ τάδε.
Dieterich τὸ μοχλίον.
Differenz, s. Unterschied u. Zwist.
differieren, s. sich unterscheiden u. uneinig sein.
Digestiv(mittel) τὸ πεπτήριον, τὸ πεπτικόν (ἡ πεπτικὴ δύναμις).
Digression, s. Abschweifung.
Dilettant ὁ ἰδιώτης, ὁ μὴ πεπαιδευμένος.
Dill τὸ ἄνηθον. — v. D. ἀνήθινος 3.
Dimension, s. Abstand u. Mass. — ohne D. (ohne
Diminutiv, s. Deminutiv. [Mass) ἀδιάστατος 2.
Ding 1) Sache: τὸ χρῆμα, πρᾶγμα, ἔργον, ὁ λόγος. — sehr häufig durch τί (*encl.*) od. d. *neutr.*, bes. im *pl.*, z. B. e. schönes D. καλόν τι, er hat grosse Dinge vor μεγάλα ἐπινοεῖ. — vor allen Dingen παντὸς μᾶλλον, πάντων μάλιστα. — in allen Dingen ἐν παντὶ πράγματι (ἔργῳ) od. *pl.* — guter D. sein θαρρεῖν, εὔθυμον (φαιδρὸν) εἶναι, εὐφραίνεσθαι od. φαιδροῦσθαι *P.* — das geht nicht mit rechten D. zu ὕπουλον τὸ πρᾶγμα, ὕπεστι δόλος τις. — unnütze D. οἱ λῆροι, αἱ φλυαρίαι. — 2) Wesen, Substanz: ἡ οὐσία. — die Dinge
dingen, s. miethen. [τὰ ὄντα.
Dings da ὁ, ἡ, τὸ δεῖνα.
Dinkel ἡ ζειά (u. *pl.*), seltner ἡ ζέα.
Dinte τὸ μέλαν, ανος. — D. bereiten τὸ μέλαν τρί-
Dintenfass τὸ μελανοδόχον. [βειν.
Dintenfisch ἡ σηπία, ἡ τευθίς, ίδος.
Dintenfleck ἡ ἀπὸ τοῦ μέλανος κηλίς, ῖδος, auch wol ἡ μελανία.
Dionysien τὰ Διονύσια; die kleinen D. τὰ κατ' ἀγροὺς (ἐν ἀγροῖς, ἐν Πειραιεῖ) Δ., die grossen τὰ κατ' ἄστυ (ἐν ἄστει, ἀστικά, μεγάλα) Δ. od. auch schlechtweg τὰ Διονύσια. — d. D. feiern
Diopter ἡ διόπτρα. [διονυσιάζειν.
Diphthong ἡ δίφθογγος (τὸ δίφθογγον), u. z. d. eigentl. D. ἡ κυρίως δ., d. uneigentl. ἡ καταχρηστικῶς δ.
Diptam (e. Kraut) τὸ δίκταμνον (δίκταμον), ὁ u.
direkt, s. gerade, geradezu. [ἡ δίκταμνος.
Direktion, s. Vorstehung, Leitung.
Direktor, s. Vorsteher, Leiter.
dirigieren, s. vorstehen, leiten, verwalten.
Dirne 1) Mädchen: ἡ μεῖραξ, ακος, μειρακίσκη, κόρη. — 2) lüderliche D.: ἡ ἑταίρα, πόρνη, τὸ πορνίδιον.
Disciplin 1) Zucht: ἡ παιδεία, παίδευσις, εὐταξία, πειθαρχία, ὁ κόσμος. — die D. halten εὐτακτεῖν, εὔτακτον εἶναι od. γίγνεσθαι. — sich gegen d. D. vergehen ἀτακτεῖν. — 2) Wissenschaft, w. s.
Discretion; sich auf D. ergeben εἰς πίστιν ἑαυτὸν διδόναι τινί od. παραδιδόναι ἑαυτόν τινι χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούληται.
discurieren διαλέγεσθαι (*DP.*), διαλογίζεσθαι, διαλαλεῖν τινι, auch κόπτειν λόγους od. ῥήματα.
Discurs, s. Gespräch, Unterredung.
Discus ὁ δίσκος; D. werfend δισκοβόλος 2.
Discuswerfen αἱ δίσκων βολαί.
Disharmonie, s. Missklang, Misshelligkeit.

disharmonieren, s. misstönen u. uneinig sein.
disharmonisch, s. misstönend.
disjunctiv *διαζευκτικός* 3.
Dispensation *ἡ ἄφεσις.*
dispensieren *ἀφιέναι, ἀπολύειν τινά τινος.*
disponibel *ἕτοιμος* 3. u. 2., *ὑπάρχων, ουσα, ον.*
disponieren, s. anordnen, bestimmen, schalten. — disponiert sein *διακεῖσθαι.*
Disposition, s. Anordnung, Einrichtung, Verfügung. — D. einer Sache zu etw. *ἡ τινος πρός τι εὐταξία.* [*διάλεξις, διατριβή.*
Disputation *ὁ ἀγών, ῶνος, ἡ ἐν λόγοις μάχη, ἡ*
disputieren *ἀγωνίζεσθαί τινι* od. *πρός τινα, ἀμφισβητεῖν τινι* od. *πρός τινα περί τινος, μάχας ἐν λόγοις ποιεῖσθαι, διαλέγεσθαι* (*DP.*) od. *διαλογίζεσθαί τινι περί τινος.*
Dissonanz, s. Missklang.
Distanz, s. Abstand, Entfernung.
Distel *ἡ ἄκανθα* (*τὸ ἀκάνθιον, ὁ* u. *ἡ σκόλυμος*).
Distelfink *ἡ ἀκανθίς* (*dem. ἀκανθυλλίς*), *ποικιλίς, ίδος,* auch *ὁ ἀστραγαλῖνος.*
Distichon *τὸ ἐλεγεῖον* (*τὸ δίστιχον* sp.).
Distrikt, s. Bezirk.
Dithyrambe *ὁ διθύραμβος.* — **Dithyrambendichter** *ὁ διθυραμβοποιός.* — **dithyrambisch** *διθυραμβικός* 3.
divergierend *ἀσύναπτος* 2.; vgl. konvergieren.
Diversion *ὁ περισπασμός,* auch *ἀντιπερισπασμός, τὸ ἀντιπερίσπασμα.* — d. Feinden e. D. machen *ἀντιπερισπᾶν τοὺς πολεμίους.*
dividieren *διαιρεῖν, παραβάλλεσθαι παρά τι* (durch etw.). [*τὸ τάγμα, σύνταγμα.*
Division *ἡ διαίρεσις, παραβολή.* — als milit. *t. t.*
doch 1) e. Gegensatz bezeichnend, u. z. *a*) am Anfange e. Satzes: *ἀλλά, μέντοι* u. schwächer *δέ* (d. beiden letzteren postpos.). — u. doch *καίτοι,* in unwilligen Fragen *εἶτα, κᾆτα, ἔπειτα, κἄπειτα.* — doch ja *ἀλλὰ γάρ* (*δή*). — doch freilich nicht *ἀλλ' οὐ γάρ.* — doch wenigstens *μέντοι γε* u. *γὲ μέντοι.* — doch wol *δήπου, δήπουθεν.* — doch wol nicht *οὐ δήπου, οὐ γάρ που, οὔ τί που.* *b*) im Nachsatze, wenn d. Vordersatz concessive Bdtg. hat: *ὅμως, ἀλλ' ὅμως,* auch *οὐδὲν ἧττον* u. *οὐ μήν* (*μέντοι*), *ἀλλά* (allein, indessen). — doch sicherlich od. wenigstens *ὅμως γε μέντοι, ἀλλ' οὖν* (doch also) u. nach hypoth. Vordersatze *ἀλλὰ … γέ* (seltner e. blosses *ἀλλά*). — 2) z. Verstärkg. irgend e. Bejahung, Verneinung, Aufforderung, Frage, Bitte: *δή, γὲ δή, δῆτα,* bei *imperat.* auch *ἀλλά* od. durch fragende Wendungen, z. B. so antworte doch *τί οὐκ ἀποκρίνει* (*ἀπεκρίνω*); *οὐκ* (*οὔκουν*) *ἀποκρινεῖ;* — Bei eingeschobenen Sätzen kann es durch *γάρ* gegeben werden, z. B. Iphikrates, du hast doch d. Namen gehört *Ἰφ. ἀκήκοας γὰρ τὸ ὄνομα.* — doch wol *γάρ που.* — was doch nur? *τί δή ποτε;* — doch nicht *οὐδὲ μέντοι.* — doch nicht etwa? *μῶν;* (bei Fragen, die verneint werden sollen). — doch wol nicht? *οὐ γάρ που, οὔ τί που; οὐ μή* m. *ind. fut.*
Docht *ἡ θρυαλλίς, ίδος* (*dem. τὸ θρυαλλίδιον*); *ἡ φλόμος* (eig. Dochtkraut); *τὸ ἐλλύχνιον* ion. u. sp. — mit zwei D. *δίμυξος* 2. — d. D. hervorschieben u. putzen *τὴν θρυαλλίδα ὠθεῖν, τὸν λύχνον προβύειν.*
Dock *οἱ νεώσοικοι.*
Docke, s. Puppe.
Doctor, s. Lehrer u. Arzt.
doctrinell *ὑφηγητικός* 3.
Document, *a*) Beweis, Beleg. *b*) Urkunde, w. s.
documentieren, s. beurkunden u. beweisen.
Dörfchen *τὸ κωμίον, ἡ μικρὰ κώμη.*
dörren *αὐαίνειν, ξηραίνειν* (an d. Luft), *φρύγειν* [(am Feuer).
Dogge, s. Bullenbeisser.

Dogma *τὸ δόγμα.* — **Dogmatik** *ἡ δογματική.* — **Dogmatiker** *ὁ δογματικός* (*δογματιστής* K. S.). — **dogmatisch** *δογματικός* 3.
Dohle *ὁ κολοιός.*
Dohne *ἡ λαιμοπέδη,* auch *ἡ πάγη, ἡ παγίς, ίδος.*
Dolch *τὸ ἐγχειρίδιον, ξιφίδιον,* auch *ἡ μάχαιρα; ἡ ξυήλη* (sichelförmiger lakonischer D.).
Dolchstich *ἡ ἐγχειριδίου πληγή.*
Dolde *ὁ κόρυμβος, ὁ* u. *ἡ πέτασος.*
doldenförmig *κορυμβώδης* u. *πετασώδης* 2.
Dolmetsch *ὁ ἑρμηνεύς, ἑρμηνευτής, ἐξηγητής.*
dolmetschen *ἑρμηνεύειν, ἀφερμηνεύειν, ἐξηγεῖ-* [*σθαι.*
Dolmetscher, s. Dolmetsch.
Dolmetschung *ἡ ἑρμηνεία, ἐξήγησις.*
Domäne *οἱ δημόσιοι* od. *βασίλειοι* (*βασιλικοί, τυραννικοί*) *ἀγροί.*
Don (Fluss) *ὁ Τάναϊς, ιδος.*
Donativ *ἡ ἐπίδοσις.*
Donau *ὁ Ἴστρος* (d. obere Theil *ὁ Δανούβιος*).
Donner *ἡ βροντή* (d. D. rollt, brüllt *ἡ β. φέρεται* (*P.*), *φθέγγεται*), *ὁ κεραυνός* (d. m. D. verbundene Wetterstral, *fulmen*). — m. d. D. erschlagen *κεραυνοῦν.* — vom D. erschlagen *ὁ, ἡ κεραυνοβλής, ῆτος, κεραυνόβολος* 2. — wie vom D. gerührt *ἐμβρόντητος* 2., *ἐμβεβροντημένος* 3.
donnerähnlich *βροντώδης* 2. (sp.), *ὥσπερ βροντή.*
Donnerer *ὁ κεραυνοβόλος* (*-φόρος*), *βονταῖος.*
Donnerkeil *ὁ κεραυνός,* s. Donner. — als Name e. Steinart *ὁ βελεμνίτης* (*βελενίτης*).
Donnerkraut *ἡ κοτυληδών, όνος.*
Donnermaschine (auf d. Theater) *τὸ κεραυνοσκοπεῖον, βροντεῖον.*
donnern *βροντᾶν.* — es donnert *βροντᾷ, βροντή* [*γίγνεται.*
Donnern, das, *ἡ βροντή.*
Donnerschlag *ὁ κεραυνός;* = Donner: *ἡ βροντή.*
Donnerstag *ἡ πέμπτη τῆς ἑβδομάδος.* — bei d. Neugr. *ἡ τοῦ Διὸς ἡμέρα* (d. grüne D. *ἡ μεγάλη* [*πέμπτη*).
Donnerstral *ὁ κεραυνός.*
Donnerwetter, s. Gewitter.
Doppeladler *ὁ δικέφαλος ἀετός.*
Doppelbecher etwa *τὸ ἀμφικύπελλον.*
Doppelchor *ἡ διχορία.*
Doppeldrachme *τὸ δίδραχμον.* — e. D. werth *δίδραχμος* 2. od. *διδραχμιαῖος* 3.
doppeldrähtig *ἀμφίμιτος* 2.
Doppelfuss (in d. Metrik) *ἡ διποδία.*
Doppellauf (in d. Rennbahn) *ὁ δίαυλος* (als Raum), *ἡ διαυλοδρομία* (d. Lauf selbst). — im D. wettkämpfen *δίαυλον ἁμιλλᾶσθαι* (*DP.*), *διαυλοδρομεῖν.* — der im D. wettkämpft *ὁ διαυλοδρόμης* od. *-δρόμος.*
Doppellauter *ἡ δίφθογγος, τὸ δίφθογγον.* — m. e. D. aussprechen *διφθογγίζειν* u. *διφθογγοῦν.* — m. e. D. schreiben *διφθογγογραφεῖν.*
Doppelmantel *ἡ διπλοΐς, ΐδος* (*dem. τὸ διπλοΐ-* [*διον*).
Doppelname *ἡ διωνυμία.*
doppelnamig *διώνυμος* 2.
Doppelnatur *ἡ διπλῆ φύσις, ἡ διφυΐα.*
Doppelobol *τὸ διώβολον.* — d. Besoldg. m. e. D. *ἡ διωβελία* od. *διωβολία.* — e. D. schwer *διωβολιαῖος* 3.
Doppelreihe *ἡ διστοιχία.* — in D. *δίστοιχος* od. [*δίστιχος* 2.
doppelruderig *διήρης* 2.
doppelschneidig *ἀμφήκης* 2., *δίστομος* 2.
Doppelsinn *ἡ ἀμφιβολία, διπλόη.*
doppelsinnig *ἀμφίβολος* 2., *λοξός* 3. (bes. v. Ora- [keln u. dgl.).
Doppelsonne *δύο ἥλιοι.*
doppelt *a*) zweifach: *διπλοῦς* 3. *b*) zweimal vorhanden: *διττός, δίδυμος* 3. *c*) noch einmal so gross od. viel: *διπλοῦς, διπλάσιος* 3., *δὶς τοσοῦτος, -αύτη, -οῦτον.* — das Doppelte *τὸ διπλάσιον, τὸ διπλοῦν, δὶς τοσοῦτον.* — d. Portion u. Löhnung, auch übh. das Doppelte *ἡ διμοιρία;*

der doppelte Portion u. Löhnung erhält ὁ διμοιρίτης. — In Zsstzgen δι-, δισ-, ἀμφί.
Doppelthor τὸ δίπυλον.
Doppelthür αἱ δικλίδες (θύραι).
doppelzüngig δίγλωττος, ἀμφίγλωττος 2.
Doppelzüngigkeit τὸ δίγλωττον od. ἀμφίγλωττον.
Dorf ἡ κώμη. — in d. Dörfern κατὰ κώμας, κατ' ἀγρούς, ἐν ἀγροῖς. — dorfweis κατὰ κώμας, κωμηδόν. [auch ὁ (ἡ) κατ' ἀγρόν.
Dorfbewohner ὁ κωμήτης (fem. ἡ κωμῆτις, ιδος);
Dorfschaft 1) = Dorf. — 2) Dorfgemeinde: οἱ κωμῆται, auch ὁ δῆμος.
Dorfschulze ὁ κωμάρχης.
Dorn 1) Stachel: ἡ ἄκανθα. — v. D. ἀκανθικός u. ἀκάνθινος 3. — Dornen treiben ἀκανθοφυεῖν, D. ausreissen ἐξακανθίζειν. — 2) dornichtes Reis: ἡ ῥάχος, s. Dornbusch. — 3) Stift, Haken, w. s. — Sprichw. „Jmd. e. D. im Auge sein" δι' ἀπεχθείας γίγνεσθαί τινι; „v. Dornen liest man keine Trauben" etwa: οὐκ ἔστι θερίζειν ἐκ θαλάττης.
Dornbusch ἡ ἄκανθα, ἡ u. ὁ βάτος.
Dornenkrone ὁ ἀκάνθινος στέφανος.
Dornhecke ἡ αἱμασιά, ἡ ῥάχος.
dornicht ἀκανθώδης 2.; bildl. τραχύς 3., χαλεπός 3.
Dornstrauch, s. Dornbusch.
dorren αὐαίνεσθαι, ξηραίνεσθαι, φρύγεσθαι P. (s. dörren).
dort ἐκεῖ, αὐτοῦ, αὐτόθι. — dorthin ἐκεῖσε, αὐτόσε, ἐνθάδε. — v. dorther ἐκεῖθεν, αὐτόθεν. — der dort οὗτος ἐκεῖνος. — du dort ὦ οὗτος.
dorther, s. dort.
dorthin, s. dort.
dortig ὁ, ἡ, τὸ ἐκεῖ.
Dose ἡ πυξίς, ίδος, ἡ θήκη; kleine D. τὸ πυξίδιον.
Dosis ἡ δόσις.
Dotation, dotieren, s. Ausstattung, ausstatten.
Dotter ἡ λέκιθος, ὁ τοῦ ᾠοῦ κρόκος, ὁ νεοττός.
Drache ὁ δράκων, οντος.
drachenartig δρακοντώδης, δρακοντοειδής 2., δρακόντειος 2.
Drachenblut (als Färbestoff) τὸ δρακόντεον.
Drachenwurzel τὸ δρακόντιον.
Drachme (als Münze u. Gewicht) ἡ δραχμή. — v. d. Gewichte od. Werthe e. D. δραχμιαῖος 3. — zwei, drei u. s. w. D. schwer od. werth δίδραχμος 2. (διδραχμιαῖος 3.), τρίδραχμος 2. u. s. w. — zwei, drei u. s. w. Dr. τὸ δίδραχμον, τρίδραχμον u. s. w.
drängen 1) eig. ὠθεῖν, ὠθίζειν, πιέζειν; sich d. ὠθεῖσθαι (M. u. P.), ὠθίζεσθαι u. ὠστίζεσθαι P. — bedrängen: ἐπικεῖσθαί od. προσκεῖσθαί τινι. — gedrängt πυκνός, στιφρός, ἀθρόος 3.; übtr. v. d. Schreibart σύντομος 2. — 2) übtr. antreiben, nöthigen: ἐπείγειν, κατεπείγειν, κατασπεύδειν, κατασπέρχειν, auch ἀναγκάζειν. — d. Noth drängt ἀνάγκη πρόσκειται, d. Zeit drängt κατεπείγει ἡ ὥρα, καιρός ἐστιν. — es drängt mich innerlich ὁ θυμὸς ὁρμᾷ od. κελεύει; es drängt mich e. Verlangen πόθος ἔγκειταί μοι. — sich wozu dr. ἰσχυρῶς ἐπιθυμεῖν τινος, auch θηρεύειν, διώκειν τι u. dgl.
Drängen, das, ὁ ὠθισμός, τὸ ἐπι-, προσ-κεῖσθαι; übtr. τὸ ἐπείγειν, κατασπεύδειν, auch ἡ ἀνάγκη.
dräuen, s. drohen.
Dragoner ὁ διμάχης.
Draht τὸ ἔλασμα (dem. τὸ ἐλασμάτιον).
drall 1) derb, dick: στιφρός, ἁδρός 3. — 2) fest, sicher, w. s.
Drama τὸ δρᾶμα (dem. τὸ δραμάτιον). — **dramatisch** δραματικός 3. — d. darstellen δραματοποιεῖν, δραματουργεῖν, d. Darstellg. ἡ δραματοποιία, δραματουργία; d. Dichter ὁ δραματοποιός, δραματουργός. — **dramatisieren** προσωποποιεῖν. — **Dramatisierung** ἡ προσωποποιία.
Drang 1) Andrang, Druck, Nothwendigkeit: ἡ ἀνάγκη. — unter d. D. ὑπ' ἀνάγκης. — 2) innerer Trieb: ἡ ὁρμή, ὁ θυμός, ὁ ἔρως, ωτος. — e. Drang nach etw. in sich fühlen ὁρμᾶν u. ὁρμᾶσθαι ἐπί τι od. m. inf., θυμῷ φέρεσθαι (P.) ἐπί τι, ἐπιθυμεῖν τινος od. ἐν ἐπιθυμίᾳ εἶναί τινος, ἐρᾶν τινος od. m. inf. — 3) Gedränge, w. s.
Drangsal αἱ ἀνάγκαι, τὰ κακά, ἡ συμφορά, ταλαιπωρία, τὸ πάθος; ὁ μόχθος (mehr poet.). — D. erdulden κακοπαθεῖν; ταλαιπωρεῖν u. P. — Erduldg. v. D. ἡ κακοπάθεια. — D. unterworfen κακοπαθής 2.
Draperie ἡ περιβολή, παρασκευή. — **drapieren** περιβάλλειν, παρασκευάζειν.
Drau (Fluss) ὁ Δράβος.
draussen ἔξω, ἐκτός. — v. Aussen her ἔξωθεν.
Drechseleisen ὁ τόρνος, τὸ τορνευτήριον.
drechseln τορνεύειν.
Drechseln, das, etwa ἡ τορνεία.
Drechselspäne τὰ τορνεύματα.
Drechsler ὁ τορνευτής.
Drechslerhandwerk ἡ τορνευτική.
Dreck ὁ βόλιτος u. τὸ βόλιτον (v. Thieren), ἡ κόπρος (v. Menschen u. Thieren); auch τὸ σκώρ, σκατός, ὁ πέλεθος u. σπέλεθος; vgl. Koth u. Schmutz. — Sprichw. Man soll d. D. ungerührt lassen μὴ κίνει Ἀνάγυρον.
dreckartig κοπριώδης od. κοπρώδης 2.
Dreckhaufen ἡ κοπρία, ὁ κοπρών, ῶνος.
dreckig κοπριώδης u. κοπρώδης 2.; s. kothig, schmutzig.
Dreckkäfer ὁ κοπριών, ῶνος.
drehbar στρεπτός 3., εὔστροφος 2.
Dreheisen, s. Drechseleisen.
drehen 1) im Kreise bewegen: στρέφειν, περιστρέφειν, περιάγειν, περιφέρειν; δινεῖν, κυκλεῖν. — „sich d." durch d. P. d. genannten Verba, auch κύκλῳ φέρεσθαι (κυκλοφορεῖσθαι) P. — mit e. Winde, Schraube u. dgl. στρεβλοῦν. — die sich um ihre Achse drehende Erde ἡ περὶ τὸν πόλον ἰλλομένη γῆ. — e. Stuhl m. Füssen, die zu drehen sind ἡ περίακτος δίφρος. — 2) durch drehen verfertigen: στρέφειν, πλέκειν (z. B. Fäden), τορνεύειν (drechseln). — 3) e. andere Richtg. geben, wenden: τρέπειν, παρατρέπειν, στρέφειν, μεταστρέφειν. — sich d. τρέπεσθαι; στρέφεσθαι P.
Drehen, das, 1) tr. ἡ στροφή, στρέψις. — 2) intr. das sich D. im Kreise: ἡ περιστροφή, περιφορά.
drehend, s. schwindlig. [— s. Schwindel.
Drehscheibe ὁ τροχός.
drei τρεῖς, τρία (als Ziffer γ'). — in drei Theilen (Theile) τρίχα, τριχῇ. — an dr. Stellen τρισσαχῇ. — dr. Spannen breit τριπάλαιστος 2., dr. Fuss lang τρίπεδος 2., ὁ, ἡ τρίπους, οδος u. dgl. — dr. Tage zuvor πρότριτα, Zeit v. dr. Jahren ἡ τριετία. — dreimal τρίς; dreimal so viel, so gross u. dgl. τριπλάσιος 3. — er m. dr. anderen τέταρτος αὐτός. — sprichw. „alle guten Dinge sind drei" τὸ τρίτον τῷ Σωτῆρι.
dreiästig τρίοζος 2.
dreiäugig τριόφθαλμος 2.
dreibeinig τρίπους, πουν, gen. ποδος; τρισκελής 2.
dreiblätterig τρίφυλλος 2.
Dreiblatt (Klee) τὸ τρίφυλλον.
dreidrähtig τρίμιτος 2., τριμίτινος 3.
Dreieck τὸ τρίγωνον. — in Gestalt e. D. τριγωνοειδής 2. — e. D. bilden (d. Gestalt e. D. haben) τριγωνίζειν sp. — nach Art e. D. τριγωνιστί.
dreieckig τρίγωνος 2.
Dreieinigkeit ἡ τριάς, άδος K. S.
Dreier (kleine Kupfermünze) etwa: ὁ χαλκοῦς, τὸ τεταρτημόριον.

dreierlei τρεῖς, τρία; τριττός 3.
dreifach τριπλοῦς, τριττός 3. — dreimal so viel τριπλάσιος 3. — d. machen od. nehmen τριπλασιάζειν. — d. Theil ἡ τριμοιρία. — auf d. Weise τριπλῆ, τριχῆ. — *adv.* τριπλῆ, τριχῆ, τριπλάσιον.
dreifarbig ὁ, ἡ τρίχρως, ωτος, τρίχρωμος 2. (τριχρώματος 2.).
dreiförmig τρίμορφος 2.
dreifüssig *a*) dreibeinig, w. s. *b*) drei Fuss messend: τρίπους, πουν, *gen.* ποδος, τρίπεδος 2., τρεῖς πόδας ἔχων 3., τριῶν ποδῶν (τὸ μῆκος u. dgl.).
Dreifuss ὁ τρίπους, ποδος; als Gestell, auf welches man e. Kochgeschirr stellt: ὁ χυτρόπους, ποδος, τὸ λάσανον.
dreigestaltig τρίμορφος 2.
dreigipfelig τρικόρυφος 2.
dreigliederig τρίκωλος 2. — e. d. Redesatz τὸ τρίκωλον.
Dreiheit ἡ τριάς, άδος.
Dreiherrschaft ἡ τριαρχία.
dreihundert τριακόσιοι 3. (als Ziffer τ′). — d. Dreihundertste ὁ τριακοσιοστός.
dreijährig τριετής 2. — drei Jahre dauernd διὰ τριῶν ἐτῶν; ἔτη ἔχων (3.) τρία u. τρίτον ἔτος ἄγων 3. — dr. Zeit ἡ τριετία, τὸ τριετές, ἡ τριετηρίς, ίδος (auch e. dr. Fest).
dreiköpfig τρικέφαλος 2.
dreilappig τρίλοβος 2.
dreileibig τρισώματος 2.
dreimal τρίς; zu drei Malen εἰς τρίς.
dreimalig τρὶς γενόμενος 3. u. dgl.
dreimonatlich τρίμηνος 2., τριμηνιαῖος 3., τριῶν μηνῶν.
dreinamig τριώνυμος 2.
Dreiruderer, s. d. f. W.
dreirudrig τριήρης 2., τρίσκαλμος 2. — e. d. Schiff ἡ τριήρης, ους; z. e. solchen Schiffe gehörig τριηρικός 3. — e. Passagier, Soldat od. Ruderer auf e. solchen Schiffe ὁ τριηρίτης u. dazu d. Verb. τριηριτεύειν. — d. Befehlshaber e. solchen Schiffes ὁ τριήραρχος, e. solcher sein τριηραρχεῖν, sein Amt ἡ τριηραρχία, d. v. ihm gemachte Aufwand τὸ τριηράρχημα, ihn betreffend τριηραρχικός 3. — der dr. Schiffe baut ὁ τριηροποιός. — d. Flötenbläser auf e. dr. Schiffe ὁ τριηραύλης.
dreisaitig τρίχορδος 2.
Dreischlitz ἡ τρίγλυφος, τὸ τρίγλυφον.
dreischneidig τρίστομος 2.
dreischuhig, s. dreifüssig *b*).
dreiseitig τρίπλευρος 2. — d. Figur τὸ τρίγωνον.
dreispännig ὁ, ἡ τρίζυξ, υγος, τρίζυγος 2.
dreispaltig τρίγλυφος 2.
dreissig τριάκοντα (als Ziffer λ′). — dr. Fuss lang od. hoch ὁ, ἡ τριακοντάπους, ποδος. — d. dreissigste τριακοστός 3. — dr. Tage alt τριακοσταῖος 3. (aber τ. ἦλθεν er kam am dreissigsten Tage). — d. dreissigste Theil τὸ τριακοστημόριον. — e. Anzahl v. dr. ἡ τριακάς, άδος (auch e. Monat u. d. dreissigste Tag d. Monates). — Zeitraum v. dr. Jahren ἡ τριακονταετία. — dreissigmal τριακοντάκις.
dreissigfach τριακονταπλάσιος 3. u. τριακονταπλασίων, ον.
dreissigjährig τριακονταέτης u. τριακοντούτης 2. (*fem.* -οῦτις, ιδος).
dreissigrudrig τριακόντορος, τριακοντήρης 2. — ein d. Schiff ἡ τρ.
dreissigtägig τριακονθήμερος 2.
dreissigtausend τρισμύριοι 3. — dreissigtausendfach τρισμυριοπλασίων, ον.
dreist 1) muthig, kühn: θαρραλέος 3., θαρρῶν, οῦσα, οῦν; ἀδεής, ἀνέκπληκτος 2. — τολμηρός 3. (dr. im Handeln, was in Bdtg. 2) gewöhnlicher ist). — dr. sein θαρρεῖν, dr. machen θρασύνειν. — dr. Handlung τὸ τόλμημα; d. Mensch ὁ τολμητής; eine zu d. Behauptg. aufstellen ἐπαγγελτικώτερον εἰπεῖν τι. — dr. ansehen ὀρθοῖς ὄμμασι (ἀσκαρδαμυκτί) προσβλέπειν τινά. — dreister Weise θαρρούντως. — 2) keck, verwegen: θρασύς, ἰταμός, τολμηρός 3. — d. im Reden θρασύστομος 2., d. reden θρασυστομεῖν (poet.). — d. sein θρασύνεσθαι, ἀποθρασύνεσθαι.
Dreistigkeit 1) τὸ θάρρος (θάρσος), ἡ θαρραλεότης; ἡ τόλμα (Dr. im Handeln). — mit D. θαρραλέως, θαρρούντως. — 2) ἡ θρασύτης, ἰταμότης, τόλμα.
dreistöckig τριώροφος, τρίστεγος 2.
dreistündig τριῶν ὡρῶν.
dreisylbig τρισύλλαβος 2.
dreitägig *a*) τριῶν ἡμερῶν, τριήμερος 2. — dr. Zeit τὸ τριήμερον. *b*) τριταῖος 3. (dr. Tage alt, nach dr. Tagen geschehend). — dr. Fieber ὁ τριταῖος (πυρετός), d. dr. F. haben τριταΐζειν.
dreitausend τρισχίλιοι 3. (als Ziffer ͵γ). — d. Dreitausendste τρισχιλιοστός 3.
dreitheilig τρίμοιρος, τριμερής 2.
Dreiweg ἡ τρίοδος.
dreiwinkelig τρίγωνος 2.
Dreizack ἡ τρίαινα, ὁ τριόδους, οντος (ἡ θρῖναξ, ακος).
dreizackig ὁ, ἡ τριόδους, οντος, τριβελής 2. (nach Art e. Dreizacks τριαινοειδής 2.).
dreizehn τρισκαίδεκα (als Ziffer ιγ′). — Dreizehnter τρισκαιδέκατος 3., δέκατος τρίτος, τρίτος ἐπὶ δέκα. — dreizehnjährig τρισκαιδεκαέτης 2. — am 13. Tage τρισκαιδεκαταῖος 3. — dreizehnfältig τρισκαιδεκαπλασίων, ον.
dreizeilig τρίστοιχος 2.
dreizeitig τρίχρονος, τρίσημος 2.
dreschen ἀλοᾶν. — d. **Dreschen** ὁ ἀλοητός. — **Drescher** ὁ ἀλοῶν, ῶντος. — **Dreschmaschine** οἱ τριόβολοι.
dressieren, s. abrichten.
Dressur, ἡ κατάρτυσις, vgl. Abrichten, das.
Drillbohrer ἡ ἀρίς, ίδος, τὸ τρύπανον.
drillen 1) = drehen 1) u. 2). — 2) Soldaten: συγκροτεῖν. — 3) foppen, quälen, w. s.
Drillich ὁ τρίμιτος, τὸ τρίμιτον.
Drillinge οἱ τρίδυμοι παῖδες (ἀδελφοί), τὰ τρίδυμα.
dringen 1) eig. in etw.: εἰσβάλλειν od. εἰσπίπτειν εἴς τι, auch εἰσέρχεσθαι od. εἰσδύεσθαι εἴς τι. — bis zu etw. d. διικνεῖσθαι od. ἐξικνεῖσθαι πρός τι. — das Wehgeschrei dringt bis in d. Stadt ἡ οἰμωγὴ διήκει εἰς τὸ ἄστυ. — 2) übtr. in Einen dr.: ἐγ-, προσ-κεῖσθαί τινι, m. Bitten λιπαρεῖν τινα (m. *inf.*), sehr in Jmd. dr. ἀνάγκην προσφέρειν τινί. — auf etw. dr. κατεπείγειν, σπεύδειν τι, ἀξιοῦν u. βιάζεσθαί τι od. m. f. *inf.*, auch ἀναγκάζειν τι u. m. *inf.* — ich fühle mich gedrungen ἀναγκάζομαι, ἠνάγκασμαι, οὐκ ἔχω ὅπως (z. B. ἀπιστῶ σοι ich fühle mich g. dir zu glauben). — Noth gedrungen ὑπ' ἀνάγκης. —
dringend ἀναγκαῖος 3., ἀνάγκην ἔχων 3. — dr. Geschäfte besorgen τὰ κατεπείγοντα πράττειν. — dr. Rath δεινὴ ἀνάγκη. — *adv.* λιπαρῶς (λ. ἔχειν περί τι auf etw. dringen), συντεταμένως.
drinnen ἔνδον.
dritte τρίτος 3. — zum dr. Male τρίτον u. τὸ τρίτον. — d. dritte Theil τὸ τριτημόριον. — d. dritte Rang, Preis τὰ τριτεῖα. — am dritten Tage τῇ τρίτῃ od. τριταῖος 3. — zu dritt ἐκ τρίτων. — er ward als der Dritte mitgesandt ἐξεπέμφθη αὐτὸς τρίτος.
Drittel τὸ τριτημόριον, τὸ τρίτον μέρος. — zwei D. τριῶν μερῶν τὰ δύο, τὰ δύο μέρη, αἱ δύο μοῖραι. — e. Ganzes u. e. D. enthaltend ἐπίτριτος 2. — ein Kapital, das e. D. abwirft τὸ ἐπίτριτον. — auf e. D. vermindern ἀποτριτοῦν.
drittens τὸ τρίτον; τρίτον (τρίτως).
dritthalb τρεῖς (τρία) ἡμίσεος δέοντες (δέουσαι, δέοντα), auch τρεῖς (τρία) ἡμίσεος δέοντος; δύο καὶ ἥμισυ.
Drittheil, s. Drittel.

droben ἄνω. — v. d. ἄνωθεν.
dröhnen κτυπεῖν u. κτυπεῖσθαι *P.*
drohen ἀπειλεῖν τινί τι, auch m. f. *inf.* od. ὅτι (ὡς); ἐπαπειλεῖν (dabei dr.), διαπειλεῖσθαί τινι (heftig dr.). — ἀνασείειν τι (m. etw. dr.), ἀνατείνεσθαί τί τινι. — v. Dingen = bevorstehen: μέλλειν, ἐπικεῖσθαι, ἐπιέναι, ἐνστῆναι, ἐπικρέμασθαι. — **drohend** ἀπειλητικός 3. u. durch d. entspr. Verba; = bevorstehend μέλλων, ἐνεστώς, ἐπικρεμάμενος 3. u. dgl. — *adv.* ἀπειλητικῶς.
Drohne ὁ κηφήν, ῆνος.
Drohreden οἱ ἀπειλητικοὶ λόγοι, αἱ ἀπειλαί.
Drohung ἡ ἀπειλή. — Häufig durch d. entspr. Verba, z. B. unter solchen Dr. entliess er ihn τοιαῦτα ἐπαπειλήσας ἀπέπεμψεν αὐτόν.
Drohworte, s. Drohreden.
drollig γελοῖος 3., χαρίεις 3., παιγνιώδης 2.
Drossel ἡ κίχλη, ὁ κόψιχος (κόσσυφος).
Druck 1) d. Drücken: ἡ θλῖψις, πίεσις, τὸ βάρος (Last); übtr. ἡ βία, ἀνάγκη, τὰ δεινά, ἡ ὕβρις, s. Bedrückung. — 2) d. Drucken, e. Buches, etwa: ἡ τύπωσις, ἐκτύπωσις. — im Druck erscheinen lassen, s. herausgeben.
drucken τυποῦν, ἐκτυποῦν (σημείοις).
drucksen ὀκνεῖν, κατοκνεῖν, στραγγεύεσθαι *M.*
Drudenfuss τὸ πεντέγραμμον.
drüben, s. jenseits.
drüber, s. darüber.
drücken 1) eig. θλίβειν, πιέζειν, βαρύνειν, βαρὺν εἶναι. — Einen an d. Brust, s. Brust. — Einem d. Hand d. δεξιοῦσθαί τινα. — sich dr., s. wegschleichen. — 2) übtr. durch d. genannten Verba. — sich durch etw. gedrückt fühlen πιέζεσθαι, ἀνιᾶσθαί (*P.*) τινι, βαρέως od. χαλεπῶς φέρειν τι, v. Kummer συνέχεσθαι (*P.*) λύπῃ. — Keiner weiss, wo mich d. Schuh drückt οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει τὸ ὑπόδημα. — **drückend** βαρύς, χαλεπός, δεινός 3., ἐπαχθής 2., ἀνιαρός 3.
Drücken, das, s. Druck 1).
Drücker (an d. Thüre) etwa τὸ ῥόπτρον, ὁ κόραξ, ακος.
Drüse ὁ (ἡ) ἀδήν, ένος. — die Drüsen am Halse τὰ παρίσθμια, im angeschwollenen u. verhärteten Zustande αἱ χοιράδες. — **drüsenartig** ἀδενοειδής u. ἀδενώδης 2.
Druiden οἱ Δρυΐδαι.
drum, s. darum.
drunten κάτω.
du σύ, nachdrückl. σύ γε. — o du ὦ οὗτος.
Dualis ὁ δυϊκός, τὸ δυϊκόν. — im D. δυϊκῶς.
ducken, sich, κύπτειν, ἐγ-, κατα-, ὑπο-κύπτειν. — aus Schüchternheit od. Furcht πτήσσειν, ὑπο-, καταπτήσσειν.
Duckmäuser ὁ κρυψίνους.
Dudelsack, s. Sackpfeife. — **Dudelsackpfeifer** ὁ ἀσκαύλης.
Duell ἡ μονομαχία.
duellieren, sich, μονομαχεῖν τινι od. πρός τινα. — der sich duelliert ὁ μονομάχος.
Düne ὁ (ἡ) θίς, θινός.
düngen κοπρίζειν, κοπροῦν.
Düngen, das, ἡ κόπρισις, κόπρωσις, ὁ κοπρισμός; d. D. m. Flüssigkeiten ἡ χύλωσις.
Dünger ἡ κόπρος.
Dünkel ἡ οἴησις, sp. ἡ κατοίησις, τὸ οἴημα; τὸ φρόνημα, αὔχημα; ὁ τῦφος; ἡ ὑπερηφανία, αὐθάδεια; ἡ κενοδοξία; (v. Wissen) ἡ δοξοσοφία, δοκησισοφία. — D. haben μέγα φρονεῖν, αὐθαδίζεσθαι, τετυφῶσθαι (pf. *P.*); sp. ὑπερηφανεῖν.
dünkelhaft τετυφωμένος 3., ὑπερήφανος, αὐθάδης 2.; κενόδοξος 2.; (in Bez. auf d. Wissen) δοξόσοφος, δοκησίσοφος 2.
dünken, sich, οἴεσθαι (*DP.*), δοκεῖν. — es dünkt mich δοκεῖ ἐμοί od. δοκῶ. — wie mich dünkt ὡς ἐμοὶ δοκεῖν od. δοκεῖν ἐμοί.
dünn 1) schmal, schmächtig: λεπτός, ἰσχνός 3. — d. machen λεπτύνειν, ἰσχναίνειν. — 2) locker, spärlich: μανός, σπάνιος 3. (mehr poet. ἀραιός 3.). — d. machen μανοῦν (ἀραιοῦν). — d. gesät μανόσπορος 2., d. säen μανοσπορεῖν. — 3) v. Flüssigkeiten: λεπτός, ὑγρός 3.
dünnbeinig λεπτοσκελής 2.
dünnblätterig λεπτόφυλλος, μανόφυλλος 2. — s. dünn.
Dünne 1) ἡ λεπτότης, ἰσχνότης. — 2) ἡ μανότης (ἀραιότης). — 3) ἡ λεπτότης, ὑγρότης. — vgl. dünn.
dünnfaserig λεπτόινος 2.
dünnhaarig ὁ, ἡ λεπτόθριξ, τριχος.
dünnhäutig λεπτόδερμος 2.
dünnhalmig λεπτοκάλαμος 2.
dünsten 1) *tr.* ἕψειν, πνίγειν. — 2) *intr.* ἀτμίζειν, ἐξατμίζειν u. *P.*, διαπνεῖν.
dürfen 1) Erlaubniss od. Macht haben: ἔξεστί μοι (z. B. ἀνδρὶ γενέσθαι, seltner ἄνδρα γ.; auch m. *acc.* m. *inf.*, z. B. ἔξεστι βασιλέα ἄρχειν), ἐξουσίαν ἔχειν. — man darf ἔξεστι, ἔστι, θέμις ἐστί (neg. οὐ θέμις od. οὐ θεμιτόν näml. ἐστί), ἐνδέχεται. — da man doch darf ἐξόν. — 2) nöthig od. Ursache haben: δεῖ od. χρή m. f. *acc.* m. *inf.*; auch durch d. *Vadj.* auf -τέος, z. B. man darf e. solchen Mann nicht belügen οὐ χρὴ (προσήκει) ψεύδειν od. οὐ ψευστέον τοιοῦτον ἄνδρα, wofür man auch οὐ ψευστέος τοιοῦτος ἀνήρ sagen kann. — 3) „ich dürfte" v. Dingen, die wahrscheinlich geschehen od. nicht geschehen werden, durch d. Opt. m. ἄν, wozu auch ἴσως od. τάχα hinzutreten, z. B. das dürfte wol geschehen τοῦτο γένοιτ' ἄν. — Sehr häufig zum milderen Ausdruck e. Behauptg., z. B. es dürfte an d. Zeit sein aufzubrechen ὥρα ἂν εἴη συσκευάζεσθαι.
dürftig 1) v. Pers., bedürfend: ἐνδεής od. καταδεής 2. τινος, ἄπορος 2., ὁ πένης, ητος, πενιχρός 3. — 2) v. Sachen, gering: εὐτελής 2., γλίσχρος 3., σπάνιος 3. — d. sein ἐνδεῶς od. καταδεῶς ἔχειν, ἀπόρως διακεῖσθαι, ἀπορεῖν od. δεῖσθαί (*DP.*) τινος, σπανίζειν (u. *P.*) τινός, πένεσθαι.
Dürftigkeit 1) ἡ ἔνδεια, ἀπορία, πενία. — 2) ἡ εὐτέλεια, σπάνις, σπανιότης. — in d. äussersten D. sein ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐνδείᾳ od. ἀπορίᾳ εἶναι, in d. äusserste D. versetzen εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν καθιστάναι.
Duero (Fluss) ὁ Δουρίας, Δούριος, Δόριος.
dürr 1) eig. *a*) ausgetrocknet: ξηρός 3., κατάξηρος 2., αὖος 3. — d. u. rauh αὐχμηρός 3., d. u. spröde σκληρός 3. — d. Holz τὰ φρύγανα, τὰ τραύξανα. — d. Sommer θέρος ἄνομβρον. — d. Land γῆ ἄνυδρος. — d. machen ξηραίνειν, κατα-, ἀπο-ξηραίνειν, αὐαίνειν; „d. werden" durch d. *P.* — d. sein αὐχμεῖν. *b*) mager ἰσχνός 3., λεπτός 3., ἄσαρκος 2., ἄτροφος 2., ἀπεσκληκώς 3., σκληρός u. σκληφρός 3. — d. machen ἰσχναίνειν, ἀπισχναίνειν, λεπτύνειν, μαραίνειν, ἀπομαραίνειν; „d. werden" durch d. *P.* — 2) uneig. etw. m. dürren Worten sagen: ἁπλῶς εἰπεῖν τι, εἰπεῖν τι μηδὲν ὑποστειλάμενον.
Dürre 1) ἡ ξηρότης, ὁ αὐχμός, ἡ σκληρότης. — v. Wetter ὁ αὐχμός (auch *pl.*), ἡ ἀνομβρία, τὸ καῦμα. — Wassermangel ἡ ἀνυδρία. — 2) ἡ ἰσχνότης, λεπτότης, ἀτροφία, ἀσαρκία. — vgl. dürr.
Dürrwurz ἡ κόνυζα.
dürsten, s. dursten.
düster 1) eig. ἀμαυρός 3., σκοτεινός 3. — 2) uneig. σκυθρωπός 2.; στυγνός 3. (mehr poet.); σύννους 2. — d. Blick, d. Wesen τὸ σκυθρωπόν, ἡ σκυθρωπότης. — d. aussehen σκυθρωπάζειν.
Düsterheit 1) ἡ ἀμαυρότης, τὸ σκοτεινόν. — 2) τὸ σκυθρωπόν, ἡ σκυθρωπότης. — vgl. düster.
Duett etwa ἡ ἀμοιβαία ᾠδή, τὰ ἀμοιβαῖα.

Duft 1) feiner Dunst: ὁ ἀτμός, τὸ πνεῦμα. — 2) Geruch: ἡ ὀσμή. — v. Räucherwerk τὸ θυμίαμα. — v. Opfer ἡ κνῖσα. — angenehmer Geruch: ἡ εὐωδία, εὐοσμία. — was D. verbreitet εὔοσμος 2.

duften πνεῖν, ἀποπνεῖν, nach etw. τινός, so auch ὄζειν, ἀπόζειν τινός.

dulden 1) πάσχειν; ertragen φέρειν, bes. m. Ruhe od. Gelassenheit ὑπομένειν, ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν. — Strafe d. ὑπέχειν od. διδόναι δίκην. — 2) gestatten: ἐᾶν m. *inf.*, ἀνέχεσθαι od. περιορᾶν m. *part.* — ruhig sein lassen ἐᾶν τινα (τι), οὐκ ἐνοχλεῖν τινι (τινα).

Dulden, das, 1) das Ertragen: ἡ ὑπομονή, ἀνεξία, καρτέρησις, καρτερία, τὸ καρτέρημα. — 2) das Gestatten: ἡ συγχώρησις. — Häufig durch d. entspr. Verba.

Dulder ὁ πολλῶν κακῶν ἔμπειρος.

duldsam 1) fähig zu ertragen: καρτερικός (ἀνεκτικός) 3. — 2) geneigt Anderer Meinungen zu ertragen: εὐγνώμων 2., ἐπιεικής 2. — d. sein εὐγνωμονεῖν.

Duldsamkeit 1) s. Dulden 1). — 2) ἡ εὐγνωμοσύνη, ἐπιείκεια.

Duldung, s. Dulden u. Duldsamkeit.

dumm 1) stumpfsinnig: μῶρος 3., ἀναίσθητος 2., ἀφυής 2., νωθής 2., auch παχὺς u. ἀμβλὺς (3). τὸν νοῦν, τὴν γνώμην u. dgl. — d. u. träge ὁ, ἡ βλάξ, κός. — d. vor Staunen od. Schrecken ἐμβρόντητος 2., ἐμβεβροντημένος u. ἐκπεπληγμένος 3. — d. sein μωραίνειν, ἀναισθητεῖν, βλακεύειν. — 2) ungeschickt, unbesonnen: ἀμαθής 2. (auch v. Sachen, wofür sonst ἄτοπος 2.), ἀσύνετος u. ἀνόητος 2. (unverständig), σκαιός 3. u. ἀβέλτερος 3. (linkisch, albern), ἠλίθιος 3. (thöricht, v. Pers. u. Handlgen). — d. sein ἀνοηταίνειν, κακῶς φρονεῖν.

Dummheit 1) ἡ μωρία, ἀναισθησία, νώθεια, βλακεία. — 2) ἡ ἀμαθία, ἀσυνεσία, ἀβελτερία, ἠλιθιότης; τὸ ἀβελτερεῖον (dumme Handlung od. Rede).

Dummkopf ὁ βλάξ, κός; ὁ σκαιός; auch ὁ ἀμνοκῶν, ῶντος, ὁ βλιτομάμμας (μαμμάκυθος); ὁ Μαργίτης; ὁ λάρος.

dumpf 1) eig. πνιγηρός 3., πνιγώδης 2., ἄπνους 2., εὐρωτιῶν, ῶσα, ῶν. — 2) v. Schalle: φαιός 3., βαρύς 3., ἄσημος 2. — d. Schall ὁ δοῦπος (meist poet.). — 3) v. Pers., dem Gemüthe u. dgl.: ἀμβλύς 3., ἀναίσθητος 2., ἀπαθής 2., συγκεκλασμένος (3.) τὴν ψυχήν, συννεφής 2. — d. Gährung τυφλὸν κίνημα.

Dumpfheit (des Sinnes u. dgl.) ἡ ἀμβλύτης, ἡ ἀναισθησία, ἀπάθεια.

dumpfig, s. dumpf 1).

dunkel 1) eig. *a*) finster: σκοτεινός u. σκοταῖος 3. σκοτώδης 2., ἀφεγγής 2. — es wird d. σκότος γίγνεται, συσκοτάζει. — er kam, da es d. wurde κνεφαῖος od. σκοταῖος ἦλθεν. — es wird mir d. vor den Augen σκότοι πρὸ τῶν ὀμμάτων γίγνονται, σκοτοῦμαι (*P.*). — im Dunkeln ἐν σκότῳ od. ὑπὸ σκότους. — e. d. Nacht ἡ σκοτομηνία sp. *b*) trübe: ἀμαυρός, θολερός 3. — d. machen ἀμαυροῦν. — v. nicht heller Farbe φαιός 3., μέλας 3. — 2) übtr. undeutlich, ungewiss: ἀφανής, ἀσαφής, ἄδηλος, ἄσημος, ἄγνωστος 2., ἀμυδρός, σκότιος, σκοτεινός, auch τυφλός 3.; αἰνιγματώδης 2. — v. d. Herkunft ἀγενής 2. (πατρὸς ἀφανοῦς ὤν). — d. andeuten τυφλῶς καὶ οὐ γνωρίμως διασαφεῖν.

Dunkel 1) eig. ὁ u. τὸ σκότος; τὸ κνέφας, ἡ ὄρφνη (mehr poet.). — 2) übtr. ἡ ἀφάνεια, ἀσάφεια, τὸ ἀφανές, ἀσαφές, ἄδηλον, αἰνιγματῶδες. — in's D. stellen ἀμαυροῦν. — im D. sein über etw. ἀγνοεῖν περί τινος.

dunkelblau κυανοῦς 3.

dunkelbraun ὄρφνινος u. ὄρφνιος 3., ὀρφνώδης 2.

dunkelfarbig φαιός 3., ὁ, ἡ μελάγχρως, ωτος, μελάγχρους 2., μέλας 3. — vgl. d. vhg. W.

dunkelgrün πράσινος 2.

Dunkelheit 1) eig. τὸ σκοτεινόν, ἡ σκοτεινότης. — 2) Unberühmtheit: ἡ ἀφάνεια, ἀδοξία; D. der Herkunft ἡ ἀγένεια. — vgl. Dunkel.

dunkeln 1) es dunkelt: σκότος γίγνεται, κνέφας (νὺξ) ἐπέρχεται, συσκοτάζει. — sobald es dunkelt ἅμα κνέφᾳ. — 2) v. Farben: ἀμαυροῦσθαι *P.*

dunkelroth πορφυροῦς, φοινικοῦς, ὄρφνινος u. ὄρφνιος 3.

Dunst ὁ ἀτμός, ἡ ἀτμίς, ἴδος; übtr. blauer D., Gaukelei ὁ καπνός, ἡ φλυαρία (auch *pl.*), ὁ λῆρος (meist *pl.*); ἡ τερατεία, τερθρεία, τερατολογία, τὸ τεράτευμα; τὸ γοήτευμα, ὁ φενακισμός. — Einem blauen D. vormachen τερατεύεσθαι (τερθρεύεσθαι, τερατολογεῖν) πρός τινα; ὀνειροπολεῖν, (κατα)γοητεύειν, φενακίζειν, ἐξαπατᾶν τινα.

dunsten, s. dünsten 2).

dunstig ἀτμιδώδης od. ἀτμώδης 2.

Dunstkreis ὁ ἀήρ, έρος, ὁ περιέχων ἀήρ (sp. ὁ περιέχων u. τὸ περιέχον).

durch I) *praep.* 1) eig., zur Bezeichng. *a*) e. Bewegg. in Raum od. Zeit v. e. Ende zum andern: διά m. *gen.*, z. B. durch d. Panzer verwunden διὰ τοῦ θώρακος τιτρώσκειν, durch e. Land marschieren διὰ χώρας πορεύεσθαι. — den Tag d. schwatzen δι' ἡμέρας λαλεῖν. — Gew. durch Zsstzgen m. διά, bei welchen dann die *praep.* meistens nicht beigefügt wird. *b*) e. Ausdehnung in Raum od. Zeit: διά m. *gen.*, ἀνά od. κατά m. *acc.*, z. B. durch d. ganze Land hin διὰ πάσης τῆς χώρας, ἀνὰ od. κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, den ganzen Tag durch sehen ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ὁρᾶν. — 2) uneig., zur Angabe *a*) d. Mittels: διά m. *gen.* (bes. bei persönl. Begriffen), gew. durch d. blossen *dat.*, z. B. er sagte durch e. Dolmetsch δι' ἑρμηνέως ἔλεγεν, durch grosse Anstrengungen erlangen διὰ μεγάλων πόνων (od. μεγάλοις πόνοις) λαμβάνειν. — Bisw. umschr. durch d. *part.* χρώμενος (χρησάμενος), z. B. durch List τέχνῃ χρησ. *b*) e. Ursache, Veranlassg. u. dgl.: διά m. *acc.*, ἐκ od. πρός m. *gen.*; ὑπό m. *gen.* (bei passiven u. neutr. Verben, die der Bdtg. nach dem *Pass.* ähnlich sind); häufig auch bei leblosen Dingen der blosse *dat.* — Für d. präpos. Wendungen im Deutschen setzt der Grieche auch häufig das *part.*, z. B. durch d. Unterwerfung v. Athen wurde er Herr über ganz Hellas καταστρεψάμενος Ἀθήνας πάσης τῆς Ἑλλάδος ἐπεκράτησεν. — II) *adv.* durch u. durch: διαμπερές, διαμπάξ (auch m. *gen.*). — Auch durch Zsstzgen m. διεκ-, z. B. durch u. durch dringen διεξικνεῖσθαι.

durcharbeiten 1) sorgfältig bearbeiten: ἐκ-, διαπονεῖν; ἐξ-, δι-εργάζεσθαι (letztere v. d. Bearbeitg. d. Bodens). — e. Teig διαμάττειν, ὀργάζειν. — geistig etw. d. διαπραγματεύεσθαι. — 2) sich d.: δια-, διεκ-δύεσθαι διά τινος; διαπερᾶν πονοῦντα, διαπεραίνειν σὺν πόνῳ. — durch d. Feinde διεκπίπτειν τῶν πολεμίων od. διὰ τῶν π., διεκπαίειν u. *M.* τοὺς πολεμίους. — 3) durch Arbeiten zerstören: κατατρίβειν, διαιρεῖν.

durchaus 1) gänzlich, ohne Ausnahme: διὰ παντός (διαπαντός; auch διὰ πάντων), παντελῶς, παντάπασι(ν), τὰ πάντα. — Bisw. auch durch d. prädicativ gebrauchte πᾶς, ἅπας, σύμπας, ασα, αν, ὅλος 3., z. B. das ist d. verfehlt τοῦτο ὅλον ἁμάρτημα, d. Bäume d. umhauen τὰ δένδρα ἅπαντα κατακόπτειν, od. durch Composita m. διά, z. B. d. glücklich sein διευτυχεῖν, d. gesättigt διακορής 2. u. dgl. — Wenn „durchaus" gleich „fortwährend" ist, so gebraucht man auch διάγειν, διαγίγνεσθαι, διατελεῖν m. entspr. *part.*, z. B. d. glücklich sein διατελεῖν εὐτυχοῦντα. —

2) schlechterdings, auf alle Weise: πάντως, παντάπασι(ν), ἐκ παντὸς τρόπου, παντὶ τρόπῳ, παντὸς μᾶλλον, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ; d. nicht οὐδαμῶς, οὐκ ἀρχήν. — Bei *imp.* „d. nicht" μὴ δῆτα. — In d. Antwort παντάπασί γε (π. μὲν οὖν), πάντως (δήπου), πάνυ γε (π. μὲν οὖν), d. nicht οὐδαμῶς, οὐ δῆτα, ἥκιστα πάντων.

durchbacken ἐξοπτᾶν.

durchbeben δια-, συν-, ταράττειν, ἐκφοβεῖν. — v. Frost durchbebt werden φρίττειν.

durchbeissen διατρώγειν, διαδάκνειν. — sich d. διατρώγοντα σῴζεσθαι *P.*, δάκνοντα διασῴζεσθαι (δια-, διεκ-δύεσθαι).

durchbeizen προστύφειν.

durchbeten διελθεῖν od. διεξελθεῖν (τὴν εὐχήν).

durchbetteln, sich, 1) durch e. Ort: ἐρανίζοντα διαπορεύεσθαι *DP.* — 2) sich m. Betteln durchhelfen: ἐρανίζοντα διαζῆν.

durchbilden διαμορφοῦν; (geistig) δια-, ἐκπαιδεύειν.

durchblättern διελθεῖν τι ἀνελίττοντα od. ἀναγιγνώσκοντα.

durchblicken 1) *tr.* *a)* eig. etw. d.: θεωρεῖν, s. durchlesen. *b)* übtr. e. Person od. e. Plan: διορᾶν, διαγιγνώσκειν. — 2) *intr.* *a)* durch etw. blicken: διορᾶν, διαθρεῖν, ὁρᾶν od. βλέπειν διά τινος; διακύπτειν διά τινος. *b)* δια-, διεμ-, ἐμ-, ὑπο-φαίνεσθαι (ao. *P.*), ἐκλάμπειν. — etw. d. lassen δια-, διεμ-, ἐμ-, ὑπο-φαίνειν.

durchblinken, s. d. vhg. 2).

durchblitzen ἐκλάμπειν.

durchbohren δια-, ἐκ-τρυπᾶν, διατετραίνειν (m. d. Bohrer). — διελαύνειν, διαπείρειν, διατιτρώσκειν, διαχρῆσθαι (m. Schwert, Lanze u. dgl.). — das D. ἡ ἐκτρύπησις.

durchbrechen 1) *tr.* *a)* zerbrechen: διακλᾶν, διαθραύειν, διαρρηγνύναι, διαιρεῖν, διακόπτειν. *b)* e. Oeffnung machen: διαρρηγνύναι, διαιρεῖν, διακόπτειν. — διορύττειν (durchgraben), auch τοιχωρυχεῖν (v. Diebe, der so einbricht). — d. Reihen d. Feinde διαρρηγνύναι od. διακόπτειν τὰς τῶν πολεμίων τάξεις; διελαύνειν (v. d. Reiterei). — e. Schiffslinie διεκπλεῖν, διέκπλουν ποιεῖσθαι. — 2) *intr.* δια-, διεκ-πίπτειν, δια-, διεκδύεσθαι, διεκπαίειν; v. Knospen διαφύεσθαι.

Durchbrechung ἡ διάρρηξις (διαρραγή), διαίρεσις, διακοπή. — D. e. Schiffslinie ὁ διέκπλους. — v. Knospen ἡ διάφυσις.

durchbrennen 1) *tr.* διακαίειν, διαφλέγειν. — 2) *intr.* διακαίεσθαι, διαφλέγεσθαι *P.*; übtr. heimlich entwischen: ἀπο-, δια-διδράσκειν, δια-, ἀπο-φεύγειν.

durchbringen 1) eig. *a)* durch e. Ort tragen od. führen: διαβιβάζειν, διάγειν, διαπέμπειν, διακομίζειν. *b)* durch e. Oeffnung: διιέναι (ἵημι), διεμβάλλειν. *c)* e. Zeit hinbringen: διάγειν, διαγίγνεσθαι, διατρίβειν. — 2) übtr. *a)* durchhelfen, erretten: σῴζειν, διασῴζειν, περιποιεῖν. — sich d. βίον πορίζεσθαι (ἔκ τινος). *b)* verschwenden, vergeuden, w. s. *c)* zu Ende bringen, s. vollenden.

durchbrochen τετρημένος, διορωρυγμένος 3.

Durchbruch 1) s. Durchbrechung. — 2) D. e. Stromes: τὸ ἔκρηγμα. — s. Durchfall.

durchdacht ἐσκεμμένος 3.

durchdampfen 1) *tr.* ἀνα-, δια-πιμπλάναι τι ἀτμοῦ, καπνοῦ u. dgl. — 2) *intr.* ἐξατμίζειν u. *P.*

durchdenken ἀναλογίζεσθαι, ἀνα-, δια-σκοπεῖν, φροντίζειν, διενθυμεῖσθαι *DP.*

durchdrängen, sich, διωθεῖσθαι (durch d. Menge τὸν ὄχλον).

durchdringen 1) *intr.* *a)* eig. διαδύεσθαι, δι-, ἐξ-ικνεῖσθαι, δι-, διεξ-έρχεσθαι, διήκειν. — v. Licht u. Schall διαλάμπειν. *b)* übtr. m. etw. d., s. durchsetzen; v. Meinungen, Vorschlägen νικᾶν, ἐκνικᾶν, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, κύριον γίγνεσθαι. — 2) *tr.* sich über etw. verbreiten, etw. einnehmen: δια-, κατα-λαμβάνειν, ἀνα-, ἐμ-πιπλάναι, κατέχειν.

durchdringend τορός 3., διάτορος 2., τρανής 2. (sp. τρανός 3.), λαμπρός 3. (v. Schall). — ὀξύς 3. (v. allen Sinnen u. d. Geiste), ebenso δριμύς 3. (m. Ausnahme d. Gehöres), πικρός 3. (m. Ausnahme d. Gesichtes). — m. d. Blicke δριμὺς τὸ βλέμμα. — d. Verstand τὸ τῶν φρενῶν ὀξύ; v. d. Verst. ὀξὺς ἐπινοῆσαι (γνῶναι).

durcheilen διατρέχειν, σπουδῇ διελαύνειν; διάττειν, διεξάττειν.

durcheinander, s. einander.

Durcheinander, das, s. Verwirrung.

durchfachen, s. durchglühen.

durchfächeln διαρριπίζειν; v. Winde διαψαίρειν.

durchfahren 1) *intr.* *a)* fahrend durchdringen: δι-, διεξ-ελαύνειν; v. Schiffen δια-, διεκ-πλεῖν. *b)* schnell durchdringen: διάττειν, διεξάττειν, φέρεσθαι (*P.*) διά τινος. — 2) *tr.* *a)* m. Fuhrwerk durchbringen: διακομίζειν. *b)* durch Fahren trennen: ἐλαύνοντα διαστέλλειν, διαιρεῖν. *c)* durch Fahren verderben: ἐλαύνοντα κατατρίβειν od. διαφθείρειν. *d)* = durchdringen 2), w. s.

Durchfahrt 1) das Durchfahren: ἡ διέλασις; zu Schiffe ὁ διάπλους, διέκπλους. — Häufig durch Verba, z. B. hier ist keine D. möglich ἐνταῦθα δὴ οὐκ ἔστι διελαύνειν, auf seiner D. διελαύνων. — 2) d. Ort, wo man durchfahren kann: ὁ πόρος, ἡ δίοδος, διέξοδος; zu Wasser ὁ διάπλους, διέκπλους. — D. im Hause, s. Thorweg.

Durchfall ἡ διάρροια, ἡ καταφορὰ (ῥύσις, ταραχή, ἐκτάραξις) τῆς κοιλίας; ἡ ἔκτηξις. — ich habe D. κάτω διαχωρεῖ μοι. — D. verursachen ἐκταράττειν κοιλίαν. — D. erregend ἐκταρακτικὸς 3. τῆς γαστρός.

durchfallen 1) eig. δια-, διεκ-, ἐκ-πίπτειν. — 2) übtr. δια-, ἐκ-πίπτειν, ἐκβάλλεσθαι *P.* (die letzteren bes. v. Schauspielern u. Dramen; v. Schausp. auch ἐκσυρίττεσθαι *P.*), ἀποτυγχάνειν, διαμαρτάνειν, σφάλλεσθαι u. ψεύδεσθαι *P.* (m. etw. τινός). — e. Schauspieler d. lassen ἐκβάλλειν τινά (ἐκ τοῦ θεάτρου), ἐκσυρίττειν τινά.

durchfaulen δια-, ἀπο-, κατα-σήπεσθαι *P.*, m. *pf.* 2 διασεσηπέναι u. s. w.

durchfechten διαγωνίζεσθαι u. διαμάχεσθαι περί u. ὑπέρ τινος; als Recht geltend machen διαδικαιοῦν.

durchfeilen διαρ-, καταρ-ρινεῖν.

durchfeuchten, s. durchnässen.

durchfeuern διακαίειν, διαπυροῦν.

durchflechten διαπλέκειν; etw. m. etw. ἐμπλέκειν τί τινι.

durchfliegen διαπέτεσθαι.

durchfliessen διαρρεῖν. — **durchflossen** διάρρυτος 2.

Durchfluss (d. Durchfliessen u. d. Ort d. D.) ἡ διαρροή, ὁ διάρρους, διέκρους.

durchforschen διερευνᾶν, διεξερευνᾶσθαι, ἐξερευνᾶν, ἐξετάζειν, δια-, ἀνα-, ἐκ-ζητεῖν; διακινεῖν.

durchforsten, s. lichten.

durchfragen 1) fragend durchnehmen: διερωτᾶν. — 2) d. Reihe nach herumfragen: ἐρωτῶντα ἐπελθεῖν ἕκαστον, ἐρωτᾶν πάντας καθ' ἕνα ἕκαστον.

durchfressen διατρώγειν, διαδάκνειν. — s. zerfressen.

durchfrieren ῥιγοῦν πᾶν τὸ σῶμα (v. Pers.); ὁλοσχερῶς πήγνυσθαι (*P.*) ὑπὸ κρύους (v. Flüssigkeiten).

durchfühlen διαψηλαφᾶν τι sp.

durchführen 1) eig. δι-, διεξ-άγειν, διαβιβάζειν, διακομίζειν, διαπορεύειν. — 2) übtr. s. ausführen, beendigen, durchsetzen.

Durchfuhr ἡ διαγωγή, διακομιδή.

durchgängig 1) durchgehbar: *διαβατός* 3. — 2) allgemein: *κοινός* 3.; *ὁ, ἡ, τὸ διαπαντός* od. *ἐπὶ πάντων*; als *adv.* *κοινῶς, πανταχοῦ, διὰ παντός, ἑκάστοτε*, s. durchaus u. durchgehends.

Durchgang 1) d. Durchgehen: *ἡ διάβασις, δίοδος, διέξοδος.* — 2) d. Ort, wo man durchgeht: *ἡ δίοδος, διέξοδος, πάροδος, ὁ πόρος* (Furt); am Hause *ἡ πύλη, ὁ πυλών, ῶνος.*

Durchgangszoll *τὸ διαγώγιον* od. *παραγώγιον*; d. D. v. Einem od. etw. erheben *παραγωγιάζειν τινά* od. *τι* sp.

durchgehen 1) *intr.* *a)* durch e. Ort gehen, v. Pers.: *διιέναι, διεξιέναι, διαβαίνειν, περᾶν, διαπερᾶν* (m. *acc.* od. *διά τινος*); wiederholt d. *διαφοιτᾶν.* — v. Sachen: *διικνεῖσθαι, διαχωρεῖν* od. *χωρεῖν διά τινος, διαφοιτᾶν.* *b)* entlaufen: *ἀπο-, διαδιδράσκειν, δραπετεύειν, ἀπο-, δια-, ἐκ-, ὑπεκφεύγειν*; v. Pferde *ἐκφέρειν*, m. d. Reiter d. *παραφέρειν τὸν ἐπιβάτην.* *c)* gebilligt werden, v. Meinungen u. dgl., s. durchdringen 1) *b*). — 2) *tr.* *a)* eig. *διεξιέναι, διεξέρχεσθαι, διαπορεύεσθαι* (*DP.*). *b)* übtr. *διιέναι, διεξιέναι, διεξέρχεσθαι*; *διαλαμβάνειν* (genau d.); *διηγεῖσθαι, διεξ-, ἐξηγεῖσθαι* (erzählend od. beschreibend), *καταλέγειν* u. *ἀπαριθμεῖν* (aufzählend), *λογιστεύειν* (e. Rechnung, um sie zu prüfen). — alles einzeln d. *καθ' ἓν ἕκαστον* od. *πάντα ἑξῆς διεξελθεῖν.* — m. Einem etw. *συνδιεξιέναι τινί τι.* — vgl. untersuchen.

Durchgehen, das, 1) = Durchgang 1). — 2) das Entlaufen, w. s.; v. Pferde *ἡ ἐκφορά.* — 3) übtr. *ἡ διέξοδος, διαπορεία, διήγησις.* — vgl. Untersuchung.|

durchgehends *ἑξῆς, ἐφεξῆς, πάντες καὶ καθ' ἕκαστον.*

durchgeisseln, s. durchpeitschen.

durchgiessen *διαχεῖν.*

durchgleiten *διολισθάνειν, διεκπίπτειν.*

durchglühen *διακαίειν, διαπυροῦν.*

durchgraben 1) umgraben: *ἀνασκάπτειν.* — 2) ein Loch durch etw.: *διασκάπτειν, διορύττειν.*

durchgreifen 1) durch etw. greifen: *διιέναι* (*ἵημι*) od. *διαβάλλειν τὴν χεῖρα διά τινος.* — 2) m. Nachdruck u. Erfolg handeln: *συντεταμένον δια-, κατα-πράττειν* (u. *M.*), *πράττοντα δι-, ἐξ-ανύτειν, βιάζεσθαι.* — nicht d. *ἀνειμένως* od. *ὑφειμένως πράττειν, ἀν-, ὑφ-, καθυφ-ίεσθαι* od. *-ιέναι* (*intr.*). — **durchgreifend** *σύντονος* 2., *σφοδρός* 3., *ὀξύς* 3., *ἐρρωμένος* 3.

durchgrübeln *διαφροντίζειν, μεριμνᾶν.*

durchhallen *διηχεῖν.*

durchhauen 1) eig. *διακόπτειν, διατέμνειν.* — sich d., s. durchschlagen. — 2) durchprügeln, w. s.

durchhecheln 1) eig. *διαξαίνειν.* — 2) übtr. *διασύρειν, διαχλευάζειν, κατακνίζειν τινά* u. *τι*; *κατειρωνεύεσθαί τινος.*

durchheilen *ἐξακεῖσθαι.*

durchheizen *διαθερμαίνειν.*

durchhelfen 1) eig. *διαπορεύειν, διεξάγειν, διεξιέναι* (*ἵημι*). — 2) übtr. in Gefahren: *ἐκ-, διασῴζειν*; sich d. *δια-, διεκ-δύεσθαι, δια-, διεκφεύγειν, διασῴζεσθαι P.* — Einem m. etw. d., s. helfen.

durchhellen *διαλάμπειν, διαφωτίζειν.*

durchhitzen *διακαίειν, διαθερμαίνειν.*

durchhöhlen *κοιλαίνειν, ἐκκοιλαίνειν*, auch *διορύττειν.* — **durchhöhlt** *διάκοιλος* 2.

durchhören *δι-, ἐξ-ακούειν.*

durchjagen 1) durcheilen: *δρόμῳ φέρεσθαι P.* (*διά τινος*); auf e. Jagd durcheilen *θηρῶντα διελαύνειν.* — 2) verschwenden, w. s.

durchirren *περιπλανᾶσθαι* (*P.*) *ἔν τινι τόπῳ, πλανᾶσθαι κατὰ τόπον τινά.*

durchkämpfen, s. durchfechten.

durchkauen *καταμασᾶσθαι.*

durchkneten *διαμάττειν, ὀργάζειν, διαφυρᾶν.*

durchkochen *διαπέττειν, διέψειν.* — durchgekocht *δίεφθος* 2. [u. dgl.

durchkönnen *οἷόν τ' εἶναι διιέναι, διαβαίνειν*

durchkommen 1) eig. *a*) durchreisen, w. s. *b*) durch e. Enge, Schwierigkeiten u. dgl.: *διαδύεσθαι, διαπερᾶν.* — 2) übtr. *a*) entkommen, w. s., davon kommen, s. davon 1). *b*) auskommen, w. s. *c*) etw. ausrichten, z. B. mit solchen Behauptungen kommen wir nicht durch *ταῦτα φάσκοντες οὐδὲν πράττομεν* (*ποιοῦμεν, περαίνομεν*). *d*) etw. z. Ende bringen, vollenden, w. s.

durchkrämpeln *διαξαίνειν.*

durchkratzen *διαψῆν.*

durchkreuzen 1) eig. kreuzweis durchschneiden: *φορμηδὸν* od. *κατὰ διάμετρον διατέμνειν.* — kreuzweis stellen *ἐπαλλάττειν.* — sich d. *ἐπαλλάττειν* (od. *P.*) *ἀλλήλοις.* — 2) übtr. durchirren, w. s.; vom Blitze *διάττειν*, v. Schiffen *περιπλεῖν.* — einander durchkreuzende Nachrichten *ἀγγελίαι ἐξηλλαγμέναι.*

Durchkreuzung *ἡ ἐπάλλαξις.*

durchkriechen 1) durch etw.: *διέρπειν* u. *διαδύεσθαί τι* od. *διά τινος.* — 2) über etw. hinkriechen: *περι-, ἐφ-έρπειν.*

durchlassen *δι-, παρ-ιέναι* (*ἵημι*), *ἐᾶν διελθεῖν* od. *παρελθεῖν, διαφρεῖν.* — Einem od. etw. Platz machen *δια-, παρα-πέμπειν, εἴκειν* od. *παραχωρεῖν τινι τῆς ὁδοῦ.* — nicht d. *εἴργειν τοῦ διελθεῖν, κωλύειν* (*μὴ*) *παρ-, ἐξ-ελθεῖν.* — Regen nicht d. *στέγειν τὸν ὄμβρον.*

durchlaufen 1) *intr.* *διαρρεῖν*; *διαστάζειν* (tropfenweise). — 2) *tr.* *a*) *δρόμῳ διιέναι*; *διαθεῖν, διατρέχειν* (auch übtr.). — v. Gerüchten, s. durchdringen. — es durchläuft mich kalt *φρίττω* (v. Fieberschauer *φρικιῶ*, v. Furcht *φρίττω καὶ δέδοικα*). *b*) d. Sohlen: *ἀπο-, κατα-τρίβειν τὰ σάνδαλα.* [(*τὸν βίον* u. dgl.).

durchleben *διαζῆν* od. *διαβιοῦν*, auch *διάγειν*

durchleiten *διοχετεύειν.*

durchlernen *κατα-, ἐκ-μανθάνειν.*

durchlesen *δι-, ἐξ-αναγιγνώσκειν, διεξιέναι ἀναγιγνώσκοντα*; flüchtig d. *διατρέχειν ἀναγιγνώσκοντα.*

Durchlesung, durch d. vhg. Verba.

durchleuchten 1) *tr.* erleuchten, w. s. — 2) *intr.* *δια-, ἐκ-λάμπειν, διαυγάζειν, διαφαίνεσθαι* (ao. *P.*) u. *διαφαίνειν διά τινος, διεκφαίνεσθαί τινος.*

durchlöchern, s. durchbohren, -stechen. — **durchlöchert** *διατετρημένος* 3.; *ἀνάτρητος* 2.

durchlüften *διαρριπίζειν.* [sp.

durchlügen, sich, *ψευδόμενον διαφεύγειν.*

durchmachen *δι-, ἐπ-εξιέναι.* — Alles d. *διὰ πάντων ἐλθεῖν* od. *διεξελθεῖν.* — e. Schule d. *παιδείαν διελθεῖν.* — er hat e. gute Schule durchgemacht *καλῶς διαπεπαίδευται.* — alle Genüsse d. *πάντα τὰ ἡδέα διαδραμεῖν.*

Durchmarsch *ἡ δίοδος, διέξοδος.* — Einem d. D. gestatten *δίοδον δοῦναί τινι, διιέναι* (*ἵημι*) *τινά.*

durchmarschieren *δι-, διεξ-ελαύνειν, διαπορεύεσθαι DP., διάγειν στρατιάν.* [*διαφυρᾶν.*

durchmengen *δι-, ἀνα-μιγνύναι, διακεραννύναι,*

durchmessen *ἀνα-, δια-, ἐκ-μετρεῖν* u. *M.*

Durchmesser *ἡ διάμετρος.*

durchmischen, s. durchmengen.

durchmüssen = durchgehen müssen *ἀνάγκη* (*ἐστί*) *τινὶ διελθεῖν, διαβατέον ἐστί τί τινι.*

durchmustern (Soldaten), s. mustern; übtr. *διαπραγματεύεσθαι, διακριβοῦν* u. *M.* — s. prüfen.

Durchmusterung (e. Heeres) *ἡ ἐξέτασις*; übtr. [s. Prüfung.

durchnachten *διανυκτερεύειν.*

durchnähen διαρράπτειν.
durchnässen δια-, κατα-βρέχειν, δι-, καθ-υγραίνειν, διικμάζειν. — **durchnässt** διάβροχος 2., διαβρεχής 2., δίυγρος, κάθυγρος 2.
durchnagen διατρώγειν; übtr. v. Schmerz u. dgl. δάκνειν.
durchnehmen, s. durchgehen 2) *b*). — Einen d. = tadeln καθάπτεσθαί τινος.
durchpassieren, s. durchgehen 1), durchmarschieren.
durchpeitschen μαστιγοῦν, διαμαστιγοῦν, δέρειν.
durchprügeln συγκόπτειν; s. durchpeitschen.
durchräuchern θυμιᾶν, θυμιαμάτων ἀναπιμπλάναι τι.
durchrechnen ἐκλογίζεσθαι.
durchregnen κατομβρεῖν. — **durchregnet** δίομβρος, κάτομβρος 2. [βειν.
durchreiben διαψαίρειν, δια-, κατα-, ἀπο-τρί-
durchreichen 1) *tr.* durch etw. reichen: διά τινος προτείνειν, ὀρέγειν, παραδιδόναι. — 2) *intr.* *a*) sich durch etw. hin erstrecken: διέχειν; διατείνειν u. *P.*; δι-, ἐξ-ικνεῖσθαι. *b*) ausreichen, auskommen, w. s.
Durchreise ἡ δίοδος (διοδεία), διέξοδος. — auf d. D. διαπορευόμενος, διοδοιπορῶν.
durchreisen διοδεύειν, διαπορεύεσθαι (*DP.*), διοδοιπορεῖν, allg. διιέναι, διεξιέναι. — διελαύνειν, διεξελαύνειν (z. Pferde od. Wagen). — e. Land περιοδεύειν od. περιπορεύεσθαι χώραν, d. See περιπλεῖν τὴν θάλατταν.
durchreissen 1) *tr.* διαρρηγνύναι, διασχίζειν. — 2) *intr.* durch die *P.*
durchreiten διιππεύειν, δι-, διεξ-ελαύνειν.
durchrennen δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) διά τινος (περί τι), διατρέχειν τι. — Einen d. = durchbohren: ἐπιφερόμενον (ἐφορμήσαντα, ἐπιδραμόντα)
durchrieseln ῥεῖμα διαρρεῖν. [διελαύνειν τινά.
durchrinnen διαρρεῖν.
durchrudern διερέττειν (poet. u. sp.).
durchrühren ἀναφύρειν, ἀναφυρᾶν, ἀνα-, δια-, συγ-κυκᾶν, δια-, συν-ταράττειν.
durchrütteln διασείειν, δια-, συν-ταράττειν.
durchsägen διαπρίειν.
durchsäuseln διαψιθυρίζειν.
durchschallen διηχεῖν, ἦχον ἀναπιμπλάναι, ἤχῳ καταλαμβάνειν od. κατέχειν.
durchscharren διαψαίρειν.
durchschauen 1) *tr.* *a*) eig. etw. d.: θεωρεῖν, καταθεᾶσθαι, s. durchlesen. *b*) übtr. e. Person od. e. Plan: διορᾶν, διαγιγνώσκειν, γιγνώσκειν, καταμανθάνειν. — 2) *intr.*, s. durchblicken 2).
durchschauern φρίκην ἐμποιεῖν τινι; φρίττειν ποιεῖν τινα. — es durchschauert mich φρίκη με λαμβάνει, φρίττω (ἔφριξα).
durchscheinen, s. durchblicken 2) *b*). — Licht d. lassen αὐγὴν διιέναι (ἵημι).
durchschieben διεμβάλλειν.
durchschiessen διατοξεύειν (m. d. Bogen), διακοντίζειν (m. d. Wurfspiess); διαπείρειν, διελαύνειν (übh. durchbohren).
durchschiffen 1) hinüber schiffen: διαπλεῖν, διαπερᾶν, διαπορθμεύεσθαι *P.* — 2) ganz beschiffen: περιπλεῖν.
Durchschiffung 1) ὁ διάπλους. — 2) ὁ περίπλους. — Gew. die entspr. Verba.
durchschimmern διαστίλβειν; übr. s. durchscheinen.
durchschlängeln ἑλίττεσθαι (*P.*) διά τινος.
durchschlafen καθεύδειν (πᾶσαν τὴν νύκτα).
durchschlagen 1) *tr.* *a*) etw. durch etw. hindurch schlagen: διακρούειν, διελαύνειν (κόπτοντα), διεμβάλλειν; sich d. δια-, διεκ-πίπτειν, διεκπαίειν, βιάζεσθαι διὰ τῶν πολεμίων, διακόπτειν τοὺς πολεμίους, διασῴζεσθαι *P.*; v. d. Reiterei διελαύνειν. — durchseihen, w. s. — *b*) durch e. Schlag e. Oeffnung machen: διακόπτειν, διαρρηγνύναι. — 2) *intr.* durchdringen: διαπίπτειν, διαδύεσθαι; übtr. v. Meinungen, Vorschlägen u. dgl. νικᾶν, ἐκνικᾶν, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν; v. Papier etwa: διιέναι (ἵημι): τὸ μέλαν.
durchschleichen διέρπειν. — sich d. διαδύεσθαι, λανθάνειν διελθόντα, διαδιδράσκειν, ὑπεξέρχεσθαι, κλέπτειν ἑαυτόν.
durchschlüpfen δια-, διεκ-δύεσθαι, διολισθάνειν, διαδιδράσκειν, διαφεύγειν. — d. lassen διιέναι (ἵημι); übtr. παρέχειν τινὶ διεκφεύγειν, περιορᾶν τινα διαφεύγοντα. — s. durchwischen.
durchschmausen εὐωχεῖσθαι (*DP.*) z. B. πᾶσαν τὴν νύκτα.
durchschneiden 1) zerschneiden: δια-, κατατέμνειν, διακόπτειν. — 2) übtr. seine Richtung durch etw. nehmen: τέμνειν τι; d. Luft d. φέρεσθαι (*P.*) διὰ τοῦ ἀέρος. — durch seine Richtung trennen διαζευγνύναι, διαζωννύναι; v. Gebirgen durchschnitten ὄρεσι διεζωσμένος u. διειλημμένος 3.
Durchschnitt ἡ διατομή. — im D. od. **durchschnittlich** καθόλου, ἓν ἀνθ' ἑνός, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, πλέον ἔλαττον.
Durchschnittsfläche, -linie ἡ τομή.
durchschreien διαβοᾶν, ἐξικνεῖσθαι βοῶντα.
durchschütteln διασείειν, διατινάσσειν.
durchschwärmen 1) διαπέτεσθαι (v. fliegenden Thieren). — v. Soldaten κατατρέχειν. — 2) e. Zeit schwärmend zubringen: διάγειν ἐν ποτοῖς καὶ κώμοις, κωμάζειν (πᾶσαν τὴν νύκτα), διαπαννυχίζειν u. *simpl.*
durchschwatzen διαλαλεῖν od. *simpl.* (τινι od. πρός τινα). — sich d. πολλὰ λαλοῦντα ἀπαλλάττεσθαι (*P.*) od. διαφεύγειν.
durchschweben μετέωρον φέρεσθαι (*P.*) διά τι-
durchschweifen δια-, περι-πλανᾶσθαι *P.* [νος.
durchschwelgen διάγειν ἐν ποτοῖς καὶ ἡδυπαθείαις.
durchschwimmen διανεῖν, διανήχεσθαι; διακολυμβᾶν (sp.); περᾶν od. διαπερᾶν νηχόμενον.
durchsegeln ἱστιοδρομεῖν διά τινος (sp.); s. durchschiffen.
durchsehen 1) eig. διορᾶν; durch d. Fenster διακύπτειν διὰ τῆς θυρίδος; προ-, ἐκ-κύπτειν τῆς θ. — v. Dingen: aus etw. hervorsehen ἐκφαίνεσθαι (ao. *P.*). — 2) übtr. genau ansehen: ἐπισκοπεῖν; etw. dabei verbessern διορθοῦν, ἐπιδιασκευάζειν u. διασκευάζειν. — vgl. prüfen.
durchseihen ἀπ-, δι-, ἐξ-ηθεῖν, διυλίζειν, διαπιδύειν, σακίζειν, ἐξητριάζειν, ἐκστραγγίζειν. — d. **Durchseihen** ἡ διήθησις, ὁ ὑλισμός, διυλισμός. — d. **Durchgeseihte** τὸ διύλισμα, περίηθημα; d. Wein ὁ σακτὸς οἶνος, ὁ σακίας (οἶνος).
durchsein 1) v. Pers. *a*) e. Ort passiert haben: δι-, διεξ-εληλυθέναι, πέραν εἶναί τινος. *b*) m. etw. = vollendet haben: διεξεληλυθέναι τι, ἀποτετελεκέναι od. διαπεπραχέναι τι; m. e. Buche διανεγνωκέναι τὸ βιβλίον; = heraus sein (aus e. üblen Zustande): ἀπηλλάχθαι τινός, ἔξω εἶναί τινος, περιγεγενῆσθαί τινος. — 2) v. Sachen, u. z. v. Zeitfristen, Zuständen: vorbei od. vorüber sein, w. s. — v. Gegenständen, zu Ende sein: τέλος ἔχειν, τετελευτηκέναι, aufgebraucht sein: ἀν-, ἐξαν-, καταν-ηλῶσθαι (-αλῶσθαι).
durchsetzen 1) eig. durch od. über etw. springen, s. durchspringen; v. Reiter διελαύνειν. — durch e. Fluss setzen διαβαίνειν, δια-, διεκπερᾶν, διαπεραιοῦσθαι (*P.*) τὸν ποταμόν. — 2)

etw. trotz gewisser Hindernisse durchführen: *διαπράττεσθαί τι* (*παρά τινος* bei Einem, *παρά τινος* m. *inf.*, wobei auch *ὥστε* steht, „bei Einem dass …“), *καταπράττειν* u. *M. τι*, auch m. *inf.* u. *ὥστε*, *ἐπικρατεῖν* m. f. *inf.*, *βιάζεσθαί* (erzwingen) *τι* u. m. *inf.*; d. dass nicht *κωλύειν* od. *ἀποκωλύειν* m. f. *inf.*, wobei auch *μή* steht. — e. Meinung u. dgl. d. *νικᾶν γνώμην*, *νικᾶν* od. *ἐπικρατεῖν λέγοντα* od. *πείθοντα*. — was leicht durchzusetzen ist *εὔπρακτος* 2., was schwer d. ist *δύσπρακτος* 2. — geschickt etw. d. *πρακτικός*, *ἐξεργαστικός* 3., unfähig etw. d. *ἄπρακτος* 2. — vgl. ausführen.

durchseufzen *στενάζειν* z. B. *πᾶσαν τὴν νύκτα*, auch *στενάζοντα διάγειν* od. *διατρίβειν*.

Durchsicht *a*) eig. *ἡ δίοψις*. *b*) übtr. *ἡ ἐπίσκεψις*; Verbesserung bei nochmaliger D. *ἡ διόρθωσις*, vgl. Prüfung. — Gew. durch d. entspr. Verba, z. B. nach geschehener D. *ἐπισκεψάμενος*, vor der D. *πρὶν ἐπισκέψασθαι* u. dgl.

durchsichtig *διαφανής*, *διαυγής*, *διειδής* 2., *εὐδίοπτος* 2. — v. d. Luft *δίαιθρος* 2.

Durchsichtigkeit *ἡ διαφάνεια*.

durchsickern *διαπιδύειν* u. *P.*, *διηθεῖν* u. *P.*

durchsieben *διαττᾶν*, *διασήθειν*. — d. **Durchsieben** *ἡ διάττησις*.

durchsinken *διολισθάνειν*, *διαπίπτειν*.

durchsitzen 1) eine Zeit lang sitzen: *καθήμενον διάγειν* od. *διατρίβειν*. — 2) durch Sitzen abnützen: *ἐπικαθήμενον κατατρίβειν*.

durchsonnen *διηλιοῦν*.

durchspähen *διασκοπεῖν*, *δι-*, *διεξ-ερευνᾶν*, *σκευωρεῖσθαί τι* u. *περί τι*.

durchspalten *δια-*, *κατα-σχίζειν*.

durchspiessen *διαπείρειν*, *διελαύνειν*. — m. d. Wurfspiess *διακοντίζειν*. [*λογεῖν*.

durchsprechen *δι-*, *διεξ-ελθεῖν λόγῳ*, *διαμυθο-*

durchsprengen 1) besprengen: *διαρ-*, *καταρ-ραίνειν*, *δια-*, *κατα-βρέχειν*. — 2) durch etw. hinsprengen: *δρόμῳ* (*ἀνὰ κράτος*) *φέρεσθαι P.* od. *ἐλαύνειν διά τινος*. [*τρέχειν*.

durchspringen *διαπηδᾶν*, *διάλλεσθαι*, auch *δια-*

durchstechen *δια-*, *κατα-κεντεῖν*, *διαπείρειν*, *διατρυπᾶν*. — m. d. Nadel *διαπερονᾶν*, m. d. Schwerte od. e. anderen Waffe *διατιτρώσκειν*, *διελαύνειν*. — e. Damm od. dgl. *διορύττειν*, *διασκάπτειν*. — d. **Durchstechen**, **Durchstechung** *ἡ διακέντησις*, *διωρυχή*.

Durchstecherei *ἡ βλαίσωσις*.

durchstecken *διείρειν*, *δια-*, *διεμ-βάλλειν*, auch *διιέναι* (*ἵημι*) *διά τινος*. — den Kopf d. *διακύπτειν διά τινος*, *ἐκ-*, *προ-κύπτειν τινός*.

durchstehlen, sich, s. durchschlüpfen.

durchsteigen *διαβαίνειν*, *διεισδύεσθαι*.

durchsteuern 1) *tr.* *διακυβερνᾶν*. — 2) *intr.* s.

Durchstich *ἡ διωρυχή*. [durchschiffen.

durchsticken *διανθίζειν*.

durchstimmen (d. Reihe nach stimmen) *διαψηφίζεσθαι*, *διαχειροτονεῖν*.

durchstöbern *σκευωρεῖσθαί τι* u. *περί τι*.

durchstopfen *διαβύειν*.

durchstossen *διωθεῖν* u. *διελαύνειν τι διά τινος*; *διακόπτειν* (durch e. Stoss öffnen); vgl. durchstechen. [leuchten 2).

durchstralen 1) s. bestralen. — 2) s. durch-

durchstreichen 1) ausstreichen, w. s. — 2) durchwandern, durchstreifen, w. s.

durchstreifen *δια-*, *ἐπι-πορεύεσθαι* (*DP.*), *ἐπιτρέχειν* (letztere auch übtr.). — *περιοδεύειν*, *περινοστεῖν*, *περιπλανᾶσθαι P.* — *δι-*, *περι-ελαύνειν* (z. Pferde od. Wagen). — v. plündernden Feinden: *κατατρέχειν*.

durchströmen *διαρρεῖν*, *ῥεῖν διά τινος*; übtr. *ἐμπιπλάναι*, *καταπιμπλάναι*, im *P.* auch *κατέχεσθαί τινι*.

durchstudieren *δια-*, *ἐκ-μελετᾶν*. — vgl. durchlesen. [*διάττειν*.

durchstürmen *ὁρμῇ φέρεσθαι* (*P.*) *διά τινος*,

durchstürzen *δια-*, *διεκ-πίπτειν*.

durchsuchen *ἀνα-*, *δια-ζητεῖν*, *δι-*, *διεξ-ερευνᾶν*, *δι-*, *ἐξ-ετάζειν*, *σκευωρεῖσθαι*. — e. Haus um e. Diebstahl zu entdecken: *φωρᾶν*.

Durchsuchung *ἡ ἔρευνα*; *ἡ ἀναζήτησις*, *ἐξέτασις*. — Gew. durch d. Verba.

durchtanzen 1) e. Ort: *ὀρχούμενον διέρχεσθαι*, *ὀρχεῖσθαι διά τινος* od. *περί τι*; durch alle Mittänzer *ὀρχ. διέρχ. διὰ πάντων*. — 2) e. Tanz z. Ende führen: *συντελεῖν τὴν ὄρχησιν*. — 3) tanzend zubringen: *ὀρχούμενον διατρίβειν* od. *διάγειν*. — 4) tanzend durchlöchern: *ὀρχούμενον*

durchtasten *διαψηλαφᾶν* sp. [*κατατρίβειν*.

durchtaumeln *μεθύοντα* od. *σφαλλόμενον διέρ-*

durchthauen *διατήκεσθαι P.* [*χεσθαι*.

durchtönen *διηχεῖν*; m. Flötenspiel *καταυλεῖν*

durchträufeln *διαστάζειν*. [(*χωρίον*).

durchträumen *ὀνειροπολοῦντα* od. *ὀνειρώττοντα διατρίβειν* (*διάγειν*), auch *ὀνειροπολεῖν πᾶσαν τὴν νύκτα*.

durchtragen *διακομίζειν*, *διαβαστάζειν*.

durchtreiben *δι-*, *παρ-ελαύνειν*, *δι-*, *παρ-άγειν*. — e. Keil od. dgl. *διακρούειν*, *διεμβάλλειν*.

durchtreten *διαπατεῖν* (z. B. *τὴν χιόνα*). — durch Gehen abnützen *ἀπο-*, *κατα-τρίβειν τοῖς ποσίν*.

durchtrieben *ἐπίτριπτος*, *πανοῦργος* 2. — e. d. Kerl *τὸ ἐπίτριπτον κίναδος*, *τὸ παιπάλημα*, *τρίμμα*, *περίτριμμα*, *ὁ τρίβων*, *ωνος*, *ἡ τρύμη*.

durchtriefen *διαστάζειν*.

durchwachen *διαννυκτερεύειν*, *διαγρυπνεῖν*, *διεγρηγορέναι*. — d. ganze Nacht d. (*δια*)*παννυχίζειν*

durchwachsen *διαφύεσθαι*, *διαβλαστάνειν*. — m. etw. d. sein *διαφυὰς ἔχειν τινός*.

durchwälzen *διακυλινδεῖν*.

durchwärmen *διαθερμαίνειν*, *διαθάλπειν*, auch *διαχλιαίνειν*.

durchwässern *διάρδειν*, *εὖ μάλα ἄρδειν*. —

durchwässert *διάρ-*, *κατάρ-ρυτος* 2. [u. dgl.

durchwagen, sich, *τολμᾶν διελθεῖν*, *διαβῆναι*

durchwallen, **durchwandeln**, **durchwandern** *διαβαδίζειν*, *διέρχεσθαι*, *διοδοιπορεῖν*, *διοδεύειν*, *διαπορεύεσθαι* (*DP.*), *περι-*, *ἐπι-πορεύεσθαι*, *περιέρχεσθαι*, *περινοστεῖν*, auch *πορεύεσθαι διά τινος* od. *περί τι*.

Durchwanderung *ἡ διοδεία*, *δίοδος*, *διέξοδος*. — Gew. durch d. Verba.

durchwaschen *διαπλύνειν*. — durch Waschen abnützen: *πλύνοντα κατατρίβειν*.

durchwaten *διαβαδίζειν*, *διαβαίνειν*.

durchweben *διυφαίνειν*, *διαπλέκειν*; bunt d. *διαποικίλλειν*. — bunt durchwebt *κατάπαστος* 2.

Durchweg *ἡ δίοδος*, *διέξοδος*, auch *ἡ διαδρομή*.

durchweg, *adv.* *διὰ παντός* (*διαπαντός*), *πανταχῇ*. — alle d. *πάντες ἑξῆς* od. *ἐφεξῆς*.

durchwehen *διαπνεῖν*, *διαφυσᾶν*. — durchweht werden *διανεμοῦσθαι P.* [*μαλάττειν*.

durchweichen *δια-*, *κατα-βρέχειν*, *δια-*, *κατα-*

durchweinen *δακρύοντα διάγειν* (*διατρίβειν*). — d. Nacht d. *δακρ. διαννυκτερεύειν*.

durchwerfen *δια-*, *διεμ-βάλλειν*, *διιέναι* (*ἵημι*).

durchwinden *διαπλέκειν*. — sich d. *διειλύεσθαι P.* (poet.), *διαδύεσθαι*; *διασῴζεσθαι P.*

durchwintern 1) *tr.* *διασῴζειν διὰ τοῦ χειμῶνος*. — 2) *intr.* *διαχειμάζειν*; *διετίζειν*.

durchwirken (d. Teig), s. durchkneten. — (Kleider) *διυφαίνειν*; *διανθίζειν*, *διαποικίλλειν*

(bunt d.). — m. Gold durchwirkt *διάχρυσος* 2., *κατάπαστος* 2. *χρυσῷ*.
durchwischen 1) auswischen, w. s. — 2) entschlüpfen: *δια-, διεκ-, ὑπεκ-δύεσθαι, δια-, ἀποδιδράσκειν*; ohne Strafe wegkommen: *ἀπαλλάττειν* (u. *P.*) *ἀθῷον* od. *χαίροντα*.
durchwollen d. i. durchgehen (u. dgl.) wollen.
durchwühlen *δι-, ἐπ-, ὑπ-ορύττειν*; s. durchsuchen.
durchzählen *δι-, ἐξ-, κατ-αριθμεῖν*.
durchziehen 1) *tr.* *a*) eig. *διέλκειν, ἄγειν* u. *ἕλκειν διά τινος*; vgl. durchstecken. *b*) übtr. = durchhecheln, w. s. — 2) *intr.* *a*) sich durch etw. bewegen: *διιέναι, διελαύνειν, διαπορεύεσθαι* (*DP.*), *πορεύεσθαι διά τινος*. — Einen d. lassen *διιέναι* (*ἵημι*), *διαπέμπειν διά τινος, παριέναι, παραπέμπειν*. — vgl. durchwehen, durchfliessen. *b*) sich durch etw. erstrecken: *διήκειν*. — das **Durchziehen** (m. Worten) *ὁ διασυρμός*.
Durchzug *ἡ διοδεία, δίοδος, διέξοδος*. — Häufig durch d. entspr. Verba, s. durchziehen 2) *a*). — Einem d. D. gestatten *δίοδον παρέχειν τινί*, auch *διιέναι* (*ἵημι*) *τινά*.
durchzwängen *διαναγκάζειν, βίᾳ διεμβάλλειν* od. *διιέναι* (*ἵημι*). — sich d. *βίᾳ διέρχεσθαι* od. *διαδύεσθαι*.
Durst *ἡ δίψα, τὸ δίψος* (nach etw. *τινός*, auch übtr.). — D. haben *διψῆν* (nach etw. *τινός*, auch übtr., z. B. *ἐλευθερίας*). — D. erregen *δίψαν παρέχειν, παρασκευάζειν*, auch *διψῆν ποιεῖν*. — d. D. löschen *σβεννύναι τὴν δίψαν*. — D. erregend *διψητικός* 3., *διψώδης* 2. — d. D. löschend *ἄδιψος* 2. (auch = „ohne D.").
dursten *διψῆν τινος*; übtr. *διψῆν τινος* od. m. f. *inf.* — sehr d. *ἐκδιψῆν*.
Dürsten, das, *ἡ δίψησις, τὸ διψῆν*.
durstig *διψῶν* 3., *διψηρός* 3.; sehr d. *ἔκδιψος* 2. — d. sein = dursten.
Dutzend *ἡ δωδεκάς, άδος; οἱ, αἱ, τὰ δώδεκα*. — dutzendweise *κατὰ δώδεκα*.
Dynastie *τὸ βασιλικὸν γένος, οἱ βασιλεῖς*.
Dysenterie, s. Ruhr.

E

E *ε* (*E*) *τὸ ἐ ψιλόν* (kurzes E); *η* (*H*) *τὸ ἦτα indecl.* (langes E.).
Ebbe *ἡ ἄμπωτις, ἡ ἀνάρ-, μετάρ-ροια*; E. u. Flut *ἡ παλίρροια*, sp. *ἡ πλημμυρίς τε καὶ ἄμπωτις, αἱ ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ ὠκεανοῦ διαρροαί, ἡ αὔξομείωσις*.
ebben *ἀμπωτίζειν* sp.
eben *adj.* *ὁμαλός* 3. u. *ὁμαλής* 2. (flach); *λεῖος* 3. (glatt); *ψιλός* 3. (kahl); *πεδινός* 3. (auch *πεδιεινός* 3. u. bes. *fem.* *ἡ πεδιάς, άδος*), *ἰσόπεδος, ἐπίπεδος, ἄπεδος* 2. (v. Boden; *ἐπίπεδος* bes. als math. *t. t.*); *εὐπόρευτος* 2. (v. Wege). — e. Oberfläche *ἡ ὁμόχροια*. — e. machen, s. ebnen.
eben, *adv.* 1) genau (meist veraltet): *ἀκριβῶς*. — 2) zur Bezeichnung e. Gleichheit: „eben, ebenso" *ὁμοίως, ὡσαύτως, κατὰ ταὐτά, ἐξ ἴσου* (selten *ἐξ ἴσης*), *ἐπ' ἴσον* (gew. *ἐπ' ἴσης*, selten *ἐπ' ἴσον*); auch durch d. *adj.* *ἴσος, ὅμοιος, ὁ αὐτός*, bes. bei Verben, z. B. ebenso reden *ὅμοια* od. *ταὐτὰ λέγειν*, ebenso denken *ἴσα φρονεῖν, ὁμοίαν ἔχειν τὴν γνώμην* u. ä.; desgleichen bei *adj.*, z. B. eben so gross, eben so viel *ἴσος τὸ μέγεθος, ἴσος τὸ πλῆθος* u. dgl., wofür auch pronominale Ausdrücke eintreten können, z. B. eben so gross *τοσοῦτος ὅσος* (*καί*), eben so viel *ἄλλος* (*ἕτερος*) *τοσοῦτος*, eben so alt *τηλικοῦτος ἡλίκος*, ebenso beschaffen *τοιοῦτος οἷος* (*καί*). — eben so sehr od. gut *οὐδὲν ἧττον*. — eben so wenig *οὐδέν τι μᾶλλον*. — eben sowol als od. wie *ὁμοίως ὥσπερ* (*καί*) od. *ὡς* od. *καί*, auch m. *dat.*; *ὡσαύτως ὥσπερ* od. *ὡς* od. *οἷον*, auch m. *dat.*; *κατὰ ταὐτά* m. *dat.*; *ἐξ ἴσου ὡς* od. *καί*; *οὐδὲν ἧττον ἤ* (od. m. f. *gen.*). — ebenso als ob *ὁμοίως ὥσπερ εἰ*. — so wie ... eben so auch *ὥσπερ ... οὕτω καί*. — eben derselbe *ὁ αὐτός*; eben daher *αὐτόθεν*, e. dahin *αὐτόσε*, e. daselbst *αὐτόθι* od. *αὐτοῦ*. — Dient es bloss dazu, um e. Wort, e. Ausdruck besonders hervorzuheben, so gibt man es durch *γέ* (*encl.*), z. B. eben dich *σέ γε*, auch *τοί* (*encl.*), z. B. *σέ τοι*, ferner durch *δή* bei Zeitadv., z. B. eben damals *τότε δή*, durch *αὐτός* bei *pron.*, z. B. eben deswegen *δι' αὐτὸ τοῦτο* (*δι' αὐτὰ ταῦτα*), auch durch *μάλιστα, οὐχ ἥκιστα*, z. B. *διὰ τοῦτο μάλιστα* od. *οὐχ ἥκιστα*. — eben nicht *οὐ πάνυ, οὐ μέντοι*. — nicht eben sehr *οὐ σφόδρα τι*. — 3) v. d. Zeit: *a*) „gerade, in diesem Augenblicke": *ἄρτι, ἀρτίως, ἀκμήν*, auch *ἤδη*. — eben jetzt *ἄρτι νῦν, νῦν δή, νυνί, αὐτίκα, αὐτίκα δή* od. *μάλα*, (*τὸ*) *παραυτίκα, ἐν τῷ παρόντι*. — eben erst *ἄρτι δή*. — Häufig durch Umschreibungen, u. z. *a*) v. etw. Zukünftigem durch *ἔρχεσθαι* (*ἰέναι*) m. *part. fut.* od. *μέλλω* m. *inf. fut.*, *praes.*, auch *aor.*, z. B. ich will e. erzählen *ἔρχομαι λέξων, μέλλω λέξειν* u. dgl. *b*) wenn „eben" m. „zufällig" gleichbedeutend ist, durch *τυγχάνειν* m. *part.*, z. B. d. Geschäftsleitung war eben an der Phyle Antiochis *ἔτυχεν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα*. *c*) in relativen Zwischensätzen „wie er eben war" u. dgl. durch: *ὡς* od. *ὥσπερ ἔχω*, wozu sich auch e. näher bestimmender *gen.* gesellt, z. B. *ὡς εἶχε*; wie er eben dachte *ὡς εἶχε γνώμης*; so schnell wie er eben konnte *ὡς εἶχε τάχους*. — Häufig kommen auch im Griech. Zsstzgen m. *ἄρτι* u. *νέος* vor, z. B. eben eingeweiht *ἀρτιτελής*, eben keimend od. aufgekeimt *ἀρτιβλαστής* 2., eben erst gestorben *ὁ, ἡ νεοθνής, ῆτος*, eben erst geboren *νεογενής, νεογνός* 2., *νεογιλός* 3., eben erst vermählt *νεόγαμος* 2. u. ä.
Ebenbaum *ἡ ἔβενος, ἐβένη*.
Ebenbild *τὸ ἀφομοίωμα, ὁμοίωμα, ἀπείκασμα, ἡ εἰκών, όνος*; sp. *τὸ εἰκόνισμα, ἀπεικόνισμα, ὁ εἰκονισμός*. — leibhaftiges E. *τὸ αὐτέκμαγμα*.
ebenbürtig *a*) eig. *γνήσιος* 3., *ὅμοιος* 3. *τὸ γένος, ἐξ ἴσου εὐγενής* 2. *b*) übtr. *παραπλήσιος* 3. u. 2.
Ebenbürtigkeit *ἡ γνησιότης, τὸ γνήσιον, ἡ ἐξ ἴσου εὐγένεια*.
ebendaher, -dahin, -daselbst, s. eben 2).
Ebene *ἡ πεδιάς, άδος, τὸ πεδίον, ἄπεδον, ἐπίπεδον* (dies auch als math. *t. t.*), *ὁμαλόν*. — E. am Meere *τὸ ἁλίπεδον*.
ebenen, s. ebnen.
ebenfalls *αὖ, ὁμοίως, ἐκ τοῦ ὁμοίου* (*ἐκ τῶν ὁμοίων*), *ἐν τῷ ὁμοίῳ; καί*; auch *οὐδὲν ἧττον*. — Wenn v. e. Person od. e. Gegenstande dasselbe ausgesagt wird, wie v. e. anderen: *καὶ αὐτός, καὶ οὗτος, καὶ ἐκεῖνος*, negativ *οὐδ' αὐτός, μηδ' αὐτός*, z. B. Agias u. Sokrates fielen ebenfalls *Ἀγίας καὶ Σωκράτης καὶ τούτω ἀπεθανέτην*.
Ebenheit *ἡ ὁμαλότης, τὸ ὁμαλόν*.
Ebenholz *ἡ ἔβενος, τὰ ἀπὸ τῆς ἐβένου ξύλα*.

— v. E. ἐβένινος 3. sp., besser durch d. *gen.* ἐβένου.
ebenmässig σύμμετρος, ἔμμετρος, εὔρυθμος 2. — *adv.* ὁμοίως, ἐξ ἴσου; s. ebenfalls.
Ebenmass ἡ συμμετρία, ἐμμετρία, τὸ σύμμετρον, ἔμμετρον, ὁ ῥυθμός, ἡ εὐρυθμία, τὸ εὔρυθμον, ἡ ἁρμονία. — ohne E. ἀσύμμετρος, ἄρρυθμος 2. — Mangel an E. ἡ ἀσυμμετρία, ἀρρυθμία.
Eber ὁ κάπρος, ὁ σῦς (ὗς); wilder E. ὁ ἄγριος σῦς, ὁ σύαγρος. — vom E. κάπριος 3.
ebnen ὁμαλίζειν, ὁμαλύνειν, ὁμαλὸν ποιεῖν; ἐξομαλίζειν (ganz e.); ἐδαφίζειν (eig. feststampfen, wie e. Estrich); λεαίνειν, συγξεῖν (glätten, polieren). — das E. ὁ ὁμαλισμός, ἡ λέανσις sp.
Ebro ὁ Ἴβηρ, ηρος.
echappieren, s. entwischen.
echauffieren, s. erhitzen.
Echo ἡ ἠχώ, οῦς. — e. E. geben ἀντανακλᾶν, ἀνταποδιδόναι ἦχον, ἀντηχεῖν.
echt 1) ehlich geboren: γνήσιος 3. — 2) wahr, aufrichtig: γενναῖος 3.; ἀληθής 2., ἀληθινός 3. — 3) unverfälscht, lauter: γνήσιος, ἀληθινός 3.; εἰλικρινής 2., ἀκίβδηλος 2.; δόκιμος 2. (erprobt, v. Münzen); ἄκρατος 2. (ungemischt); v. d. Farbe: δευσοποιός 2. [γενναιότης, εἰλικρίνεια.
Echtheit τὸ γνήσιον, γενναῖον, auch ἡ γνησιότης,
Ecke *a*) Winkel: ἡ γωνία; ὁ μυχός (Schlupfwinkel). — an allen Ecken πανταχοῦ. *b*) vorspringender Theil: τὸ ἄκρον od. durch d. *adj.* ἄκρος, ἔσχατος 3., z. B. d. E. e. Ruhbettes ἄκρη od. ἐσχάτη ἡ κλίνη.
Eckensteher, die (in Athen) οἱ Κολωναῖται.
Ecker, s. Eichel.
Eckhaus ἄκρη od. ἐσχάτη ἡ οἰκία.
eckig ἐγγώνιος 2. (ἐγγωνοειδής 2.), γωνιαῖος 3. — e. werden ἀπογωνιοῦσθαι *P.* — e. Pfeiler ἡ γωνία.
Eckpfeiler ἡ γωνιαία στυλίς, ίδος; ἡ γωνία.
Eckstein ὁ γωνιαῖος (sp. ἀκρογωνιαῖος) λίθος,
Eckzahn ὁ κυνόδους, οντος. [ὁ κεφαλίτης λίθος.
Eclat, s. Aufsehen. [παράδειγμα σαφές.
eclatant περιφανής, ἐπίσημος 2. — e. e. Beispiel
edel *a*) v. edler Abkunft: εὐγενής 2., γενναῖος 3., ὁ γεννάδας. — e. Abkunft ἡ εὐγένεια. — e. Ross γενναῖος ἵππος, e. Rebe γενναία ἄμπελος. *b*) v. edler Gesinnung u. Handlungsweise: εὐγενής 2., γενναῖος 3., ὁ γεννάδας, μεγαλόψυχος 2., ὁ, ἡ μεγαλόφρων, ονος; ἐλεύθερος 3., ἐλευθέριος 2. u. 3., καλὸς κἀγαθός 3. — v. e. Gesinnung εὐγνώμων 2. — e. Gesinnung, s. Edelsinn. — e. That, s. Edelthat. — e. handeln ἀνδραγαθίζεσθαι, ἀνδραγαθεῖν. — wie es einem Edlen geziemt γενναιοπρεπῶς. *c*) v. edler Gestalt: ἐλευθέριος 2. u. 3. τὸ σχῆμα, εὐφυής 2. — e. Gestalt τὸ ἐλευθέριον σχῆμα, ἡ εὐφυΐα. — d. edleren Theile des Körpers τὰ ἐντός (τοῦ σώματος). — v. Ausdrucke: ἀστεῖος 3. u. 2., auch δεινός 3. (kraft-
edeldenkend, s. edelsinnig. [voll).
Edelfrau ἡ εὐγενὴς γυνή.
edelgeboren εὐγενής 2.
edelgesinnt, s. edelsinnig.
Edelmann ὁ εὐγενὴς od. γεννάδας ἀνήρ, ὁ εὐπα-
edelmüthig, s. edelsinnig. [τρίδης.
Edelmuth, s. Edelsinn.
Edelsinn ἡ γενναιότης, τὸ γενναῖον τῆς γνώμης, ἡ μεγαλοψυχία, μεγαλοφροσύνη, τὸ μεγαλόφρον, τὸ φρόνημα, ἡ εὐγνωμοσύνη, ἀνδραγαθία, καλοκἀγαθία, ἐλευθεριότης, auch ἡ ἀρετή.
edelsinnig γενναῖος 3. τὴν ψυχήν, εὐγνώμων 2., ἐλευθέριος 2. u. 3.; vgl. edel *b*).
Edelstein ἡ λίθος (auch ὁ πολυτελὴς λίθος). — m. E. besetzt λιθοκόλλητος (λιθόκολλος) 2. — Verzierung m. E. τὸ λιθοκόλλητον.
Edelthat ἡ καλὴ πρᾶξις, τὸ καλὸν (γενναῖον) ἔργον od. πρᾶγμα, τὸ ἀνδραγάθημα; auch τὸ εὐεργέτημα (Wolthat).
Edikt ἡ προγραφή, τὸ πρόγραμμα, auch τὸ παράγγελμα; sp. τὸ τέλος. — e. E. ergehen lassen προγράφειν, προαγορεύειν (προειπεῖν), παραγ-
Effekt, s. Wirkung, Erfolg. [γέλλειν.
Effekten, s. Geräthschaften.
effektiv ἔργῳ, ὄντως, τῷ ὄντι, (ὡς) ἀληθῶς.
Egge, etwa τὸ βωλοκόπον ὄργανον (d. Alten bedienten sich e. Klöppels, der ἡ βωλοκόπος σφῦρα hiess).
eggen βωλοκοπεῖν. — d. Eggen ἡ βωλοκοπία.
Egoismus, s. Selbstsucht, Eigennutz.
egoistisch, s. selbstsüchtig, eigennützig.
Ehe ὁ γάμος, ἡ σύζευξις, ἡ (γάμων) σύνερξις, ἡ συνοίκησις. — e. rechtmässige E. νόμιμος γάμος, e. heimliche E. σκότιος (sp. ἀδαδούχητος) γάμος. — e. E. schliessen ποιεῖσθαι γάμους, σύζευξιν od. συνοίκησιν. — zur E. geben ἐκδιδόναι (ἐπὶ γάμῳ), διδόναι γυναῖκα, auch συνοικίζειν τινὶ τὴν θυγατέρα (νυμφεύειν τινὶ τὴν θ. poet. u. sp.). — in d. E. treten, s. heiraten. — d. E. brechen μοιχεύειν (v. Manne), μοιχεύεσθαι *P.* (v. Weibe). — Kinder in der E. erzeugen παιδοποιεῖσθαι ἐκ τῶν γάμων τινός od. ἐκ τῆς γυναικός.
ehe, ehe als πρίν (selten πρὶν ἤ) m. *ind.* u. *inf.* (gew. nach affirm. Sätzen), m. *conj.* u. *opt.* (nach neg. Sätzen); d. Nähere in d. Gramm. u. d. Lex. — auch πρὸ τοῦ m. *inf.*, z. B. ehe ich ihn erblickte πρὸ τοῦ κατιδεῖν αὐτόν. — **eher** *a*) früher: πρότερον, πρόσθεν; od. *adj.* πρότερος 3., z. B. ich sagte es eher πρότερος εἶπον. — Häufig wird es durch φθάνω m. *part.* (u. z. bei ἔφθασα gew. des aor.) umschrieben, z. B. sie kamen eher als d. Feinde auf d. Höhe an ἔφθασαν τοὺς πολεμίους γενόμενοι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ; auch gebraucht man Composita m. πρό, z. B. eher merken, hören προαισθάνεσθαι, προακούειν. — eher als πρότερον ἤ (πρότερον πρὶν ἤ), πρόσθεν πρίν (πρὶν ἤ) m. ders. Constr. wie πρίν. *b*) lieber, vielmehr: μᾶλλον, auch ῥᾷον. — Auch umschr. durch προαιρεῖσθαί τί τινος, τι ἀντί (ἐκ, πρό) τινος, προαιρεῖσθαι μᾶλλον ... ἤ, z. B. sie lassen sich eher tödten als knechten προαιροῦνται μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ δοῦλοι γενέσθαι. — **ehestens** ὅτι (ὡς) τάχιστα, τὴν ταχίστην; vgl. alsbald.
Ehebette ἡ γαμήλιος εὐνή (poet. auch ἡ εὐνή).
ehebrechen, s. Ehe.
Ehebrecher ὁ μοιχός, ὁ μοιχεύων, οντος.
Ehebrecherin ἡ μοιχεύτρια, ἡ μοιχάς, άδος, ἡ μοιχευομένη, sp. ἡ μοιχαλίς, ίδος.
ehebrecherisch μοιχίδιος, μοιχικός 3. — v. e. Sinnesart μοιχότροπος 2.
Ehebruch ἡ μοιχεία. — zum E. geneigt μοιχικός 3. — zum E. verführen μοιχεύειν. — E. treiben, s. Ehe. [σύνερξις, ἡ συνοίκησις.
Ehebund, Ehebündniss ἡ σύζευξις, ἡ (γάμων)
ehedem τὸ πρίν, πρὸ τοῦ; πάλαι, τὸ πάλαι, τὸ ἀρχαῖον (vor Alters); ἐκ πολλοῦ (vor langer Zeit);
Ehefrau, s. Ehegattin. [ποτέ (*encl.*) (einmal).
Ehegatte ὁ γαμέτης (selten); gew. ὁ ἀνήρ, ἀνδρός; junger E. ὁ νεόγαμος. — s. d. f. W.
Ehegattin ἡ γαμετή (m. u. ohne γυνή); ἡ γυνή; junge E. ἡ νεόγαμος.
Ehegemahl, Ehegenoss, s. d. vlg. W.
Ehegesetz οἱ γαμικοὶ νόμοι, οἱ περὶ τῶν γάμων
ehegestern πρῴην, τρίτην ἡμέραν. [νόμοι.
Ehekontrakt αἱ γαμικαὶ συγγραφαί, αἱ περὶ γάμου συνθῆκαι. — e. E. schliessen συγγράφεσθαι γάμον.
eheleiblich γνήσιος 3.

Eheleute ἀνὴρ καὶ γυνή (poet. οἱ σύζυγες, sp. οἱ συζυγεῖς).
ehelich γαμικός 3.; e. Verbindung ἡ γαμικὴ ὁμιλία. — v. Gattin u. Kindern γνήσιος 3.
ehelichen, s. heiraten.
ehelos ἄγαμος 2. (v. Männern); ἄνανδρος 2. (v. Frauen; auch ἀζυγής 2. sp.). — Klage (Strafe) wegen e. Lebens ἡ ἀγαμίου δίκη (ζημία).
Ehelosigkeit ἡ μοναυλία; ἡ ἀγαμία, ἀζυγία sp.
ehemalig ὁ, ἡ, τὸ πρίν (πάλαι, πρὸ τοῦ); παλαιός, ἀρχαῖος 3.
ehemals, s. ehedem.
Ehemann, s. Ehegatte.
Ehepaar, s. Eheleute.
Ehepakten, s. Ehekontrakt.
eher, s. ehe.
Eherecht, s. Ehegesetz.
ehern χαλκοῦς 3. — e. e. Gefäss τὸ χαλκεῖον, χαλκίον, χάλκωμα, sp. τὸ χαλκούργημα.
Ehesachen τὰ περὶ τοὺς γάμους, τὰ τῶν γάμων.
Ehescheidung ἡ τοῦ γάμου διάλυσις; u. z. v. Seiten d. Mannes ἡ ἀπόπεμψις, sp. ἡ ἄφεσις, v. S. d. Frau ἡ ἀπόλειψις.
Ehesegen ἡ πολυτεκνία, selten εὐτεκνία.
Ehestand, s. Ehe.
ehestens, s. ehe.
Ehestifterin ἡ προμνήστρια, ἡ προμνηστρίς, ίδος; als Bein. d. Here ἡ ζυγία od. συζυγία.
Ehestiftung ἡ σύζευξις; ἡ γαμοποιία (eig. d. Hochzeitausrichten). — d. Kunst des Ehestiftens ἡ προμνηστική.
Eheverlöbniss αἱ περὶ γάμων ὁμολογίαι.
Eheweib, s. Ehegattin.
ehrbar *a)* sittsam, züchtig: αἰδοῖος 3., σώφρων 2., σωφρονικός 3. *b)* geziemend, anständig: κόσμιος, καλός, χρηστός 3. *c)* ehrwürdig: σεμνός 3.; αἰδοῖος 3. (selten); auch δόκιμος, τιμητός 3. (angesehen).
Ehrbarkeit *a)* ἡ σωφροσύνη, ἡ αἰδώς, οῦς. *b)* ἡ κοσμιότης, χρηστότης, καλοκἀγαθία. *c)* ἡ σεμνότης, τὸ σεμνόν.
Ehrbegierde ἡ φιλοτιμία, ἡ δόξης ἐπιθυμία, ἡ φιλοδοξία. — E. haben φιλοτιμεῖσθαι *DP.*, φιλοτίμως ἔχειν, ἐπιθυμεῖν δόξης, φιλοδοξεῖν.
ehrbegierig φιλότιμος 2., δόξης ἐπιθυμῶν 3., φιλόδοξος 2. — e. sein, s. d. vhg.
Ehre 1) äussere Auszeichnung, äusserer Vorzug, Rang: ἡ τιμή; τὸ γέρας (selten); ὁ κόσμος (Schmuck). — in Ehren stehen, E. geniessen ἐν τιμῇ εἶναι, τίμιον od. ἔντιμον εἶναι; τιμᾶσθαι, θεραπεύεσθαι *P.*; τιμὰς ἔχειν, τιμῆς τυγχάνειν παρά τινος; hohe E. geniessen ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἶναι, μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχειν; in höheren Ehren stehen ἐν μοίρᾳ εἶναι μείζονι. — Jmd. E. erweisen νέμειν, ἀπονέμειν, ἀποδιδόναι, περιάπτειν, προστιθέναι τινὶ τιμάς, τιμᾶν od. θεραπεύειν τινά; Jmd. mehr E. erweisen als e. Anderen προτιμᾶν τινά τινος; Jmd. alle mögliche E. erweisen πάσας τιμὰς τιμᾶν τινα, πᾶσαν θεραπείαν θεραπεύειν τινά. — Jmd. zu Ehren bringen τίμιον od. ἔντιμον ποιεῖν τινα, κοσμεῖν od. αὐξάνειν τινὰ τιμαῖς; zu E. gelangen λαμβάνειν, εὑρίσκειν, κτήσασθαι τιμήν; κοσμεῖσθαι od. αὐξάνεσθαι (*P.*) τιμαῖς; auch ἀξιοῦσθαί (*P.*) τινος. — Jmd. d. E. lassen τὰ πρωτεῖα διδόναι τινί, παραχωρεῖν τινι τῆς τιμῆς, φιλοτιμίαν παραχωρεῖν τινι. — in Ehren halten ἐντίμως od. διὰ τιμῆς ἄγειν od. ἔχειν, ἐν τιμῇ ἄγειν. — E. bringen, zur E. gereichen τιμὴν od. κόσμον φέρειν τινί, κόσμον εἶναι od. παρέχειν τινί. — seine E. worein setzen φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἔν od. ἐπί τινι (auch m. f. *inf.*, wie ἀξιοῦν), φιλοτίμως ἔχειν πρός τι; seine E. worin suchen φιλονεικεῖν πρὸς τὸ m. *inf.* — Jmd. zu Ehren e. Wettkampf anstellen τιθέναι od. ποιεῖν ἀγῶνα ἐπί τινι. — Jmd. d. Ehre berauben od. verlustig erklären ἀτιμάζειν od. ἀτιμοῦν τινα, ἄτιμον ποιεῖν τινα; d. E. verlustig gehen ἀτιμοῦσθαι *P.*, ἄτιμον γίγνεσθαι, ἀτιμίᾳ περιπίπτειν. — d. vollen Ehren geniessen ἐπίτιμον εἶναι; d. Ehre verlustig sein ἐν ἀτιμίᾳ εἶναι. — Sinn für E. od. Sucht nach E. ἡ φιλοτιμία, τὸ φιλότιμον. — 2) guter Name, Ruf, Ruhm: ἡ ἀξία, ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα; ἡ δόξα, εὐδοξία, εὐδοκιμία, αἱ εὐδοκιμήσεις; τὸ κλέος (mehr poet.); ἡ εὔκλεια. — in Ehren stehen bei Jmd. ἐν ἀξιώματι εἶναι ὑπό τινος, εὐδοκιμεῖν παρά τινι; in hohen E. bei Jmd. stehen δόξαν ἔχειν μεγίστην παρά τινι. — E. v. etw. haben εὐδοκιμεῖν ἐπί τινι, ἔν τινι, διά τι, τινί. — zur E. gereichen δόξαν φέρειν od. περιάπτειν τινί; καλὸν εἶναί τινι. — etw. m. Ehren thun μετὰ καλῆς δόξης ποιεῖν τι. — m. Ehren davonkommen χαίροντα od. καλῶς ἀπαλλάττειν. — Jmds. E. kränken βλάπτειν τὴν δόξαν τινός, διαβάλλειν τινά. — an seiner E. verlieren ἐλαττοῦσθαι (*P.*) τὴν ἀξίωσιν. — 3) Ehrgefühl, moralische E.: ἡ αἰδώς, οῦς; ἡ αἰσχύνη. — e. Mädchen d. E. rauben αἰσχύνειν κόρην. — 4) Anstand: τὸ καλόν, τὸ πρέπον. — m. Ehre zu melden (wenn man es m. Ehren sagen darf) εἰ ἔξεστιν εἰπεῖν, εἰ θέμις εἰπεῖν. — Jmds. in Ehren gedenken ἄγειν τινὰ δι' εὐφήμου μνήμης. — d. E. gebietet mir etw. zu thun καλόν ἐστί μοι ποιεῖν τι, d. E. erlaubt mir nicht etw. zu thun αἰσχρόν ἐστί μοι ποιεῖν τι. — 5) ehrende Sache: ὁ κόσμος, τὸ καλόν. — 6) Ehrenwort, w. s.
ehren τιμᾶν (allg.). — κοσμεῖν, κοσμεῖν καὶ τιμᾶν, αὐξάνειν od. γεραίρειν (selten) τιμαῖς (äusserlich auszeichnen). — θεραπεύειν (sich ehrerbietig gegen Jmd. betragen). — περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, selten πολλοῦ ποιεῖσθαι, ἐντίμως od. διὰ τιμῆς ἔχειν (ἄγειν) (hochschätzen). — σέβεσθαι, αἰδεῖσθαι, αἰσχύνεσθαι (*DP.*) (m. Ehrfurcht, frommer Scheu behandeln). — Einen mehr als die Anderen e. προτιμᾶν τινα τῶν ἄλλων. — nicht e. ἀτιμάζειν. — **geehrt** τίμιος 3. u. 2., ἔντιμος 2.; nicht geehrt ἄτιμος 2.
Ehrenamt ἡ τιμή, sp. τὸ τίμιον; τὸ τέλος, ἡ ἀρχή (im Staate). — Diejenigen, welche Ehrenämter bekleiden οἱ τὰς τιμὰς ἔχοντες, οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη, οἱ ἄρχοντες, αἱ ἀρχαί. — e. E. bekleiden τιμὴν ἔχειν. — zu Ehrenämtern aufsteigen αὐξάνεσθαι (*P.*) τιμαῖς.
Ehrenbesuch; Jmd. e. E. abstatten ἐπισκέψασθαί τινα τιμῆς ἕνεκα.
Ehrenbezeigung ἡ τιμή (*act.* u. *pass.*), ἡ θεραπεία (*act.*). — alle E. geniessen τυγχάνειν πάντων τῶν καλῶν. — leere E. (bloss zum Scheine) ἡ τιμῆς ἀφοσίωσις.
Ehrenbürger ὁ ποιητὸς πολίτης, ὁ τῆς πολιτείας μετειληφώς.
Ehrenbürgerrecht ἡ πολιτεία. — Jmd. d. E. verleihen μεταδιδόναι τινὶ τῆς πολιτείας.
Ehrendenkmal τὸ μνημεῖον, μνημόσυνον (auch *pl.*), τὸ μνῆμα (bes. Grabmal), ἡ στήλη.
Ehrendienst ἡ τιμή, θεραπεία. — Jmd. e. E. erweisen θεραπεύειν τινά; Jmd. d. letzten E. erweisen τὰ νομιζόμενα ποιεῖν τινι.
Ehrenerklärung ἡ παραίτησις. — Jmd. e. E. machen παραιτεῖσθαί τινά τι.
ehrenfest χρηστός, σπουδαῖος, καλὸς κἀγαθός 3.
Ehrengedächtniss μνήμη καὶ κόσμος; auch ὁ ἔπαινος, τὸ ἐγκώμιον; ὁ ἐπιτάφιος (m. u. ohne λόγος) (Grab-, Leichenrede).
Ehrengedicht ὁ ὕμνος (für Götter, Helden, Sieger). — s. Lobgedicht.
Ehrengeschenk τὸ γέρας (selten), ἡ δωρεά. —

Jmd. e. E. verleihen γεραίρειν τινά, δωρεὰν ἀπονέμειν τινί. — vgl. Ehrenpreis.
Ehrengewand, s. Ehrenkleid.
ehrenhaft *a*) ehrenfest. *b*) ehrenvoll, w. s.
Ehrenhaftigkeit ἡ χρηστότης, καλοκἀγαθία.
ehrenhalber ἀφοσιώσεως ἕνεκα. — etw. e. thun ἀφοσιοῦσθαί τι.
Ehrenhüter etwa ὁ σωφρονιστής (sp. -στήρ, [ῆρος).
Ehrenkleid ἡ λαμπρὰ ἐσθής, ῆτος.
Ehrenkränkung ἡ αἰσχύνη, ἀτιμία; auch ἡ διαβολή (Verleumdung).
Ehrenkranz, -krone ὁ στέφανος.
Ehrenlohn τὸ γέρας, ἡ δωρεά.
Ehrenmann ὁ χρηστός (σπουδαῖος, καλὸς κἀγαθὸς) ἀνήρ. — sich als E. zeigen ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν. — nach Art eines E. ἀνδραγαθικός 3.
Ehrenname, etwa τὸ σεμνὸν ὄνομα.
Ehrenpforte, etwa αἱ θριαμβικαὶ πύλαι.
Ehrenplatz ἡ τιμία ἕδρα; ἡ προεδρία (im Theater u. dgl.). — Jmd. e. E. anweisen εἰς τὴν τιμιωτέραν ἕδραν ἱδρύειν τινά, προεδρίᾳ τιμᾶν τινα. — e. E. einnehmen προεδρεύειν. — der e. E. einnimmt ὁ πρόεδρος.
Ehrenposten ἡ τιμή; vgl. Ehrenamt.
Ehrenpreis τὸ ἀριστεῖον. — Jmd. etw. als E. zutheilen ἐξαιρεῖν τινί τι.
Ehrenpunkt ἡ φιλοτιμία, auch ὁ ζῆλος. — das ist für ihn e. E. τοῦτο ποιεῖ, ἔχει od. παρέχει αὐτῷ φιλοτιμίαν, τοῦτο ζῆλον ἄξιον αὐτῷ. — etw. als e. E. ansehen φιλοτιμεῖσθαί (*DP.*) τι, ἔν od. ἐπί τινι, auch περί od. πρός τι.
ehrenreich πολυτίμητος, seltener πολύτιμος 2.; auch umschr. τιμὴν καὶ δόξαν ἔχων 3.
Ehrenretter ὁ τὴν δόξαν τινὸς διασῴζων, ὁ ὑπέρ τινος ἀπολογούμενος, auch ὁ τιμωρός, ὁ τιμωρῶν τινι.
Ehrenrettung ἡ ὑπέρ τινος od. ὑπὲρ τῆς δόξης τινὸς ἀπολογία, auch ἡ τιμωρία.
Ehrenrichter, etwa ὁ διαιτητής.
ehrenrührig ἄτιμος 2.; ὄνειδος ἔχων 3., ὀνειδιστικός, ὑβριστικός 3. — v. Reden: βλάσφημος 2.
Ehrensache, s. Ehrenpunkt. — übr. vgl. Duell.
Ehrensäule ἡ στήλη.
Ehrenschänder ὁ ὑβριστής, ὁ ὑβρίζων τινά od. εἴς τινα; e. Frauenzimmers ὁ αἰσχύνων γυναῖκα.
Ehrenschändung ἡ ὕβρις, αἰσχύνη (letzteres bes. v. d. E. e. Frauenzimmers).
Ehrenschmuck τὸ γέρας; ὁ στέφανος.
Ehrensitz, s. Ehrenplatz.
Ehrensold, s. Ehrenlohn.
Ehrenstelle ἡ τιμή; s. Ehrenamt.
Ehrenstrafe ἡ ἀτιμία.
Ehrenstufe ἡ τιμή. — zu den höchsten E. erheben ἀνάγειν πρὸς τὰς μεγίστας τιμάς. — die höchsten E. erreichen αὐξάνεσθαι (*P.*) ταῖς μεγίσταις τιμαῖς.
Ehrentag ἡ λαμπρὰ ἡμέρα, auch ἡ λευκὴ ἡμέρα. — s. Hochzeitstag.
Ehrentitel ἡ εἰς τιμὴν δεδομένη ἐπωνυμία.
Ehrentod ἡ μετ' εὐκλείας τελευτή, ὁ εὐκλεὴς θάνατος. — e. E. finden εὐκλεῶς ἀποθανεῖν.
Ehrentrunk ἡ φιλοτησία.
ehrenvoll τιμὴν od. δόξαν ἔχων 3., ἔντιμος, ἔνδοξος 2., τίμιος 3., εὐκλεής 2., καλός 3. (auch *sup.* κάλλιστος). — es ist etw. für Jmd. e. κόσμον φέρει τί τινι, auch φιλοτιμίαν ποιεῖ, ἔχει od. παρέχει τί τινι. — Jmd. e. empfangen δέχεσθαί τινα τιμαῖς. — e. Tod, s. Ehrentod.
Ehrenwache ἡ ἐπὶ τιμῇ καταστaθεῖσα φυλακή.
Ehrenwächter, s. Ehrenhüter.
Ehrenwein ὁ γερούσιος οἶνος (poet.).
ehrenwerth τιμῆς (καὶ θεραπείας) ἄξιος 3., ἀξιότιμος 2., τίμιος 3.; vgl. ehrwürdig.
Ehrenwort ἡ πίστις, τὰ πιστά. — Jmd. sein E. geben πίστιν od. τὰ πιστὰ (auch δεξιὰν) διδόναι τινί. — sich gegenseitig d. E. geben πιστὰ διδόναι ἀλλήλοις; πίστιν, πιστά, δεξιὰς δοῦναι καὶ λαβεῖν; πίστιν διδόναι καὶ δέχεσθαι ἀλλήλοιν. — d. E. halten ἐμμένειν τοῖς πιστοῖς. — mein E. darauf ἰδοὺ τὴν δεξιάν.
Ehrenzeichen τὸ παράσημον; vgl. Ehrenkranz.
ehrerbietig αἰδήμων 2., αἰδοῖος 3., ταπεινός 3.; auch μετ' αἰδοῦς. — sich e. gegen Jmd. betragen αἰδεῖσθαι u. αἰσχύνεσθαί (*DP.*) τινα, θεραπεύειν τινά. [ἡ θεραπεία.
Ehrerbietigkeit, Ehrerbietung ἡ αἰδώς, οῦς,
Ehrfurcht ἡ αἰδώς, οῦς; ἡ εὐσέβεια (*pietas*); sp. ὁ σεβασμός, ἡ σέβασις. — E. vor Jmd. haben αἰδεῖσθαι od. αἰσχύνεσθαί (*DP.*) τινα, σέβεσθαι (*DP.*) od. σεβίζειν τινά, εὐσεβεῖν εἴς od. περί τινα, δι' αἰδοῦς ἄγειν τινά, ἄγασθαί (*DP.*) τινα od. τινος.
ehrfurchtsvoll εὐσεβής 2., sp. σεβαστικός 3. — *adv.* μετ' αἰδοῦς, εὐσεβῶς, sp. σεβαστικῶς.
Ehrgefühl ἡ αἰδώς, οῦς, αἰσχύνη; ἡ φιλοτιμία, τὸ φιλότιμον. — Jmd. E. einflössen αἰδοῦς ἐμπιπλάναι τὴν ψυχήν τινος. — Mangel an E. ἡ τῆς δόξης ὀλιγωρία.
Ehrgeiz ἡ φιλοτιμία, τὸ φιλότιμον, sp. ἡ φιλοδοξία, τὸ φιλόδοξον (Ehrliebe), ἡ δόξης ἐπιθυμία (Ehrbegierde); ἡ φιλονεικία (im guten u. schlechten Sinne); ἡ δοξοκοπία sp. (Ehrsucht), ἡ δοξομανία sp. (rasender E.). — E. zeigen φιλοτιμεῖσθαι *DP.*, φιλοδοξεῖν, φιλονεικεῖν, sp. δοξοκοπεῖν, δοξομανεῖν.
ehrgeizig φιλότιμος 2., sp. φιλόδοξος 2.; δόξης ἐπιθυμῶν 3.; φιλόνεικος 2.; sp. δοξοκόπος, δοξομανής 2. (vgl. d. vhg. W.). — e. sein φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) (in etw. ἐπί od. ἔν τινι, auch τί (*encl.*), περί od. πρός τι), φιλοτίμως ἔχειν (πρός τι), φιλοδοξεῖν, φιλονεικεῖν, sp. δοξοκοπεῖν, δοξομανεῖν.
ehrlich 1) redlich, ohne Falsch: ἄδολος, ἄκακος 2., ἁπλοῦς 3., εὐήθης 2. (v. Pers.; ἄδολος u. ἁπλοῦς auch v. Sachen); χρηστός, δίκαιος, ὅσιος 3., auch verb. ὅσιος καὶ δίκαιος, πιστός 3. (rechtschaffen, bieder; v. Pers. u. Sachen); ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahrhaft); ὀρθός 3. (recht, wahr; v. Sachen). — es e. m. Jmd. meinen ἀδόλως od. δικαίως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — Ehrlich währt am längsten ὀρθὸν ἀεὶ τὸ δίκαιον od. auch τέλος ἐκνικᾷ τὸ δίκαιον. — sich e. nähren οὐδὲν ἀδικοῦντα ζῆν. — auf e. Weise ἐκ od. μετὰ τοῦ δικαίου. — e. handeln ὀρθῶς od. δικαίως πράττειν, τὰ δίκαια ποιεῖν. — etw. e. eingestehen ἁπλῶς od. γενναίως ὁμολογεῖν, οὐδὲν προφασίζεσθαι. — 2) ehrbar, w. s. — ein e. Name τὸ καλὸν ὄνομα, ἡ καλὴ δόξα, ἡ εὔκλεια. — ein e. Gewerbe τὸ ἐλευθέριον ἐπιτήδευμα. — v. e. Aeltern stammen ἐξ ἀγαθῶν γεγονέναι. — 3) geziemend: πρέπων, προσήκων 3., ἄξιος 3. — tüchtig: ἱκανός, γενναῖος 3. — das wird was ehrliches kosten πολλῆς δὴ τοῦτο ἔσται δαπάνης.
Ehrlichkeit ἡ ἀκακία, ἁπλότης, τὸ ἁπλοῦν, ἡ εὐήθεια, τὸ εὔηθες, ἡ δικαιοσύνη, χρηστότης, τὸ ὀρθόν.
Ehrliebe ἡ φιλοτιμία, τὸ φιλότιμον, sp. ἡ φιλοδοξία, τὸ φιλόδοξον.
ehrliebend φιλότιμος 2.; sp. φιλόδοξος 2.
ehrlos ἄτιμος 2. (bes. in polit. Bez.); ἄδοξος 2. — e. machen ἄτιμον ποιεῖν, ἀτιμοῦν, ἀτιμάζειν. — e. werden ἄτιμον γίγνεσθαι, ἀτιμοῦσθαι *P.*, ἀτιμίᾳ περιπίπτειν.

Ehrlosigkeit ἡ ἀτιμία (bes. polit.); ἡ ἀδοξία. — in E. ἄτιμος 2. od. *adv.* ἀτίμως.
ehrsam, Ehrsamkeit, s. ehrbar, Ehrbarkeit.
Ehrsucht, ehrsüchtig, s. Ehrgeiz.
ehrvergessen δόξης ὀλιγωρῶν 3.; gew. ἀνελεύθερος, ἀναίσχυντος 2.
ehrwidrig αἰσχρός 3.
ehrwürdig σεμνός 3.; sp. σεμνοπρεπής 2. (bes. v. d. äusseren Erscheinung); αἰδοῖος 3. (selten), sp. αἰδέσιμος, σεβάσμιος 2., σεβαστός 3. — eine e. Miene annehmen σεμνοπροσωπεῖν. — im e. Tone reden σεμνολογεῖν u. *M.*; der im e. Tone spricht σεμνολόγος 2.
Ehrwürdigkeit ἡ σεμνότης, sp. σεμνοπρέπεια.
ei (zum Ausdruck der Verwunderung) ἰδού, βαβαί, βαβαιάξ (ei der Tausend βαβαὶ βαβαιάξ); ei! was du sagst ὦ τί λέγεις; — (zum A. der Befremdung, Missbilligung) ἀλλά. — (bei Aufforderungen) ei! lass mich ἔασον ὦ. — (in Antworten) ei ja wol! καὶ μάλα, πάνυ γε. — ei! warum nicht? πῶς γὰρ οὔ;
Ei τὸ ᾠόν. — kleines Ei τὸ ᾠάριον. — Eier legen ᾠὰ τίκτειν, ᾠοτοκεῖν, sp. ᾠογονεῖν; E. legend ᾠοτόκος 2.; E. tragend ᾠοφόρος 2. — die Eier hüten ᾠοφυλακεῖν. — ein Ei schälen ἐκλέπειν, συντρίβειν, περιγλύφειν ᾠόν. — Eier fressen ᾠὰ φαγεῖν, sp. ᾠοφαγεῖν. — diese Dinge sehen einander so ähnlich wie ein Ei dem anderen σύκῳ σῦκον οὐδὲ ἓν οὕτως ὅμοιον γέγονεν.
eiartig, s. eiförmig. [μῖλαξ, μῖλος.
Eibenbaum ἡ (seltener ὁ) σμῖλαξ, ακος, auch ἡ
Eibisch ὁ ἔβισκος (ἡ ἔβισκος), ἡ ἀλθαία.
Eichapfel, s. Gallapfel.
Eichbaum, Eiche ἡ δρῦς, δρυός. — v. d. E. gemacht δρύϊνος 3. — e. E. schütteln δρῦν βαλανίζειν. — vgl. Stech-, Steineiche.
Eichel 1) eig. ἡ (ἀπὸ τῆς δρυὸς) βάλανος, ἡ δρυοβάλανος. — ἡ ἄκυλος (essbare E.). — kleine E. τὸ βαλάνιον. — v. Eicheln gemacht βαλάνινος 3. — Eicheln essen βαλανηφαγεῖν, E. essend βαλανηφάγος 2., d. Essen v. E. ἡ βαλανηφαγία. — E. tragend βαλανηφόρος 2. — 2) am männlichen Gliede: ἡ βάλανος, ἡ ψωλή. — d. E. entblössen ἀποψωλεῖν. — m. entblösster E. ὁ ψωλός.
eichelartig, -förmig βαλανώδης 2., ὁ βαλανίτης
Eichelheher ἡ κίττα. [*fem.* -ῖτις, ιδος).
eichen δρύϊνος 3., ὁ, ἡ, τὸ ἀπὸ τῆς δρυός.
Eichenblatt τὸ (ἀπὸ) τῆς δρυὸς φύλλον.
Eichenhain τὸ δρυῶν ἄλσος; s. Eichenwald.
Eichenholz τὰ δρύϊνα ξύλα od. τὰ ἀπὸ τῆς δρυὸς ξύλα.
Eichenkranz ὁ δρυὸς στέφανος. — sich e. E. aufsetzen στεφανοῦσθαι δρυὸς κλάδοις.
Eichenlaub τὰ (ἀπὸ) τῆς δρυὸς φύλλα. — Kranz aus E., s. d. vhg. W.
Eichenrinde ὁ (ἀπὸ) τῆς δρυὸς φλοιός.
Eichenstamm τὸ δρυὸς στέλεχος.
Eichenwald ὁ δρυμός; sp. ὁ δρυμών, ῶνος.
Eichhorn ὁ σκίουρος.
Eid ὁ ὅρκος (häufig *pl.*); τὸ ὅρκιον (gew. *pl.*; feierlicher E., bes. bei Staatsverträgen); ἡ ἀντ-, δι-ωμοσία (E. d. Klägers od. Beklagten, dass sie bei dem Processe nichts Falsches vorbringen wollen). — E. bei d. Göttern ὅρκος θεῶν. — hoher E. μέγας ὅρκος. — falscher E. ὁ ψευδὴς ὅρκος, ἡ ἐπιορκία; e. falschen E. schwören ἐπορκεῖν (ὅρκον), ἐπίορκον ὅρκον ὀμνύναι, ψευδῆ ὅρκον ὀμνύναι u. ψευδορκεῖν (e. Meineid schwören); vgl. eidbrüchig. — e. E. schwören od. leisten ὅρκον ὀμνύναι, ὅρκον (ὅρκους, auch ἔνορκον) ποιεῖσθαι, sp. ὁρκωμοτεῖν. — Jmd. e. E. leisten ὅρκον διδόναι od. ἀποδιδόναι τινί, sich gegenseitig e. E. leisten ὅρκους δοῦναι καὶ λαβεῖν, ὅρκους καὶ πίστιν δοῦναι ἀλλήλοις; dabei e. E. leisten ἐπομνύναι; e. angetragenen E. annehmen u. leisten ὅρκον δέχεσθαι, ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχεσθαι. — d. E. halten ἐμπεδοῦν od. τηρεῖν ὅρκον, ἐμπεδορκεῖν, ἐμμένειν τῷ ὅρκῳ (τοῖς ὅρκοις), auch ὅρκος μένει τινί, εὐορκεῖν; d. E. haltend εὔορκος 2.; d. E. brechen ὅρκον παρα-, ἐκ-βαίνειν, ποιεῖν τι παρὰ τοὺς ὅρκους, ὅρκον λύειν, auch ἐπιορκεῖν. — Jmd. in E. nehmen, ihm d. E. abnehmen ὅρκον (ἀπο)λαμβάνειν παρά τινος, ὁρκοῦν τινα (ὅρκον), ἐξορκοῦν τινα, ὁρκίζειν τινά; der in E. nimmt ὁ ὁρκωτής. — Jmd. durch e. E. binden od. verpflichten καταλαμβάνειν τινὰ ὅρκῳ (ὅρκοις), ἔνορκον λαμβάνειν od. ποιεῖν (u. *M.*) τινα; durch e. E. gebunden ἔνορκος 2. — es ist Jmd. durch e. E. verpflichtet zu … ἔνορκόν ἐστί τινι m. *inf.* — d. E. antragen, zuschieben ὅρκον διδόναι, προσ-, ἐπ-άγειν τινί. — sich zum E. erbieten προτιθέναι πίστιν. — durch od. mit e. E. versichern σὺν ὅρκῳ od. ἐπομόσαντα εἰπεῖν. — gemäss d. E. κατὰ τοὺς ὅρκους, auch durch εὔορκος 2., z. B. d. E. gemäss stimmen εὔορκον ψῆφον τίθεσθαι od. φέρειν, τὰ εὔορκα ψηφίζεσθαι. — es ist etw. so wie es d. E. Jmds. verlangt εὔορκόν ἐστί τινί τι (hingegen m. f. *inf.*, z. B. ποιεῖν τι, es ist Jmd. unbeschadet seines E. erlaubt etw. zu thun).
Eidam, s. Schwiegersohn.
Eidbruch ἡ ἐπιορκία.
eidbrüchig ἐπίορκος 2.; e. werden ἐπιορκεῖν.
Eidbrüchigkeit ἡ ἐπιορκία, τὸ ἐπίορκον.
Eidechse ἡ σαύρα, ὁ σαῦρος (bes. Art ὁ ἀσκάλαβος, ἀσκαλαβώτης, γαλεώτης, κωλώτης). — Eidechsen tödtend σαυροκτόνος 2.
eidechsenartig σαυροειδής 2.
Eidesformel οἱ ὅρκοι, τὰ ἐν τοῖς ὅρκοις. — wie d. E. lautet ὡς ἐν τοῖς ὅρκοις εἴρηται.
Eidesleistung ὁ ὅρκος; sp. ἡ ὁρκωμοσία. — d. Ort d. E. τὸ ὁρκωμόσιον.
Eidesopfer τὰ ὁρκωμόσια.
Eidgenosse ὁ συνομόσας, αντος; ὁ σύμμαχος (Bundesgenoss). [χοι, ἡ συμμαχία.
Eidgenossenschaft οἱ συνομόσαντες; οἱ σύμμα-
eidlich ἐπομόσας 3., ἔνορκος 2. — *adv.* ἐνόρκως, σὺν ὅρκῳ, μεθ' ὅρκων, sp. ἐνωμότως. — etw. e. aussagen ἐπομόσαντα od. ἔνορκον εἰπεῖν τι. — e. versichern dass man v. etw. nicht wisse ἐξομνύναι (gew. *M.*) abs. u. τί (*encl.*) od. m. f. μὴ οὐκ εἰδέναι. — e. Betheuerungen τὰ ὁρκωμόσια. — e. Versicherung dass man v. etw. nichts wisse ἡ ἐξωμοσία.
Eidotter ἡ λέκιθος, ὁ τοῦ ᾠοῦ κρόκος.
Eidschwur, s. Eidesleistung u. Eid.
Eierhändler, -lerin ὁ ᾠοπώλης, ἡ ᾠόπωλις, ιδος.
Eierlegen, das, ἡ ᾠοτοκία, sp. ᾠογονία.
Eiermuss τὸ ᾠόγαλα, ακτος.
Eierschale τὸ τοῦ ᾠοῦ ὄστρακον.
Eierstock, etwa τὰ ᾠά.
Eifer ἡ σπουδή, auch ἡ σύντασις (Bemühung, Anstrengung); ἡ ἐπιμέλεια (Sorgfalt); ἡ προθυμία (innere Neigung, Bereitwilligkeit), so auch ὁ ζῆλος, τὸ ζήλωμα. — etw. m. Eifer betreiben σπουδῇ, σὺν σπουδῇ, μετὰ σπουδῆς, σπουδαίως, συντόνως, ἐπιμελῶς, προθύμως, ἐκτενῶς πράττειν τι, σπουδάζειν περί (πρός, εἴς) τι, περί τινος, φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) τι, auch περί (πρός) τι. — 2) Wetteifer: ἡ φιλοτιμία, ἅμιλλα; Nacheiferung ὁ ζῆλος. — 3) Hitze, Unwillen: ὁ θυμός, ἡ ὀργή. — in E. gerathen θυμοῦσθαι, ὀργίζεσθαι *DP.* — in E. bringen ἐξοργίζειν. — vor E. ὑπ' ὀργῆς.
Eiferer ὁ ζηλωτής.

eifern 1) eifrig sein: σπουδάζειν, σπουδῇ χρῆσθαι. — für etw. e. ζηλοῦν τι; δικαιοῦν ὑπέρ τινος (etw. vertheidigen). — 2) wetteifern, um etw.: ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) ἐπί od. πρός τι, φιλοτιμεῖσθαί (*DP.*) τι, περί (πρός) τι, περί τινος, φιλονεικεῖν περί τινος. — 3) unwillig od. zornig sein, w. s. — m. Jmd. e., s. zanken.

Eifersucht ὁ ζῆλος, ἡ ζηλοτυπία, sp. ἡ ζήλωσις; ὁ φθόνος (Neid). — ἡ φιλοτιμία, φιλονεικία (Wetteifer). — E. hegen ζηλοτυπεῖν, gegen Jmd. τινά, φιλοτίμως od. φθονερῶς (ἐπιφθόνως) ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα. — E. bei Jmd. erregen ζῆλον ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν τινι, sp. παραζηλοῦν τινα. — ohne E. ἄζηλος 2.

eifersüchtig ζηλότυπος 2., φθονερός 3., ἐπίφθονος 2. — φιλότιμος, φιλόνεικος 2. (wetteifernd). — e. sein, e. machen, s. d. vhg. W.

eiförmig ᾠοειδής, ᾠώδης 2. — e. e. Becher τὸ ᾠόν, ᾠοσκύφιον.

eifrig σπουδαῖος 3., σύντονος 2. (angestrengt); ἐπιμελής 2. (sorgfältig); πρόθυμος, ἐκτενής 2. (bereitwillig); σφοδρός, θερμός, δεινός 3. (heftig, hitzig). — *adv.* σπουδῇ, σὺν σπουδῇ, μετὰ σπουδῆς, σπουδαίως, ἐπιμελῶς, προθύμως, auch durch σφόδρα, (εἰς) τὰ μάλιστα (ἐν τοῖς μάλιστα), z. B. e. gehorchen σφόδρα πείθεσθαι (*P.*), ein e. Anhänger v. Jmd. sein ἐπιθυμητὴν εἶναί τινος (εἰς) τὰ μάλιστα, Aristarchos war einer der allereifrigsten Gegner des Volkes Ἀρίσταρχος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ ἦν. — auf das Eifrigste πάσῃ σπουδῇ, πάσῃ τέχνῃ. — vgl. Eifer.

Eigelb, s. Eidotter.

eigen 1) Jmd. angehörig, ihn betreffend, seinem Wesen od. Charakter entsprechend: ἴδιος 3. u. 2.; οἰκεῖος 3. (τινός u. τινί); ἐπιχώριος 3. u. 2. (τινός). — Gew. durch d. *pron. refl.* ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ, od. durch αὐτός, z. B. er tödtete ihn mit eigener Hand ἀπέκτεινεν αὐτὸν τῇ ἑαυτοῦ χειρί (auch αὐτοχειρί od. αὐτός); nach seiner e. Meinung ἐκ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης; auf e. Antrieb ἀπὸ τῆς ἰδίας γνώμης, ἀφ' ἑαυτοῦ, ἰδίᾳ, auch αὐτός; auf e. Hand, e. Faust ἰδίᾳ; aus e. Mitteln ἐκ τῶν ἰδίων, ἰδίᾳ, παρ' ἑαυτοῦ (z. B. διδόναι); mit e. Augen sehen αὐτὸν od. παρόντα ὁρᾶν, αὐτόπτην εἶναί τινος; die e. Worte Jmds. anführen αὐτὰ τὰ εἰρημένα λέγειν; e. Angelegenheiten, Vermögen τὰ ἴδια, τὰ οἰκεῖα; für sein e. u. das Wol d. Staates sorgen ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἰδίων (οἰκείων) τε καὶ τῶν κοινῶν; sein e. Herr sein αὐτὸν ἑαυτοῦ κύριον εἶναι, αὐτόνομον εἶναι, ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι. — sich zu e. machen ἴδιον ποιεῖσθαι, ἰδιοῦσθαι, ἐξιδιοῦσθαι u. ἐξιδιάζεσθαι, sp. (ἐξ)ιδιοποιεῖσθαι; auch οἰκειοῦσθαι od. οἰκείωσιν ποιεῖσθαί τινος. — es ist Jmd. etw. e. ἐστί τί τινος, ἴδιον od. οἰκεῖόν ἐστί τί τινος. — es ist Jmd. e. zu ... ἔστι τινός od. πέφυκέ τις m. *f. inf.* — Nicht selten finden sich Compos. m. ἰδιο-, z. B. Erzeugung aus e. Geschlechte ἡ ἰδιογονία, d. Handeln im e. Interesse ἡ ἰδιοπραγία u. ä. bes. bei sp. — e. Art u. Weise ἡ ἰδιότης. — wenn ich meine e. Ansicht sagen soll εἰ δεῖ τοὐμὸν ἴδιον εἰπεῖν. — 2) absonderlich, seltsam: ἴδιος 3. u. 2., sp. ἰδιότροπος 2.; auch θαυμάσιος 3., ἀλλόκοτος, παράδοξος 2.; μονήρης 2. (vereinzelt). — v. e. Gestalt ἰδιόμορφος 2., v. e. Gemüthsstimmung ἰδιοπαθής 2. u. ä. bei sp. — es kommt mir e. vor θαυμαστόν μοι δοκεῖ εἶναι.

Eigendünkel, s. Dünkel u. dünkelhaft.

eigenhändig ὁ, ἡ αὐτόχειρ, ρος, sp. ἰδιόχειρος 2.; gew. τῇ ἐμαυτοῦ u. s. w. χειρί, od. auch durch αὐτός. — e. That (bes. v. Mord u. Selbstmord) ἡ αὐτοχειρία. — e. geschrieben αὐτόγραφος, sp. ἰδιόγραφος 2. — *adv.* αὐτοχειρί, αὐτοχειρίᾳ.

Eigenheit ἡ ἰδιότης, τὸ ἴδιον; sp. τὸ ἰδίωμα (bes. im Ausdrucke). — v. Menschen ὁ ἴδιος τρόπος, sp. ἡ ἰδιοτροπία.

Eigenliebe ἡ φιλαυτία. — vgl. Dünkel.

eigenliebig φίλαυτος 2., vgl. dünkelhaft. — e. sein φιλεῖν αὐτόν, sp. φιλαυτεῖν.

Eigenlob ἡ περιαυτολογία sp. — Gew. umschr., z. B. E. klingt Allen unangenehm πάντες ἄχθονται τοῖς ἑαυτοὺς ἐπαινοῦσιν; αἰσχρὸν ἡ περιαυτολογία.

eigenmächtig αὐθάδης 2., αὐτογνώμων 2.; sp. μονογνώμων, αὐτεξούσιος 2., ἐξουσιαστικός 3.; βίαιος 3. u. 2. (gewaltsam). — e. verfahren αὐθαδίζεσθαι, αὐτογνωμονεῖν, sp. ἐξουσιάζειν, ἰδιοπραγεῖν; βίᾳ χρῆσθαι (gewaltsam verfahren). — e. handeln in etw. δι' ἑαυτοῦ ποιεῖσθαί τι. — e. Wesen od. Verfahren ἡ αὐθάδεια, ἐξουσία. — e. Weise od. e. (als *adv.*) αὐθάδως, κατ' αὐθάδειαν.

Eigenname τὸ κύριον ὄνομα.

eigennützig ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3. (gew. v. Sachen); φιλοκερδής, ἀνελεύθερος, μικρολόγος 2. — e. handeln πλεονεκτεῖν, πλεονεκτικῶς ἔχειν, φιλοκερδεῖν, auch umschr. πράττειν od. σκοπεῖν μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον.

Eigennutz ἡ πλεονεξία, ἡ φιλοκέρδεια, τὸ φιλοκερδές, ἡ ἀνελευθερία, μικρολογία.

Eigenschaft ἡ ἕξις, ποιότης, (Beschaffenheit); ἡ φύσις (natürliche E., Naturanlage); ἡ δύναμις (Kraft, Vermögen); τὸ ἴδιον, οἰκεῖον (eigenthümliche Beschaffenheit); gute E. τὸ ἀγαθόν, ἡ ἀρετή, schlechte E. τὸ κακόν, ἡ κακία. — ich habe e. E. πρόσεστί μοί τι. — solche E. haben od. v. solcher E. sein τοιοῦτον εἶναι. — die Eigenschaften d. Thiere τὰ τῶν ζῴων od. τὰ περὶ τὰ ζῷα. — es ist d. E. e. guten Feldherrn ἀγαθοῦ στρατηγοῦ ἐστιν u. dgl.

Eigenschaftswort, s. Beiwort.

Eigensinn ἡ ἰδιογνωμοσύνη, ἰσχυρογνωμοσύνη sp.; besser τὸ δύσπειστον, ἡ δυστραπελία, ἡ αὐθάδεια. — mürrisches Wesen: ἡ τοῦ τρόπου χαλεπότης, δυσκολία, δυσχέρεια.

eigensinnig ὁ, ἡ, ἰδιογνώμων, ονος, ἰσχυρογνώμων, sp. μονογνώμων; αὐθάδης 2., δύσπειστος, δυστράπελος 2. — mürrisch δύσκολος, δυσχερής 2., χαλεπὸς (3.) τοὺς τρόπους. — e. sein δυσπείστως ἔχειν, αὐθαδίζεσθαι, ἰδίᾳ γνώμῃ χρῆσθαι, sp. ἰδιογνωμονεῖν; mürrisch sein δυσκόλως ἔχειν, δυσχεραίνειν.

Eigenthümer, -rin ὁ κύριος, δεσπότης; ἡ κυρία, δεσπότις, ιδος, δέσποινα; auch umschr. ὁ ἔχων, κεκτημένος, κτησάμενός τι. — E. v. etw. sein ἔχειν od. κεκτῆσθαί τι.

eigenthümlich, s. eigen.

Eigenthümlichkeit, s. Eigenheit, Eigenschaft.

Eigenthum τὸ κτῆμα, ἡ κτῆσις, τὸ ἴδιον. — es ist etw. mein E. ἐμὸν od. ἐμοῦ (ἐμαυτοῦ) ἐστί τι, ἔστι od. ὑπάρχει μοί τι. — etw. für sein E. ausgeben od. als sein E. beanspruchen προσποιεῖσθαι ἑαυτοῦ εἶναί τι; ἀντιλαμβάνεσθαί τινος.

Eigenthumsrecht ἡ δεσποτεία, τὸ κύριον. — ich habe d. E. über etw. κύριός εἰμί τινος.

eigentlich 1) e. Sache besonders zukommend: ἴδιος 3. u. 2., οἰκεῖος 3.; v. Ausdrucke κύριος 3., προσεχής 2. (e. Ausdruck ἡ κυριολογία, -λεξία; e. reden κυριολογεῖν, -λεκτεῖν bei sp.). — 2) genau: ἀκριβής, σαφής 2.; einfach, d. Wahrheit gemäss ἁπλοῦς 3., ἀληθής 2. — um es e. zu sagen ἁπλῶς εἰπεῖν. — ich kann es e. nicht sagen οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν. — was ist nun das e.? τί οὖν τοῦτ' ἔστιν ἐτεόν; — recht od. ganz e. ἀτεχνῶς,

τῷ ὄντι. — e. aber (opp. dem Vorgeben nach) ἔργῳ δέ (opp. λόγῳ μέν). — e. nicht οὐ πάνυ. — was denn e.? τί μάλιστα; — Zuw. kann es auch durch αὐτός gegeben werden, z. B. das e. Hellas ἡ Ἑλλὰς αὐτή.

Eigenwille ἡ αὐθάδεια; vgl. Eigensinn. — nach seinem E. handeln πράττειν ἐκ τῶν ἑαυτῷ δοξάντων.

eigenwillig ὁ, ἡ αὐτογνώμων, ἰδιογνώμων, ονος, αὐθάδης 2. — e. sein αὐτογνωμονεῖν, sp. ἰδιογνωμονεῖν. — vgl. eigensinnig.

eignen, sich, ἐπιτήδειον od. ἱκανὸν εἶναι εἴς (πρός) τι od. m. f. *inf.*, οἰκεῖόν εἶναί τινι, οἰκείως ἔχειν od. καλῶς διακεῖσθαι πρός τι, ἀγαθὸν εἶναι πρός τι, καλῶς ἔχειν τινί.

Eigner, s. Eigenthümer.

Eiland, s. Insel.

Eilbote ὁ ἡμεροδρόμος, δρομοκῆρυξ, υκος; bei d. Persern ὁ ἀστάνδης, ὁ ἄγγαρος (reitender E.); bei d. Römern ὁ πτεροφόρος. — wie e. E. laufen ἡμεροδρομεῖν.

Eile τὸ τάχος (Schnelligkeit); ἡ σπουδή, sp. ἔπειξις. — E. haben, s. eilen. — in E., s. eilig.

eilen 1) eig. nach e. Orte hin: ἐπείγεσθαι *DP.* (auch m. δρόμῳ), ὁρμᾶν u. *DP.*, σπεύδειν (auch m. ταχέως) u. σπουδάζειν (selten), συντείνειν, τρέχειν, δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) εἴς (πρός, ἐπί) τι. — sich e. ταχύνειν. — herzu e. προστρέχειν, δρόμῳ προσελθεῖν; συντρέχειν (v. e. Menge). — weg od. davon e. ἀποτρέχειν, δρόμῳ ἀπελθεῖν, οἴχεσθαι ἀπιόντα. — 2) bei od. m. etw.: σπεύδειν τι, ἐπείγεσθαί τι, σπουδάζειν περί τι. — eile dich damit ἄνυε (πράττων). — sprichw. eile m. Weile σπεῦδε βραδέως. — man muss m. etw. e. ἀκμή ἐστί τινος. — 3) d. Sache eilt: σπουδῆς δεῖται τὸ πρᾶγμα, sp. ἐπείγει; es eilt damit nicht οὐδὲν κατεπείγει m. *inf.*

eilends, s. eilig (*adv.*).

eilf ἕνδεκα (als Ziffer ια´). — d. Zahl Eilf ἡ ἑνδεκάς, άδος. — eilfmal ἑνδεκάκις. — eilf Ellen od. Fuss lang ἑνδεκάπηχυς, υ, ἑνδεκάπους, -πουν.

eilfertig *a*) v. Pers., s. eilig. *b*) v. Sachen: ἐσπευσμένος 3.; διὰ τάχους (ἐν τάχει, σπουδῇ) πεποιημένος 3.; sp. αὐτοσχέδιος 2., σχέδιος 3. — e. Schriftzüge γράμματα ἐπισεσυρμένα. — *adv.* σπουδῇ, κατὰ σπουδήν, ταχέως, διὰ τάχους. — e. machen αὐτοσχεδιάζειν, ἐπισύρειν, ἐπισύροντα ποιεῖν. — e. Arbeit τὸ αὐτοσχεδίασμα.

Eilfertigkeit ἡ σπουδή, τὸ τάχος; vgl. Eile.

eilffüssig ὁ, ἡ ἑνδεκάπους, ποδος.

eilfjährig ἑνδεκαετής 2. od. ἕνδεκα ἐτῶν, ἑνδέκατον ἔτος ἄγων (11 Jahre alt); ὁ, ἡ, τὸ διὰ ἕνδεκα ἐτῶν (11 Jahre dauernd).

eilfmal ἑνδεκάκις.

eilfmonatlich ἑνδεκάμηνος 2.

eilfsylbig ἑνδεκασύλλαβος 2.

eilftägig ἕνδεκα ἡμερῶν, ἑνδεκαταῖος 3.

eilfte ἑνδέκατος 3.; am eilften Tage ἑνδεκαταῖος 3.

Eilftel τὸ ἑνδέκατον μέρος, τὸ ἑνδεκατημόριον.

eilftens τὸ ἑνδέκατον.

eilig ταχύς, σπουδαῖος 3. (v. Pers. u. Sachen); v. Pers. auch durch *part.* σπεύδων, ἐπειγόμενος 3. u. dgl., s. eilen; v. Sachen, s. eilfertig u. vgl. eilen 3). — *adv.* ταχέως, διὰ τάχους, διὰ ταχέων, σπουδῇ, σὺν σπουδῇ, διὰ σπουδῆς, κατὰ σπουδήν, δρόμῳ; häufig auch durch οἴχεσθαι *DP.* m. e. *part.*, z. B. er floh e. ᾤχετο φεύγων. — eiligst ὅτι (ὡς) τάχιστα, τὴν ταχίστην.

Eilmarsch ὁ δρόμος, ἡ ταχεῖα πορεία. — Eilmärsche machen δρόμῳ πορεύεσθαι *DP.*; vgl. eilen.

Eimer ὁ κάδος, γαυλός, ἡ ὑδρία; als Mass ὁ κάδος, ὁ ἀμφορεύς.

Eimerchen ὁ καδίσκος, τὸ καδίσκιον.

ein, eine, ein 1) unbest. Artikel: wird im Griech. gew. nicht ausgedrückt, sondern nur das Nomen ohne Artikel gesetzt, z. B. ein Mensch ἄνθρωπος. — Wird aber e. Individuum einer Gattung als Vertreter derselben hervorgehoben, so tritt d. bestimmte Artikel ein, z. B. ein Sophist ist eben eine Art Kaufmann ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὢν ἔμπορός τις; u. so steht im Griech. auch der bestimmte Artikel statt des unbestimmten im Deutschen beim Prädicate, wenn der darin ausgedrückte Begriff besonders hervorgehoben werden soll, z. B. sie nannten mich einen edlen Mann ἀνεκάλεσαν ἐμὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. — Entspricht „ein" unserem „gewisser", wodurch e. bestimmtes, aber nicht ausdrücklich genanntes Individuum bezeichnet wird, so setzt man im Griech. τίς, τί (*encl.*), z. B. es kam e. Mann von dem Lager ἦλθεν ἀνήρ τις od. bloss ἦλθέ τις ἐκ τοῦ στρατοπέδου; vgl. Einer 2). — 2) als Zahlwort, [s. Einer 1).

einackern ὑπαροῦν.

einäschern καταιθαλοῦν, κατακαίειν, selten καταφλέγειν; πυρπολεῖν. [πυρπόλησις.

Einäscherung ἡ κατάκαυσις, sp. κατάφλεξις,

einätzen ἐντήκειν τι (καυστικοῖς φαρμάκοις).

einäugig μονόφθαλμος 2. (der v. Natur aus nur ein Auge hat); ἑτερόφθαλμος 2. (der ein Auge verloren od. an dem einen Auge e. Fehler hat; im ersteren Falle auch umschr. μιᾶς ὄψεως στερηθείς 3.).

einander ἀλλήλων u. (seltener) *dual.* ἀλλήλοιν u. s. w. — an e. ἐπ' ἀλλήλων, ἐπ' u. πρὸς ἀλλήλοις, (bei Verben d. Bewegung) ἐπ' u. πρὸς ἀλλήλους; nicht selten auch durch Zsstzgen m. σύν, z. B. an e. hangend συνεχής 2., an e. reihen συνείρειν, συνάπτειν; an e. gerathen ὁμόσε γίγνεσθαι od. ἰέναι τινί, συνιέναι τινὶ εἰς χεῖρας. — aus e. gehen διαλύεσθαι *P.*; aus e. gerathen ἀπαλλάττεσθαι, διακρίνεσθαι *P.* (räumlich), διαλλάττεσθαι, διαλύεσθαι, διακρίνεσθαι *P.* (friedlich), διαφέρεσθαι *P.* (feindlich); aus e. nehmen διαιρεῖν; aus e. stehen διεστάναι. — durch e. ἀναμίξ, φύρδην, ὁμοῦ, οὐδενὶ κόσμῳ, ἀτάκτως, εἰκῇ, ἄνω κάτω, auch χύδην (ohne Ordnung); durch e. mengen, schütteln, laufen διακυκᾶν (φύρειν), διασείειν, διατρέχειν u. dgl.; durch e. schreien πολυειδῆ φθέγγεσθαι. — mit e. μετ' ἀλλήλων, κοινῇ; sich m. e. besprechen διαλέγεσθαι (*DP.*) ἀλλήλοις u. πρὸς ἀλλήλους. — nach od. hinter e. ἑξῆς, ἐφεξῆς; drei Jahre hinter e. τρία ἔτη συνεχῆ od. συνεχῶς. — unter e. ἐν ἀλλήλοις, πρὸς ἀλλήλους. — auf e. ἐπ' ἀλλήλοις, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ. — neben e. παρ' ἀλλήλους.

ein andermal ἄλλοτε; einmal ... ein andermal ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δέ (δ' αὖ).

einathmen 1) durch d. Athmen einziehen: εἰσπνεῖν, auch ἕλκειν. — einathmend εἴσπνους 2. — 2) einhauchen: εἰσπνεῖν, ἐμπνεῖν, ἐμφυσᾶν.

Einathmen, das, ἡ εἰσπνοή.

einballen εἰς δέσμας συλλαμβάνειν (in Bündel zusammenfassen); ἐνελίττειν od. ἐνειλεῖν τί τινι (einwickeln).

einbalsamieren ταριχεύειν, sp. ἐνταφιάζειν, σκελετεύειν (Leichname); vgl. einsalben. — einbalsamiert ταριχευτός 3.

Einbalsamierer ὁ ταριχευτής, sp. ἐνταφιαστής.

Einbalsamierung ἡ ταριχεία u. ταρίχευσις; sp. ὁ ἐνταφιασμός.

Einband τὸ ἔλυτρον, περικάλυμμα.

einbegreifen, s. einschliessen 3).

einbeissen in etw. ἐνδάκνειν u. δάκνειν τι.

einbekommen, s. einnehmen. — e. Schuld e. ἀπολαμβάνειν χρέος.

einberichten, s. berichten.

einberufen, s. berufen.

einbeugen, einbiegen κάμπτειν, ἐγ-, ἐπι-, συγκάμπτειν; σιμοῦν, ἀπο-, ἐπι-σιμοῦν. — **eingebogen** ἐπικαμπής 2., σιμός 3., ἐπίσιμος 2.

Einbiegung *a*) als Handlung: ἡ κάμψις, σύγκαμψις, sp. ἀποσίμωσις (als Handlung); ἡ καμπή, ἐπι-, συγ-καμπή (als Handlung u. Sache); ὁ καμπτήρ, ῆρος, ὁ ἀγκών, ῶνος (als Sache).

einbilden 1) etw. in etw.: ἐμποιεῖν τί τινι, auch ἐμπλάττειν. — 2) sich e. *a*) sich e. Vorstellung v. etw. machen: δοξάζειν τι; οἴεσθαι *DP.*, ὑπολαμβάνειν, νομίζειν, δοκεῖν m. f. *inf.* od. ὅτι; διανοεῖσθαι *DP.* m. f. ὅτι od. m. ὡς u. *part.*; sp. φαντάζεσθαί τι u. m. f. ὅτι. — sich fest e. πεποιθέναι. — eingebildet δοκῶν 3. *b*) sich etw. (viel) e. auf etw.: μεγαλύνεσθαί τινι u. ἐπί τινι, μέγα φρονεῖν ἐπί τινι u. περί τι, ἐπαίρεσθαί *P.* τινι, ἐπί τινι, πρός τι, σεμνύνεσθαί τινι u. ἐπί τινι; sp. φρονηματίζεσθαι (*P.*) ἐπί τινι. — sich weniger auf etw. e. μεῖον od. ἔλαττον φρονεῖν ἐπί τινι. — sich zu viel auf etw. e. μεῖζον (τοῦ δέοντος) φρονεῖν ἐπί τινι. — eingebildet ὁ φρονηματίας, δοκῶν (3.) εἶναί τι, αὐθάδης, ὑπερήφανος 2., ἐπηρμένος 3., κενόδοξος 2.

Einbildung 1) Vorstellung, bes. unbegründete V.: ἡ φαντασία, φάντασις, δόξα, οἴησις, ὑπόληψις; leere E. ἡ ψευδὴς od. κενὴ δόξα, τὸ φάντασμα. — 2) = Dünkel, w. s.

Einbildungskraft τὸ φανταστικόν; ἡ (καταληπτικὴ) φαντασία; auch ἡ διάνοια.

einbinden *a*) eig. ἐνδεῖν τί τινι, ἔν τινι, εἴς τι; καλύπτειν u. περικαλύπτειν τί τινι, auch περιβάλλειν τινί τι; ἐλυτροῦν τι (selten). *b*) übtr. Jmd. etw. e.: παραινεῖν τινί τι.

einblätterig μονόφυλλος 2.

einbläuen, etwa πληγαῖς ἐμποιεῖν τινί τι.

einblasen 1) einhauchen: ἐμφυσᾶν, ἐμ-, εἰσπνεῖν. *b*) zuflüstern: ψιθυρίζειν τί τινι u. πρός τινα; an d. Hand geben, anrathen ὑποβάλλειν, ὑπαγορεύειν, ὑποτίθεσθαι (*A.* selten). — 2) zerblasen: διαφυσᾶν.

einbohren, etwa τιτραίνειν, τρυπᾶν. — etw. in etw. ἐμπείρειν od. ἐμπηγνύναι τι εἴς τι.

einbrechen 1) *tr. a*) = einreissen, abbrechen, w. s. *b*) einknicken: κλᾶν, ἐπικλᾶν; πτύσσειν (selten). — 2) *intr. a*) einstürzen: ῥήγνυσθαι, καταρρήγνυσθαι, κατάγνυσθαι *P.*; πίπτειν, συμπίπτειν. *b*) gewaltsam in etw. eindringen: βίᾳ εἰσ-, παρ-ιέναι εἴς τι; in e. Haus διορύττειν οἰκίαν, τοιχωρυχεῖν; in e. Land εἰσ-, ἐμ-βάλλειν εἰς χώραν; in d. Reihen der Feinde ἐμβάλλειν τοῖς πολεμίοις, εἰσβάλλειν od. εἰσπίπτειν εἰς τοὺς πολεμίους, auch διιστάναι τὰς τῶν πολεμίων τάξεις. *c*) plötzlich eintreten: ἐπιέναι (ἐπέρχεσθαι), ἐπιγίγνεσθαι, ἐπιλαμβάνειν, sp. ἐπισκήπτειν, καταλαμβάνειν; über etw. e. ἐπιέναι τι u. τινί, ἐπιγίγνεσθαί τινι, ἐπιλαμβάνειν τι. [τινά τι.

Einbrechen, das, s. Einbruch.

einbrennen ἐγκαίειν τινί τι; sp. καυστηριάζειν

einbringen 1) eig. εἰσάγειν εἰσφέρειν, εἰσκομίζεσθαι. — Gefangene e. αἰχμαλώτους ἄγειν; Schiffe e. κατάγειν πλοῖα. — e. Klage, e. Gesuch u. dgl. e. ἀναφέρειν, ἀποδιδόναι τι εἴς od. ἐπί τινα; ἀποφέρειν τι. *b*) mit-, zubringen, w. s. — das Eingebrachte (einer Frau), s. Mitgift. — 2) übtr. *a*) e. Ertrag liefern: προσφέρειν, εὑρίσκειν; προσόδους παρέχειν (sp. προσοδεύειν), auch durch πρόσοδοι γίγνονται ἔκ τινος, κέρδος φέρειν; ὠφελεῖν (τινα). *b*) etw. Versäumtes nachholen, einen Verlust ersetzen: ἀκεῖσθαι, ἐξακεῖσθαι; δι-, ἐπαν-ορθοῦν u. *M.*

Einbringen, das, **Einbringung** 1) eig. ἡ εἰσαγωγή, κομιδή, εἰσκομιδή. — 2) übtr. das Ersetzen: ἡ διόρθωσις, ἐπανόρθωσις.

einbrocken ἐνθρύπτειν τι εἴς τι u. ἔν τινι, selten καταθρύπτειν εἴς τι. — sprichw. da hat man mir e. schöne Suppe eingebrockt κακόν μέγα μοι προπεφυραμένον ἐστίν.

Einbruch 1) das Ein-, Zerbrechen: ἡ ῥῆξις. — 2) das Einbrechen in etw., des Diebes in e. Haus: ἡ τοιχωρυχία; der Feinde in e. Land ἡ εἰσβολή, ἐμβολή (auch v. dem Einbrechen in die feindlichen Reihen). — e. Einbruch machen, s. einbrechen. — 3) das Hereinbrechen d. Nacht u. dgl.: τὸ ἐπελθεῖν. — vor E. der Nacht πρὶν ἐπελθεῖν od. ἐπιγενέσθαι τὴν νύκτα, m. E. der Nacht τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐπιγενομένης, ἐπιλαβούσης, auch εἰς (τὴν) νύκτα, ὑπὸ νύκτα.

einbürgern, Jmd. τῆς πολιτείας μεταδιδόναι τινί. — sich irgendwo e., s. ansiedeln. — übtr. sich in etw. e. πειρᾶσθαί τινος, συνήθη γίγνεσθαί τινι; sich in etw. eingebürgert haben πεπειρᾶσθαί τινος, ἐμπείρως ἔχειν τινός.

einbüssen ἀποβάλλειν, ἀπολλύναι τι; auch ἀφαιρεῖσθαί (*P.*) τι, ἀποστερεῖσθαί (*P.*) τινος, sp. ζημιοῦσθαί (*P.*) τι. — vgl. d. f. W.

Einbusse ἡ μειονεξία; ἡ ἀποβολή; ἡ ζημία, βλάβη. — e. E. leiden μειονεκτεῖν (bei etw. τινός u. τινί). — e. grosse E. leiden βλάπτεσθαι od. ζημιοῦσθαι (*P.*) μέγα.

eindämmen χώματι εἴργειν od. περιείργειν; περιχοῦν; φράττειν, περιφράττειν.

Eindämmung ἡ χῶσις.

Eindarm τὸ μονέντερον.

eindecken (e. Haus), s. bedachen.

eindorren ὑπὸ καύματος συστέλλεσθαι (*P.*), od. bloss ξηραίνεσθαι (*P.*), αὐαίνεσθαι (ao. *P.*).

Eindorren, das, ἡ ὑπὸ καύματος συστολή; ἡ ξήρανσις, αὔανσις.

eindrängen, sich, εἰσβιάζεσθαι εἴς τι, εἴσω βιάζεσθαι; βίᾳ εἰσέρχεσθαι εἴς τι; (παρ)εισπίπτειν, (παρ)εισβάλλειν εἴς τι (m. Gewalt od. Ungestüm); παρεισιέναι, (παρ)εισδύεσθαι εἴς τι (unvermerkt od. m. List). — sich als Theilnehmer an etw. e. εἰσποιεῖν ἑαυτὸν κοινωνόν τινος.

eindringen 1) eig. *a*) v. Pers. = eindrängen, w. s. — feindlich in e. Land εἰσ-, ἐμ-βάλλειν εἰς χώραν. — in d. Feinde προσβάλλειν τινί u. πρός τινα, προσπίπτειν τινί, ἐμβάλλειν τινί; ἐγκεῖσθαί τινι (auch m. Worten). *b*) v. Stoffen, Zuständen: δικνεῖσθαι εἴς τι, εἰσδύεσθαι εἴς τι, ἐνδύεσθαι εἴς τι u. τινι; v. scharfem Geschmacke: ἐνδάκνειν; v. Geschossen: χωρεῖν διά τινος. — 2) übtr. m. d. Verstande e.: διορᾶν; συνιέναι (ἵημι), κατανοεῖν, μανθάνειν τι.

Eindringen, das, ἡ εἰσβολή, ἐμβολή, προσβολή.

eindringend 1) eig. ὀξύς 3.; δριμύς 3. (v. Geschmack, Geruch), βαρύς 3., ἐμβριθής 2. (schwer, wuchtig). — 2) v. Verstande: ὀξύς, δριμύς 3., συνετός 3.; ist es = „gewaltig, mächtig“ δεινός, δυνατός 3. — vgl. d. f. Wort.

eindringlich (v. d. Rede) δεινός 3., κινητικός 3.

Eindruck 1) eig. *a*) als Handlung: ἡ ἐντύπωσις; ἡ ῥῆξις (das Zerbrechen). *b*) als Zustand: ὁ τύπος. — e. E. machen τυποῦν. — e. E. erleiden ῥήγνυσθαι, διαρ-, καταρ-ρήγνυσθαι, κατάγνυσθαι *P.* — 2) übtr. ἡ δύναμις (Wirkung); ἡ ῥοπή (entscheidende Wirkung, Ausschlag); τὸ πάθος, τὸ πάθημα, ἡ διάθεσις (d. gemachte od. empfangene E., Stimmung, körperlich wie geistig, auch näher bestimmt: τὸ τοῦ σώματος od.

κατὰ (περὶ) τὸ σῶμα πάθημα, τὸ τῆς ψυχῆς od. ἐν τῇ ψυχῇ πάθημα, ἡ τοῦ σώματος od. τῆς ψυχῆς διάθεσις); ἡ αἴσθησις, τὸ αἴσθημα (Wahrnehmung, Empfindung). — e. E. machen δύνασθαι (wirken), ῥοπὴν ἔχειν, παρέχεσθαι od. ποιεῖν (entscheidenden E. machen, den Ausschlag geben), αἴσθησιν ἔχειν, παρέχειν (u. *M.*), ποιεῖν (τινί auf Jmd., v. sinnlichen E.); κινεῖν τινα (Jmd. aufregen); πείθειν τινά (überreden); übh. διατιθέναι τινά (Jmd. in e. Stimmung versetzen; gew. m. entspr. *adv.*, dh. e. guten od. schlechten E. auf Jmd. machen εὖ od. κακῶς διατιθέναι τινά). — was für einen E. machte (hat gemacht) dies auf dich? πῶς διετέθης (διατέθεισαι od. gew. διάκεισαι) ὑπὸ τούτου; τί ἔπαθες (πέπονθας) ὑπὸ τούτου; — e. heftigen E. auf Jmd. machen δεινῶς διατιθέναι τὴν ψυχήν τινος, πάθος ἐμβάλλειν τινί. — e. angenehmen E. auf Jmd. machen ψυχαγωγεῖν od. κηλεῖν τινα. — d. Rede macht E. auf d. Zuhörer ὁ λόγος ἐνδύεται ταῖς τῶν ἀκουόντων ψυχαῖς od. ἀντιλαμβάνεται τῶν ἀκουόντων. — keinen E. machen οὐκ ἔχειν δύναμιν od. ῥοπήν, πλέον οὐδὲν ποιεῖν. — das macht keinen E. auf mich οὐδὲν κινεῖ με τοῦτο, οὐδὲν πάσχω ὑπὸ τούτου.

eindrücken 1) in etw. hineinstopfen: ἐνθλᾶν, selten ἐν-, εἰσ-θλίβειν; ἐμπιέζειν; auch πυκνοῦν, στοιβάζειν. — 2) durch Drücken nach Innen zerbrechen: ῥηγνύναι, καταρρηγνύναι, καταγνύναι; auch ἐμπιέζειν. — 3) durch den Druck auf etw. abbilden: ἐντυποῦν, ἐναποτυποῦν, auch ἐγχαράττειν, selten ἐνθλᾶν; e. Siegel ἐνσφραγίζειν. — übtr. sich in d. Gemüth e., s. einprägen.

Eindrücken, das, ἡ ἔνθλιψις; ἡ ῥῆξις (das Zerbrechen); ἡ ἐντύπωσις, ἐγχάραξις (das Abdrücken). — e. Verletzung durch E., bes. der Hirnschale τὸ ἐμπίεσμα.

eindrücklich; etw. e. machen ποιεῖν ὥστε ἐνδύεσθαί τι τῇ ψυχῇ.

einengen εἱργνύναι, καθειργνύναι, συνάγειν, συστέλλειν; selten στενοῦν; ἀπολαμβάνειν (in etw. ἔν τινι od. εἴς τι).

Einer, Eine, Eines 1) als Zahlwort: εἷς, μία, ἕν (*gen.* ἑνός, μιᾶς, ἑνός). — als Ziffer α΄. — nur Einer εἷς μόνος, seltner εἷς καὶ μόνος. — auch nicht Einer οὐδ' (μηδ') εἷς. — Häufig gebraucht man hier Compos. mit μόνος, z. B. mit éiner Oeffnung μονόθυρος 2., mit éinem Stengel μονόκαυλος 2. u. s. w. — in Einem fort, s. fort. — unter Einem, s. zugleich. — 2) irgend einer τίς, τί (*encl.*); u. wenn besonders hervorgehoben werden soll, dass nur Einer aus einer Anzahl gemeint sei: εἷς od gew. εἷς τις u. τὶς εἷς, auch εἷς γέ τις. — ein beliebiger ἕκαστός τις; ist es = der erste beste, s. erster. — unser einer ἡμεῖς od. οἷοι ἡμεῖς ἐσμεν. — Wenn bloss von zwei Dingen die Rede ist, welche einander entgegen gestellt werden, so heisst „Einer" (gleichviel welcher von beiden) ἕτερος 3., z. B. der eine Fuss ὁ ἕτερος πούς, ich kann nicht einen Fuss vorwärts setzen οὐκ ἂν προβαίην τὸν πόδα τὸν ἕτερον, der eine der beiden Feldherrn ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν. — der Eine … der Andere ὁ ἕτερος … ὁ ἕτερος, ἕτερος μὲν … ἕτερος δέ, ὁ μὲν … ὁ δέ (ὁ δ' ἕτερος). — Eins von beiden δυοῖν θάτερον. — Ist von Mehreren d. Rede, so heisst der Eine … der Andere ἄλλος μὲν … ἄλλος δέ; Einer des Andern ἀλλήλων u. s. w., s. andere u. einander. — Einer nach dem Anderen καθ' ἕκαστον, καθ' ἕνα ἕκαστον; ist es = „abwechselnd" ἐν (τῷ) μέρει, κατὰ (παρὰ, ἀνὰ) μέρος; etw. Einer nach dem Anderen (in der Rede) durchnehmen ἐξ ὑπολήψεως διεξιέναι. — Eins nach dem Anderen καθ' ἓν ἕκαστον. — niemals Einer οὐδεὶς οὐδέπω (οὐδεπώποτε, οὐδέποτε). — 3) ein u. derselbe, einerlei: ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό (ταὐτό od. gew. ταὐτόν). — ein u. dasselbe ἓν καὶ ὅμοιον. — vgl. „derselbe" und „einerlei".

einerlei ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό (ταὐτό od. gew. ταὐτόν); ἴσος, ὅμοιος 3. (gleich, ähnlich). — das ewige Einerlei τὸ ὅμοιον ἀεὶ καὶ ταὐτόν; ὁ Διὸς Κόρινθος. — ich habe e. Meinung mit dir τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω σοι (καὶ σύ), ὁμογνωμονῶ od. ὁμοδοξῶ σοι; der e. Meinung hat ὁμογνώμων, ὁμόδοξος 2. — es ist e. ὅμοιόν ἐστι od. ἐν τῷ ὁμοίῳ καθέστηκε, τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει, οὐδὲν διαφέρει; es ist mir e. οὐδέν μοι διαφέρει, οὐδέν μοι μέλει. — auf e. Weise τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως, ἐκ τοῦ ὁμοίου (ἐκ τῶν ὁμοίων).

Einerleiheit ἡ ταυτότης.

einernten *a*) eig. θερίζειν u. *M.*; κομίζεσθαι, συγκομίζειν u. *M.*; καρποῦσθαι (auch übtr.); τρυγᾶν (bes. Baumfrüchte u. Trauben). *b*) übtr. τυγχάνειν od. λαγχάνειν τινός; λαμβάνειν, φέρειν (u. gew. *M.*) τι. — vgl. ernten.

Einernten, das, ὁ θερισμός; ἡ τῶν καρπῶν κομιδή od. συγκομιδή; ἡ εἰσφορά; selten u. sp. ὁ ἄμητος; ἡ τρύγη od. τρύγησις (bes. v. Baumfrüchten u. Trauben).

einerseits τοῦτο μέν, τὰ μέν (auch bloss μέν); vgl. anderntheils.

einestheils, s. einerseits.

einexercieren γυμνάζειν, συγκροτεῖν.

einfach ἁπλοῦς 3. (eig. u. übtr.); ἀσύνθετος 2. (nicht zusammengesetzt); μονοειδής, μονότροπος 2. (v. éiner Art). *b*) übtr. ἀφελής, εὐτελής 2., λιτός, φαῦλος 3. (ohne Schmuck od. Ueberfluss, schlicht); ἄτεχνος 2. (sp. ἀτεχνής 2. kunstlos); sp. ἀπερίεργος, ἀπέριττος 2.

Einfachheit ἡ ἁπλότης (eig. u. übtr.); ἡ ἀφέλεια, εὐτέλεια, λιτότης, φαυλότης, sp. ἀπεριττότης (übtr.).

einfädeln *a*) eig. διεμβάλλειν od. διιέναι (ἵημι) τὸ ῥάμμα. *b*) übtr. πλέκειν, ῥάπτειν, σκευωρεῖσθαι; vgl. einleiten.

einfältig 1) einfach (übtr.), w. s. — 2) ohne Arg, ohne Falsch: ἁπλοῦς 3., εὐήθης 2., χρηστός 3. — 3) albern, thöricht: εὐήθης 2., ἀβέλτερος 3., u. stärker ὁ, ἡ βλάξ, κός, βλακικός 3.; ἠλίθιος, μῶρος 3.; ἀρχαῖος 3. (altfränkisch); m. Ironie auch ἡδύς od. γλυκύς 3. — e. sein od. handeln εὐηθίζεσθαι, βλακεύειν, ἠλιθιάζειν, μωραίνειν. — e. e. Mensch ὁ σχολαστικός (Pedant) sp. — dem E. eigen od. ähnlich εὐηθικός 3.

Einfältigkeit, s. Einfalt.

einfältiglich ἀφελῶς, εὐτελῶς, φαύλως; εὐήθως (ohne Arg od. Falsch).

einfahren 1) *tr.* *a*) fahrend einbringen: ἐφ' ἁμάξης u. dgl. εἰσάγειν od. εἰσκομίζειν (u. *M.*). *b*) zum Fahren abrichten: ἐθίζειν od. διδάσκειν ἅρμα ἄγειν. *c*) durch Fahren einstossen: ἐλαύνοντα ἐκκόπτειν od. διαρρηγνύναι. — 2) *intr.* εἰσελαύνειν. — in e. Hafen e. καθ-, εἰσ-ορμίζεσθαι (*M.* u. *P.*; sp. auch *A.*), κατάγειν ναῦν u. κατάγεσθαι (*M.*, selten *P.*), καταίρειν, εἰσπλεῖν. — in e. Bergwerk e. καταβαίνειν εἰς τὰ μέταλλα. — e. lassen καθορμίζειν.

Einfahren, das, 1) *tr.* ἡ εἰσαγωγή, εἰσκομιδή. — 2) *intr.* ἡ εἰσέλασις. — in e. Hafen ἡ καταγωγή, εἴσπλους. — in e. Bergwerk ἡ κατάβασις.

Einfahrt 1) das Einfahren (*intr.*), w. s. — 2) als Ort: ἡ εἴσοδος, εἰσβολή; zur See ὁ εἴσπλους.

Einfall 1) Einsturz: ἡ σύμπτωσις (σύμπτωμα), κατάπτωσις sp.; besser Verba. — den E. drohen

μέλλειν πεσεῖν od. καταπεσεῖν. — 2) feindlicher E.: ἡ εἰσβολή, ἐμβολή, ἐπιδρομή, καταδρομή. — e. E. machen (thun), s. einfallen. — 3) übtr. e. plötzlicher Gedanke: ἡ ἐπίνοια, τὸ ἐνθύμημα, auch ἡ γνώμη, δόξα; e. witziger E. λόγος ἀστεῖος od. κομψός, τὸ ἀπόφθεγμα. — ich habe e. E. = es fällt mir etw. ein. — Jmd. auf e. E. bringen εἰσηγεῖσθαί τινί τι u. περί τινος, ὑποτίθεσθαί τινί τι. — witzige E. vorbringen κομψεύεσθαι, χαριεντίζεσθαι, selten ἀστεΐζεσθαι. — das Vorbringen v. witzigen E. ἡ ἀστειολογία sp. — alberne E. vorbringen ἄτοπα λέγειν, εὐήθεις λόγους λέγειν, εὐηθίζεσθαι. — das dürfte als e. alberner E. erscheinen εὔηθες τοῦτο φανείη ἄν.

einfallen, 1) einstürzen, *a*) eig. πίπτειν, συμπίπτειν, καταπίπτειν, sp. καταρρεῖν. *b*) übtr. v. Körpertheilen = zusammenschrumpfen: συμπίπτειν, καταρρεῖν; μαραίνεσθαι, (ἀπ)ισχναίνεσθαι, τήκεσθαι *P.* — eingefallen sein am ganzen Leibe κατεσκληκέναι ὅλον τὸ σῶμα. — eingefallene Augen ὀφθαλμοὶ ὑποδεδυκότες. — 2) plötzlich sich in etw. hineinbewegen od. hineingerathen: *a*) eig. eindringen, v. Feinden: εἰσ-, ἐμ-βάλλειν εἰς χώραν, ἐπέρχεσθαι χώραν, ἐπιτρέχειν χώραν, εἰσβολὴν (ἐμβολὴν) od. ἐπιδρομὴν (καταδρομὴν) ποιεῖσθαι. *b*) übtr. α) v. Lichtstralen: ἐμπίπτειν. β) plötzlich eintreten, v. d. Witterung: ἐπιγίγνεσθαι, sp. ἐπισκήπτειν. γ) v. Tonwerkzeugen: προσγίγνεσθαι, συνῳδὸν γίγνεσθαι; v. Singenden συνεπηχεῖν. δ) in die Rede: (μεταξὺ) ὑπολαμβάνειν, ὑπολαβόντα λέγειν; ὑφαρπάζειν, ὑφαρπάσαντα λέγειν. ε) es fällt mir etw. ein = kommt mir in den Gedanken: ἐπέρχεταί μοί τι, εἰσέρχεταί μοί (od. μέ) τι (ἔπεισί μοί τι, εἴσεισί μοί od. μέ τι); ὑπέρχεται od. ὕπεισί μέ τι (selten ὕπεισί μοί τι); παρ-, προσ-ίσταταί μοί τι, ἔρχεται μοί τι ἐπὶ νοῦν, ἔννοια ἐγγίγνεταί μοι, ἐννοοῦμαί (ao. *P.*) τι, sp. συνάπτει τι πρός με; es fiel mir ein ἔδοξέ μοι. — ist es = „sich erinnern" μεμνῆσθαι. — da fällt mir ein τὸ δεῖνα, auch durch δέ od. μέντοι. — was Einem eben einfällt τὸ ἐπιόν (ἐπελθόν), τὸ ἐπιτυχόν. — lass es dir nicht e. zu meinen μὴ οἰηθῇς od. οὐ χρή σε οἴεσθαι. — sich e. lassen ἐπιχειρεῖν τινι, τολμᾶν τι. — sich etw. nicht im Traume e. lassen οὐδ' ὄναρ προσδοκᾶν τι. — was fällt dir ein, dass du mir solche Dinge andichtest? τί μαθὼν τοιαῦτά μου καταψεύδει;

Einfallen, das (in d. Rede, e. rednerischen u. musikalischen Vortrag) ἡ ὑπόληψις, sp. ὑποβολή; das E. in e. Gesang ἡ συνῳδία. — vgl. Einfall.

Einfalt 1) im guten Sinne: ἡ ἁπλότης, ἀφέλεια, φαυλότης (Schlichtheit); ἡ ἁπλότης, εὐήθεια, χρηστότης (Arglosigkeit, Redlichkeit). — 2) Thorheit: ἡ εὐήθεια, ἀβελτερία u. stärker ἡ βλακεία, ἠλιθιότης, μωρία; ἡ ἀρχαιότης (altfränkisches Wesen). [(Pedant).

Einfaltspinsel ὁ βερέσχεθος; ὁ σχολαστικός

einfangen αἱρεῖν, συλλαμβάνειν; ἀπολαμβάνειν (abschneiden u. e.). — Räuber e. λῃστὰς ὑποτρέχειν.

einfarbig μονόχρους 2., ὁ, ἡ μονόχρως, ωτος (u. μονόχρως, ων), μονόχρωμος u. μονοχρώματος 2.; auch ὁμόχρους 2., ὁ, ἡ ὁμόχρως, ωτος (u. ὁμόχρως, ων), ὁμοχρώματος 2.

einfassen περιλαμβάνειν τί τινι od. περιβάλλειν τινί τι; εἱργνύναι τί τινι (z. B. m. Pfählen σταυροῖς od. σταυρώματι). — mit e. Mauer e. περιτειχίζειν, m. e. Graben περιταφρεύειν, m. e. Rande περιχειλοῦν, m. e. Saume κρασπεδοῦν; in Gold u. dgl. e., s. fassen.

Einfassung ἡ περιβολή; τὸ κράσπεδον (Saum); τὸ χεῖλος (Rand).

einfeilen ἐγχαράττειν τῇ ῥίνῃ; ἐπιτέμνειν τῇ ῥίνῃ.

einfeuchten ἐπι-, κατα-, δια-βρέχειν.

einfinden, sich, παραγίγνεσθαι, παρεῖναι, ἥκειν, ἀπαντᾶν (an einem Orte εἴς od. ἐπί τινα τόπον). — zur rechten Zeit sich e. ἐν καιρῷ παρεῖναι, εἰς καιρὸν ἥκειν.

einflechten *a*) eig. ἐμπλέκειν τι εἴς τι, seltener συμ-, ἀνα-, παρεμ-πλέκειν. *b*) übtr. ἐμπλέκειν, παρεμπλέκειν, συμμιγνύναι.

Einflechtung ἡ ἔμπλεξις, ἐμπλοκή; seltner ἡ σύμπλεξις, συμπλοκή.

einflicken παρεμβάλλειν u. παραβύειν (auch übtr.), s. einnähen. — das E. ἡ παρεμβολή.

einfliegen εἰσπέτεσθαι.

einfliessen, s. hineinfliessen; übtr. etw. e. lassen (in d. Rede) ἐμπλέκειν, παρεμπλέκειν, παρεμβάλλειν, ὑποβάλλειν τι; ὑπομιμνήσκειν τι; ἐπιμιμνήσκεσθαί τινος.

einflössen 1) eig. ἐνστάζειν, ἐνσταλάζειν, auch ἐνιέναι (ἵημι). — 2) übtr. ἐνστάζειν, ἐνιέναι; u. gew. ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν, ἐντιθέναι, ἐντίκτειν, παριστάναι, παρέχειν τινί τι, auch ἐμπιπλάναι τινά τινος (z. B. τινὰ ἐλπίδος, φρονήματος τὴν ψυχήν); ἐμπνεῖν τινί τι (z. B. θάρρος); auch durch ποιεῖν τινα m. entspr. *inf.*, z. B. Jmd. Liebe zur Tugend e. ποιεῖν τινα ἐρασθῆναι ἀρετῆς; od. durch besondere Wendungen, z. B. Jmd. Muth e. θαρρύνειν τινά, Jmd. Hoffnung e. ἐπελπίζειν τινά.

Einflössen, das, **Einflössung** durch die vhg. Verba.

einflüstern λέγειν τινί τι εἰς τὸ οὖς, ψιθυρίζειν τινί τι εἰς τὸ οὖς od. εἰς τὴν ἀκοήν; übtr. ὑποβάλλειν od. ὑποτίθεσθαί τινί τι.

Einflüsterung ἡ ὑποβολή, ὑποθήκη.

Einfluss 1) eig. = Mündung: ἡ εἰσβολή, ἐμβολή, ὁ εἴσρους, sp. ἡ εἰσροή. — Häufig umschr. durch Verba, z. B. vor seinem E. in d. Meer πρὶν εἰσβάλλειν od. ἐμβάλλειν εἰς τὴν θάλατταν. — 2) übtr. *a*) Einwirkung auf e. Gegenstand: ἡ δύναμις, ἡ ῥοπή (entscheidende Einwirkung). — E. haben auf etw. δύναμιν ἔχειν πρός τι, ῥοπὴν ἔχειν πρός τι, ῥοπὴν παρέχεσθαι od. ποιεῖν εἴς τι; E. haben auf Jmd. ἔχειν τινὰ πειθόμενον od. εὐαγωγόν, χρῆσθαί τινι πειθομένῳ od. εὐαγωγῷ. — e. wolthätigen E. auf etw. od. Jmd. haben ὠφελεῖν od. εὖ ποιεῖν τι od. τινα, εὖ od. καλῶς διατιθέναι τι od. τινά, βελτίω ποιεῖν τινα; e. schädlichen E. auf etw. od. Jmd. haben βλάπτειν, κακῶς ποιεῖν od. διατιθέναι τι od. τινά, χείρω ποιεῖν τινα. — v. gleichem E. auf etw. ἰσόρροπος (2.) πρός τι. — unter dem E. von etw. od. Jmd. stehen εἶναι od. γίγνεσθαι ἐπί τινι, ἄγεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ἥττω εἶναι od. γίγνεσθαί τινος. — Jmd. od. etw. zu viel E. gestatten πλέον νέμειν τινί. *b*) Geltung, Ansehen: ἡ δύναμις, auch ἡ ἰσχύς; τὸ ἀξίωμα, ἡ εὐδοξία. — E. haben δύνασθαι, ἰσχύειν, δυνατὸν εἶναι, ἐν δυνάμει od. ἀξιώματι εἶναι, εὐδοκιμεῖν (bei Jmd. παρά τινι); keinen E. haben οὐδὲν δύνασθαι od. ἰσχύειν, ἀδύνατον εἶναι, bei Jmd. ἀδυνατεῖν παρά τινι. — viel E. haben bei Jmd. μέγα δύνασθαι od. πολὺ ἰσχύειν παρά τινι, mehr E. haben μεῖζον δύνασθαι, πλέον ἰσχύειν, δυνατώτερον εἶναι; d. grössten E. haben δύνασθαι τὰ μέγιστα, πλεῖστον ἰσχύειν, δυνατώτατον εἶναι. — Männer v. E. οἱ δυνάμενοι, οἱ δυνατοί, οἱ ἐν ἀξιώματι. — e. Mann v. grossem E. ἀνὴρ μέγα δυνάμενος, ἀνὴρ ἀξιώματος πολλοῦ.

einflussreich δυνατός 3., μέγα δυνάμενος 3.

einförmig 1) eig. μονοειδής 2.; sp. αὐτοειδής 2.

— 2) übtr. ohne Wechsel u. Mannigfaltigkeit: *ἀμετάβλητος*, sp. *ἀμετάβολος* 2.; *ἁπλοῦς* 3. (opp. *ποικίλος* 3.); auch durch *ἀεὶ ὁ αὐτός* (*ἡ αὐτή*, *τὸ αὐτό*); e. im Tone *μονότονος* 2.; e. in d. Rede od. im Vortrage *μονόκωλος* 2. — e. e. Leben *βίος ἀμετάβλητος*, *εὐσταθής*, *ἥσυχος*; e. e. Leben führen *ἥσυχον βίον ἄγειν*, *καθ' ἡσυχίαν* od. *ἐν ἡσυχίᾳ ζῆν*. — ist es = „frostig, reizlos" *ψυχρός* 3., *ἄχαρις*, *ι* (*gen.* -*ιτος*), *ἀχάριστος* 2.

Einförmigkeit *τὸ μονοειδές*, sp. *ἡ μονοείδεια*; *τὸ ἁπλοῦν*; *ἡ μονοτονία* (im Tone); *τὸ ψυχρόν*, *τὸ ἀχάριστον*, *ἡ ἀχαριστία*.

einfordern *πράττειν* (u. *M.*), *ἐκ-*, *εἰσ-πράττειν τινά τι* (v. Jmd. etw.); *εἰσπράττεσθαί τινά τι* u. *τι παρά τινος*; *ἀναπράττειν* (u. *M.*) *τι παρά τινος*; *ἀπαιτεῖν τινά τι*; *συλλέγειν τι παρά τινος*; *ἐκλέγειν τι ἔκ* (*παρά*) *τινος* od. *τινά τι*.

Einforderung *ἡ πρᾶξις*, *εἴσπραξις*, *ἀνάπραξις*; *ἀπαίτησις*; *συλλογή*, *ἐκλογή*.

einfressen, sich, *ἐνδάκνειν τι*.

einfriedigen *φράττειν* u. *περιφράττειν*; vgl. einhegen.

Einfriedigung (als Handlung) *ἡ περίφραξις* sp., besser Verba. — (als Sache) *τὸ φράγμα*, *περίφραγμα*, *ὁ φραγμός*, *περίβολος*.

einfrieren *πήγνυσθαι* od. *συμπήγνυσθαι* (*P.*) *ὑπὸ κρύους*. — v. Schiffen *ἀπολαμβάνεσθαι* (*P.*) *μεγάλοις ὄγκοις κρυστάλλου*.

einfügen *ἐν-*, *ἐγκαθ-αρμόττειν*, *ἐμβάλλειν*, *ἐνείρειν*, *ἐντιθέναι*.

Einfügung *ἡ ἔνερσις*, *ἔνθεσις*, auch *ἡ ἐμβολή*.

einführen 1) eig. *a*) hinein führen od. bringen: *εἰσάγειν*, *εἰσφέρειν*, *εἰσκομίζειν*, auch *παράγειν*, *παρεισάγειν*; *ἐπεισάγειν* u. *M.* (noch dazu e., aber auch = „einführen"). — zur See eingeführt werden *εἰσ-*, *κατα-πλεῖν*. — von auswärts eingeführt *ἐπείσακτος* 2. — was man e. kann od. darf *εἰσαγώγιμος*, *ἐπεισαγώγιμος* 2. — der etw. einführt *ὁ εἰσαγωγεύς*. — dagegen od. dafür e. *ἀντεισάγειν*. *b*) Jmd. bei Jmd. e.: *εἰσ-*, *παρ-*, *παρεισ-άγειν τινὰ πρός τινα*; *προσάγειν*, *συνιστάναι*, *προξενεῖν τινά τινι*; in e. Amt e. *καθιστάναι τινὰ ἐπ' ἀρχήν* od. *ἄρχοντα*; Jmd. in e. Wissenschaft e. *ὑφηγεῖσθαί τινί τι* od. auch *εἰσάγειν τινὰ εἴς τι*. *c*) Jmd. auf der Bühne e.: *εἰσ-*, *παρ-*, *παρεισ-άγειν* (auch übh. „in d. schriftstellerischen Darstellung"). — Jmd. redend e. *ποιεῖν τινα λέγοντα*. — 2) übtr. in Gebrauch bringen: *εἰσάγειν τι*; *εἰσ-*, *καθ-ηγεῖσθαί τι*; *εἰσηγητὴν γίγνεσθαί τινος*; *εἰσφέρειν*, *νόμιμον ποιεῖν*, *καθιστάναι τι*; *νομίζειν τι* u. gew. m. f. *acc. c. inf.* — es ist eingeführt *νενόμισται* od. *νομίζεται*.

Einführung 1) eig. *ἡ εἰσαγωγή*, *κομιδή*, *εἰσκομιδή*. — E. in e. Wissenschaft *ἡ ὑφήγησις*, auch *εἰσαγωγή*. — 2) übtr. *ἡ κατάστασις*, *εἰσήγησις*;

einfüllen *ἐγχεῖν τι εἴς τι*. [gew. Verba.

Einfüllung *ἡ ἔγχυσις* sp. [λος 2.

einfüssig *μονόπους*, *πουν*, *gen.* *ποδος*; *μονόκωλος* 2.

Einfuhr *ἡ εἰσκομιδή*. — als Sache *τὰ εἰσαγόμενα*, *τὰ εἰσ-*, *ἐπεισ-αγώγιμα*.

Einfuhrartikel, die, *τὰ εἰσ-*, *ἐπεισ-αγώγιμα*.

Einfuhrzoll *ὁ ἀπὸ τῶν εἰσαγομένων φόρος*; *ἡ πεντηκοστή* (wenn er das Fünfzigstel beträgt); vgl. Zoll.

Eingabe (schriftliche) *ἡ ἀπογραφή*.

Eingang 1) das Hineingehen: *ἡ εἴσοδος*; *ἡ ἔμβασις* (das Hineinsteigen). — Gew. durch Verba, z. B. beim E. *εἰσιών*, *εἰσελθών* 3., vor seinem E. *πρὶν εἰσελθεῖν* u. dgl. — Jmd. am E. hindern *εἴργειν* od. *ἀποκωλύειν τινὰ τῆς εἰσόδου*, *κωλύειν τινὰ* (*μὴ*) *εἰσελθεῖν*. — E. bei Jmd. suchen, finden *προσαγωγῆς δεῖσθαι* (*DP.*), *τυγχάνειν*. — E. finden, v. Waaren: *εἰσαγώγιμον εἶναι*, *εἰσάγεσθαι P.*, *εἰσ-*, *ἐπεισ-έρχεσθαι*; v. Reden: in die Herzen der Zuhörer E. finden *ἐνδύεσθαι ταῖς τῶν ἀκουόντων ψυχαῖς*; ist es = Beifall, Billigung finden *εὐδοκιμεῖν*; *ἐγκρίνεσθαι* u. *ἐπαινεῖσθαι P.*; v. e. Redner *πείθειν*. — keinen E. finden *ἀποδοκιμάζεσθαι P.* — es findet etw. bei mir E. *δέχομαι* od. *ἀποδέχομαί τι*; *προσέχω τινὶ* (*τὸν νοῦν*), *πείθομαί* (*P.*) *τινι*, *ἐντρέπομαί* (ao. *P.*) *τινος* (v. e. Vorstellung od. Warnung). — einer Sache Eingang in sein Herz gestatten *παριέναι* (*ἵημι*) *τι εἰς τὴν ψυχήν*. — 2) Ort, wo man hineingeht: *ἡ εἴσοδος*, *εἰσβολή*; zu e. Hause od. Gebäude *ἡ θύρα*, *πύλη* (auch *pl.*); zu e. Hafen, e. Gasse, auch e. Hause *τὸ στόμα*; vgl. Einfahrt. — E. v. der Seite *ἡ πάροδος*. — E. zu e. unterirdischen Orte *ἡ κατάβασις*. — 3) Anfang, Einleitung: *ἡ εἰσβολή*, *ἀρχή*; v. e. Rede od. Schrift *τὸ προοίμιον* (selten *φροίμιον*), *ὁ πρόλογος* (selten, gew. E. v. e. Drama); v. e. Gesange *τὸ προοίμιον*, *ἡ ἀναβολή*. — den E. machen *ἄρχεσθαι*. — einen E. machen *προοιμιάζεσθαι* (seltner *φροιμιάζεσθαι*); *προλογίζειν* (sp.); *ἀναβάλλεσθαι*. — im E. sagt er *ἀρχόμενος* (*τοῦ λόγου*) *φησίν* u. dgl.

Eingangszoll, s. Einfuhrzoll.

eingeben 1) e. Arzeneimittel: *διδόναι*, *παρέχειν*; e. Arzeneitrank *προποτίζειν τινά* sp. — 2) e. Schrift bei e. Behörde: *εἰσάγειν*, *εἰσφέρειν*, *ἀναφέρειν*, *ἀναδιδόναι* m. *εἰς* od. *πρός* u. entspr. *acc.* — 3) in d. Sinn geben: *ἐμβάλλειν*, *ἐμποιεῖν*, *ἐντιθέναι*, *ὑποβάλλειν*, *ὑποτίθεσθαι*, *παριστάναι τινί τι*; *ἐμπνεῖν τινί τι* (v. höherer Eingebung).

Eingeben, das, eines Arzeneitrankes *ὁ προποτισμός* sp. — e. Arzeneitrank zum E. *τὸ προπότισμα*, auch *ὁ προποτισμός* sp.

eingebildet, s. hochmüthig, anmassend.

eingebogen, s. einbeugen, einbiegen.

eingeboren 1) einzig geboren: *μονογενής* 2., *μόνος* 3. — 2) an einem Orte geboren: *ἐγγενής* 2. (selten u. mehr poet.), *ἐγχώριος* 2. u. 3., *ἐπιχώριος* 3. u. 2., *ὁ*, *ἡ αὐτόχθων*, *χθονος*. — der E. *ὁ ἐγχώριος* u. s. w.

Eingebung 1) als Handlung: *ἡ ὑποβολή*, *ὑποθήκη*, selten *ὑποθημοσύνη* u. sp. *ὑπόθεσις*; häufig durch Verba, z. B. auf Jmds. E. *ὑποβαλόντος* od. *ὑποθεμένου τινός*, *πεισθεὶς ὑπό τινος*. — höhere E. *ἡ ἐπίπνοια*, *ἐπίπνευσις*, *ἔμπνοια*. — 2) als Sache: *ἡ ὑποβολή*, *ὑποθήκη*, auch *οἱ λόγοι*; sp. *τὸ παράστημα* (göttliche E. *τὸ θεῖον π.*).

eingedenk *μνήμων* 2., auch *μνημονικός* 3. (der sich leicht an etw. erinnert). — e. sein *μνημονεύειν* u. *διαμνημονεύειν τι*, seltener *τινός*; *μεμνῆσθαι* u. *διαμεμνῆσθαί τινος* od. m. *part.* — e. erlittenen Unrechtes e. *μνησίκακος* 2., e. erl. Unrechtes e. sein *μνησικακεῖν*. — nicht e. *ἀμνήμων* 2. — nicht e. sein *ἀμνημονεῖν τινος* u. *τι* (gew. *οὐκ ἀ.* „wol e. sein").

eingefleischter Bösewicht *ὁ πονηρότατος*, *μιαρότατος*; *ὁ ὄλεθρος*; e. e. Diener sein *ἐμπεπηγέναι τῷ διακονεῖν*.

eingehen 1) hineingehen: *εἰσιέναι* (*εἰσέρχεσθαι*), *εἰσ-*, *ἐμ-βαίνειν* (hineinsteigen). — 2) einlaufen, eingebracht werden: v. Waaren *εἰσάγεσθαι*, *εἰσκομίζεσθαι P.*, *φοιτᾶν* u. *εἰσφοιτᾶν*; v. Abgaben *γίγνεσθαι*, *εἰσιέναι* (*εἰσέρχεσθαι*), *προσιέναι*, *φοιτᾶν*, auch *ἀπο-*, *εἰσ-φέρεσθαι P.*; v. Briefen *φοιτᾶν*, *φέρεσθαι*, *εἰσφέρεσθαι*, *ἀπο-*, *ἐπιστέλλεσθαι P.* — es geht e. Nachricht ein *ἀγγέλλεται*, *εἰσ-*, *ἀπ-αγγέλλεται*; es gehen Nachrichten v. allen Seiten ein *φοιτῶσι πανταχόθεν ἀγγελίαι*. — 3) auf etw. od. etw. e. = etw. annehmen, sich gefallen lassen: *δέχεσθαι*, *ἀπο-*, *προσ-*

δέχεσθαί τι; προσίεσθαί τι; ὁμολογεῖν, συν-, προσ-ομολογεῖν τι; συγχωρεῖν τι; συμβαίνειν (τὰ πάντα, τὰ ἄλλα, οὐδέν); συγκαταβαίνειν εἴς τι; auch πείθεσθαί (*P.*) τινι, ὑπακούειν τινί od. πρός τι. — e. Vertrag e. συνθήκην od. σπονδὰς ποιεῖσθαι. — 4) auf etw. e. = genau untersuchen, prüfen: (ἀκριβῶς) ἐξετάζειν, βασανίζειν τι; διακριβοῦν (gew. *M.*) u. ἀκριβολογεῖσθαί τι od. περί τινος. — **eingehend** ἀκριβής 2. u. *sup.* — 5) es geht ihm etw. leicht od. schwer ein: ῥᾳδίως od. χαλεπῶς μανθάνει τις (begreift leicht od. schwer), ῥᾳδίως od. μόλις καὶ χαλεπῶς πείθεται (lässt sich leicht od. schwer überreden). — 6) sich zusammenziehen: συστέλλεσθαι *P.* — 7) ausser Gebrauch kommen, zu Grunde gehen: ἐξίτηλον γίγνεσθαι; ἀφανίζεσθαι, καταλύεσθαι, ἀποσβέννυσθαι *P.*; παλαιοῦσθαι *P.* (veralten); auch οὐκέτι γίγνεσθαι. — v. e. Gebäude καταρρεῖν, περικαταρρεῖν. — v. e. Schule ἐρημοῦσθαι *P.* — d. Heerstrasse gieng zu einem Fusspfade ein ἡ ὁδὸς ἐκ λεωφόρου ἐγένετο ἀτραπός. — e. lassen ἐξίτηλον ποιεῖν, καταλύειν, ἀφανίζειν, ἀποσβεννύναι, selten παλαιοῦν.

eingeschränkt συνεσταλμένος 3.; vgl. beschränkt.

Eingeschränktheit τὸ συνεσταλμένον; vgl. Beschränktheit.

eingeständig sein ὁμολογεῖν, καθομολογεῖν, selten ἐξομολογεῖσθαι; οὐκ ἀρνεῖσθαι, οὐκ ἐξαρνεῖσθαι (*DP.*).

Eingeständniss ἡ ὁμολογία, προσομολογία; sp. ὁμολόγησις, ἐξομολόγησις; od. durch Verba.

eingestaltig μονόσχημος u. μονοσχημάτιστος 2. (beide sp.); besser umschr.

eingestandener Massen ὁμολογουμένως, sp. ἐξομολογουμένως.

eingestehen ὁμολογεῖν, καθ-, προσ-ομολογεῖν, selten ἐξομολογεῖσθαι; φάναι, κατα-, συμ-φάναι (bejahen). — nicht e. ἀρνεῖσθαι od. ἐξαρνεῖσθαι (*DP.*), ἔξαρνον εἶναι od. γίγνεσθαι, ἀποφάναι.

eingewandert ὁ, ἡ ἐπηλυς, νόθος. [φασμα.

eingewebt ἐνύφαντος 2. — e. e. Figur τὸ ἐνύ-

Eingeweide τὰ ἔντερα, ἐντόσθια, ἐντοσθίδια, sp. ἐγκοίλια. — τὰ σπλάγχνα (die edleren E.). — τὰ τόμια (die aus d. Opferthieren herausgeschnittenen E.). — Schmerzen in den E. haben ἐντεροπονεῖν. — d. E. der Opferthiere beschauen ἱεροσκοπεῖσθαι (ἱεροσκόπος haruspex; sein Amt ἡ ἱεροσκοπία).

Eingeweidewurm ἡ ἕλμινς (ἕλμις), *gen.* ἕλμινθος; *dem.* τὸ ἑλμίνθιον. — an E. leiden ἑλμινθιᾶν.

eingewöhnen, Jmd., σύνηθες ποιεῖν τινί τι, ἐθάδα ποιεῖν τινά τινος. — sich e. ἐθάδα γίγνεσθαί τινος, σύνηθές γίγνεταί μοί τι.

eingewohnen = sich eingewöhnen.

eingezogen 1) einsam, zurückgezogen: ein e. Mann ἀνὴρ ἀπράγμων, sp. ἰδιαστής, ἰδιοπράγμων, ἰδιόβιος. — ein e. Leben βίος od. δίαιτα ἀπράγμων, μονήρης, ἔρημος, οἰκουρός, auch ἡ ἀπραγμοσύνη, οἰκουρία, ἐρημία, ἡ καθ' ἡσυχίαν διαγωγή. — e. leben οἰκουρεῖν, ἐν ἡσυχίᾳ ζῆν od. διάγειν. — 2) eingeschränkt, sparsam: συνεσταλμένος 3., εὐτελής 2., μέτριος 3., auch φειδωλός 3.

Eingezogenheit 1) Einsamkeit, Zurückgezogenheit: ἡ ἀπραγμοσύνη, οἰκουρία, ἐρημία, ἡ καθ' ἡσυχίαν διαγωγή. — vgl. d. vhg. W. — 2) Eingeschränktheit, Sparsamkeit: ἡ εὐτέλεια, μετριότης, φειδωλία; sp. ἡ συστολή.

eingiessen ἐγχεῖν, ἐγκανάζειν. — geschmolzenes Blei in etw. e. ἐντήκειν μόλυβδόν τινι.

Eingiessen, das, ἡ ἔγχυσις.

eingittern, s. vergittern.

eingleiten ἐνολισθάνειν.

eingliederig μονόκωλος 2.

eingraben 1) vergraben: κατορύττειν τι; κρύπτειν od. καλύπτειν τί τινι; κατακρύπτειν τι εἴς τι od. ἔν τινι. — 2) m. d. Grabstichel: ἐγκολάπτειν, ἐγχαράττειν, ἐγγλύφειν, τορεύειν; ἐγγράφειν (auch übtr.). — das ist mir ins Herz eingegraben τοῦτο ἐντέτηκε τῇ καρδίᾳ μου. — das Eingegrabene τὸ ἐγχάραγμα, τόρευμα, sp. ἐγκόλαμμα, ἔγγλυμμα. [τορεία, od. Verba.

Eingrabung 1) ἡ κατόρυξις. — 2) ἡ ἐγχάραξις,

eingreifen 1) eig. sich genau einfügen: ἐναρμόττειν τινί u. ἔν τινι; ἐφαρμόττειν τινί u. ἐπί (εἴς) τι; ἐμπίπτειν, συνάπτειν. — wechselweise in einander e. ἐπαλλάττειν. — 2) übtr. *a*) sich m. etw. berühren: ἅπτεσθαι od. ἔχεσθαί τινος, εἶναι πρός τι, προσήκειν τινί; vgl. einwirken, Einfluss haben. *b*) mit Jmd. an etw. Hand legen: συλ-, συνεπι-λαμβάνεσθαι ἔργου τινός; bes. in das Recht eines Anderen eigenmächtig u. rücksichtslos e. προσποιεῖσθαί τά τινος, ἀντιποιεῖσθαι od. ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν τινος, auch ἀδικεῖν τινα, βιάζεσθαί τινα, ὑβρίζειν εἴς τινα.

eingrenzen περιλαμβάνειν (τῷ λόγῳ).

Eingriff 1) eig. ἡ ἐπάλλαξις (d. wechselseitige Eingreifen). — 2) übtr. E. in die Rechte eines Anderen: ἡ βία, ἀδικία, ὕβρις; τὸ ἀδίκημα (als Factum). — e. E. in Jmds. Rechte thun, s. eingreifen.

einhageln 1) es hat hier eingehagelt: χάλαζα ἐμπέπτωκε τῷ χωρίῳ τούτῳ. — 2) es hat die Fensterscheiben eingehagelt: ἡ χάλαζα συντέτριφε τὰς διόπτρας.

einhäkeln ἐμ-, προσ-περονᾶν; ἐμπορπᾶν (gew. *M.*); auch ἐνείρειν, ἐμβάλλειν. — sich e. (wie Katzen) ἐμβάλλειν τοὺς ὄνυχας.

einhämmern συγ-, ἐκ-κόπτειν τῇ σφύρᾳ.

einhändig ὁ, ἡ μονόχειρ, χειρος.

einhändigen ἐγχειρίζειν, (ἐγχειρίθετον) παραδιδόναι, παρεγγυᾶν. — eingehändigt bekommen ἐγχειρίζεσθαι *P.*

Einhändigung ἡ παράδοσις, auch wol παρεγγύησις; od. Verba.

einhängen ἐν-, προσ-άπτειν; ἐνείρειν, ἐντιθέναι, ἐμβάλλειν. — e. um zu hemmen δήσαντα κατ-, [ἐπ-έχειν.

einhaken, fest, ἀγκυροβολεῖν.

einhalmig μονοκάλαμος 2.

Einhalt thun ἀνα-, συ-στέλλειν (τινά; e. anrückenden Feind); κατ-, ἐπ-έχειν; κολάζειν; παύειν, κατα-, ἀπο-παύειν τινά u. τι.

einhalten 1) *tr. a*) eig. κατ-, ἐπ-έχειν τι. *b*) übtr. e. Versprechen, e. Frist: φυλάττειν, διαφυλάττειν τι, τηρεῖν τι, ἐμμένειν τινί. — 2) *intr. a*) eig. in od. mit etw.: e. ἐπέχειν, λήγειν, παύεσθαι, ἀναπαύεσθαί τινος od. ποιοῦντά τι. — er hielt ein wenig ein u. sagte dann μικρὸν ἐπισχὼν ἔφη. *b*) übtr. m. e. Bezahlung, Arbeit e.: ἐν καιρῷ ἐκτίνειν τὰ ὀφειλόμενα od. ἀποτελεῖν τὸ προσταχθὲν ἔργον.

Einhalten, das, ἡ κατ-, ἐπ-οχή, ἐπί-, κατά-σχεσις; sonst Verba. [ὠνεῖσθαί τινος.

einhandeln ἐμπολᾶν, ὠνεῖσθαι. — dafür e. ἀντ-

Einhandeln, das, ἡ ἐμπολή, sp. ἐμπόλησις.

einhauchen ἐμφυσᾶν τινι; ἐμπνεῖν u. ἐπιπνεῖν τινί τι. — vgl. einathmen.

einhauen 1) *tr. a*) durch Hauen öffnen: ἐκκόπτειν, ἐξαράττειν, κατασχίζειν; zerhauen κατα-, συγκόπτειν. *b*) m. d. Meissel e.: ἐγκολάπτειν, ἐγχαράττειν, ἐγγλύφειν. — 2) *intr.* in d. Feinde e.: παίειν od. πλήττειν τῷ ξίφει, auch m. dem Zusatze προσβαλόντα od. ἐμπεσόντα.

Einhauen, das, (in Stein) ἡ ἐγχάραξις.

einheben, s. einsetzen u. erheben.

einhefteln ἐμπορπᾶν (gew. *M.*).

einheften ἐνείρειν; προσράπτειν (τί τινι u. πρός τι).

einhegen εἱρκτὴν περιβάλλειν τινί, εἱρκτῇ περιλαμβάνειν τι; φράττειν, περιφράττειν, περιοικοδομεῖν.

einheimisch ἐγχώριος 2. u. 3.; ἐπιχώριος 3. u. 2. (auch „einheimisch geworden", opp. ἐγγενής „eingeboren"); οἰκεῖος 3.; auch ἐντόπιος, ἔγγαιος 2., ὁ πατριώτης, *fem.* ἡ πατριῶτις, ιδος, u. umschr. ὁ, ἡ, τὸ παρ' ἡμῖν, ὁ, ἡ, τὸ ἐνθάδε od. κατὰ τὴν χώραν. — ein e. Krieg πόλεμος ἐμφύλιος od. ἐντόπιος. — e. sein ἐπιχωριάζειν (selten *M.*) ἐν πόλει, παρ' ἔθνει, ἐπὶ πᾶσι, v. Sitten u. Gebräuchen auch: ἐπιπολάζειν τινί.

Einheit 1) die Einzahl: ἡ μονάς, άδος. — 2) das einzeln Vorhandensein: ἡ ἑνότης, sp. μονότης. — 3) das von éiner Art Sein: τὸ μονοειδές; die Untheilbarkeit: τὸ ἀδιαίρετον. — 4) die Einigkeit, w. s.

einheizen ἐγκαίειν, θερμαίνειν; v. unten her e. ὑποκαίειν. — Zimmer in denen eingeheizt ist οἶκοι ἐγκαιόμενοι.

Einheizen, das, ἡ ἔγκαυσις, θέρμανσις; ὑπόκαυσις.

Einheizer ὁ καμινοκαύστης sp.; **Einheizerin** ἡ καμινοκαύστρια sp.

einhelfen ὑποβάλλειν λόγον τινί; ὑπαρογεύειν τινί τι; ὑπομιμνήσκειν τινά τι.

Einhelfen, das, ἡ ὑποβολή od. Verba.

einhellig ὁμόνους, ὁμογνώμων, σύμφωνος 2. — *adv.* ὁμονόως, ὁμογνωμόνως, ὁμοθυμαδόν (auch ἐκ μιᾶς γνώμης). — e. sein ὁμονοεῖν, ὁμογνωμονεῖν, συμφωνεῖν; alle sind e. παρ' ἁπάντων ὁμολογεῖται. — vgl. einstimmig.

Einhelligkeit ἡ ὁμόνοια, συμφωνία; sp. ὁμογνωμοσύνη.

einhenkelig μόνωτος 2.

einhereilen ἥκειν σπεύδοντα, ὁρμᾶσθαι.

einherfahren ἥκειν ἐλαύνοντα; φέρεσθαι *P.* (καταφέρεσθαι herabfahren); ὁρμᾶσθαι.

einherfliegen ἥκειν πετόμενον; πέτεσθαι, προσπέτεσθαι; φέρεσθαι *P.*

einhergehen βαδίζειν, χωρεῖν, πορεύεσθαι *DP.* — stolz e. βρενθύεσθαι, σοβεῖν, σοβαρῶς χωρεῖν, ἐκπομπεύειν; geziert u. üppig e. σαυλοπρωκτιᾶν.

Einhergehen, das, ἡ βάδισις, ὁ βαδισμός, τὸ βάδισμα.

einherschreiten βαδίζειν (sp. ἐμβαδίζειν), διαβάσκειν. — das E. ἡ ἔμβασις.

einherstolzieren βρενθύεσθαι, σοβεῖν, σοβαρῶς χωρεῖν, ἐκπομπεύειν.

einherziehen χωρεῖν.

einhetzen ἐξασκεῖν, συγκροτεῖν.

einhörnig μονόκερως, ων, μονοκέρατος 2.

einholen 1) erreichen: *a*) eig. κατα-, ἐπικατα-, ἐγκατα-λαμβάνειν od. αἱρεῖν τινα (διώκοντα). — eingeholt werden ἁλίσκεσθαι. *b*) übtr. gleich kommen: εἰς τὸ ἴσον ἀφικνεῖσθαί τινι, ἐφάμιλλον γίγνεσθαι od. εἶναί τινι. — 2) herbeiholen: *a*) Jmd. feierlich entgegengehen u. ihn wohin begleiten: ἀπαντᾶν τινι, ἀπαντήσαντα od. ἀντίον πορευθέντα προπέμπειν od. συμπροπέμπειν τινά. *b*) v. Jmd. etw. verlangen: αἰτεῖν (u. *M.*), ἀπαιτεῖν τινά τι. — im Bes. e. Urtheil v. Jmd. e. ἀναφέρειν τι εἴς (πρός) τινα, ἐπιτρέπειν τί τινι; Kundschaft e. κατασκοπεῖσθαι; Stimmen e. v. Jmd. ἐπιψηφίζειν (τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, selten τῇ ἐκκλησίᾳ); e. Orakelspruch e. ἐπερωτᾶν θεόν, μαντεύεσθαι εἰς θεόν, μαντεύεσθαι μαντείαν παρὰ θεῷ, χρῆσθαι θεῷ.

Einholung 1) ἡ κατάληψις. — 2) ἡ ἀπάντησις, προπομπή; gew. Verba.

Einhorn ὁ μονόκερως, ωτος.

einhüllen καλύπτειν, ἐγ-, κατα-, περι-, συγ-καλύπτειν; vgl. einwickeln. — sich e. durch die *M.*

Einhüllung ὁ ἐγκαλυμμός; ἡ ἐγ-, κατα-κάλυψις sp.; besser Verba.

einhufig ὁ, ἡ μῶνυξ, χος; μονόχηλος 2. (poet.).

einjährig ἓν ἔτος ἔχων 3., ἐνάενος 2., ἔτειος 3., ἐνιαύσιος 2. u. 3.

einjagen ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν, ἐντιθέναι, καθιστάναι εἰς ...

einig ὁμογνώμων, ὁμόδοξος 2. (von einerlei Meinung); ὁμόνους, ὁμόφρων 2. (v. einerlei Gesinnung); σύμφωνος 2. (übereinstimmend). — e. sein ὁμογνωμονεῖν, ὁμοδοξεῖν, ὁμονοεῖν, ὁμοφρονεῖν, συμφωνεῖν τινι; auch umschr. τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν περί τινος, ἐν ὁμονοίᾳ διάγειν. — wir sind e. darüber ταὐτὰ δοκεῖ ἐμοὶ ἅπερ καὶ σοί od. κἀμοὶ ταῦτα συνδοκεῖ, ὡμολόγηται od. ὁμολογεῖται ἡμῖν; τοῦτο συνωμολογημένον ἡμῖν κεῖται. — e. werden διαλλάττεσθαι *P.*; συντίθεσθαι (verabreden); bei Behauptungen συνίστασθαι εἰς ταὐτό, ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν. — nicht e. sein ἀμφισβητεῖν. — nicht e. werden können ἀσυμβάτως ἔχειν.

einigemal ἐνίοτε, ἔστιν ὅτε, ἔσθ' ὅτε.

einigen, sich über etw., διαλλάττεσθαί (*P.*) τινι; διομολογεῖσθαί τι u. περί τινος; συντίθεσθαί τινί τι u. περί τινος; συμβαίνειν τινί u. πρός τινα. — sich nicht e. können ἀσυμβάτως ἔχειν. — das sich nicht e. Wollen τὸ ἀσύμβατον. — e. Besprechung, wobei man sich nicht e. kann κοινολογία ἀσύμβατος.

einiger, einige, einiges τίς, τί (*encl.*) od. ὀλίγος 3. (wenig). — Einige τινές; ἔνιοι 3. (ἔνιοί τινες) u. ἔστιν οἵ (opp. πολλοί); nur Einige, einige Wenige ὀλίγοι od. ὀλίγοι τινές. — einiges Weniges ὀλίγ' ἄττα. — Einige ... Andere οἱ μέν (τινες) ... οἱ δέ (τινες), wofür auch ἄλλοι δέ eintritt; ἔνιοι μὲν ... ἔνιοι δέ (auch οἱ δέ); auch ἄλλοι μὲν ... ἄλλοι δέ. — Einige da (von da) ... Andere dort (von dort) ἄλλοι ἄλλοθι (ἄλλοθεν), Einige so ... Andere so ἄλλοι ἄλλως. — s. einigemal.

einigermassen τρόπον τινά, auch πώς, πῄ (*encl.*), ἔσθ' ὅπως; auch nur e. καὶ ὁπηοῦν.

Einigkeit ἡ ὁμοδοξία, sp. ὁμογνωμοσύνη (in e. Ansicht); ἡ ὁμόνοια, poet. u. sp. ὁμοφροσύνη (in d. Gesinnung); ἡ συμφωνία (Uebereinstimmung). — in E. leben ἐν ὁμονοίᾳ od. ὁμοφρόνως διάγειν. — d. E. wieder herstellen, s. aussöhnen. — d. E. betreffend od. befördernd ὁμονοητικός 3.

Einigung ἡ διαλλαγή; ἡ διομολογία, διομολόγησις; ἡ συνθήκη, sp. σύνθεσις; ἡ σύμβασις. — bis über das Weitere e. E. erzielt sei ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος συμβαθῇ.

einimpfen ἐνοφθαλμίζειν, übtr. ἐμποιεῖν, ἐμβάλλειν. — sich e. lassen ἐνοφθαλμιάζεσθαι.

Einimpfung ὁ ἐνοφθαλμισμός.

einjochen ἐνζευγνύναι poet.; besser ὑποζευγνύναι.

einkassieren, s. einfordern.

Einkäufer ὁ ἀγοραστής, ὠνητής.

Einkauf ἡ ἀγόρασις, sp. ἀγορασία, ὁ ἀγορασμός, καταγορασμός; ἡ ὠνή; ἡ ἐμπολή, sp. ἐμπόλησις. — das Eingekaufte τὸ ἀγόρασμα (gew. *pl.*), ἐμπόλημα, sp. τὸ ὤνημα.

einkaufen ἀγοράζειν, καταγοράζειν; ὠνεῖσθαι (πρίασθαι), συνωνεῖσθαι; ἐμπολᾶν.

Einkaufen, das, s. Einkauf.

Einkehr ἡ κατάλυσις (das Einkehren u. der Ort dazu); ἡ καταγωγή, τὸ καταγώγιον, καταγωγεῖον, sp. κατάλυμα, καταλυτήριον (bloss der Ort).

einkehren καταλύειν (bei Jmd. παρά τινα u. παρά τινι; εἴς τινα τόπον), κατάγεσθαι (παρά τινι, ὥς τινα; εἴς τινα τόπον); ξενίζεσθαι *P.*

(ὑπό τινος, παρά τινι, πρός τινα); sp. ἐπισκηνοῦν (εἰς οἰκίαν, ἐπί τινα).
Einkehrende, der, ὁ καταλύτης sp.; besser *part.*
einkeilen ἐνσφηνοῦν od. umschr. βίᾳ ἐμβάλλειν od. ἐνάγειν.
einkerben ἐπιχαράττειν; χηλοῦν (selten).
einkerkern ἐμβάλλειν od. παραδιδόναι εἰς εἱρκτήν (εἰς φυλακήν, εἰς δεσμωτήριον). — eingekerkert werden εἰς-, ἐμ-πίπτειν εἰς εἱρκτήν, εἰς δεσμωτήριον.
Einkerkerung ἡ εἰς φυλακὴν παράδοσις, sp. ὁ εἱργμός. — vgl. Gefangenschaft.
einkernig μονόκοκκος 2.
einkitten ἐγκολλᾶν.
einklagen, e. Schuld, ὑπάγοντα ἀπαιτεῖν (od. [M.) τινα χρέος.
einklammern (in d. Schrift) περιγράφειν, διὰ μέσου τιθέναι. — vgl. einschliessen, einsperren.
Einklang ἡ ἁρμονία, συμ-, ὁμο-φωνία. — was im E. ist σύμ-, ὁμό-φωνος 2. — im E. sein, stehen συμ-, ὁμο-φωνεῖν, συνᾴδειν (m. etw. τινί; eig. u. übtr.); ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν (übtr.). — nicht im E. sein od. stehen ἀπᾴδειν ἀπό τινος, selten τινός u. πρός τι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι. — in E. m. einander bringen ποιεῖν τινα συμφωνεῖν od. συμφωνοῦντα ἀλλήλοις, ποιεῖν τινας ὁμολογεῖν od. ὁμολογοῦντας ἀλλήλοις u. dgl.
einkleiden 1) Jmd.: ἀμφιεννύναι τινὰ στολήν, m. näheren Bestimmungen, z. B. στρατιωτικήν, ἱεράν u. dgl. — 2) in Worte e.: κοσμεῖν τι λόγοις; vgl. bemänteln, beschönigen.
Einkleidung (in Worte) ὁ λόγων κόσμος u. οἱ [λόγοι.
einklemmen ἀποθλίβειν.
einklinken προστιθέναι τὴν θύραν.
einklopfen ἐγκρούειν.
einkneten συμφύρειν, συμφυρᾶν.
einkneifen συστέλλειν; die Lippen e. ἐνδάκνειν [τὸ χεῖλος.
einknicken ἐπικλᾶν.
einknüpfen ἐνείρειν, ἐμπλέκειν.
einkochen καθέψειν.
einkommen 1) v. Geldern: εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι), προσιέναι, φοιτᾶν, γίγνεσθαι; auch ἀπο-, εἰσ-φέρεσθαι *P.* — vgl. einlaufen. — 2) schriftlich sich m. e. Bitte an Jmd. wenden: αἰτεῖσθαί τινά τι od. δεῖσθαί (*DP.*) τινός τι διὰ γραμμάτων; vgl. einreichen. — 3) = beikommen, vgl. einfallen 2) *b*) ε).
Einkommen, das, s. Einkünfte.
Einkommensteuer (als Steuerquote) τὸ τίμημα. — d. E. bezahlen τὸ τίμημα εἰσφέρειν.
einkramen, s. einpacken.
einkreisen περιβάλλεσθαι, περιίστασθαι.
einkriechen 1) hineinkriechen: εἰσέρπειν, εἰσδύεσθαι. — 2) einschrumpfen, w. s.
einkrümmen ἐγ-, ἐπι-κάμπτειν.
Einkünfte αἱ πρόσοδοι (sp. εἴσοδοι), τὰ προσιόντα (χρήματα). — E. des Staates τὰ τέλη, οἱ πόροι. — E. haben od. beziehen v. etw. προσόδους ἔχειν od. λαμβάνειν ἔκ (ἀπό) τινος, γίγνονταί μοι πρόσοδοι ἔκ (ἀπό) τινος, καρποῦσθαί τι (auch τινά v. Jmd.). — E. geben προσόδους ἔχειν od. παρέχειν. — d. E. mehren sich αὐξάνονται od. πλείους γίγνονται αἱ πρόσοδοι; d. E. stocken παραλείπονται (ἀποσβέννυνται) αἱ πρόσοδοι.
einladen 1) e. Last: ἐν-, εἰσ-τιθέναι; εἰσκομίζειν, εἰσάγειν. — 2) Jmd. zu etw.: καλεῖν, παρα-, προσ-καλεῖν. — zum Mahle e. καλεῖν ἐπὶ δεῖπνον. — eingeladen κεκλημένος, κλητός 3., nicht e. ἄκλητος 2. — e. Gast, der nicht eingeladen ist ἡ σκιά. — übtr. = auffordern, anlocken, w. s.
Einladung ἡ κλῆσις, παρά-, πρόσ-κλησις. — Gew. durch Verba umschr., z. B. auf deine E. κληθεὶς ὑπό σου, σοῦ παρακαλοῦντος; einer E. Folge leisten κληθέντα πείθεσθαι (*P.*) od. ὑπακούειν. — e. E. erhalten κληθῆναι. — ohne E. ἄκλητος 2.
Einladungsschreiben ἡ διὰ γραμμάτων πρόσκλησις, τὰ γράμματα παρακαλοῦντα m. entspr. *inf.*
Einlage 1) das Eingeschlossene: τὸ ἐγκείμενον, ἐντεθειμένον, ἐμβεβλημένον, ἐνόν. — v. e. Briefe, auch τὰ παρακείμενα od. προστεθέντα γράμματα. — 2) vom Gelde: ἡ συμβολή, sp. τὸ θέμα (bes. bei e. Spiele).
einlagern, s. einquartieren.
Einlass 1) das Einlassen: ἡ προσαγωγή. — um E. bitten προσαγωγῆς δεῖσθαι (*DP.*); ἀξιοῦν od. βούλεσθαι εἰσιέναι. — ich habe E. ἔξεστί μοι εἰσιέναι. — 2) kleine Nebenthüre: τὸ παραπύλιον.
einlassen 1) d. Eingang gestatten: παριέναι (ἵημι), εἰσφρεῖν, εἰσπέμπειν, ἔσω πέμπειν, ἐᾶν εἰσελθεῖν; auch εἰσ-, προσ-άγειν; ὑπακούειν, ἀνοιγνύναι τὴν θύραν (vom Thürhüter); δέχεσθαι, εἰσ-, προσ-, ὑπο-δέχεσθαι (vom Wirthe). — nicht e. ἀποκωλύειν τινά (auch m. μὴ εἰσελθεῖν), ἀποκλείειν u. ἀπείργειν τινὰ τῆς εἰσόδου. — es wird Niemand eingelassen οὐδενὶ ἔξεστιν εἰσελθεῖν. — 2) sich e. *a*) m. Jmd.: συνίστασθαί τινι; ὁμιλεῖν τινι; φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα (im üblen Sinne). — sich in e. Unterredung m. Jmd. e. εἰς λόγους ἔρχεσθαι od. συνέρχεσθαί τινι, συνάπτειν εἰς λόγους τινί. — sich auf e. Kampf m. Jmd. e. διὰ μάχης ἰέναι τινί, μάχην συνάπτειν τινί, εἰς μάχην καθίστασθαί τινι, μάχην ποιεῖσθαί τινι. — sich in e. Streit m. Jmd. e. διὰ φιλονεικίας ἰέναι τινί. *b*) sich auf od. in etw. e.: ἅπτεσθαί τινος, ἐπιχειρεῖν τινι (selten τι), auch ἰέναι εἴς τι, τρέπεσθαι ἐπὶ (πρός) τι (etw. unternehmen); προσίεσθαι, δέχεσθαι, ἀπο-, προσδέχεσθαί τι, συγκαταβαίνειν εἴς τι, auch πείθεσθαι *P.*, ὑπακούειν (etw. annehmen, auf etw. eingehen). — sich auf e. Kampf e. καταβαίνειν εἰς ἀγῶνα. — sich auf e. Process e. διὰ δίκης ἰέναι. — sich auf e. Capitulation e. πρὸς σύμβασιν χωρεῖν, δέχεσθαι λόγους περὶ συμβάσεως, σύμβασιν ποιεῖσθαι.
Einlassen, das, ἡ προσαγωγή; od. Verba.
Einlasskarte etwa τὸ σύμβολον.
einlaufen I) *intr.* 1) in e. Hafen, v. Schiffen u. Schiffenden: εἰσ-, κατα-πλεῖν (auch m. εἰς λιμένα u. dgl.); εἰσορμίζεσθαι, καθορμίζειν u. καθορμίζεσθαι, auch ἐγκαθορμίζεσθαι u. προσορμίζεσθαι (πρὸς λιμένα); καταίρειν; κατάγεσθαι (auch m. εἰς λιμένα). — e. lassen κατάγειν, καθ-, προσ-ορμίζειν. — 2) eingehen, v. Briefen: φοιτᾶν, φέρεσθαι, εἰσφέρεσθαι *P.*, ἀπο-, ἐπιστέλλεσθαι *P.*, vgl. eingehen. — v. Abgaben u. dgl. γίγνεσθαι, εἰσ-, προσ-ιέναι, φοιτᾶν, auch ἀπο-, εἰσ-φέρεσθαι *P.* — 3) sich zusammenziehen: συστέλλεσθαι *P.* — II) *tr.* d. Thüre e.: ἐμ-, προσ-πηδῶντα ἐκκόπτειν τὴν θύραν.
Einlaufen, das, 1) in d. Hafen: ὁ εἴσπλους; ἡ καταγωγή; ἡ προσ-, ἐγκαθ-όρμισις. — 2) Verkürzung: ἡ συστολή.
einlegen 1) eig. hineinlegen: ἐν-, εἰσ-τιθέναι. — zur Aufbewahrung: κατα-, ἀπο-τιθέναι. — in Wasser, Salz, Essig e. ταριχεύειν, ἁλμεύειν, vgl. einmachen. — in d. Erde, s. einpflanzen. — v. musivischer Arbeit ψηφολογεῖν. — 2) übtr. *a*) Soldaten als Besatzung: καθιστάναι, ἐγκαθιστάναι, s. Besatzung. — in d. Quartiere, s. einquartieren. *b*) e. Fürbitte für Jmd. e., s. Fürbitte. — e. Berufung e., s. appellieren. *c*) sich Ehre e.: ἔπαινον κτᾶσθαι, φέρεσθαι, εὐδοκιμεῖν. — Schande e. ὀφλισκάνειν, περιάπτειν ἑαυτῷ, auch φέρεσθαι [αἰσχύνην.
einleimen προσ-, ἐγ-κολλᾶν.

einleiten εἰσηγεῖσθαί τι u. περί τινος; παρασκευάζειν od. προπαρασκευάζειν, προδιοικεῖν τι. — e. Process e. εἰσάγειν od. παρασκευάζειν δίκην. — e. Verhandlung προσφέρειν λόγους, ἄρχειν od. κατάρχειν λόγων. — e. Rede od. Schrift e. καθηγεῖσθαί τινος, προοιμιάζεσθαι (φροιμιάζεσθαι). — Jmd. in etw. e. ὑφηγεῖσθαί τινί τι, εἰσάγειν τινὰ εἴς τι.
Einleitung ἡ εἰσήγησις; ἡ παρασκευή; sp. ἡ παρασκεύασις, προδιοίκησις. — E. eines Processes ἡ εἰσαγωγή; die E. des Processes erfolgte … ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ἐγένετο … — E. in e. Wissenschaft ἡ εἰσαγωγή. — E. zu e. Rede od. Schrift τὸ προοίμιον (φροίμιον). — Häufig auch umschr. durch d. vhg. Verba.
einlenken 1) *tr.* κάμπτειν, ἐπικάμπτειν, ἐπι-, ὑπο-στρέφειν; vgl. einrenken. — 2) *intr.* *a*) eig. κάμπτειν, ἐπικάμπτειν; ἐπι-, ὑπο-στρέφειν (auch *M.* m. ao. *P.*). *b*) übtr. in der Rede: ἐπανελθεῖν εἰς od. ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν od. ὁπόθεν ἐξέβη τις, ὅθεν ἀπέλιπέ τις. — ist es = „etw. zurücknehmen, wieder gut machen" ἐπαναλαμβάνειν; zum Bessern e. τρέπεσθαι πρὸς τὰ βελτίω.
Einlenkung ἡ ἐπικαμπή, ἐπιστροφή. — Gew. Verba. [μελετᾶν.
einlernen ἐκ-, κατα-μανθάνειν, μελετᾶν, δια-
Einlernen, das, ἡ μελέτη.
einleuchten δῆλον, εὔ-, κατά-, πρό-δηλον, φανερὸν, καταφανὲς, σαφὲς, ἐναργὲς εἶναι; φαίνεσθαι (*ao. P.*). — es leuchtet mir nicht ein οὐ μανθάνω od. καταμανθάνω. — **einleuchtend** δῆλος 3., εὔ-, κατά-, πρό-δηλος 2., φανερός 3., καταφανής, σαφής, ἐναργής 2.
einliefern εἰσάγειν, εἰσφέρειν, εἰσπέμπειν, auch bloss πέμπειν, ἀποφέρειν, ἀποδιδόναι, τελεῖν; vgl. überliefern.
Einlieferung ἡ εἰσαγωγή, εἰσφορά, ἀπόδοσις; vgl. Ueberlieferung.
einlösen (e. Pfand) λύεσθαι.
Einlösung ἡ λύσις. [κολλᾶν τί τινι.
einlöthen συστεγνοῦν sp., auch συγ-, προσ-, ἐγ-
Einlöthen, das, ἡ συγ-, προσ-κόλλησις.
einlogieren διδόναι (παρέχειν, ἀπονέμειν) τινὶ ἐνοικεῖν οἴκημα. — sich e., s. einkehren. — vgl. auch „einquartieren".
einlullen (κατα)βαυκαλᾶν. — das E. (e. Gesang zum E.) ἡ καταβαυκάλησις.
einmachen ταριχεύειν; ἁλμεύειν (in Salz); ἀρτύειν (m. Gewürz). — Teig e., s. einrühren. — eingemacht ταριχευτός, ταριχηρός 3.; ἡ ἁλμάς, ἀδος; ἀρτυτός 3. — der Früchte einmacht ὁ ἁλμευτής.
Einmachen, das, ἡ ταριχεία (ταρίχευσις), ἄρτυσις. — Brühe zum E. ἡ ἁλμαία, ἅλμευσις.
einmal 1) Zahladv. „ein Mal" ἅπαξ, εἰσάπαξ; auch durch μόνος, bes. in dem Compos. μονοσιτεῖν e. des Tages essen. — nicht ein Mal οὐδ' ἅπαξ (d. i. gar nicht), οὐχ ἅπαξ μόνον (d. i. mehrere Mal, wofür auch πολλάκις stehen kann). — auf ein Mal = „plötzlich" ἐξαίφνης, ἐξαπίνης, ἐξαπιναίως, αἰφνιδίως; auch = „sogleich" αὐτίκα, παραυτίκα, παραχρῆμα, εὐθύς; ist es = „auf das erste Mal" τὸ πρῶτον; ist es = „zusammen, zugleich", z. B. alle auf ein Mal ἅπαντες (σύμπαντες, ἀπαξάπαντες), ἅπασαι, ἅπαντα, ἀθρόοι 3.; zwei od. drei auf ein Mal κατὰ δύο od. τρεῖς, auch σύνδυο, σύντρεις. — noch ein Mal αὖθις; τὸ δεύτερον (zum zweiten Mal); ἐξ ἀρχῆς (wieder v. Anfang an). — noch ein Mal so viel, gross, lang διπλάσιος 3. (τὸ πλῆθος, μέγεθος, μῆκος). — ein Mal … ein ander Mal ἄλλοτε μὲν … ἄλλοτε δέ, τότε μὲν … τότε δέ. — ein Mal so, ein ander Mal anders ἄλλοτε ἄλλως. — ein für alle Mal ἅπαξ; ein für alle Mal (= bestimmt) sagen διαρρήδην εἰπεῖν, διειπεῖν. — 2) als Zeitadv. ποτέ (*encl.* irgend e.); endlich e. ἤδη ποτέ; nicht e. οὐδέ (μηδέ). — wer e. ὃς ἄν (in verallgemeinernden Relativsätzen). — da (wenn, wann) e. ἐπεὶ (ἐπειδάν) ἅπαξ, ἐὰν ἅπαξ, ὅταν ἅπαξ u. auch bei *part.*, z. B. da sie e. gekommen sind ἅπαξ ἐλθόντες. — höre doch e. ἀλλ' ἄκουσον od. ἄκουσον δή. — aber doch e. ἀλλ' ὅμως γε. — e. muss man es doch wagen ἀλλὰ τολμητέον γε δή.
Einmaleins ὁ κεφαλισμός.
einmalig ἅπαξ od. πρῶτον γενόμενος 3.; auch bloss ἅπαξ od. πρῶτος 3.; bisw. umschr., z. B. auf e. Bitten erlangte er was er wollte ἅπαξ δεηθεὶς ὧν ἐβούλετο ἔτυχεν. — das e. Essen im Tage ἡ μονοσιτία.
Einmarsch ἡ εἴσοδος, εἰσέλασις; vgl. Einfall. — E. des Chores in's Theater ἡ πάροδος.
einmarschieren εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι), εἰσελαύνειν, ἔσω πορεύεσθαι (*DP.*); auch παριέναι (παρέρχεσθαι; durch e. Gang, Pass u. dgl.). — vgl. einfallen.
einmauern ἐγκατ-, περι-, ἐν-οικοδομεῖν (e. Sache od. e. Person); e. Stein e. λίθον ἐντιθέναι od. ἐμβάλλειν τείχει.
einmeisseln ἐγκολάπτειν.
einmengen, s. einmischen. — Teig e. φυρᾶν od. [φύρειν.
einmessen μετρεῖν.
einmiethen (sich) μισθοῦσθαι οἰκίαν; vgl. einlogieren.
einmischen 1) eig. ἐγκαταμιγνύναι, auch ἐπι-, προσ-, συμ-μιγνύναι τί τινι; selten ἀνα-, ἐγκατα-, ἐπι-, συγ-κεραννύναι. — 2) übtr. sich e. unter Andere: παρενείρειν ἑαυτόν τισιν; sich in etw. παρενείρειν ἑαυτὸν εἴς τι, συνεπιλαμβάνεσθαι od. ἅπτεσθαί τινος; auch πολυπραγμονεῖν ὑπέρ τινος od. περί τι (sich unberufen in etw. e.); sich in e. Gespräch e. ἀντιλαμβάνεσθαι λόγου.
einmüthig ὁμογνώμων, ὁμόνους, ὁμόφρων 2., vgl. einig, einträchtig. — e. sein ὁμογνωμονεῖν, ὁμονοεῖν, ὁμοφρονεῖν. — *adv.* auch ὁμοθυμαδόν, μιᾷ γνώμῃ, ἐκ μιᾶς γνώμης.
Einmüthigkeit, s. Einigkeit, Eintracht.
einnähen ἐνράπτειν τί τινι u. εἴς τι, ἐγκαταρράπτειν τί τινι; auch ἐπιρ-, προσ-ράπτειν τί τινι; in d. Schuhsohle e. ἐγκαττύειν τι ἔν τινι.
Einnahme 1) das Einnehmen *a*) einer Stadt: ἡ αἵρεσις, ἅλωσις, λῆψις, κατάληψις; oft durch Verba, z. B. nach der E. der Stadt ἑλόντες (καταλαβόντες) τὴν πόλιν, τῆς πόλεως ἁλούσης. *b*) v. Geldern: ἡ ἐκλογή, συλλογή; vgl. Eintreibung. — 2) das Eingenommene: τὸ λῆμμα; E. u. Ausgabe τὸ λῆμμα καὶ ἀνάλωμα, αἱ κτήσεις καὶ τὰ ἀναλώματα; übr. vgl. Einkünfte.
Einnahmebuch τὸ ὑπόμνημα λημμάτων.
einnehmbar αἱρετός 3., αἱρέσιμος, ἁλώσιμος 2.
einnehmen 1) Speisen u. dgl. durch d. Mund: προσφέρεσθαι, προσίεσθαι, καταπίνειν (Speisen u. Getränke); δέχεσθαι (Speisen; ἐμφαγεῖν, ἐμβάλλεσθαι rasch e.); πίνειν (Getränke; bes. m. u. ohne φάρμακα: Arzeneitränke e.; ἐμπίνειν rasch e.). — e. Mahlzeit e. δειπνεῖν, ἀπολαύειν δεῖπνον. — d. Frühstück e., s. frühstücken. — Arzenei e. χρῆσθαι φαρμάκοις (allg.). — 2) zu od. bei sich aufnehmen, s. aufnehmen. — zur Miethe e. δέχεσθαι ἐπ' ἐνοικίῳ. — in e. Schiff e. ἀναλαμβάνειν (Personen), ἐν-, εἰσ-τιθέναι, ἐμβάλλειν εἰς ναῦν (Sachen; „für sich e." durch d. *M.*). — Holz, Wasser e. ξυλίζεσθαι, ὑδρεύεσθαι. — 3) in Besitz nehmen: λαμβάνειν, καταλαμβάνειν, κα-

τασχεῖν τι (κατέχειν eingenommen haben); κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος (sich bemächtigen einer Sache). — e. Stadt e. αἱρεῖν (*P.* ἁλίσκεσθαι), im Bes. durch Belagerung e. πολιορκίᾳ αἱρεῖν (παρίστασθαι), ἐκπολιορκεῖν, m. Sturm βίᾳ od. κατὰ κράτος αἱρεῖν, durch Capitulation e. ὁμολογίᾳ od. καθ' ὁμολογίαν παρίστασθαι. — früher (vorher) e. προκαταλαμβάνειν. — e. Platz e. ἵστασθαι od. καθίστασθαί που (irgendwo stehen), κατασχεῖν ἕδραν (sich wohin setzen; ἔχειν od. κατέχειν ἕδραν irgendwo sitzen). — Jmds. Stelle e. εἶναι ἀντί τινος. — e. hervorragenden Platz e. προ-, ὑπερ-έχειν τῶν ἄλλων. *b*) e. Raum besetzen u. ausfüllen: ἐπ-, κατ-έχειν, auch bloss ἔχειν; δια-, ἐπι-λαμβάνειν, auch πληροῦν, z. B. die Stadt nimmt e. Raum von sechszehn Stadien ein ἡ πόλις πληροῖ (ἔχει) κύκλον ἑκκαίδεκα σταδίων, der öffentliche Grund wird von Privatgebäuden eingenommen ἐπείληπται τὰ τῆς πόλεως τοῖς τῶν ἰδιωτῶν οἰκήμασιν, der ganze Platz ist von Hecken u. Gräben eingenommen διείληπται πᾶν τὸ χωρίον αἱμασιαῖς τε καὶ τάφροις. *c*) übtr. Jmd. e. = gewinnen, fesseln: κτᾶσθαι, ἀνακτᾶσθαί τινα, ἐξαρέσκεσθαί τινι u. τινα, ἀναρτᾶσθαί τινα, εὔνουν ποιεῖν τινα ἑαυτῷ (sich gewogen machen); κηλεῖν, κατακηλεῖν, θέλγειν (καταθέλγειν), ψυχαγωγεῖν, ἐπάγεσθαί τινα (Jmd. bezaubern, an sich ziehen); καθομιλεῖν τινα (Jmd. durch sein Betragen e.); πείθειν τινά (Jmd. überreden). — Jmd. für Einen e. εὔνουν ποιεῖν τινά τινι, gegen Jmd. e. διαβάλλειν τινὰ πρός (εἴς) τινα. — für Jmd. eingenommen sein εὔνουν od. εὐμενῆ εἶναί τινι, εὐμενῶς ἔχειν od. διακεῖσθαί τινι od. πρός τινα, ἄγασθαι od. ἐρᾶν τινος; gegen Jmd. eing. sein δύσνουν od. δυσμενῆ εἶναί τινι, δυσμενῶς ἔχειν od. διακεῖσθαί τινι od. πρός τινα, ἀπηλλοτριῶσθαι πρός τινα. — Jmd. für etw. e. προθυμίαν τινὸς ἐμβάλλειν τινί, ποιεῖν τινα ἐπιθυμεῖν τινος. — für etw. eingenommen sein προθύμως ἔχειν od. πρόθυμον εἶναι πρός τι, προθυμίαν ἔχειν τινός, ἀγαπᾶν τι, ἐπιθυμεῖν, ἐπιθυμητικῶς ἔχειν od. ἐρᾶν τινος; sehr eing. für etw. sein ἐπτοῆσθαι περί τι. — v. Vorurtheilen eing. sein προκατειλῆφθαι δόξαις οὐκ ὀρθαῖς. — v. Leidenschaften eing. sein κατειλῆφθαι ἐπιθυμίαις od. ὑπ' ἐπιθυμιῶν, auch ἥττω εἶναι ἐπιθυμιῶν. — **einnehmend** ἐπίχαρις, ι, *gen.* ιτος, τερπνός, ἡδύς 3. (reizend, gefällig, angenehm); ἐπαγωγός 2., ψυχαγωγικός 3., poet. u. sp. θελκτήριος 3., sp. κηλητικός 3. (anziehend); πιθανός 3. (überredend). — 4) in Empfang nehmen: λαμβάνειν, δέχεσθαι, ἀποδέχεσθαι; συλ-, ἐκ-λέγειν (Gelder, Abgaben; im *M.* für sich e.); εἰσπράττειν u. *M.* (eintreiben). — er nimmt jährlich fünf Talente ein πέντε τάλαντα ἔχει κατ' ἔτος προσόδους, er nimmt v. d. Landgute jährlich drei Talente ein καρποῦται ἐκ τοῦ χωρίου κατ' ἔτος τρία τάλαντα.

Einnehmen, das, 1) e. Speise, e. Mahles: ἡ προσφορά, ἀπόλαυσις; besser Verba; ἡ κατάποσις (v. Speisen u. Getränken); ἡ πόσις (bes. e. Arzeneitrankes). — 2) Besitznahme, Empfangnahme, s. Einnahme 1).

Einnehmer ὁ ἀποδέκτης (ἀποδεκτήρ, ῆρος); ὁ ἐκλογεύς; sp. ὁ εἰσπράκτης u. εἰσπράκτωρ, ορος; häufig auch durch d. *part.* v. einnehmen 4).

einnesteln ἐμπερονᾶν.

einnicken κατα-, ἀπο-νυστάζειν, auch *simpl.*; darüber od. dabei e. ἐπινυστάζειν τινί. — das E. ὁ νυσταγμός.

einnisten, sich, *a*) eig. ἐννεοττεύειν ἔν τινι. *b*) übtr. v. Menschen: ἐννεοττεύειν ἔν τινι, εἰσοικίζεσθαι, κατοικεῖν; ἐμποιεῖν od. παρενείρειν ἑαυτόν; v. Zuständen εἰσ-, παρεισ-δύεσθαι, auch ἐντήκεσθαι *P.*

Einöde ἡ ἐρημία, ἡ ἔρημος χώρα, τὰ ἔρημα, selten ἡ ἔρημος (ἡ ἐρήμη). — zur E. machen ἐρημοῦν, ἐξερημοῦν (dazu ἡ ἐρήμωσις).

einöhrig μόνωτος 2.

einölen ἐπιχρίειν ἐλαίῳ, selten λιπαίνειν.

einordnen ἐντάττειν τινά τισι; συντάττειν τινὰ εἴς τινας; κατατάττειν, ἐγκρίνειν, ἐγκαταλέγειν τινὰ ἔν τισι od. εἴς τινας; unter d. Hopliten e. καταλοχίζειν εἰς ὁπλίτας.

Einordnung ἡ τάξις, κατάταξις, sp. ἔνταξις.

einpacken 1) hineinpacken: ἐν-, κατα-τιθέναι (hineinlegen); ἐνειλεῖν, κατειλεῖν τί τινι (hineinwickeln). — 2) zusammenpacken: συσκευάζεσθαι.

einpassen 1) *tr.* ἐν-, ἐφ-αρμόττειν, προσ-, συνάπτειν. — 2) *intr.* ἐν-, ἐφ-αρμόττειν.

einpassieren εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι), εἰσφοιτᾶν (v. Pers. u. Sachen); εἰσάγεσθαι, εἰσκομίζεσθαι *P.* (nur v. Sachen).

einpauken (übtr.) συγκροτεῖν.

einpfählen χαρακοῦν.

einpferchen εἱργνύναι, καθ-, περι-ειργνύναι.

einpflanzen 1) eig. ἐμφυτεύειν. — 2) übtr. ἐμφύειν, ἐμφυτεύειν, ἐντιθέναι, ἐμποιεῖν, ἐνεργάζεσθαι. — eingepflanzt ἔμ-, σύμ-φυτος 2. — das E. ἡ ἐμφυτεία.

einpfropfen ἐγκεντρίζειν, ἐμβάλλειν; übtr. s. einpflanzen. — das E. ἡ ἐγκέντρισις, ὁ ἐγκεντρισμός. — vgl. zustopfen, einstopfen.

einpfündig λιτριαῖος (λιτραῖος) 3.

einpichen καταπιττοῦν.

einpökeln ταριχεύειν, selten σκελετεύειν. — das E. ἡ ταριχεία (ταρίχευσις).

einprägen 1) eig. ἐγχαράττειν, ἐν-, ἐναποτυποῦν, ἀπομάττειν, sp. ἐνθλᾶν. — 2) übtr. ἐντήκειν, ἐντιθέναι, ἐμποιεῖν τί τινι. — ich präge mir etw. ein ἀπομάττομαί τι, τίθεμαί τι εἰς τὴν ψυχήν; ich präge mir etw. ins Gedächtniss ein διαμνημονεύω τι. — es prägt sich etw. ein ἐντήκεταί τι (ἐν) τῇ ψυχῇ, εἰσδύεταί τι εἰς τὴν ψυχήν. [Verba.

Einprägen, das, ἡ ἐγχάραξις, ἐντύπωσις; sonst

einpressen ἐν-, συν-θλίβειν. — das E. ἡ σύνθλιψις. [μανθάνειν τι.

einprügeln umschr. πληγαῖς ἀναγκάζειν τινὰ

einpumpen εἰσαντλεῖν.

einquartieren καταστρατοπεδεύειν; διασκηνοῦν (in einzelnen Abtheilungen). — sich e. καταστρατοπεδεύειν u. *M.*, σκηνοῦν od. σκηνᾶν (u. *M.*), κατασκηνᾶν (u. *M.*), κατασκηνοῦν, sp. σταθμεύειν; διασκηνεῖν (in einzelnen Abtheilungen). — einquartiert sein ἐπισταθμεύειν, ἐσκηνῆσθαι.

Einquartierung 1) das Einquartieren durch Verba; das sich E. ἡ ἐπισταθμία. — 2) die einquartierten Soldaten: οἱ ἐπισταθμεύοντες (στρατιῶται), οἱ ἐπίσταθμοι. — durch E. drücken ἐπι-, κατα-σταθμεύειν. — E. bekommen ἐπισταθμεύεσθαι *P.* — ohne E. ἀνεπιστάθμευτος od. ἀνεπίσταθμος 2.

einquellen βρέχειν, καταβρέχειν.

einquetschen ἐνθλᾶν, ἐνθλίβειν, συνθλᾶν, συνθλίβειν. — das E. ἡ ἔνθλασις, σύνθλιψις.

einquirlen τορύνειν, τορυνᾶν.

einräderig etwa μονότροχος 2. od. umschr. ἕνα μόνον τροχὸν ἔχων 3. u. dgl.

einräuchern καπνίζειν, ἀποκαπνίζειν.

Einräucherung ὁ ἀποκαπνισμός sp.

einräumen 1) hineinräumen: μετακομίζειν τι εἴς τι. — 2) Raum geben: *a*) eig. Jmd. seinen Platz

e.: εἴκειν, ὑπείκειν, ὑποχωρεῖν, ἐξ-, ὑπ-ανίστασθαί τινι τῆς ἕδρας. *b)* übtr. = überlassen: παραχωρεῖν τινί τινος, παραδιδόναι u. bloss διδόναι τινί τι; = gestatten, zulassen: διδόναι, ἐπι-, συγ-χωρεῖν, ἐπιτρέπειν τί τινι, auch χαρίζεσθαί τί τινι (aus Gefälligkeit), προΐεσθαι od. καθυφίεσθαί τι (aus Feigheit); = zugeben (in der Unterredung): συγχωρεῖν, ὑπείκειν, auch ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν.

Einräumung 1) ἡ μετακομιδή sp. — 2) ἡ παραχώρησις, ἐπιτροπή (das Ueberlassen); ἡ συγχώρησις, ἡ ὁμολογία, συνομολογία (das Zugeben).

einraffen συναρπάζειν.

einrammen ἐμπηγνύναι; s. einkeilen.

einrangieren, s. einordnen.

einrathen, s. rathen, anrathen.

einrechnen ἐγκαταλογίζεσθαι, καταλογίζεσθαι. — mit eingerechnet ... πρὸς δὲ τούτοις καί, πρὸς δὲ καί. [οὐδὲν ἀντιλέγων.

Einrede ἡ ἀντιλογία; häufig Verba, z. B. ohne E.

einreden 1) Jmd. etw.: πείθειν od. ἀναπείθειν τινά m. *inf.*; Einem e. = Jmd. begütigen. — 2) einwenden, w. s.

einreffen (d. Segel) στέλλειν (τὰ ἱστία od. τὴν

einregistrieren, s. eintragen 2). [ὀθόνην).

einreiben ἐν-, προσ-τρίβειν τί τινι; m. Salbe ἐπι-, ἐγ-χρίειν τί τινι; ἐπ-, ἐν-αλείφειν τινί τι. — = hineinbröckeln ἐνθρύπτειν.

Einreibung ἡ ἔντριψις, ἔγ-, ἐπί-χρισις, ἐπάλειψις; = das Eingeriebene τὸ ἔντριμμα, ἐπίχρισμα.

einreichen παρα-, ἀπο-διδόναι, εἰσφέρειν; e. Klage e. ἀποφέρειν γραφήν (bei e. Behörde πρός τινα), λαγχάνειν δίκην τινί (πρός od. εἴς τινα); e. Rechnung e. ἀποφέρειν λόγον; e. Bittgesuch e. δέησιν προσφέρειν τινί, ἀξίωσιν ἔγγραφον παραδιδόναι τινί.

Einreichung ἡ παρά-, ἀπό-δοσις, εἰσφορά; einer Klage ἡ λῆξις δίκης.

einreihen, s. einordnen.

einreissen 1) *tr.* *a)* e. Riss in etw. machen: σχίζειν. *b)* niederreissen, w. s. — 2) *intr.* *a)* eig. σχίζεσθαι (*P.*), ῥήγνυσθαι (*P.*) εἴσω. *b)* übtr. sich verbreiten: ἐπικρατεῖν, ἐκνικᾶν, ἐπιπολάζειν, auch συχνὸν od. πολὺ (πλεῖον) γίγνεσθαι.

Einreissen, das (das sich Verbreiten) ἡ ἐπικράτησις, ἐπιπόλασις, ὁ ἐπιπολασμός; vgl. d. f. W.

Einreissung ἡ καθαίρεσις, κατασκαφή.

einreiten 1) *intr.* εἰσελαύνειν. — 2) *tr.* προσελαύνοντα ἐκ-, δια-κόπτειν τι.

einrenken καταρτίζειν, δι-, κατ-αναγκάζειν, ἐνείρειν, ἐμβάλλειν, auch ἀρθρεμβολεῖν; κατατείνειν (durch Ausdehnung). — vgl. Hebemaschine.

Einrenkung ἡ κατάρτισις, ὁ καταρτισμός; ἡ κατανάγκασις, ὁ διαναγκασμός; ἡ ἔνερσις, ἐμβολή, auch ἡ ἀρθρεμβόλησις; ἡ κατάτασις (durch Ausdehnung). — Maschine zur E. ὁ διαναγκασμός, τὸ ἀρθρέμβολον (sc. ὄργανον). [κόπτειν.

einrennen προσβαλόντα διαρρηγνύναι, ἐκ-, δια-

einrichten 1) wieder in d. rechte Lage bringen: καταρτίζειν; δι-, ἐπαν-ορθοῦν; ἀπο-καθιστάναι; vgl. einrenken. — 2) in Ordnung bringen: τάττειν, διατάττειν; διατιθέναι; διοικεῖν (*M.* für sich e.); κοσμεῖν, διακοσμεῖν, οἰκονομεῖν; κατα-, παρα-σκευάζειν (ausrüsten, ausstatten); καθιστάναι (festsetzen, feststellen; im *M.* für sich e.). — etw. nach etw. e. διατιθέναι τι πρός τι, ἐφαρμόττειν τί τινι. — alles zu seinem Vortheil e. πρὸς τὸ ἑαυτῷ συμφέρον πάντα τίθεσθαι. — gut e. εὖ, καλῶς διατιθέναι u. dgl., auch εὐθετίζειν (sp. εὐθετεῖν). — sich (häuslich) e. κατασκευάζεσθαι. — sich zu etw. e. παρασκευάζεσθαι πρός τι, κατασκευάζεσθαι ὡς m. entspr. *part.* — sich nach Jmd. e., s. richten. — so eingerichtet sein οὕτω κατ-, παρ-εσκευάσθαι, οὕτω διακεῖσθαι od. ἔχειν. — wir sind nicht darauf eingerichtet οὐχ οἷοί ἐσμεν ποιεῖν τοῦτο.

Einrichtung 1) das Einrichten *a)* das wieder in d. rechte Lage Bringen: ἡ κατάρτισις, δι-, ἐπανόρθωσις, ἀποκατάστασις; vgl. Einrenkung. *b)* das in Ordnung Bringen: ἡ διάταξις, διάθεσις, διοίκησις, διακόσμησις, οἰκονομία; ἡ κατασκευή, παρασκευή; ἡ κατάστασις. — E. treffen, s. einrichten. — 2) d. getroffene, bestehende E.: ἡ διάθεσις, οἰκονομία; ὁ κόσμος; ἡ κατάστασις, σύστασις, κατασκευή, τὰ καθεστῶτα, τὰ νόμιμα, ὁ νόμος, vom Staate ἡ πολιτεία; die dortigen, hiesigen E. τὰ ἐκεῖ, τὰ παρ' ἡμῖν. — gute E. ἡ εὐκοσμία, τὸ εὔκοσμον. — die E. eines Hauses ἡ κατασκευή, τὰ σκεύη, τὰ ἔπιπλα. — vgl. Ordnung.

einriegeln (d. Thüre) ἐμβάλλειν τὸν μοχλόν. — Jmd. e. καθειργνύναι τινὰ ἐμβαλόντα τὸν μοχλόν.

einritzen d. Haut στίζειν (u. *M.*); etw. in etw. ἐγγράφειν, ἐγχαράττειν.

einrollen ἐνελίττειν od. ἐνειλεῖν τί τινι.

einrosten ἰοῦσθαι, κατιοῦσθαι *P.*

einruderig μονήρης 2.

einrudern κώπαις ἐλαύνειν τὴν ναῦν εἰς λιμένα.

einrücken 1) *tr.* *a)* einfügen: ἐμ-, παρεμ-βάλλειν, ἐν-, παρεν-τιθέναι. — noch dazu e. προστιθέναι. — aus e. Stelle in e. andere e. μετατιθέναι, μεταφέρειν. *b)* beim Schreiben e.: etwa χωρίον τι διαλιπόντα ἐξ ἀριστερᾶς γράφειν. — 2) *intr.* *a)* einmarschieren, w. s. *b)* an Jmds. Stelle rücken: καθίστασθαι od. ἐπαναβαίνειν εἰς τὴν χώραν od. τάξιν τινός; δέχεσθαι, δια-, ἐκ-δέχεσθαί τινα. *c)* vom Urlaube zurückkehren: ἐπανέρχεσθαι.

Einrücken, das, 1) *tr.* ἡ ἐμβολή, παρεμβολή, ἔνθεσις, παρένθεσις. — 2) *intr.* Einmarsch, w. s. — das E. an Jmds. Stelle ἡ διαδοχή; gew. Verba.

einrühren ἐγκυκᾶν, φυρᾶν, τορύνειν u. τορυνᾶν. — Eingerührtes ᾠὰ τορυνητά. — da hat man mir etw. Schönes eingerührt ἔστι κακόν μοι μέγα τι προπεφυραμένον.

Eins 1) als Zahlwort: ἕν. — Eins gegen das Andere gehalten ἓν παρ' ἕν, Eins für das Andere ἓν ἀνθ' ἑνός. — Eins nach dem Anderen καθ' ἓν (καθ' ἓν ἕκαστον); ist es = „der Reihe nach" πάντα ἑξῆς od. ἐφεξῆς. — die Zahl Eins ἡ μονάς, ἄδος. — 2) einig, w. s.

einsacken ἐμβάλλειν εἰς σάκον; s. einstecken.

einsäen ἐνσπείρειν od. gew. σπείρειν.

einsägen ἐμπρίειν.

einsaitig μονόχορδος 2.

einsäuern ζυμοῦν.

einsäumen κρασπεδοῦν.

einsalben ἐπι-, ἐγ-, κατα-χρίειν τί τινι; κατ-, ὑπ-αλείφειν τί τινι; ἐπ-, ἐν-αλείφειν τινί τι; μυρίζειν τι (m. wolriechender Salbe).

Einsalbung ἡ ἐπί-, ἔγ-, κατά-χρισις; ἡ ἐπ-, ὑπάλειψις; ὁ μυρισμός sp.

einsalzen ἁλίζειν, ταριχεύειν; τεμαχίζειν (bes. grosse Meerfische). — **eingesalzen** ἅλιστος 3., ἁλίπαστος 2., ταριχευτός, ταριχηρός, τεμαχιστός 3. — eing. Fische, s. Salzfisch. — m. eing. Fischen handeln ταριχοπωλεῖν; der m. eing. Fischen handelt ὁ ταριχοπώλης, τεμαχοπώλης. — Ort wo eing. Fische verkauft werden τὸ ταριχοπωλεῖον. — der Fische u. dgl. einsalzt ὁ ταριχευτής.

Einsalzen, das, ἡ ταριχεία (ταρίχευσις).

einsam ἔρημος 2. u. 3., μόνος 3., μονήρης 2., ὁ μονώτης (*fem.* μονῶτις, ιδος), sp. μονότροπος 2.; auch ἥσυχος 2. (ruhig). — ein e. Ort ἡ ἐρημία,

s. Einöde, auch wol ἡ ἀναχώρησις. — e. leben ἔρημον ἄγειν τὸν βίον, ἐν ἐρημίᾳ εἶναι od. διάγειν, ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν. — e. sein μονοῦσθαι *P.*

Einsamkeit ἡ ἐρημία, ἀναχώρησις (Ort u. Zustand); ἡ μόνωσις (als Zustand), auch ἡ ἡσυχία (ruhiges Leben).

einsammeln συλλέγειν; ἀγείρειν; ἀθροίζειν (für sich e. *M.*); ringsum für sich e. περιαγείρεσθαι. — Beiträge e. ἐρανίζειν, bei Jmd. παρά τινι, v. Jmd. τινά.

Einsammler ὁ συλλογεύς, besser *part.* d. vbg. Verba.

Einsammlung ἡ συλλογή (sp. σύλλεξις); ὁ ἀγερμός (ἀγυρμός, v. Bettler) sp.; ἡ ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός; v. Beiträgen ἡ ἐράνισις u. sp. ὁ ἐρανισμός.

Einsatz τὸ ἐνέχυρον (zum Pfande); τὸ θέμα (beim Spiele).

einsaugen μύζειν; ἐμπίνειν.

einschaben ἐγξύειν.

einschärfen ἐντέλλεσθαί τινι (τινα) m. *inf.*, ἐπισκήπτειν τινί m. *inf.*; παραινεῖν τινί τι od. m. *inf.*

Einschärfung ἡ ἐντολή, ἐπίσκηψις, παραίνεσις.

einschalten ἐμ-, παρεμ-βάλλειν, ἐν-, παρεν-τιθέναι; ἐν-, παρεν-είρειν; ἐπάγειν; noch dazu e. ἐπεμβάλλειν. — **eingeschaltet** ἐμβόλιμος 2., sp. ἐμβολιμαῖος 3.

Einschaltung ἡ παρεμβολή, ἔνθεσις; ἡ παρένθεσις (auch als Sache, wie παρενθήκη).

einscharren κατορύττειν, κρύπτειν γῇ. — das E. ἡ κατόρυξις.

einschenken ἐγχεῖν; Wein e. οἰνοχοεῖν. — sprichw. Jmd. klaren Wein e. εἰπεῖν οὐδὲν ὑποστειλάμενον, παρρησιάζεσθαι πρός τινα.

Einschenker ὁ οἰνοχόος (v. Weine).

einschicken εἰσπέμπειν.

einschieben παραβύειν; vgl. einschalten. — e. Mann e. ἐντάττειν. — vgl. unterschieben.

Einschiebsel ἡ παρενθήκη, παρένθεσις; τὸ ἐμβόλιον, ἡ ἐπεμβολή; τὸ παράβυσμα, παράβυστον.

Einschiebung, s. Einschaltung.

einschiessen 1) in d. Ofen: ἐνιέναι (ἵημι), ἐντιθέναι, ἐμβάλλειν; vom Weber ἐνυφαίνειν, — 2) durch Schiessen zerstören: βάλλοντα καταβάλλειν od. καθαιρεῖν; μηχαναῖς καταβάλλειν (m. schwerem Geschütze). — 3) sich e.: ἀσκεῖν τὴν τοξευτικήν; u. übh. = einüben. — 4) Furcht schiesst mir ein: δέος με λαμβάνει od. εἰσέρχεται. — vgl. durchschiessen u. eingehen.

einschiffen 1) *tr.* ἐμ-, εἰσ-βιβάζειν τινά (εἰς ναῦν); ἐντιθέναι τι εἰς ναῦν. — sich e. ἐμ-, εἰσβαίνειν (εἰς ναῦν), ἐπιβαίνειν (ἐπὶ) τῆς νεώς. — 2) *intr.* in d. Hafen schiffen, s. einfahren 2).

Einschiffung (*intr.*) ἡ ἔμβασις, εἴσβασις; gew. Verba.

einschirren, s. anschirren.

einschläfern κοιμίζειν, κατακοιμίζειν (eig. u. übtr.); κοιμᾶν, κατακοιμᾶν (fast nur poet.); Kinder m. Gesang e. βαυκαλᾶν, καταβαυκαλᾶν. — übtr. Jmd. e. διαλύειν τὴν ὑποψίαν τινός, ἐξαιρεῖσθαί τινος τὴν ὑποψίαν. — das E. (v. Kindern m. Gesang) ἡ καταβαυκάλησις.

einschlafen κοιμᾶσθαι, κατακοιμᾶσθαι *P.*, καταδαρθάνειν, καθυπνοῦν (selten *M.*; sp. ἀφυπνοῦν), καταφέρεσθαι (*P.*) εἰς ὕπνον. — dabei, darüber e. ἐπικοιμᾶσθαι, ἐπικαταδαρθάνειν τινί. — v. Gliedern: ἀποπιέζεσθαι, ἀποναρκοῦσθαι, καταναρκᾶσθαι *P.*, ἀποναρκᾶν. — übtr. = aufhören παύεσθαι, λήγειν, ἀποσβέννυσθαι *P.*; in Vergessenheit kommen ἐξίτηλον γίγνεσθαι, (κατ)αμελεῖσθαι *P.* — vgl. einschlummern u. sterben.

Einschlafen, das, ἡ καθύπνωσις, ἡ εἰς ὕπνον καταφορά; das E. auf etw. ἡ ἐπικοίμησις; eines Gliedes ἡ ἀπονάρκωσις, ἀπονάρκησις; vgl. Einschlummern, Sterben.

Einschlag (bei d. Webern) ἡ κρόκη, συνυφή (ἐφυφή?), s. Einschlagen u. Umschlag.

einschlagen 1) *tr.* *a*) hineinschlagen: ἐγκρούειν, ἐγκόπτειν, ἐμ-, κατα-πηγνύναι. — v. Weber: ἐν-, συν-υφαίνειν. — = einwickeln: ἐνελίττειν, ἐνειλεῖν τί τινι, περιελίττειν od. περιειλεῖν τι περί τι, συγκαλύπτειν; e. Brief u. dgl. ἐντιθέναι, ἐμβάλλειν. *b*) durch Schlagen öffnen: ἐκκόπτειν, ἐξαράττειν, διαρρηγνύναι; = zerschlagen: κατα-, συγ-κόπτειν, συντρίβειν, καταγνύναι. *c*) bildl. e. Weg e.: τρέπεσθαι od. ἐνίστασθαι ὁδόν, auch ἰέναι (ἔρχεσθαι) ὁδόν; übtr. τρέπεσθαι ὁδόν, χρῆσθαι ὁδῷ; d. Weg der Güte e. φιλικῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, πειθοῖ χρῆσθαι πρός τινα. — 2) *intr.* *a*) d. Handschlag geben: ἐμβάλλειν od. διδόναι τινὶ τὴν δεξιάν. *b*) v. Blitze: ἐν-, κατασκήπτειν εἴς τι; ὁ σκηπτὸς πίπτει od. ἐμπίπτει εἴς τι. *c*) v. Bergleuten: κατατέμνειν, στόμια ἀνοίγειν od. geradezu μεταλλεύειν. *d*) in e. Gattung gehören: εἶναί τινος od. πρός τι, τείνειν od. καθήκειν εἴς τι. — das schlägt nicht in mein Fach ein τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐμὸν ἔργον. *e*) guten Erfolg haben: καλῶς od. κατὰ νοῦν ἀποβαίνειν, (προ)χωρεῖν (v. Sachen); vgl. gedeihen, gerathen.

Einschlagen, das (des Blitzes) ἡ τοῦ κεραυνοῦ ἐπισήμανσις; sonst Verba.

Einschlagfaden ἡ κρόκη.

einschleichen, sich, εἰσ-, παρεισ-, παρα-, ὑποδύεσθαι, παρεισπίπτειν, εἰσ-, ὑφ-έρπειν, auch παρεισιέναι (-έρχεσθαι), ὑπεισιέναι (-έρχεσθαι) od. λανθάνειν εἰσιόντα (eig. u. übtr.); ἐνδύεσθαί τινι, εἰσ-, ὑπορ-ρεῖν εἴς τι (übtr.). — παρεισφθείρεσθαι *P.* sp. (sich zu seinem od. e. Anderen Nachtheil e.). — sich in Jmds. Gunst e. ὑπέρχεσθαι od. ὑποτρέχειν τινά.

einschleifen etwa ἐγξύειν.

einschleppen εἰσέλκειν; (Krankheiten) παρεισάγειν.

einschliessen 1) unter Verschluss bringen: συγ-, κατα-, ἀπο-, ἐγ-κλείειν; ἐμ-, συμ-φράττειν; εἱργνύναι, συν-, καθ-, ἐγκαθ-ειργνύναι, s. einsperren. — in (u. „wie in") e. Gebäude e. ἐγκατοικοδομεῖν εἴς τι od. ἔν τινι. — in e. Brief od. in e. Packet ἐντιθέναι. — 2) umgeben: περικλείειν, περιλαμβάνειν, περιέχειν τί τινι, περιβάλλειν τινί τι; ringsum e. κυκλοῦσθαι, περικυκλοῦν u. gew. *M.*, s. umzingeln. — e. Stadt e. συγκλείειν od. εἱργνύναι πόλιν, auch περικαθέζεσθαι, περικαθῆσθαι, vgl. belagern, blokieren. — m. e. Mauer e. περιβάλλειν τεῖχός τινι, περι-, ἀπο-τειχίζειν τι; m. e. Graben περιταφρεύειν; m. e. Walle περιχαρακοῦν τι, περιβάλλειν χῶμά τινι; m. e. Zaune περιφράττειν, εἱρκτὴν περιβάλλειν τινί. — e. Stelle in e. Schrift (m. Klammern) e. περιγράφειν. — 3) mit unter etw. begreifen: περι-, κατα-λαμβάνειν ἔν τινι. — mit in etw. eingeschlossen sein μετέχειν od. κοινωνεῖν τινος; in e. Bündniss e. sein ἔνσπονδον εἶναι. — Jmd. in sein Gebet e. ἐπιμνησθῆναί τινος τὰς εὐχὰς ποιούμενον. — Jmd. m. eingeschlossen durch σύν τινι od. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ..'. (πρὸς δὲ καὶ ...); Jmd. nicht m. eing. πλήν τινος.

Einschliessung ἡ κάθειρξις, ἐγκάθειρξις; ἡ περικύκλωσις (Umzingelung); ἡ πολιορκία (Belagerung).

1. **einschlingen** συνείρειν.

2. **einschlingen**, s. hinein-, verschlingen, einschlucken.

einschlitzen ἐπιτέμνειν.

einschlucken καταβροχθίζειν, καταπίνειν, κατεσθίειν, καταρροφεῖν; gierig e. ἐγκάπτειν.

einschlüpfen, s. einschleichen.

einschlürfen καταρροφεῖν, καταπίνειν.

einschlummern *κατανυστάζειν*, selten *ἀπονυστάζειν*, auch *simpl.*; darüber od. dabei e. *ἐπινυστάζειν τινί*; s. einschlafen. — das E. *ὁ νυσταγμός*.

Einschluss 1) das Einschliessen, w. s. — m. E. v. etw. *σύν τινι*. — 2) das Eingeschlossene, eingeschlossener Brief: *τὰ ἐντεθέντα γράμματα*.

einschmeicheln, sich, *ἀρεσκεύεσθαί τινα, ἀνακτᾶσθαί τινα θωπεύμασιν, θωπεύειν τινά; ὑποτρέχειν, ὑποδύεσθαι* od. *ὑπέρχεσθαί τινα*. — **einschmeichelnd** *ἐπίχαρις, ι, gen. ιτος, αἱμύλος* 3., *θωπευτικός* 3., *προσηνής* 2.; das e. Wesen *τὸ ἐπίχαρι τῶν τρόπων*.

einschmelzen 1) *tr. ἐν-, κατα-, ἀνα-, συν-τήκειν; συγ-, κατα-, ἐκ-χωνεύειν*. — 2) *intr. ἐν-, κατα-, ἀνα-, συν-τήκεσθαι P.* — das E. *ἡ χωνεία*, sp. *χώνευσις*.

einschmieden *δεῖν τινα σιδήρῳ, δέσμα σιδηρᾶ περιβάλλειν τινί*.

einschmieren *ἐπι-, ἐγ-, κατα-χρίειν τί τινι; κατ-, ὑπ-αλείφειν τί τινι; ἐπ-, ἐν-αλείφειν τινί τι; λιπαίνειν τι*. — das E. *ἡ ἐπί-, ἔγ-, κατά-χρισις; ἡ ἐπ-, ὑπ-άλειψις*.

einschmuggeln *παρεισάγειν, παρεισκομίζειν*; s. einschwärzen.

einschmutzen 1) *tr. καταρρυπαίνειν*, sp. *καταμολύνειν*. — 2) *intr.* durch d. *P.*

einschnallen *ἐμπορπᾶν*, auch *συνδεῖν*.

einschneiden 1) *tr. a*) e. Einschnitt machen: *ἐν-, ἐπι-τέμνειν, ἐπι-, ἐγ-χαράττειν*. *b*) in Stein, Metall, Holz eingraben: *χαράττειν, ἐγχαράττειν, ἐγκολάπτειν, ἐγγλύφειν*. *c*) etw. zerschneiden u. in etw. Anderes hineinthun: *κατατεμόντα ἐμβάλλειν εἴς τι*. — 2) *intr.* schneidend eindringen: *εἰσδύεσθαι εἴς τι, ἐπιτρίβειν τι*; übtr. *εἰσδύεσθαι εἴς τι*; ins Herz e. *χωρεῖν πρὸς καρδίαν*. — das E. *ἡ ἐπιτομή, ἐγχάραξις*.

Einschnitt *ἡ τομή, ἐν-, ἐπι-τομή*, sp. *κατατομή, ἐγκοπή; ἡ καταγλυφή*. — e. E. machen, s. einschneiden.

einschnitzen *ἐγκολάπτειν*.

einschnüren *ἐν-, ἐπι-, ἀπο-, περι-, συ-σφίγγειν*. — das E. *ἡ ἀπό-, περί-, σύ-σφιγξις*.

einschöpfen *εἰσαντλεῖν; ἐγχεῖν*.

einschränken *a*) eig. *περιγράφειν, περιορίζειν*, auch *εἰργνύναι*. *b*) übtr. *συστέλλειν, συντέμνειν, κολάζειν, κατέχειν*. — sich e. *συντέμνειν τὰς δαπάνας, συστέλλειν τὴν δίαιταν; ἀφαιρεῖν τῶν δαπανῶν; μετρίως, γλίσχρως, φειδωλῶς ζῆν* od. *μετρίᾳ, γλίσχρᾳ, φειδωλῇ διαίτῃ χρῆσθαι*. — auf etw. eingeschränkt sein *συνεσταλμένον εἶναι εἴς τι, μόνον ἔχειν τι*.

Einschränkung *a*) eig. *ἡ περιγραφή*, sp. *ἡ περιόρισις, ὁ περιορισμός*. *b*) übtr. *ἡ συστολή, συντομή, κόλασις*. — so ohne E. *ἁπλῶς οὕτως*, nur m. E. *οὐχ ἁπλῶς*. — das leidet gewisse E. *τοῦτό γε οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν*.

einschreiben *ἐγ-, εἰσ-, ἀνα-, ἀπο-, κατα-γράφειν*. — statt eines Anderen *ἀντεγγράφειν*. — daneben e. *παρεγ-, παρεισ-γράφειν* (bes. „heimlich od. fälschlich e.“). — sich e. lassen *εἰσ-, κατα-γράφεσθαι*. — **eingeschrieben** *ἐγγεγραμμένος* 3., *ἔγγραπτος* u. *ἔγγραφος* 2.; heimlich e., fälschlich eing. *παρεγγεγραμμένος* 3., *παρέγγραπτος* u. *παρέγγραφος* 2.

Einschreiben, das, **Einschreibung** *ἡ ἐγ-, εἰσ-, ἀπο-, κατα-γραφή*; heimliche od. fälschliche E. *ἡ παρεισγραφή*.

einschreiten *a*) eig. s. eintreten. *b*) bildl. gegen etw. od. Jmd.: *ἐνίστασθαι* od. *ἀνθίστασθαί τινι, κωλύειν τινά* u. *τι*, auch *οὐ περιορᾶν* m. *part.*, z. B. wir werden gegen die Bedrückungen der Bundesgenossen durch dich e. *οὐ περιοψόμεθά σε ἀδικοῦντα τοὺς συμμάχους* od. *ἀδικουμένους ὑπό σου τοὺς συμμάχους*. — mit den Waffen e. *ὅπλων ἅπτεσθαι*, gegen Jmd. *ὅπλα ἐπιφέρειν τινί*. — gerichtlich e. gegen Jmd. *λαγχάνειν δίκην τινί*. — bei etw. e. *ἐφίστασθαί τινι*. — um etw. e. bei Jmd. *δέησιν προσφέρειν τινί περί τινος*.

einschrumpfen *ῥικνοῦσθαι* (selten, sp. *καταρρικνοῦσθαι*) *P.*; *μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι P.*, auch *συστέλλεσθαι P.* — **eingeschrumpft** *ῥικνός* 3.

Einschrumpfen, das, *ἡ ῥίκνωσις; ἡ μάρανσις; ὁ μαρασμός; ἡ συστολή*.

einschüchtern *φόβον ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν, ἐντιθέναι τινί*, sp. *φ. ἐπισείειν τινί; ἐκ-, καταπλήττειν τινά*; sp. *καταπτοιεῖν τινα*. — eingeschüchtert sein *κατεπτηχέναι*. — sich durch etw. e. lassen *κατα-, ὑπο-πτήσσειν τι*.

Einschüchterung *ἡ ἔκ-, κατά-πληξις* (als Handlung); *τὸ κατεπτηχέναι* (als Zustand).

einschürig *ἅπαξ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀμώμενος* 3. (v. e. Wiese), od. *ἀποκειρόμενος* 3. (v. e. Schafe).

einschütten *ἐγχεῖν*.

einschuhig *μονοσάνδαλος* 2. (m. éinem Schuhe); *ποδιαῖος* 3. (v. éinem S.).

einschulen *ἀσκεῖν, συνασκεῖν, συγκροτεῖν*.

einschustern, s. einbüssen.

einschwärzen, s. einschmuggeln; e. eingeschwärzter Bürger *ἀστὸς παρεγγεγραμμένος* od. *παρημπολημένος*.

einsegeln, s. einfahren 2).

einsegnen v. Sachen, s. einweihen; v. Pers. *εὐχὰς ποιεῖσθαι ὑπέρ τινος, εὔχεσθαί τινι πάντα τἀγαθὰ γενέσθαι*.

Einsegnung, s. Einweihung; sonst umschr. durch Verba.

einsehen 1) ansehen, betrachten: *ἐπισκοπεῖν*. — 2) erkennen: *ἐν-, συν-, καθ-ορᾶν* u. *simpl.*; *αἰσθάνεσθαι; ἐν-, κατα-νοεῖν; συνιέναι* (*ἵημι*); *γιγνώσκειν, δια-, ἐπι-γιγνώσκειν; μανθάνειν, καταμανθάνειν*, sämmtl. m. e. *part.* constr., z. B. ich sehe ein, dass ich gefehlt habe *μανθάνω ἁμαρτών*, ich s. e. dass du gefehlt hast *γιγνώσκω σε ἁμαρτόντα* u. dgl. — hinterher e. *μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν*. — nicht e. *ἀγνοεῖν*. — das kann auch e. Kind e. *τοῦτο καὶ παιδὶ δῆλον*.

Einsehen, das, s. Einsicht. — E. haben *νοῦν ἔχειν, συνετὸν* od. *γνωμονικὸν εἶναι, εὖ φρονεῖν καὶ σωφρονεῖν*; keine E. haben *ἀσύνετον εἶναι, κακῶς φρονεῖν, ἀφρονεῖν*.

einseifen etwa *ῥύμματι καταχρίειν*.

einseitig 1) eig. *μονόπλευρος* 2.; v. e. Dache etwa *ἑτεροκλινής* 2.; e. Kopfschmerz *ἡ ἡμικρανία, ἡμίκραιρα, τὸ ἡμικρανικὸν πάθος, ὁ ἡμικράνιος πόνος, ἡ ἑτεροκρανία, τὸ ἑτεροκράνιον*; vgl. Migräne. — 2) übtr. *ὁ ἰδιώτης, ἰδιωτικός* 3., auch *ἡμιτελής* 2. (v. Pers.); *χωλός* 3. (unvollkommen), *ἀτελής* 2. (unvollendet) (v. Sachen). — e. urtheilen *οὐκ ὀρθῶς* od. *οὐκ ἀκριβῶς κρίνειν*. — etw. e. thun *ἰδίᾳ* od. *καθ' ἑαυτὸν ποιεῖν τι*.

einsenden, s. einschicken.

einsenken *καθιέναι* (*ἵημι*), *καταβάλλειν*; vgl. einpflanzen.

einsetzen 1) eig. hineinsetzen: *ἐντιθέναι τί τινι* u. *εἴς τι, εἰστιθέναι τι εἴς τι, ἐμβάλλειν τί τινι* u. *εἴς τι; προστιθέναι τί τινι* (hinzusetzen); *προσάπτειν* (in e. Oeffnung e., vgl. einfügen); mit d. Nadel e., s. einnähen; Bäume e. *ἐμφυτεύειν, ἐμβάλλειν*; Klauen, Instrumente u. dgl. *ἐμβάλλειν, προσβάλλειν, προστιθέναι*; e. Zahn e.: etwa *ἐνδεῖν ὀδόντα*; zur Aufbewahrung e., z. B. Waaren *κατατίθεσθαι*. — Jmd. e. *ἐμ-, εἰσ-βιβάζειν*; sich e. *ἐμ-, εἰσ-, ἐπι-βαίνειν*. — 2) übtr. *a*) als Pfand e.: *κατατίθεσθαι*; sich etw. als gerichtl. Pfand e. lassen *ἀποτιμᾶσθαί τι*. — im Spiel e. *παραβάλλεσθαι χρήματα*, u. dh. bildl. das Leben e. *παρα-*

βάλλεσθαι τὴν ψυχήν, παρακατατίθεσθαι τὸ σῶμα. *b)* Jmd. in d. Besitz v. etw. setzen: καθιστάναι; dh. Jmd. in e. Amt, zum König, zum Erben e. καθιστάναι od. ἀποδεικνύναι τινὰ ἄρχοντα (εἰς od. ἐπ' ἀρχήν), βασιλέα, κληρονόμον; durch das Testament zum Erben od. Vormund e. γράφειν τινὰ κληρονόμον, ἐπίτροπον. — durch Adoption in d. Vermögen Jmds. e. εἰς τὴν οὐσίαν τινὸς υἱὸν εἰσποιεῖν. — an Jmds. Stelle e. ἀντικαθιστάναι od. καθιστάναι τινὰ ἀντί τινος (an Jmds. Stelle eingesetzt werden ἀντικατασταθῆναί τινος od. ἀντί τινος). — wieder e. (e. Vertriebenen) κατάγειν. — Jmd. wieder in sein Eigenthum, seine Rechte e. ἀποδιδόναι τινὶ τὰ ἑαυτοῦ. *c)* festsetzen, anordnen, w. s.

Einsetzling, s. Absenker.

Einsetzung ἡ κατάστασις, ἀπόδειξις. Gew. Verba.

Einsicht ἡ σύνεσις, φρόνησις, γνῶσις; ἡ εὐ-, πολυ-γνωμοσύνη (selten); ἡ γνώμη, ὁ νοῦς, ἡ διάνοια, διανόησις; τὸ συνετόν; auch ἡ εὐβουλία, σοφία (Klugheit), ἐμπειρία (Erfahrung), ἐπιστήμη (Wissenschaft). — E. in etw. ἡ τινος od. περί τι ἐπιστήμη od. ἐμπειρία; ἡ τινος od. περί τι, auch περί τινος σύνεσις; ἡ περί τι od. περί τινος φρόνησις. — E. haben, s. Einsehen; E. in etw. haben ἐπίστασθαί τι, ἐπιστήμονα εἶναί τινος (τι, περί τινος, περί τι), ἔμπειρον εἶναί τινος (περί τινος, περί τι), ἐπαΐειν τι u. περί τινος, διαγιγνώσκειν od. εὖ κρίνειν τι. — ein Mann v. E., s. einsichtsvoll. + nach meiner E. κατ' ἐμὴν γνώμην, ἔμοιγε δοκεῖν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν. — gegen seine bessere E. handeln εὖ μὲν κρίνειν τὰ πράγματα, πράττειν δὲ εἰκῇ. — spätere E. ἡ ἐπίνοια, gew. μετάνοια, μετάγνωσις, sp. μεταγνώμη.

einsichtig, einsichtsvoll συνετός 3., εὐσύνετος 2.; γνωμονικός 3.; εὐγνώμων u. πολυγνώμων 2. (sehr e.); φρόνιμος 2.; εὔβουλος 2.; σοφός 3.; ἐπιστήμων, ἔμπειρος 2. — vgl. d. vhg. W.

einsickern διαπιδύειν (auch „e. lassen").

einsieden, s. einkochen u. verkochen.

Einsiedelei ἡ ἀναχώρησις; sp. τὸ ἡσυχαστήριον.

Einsiedler ὁ ἀναχωρητής, ἡσυχαστής, ἐρεμίτης (sämmtl. sp.). — als E. leben ἡσυχάζειν sp.

Einsiedlerin ἡ ἡσυχάστρια sp.

einsiedlerisch ἡσυχαστικός, ἐρημικός 3. sp.

Einsiedlerleben ὁ ἐν ἐρημίᾳ βίος. — e. E. führen ἡσυχάζειν sp.

einsiegeln κατασημαίνεσθαι.

einsingen καταβαυκαλᾶν. — das E. ἡ καταβαύκάλησις.

einsinken συνιζάνειν; vgl. einstürzen. — in etw. e. καταδύεσθαι. — das E. ἡ συνίζησις.

einsitzig μίαν ἕδραν ἔχων 3.

Einspänner etwa ὁ μονόζυξ (μονοζυγὴς) ὄχος.

einspännig ὁ, ἡ μονόζυξ, γος, sp. μονοζυγής 2.

einspannen ἐντείνειν τι εἴς τι. — Zugthiere (ὑπο)ζευγνύναι.

einsperren καθ-, ἐγκαθ-ειργνύναι u. *simpl.*; περιοικοδομεῖν; in e. Stall e. σηκάζειν; vgl. einschliessen.

Einsperren, das, ἡ κάθειρξις, ἐγκάθειρξις.

einspinnen ἐνειλεῖν; sich e. *P.*

Einsprache, s. Eingebung u. Einspruch.

einsprechen 1) *tr.* Jmd. Muth e.: παρακελεύεσθαί τινι (θαρρεῖν); sp. ἐπιθαρρύνειν τινά; Jmd. Trost e. παραμυθεῖσθαί τινα; Hoffnung e. ἐλπίδα ἐμποιεῖν od. παρέχειν τινί, ἐπελπίζειν τινά. — 2) *intr. a)* = Einspruch thun, w. s. *b)* = einkehren, w. s.

Einsprechen, das, (des Muthes) ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός; (des Trostes) ἡ παραμυθία. — vgl. Einspruch, Besuch, Einkehr.

einsprengen 1) *tr.* κατα-, ἐπι-βρέχειν, καταρ-, ἐπιρ-ραίνειν. — 2) *intr.* δρόμῳ od. ἀνέντα ἐλαύνειν ἐπί τινα. — das E. ἡ καταβροχή sp.; besser Verba.

einspritzen ἐνιέναι (ἵημι), ἐγχυματίζειν.

Einspritzung ἡ ἔνεσις, ὁ ἐγχυματισμός (als Handlung); τὸ ἔνεμα, τὸ ἔγχυμα, ἔγχυτον (als Sache).

Einspruch ἡ ἀντιλογία, ἔνστασις; gerichtl. E. ἡ ἀντωμοσία. — E. thun ἀντιλέγειν (gegen etw. τινί u. πρός τι), ἐνίστασθαί τινι u. πρός τι, auch ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τι, ἐμποδὼν εἶναι od. ἵστασθαί τινι, κωλύειν od. ἀνακωλύειν τι; gerichtl. E. thun ἀντομνύναι.

einspünden ἐμβύειν τί τινι.

einst ποτέ (*encl.*, allg.); πάλαι (τὸ πάλαι, v. d. Vergangenheit), ὕστερον od. εἰς ὕστερον (v. d. Zukunft).

einstämmig μονοστελεχής 2., sp. μονοστέλεχος 2.

einstänkern etw. κατόζειν τινός.

einstallen κατασταθμεύειν sp.

einstampfen καταπατεῖν; ἐνείλλειν (τι ἔν τινι).

einstechen ἐνστίζειν sp.; διαπείρειν, διορύττειν.

einstecken *a)* eig. ἐμ-, κατα-πηγνύναι, ἐμβάλλειν; das Schwert in d. Scheide τιθέναι (u. *M.*), ἐναποτίθεσθαι τὸ ξίφος εἰς τὸν κολεόν. — Jmd. ins Gefängniss setzen ἐμβάλλειν od. παραδιδόναι τινὰ εἰς φυλακήν. *b)* übtr. etw. geduldig hinnehmen: ὑπομένειν τι; ἀνέχεσθαί τι od. m. *part.*

einstehen für etw. ἐγγυᾶν (u. *M.*) τι (verbürgen); πίστιν παρέχειν ὑπέρ τινος, ἰσχυρίζεσθαί τι (versichern); ἀναδέχεσθαί τι (auf sich nehmen); auch = etw. vertheidigen, w. s.

einstehlen, sich, s. einschleichen.

einsteigen ἐπ-, εἰσ-βαίνειν εἴς τι, ἐπιβαίνειν τινός u. ἐπί τινος. — in e. Bergwerk e. καταβαίνειν. — in e. Haus e. (v. e. Diebe) λάθρα εἰσιέναι, εἰσδύεσθαι.

Einsteigen, das, ἡ ἐμ-, εἴσ-βασις; in e. Bergwerk ἡ κατάβασις.

einstellen 1) hineinstellen: ἐν-, κατα-τάττειν, sp. ἐγκατατάττειν; καταχωρίζειν, sp. ἐγκαταχωρίζειν; s. einordnen, einstallen. — 2) d. Wild e.: περιστοιχίζειν u. *M.* — 3) etw. unterlassen, aufgeben: παύεσθαι, ἀπο-, ἀνα-παύεσθαί τινος od. m. *part.*, z. B. d. Arbeit e. παύεσθαι τοῦ ἔργου od. ἐργαζόμενον; auch ἀφίεσθαι u. ἀφίστασθαί τινος; bei Anderen παύειν, καταπαύειν τινά (τινος od. m. *part.*) u. τι; allg. ἐπέχειν u. ἐφιστάναι τι, ἐπίμονον ποιεῖν τι, δια-, κατα-λύειν τι; ἐκλύεσθαί τι. — d. Feindseligkeiten e. δια-, κατα-λύεσθαι, ἐκεχειρίαν ποιεῖσθαι, auch ἡσυχάζειν (sich ruhig verhalten). — 4) sich e.: παραγίγνεσθαι, ἀπαντᾶν; sich eingestellt haben παρεῖναι, ἥκειν. — v. Zuständen ἐπιέναι, ἐπιγίγνεσθαι, auch bloss γίγνεσθαί τινι.

Einstellung 1) ἡ τάξις, κατάταξις, sp. ἔνταξις. — 2) ἡ κατάπαυσις, διά-, κατά-λυσις; E. v. Feindseligkeiten ἡ διά-, κατά-λυσις τοῦ πολέμου, ἡ ἐκεχειρία.

einstengelig μονόκαυλος 2.

einstens, s. einst.

einsticken ἐμποικίλλειν; sp. ἐνστίζειν.

einstig ὁ, ἡ, τὸ πάλαι (v. d. Vergangenheit); ποτὲ (*encl.*) od. (εἰς) ὕστερον ἐσόμενος 3. (v. d. Zukunft).

einstimmen 1) in e. Gesang u. dgl.: συνεπηχεῖν; auch συμφωνεῖν, συνᾴδειν, συνῳδὸν γίγνεσθαι, u. προσογίγνεσθαι (v. Instrumenten). — 2) beistimmen, w. s. — das E. (in e. Gesang) ἡ συνῳδία.

einstimmig 1) nur einen Ton hervorbringend: μονόφωνος 2. — m. einer Stimme μιᾷ φωνῇ. — 2) zusammen-, übereinstimmend: ὁμόφωνος, σύμφωνος 2. (eig. u. übtr.); ὁμόλογος, ὁμογνώμων, ὁμόψηφος 2. (übtr.); *adv.* ἐκ μιᾶς γνώμης, μιᾷ γνώμῃ, ὁμοθυμαδόν (auch ἐκ μιᾶς γνώμης), παμψηφεί; auch durch πάντες, ἅπαντες, σύμ-

πάντες, z. B. alle beschlossen e. *συνέδοξε πᾶσιν.* — nach e. Meinung *γνώμῃ τῇ τῶν συμπάντων, ὁμολογουμένως.* — e. sein *ὁμο-, συμ-φωνεῖν* (eig. u. übtr.); *ὁμογνωμονεῖν, ὁμοφρονεῖν, ὁμονοεῖν, ὁμολογεῖν,* auch *ταὐτὰ γιγνώσκειν* (*λέγειν, ψηφίζεσθαι*); alle sind e. *ὁμολογεῖται ὑφ' ἁπάντων.* — nicht e. sein *διαφωνεῖν, διαφέρεσθαι P.*

Einstimmigkeit *ἡ ὁμοφωνία, συμφωνία*; m. E., s. einstimmig.

Einstimmung, s. Uebereinstimmung u. Zustimmung.

einstmalig, s. einstig.

einstmals *ποτέ* (*encl.* irgend einmal); *πάλαι* (vor Zeiten).

einstockig *μονόκωλος, μονόστεγος* 2.

einstopfen *ἐμ-, παρεμ-βύειν, ἐνσάττειν, ἐμφράττειν.*

einstossen 1) hineinstossen: *ὠθεῖν τι εἴς τι* u. *διά τινος*; *ἐμπηγνύναι* (einschlagen); vgl. einsetzen. — 2) durch Stossen öffnen: *ἐκκόπτειν, ἐκβάλλειν, ἐξαράττειν*; zerschlagen: *συγκόπτειν, συντρίβειν, καταγνύναι.*

einstreichen *ἐμπλάττειν*; vgl. einschmieren. — Geld e. *ἀναλαμβάνειν*; du hast dabei e. hübsches Sümmchen eingestrichen *οὐκ ὀλίγα δὴ ἀπολέλαυκας τούτου.*

einstreuen *a*) eig. *ἐμ-, ἐπι-πάττειν τί τινι, ἐνσπείρειν.* *b*) übtr. (in d. Rede): *ἐμπλέκειν, παρεμπλέκειν, παρεμβάλλειν, ἐμ-, προσ-, συμ-μιγνύναι.*

einströmen, s. hineinströmen.

einstudieren *μελετᾶν, διαμελετᾶν, σκέπτεσθαι*; *ἐκμανθάνειν* (auswendig lernen). — Jmd. etw. e. *διδάσκειν* od. *ἐκδιδάσκειν τινά τι.*

einstürmen, auf Jmd. *ἐφορμᾶν τινι*; *ἐπιφέρεσθαί* (*P.*) *τινι, ὁρμῇ φέρεσθαι* (*P.*) *ἐπί τινα*; auch *ἐμ-, προσπίπτειν τινί*; in etw. e. *εἰσπίπτειν εἴς τι.*

einstürzen 1) *tr.* *καταβάλλειν, καθαιρεῖν,* selten *ἐρείπειν, κατερείπειν.* — 2) *intr.* *πίπτειν, συμ-, κατα-πίπτειν,* sp. *καταρρεῖν, καταφέρεσθαι P.*; selten *ἐρείπεσθαι, κατερείπεσθαι P.* — auf Jmd. e. *ἐμ-, προσ-πίπτειν τινί.*

Einsturz *ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα,* sp. *ἡ κατάπτωσις, τὸ κατάπτωμα*; auch durch Verba, z. B. d. E. v. etw. hindern *κωλύειν τι* (*μὴ*) *συμπίπτειν.*

einstweilen *μεταξύ, τέως, ἐν τοσούτῳ*; *τὸ νῦν* (für jetzt).

einstweilig *ὁ, ἡ, τὸ τέως.*

eintägig *ἐφήμερος* (mehr poet. *ἐφημέριος* 2.); *μιᾶς ἡμέρας*; sp. *μονήμερος* 2.

Eintagsfliege, -thierchen *τὸ ἐφήμερον* (sp. *μονήμερον*) *ζῷον.*

eintauchen 1) *tr.* *ἐμ-, κατα-, ἀπο-βάπτειν εἴς τι,* auch *simpl.*; selten *ἐμ-, κατα-βαπτίζειν* u. *simpl.* — 2) *intr.* *εἰσ-, κατα-δύεσθαι.*

eintauschen *ἀντ-, ἀντικατ-, δι-αλλάττεσθαί* (u. *simpl.*) *τί τινος* u. *ἀντί τινος*; *διαμείβεσθαί τί τινος*; *καταλλάττεσθαί τι πρός τι.*

Eintauschen, das, *ἡ ἀλλαγή, ἀντικαταλλαγή.*

eintheilen *μερίζειν, διαμερίζειν* (Stücke aus etw. machen); *διαιρεῖν, διαλαμβάνειν, διαστέλλειν, διατέμνειν* (in einzelne Theile zerlegen); *διανέμειν, διαδιδόναι* (vertheilen); *διιστάναι, διακρίνειν, διατάττειν, διακοσμεῖν* (ordnend e.). — es e. = haushalten *ταμιεύεσθαι καὶ φείδεσθαι, φειδωλὰ οἰκονομεῖν*; sein Geld e. *φειδωλὸν εἶναι τῶν χρημάτων.*

eintheilig *μονομερής* 2.

Eintheilung *ὁ μερισμός, διαμερισμός*; *ἡ διαίρεσις, διαστολή*; *ἡ διανομή, διάδοσις*; *ἡ διάκρισις, διάταξις, διακόσμησις.* — e. gute E. im Hauswesen machen *καλῶς ταμιεύεσθαι.*

einthun, s. einbringen, einstecken, einmachen, einsperren.

eintönig *μονότονος* 2.; übtr. v. d. Rede *μονόκωλος* 2., vgl. einförmig, u. s. auch „einstimmig."

Eintönigkeit *ἡ μονοτονία,* vgl. Einförmigkeit.

Eintracht *ἡ ὁμόνοια,* poet. u. sp. *ἡ ὁμοφροσύνη.* — E. stiften *ὁμόνοιαν ποιεῖσθαι,* unter d. Bürgern *ὁμ. ἐμποιεῖν τοῖς πολίταις.* — d. E. wieder herstellen, s. aussöhnen. — in E. leben *ἐν ὁμονοίᾳ διάγειν,* auch *ὁμονοεῖν, ὁμονοητικῶς ἔχειν, ὁμοφρονεῖν.* — d. E. betreffend od. befördernd *ὁμονοητικός* 3. — Tempel d. E. *τὸ ὁμονοεῖον.*

einträchtig *ὁμόνους* 2., *ὁμόφρων* 2., *ὁμονοητικός* 3. — e. sein, e. leben, s. d. vhg. W. — vgl. einig.

einträglich *προσοδικός* 3. u. *εὐπροσόδευτος* 2. (sp.), besser umschr. (*πολλὰς*) *προσόδους παρέχων* 3.; *εὔκαρπος* 2. (fruchtreich); übh. *λυσιτελής, σύμφορος* 2., *κερδαλέος* 3. (vortheilhaft, nützlich). — e. sein (*πολλὰς*) *προσόδους παρέχειν*; *λυσιτελεῖν, συμφέρειν, κέρδος φέρειν.*

Einträglichkeit *ἡ εὐκαρπία* (v. Feldern u. dgl.); *τὸ λυσιτελές, τὸ σύμφορον.*

einträuken; bildl. ich will es dir e. *κακῶς σε τιμωρήσομαι τούτου, μνησικακήσω σου τούτου.*

einträufeln *ἐνστάζειν, ἐνσταλάζειν.*

Eintrag 1) Nachtheil: *ἡ βλάβη, ζημία*; Jmd. E. thun *βλάπτειν, ἀδικεῖν τινα*; *λυμαίνεσθαί τινα* u. *τινι* (Jmd. schaden); *ἐπισκοτεῖν* od. *ἐμποδὼν εἶναί τινι* (im Wege, Lichte stehen). — 2) = Einschlag, w. s.

eintragen 1) hinein-, zusammentragen: *εἰσφέρειν, εἰσκομίζειν*; *κομίζεσθαι, συγκομίζειν* u. *M.*, *συλλέγειν.* — 2) einschreiben: *ἐγ-, ἀνα-γράφειν*; *ἀπογράφειν* (u. *M.*); *καταγράφειν, καταλέγειν* (bes. in d. Rekrutierungslisten), sp. *καταχωρίζειν.* — 3) Gewinn bringen: *ἀπο-, προσ-φέρειν*; *προσόδους ἔχειν* od. *παρέχειν*; *κέρδος ἔχειν* od. *φέρειν.*

Eintragen, das, **Eintragung** 1) das Hinein-, Zusammentragen: *ἡ εἰσφορά, εἰσκομιδή*; *ἡ συγκομιδή.* — 2) das Einschreiben: *ἡ ἐγ-, ἀνα-, ἀπο-, κατα-γραφή.*

eintreffen 1) anlangen: *παραγίγνεσθαι*; *ἀφικνεῖσθαι*; *ἀπαντᾶν.* — eingetroffen sein *παρεῖναι, ἥκειν.* — 2) zutreffen: *συμβαίνειν, συμφέρεσθαι P.* — in Erfüllung gehen: *ἀπο-, ἐκ-βαίνειν, ἀπόβασιν ἔχειν*; *τελεῖσθαι, ἀποτελεῖσθαι P.*; v. Orakelsprüchen, Träumen *ἐξέρχεσθαι.*

Eintreffen, das, 1) das Anlangen: *ἡ ἄφιξις.* — 2) Erfüllung: *ἡ ἀπόβασις.*

eintreiben 1) eig. *εἰσελαύνειν, εἰσάγειν.* — e. Keil e. *σφῆνα ἐμβάλλειν, ἐμπηγνύναι* (vgl. *ἐνσφηνοῦν*). — 2) übtr. Geld e.: *πράττειν, εἰσ-, ἀναπράττειν* (u. *M.* für sich e.) *τινά τι*; *ἐκπράττειν τινά τι*; *ἐκλέγειν τι παρά* (*ἐκ*) *τινος,* selten *τινά τι*; *ἀπαιτεῖν τινά τι.* — widerrechtlich Geld e. *παραπράττειν.* — Tribut e. *δασμολογεῖν.*

Eintreiber *ὁ εἰσπράκτης, ἐκπράκτης, εἰσπράκτωρ, ορος*; besser *ὁ πράκτωρ, ορος* od. *part.* v. eintreiben.

Eintreibung *ἡ εἴσ-, ἀνά-, ἔκ-πραξις*; *ἡ ἀπαίτησις.*

eintreten 1) *intr.* *a*) hinein-, hereintreten: *εἰσιέναι* (*εἰσέρχεσθαι*) *εἴς τι* (bei Jmd. *ἐπί, παρά, πρός, ὥς τινα*). — in e. Gemeinschaft, in e. Bündniss e. *εἰσιέναι* (*εἰσέρχεσθαι*) *εἴς τινας* (od. *γίγνεσθαί τινων*), *εἰς σπονδάς.* — aus e. Gemeinschaft austreten u. in e. andere e. *ἐξέρχεσθαι εἴς τινας.* — in d. öffentliche Leben e. *προσιέναι πρὸς τὰ κοινά* od. *πρὸς τὴν πολιτείαν.* — in e. Amt e. *καθίστασθαι εἰς ἀρχήν.* — an Jmds. Stelle e. *καθίστασθαι ἀντί τινος, ἀντικαθίστασθαί τινος* od. *ἀντί τινος*; *διαδέχεσθαί τινα.* — e. lassen *παριέναι* (*ἵημι*), *εἰσάγειν*; *καθιστάναι* (*εἰς*

ἀρχήν). *b*) beginnen, erscheinen, sich zeigen: *ἄρχεσθαι, ἐνίστασθαι, καθήκειν* (v. d. Zeit), *γίγνεσθαι, ἐπι-, παρα-γίγνεσθαι, ἐπιέναι* (*ἐπέρχεσθαι*); *συμβαίνειν* (sich ereignen). — plötzlich od. unmittelbar nach etw. e. *ἐπιλαμβάνειν* (bei etw. *τι*), auch *καταλαμβάνειν*. — es tritt etw. bei Jmd. ein *γίγνεται* od. *ἔρχεταί τινί τι*; *λαμβάνει* od. *καταλαμβάνει τινά τι, περιπίπτει τίς τινι* (bes. v. üblen Dingen). — 2) *tr. a*) hinein-, zusammentreten: *ἐμ-, συμ-πατεῖν* u. *simpl.* — sich etw. e. *πατεῖν τι, περιπείρεσθαί* (*P.*) *τινι*. *b*) zertreten: *συμ-, κατα-πατεῖν*. — d. Thüre e. *ἐκκόπτειν ἐμπατοῦντα* od. *τοῖς ποσίν*.

Eintritt 1) das Hineingehen: *ἡ εἴσοδος*. — Gew. umschr. durch *part.*, z. B. bei seinem E. erhoben sich alle *εἰσελθόντος αὐτοῦ πάντες ἀνέστησαν*. — E. in e. Amt *ἡ εἰς ἀρχὴν κατάστασις*. — 2) Anfang, Beginn: *ἡ ἀρχή*, od. gew. durch Verba umschr., z. B. beim E. des Sommers *ἀρχομένου* od. *ἐνισταμένου τοῦ θέρους*; vor E. d. Nacht *πρὶν ἐπελθεῖν* od. *ἐπιγενέσθαι τὴν νύκτα* u. dgl. — gleich m. E. des Abends *ἀφ' ἑσπέρας εὐθύς*. — bei E. der Nacht *εἰς* (*τὴν*) *νύκτα, ὑπὸ νύκτα*.

eintrichtern etwa *διὰ χώνης ἐνιέναι* (*ἵημι*) *τί τινι*.

eintrocknen *συστέλλεσθαι* (*P.*) *ὑπὸ καύματος*, übr. s. austrocknen.

einträufeln, s. einträufeln.

eintunken, s. eintauchen.

einüben *ἀσκεῖν*; d. Körper *γυμνάζειν το σῶμα*. — sich e. *ἀσκεῖν, γυμνάζεσθαι*. — e. Sache e. *μελετᾶν τι*; vgl. einschulen, einstudieren. — d. Seewesen will nicht so nebenher eingeübt sein *τὸ ναυτικὸν οὐκ ἐνδέχεται ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι*.

Einübung *ἡ ἄσκησις, μελέτη*; *ἡ διδασκαλία, διδαχή*.

einverleiben *ἐμ-, εἰσ-ποιεῖν*; *ἐν-, προσ-τιθέναι*; vgl. einordnen. — Jmd. einer Familie e. *εἰσποιεῖν τινα εἰς τὸν οἶκόν τινος*.

Einverleibung, s. Einordnung; auch umschr. durch d. vhg. Verba.

Einvernehmen *ἡ ὁμόνοια*, poet. u. sp. *ἡ ὁμοφροσύνη*. — im E. m. Jmd. stehen *ὁμονοεῖν* od. *ὁμοφρονεῖν τινι*, auch *οἰκείως διακεῖσθαί τινι* u. *πρός τινα, ὁμονοητικῶς ἔχειν τινί* u. *πρός τινα*.

einverständig, s. einverstanden.

einverständigen, sich m. Jmd., *κοινολογεῖσθαί* (*DM.* u. *DP.*) *τινι* (u. *πρός τινα*) *περί* (*ὑπέρ*) *τινος*; unter einander *διομολογεῖσθαι περί τινος*.

Einverständniss *ἡ συμφωνία*; *ἡ κοινὴ γνώμη* (*βουλή*). — im E. m. Jmd. handeln *κοινῇ πράττειν μετά τινος, συμπράττειν τινί*. — im E. m. Jmd. sein, s. d. f. W. — Einverständnisse m. Jmd. unterhalten *πράττειν πρός τινα*.

einverstanden sein *ὁμογνωμονεῖν, ὁμοδοξεῖν τινι περί τινος, ὁμονοητικῶς ἔχειν τινί* u. *πρός τινα, τὰ αὐτὰ γιγνώσκειν τινί*; auch *κοινῇ πράττειν μετά τινος, συμπράττειν*, sp. *κοινοπραγεῖν τινι*. — wir sind damit e. *ὁμολογεῖται* od. *ὡμολόγηται ἡμῖν, συνδοκεῖ ἡμῖν*.

einverstehen, sich m. Jmd., s. einverständigen.

einwachsen *ἐμφύεσθαί τινι* u. *ἔν τινι, προσφύεσθαί τινι*.

einwärts *εἴσω, εἰς τὸ εἴσω*. — e. gebogen *σιμός* 3.; e. biegen *σιμοῦν*, vgl. einbiegen. — das e. Gebogensein *ἡ σιμότης, τὸ σίμωμα*.

einwässern *κατα-, δια-βρέχειν*.

Einwand, s. Einwendung, Exception.

Einwanderer *ὁ ἔπηλυς, υδος*, s. Kolonist.

einwandern *εἰσοικίζεσθαι* (*M.* u. *P.*), *ἐποικεῖν* (sp. *εἰσοικεῖν*), u. m. Rücksicht auf d. früheren Wohnsitz *μετοικεῖν, μετοικίζεσθαι, μετανίστασθαι*. — e. lassen od. machen *μετοικίζειν*, sp. *εἰσοικίζειν*. — eingewandert *ὁ, ἡ ἔπηλυς, υδος*.

Einwanderung *ἡ εἰσοίκησις*; *ἡ μετοίκησις, μετοικία, μετανάστασις*.

einweben *ἐνυφαίνειν τί τινι*; *ἐμποικίλλειν τί τινι* (v. künstlicher Webarbeit). — in d. Rede *ἐμ-, παρεμ-πλέκειν, παρεμβάλλειν τῷ λόγῳ*. — das Eingewirkte *τὸ ἐνύφασμα*.

Einwebung (in d. Rede) *ἡ παρεμβολή*, sp. *παρεμπλοκή*.

einwechseln, s. eintauschen. — sich Geld e. *καταλλάττεσθαι νόμισμα*. — Gold e. (gegen Silber) *χρυσωνεῖν*.

Einwechselung, s. Eintauschung.

einweichen *ἐμ-, κατα-βρέχειν* u. *simpl.*

Einweichen, das, *ἡ βρέξις*, sp. *ἡ βροχή, ἐμ-, κατα-βροχή*.

einweihen *καθιεροῦν* (selten *ἀν-, ἀφ-ιεροῦν*), *καθοσιοῦν*; *τεμενίζειν* (e. Bezirk, Tempel), sp. *ἐγκαινίζειν*, auch *ἀποδεικνύναι*; *κατάρχεσθαί τινος* (eig. d. Opferthier e.). — in d. Mysterien e. *μυεῖν* (gew. *P. μυεῖσθαί τι*, z. B. *τὰ μυστήρια*), *τελεῖν* (gew. *P. τελεῖσθαί τι*), sp. *κατοργιάζειν*. — der einweiht *ὁ τελεστής*. — der Eingeweihte *ὁ μύστης*. — nicht eingeweiht in etw. *ἀμύητος* od. *ἀτέλεστος* 2. m. *gen.* (*τῶν μυστηρίων*).

Einweihung *ἡ καθιέρωσις* (selten *ἀφιέρωσις*), sp. *καθοσίωσις, ἐγκαίνισις, ὁ ἐγκαινισμός, τὸ ἐγκαίνισμα*. — E. in die Mysterien *ἡ μύησις, τελετή*, auch *τὸ τέλος*. — zur E. gehörig, dabei üblich *τελεστικός* 3. — Ort der E. *τὸ τελεστήριον*. — zur E. vorbereiten *προτελίζειν, προτελεῖν*, sp. *προμυεῖν*. — Opfer, das der E. vorangeht *τὰ προτέλεια*.

einweisen (in e. Amt) *καθιστάναι τινὰ εἰς* (*ἐπ'*) *ἀρχήν*. — Jmd. in d. Besitz v. etw. *παραδιδόναι* od. *ἀπονέμειν τινί τι*.

Einweisung *ἡ* (*εἰς* od. *ἐπ' ἀρχὴν*) *κατάστασις*.

einwenden *ἀντιλέγειν* (*ἀντειπεῖν*), *ἀντιλαμβάνεσθαι, ὑπολαμβάνειν, ὑποφέρειν*, sp. *ἀνθυποφέρειν*; auch *ἐναντιοῦσθαι* (ao. *P.*), *ἐναντιολογεῖν*; *προφασίζεσθαι* (sich entschuldigen); listig gegen etw. e. *ἀντιδιαπλέκειν πρός τι*. — vor Gericht e. *παραγράφεσθαι* (m. u. ohne *τὴν γραφήν* od. *παραγραφήν*); *ἀντιγράφεσθαι*.

Einwendung *ἡ ἀντιλογία, ἀντίληψις, ὑπόληψις, ὑποφορά*, sp. *ἀνθυποφορά*; *ἡ ἔνστασις, ἡ ἐναντίωσις, τὸ ἐναντίωμα, ἡ ἐναντιολογία* (Widerspruch); *ἡ πρόφασις* (Entschuldigung). — vor Gericht *ἡ παραγραφή, ἀντίγραψις*. — ohne E. *ἀπροφάσιστος* 2. od. *adv. ἀπροφασίστως* od. umschr. *οὐδὲν ἀντιλέγων*. — E. machen, s. einwenden. — gegen diesen Satz lassen sich viele E. machen *ὁ λόγος πολλὰς ἔχει ἀντιλαβάς*.

einwerfen 1) hineinwerfen: *ἐμ-, εἰσ-βάλλειν*. — 2) einwenden, w. s. — 3) durch Werfen zerstören: e. Fenster *βάλλοντα καταθραύειν θυρίδα*, e. Auge e. *βάλλοντα ἐκκόπτειν ὀφθαλμόν*; übh. = abtragen, niederreissen *καταβάλλειν, καθαιρεῖν, ἀνατρέπειν*.

Einwerfen, das, *ἡ ἐμβολή* (d. Hineinwerfen); *ἡ καταβολή, καθαίρεσις, ἀνατροπή* (d. Abtragen, Niederreissen).

einwickeln *ἐνελίττειν τί τινι* u. *εἴς τι, περιελίττειν τί τινι* u. *περί τι*; *ἐν-, κατ-ειλεῖν τί τινι*; *περιειλεῖν τί τινι*; *ἐντυλίττειν τί τινι* u. *ἔν τινι*; im Bes. in Decken e. *ἐγκορδυλεῖν*, in Windeln e. *σπαργανᾶν* u. *σπαργανοῦν*, sp. *ἐνσπαργανοῦν*; in e. Feigenblatt e. *ἐνθριοῦν*. — sich e. *ἐνελίττεσθαι*. — das Eingewickelte *τὸ ἐνείλημα*.

Einwickeln, das, *ἡ κατ-, περι-είλησις*.

einwiegen *βαυκαλᾶν, καταβαυκαλᾶν*; vgl. einschläfern.

einwilligen *συν-, ἐπ-αινεῖν τι*; *συγκατατίθε-*

σθαί τινι περί τινος; ἐπι-, κατα-νεύειν τινί τι od. m. *inf.*, συγκατανεύειν τινί; sp. εὐδοκεῖν (u. *M.*) τινι od. m. *inf.* — auch ὁμολογεῖν τινί τι od. m. *inf.* (versprechen); πείθεσθαι *P.* (sich überreden lassen). — nicht e. ἀναίνεσθαι, ἀνανεύειν, οὐ πείθεσθαι *P.*

Einwilligung ἡ συναίνεσις, sp. συγκατάθεσις, εὐδόκησις; auch ἡ ὁμολογία. — Häufig durch Verbalausdrücke, z. B. mit Jmds. E. συναινοῦντός τινος, σὺν τῇ γνώμῃ τινός; ohne Jmds. E. τινὸς οὐχ ἑκόντος od. ἄκοντος, βίᾳ τινός.

einwindeln, s. einwickeln.

einwinden ἐν-, κατ-ειλεῖν; ἐμ-, συμ-πλέκειν.

einwintern χειμάζειν; es wintert ein χειμάζει.

einwirken 1) *tr.* ἐνυφαίνειν, ἐμπλέκειν, ἐμποικίλλειν τί τινι; auch διαποικίλλειν τί τινι. — 2) *intr.* auf etw.: δύναμιν od. ῥοπὴν ἔχειν πρός τι; ποιεῖν εἴς τι; auf Jmd. διατιθέναι τινά (m. entspr. *adv.*), wie Jmd. auf mich einwirkt ἃ od. οἷα πάσχω ὑπό τινος. — begeisternd auf Jmd. e., s. begeistern.

Einwirkung ἡ δύναμις, ῥοπή; begeisternde E., s. Begeisterung 1). — in Beziehung auf den, welcher d. E. empfängt: τὸ πάθος, πάθημα od. umschr. ἃ πάσχει τις ὑπό τινος, vgl. Begeisterung 2). — unter Jmds. E. ὑπό τινος.

einwohnen ἐν-, παρ-εῖναί τινι; v. Natur e. φύσει ἐνεῖναι od. παραγενέσθαι τινί, ἐμπεφυκέναι τινί.

Einwohner ὁ οἰκήτωρ, ορος, ὁ οἰκητής, ὁ κάτοικος, κατοικῶν (allg.); ὁ ἐγχώριος, ἐπιχώριος (e. Landes); ὁ ἔνοικος, ἐνοικῶν (e. Stadt, e. Hauses); ὁ πολίτης, ἀστός (Bürger). — Auch bloss durch ἄνθρωπος, z. B. d. Stadt hat viele E. πολλοί εἰσιν ἐν τῇ πόλει ἄνθρωποι od. ἡ πόλις πολυάνθρωπός ἐστιν. — die E. einer Stadt οἱ ἐν τῇ πόλει; die E. v. Athen οἱ Ἀθηναῖοι u. dgl.

Einwohnerin ἡ κάτ-, ἔν-οικος; ἡ ἐν-, κατ-οικοῦσα; ἡ πολῖτις, ιδος, ἀστή (Bürgerin).

einwühlen, sich, ὑποδύεσθαι εἴς (ὑπό) τι.

Einwurf, s. Einwendung.

einwurzelig μονόρριζος 2.

einwurzeln *a*) eig. ῥιζοῦσθαι (*P.* u. *M.*), καταρριζοῦσθαι *P.*, ἐνριζοῦν (u. *P.*), ῥίζας ἐκτείνειν. — eingewurzelt κατάρριζος 2. *b*) übtr. ῥιζοῦσθαι, καταρριζοῦσθαι; ἐνσκιρροῦσθαι, ἐγκατασκιρροῦσθαι *P.*, ἐγχρονίζεσθαι *P.*, ἐγκαταγηράσκειν. — e. lassen ῥιζοῦν, καταρριζοῦν.

Einwurzelung ἡ ῥίζωσις.

einzäumen, s. zäumen.

einzäunen περιφράττειν, περιλαμβάνειν τι φραγμῷ, περιβάλλειν ἕρκος τινί, sp. δρυφακτοῦν. — eingezäunt περίφρακτος 2.; e. Platz τὸ δρυφάκτωμα sp.

Einzäunung ἡ περίφραξις, od. besser Verba (als Handlung). — ὁ φραγμός, τὸ φράγμα, περίφραγμα, sp. ὁ περιφραγμός, ἡ περιφραγή (als Sache).

einzahnig poet. ὁ, ἡ μονόδους, οντος; od. umschr.

einzapfen ἐμβάλλειν, ἐνείρειν; s. abzapfen.

einzaubern ἐγγοητεύειν sp.; besser (οἷον) ἐπῳδαῖς od. ἐπᾴδοντα ἐμποιεῖν τινί τι.

einzehren μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι *P.*

einzeichnen ζωγραφεῖν τι εἴς τι od. ἐπί τινι; in e. Buch, vgl. einschreiben.

Einzeichnung (in e. Buch), s. Einschreibung.

einzeln 1) nur einmal vorhanden: εἷς, μία, ἕν, μόνος 3. — e. einzelner εἷς τις. — 2) ausser Verbindung m. anderen Dingen v. der Art: μόνος 3., μονήρης 2.; auch μονωθείς, ἀπομονωθείς 3., ἔρημος 2. u. 3. — als *adv.* χωρίς, κατὰ μόνας; e. liegend od. stehend χωρὶς κείμενος, διαλείπων 3., μανός, σπάνιος 3., ὁ, ἡ σποράς, άδος, διεσκεδασμένος 3. — e. Geld τὰ κερμάτια, νομισμάτια. — e. im Gegensatze der Gesammtheit: ἴδιος 3., ὁ, ἡ, τὸ ἰδίᾳ; *adv.* ἰδίᾳ; ein e. Mensch ὁ ἰδιώτης (opp. ἡ πόλις, τὸ δημόσιον, τὸ ἔθνος). — 3) je Einer, Einer nach dem Anderen: ἕκαστος 3., ὡς ἕκαστος (bes. *pl.*), καθ' ἕκαστον; εἷς ἕκαστος, καθ' ἕνα ἕκαστον, z. B. e. durchgehen διεξέρχεσθαι ἓν ἕκαστον, καθ' (ἓν) ἕκαστον, καθ' ἕκαστα; e. aufrufen ἀνακαλεῖν ἕνα ἕκαστον.

Einzelnheiten, durch καθ' ἕκαστα, z. B. damit ich mich nicht bei E. aufhalte ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω.

Einzelnwesen τὸ καθ' αὑτό.

einziehen 1) *tr. a*) eig. α) in e. Oeffnung: ἐμβάλλειν, ἐνιέναι (ἵημι), ἐνείρειν, auch ἐντιθέναι (z. B. e. Docht θρυαλλίδα); sich e. (v. Flüssigkeiten) εἰσδύεσθαι. — in sich ziehen ἀνασπᾶν (vgl. einathmen). β) einwärts od. zusammenziehen: συσπᾶν, συν-, ὑπ-άγειν; συ-, ὑπο-στέλλειν (bes. d. Segel, wofür auch: στέλλειν (u. *M.*), ἐξ-, καθ-αιρεῖσθαι); d. Schwanz e. ὑποστέλλειν τὴν οὐράν; d. Rücken e. σιμοῦν τὰ νῶτα. *b*) übtr. α) Gelder e.: ἀπολαμβάνειν, ἀποδέχεσθαι; κομίζεσθαι; vgl. einfordern. β) Güter e., s. konfiscieren. γ) Kunde od. Nachricht e. über etw.: πυνθάνεσθαί τι od. περί τινος, ζητεῖν, ἀνα-, ἐπιζητεῖν τι, ἱστορεῖν περί τινος; Kunde durch Jmd. e. πέμπειν τινὰ πευσόμενον od. ἐπὶ θέαν (ἐπὶ κατασκοπῇ, εἰς κατασκοπήν); vgl. auskundschaften. δ) Jmd. e. = ergreifen u. festsetzen: συλλαμβάνειν. — 2) *intr. a*) m. e. Zuge: εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι), εἰσελαύνειν. *b*) e. Wohnung beziehen: ἐνοικίζεσθαι *P.*; εἰσοικίζεσθαι οἰκίαν.

Einziehung 1) eig. Einfügung: ἡ ἐμβολή, ἔνερσις; das Zusammenziehen: ἡ ὑπαγωγή, συ-, ὑπο-στολή. — 2) übtr. v. Geldern: ἡ ἀπόληψις, vgl. Einforderung; v. Gütern, s. Konfiscation; v. Nachrichten ἡ πύστις; e. Uebelthäters ἡ σύλληψις.

einzig 1) eig. μόνος 3.; εἷς ὤν (u. s. w.), selten μονήρης 2.; auch μονογενής 2. — e. e. Sohn μονογενὴς υἱός, auch ἀγαπητὸς υἱός. — kein E. οὐδ' εἷς (μηδ' εἷς). — e. e. Mal ἅπαξ. — nicht e. e. Mal οὐδ' (μηδ') ἅπαξ. — 2) e. in seiner Art: ἐξαίρετος 2., διαφέρων 3.; vgl. ausserordentlich.

einzischeln ἐντρυλίζειν, vgl. einflüstern.

Einzug ἡ εἴσοδος, εἰσέλασις; feierlicher E. ἡ πομπή. — Gew. durch d. *part.* v. εἰσιέναι od. εἰσελαύνειν umschr.

einzwängen 1) in etwas hineinzwängen: εἰσωθεῖν, βίᾳ ἐμβάλλειν; καταναγκάζειν. — 2) zusammendrängen: συνωθεῖν, συνθλίβειν, στενοχωρεῖν.

Eis ὁ κρύσταλλος, πάγος, παγετός, selten τὸ κρύος. — zur Abkühlung v. Getränken verwendet ἡ χιών, όνος (Schnee). — zu E. werden συμ-, καταπήγνυσθαι (u. *simpl.*) *P.*, auch m. ὑπὸ κρύους, sp. κρυσταλλοῦσθαι *P.* — sprichw. Jmd. auf das E. führen ἐξαπατᾶν od. σφάλλειν τινά, περιβάλλειν τινὰ κινδύνῳ. — e. Herz kalt wie E. ψυχρότερος χιόνος. [δης 2.

eisähnlich, -artig κρυσταλλοειδής, κρυσταλλώ-

Eisberg κρυστάλλου μέγας ὄγκος.

Eisdecke ὁ κρύσταλλος. — der Fluss bekommt e. E. ὁ ποταμὸς συμπαγεὶς ὑπὸ κρύους γεφυροῦται.

eisen ἀφαιρεῖν od. ἀπορρηγνύναι τὸν κρύσταλλον.

Eisen 1) als rohes Metall: ὁ σίδηρος: gehärtetes E. ὁ χάλυψ, βος, ὁ ἀδάμας, αντος. — E. schmieden od. bearbeiten σιδηρεύειν. — m. E. beschlagen σιδηροῦν τι (auch: aus E. machen); m. E. beschlagen σιδηρόδετος 2. — v. E., s. eisern. — sprichw. man muss das E. schmieden, so lange es warm

ist εὐθὺς τὸ πρᾶγμα κροτείσθω; Noth bricht E. ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται; e. Herz hart wie E. καρδία σιδηρᾶ. — 2) verarbeitetes E.: ὁ σίδηρος, τὸ σιδήριον. — s. v. a. eiserne Ketten od. Fesseln τὰ δεσμά; in E. legen σιδήρῳ δεῖν, sp. σιδηροδετεῖν. — s. v. a. Degen ὁ σίδηρος, τὸ ξίφος, vgl. Haareisen, Hufeisen. — sprichw. Jmdem auf den E. sitzen ἰσχυρῶς ἐπικεῖσθαί τινι. — sie geht ins alte E. γραῦς σέριφος (od. σερίφη) ἤδη ἐστίν.

Eisenader ἡ σιδηρῖτις(-ιδος) od. σιδήρου φλέψ (φλεβός).

Eisenarbeit ἡ σιδηρεία, sp. σιδηρουργία; als Fabrikat τὸ σιδήριον, sp. ἡ σιδήρωσις, τὸ σιδήρωμα.

Eisenarbeiter ὁ σιδηρεύς, σιδηρουργός. — Werkstatt des E. τὸ σιδηρεῖον, sp. σιδηρουργεῖον.

eisenartig ὁ σιδηρίτης (*fem.* -ῖτις, ιδος), sp. σιδηρώδης 2.; auch σιδηροῦς 3. — e. sein σιδηρίζειν sp.

Eisenbahn, etwa ἡ σιδήρου ἐστρωμένη ὁδός.

Eisenbergwerk τὰ σιδήρου μέταλλα.

Eisenblech τὸ σιδήρου od. σιδηροῦν ἔλασμα.

Eisenbruch, s. Eisenbergwerk, Eisengrube.

Eisendraht τὸ νῆμα σιδήρου.

Eisenerde ἡ σιδηρῖτις (-ιδος) γῆ.

Eisenerz ὁ σιδηρίτης λίθος; Felsen m. E. ἡ σιδηρῖτις (-ιδος) πέτρα.

Eisenfabrik τὸ σιδηρεῖον, sp. σιδηρουργεῖον.

Eisenfarbe ὁ ἰὸς σιδήρου. — E. haben σιδηρίζειν sp.

eisenfarbig ἰώδης 2., od. σιδήρῳ ὅμοιος (3.) τὴν χρόαν; sp. σιδηρίζων 3. — e. sein σιδηρίζειν.

Eisenfeilspäne τὰ ῥινήματα od. ἀποξύσματα σιδήρου.

eisenfest σιδηροῦς 3.; ἀδαμάντινος 3.

eisenfleckig ἰώδης 2.

Eisengeräth τὰ σιδήρια, sp. τὰ σιδηρώματα.

Eisengrube τὸ σιδηρουργεῖον, σιδηρωρυχεῖον (bei sp.); vgl. Eisenbergwerk.

Eisenhändler ὁ σιδηροπώλης.

Eisenhärte haben σιδηρίζειν sp.

eisenhaltig ὁ σιδηρίτης (*fem.* -ῖτις, ιδος). — e. sein σιδηρίζειν sp.

Eisenhammer τὸ σιδηρεῖον, sp. σιδηρουργεῖον.

Eisenhandel ἡ σιδήρου ἐμπορία.

eisenhart, s. eisenfest.

Eisenhütte, s. Eisenhammer.

Eisenhut ἡ σιδηρᾶ (χαλκῆ) κυνῆ; als Pflanze τὸ ἀκόνιτον (sp. ἡ ἀκόνιτος); v. E. bereitet ἀκονιτικός 3.

Eisenklumpen ὁ σιδήρου ὄγκος; glühender E. ὁ μύδρος.

Eisenkraut ἡ σιδηρῖτις (-ιδος); ἡ ἱεροβοτάνη.

Eisenmarkt ὁ σίδηρος.

Eisenrost ὁ ἰὸς σιδήρου.

Eisensand ἡ σιδηρῖτις (-ιδος) ψάμμος.

Eisenschlacke ἡ (ἀπὸ σιδήρου) σκωρία, ἡ τρὺξ σιδήρου.

Eisenschmied ὁ σιδηρεύς. — e. E. sein σιδηρεύειν.

Eisenschmiede, s. Eisenhammer.

Eisenschwärze τὸ ἀπὸ σιδήρου μέλαν.

Eisenstein ὁ σιδηρίτης λίθος.

Eisenstufe etwa τὸ θρύμμα σιδηρίτιδος πέτρας.

Eisenwaare τὰ σιδήρια.

Eisenwerk, s. Eisenhammer.

Eisenzeug, s. Eisenwaare.

eisern *a*) eig. σιδηροῦς 3. od. durch d. *gen.* σιδήρου. — e. Waffe od. Geräth ὁ σίδηρος, τὸ σιδήριον. — e. Waffen tragen σιδηροφορεῖν (u. *M.*). *b*) übtr. σιδηροῦς, ἀδαμάντινος 3.

eisgrau πολιός, λευκός 3. — e. Haare αἱ πολιαί. — e. werden πολιοῦσθαι *P.*

Eisgrube ὁ λάκκος ἐν ᾧ ταμιεύονται τὸν κρύσταλλον od. τὴν χιόνα; ὄρυγμα πληρωθὲν χιόνος.

eisig παγερός 3., παγετώδης, κρυώδης, κρυμώδης 2. [μός; αἱ στύγες.

Eiskälte ὁ πάγος, ὁ παγετός, τὸ κρύος, ὁ κρυ-

Eismeer τὸ πεπηγὸς πέλαγος, ἡ πεπηγυῖα θάλαττα, auch τὸ βόρειον πέλαγος.

Eispol ὁ βόρειος πόλος.

Eisscholle ἡ κρυστάλλου πλάξ, πλακός.

Eissporen αἱ ὑποδεδεμέναι ἐγκεντρίδες.

Eisvogel ἡ ἀλκυών, όνος.

Eiszacken, -zapfen τὸ κρυστάλλου πῆγμα.

eitel 1) nichts weiter, lauter: οὐδὲν ἄλλο ἤ, οὐδὲν πλὴν (ἀλλ') ἤ, αὔτως, auch durch αὐτός 3., z. B. e. Zugemüse essen τὸ ὄψον αὐτὸ ἐσθίειν. — 2) nichtig, ohne Grund u. Bestand: κενός, μάταιος 3., ἐξίτηλος 2. — e. Gerede ἡ κενολογία, e. Reden führen κενολογεῖν, u. so ἡ ματαιολογία, ματαιολογεῖν, ferner ἡ ματαιοπονία (e. Arbeit), ἡ ματαιοτεχνία (e. Kunst) u. dgl. bei sp. — 3) v. Menschen: μάταιος 3., selten κενός 3.; gew. μικροφιλότιμος, κενόδοξος 2., s. prahlerisch, ehrbegierig. — e. machen διαθρύπτειν; e. werden θρύπτεσθαι, διαθρύπτεσθαι *P.*; e. sein κενοδοξεῖν sp.; ἀλαζονεύεσθαι.

Eitelkeit 1) Nichtigkeit: ἡ κενότης, ματαιότης, τὸ κενόν, τὸ μάταιον. — 2) v. Menschen: ἡ κενοδοξία, μικροφιλοτιμία; vgl. Ehrbegierde, Prahlerei.

Eiter τὸ πύον (πῦον; τὸ πύος?), auch ὁ ἰχώρ, ῶρος. — E. erzeugen πυοποιεῖν. — zu E. werden πυοῦσθαι *P.* — E. v. sich geben, s. eitern. — in E. ausbrechen διαπυεῖν. — Durchbruch des E. ἡ διαπύησις, τὸ διαπύημα.

eiterartig πυοειδής, πυώδης, ἰχωροειδής, ἰχωρώδης 2.

Eiterauswurf ὁ κρότων, ωνος.

Eiterbeule τὸ ἀπόστημα. — der e. E. hat ὁ ἀποστηματίας.

Eitererzeugung ἡ πυοποίησις sp.

Eiterfluss ἡ πυόρροια (?).

eiterig, s. eiternd.

eitern πυοῦσθαι, ἑλκοῦσθαι *P.*, πυορροεῖν, ἰχωρροεῖν, ἐκπυεῖν. — e. lassen ἐκπυεῖν, ἀποπυΐσκειν, sp. ἐκπυοῦν. — **eiternd** πυοειδής, πυώδης, διάπυος, ἔμπυος 2.

Eitern, Eiterung ἡ πύη, πύησις, sp. πύωσις; auch ἡ ἕλκωσις. — zum E. bringen, s. eitern lassen. — zum E. bringend, die E. befördernd ἀπο-, ἐκ-, δια-πυητικός 3., πυοποιός 2. — in E. übergehen διαπυΐσκεσθαι, ἑλκοῦσθαι *P.*

Eiweiss τὸ τοῦ ᾠοῦ λευκόν. — in E. eingeweicht ᾠοβραχής 2.

ekel 1) Ekel erregend, s. ekelhaft. — 2) wählerisch: ἀψίκορος 2. (πρός τι); δυσχερής 2. (περί τι); selten σικχός 3. — e. Wesen ἡ ἀψικορία, τὸ ἀψίκορον, sp. ἡ σικχότης. — auch ἀκριβής 2. (genau); δύσκολος 2. (verdrossen).

Ekel ἡ ἀηδία, τὸ ἀηδές, ἡ βδελυγμία, selten u. mehr poet. ἡ ἄση; sp. ἡ σικχασία, ὁ σικχασμός; ἡ ἀπο-, κακο-σιτία, ἀνορεξία (Mangel an Esslust); ὁ κόρος, ἡ πλησμονή (Uebersättigung); ἡ ναυτία (E. m. Uebelkeit). — E. verursachen ἀηδίαν od. βδελυγμίαν παρέχειν τινί. — E. (m. Uebelkeit) erregend ναυτιώδης 2. — E. haben βδελύττεσθαι (*DP.*) u. μυσάττεσθαι *DP.* (vor etw. τι), δυσχεραίνειν (τινί, ἐπί τινι, περί τι), ἀηδῶς ἔχειν (τινί), sp. σικχαίνειν (τι); ναυτιᾶν. — m. E. ἀηδῶς. — bis zum E. κατακόρως. — der Gegenstand des E. τὸ βδέλυγμα, poet. τὸ μύσαγμα.

ekelhaft ἀηδής, δυσχερής 2., βδελυρός (sp. βδελυκτός) 3., selten ἀσηρός 3.; sp. σικχαντός 3.

ekeln; mir ekelt vor etw., mich ekelt etw., ich ekle mich vor etw. βδελύττομαι (*DP.*) u. μυσάττομαί (*DP.*) τι, ἀηδῶς ἔχω τινί, δυσχεραίνω τινί,

ἐπί τινι, περί τι, sp. σικχαίνω τι; auch κόρος με λαμβάνει τινός.
Ekelname τὸ ἐπονείδιστον ὄνομα.
eklatant περιφανής, ἐπίσημος, auch σαφής 2.
Eklektiker ὁ ἐκλεκτικός.
eklich, s. ekelhaft.
Ekliptik ὁ λοξὸς κύκλος; sp. ὁ διὰ μέσων, ἡ λο-[ξιάς, άδος.
Ekloge τὸ βουκολικὸν ᾆσμα, ἡ ἐκλογή.
Ekstase, s. Ent-, Verzückung.
Elaphebolion (9. att. Monat) ὁ Ἐλαφηβολιών, [ῶνος.
Elasticität ἡ ὑγρότης, τὸ ὑγρόν.
elastisch ὑγρός 3.
elegant γλαφυρός, κομψός, ἁβρός 3.
Eleganz ἡ γλαφυρία, γλαφυρότης sp.; ἡ κομψότης, τὸ κομψόν; ἡ ἁβρότης, τὸ ἁβρόν.
Elegie τὰ ἐλεγεῖα, ἡ ἐλεγεία, ὁ ἔλεγος.
Elegiendichter ὁ ἐλεγειοποιός.
elegisch ἐλεγεῖος, ἐλεγειακός 3.
elektrisch geben die Neugr. durch ἠλεκτρικός 3. u. so Elektrisiermaschiene ἡ ἠλεκτρικὴ μηχανή, Elektricität ἡ ἠλεκτρικὴ δύναμις; elektrisieren ἠλεκτρίζειν.
Element τὸ στοιχεῖον (gew. *pl.* „Grundstoffe, wie Anfangsgründe einer Wissenschaft"; in letzterer Bdtg. auch sp. τὸ στοιχείωμα); ἡ ἀρχή (Anfang, Princip). — die E. der Welt αἱ ἀρχαί. — Jmd. in den E. unterrichten τὰ (πρῶτα) στοιχεῖα διδάσκειν τινά, sp. καταστοιχειοῦν (u. *simpl.*), καταστοιχίζειν τινά. — Unterricht in d. ersten E. ἡ στοιχείωσις sp., der in d. ersten E. unterrichtet ὁ στοιχειωτής sp. — ist es = „das, wodurch das Leben od. die Thätigkeit v. etw. bedingt wird" durch Umschr., z. B. das Wasser ist das E. der Fische οἱ ἰχθύες πεφύκασιν ἐμβιοῦν ἐν τῷ ὕδατι; das Land ist mein E. ἥδομαι διατρίβων ἐν ἀγροῖς; das ist mein E. τούτῳ μάλιστα χαίρω od. αὕτη μοι μεγίστη ἡδονή ἐστιν u. dgl.; hier ist er in seinem E. = hier kann er am meisten seine Gelehrsamkeit zeigen: ἐνταῦθα δὴ μάλιστα ἐπιδείξαιτο ἂν τὴν σοφίαν u. dgl.
Elementarbuch τὸ στοιχειῶδες (sp. στοιχειακὸν, στοιχειωματικὸν) βιβλίον; sp. ἡ στοιχείωσις.
elementarisch στοιχειώδης 2., sp. στοιχειωτικός, στοιχειακός, στοιχειωματικός 3.
Elementarkenntniss τὰ (πρῶτα) στοιχεῖα (τῆς ἐπιστήμης); τὰ γράμματα, ἡ γραμματική.
Elementarlehrer ὁ στοιχειωτής sp.; ὁ γραμματιστής, selten ὁ γραμματοδιδάσκαλος, γραμματικός.
Elementarschüler ὁ τὰ (πρῶτα) στοιχεῖα (od. [τὰ γράμματα) διδασκόμενος.
Elementarschule τὸ γραμματοδιδασκαλεῖον, γραμματεῖον.
Elementarunterricht ἡ στοιχείωσις sp.; τὰ γράμματα, z. B. E. geben, bekommen τὰ γράμματα διδάσκειν, μανθάνειν.
Elementarwissenschaft τὰ (πρῶτα) στοιχεῖα (τῆς ἐπιστήμης).
Elen, s. Elenthier.
elend 1) schlecht, ohne die gehörige Beschaffenheit: κακός, φαῦλος, πονηρός, μοχθηρός 3.; auch λεπτός 3. (dünn, unbedeutend). — 2) armselig: ἄθλιος 3., δείλαιος 3., ταλαίπωρος 2., τλήμων 2. (der geplagt ist, viel zu dulden hat); ἐλεεινός 3. (der zu bejammern ist); ἀτυχής, δυστυχής 2., ἀτυχῶν, δυστυχῶν 3., κακοδαίμων 2., κακῶς πάσχων 3. — e. sein ταλαιπωρεῖν (u. *P.*), ἀτυχεῖν, δυστυχεῖν, κακοδαιμονεῖν, κακοπαθεῖν, κακῶς od. κακὰ πάσχειν. — 3) gebrechlich, krank: ἀσθενής, ἄρρωστος 2., sp. ὁ καχέκτης. — e. Befinden ἡ ἀρρωστία, ἀσθένεια, καχεξία. — e. sein ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, κακῶς ἔχειν τὸ σῶμα, sp. καχεκτεῖν.
Elend τὰ κακά, ἡ ἀθλιότης, ταλαιπωρία, ἀτυχία, δυστυχία, κακοδαιμονία, κακοπάθεια, κακουχία, αἱ συμφοραί, mehr poet. οἱ μόχθοι. — im E. sein, s. elend 2). — in's E. gerathen περιπίπτειν συμφοραῖς, καταστῆναι εἰς συμφοράς. — Jmd. in's E. stürzen περιβάλλειν τινὰ κακοῖς od. συμφοραῖς. — vgl. Verbannung, Exil.
Elendigkeit 1) als Beschaffenheit: ἡ κακότης, φαυλότης, τὸ ἀχρεῖον od. ἄχρηστον; ἡ κακία, πονηρία, μοχθηρία; ἡ ἀθλιότης; ἡ καχεξία. — 2) als Lage, s. Elend.
Elenthier ἡ ἄλκη.
Elephant ὁ ἐλέφας, αντος. — junger E. τὸ ἐλεφαντίσκιον sp. — vom E. ἐλεφάντειος 3. — Befehlshaber v. E. (im Kriege) ὁ ἐλεφαντάρχης; sein Amt ἡ ἐλεφανταρχία (auch: e. Abtheilung v. E. im Kriege). — m. E. kämpfend ἐλεφαντομάχος 2. sp. — E. essend ἐλεφαντοφάγος 2. sp. — das Geschrei des E. ὁ συριγμός.
elephantenartig ἐλεφαντώδης 2.
Elephantenführer ὁ ἐλεφαντιστής, sp. ἐλεφαντ-αγωγός.
Elephantenjäger ὁ ἐλεφαντοθήρας sp.; ὁ τῶν [ἐλεφάντων κυνηγέτης.
Elephantenjagd ἡ ἐλεφάντων θήρα.
Elephantenkampf ἡ ἐλεφαντομαχία sp.
Elephantenrüssel ἡ προβοσκίς, ίδος, ἡ τοῦ ἐλέφαντος χείρ.
Elephantenzahn ὁ τοῦ ἐλέφαντος ὀδούς, όντος.
Elephantenzucht ἡ ἐλεφαντοκομία sp.
Elephantiasis (e. Art Aussatz) ἡ ἐλεφαντίασις, ὁ ἐλεφαντιασμός. — an der E. leiden ἐλεφαντιᾶν.
Elevation (der Gestirne) τὸ ἔξαρμα.
Eleve, s. Zögling.
elf, s. eilf.
Elfenbein ὁ ἐλέφας, αντος. — v. E. od. weiss wie E. ἐλεφάντινος 3. — m. E. verziert, ausgelegt ἐλεφαντόδετος, ἐλεφαντοκόλλητος 2. — Kunst in E. zu schnitzen ἡ ἐλεφαντουργική sp. — der in E. arbeitet ἐλεφαντουργός 2.
elfenbeinern ἐλεφάντινος 3.; m. e. Füssen ἐλεφαντόπους, -πουν (*gen.* -ποδος).
Elision ἡ ἔκθλιψις. — ohne E. ἀσυνάλειπτος 2. u. *adv.* ἀσυναλείπτως sp.
Elite, Elitenkorps οἱ λεκτοὶ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, οἱ ἐπίλεκτοι, οἱ λογάδες; τὸ ἄγημα.
Elixir τὸ ποτὸν (πινόμενον) φάρμακον.
Elle ὁ πῆχυς, εως, ἡ πυγών, όνος. — e. E. lang, breit, dick, hoch πηχυαῖος od. πυγονιαῖος 3. (τὸ μῆκος, πλάτος, πάχος, ὕψος, μέγεθος). — zwei, drei u. s. w. E. lang u. dgl. δίπηχυς, τρίπηχυς 2. — e. halbe E. lang ἡμιπηχυαῖος 3. — e. halbe E. τὸ ἡμιπήχειον. — m. d. E. messen πηχίζειν sp. — das Messen m. d. E. ὁ πηχισμός.
Ellenbogen ὁ πῆχυς, εως, ὁ ἀγκών, ῶνος, poet. ἡ ὠλένη. — Kopf des E. τὸ κυβοειδὲς ὀστοῦν, ὁ τοῦ βραχίονος κόνδυλος, τὸ ὠλέκρανον, ἡ τοῦ ἀγκῶνος κεφαλή, τὸ κύβιτον. — m. d. E. stossen ὠλεκρανίζειν, κυβιτίζειν, gew. νύττειν τῷ ἀγκῶνι. — m. d. E. neben sich fortstossen παραγκωνίζεσθαι (selten *A.*); der m. d. E. neben sich d. Leute fortstösst ὁ παραγκωνιστής. — d. E. einstämmen ἐξαγκωνίζειν. — die E. vorher in Bewegung setzen προεξαγκωνίζεσθαι.
Ellenbogenröhre ἡ κερκίς, ίδος.
ellenbreit, -dick, -hoch, -lang, s. Elle.
Ellenmass τὸ πήχισμα sp.; s. Elle.
ellenweise κατὰ πῆχυν.
Ellipse (in d. Grammatik) ἡ ἔλλειψις.
elliptisch (in d. Grammatik) ἐλλειπτικός 3. sp.
Eloge, s. Lob.
Elster ἡ κίττα (?).
Eltern, s. Aeltern.

Elysium τὸ Ἠλύσιον πεδίον, αἱ (τῶν) μακάρων νῆσοι. [γραφή.

Email τὸ ἔγκαυμα, τὸ ἔγκαυστον, ἡ ἔγκαυστος

Emailleur ὁ ἐγκαυστής.

emaillieren ἐγκαίειν. — das E. ἡ ἔγκαυσις.

Emballage (ἐν) ᾧ ἐνειλεῖταί τι.

emballieren ἐνειλεῖν τί τινι od. ἔν τινι.

Embargo τὰ σῦλα, αἱ σῦλαι. — E. auf Schiffe legen σῦλα πλοίων ποιεῖσθαι.

Emblem τὸ ἔμβλημα.

Embryo τὸ ἔμβρυον. — das Fleisch e. E. τὸ ἐμβρύειον.

Emendation, emendieren, s. Verbesserung, verbessern.

emeritiert etwa παρηκμακώς 3.

Emigrant ὁ φυγάς, άδος; s. Auswanderer.

emigrieren ἀπανίστασθαι (ἐκ od. ἀπὸ) χώρας; vgl. auswandern.

eminent ἔξοχος, περιφανής 2.

Emir etwa ὁ φύλαρχος (sp. φυλάρχης), auch ὁ ἡγεμών, όνος. — E. sein φυλαρχεῖν. — Würde des E. ἡ φυλαρχία.

Emissär ὁ ἐκπεμφθείς; ὁ κατάσκοπος.

Emolument, s. Vortheil, Nutzen.

Empfänger, durch d. *part.* v. „empfangen", w. s.

empfänglich εὐπαθής (2.) ὑπό τινος, εἴς od. πρός τι, auch τινι; παθητικός u. παθητός 3.; κατακώχιμος 2. ἔκ (ὑπό) τινος, τινι, πρός τι; εὖ πεφυκώς (3.) πρός (εἴς, ἐπί, κατά) τι, πρός (ἐπί) τινι; auch πρόθυμος (2.) εἴς od. πρός τι; sp. ἐπιδεκτικός 3. u. ὁ ἐπιδέκτωρ (-ορος) τινός; od. umschr. ἱκανὸς od. οἷός τε παραλαβεῖν od. μαθεῖν τι. — e. sein für etw. αἴσθησιν ἔχειν τινός; προσίεσθαι, ἡδέως προσδέχεσθαι, ἀσπάζεσθαί τι. — nicht e. sein für etw. ἀναίσθητον εἶναι od. ἀναισθήτως ἔχειν τινός, ἀλλοτρίως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τι. — Jmd. e. machen für etw. πρόθυμον ποιεῖν od. παρέχειν τινὰ πρός τι, προθυμίαν ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν τινί τινος.

Empfänglichkeit ἡ εὐπάθεια sp.; τὸ ἐπιδεκτικόν, ἡ προθυμία. — E. für etw. haben od. nicht haben, s. empfänglich od. nicht e. sein für etw.

Empfängniss ἡ σύλληψις, κύησις.

Empfang 1) d. Empfangen: ἡ λῆψις, παράληψις, ἀποδοχή (e. Sache); ἡ ὑποδοχή (e. Person); freundlicher E. ἡ δεξίωσις, ὁ ἀσπασμός, ἡ φιλοφροσύνη, sp. φιλοφρόνησις; ehrender E. ἡ ἀπάντησις. — Häufig durch Verba umschr., z. B. nach dem E. des Geldes παραλαβὼν τὰ χρήματα. — in E. nehmen = empfangen. — 2) das Empfangene: τὸ λῆμμα; s. Einnahme.

empfangen 1) in seine Hände bekommen: λαμβάνειν (allg.); παραλαμβάνειν, δέχεσθαι, παρα-, προσ-δέχεσθαι (etw. Dargebotenes); ἀπολαμβάνειν, ἀποδέχεσθαι (etw. Gebührendes, Schuldiges); ἀντιλαμβάνειν (dagegen od. als Entgelt e.); τυγχάνειν od. λαγχάνειν τινός (durch Zufall, Loos, Geschick); ist es = geschickt od. zugestellt bekommen: ἀφικνεῖται, ἔρχεται, πέμπεται, φέρεται, κομίζεταί μοί τι. — ist es = davon tragen φέρομαι od. κομίζομαί τι. — im Bes. e. Nachricht e. ἔρχεταί μοι ἀγγελία, εἰσ-, ἀπ-αγγέλλεταί μοι; e. Wolthat e. εὐεργετεῖσθαι *P.*, εὖ πάσχειν; Strafe e. ὑπέχειν δίκην od. τιμωρίαν, κολάζεσθαι od. τιμωρεῖσθαι *P.* — empfangen haben ἔχειν, ἀπέχειν. — 2) e. Ankommenden e.: δέχεσθαι, εἰσ-, ὑπο-δέχεσθαι (bei sich aufnehmen); προσδέχεσθαι, προσίεσθαι (Zutritt gestatten). — Jmd. freundlich e. δεξιοῦσθαι, ἀσπάζεσθαι, φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινα. — Jmd. an der Thüre e. ἀπαντᾶν τινι εἰς od. ἐπὶ τὰς θύρας. — 3) schwanger werden: ὑποδέχεσθαι, συλλαμβάνειν, κυεῖν, κυΐσκεσθαι *P.* — empfangen haben κυεῖν u. κύειν.

Empfangschein, s. Quittung.

empfehlen 1) Jmd. od. etw. Einem e.: ἐπιτρέπειν τινί τινα od. τι, παρακατατίθεσθαί τινί τι (der Gebahrung Jmds. überlassen); ἐπαινεῖν τινί τι (Jmd. etw. anpreisen); παραινεῖν τινι m. *inf.*, u. stärker ἐπισκήπτειν, παρακελεύεσθαί τινι od. κελεύειν τινά m. *inf.* (anrathen); συνιστάναι τινά τινι (vorstellen); προξενεῖν od. παρεγγυᾶν τινά τινι (der Gewogenheit Jmds. e.). — Jmd. Einem zu etw. e. παραινεῖν τινι χρῆσθαί τινι ὥς τινι (z. B. ὡς ἰατρῷ u. dgl.). — es empfiehlt etw. Einen ποιεῖ τι εὐδοκιμεῖν τινα od. κτᾶσθαι τὴν εὔνοιάν τινος, ποιεῖ τί τινα κεχαρισμένον, κοσμεῖ τί τινα, καλόν ἐστί τί τινι. — 2) sich e. Einem od. bei Einem: *a*) sich der Gewogenheit Jmds. e.: ἐπιτρέπειν ἑαυτόν od. τὰ ἑαυτοῦ τινι. — sich der Freundschaft Jmds. e. δεῖσθαι (*DP.*) φίλον τινὸς γενέσθαι, ἀξιοῦν τῆς φιλίας τινὸς τυχεῖν. *b*) = Jmds. Zuneigung gewinnen: κτᾶσθαι τὴν εὔνοιάν τινος od. εὔνοιαν παρά τινι, ἀνακτᾶσθαί τινα, κεχαρισμένον γίγνεσθαί τινι, ἀρέσκειν τινί od. τινά. — sich durch etw. e. εὔνοιαν κτᾶσθαι ἔκ τινος παρά τινι, πράττοντά τι χαρίζεσθαί τινι. — sich Jmd. zu e. suchen ἀρέσκειν πειρᾶσθαί (*DP.*) τινι od. τινα. *c*) = Abschied nehmen: ἀσπάζεσθαι od. δεξιοῦσθαί τινα, χαίρειν κελεύειν τινά od. λέγειν τινί, auch bloss ἀπαλλάττεσθαί (*DP.*) τινος (fortgehen). — ich empfehle mich dir χαῖρε. — er lässt sich dir vielmals e. χαίρειν κελεύει σε πολλά.

empfehlend συστατικός 3. (selten); besser ὁ, ἡ ἐπίχαρις, εὔχαρις, ιτος, χαρίεις 3., κεχαρισμένος 3. — e. sein für etw. = empfehlen. — das kann für dich sehr e. sein τοῦτό σοι χάριν πολλὴν od. φίλους πολλοὺς κτήσαιτο ἄν.

empfehlenswerth ἐπαινετός 3., ἐπαίνου ἄξιος 3.

Empfehlung 1) das Empfehlen: ἡ σύστασις (Vorstellung); ὁ ἔπαινος (Lob); ἡ παραίνεσις (Anrathen); häufig umschr. durch Verba, z. B. auf Jmds. E. προξενοῦντος od. παρεγγυῶντός τινος. — e. E. v. Jmd. haben ἐπαινεῖσθαι (*P.*) ὑπό τινος. — Jmd. e. E. an Einen geben, s. empfehlen. — die beste E. τὸ συστατικώτατον. — 2) Gruss: ὁ ἀσπασμός, ἡ δεξίωσις, ἡ πρόσρησις, τὸ πρόσρημα, sp. ἡ προσηγορία. — Jmd. e. E. an Einen auftragen προστάττειν τινὶ κελεύειν τινὰ χαίρειν. — e. E. an Einen v. Jmd. überbringen κελεύειν χαίρειν τινὰ παρά τινος, ἀπαγγέλλειν τινὶ χαίρειν παρά τινος.

Empfehlungsbrief, -schreiben ἡ συστατική (m. u. ohne ἐπιστολή), τὰ συστατικὰ γράμματα sp.; besser umschr., z. B. Jmd. e. E. mitgeben ἐπαινεῖν τινα διὰ γραμμάτων πρός τινα. — Schönheit ist der beste E. τὸ κάλλος πάσης συστατικώτερον ἐπιστολῆς.

empfindbar αἰσθητός 3. u. 2., sp. αἰσθητικός 3. — nicht e. ἀναίσθητος, ἀνεπαίσθητος 2.

Empfindbarkeit τὸ αἰσθητόν.

Empfindelei ἡ μαλακία, μαλθακία.

empfindeln μαλακίζεσθαι, μαλθακίζεσθαι (*M.* u. *P.*).

empfinden αἰσθάνεσθαι, ἐπαισθάνεσθαί τινος u. τι (durch d. Sinne wahrnehmen), auch αἴσθησιν ἔχειν od. λαμβάνειν τινός, αἴσθησις γίγνεταί τινί τινος. — πάσχειν (e. Einwirkung auf das Gemüth erfahren), u. so auch ἔχειν (z. B. ἔρωτα, ἐπιθυμίαν u. dgl.) od. ἐγγίγνεταί μοί τι (z. B. ἐπιθυμία); häufig durch besondere Ausdrücke wie: Freude od. Vergnügen e. ἥδεσθαι (*P.*) od. χαίρειν τινί u. ἐπί τινι, Schmerz e. ἀλγεῖν od. λυπεῖσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι; etw. übel e. βα-

ρέως od. *χαλεπῶς φέρειν τι* u. *ἐπί τινι, δυσχεραίνειν τινί* u. *ἐπί τινι*, auch *πρός τι, ἀγανακτεῖν τινι* u. *ἐπί τινι*, auch *διά τι, χαλεπαίνειν τινί* u. *πρός τι, δεινὸν ποιεῖσθαι* (selten *δ. ποιεῖν*), *δεινὰ παθεῖν, δεινοπαθεῖν*. — etw. für Jmd. e. *πάσχειν τι πρός τινα*. — man kann etw. e. *αἴσθησίς ἐστί τινί τινος*. — empfunden werden v. Jmd. *αἴσθησιν ἔχειν* od. *παρέχειν τινί*. — ich will es ihn e. lassen *δίκην ἐμοὶ δώσει* (*τῶν πεπραγμένων*) od. durch besondere Umschreibungen, z. B. ich will ihn e. lassen, was es heisst e. Mann kränken *γνώσεται οἷόν ἐστιν ἀνδρὶ ἐπηρεάζειν*. — sich e. = sich fühlen, w. s.

empfindlich 1) fähig zu empfinden: *αἰσθητικός* 3.; e. für etw. *εὐπαθής* (2.) *ὑπό τινος, εἰς* u. *πρός τι*, auch *τινι*; *παθητικός* u. *παθητός* 3.; bes. geneigt etw. übel zu nehmen: *ἀγανακτητικός* (sp. *ἀγανακτικός* 3.); *ὀξύρροπος* 2., *ὀργίλος* 3., sp. *εὐερέθιστος, ἐμπαθής, δυσόργητος* 2. — ist es = „aufgebracht" *χαλεπός* 3., sp. *ἐπίλυπος* 2. — e. sein od. werden, s. empfinden. — 2) lebhafte, bes. unangenehme Empfindung verursachend: *ὀξύς, δεινός, βαρύς, χαλεπός, ἀνιαρός, λυπηρός, ἀλγεινός*, sp. *δηκτικός* 3. — es ist mir etw. e. *λυπεῖ* od. *ἀνιᾷ μέ τι*.

Empfindlichkeit 1) Fähigkeit zu empfinden: *ἡ αἴσθησις; τὸ αἰσθητικόν*; E. für etw. *ἡ εὐπάθεια* sp.; bes. Reizbarkeit: *τὸ ὀξύρροπον, ἡ χαλεπότης, ὀργιλότης*. — Unmuth, Zorn *ἡ ἀγανάκτησις, ὀργή*, sp. *ἡ ἐπιλυπία*, vgl. Gefühl. — 2) die Lebhaftigkeit, Heftigkeit: *ἡ ὀξύτης, δεινότης, βαρύτης, τὸ δεινόν, τὸ χαλεπόν*.

empfindsam *αἰσθητικός* 3.; *ἐλεεινός* 3.; auch *μαλακός* u. *μαλθακός* 3.

Empfindsamkeit *τὸ αἰσθητικόν; τὸ ἐλεεινόν; ἡ μαλακία* u. *μαλθακία*.

Empfindung *ἡ αἴσθησις* (das Empfinden); *τὸ αἴσθημα* (das Empfundene); *τὸ πάθος, πάθημα* (bes. innere E., Affekt). — e. E. v. etw. haben, s. empfinden. — keine E. haben, s. empfindungslos sein. — angenehme E. *ἡ εὐπάθεια, ἡδονή*; unangenehme E. *ἡ ἀηδία, λύπη*, schmerzliche E. *ἡ ἀλγηδών, ὀδύνη, τὸ ἄλγος* (s. Schmerz). — e. angenehme (unangenehme) E. Jmd. verursachen *ἡδονὴν* (*λύπην*) *παρέχειν* od. *ἔχειν τινί, εὐφραίνειν* od. *λυπεῖν τινα*. — ohne unangenehme E. *ἄλυπος* 2. (u. *adv. ἀλύπως*). — es regt sich in mir e. E. für etw. *πέπονθά τι περί τινος*, für Jmd. *πρός τινα*. — sich seinen E. überlassen *ἐνδιδόναι τοῖς πάθεσιν*, sich von dem Strome seiner E. fortreissen lassen *ὥσπερ ὑπὸ ῥεύματος φέρεσθαι* (*P.*) *ὑπὸ παθῶν*. — ohne E., s. empfindungslos. — der keine E. erfährt od. erfahren hat *ἀπαθής* (2.) *τινος, ὑπό τινος, τινι, πρός τι*.

empfindungsfähig *αἰσθητικός, παθητικός, παθητός* 3.

empfindungslos *ἀναίσθητος* 2. (*τινός*), *ἀπαθής* 2. (*πρός τι*); *ἀπονεναρκωμένος* 3. (gänzlich e.). — e. sein *ἀναίσθητον εἶναι* od. *ἀναισθήτως ἔχειν τινός, ἀπαθῆ εἶναι πρός τι*.

Empfindungslosigkeit *τὸ ἀναίσθητον, ἡ ἀναισθησία, ἀπάθεια*. [σθησις.

Empfindungsvermögen *τὸ αἰσθητικόν, ἡ αἴ-*

Emphase *ἡ ἔμφασις* sp.; s. Nachdruck.

emphatisch *ἐμφαντικός* 3. sp., s. nachdrucksvoll.

Empirie *ἡ ἐμπειρία*.

Empiriker *ὁ ἐμπειρικός*.

empirisch *ἐμπειρικός* 3.

empören 1) aufwiegeln, zum Aufruhr verleiten: *ἐπανιστάναι τινά τινι; στασιάζειν τινά* sp.; besser *εἰς στάσιν ἐμβάλλειν τινά* od. *ἀφιστάναι τινά τινος* (zum Abfall bringen). — sich e. *ἐπανίστασθαί τινι*, sp. *κατανίστασθαί τινος; στασιάζειν τινί* u. *πρός* (*ἐπί*) *τινα*, auch *στάσιν* od. *ταραχὴν ποιεῖσθαι, νεωτερίζειν τι εἰς* (*πρός*) *τινα*, sp. *νεωτεροποιεῖν*; auch *ἀφίστασθαί τινος* (abfallen). — 2) in heftigen Unwillen versetzen: *παροξύνειν, παροργίζειν* (gew. *P.* empört werden), *ἐρεθίζειν, ἐξαγριαίνειν* od. *ἐξαγριοῦν τινα, ἀγανακτεῖν ποιεῖν τινα*. — über etw. empört sein *ἀγανάκτησιν ἔχειν τινί*. — das empört mich *ἀγανακτῶ τοῦτο εἰ* … — **empörend** *ἀγανακτητός, παροξυντικός* 3.; auch *δεινός* 3., *ἀνόσιος* 2. (ruchlos).

Empörer *ὁ στασιώτης*, sp. *στασιαστής, νεωτεριστής*, od. durch *part.*, wie *ὁ στασιάζων, ἐπανιστάμενος* u. dgl. — die E. auch *ἡ στάσις*.

empörerisch *στασιωτικός, στασιαστικός* 3., *στασιώδης* 2., *νεωτεροποιός* 2., sp. *νεωτεριστικός* 3.

Empörung 1) Aufruhr: *ἡ ἐπανάστασις* (gegen Jmd. *τινί* u. *ἐπί τινα*); *ἡ στάσις, ὁ στασιασμός; ἡ ταραχή; ὁ νεωτερισμός, ἡ νεωτεροποιία; ἡ ἀπόστασις* (Abfall). — 2) heftiger Unwille: *ἡ ὀργή, ἀγανάκτησις*.

empor *ἄνω*; in Zsstzgen m. Verben durch *ἀνά*.

emporarbeiten, sich, s. emporkommen u. emporschwingen.

emporblicken *ἀναβλέπειν, βλέπειν ἄνω*.

emporbringen *αἴρειν, κομίζειν* (*ἐκκομίζειν*) *μετέωρον* (eig.); *ἀνάγειν, ἀναφέρειν* (eig. u. übtr.); *αὐξάνειν* (*μέγαν*), *προβιβάζειν, ὠφελεῖν τινα* (übtr.). — s. herausbringen.

emporfahren *αἴρεσθαι P.* (*μετέωρον*); *ἀναφέρεσθαι* od. *φέρεσθαι ἄνω*, auch *μετέωρον φέρεσθαι P., μετεωρίζεσθαι P.*

emporfliegen *ἀναπέτεσθαι*.

emporführen *ἀνάγειν, ἀναφέρειν, ἀνακομίζειν*.

emporhalten *αἴρειν, ἀνέχειν*. — übtr. = aufrecht halten, w. s.; vgl. auch d. f. W.

emporheben *αἴρειν, ἐπαίρειν, μετεωρίζειν, ἀνέχειν, ἀνατείνειν*; d. Augen, s. emporblicken. — übtr. *αἴρειν, ἐπαίρειν, αὐξάνειν* (preisen, feiern), *αὐξάνειν* (*μέγαν*) (fördern an Macht u. dgl.), s. emporbringen. — sich e., s. erheben (sich) u. emporkommen. [ρίχησις.

emporklimmen *ἀναρριχᾶσθαι*. — das E. *ἡ ἀναρ-*

Emporkömmling etwa *ἀνὴρ νεωστὶ δυνατὸς γενόμενος* od. *ἐξ ἰδιώτου δυνατὸς γενόμενος* u. dgl.

emporkommen *ἐξαναδύεσθαι, ἀνακύπτειν* (eig. u. auch bildl. aus Noth u. dgl., wie *ἀναδύεσθαι*); *ἀναφέρεσθαι P.*, auch *ἀναφέρειν* (m. u. ohne *ἑαυτόν*). — übtr. e. Aufschwung nehmen *αὐξάνεσθαι P., ἐπίδοσιν λαμβάνειν, ἐπιδιδόναι*; an Macht u. Ehren e. *αὐξάνεσθαι* (*μέγαν*), *μέγαν γίγνεσθαι*, auch *αὐξάνεσθαι τιμαῖς* u. dgl., *προάγεσθαι* u. *ἀναβιβάζεσθαι* (*P.*) *εἰς τιμάς*; schnell e. *ἀνατρέχειν* (*εἰς ἀξίωμα*).

Emporkommen, das, (übtr.) *ἡ αὔξησις, ἐπίδοσις*.

emporquellen *ἀναβλύζειν*, sp. *ἀναβλύειν; ἀναπέμπεσθαι P.*; e. lassen *ἀναπέμπειν*.

emporragen *ἐξ-, ὑπερ-έχειν τινός*; auch *μείζω εἶναί τινος*. — übtr. *ἐκ-, δια-πρεπῆ εἶναι* (*ἐκ-, δια-πρέπειν τινός* poet. u. sp.), *διαφέρειν τινός*.

emporrecken *ἀνατείνειν*; s. emporheben.

emporrichten, s. aufrichten. — den Blick e., s. emporheben.

emporschiessen *ἀνατρέχειν*.

emporschleudern *ἀναρρίπτειν*.

emporschweben *αἰωρεῖσθαι P.*; s. emporfahren, emporfliegen.

emporschwingen *ἀνασείειν*. — sich e. *a*) eig., s. emporschweben. *b*) übtr. *αὐξάνεσθαι P.* (*μέγαν*), *μέγαν γίγνεσθαι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν, ἐπιδιδόναι*; auch näher best. *αὐξάνεσθαι τιμαῖς* u. dgl., *προάγεσθαι* od. *ἀναβιβάζεσθαι P. εἰς*

τιμάς u. dgl. — sich über Andere e. μείζω γίγνεσθαι τῶν ἄλλων, ὑπερβάλλεσθαι (auch *A.*) od. ἀπολείπειν τινά.

emporspringen ἀναπηδᾶν.

emporsprudeln ἀνακηκίειν.

emporstarren φρίττειν.

emporstehen *a)* aufrecht stehn: ὀρθὸν (ὄρθιον) ἵστασθαι; v. Haaren: φρίττειν. *b)* emporragen, w. s.

emporsteigen *a)* eig. μετεωρίζεσθαι *P.*, μετέωρον αἴρεσθαι *P.*, ἀναφέρεσθαι *P.*, φέρεσθαι ἄνω od. μετέωρον (vgl. aufsteigen); εἰς ὕψος αἴρεσθαι *P.* (v. e. Bau); ἀνατρέχειν (schnell e.). — e. lassen ἀναπέμπειν, ἀνιέναι (ἵημι). *b)* übtr., s. emporkommen, sich emporschwingen.

emporsträuben, sich, φρίττειν.

emporstreben ἄνω τείνειν, ἄνω χωρεῖν, ἄνω ὁρμᾶσθαι; übtr. μειζόνων ἐφίεσθαι od. ἐπιθυμεῖν.

emporstrecken, s. emporrecken.

emportauchen ἐξαναδύεσθαι, ἀνακύπτειν (auch bildl. ἐκ κακῶν).

emportragen ἄνω φέρειν od. κομίζειν.

emportreiben ἐλαύνειν ἄνω (Vieh); ἀναπέμπειν, ἀνιέναι (ἵημι), ἀναρρίπτειν (Sachen).

emsig σπουδαῖος 3. (eifrig, fleissig); πρόθυμος 2. (willig); ἐπιμελής 2. (sorgsam); φιλόπονος, φίλεργος 2. (arbeitsam). — *adv.* σπουδῇ, σπουδαίως, προθύμως, ἐπιμελῶς, φιλοπόνως. — e. sein προθυμεῖσθαι (*DP.*), φιλοπονεῖν, sp. φιλεργεῖν. — e. sein bei etw. σπουδάζειν od. φιλοπονεῖν περί τι, ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, προσεδρεύειν τινί, σπουδαίως od. ἐπιμελῶς πράττειν τι.

Emsigkeit ἡ σπουδή, προθυμία, ἐπιμέλεια, φιλοπονία, φιλεργία.

Endabsicht τὸ τέλος, ὁ σκοπός.

Endbescheid ἡ τελευταία od. κυρία γνώμη, ἡ διαγνώμη.

Endbuchstabe τὸ τελευταῖον γράμμα.

Ende τὸ τέλος (allg.); ἡ τελευτή (v. Zeit u. Zuständen); τὰ ἔσχατα (gew. räumlich: das äusserste E., u. so auch ἡ ἐσχατιά, bes. v. Landstrichen); τὸ πέρας, ατος (gew. nur v. Raum); im Bes. ἡ ἄκρα, τὸ ἄκρον (das obere E., Spitze, Gipfel, u. so auch ὁ κολοφών, ῶνος, das auch übtr. v. dem E. e. Rede, Handlung vorkommt), ὁ πούς, ποδός, selten ἡ πέζα (das untere E., Fuss); τὸ τέρμα (Ziel); τὸ ἀκροτελεύτιον (Schluss, bes. e. Buches); ἡ ἔξοδος (Ausgang, Schluss); ἡ κατάλυσις, καταστροφή, παῦλα, sp. συντέλεια (v. Handlungen u. Zuständen); ὁ σκοπός (Zweck). — an allen Orten u. Enden πανταχοῦ τῆς γῆς, von allen Ecken u. Enden πανταχόθεν. — am E. πρὸς τῷ τέρματι, ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς, πρὸς τοῖς πέρασι (v. Raume), ἐπὶ τελευτῆς (v. d. Zeit), τέλος, τὸ τέλος, εἰς τέλος, τὸ τελευταῖον (v. d. Zeit u. Zuständen), auch durch die *part.* τελευτῶν, λήγων, παυόμενος 3., z. B. am (zu E.) des Monates τελευτῶντος τοῦ μηνός (vgl. μηνὸς φθίνοντος), am E. sagte er τελευτῶν δ' εἶπεν u. dgl.; auch kann es m. χρόνῳ (eig. „mit der Zeit") wiedergegeben werden, z. B. am E. wirst du es einsehen χρόνῳ γνώσει, am E. liess er sich überreden χρόνῳ ἐπείσθη. — bis zum E. διὰ τέλους. — E. des Lebens τὸ τέλος (ἡ τελευτή, τὸ πέρας, ἡ καταστροφή) τοῦ βίου, auch bloss ἡ τελευτή. — zu dem E. ἐπὶ τούτῳ, τούτου ἕνεκα. — zu E. bringen περαίνειν, δια-, ἐκ-, διεκπεραίνειν, ἀνύτειν, δι-, ἐξ-ανύτειν, ἀπ-, κατ-εργάζεσθαι, ἀποδεικνύναι (etw. als fertig hinstellen), τελεῖν, ἀπο-, ἐκ-, συν-τελεῖν; τέλος, τελευτὴν od. κολοφῶνα ἐπιτιθέναι τινί. — einer Sache e. E. machen καταλύειν τι, sp. καταστρέφειν; παύειν, καταπαύειν τι, auch m. *part.*, z. B. er machte ihren Täuschungen e. E. κατέπαυσεν αὐτοὺς φενακίζοντας. — ein E. nehmen, s. enden. — ein E. haben (zu E. sein) τέλος ἔχειν; vgl. enden. — zu E. gehen εἰς od. πρὸς τελευτὴν ἥκειν. — am E. sein ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι. — man kommt m. etw. nicht zu E. ἀπέραντόν ἐστί τι. — E. gut alles gut od. das E. krönt das Werk πρὸς τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστα τῶν προϋπαρξάντων κρίνεται. — am E. gespalten ἀκροσχιδής 2.

enden 1) *intr.* e. Ende nehmen od. haben: τελευτᾶν; τέλος, τελευτὴν od. πέρας ἔχειν od. λαμβάνειν; λήγειν, καταλήγειν; παύεσθαι, ἀπο-, καταπαύεσθαι; παῦλαν λαμβάνειν; καταλύειν (u. *P.*). — ist es = „Ausgang, Erfolg haben": τελευτᾶν, ἀποβαίνειν, z. B. der grosse Feldzug der Athener nach Aegypten endete also τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν, so endete der Parteikampf ἡ στάσις εἰς τοῦτο ἐτελεύτησεν, wie wird das enden? πῶς ἀποβήσεται ταῦτα; — 2) *tr.* machen, dass etw. aufhört, s. endigen.

Enden, die, (am Hirschgeweih) οἱ λικροί.

Endergebniss ἡ ἀποτελεύτησις, τὸ τελευταῖον ἐκβάν.

endgültig κύριος 3. — e. beschliessen κυροῦν. — darüber hat Jmd. e. zu entscheiden παρά τινι τὸ τέλος ἐστί τινος, ἔχει τις τὸ τέλος τινός.

endigen 1) *tr.* machen, dass etw. aufhört: τελευτᾶν τι u. (selten) τινος, τέλος (τελευτὴν) ἐπιτιθέναι τινί; καταλύειν τι, sp. καταστρέφειν; παύειν, καταπαύειν, auch m. *part.*, z. B. er endigte die Parteiungen der Bürger κατέπαυσε τοὺς πολίτας στασιάζοντας; auch ἀποπαύειν τινά τινος u. m. Bez. auf d. Subject παύεσθαι, ἀποπαύεσθαί τινος od. m. *part.*, z. B. er endigte seine Rede ἐπαύσατο τοῦ λόγου od. λέγων. — sein Leben e. τελευτᾶν (m. u. ohne τὸν βίον od. τοῦ βίου), καταλύειν τὸν βίον, sp. καταστρέφειν (m. u. ohne τὸν βίον). — ist es = „vollenden, vollbringen", s. „zu Ende bringen" unter „Ende". — 2) *intr.* u. *refl.* „sich e." = enden 1), w. s.

Endigung, s. Beendigung.

Endivie ἡ πικρίς, ίδος (ἡ σέρις, ιδος u. εως ?).

endlich *adj.* 1) e. Ende habend: πέρας ἔχων 3., περίγραπτος 2. (begrenzt); ἐξίτηλος 2., sp. φθαρτός 3. (vergänglich); θνητός 3. (sterblich); auch wol γήινος 3., γηγενής 2. (irdisch). — 2) endgültig: κύριος 3., s. endgültig. — 3) das Ende bildend, am Ende stehend: τελευταῖος 3. — 4) zuletzt od. nach geraumer Zeit geschehend: τελευταῖος, χρόνιος 3., auch χρόνῳ γενόμενος 3., od. χρόνῳ m. *part.* verb., z. B. nach e. Eroberung der Stadt χρόνῳ ἐκπολιορκηθείσης τῆς πόλεως. — *adv.* 1) am Ende: τέλος, τὸ τέλος, εἰς τέλος, τελευταῖον, τὸ τελευταῖον, τὰ τελευταῖα u. häufig durch d. *part.* τελευτῶν, z. B. e. sagte er τελευτῶν δ' εἶπεν. — in einem Schlusssatze ein letztes Moment einführend: ἐπὶ πᾶσι δέ, τὸ δὲ ὕστατον. — 2) nach geraumer Zeit: χρόνῳ, διὰ χρόνου, διὰ πολλοῦ (χρόνου), ἤδη, μόλις (μόγις) ποτέ, ὀψέ ποτε, auch durch das *adj.* χρόνιος 3. u. 2., z. B. e. bist du gekommen χρόνιος ἥκεις. — e. einmal χρόνῳ ποτέ, ὀψὲ δή. — nun e. ἤδη δή. — in Fragen ποτέ, z. B. werde ich das wol e. erlangen? ἆρα τεύξομαί ποτε τούτου;

Endlichkeit τὸ ἐξίτηλον; ἡ θνητὴ φύσις.

endlos ἄπειρος, ἀπέραντος 2., sp. ἀπεράτωτος 2. (ohne Grenzen); ἀνήνυτος 2. (nicht zu vollenden, erfolglos); αἰώνιος, ἀΐδιος 2. (ewig). — e. Mühe haben ἀνήνυτα πράττειν.

Endlosigkeit τὸ ἄπειρον, ἀπέραντον; s. Ewigkeit.

Endpunkt τὸ τέρμα (v. Körpern u. Zuständen); τὸ ἔσχατον (u. *pl.*); ἡ ἐσχατιά (nur v. Körpern).
Endschaft τὸ τέλος, ἡ τελευτή, ἡ κατάλυσις, καταστροφή, παῦλα, sp. συντέλεια. — seine E. erreichen ἀπο-, συν-τελεῖσθαι *P.*, vgl. enden 1).
Endsylbe ἡ λήγουσα od. καταλήγουσα (συλλαβή).
Endung ἡ κατάληξις; vgl. d. vhg. W. — gleiche E. ἡ ὁμοιοκαταληξία, ὁμοιοκατάληξις, gleiche E. haben ὁμοιοκαταληκτεῖν, m. gleicher E. ὁμοιοκατάληκτος 2. (sämmtl. sp.).
Endursache ἡ πρώτη αἰτία, ἡ ἀρχή.
Endurtheil ἡ τελευταία od. κυρία γνώμη (κρίσις), ἡ διαγνώμη.
Endziel τὸ πέρας, τὸ τέρμα. — vgl. d. f. W.
Endzweck τὸ τέλος, ὁ σκοπός; ἡ γνώμη, βουλή, βούλησις. — seinen E. erreichen τυγχάνειν ὧν τις βούλεται od. ἐπιθυμεῖ, seinen E. verfehlen ἁμαρτάνειν τῆς γνώμης, ἀποτυγχάνειν ὧν τις βούλεται od. ἐπιθυμεῖ. [ἐνέργεια.
Energie τὸ δραστήριον (sp. ἡ δραστηριότης), ἡ
energisch δραστήριος, δραστικός 3.; ἐνεργός, sp. ἐνεργής 2. — e. sein ἐνεργεῖν.
eng 1) eig. στενός 3.; στενόχωρος u. στενοχωρής 2. (v. Raume), στενωπός 2. (v. Wege), στενόπορος 2. (m. eng. Durchgange od. Passe), στενόστομος 2. (m. eng. Mündung); συνεσταλμένος, συνηγμένος 3. (auf e. e. Raum beschränkt, knapp). — e. Raum ἡ στενοχωρία. — e. Gasse ὁ στενωπός. — e. Pass, s. Engpass. — etwas e. στενώδης 2. — e. machen στενοῦν, ἀποστενοῦν; συστέλλειν, συνάγειν, auch συσπᾶν, συσφίγγειν (e. zusammenziehen); Truppen e. zusammenziehen συνάγειν εἰς ταὐτό. — e. zusammengedrängt sein εἶναι ἐν ὀλίγῳ. — e. Stadt e. einschliessen κύκλῳ περικαθῆσθαι πόλιν, ἀποτειχίζειν od. πολιορκεῖν πόλιν. — 2) übtr. e. Ausschuss: οἱ ἔκκριτοι. — e. Freundschaft ἡ οἰκειότης; in e. Freundschaft m. Jmd. stehen οἰκειότατα διακεῖσθαί τινι u. πρός τινα. — v. Begriffen, Erklärungen οὐ περιέχων 3., ἀτελής 2. — e. Denkungsart, s. engherzig. — ins Enge ziehen, s. abkürzen.
Engagement ἡ μισθοδοσία (v. Dienstherren); ἡ μισθαρνία, μισθοφορία, ἐργολαβία (v. Dienenden). — e. E. haben ἔμμισθον εἶναι, μισθαρνεῖν, μισθοφορεῖν. — e. E. annehmen ἐργολαβεῖν.
engagieren λαμβάνειν τινὰ μισθωτόν, (ὡς) διάκονον, ἀκόλουθον u. dgl.; μισθοῦσθαί τινα, μισθοδοτεῖν τινι, sp. τινα; sp. ἀρραβωνίζειν τινά. — Soldaten e. μισθῷ πείθειν στρατιώτας. — zum Tanze e. προκαλεῖν u. *M.* — vgl. verpflichten.
engbäuchig στενοκοίλιος 2. sp.; στενός 3.
engbrüstig ὁ, ἡ στενοθώραξ, ακος sp. (m. enger Brust); ἀσθματικός 3., δύσπνους (δυσπνόητος) 2., πνευστιῶν 3. (schwer athmend); ὀρθόπνους 2. u. ὀρθοπνοϊκός 3. (der nur aufrecht stehend athmen kann). — e. sein ἀσθμαίνειν, δυσπνοεῖν.
Engbrüstigkeit τὸ ἆσθμα, ἡ δύσπνοια, ὀρθόπνοια.
Enge, die, 1) eig. ἡ στενότης, τὸ στενόν, ἡ στενοχωρία, sp. τὸ στένωμα. — 2) übtr. ἡ ἀπορία (u. *pl.*), sp. στενοχωρία. — in d. E. treiben εἰς ἀπορίαν (εἰς ἀπορίας) καθιστάναι od. ἐμβάλλειν τινά, v. Feinde πιέζειν τινά, ἐγκεῖσθαί τινι. — in der E. sein ἐν ἀπορίᾳ πολλῇ (ἐν ἀπορίαις πολλαῖς) εἶναι, ἀπορίαις ἐνέχεσθαι *P.*
Engel ὁ δαίμων, ονος, τὸ δαιμόνιον, bei K. S. ὁ ἄγγελος. — schön wie e. Engel δαιμόνιος 3. τὸ κάλλος. — mein E. ὦ φίλη, φιλότης, φίλον ἐμόν, φίλτατον. — es fliegt e. E. durch d. Zimmer Ἑρμῆς ἐπεισῆλθεν.
Engelgestalt τὸ δαιμόνιον εἶδος, ἡ θεία μορφή. — e. wahre E. δαιμόνιος 3. τὸ κάλλος.
engelgleich ἰσάγγελος 2. N. T.
engelrein ἁγνότατος 3.
engelschön δαιμόνιος 3. τὸ κάλλος.
Engelsüss (e. Pflanze) τὸ πολυπόδιον. — e. m. E. angemachter Wein ὁ πολυποδίτης οἶνος.
engen, s. einengen, beengen, verengen.
enghalsig στενοτράχηλος, besser στενόστομος 2.
engherzig μικρόψυχος, ἀνελεύθερος 2. — e. sein μικροψυχεῖν.
Engherzigkeit ἡ μικροψυχία, ἀνελευθερία, ἀνελευθεριότης.
englisch δαιμόνιος 3.; ἀγγελικός 3. K. S. — e. Krankheit ἡ ῥαχῖτις (-ιδος) νόσος.
Engpass ἡ στενοπορία, τὸ στενόπορον (gew. *pl.*), τὰ στενά, ἡ στενοχωρία, ὁ στενωπός.
Engroshändler ὁ ἔμπορος.
Enkaustik ἡ ἐγκαυστική, ἔγκαυσις.
enkaustisch ἐγκαυστικός 3. — e. Gemälde τὸ ἔγκαυμα. — Verfertiger v. e. Gemälden ὁ ἐγκαυστής.
Enkel ὁ ἔγγονος, ἀπόγονος; des Sohnes Sohn ὁ υἱιδοῦς, υἱιδεύς (υἱδεύς), poet. u. sp. υἱωνός; der Tochter Sohn ὁ θυγατριδοῦς; od. auch ὁ τοῦ υἱοῦ od. τῆς θυγατρὸς υἱός. — die E. οἱ τῶν παίδων παῖδες, οἱ τῶν ἐκγόνων ἔκγονοι.
Enkelin ἡ ἔγγονος; ἡ υἱιδῆ, sp. υἱωνή (des Sohnes Tochter); ἡ θυγατριδῆ (der Tochter Tochter), od. auch ἡ τοῦ υἱοῦ od. τῆς θυγατρὸς θυγάτηρ.
enorm ὑπέρμεγας, -μεγάλη, -μεγα, ὑπερμεγέθης 2., δεινός 3., ἐξαίσιος 2. u. 3., auch ἀλλόκοτος 2.
entadeln etwa ἄτιμον καθιστάναι τινά, ἀτιμοῦν, ἀτιμάζειν; ist es allg. = herabsetzen, beschimpfen: καταισχύνειν.
entäussern, sich einer Sache, ἀφ-, προ-ίεσθαί τι; ἀφ-, ἐξ-ίστασθαί τινος, ἀπαλλοτριοῦν τι.
Entäusserung ἡ ἀπαλλοτρίωσις; auch ἡ ἄφεσις, πρόεσις.
entarten ἐξίστασθαι od. ἐξαλλάττειν τῆς (ἀρχαίας) φύσεως, τοῦ τρόπου, auch χείρω γίγνεσθαι od. διαφθείρεσθαι *P.*, μεταβάλλειν (u. *M.*) ἐπὶ τὸ χεῖρον; v. Pflanzen ἐξαγριοῦσθαι *P.* —
entartet ἐξεστὼς 3. (τῆς ἀρχαίας φύσεως), ἐξηλλαγμένος 3. τοῦ τρόπου, διεφθαρμένος 3.; v. Pflanzen ἐξηγριωμένος 3.
Entartung ἡ ἔκστασις τῆς φύσεως, ἡ ἐξαλλαγὴ τοῦ τρόπου, auch ἡ διαφθορά, ἡ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολή; v. Pflanzen ἡ ἐξαγρίωσις sp.
entbehren ἐνδεῶς ἔχειν od. ἐνδεᾶ εἶναί τινος, δεῖσθαι *DP.*, ἐνδεῖσθαι u. ἐνδεῖν τινος, ἐνδεῖ μοί τινος, auch ἐλλείπειν, σπανίζειν, ἀπορεῖν u. ἔρημον εἶναί τινος. — ich e. dies leicht οὐδὲν ἐνδεῖ μοι τούτου, οὐδὲν δέομαι τούτου. — ich kann dies nicht e. ἐνδέομαι τούτου σφόδρα πάνυ.
entbehrlich οὐκ ἀναγκαῖος 3., περιττός 3. — es ist etw. e. οὐδὲν δεῖ τινος, οὐδεμία χρεία ἐστί τινος.
Entbehrlichkeit τὸ οὐκ ἀναγκαῖον, το περιττόν.
Entbehrung ἡ ἔνδεια, ἀπορία. — er muss sich zu der grössten E. entschliessen συστέλλεσθαι δεῖ αὐτὸν εἰς τὰ ἀναγκαιότατα.
entbieten 1) Jmd. etw.: παραγγέλλειν, ἐπιτάττειν, ἐπιστέλλειν τινί τι od. m. *inf.*; κελεύειν τινά m. *inf.* (befehlen); λέγειν, φράζειν (sagen, melden). — Jmd. seinen Gruss e. λέγειν od. κελεύειν τινὰ χαίρειν. — 2) Jmd. zu sich e.: μεταπέμπεσθαι od. καλεῖν τινα, κελεύειν τινὰ παραγίγνεσθαι. — vgl. anbieten, erbieten.
entbinden 1) eig. losbinden: λύειν, ἀπολύειν; auch ἐλευθεροῦν (befreien). — 2) übtr. *a*) v. e. Verbindlichkeit, Strafe u. dgl.: λύειν, ἀπολύειν, ἀφιέναι, ἀπαλλάττειν, ἐλευθεροῦν τινά τινος.

b) e. Gebärende: μαιεύεσθαι, selten μαιοῦσθαι. — entbunden werden λοχεύεσθαι (poet. u. sp.), besser τίκτειν od. γεννᾶν (v. e. Kinde παῖδα). *c*) e. Stoff e. (in der Chemie) διακρίνειν; sich e. durch d. *P.*

Entbindung ἡ μαίευσις, sp. μαίωσις (das Entbinden); ὁ τόκος; ἡ λοχεία (mehr poet.) (das Entbunden werden). — zur E. gehörig od. geschickt μαιευτικός, sp. μαιωτικός 3. — der E. nahe ἡ ἐπίτεξ, κος.

Entbindungskunst ἡ μαιευτική (sp. μαιωτική) m. u. ohne τέχνη; ἡ μαιεία.

Entbindungszange ὁ ἐμβρυουλκός. — m. d. E. entbinden ἐμβρυουλκεῖν (dazu ἡ ἐμβρυουλκία).

entblättern ἀποφυλλίζειν (sp. φυλλίζειν); γυμνοῦν od. ἀποστερεῖν φύλλων. — sich e. φυλλορροεῖν, φυλλοβολεῖν. — entblättert γυμνὸς 3. od. ἔρημος 2. u. 3. φύλλων.

entblöden, sich, (fälschlich auch: sich nicht e.) τολμᾶν, ἀποτολμᾶν, οὐκ αἰδεῖσθαι od. αἰσχύνεσθαι *DP.*, οὐκ ὀκνεῖν (sämmtl. m. f. *inf.*). — sich e. zu sagen dass ... ἀπαναισχυντεῖν ὡς ...

entblössen 1) eig. γυμνοῦν, bes. ἀπογυμνοῦν (v. Kleidern u. übh. v. jeder Hülle, z. B. τὰ ὀστᾶ κρεῶν); ψιλοῦν, ἀποψιλοῦν (v. Haaren u. übh. v. jeder Hülle); ἀποκαλύπτειν (enthüllen). — an der Seite e. παραγυμνοῦν. — das Haupt e. ἀποκαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν. — sich e. γυμνοῦσθαι, ἀπογυμνοῦσθαι; ἀποδύεσθαι (τὰ ἱμάτια); im obscenen Sinne ἀνασύρεσθαι (abs. u. m. τὸν χιτῶνα u. dgl.). — 2) übtr. γυμνοῦν, ψιλοῦν, ἐρημοῦν, auch ἀποστερεῖν τινά τινος. — v. Besatzungen e. ἐξερημοῦν. — **entblösst** γυμνός 3. (nackt); ψιλός 3. (v. Haaren); ἔρημος 2. u. 3. (v. Mitteln). — m. e. Haupte γυμνῇ τῇ κεφαλῇ od. γυμνὴν τὴν κεφαλὴν ἔχων 3. — e. sein v. etw. ἔρημον εἶναί τινος, ἀπεστερῆσθαι od. ἀποστέρεσθαί τινος. — v. Allem entblösst ἐνδεὴς 2. ἁπάντων.

Entblössung *a*) eig. ἡ γύμνωσις, ἀπογύμνωσις, ψίλωσις, ἀποψίλωσις. *b*) übtr. ἡ ἐρήμωσις, στέρησις, ἀποστέρησις.

entbrechen, sich, immer in der Formel: sich nicht e. können zu ... οὐκ ἀπέχεσθαι τὸ μὴ m. *inf.*, οὐχ οἷόν τ' εἶναι κατέχειν τὸ μὴ m. *inf.*

entbrennen 1) *tr.* ἀνα-, ἐκ-φλέγειν, ἐκ-, διακαίειν. — 2) gew. *intr.* ἐκφλέγεσθαι *P.* (τὴν διάνοιαν), ἐκ-, δια-καίεσθαι *P.* (bes. ἔρωτι), αἴθεσθαι *P.* (τῷ ἔρωτι); ἀναφλέγεσθαι *P.* (bes. m. u. ohne ὑπ' ὀργῆς in Zorn e.); Jmds. Herz entbrennt für d. Tugend πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀναφλέγεταί τις τὴν ψυχήν; er entbrannte ausserordentlich in Liebe zu ihm ἰσχυρῶς προσεκαύθη αὐτῷ. — Krieg, Hader u. dgl. entbrennt πόλεμος, διαφορὰ ἐκκαίεται.

Entchen τὸ νηττάριον, νηττίον.

entdecken 1) auffinden: εὑρίσκειν, ἀν-, ἐξ-ευρίσκειν τι (wenn man etw. sucht), auch φωρᾶν od. καταφωρᾶν τι (einen Diebstahl, Unterschleif u. dgl.); αἰσθάνεσθαι, ἐπαισθάνεσθαί τινος u. τι, ἐντυγχάνειν τινί (mehr zufällig auf etw. stossen). — daran od. dabei e. παρευρίσκειν. — 2) etw. Verborgenes bekannt machen: ἀποκαλύπτειν, κατηγορεῖν (κατειπεῖν), μηνύειν, ἀποφαίνειν, auch ἀναφαίνειν, φανερὸν od. δῆλον ποιεῖν, δηλοῦν. — Jmd. etw. e., s. mittheilen, erzählen.

Entdecker ὁ εὑρετής; ὁ μηνυτής od. durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Entdeckung 1) das Entdecken, u. z. *a*) das Auffinden: ἡ εὕρεσις, ἀν-, ἐξ-εύρεσις. — e. E. machen, s. entdecken. *b*) das Bekanntmachen, Anzeige: ἡ μήνυσις, ἀπόφασις, δήλωσις, vgl. Mittheilung. — Jmd. e. E. machen δηλοῦν od. ἀποφαίνειν τί τινι, s. mittheilen. — 2) das Entdeckte: τὸ εὕρημα, ἐξεύρημα, od. umschr. ἃ ἐξεῦρέ τις.

Entdeckungsreise; umschr. πορεία ἣν τις ποιεῖται τοῦ ἀνευρίσκειν od. ζητεῖν τι ἕνεκα.

Ente ἡ νῆττα. — kleine E., s. Entchen. — Ort wo man E. füttert τὸ νηττοτροφεῖον sp. — ist es = lügenhaftes Gerücht τὸ ἐμπορικὸν διήγημα.

entehren ἄτιμον ποιεῖν, ἀτιμοῦν, ἀτιμάζειν τινά (bes. d. bürgerl. Ehre berauben); αἰσχύνειν, καταισχύνειν (beschimpfen, beflecken, auch, wie διαφθείρειν, βιάζεσθαι e. Jungfrau e.). — sich e. καταισχύνειν ἑαυτόν, αἰσχύνην περιάπτειν ἑαυτῷ. — **entehrt** ἄτιμος 2.; e. sein (v. e. Jungfrau) αἰσχύνην ἔχειν. — **entehrend** αἰσχρός 3., ἄτιμος 2.

Entehrung ἡ ἀτιμία (ἀτίμωσις poet.); ἡ αἰσχύνη; ἡ διαφθορά (e. Jungfrau).

enteilen φεύγειν, ἐκ-, ἀπο-φεύγειν; οἴχεσθαι φεύγοντα; ἀποδιδράσκειν.

entenartig νηττοειδής 2.

Entenbrut τὰ τῆς νήττης νεόττια.

Entenei τὸ τῆς νήττης ᾠόν.

Entenfang, s. Entenjagd.

Entenfeder τὸ τῆς νήττης πτερόν.

Entenfleisch τὰ ἀπὸ τῆς νήττης κρέα.

Entenhaus τὸ νηττοτροφεῖον sp.

Entenjäger ὁ τὰς νήττας θηρῶν.

Entenjagd ἡ τῶν νηττῶν θήρα.

Ententreiber ὁ νηττοφύλαξ, κος sp.

enterben ἀποκηρύττειν τινά; sp. auch ἀπειπεῖν τὸν παῖδα (sich lossagen v. seinem Sohne). — **enterbt** ἀποκήρυκτος 2., sp. ἀποκληρόνομος 2.

Enterbung ἡ ἀποκήρυξις.

Enterhaken ὁ κόραξ, κος.

Enterich ἡ ἄρρην (-ενος) νῆττα.

entern, e. Schiff, κόρακας ἐμβάλλειν νηΐ, κόραξι προσέλκεσθαι ναῦν.

entfärben διαφθείρειν τὸ χρῶμά τινος. — sich e. μεθιστάναι od. διαφθείρειν τοῦ χρώματος.

Entfärbung ἡ τοῦ χρώματος μετάστασις od. διαφθορά.

entfahren ἐξολισθάνειν, ἐκπίπτειν (aus der Hand τῆς χειρός). — es entfährt mir e. Laut ἀφίημι od. προΐεμαι φωνήν. — „welch ein Wort entfuhr dir?" m. homer. Reminiscenz ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;

entfallen ἐκπίπτειν, ἐξολισθάνειν (aus d. Hand τῆς χειρός); παραρρεῖν. — es entfällt mir e. Wort ἐκβάλλω λόγον. — aus dem Gedächtnisse e. ἐκπίπτειν τῆς μνήμης, ἐξολισθάνειν, διαφεύγει μέ τι, sp. ἐκρεῖν τινος. — es entfällt Jmd. der Muth ἀναπίπτει τις (τῇ ψυχῇ), ἀθυμεῖ τις.

entfalten ἀναπεταννύναι, ἀναπτύσσειν, sp. ἐξ-, καθ-απλοῦν. — d. Stirne e. χαλᾶν τὸ μέτωπον, ganz e. διαγαληνίζειν τὸ πρόσωπον (mehr poet.). — übtr. etw. Dunkles erklären δια-, ἀνα-πτύσσειν. — an d. Tag legen ἐπιδεικνύναι (bes. *M.*), ἀποδείκνυσθαι, ἀποφαίνεσθαι, — sich e. ἀναφαίνεσθαι (*ao. P.*), vgl. entwickeln.

Entfaltung ἡ ἀνάπτυξις, sp. ἡ ἐξάπλωσις.

entfernen 1) eig. etw. e.: ἀφ-, μεθ-ιστάναι; ἐκτοπίζειν, ἀπαλλάττειν, ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, vgl. abwenden. — etw. v. etw. e. χωρίζειν τί τινος u. ἀπό τινος, ἁρπάζειν τί τινος. — Jmd. e. ἀποπέμπειν, ἀπελαύνειν, κελεύειν τινὰ ἀπιέναι; auch ἀφιέναι (entlassen). — aus e. Stadt e. ἐκπέμπειν od. ἐκβάλλειν πόλεως, aus e. Lande ἐξορίζειν, durch Auswanderung ἀποικίζειν. — von sich e. ἀποπέμπεσθαί τινα; ἀπωθεῖσθαί τινα; ἀποσκευάζεσθαι u. ἀποτρίβεσθαί τι u. τινα (sich

Jmd. od. etw. vom Halse schaffen). — sich e. ἀπιέναι, ἀποχωρεῖν, ἀφ-, μεθ-ίστασθαι, ἀπαλλάττεσθαι *P.*, ἐκποδὼν γίγνεσθαι. — sich heimlich e. ὑποχωρεῖν. — sich aus d. Heimat e. ἀπο-, ἐκ-δημεῖν. — sich vom rechten Wege e. ἀποπλανᾶσθαι (*P.*), ἁμαρτάνειν τῆς ὁδοῦ. — 2) übtr. Jmd. vom Amte e.: παύειν τινὰ ἄρχοντα od. τῆς ἀρχῆς. — sich v. etw. e. πόρρω γίγνεσθαί τινος; ἀπολείπεσθαι *P.*, ἀποπλανᾶσθαι *P.*, ἁμαρτάνειν, ἀφ-, δι-αμαρτάνειν τινός; auch ἀμελεῖν od. παραμελεῖν τινος (etw. vernachlässigen).

entfernt ἀπέχων, ἀφ-, δι-εστηκώς, διαλείπων 3. (in e. gewissen Abstande); κεχωρισμένος, ἀπών, ἀπηρτημένος 3. (getrennt); πόρρω ὤν, ἀπών, ἀφεστώς 3. (weit e.); die entferntesten Gegenden τὰ μακρότατα. — e. sein v. etw. ἀπέχειν, ἀφ-, δι-εστάναι τινός, διαλείπειν ἀπό τινος (sich in e. gewissen Abstande befinden), κεχωρίσθαι τινός od. ἀπό τινος, ἀπεῖναι u. ἀπηρτῆσθαί τινος (übh. v. etw. getrennt sein). — sich v. etw. e. halten ἀπέχεσθαι u. ἀπέχειν τινός, φεύγειν τι, οὐχ ἅπτεσθαί τινος. — aus d. Heimat e. sein ἀπ' οἴκου εἶναι, ἀπο-, ἐκ-δημεῖν; vom Hause e. sein ἀποδημεῖν οἰκίας. — übtr. ich bin weit e. zu ... πολλοῦ δέω m. *inf.*, πόρρω εἰμὶ τοῦ m. *inf.*, ἐκτός εἰμι τοῦ m. *inf.*; ich bin davon so weit e., dass ... τοσοῦτον δέω od. ἀπέχω τοῦ m. *inf.* ὥστε ..., οὕτω πόρρω εἰμὶ τοῦ m. *inf.* ὥστε ... — weit e. dass ... so auch nicht einmal οὐ μόνον οὐ ... ἀλλ' οὐδέ od. οὐχ ὅπως ... ἀλλ' οὐδέ. — weit e. πολλοῦ γε δεῖ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. — nicht im Entferntesten οὐδ' ἐγγύς. — *adv.* πόρρω, μακράν. — in Verbindung m. Verben gew. durch Zsstzgen m. ἀπό, z. B. e. wohnen ἀποικεῖν, sich e. lagern v. Jmd. ἀποσκηνεῖν, sp. ἀποσκηνοῦν τινος u. dgl.

Entfernung 1) das Entfernen: ἡ μετάστασις, ἀπαλλαγή, ὁ χωρισμός. — das sich Entfernen: ἡ ἀπαλλαγή, ἀποχώρησις; aus d. Heimat ἡ ἀπο-, ἐκ-δημία. — 2) das Entferntsein: ἡ ἀπό-, διάστασις, τὸ διάστημα. — in der E. πόρρω, πόρρωθεν, ἑκάς. — in weiter E. μακράν, διὰ πολλοῦ. — in geringer E. δι' ὀλίγου. — in gleicher E. δι' ἴσου. — in solcher E. διὰ τοσούτου. — in welcher E.? διὰ πόσου; — auf e. kurze E. ἐπὶ βραχύ. — Häufig durch Verba, z. B. in weiter (geringer) E. sein διὰ πολλοῦ (ὀλίγου) εἶναι, μακρὰν (μικρὸν) ἀπέχειν. — in welcher E.? πόσον ἀπέχων od. διαλιπών; — die E. der Stadt von den Silberbergwerken beträgt auf dem kürzesten Wege mehr als 500 Stadien ἀπέχει τῶν ἀργυρείων ἐγγύτατα ἡ πόλις πλεῖον τῶν πεντακοσίων σταδίων.

entfesseln λύειν τινὰ (ἐκ) δεσμῶν, τὰ δεσμὰ λύειν τινός, od. bloss λύειν τινά; ἀπαλλάττειν τινὰ δεσμῶν.

Entfesselung ἡ (ἐκ) τῶν δεσμῶν λύσις, ἡ τῶν δεσμῶν ἀπαλλαγή.

entflammen 1) *tr.* *a*) eig. ἀνα-, ἐπι-φλέγειν, αἴθειν, ἐκκαίειν, ζωπυρεῖν. *b*) übtr. ἀνα-, ἐκφλέγειν, ἐκ-, δια-καίειν, ζωπυρεῖν, ἐκζωπυρεῖν; Jmd. gegen Jmd. od. zu etw. e. παροξύνειν τινὰ ἐπί τινα od. κατά τινος, εἴς (ἐπί, πρός) τι. — 2) *intr.* s. entbrennen.

Entflammung ἡ ἔκκαυσις, sp. ἀνάφλεξις; übtr. ὁ παροξυσμός, sp. ἐκζωπύρησις, ἀνάφλεξις; gew. [Verba.

entflattern οἴχεσθαι ἀποπετόμενον.

entfleischen γυμνοῦν τῆς σαρκὸς od. τῶν κρεῶν. — entfleischte Gebeine ὀστᾶ γυμνὰ κρεῶν.

entfliegen ἀποπέτεσθαι; s. entflattern.

entfliehen φεύγειν, ἀπο-, δια-, ἐκ-φεύγειν; ὑπο-, ὑπεκ-φεύγειν (heimlich e.); ἀπο-, δια-διδράσκειν (letztere in dem Sinne: „irgendwohin e., ohne dass man weiss wohin", während ἀποφεύγειν u. d. ähnl. Verba die Bdtg. „entrinnen, entkommen" haben) sämmtl. m. *acc.* der Person od. Sache; οἴχεσθαι φεύγοντα (übh. fort sein). — aus e. Gefahr e. = gerettet werden σῴζεσθαι (*P.*) ἐκ κινδύνου, ἐκσῴζεσθαι (ἐκ) κινδύνου. — v. d. Zeit οἴχεσθαι.

Entfliehen, das, ἡ ἀπό-, διά-φευξις; ἡ ἀπο-, δια-φυγή, auch φυγή; ἡ ἀπό-, διά-δρασις sp.; ἡ σωτηρία (Rettung).

entfliessen ἀπορ-, ἐκ-ρεῖν.

entfremden ἀλλοτριοῦν τί τινι u. τινος; ἀπαλλοτριοῦν τι ἀπό τινος, τινὰ τινος. — entfremdet werden ἀλλοτριοῦσθαί (*P.*) τινι, ἀπαλλοτριοῦσθαί (*P.*) τινος u. πρός τινα. — Jmd. e. sein ἀλλοτρίως διακεῖσθαί τινι u. πρός τινα.

Entfremdung ἡ ἀλλοτρίωσις (als Handlung); ἡ πρός τινα ἀλλοτριότης (als Zustand); sp. auch ἡ πρός (εἴς) τινα ἀλλοτρίωσις.

entführen ἁρπάζειν, οἴχεσθαι ἁρπάσαντα, auch wol ἐκκλέπτειν.

Entführer ὁ ἁρπάσας, αὐτός.

Entführung ἡ ἁρπαγή.

entgegen ἐναντίον (gew. *pl.* ἐναντία), ἐξ ἐναντίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐναντίως; häufig durch d. *adj.* ἐναντίος 3. (selten ἀντίος 3.), z. B. der Wind weht e. ὁ ἄνεμος ἐναντίος πνεῖ, d. Wind e. haben ἐναντίῳ χρῆσθαι τῷ ἀνέμῳ, dem Winde e. schiffen πλεῖν πρὸς ἐναντίον τὸν ἄνεμον; dem Strom e. schiffen πλεῖν ἀνὰ τὸν ποταμόν. — In Verbindung m. Verben häufig durch ἀντί, auch durch πρός, ἐπί, s. d. ff. Verba. — vgl. auch gegenüber.

entgegen arbeiten ἀντιπράττειν τινί, ἀντέχειν (ἀντιτείνειν u. ἀνταίρειν) τινί u. πρός τι, ἀνθίστασθαί (ἀντιστῆναι) τινι u. πρός τινα, ἀντιμηχανᾶσθαι πρός τι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι; eifrig e. ἀντισπεύδειν (sp. ἀντισπουδάζειν) πρός τινα. — das E. ἡ ἀντίπραξις sp.

entgegen bellen ἀνθυλακτεῖν τινι sp.

entgegen blicken ἀντιβλέπειν τινί, εἴς (πρός) τι, βλέπειν ἐναντίον (-τία) τινί.

entgegen bringen προσάγειν od. προσφέρειν τί τινι, ἀπαντῶντα προσάγειν τινί τι od. ἀπαντᾶν τινι ἄγοντά τι.

entgegen brüllen ἀντιμυκᾶσθαι.

entgegen donnern ἀντιβροντᾶν.

entgegen dröhnen ἀντικτυπεῖν.

entgegen duften προσπνεῖν τινι. — wie süss duftet mir Schweinefleisch entgegen ὡς ἡδύ μοι προσέπνευσε χοιρείων κρεῶν.

entgegen eilen, Jmd., προθύμως ἀπαντᾶν τινι; s. entgegenlaufen. — einem Zustande e. φέρεσθαι (*P.*) πρός (ἐπί) τι.

entgegen fahren 1) zu Wagen: ἀντίον od. ἐναντίον ἐλαύνειν τινί. — 2) zu Schiffe: ἀντιπλεῖν, πλεῖν ἐναντίον τινί, ἀντελαύνειν τινί. — dem Winde e. πλεῖν πρὸς ἐναντίον τὸν ἄνεμον.

entgegen fallen ἀντιπίπτειν; προσπίπτειν τινί.

entgegen fliegen ἐπιπέτεσθαί τινι u. ἐπί τι, προσπέτεσθαι πρός τι; vgl. entgegen laufen.

entgegen fliessen ἐναντίον ῥεῖν.

entgegen führen ἀντίον ἄγειν; Truppen ἀντεξάγειν od. ἀντιπαρεξάγειν δύναμιν.

entgegen gehen ἀντίον ἰέναι τινί, ἀπ-, ὑπ-, συν-αντᾶν τινι; ὁμόσε ἰέναι od. χωρεῖν τινι (e. Feinde); e. Gefahr e. ὑφίστασθαι od. ὑποδύεσθαι κίνδυνον; e. Zustande e. φέρεσθαι (*P.*) πρός (ἐπί) τι. — unvermeidlich e. Zustande e. μένει μέ τι, πρόκειταί μοί τι.

Entgegengehen, das, ἡ ἀπάντησις, sp. ὑπάντησις.

entgegen gekehrt, s. entgegen kehren.

entgegen gesetzt, s. entgegensetzen.

entgegen gestimmt *ἀντίχορδος* 2. sp.

entgegen glänzen *ἀντιλάμπειν.*

entgegen graben *ἀντορύττειν.*

entgegen haben, z. B. d. Wind *ἐναντίον ἔχειν τὸν ἄνεμον, ἐναντίῳ χρῆσθαι τῷ ἀνέμῳ.*

entgegen hallen, s. entgegen schallen.

entgegen halten *ἀντέχειν*; gew. *προτείνειν, προβάλλειν τί τινι*; zur Vergleichung *ἀντιτιθέναι τί τινι* u. *πρός τι*, auch *τί τινος, ἀντιπαρατιθέναι τί τινι, ἀντιπαραβάλλειν τι πρός τι, ἀνθιστάναι τί τινι.*

entgegen handeln *ἀντιπράττειν τινί*, vgl. entgegen arbeiten. — e. Pflicht, e. Eid u. dgl. *ἐναντία πράττειν τινί, δρᾶν παρά τι, παραβαίνειν τι*, gegen e. Vertrag *παρασπονδεῖν.* — das E. *ἡ ἀντίπραξις* sp.

entgegen hauchen *ἀντιπνεῖν.*

entgegen hüpfen *σκιρτᾶν πρός τινα.*

entgegen jauchzen od. **jubeln** *ἀνταλαλάζειν.*

entgegen kämpfen *ἀνταγωνίζεσθαί τινι* (auch *ἀνταγωνιστεῖν*); *ἀντιμάχεσθαί τινι* sp.; *ἀντιπολεμεῖν τινι.* — das E. *ἡ ἀντιμάχησις* sp.; besser Verba.

entgegen kehren *ἀντιστρέφειν τί τινι.* — **entgegen gekehrt** *ἀντιπρόσωπός* 2. *τινι* (eig. m. e. Antlitz); m. e. Vordertheile *ἀντίπρῳρος* 2.

entgegen kommen *ἀντίον ἔρχεσθαι, ἀπ-, ὑπ-, συν-αντᾶν τινι*; vgl. begegnen. — Jmd. freundlich e. *φιλοφρονεῖσθαί* (*DM.* u. *DP.*) *τινα* (freundlich begegnen), *ὑποδέχεσθαί τινα* (aufnehmen); *ὠφελεῖν τινα* (unterstützen).

Entgegenkommen, das freundliche E., *τὸ φιλοφρόνημα, ἡ φιλοφρόνησις, φιλοφροσύνη.*

entgegen krähen *ἀντᾴδειν τινί.*

entgegen lächeln *ἐπι-, προσ-μειδιᾶν τινι.* — das E. *ἡ ἐπιμειδίασις* sp.

entgegen lärmen *ἀντιπαταγεῖν.*

entgegen laufen *ὁμόσε θεῖν τινι, προστρέχειν τινί* u. *πρός τινα.* — übtr. = entgegen sein, w. s.

entgegen leuchten *ἀντιλάμπειν τινί.*

entgegen liegen *ἀντικεῖσθαί τινι*; besser *ἐξ ἐναντίας κεῖσθαι, καταντικρὺ εἶναί τινος.*

entgegen marschieren, s. entgegenrücken.

entgegen rasen *ἀντιμαίνεσθαι* (*ao. P.*).

entgegen rauschen *ἀντικτυπεῖν.*

entgegen reden *ἀντιλέγειν τί τινι* u. *πρός τινα* (*τι*), *ἀντιλογεῖν* u. *ἀνταγορεύειν* (*ἀντειπεῖν*) *τινί, ἐναντιολογεῖν τινι.* — das E. *ἡ ἀντιλογία, ἐναντιολογία.*

[od. bloss *ἀπαντᾶν.*

entgegen reisen *ἐναντίον πορεύεσθαί* (*DP.*) *τινι,*

entgegen reiten *ἀνθιππεύειν, ἀντίον ἐλαύνειν τινί.* — das E. *ἡ ἀνθιππασία.*

entgegen rücken *ἀντεξιέναι, ἀντιπαρεξάγειν, ἀντεπεξελαύνειν, ἀντιπροσιέναι*; sp. *ἀντεξάγειν, ἀντιπαρεξιέναι* (*-εξέρχεσθαι*), *ἀντεξελαύνειν, ἀντιπροσελαύνειν, ἀντεπεξιέναι* (*-εξέρχεσθαι*), *ἀντεπάγειν, ἀντεπεξάγειν, ἀντεπέρχεσθαι*; auch *ὁμόσε ἰέναι* od. *χωρεῖν τινι.* — zu Schiffe, s. entgegen schiffen. — das E. *ἡ ἀντεπέξοδος* sp., besser Verba.

entgegen rufen *ἀντι-, ὑπο-φωνεῖν, ἀντιβοᾶν.*

entgegen schallen *ἀντηχεῖν.* — das E. *ἡ ἀντή-*

entgegen scheinen *ἀντιλάμπειν.* [*χησις.*

entgegen schicken *ἀντιπέμπειν*; *ἀντεκπέμπειν.*

entgegen schieben *ἀντικινεῖν.*

entgegen schiffen *ἐναντίον πλεῖν*; *ἀντιπλεῖν, ἀντεκπλεῖν, ἀντεπανάγεσθαι*; auch *ἐπιπλεῖν τινι* u. *ἐπί τινα*; sp. *ἀντεπιπλεῖν.* — vgl. entgegen.

entgegen schleudern *σφενδονᾶν τι κατά τινος.*

entgegen schreien *ἀντιβοᾶν τινι.*

entgegen schwimmen *ἀντινήχεσθαι πρός τι.* — dem Strome e. *νήχεσθαι ἀνὰ τὸν ποταμόν.*

entgegen segeln, s. entgegen schiffen.

entgegen sehen, s. entgegenblicken. — übtr. erwarten: *προσδοκᾶν, προσ-, ἐκ-δέχεσθαί τι*, auch *ἀποβλέπειν εἴς* (*πρός*) *τι.* — ich sehe deiner Rede ruhig e. *θαρραλέως ἔχω πρὸς τὸν λόγον σου.*

entgegen sein *ἐναντίον εἶναι, ἐναντιοῦσθαι* (*DP.*), *ἀντέχειν, ἀντιστῆναι, ἀντιτείνειν, ἀντικρούειν*, auch *ἐμποδὼν εἶναί τινι.* — ich bin nicht e. *οὐ φθονῶ, οὐδεὶς φθόνος.*

entgegen senden, s. entgegen schicken.

entgegen setzen *ἀντιτιθέναι*; s. entgegen stellen. — sich e. *ἀνθίστασθαι* (*ἀντιστῆναι*), *ἀντέχειν, ἀνταίρειν, ἀντιτείνειν τινί* u. *πρός τινα, ἐναντιοῦσθαι* (*DP.*) *τινι.* — **entgegengesetzt** *a*) eig. vom Orte: *ἀντίος*, gew. *ἐναντίος* 3. *τινί* u. *τινός, ὁ, ἡ, τὸ καταντικρύ, ὁ, ἡ, τὸ ἐπὶ θάτερα.* — auf die od. nach der e. Seite *ἐπὶ θάτερα, εἰς τὰ ἐπὶ θάτερα, εἰς τἀναντία.* — auf der e. Seite *ἐπὶ* od. *κατὰ θάτερα.* — v. d. e. Seite *ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐξ ἐναντίας, ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, ἐκ τοὔμπαλιν.* — in e. Richtung gehen *τοὔμπαλιν ἰέναι.* — e. e. Richtung nehmen *ἀντιστρέφειν.* *b*) übtr. = widerstreitend: *ἀντίος*, gew. *ἐναντίος* u. *ὑπεναντίος* 3., *ἀντικείμενος* 3. — auf e. Weise *ἀντιστρόφως, ἀντικειμένως.* — das E. *θάτερον* (*θάτερα*). — e. sein *ἀντικεῖσθαί τινι* u. *πρός τι.* — v. e. Art sein *ἐναντίως ἔχειν.* — e. Meinung sein *ἐναντίαν ἔχειν τὴν γνώμην, ἀντιγνωμονεῖν, ἀντιδοξάζειν*, sp. *ἀντιδοξεῖν τινι* u. *πρός τινα.* — v. e. Meinung *ἀντίδοξος* 2. — e. Empfindung *ἡ ἀντιπάθεια.* — nach e. politischen Grundsätzen verfahren *ἀντιπολιτεύεσθαι.* — die Verfolgung e. politischer Grundsätze *ἡ ἀντιπολιτεία.* — im e. Falle *εἰ δὲ μή*, sp. *ἄλλως.* — wenn d. e. Fall eingetreten ist *ἐὰν τἀναντία τούτων*

entgegen singen *ἀντᾴδειν τινί.* [*γένηται.*

entgegen sprechen, s. entgegen reden, ansprechen. [*δρομῷ.*

entgegen sprengen *ἀντελαύνειν* (*ἀντεξελαύνειν*)

entgegen stehen *ἀντικεῖσθαι*; übtr. *ἀνθίστασθαι* (*ἀντιστῆναι*), *ἀντιστατεῖν, ἐμποδὼν ἵστασθαι* od. *εἶναί τινι, ἐμποδίζειν* od. *κωλύειν τι.*

entgegen stellen *ἀντιτιθέναι*; *ἀντιτάττειν* (ein Heer), u. so auch *ἀνθ-, ἀντικαθ-ιστάναι.* — sich e. *ἀντιτάττεσθαι, ἀντιπαρατάττεσθαι* (sp. auch *A.*, in Schlachtordnung); hindernd eintreten *ἀνθίστασθαι* (*ἀντιστῆναι*), *ἐνίστασθαι* (*ἐνστῆναι*), *ἐναντιοῦσθαί* (*DP.*) *τινι*, vgl. sich entgegen setzen u. entgegen sein.

entgegen stemmen *ἀντερείδειν*; sich *ἀντερείδειν* (eig. u. übtr.); *ἀντιστηρίζειν* (eig.); *ἀντικόπτειν, ἀντικρούειν, ἀντιτείνειν τινί* (übtr.).

entgegen steuern, s. entgegen schiffen.

entgegen sträuben *ἀντιφρίττειν.*

entgegen stralen *ἀνταυγεῖν*, sp. *ἀνταυγάζειν*; *ἀντιλάμπειν.* [*τασις.*

entgegen streben *ἀντιτείνειν.* — das E. *ἡ ἀντί-*

entgegen strecken *προτείνειν, προβάλλειν.*

entgegen strömen *ἀντίον* od. *ἐναντίον ῥεῖν* (*φέρεσθαι P.*) *τινι*; *ἐπιρρεῖν* u. *ἐπιφέρεσθαί τινι* (auf Jmd. zufliessen).

entgegen stürmen *ἐφορμᾶν τινι* u. *ἐπί* (*πρός*) *τινα, ἐπιφέρεσθαί* (*P.*) *τινι.*

entgegen stürzen, sich, *προσπίπτειν τινί.*

entgegen tanzen *ἀντορχεῖσθαι.*

entgegen tönen *ἀντηχεῖν, ἀντιφωνεῖν τινι.*

entgegen tosen *ἀντιπαταγεῖν.*

entgegen tragen *προσφέρειν τί τινι*; *ἀπαντᾶν φέροντά τι.*

entgegen treiben *ἀντίον ἐλαύνειν*; *προσελαύνειν.*

entgegen treten ἀπαντᾶν (entgegen kommen); hindernd e., sich widersetzen ἀντιβαίνειν τινί u. πρός τι; vgl. sich entgegen stellen. — **entgegentretend** ἀντιβατικός 3., *adv.* ἀντιβάδην sp. — das E. ἡ ἀντίβασις sp.

entgegen wehen ἀντιπνεῖν. — e. wehend ἀντίπνους 2. — e. w. Wind ἡ ἀντίπνοια.

entgegen wenden ἀντιστρέφειν; sich e. w. ἀντιστρέφειν.

entgegen wirken ἀντιπράττειν, vgl. entgegen arbeiten. — in polit. Bez. ἀντιπολιτεύεσθαι. — das E. ἡ ἀντίπραξις sp., in polit. Bez. ἡ ἀντιπολιτεία.

entgegen ziehen 1) *tr.* = zu sich ziehen: προσέλκεσθαι. — 2) *intr.* = entgegenziehen u. e. rücken, w. s.

entgegnen ἀποκρίνεσθαι (*DM.*, selten *DP.*), selten ὑποκρίνεσθαι (*DM.*, sp. *DP.*) (τινί Jmd., πρός τι auf etw.), ἀπαμείβεσθαι (*ao. P.*; selten), auch bloss λέγειν, φάναι (sämmtl. = antworten, erwidern, w. s.). — ἀντιλέγειν u. ἀνταγορεύειν (ἀντειπεῖν) τινί, ἐναντιολογεῖν τινι (widersprechen).

Entgegnung ἡ ἀπόκρισις (Antwort, Erwiderung, w. s.); ἡ ἀντιλογία, ἐναντιολογία (Widerspruch).

entgehen 1) Jmd. od. einer Sache e. (= entrinnen): φεύγειν, ἀπο-, δια-, ἐκ-φεύγειν, heimlich e. ὑπο-, ὑπεκ-φεύγειν (sämmtl. m. *acc.* τινά u. τι). — einer Gefahr e. σῴζεσθαι (*P.*) ἐκ κινδύνου, ἐκσῴζεσθαι (ἐκ) κινδύνου, ἐκτὸς γίγνεσθαι κινδύνου. — durch List e. διαδύειν u. *M.* (Jmd. τινά); durch Ausflüchte einer Sache e. διακρούεσθαί τι. — der Muth entgeht mir = entfällt mir. — vgl. auch „entwischen." — 2) es entgeht mir etw. *a*) ich bemerke etw. nicht: διαφεύγει μέ τι, λανθάνει μέ τι, poet. u. sp. παρέρχεταί μέ τι; περιορῶ τι. — dem Kyros entgieng nicht das Murren seiner Soldaten od. dass seine S. murrten τὸν Κῦρον οὐκ ἔλαθον οἱ στρατιῶται θορυβοῦντες. — es entgieng ihnen dass sie bereits die Spitze des Hügels erreicht hatten ἔλαθον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ ἤδη γενόμενοι. *b*) es wird mir etw. nicht zu Theil: οὐ τυγχάνω od. λαγχάνω τινός, ἀποτυγχάνω u. ἀτυχῶ τινος, ἄμοιρος γίγνομαί τινος, ἀποστεροῦμαί τινος; ἐκφεύγει μέ τι. — ich lasse mir etw. e. προΐεμαί τι.

Entgehen, das, s. Entfliehen.

Entgelt; ohne E. ἀμισθί, προῖκα; so gut wie ohne E. ἀντίπροικα.

entgelten etw. δίκην διδόναι od. ἐκτίνειν τινός, τιμωρίαν ὑπέχειν τινός. — du sollst es mir e. κακῶς σε τιμωρήσομαι τούτου. — Jmd. etw. e. lassen τιμωρεῖσθαί τινά τινος, auch ἀντί (περί) τινος, μνησικακεῖν τινί τινος. — vgl. vergelten.

Entgeltung ἡ τιμωρία; vgl. Vergeltung.

entgleiten ἐξολισθάνειν (τῆς χειρός).

entglimmen ἐκκαίεσθαι, ἐκπυροῦσθαι *P.*

entglitschen, s. entgleiten.

entglühen δια-, ἐκ-καίεσθαι *P.* (eig. u. übtr.); διαθερμαίνεσθαι *P.* (vom Weine); vgl. entbrennen. [ζώνην.

entgürten ἀποζωννύναι sp.; besser λύειν τὴν

enthaaren ψιλοῦν (m. u. ohne τριχῶν). — **enthaart** ψιλός 3. (τριχῶν).

Enthaarungsmittel τὸ ψίλωθρον.

enthäuten ἀποδέρειν.

enthalten 1) in sich fassen: ἔχειν, περι-, ἐμπεριέχειν, χωρεῖν. — etw. v. e. Eigenschaft e. μετέχειν τινός, μέτεστί τινί τινος. — er sandte ihm e. Brief, der Folgendes enthielt ἔπεμψεν αὐτῷ γράμματα λέγοντα τάδε od. ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἐγέγραπτο τάδε. — in etw. enthalten sein εἶναι ἔν τινι, ἐνεῖναί τινι od. ἔν τινι. — 2) sich e. v. etw.: ἀπέχεσθαί τινος od. m. *inf.*, ἀφίστασθαί τινος, auch οὐχ ἅπτεσθαί τινος. — ἐγκρατῆ od. κρείττω εἶναί τινος (sich e. Neigung od. Begierde e. können, opp. ἥττω εἶναί τινος). — κατέχειν τι (etw. zurückhalten, z. B. sich des Lachens od. Weinens e. κατέχειν τὸν γέλωτα od. τὸ δακρύειν, τὰ δάκρυα). — ich konnte mich des Weinens nicht e. οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, οὐκ ἀπεσχόμην τὸ μὴ οὐ δακρύειν. — sich des überflüssigen Aufwandes e. φείδεσθαι, φειδωλῶς ζῆν.

enthaltsam ἐγκρατής 2., κρείττων 2. τινός, καρτερικός 3. πρός τι; auch μέτριος 3. u. 2., σώφρων 2., σωφρονικός 3. — e. sein in etw. ἐγκρατῆ εἶναί τινος, κρείττω εἶναί τινος, καρτερικὸν εἶναι πρός τι, ἐγκρατῶς ἔχειν τινός, sp. ἐγκρατεύεσθαι; auch μετριάζειν (περί u. πρός τι, τινί u. ἔν τινι), σωφρονεῖν, καρτερεῖν ἔν τινι. — nicht e. sein in etw. ἀκρατῆ od. ἥττω εἶναί τινος, ἀκρατεύεσθαι, selten ἀκρατεῖν.

Enthaltsamkeit ἡ ἐγκράτεια (in etw. τινός, περί u. πρός τι), ἡ καρτέρησις, καρτερία (Standhaftigkeit); ἡ σωφροσύνη, μετριότης; sp. ἡ ἄφεξις. — Probe v. E. τὸ καρτέρημα, sp. τὸ ἐγκράτευμα.

enthaupten ἀποτέμνειν τὴν κεφαλήν τινος; auch κεφαλοτομεῖν; sp. καρατομεῖν, τραχηλοκοπεῖν, ἀποκεφαλίζειν, πελεκίζειν. — enthauptet werden ἀποτέμνεσθαι (*P.*) τὴν κεφαλήν.

Enthauptung ἡ ἀποκοπή od. ἀποτομὴ τῆς κεφαλῆς; sp. ὁ πελεκισμός, ἀποκεφαλισμός, ἡ καρατομία, τραχηλοκοπία; am besten durch Verba.

entheben, Jmd. einer Sache: ἀπαλλάττειν τινά τινος; vgl. entsetzen. — einer Sache enthoben sein ἀπηλλάχθαι τινός, ἐκτὸς εἶναι od. ἔξω γενέσθαι τινός.

Enthebung ἡ ἀπαλλαγή τινος; vgl. Entsetzung.

entheiligen βέβηλον od. ἀνόσιον τιθέναι, sp. βεβηλοῦν; χραίνειν, μιαίνειν, καταμιαίνειν, μολύνειν, sp. καταμολύνειν (besudeln, beflecken); ἀσεβεῖν εἴς od. περί τι. — **entheiligt** βέβηλος 2., ἠσεβημένος 3.

Entheiligung ἡ βεβήλωσις, μίανσις, ὁ μιασμός, μολυσμός (sämmtl. sp.); besser Verba.

enthüllen *a*) eig. ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-καλύπτειν; ganz e. διακαλύπτειν. — sich e. ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-καλύπτεσθαι. *b*) übtr. ἀπο-, ἐκ-καλύπτειν; sp. auch ἀνακαλύπτειν τι πρός τινα; gew. ἀποφαίνειν, δηλοῦν.

Enthüllung ἡ ἀποκάλυψις (eig. u. übtr.); ἡ δήλωσις (übtr.).

enthülsen πτίσσειν, περιπτίσσειν; ἀπολέπειν, ἀπολοπίζειν (eig. ausschälen). — das E. ἡ πτίσις sp. — enthülstes Korn τὸ πτίσμα sp.

Enthusiasmus ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ ἐνθουσίασις, sp. ἡ κατοχή. — in E. sein ἐνθουσιᾶν, ἐνθουσιάζειν, κατέχεσθαι (ὑπὸ θεοῦ); selten ἐνθεάζειν u. *M.* [σιῶν.

Enthusiast ὁ ἐνθουσιαστής sp.; besser ὁ ἐνθου-

enthusiastisch ἐνθουσιαστικός 3.; ἔνθεος, ἐνθουσιώδης 2.; selten ἐνθεαστικός 3.; sp. θεόληπτος, κατακώχιμος 2.

entjungfern διακορεύειν, διαπαρθενεύειν; sp. διακορεῖν, ἐκπαρθενεύειν.

Entjungferung ἡ διαπαρθένευσις, διακόρησις sp.

entkeimen ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν, ἀναφύεσθαι, ἀνατέλλειν. — e. lassen ἐκβλαστάνειν. — das E. ἡ ἐκ-, ἀνα-βλάστησις.

entkernen ἐκκοκκίζειν.

entkleiden *a*) eig. ἐκ-, ἀπο-δύειν τινά τι (Jmd. v. etw.); περιαιρεῖν τινος ἐσθῆτα, γυμνοῦν τινα (ἐσθῆτος). — sich e. ἐκ-, ἀπο-δύεσθαι, περιαι-

ῥεῖσθαι ἐσθῆτα. *b*) übtr. Jmd. des Scheines e.: περιαιρεῖν τινος τὴν δόξαν, γυμνοῦν τινὰ τῆς δόξης. — **entkleidet** γυμνός 3. (τῆς ἐσθῆτος); übtr. γυμνός τινος, περιῃρημένος 3. τι.

Entkleidung ἡ ἀπόδυσις; ἡ γύμνωσις; ἡ περιαίρεσις (übtr.).

entkommen, s. entgehen 1) u. entlaufen. — glücklich wohin e. διασῴζεσθαι (*P.*) εἴς τινα τόπον. — e. lassen ἀφιέναι.

entkräften 1) eig. ἀσθενοῦν, ἀσθενῆ ποιεῖν; ἐκλύειν, παραλύειν; ἀφαιρεῖν ῥώμην; μαραίνειν, ἀπομαραίνειν (allmälich aufreiben); καταπονεῖν, κατατρίβειν, κατατρύχειν (durch Arbeit, Anstrengung); θρύπτειν, δια-, κατα-θρύπτειν (durch Ueppigkeit). — entkräftet sein ἀσθενεῖν (ganz e. sein ἐξασθενεῖν), ἀσθενῆ εἶναι, ἀρρωστεῖν, ἀδυνατεῖν, ἀδύνατον εἶναι, ἀδυνάτως ἔχειν, ἀτονεῖν, ἀπειρηκέναι. — 2) übtr. ἐκλύειν (πόλιν); λύειν, καταλύειν, ἀκυροῦν (νόμον); ἀμαυροῦν (ἀξίωμα); ἀμβλύνειν od. ἀμβλύτερον ποιεῖν τι (minder wirksam machen); διαλύειν, ἀπολύεσθαι, ἀποτρίβεσθαί τι (Verleumdungen, Beschuldigungen u. dgl.).

Entkräftung 1) als Handlung: ἡ ἔκλυσις; κατάτριψις; θρύψις; ἀμαύρωσις (übtr.). — 2) als Zustand: ἡ ἀσθένεια (selten ἀσθένωσις), ἀρρωστία, τὸ ἀρρώστημα, ἡ ἀδυναμία, ἀδυνασία, ἀτονία, πάρεσις (Schwäche); ὁ κάματος, κόπος, sp. ἡ ἀπαγόρευσις (E. durch Arbeit od. Anstrengung); ἡ παρακμή sp. (im Greisenalter) u. im höheren Grade: ἡ μάρανσις, sp. ὁ μαρασμός.

entladen 1) eig. ἀπογεμίζεσθαι sp.; κουφίζειν τι (τινὰ) ἄχθους; κενοῦν, ἐκκενοῦν (entleeren). — sich e. (v. Wolken) ἀφιέναι κεραυνοὺς od. ὕδωρ (ὕδατα). — 2) übtr. Jmd. v. etw. e. = befreien: ἀπαλλάττειν od. κουφίζειν (ἀποκουφίζειν) τινα τινος. — sich einer Schuld e. διαλύειν χρέος.

Entladung ἡ κούφισις, κένωσις, ἀπαλλαγή; gew. Verba.

entlang παρά m. *acc.*; auch ἀνά m. *acc.*

entlarven 1) eig. περιαιρεῖν τὸ πρόσωπον. — 2) übtr. φανερὸν ποιεῖν, ἀποφαίνειν, ἀποκαλύπτειν, ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν; φωρᾶν, καταφωρᾶν.

Entlarvung ὁ ἔλεγχος; sp. ἡ ἀποκάλυψις, φώρασις.

entlassen ἀν-, ἀφ-, μεθ-, προ-ιέναι; ἀποπέμπειν; ἀπολύειν (aus dem Dienste e.); κατα-, παρα-λύειν τινὰ ἀρχῆς (des Amtes e.); παύειν τινὰ τῆς ἀρχῆς od. ἄρχοντα, auch τῆς ὑπηρεσίας od. ὑπηρετοῦντα; λύειν τινά (ἐκ δεσμῶν od. εἱρκτῆς, ἐκ δουλείας, αἰχμάλωτον aus dem Kerker, der Knechtschaft, Gefangenschaft e.). — e. Versammlung e. ἀφιέναι, ἀνιστάναι, διαλύειν σύλλογον; e. Heer e. δια-, κατα-λύειν, διαφιέναι.

Entlassung ἡ ἄν-, ἄφ-εσις; ἡ ἀπόπεμψις; ἡ ἀπόλυσις; ἡ κατά-, διά-λυσις (e. Versammlung, e. Heeres); ἡ λύσις (ἀπὸ τῶν δεσμῶν od. bloss τῶν δεσμῶν, αἰχμαλώτου).

entlasten ἀφαιρεῖν ἄχθος. — sich e. ἀποφορτίζεσθαι sp. — vgl. entladen, entledigen.

entlauben, s. entblättern.

entlaufen Jmd. ἀπο-, δια-διδράσκειν τινά, δραπετεύειν τινά u. παρά τινος (sämmtl. bes. v. Sklaven). — aus e. Orte e. ἐκδιδράσκειν. — der entlaufene Sklave ὁ δραπέτης (ὁ δρ. ἄνθρωπος), *fem.* ἡ δραπέτις, ιδος, *dem.* ὁ δραπετίσκος. — entl. Sklaven betreffend δραπετικός 3. — entl. Sklaven zurückführend δραπεταγωγός 2.

Entlaufen, das, ὁ δρασμός; sp. ἡ ἀπό-, διάδρασις, δραπέτευσις.

entledigen 1) eig. ἀφαιρεῖν ἄχθος, κουφίζειν τι (τινὰ) ἄχθους. — sich einer Last e. ἀποβάλλειν ἄχθος, sp. ἀποφορτίζεσθαι. — λύειν, ἀπολύειν τινά τινος (z. B. τῶν δεσμῶν). — 2) übtr. λύειν, ἀπολύειν, ἀπαλλάττειν τινά τινος, κουφίζειν (ἀποκουφίζειν) τινά τινος; ἐξαιρεῖσθαί τινά τινος u. ἔκ τινος. — sich e. einer Sache ἀποσκευάζεσθαι, ἀποτρίβεσθαί τι, ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος u. ἀπό τινος, ἐξίστασθαί τινος, ἐκδύεσθαί τι. — sich eines Auftrages e. ἀποτελεῖν od. ποιεῖν τὸ προστεταγμένον. — sich eines Versprechens e. ἀποτελεῖν, λύειν, ἐκπληροῦν τὴν ὑπόσχεσιν. — sich seiner Schulden e. διαλύειν τὰ χρέα. — sich Jmds. e. ἀποπέμπεσθαί τινα, ἐκποδὼν ποιεῖσθαί (sp. ποιεῖν) τινα.

Entledigung ἡ λύσις, ἀπόλυσις, ἀπαλλαγή.

entleeren κενοῦν, ἐκκενοῦν. — sich e. λαπάττειν τὴν γαστέρα, λαπάττεσθαι, ἀποπατεῖν, sp. ἀποσκευάζεσθαι.

Entleerung ἡ κένωσις, auch des Leibes, wofür am besten ἡ λάπαξις, sp. τὸ κένωμα. — ist es = das Entleerte τὸ κένωμα sp. — die E. befördernd λαπακτικός, κενωματικός 3. sp.

entlegen πολὺ od. μακρὰν ἀπέχων 3., ἀφ-, διεστώς 3., κεχωρισμένος 3., auch ἔρημος 2. u. 3. (einsam). — e. sein πολὺ ἀπέχειν, ἀφ-, δι-εστάναι τινός; γίγνεσθαι, κεῖσθαι ἀπό τινος. — der entlegenste ἔσχατος 3.; d. e. Gegenden τὰ μακρότατα.

Entlegenheit ἡ μακρὰ ἀπόστασις, ἡ ἐρημία; gew. Verba.

entlehnen δανείζεσθαι παρά od. ἀπό τινος (Geld e.); übtr. ἐκ-, προσ-λαμβάνειν τι παρά τινος.

Entlehner ὁ δανειζόμενος.

Entlehnung ὁ δανεισμός; od. Verba.

entleiben σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν, φονεύειν, ἀναιρεῖν, ἀποκτείνειν. — sich e. ἀποσφάττειν u. dgl. ἑαυτόν, auch διαχρῆσθαι od. βιάζεσθαι ἑαυτόν.

Entleibung ἡ σφαγή, ὁ φόνος; = Selbstmord ἡ αὐτοχειρία (eig. der m. eigener Hand an sich wie an Anderen vollzogene Mord).

entlocken Jmd. ein Lachen: ἐξάγεσθαι ἔκ τινος γέλωτα; Thränen e. ἐκκαλεῖσθαι δάκρυα.

entmannen ἐκτέμνειν, sp. εὐνουχίζειν τινά; übtr. s. entmuthigen. — **entmannt** ὁ ἐκτομίας, εὐνοῦχος.

Entmannung ἡ ἐκτομή; sp. ὁ εὐνουχισμός.

entmasten, e. Schiff, ἐξαιρεῖν τῆς νεὼς τὸν ἱστόν; v. Sturme περιθραύειν τὸν ἱστὸν τῆς νεώς.

entmenschen ἀπάνθρωπον ποιεῖν, ἐξαγριοῦν. — **entmenscht** ἀπάνθρωπος 2., ὠμός 3., sp. ἐξάνθρωπος 2.

entmuthigen ἀφ-, ἐξ-αιρεῖν τὸν θυμόν τινος, ἀθυμίαν παρέχειν od. ἐμποιεῖν τινι, εἰς ἀθυμίαν καθιστάναι τινά, ἀθυμεῖν ποιεῖν τινα, δειλὸν ποιεῖν od. καθιστάναι τινά. — **entmuthigt** ἄθυμος 2. — e. sein ἄθυμον εἶναι, ἀθυμεῖν, ἀθύμως ἔχειν, ἐν ἀθυμίᾳ εἶναι; e. werden εἰς ἀθυμίαν ἐμπίπτειν.

Entmuthigung ἡ ἀθυμία (als Zustand).

entnehmen 1) Jmd. aus etw. = befreien: ἀπολύειν od. ἀπαλλάττειν τινά τινος. — 2) Geld e., s. entlehnen. — 3) etw. aus etw. e.: τεκμαίρεσθαί τινι od. ἔκ τινος, μανθάνειν od. γιγνώσκειν ἔκ τινος.

entnerven ἐκνευρίζειν, ἐκτέμνειν ὥσπερ νεῦρά τινος. — **entnervt** ἐκνενευρισμένος 3. — vgl. entkräften.

Entnervung, s. Entkräftung.

entpanzern περιαιρεῖν od. ἀποδύειν τὸν θώρακα. — sich e. περιαιρεῖσθαι od. ἀποδύεσθαι τὸν θ.

entquellen, s. hervorquellen.

enträthseln eig. λύειν od. διειπεῖν αἴνιγμα;

dann = erklären, w. s. — ich kann es mir nicht e. οὐκ ἔχω συμβαλέσθαι.

entraffen ἀν-, ἀφ-, ἐξ-αρπάζειν.

entrathen einer od. eine Sache = entbehren.

Entrechat etwa ἡ θερμαστρίς, ίδος. — e. E. machen θερμαΰστρίζειν.

entreissen ἀφ-, ἐξ-αρπάζειν τινί τι; ἀφ-, ἐξ-αιρεῖσθαί τινά τι u. τινός τι; παραιρεῖσθαί τί τινος, sp. τί τινι, ἀποσπᾶν τί τινος u. ἀπό τινος. — heimlich e. ὑφαρπάζειν τί τινος. — Jmd. einer Gefahr e. σῴζειν τινὰ ἐκ κινδύνου, ἐκσῴζειν τινὰ κινδύνου od. ἐκ κινδύνου, selten ῥύεσθαί τινα (ἐκ) κινδύνου. — einem Zustande e. παύειν τινά τινος od. m. *part.*, z. B. der Schlaffheit τῆς ἀργίας od. ἀργοῦντα. — vgl. losreissen.

Entreissung ἡ ἀφ-, παρ-αίρεσις.

Entrepreneur ὁ ἐργολάβος, ἐργολήπτης; ὁ ὠνητής (Pächter).

entreprenieren ἐργολαβεῖν; ὠνεῖσθαι (pachten).

Entreprise ἡ ἐργολαβία (-λάβεια sp.); ἡ ὠνή (Pacht). — etw. in E. nehmen ἐργολαβεῖν; ὠνεῖσθαι (pachten). — etw. in E. geben ἐργοδοτεῖν, μισθοῦν.

entrichten ἀποφέρειν, τελεῖν, ἀπο-, ὑπο-τελεῖν, ἀποδιδόναι (was man schuldig od. verpflichtet ist); e. ausserordentliche Steuer e. εἰσφέρειν εἰσφοράν. — vgl. abstatten.

Entrichtung ἡ φορά, ἀποφορά; gew. Verba.

entriegeln ἀποκινεῖν od. παραφέρειν τὸν μοχλόν.

entrinden φλοΐζειν. — das E. ὁ φλοϊσμός.

entrinnen, s. entfliehen. — das E. s. Entfliehen.

entrollen 1) *tr.* ἀνελίττειν, ἀναπτύσσειν, ἀναπεταννύναι. — e. Bild v. etw. e. διεξέρχεσθαί τι. — 2) *intr.* οἴχεσθαι κυλινδούμενον, καταφερόμενον (v. e. Steine); οἴχεσθαι auch m. φερόμενον (übtr. rasch enteilen). — v. Thränen λείβεσθαι, καταλείβεσθαι *P.*

entrücken ἀναρπάζειν, συναρπάζειν (m. näheren Bestimmungen durch εἰς m. *acc.* u. ἐκ m. *gen.*); aus d. Augen e. ἀφανίζειν.

Entrückung ἡ ἀναρπαγή; ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός.

entrüsten ἐξοργίζειν, ἐξαγριαίνειν, ἐξαγριοῦν. — sich e. ἐξαγριαίνεσθαι, ἐξαγριοῦσθαι *P.*; ὀργίζεσθαι, παροργίζεσθαι (*DP.*), ἀγανακτεῖν τινι u. ἐπί τινι; χαλεπαίνειν (u. *P.*) τινί u. πρός τινα; auch δεινὸν ποιεῖσθαι, δεινὰ παθεῖν; δεινοπαθεῖν ἐπί τινι.

Entrüstung ἡ ὀργή, ἀγανάκτησις.

entrunzeln λεαίνειν od. ἐκλεαίνειν τας ῥυτίδας. — d. Stirne e. χαλᾶν τὸ μέτωπον, u. mehr poet. διαγαληνίζειν τὸ πρόσωπον.

entsäuseln ἀποσυρίττεσθαι *P.* (ἀπό τινος).

entsagen ἀπειπεῖν τι; ἀφ-, προ-ίεσθαί τι, ὑφίεσθαί τινος; ἀφ-, ἐξ-ίστασθαί τινος; ἀποπαύεσθαί τινος od. m. *part.*; ἀποβάλλειν τι (wegwerfen); ἐᾶν od. κελεύειν χαίρειν τι.

Entsagung ἡ ἄφεσις, πρόεσις; gew. Verba.

Entsatz 1) als Handlung: ἡ ἐπικουρία, βοήθεια. — zum E. kommen ἐπικουρεῖν, ἐπικουρίαν ποιεῖσθαι, βοηθεῖν, παρα-, προσ-βοηθεῖν πολιορκουμένοις. — 2) Truppen, die zum E. kommen: οἱ ἐπίκουροι, οἱ βοηθοί, auch ἡ ἐπικουρία, τὸ ἐπικουρικόν, ἡ βοήθεια.

entschädigen, Jmd. für etw., τὴν ἐκ (ἀπό) τινος βλάβην (τὴν ζημίαν) τινὶ ἐπανορθοῦν, ἀκεῖσθαι od. ἐξακεῖσθαι, διδόναι τινί τι ἀντί τινος, ἀντιδιδόναι τινί τινος; παραμυθεῖσθαι od. παρηγορεῖν τινα διδόντα τι od. dgl. — dies entschädigt mich für meine Leiden ἔχει τοῦτό μοι παραμύθιόν τι (παραμυθίαν od. παρηγορίαν τινὰ) τῶν παθημάτων.

Entschädigung 1) als Handlung: ἡ βλάβης ἐπανόρθωσις; ἡ παραμυθία (Linderung, Beschwichtigung). — 2) als Sache: τὸ βλάβης ἐπανόρθωμα, τα ἀντιδοθέντα; τὸ παραμύθιον.

entscheiden κρίνειν, διακρίνειν τι; γιγνώσκειν, διαγιγνώσκειν περί τινος; v. Richter δικάζειν, διαδικάζειν (abs. u. m. δίκην); als Schiedsrichter διαιτᾶν (bei Jmd. τινί u. τινά). — e. Zwist e. διαλύειν διαφοράν. — e. Schlacht e. κρίνειν μάχην, ῥοπὴν ἔχειν (ῥοπὰς ποιεῖν, ῥοπὴν παρέχεσθαι) πρός (εἴς) τι. — über etw. zu e. haben κύριον εἶναί τινος, ἔστιν ἐπί τινι. — es wird etw. entschieden κρίνεταί τι, κρίσις γίγνεται od. ἐστὶ περί τινος. — es ist über etw. noch nicht entschieden ἄκριτόν ἐστί τι. — etw. nicht e. μεταξὺ καταλείπειν τι. — sich e. über etw. γνώμην ποιεῖσθαι, ἀποφαίνεσθαι, ἀποδείκνυσθαι περί τινος; sich für etw. e. αἱρεῖσθαι, προαιρεῖσθαί τι. — es wird sich bald e. τάχα δηλώσει, τάχα δῆλον ἔσται od. γενήσεται, τάχ᾽ εἰσόμεθα. — **entscheidend** ῥοπὴν ἔχων 3., κύριος 3.; bei Krankheiten κρίσιμος 2., bes. der e. Tag ἡ κρίσιμος (sp. κριτική) ἡμέρα. — e. Punkt od. Augenblick ἡ ῥοπή, ὁ καιρός, ἡ (τοῦ καιροῦ) ἀκμή. — auf dem e. Punkte sein ἐπ᾽ αὐτὴν ἥκειν τὴν ἀκμήν. — nun ist der e. Moment ἀκμή ἐστι m. *inf.* — auf den e. Punkt kommen ἀκμὴν λαμβάνειν. — v. e. Einflusse sein für etw. μεγάλην (μεγίστην) ῥοπὴν ἔχειν πρός τι, πλείστην ῥοπὴν παρέχεσθαι εἴς τι. — **entschieden** κεκριμένος 3.; σαφής 2., ἀναμφίβολος 2. (bestimmt, ausgemacht). — e. sagen od. behaupten θαρραλέως λέγειν, ἰσχυρίζεσθαι. — sich e. weigern ἀπισχυρίζεσθαι. — e. die Besten οἱ ἄριστοι διαφανῶς, οἱ παρὰ πολὺ ἄριστοι. — e. weiter πολλῷ μακρότερος 3.

Entscheider ὁ διαγνώστης; od. *part.*

Entscheidung ἡ κρίσις, διάκρισις; ἡ γνώμη, διαγνώμη, διάγνωσις; ἡ δίαιτα (zunächst des Schiedsrichters); ἡ ῥοπή (Ausschlag). — e. Kampf zur E. bringen ῥοπὴν (ῥοπὰς) ποιεῖν τοῦ ἀγῶνος. — Jmd. die E. über etw. überlassen ἐπιτρέπειν τινὶ τὴν κρίσιν τινός, auch ἐπιτρέπειν τινί τι, διδόναι τινὶ τὴν ἐπιτροπὴν περί τινος, κύριον ποιεῖν τινά τινος. — v. E. sein = v. entscheidendem Einflusse sein, s. d. vhg. W. — der Punkt der E. ἡ ῥοπή, ἡ (τοῦ καιροῦ) ἀκμή, ὁ καιρός. — ohne E. ἀκριτί, ἀκρίτως.

Entscheidungsgrund τὸ τεκμήριον, ὁ κύριος λόγος.

Entscheidungspunkt, s. entscheidend od. Entscheidung.

entschlafen, s. einschlafen. — übtr. = sterben: τελευτᾶν, ἀποθνήσκειν, poet. κατευνάζεσθαι *P.*; auch wol umschr. ὥσπερ εἰς ὕπνον ὑπολισθόντα ἀποθνήσκειν. — die Entschlafenen οἱ κεκμηκότες.

entschlagen, sich einer Sache ἀφ-, ἐξ-ίστασθαί τινος; προΐεσθαί τι; μεθ-, ὑφ-ίεσθαί τινος; ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος; χαίρειν ἐᾶν od. κελεύειν τι.

entschleichen ὑπεκδύεσθαί τινα (τι); ἐκκλέπτειν ἑαυτόν.

entschleiern ἀνακαλύπτειν. — sich e. ἀνακαλύπτεσθαι.

Entschleierung ἡ ἀνακάλυψις.

entschliessen, sich, προαιρεῖσθαι, γιγνώσκειν, διαγιγνώσκειν, βουλεύεσθαι, διανοεῖσθαι (*DP.*) m. f. *inf.*; auch δοκεῖ μοι m. *inf.*, τολμᾶν, ἀποτολμᾶν τι od. m. *inf.*, παρασκευάζεσθαι m. *inf.* — ich bin entschlossen δέδοκταί μοι. — sich nicht e. können ἀπορεῖν, ἐν ἀπορίᾳ εἶναι, ἐν ἀπόρῳ εἶναι od. ἔχεσθαι *P.*; ὀκνεῖν, μέλλειν (zögern); auch οὐκ ἐθέλειν od. οὐκ ἀξιοῦν ποιεῖν τι.

Entschliessung, s. Entschluss.

entschlossen 1) der sich zu etw. e. hat: ἕτοιμος

2. u. 3., πρόθυμος 2. — ich bin e. δέδοκταί μοι, προῄρημαι, ἐθέλω. — 2) = muthig, w. s.

Entschlossenheit ἡ τόλμα, εὐτολμία, τὸ εὔτολμον, ἡ προθυμία, τὸ πρόθυμον, ἡ ἀνδρεία (ἀνδρία, selten ἀνδρειότης), ἡ εὐψυχία.

entschlüpfen δια-, διεκ-, ἐκ-, ὑπεκ-δύεσθαι, ἐκ-, δια-, ὑπο-, ὑπεκ-φεύγειν (eig. u. übtr.); ἀπο-, δια-διδράσκειν (eig.); vgl. entfallen, entgleiten, entkommen.

entschlummern, s. entschlafen.

Entschluss ἡ προαίρεσις; ἡ γνώμη; ἡ βουλή, τὸ βούλευμα; ἡ διάνοια, τὸ διανόημα; τὸ δόγμα. — e. E. fassen γνώμην od. δόγμα ποιεῖσθαι, vgl. sich entschliessen. — aus freiem (eigenem) E. ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, ἀφ' ἑαυτοῦ, ἑκουσίως, ἑκουσίᾳ, καθ' ἑκουσίαν, ἑκών 3. — es ist mein E. γνώμην ἔχω, ἐν νῷ ἔχω, ἔγνωκα, διέγνωκα, διανοοῦμαι (*DP.*). — bei seinem E. bleiben ἐμμένειν τῇ γνώμῃ. — seinen E. ändern μεταβουλεύεσθαι (in etw. τινός, dahin dass … durch d. *inf.*), μεταγιγνώσκειν (dahin dass … durch d. *inf.*; auch μεταγιγνώσκειν τὰ δεδογμένα); auch γνωσιμαχεῖν; Aenderung d. E. ἡ μετάγνωσις. — Jmd. v. seinem E. abbringen μεταπείθειν.

entschütten, s. ausschütten, entledigen.

entschuhen ὑπολύειν τὰ ὑποδήματά τινος, τὼ πόδε τινός, auch τινά. — sich e. ὑπολύεσθαι, auch m. τὰ ὑποδήματα.

entschuldigen Jmd. od. etw. ἀπολογεῖσθαι (*DM.*, selten *DP.*) ὑπέρ τινος (bei Einem τινί od. πρός τινα) (rechtfertigen); παραιτεῖσθαι περί τινος (für Jmd. bitten); συγγνώμην ἔχειν (ἀπονέμειν, διδόναι) τινί, σ. ποιεῖσθαι πρός τι (verzeihen). — sich e. ἀπολογεῖσθαι (auch m. ὑπὲρ ἑαυτοῦ, wegen etw. περί τινος, bei Jmd. τινί u. πρός τινα), ἀπολογίαν ποιεῖσθαι (bei Jmd. πρός τινα), παραιτεῖσθαί τινα (bei Jmd.; auch = d. Einladung Jmds. ausschlagen), sp. ἐκλογεῖσθαι (wegen etw. περί od. ὑπέρ τινος, auch bloss τινός u. τί); αἰτεῖσθαι συγγνώμην παρά τινος od. δεῖσθαι (*DP.*) συγγνώμης τυγχάνειν παρά τινος (Jmd. um Verzeihung bitten); sich m. etw. e. προφασίζεσθαι od. σκήπτεσθαί τι, πρόφασίν τινα παρέχειν od. ποιεῖσθαι, προφάσει τινὶ χρῆσθαι. — sich auf alle Weise e. πάσας προφάσεις προφασίζεσθαι od. ἕλκειν. — zu e. συγγνωστός 2.; zu e. sein πρόφασιν od. προφάσεις ἔχειν. — nicht zu e. ἀναπολόγητος 2.

Entschuldigung 1) als Handlung: ἡ ἀπολογία, παραίτησις; ἡ συγγνώμη (Verzeihung). — 2) als Sache: ἡ ἀπολογία, τὸ ἀπολόγημα; ἡ πρόφασις (Vorwand). — als E. anführen ἀπολογεῖσθαί τι od. m. f. ὡς, sp. ἐκλογεῖσθαί τι; προφασίζεσθαι u. σκήπτεσθαί τι od. m. *inf.*, προφάσει τινὶ χρῆσθαι od. m. *inf.* — E. machen, vorbringen, s. sich entschuldigen. — e. E. ersinnen κατασκευάζειν πρόφασιν. — keine E.! μή μοι πρόφασιν od. προφάσεις.

Entschuldigungsgrund τὸ ἀπολόγημα, ἡ πρόφασις.

entschweben αἰωρούμενον ἀπελθεῖν od. οἴχεσθαι; vgl. entfliegen.

entschwimmen ἐκνεῖν, ἐκ-, ἀπο-νήχεσθαι.

entschwinden ἀφανίζεσθαι *P.*; allmählich e. ἐκ-, διαρ-, ὑπεκ-ρεῖν. — dem Gesichte e. ἐκλείπειν τὴν ὄψιν. — dem Gedächtnisse e. ὑπεκρεῖν τῆς μνήμης, ἀποφεύγειν τὴν μνήμην, vgl. entfallen. — das E. ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός.

entseelen, Jmd., ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ψυχήν. — **entseelt** ἄψυχος 2.; vgl. gestorben. — e. vor Schrecken ὁ, ἡ ἡμιθνής (-ῆτος) ὑπὸ φόβου od. δέους; vor Schrecken über etw. e. sein τεθνάναι τῷ δέει τι.

entsenden ἀφ-, προ-ιέναι; ἀπο-, προ-πέμπειν. — e. Geschoss ἀφιέναι βέλος, βάλλειν.

entsetzen 1) Jmd. e. Amtes: ἀφιστάναι u. παύειν τινὰ ἀρχῆς od. ἄρχοντα; κατα-, παρα-λύειν τινὰ ἀρχῆς. — 2) e. belagerten Platz: ἐπικουρεῖν, βοηθεῖν, προσβοηθεῖν τινι; auch ἐξαρπάζειν τινὰ τῆς πολιορκίας. — 3) sich e.: ἐκ-, καταπλήττεσθαι *P.*, φοβεῖσθαι (*P.*, gew. *DP.*), ὀρρωδεῖν (vor Einem od. etw. τινά od. τί).

Entsetzen, das, ἡ ἔκπληξις, ὁ φόβος, τὸ δεῖμα, ἡ ὀρρωδία, τὸ θάμβος.

entsetzlich ἐκπληκτικός (sp. ἐκπληκτός) 3., δεινός, φοβερός 3.; auch bloss θαυμαστός 3., ὑπερφυής 2. — vgl. gräulich.

Entsetzung v. e. Amte: durch d. Verba; übr. s. Entsatz.

entsiegeln λύειν τὴν σφραγῖδα.

Entsiegelung ἡ τῆς σφραγῖδος λύσις.

entsinken ἐκπίπτειν, ἐξολισθάνειν, καταρρεῖν; übr. s. Muth.

entsinnen sich = sich erinnern, w. s.

entsittlichen διαφθείρειν.

Entsittlichung ἡ διαφθορά.

entspinnen e. Faden, s. spinnen; übtr. Krieg e. συνιστάναι od. ἐγείρειν πόλεμον, e. Empörung e. στάσιν ἀνεγείρειν καὶ ῥιπίζειν. — sich e. = entstehen, w. s.

entsprechen ἁρμόττειν πρός τι, ἐναρμόττειν τινι u. ἔν τινι, ἐφαρμόττειν τινί od. ἐπί (πρός, εἴς) τι, προσαρμόττειν πρός τι, συναρμόττειν τινί u. εἴς τι (zu etw. passen); πρέπειν τινί (sich schicken); προσήκειν τινί (zukommen); εἶναι κατά τι (gemäss sein); ἀκολουθεῖν τινι (sich aus etw. ergeben, aus etw. folgen); ὅμοιον εἶναί τινι (ähnlich sein); ἐπιτήδειον εἶναί τινι (schicklich od. passend sein); ἀκόλουθον εἶναί τινι u. τινος (aus etw. folgend, m. etw. übereinstimmend sein); ἀντίπαλον εἶναί τινι (gleichstehend sein). — sich gegenseitig e. ἀνταποδιδόναι τινί, sp. ἀνταποκρίνεσθαι. — Jmds. Wünschen e. κατὰ νοῦν εἶναί τινι (v. Sachen), τῆς βουλήσεώς τινος τυγχάνειν (v. Pers.). — der Erwartung Jmds. nicht e. καταδεέστερον εἶναι τῆς δόξης τινός. — den Erwartungen e. ἐκπληροῦν τὰς ἐλπίδας. — **entsprechend** ausser den *part.*: ὅμοιος 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2. (m. *dat.*), ἀκόλουθος 2. (m. *gen.* u. *dat.*), ἄξιος 3. (m. *gen.*), ἀντίπαλος 2. (m. *dat.*), auch δίκαιος 3. (gebührend); s. d. vhg. W. — auch durch präpositionelle Wendungen wie κατά τι, πρός τι u. dgl., s. gemäss. — das gegenseitig sich E. ἡ ἀνταπόκρισις sp.

entspriessen ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν, ἀνατέλλειν; übtr. s. entstehen. — e. lassen ἐκβλαστάνειν. — das E. ἡ ἀνα-, ἐκ-βλάστησις.

entspringen 1) d. Ursprung haben: v. Flüssen ἀνατέλλειν od. ἀνίσχειν ἔκ τινος, τὰς πηγὰς ἔχειν ἔκ τινος od. ἔν τινι, auch ῥεῖν ἔκ τινος. — v. Blumen, s. entspriessen. — übh. = entstehen, w. s. — 2) entlaufen: ἀπο-, ἐκ-πηδᾶν, vgl. entlaufen, entfliehen.

Entspringen, das, ἡ ἐκπήδησις; s. Entlaufen.

entspritzen, s. herausspritzen 2).

entstammen γεγονέναι u. γένος ἔχειν ἔκ od. ἀπό τινος.

entstehen γίγνεσθαι (allg.); φύεσθαι (v. Naturprodukten); συνίστασθαι, σύστασιν λαμβάνειν (sich bilden, v. Massen u. dann auch v. Zuständen); καθίστασθαι, κατάστασιν λαμβάνειν, ἄρχεσθαι, ἀρχὴν λαμβάνειν, ὁρμᾶν (v. Zuständen).

Entstehen, das, **Entstehung** ἡ γένεσις, ἀρχή; ἡ σύστασις, κατάστασις. — Häufig durch die Verba, z. B. vor der E. πρὶν γενέσθαι. — in der E. unterdrücken ἀρχόμενόν τι καταπαύειν od. κατασβεννύναι. — noch in der E. begriffen sein μέλ-

λειν καὶ οὔπω παρεῖναι. — seine erste E. haben τὴν ἀρχὴν τῆς συστάσεως λαμβάνειν.

Entstehungsart ὁ τῆς γενέσεως τρόπος od. bloss ἡ γένεσις.

Entstehungsgrund ἡ τῆς γενέσεως αἰτία, od. bloss τὸ αἴτιον, auch ἡ ἀρχή.

Entstehungsprocess ἡ γένεσις.

entsteigen ἀναφέρεσθαι u. ἀναπέμπεσθαι *P.*, auch ἀνατέλλειν ἔκ τινος; ἐξαναδύεσθαί τινος.

entstellen 1) eig. ἄμορφον od. δύσμορφον ποιεῖν τινα, sp. ἀμορφοῦν; auch διαφθείρειν, λυμαίνεσθαι, διαλυμαίνεσθαι τὴν μορφήν τινος; übtr. λυμαίνεσθαι, διαλυμαίνεσθαι, καταισχύνειν, διαφθείρειν. — **entstellt** ἄμορφος, δύσμορφος 2., αἰσχρός 3., δυσειδής 2.; v. e. Nachricht ψευδής 2., ἐψευσμένος 3.

Entstellung 1) als Handlung: ἡ διαφθορά, ἡ λύμη (τῆς μορφῆς). — 2) als Zustand: ἡ ἀμορφία, δυσμορφία.

entströmen ἐκ-, προρ-ρεῖν, προχεῖσθαι *P.*, auch bloss ῥεῖν ἔκ τινος.

entstürmen ἐξορμᾶν (u. *P.*), ἐξᾴττειν, auch φέρεσθαι (*P.*) ἔκ τινος.

entstürzen ἐκ-, διεκ-, προ-πίπτειν ἔκ τινος; vgl. [d. vhg. W.

entsühnen, Entsühnung, s. d. f. W.

entsündigen ἀφοσιοῦν; ἁγνίζειν, ἁγνεύειν, sp. ἀφαγνίζειν, ἀφαγνεύειν; καθαίρειν.

Entsündigung ἡ ἀφοσίωσις; ὁ ἁγνισμός sp.; ἡ κάθαρσις, ὁ καθαρμός.

enttäuschen, Jmd., ψεύδειν τινὰ τῆς δόξης od. [ἐλπίδος.

enttauchen ἐξαναδύεσθαί τινος.

entthronen ἐκβάλλειν τινὰ τῆς ἀρχῆς od. βασιλείας, ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ἀρχήν, παύειν τινὰ ἀρχῆς od. ἄρχοντα.

Entthronung ἡ τῆς ἀρχῆς ἀφαίρεσις od. besser [durch Verba.

entübrigt sein einer Sache = überhoben sein.

entvölkern ἀνάστατον od. ἔρημον (ἀνδρῶν) ποιεῖν χώραν (*P.* ἀ. od. ἔ. γίγνεσθαι); ἐρημοῦν, ἐκκενοῦν. — **entvölkert** ἀνάστατος 2., ἔρημος 2. u. 3. (ἀνδρῶν); ὀλιγάνθρωπος, sp. ὀλίγανδρος 2. — e. sein ὀλιγανθρωπεῖν, ὀλιγανδρεῖν sp.

Entvölkerung ἡ ἀνάστασις, sp. ἐρήμωσις, ἀναστάτωσις (als Handlung); ἡ ἐρημία, ὀλιγανθρωπία, sp. ὀλιγανδρία (als Zustand).

entwachsen; den Kinderschuhen e. sein ἐκ παίδων ἐξεληλυθέναι, εἰς ἐφήβους τελεῖν, ἐφ' ἑαυτοῦ εἶναι.

entwässern ὀχετεύειν od. ἀποχετεύειν (sp. ὀχεταγωγεῖν) τὸ ὕδωρ ἐκ χωρίου τινός.

Entwässerung ἡ τοῦ ὕδατος ἐκ χωρίου τινὸς ὀχετεία od. ὀχεταγωγία.

entwaffnen ἐξ-, ἀφ-, παρ-οπλίζειν (sämmtl. sp.); besser ἐκδύειν od. ἀφαιρεῖσθαί τινα τὰ ὅπλα; übtr. den Zorn Jmds. od. Jmd. e. πραΰνειν od. καταπραΰνειν τὸν θυμόν τινος od. τινά. — sich e. ἐκδύεσθαι τὰ ὅπλα. — **entwaffnet** ἔξοπλος 2.

Entwaffnung ἡ τῶν ὅπλων ἀφαίρεσις; besser Verba.

entweder ... oder ἤ ... ἤ, ἤτοι ... ἤ (*aut ... aut, vel ... vel*); εἴτε ... εἴτε (εἰ ... εἴτε, ἤ ... εἴτε, εἴτε ... ἤ) (*sive ... sive*).

entweichen ἀνα-, ὑπο-χωρεῖν; ἐξ-, ὑπεξ-ανίστασθαι; ἀπαλλάττεσθαι (*P.*); vgl. entfliehen, entlaufen. — e. lassen ἀναχωρίζειν.

Entweichen, das, ἡ ἀνα-, ὑπο-χώρησις, τὸ ἀναχώρημα, ἡ ἀπαλλαγή; vgl. Entfliehen, Entlaufen.

entweihen βέβηλον od. ἀνόσιον τιθέναι, sp. βεβηλοῦν; χραίνειν; μιαίνειν, καταμιαίνειν; μολύνειν, sp. καταμολύνειν; αἰσχύνειν, καταισχύνειν. — e. Tempel e. ἀσεβεῖν περὶ (εἰς) ἱερόν. — **entweiht** βέβηλος 2., ἠσεβημένος 3.

Entweihung ἡ βεβήλωσις, μίανσις, ὁ μιασμός, μολυσμός (sämmtl. sp.); besser Verba. — E. eines Tempels τὸ εἰς od. περὶ ἱερὸν ἀσέβημα.

entwenden, Einem etw., ὑφαιρεῖσθαί τινός τι, ὑφαρπάζειν u. ὑπολαμβάνειν τινί τι; νοσφίζεσθαι (sp. κατανοσφίζεσθαι), σφετερίζεσθαι (selten *A.*) (bes. öffentliches Gut); ἐκ-, ὑπο-κλέπτειν (u. *simpl.*) (stehlen); übh. ἀποστερεῖν τινά u. τινός τι.

Entwendung ἡ ὑφαίρεσις; ὁ νοσφισμός, σφετερισμός; ἡ κλοπή; ἡ ἀποστέρησις, στέρησις.

entwerfen δια-, ὑπο-, κατα-γράφειν; ὑποτυποῦν u. *M.*; σκιαγραφεῖν (e. leichten Umriss e.); ἀποδεικνύναι (hinstellen). — e. Plan e. μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, βουλεύεσθαι; διανοεῖσθαι (*DP.*). — flüchtig auf's Papier hinwerfen σχεδιάζοντα γράφειν, sp. σχεδιάζειν.

entwickeln 1) eig. ἀνα-, δια-πτύσσειν; ἀνα-, δια-, ἐκ-πεταννύναι; ἀν-, ἐξ-, διεξ-ελίττειν. — 2) übtr. *a*) klar machen, erklären: δια-, ἀναπτύσσειν, διασαφεῖν, διασαφηνίζειν, δι-, ἐξ-, διεξ-ηγεῖσθαι. *b*) zeigen bei etw., z. B. e. Talent: ἀπο-, ἐπι-δείκνυσθαι. *c*) allmälich ausbilden: διαρθροῦν u. *M.*; πλάττειν, sp. διαπλάττειν; auch wol ἐκπονεῖν, προβιβάζειν. *d*) sich e.: γίγνεσθαι (entstehen); ἀναφαίνεσθαι *ao. P.*, φανερὸν γίγνεσθαι (sichtbar werden); προχωρεῖν (Fortgang nehmen); ἀποβαίνειν (Ausgang nehmen).

Entwicklung 1) eig. ἡ ἀνά-, διά-πτυξις sp. (auch übtr.). — 2) übtr. *a*) Erklärung: ἡ δι-, ἐξ-ήγησις, sp. διασαφήνισις. *b*) das Zeigen, Offenbaren: ἡ ἀπό-, ἐπί-δειξις. *c*) allmäliche Ausbildung: ἡ πλάσις, sp. διάπλασις, διάρθρωσις, ὁ διαπλασμός. *d*) die Entstehung: ἡ γένεσις. *e*) Ausgang: ἡ κρίσις, sp. ἀπόβασις; im Drama ἡ καταστροφή. — vollständige E. τὸ τέλος. — zur vollständigen E. gelangt sein τέλος ἔχειν.

entwildern ἡμεροῦν u. verst. ἐξημεροῦν.

Entwilderung ἡ ἡμέρωσις, sp. ἐξημέρωσις.

entwinden βίᾳ ἐξαιρεῖν τί τινος, ἐκβιάζεσθαί τί [τινος.

entwirren ἀναλύειν.

Entwirrung ἡ ἀνάλυσις.

entwischen ἐκδύεσθαί τινος od. ἔκ τινος; διαδύεσθαί τινα; ἀπο-, δια-, ἐκ-διδράσκειν (Jmd. τινά); s. entfliehen, entlaufen; komisch ἐκπερδικίζειν (wie e. Rebhuhn e.). — Jmd. aus den Händen e. διαφεύγειν τινὰ ἐκ τῶν χειρῶν.

Entwischen, das, ἡ διά-, ἔκ-δυσις.

entwöhnen ἀπεθίζειν τινά (μή m. *inf.*); sp. μεταδιδάσκειν τινά τι. — e. Säugling e. ἀπογαλακτίζειν. — sich e. ἀπο-, μετα-μανθάνειν. — **entwöhnt** (v. e. Säugling) ἀπότιτθος 2. (sp.); ἀγάλακτος 2. (poet.). [— Sonst Verba.

Entwöhnung eines Säuglings ὁ ἀπογαλακτισμός.

entwölken αἰθριάζειν, ἀπαιθριάζειν; die Stirne Jmds. e. χαλᾶν τὸ μέτωπον, mehr poet. διαγαληνίζειν τὸ πρόσωπον. — der Himmel entwölkt sich αἰθρία γίγνεται. — **entwölkt** ἀνέφελος 2., αἴθριος 2. u. 3.; bildl. γαληνός 2.

entwürdigen ἀτιμάζειν, ἀτιμοῦν; αἰσχύνειν, καταισχύνειν; αἰσχύνην περιάπτειν τινί.

Entwürdigung ἡ ἀτιμία, poet. ἀτίμωσις; auch ἡ αἰσχύνη.

Entwurf ἡ δια-, ὑπο-γραφή; ὁ τύπος; ἡ ὑποτύπωσις; ἡ σκιαγραφία (flüchtiger E.). — e. E. machen, s. entwerfen.

entwurzeln ἐκ-, ἀπορ-ριζοῦν sp.; ἐκπρεμνίζειν (sämmtl. eig. u. übtr.).

Entwurzelung ἡ ἐκρίζωσις sp.; besser Verba.

Entzauberer ὁ ἀναλύτης, besser *part.* v. ἀναλύω.

entzaubern ἀναλύειν τὴν ἐπῳδήν.

Entzauberung ἡ τῆς ἐπῳδῆς ἀνάλυσις.

entziehen ἀφαιρεῖν (gew. *M.*) τινά τι u. τινός τι; παραιρεῖν (u. *M.*) τινός τι; ἀποστερεῖν τινά u. τινός τι; γυμνοῦν od. ἐρημοῦν τινά τινος; ἀπαλλοτριοῦν τί τινος; heimlich e., s. entwenden. — Jmd. einer Gefahr e., s. befreien, erretten. — den Augen Jmds. e. ἀφανίζειν; καλύπτειν, περικαλύπτειν. — sich den Augen Jmds. e. ἀφανίζεσθαι *P.* (verschwinden); ἀποκρύπτειν (u. *M.*) τινά; auch ὑπεξίστασθαί τινι u. τινα (Jmd. ausweichen). — sich einer Sache e. φεύγειν, ἀποφεύγειν τι, ἀφίστασθαί τινος, ἐξίστασθαί τι; sich einer Sache zu e. suchen ἀναδύεσθαι, δραπετεύειν. — sich seinen Pflichten e. οὐκ ἐθέλειν ποιεῖν τὰ δέοντα, ἐλλείπειν τι τῶν προσηκόντων. — Jmd. sein Wolwollen e. ἀπαλλοτριοῦσθαί (*P.*) τινος.

Entziehung ἡ ἀφ-, παρ-, ὑφ-αίρεσις; ἡ ἀποστέρησις, στέρησις, od. Verba.

entziffern διασαφεῖν, διασαφηνίζειν.

Entzifferung ἡ διασαφήνισις sp.; besser Verba.

entzücken 1) begeistern, w. s. — 2) ergötzen: κηλεῖν, θέλγειν (selten), auch εὐφραίνειν. — **entzückend** κηλητήριος, θελκτήριος 2. poet.; κηλητικός, εὐφραντικός 3. sp.; am besten ἥδιστος 3.; vgl. begeisternd. — **entzückt** γεγανωμένος 3.; s. begeistert, verzückt.

Entzücken, Entzückung ἡ κήλησις, θέλξις; ἡ ἡδονή, εὐφροσύνη (Vergnügen, Freude). — in E. kommen γανωθῆναι. — vgl. Begeisterung, Verzückung.

entzündbar εὔφλεκτος 2.

Entzündbarkeit τὸ εὔφλεκτον.

entzünden 1) eig. ἅπτειν, ἐξάπτειν, ἐμπιπράναι, ἐμπυρεύειν, πυροῦν, ἐκπυροῦν, φλέγειν, ἐπιφλέγειν, auch πῦρ ἐμβάλλειν od. προσάγειν τινί. — sich e. durch d. *P.* — 2) übtr. *a*) e. Geschwulst mit Fieberhitze erzeugen: φλεγμαίνειν (auch „sich e., entzündet sein“, wie φλογιᾶν). — **entzündet** φλεγμαίνων, φλεγυρός 3., φλεγματώδης 2., obenauf e. ἐπιφλεγής, ἐπιφλογώδης 2. — obenauf e. sein ἐπιφλεγμαίνειν. — e. Stelle τὸ ἐπιφλόγισμα. — **entzündend** φλεγματώδης 2. *b*) in heftige Leidenschaft versetzen: φλέγειν, ἀνα-, ἐκ-φλέγειν, δια-, ἐκ-καίειν, ἐξάπτειν, παροξύνειν. — e. Krieg e. ἐκκαίειν od. ἐξάπτειν πόλεμον.

entzündlich 1) eig. εὔφλεκτος 2. — 2) übtr. *a*) Entzündung verursachend: φλεγμαίνων 3., φλεγματώδης 2. — e. e. Charakter annehmen, v. Krankheiten παροξύνεσθαι *P.* *b*) v. Gemüthe, s. erregbar.

Entzündung 1) eig. ἡ ἔξαψις, ἔμπρησις, sp. ὁ ἐμπρησμός; ἡ πύρωσις, ἐκπύρωσις; ἡ ἔκκαυσις. — 2) übtr. am animal. Körper: ἡ πρῆσις, τὸ πρῆσμα; ἡ ἔξαψις; ἡ φλόγωσις, φλεγμονή, φλεγμασία, τὸ φλέγμα, ἡ πύρωσις; ἡ γάγγραινα (s. Brand); τὸ ἐπιφλόγισμα (entzündete Stelle).

entzwei δίχα. — e. schneiden, spalten od. hauen δίχα τέμνειν (διατέμνειν, διαιρεῖν, ποιεῖν), διχοτομεῖν; e. sägen δίχα πρίειν; e. reissen διαρ-, καταρ-ρηγνύναι, κατατρίβειν. — e. gehen διαρ-, καταρ-ρήγνυσθαι, κατατρίβεσθαι, σχίζεσθαι, διασχίζεσθαι *P.*

entzweien, Einen m. Einem, διιστάναι τινά τινος; συγκρούειν τινά τινι; διαβάλλειν τινὰ πρός τινα (verleumden); εἰς διαφορὰν καθιστάναι τινὰς ἀλλήλοις. — sich e. διίστασθαι (διαστῆναι), διαφέρεσθαι P. (πρός τινα od. τινί), διχοστατεῖν (πρός τινα), ἰέναι (ἥκειν) εἰς διαφορὰν τινι, auch γίγνεταί τινος διαφορὰ πρός τινα. — entzweit sein m. Jmd. ἐν διαφορᾷ εἶναι πρός τινα, ἐν διαφορᾷ καταστῆναί τινι, διαφορὰν ἔχειν τινί, διάφορον εἶναί τινι u. τινος.

Entzweiung ἡ διάστασις u. διαφορά (m. Jmd. πρός τινα); poet. u. sp. ἡ διχοστασία, sp. διχοφροσύνη.

Enzian ἡ γεντιανή, ἡ γεντιάς, άδος.

Epheu ὁ κιττός. — v. E. κίττινος 3. — m. E. bekränzen κιττοῦν. — Bekränzung m. E. ἡ κίττωσις. — m. E. bepflanzter Ort ὁ κιττών, ῶνος. — m. E. bekränzt κιττοστεφής, κιττοφόρος 2. — sich wie E. um etw. schlängeln ἐγκιττεύεσθαί τινι.

epheuartig κιττοειδής 2.

Epheukranz ὁ κιττοῦ od. κίττινος στέφανος.

Ephore ὁ ἔφορος. — Amt des E. ἡ ἐφορεία. — das Amt des E. verwalten ἐφορεύειν. — Versammlungsort der E. τὸ ἐφορεῖον. — dem E. gehörig ἐφορικός 3.

Epidemie ἡ ἔνδημος od. ἐπιδήμιος νόσος; ὁ λοιμός (Seuche).

epidemisch ἔνδημος, ἐπιδήμιος 2.; λοιμώδης 2. — e. sein ἐπιδημεῖν. — Verbreitung e. Krankheit in e. Lande, unter dem Volke ἡ ἐπιδημία.

Epigramm τὸ ἐπίγραμμα; kleines E. τὸ ἐπιγραμμάτιον. — e. E. auf Jmd. machen ἐπιγραμματίζειν τινά sp.

Epigrammendichter ὁ ἐπιγραμματοποιός.

Epilepsie, epileptisch, s. fallend.

Epilog ὁ ἐπίλογος.

episch ἐπικός 3. — e. Dichtung ἡ τῶν ἐπῶν od. ἐπικὴ ποίησις. — e. Gedicht τὸ ἔπος (gew. *pl.*), ἡ ἐποποιία; das e. Gedicht betreffend ἐποποιικός 3. — das Verfertigen v. e. Gedichten ἡ ἐποποιία. — e. Dichter ὁ τῶν ἐπῶν ποιητής, ἐποποιός. — e. Vers τὸ ἔπος.

Episode τὸ ἐπεισόδιον, ἐμβόλιον, ἡ παρενθήκη. — e. E. anbringen ἐπεισοδιοῦν, παρεμβάλλειν λόγον. — das Anbringen einer E. ἡ παρεμβολὴ λόγου.

episodisch ἐπεισοδιώδης, ἐπεισόδιος 2.

Epistel, s. Brief. — Einem d. E. lesen = ihm e. Verweis geben.

Epitaphium, s. Grabschrift.

Epoche ἡ ἐποχή; ὁ χρόνος, ἡ περίοδος. — E. machen = Aufsehen machen; e. Mann der E. macht = e. berühmter, ausgezeichneter Mann.

Epopöe, Epos, s. episches Gedicht.

Eppich τὸ σέλινον; τὸ ἄπιον (?). — v. E. σελίνινος 3. — m. E. bereiteter Wein ὁ σελινίτης οἶνος.

eppichartig σελινοειδής 2.

Eppichsaamen τὸ σελινόσπερμον sp.

Equipage ἡ κατα-, παρα-σκευή (Ausstattung); τὰ σκευή (Gepäck); οἱ ἵπποι (Wagen u. Pferde); τὸ πλήρωμα, ἡ ὑπηρεσία (Schiffsbemannung).

equipieren κατα-, παρα-σκευάζειν, χορηγεῖν; s. kleiden. — e. Schiff e. ἐπισκευάζειν (ausrüsten), πληροῦν (bemannen).

Equipierung ἡ κατασκευή, παρασκευή (*tr.* u. *intr.*); ἡ ἐπισκευή, χορηγία (*tr.*); τὰ σκεύη, ἡ κατάστασις (*intr.*); ἡ πλήρωσις (Bemannung e. Schiffes). — vgl. Kleidung.

Equipierungsgelder ἡ κατάστασις.

er, sie, es wird im Griech. nicht ausgedrückt, ausser wenn es nachdrücklich durch d. Ton hervorgehoben ist, in welchem Falle man es durch οὗτος, ἐκεῖνος, bei Gegensätzen durch ὁ δέ, αὐτὸς δέ wiedergeben kann. — und er sagte καὶ ὅς ἔφη. — sagte er ἦ δ' ὅς (parenthetisch).

erachten ἡγεῖσθαι, νομίζειν, ἀξιοῦν; auch δοκεῖ μοι; Jmd. für etw. e. ἡγεῖσθαι od. νομίζειν τινά τινα (εἶναι), δοκεῖ μοί τις εἶναί τις. — für recht e. δικαιοῦν.

Erachten, das, ἡ δόξα, γνώμη, ἀξίωσις. — meines E. (ὡς) ἐμοὶ δοκεῖν, ἔμοιγε δοκεῖν, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν, κατά γε τὴν ἐμήν, γνώμην ἐμήν.

erangeln ἀγκιστρεύεσθαι, λαμβάνειν τῷ ἀγκίστρῳ; ἐκκαλαμᾶσθαι (auch übtr.).

erarbeiten *πόνῳ* od. *πονοῦντα κτᾶσθαί τι.*
Erbadel *ἡ πατρῴα εὐγένεια*; v. E. *εὐγενὴς κἀξ εὐγενῶν.*
erbärmlich *ἐλεεινός, οἰκτρός* 3. (erbarmenswerth), *ἄθλιος* 3., *ταλαίπωρος* 2. (elend); *φαῦλος, κακός, μοχθηρός, πονηρός, οὐδενὸς ἄξιος* 3., *ἄχρηστος, ἀχρεῖος* 2. (schlecht, unbrauchbar).
Erbärmlichkeit *ἡ φαυλότης, κακότης, κακία, μοχθηρία, πονηρία.*
Erbamt *ἡ πατρῴα τιμή.*
Erbantheil *ὁ κλῆρος.*
erbarmen, sich Jmds., *ἐλεεῖν, κατελεεῖν, οἰκτείρειν, κατοικτείρειν, οἰκτίζειν, κατοικτίζειν* (gew. *M.*), *οἶκτον ἔχειν τινός, δι' οἴκτου ἔχειν τινά.*
Erbarmen *ὁ ἔλεος* (m. Jmd. *τινός*), poet. u. sp. *ἡ ἐλεημοσύνη*; *ὁ οἶκτος*, poet. u. sp. *ὁ οἰκτιρμός*; *ἡ κατοίκτισις.* — E. haben m. Jmd., s. erbarmen. — ohne E. *ἀνηλεής* 2., poet. *ἄνοικτος* 2.
erbarmenswerth, s. erbärmlich.
erbarmungslos, s. (ohne) Erbarmen.
erbarmungsreich, -voll *ἐλεήμων* 2. (gegen Jmd. *τινός*), *φιλοικτίρμων* 2.
erbauen 1) eig. *οἰκοδομεῖν, ἐξοικοδομεῖν, ἀνοικοδομεῖν* (gew. wieder aufbauen); *κατασκευάζειν* u. *M.*; *ἱδρύειν* (bes. Tempel); auch *ἀνιστάναι* (errichten); im Bes. e. Mauer *τειχίζειν*, e. Stadt *κτίζειν, οἰκίζειν.* — vgl. bauen. — Früchte e., s. anbauen. — 2) übtr. das Gemüth erheben: *ἀνάγειν θυμόν*; im N. T. auch *οἰκοδομεῖν*; mit e. *συνοικοδομεῖν*; auch = zufrieden stellen, befriedigen, w. s. — erbaut sein *εὐφημεῖν* (in andachtsvoller Stimmung sein). — „sich e." auch = sich erfreuen, w. s.
Erbauer *ὁ οἰκοδόμος*; einer Stadt *ὁ οἰκιστής, ὁ κτίστωρ, ορος*, seltner *κτίστης*; od. durch d. *part.* v. erbauen.
Erbauerin durch d. *part.* v. erbauen.
erbaulich *ἀναγωγικός* 3. sp. — e. e. Lied *ἡ εὔφημος ᾠδή.* — s. erfreulich.
Erbauung 1) eig. *ἡ οἰκοδομία, οἰκοδόμησις*, sp. *οἰκοδομή*; *ἡ κατασκευή*; *ἡ ἵδρυσις* (bes. v. Tempeln); auch *ἡ ἀνάστασις.* — im Bes. v. e. Mauer *ἡ τείχισις, ὁ τειχισμός*; v. e. Stadt *ἡ οἴκισις, ὁ οἰκισμός, ἡ κτίσις.* — Häufig auch durch Verba. — 2) übtr. Erhebung des Gemüthes: *ἡ τοῦ θυμοῦ ἀναγωγή* sp.; im N. T. *ἡ οἰκοδομία, οἰκοδομή.* — ist es = andachtsvolle Stimmung *ἡ εὐφημία.*
Erbbegräbniss *τὸ πατρῷον ἠρίον, οἱ πατρῷοι τάφοι, αἱ τῶν πατέρων θῆκαι.*
Erbe, der, *ὁ κληρονόμος*; *ὁ διάδοχος* (bes. eines Thrones). — Jmds. E. sein *κληρονομεῖν τινα* u. *τινος*, auch *τά τινος.* — Jmd. zum E. einsetzen *κληρονόμον τινὰ καθιστάναι* (*ἀποδεικνύναι, απο-, κατα-λείπειν*), v. etw. *τινός* od. *ἐπί τινι.*
Erbe, das, s. Erbschaft; väterliches E. *τὰ πατρῷα.*
erbeben *τρέμειν* (vor Jmd. od. etw. *τινά* od. *τι*); *σείεσθαι P.* (v. d. Erde).
Erbeben, das, *ὁ τρόμος*; *ὁ σεισμός* (v. d. Erde).
erbeigen *πατρῷος* 3.
Erbeigenthum *τὸ πατρῷον κτῆμα.*
Erbeigenthümer *ὁ πατρῷον κτῆμα κεκτημένος.*
Erbeinsetzung *ἡ κληρονόμου κατάστασις.*
erbeissen *καταδάκνειν.*
erben etw. *κληρονομεῖν τινος* u. *τι*, etw. v. Jmd. *τί τινος*; *παραλαμβάνειν τι παρά τινος*; *διαδέχεσθαί τι παρά τινος.* — *intr.* *κληρονόμον εἶναι.*
erbetteln *ἐξ-, ἐπ-αιτεῖν* (u. *M.*) (erbitten); *λιπαροῦντα τυγχάνειν τινός* (durch beharrliches Betteln erreichen); *συναγείρειν, ἐρανίζειν* (zusammenbetteln).
erbeuten *αἱρεῖν* (im Kriege u. auf d. Jagd; *P. ἁλίσκεσθαι*); *λεηλατεῖν τι, λείαν τίθεσθαι* od. *ποιεῖσθαί τι, λαμβάνειν* od. *κομίζεσθαί τι ἀπὸ τῶν πολεμίων*; *ἄγειν*, auch *ἄγειν καὶ φέρειν* (selten *φέρειν καὶ ἄγειν*); *αἰχμάλωτον λαμβάνειν τινά* (im Kriege); d. Waffenrüstung v. Jmd. e. *συλᾶν τινα.* — im Kriege erbeutet *αἰχμάλωτος*, mehr poet. *δοριάλωτος, δορίληπτος* 2., selten *δορίκτητος* 2.
Erbeutung *ἡ λεηλασία, ἡ λείας ἀγωγή.*
erbfähig *ᾧ ἔξεστι κατὰ τοὺς νόμους κληρονόμῳ γενέσθαι*; auch durch d. Formel: *κλῆρος ἐπίδικός ἐστί τινι* (es kann Jmd. auf e. Erbschaft Anspruch machen). [*ἔμφυτον κακόν.*
Erbfehler *τὸ πατρῷον* od. *πατρικὸν κακόν*; *τὸ*
Erbfeind *ὁ πατρικὸς ἐχθρός*; auch *ὁ ἔχθιστος.*
Erbfeindschaft *ἡ πατρικὴ ἔχθρα, ἡ παρὰ τῶν πατέρων παρειλημμένη ἔχθρα, ἡ ἄσπονδος ἔχθρα.*
Erbfolge *ἡ διαδοχή*; Recht der E. *ἡ ἀγχιστεία*; nach dem Rechte der E. *κατ' ἀγχιστείαν.*
Erbfolgekrieg *ὁ διὰ τὴν διαδοχὴν γενόμενος πόλεμος, ὁ τῶν διαδόχων πόλεμος.*
Erbfolger *ὁ διάδοχος*, auch wol *ὁ κληρονόμος.*
Erbgrundstück *ὁ κλῆρος, τὸ πατρῷον γήδιον.*
Erbgut, s. d. vhg. W. u. vgl. Erbe, Erbschaft.
erbieten, sich zu etw. *ἀπαγγέλλεσθαί τι* od. m. *inf.* (auch abs. „sich zum Unterrichte e."); *ὑπισχνεῖσθαι* m. *inf.*
Erbin *ἡ κληρονόμος, κληρονομοῦσα*; vgl. Erbtochter.
erbitten 1) durch Bitten erlangen wollen: *ἐπαιτεῖν* (u. *M.*) *τι*, v. Jmd. etw. *ἐξαιτεῖσθαί τι παρά τινος*; *αἰτεῖν* (u. *M.*) *τινά τι* u. *παρά τινός τι, παραιτεῖσθαί τινά τι.* — Jmds. Begnadigung od. Freilassung e. *ἐξ-, παρ-αιτεῖσθαί τινα*; *παραιτεῖσθαι τὴν ψυχήν τινος.* — 2) Jmd. durch Bitten bewegen od. erweichen: *παραιτεῖσθαι, πείθειν, ἐπικλᾶν*, sp. *δυσωπεῖν*; *παραπείθειν* (m. d. Nebenbegriffe der Täuschung). — sich e. lassen *πείθεσθαι, ἐπικλᾶσθαι* (*τῇ γνώμῃ*) (*P.*). — der sich e. lässt *παραιτητός* 3., *εὐπαραμύθητος, εὔπειστος, εὐπαράπειστος* 2. — der sich nicht e. lässt *ἀπαραίτητος, ἀπαραμύθητος*, sp. *ἀπαράπειστος* 2.; auch *ἄπειστος* 2.
Erbitten, das, *ἡ παραίτησις.*
erbittern *πικραίνειν* (verst. *δια-, παρα-πικραίνειν* sp.), *ἐξοργίζειν* (u. *M.*), *παροργίζειν, ἐξαγριοῦν, ἐξαγριαίνειν, παροξύνειν* (Einen gegen Jmd. *τινὰ πρός τινα*). — erbittert werden od. sein, ausser den *P.*: *ἀγριαίνειν, ὀργίζεσθαι* (*DP.*), *χαλεπαίνειν, ἀγανακτεῖν, ἄχθεσθαί* (*P.*) *τινι, τραχύνεσθαι* (*P.*) *πρός τινα, πικρῶς ἔχειν τινί* od. *πρός τινα, πικρῶς διακεῖσθαι πρός τινα.* —
erbitternd *παροξυντικός*, sp. *πικραντικός* 3.
— **erbittert** *πικρός* 3.; höchst e. *ἄσπειστος* 2.; e. Krieg *πόλεμος ἄσπονδος* od. *ἄσπειστος*; e. Feindschaft *ἔχθρα ἄσπονδος.*
Erbitterung 1) als Handlung: *ὁ παροξυσμός.* — 2) als Zustand: *ὁ παροξυσμός, ἡ πικρία, ὀργή, ἀγανάκτησις, χαλεπότης*, sp. *ὁ πικρασμός, παραπικρασμός, ὁ παροργισμός, τὸ παρόργισμα.* — m. E. gegen Jmd. verfahren *ἐμπικραίνεσθαί* (*P.*) *τινι.*
Erbkönig *ὁ ἐκ διαδοχῆς* od. *κατὰ διαδοχὴν βασιλεύς.*
Erbkönigthum *ἡ πατρικὴ βασιλεία.*
Erblande *αἱ παρὰ τῶν πατέρων* od. *προγόνων παρειλημμέναι χῶραι.*
erblassen (erbleichen) *ὠχριᾶν* u. verst. *κατωχριᾶν.* — ist es = „sterben": *ἀποψύχειν.*
Erblassen, das, *ἡ ὠχρίασις* sp.
Erblasser *ὁ κληροδότης* sp.
erbleichen, s. erblassen. [(angeboren).
erblich *πατρῷος* 3.; *πατρικός* 3.; auch *ἔμφυτος* 2.

erblicken ὁρᾶν, καθορᾶν, θεᾶσθαι. — das Licht der Welt e. (πρῶτον) ἐξιέναι πρὸς τὸ φῶς.
erblinden τυφλοῦσθαι, ἐκτυφλοῦσθαι *P.*, τυφλὸν γίγνεσθαι, διαφθείρεσθαι (*P.*) τὰ ὄμματα.
Erblindung ἡ τῶν ὀμμάτων διαφθορά; od. besser Verba.
erblöden αἰσχύνεσθαι, ἐπαισχύνεσθαι (*DP.*); vgl. entblöden, befangen werden.
Erbloos ὁ κλῆρος.
erblos 1) ohne Erbtheil: ἄκληρος 2. — erblos sein ἀκληρεῖν. — 2) ohne Erben: ἔρημος 2. u. 3. παίδων, ὁ, ἡ ἄπαις, *gen.* ἄπαιδος, ἄτεκνος 2.
erblühen ἐξανθεῖν. — das E. ἡ ἐξάνθησις.
erbötig πρόθυμος 2., ἕτοιμος 3. u. 2. — e. sein ἐπαγγέλλεσθαί τι od. m. *inf.*, ὑπισχνεῖσθαι m. *inf.*
erborgen δανείζεσθαί τι παρά τινος. — **erborgt** (übtr.) προσποίητος 2., auch ἐπίθετος, κίβδηλος 2.
erbosen Jmd., s. erbittern, erzürnen. — sich e. = erbittert werden.
Erbosung, s. Erbitterung.
Erbpacht ἡ ἐμφύτευσις (eig. die Verleihung in E.). — in E. geben ἐμφυτεύειν. — e. in E. gegebenes Gut τὸ ἐμφύτευμα (sämmtl. sp.).
Erbpachter ὁ ἐμφυτευτής, ἐμφυτευτικάριος. — den E. betreffend ἐμφυτευτικός 3. (sämmtl. sp.).
Erbprinz, s. Kronprinz.
erbrechen 1) aufbrechen: ἐκκόπτειν, ἐξαράττειν, ἀναρρηγνύναι. — e. Brief e. λύειν (heimlich u. unbefugt e. παραλύειν) ἐπιστολήν od. τὴν τῆς ἐπιστολῆς σφραγῖδα; e. Siegel e. ἀνοίγειν σήμαντρα od. σημεῖα. — 2) sich e.: ἐμεῖν, ἀπ-, ἐξ-εμεῖν, ἐρυγγάνειν, ναυτιᾶν; sich wiederholt e. ἐπανεμεῖν. — sich schwer e. δυσεμεῖν, sp. δυσεμετεῖν; der sich schwer erbricht δυσεμής, δυσέμετος 2. sp.
Erbrechen, das, ἡ ἔμεσις, ὁ ἔμετος, auch τὸ ἔμεσμα; ἡ ναυτία. — zum E. reizen ἐμετηρίζειν, ἐμετοποιεῖσθαι. — zum E. reizend ἐμετήριος 2., ἐμετικός 3.; Mittel zum E. τὸ ἐμετήριον (m. u. ohne φάρμακον), τὸ ἐμετικὸν φάρμακον. — Neigung zum E. ἡ ἐμεσία. — Neigung zum E. haben ἐμετιᾶν, ναυτιᾶν. — der Neigung zum E. hat ἐμετήριος, ναυτιώδης 2. — nach Art des E. ἐμετώδης 2. — vgl. Erbrechung.
Erbrecht 1) das Recht zu erben: ἡ ἀγχιστεία. — e. E. haben auf etw. κληρονομεῖν τινος κατ' ἀγχιστείαν. — 2) Inbegriff der auf d. E. sich beziehenden Gesetze: οἱ περὶ κληρονομίας νόμοι, οἱ κληρονομικοὶ νόμοι.
Erbrechung (e. Briefes) ἡ λύσις (heimliche od. unbefugte ἡ παράλυσις).
Erbreich ἡ πατρικὴ βασιλεία; ἡ ἀπὸ τῶν πατέρων od. προγόνων παρειλημμένη ἀρχή, ἡ ὑπὸ τῶν πατέρων od. προγόνων παραδεδομένη ἀρχή.
Erbschaden τὸ ἔμφυτον κακόν.
Erbschaft ἡ κληρονομία, ὁ κλῆρος, sp. τὸ κληρονόμημα; d. halbe E. τὸ ἡμικλήριον. — e. E. v. Jmd. erhalten κληρονομεῖν τά τινος; etw. als E. erhalten κληρονομεῖν τινος u. τι, λαμβάνειν od. παραλαμβάνειν τήν τινος κληρονομίαν. — e. E. antreten ἐμβατεύειν od. πορεύεσθαι (*DP.*) εἰς κληρονομίαν.
erbschaftlich κληρονομικός 3. sp.; ὁ, ἡ, τὸ κατὰ κληρονομίαν od. ἐκ κληρονομίας.
Erbschaftsstreit ἡ περὶ κληρονομίας od. κλήρου διαφορά; ἡ κλήρου u. περὶ κλήρου διαδικασία. — e. E. v. Neuem m. Hülfe der Nullitätsklage anhängig machen ἀντιγράφεσθαι τὰς ἀμφισβητήσεις.
Erbschleicher ὁ κλέπτων διαθήκας.
Erbschleicherei ἡ τῶν διαθηκῶν κλοπή. — E. treiben κλέπτειν διαθήκας.
Erbschuld τὸ πατρῷον od. πατρικὸν χρέος.

Erbse ὁ ὄροβος, ἐρέβινθος (Küchenerbse, Pflanze u. Frucht); ὁ πίσος (Frucht). — kleine E. τὸ ὀρόβιον. — v. d. Grösse e. E. ὀροβιαῖος 3. (sp. ὁ ὀροβίτης, *fem.* -βῖτις, ιδος), ἐρεβινθιαῖος 3. — e. E. ähnlich, s. erbsenartig. — v. E. ὀρόβινος, πίσινος 3. — E. essen ὀροβοφαγεῖν. — m. E. mästen ὀροβίζειν sp.
erbsenartig ὀροβοειδής u. ὀροβώδης 2. (sp. ὁ ὀροβίας u. ὀροβίτης, *fem.* -βῖτις, ιδος), ἐρεβινθώδης 2.
Erbsenbrei τὸ πίσινον ἔτνος.
Erbsenbrot ὁ πίσινος od. ὀρόβινος ἄρτος.
Erbsenmehl τὸ πίσινον od. ὀρόβινον ἄλευρον; τὸ ὀρόβιον.
Erbsenstroh τὰ ἀπὸ τῶν ὀρόβων κάρφη.
Erbsensuppe ὁ πίσινος ζωμός.
Erbsfarbe τὸ ὀροβοειδὲς χρῶμα.
erbsfarbig ὁ ὀροβίτης, *fem.* -βῖτις, ιδος.
Erbstreitigkeit, s. Erbschaftsstreit.
Erbstück, s. Erbschaft u. Kleinod.
Erbsünde ἡ ἔμφυτος κακία od. πονηρία.
Erbtheil, s. Erbschaft; das väterliche E. τὰ πατρῷα.
Erbtheilung ἡ τοῦ κλήρου διανομή.
Erbtochter ἡ ἐπίκληρος (auch m. d. Zusatze: ἐπὶ παντὶ τῷ οἴκῳ, ἐπὶ τοῖς χρήμασιν; vgl. ἡ ἐπίδικος), selten ἡ ἐπικληρῖτις, ιδος. — die E. betreffend ἐπικληρικός 3.
Erbtugend ἡ ἔμφυτος ἀρετή, ἡ πατρικὴ ἀρετή.
Erbübel τὸ ἔμφυτον κακόν.
Erbvergleich, -vertrag ἡ περὶ κλήρου ὁμολογία.
Erdachse ὁ τῆς γῆς ἄξων, ονος; auch ὁ πόλος.
Erdart τὸ γῆς εἶδος, ἡ γῆ.
erdartig γεώδης 2.
Erdbahn ἡ τῆς γῆς περιφορά.
Erdball ἡ (τῆς γῆς) σφαῖρα; ἡ γῆ.
Erdbeben ὁ (γῆς) σεισμός; ὁ ῥήκτης (heftiges E.). — m. unterirdischem Gebrüll verbundenes E. ὁ μυκητίας σεισμός. — es ist e. E. γίγνεται σεισμός, ὁ θεὸς σείει (τὴν γῆν); es ist e. E. an e. Orte σείεται χωρίον τι. — e. E. erregender Sturm ὁ σεισματίας sp. — e. Grab durch Trümmer in Folge eines E. ὁ σεισματίας τάφος sp.
Erdbeerbaum ἡ (selten ὁ) κόμαρος; ἡ ἄνδραχνος (der wilde E.). — die Frucht des E. τὸ κόμαρον, μιμαίκυλον; dieselbe essend κομαροφάγος 2.
Erdbeere als Frucht des Erdbeerbaumes, s. d. vhg. W. — unsere E. kannten die Griechen nicht; bei den Neugr. heisst sie τὸ χαμοκέρασον.
Erdbeschreiber ὁ γεωγράφος.
Erdbeschreibung ἡ γεωγραφία; τὰ γεωγραφούμενα. — zur E. gehörig γεωγραφικός 3. — e. E. abfassen γεωγραφεῖν.
Erdbewohner ὁ τὴν γῆν οἰκῶν, ὁ κατὰ γῆν; auch wol ὁ τῆς γῆς κάτοικος.
Erdboden τὸ (γῆς) ἔδαφος, ἡ γῆ. — dem E. gleich machen εἰς ἔδαφος καταβάλλειν, καθαιρεῖν, κατασκάπτειν, καταλύειν; auch ἄρδην διαφθείρειν od. ἀπολλύναι; sp. (κατ)εδαφίζειν.
Erdbohrer τὸ μεταλλευτικὸν τρύπανον.
Erdbrand τὸ ὑπόγειον πῦρ.
Erdbürger, s. Mensch, Weltbürger.
Erde ἡ γῆ (poet. ἡ χθών, χθονός) (d. Erdfläche; aber auch d. Erdart, dh. fette, magere E. ἡ πίειρα, λεπτὴ γῆ, τὸ εὔγεων, λεπτόγεων). — auf der E. χαμαί. — auf die E. χαμᾶζε u. χαμαί. — v. der E. χαμᾶθεν. — an der E. befindlich (niedrig) χαμηλός 3. — unter der E. befindlich ὑπόγειος 2., ὁ, ἡ, τὸ κατὰ od. ὑπὸ γῆς. — auf der E. befindlich ἐπίγειος 2., ὁ, ἡ, τὸ ἐπὶ γῆς od. κατὰ γῆν, vgl. irdisch. — Wanderung in der E. ἡ χθονία πορεία. — E. essen, aus der E. sich nähren γηφαγεῖν. — unter d. E. bringen, s. begraben;

auch = αἴτιον γίγνεσθαι τοῦ θανάτου τινός, vgl. umbringen. — möge dir die E. leicht sein! εἴη σοι κατὰ γῆς κούφη κόνις, κούφη σοι χθὼν ἐπάνωθεν πέσοι.

Erdenbürger, s. Erdbürger.

Erdenfreuden αἱ ἐν ἀνθρώποις ἡδοναί, τὰ ἐν [ἀνθρ. καλά.

Erdenge ὁ ἰσθμός.

Erdenglück ἡ ἐν ἀνθρώποις εὐδαιμονία.

Erdengut τὸ ἐν ἀνθρώποις od. ἐνθάδε ἀγαθόν.

erdenken 1) durch Denken ausfindig machen: ἐπινοεῖν, σκοποῦντα εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν. — 2) erdichten, w. s. — das Erdachte τὸ ἐπινόημα.

Erdenken, das, ἡ ἐπίνοια, ἐξεύρεσις, sp. ἐπινόησις.

erdenklich durch Umschr., z. B. auf alle e. Weise πάσῃ τέχνῃ, πάσῃ μηχανῇ, πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ; sich alle e. Mühe geben, alle e. Mittel anwenden πονεῖν ὡς δυνατὸν μάλιστα od. ὡς οἷον μάλιστα, ἐπὶ πᾶν ἐλθεῖν, πᾶσαν ὁδὸν ἐλθεῖν, πᾶν od. πάντα ποιεῖν, πάσας od. τὰς ἐξ ἀνθρώπων μηχανὰς μηχανᾶσθαι (auch οὐδὲν ὅ τι οὐ μηχανᾶσθαι), u. sprichw. πάντα λίθον κινεῖν, πάντα κάλων ἐξιέναι (ἐκτείνειν, κινεῖν, σείειν). — Jmd. alle e. Ehren erweisen θεραπεύειν τινὰ πάσῃ θεραπείᾳ. — Jmd. auf alle e. Weise geisseln μαστιγοῦν τινα τὰς ἐξ ἀνθρώπων πληγάς.

Erdenkloss ἡ βῶλος; s. Erdscholle.

Erdenlast τὸ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου βάρος (die Last des Lebens); e. unnütze E. ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης (m. Anspielung auf Homer).

Erdenleben ὁ κατὰ γῆν (νῦν, ἐνθάδε) βίος.

Erdenrund, s. Erdkreis.

Erdensohn ὁ γηγενής; die Erdensöhne πᾶν τὸ γήινον γένος.

Erdepheu, s. Gundermann.

Erderschütterer (als Beiw. des Poseidon) ὁ ἐνοσίγαιος, ἐνοσίχθων, ονος, σεισίχθων, ονος.

Erderschütterung, s. Erdbeben.

erdfahl πελιτνός, πελιός 3. — e. machen πελιοῦν.

Erdfall τὸ χάσμα γῆς.

Erdfarbe ἡ πελιτνότης, πελιότης.

erdfarbig, s. erdfahl.

Erdferne τὸ ἀπόγειον. — in der E. stehend ἀπό-[γειος 2.

Erdfeuer τὸ ὑπόγειον πῦρ.

Erdfloh ἡ ψύλλα.

Erdfrüchte οἱ τῆς γῆς καρποί.

Erdgegend ἡ χώρα.

Erdgeschoss τὸ κατάγειον.

Erdgewächs τὸ ἔγγειον od. γῆς φυτόν.

Erdgürtel ἡ (τῆς γῆς) ζώνη.

erdhaltig γεώδης 2.

Erdharz ἡ ἄσφαλτος, τὸ ἄσφαλτον. — dem E. ähnlich od. voll davon ἀσφαλτώδης 2. — m. E. bestreichen ἀσφαλτοῦν. — e. See, der E. enthält ἡ ἀσφαλτῖτις (-ιδος) λίμνη.

Erdhaufen τὸ χῶμα γῆς; sp. ὁ γαιών, ῶνος.

Erdhügel ὁ γεώλοφος od. γήλοφος, sp. ἡ γεωλοφία.

erdichten πλάττειν (u. *M.*), συμπλάττειν, συγκολλᾶν, ψεύδεσθαι, sp. ἀποψεύδεσθαι; λογοποιεῖν (bes. politische Neuigkeiten); Ursachen, Vorwände u. dgl. e. προφασίζεσθαι, σοφίζεσθαι, τεχνᾶσθαι, μηχανᾶσθαι; vgl. ersinnen. — wider Jmd. etw. e. καταψεύδεσθαί τινος, ἐπιμηχανᾶσθαί τινι. — **erdichtet** πλαστός 3., ἐπίπλαστος, προσποίητος, ἐπίθετος 2., auch κίβδηλος, ψευδής 2.

Erdichter ὁ συγκολλητής; v. polit. Neuigkeiten ὁ [λογοποιός.

Erdichtung 1) als Handlung: ἡ πλάσις, λογοποιία, vgl. Ersinnen. — 2) als Sache: τὸ πλάσμα, τὸ ψεῦδος, λογοποίημα; τὸ σόφισμα, τέχνασμα, ἡ μηχανή (kluge, schlaue E.); ἡ πρόφασις (Vorwand).

erdig γεώδης 2., γήινος 3.

Erdkloss, s. Erdenkloss.

Erdkluft τὸ χάσμα γῆς, τὸ βάραθρον.

Erdklumpen, s. Erdscholle.

Erdkörper ἡ γῆ, ἡ (τῆς γῆς) σφαῖρα.

Erdkreis ἡ γῆ πᾶσα, ἡ γῆ ὅλη, ἡ οἰκουμένη.

Erdkugel ἡ (τῆς γῆς) σφαῖρα.

Erdkunde, s. Erdbeschreibung.

Erdlage, s. Erdschicht.

Erdlager τὸ χαμεύνιον, poet. u. sp. ἡ χαμεύνη.

Erdmesser ὁ γεωμέτρης. — e. E. sein γεωμετρεῖν.

Erdmesskunst ἡ γεωμετρία, γεωμετρική, γεωδαισία. — die E. betreffend γεωμετρικός 3.

Erdnähe τὸ περίγειον. — das Sein in der E. ἡ περιγειότης.

Erdoberfläche ἡ τῆς γῆς ἐπιφάνεια, ἡ γῆ.

Erdöl τὸ γήινον ἔλαιον, ἡ ἄσφαλτος.

erdolchen ἀπο-, κατα-σφάττειν τῷ ἐγχειριδίῳ.

Erdpech, s. Erdharz.

Erdpol ὁ (τῆς γῆς) πόλος.

Erdreich ἡ γῆ.

erdreisten, sich, τολμᾶν, ἀποτολμᾶν τι od. m. *inf.*; θρασύνεσθαι, ἀποθρασύνεσθαι, sp. ἀποθαρρεῖν; auch ἀξιοῦν m. *inf.* — sich e. zu sagen dass … ἀπαναισχυντεῖν ὡς … — das E. ἡ τόλμα (sp. τόλμη), τόλμησις.

Erdriss ἡ ῥωγμὴ γῆς, vgl. Erdkluft.

erdröhnen κτυπεῖν (u. *P.*), selten u. poet. δουπεῖν. — das E. ὁ κτύπος, selten u. poet. ὁ δοῦπος.

erdrosseln ἄγχειν, ἀπάγχειν, πνίγειν, ἀποπνίγειν, στραγγαλᾶν; sp. διάγχειν, στραγγαλίζειν, ἀποστραγγαλίζειν; vgl. ersticken. — sich e. ἀπάγχεσθαι.

Erdrosselung ἡ ἀγχόνη; sp. ἡ στραγγάλη; vgl. [Erstickung.

erdrücken ἀπο-, κατα-, συμ-πνίγειν, u. *simpl.*

Erdrücken, das, ἡ πνῖξις, κατάπνιξις; ὁ πνιγμός; τὸ πνῖγμα.

Erdsalz οἱ ὀρυκτοὶ ἅλες.

Erdschatten ἡ τῆς γῆς σκιά.

Erdscheibe ὁ τῆς γῆς κύκλος.

Erdschicht ἡ τῆς γῆς διαφυή.

Erdschlund, s. Erdkluft.

Erdscholle ἡ βῶλος. — E. zerschlagen βωλοκοπεῖν; E. zerschlagend βωλοκόπος 2.; e. Schlägel zum Zerklopfen v. E. ἡ βωλοκόπος σφῦρα. — E. bilden βωλοποιεῖν.

Erdschwämme οἱ ἀμανῖται μύκητες.

Erdschwalbe, s. Uferschwalbe.

Erdstoss, s. Erdbeben.

Erdstrich ἡ ζώνη, τὸ κλίμα; ἡ χώρα (Gegend).

Erdtafel ἡ γῆς περίοδος.

Erdtheil τὸ γῆς μέρος.

erdulden πάσχειν (erleiden); ἀνέχεσθαι, ὑπομένειν, ὑφίστασθαι, φέρειν (aushalten, ertragen); καρτερεῖν, ἐγκαρτερεῖν, poet. τλῆναι (standhaft e.); διαντλεῖν (bis zum Ende e.). — Strafe e. τὴν δίκην ὑπέχειν. — Böses erduldend (ertragend) ἀνεξίκακος 2. — d. Fähigkeit zu e. ἡ ἀνεξία.

Erduldung ἡ ὑπομονή; ἡ καρτερία, καρτέρησις, τὸ καρτέρημα; E. (das Aushalten) v. etw. Bösem ἡ ἀνεξικακία.

Erdumschiffer ὁ τὴν γῆν περιπλέων u. dgl.

Erdumschiffung ὁ τῆς γῆς περίπλους.

Erdumsegler, **Erdumseglung**, s. d. vhg. W.

Erdwall τὸ χῶμα.

Erdzunge ὁ ἰσθμός, ἡ ἄκρα τῆς γῆς, ὁ αὐχήν, [ἔνος, sp. ἡ ταινία.

ereifern, sich, θυμοῦσθαι, ὀργίζεσθαι (ao. *P.*) über etw. ἐπί τινι; auch ἀγανακτεῖν τινι od. ἐπί τινι, περί (ὑπέρ) τινος, διά τι.

Ereifern, das, **Ereiferung** ἡ ἀγανάκτησις, ὀργή.

ereignen, sich, γίγνεσθαι, συμβαίνειν, auch συμβαίνειν γίγνεσθαι u. γιγνόμενον; προσ-, παρα-

πίπτειν; auch durch τυγχάνειν (zufällig, eben sein) m. *part.* — es ereignet sich etw. Günstiges εὖ γίγνεταί τι.

Ereigniss τὸ συμβάν, τὸ πρᾶγμα, τὸ ἔργον; zufälliges E. ἡ τύχη, συντυχία; glückliches E. ἡ συντυχία; widriges E. ἡ συμφορά, τὸ σύμπτωμα, τὸ πάθος; schreckliche E. τὰ δεινά. — die E. des Krieges u. dgl. τὰ τοῦ πολέμου.

ereilen (δρόμῳ) αἱρεῖν, καταλαμβάνειν. — unvermerkt e. ὑποδύεσθαί τινα (z. B. vom Alter).

Erektion τὸ στῦμα. — E. haben στύειν u. *M.* —

Eremit, s. Einsiedler. [E. erregend στυτικός 3.

ererben, s. erben.

erfahren 1) hören, vernehmen: πυνθάνεσθαι (etw. v. Jmd. τί τινος od. παρά τινος), μανθάνειν (τί τινος od. παρά, auch ἐκ, τινος), αἰσθάνεσθαι (τὶ od. τινὸς ὑπό τινος), ἀκούειν (τί τινος od. παρά, πρός, ἐκ, ἀπό τινος), sämmtl. auch m. *part.*, z. B. ich erfahre, dass er angekommen ist πυνθάνομαι αὐτὸν ἥκοντα, auch m. *inf.* od. folg. ὅτι (ὡς). — παραλαμβάνειν τι. — genau e. καταμανθάνειν, ἐκπυνθάνεσθαι. — 2) durch eigenen Versuch kennen lernen: ἔμπειρον γίγνεσθαί τινος, πεῖραν λαμβάνειν τινός, εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι, ἀπολαύειν τί τινος, z. B. die entgegengesetzte Wirkung v. etw. e. τἀναντία ἀπολαύειν τινός. — etw. erfahren haben πεῖραν ἔχειν τινός, opp. ἄπειρον εἶναί τινος, ἀπείρως ἔχειν τινός. — ich erfahre etw. = mir widerfährt etw.: συμβαίνει μοί τι, πάσχω τι, περιπίπτω τινί, z. B. συμφορᾷ; auch ich habe dies erfahren κἀγὼ τοῦτο πέπονθα.

erfahren *adj.* ἔμπειρος 2. (in etw. τινός, περί τι u. περί τινος); ἐντριβής 2. (τινί u. περί τι); ἐπιστήμων 2. (τινός, τί, περί τινος, περί τι); γνωμονικός 3. (τινός); σοφός 3. (τί u. περί τι); φρόνιμος 2. (εἴς od. περί τι, περί τινος, ἔν τινι); selten ἐμπειρικός 3. — viel od. sehr e. πολύπειρος 2. — „e. sein in etw." ausser den eben erwähnten Phrasen: ἐμπείρως ἔχειν τινός u. περί τινος, ἐπαΐειν τι u. gew. περί τινος, sp. ἐμπειρεῖν τινος; sehr e. sein in etw. ἐξεπίστασθαί τι. — Vereinzelt u. meist bei Sp. finden sich auch Bildungen wie ἐμπειρότοκος, ἐμπειροπόλεμος 2. (e. im Gebären, Kriege) u. dgl. [πολυπειρία.

Erfahrenheit ἡ ἐμπειρία, σοφία; grosse E. ἡ

Erfahrung 1) das Wahrnehmen u. die dadurch erlangte Kenntniss einer Sache: ἡ πεῖρα, ἐμπειρία; ἡ ἐπιστήμη; ἡ σοφία, φρόνησις (Klugheit); reiche u. grosse E. ἡ πολυπειρία. — in E. bringen, s. erfahren 1). — aus E. etw. wissen od. kennen πεῖραν ἔχειν od. εἰληφέναι τινός, εἰδέναι τι πείρᾳ μαθόντα, ἐν πείρᾳ γεγενῆσθαί τινος, ἐμπείρως ἔχειν τινός. — aus E. sprechen λέγειν πείρᾳ εἰδότα od. ἐμπείρως ἔχοντα. — aus E. kennen lernen, sich E. wovon verschaffen, e. E. machen πεῖραν λαμβάνειν τινός, εἰς πεῖραν ἔρχεσθαί τινος, ἔμπειρον γίγνεσθαί τινος. — e. E. an sich machen πεῖραν λαμβάνειν ἐν ἑαυτῷ. — viele üble E. gemacht haben πολλῶν κακῶν ἔμπειρον εἶναι. — ich habe d. E. gemacht ἐν πείρᾳ γενόμενος οἶδα ὅτι. — E. in etw. ἡ τινος od. περί τι ἐμπειρία od. ἐπιστήμη; ἡ περί τι σοφία, ἡ περί τι od. περί τινος φρόνησις. — lange E. ἡ ἐκ πολλοῦ ἐμπειρία. — ihre grössere E. τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν. — e. Mann v. E. ἀνὴρ σοφός od. πολλῶν ἔμπειρος, πολλῶν πεπειραμένος. — viele E. besitzen πολλῶν ἔμπειρον εἶναι od. πεπειρᾶσθαι. — Mangel an E. ἡ ἀπειρία. — 2) das was man erfährt od. erfahren hat: τὸ συμβάν, τὸ πάθος, πάθημα, od. umschr. ὃ ἔπαθέ τις, ὃ συνέβη τινί u. dgl. — nach meiner E. ἐξ ὧν ἐγὼ πέπονθα. — bei diesen E. ταῦτα παθών. — durch E. klug werden, sprichw. παθόντα γνῶναι. — E. macht klug sprichw. πάθος μάθος. — ich theile Jmd. meine E. mit ἀνακοινοῦμαι od. λέγω τινὶ ὧν πεῖραν ἔλαβον αὐτός od. ἃ πέπονθα αὐτός. — d. tägliche E. τὰ καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν συμβαίνοντα od. συμπίπτοντα. — die E. wird es lehren αὐτὸ δείξει.

erfahrungsmässig κατ' ἐμπειρίαν, ἐκ πείρας. — e. steht es fest dass ... πείρᾳ μαθόντες ἴσμεν, δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν συμβάντων (γεγενημένων, προγεγενημένων) ὅτι ...

Erfahrungssatz τὸ ἀξίωμα.

erfassen 1) eig. ἅπτεσθαι, ἐφάπτεσθαί τινος, vgl. ergreifen. — 2) übtr. m. d. Verstande e.: ἐφάπτεσθαί τινος, κατα-, συλ-λαμβάνειν τι, ἐν-, κατα-, συν-νοεῖν τι.

erfechten μαχόμενον (νικῶντα) λαμβάνειν (φέρεσθαι, κομίζεσθαι, κτᾶσθαι, αἱρεῖν) τι od. τυγχάνειν (κρατεῖν) τινός. — e. Sieg e. νικᾶν νίκην, μάχην (e. Seesieg νικᾶν ναυμαχίαν), über Jmd. νικᾶν τινα μάχῃ, νικᾶν τινα μάχην, μάχῃ κρατεῖν τινα od. τινος.

erfinden εὑρίσκειν, ἐξ-, ἐφ-ευρίσκειν; ἐπινοεῖν (ersinnen). — Mittel u. Wege e. πορίζειν (u. *M.*) μηχανάς od. πόρους, μηχανᾶσθαι; künstlich, schlau e. τεχνᾶσθαι, πορίζειν τέχνας, σοφίζεσθαι. — Ausflüchte e. προφασίζεσθαι. — etw. Neues e. καινοποιεῖν. — etw. als gut e. δοκιμάζειν τι. — als etw. erfunden werden ἐξετάζεσθαι *P.*, z. B. als Feind ἐχθρόν, einer der Feinde τῶν ἐχθρῶν, als Förderer des Gemeinwesens ὠφελοῦντα τὸ κοινόν. — vgl. erdichten.

Erfinder ὁ εὑρετής, sp. ἐφευρετής; od. *part.* v. erfinden u. erdichten. — der E. v. etw. Neuem ὁ καινοποιητής. [u. erdichten.

Erfinderin ἡ εὑρέτις, ιδος, od. *part.* v. erfinden

erfinderisch, **erfindsam** εὑρετικός (sp. ἐξευρετικός, ἐπινοητικός) 3., in etw. τινός; μηχανικός u. μηχανητικός 3., in etw. τινός; εὐμήχανος 2., in etw. τινός, περί u. πρός τι; πόριμος 2., in etw. εἴς τι; auch ἀγχίνους 2. (scharfsinnig).

Erfindsamkeit τὸ εὑρετικόν, τὸ εὐμήχανον, ἡ εὐμηχανία, poet. u. sp. ἡ πολυμηχανία; ἡ ἀγχίνοια (Scharfsinn).

Erfindung 1) das Erfinden: ἡ εὕρεσις, ἐξεύρεσις, sp. ἐφεύρεσις; vgl. Erdichtung 1). — e. E. machen, s. erfinden. — 2) das Erfundene: τὸ εὕρημα, ἐξεύρημα, sp. ἐφεύρημα; ἡ ἐπίνοια, τὸ ἐπινόημα; vgl. Erdichtung 2).

Erfindungsgabe, **-geist**, **-kraft**, s. Erfindsamkeit.

erfindungsreich, s. erfinderisch.

Erfindungsvermögen, s. Erfindungsgabe.

erflehen 1) durch Flehen zu erlangen suchen: καταδεῖσθαί (*ao. P.*) τινος τυχεῖν τινος, λιπαρεῖν τυχεῖν τινος od. λιπαροῦντα τυχεῖν τινος, ἐγκεῖσθαί τινι, ἱκετεύειν τινὰ τυχεῖν τινος; λιπαροῦντα, ἀντιβολοῦντα od. ἱκετεύοντα ζητεῖν τι παρά τινος; etw. v. d. Göttern e. εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τυχεῖν τινος. — d. Verzeihung Jmds. e. παραιτεῖσθαί τινα συγγνώμην ἔχειν. — d. Begnadigung Jmds. e. ἐξ-, παρ-αιτεῖσθαί τινα. — 2) durch Flehen erlangen: καταδεόμενον (λιπαροῦντα, ἀντιβολοῦντα, ἱκετεύοντα) τυγχάνειν τινός od. εὑρίσκεσθαί τι. — 3) Jmd. e.: λιπαροῦντα u. s. w. πείθειν τινά. — sich e. lassen εἴκειν λιπαροῦντι, καταδεομένῳ u. s. w.

Erflehen, das, s. Flehen u. d. vhg. Verba.

erfodern, s. erfordern.

Erfolg τὸ ἀποβαῖνον (ἀποβάν, ἀποβησόμενον); sp. ἡ ἀπόβασις, ἔκβασις; ἡ συμφορά; auch τὸ ἔργον, z. B. aus d. E. erkennen ἐκ τῶν ἔργων γιγνώσκειν,

— endlicher E. τὸ τελευταῖον ἐκβάν, sp. τὸ ἀποτέλεσμα, auch τὸ τέλος, τὸ πέρας (Ende). — glücklicher E. τὸ εὐτύχημα, κατόρθωμα, ἡ εὐτυχία, εὐπραγία, εὐπραξία. — etw. m. glücklichem E. thun εὐπραγεῖν; εὐτυχεῖν, κατορθοῦν τι. — e. guten, schlechten E. haben καλῶς, κακῶς ἀπο-, συμ-βαίνειν, εὖ (καλῶς), κακῶς πράττειν. — der E. steht in Gottes Hand, sprichw. θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. — ohne E. μάταιος 3. u. 2., ἄκαρπος, ἀνωφελής, ἀνήνυτος 2., *adv.* μάτην. — ohne E. sein, keinen E. haben μάταιον εἶναι, οὐδὲν πλέον ποιεῖν (πράττειν, ἀνύτειν), οὐδὲν τῶν προὔργου ποιεῖν, οὐδὲν ἀνύτειν, οὐδὲν δύνασθαι. — sich ohne E. bemühen μάτην od. ἀνήνυτα πονεῖν, οὐδὲν πράττοντα ἀποκάμνειν. — m. solchem E. dass ... auch durch οὕτως ὥστε m. f. *inf.*

erfolgen ἕπεσθαί τινι; ἀπο-, συμ-βαίνειν ἔκ τινος, γίγνεσθαι ἔκ τινος.

erfolglos = ohne Erfolg, w. s.

erfolgreich ἀνύσιμος 2.; ἀνυστικός 3.; ῥοπὴν ἔχων 3.; αἴτιός (3.) τινος. — vgl. entscheidend, günstig.

erforderlich δέων 3., ἀναγκαῖος 3. (nothwendig); προσήκων 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2. (schicklich, gebührlich); ἱκανός 3. (hinreichend). — es ist e. dass ... δεῖ m. f. *acc. c. inf.*, ἀνάγκη (ἐστί) m. f. *acc.* (*dat.*) m. *inf.*; es ist Vorsicht e. προνοίας δεῖ; bei dieser Sache ist viele Vorsicht e. πολλῆς προνοίας δεῖται τὸ πρᾶγμα.

erfordern δεῖσθαί (*ao. P.*) τινος, δεῖ τινος, selten ἐπιζητεῖν τι; auch εἶναί τινος, z. B. d. Krieg erfordert vielen Aufwand ὁ πόλεμός ἐστι πολλῆς δαπάνης. — d. Gerechtigkeit erfordert δίκαιόν ἐστιν m. *inf.* — d. Pflicht erfordert προσήκει od. χρή m. *inf.* — wie es d. Umstände e. ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἐκ τῶν παρόντων, κατὰ τὰ παρόντα.

Erforderniss τὸ δέον, προσῆκον, ἀναγκαῖον, ἐπιτήδειον, ἡ χρεία, ἀνάγκη. — nach E. der Umstände ἐκ τῶν ὑπαρχόντων.

erforschen ἐρευνᾶν, ἐξερευνᾶν, auch διερευνᾶν (u. *M.*); ἰχνεύειν; ἀναζητεῖν (aufspüren, aufsuchen); ἐξετάζειν, δοκιμάζειν (erproben, prüfen); ἀνακρίνειν, ἱστορεῖν, ἀνιστορεῖν τι, πυνθάνεσθαι (durch Fragen erkunden); εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν (entdecken).

Erforscher ὁ ἐρευνητής, διερευνητής; ἰχνευτής; ἐξεταστής; δοκιμαστής, sp. δοκιμαστήρ, ῆρος; εὑρετής.

Erforschung ἡ ἔρευνα, sp. ἐξ-, δι-ερεύνησις; ἴχνευσις; ἀναζήτησις; ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός; ἡ δοκιμασία; ἡ ἱστορία; ἡ εὕρεσις, ἐξεύρεσις.

erfragen etw. v. Jmd. ἀνερωτᾶν τινά τι, πυνθάνεσθαί τινός τι, ἐκπυνθάνεσθαί τι παρά τινος, auch umschr. ἐρωτήσαντα μανθάνειν τι παρά τινος.

erfrechen, sich, τολμᾶν, ἀποτολμᾶν m. *inf.*; οὐκ αἰσχύνεσθαι (*DP.*) m. *part.* od. *inf.*; ἀναισχυντεῖν m. *part.* — sich e. zu sagen dass ... ἀπαναισχυντεῖν ὡς ... — das E. ἡ τόλμα (sp. τόλμη), τόλμησις, ἀναισχυντία.

erfreuen εὐφραίνειν, τέρπειν τινα, εὐθυμίαν (od. *pl.*) παρέχειν τινί; Jmd. m. etw. e. χαρίζεσθαί τινί τι. — sich e. ἥδεσθαι, εὐφραίνεσθαι, ἀγάλλεσθαι, γανοῦσθαι, selten γάννυσθαι (sämmtl. *P.*), auch εὐθυμεῖσθαι, m. etw. τινί u. ἐπί τινι; τέρπεσθαί (*P.*) τινι, χαίρειν τινί od. ἐπί τινι, auch ἐν ἡδονῇ ἔχειν τι. — sich e. Sache e. ἀπολαύειν u. ὀνίνασθαί τινος; auch = haben, besitzen ἔχειν τι, χρῆσθαί τινι.

Erfreuen, das, ἡ τέρψις.

erfreulich τερπνός 3., ἐπιτερπής 2., ἀσπαστός, κεχαρισμένος, ἡδύς 3. — e. sein für Jmd. = ihn erfreuen. — es wäre mir e. βουλομένῳ od. ἀσμένῳ ἂν εἴη μοι. — e. Botschaft, s. Botschaft.

erfrieren ἀπόλλυσθαι od. ἀποθνήσκειν ψύχει, ῥίγει, ὑπὸ ψύχους, ὑπὸ κρύους (v. Menschen u. Thieren); ἀποκαίεσθαι od. μαραίνεσθαι (*P.*) ὑπὸ ψύχους (v. Gewächsen); ἀποκαίεσθαι (*P.*), ἀποσήπεσθαι, auch ἀποπήγνυσθαι (*P.*) ὑπὸ ψύχους. — Leute, denen d. Fusszehen erfroren sind ἀποσεσηπότες τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν. — e. lassen od. machen ἀποκαίειν καὶ πηγνύναι. — erfroren sein ἀποπαγῆναι ὑπὸ ψύχους, ῥιγῶν.

erfrischen ἀναψύχειν, διαψύχειν, ψύχειν (selten ψυχοῦν) (abkühlen); = erquicken ἀναψύχειν, ἀναζωπυρεῖν; sich e. durch d. *P.*, auch ἀναλαμβάνειν m. u. ohne ἑαυτόν. — erfrischend ἀνα-, κατα-ψυκτικός, ἀναληπτικός 3. sp.

Erfrischung 1) als Handlung: ἡ ἀναψυχή, sp. ἀνάψυξις od. Verba. — 2) als Sache: etwa τὰ ἀναψυκτικά, τὰ ἀναληπτικά; od. auch wol τὰ τραγήματα.

erfüllen 1) voll machen: πληροῦν, ἀνα-, ἐκ-πληροῦν; πιμπλάναι, ἐμπιπλάναι, ἀναμεστοῦν, etw. m. etw. τί τινος; auch bildl. z. B. Jmd. m. Hoffnungen, Stolz e. πληροῦν od. ἐμπιπλάναι τινὰ ἐλπίδων, φρονήματος; od. auch durch andere Wendungen, z. B. sie wurden wieder v. Muth erfüllt ἀνεθάρρησαν, er ward v. Bewunderung für ihn erfüllt ἠγάσθη αὐτοῦ u. dgl. — Jmd. m. d. Ueberzeugung e. dass ... ἀποπληροῦν τινα ὅτι ... — ist es = einnehmen, z. B. d. Auge, d. Herz κατέχειν. — 2) vollbringen, Genüge thun einer Sache: ἐκπληροῦν u. sp. πληροῦν; τελεῖν, ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-τελεῖν; ποιεῖν, πράττειν. — sein Versprechen e. πληροῦν, ἀποδιδόναι, ἐκτελεῖν τὴν ὑπόσχεσιν od. ποιεῖν ἃ ὑπέσχετό τις. — d. Vertrag e. ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις, οὐ παραβαίνειν τὰς συνθήκας. — die Gesetze e. ἐμμένειν τοῖς νόμοις, ποιεῖν κατὰ τοὺς νόμους. — seine Absicht e. ἐμπιπλάναι τὴν αὐτοῦ γνώμην. — Jmds. Bitte e. ὑπακούειν τινὶ δεομένῳ. — Jmds. Wunsch e. ποιεῖν ἃ ἂν βούληταί τις, χαρίζεσθαί τινι. — ich will dir alle deine Wünsche e. πάντων ὧν ἂν δέῃ τεύξει παρ' ἐμοῦ, οὐδενὸς ὧν ἂν βούλῃ ἀτυχήσεις παρ' ἐμοῦ. — seine Hoffnungen wurden nicht erfüllt ἀπέτυχε τῶν ἐλπίδων. — seine Erwartung wurde nicht erfüllt ἐσφάλη τῆς γνώμης. — sein Geschick e. ἐμπιπλάναι τὴν αὐτοῦ μοῖραν. — erfüllt werden ἀποβαίνειν, γίγνεσθαι, (ἐπι)τελεῖσθαι (*P.*). — **erfüllt** 1) voll, w. s. — 2) vollendet, vollbracht: ἔργῳ ἀποδεδειγμένος 3., τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., ἐπιτελής 2., κύριος 3.; nicht e. ἀτελής 2., auch κενός 3., μάταιος 3. u. 2.

Erfüllung 1) das Vollmachen: ἡ πλήρωσις, ἀναπλήρωσις, sp. ἐκπλήρωσις. — 2) d. Vollbringung: ἡ ἀποπλήρωσις, ἐπιτέλεσις; besser durch Verba, z. B. nach E. seines Versprechens πληρώσας τὴν ὑπόσχεσιν od. πράξας ἃ ὑπέσχετο. — ist es = „Ausgang, Erfolg": ἡ ἀπόβασις, ἔκβασις sp.; τὸ τέλος u. gew. durch Verba, z. B. in E. gehen (ἐπι)τελεῖσθαι, ἀποβαίνειν, in E. bringen (ἐπι)τελεῖν; nicht in E. gehend od. gegangen ἀτελής 2. u. ä., s. erfüllen.

ergänzen πληροῦν, ἀνα-, ἐκ-, συμ-πληροῦν, ἐκπιμπλάναι.

Ergänzung 1) als Handlung: ἡ πλήρωσις, ἀνα-, ἐκ-, συμ-πλήρωσις. — 2) als Sache: τὸ πλήρωμα, ἐκ-, συμ-πλήρωμα.

ergeben, sich, 1) Jmd. sich e. = den Widerstand gegen Jmd. aufgeben: διδόναι od. παραδιδόναι ἑαυτόν τινι, οὐκέτι ἀντέχειν τινί; προσχωρεῖν u. συμβαίνειν τινί, σύμβασιν ποιεῖσθαι πρός

τινα (kapitulieren), auch εἰσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους. — sich Jmd. auf Gnade u. Ungnade e. παραδιδόναι ἑαυτόν τινι χρήσασθαι ὅ τι βούλεται, sp. διδόναι ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐπιτροπήν τινος, διδόναι τινὶ ἐπιτροπὴν περὶ αὐτοῦ. — e. Stadt sich zu e. zwingen πολιορκίᾳ παραστήσασθαι πόλιν. — 2) sich dem Dienste Jmds. widmen: διδόναι, ἐπιδιδόναι (sp. ἐκδιδόναι), ἐπιτρέπειν ἑαυτόν τινι. — sich einer Sache e. ἐνδιδόναι τινί od. εἴς (πρός) τι, z. B. οἴκτῳ, πρὸς ἡδονήν; bei üblen Dingen auch: ἀποκλίνειν εἴς (πρός, ἐπί) τι; χαρίζεσθαι od. δουλεύειν τινί, z. B. ταῖς ἐπιθυμίαις, τῇ γαστρί; auch διώκειν τι, z. B. τὴν ἡδονήν, τὴν ἀρετήν; ἀσπάζεσθαί τι, z. B. ἐπιθυμίας. — sich einer Sache ganz e. ὅλον καὶ πάντα εἶναι πρός τινι. — 3) sich in etw. e. = es ruhig ertragen: ἀγαπᾶν u. στέργειν τινί od. τι, πρᾴως φέρειν u. ὑπομένειν τι; εἴκειν τινί (nachgeben); auch wol περιορᾶν m. *part.* (ruhig zusehen dass ...). — sich in sein Geschick e. οὐδὲν μεμψιμοιρεῖν. — 4) sich aus etw. e.: συμβαίνειν ἔκ τινος, γίγνεσθαι od. περιγίγνεσθαι ἔκ τινος, ἕπεσθαί τινι; ἀκολουθεῖν τινι (als e. nothwendige Konsequenz); δῆλον εἶναι ἔκ τινος, φαίνεσθαι (*ao. P.*) od. φανερὸν εἶναι ἔκ τινος (klar, offenbar werden).

ergeben *adj.* πρόθυμος 2. (bereitwillig); πιστός 3. (treu); σπουδαῖος 3. (eifrig); εὔνους 2. u. προσφιλής 2. (wolwollend, zugethan). — Jmd. e. sein πρόθυμον εἶναί τινι od. εἴς τινα, πιστὸν εἶναί τινι, εὔνουν od. προσφιλῆ εἶναί τινι, εὐνοϊκῶς u. προσφιλῶς ἔχειν τινί, θεραπεύειν τινά, σπουδάζειν περί τινα od. τινος, προσκεῖσθαί τινι, selten ἀνακεῖσθαί τινι. — einer Sache e. sein θεραπεύειν τι, σπουδάζειν περί τι u. τινος, προσκεῖσθαί τινι, sp. προσανακεῖσθαί τινι; den Lüsten e. sein χαρίζεσθαι od. δουλεύειν ταῖς ἐπιθυμίαις, ἥττω εἶναι od. ἡττᾶσθαι (*P.*) τῶν ἐπιθυμιῶν, auch ἀσπάζεσθαι od. διώκειν τὰς ἡδονάς. — einer Sache ganz e. sein ὅλον καὶ πάντα εἶναι πρός τινι. — d. Wissenschaften e. sein φιλομαθῆ εἶναι, dem Trunke e. sein φίλοινον εἶναι u. dgl. m.

Ergebenheit ἡ προθυμία; τὸ πιστόν, ἡ πιστότης; ἡ περί τινα σπουδή; ἡ εὔνοια, φιλία; ἡ θεραπεία.

Ergebniss τὸ ἀποβαῖνον (ἀποβάν, ἀποβησόμενον); τὸ γιγνόμενον (γενόμενον, γενησόμενον) ἔκ τινος; ἡ συμφορά; τὸ τέλος. — d. E. für mich ist dass ... περιγίγνεταί μοι m. f. *inf.* (m. u. ohne ὥστε).

Ergebung 1) v. Belagerten: ἡ προσχώρησις, σύμβασις. — zur E. bringen παρίστασθαι (auch m. ὁμολογίᾳ od. καθ᾽ ὁμολογίαν). — 2) E. in e. Geschick, Unglück: ἡ μετὰ πρᾳότητος ὑπομονή. — m. E. πρᾴως, εὐκόλως. — etw. m. E. tragen = sich in etw. ergeben.

ergehen 1) v. Befehlen, bekannt gemacht werden: ἀν-, προ-αγορεύεσθαι *P.* — e. Befehl e. lassen προαγορεύειν (προειπεῖν), παραγγέλλειν (bes. e. militärischen B.), ἐκφέρειν εἰς τὸν δῆμον. — e. Urtheil e. lassen γιγνώσκειν. — e. Schreiben e. lassen ἐπιστέλλειν ἐπιστολὴν πρός τινα, ἐπιστέλλειν τινί τι (e. Antwortschreiben ἀντεπιστέλλειν τινί τι). — e. Bitte an Jmd. e. lassen δέησιν ποιεῖσθαι πρός τινα. — e. Anfrage an Jmd. e. lassen ἐρώτησιν ποιεῖσθαι πρός τινα. — 2) es ergeht mir, z. B. gut, schlecht ἔχω (πράττω, διάκειμαι) εὖ od. καλῶς, κακῶς; „es ergeht mir schlecht" auch κακῶς od. κακὰ πάσχω. — 3) über sich e. lassen: ὑπομένειν, ὑφίστασθαι, φέρειν τι. — 4) sich e.: περιπατεῖν.

ergeizen, sich etw., ὑπὸ γλισχρότητος περιποιεῖσθαί τι ἑαυτῷ.

ergiebig εὔκαρπος, πολύκαρπος, εὔφορος, πολυφόρος 2. u. πάμφορος 2. (besonders e.) (v. Boden u. Bäumen); δαψιλής 2. (v. Boden, v. e. Quelle); εὐδαίμων 2. (v. e. Lande). — vgl. einträglich, fruchtbar. [πολυφορία.

Ergiebigkeit ἡ εὐκαρπία, πολυκαρπία, εὐφορία,

ergiessen 1) *tr.* χεῖν, ἐκ-, προ-χεῖν. — 2) *refl.* sich e., v. Flüssen: ἐξιέναι (ἵημι), ἐμ-, εἰσ-βάλλειν, selten ἐξερεύγεσθαι *P.*, ἐκδιδόναι εἴς τι (münden); ἐκβάλλειν, προχεῖσθαι (*P.*) ἔκ τινος (entspringen); ῥεῖν (fliessen). — sich über etw. e. ἐπιχεῖσθαί τινι, καταχεῖσθαί τινος, προ-, δια-, ἀνα-χεῖσθαι εἴς τι, πλημμυρεῖν (überfliessen, -strömen). — sich in Klagen, Lobeserhebungen e. πολὺν εἶναι ὀδυρόμενον od. ἐγκωμιάζοντα.

Ergiessung ἡ ἔκχυσις, sp. πρόχυσις. — ἡ ἐκβολή (Mündung e. Flusses); ἡ πλημμυρίς, ἴδος (das Ueberströmen).

erglänzen ἐκ-, δια-λάμπειν; übh. = glänzen, w. s.

erglühen *a*) eig. = erglänzen, w. s.; vgl. auch erröthen. *b*) übtr. in Liebe e.: δια-, ἐκ-καίεσθαι *P.*, auch αἴθεσθαι (*P.*) ἔρωτι; vor Zorn e. ἀναφλέγεσθαι *P.* (m. u. ohne ὑπ᾽ ὀργῆς); für d. Tugend e., s. entbrennen.

ergötzen τέρπειν, εὐφραίνειν, ψυχαγωγεῖν, seltner ἐξαλλάττειν τινά; auch θέλγειν, κηλεῖν τινα. — sich e. γανοῦσθαι (selten γάνυσθαι) *P.*, an etw. τέρπεσθαι, εὐφραίνεσθαι, ἀγάλλεσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι; ἀπολαύειν τινός. — ergötzend, s. ergötzlich.

Ergötzen, das, ἡ τέρψις, ψυχαγωγία, κήλησις (als Handlung); ἡ εὐθυμία, ἡδονή, poet. u. sp. τὸ θέλγητρον (als Empfindung).

ergötzlich τερπνός 3., ἐπιτερπής 2., ψυχαγωγικός 3., ἐπαγωγός 2. (sp. ἐπαγωγικός 3.), κεχαρισμένος 3., χαρίεις 3., ἐπίχαρις u. εὔχαρις, ι (*gen.* -ιτος), ἡδύς, γλυκύς 3., mehr poet. θελκτήριος u. κηλητήριος 2., sp. κηλητικός 3. — es ist mir e. ἐν ἡδονῇ μοί ἐστιν.

Ergötzlichkeit τὸ τερπνόν, ἐπαγωγόν; ἡ εὐθυμία, ἡδονή, διαγωγή, poet. u. sp. τὸ θέλγητρον.

Ergötzung, s. Ergötzen.

ergrauen πολιοῦσθαι *P.*; = alt werden γηράσκειν, καταγηράσκειν; bei etw. e. ἐγγηράσκειν τινί. — ergraut πολιός 3.; = alt geworden γεγηρακώς 3., γέρων ὤν 3.

ergreifen 1) eig. λαμβάνειν (Jmd. bei d. Hand τινὰ τῆς χειρός, ebenso auch *M.*; aber auch λαμβάνεσθαι τῆς χειρός τινος); ἐπι-, ἀντι-λαμβάνεσθαί τινος; ἅπτεσθαι, ἐφάπτεσθαί τινος; δράττεσθαί τινος; auch e. Fliehenden e. αἱρεῖν, καταλαμβάνειν τινά (*P.* ἁλίσκεσθαι); = festnehmen συλλαμβάνειν τινά; auf frischer That e. ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ λαμβάνειν, φωρᾶν od. καταφωρᾶν τινα; Jmd. über etw. e. καταλαμβάνειν τινὰ ποιοῦντά τι; = Hand an Jmd. legen ἐπιχειρεῖν τινι; hastig od. begierig e. ἁρπάζειν, συναρπάζειν τι. — d. Waffen e. ἀναλαμβάνειν τὰ ὅπλα u. bildl. ἅπτεσθαι τῶν ὅπλων od. τρέπεσθαι πρὸς τὰ ὅπλα. — 2) übtr. *a*) plötzlich befallen, v. Leidenschaften, Affekten u. dgl.: λαμβάνειν, ἐπιλαμβάνειν τινά; εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι) τινά, seltner τινί, ἐπέρχεσθαί τινι; εἰσ-, προσ-πίπτειν τινί; v. üblen Zuständen καταλαμβάνειν τινά; es ergreift mich e. Krankheit αἱρεῖ με νόσος, ἐπιλαμβάνεται od. ἅπτεταί μου νόσος, ἔπεισι od. παρίσταταί μοι νόσος, auch περιπίπτω νόσῳ. — das Feuer ergreift etw. τὸ πῦρ ἐπιλαμβάνεται od. ἅπτεταί τινος. — v. e. Gotte ergriffen werden κατέχεσθαι (*P.*) ἐκ od. πρὸς θεοῦ. — v. Liebe ergriffen wer-

den *ἁλίσκεσθαι ἔρωτι*. *b*) etw. in Gebrauch nehmen, benützen: *ἐπιλαμβάνεσθαί τινος, χρῆσθαί τινι*. *c*) etw. erwählen, sich einer Sache zuwenden: *αἱρεῖσθαι, προαιρεῖσθαί τι, τρέπεσθαι πρός* (*εἴς*) *τι*. — Jmds. Partei e. *αἱρεῖσθαί τά τινος, προστίθεσθαί τινι*.

Ergreifen, das, *ἡ ἐπίληψις*; *ἡ κατάληψις* (v. Affekten); *ἡ σύλληψις* (d. Verhaften); *ἡ αἵρεσις* [(Wahl).

ergreifend *δεινός* 3.

Ergreifung, s. Ergreifen.

ergrimmen *θυμοῦσθαι* (*DP*.), *ἐξαγριαίνεσθαι*, (*ἐξ*)*αγριοῦσθαι* (*P*.), *βριμᾶσθαι* u. *βριμοῦσθαι*, über Jmd. *τινί*. — ergrimmt sein *ἀγριαίνειν*, sp. *ἐξαγριαίνειν*, über Jmd. *τινί*. [*ἡ ἐξίχνευσις* sp.

ergrübeln *ἐξιχνεύειν*, *ἐκφροντίζειν τι*. — das E.

ergründen *a*) eig. *ἐξετάζειν τὸ βάθος τινός*. *b*) übtr. *ἐξετάζειν*, sp. *διεξετάζειν*; *ἀνερευνᾶν*, *ἐξευρίσκειν*, *κατανοεῖν*.

Ergründung *ἡ ἐξέτασις*, *ὁ ἐξετασμός*, *ἡ ἐξεύρεσις*, *κατανόησις*, sp. *ἀνερεύνησις*.

Erguss eig. *ἡ ἔκχυσις*, *πρόχυσις*; übtr. d. E. der Leidenschaften *ἡ τῶν παθῶν πρόχυσις* sp.; d. volle E. des Herzens *ἡ ἀναπεπταμένη παρρησία*.

erhaben 1) eig. *ἐξέχων* 3. (hervorstehend); *ὑψηλός* 3., *μετέωρος* 2. (hoch); *γλυπτός* 3. (v. Figuren, die auf e. Fläche hervorstehen). — e. Arbeit *οἱ τύποι*, *τὸ τόρευμα*, auch *ἡ τορεία*; halb e. Arbeit *ἡ ἀναγλυφή*. — in e. Arbeit *ἐν τύπῳ* u. *ἐπὶ τύπου*. — das Verfertigen v. e. Arbeit *ἡ τορεία*. — e. Arbeit verfertigen *τορεύειν* (der sie verfertigt *ὁ τορευτής*). — m. e. Arbeit *τορευτός* 3. — 2) übtr. *ὑψηλός* 3., *μέγας*, *μεγάλη*, *μέγα*; *μεγαλοπρεπής* 2.; *λαμπρός*, *σεμνός*, *δεινός* 3., auch *θεῖος* 3. (göttlich); *εὐγενής* 2. (v. Geburt). — e. Gesinnung *ἡ μεγαλοψυχία*, *μεγαλόνοια*, *μεγαλοφροσύνη*, *τὸ μεγαλόψυχον*, *τὸ φρόνημα*; v. e. Gesinnung *μεγαλόψυχος*, *μεγαλόθυμος*, *μεγαλόφρων*, *μεγαλογνώμων*, *ὑψηλόφρων*; e. Gesinnung hegen, e. denken *μεγαλοφρονεῖν*, *μέγα φρονεῖν* (doch beide gew. im tadelnden Sinne = hochmüthig sein), *ὑψηλὰ φρονεῖν*. — e. Stil *ἡ ὑψηλὴ* od. *μεγαφυὴς λέξις*, *ἡ μεγαληγορία*. — über etw. e. *κρείττων* 2. *τινός*. — e. über das Menschliche e. Weisheit *μείζων ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφία*.

Erhabenheit 1) eig. *ἡ ἐξοχή* (jedes Hervorstehende; auch v. Auswüchsen u. dgl., wie *τὸ ἔπαρμα*, *ἔκφυμα*); *τὸ ὕψος* (Höhe, erhöhter Stand). — 2) übtr. *τὸ ὕψος*, *τὸ μεγαλοπρεπές*, *ἡ μεγαλοπρέπεια*, *τὸ λαμπρόν*, *σεμνόν*, *δεινόν*, *ἡ λαμπρότης*, *σεμνότης*, *δεινότης*. — *ἡ εὐγένεια* (v. d. Geburt). — E. der Gesinnung, s. erhabene Gesinnung. — E. des Stiles *τὸ σεμνὸν τῆς λέξεως*, *ἡ μεγαλοφυΐα*. — E. e. Gedichtes *ὁ τοῦ ποιήματος ὄγκος*. [— das E. *ἡ ἀγχόνη*.

erhängen, sich, *ἀπάγχεσθαι*, *ἀναρτᾶν ἑαυτόν*.

erhärten *διαμαρτύρεσθαί τι* od. m. f. *ὅτι*; *ἀπομαρτύρεσθαί τι*; *ἰσχυρίζεσθαι*, *διισχυρίζεσθαί τι* od. *περί τινος*, auch m. f. *inf.* od. *ὅτι* (*ὡς*); vgl. beschwören u. Eid.

erhalten 1) zurückhalten: *κατ-*, *ἐπ-έχειν*; Jmd. der fallen will *κωλύειν τινὰ* (*μὴ*) *πεσεῖν*. — sich e. (so dass man nicht fällt) *ὀρθοῦσθαι* (*P*.), *ὀρθὸν στῆναι*; sich nicht e. *σφάλλεσθαι P*., *ὀλισθάνειν*, od. geradezu *πίπτειν*, *καταπίπτειν*. — schwebend, in der Schwebe e. *αἰωρεῖν*. — 2) machen, dass etw. fortdauert: *σῴζειν*, *διασῴζειν*, *περισῴζειν* (bes. am Leben e.); *φυλάττειν*, *διαφυλάττειν*; *τηρεῖν*, *διατηρεῖν*; *περιποιεῖν* (bes. *M*. am Leben e.); auch *ἐπιμελεῖσθαί* (*DP*.) *τινος* (für etw. Sorge tragen). — Jmd. in Gehorsam, in Zucht u. Ordnung e. *πειθόμενον* od. *εὐτακτοῦντα* *ἔχειν τινά*, *πειθομένῳ* od. *εὐτάκτῳ χρῆσθαί τινι*. — in Spannung erhalten werden *αἰωρεῖσθαι* (*ao. P*.) *τὴν ψυχήν*. — e. Menschen e. = nähren: *τρέφειν*, *διατρέφειν τινά*, *παρέχειν τινὶ τὰ ἐπιτήδεια*; auch *σῖτόν τινι διδόναι* od. *μετρεῖν* (Jmd. pflichtgemäss e.). — sich e. *a*) *σῴζεσθαι*, *διασῴζεσθαι* (*P*.); *μένειν*, *διαμένειν*; es erhält sich das Gerücht *ὁ λόγος κατέχει*. *b*) sich v. etw. e.: *τρέφεσθαι* (*P*.) *ἀπό* (*ἐκ*) *τινος*, *ζῆν ἀπό τινος*, *τὸν βίον πορίζεσθαι*, *κτήσασθαι*, *ποιεῖσθαι*, *ἔχειν ἀπό τινος*. *c*) sich in e. Zustande e.: *διατελεῖν*, *διαγίγνεσθαι* m. *part.*, z. B. sich im Glücke, gesund e. *διατελεῖν εὐτυχοῦντα*, *ὑγιαίνοντα*; auch *διαφυλάττειν*, *διατηρεῖν ἑαυτῷ τι*. — erhalten sein *περιεῖναι*, *περιγενέσθαι*. — 3) = empfangen, bekommen, w. s. — 4) erlangen, erreichen: *τυγχάνειν τινός*, *ἐπιτυγχάνειν τινός*; *κτήσασθαί τι*; *διαπράττειν* (u. *M*.) *τι* (etw. auswirken, durchsetzen). — etw. nicht e. *ἀτυχεῖν* u. *ἀποτυγχάνειν τινός*.

Erhalter *ὁ σωτήρ*, *ῆρος* (Retter); *ὁ ἐπιμελητής* (Besorger); *ὁ φύλαξ*, *κος* (Bewahrer); *ὁ τροφεύς*, selten *ὁ τροφός* (Ernährer); od. durch d. *part.* v. erhalten. [vhg. W.

Erhalterin *ἡ σώτειρα*; *ἡ φύλαξ*; *ἡ τροφός*; s. d.

Erhaltung 1) das Bewahren: *ἡ φυλακή*, *τήρησις*, sp. *διατήρησις*; *ἡ σωτηρία* (Rettung); *ἡ ἐπιμέλεια* (Besorgung, Pflege). — 2) Ernährung: *ἡ τροφή*, *διατροφή*. — Häufig durch Verba, s. erhalten.

Erhaltungstrieb *ἡ τοῦ ζῆν* (*ἔμφυτος*) *ἐπιθυμία*.

erhandeln *ἐμπολᾶν*, *ὠνεῖσθαι* (*πρίασθαι*).

erhaschen *αἱρεῖν*, *καταλαμβάνειν*, *ἁρπάζειν*, *συναρπάζειν*; auch *θηρεύειν*, *θηρᾶν* (u. *M*.; erjagen).

Erhaschen, das, *ἡ θήρευσις*, *τὸ θήρευμα*, *ἡ θήρα*; od. durch Verba.

erheben 1) eig. *αἴρειν*, *ἐπ-*, *ἐπαν-αίρειν*, auch *ἐξαίρειν*, *αἴρειν μετέωρον*, *μετεωρίζειν* (*ἄνω*) (in d. Höhe heben); *ἀνέχειν* (*ἀνίσχειν*), selten *ἀνάγειν* (empor halten); *ἀνατείνειν* (empor strecken); *αἰωρεῖν* (schwebend erhalten). — die Augen e. *ἀναβλέπειν*. — Jmd. in d. Olymp e. *ἀναφέρειν τινὰ εἰς τὸν Ὄλυμπον*. — sich e. *αἴρεσθαι*, *ἐπ-*, *ἐξ-αίρεσθαι*, *μετέωρον αἴρεσθαι*, *μετεωρίζεσθαι*, *ἀναφέρεσθαι*, *φέρεσθαι ἄνω* (sämmtl. *P*.); *αἰωρεῖσθαι* (*ao. P*.; empor schweben); *ἀνέχειν*, *ἐπανίστασθαι*, *ἀνταίρειν* (sich gegenüber e.) (v. Bergen, Gebäuden u. a. hohen Gegenständen); *ὕψος λαμβάνειν*, *ἐπανίστασθαι*, *ἀντανιέναι* (sich dagegen e.) (v. Gegenständen, die im Bau begriffen sind); *ἀνίστασθαι*, *ἐπανίστασθαι*, auch *ἐξανίστασθαι* (*ἕδρας*, *ἐξ εὐνῆς* u. dgl.) (v. Pers., welche sitzen, liegen u. s. w.), vgl. aufstehen, aufbrechen. — 2) übtr. *a*) entstehen machen, hervorbringen: *ποιεῖν* (u. *M*.) *τι*, *ἄρχεσθαί τινος*, z. B. e. Geschrei, Gelächter e. *κραυγὴν ποιεῖν* od. *ποιεῖσθαι*, *ἄρχεσθαι γέλωτος* od. *ἄγειν γέλωτα*. — Häufig auch durch and. Wendungen, z. B. d. Stimme e. *αἴρειν* od. *ῥηγνύναι φωνήν* (ist es = die Stimme verstärken *ἐντείνεσθαι*, *ἐπαίρειν* od. *ἀνάγειν τὴν φωνήν*, *ὀξύτερον φθέγγεσθαι*, *ὀξυτέρᾳ χρῆσθαι τῇ φωνῇ*), Wehklagen e. *ἀνάγειν βοήν*, *ῥήγνυσθαι κλαυθμούς*, Beschwerde e. gegen Jmd. *ἔγκλημα ἔχειν κατά τινος*, Klage gegen Jmd. e. vor Gericht *δίκην λαγχάνειν τινί*; od. durch besondere Verbalausdrücke, wie z. B. e. Gelächter e. *ἐκγελᾶν*, *ἀνακαγχάζειν*, e. Geschrei e. *ἀναβοᾶν*, Wehklagen e. *ἀνολοφύρεσθαι*, Beschwerde e. *ἐγκαλεῖν τινι*, Klage vor Gericht e. *διώκειν τινὰ* u. dgl. m. — sich e. = entstehen: *γίγνεσθαι*, *συν-*, *καθ-ίστασθαι*, *ἄρχεσθαι*. *b*) d.

Geist od. das Gemüth e.: ἀνάγειν τὴν ψυχήν, μετεωρίζειν, ἀναπτεροῦν τινα; vgl. begeistern. — das Gemüth zu Gott e. ἀνάγειν od. τρέπειν τὴν ψυχὴν ἐπὶ τὰ θεῖα. — sich über das irdische Treiben e. ἐξίστασθαι τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων. *c*) gross machen, zu Würden, Macht u. dgl. e.: αἴρειν μέγαν, ἐπαίρειν, αὐξάνειν u. ἐπαυξάνειν (μέγαν) τινά; ἀναβιβάζειν, ἀνα-, προ-άγειν τινὰ εἰς τιμήν u. dgl.; ἐξαίρειν τινά (εἰς ἐπιφάνειαν); ἐκπρεπῆ od. μέγαν ποιεῖν τινα. — Jmd. aus d. Staube e. μέγαν ἐκ μικροῦ ποιεῖν. — ist es = „rühmen, preisen" ἐξαίρειν, ἐπαίρειν λόγοις, μεγαλύνειν, σεμνύνειν, sp. μεγαληγορεῖν. — hoch e. ὑψηλόν τινα ἐξαίρειν, ἐξαίρειν τι ἄνω; bis zum Himmel Jmd. e. πρὸς οὐρανὸν βιβάζειν τινά. — sich e. αὐξάνεσθαι u. ἐπαυξάνεσθαι *P.* (μέγαν; gross, mächtig werden); ἐπαίρεσθαι *P.*, ὑψηλὸν ἐξαίρειν αὑτόν, μέγα (μάλιστα) φρονεῖν, σεμνύνεσθαι, auch ὀγκοῦσθαι (*P.*) ἐπί τινι (stolz thun); sich allzusehr e. μεῖζον φρονεῖν ἢ κατ' ἄνθρωπον. — sich über Andere e. ὑπερφρονεῖν τῶν ἄλλων od. τοὺς ἄλλους, καταφρονεῖν τῶν ἄλλων; sich über etw. e. κρείττω γίγνεσθαί τινος, κρατεῖν τινος. — sich zu etw. e. = vorwärts schreiten προβαίνειν, προχωρεῖν εἴς τι. *d*) sich gegen Jmd. e.: ἀνίστασθαι πρός τινα, ὁρμᾶν (u. *DP.*) ἐπί τινα, s. entgegentreten; ἐπανίστασθαί τινι, sp. κατανίστασθαί τινος (v. Rebellen, vgl. empören). *e*) Gelder e.: ἀπολαμβάνειν, ἐκ-, συλλέγειν; πράττειν, εἰσπράττειν (u. *M.*), etw. v. Jmd. τινά τι u. τὶ παρά τινος; ἐκπράττειν τινά τι.

erheblich ἀξιόλογος 2., (λόγου) ἄξιος 3., ἀξιόχρεως 2., διαφέρων 3., οὐ μικρός 3.

Erheblichkeit τὸ ἀξιόλογον, ἀξιόχρεων, ἡ ἀξία. — v. keiner E. sein οὐδενὸς ἄξιον εἶναι.

Erhebung ἡ ἄρσις (*tr.* u. *intr.*); ὁ μετεωρισμός, sp. ἡ μετεώρισις (das sich Erheben od. Aufrichten; auch übtr. vom Gemüthe); ἡ ἀναγωγή (E. des Geistes; s. Begeisterung); ἡ (εἰς τιμὰς) προαγωγή (Beförderung); ἡ αὔξη, αὔξησις, τὸ αὔξημα (d. Gedeihen); ἡ εὐλογία, ὁ ἔπαινος, τὸ ἐγκώμιον (das Rühmen, Preisen); ἡ ὑπερηφανία (das Selbsterheben); ἡ πρᾶξις, εἴσπραξις, sp. ἔκπραξις; ἡ συλλογή, selten ἐκλογή (E. v. Geldern). — Gew. aber durch Verba.

erheirathen γήμαντα λαμβάνειν τι, προῖκά τι λαμβάνειν od. δέχεσθαι.

erheischen ἀπαιτεῖν τι; vgl. erfordern.

erheitern *a*) eig. aufheitern. *b*) übtr. φαιδρύνειν, εὐφραίνειν τινά, εὐθυμίαν (u. *pl.*) παρέχειν τινί; sp. ἱλαροῦν, ἐξιλαροῦν, ἀφιλαρύνειν, καθιλαρεύειν τινά; Jmds. Stirne διαγαληνίζειν τὸ πρόσωπόν τινος (mehr poet.). — sich e. φαιδρύνεσθαι, φαιδροῦσθαι, εὐφραίνεσθαι, διαχεῖσθαι, sp. ἱλαρύνεσθαι (sämmtl. *P.*).

Erheiterung ἡ εὐφροσύνη, εὐθυμία (als Zustand). — als Handlung durch die Verba.

erheizen ἐκ-, δια-θερμαίνειν u. *simpl.* — das E. ἡ διαθερμασία sp.

erhellen 1) *tr.* *a*) eig. φωτίζειν, διαφωτίζειν τι sp.; besser φῶς παρέχειν (u. *M.*) τινί, καταλάμπειν τινός, sp. τι. *b*) übtr. φωτίζειν, διαφωτίζειν τὴν ψυχήν sp.; vgl. erleuchten. — 2) *intr.* δῆλον, ἔνδηλον, φανερὸν εἶναι, φαίνεσθαι (*ao. P.*), ἐοικέναι. — erhellt, s. hell.

Erhellung ὁ φωτισμός (eig. u. übtr.) sp. — τὸ φῶς, φωτός.

erhenken ἀπάγχειν. — das E. ἡ ἀγχόνη.

erheucheln προσποιεῖσθαι, πλάττειν u. *M.* — erheuchelt προσποιητός 3. u. προσποίητος 2., πλαστός 3. — der etw. erheuchelt προσποιητικός (3.) τινος. — das E. ἡ προσποίησις, πλάσις.

erhitzen 1) eig. ἐκ-, δια-θερμαίνειν u. *simpl.*; δια-, ἐκ-πυριᾶν; ἐκπυροῦν, διακαίειν. — sich e. durch d. *P.* — 2) übtr. δια-, ἐκ-καίειν; παροξύνειν, ἐξοργίζειν (erzürnen). — sich e. durch d. *P.*, auch φλέγεσθαι (*P.*) (ἔρωτι); θυμοῦσθαι, ὀργίζεσθαι (*ao. P.*) (zornig werden). — **erhitzt** 1) eig. θερμός 3., διάθερμος, διάπυρος, ἔκπυρος 2. — 2) übtr. θερμός 3., διάπυρος 2., ἐμπαθής 2., ὀξύς 3.

Erhitzung 1) eig. ἡ καῦσις, διάκαυσις; ἡ θερμασία, sp. διαθερμασία; ἡ θερμότης; ἡ ἐκπύρωσις. — 2) übtr. ἡ θερμότης, ὁ παροξυσμός.

erhöhen 1) eig. ὑψοῦν (selten, meist sp.); gew. αἴρειν, ἐπαίρειν. — 2) übtr. *a*) Jmd. e.: αὐξάνειν (αὔξειν) od. ἐπαυξάνειν τινά (auch m. d. Zus. μέγαν), ἀνα-, προ-άγειν τινὰ εἰς τιμήν, ἐκπρεπῆ ποιεῖν τινα. *b*) vergrössern: πλέον od. μεῖζον ποιεῖν τι; d. Werth v. etw. e. τιμιώτερον od. πλέονος ἄξιον ποιεῖν τι, d. Preis v. etw. e. ἐπιτιμᾶν, selten ἀνατιμᾶν, πλειστηριάζειν; ἐπιτείνειν τὴν τιμήν τινος. — sein Angebot e. ἐπιβάλλειν. — d. Muth Jmds. e. εὐθυμότερον ποιεῖν od. ἐπιθαρρύνειν τινά. — vgl. erheben.

Erhöhung 1) das Erhöhen *a*) eig. ἡ ὕψωσις sp.; ἡ ἄρσις. *b*) übtr. ἡ αὔξησις, αὔξη, τὸ αὔξημα (das Gedeihen); ἡ (εἰς τιμὰς) προαγωγή (Beförderung); ἡ ἐπιτίμησις, ἡ τῆς τιμῆς ἐπίτασις (Steigerung d. Preises). — Gew. durch Verba; s. Erhebung. — 2) das Erhöhte: τὸ ὕψος; ἡ ἐξοχή (übh., u. bes. Auswuchs, wie τὸ ἔπαρμα, ἔκφυμα). — vgl. Anhöhe.

erhörbar ἐπακουστός 3.

erhören ἐπακούειν τινός, sp. τινί, ἐπήκοον εἶναί τινος u. τινι; nicht e. ἀνήκοον εἶναί τινος. — Bitten, Gebete e. δέχεσθαι τὰς δεήσεις od. τὰς εὐχάς. — deine Bitten werden erhört τεύξει ὧν ἐδεήθης. — nicht erhört werden οὐ τυγχάνειν od. ἀποτυγχάνειν, ἀτυχεῖν τινος. — **erhört** ἐπήκοος 2., nicht e. ἀνήκοος 2. sp.

Erhörung durch d. vhg. Verba.

erholen, sich, 1) wieder zu Athem kommen: ἀνα-, ἐξανα-πνεῖν, ἀναπνοὴν λαμβάνειν; ἀναψύχεσθαι *P.* (erfrischt werden); ἀναπαύεσθαι, διαναπαύεσθαι ἔκ τινος (ausruhen); λωφᾶν τινος u. ἀπό τινος, ἀνακουφίζεσθαι *P.* (sich erleichtert fühlen); ἀναλαμβάνειν u. ἀναφέρειν (m. u. ohne ἑαυτόν), auch ἀναφέρεσθαι *P.*, ἀνακτᾶσθαι ἑαυτόν (sich wieder sammeln), nach einem Schrecken, e. Betäubung bes. ἀναλαμβάνειν; ἀναζωπυρεῖν, gew. *P.*: (πάλιν) ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι; ῥαΐζειν (nach Krankheiten); ἀνακύπτειν (aus Noth u. Drangsalen emporkommen); ἀναρρώννυσθαι *P.* (wieder zu Kräften kommen); σχολάζειν ἀπό τινος, sp. τινός (sich v. Geschäften e.; m. od. bei etw. τινί u. ἔν τινι, u. so auch ἀποσχολάζειν ἔν τινι). — Jmd. sich e. lassen ἀναπνοὴν ποιεῖν, παρέχειν τινί, ἄνεσιν διδόναι τινί; ἀναψύχειν, ἀναλαμβάνειν, ἀναπαύειν u. διαναπαύειν τινά. — 2) sich an etw. e. = entschädigen: ἐπαν-, δι-ορθοῦσθαι τὴν βλάβην od. ζημίαν ἔκ τινος. — 3) sich bei Jmd. Rathes e.: συμβουλεύεσθαί τινι u. μετά τινος περί τινος, ἀνακοινοῦν (u. *M.*) τινί τι u. περί τινος, sp. προσανατίθεσθαί τινι περί τινος.

Erholung ἡ ἀναπνοή, ἀναψυχή, ἀνάπαυσις, ἀνάπαυλα; ἡ ἀνάληψις sp.; ἡ ἀναφορά (mehr poet.); ἡ ἀνάκτησις (selten); ἡ ἄνεσις (E. v. Anstrengungen); ἡ ῥαστώνη (v. Krankheiten, Anstrengungen, bes. auch E. des Geistes); ἡ σχολή (Musse). — ich finde E. λαμβάνω ἀναπνοήν,

γίγνεταί μοι ῥᾳστώνη ἔκ τινος, γίγνεταί μοι σχολὴ ἀπό τινος. — E. gewähren Jmd. s. erholen lassen.

Erholungsarbeit τὸ πάρεργον.

Erholungszeit ἡ ἀνάπαυσις; ἡ σχολή.

erjagen θηρᾶν, θηρεύειν (u. *M.*); auch αἱρεῖν, καταλαμβάνειν. — das E. ἡ θήρευσις, τὸ θήρευμα, ἡ θήρα.

erinnerlich ἀναμνηστός 3. — es ist mir e. μέμνημαί τινος u. τι, auch m. *part.* od. f. ὅτι (ὡς), οὐκ ἀμνημονῶ τινος, τι, περί τινος, οὐκ ἀγνοῶ τι od. m. *part.* od. f. ὅτι (ὡς). — „soweit mir e." s. d. f. W.

erinnern 1) ins Gedächtniss zurückrufen: ἀνα-, ὑπο-μιμνήσκειν, Jmd. an etw. τινά τι u. τινος, τινὰ ὅτι ..., ὑποβάλλειν τινί τι. — ὑπομιμνήσκειν τι, μνημονεύειν τί, sp. τινός, ἀπομνημονεύειν τι, μνείαν od. μνήμην ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος, ὑπόμνησιν ποιεῖσθαί τινος, οὐκ ἀμνημονεῖν τινος (an etw. e., etw. erwähnen). — sich e. μιμνήσκεσθαι, ἀνα-, ἐπι-, ὑπο-μιμνήσκεσθαι (*ao. P.*), an etw. τί, τινός, περί τινος od. m. f. ὅτι, ἐν μνήμῃ λαμβάνειν, εἰς μνήμην ἀναλαμβάνειν (sich etw. ins Gedächtniss zurückrufen); μνημονεύειν τινός u. τι, μεμνῆσθαί τινος u. τι od. m. *part.*, μνείαν od. μνήμην ἔχειν τινός, διὰ μνήμης ἔχειν τι, ἐν μνήμῃ φυλάττειν τι (eingedenk sein, im Gedächtnisse haben). — so viel ich mich e. kann ὡς ἐγὼ μνήμης ἔχω, wie ich mich wol e. kann ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι. — wenn ich mich recht erinnere εἰ μνήμης εὐτυχῶ. — sich nicht an etw. e. können ἀμνημονεῖν τινος (gew. aber οὐκ ἀμνημονεῖν τινος sich wol an etw. e.). — Jmd. an e. Schuld e. ἀπαιτεῖν τινα χρέος. — ist es = bedenken, beherzigen ἐνθυμεῖσθαι u. ἐννοεῖσθαι (*ao. P.*). — woran man sich e. kann ἀναμνηστός 3. — der sich leicht an etw. erinnert ἀναμνηστικός 3. sp. — 2) Jmd. e. = warnen, mahnen: συμβουλεύειν, ὑποτίθεσθαι, ὑποβάλλειν, παραινεῖν, παρακελεύεσθαι τινί τι od. m. f. *inf.*; παρακαλεῖν τινα m. *inf.*, νουθετεῖν τινα.

Erinnerung 1) als Handlung: ἡ ἀνάμνησις, ὑπόμνησις; häufig auch durch Verba, z. B. in E. an etw. ἀναμνησθείς τι, μεμνημένος τινός. — ist es = Warnung, Rath: ἡ ὑποβολή, ὑποθήκη, συμβουλία, παραίνεσις, παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός, ἡ νουθεσία, νουθέτησις, τὸ νουθέτημα, ὁ νουθετησμός; häufig auch durch Verba, z. B. Jmds. E. Folge leisten πείθεσθαί τινι νουθετήσαντι, auf Jmds. E. hören εἰσακούειν τινὸς παραινέσαντος. — Jmd. e. E. geben, s. erinnern 2). — 2) als Zustand: ἡ ἀνάμνησις, ὑπόμνησις, μνήμη, μνεία. — etw. in E. bringen μνείαν, μνήμην ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος, ὑπόμνησιν ποιεῖσθαί τινος; e. E. an etw. haben ὑπόμνησιν ἔχειν τινός, vgl. erinnern. — etw. aus der E. mittheilen od. anführen ἀπομνημονεύειν τι; das Anführen aus der E. ἡ ἀπομνημόνευσις sp. — was er sagt, will ich zur E. aufschreiben ὅσ' ἂν λέξῃ, μνημόσυνα γράψομαι ἐγώ. — 3) als Sache: τὸ ὑπόμνημα, ἀπομνημόνευμα, μνημόνευμα.

Erinnerungsbuch τὸ ὑπόμνημα (u. *pl.*).

Erinnerungskraft τὸ μνημονικόν, ἡ μνήμη, μνεία.

Erinnerungskunst τὸ μνημονικόν (auch m. τέχνημα), τὰ μνημονικά.

Erinnerungsmittel, s. Erinnerungszeichen.

Erinnerungsvermögen, s. Erinnerungskraft.

Erinnerungszeichen τὸ μνημεῖον, μνημόσυνον, ὑπόμνημα.

erkälten ψύχειν, ἀπο-, κατα-ψύχειν; übtr. καταψύχειν, ἀμβλύνειν. — sich e., s. erkalten. — ist es = in Folge d. Kälte erkranken κακῶς πάσχειν ὑπὸ ψύχους, νοσῆσαι ὑπὸ ῥίγους.

Erkältung ἡ ψῦξις, κατάψυξις, sp. ὁ ψυγμός; als Krankheit τὸ ὑπὸ ψύχους πάθος, ἡ ὑπὸ ῥίγους νόσος. — E. bewirkend καταψυκτικός 3.

erkämpfen, s. erfechten.

erkalten *a*) eig. ψύχεσθαι, ἀπο-, κατα-ψύχεσθαι *P.*, ψυχρὸν γίγνεσθαι. *b*) übtr. v. Neigungen, Leidenschaften καταψύχεσθαι, ἀμβλύνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι, μειοῦσθαι (sämmtl. *P.*), auch παρανθεῖν καὶ παρακμάζειν sp.; Jmds. Eifer erkaltet ἐκκάμνει τις προθυμούμενος od. σπουδάζων. — erkaltet sein gegen etw. ἀπεψυγμένον εἶναι πρός τι. — v. Personen, deren Feuer erkaltet ist κατεψυγμένος 3., opp. θερμός 3. — e. lassen καταψύχειν, ἀμβλύνειν.

erkargen φειδόμενον περιποιεῖν (gew. *M.*).

erkaufen 1) eig. ὠνεῖσθαι, ἐξωνεῖσθαι (πρίασθαι, ἐκπρίασθαι) (etw. v. Jmd. τὶ παρά τινος, um etw. τινός, z. B. um vieles Geld πολλῶν χρημάτων); ἀργυρίῳ τι κτᾶσθαι; vgl. kaufen. — m. d. Leben e. πρίασθαι τῆς ψυχῆς. — d. Sieg m. vielem Blute e. αἵματος πολλοῦ κτᾶσθαι τὴν νίκην. — Jmds. Freiheit e., s. loskaufen. — **erkauft** ὠνητός, auch κτητός 3., ἀργυρώνητος 2. (bes. v. Sklaven). — 2) übtr. Jmd. e.: ὠνεῖσθαι, ἐξωνεῖσθαι, μισθῷ πείθειν, διαφθείρειν.

Erkaufen, das, 1) ἡ ὠνή; vgl. Loskauf. — 2) ἡ διαφθορά (Bestechung).

erkennbar αἰσθητός 3. u. 2. (durch d. Sinne); ὁρατός 3. (m. d. Augen); νοητός 3. (m. d. Geiste), auch umschr. λόγῳ καὶ διανοίᾳ ληπτός 3., sp. λόγῳ od. διὰ λόγου θεωρητός 3. — leicht e. εὔσημος 2.; εὔγνωστος 2. (geistig). — schwer e. δύσγνωστος 2.

erkennen 1) deutlich wahrnehmen: αἰσθάνεσθαι, μανθάνειν, καταμανθάνειν (v. sinnl. u. geistiger Wahrnehmung); ὁρᾶν, ἐν-, καθ-, συν-ορᾶν (m. d. Augen, aber auch: geistig); γιγνώσκειν, γνωρίζειν (bes. m. d. Geiste); νοεῖν, ἐννοεῖν (u. *DP.*), συννοεῖν, συνιέναι (ἵημι), sp. συμφρονεῖν (m. d. Geiste, während κατανοεῖν auch v. sinnl. Wahrnehmung steht) — sämmtl. m. *part.* verbunden, z. B. er erkannte, dass er getäuscht worden sei ᾔσθετο ἐξηπατημένος, er erkannte sein Unrecht ἔγνω ἀδικήσας u. dgl. — genau e. διαγιγνώσκειν, ἐκμανθάνειν, σαφῶς (ἀκριβῶς) γιγνώσκειν od. μανθάνειν. — zu e. geben δηλοῦν, σημαίνειν, ἐνσημαίνεσθαι, ἐνδείκνυσθαι (bes. etw. v. sich zu e. geben). — leicht, schwer zu e. ῥάδιος, χαλεπὸς (3.) κατανοεῖν, εὔσημος u. εὔγνωστος 2., δύσγνωστος u. δυσκαταμάθητος 2.; es ist nicht leicht zu e. woher ... οὐκ εὔσημον ὅθεν. — 2) e. Gegenstand, den man schon kennen gelernt hat, als solchen wieder erkennen: γνωρίζειν, ἀναγνωρίζειν, γιγνώσκειν, ἀνα-, ἐπι-, δια-γιγνώσκειν; an etw. e. γνωρίζειν ἔκ τινος. — für Jmd. od. etw. e. ἡγεῖσθαι od. νομίζειν τινὰ (τι) εἶναί τινα (τι). — er gab sich zu e. ἐδήλωσεν ὅς ἐστιν. — 3) v. Richter = urtheilen: γιγνώσκειν, κρίνειν, δικάζειν, τιμᾶν, auch διαγιγνώσκειν. — gegen Jmd. auf etw. e. καταγιγνώσκειν od. καταδικάζειν τί τινος, τιμᾶν τινί τινος.

erkenntlich 1) = erkennbar, w. s. — 2) d. empfangene Wolthat erkennend, derselben eingedenk: μνήμων τῆς εὐεργεσίας od. ὧν τις εὖ ἔπαθεν; übr. vgl. dankbar.

Erkenntlichkeit, s. Dankbarkeit.

Erkenntniss 1) das Erkennen: ἡ γνῶσις, διάγνωσις, sp. ἐπίγνωσις; ἡ γνώρισις; ἡ νόησις; ἡ σύνεσις. — zur E. kommen γιγνώσκειν od. μαν-

θάνειν τὸ ἀληθές, τὸ ὄν, τὸ πρᾶγμα ὡς ἔχει, vgl. übr. erkennen; in moral. Bez. σώφρονα γίγνεσθαι, σωφρονίζεσθαι *P.*, σωφρονῆσαι. — zur E. bringen διδάσκειν, ἐκδιδάσκειν τινά (belehren), σωφρονίζειν, σώφρονα ποιεῖν (zur Einsicht bringen, witzigen). — Dinge, von welchen keine E. möglich ist τὰ ἀκατάληπτα. — d. E. dieser Dinge ist m. Schwierigkeiten verbunden δυσκαταμάθητά ἐστι ταῦτα, δυσκαταμαθήτως ἔχει ταῦτα. — 2) die durch das Erkennen erlangte Einsicht, das Wissen: ἡ γνώμη, σύνεσις, ἐπιστήμη. — nach meiner E. ἐκ τῆς ἐμῆς γνώμης, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, κατά γε τὴν ἐμήν, γνώμην ἐμήν, auch ὅσον ἐγὼ γιγνώσκω. — 3) richterl. E.: ἡ γνῶσις, διάγνωσις, κρίσις; E. gegen Jmd. (Verurtheilung) ἡ καταγνωσις, καταδίκη.

Erkenntnissgrund τὸ τεκμήριον, γνώρισμα; ὁ λόγος (eines Urtheils). — Darlegung der E. ὁ ἀπολογισμός. [τὸ γνωστικόν.

Erkenntnissvermögen ἡ γνώμη, γνωστική, sp.

Erkennung ἡ γνῶσις, διάγνωσις, sp. ἐπίγνωσις; ἡ γνώρισις, νόησις, σύνεσις; ἡ ἀναγνώρισις, ὁ ἀναγνωρισμός (das Wiedererkennen).

Erkennungszeichen τὸ γνώρισμα, σύμβολον; τὸ ἀναγνώρισμα (Wiedererkennungszeichen).

erkiesen, s. erwählen.

erklärbar ῥᾴδιος (3.) διασαφεῖν u. dgl. — es ist mir nicht e. = ich kann mir nicht erklären, s. erklären.

erklären 1) *tr.* *a*) deutlich machen: σαφηνίζειν, διασαφηνίζειν, διασαφεῖν, δηλοῦν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν; δι-, διεξ-, ἐξ-ηγεῖσθαι, διεξιέναι (διεξέρχεσθαι), auch m. λόγῳ (auseinandersetzen); ἑρμηνεύειν, διερμηνεύειν (verdolmetschen, auslegen); sp. ἀναπτύσσειν (eig. entfalten). — ich kann mir etw. nicht e. οὐ δύναμαι συνιδεῖν, ἐννοεῖν τι, οὐκ ἔχω συμβαλέσθαι τι, οὐ μανθάνω τι. — Träume e. ὀνείρους ἐξηγεῖσθαι, κρίνειν, ὑποκρίνεσθαι. — Begriffe e. ὁρίζειν, διορίζειν (u. *M.*). *b*) aussprechen, verkünden: λέγειν, φάναι, φράζειν, προαγορεύειν (προειπεῖν), παραγγέλλειν, δηλοῦν. — bestimmt e. διειπεῖν, διαρρήδην εἰπεῖν. — seine Meinung e. ἀποδείκνυσθαι τὴν γνώμην, ἀποφαίνεσθαι (m. u. ohne γνώμην od. δόξαν). — offen u. laut e. ἐξαγγέλλειν, sp. ἀποφθέγγεσθαι. — d. Krieg e., s. Krieg. — e. erklärter Feind πολέμιος ἀποδεδειγμένος. *c*) Jmd. als od. zu etw. e.: ἀνα-, ἀποδεικνύναι, ἀναγορεύειν (z. B. τινὰ στρατηγόν); καθιστάναι (z. B. τινὰ κληρονόμον); Jmd. für etw. e. κρίνειν m. dopp. *acc.*, z. B. ich erkläre dich für e. Verräther σὲ κρίνω προδότην (εἶναι), auch λέγειν, φάναι m. dopp. *acc.* u. εἶναι; auch προσαγορεύειν (προσειπεῖν), ὀνομάζειν (nennen). — Jmd. in d. Acht e., s. Acht. — 2) *refl.* sich e.: = seine Meinung e., s. oben. — sich deutlich (bündig) e. σαφῶς (ἁπλῶς) λέγειν. — sich bestimmt e. διειπεῖν, διαρρήδην εἰπεῖν. — sich für Jmd. e. προσ-, συν-τίθεσθαι, συναινεῖν τινι (seiner Meinung beitreten), αἱρεῖσθαι τά τινος, λέγειν σύμμαχον ἔσεσθαί τινι (Jmds. Partei ergreifen). — sich für etw. e. ἀποδέχεσθαι od. ἐπαινεῖν τι, auch συνδοκεῖ μοί τι. — sich gegen Jmd. e. ἀντιλέγειν τινί od. πρός τινα; ἀποψηφίζεσθαί τινα (bei e. Wahl); καταγιγνώσκειν δίκην (v. Richter, in e. Processe); auch λέγειν πολεμήσειν πρός τινα σύν τινι (sich als Feind e.). — sich gegen etw. e. ἀποδοκιμάζειν, ἀπογιγνώσκειν τι, οὐκ ἀποδέχεσθαί τι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι, διαμάχεσθαί τι u. πρός τι. — **erklärend** σαφηνιστικός 3. (etw. τινός) sp.

Erklärer, s. Ausleger u. Kommentator.

Erklärung 1) deutliche Darstellung einer Sache: ὁ σαφηνισμός, ἡ διασάφησις (erst sp.); besser ἡ ἐξήγησις, δήλωσις; ἡ ἑρμηνεία, ἑρμήνευσις, διερμήνευσις; sp. ἡ ἀνάπτυξις. — E. v. Träumen ἡ ὀνείρων ἐξήγησις od. κρίσις. — E. e. Begriffes ὁ ὅρος, ὁρισμός, διορισμός. — gegebene E. τὸ σχόλιον (zu e. Schriftsteller); als Inbegriff der einzelnen E., s. Kommentar. — 2) Aeusserung, Ausspruch: ὁ λόγος, ἡ γνώμη; e. Zeugen ἡ μαρτυρία, τὸ μαρτύριον. — e. E. abgeben, s. erklären 1) *b*). — E. d. Krieges, s. Kriegserklärung.

erklecken, s. klecken.

erklecklich 1) ansehnlich: ἀξιόλογος 2., οὐκ ὀλίγος 3.; auch durch τίς (*encl.*), z. B. d. Athener hatten e. e. Macht οἱ Ἀθηναῖοι δύναμίν τινα εἶχον. — 2) ausreichend: ἱκανός 3., ἀποχρῶν, ῶσα, ῶν.

erklettern, erklimmen ἀναρριχᾶσθαι πρός τι; ἐξακρίζειν τι (poet.); μόλις καὶ πόνῳ ἀναβαίνειν od. ἐξικνεῖσθαι. — das E. ἡ πρός τι ἀναρρίχησις sp.

erklingen ἠχεῖν, φθέγγεσθαι; vgl. ertönen.

erklügeln σοφίζεσθαι, ἀν-, ἐξ-ευρίσκειν.

erködern δελεάζειν, sp. ἀγκιστρεύεσθαι (eig. u. übtr.). [τος 2.

erkoren αἱρετός, λεκτός 3., ἔκκριτος, πρόκριτος 2.

erkräftigen ἐπιρρωννύναι, ἀναλαμβάνειν, ἀναζωπυρεῖν. [ρωσις.

Erkräftigung ἡ ἀνάληψις, ἀνάκτησις; sp. ἐπίρρωσις.

erkrallen συναρπάζειν τοῖς ὄνυξιν.

erkranken περιπίπτειν νόσῳ, νοσῆσαι, καμεῖν (erkrankt sein νοσεῖν, κάμνειν).

Erkrankung ἡ νόσανσις (opp. ἡ ὑγίανσις); gew. durch d. vhg. Verba.

erkriegen πολέμῳ od. πολεμοῦντα κτᾶσθαι od. [(κατα)λαμβάνειν.

erkühnen, s. erdreisten.

erkünsteln τεχνᾶσθαι, μηχανᾶσθαι, σοφίζεσθαι, πλάττειν; = erheucheln: προσποιεῖσθαι, πλάττειν. — **erkünstelt** προσποίητος 2., πλαστός 3., auch ἔπακτος, ἐπίκτητος, ἐπίθετος 2.

erkunden, s. erforschen.

erkundigen, sich, nach etw. bei Jmd. πυνθάνεσθαί τί τινος u. παρά τινος; ἐρωτᾶν, ἀνερωτᾶν (*ao.* ἀνερέσθαι) τινά τι od. περί τινος; ζητεῖν od. ἀνακρίνειν τι, ἱστορεῖν περί τινος; sich genau nach etw. e. ἀκριβῶς ζητεῖν τι, ἀν-, δι-ερευνᾶν, ἐξετάζειν, διεξετάζειν τι, διαπυνθάνεσθαί τι u. περί τινος; ἀνιστορεῖν περί τινος, πυνθανόμενον ἐπὶ πᾶν ἔρχεσθαι. — sich genau nach etw. bei Jmd. e. ἀνιστορεῖν τινα περί τινος, διαπυνθάνεσθαί τινός τι.

Erkundigung 1) als Handlung: ἡ πύστις, ἐρώτησις. — 2) als Sache: τὸ ἐρώτημα, sp. πύσμα. — E. einziehen, s. erkundigen.

erlaben, sich an etw., s. erquicken.

erläutern, s. erklären 1) *a*).

Erläuterung, s. Erklärung 1).

erlahmen *a*) eig. χωλοῦσθαι, gew. ἀποχωλοῦσθαι *P.*, πηροῦσθαι *P.*, χωλὸν od. πηρὸν γίγνεσθαι. *b*) übtr. erschlaffen: παρακμάζειν, (ἀπο)μαραίνεσθαι *P.* (physisch); ὑφίεσθαι, ἀνιέναι (ἵημι) (geistig); πηροῦσθαι *P.*, ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν), ἀποκάμνειν (physisch u. geistig).

Erlahmung *a*) eig. ἡ χώλωσις, τὸ χώλωμα, ἡ πήρωσις, τὸ πήρωμα. *b*) übtr. ἡ ἄνεσις, ἀπαγόρευσις, παρακμή; besser Verba.

erlangen 1) bis an etw. gelangen: ἐξικνεῖσθαί τινος, εἴς (ἐπί, πρός) τι; ἐφικνεῖσθαί τινος, πρός (ἐπί) τι; ἀφικνεῖσθαι εἴς (πρός) τι; προσικνεῖσθαί τινος; καταλαμβάνειν τι; ἅπτεσθαι, ἐφ-, καθ-άπτεσθαί τινος; ψαύειν, ἐπιψαύειν, θιγγάνειν, ἐπιθιγγάνειν τινός. — 2) in d. Besitz v. etw. gelangen: κτᾶσθαί τι, ἐφικνεῖσθαί τινος,

αἱρεῖν τι, περιποιεῖσθαί τι, περιγίγνεταί μοί τι (durch Bemühung); *τυγχάνειν, ἐπι-, προσ-τυγχάνειν τινός, λαγχάνειν τινός, γίγνεταί μοί τι* (durch Zufall); *λαμβάνειν, κατα-, παρα-λαμβάνειν, κομίζεσθαι, φέρεσθαι, ἀποφέρεσθαι, εὑρίσκεσθαί τι, ἐπήβολον γίγνεσθαί τινος* (durch Zufall od. Bemühung). — e. Antheil an etw. e. *μεταλαμβάνειν* od. *μεταλαγχάνειν τινός*. — noch dazu e. *προσκτᾶσθαι, προσλαμβάνειν τι*. — wieder e. *ἀνακτᾶσθαι, ἀναλαμβάνειν, κομίζεσθαι, ἀνακομίζεσθαί τι*. — nicht e. *ἀτυχεῖν, ἀποτυγχάνειν, ἁμαρτάνειν, διαμαρτάνειν τινός; ἄπρακτον γίγνεσθαί τινος*. — etw. v. Jmd. e. *τυγχάνειν τινὸς παρά τινος, εὑρίσκεσθαι* od. *κομίζεσθαί τι παρά τινος*, m. besonderer Anstrengung *διαπράττεσθαί τι* (od. *inf.* m. u. ohne *ὥστε*) *παρά τινος, πράττειν, καταπράττειν* (u. *M.*) *τι παρά τινος, ἐξεργάζεσθαί τι παρά τινος*. — es ist für mich etw. leichter zu e. *εὐπρακτότερόν μοί ἐστί τι*. — weggehen ohne etw. erlangt zu haben *ἄπρακτον ἀποχωρεῖν*. — etw. v. Jmd. nicht e. können *οὐ πείθειν τινά* m. f. *inf.* — es v. sich nicht e. können *οὐ τολμᾶν* od. *ἀποτολμᾶν* m. f. *inf.*; selten u. mehr poet. *οὐ τλῆναι* m. f. *inf.*; auch *οὐκ ἀνέχεσθαι* m. *part.*

Erlangung *ἡ κτῆσις, λῆψις, ἐπίτευξις; ἡ προσποίησις; ἡ ἀνάληψις, ἀνάκτησις* (das Wiedererlangen); *ἡ πρόσκτησις* sp. (das dazu Erlangen). — Gew. durch d. vhg. Verba.

Erlass 1) Bekanntmachung: *ἡ προγραφή, παραγγελία*, sp. *προαγόρευσις* (als Handlung); *τὸ πρόγραμμα, ἡ προγραφή; ἡ παραγγελία, παράγγελσις, τὸ παράγγελμα* (als Sache; die drei letzteren bes. v. militär. Befehlen). — 2) Befreiung v. e. Verbindlichkeit od. Strafe: *ἡ ἄφεσις*, auch *ἀπόλυσις, ἀπαλλαγή; ἡ ἄνεσις* (theilweiser E.); *ἡ ἡμιτέλεια* (E. der Hälfte); *ἡ συγγνώμη* (E. v. e. Strafe); *ἡ ἐκδικία* (E. am Pachte); auch durch d. f. Verba, z. B. nachdem er d. E. d. Strafe erhalten hatte *ἀπαλλαγεὶς τῆς ζημίας* u. dgl.

erlassen 1) ergehen lassen: *ἐκφέρειν*; e. Befehl *προαγορεύειν* (*προειπεῖν*); *παραγγέλλειν* (bes. e. militär. Befehl). — e. Schreiben e. *διδόναι γράμματα*; e. Schreiben an Jmd. e. *γράμματα ἐπιστέλλειν τινί*. — 2) Jmd. e. Verbindlichkeit od. auferlegte Strafe nachsehen: *ἀφιέναι τινί τι, ἀνιέναι* (*ἵημι*; theilweise e.); auch *ἀπολύειν* od. *ἀπαλλάττειν τινά τινος*. — *συγγιγνώσκειν τινί τι* u. *τινος, συγγνώμην ἔχειν τινί τινος* (verzeihen); mir wird e. Schuld erlassen v. Jmd. *συγγνώμης τυγχάνω παρά τινος*.

Erlassung, s. Erlass.

erlauben *παρα-, συγ-χωρεῖν, ἐπιτρέπειν, ἐφιέναι* (u. *M.*) *τινί τι* od. *inf.*; auch *ἐᾶν τινα ποιεῖν τι; ἐξουσίαν παρέχειν* (*διδόναι, ποιεῖν*) *τινί*. — es ist erlaubt *ἔξεστι, πάρεστι, ἐνδέχεται; νόμιμόν ἐστι, θέμις ἐστί* (nach d. Rechte, d. Gesetzen); es ist nicht erlaubt *οὐ θεμιτόν ἐστι, οὐ θέμις ἐστίν*; man sagt es ist erlaubt *φασὶ θέμιν* od. *θέμις εἶναι*. — da es doch erlaubt ist *ἐξόν, παρόν*. — gesetzlich erlaubt *θεμιτός, νόμιμος* 3., *ἔννομος* 2. — sich etw. e. *προσίεσθαί τι; τολμᾶν, ἀποτολμᾶν, ἀξιοῦν* m. *inf.* — vgl. gestatten.

Erlaubniss *ἡ συγχώρησις, τὸ συγχώρημα* (d. Zugeständniss); selten *ἡ ἔφεσις; ἡ ἐξουσία* (Macht od. Freiheit etw. zu thun). — E. ertheilen, s. erlauben. — Jmd. d. E. geben zu reden *διδόναι τινὶ λόγον*. — E. bekommen *ἐπιτρέπεσθαί* (*P.*) *τι, ἐξουσίας τυγχάνειν, ἐξουσίαν λαμβάνειν*; E. bekommen zu reden *λόγου τυγχάνειν*. — E. haben *ἐξουσίαν ἔχειν, ἐξουσία ἐστί τινι; ἔξεστι* od. *πάρεστί τινι, ἐπιτέτραπταί τις*. — keine E. geben zu etw. *οὐ συγχωρεῖν τι* u. dgl.; auch *κωλύειν τινὰ* (*μὴ*) *ποιεῖν τι, ἀποκωλύειν τινά τινος*; keine E. bekommen zu etw. *οὐ τυγχάνειν τινός*, auch *κωλύεσθαι* (*P.*) *ἀπό τινος, ἀποκωλύεσθαι* od. *εἴργεσθαί* (*P.*) *τινος*. — m. Jmds. E. etw. thun *συγχωροῦντος* od. *ἑκόντος τινὸς ποιεῖν τι*; ohne Jmds. E. *ἄκοντός τινος*. — mit deiner E. *εἰ μὴ σύ τι ἄλλο λέγεις*. — m. E. zu sagen *εἰ ἔξεστιν εἰπεῖν, εἰ μὴ ἀγροικότερον εἰπεῖν*.

erlaucht *ἐπιφανής* 2., *λαμπρός* 3.

erlauern, s. ablauern.

erlaufen *τρέχοντα αἱρεῖν* (*καταλαμβάνειν*) *τι* od. *τυγχάνειν τινός*.

erlauschen *ὠτακουστεῖν τι*.

Erle *ἡ κλήθρα, κλῆθρος*.

erleben *a*) bis zu irgend e. Zeitpunkte leben: *περιεῖναι* (*περιγίγνεσθαι*) *εἴς τι*; auch *ἐφορᾶν τι*, z. B. möchte ich, o Götter, dies nicht erleben *μήποτε ταῦτ' ἐπίδοιμι, ὦ θεοί*. — noch sechs Jahre e. *ἐπιλαμβάνειν* od. *ἐπιζῆν ἓξ ἔτη*. — sechszig Jahre erlebt haben *γεγονέναι ἔτη ἑξήκοντα*. — die, welche diese Zeiten erlebt haben *οἱ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους γενόμενοι*. *b*) erfahren: viel Unglück e. *πολλὰ κακὰ πάσχειν κατὰ τὸν βίον*; Freude an etw. e. *ὄνασθαί τινος*, z. B. möge ich so Freude an meinen Kindern e. *οὕτως ὀναίμην τῶν τέκνων*.

Erlebniss *τὸ συμβάν τινι κατὰ τὸν βίον; τὸ πάθος, τὸ πάθημα* (bes. unglückliches E.).

erledigen 1) Jmd. einer Sache od. v. einer Sache, s. entledigen 2). — 2) e. Geschäft: *καταπράττειν, διαπράττειν* u. *M.*, *ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, περαίνειν*; streitige Punkte e. *διαλύεσθαι τὰ διάφορα, διομολογεῖσθαι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων*. — erledigt sein *πέρας ἔχειν, ἐπὶ τέλει εἶναι*. — d. Sache erledigt sich *δηλοῦται P., δῆλον γίγνεται*. — d. Schwierigkeiten kann man leicht e., wenn man bedenkt *ῥᾳδίως ἄν τις λύσειε τὰς ἀπορίας ἐννοούμενος* ... — 3) leer od. frei machen: *κενοῦν, ἐρημοῦν*. — erledigt sein *ἠρημῶσθαι, κενὸν εἶναι*. — erledigt *ἔρημος* 2. u. 3., *κενός* 3.

Erledigung 1) = Entledigung, w. s. — 2) e. Geschäftes: *ἡ διάπραξις*, sp. *κατάπραξις*, auch *τὸ τέλος* (Ende). — seine E. gefunden haben *τέλος* od. *πέρας ἔχειν*. — 3) einer Stelle: *τὸ ἠρημῶσθαι* od. *κενὸν εἶναι*.

erlegen 1) tödten: *καταβάλλειν* (hinstrecken); *κατέχειν* (z. B. *κάπρον*), auch *ἀναιρεῖν, ἀποκτείνειν*, vgl. erschiessen. — 2) bezahlen: *καταβάλλειν, τιθέναι* u. *κατατιθέναι, ἀπο-, ἐκ-τίνειν, τελεῖν; ἀποφέρειν* (Tribut).

Erlegung 1) das Tödten: *ἡ ἀναίρεσις*. — 2) Bezahlung: *ἡ καταβολή, ἀποφορά*.

erleichtern *κουφίζειν, ἐπι-, ἀνα-κουφίζειν* (eig. u. übtr.; auch Jmd. d. Mühe *κουφίζειν, ἐπικουφίζειν τινὰ πόνου* sp.), *ἐπελαφρύνειν, ἐπελαφρίζειν* sp.; *ῥᾳστώνην παρέχειν* od. *παρασκευάζειν τινί τινος* (es wird Jmd. etw. erleichtert *ῥᾳστώνη γίγνεταί τινί τινος*; um d. Reise zu e. *ῥᾳστώνης ἕνεκα τῆς πορείας*); *παρηγορεῖν* od. *παραμυθεῖσθαί τινι τὴν συμφοράν* (durch Trost). — sich erleichtert fühlen *λωφᾶν* (*τινος* u. *ἀπό τινος*); *ῥαΐζειν; ῥᾴονα εἶναι*; auch *κουφίζεσθαι* u. s. w. (*P.*).

Erleichterung *ἡ κούφισις*, poet. u. sp. *τὸ κούφισμα*, sp. *ὁ κουφισμός, ἐπικουφισμός* (eig. u. übtr.); *ἡ ῥᾳστώνη* (übtr.); *ἡ παραμυθία, τὸ παραμύθιον*, selten *ἡ παρηγορία* (Trost). — E. gewähren *κούφισιν* od. *ῥᾳστώνην παρέχειν*; s. erleichtern. — es gewährt Jmd. e. gewisse E. wenn er sich aussprechen kann *ῥᾳστώνην τινὰ ἔχει*

τινὶ τὸ λέγειν. — E. finden ῥαστώνη od. κούφισις γίγνεταί μοι. — E. fühlen = sich erleichtert fühlen.

Erleichterungsmittel ἡ εὐμάρεια, ῥαστώνη; τὸ παραμύθιον.

erleiden 1) erdulden: πάσχειν τι; περιπίπτειν τινί (z. B. δεινοῖς κακοῖς); συμβαίνει od. γίγνεταί μοί τι. — Unglück e. κακὰ πάσχειν, κακοπαθεῖν, χρῆσθαι συμφορᾷ. — Unrecht e. ἀδικεῖσθαι *P.* — e. Niederlage e.: ἡττᾶσθαι *P.* — Strafe e., s. Strafe. — Widerspruch e., s. Widerspruch. — 2) aushalten, ertragen: ὑπομένειν, ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν. — der viel e. kann καρτερικός 3. (u. *superl.*) πρός τι.

Erleiden, das, ἡ καρτέρησις, ἡ καρτερία τινός; ἡ ὑπομονή τινος. — Gew. Verba.

erleidlich, s. erträglich.

erlernen ἐκ-, κατα-μανθάνειν, ἐκδιδάσκεσθαι *P.* — erlernt haben ἐξεπίστασθαι. — vgl. lernen.

Erlernung ἡ μάθησις, sp. καταμάθησις; od. [Verba.

erlesen = auswählen, auserwählen, w. s.

erlesen = auserlesen, w. s.

Erlesen, das, ἡ ἔκλεξις, αἵρεσις.

erleuchten *a)* eig. φωτίζειν, δια-, ἐκ-φωτίζειν (sp.); ἐπ-, κατ-αυγάζειν (ebenfalls sp.); besser ἐπιλάμπειν τινί, καταλάμπειν τινός u. sp. τι. — rings e. περιλάμπειν u. sp. περιαυγάζειν τι. *b)* übtr. d. Verstand: παιδεύειν, erst sp. φωτίζειν u. διαφωτίζειν. — **erleuchtet**, s. hell; übtr. e. e. Verstand νοῦς εὖ πεπαιδευμένος, ein höchst e. Mann ἀνὴρ σοφώτατος od. συνετώτατος.

Erleuchtung ὁ φωτισμός, καταυγασμός (sp.); ἡ λυχνοκαΐα u. sp. λυχνοκαυτία (Illumination). — e. E. anstellen λύχνους καίειν od. ἅπτειν. — übtr. ὁ φωτισμός erst sp.; besser τὸ φῶς, φωτός, z. B. es ist e. E. für d. Geist d. himmlischen Dinge zu betrachten φῶς ἐστι τῷ νῷ θεωρεῖν τὰ οὐράνια.

erliegen, einer Last, διαφθείρεσθαι (*P.*) od. ἀπόλλυσθαι ὑπό τινος. — einer Mühe, einem Leiden u. dgl. ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν) τινί, πρός τι, ὑπό τινος od. m. *part.*, ἀποκάμνειν πρός τι od. m. *part.*, κοπιᾶν ὑπό τινος od. m. *part.*, ὑποπίπτειν τινί; auch οὐ δύνασθαι φέρειν (ὑπομένειν, καρτερεῖν, ὑφίστασθαι), εἴκειν od. ὑπείκειν τινί, οὐχ ἱκανὸν εἶναί τινι. — vor Einem e. ἥττω εἶναι od. γίγνεσθαί τινος, ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος.

erlisten δόλῳ χρησάμενον περιποιεῖν (u. *M.*) τι.

Erlös τὰ ἀπό τινος γενόμενα χρήματα; ἡ τιμή (Kaufpreis).

erlöschen σβέννυσθαι, ἀπο-, κατα-σβέννυσθαι (*P.* m. *pf.* u. *ao.* II *A.*; eig. u. übtr. v. Leidenschaften u. übh. v. geistigen Zuständen). — sämmtl. übtr. stehen ἐξαλείφεσθαι, ἀμαυροῦσθαι *P.*, ἐξίτηλον γίγνεσθαι (v. Schrift u. Farbe; letzteres auch allg. = verschwinden); ἀφανίζεσθαι, ἐξαφανίζεσθαι, διαφθείρεσθαι *P.*, ἀπόλλυσθαι (verschwinden); μαραίνεσθαι u. ἀπομαραίνεσθαι *P.* (hinschwinden). — **erloschen** ἐξίτηλος 2., ἀφανής 2., poet. u. sp. φροῦδος 3., daneben *part.* wie ἀποσβεσθείς, ἐξαληλιμμένος 3. u. ä.; e. Buchstaben ἀμυδρὰ γράμματα. — e. sein οὐκέτι εἶναι (nicht mehr vorhanden sein).

Erlöschen, das, *a)* übtr. ἡ σβέσις. *b)* ἡ ἀπομάρανσις, φθορά, διαφθορά.

erlösen λύειν, ἀπο-, ἐκ-λύειν τινά τινος, σῴζειν τινὰ ἔκ τινος, ἐκσῴζειν τινά τινος u. ἔκ τινος; περιποιεῖν τινα ἔκ τινος; selten ῥύεσθαί τινά τινος u. ἔκ τινος. — vgl. befreien. [Verba.

Erlöser ὁ σωτήρ, ῆρος, od. durch *part.* d. vbg.

Erlösung ἡ λύσις, ἔκλυσις, ἀπόλυσις, σωτηρία; auch ἡ ἀπαλλαγή, ἐλευθέρωσις; ἡ ἀπολύτρωσις sp. (Loskauf e. Gefangenen).

erlogen ἐψευσμένος, κατεψευσμένος 3., κατάψευστος 2., ψευδής 2.; πλαστός 3., ἐπίπλαστος 2., προσποίητος 2.

erloosen = durch das Loos erhalten, s. Loos.

erlügen ψεύδομαι, καταψεύδομαι; πλάττειν u. *M.*, (ψευδῶς) προσποιεῖσθαι. — das E. ἡ πλάσις, [προσποίησις.

erlustigen, s. belustigen.

ermächtigen Jmd. zu etw. ἐξουσίαν διδόναι τινί τινος od. m. f. *inf.*, ἐπιτρέπειν τινί τι od. m. f. *inf.*; κύριον ποιεῖν τινά τινος od. m. f. *inf.* — ich bin zu etw. ermächtigt ἐξουσίαν ἔχω od. κύριός εἰμί τινος od. m. *inf.*; ἐπιτέτραπταί μοί τι od. ἐπιτέτραμμαί τι, auch m. *inf.*; δέδοται od. ἀποδέδοταί μοι m. *inf.*

Ermächtigung ἡ ἐξουσία. — d. E. haben = ermächtigt sein.

ermässigen ὑφαιρεῖν τινός τι; συστέλλειν τι.

Ermässigung ἡ ὑφαίρεσις; ἡ συστολή.

ermahnen Jmd. zu etw. παραινεῖν τινί τι od. m. *inf.* (anrathen); παρα-, δια-κελεύεσθαί τινί τι od. m. *inf.* (ermuntern); κελεύειν τινά m. *inf.* (heissen); παρακαλεῖν τινα ἐπί τι od. m. *inf.* (auffordern); προτρέπειν, παρορμᾶν, παροξύνειν τινὰ ἐπί (εἰς, πρός) τι (anregen, antreiben); νουθετεῖν τινα (zurechtweisen). — **ermahnend** παρορμητικός, προτρεπτικός, νουθετητικός u. νουθετικός 3.

Ermahner ὁ παραινέτης, παρακελευστής, νουθετητής (sämmtl. bei sp.); besser durch d. *part.*

Ermahnung ἡ παραίνεσις; ἡ παρακέλευσις, ὁ παρα-, δια-κελευσμός u. als Inhalt τὸ παρακέλευσμα, διακέλευμα; ἡ παράκλησις, προτροπή, παρόρμησις; ἡ νουθέτησις, ὁ νουθετησμός u. als Inhalt τὸ νουθέτημα. — oft auch durch ὁ λόγος, od. οἱ λόγοι. — e. E. geben, s. ermahnen.

Ermahnungsrede ὁ προτρεπτικὸς (νουθετητικὸς od. νουθετικὸς) λόγος; τὸ παραμύθιον.

ermangeln 1) mangeln: ἐλ-, ἐπι-, ἐκ-λείπειν, auch ἐλλείπεσθαι *P.* — es ermangelt mir etw. od. ich ermangle einer Sache ἐλλείπει μοί τινος, ἐλλείπω τινός, ἐλλείπεταί μοί τι (sp. ἐλλείπει μέ τι), ἐπιλείπει μέ τι, δεῖ od. ἐνδεῖ μοί τινος, δέομαι od. ἐνδέομαί (*ao. P.*) τινος, ἐνδεής εἰμι od. ἐνδεῶς ἔχω τινός, ἀπορῶ τινος. — es an nichts e. lassen οὐδὲν ἀπο-, ἐλ-λείπειν τινός, οὐδὲν παραλείπειν, οὐδενὸς φείδεσθαι. — 2) unterlassen: οὐκ ἐλλείπειν (sp. οὐ παραλείπειν) m. *part.* — ich werde nicht e. mich einzufinden ἑκὼν od. ἡδέως παρέσομαι.

Ermangelung ἡ ἔλ-, ἐπί-, ἔκ-λειψις; ἡ ἀπορία — in E. v. etw. ἐλλείποντός τινος. — vgl. Mangel.

ermannen, sich, ἀναρ-, ἐπιρ-ρώννυσθαι *P.*; ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν (τὸν θυμόν, auch bloss ἀναλαμβάνειν), ἀναθαρρεῖν (sp. ἀναθαρρύνειν), ἀνακύπτειν, ἀνατολμᾶν.

ermatten, s. ermüden.

Ermattung, s. Ermüdung.

Ermel, s. Aermel.

ermessen 1) eig. ἀνα-, ἐκ-μετρεῖν (u. *M.*); συμμετρεῖσθαι. — 2) übtr. *a)* aus etw. folgern: λογίζεσθαι ἔκ τινος, συμβάλλειν (u. *M.*) τινί, τεκμαίρεσθαί τινι, ἀπό (ἔκ) τινος, σταθμᾶσθαί τινι. *b)* beurtheilen, begreifen: κρίνειν, γιγνώσκειν, ἐπιγιγνώσκειν. *c)* überlegen, erwägen: λογίζεσθαι, ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*), ἐννοεῖν (u. *DP.*).

Ermessen, das, 1) eig. ἡ ἀνα-, ἐκ-μέτρησις. — 2) übtr. ἡ τέκμαρσις, ὁ λογισμός, ἡ κρίσις, γνώμη. — meinem E. nach κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν, κατά γε τὴν ἐμήν, γνώμην ἐμήν, (ὡς) ἐμοὶ δο-

κεῖν, δοκεῖν ἔμοιγε. — nach eigenem E. *ἰδίᾳ γνώμῃ.*

ermitteln *πορίζειν, ἐκπορίζειν* (u. *M.*); *εὑρίσκειν, ἀν-, ἐξ-ευρίσκειν, ἐξετάζειν, ἐρευνᾶν.*

Ermittelung *ὁ πορισμός, ἡ εὕρεσις, ἀν-, ἐξ-εύρεσις, ἐξέτασις.*

ermorden *φονεύειν, ἀπο-, κατα-κτείνειν, σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν, ἀναιρεῖν, διαχρῆσθαι, διεργάζεσθαι,* auch *διαφθείρειν.*

Ermordung *ὁ φόνος, ἡ σφαγή, ἡ ἀναίρεσις;* auch *ἡ διαφθορά.*

ermüden 1) *tr. καταπονεῖν, κόπτειν,* sp. *κοποῦν; ἐκλύειν, τρύχειν, κατατρύχειν, παρατείνειν, ταλαιπωρεῖν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*; ferner *κάμνειν, ἀπο-, ἐκ-κάμνειν* (über od. bei etw. m. *part.*, *ἐκκάμνειν* auch m. *πρός τι*) u. *κοπιᾶν* (v. Pers.); *ἀπαγορεύειν* (*ἀπειπεῖν; τινί, πρός τι, ὑπό τινος* od. m. *part.*; v. Pers. u. Kräften); *ἐκλείπειν, ἀπομαραίνεσθαι P.* (v. Kräften). — **ermüdend** *κοπώδης, καματώδης* 2., *καματηρός* 3.; nicht e. *ἄκοπος*, seltner *ἀκοπίαστος* 2. — **ermüdet** *κάμνων, κεκμηκώς, ἀπειρηκώς* 3., *κατάπονος, κατάκοπος* 2.; etw. e. *ὑπόκοπος* 2. — e. sein *καμεῖν, κεκμηκέναι, ἀπειρηκέναι.*

Ermüdung *ἡ καταπόνησις* (als Handlung); *ὁ κόπος, κάματος, ἡ ἔκλυσις* (als Zustand).

ermuntern 1) eig. aus d. Schlafe: *ἐγείρειν, ἀν-, δι-, ἐξ-εγείρειν, ἀν-, ἐξαν-ιστάναι;* selten *ἀφυπνίζειν* u. sp. *δι-, ἐξ-υπνίζειν.* — sich e., s. erwachen. — 2) übtr. *a*) antreiben, anregen: *ἀν-, ἐξ-εγείρειν; δια-, παρα-κελεύεσθαί τινι; ἐγκελεύειν* (sp. *M.*) *τινί; ἐπικελεύειν* (u. *M.*) *τινί* u. *τινά* (wiederholt e.); auch *κελεύειν τινά* m. *inf.*: *παρακαλεῖν, παρατρέπειν, παρορμᾶν, παροξύνειν εἴς* (*ἐπί, πρός*) *τι, ἐπαίρειν πρός τι, ἐπεγείρειν εἴς τι.* — sich gegenseitig e. *διακελεύεσθαι ἀλλήλοις.* — **ermunternd** *παρατρεπτικός, παρακελευστικός* 3. *b*) erheitern: *εὐφραίνειν τινα, εὐθυμίαν* (*-ίας*) *παρέχειν τινί.*

Ermunterung 1) eig. *ἡ ἔγερσις, ἐξέγερσις.* — 2) übtr. *ἡ ἔγερσις, ἐπέγερσις; ἡ παρα-, ἐπι-κέλευσις, ὁ δια-, παρα-κελευσμός,* sp. *ἡ ἐγκέλευσις, ὁ ἐγκελευσμός* (als Sache *τὸ παρα-, ἐγ-κέλευσμα, διακέλευμα*); *ἡ παράκλησις, παρατροπή, παρόρμησις.*

Ermunterungsmittel *ἡ ἀφορμή, προτροπή, τὸ ὁρμητήριον,* sp. *τὸ ἔνανσμα.*

ermuthigen *θαρρύνειν, παραθαρρύνειν,* selten *ἐπιθαρρύνειν, ἐπιρρωννύναι τινά;* auch umschr. *εὐθαρσῆ ποιεῖν τινα, θάρσος, τόλμαν, προθυμίαν ἐμβάλλειν* (*ἐμποιεῖν, παρέχειν*) *τινί.* — wieder e. *ἀναθαρρύνειν.* — sich wieder e. *ἀναθαρρεῖν* (sp. *ἀναθαρρύνειν*), *ἀναρρώννυσθαι P., ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν* od. *τὸν θυμόν,* auch bloss *ἀναλαμβάνειν.*

Ermuthigung 1) *tr. ἡ ἐπίρρωσις* sp.; besser *ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός;* vgl. Ermunterung. — 2) *intr. τὸ θάρσος, ἡ ῥώμη.*

ernähren *τρέφειν, ἀνα-, δια-, ἐκ-τρέφειν τινά; τροφὴν* od. *σῖτον παρέχειν τινί; βόσκειν* (v. Thieren); *αὐξάνειν* (v. Pflanzen). — im Alter e. *γηροβοσκεῖν,* poet. u. sp. *γηροκομεῖν* (im Alter ernährend *γηροβοσκός* 2., poet. u. sp. *γηροκόμος* 2.). — sich v. etw. e. *τρέφεσθαι* (*P.*) *ἀπό* (*ἐκ*) *τινος; τὸν βίον πορίζεσθαι, κτήσασθαι, ποιεῖσθαι, ἔχειν ἀπό τινος; τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι* od. *ἔχειν ἀπό τινος; ζῆν ἀπό* od. *ἔκ τινος.* — ernährend *τρόφιμος* 2., *θρεπτικός* 3.

Ernährer *ὁ τροφεύς,* seltener *ὁ τροφός.*

Ernährerin *ἡ τροφός.*

Ernährung *ἡ τροφή, ἀνατροφή;* sp. *ἡ θρέψις.* — Dank od. Lohn für d. E. *τὰ τροφεῖα,* poet. u. sp. *τὰ θρεπτήρια.* — E. im Alter *ἡ γηροβοσκία,* poet. u. sp. *ἡ γηροκομία.*

ernennen *ἀναγορεύειν* (*ἀνειπεῖν*), *ἀποδεικνύναι, καθιστάναι,* auch *τιθέναι, ἀποφαίνειν* (sämmtl. m. dopp. *acc.*); ist es = wählen *αἱρεῖσθαι, χειροτονεῖν* m. dopp. *acc.* (im *P.* auch *τελεῖσθαι*).

Ernennung *ἡ ἀναγόρευσις* sp.; besser *ἡ ἀπόδειξις, κατάστασις; ἡ αἵρεσις, χειροτονία* (Wahl).

erneuen, erneuern *νέον* od. *καινὸν ποιεῖν, νεοχμοῦν* (wie neu machen); *ἀνανεοῦσθαι,* sp. *καινοποιεῖν, ἀνακαινίζειν, ἀνακαινοῦν* (e. Zustand, wie *φιλίαν, πόλεμον,* auch *νόμον, ὅρκον*); *ἐπανανεοῦσθαι, ἀναλαμβάνειν, ἐπαναλαμβάνειν* (v. Neuem beginnen, *λόγον*); *ἐπισκευάζειν* u. *M., ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν* u. *M., ἀναλαμβάνειν,* sp. *ἀνασκευάζειν* (wieder in Stand setzen); *ἀποκαθιστάναι* (etw. was abgeschafft war). — Bisw. durch Zsstzgen m. *ἀνά,* z. B. d. Versuch e. *ἀνακινδυνεύειν,* d. Kampf od. Krieg e. *ἀναμάχεσθαι, ἀναπολεμεῖν,* od. durch Verba m. *πάλιν, αὖθις,* (*τὸ*) *δεύτερον,* z. B. d. Kampf e. *πάλιν καταβαίνειν εἰς ἀγῶνα* od. *μάχην;* e. Process e. *παλινδικεῖν* (d. Process erneuernd *παλίνδικος* 2). — sich e. *πάλιν* od. *αὖθις γίγνεσθαι, ἐπανέρχεσθαι.* — v. Krankheiten u. dgl. *παλιγκοτεῖν* u. *παλιγκοταίνειν* (sich erneuernd *παλίγκοτος* 2.) (sämmtl. Hipp. u. sp.).

Erneuerung, Erneuung *ἡ νεόχμωσις; ἡ ἀνανέωσις,* sp. *καινοποιία, ἀνακαίνωσις; ἡ ἐπισκευή, ἀποκατάστασις.*

erniedrigen *ταπεινοῦν, ταπεινὸν ποιεῖν* (eig. u. übtr.); d. Preis e. *μειοῦν, ἐλαττοῦν;* Jmd. e. *συστέλλειν* (auch verb. *ταπεινοῦν καὶ συστέλλειν*) *τινά* (demüthigen), *αἰσχύνειν, καταισχύνειν, ἀτιμάζειν* (beschimpfen, entehren). — sich e. *a*) sich herablassen: *συγκαθιέναι, συγκαταβαίνειν εἴς τι. b*) sich unwürdig benehmen: *ἀνάξιόν τι πράττειν, καταισχύνειν ἑαυτόν.*

Erniedrigung *ἡ ταπείνωσις; ἡ ἐλάττωσις, μείωσις; ἡ αἰσχύνη* (als Handlung); *ἡ ταπεινότης; τὸ ἐλάττωμα; ἡ αἰσχύνη, ἀτιμία* (als Sache u. Zustand).

Ernst 1) im Gegensatz v. Scherz u. Heiterkeit: *ἡ σπουδή* (opp. *ἡ παιδιά, ὁ γέλως*). — im E. *σπουδαίως, σπουδῇ, μετὰ σπουδῆς.* — es ist mein E. *σπουδῇ λέγω.* — im E. etw. sagen od. thun *σπουδάζειν.* — ist es dir E. od. Scherz damit? *πότερον σπουδάζεις ταῦτα ἢ παίζεις;* — etw. für E. nehmen *σπουδήν τι ποιεῖσθαι.* — im E.? *ἀληθές; ἐτεόν;* — im Gegensatze zur Freundlichkeit u. Milde: *ἡ σπουδαιότης; ἡ σεμνότης, τὸ σεμνόν,* sp. *ἡ σεμνοπρέπεια* (Ernsthaftigkeit, ernstes, würdevolles Wesen), *ἡ αὐστηρότης, αὐστηρία, δυσκολία, τὸ αὐστηρόν, δύσκολον* (Strenge, finsteres, trübes Wesen), *ἡ σύννοια* (das in Gedanken Versunkensein), *ἡ ἀκρίβεια* (Strenge, Genauigkeit). — m. E. reden *σεμνολογεῖν.* — e. Mann v. hohem E. *ἀνὴρ δεινός τε καὶ σεμνός.* — 2) Eifer: *ἡ σπουδή; ὁ ζῆλος; ἡ ἐπιμέλεια* (Sorgfalt). — etw. m. E. betreiben *σπουδάζειν περί* (*πρός, εἴς*) *τι, περί* (*ὑπέρ*) *τινος, ἐπί τινι, σπουδαίως* (*σπουδῇ, ἐπιμελῶς, συντόνως, ἐντεινάμενον*) *πράττειν τι, ἐντεταμένον εἶναι εἴς τι.*

ernst 1) im Gegensatze zu: „scherzhaft" *σπουδαῖος* 3. (opp. *γελοῖος, παιδιώδης*); v. Sachen = wichtig, bedeutend: *σπουδαῖος, δεινός, βαρύς* 3. — v. Pers. *σεμνός* 3., auch *βλοσυρός* 3., *ἐμβριθής* 2. (v. ernstem, würdevollem Wesen), *αὐστηρός* 3., *δύσκολος* 2. (streng, finster); *σύννους* 2. (gedankenvoll); *ἀκριβής* 2. (streng, genau). — e. sein *σπουδάζειν* (opp. *παίζειν, σκώ-*

πτειν); σεμνύνεσθαι. — e. aussehen σεμνὸν βλέπειν. — e. Miene σεμνὸν πρόσωπον. — e. Wesen βαθύτερα ἤθη. — e. e. Miene annehmen σεμνοπροσωπεῖν (bei etw. ἐπί τινι); ἀνασπᾶν τὰς ὀφρῦς od. τὸ μέτωπον. — e. werden σύννουν γίγνεσθαι. — ein e. Wort σεμνὸς λόγος. — ein e. Wort sprechen, im e. Tone reden σπουδαιολογεῖν u. *M.*, σεμνολογεῖν u. *M.* (dazu σεμνολόγος 2. u. ἡ σεμνολογία). — e. Dinge m. Jmd. verhandeln σπουδάζειν πρός τινα. — wenn diese Stelle d. Briefes wirklich e. gemeint ist εἰ ὄντως ταῦτ' ἐσπουδασμένα ἐν γράμμασιν ἐτέθη. — 2) eifrig, nachdrücklich: σπουδαῖος 3.; δεινός, δραστήριος 3., ἐπιμελής, σύντονος 2. — etw. e. betreiben, s. Ernst a. E.

ernsthaft σπουδαῖος 3., übr. vgl. ernst 1). — m. sehr e. Gesichte μάλα ἐσπουδακότι προσώπῳ.

Ernsthaftigkeit ἡ σπουδαιότης; ἡ σεμνότης, τὸ σεμνόν, sp. ἡ σεμνοπρέπεια (ernstes, würdevolles Wesen); ἡ αὐστηρότης, αὐστηρία, δυσκολία (Strenge, finsteres Wesen); ἡ σύννοια (das in Gedanken Versunkensein).

ernstlich 1) nicht scherzhaft: σπουδαῖος 3. — v. Sachen auch: βαρύς, δεινός 3. — eine e. Krankheit νόσος βαρεῖα, δεινή, auch ὀξεῖα. — ist es = „wahrhaft" ἀληθής 2., ἀληθινός 3., ἁπλοῦς 3. — ist das e. von dir gemeint? ἆρ' ἐσπούδακας ταῦτα; ἆρ' ἐσπουδασμένα ἐστὶ ταῦτα; ἆρ' ἀληθῆ ταῦτα; — 2) eifrig: σπουδαῖος 3., σύντονος, ἐπιμελής 2.; vgl. ernst 2).

Ernte 1) das Ernten: ὁ θερισμός (sp. ἡ θέρισις, τὰ θεριστικά); ἡ κομιδή (συγκομιδή, συλλογή) καρπῶν; im Bes. ὁ ἄμητος (meist poet. u. sp.); ὁ ὀπωρισμός (sp.); ὁ τρύγητος, sp. ἡ τρύγησις, τρύγη. — Zeit der E., s. Erntezeit. — gesegnete E. ἡ εὐετηρία. — e. E. halten, s. ernten. — 2) d. eingeernteten Früchte: τὸ θέρος, ἡ ὀπώρα. — reichliche E. ἡ καρπῶν ἀφθονία, ἡ πολυκαρπία. — übtr. ὁ καρπός, τὸ κέρδος. — vgl. ernten.

Erntefeld τὸ λήιον (σίτου).

Erntefest τὰ ἁλῷα; sp. τὰ συγκομιστήρια.

Erntekranz etwa ἡ εἰρεσιώνη.

Erntemonat, s. August.

ernten *a*) eig. θερίζειν (u. *M.*; bes. v. d. Feldfrucht); κομίζειν, συγκομίζειν (u. *M.*), συλλέγειν (u. *M.*) καρπούς (allg.); im Bes. ἀμᾶν (Feldfrüchte; selten, meist poet.); ὀπωρίζειν u. *M.* (Baumfrüchte), ebenso τρυγᾶν (bes. v. Trauben). — e. Jahresfrucht e. καρποῦσθαι ἐνιαυτόν. *b*) übtr. καρπὸν θερίζειν; καρποῦσθαι, λαμβάνειν, ἀπολαμβάνειν, auch ἔχειν τι, ἀπολαύειν τινός. — Schmach e. αἰσχύνην ὀφλισκάνειν. — e. wo man nicht gesät hat ἀλλότριον ἀμᾶν θέρος. — du hast da schlecht gesät und wirst schlecht e. ταῦτα κακῶς μὲν ἔσπειρας, κακῶς δὲ θεριεῖς.

Erntezeit ὁ ἄμητος (meist poet. u. sp.); ἡ ὀπώρα; ὁ τρύγητος, ἡ τοῦ τρυγᾶν ὥρα.

Eroberer, durch d. unter „erobern" genannten Verba, z. B. E. e. Landes ὁ καταστρεψάμενος χώραν; E. einer Stadt ὁ ἐκπολιορκήσας πόλιν, sp. ὁ πολιορκητής.

erobern *a*) eig. αἱρεῖν (βίᾳ) τι, πολέμῳ κτήσασθαί τι, λαμβάνειν, καταλαμβάνειν, περιβάλλεσθαί τι, e. Stadt ἐκπολιορκεῖν, πολιορκίᾳ αἱρεῖν πόλιν; e. Land e. καταστρέφεσθαι od. ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι χώραν, Schiffe e. ναῦς (τριήρεις) αἰχμαλώτους λαμβάνειν. — erobert werden ἁλίσκεσθαι. — zu e. αἱρέσιμος, ἁλώσιμος 2., αἱρετός, ἁλωτός 3., ἐπίμαχος 2. — leicht zu e. εὐαίρετος, εὐάλωτος 2. — schwer zu e. δυσάλωτος, sp. δυσαίρετος 2. *b*) übtr. κτᾶσθαι, ἀνακτᾶσθαι, αἱρεῖν; vgl. gewinnen.

Eroberung ἡ αἵρεσις, ἅλωσις; ἡ καταστροφή (selten). — Häufig durch *part.*, z. B. nach der E. der Stadt ἑλὼν τὴν πόλιν, τῆς πόλεως ἁλούσης u. dgl. — grosse Eroberungen machen πολλὰς χώρας od. πολλὰ ἔθνη καταστρέφεσθαι. — neue E. machen προσπεριβάλλεσθαί τι.

Eroberungskrieg; umschr. etwa ὁ διὰ πλεονεξίαν γενόμενος πόλεμος.

Eroberungsplan ἡ περιβολή.

Eroberungssucht ἡ πλεονεξία; ἡ πλεόνων od. τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμία.

eroberungssüchtig ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3. — e. sein πλεονεκτεῖν, πλεόνων od. τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, ἀεὶ προσπεριβάλλεσθαι ἐπιθυμεῖν.

eröffnen 1) eig. ἀνοίγειν, ἐξανοίγειν. — d. Thüre ἀναπεταννύναι τὰς θύρας. — d. Brief λύειν τὴν ἐπιστολήν. — e. Ader τέμνειν φλέβα. — e. Graben, Kanal ἀναστομοῦν τάφρον, ὀχετόν. — e. Asyl e. (ἱερὸν) ἄσυλον κατασκευάζειν, ἀναδεικνύναι. — 2) übtr. *a*) d. Anfang m. etw. machen: ἄρχειν τινός; ἐξάρχειν, κατάρχειν (u. *M.*), ὑπάρχειν τινός (selten τι); προϋπάρχειν τινός; einen Zug e. ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαί τινος. — d. Versammlung e. λόγων ἄρχειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. *b*) bekannt machen, mittheilen: ἐξαγγέλλειν, ἐκφαίνειν τί τινι; auch δηλοῦν, φράζειν, λέγειν τί τινι. — seine Meinung e. ἀποφαίνεσθαι (γνώμην).

Eröffnung 1) eig. ἡ ἄνοιξις; e. Briefes ἡ λύσις; e. Grabens ἡ ἀναστόμωσις. — e. Asyles ἡ κατασκευή, ἀνάδειξις. — 2) übtr. *a*) Anfang, Beginn: ἡ ἀρχή. *b*) Bekanntmachung: ἡ ἐξαγγελία (sp. ἔκφανσις); ἡ δήλωσις. — Jmd. e. E. machen, s. eröffnen.

erörtern 1) untersuchen: ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν, ἐξετάζειν; genau e. διαγιγνώσκειν, διευκρινεῖν, διακριβοῦν τι, διακριβοῦσθαι u. διακριβολογεῖσθαι περί τινος. — 2) ausführlich erklären: διεξιέναι (-έρχεσθαι; auch m. λόγῳ), δι-, διεξ-, ἐξηγεῖσθαι, διακριβοῦσθαί τι.

Erörterung 1) ὁ ἔλεγχος, ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός; genaue E. ἡ διάγνωσις. — die über etw. angestellten genauen E. τὰ περί τινος διηκριβωμένα. — 2) ἡ διέξοδος, ἐξ-, δι-ήγησις, sp. ἡ διακρίβωσις.

erotisch ἐρωτικός 3.

erpicht ἐπιθυμητικός 3. τινος, ἐρωτικὸς 3. πρός (περί) τι, ἐπιμανὴς 2. εἴς (πρός) τι; auch durch Zsstzgen m. φιλο-, z. B. auf Gewinn, Streit e. φιλοκερδής, φιλόνεικος 2. u. dgl. — e. sein auf etw. ἐπιθυμητικῶς od. ἐρωτικῶς ἔχειν τινός, ἐπιμαίνεσθαί (*ao. P.*) τινι, ἐπιμανῶς ἔχειν πρός τι, γλίχεσθαί τινος (τι, περί τινος), γλίσχρως ἐπιθυμεῖν τινος, λιπαρῶς ἔχειν m. f. *inf.*; auf Gewinn, Streit e. sein φιλοκερδεῖν, φιλονεικεῖν u. dgl.

erplündern ἁρπάσαντα λαμβάνειν τι.

erpressen etw. v. Jmd. ἐξαιρεῖν βίᾳ τινά τι od. τί τινος; ἐκβιάζεσθαί τινός τι; Geld v. Jmd. εἰσπράττειν (u. *M.*) τινά τι u. παρά τινός τι, ἐκπράττειν τινά τι, ἐκχρηματίζεσθαί τινα, ἀργυρολογεῖν τινα, ἔκ (παρά) τινος; Tribut v. Jmd. δασμολογεῖν τινα. — e. Geständniss v. Jmd. (auf d. Folter) e. βασανίζοντα ἐξ-, κατ-αναγκάζειν τινὰ ὁμολογεῖν, β. καταναγκάζειν τινὰ πρὸς ὁμολογίαν.

Erpressung v. Geld ἡ εἴσπραξις, sp. ἔκπραξις; ἡ ἀργυρολογία; v. Tribut ἡ δασμολογία.

erproben δοκιμάζειν, βασανίζειν, ἐξετάζειν, κωδωνίζειν τι od. τινά; πεῖραν (διάπειραν) λαμβάνειν τινός, πεῖραν ποιεῖσθαί τινος, εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι; auch γνωρίζειν τι u. τινά. —

erprobt haben *πεῖραν ἔχειν τινός*. — **erprobt** *δόκιμος* 2.; *πιστός* 3. (v. Pers.).

Erprobung *ἡ δοκιμασία*; *ἡ βάσανος*, *ὁ βασανισμός*; *ἡ ἐξέτασις*, *ὁ ἐξετασμός*; *ἡ πεῖρα*, *διάπειρα*.

erquicken *ἀναψύχειν* (erfrischen); *ἀναζωπυρεῖν*, *ἀναλαμβάνειν*; = ergötzen: *κηλεῖν*, *εὐφραίνειν*, *ψυχαγωγεῖν*, *τέρπειν*. — sich e. *ἀναψύχεσθαι*, *ἀναζωπυρεῖσθαι P.*, *ἀναλαμβάνειν* (m. u. ohne *ἑαυτόν*); = sich ergötzen an etw. *τέρπεσθαι* (*P.*) u. *εὐφραίνεσθαί* (*P.*, auch m. *FM.*) *τινι* od. *ἐπί τινι*.

erquickend, erquicklich *ἀνα-*, *κατα-ψυκτικός* 3.; sp. *ἀναληπτικός* 3.; auch *ψυχαγωγικός* 3., *τερπνός*, *γλυκύς*, *ἡδύς* 3.

Erquickung *ἡ ἀναψυχή*, sp. *ἀνάψυξις*, *ἀνάληψις*; *ἡ κήλησις*, *τέρψις*. — Sache die erquickt *ἡ ψυχαγωγία*.

errathen *εἰκάζειν τι*; *στοχάζεσθαί τινος*, sp. *καταστοχάζεσθαί τινος* u. *τι*; *συμβάλλειν* (u. *M.*) *τι*; *τεκμαίρεσθαί τι*, *τοπάζειν τι*. — was sich e. lässt *συμβλητός* 3. — nicht zu e. *ἀσύμβλητος*, *ἀτέκμαρτος*, *ἀτόπαστος* 2.

Errather *ὁ εἰκαστής*, sp. *ὁ καταστοχαστής*.

Errathung *ἡ εἰκασία*, *ὁ στοχασμός*, *ἡ τέκμαρσις*; sp. *ὁ εἰκασμός*, *καταστοχασμός*.

erregbar (leidenschaftlich) *σφοδρός* 3.; *ὀξύς* 3.

erregen Jmd. *κινεῖν*, *δια-*, *παρα-κινεῖν*, *ἐγείρειν*, *ἐξεγείρειν*; *παροξύνειν τινά*. — etw. e. *κινεῖν*, *ἐγείρειν*, *ἐξεγείρειν*, auch *ποιεῖν*, z. B. Lachen e. *γέλωτα κινεῖν* od. *ποιεῖν*, Krieg, Aufruhr e. *πόλεμον*, *στάσιν ἐγείρειν* od. *ποιεῖν*; auch *ἔχειν*, z. B. Mitleid e. *ἔλεον ἔχειν*; *ἐκκαλεῖσθαι*, z. B. Zorn e. *ὀργὴν ἐκκ.*; *ἐνδιδόναι*, z. B. e. Krampf *σπασμὸν ἐνδ.* — etw. bei Jmd. e. *ἐμβάλλειν*, *ἐμποιεῖν*, *παρέχειν*, *παριστάναι τινί τι*, z. B. Begierde bei Jmd. e. *ἐπιθυμίαν ἐμβάλλειν τινί*. — Unruhen unter d. Bürgern e. *ταράττειν τοὺς πολίτας*, *εἰς στάσιν ἐμβάλλειν τοὺς π.* — Hoffnungen bei Jmd. e. *ἐπελπίζειν τινά*, *ἐλπίζειν ποιεῖν τινα* m. f. *ὡς*.

Erregung *ἡ κίνησις*, *ἔγερσις* (als Handlung); als Zustand, s. Leidenschaft, Leidenschaftlichkeit.

erreichbar *ἐφικτός*, *καταληπτός*, *αἱρετός*, *ἁλωτός* 3.; für d. Verstand *τῷ λογισμῷ* od. *τῇ γνώμῃ αἱρετός* od. *ληπτός*, *καταληπτός*, *νοητός* 3. — e. sein *ἐν ἐφικτῷ εἶναι*. — als es sich zeigte, dass er nicht mehr e. sei *ὡς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο*. — soweit es e. ist *ὅσον* (*καθόσον*, *ὡς*) *ἐφικτόν*.

Erreichbarkeit *τὸ ἐφικτόν*, *αἱρετόν* u. s. w.

erreichen 1) eig. bis an etw. reichen: *ἐξικνεῖσθαί τινος*, *εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τι*; *ἐφικνεῖσθαί τινος*, *πρός* (*ἐπί*) *τι*; *ἀφικνεῖσθαι εἴς* (*πρός*) *τι*; *προσικνεῖσθαί τινος*; *καταλαμβάνειν τι*; *ἅπτεσθαι*, *ἐφ-*, *καθ-άπτεσθαί τινος*; *ψαύειν*, *ἐπιψαύειν*, *θιγγάνειν*, *ἐπιθιγγάνειν τινός*. — 2) uneig. *a*) Jmd. = einholen: *καταλαμβάνειν*, *αἱρεῖν*; = „gleichkommen" *ἐξισοῦσθαι*, selten *ἀνισοῦσθαί* (*P.*) *τινι*, *ἐφικνεῖσθαί τινος*. — m. Worten d. Thaten (Jmds.) e. *τῶν ἔργων ἐφικέσθαι τοῖς λόγοις*, *τοὺς λόγους ἐξισῶσαι τοῖς ἔργοις*. *b*) e. Ort e. = d. Weg nach e. Orte zurücklegen: *ἀνύτειν* od. *τελεῖν εἴς τι*; *ἀφικνεῖσθαι* (*ἥκειν*) *εἴς* (*ἐπί*) *τι*, selten *ἐπί τινος* (die letzteren auch zeitlich). *c*) e. Absicht od. Zweck e.: *ἐφικνεῖσθαι*, *τυγχάνειν*, *ἐπιτυγχάνειν τινός*; *ἀνύτειν*, *κατορθοῦν τι*; *διαπράττειν* (u. gew. *M.*) *τι* od. m. *inf.* — nicht e. *ἀποτυγχάνειν*, *ἀτυχεῖν*, *ἁμαρτάνειν*, *διαμαρτάνειν τινός*. — als er nichts mit seinen Drohungen erreichte *ὡς οὐδὲν ἤνυσεν ἀπειλῶν*. — erreicht haben etw. *ἔχειν τι*; *μετέχειν τινός* (Antheil an etw. haben). *d*) zu e. suchen: *διώκειν* (sow. „Jmd. einzuholen suchen" als „nach etw. trachten"); *θηρᾶν*, *θηρεύειν* (u. *M.*) *τι*, *σπουδάζειν περί τι* (nach etw. trachten).

Erreichung *ἡ κατάληψις* (das Einholen); *ἡ ἐπίτευξις* (d. E. e. Wunsches); *ἡ κατόρθωσις* (e. Zweckes), poet. u. sp. *ἡ ἄνυσις*. — sonst durch Verba.

erretten v. etw. *σῴζειν*, *ἀνα-*, *δια-σῴζειν ἔκ τινος*; *ἐκσῴζειν τινός* u. *ἔκ τινος*; *περισῴζειν*; *ῥύεσθαί τινος*, *ἐκ* u. *ἀπό τινος* (selten); *περιποιεῖν ἔκ τινος*; *λύειν*, *ἀπολύειν*, *ἀπαλλάττειν*, *ἐλευθεροῦν τινος*; *ἐκλύειν* (u. *M.*) *τινός* u. *ἔκ τινος*.

Erretter *ὁ σωτήρ*, *ῆρος*.

Erretterin *ἡ σώτειρα*.

Errettung *ἡ σωτηρία*, *ἀπαλλαγή*, *λύσις*, *ἀπό-*, *ἔκ-λυσις*, *ἐλευθέρωσις*. — Häufig auch durch d. entspr. Verba.

errichten *a*) eig. *ἱστάναι*, *ἀνιστάναι*, sp. *ἐγείρειν*, *ἀνεγείρειν* (v. Gebäuden, Säulen u. dgl.); *ἱδρύειν*, *καθιδρύειν* (bes. Tempel, Altäre); *κατασκευάζειν* (herstellen, aufführen); *κτίζειν* (begründen); e. Scheiterhaufen e., s. Scheiterhaufen. *b*) übtr. *καθιστάναι*, *κατασκευάζειν*, auch *ποιεῖν* (u. *M.*). — e. Bund e. m. Jmd. *συμμαχίαν ποιεῖσθαί τινι* od. *πρός τινα*. — e. Heer e. *συλλέγειν* od. *ἀθροίζειν στρατιάν*.

Errichtung *a*) eig. *ἡ ἀνάστασις*, *ἵδρυσις*, sp. *καθίδρυσις*; *ἡ κτίσις*; *ἡ κατασκευή*. *b*) übtr. *ἡ κατάστασις*, *κατασκευή*; E. e. Heeres *ἡ συλλογὴ στρατιᾶς*. — Gew. Verba.

erringen *κρατεῖν*, *ἐπικρατεῖν τινος*; *πόνοις* (*κινδύνοις*) od. *πονοῦντα* (*κινδυνεύοντα*), auch *ἀγωνιζόμενον*, *μαχόμενον καταλαμβάνειν* od. *κτᾶσθαί τι*, *τυγχάνειν τινός*. — e. Sieg e. *αἱρεσθαι νίκην*, *νικᾶν* (*νίκην*); über Jmd., s. besiegen.

erröthen *ἐρυθριᾶν*, *ἐρυθραίνεσθαι P.*; etw. e. *ὑπερυθριᾶν*. — das E. *ἡ ἐρυθρίασις*.

errufen *καλοῦντα ἐξικνεῖσθαι*.

Errungenschaft *τὸ κτῆμα*. — e. E. für alle Zeiten *τὸ ἐς ἀεὶ κτῆμα*.

ersättigen *κορεννύναι*, *ἐκπιμπλάναι τινά τινος* (eig. u. übtr.).

Ersättigung *ὁ κόρος*, *ἡ πλησμονή*.

ersäufen *πνίγειν*, *ἀποπνίγειν ὕδατι*, sp. *καταβαπτίζειν*. — im Meere e. *καταποντίζειν*, *καταποντοῦν*. — der, welcher im Meere Andere ersäuft *ὁ καταποντιστής*.

Ersäufung *ἡ πνῖξις*, sp. *ἡ καταβάπτισις*. — im Meere *ὁ καταποντισμός*, sp. *ἡ καταπόντισις*.

Ersatz *ἡ ἀντίδοσις* (als Handlung); *ἡ παραμυθία*, *τὸ παραμύθιον* (als Sache). — etw. zum E. für etw. geben *διδόναι τι ἀντί τινος*, *ἀντιδιδόναι τί τινος*. — e. E. für etw. sein *ὑπάρχειν* od. *εἶναι ἀντί τινος*; vgl. ersetzen.

ersaufen *πνίγεσθαι*, *ἀποπνίγεσθαι P.*; in etw. e. *ἐναποπνίγεσθαί* (*P.*) *τινι*. — das E. *ὁ πνιγμός*, *τὸ πνῖγμα*.

erschaffen 1) etw., was noch nicht da gewesen ist, hervorbringen: *ποιεῖν*, *ἀπεργάζεσθαι*, *ἀποδεικνύναι*, *δημιουργεῖν*, *κτίζειν*. — 2) zu Stande bringen, herbeischaffen: *πορίζειν*, *ἐκπορίζειν*, *παρασκευάζειν* (u. *M.*); vgl. bereiten.

Erschaffer *ὁ δημιουργός*, sp. *ὁ κτίστης*.

Erschaffung *ἡ ποίησις*, *δημιουργία*, *κτίσις*.

erschallen *ἠχεῖν*, *φθέγγεσθαι*. — v. Gerüchten u. dgl. *διαθρυλεῖσθαι*, *διαδίδοσθαι P.* — d. Stimme e. lassen *αἴρειν*, *ἐπαίρειν*, *ῥηγνύναι φωνήν*.

Erschallen, das, *ἡ ἠχή*, seltner *ὁ ἦχος*; *ὁ φθόγγος*.

erscheinen 1) sichtbar werden: *φαίνεσθαι* (*ao. P.*), *ἀνα-*, *κατα-*, *ἐκ-*, *ἐπι-*, *προ-φαίνεσθαι*; *ἐμ-*

φανῆ od. φανερὸν γίγνεσθαι; φαντάζεσθαι *P.* auch ὁρᾶσθαι *P.*, προέρχεσθαι (hervorkommen). — m. Glanz od. Pracht e. ἐκλάμπειν, auch ἐπιλάμπειν. — v. Schriften: ἐκδίδοσθαι *P.*, auch ἐκφέρεσθαι *P.* (εἰς τὸ φῶς). — plötzlich neben Jmd. e. ἐφ-, παρ-ίστασθαί (ἐπι-, παρα-στῆναι) τινι. — öffentlich e. προέρχεσθαι εἰς ἀνθρώπους, ἐν φανερῷ παρέχειν ἑαυτόν, εἰς τοὐμφανὲς ἰέναι. — e. lassen φαίνειν, ἀνα-, ἐπι-, ἐκ-φαίνειν; e. Schrift e. lassen ἐκδιδόναι, ἐκφέρειν (εἰς τὸ φῶς); Geister, s. beschwören. — es erscheint mir etw. irgendwie = scheint mir φαίνεταί μοι, δοκεῖ μοι. — irgendwo e. = sich einstellen: παραγίγνεσθαι (παρεῖναι) u. ἀπαντᾶν εἴς (ἐπί) τινα τόπον; vor od. bei Jmd. e. ἐντυγχάνειν, παραγίγνεσθαι, προσέρχεσθαί τινι. — bei e. Schmause παραγίγνεσθαι εἰς δεῖπνον, ὑπακούειν (δείπνῳ). — vor Gericht e. ὑπακούειν (allg.); εἰσιέναι (εἰς τοὺς δικαστάς, εἰς τὸ δικαστήριον; abs. auch m. d. Beisatze: γραφήν, δίκην, v. Beklagten, selten v. Kläger), ebenso ἀπαντᾶν (gew. m. πρὸς τὴν δίκην, εἰς ἀγῶνα, ἐπὶ τὴν δίαιταν, πρὸς τὸν διαιτητήν u. dgl.). — vor Gericht e. lassen (e. Zeugen) ἐμφανῆ παρέχειν τινά.

Erscheinung 1) das Erscheinen: ἡ ἐπι-, ἐμ-φάνεια, selten ἡ φαντασία. — d. E. einer Schrift ἡ ἔκδοσις. — Auch durch Verba, z. B. gleich durch seine E. gewann er Alle εὐθὺς ἐπιφανεὶς od. ὀφθεὶς πάντας ἀνεκτήσατο. — 2) das, was erscheint: τὸ φάντασμα, ἡ φάντασις, φαντασία (*dem.* τὸ φαντασμάτιον); τὸ φάσμα (e. wunderbare, gespensterhafte E.); ἡ ὄψις (im Schlafe, wie ὁ ὄνειρος, τὸ ἐνύπνιον); τὸ εἴδωλον (wesenlose E.); τὸ τέρας, σημεῖον (e. ausserordentl. E. v. grosser Vorbedeutung); ἡ ἰδέα, τὸ εἶδος, sp. ἡ ἐπιφάνεια (äussere E.). — Erscheinungen am Himmel τά (ἐν οὐρανῷ) φαινόμενα, τὰ μετέωρα (vgl. ἡ διοσημία). — e. neue, sonderbare E. καινόν τι, ἀλλόκοτόν τι. — er ist e. liebliche E. χαρίεις (χαριέστατος) ἐστὶν ἰδεῖν. — eine sehr schöne u. stattliche E. δεινόν τι κάλλος καὶ μέγεθος. — e. E. (im Schlafe) haben ὄψιν ἰδεῖν ἐν τῷ ὕπνῳ, δοκεῖν ἰδεῖν τι.

erschiessen κατατοξεύειν (m. Pfeilen), κατακοντίζειν (m. d. Wurfspiess); auch umschr. τοξεύσαντα (ἀκοντίσαντα) od. τῷ τόξῳ (τῷ ἀκοντίῳ) ἀναιρεῖν; vgl. erlegen. — das E. durch d. Verba.

erschlaffen 1) *tr.* χαλᾶν, ἀνιέναι (ἵημι), διαλύειν (eig.); δια-, ἐκ-, παρα-λύειν (übtr.); auch διαθρύπτειν (verweichlichen). — 2) *intr.* χαλᾶν (selten *P.*), ἀνίεσθαι *P.*, διαλύεσθαι *P.* (eig. u. übtr.); ἐκ-, παρα-λύεσθαι *P.*, διαθρύπτεσθαι *P.*, μαλακίζεσθαι (*P.* u. *M.*); καθυφίεσθαι; ἀναπίπτειν; bei etw. e. κάμνειν, ἀπο-, ἐκ-κάμνειν m. *part.* — erschlafft δια-, ἐκ-, παρα-λελυμένος, ἀνειμένος, κεχαλασμένος 3.; ἄτονος 2.; χαλαρός 3.; κατάπονος, κατάκοπος 2., κεκμηκώς 3. — erschlafft sein ἀτονεῖν, sp. θρύπτειν.

Erschlaffung 1) *tr.* ἡ χάλασις, sp. ὁ χαλασμός; ἡ ἄνεσις. — 2) *intr.* ἡ χαλαρότης, sp. τὸ χάλασμα, ἡ χάλασις; ἡ ἄφεσις; ἡ ἔκλυσις, sp. παράλυσις; ἡ ἀτονία, μαλακία; ὁ κόπος, poet. u. sp. ὁ κάματος.

erschlagen ἀποκτείνειν, ἀναιρεῖν, φονεύειν; vgl. ermorden. — m. d. Blitze e. κεραυνοῦν, βάλλειν τῷ κεραυνῷ. — m. d. Blitze erschlagen ὁ, ἡ κεραυνοπλήξ, ῆγος, ὁ, ἡ κεραυνοβλής, ῆτος, κεραυνόβολος 2. — das E. ἡ ἀναίρεσις, ὁ φόνος, vgl. Ermordung; das E. m. d. Blitze ἡ κεραύνωσις.

erschleichen ὑπέρχεσθαί τι sp.; besser κλέπτειν τι, od. umschr. τέχναις καὶ θωπεύμασι λαμβάνειν τι. — vgl. d. f. W.

Erschleichung ἡ κλοπή; v. Aemtern ἡ ἐριθεία. — sich m. d. E. v. Aemtern befassen ἐριθεύεσθαι.

erschleppen ἕλκειν od. βαστάζειν; auch umschr. οἷόν τ' εἶναι ἕλκειν od. βαστάζειν.

erschmeicheln κολακεύοντα (θωπεύοντα) od. κολακεύμασι (θωπεύμασι) λαμβάνειν τι.

erschnappen ὑφαρπάζειν τι; zu e. suchen ἐγχάσκειν τινί, θηρᾶν od. θηρεύειν (u. *M.*) τι.

erschöpfen 1) eig. ἀπ-, ἐξ-αντλεῖν; κενοῦν (leer machen). — 2) übtr. *a*) d. Kräfte: τρύχειν, κατατρύχειν, καταπονεῖν, κατατρίβειν, ταλαιπωρεῖν τινα. — erschöpft sein an Kräften ἀπειρηκέναι (τῷ σώματι, τῇ ψυχῇ u. ä.). — v. Marsche erschöpft sein κατατετρῦσθαι ὑπὸ τῆς πορείας. — sich e. in Untersuchungen ἀπαγορεύειν, κάμνειν, ἀπο-, ἐκ-κάμνειν σκοποῦντα. *b*) d. Mittel, d. Vermögen: ἀναλίσκειν, ἐξ-, κατ-αναλίσκειν, sp. ἐξαντλεῖν. — mein Vermögen ist erschöpft ἀπείρηκα χρήμασιν, πάντων ἀπεστέρημαι. *c*) d. Boden e.: ἐκκαρπίζεσθαι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ καλάμῃ ἀροῦν. — d. Bevölkerung e. Staates (z. B. durch wiederholte Kriege) ἐκκενοῦν, ἐρημοῦν πόλιν. *d*) e. Gegenstand in d. Rede: πάντα λέγειν περί τινος. — d. Gegenstand ist noch nicht erschöpft οὔπω πᾶν εἴρηται περὶ τοῦ πράγματος. — er hat sich in seiner Rede bereits erschöpft. = weiss nichts mehr zu sagen.

Erschöpfung 1) *tr.* ἡ κένωσις (eig.); ἡ τρύχωσις (sp. v. Kräften); ἡ ἐξ-, κατ-ανάλωσις (v. Mitteln, Vermögen). — 2) *intr.* ἡ ἀδυναμία, ἀδυνασία (körperl. u. geistiges Unvermögen); ὁ κόπος, poet. u. sp. ὁ κάματος; ἡ ἀπαγόρευσις sp. (an Körperkräften).

erschrecken 1) *tr.* φοβεῖν, καταφοβεῖν, ἐκφοβεῖν (heftig e.), od. umschr. φόβον ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν, ἐντιθέναι, παρέχειν, παρασκευάζειν, προσάγειν τινί; εἰς φόβον καθιστάναι τινά; ἐκ-, κατα-πλήττειν τινά, od. umschr. ἔκπληξιν παρέχειν τινί, εἰς ἔκπληξιν καθιστάναι τινά: δειμαίνειν, δειματοῦν, ἐκδειματοῦν, δεδίττεσθαί τινα; auch ταράττειν, δια-, ἐκ-ταράττειν; μορμολύττεσθαί τινα (wie e. Kind e.). — durch e. Gewitter e. ἐμβρόντητόν τινα ποιεῖν. — 2) *intr.* durch d. *P.* dieser Verba; auch φόβος εἰσέρχεταί με. — über od. vor etw. e. ἐκ-, κατα-πλήττεσθαί τι; φοβεῖσθαι, δειματοῦσθαί τι; ταράττεσθαι ὑπό τινος u. ἐπί τινι; φόβον ἔχειν ἀπό τινος. — **erschrocken** ἐκ-, κατα-πλαγείς 3., ἐκ-, καταπλαγής 2., ὁ, ἡ καταπλήξ, ῆγος, sp. ἔκπληκτος, ἔκθαμβος 2.; sehr e. περίφοβος 2., κατεπτηχώς 3.

Erschrecken, das, ἡ ἔκπληξις.

erschrecklich ἐκ-, κατα-πληκτικός 3.; φοβερός, δεινός 3.

Erschreckniss, s. Schreckniss.

erschreiben 1) fertig schreiben: ἀποτελεῖν τὴν γραφήν. — 2) durch Schreiben erwerben: βιβλία συνθέντα κτήσασθαι.

erschreien βοῶντα ἐξικνεῖσθαι.

erschreiten ἐξικνεῖσθαί τινος; ἐπιβαίνειν τινός (auch übtr.); ἐφικνεῖσθαί τινος (übtr.).

erschrocken, s. erschrecken.

Erschrockenheit ἡ ἔκ-, κατά-πληξις, ὁ φόβος.

Erschütterer, vgl. Erderschütterer.

erschüttern 1) eig. σείειν, δια-, κατα-σείειν (auch übtr.), sp. συσσείειν; σαλεύειν. — „erschüttert werden" ausser den *P.* auch: σαλεύειν. — 2) übtr. ταράττειν, δια-, ἐκ-ταράττειν τινά, ταραχὴν ἐμποιεῖν τινι; ἐκ-, κατα-πλήττειν τινά; κινεῖν u. stärker κατακλᾶν τινα. — v. Ereignissen ταραχὴν ἔχειν.

Erschütterung 1) eig. ὁ σεισμός; sp. ἡ σεῖσις, διάσεισις. — 2) übtr. ἡ κίνησις, ταραχή, ἔκπληξις.

erschweren ποιεῖν τι δυσχερές, χαλεπόν od. ἐπίπονον. — auch ἐμποδὼν γίγνεσθαί τινι, ἐνοχλεῖν τινα u. τινι.

Erschwerung umschr. durch Verba.

erschwingbar, s. erschwinglich.

erschwingen πορίζειν, ἐκπορίζειν (u. *M.*); εὑρίσκειν (u. *M.*); auch παρέχειν (u. *M.*); das E. ὁ πορισμός.

erschwinglich ποριστός 3. — leicht e. εὐπόριστος 2.

ersehen 1) erblicken, w. s.; übtr. erkennen, w. s.; einsehen: μανθάνειν, καταμανθάνειν, κατανοεῖν, γιγνώσκειν, auch συμβάλλειν (u. *M.*), τεκμαίρεσθαι (schliessen). — daraus ist zu e. δῆλον δὲ ἐκ τούτων. — 2) ausersehen, auswählen: ἐκλέγειν (u. *M.*), ἐκκρίνειν, ἐξαιρεῖν (u. *M.*), προκρίνειν, προαιρεῖσθαι. — 3) abpassen: τηρεῖν, παρατηρεῖν, σκοπεῖν, auch προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί; d. Zeit, Gelegenheit e. καιροφυλακεῖν (für etw. τί), sp. καιροτηρεῖν, καιροσκοπεῖν.

ersehnen ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι.

ersehnt ποθεινός 3.

ersessen, besser: „versessen“, w. s.

ersetzbar ἀκεστός 3. — leicht e. εὐάκεστος, εὐεπανόρθωτος, εὐδιόρθωτος 2.

ersetzen 1) etw. od. Jmd. an d. leere Stelle v. etw. setzen: καθιστάναι τι (τινὰ) ἀντί τινος, ἀντικαθιστάναι τί (τινά) τινος u. ἀντί τινος; etw. Mangelndes ergänzen ἀνα-, ἐκ-πληροῦν. — e. Schaden e. ἀκεῖσθαι, ἐπανορθοῦν (u. *M.*), παραμυθεῖσθαί τι. — Jmd. etw. e. ἀντιδιδόναι, ἀνταποδιδόναι, sp. ἀποκαθιστάναι τινί; d. Kosten Jmd. e. ἀπο-, ἐκ-τίνειν τινὶ τὰ ἀναλώματα. — 2) in die leere Stelle v. Jmd. od. etw. eintreten: καταστῆναι ἀντί τινος, ἀντικαταστῆναί τινος u. ἀντί τινος; an d. Stelle v. Jmd. od. etw. dastehen: εἶναι ἀντί τινος. — gleichen Werth m. etw. Verlorenem haben: ἀντάξιον εἶναί τινος, ἀντίρροπον εἶναί τινι (τινος) od. πρός τι.

Ersetzung, d. Einsetzung v. Jmd. in d. Stelle e. Anderen ἡ ἀντί τινος κατάστασις; d. Ergänzung v. etw. Mangelndem: ἡ ἀνα-, ἐκ-πλήρωσις; d. E. e. Schadens od. Verlustes ἡ ἄκεσις, ἐπανόρθωσις, ἀνταπόδοσις. — Häufig durch Verba.

ersichtlich δῆλος, φανερός 3. — es ist e. δῆλον, φανερόν (ἐστι); ἔστιν ἰδεῖν.

ersingen ᾄδοντα κτᾶσθαί τι.

ersinnen ἐπινοεῖν, auch περινοεῖν; ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*); πορίζειν, ἐκπορίζειν (u. *M.*), εὑρίσκειν (u. *M.*), ἐξευρίσκειν (Mittel u. Wege); μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι (listig e.; bes. im üblen Sinne); σοφίζεσθαι (scharfsinnig, klug e.); Listen u. Ränke e. πλέκειν μηχανάς, ῥάπτειν ἐπιβουλάς; Lügen u. dgl. πλάττειν (u. *M.*); συντιθέναι (μύθους ψευδεῖς, αἰτίας ψευδεῖς). — ersonnen πλαστός 3.

ersinnlich; auf alle e. Weise πάσῃ τέχνῃ, πάσῃ μηχανῇ, auch verb. πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ. — vgl. erdenklich.

ersitzen etwa ἐκ προθεσμίας ἐπιλαμβάνεσθαί τινος.

erspähen σκοπεῖν, κατασκοπεῖσθαι; ἐξιχνεύειν; poet. u. sp. ἰχνοσκοπεῖν. — das E. ἡ κατασκοπή, sp. ἡ ἐξίχνευσις, ἰχνοσκοπία.

ersparen 1) eig. m. etw. sparen: φείδεσθαί τινος. — durch Sparen erwerben: φειδωλίᾳ (τῷ φείδεσθαι, φειδόμενον) κτᾶσθαί τι, περιποιεῖν (u. *M.*) τι; noch dazu e. προσπεριποιεῖν τι. — ich habe mir etw. erspart περίεστί μοί τι. — 2) übtr. Jmd. etw. e.: οὐ κελεύειν τινὰ ποιεῖν τι (Jmd. etw. nicht anbefehlen), οὐκ ἐπάγειν τινί τι (Jmd. nicht m. etw. belasten), auch ἀπαλλάττειν od. κουφίζειν τινά τινος (Jmd. einer Sache überheben). — sich e. Mühe e. φείδεσθαι πόνου, οὐχ ὑφίστασθαι od. ὑποδέχεσθαι πόνον. — du hättest dir deine Ermahnungen e. können οὐδὲν δεόμεθα od. οὐδὲν ἡμῖν δεῖ τῶν σῶν νουθετήσεων.

Ersparniss ἡ περιουσία, τὰ περιόντα od. τὰ περιπεποιημένα.

Ersparung ἡ περιποίησις; ἡ φειδώ, φειδωλία (das Sparen, Sparsamkeit).

erspriessen *a*) eig. ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν, ἀνατέλλειν; φύεσθαι, ἐκφύεσθαι. *b*) übtr. entstehen: γίγνεσθαι, φύεσθαι.

erspriesslich σύμφορος, πρόσφορος 2., συμφέρων 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2., ὠφέλιμος 2. u. 3., χρήσιμος 2. u. 3., selten ὀνήσιμος, ὠφελήσιμος 2.; auch καλός 3., καίριος 3. — e. sein συμφέρειν τινί, ὀνινάναι u. ὠφελεῖν τινα, προὔργου εἶναί τινι, καλῶς ἔχειν od. καιρὸν ἔχειν τινί, ἐν καιρῷ γίγνεσθαί τινι.

Erspriesslichkeit τὸ συμφέρον u. ä. Neutra, vgl. d. vhg. W. — ἡ ὠφέλεια.

erst 1) erstlich: πρῶτον, πρῶτα. — 2) anfänglich: ἀρχήν, τὴν ἀρχήν, ἐξ ἀρχῆς, (τὸ) κατ' ἀρχάς. — früher πρότερον. — 3) eben od. jetzt erst: ἄρτι, ἀρτίως; auch νεωστί (neulich). — kaum erst οὔπω (οὐδέπω) σφόδρα. — 4) Bei Zahlbestimmungen: οὐ πλέον ἤ, z. B. er ist erst vierzig Jahre alt ἔτη ἔχει οὐ πλείω ἢ τετταράκοντα; auch ohne ἤ, z. B. es ist erst fünf Jahre her ἔτη ἐστὶν οὐ πλείω πέντε; es sind erst wenige Tage her οὐ πολλαί πω ἡμέραι εἰσίν. — 5) als steigernde, hervorhebende Partikel: γέ (*encl.*), ἀλλὰ ... γε, z. B. das ist erst ein Schelm ἀλλ' οὗτος πανοῦργός γε; bei Zeitpartikeln durch δή, z. B. jetzt erst νῦν δή, dann erst τότε δή. — Häufig sind auch Compos. m. ἄρτι u. νεο-, z. B. eben erst eingeweiht ἀρτιτελής 2., eben erst gebrannt ἀρτίκαυστος 2., eben erst gewaschen νεόπλυτος 2., eben erst gestorben ὁ, ἡ νεοθνής, ῆτος.

erstarken ῥώννυσθαι, ἐπιρρώννυσθαι, κρατύνεσθαι *P.*; auch umschr. ἰσχυρὸν γίγνεσθαι, ἰσχὺν λαμβάνειν.

Erstarkung ἡ ἐπίρρωσις.

erstarren ναρκᾶν; ganz e. ἀποναρκοῦσθαι, καταναρκᾶσθαι (*P.*), sp. ἐκ-, ἀπο-ναρκᾶν; vor Kälte e. πήγνυσθαι, ἀποπήγνυσθαι, auch παχνοῦσθαι *P.*; durch Wärme e. (v. flüssigen Dingen) ξηραίνεσθαι *P.*, auch σκληροῦσθαι *P.* (spröde werden); vor Schreck e. ἐκ-, κατα-πλήττεσθαι, *P.* — e. machen ναρκοῦν, ἀποναρκοῦν. — e. machend ναρκωτικός 3., vor Schreck ἐκ-, κατα-πληκτικός 3.

erstarrt ναρκώδης 2., πεπηγώς 3., ξηρός, σκληρός 3., ἐκ-, κατα-πλαγής 2.

Erstarrung ἡ νάρκη, νάρκωσις, sp. νάρκησις; gänzliche E. ἡ ἀπονάρκωσις, sp. ἀπονάρκησις; durch Frost ἡ πῆξις; durch Wärme ἡ ξηρασία, ξήρανσις; vor Schreck ἡ ἔκπληξις.

erstatten 1) ersetzen: ἀντιδιδόναι, ἀνταποδιδόναι, auch ἀποδιδόναι; Jmd. d. Kosten ἀπο-, ἐκτίνειν τινὶ τὰ ἀναλώματα. — 2) Bericht e.: ἀπ-, ἐπ-αγγέλλειν; ἀναφέρειν; e. Gesandschaftsbericht e. ἀποπρεσβεύειν.

Erstattung 1) ἡ ἀνταπόδοσις. — 2) ἡ ἀπαγγελία, ἀναφορά; e. Gesandtschaftsberichtes ἡ ἀποπρεσβεία.

erstaunen ἐκπλήττεσθαί (*P.*) τι, τινι, ἐπί τινι, διά (κατά, πρός) τι, ἐν θαύματι (καὶ ἐκπλήξει) γίγνεσθαι, poet. u. sp. θαμβεῖσθαι *P.*; ausserordentlich e. ὑπερεκπλήττεσθαί (*P.*) τι od. ἐπί τινι; sp. πάντα θαμβεῖν. — vgl. bewundern. — erstaunt sein ἐκπλαγῆναι, ἐν θαύματι εἶναι. —

erstaunen machen ἐκπλήττειν τινά, θαῦμα παρέχειν τινί.

Erstaunen, das, ἡ ἔκπληξις, τὸ θάμβος. — Jmd. in E. setzen ἐκπλήττειν τινά, θαῦμα παρέχειν τινί, εἰς ἔκπληξιν καθιστάναι τινά. — in E. gerathen, s. erstaunen. — vor E. ἐκπλαγείς 3., ἐκπλαγής 2. — zum E. sehr od. viel θαυμαστὸς ὅσος, zum E. gross θαυμαστὸς ἡλίκος, *adv.* θαυμαστῶς ὡς, ὑπερφυῶς ὡς. — E. erregend ἐκ-, κατα-πληκτικός 3.

erstaunungswürdig θαύματος ἄξιος 3., θαυμαστός 3.; auch ἐκ-, κατα-πληκτικός 3.; δεινός 3. — auf e. e. Weise θαυμαστῶς ὡς, ὑπερφυῶς ὡς.

erstaunlich θαυμαστός, δεινός, ἐκ-, κατα-πληκτικός 3., ὑπερφυής 2. — *adv.* θαυμαστῶς, ὑπερφυῶς (auch θαυμαστῶς ὡς, ὑπερφυῶς ὡς).

erste πρῶτος 3. — von zweien πρότερος 3. — der e. nach Jmd. δεύτερος μετά τινα. — d. e. Tag e. Monats ἕνη (τε) καὶ νέα. — am od. zum e., für's e. (τὸ) πρῶτον, (τὰ) πρῶτα; τὴν πρώτην (gew. „für's erste"); auch durch d. *adj.* πρῶτος 3., z. B. am ersten begegnete ich ihm πρώτῳ ἐνέτυχον αὐτῷ; so geht es noch am ersten οὕτω γε ῥᾷστα διαπραξαίμην ἂν τοῦτο. — das e. Mal (τὸ) πρῶτον, (τὰ) πρῶτα. — der erste sein (dem Range nach) πρωτεύειν (unter Einigen τινῶν u. ἔν τισι, durch etw. τινί od. ἔν τινι), οὐδενὸς δεύτερον εἶναι (in etw. τί); ist es = der e. sein, der etw. thut πρῶτον ποιεῖν τι, ἄρχειν τινός. — d. e. Preis in etw. davontragen τὸ πρωτεῖον (gew. τὰ πρωτεῖα) (ἐκ)φέρεσθαι od. λαμβάνειν τινός, ἄκρα φέρεσθαί τινος. — das wäre der e., der es gewagt hätte ἐτόλμησεν ἂν οὗτός γε εἴ τις καὶ ἄλλος, οὐδεὶς ἂν ἐτόλμησεν οὐδεπώποτε εἰ μὴ ἐκεῖνος. — der e., der beste ὁ τυχών, auch ὁ ἐν-, ἐπι-, παρα-, προσ-τυχών, εἷς ὁ πρῶτος, auch ὅστις ἂν τύχῃ u. dgl.

erstechen διαπείραντα ἀποκτείνειν τινά, auch umschr. ἀποσφάττειν od. διαχρῆσθαί τινα ξίφει, μαχαίρᾳ, ἐγχειριδίῳ; sp. ἀποκεντεῖν.

Erstechen, das, ἡ σφαγή, sp. ἡ ἀποκέντησις.

erstehen 1) *tr.* in d. Auktion etw.: δημοσίᾳ τι ὠνεῖσθαι (πρίασθαι). — 2) *intr.* auferstehen, w. s.

erstehlen κλέπτειν, ἐκκλέπτειν τι.

ersteigen ἀναβαίνειν εἴς (ἐπί) τι, ἐπαναβαίνειν ἐπί τι, ἐπιβαίνειν τινός u. ἐπί τι; e. Ehrenstufe e. ἐπαναβαίνειν εἴς τι, ἀναβιβάζεσθαι (*P.*) εἴς [τι.

Ersteigung ἡ ἀνάβασις, ἐπίβασις.

erstens (τὸ) πρῶτον, (τὰ) πρῶτα.

ersterben, s. sterben u. absterben. — d. Wort erstarb ihm auf d. Zunge ἀφασία ἔλαβεν od. ἔσχεν αὐτόν, εἰς ἀφασίαν ἦλθεν.

ersterer πρότερος 3. — m. Rücksicht auf eben genannte Gegenstände ἐκεῖνος 3. (opp. οὗτος), ὁ μέν (opp. ὁ δέ).

erstgeboren πρωτογενής 2., poet. u. sp. πρωτόγονος, πρωτότοκος 2.; πρεσβυγενής 2. (selten); auch πρεσβύτερος u. πρεσβύτατος (d. ältere, älteste).

Erstgeburt ἡ πρεσβυγένεια (auch d. Recht d. E.); ἡ πρωτογονία. — sp. ἡ πρωτοτοκία; τὸ πρωτογέννημα (das Erstgeborene); τὰ πρωτοτόκια (-τοκεῖα; d. Recht d. E.).

ersticken 1) *tr.* πνίγειν, ἀπο-, κατα-πνίγειν; aufsprossende Pflanzen πνίγειν, κατα-, συμ-πνίγειν τι, πνιγμὸν παρέχειν τινί; e. Feuer κατα-, ἀπο-σβεννύναι (auslöschen); übh. unterdrücken κατέχειν, austilgen ἀπο-, κατα-σβεννύναι, ἐξαλείφειν. — etw. in d. Geburt e. εὐθὺς γενόμενον κατασβεννύναι τι. — 2) *intr.* durch d. *P.* — in etw. e. ἐναποπνίγεσθαί (*P.*) τινι. — **erstickend** πνιγώδης, πνιγμώδης 2., πνιγηρός 3. — e. Hitze τὸ πνῖγος, sp. ὁ πνιγετός.

Ersticken, das, ἡ πνῖξις, ὁ πνιγμός (*tr.* u. *intr.*); ἡ πνίξ, πνιγός, τὸ πνῖγμα, τὸ πνῖγος (*intr.*). — zum E. heiss πνιγώδης 2., πνιγηρός 3.

erstlich (τὸ) πρῶτον, (τὰ) πρῶτα.

Erstling *a*) das erste, früheste: πρῶτος 3.; v. Kindern, s. erstgeboren. *b*) v. Früchten, als Opfergabe für d. Götter: αἱ ἀπαρχαί (selten *sing.*), v. d. Beute τὰ ἀκροθίνια. — die E. v. etw. opfern ἀπάρχεσθαί τινί τινος, θύειν ἀπαρχάς.

Erstlingsgabe, -opfer αἱ ἀπαρχαί (selten *sing.*), τὰ ἀκροθίνια. — vgl. d. vhg. W.

erstreben etw., s. streben nach etw.

erstrecken 1) *tr.* etw.: ἐκτείνειν; seine Herrschaft, s. erweitern. — 2) *refl.* sich e. bis zu etw.: τείνειν, δια-τείνειν (auch *P.*), ἀν-, δι-, καθ-, παρ-, προσήκειν εἴς (ἐπί, πρός) τι, μέχρι τινός, auch μέχρι πρός (εἴς, ἐπί) τι; ἐξ-, ἐφ-ικνεῖσθαι εἴς (ἐπί, πρός) τι; sich durch etw. e. διήκειν διά τινος; sich über etw. hin e. ἐφικνεῖσθαι ἐπί τι (vgl. einnehmen); sich über etw. hinaus e. τείνειν (u. *P.*) ὑπέρ τι. — sich neben etw. hin e. παρατείνεσθαί (gew. παρατείνειν) τι (sp. τινι), παρά τι; παρήκειν παρά τι. — sich hinein e. εἰσέχειν εἴς τι. — sich auf Jmd. od. etw. e. καθήκειν εἴς τινα od. τι, προσήκειν τινί u. πρός τινα, ἐφικνεῖσθαί τινος. — sein Alter erstreckt sich schon über fünfzig ἔτη γέγονεν ἤδη πλείω ἢ πεντήκοντα. — sein Vermögen erstreckt sich auf hundert Talente τὰ χρήματα αὐτοῦ ἐστι σχεδὸν ἑκατὸν τάλαντα od. ἔχει ἀμφὶ τὰ ἑκ. τ. — seine Macht erstreckt sich nicht weit οὐ πολὺ ἰσχύει.

erstreiten μαχόμενον, ἀγωνιζόμενον, δικαζόμενον (vor Gericht) αἱρεῖν τι.

erstürmen κατὰ κράτος od. βίᾳ αἱρεῖν, ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖν. — erstürmt werden ἁλίσκεσθαι.

Erstürmung ἡ ἅλωσις od. umschr. durch Verba.

ersuchen αἰτεῖσθαί τινά τι, δεῖσθαί τινος m. *inf.*, κελεύειν m. *acc.* u. *inf.*, ἐντυγχάνειν τινὶ περί τινος.

Ersuchen, das, ἡ δέησις, ἔντευξις, od. umschr. durch Verba, z. B. auf dein E. δεηθέντος σοῦ u. dgl.

ertappen Jmd. bei (auf, über) etw.: αἱρεῖν, λαμβάνειν, καταλαμβάνειν, ἐγκαταλαμβάνειν τινά m. *part.*, z. B. auf e. Lüge τινὰ ψευδόμενον; ἐν-, ἐπι-τυγχάνειν τινὶ ποιοῦντί τι. — Jmd. auf frischer That e. φωρᾶν, καταφωρᾶν τινα m. *part.*, z. B. κλέπτοντα, ἐπιβουλεύοντα; ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν, καταλαμβάνειν τινά; „auf frischer That ertappt werden" ausser d. *P.* auch noch: ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλίσκεσθαι od. φανῆναι. — auf frischer That ertappt αὐτόφωρος, sp. κατάφωρος 2.

Ertappung ἡ φώρασις sp.; gew. Verba.

ertheilen νέμειν, ἀπονέμειν, διδόναι, παραδιδόναι τινί τι; παρέχειν τινί τι; μεταδιδόναι τινί τινος. — e. Strafe e. τάττειν (ἐπιτιθέναι) τινὶ τιμωρίαν (δίκην). — e. Tadel e. ἐπιφέρειν τινὶ ψόγον. — e. Antwort e. ἀποκρίνεσθαι, ἀντειπεῖν (mündlich); ἀντεπιστέλλειν, ἀντιγράφειν (schriftlich); v. Orakel χρησμὸν διδόναι, ἀναδιδόναι, φαίνειν, ἀναφαίνειν. — e. Rath e. συμβουλὴν διδόναι τινί, συμβουλεύειν od. παραίνεσιν διδόναι τινί. — e. Befehl e. ἐπι-, προστάττειν, παραγγέλλειν τινί τι.

Ertheiler durch d. *part.* d. vhg. Verba, z. B. ὁ διδούς, ὁ δούς u. dgl.

Ertheilung ἡ ἀπονομή (sp.); ἡ δόσις, μετάδοσις, gew. Verba.

ertödten ἀπο-, κατα-νεκροῦν sp.; d. Begierden e. κατασβεννύναι τὰς ἐπιθυμίας. — vgl. ausrotten, [vertilgen.

Ertödtung durch d. Verba.

ertönen ἠχεῖν; ἐπηχεῖν (dabei e.), ἀντ-, δι-ηχεῖν (widertönen); φθέγγεσθαι (v. e. Instrumente);

κτυπεῖσθαι *P.* (auch κτυπεῖν) (durch Schlagen e.). — e. lassen ἠχεῖν (selten); e. Saiteninstrument κρούειν, κρέκειν, d. Flöte ἀναφυσᾶν, e. Lied ἀναβάλλεσθαι, d. Stimme, e. Ruf ἱέναι, ἀφιέναι, ῥηγνύναι.

Ertönen, das, ἡ ἠχή, ὁ ἦχος, ὁ φθόγγος.

erträglich ἀνεκτός 2. (gew. m. e. Negation), ἀνασχετός 2. u. selten τλητός 3. (immer m. e. Neg.); φορητός 3. — μέτριος 3. (mässig); οὐ κακός, οὐ φαῦλος 3. (nicht schlecht od. übel). — es geht mir e. μετρίως πράττω. — e. sprechen ἀνεκτῶς εἰπεῖν.

Erträglichkeit τὸ ἀνεκτόν; ἡ μετριότης.

Erträgniss, s. Ertrag.

ertränken, s. ersäufen.

erträumen ὀνειροπολεῖν τι, πλάττειν (u. *M.*), συμπλάττειν. — **erträumt** πλαστός, ἐψευσμένος 3., ψευδής 2., κενός 3., διάκενος 2.

Ertrag ἡ φορά, sp. ἀποφορά; gew. ἡ πρόσοδος (meist *pl.*), ὁ καρπός, ἡ ἐπικαρπία, ἡ ἐργασία, auch τὸ κέρδος (Gewinn). — jährlicher E. ἡ ἐπέτειος ἐπικαρπία. — reichlicher E. ἡ πολυφορία, εὐφορία, πολυχοΐα. — E. liefern προσόδους παρέχειν, sp. προσοδεύειν. — reichlichen E. liefern εὐφορεῖν, πολυφορεῖν, πολυχοεῖν (reichl. E. liefernd εὔφορος, πολυφόρος, πολύχους 2.). — E. haben v. etw. προσόδους ἔχειν ἔκ τινος, sp. προσοδεύεσθαι ἀπό τινος.

ertragen 1) eig. Kraft haben zu tragen: οἷόν τ' εἶναι βαστάζειν od. φέρειν; od. bloss βαστάζειν, φέρειν. — leicht zu e. εὔφορος, εὐβάστακτος 2.; schwer zu e. δύσφορος, δυσβάστακτος 2. — d. leichte E. ἡ εὐφορία, das schwere E. ἡ δυσφορία. — 2) übtr. *a*) erleiden, erdulden, aushalten: πάσχειν (allg.); ἀνέχεσθαι, ὑπομένειν (auch m. *part.*), φέρειν, ὑποφέρειν (m. Geduld e.); καρτερεῖν τι, πρός τι, auch m. *part.*; ἐγκαρτερεῖν τι u. τινι (standhaft e.); ὑφίστασθαί τι (freiwillig e.). — etw. ungern e. βαρέως φέρειν τι, ἐπί τινι, πρός τι, χαλεπῶς φέρειν τι, τινί, ἐπί τινι, τινός od. m. *part.*, δυσφορεῖν τινι, ἐπί τινι, διά τι, auch m. *part.* — Mühen, Elend e. πονεῖν, διαπονεῖν; ταλαιπωρεῖν (u. *P.*). — etw. leicht od. gut e. καρτερικῶς od. εὐφόρως ἔχειν πρός τι. — der etw. leicht od. gut e. kann καρτερικὸς 3. πρός τι; vgl. erträglich u. erdulden. *b*) gestatten, erlauben: ἐάν τι, od. *neg.* οὐ κωλύειν τι. — nicht e., dass Jmd. d. Gesetze vernichtet οὐ περιορᾶν τινα καταλύοντα τοὺς νόμους.

Ertragung ἡ ὑπομονή, καρτερία, καρτέρησις, sp. ἀνάσχεσις; vgl. Erduldung.

ertreten καταπατεῖν, κατατρίβειν τοῖς ποσίν.

ertrinken, s. ersaufen.

ertrotzen v. Jmd. od. etw. βίᾳ od. κατ' αὐθάδειαν ἐξαιρεῖν τινός τι; auch βίᾳ δια-, καταπράττεσθαί τι.

erübrigen περιποιεῖν (u. *M.*) τι; etw. v. d. Einkünften e. τῶν προσόδων τι περιποιεῖν. — noch dazu e. προσπεριποιεῖν. — ich habe etw. erübrigt περίεστί μοί τι, περιεγένετό μοί τι. — das Erübrigte ἡ περιουσία, τὰ περιόντα od. περιπεποιημένα.

Erübrigung ἡ περιποίησις; vgl. Ersparung.

erwachen ἐγείρεσθαι, ἀν-, ἐξ-εγείρεσθαι *P.*; vom Tode e. ἀναβιώσκεσθαι; = zur Besinnung kommen, s. Besinnung.

Erwachen, das, ἡ ἐξ ὕπνου ἀνάστασις; sp. ἡ ἐξέγερσις.

erwachsen 1) eig. φύεσθαι, ἀναφύεσθαι; βλαστάνειν, ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν, sp. ἀνατέλλειν (v. Pflanzen); ἡβάσκειν (v. Menschen); αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι *P.* (übh. zunehmen). — Kyros erwuchs zum schönsten Jünglinge Κῦρος ἔφυ τῶν νεανιῶν κάλλιστος. — 2) übtr. v. Zuständen: γίγνεσθαι, προσγίγνεσθαί τινι; auch durch κτᾶσθαί τι (ἀγαθόν), λαμβάνειν τι (κακόν) u. dgl.

erwachsen *adj.* τέλειος (τέλεος) 3. u. 2. (vollkommen ausgewachsen); ὡραῖος 3. (mannbar); ὁ, ἡ, τὸ ἐν ἡλικίᾳ od. ἐν ἀκμῇ ἡλικίας (ὤν, οὖσα, ὄν), ἡλικίαν ἔχων 3., ἀκμάζων 3. (in d. Blüthe der Jahre); ὁ ἔφηβος (im Jünglingsalter). — e. sein ἡβᾶν, ἐν ἡλικίᾳ εἶναι, ἡλικίαν ἔχειν, ἀκμάζειν.

erwägen σταθμᾶσθαι (poet. ἐπισταθμᾶσθαι), σκοπεῖν (*ao.* σκέψασθαι), ἐννοεῖν (u. *DP.*), ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*), ἐν νῷ λαμβάνειν, λογίζεσθαι, διαλογίζεσθαι, θεωρεῖν, ἀναθρεῖν τι; λόγον ποιεῖσθαί τινος, ὑπόλογον ποιεῖσθαί τι.

Erwägung ἡ σκέψις, ἔννοια, ἐνθύμησις, ὁ λογισμός, λόγος, ἡ θεωρία; ἡ σύνοψις; häufig auch durch Verba, z. B. in E. dessen ταῦτ' ἐνθυμούμενος od. ἐνθυμηθείς u. dgl. — in E. ziehen, s. erwägen. — nicht in E. ziehen οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, παρ' οὐδὲν τίθεσθαί τι, ἀμελεῖν, παραμελεῖν τινος. — der E. werth ἀξιόσκεπτος 2., σκέψεως od. λόγου ἄξιος 3.

erwählen, s. wählen. — aus Mehreren, s. auserwählen.

Erwähler, s. Wähler.

Erwählung, s. Wahl; aus Mehreren, s. Auswahl.

erwähnen μιμνήσκεσθαι u. ἐπιμιμνήσκεσθαι (*ao. P.*), μνείαν od. μνήμην ποιεῖσθαί τινος od. περί (ὑπέρ) τινος (gegen Jmd. πρός τινα); μνημονεύειν τι, sp. τινός; λόγον ποιεῖσθαι od. ἐμβάλλειν περί τινος; auch bloss λέγειν (εἰπεῖν) τι. — nebenbei e. παραμιμνήσκεσθαί (*ao. P.*) τινος. — etw. gegen Jmd. e. (= ihm in's Gedächtniss zurückrufen) ἀναμιμνήσκειν τινά τινος, ὑπομιμνήσκειν τινά τι. — etw. nicht e. παραλείπειν, παριέναι (ἵημι); s. verschweigen. — vorhin erwähnt εἰρημένος od. λεχθείς 3. (ἐπάνω od. ἐν τοῖς ἐπάνω).

erwähnenswerth ἀξιομνημόνευτος 2., ἄξιος 3. μνήμης od. λόγου.

Erwähnung ἡ μνήμη, μνεία. — einer Sache E. thun, s. erwähnen. — es geschieht einer S. gar keine E. οὐδεμία μνήμη γίγνεταί τινος od. περί τινος.

erwärmbar θερμαντός 3.

erwärmen θερμαίνειν, verst. δια-, ἐκ-θερμαίνειν; θάλπειν, verst. κατα-, περι-θάλπειν; ἀλεαίνειν; χλιαίνειν; πυριᾶν (bähen). — „sich e." durch d. *P.*; übtr. sich an etw. e. θερμαίνεσθαι u. θάλπεσθαί (*P.*) τινι. — **erwärmend** θερμαντήριος u. θερμαντικός, sp. ἀλεαντικός 3. — e. Kraft τὸ θερμαντικόν. — **erwärmt** θερμός, χλιαρός 3.

Erwärmung ἡ θέρμανσις, θερμασία, verst. ἡ διαθερμασία sp.; ἡ θάλψις sp.; ἡ πυρίασις (Bähung).

Erwärmungsmittel τὸ θέρμασμα, χλίασμα, πυρίαμα, ἡ πυρία (Bähung).

erwarmen durch d. *P.* v. erwärmen.

erwarten 1) auf Jmd. od. etw. warten: μένειν, ἀνα-, ἐπι-, περι-, ὑπο-μένειν τινά od. τι; τηρεῖν, ἐπιτηρεῖν, φυλάττειν τινά od. τι (abwarten, abpassen); καραδοκεῖν, sp. ἀποκαραδοκεῖν τι (m. Spannung e.); d. Feind e. ὑπομένειν od. δέχεσθαι πολεμίους. — 2) aus Gründen vermuthen, dass Jmd. kommen od. etw. geschehen werde: προσδοκᾶν, προσ-, ἐκ-, ἀνα-δέχεσθαί τινα od. τι; ἐλπίζειν (hoffen). — v. Jmd. etw. e. ἐλπίζειν od. stärker πιστεύειν, πεποιθέναι m. f. *acc.* u. *inf. fut.* od. durch βλέπειν (ἀποβλέπειν) εἰς od. πρός τινα, z. B. v. dir erwarte ich Rettung aus d. Noth πέποιθά σε ἀπαλλάξειν με τῶν δεινῶν, πρὸς σὲ βλέπω βουλόμενος ἀπαλλαγῆναι τῶν δεινῶν. —

v. dir nur e. ich mein Heil ἐν σοὶ ἔγωγε πᾶς σῴζομαι. — es ist od. steht zu e. ἐλπίς ἐστι od. εἰκός (ἐστι) m. f. *inf. fut.*; wie sich e. lässt od. wie zu e. steht ὥσπερ (οἷα) εἰκός. — es steht zu e. dass er dies thun werde ἐπίδοξός ἐστι ποιήσειν ταῦτα. — da man die Athener m. e. anderen Heere erwartete προσδοκίμων ὄντων τῶν Ἀθηναίων ἄλλῃ στρατιᾷ. — es erwartet mich etw., s. bevorstehen. — nicht erwartet ἀπροσδόκητος 2. (auch *act.* nicht erwartend).

Erwarten, das, **Erwartung** ἡ προσδοκία; ἡ ἐλπίς, ίδος (Hoffnung); gespannte E. ἡ καραδοκία, ἀποκαραδοκία sp. — Jmds. E. erfüllen, den E. Jmds. entsprechen τὰς ἐλπίδας τινὸς ἀποτελεῖν od. ἐκπληροῦν. — Jmds. E. täuschen ψεύδειν τινὰ τῆς ἐλπίδος; den E. Jmds. nicht entsprechen καταδεέστερον εἶναι τῆς ἐλπίδος τινός. — sich in seinen E. täuschen ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος; sich in seinen E. sehr getäuscht sehen ὁρᾶν πολὺν τὸν παράλογον. — Bei Jmd. d. E. erregen dass ... προσδοκίαν παρέχειν (ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν) τινὶ ὡς ..., ἐλπίδα ἐμποιεῖν (παρέχειν, παριστάναι) τινι od. ἐπελπίζειν τινὰ ὡς ... — Jmd. m. E. erfüllen ἐμπιπλάναι τινὰ (τὴν γνώμην τινὸς) ἐλπίδων. — Jmd. in gespannte E. setzen μετεωρίζειν τινά, od. τὸν νοῦν τινος, κρεμαννύναι τὸ νόημά τινος. — in E. sein ἐλπίζειν. — in gespannter E. sein μετέωρον εἶναι, μετεωρισθῆναι, αἰωρεῖσθαι (*ao. P.*) τὴν ψυχήν, sp. ἐπαιωρεῖσθαι (ταῖς ἐλπίσιν). — in der E. προσδοκῶν, ἐλπίζων, οἰόμενος m. f. *inf.*, auch durch ὡς m. *part. fut.*, z. B. in der E. ihn zu überreden ὡς πείσων αὐτόν. — wider E. παρὰ προσδοκίαν, παρ' ἐλπίδα (ἐλπίδας), παρὰ γνώμην od. δόξαν. — gemäss der E. κατὰ (πρὸς) τὴν προσδοκίαν. — über E. ὑπὲρ τὴν ἐλπίδα. — was wider E. geschieht od. kommt ἀπροσδόκητος 2. — das nicht E. ἡ ἀπροσδοκία.

erwartungsvoll μετέωρος 2. od. μετεωρισθεὶς 3. τὴν ψυχήν od. τῇ διανοίᾳ.

erwecken 1) eig. aus d. Schlafe: s. aufwecken; v. Tode, s. auferwecken. — 2) übtr. *a*) ermuntern: ἐγείρειν, ἀν-, δι-, ἐξ-, ἐπ-εγείρειν; ἀναζωπυρεῖν; Jmd. zu etw. e. προτρέπειν (παροξύνειν, παρορμᾶν) τινὰ πρός (ἐπί) τι. — m. od. zugleich e. συνεγείρειν. *b*) entstehen lassen, verursachen: ποιεῖν; παρέχειν (u. *M.*); κινεῖν, ἐκζωπυρεῖν; ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν τινί τι. — e. gute Hoffnung (Meinung) v. sich e. ἀγαθὴν ἐλπίδα od. δόξαν περὶ ἑαυτοῦ παρέχεσθαι. — **erweckend** ἐγερτικός 3. (etw. τινός); zu etw. e. προτρεπτικός, παροξυντικός, παρορμητικός 3. (zu etw. πρός od. ἐπί τι), auch παραινετικός 3.

Erweckung ἡ ἔγερσις, ἐξέγερσις; übtr. ἡ ἀν-, ἐπ-έγερσις; ἡ πρός od. ἐπί τι προτροπή.

Erweckungsmittel τὸ ὁρμητήριον, τὸ παροξυντικόν od. παρορμητικόν.

erwehren, sich Jmds. od. e. Sache, ἀντέχειν u. ἀνθίστασθαί τινι od. πρός τινα; ἀμύνεσθαι, ἀπελαύνειν, ἀπείργειν, δι-, ἀπ-ωθεῖσθαί τινα u. τι. — sich d. Thränen (d. Lachens) nicht e. können οὐ δύνασθαι κατέχειν τὸ μὴ (μὴ οὐ) δακρύειν (γελᾶν), οὐ δύνασθαι κατέχειν τὰ δάκρυα (τὸν γέλωτα).

erweichen 1) eig. μαλάττειν, u. verst. ἐκ-, καταμαλάττειν (auch übtr. θυμόν, ὀργήν); καταμαλθακίζειν, sp. ἐκμαλθακοῦν (auch übtr.); καταβρέχειν (einweichen); χλιαίνειν, τήκειν (durch Wärme e., schmelzen); πεπαίνειν (durch Kochen); δέφειν (δέψειν; durch Kneten e.). — 2) übtr. Jmd. durch Bitten u. dgl.: ἐπι-, κατα-κλᾶν, κάμπτειν, πεπαίνειν, πείθειν, παραπείθειν. — „sich e. lassen" durch d. *P.* dieser Verba; auch μαλάττεσθαι, τέγγεσθαι *P.* — selbst jener harte Mann lässt sich e. καὶ ὁ σιδηροῦς ἐκεῖνος πεπαίνεται. — sich durch etw. e. lassen = nachgeben εἴκειν od. ὑπείκειν τινί. — **erweichend** μαλακτικός, πεπαντικός 3.; e. Umschlag, Pflaster u. dgl. τὸ μάλαγμα, χλίασμα; v. d. Art e. solchen Umschlages μαλαγματώδης 2.

Erweichung ἡ μάλαξις; ἡ βρέξις, sp. καταβροχή; ἡ τῆξις (eig.); ἡ πειθώ (Ueberredung); sonst Verba.

Erweichungsmittel τὸ μάλαγμα, χλίασμα.

erweisen 1) durch d. That zeigen, Jmd. etw.: ἐργάζεσθαι od. ποιεῖν τινά τι (m. neutr. *adj.*, wie ἀγαθά, κακά u. dgl.). — Gew. bes. Ausdrücke, wie: Jmd. Gutes e. εὖ ποιεῖν od. εὐεργετεῖν τινα. — Jmd. Böses e. κακῶς ποιεῖν od. κακοποιεῖν τινα. — Jmd. Dienste e. ὑπηρετεῖν od. χαρίζεσθαί τινι, ὠφελεῖν τινα; er hat uns viele Dienste erwiesen πολλοῦ ἄξιος ἡμῖν ἐγένετο. — Jmd. Ehren e. τιμὰς ἀπονέμειν τινί, τιμᾶν u. θεραπεύειν τινά; Jmd. d. höchsten Ehren e. περιέπειν τινὰ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς. — Jmd. Wolwollen, Liebe e. εὔνοιαν, φιλίαν ἐνδείκνυσθαί τινι; εὐνοίᾳ, φιλίᾳ χρῆσθαι περί τινα. — sich wolwollend, freundlich gegen Jmd. e. παρέχειν ἑαυτὸν εὐμενῆ, φίλον τινί; εὐνοϊκῶς od. φιλικῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα; sich so gegen Jmd. e. τοιοῦτον γίγνεσθαι περί τινα. — sich gefällig e. χαρίζεσθαί τινι, χάριν κατατίθεσθαί τινι. — sich dankbar e. χάριν ἀποδιδόναι od. ἐκτίνειν τινί. — Jmd. e. Wolthat e. εὐεργετεῖν τινα, εὐεργεσίαν κατατίθεσθαι εἴς od. πρός τινα od. προσφέρειν τινί; wegen der W., die ihr uns erwiesen habt διὰ τὰς εὐεργεσίας ἃς ὑπήρξατε εἰς ἡμᾶς od. ἡμῖν. — 2) als wahr od. falsch nachweisen: ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι (auch *simpl.*), ἀποφαίνειν, ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν m. entspr. *part.*, z. B. er erwies, dass sich d. Sache so verhalte ἀπέδειξε τὰ πράγματα οὕτως ἔχοντα. — sich e. = „sich zeigen" durch d. *P.*, z. B. er hat sich als Lügner erwiesen ψευδὴς (ὢν) ἐλήλεγκται; daneben φαίνεσθαι (*ao. P.*), δῆλον od. φανερὸν εἶναι (γίγνεσθαι) m. entspr. *part.*

erweislich ἀποδεικτός 2.; = offenbar: δῆλος, φανερός 3. — wie e. ὥσπερ εἰκός; κατὰ τὸ εἰκός; ἐκ τοῦ εἰκότος; ἀπὸ τῶν εἰκότων.

Erweisung durch d. Verba. — E. v. Diensten ἡ ὑπηρεσία, ὠφέλεια, αἱ χάριτες; v. Ehren ἡ θεραπεία, αἱ τιμαί.

erweitern 1) eig. εὐρύνειν, δι-, ἀν-ευρύνειν, πλατύνειν (breit machen); διαστέλλειν (auseinanderthun); ἐκτείνειν (ausdehnen); χαλᾶν (etw. zusammengezogenes e.). — 2) übtr. vermehren, vergrössern: sein Reich, seine Herrschaft ἐκτείνειν, sp. προβιβάζειν ἀρχήν; auch αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν ἀρχήν, ἐπι-, προσ-κτᾶσθαι od. προσλαμβάνειν ἀρχήν; seine Macht e. μείζω κτήσασθαι od. παρασκευάσασθαι δύναμιν; seine Kenntnisse e. προσμανθάνειν, ἐπιδιδόναι εἰς (ἐπί, πρὸς) τὰς ἐπιστήμας; seine Erfahrungen e. πλεόνων ἔμπειρον γίγνεσθαι; seinen Plan e. μειζόνων ἐφίεσθαι; übh. ἐπίδοσιν ποιεῖν (u. *M.*) od. παρασκευάζειν τινί. — seine Macht od. seinen Besitz immer zu e. suchen ἀεί τι προσπεριβάλλεσθαι. — erweitert werden ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν. — d. Reich wird immer mehr erweitert ἄλλη ἀεὶ χώρα προσγίγνεται.

Erweiterung 1) eig. ὁ πλατυσμός sp.; ἡ διαστολή, ἔκτασις; ἡ χάλασις. — E. d. Pulsader ἡ ἀνεύρυσις, ὁ ἀνευρυσμός, τὸ ἀνεύρυσμα. — 2) übtr. ἡ αὔξη, αὔξησις (selten τὸ αὔξημα), ἡ ἐπαύξη,

ἐπαύξησις, ἐπίδοσις. — E. finden *ἐπίδοσιν λαμβάνειν* od. *ἔχειν.*

Erwerb 1) das Erwerben: *ἡ ἐργασία, κτῆσις, περιποίησις; ὁ πορισμός;* bes. durch Handel: *ὁ χρηματισμός, ἡ χρημάτισις.* — E. treiben *ἐργάζεσθαι, ἐργασίαν ποιεῖσθαι,* durch Handel *χρηματίζεσθαι.* — m. etw. E. treiben *ἐργάζεσθαι* od. *ἐνεργάζεσθαί τινι; χρηματίζεσθαι ἔκ* od. *ἀπό τινος, χρημάτισιν ἐπιτηδεύειν ἀπό τινος.* — d. e. E. betreibt *ὁ χρηματιστής.* — d. E. betreffend, auf E. bedacht *χρηματιστικός* u. sp. *χρηματικός* 3. — d. Kunst des E. *ἡ χρηματιστική* (sc. *τέχνη*), *τὸ χρηματιστικόν, ἡ κτητικὴ τέχνη.* — 2) das Erworbene: *τὸ κτῆμα, ἡ κτῆσις; ἡ περιουσία, τὰ περιόντα, περιπεποιημένα* (das Erübrigte); *τὸ λῆμμα, τὸ κέρδος* (Gewinn, Vortheil).

erwerben 1) Jmd. etw.: *περιποιεῖν τινί τι;* Ehren Jmd. e. *περιάπτειν τινὶ τιμάς;* vgl. verschaffen. — 2) sich e.: *ἐργάζεσθαι, κατεργάζεσθαι* (durch Arbeit); *χρηματίζεσθαι* (bes. durch Handel); *περιποιεῖσθαι* (erübrigen); *κερδαίνειν* (gewinnen); *πορίζεσθαι, παρα-, κατα-σκευάζεσθαι* (sich verschaffen); u. übh. *κτᾶσθαι.* — auch *φέρεσθαι* (davon tragen), *λαμβάνειν* (erhalten, bekommen). — sich noch dazu e. *προσ-, ἐπι-κτᾶσθαι, προσ-, ἐπι-λαμβάνειν.* — sich zu e. suchen *θηρᾶν, θηρεύειν* (u. *M.*), *διώκειν.* — ich habe mir etw. erworben *περίεστί μοί τι, περιεγένετό μοι τι.* — **erworben** *κτητός* 3. (auch = „zu e."): noch dazu erw. *ἐπίκτητος* 2.

Erwerbfleiss *ἡ ἐργασία; ὁ χρηματισμός;* selten *ἡ βιομηχανία.*

erwerbfleissig, erwerblustig, s. erwerbsam.

erwerblos; umschr. *χρηματισμὸν* od. *ἀφορμὴν τοῦ βίου οὐκ ἔχων* 3.

erwerbsam *ἐργαστικός* u. *ἐργατικός, χρηματιστικός* (sp. *χρηματικός*), *κτητικός, περιποιητικός, ποριστικός* 3.; selten *βιομήχανος* 2.

Erwerbsmittel *ὁ πόρος, πορισμός.* — Häufig umschr. durch d. vhg. *adj.*, z. B. d. Ackerbau ist e. treffliches E. *ἡ γεωργία μάλα ποριστική ἐστι χρημάτων.*

Erwerbsquelle *ὁ πόρος, πορισμός, ἡ ἀφορμή.*

erwerbsüchtig, s. erwerbsam u. habsüchtig.

Erwerbung, s. Erwerb 1).

Erwerbzweig *ὁ πόρος, πορισμός, χρηματισμός, ἡ τοῦ βίου* (auch *εἰς, ἐπὶ, πρὸς τὸν βίον*) *ἀφορμή.*

erwidern 1) m. Worten entgegnen: *ἀποκρίνεσθαι,* selten *ὑποκρίνεσθαι, ἀντιλέγειν;* schriftlich *ἀντιγράφειν, ἀντεπιστέλλειν.* — 2) dagegen thun, vergelten: *ἀμείβεσθαι, ἀπο-, ἀνταπο-διδόναι.* — Gew. durch Zsstzgen m. *ἀντί*, z. B. d. Gruss Jmds. e. *ἀντασπάζεσθαι, ἀντιπροσαγορεύειν τινά;* sein Gruss wurde nicht erwidert *οὐκ ἀντιπροσερρήθη.* — Wolthaten e. *ἀντευεργετεῖν, ἀντευποιεῖν.* — Jmds. Wolwollen e. *ἀντευνοεῖν τινι* u. dgl.

Erwiderung 1) *ἡ ἀπόκρισις.* — 2) *ἡ ἀμοιβή, ἀπόδοσις, ἀνταπόδοσις.*

erwischen, s. ergreifen, ertappen.

erwuchern *τοκίζοντα* (*τοκογλυφοῦντα, τοκισμῷ*) *κτᾶσθαι* (*λαμβάνειν, κερδαίνειν*) *τι.*

erwünschen *εὔχεσθαι* m. f. *inf.*; *ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι; ἀσμενεῖν τι; ἐφίεσθαι* od. *ἐπιθυμεῖν τινος.* — **erwünscht** *εὐκτός, ποθεινός, ἀσπαστός,* poet. u. sp. *ἀσπάσιος* 3. u. 2., auch *ἥδιστος, κάλλιστος* 3.; sehr e. *τριπόθητος* 2. — es ist mir etw. e. *βουλομένῳ* od. *ἀσμένῳ ἐστί μοί τι, ἐστί μοί τι κατὰ νοῦν.* — den e. Erfolg haben *καλῶς* od. *κατὰ νοῦν ἀποβαίνειν.*

erwürgen, s. erdrosseln, ermorden.

Erz 1) metallhaltiger Stein: *τὸ μέταλλον;* rohes E. *ἡ βῶλος* (Klump), z. B. Silbererz *ἡ ἀργυρῖτις βῶλος* od. *ἡ βῶλος ἀργύρου;* auch *ὁ λίθος,* z. B. Kupfererz *ὁ χαλκίτης λίθος.* — 2) Metallmischung: *ὁ χαλκός;* in E. arbeiten: *χαλκεύειν, χαλκοτυπεῖν;* der in E. arbeitet *ὁ χαλκεύς, χαλκοτύπος, χαλκουργός;* seine Kunst *ἡ χαλκευτική, χαλκοτυπική, χαλκουργική.* — v. E. *χαλκοῦς* 3. Gefäss od. Werkzeug aus E. *ὁ χαλκός, τὸ χαλκίον, χαλκεῖον, χάλκωμα.* — korinthisches E. *χαλκὸς κεκραμένος;* v. k. E. *κορινθιουργής* 2.

erz- (Vorsetzsylbe) gew. durch d. *superl.*, wozu noch *πάντων, ἁπάντων* hinzutreten kann, z. B. e. Erzfeind *ἔχθιστος* (*πάντων*). Seltener durch *τρις-* (*τρι-*), z. B. e. Erzschuft *τρισκατάρατος,* e. Erzbarbar *τριβάρβαρος,* od. durch *παν-*, z. B. erzböse *παμπόνηρος.*

Erzader *ἡ μετάλλου* od. *χαλκῖτις* (*-ιδος*) *φλέψ, φλεβός.*

erzählbar *ῥητός, λεκτός* 3.

erzählen *δι-, ἀφ-, ἐξ-, διεξ-ηγεῖσθαι; δι-, διεξ-έρχεσθαι* (*δι-, διεξ-ιέναι,* womit sich auch *λόγῳ* verbindet: auch *διειπεῖν,* genau, ausführlich e.); *ἱστορεῖν* (v. Geschichtschreiber), *μυθολογεῖν* (v. Mythographen); *μνημονεύειν* (etw. aus d. Gedächtnisse berichten); *λέγειν, φράζειν* (sagen); *ἀνακοινοῦν* (u. *M.*) *τινί τι* u. *περί τινος* (mittheilen); *δηλοῦν, ἀποφαίνειν* (bekannt machen). — vollständig od. bis zu Ende e. *περαίνειν, διαπεραίνειν* u. *M.* — ich habe davon e. gehört *λόγῳ ἤκουσα* (*ἐξήκουσα*) od. *ἀκοῇ ἔμαθόν τι.* — es ist erzählt worden *εἴρηται.* — was erzählt worden ist *εἰρημένος* 3. — vgl. berichten, ausplaudern.

erzählenswerth *λόγου* (*μνήμης, διηγήσεως*) *ἄξιος* 3., *ἀξιομνημόνευτος* 2.

Erzähler *ὁ διηγητής, ἀφηγητήρ, ῆρος* sp.; besser durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Erzählung 1) das Erzählen: *ἡ δι-, ἐξ-, ἀφ-ήγησις; ἡ ἱστορία; ἡ ἀπαγγελία* (Bericht). — zur E. gehörig od. geschickt *διηγηματικός, διηγητικός* 3. — 2) das Erzählte: *τὸ δι-, ἀφ-, ἐξ-ήγημα; τὸ ἱστόρημα; τὸ ἄκουσμα.* — *τὸ ἀπομνημόνευμα* (v. denkwürdigen Ereignissen); *ὁ ἀπόλογος* (ausführliche E.); vgl. Sage, Fabel. — kleine E. *τὸ διηγημάτιον, ἀκουσμάτιον.* — Häufig auch durch d. *part.* d. vhg. Verba, z. B. *τὰ εἰρημένα.* — im Tone der E. *δι-, ἀφ-ηγηματικός* 3. u. *adv.* *-ῶς.* — d. Kunst der E. *ἡ διηγηματική.*

Erzarbeit *ἡ χαλκεία, χαλκουργία;* vgl. Bergbau.

Erzarbeiter = Arbeiter in Erz, s. Erz; vgl. Bergmann.

Erzart *τὸ εἶδος μετάλλου* od. *χαλκοῦ.*

Erzbetrüger *δεινότατος* (3.) *ἀπατᾶν.*

Erzbischof *ὁ ἀρχιεπίσκοπος,* od. etwa *ὁ ἀρχιερεύς,* selten *ἀρχιέρεως.* — d. Würde des E. *ἡ ἀρχιερωσύνη* (unbelegt ist *ἡ ἀρχιερεία*).

erzböse *παμπόνηρος, παμμίαρος* 2., od. *πονηρότατος, κάκιστος* 3.

Erzbösewicht *ὁ τρισκατάρατος,* sp. *τριπάνουργος.*

Erzdieb *ὁ κλεπτίστατος.*

erzdumm *εὐηθέστατος, ἠλιθιώτατος* 3. — ein e. Kerl *Μαργίτης, μωρότερος Μορύχου.*

erzeigen, s. erweisen.

Erzeigung, s. Erweisung.

erzeugen 1) eig. *φύειν* (übh. v. d. Natur); lebendige Wesen e. *ζῳογονεῖν, ζῳοποιεῖν.* — im Bes. *γεννᾶν* u. *M.* (v. Vater, d. Aeltern, selten v. d. Mutter); *τίκτειν* (v. d. Mutter); *παιδοποιεῖν* (v. Manne u. Weibe; als *DM.* v. Manne u. d. Aeltern); *τεκνοποιεῖν* u. *M.* (v. Manne, Weibe u. d. Aeltern); *γείνασθαι* (v. d. Aeltern); *τεκνοῦν* (v. Manne) u. *τεκνοῦσθαι* (v. Weibe); *φυτεύειν,* selten *φιτύειν* (v. Manne). — v. Boden *φέρειν.* — 2) übtr. *φύειν, γεννᾶν, τίκτειν; ποιεῖν, ἀπεργάζεσθαι* (bewirken). — Gerste u. dgl. e. *κριθὰς*

ποιεῖν, vgl. anbauen, bauen. — etw. in od. bei Jmd. e. *ἐντίκτειν τί τινι* u. *ἔν τινι*, *ἐνεργάζεσθαι*, *ἐμβάλλειν*, *ἐντιθέναι τινί τι*. — erzeugt werden: *γεννᾶσθαι P.*, *φύεσθαι*, *γίγνεσθαι*. — **erzeugt** *γεννητός* 3.; e. sein *γεγονέναι*, *πεφυκέναι*.

Erzeuger *ὁ γεννητής*, *ὁ γενετήρ*, *ῆρος*, *ὁ πατήρ*, *πατρός*; od. *part.*, wie *ὁ γεννήσας*, *φύσας*, *φυτεύσας*, *φιτύσας*, *ποιήσας*, *αντος*, m. entspr. *acc.* — die E., s. Aeltern. [*ἡ γειναμένη*.

Erzeugerin *ἡ τεκοῦσα*, *ἡ μήτηρ*, *μητρός*; selten

Erzeugniss *τὸ γέννημα*, *ἔκγονον*; *ἡ φορά* (des Bodens); übtr. *τὸ ἔργον*, z. B. die E. d. Kunst *τὰ τῆς τέχνης ἔργα*, auch wol *τὰ τῆς τέχνης*.

Erzeugung *ἡ γένεσις*, *γέννησις*, *τὸ γέννημα*; *ἡ φορά* (*καρπῶν*); künstliche E. *ἡ ἐργασία*, *ἀπεργασία*, *τὸ ποιεῖν*; im Bes. E. v. Bildern *εἰδωλοποιία* u. ä.

erzfarbig *χαλκόχρους* 2.; *χαλκοειδής* 2.

erzfaul *βλακίστατος* 3.

Erzfeind *ὁ ἔχθιστος*, *δυσμενέστατος*.

Erzgeizhals *ὁ κυμινοπρίστης*, *ὁ γνίφων*, *ωνος*.

Erzgrube *τὰ χαλκοῦ μέταλλα*, sp. *τὸ χαλκωρύχεῖον* (-*ρύχιον*), *χαλκουργεῖον*.

erzhaltig *ὁ χαλκίτης*, *fem.* *ἡ χαλκῖτις*, -*ιδος*.

Erzheuchler *δεινότατος* (3.) *ὑποκρίνεσθαι*.

Erzhure etwa *ἡ χαμαιτύπη*.

erziehen *τρέφειν*, *ἀνα-*, *ἐκ-*, *δια-τρέφειν* (physisch); *παιδεύειν*, *ἐκπαιδεύειν* (moralisch); dh. oft verb. *τρέφειν καὶ παιδεύειν*. — *τιθηνεῖσθαι* (v. d. Amme, Wärterin), *παιδαγωγεῖν* (v. bestellten Erzieher); *ἄγειν* (leiten, dressieren). — Jmd. zu etw. e. *παιδεύειν τινὰ εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τι*. — streng e. *σκληραγωγεῖν* sp. — gemeinschaftlich e. *συντρέφειν*, *συμπαιδεύειν*. — m. Jmd. erzogen werden *συντρέφεσθαί* (*P.*) *τινι*, *συμπαιδεύεσθαί* (*P.*) *τινι* od. *μετά τινος*. — d. m. Jmd. erzogen ist *σύντροφος* (2.) *τινι* u. *τινος*, *συντεθραμμένος* (3.) *τινί*.

Erzieher *ὁ τροφεύς*, selten *ὁ τροφός* (in physischer Bez.); *ὁ παιδευτής* (in moralischer Bez.); *ὁ παιδαγωγός* (d. bestellte E.); auch durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Erzieherin *ἡ τροφός* (in physischer Bez.); *ἡ τιθήνη* (Amme, Wärterin); *ἡ παιδεύτρια* (sp. in moralischer Bez.); auch durch d. *part.* d. vhg. Verba.

Erziehung *ἡ τροφή*, *ἀνα-*, *ἐκ-τροφή*, sp. *θρέψις*, *ἔκθρεψις* (physisch); *ἡ παιδεία*, *παίδευσις* (moralisch); auch verb. *τροφὴ καὶ παιδεία* (*παίδευσις*); *ἡ παιδαγωγία* (sp. *παιδαγώγησις*) u. *ἡ ἀγωγή* (Leitung). — e. E. geniessen = erzogen werden; e. gute, anständige E. geniessen *καλῶς* od. *ἐλευθερίως* (*καλῇ*, *ἐλευθερίῳ παιδείᾳ*) *παιδεύεσθαι P.*, *τυγχάνειν καλῆς*, *ἐλευθερίου παιδείας*; e. schlechte, verkehrte E. geniessen *φαύλῃ*, *νόθῃ παιδείᾳ παιδεύεσθαι P.* — strenge E. *ἡ σκληραγωγία* sp. — gemeinschaftliche E. *ἡ συντροφία*. — Mangel an E. *ἡ ἀναγωγία*, *ἀπαιδευσία*. — ohne E. *ἀνάγωγος*, *ἀπαίδευτος* 2. — zur E. übergeben *διδόναι τινά τινι τρέφειν καὶ παιδεύειν*. — d. E. betreffend *παιδευτικός*, *παιδαγωγικός* 3.

Erziehungsanstalt *τὸ παιδαγωγεῖον*, sp. *παιδευτήριον*; s. Schule.

Erziehungsart *ἡ ἀγωγή*, *παιδαγωγία*, *παίδευσις*. — harte E. *ἡ σκληραγωγία* sp.

Erziehungskunst *ἡ παιδευτική* (*παιδαγωγική*) *τέχνη*. [*θρεπτήρια*.

Erziehungslohn *τὰ τροφεῖα*, poet. u. sp. *τὰ*

Erziehungsmittel *ἡ παίδευσις*.

Erziehungsschrift *ὁ παιδαγωγικὸς λόγος*.

Erziehungswesen *τὰ περὶ τὴν παιδείαν*, *τὰ τῆς παιδείας*.

erzielen 1) auf etw. sein Augenmerk richten: *στοχάζεσθαί τινος*; sp. *καταστοχάζεσθαί τινος*; *σκοπεῖν τι*. — 2) erlangen: *τυγχάνειν*, *ἐπιτυγχάνειν τινός*.

Erzielung 1) *ὁ στοχασμός*. — 2) *ἡ ἐπίτευξις*.

erzittern, s. erbeben, zittern, fürchten. — das E. *ὁ σεισμός*; *ὁ τρόμος*.

Erzlügner *ὁ ψευδίστατος*; *φιλοψευδίστατος*.

Erzmischung (v. Erz m. Gold) *ὁ ἀδάμας*, *αντος*.

Erznarr *ὁ μωρότατος*.

Erzplauderer *ὁ λαλίστατος*.

Erzpriester *ὁ ἀρχιερεύς*, selten *ἀρχιέρεως*. — sein Amt *ἡ ἀρχιερωσύνη* od. *ἡ ἀρχιερεία* (was aber nicht belegt ist).

Erzprobe *ἡ χαλκοῦ βάσανος*.

Erzsäufer *ὁ ποτίστατος*. [*χαλκίτης ὑπόνομος*.

Erzschacht *ἡ χαλκῖτις* (-*ιδος*) *σῦριγξ*, *γγος*; *ὁ*

Erzschelm *ὁ πανουργότατος*, sp. *τριπάνουργος*.

Erzschlacke *ἡ σκωρία*.

Erzschuft *ὁ τρισκατάρατος*.

Erzspitzbube *ὁ τυμβωρύχος*.

Erzstein *ὁ χαλκίτης λίθος*.

erzürnen 1) *tr.* *ὀργίζειν*, *ἐξ-*, *παρ-οργίζειν*, auch umschr. *ὀργὴν ἐμβάλλειν τινί*; *ἐρεθίζειν*, *παροξύνειν*; *ἐξαγριαίνειν*, *ἐξαγριοῦν*, sp. *ἀγριαίνειν*. — 2) *intr.* u. *refl.* (sich e.): *ὀργίζεσθαι*, *ἐξ-*, *παρ-οργίζεσθαι* (*DP.*), *θυμοῦσθαί* (*DP.*) *τινι*; *ὀργὴν ποιεῖσθαί τινι*; *ἐν ὀργῇ ποιεῖσθαί τινα*; *ὀργῇ*, *ἐν ὀργῇ* od. *δι' ὀργῆς ἔχειν τινά*; *χαλεπαίνειν* u. *ἀγανακτεῖν τινι* u. *πρός τινα*, auch *χαλεπαίνεσθαι* (*P.*) *πρός τινα*; *ἀγριαίνειν τινί*; *ἀγριοῦσθαι* (*P.*) *πρός τινα*. — **erzürnt**, s. zornig.

Erzvater *ὁ πατριάρχης* N. T.; *ὁ γενεάρχης* (*γενάρχης*) sp.; am Besten *ὁ ἀρχηγέτης*.

erzwingen *ἀναγκάζειν*, *κατ-*, *συν-αναγκάζειν τι*; *βιάζεσθαι*, sp. *ἐκβιάζεσθαί τι*; v. Jmd. etw. *ἀναγκάζειν τινά* m. *inf.* od. e. neutral. *acc.*; *κατ-*, *ἐξ-*, *παρ-*, *συν-αναγκάζειν τινά* m. f. *inf.*; *βιάζεσθαί τινα* m. *inf.* — ist es = Jmd. etw. m. Gewalt abnehmen: *ἐκβιάζεσθαί τινός τι*, *ἐξαιρεῖν* (u. *M.*) *τινός τι βίᾳ*, *βίᾳ κρατεῖν τινος*.

Erzwingung, durch d. vhg. Verba. [*γλυφεῖν*.

Erzwucherer *ὁ τοκογλύφος*. — e. E. sein *τοκο-*

erzwungen *βεβιασμένος* 3., *βίαιος* 3. u. 2.

Escadre *ὁ στόλος*.

Escadron *ἡ ἴλη*. — escadronsweise *κατ' ἴλας*.

Escadronchef *ὁ ἰλάρχης*. — seine Stellung *ἡ ἰλαρχία*.

Esche *ἡ μελία*. — v. E. (Eschenholz) *μέλινος* 3.

eschen *μέλινος* 3.

Eschenholz *τὰ μέλινα ξύλα*. — v. E. *μέλινος* 3.

Escorte *ἡ φυλακή*, *φρουρά*, auch *οἱ φύλακες*, *φρουροί*, *δορυφόροι*, *τὸ δορυφόρημα* (Wache); *οἱ ἀγωγοί*, *προπομποί* (Begleiter). — e. E. geben *συμπέμπειν φυλακὴν* od. *φύλακας*, *διδόναι προπομπούς*, vgl. escortieren.

escortieren *φυλάττειν*, *παραφυλάττειν*, *παραπέμπειν*, *δορυφορεῖν* (z. Schutze); *προπέμπειν* (v. ehrendem Geleite). [*πομπή*.

Escortierung *ἡ παραπομπή*, *δορυφορία*; *ἡ προ-*

Esel *ὁ ὄνος* (auch als Schimpfwort); *ὁ κανθήλιος* m. u. ohne *ὄνος*, *ὁ κάνθων*, *ωνος* (Lastesel; *κανθήλιος* auch als Schimpfwort). — kleiner E., s. Eselchen. — wilder E. (Waldesel, w. s.) *ὁ ἄγριος ὄνος*; sp. *ὁ ὄναγρος*. — d. E. schreit *ὁ ὄνος ὀγκᾶται*; das Geschrei des E. *ὁ ὀγκηθμός*, *ἡ ὄγκησις*, sp. *τὸ ὄγκημα* (dh. auch der E. bei sp. *ὁ ὀγκητής* heisst). — v. Esel *ὄνειος* 3. — m. e. Eselskopfe *ὀνοκέφαλος* 2. — m. Eselsfüssen *ὀνοσκέλιος* 3. (*fem.* auch *ἡ ὀνοσκελίς*, *ίδος*); sp. *ὀνόκωλος* 2. —

E. hütend ὀνοφορβός 2. — v. Pferd auf d. E. kommen ἐλαττοῦσθαι (P.) τὴν τύχην. — nach Art e. E. ὀνηδόν sp. — zu E. reitend ὁ ὀνοβάτης (fem. -βάτις, ιδος) sp.

eselartig ὀνώδης, ὀνοειδής 2.

Eselchen τὸ ὀνίδιον, ὀνάριον; ὁ ὀνίσκος.

Eselei etwa ἡ ὑομουσία.

eselhaft ὀνώδης 2.; ἄγροικος 2.; φορτικός 3.

Eselhüter ὁ ὀνοφορβός.

Eselin ἡ (θήλεια) ὄνος, sp. ἡ ὀνοθήλεια; kleine E. ἡ ὀνίσκη.

Eselsfleisch τὰ ὄνεια κρέα.

Eselsfüllen, s. Eselchen.

Eselsfurz (e. Distelart) τὸ ὀνόπορδον.

Eselshaar αἱ ὄνειαι τρίχες.

Eselshaut ἡ ὀνεία (m. u. ohne δορά). — e. Schlauch aus E. ὄνειος ἀσκός.

Eselshengst ὁ κήλων, ωνος.

Eselsmilch τὸ ὄνειον γάλα.

Eselsmist ἡ ὀνίς, ίδος, ἡ ὀνεία κόπρος; sp. ἡ ὀνιαία κόπρος.

Eselsohren τὰ ὄνου ὦτα.

Eselstall τὸ ὀνεῖον sp.

Eseltreiber ὁ ὀνηλάτης. — e. E. sein ὀνηλατεῖν; sein Geschäft ἡ ὀνηλασία.

Esquilinischer Hügel ὁ Ἐσκυλῖνος λόφος.

Espe ἡ κερκίς, ίδος.

Espenlaub τὰ τῆς κερκίδος φύλλα. — wie E. zittern πεφοβῆσθαι ὡς ὄμμα πτηνῆς πελείας (m. Anspielung auf Soph. Aias 139).

essbar ἐδώδιμος 2., ἐδεστός u. βρωτός (βρωτέος) 3., βρώσιμος, τρώξιμος 2. — nicht e. ἄβρωτος 2.

Essbegierde ἡ τοῦ φαγεῖν od. τοῦ σίτου ἐπιθυμία; auch ἡ γαστήρ, ρος; vgl. Appetit.

Esse ἡ κάμινος.

essen 1) übh. ἐσθίειν (aor. φαγεῖν; τί etw., τινός v. etw.); σιτεῖσθαι (ao. P.), sp. σιτεύεσθαι, selten σιτίζεσθαι (abs. od. m. acc.; auch σιτεῖσθαί τινι; sich nähren); προσφέρεσθαί τι (zu sich nehmen); τρώγειν (bes. v. Nachtische); geschwind od. gierig e. κάπτειν, λαιμᾶν, λαιμάττειν; reichlich e. εὐωχεῖσθαί (ao. P.) τι u. τινος; sich satt e. (ἄδην) ἐμπίπλασθαί (P.) τινος; viel essen ἀδηφαγεῖν; zu viel e. ὑπερπίμπλασθαί (P.) τινος; wenig e. γαστρὸς φείδεσθαι; ganz, alles e. κατεσθίειν, συμφαγεῖν. — m. Jmd. e. συνεσθίειν τινί. — Im Bes. Fleisch, Brod, Fische e. κρεωφαγεῖν, ἀρτοφαγεῖν, ἰχθυοφαγεῖν u. ä. Compos., u. dazu die adj. κρεωφάγος, ἀρτοφάγος, ἰχθυοφάγος 2. u. ä. „Fleisch, Brod, Fische essend." — zu e. geben Jmd. σιτίζειν τινά (etw. τί), sp. σιτεύειν τινά; auch umschr. σῖτον od. τροφὴν παρέχειν τινί. — der nicht gegessen hat ἄσιτος, ἀπόσιτος 2.; nicht gegessen haben ἄσιτον εἶναι, ἀσιτεῖν, sp. ἀποσιτεῖν. — 2) bei Tische sitzen u. Mahlzeit halten: ἑστιᾶσθαι u. εὐωχεῖσθαι (ao. P.; bes. e. reichliche Mahlzeit halten). — δειπνεῖν, δειπνοποιεῖσθαι (v. d. Hauptmahlzeit; gegessen haben ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι; nicht gegessen habend ἄδειπνος 2.). — ἀριστᾶν, ἀριστοποιεῖσθαι, ἀριστίζεσθαι (v. Frühstück, Morgenimbiss; nicht gegessen habend ἀνάριστος, ἀναρίστητος 2.). — einmal des Tages essen μονοσιτεῖν (auch = „allein e."). — zu e. verlangen (in d. Sprache der Kinder) μαμμᾶν αἰτεῖν.

Essen, das, 1) als Handlung: τὸ ἐσθίειν. — sich des E. enthalten ἀπέχεσθαι od. οὐχ ἅπτεσθαι τοῦ σίτου: ἀσιτεῖν, sp. ἀποσιτεῖν. — das einmal im Tage E. ἡ μονοσιτία. — zum E. trinken ἐπὶ τῷ σίτῳ (ἐπὶ τοῖς σίτοις) πίνειν. — 2) d. Mahlzeit: τὸ δεῖπνον (Hauptmahlzeit; τὸ ἄριστον Morgenimbiss, τὸ δόρπον Abendmahl). — Jmd. zum E. einladen καλεῖν τινα ἐπὶ τὸ δεῖπνον. — nach d. E. gieng er weg δειπνήσας ἀπῆλθεν u. dgl. — vom E. aufstehen ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι. — 3) Speise, Gericht: τὸ ἔδεσμα, ἡ ἐδωδή, τὸ βρῶμα, ἡ βρῶσις, ὁ σῖτος (pl. τὰ σῖτα); bes. leckeres E. τὸ ὄψον.

Essenkehrer etwa ὁ τῶν καμίνων καθαρτής.

Essenszeit ἡ τοῦ δειπνεῖν od. δείπνου ὥρα; ὁ δορπηστός (Zeit d. Abendessens).

Essenz etwa ἡ ἀπορρώξ, -ῶγος (poet.).

Esser ὁ ἐδεστής; starker E. ὁ φαγεῖν δεινός, ὁ πολυφάγος, ἀδηφάγος.

Essgier ἡ λαιμαργία (sp. λαιμαργότης); ἡ γαστριμαργία.

essgierig λαίμαργος 2. (auch m. πρὸς τὴν τροφήν); γαστρίμαργος 2.

Essig τὸ ὄξος (Weinessig). — Mischung v. Oel u. E. τὸ ὀξέλαιον; Trank v. E. u. Honig τὸ ὀξύγλυκυ (m. u. ohne ποτόν). — m. E. zubereitet ὀξωτός 3. — d. E. betreffend ὀξηρός 3. — wie E. schmecken ὀξίζειν. — zu E. werden ἐξοξύνεσθαι P.

essigartig ὀξώδης 2.

Essigbaum, s. Sumach.

Essigbrauer etwa ὁ ὀξοποιός.

Essigflasche τὸ ὀξηρὸν κεράμιον; ἡ ὀξίς, ίδος.

Essiggeschmack; e. E. haben ὀξίζειν.

Essighändler ὁ ὀξοπώλης.

Essigkrug, s. Essigflasche.

Essignapf τὸ ὀξύβαφον.

essigsauer ὁ ὀξίνης. — e. sein ὀξίζειν.

Esslust, s. Essbegierde.

Esswaare τὸ ἔδεσμα, βρῶμα, τὸ ἐδεστόν, βρωτόν, ἐδώδιμον, βρώσιμον, τρώξιμον.

Esszimmer, s. Speisezimmer.

Estrich τὸ ἔδαφος, δάπεδον.

etablieren, Jmd., κατασκευάζειν τινά, auch κατασκευάζειν od. χορηγεῖν τινί τι (z. B. τὴν οὐσίαν, τὴν κατασκευήν). — sich e., z. B. als Fabrikant v. Salben κατασκευάζεσθαι τέχνην μυρεψικήν; sich als Salbenhändler e. κατασκευάζειν ὡς μυροπωλήσοντα.

Etablissement ἡ κατασκευή.

Etage, s. Stockwerk.

Etappe ὁ σταθμός.

Etat etwa αἱ ἀπογραφαί.

Ethik ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία, τὰ ἠθικά.

ethisch ἠθικός 3.

Etikette τὰ νόμιμα, νομιζόμενα, τὸ ἔθος; vgl. Anstand. — wie es d. E. verlangt ὡς νομίζεται. — als Zeichen τὸ σύμβολον, σημεῖον; auch τὸ χαρτίδιον od. χαρτίον (Zettel).

etliche ἔνιοι 3., τινές (τινά), ἔστιν οἵ; s. einige.

Etrurien ἡ Τυρρηνία; Eww. οἱ Τυρρηνοί; adj. Τυρρηνικός 3.

Etsch ὁ Ἀτησῖνος ποταμός.

Etui ἡ θήκη.

etwa 1) bei Zahlangaben: περί m. acc.; μάλιστα, ὅσον, auch σχεδόν, z. B. es fielen etwa 200 ἀπέθανον περὶ διακοσίους od. σχεδὸν (ὅσον) διακόσιοι; etwa 5 Stadien entfernt sein ἀπέχειν σταδίους πέντε (που) μάλιστα. — 2) von ungefähr, vielleicht: ἴσως, τάχα, πού (encl.); auch verb. τάχ' ἴσως, ἴσως που; gew. in Verbindg. m. d. opt. pot. u. ἄν; oft auch allein durch d. opt. pot. u. ἄν. — doch nicht e. οὔ τί που, οὐ δή που. — gar e. (in d. Frage) δήπου. — wenn e. εἰ ἄρα, εἴ τί που. — wenn nicht e. εἰ μὴ ἄρα, εἰ μή που. — so e. ὡδέ πως; dergleichen e. τοιαῦτά πως. — in d. Frage: μῶν, wenn man e. Bejahung fürchtet, u. ebenso „nicht e." durch μή, z. B. hast du es e. gesagt? μῶν ἔλεξας; du glaubst doch nicht e., dass ich mich fürchte? μή τί σοι δοκῶ ταρβεῖν; sonst stehen ἆρα u. ἆρ' οὐ, z. B. hast du es e. gesagt? ἆρ' ἔλεξας; hast du es e. nicht gesagt? ἆρ' οὐκ ἔλεξας;

etwaig, etwanig τυχών 3., auch τίς, τί (*encl.*); od. durch Sätze m. εἴ τις, z. B. sie hüteten sich vor e. e. Gefahr ἐφυλάξαντο εἴ τις ἔσοιτο κίνδυνος.
etwas 1) τί (*encl.*; opp. οὐδέν); in Verbindung m. Negationen οὐδέν, z. B. nie etw. οὐδέποτε οὐδέν. — irgend etw. ὁτιοῦν. — für etw. halten νομίζειν εἶναί τι; sich für etw. halten δοκεῖν εἶναί τι. — etw. v. Jmd. halten περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τινα, πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τινά. — 2) e. Theil: τὸ μέρος, z. B. von allen Dingen etw. geben διδόναι πάντων μέρος τι. — 3) ein wenig: μικρόν τι, ὀλίγον τι. — Bei *comp.* ὀλίγῳ, seltner ὀλίγον. — Häufig gebraucht man hier Zsstzgen m. ὑπό, selten m. ἐπί, ἐν, z. B. etw. bitter ὑπόπικρος, ἔμπικρος 2., etw. eingeschrumpft ἐπίρρικνος 2.; etw. weinen ὑποδακρύειν; etw. grau werden ἐπιπολιοῦσθαι *P.*
Etymolog ὁ ἐτυμολόγος.
Etymologie ἡ ἐτυμολογία.
etymologisch ἐτυμολογικός 3.
etymologisieren ἐτυμολογεῖν.
euer ὑμέτερος 3., od. durch d. *gen.* ὑμῶν (m. Bez. auf d. Subject ὑμῶν αὐτῶν).
euertwegen, -willen ὑμῶν ἕνεκα, δι' ὑμᾶς, τὸ καθ' ὑμᾶς.
Eule ἡ γλαῦξ, -κός. — Eulen nach Athen tragen γλαῦκ' Ἀθήναζε od. εἰς Ἀθήνας.
eulenartig γλαυκώδης 2.
eurig, s. euer.
Euter τὸ οὖθαρ, ατος, ὁ μαστός, ἡ θηλή.
evangelisch εὐαγγελικός 3. K. S.
Evangelist ὁ εὐαγγελιστής N. T.
Evangelium τὸ εὐαγγέλιον. — d. E. verkünden εὐαγγελίζειν τινί u. τινά; Verkündigung des E. ὁ εὐαγγελισμός. N. T. u. K. S.
evident ἐναργής 2.
Evidenz ἡ ἐνάργεια, τὸ ἐναργές.
Evolution ὁ ἐξελιγμός; ἡ τακτικὴ διέξοδος. — e. E. machen ἐξελίττειν τὴν φάλαγγα, τὸ βάθος u. dgl.
ewig ἀΐδιος 2., αἰώνιος 2. u. 3., ἀεὶ ὤν 3., ἀειγενής 2.; ἀθάνατος, ἄφθαρτος 2. (unvergänglich); ἀείμνηστος 2. (unvergesslich). — seit e. Zeiten ἐξ od. ἀπ' αἰῶνος. — auf e. Zeiten εἰς ἀΐδιον, εἰς (πρὸς) αἰῶνα, εἰς ἀεί. — das e. Einerlei sprichw. Διὸς Κόρινθος.
Ewigkeit ἡ ἀϊδιότης (als Eigenschaft); τὸ ἀΐδιον; ὁ αἰών, ῶνος; ὁ ἀΐδιος χρόνος, ὁ εἰς ἀεὶ χρόνος, ἅπας ὁ χρόνος. — für alle E. εἰς od. πρὸς αἰῶνα, εἰς πάντα τὸν αἰῶνα, εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, τὸν ἀεὶ χρόνον, εἰς ἀΐδιον, εἰς ἀεί. — in alle E. δι' αἰῶνος. — v. E. her ἐξ od. ἀπ' αἰῶνος. — = d. zukünftige, jenseitige Leben ὁ αἰώνιος βίος, ὁ ἐκεῖ βίος (opp. ὁ ἐνθάδε βίος).
exact ἀκριβής 2.
Exactheit ἡ ἀκρίβεια.
Exaltation, s. Aufregung, Schwärmerei.
exaltiert, s. aufgeregt, schwärmerisch.
Examen, s. Prüfung.
Examinator ὁ δοκιμαστής (sp. δοκιμαστήρ, ῆρος), ἐξεταστής; e. geschickter E. ἀνὴρ ἐξεταστικός.
examinieren, s. prüfen.
excentrisch *a*) eig. ἔκκεντρος 2. (opp. σύγκεντρος). *b*) übtr. μανικός 3., μανιώδης 2.
Excentricität *a*) eig. ἡ ἐκκεντρότης. *b*) übtr. τὸ μανικόν.
Exception, s. Einwendung vor Gericht. — e. E. machen (vor Gericht), s. einwenden. — keine E. machen εὐθυδικίαν (-κίᾳ) εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι), auch εὐθυδικίαν ἀποδέχεσθαι. — der durch keine E. gestörte Processgang ἡ εὐθυδικία. — e. Exceptionsklage erheben ἀντιλαγχάνειν παραγραφήν, auch ἀντιλαγχάνειν τὴν ἐρήμον (wenn d. andere Partei nicht vor Gericht erschienen ist). — übr. s. Ausnahme.
Exceptionsschrift ἡ παραγραφή od. ὁ παραγραφικὸς λόγος.
exerpieren, s. ausziehen.
Excerpt, s. Auszug.
Excess τὸ ἀτάκτημα; τὸ ὕβρισμα, ἀδίκημα.
excipieren, s. einwenden (vor Gericht).
Excommunication, s. Bann.
excommunicieren = in d. Bann thun, s. Bann.
Excremente, s. Stuhlgang 2).
executieren, s. ausführen, vollstrecken.
Execution 1) gewaltsame Eintreibung v. Steuern: ἡ (βίαιος) εἴσπραξις od. πρᾶξις; auch wol ἡ ἀργυρολογία. — m. E. gegen Jmd. verfahren ἀνάγκας προσάγειν τινί. — 2) E. e. Verbrechers: ἡ τιμωρία, ὁ θάνατος.
Executor ὁ πράκτωρ, ορος; s. Vollstrecker.
Exegese, s. Auslegung.
Exempel, s. Beispiel; mathematisches E. οἱ λογισμοί.
Exemplar τὸ παράδειγμα (Vorbild, Muster); τὸ ἀντίγραφον, ἀπόγραφον (Abschrift); vgl. Kopie, Stück.
exemplarisch, s. musterhaft; e. strafen δεινῶς od. ἰσχυρῶς κολάζειν.
exequieren, s. vollziehen.
exercieren 1) *tr.* ἀσκεῖν, γυμνάζειν; συγκροτεῖν. — 2) *intr.* σωμασκεῖν, γυμνάζεσθαι *P.*, συγκροτεῖσθαι *P.*
Exercieren, das, ἡ ἄσκησις, γυμνασία; od. Verba.
Exercierplatz ὁ δρόμος.
Exercitium, s. Exercieren.
Exil ἡ φυγή; lebenslängliches E. ἡ ἀειφυγία; einjähriges E. ἡ ἀπενιαύτησις (übh. = Exil, dh. dreijähriges E. τριετεῖς ἀπενιαυτήσεις). — in's E. schicken ἐκβάλλειν (ἐκ τῆς χώρας od. πόλεως), ἐξορίζειν (ἔξω πόλεως), ἐκκηρύττειν (ἐκ τῆς πόλεως od. τῆς πόλεως), φυγαδεύειν (ἐκ τῆς πόλεως); „ins E. geschickt werden" durch d. *P.*, auch ἐκπίπτειν (ἐκ τῆς πόλεως od. τῆς πόλεως). — im E. sein φεύγειν (φυγήν), sp. φυγαδεύειν; auch ἀπενιαυτεῖν, ἀπενιαυτίζειν (eig. éin Jahr im E. sein; dann allg., z. B. drei Jahre im E. sein ἀπενιαυτεῖν τρεῖς ἐνιαυτούς). — m. d. E. bestrafen ζημιοῦν τινα φυγῇ, ἐπιβάλλειν τινὶ φυγήν. — ins E. geschickt ὁ, ἡ φυγάς, άδος, φεύγων 3., ἐξόριστος 2., sp. ἐκκήρυκτος 2. — vgl. Verbannung.
exilieren, s. verbannen.
Existenz τὸ εἶναι, ὑπάρχειν, ἡ ὕπαρξις. — an d. E. v. irgend etw. zweifeln οὐ νομίζειν εἶναί τι. — d. E. v. etw. wahrnehmen αἰσθάνεσθαί τινος ὅτι ἐστίν. — ist es = Leben, Wolfart: ἡ ψυχή, ἡ σωτηρία, z. B. um seine E. kämpfen περὶ τῆς ψυχῆς ἀγωνίζεσθαι; für seine E. e. Opfer bringen εἰς σωτηρίαν δαπανᾶν τι. — seine ganze E. auf's Spiel setzen εἰς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρρίπτειν, τὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀναρρίπτειν κύβον.
existieren εἶναι, ὑπάρχειν.
Exorcismus ὁ ἐξορκισμός K. S. (d. E. aussprechen ἐξορκίζειν; der ihn ausspricht ὁ ἐξορκιστής).
expedieren ἀπαλλάττειν; ἀποστέλλειν; vgl. abfertigen.
Expedition ἡ ἀπαλλαγή, ἀποστολή; s. Abfertigung; kriegerische E. ὁ στόλος, ἀπόστολος; ἡ στρατεία.
Experiment ἡ πεῖρα. — e. E. machen, s. d. f. W.
experimentieren πεῖραν ποιεῖσθαί τινος.
extemporieren αὐτοσχεδιάζειν; ἐξ ὑπογυίου

(-γύου) λέγειν; dabei e. ἐπισχεδιάζειν sp. — **extemporiert** αὐτοσχεδιαστικός 3.
Extrem ἡ ἀκρότης, τὸ ἄκρον od. ἔσχατον. — die Extreme τὰ ἄκρα τῶν ἐσχάτων.
Extremitäten τὰ ἄκρα, ἀκρωτήρια. — Jmd. die E. abschneiden ἀκρωτηριάζειν (u. *M.*) τινά.
Exulant = der in's Exil geschickte, s. Exil.
exulieren = im Exil sein, s. Exil.

F

Fabel *a*) ὁ λόγος (Sage), ὁ μῦθος (bes. v. religiöser Ueberlieferung); beide auch v. d. äsopischen F., wie ἀπόλογος, z. B. die F. vom Hunde ὁ τοῦ κυνὸς λόγος. — kleine F. τὸ μυθάριον, μυθίδιον, λογίδιον. — τὸ μυθολόγημα, ἡ μυθολογία; sp. ἡ μυθοποιία, τὸ μυθοποίημα (fabelhafte Erzählung). — Fabeln erzählen od. erdichten λογοποιεῖν, μυθολογεῖν, sp. μυθοποιεῖν, μυθοπλαστεῖν; F. erzählend od. erdichtend μυθολόγος, μυθοποιός 2.; d. Erzählen u. Erdichten v. F. ἡ μυθολογία, sp. ἡ μυθοποιία, μυθοποίησις, μυθοπλαστία. — es ist etw. zur F. geworden μεμυθολόγηταί τι. *b*) Erdichtung: τὸ πλάσμα, ὁ πλασματίας od. πλασματώδης λόγος, τὸ λογοποίημα. — F. erdichten πλάττειν λόγους. — d. Erdichten v. F. ἡ πλάσις.
Fabeldichter ὁ λογοποιός, μυθοποιός, μυθολόγος, μυθολογικός, sp. μυθογράφος.
fabelhaft μυθικός 3., μυθώδης 2. — f. Erzählung τὸ μυθολόγημα, ἡ μυθολογία, sp. ἡ μυθοποιία, τὸ μυθοποίημα; f. Geschichte ἡ μυθογραφία sp. — Fabelhaftes erzählen λογοποιεῖν, μυθολογεῖν. — etw. f. beschreiben μυθογραφεῖν [τι sp.
Fabelhaftigkeit τὸ μυθῶδες.
Fabellehre ἡ μυθολογία.
Fabelmacher, s. Fabeldichter.
fabeln λογοποιεῖν, μυθολογεῖν, sp. μυθοποιεῖν, μυθοπλαστεῖν.
fabricieren δημιουργεῖν; auch ἐργάζεσθαι, κατασκευάζειν, u. übh. ποιεῖν.
Fabrik *a*) als Gebäude u. Geschäft: τὸ ἐργαστήριον. — Häufig bes. Compos., z. B. F. v. Lein-, Eisenwaaren τὸ λινουργεῖον, σιδηρουργεῖον. *b*) d. Verfertigen, Erzeugen: ἡ δημιουργία, ἐργασία, χειρουργία, κατασκευή. *c*) Gesammtheit d. Arbeiter: οἱ χειροτέχναι. *d*) übtr. das ist ein Mährchen aus seiner F. τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ πέπλα-
Fabrikant ὁ δημιουργός, ὁ ἐργαζόμενος. [σται.
Fabrikat τὸ χειροποίητον ἔργον, sp. τὸ δημιούρ-
Fabrikation ἡ δημιουργία. [γημα.
Façade τὸ μέτωπον.
Fach *a*) eig. ἡ θήκη, τὸ χωρίον. — Dach u. Fach ἡ οἰκία. *b*) übtr. τὸ ἔργον, τὸ ἐπιτήδευμα, ἡ τέχνη; τὸ μάθημα, τὸ παίδευμα. — das ist nicht mein Fach ταῦτά γε οὐκ ἐπιτηδεύω, ταῦτά γε οὐκ ἔστι τῆς ἐμῆς τέχνης.
Facit τὸ κεφάλαιον. — das F. ist κεφάλαιον τῶν εἰρημένων, worauf e. Satz m. γάρ folgt.
Fackel ἡ λαμπάς, άδος, ὁ φανός, ὁ δαλός; ἡ δᾴς, δᾳδός (Kienfackel); ὁ πυρσός (poet. u. sp.). — kleine F. τὸ λαμπάδιον, δαλίον, δᾳδίον. — Fackeln aus Kienholz machen δᾳδουργεῖν, δᾳδοκοπεῖν (F. aus K. machend δᾳδουργός 2.). — F. tragen od. halten δᾳδουχεῖν, δᾳδοφορεῖν, λαμπαδηφορεῖν. — d. Tragen v. F. ἡ δᾳδουχία, λαμπαδηφορία.
Fackellauf ἡ λαμπαδηδρομία, λαμπαδηφορία, auch ἡ λαμπάς, άδος. — d. F. halten λαμπάδα τρέχειν, διαθεῖν, ἐπιτελεῖν; im F. siegen λαμπάδι od. λαμπάδα νικᾶν. — Aufseher über d. F. ὁ λαμπάδαρχος (-άρχης); A. über d. F. sein λαμπαδαρχεῖν; Aufsicht über d. F. ἡ λαμπαδαρχία.
fackeln *a*) eig. διασείεσθαι *P.*; v. Lichte: ἀστράπτειν. *b*) übtr. nicht f.: οὐ μέλλειν, οὐκ ὀκνεῖν, ἄοκνον εἶναι, εὐθὺς ἐπιχειρεῖν (τινι).
Fackelschein; bei F. ὑπὸ φανοῦ.
Fackeltanz, s. Fackellauf.
Fackelträger ὁ δᾳδοῦχος, δᾳδοφόρος, λαμπαδηφόρος, sp. λαμπαδιστής.
Fackelzug ἡ λαμπαδηφορία.
fade, s. abgeschmackt, läppisch.
Faden 1) eig. τὸ λίνον (übh.); τὸ νῆμα, τὸ ῥάμμα (zum Nähen); ὁ μίτος, ὁ στήμων, ονος (zum Verweben), ἡ κρόκη (d. lockere F. zum Einschlag); τὸ κλῶσμα (d. gesponnene F.); τὸ ἀράχνιον (Spinnefaden); τὸ βοστρύχιον (F. an Gewächsen). — sprichw. es hängt etw. an e. dünnen Faden ἀπὸ λεπτῆς κρόκης ἀπήρτηταί τι. — 2) übtr. *a*) Zusammenhang: ἡ ἀκολουθία, συνέχεια. — d. F. der Rede fallen lassen μεταξὺ καταλείπειν τὸν λόγον. — ich nehme d. F. der Rede wieder auf ἀναλαμβάνω τὸν λόγον (ὅθεν ἀπέλιπον). *b*) e. Längenmass, etwa ἡ ὀργυιά.
fadenähnlich, -artig νηματώδης 2.
Fadennudeln οἱ πολφοί.
fadenscheinig (v. Kleidern) τετριμμένος, κατατετριμμένος, sp. τριβακός 3. — e. f. Kleid ὁ τρίβων, ωνος.
fächeln ῥιπίζειν. — das F. ἡ ῥίπισις.
Fächer ἡ ῥιπίς, ίδος (*dem.* τὸ ῥιπίδιον); s. Federfächer; zum Anmachen d. Feuers, auch τὸ φυσητόν. [λεπτὴ κρόκη.
Fädchen τὸ μιτάριον sp.; od. ὁ λεπτὸς μίτος, ἡ
fähig zu etw. δυνατός 3. (τί, κατά (πρός) τι, od. *inf.*), ἐπιτήδειος u. ἱκανός 3. (εἴς od. πρός τι od. *inf.*); οἷός τε (selten οἷος) m. *inf.*; f. zu lernen εὐμαθής 2.; = m. guten Naturanlagen: εὐφυής 2.; = würdig e. Sache: ἄξιος 3. τινος. — f. sein e. Sache δυνατὸν od. οἷόν τ' εἶναι, δύνασθαι m. f. *inf.*, od. auch durch eigenthüml. Wendungen, z. B. e. Verbrechens f. sein προσίεσθαι ἁμάρτημα, u. bes. durch *adj.* auf -ικός, z. B. f. e. Amt zu bekleiden ἀρχικός 3., f. m. gutem Beispiel voranzugehen ἡγεμονικός 3. u. dgl. — zu Allem f. sein οὐδὲν ὅτι οὐχ ἕτοιμον εἶναι ποιεῖν.
Fähigkeit ἡ δύναμις, τὸ δύνασθαι od. δυνατὸν εἶναι; ἡ ἕξις (v. geistiger F.); ἡ φύσις (Naturanlage); gute F. ἡ εὐφυΐα, schlechte F. ἡ κακοφυΐα, Mangel an F. ἡ ἀφυΐα; v. guten, schlechten, geringen F. εὐφυής, κακοφυής, ἀφυής 2. — gute, geringe F. zum Lernen ἡ εὐμάθεια, δυσμαθία; gute, geringe F. zum Lernen besitzen εὐμαθῆ, δυσμαθῆ εἶναι, εὐμαθῶς, δυσμαθῶς ἔχειν. — besondere F., Tüchtigkeit ἡ ἱκανότης, δεινότης. — F. Güter zu erwerben δύναμις ἀγα-
Fähnchen, s. Fähnlein. [θῶν ποριστική.
Fähndrich, s. Fahnenträger.
Fähnlein *a*) eig. ἡ σημαία sp. *b*) übtr. τὸ τάγμα; sp. ἡ σπεῖρα, σημαία.
Fähre τὸ πορθμεῖον.
Fährgeld τὰ πορθμεῖα; ὁ ναῦλος, τὸ ναῦλον.
Fährlichkeit, s. Gefahr.
Fährmann ὁ πορθμεύς; zum F. gehörig πορ-
Fährplatz τὸ πορθμεῖον. [θμευτικός 3.

Fährte ὁ στίβος. — der F. nachgehen *στιβεύειν* (dazu ἡ *στιβεία*).
fällen, 1) eig. *a)* zum Fallen bringen, Bäume, Holz: *κόπτειν, κατακόπτειν, τέμνειν; δενδροκοπεῖν, δενδροτομεῖν*; Thiere: *καταβάλλειν, ἀναιρεῖν, κατέχειν. b)* d. Lanzen f.: *καθιέναι, προβάλλεσθαι τὰ δόρατα.* — 2) übtr. e. Urtheil f.: *κρίνειν, διακρίνειν, κατακρίνειν* (verurtheilen), *γιγνώσκειν, κρίσιν* od. *διάκρισιν ποιεῖσθαι, ἀποφαίνεσθαι γνώμην.* — d. Todesurtheil über Jmd. f. *καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον.*
fällig; es ist etw. f. *δεῖ* od. *χρὴ ἀποδιδόναι τι*; d. vom Kaufpreise f. Geld *τὸ πεσὸν ἀπὸ τῆς τιμῆς ἀργύριον*; die Steuern sind f. *πίπτει τὰ τέλη.*
fälschlich *adv. ψευδῶς, οὐκ ὀρθῶς; φαύλως, παρανόμως, πλημμελῶς.* — f. Jmd. anklagen *ψευδῆ αἰτίαν ἐπιφέρειν τινί*; f. zeugen *ψευδομαρτυρεῖν*, gegen Jmd. *καταψευδομαρτυρεῖν τινος.* — f. vorgeben *φενακίζειν τι.* — Manchmal auch durch Compos. m. *παρά*, z. B. f. urtheilen *παραγιγνώσκειν*, f. erklären *παρεξηγεῖσθαι* u. ä.
Fältchen ἡ *μικρὰ πτυχή.*
Fänger 1) durch d. *part.* v. fangen; vgl. Vogelfänger. — 2) Hirschfänger, w. s. — 3) d. Ebers: ὁ *χαυλιόδους, οντος* (m. u. ohne *ὀδούς*).
Färbekraut ἡ *βαφικὴ βοτάνη.*
Färbekunst ἡ *βαφικὴ* (*τέχνη*).
Färbemittel τὸ *φάρμακον, φαρμακεῖον*, ἡ *βαφή*, τὸ *βάμμα*, auch τὸ *χρῶμα.*
färben *χρωννύναι, ἐπι-, κατα-χρωννύναι, χρωματίζειν, ἐπιχρωματίζειν, χρῴζειν, ἐπιχρῴζειν* (übh.); *βάπτειν, καταβάπτειν* (vom Färber); bunt f. *ἀνθίζειν*; echt f. *δευσοποιεῖν*; m. Blut f. *καθαιμάττειν, μιαίνειν αἵματι.* — sich dunkel f. *περκάζειν.* — gefärbt *βαπτός* 3.; m. Purpur gefärbt *πορφυρόβαπτος, -βαφής* 2., *φοινικόβαπτος, -βαφής* 2.; scharlachroth g. *ὑσγινοβαφής* 2.
Färben, das, ἡ *χρῶσις* sp.; ἡ *βαφή, βάψις.*
Färber ὁ *βαφεύς.* [ἡ *βαφική.*
Färberei 1) als Ort: τὸ *βαφεῖον.* — 2) als Kunst:
Färberröthe τὸ *ἐρευθέδανον*, sp. *ἐρυθρόδανον* (ἡ *ἐρυθρόδανος*). — m. F. färben *ἐρυθροδανοῦν.*
Färbestoff τὸ *δευσοποιὸν φάρμακον* (v. e. echten Farbe).
Färbung, s. Färben u. vgl. Kolorit. [u. sp.).
Färse ἡ *πόρτις, ιος* (poet.); ἡ *δάμαλις, εως* (poet.
Fäserchen τὸ *ἰνίον*; (Wollflocken) ἡ *κροκύς, ύδος.*
Fässchen ἡ *πιθάκνη* (att. *φιδάκνη*), τὸ *πιθάκνιον*, sp. ἡ *πιθακνίς, ίδος*, ὁ *πιθίσκος.*
Fäule, Fäulniss ἡ *σαπρότης, σῆψις, σηπεδών, όνος*, sp. *σαπρία*; F. d. Wurzeln bei Oel- u. Feigenbäumen ἡ *λοπάς, άδος*; an F. d. Wurzeln kranken *λοπᾶν.* — in F. bringen *σήπειν, σαπρίζειν.* — in F. gerathen *σηπεδόνα λαβεῖν, σήπεσθαι, σαπρίζεσθαι P.*; s. faulen.
Fäustchen; ins F. lachen *ὑπογελᾶν.*
fäustlings *πύξ.*
fahl *χλωρός* 3., *ὑπόχλωρος* 2., *ὠχρός* 3., *πελιτνός* u. *πελιός* 3., auch *ξανθός* 3. — v. e. Pferde: *ξανθός, χλωρός*; sprichw. Jmd. auf e. fahlen Pferde ertappen *καταλαμβάνειν τινὰ ψευδόμενον* od. *ἁμαρτάνοντα.*
Fahne τὸ *σημεῖον*, sp. ἡ *σημαία*, ἡ *σινδών, όνος*; τὸ *ἀνεμούριον* (Wind-, Wetterfahne). — d. F. aufpflanzen *αἴρειν τὰ σημεῖα.* — sich unter Jmds. F. stellen *τάττειν ἑαυτὸν ἐπί τινι, τάττεσθαι* [*ὑπό τινι.*
Fahnenstange ὁ *στύραξ, κος.*
Fahnenträger ὁ *σημειοφόρος, σημαιοφόρος.*
fahrbar *πορεύσιμος* 2. (v. Strassen u. Gewässern); *πλώϊμος* 2. (nur v. letzteren).
fahren 1) *intr. a)* übh. v. jeder schnellen Bewegung: *φέρεσθαι P.*; dahin f. *οἴχεσθαι, οἴχεσθαι φερόμενον*, selten *ᾄττειν, διᾴττειν* (bes. v. Blitze u. Sternschnuppen). — über etw. hin f. *καταφέρεσθαί τινος.* — nach etw. f. *ἅπτεσθαί τινος, τὴν χεῖρα ἐφιέναι τινί.* — aus d. Hand f. *ἐκπίπτειν* (herausfallen) od. *ἐξολισθάνειν* (herausgleiten) *τῆς χειρός.* — in etw. f. *ἐνδύεσθαί τι* (in e. Kleid). — Jmd. durch d. Kopf f. *εἰσιέναι* (*εἰσέρχεσθαι*) *τινά*, seltener *τινί, ἐνδύεσθαί τινα* (sp. *τινι*). — zurück f. v. etw. (*ἐκπλαγέντα*) *ἀφίστασθαί τινος.* — f. lassen *ἀν-, ἀφ-, μεθ-, παρ-, προ-ιέναι* (*ἵημι*) *τι, ἀφίεσθαί τινος, μεθίεσθαί τινος* u. *τι, προΐεσθαί τι* (eig. u. übtr.); *ἐᾶν* od. *χαίρειν ἐᾶν* (*κελεύειν*) *τι, χαίρειν λέγειν τινί, ἐρρῶσθαί τινι φράζειν; πανέσθαι* (m. *gen.* od. *part.*, z. B. *τῆς ὀργῆς* od. *ὀργιζόμενον*); *χαλᾶν* (*τὴν ὀργήν*); *ἀποβάλλειν τι* (z. B. *τὴν ἐλπίδα*); *ἀφίστασθαί τινος* (v. e. Forderung u. dgl.). — ich fahre Jmd. durch den Sinn *ἐπιπλήττω τινί. b)* in engerem Sinne: zu Wagen *ἐλαύνειν, ὀχεῖσθαι* (*DP.*) *ἐφ' ἅρματος, ἐφ' ἁμάξης, ἐν ἁρμαμάξῃ*, auch *ἁρματηλατεῖν* (v. Wagenlenker); durch e. Land f. *διελαύνειν χώραν.* — zu Schiffe: *πλεῖν, ναυτίλλεσθαι*, selten *ναυσθλοῦσθαι* (poet. u. sp. *ναυστολεῖσθαι*); in d. offene See f. *ἀνάγειν τὴν ναῦν, ἀνάγεσθαι* (*DM.* u. *DP.*); an's Land. od. in d. Hafen f. *κατάγειν* u. *κατακομίζειν τὴν ναῦν, κατάγεσθαι, ὁρμίζεσθαι* u. *καθορμίζεσθαι* (*DM.* u. *DP.*) *εἴς* od. *πρός τι*; neben d. Lande hin f. *παραπλεῖν.* — stromaufwärts (stromabwärts) f. *ἀνὰ* (*κατὰ*) *τὸν ποταμὸν πλεῖν.* — über e. Strom f. *περᾶν* u. *περαιοῦσθαι* (*DP.*) *ποταμόν. c)* übtr. ich fahre gut m. etw. *καλῶς* od. *χαίρων ἀπαλλάττω, καλῶς ἀποβαίνει μοί τι, ὠφελοῦμαι* (*P.*) *ἔκ τινος*; ich f. schlecht m. etw. *κακῶς* od. *κλαίων ἀπαλλάττω, ἀποβαίνει μοί τι οὐ πρὸς καλόν, ἀνιῶμαι* (*P.*) *ἔκ τινος.* — 2) *tr. ἄγειν, κομίζειν*; v. Wagenlenker: *ἡνιοχεῖν, ἁρματηλατεῖν*; d. Kunst zu f. ἡ *ἡνιοχική.* — etw. über e. Fluss f. *περαιοῦν τι ποταμόν* od. *διακομίζειν τι ὑπὲρ ποταμόν.*
Fahren, das, 1) *intr.* ἡ *ὄχησις* (zu Wagen); ὁ *πλοῦς* (zu Schiffe). — 2) *tr.* ἡ *ἀγωγή, κομιδή*; ἡ *ἡνιοχεία, ἡνιόχησις, ἁρματηλασία* (v. Wagen- [lenker.
fahrende Habe *τὰ ἔπιπλα.*
Fahrgeld, s. Fährgeld.
Fahrgeleise ἡ *ἁρματοτροχιά, ἁμαξοτροχιά.*
fahrlässig *ῥάθυμος, ῥᾳδιουργός, ἀμελής* 2.; ὁ, ἡ *βλάξ, βλακός, βλακικός* 3., *βλακώδης* 2. — f. Arbeit *ἔργον ἐπισεσυρμένον.* — f. sein *ῥᾳθυμεῖν, ῥᾳδιουργεῖν* (in od. bei etw. *ἐπί τινι, περί τι*), *βλακεύειν, ἀμελεῖν* od. *καταμελεῖν τινος.* — etw. f. machen *ἐπισύρειν τι* od. *ἐπισύροντα ποιεῖν τι.*
Fahrlässigkeit ἡ *ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία, ἀμέλεια, βλακεία*, auch ἡ *ἄνεσις*, sp. ὁ *ἐπισυρμός.* — als einzelne Handlung: τὸ *ῥᾳδιούργημα.*
Fahrstrasse ἡ *ἁμαξιτός*, sp. ἡ *ἁμαξήλατος.*
Fahrt ἡ *ὄχησις* (zu Wagen); ὁ *πλοῦς* (zu Schiffe). — v. schneller Bewegung in d. Luft ἡ *φορά.* — glückliche F. zur S. ἡ *εὔπλοια* (poet. u. sp.), ὁ *οὔριος πλοῦς*; e. gl. F. haben *εὐπλοεῖν* sp. — Häufig umschr. durch *part.*, z. B. auf d. F. *ἐλαύνων, πλέων* u. dgl. — vgl. Reise.
Fahrweg, s. Fahrstrasse.
Fahrwind ὁ *καλὸς ἄνεμος* (*τὸ καλὸν πνεῦμα*), ὁ *οὔριος ἄνεμος* (*τὸ οὔριον πνεῦμα, αἱ οὔριαι πνοαί*, auch ἡ *οὐρία*; sehr selten ὁ *οὖρος* in Prosa); auch ἡ *φορά.* — m. günstigem F. segeln *ἐξ οὐρίας πλεῖν* od. *διαδραμεῖν, οὔρια θεῖν.*
Fahrzeug τὸ *ὄχημα* (Wagen u. Schiff); τὸ *πλοῖον, πλοιάριον* (Schiff; vgl. Schiff, Kahn). — kleines, leichtes F. *τὸ λεπτὸν πλοῖον.*
Faktion ἡ *ἑταιρεία, προστασία.*
faktisch *ἔργῳ ἀποδεδειγμένος* 3., *ὑπάρχων* 3.;

vgl. gewiss, sicher. — *adv.* ἔργῳ, τῷ ὄντι. — d. f. Besitzer ὁ ἔχων.

Faktor 1) Aufseher: ὁ ἐπιμελητής. — 2) als mathem. Ausdruck: ἡ πλευρά.

Faktum τὸ ἔργον, τὸ πρᾶγμα, τὸ γενόμενον, γεγονός.

falb, s. fahl. — d. Falbe, s. fahles Pferd.

Falbel τὸ κράσπεδον, sp. ἡ πέζα (Saum); ὁ κροσσός, θύσανος (Franze). — m. e. F. versehen κρασπεδωτός, κροσσωτός, θυσανωτός 3.

Falke ὁ ἱέραξ, ακος, ὁ κίρκος; kleiner F. ὁ ἱερακίσκος. — zum F. gehörig ἱεράκειος 2. — d. Junge v. F. ὁ ἱερακιδεύς. — wie e. F. schreien ἱερακίζειν. — Augen wie e. F. haben, s. Luchsauge.

falkenartig ἱερακοειδής u. ἱερακώδης 2.

Falkenwärter ὁ ἱερακοβοσκός, ἱερακοτρόφος.

Fall 1) eig. ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα; τὸ ὀλίσθημα, sp. ἡ ὀλίσθησις (das Ausgleiten); τὸ πταῖσμα (das Straucheln). — e. F. thun, s. fallen. — zum F. bringen ποιεῖν πεσεῖν; σφάλλειν, καταβάλλειν, ὑποσκελίζειν. — v. Wasser ἡ φορά, καταφορά; übh. d. Neigung nach unten ἡ ῥοπή; v. e. Fläche τὸ κάταντες, τὸ πρανές, sp. τὸ κατακλινές. — 2) übtr. *a*) Verminderung: ἡ ἐλάττωσις, μείωσις; ἡ ἀναχώρησις (v. ausgetretenem Wasser). *b*) Verlust, Erniedrigung, Unfall: τὸ πτῶμα, τὸ πταῖσμα, ἡ συμφορά; auch ὁ ὄλεθρος, ἡ φθορά, διαφθορά (Verderben); ἡ ταπείνωσις (Demüthigung). — e. solchen F. thun πίπτειν τοιοῦτον πτῶμα. — F. einer Festung ἡ ἅλωσις; e. Festung zum F. bringen αἱρεῖν. — F. einer Frau ἡ διαφθορά, seltener φθορά; e. Frau zum F. bringen διαφθείρειν, selten φθείρειν; „zum F. kommen" durch d. *P.* *c*) allg. Begebenheit, Ereigniss, Umstand: τὸ σύμπτωμα, ἡ συμφορά, sp. ἡ περίστασις (bes. v. unglücklichen Ereignissen), ἡ συντυχία (mehr v. glücklichen E.), τὸ συμβαῖνον od. συμβάν, auch übh. τὸ πρᾶγμα, ἡ πρᾶξις. — der jetzige, zukünftige F. τὸ παρόν, τὸ μέλλον. — es ist etw. d. F., es tritt d. F. ein συμβαίνει τι, συμβαίνει γίγνεσθαί τι, γίγνεταί τι; es tritt d. F. ein dass … συμβαίνει m. *inf.* od. auch umschr. durch τυγχάνω m. *part.*; es tritt e. günstiger, schlimmer F. ein συμβαίνει ἀγαθόν τι od. κακόν τι; es kann d. F. eintreten ἐνδέχεται. — wenn d. F. eintritt ἐὰν συμβῇ τι, ἐὰν τύχῃ od. τυχόν (als *acc. abs.*), auch ἐάν od. ὅταν m. *conj.* (in d. indir. Rede εἰ od. ὅτε m. *opt.*) der entspr. Verba (ebenso: „im Falle dass"). — ich setze d. F., nehme d. F. an τίθημι m. *inf.*, selten m. *part.*, ποιῶ m. *inf.*, z. B. ich setze d. F. dass dem nicht so sei τίθημι μὴ τοιοῦτον εἶναι τοῦτο; gesetzt den F. εἴη ἄν, ἔστω, od. ἐάν (εἰ) m. entspr. Verben. — ich komme in denselben F., bin in demselben F. wie Jmd. ταὐτὸ πάσχω τινί, ταὐτὸ συμβαίνει ἐμοὶ ὥσπερ καὶ ἄλλῳ τινί. — ich bin nicht im F. zu trauen πολλοῦ δέω πιστεύειν. — wer noch nicht in d. F. gewesen krank zu sein ὁ ἄπειρος ὢν νόσου. — im anderen (entgegengesetzten) F. εἰ δὲ μή. — in allen F. ἐπὶ πάντων, in jedem F. ἑκάστοτε. — in keinem F. οὐδαμῶς, οὐκ ἔσθ' ὅπως. — in beiden F. ἀμφοτέρως. — in keinem v. beiden F. οὐδετέρως. — in welchem v. beiden F.? ποτέρως; in diesem, jenem F. οὕτως, ἐκείνως. — auf alle F., auf jeden F. πάντως, παντὸς μᾶλλον, οὐκ ἔσθ' ὅπως οὔ. — im schlimmsten F. ἂν ὁτιοῦν συμβῇ. — im F. d. Noth ἐάν τι δέῃ (εἴ τι δέοι). — im glücklichen od. günstigen F. ἐὰν τύχῃ τις od. *part.* τυχών. — im unglücklichen ungünstigen F. ἐὰν ἀτυχῇ τις od. *part.* ἀποτυχών. *d*) in d. Grammatik, s. Beugfall.

Fallbrücke ἡ ἐπιβάθρα; ὁ καταρράκτης.

Falle ἡ πάγη, ἡ παγίς, ίδος (auch übtr.); ἡ ἐνέδρα, ἐπιβουλή (übtr.). — e. F. stellen παγίδας ἱστάναι (auch übtr., wie ἐνεδρεύειν τινά, ἐπιβουλεύειν τινί). — in d. F. locken ὑπάγειν εἰς τὰς παγίδας, παλεύειν (auch übtr., wie ἐξαπατᾶν). — in d. F. gehen περιπίπτειν ταῖς παγίσιν, übtr. ἐξαπατᾶσθαι *P.* u. sprichw. εἰς φρέαρ ἐμπίπτειν. — in d. F. stecken ἐνέχεσθαι τῇ πάγῃ; sprichw. ἐν φρέατι συνέχεσθαι *P.*

fallen 1) eig. πίπτειν, σφάλλεσθαι *P.*; ὀλισθάνειν (ausgleiten), πταίειν πρός τι, προσπταίειν τινί (straucheln). — nieder-, herabfallen καταπίπτειν (v. Laube u. dgl. καταρρεῖν); auf d. Erde f. χαμαὶ πίπτειν; auf etw. f. ἐμ-, προσ-πίπτειν τινί. — in's Schwert f. περιπίπτειν ξίφει. — auf d. Kniee f. καταπίπτειν εἰς τὰ γόνατα. — Jmd. zu Füssen f. προσπίπτειν τινί (πρὸς τὰ γόνατά τινος), ἱκέτην προσπίπτειν τινί; προσκυνεῖν τινα (Jmd. fussfällig verehren). — v. Regen, Schnee: καταφέρεσθαι *P.*, γίγνεσθαι, selten πίπτειν. — v. Flüssen = sich ergiessen εἰσβάλλειν od. ἐξιέναι (ἵημι) εἴς τι. — im Kriege, d. Schlacht f. πίπτειν, ἀποθνήσκειν, auch τελευτᾶν. — f. lassen ἀφιέναι, ἀπο-, ἐκ-βάλλειν, auch ἐκπίπτειν, z. B. er liess d. Schwert aus d. Hand f. ἐξέπεσεν αὐτοῦ τῆς χειρὸς τὸ ξίφος. — 2) übtr. *a*) sich vermindern: ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι *P.*; d. Preise sind gefallen αἱ τιμαὶ ἀνείκασιν; d. Preise fielen αἱ τιμαὶ ἐπ' ἔλαττον ἐβάδιζον; d. Getreide fiel im Preise ἐπανῆκεν ὁ σῖτος. — v. ausgetretenem Wasser ἀνα-, ὑπο-χωρεῖν. *b*) an Bedeutung od. Ansehen abnehmen od. verlieren: ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι, ταπεινοῦσθαι *P.*; ταπεινὸν od. ἀφανῆ γίγνεσθαι; ἀφαιρεῖσθαι (*P.*) τὸ ἀξίωμα u. ä., περιαιρεῖσθαι (*P.*) τὴν δύναμιν u. ä.; auch πίπτειν, ἀπόλλυσθαι, διαφθείρεσθαι *P.* (zu Grunde gehen). — v. e. Frauenzimmer: διαφθείρεσθαι *P.* — v. e. Stadt: ἁλίσκεσθαι, auch πίπτειν (zerstört werden). — es fiel ihnen d. Muth ἐνέπεσον εἰς ἀθυμίαν. — d. Muth f. lassen ἀθυμῆσαι. — d. Hoffnung f. lassen ἀποβάλλειν τὴν ἐλπίδα. — einen Process f. lassen καθυφιέναι δίκην, ἀφίστασθαι δίκης. — Jmd. f. lassen προδιδόναι od. προΐεσθαί τινα; ἀμελεῖν, καταμελεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος. *c*) übh. wohin kommen od. gerathen, m. d. Nebenbegriffe d. Schnelligkeit od. Zufälligkeit: dem Pferde in d. Zügel f. ἐπισχεῖν τὸν ἵππον u. ähnlich: Jmd. in's Wort od. in d. Rede f. (μεταξὺ) ὑπολαμβάνειν τινὸς λέγοντος. — Jmd. um d. Hals f. προσπίπτειν τινί, περιβάλλειν τινά; προσπτύσσεσθαί τινα (poet. u. sp.). — in's Land f., s. einfallen. — d. Feinde in d. Rücken f. κατὰ νώτου ἐπιγίγνεσθαι od. ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις. — d. Feinde in d. Flanke f. πλαγίους λαμβάνειν τοὺς πολεμίους, κατὰ κέρας προσβάλλειν od. ἐπιπίπτειν τοῖς πολεμίοις. — über Einen od. etw. her f. περιπίπτειν od. προσβάλλειν τινί, ἐπιτίθεσθαί τινι. — in e. Hinterhalt f. ἐμπίπτειν εἰς ἐνέδραν. — Jmd. in d. Hände f. περιπίπτειν τινί, ἐμπίπτειν εἴς τινας (z. B. εἰς τοὺς πολεμίους); ἁλίσκεσθαι ὑπό τινος, γίγνεσθαι ἐπί τινι (in Jmds. Gewalt gerathen, auch durch κρατεῖν τινος sich einer Sache bemächtigen); es fällt mir etw. in d. Hände ἐν-, περι-τυγχάνω τινί; unter Räuber f. περιτυγχάνειν λῃσταῖς. — in d. Augen f. ὑπ' ὄψιν ἔρχεσθαί τινι, ἀναφαίνεσθαι *DP.*, ἐμφανὲς od. κατάδηλον γίγνεσθαι. — in's Grüne f. (v. e. blauen Farbe u. dgl.), s. spielen. — in Schlaf f. εἰς ὕπνον καταφέρεσθαι *P.* (allmälich f. εἰς ὕ. ὑπολισθάνειν), auch ὕπνος λαμβάνει με. — in e. Krankheit f. περιπίπτειν νόσῳ; in e. Ohnmacht

λειποψυχεῖν, λειποθυμεῖν, ἐκλείπειν. — auf e. Gedanken f., s. verfallen. — d. Rede fällt auf etw. *ἐμπίπτει λόγος περί τινος.* — auf Jmd. f., v. Zorne Anderer u. dgl. *ἀποσκήπτειν εἴς τινα.* — d. Schuld fällt auf Jmd. *ἔχει τις τὴν αἰτίαν.* — d. Vorwurf d. Thorheit fällt auf Jmd. *ὀφλισκάνει τις μωρίαν.* — d. Wahl fällt auf Jmd. *αἵρεσις γίγνεταί τινος, αἱρεῖταί τις.* — d. Herrschaft fällt an Jmd. *ἡ βασιλεία περιέρχεται εἴς τινα; κληρονομεῖ* od. *κληρονόμος γίγνεταί τις τῆς βασιλείας* (durch Erbschaft). — es fällt mir etw. zur Last *α*) es fällt mir etw. (Jmd.) lästig od. beschwerlich: *βαρέως* od. *χαλεπῶς φέρω τι, ἄχθομαί* (*DP.*) *τινι* od. *ἐπί τινι, ἐπαχθὲς γίγνεταί μοί τι*; auch *ἐνοχλεῖ μοί τι* (*τις*). *β*) ich trage d. Schuld v. etw.: *τὴν αἰτίαν ἔχω τινός, ἔγκλημα ἔχω ἀπό τινος.* *γ*) ich habe d. Nachtheil v. etw.: *ὑπέχω τὴν ζημίαν* od. *τὴν βλάβην τινός.* — es fällt mir etw. schwer *πολὺν πόνον παρέχει μοί τι*, auch *μόγις ποιῶ τι, ὀκνῶ ποιεῖν τι.* — e. Wort f. lassen *λόγον ἐκ-, ὑπο-βάλλειν.* — seinen Zorn auf Jmd. f. lassen *τὴν ὀργὴν ἀποσκήπτειν εἴς τινα.* *d*) m. e. Zeitpunkte zusammentreffen, z. B. d. Fest fällt auf diese Tage *ἡ ἑορτὴ καθήκει εἰς ταύτας τὰς ἡμέρας* od. *γίγνεται κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας.*

Fallen, das, 1) eig. *ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα; ἡ καταφορά* (d. Herabstürzen, z. B. *τοῦ ὕδατος, τῶν ὄμβρων*). — 2) übtr. *ἡ ἀνα-, ὑπο-χώρησις* (d. Zurücktreten d. Wassers); *ἡ ἐλάττωσις, μείωσις* (Verminderung). — s. Fall.

fallend, durch d. *part.* v. fallen. — f. Sucht *ἡ ἐπίληψις, τὰ ἐπιληπτικά, ἡ ἐπιληψία, ἡ Ἡρακλεία νόσος*, sp. *ὁ πτωματισμός.* — d. f. Sucht haben *ἐπιληπτίζειν*, sp. *πτωματίζεσθαι P.* — m. d. f. Sucht behaftet *ἐπίληπτος* 2., *ἐπιληπτικός* 3., sp. *πτωματικός* 3.

Fallgatter *ὁ καταρράκτης.*

fallieren, Falliment, s. Bankerott.

falls *ἐάν* m. *conj.* (in indir. Rede *εἰ* m. *opt.*).

Fallstrick *ὁ βρόχος*; vgl. Falle.

fallsüchtig, s. fallend.

Fallsucht, s. fallend. [*ὁ καταρράκτης.*

Fallthüre *ἡ καταρρακτὴ* od. *ἐπιρρακτὴ θύρα,*

falsch 1) unwahr: *ψευδής* 2., *ἐψευσμένος* 3., *πλαστός* 3., *οὐκ ἀληθής* 2., *διπλοῦς* 3. (auch *δ. καὶ πολλαπλοῦς*). — f. Freundschaft *ἡ λυκοφιλία.* — f. Zeugniss *ἡ ψευδομαρτυρία, τὸ ψευδομαρτύριον*, e. f. Zeugniss ablegen *ψευδομαρτυρεῖν*, gegen Jmd. *κατά τινος* od. *καταψευδομαρτυρεῖν τινος*; f. Zeuge *ὁ ψευδόμαρτυς, υρος.* — f. Eid *ὁ ψευδὴς ὅρκος, ἡ ἐπιορκία*; e. f. Eid schwören *ψευδορκεῖν, ἐπιορκεῖν*; der e. f. Eid schwört *ψεύδορκος, ἐπίορκος* 2. — f. Meinung *ἡ ψευδὴς δόξα, ἡ ψευδοδοξία*; e. f. Meinung hegen *ψευδῆ δόξαν ἔχειν*, sp. *ψευδοδοξεῖν* u. *-δοξάζειν.* — v. Pers.: nicht aufrichtig: *δολερός, ποικίλος* 3., *κίβδηλος, παράσημος, ἄπιστος, κακότροπος* 2.; f. gegen Jmd. sein *ὑπούλως διακεῖσθαι πρός τινα.* — f. werden *θυμοῦσθαι, ἐξαγριαίνεσθαι P.* — 2) unecht: *ὑποβολιμαῖος* 3., *νόθος* 3. u. 2., *κίβδηλος, προσποίητος* 2. — f. Haar *αἱ πρόσθετοι* (*κόμαι*), *ἡ φενάκη.* — f. Münze *τὸ κίβδηλον* od. *παράσημον νόμισμα*; f. Münze schlagen *παρακόπτειν, παραχαράττειν νόμισμα.* — Lauge v. f. Laugensalz *ἡ ψευδόλιτρος κονία*, f. Diptam *τὸ ψευδοδίκταμον.* — 3) nicht recht, wider d. Richtigkeit: *οὐκ ὀρθός* 3. — e. f. Saite greifen *ἀσύμφωνον χορδὴν κρούειν, παραχορδίζειν.* — d. f. Schreiben od. Zeichnen *ἡ ψευδογραφία*; f. schreibend od. zeichnend *ψευδογράφος* 2. — f. sehen *ψεύδεσθαι* od. *σφάλλεσθαι* (*P.*) *ὁρῶντα.* — Gew. gebraucht man m. *παρά* zsgstzte Verba, z. B. f. sehen *παρορᾶν*, f. hören *παρακούειν*, f. urtheilen *παραγιγνώσκειν*; d. f. Gesehene, Gehörte *τὸ παρόραμα, παράκουσμα.*

Falsch, das, s. Falschheit. — e. Mann ohne F. *ἄδολος, ἀψευδής* 2., auch *ἁπλοῦς* 3.

Falschheit 1) v. Charakter: *ὁ δόλος, ἡ ποικιλία, ἀπιστία, κακοτροπία.* — 2) Unechtheit: *τὸ νόθον, τὸ κίβδηλον, ἡ κιβδηλία.*

Falschmünzer *ὁ παρακόπτων* od. *παραχαράττων νομίσματα*, sp. *ὁ παραχαράκτης.*

Falschmünzerei *ἡ παραχάραξις* sp.

Falsum *ἡ κακοτεχνία.* — Anklage wegen e. F. *ἡ κακοτεχνίας* (*-ιῶν*) od. *κακοτεχνίου δίκη.* — Jmd. e. F. überweisen *κακοτεχνίου ἑλεῖν τινα.*

Falte *ἡ πτυχή*; *ἡ στολίς, ίδος* (im Kleide; auch = Runzel, wie *ἡ ῥυτίς, ίδος*). — in Falten legen, s. falten.

falten *πτύσσειν, συμπτύσσειν*; *ῥυτιδοῦν* (runzeln). — d. Stirne f. *ἀνασπᾶν τὸ μέτωπον* od. *τὰς ὀφρῦς, συστέλλειν τὰς ὀφρῦς, συνιστάναι τὸ πρόσωπον.* — gefaltet *πτυκτός, στολιδωτός* 3. (*ἐρρυτιδωμένος* gerunzelt); d. Gefaltete *τὸ πτύγμα.* — d. Falten *ἡ πτύξις.*

faltenreich, s. faltig.

Faltenwurf *αἱ στολίδες.*

faltig *πτυχώδης, στολιδώδης* 2. (auch „runzelig", wie *ῥυτιδώδης*).

Falz, falzen, s. Falte, Kerbe, falten, kerben.

Fama *ἡ Φήμη.*

familiär *οἰκεῖος* 3., *συνήθης* 2.

Familie, 1) e. Ehepaar m. Kindern: *ἡ οἰκία, ὁ οἶκος; οἱ οἰκέται, οἱ οἶκοι* (Hausgenossen). — auch umschr. sie wanderten m. ihren F. aus *ἐξῆλθον αὐτοί τε καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες* od. *ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας.* — zur F. gehörig *οἰκεῖος* 3. — 2) die Kinder: *οἱ παῖδες, τὰ τέκνα.* — F. haben *τέκνα ἔχειν.* — 3) Geschlecht, Stamm: *ὁ οἶκος, ἡ οἰκία, οἱ* (*γένει*) *προσήκοντες, οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι.* — v. guter F. *εὐγενής* 2. — d. Leute v. F. *οἱ ἀπὸ γένους.*

Familienangelegenheiten *τὰ οἰκεῖα, τὰ οἶκοι.*

Familienbegräbniss *ὁ πατρῷος τάφος, αἱ πατρῷαι θῆκαι, τὰ πατρῷα ἠρία.*

Familienfehler *τὸ ἔμφυτον κακόν.*

Familienglück *ἡ κατ' οἶκον εὐδαιμονία.*

Familienhaupt *ὁ τῆς οἰκίας δεσπότης.*

Familienname *τὸ κοινὸν τοῦ γένους ὄνομα, τὸ συγγενικὸν ὄνομα.*

Familientafel *ἡ συγγενικὴ ἑστίασις.* [natisch.

Fanatiker *ὁ ἐνθουσιῶν* od. *ἐνθουσιάζων*; s. fa-

fanatisch *ἐνθουσιαστικός* 3., sp. *ἐνθουσιώδης* 2.; *μανικός* 3. — f. sein *ἐνθουσιᾶν* u. *ἐνθουσιάζειν*; *μαίνεσθαι DP.*

Fanatismus *ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ ἐνθουσίασις, τὸ ἐνθουσιαστικόν*; auch *ἡ μανία.*

Fang *ἡ ἄγρα, θήρα, θήρευσις* (d. Fangen); *ἡ ἄγρα, τὸ ἄγρευμα, ἡ θήρα, τὸ θήραμα, θήρευμα* (d. Gefangene). — e. F. machen *ἀγρεύειν,*

Fangarm *ἡ πλεκτάνη.* [*θηρᾶν.*

Fangball *τὸ ἁρπαστόν* (*dem. τὸ ἁρπάστιον*). — F. spielen *ἁρπαστὸν* (*ἐφετίνδα, φαινίνδα*) *παί-*

fangbar *ἁλώσιμος* 2. [*ζειν.*

fangen 1) eig. *a*) Thiere: *ἀγρεύειν; θηρᾶν, θηρεύειν* (u. *M.*), *περιλαμβάνεσθαι*; im Bes. m. e. Netze *σαγηνεύειν*, mit e. Angel *ἀγκιστρεύειν*, m. Köder *δελεάζειν*; Vögel m. Lockvögeln *παλεύειν.* — gefangen werden *ἁλίσκεσθαι*; auch *ἐμπίπτειν εἴς τι, περιπίπτειν τινί*, z. B. *σαγήνῃ.* *b*) ergreifen, in seine Gewalt bringen: *αἱρεῖν, συλλαμβάνειν; καταλαμβάνειν* (e. Fliehenden); lebendig f. *ζωγρεῖν*; im Kriege f. *αἰχμάλωτον ποιεῖν*

c) auffangen: *ἀναλαμβάνειν* (etw. was man in d. Höhe geworfen hat); *δέχεσθαι, ἐκδέχεσθαι* (bes. v. e. Balle, wie *ἁρπάζειν*). — 2) übtr. *a*) m. Worten: *αἱρεῖν τινα λόγοις, ἐλέγχειν* u. *ἐξελέγχειν τινά*; m. Worten zu f. suchen *πειρᾶσθαί* (*DP.*) *τινος*; durch List f. *ὑπέρχεσθαί τινα*, s. berücken; sich f. lassen *λαβὴν διδόναι, παρα-, ἐν-διδόναι, παρέχειν*. *b*) Feuer f. *ἀντιλαμβάνεσθαι φλογός, ἅπτεσθαι, ἐξάπτεσθαι, ἐκπυροῦσθαι P.*; bildl. er fängt leicht Feuer *ὀξύρροπός ἐστι πρός τι*, z. B. *πρὸς ὀργήν, πρὸς ἔρωτα*.

Fanggarn, Fangnetz *τὸ θήρατρον*.

Farbe 1) als Eigenschaft: *τὸ χρῶμα; ἡ χρόα* (sp. *χροιά*), *ὁ χρώς, χρωτός* (F. d. Haut, Teint). — schöne, gesunde F. *ἡ εὔχροια*; v. guter, gesunder F. *εὔχρους, ουν, εὔχρως, ων*; e. gute, gesunde F. haben *εὐχροεῖν*. — schlechte, üble F. *ἡ δύσχροια, κακόχροια*; v. schlechter, übler F. *κακόχρους, δύσχρους, ουν, ὁ, ἡ δύσχρως, ωτος*; e. schlechte, üble F. haben *κακοχροεῖν*. — d. F. wechseln *ἀλλοχροεῖν; τρέπειν* (*μεταβάλλειν, ἀλλάττειν, παραλλάττειν*) *τὴν χρόαν* od. *τὸ χρῶμα, διαφθείρειν τι τοῦ χρώματος*; ist es = „erblassen" *τὸ τοῦ προσώπου χρῶμα ἀποβάλλειν, ὠχριᾶν*; Wechsel der F. *ἡ ἀλλόχροια, ἑτερόχροια*. — v. anderer F. *ἀλλόχρους, ουν, ὁ, ἡ ἀλλόχρως, ωτος, ἑτερόχρους, ουν*. — v. natürlicher od. derselben F. *αὐτόχρους, ουν*. — v. weisser F. *λευκόχρους, ουν* od. *λευκός* 3. *τὴν χρόαν*; v. weisser F. sein *λευκοχροεῖν*; weisse F. *ἡ λευκόχροια*. — v. dunkler F. *μελάγχρους, ουν, ὁ, ἡ μελάγχρως* (*μελανόχρως*), *ωτος, μελαγχρής* 2. — in e. andere F. spielend *ἑτερόχρους, ουν*. — künstliche F. *ἡ βαφή*. — 2) Färbemittel, w. s.

farbelos *ἄχρους, ουν, ἄχρως, ων, ἀχρώματος* 2. — f. sein *ἀχροεῖν*. — vgl. ungefärbt.

Farbelosigkeit *ἡ ἄχροια*.

Farbenhändler *ὁ φαρμακοπώλης, χρωματοπώλης*. — e. F. sein *φαρμακοπωλεῖν*.

Farbenmischung *ἡ τῶν χρωμάτων κρᾶσις*.

Farbenpracht *τὸ ἄνθος*.

Farbenreiber *ὁ φαρμακοτρίβης*.

Farbenspiel *ἡ ποικιλία*.

Farbentopf *ἡ λήκυθος*.

Farbenwechsel *ἡ ἀλλόχροια, ἑτερόχροια*.

farbig *χρωσθείς* 3. (gefärbt); *ποικίλος* 3., *ἀνθινός* 3., auch *ἑτερόχρους* 2. (bunt). — v. Menschen, s. dunkelfarbig.

farblos, s. farbelos.

farcieren *ὀνθυλεύειν*. — farciert *ὀνθυλευτός* 3. — das F. *ἡ ὀνθύλευσις*.

Farre *ὁ ταῦρος*.

farrenäugig (v. Frauen) *ἡ βοῶπις, ιδος* (poet.).

Farrenkraut *ἡ πτερίς, ίδος* u. *πτέρις, εως* (sp. *τὸ πτέριον*); *τὸ πολυπόδιον*. — m. F. angemachter Wein *ὁ πολυποδίτης οἶνος*.

Farz *ἡ πορδή* (gemein); *ὁ ψόφος* (euph.).

farzen *πέρδεσθαι, ἀποπέρδεσθαι* (gemein), *ἀποψοφεῖν* (euph.); Jmd. ins Gesicht f. *καταπέρδειν τινός*. — das F. *ἡ πέρδησις, ἀποψόφησις*.

Farzer *ὁ πόρδων, ωνος*.

Fasan *ὁ φασιανός* (m. u. ohne *ὄρνις*).

Fasanerie etwa *τὸ φασιανοτροφεῖον*.

Fasces *αἱ ῥάβδοι*. — d. F. tragen *ῥαβδουχεῖν*; sich d. F. vortragen lassen *ῥαβδουχεῖσθαι P.*

Faschinen, die, *ἡ ὕλη*.

Faselei *ὁ λῆρος, ἡ φλυαρία* (sp. *ὁ φλύαρος, τὰ φλυαρήματα, ὁ φλήναφος, ἡ φληναφία*), *ὁ ὕθλος, ἡ τερατεία, τὸ τεράτευμα, ἡ τερατολογία, τερθρεία*. — F. machen, s. faseln.

faselhaft, s. faselig.

Faselhans *ὁ λῆρος, ὁ φλέδων, ονος*; sp. *τερατίας*.

faselig *ληρώδης, φλυαρώδης* 2.

faseln *ληρεῖν* (auch v. Kranken), auch *λῆρον ληρεῖν; φλυαρεῖν*, auch *φλυαρεῖν φλυαρίαν; φληναφᾶν; ὑθλεῖν; τερατεύεσθαι, τερατολογεῖν, τερθρεύεσθαι*. — das F. s. Faselei.

Faser 1) bei Pflanzen u. an thierischen Körpern: *ἡ ἴς, ἰνός; ἡ κτηδών, όνος* (F. im Holze). — 2) Flocke: *ἡ κροκύς, ύδος*. — die Fasern ablesen *τὰς κροκύδας ἀπολέγειν* od. *ἀποτίλλειν, κροκυδίζειν*.

faserig *ἰνώδης* 2. — m. f. Stengel *ἐννευρόκαυλος* 2.

Fass *ὁ πίθος* (Weinfass); *ὁ βῖκος; τὸ κεράμιον; τὸ ἄγγος* (Gefäss übh.). — das Oeffnen der Fässer (um d. neuen Wein zu kosten) *ἡ πιθοιγία*. — sprichw. das gleicht einem bodenlosen F. *τοῦτο ὅμοιόν ἐστι τετρημένῳ πίθῳ*.

fassähnlich, fassartig *πιθώδης* 2.

fassen 1) eig. *a*) ergreifen: *λαμβάνειν τινά* u. *τι, λαμβάνεσθαί τινα* (v. Sachen *λ. τινος*), *ἀντι-, ἐπι-λαμβάνεσθαί τινος, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι* u. *ἅπτεσθαί τινος, αἱρεῖν τι*; vgl. anfassen, erfassen. — Jmd. bei etw. fassen *λαμβάνειν τινά τινος*. — Posto f. *τίθεσθαι τὰ ὅπλα* (v. Soldaten), *ἱδρύεσθαι P.* (sich festsetzen). — etw. in's Auge f. *ἐνορᾶν τινι*; etw. fest in's A. fassen *ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπειν εἴς τι*; übtr. *σκοπεῖν τι, στοχάζεσθαί τινος*. — sich f. lassen (bildl.) *λαβὴν διδόναι, ἐν-, παρα-διδόναι, παρέχειν*. — Jmd. zu f. suchen *λαβὴν ζητεῖν*. — Jmd. bei d. rechten Seite f. *καταλαμβάνειν τινά*; der Jmd. bei d. rechten Seite zu f. weiss *καταληπτικός* 3. *τινος*. *b*) in etw. einfügen: *ἐνδεῖν τινί τι*. — in Gold gefasst *χρυσένδετος* 2., *περίχρυσος* 2.; in Gold f. *περιχρυσοῦν*; in Silber gefasst *περιάργυρος* 2., in Silber f. *περιαργυροῦν*. *c*) Raum haben für etw.: *χωρεῖν; ἐμπεριλαμβάνειν, ἐμπεριέχειν*; auch umschr. *ἱκανὸν εἶναι*, z. B. e. Gemach, das viele Menschen f. kann *στέγη ἱκανὴ πολλοῖς ἀνθρώποις*; auch durch *adj.*, z. B. e. Gemach, das zehn Ruhebetten f. kann *στέγη δεκάκλινος*. — 2) übtr. *a*) *tr.* in od. m. d. Geiste f.: *λαμβάνειν* (*τῇ διανοίᾳ, νῷ καὶ διανοήματι, λογισμῷ, ἐν τῇ ψυχῇ*), *καταλαμβάνειν, νοεῖν, ἐν-, κατα-νοεῖν, μανθάνειν, συνιέναι* (*ἵημι*), *δέχεσθαι*. — etw. nicht f. können *λείπεσθαι* u. *ἀπολείπεσθαί* (*P.*) *τινος*. — schwer zu f. *δυσάλωτος* 2. — mehr als e. Mensch f. kann *μεῖζον ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον*. — e. Gedanken f. *λαμβάνειν ἐν νῷ, διανοεῖσθαι DP.*; e. Entschluss f. *βουλὴν* od. *γνώμην ποιεῖσθαι, βουλεύεσθαι, προαιρεῖσθαι*; e. Beschluss f. *δόγμα* od. *ψήφισμα ποιεῖσθαι, ψηφίζεσθαι*, auch *δοκεῖ μοι*; e. Anschlag f. *ἐπιβουλὴν ποιεῖσθαι, ἐπιβουλεύειν*; Hoffnung fassen *ἐλπίδας λαμβάνειν, ἐλπίδων ἐμπίπλασθαι P.*; Muth f. *θάρρος λαμβάνειν, θαρρεῖν, θάρρος ἐγγίγνεται* od. *ἐμπίπτει τινί*, wieder Muth f. *θάρρος ἀναλαμβάνειν, ἀναθαρρεῖν*; Neigung zu etw. f. *ἐπιθυμίαν λαμβάνειν τινός, εἰς ἐπιθυμίαν ἀφικνεῖσθαί τινος*; Liebe zu Jmd. f. *εἰς ἔρωτα ἔρχεσθαί τινος, ἐρασθῆναί τινος*. *b*) *refl.* sich f. *α*) im Gemüthe: *ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν, ἐν ἑαυτῷ πάλιν γίγνεσθαι, συναγείρειν* u. *P., ἀναθαρρεῖν; κατέχειν ἑαυτόν, κρατεῖν ἑαυτοῦ* (bei Leidenschaften, z. B. im Zorne); *μετρίως* od. *πρᾴως φέρειν τι, ἀνέχεσθαι* od. *καρτερεῖν τι* (sich in Geduld f.). — sich nicht f. können *ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι, οὐ κρατεῖν ἑαυτοῦ*. — vgl. gefasst. *β*) sich kurz f. (in Worten): *συντέμνειν* (*λόγους*), *συντεμόντα* od. *συνελόντα λέγειν*; um mich kurz zu f. *ὡς συντέμω; συντέμνοντι*, (*ὡς*) *συνελόντι εἰπεῖν* od. bloss *συνελόντι*.

fasslich *καταληπτός* 3. (sp. *εὐκατάληπτος*), *εὐμαθής* 2.; auch *δῆλος* 3., *σαφής* 2. (klar); *ἁπλοῦς*

3., οὐ ποικίλος 3. (einfach). — nicht f. ἀκατάληπτος 2. — es ist mir etw. f. εὐμαθὲς γίγνεται od. ἐστί τί μοι, κατανοῶ od. μανθάνω τι, δῆλόν ἐστί μοί τι.

Fasslichkeit τὸ εὐμαθές, τὸ σαφές, ἡ κατάληψις (opp. ἀκαταληψία); sp. ἡ εὐμάθεια.

Fassung ἡ ἀγχίνοια, sp. ἡ παράστασις, τὸ παράστημα (m. u. ohne τῆς ψυχῆς) (Geistesgegenwart); ἡ ἡσυχία, ἀτρεμία, τὸ ἀνέκπληκτον; sp. ἡ ἀταραξία (Gleichmuth). — Jmd. aus der F. bringen ταράττειν, διαταράττειν, ἐκ-, κατα-πλήττειν, ἐξιστάναι (auch m. τοῦ φρονεῖν), θορυβεῖν, κινεῖν τινα, ἐνοχλεῖν τινα u. τινι. — aus der F. kommen, die F. verlieren ταράττεσθαι, διαταράττεσθαι, ἐκ-, κατα-πλήττεσθαι, ἐκφοβεῖσθαι *P.*, ἐκτὸς od. ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι, ἐξίστασθαι (gew. m. ἑαυτοῦ od. τοῦ φρονεῖν); aus d. F. sein ἔξω τοῦ καθεστηκότος εἶναι. — sprich m. F. λέξον καταστάς. — in seiner F. bleiben οὐδὲν ταράττεσθαι, ἀνέκπληκτον εἶναι.

Fassungskraft, -vermögen ἡ σύνεσις, ὁ νοῦς, sp. τὸ καταληπτικόν. — schnelle F. ἡ ἀγχίνοια. — das geht über menschliche F. τοῦτό ἐστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον.

fast σχεδόν (σχεδόν τι), παρὰ μικρόν od. παρ' ὀλίγον, ὀλίγου δεῖν, auch bloss ὀλίγου, μόνον οὐ, ὅσον οὐ, ὥσπερ. — fast gleich παρόμοιος 2., auch παραπλήσιος 3. u. 2. — fast wie παραπλησίως ὥσπερ. — fast nicht μόγις; auch durch Zsstzgen m. δυσ-, z. B. fast nicht zu finden δυσεύρετος 2., fast nicht zu unterscheiden δύσκριτος 2. u. ä.

fasten νηστεύειν; κεναγγεῖν (selten); ἀσιτεῖν, ἄσιτον εἶναι, ἀπέχεσθαι od. οὐχ ἅπτεσθαι σίτου. — fastend ὁ, ἡ νῆστις, ιδος. — das F. ἡ νηστεία, κεναγγία, ἀσιτία, selten ἀπαστία.

Fasttag ἡ νηστεία; ἡ νήστιμος ἡμέρα u. ἡ ὑπερθέσιμος (m. u. ohne ἡμέρα) sp.

fatal 1) Unglück bringend: ὀλέθριος 2. — 2) widrig, unangenehm, w. s.

Fatalität ἡ συμφορά; vgl. Unglück.

Fatum ἡ Μοῖρα, Εἱμαρμένη, Πεπρωμένη, Ἀνάγκη.

faul 1) eig. in Fäulniss übergegangen: σαπρός 3.; μυδαλέος 3. (mehr poet.) u. μυδῶν 3. (faul durch Nässe); f. werden, s. faulen. — das sind f. Fische προφάσεις αὐταί γέ εἰσιν. — 2) übtr. träge: ἀργός 2., νωθής 2. u. νωθρός 3., ὁ, ἡ βλάξ, βλακός, μαλακός 3.; ἄπονος 2. (unthätig); μισόπονος 2. sp. (arbeitsscheu); ὀκνηρός 3. (saumselig), βραδύς 3. (langsam), ῥάθυμος 2. (fahrlässig). — nicht f. ἄοκνος 2. — f. sein ἀργεῖν, νωθρεύεσθαι, βλακεύειν, ὀκνεῖν, ῥαθυμεῖν.

faulen σήπεσθαι, κατασήπεσθαι, σαπρίζεσθαι *P.*; μυδᾶν (durch Nässe). — f. lassen od. machen σήπειν, κατασήπειν. — leicht faulend εὔσηπτος 2.

Faulen, das, ἡ σῆψις; ἡ μύδησις (durch Nässe) sp. — leichtes, schnelles F. od. Neigung zum F. ἡ εὐσηψία.

faulenzen, s. „faul sein" unter „faul" 2).

Faulenzer ὁ ἀργὸς ἄνθρωπος.

Faulheit ἡ ἀργία, νώθεια, βλακεία, ἀπονία, sp. μισοπονία; ἡ ῥαθυμία.

faulicht, s. faul 1).

Faulpelz, s. Faulenzer.

Faust ἡ πυγμή, auch ἡ χείρ (allg.); ὁ κόνδυλος (geballte F.). — e. F. machen πὺξ τοὺς δακτύλους ἔχειν. — m. d. F. schlagen πὺξ παίειν od. πατάσσειν, κονδύλῳ παίειν τινά od. καθικέσθαι τινός; vgl. Faustschlag. — m. d. F. kämpfen πυκτεύειν. — auf eigene F. ἰδίᾳ γνώμῃ, ἐφ' ἑαυτοῦ; auf eigene F. handeln αὐτοματίζειν, ἰδιοπραγεῖν (dazu ἡ ἰδιοπραγία). — frisch v. d. F. weg ἐξ ὑπογυίου.

faustgross ἀμφίδοχμος, χειροπληθής 2. (eig. d. Hand füllend).

Faustkämpfer ὁ πύκτης; geschickter F. ὁ πυκτικός. — F. sein πυκτεύειν. — zum F. gehörig πυκτικός 3. — d. Kunst des F. ἡ πυκτική.

Faustkampf ἡ πυγμή. — im F. geschickt πυκτικός 3. — d. F. treiben πυκτεύειν.

Faustrecht ἡ χειροκρατία; ἡ βία. — das F. gilt δίκη ἐν χερσίν ἐστιν. — nach dem F. ἐν χειρῶν νόμῳ. — e. Staatsverfassung, wo d. F. gilt τρόπος τῆς πολιτείας χειροκρατικός.

Faustschlag ὁ κόνδυλος; Jmd. e. F. geben κόνδυλόν τινι διδόναι od. ἐντρίβειν; m. Faustschlägen zerschlagen κατακονδυλίζειν. — übr. s. Faust.

Februar ὁ δεύτερος μήν, ὁ Φεβρουάριος. — vgl. Monat.

Fechtboden etwa ἡ παλαίστρα, τὸ γυμνάσιον.

fechten 1) kämpfen, w. s. — 2) sich im Gebrauch d. Waffen üben: ὁπλομαχεῖν, ἀσκεῖν ὁπλομαχίαν, γυμνάζεσθαι ἐν τοῖς ὅπλοις, σκιαμαχεῖν. — 3) betteln, w. s.

Fechten, das, s. Kämpfen. — als Uebung: ἡ ὁπλομαχία, σκιαμαχία.

Fechter, s. Kämpfer; (v. Profession) ὁ ἀθλητής, μονομάχος.

fechtermässig ὁπλομαχικός, ἀθλητικός 3.

Fechtkunst ἡ ὁπλομαχητική, ἀθλητική.

Fechtmeister ὁ ὁπλομάχης od. -μάχος.

Fechtschule, s. Fechtboden.

Feder 1) am thierischen Körper: τὸ πτερόν (bes. Flugfeder); τὸ πτίλον (Flaumfeder). — m. Federn versehen πτερωτός, πτέρινος, πτιλωτός 3.; m. F. versehen πτεροῦν, πτιλοῦν. — m. bunten F. πτεροποίκιλος 2. — v. F. gemacht πτέρινος 3. — F. bekommen πτερὰ φύειν od. πτεροφυεῖν; F. bekommend πτεροφυής 2. — d. F. verlieren πτερορρυεῖν, τὰ πτερὰ ἀποβάλλειν. — d. Ausgehen d. F. ἡ πτερῶν ἀποβολή. — m. e. F. reinigen od. kitzeln διαπτεροῦν. — „sich in d. Federn legen", eig. κατακλίνεσθαι (*P.*) εἰς στρωμνὴν πιλωτήν; übh. κατακλίνεσθαι ὡς καθευδήσοντα, κοιμᾶσθαι od. κατακοιμᾶσθαι *DP*. — v. Federn auf's Stroh kommen ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους. — sprichw. sich m. fremden F. schmücken ἀλλοτρίοις πτεροῖς ἀγάλλεσθαι. — „d. Vogel an den F. kennen" etwa ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα od. ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον od. ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα τεκμαίρεσθαι. — d. F. auf d. Hute τὸ πτερόν. — 2) d. F. zum Schreiben: ὁ κάλαμος (Rohr); τὸ γραφεῖον, ἡ γραφίς, ίδος (Griffel, Pinsel). — an der F. kauen δάκνειν τὸν κάλαμον. — e. tüchtige F. führen δεινὸν εἶναι γράφειν. — in d. F. sagen, s. diktieren. — 3) metallene Druck- od. Springfeder: etwa ὁ ἐλατήρ, ῆρος; ἡ σπεῖρα (gewunden.

Federball ἡ πτιλωτὴ σφαῖρα.

Federbett ἡ πιλωτὴ στρωνή.

Federbose, s. Federspule.

Federbusch ὁ λόφος, auch ὁ πτερωτὸς λόφος, τὸ πτερόν. — Federbüsche verkaufen λοφοπωλεῖν. — der F. verkauft ὁ λοφοπώλης; der sie verfertigt ὁ λοφοποιός. — Futteral für d. F. τὸ λοφεῖον.

Federchen τὸ πτερύγιον.

Federfächer ἡ πτερίνη ῥιπίς, ίδος; τὸ πτερόν.

federig πτιλωτός 3.; πλέως 3. κροκύδων.

Federkiel ὁ τοῦ πτεροῦ καυλός.

Federkissen τὸ πτιλωτὸν προσκεφάλαιον.

Federkrone (bei Blumen) ἡ ἀνθήλη, ὁ πάππος. — m. e. F. besetzter Samen τὰ παπποσπέρματα. — e. F. ansetzen ἐκπαπποῦσθαι *P.* — in e. F. verwandelt werden ἀποπαπποῦσθαι *P.*

Federlappen *τὰ λίνα τὰ πτεροῖς διειλημμένα.* — s. Lappen.

federleicht etwa *πτεροῦ κουφότερος* 3. od. bloss *κουφότατος* 3.

Federlesen; kein F. machen *οὐδὲν ὀκνεῖν* od. *μέλλειν.* — ohne viel F. *ἄοκνος* 2., *οὐδὲν ὀκνῶν* od. *μέλλων* 3.; auch *adv. ἀόκνως, ἀμελλητί.*

federlos *ἄπτερος* 2.

Federmesser *ἡ σμίλη, τὸ σμιλίον.*

Federspule *ἡ τοῦ πτεροῦ σῦριγξ, γγος.*

Federvieh *αἱ ὄρνιϑες, τὰ ὄρνεα.* — Fleisch v. F. *τὰ ὀρνίϑεια* od. *ἀπ' ὀρνέων κρέα.*

Fee etwa *ἡ νύμφη.*

Fegefeuer etwa *τὸ πῦρ τὸ καϑαρτικόν; ὁ καϑαρμός.*

fegen *κορεῖν, ἐκκορεῖν, σαίρειν, καϑαίρειν, ἐκκαϑαίρειν, καλλύνειν.* — das F. *ὁ καϑαρμός.*

Fegsel *τὸ κάϑαρμα,* sp. *ὁ καϑαρμός.*

Fehde *ἡ ἔρις, ιδος, ἡ φιλονεικία; ὁ ἀγών, ῶνος;* offene F. *ὁ πόλεμος;* m. Jmd. in offener F. leben *πολεμεῖν τινι.*

fehl, nur in Verbindg. m. gewissen Verben, z. B. f. gehen, f. greifen u. dgl., die als eigene Artikel folgen.

Fehlbitte *ἡ ἀπότευξις.* — e. F. thun *δεόμενον ἀποτυγχάνειν;* e. F. bei Jmd. thun *ἀτυχεῖν τινος παρά τινος.*

fehlen 1) e. Ziel: *ἁμαρτάνειν, ἀφ-, ἐξ-αμαρτάνειν τινός* (auch m. d. Zusatze: *βαλόντα, ἀκοντίσαντα* u. dgl.), *οὐκ ἐξ-, ἐφ-ικνεῖσϑαί τινος* od. *εἴς (ἐπί, πρός) τι, ἄστοχον εἶναί τινος, ἀστοχεῖν τινος;* vgl. verfehlen. — übtr. e. Fehler begehen: *ἁμαρτάνειν, ἐξαμαρτάνειν* (in etw. *τί* od. *ἔν τινι;* gegen etw. od. Jmd. *εἴς* od. *περί* m. *acc.*, selten *περί* m. *gen.*); *πλημμελεῖν τι* od. *εἴς (περί) τι* (gegen e. Norm od. Regel); *πταίειν* u. *σφάλλεσϑαι P.* (*ἔν τινι* od. *περί τι;* eig. straucheln u. fallen; m. d. Nebenbegriffe d. Irrthumes u. Schadens); *ἀδικεῖν* (gegen Recht u. Gesetz) u. *ἀσεβεῖν* (gegen d. Pflichten d. Pietät u. Religiosität), m. *acc.* od. *εἴς (περί, πρός)* m. *acc.* u. m. *part.* d. Handlung, durch welche man fehlt. — oft, schwer, menschlich f. *πολλὰ, μεγάλα, ἀνϑρώπινα ἁμαρτάνειν.* — zum fehlen geneigt *ἁμαρτητικός* 3. — 2) mangeln; *λείπειν, ἐκ-, ἐλ-, ἐπι-λείπειν, ἀπεῖναι, οὐχ ὑπάρχειν.* — es fehlt mir woran *ἐλλείπει μοί τινος* (sp. *ἐλλείπει μέ τι*), *ἐλλείπεταί μοί τι, ἐλλείπω τινός, ἐπιλείπει μέ τι, δεῖ* od. *ἐνδεῖ μοί τινος, δέομαι* od. *ἐνδέομαί τινος, ἐνδεής εἰμί τινος, ἐνδεῶς ἔχω τινός, ἀπορῶ τινος;* mir fehlt etw. (das mir entzogen ist) *ἐστέρημαι* od. *στέρομαί τινος.* — es fehlt nichts mehr zu etw. *οὐδὲν ἔτι ἐλλιπὲς γίγνεται πρός τι.* — es fehlt viel, wenig daran dass ... *πολλοῦ, ὀλίγου (μικροῦ) δεῖ* m. *inf.*, auch m. persönl. Construction *πολλοῦ, ὀλίγου (μικροῦ) δέω* m. *inf.* (wozu gew. *μή* hinzutritt); „es fehlt viel dass ..." auch *πόρρω εἰμὶ τοῦ* m. *inf.*, *πολὺ ἀπέχω τοῦ ..., ἐκτός εἰμι τοῦ ...;* „es fehlt wenig dass ..." auch *μικρὸν ἀπολείπω* m. *inf.*, *παρὰ μικρὸν δέω* od. *ἔρχομαι* m. *inf.*, *παρ' ὀλίγον ἔρχομαι τοῦ* m. *inf.*, *κινδυνεύω* m. *inf.*; auch durch *ὀλίγου* od. *μικροῦ δεῖν,* od. bloss *ὀλίγου, μικροῦ;* es fehlte nicht viel dass er gesteinigt worden wäre *μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ καταπετρωϑῆναι.* — weit gefehlt *πολλοῦ γε δεῖ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ.* — weit gefehlt dass ... vielmehr *τοσούτου* (seltner *τοσοῦτον*) *δέω ... ὥστε,* z. B. weit gefehlt dass ich nach fremdem Gute begehre, ziehe ich es vielmehr vor mit Gerechtigkeit nur mein eigenes zu besitzen, als mit Schlechtigkeit ein vielmal grösseres als mein jetziges zu erwerben *τοσούτου δέω τῶν ἀλλοτρίων ἐπιϑυμεῖν, ὥστε μετὰ δικαιοσύνης αἱροῦμαι τὰ ἐμαυτοῦ μόνον ἔχειν μᾶλλον ἢ μετὰ κακίας πολλαπλάσια τῶν ὑπαρχόντων κτήσασϑαι;* weit gefehlt dass ..., vielmehr ... nicht einmal *οὐχ ὅπως ... ἀλλ' οὐδέ.* — das kann nicht f. *οὐκ ἔσϑ' ὅπως οὐ γενήσεται τοῦτο;* es kann mir nicht fehlen *οὐκ ἔστιν ὅπως ἀτυχήσω, οὐ ψευσϑήσομαι.* — es fehlt nicht an Leuten die ..., *εἰσὶν οἳ ...* — an mir soll es nicht f. *παρέσομαι ἔγωγε, ἕτοιμος ἔγωγε, προϑυμίας οὐδὲν ἀπολείψω* od. *ἐλλείψω.* — es f. lassen an etw. *ἀπο-, ἐλ-λείπειν τι;* es an nichts f. lassen *οὐδὲν ἀπο-, ἐλ-λείπειν* (nicht an etw. *οὐδέν τινος*); auch *οὐδενὸς φείδεσϑαι, ἀφειδῶς* od. *ἀφϑόνως παρέχειν πάντα.* — es fehlt etw. an od. bei etw. *ἐλλιπές ἐστί τί τινος; ἀποστατεῖ τί τινος.* — das Fehlende *τὸ ἐλλεῖπον, τὸ ἐλλιπές.* *b*) v. Personen: abwesend sein, w. s.; in e. Gesellschaft f. *ἀπολείπεσϑαι* (*ao. P.*) *συνουσίας.* *c*) v. geistigem u. körperlichem Unwolsein: was fehlt dir? *τί σοι; τί πάσχεις* od. *πέπονϑας;* — es fehlt ihm immer etw. *ἀεὶ ἀσϑενεῖ* od. *κακῶς ἔχει;* es fehlt ihm nichts *καλῶς ἔχει, ὑγιαίνει.*

Fehler 1) Verstoss: *τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία; τὸ πλημμέλημα, ἡ πλημμέλεια* (Verstoss gegen e. Norm od. Regel); *τὸ πταῖσμα, τὸ σφάλμα* (Verstoss durch Irrthum, verbunden m. Nachtheil); *τὸ ἀδίκημα, ἡ ἀδικία* (V. gegen Recht u. Gesetz), *τὸ ἀσέβημα, ἡ ἀσέβεια* (gegen d. Pflichten d. Pietät u. Religiosität). — e. F. begehen, s. fehlen. — frei v. Fehlern sein, s. fehlerfrei. — keinen F. begehend *ἀναμάρτητος,* sp. *ἀδιάπτωτος* 2.; auch *ὁ, ἡ ἀπτώς, ῶτος.* — begangener F. *τὸ ἡμαρτημένον.* — 2) Gebrechen (physisch u. moralisch): *τὸ κακόν: ἡ κακία* (bes. in moral. Bez.). — ohne F. *τέλειος* u. *τέλεος* 3. u. 2.

fehlerfrei *ἀναμάρτητος,* sp. *ἀδιάπτωτος* 2.; *ὁ, ἡ ἀπτώς, ῶτος* (keinen Fehler begehend); *ἄμεμπτος* 2. (untadelig); *τέλειος* u. *τέλεος* 3. u. 2. (vollkommen).

fehlerhaft *πλημμελής* 2. (gegen d. Regel verstossend); *φαῦλος, κακός* 3. (schlecht); *διεφϑαρμένος* 3. (verdorben); *οὐκ ὀρϑός* 3. (nicht richtig).

Fehlerhaftigkeit *ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμελές* (v. e. Handlung od. e. Zustande); *ἡ φαυλότης, κακία* (v. e. Sache).

Fehlgeburt 1) als Handlung: *ἡ ἄμβλωσις, ἐξάμβλωσις, ἀποφϑορά, ἔκτρωσις, ὁ ἐκτρωσμός.* — e. F. thun *ἀμβλίσκειν, ἀπ-, ἐξ-αμβλίσκειν, ἐκτιτρώσκειν, ἀποφϑείρειν, διαφϑείρειν* u. *M.* — e. F. verursachen *ἐξαμβλίσκειν.* — e. F. verursachend *ἀμβλωτικός* 3. sp.; vgl. abtreiben. — 2) das zu früh geborene Kind: *τὸ ἔκτρωμα,* sp. *ἄμβλωμα, ἐξάμβλωμα, ἀμβλωϑρίδιον.*

fehlgehen *ἁμαρτάνειν τῆς ὁδοῦ, πλανᾶσϑαι P.; μάτην ἐλϑεῖν* (umsonst gehen); übtr. *ἀποτυγχάνειν, ἀτυχεῖν τινος.*

fehlgreifen *a*) eig. e. Saite: *χορδὴν ἀσύμφωνον κρούειν, παραχορδίζειν* (auch übtr.); übh. *ἀστοχεῖν τινος.* *b*) übtr. = fehlen, w. s.

Fehlgriff *τὸ ἁμάρτημα, σφάλμα; τὸ ἀστόχημα, ἡ ἀστοχία* sp. — e. F. thun (auf e. Saiteninstrument) *παραχορδίζειν;* übh. *ἀστοχεῖν τινος;* (in e. Urtheile od. Beschlusse) *σφάλλεσϑαι* (*P.*) *κρίσεως* od. *γνώμης;* (in e. Handlung) *ἁμαρτάνειν* od. *ἀδικεῖν ποιοῦντά τι.*

fehlrathen *εἰκάζοντα σφάλλεσϑαι P.*

fehlschiessen *a*) eig. *βάλλοντα, τοξεύοντα* u. dgl. *ἁμαρτάνειν, ἀφ-, ἐξ-αμαρτάνειν τινός; ἄστοχον εἶναι* od. *ἀστοχεῖν τινος.* *b*) übtr. s. fehlen. — das F. *ἡ ἀστοχία.*

Fehlschlag *ἡ κενὴ* od. *διακενῆς πληγή.* — e. F. thun *διακενῆς πλήττειν* od. *παίειν.*

fehlschlagen *a*) eig. *παραπλήττειν, παραπαίειν; πλήττοντα* od. *παίοντα ἁμαρτάνειν.* *b*) übtr.

σφάλλεσθαι *P.*; es schlägt mir etw. fehl ἀποτυγχάνω od. ἀποτυχῶ τινος, διαμαρτάνω τινός, οὐκ ἀποβαίνει μοί τι. — d. Hoffnung schlug ihm fehl ἥμαρτε (ἐψεύσθη, ἐσφάλη) τῆς ἐλπίδος. — das F. ἡ ἀπότευξις, ἀτυχία.

Fehlschluss τὸ σφάλμα; ὁ παραλογισμός (Trugschluss). — e. F. machen σφάλλεσθαι (*P.*) τῆς γνώμης, οὐ κατὰ τὸ ὂν κρίνειν; παραλογίζεσθαι.

Fehlschuss ἡ ἀστοχία; τὸ ἀστόχημα. — e. F. thun βάλλοντα ἀποτυγχάνειν, ἀστοχεῖν.

Fehlsprung; e. F. thun σφάλλεσθαι (*P.*) πηδῶντα.

Fehlstoss, s. Fehlschlag.

fehltreten σφάλλεσθαι *P.*, πταίειν, ὀλισθάνειν; sp. κενεμβατεῖν (e. falschen Tritt thun); λακτίζοντα od. πατοῦντα ἀφαμαρτάνειν τινός (wenn man e. Gegenstand, den man treten will, verfehlt).

Fehltritt τὸ σφάλμα, πταῖσμα, ὀλίσθημα, ἡ ὀλίσθησις (eig. u. übtr.); τὸ ἁμάρτημα (übtr.). — e. F. thun σφάλλεσθαι, πταίειν, ὀλισθάνειν, sp. κενεμβατεῖν (eig. u. übtr.).

Fehlwurf ἡ ἀστοχία, τὸ ἀστόχημα; e. F. thun βάλλοντα ἁμαρτάνειν, ἀστοχεῖν; ἀποτυγχάνειν κυβεύοντα (beim Würfelspiel).

Feier 1) das Feiern: ἡ ἑόρτασις, sp. ὁ ἑορτασμός; ἡ τελετή; ἡ παννυχίς, ίδος (e. nächtlichen Festes). — oft umschr., z. B. bei d. F. d. olympischen Spiele ἀγομένων od. ἐπιτελουμένων τῶν Ὀλυμπίων. — 2) Feierlichkeit, Fest, w. s.

Feierabend ἡ (ἀπὸ) τῶν ἔργων παῦλα od. ἀνάπαυλα; ὁ βουλυτός. — F. machen ἀνάπαυλαν ποιεῖσθαι, ἀναπαύεσθαι, ἀποπαύεσθαι τῶν ἔργων.

Feierkleid, s. Festkleid.

feierlich 1) eig. = festlich, w. s. — 2) übtr. σεμνός 3., σεμνοπρεπής, μεγαλοπρεπής 2. — e. f. Miene annehmen σεμνοπροσωπεῖν, σεμνύνεσθαι; m. f. Gesichte od. Miene σεμνοπρόσωπος 2. — f. reden σεμνολογεῖν, σεμνῶς λέγειν; f. redend σεμνολόγος 2.; f. Rede ἡ σεμνολογία. — f. Anstand ἡ σεμνοπρέπεια. — f. versprechen θεοῖς εὐξάμενον od. ἐπωμόσοντα ὑπισχνεῖσθαι.

Feierlichkeit 1) Fest, w. s. — 2) das Feierliche, Erhabene (als Eigenschaft): ἡ σεμνότης, τὸ σεμνόν, τὸ σεμνοπρεπές, τὸ μεγαλοπρεπές, ἡ μεγαλοπρέπεια.

feiern 1) *intr.* ἀναπαύεσθαι, ἀποπαύεσθαι τῶν ἔργων, ἡσυχίαν ἄγειν, ἡσυχάζειν, σχολὴν ἄγειν, σχολάζειν; ἀργεῖν. — 2) *tr.* *a*) e. Fest: ἑορτάζειν, ἄγειν, τελεῖν, ἐπιτελεῖν, auch ποιεῖν u. *M.* — m. e. Opfer, e. Schmause f., z. B. e. Sieg νικητήρια θύειν, ἑστιᾶν u. ä. *b*) preisen, verherrlichen: σεμνύνειν, ὑμνεῖν, πανηγυρίζειν, ἐγκωμιάζειν; ἀγάλλειν (selten), sp. δοξάζειν; immerwährend gefeiert werden τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενον θάλλειν. — in Liedern gefeiert werden ᾄδεσθαι *P.*, poet. u. sp. ἀοίδιμον γίγνεσθαι. — das F., s. Feier.

Feiertag ἡ ἑορτή; sp. ἡ ἑορτάσιμος od. ἑορταστικὴ ἡμέρα; ἡ ἱερομηνία u. τὰ ἱερομήνια. — ohne F. ἀνεόρταστος 2. sp. — sich e. F. machen = feiern, w. s. — vgl. Fest u. Ferien.

feig δειλός 3., ἄτολμος, ἄνανδρος 2., auch ἀγεννής 2. u. gew. κακός 3.; komisch auch σύκινος 3. — sich f. benehmen ἀποδειλιᾶν (bei etw. ἔν τινι, πρός τι), μαλακίζεσθαι *P.*; f. Benehmen ἡ ἀποδειλίασις. — f. Memme ὁ συκομάμμας (?).

Feigbohne ὁ θέρμος (*dem.* τὸ θερμίον). — v. F. θέρμινος 3. — F. essen θερμοτραγεῖν sp.

Feige τὸ σῦκον, selten ἡ συκῆ (zahme, reife F.); τὸ ἐρινόν (wilde F.; auch τὰ ἐρινᾶ mit u. ohne σῦκα); ὁ φήληξ, ηκος (wilde F. im Uebergange zur Reife); ἡ κορώνεως (-ω) συκῆ (schwarzgraue F.); ὁ ὄλυνθος (unzeitige F.); ἡ ἰσχάς, άδος (getrocknete F.; *dem.* τὸ ἰσχάδιον). — F. essend συκοτράγος 2., F. essen συκοτραγεῖν. — F. lesen συκολογεῖν, συκάζειν (auch σ. σῦκα). — F. tragend συκοφόρος 2., ὀλυνθοφόρος 2. — F. tragen ὀλυνθοφορεῖν. — m. F. nähren συκοῦν u. συκίζειν sp. — Trank v. abgekochten F. τὸ συκίον, τὸ σύκινον πόμα.

feigenähnlich, **-artig** συκώδης 2.; ὁ συκίτης, *fem.* συκῖτις, ιδος.

Feigenbaum ἡ συκῆ (kleiner F. τὸ συκίδιον; junger F. ἡ συκίς, ίδος); ἡ κράδη. — wilder F. ὁ ἐρινεός, ἐρινεώς, ἐρινός. — m. wilden F. bewachsen ἐρινεώδης 2.

Feigenblatt τὸ τῆς συκῆς φύλλον, τὸ θρῖον.

Feigenhändler ὁ ἰσχαδοπώλης; *fem.* ἡ ἰσχαδόπωλις, ιδος.

Feigenholz τὸ σύκινον ξύλον. — v. F. σύκινος 3.

Feigenkern ὁ τοῦ σύκου κόκκος.

Feigenwald ὁ συκών u. συκεών, ῶνος sp.

Feigenwein ὁ συκίτης od. σύκινος οἶνος.

Feigenzweig ἡ κράδη, ὁ κράδος.

Feigheit ἡ δειλία, κακία, κάκη, ἀνανδρία, ἀτολμία, ἀγέννεια.

feigherzig, s. feig.

Feigherzigkeit, s. Feigheit.

Feigling, s. feig.

Feigwarze τὸ σῦκον, ἡ σύκωσις, sp. ἡ ἰσχάς, άδος. — kleine F. ὁ θύμος.

feil ὤνιος 2. (selten 3.), πράσιμος 2., ὠνητός 3. — f. Waare τὰ ὤνια; τὸ ἀγόρασμα. — f. Mensch, s. bestechlich; f. Dirne ἡ πόρνη. — f. haben (bieten) ὤνιον προτιθέναι od. παρέχειν, πωλεῖν, ἀπεμπολᾶν, πιπράσκειν. — öffentlich f. bieten ἀποκηρύττειν. — f. sein ὤνιον εἶναι, πωλεῖσθαι, πιπράσκεσθαι *P.*

Feile ἡ ῥίνη; kleine F. τὸ ῥινίον.

feilen ῥινᾶν (auch übtr.); ἀποξεῖν.

feilschen δυσωνεῖν u. sp. δυσωνεῖσθαι. — der (beim Kaufen feilscht) ὁ δυσώνης.

Feilspäne τὰ ῥινήματα, ῥινίσματα; τὸ ἀπορρίνημα, ἀπόψηγμα.

fein 1) eig. *a*) dünn u. zart: λεπτός 3.; μαλακός 3. (weich u. zart); ἁπαλός 3. (jugendlich zart); ἁβρός, γλαφυρός 3. (zierlich, nett). — f. Stimmchen τριχῶδες φωνίον. — Bes. häufig sind Zsstzgen m. λεπτο-, z. B. f. geschrieben λεπτόγραφος u. λεπτόγραμμος, m. f. Haut λεπτόδερμος 2., f. Haut ἡ λεπτοδερμία, f. Arbeit machen λεπτουργεῖν, f. Arbeit ἡ λεπτουργία, f. arbeitend λεπτουργός 2., f. gewebt λεπτοϋφής 2., aus f. Theilen bestehend λεπτομερής 2. — f. machen λεπτύνειν. *b*) geläutert, rein: ἀκέραιος 2., εἰλικρινής 2., καθαρός 3. *c*) kostbar: πολυτελής 2., τίμιος, καλός 3. — 2) übtr. *a*) scharfsinnig, spitzfindig: λεπτός 3., ὀξύς, δριμύς 3., ἀγχίνους, εὔστοχος 2.; v. f. Verstande ὁ, ἡ λεπτογνώμων, ονος; f. Untersuchungen anstellen λεπτολογεῖν, f. Untersuchung ἡ λεπτολογία; e. f. Denker ἀνὴρ λεπτολόγος. — f. fühlend λεπτός 3.; f. empfindend εὐεπαίσθητος 2. — bisw. auch = listig, schlau: πανοῦργος 2., δεινός 3. *b*) artig: κομψός 3., κόσμιος 3. u. 2., χαρίεις 3., ἀστεῖος 3. u. 2., εὐτράπελος 2., μουσικός 3., auch οὐκ ἄμουσος 2.

feinblätterig λεπτόφυλλος 2.

feind ἐχθρός 3., ἀπεχθής, δυσμενής 2. — Jmd. f. werden ἀπεχθάνεσθαι πρός τινα. — Jmd. od. etw. f. sein μισεῖν τινα (τι), ἐχθαίρειν u. ἐχθραίνειν (selten) τινά, δυσχεραίνειν od. φεύγειν τι.

Feind *a*) im Kriege: ὁ πολέμιος, ἐναντίος; selten ὁ ἀντίπαλος. — „die F." im Zusammenhange d. Rede öfters οἱ ἄνδρες, οἱ ἄνθρωποι. *b*) im bürgerlichen od. Privatleben: ὁ ἐχθρός, δυσμενής; ὁ ἐναντίος (Gegner). — die F.: auch οἱ ἕτεροι (Gegenpartei). — F. v. Jmd. od. etw. ὁ μισῶν

τινα od. *τι*; sehr häufig durch Compos. m. *μισο-*, z. B. e. F. d. Barbaren, d. Weiber, d. Volkes *μισοβάρβαρος* 2., *ὁ μισογύνης*, *μισόδημος* 2. u. ä. — e. abgesagter F. *ὁ ἔχϑιστος*. — Jmd. zum F. machen *ἐχϑρὸν ποιεῖσϑαί τινα*, sp. *ἐχϑροποιεῖν*; vgl. verfeinden. — Feinde werden unter einander *διαστῆναι* od. *διαφέρεσϑαι* (*P.*) *πρὸς ἀλλήλους*. — Jmd. zum F. haben *ἐχϑρῷ χρῆσϑαί τινι*. — e. F. v. etw. sein *μισεῖν*, *φεύγειν*, auch *δυσχεραίνειν τι*.

Feindesland *ἡ πολεμία*, *ἡ ἀλλοτρία* (m. u. ohne *χώρα*).

Feindin *ἡ ἐχϑρά*; vgl. Feind.

feindlich 1) dem Krieg führenden Feinde gehörig, ihn betreffend: *πολέμιος* 3., *ὁ*, *ἡ*, *τὸ τῶν πολεμίων*; f. Land *ἡ πολεμία*, *ἡ ἀλλοτρία* (m. u. ohne *χώρα*). — 2) als F. gesinnt od. handelnd: *πολέμιος*, *πολεμικός*, *ἐναντίος* 3.; *ἐχϑρός* 3., *δυσμενής* 2. — f. gesinnt sein gegen Jmd. *πολεμικῶς* (*ἐχϑρῶς*) *ἔχειν* od. *διακεῖσϑαι πρός τινα*, *πολεμίως ἔχειν τινί*, sp. *ἐχϑρωδῶς ἔχειν τινί*. — f. behandeln: *κακῶς ποιεῖν* od. *κακοποιεῖν τινα* u. *τι*, auch *πολεμεῖν τινι*, seltner *τινα* u. *τι*.

Feindschaft *ἡ ἔχϑρα*, *τὸ ἔχϑος*; *ἡ ἀπέχϑεια*; *τὸ μῖσος*; *ἡ διάστασις*, *διαφορά*, sp. *σύγκρουσις* (Zwist). — m. Jmd. in F. gerathen *δι' ἔχϑρας γίγνεσϑαι*, *εἰς ἔχϑραν ἐλϑεῖν* od. *καταστῆναί τινι*, *ἔχϑραν ποιεῖσϑαι εἴς* od. *πρός τινα*. — F. gegen Jmd. hegen *ἔχϑραν ἔχειν πρός τινα*, *δι' ἀπεχϑείας ἔχειν τινά*. — sich F. zuziehen *ἔχϑραν αἱρεσϑαί τινι*. — zu F. geneigt sein *φιλαπεχϑήμονα εἶναι* od. *φιλαπεχϑημόνως ἔχειν*, *ἐϑελέχϑρως ἔχειν*, gegen Jmd. *πρός τινα*.

feindselig *πολέμιος*, *πολεμικός* 3.; *ἐχϑρός* 3., *δυσμενής*, *ἀπεχϑής* 2., selten *ἐχϑοδοπός* 2. — f. gegen Jmd. sein *πολεμίως ἔχειν τινί*, *πολεμικῶς διακεῖσϑαι πρός τινα*, *ἐχϑρῶς* od. *δυσμενῶς ἔχειν τινί* od. *πρός τινα*; *μισεῖν*, *ἐχϑαίρειν* u. *ἐχϑραίνειν* (selten) *τινά*.

Feindseligkeit *ἡ δυσμένεια*, *ἀπέχϑεια*, *τὸ μῖσος* (als Gesinnung); Feindseligkeiten *ἄδικοι χεῖρες*, *ὁ πόλεμος* (Krieg). — d. F. beginnen *ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων*, *ἅπτεσϑαι* od. *ἄρχεσϑαι τοῦ πολέμου*, *ἄρχεσϑαι πολεμοῦντα*; d. F. einstellen *παύεσϑαι τοῦ πολέμου* od. *πολεμοῦντα*.

feinfaserig *λεπτόινος* 2.

feinhäutig *λεπτόδερμος* 2.

Feinheit 1) eig. *ἡ λεπτότης* (Dünne, Zartheit); *ἁπαλότης* (Zartheit); *ἁβρότης*, u. sp. *γλαφυρότης*, *γλαφυρία* (Zierlichkeit, Nettigkeit); *ἡ καϑαρότης*, *τὸ καϑαρόν*, *τὸ ἀκέραιον* (Reinheit); *ἡ πολυτέλεια* (Kostbarkeit), auch *τὸ κάλλος* (Schönheit). — 2) übtr. *ἡ λεπτότης τῶν φρενῶν*, *ἡ ὀξύτης τῆς ψυχῆς* od. *τοῦ νοῦ*, *ἡ δριμύτης*, *ἀγχίνοια*, *εὐστοχία*; *ἡ πανουργία*, *δεινότης* (Schlauheit, List); *ἡ κομψεία*, *κομψότης*, *κοσμιότης*, *εὐσχημοσύνη*, *ἀστειότης*, *εὐτραπελία*, *τὸ κομψόν*, *κόσμιον*, *ἀστεῖον* (feines, artiges Benehmen; Witz u. Gewandtheit).

Feinschmecker *ὁ λίχνος* (auch m. d. Beisatze: *τὰ περὶ τὴν τροφήν*).

feinstengelig *λεπτόκαυλος* 2.

feinstimmig *λεπτόφωνος* 2.

feist *πίων* 2., sp. *πιμελής* 2.; *λιπαρός* 3.; *παχύς* 3. — f. sein *λιπᾶν* sp. — s. fett.

Feld 1) Ebene, Fläche: *τὸ πεδίον*; *ἡ εὐρυχωρία* (bes. als Terrain für Operationen); freies, offenes F. *τὸ ὕπαιϑρον*, sp. *ἡ ὕπαιϑρος*. — bildl. das steht noch im weiten F. *πόρρω ἔτι ταῦτα*; bes. mit Beziehung auf den Krieg: im Felde *κατὰ στρατείαν*, *ἐν στρατείᾳ*, *ἐπὶ στρατείας*; im F. stehen *ἐν στρατείᾳ* od. *ἐπὶ στρατείας εἶναι*, auch *ἔξω εἶναι*; in's F. rücken *ἐκστρατεύειν* u. *M.*, *ἐξιέναι* (auch m. *στρατείαν*); *ὁρμᾶσϑαι ἐπὶ στρατείαν*, *ὁρμᾶν στρατείαν*; zu Felde ziehen *στρατεύειν* u. *M.*, gegen Jmd. *ἐπί τινα* od. *ἐπιστρατεύειν* (u. *M.*) *τινί*, m. Jmd. *συστρατεύεσϑαί τινι*; Truppen in's F. stellen *ἐκπέμπειν στράτευμα*; das F. räumen *ἀνα-*, *ὑπο-χωρεῖν*, *ἡττᾶσϑαι P.*; das F. behaupten *κρατεῖν τῶν πολεμίων*, *νικᾶν*; Jmd. aus dem F. schlagen *τρέπεσϑαί τινα*, *τροπὴν ποιεῖσϑαί τινος* u. übtr. *ἐκκρούειν τινά*. — 2) Acker, Land: *οἱ ἀγροί* (selten *ὁ ἀγρός*), auch *ἡ χώρα*, *ἡ γῆ*. — auf dem F. *ἐν ἀγροῖς*, *κατ' ἀγρούς* (opp. *κατὰ πόλιν*), selten *ἐν ἀγρῷ*, *κατ' ἀγρόν*. — auf dem F. (d. i. wild) wachsend *ἄγριος* 3. — d. F. bauen *ἐργάζεσϑαι τὴν γῆν*, *γεωργεῖν*. — über's F. gehen *ἔξω πορεύεσϑαι DP.*, *ἐκ τῆς πόλεως ἐξιέναι*. — 3) streng abgegränzte Abtheilung eines Ganzen: *ἡ φάτνη* u. *τὸ φάτνωμα* (an e. getäfelten Decke); *τὸ κῶλον* (an e. Gebäude). — 4) bildl. = Gebiet: *τὸ χωρίον*, *ὁ τόπος*, oft bloss durch Neutra von *pronom. demonstr.*, wie *τοῦτο* od. *ταῦτα*, z. B. das ist e. F., worauf du deine Gelehrsamkeit zeigen kannst *περὶ ταῦτ' ἂν ἐπιδείξαιο τὴν σαυτοῦ σοφίαν*; od. auch durch Umschreibungen, z. B. das F. der Geschichte *τὰ περὶ τὴν ἱστορίαν*.

Feldarbeit *τὰ κατ' ἀγρὸν ἔργα*, od. bloss *τὰ ἔργα*; auch *ἡ γεωργία*.

Feldarbeiter *ὁ* (*κατ' ἀγρὸν*) *ἐργάτης*; *ὁ γεωργός*.

Feldarzt etwa *ὁ κατὰ τὸ στρατόπεδον ἰατρός*.

Feldbäcker etwa *ὁ κατὰ τὸ στρατόπεδον ἀρτοποιός* (*ἀρτοκόπος*).

Feldbau *ἡ τῆς γῆς ἐργασία*, *ἡ γεωργία*.

Feldbauer *ὁ γεωργός*.

Feldbette etwa *ἡ κατὰ τὸ στρατόπεδον κλίνη*.

Feldblume *τὸ κατὰ τοὺς ἀγροὺς* od. *ἐν τοῖς ἀγροῖς ἄνϑος*.

Felddieb *ὁ τοὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν καρποὺς κλέπτων*.

Feldflasche *ὁ κώϑων*, *ωνος* (*ἡ ἀσκοπυτίνη*, wenn m. Leder überzogen).

Feldfrucht *ὁ τῆς γῆς καρπός*, *ὁ σῖτος*; selten *τὸ λήιον* (*σίτου*); Feldfrüchte *τὰ ἐν τῷ ἀγρῷ* od. *ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα*, *τὰ κάρπιμα*, *οἱ σιτηροὶ καρποί*, sp. *οἱ σιτικοὶ καρποί*.

Feldgeräth *τὰ στρατιωτικὰ σκεύη*.

Feldgeschrei *a*) *ἡ ἀλαλά*, *ὁ ἀλαλαγμός*, *τὸ ἀλάλαγμα*; d. F. erheben *ἀλαλάζειν* od. *ἐλελίζειν* (*τῷ Ἐνυαλίῳ*). *b*) Losung: *τὸ σύνϑημα*.

Feldhase *ὁ πεδινὸς λαγώς*.

Feldhauptmann *ὁ στρατηγός*.

Feldherr *ὁ στρατηγός*, *ὁ στρατηγῶν* (*-γοῦντος*), auch *ὁ ἄρχων*, *οντος* od. *ἡγεμών*, *όνος*, poet. u. sp. *ὁ στρατηλάτης*. — F. der Feinde *ὁ ἀντιστράτηγος*. — den F. betreffend, ihm gehörig od. geziemend *στρατηγικός* 3. (auch: zum F. geschickt). — F. sein *στρατηγεῖν*, auch *ἄρχειν*, *ἡγεῖσϑαι*, *ἡγεμονεύειν* m. *gen.*; F. der Feinde sein *ἀντιστρατηγεῖν*. — gern F. sein wollen *στρατηγιᾶν*.

Feldherrnamt *ἡ στρατηγία*; *τὰ στρατηγικά*.

Feldherrngrösse *τὸ στρατηγικόν*.

Feldherrnkunst *ἡ στρατηγική*.

Feldherrnmantel *ἡ χλαμύς*, *ύδος*.

Feldherrnruhm *ἡ ἀπὸ τῆς στρατηγίας δόξα*.

Feldherrnstelle *ἡ στρατηγία*, *ἡγεμονία*.

Feldherrntalent *τὸ στρατηγικόν*.

Feldherrnzelt *ἡ τοῦ στρατηγοῦ* od. *στρατηγικὴ* (sp. *στρατηγὶς*) *σκηνή*, *τὸ στρατήγιον*.

Feldhüter *ὁ ἀγροφύλαξ*, *κος*, *ἀγρονόμος* (sein Amt *ἡ ἀγρονομία*).

Feldhuhn *ὁ*, *ἡ πέρδιξ*, *ικος*.

Feldkümmel *τὸ ὑπήκοον*.

Feldlager *τὸ στρατόπεδον*.

Feldmark *τὰ μεϑόρια*.

Feldmarschall, s. Oberbefehlshaber.
Feldmaus ὁ ἀρουραῖος μῦς.
Feldmesser ὁ γεωμέτρης; F. sein γεωμετρεῖν.
Feldmesskunst ἡ γεωμετρία.
Feldnachbar ὁ ἀγρογείτων, ονος.
Feldobst ἡ ὀπώρα.
Feldposten ἡ προφυλακή.
Feldschlacht ἡ μάχη; ἡ ἐν τοῖς ὑπαίθροις μάχη (auf ebenem Terrain); ἡ σταδία μάχη (offene F.).
Feldstein ὁ, ἡ χάλιξ, ικος.
Feldstuhl ὁ ὀκλαδίας (m. u. ohne δίφρος).
Feldvogt, **Feldwächter**, s. Feldhüter.
Feldweg ἡ (seltner ὁ) τρίβος.
Feldwirthschaft τὰ περὶ τὴν γεωργίαν.
Feldzeichen τὸ σημεῖον.
Feldzeugmeister etwa ὁ τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς [ἄρχων.
Feldzug ἡ στρατεία, ὁ στόλος; ἡ ἔξοδος, ἐξέλασις (das Ausrücken ins Feld); gegen Jmd. ἡ τινος ἐπιστρατεία. — e. F. machen στρατεύεσθαι (auch m. στρατείαν), gegen Jmd. ἐπί τινα, auch ἐπιστρατεύειν (u. *M.*) τινί. — e. F. antreten ἐκστρατεύειν u. *M.*, ἐξιέναι στρατείαν, ὁρμᾶν στρατείαν, ὁρμᾶσθαι ἐπὶ στρατείαν. — e. F. beiwohnen συστρατεύεσθαι. — e. F. beendigen ἐκστρατεύεσθαι. — vgl. Zug.
Felge ἡ ἀψίς, ῖδος; τὸ σῶτρον.
Fell τὸ δέρμα; ἡ δορά, βύρσα (d. abgezogene F.); ἡ διφθέρα (abgezogen u. zubereitet); ἡ νάκη od. gew. τὸ νάκος (zottiges F.); ἡ λάχνη (wolliges F.); ἡ νεβρίς, ίδος (F. e. Hirschkalbes). — v. Fellen gemacht δερμάτινος, βύρσινος, διφθέρινος 3. — m. e. F. überziehen διφθεροῦν, καταβυρσοῦν. — dickes F. ἡ (παχεῖα) φορίνη (auch bildl. für Unempfindlichkeit). — Einem d. F. über d. Ohren ziehen ἀσκὸν δέρειν τινά. — Vgl. Haut.
fellartig δερματώδης 2., δερματικός 3.
Fellchen τὸ δερμάτιον.
Felleisen ἡ διφθέρα, πήρα, ἀσκοπήρα.
Fellhändler ὁ σκυτοπώλης.
Fels, **Felsen** ἡ πέτρα (selten ὁ πέτρος); steiler F. ἡ ἀπορρώξ, ῶγος (πέτρα); kahler F. τὸ λέπας; F. am Meere ὁ σκόπελος, ἡ χοιράς, άδος. — v. F. gebildet πέτρινος 3. — am F. wachsend πετροφυής 2. sp. — auf F. klettern πετροβατεῖν sp.
Felsblock, s. Felsenstück.
felsenartig πετρώδης 2.; *adv.* πετρηδόν.
felsenfest (übtr.) ἀδαμάντινος 3. (eig. stählern).
felsenhart πέτρινος, λίθινος 3. (eig.); σιδηροῦς 3. (übtr.).
Felsenherz ἡ σιδηρᾶ καρδία, ὁ σιδηροῦς θυμός.
Felsenkluft τὸ χάσμα.
Felsenriff ἡ χοιράς, άδος.
Felsenritz ἡ πέτρας διαρρωγή.
Felsenschlucht ἡ φάραγξ, γγος.
Felsenstück ὁ πέτρος.
felsig πετραῖος 3., πετρινός 3., πετρώδης 2., auch τραχύς 3.
Felsstück, s. Felsenstück.
Fenchel τὸ μάραθον (sp. μάραθρον). — m. F. angemachter Wein ὁ μαραθρίτης οἶνος.
fenchelartig μαραθροειδής 2.
Fenchelfeld ὁ μαραθών, ῶνος (sp. μαραθρών).
Fenchelöl τὸ ἀπὸ μαράθου ἔλαιον.
Fenster ἡ θυρίς, ίδος; sp. ἡ φωταγωγός (sc. θύρα), τὸ φῶς, φωτός. — zum F. hinausgucken προκύπτειν ἐκ θυρίδος. — zum F. hinauswerfen (Geld) s. verschleudern.
Fensterchen τὸ θυρίδιον.
Fensterladen αἱ θυρίδες. — wol verschlossene F. θυρίδες εὖ ἐσφηκωμέναι.
Fensterscheibe ἡ διόπτρα (v. Frauenglas).
Ferien ἡ ἐκεχειρία, αἱ ἑορτάσιμοι od. ἑορταστικαὶ ἡμέραι (bes. Schulferien); ἡ ἀπραξία, αἱ ἄπρακτοι (ἀποφράδες) ἡμέραι (Gerichtsferien).
Ferkel ὁ, ἡ δέλφαξ, κος; ὁ χοῖρος, γρῦλος; τὸ συΐδιον. — vom F. δελφάκειος, χοίρειος 3.
Ferkelchen τὸ δελφάκιον, χοιρίδιον, ὁ γρυλίων, ωνος.
fern 1) *adv.* μακράν, πόρρω (selten ἑκάς), sämmtlich m. *gen.* — von f. μακρόθεν, πόρρωθεν, ἄπωθεν (u. ἀπόθεν?). — f. hin πόρρω. — einer Sache f. stehen (f. sein v. etw.) πόρρω (ἐκτὸς, ἀλλότριον) εἶναί τινος, ἀπεῖναί τινος, οὐ μετέχειν τινός; der Zeit nach nicht f. liegen τοῖς καιροῖς οὐ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι. — das sei f. μὴ γένοιτο, μὴ συμβαίη τοῦτο, auch εὐφήμει. — v. Einem od. etw. f. halten (πόρρωθεν) εἴργειν (ἀπείργειν) τινός od. ἀπό τινος, ἀποτρέπειν τινός. — sich v. etw. f. halten ἀπέχεσθαί τινος, φεύγειν τι. — ich that dies auch nicht von f. οὐκ ἐποίουν ταῦτα οὐδ' ἐγγύς. — in so fern als ἧ, ὅσον. — 2) *adj.* πόρρω ὤν, ἀπών, ἀπέχων, ἀφεστώς, διεστώς, κεχωρισμένος 3.; sehr f. μακρὰν ἀπών 3.
Ferne ἡ διάστασις, τὸ διάστημα (Abstand); τὰ πόρρω (die fernen Gegenstände). — in der F. πόρρω. — aus der F. πόρρωθεν, ἄπωθεν (ἀπόθεν?). — in die F. μακράν, πόρρω. — in der F. sein ἀπο-, ἐκ-δημεῖν; bildl. das ist noch in weiter F. πόρρω ἔτι ταῦτ' ἔστιν (ἄπεστιν), εἰς μακρὰν οὐκ ἂν γένοιτο. — weiter in die F. sehen τηλαυγέστερον ὁρᾶν sp. — der nur in der F. sieht ὁ πρεσβύτης (opp. ὁ μύωψ).
ferner 1) *adj.* *a*) v. Raume: πορρωτέρω ὤν, ἀπών, πλέον ἀπέχων od. ἀφεστώς (διεστώς) 3. *b*) v. d. Zeit: ὁ, ἡ, τὸ μετὰ ταῦτα (ὕστερον, ἔπειτα, εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον); auch ἐπιγιγνόμενος 3. — 2) *adv.* *a*) in Zukunft: ὕστερον, μετέπειτα, μετὰ ταῦτα, τοῦ λοιποῦ (τὸ λοιπόν), τὸ ἀπὸ τοῦδε. *b*) noch dazu, ausserdem: εἶτα, ἔπειτα, ἑξῆς, πρὸς (δὲ) τούτοις, πρὸς δέ, ἔτι δέ, εἰ δὲ βούλει; auch πάλιν, γὲ μήν, τοίνυν.
fernerhin τὸ λοιπόν, τοῦ λοιποῦ, auch εἰς τὸ λοιπόν, εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον, ὕστερον, τὸ ἀπὸ τοῦδε.
Fernglas etwa τὸ τηλεσκόπιον (neugebildetes W.).
fernleuchtend τηλαυγής 2.
Ferse ἡ πτέρνα; Jmd. auf d. F. folgen κατὰ πόδα od. πόδας ἕπεσθαι od. ἀκολουθεῖν τινι.
Fersengeld geben ἀνέδην (προτροπάδην, προπετῶς) φεύγειν, οἴχεσθαι φεύγοντα, ὡς ποδῶν ἔχει (τις) φεύγειν.
fertig 1) in Bereitschaft gesetzt: παρεσκευασμένος, ἡτοιμασμένος 3.; ἕτοιμος 3. u. 2., εὐτρεπής 2. — sich f. machen παρασκευάζεσθαι, ἑτοιμάζεσθαι; ἀποδύεσθαι (eig. zu gymnastischen Uebungen); „fertig", als Commandowort, etwa κάθετε od. προβάλλεσθε τὰ δόρατα. — 2) zu Stande gebracht, vollendet: διαπεπραγμένος, ἀπειργασμένος, ἀποτετελεσμένος, ἀποδεδειγμένος 3., auch τέλειος 3. u. 2. — f. machen διαπράττειν, ἀπεργάζεσθαι, ἀποτελεῖν, ἀποδεικνύναι, auch τέλος ἐπιτιθέναι τινί; f. werden m. etw. ἀνύτειν, ἐξανύτειν, περαίνειν; f. sein ἐπὶ τέλει εἶναι (v. Sachen: τέλος ἔχειν); wir sind m. allem f. πάντα ἡμῖν πέπρακται. — eben m. etw. f. sein γενέσθαι ἀπό τινος. — das wird nie f. sprichw. ὑπέρου περιτροπή. — m. Jmd. f. werden ἀπαλλάττειν τινά (Jmd. los werden), περιγίγνεσθαι od. κρατεῖν τινος, χειροῦσθαί τινα (Jmd. überwältigen); auf keine Weise m. Jmd. f. werden können οὐδένα τρόπον δύνασθαι προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — 3) fähig od. geschickt zu etw.: δεξιός, ἀγαθός 3.; δεινός 3. m. f. *inf.* — 4) willig, bereit: ἕτοιμος 3. u. 2., πρόθυμος, πρόχειρος 2. m. *inf.*

fertigen, s. verfertigen.
Fertigkeit ἡ δεξιότης, δεινότης; ἡ ἐμπειρία, τριβή; ἡ ἕξις (sp.). — e. F. in etw. besitzen δεξιὸν εἶναι περί τι, δεινὸν εἶναί τι od. m. *inf.*, ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός, ἐμπειρίαν καὶ τριβὴν ἔχειν τινός. — Häufig durch die *adj.* auf -ικός, z. B. der d. F. besitzt zu führen, zu reden ἡγεμονικός, ῥητορικός 3.
Fessel *a*) ὁ δεσμός (*pl.* auch τὰ δεσμά); ἡ πέδη (gew. *pl.*, Fussfessel, auch αἱ χοίνικες). — Jmd. Fesseln anlegen, s. fesseln; Jmd. die F. lösen ἀπαλλάττειν τινὰ τῶν δεσμῶν, λύειν τινά (auch m. τῶν δεσμῶν od. ἐκ τῶν δ.). — in F. liegen ἐν δεσμοῖς od. πέδαις δεδέσθαι; übtr. in Jmds. F. liegen ἔρωτί τινος ἑαλωκέναι od. ἔχεσθαι od. συνέχεσθαι. *b*) am Fusse des Pferdes: τὸ μεσοκύνιον. [λαγμένος 3.
fessellos ἄδεσμος, ἄδετος 2., τῶν δεσμῶν ἀπηλ-
fesseln 1) eig. δεῖν, κατα-, συν-δεῖν, δεσμεύειν, ἐν δεσμοῖς (πέδαις) δεῖν, πεδᾶν, συμπεδᾶν, περιβάλλειν τινὰ δεσμοῖς od. τινὶ δεσμούς. — gefesselt δεδεμένος 3., ὁ δεσμώτης. — bildl. d. Seele an d. Leib f. ἐνδεῖν τὴν ψυχὴν εἰς τὸ σῶμα. — 2) übtr. αἱρεῖν (*P.* ἁλίσκεσθαι), κατέχειν, auch κηλεῖν (bezaubern); Jmd. an sich f. ἀναρτᾶσθαί τινα, οἰκειοῦσθαί τινα od. οἰκεῖον ποιεῖν τινα ἑαυτῷ; etw. an etw. f. συνδεῖν od. συγκεραννύναι τί τινι.
fest 1) nicht wankend, dauerhaft: ἀσφαλής 2., βέβαιος 2. u. 3., ἔμπεδος 2. (meist poet.), στάσιμος 2. (σταθερός 3. poet. u. sp.); μόνιμος 2. (bleibend); ἀκίνητος, ἀμετακίνητος, ἀμετάθετος 2. (unbeweglich, unveränderlich); auch ἰσχυρός 3. (z. B. v. e. Mauer). — f. Blick καθεστηκὸς βλέμμα; Jmd. f. anblicken ἀσκαρδαμυκτὶ προσβλέπειν τινί. — f. Freundschaft βεβαία φιλία (sp. σφυρήλατος φ.), fester Charakter στάσιμον ἦθος. — f. stehen καθεστηκέναι, ἱδρῦσθαι, (βεβαίως) κεῖσθαι; übtr. auch ἀσφαλῆ εἶναι. — f. stellen (βεβαίως) καθιστάναι, ἱδρύειν, übtr. διορίζεσθαι. — f. setzen *a*) eig. καθιστάναι, καθιδρύειν; sich an e. Orte f. s. ἱδρύεσθαι, καθιδρύεσθαι (*P.*) ἔν τινι, εἴς τι; v. e. Krankheit στηρίζειν εἴς τι; Jmd. f. s. ἀπάγειν τινὰ εἰς φυλακήν, ἐγκλείειν τινὰ εἰς εἱρκτήν (*P.* εἰσπίπτειν εἰς εἱρκτήν). *b*) übtr. = anordnen, bestimmen: καθιστάναι, τιθέναι, τάττειν, συντάττειν, ὁρίζειν, διορίζειν (u. *M.*), δι-, προ-ειπεῖν, auch κυροῦν; durch e. Gesetz f. εἰς νόμον ἐνδεῖν τι; mit einander f. s. συντίθεσθαι u. συντάττεσθαι ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους; festgesetzt τακτός, (συν)τεταγμένος, συγκείμενος, ῥητός, προειρημένος 3., (v. Terminen) καθήκων, προθέσμιος 3.; der f. g. Termin ἡ προθεσμία. — f. sitzen (auf e. Pferde) ἔποχον εἶναι; (im Gefängniss) (ἐν τῷ δημοσίῳ δεσμῷ) δεδέσθαι. — f. machen ἑρματίζειν od. ἑρμάζειν (bes. v. e. Verbande). — f. binden καταδεῖν. — sich f. ansetzen ῥιζοῦσθαι *P.* — f. stampfen, schlagen od. treten κατανάσσειν, κατασάττειν, ἐδαφίζειν, ἐπίκροτον ποιεῖν. — f. nehmen συλλαμβάνειν; das F. ἡ σύλληψις. — f. halten κατέχειν τι; an etw. (ἀπρὶξ) ἔχεσθαί τινος, ἀντέχεσθαί τινος, (an e. Meinung, e. Ausspruche) ἐγκαρτερεῖν τινι, πάγιον ἔχειν τι, (an e. Eide, Vertrage) ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις, εὐορκεῖν, ἐμπεδοῦν od. ἐξεμπεδοῦν ὅρκον od. συνθήκας; das F. ἡ κατοχή, an e. Eide ἡ εὐορκησία. — f. bleiben μένειν, καταμένειν, ἀμετακινήτως ἔχειν, übtr. καρτερεῖν ἔν (ἐπί) τινι, ἐμμένειν τινί. — f. sein (in e. Wissen) ἐξεπίστασθαι od. διαμεμαθηκέναι τι; f. sein od. bleiben gegen etw. οὐκ εἴκειν τινί, οὐχ ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος, κρείττω εἶναί τινος. — f. behaupten (παγίως) διισχυρίζεσθαι u. *simpl.* — f. überzeugt sein εὖ od. ἰσχυρῶς πεποιθέναι. — f. bestimmt ὡρισμένος 3., ἀναμφισβήτητος 2. — 2) dicht, eng verbunden: πηκτός, πάγιος, πυκνός, στερεός, στερρός, στέριφος 3. (mehr poet. στιβαρός 3.), ἀδρός 3. (sp. ἀδρομερής 2.); f. Land, s. Festland. — 3) v. Orten: ὀχυρός, ἐχυρός, ἐρυμνός, καρτερός 3.; f. Platz τὸ ἔρυμα, ὀχύρωμα; f. Punkte od. Plätze τὰ ὀχυρά, ἐχυρά, ἐρυμνά, καρτερά; s. Festung.
Fest ἡ ἑορτή (sp. τὸ ἑόρτασμα), ἡ ἱερομηνία (τὰ ἱερομήνια), ἡ πανήγυρις, εως, ἡ παννυχίς, ίδος (nächtliches F.), ἡ τελετή (gew. *pl.* hohes F.). — e. F. feiern ἄγειν od. τελεῖν ἑορτήν, ἑορτάζειν (ἑορτήν). — das Feiern eines F. ἡ ἑόρτασις, sp. ὁ ἑορτασμός. — e. F. anordnen ποιεῖν ἑορτήν.
festbestimmt, s. fest.
Feste, s. Festung.
Festfeier, s. Fest.
Festgesandter ὁ θεωρός.
Festgesandtschaft ἡ θεωρία (*abstr.* u. *concr.*); οἱ θεωροί (*concr.*).
festhalten, s. fest.
Festigkeit 1) Dauerhaftigkeit: ἡ ἀσφάλεια, βεβαιότης, ἀκινησία, od. durch d. subst. Neutra τὸ ἀσφαλές, βέβαιον u. s. w. (s. fest); ἡ εὐστάθεια (übtr., sp.). — m. F. verweigern ἀπισχυρίζεσθαι. — keine F. besitzen εὐμετακίνητον od. εὐμετάθετον εἶναι. — 2) Dichtigkeit, Gedrungenheit: ἡ πυκνότης, στερεότης, στερρότης. — 3) e. Ortes: ἡ ἐρυμνότης, sp. ὀχυρότης.
Festkalender τὸ ἑορτολόγιον.
Festkleid ἡ εἰς ἑορτὰς ἐσθής, ἡ ἱερὰ ἐσθής u. allg. ἡ λαμπρὰ od. ἐκπρεπὴς στολή; im F. καλῶς od. κάλλιστα (περι)εσταλμένος 3., sp. εὐσταλής 2.
Festland ἡ ἤπειρος, poet. u. sp. ἡ χέρσος. — auf dem F. befindlich ὁ ἠπειρώτης (*fem.* -ρῶτις, ιδος); auf dem F. lebend χερσαῖος 3. — dem F. ähnlich χερσώδης 2. sp. — zum F. machen ἠπειροῦν; zum F. werden ἠπειροῦσθαι *P.* — sich auf dem F. aufhalten χερσεύειν sp.
festlich ἑορταστικός 3., sp. ἑορταῖος 3., ἑορτάσιμος 2.; πανηγυρικός 3.
Festlichkeit ἡ πανήγυρις, εως; ἡ πομπή; s. Fest.
festnehmen, s. fest.
festliebend φιλέορτος 2.; ὁ φιλεορταστής.
Feston, s. Fruchtgehänge.
Festrede etwa ὁ πανηγυρικός (λόγος).
festschlagen, s. fest.
Festschmuck ὁ εἰς ἑορτὰς κόσμος.
festsetzen, -sitzen, -stampfen, -stehen, -stellen, s. fest.
Festtag ἡ ἑορταστικὴ od. ἑορτάσιμος ἡμέρα; s. [Fest.
festtreten, s. fest.
Festung τὸ ἔρυμα, ὀχύρωμα; τὸ τεῖχος, τείχισμα; τὸ φρούριον; τὸ ἐπιτείχισμα (Grenzfestung); vgl. Burg. — e. F. anlegen τειχίζειν (u. *M.*) τεῖχος od. ἔρυμα; an der Grenze ἐπιτειχίζειν (τεῖχος od. φρούριον). — in e. F. einschliessen τειχήρη ποιεῖν od. καθιστάναι τινά; in e. F. eingeschlossen sein τειχήρη εἶναι. — e. Land ohne F. χώρα ἀτείχιστος (auch v. e. F., die nicht blokiert ist).
Festungsbau ἡ τείχισις, ὁ τειχισμός, ἡ περιτείχισις, ὁ περιτειχισμός; an d. Grenze ἡ ἐπιτείχισις, ὁ ἐπιτειχισμός.
Festungskommandant ὁ φρούραρχος (sp. φρουράρχης). — Stelle e. F. ἡ φρουραρχία. — F. sein φρουραρχεῖν.
Festungskrieg ἡ τειχομαχία (opp. ὁ ὕπαιθρος πόλεμος sp.). — e. F. führen τειχομαχεῖν.
Festungswerke τὰ τείχη, τὰ ἐρύματα. — s. Festung u. Festungsbau.

Festzeit ἡ ἱερομηνία (τὰ ἱερομήνια), η πανήγυρις, εως.

Festzug ἡ πομπή. — e. F. aufführen πομπὴν πέμπειν.

Fetialen οἱ Φητιαλεῖς od. Φητιάλιοι; οἱ εἰρηνοδίκαι, εἰρηνοφύλακες, εἰρηνοποιοί.

Fetischanbeter etwa ὁ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα σεβόμενος.

fett 1) eig. πίων, ον (*ion.* πιαρός 3.; sp. πιμελής 2.); λιπαρός 3.; v. Boden: πίων, λιπαρός; v. thierischen Körpern: λιπαρός 3., εὔσαρκος, πολύσαρκος 2., σιτευτός 3. (gemästet), παχύς 3. (dick).— f. machen πιαίνειν, λιπαίνειν u. Compos. καταπιαίνειν, ἐκλιπαίνειν; παχύνειν (dick machen), σιτεύειν (mästen). — 2) übtr. reichlich, einträglich: ἄφθονος 2., δαψιλής 2., auch allg. πολύς 3.

Fett τὸ λίπος (allg.); im Bes. ἡ πιμελή (weiches od. flüssiges F.: *ion.* τὸ πῖαρ u. πῖον); τὸ στέαρ, τος (stehendes F., Talg; ein wenig F. τὸ στεάτιον), auch ὁ δημός (bes. v. Thieren; ὁ σίαλος Schweinefett); ἡ ἀλοιφή (ausgelassenes F. zum Einschmieren).

fettartig κνισώδης 2.; s. fettig.

Fettbauch ὁ, ἡ γάστρις, ιδος, ὁ γάστρων, ωνος, ὁ, ἡ προγάστωρ, ορος, ὁ γαστροπίων, ονος.

Fettdampf ἡ κνῖσα. — m. F. anfüllen κνισᾶν u. κνισοῦν τι. — ohne F. ἄκνισος 2.

Fettgeschwulst τὸ στεάτωμα (kleine F. τὸ στεατωμάτιον).

Fetthaut ὁ δημός.

fettig πιμελώδης 2., λιπαρός 3., κνισός 2., κνισώδης, στεατώδης, σιαλώδης 2.

Fettigkeit ἡ πιότης, λιπαρότης; ἡ εὐσαρκία, πολυσαρκία (Wolgenährtheit); auch = fettige Substanz τὸ λίπασμα (s. Fett).

Fettschwanz ἡ παχεῖα οὐρά.

Fettwolle τὰ οἰσυπηρὰ ἔρια (ἡ οἴσπη).

Fetzen ἡ λακίς, ίδος, τὸ ῥάκος, ῥάκιον, τὸ τρῦχος (*dem.* τρυχίον), τὸ ἀπόσπασμα (*dem.* ἀποσπασμάτιον). — in F. zerreissen διασπαράττειν.

feucht ὑγρός 3., κάθυγρος 2., νοτερός 3. (ἰκμαλέος 3.); etwas f. ἔφυγρος 2.; überflüssig f. πλαδαρός 3. — f. machen ὑγραίνειν u. Compos. ἐξ-, καθ-υγραίνειν, βρέχειν, u. Compos. δια-, καταβρέχειν, νοτίζειν.

Feuchtigkeit ἡ ὑγρότης, ὑγρασία, ἡ νοτίς, ίδος, νοτία; ἡ πλαδαρότης. — als Substanz τὸ ὑγρόν, τὸ νοτερόν; ausgeschwitzte od. ausgepresste F. ἡ ἰκμάς, άδος; überflüssige F. τὸ πλάδος (ü. F. haben πλαδᾶν); zähe F. τὸ γλισχρόν; F. in der Nase ἡ μύξα. — ohne F. ἄνικμος 2.

Feuer 1) eig. τὸ πῦρ, πυρός (*pl.* τὰ πυρά Wachtfeuer); ἡ φλόξ, γός (loderndes F., Flamme), ἡ λιγνύς, ύος (qualmendes F.); πῦρ ἁπαλόν (gelindes F.); ἡ πυρκαϊά (Feuersbrunst, auch ἡ ἔμπρησις u. sp. ὁ ἐμπρησμός); τὸ φῶς, φωτός (Licht). — F. anzünden πῦρ καίειν, ἀνακαίειν, ἐναύειν, ποιεῖν, ποιεῖσθαι; πυρπολεῖν (durch Reiben F. machen τὰ πυρεῖα συντρίβειν). — darunter F. anmachen ὑποκαίειν τι. — F. anlegen πῦρ ἐμβάλλειν τινί u. εἴς τι, πῦρ προσφέρειν u. ἐνιέναι (ἵημι) τινί (angelegtes F. ἡ χειροποίητος φλόξ); sich e. F. machen ἐμπυρεύεσθαι; in F. setzen πυρεύειν, ἐκπυροῦν (dazu ἡ ἐκπύρωσις); durch F. läutern πυροῦν; durch F. verwüsten πυρπολεῖν (gänzlich d. F. v. καταπυρπολεῖν), sp. ἐμπυρίζειν. — in F. härten πυρακτοῦν. — F. fangen δέχεσθαι πῦρ, ἅπτεσθαι πυρός, auch ἐμπίπρασθαι (*P.*); leicht F. f. πυριμανεῖν sp. — in F. aufgehen καταφλέγεσθαι (*P.*). — in F. stehen, s. brennen. — F. speien πῦρ ἀναδιδόναι, φλόγας ἀναπέμπειν od. ἀναφυσᾶν; v. e. Berge auch: ῥεῖ ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς od. γίγνονται οἱ ῥύακες ἐξ ὄρους. — F. anschüren πῦρ ὑποσκαλεύειν. — in F. arbeiten (v. Handwerkern) καμινεύειν. — F. erzeugend πυριγόνος 2. (dag. πυρίγονος im F. erzeugt). — m. F. verwüstet, im F. gehärtet πυρίκαυστος u. πυρίκαυτος 2. — v. F. ergriffen πυρίληπτος 2. — im F. berstend πυρiρραγής (πυρορραγής) 2. — sprichw. m. Jmd. durchs F. laufen μετά τινος διὰ πυρὸς βαδίζειν, ἀκολουθεῖν τινι διὰ πυρὸς καὶ παντὸς κινδύνου; ins F. springen εἰς πῦρ ἅλλεσθαι. — F. geben (v. Soldaten), s. feuern; dh. die bildl. Ausdrucksweise: d. Feind zwischen zwei F. bringen ἐν μέσῳ ἑαυτῶν ποιεῖν τοὺς πολεμίους, ἀπολαμβάνειν τοὺς πολεμίους εἰς τὸ μέσον. — 2) übtr. *a*) Funkeln, Glanz: τὸ πῦρ, τὸ σέλας (beide mehr poet.); ἡ αὐγή, μαρμαρυγή. *b*) v. Leidenschaften, Heftigkeit: ἡ ὁρμή, ἀκμή, τὸ πάθος, ὁ θυμός. — m. F. sprechen δεινῶς λέγειν. — Jmd. in F. u. Flamme setzen ἐκ-, δια-καίειν, διαφλέγειν, ἐμπυρεύειν τινά od. τὴν ψυχήν τινος; ist es = erzürnen παροξύνειν, ἐξοργίζειν. — in F. u. Flamme gerathen ἐκ-, δια-καίεσθαι *P.*; ἐξοργίζεσθαι, θυμοῦσθαι *DP.* — d. F. der Rosse ὁ θυμός. — ohne F. ἄψυχος 2., ψυχρός 3.

feuerähnlich πυροειδής, πυρώδης 2.

Feueranbeter ὁ τὸ πῦρ σεβόμενος, sp. ὁ πύραιθος. — e. Tempel der F. τὸ πυραιθεῖον.

Feuerarbeit ἡ ἔμπυρος τέχνη.

Feuerarbeiter ὁ καμινεύς, καμινευτής, πυρίτης.

feuerartig, s. feuerähnlich.

Feuerbrand ὁ δαλός, πυρσός; οἱ φρυκτοί (als Signal). — m. Feuerbränden e. Zeichen geben φρυκτωρεῖν (Feinde so signalisieren φρ. πολεμίους); das Geben e. solchen Zeichens ἡ φρυκτωρία; der e. solches Zeichen gibt ὁ φρυκτωρός; d. Ort, wo e. solcher Wächter postiert ist τὸ φρυκτώριον.

Feuerchen τὸ πυρίδιον sp.

Feuerdorn ἡ πυράκανθα.

Feuereifer ἡ ὀξυτάτη ὁρμή, πλείστη od. πᾶσα προθυμία.

Feueresse ἡ καπνοδόκη.

Feuerfarbe ἡ πυρρότης.

feuerfarben, -big πυρρός 3., πυρρόχρους 2., φλόγινος 3., φλογοειδής u. φλογώδης 2.

feuerfest, umschr. ἀμύνων od. ὑπομένων τὸ πῦρ od. τὴν φλόγα; ἀσφαλῶς ἔχων πρὸς τὸ πῦρ od. τὴν φλόγα.

Feuerflamme ἡ φλόξ, γός.

Feuerfunken ὁ φέψαλος (*dem.* ὁ φεψάλυξ, γος); ὁ σπινθήρ, ῆρος.

Feuergewehr etwa ὁ πυροβόλος κάλαμος.

Feuerglut τὸ καῦμα.

Feuerherd ἡ ἐσχάρα (ἡ πυρά).

Feuerholz τὰ ξύλα, τὰ φρύγανα.

Feuerkugel ἡ πυροειδὴς od. πυρίνη σφαῖρα.

Feuerlärm, umschr. βοὴ καὶ θόρυβος ὡς πυρκαϊᾶς γενομένης.

Feuermal τὸ ἔγκαυμα.

feuern πῦρ καίειν, πυρεύειν; (v. Soldaten) etwa πῦρ βάλλειν ἐκ καλάμων; m. Geschützen f. etwa ἐκ μηχανῶν ἀφιέναι πυροβόλους od. πυροβόλα.

Feuerprobe ἡ ἐκ od. διὰ πυρὸς βάσανος. — d. F. bestehen διὰ πυρὸς βασανίζεσθαι, ἐν πυρὶ δοκιμάζεσθαι *P.*, εἰς πῦρ ἐλθεῖν.

feuerroth πυρρός 3. — f. werden πυρροῦσθαι *P.*; f. sein πυρράζειν u. πυρρίζειν sp.

Feuersäule ἡ μεγάλη φλόξ (auch noch m. d. Zusatze πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναφερομένη).

Feuersbrunst, s. Feuer.

Feuerschaden ἡ ἐκ πυρκαϊᾶς βλάβη.

Feuerschröter ὁ κάραβος, ὁ κεράμβυξ, κος.

Feuerschwamm τὸ ἀγαρικόν.

Feuersgefahr ἡ ἐκ od. ἀπὸ od. διὰ πυρκαϊᾶς κίνδυνος. — bei F. πυρκαϊᾶς γενομένης. — F. sein κινδυνεύειν ὑπὸ πυρκαϊᾶς.

feuersicher, s. feuerfest.
Feuersignal, s. Feuerzeichen.
feuerspeiend πῦρ ἀναπέμπων, ἀναφυσῶν, ἀναδιδούς 3. — Ausbruch e. f. Berges οἱ ῥύακες.
Feuerspritze ὁ σίφων, ωνος.
Feuerstätte, s. Feuerherd u. Feuerstelle.
Feuerstahl, s. Feuerzeug.
Feuerstein ὁ πυρίτης (ἡ πυρῖτις λίθος). — (Flintstein) ὁ Αἰθιοπικὸς λίθος.
Feuerstelle τὸ οἰκόπεδον. — s. Feuerherd.
Feuerstral ἡ ἀπὸ τοῦ πυρὸς αὐγή, ἡ τοῦ πυρὸς ἀκτίς, ῖνος. [πυρός).
Feuerstrom ὁ ῥύαξ, κος, τὸ ῥεῦμα (auch mit τοῦ
Feuertheilchen τὸ σπέρμα πυρός.
Feuerung τὸ πυρεύειν. — zur F. dienend πυρευτικός 3. [σταθεῖσα.
Feuerwache ἡ φυλακὴ ἡ ἕνεκα πυρκαϊῶν κατα-
Feuerwächter ὁ φύλαξ ὁ ἕνεκα πυρκαϊῶν κατασταθείς. [πίς, λαμπυρίς).
Feuerwurm ἡ πυριλαμπίς, ίδος (auch πυγολαμ-
Feuerzange ἡ πυράγρα.
Feuerzeichen ὁ πυρσός (sp. ἡ πυρσεία), οἱ φρυκτοί. — (am Himmel) ἡ λαμπάς, άδος. — e. F. geben πυρσεύειν, φρυκτωρεῖν, vgl. Feuerbrand. — die durch F. gegebene Nachricht ἡ πυρσεία sp.
feurig *a*) eig. πυροειδής (πυρώδης), φλογοειδής (φλογώδης) 2.; πύρινος 3.; ἔμπυρος, διάπυρος 2. *b*) übtr. ἔμπυρος, διάπυρος 2., θερμός 3., ἔνθερμος 2., ὀξύς, σφοδρός, γοργός 3., ἐμπαθής 2., θυμοειδής u. θυμώδης 2. — f. Blick, s. funkelnd.
Fibel etwa τὸ πινακίδιον τὸ τὰ στοιχεῖα περιέχον.
Fichte ἡ πίτυς, υος; ἡ ἐλάτη (auch m. d. Zusatze ἡ ἄρρην); ἡ πεύκη. — reich an F. πιτυόεις 3., πιτυώδης 2.
fichten πιτύινος, ἐλάτινος, πεύκινος 3.
Fichtenharz ἡ πιτυΐνη od. ἀπὸ τῆς πίτυος ῥητίνη; sp. auch ἡ στροβιλίνη ῥητίνη, ἡ πιτυΐνη, ἡ πιτυΐς, ίδος.
Fichtenholz τὰ πιτύινα od. ἀπὸ τῆς πίτυος ξύλα.
Fichtenkranz ὁ πιτύινος u. πίτυος στέφανος.
Fichtenraupe ἡ πιτυοκάμπη.
Fichtenrinde ὁ πίτυος φλοιός.
Fichtenwald ἡ πιτύων ὕλη, ὁ πιτυών, ῶνος.
Fichtenzapfen ὁ πιτύινος κῶνος, ὁ στρόβιλος; Kern aus dem F. ἡ πιτυΐς, ίδος.
Fichtenzweig ὁ πίτυος u. πιτύινος κλάδος. — Kranz v. F. ὁ πιτύινος στέφανος. — m. F. bekränzen στεφανοῦν τῇ πίτυϊ.
Fieber ὁ πυρετός, τὸ πῦρ, πυρός, auch ὁ καυματώδης od. καυσώδης πυρετός (hitziges F.); ὁ ἠπίαλος, ὁ βρυχετός, τὸ ῥῖγος, auch ὁ ῥιγοπύρετος u. τὸ ῥιγοπύρετον (kaltes F.); ὁ φρικώδης πυρετός (Schauerfieber m. Hitze); schwaches F. τὸ πυρέτιον, τὸ ῥιγοπυρέτιον; schleichendes F. ὁ βληχρὸς πυρετός; dreitägiges F. ὁ τριταῖος, ὁ τριταιοφυὴς πυρετός (zum dr. F. gehörend τριταικός 3., im dr. F. entstehend τριταιογενής 2.; d. dr. F. haben τριταΐζειν); d. viertägige F. ὁ τεταρταῖος πυρετός (zum v. F. gehörend τεταρταϊκός 3., d. v. F. haben τεταρταΐζειν). — d. F. haben πυρέττειν (sp. πυρεταίνειν), ἠπιαλεῖν, ῥιγῶν. — in heftiges F. übergehen ἐξηπιαλοῦσθαι *P*. — F. bekommen πυρετῷ od. ἠπιάλῳ περιπίπτειν, πυρετὸς od. ἠπίαλος λαμβάνει τινά. — im F. liegen κεῖσθαι πυρέττοντα. — ohne F.
Fieberanfall ἡ πυρετοῦ καταβολή. [ἀπύρετος 2.
fieberartig πυρετώδης 2.
fieberfrei ἀπύρετος 2.
Fieberfrost ὁ ἠπίαλος, τὸ ῥῖγος, ἡ φρίκη. — F. haben ἠπιαλεῖν, ῥιγῶν, φρίττειν.
fieberhaft πυρετώδης, ἠπιαλώδης 2.; sp. πυρεκτικός 3. — s. Fieber.
Fieberhitze ὁ πυρετός, τὸ (πυριφλεγὲς) καῦμα, ἡ θερμωλή, ἡ τοῦ πυρετοῦ φλεγμονή. — m. F. verbunden πυρετώδης 2. — F. haben πυρέττειν (sp. πυρεταίνειν), θερμαίνεσθαι *P*.
fieberkrank πυρέττων 3.
fieberlos, s. fieberfrei.
fiebern, s. Fieber haben.
Fieberschauer, s. Fieberfrost.
Fieberzustand, s. Fieber.
figürlich τροπικός, μεταφορικός, ἀλληγορικός 3. — f. Ausdruck ὁ τρόπος, ἡ μεταφορά.
Figur 1) Gestalt: τὸ σχῆμα, τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα; sp. ἡ σχημάτισις, ὁ σχηματισμός. — e. schlechte F. spielen ἀσχημονεῖν. — 2) gezeichnete od. gebildete F.: ἡ γραφή, διαγραφή, τὸ γράμμα, διάγραμμα (gezeichnete F., auch mathematische F.); ὁ τύπος (ausgehauene); ὁ χαρακτήρ, ῆρος (eingegrabene); τὸ πλάσμα (aus Wachs, Gyps od. dgl. gebildete); τὸ ζῷον (Abbild eines lebenden Wesens). — 3) rhetorische Figur: τὸ σχῆμα, ὁ τρόπος, τὸ σχημάτιον; grammatische u. etymologische F. ὁ σχηματισμός.
Filet τὸ χήλευμα.
Filetnadel ἡ χηλή (τὸ χήλευμα, χηλώτιον); ὁ
filtrieren, s. durchseihen. [συμβολεύς.
Filtriersack ὁ ἠθμός.
Filz 1) eig. ὁ πῖλος, τὸ πίλημα. — aus F. gemacht πίλινος 3., πιλητός u. πιλωτός 3. — 2) übtr. *a*) schmutziger Geizhals: ὁ γνίφων, ωνος, κυμινοπρίστης, κίμβιξ, κος, μικρολόγος. *b*) Verweis, w. s.
filzartig πιλοειδής u. πιλώδης 2.
Filzdecke ὁ πῖλος.
filzen πιλεῖν, πιλοῦν. — gefilzt πιλητός u. πιλωτός 3. — das F. ἡ πίλησις. — zum F. dienlich πιλητικός 3. — die Kunst zu f. ἡ πιλητική.
Filzhut ὁ πῖλος (*dem.* τὸ πιλίον, πιλίδιον). — e. F. tragen πιλοφορεῖν (dazu πιλοφόρος 2. u. πιλοφορικός 3.).
filzig 1) eig. s. filzartig. — 2) übtr. γλίσχρος 3., μικρολόγος, ἀνελεύθερος 2., ῥυπαρός 3. — f. sein μικρολογεῖσθαι, sp. γλισχρεύεσθαι.
Filzigkeit ἡ γλισχρότης, μικρολογία, ἀνελευθερία, κιμβεία, ῥυπαρία, ῥυπαρότης.
Filzschuh ὁ πῖλος, ὁ ἀρτήρ, ῆρος; *pl.* τὰ πιλίδια.
Filzstiefel, s. Filzschuh.
Finanzen αἱ (δημόσιαι) πρόσοδοι.
Finanzminister ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, ὁ ταμίας (auch näher bestimmt durch d. Zusatz: τῶν δημοσίων χρημάτων).
Finanzverwaltung ἡ (τῶν δημοσίων χρημάτων) διοίκησις od. ταμιεία.
Finanzwesen τὰ περὶ τὰς προσόδους.
Findelhaus etwa τὸ βρεφοτροφεῖον.
Findelkind τὸ ἔκθετον βρέφος.
finden *a*) εὑρίσκειν (allg.); ἀν-, ἐξ-, ἐφ-ευρίσκειν (durch Nachsuchen); ἐν-, ἐπι-, περι-τυγχάνειν τινί (zufällig auf etw. stossen); καταλαμβάνειν (bei etw. antreffen, z. B. τινὰ ὀρχούμενον), auch ἐγκαταλαμβάνειν τινά; πορίζεσθαι (Mittel u. Wege f.). — das ist etw. Gefundenes für mich ἕρμαιον τοῦτό μοι. — leicht, schwer zu f. εὐεύρετος, δυσεύρετος 2. *b*) etw. „erreichen, erlangen“, auch „haben“ εὑρίσκεσθαί τι, τυγχάνειν τινός, λαμβάνειν τι, γίγνεταί μοί τι, z. B. Beifall f. ἐπαίνου τυγχάνειν, auch εὐδοκιμεῖν, ἐπαινεῖσθαι *P*.; Gehör f. λόγου τυγχάνειν παρά τινος od. ἐντυγχάνειν τινί; Glauben f. πιστεύεσθαι (*P*.) ὑπό τινος; Hilfe f. βοήθειαν εὑρίσκεσθαι od. λαμβάνειν παρά τινος, ἐπικουρία γίγνεταί μοι u. dgl. — Geschmack od. Vergnügen an etw. f. ἥδεσθαι (*P*.) od. χαίρειν τινί (od. *part*. z. B.

am Tanzen *ὀρχούμενον*), auch *ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι* od. *ἡδομένῳ ἐστί τί μοι* u. dgl. — e. billigen Richter in Jmd. f. *χρῆσθαί τινι ἐπιεικεῖ κριτῇ* od. *τυγχάνειν τινὸς ἐπιεικοῦς κριτοῦ*. *b*) bemerken, einsehen; *εὑρίσκειν* m. f. *ὅτι* od. *part.*; auch = glauben, meinen: *δοκεῖν, οἴεσθαι, ὑπολαμβάνειν*, auch *φαίνεσθαι* (*ao. P.*), z. B. er findet, dass man ihm Unrecht gethan hat *οἴεται ἠδικῆσθαι*, er fand es für gut zu entfliehen *ἔδοξεν αὐτῷ φυγεῖν*; man findet dies für unpassend *φαίνεται τοῦτο ἀνεπιτήδειον* u. ä. — für gut f. = loben, billigen *ἐπαινεῖν*, (*ἀπο*)*δέχεσθαι*. — 2) *refl.* *a*) es findet sich: durch *εὑρίσκεσθαι P.*, od. *γίγνεσθαι, εἶναι*; es lässt sich f., z. B. e. Mittel *ἔστιν εὑρεῖν μηχανήν*; es wird sich v. selbst f. *αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εὑρήσει, αὐτὸ δείξει*. — es findet sich bei etw. *ἐν-, ἐπ-, πάρ-, πρόσ-εστί τί τινι*. — es findet sich dass . . . *φαίνεται, δῆλον* od. *φανερὸν γίγνεται* m. *part.*, z. B. es findet sich dass er Unrecht gethan hat *φαίνεται ἀδικῶν*; bei Schlussfolgerungen *συμβαίνει*. *b*) sich finden in etw. = einsehen, begreifen: *μανθάνειν, ἐννοεῖν* (sich nicht in etw. f. können *οὐ μανθάνειν, οὐκ ἐννοεῖν, ἀπολείπεσθαί* (*ao. P.*) *τινος*); sich in e. Zustand f. *εὖ* od. *καλῶς χρῆσθαί τινι, συμπεριφέρεσθαί* (*P.*) *τινι, πρᾴως φέρειν τι* (sich nicht darein finden können *οὐ φέρειν, χαλεπῶς φέρειν· δυσχεραίνειν τι*); sich in Jmd. f. *ἐπίστασθαι χρῆσθαί τινι*. — sich bereit od. willig f. lassen *πρόθυμον παρέχειν ἑαυτόν, προθυμίαν ἐπιδείκνυσθαι*.

Finden, das, *ἡ εὕρεσις*; gew. Verba.

Finder *ὁ εὑρετής* od. durch d. *part.* d. entspr. [Verba.

Finderlohn *τὸ εὕρετρον* sp.

Findling, s. Findelkind.

Finger *ὁ δάκτυλος, ὁ λιχανός* (m. u. ohne *δάκτυλος*, Zeigefinger); *ὁ μέσος δάκτυλος* od. *ὁ σφάκελος* (d. mittlere F.); *ὁ παράμεσος δάκτυλος* (d. Goldfinger); *ὁ μικρὸς δάκτυλος, ὁ μύωψ, ωπος* (d. kleine F.), vgl. Daumen. — e. F. lang od. breit *δακτυλιαῖος* 3., zwei od. drei F. l. od. b. *δι-, τρι-δάκτυλος* 2., sp. *δι-, τρι-δακτυλιαῖος* 3. u. dgl. (vier F. l. od. b. auch *παλαιστιαῖος* 3.). — m. d. Fingern zeigen od. weisen *δακτυλοδεικτεῖν*, auf den man m. F. zeigt *δακτυλόδεικτος* 2., der m. d. F. zeigt *ὁ δακτυλοδείκτης* sp. — e. Instrument, das mit d. F. gespielt wird *δακτυλικὸν ὄργανον*. — m. F. versehen *δακτυλωτός* 3. — an d. F. zusammenzählen *ἐπὶ δακτύλων συμβάλλεσθαι*; an d. F. abzählen *λογίζεσθαι ἀπὸ χειρός*; bildl. das kann man sich an d. F. abzählen *τοῦτο δὴ οὐ χαλεπόν ἐστι μανθάνειν, τοῦτο δὴ κἂν παῖς γνοίη*. — an d. F. kauen *δάκνειν τοὺς δακτύλους*. — Einem durch d. F. sehen *περιορᾶν τινα ποιοῦντά τι, χαρίζεσθαί τινί τι*.

fingerähnlich, -artig *δακτυλοειδής* 2.

fingerbreit *δακτυλιαῖος* 3. (*τὸ πλάτος*).

Fingerchen *τὸ δακτυλίδιον*.

fingerdick *δακτυλιαῖος* 3. (*τὸ πάχος*).

Fingergelenk *ὁ κόνδυλος* (bes. das mittlere).

Fingerglied *ἡ σκυταλίς, ίδος*.

Fingerhandschuh *ἡ δακτυλήθρα*. [*θος*).

fingerlang *δακτυλιαῖος* 3. (*τὸ μῆκος* od. *τὸ μέγε-*

Fingernagel *ὁ* (*τοῦ δακτύλου*) *ὄνυξ, χος*.

Fingerring, s. Ring.

Fingerspitze *ἄκρος ὁ δάκτυλος, τὸ τοῦ δακτύλου ἄκρον* (d. innere Rundung d. F. *ἡ ῥάξ, γός* od. *ἡ κορυφή*).

Fingerzeig *τὸ σημεῖον, τὸ νεῦμα* (Wink); e. F. geben *σημαίνειν*.

Fink *ἡ σπίζα* u. *σπίζη*; *ὁ σπίνος* (?).

Finkenfalke *ὁ σπιζίας*.

Finne (auf d. Haut) *ὁ ἴονθος*; übh. *τὸ ἐξάνθημα, ἡ ἐξάνθησις* (Ausschlag); (im Schweinefleisch) *ἡ χάλαζα*; Finnen im Fleische haben *χαλαζᾶν* u. *χαλαζοῦσθαι P.*

finnig *ἰονθώδης* 2.; *χαλαζώδης* 2.; s. Finne.

finster 1) eig. s. dunkel. — 2) übtr. v. Miene u. Wesen, s. düster 2).

Finsterniss, s. Dunkel u. Dunkelheit; bildl. = Unwissenheit, Irrthum, w. s.

Finte *a*) eig. *ἡ παλαιστρικὴ μηχανή*. *b*) übtr. *ἡ παρεύρεσις* (eig. das Aussinnen e. Finte), sp. *τὸ παρεύρημα*; *ἡ πρόφασις, ὁ λόγος*. — e. F. aussinnen *παρευρίσκειν τι*.

Firlefanz *ὁ λῆρος* (auch *pl.*), *ὁ ὕθλος*.

Firma, etwa *τὸ ὄνομα*.

Firmament *ὁ αἰθήρ, έρος, ὁ οὐρανός*.

Firniss *τὸ γάνωμα*.

firnissen *γανοῦν*. — das F. *ἡ γάνωσις*.

First, s. Dachgiebel.

Fiscalbeamter *ὁ ἐπιγραφεύς, διαγραφεύς*.

Fiscus, s. Staatsschatz.

Fisch *ὁ ἰχθύς, ύος* (als Speise *τὸ ὄψον*). — F. essen *ἰχθυοφαγεῖν*; F. essend *ἰχθυοφάγος* 2., auch *ὀψοφαγεῖν* u. *ὀψοφάγος* 2. — F. verkaufen *ἰχθυοπωλεῖν*. — F. fangen, s. fischen. — f. nährend *ἰχθυοτρόφος* 2. — v. F. gefressen *ἰχθυόβρωτος* 2. — F. betreffend *ἰχθυηρός* 3., selten *ἰχθύινος* 3. sp. — sprichw. stummer als e. F. sein *κωφότερον εἶναι κίχλης*.

Fischaar *ὁ ἁλιάετος* u. *ἁλιαίετος*.

fischähnlich *ἰχθυοειδής, ἰχθυώδης* 2.

Fischangel *τὸ ἄγκιστρον*.

fischartig, s. fischähnlich.

Fischbehälter *τὸ ἰχθυοτροφεῖον*.

Fischblase *ἡ τοῦ ἰχθύος κύστις*.

Fischbret *ὁ ἰχθυηρὸς πινακίσκος*.

Fischbrut *τὰ τῶν ἰχθύων νεόττια*.

Fischchen *τὸ ἰχθύδιον*.

fischen *ἁλιεύειν* (u. besser *M.*); *ἀγκιστρεύειν* u. *M.* (angeln); *σαγηνεύειν* (m. d. Zugnetze), — bildl. *θηρᾶν, θηρεύειν* u. *M.*, (*δόλῳ*) *λαμβάνειν τι*. — im Trüben f. *ταὐτὰ ποιεῖν τοῖς τὰς ἐγχέλεις θηρωμένοις* od. *προσποιεῖσθαι θηρᾶν τι ἑτέρῳ ἐπιβουλεύοντα*.

Fischen, das, *ἡ ἁλιεία*; *ἀγκιστρεία* (m. d. Angel); *σαγηνεία* (m. d. Zugnetze).

Fischer *ὁ ἁλιεύς, ἀσπαλιευτής, ἐνυγροθηρευτής*; *ὁ σαγηνεύς, σαγηνευτής* (m. d. Zugnetze); (der im Meere fischt) *ὁ θαλαττουργός*. — d. F. betreffend *ἁλιευτικός, ἀσπαλιευτικός* 3.

Fischerei *ἡ ἁλιεία*; *ἡ ἀγκιστρεία* (m. d. Angel), *σαγηνεία* (m. d. Zugnetze). — als Gewerbe *ἡ ἁλιευτική, ἀσπαλιευτική*, (m. d. Angel) *ἡ ἀγκιστρευτική, τὸ ἀγκιστρευτικόν*; (auf d. Meere) *ἡ θαλαττουργία*. — d. F. betreffend *ἁλιευτικός, ἀσπαλιευτικός, ἐνυγροθηρικός* 3.

Fischergarn *τὸ λίνον*; s. Fischernetz.

Fischerhütte *ἡ ἁλιευτικὴ σκηνή*.

Fischerin *ἡ ἁλιευομένη γυνή*. [*ἁλιάς, άδος*.

Fischerkahn *τὸ ἁλιευτικὸν πλοῖον, ὁ λέμβος, ἡ*

Fischerkunst *ἡ ἁλιευτική, ἀσπαλιευτική* (sp. *ἰχθυοθηρευτική*); *ἡ ἀγκιστρευτική* (m. d. Angel).

Fischernachen, s. Fischerkahn.

Fischernetz *τὸ* (*ἁλιευτικὸν*) *δίκτυον*; (Zugnetz) *τὸ ἀμφίβληστρον, ἡ σαγήνη*.

Fischerruthe *ὁ* (*ἁλιευτικὸς*) *κάλαμος*.

Fischerweib *ἡ ἰχθυόπωλις, ιδος, ἰχθυοπώλαινα*, auch *ὀψόπωλις, ιδος*. — wie die F. schimpfen *λοιδορεῖσθαι ὥσπερ ἀρτοπώλιδες* (wie d. Brothändlerinnen).

Fischfang (auf dem Meere) *ἡ θαλαττουργία*; F. treiben *θαλαττουργεῖν*, übr. s. Fischerei.

Fischgräte *ἡ τοῦ ἰχθύος ἄκανθα*.

Fischhälter, s. Fischbehälter.
Fischhamen τὸ δίκτυον.
Fischhändler ὁ ἰχθυοπώλης. — F. sein ἰχθυοπωλεῖν.
Fischhändlerin, s. Fischerweib.
Fischhandel ἡ ἰχθυοπωλία, ὀψοπωλία.
Fischkasten, s. Fischbehälter.
Fischkiemen τὰ βράγχια.
Fischkorb ἡ (ἰχθυηρὰ) σπυρίς, ίδος.
Fischlaich τὰ τῶν ἰχθύων ᾠά.
Fischleim ἡ ἰχθυόκολλα.
Fischmarkt ἡ ἰχθυόπωλις, ιδος, τὸ ἰχθυοπωλεῖον; besser οἱ ἰχθύες (auch τὸ ὀψοπώλιον).
Fischöl τὸ ἰχθυηρὸν od. ἰχθύινον ἔλαιον.
Fischotter ἡ ἔνυδρις, εως u. ἐνυδρίς, ίδος.
fischreich ἰχθυώδης 2., od. umschr. ἰχθύων πλήρης od. ἀνάπλεως 2.
Fischreiher ὁ ἐρωδιός.
Fischreuse ὁ κύρτος (u. *pl.*).
Fischrogen τὰ τῶν ἰχθύων ᾠά.
Fischschuppe τὸ ἰχθύημα, gew. *pl.*
Fischteich τὸ ἰχθυοτροφεῖον.
Fischthran τὸ ἀπὸ τῶν ἰχθύων λίπος.
Fischzug ἡ ἄγρα, ὁ βόλος; τὸ ἴχθευμα sp.
Fistel 1) ἡ σῦριγξ, γγος (τὸ συρίγγωμα sp.). — kleine F. τὸ συρίγγιον. — e. F. werden συριγγοῦσθαι *P.* — das Ansetzen e. F. ἡ συρίγγωσις. — F. habend συριγγώδης 2. — F. schneidend συριγγοτόμος 2. — Messer zum Schneiden der F. τὸ συριγγοτόμον od. συριγγοτόμιον. — 2) durch d. F. singen: ὀξύτερον ᾄδειν ἢ κατὰ τὴν φύσιν.
fistelartig συριγγώδης 2.
Fistelgeschwür τὸ συριγγῶδες οἴδημα.
Fistelschaden ὁ κόλπος.
Fittig ἡ πτέρυξ, γος; τὸ πτερόν.
fix *a)* fest, w. s. *b)* f. u. fertig m. etw. sein: πάντα ἤδη πεπραχέναι; vgl. bereit. *c)* gewandt, w. s. *d)* schnell, hurtig, w. s. — Vgl. auch „Idee."
fixieren 1) festsetzen, w. s. — 2) Jmd. m. d. Augen = unverwandt ansehen: ἀσκαρδαμυκτὶ ὁρᾶν τινα; d. Blick auf etw. f. ἀπερείδειν τὴν ὄψιν πρός τι.
Fixstern ὁ ἀπλανὴς od. ἐνδεδεμένος ἀστήρ, τὸ ἀπλανὲς ἄστρον.
flach *a)* eig. πεδινός 3., ἐπίπεδος 2., ὁμαλός 3. u. ὁμαλής 2., sp. ταπεινός 3. (eben, v. Gegenden); πλατύς 3., πλακώδης 2. (opp. στρογγύλος, rund).— ἀλιτενής 2. (bei sp.: meist „seicht", auch „flach" v. e. Schiffe u. e. Gegend), οὐ βαθύς 3. (nicht tief), διαβατός 3. u. εὐδιάβατος 2. (v. e. Flusse, den man durchwaten kann). — f. Land, s. Flachland. — f. Hand ἡ παλάμη, ἡ πλατεῖα (χείρ); τὸ θέναρ (poet. u. sp.); bildl. das was auf d. f. Hand liegt τὰ παντελῶς ἐπιπολῆς. — m. d. f. Hand schlagen πλατειάζειν. *b)* übtr. = oberflächlich: ἐπιπόλαιος 2.
Flachheit *a)* eig. ἡ ὁμαλότης, τὸ ὁμαλόν, πλατύ u. dgl.; s. flach. *b)* übtr. = Oberflächlichkeit, w. s.
Flachland τὸ πεδίον, ἡ πεδιάς, άδος. — im F. lebend od. wachsend πεδινός 3.
Flachs τὸ λίνον (als Pflanze auch: ἡ λινοκαλαμίς, ίδος u. λινοκαλάμη). — feiner F. ἡ ἀμοργίς, ίδος, ἡ κάρπασος. — ungehechelter F. ἡ ἄλοπος ἀμοργίς. — v. F., s. flächsern.
flackern σπινθηρίζειν.
Fladen ὁ ἐλατήρ, ῆρος.
Fläche τὸ πεδίον, ἡ πεδιάς, άδος, τὸ ἐπίπεδον, τὸ ὁμαλόν, τὸ ὁμαλές (Erdfläche); τὸ πλατύ (F. e. Körpers); ἡ ἐπιφάνεια, τὸ ἐπίπεδον (geometrische F.).
Flächeninhalt τὸ ἐμβαδόν.
Flächenmass τὸ μέτρον.
Flächenraum τὸ χωρίον.
Flächenwinkel ἡ ἐπίπεδος γωνία.
flächsern λινοῦς 3., ἀμόργινος, καρπάσινος (u. καρπάσιος) 3., auch durch d. *gen.* λίνου u. s. w.

Flämmchen ἡ μικρὰ φλόξ; sp. τὸ φλόγιον.
Fläschchen τὸ λαγύνιον, ἡ λαγυνίς, ίδος; τὸ ληκύθιον (für Oel od. Salbe).
Flagge τὸ σημεῖον (ἡ φοινικίς, ίδος rothe F., d. Admirals); sp. ἡ ταινία (Wimpel). — auch durch τὸ ἱστίον (Segel), z. B. d. schwarze F. aufhissen ἐπαίρεσθαι τὸ μέλαν ἱστίον. — d. F. aufziehen αἴρειν τὰ σημεῖα; d. F. einziehen κατασπᾶν τὰ σημεῖα.
Flamant ὁ φοινικόπτερος.
Flamme ἡ φλόξ, γός, auch τὸ πῦρ, πυρός. — in F. setzen ἀναφλέγειν, ἐκπυροῦν, ἐμπιπράναι, übtr. ἀνα-, ἐκ-φλέγειν. — in F. gerathen ἅπτεσθαι, ἐμπίπρασθαι *P.*; übtr. ἐκφλέγεσθαι *P.* — in F. aufgehen καταφλέγεσθαι, κατακαίεσθαι *P.*; in hellen F. auflodern ἀναλάμπειν, λάμπεσθαι. — in F. stehen αἴθεσθαι *P.*; in vollen F. stehen ἀκμάζειν καιόμενον sp. — e. F. anfachen παρακαλεῖν φλόγα, bildl. d. F. d. Krieges a. ἐκκαίειν πόλεμον. — der Liebe F. οἱ τοῦ ἔρωτος πυρσοί od. τὸ τοῦ ἐρ. θάλπος (beides poet.); besser durch αἴθεσθαι od. φλέγεσθαι (*P.*) ἔρωτι.
flammen αἴθεσθαι, φλέγεσθαι *P.* — flammend φλέγων 3., φλογώδης u. φλογοειδής 2.
flammenartig φλογοειδής u. φλογώδης 2.
flammig φλόγινος 3., φλογοειδής u. φλογώδης 2.
Flanke *a)* Lende, w. s. *b)* die Seite, bes. e. Heeres: τὰ πλάγια, auch τὸ κέρας (eig. Flügel). — die in d. F. Stehenden οἱ ἐκ πλαγίου, κατὰ πλάγια od. ἐπὶ κέρως. — d. Feinden in d. F. fallen κατὰ κέρας od. ἐκ πλαγίου προσβάλλειν, ἐπιπίπτειν, ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις, εἰς τὰ πλάγια ἐμβάλλειν τοῖς π., πλαγίους λαμβάνειν τοὺς πολεμίους. — in d. F. aufmarschieren lassen εἰς τὰ πλάγια παράγειν, παραπέμπειν.
Flankenmarsch ἡ παραγωγή.
Flasche ὁ λάγυνος; ἡ λήκυθος (für Oel od. Salbe).
Flaschenhändler ὁ ληκυθοπώλης.
Flaschenmacher ὁ ληκυθοποιός.
Flaschenzug τὸ πολύσπαστον μηχάνημα, ἡ ἕλιξ, ικος.
flatterhaft ἀστάθμητος, ἄστατος, ἀβέβαιος 2. (unbeständig); εὐχερής 2., ἐλαφρός 3., κοῦφος 3., poet. u. sp. κουφόνους 2. (leichtsinnig). — f. Wesen, s. d. f. W.
Flatterhaftigkeit ἡ ἀβεβαιότης; ἡ εὐχέρεια, κουφότης, sp. κουφόνοια, ἐλαφρία.
flattern πτερυγίζειν, πτερύσσεσθαι (v. Vögeln: m. d. Flügeln schlagen); σείεσθαι *P.* (v. leblosen Dingen), ἀνεμοῦσθαι *P.* (im Winde f.). — übh. sich schnell bewegen, eilen, w. s. — **flatternd** v. Gewändern, Haaren u. dgl. λελυμένος, ἀνειμένος 3.
Flattersinn τὸ ἀστάθμητον τῆς γνώμης: s. Flatterhaftigkeit.
flau ἀμβλύς, φαῦλος 3. — mir ist f. ἀηδῶς ἔχω. — (v. e. Waare) f. sein φαύλην ἔχειν τὴν διάθεσιν, ὀλίγους ἔχειν ὠνητάς.
Flaum ὁ μοῦς, χνοῦς; ἡ δρόσος; selten ἡ λάχνη, ἄχνη. — m. F. bedeckt sein χνοάζειν u. χνοᾶν. — m. F. bedeckt χνοώδης 2.
Flaumfeder τὸ πτίλον. — m. F. gestopft πτιλωτός 3.
Flaumhaar, s. Flaum.
Flaus, **Flausrock** ἡ σισύρα (ἡ σίσυρνα, ἡ βαίτη). — e. F. tragend σισυρνοφόρος 2.
Flausen αἱ κεναὶ προφάσεις, ὁ λῆρος (auch *pl.*). — F. machen προφασίζεσθαι; ἀκκίζεσθαι u. θρύπτεσθαι *P.* (sich zieren); ληρεῖν (λῆρον); Jmd. F. machen πράγματα παρέχειν τινί.
Flechse ὁ τένων, οντος, ὁ τόνος, ἐπίτονος, auch τὸ νεῦρον.
Flechte 1) jedes Flechtwerk: ἡ πλοκή, τὸ πλέγμα, τὸ πλέκος, πλόκανον, ὁ ταρσός, φορμός (v. Weiden, Rohr, Stroh u. dgl.); ὁ πλόκαμος, ἡ πλοκαμίς, ίδος, ἡ πλοκάς, άδος (v. Haaren). — 2) Aus-

schlag an d. Haut: ὁ λειχήν, ῆνος; an Bäumen u. z. am Oelbaume ὁ λειχήν, ῆνος, am Feigenbaume ἡ ψώρα. — F. haben λειχηνιᾶν.
flechten πλέκειν, δια-, συμ-πλέκειν, ἑλίττειν. — geflochten πλεκτός, πεπλεγμένος 3.; aus Weidenruthen gefl. λύγινος 3.
Flechten, das, ἡ πλέξις, πλοκή. — zum F. gehörig πλεκτικός, πλόκιμος 3. — d. Kunst des F. ἡ πλεκτική (τέχνη).
flechtenartig λειχηνώδης 2.
Flechtwerk, s. Flechte 1).
Fleck 1) Stelle, Platz: τὸ χωρίον, ὁ τόπος. — d. rechte F. τὸ καίριον (auch *pl.*), ὁ καιρός; d. rechten F. treffen τοῦ καιροῦ τυγχάνειν, στοχάζεσθαι τοῦ δέοντος; = Jmd. tödtlich verwunden: βάλλειν τινὰ κατά τι τῶν καιρίων, καιρίαν πληγὴν ἐντρίβειν τινί. — 2) e. Lappen, der aufgesetzt wird: τὸ ῥύτισμα, ἐπίβλημα. — e. F. aufsetzen προσράπτειν ῥύτισμα. — 3) = Flecken, w. s.
Flecken 1) kleiner Ort, kleine Stadt: τὸ χωρίον, τὸ πολισμάτιον, πολίδιον. — 2) e. kleine, anders gefärbte Stelle auf e. Gegenstande: ἡ κηλίς, ἴδος (jeder entstellende F., bes. wie ὁ σπίλος, Schmutzfleck; beide auch übtr. Schandfleck, Makel); τὸ πελίωμα, sp. πελίδνωμα (e. schwarzblaue, weil m. Blut unterlaufene, Stelle auf d. Haut; auch τὰ ὑπώπια); τὸ πέρκνωμα (schwärzlicher F. im Gesicht); ὁ ἀλφός (weisser Hautfl., bes. im Gesicht); αἱ λεῦκαι (d. weissen Flecken auf d. Nägeln); τὸ ἄργεμον, λεύκωμα (weisser Fl. auf der Iris d. Auges); ὁ φακός (Leberfleck); ἡ ποικιλία (e. Menge bunter Fl.); τὸ στίγμα, ἡ στιγμή (künstlich m. e. spitzen Werkzeuge gemacht). — F. auf etw. machen: κηλιδοῦν, σπιλοῦν (v. Schmutzflecken), ποικίλλειν (v. bunten F.), στίζειν (m. e. spitzen Werkzeuge); s. beflecken. — F. bekommen κηλῖδας λαβεῖν, κηλιδοῦσθαι, σπιλοῦσθαι, μολύνεσθαι, ῥυπαίνεσθαι *P.* — F. habend κηλιδωτός 3.; ποικίλος 3. — m. schwarzen F. ἐπεστιγμένος (3.) μέλας.
flecken 1) Flecken machen. — 2) Flecken bekommen; s. d. vhg. W. — gefleckt, s. fleckig.
fleckenlos ἀμίαντος 2., καθαρός 3. (auch übtr. wie ἀκέραιος, ἄμεμπτος 2., ἁγνός 3.).
Fleckerde ἡ σπιλάς (-άδος) γῆ.
fleckig κηλιδωτός 3., σπιλωτός 3. (m. Schmutzflecken); ποικίλος 3. (bunt gefleckt; v. Thieren poet. auch βαλιός 3.).
Fleckkugel ὁ τροχίσκος τρυγὸς ἢ ῥυπτόμεθα.
flectieren κλίνειν; πλαγιάζειν (bes. declinieren).
Fledermaus ἡ νυκτερίς, ίδος.
Flegel (Dreschflegel) τὰ τρίβολα; als Schimpfwort: ἄνθρωπος ἄγροικος od. φορτικός.
Flegelei ἡ ἀγροικία, τὸ φορτικόν.
flegelhaft ἄγροικος 2., φορτικός 3.
flehen *a*) zu Gott: εὔχεσθαι, ἐπεύχεσθαι θεῷ. *b*) zu e. Menschen: ἱκετεύειν od. ἀντιβολεῖν τινα, δεῖσθαί (*DP.*) τινος. — vgl. bitten.
Flehen, das, *a*) zu Gott: ἡ εὐχή u. *pl.* *b*) zu e. Menschen: ἡ ἱκετεία, ἱκεσία, τὸ ἱκέτευμα, ἡ ἀντιβολία, ἀντιβόλησις.
flehentlich bitten πολλὰ λιτανεύειν, ἱκέτην δεῖσθαί (*DP.*) τινος.
Fleisch 1) als Theil d. Körpers: ἡ σάρξ, κός (auch *pl.*; übr. auch v. „d. F. des Obstes", opp. ὀστοῦν der Kern, während „d. F. des Baumes" mit ὁ μυελός gegeben wird; ferner wie wir „Fleisch" dem „Geiste" gegenüberstellen, so steht auch bei sp. ἡ σάρξ opp. ψυχή). — F. erzeugen σαρκοῦν. — F. ansetzen σαρκοῦσθαι *P.*; übermässiges F. a. ἐκσαρκοῦσθαι *P.* — 2) als todte Masse u. Speise: τὸ κρέας (gew. *pl.*); gekochtes u. gebratenes F. τὰ ὄψα (bes. in d. älteren Zeit). — eingesalzenes F. τὰ ἀλίπαστα od. ἁλιστὰ κρέα, besser ὁ od. τὸ τάριχος. — e. Stück F. τὸ κρέας, e. Stückchen F. τὸ κρεάδιον (σαρκίον, σαρκίδιον). — F. essen ἐσθίειν κρέα od. κρεῶν, sp. auch κρεοφαγεῖν, σαρκοφαγεῖν.
fleischartig κρεώδης, σαρκώδης, σαρκοειδής 2.
Fleischbank ἡ κρεοπωλικὴ τράπεζα.
Fleischbrühe ὁ ζωμός.
Fleischer ὁ κρεουργός, ὁ ἄρταμος; s. Fleischhändler.
Fleischerhandwerk ἡ κρεουργική.
fleischern σάρκινος 3. od. *gen.* σαρκός.
Fleischeslust ἡ διὰ τοῦ σώματος ἡδονή.
Fleischessen, das, ἡ κρεοφαγία, σαρκοφαγία.
fleischessend κρεοφάγος 2.
Fleischfarbe τὸ ἀνδρείκελον.
Fleischfasern αἱ ἶνες.
fleischfressend κρεοφάγος, σαρκοφάγος 2., sp. σαρκοβόρος 2.
Fleischgabel ἡ κρεάγρα.
Fleischgeschwulst τὸ σάρκωμα, ἡ σάρκωσις, auch ὁ πολύπους, ποδος; ἡ σύκωσις (F. am Augenlide).
Fleischhändler ὁ κρεοπώλης.
Fleischhauer, s. Fleischer.
fleischig σάρκινος 3., σαρκοειδής u. σαρκώδης 2., σαρκικός 3.; sehr f. εὔσαρκος, κατάσαρκος, πολύσαρκος 2., παχύς 3. (dick). — m. f. Blättern σαρκόφυλλος 2. — f. werden σαρκοῦσθαι *P.*; übermässig f. werden ἐκσαρκοῦσθαι *P.* — nicht f. ἄσαρκος 2.
Fleischkammer ἡ κρεοθήκη (?).
Fleischklotz τὸ κρέας.
fleischlich σωματικός 3., sp. σαρκικός 3. — f. Lüste, s. Fleischeslust.
fleischlos ἄσαρκος 2.; f. sein ἀσαρκεῖν.
Fleischlosigkeit ἡ ἀσαρκία.
Fleischmade ἡ εὐλή.
Fleischmarkt ἡ κρεόπωλις ἀγορά, τὸ κρεοπώλιον, auch τὰ κρέα.
Fleischmasse αἱ σάρκες, ἡ πολυσαρκία, ὁ τῶν σαρκῶν ὄγκος (ἡ ὀγκοτέρα σάρξ).
Fleischportionen τὰ κρέα νενεμημένα.
Fleischspeise τὰ κρέα.
Fleischspende ἡ κρεοδαισία.
Fleischstückchen τὸ κρεάδιον.
Fleischwaare τὰ κρέα.
Fleischwage ἡ κρεοστάθμη.
Fleischzange ἡ σαρκολαβίς, ίδος, ὁ σαρκολάβος.
Fleiss ἡ φιλοπονία, φιλεργία (Arbeitsliebe); ἡ σπουδή u. σπουδαιότης (Eifer); ἡ ἐπιμέλεια u. μελέτη (Sorgfalt); ἡ ἀκρίβεια (Genauigkeit); ἡ προσεδρεία (Ausdauer); ἡ ἐργασία, τὸ δραστήριον (Thätigkeit). — m. F. σπουδῇ, σπουδαίως, συντεταμένως; ἐπιμελῶς, ἀκριβῶς; = m. Absicht: ἐπίτηδες, ἐξεπίτηδες, ἐκ προαιρέσεως, ἐκ προνοίας, ἐκ προθέσεως, κατὰ προαίρεσιν od. πρόθεσιν, auch ἑκών 3. — etw. m. F. betreiben σπουδάζειν περί τι, σπουδὴν od. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περί τινος, ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, ἐπιμελῶς πράττειν od. ἀσκεῖν τι, προσεδρεύειν τινί. — allen F. auf etw. verwenden πᾶσαν σπουδὴν ποιεῖσθαι περί τινος, ὅλον καὶ πάντα εἶναι πρός τι od. ἔν τινι. — keinen F. auf etw. verwenden ἀμελεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος. — m. F. gemacht ἐσπουδασμένος, σπουδῇ πεποιημένος, auch σπουδαῖος 3.
fleissig φιλόπονος, φίλεργος 2. (gern arbeitend); σπουδαῖος 3. (eifrig); ἐπιμελής 2. (sorgsam); ἀκριβής 2. (genau). — f. sein φιλοπονεῖν, φιλεργεῖν, σπουδῇ od. ἐπιμελείᾳ χρῆσθαι. — *adv.* σπουδαίως od. σπουδῇ, ἐπιμελῶς, ἀκριβῶς; ist es = „oft, häufig" πολλάκις, συχνόν, συχνά, θα-

μά; Jmd. f. besuchen *συχνὸν προσφοιτᾶν τινι, θαμίζειν ἐπί τινα* od. *τινί* od. *εἰς τόπον τινά*.

fletschen (d. Zähne) *σεσηρέναι*.

Flexion *ἡ κλίσις*; *ὁ πλαγιασμός* (bes. Declination).

flicken *ἀκεῖσθαι*, *ἐπισκευάζειν* (ausbessern); *ῥάπτειν*, *συρράπτειν* (nähen); Schuhe f. *ὑποδήματα νευρορραφεῖν* (Schuhe flickend *νευρορράφος* 2.). — auf etw. f. *ἐπιρράπτειν*, *ἐπιβάλλειν τί τινι*. — m. bunten Flecken geflickte Mäntel *τρίβωνες προσερραμμένοι βαπτοῦ χρώματος*. — **Flicken**, das, *ἡ ἐπισκευή*.

Flicker *ὁ ἀκεστής*, sp. *ὁ ῥαφεύς*.

Flickerin *ἡ ἀκέστρια*.

Flicklappen, s. Fleck 2).

Flickwerk *ὁ κέντρων, ωνος*.

Flickwort *ἡ στοιβή*: *τὸ παραπλήρωμα*; od. umschr., z. B. e. F. in e. Verse *ὃ ὑπερείδει τὸ πίπτον τοῦ μέτρου καὶ ἀναπληροῖ τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ*.

Flieder, s. Holunder.

Fliege *ἡ μυῖα*; spanische F. *ἡ κανθαρίς, ίδος*. — kleine F. *τὸ μυΐδιον* sp. — Fliegen vor d. Augen sehen (als Krankheit) *μυιοδῆ ὁρᾶν*.

fliegen *πέτεσθαι*, sp. *ἵπτασθαι*; *φέρεσθαι P.* (v. leblosen Dingen); *σείεσθαι P.* (z. B. v. e. Fahne). — f. lassen *ἀφιέναι, διαφιέναι* (einen Vogel); *σείειν, ἀναπεταννύναι* (e. Tuch, e. Fahne u. dgl.), *λύειν* od. *διαλύειν* (v. Haare). — davon f. *ἀποπέτεσθαι, πετόμενον ἀπελθεῖν* od. *οἴχεσθαι*. — fliegend *πετόμενος* 3.; *πτηνός* 3. u. *πετεινός* 3. (geflügelt); *ἀναπεπταμένος* 3. (ausgebreitet); *λελυμένος* 3. (v. Haare); m. f. Haare *λελυμένος* (3.) *τὴν κόμην*. — f. Hitze *ἡ αἰφνίδιος θέρμα, τὸ ὀξὺ καῦμα*.

Fliegen, das, *ἡ πτῆσις*.

fliegenartig *μυιοειδής* u. *μυιώδης* 2.

Fliegengarn *τὸ κωνωπεῖον*.

Fliegenklappe etwa *ἡ βυρσίνη*.[1]

Fliegennetz, s. Fliegengarn.

Fliegenwedel *ἡ μυιοσόβη, ἡ μυρρίνη* (weil man dazu Myrtenzweige verwendete); auch *τὸ ψῦγμα*.

fliehen *φεύγειν* (vor Jmd. *τινά*); in d. Schlacht auch: *τρέπεσθαι πρὸς* od. *εἰς φυγήν, τὰ νῶτα ἐντρέπειν* od. *δοῦναι*. — eilends f. *δρόμῳ φεύγειν, οἴχεσθαι φεύγοντα*; über Hals u. Kopf f. *ἀνὰ* od. *κατὰ κράτος φεύγειν, προτροπάδην* od. *ἀνέδην φεύγειν*. — zu Jmd. f. *καταφεύγειν πρός* (*παρά, ἐπί*) *τινα*. — vgl. entfliehen.

Fliehen, das, *ἡ φυγή*.

Fliess, s. Vliess.

fliessen *ῥεῖν, χωρεῖν*; *φέρεσθαι P.* (rasch f.); *λείβεσθαι* (sanft, tropfenweise f.); *τήκεσθαι, διαχεῖσθαι P.* (v. flüssigem Metalle). — in's Meer f., s. ergiessen. — vorbei f. *παραρρεῖν*, durch etw. f. *ῥεῖν διά τινος, διαρρεῖν τι*. — bildl. v. d. Rede: *ῥεῖν*; aus etw. f. *γίγνεσθαι* od. *εἶναι ἔκ τινος* (daraus herrühren), *ἀκολουθεῖν τινι* (daraus folgen). — es fliesst mir etw. = geht mir gut v. Statten *καλῶς χωρεῖ* od. *προχωρεῖ τί μοι*. — **fliessend** *ῥυτός* 3.; v. Metall: *τηκτός* 3.; v. d. Rede *εὔρους* 2., *εὔρυθμος* 2., *εὐπετής* 2.; e. fliessende Sprache *λέξις ῥέουσα καὶ μαλακή, λέξις ὑγρά*; d. Fliessende d. Rede *ἡ τοῦ λόγου εὐρυθμία*; f. Rhythmen *προπετεῖς ῥυθμοί*.

Fliessen, das, *ἡ ῥύσις, τὸ ῥεῦμα, ἡ ῥοή, ὁ ῥοῦς*.

Fliesswasser *τὸ ῥυτὸν* (*ναματιαῖον* od. *ποτάμιον*) *ὕδωρ*.

flimmern *μαρμαίρειν, μαρμαρύσσειν* (auch *ἀμαρύσσειν*), *ἀστράπτειν*. — s. flirren.

Flimmern, das, *ἡ μαρμαρυγή* (auch *ἀμαρυγή*).

flink *ἐλαφρός, κοῦφος* 3., *εὔζωνος* 2., *εὐκίνητος* 2. — f. sein, s. eilen.

Flinkheit *ἡ ἐλαφρότης, εὐκινησία*.

Flintstein, s. Feuerstein.

flirren; es flirrt mir vor d. Augen *μαραυγῶ* (-*έω*). — **Flirren**, das (vor d. Augen) *ἡ μαραυγία*.

Flitter etwa *τὸ πέταλον*.

Flittergold *τὰ χρυσοῦ πέταλα*.

Flitterstaat *τὸ καλλώπισμα*; *τὰ ῥωπικά* (Tand).

Flocke *ἡ κροκύς, ύδος, ὁ τίλος*; v. Schnee *ἡ νιφάς, άδος*. — d. F. ablesen *κροκυδολογεῖν, κροκυδίζειν, καρφολογεῖν*; das Ablesen d. Flocken *ὁ κροκυδισμός, ἡ καρφολογία*. — es schneit in grossen u. dichten F. *κριμνώδη κατανίφει*.

flockicht *τιλτός* 3.

flockig *κροκύδων* od. *τίλων ἀνάπλεως* 2.

flöhen *τὰς ψύλλας ἀπολέγειν τινί*; sp. *ψυλλίζειν*.

flöhig *ψυλλώδης* 2.

Flöhkraut *τὸ ψύλλιον, ἡ ψυλλερίς, ίδος*.

Flösse 1) Floss, w. s. — 2) das Flössen, w. s.

flössen *κατάγειν ξύλα κατὰ τὸν ποταμόν*. — das F. *ἡ ξύλων κατὰ τὸν ποταμὸν καταγωγή*.

Flössholz *τὰ ξύλα τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν καταφερόμενα*.

Flöte *ὁ αὐλός*; kleine F. *ὁ αὐλίσκος*. — nach d. F., unter Begleitung d. F. *πρὸς* (*τὸν*) *αὐλόν, ὑπὸ* (*τὸν*) *αὐλόν, ὑπ' αὐλοῦ*, auch *ὑπ' αὐλητῶν* od. *αὐλητρίδων*. — d. F. blasen *αὐλοὺς φυσᾶν, αὐλεῖν*; zu od. bei etw. *προσαυλεῖν*; e. Stück auf d. F. blasen *αὐλεῖν μέλος*; Jmd. auf d. F. vorspielen *καταυλεῖν τινος*; sich auf d. F. vorspielen lassen *αὐλεῖσθαι, καταυλεῖσθαι*. — d. Spiel auf d. F. *ἡ αὔλησις*. — das auf d. F. Geblasene *τὸ αὔλημα*. — Gesang zur F. *ἡ αὐλῳδία*; d. G. z. F. betreffend *αὐλῳδικός* 3. — der z. F. singt *ὁ αὐλῳδός*. — Verfertigung v. F. *ἡ αὐλοποιία*, Verfertiger v. F. *ὁ αὐλοποιός*.

flöten *αὐλεῖν*; s. Flöte.

Flötenbehälter *ἡ αὐλοδόκη, αὐλοθήκη*.

Flötenbläser, s. Flötenspieler.

Flötenbohrer *ὁ αὐλοτρύπης*. — d. F. betreffend *αὐλοτρυπητικός* 3.

Flötenfutteral, s. Flötenbehälter.

Flötenmacher *ὁ αὐλοποιός*. — d. Kunst des F. *ἡ αὐλοποιική*.

Flötenspiel *ἡ αὔλησις*. — d. F. betreffend *αὐλητικός* 3. — d. Kunst des F. *ἡ αὐλητική*. — Jmd. durch F. vergnügen *καταυλεῖν τινα*. — e. Ort m. F. erfüllen *καταυλεῖν τόπον*. — unter F. *ὑπ' αὐλητῶν* (*αὐλητρίδων*); vgl. Flöte.

Flötenspieler *ὁ αὐλητής*; e. geschickter F. *ὁ αὐλητικός*.

Flötenspielerin *ἡ αὐλητρίς, ίδος*, sp. *αὐλήτρια*. — *dem.* *τὸ αὐλητρίδιον*.

Floh *ἡ ψύλλα, ὁ ψύλλος*. — sprichw. Jmd. e. F. ins Ohr setzen *ὑποψίαν ἐμβάλλειν* od. *ἐμποιεῖν τινι*.

1. **Flor** etwa *τὸ λεπτότατον ὕφασμα*.

2. **Flor**, s. Blüthe; übtr. *ἡ ἀκμή, εὐθενία* (*εὐθηνία*); im F. sein od. stehen *ἀκμάζειν, εὐθενεῖν* (*εὐθηνεῖν*) u. *M.*; auch *ἐν τιμαῖς εἶναι* od. *τιμᾶσθαι P.*

Flora *ἡ Χλωρίς, ίδος*.

florieren, s. 2. Flor.

Floskel *ὁ λόγος, τὸ ἔπος*.

Floss *ἡ σχεδία*.

Flossfeder, Flosse *τὸ πτερύγιον* (*ἡ πτέρυξ, γος*); *τὸ βραγχίου πτέρωμα* (F. an d. Kiemen).

flott *a*) e. Schiff f. machen: *λύειν* od. *ἀνάγειν ναῦν*; aus e. Sandbank od. Untiefe *μετέωρον αἴρειν* od. *ἐκκομίζειν τὴν ναῦν*. *b*) = lustig, lose, w. s.; f. leben *τρυφερῶς ζῆν*.

Flotte *τὸ ναυτικόν*; *αἱ νῆες, νεῶν*; *αἱ τριήρεις*; *ὁ στόλος, ἀπόστολος* (auf e. Unternehmung ausgesendet). — e. F. ausschicken *ἐκπέμπειν στόλον* od. *ναυτικόν*. — d. F. kommandieren *ναυαρχεῖν, ἄρχειν* od. *ἡγεμονεύειν τῶν νεῶν, τοῦ στόλου*. — Befehlshaber d. F., s. Flottenführer.

Flottenangriff *ὁ ἐπίπλους*.

Flottenführer ὁ ναύαρχος; F. sein ναυαρχεῖν; sein Amt ἡ ναυαρχία; sein Schiff ἡ ναυαρχίς,

Flotille ὁ ὀλίγων νεῶν στόλος. [ίδος.

Fluch *a*) ἡ ἀρά (Verwünschung, wie κατάρα, aber auch d. Erfüllung desselben). — e. F. über Jmd. aussprechen ἀρὰς ἀρᾶσθαι, ἐπαρᾶσθαι, ἐπεύχεσθαι od. ποιεῖσθαί τινι, auch bloss ἐπ-, κατ-αρᾶσθαί τινι, ἐπάρατον ποιεῖσθαί τινα. — es ist darauf e. F. gesetzt ἐπάρατόν ἐστι m. f. *inf.* — m. e. F. belegt ἐπάρατος, κατάρατος 2. *b*) Schwur unter Anwünschung göttlicher Strafe od. gotteslästerliche Rede übh.: ἡ ἀρά u. bes. ἡ βλασφημία, od. umschr. λόγος ἀσεβής (καὶ ἀνόσιος).

fluchbeladen ἐπ-, κατ-άρατος 2., ἐναγής 2.

fluchen *a*) Einem: ἐπ-, κατ-αρᾶσθαί τινι, vgl. Fluch. *b*) gotteslästerliche Reden ausstossen: βλασφημεῖν (εἰς θεούς); fluch' nicht εὐφήμει (auch m.

Fluchen, das, ἡ βλασφημία. [τοῦτο).

Flucher ὁ βλάσφημος od. *part.* v. βλασφημεῖν.

Flucht ἡ φυγή; heimliche F. ὁ δρασμός, sp. ἡ ἀπόδρασις; der Feinde ἡ τροπή. — häufig auch *part.*, z. B. auf d. F. φεύγων. — volle, wilde F. ἡ ἰσχυρὰ od. ἐξαισία φυγή. — in voller F. sein φεύγειν ἀνὰ od. κατὰ κράτος. — in d. F. schlagen τρέπειν εἰς φυγήν, τρέπεσθαι, φυγὴν ποιεῖν τινι, τροπὴν ποιεῖν (u. *M.*) τινος. — d. F. ergreifen τρέπεσθαι (πρὸς od. εἰς φυγήν), φεύγειν, eilig d. F. ergreifen δρόμῳ φεύγειν, προτροπάδην od. ἀνέδην φεύγειν, ὁρμᾶν (u. *M.*) εἰς φυγήν. — sich zur F. rüsten μηχανᾶσθαι φυγήν, παρασκευάζεσθαι ὡς φευξόμενον.

fluchwürdig ἐπ-, κατ-άρατος 2.; κατάρας ἄξιος 3.

flüchten 1) *intr.* s. fliehen, entfliehen. — m. seiner Habe f. ἀνασκευάζεσθαι. — 2) *tr.* σῴζειν, διασῴζειν, ἐκκομίζεσθαι; (heimlich f.) ὑπεκκομίζεσθαι, ὑπεκτίθεσθαι; sich m. seiner Habe wohin f. εἰσκομίζεσθαι εἰς τόπον τινά.

flüchtig 1) eig. *a*) fliehend: φεύγων 3., ὁ, ἡ φυγάς, άδος. — f. sein od. werden, s. fliehen. *b*) schnell: ταχύς 3. (poet. u. sp. ὠκύς 3.), ὀξύς 3., ἐλαφρός 3.; poet. u. sp. ὁ, ἡ δρομάς, άδος. — 2) übtr. *a*) schnell vergehend: βραχύς 3., ὀλιγοχρόνιος 2., ἐξίτηλος 2., auch ἀβέβαιος 2. *b*) obenhin: ἐπιπόλαιος 2.; leichtsinnig: κοῦφος 3., ἀμελής 2. — (in d. Rede) f. berühren ἐπισύρειν τι.

Flüchtigkeit 1) eig. Schnelligkeit: ἡ ταχυτής, ῆτος, τὸ τάχος, ἡ ἐλαφρότης. — 2) übtr. *a*) Vergänglichkeit: ἡ βραχύτης, ὀλιγοχρονία, τὸ ὀλιγοχρόνιον, ἐξίτηλον. *b*) Leichtsinn: ἡ κουφότης, ἀμέλεια, sp. ἐλαφρία.

Flüchtling ὁ φυγάς, άδος od. φεύγων, οντος (d. Verbannte); ὁ ἱκέτης (insofern er e. Asyl gefunden hat); ὁ δραπέτης (v. e. entlaufenen Sklaven).

Flügel 1) eig. ἡ πτέρυξ, υγος (*dem.* τὸ πτερύγιον), τὸ πτερόν, πτέρωμα; τὸ πτίλον (bei Insekten). — m. F. versehen πτεροῦν. — F. bekommen πτεροῦσθαι *P.* — m. F. begabt πτερωτός, πτερυγωτός 3., πτεροφόρος, πτερυγοφόρος 2. — d. F. bewegen, m. d. F. schlagen πτερυγίζειν, πτερύσσεσθαι; ἀνορταλίζειν (v. jungen Vögeln, als Zeichen d. Behaglichkeit). — F. treiben πτεροφυεῖν (F. bekommend πτεροφυής 2.). — 2) übtr. *a*) e. Heeres: τὸ κέρας. *b*) an e. Kleide, Harnische, d. Lunge: ἡ πτέρυξ, γος, τὸ πτερύγιον. *c*) e. Gebäudes: τὸ κῶλον, τὸ πτερόν.

flügelartig πτερυγοειδής u. πτερυγώδης 2., πτε-

Flügelblatt ὁ ταρσός. [ρυγωτός 3.

Flügelchen τὸ πτερύγιον.

Flügeldecke τὸ ἔλυτρον, ὁ κολεός. — m. F. versehen κολεόπτερος 2.

flügelförmig, s. flügelartig.

Flügelhut ὁ πέτασος.

Flügelmann ὁ πρωτοστάτης.

Flügelschlag ἡ πτερύγων ῥιπή, ἡ τῶν πτερῶν εἰρεσία. — m. einem F. ἑνὶ ῥοιζήματι.

Flügelthür αἱ δικλίδες.

flügge ἐκπετήσιμος 2., ὑπόπτερος 2. — noch nicht f. ὁ, ἡ ἀπτήν, ῆνος. [τιον.

Flüsschen τὸ ποτάμιον, ὁ ποταμίσκος, τὸ ῥευμά-

flüssig ῥέων, ῥυτός 3., sp. ῥευστικός 3.; ὑγρός 3. (v. Oel u. dgl.); v. Metall, Wachs u. dgl. τηκτός, χυτός 3. — f. machen τήκειν, ἀνατήκειν.

Flüssigkeit *a*) als Beschaffenheit: ἡ ὑγρότης, ὑγρασία, τὸ ὑγρόν. *b*) als Substanz: τὸ ὑγρόν, τὸ νᾶμα.

flüstern ψιθυρίζειν πρός τινα, Einem etw. in d. Ohr τινί τι εἰς τὸ οὖς, τινί τι πρὸς τὴν ἀκοήν, κοινολογεῖσθαί τινι πρὸς οὖς. — m. einander f. διαψιθυρίζειν πρὸς ἀλλήλους. — flüsternd ψιθυρός 3.

Flüstern, das, ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.

Flug ἡ πτῆσις; ἡ φορά (v. Leblosem). — im hohen F. dahin eilen μετέωρον φέρεσθαι *P.*

Flughafer, s. Taubhafer.

flugs εὐθύς, εὐθέως, παραχρῆμα, auch εὐθέως παραχρῆμα.

Flur *a*) Ebene: τὸ πεδίον; Ackerland ὁ ἀγρός (gew. *pl.*), ἡ ἄρουρα. *b*) Tenne: ἡ ἅλως, ω; s. Hausflur.

Flurschütze, Flurwächter, s. Feldhüter.

Fluss 1) d. Fliessen: ἡ ῥύσις, τὸ ῥεῦμα, ἡ ῥοή, ὁ ῥοῦς; bildl. v. d. Rede ἡ ῥύσις; ἡ εὔροια, ἡ εὐρυθμία, τὸ εὐπετὲς τοῦ λόγου. — in F. bringen τήκειν, διαχεῖν (Metalle); ἄγειν (Milch, Blut u. dgl.); bildl. λείβειν; in F. kommen τήκεσθαι, διαχεῖσθαι *P.*; ἄγεσθαι *P.* — im F. sein ῥεῖν, sp. ῥευματίζεσθαι *DP.* — 2) d. Fliessende: *a*) v. Wasser: τὸ ῥεῦμα; ὁ ῥοῦς u. τὸ ῥεῖθρον (selten), ὁ ποταμός. — zum F. gehörig ποτάμιος 3. — am F. παραποτάμιος 2. — nach Art e. F. ποταμηδόν. — v. F. bespült, angeschwemmt ποταμόκλυστος, ποταμόχωστος 2. sp. *b*) v. Krankheitsstoffen: τὸ ῥεῦμα (auch m. d. Beisatze τὸ νοσηματικόν), sp. ὁ ῥευματισμός; τὰ κέδματα (in d. Hüften, wie ἡ ἰσχιάς, άδος; damit behaftet κεδματώδης 2., ἰσχιακός u. ἰσχιαδικός 3.); ἡ ῥοή od. τὸ ῥεῦμα στομάχου καὶ κοιλίας (Bauchfluss); ὁ ῥοῦς (krankhafter Blutfluss); ὁ λευκὸς ῥοῦς (weisser F.); an e. F. leiden ῥευματίζεσθαι *DP.*; ῥοίζεσθαι sp. — mit e. F. behaftet ῥευματικός 3.

flussartig (v. Krankheiten) ῥευματώδης 2.

Flussbad; e. F. nehmen λούεσθαι ἐν ποταμῷ.

Flussbette τὸ ῥεῖθρον, τὸ κοίλωμα; ἡ χαράδρα (e. Waldstromes). [πλοῖον.

Flussfahrzeug τὸ ποτάμιον od. ποταμηγὸν

Flussfisch ὁ ποτάμιος ἰχθύς.

Flussgebiet ἡ ποταμία.

Flussgott ὁ Ποταμός.

Flusskrebs ὁ ποτάμιος καρκίνος.

Flusskrokodil ὁ ποτάμιος κροκόδειλος.

Flussnymphe ἡ ποταμία νύμφη (θεά); ἡ ναΐς, ΐδος. [μος.

Flusspferd ὁ ποτάμιος ἵππος, sp. ὁ ἱπποπότα-

Flusssand ἡ κονία.

Flussschiff, s. Flussfahrzeug.

Flussthier τὸ ποτάμιον od. τὸ ἐν ποταμοῖς διάγον ζῷον.

Flusswasser τὸ ποτάμιον ὕδωρ; s. Fliesswasser.

Flut 1) die schwellende Wassermasse: τὸ κῦμα, ὁ κλύδων, ωνος (letzteres selten in Prosa; übr. beide auch übtr.); ἡ πλημμυρίς, ίδος, sp. πλήμμυρα; ἡ ῥαχία; ἡ ῥοή. — 2) im Gegensatze zur Ebbe: ἡ ῥαχία, ἡ πλημμυρίς, ίδος; Ebbe u. F. αἱ

ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ ὠκεανοῦ διαρροαί. — F. haben πλημμυρεῖν.

fluten κυμαίνειν, κυματοῦσθαι *P.*, ῥεῖν, sp. ῥευματίζεσθαι *DP.* — **Fluten**, das, ἡ ῥύσις, ῥοή, ὁ ῥοῦς. — **flutend** ῥοώδης 2.

fodern, s. fordern.

Föhre ἡ πεύκη. — v. d. F. πεύκινος 3.

Föhrenwald ὁ πευκών, ῶνος, sp.

förderlich προὔργου (*comp.* προυργιαίτερος) εἴς od. πρός τι; auch ἀνύσιμος, ὠφέλιμος, ὀνήσιμος, χρήσιμος 2., ἀνυστικός (ἀνυτικός) 3., καίριος 3., συμφέρων 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2. — einer Sache f. sein ὠφελεῖν τι, συμβάλλεσθαι εἴς (πρός) τι; συμφέρειν τινί. — Jmd. bei etw. f. sein συμπράττειν, συλλαμβάνειν, συνεργεῖν, ὑπουργεῖν, ὑπηρετεῖν τινί τι, συνεργὸν εἶναί τινί τινος.

fördern ἀνύτειν τι; ὠφελεῖν, ὀνινάναι τινά u. τι; προάγειν, προβιβάζειν τινά u. τι; ἐπίδοσιν παρασκευάζειν od. ποιεῖν (u. *M.*) τινι; αὐξάνειν τι u. τινά. — Jmd. in etw. f. προάγειν od. προβιβάζειν τινὰ ἐπί (εἴς) τι. — Jmd. in seinen Bemühungen f. συμπράττειν, συλλαμβάνειν od. συνεργὸν εἶναί τινι. — Jmd. in seinem Wissen f. προδιδάσκειν τινά. — gefördert werden ἐπίδοσιν λαμβάνειν, ἐπιδιδόναι εἴς τι, αὐξάνεσθαι *P.*; sp. προκόπτειν εἴς τι. — nichts f. οὐδὲν πλέον ποιεῖν. — 2) = beschleunigen: σπεύδειν, ἐπι-, κατα-σπεύδειν, ταχύνειν, ἐπιταχύνειν, ἐνάγειν, ἐπείγειν.

fördersam, s. förderlich. — fördersamst als *adv.* ὡς τάχιστα.

Förderung ἡ προαγωγή, ὠφέλεια; ἡ αὔξησις, ἐπαύξησις. — Gew. Verba.

-förmig -ειδής 2., z. B. halbmondförmig μηνοειδής 2. — auch durch ἐπί in Compos. z. B. mondförmig ἐπισέληνος 2.

förmlich ἀκριβής 2. (genau); νόμιμος 3. (dem Brauche od. Gesetze gemäss); s. feierlich. — Oft umschr., z. B. e. f. Bündniss ὅρκοι καὶ σπονδαί. — e. f. Schlacht μάχη σταδία.

Förmlichkeiten τὸ νόμιμον od. νομιζόμενον; (im Benehmen) ἡ περιεργία, τὸ περίεργον. — ohne F. ἁπλοῦς 3., sp. ἀπερίεργος 2. — leere F. ἡ τιμῆς ἀφοσίωσις.

Förster etwa ὁ ὑλωρός.

fohlen τίκτειν. — das F. ἡ ἄφεσις.

Fohlen ὁ, ἡ πῶλος (*dem.* τὸ πωλίον, πωλάριον). — v. F. πωλικός, πώλειος 3. — F. aufziehen πωλοτροφεῖν (dazu ὁ πωλοτρόφος). — F. abrichten πωλοδαμνεῖν (dazu ὁ πωλοδάμνης).

Fohlenzucht ἡ πωλεία, πωλοτροφία, sp. ἡ πωλοτροφική.

Folge 1) d. Aufeinanderfolgen: ἡ ἀκολουθία; ἡ συνέχεια, sp. συνάφεια (v. unmittelbarem Zusammenhange); ἡ τάξις (Reihe, Ordnung). — in d. F. ὕστερον, μετὰ ταῦτα (später); τὸ λοιπόν (fürderhin); χρόνῳ (m. d. Zeit). — in einer F. (Reihe) ἑξῆς, ἐφεξῆς. — in F. v. etw. διά τι, ἔκ od. ὑπό τινος. — 2) Erfolg: τὸ ἀποβαῖνον (τὸ ἀποβάν, ἀποβησόμενον), τὸ ἀπὸ od. ἔκ τινος γιγνόμενον, τὸ ἑπόμενόν τινι, sp. ἡ ἀπόβασις. — es hat etw. F. ἀποβαίνει τι ἔκ τινος, γίγνεταί τι ἀπό (ἔκ) τινος, συμβαίνει τι ἀπό τινος. — bedenke die F. ἐνθυμήθητι ὅπη ἀποβήσεται τὸ πρᾶγμα od. ἃ ἐντεῦθεν ἔσται. — es hat etw. gute od. schlechte F. καλῶς od. κακῶς ἀπο-, συμ-βαίνει τι, auch εἰς καλὸν od. κακὸν ἀποβαίνει τι. — davon ist dann d. F. dass … εἶτα συμβέβηκεν ἐκ τούτου m. f. *inf.* — dies ist von wichtigen F. für d. Leben τοῦτο μεγάλην ἔχει ῥοπὴν πρὸς τὸν βίον. — 3) Schlussfolge: ἡ ἀκολουθία, sp. ἡ ἐπακολούθησις, τὸ ἐπακολούθημα. — das ist keine F. τοῦτο οὐκ ἀκολουθεῖ, οὐ συμβαίνει od. οὐκ ἀναγκαῖόν γε τοῦτο. — was für e. F. ziehen wir daraus? τί ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τούτων; — dem zu F. ἀκολούθως τούτῳ, κατὰ τοῦτο, ἐκ τούτου, τούτων οὕτως ἐχόντων. — 4) Jmd. F. leisten = gehorchen: ἀκολουθεῖν, ὑπακούειν, πείθεσθαί (*DP.*) τινι. — e. gerichtlichen Vorladung F. leisten ὑπακούειν εἰς τὸ δικαστήριον.

folgen 1) eig. *a*) räumlich: ἀκολουθεῖν τινι, σύν τινι, μετά τινος, ἕπεσθαί τινι, μετά τινος, seltner ἅμα od. σύν τινι; συνέπεσθαί τινι; παρακολουθεῖν u. συμπαρακολουθεῖν τινι (v. d. Seite f.); ἑξῆς εἶναι od. γίγνεσθαί τινι u. τινος. — Jmd. auf dem Fusse f. κατὰ πόδας ἀκολουθεῖν τινι. *b*) zeitlich: ἕπεσθαί τινι, γίγνεσθαι ἔκ τινος; ἐπιγίγνεσθαί τινι, ὕστερον γίγνεσθαί τινος; Jmd. in e. Geschäfte od. dgl. f. ἐκδέχεσθαί τι (παρά τινος), διαδέχεσθαί τι, auch διαδέχεσθαί τινι (sp. τινα), διάδοχον εἶναί τινι od. τινος. — e. Uebel folgt auf's andere κακὸν γίγνεται ἐκ κακοῦ. — darauf f. lassen ἐπι-, προσ-βάλλειν. — unmittelbar auf etw. f. (räumlich u. zeitlich) ἔχεσθαί τινος, ἑξῆς εἶναι od. γίγνεσθαί τινι u. τινος. — vgl. folgend. *c*) dem Range od. der Würde nach: εἶναι, γίγνεσθαι, στῆναι, τάττεσθαι μετά τινα od. ἐπί τινι, δεύτερον εἶναι od. ὑστερεῖν τινος. — 2) übtr. *a*) aus etw. f., hervorgehen: ἀκολουθεῖν, ἕπεσθαί τινι, συμβαίνειν od. ἐπιέναι ἔκ τινος. — daraus folgt ἀκολουθεῖ, συμβαίνει od. δῆλον ἐκ τούτων, φαίνεται, auch durch ἀνάγκη οὖν od. ἄρα. — was folgt daraus? τί οὖν; πῶς οὖν; was folgt weiter daraus? εἶτα τί τοῦτο; *b*) m. d. Verstande f.: ἀκολουθεῖν, παρακολουθεῖν, συμπαρακολουθεῖν τινι; μανθάνειν, κατα-, ὑπο-λαμβάνειν τι. — nicht f. λείπεσθαι od. ἀπολείπεσθαί (*ao. P.*) τινος. *c*) = gehorchen: πείθεσθαί (*DP.*) τινι, ὑπακούειν τινί; Jmd. in etw. f. ὑπακούειν τινός τι u. τινί τι.

folgend *a*) räumlich u. zeitlich: ἑπόμενος 3., ὁ, ἡ, τὸ ἐπί τινι ὢν 3., ὕστερος 3.; unmittelbar f. ἐχόμενος 3., ὁ, ἡ, τὸ ἑξῆς od. ἐφεξῆς. — zeitlich: ἐπιών, ἐπιγιγνόμενος; ὁ, ἡ, τὸ ὕστερον, ἔπειτα, μετέπειτα. — d. f. Tag ἡ ὑστεραία (m. u. ohne ἡμέρα), ἡ ἐπιγενομένη od. ἐπελθοῦσα ἡμέρα (v. e. vergangenen Tage); ἡ αὔριον, ἡ ἑξῆς (m. u. ohne ἡμέρα), ἡ ἐπιοῦσα ἡμέρα (v. e. kommenden, im Gegens. des heutigen). — am f. Tage τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ, τῇ ὑστεραίᾳ, auch durch ὑστεραῖος 3., z. B. er kam am f. Tage ὑστεραῖος ἀφίκετο. *b*) in der Rede, wenn auf etwas gleich zu Erörterndes hingewiesen wird: ὅδε, ἥδε, τόδε, z. B. er sprach Folgendes εἶπε τάδε (etw. F. τοιάδε) od. ἐχρήσατο λόγοις τοῖσδε. — auf f. Weise ὧδε (auch οὕτως), τῷδε τῷ τρόπῳ, τρόπῳ τοιῷδε.

folgenreich πολλῶν ἀγαθῶν od. κακῶν αἴτιος 3. (je nachdem d. Folgen gut od. nachtheilig sind).

folgerecht, folgerichtig ἀκόλουθος 2. — *adv.* ἀκολούθως, κατ' ἀκολουθίαν.

Folgerichtigkeit ἡ ἀκολουθία.

folgern συλλογίζεσθαι ἔκ τινος, τεκμαίρεσθαί τινι od. ἔκ τινος. — v. Mathematikern: πορίζεσθαι ἔκ τινος.

Folgerung ὁ συλλογισμός, ἡ τέκμαρσις; ἡ ἀκολούθησις, sp. ἐπακολουθία. — bei Mathematikern τὸ πόρισμα.

folgewidrig ἀνακόλουθος 2., ἀσύμφωνος 2.

Folgewidrigkeit ἡ ἀνακολουθία, ἀσυμφωνία, τὸ ἀνακόλουθον, ἀσύμφωνον.

Folgezeit ὁ ὕστερον (ἔπειτα, μετέπειτα, μετὰ ταῦτα) χρόνος; ὁ ἐπίλοιπος χρόνος; ὁ μέλλων

od. ἐπιὼν χρόνος; τὰ μέλλοντα. — in der F. τὸ λοιπόν (τοῦ λοιποῦ).
folglich οὖν, ἄρα, τοίνυν (postpositiv); οὐκοῦν; ὥστε (so dass); εἶτα.
folgsam εὐπειθής, εὔπιστος 2., πιθανός 3.; πειθαρχικός 3., κατήκοος u. ὑπήκοος 2. (τινός u. τινί; gegen Vorgesetzte). — f. sein εὐπειθεῖν, πείθεσθαι (DP.), ὑπακούειν τινί; πειθαρχεῖν (gegen Vorgesetzte).
Folgsamkeit ἡ εὐπείθεια; ἡ πειθαρχία (gegen Vorgesetzte) (als Eigenschaft); ἡ ὕπειξις (als Handlung).
Folter ἡ βάσανος. — auf d. F. bringen διδόναι u. παραδιδόναι εἰς βάσανον, ἀναβιβάζειν ἐπὶ τροχόν. — auf d. F. verhören βασάνοις ἀνακρίνειν. — Aussage auf d. F. ἡ βάσανος.
Folterbank ἡ στρέβλη.
Folterer ὁ βασανιστής.
Folterinstrument s. Folterwerkzeug.
Folterkammer τὸ βασανιστήριον, κολαστήριον.
Folterknecht, s. Henker.
foltern βασανίζειν, στρεβλοῦν, τροχίζειν; übtr. martern, quälen, w. s. — nicht gefoltert ἀβασάνιστος 2.
Foltern, das, **Folterung** ἡ βάσανος, ὁ βασανισμός, ἡ στρέβλωσις; übtr. Marter, Qual, w. s.
Folterwerkzeug ἡ βάσανος (u. *pl.*); sp. τὸ βασανιστήριον, στρεβλωτήριον, κολαστήριον. — im Bes. ἡ στρέβλη (Folterbank), ἡ κλῖμαξ, ακος (Folterleiter), ὁ κύφων, ωνος (Folterholz), ὁ τροχός (Folterrad).
Fond τὰ (ὑπάρχοντα) χρήματα, τὸ ἀρχαῖον, κεφάλαιον; ἡ ἀφορμή (auch übtr. m. εἴς, ἐπί od. πρός τι).
foppen ἐπισκώπτειν, ἐρεσχελεῖν, χλευάζειν τινά, παίζειν εἴς τινα, προσπαίζειν τινί, γέλωτα ποιεῖν τινα. — Jmd. m. etw. f. παίζειν τινά τινι.
Foppen, das, ὁ χλευασμός, sp. ἡ ἐπίσκωψις.
Fopper ὁ χλευαστής.
Force, s. Stärke u. stark.
forcieren βιάζεσθαι.
fordern 1) *a*) verlangen: αἰτεῖν (u. *M.*) τινά τι, τι παρά τινος, τινα m. *inf.*; ἀπαιτεῖν τι u. τινά τι (was man zu f. berechtigt ist); πράττειν (u. *M.*) τι u. τινά τι, εἰσπράττειν τινά τι (*M.* auch τι παρά τινος) (einfordern); προσαιτεῖν (noch dazu f.; aber τινά τι Jmd. um etw. anbetteln). — ich habe etw. zu f. ὀφείλεταί μοί τι. *b*) verlangen, dass sich Jmd. an e. Orte einfinde: καλεῖν, παρακαλεῖν; zu sich f. παρακαλεῖσθαι, μεταπέμπεσθαι; (zum Zweikampfe) f. προκαλεῖσθαι (εἰς μονομαχίαν); vor Gericht f. προσκαλεῖν (u. *M.*) τινα, z. B. εἰς τὸν Ἄρειον πάγον, πρὸς τὸν ἄρχοντα. — 2) etw. für recht u. billig erachten u. dh. es f.: ἀξιοῦν u. δικαιοῦν m. f. *inf.*; ἀντιποιεῖσθαι u. ἀντέχεσθαί τινος; προκαλεῖσθαί τι (etw. beantragen, z. B. δίκην e. rechtliche Entscheidung); s. befehlen, heissen. — 3) erfordern, nothwendig machen: δεῖσθαί (*DP.*) τινος; auch εἶναί z. B. das Seewesen erfordert Kunstfertigkeit τὸ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν.
Forderung 1) das Fordern: ἡ αἴτησις, ἀπαίτησις, προσαίτησις; ἡ πρᾶξις, εἴσπραξις. — ἡ παράκλησις, μετάπεμψις. — zum Zweikampfe ἡ πρόκλησις. — vor Gericht ἡ κλῆσις, πρόσκλησις. — e. F., die man bei d. gerichtl. Verhandlung stellt ἡ πρόκλησις. — e. gerechte, billige F. ἡ ἀξίωσις, δικαίωσις; ἡ πρόκλησις (Antrag). — e. F. thun αἴτησιν ποιεῖσθαι, s. fordern. — 2) das Geforderte: τὸ αἴτημα, τὸ αἰτούμενον; gerechte, billige F. τὸ ἀξίωμα, ἡ ἀξίωσις, ἡ δικαίωσις; F. von Geld τὸ χρέος, τὸ ὀφείλημα, τὸ ὀφειλόμενον.
Form 1) äussere Gestalt, s. Gestalt. — im Gegens. zur Materie τὸ εἶδος, ἡ μορφή. — 2) bestimmte, gesetzmässige F.: ὁ νόμος, τὸ νομιζόμενον, τὸ προσῆκον — in F. Rechtens κατὰ νόμον. — in d. besten F. κατὰ τρόπον, κατὰ τὰ (εἰωθότα) νόμιμα. — d. F. wegen ἀφοσιώσεως ἕνεκα. — 3) Modell: ὁ τύπος.
Formalität ὁ νόμος, τὸ νομιζόμενον, νόμιμον, προσῆκον. — d. F. beobachten τὰ νομιζόμενα τηρεῖν. — ist es = „äussere Ehrenbezeugung" ἡ τιμῆς ἀφοσίωσις.
Format τὸ σχῆμα.
Formation ὁ σχηματισμός, ἡ κατάστασις.
Formel τὸ σχῆμα; ὁ νόμος. — Redeformel ἡ φράσις, λέξις.
formell εἰδικός 3., μορφοειδής 2. (sp.). — f. Begriffe τὰ λεκτά. — f. Unrecht haben ἀδικεῖν μὲν κατὰ τὸν νόμον.
formen σχηματίζειν, κατασχηματίζειν, σχηματοποιεῖν, μορφοῦν; πλάττειν, τυποῦν, ἐκτυποῦν.
Former ὁ πλάστης.
formieren, s. formen. — e. Quarré f. πλαίσιον ποιεῖσθαι (selten *A.*).
formlos ἄμορφος, ἀσχημάτιστος 2.
Formlosigkeit ἡ ἀμορφία.
Formular τὸ σχῆμα; ὁ τύπος; τὸ παράδειγμα, sp. ὑπόδειγμα; τὸ ὑπογεγραμμένον, sp. ὁ ὑπογραμμός. [ἐπιθυμία.
Forschbegierde ἡ τοῦ ἐξερευνᾶν od. ἐξετάζειν
forschbegierig ζητητικός, ἐξερευνητικός, ἐξεταστικός 3.
forschen ζητεῖν (nach etw. Unbekanntem); ἐρευνᾶν, ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν (nach Verborgenem); ἐξετάζειν, ἀνακρίνειν (nach etw. Schwierigem); ἱστορεῖν (meist poet. u. sp.); ἐρωτᾶν, ἀνερωτᾶν u. πυνθάνεσθαι (nachfragen).
Forschen, das, ἡ ζήτησις, ἔρευνα, ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός, ἡ ἀνάκρισις; ἡ ἱστορία (meist poet. u. sp.), ἡ μελέτη, ἡ πύστις.
Forscher ὁ ζητητής (sp. ζητητικός); ἐξεταστής.
Forschergeist τὸ ζητητικόν; ἡ ἀγχίνοια.
Forschung, s. Forschen, das.
Forst ὁ δρυμός, ἡ ὕλη.
Forstbeamter, s. Förster.
Forstwesen τὰ περὶ τοὺς δρυμοὺς od. τὰ περὶ τὰς ὕλας.
Fort τὸ φρούριον, ἔρυμα.
fort 1) vorwärts: πρόσω, jüngere Form πόρρω. — weiter f. προσωτέρω u. πορρωτέρω. — es will m. d. Sache nicht f. οὐ προχωρεῖ τὸ πρᾶγμα. — fort! ἄγε δή, ἴθι δή; (v. d. Rede) λέγε (τὰ ἑξῆς). — 2) ferner: τοῦ λοιποῦ, καὶ ὕστερον. — f. u. f., immer f. ἀεί, ἐς ἀεί, διὰ παντός (τοῦ χρόνου), δι' αἰῶνος, εἰς od. πρὸς αἰῶνα; auch umschr. durch διάγειν, διαγίγνεσθαι, διατελεῖν m. *part.* — f. u. f., in Einem f. ἐνδελεχῶς, συνεχῶς, sp. ἀδιαλείπτως, ἀκαταπαύστως; auch ἑξῆς od. ἐφεξῆς (nach einander, der Reihe nach); etw. in E. f. thun οὐ διαλείπειν od. οὐκ ἀποκάμνειν ποιοῦντά τι. — und so f. καὶ τὰ λοιπά od. ἕτερα, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ ἄλλα (od. ὅσα) τοιαῦτα. — 3) weg, nicht mehr da: φροῦδος 3. — f. sein φροῦδον εἶναι, οἴχεσθαι, ἔρρειν. — alles ist f. φροῦδα (οἴχεται, ἔρρει) πάντα. — pack dich f.! ἄπαγε m. u. ohne σεαυτόν, ἔρρε od. ἔρροις. — f. damit! ἄπαγε.
fortan τὸ ἀπὸ τοῦδε, τὸ μετὰ ταῦτα, ἀπὸ τοῦ νῦν, ὕστερον, εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, τοῦ λοιποῦ.
fortarbeiten μένειν πρὸς τῷ ἔργῳ, προσκαρτερεῖν τῷ ἔργῳ, ἐπιπονεῖν, οὐκ ἀφίστασθαι τοῦ ἔργου, οὐ παύεσθαι ἐργαζόμενον. — immer f. διάγειν (διαγίγνεσθαι od. διατελεῖν) ἐργαζόμενον.

fortbauen οὐ παύεσθαι od. διαλείπειν οἰκοδομοῦντα; ἐξοικοδομεῖν (fertig bauen).
fortbeissen 1) wegbeissen: δάκνοντα ἀπελαύνειν. — 2) fortfahren zu beissen: διατελεῖν od. οὐ διαλείπειν δάκνοντα.
fortbestehen μένειν, δια-, κατα-μένειν; ἀντέχειν. — etw. f. lassen οὐδὲν νεωτερίζειν περί τι.
fortbewegen κινεῖν, προκινεῖν.
fortblasen 1) wegblasen: ἀποφυσᾶν. — 2) fortfahren zu blasen: διατελεῖν od. οὐ διαλείπειν αὐλοῦντα.
fortbrauchen διατελεῖν χρώμενόν τινι.
fortbringen 1) v. e. Orte wegbringen: κινεῖν, προκινεῖν (bewegen); ἀποφέρειν, sp. βαστάζειν (wegtragen); ἀπελαύνειν (wegtreiben); ἀπο-, ἐκ-κομίζειν (zu Wagen od. Schiff). — nicht fortzubringen ἀβάστακτος 2. sp. — 2) aufbringen u. erhalten: διατρέφειν; ἐκτρέφειν, αὐξάνειν. — sich f. πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἔκ τινος od. ποιοῦντά τι.
Fortdauer ἡ διαμονή, ἐνδελέχεια; ἡ ἀϊδιότης (stäte F.); F. nach d. Tode ἡ μετὰ τὸν θάνατον ζωή od. ἡ ἀθανασία. — τὸ συνεχές, ἀδιάλειπτον (das Ununterbrochene).
fortdauern μένειν, δια-, κατα-, παρα-, συμ-μένειν; ἀντέχειν; διατελεῖν od. διαγίγνεσθαι ὄντα; οὐ παύεσθαι; σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι *P.*; ἀκέραιον εἶναι. — immer f. οὔποτε παύεσθαι; ἀΐδιον od. ἀθάνατον εἶναι. — f. lassen σῴζειν, διασῴζειν, φυλάττειν, διαφυλάττειν. — **fortdauernd** μόνιμος 2., ἀΐδιος u. ἀθάνατος 2. (ohne Aufhören), ἐνδελεχής, συνεχής, ἀδιάλειπτος 2. (ohne Unterbrechung).
fortdrängen ἀπ-, προ-ωθεῖν, auch *simpl.*
forteilen ἀποτρέχειν, ἀποθεῖν; φεύγειν, οἴχεσθαι (ἀπιόντα). — über Hals u. Kopf f. προτροπάδην φεύγειν.
forterben παραδίδοσθαι (*P.*) τοῖς ἀεὶ ἐπιγιγνομένοις.
fortfahren 1) *intr. a)* wegfahren: ἀπελαύνειν (z. Wagen), ἀποπλεῖν (z. Schiffe). *b)* f. etw. z. thun: διάγειν, διατελεῖν, διαγίγνεσθαι, οὐ παύεσθαι od. λήγειν m. *part.* (die beiden letzteren auch m. e. *gen.*). — nicht weiter f. παύεσθαι od. λήγειν τινός od. *part.* — nach e. Unterbrechung in etw. f. τὸ λοιπὸν ποιεῖν, περαίνειν τι (was man selbst begonnen), μεταλαμβάνειν τι (was e. Anderer begonnen). — fahre fort (im Reden) λέγε (τὰ ἑξῆς). — er fuhr fort (als eingeschobener Satz) ἔφη. — 2) *tr. a)* wegfahren: κομίζειν, ἀπο-, ἐκ-κομίζειν. *b)* weiter fahren: προάγειν.
fortfliegen ἀποπέτεσθαι, sp. ἀφίπτασθαι, οἴχεσθαι πετόμενον.
fortfliessen 1) wegfliessen: ἀπορ-, ἐκ-ρεῖν. — weiterfliessen: προρρεῖν, ῥεῖν τοῦ πρόσω, φέρεσθαι (*P.*) εἰς τὸ πρόσω. — 2) nicht aufhören zu fliessen: οὐ διαλείπειν ῥέοντα.
fortführen 1) wegführen: ἀποκομίζειν (Sachen), ἀπάγειν, ἀπελαύνειν (lebende Wesen). — gewaltsam f. ἁρπάζειν. — 2) weiterführen: ἄγειν od. κομίζειν τοῦ πρόσω. — e. Geschäft οὐκ ἀφιέναι τι, οὐκ ἀφίστασθαι od. ἀπαλλάττεσθαί τινος, διώκειν τι (wenn man es selbst begonnen hat), μεταλαμβάνειν τι (wenn es e. Anderer begonnen). — e. Graben, e. Mauer u. dgl. προτείνειν.
Fortgang 1) Weggang: ἡ ἄφ-, ἔξ-οδος, ἀπαλλαγή, ἀποχώρησις; häufig *part.* z. B. beim F. ἀπαλλαττόμενος, ἀπαλλαγείς u. dgl. — 2) das Weitergehen: ἡ προχώρησις; im F. d. Zeit προϊόντος od. προελθόντος τοῦ χρόνου; F. haben προχωρεῖν. — gew. übtr. vom leichten, glücklichen Fortgange: ἡ ἐπίδοσις, αὔξησις, sp. προκοπή; auch ἡ (τῶν πραγμάτων) εὔροια u. bei Unternehmungen ἡ εὐπραγία, εὐπραξία u. so: „F. haben" (καλῶς) προχωρεῖν, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, ἐπιδιδόναι, αὐξάνεσθαι *P.*, sp. προκόπτειν, εὐροεῖν. — meine Geschäfte haben guten F. εὐπραγῶ.
fortgeben παραδιδόναι, διαδιδόναι (auch: d. Reihe nach herumgeben). — fortgegeben werden ausser d. *P.* auch περιέρχεσθαι (d. Reihe nach herumgehen). — d. Tochter f. ἐκδιδόναι (u. *M.*) τὴν θυγατέρα. — ist es = verkaufen ἀποδίδοσθαι (selten *A.*).
fortgehen 1) weggehen: ἀπιέναι, ἀπέρχεσθαι, ἀποχωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*). — v. Sachen: ἀποστέλλεσθαι (*P.*). — heimlich f. ἀποδιδράσκειν, ὑπεκφεύγειν. — 2) weiter gehen: προϊέναι, προέρχεσθαι, ἰέναι τοῦ πρόσω, προβαίνειν; f. (ohne zu rasten) περαίνειν τὴν ὁδόν, οὐκ ἀναπαύεσθαι. — übtr. „sich erstrecken" παρα-, ἐκ-, παρεκ-τείνεσθαι (*P.*), παρα-, προ-τείνειν; „fortdauern" δια-, κατα-, συμ-μένειν, ἔτι εἶναι od. γίγνεσθαι, od. auch durch andere Wendungen, z. B. der Kampf am Thore geht noch fort ἔτι δὲ μάχονται ἐπὶ ταῖς πύλαις, ἡ δὲ ἐπὶ ταῖς πύλαις μάχη οὔπω ἔληξεν; = „Fortgang haben" προχωρεῖν.
Fortgehen, das, s. Fortgang 1).
fortgehend = zusammenhängend: συνεχής 2.
fortgraben 1) weiter graben: προέρχεσθαι ὀρύττοντα. — 2) fortfahren zu graben: διατελεῖν ὀρύττοντα.
forthacken διατελεῖν σκάπτοντα.
fortheben ἀπαίρειν, βαστάζειν.
forthelfen *a)* eig. προβιβάζειν τινά (im Gehen). — παριέναι (ἵημι) τινὰ φεύγοντα od. συμπράττειν τινὶ ὅπως ἀποφεύξεται (beim Fliehen). *b)* übtr. Jmd. f.: προάγειν, προβιβάζειν τινά; ὠφελεῖν τινα; ἐπικουρεῖν, βοηθεῖν τινι; ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος; συνεργὸν εἶναι od. συμπράττειν τινί.
forthin, s. fortan.
forthinken χωλεύοντα ἀπιέναι od. προβαίνειν.
forthüpfen ἀποπηδᾶν, ἀποσκιρτᾶν (weghüpfen); πηδῶντα προέρχεσθαι (weiter hüpfen).
fortjagen 1) *tr.* ἀποσοβεῖν (Vögel), ἀπελαύνειν (Vieh, Menschen), ἐκβάλλειν, ἐκρίπτειν, ἐξελαύνειν (aus d. Wohnsitze, e. Amte u. dgl.), ἀποπέμπειν (aus d. Dienste); ἀπωθεῖν u. *M.* (fortdrängen). — fortgejagt werden, ausser den *P.* auch ἐκπίπτειν (aus d. Heimat, v. e. Amte u. dgl.). — 2) *intr.* zu Pferde od. Wagen: ἀπελαύνειν ἀνὰ κράτος.
fortkönnen οἷόν τ' εἶναι προϊέναι od. ἀπιέναι. — nicht f. κεκωλῦσθαι (gehindert sein), ἀπειρηκέναι (vor Schwäche u. dgl.).
fortkommen 1) = fortgehen 1). — 2) vorwärts kommen: προϊέναι, προχωρεῖν, auch πορεύεσθαι (*DP.*). — v. Pflanzen = bekleiben: ἐμβιοῦν, ἀντιλαμβάνεσθαι. — übtr. = gedeihen: ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, ἐπιδιδόναι, αὐξάνεσθαι *P.*; sp. προκόπτειν; = seinen Unterhalt finden: εὑρίσκεσθαι od. πορίζεσθαι τὸν βίον (τὰ ἐπιτήδεια).
Fortkommen, das, 1) = Fortgang 1). — an das F. denken παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς πορείαν. — es ist an kein F. zu denken οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν. — 2) das Vorwärtskommen: ἡ προχώρησις; v. Pflanzen ἡ ἐμβίωσις. — übtr. Gedeihen ἡ ἐπίδοσις, αὔξησις, sp. ἡ προκοπή; das Bestehen im bürgerl. Leben ὁ βίος. — sein F. finden πορίζεσθαι od. εὑρίσκεσθαι τὸν βίον od. τὰ ἐπιτήδεια. — sein F. haben ἱκανὸν ἔχειν τὸν βίον, εὐπραγεῖν. — sein F. nicht haben ἐνδεᾶ εἶναι τῶν ἐπιτηδείων. — gutes F. ἡ εὐπραγία, εὐπραξία.
fortkriechen ἀφέρπειν.
fortlassen ἀφιέναι, ἀποπέμπειν u. *M.*

fortlaufen 1) weglaufen: ἀποτρέχειν, ἀποθεῖν; Jmdem ἀποδιδράσκειν τινά. — 2) weiter laufen: τρέχειν εἰς τὸ πρόσω; φέρεσθαι *P.* (v. Sachen); διατελεῖν τρέχοντα, τρέχοντα περαίνειν τὴν ὁδόν (ununterbrochen f.); δι-, προ-ήκειν (sich erstrecken). — d. Zinsen laufen fort οἱ τόκοι χωροῦσιν.

fortlaufend συνεχής 2. (ununterbrochen). — f. sprechen μακρὸν λόγον od. μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν.

fortleben προάγειν τὸν βίον; ἐπιβιοῦν, ἐπιζῆν. — nach d. Tode f. οὐ διαφθείρεσθαι *P.*, ἀθάνατον εἶναι; im Andenken d. Menschen f. μνήμην ἑαυτοῦ καταλείπεσθαι. — fortlebender Ruhm δόξα ἀθάνατος, κλέος ἀείμνηστον.

Fortleben, das, (der Seele) ἡ ἀθανασία.

fortlesen προβαίνειν od. διατελεῖν ἀναγιγνώσκοντα.

fortmachen 1) *intr.* σπεύδειν, ἐπείγεσθαι *P.* — mach' fort! ἄγε. — 2) *tr.* sich f.: ἀφορμᾶν u. *DP.*; sich heimlich f. ἀποδιδράσκειν; auch ἀπολιβάζειν, ἀπολιταργίζειν. — sich schnell f. ἀποσοβεῖν; φεύγειν. — vgl. fortpacken.

fortmarschieren 1) wegmarschieren: ἀποπορεύεσθαι *DP.*, ἀποχωρεῖν. — vgl. aufbrechen II, 2). — 2) weiter marschieren: πορεύεσθαι τοῦ πρόσω, προέρχεσθαι πορευόμενον; διατελεῖν πορευόμενον (längere Zeit f.). — das F. ἡ ἄφ-, ἔξ-οδος (vgl. Aufbruch); ἡ πορεία.

fortmüssen durch δεῖ od. χρὴ ἀπέρχεσθαι od. ἀπαλλάττεσθαί (*DP.*) τινα (v. Pers.), auch ἀναγκάζεσθαι (*P.*) ἀπέρχεσθαι od. ἀπελαύνεσθαι *P.*; δεῖ od. χρὴ ἀποπέμπεσθαι od. ἀποστέλλεσθαί τι.

fortnehmen ἀπαίρειν, ἀπολαμβάνειν, ἀποφέρειν, ἀπάγειν; vgl. fortreissen. — auch ἔχοντά τι ἀπιέναι.

fortpacken, sich, ἔρρειν; pack' dich fort ἔρρε, ἔρροις, ἄπερρε, ἄπαγε (σεαυτόν); pack' dich von dem Hause fort ἀποδίωκε σαυτὸν ἀπὸ τῆς οἰκίας. — vgl. packen.

fortpeitschen μάστιγι od. πληγαῖς ἀπελαύνειν.

fortpflanzen 1) eig. anderswohin pflanzen: μεταφυτεύειν. — durch Absenker μοσχεύειν. — 2) übtr. *a*) sich f. (durch Zeugung): γεννᾶν τέκνα, γενεὰν ἔχειν. *b*) Andern überliefern: παραδιδόναι, καταλείπειν; sich auf Jmd. f. περιέρχεσθαι εἴς τινα (der Reihe nach), od. umschr., z. B. das hat sich v. d. Vorfahren auf uns fortgepflanzt τοῦτο παραδεδέγμεθα παρὰ τῶν προγόνων. *c*) verbreiten: διαδιδόναι; sich f. διαδίδοσθαι *P.*

Fortpflanzung ἡ μεταφυτεία (Umpflanzung); ἡ μοσχεία u. μόσχευσις (durch Absenker sp.); ἡ γένεσις, ἡ σπορά (selten); ἡ παράδοσις (Ueberlieferung); ἡ διάδοσις (Verbreitung).

Fortpflanzungstrieb ἡ τοῦ γεννᾶν ἐπιθυμία.

fortprügeln πληγαῖς ἀπελαύνειν (wegprügeln); διατελεῖν od. οὐ παύεσθαι τύπτοντα (nicht aufhören zu prügeln).

fortreden διατελεῖν od. οὐ παύεσθαι λέγοντα. — lange f. μηκύνειν τὸν λόγον, μακρὸν λόγον od. μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν.

fortregnen ὁ ὑετὸς οὐ παύεται, οὐ παύεται ὕων ὁ θεός, ἔτι ὕει.

Fortreise, s. Abreise.

fortreisen 1) abreisen, w. s. — 2) weiter reisen: πορευόμενον προέρχεσθαι, πορεύεσθαι (*DP.*) πρόσω.

fortreissen 1) eig. wegreissen: ἀφέλκειν, ἀποσπᾶν, ἀποφέρειν; ἀφ-, ἀν-, συν-αρπάζειν; παρασύρειν (v. Wasser). — fortgerissen werden φέρεσθαι *P.* — 2) übtr. m. sich f.: συνεπισπᾶσθαί (seltner ἐπισπᾶσθαι) τινα, πρός τι (bes. ins Verderben). — sich f. lassen ἐκφέρεσθαι, ἐπαίρεσθαι, ἐπάγεσθαι (*P.*) ὑπό τινος od. τινι, auch ἐπτοιῆσθαι (*P.*) περί τι.

fortreiten 1) wegreiten: ἀπελαύνειν, ἀφιππεύειν. — 2) weiter reiten: ἐλαύνοντα προέρχεσθαι.

fortrennen 1) wegrennen: δρόμῳ od. τρέχοντα ἀπέρχεσθαι od. οἴχεσθαι. — 2) weiter rennen: οὐ παύεσθαι od. διατελεῖν τρέχοντα.

fortrollen 1) *tr.* προκυλινδεῖν. — 2) *intr.* durch [d. *P.*

fortrudern 1) wegrudern: ἐρέττοντα ἀπελαύνειν. — 2) weiter rudern: κώπαις προελαύνειν; längere Zeit f. διατελεῖν ἐρέττοντα.

fortrücken 1) *tr.* κινεῖν, ἀποσκευάζειν, gew. *M.* (wegrücken); προκινεῖν (vorwärts r.); μετακινεῖν (an e. andere Stelle r.). — 2) *intr.* ἀπιέναι, ἀποχωρεῖν (abrücken); προϊέναι, προχωρεῖν, προάγειν (vorrücken).

fortschaffen 1) wegschaffen: ἀποσκευάζειν, gew. *M.*, ἀπαλλάττειν (auch wie ἀπελαύνειν: sich v. Halse schaffen); ἀπολιβάζειν. — ἀπάγειν u. ἀποκομίζειν (übh. fortbringen); etw. in Sicherheit bringen ἐκτίθεσθαι, ὑπεκτίθεσθαι, ἐκκομίζεσθαι. — 2) weiterschaffen: ἄγειν, κομίζειν, προκομίζειν.

Fortschaffung 1) ἡ ἀπαγωγή (d. Wegbringen). — 2) ἡ ἀγωγή (d. Weiterbringen). — gew. Verba.

fortscheuchen ἀποσοβεῖν.

fortschicken ἀποπέμπειν (u. *M.*), ἀφιέναι; [προπέμπειν.

fortschieben κινεῖν, μετακινεῖν (v. e. Orte); προκινεῖν, προάγειν (weiter sch.), s. fortwälzen.

fortschiffen 1) wegschiffen: ἀποπλεῖν, ἀπαίρειν, ἀνάγεσθαι. — 2) weiter sch.: πλεῖν εἰς τὸ πρόσω. — fortwährend sch. διατελεῖν od. διάγειν πλέοντα.

fortschlafen διατελεῖν od. διάγειν κοιμώμενον, οὐκ ἐγείρεσθαι (*P.*) ἐξ ὕπνου, ὕπνῳ συχνῷ κατέχεσθαι *P.*

fortschleichen, sich, ἀφέρπειν; ὑπεξέρχεσθαι, ὑπεκδύεσθαι, ὑπεκχωρεῖν; ὑπεξάγειν od. ἐκκλέπτειν ἑαυτόν; λανθάνειν ἀπιόντα.

fortschleifen ἀφέλκειν.

fortschlendern βραδέως ἀπ- od. προ-έρχεσθαι.

fortschleppen ἀφέλκειν; ἀπο-, ἐκ-κομίζειν; auch οἴχεσθαι φέροντα od. ἄγοντα. — m. Gewalt ἀφ-, ἀν-, συν-αρπάζειν. — als Sklave fortgeschleppt werden ἀνάρπαστον γίγνεσθαι, ἀνδραποδίζεσθαι *P.*

fortschleudern ἀποσφενδονᾶν, ἀποπάλλειν; auch übh. ἀπορρίπτειν, ἀφιέναι. — in Stücken f. διασφενδονᾶν.

fortschnellen ἀποπάλλειν.

fortschreiben διατελεῖν od. οὐ παύεσθαι γρά- [φοντα.

fortschreiten *a*) eig. προβαίνειν, προϊέναι, (προ)χωρεῖν. *b*) Fortschritte machen, s. d. f. W.

Fortschritt ἡ ἐπίδοσις, αὔξησις, sp. προκοπή. — F. in etw. machen ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι (viele F. m. πολὺ ἐπιδιδόναι), ἐπίδοσιν ἔχειν od. λαμβάνειν εἴς τι, προβαίνειν πόρρω τινός, auch αὐξάνεσθαι *P.*; sp. προκόπτειν ἔν τινι od. τινί, auch πρός τι.

fortschwemmen ἀποφέρειν, ἀφαρπάζειν, παρα- [σύρειν.

fortschwimmen 1) wegschwimmen: ἀπονήχεσθαι. — 2) weiter schwimmen: προέρχεσθαι νηχόμενον. — längere Zeit f. διατελεῖν νηχόμενον.

fortsegeln, s. fortschiffen.

fortsein, s. fort 3).

fortsenden, s. fortschicken.

fortsetzen 1) anderswohin setzen: μετατιθέναι; e. Pflanze μεταφυτεύειν. — 2) *a*) vorwärts setzen: προκινεῖν, προάγειν, προβιβάζειν. *b*) übtr. fortfahren etw. zu thun: διατελεῖν od. διάγειν ποιοῦντά τι; μένειν πρός τινι od. ἐμμένειν τινί, ἀντ-

ἔχεσθαι od. ἀντιποιεῖσθαί τινος; οὐκ ἀφίστασθαί τινος (was man selbst unternommen); e. Marsch f. προάγειν. — ἐκ-, δια-δέχεσθαί τι παρά τινος, ἐκδοχὴν ποιεῖσθαί τινος, μεταλαμβάνειν τι (was e. Anderer begonnen). [βῶν τι.

Fortsetzer ὁ ἐκ-, δια-δεξάμενος od. μεταλα-

Fortsetzung 1) das Fortfahren: ἡ ἐκ-, δια-δοχή; gew. durch die unter „fortsetzen" angeführten Verba, z. B. bei F. d. Krieges ἐπεὶ διετέλουν πολεμοῦντες od. οὐκ ἀποστάντες τοῦ πολέμου, auch μηκυνομένου τοῦ πολέμου; bei F. der Rede ἐκδεξάμενοι τὸν λόγον od. προελθόντος τοῦ λόγου u. dgl. — 2) die Folge, das Weitere: τὸ ἑπόμενον, τὸ ἐχόμενον, τὸ (τὰ) ἑξῆς. — d. F. einer Erzählung ὁ ἐχόμενος od. ἀκόλουθος λόγος; τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου. — d. F. eines Gebirges ὄρος συνεχές.

fortsingen διατελεῖν ᾄδοντα.

fortsollen durch: δεῖ od. ἀνάγκη τινὰ ἀπιέναι od. οἴχεσθαι.

fortspringen ἀποπηδᾶν (τινος); δρόμῳ ἀπιέναι od. οἴχεσθαι, ἀποτρέχειν.

fortstehlen, sich, ἐκκλέπτειν ἑαυτόν; vgl. fort-

fortsteinigen λίθοις ἀπελαύνειν. [schleichen.

fortstossen 1) wegstossen: ἀπ-, παρ-ωθεῖν (u. *M.*); ἀπολακτίζειν (m. Verachtung). — vgl. abstossen. — 2) weiter stossen: προωθεῖν.

fortstreiten διατελεῖν od. οὐ παύεσθαι μαχόμενον (m. Worten ἀμφισβητοῦντα, φιλονεικοῦντα, ἐρίζοντα). — standhaft f. καρτερεῖν μαχόμενον od. ἐρίζοντα.

fortströmen ῥεῖν, φέρεσθαι *P.*

fortstürmen, -stürzen ὁρμᾶσθαι (*DP.*); ἀφορμᾶν u. (*DP.*); φέρεσθαι (*P.*) od. φερόμενον οἴχεσθαι.

forttönen ἀποτείνειν (φθόγγον od. ἦχον); lange f. μακρὸν ἀποτείνειν. — es tönt etw. in meinen Ohren fort ἔναυλόν ἐστί μοί τι, ἔναυλον ἔχω τι.

forttragen 1) wegtragen: ἀπο-, ἐκ-φέρειν, ἀπο-, ἐκ-κομίζειν u. *simpl.*; auch οἴχεσθαι φέροντα od. ἔχοντά τι. — 2) fortwährend tragen: διατελεῖν φέροντα, φορεῖν.

forttreiben 1) wegtreiben: ἀπελαύνειν, διώκειν. — 2) vorwärts treiben: ἐλαύνειν εἰς τὸ πρόσω, προωθεῖν. — etw. fortwährend betreiben: διάγειν od. διαγίγνεσθαι ποιοῦντά τι, ἐμμένειν od. προσκαρτερεῖν τινι, ἔχεσθαί τινος.

Fortuna ἡ Τύχη.

fortwachsen ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, (ἐπ)αυξάνεσθαι *P.*

fortwähren δια-, κατα-μένειν u. *simpl.*; οὐ παύεσθαι. — **fortwährend** ἐνδελεχής, συνεχής 2., sp. ἀδιάλειπτος, ἀκατάπαυστος 2.; *adv.* ἀεί, ἐνδελεχῶς, συνεχῶς, ἀδιαλείπτως, διὰ τέλους; f. sein od. thun διάγειν, διαγίγνεσθαι, διατελεῖν m. entspr. *part.*

fortwälzen 1) wegwälzen: ἀποκυλινδεῖν, ἀπωθεῖν. — 2) weiter wälzen: προκυλινδεῖν; sich f. durch d. *P.* od. umschr. κυλινδούμενον φέρεσθαι

fortwandeln προϊέναι, προβαίνειν. [*P.*

fortwandern 1) v. etw.: ἐκπορεύεσθαι (*DP.*) u. *simpl.*; vgl. auswandern. — 2) weiter wandern: πορεύεσθαι τοῦ πρόσω; auch προϊέναι, προβαίνειν. — eine längere Zeit f. διατελεῖν πορευόμενον.

fortwehen 1) wegwehen: ἀποπνεῖν, ἀποφυσᾶν; πνέοντα ἀποφέρειν. — 2) fortfahren zu wehen: διατελεῖν πνέοντα od. ἀντέχειν.

fortweinen διατελεῖν od. οὐ παύεσθαι δακρύοντα od. δακρυρροοῦντα.

fortweisen ἀπελαύνειν; ἀποκωλύειν (am Eintritt hindern); vgl. abweisen.

fortwirken οὐ παύεσθαι od. οὐ διαλείπειν πράττοντα. — ἔτι δύνασθαι, ἔτι δυνατὸν od. ἐνεργὸν od. δραστήριον εἶναι (noch wirksam sein). — ποιεῖν od. δύνασθαι καὶ ἐπὶ πλεῖον (weiter hin wirken).

fortwollen βούλεσθαι ἀπιέναι od. ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*), auch ἀπαλλαξείειν (fortgehen wollen); μέλλειν ἀπιέναι (im Begriffe sein wegzugehen); ἐπιθυμεῖν προβαίνειν (weitergehen wollen).

fortwünschen Jmd. εὔχεσθαί τινα οἴχεσθαι. — — sich f. εὔχεσθαι ἀπιέναι od. ἀπαλλαξείειν.

fortzählen διαριθμεῖν; διατελεῖν ἀριθμοῦντα.

fortzechen διατελεῖν πίνοντα; d. ganze Nacht f. πίνειν ὅλην τὴν νύκτα.

fortzerren ἀφέλκειν.

fortziehen 1) *tr.* *a)* wegziehen: ἀποσπᾶν, ἀφέλκειν. *b)* weiter ziehen: ἕλκειν εἰς τὸ πρόσω. — e. Linie f. προ-, ἐκ-τείνειν, auch παρατείνειν (an etw. hin). — 2) *intr.* *a)* aus e. Wohnung, s. ausziehen; aus e. Lande, s. auswandern. — v. Zugvögeln μεταχωρεῖν. *b)* v. e. Heere: wegziehen: ἀπελαύνειν, ἀποχωρεῖν, vgl. abmarschieren u. aufbrechen II), 2). — weiter ziehen: προάγειν, προελαύνειν, ἐλαύνειν τοῦ πρόσω.

Fortziehen, das, **Fortzug** 1) d. Wegziehen: ἡ μετοικία, μετοίκησις, sp. ὁ μετοικισμός; ἡ ἀπ-, μετ-ανάστασις. — v. e. Heere: ἡ ἀποχώρησις, ἄφ-, ἔξ-οδος; ἡ ἀνάζευξις, ὁρμή. — 2) d. Weiterziehen: ἡ προαγωγή.

fortzürnen οὐ παύεσθαι ὀργιζόμενον od. θυμούμενον.

Forum ἡ ἀγορά (Marktplatz); τὸ δικαστήριον (Gerichtshof).

Fourage τὰ ἐπιτήδεια (allg.); im Bes. für Thiere ὁ χιλός; für Menschen ὁ σῖτος, ὁ ἐπισιτισμός, sp. ἡ προνομή.

fouragieren ἐπισιτίζεσθαι; προνομὴν ποιεῖσθαι, σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, sp. προνομεύειν; ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια (v. Feldherrn ἐξάγειν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια); sp. σιτολογεῖν u. χορτολογεῖν (dazu σιτολόγος u. χορτολόγος 2.).

Fouragieren, das, **Fouragierung** ὁ ἐπισιτισμός, ἡ προνομή; sp. ἡ σιτολογία, χορτολογία.

Fouragierer ὁ προνομευτής sp. od. besser durch *part.*; s. fouragieren.

Fracht 1) Ladung: τὰ φορτία, τὸ ἀγώγιον, τὰ ἀγώγιμα (v. Wagen u. Schiffen); ὁ φόρτος, γόμος (v. Schiffen), ebenso τὸ ναῦλον u. τὸ πλήρωμα. — 2) Frachtgeld: ὁ τῆς ἀγωγῆς μισθός; ὁ ναῦλος u. τὸ ναῦλον.

Frachtbrief τὰ περὶ φορτίων ἀγωγῆς γράμματα.

Frachtfuhrmann ὁ διακομίζων φορτία; sp. ὁ ἁμαξεύς. — F. sein ἁμαξεύειν sp.

Frachtgeld, s. Fracht 2).

Frachtschiff τὸ φορτηγικὸν od. ἀπόστολον πλοῖον, od. bloss τὸ πλοῖον, ἡ ὁλκάς, ἄδος; sp. τὸ φορτηγὸν od. φορταγωγὸν πλοῖον, auch τὸ φορτηγὸν allein od. ἡ φορτηγός (ναῦς).

Frachtwaaren, s. Fracht 1).

Frachtwagen ἡ φορτηγικὴ ἅμαξα, auch bloss ἡ ἅμαξα. — e. beladener F. ἡ ἅμαξα φορτίων. — m. F. befahren werden ἁμαξεύεσθαι *P.* — nicht m. F. zu befahren ἀναμάξευτος 2.

Fräulein ἡ κόρη; ἡ παῖς, παιδός, ἡ νύμφη; ἡ παρθένος.

Frage τὸ ἐρώτημα, ἡ ἐρώτησις (τὸ ἐπερώτημα, ἡ ἐπερώτησις), ἡ δέησις, ἡ πύστις, sp. τὸ πύσμα; auch τὸ ἐρωτώμενον u. s. w. — wissenschaftliche F. τὸ ζήτημα, πρόβλημα, sp. ἡ πρότασις. — e. F. thun ἐρώτημα ἐρωτᾶν, ἐρώτησιν ποιεῖσθαι, an Jmd., s. fragen. — e. schwere F. stellen χαλεπὸν ἐρωτᾶν. — e. F. aufwerfen ἐρώτημα προβάλλειν, προτείνειν; προβάλλειν πρόβλημα, sp. προτείνειν πρότασιν. — e. F. lösen λύειν πρόβλημα.

sp. ἀνελίττειν πρότασιν. — auf e. F. antworten ἐρομένῳ (ἐρομένου τινὸς) od. τὰ ἐρωτηθέντα ἀποκρίνεσθαι. — das ist nicht d. F. οὐ τοῦτό γε ἐρωτῶ od. ζητῶ. — das ist keine F. τοῦτο οὐκ ἀμφισβητητέον. — das ist e. andere F. ἄλλος od. ἕτερος λόγος. — es ist d. F. τοῦτο ἄδηλόν ἐστι, τοῦτο ζητεῖται, ἀπορεῖται od. σκεπτέον ἐστίν.

Frageform τὸ ἐρωτηματικὸν σχῆμα sp. — in F. bringen ἐρωτηματίζειν. — in F. δι' ἐρωτημάτων od. ἐρωτήσεων; sp. ἐρωτηματικῶς.

fragen, Einen nach etw., ἐρωτᾶν, ἀνερωτᾶν, ἐπερωτᾶν (ao. ἠρόμην u. s. w.) τινά τι; πυνθάνεσθαι τί τινος u. παρά τινος; ἐρώτημα ἐρωτᾶν τινα. — weiter f. προσερωτᾶν. — wieder f. προσερωτᾶν. — dagegen f. ἀντερωτᾶν. — nach etw. f. (= forschen) ζητεῖν τι u. περί τινος, poet. u. sp. ἱστορεῖν. — häufig nach etw. f. τοῖς ἐρωτήμασί τινος πυκνοῖς χρῆσθαι. — Jmd. nach Einzelnheiten f. διερωτᾶν τινά τι. — um Rath f., s. Rath. — es fragt sich = es ist d. Frage, w. s. — 2) nach etw. f. = sich darum kümmern: λόγον ποιεῖσθαι, φροντίζειν, ἐντρέπεσθαί τινος. — nicht nach etw. f. ἀμελεῖν, παραμελεῖν, ἀμελῶς ἔχειν, ὀλιγωρεῖν τινος, οὐ μέλει μοί τινος, auch ἐᾶν τι, χαίρειν ἐᾶν (κελεύειν, λέγειν) τι. — was hast du darnach zu f.? τί δὲ σοὶ ταῦτα;

Fragen, das, ἡ ἐρώτησις, πύστις. — des F. kundig ἐρωτητικός 3. [τηματικός 3. sp.

fragend ἐρωτῶν 3.; = d. Fragen betreffend ἐρω-

Fragepartikel τὸ ἐρωτηματικὸν μόριον.

Fragepunkt τὸ ζήτημα, ἡ ἀπορία.

Frager ὁ ἐρωτῶν (ἐρόμενος); ὁ ζητητής.

frageweis ἐρωτηματικός 3. — *adv.* = in Frageform, w. s.

Fragewort τὸ ἐρωτηματικόν. — s. Fragepartikel.

Fragezeichen τὸ ἐρωτηματικόν (σημεῖον).

Fragment, s. Bruchstück.

Franze ὁ κροσσός, ὁ θύσανος. — m. F. besetzt κροσσωτός, θυσανωτός 3.

franzenartig θυσανώδης 2.; *adv.* θυσανηδόν sp.

frappant, s. auffallend, befremdend, überraschend.

frappieren, s. auffallen, befremden, überraschen.

Frass ἡ βορά; τὸ ἔδεσμα; τὸ βρῶμα, ἡ βρῶσις.

Fratz, s. Fratze *b*).

Fratze *a*) hässliches, verzerrtes Gesicht: τὸ δυσειδέστατον od. διάστροφον, διεστραμμένον πρόσωπον, τὸ ῥύγχος. — e. F. schneiden τὸ πρόσωπον διαστρέφειν, ἀπομυλλαίνεσθαι. *b*) als Scheltwort für e. Kind: ὁ κεκράκτης; für e. Erwachsenen: μοχθηρὸν ἀνθρωπάριον. *c*) = Possen: ὁ λῆρος (u. *pl.*). — F. treiben λῆρον ληρεῖν. — vgl. Karrikatur.

fratzenhaft δυσειδής 2.; διάστροφος 2., διεστραμμένος 3.; ἀλλόκοτος 2.; γελοῖος 3.; vgl. possenhaft, karrikiert.

Frau 1) übh. jede weibliche Person: ἡ γυνή, γυναικός; ἡ θήλεια. — alte F. ἡ γραῦς, γραός, ἡ πρεσβῦτις, ιδος. — 2) verheiratete F.: ἡ γυνή, ἡ γαμετή. — neu verh. F. ἡ νεόγαμος γυνή, ἡ νύμφη. — die bald F. werden soll ἡ μελλόνυμφος (poet. u. sp.). — zur F. geben γυναῖκα διδόναι od. συνοικίζειν τινά τινι. — sich e. F. nehmen, s. heiraten. — 3) Hausfrau: ἡ δέσποινα, ἡ δεσπότις, ιδος. — d. F. betreffend, ihr gehörig γυναικεῖος 3. — vgl. Weib.

Frauengemach, s. Frauenzimmer 1).

Frauengesicht, s. Weibergesicht.

Frauenglas ὁ φεγγίτης; auch ἡ ὕαλος.

Frauenhaar ἡ γυναικεία κόμη; (als Pflanze) τὸ ἀδίαντον, auch τὸ πολύτριχον, καλλίτριχον.

Frauenkleid ἡ γυναικεία στολή od. ἐσθής. — s. Kleid.

Frauenkloster τὸ γυναικῶν κοινόβιον od. ἡσυ-[χαστήριον.

Frauenkraut, s. Frauennabel.

Frauenliebe ὁ γυναικεῖος ἔρως; ὁ γυναικῶν ἔρως (auch: Liebe zu d. Frauen).

Frauenmantel τὸ γυναικεῖον ἱμάτιον.

Frauenmilch τὸ γυναικεῖον γάλα; v. e. kostbaren Weine Ἀφροδίτης γάλα.

Frauennabel (e. Pflanze) ἡ κοτυληδών, όνος.

Frauenputz ὁ γυναικεῖος κόσμος.

Frauenschmuck, s. Frauenputz.

Frauenschuh τὸ γυναικεῖον ὑπόδημα; feine F. αἱ βαυκίδες.

Frauensperson ἡ γυνή, γυναικός.

Frauentugend ἡ γυναικεία ἀρετή.

Frauenvolk αἱ γυναῖκες, τὸ τῶν γυναικῶν ἔθνος,

Frauenweise ὁ γυναικεῖος τρόπος. [τὸ θῆλυ.

Frauenwürde τὸ γυναικὸς ἀξίωμα.

Frauenzimmer 1) Gemach d. Frauen: ὁ γυναικών, ῶνος, ἡ γυναικωνῖτις, ιδος, sp. ὁ γυναικωνίτης, τὸ γυναικεῖον. — 2) das F. = Frauenvolk (wofür auch ἡ γυναικωνῖτις gebraucht wird, wenn v. d. Bewohnern eines Hauses d. Rede ist). — 3) = d. einzelne Frau, w. s. — junges F., s. Mädchen, Jungfrau, Fräulein.

frech ἰταμός, θρασύς 3. (dreist, keck); τολμηρός 3. (verwegen; v. Sachen auch ἀποτετολμημένος 3.); ὑβριστικός 3., ὁ ὑβριστής (muthwillig, übermüthig, beleidigend); ἀκόλαστος, ἀσελγής 2. (zügellos, ausschweifend); βδελυρός 3. (unflätig); ἀναιδής, ἀναίσχυντος 2. (unverschämt). — f. sein θρασύνεσθαι, ὑβρίζειν (gegen Jmd. εἴς τινα), ἀκολασταίνειν, ἀσελγαίνειν, βδελυρεύεσθαι, ἀναιδεύεσθαι, ἀναισχυντεῖν, sp. ἰταμεύεσθαι; vgl. sich erfrechen. — f. genug sein um etw. zu thun ἀναισχυντεῖν m. *part.*, f. genug sein um zu sagen dass ... ἀπαναισχυντεῖν ὡς ... — f. reden θρασύνεσθαι. — f. anblicken ἰταμὸν ἀντιβλέπειν. — f. That τὸ ἠσελγημένον, τόλμημα, sp. τὸ ἀκολάστημα. — f. Blick τὸ ἰταμὸν τῆς ὄψεως.

Frechheit ἡ ἰταμότης, θρασύτης, τὸ θράσος; ἡ τόλμα, τὸ τολμηρόν; ἡ ὕβρις; ἡ ἀκολασία, ἀσέλγεια; ἡ βδελυρία; ἡ ἀναίδεια, ἀναισχυντία (s. frech); auch ἡ ἐξουσία od. ἡ ἄγαν ἐξουσία. — F. im Reden u. Handeln ἡ ὑπομονὴ αἰσχρῶν λόγων τε καὶ πράξεων. — F. e. Fremdlings ἡ θρα-[συξενία.

Fregatte etwa ἡ ταχεῖα τριήρης.

frei 1) keiner Beschränkung od. Einschränkung unterworfen: *a*) im Gegens. v. „gefangen": ἐλεύθερος 3.; λελυμένος 3. (d. Fesseln entledigt); ἀνειμένος 3. (freigelassen). — f. machen, auf f. Fuss setzen ἐλευθεροῦν, ἀπολύειν τῶν δεσμῶν, ἀφιέναι. — f. bitten ἐξαιτεῖσθαί τινα. — f. Haft ἡ ἐλευθέρα φυλακή. *b*) im Gegens. v. „unterworfen": ἐλεύθερος 3. (opp. δοῦλος), αὐτόνομος 2. (politisch selbständig, v. Staaten); αὐτεξούσιος 2. sp. (sein eigener Herr). — f. machen ἐλεύθερον ποιεῖν od. καθιστάναι, ἐλευθεροῦν, εἰς ἐλευθερίαν ἐξαιρεῖσθαί τινα. — f. geben (v. Sklaven) ἐλεύθερον ἀφιέναι, ἀπελευθεροῦν. — f. sein ἐλεύθερον, αὐτόνομον εἶναι, auch ἑαυτοῦ εἶναι (sein eigener Herr sein); wie e. f. Mann denkend, handelnd ἐλευθέριος 2. u. 3. (auch e. f. Manne geziemend od. anstehend, wie ἐλευθεροπρεπής 2.). — f. Verfassung πολιτεία ἐλευθερική od. ἰσόνομος. *c*) ungehindert: ἀκώλυτος 2. — bes. nicht durch Geschäfte gebunden: ἀπράγμων 2. — f. sein σχολὴν ἄγειν, σχολάζειν. — sich f. machen v. etw. σχολὴν ἄγειν od. σχολάζειν τινός u. ἀπό τινος. — f. Zeit ἡ σχολή. — ein f. Tag ἡ ἄπρακτος ἡμέρα. — e. f. Leben ἐλεύθερος βίος. — einer Sache f. Lauf lassen οὐ κωλύειν od. κατ-

ἔχειν τι, ἐάν τι, ἐνδιδόναι τινί. — f. aufathmen ἐξαναπνεῖν. *d*) in Bez. auf den Willen: αὐτογνώμων 2., sp. αὐτεξούσιος 2.; freiwillig ἑκών 3., ἑκούσιος 2. u. 3. — nach f. Entschlusse αὐτοκέλευστος 2., ἀφ' ἑαυτοῦ, ἰδίᾳ γνώμῃ; nach f. Entschlusse handeln αὐτογνωμονεῖν; v. freien Stücken, s. freiwillig; v. f. Stücken geschehend ἑκούσιος 2. u. 3. — vgl. frei stehen u. frei stellen. *e*) freisinnig, freimüthig, w. s. — f. sprechen ἐλευθεριάζειν, παρρησιάζεσθαι, παρρησίᾳ χρῆσθαι. — f. reden dürfen παρρησίας μετέχειν. — f. eingestehen ἐξομολογεῖσθαι sp. — f. heraussagen παρρησιάζεσθαι, λέγειν οὐδὲν ὑποστειλάμενον. — auch im tadelnden Sinne v. dem, welcher sich über d. Schranken des Anstandes u. dgl. hinwegsetzt: ἀκόλαστος, ἀσελγής 2., vgl. frech. *f*) v. Oertlichkeiten: ὑπαίθριος u. ὕπαιθρος 2. (was unter freiem Himmel ist od. geschieht); auch καθαρός 3. — im Freien, unter freiem Himmel ἐν (τῷ) ὑπαίθρῳ, ἐν (τῷ) καθαρῷ. — d. f. (offene) Feld τὸ ὕπαιθρον, sp. ἡ ὕπαιθρος. — der f. Luft aussetzen αἰθριᾶν u. αἰθριάζειν. — sich im Freien aufhalten ἐν ὑπαίθρῳ διάγειν, θυραυλεῖν; Aufenthalt im Freien ἡ θυραυλία. — f. Platz ἡ εὐρυχωρία, τὸ εὐρυχώριον; freie (nicht m. Bäumen besetzte) Plätze τὰ ψιλά. — m. f. Aussicht καταφανής 2., φανερός 3., auch ὑψηλός 3. (hoch); f. Umsicht ἐλευθέρα περιωπή sp. (vgl. Aussicht). — ist es = „gesondert, allein" κεχωρισμένος, μόνος 3., καθ' ἑαυτόν u. s. w.; d. Haus steht frei ἡ οἰκία κεχώρισται od. οὐκ ἔχεται τῶν ἄλλων u. dgl. — 2) nicht m. etw. behaftet od. belastet: ἐλεύθερος 3. τινος; ἄμοιρος 2., auch ἔξω od. ἐκτὸς ὤν 3. τινος, οὐ μετέχων 3. τινός; ἀπαλλαχθείς od. ἀπηλλαγμένος 3. (v. etw. befreit). — Gew. durch *adj.* m. d. sog. α *priv.*, z. B. f. v. Furcht, Gefahren, Abgaben, Krankheiten ἀδεής, ἀκίνδυνος, ἀτελής, ἄνοσος 2. u. dgl. — frei sein v. etw. ἐλεύθερον εἶναι, ἀπηλλάχθαι u. ἀπολελύσθαι τινός, auch ἔξω od. ἐκτὸς εἶναί τινος. — Jmd. f. v. etw. machen ἐλευθεροῦν, ἀπολύειν, ἀπαλλάττειν τινά τινος; vgl. freisprechen. — 3) umsonst, ohne Bezahlung: ἄμισθος 2. u. *adv.* προῖκα, ἀμισθί. — alles bei Jmd. f. haben προῖκα λαμβάνειν παρά τινος πάντα τὰ ἐπιτήδεια. — Jmd. f. halten ἀποτίνειν ὑπέρ τινος.

Freibeuter ὁ λῃστής (allg.); ὁ πειρατής (zur See).

Freibeuterei ἡ λῃστεία (allg.); ἡ πειρατεία (zur See). — F. treiben λῃστεύειν, πειρατεύειν.

freibeuterisch λῃστικός, λῃστρικός, πειρατικός 3.

Freidenker, s. Freigeist.

Freidenkerei, s. Freigeisterei.

freien μνηστεύειν τινά; ebenso *M.* sp. u. μνᾶσθαι poet. u. sp. — auch μνηστεύειν τινὰ γυναῖκα ἀναλαβεῖν. — vgl. heiraten.

Freien, das, ἡ μνηστεία. — vgl. Heirat.

Freier ὁ μνηστήρ, ῆρος.

Freiersmann ὁ προμνήστωρ, ορος sp. od. besser umschr. συνεργὸς τῷ γαμεῖν ἐπιχειρήσαντι.

freigeben 1) = freilassen, w. s. — 2) drei Tage f.: διδόναι τινὶ δι' ἡμερῶν τριῶν σχολὴν ἄγειν. — 3) etw. f.: ἐπιτρέπειν m. *inf.*, z. B. den Unterricht f. ἐπιτρέπειν τῷ βουλομένῳ διδάσκειν u. dgl.

freigebig ἐλευθέριος 2. u. 3., ἐλευθεροπρεπής 2. (anständig, ohne zu kargen); φιλόδωρος 2., κοινωνικός 3. (der gern gibt); ὁ εὐεργέτης (ἡ εὐεργέτις, ιδος), εὐεργετητικός 3. (wolthätig); δαψιλής 2. (reichlich gebend); μεγαλόδωρος 2. (grosse Geschenke gebend); μεγαλοπρεπής 2., λαμπρός 3., φιλότιμος 2. (m. d. Nebenbegriffe der Pracht u. des Aufsehens). — f. sein gegen Jmd. φιλόδωρον παρέχειν ἑαυτόν τινι. — f. sein m. etw. ἀφειδῶς od. δαψιλῶς παρέχειν τι, οὐ φείδεσθαί τινος, ἀφειδεῖν τινος.

Freigebigkeit ἡ ἐλευθεριότης, τὸ ἐλευθέριον; ἡ φιλοδωρία, τὸ φιλόδωρον; ἡ πολυδωρία, sp. ἡ μεγαλοδωρία, τὸ μεγαλόδωρον; ἡ μεγαλοπρέπεια, τὸ μεγαλοπρεπές, ἡ λαμπρότης, ἡ φιλοτιμία, τὸ φιλότιμον.

freigeboren ἐλεύθερος ἐξ ἐλευθέρου γενόμενος 3.

Freigebung, s. Freilassung; sonst durch Verba, s. freigeben.

Freigeist ὁ τῶν θεῶν παραμελῶν od. ὁ μὴ σωφρονῶν περὶ τοὺς θεούς, od. stärker ὁ ἀσεβὴς (περὶ τὰ θεῖα ὤν).

Freigeisterei ἡ (περὶ τὰ θεῖα) ἀσέβεια.

Freigelassene ἡ ἀπελευθέρα, auch ἡ ἀπελευθέρα.

Freigelassener ὁ ἀπελεύθερος, ἀπελευθερωθείς, ἀφεθεὶς ἐλεύθερος, ἀνειμένος εἰς τὸ ἐλεύθερον; auch ἐξελεύθερος u. ἀπελευθερικὸς ἄνθρωπος sp. — d. F. betreffend ἀπ-, ἐξ-ελευθερικός 3. sp. — Sohn od. Nachkomme eines F. ὁ ἐξελευθερικός sp.

Freihafen etwa ἐμπόριον φόρου οὐχ ὑποτελές.

Freiheit 1) der Zustand, wo man e. Beschränkung nicht unterworfen ist: *a*) im Gegens. zur Gefangenschaft u. Sklaverei: ἡ ἐλευθερία, τὸ ἐλεύθερον. — Jmd. d. F. geben, s. freilassen, befreien. — sich in F. setzen ἀποδιδράσκειν, ἀποφεύγειν. *b*) politische F., Unabhängigkeit: ἡ ἐλευθερία, (v. Staaten) ἡ αὐτονομία; bürgerliche F. ἡ ἰσονομία. — d. F. liebend ὁ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶν od. ἐρασθείς, sp. φιλελεύθερος 2. *c*) Recht, Vorrecht: τὸ δίκαιον; ἡ ἐξουσία; ἡ ἄδεια. — Gleichheit d. Rechte u. Freiheiten ἡ ἰσονομία; gleiche Rechte u. Freiheiten haben ἰσονομεῖσθαι; gleiche F. zu reden ἡ ἰσηγορία. — Jmd. F. zu reden geben παρρησίαν τινὶ διδόναι. — Jmd. volle F. geben zu thun was er will διδόναι τινὶ ἄδειαν τοῦ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούληται. — d. Sinn für F. in Hellas nähren ἐλευθέραν ἄγειν τὴν Ἑλλάδα. *d*) moralische F. ἡ ἐξουσία; ἡ αἵρεσις (freie Wahl). — es steht mir d. F. zu ἐξουσίαν ἔχω od. ἐπ' ἐμοί ἐστιν. — sich d. F. nehmen ἀξιοῦν, auch τολμᾶν (wagen). *e*) Freisinn, Freimuth, aber auch im schlimmen Sinne: Frechheit, w. s. — der sich Freiheiten herausnimmt αὐθάδης 2.; sich F. herausnehmen αὐθαδίζεσθαι u. e. solches Benehmen ἡ αὐθάδεια. — 2) d. Freisein v. Lasten u. Beschwerden: τὸ ἐλεύθερον (ἄμοιρον, ἔξω od. ἐκτὸς) εἶναί τινος; auch ἡ ἀπαλλαγή od. τὸ ἀπηλλάχθαι τινός (m. Bez. auf e. früheren Zustand). — F. v. Geschäften ἡ σχολή, ἀπραγμοσύνη. — Gew. durch *subst.*, die v. *adj.* m. dem sog. α *priv.* hergeleitet sind, z. B. F. v. Abgaben ἡ ἀτέλεια, v. Kummer ἡ ἀλυπία, od. durch d. *neutr.* d. *adj.*, z. B. F. v. Kummer, Gefahren τὸ ἄλυπον, τὸ ἀκίνδυνον u. dgl.

Freiheitsfest τὰ ἐλευθέρια.

Freiheitskampf ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγών.

Freiheitskrieg ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πόλεμος.

Freiheitsliebe ὁ τῆς ἐλευθερίας ἔρως; sp. τὸ φιλελεύθερον.

freilassen ἐλεύθερον ἀφιέναι od. ποιεῖν, εἰς ἐλευθερίαν od. ἐλεύθερον καθιστάναι, (ἀπ)ελευθεροῦν, sp. ἐξελευθεροῦν (e. Sklaven). — ἀφιέναι, ἐλευθεροῦν (e. Gefangenen); gegen e. Lösegeld λυτροῦν, ἀπολυτροῦν. — λύειν (e. Gefesselten).

Freilassung ἡ (ἀπ)ελευθέρωσις (e. Sklaven, vgl. ὁ καρπισμός); ἡ ἄφεσις (e. Gefangenen); ἡ λύσις (e. Gefesselten); gegen e. Lösegeld ἡ λύτρωσις, ἀπολύτρωσις.

freilich *a*) bestätigend: δή, γὲ δή, δηλαδή, δῆλον ὅτι, ἀμέλει. — in e. Antwort: ναί, (καὶ)

πάνυ γε, πάνυ μὲν οὖν, σφόδρα (γε), καὶ σφόδρα γε, πάνυ γε σφοδρα, ἐπιεικῶς, αμέλει, auch μέντοι u. γάρ (m. Wiederholung des Wortes der Frage, auf welchem der Ton ruht). — ei f.! πῶς γὰρ οὔ; f. nicht οὐ μήν. *b*) ironisch: δῆθεν, δηλαδή, δήπου, δήπουθεν, auch ἀμέλει, οἶμαι (parenthetisch) u. γάρ, δή, πού (*encl.*). — denn f. γὰρ δή, γάρ τοι. *c*) = „zwar“: μέν, m. folg. „aber“ δέ.

freiliegend καταφανής 2., φανερός 3.

freimüthig ἐλεύθερος 3., ἐλευθέριος 2. u. 3. — f. reden παρρησιάζεσθαι (zu Jmd. τινί od. πρός τινα), μετὰ παρρησίας λέγειν, παρρησίᾳ χρῆσθαι, sp. παρρησίαν ἄγειν; auch umschr. λέγειν οὐδὲν ἀποκρυψάμενον od. ὑποστειλάμενον. — f. Aeusserungen τὰ πεπαρρησιασμένα. — d. f. Sprechende ὁ παρρησιαστής. — zum f. Sprechen geneigt παρρησιαστικός 3. — f. gestehen ἐξομολογεῖσθαι, ἁπλῶς εἰπεῖν.

Freimüthigkeit ἡ ἐλευθεριότης, τὸ ἐλευθέριον, τὸ ἐλεύθερον (in d. Gesinnung). — ἡ παρρησία (im Reden). — m. F. μετὰ παρρησίας, sp. παρρησιωδῶς.

Freimuth, s. d. vhg. W.

Freisinn τὸ ἐλεύθερον, ἐλευθέριον.

freisinnig ἐλεύθερος 3., ἐλευθέριος 2. u. 3.

Freisinnigkeit, s. Freisinn.

freisprechen ἀπολύειν u. ἀφιέναι τινά τινος (v. e. Schuld); ἀπογιγνώσκειν u. ἀποψηφίζεσθαι (Jmd. τινός); freigesprochen werden ἀπολύεσθαι (auch m. d. Beisatze μὴ ἀδικεῖν), ἀφίεσθαι, ἀποψηφίζεσθαι *P.*, auch ἀποφεύγειν. — nicht f. werden ὄφλειν (δίκην). — freizusprechen v. etw. ἀπολύσιμος 2., ἀναίτιός 2. τινος. — geneigt sein Jmd. frei zu spr. ἀπολυτικῶς ἔχειν τινός. — freigesprochen ἀπόλυτος 2. — in d. Augen Jmds. nicht v. etw. freizuspr. sein ὀφλισκάνειν τί τινι u. παρά τινος.

Freisprechung ἡ ἀπόλυσις, ἄφεσις.

Freistaat ἡ ἐλευθέρα od. αὐτόνομος πόλις, ἡ δημοκρατία, ὁ δῆμος, auch ἡ πολιτεία (auch m. d. Beisatze ἡ ἰσόνομος od. ἡ ἐλευθερική).

Freistätte ἡ καταφυγή, τὸ ἄσυλον.

freistehen: es steht mir frei ἐξουσίαν ἔχω; ἔξ-, πάρ-εστι, ὑπάρχει od. δέδοταί μοι; παρ’ od. ἐπ’ ἐμοί ἐστιν. — da es frei steht od. stand ἐξόν od. παρόν.

freistehend, s. freiliegend. — v. e. Hause κεχωρισμένος od. οὐκ ἐχόμενος 3. τῶν ἄλλων.

freistellen ἐξουσίαν διδόναι od. παρέχειν τινί τινος od. m. *inf.*; αἵρεσιν διδόναι τινί τινος (freie Wahl lassen); auch ἐπιτρέπειν, ἐφιέναι, διδόναι τινί m. *inf.*

Freitag ἡ ἕκτη τῆς ἑβδομάδος (bei d. Neugr. ἡ παρασκευή od. ἡ Ἀφροδίτης ἡμέρα).

Freitisch etwa ἡ ἄμισθος τροφή.

Freiwerber, s. Freiersmann. — d. Kunst des F. ἡ προμνηστική.

Freiwerberin ἡ προμνήστρια, προμνηστρίς, ίδος.

freiwillig 1) ohne Zwang: ἑκών 3. (v. Pers.); ἑκούσιος 3. u. 2. (v. Pers. u. Sachen). — 2) nach eigenem Entschlusse, eigener Wahl: ὁ ἐθελοντής (v. Pers.), ἐθελούσιος 2. u. 3. (v. Pers. u. Sachen). — αὐτόματος 2. (selten 3.) (durch eigenen Antrieb); αὐτοκέλευστος 2. (ohne Geheiss); αὐτεπάγγελτος 2. (sich selbst anbietend, unaufgefordert), αὐθαίρετος 2. (selbst gewählt, v. Zuständen). — f. Sklaverei ἡ ἐθελοδουλεία. — *adv.* ἑκὼν εἶναι, ἑκουσίᾳ, καθ’ ἑκουσίαν, ἑκουσίως (sp. ἑκοντί), ἐθελοντί, ἐθελοντήν, ἐθελοντηδόν, ἀφ’ ἑαυτοῦ. — f. Sklave ὁ ἐθελόδουλος. — f. Sklave sein ἐθελοδουλεῖν, ἐθελοδούλως ἔχειν sp. — f. etw. thun ἑκόντα ποιεῖν.

Freiwilliger ὁ ἐθελοντής.

fremd 1) ausländisch: ξένος 3. (v. Handlungen u. Zuständen ξενικός 3.); ὀθνεῖος 3.; ἔκδημος 2.; ἀλλόφυλος 2. (ἀλλοεθνής 2. sp.; v. fremdem Volke od. Stamme); ἀλλοδαπός 3. (aus fremdem Lande, selten in Prosa); βάρβαρος 2. (m. verächtlichem Nebenbegriffe); ἐπείσακτος 2. (bes. v. Waaren, wie εἰσαγώγιμος u. ἐπεισαγώγιμος 2.). — der **Fremde** ὁ ξένος, ὁ ὀθνεῖος u. s. w.; die F. οἱ ἐκτός (ἔξω, ἔξωθεν). — den F. betreffend ξενικός 3. — ein F. sein ξενίζειν. — die an e. Orte sich aufhaltenden F. οἱ παρεπιδημοῦντες od. παρεπίδημοι. — e. Fremden aufnehmen u. bewirthen ξενίζειν, ξενοδοκεῖν (sp. -χεῖν); Aufnahme u. Bewirthung eines F. ἡ ξένισις, ὁ ξενισμός, ἡ ξενοδοχία. — F. herumführen ξεναγεῖν. — F. opfern ξενοθυτεῖν. — F. ausweisen ξενηλατεῖν; Ausweisung v. F. ἡ ξενηλασία. — als F. wohin kommen ἀπο-, ἐπι-δημεῖν εἰς od. πρός m. *acc.* — sich als F. wo aufhalten ἐπιδημεῖν ἔν τινι τόπῳ, auch ἐπιξενοῦσθαι *P.* — e. f. Sprache redend ἑτερόγλωττος, βαρβαρόγλωττος 2.; in e. f. Sprache reden βαρβαρίζειν. — als Krieger in f. Diensten stehen ξενιτεύεσθαι. — 2) nicht angehörig: ἀλλότριος 3. — f. Eigenthum τὰ ἀλλότρια. — sich um f. Angelegenheiten bekümmern πολυπραγμονεῖν (dazu πολυπράγμων 2. u. ἡ πολυπραγμοσύνη, ἀλλοτριοπραγμοσύνη). — in f. Hände bringen ἀλλοτριοῦν, in f. Hände kommen ἀλλότριον γίγνεσθαι, ἀλλοτριοῦσθαι *P.* — das Hingeben an Fremde ἡ ἀλλοτρίωσις. — aus f. Hand bekommen ἐξ od. ἀπ’ ἄλλης χειρὸς λαμβάνειν. — = nicht verwandt ἀλλότριος 3., οὐ προσήκων 3. (γένει). — 3) unbekannt, ungewöhnlich, auffällig: es ist mir etw. f. (ich bin e. Fremdling in etw.) ἀλλοτρίως ἔχω πρός τι, ἄπειρός εἰμί τινος, ἀπείρως ἔχω τινός, περί τινος, πρός τι, ξένως ἔχω τινός; wenn es aber soviel als „es ist nicht meine Art“ bedeutet: οὐκ ἔστι πρὸς ἐμοῦ. — es kommt mir etw. f. vor ξένον μοι δοκεῖ τι εἶναι, ξενίζει μέ τι. — d. Fremde d. Ausdruckes τὸ ξενίζον τῆς λέξεως; auch ὁ ξενισμὸς τῆς λ. sp. — 4) abgeneigt: ἀλλότριος 3. — Jmd. f. sein ἀλλοτρίως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα; sp. ἀλλοτριάζειν. — d. Bildung f. ἄμουσος 2., d. Wissenschaften f. ἀγράμματος 2.

fremdartig *a*) eig. ξένος, ξενικός, ἀλλότριος, ἀλλοῖος, ἑτεροῖος 3.; ἑτερογενής, ἑτερότροπος 2.; ξενοπρεπής 2. *b*) uneig. = befremdend: ξένος 3., ἑτερότροπος, ἀλλόκοτος 2.; ἀνοίκειος 2. (unpassend). — vgl. fremd 2) u. 3). — f. Dinge reden ἀλλοτριολογεῖν sp. — Fremdartiges zutheilen ἀλλοτριονομεῖν. — f. Dinge betreiben ἀλλοτριοπραγεῖν sp. (dazu ἡ ἀλλοτριοπραγμοσύνη u. sp. ἀλλοτριοπραγία).

Fremdartigkeit ἡ ἀλλοτριότης, ἑτεροιότης, ἀλλοιότης; ὁ ξενισμός, τὸ ξενίζον sp.

Fremde, die, ἡ ξένη; ἡ ὑπερορία (bes. m. Bez. auf Attika); ἡ ἀλλοτρία (Feindesland). — in der F. ἐπὶ ξενίας, auch ἔξω. — aus d. F. ἔξωθεν. — in d. F. gehen ἀπο-, ἐκ-δημεῖν, ἔξω πορεύεσθαι (*DP.*). — in d. F. sich aufhalten ἀπο-, ἐκ-δημεῖν, ἔξω od. ἐπὶ ξένης εἶναι; sich e. kurze Zeit in d. F. aufh. παρεπιδημεῖν. — Reise in d. F. ἡ ἀπο-, ἐκδημία. — Aufenthalt in d. F. ἡ ἀπο-, ἐκ-, ἐπιδημία, ἐπιδήμησις, ἀλλοδημία, sp. ἐπιξένωσις.

Fremdenführer ὁ ξεναγός; F. sein ξεναγεῖν. — das Amt des F. ἡ ξεναγία.

Fremdenzimmer ὁ ξενών, ῶνος.

Fremder, s. fremd 1).

Fremdheit ἡ ξενία (d. Stand e. Fremden). — F. in etw. ἡ ἀπειρία. — vgl. Fremdartigkeit.

Fremdling 1) = Fremder, w. s. — 2) F. in etw. s. fremd 3).

frequent συχνός, πυκνός 3. — v. Oertern πυκνότερος (3.) εἰσαφικνεῖσθαι. — vgl. volkreich.

frequentieren φοιτᾶν εἰς (ἐπί, παρά, πρός) m. *acc.*; θαμίζειν εἰς u. ἐπί m. *acc.*

Frequenz τὸ τῶν φοιτώντων πλῆθος.

Fresko malen ἐφ' ὑγροῖς γράφειν.

Freskomalerei ἡ ἐφ' ὑγροῖς γραφή.

Fressbegierde ἡ ἀδηφαγία, πολυφαγία, γαστριμαργία. — auch ἡ γαστήρ, γαστρός, z. B. seine F. befriedigen χαρίζεσθαι τῇ γαστρί, der F. fröhnen γαστρὶ δουλεύειν, ἥττω εἶναι γαστρός.

fressbegierig ἀδηφάγος, πολυφάγος, παμφάγος, γαστρίμαργος 2. — f. sein ἀδηφαγεῖν.

fressen *a)* eig. (κατα)βιβρώσκειν, (κατ)εσθίειν τι; εὐωχεῖσθαί (*ao. P.*) τι u. τινος. — νέμεσθαι (abweiden). — viel f. ἀδηφαγεῖν, γαστρίζεσθαι. — gierig f. λαιμάττειν, κάπτειν. — Menschen f. ἀνθρωποφαγεῖν. — Fleisch f., s. Fleisch. — zu f. geben χορτάζειν τινά. *b)* übtr. verzehren: (κατ)αναλίσκειν. — v. Feuer, v. Wunden, Geschwüren (ἐπι)νέμεσθαι; s. Geschwür. — in sich f. καταπέττειν (z. B. τὴν ὀργήν).

Fressen, das, 1) als Handlung: ἡ βρῶσις. — 2) als Sache: ἡ βορά. — sprichw. das war ihm e. gefundenes F. τοῦτ' ἦν αὐτῷ τὸ λεγόμενον σῦκον [Ἑρμῇ.

fressend, s. Schaden.

Fresser ὁ ἀδηφάγος, πολυφάγος; ὁ γαστρίμαργος, γάστρις, γάστρων, ωνος; ὁ φαγᾶς u. καταφαγᾶς, ᾶ; ὁ ἐδεστής. [gierig.

Fressgier, **fressgierig**, s. Fressbegier, fressbe-

Frettchen ἡ ἴκτις, ιδος (ἰκτίς, ίδος), ἡ ἀγρία od. Λιβυκὴ γαλῆ.

Freude ἡ χαρά, χαρμονή (sp. χαρμοσύνη); τὸ γῆθος sp. (laute F.); ἡ περιχάρεια (übermässige F.); ἡ εὐθυμία, εὐφροσύνη (heitere, frohe Stimmung); ἡ ἡδονή, εὐπάθεια, ἡδυπάθεια (Vergnügen, Lust); ἡ τέρψις, ἀπόλαυσις (Genuss); ἡ χάρις, τὸ τερπνόν, τὸ ἡδύ (Annehmlichkeit). — vor F. ὑπὸ χαρᾶς (χαρμονῆς), ὑφ' ἡδονῆς. — die Freuden des Augenblickes αἱ παραυτίκα (παραχρῆμα) ἡδοναί. — sinnliche F. αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναί (opp. αἱ τῆς ψυχῆς ἡδοναί). — F. haben χαίρειν, εὐφραίνεσθαι, ἥδεσθαι *P.*; e. kleine od. kurze F. haben βραχέα ἡσθῆναι, vielfältige F. haben πολλαπλάσια εὐφρανθῆναι. — F. an etw. haben, s. freuen, erfreuen. — seine F. woran finden ἄγασθαί (*DP.*) τινι, sp. ἐπί τινι. — es macht mir etw. F. ἡδομένῳ ἐστί μοί τι, ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι, ἀσμένῳ γίγνεταί τί μοι; es macht mir F. etw. zu thun, ich thue etw. m. F. ἡδέως, ἡδομένως od. ἀσμένως (auch ἄσμενος) ποιῶ τι, χαίρω od. ἥδομαι ποιῶν τι. — er kam zu meiner F. ἡδομένῳ od. ἀσμένῳ ἦλθέ μοι. — Jmd. e. F. machen ἡδονὴν od. εὐθυμίαν παρέχειν τινί, εὐφραίνειν τινά; Jmd. m. etw. e. F. machen χαρίζεσθαί τινί τι od. ποιοῦντά τι.

freudenarm, s. freudenleer.

Freudenbezeugung ἡ εὐφροσύνη, sp. ἡ ἀγαλλίασις; ὁ θόρυβος, κρότος; Jmd. m. F. empfangen εἰσελθόντος τινὸς od. dgl. ἐπιθορυβεῖν. — vgl. Freudengeschrei.

Freudenbotschaft τὸ εὐαγγέλιον sp. — e. F. bringen εὐαγγελίζεσθαι.

Freudenfest ἡ ἑορτή. — e. F. feiern κωμάζειν.

Freudengeber ὁ διδοὺς ἀγαθὰ od. καλά; sp. ὁ ἀγαθοδότης.

Freudengefühl ἡ ἡδονή, εὐπάθεια, ἡδυπάθεια.

Freudengenuss ἡ ἡδονή, ἡ τέρψις.

Freudengeschrei, s. Jubel.

Freudenhaus τὸ οἴκημα, ἐργαστήριον.

Freudenleben ὁ ἥδιστος (μεστὸς ἡδονῆς, μακάριος) βίος.

freudenleer, **-los** ἀτερπής 2., ἄχαρις, ι od. umschr. πάντων τῶν ἀγαθῶν od. καλῶν ἔρημος 2. u. 3. — f. Leben βίος ἀβίωτος.

Freudenmädchen ἡ ἑταίρα, ἑταιρίς, ίδος; ἡ δημοσία παιδίσκη. — d. F. betreffend ἑταιρικός 3. — e. F. sein ἑταιρεῖν, ἑταιρεύεσθαι; sp. ἑταιρίζειν u. *M.*, ἑταιρεύειν.

Freudenmahl ἡ ἑστίασις, ὁ κῶμος. — e. F. geben ἑστιᾶν ἑστίασιν u. im Bes. ἐπινίκια, χαριστήρια u. dgl. — e. F. halten κωμάζειν.

Freudenopfer, s. Dankopfer.

freudenreich ἥδιστος, μακάριος, ἡδονῆς μεστός. εὐχαριστότατος 3.

Freudenruf, s. Freudengeschrei.

Freudentag ἡ εὐημερία; s. Freudenfest.

Freudentaumel ἡ περιχάρεια, τὸ περιχαρές, ἡ ὑπερφυὴς χαρά. — im F. über etw. sein περιχαρῆ εἶναι, ὑπερφυῶς χαίρειν, ὑπερχαίρειν τινί, ὑπὸ τῆς ἄγαν χαρᾶς ἐξεστάναι τοῦ φρονεῖν.

Freudenthränen τὰ ἥδιστα δάκρυα, od. besser umschr. F. weinen δακρύειν ὑπὸ χαρᾶς.

freudenvoll μεστὸς (3.) εὐφροσύνης od. χαρᾶς; s. freudenreich.

freudetrunken μεθύων (3.) ὑπὸ χαρᾶς.

freudig 1) Freude empfindend: χαίρων 3., γεγηθώς 3.; sehr od. ausnehmend f. περιχαρής 2., ὑπερχαίρων 3., sp. ὑπερχαρής 2. — εὔθυμος 2. (in heiterer Stimmung); φαιδρός, ἱλαρός 3. (wenn sich d. Freude im Aeussern offenbart). — ἑκών 3., ἄσμενος 3., πρόθυμος 2. (willig, gern). — f. sein, s. freuen. — 2) Freude erweckend: ἡδύς 3., εὔχαρις, ι, καλός 3. — f. Nachricht, s. Freudenbotschaft.

Freudigkeit ἡ χαρά, εὐθυμία, εὐφροσύνη; τὸ φαιδρόν, τὸ ἱλαρόν, sp. ἡ φαιδρότης, ἱλαρότης. — ἡ προθυμία (Bereitwilligkeit).

freuen, sich, χαίρειν τινί od. ἐπί τινι, auch m. *part.*, z. B. χ. ἀκούων ich freue mich od. es freut mich zu hören, χ. ἐπαινούμενος ich f. mich, wenn ich gelobt werde; γεγηθέναι ἐπί τινι; εὐθυμεῖσθαι u. εὐφραίνεσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι; ἥδεσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι od. *part.*, ebenso ἀγάλλεσθαι *P.* (*pr.* u. *impf.*), ἄγασθαί (*DP.*) τινι, sp. ἐπί τινι. — sich übermässig f. ὑπερχαίρειν, ἐκπεπταμένως εὐφραίνεσθαι. — sich über Einen f. ἄγασθαί τινα. — sich über d. Glück u. gew. sich über d. Unglück Jmds. f. ἐπιχαίρειν od. ἐφήδεσθαί τινι. — sich m. Jmd. f. συγχαίρειν od. συνήδεσθαί τινι. — sich seines Lebens f. χαρίζεσθαι θυμῷ od. ἀπολαύειν τῶν παρόντων od. ὑπαρχόντων ἀγαθῶν. — sich auf etw. f. ἡδέως od. ἄσμενον προσδοκᾶν od. προσδέχεσθαί τι, od. umschr. χαίρειν ἐνθυμούμενον ὅτι ἔσται od. γενήσεται ἀγαθόν τι.

Freund ὁ φίλος, ὁ εὔνους; vertrauter F. ὁ οἰκεῖος, γνώριμος, συνήθης, ἐπιτήδειος; ὁ συνών (der m. Jmd. Umgang pflegt). — ὁ ἐπιθυμητής, ἐραστής (Anhänger, Verehrer); auch F. v. etw., z. B. F. d. Krieges, d. Arbeit ἐπιθυμητὴς od. ἐραστὴς τοῦ πολέμου, τοῦ πονεῖν, daneben ὁ ἐπιθυμῶν, ἐρῶν, ἐρασθείς m. entspr. *gen.* od. Zusammensetzgen m. φιλο-, z. B. φιλοπόλεμος, φίλεργος od. φιλόπονος 2. u. ä.; e. F. der bestehenden Ordnung sein ἀγαπᾶν τὰ καθεστῶτα od. τοῖς καθεστῶσι, εὔνουν εἶναι τοῖς καθεστῶσιν. — die Freunde Jmds. οἱ σύν τινι, οἱ μετά τινος; οἱ ἀμφί od. περί τινα (d. Genossen, d. Umgebung Jmds.). — in der Anrede: o Freund! ὦ φίλε u. φίλος, ὦ τάν, auch ὦ φίλον ἐμόν, ὦ φιλότης. — Jmds. F. sein φίλον εἶναί τινι u. τινος. — Jmd. zum F. haben φίλῳ χρῆσθαί τινι; φιλικῶς, οἰκείως, συνήθως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα; εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα. — Jmd. sich

zum F. machen φίλον ποιεῖσθαι od. κτήσασθαί τινα, ἀνακτᾶσθαί τινα m. u. ohne φίλον, οἰκειοῦσθαι u. εἰσοικειοῦσθαί τινα. — seine F. liebend φιλέταιρος, φιλόφιλος 2. — viele F. habend πολύφιλος 2. (Menge v. Freunden ἡ πολυφιλία). — ohne F. ἄφιλος 2., φίλων ἔρημος 2. u. 3.

Freundesband, s. Freundschaft.

Freundesdienst ἡ φιλανθρωπία, ἡ χάρις, τὸ φιλικόν (m. u. ohne ἔργον). — Jmd. e. F. erweisen χαρίζεσθαί τινί τι, χάριν κατατίθεσθαί τινι. — er erwies mir viele F. πολλὰ φιλικὰ ἔπαθον ὑπ' αὐτοῦ.

Freundeshand ἡ φιλία χείρ. — aus F. παρὰ φίλου od. φίλου διδόντος. — an F. φίλου ἡγουμένου u. dgl.

Freundesland ἡ φιλία m. u. ohne χώρα od. γῆ.

Freundesliebe ἡ πρὸς τοὺς φίλους εὔνοια, ἡ φιλεταιρία, τὸ φιλέταιρον; aber auch ἡ τῶν φίλων od. παρὰ τῶν φίλων εὔνοια.

Freundin ἡ φίλη, ἡ ἑταίρα; s. Freund.

freundlich 1) freundschaftlich, w. s. — 2) ἐπίχαρις, ι (artig, einnehmend); φιλάνθρωπος 2. (menschenfreundlich, liebreich); ὁμιλητικός 3., εὐπροσήγορος, φιλοπροσήγορος 2. (sp. εὐαπάντητος 2.), κοινός 3. (umgänglich); προσηνής 2. (lieb, v. Pers. u. Sachen); πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον (sanft); φαιδρός 3. (heiter). — Jmd. f. begegnen φιλανθρώπως χρῆσθαι od. προσφέρεσθαί (P.) τινι. — f. Blick τὸ φιλάνθρωπον βλέμμα. — f. Wesen, s. Freundlichkeit.

Freundlichkeit ἡ εὐμένεια, εὔνοια, φιλοφροσύνη; ἡ φιλανθρωπία, τὸ φιλάνθρωπον; ἡ εὐπροσηγορία, φιλοπροσηγορία (sp. εὐαπαντησία), ἡ κοινότης; ἡ πρᾳότης; τὸ φαιδρόν, sp. ἡ φαιδρότης.

freundlos ἄφιλος 2., φίλων ἔρημος 2. u. 3.

Freundschaft 1) eig. ἡ φιλία, εὔνοια. — vertraute F. ἡ οἰκειότης, συνήθεια; ἡ ἑταιρία (Kameradschaft). — F. m. Jmd. schliessen φιλίαν ποιεῖσθαι πρός τινα od. συντίθεσθαί τινι, εἰς φιλίαν ἰέναι τινί. — d. F. brechen τὴν φιλίαν διαλύεσθαι, ἀφίεσθαι τῆς φιλίας τινός, ἐξίστασθαί τινι τῆς φιλίας. — F. gegen Jmd. hegen, m. Jmd. in F. stehen, s. „Jmds. Freund sein, Jmd. zum Freunde haben“ unter „Freund“. — sich Jmds. F. erwerben φιλίαν λαμβάνειν od. κτᾶσθαι παρά τινος. — 2) Freundesdienst, w. s. — 3) wie Verwandtschaft = die Freunde u. Verwandten: οἱ φίλοι, οἰκεῖοι, προσήκοντες, ἀναγκαῖοι.

freundschaftlich φίλος 3., εὔνους 2. (seltner εὐνοϊκός 3.), εὐμενής 2., φιλόφρων 2., προσφιλής 2. (v. Pers.); φίλιος u. φιλικός 3. (gew. v. Sachen). — f. gegen Jmd. gesinnt sein εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, φιλικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα, προσφιλῶς ἔχειν τινί, φιλοφρόνως ἔχειν πρός τινα. — Jmd. f. begegnen φιλικῶς χρῆσθαι od. προσφέρεσθαί (P.) τινι, προσφιλῶς χρῆσθαί τινι, φιλίᾳ, εὐνοίᾳ od. εὐμενείᾳ χρῆσθαι περί τινα, διὰ φιλίας ἰέναι τινί.

Freundschaftsband ὁ τῆς φιλίας καὶ εὐνοίας σύνδεσμος; s. Freundschaft.

Freundschaftsbeweis, **-bezeugung** τὸ φιλικόν (ἔργον).

Freundschaftsbund, s. Freundschaft. — sie stehen in e. F. φιλία συνάπτει αὐτούς. — m. Jmd. e. F. schliessen φιλίαν συνάπτειν τινί od. πρός τινα.

Freundschaftsdienst, s. Freundesdienst.

Frevel ἡ ὕβρις, ἀδικία, κακουργία, παρανομία; vgl. Frevelthat. — e. F. an Jmd. verüben ὑβρίζειν εἴς τινα od. τινά (verst. περιυβρίζειν τινά); λωβᾶσθαι, ἀδικεῖν od. κακουργεῖν τινα; παρανομεῖν τι εἴς od. περί τινα; gegen die Gottheit ἀσεβεῖν od. ὑβρίζειν εἰς od. περὶ θεούς, παρανομεῖν εἰς θεούς. — es wird e. F. an mir verübt ὑβρίζομαι (verst. περιυβρίζομαι), ἀδικοῦμαι. — für seine F. büssen δίκην διδόναι ὧν τις ὕβρισεν.

Freveler ὁ ὑβριστής, κακοῦργος; ἀνὴρ ἄδικος; gegen d. Gottheit ἀνὴρ ἀσεβής od. ἀνόσιος.

frevelhaft ὑβριστικός 3., ἄδικος, κακοῦργος 2.; gegen d. Gottheit ἀσεβής, ἀνόσιος 2.

Frevelmuth ἡ ὕβρις; ἡ ἀσέβεια.

freveln, s. „Frevel verüben“ unter Frevel.

Frevelthat τὸ ὕβρισμα, ἡ ὕβρις, τὸ ἀδίκημα, κακούργημα; gegen d. Gottheit τὸ ἀσέβημα, ἔργον ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιον.

frevent1ich, s. frevelhaft. — als *adv.* auch ὕβρει, δι' ὕβριν.

Frieden 1) im Gegens. zum Kriege: ἡ εἰρήνη; tiefer F. πολλὴ εἰρήνη. — αἱ σπονδαί (Friedensbündniss). — im F. εἰρήνης οὔσης, ἐπ' εἰρήνης, ἐν εἰρήνῃ. — Werke od. Künste des F. τὰ εἰρηνικὰ ἔργα. — F. halten m. Jmd. εἰρήνην ἄγειν τινί u. πρός τινα; im F. leben ἐν εἰρήνῃ διάγειν, εἰρηνεύειν (sp. M. u. εἰρηνεῖν). — F. stiften εἰρήνην ποιεῖν τινι (sp. εἰρηνοποιεῖν), διαλύειν τοὺς πολεμοῦντας. — d. F. für Jmd. vermitteln πρυτανεύειν τινὶ τὴν εἰρήνην. — wegen des F. unterhandeln τὴν εἰρήνην πράττειν. — d. F. zu Stande bringen εἰρήνην κατεργάζεσθαι od. διαπράττεσθαι. — F. schliessen εἰρήνην ποιεῖσθαι; συντίθεσθαι, συγγράφεσθαι, διαλλάττεσθαι πρὸς ἀλλήλους, auch σπονδὰς ποιεῖσθαι. — es wird F. geschlossen εἰρήνη γίγνεται od. σπονδαὶ γίγνονται. — d. F. halten ἐμμένειν ταῖς σπονδαῖς, ἐμπεδοῦν τὰς σπονδάς. — d. F. brechen λύειν od. παραβαίνειν τὰς σπονδάς. — 2) übtr. *a)* Ruhe, Eintracht: ἡ εἰρήνη, ὁμόνοια, poet. u. sp. ὁμοφροσύνη. — F. stiften, s. aus-, versöhnen. — F. haben vor etw. εἰρήνη γίγνεταί μοί τινος; keinen F. haben ἐνοχλεῖσθαι (P.) ὑπό τινος. — Jmd. nicht in F. lassen ἐνοχλεῖν τινι, seltner τινα. — in F. ziehen lassen ἀφιέναι. *b)* Ruhe des Gemüthes: ἡ εἰρήνη, εὐθυμία. — keinen F. haben (δια)ταράττεσθαι (P.) τὴν γνώμην.

Friedensanträge ἡ ἐπικηρυκεία, οἱ περὶ εἰρήνης λόγοι. — F. stellen ἐπικηρυκεύεσθαί τινι od. πρός τινα, περὶ εἰρήνης od. περὶ σπονδῶν λόγους προσφέρειν τινί.

Friedensartikel τὰ ἐν σπονδαῖς εἰρημένα od. γεγραμμένα. — e. F. ist εἴρηται od. γέγραπται ἐν ταῖς σπονδαῖς.

Friedensbedingung ἐφ' ᾧ σπονδαὶ γίγνονται (od. ἐγένοντο), ἐφ' ᾧ σπονδαὶ μέλλουσιν ἔσεσθαι u. ä.

Friedensbote ὁ τὴν εἰρήνην ἀπαγγέλλων.

Friedensbotschaft ἡ περὶ εἰρήνης ἀπαγγελία. — F. bringen εἰρήνην ἀπαγγέλλειν.

Friedensbruch ἡ τῶν σπονδῶν λύσις. — e. F. begehen λύειν τὰς σπονδάς.

Friedensfest ἡ διὰ τὴν εἰρήνην ἑορτή.

Friedensgedanken haben εἰρηνικῶς ἔχειν.

Friedensgesandter ὁ περὶ εἰρήνης od. περὶ σπονδῶν πρεσβευτής. — F. sein πρεσβεύειν εἰρήνην.

Friedensgesandtschaft ἡ περὶ εἰρήνης πρεσβεία, οἱ περὶ εἰρήνης πρέσβεις. — e. F. schicken πέμπειν περὶ εἰρήνης od. περὶ σπονδῶν.

Friedensgöttin ἡ Εἰρήνη. — Tempel der F. τὸ Εἰρηναῖον sp.

Friedenskleid τὸ ἱμάτιον sp. (= *toga*).

Friedenskongress οἱ περὶ εἰρήνης συνελθόντες πρέσβεις. — e. F. halten συνέρχεσθαι εἰς λόγους περὶ εἰρήνης.

Friedensliebe ἡ εἰρήνης ἐπιθυμία, τὸ εἰρηνι-

κόν, εἰρηναῖον; τὸ ἥσυχον, ἐπιεικές, μέτριον, auch ἡ ἐπιείκεια, μετριότης, ἀπραγμοσύνη.

Friedensnachricht ἡ περὶ εἰρήνης ἀγγελία.

Friedensrichter ὁ εἰρηνοδίκης (sp. v. d. *fetialis* der Römer); zwischen Privaten ὁ διαιτητής, διαλλακτής, sp. εἰρηνάρχης. — zum F. gehörig εἰρηναρχικός 3.

Friedensschluss αἱ σπονδαί, ἡ διαλλαγή. — häufig umschr., z. B. vor dem F. πρὶν σπονδὰς γενέσθαι, nach dem F. τῶν σπονδῶν γενομένων, od. σπονδὰς ποιησάμενοι, σπεισάμενοι u. dgl., seit dem F. ἀφ' οὗ od. ἐξ οὗ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο od. ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο.

Friedensstifter ὁ εἰρηνοποιός, διαλλακτής. — F. sein = Frieden stiften, s. Frieden.

Friedensstiftung ἡ διαλλαγή, διάλυσις, sp. εἰρήνευσις, εἰρηνοποίησις.

Friedensstörer ὁ στασιαστής, στασιαστικός.

Friedenstempel τὸ Εἰρηναῖον.

Friedenstraktat αἱ σπονδαί.

Friedensunterhändler ὁ εἰρηνοποιός, ὁ κῆρυξ, κος. — Fr. schicken ἐπικηρυκεύεσθαι.

Friedensunterhandlungen οἱ περὶ εἰρήνης od. περὶ σπονδῶν λόγοι.

Friedensvorschläge, s. Friedensanträge.

Friedenswächter ὁ εἰρηνοφύλαξ, κος.

Friedenszeit ἡ εἰρήνη, αἱ σπονδαί. — zur F. ἐπ' εἰρήνης, ἐν εἰρήνῃ, εἰρήνης οὔσης.

friedfertig εἰρηνικός, εἰρηναῖος 3., εἰρήνης ἐπιθυμῶν 3.; πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, ἐπιεικής 2., μέτριος, ἥσυχος 3. (sanft, ruhig); ἀπράγμων 2. (zurückgezogen).

Friedfertigkeit, s. Friedensliebe.

Friedhof τὸ πολυάνδριον sp.; οἱ τάφοι.

friedlich εἰρηνικός, εἰρηναῖος 3.; ἥσυχος 3. — sich f. verhalten εἰρήνην ἄγειν, εἰρηνεύειν, ἡσυχίαν ἄγειν, ἡσυχάζειν. — f. gesinnt sein εἰρηνικῶς ἔχειν.

friedliebend, friedsam, s. friedfertig, friedlich.

frieren 1) Frost empfinden: ῥιγῶν (ῥιγοῦν), κακῶς πάσχειν ὑπὸ ῥίγους, κρύους od. ψύχους. — 2) gefrieren: (κατα)πήγνυσθαι (P.) ὑπὸ κρύους od. ψύχους. — es friert κρύος ἐστίν.

Frieren, das, τὸ ῥῖγος; od. umschr. durch Verba.

Fries τὸ διάζωμα, ἡ ζώνη (ὁ ζωφόρος).

Friesel etwa τὰ ἐξανθήματα.

Frikassée τὸ περίκομμα u. περικομμάτιον. — e. F. aus Jmd. machen περικόμματα ἔκ τινος κατασκευάζειν.

Friktion, s. Reibung.

frisch 1) kühl: ψυχεινός, ψυχρός 3. — f. werden (ἀπο)ψύχεσθαι P. — es ist f. geworden (v. Wetter) ἀπέψυκται; es wird f. ἀποψύχει. — 2) *a*) noch unverdorben: πρόσφατος 2. (zunächst v. Fleische, dann allg.); νεαρός 3. (v. Früchten, Fett); ἁπαλός 3. (eig. saftig, v. Früchten); νεαλής 2. (v. Fischen, Käse); χλωρός 3. (v. Fleisch, Fisch, Käse); ὑπόγυιος 2. (v. d. Milch). — übh. noch nicht gebraucht, unversehrt νέος 3., ἀκέραιος, ἀκραιφνής 2. *b*) was erst vor Kurzem geschehen od. entstanden ist: νέος, νεαρός 3., ὑπόγυιος 2. — daneben finden sich auch viele Zusammensetzungen m. νεο-, z. B. f. abgezogen νεόδαρτος, f. gebrannt νεόκαυτος, f. geschärft νεόκοπος 2. u. dgl. od. Umschreibungen m. ἄρτι u. νεωστί, z. B. fr. gebacken ἄρτι od. νεωστὶ πεπεμμένος 3. — übtr. auf f. That ertappen ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν; P. ἐπ' αὐτ. λαμβάνεσθαι od. ἁλίσκεσθαι; es ist mir etw. noch im f. Angedenken ἔναυλόν ἐστιν ἔτι μοι od. ἔχω ἔτι; was in f. Andenken ist ἔναυλος 2., f. Erinnerung ἔναυλος μνήμη. — von Frischem ἐκ καινῆς, πάλιν, αὖθις, auch verb. πάλιν αὖθις, αὖθις πάλιν, πάλιν αὖ u. dgl. *c*) kräftig, munter: νεαρός 3., νεαλής 2., ἀκμάζων 3., ἀκέραιος, ἀκραιφνής 2. — f. sein ἀκμάζειν, θάλλειν, ἐν ἀκμῇ εἶναι. — f. Muth haben θαρρεῖν. — f. weg ἐξ ὑπογυίου, auch ἀόκνως (ohne Zögern). — frisch gewagt ist halb gewonnen ἀρχή τοι ἥμισυ παντός. — frisch auf! ἄγε δή, ἴθι δή, εἶα δή, u. im Bes. ἔρειδε, ἄνυσον u. dgl.

Frische 1) ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν, ψυχεινόν, τὸ ψῦχος. — 2) τὸ νεαρόν, ἡ ἀκμή. — s. frisch.

frischgrünend εὐθαλής 2.

Frischling τὸ μολόβριον (vom wilden Schweine); ὁ, ἡ δέλφαξ, κος, τὸ δελφάκιον, s. Ferkel.

Friseur ὁ πλοκεύς. — Bei d. Alten ὁ κουρεύς (für Männer); ἡ κομμώτρια (für Frauen).

frisieren κατασκευάζειν, κοσμεῖν, καλλύνειν τὴν κόμην od. τὰς τρίχας; πλοκίζειν; ἀναπλέκειν τὴν κόμην. — sich f. ἀναπλέκεσθαι. — e. einfach frisierte Frau γυνὴ ἀφελὲς πεπλοκισμένη. — das F. ὁ τῶν τριχῶν καλλωπισμός.

Frisiernadel ἡ περόνη; ἡ κοίλη κνηστίς, ἴδος.

Frist ὁ χρόνος; bestimmte F. ῥητὸς od. τεταγμένος χρόνος, ἡ προθεσμία. — e. F. setzen τάττειν, καθιστάναι, προειπεῖν τινι χρόνον od. ἡμέραν. — in Fristen zahlen κατὰ χρόνους ἀποδιδόναι, auch ταξάμενον ἀποδιδόναι (wenn man sich d. Fristen selbst setzt). — F. zu etw. geben χρόνον od. ἀναστροφὴν διδόναι εἴς od. πρός τι, bekommen λαμβάνειν πρός τι. — e. F. verlangen ἀναβολὴν αἰτεῖν; vgl. Fristgesuch.

fristen 1) aufschieben: ἀναβάλλεσθαί τι, ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος. — 2) etw. auf einige Zeit erhalten: διασῴζειν od. διατηρεῖν χρόνον τινά. — kaum sein Leben m. etw. f. μόλις ἀποζῆν ἔκ τινος od. ζῆν ἀπό τινος.

Fristgesuch ἡ ἀναβολῆς δέησις; e. gerichtliches F. unter eidlicher Bekräftigung d. Verhinderungsgründe ἡ ὑπωμοσία; e. solches F. einreichen ὑπόμνυσθαι.

Frisur ἡ τῆς κόμης od. τῶν τριχῶν διάθεσις od. κατασκευή. — Ueber die verschiedenen Arten der F. vgl. ὁ κρωβύλος, κόρυμβος, ἡ στεφάνη, σφενδόνη, ὀπισθοσφενδόνη, στλεγγίς, κεκρύφαλος u. s. Locke.

frivol μάταιος 3. u. 2., ῥᾳδιουργός 2. — in religiösen Dingen ἀσεβής, ἀνόσιος 2. — f. Handlung τὸ ῥᾳδιούργημα, ἀσέβημα.

Frivolität τὸ μάταιον (sp. ἡ ματαιότης), ῥᾳδιουργία; in religiösen Dingen ἡ ἀσέβεια.

fröhlich φαιδρός 3. (v. äusserem Ansehen); ἱλαρός 3., γεγηθώς 3. (auch vom Innern); εὔθυμος, ῥᾴθυμος 2. (behaglich, sorglos); ἄσμενος 3., πρόθυμος 2. (freudig, willig); περιχαρής 2. (ausnehmend f.). — f. sein φαιδροῦσθαι u. φαιδρύνεσθαι P., εὐθυμεῖσθαι, ῥᾳθυμεῖν, εὐφραίνεσθαι P., γεγηθέναι, χαίρειν; übermässig f. sein ὑπερχαίρειν. — Jmd. f. machen εὐφραίνειν τινά, εὐθυμίαν παρέχειν τινί.

Fröhlichkeit τὸ φαιδρόν, ἱλαρόν (sp. ἡ φαιδρότης, ἱλαρότης, ἱλαρία); ἡ εὐφροσύνη, εὐθυμία, ῥᾳθυμία; ἡ προθυμία (Bereitwilligkeit).

fröhnen *a*) eig. θητεύειν, δουλεύειν; λειτουργεῖν τῷ σώματι. *b*) übtr. δουλεύειν (ταῖς ἡδοναῖς), χαρίζεσθαι (τῇ γαστρί), ἥττω εἶναι (τῆς γαστρός, τῶν ἡδονῶν).

Fröhnen, das, ἡ θητεία, δουλεία.

Fröhner ὁ θής, θητός, ὁ δοῦλος.

Fröhnerin ἡ θῆττα, ἔριθος, δούλη.

Frömmelei ἡ προσποίητος εὐσέβεια.

frömmeln προσποιεῖσθαι εὐσέβειαν.

Frömmigkeit ἡ εὐσέβεια, τὸ εὐσεβές, bes. gegen d. Götter u. so auch: ἡ θεοσέβεια, ὁσιότης, τὸ

θεοσεβές, ὅσιον, ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμέλεια. — F. gegen d. Götter haben εὐσεβεῖν περὶ τοὺς θεούς, τὰ περὶ od. πρὸς τοὺς θεούς, σέβεσθαι (*DP.*) τοὺς θεούς, ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) τῶν θεῶν.

froh 1) Frohsinn empfindend: εὔθυμος 2., χαίρων, γεγηθώς 3.; vgl. fröhlich. — f. sein εὐθυμεῖσθαι, εὐφραίνεσθαι *P.*, χαίρειν, γεγηθέναι; auch ἀγαπᾶν od. στέργειν m. *part.* od. f. ὅτι, z. B. sie sind f. m. d. Leben davon zu kommen ἀγαπῶσι(ν) σωθέντες od. ὅτι ἐσώσαντο τὰ σώματα. — man muss f. sein wenn ... ἀγαπητὸν εἰ... — einer Sache f. werden ἀπολαύειν od. ὀνίνασθαί τινος. — 2) Frohsinn erweckend: εὔχαρις, ι, χαρίεις 3., κεχαρισμένος 3., ἡδύς 3.

Frohgefühl ἡ εὐθυμία, εὐφροσύνη; s. Freude.

frohlocken ἀγάλλεσθαί (*P.*; nur *praes.* u. *impf.*) τινι u. ἐπί τινι od. *part.*, sp. ἀγαλλιᾶν u. *M.*, ἐπαίρεσθαι *P.* u. ὑπερχαίρειν τινί; ausgelassen f. γαυριᾶν (u. *M.*) τινι u. ἐπί τινι.

Frohlocken, das, ἡ ὑπερβάλλουσα od. ὑπερφυὴς χαρά; sp. ἡ ἀγαλλίασις, τὸ ἀγαλλίαμα.

Frohnarbeit τὸ δουλικὸν (δούλειον) od. ἀναγκαῖον ἔργον.

Frohndienst, Frohne τὸ δουλικὸν (δούλειον) od. ἀναγκαῖον ἔργον, διακόνημα, ὑπηρέτημα (als Sache); ἡ δουλική (δούλειος) od. ἀναγκαία ἐργασία (διακονία, ὑπηρεσία), ἡ θητεία, δουλεία, ἡ τῷ σώματι λειτουργία (als Handlung). — F. thun θητεύειν, δουλεύειν; ἀναγκαζόμενον ποιεῖν τι.

Frohsinn ἡ εὐθυμία, εὐφροσύνη. — F. besitzen εὔθυμον εἶναι.

frohsinnig, s. fröhlich.

fromm 1) gottesfürchtig: εὐσεβής, θεοσεβής 2., ὅσιος 3. — f. Sinn ἡ εὐσέβεια, τὸ εὐσεβές. — f. Handlung τὸ εὐσέβημα. — f. sein εὐσεβεῖν. — f. Betrug etwa ἡ φιλάνθρωπος ἀπάτη. — übh. δίκαιος 3., χρηστός 3., καλὸς κἀγαθός 3. — 2) sanft: πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, ἐπιεικής 2., φιλάνθρωπος 2.; v. Thieren: ἥμερος, τιθασός 2., εὐπειθής 2.

frommen, s. nützen, helfen.

Frommen, das, s. Nutzen. — zu Jmds. F. ἐπὶ τῷ τινος ἀγαθῷ, ὑπέρ τινος.

Fronte τὸ (τὰ) ἔμπροσθεν. — τὸ μέτωπον (e. Gebäudes u. Heeres); τὸ στόμα (e. Heeres). — e. F. bilden (m. d. Heere), sich in F. aufstellen ἐπὶ φάλαγγος od. εἰς μέτωπον καθίστασθαι. — in F. aufmarschieren lassen ἐπὶ φάλαγγος καθιστάναι. — in F. vorrücken ἐπὶ φάλαγγος ἄγειν; sp. κατὰ πρόσωπον ἄγειν. — sich in F. zurückziehen ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν. — in d. F. angreifen προσβάλλειν κατὰ στόμα. — gegen Jmd. F. machen ἀντιτάττεσθαί τινι u. πρός τινα, ἀντία od. ἐναντία τίθεσθαι τὰ ὅπλα; (auf d. Rückzuge) στρέψαντα πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντία τὰ ὅπλα τίθεσθαι. — d. F. ändern (umkehren) μεταβάλλεσθαι. — vor d. F. treten ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν od. εἰς μέτωπον στῆναι. — an der F. hinreiten παρελαύνειν. — in der F. ἐπὶ μετώπου, μετωπηδόν, κατὰ στόμα. — die in d. F. Stehenden οἱ κατὰ στόμα.

Frontstellung; aus der Flankenstellung in die F. übergehen lassen ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα καταστῆσαι.

Frosch ὁ βάτραχος. — den F. betreffend βατράχειος 2. — kleiner F. τὸ βατραχίδιον. [δης 2.

Froschbrut ὁ γυρῖνος. — v. d. Art d. F. γυρινώ-

froschgrün βατράχεω; 2. — f. Kleid ἡ βατραχίς, ίδος. — e. f. Stein ὁ βατραχίτης (λίθος).

Froschlaich τὰ βατράχων ᾠά.

Froschregen; es fällt e. F. ὕει βατράχους.

Frost τὸ κρύος, ὁ κρυμός, τὸ ψῦχος, ὁ πάγος, παγετός (Kälte d. Luft); τὸ ῥῖγος (Kältegefühl); vgl. Fieberfrost. — es ist e. F. ἔστι πάγος od. παγετός. — vor F. starren πεπηγέναι ὑπὸ τοῦ κρύους. — vom F. leiden ῥιγῶν (ῥιγοῦν), καίεσθαι (*P.*) ὑπὸ τοῦ ῥίγους.

Frostbeule τὸ χίμετλον, sp. ἡ χιμέτλη. — F. haben χιμετλιᾶν.

frostig ψυχρός 3. (eig. u. übtr.); κρυώδης, κρυμώδης 2. (nur eig.); ἀπεψυγμένος 3. (abgekühlt); δύσριγος 2. (empfindlich gegen Kälte). — f. Reden ψυχροὶ λόγοι, sp. ἡ ψυχρολογία, f. Reden führen ψυχρολογεῖν.

Frostigkeit ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν, sp. ἡ ψυχρία (eig. u. übtr.).

Frostschaden, s. Frostbeule.

Frostschauer τὸ ῥῖγος; vgl. Fieberfrost.

Frostzeit ὁ κρυμός.

frottieren τρίβειν, ψήχειν. — das F. ἡ τρῖψις.

Frucht 1) eig. *a*) ὁ καρπός (Baum- u. Feldfrucht; auch näher bestimmt οἱ ὑγροί, ξύλινοι καρποί Baumfrüchte, οἱ ξηροὶ (σιτικοὶ) κ., οἱ (ἐκ) τῆς γῆς κ. Feldfrüchte); τὸ λήιον (auch m. σίτου, d. Saat auf d. Felde), ὁ σῖτος (auch d. eingeerntete Getreide); τὰ κάρπιμα (d. reifen Feldfrüchte); τὸ σπέρμα (d. gesäten Fruchtkörner); ἡ ὀπώρα, τὰ ἀκρόδρυα Baumfrüchte; letztere bes. m. holziger Schale); τὰ ὡραῖα od. τρωκτὰ ὡραῖα (alle F., die d. Jahreszeit mit sich bringt). — Früchte erzeugen καρπογονεῖν, καρποτοκεῖν, καρποφυεῖν (dazu ἡ καρπογονία, καρποτοκία). — F. tragen u. bringen καρποὺς φέρειν, καρποφορεῖν (dazu καρποφόρος u. ἔγκαρπος 2., ἡ καρποφορία). — schöne, reiche, viele F. tragen καλλι-, εὐ-, πολυκαρπεῖν (καλλί-, εὔ-, πολύ-καρπος 2.). — süsse, bittere F. tragen γλυκυ-, πικρο-καρπεῖν (γλυκύ-, πικρό-καρπος 2.). — keine F. tragen ἀκαρπεῖν (ἄκαρπος, ἀκάρπωτος 2.; ἡ ἀκαρπία). — F. sammeln, einbringen καρποὺς (συγ)κομίζεσθαι, sp. καρπίζειν, καρπολογεῖν, v. Baumfrüchten ὀπωρίζειν. — F. essen καρποὺς ἐσθίειν, καρποφαγεῖν (καρποφάγος 2.). — m. anderer F. ἑτερόκαρπος 2. *b*) v. lebenden Geschöpfen: ὁ τόκος, ἡ γονή; τὸ ἔμβρυον, κύημα (F. im Mutterleibe). — d. F. zur Welt bringen τίκτειν. — d. F. abtreiben διαφθείρειν, ἀμβλίσκειν. — 2) übtr. Nutzen, Gewinn: ὁ καρπός (gew. *pl.*), ἡ ἐπικαρπία, τὸ κέρδος, ὄφελος. — F. bringen καρπὸν ἀποτελεῖν, κέρδος φέρειν, ὠφελεῖν. — F. ernten καρπὸν θερίζειν, καρποὺς λαμβάνεσθαι, καρποῦσθαι u. ἐκκαρποῦσθαι, κερδαίνειν, ὠφελεῖσθαι *P.* — ohne F. sein οὐδὲν πράττειν od. δύνασθαι, οὐδὲν εἰς πλέον ποιεῖν, ἄπρακτον εἶναι.

Fruchtbalg τὸ κέλυφος, κελύφανον; *dem.* τὸ κελύφιον. — v. d. Art e. F. κελυφανώδης 2.

fruchtbar *a*) εὔκαρπος, πολύκαρπος (selten κατάκαρπος, auch καλλίκαρπος 2.); κάρπιμος 2., καρποφόρος, καρπογόνος, καρποτόκος 2.; εὔφορος, πολυφόρος 2. — v. Ländereien: εὐδαίμων, ἐνεργός 2.; εὐθενῶν 3.; ἄφθονος 2. — sehr f. παμφόρος 2. — im Bes. reich an Getreide πολύσιτος 2., an Wein πολύοινος 2. u. dgl. m. — e. f. Jahr ἡ εὐετηρία. *b*) v. lebenden Geschöpfen: εὔγονος, πολύγονος, εὔτοκος, πολύτοκος 2., γόνιμος 2. u. 3. (auch übtr. v. e. Dichter γόνιμος ποιητής). *c*) d. Fruchtbarkeit befördernd: εὔκαρπος 2., χρηστός 3, ἐπιτήδειος 3. u. 2. — f. Wetter ὥρα τοῖς φυομένοις ἐπιτηδεία. *d*) übtr. = nützlich, w. s.

Fruchtbarkeit ἡ εὐκαρπία, πολυκαρπία, auch καλλικαρπία, καρποφορία, καρπογονία, καρποτοκία; ἡ φορά, εὐφορία, πολυφορία. — v. Ländereien: ἡ ἀρετή, τὸ εὔδαιμον, ἡ εὐθηνία, ἡ

ἀφθονία. — im Bes. F. an Getreide, Wein ἡ πολυσιτία, πολυοινία u. ä. — F. des Jahres ἡ εὐετηρία. *b)* v. lebenden Geschöpfen: ἡ εὐγονία, πολυγονία, εὐτοκία, πολυτοκία; F. des Geistes τὸ γόνιμον τῆς ψυχῆς. [baum.
Fruchtbaum τὸ ἀκρόδρυον (nur *pl.*); s. Obst-
Fruchtboden τὸ σιτοβόλιον, σιτώνιον; sp. ὁ σιτοβολών, ὦνος, τὸ σιτοφυλακεῖον, ἡ σιτοδόκη, τὸ σιτοδοχεῖον, ἡ σιτοθήκη.
fruchtbringend, vgl. fruchtbar *a)* u. *d)*.
fruchten, s. „ohne Frucht sein" unter „Frucht," u. vgl. nützen, helfen.
Fruchtfeld τὸ λήιον (auch m. σίτου), sp. ὁ σιτών,
Fruchtgehänge τὰ ἔγκαρπα. [ῶνος.
Fruchtgehäuse τὸ κατα-, περι-κάρπιον.
Fruchtgöttin ἡ Δημήτηρ, Δήμητρος, ἡ Δηώ, οῦς.
Fruchthändler ὁ σιτοπώλης, σιτοκάπηλος, sp. σιτώνης.
Fruchthandel ἡ σίτων ἐμπορία od. καπηλεία; F. treiben σῖτον πωλεῖν (sp. σιτοπωλεῖν), σῖτον καπηλεύειν.
Fruchthülse τὸ λέπος; s. Fruchtbalg.
Fruchtkelch ἡ κάλυξ, κος.
Fruchtkäufer ὁ σιτώνης, καρπώνης. — d. F. be-
Fruchtkern, s. Kern. [treffend σιτωνικός 3.
Fruchtkörbchen, -korb ὁ ὑρριχός, σύριχος.
fruchtlos (nur übtr.) ἄκαρπος 2.; ἀλυσιτελής, ἀνωφελής, ἀνόητος 2. (nutzlos); ἀτελής 2. (erfolglos); μάταιος 3. u. 2. (vergeblich); κενός 3. (leer, nichtig). — *adv.* μάτην. — es ist od. bleibt etw. f. οὐδὲν ὄφελός τινος, οὐδὲν πλέον γίγνεται; unsere Bemühungen sind f. πονοῦντες οὐδενὸς τυγχάνομεν od. οὐδὲν εἰς πλέον ποιοῦμεν od. οὐδὲν πλέον ἐστὶν ἡμῖν πονοῦσιν.
Fruchtlosigkeit τὸ ἄκαρπον, ἀνωφελές, ἀλυσιτελές, μάταιον, ἡ κενότης; sp. ἡ ἀνωφέλεια, ἀλυσιτέλεια, ματαιότης.
Fruchtmagazin, s. Fruchtboden.
Fruchtmangel ἡ σπάνις od. ἀπορία σίτου, ἡ σι-
fruchtreich, s. fruchtbar. [τοδεία.
Fruchtspeicher, s. Fruchtboden.
Fruchtstiel τὸ ἐπικάρπιον, ὁ μίσχος, τὸ ἔσμα; ἡ κρεμάστρα.
fruchtbringend καρποφόρος 2., ἔγκαρπος 2.
Früchtchen τὸ καρπίον; übtr. etwa τὸ θρέμμα.
früh πρῷος (πρώιος) 3., πρώιμος 2., sp. πρωινός 3. (v. d. Tages- u. Jahreszeit); ὄρθριος 3. (v. f. Morgen). — f. Morgen ὁ ὄρθρος; am f. Morgen τὸν ὄρθρον, κατ' od. ὑπ' ὄρθρον; am f. M. kommen ὄρθριον ἥκειν. — v. f. Jugend an (εὐθὺς) ἐκ παιδός, ἐκ (νέων) παίδων, ἐκ νέου od. νέων, ἐκ παιδείας, ἀπὸ πρώτης ἡλικίας. — f. Tod ἄκαιρος, ἄωρος (ἀώριος, sp. πρόωρος) θάνατος. — *adv.* πρῷ (πρωΐ); ὄρθριον, τὸ ὄρθριον; ἕωθεν, τὸ ἑωθινόν. — v. f. an ἐξ ὄρθρου od. ἑωθινοῦ; ist es = „gleich beim Beginn" ἀρχήν, (εὐθὺς) ἐξ ἀρχῆς, auch εὐθύς. — zu früh πρὸ καιροῦ, ἀωρί. — früh aufstehen ἐπορθρεύεσθαι, sp. ἐπορθρίζειν. — f. am Tage πρῷ τῆς ἡμέρας. —
früher πρότερος 3., ὁ, ἡ, τὸ πρό τινος, πρότερον (πρὶν) ὢν od. γενόμενος 3.; auch ὁ, ἡ, τὸ πρότερον, πρόσθεν od. ἔμπροσθεν, z. B. d. f. Feldherr ὁ πρότερον od. πρόσθεν στρατηγός, d. f. Auseinandersetzung ὁ πρόσθεν λόγος; im Früheren ἐν τοῖς ἔμπροσθεν; die um d. Zeit d. troischen Krieges u. f. lebten οἱ περὶ τὰ Τρωϊκὰ καὶ ἐπέκεινα γενόμενοι. — d. f. Zeiten οἱ ἐπέκεινα χρόνοι. — *adv.* πρότερον, τὸ πρίν; θᾶττον, s. ehe. — er kam f. πρότερος ἦλθεν, er kam f. als Jmd. ἔφθη τινὰ ἀφικόμενος. — f. kommen od. sein als Jmd. προτερεῖν τινος. — vgl. frühzeitig.
Früharbeit ἔργον ὄρθριον od. ἑωθινόν.

Frühdämmerung ὁ ὄρθρος. — es war d. erste F. ὄρθρος ἦν βαθύς.
Frühe ὁ ὄρθρος, ἡ πρωΐα (m. u. ohne ὥρα). — in der F. geschehend ὄρθριος, ἑωθινός 3. — in aller F. ἅμ' ὄρθρῳ, ἅμα τῇ ἕω.
früherhin τὸ πρίν, τὸ πρότερον, πρὸ τοῦ.
Frühjahr, Frühling *a)* eig. τὸ ἔαρ, g. ἔαρος u. ἦρος; ὁ ἠρινὸς (ἐαρινὸς) χρόνος; ἡ ἠρινὴ (ἐαρινὴ) ὥρα; auch ἡ ὥρα. — m. Anbruch d. F. ἅμα (τῷ) ἦρι, wozu noch ἀρχομένῳ od. ὑποφαινομένῳ treten kann, auch τοῦ ἔαρος ὑποφαίνοντος. — d. F. betreffend, im od. vom F. ἠρινός (ἐαρινός) 3. — d. F. zubringen ἐαρίζειν. *b)* übtr. d. F. des Lebens ἡ ἀκμή od. ὥρα τῆς ἡλικίας. — im F. d. Lebens stehend ἀκμάζων 3. (τῇ ἡλικίᾳ), ἀνθῶν 3. ἐν ὥρᾳ od. ἐφ' ὥρᾳ; poet. u. sp. πρώθηβος 2. u. ὁ πρωθήβης. [s. Frühling.
Frühlingsanfang τὸ ἔαρ ἀρχόμενον. — m. F.,
Frühlingsarbeit τὸ ἠρινὸν ἔργον.
Frühlingsblume τὸ ἠρινὸν ἄνθος.
Frühlingsgesang, s. Frühlingslied.
Frühlingskleid ἡ ἠρινὴ ἐσθής od. τὸ ἠρίστριον.
Frühlingslied ἡ ἠρινὴ ᾠδή, τὸ ἠρινὸν ᾆσμα. — e. F. anstimmen ἠρινὰ φωνεῖν.
Frühlingsluft ἡ ἠρινὴ αὔρα.
Frühlingsmorgen ὁ ἠρινὸς ὄρθρος. — an e. F. τοῦ ἔαρος ἕωθεν.
Frühlingsnachtgleiche ἡ ἠρινὴ ἰσημερία.
Frühlingssonne ὁ ἠρινὸς od. κατὰ τὸ ἔαρ ἥλιος.
Frühlingstag ἡ ἠρινὴ ἡμέρα.
Frühlingsthau ἡ ἠρινὴ δρόσος.
Frühlingswärme τὸ ἠρινὸν θάλπος.
Frühlingswetter ἡ ἠρινὴ ὥρα.
Frühlingszeit ὁ ἠρινὸς χρόνος, ἡ ἠρινὴ ὥρα od. bloss ἡ ὥρα. — zur F. τοῦ ἦρος ὥρᾳ.
Frühnebel ἡ ἕωθεν ὁμίχλη. [ποί.
Frühobst οἱ πρῷοι (πρώιοι) od. πρόδρομοι καρ-
frühreif *a)* zu früh reif: πρόωρος 2. *b)* zeitig reifend: πρῷος (πρώιος) 3., πρόδρομος 2. — das F. τὸ προφερές.
Frühreif, der, ἡ ἑωθινὴ πάχνη.
Frühreife ἡ πρωιότης.
Frühsonne ὁ ἕωθεν od. περὶ τὸν ὄρθρον ἥλιος.
Frühstück τὸ ἀκράτισμα; τὸ ἄριστον (zweites F., gegen Mittag); e. starkes F. τὸ ἀριστόδειπνον; kleines F. ἡ ὀλιγαριστία. — ohne F. ἀνάριστος, ἀναρίστητος 2. — e. F. bereiten ἀριστοποιεῖν. — m. e. F. bewirthen ἀριστίζειν. — Auch umschr. durch *part.*, z. B. nach dem F. ἀριστήσαντες od. ἀριστοποιησάμενοι u. dgl.
frühstücken ἀκρατίζεσθαι, ἀριστᾶν, ἀριστοποιεῖσθαι; ἀριστίζεσθαι. — der frühstückt ὁ ἀριστητής, der gerne f. ἀριστητικός 3. — der nicht gefrühstückt hat ἀνάριστος, ἀναρίστητος 2. — nicht f. ἀναριστᾶν (dazu ἡ ἀναρίστησις, ἀναριστία). — das F. ὁ ἀκρατισμός. [ὥρα.
Frühstückszeit ἡ τοῦ ἀκρατίσματος od. ἀρίστου
Frühstunden ὁ ἑωθινὸς χρόνος; ἡ πρωΐα (m. u. ohne ὥρα). — in den F. ἕωθεν.
Frühthau ἡ ἑωθινὴ δρόσος.
frühzeitig πρῷος (πρώιος) 3., πρώιμος 2., sp. πρωϊνός 3.; v. Früchten πρῷος 3., πρόδρομος 2., sp. πρόωρος 2. — *adv.* πρῷ (πρωΐ). — f. blühend πρωϊανθής 2., f. keimend πρωϊβλαστής 2. (dazu πρωϊβλαστεῖν, -βλαστία), f. Früchte tragend πρωΐκαρπος 2. (πρωϊκαρπεῖν, -καρπία), f. gesäet πρωΐσπορος 2. (πρωϊσπορεῖν). — f. Tod ἄωρος (ἀώριος, sp. πρόωρος) θάνατος od. τελευτή. — f. Geburt, s. Geburt.
frugal ἀφελής, εὐτελής 2.; λιτός 3.
Frugalität ἡ ἀφέλεια, εὐτέλεια; ἡ λιτότης; auch durch d. *neutr.* d. vhg. *adj.*

Fuchs ἡ *a)* ἀλώπηξ, εκος; ἡ κερδώ, οῦς (entspr. unserem „Reineke"). — junger F. ὁ ἀλωπεκιδεύς. — Bastard v. F. u. Hund ἡ ἀλωπεκίς, ίδος. — d. F. betreffend ἀλωπέκειος 3. — bildl. v. e. schlauen Menschen τὸ κίναδος; durchtriebener, abgefeimter F. τὸ ἐπίτριπτον κίναδος. — e. F. sein ἀλωπεκίζειν; e. schlauer F. sein τὴν ἀλώπεκα ἕλκειν ἐξόπισθεν. — wie e. F. schleichen ἀλώπεκος ἴχνεσι βαίνειν. — e. F. prellen ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα. *b)* v. e. Pferde, u. z. ὁ πυρρὸς ἵππος (Roth-, Brand-, Goldfuchs); ὁ μέλας od. φαιὸς ἵππος (Schwarzfuchs), ὁ ξανθὸς ἵππος (Falbe). [πεκίας.

fuchsähnlich, **-artig** ἀλωπεκώδης 2., ὁ ἀλω-

Fuchsbalg ἡ ἀλωπεκῆ. — e. Haube aus F. ἡ ἀλωπεκίς, ίδος. [πεκος κευθμών, ῶνος.

Fuchsbau ἡ ἀλωπεκία, od. umschr. ὁ τῆς ἀλώ-

Fuchsente ὁ χηναλώπηξ, εκος; ihr Junges ὁ χηναλωπεκιδεύς. — d. F. betreffend χηναλωπέκειος 3.

fuchsig ἀλωπεκώδης 2.; d. Farbe nach πυρρός 3.

Fuchsjagd ἡ τῶν ἀλωπέκων θήρα.

Fuchsloch, s. Fuchsbau.

Fuchspelz ἡ ἀλωπεκίς, ίδος.

fuchsroth πυρρός 3.

Fuchsschwanz *a)* eig. ἡ ἀλώπεκος οὐρά. *b)* als Pflanze: ὁ ἀλωπέκουρος.

Fuder ἡ ἅμαξα (z. B. e. F. Korn ἡ ἅμ. σίτου).

Füchslein τὸ ἀλωπέκιον.

fügen 1) eig. συν-, προσ-άπτειν, ἐφ-, προσ-αρμόττειν, συνδεῖν. — 2) übtr. *a)* anordnen (v. d. Gottheit): τάττειν, τιθέναι, διατάττειν, διατιθέναι, διοικεῖν. *b)* es fügt sich: συμβαίνει m. *inf.*, auch τυγχάνει m. *part.* *c)* sich in etw. f.: εἴκειν od. ὑπείκειν τινί, ὑποφέρειν od. ὑπομένειν τι; sich in Jmd. f. συμπεριφέρεσθαί (*P.*) τινι, φέρειν τινά, πείθεσθαι (*P.*) od. πειθαρχεῖν τινι. — sich in e. Strafe f. ὑπέχειν δίκην.

füglich 1) passend, schicklich: ἐπιτήδειος 3. u. 2.; προσήκων, πρέπων 3.; καίριος 3.; ἐπικαίριος u. ἐπίκαιρος 2.; ἐπιεικής 2.; εὐπρεπής 2. — *adv.* καλῶς, εὖ, ἐπιεικῶς. — 2) m. Recht: δίκαιος 3.; gew. *adv.* δικαίως, εἰκότως, ὀρθῶς, ἐπιεικῶς.

Füglichkeit 1) ἡ ἐπιτηδειότης, τὸ πρέπον, τὸ καίριον, ὁ καιρός. — 2) τὸ δίκαιον, ἡ ἀξία.

fügsam εὐπειθής, εὐάγωγος, ἐπιεικής 2., πειθαρχικός 3., sp. πειθήνιος 2. — ἄρεσκος 3. (gefügig).

Fügsamkeit ἡ εὐπείθεια, εὐαγωγία, ἐπιείκεια, πειθαρχία. — ἡ ἀρεσκεία (Gefügigkeit).

Fügung 1) eig. ἡ ἁρμογή. — 2) übtr. F. Gottes od. d. Schicksals: ἡ θεία μοῖρα od. τύχη; d. göttlichen F. τὰ θεοῦ (θεῶν), τὰ παρὰ θεοῦ (θεῶν). — es ist d. Schicksals F. εἵμαρται, πέπρωται.

fühlbar αἰσθητός 3., sp. αἰσθητικός 3. — e. f. Schlag πληγὴ βαρεῖα. — f. sein αἴσθησιν ἔχειν od. παρέχειν τινί. — sich f. machen τὴν αἴσθησιν ποιεῖν. — es wird mir etw. f. αἰσθάνομαί τινος, ἔστιν od. γίγνεται αἴσθησίς μοί τινος. — Jmd. etw. f. machen ποιεῖν τινα αἰσθάνεσθαί τινος. — Jmd. f. strafen σφόδρα od. ἰσχυρῶς κολάζειν τινά. — nicht f. ἀναφής 2. (v. unkörperl. Dingen); ἀναίσθητος, ἀνεπαίσθητος 2.

Fühlbarkeit τὸ αἰσθητόν.

fühlen 1) an etw. fühlen od. tasten: ψηλαφᾶν u. ἐπιψηλαφᾶν τι; προσψαύειν τινός, καθάπτεσθαί τινος. — Jmd. auf d. Zahn f. κωδωνίζειν u. διακωδωνίζειν τινά, πεῖραν λαμβάνειν τινός, εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι, διαπειρᾶσθαί (*DP.*) τινος. — 2) durch d. Sinne wahrnehmen: αἰσθάνεσθαι u. ἐπαισθάνεσθαί τινος od. m. *part.*, z. B. wir fühlen, dass wir lächerlich werden αἰσθανόμεθα γελοῖοι γιγνόμενοι; auch umschr. αἴσθησιν ἔχειν od. λαμβάνειν τινός. — Hunger, Durst f. πεινῆν, διψῆν. — ich fühle etw. αἴσθησις γίγνεταί (ἐστί) μοί τινος. — gefühlt werden v. Jmd. αἴσθησιν ἔχειν od. παρέχειν τινί. — Jmd. etw. f. lassen ἐνσημαίνεσθαί τινί τι, z. B. seinen Zorn τὴν ὀργήν. — nicht fühlend ἀναίσθητος 2.; etw. nicht f. ἀναισθητεῖν τινος sp. — zu f.. s. fühlbar. — 3) im Innern, im Gemüthe f.: αἰσθάνεσθαί τινος, πάσχειν τι (e. Eindruck erfahren), ἔχειν (z. B. Freude, Schmerz); auch durch andere Wendungen, z. B. Freude f. χαίρειν, ἥδεσθαι, Mitleid f. gegen Jmd. ἐλεεῖν τινα, ἔλεός με εἰσέρχεταί τινος, οἰκτῳ χρῆσθαι πρός τινα u. dgl. — „geistig wahrnehmen" αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν; συνειδέναι (m. *part.* im *nom.* od. *dat.*). — etw. in sich f. ἡγεῖσθαι od. δοκεῖν ἔχειν τι. — ich f. Muth in mir ἐγγίγνεταί μοι θάρσος. — sich beleidigt f. φάναι ἠδικῆσθαί τι od. βαρέως (χαλεπῶς) φέρειν τι. — sich zu Jmd. od. etw. hingezogen f. ὀρέγεσθαί (gew. *DP.*) τινος. — ich f. mich δοκῶ μοι εἶναί τις; θαρρῶ, φρόνημα ἔχω (habe Selbstvertrauen, Eigendünkel). — Jmd. etw. f. lassen, s. empfinden.

Fühlen, das, 1) das Betasten: ἡ ψηλάφησις, ἁφή. — 2) Empfindung: ἡ αἴσθησις.

Fühlhorn ἡ κεραία.

fühllos ἀναίσθητος 2. — f. sein ἀναισθητεῖν od. besser ἀναισθήτως ἔχειν.

Fühllosigkeit τὸ ἀναίσθητον, ἡ ἀναισθησία.

führen 1) wohin schaffen od. bringen: ἄγειν, κομίζειν. — Jmd. über e. Fluss διαβιβάζειν τινὰ ποταμόν; über e. Berg ὑπερβιβάζειν. — e. Fahrzeug f. ἐλαύνειν ναῦν, ἅρμα. — zum Munde f. προσάγειν od. προσφέρειν τῷ στόματι. — in d. Luft f. ἄγειν od. αἴρειν τινὰ μετέωρον, ἀναρπάζειν (empor raffen). — m. sich f. καταφέρειν (v. Flüssen); φέρεσθαι (Sachen); ἔχειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄγειν τινα (Personen). — ist es = „tragen, haben" φέρειν, ἔχειν τι; auch χρῆσθαί τινι. — 2) leiten, d. Weg weisen: ἄγειν τινά, ἡγεῖσθαί τινι. — Jmd. e. Weg f. ἄγειν τινὰ ὁδόν. — Einen zu Jmd. f. προσάγειν τινά τινι; εἰσάγειν τινά τινι od. πρός (παρά) τινα. — Jmd. vor Gericht f. ἄγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐπὶ τοὺς δικαστάς, εἰς δίκην od. κρίσιν. — Jmd. ins Gefängniss f. ἀπάγειν, auch m. εἰς δεσμωτήριον od. φυλακήν. — Jmd. zum Tode f. ἀπάγειν, auch m. τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἄγειν ἐπὶ θανάτῳ. — an d. Hand f. χειραγωγεῖν sp., besser τῆς χειρὸς ἄγειν. — d. Weg führt dahin ἡ ὁδὸς ἄγει od. φέρει εἰς od. ἐπὶ τοῦτο; die Spuren des Verdachtes f. auf Jmd. τὰ τῆς ὑποψίας ἴχνη φέρει εἴς τινα. — e. Heer f. ἄγειν τὴν στρατιάν (v. Wegweiser, wie v. Feldherrn), ἡγεῖσθαι τῆς στρατιᾶς (v. Feldherrn). — d. Truppen vorwärts f. προάγειν τὴν στρατιάν. — e. Schiff (als Befehlshaber) f. ναυαρχεῖν, τριηραρχεῖν. — d. Vieh auf d. Weide f. ἐλαύνειν τὰ πρόβατα εἰς τὴν νομήν. — ist es = „geleiten" παρα-, προ-πέμπειν. — 3) in e. Richtung wohin machen, verfertigen: ἄγειν, ἐλαύνειν, τείνειν, z. B. e. Graben, e. Zaun u. dgl. — e. Graben neben od. um etw. f. παρα-, περι-τείνειν. — e. Mauer um etw. f. περιβάλλειν (u. *M.*) τεῖχός τινι. — e. Hieb f. καταφέρειν; e. starken Hieb f. καταφέρειν ἰσχυράν. — 4) übtr. *a)* verwalten, ausüben: gew. ἔχειν, z. B. d. Regierung, e. Amt f. ἀρχὴν od. τιμὴν ἔχειν; od. durch specielle Wendungen, z. B. d. Regierung f. ἐν ἀρχῇ εἶναι, ἄρχειν, Aufsicht f. über etw. ἐπιστατεῖν τινος, ἐπισκοπεῖν τι, d. Haushaltung f. οἰκονομεῖν, e. Leben f. βίον ζῆν, διάγειν; e. Process f. δικάζεσθαι δίκην; Jmds. Sache vor Gericht f.

λέγειν ὑπέρ τινος, συνδικεῖν τινι; Rechnung f. *λογισμὸν ποιεῖσθαι*; d. Wort f. *λέγειν*; e. Beweis f. *ἐλέγχειν, ἐπιδεικνύναι*; etw. im Schilde f. *μηχανᾶσθαί τι* u. ä. *b*) haben, handhaben, brauchen: *χρῆσθαί τινι*, z. B. d. Schwert gut zu f. wissen *δεινὸν εἶναι χρῆσθαι τῷ ξίφει*. — d. Zügel f. *μεταχειρίζεσθαι τὰς ἡνίας* od. *ἡνιοχεῖν*. — e. Namen f. *ὄνομα ἔχειν* (v. etw. *ἀπό τινος*), *ὀνομάζεσθαι* P. (*ἔκ τινος*). — harte Reden f. *λόγοις χρῆσθαι χαλεποῖς*. — Schmähungen f. *λοιδορίαις χρῆσθαι, λοιδορεῖσθαι*. — im Munde f. *διὰ στόματος* od. *ἀνὰ στόμα ἔχειν*. *c*) zu etw. f., etw. veranlassen: *φέρειν* od. *ἄγειν εἴς* (*ἐπί*) *τι, προάγειν εἴς* (*πρός*) *τι*; auch *αἴτιον* od. *αἰτίαν εἶναί τινος*. — Schweigen führt zu nichts *σιωπῆς οὐδὲν ἔργον* (*ἐστίν*), *οὐδὲν ἔργον* (*ἐστὶ*) *σιωπᾶν*.

Führer *ὁ ἀγωγός*, sp. *καθηγεμών, όνος, ὁδηγός* (Wegweiser); *ὁ ἡγεμών, όνος* (Wegweiser u. Anführer); auch durch *part.* *ὁ ἄγων τινά, ἡγούμενός τινι* u. dgl. — F. junger Leute *ὁ παιδαγωγός*, sp. *καθηγετής*.

Führerin *ἡ ἡγεμών, όνος*; *ἡ ἄγουσα* u. s. w.

Führung 1) eig. *ἡ ἀγωγή*. — unter Jmds. F. *ἡγουμένου τινός*. — 2) Verwaltung: *ἡ διοίκησις*; F. d. Hauswesens *ἡ οἰκονομία*. — Gew. durch entspr. Verba. — vgl. Leitung.

Fülle 1) d. Vollsein: *ἡ πλησμονή*. — 2) Menge: *τὸ πλῆθος*. — 3) Reichlichkeit, Ueberfluss: *ἡ ἀφθονία, περιουσία, εὐπορία, εὐθένεια* (sp. *εὐθηνία*), *τὰ ἄφθονα*. — F. d. Gesundheit *ἡ τοῦ σώματος ἀκμή*. — etw. in F. haben *ἔχειν τι ἄφθονον* (*ἀφθόνως*) od. *ἀφθονίαν τινός, εὐπορεῖν* od. *εὐπορίαν ἔχειν τινός*, auch *πληθύειν τινί*. — in F. geben *ἄφθονα διδόναι, εἰς ἀφθονίαν, δαψιλῶς* od. *ἀφειδῶς παρέχειν*. — in F. vorhanden sein *εὐθενεῖν*, sp. auch *εὐθηνεῖν*.

füllen *πληροῦν, ἀναπληροῦν, πιμπλάναι, ἐμπιπλάναι*, auch *μεστοῦν, πλήρη ποιεῖν*, sämmtlich m. *gen.* — e. Flüssigkeit in etw. f. *ἐγχεῖν εἴς τι*. — vollstopfen *σάττειν* od. *νάττειν τί τινος*; als Küchenausdruck *ὀνθυλεύειν*. — gefüllt *πλήρης* 2., *μεστός* 3.; *ὀνθυλευτός* 3.

1. **Füllen**, das, s. Füllung 1).

2. **Füllen**, das, s. Fohlen.

Füllerde *ὁ χοῦς, χοός*; *τὸ χῶμα*.

Füllhorn *τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας*; *τὸ τοῦ Πλούτου κέρας*.

Füllsel *τὸ πλήρωμα, ἐκπλήρωμα*.

Füllsteine *ὁ, ἡ χάλιξ, ικος*.

Füllung 1) das Füllen: *ἡ πλήρωσις, ἀναπλήρωσις*; *ἡ σάξις* (d. Vollstopfen); als Küchenausdruck *ἡ ὀνθύλευσις*. — 2) d. Füllende, s. Füllsel. — in d. Baukunst: d. F. in der Felderdecke *τὸ καλυμμάτιον*, bei Thüren *τὸ τύμπανον*.

Füllwort *ἡ στοιβή*.

fünf *πέντε*; als Ziffer *ε'*. — die Zahl f. (auch e. Anzahl v. f.) *ἡ πεντάς* u. *πεμπάς, άδος*. — f. Fuss hoch, lang, breit u. dgl. *πεντάπους* (*πεντέπους*), *-πουν, πέντε ποδῶν τὸ μῆκος, εὖρος* u. dgl. — f. Ellen, Querhände, Spannen, Klafter hoch u. s. w. *πεντάπηχυς, υ, πενταπάλαιστος* (daneben *πεντάδωρος*), *πενταπίθαμος, πεντώρυγος* 2. — f. Stadien lang *πενταστάδιος* 2. u. *-σταδιαῖος* 3.; Raum v. f. Stadien *τὸ πενταστάδιον*. — Zeitraum v. f. Jahren *ἡ πενταετηρίς, ίδος*, auch *πεντετηρίς*, sp. *πενταετία*. — alle f. Jahre sich ereignend *πενταετηρικός* 3. — Zeitraum v. f. Tagen *τὸ πενθήμερον*. — f. Tage lang, am fünften Tage *πεμπταῖος* 3. — m. f. Fingern od. Zehen *πενταδάκτυλος* 2. — m. f. Mündungen *πεντάστομος* 2. — f. Drachmen schwer od. werth *πεντάδραχμος* 2.; f. Drachmen *ἡ πενταδραχμία* (*πεντεδρ.*). — f. Minen, Talente schwer od. werth *πεντάμνους* 2., *πεντετάλαντος* 2. — f. Obolen werth *πεντώβολος* 2.

fünfblätterig *πεντάφυλλος* 2.

Fünfblatt (e. Pflanze) *ὁ ξυλόλωτος, τὸ ξυλοπέταλον*.

Fünfdrachmenstück *τὸ πεντάδραχμον*.

Fünfeck *τὸ πεντάγωνον*.

fünfeckig *πεντάγωνος* 2., *πενταγωνικός* 3.

fünferlei *πέντε*; s. fünffach.

fünffach, -fältig *πενταπλάσιος* 3., *πενταπλοῦς* 3. — *adv.* *πενταχῇ*, sp. *πενταχῶς*.

Fünffingerkraut *τὸ πεντάφυλλον*.

fünfhundert *πεντακόσιοι* 3.; als Ziffer *φ'*. — der Fünfhundertste *πεντακοσιοστός* 3.

fünfjährig *πενταετής* 2. (*fem.* *-ετίς, ίδος*), auch *πεντετής* 2. od. *πέντε ἐτῶν* (f. Jahre alt u. dauernd); *ἔτη ἔχων πέντε* u. *πέμπτον ἔτος ἄγων* (f. Jahre alt).

Fünfkampf *τὸ πένταθλον*. — den F. treibend *ὁ πένταθλος*. — den F. treiben *πενταθλεῖν*.

fünfmonatlich *πεντάμηνος* 2., sp. *πενταμηνιαῖος* 3.; am Besten *πέντε μηνῶν*.

Fünfobolenstück *τὸ πεντώβολον*.

fünfpfündig *πεντάλιτρος* 2.

fünfruderig *πεντήρης* 2.

fünfsaitig *πεντάχορδος* 2.

fünfschuhig *πεντάπους, ουν, πέντε ποδῶν, πέντε πόδας ἔχων* 3.

fünftägig *πέντε ἡμερῶν*.

fünftausend *πεντακισχίλιοι* 3.

Fünftel *τὸ πέμπτον μέρος, τὸ πεμπτημόριον*.

fünftens *τὸ πέμπτον*.

fünfter *πέμπτος* 3.

fünftheilig *πενταμερής* 2.

fünfzackig *πεντάοζος* 2.

fünfzehn *πεντεκαίδεκα*; als Ziffer *ιε'*. — f. Mal so gross *πεντεκαιδεκαπλασίων, ον*. — f. Minen, Talente schwer *πεντεκαιδεκαμναῖος* 3., *-τάλαντος* 2. — e. Zahl v. f. Schiffen *ἡ πεντεκαιδεκαναΐα*.

fünfzehnfach *πεντεκαιδεκαπλασίων, ον*.

fünfzehnjährig *πεντεκαιδεκαετής* 2. od. *πεντεκαίδεκα ἐτῶν*.

fünfzehnruderig *πεντεκαιδεκήρης* 2.

fünfzehntägig *πεντεκαιδεχήμερος* 2.

fünfzehnte *πεντεκαιδέκατος* 3.; besser *πέμπτος καὶ δέκατος*. — am f. Tage *πεντεκαιδεκαταῖος* 3. — der f. Theil *τὸ πεντεκαιδεκατημόριον*.

fünfzig *πεντήκοντα*; als Ziffer *ν'*. — die Zahl f. *ἡ πεντηκοντάς, άδος*; e. Anzahl v. f. *ἡ πεντηκοστύς, ύος*. — Anführer v. f. Mann *ὁ πεντηκόνταρχος, πεντηκοστήρ, ῆρος*; Anführer v. f. Mann sein *πεντηκονταρχεῖν*; sein Amt *ἡ πεντηκονταρχία*. — Zeitraum v. f. Jahren *ἡ πεντηκονταετία*. — f. Ellen, Klafter hoch u. s. w. *πεντηκοντάπηχυς, υ, πεντηκοντόργυιος* 2. — f. Drachmen werth *πεντηκοντάδραχμος* 2.

fünfzigfältig (in's Mass gehend) *πεντηκοντάχους* 2.

fünfzigjährig *πεντηκοντούτης* od. *πεντηκονταετής* 2. (*fem.* *-έτις, ιδος*), *πεντήκοντα ἐτῶν*.

fünfzigmal *πεντηκοντάκις*.

fünfzigpfündig *πεντηκοντάλιτρος* 2. sp.

fünfzigruderig *πεντηκοντήρης* 2., *πεντηκοντηρικός* 3.; e. f. Schiff *ἡ πεντηκόντορος, πεντηκοντήρης*.

fünfzigste *πεντηκοστός* 3.

Fünfzigstel *ἡ πεντηκοστή* (bes. als Zollgebühr). — diesen Zoll einnehmen *πεντηκοστολογεῖν*; ihn entrichten *πεντηκοστεύεσθαι* P. — der ihn einnimmt od. pachtet *ὁ πεντηκοστολόγος, πεντηκοστώνης*; der Vorsteher e. solchen Gesellschaft *ὁ πεντηκόσταρχος, ἀρχώνης*. — das betreffende Zollhaus *τὸ πεντηκοστολόγιον*.

fünfzigtägig *πεντεκονθήμερος* 2.

fünfzigtausend πεντακισμύριοι 3.
Fünkchen τὸ σπινθηράκιον sp., besser umschr. ὁ μικρὸς σπινθήρ, ῆρος. — auch nicht e. F. οὐδὲ φεψάλυξ.
für 1) statt, anstatt: *a*) ἀντί m. *gen.*, u. zur Bezeichnung e. Stellvertretung auch ὑπέρ m. *gen.*, z. B. etw. für etw. geben, nehmen διδόναι, λαμβάνειν τι ἀντί τινος; für Jmd. (in Jmds. Namen) sprechen, antworten λέγειν, ἀποκρίνεσθαι ὑπέρ τινος. — für Jmd. d. Wort führen προηγορεῖν. — ein für allemal καθάπαξ. — Jmd. für sein Leben lieben φιλεῖν τινα ἐν τοῖς μάλιστα. *b*) bei den Verben: „halten, ansehen, erklären, gelten" u. dgl. gibt der Grieche den präpositionellen Ausdruck im *Act.* durch den *acc.*, im *Pass.* durch den *nom.*, wozu noch εἶναι hinzutreten kann, z. B. man hielt ihn für e. wackeren Mann ἄνδρα ἀγαθὸν ἐνόμισαν αὐτόν (εἶναι), od. im *Pass.* ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐνομίσθη (εἶναι), auch ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔδοξεν εἶναι. — Jmd. für nichts achten οὐδενὸς ἄξιον ἡγεῖσθαι (ἐξουδενίζειν, ἐξουδενοῦν sp.). — etw. für unbedeutend erachten παρὰ μικρὸν ἡγεῖσθαι od. ποιεῖσθαί τι; etw. für nichts achten παρ' οὐδὲν ἡγεῖσθαι od. ποιεῖσθαί τι, παρ' οὐδὲν τίθεσθαι od. ἄγειν τι, λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος. — ein Einziger der Art gilt für viele Andere εἷς τοιοῦτος πολλῶν ἄλλων ἀντάξιός ἐστιν. — Wenn „für" bloss etw. Scheinbares bezeichnet, so steht ὡς, ὥσπερ m. e. nominalen Ausdrucke od. es treten Umschreibungen ein, z. B. man trug ihn für todt weg ἐκόμισαν αὐτὸν ὥσπερ νεκρὸν, ὡς ἀποθανόντα, δοκοῦντα νεκρὸν εἶναι od. οἰόμενοι νεκρὸν εἶναι αὐτὸν ἐκόμισαν. *c*) zur Bezeichnung des Entgeltes: ἀντί τινος, auch durch den blossen *gen.*, z. B. Jmd. für geleistete Dienste belohnen χάριτάς τινι ἀποδιδόναι ἀνθ' ὧν καλῶς ἐποίησε, seinen Lohn für etw. erhalten τὸν μισθόν τινος λαμβάνειν od. φέρεσθαι; wenn das verabredete, bedungene Entgelt bezeichnet werden soll, durch ἐπί m. *dat.*, z. B. etw. für Lohn od. Geld thun ἐπὶ μισθῷ od. ἐπ' ἀργυρίῳ (ἐπὶ χρήμασι) πράττειν τι, auch umschr. μισθὸν od. χρήματα λαβόντα, μισθῷ πεπεισμένον πράττειν τι; für Geld lehren χρήματα λαβόντα od. μισθοῦ διδάσκειν. Bei Angabe des Werthes od. Preises steht der blosse *gen.*, z. B. für vieles Geld kaufen πολλῶν χρημάτων πρίασθαι. — 2) zum Besten, zum Nutzen Jmds.: ὑπέρ τινος, auch πρό τινος; seltner πρός τινος, z. B. für Jmd. sprechen πρός τινος λέγειν, für Jmd. sein πρός τινος εἶναι; häufig steht auch der blosse *dat. commodi*, z. B. Jeder arbeitet für sich πᾶς αὐτῷ πονεῖ. — 3) in Bezug auf, gegen, auch = „zu", bei Angabe des Zweckes: πρός m. *acc.*, z. B. Freundschaft für Jmd. hegen φιλικῶς διακεῖσθαι πρός τινα; εἰς m. *acc.*, z. B. Geld für d. Krieg beisteuern χρήματα εἰς πόλεμον συμβαλέσθαι, Rüstung für d. Krieg ἡ εἰς πόλεμον παρασκευή, passend für etw. sein καλὸν εἶναι εἴς τι; κατά m. *gen.*, z. B. das ist d. grösste Lob für euch μέγιστον τοῦτ' ἔστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον; περί m. *gen.* u. *acc.*, z. B. die Voranstalten für den Heereszug τὰ περὶ τῆς στρατείας od. περὶ τὴν στρατείαν, Vorsorge für Jmd. tragen πρόνοιαν ποιεῖσθαι περί τινος; für Jmd. besorgt sein δεδιέναι od. φοβεῖσθαι περί τινος u. τινι. — Sehr häufig findet sich in solchem Falle der blosse *gen.*, z. B. e. Mittel für etw. ἐπικούρημά τινος, Wolwollen für Jmd. εὔνοιά τινος, für Jmd. sorgen ἐπιμελεῖσθαί τινος, od. andere Wendungen, z. B. es ist geziemend für mich πρὸς ἐμοῦ ἐστι od. πρέπει μοι u. dgl. — für etw. können, nichts können für etw. αἴτιον, ἀναίτιον εἶναί τινος. — Hieher gehört auch e. Reihe v. Redensarten, wie: für jetzt τό γε νῦν od. τὸ νῦν, für diesmal τὸ παρόν; für immer εἰς ἀεί, εἰς ἀΐδιον. — für sich *a*) allein: ἐφ' ἑαυτοῦ, ἰδίᾳ, χωρίς, καθ' ἑαυτόν, auch αὐτός, μόνος 3.; an u. für sich αὐτὸς καθ' ἑαυτόν; für sich sein = selbständig sein καθ' αὑτὸν εἶναι. — das für sich Leben ἡ οἰκειοπραγία (opp. ἡ πολυπραγμοσύνη). *b*) von selbst: ἀφ' ἑαυτοῦ, ἰδίᾳ γνώμῃ, auch αὐτός 3. — für meinen Theil τὸ μὲν ἐπ' ἐμοί, κατά γ' ἐμέ. — für's erste, zweite πρῶτον μέν, δεύτερον δέ od. αὖ. — 4) im Verhältniss, nach Massgabe: κατά m. *acc.* od. ὡς m. e. *part.* od. e. präposit. Ausdruck, z. B. für e. Menschen ist er allzu stolz μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ, das ist nichts für dich οὐ κατὰ σὲ ταῦτα, für Laien waren sie tüchtige Leute ἱκανοὶ ἦσαν ὡς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, für e. Gebirgsland waren sie hinreichend gewappnet ἦσαν ὡπλισμένοι ὡς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἱκανῶς, für die kurze Zeit hat er viel gelernt πολλὰ μεμάθηκεν ὡς ἐξ ὀλίγου ἀρξάμενος; für ihre schwachen Geldmittel haben sie viel geleistet ἀπ' ὀλίγων χρημάτων πολλὰ φαίνονται διαπεπραγμένοι, wofür man auch sagen kann: σκοποῦντι ὡς ὀλίγα αὐτοῖς ὑπάρχει χρήματα od. ὀλίγα ἔχοντες χρήματα u. s. w. — 5) zur Bezeichnung e. distributiven Verhältnisses: κατά od. ἀνά m. *acc.*, z. B. Tag für Tag καθ' ἡμέραν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἑκάστης ἡμέρας, ἀνὰ πᾶσαν od. ἑκάστην ἡμέραν u. dgl. — Stück für Stück καθ' ἓν ἕκαστον. — Schritt für Schritt βάδην. — für u. für ἀεί. — 6) als Nebenwort in Verbindung m. fragenden Fürwörtern: was für einer τίς, τί (*indir.* ὅστις, ὅ τι, *rel.* ὅς, ἥ, ὅ), ποῖος 3. (v. welcher Art; *indir.* ὁποῖος 3., *rel.* οἷος 3.). — „was für ein" im Ausrufe οἷος 3., auch ὅσος, ἡλίκος 3.
fürbass τοῦ πρόσω, ἐπὶ τὸ πρόσω.
Fürbitte ἡ παραίτησις; ἡ ὑπέρ τινος ἔντευξις od. δέησις; ἡ ἐξαίτησις. — e. F. für Jmd. einlegen παραιτεῖσθαι περί τινος; αἰτεῖσθαι ὑπέρ τινος; παραιτεῖσθαι u. ἱκετεύειν τινὰ ὑπέρ τινος, ἐντυγχάνειν τινὶ ὑπέρ τινος, δεῖσθαι od. δεήσεις ποιεῖσθαι ὑπέρ τινος; παρ-, ἐξ-αιτεῖσθαί τινα παρά τινος (Jmd. losbitten). — auf Jmds. F. etw. erlangen παραιτησαμένου τινὸς τυγχάνειν τινός; auf Jmds. F. etw. thun παραπεισθέντα ὑπό τινος ποιεῖν τι. [v. παραιτεῖσθαι.
Fürbitter ὁ παραιτητής sp.; besser durch d. *part.*
fürchten 1) abs. sich f.: ἐν φόβῳ od. διὰ φόβου εἶναι od. γενέσθαι, φόβον ἔχειν, auch φόβος ἔχει με, φόβος od. δέος ἐστί od. ἔνεστί μοι, δεδιέναι (δεδοικέναι), selten δειμαίνειν, δειματοῦσθαι *P.* — sich sehr f. ἰσχυρῶς δεδιέναι, ἐκ-, ὑπερ-φοβεῖσθαι *P.*; ἔκ-, περί-φοβον εἶναι. — sich nicht f. ἄφοβον εἶναι. — sich nicht in d. Dunkelheit u. Einsamkeit f. ἀθαμβῆ εἶναι σκότου καὶ πρὸς ἐρημίαν ἄφοβον. — 2) m. e. näheren Bestimmung: *a*) etw. f., sich vor etw. f.: φοβεῖσθαί (*P.*) od. δεδιέναι (δεδοικέναι) τι; ὀρρωδεῖν (seltener κατορρωδεῖν) od. ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν τι; ἐκπλήττεσθαί (*P.*) τι. — μορμολύττεσθαί τι (selten; wie Kinder vor e. Popanze); ὑποπτήσσειν τι (sich vor etw. ducken); τεθνηκέναι δέει od. φόβῳ τι (sich heftig vor etw. f.); εὐλαβεῖσθαί (*DP.*) τι (sich vor etw. in Acht nehmen); ist es = scheuen αἰδεῖσθαί (*DP.*) τινα, auch σέβεσθαι (*DP.*) (bes. τοὺς θεούς). *b*) für etw. f.: φοβεῖσθαι, δεδιέναι, ὀρρωδεῖν περί τινος od. τινι, ὑπέρ τινος. *c*) fürchten, dass ...: φοβεῖσθαι, δεδιέναι, ὀρρωδεῖν, δυσωπεῖσθαι (*P.*), ὑποπτεύειν, ὀκνεῖν μή ... (m. f. *conj.*; *opt.* bei vhg. hist. Temp., u. m. *ind.*,

wenn sich d. Besorgniss auf e. Factum in d. Vergangenheit bezieht); f. dass nicht... φοβεῖσθαι μὴ οὐ ... — es ist zu f. dass ... φοβητέον μὴ ..., δέος, δεινόν, φόβος ἐστὶ μὴ ...; es ist nicht zu f. dass ... οὐ φοβητέον, οὐδὲν δεινὸν od. δέος, οὐδεὶς φόβος μὴ ... *d*) sich f. etw. zu thun: φοβεῖσθαι, δεδιέναι, ὀρρωδεῖν, auch ὀκνεῖν ποιεῖν τι.

fürchterlich φοβερός, δεινός 3.; auch ἐκπληκτικός 3.

fürlieb, s. vorlieb.

Fürsorge ἡ πρόνοια, προμήθεια (προμηθία), κηδεμονία, ἐπιμέλεια. — F. für Jmd. tragen προνοεῖν (u. *DP.*, selten *DM.*) τινος, περί u. ὑπέρ τινος, προμηθεῖσθαί (*DP.*) τινος od. ὑπέρ τινος, πρόνοιαν od. προμηθίαν ἔχειν τινός, κήδεσθαί τινος u. περί τινος, ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, περί τινος u. περί τι, ἐπιμέλειαν ἔχειν τινός, περί τινος u. περί τι.

Fürsorger ὁ ἐπιμελητής, κηδεμών, όνος, od. durch *part.*; s. d. vhg. W.

Fürsprache ἡ προηγορία, besser συνηγορία, ἀπολογία. — F. für Jmd. thun συνηγορεῖν od. συνδικεῖν τινι (sp. προηγορεῖν τινος u. τινι), ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος u. ὑπεραπολογεῖσθαί τινος. — s. Fürbitte.

Fürsprecher ὁ συνήγορος, σύνδικος; προήγορος sp. — s. Fürbitter.

Fürst ὁ ἄρχων, οντος, ἡγεμών, όνος; ὁ βασιλεύς; ὁ τύραννος (als Usurpator).

Fürstenbund ἡ βασιλέων σύνταξις od. συμμαχία.

Fürstengruft αἱ βασιλικαὶ θῆκαι.

Fürstengunst ἡ (παρὰ) βασιλέως εὔνοια od. χάρις.

Fürstenhaus *a*) Residenz d. Fürsten: τὰ βασίλεια (selten τὸ βασίλειον). *b*) fürstliche Familie: ὁ βασιλικὸς od. βασιλέως οἶκος, τὸ βασιλικὸν γένος.

Fürstenhof ἡ βασιλέως αὐλή, αἱ βασιλέως θύραι.

Fürstenhut τὸ βασιλικὸν διάδημα, ἡ τιάρα, sp. ἡ βασιλεία, τὸ βασίλειον.

Fürstenkind ὁ βασιλέως παῖς.

Fürstenmacht ἡ βασιλικὴ δύναμις, τὸ βασιλικὸν κράτος.

fürstenmässig βασιλικός 3.

Fürstenrath τὸ βασιλέων od. βασιλικὸν συνέδριον.

Fürstenstand ἡ τῶν βασιλέων τάξις.

Fürstenthum ἡ βασιλεία, ἀρχή.

Fürstentugend ἡ βασιλικὴ od. βασιλέως ἀρετή.

Fürstin ἡ βασίλεια, βασίλισσα, ἡ τοῦ βασιλέως (ἄρχοντος, τυράννου) γυνή.

fürstlich βασιλικός 3., βασίλειος 2., ὁ, ἡ, τὸ τοῦ ἄρχοντος od. βασιλέως. — s. kostbar, prachtvoll.

fürwahr *a*) bei Betheuerungen: νὴ (τὸν) Δία, ναὶ μὰ (τὸν) Δία; bei e. Negation οὐ μὰ Δία, μὰ Δία οὐ ... *b*) bei Schwüren: ἦ μήν. *c*) bei Bestätigungen: ἀληθῶς, τῷ ὄντι; auch μέντοι, δή.

Fürwort 1) = Fürsprache, Fürbitte, w. s. — 2) in d. Grammatik: ἡ ἀντωνυμία. — zum F. gehörig ἀντωνυμικός 3. — wie e. F. ἀντωνυμικῶς.

Füsschen τὸ ποδάριον.

füttern 1) Nahrung geben: τροφὴν παρέχειν τινί, τρέφειν τινά (fortwährend, regelmässig f.); σιτίζειν (Jmd. m. etw. τινά τι), σιτεύειν; χορτάζειν (τινά τι u. τινά τινος; gew. v. Thieren): χιλοῦν u. χιλεύειν (Thiere m. vegetabilischem Futter); ψωμίζειν (τινά τινι, sp. τινά τι; kleine Kinder f., v. d. Ammen). — gefüttert σιτευτός, sp. σιτιστός 3. — 2) inwendig m. etw. belegen: ὑπο-, παρ-, ἐμ-βάλλειν τί τινι; e. Kleid ὑπορράπτειν τί τινι. — e. m. Schafpelz gefütterter Leibrock ἡ μαλλωτὴ χλαμύς.

Fütterung 1) d. Füttern: ἡ τροφή, ὁ χορτασμός, sp. ὁ σιτισμός, ἡ σιτεία, χορτασία. — 2) Futter, w. s.

Fug; mit F. u. Recht δικαίως, ὀρθῶς καὶ δικαίως, ἀξίως, κατὰ τὴν ἀξίαν, εἰκότως, προσηκόντως, ἐκ τῶν προσηκόντων. — mit mehr F. u. Recht προσηκόντως μᾶλλον.

Fuge ὁ ἁρμός, ἡ ἁρμονία, ἁρμογή, συμβολή.

Fuhre 1) d. Fahren: ἡ ἀγωγή, κομιδή. — 2) d. Fuhrwerk, w. s. — 3) Last, Fuder, w. s.

Fuhrlohn ὁ τῆς ἀγωγῆς od. κομιδῆς μισθός.

Fuhrmann ὁ ἁρματηλάτης, ὁ ἡνίοχος, auch ὁ ἄγων od. ἐλαύνων ζεῦγος (vgl. ὁ ζευγηλάτης). — F. sein ἁρματηλατεῖν, ἡνιοχεῖν (ζευγηλατεῖν).

Fuhrwerk τὸ ὄχημα, τὸ ζεῦγος. — s. d. f. W.

Fuhrwesen τὰ περὶ τὰ ζεύγη, ἡ ἁρματηλασία. — beim Heere: τὰ σκευοφόρα, τὰ ὑποζύγια.

Fund τὸ εὕρημα, τὸ ἕρμαιον (bes. Glücksfund). — etw. für e. F. halten εὕρημα ποιεῖσθαι od. ἡγεῖσθαί τι, εὕρημά ἐστί τί τινι; auch κέρδος ἡγεῖσθαί τι, ἐν κέρδει ποιεῖσθαί τι. — e. F. thun εὕρημα εὑρεῖν od. ποιεῖσθαι, ἕρμαιον λαμβάνειν, κέρδος φέρειν u. *M.*, κομίζεσθαι.

Fundament τὸ κρηπιδαῖον. — s. Grundlage.

Fundgrube τὸ μέταλλον; bildl. e. F. sein für etw. εὐπορώτατον εἶναί τινος, ἀφειδέστατα παρέχειν τι.

funfzehn, s. fünfzehn.

funfzig, s. fünfzig.

Funke ὁ σπινθήρ, ῆρος; d. fliegende F. ὁ φέψαλος, ὁ φεψάλυξ, γος. — bildl. e. schwacher F. ἀμαυρὸν αἴθυγμα; e. schwacher F. v. Hoffnung ἀμυδρὰ ἐλπίς; nur schwache Funken von d. Gesetzgebung des Lykurgos βραχέα τινὰ ζώπυρα τῆς Λυκούργου νομοθεσίας. — auch nicht e. F. οὐδὲ φεψάλυξ, οὐδὲ μικρόν τι, οὐδ' ἐλάχιστον μέρος. — F. sprühen σπινθηρίζειν.

funkeln μαρμαρύσσειν (poet. μαρμαίρειν), ἀστράπτειν, στίλβειν. — funkelnd μαρμαρυγώδης 2., στιλπνός, sp. στιλβός 3.; v. d. Augen γλαυκός 3.; m. f. Augen γλαυκός 3., γλαυκόμματος, sp. γλαυκόφθαλμος 2.

Funkeln, das, ἡ μαρμαρυγή, ἡ στιλβηδών, όνος; sp. ἡ στιλπνότης, στιλβότης.

Funktion ἡ ἐργασία, τὸ ἔργον.

Furche *a*) ἡ ἄλοξ, κος. — F. ziehen ἀλοκίζειν. *b*) übtr. = Runzel, w. s.

furchen ἀλοκίζειν. — d. Stirne f., s. runzeln.

Furcht ὁ φόβος, τὸ φοβερόν (Befürchtung, Besorgniss); τὸ δέος (Angst); τὸ δεῖμα (poet. τὸ τάρβος; Schreck); ἡ ὀρρωδία (m. Abscheu verbunden); ἡ εὐλάβεια (Scheu, Vorsicht); ἡ αἰδώς (Scheu, Ehrfurcht). — grosse F. πολύς, μέγας, δεινός, ἰσχυρὸς φόβος. — leere F. κενὸς φόβος; e. leere F. haben ἀδεὲς δέος δεδιέναι. — F. vor Jmd. ὁ φόβος τινός od. ὁ ἀπό (ἐκ, παρά) τινος φόβος; d. F. vor dir ὁ σὸς φόβος. — aus od. vor F. φόβῳ, δέει, διὰ φόβον, ὑπὸ φόβου od. durch *part.*, z. B. φοβούμενος, δεδιώς u. dgl. — F. haben, in F. sein, s. fürchten. — Jmd. F. einjagen, ihn in F. setzen φόβον ποιεῖν, ἐμβάλλειν, ἐπιβάλλειν, ἐντιθέναι, ἐνεργάζεσθαι, παρέχειν, παρασκευάζειν τινί, εἰς φόβον ἄγειν τινά, εἰς φόβον od. δέος καθιστάναι τινά; φοβεῖν u. ἐκφοβεῖν τινα, δειματοῦν, δεδίττεσθαι, μορμολύττεσθαι, ἐκπλήττειν τινά; φοβερόν τινα ποιεῖν. — in F. gerathen φόβος ἐμπίπτει τινί, φόβος λαμβάνει τινά, εἰς φόβον od. δέος ἐμπίπτειν (καθίστασθαι); δειματοῦσθαι, ἐκπλήττεσθαι *P.*; φοβερὸν γενέσθαι; in d. äusserste F. gerathen ὑπερεκπλήττεσθαι *P.*, εἰς ἔσχατον φόβον καταστῆναι. — nicht mehr in F. sein ἀπηλλάχθαι φόβου, θαρρεῖν. — Jmd. d. F. benehmen ἀπαλλάττειν τινὰ φόβου, ἀναθαρρύνειν τινά. — d. F. ledig werden ἀπαλλάττεσθαι (*P.*) φόβου, ἀναθαρρεῖν. — aus F. zögern ὀκνεῖν. — voll F. ἔμ-, περί-, ἔκ-φοβος 2. — ohne F. ἄφοβος 2.

furchtbar φοβερός, δεινός, ἐκπληκτικός 3.; selten u. mehr poet. γοργός 3.

Furchtbarkeit ἡ φοβερότης; τὸ φοβερόν, τὸ δεινόν.

furchtlos ἄφοβος, ἀδεής 2.; auch φόβου κρείττων 2., θαρραλέος 3.

Furchtlosigkeit ἡ ἀφοβία, τὸ ἄφοβον, ἀδεές; auch τὸ θάρρος, ἡ θαρραλεότης, ἡ ἀνδρία.

furchtsam φοβερός 3., φοβητικός 3. (leicht erschreckend, besorgt); ψοφοδεής 2. (bei jedem Geräusche zusammenfahrend); ἀθαρσής 2. (muthlos); δειλός 3., ἄνανδρος, ἄτολμος 2. (feig); ὀκνηρός 3. (zögernd); εὐλαβής 2. (bedenklich, vorsichtig). — sehr f. περιδεής, περίφοβος 2. — f. sein φοβερὸν, δειλὸν εἶναι. — f. werden ἀποδειλιᾶν. — f. machen φόβον ἐμβάλλειν τινί, ἀθυμίαν παρέχειν τινί. — f. handeln δειλαίνειν, ὀκνεῖν; εὐλαβεῖσθαι DP.

Furchtsamkeit τὸ φοβερόν, ἡ δειλία, sp. δειλίασις, ἀποδειλία, ἀποδειλίασις; ἡ ἀνανδρία, ἀτολμία; τὸ ὀκνηρόν, ὁ ὄκνος; ἡ εὐλάβεια.

Furie ἡ Ἐρινύς, ύος; d. Furien αἱ Ἐρινύες od. Εὐμενίδες. — übtr. v. e. bösen Menschen ὁ ἀλάστωρ, ορος.

Furth ὁ πόρος, πορθμός, τὸ τέναγος, ἡ διάβασις.

Furz, s. Farz.

Fuss *a)* ὁ πούς, ποδός (als Theil d. animal. Körpers u. übtr. für d. Stützen v. Geräthen, z. B. Tisch, Bett u. dgl.); vgl. Bein. — m. guten F. (gut zu Fusse) εὔπους, ουν, -ποδος, m. schlechten F. κακόπους, ἄπους; m. blossen F., s. barfuss; auf eigenen F. αὐτόπους 2.; m. einem, zwei, drei, vielen F. μονό-, δί-, τρί-, πολύπους; ohne F. ἄπους; v. Geräthschaften: m. goldenen, silbernen, elfenbeinernen F. χρυσό-, ἀργυρό-, ἐλεφαντό-πους; vgl. Tisch. — bis zu den F. reichend ποδήρης 2. — zu F. πεζῇ. — zu F. gehend πεζός 3; zu F. gehen πεζῇ πορεύεσθαι, πεζεύειν, πεζοπορεῖν. — Garde zu Fuss οἱ πεζέταιροι (vgl. Fussgänger, Fussvolk). — zu F. dienen στρατεύεσθαι ἐν τοῖς πεζοῖς. — zu F. kämpfend πεζομάχος 2. — gut zu F. sein δυνατὸν od. ταχὺν εἶναι τοῖς ποσί, εὔπουν, εὔζωνον, βαδιστικὸν εἶναι, εὖ ποδῶν ἔχειν; nicht gut zu F. sein κακῶς ποδῶν ἔχειν. — m. F. treten πατεῖν, καταπατεῖν τοῖς ποσίν; übtr. προπηλακίζειν; m. d. F. v. sich stossen ἀπολακτίζειν (übtr.). — über seine eigenen F. fallen ὑποσκελίζεσθαι P. — auf dem F. folgen κατὰ πόδας (πόδα) od. παρὰ πόδας (πόδα) ἐλθεῖν, sp. ἐκ ποδὸς ἀκολουθεῖν od. ἕπεσθαι. — stehenden Fusses κατὰ πόδας, auch αὐτίκα, παραχρῆμα; ὥσπερ ἔχει τις, ὡς ἔχει τις ποδῶν. — vor od. zu d. Füssen ἐν ποσί, πρὸ ποδῶν, ἐμποδών. — Jmd. zu F. fallen προσπίπτειν τοῖς γόνασι od. ποσί τινος, προσπίπτειν τινί, ὑποπίπτειν τινί, προκυλινδεῖσθαί τινος u. τινι. — d. F. wohin setzen ἐπιβαίνειν τινός, ἐμβαίνειν τινί. — d. einen F. vorwärts setzen προβαίνειν τὸν ἕτερον πόδα. — festen F. fassen, s. fussen: an e. Orte ἱδρύεσθαι (P.) ἐν χωρίῳ. — auf freien F. setzen ἀφιέναι; vgl. Bürgschaft. — auf freiem F. sein ἐλεύθερον εἶναι. — auf gleichem F. m. Jmd. stehen ἀπ' ἴσου ὁμιλεῖν τινι od. πρός τινα. — auf e. freundschaftlichen, vertrauten F. m. Jmd. stehen φιλικῶς od. οἰκείως διακεῖσθαι πρός τινα od. χρῆσθαί τινι. — auf schwachen F. stehen ἐπισφαλῆ od. σφαλερὸν εἶναι, ἐπισφαλῶς ἔχειν. — d. einen F. im Grabe (Sarge) haben τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῇ σορῷ ἔχειν. — sich auf d. F. machen σπεύδειν, φεύγειν. *b)* unterster Theil e. Dinges: ὁ πούς (e. Berges, auch ἡ ῥίζα, ὑπώρεια u. pl., od. τὸ (τὰ) κάτω τοῦ ὄρους); ἡ βάσις, ἡ σπεῖρα (einer Säule). *c)* als Längenmass: ὁ πούς. — e. F. lang, breit u. s. w. ποδιαῖος 3.; zwei, drei F. lang δίπους, τρίπους 2. u. dgl., sp. τρίπεδος 2.; auch δυοῖν ποδοῖν, τριῶν ποδῶν u. s. w. (m. d. näheren Bestimmung τὸ μῆκος, εὖρος u. ä.). — wie viel F. lang? ποσάπους; — e. halber F. τὸ ἡμιπόδιον. *d)* Versfuss: ὁ πούς. — nach F. messen ποδίζειν; das Messen nach F. ὁ ποδισμός.

Fussangel ὁ τρίβολος.

Fussbad τὸ ποδάνιπτρον, τὸ λουτρὸν ποδῶν. — e. F. nehmen λούεσθαι τοὺς πόδας.

Fussbank τὸ θρανίον (*dem.* θρανίδιον), ὑπόβαθρον, ὑποπόδιον.

Fussbecken ὁ ποδανιπτήρ, ῆρος.

Fussbekleidung ἡ ὑπόδεσις, τὸ ὑπόδημα.

Fussblock ἡ ποδοκάκη, τὸ ξύλον.

Fussboden τὸ δάπεδον, τὸ ἔδαφος.

fussbreit ποδιαῖος 3. (τὸ εὖρος).

Fussdecke τὸ ποδόψηστρον; τὸ περιβόλαιον.

Fussdienst (im Heere) ἡ πεζὴ στρατεία.

Fusseisen ἡ πέδη, ἡ χοῖνιξ, ικος, ἡ χοινικίς, ίδος. — in's F. legen εἰς πέδας δεῖν.

fussen *a)* eig. ἐφίστασθαί τινι; στηρίζεσθαί (P.) τινι. — βεβηκέναι (feststehen). *b)* übtr. ἰσχυρίζεσθαί τινι; sp. ἀπερείδεσθαι ἐπί od. πρός τι. — worauf man nicht f. kann σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2.

fussfällig προσπίπτων τοῖς γόνασι od. ποσί. — f. verehren προσκυνεῖν; f. Verehrung ἡ προσκύνησις. — f. bitten προκυλινδεῖσθαί τινος u. τινι, ἱκετεύειν τινά; f. Bitte ἡ ἱκετεία, ἱκεσία.

Fussfall ἡ προσκύνησις, ἱκετεία, ἱκεσία. — e. F. thun vor Jmd., s. d. vhg. W.

Fussfessel, s. Fussschlinge.

Fussgänger ὁ πεζός; e. guter F. εὔπους, εὔζωνος 2.; βαδιστικός 3.

Fussgestell τὸ ὑπόθημα (ὑπόθεμα), τὸ ὑπόβαθρον; ἡ βάσις; ἡ κρηπίς, ἵδος; auch ὁ πούς, ποδός. — einer Säule ὁ στυλοβάτης.

Fussgicht ἡ ποδάγρα, τὰ ποδαγρικά, sp. ἡ ποδαλγία. — an d. F. leidend ποδαγρικός 3., ποδαγρός 2., sp. ποδαλγικός 3., ποδαλγής 2. — an d. F. leiden ποδαγρᾶν, sp. ποδαγριᾶν, ποδαλγεῖν. — d. F. betreffend ποδαγρικός 3.

Fusspfad ἡ ἀτραπός, ἡ τρίβος, ὁ στίβος.

Fussreise ἡ πεζῇ od. πεζὴ πορεία. — e. F. machen πεζῇ πορεύεσθαι DP.

Fussschelle, s. Fusseisen.

Fussschemel, s. Fussbank.

Fussschlinge ἡ ποδάγρα, ποδοστράβη; ἡ πάγη.

Fussschmerz, s. Fussgicht.

fussschnell ποδώκης 2.

Fusssohle τὸ πέλμα; selten τὸ θέναρ. — die Höhle der F. τὸ κοῖλον τοῦ ποδός.

Fusssoldat ὁ πεζός od. ὁ πεζὸς στρατιώτης. — als F. dienen πεζῇ od. πεζὸν στρατεύεσθαι.

Fussspitze τὸ ἄκρον τοῦ ποδός, ἄκρος ὁ πούς. — auf den F. gehen ἐπ' ἄκρων od. ἀκροποδητὶ βαδίζειν.

Fussspur, s. d. f. W.

Fussstapfe τὸ ἴχνος, ὁ στίβος. — in Jmds. F. treten τὰ ἴχνη τινὸς μετιέναι od. διώκειν.

Fusssteig, s. Fusspfad.

Fussteppich ἡ δάπις, ιδος (*dem.* τὸ δαπίδιον), ἡ ταπίς, ίδος, ὁ τάπης, ητος (*dem.* τὸ ταπήτιον).

Fusstritt 1) Stoss mit d. Fusse: τὸ λάκτισμα, sp. τὸ πάτημα. — Jmd. e. F. geben λακτίζειν od. πατεῖν τινα. — 2) d. Auftreten: ἡ βάσις. — ich höre e. F. ἀκούω κτύπον ποδοῖν. — 3) Fussstapfe, w. s.

Fussvolk τὸ πεζόν, τὸ πεζικόν, οἱ πεζοί, ὁ πεζὸς στρατός, ἡ πεζὴ στρατιά od. δύναμις.

Fussweg, s. Fusspfad.

Fusszehe *ὁ τοῦ ποδὸς δάκτυλος*; s. Zehe.

Futter 1) Nahrung: *ἡ τροφή*; für d. Vieh: *ἡ νομή, ὁ χόρτος*, sp. *τὸ χόρτασμα*; grünes F. *ὁ χιλός*. — 2) d. innere Bekleidung e. Dinges: *τὸ ὑπό-, ἔμ-βλημα*; bei e. Kleide *τὸ ὑπερραμμένον*.

Futteral *ἡ θήκη, τὸ ἔλυτρον*. — *τὸ λοφεῖον* (für Helmbüsche, Spiegel); *τὸ σάγμα* (e. Schildes); *ἡ ξυροδόκη* (für Scheermesser).

Futterboden *ὁ χορτοβολών, ῶνος*.

Futtergeld *ὁ τῆς τροφῆς* od. *νομῆς μισθός*.

Futtergras, -kraut *ὁ χιλός*.

futterreich *εὔχορτος* 2. od. *πολὺν (ἄφθονον) τὸν χόρτον* od. *χιλὸν παρέχων* 3.

Futterschwinge *τὸ λίκνον, τὸ πτύον*.

Futurum *ὁ μέλλων [χρόνος]*.

G

G *γ (Γ,) τὸ γάμμα indecl.*

Gabe *a*) *ἡ δόσις, δωρεά, τὸ δῶρον, δώρημα*, auch *ἡ προσφορά*; milde G., Wolthat *ἡ εὐεργεσία, τὸ εὐεργέτημα* (*ἡ ἐλεημοσύνη* sp.). *b*) natürl. Anlage, Fähigkeit *ἡ φύσις, ἡ δύναμις*. — ich habe Gabe zu etw. *πέφυκα* m. *inf.*, *δυνατός, ἱκανός, δεινός εἰμί τι* od. m. *inf.* — d. Gabe sich mitzutheilen od. zu verständigen *ἡ ἑρμηνεία*.

Gabel *a*) *ἡ κρεάγρα* (um d. Fleisch aus d. Kessel zu nehmen; Gabeln zum Essen hatten d. Alten nicht). — *τὸ δίκρανον, τὸ δικροῦν (ξύλον)* (Zweizack, e. Heugabel). — *ἡ θρῖναξ, ακος* (Dreizack, z. Worfeln d. Getreides). *b*) Werkzeug zum Stützen: *ὁ ὑποστάτης, ἡ κεραία*; bei Netzen *ἡ σχαλίς, ίδος*. *c*) d. gabelförmigen Triebe bei Weinreben: *αἱ ἕλικες, τὰ βοστρύχια*.

gabelförmig *δίκρους* od. *δικροῦς* 2.

Gabelfrühstück etwa *τὸ ἀριστόδειπνον*.

gabenfrei, s. steuerfrei.

gackern *κακκάζειν, τετράζειν* (v. Hühnern), *κακκαβίζειν* (v. Rebhühnern), *κλάζειν, χηνιάζειν* (?) (v. d. Gänsen). — **Gackern** (d. Gänse) *ἡ κλαγγή*.

Gades (Cadix) *τὰ Γάδειρα*. — d. Meerenge v. G. *ὁ Γαδειραῖος* od. *Ἡράκλειος πορθμός, αἱ Ἡράκλειαι στῆλαι, ὁ καθ' Ἡρακλέους στήλας πορθμός*.

Gäbelchen (an d. Rebe), s. Gabel *c*).

gähnen *χάσκειν, χασμᾶσθαι*. — d. **Gähnen** *ἡ χάσμη*. — d. gähnende Schlund *τὸ χάσμα*, d. g. Tiefe *τὸ ἀχανὲς βάθος*.

gähren *ζυμοῦσθαι P., ζεῖν*; übtr. *ζεῖν, οἰδεῖν*.

Gährung *a*) eig. *ἡ ζύμωσις*. – in G. bringen *ζυμοῦν, ἀναζυμοῦν*; in G. gerathen durch d. *P.* *b*) übtr. *ἡ ταραχή, κίνησις*, auch *ἡ στάσις*; in G. versetzen *ταράττειν, κινεῖν*; in G. gerathen *ζεῖν, οἰδεῖν, ταράττεσθαι, κινεῖσθαι P., στασιάζειν, ἐν στάσει εἶναι*. — leicht in G. zu bringen *ταραχώδης* 2., *στασιαστικός* 3.

Gährungsstoff *ἡ ζύμη, τὸ ζύμωμα*; übtr. G. im Staate *τὰ ταρακτικὰ πάθη (τὸ ταραχῶδες) τῆς πολιτείας*.

gäng und gäbe sein *χωρεῖν, περιτρέχειν, νόμιμον εἶναι* od. *νομίζεσθαι P., σύνηθες εἶναι*. — auch umschr. „das ist bei uns g. u. g." *τούτοις χρώμεθα*.

Gängelband; am G. führen, s. gängeln.

gängeln *ἄγειν, μεταχειρίζειν* u. *M.* — wie e. Kind g. *μεταχειρίζεσθαί τινα ὡς παιδίον*, auch *παιδαγωγεῖν τινα*.

Gänschen *τὸ χηνίον (χηνάριον)*.

gänseartig *χηνώδης* 2.

Gänsebraten *ὁ ὀπτὸς χήν, τὰ ὀπτὰ χήνεια κρέα*.

Gänseei *τὸ χήνειον ᾠόν*.

Gänsefeder *τὸ χήνειον πτίλον (πτερόν)*.

Gänsefett *τὸ χήνειον στέαρ*.

Gänsefleisch *τὰ χήνεια κρέα*.

Gänseflügel *τὸ χήνειον πτερόν*.

Gänsefuss *ὁ χήνειος πούς*. — als Pflanze *ἡ χηνόπους, ποδος*.

Gänsegeschrei *ἡ τῶν χηνῶν κλαγγή*.

Gänsehaut *ὁ χήνειος χρώς*; bildl. *ἡ φρίκη*; e. G. bekommen *φρίττειν, φρικιᾶν*.

Gänseherde *ἡ χηνῶν ἀγέλη*.

Gänseleber *τὸ χήνειον ἧπαρ*.

Gänserich *ὁ ἄρρην χήν*.

Gänsescheuche *ἡ χηνόμυχος*.

Gänsestall *τὸ χηνοβοσκεῖον, -τροφεῖον*.

gänzlich *τέλειος (τέλεος)* 3. u. 2., *παντελής* 2., *ὁλοσχερής* 2., *σύμπας, ασα, αν, ὅλος* 3., *σύνολος* 3. u. 2. — *adv. παντελῶς, πάντως, παντάπασι(ν), πάμπαν, τὸ πᾶν, ὅλως*. — g. (v. Grund aus) zerstören *ἄρδην διαφθείρειν*, (e. Stadt) *κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν*.

Gärtchen *τὸ κηπίον (κηπίδιον* u. *κηπάριον* sp.).

Gärtner *ὁ κηπουρός, κηπεύς, ὁ φυτουργός*, sp. *φυτοσκάφος, φυτοτρόφος*.

Gärtnerei *ἡ κηπεία (κηπουρία, κηπουργία* sp.), *ἡ φυτουργία (ἡ φυτουργική, τὸ φυτούργημα, ἡ φυτοτροφία* sp.).

gäschen *ζεῖν, ἀφρίζειν*.

Gäscht *ὁ ἀφρός*. — voll G. *ἀφρώδης* 2.

Gässchen *ὁ στενωπός (ἡ στενωπή* sp.).

gätlich *μέτριος* u. *μέσος* 3. — vgl. zweckmässig, bequem.

gaffen *κεχηνέναι πρός (εἰς) τινα, χασκάζειν τινά, κεχηνότα βλέπειν* od. *θεᾶσθαι*.

Gaffer *ὁ κεχηνώς, ότος*.

Gagat *ὁ γαγάτης*.

Gage, s. Gehalt 3).

Galan, s. Liebhaber.

galant *κομψός, ἀστεῖος* 3. (fein, artig). — *θεραπευτικός* 3. (gefällig). — *εὐπρεπής, εὐσταλής, φιλόκαλος* 2. (v. gutem Anstande u. Geschmacke). — *λαμπρός* 3. (stattlich, prächtig). — *ἁβρός, τρυφερός* 3. (zärtlich, üppig). — g. gegen e. Mädchen sein *ἐνωραΐζεσθαι* od. *ἐναφροδισιάζειν κόρῃ*.

Galanterie *ἡ κομψότης, τὸ κομψόν (τὸ ἀστεῖον)*. — *ἡ θεραπεία, ἀρεσκεία*. — *τὸ εὐπρεπές (ἡ εὐπρέπεια), τὸ φιλόκαλον*. — *ἡ λαμπρότης*. — *ἡ ἁβρότης, τρυφή*.

Galanteriewaaren *τὰ κοσμήματα, οἱ κόσμοι*; *ὁ ῥῶπος*; *τὰ ῥωπικά* (v. geringerem Werthe); *τὰ Αἰγιναῖα, ἡ Αἰγιναία ἐμπολή*. — **Galanteriewaarenhändler** *ὁ ῥωποπώλης, Αἰγιναιοπώλης*. — **Galanteriewaarenhandlung** *τὸ ῥωποπωλεῖον*.

Galban *ἡ χαλβάνη*.

Galeere *ἡ τριήρης, ους*.

Galgen etwa *ὁ σταυρός, ὁ σκόλοψ, οπος*. — an d. G. kommen *ἀνασκολοπίζεσθαι, ἀνασταυροῦσθαι P.* — geh' an d. G. *ἄπαγε* od. *βάλλ' ἐς κόρακας*. — Jmds. Namen an d. G. schlagen *στηλιτεύειν* od. *στηλίτην ποιεῖν τινα*; dessen Name an d. G. geschlagen ist *ὁ στηλίτης*.

Galgenstrick (bildl.) etwa ὁ μαστιγίας.
Galla ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ πρόστασις, προστασία. — **Gallakleid** ἡ λαμπρὰ ἐσθής (στολή).
Gallapfel ἡ κηκίς, ῖδος.
Galle ἡ χολή. — Einem d. G. rege machen χολὴν κινεῖν τινι. — d. G. kocht od. überläuft mir ἡ χολή ἐπιζεῖ μοι. — G. haben (zornig sein) χολὴν ἔχειν, χολᾶν.
Gallenabsonderung ἡ χολῆς ἀποκάθαρσις.
gallenähnlich, -artig χολώδης 2.
gallenbitter χολῆς πικρότερος 3.
Gallenblase ἡ χοληδόχος (weniger gut χολοδόχος) κύστις, auch ἡ χολή.
Gallenfieber ὁ χολικὸς πυρετός.
gallensüchtig χολικός 3., ἐπίχολος 2. — g. sein μελαγχολᾶν.
Gallerie ὁ περίδρομος (die rings um etw. herumläuft); ἡ παστάς, άδος (an d. Vorderseite d. Hauses); ἡ στοά u. ὁ ξυστός (als selbständiges Gebäude); ἡ σῦριγξ, γγος (bedeckte G. zwischen zwei Zimmern od. Gebäuden).
Gallert ὁ μυελός. [zwei Zimmern od. Gebäuden).
gallertartig μυελώδης 2.
Gallien (Frankreich) ἡ Γαλατία u. Γαλλία. — Eww. οἱ Γαλάται, Γάλλοι. — *adj.* Γαλατικός, Γαλλικός, Κελτικός 3. — *G. cisalpina* ἡ Κελτικὴ ἡ ἐντὸς τῶν Ἄλπεων. — *G. transalpina* ἡ Κελτικὴ ἡ ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων (ὑπὲρ τῶν ὀρέων). — *G. Narbonensis* Γαλατία ἡ περὶ Ναρβῶνα. — *G. togata* Γ. Τογάτα. — *G. comata* Γ. Κομάτα. — *G. Lugdunensis* ἡ Λουγδουνίς, ίδος.
gallig χολικός 3., χολώδης 2., ἐπίχολος 2.
Gallimathias, s. Unsinn.
Gallizier οἱ Καλλαϊκοί. — Gallizien ἡ τῶν Καλλαϊκῶν χώρα.
gallsüchtig, s. gallensüchtig.
Gallwespe ὁ ψήν, ψηνός.
Galmei ἡ καδμεία (καδμία).
Galopp ἡ κάλπη (ὁ καλπασμός), τὸ ἐπιραβδοφορεῖν, ὁ ἐκτενὴς od. ἐκτεταμένος δρόμος.
galoppieren τριποδίζειν, καλπάζειν (v. Pferde), ἐπιραβδοφορεῖν (v. Pferde u. Reiter), ἐξελαύνειν τὸν ἵππον εἰς δρόμον (v. Reiter).
Gamanderstrauch ἡ χαμαίδρυς, υος.
Gamelion (7. att. Monat) ὁ Γαμηλιών, ῶνος.
Gang 1) das Gehen *a*) v. lebenden Wesen: ἡ βάσις, βάδισις, ὁ βαδισμός, τὸ βάδισμα, ἡ πορεία. — im (langsamen) Gange βάδην. — d. Gehen bis z. e. Orte hin ἡ πορεία, ἡ ὁδός. — e. G. thun βαδίζειν ὁδόν, πορείαν πορεύεσθαι (*DP.*). — ich habe e. G. zu thun ἰτέον (ἰτητέον) ἐστί μοι, πορευτέον ἐστί μοι. — beim Fechten: ἡ μάχη, ἡ προβολή; e. G. m. Einem machen εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τινι, συνάπτειν τινὶ μάχην. *b*) v. leblosen Dingen: *α*) ἡ κίνησις; ἡ φορά (v. rascher Bewegung); in G. bringen κινεῖν, παρακινεῖν. *β*) d. regelmässige Fortschreiten bei geordneten u. zusammenhängenden Dingen: ἡ διάθεσις, διοίκησις, οἰκονομία, ὁ κόσμος, ἡ τάξις od. διάταξις; ἡ ὁδός (auch b. e. wissenschaftl. Untersuchung, wie μέθοδος). — d. G. e. Melodie ἡ τοῦ ῥυθμοῦ βάσις, auch ὁ ῥυθμός. *γ*) d. Fortsetzung, d. Erfolg e. Unternehmung od. einer Ereignisses: ἡ ἀπόβασις, προχώρησις; gew. aber umschr., z. B. d. G. des Geschickes τὰ τῆς τύχης, d. fernere G. der Sache τὰ ὕστερον (ἐκ τούτων, μετὰ ταῦτα) γιγνόμενα (γενόμενα), d. gewöhnliche G. der Dinge τὰ καθ' ἡμέραν γιγνόμενα. — e. G. nehmen χωρεῖν, προχωρεῖν; d. Sachen haben e. guten G. καλῶς προχωρεῖ τὰ πράγματα; Jmds. Sachen haben e. guten G. εὐπραγεῖ, εὐημερεῖ τις; e. guten G. nehmen τρέπεσθαι (*P.*) ἐπὶ τὸ καλόν, ἀποβαίνειν καλῶς; in G. bringen ὁδοποιεῖν, εἰς ὁδὸν καθιστάναι, εἰσηγεῖσθαι, εἰσάγειν, ποιεῖν εὐδοκιμεῖν τι; im G. sein νομίζεσθαι, εὐδοκιμεῖν; man muss es seinen G. gehen lassen ὁδῷ βαδίζειν ἐᾶν δεῖ. *δ*) beim Essen: ἡ περίοδος, περιφορά, αἱ τράπεζαι (z. B. d. erste G. αἱ πρῶται τράπεζαι). — 2) Weg, Ort zum Gehen: ἡ ὁδός, ὁ δρόμος; ὁ περίπατος (Spaziergang); e. bedeckter G. ὁ κατάστεγος δρόμος. — ἡ στοά (Säulengang). — unterirdischer G. ὁ ὑπόνομος. — G. einer Schraube ἡ ἕλιξ, ικος. — Ausweg aus etw. ὁ πόρος (bes. v. den Kanälen im menschl. Körper, auch d. G. des Wildes).
gangbar 1) wo man gehen kann: πορεύσιμος, ὁδεύσιμος, βάσιμος 2., βατός 3. — g. machen ὁδοποιεῖν. — 2) wo viel gegangen wird: στειβόμενος 3. — 3) übtr. was im Gebrauche ist: νόμιμος 3. u. 2., νομιζόμενος 3.; auch κοινός 3. — d. Münze ist g. χωρεῖ τὸ νόμισμα.
Gangbarkeit τὸ πορεύσιμον, βατόν. — einer Münze τὸ νόμιμον. — e. Ausdrucks ἡ κοινὴ χρῆσις.
Gans ὁ χήν, χηνός; junge G. ὁ χηνιδεύς; kleine G., s. Gänschen; von d. G. χήνειος 3. — d. Halten v. Gänsen ἡ χηνοβωτία. — Gänse haltend χηνοβοσκός 2.
ganz 1) unversehrt (*integer*): ἀκέραιος, ἀκραιφνής, ἀπήρωτος, ὑγιής, ὁλόκληρος 2., ὅλος 3. — — 2) nicht getheilt: ὅλος 3., ὁλομερής, ὁλομελής, ὁλόκληρος 2., τέλεος 3. u. 2. — 3) alle Theile umfassend: πᾶς, ἅπας, σύμπας, ασα, αν, ὅλος 3., σύνολος 3. u. 2. (m. *subst.* verbunden: πόλις ὅλη eine g. Stadt, ἡ ὅλη πόλις die g. Stadt (im Gegens. zu den einzelnen Theilen), ὅλη ἡ πόλις od. ἡ π. ὅλη im Gegens. zu e. and. Begriffe, z. B. dem Lande). — v. ganzem Herzen πάσῃ προθυμίᾳ, ἐκ πάσης προθυμίας, ἐξ od. ἀφ' ὅλης καρδίας. — *adv.* ὅλως, πάντως, παντελῶς, τελέως; bei *adj.* u. *adv.* durch τὰ πάντα, πάνυ, τρίς, od. durch d. *superl.* z. B. ganz glücklich τὰ πάντα (πάνυ, τρὶς) εὐδαίμων, εὐδαιμονέστατος. Auch durch Zsstzgen mit παν- od. ὁλο-, z. B. πάγ-καλος ganz schön, ὁλό-σχιστος ganz gespalten. — in nicht ganz fünf Jahren ἐν πέντε οὐχ ὅλοις ἔτεσιν; nicht ganz zweihundert Mann ὀλίγῳ ἐλάττους διακοσίων. — ganz u. gar πάμπαν, παντάπασι(ν), ὅλως, διαμπάξ, (τῷ) ὅλῳ καὶ παντί; g. u. gar zu Grunde richten ἄρδην ἀπολλύναι; g. u. gar nicht ἥκιστα (πάντων), οὐδ' ὁπωστιοῦν, οὐδ' ὀλίγον, οὐδὲ μικρόν, οὐδαμῶς, οὐδ' ἀρχήν, πώμαλα.
Ganze, das, τὸ ὅλον, τὸ πᾶν od. σύμπαν, αντος; τὸ σῶμα (im Gegens. zu d. einzelnen Theilen desselben). — im Ganzen καθόλου, συλλήβδην, τὸ σύνολον.
gar 1) *adj.* fertig gekocht: εὖ πεπεμμένος od. ἡψημένος 3., δίεφθος 2.; gar machen πεπαίνειν, πέττειν. — v. Fellen δέψειν. — 2) *adv.* παντελῶς, παντάπασι(ν), πάνυ, λίαν. — gar sehr πάνυ γε, σφόδρα. — gar zu ἄγαν, od. durch d. *comp.*, z. B. gar zu enge um durchzulassen στενώτερος ἢ ὥστε διιέναι. — ganz u. gar, s. ganz. — gar nicht οὐδαμῶς (μηδαμῶς), ἥκιστα, οὐδ' ὁπωσοῦν (ὁπωστιοῦν); gar keiner οὐδὲ εἷς (μηδὲ εἷς). — wenn gar ἐάν γε, ἐάν γε δή. — warum nicht gar? ἀληθές; od. θαυμαστά γε δὴ λέγεις ταῦτα od. ἄπαγε ταῦτα λέγων.
Garantie, s. Bürgschaft.
Garaus; Einem d. G. machen ἀπολλύναι, διαφθείρειν τινά, einer Sache διαφθείρειν, καταλύειν, ἀνατρέπειν τι u. dgl. [φάκελος σταχύων.
Garbe ἡ ἄμαλλα (ἡ ἀμάλη sp.); ἡ δέσμη od. ὁ
Garbenband ἡ ἀμαλη (ὁ ἐλλεδανός poet.).
Garbenbinder ὁ τὰς ἀμάλλας δέων (ὁ ἀμαλλοδετήρ od. -δέτης poet.).
Garde τὸ ἄγημα; s. Leibwache.

Garderobe 1) Ort: ἡ ἱματιοθήκη (sp.). — 2) Kleider: τὰ ἱμάτια, ὁ ἱματισμός, ἡ ἐσθής, ῆτος.
Gardine τὸ κατάβλημα, προκάλυμμα, περιπέτα-
Gardinenstange ὁ κανών, όνος. [σμα.
Gardist, s. Leibwächter.
Garkoch ὁ ἑφθοπώλης, θερμοπώλης.
Garküche τὸ ἑφθοπώλιον, θερμοπώλιον.
Garn 1) gesponnene Fäden, bes. aus Flachs: τὸ λίνον, τὰ νήματα u. (mehr poet.) οἱ κλωστῆρες. — 2) Netz: ἡ σαγήνη, τὸ ἀμφίβληστρον (d. Fischer), τὸ λίνον u. δίκτυον (d. Fischer u. Jäger), τὸ θήρατρον (d. Jäger), ἡ νεφέλη (d. Vogelfänger). — durch's G. gehen διαλινᾶν.
Garnele etwa ἡ ὀξίς, ίδος.
Garnison, s. Besatzung.
Garnitur, s. Besatz.
Garonne (Fl. in Gallien) ὁ Γαρούνας.
garstig αἰσχρός 3., ἀσχήμων, ἄμορφος, ἄωρος, δυσειδής 2. (hässlich v. Gestalt); ῥυπαρός, πιναρός 3. (schmutzig); βδελυρός 3. (ekelhaft); übtr. αἰσχρός 3., ἀσχήμων 2., βδελυρός 3., φαῦλος u. μιαρός 3.
Garten ὁ κῆπος. — im G. wachsend κηπαῖος 3. — im G. bauen κηπεύειν.
Gartenarbeit ἡ κηπουργία (sp.).
Gartenarbeiter, -aufseher, s. Gärtner.
Gartenbau ἡ κηπεία; ἡ κηπουργία (sp.); ἡ κηπουρία. — zum G. gehörig κηπουρικός 3.
Gartenbeet ἡ πρασιά, τὸ ἄνδηρον (gew. *pl.*).
Gartenerde ἡ λαχανηρὰ (λαχανία) γῆ.
Gartenfrucht, -gewächs τὸ κήπευμα, τὰ κη-
Gartenhüter ὁ κηπουρός. [πευόμενα (φυτά).
Gartenmauer ἡ περὶ τὸν κῆπον αἱμασιά.
Gartenmesser ἡ κηπουρικὴ μάχαιρα; krummes G. ἡ αγκυρα. [ἡ κηπαία.
Gartenthür ἡ κηπουρικὴ od. κηπαία θύρα; auch
Gartenzaun ὁ περὶ τὸν κῆπον φραγμός.
Gasse ἡ λαύρα, πλατεῖα, ἀγυιά; enge G. ὁ στενωπός. — s. Strasse. — e. G. bilden διίστασθαι, e. G. bilden lassen διιστάναι. [τητον μέλος.
Gassenhauer τὸ ἐκ τριόδου ᾆσμα, τὸ πολυπά-
Gassenhure ἡ χαμαιτύπη; sp. ἡ τριοδῖτις σοβάς,
Gassenjunge ὁ ἐκ τριόδου παῖς. [άδος.
Gast 1) bei e. Mahle: ὁ σύνδειπνος, συμπότης; ὁ δαιτυμών, όνος (mehr poet.); ὁ ἑστιάτωρ, ορος; auch umschr. ὁ κληθεὶς ἐπὶ τὸ δεῖπνον. — Einen G. zu bitten καλεῖν τινα ἐπὶ τὸ δεῖπνον. — Jmd. als Gast mitrechnen bei einem Schmause ἐν θοίνῃ λέγειν τινά. — zu G. sein (συν)δειπνεῖν, (συν)εστιᾶσθαι *DP*. — als ungebetener G. kommen ἄκλητον ἰέναι ἐπὶ τὸ δεῖπνον. — Einen bei sich zu G. behalten σύνδειπνον ποιεῖσθαί τινα; Gäste zu Tische haben ἑστιᾶν τινας. — 2) e. Fremder, der Aufnahme in e. Hause findet (*hospes*): ὁ ξένος. — Einen als G. bei sich bewirthen ξενίζειν τινά (u. *M.*). — v. Einem als G. aufgenommen werden ξενίζεσθαι (*P.*) ὑπό τινος od. παρά τινι.
Gasterei, s. Gastmahl. [— s. Gastfreund.
gastfrei φιλόξενος 2.
Gastfreiheit ἡ φιλοξενία.
Gastfreund ὁ ξένος. — Einen als G. aufnehmen ὑποδέχεσθαί τινα ξένον, ξενίζειν τινά, ξενοδοκεῖν. — Aufnahme e. G. ἡ ξένισις, ὁ ξενισμός, ἡ ξενοδοχία. — als G. bei Einem einkehren ξενοῦσθαί (*P.*) τινι od. παρά τινι. — d. G. betreffend
Gastfreundin ἡ ξένη. [ξενικός 3.
gastfreundlich ξένιος 3. u. φιλόξενος 2. — g. aufnehmen ἐπὶ ξένια δέχεσθαι.
Gastfreundschaft ἡ ξενία, φιλοξενία. — G. m. Einem schliessen ξενοῦσθαί (*P.*) τινι, ξενίαν συντίθεσθαί τινι od. ποιεῖσθαι πρός τινα.
gastfreundschaftlich φιλόξενος 2.

Gastgeber ὁ ἑστιάτωρ, ορος; sp. ὁ ἑστιάρχης, ἑστίαρχος. — s. Gastwirth.
Gastgebot ἡ ἑστίασις, εὐωχία, τὸ ἑστίαμα.
Gastgeschenk τὸ ξένιον.
Gasthaus, -hof τὸ πανδοκεῖον, ὁ ξενών, ῶνος, (τὸ ξενοδοχεῖον sp.), ἡ κατάλυσις. [ξένια καλεῖν.
gastlich, s. gastfreundlich. — g. einladen ἐπὶ
Gastmahl τὸ δεῖπνον, σύνδειπνον, συμπόσιον. — ἡ ἑστίασις, εὐωχία, τὸ ἑστίαμα; ἡ θοίνη (Schmaus). — e. G. geben δειπνίζειν, ἑστιᾶν, εὐωχεῖν. — m. e. G. feiern ἑστιᾶν, z. B. γάμους (auch εὐωχεῖσθαι *DP*. ἐπινίκια). — Einen m. e. G. an d. Hochzeitstage bewirthen ἑστιᾶν τινα γάμους.
Gastrecht ἡ ξενία.
Gaststube, s. Gastzimmer.
Gastwirth ὁ πανδοκεύς. — G. sein πανδοκεύειν.
Gastwirthin ἡ πανδοκεύτρια.
Gastwirthschaft 1) ἡ πανδοκεία, πανδόκευσις (als Gewerbe). — 2) τὸ πανδοκεῖον (als Local). — G. treiben πανδοκεύειν.
Gastzimmer ὁ ξενών, ῶνος.
Gatte ὁ ἀνήρ, ἀνδρός; ὁ γαμέτης (mehr poet.).
Gatter ἡ κιγκλίς, ίδος.
Gattin ἡ γυνή, -αικός, ἡ γαμετὴ γυνή; ἡ δάμαρ, αρτος (mehr poet.). — (als Neuvermählte) ἡ νύμφη.
Gattung τὸ γένος, φῦλον (v. lebenden Wesen), ἡ φυλή (v. Sachen), τὸ εἶδος (v. beiden). — v. gleicher G. ὁμογενής, ὁμόφυλος, ὁμοειδής 2.
Gattungsbegriff τὸ ἐν γένει od. γενικὸν ὄνομα, τὸ περιέχον od. περιεκτικόν.
Gau ὁ νομός; ὁ δῆμος.
Gauch ὁ κόκκυξ, γος; vgl. Schelm.
Gauchheil ἡ ἀναγαλλίς, ίδος, τὸ ἀντίρρινον.
Gaukelbild τὸ φάντασμα, εἴδωλον.
Gaukelei ἡ γοητεία, μαγγανεία, θαυματοποιία, θαυματουργία, τερατουργία. — v. e. einzelnen Kunststücke τὸ γοήτευμα, μαγγάνευμα, θαυματούργημα. — Gaukeleien machen θαυματοποιεῖν, θαυματουργεῖν, τερατεύεσθαι, μαγεύειν.
gaukeln *a*) Gaukeleien machen, s. Gaukelei. *b*) sich schnell hin u. herbewegen: ᾄττειν, διᾴττειν (selten); vgl. flimmern, flirren. — es gaukelt mir e. Erscheinung vor d. Augen φαντάζεταί μοι ὄψις τις (wie e. Traum ἐνυπνίου δίκην); φάντασμά τι δοκῶ μοι ὁρᾶν.
Gaukelspiel, -werk τὸ γοήτευμα, μαγγάνευμα, θαυματούργημα, θαῦμα.
Gaukler ὁ γόης, ητος, ὁ θαυματοποιός, θαυματουργός, τερατουργός, μάγος, auch ἀγύρτης.
Gauklerin ἡ θαυματοποιός, θαυματουργός, τερατουργός, auch ἡ ἀγύρτρια.
gauklerisch θαυματοποιικός 3., τερατώδης 2. (γοητικός u. γοητευτικός 3. sp.). — g. Geberden machen τερατεύεσθαι τῷ σχήματι.
Gauklerkunst ἡ θαυματοποιική, θαυματοποιία, τὸ θαυματοποιικόν; Gaukelkünste αἱ θαυματοποιίαι, τὰ τεθαυματουργημένα; s. Gaukelei.
gauklermässig, s. gauklerisch.
Gaul ὁ ἵππος; verächtlich ὁ καβάλλης.
Gaumen ὁ οὐρανός, οὐρανίσκος, ἡ ὑπερῴα. [της.
Gauner ὁ πανοῦργος, κόβαλος, βωμολόχος, ἀγύρ-
Gaunerei 1) ἡ πανουργία, κοβαλεία, βωμολοχία (als Handlung). — 2) τὸ πανούργημα, κοβαλίκευμα (als Factum).
Gaunerstreich, s. Gaunerei 2). [φος.
Gazelle ἡ δορκάς, άδος, ὁ ὄρυξ, γος; ὁ ἱππέλα-
geachtet ἔντιμος 2., τίμιος 3.; ἔνδοξος, περίβλεπτος 2. — g. sein τιμᾶσθαι od. θεραπεύεσθαι *P.*, ἐν τιμῇ εἶναι.
Geäder αἱ φλέβες. — αἱ ῥάβδοι, διαφυαί (in Steinen od. Metallgängen). — τὸ στῆμα (b. e. Blatte).

geaicht σύσσημος 2. — nach g. Masse verkaufen ἀπὸ συσσήμου πωλεῖν.
Geäss ἡ τροφή.
Gebäck, s. Backwerk, Brot.
Gebälk ἡ ξύλωσις. — (am Dache, an der Decke) αἱ δοκοὶ καὶ οἱ στρωτῆρες. — ἡ ὀροφή (als Eindachung).
gebändigt τιθασευτός 3., ἥμερος 2.
gebären a) eig. τίκτειν (dazu auch e. *aor.* γείνασθαι); selten γεννᾶν. — ἀποκυεῖν (ἀποκυίσκειν u. *M.*) v. Thieren. — ὠδίνειν (*parturire*). — leicht od. schwer g. εὐτοκεῖν, δυστοκεῖν; leicht od. schwer gebärend εὔτοκος, δύστοκος 2. — zum erstenmal gebärend od. geboren habend πρωτοτόκος 2.— geboren werden τίκτεσθαι (γεννᾶσθαι); auch γίγνεσθαι u. φῦναι ἔκ od. ἀπό τινος; γένος ἔχειν ἀπό τινος. — später g. werden ἐπιγίγνεσθαι. — **geboren** γεγονώς, γεννηθείς, auch γεννητός 3. — e. geb. Hellene Ἕλλην τὸ γένος; e. geb. Feldherr στρατηγικὸς ὢν τῇ φύσει; zu etw. geb. sein πεφυκέναι m. *inf.* b) übtr. τίκτειν; s. erzeugen.
Gebären, das, s. Geburt 1).
Gebärmutter ἡ μήτρα, ὑστέρα, ἡ δελφύς, ύος.
Gebäude τὸ οἰκοδόμημα, ἡ οἰκοδόμησις; τὸ κατασκεύασμα.
gebahnt λεῖος 3., ὁμαλός 3. u. ὁμαλής 2. — ὡδοπεποιημένος 3. (v. Wege), auch πορεύσιμος 2. — g. Weg ἡ (ὁ) τρίβος.
gebahren, sich, als ob ... παρασκευάζεσθαι m. ὡς u. *part. fut.* (z. B. ὡς μαχούμενον), προσποιεῖσθαι m. *inf. praes.* u. *fut.*
Gebein (Gebeine) τὰ ὀστᾶ.
Gebelle ὁ ὑλαγμός, τὸ ὕλαγμα, ἡ ὑλακή.
geben I) *tr.* 1) eig. διδόναι; μεταδιδόναι (Antheil an etw. g.), ἐνδιδόναι (übergeben), παραδιδόναι (zu e. Zwecke übergeben); ἐπιδιδόναι (hingeben); ἀποδιδόναι (was man zu g. verpflichtet ist). — νέμειν, ἀπονέμειν (zutheilen). — παρέχειν u. *M.* (v. dem Seinigen gewähren). — zum Geschenk g. δωρεῖσθαι. — Einem d. Hand g. δεξιὰν διδόναι τινί, δεξιοῦσθαί τινα. — Einem etw. in d. Hand g. ἐγχειρίζειν τινί τι. — zu essen od. trinken g. διδόναι φαγεῖν, πιεῖν. — zur Frau g. ἐκδιδόναι (u. *M.*) od. συνοικίζειν τινὶ τὴν θυγατέρα.— sein Kind zur Erlernung e. Gewerbes aus d. Hause g. τὸν παῖδα ἐκδιδόναι ἐπὶ τέχνην. — Abgaben, Steuern u. dgl. g. δασμούς, φόρους (ἀπο)φέρειν, (ὑπο)τελεῖν. — 2) übtr. a) = ertheilen, in Verbindungen, wie: Antwort, Befehl, Gesetz, Lehre, Namen, Rath, Rechenschaft, Unterricht, Verweis u. s. w. geben, vgl. d. betr. WW. — Schuld geben, s. Schuld. — es ist mir nicht gegeben οὐ πέφυκα, οὐ δυνατός εἰμι, οὐχ οἷός τ' εἰμί m. *inf.* b) verursachen, hervorbringen, machen: ποιεῖν, ἀποτελεῖν, auch παρέχειν, z. B. e. Schall, e. Spass geben ψόφον ποιεῖν, παιδιὰν παρέχειν; Einem etw. g. ἐμποιεῖν, ἐντιθέναι τινί τι, z. B. ἰσχύν, ἐλπίδα u. dgl. — sich d. Ansehen v. etw. g. προσποιεῖσθαί τι od. *inf.* (*praes.* u. *fut.*).– Anstoss g. Einem προσκρούειν τινί. — ist es = veranstalten, z. B. e. Jagd, e. Schmaus ποιεῖσθαι θήραν, εὐωχίαν; e. Drama διδάσκειν δρᾶμα; im *P.* γίγνεται εὐωχία, δρᾶμα. c) *refl.* sich g. = nachgeben, nachlassen, aufhören, w. s.; das wird sich schon g. ἀμέλει, καλῶς ἕξει τοῦτο; sich bloss g. (e. Blösse g.) λαβὴν διδόναι. — sich zufrieden g. ἀγαπᾶν, στέργειν τι u. τινί. d) als *t. t.* d. Arithmetik, z. B. zweimal vier gibt acht τὰ δὶς τέτταρα γίγνεται (ἐστιν) ὀκτώ; zwei Minen geben 200 Drachmen δυοῖν μνῶν γίγνονται διακόσιαι δραχμαί od. δύο μναῖ ἀποτελοῦσι (δύνανται) διακοσίας δραχμάς. e) mit *praep.* α) auf Einen od. etw. etw. g.: προσέχειν τινί, ἐντρέπεσθαί od. ἐπιστρέφεσθαί (*DP.*) τινος, τιμᾶν τινα od. τι; nichts auf etw. g. οὐδὲν ἐντρέπεσθαί τινος, καταφρονεῖν od. ἀμελεῖν τινος, ἀτιμάζειν τι. — viel darauf g. πολὺ νέμειν τινί, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι, mehr darauf g. πλέον (τὸ πλέον), auch πλέον od. μεῖζον μέρος νέμειν τινί, περὶ πλέονος ποιεῖσθαί τι, προτιμᾶν τινά od. τί τινος; nicht viel auf Jmd. g. παρ' ὀλίγον ποιεῖσθαί τινα. β) für etw. Geld geben: πρίασθαι od. ὠνεῖσθαι χρημάτων τι. γ) darum geben, viel, alles: περὶ πολλοῦ od. παντὸς ποιεῖσθαι, ἀντὶ πολλῶν od. παντὸς αἱρεῖσθαι; wie viel würdest du darum g. ...? πόσου ἂν πρίαιο od. ἐπὶ πόσῳ ἂν δέξαιο ...; δ) von sich geben: ἀναφέρειν, ἀναπέμπειν (aus d. Inneren, z. B. φωνάς, αἷμα), ἀφιέναι (e. Laut); e. Geruch ὀσμὴν παρέχειν od. προσφέρειν, ἀποπνεῖν; durch Erbrechen von sich g. ἐμεῖν, ἐξεμεῖν; e. Meinung od. Erklärung ἐξειπεῖν, ἀποφαίνειν u. *M.* f) einzelne Redensarten: verloren g. ἀπελπίζειν, ἀπογιγνώσκειν, ἀφ-, προ-ίεσθαι. — an d. Hand g. ὑποβάλλειν, ὑποτίθεσθαι, ἐνδιδόναι. — zu erkennen od. verstehen g. δηλοῦν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν, ἐνδείκνυσθαι; er gab seinen Aerger zu erkennen δῆλος ἦν (ὡς) ἀγανακτῶν. — sich Mühe g. κάμνειν, πονεῖν, σπουδάζειν. — II) *intr.* u. *impers.* a) es gibt = es ist od. sind vorhanden: ἐστί od. εἰσί, ὑπάρχει od. ὑπάρχουσιν, γίγνεται od. γίγνονται; bei Sachen auch εὑρίσκεται, z. B. es gibt da viel Gold εὑρίσκεται ἐκεῖ π. χ. — es gibt Leute, welche ... εἰσὶν οἵ, ἔστιν οἵ; es gibt Fälle wo ... ἔστιν ὅπου (οὗ); es gibt kein Mittel durch welches ... οὐκ ἔστιν ὅπως. b) was gibt es? τί τὸ πρᾶγμα; was hat es gegeben? τί γέγονε; τί συμβέβηκε od. συνέβη; τί νεώτερον;
Geben, das, ἡ δόσις od. durch die Verba.
Geber ὁ δοτήρ, ῆρος. Gew. durch d. *part.* d. betr. Verba.
Geberde τὸ σχῆμα, τὸ εἶδος, τὸ πρόσωπον (v. d. Miene); ἡ μορφή (Gestalt).
geberden, sich, σχηματίζεσθαι. — sich stellen, als ob ... προσποιεῖσθαι (z. B. μανίαν od. μαίνεσθαι), σχηματίζεσθαι m. *inf.*, auch ἐοικέναι (z. B. μαινομένῳ).
Geberdenspiel ὁ σχηματισμός.
Geberin ἡ δότειρα (poet.); besser durch d. *part.* der betr. Verba.
Gebet ἡ εὐχή (gew. *pl.*). — sein G. verrichten εὐχὰς ποιεῖσθαι, εὔχεσθαι od. προσεύχεσθαι (θεῷ). — Jmds. G. erhören ὑπακούειν τινὶ εὐξαμένῳ; mein G. ist erhört εὐξάμενος ἔτυχον ὧν ἐδεήθην.
Gebetbuch τὸ εὐχολόγιον K. S.
Gebiet 1) eig. ἡ ἀρχή; ἡ ἐπαρχία (Provinz); ὁ νομός (polit. Bezirk); ἡ χώρα od. τὸ χωρίον (Land, Landstrich). — 2) übtr. τά τινος, τὰ περί τι, auch τὰ ἀμφί τι, z. B. d. G. d. Wissenschaften τὰ τῶν ἐπιστημῶν.— in d. G. v. etw. gehören εἶναί τινος.
gebieten 1) befehlen, heissen, w. s. — 2) über etw. g. = Herr über etw. sein, herrschen, w. s.; übtr. seinen Leidenschaften g. κρατεῖν, κρείττω εἶναι τῶν ἐπιθυμιῶν.
Gebieter ὁ κύριος, δεσπότης, ἄρχων, οντος.
Gebieterin ἡ δέσποινα.
gebieterisch a) v. Pers.: προσ-, ἐπι-τακτικός, κελευστικός, ἀρχικός, δεσποτικός 3.; αὐθάδης 2. — g. Wesen ἡ αὐθάδεια. — 2) v. Zuständen: ἀναγκαῖος 3.
Gebilde τὸ πλάσμα; τὸ σύστημα, κατασκεύασμα.
gebildet, s. bilden.
Gebirge τὸ ὄρος; (Gebirgsstrich, -land) τὰ ὄρη,

ἡ ὀρεινή (χώρα). — d. Gegend unter d. G. ἡ ὑπώρεια.

gebirgig, Gebirgsbewohner, s. bergig, Bergbewohner.

Gebirgsgegend, s. Gebirgsland.

Gebirgshöhe τὸ ἄκρον.

Gebirgsjoch ἡ ἀκρώρεια, ἡ (ὀρεινή od. ὄρους) ῥάχις.

Gebirgskamm, s. d. vhg. W.

Gebirgskette τὰ συνεχῆ ὄρη; ἡ τοῦ ὄρους ὀφρύς (mehr poet.).

Gebirgsland ἡ ὀρεινὴ χώρα.

Gebirgspass τὸ κατ' ὄρη στενόν.

Gebirgsweg ἡ ὀρεινὴ ὁδός.

Gebirgszug, s. Gebirgskette.

Gebiss 1) am Zaume: τὸ στόμιον, ψάλιον. — d. G. anlegen στόμιον ἐμβάλλειν, προσφέρειν, ψάλιον ἐπιβάλλειν. — 2) Zähne: οἱ ὀδόντες. — Hunde m. tüchtigem G. κύνες εὔστομοι, m. schlechtem G. ἄστομοι.

Geblöke ἡ βληχή, ὁ βληχηθμός.

geblümt διηνθισμένος, ἄνθεσι πεποικιλμένος 3.

Geblüt τὸ αἷμα, auch übtr. = τὸ γένος. — v. G. γνήσιος 3. — v. edlem G. εὐγενής 2. — v. demselben G. τοῦ αὐτοῦ αἵματος od. γένους.

gebogen καμπτός, στρεβλός 3. — vornüber g. κυφός 3. — einwärts g. σιμός 3. (v. d. Nase), ῥαιβός (ῥοικός) 3. (v. d. Beinen). — auswärts g. κυρτός 3.; γρυπός 3. (bes. v. d. Nase; ἐπίγρυπος 2. etw. auswärts g.), βλαισός 3. (v. d. Beinen).

Geboren werden, das, ἡ γένεσις.

geborsten, s. bersten.

Gebot 1) = Befehl, Verordnung, w. s. — zu G. stehen, v. Pers. παρέχειν ἑαυτὸν τινι χρῆσθαι, ἕτοιμον εἶναί τινι, ὑπακούειν τινί, v. Sachen παρεῖναί τινι, ὑπάρχειν τινί, ἕτοιμον od. πρόχειρον εἶναι. — d. zehn Gebote ὁ δεκάλογος K. S. — 2) bei e. Versteigerung od. e. Kaufe: τὸ ἀντωνεῖσθαι od. ἡ τιμῆς ὁμολογία (als Handlung), ἡ (ὁμολογηθεῖσα) τιμή (als Sache). — e. G. thun ἀντωνεῖσθαι od. ὁμολογεῖν τὴν τιμήν. — e. höheres G. τὸ προστεθέν (ὁ πλειστηριασμός v. Verkäufer). — e. höheres G. thun ὑπερβάλλεσθαι τὴν τιμήν (πλειστηριάζειν v. Verkäufer).

Gebräme τὸ κράσπεδον, ἡ παρυφή.

gebräuchlich νόμιμος 3. u. 2., νομιζόμενος, νενομισμένος, εἰθισμένος 3., κοινός 3. — wie es bei ihnen g. ist ὥσπερ νομίζεται παρ' αὐτοῖς, νόμος od. ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, ἐν ἔθει ἐστὶν αὐτοῖς. — allgemein g. πᾶσι κοινός. — im grammat. Sinne v. WW. χρηστός 3. (sp.), besser umschr.

gebrandmarkt, s. brandmarken.

gebrannt, s. brennen.

gebraten ὀπτός 3., ταγηνιστός u. τηγανιστός 3.; sp. κραμβαλέος 3.

Gebrauch 1) d. Benützung e. Sache: ἡ χρῆσις, χρεία (*pl.* d. Arten d. Benützung); häufig durch d. Verb., z. B. vor dem G. πρὸ τοῦ χρῆσθαι, πρὶν χρῆσθαι. — e. G. v. etw. machen χρῆσθαί τί τινι, χρείαν τινὰ χρῆσθαι. — e. guten G. v. etw. machen καλῶς (εὖ), ἄριστα χρῆσθαί τινι, e. schlechten G. v. etw. m. κακῶς χ. τ., auch ἀπο-, κατα-χρῆσθαί τινι; keinen od. geringen G. v. etw. m. οὐδὲν od. ὀλίγα χ. τ. — ich mache e. beliebigen G. v. etw. χρῶμαί τινι ὅπως βούλομαι. — es ist etw. im G. ἐν χρείᾳ ἐστί τι, χρεία od. χρῆσίς ἐστί τινος. — etw. zum öffentl. G. hergeben παρέχειν (u. *M.*) τι κοινῇ χρῆσθαι. — d. freien G. v. etw. haben ἐγκρατῆ εἶναί τινος, z. B. χειρῶν (opp. ἀκρατῆ τινος εἶναι). — 2) Brauch, w. s. — es ist G., s. gebräuchlich. — in G. bringen νομίζειν, in G. kommen νομίζεσθαι *P.*; ausser G. setzen ἀφαιρεῖν, ἀφανίζειν, ausser G. kommen ἀφανίζεσθαι, παλαιοῦσθαι, ἀπαρχαιοῦσθαι *P.*

gebrauchen χρῆσθαί τινι, Einen od. etw. zu etw. τινί τι, τινὶ εἴς (πρός, ἐπί) τι, auch m. dopp. *dat.*, z. B. etw. als Vorwand τινὶ προφάσει. — es wird etw. gebraucht χρεία ἐστί od. γίγνεταί τινος. — in allen Fällen, wo man d. Körper gebraucht ἐν πάσαις ταῖς τοῦ σώματος χρείαις. — sich zu jedem beliebigen Zwecke g. lassen παρέχειν ἑαυτὸν χρῆσθαι ὅ τί τις βούλεται. — Gewalt gegen Jmd. g. (= anwenden) ἀνάγκην προσάγειν od. προσφέρειν τινί. — was zu g. ist χρήσιμος 3. u. 2., χρηστός 3., gut zu g. εὔχρηστος 2., sp. χρηστικός 3.; nicht zu g. ἄχρηστος 2.

Gebrause, s. das Brausen.

gebrechen, s. fehlen, mangeln.

Gebrechen 1) Mangel: τὸ ἐνδεές, ἔλλειμμα. — 2) Fehler, am Körper: τὸ ἐν σώματι κακόν od. σαθρόν, u. speciell ἡ πήρωσις od. τὸ πήρωμα v. e. Lähmung od. Verstümmlung. — am Geiste, z. B. vom Blödsinne ἡ ἀμβλύτης. — sittl. G. τὸ κακόν od. αἰσχρόν, ἡ κακία, μοχθηρία.

gebrechlich σαθρός 3., ἀνάπηρος 2., ἀσθενής 2.

Gebrechlichkeit τὸ σαθρόν, τὸ ἀνάπηρον; ἡ ἀναπηρία, πήρωσις; ἡ ἀσθένεια.

Gebrüder οἱ ἀδελφοί.

Gebrülle, s. Brüllen, das.

Gebühr ἡ ἀξία, τὸ προσ-, καθ-ῆκον, τὸ πρέπον, τὸ δέον, οντος. — nach G. κατ' ἀξίαν (κατὰ τὴν ἀ.), ἀξίως, προσ-, καθ-ηκόντως, ἐκ τῶν προσηκόντων, κατὰ τὸ προσῆκον; über G. ὑπὲρ τὴν ἀξίαν, ὑπὲρ τὸ μέτριον, πέρα τοῦ μετρίου, πέρα τοῦ προσήκοντος od. τοῦ δέοντος, ὑπερβαλλόντως. — wider G. παρὰ τὴν ἀξίαν od. παρὰ τὸ προσῆκον. — Gebühren entrichten τὰ προσήκοντα ἐπι-, ὑπο-τελεῖν.

gebühren 1) es gebührt sich: προσήκει, πρέπει, auch εἰκός, δεῖ, χρή, χρεὼν ἐστι, δίκαιόν ἐστι. — 2) es gebührt mir: προσήκει μοί τι, ἄξιός εἰμί τινος, ὀφείλεταί μοί τι.

gebührend, gebührlich προσήκων, ουσα, ον, ἄξιος 3., δίκαιος 3., ἐπιεικής 2. (schicklich u. schuldig). — πρέπων, ουσα, ον (schicklich), auch οἰκεῖος 3. (m. *gen.*). — d. g. Theil τὸ ἐπιβάλλον od. γιγνόμενον μέρος.

gebürtig durch d. *acc.* der Beziehung τὴν πατρίδα, τὸ γένος, τὴν γενεάν zu geben, z. B. aus Griechenland, aus Athen g. Ἕλλην τὴν πατρίδα, Ἀθηναῖος τὸ γένος. — aus dieser Stadt g. ταύτης τῆς πόλεως ὤν od. γεγονώς 3 — woher g.? ποδαπός 3.; — aus e. fremden Lande g. ἀλλοδαπός 3.

Gebüsch ὁ θάμνος (auch *pl.*), τὸ θαμνῶδες od. ἀλσῶδες χωρίον, ἡ λόχμη, ὁ λοχμώδης τόπος, ὁ λάσιος τόπος, τὰ λάσια. — auch ἡ ὕλη, ὁ δρυμός (Gehölz). — Im Bes. „G. v. Dornen" λόχμη βάτων od. ὁ βατώδης τόπος, „v. Myrten" ὁ μυρρινών, ῶνος, „v. Rosen" ἡ ῥοδωνιά u. dgl.

Gebund, s. Bündel.

Geburt 1) d. Gebären: τὸ τίκτειν, ὁ τόκος, ἡ λοχεία; ἡ ἀποκύησις (v. Thieren). — leichte, schwere G. ἡ εὐτοκία, δυστοκία. — zu frühe G., s. Fehlgeburt. — der G. nahe ἡ ἐπίτεξ (nur im *nom.*), ἐπίτοκος 2. (beide auch v. Thieren). — 2) d. Geboren werden: ἡ γένεσις. — v. G. an ἀπὸ γενεᾶς; gleich nach der G. starb er εὐθὺς γεννηθεὶς od. γενόμενος ἀπέθανεν. — durch G. diesem Lande als Bürger angehören γόνῳ (γένει) ταύτης τῆς χώρας πολίτην εἶναι. — übtr. Stamm, Geschlecht τὸ γένος, ἡ γενεά. — edle G. ἡ εὐγένεια, v. edler G. εὐγενής 2., γενναῖος 3., ὁ γεννάδας, εὐπατρίδης. — v. niedriger G. ἀγεννής 2. — e. Hellene v. G. Ἕλλην τὸ γένος. — 3) das was geboren wird: τὸ γέννημα, γεννώμενον; τὸ παίδευμα (selten); ὁ τόκος, ἡ γονή. — unzeitige G., s. Fehlgeburt.

Geburtsadel ἡ εὐγένεια.
Geburtsfeier, -fest τὰ γενέθλια.
Geburtsgöttin ἡ Εἰλείθυια.
Geburtshelfer ὁ μαιευόμενος, ὁ μαιευτικός (ὁ μαιήτωρ, ορος sp.) (sämmtl. nur übtr.; da das Alterthum nur Hebammen kannte).
Geburtshelferin ἡ μαῖα.
Geburtshülfe ἡ μαίευσις (als Handlung), ἡ μαιεία od. ἡ μαιευτική (τέχνη) (als Kunst od. Geschäft). — G. e. Frau leisten μαιεύεσθαί τινα.
Geburtsjahr τὸ ἔτος ἐν ᾧ τις ἐγένετο (ἐγεννή-θη).
Geburtsort ἡ πατρίς, ἴδος.
Geburtsschmerz ἡ ὠδίς, ῖνος (gew. *pl.*). — Geburtsschmerzen haben ὠδίνειν.
Geburtsstadt, s. Geburtsort.
Geburtsstuhl ὁ λοχεῖος δίφρος (bei sehr sp.).
Geburtstag ἡ γενέθλιος (ἡμέρα), τὰ γενέθλια (auch: **Geburtstagsfeier**). — den G. feiern γενέθλια ἄγειν, θύειν, ἑστιᾶν; γενεθλιάζειν sp. — **Geburtstagsgeschenk** τὸ γενέθλιον.
Geburtswehen, s. Geburtsschmerz.
Geburtszange ὁ ἐμβρυουλκός. — das Entbinden m. d. G. ἡ ἐμβρυουλκία (*verb.* ἐμβρυουλκεῖν).
Geck ὁ τετυφωμένος, ὁ τυφεδανός; alter G. ὁ τυφογέρων, οντος.
Gedächtniss 1) als Seelenvermögen: ἡ μνήμη, τὸ μνημονικόν. — e. gutes G. habend μνήμων 2., μνημονικός 3., e. schwaches G. habend ἀμνήμων 2., ἐπιλήσμων 2. — e. gutes G. für etw. haben μνήμονα od. μνημονικὸν εἶναί τινος, e. schwaches G. für etw. haben οὐ πάνυ δεινὸν εἶναι μεμνῆσθαί τι. — im G. haben διὰ μνήμης od. ἐν μνήμῃ ἔχειν τι, μνήμην ἔχειν τινός, μνημονεύειν (διαμνημονεύειν) τινός u. τι, ἀπομνημονεύειν τι, μεμνῆσθαί (διαμεμνῆσθαι) τι. — im G. behalten φυλάττειν τι ἐν μνήμῃ, σῴζειν (gew. *M.*) τι od. μνήμην τινός. — leicht im G. zu behalten εὐμνημόνευτος 2., schwer im G. zu behalten δυσμνημόνευτος 2. (aber auch „schwer im G. behaltend"); leichter im G. zu behalten sein εὐμνημονεστέρως ἔχειν. — aus d. G. hersagen ἀπὸ μνήμης εἰπεῖν, ἀπομνημονεύειν. — im G. bleiben ἐμμένειν τῇ μνήμῃ, μνημονεύεσθαι *P.* — etw. dem G. einprägen τιθέναι (u. *M.*) τι εἰς μνήμην, παραδιδόναι τι τῇ μνήμῃ. — sich wunderbar im G. erhalten od. sich dem G. einprägen θαυμαστὸν ἔχειν τι μνημεῖον. — Jmd. etw. in's G. zurückrufen ἀναμιμνήσκειν τινά τι u. τινος, ὑπομνήσκειν τινά τι, vgl. erinnern. — es entfällt mir etw. aus dem G. = ich vergesse, w. s. — in d. G. kommen ἰέναι ὑπὸ τὴν μνήμην. — d. G. verlieren μειοῦσθαι (*P.*) τὴν μνήμην, auch μειοῦται ἡ μνήμη τινός. — 2) Andenken, Erinnerung, w. s. — 3) Denkmal, w. s.
Gedächtnissfehler τὸ μνημονικὸν ἁμάρτημα.
Gedächtnisskraft τὸ μνημονικόν.
Gedächtnisskunst τὸ μνημονικὸν τέχνημα, τὸ μνημονικόν (auch *pl.*). — Vorschrift der G. τὸ μνημονικὸν παράγγελμα.
Gedächtnissrede ὁ μνηματίτης λόγος erst sehr sp.; besser τὸ ἐγκώμιον, ὁ ἔπαινος (Lobrede); ὁ ἐπιτάφιος (auch m. λόγος, sp. ἔπαινος, Leichenrede).
Gedächtnisssäule ἡ στήλη.
Gedächtnissstärke τὸ μνημονικόν.
gedämpft (v. Speisen) πνικτός 3.
Gedärme, s. Darm, Eingeweide.
Gedanke 1) als Erzeugniss d. Verstandesthätigkeit: ἡ διάνοια, ἔννοια, ἐπίνοια, τὸ νόημα, δια-, ἐν-, ἐπι-νόημα; τὸ σκέμμα, τὸ ἐνθύμημα; ὁ λογισμός. — e. G. fassen λαμβάνειν τι ἐν νῷ, ὑπολαμβάνειν τι τῇ διανοίᾳ; auf e. G. kommen εἰς ἐπίνοιαν ἰέναι (ἔρχεσθαι) τινός. — Jmd. auf e. G. bringen ὑποβάλλειν τινί τι; vgl. erinnern. — seine G. auf etw. richten ἐφιστάναι τὴν διάνοιαν ἐπί τι, τὴν διάνοιαν od. τὴν γνώμην ἔχειν πρός τινι, τὸν νοῦν προσέχειν τινί. — seine G. wo anders haben ἄλλοσε ἔχειν τὸν νοῦν, πρὸς ἑτέρῳ τινὶ ἔχειν τὴν γνώμην. — keine G. auf etw. haben οὐ προσέχειν τινὶ τὸν νοῦν; ὀλιγωρεῖν od. ἀμελεῖν τινος. — es kommt mir der G. (bei) ἔννοιά μοι ἐγγίγνεται, ἐμπίπτει, παρίσταται, εἰσ-, ἐπ-έρχεται. — etw. in G. haben, s. denken (auf etw.) u. bedenken. — in dem G. dass... durch d. *part.* ἐννοῶν, διανοούμενος (ἐννοήσας, διανοηθείς) u. dgl. — sie vermochten nicht einmal in G. sich zu widersetzen οὐδ' ἐπινοήσαντες οἷοί τ' ἦσαν ἀντιστῆναι. — im G. (in der Vorstellung) κατ' ἐπίνοιαν. — so schnell wie e. G. ἅμα νοήματι, θᾶττον λόγου, vgl. Od. 7, 36 ὡς εἰ πτερὸν ἠὲ νόημα. — in G. sein, s. nachdenken. — in G. vertieft sein σύννουν εἶναι, sp. ἐπὶ συννοίας γενέσθαι. — in tiefen G. einhergehen ἐπὶ συννοίᾳ od. ἐπὶ συννοίας βαδίζειν. — seine G. beisammen haben προσέχειν τὸν νοῦν; vgl. aufmerken. — sich G. machen φροντίζειν τινός, ἐν φροντίδι εἶναι od. γίγνεσθαι περί τινος. — es macht mir etw. G. φροντίδα παρέχει μοί τι. — sich aus d. G. schlagen etw. οὐκέτι φροντίζειν τινός, ἀποβάλλειν (ἀπαλλάττειν) τὴν φροντίδα τινός. — übr. s. Nachdenken, Erwägung, Ueberlegung. — 2) Gesinnung, Meinung, Ansicht: ἡ διάνοια, ἔννοια, τὸ νόημα, δια-, ἐν-νόημα, τὸ ἐνθύμημα, ἡ γνώμη, ἡ δόξα, u. in Worten ausgesprochen: ὁ λόγος. — häufig umschr. durch Verba, z. B. das sind meine G. ταῦτα od. οὕτως γιγνώσκω (neben τοιαύτην ἔχω τὴν γνώμην), ich spreche meine G. aus λέγω ἃ νοῶ od. γιγνώσκω (ἔγνωκα), ich habe nicht einerlei G. mit dir οὐ ταὐτά σοι γιγνώσκω, οὔ μοι δοκεῖ ταὐτὰ ἅπερ καὶ σοί, er hat e. ganz richtigen G. ὀρθῶς λέγει, das ist e. herrlicher G. von dir κάλλιστα λέγεις, viele gute G. vorbringen πολλὰ τῶν δεόντων εἰπεῖν. — Jmd. e. G. eingeben, auf e. G. bringen ἐμποιεῖν τινι ἔννοιαν, παραστῆσαί τί τινι. — Jmd. auf andere G. bringen παραπείθειν τινά. — auf andere G. kommen μεταγιγνώσκειν, μεταβάλλεσθαι. — hohe od. stolze G. haben μέγα (selten μεγάλα) φρονεῖν, vgl. Meinung. — ist es = „Entschliessung, Vorsatz": ἡ ἐπίνοια, διάνοια, βουλή, übr. vgl. Entschliessung, Vorsatz. — d. G. zu etw. fassen, s. gedenken 4). — auf e. anderen G. kommen γνωσιμαχεῖν, μεταβουλεύεσθαι. — ist es = „Vermuthung": ἡ ὑπόνοια; auf e. G. kommen ὑπονοεῖν; s. vermuthen. — 3) Satz, Sentenz: ἡ γνώμη; τὸ ἐνθύμημα (bes. e. scharfsinniger G.); ὁ λόγος (Ausspruch); τὸ ἀπόφθεγμα (treffender, witziger Ausspruch). — 4) Sinn, Bedeutung: ἡ διάνοια, ὁ νοῦς; ἡ ὑπόνοια (d. einer Rede od. einem Bilde zu Grunde liegende Gedanke, bes. bei Allegorien). — d. G. des Dichters ist dieser λέγει od. βούλεται λέγειν ὁ ποιητὴς τοιόνδε.
Gedankenaustausch τὸ λέγειν καὶ ἀκούειν ἐν μέρει.
Gedankenfolge ἡ τῶν λογισμῶν (νοημάτων) διάθεσις.
Gedankenfreiheit umschr., z. B. in diesem Staate herrscht grosse G. πολλή ἐστιν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὧν ἂν φρονῇ τις ἄδεια.
Gedankenfülle etwa ἡ τῶν ἐνθυμημάτων ἀφθονία.
Gedankengang, s. Gedankenfolge.
gedankenleer *a*) v. Pers. ἀναίσθητος, ἀβέλτερος 2. *b*) v. Sachen: μάταιος 3. u. 2.; κενός, ψυχρός 3.
Gedankenleere *a*) v. Pers. ἡ ἀναισθησία, ἀβελ-

τερία. *b*) v. Sachen: ἡ κενότης, ψυχρότης, τὸ μάταιον, τὸ κενόν.

gedankenlos ἄνους, ἀνόητος, ἄλογος, ἀλόγιστος, ἀπερίσκεπτος, sp. ἀνεπίστατος 2.

Gedankenlosigkeit ἡ ἄνοια, ἀλογία, τὸ ἀλόγιστον, ἡ ἀφροσύνη, τὸ ἀπερίσκεπτον, sp. ἡ ἀλογιστία, ἀνεπιστασία, ἀπερισκεψία, ἀνοητία (ἀνοησία).

gedankenreich etwa πλήρης (2.) ἐνθυμημάτων.

Gedankenreichthum, s. Gedankenfülle.

gedankenvoll, v. Pers. σύννους 2. — g. einhergehen ἐπὶ συννοίας od. ἐπὶ συννοίᾳ βαδίζειν. — v. Sachen, s. gedankenreich.

gedeihen 1) eig. v. Pflanzen u. lebenden Geschöpfen: αὐξάνεσθαι (αὔξεσθαι), ἐπαυξάνεσθαι (ἐπαύξεσθαι) *P.*; εὐθενεῖν (sp. auch εὐθηνεῖν). — g. lassen αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν. — d. Nahrung gedeiht Jmd. ἀπολαύει τις τῆς τροφῆς. — 2) übtr. v. Sachen u. Zuständen: ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν; ἐρρῶσθαι; προχωρεῖν, sp. προκόπτειν. — zu e. Höhe g. ὕψος λαμβάνειν (v. Dingen, welche im Bau begriffen sind). — etw. g. machen ἐπίδοσιν παρασκευάζειν od. παρέχειν τινί; vgl. fördern. — d. Sachen sind dahin gediehen ἐνταῦθα od. εἰς τοῦτο τὰ πράγματα προκεχώρηκε (προῆκται, περιέστηκεν).

Gedeihen, das, 1) eig. ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις; ἡ εὐθένεια (sp. εὐθηνία); d. G. d. Nahrung ἡ ἀπόλαυσις τῆς τροφῆς. — 2) übtr. ἡ ἐπίδοσις; sp. ἡ (ἐπὶ τὸ βέλτιον) προκοπή; auch ὁ ὄλβος (selten), ἡ εὐδαιμονία (Wolstand, Wolfahrt, w. s.).

gedeihlich 1) eig. αὔξιμος 2., αὐξητικός 3.; sp. εὐαλδής 2. — ἀπολαυστικός 3. (v. Speisen, sp.). — 2) übtr. ἐπιτήδειος 3. u. 2., ὀνήσιμος 2., ὠφέλιμος 2. u. 3., auch καλός 3., vgl. nützlich, förderlich. — g. Zustand, s. d. vhg. W.

gedenken 1) eingedenk sein = sich erinnern, w. s. — Jmd. etw. g. (im Guten od. Bösen) ἀπομνημονεύειν τινί τι, Jmd. etw. im Bösen μνησικακεῖν τινί τινος. — ich will es dir schon g. οὐ χαιρήσων ταῦτά μ' εἴργασαι. — 2) = erwähnen, w. s. — nicht zu g. dass ... παραλιπών 3. m. entspr. Obj., auch ἵνα μὴ λέγω ταῦτα, od. durch οὐχ ὅπως ... ἀλλά, z. B. nicht zu g., dass du dich ihnen dankbar erweisest, wirst du selbst zum Verräther an ihnen οὐχ ὅπως χάριν ἔχεις αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ προδότης γίγνει αὐτῶν. — 3) = erwarten, hoffen, w. s. — 4) vorhaben, gesonnen sein: διανοεῖσθαι (*DP.*), ἐπινοεῖν, ἐν νῷ ἔχειν, βούλεσθαι, μέλλειν m. f. *inf.* — auch δοκεῖ μοι m. *inf.* — wo gedenkst du hin? ποῖ τείνεις; (auch = „was fällt dir ein?" s. einfallen).

Gedenken, das, ἡ μνήμη. — seit Menschen Gedenken ἐφ' ὅσον γε ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται; od. durch μνημονεύεσθαι *P.*, z. B. seit M. G. gab es keine so grosse Pest οὐ τοσοῦτος λοιμὸς ἐμνημονεύετο γενέσθαι, seit M. G. ertrug Niemand d. Tod schöner οὐδεὶς τῶν μνημονευομένων ἀνθρώπων κάλλιον θάνατον ἤνεγκεν.

Gedicht τὸ ποίημα; ἡ ποίησις (e. grösseres Dichterwerk); τὸ ἔπος (gew. *pl.*, episches G.); τὸ ᾆσμα, τὸ μέλος, ἡ ᾠδή (lyrisches G., vgl. ὁ διθύραμβος); τὸ εἰδύλλιον (kleines Genregedicht). — e. G. machen ποιεῖν ποίημα.

Gedichtchen τὸ ποιημάτιον.

gediegen 1) eig. ἄπεφθος 2., καθαρός 3., εἰλικρινής, ἀκήρατος 2. (geläutert, rein). — v. g. Golde, Silber ὁλόχρυσος, ὁλάργυρος 2. — 2) übtr. e. g. Mensch ἀνὴρ γενναῖος, χρηστός, ἁπλοῦς; sp. σφυρήλατος 2. (z. B. φιλία, νοῦς).

Gediegenheit 1) eig. ἡ καθαρότης, εἰλικρίνεια, sp. ἀκηρασία. — 2) übtr. ἡ χρηστότης, γενναιότης.

gedoppelt, s. doppelt.

Gedränge 1) eig. *a*) das Drängen: ὁ ὠθισμός, ἡ ὦσις, sp. ὤθησις. *b*) e. Haufe sich drängender Menschen: ὁ ὄχλος, τὸ πλῆθος, ἡ τύρβη, auch ὁ θόρυβος. — ins G. kommen ἐμπίπτειν ὄχλῳ, ὠθεῖσθαι, περιωθεῖσθαι, πιέζεσθαι (*P.*) ὑπὸ τοῦ πλήθους. — im G. sein στενοχωρεῖν. — 2) übtr. ὁ ὄχλος, sp. ἡ ὄχλησις, τὸ ὄχλημα; ἡ ἀπορία (u. *pl.*), τὸ στενόν, sp. ἡ στενοχωρία; selten ἡ ἀνάγκη (u. *pl.*). — im G. sein ἀπορεῖν, διαπορεῖν (u. *DP.*), ἐν ἀπορίᾳ, ἀπορίαις od. δεινοῖς εἶναι; στενοχωρεῖν (sp. auch *P.*); πιέζεσθαι *P.*; im G. sein m. etw. ἀπορεῖν τινι, περί τινος, εἴς od. πρός τι; διαπορεῖν ἐπί τινι u. περί τινος. — in's G. kommen εἰς ἀπορίαν καταστῆναι, ἀπορίᾳ, ἀνάγκαις od. δεινοῖς περιπίπτειν; in's G. kommen m. etw., z. B. es kommt Jmd. m. d. Lebensmitteln in's G. τὰ τῆς τροφῆς τινι καθίσταται εἰς στενόν. — in's G. bringen εἰς ἀπορίαν καθιστάναι od. ἐμβάλλειν τινά, ὄχλον od. πράγματα παρέχειν τινί. — der im G. ist ἄπορος, ἀμήχανος 2.

gedrängt ἀθρόος 3., πυκνός 3., v. d. Rede u. Schreibart σύντομος 2.; g. sprechen συντόμως εἰπεῖν, συντέμνειν τοὺς λόγους.

Gedrängtheit ἡ πυκνότης, τὸ πυκνόν, τὸ ἀθρόον; v. d. Rede u. Schreibart ἡ συντομία, τὸ σύντομον.

gedrechselt ἔντορνος 2. od. durch d. *part. pf. P.* d. Verba unter „drechseln"; übtr. v. d. Rede, d. Ausdrucke στρογγύλος 3. (im guten Sinne); περίεργος 2., περιττός 3. (im üblen Sinne).

gedrungen 1) dicht: ἁδρός 3., sp. ἁδρομερής 2.; πυκνός 3., στερρός 3.; στιφρός 3. (bes. v. Körper u. seinen Theilen). — v. g. Körperbau στιφρὸς τὸ σῶμα. — vgl. gedrängt. — 2) genöthigt: ἠναγκασμένος 3. — sich g. fühlen ἀναγκάζεσθαι *P.*

Gedrungenheit ἡ ἁδρότης, πυκνότης, στερρότης, στιφρότης; vgl. Gedrängtheit.

geduckt κεκυφώς, ἐπτηχώς, ὑπεπτηχώς 3.

Geduld ἡ καρτερία, καρτέρησις, τὸ καρτέρημα; sp. ἡ ὑπομονή, ἀνοχή (d. ruhige, standhafte Ertragen); ἡ πρᾳότης, ἡσυχία (Sanftmuth, Gelassenheit); ἡ μακροθυμία (Langmuth). — G. haben μενετὸν od. μακρόθυμον εἶναι, sp. μακροθυμεῖν. — G. haben m. etw. ἀνέχεσθαι, ὑπομένειν, φέρειν τι. — m. G. ertragen etw. πρᾴως φέρειν τι; m. G. anhören ἀνέχεσθαι ἀκούοντα, m. G. ansehen περιορᾶν τι γιγνόμενον. — in G. ἡσυχίαν ἄγων 3., ἐν ἡσυχίᾳ, καθ' ἡσυχίαν, ἐφ' ἡσυχίας, ἡσυχῇ, πρᾴως, ἡσύχως, in aller G. ἡσυχίαν ἄγων ὡς δυνατὸν μάλιστα, μετὰ πολλῆς πρᾳότητος, πρᾳότατα, ἡσυχαίτατα. — Jmds. G. auf d. Probe stellen πειρᾶσθαί (*DP.*) τινος ὅπως ἔχει πρᾳότητος. — habe nur G. ἔχ' ἥσυχος od. ἡσυχῇ.

gedulden, sich, ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν (sich ruhig halten); καρτερεῖν, ὑπομένειν (aushalten); μένειν, ἀνα-, παρα-μένειν (warten).

geduldig καρτερικός 3.; μενετός 3., μακρόθυμος 2.; πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, ἥσυχος 2. — *adv.* πρᾴως, ἡσύχως, gew. ἡσυχῇ, vgl. übr. Geduld.

geehrt, s. ehren.

geeignet (zu etw.) ἐπιτήδειος 3. u. 2. (τινί, εἴς u. πρός τι, auch m. *inf.*), ἱκανός 3. (εἴς, πρός u. ἐπί τι od. m. *inf.*), οἰκεῖος 3. (τινί u. τινός), χρήσιμος 3. u. 2. (τινί, εἴς, πρός, περί, κατά τι, auch m. *inf.*), καλός 3. (εἴς u. πρός τι od. *inf.*), ἀγαθός 3. (εἴς, πρός, περί τι od. *inf.*), καίριος 3. u. 2. (zur rechten Zeit, schicklich, passend). — g. Zeitpunkt ὁ καιρός. — g. für Reiterei ἱππάσιμος 3. (v. Terrain; d. für Reit. g. T. τὸ ἱππάσιμον). — s. bequem, passend.

geerbt παρειλημμένος (3.) ὑπὸ τῶν πατέρων, πατρῷος 3.; sp. παραδόσιμος 2. (überliefert, auch m. τοῖς ἐπιγιγνομένοις).

Gefährde; sonder G. ἀδόλως, ἀδεῶς.

gefährden ἐμβάλλειν τινὰ εἰς κινδύνους; παραβάλλεσθαί τινα; σφάλλειν, βλάπτειν τινά u. τι. — gefährdet sein, v. Pers. ἐν κινδύνῳ (κινδύνοις) εἶναι, gew. κινδυνεύειν (an etw. περί τινος, περί τινι, ὑπέρ τινος, auch τινί, z. B. ψυχῇ); v. Sa-

Gefährdung ὁ κίνδυνος. [chen κινδυνεύεσθαι *P.*

gefährlich ἐπικίνδυνος 2., δια-, παρα-κεκινδυνευμένος 3., παρακινδυνευτικός 3., sp. παρακίνδυνος, κινδυνώδης 2.; ἐπισφαλής 2., σφαλερός 3.; παράβολος 2. (misslich); χαλεπός 3. (schwierig); δεινός 3. (schrecklich). — g. Lage τὰ δεινά, τὰ χαλεπά. — in e. g. Lage sein ἐπισφαλῶς od. χαλεπῶς διακεῖσθαι. — g. krank sein ἐπισφαλῶς νοσεῖν, χαλεπῶς διακεῖσθαι ὑπὸ νόσου; sehr g. krank sein ἐπιθάνατον εἶναι, ἐπιθανάτως (sp. ἐπιθανατίως) ἔχειν, auch sprichw. σελίνου δεῖσθαι. — g. sein κίνδυνον ἔχειν od. φέρειν, auch οὐκ ἀκίνδυνον εἶναι. — g. Stelle für Verwundungen am Leibe τὸ καίριον (sp. τὸ καίριον μέρος, ὁ καίριος τόπος); g. Wunde ἡ καιρία πληγή; e. g. Wunde erhalten καιρίαν τρωθῆναι. — g. Krankheit χαλεπὴ od. καιρία νόσος. — g. machen (in der Rede) δεινοῦν (ἐπὶ τὰ μείζω), δεινὸν ποιεῖν (u. *M.*), sp. δεινοποιεῖν.

Gefährlichkeit τὸ ἐπικίνδυνον, ἐπισφαλές, σφαλερόν, τὸ δεινόν, ἡ δεινότης, χαλεπότης.

Gefährte ὁ κοινωνός (Theilnehmer), ὁ συνεργός u. συλλήπτωρ, ορος (Gehülfe); ὁ συνοδοιπόρος, συνέμπορος (G. auf d. Reise zu Lande), ὁ σύμπλους (zur See), ὁ συστρατιώτης (auf e. Feldzuge), ὁ ἀκόλουθος (Begleiter, w. s.); ὁ ἑταῖρος (Genoss, Kamerad); ὁ ἡλικιώτης, ἧλιξ, κος (Altersgenoss); ὁ φίλος (Freund). — die G. Jmds. οἱ περί (ἀμφί) τινα, οἱ σύν τινι, οἱ μετά τινος.

Gefährtin ἡ κοινωνός; ἡ συνεργός, συλλήπτρια; ἡ ἑταίρα (selten, gew. = Buhlerin), ἡ φίλη (Freundin); ἡ ἧλιξ, κος, ἡλικιῶτις, ιδος (Altersgenossin); auch = Gattin, w. s. — vgl. d. vhg. W.

Gefälle, das, (d. Wassers) ἡ φορά, καταφορά.

Gefälle, die, αἱ πρόσοδοι, τὰ ἔκ τινος γιγνόμενα (Einkünfte); τὰ τέλη, ὁ φόρος, ὁ δασμός, ἡ σύνταξις (Abgabe). — d. G. entrichten τελεῖν od. ὑποτελεῖν φόρον, ἀποφέρειν δασμόν. — d. G. erheben, s. erheben u. Abgabe.

gefällig 1) Gefallen erweckend: χαρίεις 3., κεχαρισμένος 3., ὁ, ἡ ἐπίχαρις u. εὔχαρις, ι (*gen.* -ιτος), ἡδύς 3., εὐάρεστος 2., προσφιλής 2., φίλος 3.; v. d. Rede auch: πιθανός 3. — 2) mir ist es g.: ἀρέσκει μοί (seltener μέ) τι, δοκεῖ μοί τι, βούλομαι m. f. *inf.* — wenn es dir g. ist εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν, εἰ σοὶ φίλον (ἐστίν). — ist es dir g., so lass uns gehen βούλει ἴωμεν (sp. auch βούλει m. *fut.*); wenn es dir g. ist, so bleibe εἰ βούλει, μένε. — 3) Jmd. Gefälligkeiten erweisend: ἄρεσκος 3. (sp. ἀρεσκευτικός 3.), θεραπευτικός 3.; ὑπηρετικός 3., εὔκολος 2., πρόθυμος 2. (dienstfertig); ῥᾴδιος 3. (nachgiebig). — sich g. gegen Jmd. bezeugen m. etw., Jmd. g. sein χαρίζεσθαί τινί τι, ἐν χάριτι ποιεῖν τινί τι, θεραπεύειν τινά, ὑπηρετεῖν τινί τι od. εἴς (πρός) τι; ἀρεσκεύεσθαί τινα (nicht belegt). — nicht g. sein gegen Jmd. ἀχαριστεῖν τινι. — als *adv.* ἀρεσκόντως, προθύμως, μετ' εὐνοίας.

Gefälligkeit 1) die Annehmlichkeit: ἡ χάρις, ιτος. — 2) d. Bestreben zu gefallen: ἡ ἀρεσκεία, τὸ θεραπευτικόν, ἡ εὐκολία, προθυμία, τὸ πρόθυμον (Dienstfertigkeit); ἡ ῥᾳστώνη (Nachgiebigkeit). — 3) Dienstleistung: ἡ χάρις, ιτος, ἡ ὑπηρεσία, τὸ ὑπηρέτημα, ἡ εὐεργεσία, τὸ εὐεργέτημα. — Jmd. e. G. erweisen, s. Gefallen. — Jmd. keine G. abschlagen οὐδὲν ἀχαριστεῖν τινι.

gefänglich; g. Haft ἡ φυλακή, φρουρά. — Jmd. g. einziehen συλλαμβάνειν τινά, vgl. d. f. W.

Gefängniss τὸ δεσμωτήριον, τὸ δημόσιον (Staatsgefängniss); ἡ εἱρκτή, ἡ φυλακή, φρουρά; auch οἱ δεσμοί, τὰ δεσμά; ἡ τήρησις. — in's G. setzen ἀπάγειν (m. u. ohne εἰς τὸ δεσμωτήριον); εἰσάγειν, κατατίθεσθαι, seltner ἀποτίθεσθαι εἰς τὸ δεσμωτήριον od. εἰς φυλακήν, διδόναι εἰς φυλακήν, gew. δεῖν, δεσμεύειν, εἱργνύναι, καθειργνύναι. — in's G. gesetzt werden εἰσπίπτειν εἰς τὴν εἱρκτήν, δεθῆναι. — im G. sitzen ἐν φυλακῇ od. δεσμοῖς εἶναι, (ἐν δημοσίῳ δεσμῷ) δεδέσθαι. — aus d. G. befreien λύειν τινὰ τῶν δεσμῶν, ἀπαλλάττειν τινὰ τῆς φυλακῆς, ἐξάγειν τινὰ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου. — aus d. G. ausbrechen διορύττειν τὸ δεσμωτήριον od. τὸ δεσμωτήριον διορύξαντα ἀποδιδράσκειν.

Gefängnissstrafe ἡ δεσμῶν ζημία, auch ὁ δεσμός od. gew. *pl.* οἱ δεσμοί, τὰ δεσμά. — Jmd. zur G. verurtheilen δεσμόν τινος καταγιγνώσκειν.

Gefängnisswärter ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ, κος, ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν, sp. ὁ δεσμοφύλαξ, εἱρκτοφύλαξ, κος. — G. sein εἱρκτοφυλακεῖν sp.

Gefäss 1) Behälter: τὸ σκεῦος, τὸ ἀγγεῖον (τὸ ἄγγος poet. u. Hdt.; auch v. den G. im thierischen Körper; dh. Leere der G. ἡ κεναγγία, mit der Leere der G. verbunden κεναγγικός 3.; leere G. haben κεναγγεῖν); τὸ τεῦχος (jedes G., bes. e. hölzernes; auch e. G. im thierischen Körper; doch selten in Prosa); sp. τὸ δοχεῖον; kleines G. τὸ ἀγγείδιον. — irdenes G. ὁ κέραμος, ἡ κεραμίς, ίδος, τὸ κεράμιον; goldenes, silbernes G. τὸ χρύσωμα, ἀργύρωμα; G. v. Erz τὸ χαλκίον, χάλκωμα; v. Messing τὸ κορινθιουργὲς χάλκωμα. — G. zum Einschenken ἡ πρόχους (*dem.* τὸ προχοίδιον). — G. zum Abkühlen d. Weines ὁ ψυκτήρ, ῆρος. — vgl. Krug. — Gestell od. Untersatz für G. ἡ ἀγγοθήκη sp. — 2) Griff beim Degen: ἡ κώπη, ἡ λαβή.

Gefahr ὁ κίνδυνος; ὁ ἀγών, ῶνος (eig. Kampf, Streit); τὸ δεινόν, τὸ χαλεπόν, τὸ κακόν, sp. ἡ περίστασις (jede gefährliche, schlimme Lage). — m. G. verbunden ἐπικίνδυνος 2., δια-, παρα-κεκινδυνευμένος, παρακινδυνευτικός 3., sp. παρακίνδυνος, κινδυνώδης 2., vgl. gefährlich; d. Sache ist m. G. verbunden κίνδυνος ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι, ἐν ἐπικινδύνῳ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα; mit od. unter G. ἐπικινδύνως. — ohne G. ἄνευ κινδύνου, ἀκινδύνως, ἀσφαλῶς, ἀδεῶς od. durch d. entspr. *adj.*, vgl. gefahrlos. — auf d. G. hin dass ... κινδυνεύων, διακινδυνεύων m. *inf.* — d. Waaren gehen auf d. G. dessen, der das Geld geliehen hat ἐπικινδυνεύεται τῷ δανείσαντι τὰ χρήματα. — Jmd. in e. G. bringen, Jmd. G. bringen od. bereiten καθιστάναι od. ἄγειν τινὰ εἰς κίνδυνον, περιβάλλειν τινὰ κινδύνοις; παρασκευάζειν, φέρειν, ἐπιφέρειν, προξενεῖν τινι κινδύνους. — sich in e. G. begeben od. wagen, sich einer G. aussetzen od. unterziehen κινδυνεύειν, δια-, παρα-κινδυνεύειν (κίνδυνον); ἰέναι (ἐλθεῖν, προελθεῖν, ἐμβαίνειν, καταστῆναι) εἰς κίνδυνον; κίνδυνον ἀναλαβέσθαι, αἱρεῖσθαι, ὑποδύεσθαι, παραβάλλεσθαι, ποιεῖσθαι, ἀναρρίπτειν; etw. v. sich einer G. aussetzen, z. B. sein Leben, seine Kinder παραβάλλεσθαι τὴν ψυχήν, τοὺς παῖδας. — sich m. Jmd. in e. G. begeben συγκινδυνεύειν τινί, κίνδυνον συναίρεσθαί τινι. — sich für Jmd. in e. G. begeben κινδυνεύειν ὑπέρ τινος, διακιν-

δυνεύειν πρό τινος, προκινδυνεύειν τινός. — sich in G. stürzen ῥίπτειν od. διδόναι ἑαυτὸν εἰς κινδύνους; φέρεσθαι (P.) εἰς τὰ ἐπικίνδυνα; sp. ῥιψοκινδυνεῖν; der sich in G. stürzt ῥιψοκίνδυνος 2. — e. G. bestehen ὑπομένειν, ὑφίστασθαι, ὑποφέρειν, selten ἐγχειρίζεσθαι κίνδυνον, κινδυνεύειν κίνδυνον od. κινδύνευμα; viele G. bestehen πολλὰ κινδυνεύειν. — in G. gerathen περιπίπτειν κινδύνῳ. — in G. sein ἐν κινδύνῳ od. δεινοῖς εἶναι, κινδυνεύειν; v. Sachen κινδυνεύεσθαι, διακινδυνεύεσθαι P.; in um so grösserer G. sein τοσούτῳ ἐν δεινοτέροις εἶναι; in d. grössten, äussersten G. sein ἐν δεινοτάτοις εἶναι, ἐν παντὶ εἶναι od. γενέσθαι, κινδυνεύειν περὶ τῶν μεγίστων od. ἐσχάτων; (v. e. Staate) ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἐδαφῶν κινδυνεύειν; in d. äusserste G. kommen εἰς πᾶν ἀφικνεῖσθαι. — in G. schweben αἰωρεῖσθαι ἐν κινδύνῳ. — es schwebt etw. (das mir angehört) in Gefahr κινδυνεύω περί τινος, seltener περί τινι, ὑπέρ τινος, τινί, auch κίνδυνος κινδυνεύεται ἔν τινι. — G. schwebt über Jmds. Haupte κίνδυνος ἐκ κεφαλῆς ἐπίκειταί τινι. — G. laufen κινδυνεύειν, κίνδυνός ἐστί od. γίγνεταί τινι; G. laufen dass ... κινδυνεύειν m. inf.; κίνδυνός ἐστι m. f. acc. u. inf., auch m. f. μή ...; auch ἐπικίνδυνόν ἐστι, δεινόν ἐστι od. γίγνεται μὴ ... — es ist (hat) keine G. dass ... κίνδυνος οὐδεὶς μὴ ..., οὐδὲν δεινὸν μὴ ... — es droht G. μέλλει ἔσεσθαι κίνδυνος; es droht Jmd. G. ἐν-, ἐφ-ίσταται, ἐπικρέμαται, ἐπιφέρεταί (P.) τινι κίνδυνος. — es droht v. Jmds. Seiten G. ἐπικίνδυνά ἐστι τὰ παρά τινος, es droht v. Jmds. Seiten keine G. ἀκίνδυνά ἐστι τὰ παρά τινος. — d. drohende (bevorstehende) G. ὁ μέλλων. od. ἐπικρεμάμενος κίνδυνος. — es hat (ist) gar keine G. πολλή ἐστιν ἄδεια od. ἀσφάλεια. — einer G. entgehen ἀποφεύγειν κίνδυνον, ἀπαλλάττεσθαι (P.) τοῦ κινδύνου, auch σῴζεσθαι (P.) ἐκ κινδύνου, ἐκσῴζεσθαι ἐκ τοῦ κινδύνου od. τοῦ κινδύνου. — sich einer G. entziehen ἐξίστασθαι κίνδυνον. — e. G. abwenden διαλύειν (ἀπαλλάττειν) κίνδυνον. — ausser aller G. sein ἀπηλλάχθαι πάντων τῶν κακῶν, ἐκτὸς πηλοῦ πόδα ἔχειν. — v. Kranken: in G. sein ἐπισφαλῶς νοσεῖν, χαλεπῶς διακεῖσθαι ὑπὸ νόσου, in sehr grosser G. sein ἐπιθάνατον εἶναι, ἐπιθανάτως (sp. ἐπιθανατίως) ἔχειν, sprichw. σελίνου δεῖσθαι; ausser G. sein ῥαΐζειν, ἀναρρώννυσθαι P.

gefahrlos ἀκίνδυνος, ἀσφαλής, ἀδεής 2.; auch umschr. οὐδὲν κινδυνεύων 3., z. B. er legte d. Reise g. zurück οὐδὲν κινδυνεύων κατήνυσε τὴν πορείαν.

Gefahrlosigkeit τὸ ἀκίνδυνον, ἡ ἀσφάλεια, ἄδεια.

gefahrvoll ἐπικίνδυνος 2., κίνδυνον (κινδύνους) ἔχων 3.; vgl. gefährlich. — g. Lage τὰ δεινά, τὰ χαλεπά. — in e. g. Lage sein ἐν δεινοῖς εἶναι. — g. Unternehmen ὁ κίνδυνος, τὸ κινδύνευμα.

gefallen, Jmd., ἀρέσκειν τινί (seltner τινά), sp. εὐαρεστεῖν (u. P.) τινι. — es gefällt mir etw. ἥδομαί (P.) τινι, ἡδονὴν παρέχει μοί τι, ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι, auch ἀγαπῶ τι (τινι), ἐπαινῶ τι; Eines gefällt mir nicht ἓν δ' οὐ προσίεταί με. — wenn es dir gefällt εἴ σοι δοκεῖ, εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν, εἴ σοι φίλον, εἰ βούλει; vgl. gefällig. — sich in etw. g. καλλωπίζεσθαί τινι u. ἐπί τινι, ἐγκαλλωπίζεσθαι u. sp. ἐναγλαΐζεσθαί τινι. — sich etw. g. lassen φέρειν, ὑπομένειν, ἀνέχεσθαι, ἀποδέχεσθαί τι, auch m. part., z. B. sich Beleidigungen g. lassen ἀδικούμενον ἀνέχεσθαι, lasset euch seine Prellereien nicht g. μὴ ἀποδέχεσθε τούτου φενακίζοντος ὑμᾶς u. dgl. — man kann sich etw. g. lassen ἀνεκτόν ἐστί τι. — er liess sich alles g. πάντα ὑπέμεινε od. οὐδὲν ὅτι οὐχ ὑπέμεινε. — Jmd. muss sich etw. g. lassen δίκαιός ἐστί τις πάσχειν τι, ἀνάγκη τινὶ (τινὰ) πάσχειν τι, δεῖ τινα πάσχειν τι.

Gefallen 1) Lust, Belieben: ἡ ἡδονή. — G. an etw. finden ἥδεσθαι (P.) od. χαίρειν τινί, ἐπί τινι od. m. part., auch ἡδονὴν παρέχει μοί τι, ἐν ἡδονῇ od. ἡδομένῳ ἐστί μοί τι, ἀρέσκεσθαί (P.) τινι, ἀγαπᾶν τι, ἐπαινεῖν τι. — ich finde keinen G. an etw. οὐ προσίεταί μέ τι. — nach G. καθ' od. πρὸς ἡδονήν; ἐκ τῶν δοξάντων; sp. ἐπ' ἀδείας od. ἐπ' ἐξουσίας. — ich handle nach G. καθ' ἡδονὴν ποιῶ τι; ποιῶ τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα; ποιῶ ὅ τι ἂν βούλωμαι. — nach G. hören πρὸς ἡδονὴν ἀκούειν. — Jmd. zu G. reden καθ' ἡδονὴν λέγειν, πρὸς ἡδονὴν διαλέγεσθαι (DP.), ὁμιλεῖν u. (v. Volksredner) δημηγορεῖν τινι. — zu G. thun πρὸς χάριν, χάριτος ἕνεκα, seltner κατὰ χάριν od. μετὰ χάριτος ποιεῖν od. πράττειν τι. — Jmd. zu G. sein χαρίζεσθαί τινι, θεραπεύειν τινά, ὑπηρετεῖν τινι. — wem zu G.? τίνος χάριν; — Jmd. zu G. χάριν τινός. — dir zu G. σὴν χάριν. — auch durch d. dat. commodi; z. B. Jmd. aus Schmeichelei etw. zu G. thun κολακείᾳ τι ποιεῖν τινι, Jmd. zu G. leben ζῆν τινι. — 2) Gefälligkeit: ἡ χάρις, ιτος. — Jmd. e. G. thun χαρίζεσθαί τινί τι (χάριν) od. ποιοῦντα, ἐν χάριτι ποιεῖν τινί τι, χάριν φέρειν od. τίθεσθαί τινι, φιλοφρονεῖσθαί (DM. u. DP.) τινί τι; ὠφελεῖν, ὀνινάναι, εὐεργετεῖν τινα. — womit kann ich dir e. G. erweisen? τί ποιῶν ἄν σοι χαρισαίμην; — du hast mir e. G. gethan, dass du ... εὖ ἐποίησάς με m. part. — was hast du mir für e. G. gethan! ὡς ὤνησάς με. — Jmd. wieder e. G. thun ἀντιχαρίζεσθαί τινί τι.

Gefallsucht ἡ ἀρεσκεία.

gefallsüchtig ἄρεσκος 3., sp. ἀρεσκευτικός 3.

gefangen durch d. part. ἁλούς (ἑαλωκώς), αἱρεθείς (ᾑρημένος), συλληφθείς (συνειλημμένος) 3.; im Kriege g. αἰχμάλωτος 2.; = in d. Haft, im Gefängnisse: δεδεμένος 3., ἐν φυλακῇ ὤν 3. — g. nehmen συλλαμβάνειν, αἱρεῖν, im Kriege ζωγρεῖν, αἰχμάλωτον λαμβάνειν τινά, selten ζωγρείᾳ τινὰ λαμβάνειν od. αἱρεῖν, ζωγρείᾳ τινὸς ἐγκρατῆ od. κύριον γίγνεσθαι, sp. αἰχμαλωτίζειν u. αἰχμαλωτεύειν. — g. genommen werden ἁλίσκεσθαι; συλλαμβάνεσθαι, ζωγρεῖσθαι P., ζωγρείᾳ ἁλίσκεσθαι, αἰχμάλωτον γίγνεσθαι. — g. halten Jmd. ἐν φυλακῇ ἔχειν τινά. — g. sein ἐν φυλακῇ εἶναι. — sich g. geben παραδιδόναι ἑαυτόν.

Gefangene (im Kriege) ὁ αἰχμάλωτος („die G." auch τὰ αἰχμάλωτα m. u. ohne σώματα; sp. ἡ αἰχμαλωσία), selten ὁ ζωγρίας. — im Gefängniss: ὁ δεσμώτης; vgl. gefangen.

Gefangennehmung ἡ σύλληψις (das Ergreifen); ἡ ἅλωσις, selten ἡ ζωγρεία (im Kriege). — Gew. Verba, s. gefangen.

Gefangenschaft ἡ αἰχμαλωσία sp. (im Kriege); ἡ φυλακή (Haft). — in G. gerathen, sein, halten = gefangen werden, sein, halten. — es geräth Jmd. in meine G. αἰχμάλωτον λαμβάνω τινά. — in G. führen αἰχμάλωτον ἄγειν od. ποιεῖν, selten ζωγρείᾳ τινὰ ἀνάγειν. — sich in e. G. befinden, aus welcher man sich nicht befreien kann ἑαλωκέναι ἰσχυρὰν καὶ ἄφυκτον ἅλωσιν.

Gefangenwärter, s. Gefängnisswärter.

gefasst ἕτοιμος 3. u. 2., παρεσκευασμένος, προπαρεσκευασμένος 3. (wozu auch τῇ ψυχῇ treten kann). — g. sein auf etw. προσδοκᾶν τι, παρεσκευάσθαι ὡς m. part. fut. — sich g. machen auf etw. παρασκευάζειν ἑαυτόν od. παρασκευάζεσθαι ὡς m. part. fut. — seid od. macht euch g.

zu Lande abzuziehen ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε od. οὕτω διανοεῖσθε.
Gefecht ἡ μάχη, ὁ ἀγών, ῶνος. — G. zu Lande ἡ πεζομαχία, zur See ἡ ναυμαχία; v. Reitern ἡ ἱππομαχία, bei Nacht ἡ νυκτομαχία (e. G. zu Lande u. s. w. liefern πεζομαχεῖν, ναυμαχεῖν, ἱππομαχεῖν, νυκτομαχεῖν). — e. G. liefern Jmd. μάχεσθαί τινι. — sich in e. G. m. Jmd. einlassen συνάπτειν μάχην, προσμιγνύναι τινί; συμμιγνύναι τινὶ εἰς μάχην; εἰς μάχην ἀφικνεῖσθαι od. εἰς χεῖρας συνέρχεσθαί τινι.
Gefieder ἡ πτέρωσις, τὸ πτέρωμα, τὰ πτερά. — G. bekommen πτεροφυεῖν, πτεροῦσθαι *P.*
gefiedert πτερωτός 3.; m. g. Blättern (v. Pflanzen) τεταρρωμένος 3. (vgl. πτερίς).
Gefilde τὸ πεδίον, οἱ ἀγροί.
Geflatter τὸ πτερύγισμα, ἡ πτέρυξις (beide sp.).
Geflecht τὸ πλέγμα, πλόκανον, ἡ πλοκή, ὁ ταρρός. — e. G. bilden ταρροῦσθαι *P.*
gefleckt στικτός 3., ὁ ἀστερίας (βαλιός 3. poet.; sämmtl. v. Thieren); übh. ποικίλος 3. (bunt).
geflissentlich σπουδαῖος 3, ἐσπουδασμένος 3.; *adv.* σπουδαίως, σπουδῇ, ἐπιτηδές, ἐξεπίτηδες, ἐκ προαιρέσεως (καὶ βουλήσεως), κατὰ od. διὰ προαίρεσιν, πάσῃ τῇ γνώμῃ. — g. auf etw. ausgehen ἔργον ποιεῖσθαί (sp. ἐν ἔργῳ τίθεσθαι) τι, ἐπιτηδεύειν τι od. m. *inf.*
Geflügel τὰ πτηνά; οἱ ὄρνεις (ὄρνιθες), τὰ ὄρνεα.
geflügelt πτερωτός, πτερυγωτός 3., πτηνός 3. u. 2.; auch ὑπόπτερος 2.
Geflüster ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.
Gefolge ἡ θεραπεία, ἀκολουθία; οἱ θεράποντες, ἀκόλουθοι, οἱ ἑπόμενοι, συν-, παρ-επόμενοι, οἱ περί (ἀμφί) τινα od. σύν τινι od. μετά τινος; auch durch particip. Wendungen, z. B. er kam m. e. grossen G. ἦλθε πολλῶν ἑπομένων u. dgl. — e. G. v. Reitern ἱππικὴ θεραπεία. — glänzendes G. ἡ προστασία sp. — zu Jmds. G. gehören εἶναι τῶν ἀμφί τινα. — in Jmds. G. sein ἀκολουθεῖν od. ἕπεσθαί τινι. — Jmd in seinem G. haben ἔχειν τινὰ ἀκολουθοῦντα u. dgl.
gefrässig ἀδηφάγος, πολυφάγος 2., γαστρίμαργος, λαίμαργος 2., λάβρος 2.; δεινὸς (3.) φαγεῖν. — v. Thieren βορός 3. — e. g. Mensch ὁ λάρος.
Gefrässigkeit ἡ ἀδηφαγία, πολυφαγία, γαστριμαργία, λαιμαργία (sp. λαιμαργότης), λαβρότης.
gefrieren πήγνυσθαι, ἀπο-, κατα-, συμ-πήγνυσθαι (*P.*), auch m. d. Zus. ὑπὸ κρύους od. ψύχους. — „g. lassen" durch die *A.* — gefroren πεπηγώς, πηκτός 3., sp. παγερός 3.
Gefüge ἡ ἁρμογή.
gefügig εὐάρμοστος 2. (eig. u. übtr.); εὐάγωγος, εὐάρεστος, εὔκολος 2. (übtr.).
Gefühl ἡ αἴσθησις (jede sinnl. Wahrnehmung); ἡ ἁφή (Tastsinn); τὸ πάθος (Stimmung); ἡ μνήμη (Erinnerung; auch τὸ μεμνῆσθαι; d. G. erlittener Kränkungen ἡ μνησικακία); angenehmes G. ἡ ἡδονή, ἡδυπάθεια; unangenehmes G. ἡ λύπη, ἀνία; sittliches G. ἡ αἰδώς, οῦς; auch häufig durch Verba, z. B. im G. seiner Dankbarkeit μεμνημένος ὧν εὖ ἔπαθεν, im G. seiner Schuld γιγνώσκων ὅτι ἡμάρτηκεν, συνειδὼς ἑαυτῷ ἡμαρτηκότι, im G. seines Nichts συνειδὼς ἑαυτῷ οὐδὲν ὤν. — nach meinem G. ἔμοιγε δοκεῖν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ (δοκεῖν), ἐξ ὧν ἔγωγε γιγνώσκω. — G. haben von od. für etw. αἰσθάνεσθαί τινος, ἔστι τινὶ αἴσθησίς τινος; kein G. von od. für etw. haben ἀναίσθητον εἶναι, ἀναισθήτως ἔχειν, sp. ἀναισθητεῖν τινος; ἀπαθῆ εἶναι πρός τι. — ohne G., s. gefühllos. — e. dunkles G. v. etw. haben μαντεύεσθαι, ὀττεύεσθαί τι (letzteres bes. v. etw. Schlimmen). — d. G. erlittener Kränkungen haben μνησικακεῖν τινος u. τι, auch περί τινος. — Jmds. G. aufregen ἐμπαθῆ ποιεῖν od. καθιστάναι τινά. — mein G. ist aufgeregt ἐμπαθής εἰμι, ἐμπαθῶς ἔχω od. διατέθειμαι τὴν ψυχήν. — es weckt etw. angenehme, unangenehme G. in mir ἐμποιεῖ μοί τι ἡδονήν, λύπην.
gefühllos ἀναίσθητος, ἀπαθής 2.; ἀνάλγητος, sp. ἀναλγής 2.; ἀμβλύς 3. (stumpf); νεναρκωμένος 3., ναρκώδης 2. (betäubt, gelähmt); übtr. σκληρός, σιδηροῦς 3. — g. sein ἀναίσθητον εἶναι, ἀναισθήτως ἔχειν, sp. ἀναισθητεῖν τινος; ἀπαθῆ εἶναι πρός τι; ἀνάλγητον εἶναί τινος, sp. ἀναλγῆ εἶναι πρός τι; ναρκᾶν.
Gefühllosigkeit ἡ ἀναισθησία, ἀπάθεια, ἀναλγησία; ἡ ἀμβλύτης; ἡ νάρκη (seltner ἡ νάρκα).
Gefühlsinn ἡ αἴσθησις; ἡ ἁφή.
gefühlvoll αἰσθητικός 3.; εὐπαθής 2.; übtr. φιλάνθρωπος 2.; vgl. mitleidig. — g. Wesen ἡ φιλανθρωπία, τὸ φιλάνθρωπον.
gegen 1) örtlich: πρός m. *acc.* u. auch m. *gen.* (eig. „von … her", z. B. g. Sonnenuntergang πρὸς δύνοντος ἡλίου); κατά, εἰς, ἐπί m. *acc.* — gegen d. Feinde ziehen ἰέναι od. πορεύεσθαι (*DP.*) ἐπὶ τοὺς πολεμίους. — Jmd. g. Einen Hülfe leisten βοηθεῖν τινι ἐναντία τινί. — 2) zeitlich: πρός, ἀμφί, περί, ὑπό m. *acc.*, z. B. g. Abend ἀμφὶ δείλην, g. Anbruch d. Nacht ὑπὸ νύκτα. — 3) bei Zahlenbestimmungen: εἰς, ἀμφί, περί m. *acc.*; auch ὡς, z. B. g. zwanzig Soldaten στρατιῶται ὡς εἴκοσι, g. fünf Jahre alt ὡς πενταετής. — 4) bei Vergleichungen: πρός u. παρά m. *acc.*, z. B. g. Geld ist ihm alles Spielerei πάντα λῆρος αὐτῷ ἐστι πρὸς τὸ ἀργύριον, g. einen guten Dichter gehalten werde ich lächerlich erscheinen, wenn ich als Laie darüber aus dem Stegreife rede γελοῖος ἔσομαι παρ' ἀγαθὸν ποιητὴν ἰδιώτης αὐτοσχεδιάζων περὶ τούτων. — eins g. das andere ἓν ἀνθ' ἑνός. — 5) in moral. Beziehung, u. z. *a*) v. freundlichen Verhältnissen: εἰς, περί u. πρός m. *acc.*, auch durch d. *gen. obj.* od. durch *pron. poss.*, z. B. d. Wolwollen g. Jmd. ἡ εἰς od. πρός τινα εὔνοια, ἡ εὔνοιά τινος, Wolwollen g. dich ἡ σὴ εὔνοια; d. Pflichten g. d. Götter erfüllen εὐσεβεῖν εἰς (πρὸς, περὶ) θεούς, τὰ πρὸς od. περὶ θεούς; sich gut (freundlich) g. Jmd. betragen καλῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα; φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινι, τινα u. πρός τινα, φιλοφροσύνῃ χρῆσθαι περί τινα; sich so gegen Jmd. betragen οὕτω ἔχειν od. τοιοῦτον εἶναι περί τινα. *b*) v. feindlichen Verhältnissen: κατά m. *gen.*; εἰς, πρός, ἐπί m. *acc.*, z. B. Verdacht g. Jmd. ἡ κατά τινος, εἰς (πρός) τινα ὑποψία; auch durch d. *gen. obj.*, z. B. Hass g. Jmd. τὸ μῖσός τινος; od. durch *pron. poss.*, z. B. Angriff gegen euch ἡ ὑμετέρα ἐπιχείρησις. — g. Jmd. sprechen λέγειν κατά τινος, g. Jmd. stimmen καταψηφίζεσθαί τινος (ihn verurtheilen), ἐναντία ψηφίζεσθαί τινι, ἀντίψηφον γίγνεσθαί τινι (in e. Jmd. entgegengesetzten Sinne stimmen); g. Jmd. handeln ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι, ἀντιπράττειν τινί; g. Jmd. kämpfen, kriegen μάχεσθαι, πολεμεῖν τινι u. dgl. *c*) zur Bezeichnung d. Abweichens v. e. Norm od. der Uebertretung derselben: παρά m. *acc.*, seltner ὑπέρ m. *acc.*, z. B. g. d. Natur παρὰ φύσιν, g. d. Recht παρὰ τὸ δίκαιον, g. Erwarten παρ' ἐλπίδα, selten ὑπὲρ ἐλπίδα. — g. d. Gesetze handeln παραβαίνειν τοὺς νόμους, παρανομεῖν; g. d. Vertrag handeln παρασπονδεῖν; was g. d. Gesetze, d. Vertrag ist παράνομος, παράσπονδος 2. u. dgl. — wir verlangen nichts, was gegen die heimische Sitte wäre οὐδὲν ἔξω τῶν πατρίων νομίμων

δικαιοῦμεν. — 6) zur Bezeichnung e. Entgeltes = „statt, für“: ἀντί m. *gen.* od. durch d. blossen *gen.*, z. B. g. vieles Geld bekommen (ἀντὶ) πολλῶν χρημάτων ἑλέσθαι. — etw. g. etw. eintauschen ἀνταμείβεσθαι od. ἀνταλλάττεσθαί τί τινος. — vgl. dagegen.

Gegenabsicht ἡ ἐναντία γνώμη.

Gegenangriff ἡ ἀντεπίθεσις, ἀντεπέξοδος. — e. G. machen ἀντεπιτίθεσθαι, ἀντεπεξιέναι (-έρχεσθαι), ἀντεπεξάγειν, gegen Jmd. τινί.

Gegenanstalt ἡ ἀντιπαρασκευή, sp. τὸ ἀντιμηχάνημα. — G. treffen ἀντιπαρασκευάζεσθαι (gegen Jmd. τινί), ἀντιμηχανᾶσθαι, ἀντεπιμελεῖσθαι (*DP.*).

Gegenantwort ἡ ἀνταπόκρισις; e. G. geben ἀνταποκρίνεσθαι (erst sp.); s. Antwort.

Gegenbefehl; e. G. geben ἀντεπιτάττειν.

Gegenbeleidigung, s. Vergeltung. — e. G. zufügen ἀνταδικεῖν; κακῶς παθόντα ἀντιποιεῖν.

Gegenbemerkung ἡ ἀντιλογία, sp. ἀνθυποφορά. — e. G. machen ἀντιλέγειν (ἀντιλογεῖν), ἀνθυποβάλλειν, sp. ἀνθυποφέρειν.

Gegenbericht; e. G. machen ἀντεπιστέλλειν, sp. ἀντεπαγγέλλειν.

Gegenbescheinigung ἡ ἀνταποχή (nicht belegt).

Gegenbeschluss ἡ ἀντιχειροτονία (durch Händeaufheben). — e. G. fassen ἀντιχειροτονεῖν, ἀντιψηφίζεσθαι.

Gegenbeschuldigung τὸ ἀντέγκλημα. — e. G. machen ἀντεγκαλεῖν, gegen Jmd. τινί. — e. G. enthaltend ἀντεγκληματικός 3. sp.

Gegenbesuch, e. G. machen Jmd. ἀντασπάζεσθαί τινα.

Gegenbeweis ὁ ἐναντίος λόγος. — e. G. führen ἀνταποδεικνύναι.

Gegenbewerbung ἡ ἀντιπαραγγελία; e. G. um e. Amt unternehmen ἀντιπαραγγέλλειν τινὶ ἀρχήν (erst sp.).

Gegenbild τὸ ἀντίτυπον. — ganz d. G. v. etw. sein ἀνομοιότατον εἶναι od. ἀνομοιότατα ἔχειν τινί.

Gegenbollwerk τὸ ἀντιτείχισμα, sp. ἀντίφραγμα. — e. G. errichten ἀντεπιτειχίζειν.

Gegenchor ἡ ἀντιχορία. — e. G. ausrüsten ἀντιχορηγεῖν; der e. G. ausrüstet ὁ ἀντιχόρηγος.

Gegend ἡ χώρα, τὸ χωρίον, ὁ τόπος. — d. G. um d. Stadt τὰ περὶ τὴν πόλιν. — ebene G. τὸ πεδίον, ἡ πεδιάς, άδος. — gebirgige G. ἡ ὀρεινή, τὰ ὀρεινά, τὰ ὄρη. — in der G. von od. um etw. περί m. *acc.* — aus welcher G.? πόθεν; ποδαπός 3.; — Einer aus unserer G. ἡμεδαπός, Einer aus eurer G. ὑμεδαπός, Einer aus e. anderen G. ἀλλοδαπός. — Einer aus der G. (v. welcher d. Rede ist) τῶν ἐγχωρίων τις.

Gegendienst ἡ ἀνθυπούργησις, τὸ ἀντευεργέτημα, ἡ ἀντίχαρις, ιτος (sämmtl. erst sp.). — Jmd. e. G. erweisen ἀνθυπηρετεῖν, ἀνθυπουργεῖν τινί τι, ἀντιχαρίζεσθαί τινι, χάριν ἀντιδιδόναι od. ἀνταποδιδόναι τινί; ἀντευεργετεῖν, ἀντωφελεῖν, ἀντιθεραπεύειν τινά.

Gegendruck ἡ ἀντέρεισις, ἀντικόντωσις; vgl. ἀντιπερίστασις. — e. G. auf etw. ausüben ἀντερείδειν τινί u. πρός τι.

Gegeneinwand ἡ ἀνθυποφορά sp. — e. G. machen ἀνθυποβάλλειν, sp. ἀνθυποφέρειν.

Gegenerde ἡ ἀντίχθων, ονος.

Gegenerinnerung, s. Gegenbemerkung.

Gegenerklärung ἡ ἀπόκρισις, sp. ἀνταπόκρισις; ἡ ἐναντία γνώμη. — e. G. abgeben ἀνταποφαίνεσθαι (γνώμην), ἀποφαίνεσθαι γνώμην ἐναντίαν, ἀποκρίνεσθαι, sp. ἀνταποκρίνεσθαι.

Gegenfall τὸ ἐναντίον; im G. τοὐναντίον, τἀναντία, εἰ δὲ μή.

Gegenforderung; e. G. machen ἀνταξιοῦν, ἀνταπαιτεῖν.

Gegenfracht ὁ ἀντίφορτος sp.; besser τὰ ἀντιφορτισθέντα χρήματα (die als G. eingenommenen Waaren). — als G. aufladen u. mitnehmen ἀντιφορτίζεσθαι.

Gegenfrage; e. G. stellen an Jmd. ἀντερωτᾶν (ἀντερέσθαι) τινά τι.

Gegenfüssler, die, οἱ ἀντίποδες, οἱ ἀντίχθονες. — das Land der G. ἡ ἀντίχθων, ονος.

Gegengabe, Gegengeschenk τὸ ἀντίδωρον, ἡ ἀντιδωρεά. — Jmd. e. G. machen ἀντιδωρεῖσθαί τινί τι, ἀντιδιδόναι τινί (δῶρον).

Gegengefälligkeit ἡ ἀντίχαρις, ιτος sp. — Jmd. e. G. erzeigen ἀντιχαρίζεσθαί τινι, χάριν ἀντιδιδόναι od. ἀνταποδιδόναι τινί.

Gegengewicht τὸ σήκωμα; ἡ ἀντιρροπία, sp. ἡ ἀνθολκή. — d. G. halten ἀντίρροπον od. ἰσόρροπον εἶναί τινι, τινος u. πρός τι, sp. ἀντίσταθμον εἶναί τινος. — durch e. G. ausgleichen ἀντισηκοῦν (selten); ἀντισταθμεῖν sp.; Ausgleichung durch e. G. ἡ ἀντισήκωσις (selten).

Gegengift τὸ ἀλεξιφάρμακον, ἀντίδοτον, ἀντιφάρμακον.

Gegengrund ὁ ἐναντίος λόγος; vgl. Gegeneinwand. — e. G. vorbringen ἀνθυποβάλλειν λόγον.

Gegengruss; e. G. bieten ἀντιπροσαγορεύειν, ἀντασπάζεσθαι, ἀντιδεξιοῦσθαί τινα. — er erhielt keinen G. οὐκ ἀντιπροσερρήθη.

Gegengunst ἡ ἀντίχαρις, ιτος sp. — Jmd. e. G. erweisen ἀντιχαρίζεσθαί τινι, ἀντιπαρέχεσθαί τινι εὔνοιαν.

Gegenhall ἡ ἀντήχησις, ἀντανάκλασις sp. (noch später sind τὸ ἀντίφθεγμα, ἡ ἀνταπόδοσις ἤχου). — e. G. geben ἀντηχεῖν, ἀντιφθέγγεσθαι; sp. ἀντανακλᾶν u. ἀνταποδιδόναι ἦχον.

Gegenhülfe leisten ἀντεπικουρεῖν.

Gegenklage ἡ ἀντιγραφή, ἀντίγραψις. — e. G. erheben ἀντιγράφεσθαι; auch ἀντικατηγορεῖν (gegen Jmd. τινός).

Gegenkönig ὁ ἀντιβασιλεύς; G. sein ἀντιβασιλεύειν (erst sp.).

Gegenliebe ὁ ἀντέρως, ωτος, sp. ἡ ἀντίχαρις, ιτος; besser ὁ ἔρως, ἡ χάρις, z. B. Liebe erzeugt G. χάρις χάριν τίκτει. — G. fühlen ἀντερᾶν τινος, ἀντιφιλεῖν τινα; „G. finden“ durch d. *P.*

Gegenlist ἡ ἀντιτέχνησις. — G. anwenden ἀντιτεχνᾶσθαι, ἀντεπιβουλεύειν.

Gegenmann ὁ κατά τινα, ὁ ἀντιτεταγμένος; ὁ ἀντίπαλος.

Gegenmarsch, s. Contremarsch.

Gegenmeinung ἡ ἐναντία γνώμη. — e. G. haben τἀναντία γιγνώσκειν τινί.

Gegenminen anlegen ἀνθυπορύττειν, ἀντιμεταλλεύειν (sp.).

Gegenmittel τὸ ἀλεξιφάρμακον, ἀντίδοτον, ἀντιφάρμακον, ἀντιπαθές (als Arznei); e. G. enthaltend ἀλεξιφάρμακος 2. — übr. vgl. Gegenanstalt.

Gegenpartei τὸ ἀντίπαλον, οἱ ἀντίπαλοι, τὸ ἐναντίον, οἱ ἐναντίοι (ὑπεναντίοι), οἱ ἕτεροι; im Staate ἡ ἀντίστασις, οἱ ἀντιστασιῶται, ἡ ἐναντία στάσις, τὰ ἕτερα τῆς πόλεως. — G. im Kriege οἱ ἀντιπόλεμοι (Hdt.), ἀντιπολέμιοι (Thuc.); s. Feinde. — e. G. bilden ἀντιστασιάζειν, ἀντιπολιτεύεσθαι. — Mitglied e. G. ὁ ἀντιστασιώτης. — beim Ballspiel auf d. G. sein ἀντισφαιρίζειν; in d. Philosophie ἀντιφιλοσοφεῖν sp.; vor Gericht ἀντιδικεῖν (G. vor Gericht ὁ ἀντίδικος).

Gegenpfeiler ἡ ἀντηρίς, ίδος.

Gegenrechnung halten ἀντιλογίζεσθαι. — der d. G. hält ὁ ἀντιγραφεύς.
Gegenrede ἡ ἀντιλογία od. durch d. Verba ἀντιλέγειν, ἀντιλογεῖν.
Gegenrüstung ἡ ἀντιπαρασκευή. — G. treffen ἀντιπαρασκευάζεσθαι.
Gegensatz τὸ ἐναντίον, ὑπεναντίον (u. *pl.*), τὸ ἀντικείμενον (u. *pl.*) (das Entgegengesetzte); ἡ ἐναντιότης, ὑπεναντιότης (entgegengesetzte Eigenschaft). — e. G. bilden od. im G. stehen zu etw. ἐναντίον εἶναί τινι, ἐναντίως ἔχειν od. διακεῖσθαί τινι, ἀντικεῖσθαί τινι od. πρός τι. — im schroffsten G. zu etw. stehen ἐναντιώτατα ἔχειν τινί. — kann man sich e. schrofferen G. denken als zwischen …? ἔσθ' ὅπως ἂν ἐναντιώτερά τις θείη ἢ …; — Im Bes.: G. in d. Rede ἡ ἀντίθεσις, sp. τὸ ἀντίθετον, ἡ ἀνταπόδοσις, ἀντιδιαίρεσις. — e. solchen G. bildend ἀνταποδοτικός 3. — e. solchen G. machen ἀντιδιαιρεῖν.
Gegenschätzung, e. G. machen ἀντιτιμᾶσθαι.
Gegenschall, s. Gegenhall.
Gegenschanze, s. Gegenbollwerk.
Gegenschein ἡ ἔμφασις, sp. ἀνταύγεια, ἀνταυγασία, ἀντιφάνεια. — e. G. geben ἔμφασιν ποιεῖν, ἀντιφαίνειν, sp. ἀνταυγεῖν u. ἀνταυγάζειν. — e. G. gebend ἀνταυγής 2. sp. — s. Gegenbescheinigung.
Gegenschluss ὁ ἀντισυλλογισμός (nicht belegt). — e. G. machen ἀντισυλλογίζεσθαι. [τιγράφειν.
Gegenschrift ἡ ἀντιγραφή. — e. G. abfassen ἀν-
Gegenseite ἡ ἐναντία od. ἑτέρα (πλευρά); τὸ ἐναντίον (u. *pl.*); von od. auf der G. ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐξ ἐναντίας, ἐκ τοὔμπαλιν; nach der G. εἰς τὰ ἐναντία, εἰς τοὔμπαλιν.
gegenseitig ἀμοιβαῖος 2. u. 3. (selten); gew. durch d. *pron. recipr.* ἀλλήλων, z. B. g. Wolwollen ἡ εἰς od. πρὸς ἀλλήλους εὔνοια, sich g. vertrauen πιστεύειν ἀλλήλοις, sich g. unterstützen ὠφελεῖν ἀλλήλους. — Auch finden sich Compos. m. ἀλληλο-, z. B. sich g. mordend ἀλληλοφόνος 2., g. Vernichten ἡ ἀλληλοφθορία, g. Auffressen ἡ ἀλληλοφαγία, sich g. auffressen (auffressend) ἀλληλοφαγεῖν (ἀλληλοφάγος 2.) u. bei sp. noch mehrere andere. — Häufiger sind noch Compos. m. ἀντί, z. B. sich g. bewillkommnen ἀντιδεξιοῦσθαι, g. wolthun ἀντευποιεῖν, ἀντευεργετεῖν, sich g. Unrecht thun ἀνταδικεῖν, g. Angriff ἡ ἀντεπέξοδος, g. Besprechung od. Verhandlung ἡ ἀντιλογία u. dgl. m. — sich g. Zusicherungen geben διδόναι τε καὶ λαμβάνειν πιστά. — sich g. Rede stehen διδόναι τε καὶ δέχεσθαι λόγον. — sich g. Schaden zufügen κακῶς ποιεῖν καὶ πάσχειν.
gegenseits ἐν τῷ μέρει (κατὰ, παρὰ, ἀνὰ μέρος); auch καὶ αὐτός (gleichfalls, w. s.).
Gegenspiel, s. Gegentheil. — Jmd. d. G. halten ἐναντιοῦσθαι (*DP.*), ἀντιπράττειν od. ἀντιτείνειν τινί.
Gegenstand τὸ χρῆμα, τὸ πρᾶγμα, το ἔργον (Ding, Sache); G. einer Rede, Schrift, Berathung ἡ ὑπόθεσις, ὁ λόγος. — e. G. v. Bedeutung od. Wichtigkeit πρᾶγμα ἀξιόλογον, σπουδαῖον, λόγου od. σπουδῆς ἄξιον. — Sehr häufig wird es durch Umschreibungen ausgedrückt, nämlich: *a*) durch εἶναι m. *gen.*, z. B. es ist e. G. v. grossem Aufwande πολλῆς ἐστι δαπάνης. *b*) durch d. Artikel τό od. τά m. *gen.* od. περί m. *acc.*, z. B. die G. der Philosophie τὰ τῆς φιλοσοφίας od. τὰ περὶ τὴν φιλοσοφίαν; die G. des Unterrichtes τὰ τῆς παιδείας od. τὰ περὶ τὴν παιδείαν. *c*) durch e. Relativsatz, z. B. d. G. unserer Liebe οὗ ἐρῶμεν, d. G. unserer Berathung (τὰ) περὶ ὧν βουλευόμεθα. *d*) durch *part.*, z. B. d. G. d. Liebe, d. Hasses τὸ ἐρώμενον (τὰ παιδικά), τὸ μισούμενον u. dgl. *e*) durch *subst. abstr.*, z. B. G. d. Liebe, d. Hasses ὁ ἔρως, ωτος, τὸ μῖσος, G. d. Schimpfes, d. Gelächters τὸ ὄνειδος, ὁ γέλως, ωτος. — Jmd. zum G. des Gelächters machen γέλωτά τινα ἀποδεικνύναι (τίθεσθαι, ποιεῖσθαι); zum G. des G. werden γέλωτα γίγνεσθαί τινι. — G. d. Unterrichtes τὸ παίδευμα (sow. „Zögling," als „Unterrichtsgegenstand" = τὸ μάθημα); die G. d. Unterrichtes ἡ ἐγκύκλιος παιδεία, τὰ ἐγκύκλια (m. u. ohne μαθήματα). *f*) durch *verba passiva*, z. B. G. d. Bewunderung, d. Sorgfalt sein θαυμάζεσθαι, θεραπεύεσθαι *P.* *g*) durch δεῖ od. δεῖσθαι m. *gen.*, z. B. es ist e. G. grossen Aufwandes, grosser Sorgfalt πολλῆς δεῖ (δεῖται) δαπάνης, ἐπιμελείας. *h*) durch besondere Wendungen, wie: etw. zum G. seiner Bemühungen machen σπουδὴν ποιεῖσθαι περί τινος u. περί τι; etw. zum G. seiner Studien machen μελετᾶν τι u. dgl.
Gegenstoss ἡ ἀντικόντωσις (mittelst e. Stange), ἀντέρεισις, ἄντωσις, sp. ἀντικοπή, ἀντιτυπία. — e. G. geben ἀντικόπτειν, ἀντωθεῖν, ἀντιτυπεῖν, ἀντερείδειν. — e. G. gebend ἀντίτυπος, sp. [ἀντιτυπής 2.
Gegenströmung ἡ ἀντίρροια.
Gegenstück τὸ ἀντίστροφον, od. besser durch d. *adj.*, z. B. d. Musik ist e. G. der Gymnastik ἡ μουσικὴ ἀντίστροφός ἐστι τῆς γυμναστικῆς (τῇ γυμναστικῇ). — etw. als G. zu etw. hinstellen ἀντιπαρατείνειν τι πρὸς ἄλλο τι.
Gegentheil, der, s. Gegenpartei.
Gegentheil, das, τὸ ἐναντίον (τοὐναντίον; auch *pl.*; v. etw. τινός u. τινί); τὸ ὑπεναντίον (auch *pl.*); τοὔμπαλιν (selten *pl.*); als Eigenschaft ἡ ἐναντιότης, ὑπεναντιότης. — ganz d. G. (d. gerade G.) πᾶν τοὐναντίον, τὸ ἐναντιώτατον. — bei mir findet hierin ganz d. G. statt τοῦτο ἐμοὶ ἔμπαλιν ἀνέστραπται. — es ereignete sich d. G. v. dem, was sie dachten τοὐναντίον ἐγένετο ὧν διενοήθησαν. — es widerfuhr ihm d. G. dessen, was er erwartete τοὐναντίον ἔπαθεν ἢ τὸ προσδοκώμενον; es widerfuhr ihm d. G. dessen, was den meisten Menschen begegnet τοὐναντίον ἔπαθε τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων. — d. G. behaupten τὴν ἐναντίαν γνώμην ἀποφαίνεσθαι. — d. G. beschliessen τὴν ἐναντίαν (ψῆφον) τίθεσθαι. — im G. τοὐναντίον (od. τἀναντία), ἔμπαλιν (vgl. „aber"); weit im G. πολὺ τοὔμπαλιν.
gegenüber ἐναντίον (u. ἐναντία); selten ἀντίον; daneben ἀπαντίον u. ἀπεναντίον (Hdt.) u. sp. ἀπέναντι; ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐξ ἐναντίας m. *gen.*; κατά m. *acc.*; πέραν m. *gen.* (jenseits e. Flusses, Meerarmes u. dgl.). — gerade g. κατ' ἀντικρύ (poet. u. sp. ἀντικρύ, sp. ἄντικρυς), ἀντιπέρας (-ραν), κατ' ἀντιπέρας (-ραν) m. *gen.* — g. befindlich ἐναντίος (selten ἀντίος) 3. m. *dat.* — das g. liegende Land (Ufer) ἡ πέραν γῆ (ὄχθη), τὸ πέραν. — Statt der *adv.* gebraucht man auch die *adj.* ἀντίος od. gew. ἐναντίος 3., z. B. ihnen g. in d. Fluss steigen ἐναντίους αὐτοῖς ἐμβαίνειν εἰς τὸν ποταμόν, einander g. treten ἀντίους στῆναι ἀλλήλοις; od. auch Zsstzgen m. ἀντί, z. B. g. lagern ἀντιστρατοπεδεύεσθαι (*A.* sp.; dazu ἡ ἀντιστρατοπεδεία); g. stellen ἀνθιστάναι, ἀντικαθιστάναι; ἀντι-, ἀντιπαρα-τάττειν (e. Heer); ἀντιπαρατείνειν τι πρός τι, ἀντιπαρατιθέναι τί τινι, ἀντιπαραβάλλειν τι πρός od. παρά τι (in d. Rede od. zur Vergleichung); ἀντιτιθέναι τί τινος u. τινι (etw. g. v. etw. in Anschlag bringen); sich g. stellen ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν στῆναι, ἀντιστῆναι, ἀντικαταστῆναι; ἀντι-, ἀντιπαρατάττεσθαι (v. Heeren); g. stehen ἀνθεστάναι,

ἀντικαθεστάναι; ἀντι-, ἀντιπαρα-τετάχθαι (v. Heeren); ἀντικεῖσθαι (v. Sachen); ἀντιστοιχεῖν (in geordneter Reihe, z. B. beim Chortanze). — g. Vorgebirg τὸ ἀντακρωτήριον sp.

Gegenüberstellung ἡ ἀντίταξις; sp. ἡ ἀντιπαράταξις, ἀντιστοιχία.

Gegenversicherung; e. G. geben ἀντιδιδόναι πιστά; πιστὰ διδόναι καὶ λαμβάνειν.

Gegenversprechen, e. G. geben ἀνθυπισχνεῖσθαι (erst sehr sp.); besser πάλιν ὑπισχνεῖσθαι, od. πίστιν διδόναι καὶ λαμβάνειν.

Gegenvorschlag ἡ ἐναντία γνώμη (βουλή); ἡ ἀντιπαραβολή (bei e. Wahl). — e. G. thun ἐναντία συμβουλεύειν od. λέγειν; ἀντιπαραβάλλεσθαι.

Gegenvorstellung ἡ ἀντιλογία, παραίτησις; e. G. machen ἀντιλέγειν (ἀντιλογεῖν), παραιτεῖσθαι.

gegenwärtig 1) zugegen: anwesend (opp. abwesend): παρών, παραγενόμενος 3.; gerade g. παρατυχών 3. — g. sein παρεῖναι, παραγενέσθαι (bei etw. τινί); gerade g. sein παρατυχεῖν (τινι). — g. bleiben συνδιαμένειν. — 2) jetzt geschehend od. vorhanden (opp. vergangen, künftig): ἐνεστώς 3.; ὁ, ἡ, τὸ νῦν; ὁ, ἡ, τὸ παραχρῆμα (αὐτίκα). — d. g. Augenblick ὁ παρὼν νῦν καιρός (für d. g. Augenblick πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα); die Gunst für d. g. Aug. ἡ ἤδη χάρις). — d. g. Leben ὁ ἐνθάδε βίος. — d. g. Rechtshandel ὁ νῦν ἐνεστὼς ἀγών. — d. g. Stand der Verhältnisse τὰ ἐνεστῶτα πράγματα. — das G. τὰ παρόντα, τὰ ἐμποδὼν od. πρὸ ποδῶν, τὰ ἐν χερσίν. — d. g. Zeit (als *t. t.* der Grammatik) ὁ ἐνεστώς (χρόνος).

Gegenwart 1) Anwesenheit: ἡ παρουσία, gew. durch die Verba παρεῖναι, παραγενέσθαι, z. B. in Jmds. G. παρόντος od. παραγενομένου τινός, daneben auch ἐναντίον τινός, sp. ἐνώπιόν τινος; auch ἐπί m. *gen.*, ἐν m. *dat.*, z. B. in G. v. Zeugen ἐπὶ μαρτύρων, ἐν μάρτυσιν. — G. d. Geistes, s. Geistesgegenwart. — 2) d. jetzige Zeit od. Lage: ὁ νῦν od. παρὼν (παρὼν νῦν) χρόνος; τὸ παρόν, τὰ παρόντα; τὰ ἐνεστῶτα; τὰ νῦν. — für d. G. εἰς od. πρὸς τὸ παρόν, ἐν τῷ παρόντι, τό γε νῦν ἔχον. — als *t. t.* der Grammatik ὁ ἐνεστώς (χρόνος).

Gegenwehr ἡ ἀλκή, sp. ἄμυνα. — sich zur G. setzen τρέπεσθαι πρὸς od. εἰς ἀλκήν, τρέπεσθαι πρὸς τὰ ὅπλα; ἀμύνεσθαι (gegen Jmd. τινά), ἀντέχειν (τινί).

Gegenwind ὁ ἐναντίος ἄνεμος, ὁ ἀντίος πνέων od. ἐκ τοῦ ἐναντίου πνέων ἄνεμος, ἡ ἀντίπνοια.

Gegenwindung ὁ ἀνθελιγμός.

Gegenwinkel ἡ ἐναντία γωνία.

Gegenwirkung ἡ ἀντιπάθεια.

Gegenzug (d. Windes) ἡ ἀντίπνοια. — e. G. (im Bretspiel) thun ἀντιφέρειν (πεττόν).

gegittert δικτυωτός 3., δικτυοειδής 2.

gegliedert, s. gliedern.

Gegner ὁ ἐναντίος, ὑπεναντίος, auch durch *part.* ὁ ἐναντιούμενος, ἀντιπράττων; G. im Streite ὁ ἀνταγωνιστής, ἀντίπαλος (ἀντιπόλεμος Hdt., ἀντιπολέμιος Thuc., vgl. Feind); vor Gericht ὁ ἀντίδικος, od. *part.*, ὁ ἀντιδικῶν, ἀντιδικάζων; bei Verhandlungen ὁ ἀντιλέγων (ἀντειπών, ἀντερῶν); im Staatsleben ὁ ἀντι-, δια-πολιτευόμενος, sp. διαπολιτευτής. — G. sein ἐναντίον εἶναι od. ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι; ἀντιπράττειν τινί; ἀνταγωνίζεσθαι od. ἀντιπολεμεῖν τινι (neben ἀγωνίζεσθαι, πολεμεῖν u. dgl.); ἀντιδικεῖν (ἀντιδικάζειν) τινι u. πρός τινα; ἀντιλέγειν τινί u. πρός τινα; ἀντι-, δια-πολιτεύεσθαί τινι u. πρός τινα (dazu ἡ ἀντι-, δια-πολιτεία sp.).

Gegnerin ἡ ἐναντιουμένη, ἀντιπράττουσα, ἀντιλέγουσα; vgl. d. vhg. W.

gegnerisch ἐναντίος, ὑπεναντίος 3.; g. Ansichten γνῶμαι ἀντίπαλοι πρὸς ἀλλήλας.

gegründet βέβαιος 2. u. 3.; ἀσφαλής 2., σαφής 2. (fest, sicher, gewiss); πιστός 3. (zuverlässig); ἱκανός 3. (hinreichend); ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahr); ὀρθός, δίκαιος 3. (im Rechte b.). — g. Ansprüche auf etw. machen δικαίως ἀξιοῦν τι.

gehaben, sich, ἔχειν; bes. in d. Formel: „gehab' dich wol" ὑγίαινε, ἔρρωσο, χαῖρε, εὐτύχει.

gehämmert, s. hämmern.

Gehänge τὸ ἄρτημα, sp. προσάρτημα; vgl. Geschlinge.

gehässig 1) Hass hegend: ἀπεχθής 2.; δυσμενής 2., ἐχθρός 3.; φθονερός 3. (neidisch); φιλαπεχθήμων, φιλαπεχθής 2. (geneigt wehe zu thun). — Jmd. g. sein ἀπεχθάνεσθαί τινι, δι' ἀπεχθείας ἰέναι τινί, ἀπεχθῶς ἔχειν τινί. — es ist mir Jmd. g. ἀπέχθειά μοι ὑπάρχει παρά τινος. — 2) d. Hasse ausgesetzt, m. Hass verbunden: ἐπαχθής, ἐπίφθονος, δυσχερής 2. — es ist etw. e. g. Sache δι' ἀπεχθείας γίγνεταί τι, ἀπέχθειαν ἔχει od. φέρει τι. — g. Reden λόγοι ἀπεχθανόμενοι.

Gehässigkeit 1) gegen Jmd.: ἡ ἀπέχθεια, δυσμένεια, ἔχθρα; ὁ φθόνος, τὸ μῖσος; ἡ φιλαπεχθημοσύνη. — 2) einer Sache: ἡ δυσχέρεια, τὸ δυσχερές, ἐπαχθές, ἐπίφθονον.

gehäuft (ganz od. übervoll) ἀνάμεστος 2., ἔκπλεως 2. — (in grosser Masse) πυκνός, συχνός, ἀθρόος 3., auch durch d. *part. pf. P.* v. „häufen."

Gehäuse ἡ κιβωτός (*dem.* τὸ κιβώτιον), ἡ θήκη; τὸ κύτος (der Schildkröte); s. Futteral.

Gehalt 1) = Gelass, w. s.; hundert Kannen G. haben χωρεῖν ἑκατὸν ἀμφορέας; übtr. der innere Werth e. Sache: ἡ ἀξία, τιμή; d. Wesen, d. Bedeutung ἡ οὐσία, ὑπόστασις; ἡ δύναμις; ἡ ἀρετή (Tüchtigkeit). — 2) Besoldung: ὁ μισθός, ἡ μισθοφορά (μισθοφορία?).

gehalten sein zu etw. δίκαιον εἶναι m. f. *inf.*; durch d. Gesetz g. sein nicht zu ... νόμῳ κατέχεσθαι (*P.*) μή m. *inf.*

gehaltlos κενός 3., διάκενος 2.; μάταιος 3. u. 2. (eitel, nichtig); οὐδενὸς ἄξιος 3. (werthlos); ἄχρηστος, ἀχρεῖος, ἀχρήσιμος 2. (unnütz). — ohne Besoldung ἄμισθος 2.

Gehaltlosigkeit τὸ κενόν, ἡ κενότης, τὸ μάταιον u. dgl.; s. d. vhg. W.

gehaltreich πλείστου ἄξιος 3.; πολλὴν ἔχων (3.) δύναμιν, πολλῆς δυνάμεως; v. e. Rede δεινός 3.

geharnischt τεθωρακισμένος 3., θωρακοφόρος 2., θώρακα ἐνδεδυκώς od. περιβεβλημένος 3.

Gehege *a*) Zaun: τὸ ἕρκος, ὁ φραγμός, τὸ φράγμα, περίφραγμα; ὁ περίβολος; ὁ δρύφακτος, τὸ δρύφακτον. — e. G. um etw. machen ἕρκος περιβάλλειν τινί; φράττειν, gew. περιφράττειν τι. *b*) der eingehegte Ort: ἡ εἱρκτή, sp. τὸ περίφρακτον. — sprichw. Jmd. in's G. kommen ἀλλοτρίαν ἀρουρὰν ἀρουρᾶν.

geheim ἄδηλος 2., κρυπτός 3. (unsichtbar, verborgen); κρυφαῖος 3. u. 2. (poet. u. sp. κρύφιος 3. u. 2., ἐπίκρυφος 2.), λαθραῖος 3., seltner λάθριος 2., sp. λαθρίδιος 3. (versteckt, verstohlen, heimlich); ἀπόρρητος 2. (eig. was man nicht sagen darf); μυστικός 3., sp. μυστηριώδης 2. (geheimnissvoll). — *adv.* ἀδήλως, κρύβδα, κρύφα, κρυφῇ, κρυφαίως, sp. κρυφίως; λάθρα, λαθραίως, λαθρίως; ἐν ἀπορρήτῳ (ἐν ἀπορρήτοις), δι' ἀπορρήτων; ἐν παραβύστῳ (auch m. λάθρα verbunden); σιγῇ. — etw. g. halten, m. etw. g. thun ἐν ἀπορρήτῳ (-τοις) ποιεῖσθαί τι, κρύπτειν u. ἀποκρύπτεσθαί τι (vor Jmd. τινά); ganz g. halten ἐν ἀπορρήτῳ τε καὶ ἀδήλῳ κατακρύπτειν.

— im G. sagen Jmd. λέγειν ἐν ἀπορρήτῳ (-τοις) τινί. — im G. erfahren ἐν ἀπορρήτοις διαπυνθάνεσθαι. — im G. hören δι' ἀπορρήτων ἀκούειν. — Häufig wird es auch durch λανθάνειν mit e. *part.* ausgedrückt, z. B. im G. sich davon machen λανθάνειν ἀποδιδράσκοντα. — vgl. heimlich.

Geheimniss τὸ ἀπόρρητον, ὁ ἀπόρρητος λόγος, τὸ μυστήριον (religiöses G.). — bewahre sorgfältiger die Geheimnisse als die Gelder, welche man dir anvertraut μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας. — e. G. aus etw. machen ἐν ἀπορρήτῳ ποιεῖσθαί τι; κρύπτειν u. ἀποκρύπτεσθαί τι. — kein G. aus seinem Reichthume machen φανερῶς πλουτεῖν. — Jmd. etw. als G. mittheilen ἐν ἀπορρήτῳ ποιησάμενον λέγειν τινί τι; vgl. d. vhg. W.

Geheimnisskrämer umschr. etwa ὁ προσποιούμενος πολλὰ συνειδέναι ἀπόρρητα.

geheimnissvoll κρυπτός, μυστικός 3., sp. μυστηριώδης 2. — s. d. vhg. W.

Geheimschreiber ὁ ἐπὶ τῶν ἀπορρήτων.

Geheimschrift etwa ἡ συνθηματικὴ γραφή; vgl. Chiffre.

Geheiss τὸ κέλευσμα. — gew. Verba, z. B. auf dein G. σοῦ κελεύσαντος. — auf eigenes G. ἀφ' ἑαυτοῦ. — ohne Jmds. G. ἄνευ τινός.

gehen I) v. lebenden Wesen 1) eig. *a*) sich mittelst d. Füsse bewegen: βαίνειν, βαδίζειν (schreiten); ἰέναι (ἔρχεσθαι), χωρεῖν, πορεύεσθαι (*DP.*) (sich weiter, über e. Raum hin bewegen); φοιτᾶν (öfters g., hin u. hergehen, aus u. eingehen). — langsam g. βαδίζειν (auch ἡσυχῇ β.), βάδην ἰέναι od. πορεύεσθαι; schnell, eilig g. ταχέως βαδίζειν, ὁρμᾶν (u. *DP.*), τρέχειν, θεῖν; δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) od. θεῖν. — Mit näherer Bestimmung durch präpositionelle Ausdrücke: auf etw. g. βαίνειν ἐπί τινι, s. betreten; auf e. Berg ἀναβαίνειν εἰς od. ἐπ' ὄρος; auf e. Schiff, s. besteigen; auf d. Jagd gehen ἰέναι (ἐξιέναι) ἐπὶ θήραν u. dgl.; auf Jmd. zu g. προσιέναι τινί; auf d. Seite g. ἐκποδὼν ἰέναι od. χωρεῖν, ὑποχωρεῖν. — aus etw. g. ἰέναι ἔκ τινος, ἐξιέναι τινός od. ἔκ τινος; ἐκβαίνειν (aus e. Schiffe); aus d. Sonne g. μεταστῆναι ἐκ τοῦ ἡλίου; Jmd. aus d. Wege g. ἐξίστασθαί τινι, παραχωρεῖν od. εἴκειν τινὶ τῆς ὁδοῦ; aus u. eingehen bei Jmd. φοιτᾶν εἴς (πρός, παρά) τινα, προσφοιτᾶν τινι. — durch etw. g. βαίνειν, ἰέναι διά τινος; διιέναι, διεξιέναι, διαβαίνειν τι u. διά τινος. — entgegen g., s. d. W. — gegen Jmd. g. ἰέναι od. ὁρμᾶν (u. *DP.*) ἐπί τινα, ἐπιέναι u. ἐφορμᾶν τινι. — in etw. g. βαίνειν, ἰέναι εἴς τι, εἰσιέναι εἴς τι; aufstehen u. in e. Zimmer g. ἀνίστασθαι εἰς οἴκημα; in d. Schule g. φοιτᾶν εἰς διδασκαλεῖα, εἰς διδασκάλου, παρὰ τὸν διδάσκαλον; in's Wasser g. εἰσβαίνειν εἰς ὕδωρ, ἅπτεσθαι τοῦ ὕδατος. — mit Jmd. g. συμπορεύεσθαί (*DP.*) τινι, sp. συμβαδίζειν τινί; auch συνακολουθεῖν; συνέπεσθαί τινι; mit etw. g., z. B. er gieng mit seiner Last ἀπῆλθεν ἔχων τὸ φορτίον. — nach Hause g. ἀπιέναι οἴκαδε, auch χωρεῖν od. ἀπιέναι ἐπ' οἴκου (v. e. Reise u. dgl.); nach etw. g. (um es zu holen) ἰέναι ἐπί τι, μετιέναι τι. — über etw. g. βαίνειν διά τινος, gew. διαβαίνειν, περαιοῦσθαι (*DP.*), περᾶν, διαπερᾶν τι (über e. Graben, Fluss u. dgl.), βαίνειν ὑπέρ τι, ὑπερβαίνειν, ὑπερβάλλειν τι (e. Berg, Wall u. dgl.). — unter etw. g. ἰέναι od. χωρεῖν ὑπό τι, poet. ὑπιέναι τι, sp. ὑπιέναι τινί; unter Leute g. ἰέναι (προϊέναι) εἰς τὸ φανερόν, ἐν τῷ φανερῷ εἶναι od. ἑαυτὸν παρέχειν; unter Segel g. ἀνάγεσθαι (*M.* u. *P.*). — von Jmd. g. ἀπιέναι ἀπό τινος (selten τινός), χωρεῖν ἀπό τινος, ἀπαλλάττεσθαί (*DP.*) τινος. — vor Gericht g. ἀναβαίνειν od. εἰσιέναι εἰς τὸ δικαστήριον. — zu Jmd. g. ἰέναι πρός τινα, προσιέναι τινί u. πρός τινα; öfters zu Jmd. g. φοιτᾶν εἴς (πρός, παρά) τινα; προσφοιτᾶν τινι. — zu Bette g. κατακλίνεσθαι, κοιμᾶσθαι u. κατακοιμᾶσθαι *P.* — zu Schiffe g., s. besteigen (e. Schiff) u. absegeln. — e. Weg g. ὁδὸν ἰέναι od. βαδίζειν; d. Weg ausserhalb d. Mauer g. τὴν ἔξω τοῦ τείχους πορεύεσθαι. — spazieren g. (auf u. ab g.) περιπατεῖν. — betteln g. πτωχεύειν od. πτωχεύοντα περιιέναι. — in der Irre g. πλανᾶσθαι, περιπλανᾶσθαι *P.* — er kommt gegangen προσέρχεται. — zu Fusse g. πεζῇ πορεύεσθαι (*DP.*), πεζεύειν. — (zu Fusse) gehend πεζός 3.; der gerne geht ὁ βαδισματίας. *b*) wohin g., reisen: πορεύεσθαι (*DP.*), ὁδεύειν, ὁδοιπορεῖν. — in's Feld g., s. „zu Felde ziehen, in's Feld rücken“ unter „Feld“. — auf Reisen g. ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν. — zu Lande wohin g. πεζῇ πορεύεσθαι, πεζεύειν; zu Schiffe wohin g. πλεῖν, στέλλεσθαι (*ao. M.* u. *P.*; auch zu Lande). — an's L. gehen ἐκβαίνειν, ἀποβαίνειν εἰς τὴν γῆν. — als Gesandter wohin g. πρεσβεύειν πρός, παρά, εἰς m. *acc.* — zu e. Festspiele g. (bes. als Gesandter) θεωρεῖν εἰς m. *acc.* — nach d. Inneren e. Landes g. ἀναβαίνειν (opp. καταβαίνειν aus d. Inneren nach d. Küste zu g.). — m. Jmd. auf d. Markt g. ἀκολουθεῖν τινι εἰς τὴν ἀγοράν. *c*) = weggehen, fortgehen (w. s.): ἀπιέναι (ἀπέρχεσθαι), ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*), οἴχεσθαι. — kommen u. g. εἰσιέναι καὶ απιέναι; φοιτᾶν. — es ist Zeit für mich zu g. καιρὸς od. ὥρα ἤδη ἀπιέναι ἐμέ. — du willst schon wieder g.? ἦ ὁρμᾷς ἤδη ἀπιέναι; — geh! ἄπιθι, ἄπαγε, ἔρρε; geh' zum Henker, s. Henker; bei Bitten, z. B. geh' folge doch πείσθητι δή; als Ausdruck der Verwunderung u. des Unglaubens: „ei geh' doch“ ἄπιστα ταῦτα, οὐ πιστεύω; οὐχ ὑπολαμβάνω, ἐκπλήττομαι, ἄλλῳ τινὶ λέγε. — geh' deiner Wege κατὰ σεαυτὸν τρέπου. — Jmd. g. lassen ἀφιέναι, ἀποπέμπειν τινά; übtr. οὐκ ἐνοχλεῖν τινα u. τινι. — auseinander g. lassen διαλύειν (z. B. e. Heer); auseinander g. διαλύεσθαι *P.* — 2) übtr. in verschiedenen Redeweisen, bes. um e. Zustand zu bezeichnen: nackt g. γυμνὸν προϊέναι εἰς τὸ φανερόν, γυμνὸν ὁρᾶσθαι *P.*; auch γυμνὸν ζῆν (immer nackt g.); barfuss g. ἀνυπόδητον εἶναι, γυμνοὺς ἔχειν od. εἶναι τοὺς πόδας, sp. ἀνυποδητεῖν; schwarz, weiss gekleidet g. λευχειμονεῖν, μελανειμονεῖν, λευκὴν, μέλαιναν ἐσθῆτα ἠμφιέσθαι u. φορεῖν (gewöhnlich tragen); in e. Schafpelze g. σισύραν ἐνδεδυκέναι; müssig g. σχολάζειν, σχολὴν ἔχειν od. ἄγειν, ἀργὸν ζῆν; schwanger g. = schwanger sein; bildl. m. etw. schwanger g. (etw. im Sinne haben) ὠδίνειν τι; mein Geist ging stäts m. diesem Gedanken schwanger ἡ ψυχή μου ἀεὶ τοῦτο κύουσα διῆγεν; in's zehnte Jahr g. δέκατον ἔτος ἄγειν; verloren g., s. verlieren. — sich g. lassen χρῆσθαι τοῖς ἑαυτοῦ τρόποις, τῇ φύσει χρῆσθαι od. πείθεσθαι (*DP.*), χαρίζεσθαι ἑαυτῷ, τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ διδόναι τι. — etw. g. lassen ἐᾶν τι, χαίρειν ἐᾶν od. κελεύειν τι, χαίρειν λέγειν τινί, ἐρρῶσθαί τινι φράζειν. — an etw. g. χωρεῖν πρός τι, ἰέναι πρός u. ἐπί τι, τρέπεσθαι εἴς (ἐπί, πρός, selten κατά) τι, ἐπιχειρεῖν τινι, ἅπτεσθαί τινος. — zu Werke gehen, s. verfahren; vorsichtig bei etw. zu Werke g. εὐλαβεῖσθαι (*DP.*) περί τι, selten περί τινος. — in d. Tod gehen εἰς θάνατον ἰέναι. — in's Verderben g. ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τὸ κακόν, ἀποκλίνειν πρὸς (εἰς,

ἐπ') ὄλεθρον; ἀπόλλυσθαι; φθείρεσθαι, διαφθείρεσθαι *P.*; geh' ins Verderben φθείρου, ἐκφθείρου, ἐπιτριβείης, ἀπόλοιο. — bei diesem Kampfe geht es auf Leben u. Tod περὶ (τῆς) ψυχῆς ἐστιν ὁ ἀγών, περὶ τῆς ψυχῆς ἀγωνιζόμεθα, τὸν περὶ ψυχῆς κίνδυνον κινδυνεύομεν, τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον θέομεν. — Jmd. an d. Hand g. συνεργεῖν od. συνεργὸν εἶναί τινι, ἐπικουρεῖν u. βοηθεῖν τινι, bei etw. ὑπηρετεῖν u. ὑπουργεῖν τινί τι, ὑφ-, εἰσ-, ἐξ-ηγεῖσθαί τινί τι. — m. sich zu Rathe g. βουλεύεσθαι, λογίζεσθαι, διαλογίζεσθαι. — in sich g. ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι, ἔννουν od. σύννουν γίγνεσθαι, auch μεταμέλεσθαι (bereuen, w. s.). — auf d. Grund einer Sache g. διακριβοῦν τι, gew. *M.* τι u. περί τινος, ἀκριβέστατα ἐξετάζειν τι. — zu weit g. ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον; ἐκφέρεσθαι, ἐξάγεσθαι *P.* (im Zorne ὑπ' ὀργῆς), auch ἐκφέρεσθαι λέγοντα (in d. Rede); so weit in etw. g. εἰς τοῦτο od. τοσοῦτόν τινος ἐλθεῖν, ἀφικνεῖσθαι, ἥκειν, προβαίνειν. — auf etw. g., s. ausgehen 2) *c*) *α*). — II) v. Leblosem: 1) eig. χωρεῖν, φέρεσθαι *P.*; κινεῖσθαι *P.* (sich bewegen); vgl. ab-, eingehen. — in d. Höhe, Tiefe g. ἀνα-, κατα-φέρεσθαι. — durch etw. g. χωρεῖν διά τινος; διαδύεσθαι διά τινος. — v. Winde πνεῖν, v. Flusse ῥεῖν. — d. Fluss geht in's Meer εἰσ-, ἐμ-βάλλει εἰς τὴν θάλατταν. — es geht alles durch seine Hände πάντα δι' αὐτοῦ πράττεται. — v. Mund zu Mund g. διαδίδοσθαι, θρυλεῖσθαι *P.* — es geht d. Sage dass ... λόγος ἔχει od. ἐστίν, φασίν, λέγεται m. f. *inf.* — g. lassen ἀν-, ἀφ-ιέναι; κινεῖν (in Bewegung setzen). — 2) übtr. *a*) auf od. in e. Mass g. = d. Mass fasst, z. B. so viel Wasser geht nicht in d. Gefäss τὸ ἀγγεῖον οὐ χωρεῖ (οὐ δέχεται) τοσοῦτον ὕδωρ od. οὐχ ἱκανόν ἐστι τοσούτῳ ὕδατι; auf e. Medimnos gehen 48 Chöniken ὁ μέδιμνος χωρεῖ τετταράκοντα ὀκτὼ χοίνικας od. τεττ. ὀκτὼ χοίνικες ἀποτελοῦσι μέδιμνον (machen e. M. aus). *b*) sich wohin erstrecken, d. Richtung wohin haben: τείνειν, ἥκειν, ἀνήκειν εἴς (πρός) τι, βλέπειν εἴς (πρός) τι. — bis wohin g. τείνειν μέχρι τινός, ἐξικνεῖσθαι πρός τι u. μέχρι τινός. — über etw. g. τείνειν od. ὑπερτείνειν ὑπέρ τινος (sich über etw. hinaus erstrecken); ὑπερέχειν (hinüber g., z. B. d. Wasser geht mir über d. Kopf τὸ ὕδωρ ὑπερέχει τῆς κεφαλῆς μου). — d. Wasser geht mir bis an d. Lenden τὸ ὕδωρ βρέχει τοὺς μηρούς μου, βρέχομαι (*P.*) τοὺς μηρούς od. πρὸς τοὺς μηρούς (ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ u. dgl.). — e. Kleid, das bis zu d. Füssen geht χιτὼν ποδήρης. — d. nach Süden gehenden Fenster αἱ θυρίδες αἱ πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσαι. — e. Thüre, die in d. Garten geht θύρα εἰς τὸν κῆπον φέρουσα. — d. Weg geht in d. Stadt ἡ ὁδὸς ἄγει od. φέρει εἰς (ἐπὶ) τὴν πόλιν. — wohin geht der (dein) Weg, die Reise? ποῖ πορεύει; — es geht gegen Abend πρὸς ἑσπέραν ἐστίν. — als es gegen d. Nacht gieng τῆς νυκτὸς προσγιγνομένης, εἰς (τὴν) νύκτα, ὑπὸ νύκτα. — Häufig in bildl. Wendungen: das geht auf mich τοῦτο εἰς ἐμὲ τείνει; dies Wort geht auf dich τοῦτο πρὸς σὲ εἴρηται; vgl. angehen. — mein Sinn, meine Gedanken gehen auf etw. ἀποβλέπω τι, πρός (εἴς, ἐπί, selten κατά) τι, σκοπῶ τι, z. B. d. Sinn der Schlechten geht nur auf d. Gewinn οἱ πονηροὶ πρὸς τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέπουσιν. — meine Meinung geht dahin ἡ ἐμὴ γνώμη ἐστὶ τοιάδε, οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω. — das geht zu weit ταῦτ' οὐκέτι ἀνεκτά. — es geht mir etw. zu Herzen ἐπι-, κατα-κλᾷ τι τὴν ψυχήν μου, ἐνθύμιον ποιοῦμαι od. ἐνθυμοῦμαί (*DP.*) τι, ἐνθύμιον γίγνεταί μοί τι, ἀγωνιῶ περί τινος u. ἐπί τινι; es geht mir etw. nahe λυποῦμαι od. ἄχθομαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι. — das geht über meine Kräfte μεῖζόν ἐστι τοῦτο ἢ κατ' ἐμέ od. ἢ ὥστε φέρειν ἐμέ, οὐχ οἷός τ' εἰμὶ φέρειν τοῦτο. — wenn er etw. hört, das über seine Befähigung geht εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούει. — d. Tugend geht über alles auf d. Welt πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ κρείττων ἡ ἀρετή. — darüber geht nichts οὐκ ἔστι παρὰ τοῦτ' ἄλλο, οὐδέν ἐστιν ὑπέρτερον τούτου, οὐδέν ἐστι τοσοῦτον ὅσον, οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ τούτου, τοῦτο ὑπερβολὴν οὐκ ἔχει. — es geht etw. auf d. Neige, s. Neige. *c*) v. Unternehmungen, Ereignissen = v. Statten gehen, einen Verlauf nehmen: gut g. εὖ (καλῶς) φέρεσθαι *P.*, εὖ od. εὐτυχῶς χωρεῖν (auch bloss χωρεῖν, προχωρεῖν), καλῶς ἀποβαίνειν; schlecht g. κακῶς φέρεσθαι, χωρεῖν, ἀποβαίνειν. — es wird gut g. καλῶς ἕξει. — etw. g. lassen, wie es will ἐᾶν φέρεσθαί τι. — das mag g., wie Gott will ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον. — es geht bergabwärts περὶ τὰ κάτω χωρεῖ. — es gieng nach Wunsch κατὰ γνώμην ἀπέβη. — wie wird es damit g.? πῶς ἀποβήσεται τοῦτο; — es gieng m. d. Sache so wie es bereits m. einer anderen gegangen ist ταὐτὸ ἔπαθε τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἤδη καὶ ἄλλο. — wie es zu g. pflegt ὅπερ φιλεῖ γίγνεσθαι. — v. Waaren = Absatz finden, s. Absatz 2). — es geht mir = ich befinde mich: πάσχω, ἔχω, πράττω, z. B. es geht mir gut od. schlecht καλῶς, κακῶς ἔχω od. πράττω. — wie geht es dir? τί πράττεις; πῶς ἔχεις; πῶς ἔχει τὰ περί σε; — wie wird es mir g.? τί πείσομαι; — wie es wol der Masse geht ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν. — mir geht es wieder so wie früher ταὐτὸν πάσχω ὅπερ καὶ πρότερον. — es geht mir wie den meisten Menschen ταὐτὰ πέπονθα τοῖς πολλοῖς, πέπονθα τὸ τῶν πολλῶν πάθος, αὐτὸς πέπονθα ἅπερ καὶ οἱ πολλοί. — es geht ihm wie d. Säuen ὑικόν τι πάσχει. — es geht mir ähnlich wie anderen Leuten ὅμοιόν τι πάσχω τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις od. πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, auch πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὁμοίως διάκειμαι. *d*) besondere Verbindungen sind noch: wenn Noth an d. Mann geht ἐάν τι δέῃ, ἐὰν ἀνάγκη γένηται. — vor sich g. = geschehen, sich ereignen γίγνεσθαι, συμβαίνειν. — es gieng scharf über ihn her σφόδρα ἐπέθεντο αὐτῷ, πολλοὶ ἐπέκειντο αὐτῷ λέγοντες. — es geht mir etw. im Kopfe herum, s. herumgehen. — das geht durchaus nicht, s. angehen. — Uebr. vgl. man für d. ganzen Artikel die verschiedenen Compos. von „gehen".

Gehen, das, ἡ βάδισις, ὁ βαδισμός, τὸ βάδισμα; ἡ πορεία, πόρευσις; vgl. Gang. — tüchtig zum G. βαδιστικός 3. — Gew. durch Verba, z. B. im G., während des G. βαδίζων, πορευόμενος ἅμα u. dgl.

gehend (zu Fuss) πεζός 3., πεζῇ; vgl. gehen.

Gehenk, s. Gehänge.

gehenkelt ὦτα od. λαβὰς ἔχων 3.; s. Henkel.

Geheul ἡ ὠρυγή, ὁ ὠρυγμός (wilder Thiere); ἡ ὀλολυγή, ὁ ὀδυρμός, poet. u. sp. ὁ κωκυτός (Klagegeschrei); ὁ ψόφος, πάταγος (v. Winde).

Gehilfe, s. Gehülfe.

Gehirn ὁ ἐγκέφαλος (ὁ ἐγκέφαλος u. ἐγκεφαλίτης μυελός). — kleines G. ἡ ἐγκρανίς, ίδος, τὸ ἔγκρανον, ἐγκράνιον.

Gehirnentzündung, s. Hirnwuth.

gehirnlos (ohne Verstand) ἄφρων 2., mehr poet. ἀφρόντιστος 2.

Gehöft ἡ ἔπαυλις, *dem.* τὸ ἐπαύλιον; ἡ αὐλή; ὁ σταθμός; auch τὸ χωρίον.

Gehölz ἡ ὕλη, ὁ δρυμός.
Gehör 1) das Hören u. der Sinn des Hörens: ἡ ἀκοή (vgl. Gehörsinn). — etw. nach d. G. beurtheilen ἀκοῇ od. ἐξ ἀκοῆς κρίνειν τι. — e. leises, scharfes G. ἡ ὀξυηκοΐα; e. leises, scharfes G. haben ὀξυήκοον εἶναι, ταχέως ἀκούειν. — e. schweres, schwaches G. ἡ βαρυηκοΐα; e. schweres, schwaches G. haben βαρυήκοον εἶναι, βαρυηκοεῖν, βραδέως ἀκούειν. — 2) das Anhören: ἡ ἀκρόασις, seltener ἡ ἀκοή. — Jmd. G. geben od. schenken ἀκρόασιν ποιεῖσθαί τινος, παρέχειν τινὶ τὰ ὦτα, sp. ἀνατιθέναι τινὶ τὰς ἀκοάς; gew. ἀκροᾶσθαι od. ἀκούειν τινός; auch λόγον διδόναι τινί (Jmd. Audienz geben); ὑπακούειν τινός u. τινί, πείθεσθαί (*DP.*) τινι (Folge leisten, gechen, w. s.); Jmd. williges G. schenken προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τινός; einer Sache G. geben εἰσακούειν τι, ὑπακούειν τινί u. πρός τι, πείθεσθαί (*P.*) τινι, δέχεσθαι u. ἀποδέχεσθαί τι. — G. finden τυγχάνειν (μεταλαγχάνειν) ἀκροάσεως od. λόγου (Audienz bekommen); δεόμενον τυγχάνειν τινὸς παρά τινος (erlangen, was man wünschte). — kein G. finden οὐ τυγχάνειν λόγου, ἀποκωλύεσθαι *P.* (nicht vorgelassen werden); ἄπρακτον ἀπελθεῖν παρά τινος, ἀποτυγχάνειν, ἀτυχεῖν τινος, οὐδὲν πράττειν (nichts erlangen od. ausrichten). — Jmd. um G. bitten, G. suchen bei Jmd. λόγου δεῖσθαι παρά τινος, χρῄζειν ἐντυγχάνειν τινί. — vgl. Audienz.
gehören 1) es gehört etw. mir: ἐμόν, ἐμοῦ, auch ἐμοί ἐστί τι; κέκτημαί τι; (ἴδιον) ἔχω τι. — 2) zu etw. g., d. i. *a*) e. Theil v. etw. sein: εἶναί τινος. — zu e. Gattung od. Klasse g. εἶναί τινων, εἶναι ἕν τισιν, auch τελεῖν εἴς τινας. — zum Ritterstande g. τελεῖν εἰς ἱππάδα od. εἰς ἱππῆς. — zu Jmds. Familie g. γεγονέναι ἐκ τοῦ οἴκου τινός; zu e. angesehenen Familie g. μεγάλης εἶναι οἰκίας. — ἔχεσθαί τινος (zu e. Sache g., mit ihr in Verbindung stehen, zusammen g.). — was zur Philosophie gehört τὰ περὶ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ τῆς φιλοσοφίας. — zu Jmds. Herrschaft g. ὑπήκοον εἶναί τινος u. (selten) τινι. — nicht zu etw. g. ἔξω εἶναί τινος od. τινων. — etw. vorbringen, was nicht zur Sache gehört ἔξω τοῦ πράγματος od. τοῦ λόγου λέγειν τι, ἔξω τῆς ὑποθέσεως τοῖς λόγοις χρῆσθαι. — dahin gehört auch τοιοῦτόν τί ἐστι καί. — das gehört nicht hieher ἄλλος λόγος οὗτος. *b*) zu etw. erforderlich sein: δεῖ od. ἐνδεῖ τινος πρός τι, χρεία ἐστί τινος πρός τι, auch δεῖσθαί τινος, z. B. zu d. Unternehmen gehören viele Hülfsmittel πολλῶν ἀφορμῶν δεῖται τὸ ἔργον. — das was zur Kriegsführung gehört τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. — vgl. erfordern u. erforderlich sein. — 3) vor etw. g., z. B. d. gehört vor den Rath τούτων κυρία ἐστὶν ἡ βουλή, ταῦτα τῆς βουλῆς ἐστιν; das gehört nicht vor meinen Richterstuhl ταῦτα οὐκ ἔστιν ἐπ' ἐμοί. — 4) es gehört sich = es gebührt od. schickt sich: προσήκει, πρέπει (τινί) m. *inf.*; καθήκει τινί u. τινά m. *inf.*; χρεών, ἄξιόν ἐστι m. f. *inf.*; es gehört sich nicht οὐ θέμις, οὐ θεμιτόν, οὐ δίκαιον, οὐκ ἄξιόν ἐστι m. f. *inf.* — Oft persönl. Constr., z. B. es gehört sich, dass ich dies thue δίκαιός εἰμι ποιεῖν τοῦτο, es gehört sich, dass der, welcher e. Unrecht gethan hat, Strafe leide ὁ ἀδικῶν ἄξιός ἐστι δίκην δοῦναι. — es gehört etw. an e. Platz τιθέναι χρή (δεῖ) τι ἔν τινι τόπῳ.
Gehörgang ὁ ἀκουστικὸς od. τῆς ἀκοῆς πόρος.
gehörig 1) Jmd. g.: ἴδιος, οἰκεῖος 3. (m. *gen.*); auch durch d. blossen *gen.*, z. B. das ist der Stadt g. ταῦτα τῆς πόλεώς ἐστιν, d. dem Staate g. Güter τὰ τῆς πόλεως. — mir, dir u. s. w. g. ἐμός, σός 3. u. s. w. — was e. Anderen gehört ἀλλότριος 3. — 2) gebührend, passend: πρέπων, προσήκων 3.; καθήκων 3., δέων 3.; ἄξιος, δίκαιος 3.; οἰκεῖος 3.; ἐπιεικής 2.; ἐπιτήδειος 3. u. 2.; ἱκανός 3. (hinreichend). — d. g. Bedürfnisse τὰ ἐπιτήδεια. — am g. Tage τῇ τακτῇ od. τεταγμένῃ ἡμέρᾳ. — d. g. Grösse μέγεθος ἱκανόν od. εὐπρεπές. — auf g. Weise πρεπόντως u. ä. *adv.*; auch ἐκ τῶν προσηκόντων, εἰς δέον, κατὰ od. πρὸς τρόπον, πρὸς τρόπου. — nicht zur Sache G. vorbringen ἔξω τοῦ πράγματος od. τοῦ λόγου λέγειν τι, ἔξω τῆς ὑποθέσεως τοῖς λόγοις χρῆσθαι.
gehörlos ἀνήκοος 2.; gew. κωφός 3. (taub).
Gehörlosigkeit ἡ κωφότης (Taubheit).
Gehörn τὰ κέρατα (κέρα).
gehörnt κέρατα ἔχων 3., κερασφόρος, κερατώδης 2., sp. ὁ κεράστης, κερατίας.
Gehörorgan, s. Ohr.
Gehörsinn ἡ ἀκουστικὴ αἴσθησις, τὸ ἀκουστικόν; ἡ ἀκοή.
gehorchen ἀκούειν od. ἀκροᾶσθαί τινος; ὑπακούειν τινός u. τινί, εἰσακούειν τινός (selten τινί), κατακούειν τινός (selten τινί), ὑπήκοον εἶναί τινος (selten τινι), κατήκοον εἶναί τινος u. τινι; πείθεσθαί (*DP.*) τινι; πειθαρχεῖν (bes. der Obrigkeit); δουλεύειν (knechtisch, sklavisch g.). — willig g. εὐπειθῆ εἶναί τινι (selten εὐπειθεῖν, sp. εὐηκοεῖν); Jmd. pünktlich g. εὐτάκτως ὑπακούειν τινί (bes. v. Soldaten, u. so auch εὐτακτεῖν). — Jmd. nicht g. ἀπειθεῖν od. ἀπειθῆ εἶναί τινι, ἀπειθῶς ἔχειν πρός τινα, selten ἀνηκουστεῖν τινος. — Jmds. Befehlen g. τὰ ὑπό τινος παρηγγελμένα (προσταχθέντα) πράττειν od. ποιεῖν; Jmds. Befehlen nicht g. παρακούειν, gew. παραμελεῖν τῶν ὑπό τινος προσταχθέντων. — Jmd. in etw. g. πείθεσθαί τινι περί τινος.
gehorsam εὐπειθής 2., πειθαρχικός 3., εὐήκοος 2., selten εὔπιστος 2., πιθανός 3.; ὑπήκοος, κατήκοος 2. (unterwürfig); εὔτακτος 2. (v. Soldaten). — g. sein, s. gehorchen; sich Jmd. g. beweisen εὐπειθῆ od. πειθόμενον παρέχειν ἑαυτόν τινι.
Gehorsam ἡ εὐπείθεια, gew. ἡ πειθαρχία; ἡ ἀκρόασις (gegen Jmd. τινός); sp. ἡ εὐηκοΐα, ὑπακοή; der Soldaten ἡ εὐταξία, sp. ὑποταγή. — Jmd. G. leisten, s. gehorchen. — Jmd. zum G. bringen ὑπήκοόν τινα ποιεῖν ἑαυτῷ, ποιεῖν τινα πείθεσθαι ἑαυτῷ. — Jmd. im G. erhalten πειθόμενον ἔχειν τινά, πειθομένῳ χρῆσθαί τινι.
Gehülfe ὁ συνεργός, συλλήπτωρ, ορος, συμπράκτωρ, ορος; ὁ κοινωνός (Theilnehmer, Genoss); ὁ παραστάτης (Beistand); ὁ ὑπηρέτης (Handlanger, Diener); auch durch d. *part.*, z. B. ὁ συμπράττων τινί τι u. dgl., s. helfen, beistehen. — G. Jmds. bei etw. ὁ συνεργός τινός τινι u. εἰς (πρός) τι, ὁ κοινωνός τινι περί τινος. — Oft auch durch Zsstzgen m. σύν, z. B. G. beim Ackerbau, der Verwaltung u. dgl. ὁ συγγέωργος, συνεπιμελητής u. dgl., e. solcher G. sein συγγεωργεῖν, συνεπιμελεῖσθαι; auch durch d. *part.* dieser Verba, z. B. ὁ συνεπιμελούμενος, συνεπιμελησόμενος, συνεπιμεληθείς G. bei d. jetzigen, künftigen, früheren Verwaltung u. ä.
Gehülfin ἡ συνεργός, συλλήπτρια, συνέριθος, κοινωνός, παραστάτις, ιδος; übr. s. d. vhg. W.
Gehwerkzeuge, etwa τὰ πορευτικὰ ὄργανα.
Geier ὁ γύψ, γυπός. — v. G. γύπινος 3. — geh' zum G. ἄπαγ' (βάλλ', ἔρρ') ἐς κόρακας; vgl. Henker. — der Geier! (als Ausruf d. Verwunderung) βαβαί, βαβαιάξ.
geierartig γυπώδης 2.
Geierhort ἡ γυπιὰς πέτρα.
Geiernest ἡ γύπη, ἡ γυπῶν νεοττιά.

Geifer τὸ σίαλον, ὁ ἀφρός. — voll G. σιαλώδης 2. — G. erzeugend σιαλοποιός 2.

geifern σιαλίζειν, ἀφρίζειν, σιαλοχοεῖν. — geifernd σιαλόχους 2. — das G. ὁ σιαλισμός.

geil 1) v. Pflanzen u. Thieren, voll v. Säften: σπαργῶν, σφριγῶν 3.; ὀργῶν 3. (auch v. Erdboden). — g. sein σπαργᾶν, σφριγᾶν, ὀργᾶν. — e. Strich Landes m. g. Boden ἡ ὀργάς, ἄδος; vgl. üppig. — 2) Trieb zur Vermischung (zum Beischlafe) habend: λάγνος 2., ὁ λάγνης, sp. λαγνικός 3.; ὁ ψωλός (v. Manne); ἀσελγής 2. (gew. v. Manne); μάχλος 2. (bes. v. Weibe); übh. ἀκόλαστος 2., ἀκρατής (2.) τῶν ἀφροδισίων od. περὶ τὰ ἀφροδίσια; καταπύγων 2. (unnatürlich g.). — sehr g. τρίορχος 2. — g. sein λαγνεύειν, βινητιᾶν, μαχλᾶν, καπρᾶν, καπρίζειν (καπρώζειν), ἀσελγαίνειν, ἀκολασταίνειν, ἀκρατεύεσθαι περὶ τὰ ἀφροδίσια; πασχητιᾶν (unnatürlich g. sein).

geilen, s. geil sein.

Geilheit 1) Fülle v. Säften: τὸ σφρίγος; τὸ σπαργᾶν, σφριγᾶν, ὀργᾶν; vgl. Ueppigkeit. — 2) Trieb zur Vermischung: ἡ λαγνεία, ἀσέλγεια (v. Manne); ἡ μαχλοσύνη, sp. μαχλότης (bes. v. Weibe); ὁ τράγος sp.; ἡ ἀκολασία, ἀκολαστία; ἡ τῶν ἀφροδισίων od. περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκρασία (ἀκράτεια); ἡ καταπυγοσύνη, ὁ πασχητιασμός (unnatürliche G.). — etw. G. erregen ὑποβινητιᾶν.

Geisel ὁ ὅμηρος; τὸ ὅμηρον (gew. *pl.*); sp. τὸ ὁμήρευμα. — Jmd. als G. dienen, G. sein ὁμηρεύειν τινί u. παρά τινι, für etw. ὑπέρ τινος. — G. geben od. stellen ὁμήρους (ὅμηρα) διδόναι, παραδιδόναι, παρέχεσθαι, ἄγειν. — sich G. stellen lassen ὁμήρους (ὅμηρα) λαμβάνειν; sp. ἐξομηρεύεσθαι. — das Dienen als G. ἡ ὁμηρεία; das Nehmen v. G. ἡ ἐξομήρευσις sp. — Jmd. als G. losgeben ἀπαλλάττειν τινὰ τῆς ὁμηρείας. — sich durch G. der Treue Jmds. versichern ἐξομηρεύειν τινά. — sich durch Stellen v. Geiseln etw. erwirken ἐξομηρεύεσθαί τι sp.

Geiss, s. Ziege.

Geissblatt τὸ περικλύμενον, ἡ περικλύμενος.

Geissel (richtiger Geisel) ἡ μάστιξ, γος; mehr poet. ἡ μάραγνα. — übtr. ἡ μάστιξ poet. u. sp.; besser ἡ τιμωρία, ταλαιπωρία.

Geisselhieb ἡ μάστιξ, γος, z. B. v. G. entstellt μάστιξι κατῃκισμένος, unter G. ὑπὸ μαστίγων.

geisseln μαστιγοῦν (poet. u. sp. μαστίζειν), δέρειν, ἐκδέρειν τινά. — übtr. = strafen, plagen τιμωρεῖσθαι, ταλαιπωρεῖν. — Jmd. m. bitterem Spotte g. πικρότατα ἐπισκώπτειν τινά, σφόδρα χλευάζειν od. διασύρειν τινά.

Geisselung ἡ μαστίγωσις.

Geissfuss ἡ χηλή, sp. ἡ ῥιζάγρα.

Geist 1) d. Lebensprincip: τὸ πνεῦμα (Athem, Lebensgeist; erst sp. = die höheren Kräfte im Menschen); ἡ ψυχή (Seele, opp. τὸ σῶμα); αἱ φρένες (eig. Zwerchfell; dann übtr. Verstand, Sinn, doch selten in guter Prosa); ὁ νοῦς, ἡ διάνοια (Denkkraft, Verstand); ὁ θυμός (Willenskraft, Gefühl, Gemüth); τὸ φρόνημα (Gesinnung, Sinnesart); ἡ γνώμη (Verstand, Sinn, Sinnesart); τὸ ἦθος (Sinnesart, Charakter); ἡ φαντασία (Vorstellungs-, Einbildungskraft); ἡ ἀγχίνοια (geistige Gewandtheit, Scharfsinn); ἡ φύσις (natürliche Anlage, Befähigung). — d. G. aufgeben ἀφιέναι τὴν ψυχήν, ἀπο-, ἐκ-ψύχειν; poet. u. sp. ἀπο-, ἐκ-πνεῖν (τὸν θυμόν od. τὸν βίον). — d. G. auf etw. richten τὴν γνώμην ἔχειν πρός τι, ἐφιστάναι τὴν γνώμην κατά τι. — etw. m. d. G. erfassen τῷ νῷ od. τῇ διανοίᾳ λαμβάνειν τι. — sich im G. m. etw. beschäftigen τῇ ψυχῇ διατρίβειν περί τι u. ἐπί τινι. — sich im G. irgendwohin versetzen κατά τινα τόπον γίγνεσθαι τῇ διανοίᾳ. — dem G. vorschweben ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆναι. — G. haben ἀγχίνουν εἶναι. — e. grosser G. ἀνὴρ μεγαλόψυχος, μεγαλόφρων, auch μεγάλη ψυχή; e. schwacher G. ἀνὴρ μικρόψυχος; starke G. οἱ δεινοὶ τὴν ψυχήν. — d. G. einer Schrift ἡ διάνοια; e. Schriftstellers ἡ ψυχή. — d. G. e. Volkes, einer Zeit ἡ διάνοια, τὸ ἦθος (auch *pl.*). — d. gute G. der Truppen ἡ τῶν στρατιωτῶν προθυμία. — v. d. besten G. beseelt sein ἄριστα φρονεῖν, προθυμότατον εἶναι. — d. G. d. Frömmigkeit, Neuerungssucht u. dgl. durch d. Neutra v. *adj.*: τὸ εὐσεβές, νεωτεροποιόν u. s. w. — 2) v. Dingen, wie z. B. Wein u. dgl.: ἡ δύναμις, ἡ θερμότης, τὸ θερμόν. — 3) überirdisches Wesen: ὁ δαίμων, ονος, τὸ δαιμόνιον; guter, böser G. ὁ ἀγαθὸς δαίμων; ὁ κακὸς δαίμων, auch ὁ κακοδαίμων. — e. bösen G. beschwören κακοδαιμονίζειν; Beschwörer eines bösen G. ὁ κακοδαιμονιστής. — G. eines Verstorbenen ἡ ψυχή (τοῦ τεθνεῶτος); sp. ὁ δαίμων; τὸ εἴδωλον (Schattenbild, Schemen, Gespenst, u. so auch τὸ φάσμα, φάντασμα). — Geister citieren ψυχαγωγεῖν (dazu ψυχαγωγός 2., ἡ ψυχαγωγία).

Geisterbanner, -beschwörer ὁ ψυχαγωγός, selten ὁ ψυχόμαντις, νεκυόμαντις, νεκρόμαντις (der d. Seelen Abgeschiedener beschwört); ὁ κακοδαιμονιστής (der böse Geister beschwört).

Geisterbeschwörung ἡ ψυχαγωγία, selten ψυχομαντεία, νεκυομαντεία, νεκρομαντεία. — Ort für d. G. τὸ νεκυομαντεῖον, νεκρομαντεῖον, ψυχομαντεῖον, ψυχαγώγιον.

Geistererscheinung τὸ εἴδωλον, τὸ φάσμα, φάντασμα.

Geistergeschichte ὁ περὶ εἰδώλων od. φασμάτων μῦθος.

Geisterseher, s. Geisterbanner, Zauberer.

Geisterseherei, s. Geisterbeschwörung, Zauberei.

Geisterwelt οἱ δαίμονες.

geistesabwesend ἔξω αὑτοῦ (ἔξω γνώμης) ὤν 3., ἔξω γενόμενος 3.; ἔκφρων 2.; sp. παραστατικός 3.

Geistesabwesenheit ἡ (τῶν λογισμῶν) ἔκστασις; sp. ἡ παράστασις.

Geistesanlagen αἱ τῆς ψυχῆς ἀρεταί; ἡ φύσις; vgl. Fähigkeit.

Geistesanstrengung ἡ τῆς ψυχῆς διάτασις.

Geistesarmuth τὸ τῆς γνώμης ἐνδεές; ἡ ἀφυΐα, τὸ ἀφυές.

Geistesbeschäftigung τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον od. ἐπιτήδευμα.

Geistesbildung ἡ τῆς ψυχῆς παίδευσις; ἡ παιδεία.

Geistesgaben, s. Geistesanlagen.

Geistesgegenwart ἡ παράστασις, τὸ τῆς ψυχῆς παράστημα sp.; besser τὸ φρόνιμον, ἡ ἀγχίνοια, ἡ ἀνδρεία. — d. G. besitzt παραστατικός 3. sp.; besser ἀγχίνους 2., ἀνδρεῖος 3.

Geistesgrösse ἡ μεγαλοψυχία, μεγαλοφροσύνη, μεγαλογνωμοσύνη; τὸ μεγαλόψυχον, μεγαλόφρον; sp. τὸ τῆς ψυχῆς μέγεθος. — G. besitzen μεγαλοφρονεῖν u. *M.* (selten); sp. μεγαλογνωμονεῖν. — der G. besitzt μεγαλόψυχος, μεγαλόθυμος, μεγαλόφρων, μεγαλογνώμων 2.

Geisteskraft 1) ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις; ἡ εὐφυΐα, τὸ εὐφυές. — 2) = Geistesstärke, w. s.

geisteskrank νοσῶν (3.) τὴν ψυχήν; vgl. verrückt, wahnsinnig, schwermüthig, melancholisch.

Geisteskrankheit ἡ τῆς ψυχῆς (ψυχικὴ) νόσος; vgl. Verrücktheit, Wahnsinn, Schwermuth, Melancholie.

Geistesnahrung ἡ τῆς ψυχῆς τροφή od. νομή.

Geistespflege ἡ τῆς ψυχῆς θεραπεία.

Geistesproduct τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον.

geistesschwach ἀσθενής (2.) τὴν ψυχήν; ἀμβλύς (3.) τὴν φύσιν; ἀφυής 2.

Geistesschwäche ἡ τῆς ψυχῆς ἀσθένεια; ἡ τῆς φύσεως ἀμβλύτης; ἡ τῆς γνώμης βραχύτης; ἡ ἀφυΐα, τὸ ἀφυές.

Geistesschwung ἡ τῆς ψυχῆς ὁρμή; vgl. Begeisterung.

Geistesstärke ἡ τῆς ψυχῆς ῥώμη, δεινότης, καρ- [τερία.

geistesstark δεινὸς (3.) τὴν ψυχήν; καρτερὸς od. καρτερικὸς (3.) τὴν ψυχήν; ἐρρωμένος (3.) τῇ [ψυχῇ.

Geistesthätigkeit ἡ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια.

Geistestiefe τὸ τῆς ψυχῆς βάθος.

Geistesträgheit ἡ τῆς ψυχῆς ἀργία; vgl. Geistesschwäche.

geistesverwirrt παράφρων 2., ὁ, ἡ παραπλήξ, ῆγος, παραπεπληγμένος 3., παράφορος 2., ἐκστατικός 3. (τοῦ λογισμοῦ). — g. sein παραφρονεῖν, παρανοεῖν. — vgl. wahnsinnig.

Geistesverwirrung ἡ παραφροσύνη, παράνοια, ἡ (τῆς διανοίας) παραφορά, ἡ (τῶν λογισμῶν) ἔκστασις. — in G. gerathen ἐκστῆναι ἑαυτοῦ, παρακινεῖν. — vgl. Wahnsinn.

Geisteswerk τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον.

Geisteszerrüttung, s. Geistesverwirrung.

geistig 1) körperlos: ἀειδής, ἀσώματος 2., sp. ἄσωμος 2. — 2) d. Geist betreffend: ψυχικός 3.; meist ὁ, ἡ, τὸ ἐν τῇ ψυχῇ, κατὰ τὴν ψυχήν, τῆς ψυχῆς; auch τῇ ψυχῇ ἐνών od. προσών 3.; erst sp. πνευματικός 3. — g. wahrnehmen νοεῖν; g. wahrnehmbar νοητός 3. — g. Wesen ἡ ψυχή. — 3) v. Getränken: θερμός, ὀξύς 3.; ἄκρατος 2. (ungemischt).

geistlich ἱερός 3.; κληρικός 3. K. S. — e. g. Amt ὁ κλῆρος K. S.

Geistliche ὁ ἱερεύς; ὁ κληρικός K. S.

Geistlichkeit οἱ ἱερεῖς; ὁ κλῆρος K. S. — zur G. gehörig κληρικός 3. K. S.

geistlos ἀφυής 2., ἀβέλτερος 2., ἀμβλὺς (3.) τὴν φύσιν; ἄμουσος 2. (ohne Sinn für höhere Bildung). — v. Dingen ψυχρός 3. (kalt, frostig).

Geistlosigkeit ἡ ἀφυΐα, τὸ ἀφυές; ἡ ἀβελτερία; ἡ τῆς γνώμης ἀμβλύτης, τὸ ἀμβλὺ τῆς γνώμης; ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν.

geistreich, geistvoll εὐφυής 2., δεινὸς od. κράτιστος (3.) τὴν ψυχήν; ἀγχίνους 2. — v. Sachen ἀστεῖος, χαρίεις 3.; ἐπίχαρις u. εὔχαρις, ι (*gen.* ιτος).

Geiz ἡ φιλοχρηματία, φιλοχρημοσύνη, φιλαργυρία, τὸ φιλοχρήματον, auch ἡ τῶν χρημάτων ἐπιθυμία (Liebe zum Gelde, Sucht nach Geld); ἡ πλεονεξία (Habsucht); ἡ φιλοκέρδεια, τὸ φιλοκερδές (Gewinnsucht); ἡ φειδώ, οῦς, ἡ φειδωλία (Sparsamkeit, Genauigkeit); ἡ γλισχρότης, μικρολογία, ἀνελευθερία, κιμβεία, ῥυπαρία, ῥυπαρότης (schmutziger G., Filzigkeit).

geizen 1) = geizig sein, s. geizig. — 2) nach etw. g.: ἐπιθυμεῖν, γλίχεσθαι, auch πεινῆν u. διψῆν τινος. — 3) m. etw. g.: φείδεσθαί τινος; γλίσχρως χρῆσθαί τινι od. ταμιεύεσθαί τι.

Geizhals ὁ φιλοχρήματος, φιλάργυρος u. dgl., s. d. f. W. u. vgl. „Filz“ u. „Knauser“.

geizig φιλοχρήματος, φιλάργυρος, ἐρασιχρήματος 2. (d. das Geld liebt); ὁ φιλοχρηματιστής (der nach Geld trachtet); ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3. (habsüchtig); φιλοκερδής 2. (gewinnsüchtig); φειδωλός 3. u. 2. (sparsam, genau); γλίσχρος 3., μικρολόγος, ἀνελεύθερος 2., ῥυπαρός 3. (schmutzig g.). — g. sein φιλοχρηματεῖν, φιλοχρημονεῖν, sp. φιλαργυρεῖν; πλεονεκτεῖν, πλεονεξίᾳ χρῆσθαι, πλεονεκτικῶς ἔχειν; χρημάτων ἐπιθυμεῖν od. πεινῆν; φιλοκερδεῖν; μικρολογεῖσθαι, sp. γλισχρεύεσθαι; m. etw. g. sein, s. geizen 3).

Gekläffe, s. das Kläffen.

Geklage ἡ θρηνῳδία.

Geklapper, s. das Klappern.

Geklatsch *a*) eig. s. das Klatschen. *b*) übtr. τα στωμύλματα; ὁ λῆρος (u. *pl.*); ὁ ὕθλος; vgl. Ge- [schwätz.

Geklingel, s. das Klingeln.

Geklirr, s. das Klirren.

Gekreisch ἡ κραυγή.

Gekröse τὸ μεσεντέριον, sp. μεσάραιον, ἡ ἐπιχορδίς, ίδος (an d. dünnen Därmen); τὸ μεσόκωλον, auch ἡ (sp. ὁ) χόλιξ, ικος (an d. dicken Därmen). — im G. befindlich μεσαραϊκός 3. sp.

Gekrösedrüse τὸ πάγκρεας, ατος.

gekrümmt, s. krumm.

gekünstelt, s. künsteln.

Gelächter ὁ γέλως, ωτος; starkes G. πολὺς γέλως, heftiges, lautes G. μέγας od. ἰσχυρὸς γέλως (ὁ καγχασμός sp.); helles G. ὁ καπυρὸς γέλως sp.; ausgelassenes G. ὁ ἀνειμένος od. προπετὴς γέλως. — G. erregen γέλωτα παρέχειν, παρασκευάζειν, ποιεῖν, κινεῖν, auch ὀφλισκάνειν; G. erregen wollen γέλωτα μηχανᾶσθαι. — es entsteht e. G. über etw. γέλως γίγνεται ἐπί τινι. — es bricht e. G. los γέλως καταρρήγνυται *P.* — Jmd. zum G. machen γέλωτα τίθεσθαι, ποιεῖσθαι, ἀποδεικνύναι τινά; ἐν γέλωτι ποιεῖσθαί τινα. — e. G. erheben, in e. G. ausbrechen ἐκγελᾶν, ἀνα-, ἐκ-καγχάζειν, ὁρμᾶν εἰς γέλωτα; in e. helles G. ausbrechen ἐκκαγχάζειν ἀθρόον. — ausbrechendes G. γέλως ἐκγελῶν. — zum G. dienen καταγελᾶσθαι *P.*, καταγέλαστον εἶναι.

Geländer ὁ δρύφακτος, τὸ δρύφακτον (Schranken); G. um etw. herum ὁ περίβολος (selten ἡ περιβολή), ὁ περίδρομος, τὸ περίφραγμα (sp. ὁ περιφραγμός, ἡ περιγραφή), τὸ παράφραγμα.

Gelärm, s. Lärm.

geläufig εὔπορος, sp. ἐπίτροχος 2. (v. d. Zunge); εὔστροφος 2. (v. d. Rede sp.); εὐπετής 2. (leicht, bequem); ἐλαφρός 3. (flink, gewandt); ἕτοιμος 3. u. 2., πρόχειρος 2. (bereit, zur Hand). — es ist mir etw. g. ἕτοιμός εἰμι πρός τι, εὐπετῶς προχωρεῖ μοί τι. — sich etw. g. machen οἰκειοῦσθαί τι, ἀσκεῖν τι, auch ἀσκεῖσθαί τι. — ein sehr g. Sprichwort λόγος πολυθρύλητος.

Geläufigkeit ἡ ἐλαφρότης; τὸ εὔπορον, εὔστροφον u. dgl., s. d. vhg. W.

Geläute ὁ κόμπος, κρότος; ὁ τῶν κωδώνων od. κροτάλων ἦχος; = d. Schellen selbst οἱ (αἱ) κώδωνες, τὰ κρόταλα.

Gelag τὸ συμπόσιον, ἡ συνουσία, συμβολή; lärmendes G. ὁ κῶμος; vgl. Schmaus. — Theilnehmer am G. ὁ συμπότης (ihn betreffend συμποτικός 3.). — Ordner des G. ὁ συμποσίαρχος (συμποσιάρχης sp.); sein Amt ἡ συμποσιαρχία; Ordner d. G. sein συμποσιαρχεῖν. — d. G. betreffend συμποσιακός 3. — sprichw. in's G. hinein εἰκῇ, od. *adj.* εἰκαῖος 3. (sp.); in's G. hinein reden εἰκῇ λέγειν, sp. εἰκαιολογεῖν (dazu εἰκαιολόγος 2., ἡ εἰκαιολογία); λέγειν ὅ τι ἂν τύχῃ od. ἔλθῃ ἐπὶ τὸ στόμα.

gelangen 1) wohin kommen: ἀφικνεῖσθαι, ἥκειν, παραγίγνεσθαι εἴς (ἐπί, πρός) τι; ἐξικνεῖσθαι εἴς (ἐπί, πρός) τι (bis wohin g.), auch ἐφικνεῖσθαι πρός τι u. ἐφ. τινος (etw. treffen). — v. Sachen: ἀφικνεῖσθαι, ἥκειν; κομίζεσθαι, προσκομίζεσθαι *P.* — v. Gerüchten, Nachrichten διαδίδοσθαι, διαθρυλεῖσθαι, διήκειν, ἀπαγγέλλεσθαι *P.* — v. Eingaben ἀναφέρεσθαι (*P.*) εἴς od. πρός τινα. — d. Reihe nach an Jmd. g. περιήκειν εἴς τινα. — vor Jmd. g. lassen προσφέρειν, παρα-, ἀπο-διδόναι τί τινι; ἀναφέρειν τι εἴς (πρός) τινα; ἀπαγγέλλειν τί τινι. — vgl. kommen, ankommen. — 2) zu etw. g. = erlangen, erreichen, w. s. — zu grosser Macht g. ἐλθεῖν ἐπὶ

μέγα δυνάμεως, auch τὰ πράγματά τινος ἐπὶ μέγα προχωρεῖ. — zu hohem Alter g. εἰς γῆρας ἐλθεῖν. — zu seinem Zwecke g. διαπράττειν (u. *M.*) ἃ βούλεταί τις.

Gelass ἡ εὐρυχωρία; was G. hat εὐρύχωρος 2., vgl. geräumig.

gelassen πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, ἠρεμαῖος 3. (sanft); εὔκολος 2. (anspruchslos, verträglich); ἥσυχος u. ἡσύχιος 2. (ruhig); μέτριος 3. u. 2. (mässig); σώφρων 2. (besonnen; sp. κατεσταλμένος 3.); ἀπαθής, ἀτάρακτος, ἀνέκπληκτος 2. (leidenschaftslos, unerschütterlich). — g. ertragen πρᾴως, μετρίως, ῥᾳδίως, εὐχερῶς, εὐπετῶς φέρειν od. ὑπομένειν τι, auch ἀνέχεσθαι m. *part.*, z. B. Schmähungen g. ertragen ἀνέχεσθαι λοιδορούμενον. — g. bleiben ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν, ἡσυχάζειν, ἠρεμεῖν, καρτερεῖν; κατέχειν ἑαυτόν, κρατεῖν ἑαυτοῦ.

Gelassenheit ἡ πρᾳότης, ἠρέμησις, ἠρεμία, ἡσυχία, ἡσυχιότης, τὸ ἥσυχιον, ἡ μετριότης, σωφροσύνη (sp. καταστολή); ἡ ἀπάθεια, ἀταραξία, ἀνεκπληξία. — d. grösste G. τὸ ἀνεκπληκτότατον. — m. G., s. gelassen.

gelb ξανθός 3. (poet. ξουθός 3. u. 2.; goldgelb); πυρρός 3. (feuergelb); κροκοῦς 3. (safrangelb); μήλινος 3., μηλινοειδής 2. (hellgelb, quittengelb); κιρρός 3. (blassgelb); χλωρός 3. (grüngelb); ὠχρός, θάψινος 3. (fahl). — g. Farbe ἡ ξανθότης, πυρρότης, ὠχρότης. — g. machen ξανθίζειν; g. werden ξανθύνεσθαι, πυρροῦσθαι *P.* — g. aussehen μηλίζειν sp. — d. Gelbe im Ei ὁ τοῦ ᾠοῦ κρόκος; vgl. Dotter.

gelbgrün χλωρός 3.

gelblich ὑπό-, ἐπί-ξανθος 2. — v. g. Aussehen κιρροειδής (κιρρώδης) 2. — m. g. Augen ὠχρόμματος 2.

Gelbsucht ὁ ἴκτερος. — d. G. haben ἰκτεριᾶν. — d. G. bekommen ἰκτεροῦσθαι *P.*

gelbsüchtig ἰκτερικός 3.; besser ἰκτεριώδης u. ἰκτερώδης 2.

Geld τὸ ἀργύριον (Silbermünze, dann übh. Geld); τὸ χρυσίον (Goldmünze); τὸ νόμισμα (Münze); τὰ κέρματα (kleines G.); τὰ χρήματα (Vermögen). — verdientes G. ἡ ἐμπολή (bes. v. d. Lohn d. Buhlerinen); schuldiges G. τὸ χρέος, τὸ ὀφειλόμενον ἀργύριον; auf Zinsen ausständiges G. τὸ στάσιμον ἀργύριον; vgl. Kaufgeld. — für G. zu haben ὤνιος 2. u. 3. — um G. verkauft ἀργυρώνητος 2. — wir haben kein G., womit wir kaufen könnten οὐκ ἔστιν ἡμῖν ὅτου ὠνησόμεθα. — etw. um vieles G. kaufen πολλοῦ πρίασθαι. — etw. zu G. anschlagen εἰς ἀργύριον λογίζεσθαί τι. — zu G. machen ἐξαργυρίζειν (-ροῦν Hdt.; seine Habe zu G. machen ἐξαργυρίζεσθαι; ἐξαργυρίζειν aber bedeutet auch: Jmd. um sein G. bringen). — G. eintreiben od. erpressen ἀργυρολογεῖν, v. Jmd. τινά u. ἔκ τινος (dazu ἀργυρολόγος 2., ἡ ἀργυρολογία), ἀργυρίζεσθαί τινα. — Wettkampf, wo d. Preis in G. besteht ὁ ἀργυρίτης ἀγών sp. — G. prägen κόπτειν νόμισμα. — ohne G. ist nichts auszurichten ἄνευ χρημάτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. — um G. strafen χρήμασι ζημιοῦν. — G. macht d. Mann χρήματ' ἀνήρ. — Geld ist d. Seele d. Welt ὁ πλοῦτος νεῦρα τῶν πραγμάτων.

Geldangelegenheiten τὰ περὶ τὰ χρήματα, τὰ τῶν χρημάτων, auch τὰ χρήματα, οἱ πόροι.

geldarm ἀχρήματος 2.; vgl. arm.

Geldarmuth ἡ ἀχρηματία; vgl. Armuth.

Geldausgabe ἡ δαπάνη, τὸ ἀνάλωμα. — dies verursacht viele G. τοῦτ' ἔστι (τοῦτο δεῖ) πολλῆς δαπάνης.

Geldbedarf τὰ χρήμαθ' ὧν δεῖ, τὰ ἀναγκαῖα χρήματα; ἡ δαπάνη, τὸ ἀνάλωμα.

Geldbedürfniss, s. Geldmangel u. Geldbedarf.

geldbedürftig χρημάτων ἐνδεής 2. od. δεόμενος 3.

Geldbegierde ἡ τῶν χρημάτων ἐπιθυμία, ἡ φιλαργυρία, φιλοχρηματία, φιλοχρημοσύνη, τὸ φιλοχρήματον.

geldbegierig χρημάτων ἐπιθυμῶν 3.; ἐρασιχρήματος 2.; φιλάργυρος, φιλοχρήματος 2., ὁ φιλοχρηματιστής; vgl. geizig.

Geldbeitrag ὁ ἔρανος (zu e. wolthätigen Vereine); ἡ συμβολή (zu e. Pikenik).

Geldbelohnung τὰ χρήματα, τὸ ἀργύριον. — Jmd. e. G. geben τιμᾶν τινα χρήμασι od. ἀργυρίῳ. [ματα.

Geldbeute τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ληφθέντα χρή-

Geldbeutel, Geldbörse, s. Beutel.

Geldbusse, s. Geldstrafe.

Gelddiebstahl ἡ χρημάτων κλοπή.

Geldeinkünfte, s. Geldeinnahme 2).

Geldeinnahme 1) d. Einnehmen: ἡ χρημάτων λῆψις, συλλογή, ἀποδοχή. — 2) das eingenommene Geld: τὸ λῆμμα, τὰ εἰσιόντα χρήματα, αἱ πρόσοδοι, οἱ πόροι.

Gelderwerb ἡ χρημάτων κτῆσις, ὁ χρηματισμός, ἡ χρημάτισις, sp. ὁ ἀργυρισμός. — der sich m. G. befasst ὁ χρηματιστής, φιλοχρηματιστής. — d. sich auf G. versteht ὁ χρηματιστικός.

Geldforderung τὸ ὀφειλόμενον ἀργύριον. — ich habe e. G. ὀφείλεταί μοι ἀργύριον.

Geldgeiz, s. Geldbegierde.

Geldgeschäft ὁ χρηματισμός. — e. G. machen χρηματίζεσθαι; der G. macht ὁ χρηματιστής.

Geldgeschenk ἡ χρημάτων δωρεά, τὰ δοθέντα χρήματα.

Geldgier, geldgierig, s. Geldbegierde, geldbe- [gierig.

Geldherrschaft ἡ πλουτοκρατία.

Geldkasse, s. Kasse.

Geldkasten ἡ ἀργυριοθήκη (sp. ἀργυροθήκη).

Geldkatze ἡ ζώνη.

Geldliebe, s. Geldbegierde.

Geldlieferung ἡ χρημάτων ἀποφορά. — e. G. an Jmd. machen χρήματα ἀποφέρειν od. ἀποστέλλειν τινί.

Geldmangel ἡ χρημάτων σπάνις (ἔνδεια). — an G. leiden σπανίζειν, δεῖσθαι, ἐνδεῖσθαι χρημάτων, auch ἐνδεῖ μοι χρημάτων.

Geldmittel τὰ χρήματα; auch ἡ δαπάνη (u. *pl.*), z. B. G. ausfindig machen δαπάνας ἐξευρίσκειν.

Geldnoth ἡ χρημάτων ἀπορία. — in G. sein ἀπορεῖν χρημάτων.

Geldposten (in d. Rechnung) ἡ ψῆφος; (Schuld) τὸ χρέος; übr. = Geldsumme, w. s.

Geldpunkt τὸ (τὰ) τῶν χρημάτων od. τῆς δαπάνης. — was d. G. anbetrifft τὸ δὲ τῶν χρημάτων, περὶ δὲ τῶν χρημάτων.

Geldquelle ὁ πόρος.

Geldsack τὸ ἀργυρίου σακίον (Sack voll Geld); sonst τὸ σακίον ᾧ χρῶνται εἰς τὴν τοῦ ἀργυρίου κομιδήν u. dgl.

Geldsammlung ἡ τῶν χρημάτων συλλογή (sp. ἐκλογή). — zu humanen Zwecken ὁ ἔρανος. — Beitrag zu e. solchen G. ὁ ἔρανος. — Beiträge zu e. solchen G. erheben v. Jmd. ἐρανίζειν τινά u. παρά τινι; für Jmd. e. solche G. veranstalten ἐρανίζειν τινί. — d. Einsammeln v. Beiträgen ἡ ἐράνισις, sp. ὁ ἐρανισμός. — e. Verein, der sich zu solchen G. bildet ὁ ἔρανος; Theilnehmer desselben ὁ ἐρανιστής (*fem.* ἡ ἐρανίστρια); Vorstand desselben ὁ ἐρανάρχης sp.; d. Verein betreffend ἐρανικός 3.

Geldschuld τὸ ὀφειλόμενον ἀργύριον, τὰ ὀφειλόμενα χρήματα, τὸ χρέος, τὸ ὄφλημα.
Geldsorte τὸ εἶδος νομισμάτων od. κερμάτων.
Geldspende ἡ χρημάτων νομή; ἡ δωρεά.
Geldstolz ὁ ἐπ' ἀργυρίῳ od. τοῖς χρήμασιν ὄγκος. — G. besitzen od. geldstolz sein μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς χρήμασιν.
Geldstrafe τὸ τίμημα (selten ἡ τιμή); τὸ ὄφλημα; ἡ ζημία (ἡ χρημάτων ζημία; sp. ἡ ἀργυρικὴ od. χρηματικὴ ζημία); ἡ ἐπιβολή. — e. G. erlegen ζημίαν ἀπο-, ἐκ-τίνειν, καταβάλλειν, εἰσφέρειν, ὄφλημα ἐκτίνειν, ἀποδιδόναι. — G. zu zahlen haben ζημίαν ὀφείλειν. — in G. verfallen ζημίαν ὀφλισκάνειν, λαμβάνειν; ἐπιβολὴν ὀφλισκάνειν; τιμᾶσθαι(P.) ἀργυρίου, ζημιοῦσθαι (P.) χρήμασιν. — Jmd. e. G. auferlegen τιμᾶν τινα ἀργυρίου, ζημίαν ἐπιτιθέναι τινί, ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν τινί, ζημιοῦν τινα χρήμασιν.
Geldstück τὸ νόμισμα. — kleines G. τὸ κέρμα, gew. κερμάτιον; ὁ κόλλυβος (nur: „um e. kleines G." κολλύβου).
Geldsumme τὸ ἀργύριον; grössere G. τὸ ἀργυρίου πλῆθος; τὸ κεφάλαιον (Kapital); vgl.
Geldumsatz ἡ χρημάτων μεταβολή. [Schuld.
Geldunterstützung, s. Unterstützung, Almosen; vgl. Geldsammlung.
Geldverlegenheit, s. Geldnoth.
Geldverlust ἡ ἀργυρίου ἀποβολή.
Geldverschwendung τὸ προΐεσθαι χρήματα; ἡ δαπάνη; ἡ χρημάτων ἀνάλωσις (u. als Sache τὸ ἀνάλωμα).
Geldvertheilung ἡ χρημάτων διανομή.
Geldwechsel, s. Wechselgeschäft.
Geldwechsler ὁ ἀργυραμοιβός; ὁ κολλυβιστής (sp. κερματιστής); ὁ τραπεζίτης (Banquier). — d. G. betreffend ἀργυραμοιβικός, τραπεζιτικός 3. — e. G. sein τραπεζιτεύειν. — nach Art e. G. ἀργυραμοιβικῶς.
Geldwechslergeschäft ἡ ἀργυραμοιβική, ἡ τραπεζιτεία; ἡ τῆς τραπέζης ἐργασία.
Geldwerth ἡ τιμή.
Gelée ἡ ὑπόστασις.
gelegen 1) e. Lage habend: κείμενος 3. — g. sein κεῖσθαι. — nahe g. προσ-, παρα-, ἐπι-κείμενος 3. — unterhalb g. ὑποκείμενος 3., vgl. liegen. — günstig g. ἐπίκαιρος 2. — 2) bequem, passend: καίριος 3., ἐπίκαιρος, εὔκαιρος 2.; καλός 3. — g. Zeit ὁ καιρός, ἡ εὐκαιρία, ἐπικαιρία (opp. ἀκαιρία). — zur g. Zeit ἐν καιρῷ, εἰς καιρόν, ἐπὶ καιροῦ, κατὰ od. πρὸς καιρόν, sp. σὺν καιρῷ (opp. ἀπὸ καιροῦ, παρὰ καιρόν); ἐν καλῷ (auch: am g. Orte), εἰς καλόν; ἐν (τῷ) δέοντι, εἰς δέον. — es geschieht etw. zur g. Zeit ἔχει τι καιρόν. — wie es ihm g. war ὡς αὐτῷ κατὰ καιρὸν ἦν. — wann es Jedem g. ist ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ. — es kommt mir etw. g. εἰς δέον γίγνεταί μοί τι. — wenn es dir g. ist εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν. — 3) es ist mir an etw. g.: διαφέρει μοί τι, μέλει μοί τι u. τινος; es ist mir viel daran g. dass ... σφόδρα μοι μέλει ὥστε m. *inf.*, περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι τὸ m. *inf.*
Gelegenheit τὸ πρᾶγμα, sp. ἡ περίστασις (Umstand); ἡ ἀφορμή, λαβή (G. zu etw.); ἡ πρόφασις (Vorwand); ἡ περίπτωσις (Zufall; selten); ὁ καιρός, ἡ εὐκαιρία, ἐπικαιρία, auch ἡ ἀκμή (rechte, günstige G.); ἡ εὐμάρεια (bequeme G.). — es bietet sich für Jmd. G., er erlangt od. findet G. παρέχει τινί m. *inf.* (gew. *acc. abs.* παρέχον od. παρασχόν), πάρεστί τινι m. *inf.*, καιρὸς παραπίπτει τινί, καιρὸν λαμβάνει τις, καιροῦ τυγχάνει od. λαμβάνεταί τις. — e. günstige G. finden εὑρίσκεσθαι ἀφορμήν, πρόφασιν. — G. geben zu etw. ἀφορμήν, λαβήν, πρόφασιν, auch ἐξουσίαν διδόναι, ἐνδιδόναι, παρέχειν, παρασκευάζειν τινί τινος; auch παρέχειν τινί m. *inf.* — auf e. G. lauern ἐφεστάναι od. προσεδρεύειν καιρῷ. — e. G. ergreifen ἀντιλαμβάνεσθαι καιροῦ, ἁρπάζειν καιρόν. — d. G. wahrnehmen τὸν καιρὸν τηρεῖν. — d. G. benützen χρῆσθαι τῷ καιρῷ; ἐπεμβαίνειν τῷ καιρῷ (zu Jmds. Schaden). — d. G. zu etw. aus d. Händen lassen, vorübergehen lassen τὸν καιρόν τινος παριέναι (ἵημι), ὑφιέναι καὶ προδιδόναι, παραλείπειν; auch παριέναι, διαφθείρειν τὴν ἀκμήν. — d. G. ist günstig wie nie zuvor καιρὸς ὡς οὔπω πρότερον. — bei G. = gelegentlich, w. s. — bei G. einer Sache ἐπί τινος, ἐπί τινι, auch γιγνομένου (γενομένου) τινός; bei der gegenwärtigen G. ἐπὶ τῷ παρόντι; bei solcher G. ἐπὶ τοιούτῳ πράγματι; bei vielen G. ἐπὶ πολλῶν, πολλάκις, πολλαχοῦ; bei jeder G. ἑκάστοτε, ὅπου ἂν (ὁπότ' ἂν) καιρὸς ᾖ od. παραπέσῃ (in d. indirecten Rede ὅπου od. ὁπότε καιρὸς εἴη od. παραπέσοι); bei erster, bester G. ὅταν πρῶτον καιρὸς ᾖ (ὁπότε ... εἴη), ὅταν πρῶτον τύχῃ (ὁπότε ... τύχοι). — bei e. anderen G. ἑτέρωθι; bei anderen G. ἄλλοτε, bei vielen anderen G. πολλάκις ἄλλοτε. — bei G. der Aufführung θέας ἐπιτελουμένης. — bei dieser G. κατὰ τοῦτον τὸν καιρόν, ἐν τούτῳ (ἐν τούτοις), ἐνταῦθα, τότε; oft durch *part.*, z. B. bei dieser G. zeigten d. Hellenen, dass ... ἐν τοιούτοις ὄντες ἐπεδείξαντο οἱ Ἕλληνες ὅτι ...; sie verfolgten d. Feinde hartnäckig; bei dieser G. brechen plötzlich Reiter aus e. Hinterhalte hervor ἐδίωκον τοὺς πολεμίους ἰσχυρότατα· διωκόντων δὲ ἐξαίφνης ἀνίστανται ἱππεῖς ἐξ ἐνέδρας u. dgl. — wenn es d. G. mit sich bringen sollte ἤν πού τι δέῃ (in d. indirecten Rede εἴ τι δέοι). — vgl. Lage.
gelegentlich τυχών, παρατυχών, παραπεσών 3.; = beiläufig: πάρεργος 2. — *adv.* ὅταν καιρὸς παραπέσῃ (ὁπότε καιρὸς παραπέσοι), ὅταν τύχῃ (ὁπότε τύχοι), καιροῦ παραπεσόντος; vgl. obenhin.
gelehrig εὐμαθής, εὐάγωγος 2.; θυμόσοφος 2. (auch v. Thieren, wie συνετός 3.). — g. sein εὐμαθῶς ἔχειν. [σοφον.
Gelehrigkeit ἡ εὐμάθεια u. -θία; τὸ θυμό-
Gelehrsamkeit 1) als Eigenschaft: ἡ πολυμάθεια (u. -θία); ἡ τῶν γραμμάτων ἐμπειρία; ἡ παιδεία; ἡ σοφία. — e. Probe seiner G. ablegen πεῖραν διδόναι τῆς παιδείας, ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. — Liebe zur G., Streben nach G. ἡ φιλοσοφία. — 2) die gelehrte Wissenschaft: τὰ γράμματα, τὰ μαθήματα, ἡ παιδεία, σοφία, φιλοσοφία.
gelehrt 1) Gelehrsamkeit besitzend: πολυμαθής 2.; πεπαιδευμένος 3.; εὐπαίδευτος 2.; ἔμπειρος (2.) τῶν γραμμάτων; δεινὸς (3.) τὰ γράμματα; σοφός 3., φιλόσοφος 2. — g. Rede λόγος σοφός. — g. Ohren ὦτα πεπαιδευμένα. — e. g. Brief ἐπιστολὴ εὐπαίδευτος. — e. g. Miene annehmen τὴν ὀφρῦν (τὰς ὀφρῦς) ἀνασπᾶν od. αἴρειν. — 2) d. Gelehrsamkeit betreffend: σχολαστικός 3. (z. B. σύλλογος); μουσικός 3. — Liebe zu g. Studien u. d. g. Studium selbst ἡ φιλοσοφία; e. g. Studium betreiben φιλοσοφεῖν, φιλολογεῖν (letzteres bes. auch: e. g. Gespräch führen); der, welcher e. g. Studium betreibt ὁ φιλόσοφος, φιλόλογος (letzteres auch bes.: e. Freund v. g. Gesprächen); d. Freude an g. Gesprächen u. d. g. Gespräch selbst ἡ φιλολογία. — g. Schule etwa τὸ μουσεῖον.
Gelehrte, der, ὁ σοφός, φιλόσοφος; seit d. alexandrinischen Zeit ὁ φιλόλογος, γραμματικός (Kenner d. Sprache u. Literatur); ὁ σοφιστής

(der zugleich als Lehrer, bes. der Beredsamkeit auftritt); ὁ σχολαστικός (bes. m. übler Nebenbedeutung: „Pedant"). — d. grössten G. οἱ ἐπὶ σοφίᾳ πρωτεύοντες. — d. berühmtesten G. οἱ πλεῖστον εὐδοκιμήσαντες ἐπὶ σοφίᾳ.

Geleise ἡ τροχιά. — bildl. in's rechte G. bringen εὐτρεπίζειν τι. — im rechten G. sein ὀρθῶς ἔχειν. — in's alte G. zurückkehren, wieder in's G. kommen εἰς τὸν συνήθη τρόπον ἐπανελθεῖν.

Geleit 1) Begleitung: ἡ παρα-, προ-πομπή (als Zeichen d. Ehre, wie zum Schutze); poet. u. sp. ἡ πομπή. — Jmd. d. G. geben παρα-, προ-πέμπειν τινά, παραπέμπειν τινὶ παραπομπήν. — sind es „d. begleitenden Personen" οἱ προπομποί. — Jmd. sicheres G. geben ἄδειαν (ἀσφάλειαν) διδόναι, παρέχειν (u. *M.*) τινί; sp. πομπὴν μετ' ἀσφαλείας παρέχειν. — sicheres G. bekommen ἀδείας τυγχάνειν, ἄδειαν λαμβάνειν. — unter sicherem G. ἐν ἀδείᾳ, ἐπ' ἀδείας. — Jmd. d. letzte G. geben προπέμπειν τινὰ τελευτήσαντα, ἀκολουθεῖν τινι πρὸς τὸν τάφον. — 2) e. Art Zoll: τὸ τέλος.

geleiten ἡγεῖσθαί τινι, ἄγειν od. κομίζειν τινά (Jmd. führen); παρα-, προ-πέμπειν τινά (zur Ehrenbezeugung, wie zum Schutze). — Jmd. zum Grabe g. = ihm d. letzte Geleite geben.

Geleiter ὁ προπομπός od. *part.* v. geleiten.

Geleitsbrief τὸ δίπλωμα sp.

Geleitseinnahme ἡ τελωνία.

Geleitseinnehmer ὁ τελώνης.

Geleitshaus τὸ τελώνιον.

gelenk, s. gelenkig.

Gelenk ὁ ἁρμός, seltner ἡ ἁρμονία, ἁρμογή; ὁ γίγγλυμος; ἡ συμβολή. — am animal. Körper ἡ διαφυή, τὸ ἄρθρον, ἡ συμβολή, auch ὁ ἁρμός (Schultergelenk), ὁ γίγγλυμος (G. am Ellenbogen u. Oberarm); ὁ κόνδυλος (bes. an d. Fingern). — d. Verbindung der Glieder durch G. ἡ διάρθρωσις.

gelenkig εὐκίνητος 2., ἐλαφρός 3., ὑγρός 3., [ὑγρομελής 2.

Gelenkigkeit ἡ ἐλαφρότης, ὑγρότης, sp. εὐκινησία, ὑγρομέλεια, auch ἡ διάρθρωσις.

Gelenkknochen (der mittlere G. d. Fingers) ὁ [κόνδυλος.

gelenklos ἄναρθρος 2.

Gelichter ὁ θίασος. — Leute v. deinem Gelichter τοῦ σοῦ θιάσου τινές. — du u. Leute v. deinem G. σὺ καὶ ὅσοι τοιοῦτοι od. ὅσοι συνθιασῶταί σου.

geliebt ἐρώμενος 3. (v. geschlechtlicher Liebe); ἀγαπητός 3., φίλος 3., προσφιλής 2. — der Geliebte ὁ ἐρώμενος; die Geliebte ἡ ἐρωμένη. — τὰ παιδικά (der g. Knabe; selten u. ungew. „das g. Mädchen").

gelinde μαλακός 3. (z. B. αὔρα u. übtr. ζημία); πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον (sanft, mild) u. μέτριος 3. u. 2. (mässig, beide eig. u. übtr.); ἤπιος 3. (z. B. πνῖγος, πυρετός); ἁπαλός 3. (z. B. πῦρ sp.); λεῖος 3. (z. B. πνεῦμα); ἀμβλύς 3. (z. B. βήξ sp.); ἐλαφρός 3., ἐπιεικής, προσηνής 2. (übtr.). — gelindere Saiten aufziehen ὑφίεσθαι, καθυφίεσθαι, μαλακὸν ἐνδιδόναι; πρᾳότερον ἀποκρίνεσθαι (im Reden).

Gelindigkeit ἡ μαλακότης, πρᾳότης, μετριότης, ἐπιείκεια.

gelingen γίγνεσθαι εἰς δέον, γίγνεσθαι od. χωρεῖν κατὰ νοῦν, προχωρεῖν, καλῶς ἀπο-, συμβαίνειν, κατορθοῦσθαι *P.* — es gelingt mir etw. προχωρεῖ μοί τι, κατορθῶ τι, ἔν τινι u. περί τι, τυγχάνω τινός; auch εὐπραγῶ, εὖ od. ἀγαθὰ πράττω, εὐημερῶ; es gelingt mir etw. nicht ἀποτυγχάνω, ἀτυχῶ, ἁμαρτάνω τινός, auch κακοπραγῶ, κακῶς πράττω. — e. gelungenes Werk ἔργον εὖ εἰργασμένον, sp. τὸ κατόρθωμα, ἡ κατόρθωσις.

Gelingen, das, ἡ κατόρθωσις; ἡ ῥᾳστώνη; ἡ εὐπραγία, εὐπραξία; ἡ εὐημερία, sp. τὸ εὐημέρημα; od. Verba. — wenn Gott G. gibt ἢν θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδῷ.

Gelispel ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.

gellen ἠχεῖν (λιγυρόν). — mir gellen noch d. Ohren v. etw. διατεθρύλημαι τὰ ὦτα ὑπό τινος. —

gellend λιγυρός 3. (poet. u. sp. λιγύς, λίγεια, λιγύ).

Gellen, das, ἡ λιγυρὰ ἠχή, ὁ λιγυρὸς ἦχος.

geloben πίστιν διδόναι od. παρέχειν, ὑπισχνεῖσθαι, καθυπισχνεῖσθαι, ἐγγυᾶσθαι m. *inf. fut.* od. *aor.* — einer Gottheit εὔχεσθαι, προσεύχεσθαι θεῷ m. *inf. fut.*

Gelöbniss ἡ ὑπόσχεσις, ἐγγύη; ἡ εὐχή.

gelt! = nicht wahr? w. s.

Gelte ὁ γαυλός.

gelten 1) e. Werth haben: *a*) übh. τιμὴν od. ἀξίαν ἔχειν, ἐν τιμῇ εἶναι; ἄξιον εἶναι m. *gen.*, δύνασθαι, z. B. ein Kyzikenisches Goldstück galt dort 28 Drachmen ὁ Κυζικηνὸς ἐδύνατο ἐκεῖ κη' δραχμάς. — wie viel gilt d. Getreide? πόσου od. πῶς ὁ σῖτος ὤνιος; πόσου πιπράσκεται ὁ σῖτος; πόση ἡ τιμὴ τοῦ σίτου; — gleich viel g. τὴν αὐτὴν ἔχειν δύναμιν. — was gilt d. Wette? περὶ τοῦ περιδίδοσαι; *b*) e. bestimmten Werth haben, gültig sein: δόκιμον εἶναι, sp. διαχωρεῖν (v. Gelde); νόμιμον εἶναι, νομίζεσθαι *P.* (v. Gelde, Gebräuchen, Gesetzen u. dgl.); κύριον εἶναι, κρατεῖν, ἰσχύειν (v. Gesetzen, Sitten, Meinungen u. s. w.), auch ὁμολογεῖσθαι *P.*, z. B. bei uns gilt nicht das gleiche Recht wie bei euch οὐ ταὐτὰ παρ' ὑμῖν καὶ ἐν ἡμῖν δίκαια ὁμολογεῖται. — etw. g. lassen δοκιμάζειν od. ἐγκρίνειν τι; ἀποδέχεσθαι, προσίεσθαί τι. — etw. geltend machen προΐσχεσθαί τι; seine Ansprüche, sein Recht auf etw. geltend machen ἀντέχειν περί τινος, ἀντι-, μετα-ποιεῖσθαί τινος, δικαιοῦν od. ἀξιοῦν ἔχειν (λαμβάνειν) τι, auch neg. οὐχ ὑφίεσθαι τῶν ἑαυτοῦ δικαίων; gegen Jmd. im Processwege ἐπεξιέναι (-έρχεσθαι) τινί τινος. *c*) Bedeutung, Ansehen haben: δύνασθαι, ἰσχύειν; viel, mehr, sehr viel g. μέγα, μεῖζον, μέγιστον δύνασθαι; πολλοῦ u. s. w. ἄξιον εἶναι; wenig g. μικρὸν ἰσχύειν, nichts g. οὐδὲν ἰσχύειν, ἐν οὐδενὸς μέρει εἶναι, οὐδενὸς ἄξιον εἶναι, οὐδαμοῦ φαίνεσθαι (*aor. P.*). — es gilt Jmd. viel bei mir μέγα δύναταί τις παρ' ἐμοί, περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα, πολὺ νέμω τινί. — bei Jmd. mehr g. μείζω μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχειν παρά τινι, ἐν μοίρᾳ εἶναι μείζονι παρά τινι, τιμιώτερον εἶναι παρά τινι. — sehr viel bei Jmd. g. πλεῖστα ἰσχύειν od. μάλιστα εὐδοκιμεῖν παρά τινι. — am meisten bei Jmd. g. πρωτεύειν παρά τινι. — er gilt bei mir nichts ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιοῦμαι αὐτόν. — bei Jmd. weniger g. μεῖον ἔχειν παρά τινι. — gleich g. ἐν ἴσῳ εἶναι, τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχειν. — das gilt mir gleich οὐδὲν ἔμοιγε διαφέρει, ὀλίγον od. οὐδέν μοι μέλει. *d*) für etw. g. = gehalten werden: δοκεῖν εἶναί τι, νομίζεσθαί (*P.*) τι, auch ὁμολογεῖσθαι *P.*, z. B. er gilt allgemein als e. wackrer Mann παρὰ (ἐν) πᾶσιν ὁμολογεῖται ἀνὴρ γενναῖος. — ἐν χώρᾳ τινὸς εἶναι, z. B. für e. Sklaven g. ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ εἶναι. — für nichts g. ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ εἶναι. — bei Jmd. für e. Thoren g. μωρίαν (ἄνοιαν) ὀφλισκάνειν παρά τινι. *e*) als gälte es einen Scherz: ὡς ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ. — 2) Jmd. g. = auf ihn gerichtet sein: τείνειν εἴς od. πρός τινα, εἶναι πρός τινα od. κατά τινος, προσήκειν

τινί; auch λέγεσθαι (*P.*) εἴς τινα (v. Worten). — 3) v. etw. g. = Anwendung auf etw. finden: λέγεσθαι (*P.*) περί τινος. — dies gilt auch hievon ταῦτα ἔξεστιν εἰπεῖν καὶ περὶ τούτων. — 4) es gilt = es kommt darauf an: δεῖ τινος od. δεῖ (χρὴ) εἶναί τι, z. B. jetzt gilt es zu reden νῦν δεῖ λόγων od. λέγειν; auch νῦν ἀκμὴ λόγων od. λέγειν; νῦν καιρός ἐστι od. καιρὸν ἔχει λέγειν, νῦν ὥρα λέγειν. — es gilt e. Kampf auf Leben od. Tod περὶ ψυχῆς ὁ ἀγών ἐστιν. — es gilt d. Höchste u. Theuerste περὶ od. ὑπὲρ τῶν φιλτάτων καὶ μεγίστων (auch περὶ τοῖς φιλτάτοις) κινδυνεύομεν u. dgl. m. — gerade jetzt gilt es d. grösste Vorsicht τὰ πάντα νῦν ἀκμάζει ἐπιμελείας δεόμενα.

Geltung ἡ δύναμις, ἀξίωσις (v. Pers. u. Sachen); τὸ ἀξίωμα, ἡ τιμή, ἡ δόξα (v. Pers.). — G. haben δύναμιν od. ἀξίωμα ἔχειν, ἐν ἀξιώματι εἶναι, vgl. gelten. — G. erlangen ἀξιώματος, δόξης τυγχάνειν, γίγνεσθαι ἐν ἀξιώματι u. dgl. — G. verschaffen, zur G. bringen δύναμιν od. ἀξίωμα παρέχειν τινί, καθιστάναι τινὰ εἰς ἀξίωμα, ποιεῖν τινα δύνασθαι od. ἰσχύειν u. dgl. m.

Gelübde ἡ εὐχή (gew. *pl.*). — e. G. thun εὔχεσθαι od. εὐχὰς ποιεῖσθαι m. *inf. fut.* od. *aor.* — sein G. lösen εὐχὰς ἀποδιδόναι.

Gelüste, das, ἡ ἐπιθυμία, ἔφεσις, ὁ ἔρως, ωτος (nach etw. τινός); ἡ κίττα, sp. κίττησις (bes. v. d. G. schwangerer Frauen). — e. G. haben, s. das f. W.

gelüsten, es gelüstet mich nach etw. ἐπιθυμεῖν, ἐφίεσθαι, ἐρᾶν τινος od. *inf.*; κιττᾶν τινος od. m. *inf.* — sich g. lassen τολμᾶν od. προσίεσθαι m. *inf.*

gemach σχολῇ, κατὰ σχολήν, βραδέως, ἠρέμα, ἡσύχως, ἡσυχῇ, καθ' ἡσυχίαν, κατὰ μικρόν, κατὰ βραχύ.

Gemach τὸ οἴκημα, δωμάτιον; ὁ θάλαμος (bes. Schlafgemach); ἡ δίαιτα sp. — heimliches G. ἡ ἄφοδος, ὁ ἀπόπατος.

gemächlich *a*) bequem: ἐπιτήδειος 3. u. 2., εὔθετος 2.; εὐμαρής, εὐχερής 2.; auch καλός 3., χρήσιμος 2. *b*) langsam: βραδύς 3., σχολαῖος 3.; μαλακός (μαλθακός) 3., ῥᾴθυμος 2. — *adv.*, s. gemach. — e. g. Leben führen μαλακίζεσθαι (μαλθακίζεσθαι), ῥᾳθυμεῖν, ῥαστωνεύειν.

Gemächlichkeit *a*) ἡ ἐπιτηδειότης, εὐμάρεια, εὐχέρεια. *b*) ἡ βραδυτής (-ῆτος), σχολαιότης; ἡ μαλακία (μαλθακία), ῥᾳθυμία, ῥαστώνη.

Gemächt τὸ αἰδοῖον.

Gemächte, s. Machwerk.

Gemälde ἡ γραφή, τὸ γράμμα, ἡ ζωγραφία, τὸ ζωγράφημα, ἡ εἰκών, όνος; ὁ πίναξ, κος (eig. „G. auf Holz", dann allg., *dem.* τὸ πινάκιον); τὸ ἔγκαυμα (enkaustisches G.); τὸ σκιαγράφημα (perspektivisches G.). [συναγωγή.

Gemäldesammlung ἡ πινακοθήκη; ἡ γραφῶν

gemäss 1) *adj.* ἀκόλουθος 2. (m. *gen.* u. *dat.*), ἐπιτήδειος 3. u. 2. (m. *dat.*), οἰκεῖος 3. (m. *dat.*), ἄξιος 3. (m. *gen.*); προσήκων, πρέπων, συναρμόττων 3. (m. *dat.*). — 2) *adv.* ἑπομένως (m. *dat.*), ἐχομένως (m. *gen.*), ἀκολούθως (m. *gen.* u. *dat.*); auch κατά m. *acc.*, ἐκ m. *gen.*, seltner πρός m. *acc.*, σύν m. *dat.*; nicht selten auch der blosse *dat.*, z. B. g. der Natur κατὰ τὴν φύσιν; g. den gegenwärtigen Umständen ἐκ τῶν παρόντων; gemäss dem Verdienste κατ' od. πρὸς τὴν ἀξίαν; g. dem Gesetze seine Stimme abgeben σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθαι; g. dieser Rede wäre d. Tod e. Scheidung d. Leibes u. d. Seele τούτῳ τῷ λόγῳ θάνατος ἂν εἴη χωρισμὸς ψυχῆς καὶ σώματος. — ist es „angemessen, passend": προσηκόντως, πρεπόντως τινί; ἀξίως τινός. — ganz der Sache g. οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος.

Gemässheit; in G. s. gemäss 2).

gemässigt μέτριος 3.; εὔκρατος 2. (bes. v. Klima). — g. Klima ἡ εὐκρασία (τῶν ὡρῶν, τοῦ ἀέρος). — e. Ort m. g. Klima τόπος εὔκρατος, εὐκραής; an Orten m. g. Klima ἐν τοῖς εὐκρᾶσι, ἐν ταῖς εὐκρασίαις.

Gemäuer τὰ τείχη, τὸ τείχισμα.

Gemahl ὁ ἀνήρ, ἀνδρός; mehr poet. ὁ γαμέτης.

Gemahlin ἡ γυνή, γυναικός, ἡ γαμετὴ γυνή; mehr poet. ἡ δάμαρ, αρτος; als Neuvermählte ἡ νύμφη. [sähe ich δοκῶ μοι ὁρᾶν.

gemahnen, s. erinnern. — es gemahnt mich als

gemein 1) gemeinsam, gemeinschaftlich: κοινός 3., auch δημόσιος 3. (opp. ἴδιος 3.; d. Volke od. Staate gehörig). — Allen g. κοινὸς (3.) πᾶσι u. πάντων. — etw. m. Jmd. g. haben κοινωνεῖν u. ἐπικοινωνεῖν τινί τινος, κοινόν τι ἔχειν τινί, συμμετέχειν τινί τινος, auch ὑπάρχει μοι ταὐτόν τινι, πάσχω ταὐτόν τινι. — d. g. Wesen τὸ (τῆς πόλεως) κοινόν, τὸ δημόσιον. — d. g. Wol τὸ κοινὸν ἀγαθόν. — zum g. Gebrauch, zum g. Besten εἰς τὸ κοινόν. — d. Monarchie ist dem g. Besten mehr zuträglich ἡ μοναρχία κοινοτέρα ἐστίν. — 2) gewöhnlich: κοινός, νομιζόμενος 3.; auch m. übler Nebenbedeutung = trivial, gering, schlecht: ἀγοραῖος 2., ἀγελαῖος 3., δημώδης 2., θητικός 3., πεζός 3., πρόχειρος 2., φαῦλος, μοχθηρός 3., ὁ τυχών u. s. w., vgl. „der Erste der Beste" unter „erste" a. E. — e. g. Mann ἀνὴρ ἐκ δήμου, δημότης, δημοτικός, ἰδιώτης; d. g. Volk οἱ δημόται, δημοτικοί, ἰδιῶται, τὸ δημοτικόν, auch ὁ δῆμος, sp. οἱ δημώδεις, τὸ δημῶδες πλῆθος; d. g. Haufe τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί, ὁ πολὺς ὅμιλος. — e. g. Soldat ὁ ἰδιώτης, die g. Soldaten ὁ δῆμος τῶν στρατιωτῶν; als g. Soldat dienen ἐν τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν εἶναι. — e. g. Athener πολλοστὸς ὢν τῶν Ἀθηναίων. — Wettkampf m. Leuten aus d. g. Volke δημοτικὴ ἀγωνία. — v. g. Abkunft δημοτικός 3., ἀνελεύθερος 2. — e. g. (ungebildeter, niedrig denkender) Mensch ἄνθρωπος ἄγροικος, ἀπειρόκαλος, φορτικός, ἀνελεύθερος; ὁ βωμολόχος, ὁ συρφετός. — g. Ausdruck ἰδιωτικὴ od. κοινὴ λέξις; g. (pöbelhafte) Rede λόγοι φορτικοί, sp. λαλιὰ χυδαῖος; d. Sprache des g. Lebens ἡ κοινὴ διάλεκτος; in der Sprache des g. Lebens κοινόλεκτος 2. sp. — g. Handwerk, s. Handwerk. — g. Schrift τὰ δημώδη γράμματα (im Gegens. zu d. heiligen od. Hieroglyphenschrift). — d. g. Palme ἡ χυδαῖος φοῖνιξ. — was das g. Volk Musenkunst nennt ἡ δημώδης μουσική. — g. Wesen, s. Gemeinheit. — sich g. betragen ἀγροικίζεσθαι, ἀπειροκαλεύεσθαι. — 3) = vertraut: συνήθης 2., οἰκεῖος 3. — sich m. Jmd. g. machen συγκεράννυσθαί (*P.*) τινι; προσομιλεῖν τινι; φθείρεσθαι πρός τινα (im üblen Sinne).

Gemeinde, Gemeine τὸ κοινόν; ὁ δῆμος, ἡ πόλις. — auf Kosten der G. δημοσίᾳ, ἀπὸ κοινοῦ.

gemeinfasslich δῆλος (3.) καὶ ἰδιώτῃ, εὐμαθής 2., κοινός 3. [διάνοια, ἡ ὁμόνοια.

Gemeingeist ἡ κοινὴ γνώμη, ἡ αὐτὴ ἁπάντων

Gemeingut τὸ κοινὸν ἀγαθόν; τὸ δημόσιον. — e. G. sein κοινὸν εἶναι πάντων od. πᾶσιν, auch bloss πάντων εἶναι. — etw. zum G. machen ποιεῖν τι πάντων κοινὸν εἶναι, ποιεῖν πάντας μετέχειν τινός, εἰς τὸ μέσον (κατα)τιθέναι.

Gemeinheit 1) das Mehreren Gemeinsein: ἡ κοινότης, τὸ κοινόν. — 2) gemeines Wesen: ἡ ἀγροικία, ἀπειροκαλία, φορτικότης, ἀνελευθερία, βωμολοχία; G. d. Ausdruckes ἡ χυδαιότης sp.

gemeiniglich τὰ πολλά, τὰ πλεῖστα, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὡς ἐπὶ πλεῖστον, ὡς (τὸ) ἐπὶ πᾶν, μάλιστα.
gemeinnützig δημωφελής, sp. κοινωφελής 2., δημοτικός 3., auch umschr. τὸ κοινὸν (τὴν πόλιν) ὠφελῶν 3., κοινῇ πᾶσι συμφέρων 3.
Gemeinnützigkeit τὸ δημωφελές, sp. ἡ κοινωφελία.
Gemeinnutzen τὸ κοινὸν ἀγαθόν.
Gemeinplatz (in der Rhetorik) ἡ χρεία, ὁ κοινὸς τόπος; sonst λόγος πολυπάτητος, καθημαξευμένος.
gemeinsam κοινός 3.; *adv.* κοινῇ, κοινῶς. — Daneben gebraucht man auch Compos. m. κοινο-, z. B. sich g. berathschlagen κοινοβουλεῖν, d. g. Erziehung betreffend κοινοτροφικός 3. u. dgl., oder bes. häufig m. σύν, z. B. sich g. üben συγγυμνάζεσθαι u. dgl. — m. Jmd. g. Sache machen κοινῇ πράττειν, συμπράττειν, sp. κοινοπραγεῖν τινι. — g. Handeln ἡ κοινοπραγία sp.
gemeinschädlich κοινοβλαβής 2. sp.; besser κοινῇ od. πάντας βλάπτων 3., πᾶσι κακός 3.
Gemeinschaft ἡ κοινωνία, ἐπικοινωνία, κοινώνησις, μετουσία; τὸ κοινώνημα (gew. *pl.*), ἡ συνουσία, συνήθεια, ὁμιλία (bes. Umgang, Verkehr); ἡ συνέχεια (Zusammenhang). — G. m. Jmd. ἡ τινος od. πρός τινα κοινωνία. — zur G. gehörig κοινωνικός 3. — G. m. Jmd. haben κοινοῦσθαι (*P.*), χρῆσθαι, συνεῖναί τινι. — in G. m. Jmd. etw. haben κοινωνεῖν, ἐπι-, συγ-κοινωνεῖν, κοινοῦσθαι τινί τινος. — keine G. m. Jmd. haben οὐδὲν κοινὸν ἔχειν τινί, ἀπέχεσθαι τῆς πρός τινα συνουσίας, ἄμικτον εἶναι πρός τινα. — in G. m. Jmd. kommen προσ-, συμ-μιγνύναι τινί. — aus d. G. zweier verschiedener Gattungen entsprungen κοινογενής 2. — in G. m. Jmd. thun κοινῇ, μετά τινος, σύν τινι πράττειν τι, συμπράττειν τινί τι.
gemeinschaftlich κοινός 3. (m. *gen.* u. *dat.*); *adv.* κοινῇ, κοινῶς. — etw. g. m. Jmd. besprechen, verabreden κοινολογεῖσθαί τινι (πρός τινα) περί od. ὑπέρ τινος; g. berathschlagen κοινῇ od. μετ' ἀλλήλων βουλεύεσθαι. — g. Besprechung ἡ κοινολογία. — d. g. Plan der Athener u. Lakedaimonier τό τε Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων κοινῇ διανόημα. — g. Mahle τὰ συσσίτια (vgl. τὰ φιδίτια). — vgl. gemeinsam u. gemein.
Gemeinsinn, s. Gemeingeist.
gemeint; ich bin g. δοκεῖ μοι, βούλομαι, διανοοῦμαι (*DP.*), γνώμην ποιοῦμαι od. ἔχω. — damit bin ich g. εἰς ἐμὲ εἴρηται od. τείνει τοῦτο. — d. Wort ist gut g. εὔνους ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος. — verzeih' mir! es ist nicht übel g. σύγγνωθί μοι· οὐ γὰρ ἐπὶ τῇ βλάβῃ σου εἴρηται τοῦτο u. dgl.
gemeinverständlich, s. gemeinfasslich.
Gemeinwesen τὸ (τῆς πόλεως) κοινόν, τὸ δημόσιον.
Gemeinwol τὸ κοινὸν od. τῆς πόλεως ἀγαθόν.
Gemenge, Gemengsel ὁ συρφετός, φορυτός, auch ὁ ὄχλος.
gemessen *a*) eig. μεμετρημένος 3.; s. messen. *b*) übtr. im g. Schritt βάδην; auch ἐν ῥυθμῷ, κατὰ ῥυθμόν (nach d. Takte). — g. Befehl geben σαφῶς, διαρρήδην προστάττειν, παραγγέλλειν; g. Befehl zu etw. haben ἐπὶ ῥητοῖς ποιεῖν τι. — g. auch = in Ordnung, w. s.
Gemessenheit ἡ τάξις, ὁ κόσμος; vgl. Nachdruck.
Gemetzel ἡ σφαγή, ὁ φόνος. — e. G. anrichten σφαγὴν ποιεῖσθαι; e. grosses G. unter d. Feinden anrichten πολὺν φόνον ποιεῖν τῶν πολεμίων. — es wird e. grosses G. angerichtet γίγνεται πολὺς φόνος od. (trivial) ζωμός.
gemiethet μισθωτός, μεμισθωμένος 3.
Gemisch τὸ μῖγμα, σύμμιγμα; vgl. Gemenge.
gemischt, s. mischen. — es war e. g. Gesellschaft παρῆσαν δὲ καὶ δημοτικοί τινες, τῶν δὲ συνόντων ἦσαν καὶ ἰδιῶταί τινες u. dgl.
Gemme ἡ γλυπτὴ λίθος.
Gemsbock ὁ ὀρεινὸς αἴξ, αἰγός.
Gemse ἡ ὀρεινὴ αἴξ, αἰγός.
Gemsenjäger ὁ τῶν ὀρεινῶν αἰγῶν θηρατής; ὁ αἰγοθήρας.
Gemsenjagd ἡ τῶν ὀρεινῶν αἰγῶν θήρα.
Gemüll ὁ χλῆδος; τὰ συντετριμμένα, συντεθραυσμένα; vgl. Gemenge.
Gemüse τὸ λάχανον (gew. *pl.*); sp. τὸ λαχάνευμα. — zum G. gehörig λαχανηρός, λαχανικός 3. — G. bauen auf e. Felde λαχανεύειν ἀγρόν; G. abschneiden λαχανίζεσθαι; d. Abschneiden des G. ὁ λαχανισμός. — G. essen λαχανεύειν sp.; d. Essen v. G. ἡ λαχανοφαγία. — m. G. handeln λάχανα πωλεῖν.
Gemüsearten, die, τὰ λάχανα, τὰ λαχάνων εἴδη.
gemüseartig λαχανώδης 2.
Gemüsebau ἡ λαχανεία sp.
Gemüsegärtner ὁ λαχανεύς sp.
Gemüsegarten ὁ κῆπος λαχανείας.
Gemüsehändler ὁ λαχανοπώλης.
Gemüsehändlerin ἡ λαχανόπωλις, ιδος, λαχανοπωλήτρια.
Gemüsehandel ἡ λαχανοπωλία.
Gemüsemarkt τὰ λάχανα.
Gemüseschüssel ἡ λαχανοθήκη.
gemüssigt sehen, sich, ἀναγκάζεσθαι, καταναγκάζεσθαι *P.*
Gemüth ὁ θυμός, ἡ ψυχή, auch ἡ γνώμη. — ruhiges, heiteres G. ἡ εὐθυμία; trauriges, düsteres G. ἡ δυσθυμία, βαρυθυμία; e. Mann heiteren, düsteren Gemüthes ἀνὴρ εὔθυμος, βαρύθυμος (δύσθυμος); v. heiterem, düsterem G. sein εὐθυμεῖν, βαρυθυμεῖν, δυσθυμεῖν (u. *M.*). — d. G. Jmds. aufheitern εὐφραίνειν τὴν ψυχήν τινος, εὐθυμίαν (u. -ίας) παρέχειν τινί; das G. erheiternd γλυκύθυμος 2. — Jmd. etw. zu G. führen παραινεῖν τινί τι, νουθετεῖν τινά τι, stärker ἐπισκήπτειν τινί τι. — sich etw. zu G. führen βαρέως od. χαλεπῶς φέρειν τι u. ἐπί τινι, ἄχθεσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι. — im G. erwägen etw. ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τι. — Jmd. sein G. zuwenden ὀργὴν ἐπιφέρειν τινί. — Schwäche des G. gegenüber d. Lockungen der Sinne ἡ πρὸς τὰς ἡδονὰς γλυκυθυμία.
gemüthlich 1) d. Gemüth betreffend: ψυχικός 3. od. gew. durch τῆς ψυχῆς, ἐν τῇ ψυχῇ, κατὰ τὴν ψυχήν, z. B. g. Aufregungen τὰ ψυχικὰ od. τὰ τῆς ψυχῆς πάθη. — 2) Gemüth besitzend: εὐήθης 2. — 3) behaglich: καταθύμιος 2.; vgl. behaglich 1).
Gemüthlichkeit 1) v. Pers.: ἡ εὐήθεια; sp. γλυκυθυμία. — 2) v. Sachen: τὸ κεχαρισμένον, ἡδύ; ἡ χάρις, ιτος, ἡ ἡδονή.
Gemüthsart ὁ τρόπος (gew. *pl.*); τὸ ἦθος, ἡ φύσις; mehr poet. ἡ ὀργή.
Gemüthsbeschaffenheit ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις; ἡ διάθεσις.
Gemüthsbewegung τὸ (τῆς ψυχῆς) πάθος, ἡ ὀργή; sp. ἡ περιπάθησις. — in heftiger G. ἐμπαθής, περιπαθής 2., in heftiger G. sein ἐμπαθῶς, περιπαθῶς ἔχειν; περιπαθεῖν (sp.).
gemüthskrank νοσῶν (3.) τὴν ψυχήν; s. schwermüthig, melancholisch, wahnsinnig.
Gemüthskrankheit ἡ τῆς ψυχῆς νόσος, τὸ τῆς ψυχῆς πάθος; vgl. Schwermuth, Melancholie, Wahnsinn.
Gemüthsruhe ἡ εὐθυμία, ἡ ἀνεκπληξία, ἀταραξία, ἀπάθεια. — m. G. πρᾴως, ἀλύπως.
Gemüthsstimmung ἡ τῆς ψυχῆς διάθεσις. — Jmd. in e. G. versetzen διατιθέναι τινά m. *adv.*: in e. G. gerathen διατίθεσθαι *P.*; in e. G. sein διακεῖσθαι u. ἔχειν m. *adv.*

Gemüthszustand ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις; vgl. d. vhg. W.

Gemurmel ὁ θόρυβος, θροῦς; sp. ὁ γογγυσμός, ἡ γόγγυσις, ὁ τονθορυσμός; häufig durch Verba, vgl. murmeln. — d. G. e. Baches τὸ κάχλασμα od. besser Verba.

gen, s. nach 1) *a*).

genäschig, s. naschhaft.

genau 1) v. Sachen: bestimmt, sicher, zuverlässig: ἀκριβής, σαφής 2., πιστός 3.; sorgfältig, pünktlich: ἀκριβής, ἐπιμελής 2.; allzu g. περίεργος 2. — g. im Reden, Erzählen u. s. w. ἀκριβολόγος 2.; g. im Reden sein, g. erzählen, es g. nehmen ἀκριβολογεῖσθαι u. διακριβολογεῖσθαί τι u. περί τινος. — d. allergenaueste Diät ἡ ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι᾽ ὄνυχος λεγομένη δίαιτα. — es ist etw. auf's Genaueste ausgearbeitet ἐκμέμακταί τι εἰς ὄνυχα. — g. untersuchen od. erörtern διακριβοῦν (u. *M.*) τι, ἀκριβῶς ἐξετάζειν τι. — etw. g. kennen ἀκριβοῦν τι u. περί τινος, διακριβοῦν τι, ἀκριβῶς od. σαφῶς εἰδέναι, ἐξεπίστασθαι. — g. Nachricht v. etw. geben σαφῶς ἀπαγγέλλειν τι. — d. Genaue erfahren wollen βούλεσθαι εἰδέναι τὸ σαφές. — d. Vorgang g. kennen lernen τὴν τῶν πραχθέντων ἀκρίβειαν μανθάνειν. — g. Untersuchung ἡ ἀκριβολογία. — m. g. Noth μόγις, χαλεπῶς καὶ μόγις, sp. ἀκριβῶς καὶ μόλις. — man muss es nicht so g. nehmen οὐ δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τούτου, οὐκ ἀκριβολογητέον τοῦτο, auch συγγιγνώσκειν δεῖ (man muss verzeihen). — er nimmt es sehr g. χαλεπός ἐστι κριτής. — g. genommen ἀποτόμως. — g. passend od. anschliessend (v. e. Kleide) ἀκριβής 2. — als *adv.* ἀκριβῶς, δι᾽ ἀκριβείας, μετ᾽ ἀκριβείας, εἰς od. πρὸς τὴν ἀκρίβειαν, εἰς τὸ ἀκριβές; sehr g. ἀκριβέστατα, διὰ πάσης ἀκριβείας, μετὰ πλείστης ἀκριβείας. — 2) v. Pers.: *a*) sorgfältig, pünktlich: ἀκριβής, ἐπιμελής 2.; allzu g. λεπτολόγος 2., περίεργος 2. *b*) sparsam: ἀκριβής 2., φειδωλός 3.; zu g. γλίσχρος 3. — *c*) eng verbunden: οἰκεῖος (3.) καὶ συνήθης (2.). — g. Freundschaft ἡ οἰκειότης.

Genauigkeit ἡ ἀκρίβεια, τὸ ἀκριβές; G. im Reden, Erzählen u. s. w. ἡ ἀκριβολογία; allzu grosse G. ἡ λεπτολογία, περιεργία. — G. in Ausgaben ἡ ἀκρίβεια, φειδωλία; zu grosse G. ἡ γλισχρότης. — m. G., m. d. grössten G., s. genau (*adv.*).

Genealoge ὁ γενεαλόγος.

Genealogie ἡ γενεαλογία; = Geschlecht τὸ γένος. — d. G. v. Jmd. ausmitteln γενεαλογεῖν τινα.

genealogisch γενεαλογικός 3.

genehm halten, s. genehmigen. — es ist mir etw. g. φίλον od. προσφιλές ἐστί μοι, δοκεῖ (συνδοκεῖ) od. ἀρέσκει μοί τι.

genehmigen δέχεσθαι, ἀπο-, ἐν-δέχεσθαι; ἐπ-, συν-αινεῖν; δοκεῖ (συνδοκεῖ, ἀρέσκει) μοί τι, sp. εὐδοκεῖ (u. *M.*) μοί τι; κυροῦν, ἐπικυροῦν, κύριον ποιεῖν, ἐπικρίνειν. — nicht g. ἀπογιγνώσκειν, ἀποψηφίζεσθαι.

Genehmigung ἡ κύρωσις, sp. ἐπικύρωσις, συναίνεσις, ἀποδοχή; auch durch Verba, z. B. m. G. d. Vaters συνδόξαν τῷ πατρί.

geneigt 1) eig. ἐπικλινής, κατάντης, καταφερής (κατωφερής), προπετής 2., od. durch d. *part.* v. ῥέπειν, κλίνεσθαι *P.*; auf d. eine od. d. andere Seite g. ἑτεροκλινής 2. — 2) übtr. *a*) Neigung od. Lust zu etw. habend: ἐπιρρεπὴς (2.) εἴς od. πρός τι (sp.); καταφερὴς (κατωφερὴς) (2.) εἴς od. πρός τι; εὐκατάφορος (sp. εὐεπίφορος) (2.) εἴς, πρός od. ἐπί τι, seltner εὔκολος (2.) πρός τι (sämmtl. m. übler Nebenbedeutung: zu etw. Schlimmem); προπετὴς (2.) εἴς, πρός od. ἐπί τι, auch m. *inf.*; πρόθυμος (2.) πρός od. εἴς τι, od. m. *inf.*; ὁρμητικός (3.) πρός τι. — zum Zorne g. ὀργίλος 3., ἀκράχολος 2. — zu Krankheiten g. ἀκροσφαλής 2. — Häufig bildet man auch *adj.* auf -ικός, z. B. zum Kriege, Frieden, zur Liebe g. πολεμικός, εἰρηνικός, ἐρωτικός 3. u. dgl. — g. sein zu etw. ἐπιρρεπῶς, εὐεπιφόρως ἔχειν πρός τι, προπετῶς ἔχειν εἴς od. πρός τι, προθύμως u. ὁρμητικῶς ἔχειν πρός τι; ἐρᾶν u. ἐπιθυμεῖν τινος; προθυμεῖσθαι (*DP.*), διανοεῖσθαι (*DP.*), βούλεσθαι m. f. *inf.* *b*) wolwollend: εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., εὐμενής 2., φιλόφρων 2., προσφιλής 2.; ἵλεως, ων (gnädig, bes. v. d. Göttern). — Jmd. g. sein εὔνουν εἶναί τινι, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὐνοίᾳ od. φιλίᾳ χρῆσθαι εἴς (περί) τινα, οἰκείως διακεῖσθαι πρός τινα. — sich Jmd. g. machen εὐμενῆ ποιεῖσθαί τινα, ἐξαρέσκεσθαί τινα u. τινι (bes. τοῖς θεοῖς; durch Geschenke τοῖς δώροις); σπουδάζειν περί τινα; οἰκειοῦσθαι, κτᾶσθαι, ἀνακτᾶσθαι, ἀναρτᾶσθαί τινα; εὐμενίζεσθαι, ἱλάσκεσθαι, ἐξιλάσκεσθαί τινα (bes. τοὺς θεούς). — geschickt Jmd. g. zu machen ἐπαγωγός 2. (sp. ἐπαγωγικός 3.) τινος.

Geneigtheit 1) eig. τὸ ἐπικλινές, καταφερές. — 2) übtr. *a*) Neigung, Lust: ἡ προθυμία, προπέτεια, sp. εὐκαταφορία, εὐεπιφορία; ἡ ἐπιθυμία. *b*) Wolwollen: ἡ εὔνοια, εὐμένεια, φιλοφροσύνη, φιλία; ἡ περί τινα σπουδή.

General ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ στρατηγός, G. d. Kavallerie ὁ ἵππαρχος, d. Infanterie ὁ πέζαρχος; vgl. Feldherr.

Generalbass, etwa τὰ περὶ τὰς ἁρμονίας.

Generalien τὰ καθ᾽ ὅλου.

Generalissimus, s. Oberfeldherr.

Generalität οἱ ἄρχοντες, αἱ ἀρχαί.

Generalkommando ἡ ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ἀρχή.

Generalnenner; alles unter éinen G. bringen πάντα εἰς τὸ αὐτὸ μόριον συνάγειν.

Generalpächter ὁ ἀρχώνης; ὁ πεντηκόσταρχος.

Generalstab οἱ περὶ od. ἀμφὶ τὸν στρατηγόν; οἱ ἐπικαίριοι. — Chef des G. etwa ὁ στρατοπεδάρχης (sein Amt ἡ στρατοπεδαρχία; ihn betreffend στρατοπεδαρχικός 3., sämmtl. sp.).

Generation ἡ γενεά, τὸ γένος. — d. jetzige G. οἱ καθ᾽ ἡμᾶς od. οἱ νῦν ἄνθρωποι. — d. dritte G. ἡ τριγονία. — d. dritte G. erleben εἰς τὴν τριγονίαν τῷ βίῳ κατελθεῖν. — seit drei G. ἐκ τριγονίας.

generell γενικός, auch περιεκτικός 3.

genesen ῥαΐζειν; ἀναρρώννυσθαι *P.*; ἀναλαμβάνειν (m. u. ohne ἑαυτόν), sp. ἐξαναφέρειν; ἀνίστασθαι (ἐκ τῆς νόσου); περιγίγνεσθαι (τῆς νόσου); ἀποφεύγειν τὴν νόσον; ὑγιάζεσθαι, ὑγιαίνεσθαι (*P.*), ὑγιαίνειν; ganz g. ἐξυγιαίνειν.

Genesung ἡ ἀνάληψις, ἡ τῆς νόσου ἀποφυγή; ἡ ῥαστώνη, auch ἡ σωτηρία, z. B. es ist keine Hoffnung auf G. οὐδεμία ἐλπίς ἐστι σωτηρίας. — ohne Hoffnung auf G. krank sein ἀβιώτως ἔχειν. — Auch umschr. durch Verba, z. B. nach der G. ἀναλαβών u. s. w. — zur G.! (als Wunsch beim Niesen), s. Gesundheit.

Genetiv, s. Genitiv.

genial εὐφυής 2. u. *sup.*; γόνιμος 2. (schöpferisch); vgl. geistreich.

Genialität ἡ εὐφυΐα, τὸ εὐφυές, τὸ γόνιμον.

Genick ὁ αὐχήν, ένος, τὸ ἰνίον, ὁ τράχηλος. — sich d. G. brechen ἐκτραχηλίζεσθαι *P.*

Genie ἡ φύσις, εὐφυΐα, τὸ εὐφυές. — er ist e. G. ἀνήρ ἐστιν εὐφυέστατος, δεινότατος od. κράτιστος τὴν ψυχήν. — G. haben zu etw. εὐφυέστατον εἶναι od. ἄριστα πεφυκέναι εἴς (πρός) τι, εἰς (πρὸς) τὸ m. *inf.*

genieren, Jmd., ἀσχολίαν παρέχειν τινί, ἐνοχλεῖν

τινι u. τινα. — es geniert mich etw. δυσχερές, ἐπαχθές, ἀηδές ἐστί μοί τι, χαλεπῶς φέρω τι, τινί, ἐπί τινι, ἄχθομαί (P.) τινι u. ἐπί τινί. — sich g. ὀκνεῖν; vgl. scheuen, sich.

geniessbar πρόσφορος 2.; vgl. essbar.

geniessen προσφέρεσθαί τι (zu sich nehmen), γεύεσθαί τινος (kosten), vgl. essen, trinken. — übtr. ἀπολαύειν τινός (v. etw.), τι (etw.), τινός τι (v. e. Sache etw.); καρποῦσθαί τι; auch λαμβάνειν τι, τυγχάνειν τινός. — d. Früchte fremder Arbeit g. καρποῦσθαι τὰ ἑτέροις πεπονημένα od. ἀλλότριον ἀμᾶν θέρος. — Ehre g. τιμῆς τυγχάνειν, τιμῆς ἀξιοῦσθαι P., τιμᾶσθαι P.; τιμαῖς αὐξάνεσθαι P. — mehr Ehre als e. Anderer g. τιμαῖς πλεονεκτεῖν τινος. — e. Unterricht g. τυγχάνειν παιδείας, χρῆσθαι παιδείᾳ, παιδεύεσθαι P., bei Jmd. χρῆσθαί τινι διδασκάλῳ, e. guten Unterricht genossen haben ἀγαθῶν τετυχηκέναι διδασκάλων; der e. guten Unterricht genossen hat εὖ πεπαιδευμένος 3. — Gutes g. ἀγαθοῦ τινος τυγχάνειν παρά τινος, εὖ πάσχειν od. ἀγαθὸν πάσχειν ὑπό τινος, εὐεργετεῖσθαι (P.) ὑπό τινος. — im Uebermasse g. ἐμπίπλασθαί (P.) τινος, ἐμφορεῖσθαί (DP., sp. DM.) τινος (eig.); πολλῷ χρῆσθαί τινι, πολλοῦ τυγχάνειν τινός (übtr.). — der etw. noch nicht genossen hat ἄγευστος od. ἄπειρός (2.) τινος.

Geniessen, das, s. Genuss.

Genist ἡ κάρφη, τὸ κάρφος (τὰ κάρφη), ὁ συρφετός, ὁ φορυτός.

Genitiv ἡ γενική (sc. πτῶσις).

Genius ὁ δαίμων, ονος, τὸ δαιμόνιον. — d. gute G. ὁ ἀγαθὸς δαίμων; d. böse G. ὁ κακὸς δαίμων, ὁ κακοδαίμων. — d. G. einer Sprache ἡ φύσις τῆς γλώττης.

Genosse ὁ ἑταῖρος; ὁ ἡλικιώτης, ὁ ἧλιξ, ὁμῆλιξ, κος (Kamerad); ὁ κοινωνός τινος, ὁ μετέχων (-οντος) τινός (G. od. Theilnehmer bei etw.); ὁ συνεργός, συλλήπτωρ, ορος (Gehülfe). — die G. Jmds. οἱ σύν τινι, μετά τινος, περί τινα, ἀμφί τινα.

Genossenschaft ἡ ἑταιρεία, κοινωνία. — Zeus als Vorsteher u. Beschützer der G. Ζεὺς ἑταιρεῖος.

Genossin ἡ ἑταίρα; ἡ ἡλικιῶτις, ιδος, ἡ ἧλιξ, ὁμῆλιξ, κος; ἡ κοινωνός τινος, ἡ μετέχουσά τινος; ἡ συνεργός τινος, ἡ συλλήπτρια; vgl. Genosse.

Genrebild ἡ ῥωπογραφία.

Genremaler ὁ ῥωπογράφος.

Genüge 1) der Zustand, wo man genug hat: ἡ πλησμονή, ὁ κόρος (Sättigung); ἡ ἀφθονία (Ueberfluss). — zur G. ἀρκούντως, ἐξαρκούντως, ἅλις, κατακόρως (hinreichend); ἀφθόνως (in Hülle u. Fülle); mehr als zur G. εἰς κόρον, ἄχρι κόρον, εἰς πλησμονήν. — zur G. haben etw. ἱκανὰ (ἀρκοῦντα, ἄφθονα) ἔχειν τινά, ἀφθονίαν ἔχειν τινός. — 2) G. thun od. leisten Jmd.: ἀρκεῖν, ἐξαρκεῖν τινι (oft m. e. part.). — seiner Pflicht G. leisten πράττειν τὰ δέοντα od. προσήκοντα. — ich leiste meinem Versprechen G. ποιῶ ὃ ἂν ὑπόσχωμαι, vgl. erfüllen. — d. Gesetzen G. leisten πείθεσθαι (P.) τοῖς νόμοις, δρᾶν κατὰ τοὺς νόμους. — nicht G. leisten in etw. ἐλλείπειν τινός.

genügen ἀρκεῖν, ἐξαρκεῖν, ἱκανὸν εἶναι, ἱκανῶς ἔχειν, ἀποχρῆναι. — es genügt mir ἀρκεῖ, ἐξαρκεῖ μοί τι, ἀπόχρη μοί τι; auch ἀρκοῦμαί (P.) τινι, ἀγαπῶ u. στέργω τινί od. τι, ἀγαπῶ m. part., z. B. es genügt mir e. mässiges Besitzthum ἀγαπῶ (auch ἀρκοῦντα od. ἱκανὰ ἔχω) μέτρια κεκτημένος. — **genügend** ἱκανός 3., ἀρκῶν, ἀποχρῶν 3. — sich selbst g. αὐτάρκης 2.

genügsam εὔκολος 2., εὐτελής 2., μέτριος 3. u. 2., σώφρων 2., sp. ὀλιγαρκής 2. — g. sein μετρίων δεῖσθαι, sp. ὀλιγαρκεῖν. — g. leben εὐκόλως od. εὐτελῶς ζῆν.

Genügsamkeit ἡ εὐκολία, εὐτέλεια, μετριότης, σωφροσύνη, sp. τὸ ὀλιγαρκές; ἡ αὐτάρκεια (Selbstgenügsamkeit).

genug 1) adj. ἱκανός, ἀρκῶν, ἐξαρκῶν, ἀποχρῶν 3.; sp. ἐπαρκής 2.; ἄφθονος 2. (in Hülle u. Fülle); αὐτάρκης 2. (sich selbst g.). — g. haben ἀρκοῦντα od. ἱκανὰ ἔχειν, οὐδενὸς δεῖσθαι (DP.). — ich habe g. an etw. ἀρκεῖ od. ἐξαρκεῖ μοί τι, ἀρκοῦμαί (P.) τινι, ἀγαπῶ u. στέργω τινί od. τι (auch m. part.), ἅλις ἔχω τινός, ἅλις ἐστί μοί τινος; ἄδην ἔχω τινός, ἄδην ἔχει μοί τι (bis zum Ueberdrusse). — es ist g. ἀρκεῖ, ἐξαρκεῖ, ἀπόχρη, ἱκανόν ἐστιν; es ist g. an etw. ἅλις ἐστί od. γίγνεταί τινος. — nicht g. bekommen können v. etw. ἀπλήστως ἔχειν τινός, auch πρός u. περί τι. — 2) adv. ἅλις, ἱκανῶς, ἀρκούντως, ἐξαρκούντως, ἀποχρώντως; ἀφθόνως (in Hülle u. Fülle); ἄδην (bis zum Ueberdrusse). — doch g. hievon! ἀλλ' ἱκανῶς ταῦτα εἰρήσθω ἡμῖν, ἀλλ' ἅλις δὴ τούτων, ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. — ich glaube wenigstens es wird g. hierüber gesagt sein ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ ἀποχρώντως περὶ τούτων εἰρῆσθαι. — nicht gross g. ἐλάττων (2.) τοῦ δέοντος.

genugsam, s. genug.

genugthun, s. „Genüge" leisten od. thun, u. vgl. d. f. W.

Genugthuung ἡ δίκη, τιμωρία. — Jmd. G. geben für etw. δίκην διδόναι τινί τινος, δίκην od. τιμωρίαν ὑπέχειν τινί τινος. — G. bekommen für etw. v. Jmd. δίκην od. τιμωρίαν λαμβάνειν τινὸς παρά τινος. — sich v. Jmd. G. verschaffen für etw. τιμωρεῖσθαί τινά τινος, seltner ἀντί u. περί τινος, selten τίνεσθαί τινα ὑπέρ τινος. — Jmd. G. verschaffen wegen etw. τιμωρεῖν τινί τινος u. ὑπέρ τινος.

Genus τὸ γένος (der Nomina); ἡ διάθεσις (der Verba).

Genuss ἡ ἀπόλαυσις (das Geniessen u. das Genossene, letzteres auch τὸ ἀπόλαυσμα); ἡ καρπεία, κάρπωσις (Nutzung, Niessbrauch); ἡ μετουσία (Besitz u. G.); ἡ ἐπαύρεσις, ὁ καρπός, ἡ ὄνησις (Nutzen, Vortheil); ἡ ἡδονή, τέρψις, εὐπάθεια, ἡδυπάθεια (angenehme Empfindung, Sinnesgenuss); d. Genüsse αἱ ἡδοναί, τὰ ἡδέα; körperliche G. αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναί; geistige G. αἱ διὰ τῆς ψυχῆς ἡδοναί; vgl. Liebesgenuss. — G. v. etw. haben ἀπολαύειν τινός, καρποῦσθαί τι, ὀνίνασθαί τινος. — G. an etw. finden ἥδεσθαί (P.) τινι u. ἐπί τινι, εὐφραίνεσθαί (aor. P.) τινι u. ἐπί τινι, ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι. — keinen G. v. etw. haben ἀνόνητον εἶναί τινος. — Jmd. G. verschaffen od. gewähren ἡδονὴν παρέχειν τινί, τέρψιν ποιεῖν τινί, ἥδεσθαι ποιεῖν τινα. — keinen G. Jmd. gewähren ἀνόνητον γίγνεσθαι od. εἶναί τινι. — Jmd. in d. G. v. etw. setzen διδόναι τινὶ καρποῦσθαί τι, sp. ἐγκαρπίζειν τινά τινος; Jmd. um d. G. v. etw. bringen ἀνόνητον ποιεῖν τινά τινος. — m. G. ἡδέως, z. B. m. G. essen ἡδέως ἐσθίειν. — durch d. G. der Speise, des Weines φαγὼν τοῦ βρώματος, πιὼν τοῦ οἴνου u. dgl. — d. G. ergeben ἀπολαυστικός 3., ἥττων (2.) τῶν ἡδονῶν, τῆς γαστρός u. dgl. — e. dem G. ergebenes Leben führen ἀπολαυστικῶς ζῆν.

Genussmensch ὁ ἀπολαυστικός, ὁ ἀπολαυστικῶς [ζῶν.

genussreich ἥδιστος, γλυκύτατος 3., τερπνός 3.

Genusssucht, s. Vergnügungssucht.

genusssüchtig, s. vergnügungssüchtig.

genussvoll πλήθων (3.) ἡδονῆς od. ἡδονῇ; s. genussreich.

Genzian ἡ χειρωνεία (m. u. ohne ῥίζα).
geöhrt 1) m. Henkeln versehen: ὦτα ἔχων 3. — 2) m. e. Oehre versehen: ὀπὴν ἔχων 3.
Geognosie ἡ περὶ τὴν τῆς γῆς φύσιν ἐπιστήμη.
Geognost ὁ περὶ τὴν τῆς γῆς φύσιν πραγματευόμενος.
Geograph ὁ γεωγράφος.
Geographie ἡ γεωγραφία.
geographisch γεωγραφικός 3.
Geometer ὁ γεωμέτρης.
Geometrie ἡ γεωμετρία. — G. treiben γεωμετρεῖν. — in d. G. bewandert γεωμετρικός 3.
geometrisch γεωμετρικός 3. — g. Beweis, Verfahren ἡ γραμμικὴ ἀπόδειξις od. ἔφοδος. — vgl. „Figur" u. „beschreiben."
geordnet, s. ordnen.
gepaart ζευκτός 3.
Gepäck τὰ σκεύη, sp. ἡ ἀποσκευή. — d. G. tragen σκευοφορεῖν, auch σκευαγωγεῖν; der d. G. trägt ὁ σκευοφόρος, σκευαγωγός. — sich d. G. auf Kameelen tragen lassen σκευοφορεῖσθαι καμήλοις. — zum Tragen des G. gehörig σκευοφορικός 3. — d. G. bewachen σκευοφυλακεῖν, Wächter des G. ὁ σκευοφύλαξ, κος.
Gepäckstück τὸ σκεῦος.
Geplänkel ἡ ἀψιμαχία.
Geplärr ἡ κραυγή, ὀλολυγή.
Geplätscher ὁ πάταγος, τὸ κάχλασμα.
Geklapper ὁ φλήναφος, τὸ φληνάφημα.
Geplauder ἡ λαλιά, στωμυλία, τὸ στώμυλμα (gew. *pl.*).
Gepolter ὁ θόρυβος, θροῦς; ὁ κτύπος, κρότος. — e. G. machen θορυβεῖν.
Gepräge 1) eig. ὁ χαρακτήρ, ῆρος, τὸ κόμμα, sp. τὸ χάραγμα, ἐγχάραγμα, ὁ τύπος, τὸ (τοῦ νομίσματος) ἐπίσημον. — auch umschr. durch Verba, z. B. er liess e. Münze schlagen m. d. G. e. Stieres ἔκοψε νόμισμα βοῦν ἐγχαράξας. — 2) übtr. ὁ χαρακτήρ, ῆρος, ὁ τύπος, τὸ σχῆμα, τὸ εἶδος. — einer Sache e. G. geben τύπον ἐνσημαίνεσθαί τινι. — d. G. einer Sache haben ἔχειν τὸ σχῆμα od. τὸ εἶδός τινος.
geprägt ἐπίσημος 2. (opp. ἄσημος).
Gepränge ἡ πρόστασις, sp. προστασία; ὁ κόμπος; ἡ μεγαλοπρέπεια.
Geprassel ὁ κτύπος, πάταγος, βρόμος, ῥοῖβδος.
gepriesen ἔνδοξος, εὔδοξος, εὐκλεής 2.; vgl. preisen.
geputzt κομψός 3., εὐσταλής 2.; vgl. putzen.
Gequacke, der Frösche τὸ τῶν βατράχων κοάξ.
geradaus εὐθύωρον, εἰς τὸ εὐθύ, τὴν εὐθεῖαν, ὀρθήν; g. auf etw. zu εὐθύ τινος u. ἐπί τινος, g. gehen εὐθυπορεῖν. — als Kommandowort ἀπόδος εἰς ὀρθόν.
gerade I) *adj.* 1) eig. *a*) im Gegensatze des Krummen u. Schiefen: εὐθύς 3. (bes. in horizontaler Richtung); ὀρθός 3. u. ὄρθιος 3. u. 2. (bes. in senkrechter Richtung): εὐθύγραμμος 2. (geradlinig), εὐθυτενής 2. (gerade gestreckt sp.). — g. Weg ἡ εὐθεῖα od. ὀρθὴ (ὁδός), selten ἡ εὐθὺ od. εἰς τὸ εὐθὺ ὁδός. — geraden Wegs, s. geradaus. — g. Richtung τὸ εὐθύ, ἡ εὐθυωρία, εὐθύτης, εὔθυνσις. — in g. Richtung κατ' εὐθυωρίαν, εὐθύωρον. — g. Linie ἡ εὐθεῖα (m. u. ohne γραμμή). — in g. Linie κατ' εὐθεῖαν, ἐπ' εὐθείας. — in g. Richtung gehen, schiffen, sich bewegen εὐθυπορεῖν, εὐθυπλοεῖν, εὐθυφορεῖσθαι *P.* sp.; Gang, Schifffahrt, Bewegung in g. Richtung ἡ εὐθυπορία, εὐθύπλοια, εὐθυφορία. — in g. Richtung gehend, sich bewegend, wehend εὐθύπορος, εὐθυφερής, εὐθύπνους 2. — g. Geflecht od. Gewebe ἡ εὐθυπλοκία. — m. g. Därmen, Krallen, Wurzeln, Poren u. dgl. εὐθυέντερος 2., ὁ, ἡ εὐθυῶνυξ, χος, εὐθύρριζος, εὐθύπορος 2. u. s. w. — g. Wuchs ἡ ὀρθοφυΐα. — g. Stellung ἡ ὀρθότης. — g. machen od. richten εὐθύνειν, κατευθύνειν, (das Geradmachen ἡ εὔθυνσις); in g. Stellung bringen ὀρθοῦν, ἀνορθοῦν; g. stehen ὀρθοῦσθαι *P.*, ὀρθὸν στῆναι. *b*) eben: ὁμαλός 3., ὁμαλής 2., ἴσος 3., ἰσόπεδος 2. — 2) übtr. *a*) v. Zahlen: ἄρτιος 3. (opp. περιττός). — g. od. ungerade spielen ἀρτιάζειν (das Spiel ὁ ἀρτιασμός). *β*) aufrichtig, offen, ohne Verstellung: εὐθύπορος 2. (z. B. ἦθος); εὐθύς 3., ὀρθός 3. (z. B. λόγος); ἁπλοῦς 3., ἄκακος, ἄδολος, εὐήθης 2. (ehrlich, ohne Falsch); g. im Reden ἐλευθερρήμων 2. sp., besser ὁ παρρησιαστής, παρρησιαστικός 3. — g. Sinn ἡ ἁπλότης. — g. Sinnes sein ἁπλοΐζεσθαι. — II) *adv.* 1) in gerader Richtung: εὐθύ, ὀρθῶς. — g. stehend ὀρθοστάδην (als *adj.* ὀρθός 3.); g. wachsen ὀρθοφυεῖν, g. wachsend ὀρθοφυής 2. — g. fortlaufen ὀρθοδρομεῖν. — g. gehen u. dgl. = in gerader Richtung, s. oben. — g. aus, s. geradaus. — g. hin od. zu εὐθύ, κατευθύ, ἄντικρυς (eig.); ἄντικρυς (übtr. = ohne Umstände, ohne Umschweif); u. so auch ἐπιτηδές, σαφῶς, φανερῶς, περιφανῶς „offenbar" od. durch d. Wendung οὐδὲν ἄλλο ἤ, z. B. sie sind g. Diebe οὐδὲν ἄλλο ἢ κλέπτουσιν u. „sind sie nicht g. Diebe?" ἄλλο τι ἢ κλέπτουσιν;. — g. zu auf etw. εὐθύ τινος. — g. heraus ἀπὸ (ἐκ) τοῦ εὐθέος, τὴν εὐθεῖαν, sp. δι' (ἀπ') εὐθείας, ἁπλῶς; g. h. reden εὐθυρρημονεῖν sp.; besser παρρησιάζεσθαι. — 2) genau, vollkommen, just: ἀκριβῶς, τελέως, ἀτεχνῶς, πάντως; g. so gross u. dgl. ἴσος (3.) τὸ μέγεθος u. dgl.; auch häufig durch αὐτός, ή, ό, z. B. g. durch d. Herz δι' αὐτῆς τῆς καρδίας, es geht mir g. so wie dir τὰ αὐτὰ πάσχω ἅπερ καὶ σύ; g. fünf Tage αὐτὰς πέντε ἡμέρας; g. zehn αὐτόδεκα; g. das Gegentheil αὐτὸ τοὐναντίον; zuw. durch μάλιστα, od. d. Partikeln γέ (*encl.*), δή, z. B. g. desshalb διὰ ταῦτα δή; das kommt mir g. so vor wie wenn Jmd. ὅμοιον τοῦτο δοκεῖ μοι εἶναι οἷόνπερ εἴ τις. — g. gegenüber, s. gegenüber. — 3) eben (v. e. bestimmten Zeitmomente): ἄρτι, ἀρτίως; d. g. aufgestellte Behauptung ὁ ἄρτι λόγος. — Häufig durch τυγχάνω, z. B. er war g. zugegen ἔτυχε παρών; deshalb bin ich g. in Verlegenheit διὰ ταῦτα τυγχάνω ἀπορῶν; wenn es sich g. trifft ὅταν τύχῃ. — 4) = „zwar": μέν, z. B. ich will es g. nicht behaupten ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν φαίην, worauf natürlich ein δέ folgt.
geradeheraus, geradehin, s. gerade II) 1).
geradeswegs, s. „geradaus" u. „geradezu" unter „gerade" II) 1).
geradezu, s. gerade II) 1).
Geradheit 1) eig. ἡ εὐθύτης, εὐθυωρία, ὀρθότης; d. G. der Poren ἡ εὐθυπορία. — 2) übtr. ἡ εὐθύτης sp.; besser ἡ ὀρθότης, ἁπλότης, τὸ ἁπλοῦν τοῦ ἤθους; G. im Reden ἡ εὐθυρρημοσύνη sp., besser ἡ παρρησία.
geradlinig εὐθύγραμμος 2.
geradsinnig εὐήθης 2.
Geradsinnigkeit ἡ εὐήθεια.
geradstänglig εὐθύκαυλος, ὀρθόκαυλος 2.
geradwinkelig εὐγώνιος, ὀρθογώνιος 2.
Geräthe τὸ σκεῦος (gew. *pl.*), τὸ σκευάριον, κατασκεύασμα; vgl. Hausgeräth. — ohne G. ἀσκευής 2. — d. G. zusammenpacken συσκευάζεσθαι.
Geräthschaften τὰ σκεύη, τὰ σκευάρια, τὰ κατασκευάσματα; ἡ κατα-, παρα-σκευή.
geräumig εὐρύχωρος 2. (sp. πολύχωρος u. πολυ-

χώρητος 2.); εὐρύς, auch πλατύς 3. (breit). — e. g. Ort ἡ εὐρυχωρία u. τὸ εὐρυχώριον.

Geräumigkeit ἡ εὐρυχωρία, sp. πολυχωρία.

Geräusch ὁ ψόφος, ἡ ψόφησις; ὁ κτύπος; ὁ θόρυβος, θροῦς (Lärm). — G. machen ψόφον ποιεῖν od. ἀποτελεῖν, ψοφεῖν, κτυπεῖν, κτύπον παρέχεσθαι, θορυβεῖν. — G. erregend ψοφητικός 3. — vor jedem G. erschreckend ψοφοδεής 2. — ohne G. ἀψοφητί. [vgl. ruhig.

geräuschlos ἀψόφητος (ἄψοφος), ἀθόρυβος 2.;

Geräuschlosigkeit τὸ ἀψόφητον, ἀθόρυβον.

geräuschvoll ψοφοειδής (ψοφώδης) 2., ψοφητικός 3., θορυβώδης 2.

Gerassel ὁ ἀραγμός (poet. u. sp.); gew. ὁ πάταγος, τὸ πατάγημα, ὁ κτύπος, κόμπος, κρότος. — m. G. ἀράγδην (ungew.).

gerathen 1) v. Statten gehen, e. guten Fortgang nehmen, gelingen: (καλῶς) συμβαίνειν, καλῶς ἀποβαίνειν, εὖ γίγνεσθαι, χωρεῖν (auch m. εὖ, καλῶς, εὐπετῶς, εὐτυχῶς, κατὰ νοῦν, κατὰ λόγον), προχωρεῖν, εὐτυχεῖν; auch τέλος λαμβάνειν, τελεῖσθαι, ἀποτελεῖσθαι *P.*, κατορθοῦσθαι *P.* — mir geräth etw. κατορθῶ τι, εὐπραγῶ (εὖ πράττω) περί τι, εὐτυχῶ τι (τινι, ἔν τινι), εὐπραγίᾳ od. εὐτυχίᾳ χρῶμαι περί τι. — dir ist Alles gerathen πάντα σοι εὐτύχηται. — d. Früchte g. οἱ καρποὶ γίγνονται, εὐθενοῦσιν. — d. Getraide ist sehr gut gerathen πολλή ἐστιν ἀφθονία σίτου. — d. Opfer geräth τὰ ἱερὰ γίγνεται (καλά) od. καλλιερεῖται (*P.*); auch καλλιερεῖ (καλλιερεῖται *M.*) ὁ στρατηγός u. dgl. — gut gerathene Kinder παῖδες εὖ (καλῶς) πεπαιδευμένοι. — 2) zufälliger Weise wohin kommen: κατὰ τύχην τινὰ ἀφικνεῖσθαι εἴς τι; καταφέρεσθαι (*P.*) εἴς τι; ἐν-, περι-τυγχάνειν m. *dat.* (unter Leute); ἐμπίπτειν εἴς τινας (auch εἰς τὰ δίκτυα, εἰς τὸ δεσμωτήριον). — in e. Zustand g. καθίστασθαι εἴς τι, περιτυγχάνειν τινί, περιπίπτειν τινί, ἐμπίπτειν εἴς τι, ἔν τινι u. τινί, auch γίγνεσθαι διά τινος, z. B. δι' ὀργῆς, διὰ φόβου; aus e. Zustande in e. anderen περιίστασθαι εἴς τι; durch Jmd. in e. Zustand g. διατίθεσθαι (*P.*, *pf.* διακεῖσθαι) ὑπό τινος m. *adv.*, wie εὖ, κακῶς u. dgl. — in e. solches Unglück g. εἰς τοῦτο δυστυχίας ἀφικνεῖσθαι. — wohin geräthst du in deinem Zorne? ποῖ φέρει θυμούμενος; — ich weiss nicht, wohin ich gerathe οὐκ οἶδ' ὅπου τυγχάνω φερόμενος. — zu seinem Unglück wohin g. φθείρεσθαι (*P.*) εἴς (πρός) τι, unter Leute πρός τινας. — dahin g. εἰς τοῦτ' ἰέναι ὥστε m. *inf.* — aus etw. g. ἔξω φέρεσθαί (*P.*) τινος. — an einander g. εἰς χεῖρας ἰέναι ἀλλήλοις, περιπίπτειν ἀλλήλοις (ἐν σφίσιν), προσ-, συμ-μιγνύναι, συμβάλλειν ἀλλήλοις (handgemein werden), προσκρούειν, seltener προσπταίειν ἀλλήλοις (uneinig werden). — im Bes.: in Affekt g. ἐκφέρεσθαι *P.* (πρὸς ὀργήν u. dgl.); in Zwist g. m. Jmd. εἰς διαφορὰν ἥκειν τινί, διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα; in Verlegenheit g. διαπορηθῆναι; in Schaden g. βλάπτεσθαι, ζημιοῦσθαι *P.*; in Vergessenheit g. ἀμνηστεῖσθαι *P.*, ἐξίτηλον γίγνεσθαι; in Brand g. ἅπτεσθαι *P.*, ἐμπίπρασθαι *P.*; auf Irrwege g. πλανᾶσθαι, ἀποπλανᾶσθαι, *P.*; παραφέρεσθαι *P.* — auf e. Gedanken g., s. einfallen, beifallen, verfallen.

gerathen = rathsam, w. s.

Gerathewol ἡ τύχη. — auf's G. εἰκῇ, ἀλόγως, ἀπερισκέπτως, ἀπρονοήτως, ἀπὸ (ἐκ) τοῦ αὐτομάτου, τυχόντως, auch ὡς ἔτυχε u. dgl.

geraum συχνός, μακρός, πολύς 3. — seit g. Zeit πολλοῦ χρόνου, ἐκ πολλοῦ, διὰ μακροῦ, συχνοῦ χρόνου.

gerben δέψειν, βυρσοδεψεῖν, sp. σκυτοδεψεῖν. — das G. τὸ δέψειν u. s. w.; zum G. gehörig βυρσοδεψικός, σκυτοδεψικός 3.

Gerber ὁ βυρσοδέψης, σκυτοδεψός, σκυτοδέψης. — d. G. betreffend βυρσοδεψικός, σκυτοδεψικός 3.

Gerberei 1) als Gewerbe: ἡ βυρσοδεψική, σκυτοδεψική. — 2) als Ort: τὸ βυρσοδέψιον.

gerecht 1) passend: ἁρμόττων 3., εὐάρμοστος 2.; ἐπιτήδειος 3. u. 2., vgl. passend. — 2) dem Rechte gemäss: δίκαιος 3.; ἴσος 3. (häufig m. δίκαιος verb.); νόμιμος 3. u. 2. — e. g. Mann ἀνὴρ δίκαιος; e. g. u. unparteiischer Richter κριτὴς ἴσος καὶ κοινός. — g. Strafe, g. Lohn ἄξιος μισθός, ἀξία ζημία. — g. handeln τὰ δίκαια ποιεῖν, δικαιοπραγεῖν; g. gegen Jmd. handeln (ihm g. werden) τὰ δίκαια ποιεῖν περί τινος, τὰ δίκαια ποιεῖν τινι; g. Handlung τὸ δικαιοπράγημα, τὸ δικαίωμα. — g. Forderung ἡ δικαίωσις; e. g. Forderung stellen δικαιοῦν τι. — g. Grund τὸ δικαίωμα. — es ist g. δίκαιόν ἐστι, ἴσον ἐστί m. *f. acc.* u. *inf.*, wofür auch d. persönl. Constr. eintreten kann, z. B. es ist g. dass er die Strafe empfange δίκαιός ἐστι δίκην διδόναι.

Gerechtigkeit 1) als Eigenschaft: ἡ δικαιοσύνη (selten δικαιότης). — G. üben δικαιοσύνῃ χρῆσθαι, δικαιοσύνην ἀσκεῖν. — 2) d. Zustand, dass etw. dem Rechte entspricht: τὸ νόμιμον, τὸ δίκαιον; ἡ δίκη (das Recht). — Jmd. G. widerfahren lassen τὰ δίκαια γιγνώσκειν (ψηφίζεσθαι) περί τινος, τὰ δίκαια ποιεῖν τινι. — die G. muss man Jmd. widerfahren lassen δίκαιόν ἐστι τοῦτό γε ἀποδιδόναι od. ἀπονέμειν τινί. — 3) = die Richter: οἱ δικασταί, τὸ δικαστήριον, z. B. Jmd. der G. überliefern ἀπάγειν τινὰ πρὸς τοὺς δικαστάς od. εἰς τὸ δικαστήριον.

Gerechtigkeitsliebe, -pflege ἡ δικαιοσύνη.

Gerechtsame τὰ δίκαια. — seine G. vertheidigen gegen Jmd. δικαιολογεῖσθαί τινι (πρός τινα) περί τινος (ὑπέρ τινος); sp. auch δικαιολογεῖν ὑπέρ τινος eines Anderen G. vertheidigen. — Vertheidigung seiner G. ἡ δικαιολογία; übr. s. Recht.

Gerede ὁ λόγος (u. *pl.*); ὁ θροῦς (einer Masse von Leuten); ὁ λόγος, ὁ θροῦς, ἡ φήμη, τὸ θρυλούμενον (Gerücht, Sage); ἡ διαβολή (üble Nachrede); d. viele G. οἱ πολλοὶ λόγοι; leeres G. οἱ κενοὶ od. μάταιοι λόγοι, sp. ἡ κενολογία, ματαιολογία; vgl. Geschwätz. — leeres G. machen κενολογεῖν, sp. ματαιολογεῖν. — elendes G. λογάρια δύστηνα. — es geht d. G. λόγος ἐστί od. κατέχει, λόγος od. φήμη κρατεῖ, φήμη διαδίδοται (πλανᾶται, ὑπορρεῖ), auch θρυλεῖται, λέγουσι (λέγεται), φασί. — ein od. viel G. v. etw. machen θρυλεῖν τι. — in's G. kommen λόγον παρέχειν, seltner διὰ στόματος γίγνεσθαι; = in üble Nachrede bei Jmd. kommen διαβάλλεσθαι (*P.*) πρός τινα, διαβολὴν ἔχειν εἴς τινα; wegen etw. in's G. kommen διαβολὰς ἔχειν ὡς ..., ἐν διαβολῇ τινος γίγνεσθαι. — Jmd. in's G. bringen bei Einem διαβάλλειν τινὰ πρός τινα. — sich in's G. bringen διαβολὴν παρέχειν καθ' αὑτοῦ.

geregelt τεταγμένος, τακτός 3.; κόσμιος 3. — auf g. Art κοσμίῳ.

gereichen, Jmd. zu etw., εἶναί τινι ἔν τινι, z. B. es gereicht mir etw. zum Vergnügen ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι. — εἶναί τινι ἐπί τινι, z. B. es gereicht uns etw. zum Nutzen ἐπ' ἀγαθῷ ἐστί τι ἡμῖν; auch φέρειν, παρέχειν, ἔχειν τινί τι, z. B. es gereicht mir zur Zierde κόσμον φέρει μοί τι, oder, freilich meist bei sp., ἥκειν εἴς (πρός) τι, z. B. es gereicht zum Lobe πρὸς ἔπαινον ἥκει τι. — Sehr häufig auch durch εἶναι m. d. *nom.* v. *subst.*

od. durch d. Neutra v. *adj.*, z. B. dies gereicht mir zum Nutzen τοῦτο ὄφελος od. ὠφέλιμόν ἐστί μοι, dies gereicht mir zur Schande τοῦτο ὄνειδος od. ἐπονείδιστόν (αἰσχρόν) ἐστί μοι; auch durch andere Wendungen, z. B. dies gereicht mir zum Ruhme δόξαν λαμβάνω ἀπὸ τούτου, dies gereicht mir zum Nutzen ὠφελοῦμαι (*P.*) ἐκ τούτου, dies gereicht mir zum Schaden βλάπτει με τοῦτο, dies gereicht mir zur Rettung τοῦτο σωτήριόν ἐστί μοι u. ä.

gereizt, s. reizen.

gereuen; es gereut mich etw. μεταμέλει μοί τινος, μεταμέλομαί (*aor. P.*) τινι u. ἐπί τινι, auch m. *part.*, z. B. es gereute ihn, dass er das Bündniss nicht angenommen hatte μετεμέλησεν αὐτῷ τὰς σπονδὰς οὐ δεξαμένῳ, μετεμελήθη τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενος. — da es ihn gereut μεταμέλον (αὐτῷ).

1. **Gericht** (v. Speisen) τὸ ἔδεσμα (*dem.* τὸ ἐδεσμάτιον sp.); ἡ λοπάς, άδος (Schüssel, sp.); τὸ ὄψον; vgl. Speise. — d. aufgesetzten G. τὰ παρατιθέμενα ὄψα.

2. **Gericht** 1) gerichtliche Untersuchung, Verhandlung: ἡ κρίσις, δίκη. — es wird G. gehalten κρίσις (δίκη) γίγνεται. — G. halten δικάζειν, über Jmd. κρίνειν τινά, κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος. — e. G. über Jmd. ergehen lassen κρίσιν ἐπιφέρειν τινί. — sich dem G. entziehen φυγοδικεῖν. — 2) d. Gesammtheit der Richter: οἱ κριταί, δικασταί, τὸ δικαστήριον, vgl. Richter. — etw. vor G. bringen ἀναφέρειν τι εἰς (πρὸς) τοὺς δικαστάς, εἰσάγειν τι. — Jmd. vor G. führen, stellen, ziehen ἄγειν τινὰ πρὸς τοὺς δικαστάς od. εἰς τὸ δικαστήριον), εἰσάγειν τινά (m. u. ohne εἰς τὸ δικαστήριον, ὑπάγειν τινὰ ὑπὸ τὸ δικαστήριον, ὑπὸ (εἰς) τοὺς δικαστάς, εἰς δίκην (εἰς κρίσιν), auch bloss ὑπάγειν τινά, κρίνειν τινά. — Jmd. vor G. fordern, laden (v. Richter) κλητεύειν τινά (Vorladung vor G. ἡ κλῆσις). — vor G. gefordert werden od. stehen δικάζεσθαι, κρίνεσθαι *P.* — sich vor G. stellen διαδικάζεσθαι, ἀπαντᾶν πρὸς τὴν δίκην, καταστῆναι εἰς κρίσιν, ὑπέχειν δίκην. — vor G. erscheinen ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον, εἰσέρχεσθαι (wozu noch εἰς τοὺς δικαστάς, εἰς τὸ δικαστήριον hinzutreten; auch εἰσέρχεσθαι δίκην od. ἀγῶνα). — seine Sache vor G. führen δίκην δικάζεσθαι, gegen Jmd. δικάζεσθαί τινί τινος. — vor G. reden λέγειν ἐν τοῖς δικασταῖς, δικολογεῖν; d. Reden vor G. ἡ δικολογία. — Jmd. vor G. beistehen συνδικεῖν od. συναγορεύειν τινί; Beistand vor G. ἡ συνδικία (als Sache), ὁ σύνδικος, παράκλητος, sp. δικολόγος (als Person). — e. G. niedersetzen καθίζειν δικαστάς, καθιστάναι δικαστήριον. — 3) d. Ort, wo gerichtet wird: τὸ δικαστήριον, auch wol τὸ ἀρχεῖον (Amtshaus). — 4) Strafe: ἡ δίκη, τιμωρία. — Gottes G. ἡ παρὰ θεοῦ τιμωρία.

gerichtlich δικανικός 3.; ὁ, ἡ, τὸ ἐν τοῖς δικασταῖς (ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου). — g. Handel (Klage, Strafe) ἡ δίκη. — g. Vertheidigung ἡ δικαίωσις (auch „g. Verdammung", wie τὸ δικαίωμα). — g. Aufsatz ἡ δικογραφία; der solche Aufsätze für Andere verfertigt ὁ δικογράφος; nach Art desselben δικογραφικῶς. — g. Beistand = Beistand vor Gericht, s. d. vhg. W. — g. Entscheidung, g. Ausspruch ἡ κρίσις, διάγνωσις, διαγνώμη, ἡ ψῆφος. — g. Rede ἡ δικολογία; e. g. Rede halten δικολογεῖν. — Jmd. g. belangen wegen etw. ἐπεξιέναι (τῇ δίκῃ) τινί u. τινά τινος, διώκειν τινά τινος.

Gerichtsakten τὰ δικανικὰ γράμματα.

Gerichtsbarkeit ἡ τοῦ δικαστηρίου ἡγεμονία, od. bloss ἡ ἀρχή. — unter Jmds. G. stehen δίκας διδόναι καὶ λαμβάνειν παρά τινι. — der seine eigene G. hat αὐτόδικος 2. — seine eigene G. haben αὐτοδικεῖν.

Gerichtsbote ὁ κλητήρ, ῆρος, ὁ κῆρυξ, κος.

Gerichtsdiener ὁ δημόσιος (οἰκέτης); s. d. vhg. W.

Gerichtsferien ἡ ἀπραξία sp.; αἱ ἄπρακτοι ἡμέραι.

Gerichtsgebühren etwa τὰ πρυτανεῖα.

Gerichtshalter ὁ δικαστής; vgl. Gerichtspräsident.

Gerichtshandel ἡ δίκη, ὁ ἀγών, ῶνος.

Gerichtshof τὸ δικαστήριον (Ort u. Richtercollegium); τὸ ἀρχεῖον (Amtshaus); *dem.* τὸ δικαστηρίδιον.

Gerichtskosten etwa τὰ πρυτανεῖα.

Gerichtspflege τὰ περὶ τὰς δίκας.

Gerichtspräsident ὁ τοῦ δικαστηρίου ἡγεμών, όνος.

Gerichtsrede ὁ δικανικὸς λόγος; ἡ δικολογία.

Gerichtsschreiber ὁ γραμματεύς.

Gerichtssportel ὁ δικαστικὸς μισθός, τὸ δικαστικόν (λῆμμα).

Gerichtsstätte, -stelle τὸ δικαστήριον; *dem.* τὸ δικαστηρίδιον.

Gerichtstag ἡ δικάσιμος ἡμέρα.

Gerichtsverhandlung ἡ δίκη, ἡ κρίσις.

Gerichtswesen τὰ περὶ τὰς δίκας.

gerieren, sich, ἀναστρέφεσθαι (*aor. P.*); ich geriere mich wie ein Herr unter diesen ὡς δεσπότης ἀναστρέφομαι ἐν τούτοις.

Geriesel, s. Rieseln.

gering ὀλίγος 3. (wenig); μικρός 3. (klein, unbedeutend) u. ebenso βραχύς 3. (eig. kurz); λεπτός 3. (eig. „dünn, fein", dann „schwach", bes. ἐλπίς, σωτηρία, ἀσφάλεια); πολλοστός 3. (bes. πολλοστὸν μόριον od. μέρος τινός e. g. Theil v. etw.; e. g. Syrakusier πολλοστὸς ὢν τῶν Συρακουσίων); εὐτελής 2., φαῦλος 3., πρόχειρος 2., seltner κοῦφος 3., auch μικροῦ od. ὀλίγου ἄξιος 3. (g. an Werth); ταπεινός 3., ἀγεννής 2. (g. an Stand, Geburt). — g. schätzen περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαί τι u. τινα, ὀλιγωρεῖν, καταφρονεῖν τινος, ἀτιμάζειν τινά. — g. Verstand ἡ τῆς γνώμης βραχύτης. — g. Anzahl ἡ ὀλιγότης. — geringer μείων, ἐλάττων, ἥττων 2., als etw. od. Jmd. ἐνδεής 2. u. ἐνδεέστερος (κατα-, ὑπο-δεέστερος) 3. m. *gen.* — geringer als Jmd. an Geburt ἐνδεής (2.) τινος τὸ γένος. — e. bei weitem geringere Zahl πλῆθος πολὺ ἐνδεέστερον. — geringer machen μειοῦν od. ἔλαττον ποιεῖν, μειοῦν, ἐλαττοῦν; geringer werden μεῖον od. ἔλαττον γίγνεσθαι, μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι *P.*; g. sein als Jmd. od. etw. μειοῦσθαί τινος. — der geringste ὀλίγιστος, ἐλάχιστος 3., auch πολλοστός 3. (z. B. d. geringsten Genüsse αἱ πολλοσταὶ ἡδοναί; nicht d. geringste Theil οὐδὲ πολλοστὸν od. ἐλάχιστον μέρος); bei sp. auch ἔσχατος 3. (z. B. der geringste Sklave ἔσχατον ἀνδράποδον). — nicht im Geringsten οὐδ' ὁτιοῦν od. ὁπωστιοῦν; ἥκιστα.

geringelt, s. ringeln.

geringfügig φαῦλος 3., ὀλίγου od. οὐδενὸς ἄξιος 3. u. ä., vgl. gering.

Geringfügigkeit ἡ φαυλότης, μικρότης.

geringhaltig ὀλίγου ἄξιος 3., φαῦλος 3., εὐτελής 2., auch κενός 3.

Geringhaltigkeit ἡ φαυλότης, εὐτέλεια, κενότης

geringschätzig καταφρονητικός, ὑβριστικός 3. — g. behandeln καταφρονεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος ὑπερορᾶν, auch ὑβρίζειν τινά. — s. geringfügig.

Geringschätzigkeit 1) = Geringschätzung, w. s. — 2) = Geringfügigkeit, w. s.

Geringschätzung ἡ καταφρόνησις, τὸ καταφρόνημα, ἡ ὀλιγωρία; sp. ἡ ὀλιγώρησις, ὁ φαυλισμός,

τὸ φαύλισμα; auch ἡ ὑπερηφανία, ὕβρις. — aus G. ὀλιγωρῶν, καταφρονῶν 3. u. ä. *part.*

gerinnen πήγνυσθαι, κατα-, συμ-πήγνυσθαι *P.*; sp. θρομβοῦσθαι *P.* (zu Klumpen g.). — g. lassen πηγνύναι, συμπηγνύναι; sp. θρομβοῦν, ἐκθρομβοῦν. — d. Gerinnenmachen ἡ θρόμβωσις. — d. Gerinnen ἡ πῆξις, σύστασις, sp. ἐκθρόμβωσις. — geronnene Masse ὁ θρόμβος, sp. ἡ ἐκθρόμβωσις.

Gerippe τὰ ὀστᾶ; übtr. auch ἡ σκιά (Schatten).

gern 1) m. Lust: ἡδέως, ἀσμένως, ἀγαπητῶς; od. durch χαίρειν, ἥδεσθαι (*P.*) m. *part.*, z. B. er hörte dies g. ἥσθη ταῦτα ἀκούσας; ferner durch ἄσμενος, z. B. er sah dies g. ἄσμενος εἶδε ταῦτα. — g. haben od. sehen etw. ἀγαπᾶν u. στέργειν τι u. τινί od. m. folg. εἰ (ἐάν) od. *part.*, ἀσπάζεσθαι od. φιλεῖν τι, χαίρειν od. ἥδεσθαί τινι u. ἐπί τινι; βουλομένῳ od. ἡδομένῳ ἐστί μοί τι; ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι; man muss es g. sehen wenn (dass) ... ἀγαπητὸν εἰ od. m. f. *acc.* u. *inf.*; Jmd. g. haben ἀσπάζεσθαι od. φιλεῖν τινα; Jmd. v. Herzen g. haben ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν τινα. — Bisw. gebraucht man auch d. *opt. pot.*, z. B. ich möchte g. ἐθέλοιμι ἄν. — 2) willig, m. freiem Willen, absichtlich: προθύμως, ἑκουσίως, ἑκουσίᾳ, καθ' ἑκουσίαν, sp. ἑκοντί, ἑκοντήν; auch ἐθελοντί, ἐθελοντηδόν, ἐπιτηδές, ἀπὸ γνώμης, sp. κατὰ πρόθεσιν, ἐκ προθέσεως od. durch d. *adj.* ἑκών, οὖσα, όν, ἑκούσιος 3., ἐθέλων 3., ὁ ἐθελοντής; nicht g. ἀκόντως, ἀκουσίως, auch *adj.* ἄκων, ἄκουσα, ἆκον, z. B. etw. g. thun ἑκόντα ποιεῖν τι. — Auch durch d. Redensart οὐδεὶς φθόνος m. f. *inf.*, z. B. ich will es g. darlegen οὐδεὶς φθόνος διελθεῖν ταῦτα. — 3) leicht, häufig, gemeiniglich: ῥᾳδίως, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; auch durch πού (*encl.*), δήπου (wol) od. durch d. Verbum φιλεῖν m. *inf.*, z. B. wie es im Kriege g. geht οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ (γίγνεσθαι), d. Thoren werden g. betrogen φιλοῦσιν ἀπατᾶσθαι οἱ ἀνόητοι; bei Zahlbestimmungen „gut u. gern" μάλιστα; πῄ, πού, πώς (*encl.*), z. B. es wird gut u. g. zwanzig Drachmen kosten εἴκοσι δραχμῶν μάλιστα καταστταίη ἄν, es sind gut u. gern hundert Jahre ἔτη μάλιστα ἑκατόν u. dgl.

gerngross χαίρων (3.) ἐὰν δοκῇ τις εἶναι.

geröstet ὀπτός 3., sp. κραμβαλέος 3.; s. rösten.

Gerste ἡ κριθή (nur *pl.*). — etw. G. τὰ κριθίδια, sp. κριθία. — geröstete G. ἡ κάχρυς, υος (gew. *pl.*); Brot v. gerösteter G. ὁ καχρυδίας ἄρτος sp.; d. Spreu v. gerösteter G. τὸ καχρύδιον. — geschrotete G. ἡ ἐρικίς, ίδος (ἐρικάς, άδος) sp.; besser τὰ ἄλφιτα; Brod v. geschroteter G. ὁ ἐρικίτης ἄρτος sp. — aus G. bereitet κρίθινος 3. — m. G. füttern κριθίζειν sp. — Sendung v. G. ἡ κριθοπομπία. — G. fressend κριθοτράγος 2.; G. essend κριθοφάγος 2.; d. Essen v. G. ἡ κριθοφαγία. — G. tragend κριθοφόρος 2. — G. rösten κοδομεύειν; d. Rösten der G. ἡ κοδομεία; Gefäss worin G. geröstet wird τὸ κοδομεῖον; der (die) G. röstet ὁ κοδομεύς (ἡ κοδομή), (sämmtl. sp.).

gerstenähnlich, -artig ὁ κριθανίας.

Gerstenbier ὁ κρίθινος οἶνος; τὸ κρίθινον πόμα.

Gerstenbrei ὁ κρίθινος πόλτος.

Gerstenbrot ὁ κρίθινος ἄρτος; ἡ μᾶζα (*dem.* τὸ μαζίον, ἡ μαζίσκη), τὰ ἄλφιτα. — Schüssel für G. ὁ μαζονόμος (*sc.* πίναξ), ὁ μαζηρὸς πίναξ. — v. G. μάζινος 3. — Bäcker v. G. ὁ μαζοπέπτης, μαζοποιός sp.

Gerstengraupen τὰ ἄλφιτα; s. Graupen.

Gerstengrütze ἡ πτισάνη. — das Schlürfen der G. ἡ πτισανορροφία.

Gerstenkleie τὸ κρίθινον πίτυρον.

Gerstenkörnchen τὸ κριθίδιον.

Gerstenkorn 1) eig. ὁ κρίθινος χόνδρος. — 2) übtr. Geschwür am Augenlide: ἡ κριθή, ποσθία, sp. ὁ κέγχρος, ἡ χάλαζα, τὸ χαλάζιον.

Gerstenmehl τὰ ἄλφιτα, τὸ κρίθινον ἄλευρον, sp. κριθάλευρον. — Bereitung v. G. ἡ ἀλφιτοποιία. — der m. G. handelt ὁ ἀλφιτοπώλης, *fem.* ἡ ἀλφιτόπωλις, ιδος. — G. essend ἀλφιτοφάγος 2.

Gerstenschleim, s. Gerstengrütze.

Gerstenschrot αἱ ἐρικίδες (ἐρικάδες) sp.; besser τὰ ἄλφιτα. — Brot v. G. ὁ ἐρικίτης ἄρτος.

Gerstenspreu τὰ κριθῶν ἄχυρα.

Gerstentrank, s. Gerstengrütze.

Gerstenwasser τὸ κρίθινον ὕδωρ. [ηκος.

Gerte ἡ ῥάβδος, sp. ὁ ῥάδαμνος; auch ὁ νάρθηξ,

Geruch 1) d. Geruchsinn, das Riechen: ἡ ὄσφρησις, ὀσμή; sp. ἡ ὀσφρανσις, ὀσφρανσία, ἡ ὀσφρητικὴ δύναμις. — 2) Duft: ἡ ὀσμή (seltner ὀδμή; guter u. schlechter G.); ἡ κνῖσα (G. v. Braten). — guter, angenehmer G. ἡ ἡδεῖα ὀσμή, ἡ εὐωδία, εὐοσμία, τὸ εὐῶδες; was e. guten G. hat εὐώδης, εὔοσμος 2. — schlechter, unangenehmer G. ἡ δυσωδία, δυσοσμία, κακοσμία; was e. schlechten G. hat δυσώδης, κάκοσμος, κακώδης 2. — ohne G. ἀνώδης, ἄνοσμος, ἄοσμος 2. — e. G. nach etw. haben ὄζειν τινός, ὀσμὴν τινος ἔχειν od. παρέχειν; d. Brod hat e. sehr unangenehmen G. ὄζει τοῦ ἄρτου κάκιστον. — e. sehr angenehmen G. v. sich geben ἥδιστον ἀποπνεῖν; e. G. wie e. Fisch v. sich geben προσβάλλειν ἰχθυηρᾶς ὀσμῆς. — Gerüche αἱ ὀσμαί, sp. τὰ ὀσφρητά.

geruchlos ἀνώδης, ἄνοσμος, ἄοσμος 2.

Geruchsnerven οἱ ὀσφρητικοὶ πόροι sp.

Geruchsorgan τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριον.

Geruchssinn, s. Geruch.

Geruchswerkzeuge umschr. δι' ὧν ὀσφραινόμεθα; sp. τὰ ὀσφρητικὰ ὄργανα.

Gerücht ὁ λόγος, ἡ φήμη, ἀκοή, ὁ θροῦς, τὸ θρυλούμενον. — etw. nach dem G. wissen λόγῳ od. ἀκοῇ εἰδέναι τι. — e. G. verbreiten διαδιδόναι, ἐκφέρειν, auch διασπείρειν, κατασκεδαννύναι, θρυλεῖν, διαθρυλεῖν (allgemein verbreiten) λόγον od. φήμην. — G. erdichten u. verbreiten λογοποιεῖν (der dies thut ὁ λογοποιός u. sein Thun ἡ λογοποιία). — es geht d. G. λόγος ἐστί od. κατέχει, λόγος od. φήμη κρατεῖ, φήμη διαδίδοται, auch θρυλεῖται, λέγουσι (λέγεται), φασί. — es ist e. allgemein verbreitetes G. διατεθρύληται.

gerührt, s. rühren.

Geröll, Gerümpel ἡ γρύτη, *dem.* τὸ γρυτάριον.

Gerüst ὁ ὀκρίβας, αντος, ὁ κιλλίβας, αντος, τὸ ἴκριον; sp. τὸ πῆγμα, *dem.* πηγμάτιον.

Gerüttel, s. Rütteln.

geruhen βούλεσθαι, δοκεῖ μοι.

geruhig, s. ruhig.

gerupft, s. rupfen.

Gesäme τὰ σπέρματα.

Gesäss ἡ ἕδρα, καθέδρα, τὸ ἐφέδρανον, οἱ γλουτοί; s. Steiss, Hintere.

gesäuert, s. säuern.

Gesäusel ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.

gesalzen, s. eingesalzen u. salzig.

gesammt ἅπας, σύμπας, συνάπας, ἁπαξάπας, ασα, αν; ὅλος 3., σύνολος 2. u. 3., ἀθρόος 3. — insgesammt ἅπαντες u. s. w., καθ' (ἕνα) ἕκαστον, καθ' ἑκάστους. — m. der g. Bürgerschaft (m. d. Bürg. insgesammt) πανδημεί, πανδημία; d. g. Volk betreffend, ihm gehörig πάνδημος 2. — m. d. g. Heeresmacht πανστρατιᾷ. — m. d. g. Hause (Familie) πανοικία, πανοικησία (πανοικεσία), πανοικί, sp. πανοικεί; *adj.* πανοίκιος 2.

Gesammtanschlag ἡ τοῦ παντὸς τίμησις.

Gesammtbeschluss ἡ κοινὴ γνώμη od. ψῆφος; τὸ ἅπασι od. κοινῇ δοκοῦν (δόξαν).

Gesammtbetrag, s. Gesammtsumme.

Gesammtbevölkerung σύμπαντες οἱ ἐνοικοῦντες.

Gesammtgewicht ὁ σύμπας σταθμός; od. durch e. andere Wendung, z. B. d. G. davon beträgt fünf Talente πέντε ταλάντων ἔχει σταθμὸν τὰ σύμπαντα.

Gesammtheit ἡ ὁλότης, sp. ὁμάς, άδος; gew. aber τὸ σύμπαν, τὸ σύνολον, τὸ κοινόν, od. durch d. *adj.* unter „gesammt", z. B. d. G. des Volkes ἅπας ὁ δῆμος, d. G. der Bürger σύμπαντες οἱ πολῖται u. dgl.

Gesammtinhalt σύμπαντα τὰ ἐνόντα; ὁ σύμπας λόγος; ἅπαντα τὰ λεγόμενα.

Gesammtmacht ἀθρόα ἡ δύναμις; m. d. G. ἀθρόοι 3., πανστρατιᾷ, πανδημεί, πανδημίᾳ.

Gesammtmasse ὁ πᾶς ὄγκος; τὸ πᾶν πλῆθος; ὁ πᾶς ὄχλος.

Gesammtsumme τὸ κεφάλαιον, τὸ πλήρωμα; τὰ σύμπαντα.

Gesammtvermögen ἡ σύμπασα od. σύνολος οὐσία.

Gesammtzahl ὁ πᾶς ἀριθμός; ὁ τῶν συμπάντων ἀριθμός; vgl. Gesammtsumme.

Gesandte ὁ ἄγγελος (Bote, Sendbote; ὁ ἀπόστολος Hdt. u. sp.); ὁ πρεσβευτής (*pl.* οἱ πρέσβεις; G. in Angelegenheiten d. Staates); ὁ θεωρός (bei Opfern u. Festspielen). — Wenn d. Zweck einer Gesandtschaft bezeichnet werden soll, setzt man gew. bloss e. *part. fut.*, z. B. sie schickten G., welche über e. Bündniss unterhandeln sollten ἔπεμψαν λόγους ποιησομένους περὶ σπονδῶν od. bloss ἔπεμψαν περὶ σπονδῶν. — die G. der Tyrier οἱ τῶν Τυρίων πρέσβεις, οἱ παρὰ τῶν Τυρίων πεμφθέντες. — G. sein πρεσβεύειν u. *M.* — als G. etw. unterhandeln od. zu Stande bringen πρεσβεύειν τι, z. B. εἰρήνην. — G. schicken πρεσβεύεσθαι; G. herum od. zu einander schicken διαπρεσβεύεσθαι (dazu ἡ διαπρέσβευσις sp.); G. zu Jmd. schicken πρεσβεύεσθαι παρά od. πρός τινα, sp. ἐπιπρεσβεύεσθαί τινι u. πρός τινα (das auch „als Gesandter wohin gehen" u. „wieder Gesandte schicken" bedeuten kann). — d. G. betreffend πρεσβευτικός 3. sp.

Gesandtin ἡ πρεσβεύουσα u. dgl.

Gesandschaft ἡ πρεσβεία, πρέσβευσις, selten τὰ πρεσβεύματα; G. zum Feste ἡ θεωρία. — ist es = „d. Gesandten" οἱ πρέσβεις, θεωροί. — e. G. abschicken u. dgl., s. Gesandte.

gesandtschaftlich πρεσβευτικός 3. od. besser durch d. *gen.* τῶν πρέσβεων.

Gesandtschaftsbericht ἡ ἀποπρεσβεία, ἡ (τῶν πρέσβεων od. περὶ τῆς πρεσβείας) ἀπαγγελία. — e. G. abstatten ἀποπρεσβεύειν, ἀπαγγέλλειν (τὰ περὶ τῆς πρεσβείας).

Gesandtschaftsposten ἡ πρεσβευτοῦ τάξις; ἡ πρεσβεία.

Gesang 1) das Singen: ἡ ᾠδή, μελῳδία; auch ἡ φωνή, ὁ φθόγγος (Stimme); lieblicher G. ἡ ἡδυφωνία; m. lieblichem G. ἡδύφωνος 2.; widerlicher G. ἡ κακοφωνία; m. widerlichem G. κακόφωνος 2. — e. G. anstimmen μελῳδεῖν. — beim G. üblich sein μελῳδεῖσθαι *P.* — Uebung im G. ἡ φωνασκία. — 2) das Gesungene: ἡ ᾠδή; τὸ ᾆσμα, τὸ μέλος, ἡ μελῳδία, sp. τὸ μελῴδημα (Lied); ὁ ὕμνος, ὁ παιάν, ᾶνος, ὁ παιών, ῶνος (feierlicher, religiöser G.); ὁ παιάν, ᾶνος (Schlachtgesang, w. s.); ὁ νόμος (Liedesweise); ἡ κιθαρῳδία, τὸ κιθάρισμα (G. zur Cither, auch ἡ κιθαρῳδικὴ ᾠδή; d. G. zur Cither betreffend κιθαρῳδικός 3.); ἡ αὐλῳδία (G. zur Flöte; d. G. zur Flöte betreffend αὐλῳδικός 3.); ἡ ῥαψῳδία (G. eines Rhapsoden).

Gesangbuch etwa ἡ ὕμνων συλλογή, οἱ ὕμνοι.

Gesangmeister ὁ φωνασκός.

Gesangunterricht ἡ παρὰ τῷ φωνασκῷ διδασκαλία. — G. nehmen φωνασκεῖν. — zum G. gehörig φωνασκικός 3.

Gesangweise ὁ νόμος, τὸ μέλος.

Gesaus ὁ ῥοῖζος, ῥοῖβδος, τὸ ῥοίζημα.

Geschäft 1) allg. ἡ πρᾶξις, ἐργασία, πραγματεία, ἀσχολία (als Handlung u. Sache); τὸ πρᾶγμα, ἔργον, ἀσχόλημα, ἡ χρεία (als Sache). — es ist mein G. ἐμόν (ἔργον) ἐστιν; es ist d. G. des Richters κριτοῦ (ἔργον) ἐστιν. — d. täglichen (laufenden) G. τὰ καθ' ἡμέραν ἔργα. — d. öffentlichen G. τὰ τῆς πόλεως, τὰ πολιτικά. — dringende G. τὰ κατεπείγοντα (ἐπείγοντα). — lästige, drückende G. τὰ πράγματα. — etw. zu seinem G. machen, sich e. G. aus etw. machen ἔργον ποιεῖσθαί τι od. m. *inf.* — G. haben ἄσχολον εἶναι, ἀσχολίαν ἔχειν od. ἄγειν, ἀσχολία τίς ἐστί μοι; keine G. haben σχολάζειν, σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν, ἀργεῖν. — Jmd. G. machen ἄσχολον ποιεῖν od. παρέχειν τινά, ἀσχολίαν παρέχειν od. ἔχειν τινί, πράγματα παρέχειν τινί. — an sein G. gehen τρέπεσθαι πρὸς τὸ ἔργον, πρὸς τὰ ἑαυτοῦ. — e. G. betreiben πράττειν ἔργον, πραγματεύεσθαί τι; seine G. betreiben πράττειν τὰ ἑαυτοῦ. — viele G. (besonders solche, die Einen nichts angehen) betreiben πολυπραγμονεῖν, sp. φιλοπραγμονεῖν (dazu ἡ πολυπραγμοσύνη, φιλοπραγμοσύνη). — wegen e. G. wohin reisen κατὰ πρᾶξίν τινα πορεύεσθαί (*DP.*) ποι. — welches ist dein G.? τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; — zu G. tauglich πρακτικός 3. — ohne G. ἀπράγμων 2., vgl. müssig. — 2) im Bes. die stäte Beschäftigung, Gewerbe, Profession: ἡ ἐπιτήδευσις, πραγματεία, ἐργασία, sp. ἐμπορία (als Handlung u. Sache); τὸ ἐπιτήδευμα (als Sache); ὁ χρηματισμός (Staatsgeschäft, Handelsgeschäft; als Handlung u. Sache); τὸ συμβόλαιον (Handelsgeschäft, Geldgeschäft). — e. G. betreiben ἐπιτηδεύειν τι; e. Staatsgeschäft besorgen χρηματίζειν τι; e. Handelsgeschäft betreiben χρηματίζεσθαι (χρηματισμόν), πραγματεύεσθαι. — e. Staats- od. diplomatisches G. m. Jmd. abmachen χρηματίζειν τινὶ od. πρός τινα; e. Handels- od. Geldgeschäft m. Jmd. abmachen od. abschliessen χρηματίζεσθαι πρός τινα, (συμβόλαιον) συμβάλλειν τινί u. πρός τινα, συμμιγνύναι τινὶ συμβόλαιον. — es werden G. abgemacht συμβόλαια γίγνεται. — e. öffentliches G. haben δημοσιεύειν; e. G. für sich betreiben ἰδιωτεύειν. — in G. erfahren πραγματικός 3. (auch „G. betreffend") sp.

Geschäftchen τὸ πραγμάτιον.

geschäftig ἄσχολος 2.; ἐνεργός 2., δραστήριος 3., σπουδαῖος 3. (thätig, wirksam, emsig); πολυπράγμων, φιλοπράγμων 2. (gew. im üblen Sinne: „der sich in viele Dinge mischt", wie immer περίεργος 2.). — g. sein um etw. πραγματεύεσθαι od. ἐπιτηδεύειν τι, σπουδάζειν τι, περί τι, περί τινος, πρός (εἴς) τι, ἐπί τινι, ὑπέρ τινος, σπουδὴν ποιεῖσθαί τινος, περί τι, περί τινος, ἐπί τινι, διατρίβειν ἔν (ἐπί, πρός) τινι, περί (ἀμφί, selten πρός) τι; sehr g. sein um etw. τευτάζειν περί τι; übertrieben g. sein πολυπραγμονεῖν, περιεργάζεσθαι, sp. φιλοπραγμονεῖν. — g. thun προσποιεῖσθαι σπουδήν.

Geschäftigkeit ἡ ἀσχολία; ἡ σπουδή, ἐνέργεια, τὸ δραστήριον; ἡ πολυπραγμοσύνη, φιλοπραγμοσύνη (gew. im üblen Sinne: „übertriebene G.", wie περιεργία).

Geschäftseifer ἡ σπουδή, τὸ δραστήριον, sp. ἡ δραστηριότης.
geschäftsfrei, s. geschäftslos.
Geschäftsführer ὁ ἐπίτροπος, ἐπιμελητής, ὁ ἐπιτετραμμένος τι. — G. sein ἐπιτροπεύειν.
Geschäftsgang ἡ πραγματεία; ὁ νόμος.
Geschäftskreis τὰ προσήκοντά τινι ἔργα; τά τινος ἔργα.
geschäftskundig πρακτικός, πραγματικός 3., χρηματιστικός 3.
Geschäftsleben ὁ ἄσχολος βίος. [Kaufladen.
Geschäftslokal etwa τὸ χρηματιστήριον; vgl.
geschäftslos ἀπράγμων 2., σχολὴν ἄγων (ἔχων), σχολάζων 3. (ἐπιτηδευμάτων od. ἀπ' ἐπιτηδευμάτων; frei v. Geschäften); σχολαῖος 3., ἀργός, selten ἄπρακτος 2. (müssig). — g. sein σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν, σχολάζειν, ἀργεῖν, ἀπρακτεῖν, sp. ἀπραγεῖν.
Geschäftslosigkeit ἡ ἀπραγμοσύνη, ἀπραξία (seltener ἀπραγία); ἡ σχολή, ἡ ἀργία.
Geschäftsmann ὁ πρακτικός, πραγματικός; ὁ χρηματιστής, χρηματιστικός, sp. πραγματευτής; ὁ δημιουργός (Handwerker). — d. G. betreffend δημιουργικός, sp. πραγματευτικός 3.
Geschäftsreise ἡ κατά τινα πρᾶξιν πορεία. — e. G. wohin machen κατά τινα πρᾶξιν πορεύεσθαί (*DP.*) ποι.
Geschäftssache ὁ χρηματισμός. — d. ist e. G. = man darf sie nicht mittheilen ταῦτα οὐδενὶ ἔξεστι κοινωνεῖν, οὐ δεῖ εἰς κοινὸν λέγειν ταῦτα od. dgl.
Geschäftsträger ὁ πράττων τά τινος, ὁ ἐπιμελούμενος τῶν τινος; e. Staates bei e. anderen ὁ πρόξενος (e. solcher G. sein προξενεῖν τινος). — vgl. Gesandter.
Geschäftsverbindung, -verkehr ἡ συναλλαγή, συνάλλαξις, τὸ συνάλλαγμα (gew. *pl.*); τὰ συμβόλαια; in G. m. Jmd. treten od. stehen συναλλάττειν τινί, συμβάλλειν τινί u. πρός τινα (συμβόλαιον), συμμιγνύναι τινὶ συμβόλαιον. — d. Geschäftsverkehr betreffend, darin bewandert συναλλακτικός 3. sp.
geschäftsvoll ἄσχολος 2.
Geschäftszeit (im Handel u. Wandel) ἀγορὰ πλήθουσα in d. Verbindungen: ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ, ἀγορᾶς πληθούσης, ἀμφὶ od. περὶ πλήθουσαν ἀγοράν (in der G., um die G.); vor der G. πρὶν ἀγορὰν πεπληθέναι.
geschehen 1) sich zutragen: συμβαίνειν, γίγνεσθαι; es geschah dass ... συνέβη m. *inf.* — zufällig g. τυγχάνειν; es geschah zufällig, dass Leute herbeikamen ἔτυχον προσελθόντες τινές. — es kann g. ἐνδέχεται, ἐγχωρεῖ m. *inf.* — wie es zu g. pflegt ὥσπερ (ὅπερ) φιλεῖ γίγνεσθαι. — dergleichen viel g. kann ἃ πολλὰ ἐνδέχεται. — mag auch g. was da will οὐδ' ἂν εἰ γένοιτο ὁτιοῦν. — was v. selbst geschieht αὐτόματος 2. — 2) gethan werden: durch d. *P.* der Verba unter „thun". — g. lassen ἐᾶν, συγχωρεῖν; g. lassen dass ... ἐᾶν m. *acc.* u. *inf.*, συγχωρεῖν m. *dat.* (*acc.*) u. *inf.*, περιορᾶν m. *part.*; nicht g. lassen οὐκ ἐᾶν, οὐ περιορᾶν, auch κωλύειν (verhindern). — das soll (wird) g. ἔσται ταῦτα. — 3) es geschieht mir etw. = es widerfährt mir etw.: γίγνεταί μοί τι, z. B. es geschieht mir e. Gefallen ἡδομένῳ γίγνεταί (ἐστί) μοί τι, auch κεχαρισμένον ἐστί μοί τι; πάσχω τι, z. B. es soll dir kein Leides g. κακὸν οὐδὲν πείσει; es geschieht dir recht δίκαιος εἶ πάσχειν ταῦτα, δίκαια od. ἄξια πάσχεις; es geschieht dir Recht dass du ... ἄξια πάσχεις m. *part.* — es geschieht mir Unrecht ἀδικοῦμαι *P.* — 4) es ist um mich geschehen: ὄλωλα, ἀπόλωλα, οἴχομαι, ἔρρει τὰ ἐμά. — geschehen γεγενημένος, γενόμενος 3., u. wenn es = „gethan" ist πεπραγμένος, πραχθείς 3. — etw. als g. annehmen ὡς γενομένου τινὸς οὕτω τὴν γνώμην ἔχειν; auch βέβαιον od. ἀκίνητον (ἀμετακίνητον) νομίζειν τι, οὐκέτι ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι. — ich nehme etw. als g. an = ich danke (ablehnend) κάλλιστ' ἐπαινῶ, ἔχει κάλλιστα. — Geschehenes kann man nicht ungeschehen machen τό γε πραχθὲν οὐδεὶς ἂν ἀγένητον θείη, τὸ γεγονὸς οὔποτ' ἀγένητον ἔσται.
gescheit (gescheid) *a*) im Besitz der geistigen Kräfte, bei gesundem Verstande: ὑγιής 2., φρόνιμος 2.; g. sein ὑγιαίνειν. — nicht g. παράφρων, παράνους 2.; nicht g. sein οὐχ ὑγιαίνειν, παραφρονεῖν, παρανοεῖν. — wenn sie etw. G. im Sinne haben εἴ τι ὑγιὲς διανοοῦνται. — nichts G. vorbringen, thun οὐδὲν ὑγιὲς λέγειν, πράττειν. — Leute an denen nichts G. ist οἱ οὐδὲν ὑγιές. — es ist nichts G. an Jmd. od. etw. οὐδὲν ὑγιές ἐστί τινος. — bist du g.? τί ληρεῖς ἔχων; *b*) klug, einsichtsvoll: συνετός 3., σώφρων 2., ἐπιστήμων 2., ἐπιστάμενος 3. — sei g.! σωφρόνει.
Gescheitheit (Gescheidheit) *a*) ἡ τῆς ψυχῆς od. περὶ τὴν ψυχὴν ὑγίεια, τὸ φρόνιμον, sp. ἡ φρονιμότης. *b*) ἡ φρόνησις, σύνεσις, τὸ συνετόν, ἡ σωφροσύνη.
Geschenk τὸ δῶρον, ἡ δωρεά, τὸ δώρημα (an Jmd. τινί, z. B. unsere G. an d. Freunde τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς φίλοις). — G. darbringen δῶρα φέρειν, προσφέρειν, auch ἄγειν τινί, δωροφορεῖν τινί τι, sp. δ. τινα, δωροτελεῖν τινι. — G. bringend δωροφορικός 3. — d. Darbringen v. G. ἡ δωροφορία sp. — Jmd. e. G. m. etw. machen δῶρον (δωρεὰν) διδόναι τινί τι, δωρεῖσθαί τινί τι od. τινά τινι; Jmd. e. G. machen, um ihn zu bestechen δωροδοκεῖν τινα. — e. G. annehmen δῶρον od. δωρεὰν λαμβάνειν (δέχεσθαι), sp. δωροληπτεῖν; als Bestechung δωροδοκεῖν. — Annahme v. G. ἡ δωροληψία sp.; als Bestechung ἡ δωροδοκία. — e. zur Bestechung angenommenes G. τὸ δωροδόκημα.
Geschichtchen τὸ διηγημάτιον, ἀκουσμάτιον sp.; vgl. Märchen.
Geschichte 1) d. Geschehene: τὸ πρᾶγμα, τὸ γενόμενον od. γεγονός, τὸ συμβάν od. συμβεβηκός. — d. ist e. schlimme G. κακὸν τὸ πρᾶγμα. — e. alte G. πάλαι od. πρὸ πολλῶν ἐτῶν γενόμενον od. συμβάν τι. — d. G. dieser Zeit τὰ κατὰ τοὺς χρόνους γενόμενα. — d. römische G. τὰ τῶν Ῥωμαίων. — d. G. von d. od. mit d. Diebe τὸ (τὰ) τοῦ κλέπτου od. περὶ τὸν κλέπτην. — 2) Erzählung einer Begebenheit: τὸ διήγημα, ἄκουσμα, ἱστορία, sp. τὸ ἱστόρημα; auch ὁ λόγος, vgl. Fabel, Märchen. — denkwürdige G. τὸ ἀπομνημόνευμα. — lustige, spasshafte G. ἡ χαριτία. — G. erzählen διηγεῖσθαι, ἀπομνημονεύειν; μυθολογεῖν (e. Fabel od. e. Märchen). — 3) Darstellung v. Weltbegebenheiten: ἡ ἱστορία; G. schreiben συγγράφειν, sp. ἱστοριογραφεῖν. — Unkenntniss in der G. ἡ ἀνιστορησία sp. — in der G. unbewandert ἀνιστόρητος 2. (auch „in der G. nicht erwähnt").
geschichtlich ἱστορικός, μνημονευόμενος 3.; auch ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahr; opp. μυθικός 3., μυθώδης 2.).
Geschichtsbuch ἡ συγγραφή, τὸ σύγγραμμα.
Geschichtsforscher ὁ ἱστορικός.
Geschichtsforschung ἡ ἱστορία.
Geschichtskenner ὁ ἱστορικός; sehr tüchtiger G. ὁ ἱστορικώτατος.
Geschichtskenntniss, -kunde ἡ ἱστορία.

Geschichtschreiber ὁ ἱστοριογράφος, ἱστορικός sp.; besser ὁ συγγραφεύς, od. ὁ συγγράφων, συγγράψας τὰ γεγενημένα; ὁ λογοποιός (opp. ὁ ποιητής); ὁ λογογράφος (zumal v. d. ältesten G.); ὁ ὡρογράφος (Annalist sp.). — nach Art der G. ἱστορικῶς.

Geschichtschreibung ἡ ἱστοριογραφία sp.; besser ἡ συγγραφή; ἡ λογογραφία; ἡ ὡρογραφία (Annalistik sp.).

Geschick 1) Schickung, Schicksal, w. s. — etw. durch d. G. erlangen λαγχάνειν τι, selten τινός. — 2) G. zu etw.: ἡ εὐαρμοστία, τὸ εὐάρμοστον, ἡ ἐπιτηδειότης, ἱκανότης, δεινότης, εὐμάρεια; vgl. d. f. W. — G. zum Lernen ἡ εὐμάθεια u. εὐμαθία, G. zum Lernen haben εὐμαθῆ εἶναι. — G. zu etw. haben εὐάρμοστον (ἐπιτήδειον, ἱκανὸν) εἶναι πρός τι; vgl. geschickt. — mit G. δεξιῶς, ἐμπείρως. — kein G. haben (v. Sachen) ἀνάρμοστον εἶναι, ἀναρμοστεῖν; ἀνεπιτήδειον, ἀλλόκοτον εἶναι; οὐ πρέπειν, οὐ προσήκειν.

Geschicklichkeit ἡ εὐαρμοστία, τὸ εὐάρμοστον; ἡ ἐπιτηδειότης, ἱκανότης; ἡ εὐφυΐα (natürliche G.). — ἡ δεξιότης, εὐχέρεια, εὐμηχανία, seltner ἕξις; ἡ δεινότης, σοφία, ἐμπειρία, ἐπιστήμη. — G. im Treffen d. Zieles (d. rechten Punktes) ἡ εὐστοχία. — G. in d. Rede (im Ausdrucke) ἡ διάλεξις.

geschickt 1) zu etw. passend, tauglich: εὐάρμοστος 2.; ἐπιτήδειος 3. u. 2., auch ἱκανός, ἀγαθός, καλός, χρηστός, δυνατός 3.; εὐφυής 2. (v. Natur aus). — g. sein zu etw. εὐάρμοστον, ἐπιτήδειον u. s. w. εἶναι πρός τι; auch δύνασθαι u. πεφυκέναι m. *inf.* — 2) d. gehörige Fertigkeit besitzend: δεξιός 3.; εὐχερής, εὐμήχανος, ἐπιδέξιος 2.; ἀγαθός, χρηστός u. in hohem Grade δεινός 3., z. B. e. g. Redner δεινὸς λέγειν; σοφὸς (3.) περί τι; ἔμπειρός (2.) τινος; ἐπιστήμων (2.) τινός u. τι, περί τινος u. περί τι, ἐπιστάμενός (3.) τι. — sehr g. ἀμφιδέξιος, περιδέξιος 2. — Sehr häufig gebraucht man *adj.* auf -ικός 3., z. B. zum Herrschen, Anführen g. ἀρχικός, ἡγεμονικός 3. u. dgl. — sich zu etw. g. machen παρασκευάζεσθαι εἴς (πρός) τι. — g. ersonnen od. erdacht εὐμήχανος 2.

Geschimpfe ὁ λοιδορησμός, ἡ λοιδόρησις; αἱ λοιδορίαι, τὰ λοιδορήματα, λοιδορημάτια.

Geschirr τὸ σκεῦος, ἀγγεῖον (*collect.* τὰ σκεύη, ἀγγεῖα). — irdenes, goldenes u. s. w. Geschirr, s. Gefäss. — G. an Pferden τὰ σκεύη, auch οἱ χαλινοί (Zaum); d. G. anlegen ζευγνύναι, ἐπισάττειν ἵππον. — auch = Gespann, w. s.

Geschlecht τὸ γένος (in allen Beziehungen d. deutschen Wortes; insbes. auch natürl. u. grammat. G.); ἡ γενεά (Sippschaft, Generation, Abkunft od. Geburt); ἡ γέννα (Sippschaft, Nachkommenschaft); τὸ φῦλον, ἡ φυλή, τὸ ἔθνος (Stamm, Gattung, Art); ἡ φύσις (natürl. G.). — v. demselben G. ὁμογενής, συγγενής, ὁμόφυλος, σύμφυλος 2., auch τοῦ αὐτοῦ γένους od. φύλου. — v. anderem G. ἀλλογενής 2. sp., besser ἀλλόφυλος 2. — sein G. v. Jmd. ableiten, aus e. G. stammen γένος ἔχειν ἀπό τινος. — v. edlem, vornehmem G. εὐγενής 2., ὁ εὐπατρίδης; d. Männer v. edlem G. οἱ ἀπὸ γένους. — ohne G. (ohne Nachkommen) ἀγεννής 2., (ohne Ahnen) ἀγενής (ἀγεννής) 2. — von G., d. G. nach τὸ γένος. — männlichen Geschlechtes ἄρρην 2., sp. ἀρρενικός 3., weiblichen G. θῆλυς 3., sp. θηλυκός 3.; d. männliche G. τὸ ἄρρεν γένος, ἡ τῶν ἀρρένων φύσις (d. männl. Natur); d. weibliche G. τὸ θῆλυ (γένος), ἡ θήλεια φύσις. — d. G. betreffend γενικός 3.

Geschlechtsfolge ἡ κατὰ τὸ γένος διαδοχή.

Geschlechtskunde, s. Genealogie.

Geschlechtsliebe ὁ ἔρως, ωτος.

geschlechtslos, umschr. etwa ἐν ᾧ οὐδὲν ἔνεστι γένους τινὸς σημεῖον; vgl. Zwitter.

Geschlechtsname τὸ πατρῷον (πάτριον) ὄνομα.

Geschlechtsregister ἡ γενεαλογία; vgl. Stammbaum. — e. G. entwerfen γενεαλογεῖν. — e. G. betreffend γενεαλογικός 3.

Geschlechtstheile τὰ αἰδοῖα; sp. τὰ ἀφροδίσια.

Geschlechtstrieb ἡ τοῦ γεννᾶν (τῆς μίξεως, περὶ τὰ ἀφροδίσια) ἐπιθυμία; heftiger G. ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἔκστασις.

Geschlechtswort τὸ ἄρθρον.

Geschleppe, s. Schleppen, Verschleppung.

Geschlinge τὰ σπλάγχνα.

geschlossen (v. e. Schlachtreihe) συντεταγμένος 3.

Geschluchze ἡ οἰμωγή, οἱ στεναγμοί, τὰ στενάγματα.

Geschmack 1) als Eigenschaft einer Sache: *a*) eig. ὁ χυλός, χυμός (gew. *pl.*); τὸ γεῦμα. — v. scharfem G. δριμύς 3.; scharfer G. τὸ δριμύ, ἡ δριμύτης, vgl. süss, bitter. — ohne G., s. geschmacklos. *b*) übtr. gefällige, angenehme Beschaffenheit: ἡ χάρις, ιτος. — worin sich G. zeigt, ohne G., s. geschmackvoll, geschmacklos. — 2) das Schmecken: *a*) eig. der Sinn des Schmeckens: ἡ γεῦσις; sp. ἡ γευστικὴ αἴσθησις od. δύναμις. *b*) übtr. α) d. Gefühl für d. Schöne, Gute u. Hässliche (Schlechte) einer Sache: ἡ αἴσθησις; feiner G. ἡ ἀκρίβεια, κομψότης, κομψεία. — G. besitzend αἰσθητικός 3., ἔμπειρος (2.) τῶν καλῶν, φιλόκαλος 2.; e. feinen G. besitzend ἀκριβής 2., κομψός 3. — Mangel an G. ἡ ἀναισθησία, ἀπειροκαλία, ἀμουσία (oft m. d. vhg. verb.); keinen G. besitzend ἀναίσθητος, ἀπειρόκαλος, ἄμουσος (oft m. d. vhg. verb.) 2. — G. besitzen für od. in etw. αἰσθάνεσθαί τινος, φιλόκαλον εἶναι od. φιλοκαλεῖν περί τι, ἐμπείρως ἔχειν τῶν καλῶν, keinen G. für od. in etw. besitzen ἀναίσθητον εἶναι od. ἀναισθήτως ἔχειν, sp. ἀναισθητεῖν τινος, ἀπειροκάλως ἔχειν περί τι. — m. feinem G. etw. beurtheilen ἀκριβῶς κρίνειν τι u. περί τινος. — etw. m. G. thun δεξιῶς ποιεῖν τι. β) die darauf beruhende Neigung für etw., d. Wolgefallen an etw.: ἡ ἐπιθυμία, ὁ ἔρως (-ωτος) τινός. — G. an etw. finden od. haben ἐπιθυμεῖν od. ἐρᾶν τινος, ἐν ἐπιθυμίᾳ γίγνεσθαί τινος, ἥδεσθαί (*P.*) τινι, ἀσπάζεσθαι od. φιλεῖν τι. — keinen G. an etw. finden od. haben παραμελεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος; ich finde keinen G. an etw., es ist etw. nicht nach meinem G. οὐ προσίεταί μέ τι. — Jmd. G. an etw. beibringen ἐπιθυμίαν od. ἔρωτα ἐμποιεῖν τινί τινος.

geschmacklos 1) eig. v. Sachen: ἄχυλος, ἄχυμος 2., sp. μωρός 3.; auch ἕωλος 2. (abgestanden, schaal). — 2) übtr. *a*) v. Pers. ἀναίσθητος, ἀπειρόκαλος, ἄμουσος (oft m. d. vhg. verb.), ἄκομψος 2. *b*) v. Sachen: ἄμουσος 2., ἄχαρις, ι, (*gen.* -ιτος), ἀχάριστος 2., sp. ἀχάριτος, ἀκαλλής 2.; auch ψυχρός 3. (eig. frostig).

Geschmacklosigkeit 1) eig. ἡ ἀχυμία. — 2) übtr. *a*) v. Pers. ἡ ἀναισθησία, ἀπειροκαλία, ἀμουσία (oft m. d. vhg. verb.). *b*) v. Sachen: ἡ ἀμουσία, ἀχαριστία, τὸ ἄχαρι, ἡ ψυχρότης.

Geschmacksempfindung ἡ κατὰ τὴν γεῦσιν αἴσθησις.

Geschmacksorgan τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον.

Geschmackssinn, s. Geschmack 2) *a*).

Geschmacksvermögen ἡ γευστικὴ δύναμις.

Geschmackswerkzeug, s. Geschmacksorgan.

geschmackvoll *a)* v. Pers. αἰσθητικός 3., φιλόκαλος 2., κομψός 3., ἐπιδέξιος 2., χαρίεις 3. *b)* v. Sachen: ἐπίχαρις, εὔχαρις, ι (*gen.* -ιτος); χαρίεις 3.; εὔμουσος 2.; κομψός 3.; γλαφυρός 3.
Geschmause, s. Schmausen.
Geschmeide τὰ κοσμήματα, ὁ κόσμος; vgl. Schmuck.
geschmeidig καμπτός 3. (biegsam); ὑγρός 3. (eig. v. d. Körpergliedern; dann auch übtr. v. d. Rede, d. Geiste); μαλακός 3. (weich); εὐάγωγος, εὐάρμοστος, εὐμεταχείριστος, εὐπειθής 2. (leicht zu lenken, fügsam); εὐσυμπερίφορος 2. (der sich leicht nach Anderen richtet, sp.); ἄρεσκος, sp. ἀρεσκευτικός 3. (schmiegsam), vgl. schmeichlerisch. — g. machen μαλάττειν (eig. u. übtr.).
Geschmeidigkeit ἡ ὑγρότης, μαλακότης; ἡ εὐαρμοστία, εὐαγωγία, εὐπείθεια.
Geschmeiss 1) eig. τὰ τῶν ἐντόμων ᾠά; τὰ θρέμματα, vgl. Ungeziefer. — 2) übtr. τὰ θρέμματα, vgl. Gesindel.
geschmolzen τηκτός 3., s. schmelzen.
geschmückt κεκοσμημένος, περιεσταλμένος, κοσμητός, κομψός 3., εὐσταλής 2.
Geschnatter ἡ κλαγγή, sp. ἡ λαλαγή; vgl. Geschwätz.
Geschöpf τὸ γέννημα, ποίημα, κτίσμα, ἔργον; belebtes G. τὸ ζῷον, τὸ θρέμμα, ἡ φύσις. — d. Mensch ist v. Natur aus e. unglückliches G. ὁ ἄνθρωπος φύσει ἄθλιον. — du bist e. unglückseliges G. κακοδαίμων εἶ.
Geschoss 1) als Waffe: τὸ βέλος, τόξευμα. — 2) Stockwerk, w. s.
Geschrei ἡ βοή, κραυγή; v. Mehreren auch αἱ φωναί; ὁ θόρυβος, ὁ θροῦς (als Zeichen d. Missfallens od. Beifalles). — G. vor Freude, s. Freudengeschrei; klägliches G., s. Jammergeschrei. — G. des Esels ὁ ὀγκηθμός, ἡ ὄγκησις sp. — G. gegen Jmd. ἡ καταβοή (sp. καταβόησις) τινος. — e. G. erheben κραυγὴν ποιεῖσθαι, κράζειν (κεκραγέναι), ἀνακράζειν, βοᾶν, ἀνα-, ἐκ-βοᾶν, θορυβεῖν; ὀγκᾶσθαι (v. Esel); gegen Jmd. καταβοᾶν τινος; e. lautes G. erheben βοᾶν καὶ κεκραγέναι. — e. G. v. etw. machen θρυλεῖν τι; κομπάζειν (prahlen); δεινὸν ποιεῖσθαί τι (Aufheben v. etw. machen). — Jmd. in's G. bringen διαβάλλειν τινά; in's G. kommen διαβάλλεσθαι *P.*, κακῶς ἀκούειν. — ohne G. ἄνευ κραυγῆς. — vgl. Gerede.
geschroten κατερικτός (κατερεικτός, ἐρεικτός) 3.
Geschütz αἱ μηχαναί, τὰ μηχανήματα; οἱ καταπέλται, τὰ καταπελτικὰ (ὄργανα). — G. aufführen, aufpflanzen vor e. Stadt μηχανὰς προσάγειν od. ἐφιστάναι τῇ πόλει.
geschützt ἐπισκεπής 2., ἐν σκέπῃ τινὸς ὤν 3.; sp. σκεπηνός u. σκεπεινός 3.; s. schützen.
geschuppt λεπιδωτός, φολιδωτός 3.
Geschwader ἡ τάξις, τὸ στῖφος, τὸ τέλος (v. Soldaten), auch ἡ ἴλη (bes. v. Reitern, wie ὁ οὐλαμός sp.); ὁ στόλος, auch τὸ τέλος (v. Schiffen); übh. v. Dingen τὸ πλῆθος, ἡ ἀγέλη.
geschwänzt οὐρὰν ἔχων 3.
Geschwätz ἡ λαλιά, τὸ λάλημα, sp. ἡ λάλησις; ἡ στωμυλία, τὰ στωμύλματα; ἡ ἀδολεσχία; ἡ λεσχηνεία, τὸ λέσχημα, οἱ λόγοι; leeres, unnützes G. ὁ λῆρος (u. *pl.*), τὰ ληρήματα, sp. ἡ λήρησις; ἡ φλυαρία (u. *pl.*), ὁ φλύαρος, sp. τὸ φλυάρημα; τὸ φληνάφημα (selten); ὁ φλήναφος (sp.); ὁ ὕθλος (auch *pl.*); ἡ κενολογία (sp.). — leeres G. machen ληρεῖν, φλυαρεῖν, φληναφᾶν (φληναφεῖν sp.), ὑθλεῖν, κενολογεῖν, sp. κενοκοπεῖν.
geschwätzig λάλος 2., ὁ ἀδολέσχης; ἀδολεσχικός 3.; πολύλογος 2.; στωμύλος 2.; φλύαρος 2.; κωτίλος 3. (bes. v. Thieren, z. B. v. d. Schwalbe); σπερμολόγος 2.; στόμαργος, γλώτταλγος, γλώτταργος 2.; sp. περιττολόγος, φλήναφος, φληναφώδης, πολύλαλος 2. — grenzenlos g. ἀπεραντολόγος 2. sp. — g. sein ἀδολεσχεῖν, vgl. schwatzen; übermässig g. sein ἀνηκέστως λέγειν.
Geschwätzigkeit ἡ λαλιά, πολυλογία, ἀδολεσχία, στωμυλία, τὸ ἀδολεσχικόν, sp. ἡ σπερμολογία; grenzenlose G. ἡ ἀπεραντολογία sp., besser ἡ ἀνήκεστος ἀδολεσχία. — freche G. ἡ γλωτταλγία, στομαργία.
geschweige dass od. **denn** οὐχ ὅπως, μὴ ὅπως, οὐχ ὅτι, μὴ ὅτι (γε), wobei man aber d. Satzglieder umstellen u. dann das zweite durch ἀλλά einleiten muss, z. B. man liess uns nicht einmal eine gelinde Knechtschaft zu Theil werden, geschweige dass wir an der gemeinsamen Freiheit Theil haben οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν τυχεῖν; ihr konntet nicht einmal gerade stehen, geschweige denn nach dem Takte tanzen μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε; selbst rechtschaffene Leute, geschweige denn die Götter, lieben nicht diejenigen, welche ihnen misstrauen μὴ ὅτι θεοὶ ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. — Will man d. Stellung der Sätze im Deutschen beibehalten, so übersetzt man „geschweige dass (denn)" durch μή τί γε, μή τοί γε, auch wol πολὺ δ' ἧττον od. ἥκιστα δέ, z. B. wer selbst faul ist, darf nicht einmal seinen Freunden zumuthen etw. für ihn zu thun, geschweige denn den Göttern οὐκ ἔνι αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ τοῖς θεοῖς.
geschweigen, zu g. dass ... ἵνα παραλείπω, ἵνα ἐῶ (λέγειν), ἵνα μὴ λέγω; auch als selbständiger Satz παραλείπω δέ, ἐῶ δὲ (λέγειν) u. dgl.
Geschwelge, das, s. Schwelgen.
geschwind ταχύς 3. (schnell); ὀξύς 3. (rasch); ἐλαφρός 3. (flink, behend); αἰφνίδιος 2., ἐξαπιναῖος 3. (plötzlich); auch ἕτοιμος 3. u. 2., πρόχειρος 2. (gleich bei d. Hand, fertig, z. B. ἀπόκρισις); προπετής 2. (voreilig). — *adv.* τάχα (seltner), ταχύ, ταχέως, ἐν τάχει, μετὰ (διὰ) τάχους, κατὰ τάχος, ὡς τάχος; ἄφνω, ἐξαίφνης, ἀφνιδίως, ἐξαπίνης (plötzlich); δρόμῳ (im Laufe); so g. als möglich τὴν ταχίστην, ὅτι (ὅσον, ὡς) τάχιστα; so g. er konnte ὡς εἶχε τάχους (ποδῶν). — geschwind! ἄγε (δή), ἐγκόνει; mache g. auf! ἀνύσας ἄνοιγε. — g. sein ταχύνειν.
Geschwindigkeit ἡ ταχυτής, ῆτος; ἡ ἐλαφρότης (als Eigenschaft); τὸ τάχος (als vorübergehender Zustand); ἡ προπέτεια (Voreiligkeit). — m. d. grössten G. τάχιστα. — in aller möglichen G. ὅτι (ὡς, ὅσον) τάχιστα.
Geschwindschreiber ὁ σημειογράφος, ταχυγράφος.
Geschwindschritt ὁ δρόμος; im G. δρόμῳ, βάδην ταχύ, θᾶττον ἢ βάδην.
Geschwirr ὁ ῥοῖζος, ῥοῖβδος, τριγμός; τὸ ῥοίζημα. — unter G. ῥοιζηδόν (poet. u. sp.).
Geschwister οἱ ἀδελφοί, αἱ ἀδελφαί, οἱ ὅμαιμοι; leibliche G. παῖδες ὁμομήτριοί τε καὶ ὁμοπάτριοι. — G. habend συνάδελφος 2. — G. liebend φιλάδελφος 2.
Geschwisterkind ὁ ἀνεψιός, ἡ ἀνεψιά (ἐκ πατραδέλφων v. Brüdern, πρὸς μητρός v. Schwestern); leibliches G. ὁ αὐτανεψιός (ἡ αὐτανεψιά). — Verwandtschaft zwischen G. ἡ ἀνεψιότης. — Sohn, Tochter eines G. ὁ ἀνεψιαδοῦς (sp. ἀνεψιάδης), ἡ ἀνεψιαδῆ.
geschwisterlich ἀδελφός, ἀδελφικός 3.

Geschwisterliebe ἡ τῶν ἀδελφῶν φιλοστοργία; ἡ φιλαδελφία, sp. τὸ φιλάδελφον.
geschwisterlos ἀνάδελφος 2.
Geschworenengericht ἡ ἡλιαία (in Athen).
Geschworener ὁ ἔνορκος, sp. ὁρκωτός; bei Gericht (in Athen) ὁ ἡλιαστής; den G. betreffend ἡλιαστικός 3. — G. sein ἡλιάζεσθαι.
Geschwür τὸ ἕλκος, ἕλκωμα, ἡ ἕλκωσις (eiternd); τὸ φῦμα (Auswuchs, Beule): *dem.* τὸ φυμάτιον; τὸ ἐμπύημα, ἡ ἐμπύησις, ἐμπύη (inneres G., bes. Lungengeschwür); τὸ ἀπόστημα (Abscess, w. s.); ἡ σῦριγξ, γγος (Fistel, w. s.), *dem.* τὸ συρίγγιον; ἡ φαγέδαινα, ὁ καρκίνος (Krebs, w. s.); ἡ γάγγραινα, ὁ σφάκελος (Brand, w. s.); τὸ θηρίον, sp. τὸ θηρίωμα (bösartiges G.); ὁ σκίρρος, sp. ἡ σκιρρία (verhärtetes G.). — voll G. ἑλκώδης, φυματώδης, sp. πολυελκής 2. — G. hervorbringend ἑλκωματικός, ἑλκωτικός 3. sp.; innere G. hervorbringend ἐμπυητικός 3. — G. hervorbringen ἑλκοῦν, (v. inneren G.) ἐμπυΐσκειν sp. — G. bekommen φυματοῦσθαι *P.*, (v. inneren G.) ἐμπυΐσκεσθαι *P.* — e. G. habend od. daran leidend ὁ φυματίας, (v. inneren G.) ἔμπυος 2., sp. ἐμπυϊκός, ἐμπυηματικός 3. — innere G. haben ἐμπυεῖν. — e. G. geht auf ῥήγνυται (*P.*) φῦμα.
Geschwulst τὸ οἴδημα, *dem.* τὸ οἰδημάτιον; τὸ ἔξαρμα, ἔπαρμα, ἡ ἔπαρσις; τὸ σύστρεμμα; τὸ φῦμα; ὁ σκίρρος (verhärtete G.); τὸ γάγγλιον (Ueberbein); τὰ φήρη (längliche G. der Ohrendrüsen); ὁ βουβών, ῶνος (G. der Drüsen, insbes. der Schamdrüsen); e. solche G. bekommen βουβωνοῦσθαι, e. solche G. haben βουβωνιᾶν; sie betreffend βουβωνικός 3., ihr ähnlich βουβωνοειδής 2.; Mittel dagegen τὸ βουβώνιον.
geschwulstartig οἰδηματώδης 2. sp.
gesegnet ὄλβιος 3. (selten); εὐδαίμων 2. — g. Zustand ὁ ὄλβος, ἡ εὐδαιμονία; in g. Umständen, s. schwanger. — g. Jahr ἡ εὐετηρία; g. Tag ἡ εὐημερία.
Gesell 1) Gefährte, Genosse, w. s. — 2) Gehülfe: ὁ συνεργός, συλλήπτωρ, ορος, συμπράκτωρ, ορος; ὁ παραστάτης; ὁ ὑπηρέτης; vgl. Sklave. — 3) = Mensch, im verächtlichen Sinne: ὁ ἄνθρωπος, z. B. e. schlimmer G. κακὸς ἄνθρωπος.
gesellen, sich zu Jmd. *a)* v. Pers.: συνίστασθαί τινι u. πρός τινα, προστίθεσθαί τινι, εἶναι od. γίγνεσθαι μετά τινος (σύν τινι); ἀκολουθεῖν τινι, μετά τινος, σύν τινι; συνέπεσθαί τινι; συμπορεύεσθαί (*DP.*) τινι (auf d. Reise); προσομιλεῖν τινι (m. Jmd. im Umgange stehen); προσεταιρίζεσθαί (*P.*) τινι (sich Jmd. als Freund anschliessen). — sprichw. gleich u. gleich gesellt sich ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον, τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου ἐφίεται, αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον, ἧλιξ ἥλικα τέρπει, κολοιὸς ποτὶ (παρὰ) κολοιόν (näml. ἱζάνει), ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα, ἔγνω δὲ φὼρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον. *b)* v. Dingen: προσγίγνεσθαι, συμπαρέπεσθαί τινι. — alles Uebel gesellt sich zum Alter πάντα τὰ κακὰ εἰς τὸ γῆρας συνερρύηκεν od. τῷ γήρᾳ συμπέφυκεν.
gesellig v. Pers. κοινωνικός, ὁμιλητικός, συνουσιαστικός 3.; εὐπροσήγορος, sp. εὐκοινώνητος 2. — v. Sachen κοινός 3. — g. Leben ἡ ὁμιλία. — g. Vergnügen ἡ ἐκ τῆς ὁμιλίας (συνουσίας) ἡδονή.
Geselligkeit ἡ εὐπροσηγορία, sp. εὐκοινωνησία, κοινότης, od. durch d. *neutr.* der vhg. *adj.*, z. B. τὸ ὁμιλητικόν. — d. Mensch ist zur G. geschaffen πεφύκασιν οἱ ἄνθρωποι συνεῖναι ἀλλήλοις.
Gesellschaft 1) d. Gemeinschaft, d. Zusammensein m. Anderen: ἡ κοινωνία, συνουσία, συνήθεια, ὁμιλία. — in G. leben m. Jmd. κοινῇ ζῆν σύν τινι u. μετά τινος, συζῆν τινι u. μετά τινος, ὁμιλεῖν τινι. — Jmd. G. leisten συνεῖναι, συγγίγνεσθαί τινι, auf e. Reise πορεύεσθαι (*DP.*) σύν τινι, συμπορεύεσθαί τινι, (vgl. begleiten), bei Tische συνδειπνεῖν τινι, bei e. Unternehmung συμπράττειν u. συνεργεῖν τινί τι, συνεργὸν εἶναι u. συνεπιλαμβάνεσθαί τινί τινος. — Jmds. G. suchen θηρεύειν τὴν πρός τινα ὁμιλίαν, ἐπιθυμεῖν συνεῖναι od. ὁμιλεῖν τινι. — Jmds. G. fliehen φεύγειν τὴν πρός τινα ὁμιλίαν; Jmds. G. aufgeben ἀπειπεῖν τὴν πρός τινα ὁμιλίαν. — in G. von od. mit Jmd. σύν τινι, μετά τινος. — 2) Verbindung mehrerer Pers. zu e. gemeinschaftlichen Zwecke: ἡ κοινωνία; zu politischen Zwecken ἡ σύστασις, ἑταιρεία. — m. Jmd. in G. treten κοινωνεῖν τινι, κοινωνίαν ποιεῖσθαι πρός τινα, συνίστασθαί τινι u. πρός τινα. — 2) d. Gesammtheit der zu e. Zwecke vereinigten Pers.: ὁ σύλλογος, ἡ σύνοδος; οἱ συνόντες, συγγενόμενοι; im Bes. ἡ ἑταιρεία (politische G., Klubb), ἡ συνουσία (die sich zu e. Schmause versammelt), ἔρανος (Picknik), ὁ θίασος (die sich zu e. Opferschmause vereinigt). — zu d. G. gehören μετέχειν τῆς συνουσίας, εἶναι τῶν συνόντων. — in e. G. gehen συγγίγνεσθαί τινι, παραγίγνεσθαι εἰς συμπόσιον u. dgl.; vgl. auch d. vhg. WW. — in keine G. gehen ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀνθρώπους συνουσίας. — es war grosse G. πολλοὶ ἦσαν οἱ παρόντες od. συνόντες. — d. G. geht auseinander διαλύεται ἡ συνουσία; διαλύονται od. ἀπαλλάττονται ἀλλήλων οἱ συνόντες.
Gesellschafter ὁ ἑταῖρος, συνήθης, φίλος (Genoss); ὁ κοινωνός (Theilnehmer an etw.); ὁ ὁμιλητής, ὁ συνουσιαστής (der m. Jmd. umgeht), auch *part.* συνών, ὁ συγγιγνόμενος; auf e. Reise ὁ συνέμπορος, συνοδοιπόρος; bei Tische ὁ σύνδειπνος, συμπότης; ὁ ὁμοδίαιτος (der m. Jmd. zusammen lebt, sp.). — e. guter G. sein ὁμιλητικὸν, συνουσιαστικὸν εἶναι, bei Tische συμποτικὸν εἶναι.
Gesellschafterin ἡ ἑταίρα, συνήθης, φίλη; ἡ κοινωνός; sp. ἡ ὁμιλήτρια; auch *part.* ἡ συνοῦσα u. ä., vgl. d. vhg. W.
gesellschaftlich, s. gesellig.
Gesellschaftsdame etwa ἡ ἅβρα (Zofe).
Gesellschaftslokal ἡ λέσχη, ἐξέδρα; *dem.* τὸ ἐξέδριον.
Gesellschaftszimmer ἡ ἐξέδρα, *dem.* τὸ ἐξέδριον.
Gesetz ὁ νόμος; ὁ θεσμός (als göttliche Anordnung od. Ausfluss des Naturrechtes); ἡ ἀνάγκη (Naturgesetz); ὁ ἄγραφος νόμος, τὸ ἄγραφον νόμιμον (Naturgesetz, Brauch, Herkommen); τὸ νόμιμον (Brauch, Sitte). — e. G. geben νόμον τιθέναι, γράφειν, νομοθετεῖν (v. Gesetzgeber; die *M.* v. d. souveränen Volke, das sich G. gibt). — mir wird e. G. gegeben νομοθετοῦμαι. — e. G. in Vorschlag bringen γράφειν, vgl. beantragen. — e. G. aufstellen od. einführen νόμον καθιστάναι od. ἀποδεικνύναι. — es ist e. G. gegeben, es besteht e. G. κεῖται νόμος. — gegebenes G. τὸ νομοθέτημα. — d. bestehenden, rechtskräftigen G. οἱ κείμενοι od. κύριοι (κυρούμενοι) νόμοι. — e. G. annehmen νόμον τίθεσθαι, ψηφίζεσθαι, χειροτονεῖν, κύριον ποιεῖν, κυροῦν; νόμιμον ποιεῖσθαί τι. — e. G. verwerfen, abschaffen, aufheben νόμον ἀποψηφίζεσθαι, ἀποχειροτονεῖν; νόμον ἄκυρον ποιεῖν, sp. ἀκυροῦν, ἀθετεῖν; νόμον λύειν, καταλύειν, ἀν-, καθ-αιρεῖν. — e. G. das keine Rechtskraft mehr hat νόμος ἄκυρος. — die G. halten, beobachten ἐμμένειν τοῖς νόμοις, φυλάττειν τοὺς νόμους, χρῆσθαι τοῖς νόμοις. —

die G. übertreten *παραβαίνειν τοὺς νόμους, παρανομεῖν, παρὰ τοὺς νόμους ποιεῖν.* — die G. vollziehen *πράττειν κατὰ τοὺς νόμους, τὰ νόμιμα ποιεῖν* od. *πράττειν, χρῆσθαι τοῖς νόμοις.* — e. G. verdrehen, verfälschen *νόμον κακουργεῖν, διαστρέφειν, διαφθείρειν.* — es ist G., es gilt als G. *νόμος* od. *νόμιμόν ἐστι, νομίζεται, νενόμισται.* — durch G. verordnen *νομοθετεῖν τι* od. m. *inf.* (noch dazu verordnen *ἐπινομοθετεῖν*). — nach dem G., dem G. gemäss *κατὰ τὸν νόμον, σὺν τῷ νόμῳ,* auch bloss *νόμῳ*; gegen od. wider d. G. *παρὰ τὸν νόμον.* — was dem G. gemäss od. gegen das G. ist, s. gesetzmässig, gesetzwidrig. — e. Staat, in dem Recht u. G. gilt *ἔνδικος πόλις.* — gute G. haben *ἀγαθοῖς χρῆσθαι νόμοις, εὐνομεῖσθαι* (*DP.*; auch *A.*?); gute G. habend *εὔνομος* 2.; gute G. *ἡ εὐνομία.* — seine eigenen G. habend, darnach lebend *αὐτόνομος* 2.; seine eigenen G. haben, darnach leben *αὐτονομεῖσθαι* (dazu *ἡ αὐτονομία*). — Wächter (Hüter) der G. *ὁ νομοφύλαξ, ακος*; sein Amt *ἡ νομοφυλακία*; d. Amthaus der *νομοφύλακες*: *τὸ νομοφυλάκιον* (od. *-κεῖον*); Zeus als Schützer der G. *Ζεὺς θεμίστιος.* — der die G. absingt *ὁ νομῳδός* sp. — die G. betreffend *νομικός* 3. — vgl. Vorschrift, Regel.

Gesetzartikel, die, *τὰ τοῦ νόμου, τὰ ἐν τῷ νόμῳ ἐνόντα*; es ist e. G. *ἔνεστιν ἐν τῷ νόμῳ.*

Gesetzausleger *ὁ νομοδείκτης, νομοδιδάκτης, νομοδιδάσκαλος.*

Gesetzbuch *ἡ τῶν νόμων σύνταξις; οἱ νόμοι.*

Gesetzentwurf, s. Gesetzvorschlag.

gesetzgebend *νομοθετικός* 3. — g. Körper *οἱ νομοθέται.*

Gesetzgeber *ὁ νομοθέτης, νομογράφος,* sp. *νομοδότης*; od. umschr. *ὁ θεὶς* (*γράψας*) *νόμον.*

Gesetzgebung *ἡ νομοθεσία, νομοθέτησις,* sp. *νομογραφία, νομοδοσία*; od. umschr. *ἡ νόμων θέσις.* — *collect. ἡ νομοθεσία, οἱ νόμοι.* — zur G. geschickt *νομοθετικός* 3.

Gesetzgebungskommission *οἱ νομοθέται.*

Gesetzgebungskunst *ἡ νομοθετικὴ τέχνη.*

Gesetzkunde *ἡ νόμων ἐμπειρία.*

gesetzkundig *νομικός* 3., *νόμων ἔμπειρος* 2.

gesetzlich *νομικός* 3.; *νόμιμος* 3. u. 2.; *ἔννομος* 2.; *ὁ, ἡ, τὸ κατὰ νόμον* od. *ἐκ τοῦ νόμου*; *δίκαιος* 3., *ἔνδικος* 2. (gerecht). — g. bestimmen *νομοθετεῖν.* — g. bestimmt sein *νόμῳ τετάχθαι.* — g. handeln *ποιεῖν κατὰ τοὺς νόμους.* — g. Zustand, g. Verfassung *ἡ εὐνομία*; e. solche haben *εὐνομεῖσθαι* (*DP.*), *εὐνομίᾳ χρῆσθαι*; eine solche habend od. g. handelnd *εὔνομος* 2.; g. Handlung *τὸ εὐνόμημα* sp.

Gesetzlichkeit *τὸ νόμιμον; ἡ εὐνομία.*

gesetzlos *ἄνομος, ἀνομοθέτητος* 2.; *ἄναρχος* 2. (ohne Oberhaupt); ist es = „gesetzwidrig" *παράνομος,* sp. *ἄθεσμος* 2. — g. Zustand *ἡ ἀνομία, ἀναρχία*; in e. solchen Zustande sein *ἀνομίᾳ χρῆσθαι,* sp. *ἀνομεῖν* (das auch „g. handeln" bedeutet, wofür besser *παρανομεῖν* steht); g. Handlung *τὸ παρανόμημα, ἡ παρανομία,* sp. *ἡ παρανόμησις, τὸ ἀνόμημα.*

Gesetzlosigkeit *ἡ ἀνομία, ἀναρχία*; ist es = „Gesetzwidrigkeit" *ἡ παρανομία.*

gesetzmässig, s. gesetzlich.

Gesetzmässigkeit *τὸ νόμιμον, ἔννομον, ἔνδικον, δίκαιον; ἡ εὐνομία.*

gesetzt 1) *adj. σπουδαῖος* 3. (nicht spasshaft); *κόσμιος* 3. (nicht muthwillig), *σεμνός* 3., *ἐμβριθής* 2. (ernst, würdevoll); sp. *καταστηματικός* 3. — d. g. Alter *ἡ καθεστηκυῖα* od. *μέση ἡλικία.* — g. Charakter *ἡ τῶν τρόπων σεμνότης, οἱ σεμνοὶ τρόποι.* — 2) *adv.* gesetzt dass ... = im Falle dass ..., s. Fall 2) c).

Gesetztafeln *οἱ ἄξονες, οἱ* (*αἱ*) *κύρβεις.*

Gesetztheit *ἡ σπουδαιότης, κοσμιότης, σεμνότης; τὸ καθεστηκός, κόσμιον, σεμνόν.*

Gesetzübertretung *ἡ παρανομία,* sp. *παρανόμησις* (als Handlung); *τὸ παρανόμημα,* sp. *ἀνόμημα* (als Sache).

Gesetzvorschlag *τὸ ψήφισμα; τὸ προβούλευμα* (der v. einer Behörde begutachtet ist). — e. G. thun *ψήφισμα* od. *προβούλευμα γράφειν.*

gesetzwidrig *παράνομος, ἄνομος* 2.; *ἄδικος* 2. (ungerecht), sp. *ἄθεσμος* 2. — g. Handlung, s. Gesetzübertretung. — zu g. Handlungen geneigt *παρανομητικός* 3. — g. handeln *παρανομεῖν, ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους.*

Gesetzwidrigkeit *ἡ παρανομία, ἀνομία* (als Eigenschaft u. Handlung); *τὸ παρανόμημα,* sp. *ἡ παρανόμησις, τὸ ἀνόμημα* (als Handlung).

Geseufze *οἱ στεναγμοί, ὁ στόνος, ἡ οἰμωγή.*

gesichert *ἀσφαλής* 2., *βέβαιος* 3. u. 2.; vgl. sichern.

Gesicht 1) d. Vermögen zu sehen: *ἡ ὄψις, ὅρασις.* — e. scharfes G. *ὀξὺ ὁρᾶν* od. *βλέπειν*; *ὀξυωπεῖν,* sp. *ὀξυδερκεῖν, ὀξυδορκεῖν*; e. sehr scharfes G. haben *ὀξύτερον Λυγκέως βλέπειν*; scharfes G. *ἡ ὀξυωπία,* sp. *ὀξυδερκεία, ὀξυδέρκεια, ὀξυδορκία*; m. scharfem G. *ὀξυωπής, ὀξυωπός* 2., sp. *ὁ ὀξυωπίας,* auch *ὀξυδερκής* 2. — e. stumpfes, schwaches G. haben *ἀμβλὺ βλέπειν* od. *ὁρᾶν, ἀμβλυωπεῖν, ἀμβλώττειν*; stumpfes, schwaches G. *ἡ ἀμβλυωπία, ὁ ἀμβλυωγμός*; m. stumpfem, schwachem G. *ἀμβλυωπής, ἀμβλωπής,* sp. *ἀμβλυωπός* 2. — d. G. schärfend *ὀξυδερκής* 2., *ὀξυδερκικός* 3., *ὀξυωπής* 2. — d. G. schwächend *ἀμβλυωπός, ἀμβλωπός* 2. — e. kurzes G. habend, s. kurzsichtig; kurzes G., s. Kurzsichtigkeit. — d. G. verlieren *ἀποστερεῖσθαι* (*P.*) *τῆς ὄψεως, ἀποβάλλειν τὴν ὄψιν, διαφθείρεσθαι* (*P.*) *τὰ ὄμματα* od. *τοὺς ὀφθαλμούς.* — sein G. wieder bekommen *ἀναλαμβάνειν τὴν ὄψιν, ἀναβλέπειν.* — 2) das Sehen, der Anblick: *ἡ ὄψις, τὸ βλέμμα.* — etw. zu G. bekommen *βλέπειν τι, αἰσθάνεσθαί τινος* u. *τι* (auch m. d. Beisatz *διὰ τῶν ὀφθαλμῶν*), vgl. erblicken. — etw. od. Jmd. aus dem G. verlieren *οὐκέτι δύνασθαι βλέπειν* (*καθορᾶν*) *τι* u. *τινά, ἐκλείπει τι* od. *τις τὴν ὄψιν τινός, ἀποκρύπτειν τι* u. *τινά* (bes. *γῆν* v. Schiffenden, die d. Land aus d. G. verlieren). — Jmd. vor das G. kommen *εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τινι, ἐλθεῖν εἰς ὀφθαλμούς τινι* u. *τινος.* — d. Feinde zu G. bekommen *καταστῆναι εἰς ἔποψιν τῶν πολεμίων.* — aus dem G. gehen *ὑποχωρεῖν τινι ἐκ τῆς ὄψεως, γίγνεσθαι ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τινι* u. *τινος.* — etw. im G. haben, behalten, s. Auge: Jmd. im G. behalten *τηρεῖν, ἐπιτηρεῖν τινα.* — im G. Jmds. *ἐναντίον τινός*; einander im G. *ἐν ἐπόψει ἀλλήλοις.* — 3) d. Angesicht: *τὸ πρόσωπον, ἡ ὄψις; ἡ προτομή.* — finsteres, trauriges G. *τὸ σκυθρωπόν,* sp. *ὁ σκυθρωπασμός; τὸ στυγνὸν πρόσωπον*; e. finsteres G. haben od. machen *σκυθρωπάζειν, σκυθρωπῶς ἔχειν, στυγνός ἐστί τις ὁρᾶν*; m. e. finsteren G. *σκυθρωπός* 2. — e. freundliches, heiteres G. *τὸ φαιδρὸν πρόσωπον*; m. heiterem G. *φαιδρὸς τῷ προσώπῳ*; m. freudestrahlendem G. *φαιδρὸς λάμποντι μετώπῳ*; e. heiteres G. machen *φαιδροῦσθαι P.* — e. saures G. machen *δριμὺ* od. *πικρὸν βλέπειν,* sprichw. *κάρδαμα, ὀρίγανον, νᾶπυ βλέπειν.* — e. ernsthaftes G. machen *σεμνὸν βλέπειν.* — m. schönem, unschönem G. *εὐπρόσωπος, ἀπρόσωπος* 2. — m. doppeltem G. *διπρόσωπος* 2. — m. zugekehrtem G. *ἀντιπρόσωπος* 2. — m. viereckigem (breitem)

G. τετραγωνοπρόσωπος 2. — auf's G. fallen πρανῆ καταπίπτειν. — sich auf's G. niederwerfen καταβάλλειν ἑαυτὸν ἐπὶ τὸ στόμα. — Jmd. etw. im G. ansehen τεκμαίρεσθαι ἐκ τῆς ὄψεως ὅ τι διανοεῖταί τις. — Jmd. etw. in's G. sagen λέγειν τι κατ' ὀφθαλμούς τινος u. τινι, sp. λέγειν τι κατὰ πρόσωπόν τινι. — Gesichter schneiden διαστρέφειν (u. *M.*) τὸ πρόσωπον, μορφάζειν, σχηματίζεσθαι. — 4) Erscheinung: ἡ ὄψις, τὸ φάντασμα, τὸ εἶδος; vgl. Traumgesicht, Erscheinung.

Gesichtsähnlichkeit τὸ τοῦ προσώπου ὅμοιον.

Gesichtsausdruck τὸ (τοῦ προσώπου) ἦθος; ohne allen G. οὐδὲν ἦθος ἐνσημαινόμενος 3.

Gesichtsbildung τὸ τοῦ προσώπου εἶδος od. σχῆμα; auch bloss τὸ πρόσωπον, τὸ εἶδος. — Jmd. nach der G. beurtheilen φυσιογνωμονεῖν; der Jmd. nach der G. beurtheilt φυσιογνώμων 2.; die Kunst Jmd. nach seiner G. zu beurtheilen ἡ φυσιογνωμονία; sie betreffend φυσιογνωμονικός 3.

Gesichtsdeuter, s. Gesichtskundiger.

Gesichtsdeutung, s. Gesichtskunde.

Gesichtsfarbe τὸ χρῶμα; s. Farbe. — d. G. nicht verändern οὐδὲν μεθιστάναι τοῦ χρώματος.

Gesichtsfehler τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κακόν.

Gesichtskreis 1) eig. ὁ ὁρίζων, οντος (m. u. ohne κύκλος); ὁ τοῦ ὁρίζοντος κύκλος; ἡ ἔποψις, z. B. weit ausserhalb des G. liegen πόρρω ἐκτὸς εἶναι τῆς ἐπόψεως. — was innerhalb des G. liegt ἄποπτος 2., z. B. es liegt etw., wenn man v. e. Punkte aus sieht, im G. ἄποπτόν τί ἐστιν ἀπό τινος; etw. im G. haben ἐν ἀπόπτῳ ἔχειν τι. — 2) übtr. ausser dem menschlichen G. liegen: ἔξω τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης (φύσεως) εἶναι (κεῖσθαι), ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ οὐχ αἱρετὸν εἶναι. — Dinge, die ausser unserem G. liegen τὰ μετέωρα, τὰ θεῖα.

Gesichtspunkt ἡ σύνοψις. — unter éinen G. bringen ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἄγειν τι. — etw. aus e. G. betrachten σκοπεῖν τι πρός τι. — etw. aus dem richtigen G. beurtheilen ὀρθῶς σκοπεῖν (σκέψασθαι) τι, ὀρθῶς κρίνειν τι u. περί τινος. — d. Sache aus dem richtigen G. darstellen τὸ πρᾶγμα μετ' ἀληθείας (ἐπ' ἀληθείᾳ) διηγεῖσθαι; d. Sache nicht aus dem richtigen G. darstellen τὸ πρᾶγμα οὐ τὸ ὂν παριστάναι. — sich v. e. G. leiten lassen χρῆσθαι γνώμῃ τινί. — das ist mein G. οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ.

Gesichtsweite, s. Sehweite.

Gesichtszug ἡ τοῦ προσώπου φύσις; ὁ τοῦ προσώπου od. τῆς φύσεως χαρακτήρ, ῆρος; τὸ (τοῦ προσώπου) ἦθος, auch bloss τὸ πρόσωπον. — e. eigenthümlicher G. ἴδιόν τι κατὰ τὸ πρόσωπον.

Gesims ὁ θριγκός (sp. θριγγός), *dem.* τὸ θριγκίον (θριγγίον); ἡ στεφάνη.

Gesinde ἡ οἰκετεία, τὸ οἰκετικόν, ἡ δουλεία, ἡ θεραπεία; od. d. *plur.* οἱ οἰκέται, δοῦλοι, θεράποντες, θεραπευταί.

Gesindel σύγκλυδες ἄνθρωποι, οἱ σύγκλυδες, ὁ σύγκλυς ὅμιλος od. ὄχλος, auch bloss ὁ ὄχλος; τὸ πλῆθος, z. B. bettelhaftes G. τὸ ἀγυρτικὸν πλῆθος; ὁ συρφετός, ὁ σύρφαξ, κος, ὁ συρφετώδης ὄχλος.

gesinnt φρονῶν 3., ἔχων od. διακείμενος 3. (auch m. d. Beisatze τὴν γνώμην od. τὴν διάνοιαν) m. *adv.*; g. sein φρονεῖν, ἔχειν, διακεῖσθαι (τὴν γνώμην od. τὴν διάνοιαν) m. *adv.*, z. B. gut g. sein gegen Jmd. εὖ φρονεῖν τινι, εὐνοϊκῶς od. εὐμενῶς ἔχειν (διακεῖσθαι, διατεθῆναι) πρός τινα, auch εὔνουν εἶναι od. εὐνοεῖν τινι, εὔνοιαν ἔχειν τινί, εὐνοίᾳ χρῆσθαι περί τινα; freundlich gegen Jmd. g. sein φιλικῶς διακεῖσθαί τινι; übel, schlecht gegen Jmd. g. sein δυσμενῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, ἐχθρῶς διακεῖσθαι πρός τινα; δυσμενῆ, δύσνουν, κακόνουν, ἐχθρὸν εἶναί τινι. — ich bin so g. ουτως ἔχω τὴν γνώμην. — bald so bald so g. sein ἄλλοτ' ἄλλως ἔχειν (τὴν γνώμην). — ebenso g. sein ὁμοίως od. κατὰ ταὐτὰ ἔχειν τινί. — er weiss wie ich gegen ihn g. bin οἶδεν ὡς (ὅπως) ἔχω od. διάκειμαι πρὸς αὐτόν. — gleich g. sein m. Jmd. τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν od. ταὐτὰ γιγνώσκειν τινί; ὁμογνωμονεῖν, ὁμοφρονεῖν, ὁμονοεῖν τινι; gleich g. ὁμογνώμων, ὁμόφρων, ὁμόνους 2. — anders g. sein ἀλλοίαν γνώμην ἔχειν, selten ἀλλοφρονεῖν. — hoch g. sein μέγα φρονεῖν. — medisch g. sein τὰ τῶν Μήδων φρονεῖν, μηδίζειν u. so μακεδονίζειν, φιλιππίζειν.

Gesinnung ἡ γνώμη, διάνοια, καρδία, ψυχή, ὁ νοῦς, ἡ τῆς ψυχῆς διάθεσις, selten αἱ φρένες. — gute G. ἡ εὐγνωμοσύνη, χρηστότης, καλοκἀγαθία. — gütige, wolwollende G. ἡ εὔνοια, εὐμένεια, φιλοφροσύνη. — üble, schlechte G. ἡ δύσνοια, κακόνοια, δυσμένεια. — gleiche G. ἡ ὁμόνοια, poet. u. sp. ὁμοφροσύνη, sp. ὁμογνωμοσύνη. — hohe, edle G. ἡ μεγαλοφροσύνη, μεγαλοψυχία, τὸ φρόνημα. — niedrige, gemeine G. ἡ μικροψυχία, ἀνελευθερία. — e. gute, wolwollende, üble, gleiche G. haben od. hegen, s. unter „gesinnt". — entgegengesetzter G. sein ἐναντίαν ἔχειν τὴν γνώμην, τὰ ἐναντία φρονεῖν. — seine G. ändern μετανοεῖν, μεταγιγνώσκειν; μεθαρμόττεσθαι τῆς γνώμης. — bei seiner G. bleiben μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης, οὐκ ἐξίστασθαι τῆς γνώμης. — Jmd. e. G. einflössen ἐμποιεῖν τινι γνώμην, διατιθέναι τινά πως. — Jmd. auf andere G. bringen πείθειν, μετα-, παρα-πείθειν τινά.

Gesinnungsgenosse ὁ ταὐτὰ φρονῶν τινι, ὁ [φρονῶν τά τινος.

gesittet ἥμερος 2. (kultiviert); gut od. wol g. κόσμιος 3., εὔκοσμος 2., κομψός 3., ἀστεῖος 3. u. 2., εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος 3., εὐπαίδευτος 2. (v. äusserem Wesen); κόσμιος 3., σώφρων 2. (in sittl. Beziehg.). — g. machen παιδεύειν, ἐκπαιδεύειν. — schlecht g. ἀπαίδευτος, ἄγροικος 2. (v. äusserem Wesen); ἄκοσμος 2. u. stärker ἄσωτος, ἀσελγής 2. (in sittl. Beziehg.). — g. machen ἡμεροῦν, παιδεύειν.

gesonnen sein, s. gedenken 4).

gesotten, s. sieden.

Gespann τὸ ζεῦγος, ἡ συνωρίς, ίδος, auch τὸ ἅρμα (Wagen u. Pferde).

gespannt 1) eig. δια-, ἐν-, συν-τεταμένος 3. — 2) übtr. *a*) in Erwartung: μετέωρος 2., ὀρθός 3. — in g. Erwartung sein ὀρθὸν od. μετέωρον εἶναι, ἐπῆρθαι ταῖς ἐλπίσιν. *b*) g. Aufmerksamkeit: ὁ ἀτενισμός. — g. aufmerken ἀτενίζειν, ἀτενὲς (ἀτενῶς) τηρεῖν. *c*) m. Jmd. g. sein, s. [uneinig.

Gesparr, s. Sparrwerk.

Gespenst τὸ φάσμα, τὸ φάντασμα, τὸ εἴδωλον, sp. τὸ δαιμόνιον; τὸ μορμολυκεῖον (-λύκειον), sp. ἡ μορμολύκη; ἡ μορμώ, οῦς, ἡ μορμών, -όνος (u. -ῶνος; in weiblicher Gestalt; vgl. ἡ Ἔμπουσα). — Jmd. durch G. schrecken μορμολύττε- [σθαί τινα.

gespensterartig φασματώδης 2.

Gespenstergeschichte ὁ περὶ φασμάτων λόγος. — G. erzählen φασματολογεῖν sp.

Gespensterstunde αἱ μέσαι νύκτες.

gespenstisch, z. B. e. g. Mensch φάσμα τι.

Gespiele ὁ συμπαίκτωρ, ορος, ὁ συμπαίστης; ὁ ἡλικιώτης, ἧλιξ, κος, ὁμῆλιξ, κος (Altersgenoss).

Gespielin ἡ συμπαίστρια, sp. συμπαίκτρια; ἡ ἡλικιῶτις, ιδος, ἧλιξ, κος, ὁμῆλιξ, κος (Altersgenossin).

Gespinnst τὸ νῆμα, διάνημα; ὁ κλωστήρ, ῆρος.

Gespött, 1) das Spotten: ἡ σκῶψις, τὸ σκῶμμα; ἡ χλευασία, χλεύη, ὁ χλευασμός; ὁ κατάγελως,

ωτος, sp. ὁ ἐμπαιγμός, τὸ ἔμπαιγμα. — sein G. womit treiben σκώπτειν (ἐπισκώπτειν) τι u. εἴς τι, ἐμπαίζειν τινί, καταγελᾶν τινος, κατασκώπτειν τι. — 2) Gegenstand des G.: ὁ γέλως, ωτος, ἡ χλεύη, παιδιά. — Jmd. zum G. machen γέλωτα τίθεσθαι od. ἀποδεικνύναι τινά, παιδιὰν od. χλεύην ποιεῖσθαί τινα, καταγέλαστον ποιεῖν τινα. — Jmd. zum G. werden γέλωτα γίγνεσθαί τινι, καταγέλαστον γίγνεσθαί τινι od. ὑπό τινος, καταγελᾶσθαι (*P.*) ὑπό τινος. — sich zum G. machen γέλωτα ὀφλισκάνειν.

Gespräch οἱ λόγοι, auch ὁ λόγος (allg.); ἡ ὁμιλία (Unterhaltung); ἡ ἔντευξις, ἐπίτευξις (Besprechung); ὁ διάλογος, ἡ διάλεκτος, seltner ἡ διάλεξις (mehr wissenschaftl. Unterredung). — e. G. m. Jmd. anknüpfen λόγους συνάπτειν τινί. — sich in e. G. m. Jmd. einlassen εἰς λόγους ἀφικνεῖσθαι, ἔρχεσθαι, συνέρχεσθαί τινι. — e. G. m. Jmd. führen λόγους συμβάλλεσθαί τινι, διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα; διαλογίζεσθαι πρός τινα (e. wissenschaftl. G. führen). — e. langes G. mit einander halten πολλοὺς λόγους ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους, διαγίγνεσθαι διαλεγομένους πρὸς ἀλλήλους. — d. G. kommt auf etw. λόγος γίγνεται, ἐμπίπτει, ἐμβάλλεται περί τινος. — d. G. abbrechen παύεσθαι διαλεγόμενον. — im G. durch d. *part.* διαλεγόμενος u. dgl. — es geht d. G., s. Gerede. — in Form eines G. διαλογικός 3. — in d. Weise eines wissenschaftl. G. διαλεκτικός 3. (auch „im wissenschaftl. G. geübt od. geschickt").

gesprächig εὐπροσήγορος, φιλοπροσήγορος 2., ὁμιλητικός, κοινός 3.; im üblen Sinne, s. geschwätzig.

Geschwätzigkeit ἡ εὐπροσηγορία, φιλοπροσηγορία; im üblen Sinne, s. Geschwätzigkeit.

gesprächsweis διαλογικῶς sp.; besser καταλογάδην od. *part.* διαλεγόμενος.

gesprenkelt ποικίλος 3.; poet. u. sp. στικτός 3.; poet. auch βαλιός 3.

Gestade ὁ αἰγιαλός; ἡ ἠών, όνος; ἡ ἀκτή (selten); ἡ παραλία (Küstenland); ὁ θίς, θινός [(Düne).

geständig sein, s. gestehen.

Geständniss ἡ ὁμολογία, τὸ ὁμολόγημα, sp. ἡ ἐξομολόγησις, ὁμολόγησις; auch durch Verba, z. B. nach deinem G. ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, Jmd. zum G. zwingen ἀναγκάζειν (καταναγκάζειν) τινὰ ὁμολογεῖν, durch d. Folter ἐκβασανίζειν τινά. — e. G. ablegen, s. gestehen.

Gestalt ἡ μορφή (äussere G., zumal des Menschen; u. bes. schöne G.), seltner ἡ μόρφωσις u. poet. u. sp. τὸ μόρφωμα; τὸ σχῆμα (d. äussere Erscheinung, Haltung, *habitus*); ἡ ὄψις, τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα (d. äussere Ansehen, d. Aussehen); τὸ εἶδος, ἡ μορφή, ὁ ῥυθμός (bes. d. Form im Gegens. zur Materie); ὁ τύπος (Umriss, bildliche Darstellung); ἡ φύσις (natürliche G.). — ist es = „Beschaffenheit, Art u. Weise" τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, ἡ σύστασις, ὁ τρόπος, auch τὸ σχῆμα, z. B. in d. G. v. etw. ἐν σχήματί τινος, solcher G. dass … οὕτως ὥστε od. τρόπον τοιοῦτον ὥστε …; folgender G. ὧδε, οὕτω(ς); gleicher G. ὡσαύτως, παραπλησίως. — schöne G. ἡ εὐμορφία, εὐφυΐα, hässliche G. ἡ ἀμορφία, δυσμορφία, sp. δυσείδεια; v. schöner G. εὔμορφος, εὐφυής, εὐειδής 2., καλὸς (3.) τὴν μορφήν, v. hässlicher G. ἄμορφος, δύσμορφος, δυσειδής 2., sp. κακοειδής, κακόμορφος 2. — d. Griechen bilden übr. viele Compos. auf -(ο)ειδής (zsgz. -ώδης) u. -μορφος, z. B. v. menschlicher G. ἀνθρωποειδής, ἀνθρωπόμορφος 2. u. dgl. — e. G. geben μορφοῦν, σχηματίζειν, δια-, κατα-σχηματίζειν, πλάττειν, τυποῦν. — e. G. bekommen od. annehmen μορφοῦσθαι *P.*; συνίστασθαι; εἶδος, σχῆμα, σύστασιν λαμβάνειν; d. G. v. etw. annehmen μορφοῦσθαι (*P.*) κατά τι; Jmds. G. annehmen εἰκάζεσθαί (*P.*) τινι, ἀφομοιοῦν ἑαυτόν τινι. — e. andere G. annehmen μεταμορφοῦσθαι *P.*, μεταλλάττεσθαι od. μεταβάλλεσθαι τὴν μορφήν. — e. andere G. gewinnen ἀλλοῖον γίγνεσθαι, εἰς ἀλλοίαν μορφὴν od. ἰδέαν καταστῆναι. — in der G. Jmds. erscheinen ὁρᾶσθαι (*P.*) λαβόντα τὴν μορφήν τινος; bald in dieser, bald in jener G. erscheinen φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις ἰδέαις. — Jmd. in seiner wahren G. zeigen ἀποφαίνειν τινὰ ὁποῖός ἐστι φύσει (τοὺς τρόπους).

gestalten 1) eig. μορφοῦν, sp. διαμορφοῦν; σχηματίζειν, δια-, κατα-σχηματίζειν, πλάττειν, διαρθροῦν (u. *M.*), τυποῦν. — sich g. μορφοῦσθαι *P.*; συνίστασθαι; εἶδος, σχῆμα, σύστασιν λαμβάνειν. — schön gestaltet καλὸς (3.) τὴν μορφήν; εὔμορφος, εὐφυής 2. — 2) übtr. τιθέναι, καθιστάναι. — sich g. καθίστασθαι (καταστῆναι), γίγνεσθαι, ἀποβαίνειν. — d. Zukunft wird sich für dich gut g. εὖ σοι ἕξει τὸ μέλλον. — bei so gestalteten Verhältnissen οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων. — d. Sachen haben sich anders gestaltet als man erwartete παράδοξός τις ἐγένετο τῶν πραγμάτων μεταβολή.

gestaltlos ἄμορφος (selten ἀμόρφωτος), ἀσχημάτιστος, sp. ἀτύπωτος 2.

Gestaltlosigkeit τὸ ἄμορφον.

Gestaltung 1) das Gestalten: ἡ μόρφωσις, sp. διαμόρφωσις; ἡ σχημάτισις, ὁ σχηματισμός; ἡ διάρθρωσις; ἡ πλάσις; ἡ τύπωσις. — 2) = Gestalt, w. s.

Gestank ἡ κακὴ ὀσμή, δυσωδία, δυσοσμία, κακοσμία; ὁ βρῶμος, τράγος (bockiger G.) sp. — ohne G. ἄβρωμος 2. sp. — G. verursachend, s. stinkend.

gestatten ἐπιτρέπειν, ἐφιέναι (u. *M.*), παρέχειν, διδόναι τινί τι od. m. *inf.*; ἐξουσίαν παρέχειν, διδόναι, ποιεῖν τινί τινος od. m. *inf.*; ἀνιέναι (ἵημι) τινὶ (τινὰ) ποιεῖν τι; ἐᾶν τινα ποιεῖν τι, περιορᾶν τινα ποιοῦντά τι; συγ-, παρα-χωρεῖν τινί τι od. m. *inf.* — es ist gestattet ἔξεστι, πάρεστι, ἔνεστι (ἔνι), auch ἔστι, παρέχει m. *inf.*; ferner ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται m. *inf.*; νόμιμόν ἐστι, θέμις ἐστί (nach d. Rechte, nach d. Gesetzen) m. *inf.*; da gestattet ist ἐξόν, παρόν, (εὖ) παρασχόν. — d. Zeit gestattet nicht viele Worte zu machen ὁ χρόνος οὐκ ἐπιδέχεται μακρολογεῖν. — s. erlauben.

gestehen ὁμολογεῖν, καθομολογεῖν; συνομολογεῖν (u. *M.*); ἐξομολογεῖσθαι; seltener ἀνθομολογεῖσθαι; auch συμ-, κατα-φάναι. — freiwillig g. αὐθομολογεῖσθαι sp. — nicht g., s. leugnen.

Gestein ἡ πέτρα; οἱ λίθοι (auch ὁ λίθος *collect.*).

Gesteinigt ὁ φελλεύς, sp. ὁ φελλεών, ῶνος.

Gestell ὁ κιλλίβας od. ὀκρίβας, αντος; ἡ τηλία; vgl. Fussgestell.

gestempelt σφραγιστός, ἐσφραγισμένος 3.; vgl. [geaicht.

gestern χθές (ἐχθές). — seit g. ἐξ χθιζινοῦ (ἐχθιζινοῦ). — g. u. vorgestern χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν; g. od. vorgestern = „kürzlich, neulich" πρώην (τε) καὶ χθές, χθὲς (τε) καὶ πρώην, auch ἄρτι, ἄρτι καὶ πρώην.

gestickt πεποικιλμένος, διαπεποικιλμένος, ποικίλος 3., διαποίκιλος 2.

Gestikulation ὁ μορφασμός, ἡ χειρονομία, σχηματοποιία sp.; τὰ σχήματα.

gestikulieren μορφάζειν, χειρονομεῖν, σχηματίζεσθαι, σχηματοποιεῖσθαι.

gestimmt, sein διατεθῆναι, διακεῖσθαι, ἔχειν (τὴν ψυχήν) m. entspr. *adv.*; auch durch besondere

Ausdrücke, z. B. fröhlich g. sein εὐθυμεῖσθαι, εὐθυμίαν ἄγειν, εὐφραίνεσθαι *DP.*; traurig g. sein λυπεῖσθαι *P.* u. dgl.

Gestirn τὸ ἄστρον (Sternbild); ὁ ἀστήρ, έρος (Stern). — Kunde der G. ἡ ἀστρονομία, ἀστρολογία. — unter die G. versetzen καταστερίζειν, καταστεροῦν; Versetzung unter die G. ὁ καταστερισμός (sp.).

gestirnt ἀστεροειδής 2., ἄστροις διειλημμένος 3.; sp. κατηστερισμένος u. κατηστερωμένος 3., κατάστερος 2.

Gestöber, s. Schneegestöber.

Gestotter τὸ ψέλλισμα; vgl. Stottern.

Gesträuch ὁ θάμνος, τὸ λοχμῶδες od. θαμνῶδες χωρίον, ἡ λόχμη, auch ἡ ὕλη.

gesträuchartig θαμνώδης, λοχμώδης 2.

gestreift ῥαβδωτός 3. (v. Kleidern); γραμμαῖς διειλημμένος 3.; auch m. διά zsgstzte *adj.*, z. B. weiss, grün, roth g. διάλευκος, διάχλωρος, διέρυθρος 2.

gestreng, s. streng.

gestrickt χηλευτός 3.

gestrieft, s. gestreift.

gestrig ὁ, ἡ, τὸ χθές; χθιζινός, ἐχθιζινός 3.; sp. χθεσινός 3., poet. u. sp. χθιζός 3. — d. g. Tag ἡ χθὲς ἡμέρα, ἡ προτεραία.

Gestrüpp, s. Gesträuch.

Gestüt τὸ ἱπποτροφεῖον.

Gesuch ἡ δέησις, τὸ δέημα; ἡ ἀξίωσις, selten τὸ ἀξίωμα; vgl. Bitte. — e. G. bei Jmd. anbringen δέησιν ποιεῖσθαι πρός τινα, δέησιν δεῖσθαί (*DP.*) τινος od. bloss δεῖσθαί τινος. — sein G. wurde ihm bewilligt ἔτυχεν ὧν ἐδεήθη. — sein G. wurde ihm abgeschlagen ἀπέτυχεν (od. ἠτύχησεν) ὧν ἐδεήθη. — Jmds. G. bewilligen ὑπακούειν od. χαρίζεσθαί τινι δεομένῳ. — Jmds. G. abschlagen ἄπρακτον ἀποπέμπειν τινὰ δεόμενον. — was ist dein G.? τίνων δὴ δέει; τί δὴ αἰτεῖς;

gesucht ἐπιτετηδευμένος, ἐπιτηδευτός 3.; vgl. gekünstelt.

Gesumm ὁ βόμβος.

gesund 1) v. Krankheit frei *a*) eig.: ὑγιής 2., ὑγιεινός 3. (ὑγιηρός 3. Hdt.), ὑγιαίνων 3.; εὐεκτικός 3., sp. ὁ εὐέκτης (sich wolbefindend); εὔρωστος 2. (wol bei Kräften); σῶς, σῶν (unversehrt); ἄνοσος 2. (ohne Krankheit). — g. sein ὑγιᾶ εἶναι, ὑγιαίνειν, ὑγιεινῶς od. καλῶς ἔχειν, ὑγιείᾳ χρῆσθαι, ἐρρῶσθαι, sp. εὐεκτεῖν, εὐρωστεῖν. — g. machen ὑγιᾶ ποιεῖν, ὑγιαίνειν, ὑγιάζειν, selten ὑγιοῦν, sp. ὑγιοποιεῖν, auch ἰᾶσθαι (heilen). — g. werden ὑγιᾶ γίγνεσθαι; ὑγιάζεσθαι (selten ὑγιαίνεσθαι) *P.*; σῴζεσθαι (*P.*) ἐκ νόσου, διασῴζεσθαι (v. e. Krankheit gerettet werden), s. genesen. — g. erhalten σῴζειν, διασῴζειν; seine Constitution g. erhalten ἄνοσον συνέχειν τὴν ἀκμήν. — bleibe g.! ὑγίαινε, ἔρρωσο. — ich will nicht g. bleiben, wenn ... μὴ ὥρασιν ἱκοίμην εἰ m. f. *opt.* *b*) übtr. v. Sinn, Rede u. dgl.: ὑγιής 2.; ἀρτίφρων 2. (bei g. Verstande); σώφρων 2. (verständig, besonnen). — bei g. Verstande sein φρονεῖν, εὖ φρονεῖν, σωφρονεῖν. — 2) der Gesundheit zuträglich, v. Gegenden, Speisen u. s. w.: ὑγιεινός 3.; ὑγιαστικός, εὐεκτικός 3. (g. machend). — d. g. Lage, Beschaffenheit τὸ ὑγιεινόν.

Gesundbrunnen τὰ ὑγιεινὰ ὕδατα.

Gesundheit 1) eig. ἡ ὑγίεια, τὸ ὑγιές, τὸ ὑγιεινόν, τὸ ὑγιαίνειν; τὸ ἄνοσον, sp. ἡ ἀνοσία; ἡ εὐεξία, εὐρωστία; ἡ ἀκμή (Fülle der G.). — d. G. bei etw. zusetzen τὴν τοῦ σώματος ἀκμὴν καταναλίσκειν εἴς τι. — seine G. wieder erhalten, s. gesund werden u. genesen. — was zur G. beiträgt τὰ πρὸς ὑγίειαν συμφέροντα od. τὰ ὑγιεινά. — auf d. G. bezüglich ὑγιεινός 3. — Regeln für d. G. ὑγιεινὰ παραγγέλματα. — d. G. e. Ortes τὸ ὑγιεινὸν τοῦ χωρίου. — zur G.! (als Wunsch beim Niesen) Ζεῦ σῶσον od. ζῆθι. — 2) übtr. *a*) v. d. Seele: ἡ ὑγίεια; G. v. Leib u. Seele ἡ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑγίεια. *b*) d. bei e. Gelage ausgesprochene Wunsch für Jmds. Wolsein: ἡ φιλοτησία, πρόποσις. — Jmds. G. trinken, ausbringen φιλοτησίας (-σίαν) προπίνειν τινί, sp. φιλοτησίαν παρέχειν (διαμετρεῖν) τινί, προπίνειν τινὶ κύλικα, ἐπιχεῖσθαί τινος, ἐπίχυσιν ποιεῖσθαί τινος; auf e. G. Bescheid thun φιλοτησίαν (πρόποσιν) λαμβάνειν od. δέχεσθαι. — d. Ausbringen einer G. ἡ πρόποσις, ἐπίχυσις.

Gesundheitsmittel τὸ χρηστὸν φάρμακον; *pl.* τὰ πρὸς ὑγίειαν συμφέροντα, τὰ ὑγιεινά.

Gesundheitspflege ἡ τῆς ὑγιείας ἐπιμέλεια.

Gesundheitsregel ἡ δίαιτα. — e. Kranken e. G. vorschreiben δίαιταν προστάττειν τινί, διαιτᾶν τινα.

Gesundheitsumstände, **-zustand** ἡ (τοῦ σώματος) ἕξις; τὰ τῆς ὑγιείας, τὰ περὶ τὴν ὑγίειαν.

Gesundheitsvorschriften τὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Gesundwerden, das, ἡ ὑγίανσις, ὑγίασις.

Getäfel αἱ σανίδες, τὸ σανίδωμα; τὰ φατνώματα (Kassettenwerk).

getäfelt φατνωματικός, φατνωτός 3., s. täfeln.

Getändel ὁ λῆρος (auch *pl.*), αἱ φλυαρίαι.

getigert παρδαλωτός 3., vgl. gefleckt.

Getöne ἡ ἠχή, ὁ ἦχος.

Getöse ὁ ψόφος, πάταγος, κτύπος, βρόμος, θόρυβος, τὸ πατάγημα, sp. ἡ παταγή; poet. u. sp. ὁ ἀραγμός, κόναβος, ὅτοβος; im Bes. ὁ βόμβος (dumpfes G.); ὁ ῥοῖζος, ῥοῖβδος, τὸ ῥοίζημα (sausendes, schwirrendes G.); ἡ ῥαχία (bes. der Brandung sp.). — G. machen ψόφον ποιεῖν, θόρυβον od. πάταγον ἀποτελεῖν; ψοφεῖν, παταγεῖν, κτυπεῖν, θορυβεῖν.

Getränk τὸ ποτόν, τὸ πῶμα (τὸ πόμα); berauschendes G. τὸ μέθυ. — Wasser ist mein G. ὕδωρ μόνον πίνω.

Getrappel ὁ κτύπος.

getrauen, sich, πιστεύειν ἑαυτῷ, θαρρεῖν, τολμᾶν, ἀποτολμᾶν, προσίεσθαι, ἀξιοῦν m. *inf.* — sich nicht g. ἀπορεῖν, ὀκνεῖν m. *inf.*

Getreide ὁ σῖτος, *pl.* τὰ σῖτα (auf d. Felde u. geerntet); τὸ σιτίον, gew. *pl.* τὰ σιτία (d. geerntete); selten τὸ λήιον (auch m. σίτου; d. G. auf d. Felde); s. Feldfrüchte. — e. wenig G. τὸ σιτάριον. — d. G. steht hoch βαθύς ἐστιν ὁ σῖτος. — d. G. einfahren συγκομίζεσθαι τὸν σῖτον. — G. herbei-, zuführen σιτηγεῖν, σιταγωγεῖν; G. führend, zuführend σιτηγός, σιταγωγός 2. — Mangel an G. ἡ σιτοδεία. — m. G. betheilen σιτομετρεῖν, σιτοδοτεῖν τινα (erst sp.); G. erhalten, damit betheilt werden σιτοδοθεῖσθαι (*P.*), sp. σιτομετρεῖσθαι (*P.*). — G. tragend od. hervorbringend σιτοφόρος 2. — m. G. besät σιτόσπορος 2. sp. — G. essend σιτοφάγος 2. — m. G. handeln σιτοπωλεῖν. — G. kaufen od. aufkaufen σιτωνεῖν. — d. G. betreffend, zum G. gehörig σιτηρός, sp. σιτικός, σίτινος 3. — aus G. bereitet σιτηρός, sp. σίτινος 3.

getreideähnlich σιτώδης 2.

Getreidearten τὰ σιτηρά, τὰ σιτώδη.

getreideartig σιτώδης 2.

Getreideankauf ἡ σιτωνία.

Getreideaufkäufer ὁ σιτώνης.

Getreideaufkauf ἡ σιτωνία.

Getreideausfuhr ἡ τοῦ σίτου (sp. σιτικὴ) ἐξαγωγή.

Getreideaustheilung ἡ τοῦ σίτου διανομή, sp. ἡ σιτοδοσία, σιτομετρία.

Getreidebau ἡ γεωργία.

Getreidebehälter ἡ σιτοδόκη, σιτοθήκη sp.; ὁ σιρός (eig. e. Grube, um Getreide aufzubewahren).

Getreideboden τὸ σιτοβολεῖον, sp. τὸ σιτοβόλιον, σιτόβολον, ὁ σιτοβολών, ῶνος.

Getreideernte ἡ σίτου συγκομιδή.

Getreidefeld ὁ σιτών, ῶνος sp.

Getreidehändler ὁ σιτοπώλης, σιτοκάπηλος.

Getreidehandel, treiben σιτοπωλεῖν.

Getreidekäufer ὁ σιτώνης.

Getreidehülse ὁ χιτών, ῶνος.

Getreidelieferung ἡ σιτηγία, sp. σιταγωγία; ἡ σίτου χορηγία od. ἐπάρκεια.

Getreidemagazin, s. Getreideboden.

Getreidemangel ἡ σιτοδεία, ἡ σπάνις σίτου, ἡ σπανοσιτία, sp. σπανοκαρπία.

Getreidemarkt ἡ σίτου ἀγορά, τὰ σιτία. — der d. Aufsicht über d. G. hat ὁ σιτοφύλαξ, κος; d. Aufsicht über d. G. haben σιτοφυλακεῖν.

Getreidemass τὸ σιτηρὸν μέτρον. — d. obrigkeitliche Person, die auf die Richtigkeit der G. zu sehen hat ὁ σιτομέτρης.

Getreidepreis ἡ τοῦ σίτου τιμή. — die G. steigen ἐπιτιμᾶται ὁ σῖτος. — wie stehen die G.? πῶς ὁ σῖτος ὤνιος;

getreidereich πολύσιτος 2.

Getreidereichthum ἡ πολυσιτία, ἡ σίτου ἀφθονία.

Getreideschiff ἡ σιταγωγὸς od. σιτηγὸς ναῦς; τὸ σιταγωγὸν πλοῖον, τὸ σιτηγόν (πλοῖον); ἡ σιταγωγὸς ὁλκάς, άδος.

Getreidesendung ἡ σιτοπομπία.

Getreidespende ἡ σιτοδοσία sp.

Getreidetheuerung ὁ σῖτος τίμιος.

Getreidetransport, s. Getreidesendung.

Getreidevertheilung, s. Getreideaustheilung.

Getreidevorrath ὁ ἀποκείμενος σῖτος.

Getreidezehend ἡ σίτου δεκάτη.

Getreidezufuhr ἡ σιτηγία, sp. σιταγωγία.

getreu 1) der Wahrheit od. Wirklichkeit gemäss: ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahr); ἀκριβής 2. (genau); ἐναργής 2. (leibhaftig). — 2) treu: πιστός 3.; εὔνους 2. (wolwollend); μόνιμος, παραμόνιμος, παράμονος 2. (der an Jmd. od. etw. fest hält). — d. Gesetzen g. bleiben ἐμμένειν τοῖς νόμοις; seinem Charakter g. bleiben ἐγκαρτερεῖν τῷ ἤθει.

getreulich πιστῶς (treu); ἀκριβῶς (genau); κατὰ δύναμιν, ὅσον δυνατὸν μάλιστα (nach Kräften).

Getriebe 1) eig. Triebwerk, Getümmel w. s. — 2) übtr. ἡ παρασκευή, σκευωρία, τὰ σκευωρήματα, αἱ μηχαναί.

getrieben (m. d. Hammer) σφυρήλατος 2.; von od. mit g. Arbeit τορευτός 3.; τὸ τόρευμα.

getrocknet αὖος 3.; s. trocknen.

getrost θαρραλέος 3., εὐθαρσής 2.; ἀδεής, ἄφοβος 2. (furchtlos); ἀνέκπληκτος 2. (unerschrocken). — g. sein θαρρεῖν, εὐθαρσεῖν, οὐ δεδιέναι, οὐ φοβεῖσθαι (*aor. P.*). — g. Muthes θαρρῶν 3. od. durch d. *adv.* θαρραλέως, θαρρούντως, εὐθαρσῶς, ἀδεῶς.

Getümmel ὁ θόρυβος (Lärm); ὁ ὄχλος, ἡ ταραχή, τύρβη (Verwirrung, Gedränge).

geübt in etw. γεγυμνασμένος (3.) τι, περί (πρός) τι, ἔν τινι; ἠσκημένος (3.) τι, πρός (εἴς) τι; ἔμπειρος (2.) τινος; ἐπιστήμων (2.) τινός u. τι; δεινός (3.) τι. — g. sein in etw. γεγυμνασμένον εἶναί τι u. s. w.; auch ἐμπείρως ἔχειν od. ἐμπειρίαν ἔχειν τινός; vgl. geschult.

geviert τετράγωνος 2. (viereckig); τετραμερής 2. (aus vier Stücken bestehend). — g. Zahl ἡ τετράς, άδος.

Geviert, s. Quadrat.

gewachsen 1) tauglich zu etw.: ἱκανὸς (3.) εἴς (πρός, ἐπί) τι od. m. *inf.*, ἐπιτήδειος (3. u. 2.) εἴς (πρός) τι od. m. *inf.*; διαρκὴς od. αὐτάρκης (2.) πρός τι; δυνατός (3.) τι, κατά (πρός) τι od. m. *inf.* — einer Sache g. sein διαρκεῖν πρός τι; δύνασθαι πράττειν τι. — 2) Jmd. (im Kampfe) g.: ἀντίπαλος 2., ἴσος (3.) τινί; ἐνάμιλλος (2.) τινι (im Wettkampfe); ἰσοπαλής, sp. ἰσόπαλος (2.) τινι (zunächst im Ringkampfe); ἀξιόμαχος (2.) τινι od. πρός τινα, sp. ἰσόμαχος (2.) τινι (in d. Schlacht). — Jmd. g. sein ἀντίπαλον εἶναί τινι; auch ἱκανῶς ἔχειν πρός τινα (sp. ἱκανὸν εἶναί τινι), ἀντέχειν τινί u. πρός τινα. — Jmd. nicht g. ἥττων (2.) τινός. — Jmd. nicht g. sein ἥττω εἶναί τινος, ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος, auch εἴκειν τινί.

Gewächs *a*) eig. τὸ φυτόν, τὸ φύτευμα. — Pflege od. Zucht der G. ἡ φυτουργία, sp. τὸ φυτούργημα, ἡ φυτοτροφία. *b*) übtr. am Leibe: τὸ φῦμα; τὸ σάρκωμα (fleischiges G.). — ich bekomme e. G. φῦμά μοι φύεται.

Gewächshaus τὸ φυτευτήριον, sp. φυτουργεῖον, φυτώριον.

gewählt, s. wählen.

Gewähr, Gewährschaft ἡ πίστις, τὸ πιστὸν u. τὰ πιστά (Versicherung); ἡ βεβαίωσις. — G. leisten für etw. πίστιν (πιστὰ) διδόναι τινός, πιστοῦσθαί τι, βεβαιοῦν (u. *M.*) τι, sp. ἀσφαλίζειν (u. *M.*) τι.

gewähren 1) etw. Jmd. verschaffen, was er wünscht od. was ihm gefällt: διδόναι, παρέχειν (u. *M.*), πορίζειν, παρασκευάζειν, ἐπαρκεῖν, προξενεῖν τινί τι. — Jmd. e. Bitte g. ἐκτελεῖν, ποιεῖν ὧν ἄν τις δεηθῇ; ὑπακούειν od. χαρίζεσθαί τινι δεομένῳ. — Jmd. e. Wunsch g. ποιεῖν ἃ ἂν βούληταί τις. — Jmd. e. Gunst g. χαρίζεσθαί τινι. — mir wird e. Bitte gewährt τυγχάνω ὧν δέομαι. — Jmd. Verzeihung g. συγγνώμην ἔχειν τινί. — Jmd. e. Unterredung g. δέχεσθαί τινα εἰς λόγους, ἀποδέχεσθαι od. προσίεσθαί τινα. — Jmd. Freude g. ἡδονὴν od. εὐφροσύνην παρέχειν τινί, ποιεῖν τινα ἥδεσθαι (*P.*) od. εὐφραίνεσθαι (*DP.*), εὐφραίνειν τινά. — Nutzen g. ὠφέλειαν παρέχειν od. φέρειν τινί, ὠφελεῖν τινα u. ä. — 2) Jmd. g. lassen: ἐπιτρέπειν τινὶ od. ἐᾶν τινα ποιεῖν ὅ τι ἂν βούληται, περιορᾶν τινα ποιοῦντα ὅ τι ἂν βούληται. — vgl. erfüllen.

Gewährleistung ἡ πίστις, πίστωσις; ἡ ἐγγύη, διεγγύησις; vgl. Bürgschaft.

Gewährschaft, s. Bürgschaft.

Gewährsmann ὁ ἐγγυητής, sp. ὁ βεβαιωτής (Bürge); ὁ μάρτυς, ρος (Zeuge); ἀνὴρ ἀξιόχρεως (glaubwürdiger Mann). — G. sein ἐγγυᾶσθαι, μαρτυρεῖν. — e. G. anführen, sich auf e. G. berufen ἐπάγεσθαι μάρτυρα; sich bei etw. auf e. glaubwürdigen G. berufen εἰς ἀξιόχρεων τὸν λέγοντα ἀναφέρειν τι.

Gewährung, durch d. entspr. Verba.

gewärtig sein, einer Sache προσδοκᾶν, προσδέχεσθαι, περιμένειν τι; Jmd. g. sein ὑπηρετεῖν τινι, θεραπεύειν τινά. — man muss g. sein, dass dies geschieht ἐπίδοξόν ἐστι γενέσθαι τοῦτο.

Gewäsch ὁ λῆρος (gew. *pl.*); ὁ ὕθλος (auch *pl.*); ἡ φλυαρία, φλυαρολογία, sp. τὸ φλυάρημα, ἡ κενολογία, ματαιολογία; auch ψυχροὶ λόγοι, ἡ τῶν λόγων ψυχρότης.

Gewässer τὰ ὕδατα.

gewahren, gewahr werden αἰσθάνεσθαι u. ἐπαισθάνεσθαί τινος od. τι, auch m. f. *part.* od.

ὅτι; μανθάνειν, καταμανθάνειν τινά u. τι, auch m. f. *part.* od. ὅτι; καθορᾶν τινα u. τι (erblicken). — ich werde etw. nicht g. φεύγει od. λανθάνει μέ τι. — d. Feinde wurden nicht g., dass d. Hellenen heranrückten οἱ Ἕλληνες ἐπελθόντες ἔλαθον τοὺς πολεμίους.

Gewahrsam ἡ φυλακή. — Jmd. in G. halten ἐν φυλακῇ od. φρουρᾷ ἔχειν τινά. — Jmd. in G. nehmen εἰς φυλακὴν παραδιδόναι, ποιεῖν, ἄγειν, ἀπάγειν τινά.

Gewalt 1) d. zwingende Kraft: ἡ ἰσχύς, ύος, ἡ ῥώμη (Stärke), auch τὸ κράτος (in att. Prosa nur in einigen stehenden Redensarten); ἡ βία, ἡ ἀνάγκη (Gewaltthätigkeit, Zwang); ἡ δεινότης, τὸ δεινόν (das Ueberwältigende, z. B. der Rede G. ἡ τῶν λόγων δεινότης). — mit G. βίᾳ, πρὸς βίαν (ersteres *act.*, letzteres gew. *pass.*), διὰ βίας, ὑπὸ βίας, βιαίως, πρὸς τὸ βίαιον, ἐκ τοῦ βιαίου, ἀνάγκῃ, πρὸς (κατ') ἀνάγκην, ἐξ (δι', ὑπ') ἀνάγκης, κατ' ἰσχύν, ἰσχύϊ; ἀνά od. κατὰ κράτος, κατὰ τὸ καρτερόν (letztere bes. als milit. *t. t.*, z. B. e. Stadt m. G. nehmen κατὰ κράτος ἑλεῖν πόλιν); auch durch d. *part.* βιαζόμενος, βιασάμενος. — G. brauchen βίᾳ χρῆσθαι (gegen Jmd. πρός τινα), τρέπεσθαι πρὸς βίαν. — G. anthun Jmd. βίαν od. ἀνάγκην προσ-, ἐπι-φέρειν τινί, βιάζεσθαί τινα, sp. προσβιάζεσθαί τινι; einem Mädchen G. anthun βιάζεσθαι (φθείρειν, καταφθείρειν, καταισχύνειν) κόρην. — sich G. anthun βιάζεσθαι αὐτόν (auch = „sich entleiben", wofür man auch διαχρῆσθαι αὐτόν sagt). — G. gegen etw. gebrauchen ἀντιβιάζεσθαι sp. — m. offener G. (nicht m. List) streiten βιαιομαχεῖν sp. — 2) Macht u. Befugniss etw. zu thun: ἡ ἐξουσία, ἡ δύναμις, τὸ κῦρος. — es steht in meiner G. κύριός εἰμί τινος od. *inf.*, ἐξουσίαν ἔχω τινός od. *inf.*, ἐπ' ἐμοί ἐστι od. δέδοταί μοι m. *inf.* — Jmd. G. geben ἐξουσίαν διδόναι τινί, κύριον ποιεῖν od. καθιστάναι τινά m. f. *inf.* — 3) Macht über Jmd., Obergewalt, Herrschaft: τὸ κράτος, ἡ ἐπικράτεια, ἡ ἀρχή; ἡ δεσποτεία (unumschränkte G.); ἡ τυραννίς, ίδος (unrechtmässige G.). — G. haben über Jmd. od. etw., s. herrschen, beherrschen. — Jmd. od. etw. in seiner G. haben κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος; ὑποχείριον od. ὑφ' ἑαυτῷ ἔχειν τινά od. τι; ἐγκρατῆ εἶναί τινος. — in Jmds. G. sein, unter Jmds. G. stehen εἶναι ἐπί (ὑπό) τινι, ὑποχείριον εἶναι od. ὑποτετάχθαι τινί, auch εἶναί τινος. — d. Feinde sind in unserer Gewalt οἱ πολέμιοι ἡμέτεροι. — in seine G. bekommen od. bringen ὑποχείριον λαμβάνειν od. ποιεῖσθαι, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, καταστρέφεσθαι, χειροῦσθαί τινα od. τι; κρατῆσαι u. ἐπικρατῆσαί τινος; κυριεύειν τινός; αἱρεῖν τινα od. τι (fangen). — in Jmds. G. gerathen, fallen γίγνεσθαι ἐπί (ὑπό) τινι, ὑποχείριον γίγνεσθαί τινι; ἁλίσκεσθαι (gefangen werden).

Gewalthaber ὁ κύριος, ὁ κυριεύων, οντος; ὁ δυνάστης; ὁ δυναστεύων, οντος; ὁ δεσπότης; ὁ τύραννος (unrechtmässiger Herrscher).

Gewaltherrschaft ἡ δεσποτεία (unumschränkte Herrschaft); ἡ τυραννίς, ίδος (unrechtmässige Herrschaft).

gewaltig ἰσχυρός, ῥωμαλέος 3. (stark, kräftig); σφοδρός 3., βίαιος 3. u. 2. (heftig), auch χαλεπός 3. (m. d. Nebenbegriffe des Lästigen); δεινός 3. (ausserordentlich); πολύς 3. (viel, umfangreich, intensiv); μέγας 3. (gross, bedeutend); δυνατός 3., πολὺ od. μέγα δυνάμενος 3. (mächtig, vielvermögend). — *adv.* ἰσχυρῶς, σφοδρῶς u. σφόδρα, χαλεπῶς, δεινῶς, λίαν, ἄγαν. — e. g. Menge πολὺ od. πάμπολυ πλῆθος. — g. sein πολλὴν od. μεγάλην δύναμιν ἔχειν, πολὺ od. μέγα δύνασθαι.

Gewaltmittel ἡ βία, ἡ ἀνάγκη (u. *pl.*). — G. anwenden χρῆσθαι βίᾳ, τρέπεσθαι πρὸς βίαν; G. gegen Jmd. anwenden βίᾳ χρῆσθαι πρός τινα; προσ-, ἐπι-φέρειν, auch προσάγειν ἀνάγκας τινί.

gewaltsam βίαιος 3. u. 2., ἀναγκαῖος 3. — *adv.* = mit Gewalt, s. Gewalt. — eines g. Todes sterben βίᾳ ἀποθνήσκειν, sp. βιαιοθανατεῖν; auch ἀποκτείνεσθαι, φονεύεσθαι *P.* — g. Tod ὁ βίαιος θάνατος, sp. ἡ βιαιοθανασία.

Gewaltsamkeit τὸ βίαιον; ἡ βία.

Gewaltstreich ἡ βία. — e. G. verüben βίᾳ χρῆσθαι. — s. Gewaltthat.

gewaltthätig βίαιος 3. u. 2., ὑβριστικός 3., ἄδικος 2.; *adv.* = mit Gewalt, s. Gewalt. — g. handeln ὑβρίζειν, ἀδικεῖν; βίᾳ τι διαπράττεσθαι.

Gewaltthätigkeit ἡ βία, ἡ βιαιότης, ὁ βιασμός; ἡ ὕβρις; ἡ ἀδικία.

Gewaltthat τὸ βίαιον (ἄδικον, ἀνόσιον) ἔργον; τὸ ὕβρισμα; τὸ ἀδίκημα. — e. G. verüben ἔργον ἄδικον ἐργάζεσθαι od. ἀποτελεῖν; ἀδικεῖν, ὑβρίζειν.

Gewand ἡ ἐσθής, ῆτος; ἡ στολή; τὸ περιβόλαιον; τὸ ἱμάτιον; ὁ πέπλος (bes. der Frauen). — in schönem G. εὖ περιεσταλμένος 3. — s. Kleid.

gewandt εὐχερής 2., ἐλαφρός, ὑγρός 3., auch εὔζωνος 2. (körperlich g., flink); δεξιός 3., ἐπιδέξιος 2., sp. εὔστροφος 2. (körperlich u. geistig g.); ἀμφι-, περι-δέξιος 2. (sehr g.); εὐμήχανος 2. (geistig g.), auch πανοῦργος, πολύτροπος 2. (vielfach im üblen Sinne = verschlagen); εὐτράπελος 2. (im Umgange u. Gespräche); in etw. g. ἐντρεχής (2.) ἔν τινι; e. g. Kopf εὐφυὴς ἀνήρ; g. Reden δεξιοὶ λόγοι. — Häufig gebraucht man *adj.* auf -ικός, z. B. g. im Disputieren, in Geschäften διαλεκτικός, πρακτικός 3.

Gewandtheit ἡ εὐχέρεια, ἐλαφρότης, ὑγρότης, sp. εὐεξία (bes. körperliche); ἡ δεξιότης, ἐπιδεξιότης, sp. ἡ εὐστροφία (körperliche u. geistige); ἡ ἀμφιδεξιότης sp. (grosse G.); ἡ εὐμηχανία (geistige), auch ἡ πολυτροπία (vielfach im üblen Sinne = Verschlagenheit), sp. ἡ ἐντρέχεια; ἡ εὐτραπελία (im Umgange u. Gespräche); ἡ ῥᾳδιουργία, ῥαστώνη (im Handeln); ἡ τῆς ψυχῆς ὀξύτης (Schärfe d. Geistes); ἡ εὐφυΐα (gute natürliche Anlage).

Gewebe 1) eig. τὸ ὕφασμα, ἡ ὑφή, συνυφή; sp. τὸ ὕφος. — G. der Spinne τὸ ἀράχνιον, τὸ πήνισμα. — 2) übtr. v. List u. Trug: αἱ μηχαναί, τὰ μηχανήματα, τὰ τεχνάσματα.

Gewehr, als Angriffswaffe: τὸ δόρυ (Lanze), τὸ ξίφος (Schwert), τὸ τόξον (Bogen), τὸ ἀκόντιον (Wurfspiess) u. dgl. — G. auf (hoch)! ἄνω τὰ δόρατα; fällt d. G. κάθετε τὰ δόρατα. — In manchen Redensarten kann es durch τὰ ὅπλα (eig. Schutzwaffe, dann „Waffe" übh.) gegeben werden, nämlich: unter d. G. treten τίθεσθαι τὰ ὅπλα (auch mit ἐν τάξει od. εἰς τάξιν); αἴρειν, λαμβάνειν, ἀναλαμβάνειν τὰ ὅπλα. — unter d. G. treten lassen παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα, κελεύειν ἐπὶ τὰ ὅπλα. — unter d. G. stehen εἶναι ἐν τοῖς ὅπλοις. — G. beim Fuss! θέσθε τὰ ὅπλα. — d. G. strecken ἀποτίθεσθαι od. παραδιδόναι τὰ ὅπλα. — ohne G. γυμνὸς (3.) ὅπλων, ἄνοπλος (ἄοπλος) 2.

Gewehrfabrik ἡ τῶν δοράτων (u. ä.) od. allg. τῶν ὅπλων ἐργασία (als Gewerbe); τὸ τῶν δοράτων u. s. w. ἐργαστήριον (als Ort); s. d. vhg. W.

Gewehrkammer, etwa ἡ ὁπλοθήκη, τὸ ὁπλοφυλάκιον sp. (Rüstkammer).

Geweih τὰ κέρατα (κέρα). — d. G. abwerfen ἀποβάλλειν τὰ κέρα.
geweiht ἱερός 3., auch ὅσιος, ἅγιος 3.; ἄβατος, sp. ἀβέβηλος 2. (eig. nicht zu betreten, v. e. Orte). — e. g. Ort, g. Stätte τὸ ἱερόν; τὸ τέμενος; τὸ ἄβατον. — es ist etw. einem Gotte g. ἀνάκειταί τι θεῷ; ἱερόν ἐστί τι θεοῦ.
Gewerbe ἡ τέχνη, ἐργασία, δημιουργία; τὸ ἐπιτήδευμα; auch τὸ ἔργον u. ὁ βίος (eig. Lebensunterhalt). — kleines G. τὸ τεχνίον, τεχνύδριον, τὸ βιότιον. — niedriges, gemeines G. ἡ βάναυσος (βαναυσικὴ od. τῶν βαναύσων) τέχνη, vgl. Handwerk. — e. G. treiben τέχνην ἔχειν (ἐργάζεσθαι, ἀσκεῖν), ἐπιτηδεύειν τι, δημιουργεῖν; das Betreiben eines G. ἡ ἐργασία od. ἄσκησις (τέχνης), ἡ ἐπιτήδευσις, ἡ δημιουργία. — e. G. aus etw. machen τέχνην od. ἔργον ποιεῖσθαί τι. — etw. lernen, um e. G. daraus zu machen ἐπὶ τέχνῃ μανθάνειν τι. — das ist sein G. ταύτην ἔχει τέχνην. — d. G. betreffend δημιουργικός 3. — vgl. Geschäft.
Gewerbeausstellung ἡ τῶν τέχνης ἔργων (τῶν δημιουργημάτων) ἐπίδειξις.
Gewerbfleiss ἡ βιομηχανία, φιλεργία, auch ἡ φιλοπραγμοσύνη.
gewerbfleissig βιομήχανος, auch φίλεργος, φιλοπράγμων 2.
Gewerbkunde ἡ τεχνολογία (neugebildetes Wort).
Gewerbsmann ὁ δημιουργός; s. Handwerker.
Gewerbstand οἱ δημιουργοί, τὸ δημιουργικόν, χειρωνακτικόν.
Gewerbsteuer τὸ χειρωνάξιον.
Gewerbszweig, s. Gewerbe.
gewerbtreibend δημιουργός 2. — die G. οἱ τὰς τέχνας ἐργαζόμενοι, οἱ δημιουργοί.
Gewerk τὸ ἔργον; ist es = Innung, Zunft: τὸ δημιουργικὸν ἔθνος.
Gewicht 1) Schwere: τὸ βάρος; ὁ σταθμός, ἡ ὁλκή; ἡ ῥοπή (insofern es auf d. Wage d. Ausschlag gibt). — gleich an G. ἰσόρροπος, sp. ἰσόσταθμος 2. — gleich an G. sein ἰσορροπεῖν, ἴσον σταθμὸν ἔχειν. — 40 Talente Goldes an G. haben ἔχειν τετταράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου; e. G. v. 1000 Talenten haben σταθμὸν ἔχειν χιλίων ταλάντων. — was G. hat βαρύς 3. (schwer). — v. geringem G. ἐλαφρός 3. — 2) d. G. zum Wägen: ὁ σταθμός, τὸ σήκωμα, sp. τὸ σταθμίον. — gestempeltes (geaichtes) G. τὸ σύσσημον. — nach gestempeltem G. verkaufen ἀπὸ συσσήμου πωλεῖν. — e. grosses G. in d. Wagschale legen (bildl.) μεγάλην τὴν ῥοπὴν ποιεῖν. — 3) übtr. Erheblichkeit, Wichtigkeit, Geltung: ἡ ἀξία, ἡ δύναμις, τὸ βάρος, ἡ ὁλκή; ἡ ῥοπή (was Ausschlag gibt). — e. G. haben ῥοπὴν ἔχειν; ἀξιόλογον, πολλοῦ ἄξιον εἶναι, auch δυνατὸν εἶναι, δύνασθαι; viel G. bei Jmd. haben μέγα δύνασθαι παρά τινι. — das hat kein unbedeutendes, sondern e. sehr grosses G. οὐ μικρὰν ἀλλὰ μεγίστην ἔχει τι ῥοπήν. — kein G. haben οὐδενὸς ἄξιον εἶναι, οὐδὲν δύνασθαι. — es hat etw. e. geringes G. μικρὰν ἔχει τι ῥοπήν, εὐτελές ἐστί τι. — e. grosses G. auf etw. legen λόγον ποιεῖσθαι τινος, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι, πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι, πολὺ νέμειν τινί. [übtr. s. wichtig.
gewichtig 1) eig. βαρύς 3., ἐμβριθής 2. — 2)
gewiegt, s. tüchtig, erfahren.
gewillt sein διανοεῖσθαι (DP.), προῃρῆσθαι, γνώμην ἔχειν, ἐν νῷ ἔχειν m. f. *inf.*; vgl. wollen.
Gewimmel τὸ πλῆθος; v. Menschen ὁ ὅμιλος, ὁ ὄχλος, selten τὰ γάργαρα.
Gewimmer τὸ μινύρισμα, sp. ὁ μινυρισμός; ὁ ὀλοφυρμός, ἡ ὀλόφυρσις.
Gewinde (der Schnecke, Schraube) ὁ ἑλιγμός, ἡ ἕλιξ, κος, ἡ ἑλίκη. — (v. Garn) ὁ κλωστήρ, ῆρος.
Gewinn τὸ κέρδος, τὸ λῆμμα; τὸ πλεονέκτημα (Vortheil); ἡ περιουσία (was man erübrigt); ὁ καρπός, ἡ ἀποφορά (Ertrag); τὸ ἕρμαιον, τὸ εὕρημα (unverhoffter G.); τὸ ἆθλον (Preis). — — eine Mine reiner G. μνᾶ ἀτελής. — etw. für G. erachten κέρδος νομίζειν, κέρδος ἡγεῖσθαι, ἐν κέρδους μέρει τιθέναι, ἐν κέρδει ἡγεῖσθαι od. ποιεῖσθαί τι; ἀγαθὸν νομίζειν τι; εὕρημα (ἕρμαιον) ἡγεῖσθαι od. ποιεῖσθαί τι. — G. bringen κέρδος φέρειν. — G. bringend κερδαλέος 3.; κέρδος φέρων od. ἔχων 3. — G. haben (ziehen) v. etw., G. machen durch (mit) etw. κερδαίνειν ἀπό (ἐκ) τινος od. m. e. *part.*, z. B. v. e. Kriege πολεμοῦντα, κέρδος λαμβάνειν ἀπό τινος, ὠφελεῖσθαι (P.) ἀπό (ἔκ) τινος, περίεστι od. περιγίγνεταί μοί τι ἔκ τινος; καρποῦσθαί τι; vgl. d. f. W. — das habe ich zum Gewinne ταῦτά μοι περίεστιν od. περίεστί μοι m. *inf.*
gewinnen 1) Gewinn od. Vortheil haben: κερδαίνειν, κέρδος ἔχειν od. λαμβάνειν, mit (bei) etw. ἀπό (ἔκ) τινος; πλεονεκτεῖν ἀπό τινος; ἀποκερδαίνειν τινός; auch ἀπολαύειν τινός; ὠφελεῖσθαι (P.) ἀπό (ἔκ) τινος; auch περιγίγνεται od. περίεστί μοί τι ἔκ τινος. — ist es = sich erwerben, verdienen: κτᾶσθαι, λαμβάνειν, περιποιεῖσθαί τι; χρηματίζεσθαι (bei Handel u. Wandel; ἔκ od. ἀπό τινος m. etw., παρά τινος v. Jmd.); ἐργάζεσθαι (z. B. ἀργύριον, τὰ ἐπιτήδεια). — was gewinne ich dabei? τί ἐμοὶ πλέον (ἔσται) ταῦτα ποιήσαντι; τί μοι προὔργου τούτου ἂν εἴη; — dabei gewinne ich nichts τούτων οὐδέν μοι ὄφελος; οὐδὲν προὔργου μοί ἐστι m. *inf.*; τούτων μοι οὐδὲν προὔργου ἐστίν (γίγνεται); οὐδὲν πλέον ποιῶ (δρῶ) od. οὐδὲν πράττω (οὐδὲν ἀνύτω) m. entspr. *part.* — sprichw. wie gewonnen so zerronnen ἁλῶν φόρτος ἔνθεν ἦλθεν ἔνθ' ἔβη. — 2) etw. erringen, in seine Gewalt bekommen: e. Preis, φέρεσθαι, λαμβάνειν, αἱρεῖσθαι ἆθλον; e. Process αἱρεῖν od. νικᾶν δίκην, ἐπιτυγχάνειν ἀγῶνος, gegen Jmd. καταδικάζεσθαί τινος (δίκην); e. Schlacht g. νικᾶν μάχην, ἐπιτυγχάνειν μάχῃ, μαχόμενον κρείττω γίγνεσθαι; e. Spiel g. κυβεύοντα u. dgl. πλεονεκτεῖν; gewonnenes Spiel haben νικᾶν, κρείττω γεγενῆσθαι, περιγεγενῆσθαι; d. Oberhand g. über Jmd. od. etw. κρείττω γίγνεσθαι od. περιγίγνεσθαί τινος, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος; Zeit g. χρόνον (χρόνους) ἐμποιεῖν; Jmd. g. = Jmd. einnehmen, s. einnehmen 3) c); auch ἀναλαμβάνειν, προσάγεσθαί τινα (auf seine Seite ziehen); Jmd. ganz g. durch Aufmerksamkeiten ἐκθεραπεύειν τινά; zu g. suchen θηρᾶν (z. B. φίλους). — sich g. lassen πείθεσθαι P. — übh. = erhalten, bekommen, z. B. Zuwachs g. αὔξησιν λαμβάνειν od. αὐξάνεσθαι P.; e. Ende g. τέλος λαμβάνειν od. ἔχειν, τελεῖσθαι, ἀποτελεῖσθαι P.; e. üblen Ausgang g. τελευτᾶν εἰς κακόν; d. Anschein g. δόξαν παρέχειν, δοκεῖν; Geschmack an etw. g., s. Geschmack; lieb g. Jmd. ἐπιθυμίαν λαμβάνειν τινός, ἔρωτί τινος ἁλίσκεσθαι (κατέχεσθαι P.). — 3) über sich g.: τολμᾶν m. *inf.*; ἀνέχεσθαί τι od. m. *part.* — 4) an etw. g. = zunehmen: ἐπιδιδόναι εἰς (ἐπί, πρός) τι; auch προσγίγνεταί μοί τι; ich gewinne an Ruf ἐνδοξότερος γίγνομαι u. ä.
Gewinner, durch d. *part.* v. gewinnen 2).
gewinnlos ἀκερδής 2.
gewinnreich κερδαλέος 3., κέρδος φέρων od. ἔχων 3.
Gewinnst, s. Gewinn.
Gewinnsucht ἡ φιλοκέρδεια (sp. -δία), τὸ φιλο-

κερδές, ἡ πλεονεξία; schmutzige G. ἡ αἰσχροκέρδεια (-δία).

gewinnsüchtig φιλοκερδής 2.; κερδαλέος 3. (selten); ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3.; auch κέρδους ἐπιθυμῶν 3. od. κέρδους ἀκρατής 2.; schmutzig g. αἰσχροκερδής 2. — g. sein φιλοκερδεῖν, πλεονεκτεῖν, αἰσχροκερδεῖν.

Gewinsel, s. Winseln, das.

Gewirr ἡ ταραχή, τάραξις, ὁ ταραγμός; poet. ὁ κλόνος.

gewiss I) *adj.* 1) keinem Zweifel unterliegend: ἀσφαλής 2., βέβαιος 2. u. 3. (fest, sicher); πιστός 3., ἀψευδής 2. (zuverlässig, ohne Lug u. Trug); δῆλος 3. (auch ἔνδηλος 2., u. verst. διά-, κατά-δηλος 2.), φανερός 3., σαφής, καταφανής, ἐναργής 2. (offenbar, einleuchtend, augenfällig); ἀκριβής 2. (genau); ὡρισμένος 3. (bestimmt). — es ist g. dass … δῆλόν ἐστιν m. f. ὅτι; gew. aber m. persönl. Constr., z. B. es ist g., dass er dies gethan hat δῆλός ἐστι od. φαίνεται ποιήσας τοῦτο. — g. Kunde v. etw. haben σαφῶς od. ἀκριβῶς εἰδέναι od. πεπύσθαι τι. — seiner Sache g. sein πεπεῖσθαί τι. — etw. für g. behaupten διισχυρίζεσθαί τι. — das Ungewisse für's Gewisse nehmen ἀντὶ τῶν ἐν χερσὶν ὄντων αἱρεῖσθαι τὰ ἄδηλα ὄντα ὅπως ἀποβήσεται. — 2) irgend einer (wenn man e. Pers. od. Sache nicht näher bezeichnen will): τίς, τί (*encl.*), z. B. e. g. Frau γυνή τις, auf e. g. Weise τρόπον τινά, τρόπῳ τινί. — es gibt g. Leute, welche … εἰσὶν οἵ τινες … — zu einer g. Zeit ποτέ (*encl.*). — in g. Hinsicht πώς, πῄ, πού (*encl.*); vgl. gewissermassen. — II) *adv.* ἀσφαλῶς, βεβαίως, πιστῶς, ἀψευδῶς, φανερῶς, ἐναργῶς, καταφανῶς, σαφῶς (bestimmt, sicher, ohne Zweifel); auch ἀκριβῶς (genau). — g. wissen σαφῶς od. ἀκριβῶς εἰδέναι od. ἐπίστασθαι; auch ἐξεπίστασθαι. — so g. (bei Betheuerungen u. Beschwörungen) οὕτω m. *opt.*, z. B. so g. ihr Freude an euren Kindern zu erleben hofft, lasst mich nicht unberücksichtigt οὕτως ὄναισθε τῶν τέκνων, μὴ περιίδητέ με; od. auch durch ἢ μή m. *imp.*, z. B. dass aber auch ihr mich lobet, dafür will ich Sorge tragen, so g. ich Kyros heisse ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε. — Als bekräftigende Partikel gibt man es durch ἦ, ἦ που (ἦ γάρ, ἦ … ἄρα; sämmtl. am Anfange des Satzes); ἦ μήν m. *inf.*, gew. des *fut.*, z. B. er versprach ganz g. es zu geben ὑπέσχετο ἦ μὴν δώσειν αὐτό; ferner (in d. Mitte eines Satzes) durch γέ (*encl.*), γὲ δή, δή; wenn nicht …, so doch g. εἰ μή … ἀλλά … γε, z. B. wenn du dich meiner nicht erbarmst, so erbarme dich doch g. meines Sohnes ἐὰν μὴ ἐμὲ οἰκτείρῃς, ἀλλὰ τὸν παῖδά γε οἴκτειρον τὸν ἐμόν; g. wenn εἴπερ γε; schwächer ist ἴσως, ἴσως τάχα, z. B. er dürfte dies wol g. thun ἴσως τάχ᾽ ἂν ποιήσειε τοῦτο; ist „gewiss" ironisch, so gebraucht man πού (*encl.*), δήπου, auch μέντοι, z. B. du wirst g. ein berühmter Mann in d. Welt σὺ δήπου ὀνομαστὸς γένοιο ἂν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. — g. nicht οὐ μή m. *conj.* des *aor.* (selten des *praes.*), auch m. *ind. fut.* (bes. in d. 1sten u. 2ten Pers.). — ganz g. ἀμέλει; πάντως; πάνυ μὲν οὖν; παντάπασι μὲν οὖν, κομιδῇ μὲν οὖν, μάλιστά γε (πάντων) u. ä. (in der Antwort); g. nicht οὐ μέντοι, οὐ μὲν οὖν.

Gewissen τὸ συνειδός, ότος, sp. ἡ συνείδησις; ἡ σύνεσις; e. gutes G. ἡ ὁσιότης, sp. ἡ εὐσυνειδησία, τὸ εὐσυνείδητον; der e. gutes G. hat ὅσιος 3., sp. εὐσυνείδητος 2. — Häufig durch Verba umschr., z. B. ich habe e. gutes G. σύνοιδα ἐμαυτῷ οὐδὲν κακὸν ποιήσας od. ποιήσαντι. — Jedem wird sein G. sagen, dass … συνείσεται ἕκαστος ἑαυτῷ m. *part.* — ich mache mir aus etw. e. G., das G. erlaubt mir nicht ἐνθύμιον ποιοῦμαί τι, οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαί τι od. m. *inf.* — d. G. schlug ihm ἐνθύμιον ἐγένετο αὐτῷ τοῦτο ποιήσαντι. — sein G. rein halten v. etw. ἀφοσιοῦσθαί τι. — er fragte ihn auf das G. ἤρετο αὐτὸν πρὸς θεῶν od. ἐπιμαρτυρόμενος τοὺς θεούς; sage mir, ich frage dich auf dein G., die Wahrheit εἰπόν μοι ὦ πρὸς θεῶν τἀληθῆ. — nach bestem Wissen u. G. σὺν γνώμῃ δικαιοτάτῃ. — Jmd. in's G. reden διδάσκειν καὶ νουθετεῖν τινα.

gewissenhaft ὅσιος 3., εὐσεβής 2., δίκαιος 3. (auch verb. ὅσιος καὶ δίκαιος); εὔορκος 2. (d. seinem Schwure treu bleibt). — g. etw. beobachten εὐσεβείᾳ χρῆσθαι od. εὐσεβεῖν περί τι; εὖ μάλα φυλάττειν τι; d. Schwur g. beobachten εὐορκεῖν, e. Bündniss g. beobachten εὐσυνθετεῖν sp. — g. handeln τὰ δίκαια ποιεῖν od. πράττειν. — allzu g. ἀκριβέστερος (3.) τοῦ ζυγοῦ.

Gewissenhaftigkeit ἡ ὁσιότης, εὐσέβεια, δικαιοσύνη; ἡ εὐορκησία (in d. Beobachtung der Eide); ἡ εὐσυνθεσία (in d. Beob. v. Verträgen) sp.

gewissenlos ἀνόσιος, ἀσεβής 2.; ῥᾳδιουργός 2. (leichtsinnig). — g. handeln ἀνοσιουργεῖν, ἀσεβεῖν, ῥᾳδιουργεῖν.

Gewissenlosigkeit ἡ ἀνοσιότης, ἀσέβεια; ἡ ῥᾳδιουργία.

Gewissensangst φόβοι καὶ φροντίδες περὶ ὧν ἀσεβήσειέ τις.

Gewissensbiss τὸ τῆς ψυχῆς (τῆς καρδίας) δῆγμα. — G. haben δάκνεσθαι (*P.*) τὴν ψυχήν (τὴν καρδίαν), συνειδέναι ἑαυτῷ κακόν τι ποιήσαντι u. ä. Wendungen.

Gewissensfrage; e. G. an Jmd. richten κελεύειν τινὰ εἰπεῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν; ἐρωτᾶν τινα τοὺς θεοὺς ἐπιμαρτυρόμενον.

Gewissensfreiheit τὸ τῆς γνώμης ἐλεύθερον.

Gewissenspflicht τὸ ὅσιον; τὸ εὐσεβές.

Gewissensruhe ἡ (τῆς ψυχῆς) εἰρήνη; τὸ συνειδέναι ἑαυτῷ μηδὲν ἀδικήσαντι.

Gewissenssache τὸ ἐνθύμιον; etw. zur G. machen ἐνθύμιον ποιεῖσθαί τι.

Gewissenszwang umschr. τὸ μὴ ἐξεῖναι περὶ τῶν θείων γιγνώσκειν ὅπως ἂν βούληταί τις.

gewissermassen τρόπον τινά, τρόπῳ τινί, ἔν τινι τρόπῳ; πώς, πῄ (*encl.*); auch ὡς (ἔπος) εἰπεῖν, σχεδὸν εἰπεῖν (so zu sagen).

Gewissheit ἡ ἀσφάλεια, βεβαιότης; ἡ πίστις, τὸ πιστόν; ἡ ἀψεύδεια; τὸ σαφές, ἡ σαφήνεια, ἀκρίβεια. — m. G. behaupten διισχυρίζεσθαί τι. — G. v. etw. haben σαφῶς od. ἀκριβῶς εἰδέναι τι, ἐξεπίστασθαί τι. — Jmd. G. v. etw. geben φανερὸν ποιεῖν τί τινι. — ich habe volle G. hierüber κατάδηλόν μοί ἐστι τοῦτο.

Gewitter βρονταὶ καὶ κεραυνοί, ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, βρονταὶ σὺν κεραυνοῖς. — es steht e. G. am Himmel συννένοφε καὶ βροντᾷ. — es brach e. G. m. heftigen Donnerschlägen los χειμὼν ἐπεγένετο καὶ βρονταὶ σκληραί.

Gewitterregen τὰ ἀστραπαῖα (βροντιαῖα) ὕδατα; ὕδωρ πολὺ ἐξ οὐρανοῦ μετὰ βροντῆς ἐπιγιγνόμενον. — es kam e. starker G. ὕδωρ ἐπεγένετο πολὺ καὶ βρονταί.

Gewitterwolke ἡ βρονταία νεφέλη; vgl. Wolke.

gewöhnen Jmd. an etw. ἐθίζειν τινὰ ἔθος τι od. m. *inf.* (selten τινὰ πρός τι); προσεθίζειν τινά m. *inf.*; συνεθίζειν τινά m. *inf.*, auch τινί τι; σύνηθες ποιεῖν τί τινι; κατα-, παρα-σκευάζειν, παιδεύειν (durch Erziehung) τινὰ ὥστε m. f. *inf.* (Jmd. an Mässigkeit g. παρασκευάζειν od. παιδεύειν τινὰ μέτριον); ἀσκεῖν τινά τι (üben). — sich g. an etw. ἐθίζεσθαί (*P.*) τι u. τινι, gew. m. *inf.* (u. so *A.* bei sp.), προσ-, συν-εθίζεσθαί τινι od. m. *inf.*; ἀ-

σκεῖν m. *inf.*; παρασκευάζεσθαι ὡς m. *part. fut.*, auch m. *inf.*; συνήθειαν κτᾶσθαί τινος od. πρός τι; σύνηθες γίγνεταί μοί τι, συνήθης γίγνομαί τινι; ἐν ἔθει γίγνομαί τινος. — ich bin an etw. gewöhnt εἴθισμαί τι od. m. *inf.*; ἐν ἔθει μοί ἐστί τι; σύνηθές ἐστί μοί τι; οὕτω παρεσκεύασμαι od. πεπαίδευμαι ὥστε m. *inf.*

gewöhnlich 1) üblich: εἰθισμένος, εἰωθώς 3.; selten ὁ, ἡ ἐθάς, άδος, sp. ἔθιμος 2., ἐθικός 3.; νομιζόμενος, νενομισμένος 3., καθεστώς 3.; ἐν ἔθει ὤν od. γενόμενος 3.; νόμιμος 3. u. 2.; auch συνήθης, σύντροφος 2. — als *adv.* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὡς τὰ πολλά, ὡς ἐπὶ πλεῖστον, ἑκάστοτε. — wie g. κατὰ τὸ εἰωθός, εἰωθότως. — mehr als g. πέρα τοῦ εἰωθότος. — es ist g. νομίζεται, νενόμισται, καθέστηκε, auch νομίζουσι, φιλοῦσι m. *inf.* — 2) alltäglich: τυχών, ἐπιτυχών 3.; κοινός 3., auch φαῦλος 3.; v. Ausdrucke: ἰδιωτικός 3.; vgl. gemein. — m. dem Gewöhnlichsten unbekannt sein τὰ ἐν ποσὶν ἀγνοεῖν.

Gewöhnlichkeit ἡ φαυλότης.

Gewöhnung 1) *tr.* ὁ ἐθισμός; ἡ παιδεία, παίδευσις (durch Erziehung). — 2) *intr.* ἡ συνήθεια, an etw. τινός; od. Verba. — vgl. Gewohnheit.

gewölbartig καμαροειδής u. καμαρώδης 2.

Gewölbe 1) Wölbung: ἡ ἁψίς, ῖδος, ἡ ψαλίς, ίδος, ἡ καμάρα. — 2) gewölbtes Gemach: ἡ καμάρα, sp. τὸ καμάρωμα; auch τὸ καμαρωτὸν (καμαρικόν, κεκαμαρωμένον) οἴκημα; ἡ κρύπτη, τὸ ὑπόγειον (unterirdisches G.); ἡ θήκη, ἀποθήκη, τὸ ταμιεῖον (als Aufbewahrungsort), vgl. Laden. — ἡ ταφή (Grabmal). — Schrift über d. Bau v. G. τὰ καμαρικά.

gewölbt καμαρωτός (κεκαμαρωμένος, καμαρικός) 3.

Gewölk τὸ νέφος, αἱ νεφέλαι.

gewogen εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., εὐμενής 2.; φιλόφρων 2.; ἵλεως 2. (gnädig); φίλος 3. (befreundet). — Jmd. g. sein εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὐμενῶς ἔχειν τινί, φιλοφρόνως ἔχειν πρός τινα, εὔνοιαν ἔχειν τινί. — sich Jmd. g. machen εὔνουν ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τινα, εὔνοιαν κτήσασθαι παρά τινος, ἀνακτήσασθαί τινα.

Gewogenheit ἡ εὔνοια, εὐμένεια, φιλοφροσύνη; ἡ χάρις, ιτος (Gunst); ἡ φιλία (Freundschaft). — Jmd. seine G. bezeigen ἐπιδείκνυσθαί τινι εὔνοιαν, χρῆσθαι εὐνοίᾳ περί τινα, φιλοφρονεῖσθαί (auch *aor. P.*) τινα u. πρός τινα. — Jmd. seine G. entziehen ἐκβάλλειν τινὰ τῆς εὐνοίας. — Jmds. G. erwerben εὔνοιαν κτήσασθαι παρά τινος.

Gewohnheit τὸ ἔθος, τὸ ἔθισμα, ὁ ἐθισμός, τὸ εἰωθός, ότος, sp. τὸ ἔθιμον; auch ἡ συνήθεια; ist es = „Herkommen, Gebrauch" ὁ νόμος, τὸ νόμιμον. — d. G. haben ἔθος ἔχειν, ἔθος od. ἐν ἔθει ἐστί τινι, εἰωθέναι, νόμον ἔχειν, νόμος ἐστί od. καθέστηκέ τινι, νομίζειν; σύνηθες ἔχειν τι. — Jmd. e. G. beibringen ἐθίζειν τινὰ ἔθος τι; e. G. annehmen ἐθίζεσθαι (*P.*) ἔθος τι od. σύν τινι ἔθει; νόμιμον ποιεῖσθαί τι. — zur G. werden ἔθος od. ἐν ἔθει γίγνεσθαι, οἰκεῖον od. ἴδιον γίγνεσθαι, auch ἐκνικᾶν, ἐπικρατεῖν; d. G. wird zur anderen Natur τὸ ἔθος οἷον φύσις γίγνεται. — e. G. aufbringen ἔθος (νόμον) εἰσάγειν (εἰσηγεῖσθαι, εἰσφέρειν, καθιστάναι). — d. G. bringt es so mit sich οὕτω νομίζεται. — aus G. ἔθει, ἐξ od. ὑπ' ἔθους, ὑπὸ συνηθείας, διὰ συνήθειαν; nach G. κατὰ τὸ εἰωθός, κατ' ἔθος, κατὰ συνήθειαν; nach der G. von ... τρόπον m. *gen.*; gegen G. παρὰ τὸ εἰωθός, παρὰ τρόπον, ἀπὸ τρόπου.

gewohnt εἰθισμένος, εἰωθώς 3.; συνήθης 2. (an etw. τινί); ὁ, ἡ ἐθάς, άδος (an etw. τινός, selten τινί). — g. sein ἔθος ἔχειν, εἰθισμένον εἶναι, εἰωθέναι; ἐν ἔθει ἐστί τινι; οἰκεῖόν ἐστί τινι. — nicht g. sein an etw. ἀήθη od. ἄπειρον εἶναί τινος. — wie er g. war κατὰ τὸ εἰωθός, ὡς εἰώθει; vgl. Gewohnheit. — im g. Sprachgebrauch ἐν τῇ συνηθείᾳ sp. — etw. Gew. ablegen μεταμανθάνειν τι.

Gewühl ὁ ὄχλος, ὅμιλος; τὸ πλῆθος.

Gewürm τὰ ἑρπετά; vgl. Wurm.

Gewürz τὸ ἄρωμα (übh.); τὸ ἄρτυμα, ἥδυσμα (als Zuthat zur Speise). — m. G. anmachen ἀρτύειν, ἡδύνειν, sp. ἀρωματίζειν; Anmachung v. Speisen m. G. ἡ ἄρτυσις. — m. G. angemacht ὁ ἀρωματίτης (*fem.* -τῖτις, ιδος) sp. — nach G. riechen od. schmecken ἀρωματίζειν sp.

gewürzartig ἀρωματώδης 2.

Gewürzbüchse ἡ ἡδυσματοθήκη sp.

gewürzhaft ἀρωματικός 3., s. gewürzartig. — e. g. Geruch od. Geschmack haben ἀρωματίζειν sp.

Gewürzhändler ὁ ἀρωματοπώλης sp.

Gewürzkraut τὸ ἄρωμα; G. tragend ἀρωματοφόρος 2. sp.

Gewürzladen etwa τὸ ἀρωματοπωλεῖον.

Gewürzland ἡ ἀρωματοφόρος (sc. γῆ).

Gewürznelke τὸ καρυόφυλλον.

gewürzt ἡδυντός, ἠρτυμένος 3.

gewunden ἑλικτός 3., s. winden. — wie g. ἑλικοειδής u. ἑλικώδης 2.

gezähmt τιθασευτός 3.; s. zahm.

Gezänk ἡ ἔρις, ιδος (u. *pl.*); ἡ φιλονεικία. — e. G. zwischen d. Feldherrn anstiften εἰς ἔριν (φιλονεικίαν) ἐμβάλλειν τοὺς στρατηγούς.

Gezauder ὁ ὄκνος; ἡ μέλλησις, τὸ μέλλημα, sp. ὁ μελλησμός.

Gezelt ἡ σκηνή.

geziemen πρέπειν, προσήκειν. — es geziemt mir etw. πρέπει (προσήκει) μοί τι od. m. *inf.*; προσήκει auch m. f. *acc.* u. *inf.*; ἄξιός εἰμί τινος; ἄξιος od. δίκαιός εἰμι m. *inf.* (es ist meine Pflicht, Schuldigkeit) u. so auch ἔστι πρὸς ἐμοῦ, ἔστιν ἐμοῦ, ἐμόν ἐστιν m. *inf.*, δεῖ od. χρή με m. *inf.* — **geziemend** πρέπων, προσήκων 3., πρεπώδης 2.; ἄξιος 3., auch οἰκεῖος 3.; nicht g. ἀπρεπής 2., ἀνάξιος 2. u. 3., sp. ἀνοίκειος 2.

Gezier, s. Zieren, das.

geziert *a*) eig. κοσμητός, κεκοσμημένος 3. *b*) uneig. καλλωπιζόμενος 3., θρυπτικός 3. (affektiert); περίεργος 2., περιττός 3. (gekünstelt).

Geziertheit τὸ πλάσμα; ἡ περιεργία, περιττότης.

Gezimmer αἱ σανίδες.

Gezisch ἡ σίξις, ὁ σιγμός; ὁ συριγμός (im Theater), τὸ σύριγμα (sp. ὁ συρισμός, τὸ σύρισμα).

Gezischel ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.

Gezücht τὸ θρέμμα.

Gezwitscher τὸ τερέτισμα, ὁ τερετισμός.

gezwungen 1) nicht freiwillig: ἀναγκαστός, ἀναγκασθείς, ἠναγκασμένος 3.; ἀναγκαῖος 3. (v. Zuständen); auch ἄκων 3. (v. Pers.); ἀκούσιος 2. (v. Sachen); βίαιος 3. u. 2. (v. Sachen). — *adv.* βίᾳ, πρὸς βίαν, ἀκουσίως, ὑπ' (ἐξ, δι') ἀνάγκης, κατ' (πρὸς) ἀνάγκην. — 2) nicht natürlich: πεπλασμένος 3., προσποίητος 2.

Gibraltar ἡ Κάλπη. — d. Meerenge v. G. ὁ Γαδειραῖος πορθμός, ὁ κατὰ τὰς (Ἡρακλείας) στήλας πόρος.

Gicht ἡ ἀρθρῖτις, ιδος sp.; s. Hand-, Fussgicht.

gichtbrüchig ἀρθριτικός, ἀρθρικός 3.

gichtisch, s. d. vhg. W.

Gichtknoten ὁ πῶρος.

Gichtrose ἡ γλυκυσίδη.

Giebel ὁ ἀετός, τὸ ἀέτωμα; τὸ ἀκρωτήριον (u. *pl.*; Vorsprung am G. sammt den darauf stehenden Bildsäulen); vgl. Gipfel.

Giebelfeld ὁ ἀετός, τὸ ἀέτωμα; sp. τὸ τύμπανον.

Giebelung ἡ ἀέτωσις sp.

Gienmuschel ἡ χήμη.

Gier ἡ λιχνεία; übr. s. Begierde. — unersättliche G. ἡ ἀπληστία.

gierig ὁρμητικὸς (3.) πρός τι; λάβρος 2. (bes. im Essen u. Trinken), auch λαίμαργος 2. (πρὸς τὴν τροφήν); unersättlich g. ἄπληστος u. seltner ἀκόρεστος 2. (in etw. τινός); *adv.* χανδόν. — g. sein auf etw. ὁρμητικῶς ἔχειν πρός τι, ἐπιθυμίᾳ φέρεσθαι (*P.*) πρός τι, ἀπλήστως ἔχειν τινός u. πρός (περί) τι. — g. verschlingen (fressen) λαιμάττειν, λαιμᾶν, sp. λαιμαργεῖν, λαβροφαγεῖν; κύψαντα ἐσθίειν. — g. trinken χανδὸν πίνειν. — vgl. begierig.

Gierigkeit ἡ λαιμαργία, sp. λαιμαργότης, λαβρότης.

Giessbach ἡ χαράδρα, ὁ χειμάρρους (sp. ὁ χείμαρρος; auch ὁ χειμάρρους ποταμός, ἡ χειμάρρους χαράδρα). — d. Bett eines G. ἡ χαράδρα.

giessen 1) schütten: χεῖν; in etw. g. ἐγχεῖν, εἰσχεῖν, εἰσαντλεῖν, auch ἐπιχεῖν; aus etw. g. ἐκχεῖν, προχεῖν; darauf-, dazugiessen ἐπιχεῖν; daran-, dazugiessen προσχεῖν; darüber g. καταχεῖν u. καταντλεῖν τινος; noch dazu ein-, aufgiessen προσεγχεῖν; darum-, darüberg. περιχεῖν; hier u. dorthin g. διαχεῖν. — 2) begiessen, w. s. — 3) in e. Form g.: χοανεύειν, χωνεύειν. — gegossen χωνευτός, χυτός 3.

Giessen, das, ἡ χύσις (im Bes. ἡ ἔγχυσις, ἔκχυσις, ἐπίχυσις, πρόχυσις, πρόσχυσις, κατάχυσις, περίχυσις, διάχυσις; vgl. giessen). — d. G. in Metall ἡ χωνεία, χώνευσις sp. — vgl. Begiessen, das.

Giesser (in Metall) ὁ χωνευτής sp.; od. *part.* v. giessen.

Giesskanne ὁ πρόχους, τὸ κατάχυτλον; kleine G. τὸ προχοΐδιον.

Gift ὁ ἰός (animalisches u. mineralisches); τὸ φάρμακον (bes. vegetabilisches); τὸ δηλητήριον (eig. jedes schädliche Mittel sp.); τὸ τοξικόν (sc. φάρμακον; womit man die Pfeilspitzen bestreicht); τὸ κώνειον (Schierlingsgift). — e. schnellwirkendes G. τὸ ἐφήμερον (m. u. ohne φάρμακον). — G. nehmen φάρμακον πίνειν, φαρμακοποτεῖν, φαρμακεύεσθαι. d. Nehmen v. G. ἡ φαρμακοποσία. — Jm d. G. geben, ihn m. G. vergeben φάρμακον διδόναι τινί; φαρμακεύειν, sp. φαρμακοῦν τινά. — d. Geben e. Giftes ἡ φαρμακεία, φαρμάκευσις. — G. in etw. thun, m. G. bestreichen φαρμάττειν τι. — sich durch G. umbringen φάρμακον πιόντα ἀποθανεῖν. — Bereitung v. G. ἡ φαρμακοποιία. — m. G. handeln φαρμακοπωλεῖν (der m. G. handelt ὁ φαρμακοπώλης). — an empfangenem G. leiden, dadurch geistesschwach sein φαρμακᾶν. — bildl. G. sein für etw. διαφθείρειν τι, auch φάρμακον εἶναί τινι.

giftartig ἰώδης, φαρμακώδης 2.

Giftbaum τὸ φαρμακῶδες δένδρον.

Giftbecher τὸ κώνειον, z. B. d. G. trinken τὸ κώνειον πίνειν.

Giftkraut ἡ φαρμακώδης βοτάνη; Orte wo viele G. wachsen τόποι φαρμακώδεις.

giftig *a*) eig. φαρμακώδης 2.; ἰοβόλος 2. (v. Thieren): g. Thiere τὰ ἰοβόλα; g. sein (v. Thieren) ἰοβολεῖν sp. *b*) uneig. = verderblich, schädlich: δηλητήριος 2., ὀλέθριος 2., βλαβερός 3., sp. auch φθοριμός 3., φθοροποιός 2.; ist es = „zornig" ὀργίλος 3., ἀκρόχολος 2., vgl. zornig.

Giftmischer ὁ φαρμακεύς, sp. φαρμακός, φαρμακευτής.

Giftmischerei ἡ φαρμακεία, φαρμάκευσις. — G. treiben φαρμακεύειν, sp. φαρμακοῦν.

Giftmischerin ἡ φαρμακίς, ίδος, sp. φαρμακεύτρια.

Giftspinne, s. Spinne.

Giftzahn (der Schlangen) ὁ χαλινός.

Gigant ὁ γίγας, γίγαντος.

Gigantenkampf, -schlacht ἡ γιγαντομαχία, sp. γιγαντία.

gigantisch γιγάντειος, sp. γιγάντιος, γιγαντιαῖος 3., γιγαντώδης 2.

Gilde, s. Zunft.

Gildenmeister, s. Zunftmeister.

Gimpel ὁ πυρρούλας (?); bildl. e. einfältiger Mensch ὁ κέπφος, λάρος. — sich wie e. G. fangen lassen κεπφοῦσθαι.

Gingang (e. Zeug) etwa ἡ βύσσος.

Gipfel 1) eig. ἡ κορυφή; ἡ ἄκρα, τὸ ἄκρον; auch durch d. *adj.* ἄκρος, ὑψηλός 3., z. B. d. G. des Berges ἄκρον τὸ ὄρος. — 2) übtr. ἡ κορυφή, τὸ ἄκρον, τὸ ὕψος, τὸ τέλος, τὸ ἔσχατον, auch ἡ ἀκμή, ὁ κολοφών, ῶνος. — den G. v. etw. erreichen ἐπ' ἄκρον τινὸς ἐλθεῖν; d. G. des Ruhmes erreicht haben μεγίστην δόξαν ἔχειν; d. G. der Macht erreicht haben ἀνυπέρβλητον δύναμιν ἔχειν. — auf d. G. seiner leiblichen Kraft stehen ἀκμὴν ἔχειν, ἐν ἀκμῇ εἶναι, ἀκμάζειν.

gipfeln, sich, κορυφοῦσθαι *P.* — darin aber gipfelt sich d. Verleumdung dass ... τὸ δὲ ἔσχατον τῆς διαβολῆς ἐστι το m. *inf.*

Giraffe ἡ καμηλοπάρδαλις, εως.

girren μινυρίζειν, seltner μινύρεσθαι, τρύζειν. — das G. τὸ μινύρισμα (μινύρεισμα), ὁ μινυρισμός.

gischen ἀφρίζειν; ζεῖν. — das G. ἡ ζέσις.

Gischt ὁ ἀφρός. — voll G. ἀφρώδης 2.

Gitter ἡ κιγκλίς, ίδος; τὸ περίφραγμα (sp. ἡ περιφραγή, ὁ περιφραγμός); auch wol τὸ δρύφακτον. — e. G. um e. Platz ziehen κιγκλίδα περιβάλλειν χωρίῳ, περιφράττειν χωρίον.

Gitterfenster ἡ δικτυωτὴ θυρίς, ίδος.

Gitterthür ἡ κιγκλίς, ίδος; ἡ δικτυωτὴ θύρα.

Gladiator ὁ ἀθλητής; ὁ μονομάχος, sp. μονομάχης. — nach Art der G. ἀθλητικῶς.

Gladiatorenschule τὸ μονομαχοτροφεῖον sp.

Gladiatorenspiele οἱ τῶν μονομάχων ἀγῶνες. — G. ansehen θεᾶσθαι μονομάχους.

gladiatorisch ἀθλητικός, μονομαχικός 3.

glänzen 1) eig. λάμπειν, στίλβειν, sp. αὐγάζειν; poet. u. sp. μαρμαίρειν; v. etw. g. ἀποστίλβειν τινός; wie d. Blitz g. (blitzen, funkeln) ἀστράπτειν. — 2) übtr. sich auszeichnen: λαμπρὸν εἶναι; δια-, ἐκ-πρέπειν, besser δια-, ἐκ-πρεπῆ εἶναι, διαφέρειν. — vor Jm d. durch etw. g. διαφέρειν τινός τινι (τι; ἐν od. ἐπί τινι; εἰς, κατά od. πρός τι), διαπρέπειν τινός τινι, προέχειν τινός τινι, ὑπερβάλλειν τινά τινι. — m. etw. g. λαμπρύνεσθαί τινι; ἐπιδείκνυσθαί τι.

Glänzen, das, ἡ λάμψις, ἡ στίλβη sp., besser Verba. — das m. etw. G. ἡ ἐπίδειξις.

glänzend 1) eig. λαμπρός 3.; poet. u. sp. στιλπνός 3., sp. στιλβός 3.; (v. d. Augen) γλαυκός 3. — auch λιπαρός 3. (fett, feist). — 2) übtr. λαμπρός, μεγαλεῖος 3., μεγαλοπρεπής, διαπρεπής, ἐκπρεπής, ἐπίσημος, ἐπιφανής 2. (ausgezeichnet). — g. Thaten λαμπρὰ od. μεγάλα ἔργα. — Jm d. in glänzendere Umstände bringen τὰ πράγματά τινος ἐπικυδέστερα ποιεῖν. — m. g. Angesicht φαιδρὸς τῷ προσώπῳ, φαιδρὸς λάμποντι μετώπῳ. — g. machen λαμπρύνειν, ἀπολαμπρύνειν, selten φαιδρύνειν, λαμπρίζειν; sp. στιλπνοῦν, στιλβοῦν, poet. u. sp. στίλβειν. — g. gekleidet λαμπρείμων 2. (selten). — g. Freigebigkeit ἡ λαμπρότης.

glänzendschwarz κυανοαυγής 2.

glänzendweiss λαμπρός 3.; s. schneeweiss.

Gläschen τὸ ὑάλινον ἐκπωμάτιον.

gläsern ὑάλινος, ὑαλοῦς 3. (aus Glas); ὑαλοῦς 3.,

ὑαλοειδής u. ὑαλώδης 2. (wie Glas aussehend od. durchsichtig). — g. Augen, s. starr.

Glätte ἡ λειότης, τὸ λεῖον; ἡ ὁμαλότης, τὸ ὁμαλόν od. ὁμαλές; ἡ γλαφυρία, γλαφυρότης (sp.; auch übtr. = Feinheit, Artigkeit); ist es = Schlüpfrigkeit: ἡ γλισχρότης, τὸ ὀλισθηρόν.

glätten λεαίνειν (auch übtr. v. Stile), sp. λειοποιεῖν, λειουργεῖν; ὁμαλίζειν, ὁμαλύνειν (ἐξομαλίζειν ganz g.); im Bes. durch Schaben: ξεῖν, ξύειν; συγξεῖν (letzteres auch übtr. v. Stile); v. Drechsler ἀποτορνεύειν (auch übtr. v. Stile). — glättend λεαντικός 3.

Glätten, das, ἡ ξέσις, sp. ἡ λέανσις, ὁ ὁμαλισμός.

Glättholz etwa ὁ λεαντήρ, ῆρος.

gläubig πιστός 3., εὔπιστος 2.; εὐσεβής 2. (fromm). — die Gläubigen οἱ πιστοί N. T.

Gläubiger ὁ δανειστής, χρήστης (bes. im schlimmen Sinne: Wucherer); od. *part.* ὁ δανείσας, χρήσας, συμβαλών. — die G. abfinden, befriedigen ἀπαλλάττειν od. διαλύειν τοὺς δανειστάς; ἀποδιδόναι (ἀποτίνειν) τοῖς δανεισταῖς τὰ ὀφειλόμενα.

Glanz 1) eig. ἡ λαμπρότης, sp. ἡ λαμπηδών, όνος, ἡ στιλβότης, στιλπνότης (als Eigenschaft); ἡ αὐγή, τὸ φέγγος, sp. τὸ αὔγασμα, ὁ αὐγασμός (als Sache); ἡ μαρμαρυγή (Geflimmer). — G. der Augen ἡ γλαυκότης. — e. G. v. sich geben ἀπολάμπειν, ἀποστίλβειν, sp. ἀπαυγάζειν. — d. G. verlieren ἀμαυροῦσθαι P. — in seinem G. erscheinen od. hervortreten ἐκλάμπειν. — 2) übtr. ἡ λαμπρότης, μεγαλοπρέπεια, auch τὸ μέγεθος. — sich in seinem G. zeigen λαμπρύνεσθαι.

glanzlos ἀλαμπής 2., ἀμαυρός 3.

Glanzpunkt τὸ λαμπρόν, ἡ λαμπρότης.

glanzvoll λαμπρότατος, μεγαλοπρεπέστατος, ἐκπρεπέστατος 3.

Glas 1) als Stoff: ἡ (sp. ὁ) ὕαλος (sp. ὕελος). — v. G. gemacht ὑάλινος 3. — wie G., s. gläsern. — d. Kunst G. zu machen ἡ ὑαλουργική. — wie G. aussehen ὑαλίζειν. — 2) als Trinkgeschirr: τὸ ὑάλινον ἔκπωμα; vgl. Becher. — beim G. Wein ἐν οἴνῳ, ἐπ' οἴνῳ (παρ' οἶνον). — Augenglas: etwa ἡ διόπτρα.

glasartig ὑαλοειδής u. ὑαλώδης 2.

Glasauge τὸ ὑάλωμα.

Glaser, etwa ὁ ὑαλοτέχνης.

Glaserde ἡ ὑαλῖτις (-ιδος) γῆ od. ψάμμος (ἄμμος).

Glasfarbe τὸ ὑαλῶδες χρῶμα.

glasfarbig ὑαλόχρους 2.

Glasfenster ἡ ὑαλίνη θυρίς, ίδος.

Glasflasche ὁ ὑάλινος λάγυνος.

Glasfluss ἡ χυτὴ λίθος.

Glasgeschirr τὸ ὑάλινον σκεῦος; e. kleines G. ἡ ὑάλη sp.

glasgrün, s. glasfarbig.

Glashaut ὁ ὑαλοειδὴς χιτών.

Glashütte τὸ ὑαλουργεῖον sp.

glasig, s. glasartig.

glasieren γανοῦν; das G. ἡ γάνωσις.

Glasierung ἡ γάνωσις; s. Glasur.

Glaskopf ὁ σχιστὸς λίθος.

Glaskugel ἡ ὑαλίνη σφαῖρα.

Glasmacher ὁ ὑαλουργός, selten ὁ ὑαλέψης, ὑαλοτέχνης. — d. G. betreffend ὑαλουργικός 3.

Glasmaler etwa ὁ ὑαλογράφος.

Glasmalerei etwa ἡ ὑαλογραφία.

Glasstein ὁ ὑαλίτης λίθος.

Glasthüre ἡ ὑαλίνη θύρα.

Glasur τὸ γάνωμα. — ohne G. ἀγάνωτος 2.

glatt λεῖος, sp. λισσός 3.; ὁμαλός 3., ὁμαλής 2. (eben): ξεστός, ξυστός 3. (geglättet) u. so auch γλαφυρός 3. (auch übtr. fein, nett); ψιλός 3. (kahl); λιτός 3. (v. Gewändern: ohne Stickereien u. dgl.); γλίσχρος, ὀλισθηρός 3. (schlüpfrig); ἁπαλός, ἁβρός 3. (weich, zart). — m. g. Kinn, Stengel, Schale, Rinde, Blättern, Körper, Haut λειογένειος, λειόκαυλος, λειόστρακος, λειόφλοιος, λειόφυλλος, λειοσώματος 2., ὁ, ἡ λειόχρως, ωτος; g. Haare haben λειοτριχεῖν. — g. Meer ἡ λεία (λειοκύμων) θάλαττα, ὁ γαληνὸς πόντος, ἡ γαλήνη. — g. machen, s. glätten. — d. Haar g. wegscheeren an jedem Körpertheil λεαίνειν πᾶν σώματος μέρος. — g. Worte θῶπες λόγοι, θωπεύματα.

Glatteis ὁ πάγος, παγετός.

glattzüngig λειόγλωττος 2. sp.; besser ὁ θώψ, θωπός; κολακευτικός, ἄρεσκος, sp. ἀρεσκευτικός 3.; διχόμυθος 2.

Glatze ἡ φαλακρότης, sp. ἡ φαλάκρα, φαλάκρωσις, τὸ φαλάκρωμα. — wie e. G. φαλακρός 3. — e. G. bekommen φαλακροῦσθαι P.

glatzköpfig φαλακρός 3., sp. φάλανθος 2.

Glatzkopf ὁ φαλακρός, sp. ὁ φάλανθος, φαλαντίας.

Glaube ἡ πίστις (Ueberzeugung); ἡ δόξα (blosse Meinung). — d. G. haben πιστεύειν, πεπεῖσθαι (überzeugt sein); δοκεῖν, δοξάζειν, οἴεσθαι (*DP.*), ἡγεῖσθαι, νομίζειν (d. Meinung haben). — G. an etw. haben πιστεύειν εἶναί τι. — G. schenken od. beimessen πιστεύειν τινί, πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι. — seinen G. auf etw. setzen πιστὸν ἔχειν τι od. m. *inf.* — G. finden πίστιν λαμβάνειν od. ἔχειν; πιστεύεσθαι P. (bei Jmd. ὑπό τινος); auch πιστὸν γίγνεσθαι od. εἶναί τινι. — keinen G. schenken Jmd. ἀπιστεῖν τινι, einer Sache ἀπιστεῖν τι, ἀπιστίαν ἔχειν περί τινος. — keinen G. finden ἀπιστεῖσθαι P. — Jmds. G. theilen τὴν αὐτὴν δόξαν ἔχειν od. ταὐτὰ γιγνώσκειν τινί. — auf Treu u. G. κατὰ πίστιν. — Jmd. etw. auf Treu u. G. geben εἰς πίστιν διδόναι τινί τι. — religiöser G. ἡ περὶ τὰ θεῖα πίστις, od. bloss ἡ πίστις K. S. — vgl. Kredit, Religion, u. s. d. f. W.

glauben 1) für wahr annehmen: δέχεσθαι, ἀποδέχεσθαί τι; πείθεσθαι (P.), πιστεύειν, z. B. ich glaube dies πιστεύω ταῦτα; man glaubt d. Sache πιστεύεταί (P.) τινι, πιστεύεταί τι; man glaubt dass d. Gesetze v. Zeus herstammen παρὰ Διὸς πιστεύονται οἱ νόμοι γεγονέναι; ich glaube dass ... πιστεύω, πείθομαι m. f. *acc.* u. *inf.* — etw. nicht g. ἀπιστεῖν τι, ἀπιστίαν ἔχειν περί τινος; es würde wol kaum Jmd. g., dass dies geschehen sei ἀπιστοίη ἄν τις μὴ γενέσθαι ταῦτα; man glaubt etw. nicht ἀπιστεῖται ὑπό τινός τι od. m. f. *inf.* u. μή. — Jmd. etw. g. πιστεύειν τινί τι, πίστιν ἔχειν τινί; ich glaube dir πιστεύω σε ἀληθεύειν; das glaube ich dir nicht ταῦτ' ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ἀπιστῶ σοι ταῦτα; wer einmal gelogen hat, dem glaubt man nicht ὁ ἅπαξ ψευσάμενος οὐ πιστεύεται od. ἀπιστεῖται. — fest g. πεπεῖσθαι, πεποιθέναι. — an Götter g. νομίζειν θεούς. — 2) e. Meinung od. Ansicht haben: ἡγεῖσθαι, ἀξιοῦν, γιγνώσκειν (auf Gründe gestützt), νομίζειν (wie es Sitte od. Herkommen ist), δοκεῖν, δοκῶ μοι, δοξάζειν, οἴεσθαι (*DP.*) (meinen, wähnen); ὑπολαμβάνειν, προσδοκᾶν, ἐλπίζειν (vermuthen, erwarten). — auch das will ich nicht von dir g. οὐδ' ἐκεῖνό σου καταγνώσομαι. — wer hätte geglaubt dass solches geschehen werde? τίς ἂν ἤλπισε τοιαῦτα γενήσεσθαι; — übr. s. meinen.

Glaubensartikel τὸ δόγμα K. S.

Glaubensbekenntniss 1) als Handlung: ἡ τῆς πίστεως ὁμολογία od. ἐπαγγελία. — 2) als Sache: τὸ (τῆς πίστεως) σύμβολον K. S.

Glaubensgenoss ὁ ὁμόπιστος od. ὁμόθρησκος K. S.

Glaubensgrund τὸ τεκμήριον.

Glaubenslehre τὰ δόγματα (bes. d. tiefere, geheime; opp. τὰ κηρύγματα d. öffentliche, populäre G.), auch ἡ πίστις K. S.

Glaubenssache τῶν τῆς πίστεώς τι. — Freiheit in Glaubenssachen τὸ ἐξεῖναι ἑκάστῳ περὶ τῶν θείων γιγνώσκειν ὅπως ἂν βούληται; bei K. S. ἡ περὶ τὴν πίστιν ἐλευθερία.

Glaubenssatz τὸ δόγμα K. S.

glaubensvoll, s. gläubig.

glaubhaft, glaublich πιθανός, πιστός 3.; auch umschr. ἄξιος (3.) πιστευθῆναι. — etw. g. machen πιθανολογεῖν (dazu ἡ πιθανολογία); geschickt etw. g. zu machen πιθανολογικός 3.

Glaublichkeit ἡ πιθανότης.

glaublos ἄπιστος 2.

glaubwürdig, v. Pers., ἀξιόπιστος, ἀξιόχρεως, selten ἐχέγγυος 2.; auch umschr. ἄξιος (3.) πιστευθῆναι; v. Sachen, s. glaubhaft.

Glaubwürdigkeit ἡ ἀξιοπιστία sp.; besser τὸ πιστόν, ἀξιόπιστον; ἡ πίστις. — G. haben = glaubwürdig sein, w. s. — keine G. haben ἄπιστον εἶναι (v. Sachen); οὐκ ἀξιόχρεων εἶναι (v. Pers.).

gleich I) *adj.* 1) gerade, nicht krumm: ὀρθός 3. — 2) eben: ὁμαλός 3., ὁμαλής 2.; ἰσόπεδος, sp. ὁμόπεδος 2. — g. machen ὁμαλίζειν, ganz g. machen ἐξομαλίζειν; d. Gleichmachen ὁ ὁμαλισμός sp.; vgl. Boden 2) *a*). — 3) v. einerlei Wesen od. Beschaffenheit: ἴσος, ὅμοιος 3., ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό (ταὐτό, gew. ταὐτόν), sämmtl. m. *dat.* verbunden. — fast od. ziemlich g. παραπλήσιος 3. u. 2.; παρόμοιος 2. u. 3. — g. Theil τὸ ἴσον (μέρος), τὰ ἴσα, seltner ἡ ἴση m. u. ohne μοῖρα; g. Theil haben τῶν ἴσων τυγχάνειν; g. Theil haben m. Jmd., in g. Lage m. Jmd. sein, auf g. Fusse m. Jmd. stehen τῶν ἴσων μετέχειν τινί. — Jmd. e. Mischung v. Milch u. Wein zu g. Theilen zu trinken geben διδόναι τινὶ πίνειν γάλα καὶ οἶνον ἴσον ἴσῳ. — ganz g. Rechte haben τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχειν; d. Masse d. Volkes hat bei uns nicht die ganz g. Rechte mit d. Reichen οὐ μέτεστι τῶν ἴσων οὐδὲ τῶν ὁμοίων πρὸς τοὺς πλουσίους τοῖς πολλοῖς ἡμῶν; unter ganz g. Rechten (Verhältnissen) ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις. — auf g. Fusse m. Jmd. verkehren ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλεῖν τινι. — in g. Linie ἐν ἴσῳ. — m. g. Kräften kämpfen ἐκ τοῦ ἴσου μάχεσθαι, ἐξ ἴσου πολεμεῖν. — sich in g. Lage (in g. Range) m. Jmd. befinden ἐξ ἴσου εἶναί τινι; diejenigen, welche in g. Range m. Jmd. stehen οἱ ἐξ ἴσου τινί. — in g. Entfernung δι' ἴσου. — in g. Schritte gehen ὁμαλῶς βαίνειν; in g. Linie vorrücken ὁμαλῶς προϊέναι. — gleicher Gestalt od. Weise, auf g. Weise ἐξ ἴσου, ἐξ ἴσης, ἀπὸ τῆς ἴσης, ἐπ' ἴσου (ἐπ' ἴσης, ἐπ' ἴσον), ἐν ἴσῳ, ἐκ τοῦ ὁμοίου, ἐκ τῶν ὁμοίων, ἐν τῷ ὁμοίῳ, auch durch d. *adv.* ἴσως, ὁμοίως, ὡσαύτως, παραπλησίως od. τὸν αὐτὸν τρόπον. — g. sein ἐξ ἴσου (ἐν ἴσῳ, ἀπ' ἴσης) εἶναι, vgl. gleichen, gleichkommen, gleichstehen. — g. sein Jmd. an Macht, Ansehen u. s. w. ἀντίπαλον, ἰσόρροπον εἶναί τινι; im Wettkampfe ἐνάμιλλον εἶναί τινι. — g. machen ἰσοῦν, ἀν-, ἐξ-ισοῦν, ὁμοιοῦν, ἐξομοιοῦν, selten ἰσάζειν. — g. achten ἐν ἴσῳ od. ὁμοίῳ ποιεῖσθαι. — g. gelten ἐν ἴσῳ εἶναι, ἴσην δύναμιν ἔχειν. — sich g. bleiben τὸν αὐτὸν μένειν (διαμένειν), ἀεὶ τὸν αὐτὸν εἶναι, οὐκ ἐξίστασθαι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, ἐμμένειν οἷς ἂν γνῷ τις. — e. Gleiches thun m. Jmd. ἴσα ποιεῖν τινι. — Gleiches m. Gleichem vergelten ἀμύνεσθαι od. ἀμείβεσθαί τινα ὁμοίοις, τὸ ὅμοιον (selten τὴν ὁμοίαν) ἀποδιδόναι (ἀνταποδιδόναι) τινί. — Gleiches m. Gleichem vergolten bekommen τὸ ὅμοιον (selten τὴν ὁμοίαν) φέρεσθαι παρά τινος. — es ist gleich (gleich viel) ἔχει ταὐτόν, ὅμοιον (ἐστί), ἐν τῷ ὁμοίῳ (ἐν τῷ ἴσῳ) καθέστηκε; es gilt mir gleich (gleich viel) ὅμοιόν μοί ἐστι, οὐδέν μοι διαφέρει. — seines Gleichen nicht haben διαφέρειν τῶν ἄλλων od. ἁπάντων. — m. Jmd. wie m. seines Gleichen sprechen ἐξ ἰσοτιμίας διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι. — sprichw. Gleich u. Gleich gesellt sich gern ἀεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον (Od. 17, 218), ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ (φίλος), οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι, τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου ἐφίεται, κολοιὸς ποτὶ (παρὰ) κολοιὸν ἵζάνει, ἧλιξ ἥλικα τέρπει. — Häufig sind Zsstzgen m. ἰσο-, ὁμο-, ὁμοιο-, z. B. v. g. Alter ὁ, ἡ ἰσῆλιξ, ὁμῆλιξ, κος; v. g. Stande ἰσότιμος, ὁμότιμος 2.; g. Antheil ἡ ἰσομοιρία, Alle g. Antheil nehmen lassen ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν od. καθιστάναι; g. Antheil habend ἰσόμοιρος 2., g. Antheil haben ἰσομοιρεῖν; g. Kaufpreis ἡ ἰσωνία; g. bürgerliche Rechte haben ἰσονομεῖσθαι; der g. bürgerliche Rechte hat ἰσόνομος 2.; v. g. Charakter ὁμότροπος, ὁμοιότροπος 2.; v. g. Gewicht ἰσόρροπος, ἰσοβαρής, sp. ἰσόσταθμος, ἰσοτάλαντος 2.; v. g. Meinung ὁμόδοξος 2.; g. Meinung sein ὁμοδοξεῖν, συνδοκεῖ μοι; v. g. Gesinnung ὁμογνώμων, ὁμόνους, ὁμόφρων, ὁμοήθης 2., g. Gesinnung sein ὁμογνωμονεῖν, ὁμονοεῖν, ὁμοφρονεῖν, τὰ αὐτὰ γιγνώσκειν od. φρονεῖν τινι u. dgl. m. — Bisw. auch Compos. m. σύν, z. B. g. Bedeutung (v. Wörtern) ἡ συνωνυμία; g. Bedeutung habend συνώνυμος 2.; g. Bedeutung haben συνωνυμεῖν; vgl. übr. d. folg. WW. — II) *adv.* 1) = auf gleiche Weise, ebenso, s. oben „gleicher Gestalt od. Weise“. — gleich als ob, als wenn ὥσπερ, ὥσπερ εἰ (ὡσπερεί), ὥσπερ ἂν εἰ (ὡσπερανεί, sp. auch ὡσανεί), καθαπερεί, καθαπερανεί, z. B. du preisest diese Kunst gleich als ob sie Jmd. tadelte ἐγκωμιάζεις ταύτην τὴν τέχνην ὥσπερ τινὸς ψέγοντος, er bewirkte dass dies so schnell ausgeführt wurde, gleich als ob Jeder nur für seinen eigenen Vortheil sorgte ἐποίησεν οὕτω συντόμως τοῦτο πράττεσθαι ὥσπερ ἂν τῶν ἑαυτῷ συμφερόντων ἕκαστος ἐπιμελοῖτο. — gleich wie … so ὡς … οὕτω. — 2) v. d. Zeit = sogleich, augenblicklich, w. s. — g. anfangs εὐθὺς ἐξ (ἀπ') ἀρχῆς od. ἀρχόμενος, g. v. Kindheit an εὐθὺς ἐκ παίδων, ἐκ παιδὸς εὐθύς, εὐθὺς παῖς ὤν. — g. wieder αὖθις. — 3) v. Orte, zur Bezeichnung der unmittelbaren Nähe: πλησίον τινός, πρός τινι. — g. dabei liegen παρα-, προσ-κεῖσθαί τινι; g. darunter liegen ὑποκεῖσθαί τινι; g. daran stossen ἔχεσθαί τινος; συνεχῆ εἶναί τινι. — g. darauf ἐκ τούτων, ἐπὶ τούτοις. — g. gegenüber ἀπαντικρύ (ἀπαντίον).

gleich achten ἐν ἴσῳ od. ὁμοίῳ ποιεῖσθαι τί τινι.

gleich alt, gleichalterig ὁ, ἡ ἰσῆλιξ od. ὁμῆλιξ, ικος (m. Jmd. τινί); auch bloss ὁ, ἡ ἧλιξ, κος; ὁ ἡλικιώτης, ἡ ἡλικιῶτις, ιδος; od. umschr. ἴσος (3.) τὴν ἡλικίαν, τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχων 3.

gleichartig *a*) v. derselben Art u. Weise: ὁμοιοειδής, ὁμοειδής, ὁμοιότροπος, ὁμότροπος 2., auch bloss ὅμοιος 3.; g. in seinen Theilen ὁμοιομερής 2. *b*) zu derselben Art gehörig: ὁμογενής, συγγενής, ὁμόφυλος, σύμφυλος 2.

Gleichartigkeit *a*) ἡ ὁμοειδεια, ὁμοιοτροπία, ὁμοτροπία; τὸ ὁμοειδές; ἡ ὁμοιότης, τὸ ὅμοιον; G. der Theile ἡ ὁμομέρεια. *b*) ἡ ὁμογένεια, συγγένεια, ὁμοφυλία; τὸ ὁμογενές, συγγενές; vgl. d. vhg. W.

gleichbedeutend ἰσοδύναμος 2. sp., besser umschrieben ἴσην od. τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχων 3. (v. Wörtern auch συνώνυμος 2.). — g. sein ἰσοδυναμεῖν sp., besser ἴσην δύναμιν ἔχειν (v. Wörtern auch συνωνυμεῖν).

gleichbenannt ὁμώνυμος 2.

gleichberechtigt ἰσόνομος 2., auch ἰσήγορος 2. (eig. „g. zu reden"); ὁ ἰσοπολίτης (in Bez. auf d. Bürgerrecht; *fem.* ἡ ἰσοπολῖτις, ιδος), u. so auch ὅμοιος 3. (bes. bei d. Spartiaten üblich). — g. sein ἰσονομεῖσθαι.

Gleichberechtigung ἡ ἰσονομία, auch ἡ ἰσηγορία (sp. ἰσηλογία; eig. „G. zu reden"). — G. geniessen ἰσονομεῖσθαι.

gleichbleiben, sich, s. gleich.

gleichbleibend εὐσταθής, sp. ἀμετάλλακτος 2.; auch ἀεὶ ὁ αὐτός u. s. w., οὔποτε ἐξιστάμενος (3.) ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως. — vgl. unveränderlich.

gleichbreit ἴσος (3.) τὸ εὖρος od. τὸ πλάτος; ἰσοπλατής 2.

gleichdick ἴσος (3.) τὸ πλάτος od. τὸ πάχος; ἰσοπλατής, ἰσοπαχής 2.

gleichen ὅμοιον εἶναι, ἐοικέναι (προσεοικέναι) τινί; εἰκάσθαι (ᾐκάσθαι) τινί u. πρός τινα. — Jmd. ganz g. ὁμοιότατον εἶναί τινι, οὐδὲν διαφέρειν τινός. — vgl. gleich sein.

gleichergestalt, gleichermassen ὁμοίως, ὡσαύτως, παραπλησίως, τὸν αὐτὸν τρόπον.

gleichfalls ὁμοίως, οὐδὲν ἧττον, αὖ. — Oft durch καὶ αὐτός, καὶ οὗτος, καὶ ἐκεῖνος u. s. w., z. B. sie fielen g. im Kampfe καὶ αὐτοὶ ἀπέθανον μαχόμενοι. — In Antworten, z. B. sei mir gegrüsst, o Freund! du gleichfalls χαῖρε, ὦ φίλε· καὶ σύ γε.

gleichfarbig ὁμόχρους, ὁμόχρως, sp. ὁμοχρώματος, ὁμόχρωμος 2. — g. sein ὁμοχροεῖν sp.

Gleichfarbigkeit ἡ ὁμόχροια.

gleichflächig ἰσοεπίπεδος 2. sp.

gleichförmig ὅμοιος 3., vgl. gleichartig 1), gleichbleibend u. gleich; ἀνάλογος 2. (entsprechend, übereinstimmend).

Gleichförmigkeit ἡ ὁμοιότης, τὸ ὅμοιον; vgl. Gleichartigkeit. — ἡ ἀναλογία (Uebereinstimmung). — τὸ μόνιμον, ὁ αὐτὸς τρόπος (das Sich-Gleichbleiben).

gleichgeehrt ὁμότιμος, ἰσότιμος 2.

gleichgelten, s. gelten.

gleichgeltend ἰσάξιος, ἰσοδύναμος 2. sp.; besser ἰσόρροπος od. ἀντίρροπος 2. (m. etw. τινί, τινός, πρός τι), ἀντάξιος 2. (τινός), od. umschr., z. B. ἴσην ἀξίαν (δύναμιν) ἔχων 3.; selten ἰσοστάσιος 2.

gleichgesinnt ὁμόφρων, ὁμογνώμων, ὁμόνους, ὁμοήθης, ὁμότροπος, ὁμοιότροπος 2. — g. sein m. Jmd. ὁμοφρονεῖν, ὁμογνωμονεῖν, ὁμονοεῖν τινι, τὰ αὐτὰ γιγνώσκειν od. φρονεῖν τινι.

Gleichgewicht ἡ ἰσορροπία, τὸ ἰσόρροπον; ἡ ἀντιρροπία. — im G. stehend ἰσόρροπος 2. (m. etw. τινί u. τινός, auch πρός τι). — im G. stehen ἰσορροπεῖν (m. etw. τινί). — d. G. haltend ἀντίσταθμος 2., übtr. ἀντίρροπος 2. (einer Sache τινί, τινός, πρός τι), ἀντίπαλος 2. (τινί u. τινός), ἀντάξιος 2. (τινός). — in's G. stellen σηκοῦν, ἀντισηκοῦν, sp. ἀντισταθμεῖν; übtr. εἰς ἀντίπαλα καθιστάναι. — Herstellung des G. ἡ ἀντισήκωσις, sp. ἀντιστάθμησις.

gleichgross ἴσος (3.) τὸ μέγεθος, ἰσομεγέθης 2.; vgl. gleichviel.

gleichgültig 1) v. Sachen: ἀδιάφορος 2. (bei sp.; was keinen Unterschied macht, was weder gut noch böse ist); οὐδενὸς (λόγου) od. οὐδεμιᾶς ἐπιμελείας ἄξιος 3. (was keiner Beachtung werth ist); auch φαῦλος 3. (schlecht, gering). — es ist mir etw. g. οὐδέν μοι διαφέρει m. *inf.*, οὐ μέλει μοί τι od. τινος u. περί τινος. — es ist mir etw. nicht g. μέλει μοί τινος καὶ μάλιστα, περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι. — es ist g. ob ... od. ob ... ὅμοιον (ἐστίν) εἴτε ... εἴτε ...; es ist g., ob man viel od. wenig trinkt (bei e. Krankheit) ἐν τῷ ὁμοίῳ καθέστηκε τό τε πλέον καὶ ἔλαττον ποτόν. — für g. halten ob ... od. ob ... ἐν τῷ ὁμοίῳ κρίνειν εἴτε ... εἴτε ... — g. Reden λόγοι ψυχροί od. οὐδὲν ἦθος ἐνσημαινόμενοι. — m. g. Miene οὐ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἄτρεπτος ὢν τὸ πρόσωπον, οὐδὲν προσποιούμενος. — 2) v. Pers.: πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, ἥσυχος, ἡσύχιος 2., ἡσυχαῖος 3. (gelassen, ruhig); ψυχρός 3. (kaltsinnig, theilnahmlos); ἀμελής, ὀλιγωρός 2. (sorglos); ἄτρεπτος 2. (unerschütterlich); ἀναίσθητος 2. (unempfindlich). — ich bin g. gegen etw. παρ' οὐδὲν τίθεμαί τι, λόγον οὐδένα ποιοῦμαί τινος, ὀλιγωρῶ τινος u. εἴς τι, ὀλιγώρως ἔχω τινός, ὀλιγώρως διάκειμαι πρός τι, ἀμελῶ τινος, ἀμελῶς ἔχω τινός u. πρός τι, sp. ἀδιαφορῶ πρός τι. — g. sein bei etw. πρᾴως ἔχειν πρός τι; g. v. etw. sprechen πρᾴως λέγειν τι. — nicht g. bei etw. sein χαλεπῶς od. βαρέως φέρειν τι u. ἐπί τινι. — etw. g. ertragen πρᾴως od. εὐχερῶς φέρειν τι. — etw. g. mitansehen περιορᾶν od. ἐφορᾶν τι γιγνόμενον, ἀνέχεσθαι ὁρῶντά τι.

Gleichgültigkeit 1) v. Sachen: τὸ ἀδιάφορον sp.; ἡ φαυλότης. — 2) v. Pers.: ἡ ἀδιαφορία, τὸ ἀδιαφορητικόν sp.; ἡ πρᾳότης, ἡσυχία, ἡσυχιότης (Gelassenheit); ἡ ἀμέλεια od. ὀλιγωρία (Nichtbeachtung; gegen etw. τινός, περί τινος, πρός τι); ἡ ψυχρότης (Kaltsinnigkeit); ἡ ἀναισθησία, τὸ ἀναίσθητον (Unempfindlichkeit).

gleichhaarig ὁ, ἡ ὁμόθριξ, τριχος.

Gleichheit ἡ ἰσότης, ὁμοιότης; ἡ ταυτότης (vollkommene G., Identität); häufig gebraucht man Compos., z. B. G. der bürgerlichen Rechte ἡ ἰσονομία, ἰσηγορία (sp. ἰσολογία), ἰσοπολιτεία; G. der Stimmen ἡ ἰσοψηφία (auch „gleiches Stimmrecht") sp.; G. des Standes od. Ranges ἡ ἰσοτιμία, ὁμοτιμία; G. der Empfindungen ἡ ὁμοιοπάθεια, ὁμοπάθεια; G. des Charakters, der Lebensweise ἡ ὁμοιοτροπία, ὁμοτροπία; G. der Glieder (in d. Rede) ἡ ἰσοκωλία; G. des Geschlechtes, der Gattung ἡ ὁμογένεια; G. der Farbe ἡ ὁμόχροια; G. der Wortstellung od. der Glieder eines Redesatzes τὸ παρίσωμα, ἡ παρίσωσις u. dgl. m. — in bürgerlicher G. leben ὁμαλῶς καὶ κοινῶς καὶ πολιτικῶς βιοῦν.

gleichhoch ἴσος (3.) τὸ ὕψος.

Gleichklang ἡ ὁμο-, συμ-φωνία; τὸ ὁμό-, σύμ-[φωνον.

gleichkommen ἴσον od. ὅμοιον γίγνεσθαι τινι; ὁμοιοῦσθαι, ἐξομοιοῦσθαι, ἰσοῦσθαι, ἀν-, ἐξισοῦσθαι (*P.*), ἰσάζεσθαί τινι; ἐφάμιλλον od. ἀντίπαλον γίγνεσθαί τινι; ἰσόρροπον od. ἀντίρροπον γίγνεσθαί τινι u. τινος od. πρός τι; ἀντάξιον γίγνεσθαί τινος; τοιοῦτον γίγνεσθαι οἷον. — vgl. gleich sein. — Jmd. nicht g. ἀπολείπεσθαί (*P.*) τινος; ὑστερεῖν od. ὑστερίζειν τινός, ὕστερον, δεύτερον, ἧττω od. καταδεέστερον εἶναί τινος.

gleichlang ἴσος (3.) τὸ μῆκος; ἰσομήκης 2.

gleichlaufend παράλληλος 2., m. etw. τινί u. τι[νός.

Gleichlaut, s. Gleichklang.

gleichlauten ὁμο-, συμ-φωνεῖν; ταὐτὰ λέγειν (v. d. Rede). — gleichlautend ὁμό-, σύμ-φωνος 2.; ταὐτὰ λέγων 3.

gleichmachen, s. gleich I) 3). — das G. ἡ ὁμοίωσις, ἐξομοίωσις, ἀνίσωσις. — gleichmachend ὁμοιωτικός, ἐξομοιωτικός 3. sp.

gleichmässig ἴσος, ὅμοιος 3.; σύμμετρος, ἔμμετρος 2.; εὔρυθμος 2.; ὁμαλός 3. (seltner ὁμαλής

2.); ἀνάλογος 2.; ἀντίπαλος 2. — *adv.* ἴσως, ὁμοίως u. s. w.; übtr. s. unter „gleich" (gleicher Gestalt od. Weise). — im g. Schritte gehen ὁμαλῶς βαίνειν.
Gleichmässigkeit ἡ ἰσότης, ὁμοιότης, συμμετρία, ἐμμετρία, εὐρυθμία, ὁμαλότης, ἀναλογία.
Gleichmass ἡ συμμετρία, ἐμμετρία, εὐρυθμία, ἀναλογία; ὁ ῥυθμός; vgl. Proportion.
gleichmüthig ἀπαθής 2., ἀτάρακτος (2.) τὴν γνώμην; πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, ἥσυχος 2., ἡσυχαῖος 3., ἡσύχιος 2., μέτριος 3. u. 2., εὔκολος 2. — *adv.* s. d. f. W. — vgl. gleichgültig.
Gleichmuth ἡ ἀπάθεια, ἀταραξία, πρᾳότης, ἡσυχία, ἡσυχιότης, μετριότης, εὐκολία. — m. G. ertragen πρᾴως, ῥᾳδίως, μετρίως, εὐκόλως, εὐχερῶς, κούφως φέρειν. — m. G. ansehen, s. gleichgültig. [sein ὁμωνυμεῖν.
gleichnamig ὁμώνυμος, selten ἰσώνυμος 2. — g.
Gleichnamigkeit ἡ ὁμωνυμία, selten ἰσωνυμία.
Gleichniss ἡ παραβολή; ἡ εἰκών, όνος. — in G. reden δι' εἰκόνων λέγειν. — e. G. anwenden εἰκάζειν; Anwendung eines G. ἡ εἰκασία.
Gleichnissrede ἡ παραβολή.
gleichnissweise δι' εἰκόνος.
gleichsam οἷον, οἱονεί, ὡς, ὥσπερ, ὡσπερεί; g. als ob, als wenn, s. gleich II) 1).
gleichschätzen, s. gleichachten.
gleichschenkelig ἰσοσκελής 2.
Gleichschenkeligkeit ἡ ἰσοσκελία sp.
gleichschnell ἴσος (3.) τὸ τάχος, ἰσοταχής 2. — g. sein ἰσοταχεῖν sp.
gleichschwer ἴσος (3.) τὸ βάρος, ἰσοβαρής 2.
gleichsein ἴσον od. ὅμοιον εἶναι, ἰσάζειν (u. *P.*), sp. ἐξισάζειν (u. *P.*); τοιοῦτον εἶναι οἷον; vgl. gleichkommen. — das Gleichsein ἡ ὁμοίωσις.
gleichseitig ἰσόπλευρος 2.
Gleichseitigkeit τὸ ἰσόπλευρον.
gleichsprachig ὁμόγλωττος 2. (m. Jmd. τινί). — g. sein ὁμογλωττεῖν sp.
gleichstark *a*) v. gleicher Stärke: ἴσος (3.) τὴν δύναμιν, τὴν ἰσχύν; sp. ἰσοσθενής, ἰσοδύναμος 2. — g. sein ἰσοσθενεῖν, ἰσοδυναμεῖν sp. *b*) gleich viel, w. s.
gleichstehen = gleich sein, gleich kommen.
gleichstellen ἰσοῦν, ἀν-, ἐξ-ισοῦν, ὁμοιοῦν, ἐξομοιοῦν τί (τινά) τινι; sich Jmd. g. st. durch d. *P.*; auch ἰσάζεσθαι, mehr poet. ἀντιφερίζειν τινί.
Gleichstellung ἡ ὁμοίωσις, ἐξομοίωσις, ἀνίσωσις.
gleichstimmig ὁμό-, σύμ-φωνος 2.; ἰσόψηφος 2. (v. gleicher Stimmenzahl sp.). — g. sein ὁμο-, συμ-φωνεῖν.
gleichsylbig ἰσοσύλλαβος 2.; g. sein ἰσοσυλλαβεῖν sp.
Gleichsylbigkeit ἡ ἰσοσυλλαβία.
gleichthun, es Jmd., s. gleichstellen sich, gleichkommen; auch durch besondere Wendungen, z. B. Jmd. es im Aufwande g. τὰς αὐτάς τινι δαπάνας δαπανᾶσθαι u. dgl. — es Jmd. nicht g. od. nicht g. können ἀπολείπεσθαί (*P.*) τινος, ὑστερεῖν od. ὑστερίζειν τινός; ὕστερον, δεύτερον, ἧττω od. καταδεέστερον εἶναί τινος.
gleichtief ἴσος (3.) τὸ βάθος, ἰσοβαθής 2.
Gleichung (als math. *t. t.*) ἡ ἰσότης, ἴσωσις. — e. G. auflösen ἰσοῦν.
gleichviel 1) gleich an Menge: ἴσος (3.) τὸ πλῆθος, ἰσοπληθής 2.; ἴσος (3.) τὸν ἀριθμόν, ἰσάριθμος 2.; τοσοῦτος ... ὅσος, ἄλλος τοσοῦτος u. s. w. — 2) v. gleichem Werthe: ἀντάξιος 2. m. *gen.*, selten ἰσοστάσιος 2. m. *dat.* — 3) gleichgültig, w. s.
gleichvielmal ἰσάκις.
gleichweit *a*) gleich breit, w. s. *b*) v. gleichem Abstande: ἴσον ἀπέχων 3. [τινι, τινος, πρός τι.
gleichwichtig ἀντάξιός (2.) τινος; ἰσόρροπός (2.)
gleichwie ὡς, ὥσπερ, οἷον, καθάπερ (καθά sp.).
gleichwiegen ἰσορροπεῖν, sp. ἰσοσταθμεῖν. — gleichwiegend ἰσόρροπος; selten ἰσοστάσιος, sp. ἰσόσταθμος 2.
gleichwinkelig ἰσογώνιος 2.
gleichwol ὅμως; οὐδὲν ἧττον (nichts desto weniger); am Anfange e. Satzes ἀλλ' ὅμως. — g. aber ὅμως γε μήν (ὅμως γε μέντοι), ἀλλὰ μέντοι.
gleichzeitig ὁμόχρονος, σύγχρονος 2. (erst sp.); besser κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὤν od. γενόμενος 3. — *adv.* κατάλληλα sp.; ἅμα, ὁμοῦ, z. B. g. trat er ein ἅμα εἰσῆλθεν. — g. sein od. leben m. Jmd. κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους εἶναι od. γενέσθαι τινί, sp. συγχρονεῖν, συγχρονίζειν τινί. — die mit uns g. lebenden Menschen οἱ καθ' ἡμᾶς od. οἱ ἐφ' ἡμῶν.
Gleichzeitigkeit ὁ συγχρονισμός sp.; besser umschr. τὸ κατ' αὐτούς τινι χρόνους εἶναι od. γενέσθαι.
gleissen *a*) eig. glänzen, w. s. *b*) übtr. ὑπόξυλον, εὐσχήμονα, εὐπρεπῆ εἶναι.
gleissend *a*) eig. glänzen, w. s. *b*) übtr. ὑπόξυλος, εὐσχήμων, εὐπρεπής 2.
Gleissner ὁ ὑποκριτής; ὁ ὑποκρινόμενος od. ὁ προσποιούμενός τι, z. B. ἀρετήν.
Gleissnerei ἡ ὑπόκρισις sp.; τὸ ὑποκρίνεσθαι; ἡ προσποίησίς τινος.
gleissnerisch ὑποκριτικός 3. (v. Pers. u. Sachen); ὕπουλος 2., προσποίητος 2., πλαστός 3. (v. Sachen).
gleiten ὀλισθάνειν; durch etw. g. διολισθάνειν; aus etw. g. ἐξολισθάνειν τινός.
Gleiten, das, τὸ ὀλίσθημα, sp. ἡ ὀλίσθησις.
Gletscher, umschr. ὄρος χιόνι καὶ παγετοῖς διὰ παντὸς κατεχόμενον.
Glied 1) eig. als Theil e. animalischen Körpers: τὸ ἄρθρον (Gelenk; *dem.* τὸ ἀρθρίδιον sp.); τὸ κῶλον (bes. v. d. Extremitäten, wie τὰ ἀκρωτήρια); τὸ μέλος (gew. *pl.*); auch τὸ μόριον. — d. männliche G. τὸ (ἀνδρεῖον, γόνιμον) μόριον, τὸ αἰδοῖον, ἡ πόσθη, τὸ πόσθιον, τὸ πέος. — G. für G. κατὰ μέλη. — e. G. ablösen, abschneiden ἀποτέμνειν μέλος. — e. G. einrenken, s. einrenken. — 2) übtr. *a*) G. einer Kette ὁ δακτύλιος (Ring). *b*) einer Pflanze: τὸ μεσογονάτιον. *c*) eines Satzes, einer Periode: τὸ μόριον; im Bes. τὸ κῶλον (v. e. grösseren G.), τὸ κόμμα, τὸ κομμάτιον (v. e. kleineren G.). — aus lauter kleinen G. bestehend κομματικός 3. *d*) im mathem. Sinne: ὁ ὅρος; τὸ μέγεθος (einer Proportion); Vorderglied τὸ ἡγούμενον μέγεθος, Hinterglied τὸ ἑπόμενον μέγεθος; Mittelglied τὸ μέσον. *e*) in d. Verwandtschaft: τὸ γένος. — Nachkomme Jmds. im fünften G. πέμπτος ἀπό τινος. — im dritten G. διὰ τριγονίας. *f*) G. einer Gemeinschaft: ὁ κοινωνός; gew. bes. Ausdrücke, z. B. G. einer Familie ὁ οἰκεῖος, G. des Rathes ὁ βουλευτής u. dgl. *g*) e. Reihe v. Soldaten: τὸ ζυγόν (sp. ὁ ζυγός), ὁ στοῖχος, στίχος, ἡ τάξις, auch τὸ τάγμα. — in Reih u. G. stellen τάττειν, παρα-, συν-τάττειν; sich in Reih u. G. stellen παρα-, συν-τάττεσθαι. — im ersten G. stehen τῆς πρώτης (τάξεως) τετάχθαι. — in Reih u. G. marschieren συντεταγμένους πορεύεσθαι; in dicht geschlossenen G. anrücken συμφράξαντας ἐπιέναι. — in Reih u. G. bleiben μένειν ἐν τῇ τάξει. — aus dem G. treten, Reih u. G. verlassen τὴν τάξιν λείπειν od. ἐκλείπειν.
gliederartig ἀρθρώδης 2.
Gliederbau ἡ (τῶν ἄρθρων) φύσις; vgl. Wuchs. — ohne sichtbaren G. (v. fetten Menschen) ἄναρθρος 2.
Gliederkrankheit, s. Gicht.

gliederlahm *ἀρθρικός* u. *ἀρθριτικός* 3. (v. d. Gicht); übr. s. lahm.

gliederlos *ἄναρθρος* 2.

gliedern *ἀρθροῦν*, *διαρθροῦν* (u. *M.*), sp. *ἐναρθροῦν*. — gegliedert *ἄρθρα ἔχων* 3.; *ἔναρθρος* 2.

Gliederpuppe *τὸ νευρόσπαστον* (*αγαλμα*); vgl. Marionette.

Gliederschmerz, s. Gicht.

gliederschwach *ἀκρατὴς* (2.) *τῶν κώλων*.

Gliederschwäche *ἡ* (*τῶν κώλων*) *ἀκράτεια*.

gliederstärkend *ῥώμην ἐμποιῶν* (3.) *τοῖς ἄρθροις* od. *τοῖς κώλοις*.

Gliederung *ἡ διάρθρωσις*, sp. *ἐνάρθρωσις*. — vgl. Ordnung, Organismus.

Gliederverbindung *ἡ διάρθρωσις*.

gliederweise *κατ' ἄρθρα* od. *κατὰ μέλη*. — v. Soldaten *κατὰ ζυγά*, *κατὰ στοίχους*, *ἐπὶ στοίχων*.

Gliedmassen *τὰ κῶλα*; *τὰ μέλη*; *τὰ ἀκρωτήρια*; s. Glied.

glimmen *ὑπεκκαίεσθαι P.*; *τύφεσθαι P.* (auch übtr.). — etw. Glimmendes anfachen *ἐκζωπυρεῖν*.

Glimpf *ἡ πρᾳότης*, *μετριότης*, *ἐπιείκεια*, *εὐγνωμοσύνη*. — mit G., s. d. f. W.

glimpflich *πρᾷος*, *πραεῖα*, *πρᾷον*; *μέτριος* 3. u. 2., *ἐπιεικής* 2. — g. m. Jmd. od. etw. verfahren *πρᾴως*, *μετρίως*, *ἐπιεικῶς προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι*; *πρᾳότητι*, *ἐπιεικείᾳ χρῆσθαι πρός τινα*. — etw. m. e. g. Namen benennen *ὑποκορίζεσθαι* od. *ὑποκοριζόμενον καλεῖν*, sp. *εὐφημεῖν*; vgl. beschönigen. — g. Ausdruck *εὔφημον ὄνομα*.

glitschen, s. gleiten.

glitschrig, s. schlüpfrig.

Glitschrigkeit, s. Schlüpfrigkeit.

glitzern *μαρμαρυγὰς ἀφιέναι*. — das G. *ἡ μαρμαρυγή* (u. *pl.*). — glitzernd *μαρμαρυγώδης* 2.

Globus *ἡ σφαῖρα*.

Glocke *ὁ* (selten *ἡ*) *κώδων*, *ωνος* (eig. Klingel, Schelle; grosse G. kamen erst seit 500 n. Chr. auf; dh. man hier e. nähere Bestimmung, wie *τοῦ νεώ* od. dgl. beifügen muss). — d. G. ziehen, läuten *κωδωνίζειν*, *κρούειν τὸν κώδωνα*. — sprichw. an d. grosse G. schlagen *κώδωνας ἐξάψασθαι*. — an d. grosse G. hängen *δια-*, *ἐκ-κωδωνίζειν*.

glockenförmig *κώδωνος σχῆμα ἔχων* 3.

Glockenklang *ὁ τοῦ κώδωνος ἦχος*.

Glöckner etwa *ὁ νεωκόρος*.

Glorie 1) Heiligenschein, w. s. — 2) Herrlichkeit, Ruhm, w. s.

glorreich, s. herrlich, berühmt, ruhmvoll.

Glosse *a*) veraltetes Wort: *ἡ γλῶττα*, sp. *τὸ γλώττημα*. *b*) Erklärung e. Wortes: *τὸ σχόλιον*; vgl. Scholion. — G. über etw. machen, s. bereden, spotten.

Glotzauge, s. d. f. W.

glotzen *ἀτενὲς* od. *ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπειν*. — glotzende Augen *ἀτενεῖς ὀφθαλμοί*.

gluchzen, glucken (v. d. Henne) *κλώζειν*, *κακκάζειν*. — das G. *ὁ κλωγμός*, *κλωσμός*.

Glück 1) Zufall: *ἡ τύχη*, *συντυχία*. — etw. dem G. überlassen *ἐπιτρέπειν τι τῇ τύχῃ*. — es bei etw. auf's G. ankommen lassen *ἀναρρίπτειν* od. *παραβάλλεσθαι τὸν κίνδυνόν τινος*. — auf gut Glück *ἀνερρίφθω ὁ κύβος*. — d. Wechselfälle des G. *τὰ τῆς τύχης*. — 2) gutes G., günstiger Zufall od. Umstand: *ἡ ἀγαθὴ τύχη* (auch bloss *ἡ τύχη*); *ἡ εὐτυχία*, *εὐπραγία*, *εὐπραξία*, *εὐημερία* (auch *pl.*; G. bei Unternehmungen, glücklicher Erfolg; G. im Handel *εὐημερίαι ἐμπορικαί*); *τὸ εὐτύχημα* (Glücksfall); *τὸ ἕρμαιον*, *τὸ εὕρημα* (Glücksfund). — G. haben bei etw. *καλῇ* od. *ἀγαθῇ τύχῃ χρῆσθαι* (*περί τι* od. *ποιοῦντά τι*), *εὐτυχεῖν* (*τι*, *τινι*, *ἔν τινι*, *ποιοῦντά τι*), *εὐπραγεῖν* od. *εὐημερεῖν* (*ποιοῦντά τι*), *κατορθοῦν* (*τι*, *ἔν τινι*, *περί τι*); auch *ἐπιτυγχάνειν τινός* (etw. erlangen); d. Feinde haben schon genug G. gehabt *ἱκανὰ ἤδη εὐτύχηται τοῖς πολεμίοις*. — kein G. haben *ἀτυχεῖν*, *κακοτυχεῖν*, *κακοπραγεῖν*, bei etw. *ἔν τινι* od. m. *part.*; auch *ἀτυχεῖν* u. *ἀποτυγχάνειν τινος* (etw. nicht erlangen). — mehr G. als Verstand haben *τῇ τύχῃ μᾶλλον ἢ τοῖς λογισμοῖς χρῆσθαι*, *εὐτυχέστερον εἶναι ἢ φρονιμώτερον*. — etw. für e. G. halten *καλὸν* od. *ἀγαθὸν νομίζειν τι*, *νομίζειν τι εὐτύχημα εἶναι*, *εὕρημα* (*ἕρμαιον*) *ἡγεῖσθαι* od. *ποιεῖσθαι*; ich schätze es mir zum G. dass … *εὕρημά ἐστί μοι* m. *inf.*; das, was man für e. G. ansieht *τὸ εὐδαιμόνισμα*. — es ist e. G. für mich *καλόν ἐστί μοί τι*; es war für mich e. G. dass … *ὠνήμην ὅτι …*; es ist für mich e. G., dass d. Sache so ablief *εἰς καλόν μοι ἀπέβη τοῦτο*. — zum G. *εἰς καλόν*, *ἐν καλῷ*; ist es = „zur rechten Zeit“: *εἰς καιρόν*, *ἐν καιρῷ* od. durch d. *adj.* *καίριος* 3., z. B. zum G. bist du gekommen *καίριος σύ γε ἐλήλυθας*. — Jmd. alles G. wünschen *εὔχεσθαί τινι πολλὰ* (*καὶ*) *ἀγαθά* od. *πάντα τἀγαθά*, *εὔχεσθαί τινι πάντα κατὰ νοῦν ἀποβαίνειν*. — Jmd. zu etw. G. wünschen *συνήδεσθαί* (*P.*) *τινι ὅτι*, sp. *τινί τινος*, *συγχαίρειν τινὶ ἐπί τινι*; G. wünschend *συγχαρητικός* 3. — du kannst dir G. wünschen, wenn … *ἀγαπῴης ἂν* m. *part.* od. m. *εἰ* u. *opt.* — sein G. versuchen *ἀποπειρᾶσθαι* (*DP.*) *τῆς τύχης*. — d. G. ist günstig *τὸ τῆς τύχης εὐμενές*. — wem d. G. günstig ist *ἐὰν τύχῃ*. — m. gutem G. *μετ' ἀγαθῆς τύχης*, *μετὰ τύχης εὐμενοῦς*, *ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ*, m. besserm G. *τύχῃ ἀμείνονι*, *ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις*. — Glück zu! Glück auf! *ἀγαθῇ τύχῃ*, *τύχῃ ἀγαθῇ*. — auf gut G. *ἀγαθῇ τύχῃ* od. *εἰκῇ* (auf's Gerathewol). — 3) glücklicher Zustand: *τὰ καλά*, *τὰ ἀγαθὰ πράγματα*; *ἡ εὐδαιμονία*, *τὸ εὔδαιμον*; *ἡ εὐημερία*, *εὐητερία*; selten *ὁ ὄλβος*; auch *ἡ μακαριότης*, sp. *μακαρία* (Glückseligkeit). — es wäre e. grosses G. *πολλὴ ἂν εἴη εὐδαιμονία*. — sein G. machen *εὐτυχεῖν*, *εὐπραγεῖν*; *εὐδοκιμεῖν*, *κτήσασθαι εὐδαιμονίαν* od. *τιμήν*, *αὐξάνεσθαι* (*P.*) *τιμαῖς* u. dgl. — im G. sein *εὐδαιμονεῖν*; er ist in seinem G. darüber *ὑπερχαίρει τούτῳ*. — Jmd. in seinem G. stören *ἐνοχλεῖν τῇ εὐδαιμονίᾳ τινός*. — 4) das G. personificiert: *ἡ Τύχη*.

glücken, s. gelingen; auch *εὐτυχεῖν*, z. B. es glückt mir etw. *εὐτυχῶ τι*, *τινι*, *ἔν τινι*; d. Feinden ist alles geglückt *τοῖς πολεμίοις πάντα εὐτύχηται*.

glücklich 1) d. gewünschten Erfolg habend, dazu führend: *εὐτυχής* 2.; *καλός* 3., *καίριος* 3.; v. Vorbedeutungen: *δεξιός* 3., *αἴσιος* 2. (v. g. Vorbedeutung *εὔφημος* 2; als e. g. Vorbedeutung ansehen *αἰσιοῦσθαι*); g. im Treffen d. Zieles, in Antworten u. dgl. *εὔστοχος* 2. (g. sein *εὐστοχεῖν*), bei Unternehmungen *εὐτυχής*, sp. *εὐπραγής* 2. (g. sein *εὐτυχεῖν*, *εὐπραγεῖν*, *εὐημερεῖν*; *κατορθοῦν τι*); g. Zufall *ἡ καλὴ τύχη*, *ἡ εὐτυχία*; g. Gedanke *τὸ καίριον ἐνθύμημα*; g. Umstand, Ereigniss, s. Glück. — etw. g. vollbringen *κατορθοῦν τι*. — g. u. nicht g. sein m. etw., s. Glück (haben). — g. reisen, wohin gelangen *ἀσφαλῶς πορεύεσθαι* (*DP.*), *ἀφικνεῖσθαι*, auch *διασῴζεσθαι P.* — g. wohin bringen *ἀπο-*, *διασῴζειν*. — d. Opfer liefen glücklich ab *τὰ ἱερὰ ἐγένετο* (*καλά*), *τὰ ἱερὰ ἐκαλλιερήθη*. — g. v. Statten gehen (*εὖ*, *καλῶς*) *προχωρεῖν*. — glücklicher Weise *εὐτυχῶς*; *κατὰ δαίμονα καὶ κατὰ συντυχίαν ἀγαθήν*; vgl. „zum Glücke“ unter

„Glück." — Zuw. gebraucht man auch Compos. m. *εὖ*, z. B. g. Beschaffenheit *ἡ εὐεξία*: g. Fang *ἡ εὐαγρία* sp. u. dgl. — 2) in glücklichem Zustande sich befindend: *εὐτυχής*, *εὐδαίμων* 2.; *μακάριος*, *εὐδαιμονικός* 3., selten *ὄλβιος* 3. — vollkommen g. *τὰ πάντα εὐδαίμων*, sp. *πανευδαίμων* 2. — g. sein *εὐτυχεῖν*, *εὐδαιμονεῖν*, *εὖ (καλῶς, εὐδαιμόνως, εὐδαιμονικῶς, μακαρίως) πράττειν*, auch *εὐπραγεῖν*, *εὖ* od. *καλῶς ἔχειν*. — g. leben *εὖ (καλῶς, εὐδαιμόνως, εὐδαιμονικῶς, μακαρίως) ζῆν*. — g. machen *εὐδαίμονα ποιεῖν* od. *ἀποδεικνύναι τινά*; *καθιστάναι τινὰ εἰς εὐδαιμονίαν*; *ἄγειν τινὰ πρὸς (ἐπ') εὐδαιμονίαν*. g. bist du wenn ... *ζηλῶ σε εἰ* ... — g. preisen etw. *εὐδαιμονίζειν τι*, Jmd. wegen etw. *τινά τινος*, *τινὰ ὑπέρ τινος*, *ἐπί τινι*, *διά τι*; *μακαρίζειν τι* u. *τινά τινος*, auch *τινά τινι*, *ζηλοῦν τινά τινος* u. *ἐπί τινι*. — g. gepriesen *μακαριστός* 3. (auch „g. zu preisen", wie *ἄξιος* (3.) *μακαρίζεσθαι* od. *εὐδαιμονίζεσθαι*, *ἀξιομακάριστος* 2.). — das Glücklichpreisen *ὁ εὐδαιμονισμός*, *μακαρισμός*.

Glücksbote *ὁ καλῶν λόγων* od. *εὐτυχήματός τινος ἄγγελος*.

Glücksbotschaft *ἡ καλὴ ἀγγελία*. — e. G. bringen *εὐαγγελίζεσθαι*. — mir wird e. G. überbracht *ἀπαγγέλλεταί μοι εὐτύχημα*. — vgl. Botschaft.

glückselig *μακάριος* 3., *εὐδαίμων* 2., *εὐδαιμονικός* 3., selten *ὄλβιος* 3., auch *θεοφιλής* 2.

Glückseligkeit *ἡ μακαριότης* (sp. *μακαρία*); *ἡ εὐδαιμονία*, *εὐημερία*; selten *ὁ ὄλβος* (sämmtl. als Zustand); *τὸ εὐδαιμόνημα* sp., besser *τὸ εὐδαιμονικόν* (als Sache).

Glücksfall *ἡ τύχη*, *τὸ εὐτύχημα*. — es ereignet sich e. G. *εὖ γίγνεταί τι*; wenn sich e. G. ereignet *ἂν τύχῃ τι*.

Glücksfund, s. Fund.

Glücksgabe *τὸ τῆς τύχης δῶρον*; *pl.* *τὰ τῆς τύχης*.

Glücksgöttin *ἡ Τύχη*.

Glücksgut, s. Glücksgabe u. Vermögen.

Glückskind *ὁ τῇ τετράδι γενόμενος*; od. allg. *ὁ εὐτυχέστατος*, *εὐδαιμονέστατος*. — du bist e. G. *τῇ τετράδι γέγονας*.

Glücksritter *ὁ κινδυνευτής*; vgl. Abenteurer.

Glücksspiel *ἡ κυβεία* (m. Würfeln).

Glücksstand *αἱ τύχαι*.

Glücksstern *ἡ ἀγαθὴ τύχη*. — d. G. leuchtet *ὁ δαίμων πνεῖ*.

Glückstag *ἡ λευκὴ ἡμέρα*; *ἡ τετράς*, *άδος*.

Glücksumstand *ἡ τύχη*, *τὸ εὐτύχημα*, selten *ἡ συντυχία*.

Glückswechsel *ἡ τῆς τύχης μεταβολή*.

glückwünschen, s. Glück.

Glückwunsch *ἡ εὐφημία* (Wunsch für Jmds. Glück); = „Gratulation" umschr. durch d. Verba *συγχαίρειν* od. *συνήδεσθαί* (*P.*) *τινι ἐπί τινι*; *ἀποφαίνειν ἑαυτὸν συνηδόμενόν τινι ἐπί τινι*.

glühen 1) *intr.* *a*) eig. *πυροῦσθαι*, sp. *πυρακτοῦσθαι* (*P.*); auch *καίεσθαι*, *διακαίεσθαι* (*P.*). *b*) übtr. *α*) hell leuchten: *λάμπειν*. *β*) v. Leidenschaften: *καίεσθαι*, *φλέγεσθαι*, *αἴθεσθαι* (*P.*); vgl. brennen. — **glühend** *ἔμπυρος* 2.; *διάπυρος* 2. (auch übtr., z. B. *ἔρως*, *μῖσος*); *λαμπρός* 3. u. *sup.* (hell); *πυρώδης* 2. (feurig); *δεινός*, *ὀξύς*, *σφοδρός*, *μέγας* 3. (übtr. v. Leidenschaften). — g. Masse *ὁ μύδρος*. — 2) *tr.* glühend machen: *πυροῦν*, sp. *πυρακτοῦν*. — das G. *ἡ πυράκτωσις* sp.

Glut *a*) eig. *τὸ καῦμα*, sp. *ὁ καῦσος*, *ὁ καύσων*, *ωνος*. — in G. gerathen *ἐκπυροῦσθαι*, *διαπυροῦσθαι*, *ἐκκαίεσθαι*, *διακαίεσθαι* *P.* (die drei letzteren auch übtr.). *b*) übtr. *ἡ δεινότης*, *ὀξύτης*, *σφοδρότης* (z. B. d. G. einer Leidenschaft *ἡ τοῦ πάθους δεινότης*); *ἡ ὁρμή* (heftiger Drang).

Gnade 1) gnädige, wolwollende Gesinnung: *ἡ εὔνοια*, *εὐμένεια*, *φιλοφροσύνη*, *εὐγνωμοσύνη*; *ἡ χάρις*, *ιτος*. — Jmd. G. erzeigen *εὔνοιαν ἐν-*, *ἐπι-δείκνυσθαι*, *παρέχεσθαί τινι*. — durch Gottes G. *θεοῦ διδόντος* od. *χαριζομένου*; *σὺν θεῷ*. — bei Jmd. in G. stehen *εὐδοκιμεῖν παρά τινι*, *κεκτῆσθαι τὴν παρά τινος χάριν*; in hoher G. stehen bei Jmd. *πρωτεύειν φιλίᾳ παρά τινι*. — G. finden bei Jmd. *εὔνοιαν εὑρίσκεσθαι παρά τινος*. — 2) Gnadenbezeigung: *ἡ χάρις*, *ιτος*; *ἡ εὐεργεσία*, *τὸ εὐεργέτημα* (Wolthat); *ἡ δωρεά* (Geschenk); *τὸ γέρας* (Auszeichnung). — Jmd. e. G. erweisen *χάριν διδόναι* (*ποιεῖσθαι*, *τίθεσθαι*) *τινί*, *χάριν κατατίθεσθαι πρός τινα*, *χαρίζεσθαί τινί τι*, *εὐεργετεῖν τινα*. — G. v. Jmd. geniessen *χάριτος τυγχάνειν* od. *χάριν λαμβάνειν παρά τινος*; *εὐεργετεῖσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος*; vgl. Wolthat. — um e. G. bitten *χάριν*, *δωρεὰν* od. *ἀγαθόν τι ἀπαιτεῖν τινα*. — Jmd. gestatten sich e. G. auszubitten *κελεύειν τινὰ λαβεῖν ὅ τι ἂν βούληται*. — v. fremder G. leben *ζῆν εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέποντα*. — 3) milde Behandlung, Nachsicht: *ἡ εὐγνωμοσύνη*, *ἐπιείκεια*; *ὁ ἔλεος* (Mitleid); *ἡ συγγνώμη* (Verzeihung). — G. finden od. erlangen bei Jmd. *ἐλέου* od. *συγγνώμης τυγχάνειν παρά τινος*. — G. für Recht ergehen lassen *ἐπιεικείᾳ χρῆσθαι*, *ἐπιεικῶς προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι*. — Jmd. G. widerfahren od. angedeihen lassen *συγγιγνώσκειν τινί*, *συγγνώμης ἀξιοῦν τινα*. — um G. bitten *ἀξιοῦν συγγνώμης τυγχάνειν*, *παραιτεῖσθαί τινα συγγνώμην ἔχειν* od. *συγγνώμονα εἶναι*; *δεῖσθαι συγγνώμης*, *αἰτεῖσθαι συγγνώμην*; *παραιτεῖσθαι τὸν θάνατον*, *τὴν τιμωρίαν* u. dgl. — für Jmd. um G. flehen *παραιτεῖσθαι ὑπέρ τινος*. — sich auf G. oder Ungnade ergeben *παραδιδόναι ἑαυτόν τινι χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούληται*; vgl. ergeben.

gnaden, nur in d. Wendung: dir gnade Gott! *ἵλεώς σοι εἴη θεός*.

Gnadenbezeigung, s. Gnade 2).

Gnadenbrot, Jmd. d. G. geben *προῖκα τὸν σῖτον διδόναι τινί*, *προῖκα τρέφειν τινά*; im Alter *γηροτροφεῖν*, *γηροβοσκεῖν*, sp. *γηροκομεῖν τινα* (dazu *ἡ γηροτροφία*, *γηροβοσκία*, *γηροκομία* sp.). — d. G. geniessen *ζῆν εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέποντα*; im Alter *γηροβοσκεῖσθαι* (*P.*).

Gnadengehalt *ὁ ἐν εὐεργεσίας μέρει διδόμενος μισθός*; *ὁ ἀδυνάτῳ* (u. dgl.) *διδόμενος μισθός*. — Jmd. e. G. geben *διδόναι τινὶ μισθὸν ὡς ἐν εὐεργεσίας μέρει* od. *ὡς ἀδυνάτῳ ὄντι*. — e. G. beziehen *μισθὸν λαμβάνειν ὡς ἐν εὐεργεσίας μέρει δεδομένον* od. *ὡς ἀδύνατον ὄντα*.

Gnadenstoss *ἡ καιρία πληγή*. — Jmd. d. G. geben *παίειν τινὰ καιρίαν*. — d. G. bekommen *καιρίαν λαμβάνειν* od. *πληγῆναι*.

gnädig *a*) v. Pers. *ἵλεως* 2., *εὐμενής* 2., *εὔνους* 2., *φιλόφρων* 2. (gewogen, wolwollend; d. beiden ersteren v. d. Gewogenheit Höherer, bes. der Götter, gegen Niedrige); *ὁ εὐεργέτης* (*fem.* *-γέτις*, *ιδος*), *εὐεργετικός* 3. (wolthätig); *πρᾷος*, *πραεῖα*, *πρᾷον*, *ἐλεήμων* 2., *συγγνώμων* 2., *συγγνωμονικός* 3. (mild, barmherzig, nachsichtig). — g. Herr, g. Frau (in der Anrede) *ὦ φίλε δέσποτα*, *ὦ φίλη δέσποινα*. — g. sein gegen Jmd. *ἵλεων* u. s. w. *εἶναί τινι*, *φιλοφρονεῖσθαί* (*DM.* u. *DP.*) *τινα* (gewogen, wolwollend sein); *χαρίζεσθαί τινι*, *εὐεργετεῖν τινα* (Jmd. e. Gunst, Wolthat erweisen); *ἐλεεῖν τινα* (Jmd. bemitleiden), *συγγιγνώσκειν* od. *συγγνώμην ἔχειν τινί* (Jmd. verzeihen). — 2) v. Sachen: *μέτριος* 3. u. 2. (z. B. *τιμωρία*).

Gnome, der, s. Zwerg.

Gnome, die, τὸ ἀπόφθεγμα; ἡ γνώμη (im pl.).

gnomisch γνωμικός 3.

gönnen, Jmd. etw. οὐ φθονεῖν τινί τινος (nicht missgönnen; man gönnt mir etw. οὐ φθονοῦμαί P. τινος); ἐᾶν τινα ἔχειν τι (Jmd. etw. ruhig besitzen lassen); συγχωρεῖν od. ἐπιτρέπειν τινί τι (gestatten); χαρίζεσθαί τινί τι (etw. als Gunst bewilligen); συγχαίρειν od. συνήδεσθαί (P.) τινι ἐπί τινι (Freude über Jmds. Glück empfinden; aber συγχαίρειν τινί τινος u. ἐπιχαίρειν τινί, z. B. τοῖς κακοῖς τινος, Jmd. etw. Schlimmes g.). — man gönnt es gern, das sei gern gegönnt οὐδεὶς φθόνος.

Gönner ὁ σπουδαστής sp., besser ὁ κηδεμών, όνος, auch ὁ φίλος. — Jmds. G. sein σπουδάζειν πρός (περί) τινα, κήδεσθαί τινος, ὠφελεῖν τινα, εὔνουν εἶναι od. εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί.

Gönnerin, s. Freundin u. vgl. d. vhg. W.

Götterbild τὸ ἄγαλμα (θεοῦ), τὸ ξόανον, sp. τὸ εἴδωλον.

Götterbote ὁ τῶν θεῶν ἄγγελος; ὁ Ἑρμῆς.

Götterbotin ἡ τῶν θεῶν ἄγγελος; ἡ Ἶρις, ιδος.

Götterdienst ἡ τῶν θεῶν θεραπεία od. λατρεία.

Göttergabe τὸ θεῶν δῶρον; pl. τὰ παρὰ θεῶν.

Göttergeschichte ἡ μυθολογία.

göttergleich ἰσόθεος, θεοειδής 2.

Götterkampf ἡ θεομαχία.

Götterkind ὁ θεοῦ παῖς, παιδός; sp. θεογενής 2.

Götterleben ὁ μακάριος (εὐδαίμων, ἥδιστος) βίος.

Götterlehre ἡ θεολογία, μυθολογία (vgl. θεογονία); οἱ περὶ τοὺς θεοὺς λόγοι.

Götterlust θεία τις ἡδονή.

Göttermahl τὸ τῶν θεῶν συμπόσιον, ἡ τῶν θεῶν θοίνη; bildl. τὸ ἥδιστον (μακάριον) συμπόσιον.

Götterrath ἡ τῶν θεῶν βουλή.

Göttersitz τὸ θεῶν ἕδος; ὁ Ὄλυμπος.

Göttersohn ὁ θεοῦ υἱός.

Götterspeise ἡ ἀμβροσία.

Götterspruch τὸ θεοπρόπιον; ὁ χρησμός, τὸ [μάντευμα.

Götterstimme ἡ θεία φωνή.

Göttertrank τὸ νέκταρ, αρος.

Göttin ἡ θεά, ἡ θεός.

göttlich θεῖος 3., δαιμόνιος 3. (u. 2.); poet. u. sp. θεσπέσιος 3. u. 2., sp. auch θεοπρεπής 2. — durch g. Schickung θείως, δαιμονίως, κατὰ τὸ θεῖον, κατὰ θεόν τινα. — g. Wesen τὸ θεῖον, τὸ δαιμόνιον. — Jmd. g. verehren σέβεσθαί (θεραπεύειν, τιμᾶν) τινα ὥσπερ θεόν; θρησκεύειν τινά. — g. verehrt θεόσεπτος 2. (mehr poet.). — m. g. Hülfe σὺν θεῷ; ohne g. Hülfe ἄνευ [θεοῦ.

Göttlichkeit τὸ θεῖον, sp. ἡ θειότης.

Götze ὁ ψευδὴς θεός; τὸ εἴδωλον N. T.

Götzenbild τὸ εἴδωλον N. T.

Götzendiener ὁ εἰδωλολάτρης N. T.

Götzendienst ἡ εἰδωλολατρεία N. T.

Götzenopfer τὸ εἰδωλόθυτον N. T.

Götzentempel τὸ εἰδωλεῖον N. T.

Gold ὁ χρυσός (als Stoff u. Masse; auch verarbeitet, z. B. das persische G. [d. i. Goldmünze] ὁ χρυσὸς ὁ ἐκ Μήδων; aus G. trinken ἐν χρυσῷ πίνειν); τὸ χρυσίον (gew. verarbeitetes G., bes. Goldmünze); e. Bisschen G., e. kleines Stück G. τὸ χρυσίδιον, χρυσιδάριον. — ungeprägtes, gemünztes G. χρυσὸς ἄσημος, ἐπίσημος (κεκομμένος). — gediegenes G. χρυσὸς ἄπυρος, καθαρὸς od. ἄπεφθος. — aus G., s. golden. — ganz v. G. ὁλόχρυσος 2. — m. G. belegt ἐπίχρυσος 2. — m. G. leicht überzogen κατάχρυσος 2. — rings in G. gefasst, rings m. G. belegt περίχρυσος 2. — aus G. gearbeitet χρυσοῦ πεποιημένος 3. — m. G. untermischt ὑπόχρυσος 2. — Häufig bildet man Compos. m. χρυσο-, z. B. m. G. gestickt χρυσόπαστος od. χρυσοποίκιλτος (χρυσοποίκιλος) 2., G. kaufen od. gegen Silber einwechseln χρυσωνεῖν, G. schmelzen, in G. arbeiten χρυσοχοεῖν u. [dgl.

Goldader ἡ φλὲψ χρυσίτιδος (γῆς).

Goldadler ὁ χρυσαίετος.

Goldammer ὁ χλωρίων, ωνος (Männchen); ἡ χλωρίς, ίδος (Weibchen) (?).

Goldarbeit ἡ χρυσοῦ ἐργασία (Bearbeitung d. Goldes); τὸ χρύσωμα, ἡ χρυσίς, ίδος, pl. τὰ χρυσία (d. verarbeitete Gold).

Goldarbeiter ὁ χρυσοχόος, sp. ὁ χρυσοποιός, χρυσουργός, selten ὁ χρυσοτέκτων, ονος; auch umschr. ὁ περὶ τὸ χρυσίον τεχνίτης. — Werkstätte des G. τὸ χρυσοχοεῖον (sp. χρυσοχόιον), χρυσεῖον. — d. Kunst, d. Gewerbe des G. ἡ χρυσοχοϊκὴ τέχνη, ἡ χρυσοχοΐα. — G. sein χρυσοχοεῖν, sp. χρυσουργεῖν.

goldähnlich, goldartig χρυσοειδής, sp. χρυσό- [μορφος 2.

Goldbarre ἡ χρυσοῦ od. χρυσῆ πλίνθος.

Goldbergwerk τὰ χρύσεια μέταλλα, τὰ χρυσεῖα (selten m. μέταλλα), τὰ μέταλλα χρυσοῦ.

Goldblatt τὸ πέταλον χρυσοῦ.

Goldblech τὸ ἔλασμα χρυσοῦ.

Goldblume τὸ χρυσάνθεμον. — e. Kleid m. G. gestickt ἐσθὴς χρυσόπαστος od. χρυσοποίκιλτος (χρυσοποίκιλος). [vhg. W.

goldblumig χρυσανθής 2. poet.; e. g. Kleid, s. d.

Golddraht τὸ χρυσόνημα, χρυσόλινον sp.; besser τὸ χρυσίον, ἡ χρυσοῦ μήρινθος.

golddurchwirkt χρυσοϋφής, χρυσόπαστος 2. — g. Zeuge τὰ χρυσοϋφῆ.

Golddurst ἡ χρυσοῦ ἐπιθυμία, auch wol ἡ χρυσοῦ δίψα od. πεῖνα. — G. haben χρυσοῦ διψῆν od. πεινῆν, auch ἐπιθυμεῖν, ἀπλήστως ἔχειν.

Goldemail τὸ χρυσέγκαυστον.

golden χρυσοῦς 3. (sp. auch d. uncontr. F. χρύσεος u. d. poet. χρύσειος), auch durch d. *gen.* χρυσοῦ; daneben χρυσοῦ πεποιημένος 3.; χρυσότυπος 2. (aus Gold getrieben). — g. Geschirr, Geräth, s. Goldgeschirr. — Häufig durch Zsstzgen m. χρυσο-, z. B. m. g. Griff χρυσολαβής 2., m. g. Füssen χρυσόπους, -πουν, m. g. Zaume χρυσοχάλινος 2. u. dgl. m., bes. poet. u. sp.

Golderz ἡ χρυσῖτις (-ιδος) γῆ od. βῶλος.

Goldfaden, s. Golddraht.

Goldfarbe τὸ χρυσοῦ χρῶμα; ἡ ξανθότης, πυρ- [ρότης.

goldfarbig χρυσόχρους, ὑπόχρυσος 2., s. goldgelb. — g. Puppe der Schmetterlinge ἡ χρυσαλλίς, ίδος. — g. aussehen ὑποχρυσίζειν sp.

Goldfinger ὁ παράμεσος δάκτυλος.

Goldflitter τὰ ἐλασμάτια χρυσοῦ; τὸ χρυσίδιον.

goldführend χρυσὸν ἔχων od. καταφορῶν 3. (v. Flüssen); auch χρυσαγωγός 2. sp.

goldgelb ξανθός, πυρρός 3. — g. Farbe ἡ ξανθότης, πυρρότης.

Goldgeschirr τὸ χρύσωμα, ἡ χρυσίς, ίδος; pl. τὰ [χρυσία.

Goldgeschmeide, s. Goldschmuck.

Goldgewicht ὁ κόλλυβος (kleines G.).

Goldgier ἡ χρυσοῦ ἐπιθυμία, sp. ἡ χρυσομανία.

goldgierig χρυσοῦ ἐπιθυμῶν 3., sp. χρυσομανής [2.

Goldgiesser ὁ χρυσοχόος; vgl. Goldarbeiter.

goldglänzend χρυσαυγής 2., mehr poet. χρυσοφαής 2.; auch ὑπόχρυσος 2.

Goldglanz ἡ τοῦ χρυσοῦ αὐγή. — e. G. haben χρυσαυγεῖν, χρυσαυγίζειν sp. — m. e. G., s. d. [vhg. W.

Goldgräber ὁ χρυσωρύχος.

Goldgrube τὸ χρυσωρυχεῖον, sp. ἡ χρυσωρυχία; auch τὸ χρυσεῖον, z. B. e. ergiebige G. χρυσεῖον εὐφυές. — vgl. Goldbergwerk.

Goldhaar αἱ ξανθαὶ τρίχες, ἡ ξανθὴ κόμη. — als Pflanze ἡ χρυσοκόμη.

goldhaarig χρυσόκομος 2., sp. ὁ, ἡ χρυσόθριξ, τριχος; vgl. blond.

goldhaltig ὁ χρυσίτης, *fem.* ἡ χρυσῖτις, ιδος; ὑπόχρυσος 2.; χρυσὸν ἔχων 3. — g. Erde ἡ χρυσῖτις (m. u. ohne γῆ).

Goldherz, Goldjunge τὸ χρυσίον od. durch χρυσοῦς, z. B. du bist ein allerliebster Mensch u. in Wahrheit e. G. φίλτατος εἶ καὶ ὡς ἀληθῶς χρυσοῦς.

Goldkäfer ἡ (χρυσο)μηλολόνθη, *dem.* τὸ (χρυσο)μηλολόνθιον; ὁ χρυσοκάνθαρος.

Goldkies, s. Goldsand.

Goldkind, s. Goldherz; scherzhaft τὸ χρυσομηλολόνθιον (eig. Goldkäferchen).

Goldklumpen ἡ χρυσοῦ βῶλος.

goldkörnig χρυσόκοκκος 2.

Goldkorn τὸ χρυσοῦ od. χρυσίου ψῆγμα; ὁ χρυσοῦ χόνδρος.

Goldland ἡ πολύχρυσος χώρα. — du träumst dir e. G. οἴει χρυσᾶ ὄρη ὅλα εὑρήσειν.

Goldloth ἡ χρυσόκολλα.

Goldmacher ὁ χρυσοποιός.

Goldmine, s. Goldader, Goldbergwerk.

Goldmünze ὁ χρυσοῦς, τὸ χρυσοῦν νόμισμα, τὸ χρυσίον; ὁ χρυσοῦς (χρυσοῦ, χρυσίου) στατήρ, ῆρος, auch bloss ὁ στατήρ.

Goldprobe ἡ χρυσοῦ βάσανος.

Goldregen umschr. χρυσὸς πολὺς ἐξ οὐρανοῦ καταφερόμενος.

goldreich πολύχρυσος 2. (poet. u. sp.); besser umschr. πολὺν χρυσὸν od. ἀφθονίαν χρυσοῦ ἔχων 3.

goldrein εἰλικρινέστατος 3.; g. Stimme: etwa ἡ χαλκίζουσα φωνή.

Goldsand ἡ χρυσῖτις (-ιδος) ψάμμος od. ἄμμος; sp. ἡ χρύσαμμος; τὰ ψήγματα (m. u. ohne χρυσίου).

Goldschatz τὰ χρυσία; übtr. s. Goldherz.

Goldschlacke η ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ σκωρία.

Goldschläger etwa ὁ χρυσοῦ μαλακτήρ, ῆρος.

Goldschmied ὁ χρυσοχόος; vgl. Goldarbeiter.

Goldschmuck τὰ χρυσία; G. tragen χρυσοφορεῖν; G. tragend χρυσοφόρος 2.; das Tragen v. G. ἡ χρυσοφορία. — kleiner, werthloser G. τὸ χρυσίδιον.

goldschuppig χρυσοφορῶν 3.

Goldservice, s. Goldgeschirr.

Goldstange ἡ χρυσῆ γλῶττα.

Goldstaub ἡ χρυσόκονις, εως sp.; vgl. Goldsand.

Goldstickerei 1) als Handlung: τὸ χρυσῷ ποικίλλειν. — 2) als Sache: τὸ χρυσοποίκιλον od. χρυσοποίκιλτον.

Goldstück, s. Goldmünze.

Goldstufe ἡ χρυσοῦ βῶλος; ὁ χρυσίτης λίθος.

Goldwächter ὁ χρυσοφύλαξ, κος.

Goldwäsche τὸ χρυσοπλύσιον, τὸ χρυσιοπλύσιον.

Goldwage ὁ χρυσίου σταθμός. — jedes Wort auf d. G. σταθμᾶσθαι ἀκριβέστατα ἕκαστα τῶν λεγομένων.

Golf ὁ κόλπος.

Gondel ἡ καμάρα.

Gosse ἡ λαύρα; ἡ ὑδρορρόα, sp. ὑδρόρροια, ὁ ὑδρορρόος; auch ὁ σωλήν, ῆνος.

Gott ὁ θεός; ὁ δαίμων, ονος. — d. himmlischen, oberen G. οἱ οὐράνιοι od. ἐν οὐρανῷ θεοί, οἱ ἐπουράνιοι; οἱ δώδεκα θεοί; d. unteren G. οἱ χθόνιοι m. u. ohne θεοί, οἱ καταχθόνιοι θεοί. — bei den G. (bei Betheuerungen) νὴ τοὺς θεούς, ναὶ μὰ τοὺς θεούς (in posit. Sätzen), οὐ μὰ τοὺς θεούς (in negat. Sätzen); bei G. νὴ (τὸν) Δία, ναὶ μὰ τὸν Δία (in posit. Sätzen), οὐ μὰ τὸν Δία (in negat. Sätzen). — bei den G. (bei Beschwörungen u. Bitten) πρὸς (τῶν) θεῶν; bei G. πρὸς (τοῦ) Διός. — um Gottes Willen ὦ πρὸς θεοῦ, ὦ πρὸς Διός. — grosser Gott! ὦ Ζεῦ καὶ (πάντες) θεοί. — mit G. συν θεῷ. — so Gott will! ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ἐὰν θεοὶ ἐθέλωσιν, θεῶν βουλομένων od. συνεθελόντων (wenn Gott hilft), σὺν θεοῖς εἰπεῖν, σὺν θεῷ δ' εἰρήσεται (mit Gott sei es gesagt), z. B. ich hoffe dich, so Gott will, von dieser Krankheit zu befreien ἐλπίζω, σὺν θεῷ δ' εἰρήσεται, ταύτης ἀπαλλάξειν σε τῆς νόσου. — in Gottes Namen σὺν θεῷ, ἀγαθῇ τύχῃ, τύχῃ ἀγαθῇ (als Wunsch für d. Gelingen einer Sache); οὐδεὶς φθόνος (meinetwegen). — G. weiss es! ἴστω Ζεύς od. θεός; „G. weiss was für ein" durch ὁστισοῦν, ὁστισδήποτε, ὁστισδηποτοῦν, z. B. er hat sich mehr Geld erworben als e. Anderer durch G. weiss was für eine Kunst πλεῖον ἀργύριον εἴργασται ἢ ἄλλος ἀφ' ἡστινοῦν τέχνης; G. weiss wie ὁπωσδήποτε. — Gott helfe! (als Wunsch beim Niesen) Ζεῦ σῶσον. — behüte G. εὐφήμει (sage das nicht!); ὃ μὴ γένοιτο, ὦ θεοί; τοῦτο μὴ γένοιτο μηδαμῶς ἀπεύχομαι. — gebe G. dass...! εἴθε m. *opt.*; wollte G. dass ich...! ὤφελον, εἴθ' (εἰ γάρ, ὡς) ὤφελον m. *inf.* — G. soll mich strafen, wenn ... μὴ νῦν ὀναίμην ἀλλ' ἀπολοίμην od. κακῶς ἀπολοίμην εἰ ... — v. G. verlassen ἄθεος 2. — einem G. weihen θειοῦν. — zu e. G. machen θεοῦν. — Häufig gebraucht man auch Compos., z. B. v. G. reden, über G. u. d. göttlichen Dinge Untersuchungen anstellen θεολογεῖν περί τινος, mit G. streiten θεομαχεῖν, v. G. geschlagen θεοβλαβής 2., v. G. gemacht θεοποίητος 2. u. dgl. m., bes. poet. u. sp.

gottähnlich θεοειδής 2., θεῖος 3.; s. göttergleich.

Gottähnlichkeit ἡ θεοείδεια sp.; besser τὸ θεοειδές.

gottbegeistert θεόληπτος, θεοφόρητος 2., θεοφορούμενος 3., auch ὁ θεόμαντις, ἔνθεος 2. — g. werden θεοφορεῖσθαι, sp. θεοληπτεῖσθαι *P.* — g. sein ἐνθουσιᾶν, ἐνθουσιάζειν.

Gottbegeisterung ἡ θεοληψία, θεοληπτική, θεοφορία, θεοφόρησις, θεομανία sp.; besser ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ ἐνθουσίασις.

Gottesacker τὸ πολυάνδριον; τὸ κοιμητήριον K. S.

Gottesdienst ἡ θεῶν ἐπιμέλεια od. θεραπεία, ἡ θεῶν (θεοῦ) λατρεία, sp. θεολατρεία (als Handlung); ἡ θρησκεία, sp. θρήσκευσις, τὸ θρήσκευμα (als Sache), auch τὰ ἱερά; den G. halten τὰς θρησκείας ἐπιτελεῖν, ποιεῖν τὰ ἱερά.

gottesdienstlich ἱερός 3., sp. θρησκεύσιμος 3. — g. Gebräuche verrichten θρησκείας ἐπιτελεῖν, θρησκεύειν.

Gotteserkenntniss ἡ θεοῦ γνῶσις; bei K. S. ἡ θεογνωσία.

gottesfürchtig θεοσεβής 2., εὐσεβὴς (2.) περὶ τοὺς θεούς, δεισιδαίμων 2., ὅσιος 3., θρησκός 2. u. 3. — g. sein εὐσεβεῖν περὶ τοὺς θεούς, sp. εὐσεβεῖν.

Gottesfurcht ἡ θεοσέβεια, ἡ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσέβεια, ἡ δεισιδαιμονία, ἡ ὁσιότης.

Gottesgabe τὸ θεοῦ δῶρον, ἡ θεοῦ δόσις.

Gottesgebärerin ἡ θεογενήτρια u. θεογεννήτωρ, ορος K. S.

Gottesgelehrter ὁ θεολόγος, ὁ σοφὸς περὶ τὰ θεῖα, ὁ ἐπιστήμων τῶν θείων od. περὶ τὰ θεῖα, sp. ὁ θεόσοφος.

Gottesgelehrtheit ἡ θεολογία, ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη, ἡ ἐπιστήμη τῶν θείων, sp. ἡ θεοσοφία.

Gotteshaus τὸ ἱερόν, ὁ νεώς; bei K. S. ἡ ἐκκλησία.

Gotteslästerer ὁ βλάσφημος, ὁ ἀσεβής.

gotteslästerlich βλάσφημος 2.; g. Rede ἡ βλασφημία; g. Reden führen βλασφημεῖν.

Gotteslästerung ἡ βλασφημία, sp. βλασφημοσύνη.

Gottesleugner ὁ ἄθεος, sp. ἀρνησίθεος.

Gotteslohn ἡ θεία od. παρὰ θεοῦ εὐεργεσία.

Gottesverehrung, s. Gottesdienst.

gottesvergessen ἄθεος, ἀσεβής 2., ἀμελὴς (2.) τῶν θεῶν od. περὶ τοὺς θεούς. — g. sein παραμελεῖν τῶν θεῶν, ἀσεβεῖν.

Gottesvergessenheit ἡ ἀθεότης, ἀσέβεια, ἡ τῶν θεῶν od. περὶ τοὺς θεοὺς ἀμέλεια.

gottgeboren θεόγονος 2. poet. u. sp., θεογενής 2. sp.; ἐκ (ἀπὸ) θεοῦ γεγονώς 3.

gottgefällig θεοφιλής 2.

gottgeliebt θεοφιλής 2.

gottgesandt θεόπεμπτος 2.; v. Sachen auch θεή- [λατος 2.

gottgetreu εὐσεβής, θεοσεβής 2.

gottgleich ἰσόθεος 2.; vgl. gottähnlich.

Gottheit τὸ θεῖον, τὸ δαιμόνιον; ὁ θεός, ὁ δαίμων; vgl. Gott.

gottlos ἀσεβής, ἄθεος, ἀνόσιος, ἀθέμιστος (ἀθέμιτος) 2.; auch θεοῖς ἐχθρός 3., μιαρός 3. — g. That ἔργον ἀνόσιον καὶ ἀσεβές, τὸ ἀσέβημα, sp. τὸ ἀνοσιούργημα. — g. handeln ἀνοσιουργεῖν, ἀσεβεῖν; d. g. Handeln ἡ ἀνοσιουργία, sp. ἀσέβησις; g. handelnd ἀνοσιουργός 2.

Gottlosigkeit ἡ (εἰς od. περὶ θεοὺς) ἀσέβεια, ἡ ἀνοσιότης, ἡ ἀθεότης; auch ἡ ἀνοσιουργία (das gottlos Handeln); ist es = „gottlose That" τὸ ἀσέβημα, sp. ἀνοσιούργημα.

Gottmensch ὁ θεάνθρωπος, θέανδρος; ihn betreffend θεανδρικός 3.; seine Natur ἡ θεανθρωπία, θεανδρία (sämmtl. bei K. S.).

gottselig εὐσεβής, θεοσεβής 2., ὅσιος, auch ἅγιος 3. [sp. ἁγιότης.

Gottseligkeit ἡ εὐσέβεια, θεοσέβεια, ὁσιότης,

gottverflucht θεοκατάρατος 2. sp.; besser θεοῖς ἔχθιστος 3., μιαρώτατος 3.

gottvergessen, s. gottesvergessen.

gottverhasst θεομισής 2., θεοῖς ἐχθρός 3.

gottverlassen ἄθεος 2.

Gouvernante ἡ παιδαγωγός. — G. sein bei Jmd. παιδαγωγεῖν τινα.

Gouverneur *a*) einer Stadt od. Provinz, s. Statthalter. — einer Festung ὁ φρούραρχος, sp. φρουράρχης; sein Amt ἡ φρουραρχία; G. sein φρουραρχεῖν. *b*) eines jungen Menschen, s. Hofmeister.

Grab *a*) eig. ὁ τάφος, ἡ ταφή; ὁ τύμβος, τὸ ἠρίον, τὸ χῶμα (Grabhügel); ἡ θήκη (Grabbehältniss, Grabkammer); τὸ μνῆμα, τὸ μνημεῖον, τὸ σῆμα (Grabmal). — in's G. legen κρύπτειν od. καλύπτειν γῇ; Jmd. zu G. tragen ἐκφέρειν, ἐκκομίζειν, vgl. bestatten. — zu G. begleiten ἐπ' ἐκφορὰν ἀκολουθεῖν τινι. — jenseits des G. μετὰ τὸν θάνατον; auch ἐκεῖ (opp. ἐνθάδε hier in diesem Leben). — ich nehme etw. in's G. mit μέχρι θανάτου od. καὶ ἐν ᾅδου διατηρῶ (κατέχω) τι; ist es = „es geht etw. mit meinem Tode unter" διαφθείρεται od. ἀφανίζεταί τι σὺν ἐμοί od. ἐμοῦ θανόντος. — mit dem einen Fusse im G. stehen τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῇ σορῷ ἔχειν. — im G. ist Friede ἐν ᾅδου εἰρήνη. *b*) bildl. d. G. v. etw. sein: φθορὰν od. ὄλεθρον εἶναί τινος, διαφθείρειν od. ἀπολλύναι τι.

grabähnlich ταφοειδής 2.

Grabeland ἡ ἐργάσιμος γῆ.

graben ὀρύττειν, σκάπτειν (in d. Erde g., mit e. Grabscheit; tief g. βαθεῖαν σκάπτειν); σκάλλειν, σκαλεύειν (d. Boden behacken), vgl. Graben, der; — ist es = „mit d. Meissel in etw. g." s. eingraben.

Graben, das, ἡ σκαπάνη, sp. ἡ ὄρυξις, ὀρυχή, σκαφή; ἡ σκάλσις, sp. σκαλεία (d. Behacken d. Bodens).

Graben, der, τὸ ὄρυγμα; τὸ σκάμμα (allg.); ἡ τάφρος, τὸ τάφρευμα (sp. ἡ τάφρη; G. mit erhöhtem Rande, Wallgraben); ἡ διῶρυξ, υχος u. υγος, ὁ ὀχετός, ὁ αὐλών, ῶνος (Kanal). — e. G. graben, ziehen ταφρεύειν (τάφρον); τάφρον ὀρύττειν, σκάπτειν, auch τείνειν, ἄγειν, ἐλαύνειν, sp. ταφροποιεῖν; e. G. rings um etw. ziehen περιταφρεύειν τι; e. G. vor etw. ziehen τάφρον παρατείνειν τινί. — d. Ziehen eines G. ἡ ταφρεία, τάφρευσις, ὀχετεία. — in e. G. leiten ὀχετεύειν, ὀχεταγωγεῖν; das Leiten in e. G. ἡ ὀχεταγωγία. — einem G. ähnlich ταφροειδής 2. — durch e. G. versperren ἀποσκάπτειν.

Grabesnacht ὁ ἐν ᾅδου σκότος.

Grabesrand, s. Rand.

Grabesstille ἡ ἐν ᾅδου σιγή.

Grabgesang, s. Grablied.

Grabgewölbe ἡ θήκη.

Grabhügel ὁ τύμβος, τὸ ἠρίον, τὸ χῶμα.

Grabkammer ἡ θήκη.

Grablied τὸ ἐπιτάφιον μέλος, ἡ ἐπιτάφιος ᾠδή.

Grabmal τὸ μνῆμα, τὸ μνημεῖον, τὸ σῆμα.

Grabrede ὁ ἐπιτάφιος (m. u. ohne λόγος); ὁ ἐπι- [τάφιος ἔπαινος.

Grabsäule ἡ στήλη.

Grabscheit τὸ σκαφεῖον (σκάφιον); ἡ σκαλίς, ίδος; auch ἡ σκαπάνη, poet. u. sp. ἡ μάκελλα.

Grabschrift τὰ τῷ σήματι ἐπιγεγραμμένα (γράμματα); τὸ ἐπίγραμμα.

Grabstätte, s. Grab. — allgemeine G. τὸ πολυάν- [δριον.

Grabstein τὸ σῆμα; ἡ στήλη.

Grabstichel τὸ γλυφεῖον; poet. ὁ γλύφανος.

Grad 1) in d. Mathematik u. Geographie: ἡ μοῖρα; halber G. τὸ ἡμιμοίριον. — v. d. Grösse eines G., eines halben G. μοιριαῖος, ἡμιμοιριαῖος 3. — 2) Mass der Beschaffenheit: ἡ ποσότης, τὸ ποσόν (v. d. Quantität); ἡ ποιότης, τὸ ποιόν (v. d. Qualität). — hoher G. v. etw. durch d. *adj.* πολύς, z. B. hoher G. v. Thorheit πολλὴ μωρία; im hohen G. πολύ, ἐπὶ πολύ, μάλιστα; e. hohen G. v. etw. erreichen ἐπὶ πολὺ προέρχεσθαί τινος; einen so hohen G. v. etw. erreichen εἰς τοῦτο od. τοσοῦτον ἔρχεσθαι, ἀφικνεῖσθαι, προέρχεσθαι, ἐξικνεῖσθαί τινος; sich in so hohem G. v. Jmd. unterscheiden τοσοῦτον διαφέρειν τινός. — höherer G. v. etw. durch πλείων; in e. höheren G. ἐπὶ πλέον, als Jmd. εἰς ὑπερβολήν τινος. — e. sehr hoher od. höchster G. v. etw. durch πλεῖστος od. ὑπερβάλλων; auch durch τὸ ἄκρον, ἡ ἀκρότης, τὸ ἔσχατον, ἡ ὑπερβολή, z. B. e. sehr hoher G. v. Keckheit ὑπερβολὴ τόλμης; dies ist d. höchste G. τοῦτ' οὐκ ἔχει ὑπερβολήν, οὐκ ἔστιν ὑπερβολή τούτου; im sehr hohen, höchsten G. ἐπὶ πλεῖστον, μάλιστα, ἄκρως (selten ἄκρα), εἰς od. ἐπ' ἄκρον, εἰς τὸ ἀκρότατον, ἐσχάτως, ὑπερβαλλόντως. — in allzuhohem G. εἰς (καθ') ὑπερβολήν, εἰς ὑπερβολάς, ἐξ ὑπερβολῆς. — in e. geringen G. ἐπὶ μικρόν; in e. geringeren G. ἐπ' ἔλαττον. — in e. mässigen, ziemlichen G. μετρίως. — in gleichem G. ὁμοίως, ὡσαύτως, κατὰ ταὐτά. — bis zu diesem G. εἰς τοῦτο. — bis auf e. gewissen G. ἐπὶ ποσόν; πώς, πῄ (*encl.*); bis zu e. gewissen G. μέχρι τινός. — bis zu welchem G.? μέχρι πόσου; (μέχρι ὁπόσου in indir. Frage). — nicht in dem G. in welchem … οὐ τοσοῦτον ὅσον. — in e. näheren (ferneren) Grade m. Jmd. verwandt sein ἐγγυτέρω (ἀπωτέρω) εἶναί τινος γένει. — der im nächsten G. Verwandte ὁ ἐγγυτάτω γένους od. γένει.

Gradation ἡ κλῖμαξ, κος.

Gradbestimmung (mathem. u. geograph.) ἡ μοι- [ροθεσία.

Gradmesser τὸ μοιρογνωμόνιον ὄργανον.

Gräber, der, ὁ σκαπτήρ, ῆρος, ὁ σκαφεύς, ὁ σκαπανεύς; ὁ σκαλεύς (der d. Boden behackt).

Gräberdieb ὁ τυμβωρύχος.

grämen, sich, s. „betrüben sich", auch „sich är- [gern".

grämlich δύσκολος, δυσχερής 2., χαλεπός 3. (mürrisch, verdriesslich, w. s.); λυπηρός, ἀνια-

ρός 3. (betrübt); σκυθρωπός 2. (selten 3.), mehr poet. ist στυγνός 3., selten σκυθρός 3. — g. sein od. aussehen σκυθρωπάζειν, σκυθρωπῶς ἔχειν, στυγνὸν εἶναι ὁρᾶν. — g. Wesen ἡ δυσκολία, δυσχέρεια, χαλεπότης; g. Aussehen ἡ σκυθρωπότης, στυγνότης, sp. ὁ σκυθρωπασμός.

Grämlichkeit, s. d. vhg. W.

Gränze u. s. w., s. Grenze.

Gräschen τὸ βοτάνιον, τὸ ποάριον.

grässlich δεινός, φοβερός, σχέτλιος, ἐκ-, καταπληκτικός 3. (fürchterlich, entsetzlich); μυσαρός, βδελυρός, sp. βδελυκτός 3. (scheusslich); φρικώδης 2. (schauerlich).

Grässlichkeit ἡ δεινότης, φοβερότης, βδελυρία.

Gräte ἡ ἄκανθα. — ohne G. ἀνάκανθος 2.

grätig ἀκανθηρός 3.

Gräuel τὸ μίασμα; vgl. d. f. W.

Gräuelthat τὸ μίασμα, τὸ μιαρὸν ἔργον, τὸ ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιον ἔργον, τὸ ἀσέβημα.

gräuelvoll, s. d. f. W.

gräulich μιαρός 3. (verrucht, vgl. gottlos); μυσαρός, βδελυρός, sp. βδελυκτός 3. (scheusslich); αἰσχρός 3. (hässlich).

Gram ἡ λύπη, ἡ ἀνία, ἡ ἀλγηδών, όνος, auch τὸ ἄλγος; ἡ δυσθυμία. — G. verursachen Jmd. λυπεῖν od. ἀνιᾶν τινα, λύπην παρέχειν τινί. — in G. versunken sein λύπῃ συνέχεσθαι *P.*; δυσθυμεῖν.

gram ἀπεχθής, δυσμενής 2. — Jmd. g. sein ἀπεχθῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, ἀπ. διακεῖσθαι πρός τινα, δυσμενῶς ἔχειν τινί, auch δι' ἀπεχθείας γίγνεταί μοί τις.

gramlos ἄλυπος (selten ἀλύπητος) 2., ἀναλγής 2.

Grammatik ἡ γραμματική.

Grammatiker ὁ γραμματικός.

grammatisch γραμματικός 3.

gramvoll περίλυπος 2.

Gran ἡ κριθή.

Granatapfel ἡ ῥόα (ῥοιά), selten ἡ σίδα (auch „Schale des G.", was gew. τὸ σίδιον bedeutet; blass wie d. Schale des G. σιδιοειδής 2.; e. damit bereitete Arzenei τὸ σιδιωτόν sp.). — kleiner G. τὸ ῥοίδιον, sp. ὁ ῥοΐσκος. — Kern des G. ὁ κόκκος, ὁ κόκκων, ωνος. — d. Kelch des G. ὁ κύτινος (v. dessen Art od. Gestalt κυτινώδης 2.). — Wein v. G. ὁ ῥοΐτης οἶνος sp.

Granatbaum ἡ ῥόα (ῥοιά), selten ἡ σίδα. — e. m. G. bepflanzter Raum ὁ ῥοών, ῶνος sp.

Granatblüthe τὸ βαλαύστιον (d. wilden Granatbaumes) sp.

Granit durch ἡ πέτρα; übr. vgl. Syenit.

Granne ὁ ἀθήρ, έρος.

Gras ἡ πόα, ἡ βοτάνη; ὁ χιλός, auch ὁ χόρτος, ἡ κράστις, εως, selten u. sp. ἡ γράστις, εως. — junges G. ἡ χλόη. — G. fressen ποηφαγεῖν; G. fressend ποηφάγος 2. — G. sammeln βοτανηλογεῖν, sp. ποηλογεῖν. — G. tragend ποηφόρος 2. sp. — G. zu fressen geben χιλοῦν, κραστίζειν (γραστίζειν), z. B. d. Pferden τοὺς ἵππους. — junges G. tragen χλοηφορεῖν; junges G. tragend χλοηφόρος 2.

grasartig ποώδης 2.

grasen *a*) v. Vieh: νέμεσθαι. — g. lassen χιλοῦν. *b*) v. Menschen: τέμνειν od. ἀποτέμνειν τὴν πόαν; vgl. Gras (sammeln).

Grasfarbe τὸ ποῶδες (χλοῶδες, χλωρὸν) χρῶμα.

grasfarbig, s. grasgrün.

grasfressend ποηφάγος 2.

grasgrün ποώδης, χλοώδης 2., χλωρός 3.

Grashalm ἡ βοτάνης καλάμη; dürrer G. τὸ κάρφος.

grasig, s. grasreich.

Grasmücke ἡ ὑπολαΐς (ἐπιλαΐς), ἴδος; ὁ πάππος (?).

Grasplatz ἡ πόα.

grasreich ποώδης, βοτανώδης 2. — g. sein ποάζειν.

grass, s. grässlich. — Jmd. g. anblicken ταυρηδὸν ὑποβλέπειν πρός τινα.

Grassichel τὸ ποάστριον sp.

grassieren (ἐπὶ πολὺ) νέμεσθαι, ἐπινέμεσθαι, πολὺν εἶναι, πληθύειν, διὰ πολλῶν χωρεῖν; es grassieren im Staate wilde Leidenschaften ἡ πόλις ἀνθεῖ πάθεσιν ἀγρίοις.

Gratification ἡ ἐπιφορά (Zulage zum Sold); vgl. Belohnung.

gratis, s. umsonst.

Gratulation, s. Glückwunsch.

gratulieren, s. glückwünschen.

grau φαιός 3. (schwarzgrau), πολιός 3. (weissgrau); etw. g. ὑποπόλιος 2., vgl. weisslich. — g. Haare αἱ πολιαί (sp. ἡ πολιά); m. g. Haar ὁ, ἡ πολιόθριξ, τριχος; g. Haare bekommen, g. werden πολιοῦσθαι *P.*, bei etw. ἐγγηράσκειν τινί. — m. g. Haaren an d. Schläfen πολιοκρόταφος 2. — v. g. Farbe ὁ, ἡ πολιόχρως, ωτος. — g. Farbe ἡ πολιότης. — es ist noch g. Morgen βαθὺς ἔτι ὄρθρος ἐστίν. — sprichw. ich lasse mir deswegen keine g. Haare wachsen; das macht mir keine g. Haare οὐδὲν φροντίζω τινός, οὐδέν μοι μέλει τινός, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ.

grauen 1) d. Tag od. Morgen graut: ὄρθρος βαθύς ἐστιν; ἡ ἡμέρα (ἡ ἕως) ὑπο-, δια-φαίνει (δια-, ἐπι-, ὑπο-φαύσκει). — sobald d. Tag graut ἅμα τῇ ἕῳ. — 2) mir graut vor etw.: βδελύττομαι od. μυσάττομαί (*DP.*) τι; ὀρρωδῶ (selten φρίττω) τι; auch φοβοῦμαί (*aor. P.*) τι, ὀκνῶ τι.

Grauen, das, 1) d. Morgens: τὸ ὑποφαίνειν ἡμέραν; vgl. Morgendämmerung. — 2) Abscheu, Entsetzen: ἡ βδελυγμία, ἡ ὀρρωδία, ἡ φρίκη, ὁ ὄκνος; vgl. Furcht.

grauenhaft, s. gräulich.

grauhaarig, **grauköpfig**, **Graukopf** ὁ, ἡ πολιόθριξ, τριχος; auch πολιός 3. — etwas g. ὑποπόλιος 2.

graulich ὑποπόλιος 2.

Graupe ὁ χόνδρος, *pl.* τὰ ἄλφιτα; selten ἡ πτισάνη. — aus G. χόνδρινος 3., ὁ χονδρίτης. — Bereitung v. G. ἡ ἀλφιτοποιΐα, ἀλφιτεία. — G. essen ἀλφιτοσιτεῖν. — G. essend ἀλφιτοφάγος 2. — Halle wo G. verkauft werden ἡ ἀλφιτόπωλις (-ιδος) στοά. — nach Art der G. ἀλφιτηδόν. — die G. betreffend ἀλφιτήριος 3.

graupenähnlich, **-artig** χονδρός 3., χονδρώδης 2.

Graupenhändler ὁ ἀλφιταμοιβός, ἀλφιτοπώλης.

Graupenhändlerin ἡ ἀλφιτόπωλις, ιδος.

Graupenhandel τὸ ἀλφιτοπωλητήριον.

Graupenmühle τὸ ἀλφιτεῖον, χονδροκοπεῖον.

Graupenmüller ὁ ἀλφιτεύς, sp. ἀλφιτοποιός.

Graupenschleim ὁ χόνδρος, χονδροπτισάνη, auch bloss ἡ πτισάνη. — das Schlürfen des G. ἡ πτισανορροφία.

graus φρικώδης 2.; δεινός, φοβερός 3.

Graus, der, s. Grausen.

grausam ὠμός 3. (roh); ἄγριος 3. (wild), selten ἀνήμερος 2.; ἀπάνθρωπος 2. (unmenschlich); τραχύς, σκληρός, χαλεπός 3. (rauh, hart); δεινός 3. (entsetzlich).

Grausamkeit ἡ ὠμότης, ἀγριότης, τραχύτης, σκληρότης, χαλεπότης, selten ἡ ἀπανθρωπία, sp. ἡ ἀνημερότης. — G. verüben gegen Jmd. ὠμῶς προσφέρεσθαι (*P.*) πρός τινα od. περιέπειν τινά.

Grauschimmel ὁ ψαρὸς ἵππος.

grausen, s. grauen 2). — **Grausen**, das, ἡ φρίκη; vgl. Grauen 2). — mich wandelt e. G. an φρίκη ἐγγίγνεταί μοι, ἔφριξα.

grausenhaft, **grausenvoll** φρικώδης 2.; vgl. entsetzlich.

Graveur ὁ γλυφεύς (poet. ὁ γλύπτης, ὁ γλυπτήρ, ῆρος); ὁ δακτυλιογλύφος (Steinschneider); seine Kunst ἡ δακτυλιογλυφία.
gravieren γλύφειν, ἐγκολάπτειν. — das G. ἡ γλυφή. — graviert od. zu gravieren γλυπτός 3. —
gravierend (v. e. Aussage) καταμαρτυρῶν (3.) τινος, auch durch ἐλέγχων od. ἐξελέγχων 3.
gravitätisch, s. feierlich, würdevoll.
Gravüre ἡ γλυφή, besser τὸ γλύμμα; sp. auch τὸ ἐγκόλαμμα.
Grazie ἡ Χάρις, ιτος (als *nom. propr.*); ἡ χάρις [(als *appell.*).
Greif ὁ γρύψ, γρυπός.
greifen, etw. od. nach etw., λαμβάνειν τι; ἐπι-, ἀντι-λαμβάνεσθαι, ἅπτεσθαι, ἐφάπτεσθαί τινος; δράττεσθαι u. ἐπιδράττεσθαί τινος; χεῖρα ἐπιβάλλειν τινί, ἐπιχειρεῖν τινι; m. Hast nach etw. g. ἁρπάζειν, συναρπάζειν τι. — übtr. nach etw. g. = etw. beanspruchen ἀντιλαμβάνεσθαι, ἀντι-, προσ-ποιεῖσθαί τινος. — e. Saite g. κρούειν, κινεῖν, ψάλλειν χορδήν. — e. falsche Saite g. παρακρούειν χορδήν, παραχορδίζειν. — zu d. Waffen g. λαμβάνειν od. ἀναλαμβάνειν τὰ ὅπλα. — Jmd. in seine Rechte g. ἀδικεῖν od. λυπεῖν τινα. — Jmd. unter d. Arme g. συλλαμβάνειν, βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν, ὑπουργεῖν τινι. — um sich g. (ἐπὶ πολὺ) νέμεσθαι, ἐπινέμεσθαι, διὰ πολλῶν χωρεῖν, διαδίδοσθαι *P.* (sich verbreiten); αὐξάνεσθαι *P.*, ἐπίδοσιν λαμβάνειν (wachsen); προσπεριβάλλεσθαι (Eroberungen machen). — etw. aus der Luft g. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λαμβάνειν τι, auch πλάττειν, ψεύδεσθαί τι. — in etw. g. ἐμβάλλειν τὴν χεῖρα εἴς τι. — in einander g. ἐναλλάττειν. — in seinen Busen g., etwa: τὰ ἑαυτοῦ σκοπεῖν. — das kann man mit Händen g. δῆλον τοῦτο καὶ τυφλῷ.
Greifen, das, ἡ ἀφή, ἐπαφή, λαβή; d. hastige G. ἡ ἁρπαγή; übtr. ἡ ἀντίληψις, ἀντι-, προσ-ποίησις; gew. Verba. [ρισμός sp.
greinen κλαυθμυρίζεσθαι. — das G. ὁ κλαυθμυ-
greis γηραιός 3. (selten 2.), γεραιός 3.
Greis ὁ γέρων, οντος, ὁ πρεσβύτης; *dem.* τὸ γερόντιον. — e. G. führen od. warten γεροντανωγεῖν. — d. G. betreffend γερόντειος, γεροντικός, πρεσβυτικός 3. — zum G. werden γεροντιᾶν, γεροντίζειν sp.; besser γηράσκειν, καταγηράσκειν.
Greisenalter τὸ γῆρας. — im hohen G. stehen μάλα πρεσβύτην εἶναι. — vgl. Alter.
greisenhaft πρεσβυτικός 3. [διον.
Greisin ἡ γραῦς, γραός; *dem.* τὸ γραΐδιον, γρά-
grell ὀξύς 3. (v. Tone); λαμπρός 3. od. wol auch λαμπρότερος (3.) τοῦ δέοντος (v. d. Farbe). — etw. m. zu g. Farben schildern δεινοῦν τι ἐπὶ τὰ μείζω, κοσμεῖν τι ἐπὶ τὸ μεῖζον, ὑπερβάλλεσθαι τὰ μικρὰ λόγοις.
Grenzbefestigung ἡ ἐπιτείχισις, ὁ ἐπιτειχισμός; vgl. Grenzfeste.
Grenzbereiter etwa ὁ περίπολος.
Grenzbestimmung ἡ ὁροθεσία, τὰ ὁροθέσια sp.; besser ὁ ὁρισμός.
Grenzdorf ἡ ἐν τοῖς μεθορίοις κώμη.
Grenze ὁ ὅρος (auch *pl.*), τὸ ὅριον (*pl.*), seltner τὸ ὅρισμα (ὅρος auch übtr. = „Mass, Schranke"); τὰ μεθόρια, selten ἡ μεθορία (Grenzscheide); ἡ ἐσχατιά (d. äusserste G.); τὸ τέλος, τὸ τέρμα, τὸ πέρας (Ziel). — d. richtige G. (d. rechte Mass) τὸ μέτρον, ἡ συμμετρία. — d. G. betreffend ὅριος 3. — d. G. bestimmen ὁρίζεσθαι ὅρον, τίθεσθαι τοὺς ὅρους, sp. ὁροθετεῖν, v. etw. ὁρίζειν u. περιγράφειν τι. — es war wie es scheint v. der Gottheit e. G. gesteckt bis wie weit ... περιεγέγραπτο ὡς ἔοικεν ὑπὸ τοῦ θείου μέχρι ὅσου ... — d. Bestimmung der G. ὁ ὁρισμός, sp. ἡ ὁροθεσία. — d. G. zwischen zwei Dingen bildend, auf der G. v. etw. liegend μεθόριος 3. (sp. auch 2.) m. *gen.*; als G. zwei Dinge scheiden, d. G. zwischen zwei Dingen bilden ὁρίζειν τι καί τι. — e. G. stecken ὅρον πηγνύναι. — etw. zur Bezeichnung der G. hinstellen ὁρίζεσθαί τι. — durch e. G. trennen δι-, ἀφ-ορίζειν τι. — einer Sache G. setzen ὅρους τίθεσθαί τινος, τέλος ἐπιτιθέναι τινί, παύειν τι. — d. G. einer Sache überschreiten ὑπερβαίνειν (ὑπερβάλλειν) τοὺς ὅρους, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν od. ἅλλεσθαι. — innerhalb der G. bleiben ἐντὸς τῶν ὅρων μένειν (eig. u. übtr.). — über der G. gelegen ὑπερόριος 2. u. 3. — über d. G. bringen od. schaffen ὑπερορίζειν, auch ἐξορίζειν; das über d. G. Bringen od. Schaffen ὁ ὑπερ-, ἐξ-ορισμός sp. — über d. G. wandern od. ziehen ἀποδημεῖν εἰς τὴν ὑπερορίαν. — d. G. besichtigen, bereiten περιπολεῖν τὰ μεθόρια od. τὴν χώραν. — ohne G. ἄπειρος, ἀπέραντος 2. — was keine G. hat od. kennt ἀνυπέρβλητος 2.; Jmds. Schlechtigkeit kennt keine G. ἀνυπέρβλητός ἐστί τις εἰς πονηρίαν, ὑπερβάλλει τις πονηρίᾳ.
grenzen an etw. 1) eig. s. angrenzen. — 2) übtr. v. Zuständen: ἐγγύς τι τείνειν τινός.
grenzenlos 1) eig. ἄπειρος, ἀπέραντος 2. — 2) übtr. ὑπερβάλλων 3. — seine Unverschämtheit ist wirklich g. ὑπερβολὴν οὐκ ἔχει od. οὐ λείπει τις τῆς ἀναισχυντίας. — er ist e. g. Schuft εἰς ὑπερβολὴν πανοῦργός ἐστιν.
Grenzenlosigkeit τὸ ἄπειρον. — vgl. d. vhg. W.
Grenzfestung τὸ ἐπιτείχισμα, τὸ φρούριον. — Anlegung einer G. ἡ ἐπιτείχισις, ὁ ἐπιτειχισμός. — e. G. gegen Jmd. anlegen ἐπιτειχίζειν τινί (φρούριον).
Grenzfluss ὁ μεθόριος od. ἐν τοῖς μεθορίοις ποταμός od. ὁ ποταμὸς ὁ ἀφορίζων χώρας. [τάφρος.
Grenzgraben ἡ μεθορία od. ἐν τοῖς μεθορίοις
Grenzkordon etw. φυλακαὶ κατὰ τοὺς ὅρους διατεταγμέναι.
Grenzland τὰ μεθόρια, sp. ἡ μεθορία.
Grenzlinie, s. Grenze.
Grenzmauer τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις τεῖχος.
Grenznachbar ὁ ὅμορος, ὁ ὁμοτέρμων, ονος; vgl. Nachbar.
Grenzort τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις χωρίον.
Grenzpfahl ἡ (ἐν τοῖς μεθορίοις) στήλη.
Grenzpunkt τὸ ἔσχατον, ἡ ἐσχατιά, τὸ τέρμα, τὸ πέρας; s. Grenze.
Grenzsäule, s. Grenzpfahl.
Grenzscheide τὰ μεθόρια, sp. ἡ μεθορία. — d. G. bildend μεθόριος 3., sp. auch 2.
Grenzstadt ἡ μεθορία od. ἐν τοῖς μεθορίοις πό-
Grenzstein ὁ ὅρος, τὸ σημεῖον. [λις.
Grenzstreit, Grenzstreitigkeit ἡ περὶ τῶν τῆς γῆς ὅρων ἀμφισβήτησις od. διαφορά.
Grenzzeichen τὸ σημεῖον.
Greuel, s. Gräuel.
Griebs, s. Gröbs.
Grieche ὁ Ἕλλην, ηνος. — m. den G. halten, die G. nachahmen ἑλληνίζειν. — die G. τὸ Ἑλληνικόν, ἡ Ἑλλάς, άδος.
Griechenfeind ὁ μισέλλην, ηνος.
Griechenfreund ὁ φιλέλλην, ηνος.
Griechenland ἡ Ἑλλάς, άδος.
Griechin ἡ Ἑλληνίς, ίδος.
griechisch Ἑλληνικός, selten Ἑλλήνιος 3.; bes. *fem.* ἡ Ἑλληνίς, ίδος, selten ἡ Ἑλλάς, άδος. — g. machen ἑλληνίζειν (sp. auch: „g. übersetzen"). — g. Sprechweise, Bildung ὁ Ἑλληνισμός sp. — g. verstehen ἑλληνιστὶ συνιέναι. — in g. Sprache, auf g. Art ἑλληνιστί.

Gries *a)* grobkörniger Sand: ἡ ψάμμος, αἱ ψηφῖδες; τὸ σύναγμα (Nierensteingries). *b)* als Speise: ἡ πτισάνη.
griesgrämisch, s. grämlich.
Griesgram ὁ σκυθρωπὸς (σκυθρὸς, στρυφνὸς, δύσκολος) ἄνθρωπος.
griesgramen, s. grämlich (sein).
Griff 1) das Greifen: ἡ ἁφή, ἐπαφή, λαβή. — auf e. Saiteninstrument ἡ κροῦσις; falscher G. ἡ παράκρουσις. — e. G. thun, s. greifen. — m. einem G. μιᾷ ἐπιβολῇ. — ich habe etw. im G. πρόχειρον ἔχω τι, πρόχειρόν ἐστί μοί τι, ἐμπείρως ἔχω τινός. — 2) Handhabe: ἡ λαβή, sp. ἡ λαβίς, ίδος, ἡ χειρολαβίς, ίδος, ἡ χειρολάβη, τὸ ἐγχειρίδιον. — G. am Degen u. Ruder ἡ κώπη. — am Schilde τὸ ὄχανον (ἡ ὀχάνη) u. mehr poet. ὁ πόρπαξ, ακος. — G. an e. Gefässe (Henkel) τὸ οὖς, ὠτός. — an d. Thüre ὁ ἐπισπαστήρ, ῆρος.
Griffel ἡ γραφίς, ίδος, τὸ γραφεῖον, sp. γραφίδιον, ὁ στῦλος; nach der Art eines G. στυλοειδής 2.
Grille 1) eig. als Insekt: ὁ τέττιξ, γος; vgl. Cicade. — 2) übtr. *a)* sonderbarer Einfall: τὸ παράδοξον, ἀλλόκοτον od. ἄτοπον, ὁ λῆρος. *b)* grundlose Sorge: ἡ κενὴ od. ματαία φροντίς (ίδος). — G. haben od. fangen μεριμνᾶν; θηρᾶν φροντίδας; δυσκολαίνειν, δυσκόλως ἔχειν. — d. G. vertreiben ἀποβάλλειν τὰς φροντίδας.
Grillenfänger ὁ φροντιστής (mehr poet. μεριμνητής; kom. μεριμνοφροντιστής); ὁ μικρολόγος od. δύσκολος ἄνθρωπος.
grillenhaft παράδοξος, ἀλλόκοτος, ἄτοπος, ληρώδης 2.
Grimasse τὸ ἀλλόκοτον (τοῦ προσώπου) σχῆμα. — G. schneiden od. machen μορφάζειν; διαστρέφειν τὸ πρόσωπον; das Schneiden (Machen) v. G. ὁ μορφασμός, ἡ τοῦ προσώπου διαστροφή.
Grimm ὁ θυμός, ἡ ὀργή, ἡ χαλεπότης, ἡ ἀγανάκτησις; vgl. Zorn u. Unwille.
Grimmdarm τὸ κόλον (κῶλον).
Grimmen ὁ στρόφος (auch *pl.*), ὁ δηγμός. — G. haben στροφοῦσθαι (*P.*) sp.
grimmig ἄγριος, χαλεπός 3. (wild, heftig); δεινός 3. (sehr stark, z. B. κρύος). — g. sein auf Jmd. ἀγρίως ἔχειν πρός τινα, ἀγριαίνειν τινί. — g. werden auf Jmd. ἀγριοῦσθαί (*P.*) πρός τινα; e. g. Aussehen haben γοργὸν εἶναι ὁρᾶν. — e. g. Gesicht πρόσωπον ἠγριωμένον.
Grimmigkeit ἡ ἀγριότης, χαλεπότης; ἡ δεινότης. — vgl. d. vhg. W.
Grind ἡ ἐσχάρα, sp. τὸ ἐσχάρωμα (auf e. Wunde, e. Geschwüre); ὁ ἀχώρ, ῶρος, sp. τὸ πίτυρον (böser G., bes. am Kopfe). — was einen G. anzusetzen pflegt ἐσχαρωτικός 3. — m. G. überziehen ἐσχαροῦν. — das Ueberziehen m. G. ἡ ἐσχάρωσις. — vgl. Krätze.
grindig ἐσχαρώδης, πιτυροειδής, πιτυρώδης 2. — vgl. krätzig.
grinsen (grinzen) (δια)σεσηρέναι. — mit grinsendem Lachen σεσηρότι γέλωτι (selt. σ. μειδιάματι).
grob 1) nicht fein od. zart, derb: παχύς 3., ἁδρός 3., ἁδρομερής 2.; v. d. Stimme βαρύς 3. — g. Brod ὁ πιτυρίας (m. u. ohne ἄρτος), ὁ πιτυρίτης. — 2) in d. Augen fallend, stark (v. üblen Dingen): ἐναργής 2., φανερός 3.; δεινός 3., auch αἰσχρός 3. — 3) unhöflich, plump: παχύς 3., φορτικός 3., ἄγροικος 2., χαλεπὸς (3.) τοὺς τρόπους; τραχύς 3.; σκαιός 3., ἀπαίδευτος, ἀμαθής, ἀπειρόκαλος, ἄμουσος u. milder ἄκομψος 2. — g. Betragen ἡ ἀγροικία, ἀπειροκαλία. — sich g. betragen φορτικὸν εἶναι, ἀγροικίζεσθαι, sp. φορτικεύεσθαι; gegen Jmd. χαλεπῶς ἔχειν od. προσφέρεσθαί (*P.*) τινι.
Grobheit ἡ ἀγροικία, ἡ φορτικότης, ἡ τῶν τρόπων χαλεπότης; ἡ ἀμαθία, ἀπαιδευσία, ἀμουσία, ἀπειροκαλία, σκαιότης.
Grobian ὁ ἄγροικος od. φορτικὸς ἄνθρωπος.
gröblich δεινός 3. — *adv.* δεινῶς, λίαν, πάνυ, ἄγαν. — sich g. gegen Jmd. vergehen δεινὰ ἁμαρτάνειν εἴς (περί) τινα, μεγάλα ἀδικεῖν τινα.
grobkörnig χονδρός 3., χονδρώδης 2.
Grobschmied ὁ σιδηρεύς, σιδηρουργός.
Grösse 1) eig. τὸ μέγεθος (d. Umfange od. Grade nach; in ersterer Bdtg. auch, wiewol selten, ἡ μεγαλομέρεια); τὸ πλῆθος (der Zahl od. Masse nach); τὸ μέτρον (übh. Mass); τὸ διάστημα (räumliche Entfernung); ἡ ποσότης (G. nach Zahl od. Mass, Quantität); τὸ σχῆμα (v. d. Gestalt, bes. des menschlichen Körpers). — von od. an G. τὸ μέγεθος. — v. ungeheurer G. ἀμήχανος (2.) τὸ μέγεθος, ἄπλετος 2. — v. solcher, welcher u. dgl. G., s. gross. — 2) übtr. τὸ μέγεθος (Bedeutung, Macht; selten = Seelengrösse); ἡ μεγαλοψυχία, τὸ μεγαλόψυχον, ἡ μεγαλοφροσύνη, μεγαλογνωμοσύνη, τὸ φρόνημα (moral. G., Seelengrösse); ἡ τιμή, ἡ ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα (Ansehen, Rang, Macht); ἡ λαμπρότης, μεγαλοπρέπεια, sp. τὸ μεγαλεῖωμα, ἡ μεγαλειότης (Pracht, Glanz).
grösstentheils τὸ πολύ, ὡς τὸ πολύ, τὰ πολλά, ὡς τὰ πολλά, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, (τὸ) πλεῖστον, (τὰ) πλεῖστα, μάλιστα. — auch durch ὁ πολύς, z. B. d. Heer gieng g. zu Grunde ὁ στρατὸς ὁ πολὺς διεφθάρη.
Groll τὸ ἔχθος, ἡ ἔχθρα, τὸ μῖσος, poet. u. sp. ὁ κότος. — G. gegen Jmd. hegen, s. d. f. W. — G. gegen Jmd. fassen ἔχθραν αἱρεσθαι πρός τινα.
grollen ἀγανακτεῖν; Einem g. ἐχθαίρειν (selten ἐχθραίνειν) τινά, ἐθελέχθρως ἔχειν πρός τινα, νεμεσᾶν τινι, μισεῖν τινα; nur poet ist κοτεῖν u. κοταίνειν τινί. — **grollend** ἐθελέχθρος 2.
Groschen etwa ὁ ὀβολός; auch τὸ κέρμα, κερμάτιον. — auch nicht einen G. οὐδ᾽ ὀβολόν, οὐδὲ γρῦ. — nicht einen G. werth οὐδενὸς ἄξιος 3.
Gros, das (des Heeres) ἡ πολλὴ στρατιά.
gross *a)* v. Raume: μέγας, μεγάλη, μέγα; auch näher bestimmt μακρός 3. (lang, weit), εὐρύς 3. (breit; εὐρύχωρος 2. geräumig), παχύς 3. (dick; ἁδρός 3. stark, derb), ὑψηλός 3. (hoch), βαθύς 3. (tief); nicht selten auch durch d. *acc.* d. näheren Bestimmung, z. B. fünf Schuh g. πέντε ποδῶν τὸ μέγεθος. — g. Schritte machen μακρὰ βαδίζειν, g. Sprünge machen μεγάλα πηδᾶν. — g. werden μέγαν γίγνεσθαι, μέγεθος λαμβάνειν; g. ziehen μέγαν τρέφειν, ἐκτρέφειν; grösser machen αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν; g. werden durch die *P.* — e. g. Mensch ἄνθρωπος εὐμήκης od. μέγας τὸ σῶμα. *b)* v. d. Menge, Zahl: πολύς, πολλή, πολύ, z. B. e. g. Macht πολλὴ δύναμις (v. Truppen), e. g. Geschrei πολλὴ βοή (v. e. Menge). — sie kamen in g. Anzahl συνῆλθον πολλοί. *c)* v. d. Beschaffenheit, d. Grade: μέγας, auch πολύς; δεινός 3. (gewaltig); ἁδρός 3. (stark); ἀξιόλογος 2. (ansehnlich); μεγαλοπρεπής, μεγαλεῖος, λαμπρός 3. (herrlich, prächtig), z. B. e. g. Macht μεγάλη δύναμις, e. g. Geschrei μεγάλη od. δεινὴ βοή; e. g. Krieg μέγας od. ἁδρὸς πόλεμος; g. Schmerz δεινὸν ἄλγος; e. g. Gastmahl δεῖπνον μεγαλοπρεπές. — e. g. Redner sein δεινὸν εἶναι λέγειν, e. g. Künstler sein δεινὸν εἶναι τὴν τέχνην; daneben auch ῥήτορα od. τεχνίτην ἄκρον εἶναι. — e. g. Mann ἀνὴρ δυνατός, ἀνὴρ ἀξιώματος πολλοῦ od. ἐν ἀξιώματι πολλῷ ὤν (v. Macht od. Ansehen): ἀνὴρ μέγας, μεγαλόψυχος, μεγαλόθυμος, μεγαλόφρων, μεγαλογνώμων (hochherzig, hochsinnig): vgl. berühmt. — e. g. Seele ἡ μεγάλη ψυχή, ἡ μεγαλοψυχία. — e. g. Anhänger Jmds. sein ἰσχυρὸν ἐπιθυμητὴν εἶναί τινος. — g. werden αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι

(*μέγαν*) *P.*, *ἐπίδοσιν ἔχειν* od. *λαμβάνειν*, *ἐπιδιδόναι* (übh.), *δυνατὸν γίγνεσθαι*, *ἀξιώματος πολλοῦ* od. *τιμῆς πολλῆς τυγχάνειν*, *μέγαν αἴρεσθαι* (*P.*) (an Ansehen u. Macht). — g. machen *μεγαλύνειν*, *τινά*; *αὐξάνειν*, *ἐπαυξάνειν τινά* (*μέγαν*); *ἐπίδοσιν ποιεῖν* (u. *M.*) od. *παρασκευάζειν τινί* (übh.); auch *καθιστάναι* od. *προάγειν τινὰ εἰς τιμάς*, *δύναμιν περιάπτειν τινί* (Ansehen u. Macht verschaffen). — g. sein in etw. *ἄκρον εἶναι εἴς* (*περί*) *τι*, *διαφέρειν τῶν ἄλλων τινί*, *τι*, *ἔν τινι*, *εἴς τι*. — g. denken *μέγα φρονεῖν*, *μεγαλοφρονεῖν*. — g. thun m. etw. *μεγαλύνεσθαί τινι* u. *ἐπί τινι*, *σεμνύνεσθαί τινί*, *ἐπί* (*ἔν*) *τινι*, auch m. *part.*; vgl. brüsten. — Manchmal kann man auch d. *sup.* gebrauchen, z. B. e. g. Feind v. Jmd. sein *ἔχθιστον εἶναί τινι*. — sehr g. *παμμεγέθης* 2., *παμμέγας*, *παμμεγάλη*, *πάμμεγα*, *πάμπολυς*, *παμπόλλη*, *πάμπολυ*, *παμπληθής* 2., auch *sup.* *μέγιστος*, *πλεῖστος* 3.; ziemlich od. gehörig g. *εὐμεγέθης* 2., *εὐμήκης* 2.; übermässig od. ausserordentlich g. *ὑπερμεγέθης*, *ὑπερφυὴς* (2.) *τὸ μέγεθος*, *ἄπλετος* 2.; *θαυμαστὸς* (3.) od. *ἀμήχανος* (2.) *ὅσος*; allzu g. *περιττός* 3., *ὁ*, *ἡ*, *τὸ ἄγαν*, *ὑπερβάλλων* 3. — so gross *τηλικοῦτος*, *τηλικόσδε*, *τοσοῦτος*, *τοσόσδε* 3.; so g. wie *τοσοῦτος ὅσος*; wie gross *a*) fragend: *πηλίκος* (indir. *ὁπηλίκος*) 3.; *πόσος* (indir. *ὁπόσος*) 3.; *b*) als *rel.* *ἡλίκος* (*ὁπηλίκος*), *ὅσος* (*ὁπόσος*) 3.; irgendwie g. *ποσός* 3. (wobei zu bemerken, dass *τηλικοῦτος* u. ä. Bildungen v. Raum u. Grade, *τοσοῦτος* u. ä. allgemein gebraucht werden). — eben so g. *ἄλλος* (*ἕτερος*) *τοσοῦτος* 3., *οὐκ ἐλάττων* 3. — grösser *μείζων*, *πλείων* 2. — vielmal grösser *πολλαπλάσιος* 3., selten *πολλαπλασίων* 2., zweimal so gross *διπλάσιος* 3., selten *διπλασίων* 2., fünfmal so g. *πενταπλάσιος* 3.; $5^1/_2$, $5^1/_3$ mal so g. *πενταπλασιεφήμισυς*, *υ*, *πενταπλασιεπίτριτος* 2.; $3^2/_3$, $3^3/_4$ mal so g. *τριπλασιεπιδιμερής*, *τριπλασιεπιτριμερής* 2. u. s. w. — Auch gebraucht man nicht selten Zsstzgen m. *μεγαλο-*, z. B. g. Geschenke gebend *μεγαλόδωρος* 2., m. g. Früchten, Stengel *μεγαλόκαρπος*, *μεγαλόκαυλος* 2., aus g. Theilen od. Massen bestehend *μεγαλομερής* 2., m. g. Bauche *μεγαλοκοίλιος* 2. u. dgl. noch vieles, bes. [Lei sp.

Grossältern *ὁ πάππος καὶ ἡ τήθη*.

grossäugig *μεγαλόφθαλμος* 2.

grossartig *μεγαλοπρεπής* 2., *μεγαλεῖος* 3., sp. *μεγαλομερής* 2. [της.

Grossartigkeit *ἡ μεγαλοπρέπεια*, sp. *μεγαλειό-*

grossbäuchig *μεγαλοκοίλιος* 2., sp. *μεγαλόκοιλος* 2., *ὁ*, *ἡ μεγαλογάστωρ*, *ορος*; vgl. dickbäuchig.

grossbeerig *ὁ*, *ἡ μεγαλορρώξ*, *ῶγος*.

grossblätterig *μεγαλόφυλλος* 2.

Grossenkel, s. Enkel.

grossgliederig *μεγαλόκωλος* 2. sp.

Grossgriechenland *ἡ μεγάλη Ἑλλάς*.

Grosshändler *ὁ ἔμπορος*; sp. *ὁ μεγαλέμπορος*.

Grosshandel *ἡ ἐμπορία*. — G. treiben *ἐμπορεύεσθαι*.

grossherzig *μεγαλόψυχος*, *μεγαλόφρων*, *μεγαλόνους*, *μεγαλογνώμων* 2.

Grossherzigkeit *ἡ μεγαλοψυχία*, *μεγαλοφροσύνη*, *μεγαλόνοια*, *μεγαλογνωμοσύνη*.

grossköpfig *μεγαλοκέφαλος* 2.

grossknochig *χονδρός* 3., *χονδρώδης* 2.

grossmächtig *μέγα δυνάμενος* 3., *δυνατώτατος* 3.; sp. *μεγαλοκρατής* 2., *ὁ μεγαλοκράτωρ*, *ορος*.

grossmäulig *μεγαλόστομος* 2.; vgl. grosssprecherisch.

Grossmeister *ὁ ἄρχων*, *οντος*.

grossmüthig *μεγαλόθυμος*, *μεγαλοπρεπής* 2., vgl. grossherzig u. edel. — g. handeln *μεγαλογνωμεῖν*, *μεγαλοψυχεῖν* sp.

Grossmuth *τὸ μεγαλόθυμον*, *τὸ φρόνημα*, *ἡ μεγαλοπρέπεια*; vgl. Grossherzigkeit, Edelsinn.

Grossmutter *ἡ τήθη* (*τηθή*); *ἡ τοῦ πατρὸς* od. *τῆς μητρὸς μήτηρ*; sp. *ἡ μάμμα*, *μεγαλομήτηρ*; poet. u. sp. *ἡ μητρομήτωρ*, *ορος* (v. mütterl. Seite). [φός.

Grossoheim *ὁ τοῦ πάππου* od. *τῆς τήθης ἀδελ-*

Grossphrygien *Φρυγία ἡ μεγάλη*.

grossprahlen, grosssprechen, grossthun *μεγαλύνεσθαί τινι* u. *ἐπί τινι*, *μεγαλαυχεῖσθαι* (sp. *A.*) *ἐπί τινι*, *μεγαληγορεῖν*, *ῥαχίζειν*, sp. *μεγαλορρημονεῖν*; übr. s. prahlen, brüsten.

Grossprahler, Grosssprecher, Grossthuer *ὁ μεγαληγόρος*, *ὁ ἀλαζών*, *όνος*, *ὁ ῥαχιστής*.

Grossprahlerei, Grosssprecherei, Grossthuerei *ἡ μεγαλαυχία*, *τὸ μεγάλαυχον*, *ἡ μεγαληγορία*, sp. *μεγαλορρημοσύνη*, *μεγαλορρημονία*, *ὑψηγορία*; vgl. Prahlerei.

grosssprecherisch, grossthuerisch *μεγάλαυχος*, *μεγαληγόρος* 2., sp. *μεγαλορρήμων* 2., poet. u. sp. *ὑψηγόρος* 2.

grossstengelig *μεγαλόκαυλος* 2.

Grossthat *τὸ μέγα* od. *λαμπρὸν ἔργον*; *ἡ ἀριστεία*.

grossväterlich *παππῷος* 3. od. *gen.* *πάππου*.

Grossvater *ὁ πάππος*; *ὁ τοῦ πατρὸς* od. *τῆς μητρὸς πατήρ* u. im letzteren Falle auch *ὁ μητροπάτωρ*, *ορος*.

grosswurzelig *μεγαλόρριζος* 2.

grotesk *ἀλλόκοτος*, *παράδοξος* 2., auch *θαυμάσιος* 3., *τερατώδης* 2., sp. *τεράστιος* 2. u. *τερατικός* 3.

Grotte *τὸ ἄντρον*, *σπήλαιον*.

grottenartig *ἀντρώδης* (*ἀντροειδής*), *σπηλαιώδης* 2.

Grube *ὁ βόθρος*, *βόθυνος* (*dem.* *τὸ βόθριον* sp.); *ὁ λάκκος*, *τὸ ὄρυγμα*. — G. im Bergwerk *τὸ μέταλλον*. — zur Aufbewahrung d. Getreides *ὁ σιρός*. — e. G. graben (*ἐμ*)*βοθροῦν*, *βοθρεύειν* (selten). — Jmd. e. G. graben *ἐπιβουλεύειν τινί*. — der auf der G. geht *γέρων τύμβος* od. bloss *τύμβος*, sp. *ὁ τυμβογέρων*, *οντος*. — vgl. Grab.

grubenartig *βοθροειδής*, *λακκώδης* 2.

Grübchen (im Kinne) *ἡ νύμφη*; (in d. Wangen) *ὁ γελασῖνος* (nur *pl.*).

Grübelei *ἡ φροντίς*, *ίδος* (auch *pl.*); auch *ἡ περιεργία* (m. d. Nebenbegriffe des Unnöthigen, Unnützen).

grübeln *φροντίζειν*, *μεριμνᾶν*, auch *περιεργάζεσθαι* (unnöthig, unnütz g.).

Grübler *ὁ φροντιστής*, mehr poet. *μεριμνητής*; kom. *μεριμνοφροντιστής*.

grün *χλωρός* 3. (gelbgrün; auch wie unser „grün" = „frisch", z. B. g. Holz *χλωρὰ ξύλα*); *πράσιος*, *πράσινος*, sp. *πρασιανός* 2., auch *πρασοειδής* 2. (lauchgrün); *χλοώδης* 2. (grasgrün). — ist es = „unreif" *ὠμός* 3., seltner *ἄωρος* 2. — g. aussehen *χλοάζειν*, *χλωριᾶν*, sp. *χλωρίζειν*; auch *πρασίζειν* sp. — g. Farbe *ἡ χλωρότης*. — g. Futter *ὁ χιλός*. — immer g. *ἀείφυλλος* 2.; e. immer g. Kraut *τὸ ἀείζωον*; das immer Grünsein *ἡ ἀειφυλλία*.

Grün, das, *τὸ χλωρόν*, *χλοῶδες*; *ἡ χλωρότης* (grüne Farbe); junges G. *ἡ χλόη*; junges G. tragen *χλοηφορεῖν*.

gründen *θεμελιοῦν* (eig. d. Grund wozu legen, erst sp.); besser *ἱδρύειν*, *καθιδρύειν* (Gebäude); *κτίζειν*, *οἰκίζειν*, *κατοικίζειν* (e. Stadt); übh. *κατασκευάζειν* (herstellen), *τιθέναι*, *καθιστάναι* (veranstalten, anordnen). — e. Kolonie an e. Orte g. *οἰκίζειν*, *κατοικίζειν χώραν τινά*. — sich auf etw. g. *αἰτίαν ἔχειν ἐκ* (*ἀπό*) *τινος*, *εἶναι ἐπί τινι*; sp. *κρηπιδοῦσθαι* (*P.*) *ἐπί τινος*; vgl. stützen u. s. „gegründet".

Gründer ὁ κτίστης sp.; ὁ κτίστωρ, ορος; v. e. Kolonie ὁ οἰκιστής; übr. auch durch d. *part.* d. vhg. Verba.

gründlich ἀκριβής 2., *adv.* ἀκριβῶς, sp. ἐκ καταβολῆς. — etw. g. kennen od. darstellen ἀκριβοῦν τι, ἐξεπίστασθαί τι; etw. g. prüfen od. untersuchen ἀκριβολογεῖσθαί τι u. περί τινος. — g. Untersuchung ἡ ἀκριβολογία. — g. Kenntniss τὸ ἀκρίβωμα sp. — g. lernen ἐκμανθάνειν. — g. heilen ἐξιᾶσθαι. — vgl. übr. gänzlich, vollkommen.

Gründlichkeit ἡ ἀκρίβεια, sp. ἀκρίβωσις.

Gründling ὁ κωβιός, *dem.* τὸ κωβίδιον. — v. der Art des G. ὁ κωβίτης, *fem.* κωβῖτις, ιδος, sp. κωβιώδης 2.

Gründonnerstag, s. Donnerstag.

Gründung ἡ θεμελίωσις sp.; besser ἡ ἵδρυσις, selten καθίδρυσις; ἡ κτίσις; ἡ οἴκισις, κατοίκισις, ὁ οἰκισμός, κατοικισμός (v. e. Kolonie). — Oft auch durch d. unter „gründen" angeführten Verba.

grünen χλοάζειν, χλοηφορεῖν; θάλλειν (eig. u. übtr.); selten κομᾶν; ἀκμάζειν (übtr.). — **grünend** χλωρός 3., χλοώδης 2., θάλλων 3. (sp. εὐθαλής 2.); ἀκμάζων u. ἀκμαῖος 3.; immer g. ἀειθαλής 2. sp.; vgl. grün.

grüngelb χλωρός 3., ὑπόχλωρος 2., auch ἔγχλωρος 2. — g. Farbe ἡ χλωρότης.

grünlich ὑπό-, ἔγ-χλωρος 2., χλοώδης 2.

Grünspan ὁ ἰός.

Grünspecht ὁ κολιός; ob ὁ χλωρίων, ωνος (als Männchen) u. ἡ χλωρίς, ίδος (als Weibchen) ist fraglich.

Grünwaaren τὰ λάχανα; τὰ βοτάνια.

Grünzeug τὸ φυλλεῖον; s. Grünwaaren.

grüssen ἀσπάζεσθαι, δεξιοῦσθαί τινα (durch Umarmung, Handreichen); προσαγορεύειν (προσειπεῖν), selten προσφωνεῖν τινα, sp. χαιρετίζειν. — sich gegenseitig g. ἀντασπάζεσθαι ἀλλήλους. — sei gegrüsst! χαῖρε. — Jmd. g. lassen χαίρειν λέγειν τινί, χαίρειν κελεύειν τινά. — Jmd. v. Einem g. ἀπαγγέλλειν τινὶ χαίρειν παρά τινος.

Grüssen, das, ὁ ἀσπασμός, ἡ δεξίωσις; ἡ προσηγορία, πρόσρησις, sp. ὁ χαιρετισμός.

Grütze ἡ πτισάνη.

Gruft ἡ θήκη; vgl. Grab.

Grummet ὁ μετοπωρινὸς od. φθινοπωρινὸς χόρτος.

Grund 1) eig. das Unterste v. etw.: *a*) e. Gefässes: ὁ πυθμήν, ένος, τὸ ἔδαφος; e. Schiffes: ὁ πυθμήν; e. Flusses, d. Meeres: ὁ πυθμήν, τὸ ἔδαφος, ὁ βυθός, τὸ βάθος. — bis auf d. G. leeren ἐκπίνειν ὅλον τὸ ποτήριον. — e. Schiff in d. G. bohren, s. bohren. — auf d. G. stossen (v. Schiffen) εἰς βράχεα ὀκέλλειν. — bildl. zu G. richten ἀπολλύναι (u. verst. δι-, ἐξ-ολλύναι); ἀν-, καθαιρεῖν; ἀνατρέπειν; καταλύειν; διαφθείρειν (verst. καταδιαφθείρειν); durch Aufwand zu G. richten δαπανᾶν (u. *M.*) τι; zu G. gehen ἀπ-, δι-, ἐξ-όλλυσθαι; u. die *P.* ἀν-, καθ-αιρεῖσθαι, καταλύεσθαι, διαφθείρεσθαι, ἀφανίζεσθαι. — auf den G. einer Sache gehen ἐπὶ τὴν ἀρχὴν βαδίζειν τινός, ἀκριβῶς ἐξετάζειν τι. — im G. τὸ ὄντι, (ὡς) ἀληθῶς, vgl. freilich. — v. G. des Herzens = v. ganzem Herzen, s. Herz. *b*) der Erde: τὸ χωρίον, ὁ ἀγρός. — G. u. Boden τὸ ἔδαφος. — liegende G. οἱ ἀγροί, τὰ κτήματα; liegende G. in e. fremden Lande erwerben ἐγκτᾶσθαι; Erwerbung v. liegenden G. im fremden Lande ἡ ἔγκτησις; Besitz v. liegenden G. im fremden Lande τὸ ἔγκτημα. — ist es = „Thalgrund" ἡ κοιλάς, άδος. *c*) d. Grundlage, auf welcher etw. ruht, Basis: τὸ θεμέλιον (nur *pl.*; sp.), besser τὸ ἔδαφος, ἡ κρηπίς, ῖδος, (sp. τὸ κρηπίδωμα), ἡ ὑπόθεσις, sp. τὸ ὑπόθημα (ὑπόθεμα); bildl. ἡ κρηπίς, ὑπόθεσις. — d. G. betreffend θεμέλιος 2. — d. G. zu etw. legen θεμελιοῦν τι sp., besser ἱδρύειν, καθιδρύειν τι; auch κτίζειν, κατασκευάζειν τι (die auch bildl. stehen, wie κρηπῖδα βάλλεσθαί τινος [mehr poet.], ἀρχὴν καταβάλλεσθαί τινος, sp. καταβολὴν ποιεῖσθαί τινος, auch ἄρχειν, ὑπάρχειν τινός), vgl. anfangen. — zu G. legen ὑποτιθέναι. — zu G. liegen ὑποκεῖσθαι, ὑπάρχειν. — v. G. aus, s. gründlich u. vgl. gänzlich, völlig, vollkommen; v. G. aus zerstören, vernichten εἰς ἔδαφος καθαιρεῖν, ἄρδην (sp. ἐκ θεμελίων, auch verb. ἄρδην καὶ ἐκ θεμ.) διαφθείρειν od. ἀπολλύναι, auch πρόρριζον (seltener προθέλυμνον) διαφθείρειν, ἀπολλύναι, ἀνατρέπειν. — 2) übtr. *a*) Entstehungsgrund, Ursache v. etw.: ἡ ἀρχή, ἡ αἰτία, τὸ αἴτιον. — d. G. zu etw. legen, s. 1) *c*). — d. G. v. etw. heben ἰᾶσθαι τὸ αἴτιόν τινος. — G. v. etw. sein αἰτίαν od. αἴτιον εἶναί τινος. — d. wahre G. der Sache aber ist τὸ δ' ἀληθὲς οὕτως ἔχει. — G. haben (gegründet sein) πιστὸν εἶναι, πίστιν ἔχειν, ἀληθῆ εἶναι, ὀρθῶς od. εὖ λέγεσθαι, seine Behauptung scheint mir G. zu haben δοκεῖ μοι τι λέγειν. — keinen G. haben μάταιον, κενὸν od. ψευδὲς εἶναι; Jmds. Behauptung ist ohne G. οὐδὲν λέγει τις. *b*) bestimmender G., Beweggrund: ἡ αἰτία, τὸ αἴτιον; ὁ λόγος, λογισμός (vernünftiger G.); ἡ ὁρμή, προτροπή (Antrieb); ἡ ἀνάγκη (zwingender G.); ἡ πρόφασις (vorgeschützter G., Vorwand); ἡ πειθώ, οῦς (Ueberredungsgrund). — aus diesem G. διὰ τοῦτο (ταῦτα), τούτων ἕνεκα, ἐκ τούτου; aus d. G. weil διὰ τοῦτο ὅτι (διότι), διὰ τὸ m. *inf.*, ἀνθ' ὧν. — aus was für e. G.? διὰ τί; τοῦ (τίνος) ἕνεκα; τοῦ (τίνος) χάριν; κατὰ τίνα λόγον; — aus welchem G. auch immer ὅτου δήποτε ἕνεκα. — aus vielen G. διὰ πολλά, πολλῶν ἕνεκα. — aus keinem anderen G. κατ' οὐδὲν ἄλλο, δι' οὐδὲν ἄλλο. — es ist kein G. vorhanden weshalb … οὐκ ἔστιν ὅτου ἕνεκα … — du hast keinen G. dich zu fürchten οὐδεμία σοι ἀνάγκη δεδιέναι. — du hast keinen G. dich dessen zu weigern οὐδεμία σοι πρόφασίς ἐστι τὸ μὴ δρᾶν τοῦτο. — mit G. μετὰ λόγου, εὐλόγως, εἰκότως, ὀρθῶς, δικαίως; ohne G. ἄνευ λόγου, ἀλόγως, εἰκῇ, μάτην; ohne auch nur einen vernünftigen G. οὐδὲ πρὸς ἕνα λόγον; ohne allen u. jedweden G. ἄνευ λόγου καὶ δικαίας αἰτίας. — e. vernünftigen G. haben λόγον (auch m. d. Beisatze ὀρθὸν od. ἐοικότα) ἔχειν. — dass ich so handle, hat guten G. οὐκ ἄνευ γε λόγου od. οὐκ εἰκῇ γε, auch εἰκότως γε ταῦτα πράττω. — e. G. v. etw. angeben αἰτίαν λέγειν τινός, λόγῳ od. προφάσει χρῆσθαι ἐπί τινι; für alles e. G. anführen ἑκάστῳ αἰτίαν ἀποδιδόναι. *c*) Beweisgrund, s. Beweis 2).

Grundangel ἡ κάθετος, ὁ καθετήρ, ῆρος (sp.).

Grundbedeutung ὁ κύριος νοῦς, od. auch umschr., z. B. d. Wort hat diese G. ἡ λέξις τοῦτο σημαίνει κυρίως.

Grundbedingung ἡ (πρώτη) ὑπόθεσις; τὸ στοιχεῖον, sp. τὸ στοιχείωμα; gew. umschr., z. B. etw. zur G. machen πρῶτον συντίθεσθαι od. ἀξιοῦν τι.

Grundbegriff ἡ πρώτη ἰδέα, ἡ ἀρχή; τὸ στοιχεῖον (in e. Wissenschaft).

Grundbesitz οἱ ἀγροί, τὸ χωρίον, τὸ κτῆμα; ὁ κλῆρος; ἡ ἔγγειος od. φανερὰ οὐσία, αἱ ἔγγειοι κτήσεις, τὰ ἔγγεια. — vgl. „liegende Gründe" unter „Grund 1) *b*)."

Grundbesitzer ὁ γεωμόρος; od. umschr. ὁ ἀγροὺς od. ἔγγειον (φανερὰν) οὐσίαν ἔχων (κεκτημένος, κτησάμενος); sp. ὁ κτηματικός.

Grundbestandtheil τὸ στοιχεῖον, ἡ ἀρχή. — zu den G. gehörig στοιχειώδης 2.

Grundblei, s. Senkblei.
grundböse παμπόνηρος 2., πονηρότατος 3.; πάγκακος 2., κάκιστος 3.
grundehrlich πάγχρηστος 2., χρηστότατος 3.
Grundeigenthümer, s. Grundbesitzer.
Grundeigenthum, s. Grundbesitz.
Grundeis umschr. ὁ ἐκ τοῦ ἐδάφους κρύσταλλος.
Grundeisen, s. Sonde.
grundfalsch παντελῶς (διὰ παντὸς) ψευδής 2. od. ἐψευσμένος 3. — vgl. verfehlt.
Grundfarbe τὸ ἴδιον χρῶμα.
Grundfeste ἡ κρηπίς, ἕδος, τὸ κρηπιδαῖον; sp. τὸ κρηπίδωμα. [lage.
Grundfläche ἡ βάσις, sp. τὸ ἐμβαδόν; vgl. Grund-
Grundform τὸ πρωτότυπον sp.; ἡ ἰδία μορφή.
Grundgedanke ἡ ὑπόθεσις.
grundgelehrt πολυμαθέστατος, σοφώτατος 3.
Grundgesetz ὁ πρῶτος νόμος; τὸ τῶν νόμων κε-
grundgütig φιλανθρωπότατος 3. [φάλαιον.
grundhässlich αἴσχιστος 3., ὑπερβάλλων (3.)
Grundidee ἡ ὑπόθεσις. [αἴσχει.
Grundkenntniss τὰ στοιχεῖα.
Grundlage ἡ ὑπόθεσις (seltner ὑπόστασις, ὑποστάθμη, sp. τὸ ὑπόθημα, ὑπόθεμα, ὑπόβλημα); τὸ ἔδαφος; ἡ κρηπίς, ἕδος, τὸ κρηπιδαῖον (sp. τὸ κρηπίδωμα); ἡ βάσις; τὸ θεμέλιον sp. — G. einer Wissenschaft τὰ στοιχεῖα. — etw. zur G. machen ὑποτιθέναι τι; etw. m. e. G. versehen θεμελιοῦν, κρηπιδοῦν τι sp. — d. G. v. etw. bilden ὑποκεῖσθαι u. ὑπάρχειν τινί. [erst sp.).
Grundlegung ἡ καταβολή, ἡ θεμελίωσις (beide
Grundlehre τὸ πρῶτον μάθημα, τὸ στοιχεῖον.
Grundlinie ἡ βάσις (d. unterste); τὸ στοιχεῖον (d. einfachste).
grundlos 1) eig. αβυθος, ἄβυσσος 2., auch ἄπειρος (2.) τὸ βάθος. — 2) übtr. ἄλογος 2.; κενός 3., διάκενος 2., μάταιος 3. u. 2. (leer, nichtig); ψευδής 2., πεπλασμένος 3. (erlogen, erdichtet). — e. g. Furcht hegen ἀδεὲς δέος δεδιέναι. — *adv.* s. „ohne Grund" unter „Grund" 2) *b*).
Grundlosigkeit ἡ κενότης, sp. ματαιότης; sonst durch d. Neutra d. vhg. *adj.*
Grundmauer τὸ ὑποκείμενον τεῖχος; ἡ κρηπίς, ἕδος, τὸ κρηπιδαῖον.
Grundpfeiler ὁ ὑποκείμενος στῦλος, ἡ βάσις; übtr. ἡ βάσις, ἡ κρηπίς, ἕδος.
Grundregel ὁ πρῶτος κανών, όνος.
Grundriss ἡ ὑπογραφή; τὸ διάγραμμα. — e. G. v. etw. entwerfen ὑπογράφειν (u. *M.*) τι, διαγράφειν τι.
Grundsäule ἡ ὑποκειμένη στήλη; übtr. vgl. Grundpfeiler.
Grundsatz 1) in wissenschaftl. Hinsicht: ἡ ὑπόθεσις, ὑπόληψις; τὸ ὑποτεθέν; τὸ θεώρημα, ἡ θεωρία; τὸ ἀξίωμα; ὁ λόγος; sp. τὸ δόγμα. — e. G. aufstellen ὑποτιθέναι (u. *M.*) τι, sp. ἀξιοῦν, δογματίζειν, δογματοποιεῖν; Aufstellung v. G. ἡ δογματοποιία sp.; der G. aufstellt u. daraus Folgerungen zieht ὁ δογματικός. — es steht etw. als G. fest ὑπόκειταί τι. — 2) in moral. Hinsicht: ἡ γνώμη, sp. τὸ παράστημα; ὁ νόμος (Gesetz); τὸ ἔθος, τὸ ἦθος (Sitte, Brauch; letzteres auch = „Charakter"). — das ist mein G. οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω. — ich habe es mir zum G. gemacht ἔγνωκα m. *inf.* — nach G. handeln γνώμῃ (δικαίᾳ) χρώμενον πράττειν, οὐκ εἰκῇ πράττειν. — aus G. strafen γνώμῃ κολάζειν. — keine G. haben εἰκῇ πράττειν, πράττειν ὅ τι ἂν τύχῃ. — bei seinen G. beharren τῇ αὐτῇ ἀεὶ γνώμῃ χρῆσθαι, τὸν αὐτὸν ἀεὶ εἶναι τὴν γνώμην. — seinen G. untreu werden ἐξίστασθαι τῆς γνώμης. [übtr.).
Grundstein ὁ θεμέλιος (sc. λίθος; gew. *pl.*; auch
Grundsteuer τὰ κατὰ τὴν χώραν od. etwa τὸ ἐκφόριον (vgl. ἡ δεκάτη). [τέλεια.
Grundsteuerfreiheit ἡ τῶν κατὰ τὴν χώραν ἀ-
Grundstoff τὸ στοιχεῖον (sp. τὸ στοιχείωμα); sp.
Grundstrich ἡ πρώτη γραμμή. [ἡ ἀρχή.
Grundstück τὸ γήπεδον (bes. innerhalb einer Stadt); τὸ χωρίον, ὁ ἀγρός (ausserhalb einer Stadt); allg. τὸ κτῆμα, τὸ ἔδαφος, *pl.* τὰ ἔγγεια. — Darlehen auf G. τὸ ἔγγειον δάνεισμα. — auf G. borgen ἐγγείων τόκων δανείζεσθαι.
Grundsuppe ἡ ὑπόστασις, ὑποστάθμη; übtr. e. G. der Niederträchtigkeit ἐωλοκρασία τις τῆς πο-
Grundtext τὸ ἔδαφος sp.; τὸ ἀρχέτυπον. [νηρίας.
Grundursache ἡ πρώτη αἰτία; ἡ ἀρχή.
Grundvermögen ἡ ἔγγειος od. φανερὰ οὐσία.
Grundwage ὁ χωροβάτης.
Grundwesen ἡ ἰδία φύσις.
Grundwort, s. Stammwort.
Grundzug ὁ τύπος. [σμός.
grunzen γρύζειν, γρυλίζειν. — das G. ὁ γρυλι-
Gruppe τὸ σύστημα, σύνταγμα; v. unter einander verschlungenen Figuren τὸ σύμπλεγμα. — in Gr. zusammenstellen, s. d. f. W.
gruppieren συντάττειν.
Gruss ὁ ἀσπασμός, ἡ δεξίωσις; ἡ προσηγορία, πρόσρησις, sp. προσφώνησις (als Handlung); τὸ ἄσπασμα, πρόσρημα, selt. προσφώνημα (als Sache). — In Ueberschriften v. Briefen: Philippos dem Aristoteles seinen G. Φίλιππος Ἀριστοτέλει χαίρειν od. εὖ πράττειν. — e. G. sagen, bringen u. dgl., s. grüssen. [etw. g. διακύπτειν διά τινος.
gucken βλέπειν; aus etw. g. προκύπτειν; durch
gültig νόμιμος 3. u. 2. (üblich); δόκιμος u. ἔντιμος 2. (gangbar, v. Münzen); κύριος 3. (feststehend, bestätigt, v. Gesetzen u. dgl.); ἱκανός 3. (hinreichend, z. B. v. e. Grunde); ἄξιος 3. (würdig), πιστός, πιθανός 3., ἀξιόχρεως 2. (glaubwürdig, z. B. v. e. Zeugen, Bürgen). — etw. als g. annehmen δέχεσθαι, ἀποδέχεσθαι, ἐπαινεῖν. — etw. g. machen κυροῦν, ἐπικυροῦν, κύριον ποιεῖν, ἐγκρίνειν. — g. sein νομίζεσθαι *P.*; δόκιμον εἶναι; πιστὸν εἶναι, πίστιν ἔχειν; κύριον εἶναι, κεκυρῶσθαι.
Gültigkeit τὸ νόμιμον; τὸ δόκιμον; τὸ κῦρος (selten); τὸ πιστόν, ἡ πίστις; vgl. d. vhg. W.
Günsel (e. Pflanze) ἡ χαμαίπιτυς, υος. — v. od. aus G. χαμαιπιτύινος 3.
günstig 1) wolwollend, geneigt: εὔνους, εὐμενής 2., φίλος 3., φιλόφρων 2.; ἵλεως, ων (bes. v. Göttern). — Jmd. g. sein εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὔνοιαν ἔχειν τινί u. εἴς τινα, εὐνοίᾳ χρῆσθαι περί τινα, εὐνοεῖν τινι, φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινα, σπουδάζειν περί τινα u. ὑπέρ τινος. — g. Gesinnung ἡ εὔνοια, εὐμένεια, φιλοφροσύνη. — 2) d. Wünschen Jmds. gemäss, zweckmässig, vortheilhaft: καλός 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2., χρηστός 3.; καίριος 3., ἐπίκαιρος 2.; v. Vorbedeutungen αἴσιος 2., δεξιός 3. — g. Wind τὸ οὔριον (καλὸν, sp. φορὸν, ἐπίφορον) πνεῦμα, ἡ οὐρία, selten u. mehr poet. ὁ οὖρος, selten auch ἡ εὐηνεμία; m. g. Winde segeln ἐξ οὐρίας πλεῖν (θεῖν, δραμεῖν), οὔρια θεῖν, (ἐν) οὐρίῳ πλεῖν. — g. Wetter ἡ εὐημερία, εὐδία. — g. Jahreszeit ἡ ὥρα (m. u. ohne ἔτους). — g. Gelegenheit ὁ καιρός, ἡ εὐκαιρία. — g. Terrain ἡ ἐπιτηδεία od. καλὴ χώρα, für Reiterei g. Terrain τὸ ἱππάσιμον. — g. Lage e. Ortes ἡ εὐκαιρία. — d. Opfer sind g. τὰ ἱερὰ καλά ἐστι od. γίγνεται, auch bloss τὰ ἱερὰ γίγνεται, τὰ ἱερὰ καλλιερεῖται; καλλιερεῖ od. καλλιερεῖταί τις.
Günstling Jmds. ὁ φίλος τινί u. τινός; ὁ προσφιλής od. κεχαρισμένος τινί; auch ὁ μάλιστα

εὐδοκιμῶν od. τὰ μέγιστα δυνάμενος παρά τινι. — G. d. Glückes ὁ εὐτυχέστατος, ὁ τὰ πάντα εὐτυχής.

Gürtel ἡ ζώνη (allg.; *dem.* τὸ ζώνιον, sp. τὸ ζωνάριον v. G. der Frauen); τὸ περίζωμα (*dem.* τὸ περιζωμάτιον), ἡ περιζώστρα (Leibgurt d. Soldaten, Athleten); v. Leibgurt d. Kriegers auch: ὁ ζωστήρ, ῆρος (selten bei sp.: G. der Frauen) u. τὸ ζῶμα (das auch „G. der Frauen“ bedeutet); ὁ στρόφος (Leibgurt für Männer); τὸ στρόφιον, ὁ ἀπόδεσμος, ἡ ταινία, sp. ὁ στηϑόδεσμος, ἡ στηϑοδέσμη, τὸ στηϑοδέσμιον, ἡ στηϑοδεσμίς, ίδος (Busenband der Frauen). — am G. befindlich παραζωνίδιος 3. (παραζώνιος 2.). — v. d. Art od. Grösse eines G. ζωνιαῖος 3. — einem G. ähnlich ὁ ζωνίτης, *fem.* ἡ ζωνῖτις, ιδος sp. — den G. anlegen, s. gürten. [durch d. *M.*

gürten ζωννύναι, περι-, ὑπο-ζωννύναι; sich g.

Gürtler ὁ ζωνιοπλόκος sp.; besser ὁ τὰ ζώνια πλέκων; ist es = Arbeiter in Messing u. dgl.: etwa ὁ χαλκεύς. [sp. τὸ κτημάτιον.

Gütchen τὸ χωρίδιον, τὸ γήδιον, τὸ ἐπαύλιον;

Güte 1) d. vollkommene Beschaffenheit einer Sache: ἡ ἀρετή, ἡ χρηστότης. — v. vorzüglicher G. ἄριστος, κάλλιστος 3. — 2) G. d. Herzens, d. Sinnes: ἡ χρηστότης, φιλανϑρωπία, εὐμένεια, εὔνοια, φιλοφροσύνη, sp. ἀγαϑότης; vgl. Milde, Gnade. — Jmd. m. G. behandeln, s. gütig. — Jmd. viel G. erzeigen πολλὰ καὶ ἀγαϑὰ ποιεῖν τινα, πολλὰ εὐεργετεῖν τινα. — viel G. erfahren v. Jmd. πολλὰ ἀγαϑὰ od. φιλικὰ πάσχειν ὑπό τινος.

Gütergemeinschaft ἡ κτημάτων (κτήσεων) od. χρημάτων κοινωνία. — G. einführen τὰ πάντων (χρήματα) πᾶσι κοινὰ ποιεῖν.

gütig εὐμενής, εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., εὐγνώμων 2., φιλόφρων 2. (wolwollend); φιλάνϑρωπος 2. (menschenfreundlich); χρηστός 3. (bieder); εὐεργετικός 3. (wolthätig); vgl. milde, gnädig. — g. Gesinnung, s. Güte 2). — Jmd. g. behandeln εὐνοϊκῶς od. φιλικῶς προσφέρεσϑαί (*DP.*) τινι, φιλοφρονεῖσϑαί (*DM.* u. *DP.*) τινα; g. Behandlung ἡ φιλοφροσύνη, τὸ φιλοφρόνημα, sp. ἡ φιλοφρόνησις. — g. gegen Jmd. gesinnt sein εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὔνοιαν ἔχειν τινί u. εἴς τινα, εὐνοίᾳ χρῆσϑαι περί τινα, εὐνοεῖν τινι, φιλικῶς ἔχειν τινί, gew. πρός τινα (so auch φιλικῶς διακεῖσϑαι πρός τινα). — „sehr g.!“ in Antworten: καλῶς, πάνυ (ἀμέλει) καλῶς, κάλ-

Gütigkeit, s. Güte 2). [λιστα (κάλλιστ᾽ ἐπαινῶ).

gütlich φιλικός, εὐνοϊκός 3., εὔνους 2., auch συμβατικός 3. — e. g. Vergleich ἡ σύμβασις, ὁμολογία, διάλυσις, διαλλαγή, im Kriege αἱ σπονδαί. — e. g. Vergleich m. Jmd. schliessen συμβαίνειν τινί u. πρός τινα, σύμβασιν ποιεῖσϑαι πρός τινα, διαλλάττεσϑαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, διαλύεσϑαι πρός τινα. — g. beilegen e. Streit διαλύεσϑαι διαφοράν; διαλλάττειν τινά τινι u. πρός τινα (wozu noch ἐπ᾽ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ, ἐπὶ μετρίοις treten kann). — Jmd. g. Vorstellungen machen φιλικῶς od. εὐνοϊκῶς νουϑετεῖν τινα. — etw. auf g. Wege erlangen πειϑοῖ (μετὰ πειϑοῦς) od. πείσαντα λαμβάνειν τι. — e. g. Weg einschlagen πειϑοῖ διὰ λόγων χρῆσϑαι. — sich g. thun χαρίζεσϑαι ἑαυτῷ od. τῇ ψυχῇ; ἡδυπαϑεῖν ἀπό τινος (m. etw.), übr. s. schmausen.

Guirlande ὁ ἀνϑέων στέφανος.

Guitarre ἡ κιϑάρα.

Gummi τὸ κόμμι, εως u. ιδος (gew. *indecl.*); *dem.* τὸ κομμίδιον sp. — wie G. aussehen κομμίζειν

gummiartig κομμιώδης, κομμιδώδης 2. [sp.

Gundermann ὁ χαμαίκιττος; ἡ σελινῖτις, ιδος.

Gunst ἡ χάρις, ιτος (sowol die, welche man geniesst, als die, welche man erzeigt); ἡ εὔνοια, φιλοφροσύνη (Wolwollen); ἡ σπουδή (rege Theilnahme für Jmd.), ἡ φιλία (Freundschaft). — sich Jmds. G. erwerben εὔνοιαν (φιλίαν) κτήσασϑαι od. λαβεῖν παρά τινος, ἐξαρέσκεσϑαί τινι; vgl. geneigt. — um Jmds. G. werben μνηστεύειν τὴν παρά τινος εὔνοιαν; vgl. Volksgunst. — Jmd. e. G. erzeigen χαρίζεσϑαί τινί τι, χάριν φέρειν, διδόναι od. νέμειν τινί, χάριν κατατίϑεσϑαι πρός τινα, σπουδάζειν περί τινα u. ὑπέρ τινος. — aus G. etw. thun χαρίζεσϑαί τι, χαριζόμενον od. χάριν φέροντα ποιεῖν τι. — aus G. erlassen (verzeihen, preisgeben) Jmd. etw. καταχαρίζεσϑαί τινί τι. — das Recht nach G. sprechen καταχαρίζεσϑαι τὰ δίκαια. — aus G., nach G. χάριτος ἕνεκα, πρὸς χάριν. — zu Jmds. Gunsten χάριν m. *gen.*; mir zu G. ἐμὴν χάριν; zu Jmds. G. sprechen λέγειν ὑπέρ τινος. — bei Jmd. in G. stehen διὰ χάριτος εἶναι od. γίγνεσϑαί τινι, χάριν ἔχειν πρός τινα, εὐδοκιμεῖν παρά τινι. — sich bei Jmd. in G. setzen χαρίζεσϑαί τινι.

Gunstbewerbung ἡ τῆς παρά τινος χάριτος μνηστεία; beim Volk ἡ δημοκοπία, auch ἡ παραγγελία sp.

Gunstbezeugung ἡ χάρις, ιτος, τὸ φιλοφρόνημα. — Jmd. e. G. erweisen χαρίζεσϑαί τινι, ἐν χάριτι ποιεῖν od. διδόναι τινί τι.

Gurgel ὁ λαιμός; selten ὁ βρόχϑος, ὁ u. ἡ φάρυγξ, γγος, ὁ λάρυγξ, γγος (Schlund, Kehlkopf); ὁ βόμβυξ, κος (G. d. Vögel). — d. G. m. etw. netzen βροχϑίζειν τινί. — durch d. G. jagen καταβροχϑίζειν; καταπίνειν (auch übtr.). — Jmd. d. G. abschneiden τὸν λαιμόν τινος od. τὸν λάρυγγά τινος τέμνειν (ἐκτέμνειν); λαρυγγίζειν, σφάττειν, ἀποσφάττειν τινά, sp. λαιμοτομεῖν, λαρυγγοτομεῖν τινα. — sich d. G. abschneiden ἀποσφάττεσϑαι.

gurgeln, sich, ἀνακογχυλιάζειν, ἀνακογχυλίζειν (u. *M.*), ἀναγαργαρίζεσϑαι, γαργαρίζειν. — das G. ὁ ἀνακογχυλιασμός, ἀνακογχυλισμός, γαργαρισμός. — Trank zum G. τὸ ἀναγαργάριστον.

Gurgelzapfen ὁ γαργαρεών, ῶνος.

Gurke ὁ σίκυος (σικυός), selten ὁ σίκυς, υος (σι-

gurkenartig σικυώδης 2. [κύς, ύος).

Gurkenbeet τὸ σικυήλατον; sp. ὁ σικυών, ῶνος.

Gurkenkern τὸ σίκυον (?).

gurren (im Leibe) βορβορύζειν (βομβυλιάζειν), τρύζειν; (v. Tauben) τρύζειν, γογγύζειν, βομβεῖν. — das G. (im Leibe) ὁ βορβορυγμός, κορκορυγμός, ἡ κορκορυγή; (v. Tauben) ὁ βόμβος.

Gurt ὁ ἱμάς, άντος (Riemen); ὁ δεσμός (Band); ὁ τελαμών, ῶνος (Degengehenk); vgl. Leibgurt, Sattelgurt, Bettgurt.

Gurtenbett ἡ σχοινότονος κλίνη.

Gurtensessel ὁ σχοινότονος δίφρος.

Guss 1) d. Giessen: ἡ χύσις; d. Metalles ἡ χωνεία, χώνευσις. — 2) das, was gegossen wird: ἡ χοή; d. Metalles τὸ χώνευμα; τὸ πλάσμα (gegossene Figur). — ist es = „Regenguss“ ὁ ὑετός, ὁ ὄμ-

Gusseisen ὁ χωνευτὸς σίδηρος. [βρος.

Gussform ὁ λίγδος; τὸ χόανον (ὁ χόανος).

Gusskuchen ἡ κρηπίς, ῖδος.

Gussregen, s. Guss.

Gusswaare, Gusswerk τὸ χώνευμα.

gut *a*) in Bez. auf d. Sinne: καλός 3. (für Gesicht, Gehör u. Gefühl); ἡδύς 3. (für Gehör, Geruch u. Geschmack). — *adv.* εὖ, καλῶς, ἡδέως. — Jmd. g. stehen πρέπειν, ἁρμόττειν, ἐφαρμόττειν τινί. — es schmeckt mir etw. g. ἡδέως ἐσϑίω (πίνω) τι, ἥδομαί (*DP.*) τινι. — etw. sich g. schmecken lassen εὐωχεῖσϑαί (*DP.*) τι. — es sich g. sein lassen ἡδυπαϑεῖν. — sich etw. zu Gute thun,

sich e. guten Tag machen χαρίζεσθαι ἑαυτῷ od. τῇ ψυχῇ, ἐνδιδόναι τινί. *b*) der Sache od. d. Umständen gemäss nützlich, förderlich: καλός, ἀγαθός, χρηστός 3., χρήσιμος u. ἐπιτήδειος 3. u. 2.; auch hinlänglich, genügend: ἱκανός, πολύς 3. — g. Gelegenheit ὁ καιρός, ἡ εὐκαιρία; e. g. Gelegenheit abwarten καιροφυλακεῖν, sp. καιροτηρεῖν, καιροσκοπεῖν. — g. Wetter ἡ εὐημερία, εὐδία. — g. Jahreszeit ἡ ὥρα (m. u. ohne ἔτους). — g. Weg ἡ καλὴ od. εὔπορος ὁδός. — g. Wind, g. Terrain, g. Vorbedeutung, s. günstig. — zu g. Stunde kommen εἰς καλὸν od. δέον ἥκειν, ἐν καιρῷ παρεῖναι, καίριον ἐπελθεῖν. — bei g. Zeit ἐν ὥρᾳ, ἐν καιρῷ. — es ist g. dass du mir dies im Voraus sagtest καλῶς ἐποίησας προειπών μοι ταῦτα; es ist g. dass er zu Grunde geht καλῶς ποιῶν ἀπόλλυται. — es ist etw. g. für Jmd. συμφέρει od. λυσιτελεῖ τί τινι, ἐν καιρῷ γίγνεταί τί τινι. — g. zu etw. ἀγαθὸς (3.) πρός τι. — es wäre g. für dich wenn ... ὄναιο εἰ m. *opt.* — so gut ich kann ὡς αν δύνωμαι κάλλιστα. — sich g. befinden καλῶς ἔχειν, εὖ od. καλῶς πράττειν. — g. gehen καλῶς od. εὖ προχωρεῖν, καλῶς ἔχειν; es geht mir g. καλῶς ἔχω, εὖ od. καλῶς πράττω. — g. gerathen od. ausfallen καλῶς ἀποβαίνειν, καλῶς ἔχειν; d. Opfer fallen g. aus = sind günstig, w. s. — seine Sache steht g. καλῶς ἔχει τί τινι. — ich halte für g. δοκεῖ μοι m. *inf.* — etw. g. heissen ἐπ-, συν-αινεῖν τι, ἀπο-, ἐν-δέχεσθαί τι. — etw. g. machen καλῶς ποιεῖν τι. — etw. wieder g. machen ἐπανορθοῦν (gew. *M.*), ἰᾶσθαι u. ἀκεῖσθαι, auch ἀνακαλεῖσθαί τι; nicht häufig ῥύεσθαί τί τινι, sp. ἀναρρύεσθαι. — einen Fehler durch e. Fehler g. machen ἥλῳ ἐκκρούειν τὸν ἧλον. — im g. Rufe stehen εὖ od. καλῶς ἀκούειν. — m. g. Glücke μετ' ἀγαθῆς τύχης, μετὰ τύχης εὐμενοῦς, ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ. — auf g. Glück! ἀγαθῇ τύχῃ od. εἰκῇ (auf's Gerathewol). — e. g. Stück Weges ἱκανὸν ὁδοῦ μέρος. — sein g. Auskommen haben τὸν βίον ἔχειν ἱκανόν; ein sehr g. Auskommen haben ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν od. τρέφεσθαι (*P.*). — zum Guten ἐπ' ἀγαθῷ. — unter g. Bedingungen ἐπ' ἀγαθοῖς, ἐπὶ μετρίοις. — Jmd. Gutes thun εὖ (ἀγαθόν τι) ποιεῖν od. εὐεργετεῖν τινα; Gutes empfangen εὖ od. ἀγαθόν τι πάσχειν, εὐεργετεῖσθαι *P.* — Gutes m. Gutem vergelten ἀμείβεσθαι ἀγαθὰ ἀγαθοῖς, ἀντευεργετεῖν. — das éine Gute hat d. Sache τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστι τῷ πράγματι. *c*) tüchtig, trefflich, vorzüglich: ἀγαθός, καλός, χρηστός, δεινός 3. — g. in etw. ἀγαθὸς (3.) εἰς od. περί τι, ἔν τινι, δεινός (3.) τι (z. B. τέχνην τινά), auch m. f. *inf.*, z. B. e. g. Redner δεινὸς λέγειν. — e. g. Gesicht (Auge) ὄψις ὀξεῖα; e. g. Gesicht haben ὀξυδερκῆ εἶναι, sp. ὀξυδερκεῖν u. ὀξυδορκεῖν. — der e. g. Gedächtniss hat μνημονικός 3. — g. Herkommen, g. Geburt ἡ εὐγένεια; v. g. Geburt εὐγενής 2. — g. Münze, g. Farbe, s. echt. — es lässt sich Jmd. g. an ἐλπίδα παρέχει τις ὡς ἔσται ἀγαθός. — etw. g. wissen ἀκριβῶς ἐπίστασθαί τι; ἐξεπίστασθαί τι; etw. g. lernen ἐκμανθάνειν τι. — es ist e. g. Zeit her dass ... πολὺς od. συχνὸς χρόνος ἐστὶν ἐξ οὗ ... — d. Haus ist g. e. Talent werth ὁ οἶκος ταλάντου ῥᾳδίως ἄξιός ἐστιν. *d*) in moral. Bez.: ἀγαθός, καλός, καλὸς καὶ ἀγαθός, χρηστός 3., χρηστοήθης 2., auch εὐήθης 2. (oft m. d. Nebenbegriffe der Einfalt, wie auch wir „e. g. Mensch" sagen); εὐγνώμων, ἐπιεικής, φιλάνθρωπος 2. (wolgesinnt, billig); εὐμενής, εὔνους, προσφιλής, φιλόφρων 2., φίλος 3. (wolwollend, geneigt). — Jmd. g. sein εὐνοϊκῶς (φιλικῶς) ἔχειν τινί u. πρός τινα, φιλικῶς διακεῖσθαι πρός τινα, εὔνοιαν ἔχειν τινί u. εἴς τινα, εὐνοεῖν τινι. — m. Jmd. wieder g. werden, s. aussöhnen sich. — sei so g.! χάρισαι; sei so g. und ... βούλου m. f. *inf.* — g. denken εὐγνωμονεῖν. — g. Gesinnung ἡ εὐγνωμοσύνη, ἐπιείκεια, φιλανθρωπία; auch ἡ εὔνοια, φιλοφροσύνη (vgl. Gütigkeit). — e. g. Gewissen haben οὐδὲν κακὸν αὑτῷ συνειδέναι. — g. Aufführung (g. Anstand) τὸ κόσμιον. — sich g. betragen κοσμίως διάγειν. — Jmd. g. Worte geben λόγοις καταπραΰνειν τινά (einem Zornigen), λόγοις πείθειν τινά, πειθοῖ διὰ λόγων χρῆσθαι πρός τινα. — e. g. Wort findet einen g. Ort οὐ μάτην ἐρρίψεται λόγος εὐγνώμων. *e*) Besondere Redensarten: für etw. g. sein od. g. sagen = sich verbürgen, w. s. — Jmd. etw. g. schreiben ἀπογράφειν ἑαυτὸν ὀφείλοντά τινί τι. — kurz u. g. (ὡς) ἁπλῶς εἰπεῖν. — lass das g. sein! ἔασον τοῦτο χαίρειν, ἀλλ' ἔασον τοῦτο, auch ἀμέλει. — du hast g. reden εὐμαρές (ἐν εὐμαρεῖ) σοί ἐστι λέγειν, ῥᾴδιόν ἐστι od. ῥᾳδίως ἔχει σοι λέγειν. — es kommt mir etw. zu gute, es wird mir etw. zu gute gerechnet ὠφελοῦμαι (*P.*) ἔκ (ἀπό) τινος, εἰς δέον od. ἐν καιρῷ γίγνεταί μοί τι, ἀπολαύω τινός. — soviel bleibt mir zu gute τοσαῦτά μοι περιγίγνεται. — Jmd. etw. zu gute halten συγγνώμην τινὶ ἔχειν τινός, συγγιγνώσκειν τινί τι. — eben so g. als ἐξ ἴσου m. *dat.* od. m. f. καί, ὁμοίως m. *dat.*; es ist eben so gut als wenn nicht ἐν ἴσῳ ἐστὶ καὶ εἰ μή. — so g. wie nichts ἤ τι ἢ οὐδέν. — guten Muthes sein θαρρεῖν, εὐθαρσεῖν, εὐθαρσῆ εἶναι. — mein Guter! ὦ 'γαθέ. — guten Morgen (Tag)! χαῖρε. — gute Nacht! ὑγίαινε. — gut! *a*) (auch „nun gut!" in Antworten) καλῶς γε, καλῶς εἶπες (als Ausdruck der Billigung); εἶεν, ἔστω („es mag so sein"; als Ausdruck d. Zugeständnisses); schon gut! ταῦτ' ἔσται (bei einem empfangenen Auftrage). *b*) als Zuruf: εὖ γε (auch wiederholt: „bravo!"); εἶεν, ἅλις τούτων, ἱκανὰ ταῦτα (genug). — Endlich ist noch zu bemerken, dass d. Griechen ausser d. bereits bemerkten Zsstzgen m. εὖ noch viele andere gebrauchen, z. B. g. Botschaft τὰ εὐαγγέλια, g. Ruf ἡ εὐδοξία, im g. Rufe stehen εὐδοκιμεῖν, g. Mannszucht halten εὐτακτεῖν, g. zu heilen εὐίατος 2. u. ä. mehr, worüber d. betr. Nomina u. Verba zu vergleichen sind.

Gut, das, 1) etw. Gutes: τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν. — d. Güter der Welt τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθά. — d. Güter des Glückes τὰ τῆς τύχης. — d. höchste G. (als philos. *t. t.*) τὸ τέλος. — 2) Vermögen, Besitz: ἡ οὐσία, τὰ χρήματα, τὰ κτήματα, τὰ ὄντα, τὰ ὑπάρχοντα. — G. u. Blut für etw. aufopfern, s. Blut. — 3) = Landgut, w. s.

Gutachten ἡ γνώμη; vgl. Urtheil; τὸ προβούλευμα (einer Behörde). — e. G. über etw. abgeben od. ausstellen ἀποφαίνεσθαι γνώμην περί τινος; v. e. Behörde προβουλεύειν περί τινος. — e. G. v. Jmd. über etw. fordern ἀξιοῦν τινα τὴν γνώμην ἀποφαίνεσθαι περί τινος. — nach meinem G. κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην od. ἐξ ὧν ἔγωγε γιγνώσκω.

gutartig χρηστοήθης 2., χρηστός, ἀγαθός 3.; ἀπειρόκακος, ἄκακος 2.; εὐήθης 2. (dieses auch v. Krankheiten u. Geschwüren, wie sp. ἀκακοήθης 2.).

Gutartigkeit ἡ χρηστοήθεια, εὐήθεια; τὸ ἀπειρόκακον; ἡ ἀκακία.

Gutbefinden, Gutdünken ἡ δόξα, ἡ γνώμη; τὸ δόξαν, αντος. — nach meinem G. κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην, γνώμην ἐμήν, ἐξ ὧν ἔγωγε γιγνώσκω, (ὡς) ἐμοὶ δοκεῖ od. δοκεῖν. — nach G. ἐκ τῶν δοξάντων.

gutgeartet, s. wolgeartet.

gutheissen, s. gut *b*).

gutherzig, Gutherzigkeit, s. gutmüthig, Gut-

gutmäulig *εὔστομος* 2. [müthigkeit.

gutmüthig *χρηστοήθης, φιλάνθρωπος* 2.; *εὐγνώμων, εὔκολος* 2.; *ἁπλοῦς* 3., sp. *ἁπλοϊκός* 3. (schlicht, einfach); *εὐήθης* 2. (auch m. d. Nebenbegriffe der Einfalt, wie immer *γλυκύς* 3.).

Gutmüthigkeit *ἡ χρηστοήθεια, φιλανθρωπία, εὐγνωμοσύνη, εὐκολία, ἁπλότης*; *ἡ εὐήθεια* (auch = „Einfalt", u. so auch *ἡ γλυκυθυμία* sp.).

Gutsbesitzer *ὁ ἔχων (κεκτημένος) χωρίον (χωρία)* od. *γήδιον (γήδια,* auch *ἔγγεια).*

gutthätig *εὐεργετικός* 3.

Gutthat, s. Wolthat.

gutthun 1) nützen: *συμφέρειν* od. *λυσιτελεῖν τινι*; *ὀνινάναι* od. *ὠφελεῖν τινα.* — 2) angenehm od. heilsam sein: *ἡδύ, καλόν, ἀγαθόν, χρηστὸν* od. *χρήσιμον εἶναι.* — 3) gehorchen: *ὑπακούειν, πείθεσθαι* (*P.*), *πειθαρχεῖν.*

gutwillig 1) freiwillig: *ἑκών, οὖσα, όν* (v. Pers.); *ἑκούσιος* 3. (auch v. Sachen); *πρόθυμος* 2. (bereitwillig). — 2) der sich Anderen fügt, gegen sie gefällig ist: *εὐπειθής, εὔπιστος* 2., *πειθαρχικός* 3., sp. *πειθήνιος* 2.; *θεραπευτικός* 3.; auch *εὐήθης* 2. (im schlimmen Sinne: „einfältig").

Gutwilligkeit *ἡ προθυμία*; *ἡ εὐπείθεια* u. (m. übler Nebenbedeutung) *ἡ εὐήθεια.*

Gymnasium *τὸ γυμνάσιον* (Turnschule); im modernen Sinne *τὸ διδασκαλεῖον*, sp. *ἡ σχολή.*

Gymnastik *ἡ γυμναστική.* — Lehrer der G. *ὁ παιδοτρίβης* (vgl. *ὁ γυμναστής*).

gymnastisch *γυμνικός, γυμναστικός* 3. — g. Uebung *τὸ γυμνάσιον*, sp. *τὸ γύμνασμα.* — g. Uebungen treiben *γυμνάζεσθαι, ἀσκεῖν τὸ σῶμα.* — Jmd. g. Uebungen anstellen lassen *γυμνάζειν τινά.*

Gyps *ἡ γύψος* (früher Kreide; erst seit Theophrastos in dieser Bdtg.); sp. *ὁ σκίρος (σκίρρος), ἡ λατύπη.*

Gypsarbeiter *ὁ σκιρίτης (σκιρρίτης)* sp.

gypsartig *ἡ σκιράς, άδος* sp.: auch wol *γυψώδης* 2. (unbelegt).

Gypsbildner *ὁ γυψοπλάστης* (unbelegt) od. umschr. *ὁ τοὺς γυψίνους (ἀνδριάντας) πλάττων.*

gypsen *γυψοῦν.* [*εἰκών, όνος.*

Gypsfigur *ὁ γύψινος ἀνδριάς, άντος*; *ἡ γυψίνη*

H

ha als Ausruf der Verwunderung: *βαβαί* (auch m. *gen.* z. B. ha! das Glück! *βαβαὶ τῆς εὐδαιμονίας*), *βαβαιάξ* (auch verb. *βαβαὶ βαβαιάξ*). — als Ausruf des Unwillens *ἆ*; *φεῦ* (auch m. *gen.*). — als Ausruf d. Befremdung *ἀλλά.* — ha ha! (beim Lachen) *ἆ ἆ.*

Haar 1) d. einzelne Haar: *ἡ θρίξ, τριχός* (vgl. Härchen). — v. H. gemacht *τρίχινος* 3., *τρίχαπτος* 2. — Sprichw. so fein wie e. H. *λεπτότατος* 3. — es hängt etw. an e. H. *ἐκ τριχὸς κρέματαί τι, ἐπὶ μιᾶς ῥοπῆς ἐστί τι.* — nicht e. H. breit *οὐδ' ἐλαχιστον, οὐδ' ἀκαρῆ.* — um e. H. *ὀλίγου* od. *ἐλαχίστου δεῖν, παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, παρὰ τοσοῦτον, παρ' ἀκαρῆ,* auch *ἀκαρῆς*, z. B. um e. H. wärst du verloren gewesen *ἀκαρῆς ἀπόλωλας.* — nur e. H. fehlt noch *θρὶξ ἀνὰ μέσον.* — auf's H., auf e. H. *ἀκριβέστατα*, sp. *δι' ὄνυχος, εἰς* u. *ἐπ' ὄνυχα.* — es ist kein gutes H. an ihm *ὑγιὲς οὐδέν ἐστιν αὐτοῦ*; e. Mensch, an dem kein gutes H. ist *ὁ οὐδὲν ὑγιές.* — Jmd. kein H. krümmen *οὐδὲν τὸ παράπαν βλάπτειν τινά.* — 2) d. Masse v. Haaren, bes. auf d. Haupte: *αἱ τρίχες*; *ἡ κόμη* u. *pl.* (Haupthaar); *ἡ τρίχωσις, τὸ τρίχωμα* (allg. Haarwuchs, Behaarung, auch v. zottigen Kleiderstoffen); *ἡ χαίτη* (langes, fliegendes H.; in Prosa gew. nur = Mähne); geflochtenes H. *ὁ πλόκαμος, ἡ πλοκαμίς, ῖδος* (selten v. Männern); fliegendes H. *ἡ λελυμένη* od. *ἀνειμένη κόμη*; m. fliegenden H. *λελυμένος* od. *ἀνειμένος* (3.) *τὴν κόμην.* — dichtes H. *αἱ βαθεῖαι τρίχες, ἡ βαθεῖα κόμη.* — langes H. haben od. tragen *κομᾶν* (auch näher best. *τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, τὸ γένειον*). — der starkes, langes H. hat *ὁ κομήτης.* — graue H. *αἱ πολιαί* (m. u. ohne *τρίχες*); d. Bart voll grauer H. haben *πολιῶν ἔχειν τὸν πώγωνα μεστόν.* — falsches H., s. Haartour. — H. bekommen *τρίχας φύειν* (*τριχοφυεῖν* sp.); wieder H. bekommen *ἀνακομᾶν* sp. — die H. verlieren *τριχορρυεῖν* (sp. *τριχορροεῖν*), *ἀποβάλλειν τὰς τρίχας*; die H. gehen aus *αἱ τρίχες (ἀπο)μαδῶσιν.* — d. H. wachsen lassen *τρέφειν τὴν κόμην, ἀνειμένην ἐᾶν τὴν κόμην.* — d. H. abschneiden *κείρειν* u. *ἀποκείρειν* (u. *M.*) *τὰς τρίχας* od. *τὴν κόμην*, sp. *τριχοτομεῖν (τὰς τρίχας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς).* — d. H. ausrupfen, s. ausrupfen. — m. reichem, schönem H. *ὁ, ἡ εὔθριξ, -τριχος*; ohne H., s. haarlos; m. krausem H. *οὐλόθριξ*, m. blondem H. *ξανθὸς* (3.) *ταῖς κόμαις.* — Sprichw. Haare auf d. Zähnen haben = muthig sein, w. s. — d. H. stehen zu Berge, s. Berg. — einander in die H. gerathen *διαφέρεσθαι* (*P.*) od. *μάχεσθαι ἀλλήλοις περί τινος.* — etw. bei den H. herbeiziehen *μακρὰν περιβαλλόμενον ἀνάγειν ἄνω.* — m. Haut u. Haar, s. Haut.

haarähnlich, haarartig *τριχώδης, τριχοειδής* 2.

Haarband, -binde *ἡ ταινία, ἡ μίτρα* u. *τὸ ἀνάδημα*; auch *ἡ σφενδόνη, ἡ στλεγγίς, ίδος.*

Haarbeutel, s. Haarsack.

haarbreit, s. Haar.

Haarbüschel *ὁ τριχῶν σύνδεσμος*; H. auf d. Kopfe *ὁ κρωβύλος* (bei Männern); *ὁ κόρυμβος* (bei Frauen). — auf d. Helme *ὁ λόφος.*

Haareisen, s. Brenneisen *a*).

haaren, sich, s. d. Haare verlieren.

Haarfärber *ὁ τριχοβάπτης* sp.

haarfein *τριχώδης* 2. (haarähnlich); m. h. Blättern *τριχόφυλλος* 2. — *λεπτότατος* 3. (überaus fein).

Haarflechte *ὁ πλόκαμος, ἡ πλοκαμίς, ῖδος, ἡ*

Haarflechter *ὁ πλοκεύς.* [*πλοκάς, άδος.*

haarförmig, s. haarähnlich, haarfein.

haarig *τριχωτός* 3., *τριχώδης* 2., *δασύς, λάσιος* 3. (m. dichten Haaren). — h. werden *δασύνεσθαι P.*

Haarkamm *ὁ κτείς, κτενός*; zum Festhalten d. Haare u. als Haarschmuck etwa *ἡ στλεγγίς, ίδος*; vgl. Haarnadel.

haarklein, z. B. etw. h. beschreiben *ἀκριβέστατα* od. *σαφέστατα διηγεῖσθαί τι.*

Haarkräusler, -künstler *ὁ τριχοπλάστης* sp.; vgl. Friseur.

Haarlocke *ὁ βόστρυξ, υχος, ὁ βόστρυχος*; *ὁ κίκιννος*; vgl. Haarflechte.

haarlos (*τριχῶν*) *ψιλός* 3.; selten u. sp. *μαδαρός* 3., *ἄκομος* 2., *ὁ, ἡ ἄθριξ, ἄτριχος.*

Haarlosigkeit ἡ ψιλότης, τὸ ψιλόν.
Haarnadel ἡ καλαμίς, ἴδος; als Schmuck: ὁ τέττιξ, γος.
Haarnest, s. Haarschopf.
Haarnetz ὁ κεκρύφαλος, ἡ μίτρα; vgl. Haarsack.
Haarputz τὸ τῶν τριχῶν κόσμημα.
Haarrand ἡ στεφάνη τριχῶν.
Haarröhre τὸ σωληνάριον, σωληνίδιον, ὁ σωληνίσκος.
Haarsack ὁ σάκος.
haarscharf ἀκριβέστατος 3., vgl. „auf's Haar" unter Haar."
Haarschnur ἡ ὁρμιά.
Haarschopf ὁ κρωβύλος (bei Männern), ὁ κόρυμβος (bei Frauen); ὁ σκόλλυς, υος sp.
Haarschur ἡ κουρά.
Haarseil ἡ πλεκτὴ τριχῶν.
Haarsieb ὁ τρίχινος κόσκινος.
Haartour αἱ πρόσθετοι κόμαι, ἡ περίθετος κόμη, auch ἡ περιθέτη; τὸ προκόμιον; ἡ φενάκη, πηνήκη, τὸ ἔντριχον.
Haarwuchs τὸ τρίχωμα, ἡ τρίχωσις: einiger H. τριχώδη ἄττα.
Haarwulst ὁ ὄγκος.
Haarzange τὸ τριχολάβιον, ἡ τριχολαβίς, ἴδος sp.
Haarzopf, s. Haarflechte.
Habe τὰ χρήματα, ἡ οὐσία, τὰ ὄντα od. ὑπάρχοντα; auch τὰ ἴδια. — fahrende H. τὰ ἔπιπλα. — Hab' u. Gut πάντα τὰ ὑπάρχοντα.
haben 1) halten: ἔχειν. — in der Hand od. den Händen h. ἐν χειρὶ (χερσὶν), μετὰ χεῖρας, διὰ χειρὸς ἔχειν τι; ist es = in seiner Gewalt h. ὑποχείριον od. ὑφ' ἑαυτῷ ἔχειν, auch bloss ἔχειν τι od. τινά, κρατεῖν τινος. — 2) besitzen: *a*) zu eigen haben, als Eigenthum besitzen: ἔχειν, κεκτῆσθαί τι; ἔστι τινός od. τινί τι, ὑπάρχει τινί τι; χρῆσθαί τινι (m. d. Nebenbegriffe des Gebrauches). *b*) v. Eigenschaften: ἔχειν τι, ἔστι τινί τι, ὑπάρχει τινί τι, ἔν-, πάρ-, πρόσ-εστί τινί τι, auch χρῆσθαί τινι; auch μετέχειν τινός (an etw. Theil haben, z. B. παιδείας). *c*) v. Zuständen, Empfindungen u. dgl.; ἔχειν, ἄγειν τι, ἔστι τινί τι, χρῆσθαί τινι, z. B. Ruhe od. Musse h. ἡσυχίαν od. σχολὴν ἄγειν (ἔχειν), Glück od. Unglück h. εὐτυχίᾳ, συντυχίᾳ χρῆσθαι; ich habe Freude ἡδονή ἐστί μοι; ich habe Wolwollen für Jmd. εὔνοιαν ἔχω τινί, εὐνοίᾳ χρῶμαι πρός τινα u. dgl. — Sehr häufig stehen hier besondere Verbalausdrücke, z. B. Glück, Unglück h. εὐτυχεῖν, ἀτυχεῖν, Freude h. ἥδεσθαι *P.*, Wolwollen für Jmd. h. εὐνοεῖν τινι, e. Ende h. τελευτᾶν, λήγειν, παύεσθαι (neben τέλος od. πέρας ἔχειν), Mangel od. Ueberfluss h. an etw. ἀπορεῖν od. εὐπορεῖν τινος, Gewinn h. ἀπολαύειν τινός, Fortgang h. ἐπίδοσιν ἔχειν od. λαμβάνειν, ἐπιδιδόναι, e. andere Krankheit h. ἑτέραν νόσον νοσεῖν, ich habe e. Nachricht v. Jmd. ἀπήγγελταί μοί τι παρά τινος, ich habe den Befehl προστέτακταί μοι od. προστέταγμαι m. f. *inf.* u. ä., worüber d. betr. Subst. zu vergleichen sind. *d*) zur Bezeichnung der Beziehungen und Verhältnisse, welche zwischen Personen obwalten: ἔχειν τινά, χρῆσθαί τινι m. näher bestimmenden Prädicaten, z. B. Jmd. zum Freunde, Feinde h. ἔχειν τινὰ φίλον, ἐχθρόν, χρῆσθαί τινι φίλῳ, ἐχθρῷ. *e*) enthalten: ἔχειν τι, εἶναι ἔν τινι, ἐπί τινι, περί τι, ἐνεῖναί τινι od. ἔν τινι, ἐπεῖναι u. ἐπικεῖσθαί τινι, περιεῖναι u. περικεῖσθαί τινι, z. B. d. Land hat viele Städte πόλεις εἰσὶν ἐν τῇ χώρᾳ πολλαί, d. Haus hat e. hohes Dach τῇ οἰκίᾳ ἐπίκειται ὑψηλὸς ὄροφος, d. Hof hat eine Umfriedigung τῇ αὐλῇ περίεστιν ἕρκος u. dgl. — v. Gefässen, Massen χωρεῖν τι, auch εἶναι m. *gen.* *f*) in Verbindg. m. d. *inf.*: durch d. *adj.* auf -τέος 3., durch δεῖ od. χρή m. *acc.* (wenn eine Nothwendigkeit, eine Schuldigkeit, eine Verpflichtung bezeichnet werden soll), z. B. ich habe das zu thun ποιητέον μοι τοῦτο (ποιητέα μοι ταῦτα), δεῖ od. χρή με τοῦτο ποιεῖν. — auch durch προσήκει od. πρέπει m. *inf.* (es geziemt, gebührt sich), z. B. du hast zu gehorchen προσήκει σοι πείθεσθαι; durch ἐστί m. d. *gen.* e. *pron. pers.* od. d. *neutr.* e. *pron. poss.*, (es ist die Sache, Aufgabe, Pflicht u. dgl.), z. B. σοῦ ἐστι od. σόν ἐστι (σὸν ἔργον ἐστὶ) πείθεσθαι; durch ἔχω m. *inf.* (vermögen, im Stande sein), z. B. darauf habe ich zu erwidern ἔχω ἀντειπεῖν πρὸς τοῦτο; endlich auch durch d. bloss. Verbum, z. B. denn du hast zu befehlen σὺ γὰρ ἄρχεις; bisw. gesellt sich zu dem Verbum das *part.* ἔχων, z. B. was hast du da zu lauern? τί κυπτάζεις ἔχων; — zu leben h. βίον ἱκανὸν ἔχειν, nichts zu leben h. ἐνδεᾶ εἶναι od. ἀπορεῖν τῶν ἐπιτηδείων (τῶν πρὸς τὸν βίον, τῶν ἀναγκαίων). *g*) in Verbindung m. *praep.*: an sich h. πρόσεστί τινί τι. — bei od. mit sich h. ἔχειν od. ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ (ἀμφ' ἑαυτόν): ἕτοιμον ἔχειν (in Bereitschaft h.), φέρεσθαι (m. sich führen). — über sich h. Jmd. ὑποτετάχθαι τινί, εἶναί ἐπί τινι. — unter sich h. Jmd. ὑπήκοον ἔχειν τινά, ἄρχειν od. κρατεῖν τινος. — bei od. von etw. h., z. B. was hast du davon od. dabei? τί μοι τόδ' (τοῦδ') ὄφελος; τί μοι περιέσται ἐκ τούτων; τί μοι διαφέρει; ich fürchte, dass ich noch Nachtheil davon haben werde δέδοικα μὴ καὶ φλαῦρόν τι ἀπολαύσω; er hat wenig von seinem Vater = ist ihm wenig ähnlich. — um sich h. ἔχειν τινὰ μεθ' ἑαυτοῦ od. ἀμφ' ἑαυτόν: Jmd. immer um sich h. οὐδέποτε ἀπολείπεσθαί (*P.*) τινος. — auf sich h. ἀξιόλογον od. λόγου ἄξιον εἶναι; gew. „das hat nichts od. nicht viel auf sich" οὐδὲν διαφέρει. *h*) besondere Wendungen: es hat Eile σπουδῆς δεῖ, σπ. δεῖται τὸ πρᾶγμα. — es hat keine Gefahr οὐδεὶς κίνδυνος od. φόβος. — das hat seine guten Wege οὐδὲν κατεπείγει (es eilt nicht), οὐκ ἂν γένοιτο τοῦτο (dürfte nicht geschehen), οὐδεὶς φόβος (steht nicht zu befürchten). — du hast es gut σύ γε καλῶς πράττεις. — es hat seine Richtigkeit ἀληθῶς ἔχει οὕτως. — das Andere hat nichts zu sagen τῶν ἄλλων οὐδεὶς λόγος. — da haben wir es τοῦτ' ἐκεῖνο, ταῦτ' ἐκεῖνα. — da habt ihr es nun ἔχετε τὸ πρᾶγμα. — da hast du (bei einem Schlage), etwa ἰδού. — es ist etw. an e. Orte zu haben ἔστι τι (πωλεῖταί τι) ἐν χωρίῳ τινί. *i*) haben wollen: ἐπιθυμεῖν od. ἐφίεσθαί τινος (etw. begehren), ἀξιοῦν, κελεύειν m. entspr. *inf.* (verlangen, befehlen); etw. wieder h. wollen ἀπαιτεῖν τι, ἀξιοῦν ἀπολαμβάνειν τι. — das H. ἡ ἕξις; s. Besitzen.
Habenichts ὁ παντελῶς ἄπορος, ὁ πάντων τῶν ἐπιτηδείων ἐνδεής: Ἶρος.
Haberecht ὁ αὐθάδης ἀνήρ.
Habgier, habgierig, s. Habsucht, habsüchtig.
habhaft werden, einer Sache ἐπήβολον od. ἐγκρατῆ γίγνεσθαί τινος, κρατεῖν u. ἐπικρατεῖν τινος, τυγχάνειν τινός, καταλαμβάνειν u. κατέχειν τι, μετέχειν u. μεταλαμβάνειν τινός, ὑποχείριον ποιεῖσθαι od. λαμβάνειν τι; einer Person συλλαμβάνειν τινά. — das H. werden ἡ κατάληψις, σύλληψις.
Habicht ὁ ἱέραξ, κος (ὁ κίρκος). — kleiner H. ὁ ἱερακίσκος. — das Junge des H. ὁ ἱερακιδεύς. — wie e. H. ἱερακώδης 2.; v. der Gestalt e. H. ἱερακόμορφος 2.; m. d. Gesichte e. H. ἱερακοπρόσωπος 2. (sämmtl. sp.). — wie e. H. schreien ἱερακίζειν.
Habichtsnase ἡ γρυπὴ ῥίς. — m. e. H. γρυπός 3.,

ἐπίγρυπος 2. — der Zustand, dass man e. H. hat ἡ γρυπότης.
Habit, s. Kleidung.
Habseligkeiten, s. Habe.
Habsucht ἡ πλεονεξία, φιλοχρηματία, sp. φιλοπλουτία, τὸ φιλόπλουτον; ἡ αἰσχροκέρδεια (schmutzige H.); ἡ ἀπληστία (unersättliche H.).
habsüchtig ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3., φιλοχρήματος 2., sp. φιλόπλουτος 2.; αἰσχροκερδής 2. (schmutzig h.); ἄπληστος 2. (unersättlich). — e. h. Mensch sprichw. ὁ λάρος. — h. sein ἐπιθυμεῖν κέρδους od. πλειόνων (χρημάτων), φιλοχρηματεῖν, sp. φιλοπλουτεῖν; selten πλεονεκτεῖν.
Hachee τὸ περίκομμα (u. *pl.*); *dem.* τὸ περικομμάτιον.
Hachel ὁ ἀθήρ, ἔρος
Hackbank, -block, -brett τὸ ἐπικόπανον, ἐπίκοπον; τὸ ἐλεόν (poet. ὁ ἐλεός). — τὸ ἐπίξηνον (bes. Henkerblock).
Hacke ἡ σκαπάνη, sp. ἡ σκαλίς, ίδος; ἡ σμινύη (*dem.* τὸ σμινύδιον) u. ἡ δίκελλα (m. zwei Zinken); ἡ τρίαινα (m. drei Zinken); ἡ μάκελλα (e. breite H.; selten in Prosa); auch ἡ σφῦρα (eig. Hammer, Schlägel).
hacken σκάπτειν, σκάλλειν, σκαλεύειν (d. Erde, bes. für d. Gemüsebau, bearbeiten); κόπτειν, συγκόπτειν, συντέμνειν (klein h.); σχίζειν, τέμνειν (Holz h.).
Hacken, das, ἡ σκάλσις; selten ἡ τομή, ὁ σχισμός, besser Verba.
Hackklotz, s. Hackbank.
Hader, s. Streit, Zank.
Haderlump τὸ ῥάκος, τὸ πολυσχιδὲς ῥάκος.
hadern, s. streiten, zanken.
hadersüchtig, s. streitsüchtig.
Häckerling τὸ κάρφος, ἡ κάρφη (u. *pl.*); ὁ φορυτός.
Häher ἡ κίττα.
Hähnchen τὸ ἀλεκτρυόνιον, sp. ὁ ἀλεκτορίσκος.
häkelig (eig. besser: heikel, heikelich) *a)* v. Pers. δυσχερής, δύσκολος, δυσάρεστος 2. — h. sein δυσχεραίνειν, δυσκολαίνειν, δυσαρεστεῖν. *b)* v. Sachen: ἄπορος, δυσχερής, δύσκολος 2., χαλεπός 3.
Hälfte τὸ ἥμισυ (auch *pl.* τὰ ἡμίσεα, selten ἡμίση), ἡ ἡμίσεια; sp. τὸ ἡμίσευμα. — v. einem zerschnittenen Körper τὸ ἡμίτομον, sp. τὸ διχοτόμημα. — τὸ μέσον (d. Mitte). — Häufig durch d. *adj.* ἥμισυς 3., z. B. d. H. des Lebens ἥμισυς ὁ βίος od. ὁ βίος ἥμισυς, ὁ ἥμισυς τοῦ βίου, d. H. der Reiter ἡμίσεις οἱ ἱππεῖς od. οἱ ἱππεῖς ἡμίσεις, οἱ ἡμίσεις τῶν ἱππέων. — in der H. der Zeit ἐν ἡμίσει τῷ χρόνῳ. — zur H. ἐφ' ἡμισείᾳ, sp. ἐξ ἡμισείας, ἐξ ἡμίσεως; auch ἐκ μέσου od. *adj.* ἥμισυς 3. u. *adv.* ἡμισέως. — über d. H., mehr als d. H. ὑπὲρ τὸ ἥμισυ, od. *adj.* ὑπερήμισυς, υ. — in zwei H. zerlegt διχότομος 2.; in zwei H. zerlegen διχοτομεῖν, μεσοτομεῖν; das Zerlegen in zwei H. ἡ διχοτομία, sp. διχοτόμησις. — auf d. H. bringen od. verringern ἡμισεύειν. — das Ganze u. d. H. ἡ ἡμιολία.
Hälmchen τὸ καλάμιον, ὁ καλαμίσκος (bei sp.).
hämisch φθονερός 3., κακοήθης 2., auch wol δολερός 3. (selten δόλιος 3.), κακοῦργος, ὕπουλος 2., sp. κακεντρεχής 2. — h. Wesen ἡ κακοήθεια, ὁ φθόνος, δόλος; sp. ἡ κακεντρέχεια. — e. h. Streich τὸ κακοήθευμα. — e. h. Wesen haben κακοηθίζεσθαι.
Hämmerchen τὸ σφυρίον.
hämmern κροτεῖν, κόπτειν τῇ σφύρᾳ; sp. σφυροῦν, σφυρηλατεῖν, σφυροκοπεῖν. — das H. ἡ κρότησις, sp. σφυρηλάτησις. — gehämmert σφυρήλατος 2., sp. σφυρωτός 3.
Hämorrhoiden αἱ αἱμορροΐδες.
Hämorrhoidenknoten αἱ ἐξοχάδες (draussen am After); αἱ ἐσοχάδες (drinnen im Mastdarm).

Händchen ἡ μικρὰ χείρ; poet. τὸ χερύδριον.
Händedruck ἡ δεξίωσις, od. umschr. m. ἐμβάλλειν τὴν δεξιάν.
Händeklatschen ὁ κρότος, ἡ κρότησις (auch m. *gen.* χειρῶν). — Häufig umschr. m. κροτεῖν (m. u. ohne τὼ χεῖρε), συγκροτεῖν τὼ χεῖρε.
Händelsucher ὁ πραγματοδίφης.
Händelsucht ἡ φιλοπραγμοσύνη.
händelsüchtig φιλοπράγμων 2.
Händler ὁ πωλῶν, οῦντος; ὁ ἔμπορος (Grosshändler), ὁ κάπηλος (Kleinhändler). — In Zsstzgen durch -πώλης, z. B. Käsehändler ὁ τυροπώλης. — H. mit selbstverfertigten Waaren ὁ αὐτοπώλης (ihn betreffend αὐτοπωλικός 3.; sein Gewerbe ἡ αὐτοπωλική).
Händlerin ἡ πωλοῦσα; ἡ καπηλίς, ίδος (Kleinhändlerin). — In Zsstzgen durch -πωλις, z. B. Käsehändlerin ἡ τυρόπωλις, ιδος.
hänfen καννάβινος 3.
Hängekorb, -matte ἡ κρεμάθρα, αἰώρα.
hängen 1) *tr.* an etw. κρεμαννύναι u. ἐκκρεμαννύναι τι ἔκ (ἀπό) τινος, selten τί τινος; ἀρτᾶν u. ἀναρτᾶν τι ἔκ τινος; ἐξαρτᾶν τι ἔκ τινος u. τί τινος; αἰωρεῖν τι ἔκ τινος; selten ἀφάπτειν τί τινος u. ἔκ τινος; προσαρτᾶν τινί τι. — Jmd. h. βρόχον περιθέντα τῷ τραχήλῳ ἀναρτᾶν τινα ἐκ σκόλοπος. — um od. über sich h. etw. περιβάλλεσθαί τι. — hänge nicht dein Herz an irdische Güter μὴ γλίχου τῶν κατὰ γῆν ἀγαθῶν. — h. lassen d. Ohren καθιέναι od. καταβάλλειν (ἐπικαταβάλλειν) τὰ ὦτα; d. Schweif h. lassen σχάζειν τὴν οὐράν; d. Kopf h. lassen, s. Kopf. — sich hängen an etw. od. Jmd. ἐξαρτᾶσθαι u. ἐκκρεμάννυσθαί τινος (eig. u. übtr.); προσαρτᾶσθαί (*P.*) τινι, ἔχεσθαί τινος (übtr.); φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα, sp. προσκολλᾶσθαί (*P.*) τινι (übtr., im üblen Sinne). — etw. an sich h. haben ἐξηρτῆσθαί τι (eig. u. übtr.). — vgl. auf-, erhängen. — 2) *intr.* (eig. richtiger „hangen“). *a)* eig. κρέμασθαι ἔκ (ἀπό) τινος, ἠρτῆσθαι u. ἀνηρτῆσθαι (*P.*) ἔκ τινος, ἐξηρτῆσθαί (*P.*) τινος od. ἔκ τινος; ἀφῆφθαί (*P.*) τινος u. ἔκ τινος; αἰωρεῖσθαι (*aor. P.*; schweben). — an etw. h. bleiben ἐνέχεσθαί (*aor. P.*) τινι u. ἔν τινι. — an e. Härchen h. ἐπὶ μιᾶς ῥοπῆς (ἐπὶ ῥοπῆς μικρᾶς) εἶναι, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἔχεσθαι; es hängt nur an e. Kleinigkeit οἴχεται ἐπ' ὀλίγον. — hängend κρεμαστός 3. *b)* übtr. an etw. h., m. etw. verbunden sein: ἠρτῆσθαι ἔκ τινος, ἀνηρτῆσθαι ἔκ τινος od. εἴς τι, προσηρτῆσθαί τινι, ἔχεσθαί τινος, συμ-, προσ-πεφυκέναι τινί; an Jmd. od. etw. h. = sich nicht davon trennen können ἔχεσθαί τινος, προσηρτῆσθαί τινι. — m. d. Blicken an Jmd. h. ταῖς ὄψεσιν ἀνηρτῆσθαι πρός τινα. — mein Herz hängt an etw. = ich trachte nach etw. ἀνήρτημαι τῇ γνώμῃ εἴς τι, γλίχομαί τινος. — m. Liebe, Bewunderung an Jmd. h. ἀσπάζεσθαί τινα, θαυμάζειν τινά, ἄγασθαί (auch *aor. P.*) τινος u. τινα. — h. bleiben = im Gedächtnisse bleiben.
Hängen, das, ἡ κρέμασις, ὁ κρεμασμός (selten; gew. Verba).
Hängewerk (beim Schiffe) τὰ κρεμαστά (m. u. ohne σκεύη).
hänseln ἐξηπεροπεύειν τινά; ἀπολαύειν τινός; vgl. durchhecheln.
Härchen τὸ τρίχιον.
hären τρίχινος 3.
hären, sich, τριχορρυεῖν, sp. τριχορροεῖν; ἀφιέναι od. ἀποβάλλειν τὰς τρίχας.
härmen ἀνιᾶσθαι od. λυπεῖσθαι (*P.*), über etw. τινί, ἐπί τινι, περί τινος; vgl. abhärmen, grämen.
Härte 1) eig. ἡ στερεότης, στερρότης (Festigkeit); ἡ σκληρότης, sp. σκληρία (Sprödigkeit);

ἀτεραμνότης u. selten ἀτεραμνία (Unerweichlichkeit, bes. v. Nahrungsmitteln); ἡ ὠμότης (v. unzeitigen Früchten); ἡ τραχύτης, selten τὸ τράχυσμα (Rauhheit, bes. v. Boden); τὸ στόμωμα (sp.; v. Eisen); dem Eisen d. H. nehmen κατασβεννύναι τὸ τοῦ σιδήρου στόμωμα.—2) übtr. ἡ σκληρότης (Hartnäckigkeit, Hartherzigkeit); ἡ τραχύτης u. χαλεπότης (Rauhheit, Heftigkeit); auch ἡ ἀναλγησία, ἀναισθησία, ἀπάθεια (Gefühllosigkeit), ἀνεπιείκεια (Unbilligkeit), ὠμότης (Rohheit), ἡ ἀφειδία sp. (Schonungslosigkeit), ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη (Starrsinn) sp., ἡ ἀποτομία (übertriebene Strenge) sp., woneben auch d. *neutr. sing.* der betr. *adj.* vorkommen. — v. Ereignissen in d. Natur od. im Leben: ἡ τραχύτης, χαλεπότης, δεινότης, βαρύτης, τὸ βάρος. — in d. Sprache, im Ausdrucke: ἡ τραχύτης; ἡ τραχυστομία u. τραχυφωνία (sp., H. in d. Aussprache).

härten στερεοῦν, σκληρύνειν, sp. σκληροῦν; v. Eisen στομοῦν, βάπτειν. — ein wenig h. ὑποσκληρύνειν. — im Feuer h. πυρακτοῦν τι. — das H., s.

härtlich ὑπόσκληρος 2.; vgl. säuerlich. [Härtung.

Härtung (d. Eisens) ἡ στόμωσις, βαφή, βάψις.

Häschen τὸ λάγιον, λαγῴδιον, sp. λαγίδιον, λαγωδάριον. [ὁ τοξότης).

Häscher etwa ὁ δημόσιος (in Athen ὁ Σκύθης,

hässlich ἀσχήμων, ἄμορφος, δυσειδής 2., selten (v. Pers.) ἄωρος 2. (physisch); αἰσχρός 3. u. φαῦλος 3. (physisch u. moralisch); μιαρός 3., ἀπρεπής 2. (moralisch). — sehr h. ὑπέραισχρος 2. — m. e. h. Gesichte δυσπρόσωπος u. αἰσχροπρόσωπος 2. (bei sp.). — e. ausserordentlich h. Gesicht πρόσωπον ὑπερβάλλον αἴσχει. — h. sein αἰσχρὸν u. s. w. εἶναι, ἀσχημονεῖν.

Hässlichkeit ἡ ἀσχημοσύνη, ἀμορφία, selten δυσμορφία, sp. δυσείδεια (physisch); τὸ αἶσχος, ἡ αἰσχρότης, φαυλότης (physisch u. moralisch); ἡ ἀπρέπεια, τὸ ἀπρεπές, ἡ μιαρία, τὸ μιαρόν (moralisch).

Hätschelei ἡ ἄγαν θεραπεία; ἡ θωπεία.

hätscheln ἄγαν θεραπεύειν τινά; θωπεύειν τινά.

häufeln συνάγειν, συμφορεῖν; Erde um Pflanzen ἐπι-, περι-σάττειν. — das H. ἡ συναγωγή, sp. συμφόρησις; ἡ ἐπίσαξις.

häufen σωρεύειν, νεῖν, συννεῖν; χοῦν (Erde aufschütten); συνάγειν, ἀγείρειν, συναγείρειν, συμφορεῖν, ἀθροίζειν, συναθροίζειν (in Menge zusammenbringen). — auf Jmd. etw. h. ἐπιβάλλειν, ἐπιφέρειν τινί τι. — sich h. συναγείρεσθαι, αὐξάνεσθαι *P.*, πληθύειν. — das H. ἡ σώρευσις, sp. σωρεία; ἡ νῆσις (selten); ἡ συναγωγή, ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός, sp. ἡ συμφόρησις, συνάθροισις, ὁ συναθροισμός.

häufig ἀθρόος 3. (v. Raum); συχνός, πολύς, πυκνός 3., sp. ἐπάλληλος 2. (v. Raum u. Zeit); συνεχής 2. (v. d. Zeit). — *adv.* συχνόν (συχνά), sp. συχνάκις; συνεχῶς; πυκνῶς, πυκνόν (πυκνά); θαμά, θαμινά, selten θαμινάκις; πολλάκις (oft). — h. gehen, kommen θαμίζειν (zu Jmd. τινί u. ἐπί τινα), φοιτᾶν (παρά od. ὥς τινα), προσφοιτᾶν (τινι), wohin εἰς od. ἐπὶ τόπον τινά. — h. stattfinden θαμίζειν, πολλάκις γίγνεσθαι od. συμβαίνειν.

Häufigkeit τὸ συχνόν, τὸ πυκνόν, ἡ πυκνότης.

Häuflein τὸ βραχύ, τὸ ἐλάχιστον μέρος. — Auch kann es durch τοσοίδε od. τοσοῦτοι ausgedrückt werden, z. B. wir, ein so kleines H., siegten über die Heeresmacht des Königs ἡμεῖς τοσοίδε ὄντες ἐνικῶμεν τὸν βασιλέα.

Häuptling ὁ ἀρχηγός, δυνάστης; ὁ ἡγεμών, όνος; ὁ ἄρχων, οντος.

Häuschen τὸ οἰκίδιον, οἰκάριον, ὁ οἰκίσκος, ἡ οἰκίσκη. — aus dem H. sein (sprichw.) οὐκέτι ἐν ἑαυτοῦ εἶναι, ἔξω αὑτοῦ εἶναι.

häuslich 1) d. Haus betreffend, im Hause vorgehend: οἰκεῖος 3., ὁ, ἡ, τὸ κατ᾽ οἶκον, auch ὁ, ἡ, τὸ ἔνδον. — h. Verhältnisse τὰ οἰκεῖα. — h. Unglück αἱ κατ᾽ οἶκον κακοπραγίαι, auch ἡ περὶ τοὺς γάμους od. περὶ τοὺς παῖδας συμφορά. — sich h. niederlassen ἱδρύεσθαι *P.*; εἰσοικίζεσθαι οἶκον, sich h. einrichten κατασκευάζεσθαι τὸν οἶκον. — 2) haushälterisch: οἰκονομικός 3.; φειδωλός 3. (sparsam). — 3) sich im Hause aufhaltend, eingezogen: οἰκουρός 2., οἰκουρικός 3. — h. sein od. leben οἰκουρεῖν.

Häuslichkeit ἡ οἰκουρία, τὸ οἰκουρικόν (eingezogenes Leben); τὸ οἰκονομικόν, ἡ φειδωλία (Sparsamkeit). — vgl. Einfachheit, Frugalität.

Häutchen τὸ ὑμένιον, auch ὁ ὑμήν, ένος; τὸ δερμάτιον; τὸ ἀμνίον (um d. Leibesfrucht).

häuten δέρειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν. — sich h. ἀποδερματοῦσθαι *P.* sp.; ἐκ-, ἀπο-δύεσθαι τὸ γῆρας (v. Schlangen).

häutig δερματώδης 2., ὑμενοειδής, ὑμενώδης 2., ὑμένινος 3. — m. h. Flügeln δερμόπτερος, ὑμενόπτερος 2. — m. h. Schale ὑμενόστρακος 2.

1. **Hafen** ὁ λιμήν, ένος (v. Natur od. durch Kunst gebildet); ὁ ὅρμος (Rhede, Ankerplatz) u. so auch τὸ ναύσταθμον, sp. ὁ ναύσταθμος, τὸ ναύλοχον, ὁ ναύλοχος; auch τὸ ἐπίνειον. — ohne H. ἀλίμενος 2.; Mangel an H. ἡ ἀλιμενότης, ἀλιμενία. — m. gutem H. εὐλίμενος 2. — m. schlechtem H. δύσορμος 2. — e. H. bilden λιμενίζειν sp. — d. Schiff in den H. führen κατάγειν od. ὁρμίζειν ναῦν. — d. Schiff aus dem H. bringen ἐξορμίζειν ναῦν. — in d. H. einlaufen κατάγεσθαι (εἰς τὸν λιμένα), καταίρειν, ὁρμίζεσθαι, εἰσ-, ἀν-ορμίζεσθαι (*aor. M.* u. *P.*) — aus dem H. auslaufen ἀνάγεσθαι (*M.* u. *P.*), ἀπαίρειν, ἐξορμεῖν, ἐξορμίζεσθαι *P.* — im H. liegen ὁρμεῖν, ἐφορμεῖν, selten ναυλοχεῖν (sp. *M.*). — im H. befindlich ἐλλιμένιος 2. — d. H. betreffend ἐλλιμενικός 3.

2. **Hafen** = Topf, w. s.

Hafenaufseher ὁ τοῦ λιμένος φύλαξ, ὁ λιμενοφύλαξ. — sein Amt ἡ λιμενοφυλακία.

Hafenbucht τὸ κοῖλον τοῦ λιμένος. [ζευγμα.

Hafendamm τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι ζεῦγμα; τὸ διά-

Hafenkapitän, -kommandant, s. Hafenaufseher.

hafenlos ἀλίμενος 2.

Hafenmündung τὸ τοῦ λιμένος στόμα.

Hafenstadt τὸ ἐπίνειον.

Hafenwache οἱ τοῦ λιμένος φυλακὴν ἔχοντες (οἱ τὰ κλεῖθρα ἔχοντες τοῦ λιμένος).

Hafenzoll τὸ ἐλλιμένιον (sc. τέλος), τὸ ἐλλιμενικὸν τέλος. — d. H. einnehmen ἐλλιμενίζειν. — Einnehmer des H. ὁ ἐλλιμενιστής.

Hafer ὁ βρόμος, ὁ αἰγίλωψ, ωπος (v. d. Griechen noch nicht als Getreideart kultiviert; dah. man unser „Hafer" vielfach mit ἡ κριθή (Gerste) wiedergeben muss; sprichw. dich sticht der H. κριθιᾷς).

Hafergrütze, etwa ο χόνδρος, ἡ πτισάνη.

Haferwurzel, s. Bocksbart.

Haff ἡ λιμνοθάλαττα.

Haft ἡ φυλακή. — Jmd. in H. halten ἐν φυλακῇ od. φρουρᾷ ἔχειν τινά. — Jmd. in H. nehmen συλλαμβάνειν τινά. — in H. bringen εἰς φυλακὴν παραδιδόναι, ἄγειν, ἀπάγειν, ποιεῖν τινα; vgl. Gefängniss. — freie H. φυλακὴ ἄδεσμος. — Jmd. in gelinder H. halten φυλακῇ τῇ μετρίᾳ τηρεῖν τινα. — vgl. Heftel.

haften, auf od. an etw. ἐνέχεσθαί (*P.*) τινι, προσκεκολλῆσθαί (*P.*) τινι, προσ-, συμ-πεφυκέναι τινί; ἐμπεπηγέναι τινί, ἐμ-, προσ-μένειν τινί;

ἐνστῆναί τινι. — es haftet e. Schuld auf etw. *ἐνοφείλεται* (*P.*) *ἔν τινι ἀργύριον.* — es haftet d. Schuld (Beschuldigung) auf mir *αἰτίαν ἔχω τινός, ἐν αἰτίᾳ εἰμί τινος.* — es haftet bei ihm keine Ermahnung *οὐδεμιᾶς παρακελεύσεως ἐπιστροφὴν ποιεῖται.* — für etw. h. *ἀναδέχεσθαι* od. *ὑπέχειν τὴν αἰτίαν τινός; ἐγγυᾶσθαί τι, ἐγγυητὴν εἶναί τινος.* — das H. *ἡ ἔνστασις* od. Verba.

Haftung *ἡ ἐγγύη, διεγγύησις*; vgl. Bürgschaft.

Hag *ὁ χόρτος.*

Hagebuche, s. Hainbuche.

hagebüchen *σφενδάμνινος, πρίνινος* 3.

Hagebutte *τὸ κυνόσβατον, κυνόμορον.* [*κανθα*).

Hagebuttenstrauch *ὁ* (*ἡ*) *κυνόσβατος* (*ἡ κυνά-*

Hagel *ἡ χάλαζα* (auch *pl.*). — es fällt H. *χάλαζα γίγνεται.* — H. v. Steinen od. Geschossen *πλῆθος λίθων* od. *βελῶν.*

hagelartig *χαλαζώδης* 2.

hageldicht *χαλάζης δίκην*; sp. *χαλαζηδόν.*

Hagelguss *ἡ χάλαζα.*

hageln *χαλαζᾶν* (Hagel fallen lassen). — es hagelt *χάλαζα γίγνεται.* — es hat an e. Orte gehagelt *χάλαζα ἐνέπεσε χωρίῳ τινί.*

Hagelschlag *ἡ χαλαζοκοπία* od. *ἡ χάλαζα.* — v. H. betroffen werden *χαλαζοκοπεῖσθαι P.*

Hagelwetter *ἡ χάλαζα.*

hager *ἰσχνός, λεπτός* 3. — h. machen *ἰσχναίνειν, κατισχναίνειν, λεπτύνειν, καταλεπτύνειν*; h. werden durch d. *P.*; vgl. mager.

Hagerkeit *ἡ ἰσχνότης, λεπτότης*; vgl. Magerkeit.

Hagestolz *ὁ ἄγαμος* (*ἀνήρ*). — das Leben e. H. *ἡ ἀγαμία, μοναυλία.* — Strafe eines H. (in Sparta) *ἡ ἀγαμίου δίκη* od. *ζημία.*

Hahn 1) Männchen v. Vögeln: *ὁ ἄρρην, ενος.* — 2) Haushahn: *ὁ ἀλεκτρυών, όνος*, poet. u. sp. *ὁ ἀλέκτωρ, ορος.* — vom H. *ἀλεκτρυόνειος*, sp. *ἀλεκτόρειος* 3. — junger H. *ὁ ἀλεκτοριδεύς* sp. — sprichw. darnach kräht kein H. *οὐδεὶς φροντίζει τούτων.* — 3) an e. Gefäss od. e. Röhre: *τὸ ἐπιστόμιον*, sp. *ὁ κρουνός, ὁ στρόφιγξ, γγος, ὁ*

hahnenartig *αλεκτρυονώδης* 2. sp. [*στροφεύς.*

Hahnenbart *τὰ κάλλαια*, sp. *τὰ κάλλη.*

Hahnenfeder *τὸ ἀλεκτρυόνειον πτερόν.*

Hahnenfleisch *τὰ ἀλεκτρυόνεια κρέα.*

Hahnengeschrei *ἡ ἀλεκτρυόνος ᾠδή* od. *φωνή*, sp. *ἡ ἀλεκτοροφωνία.*

Hahnenkamm *τὸ κάλλαιον, ὁ ἀλεκτρυόνος λόφος*; als Pflanze *ἡ ἀλεκτορόλοφος.*

Hahnenkampf *ἡ ἀλεκτρυόνων συμβολή.*

Hahnenruf, s. Hahnengeschrei.

Hahnensporn *τὸ πλῆκτρον.*

Hahnrei *ὁ κερασφόρος*, sp. *ὁ κερατᾶς, κερατίας.* — Jmd. zum H. machen *κέρατα ποιεῖν τινι* sp.

Hai *ὁ πρίστις* (*πρῆστις*?), *εως, ὁ καρχαρίας*, auch *τὸ κῆτος, ὁ ἀκανθίας*; e. fleckiger H. *ὁ γαλεός.*

Haide *τὸ ἔρημον πεδίον.* — als Pflanze, s. Haidekraut.

Haidekraut (strauchartiges) *ἡ ἐρείκη* (*ἐρίκη*). — m. H. bewachsen *ἐρεικοῦς* 3., *ἐρεικώδης* 2.

Haifisch, s. Hai.

Hain *τὸ ἄλσος.* — heiliger H. *τὸ τέμενος.*

Hainbuche *ἡ ζυγία* (?); v. d. H. *ζύγινος* 2.

Haken *τὸ ἄγκιστρον; ὁ ὄνυξ, χος; ὁ λύκος*; sp. *ἡ ῥαμφίς, ίδος; ἡ σιδηρᾶ χείρ* (Enterhaken). — als milit. *t. t.* *ἡ ἐπικαμπή*, sp. *ἐπίκαμψις.*

hakenförmig *ἀγκιστροειδής* u. *-τρώδης* 2.; *γρυπός* 3., *ἐπικαμπής* 2. — h. krümmen *ἀγκιστροῦν, γρυποῦν, ἐπικάμπτειν*; h. gekrümmt *ἀγκιστρωτός* 3.; h. Krümmung *ἡ γρυπότης, ἡ ἐπικαμπή*; h. Schlachtordnung *ἡ ἐπικαμπή, τὸ ἐπικάμπιον.*

halb 1) eig. *ἥμισυς* 3.; *ἡμίτομος* 2. (halb, d. i. in d. Hälfte durchschnitten); *ἡμιτελής* u. *ἡμιτέλεστος* 2., *ἡμίεργος* u. sp. *ἡμιεργής* 2. (h. fertig od. vollendet); *ἡμιδεής* 2. (halbvoll, h. verbraucht). — Häufig sind im Griech. d. Compos. m. *ἡμι-*, z. B. e. h. As *τὸ ἡμιασσάριον*, e. h. Finger *ἡμιδακτύλιον*, e. h. Darike *τὸ ἡμιδαρεικόν*, e. h. Obolos *τὸ ἡμιωβόλιον*, e. h. O. werth *ἡμιωβολιαῖος* 3., e. h. Fuss *τὸ ἡμιπόδιον*, e. h. Fuss lang *ἡμιποδιαῖος* 3. u. dgl.; man sehe die ff. WW. u. vgl. d. betr. *subst.* u. *adj.* — Bisw. gebraucht man auch Compos. m. *ὑπό*, z. B. h. blind *ὑπότυφλος* 2., od. m. *μιξο-*, z. B. h. barbarisch *μιξοβάρβαρος* 2.; h. Mensch h. Thier *μεμιγμένην ἔχων* (3.) *τὴν φύσιν ἀνδρὸς καὶ θηρίου*; poet. u. sp. *ὁ, ἡ μιξόθηρ, ηρος*, sp. *μιξόθηρος* 2. — d. h. Weg *ἡμίσεια ἡ ὁδός* od. *ἡ ὁδὸς ἡμίσεια, ἡ ἡμίσεια τῆς ὁδοῦ*, vgl. Hälfte. — e. h. Jahr *ὁ ἑξάμηνος* od. *ἕκμηνος* (sc. *χρόνος*; selten ist *ἡ ἑξ.* od. *ἕκμ.*), sp. *ὁ ἡμιέτης χρόνος.* — h. Part! *κοινὸς Ἑρμῆς.* — halb u. halb *σχεδόν, σχεδόν τι.* — ein u. ein Halb, s. anderthalb. — 2) übtr. = unvollständig, ungenügend, unwirksam, w. s.

halbangefeuchtet, s. halbdurchnässt.

halbbarbarisch *μιξοβάρβαρος, ἡμιβάρβαρος* 2.

halbbedeckt, halbbekleidet *ἡμίγυμνος* 2.

halbberauscht *ἡμιμέθυσος* u. *ἡμιμεθής* 2. (sp.).

halbblind *ὑπότυφλος* 2.

halbbloss *ἡμίγυμνος* 2.

halbböse *ἡμιπόνηρος, ἡμιμόχθηρος* 2.

Halbbruder *ὁ ὁμοπάτριος* (od. *ὁ ὁμομήτριος*) [*ἀδελφός.*

Halbchor *τὸ ἡμιχόριον.*

Halbcirkel, s. Halbkreis.

Halbcylinder *ὁ ἡμικύλινδρος*, sp. *τὸ ἡμικυλίν-*

Halbdunkel, s. Zwielicht. [*δριον.*

halbdurchnässt *ἡμιβρεχής, ἡμίβροχος* 2.

halbeingefallen *ἡμίπτωτος* 2. sp.

halbeingezäunt *ἡμίφρακτος* 2. sp.

halbellig *ἡμιπηχυαῖος* 3.

halberhabene Arbeit *ὁ τύπος.*

halberwärmt (v. d. Sonne) *ἡμίειλος* 2.

halbfertig *ἡμιτελής, ἡμιτέλεστος, ἡμίεργος*, sp. *ἡμιεργής* 2.

halbfingerbreit, -lang *ἡμιδακτυλιαῖος* 2.

halbgar *ἡμίεφθος, ἡμίπεπτος, ἡμίοπτος* 2.

halbgebildet *ἡμιπαίδευτος* 2. sp.

halbgebraten *ἡμίοπτος* 2.

halbgeflochten *ἡμίπλεκτος* 2. sp.

halbgeformt *ἡμίπλαστος* 2. sp.

halbgegessen *ἡμίβρωτος* 2., *ὁ, ἡ ἡμιβρώς, ῶτος.*

halbgekaut *ἡμιμάσητος* 2.

halbgekocht *ἡμίεφθος, ἡμίπεπτος* 2.

halbgelehrt *ἡμιμαθής* 2. sp.; *ἡμίσοφος* 2.

halbgemacht, s. halbfertig.

halbgeronnen *ἡμιπαγής* 2.

halbgeschaffen *ἡμιγενής* 2.

halbgethan, s. halbfertig.

halbgetheilt *ἡμίτομος, διχότομος* 2.

halbgewaschen *ἡμίλουτος* 2. [(*ἡρῴνη*).

Halbgöttin *ἡ ἡμιθέαινα* (poet.); *ἡ ἡρωΐνη*

Halbgott *ὁ ἡμίθεος, ὁ ἥρως, ωος.*

halbgriechisch *ὁ, ἡ ἡμιέλλην, ηνος*; s. halbbar-

halbgut *ἡμίχρηστος* 2. [barisch.

halbhart *ἡμιπαγής* 2.

halbheilig *ἡμιάγιος* 2. sp.

halbjährig *ἡμιέτης* 2.; besser *ἑξάμηνος* od. *ἕκμηνος* 2., *ἑξαμηνιαῖος* 3., auch *ἓξ μηνῶν.* — von dem, was alle halben Jahre geschieht *διὰ ἕκτου μηνὸς γιγνόμενος* 3.

Halbjahr *ὁ ἑξάμηνος* od. *ἕκμηνος* (sc. *χρόνος*; selten ist *ἡ ἑξ.* od. *ἕκ.*); *ἓξ μῆνες*; sp. *ὁ ἡμιέτης χρόνος.*

halbieren *δίχα διαιρεῖν, δίχα τέμνειν* u. *διχοτομεῖν*, sp. *ἡμισεύειν.*

Halbierung ἡ διχοτομία.
Halbinsel ἡ χεῤῥόνησος. — e. H. bilden χεῤῥονησίζειν u. -σιάζειν. — Bewohner einer H. ὁ χεῤῥονησίτης u. -σιώτης. — einer H. ähnlich χεῤῥονησοειδής 2.
halbklug, s. halbweise.
Halbkreis τὸ ἡμικύκλιον u. ἡμίκυκλον.
halbkreisförmig ἡμικύκλιος, ἡμίκυκλος, ἡμικυκλιώδης 2. — h. Sitz (h. Sonnenuhr) τὸ ἡμικύκλιον u. ἡμίκυκλον.
Halbkugel τὸ ἡμισφαίριον.
halblaut οὐ τὸ πάμπαν ἄσημος 2.
Halblauter, s. Halbvokal.
halblebendig ἡμίζωος 2.
halbleer ἡμίκενος 2.; ἡμιδεής 2.
halbmal, ein u. ein h. so gross od. so viel ἡμιόλιος 3.
Halbmann ὁ ἡμίανδρος.
Halbmensch ὁ ἡμιάνθρωπος, μιξάνθρωπος.
Halbmesser ἡ ἡμίσεια διάμετρος.
halbmonatlich ἡμιμηνιαῖος 3.; in h. Frist ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέραις.
Halbmond ἡ διχότομος od. μηνοειδὴς σελήνη.
halbmondförmig μηνοειδής 2. — h. Körper ὁ μηνίσκος.
halbnackt ἡμίγυμνος 2.
halbnass, s. halbdurchnässt.
halbpfündig ἡμιλιτριαῖος 3.
Halbpfund τὸ ἡμίλιτρον.
halbreif ἡμίπεπτος 2., ἡμιγενής 2.
halbroh ἡμίπεπτος, ἡμίεφθος, ἡμίοπτος 2.; v. Früchten, s. d. vhg. W.
halbrund ἡμιστρόγγυλος 2., μηνοειδής 2. — e. h. Lehnsessel τὸ ἡμικύκλιον.
halbschlafend ἡμίυπνος 2. sp.
halbschlecht ἡμίκακος, ἡμιπόνηρος, ἡμιμόχθηρος, ἡμίφαυλος 2.
halbschmutzig ἡμίρρυπος 2.
Halbschuh ἡ κρηπίς, ῖδος.
Halbschwester ἡ ὁμοπάτριος od. ὁμομήτριος ἀδελφή.
halbsichtbar ἡμιφανής 2.
halbtaub ὑπόκωφος 2.
Halbthier ὁ, ἡ ἡμίθηρ, μιξόθηρ, ηρος; sp. μιξόθηρος 2.
halbtodt ὁ, ἡ ἡμιθνής, ῆτος, ἡμιθανής 2.
halbtoll ἡμιμανής 2.
Halbton, s. Ton.
halbtrocken ἡμίξηρος 2.
halbtrunken, s. halbberauscht.
halbverbrannt ἡμίκανστος u. ἡμίκαυτος 2. sp.
halbverfault ἡμισαπής 2.; ὑπόσαπρος 2.
halbverloschen ἀμυδρός 3. (v. e. Schrift); ἕωλος 2. (v. e. Dochte).
halbverrückt, s. halbtoll.
hablverschlossen ὁ, ἡ ἡμικλείς, -κλεῖδος.
Halbvers τὸ ἡμιστίχιον.
halbverzehrt, s. halbgegessen.
Halbvokal τὸ ἡμίφωνον.
halbvoll ἡμίμεστος, ἡμιπλήρης, ἡμιπλήρωτος 2., ἡμίπλεως, ων; am besten ἡμιδεής 2.
halbvollbracht, -vollendet, s. halbfertig.
halbwahr, umschr. τοῦτο μὲν ἀληθής, τοῦτο δὲ ψευδής 2.
halbweiss ἡμίλευκος 2.
halbwelk ἡμιμάραντος 2.
halbwild ἀγρίῳ ἐοικώς 3.
halbwüchsig ἡμιφυής 2.
halbzerbrochen ἡμίθραυστος, ἡμίκλαστος, ἡμιρραγής 2.
halbzerrissen ἡμιρραγής 2.
Halbziegel τὸ ἡμιπλίνθιον.
Halde τὸ κάταντες, πρόσαντες; auch ὁ ὄρειος λειμών, ῶνος.
Halfter ἡ φορβειά (womit d. Thier an d. Krippe gebunden wird, dh. auch ἡ ἐπιφατνιδία φορβειά); ὁ ἀγωγεύς, ῥυταγωγεύς (Leitseil).
halftern περιβάλλειν τινὶ φορβειάν, προσδεῖν τινα φορβειᾷ.
Hall, s. Schall.
Halle ἡ στοά (Säulengang); ἡ παστάς, άδος (Vorhalle, bes. Säulengang vor e. Tempel).
hallen, s. schallen.
Halm ἡ καλάμη, ὁ κάλαμος, selten ὁ ἀνθέριξ, ικος. — trockener H. ἡ κάρφη, τὸ κάρφος. — dürren H. ähnlich καρφοειδής 2. — dürre H. lesen καρφολογεῖν. — H. treiben καλαμοῦσθαι *P*.
halmartig καλαμώδης 2.
Halmknoten τὸ γόνυ, γόνατος.
Hals 1) bei Menschen u. Thieren: ὁ τράχηλος, ἡ δέρη (selten); ὁ αὐχήν, ένος (Nacken); ὁ λαιμός, selten ὁ ἰσθμός, auch ὁ φάρυγξ, γγος (Kehle, Schlund). — der untere Theil des H. τὸ ὑποτραχήλιον, ἡ ὑποδερίς, ίδος. — Jmd. den H. abschneiden ἀποκόπτειν od. τέμνειν τὸν τράχηλόν (τὸν αὐχένα) τινος, sp. τραχηλοκοπεῖν, poet. u. sp. ἀποδειροτομεῖν. — d. H. zurückbiegen τραχηλίζειν (dazu ὁ τραχηλισμός). — Jmd. beim H. packen u. zu Boden werfen τραχηλίζειν τινά. — sich den H. brechen ἐκτραχηλίζεσθαι *P*. — über H. u. Kopf fortdrängen εἰς (ἐπὶ) τράχηλον od. ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖν; gleich über H. u. Kopf vor Gericht laufen εὐθὺς ἐπὶ κεφαλὴν εἰς τὸ δικαστήριον βαδίζειν; über H. u. Kopf fliehen προτροπάδην, προπετῶς, ἐκτενέστατα φεύγειν. — das bricht ihm den H. (= bewirkt seine Verdammung) τοῦθ' αἱρεῖ αὐτόν. — das wird ihm d. H. kosten, s. Leben. — Jmd. um d. H. fallen περιβάλλειν τινά. — Jmd. über d. H. kommen ἐπιγίγνεσθαι od. ἐπιστῆναί τινι. — sich Jmd. an d. H. werfen ἐν-, παρα-διδόναι ἑαυτόν τινι. — Jmd. auf d. H. sein od. liegen ἐγ-, προσ-κεῖσθαί τινι. — Jmd. nicht v. H. gehen οὐδέποτε ἀπολείπεσθαί (aor. *P*.) τινος. — sich etw. auf d. H. laden od. ziehen ἐπάγεσθαί τι. — Jmd. e. Process an d. H. werfen, s. Process. — sich v. H. schaffen ἀπωθεῖσθαι, ἀπαλλάττειν, ἀποσκευάζεσθαί τινα od. τι, sp. ἀποδιοπομπεῖσθαί τινα. — d. H. betreffend τραχηλιμαῖος 3. sp. — um d. H. befindlich περιδέραιος 2. — aus vollem H. schreien λαρυγγίζειν; der aus vollem H. schreit λαρυγγικός 3. — sie schrieen aus vollem H. ἔκραγον ὅσον αἱ κεφαλαὶ αὐτοῖς ἐχώρουν (od. ὅσον ἐδύναντο). — 2) v. e. Gefässe: ὁ τράχηλος (auch anderweitig, z. B. τῆς μήτρας), τὸ στόμα, ὁ στόμαχος; H. des Säulenkapitäls τὸ ὑποτραχήλιον.
Halsbändchen ὁ ὁρμίσκος.
Halsband τὸ δέραιον (auch der Hunde), τὸ περιδέραιον (ἡ περιδερίς, ίδος); ἡ ὑποδερίς, ίδος (τὸ ὑποδέραιον); ὁ ὅρμος; ὁ κλωός (für Hunde). — e. Hunde e. H. anlegen (ἐν) κλωῷ δεῖν κύνα.
Halsbinde τὸ ἴσθμιον; vgl. Halsband.
Halsbräune, s. Bräune.
halsbrechend ἐπικίνδυνος, ῥιψοκίνδυνος, ἐπισφαλής 2., σφαλερός 3., δεινότατος 3.
Halseisen ὁ κλωός, ὁ κύφων, ωνος, sp. ἡ τραχηλοκάκη. — Einem d. H. anlegen (ἐν) κλωῷ δεῖν τινα.
Halsentzündung ἡ παρασυνάγχη; s. Bräune.
Halsgegend τὰ ἴσθμια.
Halsgericht ἡ ἐπὶ θανάτῳ (sp. θανατικὴ) κρίσις.
Halskette ὁ στρεπτός (auch *pl.* οἱ στρεπτοί, sp. τὰ στρεπτά); ὁ στρεπτὸς κύκλος sp.; auch ὁ περιαυχένιος στρεπτός.
Halsgeschmeide, s. Halsband, Halskette.
Halsschmuck τὰ περὶ τὸν τράχηλον ἀρτήματα; übr. vgl. Halsband, Halskette.
halsstarrig ὁ, ἡ σκληραύχην, ενος u. σκληροτράχηλος 2. (sp.) (eig. v. Pferde); σκληρός 3.; ἰσχυρογνώμων 2.; ἀπειθής, δυσπειθής 2.; ἄπειστος, ἀμετάπειστος, δύσπειστος 2., sp. ἀδιάτρεπτος, ἀνένδοτος 2. — h. sein ἀπειθεῖν, gegen Jmd. τινί. — vgl. eigensinnig.

Halsstarrigkeit *ἡ σκληροτραχηλία* (nur sehr sp.); besser *ἡ σκληρότης*; *ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη* (sp.); *ἡ ἀπείθεια*, *τὸ τῆς ψυχῆς ἀμετάπειστον*, sp. auch *ἡ ἀδιατρεψία*. — vgl. Eigensinn.

Halstuch *τὸ ἴσθμιον*; *τὸ ἡμιτύβιον*; s. Halsband.

Halswirbel *ὁ σφόνδυλος*; bes. der zweite: *ὁ (μέγας) σφόνδυλος*, *ὁ ὀδούς, όντος*, *ὁ ἄξων, ονος*.

Halt 1) = Festigkeit, w. s.; bes. in den Verbindgen: H. gewinnen *ἐν-, συν-έχεσθαι P.* — H. (Bestand) bekommen, haben *σύστασιν λαμβάνειν* od. *ἔχειν*. — keinen H. haben *οὐκ ἐμμένειν* od. *ἐμπεπηγέναι* (wo stecken bleiben): *διαρρήγνυσθαι P.* (v. e. Faden); übtr. *οὐδεμίαν ἔχειν ἀφορμήν* od. *ἀποστροφήν*, *σαλεύειν*. — 2) Stillstand: H. machen *ἵστασθαι*, *ἐφίστασθαι*, *ἐπισχεῖν*, *παύεσθαι (πορευόμενον)*, *ἀναπαύεσθαι*; v. Soldaten auch *τὰ ὅπλα τίθεσθαι*; das Haltmachen *ἡ ἐπίστασις*. — es wird H. gemacht *γίγνεται ἐπίστασις*. — H. machen lassen *ἱστάναι*, *ἐφ-, ὑφ-ιστάναι*, *καταχωρίζειν*, *ἀναπαύειν τὸν στρατόν*; *κατέχειν τὸν ἵππον*, auch *ἐφιστάναι* (m. u. ohne *τὸν ἵππον*). — Halt! *ἐπίσχες*; halt, sage mir noch das *ἔχε δή· τόδε ἔτι μοι εἰπον*.

haltbar *ὀχυρός*, *ἐχυρός*, *ἰσχυρός*, *καρτερός* 3. (v. e. Orte); h. Grund *πρόφασις ἱκανή*, *λόγος ἱκανός*. — h. machen (e. Ort) *ὀχυροῦν*. — vgl. dauerhaft.

Haltbarkeit *ἡ ὀχυρότης*, *ἱκανότης* od. durch die *neutra* d. vhg. *adj.*; vgl. Dauerhaftigkeit.

halten I) *tr.* 1) eig. *a*) gefasst haben: *ἔχειν*, *κατέχειν*. — fest h. etw. *κατέχειν τι*; *ἔχεσθαι*, *ἀντέχεσθαι*, *ἀντιλαμβάνεσθαί τινος* (letztere auch im übtr. Sinne: fest an etw. halten, wie *ἐμ-, προσ-μένειν τινί*). — Jmd. fest h. *ἔχειν τινὰ συλλαβόντα*. — Jmd. an der Hand h. *ἔχειν τινὰ τῆς χειρός*, *λαμβάνειν τινὰ τῆς χειρός* od. *λαμβάνεσθαι τῆς χειρός τινος*. — Jmd. beim Worte h. *ἀξιοῦν τινα ποιεῖν (ἀποτελεῖν ἔργῳ) ἃ ὑπέσχετο*. — Jmd. d. Stange h., s. Stange. *b*) Jmd. od. etw. in seinen Bewegungen hindern: *κατ-, ἐπέχειν*; Jmd. od. etw., was im Fallen ist: *ἴσχειν τινὰ (τι) τοῦ μὴ πεσεῖν*, *κωλύειν τινὰ (τι) (μὴ) πεσεῖν*, auch *ὀρθοῦν*, *ἀνορθοῦν τινα (τι)*. — Jmd. der entfliehen will *συλλαμβάνειν τινά*. — in Haft h., s. Haft. — im Zaume, in Schranken h. *κατέχειν*, *κολάζειν τι*, *κρατεῖν*, *ἐπικρατεῖν τινος*, *κρείττω εἶναί τινος*. — d. Mund h. *σιγὴν ἄγειν*, *σιγᾶν*. — das Lachen h. *κατέχειν τὸν γέλωτα*. — ich kann das Weinen nicht halten *οὐ δύναμαι κατέχειν τὸ μὴ δακρῦσαι*. — das Wasser nicht h. können *ἀκρατῆ εἶναι τῶν ὑγρῶν*. — d. Athem an sich h. *ἀπνευστὶ ἔχειν*, *ἀπνευστιάζειν*. — Stich h., s. Stich. *c*) einem Gegenstande eine Richtung geben: etw. an etw. h. *προσ-, ἐπ-άγειν*, *προσκινεῖν*, *προσφέρειν τινί τι*; in d. Höhe h. *αἴρειν*, *ἐπαίρειν*, *ἀνέχειν*, *ἀνατείνειν*; darüber h. *ὑπερέχειν τί τινος*; darunter h. *ὑπέχειν*. — daneben od. dagegen h. *παραβάλλειν* u. *ἀντιπαραβάλλειν τι πρός τι* od. *παρά τι*, *συμβάλλειν* u. *παρατιθέναι τί τινι* od. *πρός τι*, *ἀντιπαρατιθέναι τί τινι*. *d*) enthalten, in sich fassen: *χωρεῖν*, *ἔχειν*, auch *εἶναι* m. *gen.*, z. B. e. Chönix hält 24 Kyathoi *ἡ χοῖνιξ ἔχει κυάθους εἴκοσι καὶ τέτταρας* od. *κυάθων ἐστὶν εἴκοσι καὶ τεττάρων*. — 2) übtr. *a*) die Verhältnisse eines Gegenstandes od. einer Person bestimmen: etw. in gutem Stande h. *σῴζειν*, *διασῴζειν*. — in Bereitschaft h. *πρόχειρον* od. *ἕτοιμον ἔχειν*, *προχειρίζεσθαι*, *παρασκευάζειν* u. *M.* — in Ordnung h. *εὐθημονεῖσθαι*. — in Zucht h. *εὔτακτον* od. *πειθόμενον παρέχειν τινά*, *χρῆσθαί τινι εὐτάκτῳ* od. *πειθομένῳ*. — in Ehren h. *ἐν τιμῇ ἄγειν*, *ἐντίμως ἔχειν* od. *ἄγειν*, *τιμᾶν*, *θεραπεύειν*; sehr in Ehren h. *μάλα περιέπειν*. — Jmd. gut od. schlecht h. *καλῶς* od. *κακῶς προσφέρεσθαί (P.) τινι*, *χρῆσθαί τινι*, *περιέπειν τινά*. — etw. geheim h. *κρύπτειν*, *(σιγῇ) καλύπτειν*, *ἀποκρύπτεσθαι*, *ἐν ἀπορρήτῳ (ἀπορρήτοις) ποιεῖσθαι*. — etw. zu Rathe h. *φείδεσθαί τινος*. — Jmd. d. Gleichgewicht h. *ἀντίπαλον εἶναί τινι* u. *τινος*, *ἀντέχειν τινί*. — Jmd. schadlos h. *ἐπανορθοῦν* (u. *M.*) *τὴν βλάβην τινός*, *ἐκ-, ἀπο-τίνειν τινὶ τὴν βλάβην*. *b*) unterhalten: *τρέφειν*; daneben auch Compos., z. B. Thiere h. *ζῳοτροφεῖν*, Pferde h. *ἱπποτροφεῖν*, Wagenpferde h. *ἁρματοτροφεῖν*, *ὀρτυγοτροφεῖν* u. daneben die *adj.* *ζῳοτρόφος*, *ἱπποτρόφος* 2. u. s. w. — viele Diener h. *πολλοὺς τρέφειν ὑπηρέτας*, *πολλοῖς χρῆσθαι ὑπηρέταις*. — einen Hauslehrer für d. Kinder h. *παιδαγωγὸν ἐφιστάναι τοῖς παισίν*. — Haus h. *οἰκονομεῖν* (sp. *M.*). *c*) erhalten, nicht preisgeben: *διαφυλάττειν*, *σῴζειν*, *διασῴζειν*, vgl. vertheidigen; Stand h., s. Stand. *d*) veranstalten, machen: *ποιεῖσθαι*, *ἄγειν*, *ἀπο-, ἐπι-τελεῖν*, z. B. e. Versammlung *ἐκκλησίαν ποιεῖσθαι* (v. d. Theilnehmern; aber v. d. Vorsitzenden *ἐκκλησίαν ποιεῖν*, daneben *συνάγειν*, *ἀθροίζειν* u. dgl.; es wird e. Versammlung gehalten *γίγνεται ἐκκλησία*); e. Fest h. *ἑορτὴν ἄγειν*, *ἐπιτελεῖν*, *ποιεῖσθαι*; e. Rede h. *λόγον ποιεῖσθαι*, *λέγειν* u. dgl. m., worüber d. betr. *subst.* zu vergleichen sind. *e*) erfüllen, beobachten: *φυλάττειν*, *τηρεῖν*, *διατηρεῖν τι*, *ἐμμένειν τινί*, auch *ἐμπεδοῦν* u. *ἐξεμπεδοῦν τι*, *ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-τελεῖν τι*, z. B. ich halte Wort *ἐμμένω οἷς ἂν ὑπόσχωμαι*, *ἐμπεδῶ (ἐκ-, ἐπι-τελῶ) τὴν ὑπόσχεσιν*, *τηρῶ τὴν πίστιν*; d. Vertrag h. *φυλάττειν* od. *ἐμπεδοῦν τὰς συνθήκας*, vgl. Eid, Bündniss, Frieden. — Ruhe h. *ἡσυχίαν ἔχειν* od. *ἄγειν*, *ἡσυχάζειν*. — gute Ordnung h. *εὔτακτον εἶναι*, *εὐτακτεῖν* (v. d. Untergebenen), *πειθόμενον* od. *εὐτακτοῦντα παρέχειν τινά* (v. d. Vorgesetzten). — ich pflege es so zu h. *οὕτως εἴωθα (νομίζω, φιλῶ) ποιεῖν*; sie pflegen es so zu h. *οὕτω νομίζεται* od. *νενόμισται παρ' αὐτοῖς*. — es wird mir keine der eingegangenen Bedingungen gehalten werden *οὐδέν μοι κύριον ἔσται τῶν ὡμολογημένων*. *f*) achten, schätzen: in d. Redensarten: viel auf Jmd. h. *περὶ πολλοῦ ἡγεῖσθαι* u. *ποιεῖσθαί* (auch *πολλοῦ ποιεῖσθαι*) *τι* od. *τινα*, *πολὺ νέμειν τινί*, *πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι* od. *τινά*, *πολὺν λόγον ποιεῖσθαί τινος*, wenig auf Jmd. od. etw. h. *περὶ ὀλίγου (περὶ μικρῶν) ποιεῖσθαί τι* od. *τινα*, *παρ' ὀλίγον ποιεῖσθαί τι*, nichts auf Jmd. od. etw. h. *περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαί τι* od. *τινα*, *ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιεῖσθαί τι*, *ὀλιγωρεῖν* u. *(παρ)αμελεῖν τινος*. — etw. auf sich h. *φρόνημα ἔχειν*, *(μέγα) φρονεῖν ἐφ' ἑαυτῷ*, *δοκεῖν εἶναί τι* (Selbstgefühl besitzen); *ἐπιμελεῖσθαί (DP.) αὑτοῦ* (für sich Sorge tragen). *g*) meinen, urtheilen: was hältst du davon? *τί σοι δοκεῖ περὶ τούτων;* — nichts v. etw. h. *παρ' (sp. εἰς) οὐδὲν τίθεσθαί τι*; wenig v. etw. h. *παρ' ὀλίγον ποιεῖσθαί τι*. — für etw. h. *νομίζειν*, *ἡγεῖσθαι*, *ποιεῖσθαι*, *τιθέναι* (u. *M.*), *ὑπολαμβάνειν*, *κρίνειν*, z. B. Jmd. für e. Freund h. *φίλον νομίζειν τινά (εἶναι)*, auch *τιθέναι* (u. *M.*) *τινὰ ἐν τοῖς φίλοις* od. *εἰς τοὺς φίλους*, *τιθέναι τινὰ τῶν φίλων*. — ich halte d. Sache für etw. (v. Bedeutung) *δοκεῖ μοι τοῦτο εἶναί τι*. — für nichts h. *παρ' οὐδὲν ἡγεῖσθαι*, *ἐν οὐδενὶ λόγῳ (εἰς οὐδένα λόγον) τίθεσθαι*. — für ein Unrecht h. *ἐν ἀδικήματι* od. *ἐν ἀδικήματος μέρει τίθεσθαι*. — etw. für anständig h. *ἐν (σὺν) καλῷ τίθεσθαί τι*. — für gleich h. *ἴσον* od. *τὸ αὐτὸ νομίζειν*, *ἐξ ἴσου τίθεσθαι*. — etw. für besser h. als etw. *προκρίνειν τί τινος*.

— für billig, gerecht h. ἀξιοῦν, δικαιοῦν. — für gut, tüchtig h. δοκιμάζειν. — ich halte für gut δοκεῖ μοι m. *inf.* — ich werde für etw. gehalten νομίζομαί (*P.*) τις, δοκῶ εἶναί τις. — Jmd. etw. zu Gute h. συγγνώμην ἔχειν τινί τινος, οὐδὲν μνησικακεῖν τινι od. πρός τινα. *h*) es mit Jmd. h.: εἶναι σύν τινι u. μετά τινος, στῆναι μετά τινος, ἔχεσθαί τινος, συμπράττειν τινί, πράττειν od. φρονεῖν τά τινος; es mit uns halten τὰ ἡμέτερα φρονεῖν; auch durch besondere Verba, z. B. es mit den Lakonern, Persern h. λακωνίζειν, μηδίζειν (dazu: ὁ λακωνισμός, μηδισμός das Halten m. d. L., P., ὁ λακωνιστής der es m. d. L. hält). — es m. d. Weibe eines Anderen h. μοιχεύειν τινά, auch φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα. *i*) ich bin gehalten etw. zu thun: προσήκει μοι ποιεῖν τι, δίκαιός εἰμι ποιεῖν τι, auch δεῖ od. χρή με ποιεῖν τι. — ich bin gehalten Rechenschaft abzulegen ὑπέχω εὐθύνας. — II) *intr.* 1) fest od. dauerhaft sein: ἰσχυρὸν εἶναι (fest sein); ἐμμένειν ἔν τινι, ἐμπεπηγέναι τινί (worin stecken bleiben); ἀντέχειν (ausdauern), auch μόνιμον od. ἐπίμονον εἶναι; vgl. III) 1). — gegen etw. h. στέγειν od. ἀποστέγειν τι. — wo das Gefäss nicht das Wasser hält οὗ τὸ ὕδωρ τὸ ἀγγεῖον οὐδὲν στέγει. — nicht h. (v. e. Faden u. dgl.) διαρρήγνυσθαι *P.* — 2) stehen bleiben, anhalten: ἵστασθαι, ἐφίστασθαι, ἐπισχεῖν, παύεσθαι (πορευόμενον), ἀναπαύεσθαι. — h. lassen, s. Halt. — an etw. h. φυλάττειν, τηρεῖν, διατηρεῖν τι, ἐμμένειν τινί. — an sich h. ἐπέχειν (sich gedulden; auch = schweigen, wie σιγᾶν u. sp. ἐχεμυθεῖν); ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν, ἐγκαρτερεῖν (ruhig od. gelassen ertragen); ἐγκρατῆ od. κρείττω γίγνεσθαι, κρατεῖν ἑαυτοῦ (sich beherrschen od. mässigen). — hinter dem Berge h., s. Berg. — 3) zu Jmd. h., m. Jmd. h., s. I) 2) *h*). — 4) auf etw. h.: φυλάττειν, διαφυλάττειν, τηρεῖν, διατηρεῖν τι; ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος; πιστεύειν τινί (Glauben schenken). — III) *refl.* 1) im guten Zustande bleiben: ἀντέχειν, ἀρκεῖν, παραμένειν (bes. v. Weine, opp. τρέπεσθαι), διαμένειν, σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι *P.*, οὐ διαφθείρεσθαι *P.* — v. Belagerten ἀντέχειν (πολιορκουμένους). — 2) sich verhalten: εἶναι, γίγνεσθαι, παρέχειν ἑαυτόν m. entspr. *adj.*, z. B. sich schlecht h. κακὸν εἶναι od. γίγνεσθαι, κακὸν παρέχειν ἑαυτόν, gegen Jmd. πρός (περί) τινα; sich wacker h. ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι, ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν. — 3) sich zu Jmd. h.: εἶναι σύν τινι od. μετά τινος, ἕπεσθαί τινι, ἔχεσθαί τινος, ὁμιλεῖν od. προσομιλεῖν τινι. — sich zu Hause h. οἰκουρεῖν. — sich zu etw. h. ἔχεσθαί τινος, εἶναι πρός τινι, vgl. sich beeilen. — 4) sich in der Mitte h.: τὸ μέσον τέμνειν. — sich rechts (links) h. ἐπὶ τὰ δεξιὰ (ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ) τείνειν. — sich nicht über dem Wasser h. können οὐχ ὑπερέχειν τοῦ κλύδωνος. — 5) sich an etw. h. *a*) eig. ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαί τινος; vgl. stützen. *b*) übtr. ἔχεσθαί τινος, εἶναι πρός τινι (sich m. etw. angelegentlich beschäftigen); ἐμμένειν τινί (bei etw. verharren).

Halten, das (v. Thieren), ἡ τροφή, u. im Bes. ἡ ζῳοτροφία, ἱπποτροφία u. dgl. — das Anhalten, Zurückhalten ἡ κάθεξις, σχέσις, sp. κατάσχεσις. Sonst durch Verba.

Halter ἡ στῆριγξ, γγος; ἡ λαβή; poet. ὁ κατοχεύς, sp. ὁ κάτοχος, τὰ κάτοχα.

Haltpunkt ἡ ἀντιλαβή (wo man Jmd. fassen kann; eig. u. übtr.); ἡ ἀφορμή, ἀποστροφή (Stützpunkt, übtr.).

Haltung ἡ ἕξις, σχέσις, σύστασις (als natürliche Beschaffenheit); τὸ σχῆμα (abhängig vom Willen). — gute H. ἡ εὐεξία, schlechte H. ἡ καχεξία. — e. gute, schlechte H. haben καλῶς, κακῶς ἔχειν; übtr. κόσμιον εἶναι, εὐτακτεῖν u. dag. ἄκοσμον εἶναι, ἀκοσμεῖν, ἀτακτεῖν.

Halunke ἄνθρωπος οὐδενὸς ἄξιος; ὁ κύφων, ωνος, ὁ μαστιγίας.

Hamen τὸ δίκτυον. — m. d. H. fangen δικτυεύειν (dazu ὁ δικτυεύς, ἡ δικτυεία) sp.

Hammel ὁ ἐκτομίας od. ἐκτετμημένος κριός.

Hammelfleisch τὰ προβάτεια od. ἄρνεια κρέα.

Hammer ἡ σφῦρα. — m. d. H.: gearbeitet, getrieben σφυρήλατος 2. — m. d. H. arbeiten σφυρηλατεῖν u. σφυροκοπεῖν sp.

Hammerfisch, -hai ἡ σφύραινα, ζύγαινα.

Hammerschlag 1) d. Schlagen m. d. H.: ἡ τῆς σφύρας πληγή; ὁ τῆς σφύρας κρότος. — 2) Abgang beim Hämmern: τὸ στόμωμα, ἡ (σιδήρου od. χαλκοῦ) λεπίς, ίδος.

Hammerschmied, s. Schmied.

Hammerstiel ἡ τῆς σφύρας λαβή.

Hammerwerk τὸ σιδηρουργεῖον, χαλκοτυπεῖον.

Hamster ὁ μυωξός (μυοξός).

Hanbutte, s. Hagebutte.

Hand 1) als Glied des Körpers: ἡ χείρ, χειρός. — d. flache H. ἡ παλάμη, selten τὸ θέναρ, auch ἡ χεὶρ ὑπτία. — d. hohle H. τὸ κοῖλον τῆς χειρός, ἡ κοίλη χείρ. — d. rechte, linke H. ἡ δεξιά, ἀριστερά. — zur rechten H. ἐκ δεξιᾶς, ἐν (ἐπὶ) δεξιᾷ, ἐπὶ (τὰ) δεξιά, εἰς δεξιά, sp. ἐκ δεξιῶν; zur linken H. ἐξ ἀριστερᾶς, ἐν ἀριστερᾷ, ἐπὶ (τὰ) ἀριστερά. — m. eigener H. τῇ ἑαυτοῦ χειρί, αὐτοχειρίᾳ, αὐτοχειρί; m. eigener H. thuend ὁ, ἡ αὐτόχειρ, ρος, αὐτουργός 2. (auch: „m. eigener H. gethan"); m. eigener H. thuen αὐτοχειρέζειν, αὐτουργεῖν. — m. den H. gemacht χειροποίητος, χειρόκμητος 2. — v. seiner H. Arbeit lebend ἀποχειροβίωτος 2., sp. χειρόβιος u. -βίωτος 2. — Jmd. d. Hand geben, reichen, bieten διδόναι od. ἐμβάλλειν τινὶ τὴν δεξιάν; δεξιοῦσθαί τινα (bei d. Begrüssung u. beim Abschiede); auch χεῖρα προτείνειν τινί, χεῖρα ὀρέγειν τινί (zum Grusse od. zur Hülfe). — dagegen d. H. reichen Jmd. ἀντιδεξιοῦσθαί τινα. — sich d. H. geben, um e. Kette zu bilden συνάπτειν τὰς χεῖρας. — Jmd. bei d. H. nehmen λαμβάνειν τινὰ τῆς χειρός od. λαμβάνεσθαι τῆς χειρός τινος. — d. Hände aufheben αἴρειν, ἀνίσχειν, ἀνατείνειν (bes. bei Abstimmungen) τὰς χεῖρας; d. H. schwingen ἀνα-, ἐπι-σείειν τὰς χεῖρας. — e. H. in die andere legen χεῖρα συνάπτειν χειρί. — d. Hände falten συμπλέκειν τὼ χεῖρε. — in d. Hände klatschen, d. H. zusammenschlagen κροτεῖν (τὼ χεῖρε), συγκροτεῖν τὼ χεῖρε. — d. Hände nach etw. ausstrecken ἐκτείνειν τὰς χεῖρας ἐπί τι (auch bildl. nach etw. verlangen, wie ἐφίεσθαι od. ἐπιθυμεῖν τινος), nach Jmd. ἐκτείνειν τὰς χεῖράς τινι od. πρός τινα, od. besser προσφέρειν τινὶ τὰς χεῖρας. — H. anlegen an etw. ἐγ-, ἐπι-χειρεῖν τινι, ἅπτεσθαι, ἐφάπτεσθαί τινος, ἐπιλαμβάνεσθαί τινος (mit H. anlegen συνεφάπτεσθαι, συνεπιλαμβάνεσθαί τινος, συλλαμβάνειν τινί τινος); an Jmd. H. legen ἐπιβάλλειν, ἐπι-, προσ-φέρειν, ἐφιέναι τὰς χεῖράς τινι, ἐπιλαμβάνεσθαί τινος; H. an sich legen διαχρῆσθαι od. ἀναιρεῖν ἑαυτόν. — d. H. v. Jmd. abziehen (= ihn preisgeben) προδιδόναι u. προΐεσθαί τινα. — Jmd. hülfreiche H. leisten, s. hülfreich. — d. Hände mit im Spiele haben συμπράττειν τι, μετέχειν τινός, συλλαμβάνειν εἴς τι. — d. H. über etw. halten ὑπερέχειν τὰς χεῖράς τινος (auch übtr. es beschützen). — freie H. haben ἐξουσίαν ἔχειν, κύριον εἶναι, vollkommen

freie H. haben αὐτοκράτορα εἶναι (bei etw. τινός od. m. f. *inf.*). — freie H. bekommen ἐξουσίαν λαμβάνειν, κύριον γίγνεσθαι. — Jmd. freie H. bei etw. lassen ἐξουσίαν τινὶ διδόναι τινός od. ποιεῖν τι, κύριον ποιεῖν τινά τινος, ἐπιτρέπειν τινί τι. — mir sind d. Hände gebunden ἐξουσίαν οὐκ ἔχω ποιεῖν ὅ τι βούλομαι, εἴργομαι (μὴ) ποιεῖν ὅ τι βούλομαι u. dgl. — seine milde H. aufthun gegen Jmd. εὐεργετεῖν τινα. — m. d. H. geschnitten (ausgeschnitten) χειρότμητος 2. sp. — an d. H. verstümmeln χειροκοπεῖν sp. — so gross, dass es e. H. ausfüllt χειροπληθής 2., χειροπληθιαῖος 3. — m. den H. agieren χειρονομεῖν (Action m. den H. ἡ χειρονομία). — m. gesunden, gewandten H. ὁ, ἡ ἀρτίχειρ, -χειρος. — ohne H. ὁ, ἡ ἄχειρ, ρος. — m. vielen H. ὁ, ἡ πολύχειρ, -χειρος. — sprichw. e. Hand wäscht d. andere ἁ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει. — d. Hände in d. Schoss legen καθῆσθαι ἀργοῦντα od. οὐδὲν ποιοῦντα. — Bes. sind noch zu erwähnen d. Vbdgen m. *praep.* *a*) an: an d. H. führen ἄγειν τῆς χειρός, sp. χειραγωγεῖν (abs. u. τινά). — an d. H. geben Jmd. etw. ὑποβάλλειν od. ὑποτίθεσθαί τινί τι. — Jmd. an d. H. gehen bei etw. ὑπηρετεῖν od. ὑπουργεῖν τινί τι, ὑφ-, ἐξ-, εἰσ-ηγεῖσθαί τινί τι. *b*) auf: auf den H. tragen ἐν od. ἐπὶ ταῖς ἀγκάλαις περιφέρειν τινά (eig.), ἐπὶ κεφαλαῖς περιφέρειν τινά (übtr.). — das liegt auf der H. τοῦτο πρόδηλον od. ἐμποδών ἐστιν; was auf d. Hand liegt ἐπιπόλαιος 2., πρόδηλος 2., auch ἐμποδὼν, ἐν ποσὶν od. πρὸ ποδῶν ὤν 3. — auf die H. geben, s. Handgeld. — auf eigene H. ἰδίᾳ, ἰδίᾳ γνώμῃ, κατ' ἰδίαν. — auf eigene H. thun, unternehmen ἐφ' ἑαυτοῦ, ἰδίᾳ od. αὐτοκέλευστον ποιεῖν τι, αὐτογνωμονεῖν, sp. ἰδιοπραγεῖν (dazu ἡ ἰδιοπραγία); der auf eigene H. handelt αὐτογνώμων 2. — auf eigene H. leben ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ζῆν od. βίον ποιεῖσθαι. *c*) aus: aus freier H. werfen ἐκ χειρὸς βάλλειν. — aus den H. lassen ἀφιέναι τι; ἐκ τῶν χειρῶν (eig. u. übtr.); προΐεσθαι (übtr.). — aus der H. legen ἀποτίθεσθαι. — aus freier H. verkaufen διὰ χειρὸς πιπράσκειν (Verkauf aus f. H. ἡ διὰ χειρὸς πρᾶσις) sp. *d*) bei: bei der H. sein πρόχειρον, ἕτοιμον, εὐτρεπῆ, ἐν μέσῳ εἶναι, auch ὑπάρχειν, παρεῖναι. *e*) durch: es geht etw. durch meine H. μέτεστί μοί τινος, μετέχω τινός, συνεπιλαμβάνομαί τινος. — durch d. dritte H. δι' ἑτέρου. — d. Graben wurde durch d. Masse der arbeitenden Hände schnell ausgefüllt ἡ τάφρος ταχὺ πλήρης ἐγένετο διὰ τὴν πολυχειρίαν. *f*) in: in der H. haben διὰ χειρὸς od. ἐν χεροῖν ἔχειν τι (eig.), διαχειρίζειν (u. *M.*) u. μεταχειρίζειν (gew. *DM.*, auch *DP.*) τι (eig. u. übtr.); ich habe in d. H. ἐπ' ἐμοί ἐστιν (übtr.). — etw. in den H. haben od. einer Sache gewiss sein ἐν χερσὶν ἔχειν τι. — in d. Hände Jmds. geben ἐγχειρίζειν τινί τι; in d. H. liefern παρα-, προ-διδόναι. — Jmd. in d. Hände fallen ἀπαντᾶν, συν-, ἐπι-τυγχάνειν τινί (begegnen); ἐν-, περι-τυγχάνειν τινί (zufällig auf etw. treffen); εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τινι, ὑποχείριον γίγνεσθαί τινι (in Jmds. Gewalt gerathen). — in schlechte H. gerathen ἐμπίπτειν εἰς πονηρὰν συνουσίαν. — in seine H. bringen, in Jmds. H. sein ἐπί (ἔν) τινι εἶναι. — es liegt in meiner H. ἐπ' ἐμοί ἐστιν od. κύριος εἰμί τινος od. m. *inf.* — in Jmds. H. lassen ἐᾶν τινα ἔχειν τι. — Jmd. in d. Hände arbeiten συμπράττειν τινί, ὑπηρετεῖν od. ὑπουργεῖν τινι. *g*) mit: m. den H. verrichten παλαμᾶσθαι ταῖς χερσίν. — m. beiden H. annehmen ἀμφοῖν χεροῖν δέχεσθαί τι sp. — m. vollen H. spenden δαψιλῶς od. ἀφειδῶς παρέχειν τι. — m. H. u. Fuss beistehen βοηθεῖν καὶ ποδὶ καὶ χειρί. *h*) nach: nach der H. μετὰ ταῦτα, s. hernach. *i*) unter: unter den H. haben μετὰ χεῖρας ἔχειν τι, διαχειρίζειν (u. *M.*), μεταχειρίζειν (gew. *DM.*, auch *DP.*) τι. — unter d. H. = nebenher, allmälich ὑπὸ χεῖρα, ἡσυχῇ. — unter der H. bemerken, verschwinden παραισθάνεσθαι, ὑπεκχωρεῖν u. so andere Compos. m. παρά u. ὑπό: unter den H. entfliehen διαφεύγειν ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. *k*) von: von guter H. gehört haben: ἀκηκοέναι τι ἀνδρὸς ἀξιόχρεω. — e. Geschenk v. hoher H. δῶρον (παρ') ἀνδρὸς δυνατωτάτου; auf d. Wink v. einer hohen H. ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου σημήναντος. — der v. d. H. in den Mund lebt ὁ ἀποχειροβίωτος. — es geht v. d. H. κατὰ χειρὸς γίγνεται. *l*) vor: vor der Hand: τὸ νῦν εἶναι, τὸ νῦν ἔχον. *m*) zu: zur H. sein, s. bei *d*). — etw. zur H. nehmen προχειρίζεσθαί τι. — 2) = Handschrift: ἡ χείρ, χειρός. — e. schöne H. schreiben καλῶς γράφειν.

Handarbeit *a*) als Thätigkeit: ἡ χειρουργία, χειρωναξία, ἐργασία. *b*) als Sache: τὸ χειρούργημα od. gew. τὸ ἔργον χειρός. — der v. d H. lebt ὁ ἀποχειροβίωτος, sp. χειρόβιος u. χειροβίωτος.

Handarbeiter ὁ χειρουργός, χειρῶναξ, κτος, χειροτέχνης, sp. χειρεργάτης; auch ὁ αὐτουργός, ἐργάτης. — H. sein χειρουργεῖν, χειροτεχνεῖν.

Handbecken τὸ χερνίβιον, sp. χειρόνιπτρον.

handbreit παλαιστιαῖος (παλαστ.) 3. od. durch d. *gen.* παλαιστῆς (παλαστῆς).

Handbreite ἡ παλαιστή (παλαστή).

Handbuch τὸ ἐγχειρίδιον sp.

Handdienst ἡ ὑπηρεσία, τὸ ὑπηρέτημα. — H. [thun ὑπηρετεῖν.

Handel 1) Vertrieb v. Waaren: ἡ ἐμπορία (bes. Grosshandel), καπηλεία (Kleinhandel), ὁ χρηματισμός (v. Geldgeschäften), ἡ ἐπιμιξία, τὰ συμβόλαια, ἡ (περὶ τὰ συμβόλαια) πραγματεία (Handelsverkehr), τὰ κοινωνήματα, αἱ χρεῖαι (Handel u. Wandel). — H. treiben, s. handeln. — des H. kundig ἐμπορευτικός 3. — 2) Uebereinkunft, Vertrag: τὸ συμβόλαιον, ἡ συνθήκη. — e. H. abschliessen m. Jmd. συμβόλαιον συμβάλλειν (od. bloss συμβάλλειν) τινί u. πρός τινα; συμβόλαιον συμμιγνύναι. — 3) Geschäft, Begebenheit, Vorfall: τὸ πρᾶγμα. — Einmischung in fremde H. ἡ φιλοπραγμοσύνη, πολυπραγμοσύνη. — der sich in fremde H. mengt φιλοπράγμων, πολυπράγμων 2. — sich in fremde H. mengen φιλοπραγμονεῖν, gew. πολυπραγμονεῖν, πολυπραγματεῖν, sp. πραγματοκοπεῖν (auch H. anstiften). — Jmd. Händel machen πράγματα παρέχειν τινί. — Jmd. den H. verderben λυμαίνεσθαί τινι τὴν πρᾶξιν. — Händel haben πράγματα ἔχειν, m. Jmd. διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, διαστῆναι πρός τινα. — Händel anfangen ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων, ὑπάρχειν πρότερον τῆς ἀδικίας od. bloss ὑπάρχειν, m. Jmd. εἰς χεῖρας ἰέναι (ἐλθεῖν) τινί. — vgl. Streit, Streitigkeit.

handeln 1) Handel treiben: ἐμπολᾶν, μεταβάλλεσθαι, πραγματεύεσθαι (übh.); ἐμπορεύεσθαι (im Grossen), καπηλεύειν (im Kleinen), χρηματίζεσθαι (Geldgeschäfte machen). — m. etw. h. πωλεῖν, ἀπεμπολᾶν, πιπράσκειν τι; καπηλεύειν τι (im Kleinen h.). — m. Jmd. h. ἐπιμιξίᾳ χρῆσθαι, ἐπιμιγνύναι (u. *M.*) τινί od. πρός (παρά) τινα. — m. Jmd. um etw. h. ὁμολογεῖν τινι τιμὴν ὑπέρ τινος. — m. Jmd. knickerisch um etw. h. διαμικρολογεῖσθαι περί τινος πρός τινα; δυσωνεῖν (v. Käufer; sp. *M.*). — 2) unterhandeln, w. s. — 3) über od. v. etw. h.: λέγειν od. λόγους ποιεῖσθαι περί τινος, (λόγῳ) διέρχεσθαί τι; εἶναι περί τι u. περί τινος, vgl. abhandeln. — 4) sich h. um etw., z. B. es handelt sich hier um dich,

deine Angelegenheiten ὁ λόγος ἐστὶ περὶ σοῦ, πράττεται τὰ σά, nun handelt es sich um euer Leben νῦν περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγών. — e. Kampf, wo es sich um d. Freiheit handelt, bestehen τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα ὑπομένειν. — 5) thun, verfahren: ποιεῖν, πράττειν, δρᾶν, ἐργάζεσθαι (über d. Unterschied s. thun). — jetzt gilt es zu h. νῦν ἀκμὴ ἔργων od. πράξεων, νῦν ἀκμή σοι πράττειν. — nach etw. h. κατά τι ποιεῖν; gegen od. wider etw. h. ποιεῖν παρά τι. — gegen d. Gesetze h. παρανομεῖν (dazu ἡ παρανομία u. παράνομος 2.). — gerecht h. τὰ δίκαια πράττειν; ungerecht h. ἀδικεῖν. — gottlos h. ἀσεβεῖν. — schlecht h. κακουργεῖν. — unüberlegt h. ἀγνωμονεῖν. — thöricht h. ἀφροσύνῃ χρῆσθαι, selten ἀφρονεῖν u. ä., worüber d. betr. *adj.* zu vergleichen sind. — gegen Jmd. h. ποιεῖν τινά τι, auch χρῆσθαι od. προσφέρεσθαί (*P.*) τινι m. entspr. *adv.*, z. B. gut od. schlecht gegen Jmd. h. ποιεῖν τινα ἀγαθόν, κακόν, εὖ (καλῶς), κακῶς ποιεῖν τινα, menschenfreundlich gegen Jmd. h. φιλανθρώπως προσφέρεσθαι od. χρῆσθαί τινι, φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι περί τινα, ungerecht gegen Jmd. h. ἀδικεῖν τινα, περί (εἴς) τινα, ἀδικίᾳ χρῆσθαι περί τινα u. dgl. m. — wie (als) e. Mann h. ἀνδρίζεσθαι, als wackerer Mann h. ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν.

Handeln, das, 1) = Handel 1), w. s. — 2) ἡ πρᾶξις od. Verba.

Handelsangelegenheiten τὰ περὶ τὴν ἐμπορίαν od. τα ἐμπορικά.

Handelsartikel ἡ ἐμπολή, ἐμπορία, τὸ ἐμπόρευμα, ἐμπόριον (?), τὸ ἐμπορικὸν χρῆμα, ὁ ἐμπορικὸς φόρτος, τὸ ὤνιον.

Handelsbündniss, s. Handelsvertrag.

Handelschaft, s. Handel. — H. treiben ἐμπορίαν ποιεῖσθαι, ταῖς ἐμπορικαῖς ἐργασίαις χρῆσθαι, vgl. handeln 1).

Handelsfreiheit etwa ἡ ἐπιμιξία.

Handelsgenosse ὁ κοινωνὸς (ὁ κοινωνῶν od. μετέχων) τῆς πραγματείας u. dgl.

Handelsgericht οἱ περὶ τῶν συμβολαίων δικασταί; in Athen οἱ ναυτοδίκαι. — e. Process vor d. H. ἡ ἐμπορικὴ δίκη, ἡ περὶ συμβολαίων δίκη.

Handelsgeschäft ἡ πραγματεία, τὸ συμβόλαιον, η ἐμπορικὴ ἐργασία, in Geld ὁ χρηματισμός. — H. treiben od. machen ἐμπορεύεσθαι, ἐμπολᾶν τι (m. etw.), πραγματεύεσθαι ἀπ' ἐμπορίας, m. Jmd. συμβόλαια συμβάλλειν (od. bloss συμβάλλειν) τινί od. πρός τινα. — in H. reisen ἐμπορεύεσθαι (χρηματισμοῦ χάριν), ἀποδημεῖν, πορεύεσθαι (*DP.*), πλεῖν κατ' ἐμπορίαν. — ich stehe in H. m. Jmd. γίγνεταί μοι συμβόλαια πρός τινα.

Handelsgesellschaft ἡ ἐμπορικὴ od. ἀπὸ συμβολαίων κοινωνία.

Handelsgesetz ὁ ἐμπορικὸς od. περὶ τῶν συμβολαίων νόμος (steht es collect. οἱ ἐμπ. u. s. w. νόμοι).

Handelsgewicht ὁ ἐμπορικὸς σταθμός.

Handelsgewinn ὁ χρηματισμός, τὸ ἀπὸ τῆς ἐμπορίας κέρδος; ungew. τὰ ἐπικέρδια.

Handelskammer etwa οἱ τοῦ ἐμπορίου προστάται.

Handelskonsul ὁ πρόξενος.

Handelsleute, durch d. *pl.* v. Handelsmann.

handelsmässig ἐμπορικός, ἀγοραστικός 3.

Handelsmann ὁ ἔμπορος (Grosshändler), κάπηλος (Kleinhändler), χρηματιστής (bes. in Geldgeschäften), πραγματευτής (allg. sp.); *pl.* auch οἱ ἀγοραῖοι (Höker).

Handelsplatz τὸ ἐμπόριον.

Handelspolizei οἱ τοῦ ἐμπορίου ἐπιμεληταί; οἱ ἀγορανόμοι (Marktpolizei).

Handelsrecht οἱ ἐμπορικοὶ od. περὶ τῶν συμβολαίων νόμοι.

Handelsreise ἡ κατ' ἐμπορίαν ἀποδημία. — auf H. gehen, s. Handelsgeschäft.

Handelsschiff ἡ ἐμπορικὴ (sp. ἔμπορος) ναῦς; vgl. Kauffahrteischiff.

Handelssperre; e. H. gegen Jmd. einführen πάσης μὲν ἀγορᾶς, πάντων δὲ λιμένων εἴργειν καὶ ἀπελαύνειν τινά.

Handelsstadt τὸ ἐμπόριον.

Handelsstand οἱ ἔμποροι καὶ οἱ κάπηλοι (Gross- u. Kleinhändler).

Handelsstreitigkeit ἡ ἐμπορικὴ δίκη.

Handelsverkehr τὰ συμβόλαια; ἡ ἐπιμιξία (zwischen den Bewohnern fremder Staaten). — ich stehe in H. m. Jmd. γίγνεταί μοι συμβόλαια πρός τινα; die Athener u. Peloponnesier standen in H. ἐπιμιξίαι ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Πελοποννησίοις.

Handelsvertrag αἱ περὶ ἐπιμιξίας συνθῆκαι (zwischen Staaten; auch τὰ σύμβολα in Betreff der Kompetenz der Handelsgerichte); ἡ ἐμπορικὴ συγγραφή od. συνθήκη; τὸ συμβόλαιον (zwischen Privaten), s. Handelsgeschäft.

Handelsvorstand οἱ τοῦ ἐμπορίου προστάται.

Handelswaare, s. Handelsartikel.

Handelswissenschaft ἡ ἐμπορική.

handfertig πρόχειρος, εὐτρεπής 2. — h. machen προχειρίζειν (gew. *M.*), εὐτρεπίζειν (u. *M.*).

Handfessel ἡ χειροπέδη sp., s. Fessel.

handfest στιπτός 3.; s. stark, kräftig.

Handfläche, s. Hand.

Handgeld ἡ πρόδοσις; ὁ ἀρραβών, ῶνος (beim Kaufe; selten τὸ προνόμιον). — e. H. geben ἀρραβωνίζειν sp.

handgemein werden m. Jmd. εἰς χεῖρας ἰέναι, συνιέναι, ἐλθεῖν, συμμιγνύναι (sp. συνάπτειν, συντρέχειν) τινί; ὁμόσε ἰέναι, χωρεῖν, γίγνεσθαί τινι, ἐν χερσὶ γίγνεσθαί τινι; συνάπτειν μάχην τινί od. πρός τινα; συνάπτειν, προσ-, συμ-μιγνύναι τινί; συμβάλλειν (μαχόμενον) τινί od. πρός τινα, συμβάλλειν εἰς μάχην πρός τινα; συμπλέκεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα; ἐκ χειρὸς od. συσταδὸν (sp. συστάδην) μάχεσθαί τινι.

Handgemenge ἡ ἐκ χειρὸς od. συσταδὸν (sp. συστάδην) μάχη, ἡ ἐν συμπλοκαῖς μάχη (σύστασις); od. bloss ἡ συμπλοκή, σύστασις; sp. ἡ χειραψία; auch αἱ χεῖρες in einigen Wendungen, z. B. im H. sein ἐν χερσὶν εἶναι, im H. umkommen ἐν χερσὶ διαφθείρεσθαι *P.*, sich ins H. mit Jmd. einlassen εἰς χεῖρας ἰέναι, συνιέναι, ἐλθεῖν, συμμιγνύναι (sp. συνάπτειν, συντρέχειν) τινί, ἐν χερσὶ γίγνεσθαί τινι; es kommt zum H. μέχρι χειρῶν προχωρεῖ τὸ πρᾶγμα, ὁ ἀγὼν (ἡ μάχη) γίγνεται ἐν χερσίν; es zum H. m. Jmd. kommen lassen εἰς χεῖρας δέχεσθαι od. ὑπομένειν τινά.

Handgicht ἡ χειράγρα, sp. χειραλγία.

handgichtig χειραγρικός 3.

handgreiflich ἐπιπόλαιος 2.; πρό-, κατά-δηλος 2.; σαφής, ἐναργής 2.

Handgriff τὸ πάλαισμα, ἡ παλάμη (selten), sp. τὸ παλάμημα; ἡ μηχανή, τέχνη, τὸ μηχάνημα, τέχνημα; ὁ τρόπος, ἡ ὁδός (Art u. Weise etw. zu bewerkstelligen). — e. H. anwenden παλαμᾶσθαι. — ist es = „Handhabe“, s. d. f. W.

Handhabe ἡ χειρολαβίς, ίδος u. χειρολάβη, ἡ λαβίς, τὸ ἐγχειρίδιον sp.; gew. ἡ λαβή; τὸ οὖς, ὠτός (Henkel); τὸ ὄχανον (ἡ ὀχάνη) u. mehr poet. ὁ πόρπαξ, κος (am Schilde).

handhaben διὰ χειρὸς ἔχειν, διαχειρίζειν (u. *M.*), μεταχειρίζειν (gew. *DM.*, auch *DP.*), παλαμᾶσθαι, sp. χειρίζειν; διοικεῖν (verwalten). — d. Gesetze h. χρῆσθαι τοῖς νόμοις.

Handhabung ἡ διαχείρισις, ὁ διαχειρισμός, ἡ

μεταχείρισις, sp. *ὁ χειρισμός*, *μεταχειρισμός*; *ἡ διοίκησις*.
Handkorb *ὁ κάλαθος*; kleiner H. *τὸ καλάθιον* (*ὁ καλαθίσκος*, *ἡ καλαθίς*, *ίδος*); s. Korb, Körbchen.
Handkuss *τὸ τῆς χειρὸς φίλημα*, od. besser umschr. *τὸ τὴν χεῖρα φιλεῖν* od. *κυνεῖν*. — Jmd. zum H. zulassen *παρέχειν τινὶ τὴν χεῖρα φιλεῖν*. — sprichw. schlimm zum H. kommen *φλαῦρόν τι ἀπολαύειν*.
Handlanger *ὁ ὑπηρέτης*, *ὑπουργός*. — H. sein *ὑπηρετεῖν*, *ὑπουργεῖν*.
Handlangerdienst *ἡ ὑπηρεσία*, *τὸ ὑπηρέτημα*, *ἡ ὑπουργία*, *τὸ ὑπούργημα*. — H. verrichten *ὑπηρετεῖν*, *ὑπουργεῖν*.
Handlangerin *ἡ ὑπηρέτις*, *ιδος*.
Handleitung *ἡ χειραγωγία* sp.
handlich *χειροπληθής* 2., *χειροπληθιαῖος* 3. (dass man es m. der H. fassen kann); *εὐμεταχείριστος* 2. (übtr.).
Handlohn *τὸ χειροδόσιον* sp.; besser *ὁ τῆς ἐργασίας μισθός*.
Handlung 1) Handel, w. s. — als Ort *τὸ πωλητήριον*, auch *ἡ σκηνή* (Bude), *τὸ καπηλεῖον* (Krämerei). — 2) That, Verrichtung: *ἡ πρᾶξις*, *τὸ πρᾶγμα*; *τὸ ἔργον*; *τὸ δρᾶμα* (bes. auf der Schaubühne dargestellt). — e. H. verrichten *ἔργον ἐργάζεσθαι*. — e. H. vollbringen *ἀποτελεῖν* od. *ἀποδεικνύναι ἔργον* od. *πρᾶγμα*. — im Bes. gute, schlechte H. *ἔργον καλόν* od. *κακόν* (*τὸ κακούργημα*, *ἡ κακουργία*). — wolthätige H. *ἡ εὐεργεσία*, *τὸ εὐεργέτημα*, ruchlose H. *τὸ ἀσέβημα* u. dgl. — auch durch Verba, z. B. in allen seinen H. *ὅ τι ἂν ποιήσῃ* (*ὅ τι ποιήσειεν*).
Handlungsbuch *τὸ γραμματεῖον*, *τὰ γράμματα*.
Handlungsdiener *ὁ τοῦ ἐμπόρου* od. *καπήλου ὑπηρέτης*; allg. *ὁ παῖς*, *παιδός*.
Handlungsweise *ὁ τρόπος*, *ἡ ὁδός*; *ἡ αἵρεσις*; *τὸ ἐπιτήδευμα*.
Handmühle *ἡ χειρομύλη*.
Handpferd *ὁ ἐκ δεξιᾶς ζύγιος ἵππος*.
Handreichung *ἡ ὑπηρεσία*, *ὑπουργία*; *τὸ ὑπηρέτημα*, *ὑπούργημα*; *ἡ συνεργία*, sp. *τὸ συνέργημα*; *ἡ ἐπικουρία*, *ἐπικούρησις*; *ἡ βοήθεια*, sp. *τὸ βοήθημα*. — H. thun *ὑπηρετεῖν*, *ὑπουργεῖν*, *συνεργεῖν*, *συνεργάζεσθαι*, *συνεργὸν εἶναι* od. *γίγνεσθαι*, *ἐπικουρεῖν*, *βοηθεῖν*.
Handschlag *ἡ δεξιά*, z. B. d. H. geben *τὴν δεξιὰν διδόναι* od. *ἐμβάλλειν τινί*, *δεξιοῦσθαί τινα*; d. Geben des H. *ἡ δεξίωσις*. — sich d. H. geben lassen *τὴν δεξιὰν λαμβάνειν*. — sich gegenseitig d. H. geben *τὰς δεξιὰς διδόναι καὶ λαμβάνειν*.
Handschreiben *ἡ αὐτόγραφος ἐπιστολή*.
Handschrift 1) das v. Jmd. Geschriebene: *τὸ χειρόγραφον*, *αὐτόγραφον*; *βιβλίον γεγραμμένον* (im Gegensatze zu e. gedruckten Buche); vgl. Abschrift. — 2) Schuldschein: *ἡ συγγραφή*, *τὸ χειρόγραφον*. — ohne H. borgen *ἀσύγγραφα δανείζεσθαι* sp. — 3) d. eigenthüml. Art der Schriftzüge: *ἡ χείρ*, *χειρός*, z. B. seine eigene H. ableugnen *τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα ἀρνήσασθαι*.
handschriftlich 1) geschrieben: *γεγραμμένος* 3., sp. *ἔγγραφος* 2.; *αὐτόγραφος* 2. (eigenhändig). — 2) in Handschriften befindlich: *ἐν τοῖς ἀντιγράφοις* (*ὤν* 3.).
Handschuh *ἡ χείρ*, *χειρός*; *ἡ χειρίς*, *ῖδος*; *ἡ δακτυλήθρα* (Fingerhandschuh).
Handspritze *τὸ χειροσίφωνον* sp.
Handstreich *ἡ ἐπιδρομή*. — durch e. H. einnehmen *ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖν* od. *καταλαμβάνειν*. — e. H. auf e. Ort unternehmen *ἐπιβουλεύειν χωρίῳ*. — Einnahme durch e. H. *ἡ ἐξ ἐπιδρομῆς* (sp. *αὐτοσχέδιος*) *κατάληψις*.
Handteller, s. (flache) Hand.
Handtuch *τὸ χειρόμακτρον*, sp. *χειρεκμαγεῖον*, *ἐκμαγεῖον*; auch wol *τὸ ἡμιτύβιον*.
Handvoll *τὸ δράγμα*; *τὸ χειροπληθές*; auch *βραχύ τι*, *ὀλίγον τι*. — e. H. v. etw. nehmen *δράττεσθαί τινος*. — e. H. Menschen *τοσοίδε* od. *τοσοῦτοι ὄντες*.
Handwagen *ἡ χειράμαξα*, *dem.* *τὸ χειραμάξιον*.
Handwerk 1) *ἡ χειροτεχνία*, *χειροτεχνική* u. selten *χειρωναξία*; gew. *ἡ τέχνη* (alle Arten umfassend), *ἡ δημιουργία* (Gewerbe), *ἐργασία* (Hantierung). — e. niedriges, gemeines H. *ἡ βάναυσος* u. *βαναυσική τέχνη*, *τὸ βάναυσον ἔργον*, *ἡ βαναυσία* (*βαναυσουργία* sp.); e. niedriges H. treiben *βαναυσουργεῖν*, der e. solches treibt *ὁ βάναυσος*, *ὁ βάναυσος τεχνίτης*. — e. sitzendes H. *ἡ ἐπιδίφριος* od. *ἑδραῖος τέχνη*, der e. sitzendes H. treibt *ἐπιδίφριος ἄνθρωπος*, *ἑδραῖος τεχνίτης*. — e. H. treiben *ἐργάζεσθαι*, *ἀσκεῖν*, *ἐπασκεῖν*, *ἐπιτηδεύειν τέχνην*. — e. H. aus etw. machen *ἐργάζεσθαί τι ἐπὶ τέχνῃ*. — Jmd. d. H. legen *παύειν τινὰ ἐπιτηδεύοντα* od. *ποιοῦντά τι*. — Jmd. ins H. greifen *ἀντίτεχνον εἶναί τινι*. im H. erfahren od. geschickt *χειροτεχνικός* 3. — 2) = Zunft, w. s.
Handwerker *ὁ χειροτέχνης*, *χειρῶναξ*, *ακτος*, *δημιουργός*, *τεχνίτης*, *ἐργάτης*; gemeiner H. *ὁ βάναυσος*, *ὁ βάναυσος τεχνίτης*. — der e. sitzendes Handwerk treibt *ἐπιδίφριος ἄνθρωπος*, *ἑδραῖος τεχνίτης*.
Handwerksbrauch *ὁ τῶν χειροτεχνῶν νόμος*.
Handwerksbursch etwa *ὁ τοῦ χειροτέχνου ὑπηρέτης* od. im Zsshange *ὁ παῖς*, *παιδός*.
Handwerksgenosse *ὁ ὁμότεχνος*.
Handwerksleute *οἱ δημιουργοί*.
handwerksmässig *a*) eig. *χειροτεχνικός*, *δημιουργικός* 3. *b*) übtr. *βάναυσος* 2., *βαναυσικός* 3. — etw. h. betreiben *ἀσκεῖν τι ἐκ περιζώματος* od. *περίζωμα ἔχοντα*.
Handwerksmann, s. Handwerker.
Handwerkszeug *τὰ ἐργαλεῖα*.
Handwurzel *ὁ καρπός*.
Hanf *ἡ κάνναβις*, *εως*, sp. *ὁ κάνναβος*, *τὸ καννάβιον*. — v. H. *καννάβινος* 3.
Hanfkorn *τὸ καννάβινον σπέρμα*.
Hanföl *τὸ καννάβινον ἔλαιον*.
Hanfsamen, s. Hanfkorn.
Hanfseil *ὁ καννάβινος σχοῖνος*, *τὸ καννάβινον σχοινίον*.
Hanfstengel *ὁ καννάβινος καυλός*.
Hang *ἡ ἐπιθυμία*, *ὁ ἔρως*, *ἔρωτος*; sp. *ἡ καταφέρεια*; unmässiger, zügelloser H. zu etw. *ἡ τινος ἀκράτεια* (*ἀκρασία*), *ἡ περί τι ἀκολασία* od. *ἀσέλγεια*. — H. zu etw. haben *ἐπιθυμεῖν* u. *ἐρᾶν τινος*, *ἐν ἐπιθυμίᾳ εἶναί τινος*, *ἐπιθυμίᾳ φέρεσθαι* (*P.*) *πρός τι*, *ἀποκλίνειν εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τι*, *ῥέπειν ἐπί* (*πρός*) *τι*; e. unmässigen, zügellosen H. zu etw. haben *ἀκρατῆ εἶναί τινος*, *ἀκόλαστον εἶναι* od. *ἀκολάστως ἔχειν περί* (*πρός*) *τι*. — der e. H. zu etw. hat *καταφερής* u. *κατωφερής*, *ἐπικατάφορος* (2.) *πρός* (*εἴς*) *τι*, besser durch *ἐπιθυμητής* u. *ἐραστής τινος* od. d. entspr. Verba. — der e. H. zum Jähzorn hat *ἀκράχολος* 2., *ὀργίλος* 3. — H. zum Jähzorn *ἡ ὀργιλότης*, *ἀκραχολία*.
hangen, s. hängen 2).
Hanswurst etwa *ὁ γελωτοποιός*.
hantieren *παλαμᾶσθαι*, *διαχειρίζειν* (u. *M.*), *μεταχειρίζειν* (gew. *DM.* u. auch *DP.*), *ἐργάζεσθαι*, *πραγματεύεσθαι*.
Hantierung *ἡ πραγματεία*, *ἐργασία*; vgl. Handwerk.
hapern *ἔχεσθαι* (*ἴσχεσθαι*) *P.* — es hapert m. etw. *ἀπορία ἐστί τινος*. — s. stocken.

haranguieren παρακελευόμενον od. παροξύνοντα λόγους ποιεῖσθαι πρός τινα.
Harem 1) als Ort: ὁ γυναικών, ῶνος, ἡ γυναικωνῖτις, ιδος, sp. τὸ γυναικεῖον, u. selten ἡ γυναικεία; auch durch αἱ γυναῖκες z. B. er ist in seinem H. παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν. — 2) d. Frauen: αἱ γυναῖκες; αἱ γυναῖκες καὶ παλλακίδες.
Harfe τὸ τρίγωνον, ὁ τρίγωνος; ἡ σαμβύκη.
Harfenist ὁ σαμβυκιστής.
Harfenistin, Harfenmädchen ἡ σαμβυκίστρια, τριγωνίστρια.
Harfenspieler, s. Harfenist. [ῥικὸς κτείς.
Harke ἡ ἁρπάγη, ἄμη, sp. ἡ ἀγρεῖφνα, ὁ κηπουharken τῇ ἁρπάγῃ ὁμαλύνειν (d. Boden); τῇ ἁρπάγῃ συνάγειν (z. B. Stroh u. dgl.).
Harlekin, s. Hanswurst. [δυσθυμία.
Harm ἡ λύπη, τὸ ἄλγος, ἡ ἀλγηδών, όνος, ἡ
harmlos ἄλυπος 2. (ohne H.); ἄκακος, εὐήθης 2. (ohne Falsch); ἀβλαβής 2. (unschädlich).
Harmlosigkeit ἡ ἀλυπία; ἡ ἀκακία, εὐήθεια; ἡ ἀβλάβεια.
Harmonie ἡ ἁρμονία, συμφωνία, ὁμοφωνία (in d. Musik); ἡ εὐρυθμία, ἐμμέλεια (in d. Rede u. im Ausdruck); ἡ ἁρμονία, συμφωνία, ἐμμέλεια, εὐαρμοστία, εὐρυθμία (v. d. Uebereinstimmung der einzelnen Theile unter sich u. mit dem Ganzen). — H. der Seelen ἡ ὁμόνοια, sp. ὁμογνωμοσύνη, poet. u. sp. ὁμοφροσύνη. — in H. ὁμογνωμόνως, ὁμονόως, ὁμονοητικῶς.
harmonieren συμφωνεῖν, ὁμοφωνεῖν (in d. Musik); ἁρμόττειν, συναρμόττειν, σύμμετρον εἶναι (v. körperl. Dingen); συμφωνεῖν, ὁμογνωμονεῖν, ὁμονοεῖν, ὁμοφρονεῖν τινι (v. d. Gesinnung). — nicht h. m. etw. ἀπᾴδειν τινός u. ἀπό τινος. — gar nicht h. ἀπᾴδειν ὅλῃ ἁρμονίᾳ. — **harmonierend**, s. d. f. W.
harmonisch ἁρμονικός 3., ἐναρμόνιος 2., sp. ἁρμόνιος 2.; σύμφωνος 2. (in d. Musik); εὔρυθμος, ἐμμελής 2. (in d. Rede u. im Ausdrucke); σύμμετρος, εὐάρμοστος 2. (v. körperl. Dingen); σύμφωνος, ὁμόνους, ὁμογνώμων, poet. u. sp. ὁμόφρων 2., auch ὁμονοητικός 3. (in d. Gesinnung).
harmvoll περίλυπος 2.
Harn τὸ οὖρον, οὔρημα. — d. H. befördernd οὐρητικός 3. — durch d. H. abführen ἀπουρεῖν. — auf d. H. treiben οὖρα ἄγειν, διουρεῖσθαι.
Harnbeschwerden τὰ στραγγουρικὰ (στραγγουριώδη) od. δυσουρικὰ πάθη. [εως.
Harnblase ἡ (οὐρηδόχος od. οὐροδόχος) κύστις,
harnen οὐρεῖν; Blut h. αἷμα οὐρεῖν. — gern h. mögen οὐρητιᾶν. — das H. ἡ οὔρησις, sp. ἀπούρησις. — das H. befördernd οὐρητικός 3. (auch: zum H. geneigt).
Harngang ἡ οὐρήθρα, ὁ οὐρητήρ, ῆρος, ὁ οὐρητικὸς πόρος.
Harnglas ἡ οὐροδόχη, τὸ οὐροδοχεῖον.
Harnisch ὁ θώραξ, κος; kleiner H. τὸ θωράκιον. — d. H. sich anlegen θώρακα ἐνδύεσθαι, περιβάλλεσθαι; θωρακίζεσθαι *P*. — Jmd. e. H. anlegen θώρακα περιβάλλειν τινί, θωρακίζειν τινά. — Verfertiger v. H. ὁ θωρακοποιός. — Händler m. H. ὁ θωρακοπώλης. — e. H. tragend θωρακοφόρος 2. — in H. bringen ἐξοργίζειν. — in H. gerathen ἐξοργίζεσθαι (aor. *P*.).
harnischen, s. panzern.
Harnleiter (im Nabel) ὁ οὔραχος.
Harnröhre, s. Harngang.
Harnruhr, s. Harnzwang.
harntreibend οὐρητικός, διουρητικός 3., οὖρα ἄγων 3., sp. ὑδραγωγός 2.
Harnzwang ἡ στραγγουρία, τὰ στραγγουρικά, ἡ δυσουρία, sp. ἰσχουρία. — d. H. haben στραγγουριᾶν, δυσουρεῖν, sp. ἰσχουρεῖν. — am H. leidend, dazu geneigt στραγγουρικός 3.
Harpune τὸ ἰχθύκεντρον u. ἰχθυόκεντρον, ἡ τρίαινα, ὁ τριόδους, -οντος. — m. d. H. werfen od. anspiessen, s. d. f. W. [λειν; θυννάζειν.
harpunieren τῷ ἰχθυκέντρῳ od. τῇ τριαίνῃ βάλ-
harren ἀνα-, ἐπι-, περι-μένειν, προσδοκᾶν, καραδοκεῖν, προσδέχεσθαι, sp. προσανέχειν τι.
Harren, das, ἡ προσδοκία, sp. καραδοκία; gew.
harsch σκληρός 3.; τραχύς 3. [Verba.
harschen σκληρύνεσθαι, τραχύνεσθαι *P*.
hart 1) eig. στερρός, στερεός, στεριφός 3. (fest); ἀντίτυπος 2. (widerstandsfähig); σκληρός 3. (dürr, spröde); ἀτεράμων u. ἀτέραμνος 2. (nicht zu erweichen, bes. v. Nahrungsmitteln; harter Leib ἀτ. κοιλία); ὠμός 3. (unzeitig, v. Früchten); τραχύς 3. (bes. v. Boden, u. so auch ἀπόκροτος 2., eig. wovon man zurückprallt); sehr h. πρίνινος 3., πρινώδης 2. (h. wie Steineichen), ἀδαμάντινος 3. (h. wie Stahl). — h. machen στερεοῦν, sp. στερροῦν, στεριφοῦν; σκληρύνειν, ἀποσκληρύνειν (bes. im *P*.); sp. σκληροποιεῖν; „h. werden" durch d. *P*. — m. h. Fleische σκληρόσαρκος 2., m. h. Haut σκληρόδερμος 2., m. h. Haaren ὁ, ἡ σκληρόθριξ, -τριχος u. dgl. Compos., die aber in att. Prosa erst seit Arist. vorkommen. — h. Maul (der Pferde) ἡ ἄδικος γνάθος. — 2) übtr. *a*) gegen äussere Eindrücke unempfindlich: σκληρός 3., καρτερικός 3.; ἄκαμπτος (2.) πρὸς πόνους, χειμῶνα u. dgl. *b*) v. Charakter: ἄπειστος, ἀμετάπειστος, δύσπειστος, ἀπειθής, δυσπειθής 2.; ἄκαμπτος (2.) πρός τι, z. B. πρὸς δεήσεις; ἰσχυρογνώμων 2. (unbiegsam, starrsinnig, vgl. halsstarrig); σκληρός, στερεός, στερρός 3. (schroff, streng); ἀνηλεής, ἀνάλγητος u. ἀναλγής 2. (ohne Erbarmen); ἀναίσθητος, ἀπαθής 2. (ohne Gefühl); ἀνεπιεικής 2. (unbillig); ἀπηνής 2. (meist poet., unfreundlich); πικρός, τραχύς 3. (schroff, rauh, herb); ὠμός 3. (roh, grausam); ἀφειδής 2. (schonungslos); χαλεπός, βαρύς 3. (lästig, drückend). — h. begegnen Jmd. χαλεπῶς od. τραχέως προσφέρεσθαί (*P*.) τινι u. πρός τινα, Jmd. h. behandeln τραχέως περιέπειν τινά (selten). — h. halten od. erziehen σκληραγωγεῖν od. τραχέως παιδαγωγεῖν τινα. — h. Erziehung ἡ σκληραγωγία. — h. strafen ἰσχυρῶς od. ἀφειδῶς κολάζειν. — e. h. Kopf θυμὸς πρινώδης, ἦθος πρίνινον. e. h. Mensch ἄνθρωπος οἷον κερασβόλος. *c*) v. Dingen aller Art = streng, schmerzlich, drückend: σκληρός, χαλεπός, πικρός, βαρύς, δεινός, τραχύς 3. — e. h. Strafe χαλεπή, δεινή, μεγάλη τιμωρία; d. härteste Strafe erdulden τὰ ἔσχατα πάσχειν. e. h. Winter χειμὼν τραχύς od. ἰσχυρός. — ich habe nie e. so h. Winter erlebt οὐπώποτε τοσοῦτον ὑπέμεινα χειμῶνα. — es hält h. ἔργον ἐστίν, χαλεπόν ἐστιν, οὐ πάνυ τι ῥᾴδιόν ἐστιν. — dieser Ausspruch klingt zu hart τοῦτο δὴ στερεώτερόν ἐστιν. — h. an etw. ἐν χρῷ τινος, z. B. h. am Lande hinfahren ἐν χρῷ τῆς γῆς παραπλεῖν; od. durch αὐτός, z. B. h. am Flusse παρ' αὐτὸν τὸν ποταμόν. *d*) v. d. Aussprache, d. Ausdrucke: σκληρός, τραχύς 3. — v. h. Sprache, Aussprache τραχύστομος, τραχύφωνος 2., h. Sprache, Aussprache ἡ τραχυστομία, τραχυφωνία sp. — eine h. Ausdrucksweise haben σκληραγωγεῖν τὴν λέξιν, sp. τραχυλεκτεῖν. — h. Ausdruck ἡ τραχυλεξία sp.
hartfüssig ὁ, ἡ τραχύπους, σκληρόπους, -ποδος.
harthaarig ὁ, ἡ σκληρόθριξ, τριχος.
harthäutig σκληρόδερμος 2.
hartherzig σκληροκάρδιος u. σκληρόψυχος 2. (sp.); besser σκληρός 3., ἀνάλγητος u. ἀναλγής 2., ἀνηλεής, ἀνελεήμων 2.; ἀπαθής, ἀναίσθητος 2.

Hartherzigkeit ἡ σκληροκαρδία sp.; besser ἡ σκληρότης, ἀναλγησία, ἀπάθεια, ἀναισθησία.
harthörig δυσήκοος 2., auch ὑπόκωφος 2. — h. sein δυσηκοεῖν.
Harthörigkeit ἡ δυσηκοΐα. [W. u. hartnäckig.
hartköpfig σκληροκέφαλος 2. sp.; übtr. s. d. f.
Hartkopf; er ist e. H. πρίνινόν ἐστι τὸ ἦθος [αὐτοῦ.
hartlehrig δυσμαθής 2.
hartleibig σκληροκοίλιος, σκληροσώματος 2. sp.; besser σκληρὰν (ἀτέραμνον) κοιλίαν ἔχων 3.
Hartleibigkeit ἡ σκληρὰ od. ἀτέραμνος κοιλία.
hartmäulig σκληρόστομος 2.; ἑτερόγναθος 2. (auf d. einen Seite h.).
hartnäckig *a)* v. Pers. ὁ, ἡ σκληραύχην, ενος u. σκληροτράχηλος 2. sp.; besser σκληρός 3., auch σκλ. καὶ ἀντίτυπος (2.); ἰσχυρογνώμων 2.; γλίσχρος 3.; vgl. halsstarrig. *b)* v. Sachen: ἰσχυρός 3. — e. h. Treffen μάχη ἰσχυρά, ἀντίτυπος, καρτερά, auch σκληρά. — h. behaupten διισχυρίζεσθαι.
Hartnäckigkeit ἡ σκληροτραχηλία (erst sp.); besser ἡ σκληρότης, vgl. Halsstarrigkeit.
Hartriegel ἡ κράνεια (selten ἡ κρανία u. sp. κρανέα), auch τὸ κράνον (sp. ἡ κράνος). — d. Frucht des H., s. Kornelkirsche. — von H. κρανέινος 3., sp. κράνειος u. κράνινος 3.
hartrindig τραχύφλοιος 2.
hartschalig σκληρόστρακος, τραχυόστρακος 2.
Harz ἡ ῥητίνη; ἡ πεύκη. — m. H. angemachter Wein ὁ ῥητινίτης οἶνος. — nach H. riechen od. schmecken ῥητινίζειν. — m. H. überziehen ῥητινοῦν. — ohne H. ἄπευκος 2.
harzig ῥητινώδης 2. — h. sein ῥητινίζειν.
Harzklumpen (an Bäumen) ὁ ἰξός.
haschen 1) etw.: αἱρεῖν (als *P.* gilt ἁλίσκεσθαι); κατα-, συλ-λαμβάνειν. — 2) nach etw. h.: θηρᾶν (u. *M.*), θηρεύειν τι, ἐφίεσθαί τινος, διώκειν, ζητεῖν τι; gierig nach etw. h. γλίχεσθαί τινος, χάσκειν πρός τι.
Haschen, das, ἡ σύλληψις, κατάληψις. — das H. nach etw. ἡ θήρα, θήρευσις, τὸ θήρευμα, ἡ ἔφεσις, ζήτησις; gew. Verba.
Hase ὁ λαγώς, sp. λαγωός; ὁ πτώξ, πτωκός; ὁ δασύπους, ποδος. — v. H. λαγῷος, δασυπόδειος 3.
Haselhuhn ὁ ἀτταγᾶς, ᾶ; ὁ ἀτταγήν, ῆνος.
Haselnuss τὸ Ποντικὸν od. λεπτὸν κάρυον; τὸ λεπτοκαρυον.
Haselruthe ἡ Ποντικῆς καρύας ῥάβδος.
Haselstaude ἡ Ἡρακλεῶτις (Ἡρακλεωτικὴ) od.
Haselwurz τὸ ἄσαρον. [Ποντικὴ καρύα.
Hasenauge; der e. H. hat λαγώφθαλμος 2. — diese Krankheit τὸ λαγώφθαλμον.
Hasenbalg τὸ λαγῷον δέρμα.
Hasenbraten τὰ λαγῷα, m. u. ohne κρέα.
Hasenfett τὸ λαγῷον στέαρ. [λαγὼς ἐστιν.
Hasenfuss ὁ λαγῷος πούς. — übtr. er ist e. H.
Hasenhaar τὸ λαγῷον τρίχωμα; ἡ λαγῴα θρίξ.
Hasenhecke τὸ λαγωτροφεῖον sp.
Hasenherz; er hat e. H. λαγὼς ἐστιν.
Hasenjagd ἡ τῶν λαγῶν θήρα. — auf d. H. gehen ἐξιέναι λαγὼς θηρασόμενον.
Hasenklee ἡ λαγώπους, ποδος.
Hasenklein ἡ μίμαρκυς, υος.
Hasenkümmel τὸ λαγωκύμινον.
Hasenpfeffer, s. Hasenklein.
Hasenpfötchen, s. Hasenklee.
Hasenscharte τὸ λαγώχειλον. — m. e. H. λαγώ-
hasenschartig λαγώχειλος 2. [χειλος 2.
Hasenschwanz ἡ λαγὼ κέρκος.
Hasenweizen ὁ λαγώπυρος.
Haspel τὰ τροχίλια, sp. ἡ τροχαλία, τροχιλία; ὁ
haspeln ὀνεύειν; πηνίζεσθαι. [ὄνος, ὀνίσκος.
Hass τὸ μῖσος (gegen Jmd. τινός, κατά τινος, πρός u. ἐπί τινα); τὸ ἔχθος u. häufiger ἡ ἔχθρα (Feindschaft, gegen Jmd. τινός, εἴς u. πρός τινα); ἡ ἀπέχθεια (Verfeindung, m. Jmd. πρός τινα); ἡ δυσμένεια (feindselige Gesinnung). — aus H. μίσει, ὑπὸ μίσους, κατ' ἔχθος, ὑπ' ἔχθους, aus H. gegen Jmd. κατ' ἔχθος τινός, τῷ ἔχθει τινός od. πρός τινα. — H. gegen Jmd. hegen μῖσος ἔχειν τινός, ἔχθραν ἔχειν πρός τινα, ἔχθραν ποιεῖσθαι εἴς τινα, δι' ἔχθρας ἐλθεῖν τινι, vgl. hassen. — Jmd. zum H. gegen Jmd. verleiten προάγειν τινὰ εἰς μῖσός τινος, μῖσός τινος ἐμποιεῖν τινι, καθιστάναι τινὰ εἰς ἔχθραν τινί, διαβάλλειν τινὰ πρός τινα. — sich Jmds. H. zuziehen μῖσος κτᾶσθαί τινος, εἰς ἔχθραν ἀφικνεῖσθαί τινι, ἀπεχθάνεσθαί τινι u. πρός τινα, ἀπεχθῆ γίγνεσθαί τινι, auch ἀπέχθεια γίγνεταί τινι πρός τινα. — es entsteht bei Jmd. H. gegen Jmd. μῖσός τινος ἐγγίγνεταί τινι. — es zieht etw. Jmd. H. zu μῖσος od. ἀπέχθειαν ἔχει (φέρει) τί τινι. — H. gegen d. Wissenschaften, gegen d. Volksregierung ἡ μισολογία, μισοδημία; u. so bei Sp. noch ähnliche Compos., wie μισοτεκνία, μισοπονία u. dgl.
hassen μισεῖν, ἐχθαίρειν, selten ἐχθραίνειν τι u. τινά; δυσχεραίνειν τι u. τινά, auch τινί, ἐπί τινι, κατά τινος, περί (πρός) τι; vgl. „Hass hegen gegen Jmd." unter „Hass." — „gehasst werden" durch d. *P.*, auch μῖσος ἔχειν πρός (παρά) τινος, εἰς μῖσος καταστῆναι; auf's Aeusserste gehasst werden v. Jmd. μισεῖσθαι (*P.*) ἔσχατον μῖσος ὑπό τινος. — Ausserdem merke man noch, dass „hassend" m. e. Object gew. durch Compos. wiedergegeben wird, z. B. d. Menschen, d. Guten, d. Barbaren hassend μισάνθρωπος, μισόχρηστος, μισοβάρβαρος 2. u. dgl. m. — **gehasst** μισητός 3., εὐμίσητος 2.
hassenswerth μισητέος 3.; sp. ἀξιομίσητος u. ἀξιομισης 2.
Hasser ὁ ἐχθρός, od. *part.* v. „hassen."
Hast ἡ σπουδή, τὸ τάχος; ἡ ὁρμή; ἡ προπέτεια (Voreiligkeit). — in H., s. hastig (*adv.*).
hastig ἐπισπερχής 2.; σπουδαῖος, ταχύς 3.; προπετής 2. — als *adv.* ἐπισπερχῶς, σπουδαίως, σπουδῇ, σὺν σπουδῇ, διὰ σπουδῆς, κατὰ σπουδήν, ὑπὸ (μετὰ) σπουδῆς; ταχέως, ταχύ, τάχα, ἐν τάχει, κατὰ τάχος, μετὰ (διὰ) τάχους; προπετῶς. — h. fliehen προτροπάδην od. προπετῶς φεύγειν; h. Flucht ἐξαισία φυγή. — h. essen λαιμάττειν; h. Essen ἡ (περὶ τὴν τροφὴν) λαιμαργία.
Hastigkeit, s. Hast.
Haube ὁ κεκρύφαλος (Haarnetz); ὁ σάκος, ἡ μίτρα (Kopftuch); ἡ καλύπτρα (e. Schleiertuch; ebenso τὸ κάλυμμα, was aber auch „eine Art Kaputze" bezeichnet). — bei d. Vögeln ὁ λόφος. — unter d. H. bringen, s. verheiraten; sie ist glücklich unter d. H. gebracht εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα.
Haubenlerche ὁ, ἡ κορυδός (κόρυδος), κορυδαλός (κορύδαλος).
Hauch τὸ πνεῦμα, ἡ πνοή, ἀναπνοή (Athem); ἡ αὔρα (Lufthauch, Luftzug).
hauchen πνεῖν, φυσᾶν; von sich h. ἀπο-, ἐκπνεῖν. — e. Buchstaben h. (m. e. Hauche aussprechen) δασύνειν.
hauchlos (v. Buchstaben) ψιλός 3.
Haue, s. Hacke.
hauen *a)* e. Hieb führen: καταφέρειν (τῷ ξίφει od. τὸ ξίφος). — sprichw. über d. Schnur h. ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν καὶ ἅλλεσθαι. *b)* e. Hieb versetzen: παίειν, πλήττειν, κόπτειν, πατάσσειν τινά (τῷ ξίφει u. dgl.); sp. καταφέρειν τὸ ξίφος τινί, καθικνεῖσθαί τινος βακτηρίᾳ. — m. d. Peitsche h. μαστιγοῦν, m. Ruthen h. ῥα-

βδίζειν. *c)* durch e. Hieb trennen od. spalten: *κόπτειν, τέμνειν, σχίζειν.* — Holz h. *τέμνειν, σχίζειν ξύλα.* — auseinander h. *διακόπτειν, διατέμνειν, διασχίζειν.* *d)* durch Hauen gestalten, in Stein h.: *γλύφειν, κολάπτειν, ἐγκολάπτειν,* sp. *λιθοτομεῖν.* — einen Weg durch d. Wald h. *ὁδὸν τέμνειν δι᾽ ὕλης.*

Hauen, das, *ἡ πληγή, κοπή, τομή*; m. d. Peitsche *ἡ μαστίγωσις*; v. Steinen *ἡ λιθοτομία*; das H. aus Stein *ἡ γλυφή*; doch überall sind d. Verba gew.

Hauer, s. Hauzahn.

Haufe *ὁ σωρός, τὸ σώρευμα,* sp. *ἡ σωρεία; ὁ θωμός,* selten *ὁ θημών, ῶνος* (v. Leblosem); *τὸ χῶμα* (e. H. v. Erde); *τὸ πλῆθος* (v. Leblosem u. Lebendem); *ἡ ἀγέλη* (Herde); *ὁ ὅμιλος* (Schwarm); *ὁ ὄχλος* (grosser, ungeordneter H. v. Menschen); *ὁ κολοσυρτός* (meist poet., wirrer, lärmender H.); *τὸ στῖφος* (Schaar, bes. v. Soldaten, wie *ἡ τάξις*). — der grosse H. (d. i. d. Masse der Menschen) *τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί,* auch *ὁ ὄχλος; ὁ πολὺς ὅμιλος* (Hdt.). — auf e. H. bringen, s. aufhäufen, häufen. — über d. H. werfen *καταβάλλειν, καταστρέφειν, ἀνατρέπειν, καθαιρεῖν, συγχεῖν*; über d. H. fallen *κατα-, συμ-πίπτειν,* od. durch d. *P.* d. vhg. Verba. — in H., s. haufenweis.

haufenweis *σωρηδόν, χύδην* (v. Leblosem); *ἀγεληδόν* (v. Belebtem); auch durch d. *adj. ἀγελαῖος, ἀθρόος* 3., *συχνός* 3., z. B. h. zusammenkommen *ἀ-* [*θρόους συνέρχεσθαι.*

Hauhechel *ἡ ὄνωνις, ιδος.*

Haupt 1) eig. *ἡ κεφαλή.* — zu Häupten *ὑπὲρ κεφαλῆς.* — d. Feind auf's H. schlagen = vollkommen besiegen od. vernichten. — das falle auf dein H. *ἐς κεφαλὴν τρέποιτο σοί, ἐς κεφαλὴν σοί, σοὶ ἐς κεφαλήν*; das lasse Gott auf dein H. fallen *ταῦτα σοὶ οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν.* — d. Schuld v. dem Geschehenen auf d. H. Jmds. laden *τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλήν τινος ἀνατιθέναι.* — 2) übtr. *a)* d. oberste Theil einer Sache: *ἡ κεφαλή, κορυφή, τὸ ἄκρον,* selten *ὁ κόρυμβος.* *b)* d. Oberste, Führer: *ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ πρῶτος, ὁ πρωτεύων, οντος, ὁ κορυφαῖος*; d. Häupter der Stadt *οἱ πρωτεύοντες ἐν τῇ πόλει.* — H. v. etw. sein *ἄρχειν, ἡγεῖσθαι; πρωτεύειν ἔν τισιν.* — vgl. Oberhaupt. *c)* das Hauptsächlichste: *τὸ κεφάλαιον*; od. durch d. *adj. πρῶτος, κύριος* 3., d. *superl. πλεῖστος, μέγιστος,* das *adv. μάλιστα*; vgl. d. ff. WW.

Hauptabschnitt *τὸ κεφάλαιον.*

Hauptabsicht *ἡ κυρία* od. *κρατίστη γνώμη,* od. umschr. *ὃ βούλομαι* (*σκοπῶ* u. dgl.) *μάλιστα.*

Hauptader *ἡ ἀρτηρία.*

Hauptaltar *ὁ πρῶτος* od. *μέγιστος βωμός.*

Hauptanführer *ὁ κύριος* od. *κυριώτατος ἄρχων, οντος; ὁ πρωτεύων (-οντος) ἐν πᾶσιν.*

Hauptangelegenheit *τὸ μέγιστον* od. *κυριώτατον* (m. u. ohne *πρᾶγμα*).

Hauptangriff *ἡ πανστρατιᾷ γενομένη προσβολή* (m. d. Gesammtmacht unternommener A.); *ἡ ῥοπὴν ἔχουσα προσβολή* (entscheidender A.); *ἡ μεγίστη* od. *μάλιστα προσβολή* (der heftigste A.). — wo d. H. auf d. Feinde erfolgte *ἔνθα μάλιστα προσέβαλον τοῖς πολεμίοις.*

Hauptanker *ἡ μεγίστη τῶν ἀγκυρῶν.*

Hauptanliegen umschr. *οὗ τις μάλιστα δεῖται* od. *βούλεται τυχεῖν.*

Hauptanstifter *ὁ αἰτιώτατος, ὁ ἀρχηγός.*

Hauptantrieb *ἡ μεγίστη ὁρμή.*

Hauptarbeit *τὸ μέγιστον* od. *κυριώτατον ἔργον.*

Hauptarmee *τὸ τῆς στρατιᾶς πλῆθος, ἡ πλείστη* [*στρατιά.*

Hauptartikel *τὸ κεφάλαιον.*

Hauptaugenmerk; sein H. auf etw. richten *μάλιστα σκοπεῖν τι.*

Hauptbedeutung *ὁ κύριος νοῦς, ἡ κυρία διάνοια.*

Hauptbedingung *τὸ πρῶτον* od. *τὸ μέγιστον τῶν συγκειμένων* od. *ῥητῶν*; od. umschr., z. B. dies zur H. machen *τοῦτο μάλιστα ἀξιοῦν παρά τινος.* — das Geld ist d. H. des Verkehres *τὸ νόμισμα στοιχεῖόν ἐστι τῆς ἀλλαγῆς.*

Hauptbegebenheit *τὸ ἀξιολογώτατον πρᾶγμα, τὸ μέγιστον ἔργον.*

Hauptbenennung *τὸ κύριον ὄνομα.*

Hauptbeschäftigung *τὸ ἐπιτήδευμα*; od. umschr., z. B. dies ist seine H. *τοῦτο μάλιστα ἐπιτηδεύει.*

Hauptbeschwerde *τὸ δεινότατον, χαλεπώτατον, βαρύτατον* (d. grösste Last); *τὸ μέγιστον ἔγκλημα* (die bedeutendste Klage).

Hauptbestandtheil *τὸ στοιχεῖον, ἡ ἀρχή,* od. umschr. *ἐξ οὗ σύγκειταί τι μάλιστα* od. *ὃ ὕπεστί τινι μάλιστα.* — d. H. der Mischung ist Gold *συγκέκραται χρυσὸς πλεῖστος.*

Hauptbeweis *τὸ μέγιστον τεκμήριον*; od. umschr. d. H. dafür ist folgendes *δῆλον δὲ μάλιστα ἐκ τῶνδε, τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα τόδε, τεκμήραιτο δ᾽ ἄν τις μάλιστα ἐκ τοῦδε.*

Hauptbinde, s. Kopfbinde.

Hauptbuch *τὸ γραμματεῖον, τὰ γράμματα.*

Haupteigenschaft *τὸ μάλιστα ἴδιον, ὃ μάλιστα ἴδιόν ἐστί τινος, ᾧ τις μάλιστα διαφέρει τῶν ἄλλων.* — s. Hauptwirkung.

Haupteigenthümlichkeit, s. d. vhg. W.

Haupteingang *ἡ κοινὴ εἴσοδος.*

Hauptentscheidung *ἡ περὶ τῶν μεγίστων* od. *ὅλων κρίσις; ἡ κυρία γνώμη* od. *κρίσις* (beim Gerichte).

Hauptergebniss *τὸ κεφάλαιον, τὸ κεφαλαίωμα.*

Hauptfach *τὸ ἐπιτήδευμα*; od. umschr. *ὅ τις μάλιστα ἐπιτηδεύει, περὶ ὅ τις μάλιστα σπουδάζει, περὶ ὅ τις πλείστην σπουδὴν ποιεῖται.*

Hauptfall *ἡ κυρία πτῶσις.*

Hauptfehler *τὸ μέγιστον ἁμάρτημα*; sein H. war dass … *τὸ δὲ μέγιστον ἥμαρτε* m. entspr. *part.*

Hauptfeind *ὁ ἔχθιστος (ἁπάντων).*

Hauptfestung *τὸ ἐχυρώτατον τεῖχος.*

Hauptfluss *ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν.*

Hauptfrage *τὸ μέγιστον ἐρώτημα.* — das ist d. H. *τοῦτο ζητεῖται μάλιστα, τοῦτο μάλιστα σκεπτέον* u. dgl.

Hauptgebäude *ὁ οἶκος* (opp. *τὸ παροικοδόμημα*).

Hauptgedanke *τὸ κεφάλαιον.*

Hauptgegenstand *τὸ κεφάλαιον*; od. umschr., z. B. d. H. seiner Rede war *εἶπε δὲ μάλιστα περὶ* [*τοῦδε.*

Hauptgericht *τὸ ὄψον.*

Hauptgeschäft *τὸ ἔργον* (opp. *πάρεργον*); vgl. Hauptbeschäftigung.

Hauptgewährsmann *τὸ κεφάλαιον.*

Hauptgewinn *τὸ πρωτεῖον,* gew. *pl.*

Hauptgrund *τὸ κεφάλαιον; τὸ μέγιστον τεκμή-* [*ριον.*

Hauptgrundsatz *τὸ πρῶτον ἀξίωμα; τὸ στοι-* [*χεῖον.*

Haupthaar, s. Haar.

Haupthandlung (in e. Drama) *ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις, τὸ τοῦ δρ. κεφάλαιον.*

Hauptheer, s. Hauptarmee.

Hauptheld (in e. Drama) *ὁ πρωταγωνιστής, πρωτολόγος.* — seine Rolle *ἡ πρωτολογία.* — H. sein *πρωταγωνιστεῖν.*

Haupthinderniss *τὸ μέγιστον ἐμπόδιον* (*ἐμπόδισμα*), od. umschr. *ὃ μάλιστα ἐμποδίζει, ἐμποδών ἐστιν* od. *κωλύει.*

Hauptinbegriff *τὸ κεφάλαιον, ἡ κορυφή.*

Hauptinhalt *τὸ κεφάλαιον.*

Hauptirrthum *τὸ μέγιστον ἁμάρτημα* od. *σφάλμα.* — er begieng d. H. dass … *μέγιστον (μάλιστα) δὲ ἥμαρτε* m. entspr. *part.*

Hauptklage τὸ μέγιστον ἔγκλημα od. τῶν ἐγκλημάτων (τῶν κατηγορημένων, κατηγορουμένων, κατηγορημάτων).
Hauptkommando ἡ ἀρχή od. ἡγεμονία (τοῦ παντός); τὸ κράτος.
Hauptkorps, s. Hauptarmee.
Hauptkrankheit ἡ μεγίστη (δεινοτάτη) τῶν νόσων; ist es = tödtliche K. τὸ θανάσιμον νόσημα.
Hauptkunst ἡ μεγίστη τέχνη.
Hauptlager etwa τὸ τῆς ἰσχύος στρατόπεδον, od. umschr. ἔνθα ἐστρατοπέδευται τὸ πλῆθος τῆς [στρατιᾶς.
Hauptlaster τὸ μέγιστον τῶν κακῶν.
Hauptlehre ὁ κύριος λόγος.
Hauptleute durch d. *pl.* v. „Hauptmann", w. s.
Hauptmacht ἡ πλείστη od. πολλὴ δύναμις, τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς, τὸ κράτιστον, ἡ ἰσχύς, ύος.
Hauptmahlzeit τὸ δεῖπνον. — d. H. halten δειπνεῖν u. δειπνοποιεῖσθαι.
Hauptmangel, umschr. z.B. es entstand im Heere e. H. an Getreide ἐπέλιπε δὲ μάλιστα τὸν στρατὸν ὁ σῖτος.
Hauptmann ὁ λοχαγός, ταξίαρχος (selten ταξιάρχης). — H. sein λοχαγεῖν, ταξιαρχεῖν.
Hauptmannsstelle ἡ λοχαγία, ταξιαρχία. — e. H. bekleiden, s. d. vhg. W.
Hauptmeinung ἡ κυρία γνώμη.
Hauptmittel τὸ μέγιστον ἐπικούρημα (φάρμακον, poet. u. sp. ἀλέξημα; gegen e. Uebel κακοῦ); τὸ μέγιστον μηχάνημα (um e. Zweck zu erreichen).
Hauptmoment ἡ μεγίστη ῥοπή; vgl. Hauptpunkt.
Hauptname τὸ κύριον ὄνομα.
Hauptneigung ἡ μεγίστη σπουδή (ὁρμή, ἐπιθυμία).
Hauptperson ὁ πρωτεύων, οντος, ὁ πρῶτος, ὁ κύριος (κυριώτατος); auch τὸ κεφάλαιον; ὁ ἀρχηγός, ὁ αἰτιώτατος (bei e. Unternehmen). — bei etw. ὁ πρωταγωνιστής τινος. — in e. Drama, s. Hauptheld.
Hauptpflicht τὸ μέγιστον τῶν προσηκόντων (καθηκόντων). — es ist d. H. Jmds. πάνυ od. μάλιστα ἔστι τινός.
Hauptplan umschr. ὅ τις βούλεται (σκοπεῖ, μη[χανᾶται) μάλιστα.
Hauptpriester ὁ ἀρχιερεύς, selten ὁ ἀρχιέρεως, ω. — d. Würde des H. ἡ ἀρχιερωσύνη sp. (ἡ ἀρχιερεία unbelegt).
Hauptpunkt τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον. — den H. nach ἐν κεφαλαίῳ u. κεφαλαίοις, ἐπὶ κεφαλαίων (selten ἐπὶ κεφαλαίου); nur den H. nach βραχυτάτῳ κεφαλαίῳ. — die H. zusammenfassen κεφαλαιοῦν, τὸ κεφάλαιον συνάγειν (dazu ἡ κεφαλαίωσις); die H. wiederholend zusammenfassen ἀνακεφαλαιοῦν, ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τι (dazu ἡ ἀνακεφαλαίωσις).
Hauptquartier ἡ στρατηγικὴ (στρατηγὶς) σκηνή; τὸ στρατήγιον; im Zshange auch οἱ στρατηγοί.
Hauptquelle umschr. ἀφ' (ἐξ) οὗ λαμβάνει τις μάλιστα τὰς προσόδους od. τὰς μεγίστας προσόδους; vgl. Hauptursache.
Hauptrechnung τὸ κεφάλαιον.
Hauptregel τὸ στοιχεῖον.
Hauptrolle *a*) eig. (im Drama) ἡ πρωτολογία. — d. H. spielen πρωταγωνιστεῖν. — der d. H. spielt ὁ πρωταγωνιστής, πρωτολόγος. *b*) übtr. τὸ πρωτεῖον, gew. *pl.* — d. H. spielen τὰ πρωτεῖα ἔχειν, πρωτεύειν.
Hauptsache τὸ κεφάλαιον, ἡ κορυφή, τὸ μέγιστον, τὸ κύριον; τὸ σῶμα; H. bei etw. ἡ ἡγεμονία τινός. — der H. nach, s. Hauptpunkt.
hauptsächlich κύριος, κυριώτατος, μέγιστος, πλεῖστος, πρῶτος 3. — *adv.* μάλιστα, τὸ μέγιστον, πρῶτον u. πρῶτα.
Hauptsatz τὸ κεφάλαιον, ἡ ὑπόθεσις (in d. Rede); ἡ πρώτη θέσις (in d. Grammatik); τὸ ἀξίωμα (in d. Philosophie u. Mathematik).
Hauptschaden ἡ μεγίστη βλάβη od. umschr. ὃ μάλιστα βλάπτει.
Hauptschlacht ἡ ἰσχυρὰ od. καρτερὰ μάχη (heftige Schlacht); ἡ κυριωτάτη od. ῥοπὴν ἔχουσα μάχη (entscheidende Schlacht).
Hauptschmuck ὁ μέγιστος κόσμος; vgl. Kopfputz.
Hauptschuld τὸ μέγιστον χρέος. — H. v. etw. ἡ μεγίστη αἰτία; d. H. an etw. haben αἰτιώτατον εἶναί τινος.
Hauptschuldner ὁ πλεῖστα ὀφείλων, οντος.
Hauptschule etwa τὸ πρῶτον τῶν διδασκαλείων.
Hauptsitz ἡ ἀρχή. — d. Uebel hat seinen H. im Magen ἐν τῇ γαστρὶ μάλιστα ἵδρυται τὸ κακόν. — Athen war d. H. der Weisheit αἱ Ἀθῆναι ἦσαν οἷον μητρόπολις (od. πρυτανεῖον) τῆς σοφίας.
Hauptsorge ἡ μεγίστη φροντίς; gew. umschr., z.B. das ist meine H. τοῦτο μάλιστα σκοπῶ, μέλει μοι μάλιστα τούτου u. dgl.
Hauptstadt ἡ μητρόπολις, ἡ πρώτη πόλις.
Hauptstärke ἡ ἰσχύς, ύος, τὸ κράτος. — d. H. des Heeres τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς — seine H. besteht in ... δεινότατός ἐστι m. f. *inf.*
Hauptstamm (e. Volkes) τὸ πρωτεῦον φῦλον; vgl. Kapital.
Hauptstrasse ἡ στειβομένη ὁδός; ἡ λεωφόρος (sp. ἡ λεωφόρος ὁδός). — in d. Stadt ἡ μεγάλη ἀγυιά, auch ἡ πλατεῖα.
Hauptstrom τὸ πλεῖστον ὕδωρ (in e. Flussbette); vgl. Hauptfluss.
Hauptstudium umschr. ὃ μελετᾷ τις μάλιστα.
Hauptstück τὸ κεφάλαιον; H. v. etw. ἡ ἡγεμονία [τινός.
Hauptsumme τὸ κεφάλαιον.
Haupttheil τὸ πλεῖστον μέρος.
Hauptthor αἱ πύλαι (opp. ἡ ῥινοπύλη).
Hauptthüre αἱ θύραι (opp. ἡ παράθυρος).
Haupttreffen, s. Hauptschlacht.
Haupttugend ἡ μεγίστη ἀρετή.
Hauptübel τὸ μέγιστον κακόν.
Hauptumstand, s. Hauptsache.
Hauptunterschied ἡ μεγίστη διαφορά, od. umschr. ᾧ τίς τινος πλεῖστον (μάλιστα) διαφέρει.
Haupturheber ὁ ἀρχηγός; ὁ αἰτιώτατος, sp. πρωταίτιος.
Hauptursache ἡ πρώτη od. μεγίστη αἰτία; ἡ ἀρχή; v. Pers. s. d. vhg. W.
Hauptveränderung ἡ τῶν πάντων μεταβολή.
Hauptveranlassung, s. Hauptursache.
Hauptverbrechen τὸ μέγιστον od. δεινότατον κακούργημα.
Hauptverlust ἡ μεγίστη βλάβη. — e. H. erleiden τὰ μέγιστα βλάπτεσθαι *P.*
Hauptvermögen τὸ κεφάλαιον.
Hauptversehen τὸ μέγιστον σφάλμα.
Hauptvorwurf τὸ μέγιστον ἔγκλημα.
Hauptwache etwa τὸ ἐν ἀγορᾷ φυλακτήριον.
Hauptwerk τὸ κεφάλαιον; τὸ μέγιστον ἔργον.
Hauptwort, s. Substantivum.
Hauptzeuge ὁ κυριώτατος μάρτυς, ρος.
Hauptzierde, s. Hauptschmuck.
Hauptzug ὁ κύριος τύπος od. χαρακτήρ, ῆρος.
Hauptzweck, s. Hauptabsicht.
Hauptzweig, s. Einkünfte.
Haus ἡ οἰκία, ἡ οἴκησις, τὸ οἴκημα, ἡ στέγη (als Wohnung; ἡ οἰκία aber auch „Hausstand, Familie"); ὁ οἶκος (bes. Hausstand, Familie); vgl. Hauswesen, Hausleute, Familie. — im H. ἔνδον (opp. ἔξω ausser dem H.). — zu H. ἔνδον (in d. Wohnung); οἴκοι (in d. Heimat, opp. ἐπὶ ξένης, ἔξω in d. Fremde). — zu H. sein ἔνδον εἶναι (in

d. Wohnung), οἴκοι εἶναι, ἐν-, ἐπι-δημεῖν (in d. Heimat); nicht zu H. sein ἔξω εἶναι, θυραυλεῖν (in d. Wohnung), ἐκδημεῖν (in d. Heimat); irgendwo zu H. sein ἱδρῦσθαί που τὴν οἴκησιν; übtr. in etw. zu H. sein ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός. — zu H. essend οἰκόσιτος 2. (dazu ἡ οἰκοσιτία). — nach H. ἐπ' οἴκου, οἴκαδε; nach H. kommen οἴκαδε ἐπανελθεῖν (in d. Wohnung u. Heimat), ἐπιδημεῖν (ἐκ τῆς ἀποδημίας; in d. Heimat). — vom H. her οἴκοθεν. — aus dem H. (dem Innern des H.) ἔνδοθεν. — vom H. entfernt sein ἀπ' οἴκου εἶναι, ἀποδημεῖν οἰκίας. — Jmd. nicht in's H. lassen ἀποκλείειν od. ἀπείργειν τινὰ τῆς οἰκίας; Jmd. in's H. lassen δέχεσθαι od. εἰσδέχεσθαί τινα εἰς τὴν οἰκίαν. — d. H. hüten οἰκουρεῖν. — e. H. bauen οἰκοδομεῖν (M. für sich bauen). — H. halten, d. H. verwalten οἰκεῖν, διοικεῖν, οἰκονομεῖν τὸν οἶκον, ταμιεύειν (u. M.). — sein H. bestellen ἐπιμελεῖσθαι (DP.) τῶν ἑαυτοῦ; auch διαθήκας ποιεῖσθαι (sein Testament machen). — sein H. zerrütten od. zu Grunde richten οἰκοφθορεῖν. — v. H. zu H. gehen περιπορεύεσθαι (DP.) τὰς οἰκίας. — ohne H., ohne H. u. Hof ἄοικος 2. — Herr (Frau) des H., s. Hausherr, Hausfrau; d. Leute im H. οἱ κατ' οἶκον, οἱ οἰκέται. — mit dem ganzen H. πανοικίᾳ, πανοικεσίᾳ (-κησίᾳ), sp. πανοικεί (-κί) u. auch adj. πανοίκιος 2. — aus e. grossen H. stammen οἰκίας μεγάλης εἶναι, v. gutem H. sein οἰκίας ἀγαθῆς εἶναι. — v. H. aus ἐξ ἀρχῆς. — v. H. aus geringe Mittel haben ἀπὸ μικρῶν ὁρμᾶσθαι (DP.). — Bildung haben, so viel man in's H. braucht παιδείαν ἔχειν ὅσον ἑαυτῷ ἱκανήν. — v. H. u. Hof vertreiben, s. Hof.

Hausaltar ἡ ἑστία.

Hausarbeit τὰ ἔνδον od. κατ' οἶκον ἔργα; auch bloss τὰ ἔργα.

Hausarrest ἡ κατ' οἶκον φυλακή. — Jmd. H. geben φυλάττειν τινὰ κατ' οἶκον, εἰργνύναι τινὰ ἐν οἴκῳ; auch ἐν ἀδέσμῳ φυλακῇ ἔχειν τινά; in milderer Form ἀπαγορεύειν τινὶ ἔνδοθεν μὴ κινεῖσθαι.

Hausarzt etwa ὁ οἰκεῖος ἰατρός.

Hausbau ἡ οἰκοδομία, ἡ οἰκοδόμησις, ἡ οἰκίας κατασκευή.

Hausbesitzer ὁ ἔχων od. κεκτημένος οἰκίαν; vgl. Hausherr.

Hausbrauch τὰ κατ' οἶκον νομιζόμενα.

Hausbuch τὸ γραμματεῖον; sp. ἡ ἐφημερίς, ίδος.

Hausdieb ὁ οἰκετικὸς κλέπτης.

hausen 1) wohnen: οἰκεῖν, διαιτᾶσθαι (DP.), διατρίβειν. — 2) lärmen, toben, w. s. — 3) arg od. übel h. = wirthschaften: κακῶς οἰκεῖν od. διοικεῖν; übh. = übel m. etw. verfahren: κακῶς χρῆσθαί τινι, κακῶς διατιθέναι τι. — d. Feinde hausen übel in d. Lande οἱ πολέμιοι κακοποιοῦσι τὴν χώραν.

Hausen, der, ὁ ἀντακαῖος (ἡ ἰχθυόκολλα).

Hausenblase ἡ ἰχθυόκολλα.

Hausflur ὁ θυρών, ῶνος, selten ὁ πρόδομος.

Hausfrau ἡ δέσποινα; erst sp. ἡ οἰκοδέσποινα, ἡ στεγανόμος.

Hausfreund ὁ οἰκεῖος (v. Jmd. τινί); ὁ οἰκεῖος καὶ φίλος. — Jmd. zum H. machen οἰκεῖον ποιεῖν, οἰκειοῦν, εἰσοικειοῦν, zu seinem H. οἰκεῖον ποιεῖσθαι, οἰκειοῦσθαι.

Hausgarten ὁ περὶ τὴν οἰκίαν κῆπος, sp. ὁ περίκηπος.

Hausgenosse ὁ σύνοικος, ὁμωρόφιος, sp. ὁμώροφος, poet. u. sp. ὁμέστιος (v. Jmd. τινί). — H. v. Jmd. sein συνοικεῖν τινι.

Hausgeräthe τὰ σκεύη; τὰ οἰκητήρια σκευάρια; τὰ ἔπιπλα; ἡ κατασκευή.

Hausgesetz ὁ περὶ τὴν διαδοχὴν od. κληρονομίαν νόμος.

Hausgesinde οἱ οἰκέται, sp. ἡ οἰκετεία, τὸ οἰκετικόν. — dem H. angehörig οἰκετικός 3.

Hausgiebel, s. Giebel.

Hausgott ὁ ἐφέστιος od. πατρῷος θεός.

Haushälterin ἡ σηκίς, ίδος, ἡ οἰκονόμος; poet. ἡ ταμία.

haushälterisch οἰκονομικός 3.; auch φειδωλός 3. (sparsam), εὐτελής, ἀφελής 2. (einfach). — seine Musse h. verwenden εὖ (δια)τίθεσθαι τὴν σχολήν. — h. Wesen ἡ φειδώ, φειδωλία; ἡ εὐτέλεια, ἀφέλεια.

Haushahn ὁ ἀλεκτρυών, όνος; vgl. Hahn.

Haushalt τὰ οἰκονομικά; vgl. Haushaltung.

Haushalter ὁ οἰκονόμος, ταμίας. — H. sein οἰκονομεῖν τὸν οἶκον, διοικεῖν τὴν οἰκίαν, ταμιεύειν (u. M.). — e. geschickter H. ὁ οἰκονομικός.

Haushaltung ἡ οἰκονομία, ἡ τῶν κατὰ τὸν οἶκον διοίκησις; ἡ ταμιεία. — d. H. besorgen οἰκονομεῖν τὸν οἶκον, διοικεῖν τὴν οἰκίαν, ἐπιμελεῖσθαι (DP.) τῶν κατ' οἶκον. — Schrift über d. H. ὁ οἰκονομικός (sc. λόγος).

Haushaltungsbuch, s. Hausbuch.

Haushaltungskunst ἡ οἰκονομική.

Haushenne, s. Henne.

Hausherr ὁ τοῦ οἴκου δεσπότης od. κύριος; selten ὁ οἰκοδεσπότης; sp. ὁ τρόφιμος, στεγανόμος. — H. sein οἰκοδεσποτεῖν sp.

Haushofmeister ὁ τῶν κατ' οἶκον ἐπιμελητής.

Haushüter ὁ οἰκουρός.

Haushund ὁ οἰκουρὸς (auch οἰκογενὴς) κύων; sp. ὁ τρόφιμος od. οἰκότροφος κύων.

hausieren περιπορεύεσθαι (DP.) καπηλεύοντα.

Hausierer ὁ περιπορευόμενος κάπηλος.

Hauskater, Hauskatze ὁ, ἡ οἰκογενὴς (sp. οἰκότροφος, τρόφιμος) αἴλουρος.

Hauskauf ἡ οἰκίας ὠνή od. κτῆσις.

Hauskleid ἡ στολή, ᾗ κατ' οἶκον χρῆταί τις od. dgl. Umschr.; besser ἡ εὐτελὴς στολή, τὸ ἀφελὲς ἱμάτιον.

Hausknecht ὁ οἰκέτης.

Hauskobold ὁ σύντριψ, βος.

Hauskreuz τὰ οἰκεῖα od. ἴδια κακά; ἡ κατ' οἶκον κακοπραγία; ἡ περὶ τὸν οἶκον συμφορά.

Hauslaub, Hauslauch τὸ ἀείζῳον; τὸ κρινάνθεμον; ἡ ὑπόγειος.

Hausleben ἡ οἰκουρία.

Hauslehrer ὁ τῶν παίδων διδάσκαλος; ὁ παιδαγωγός.

Hausleute οἱ οἰκέται, σύνοικοι; vgl. Miethsleute.

hauslos ἄοικος 2.

Hausmagd ἡ οἰκέτις, ιδος.

Hausmannskost ἡ εὐτελὴς (ἀφελὴς, λιτὴ) τροφή.

Hausmaus ὁ ὀροφίας μῦς; ὁ οἰκότροφος od. οἰκόσιτος μῦς (poet. u. sp.).

Hausmiethe τὸ ἐνοίκιον, sp. τὸ στεγανόμιον.

Hausmittel etwa τὸ εὐπόριστον φάρμακον; die H. τὰ εὐπόριστα.

Hausmutter ἡ οἴκου δέσποινα; erst sp. ἡ οἰκοδέσποινα.

Hausnoth ἡ κατ' οἶκον ἀπορία.

Hausotter, s. Hausschlange.

Hausordnung τὰ κατ' οἶκον νομιζόμενα.

Hausrath, s. Hausgeräthe.

Hausrecht ἡ τοῦ δεσπότου ἐξουσία. — d. H. gegen Jmd. gebrauchen ἐκβάλλειν od. ἐξωθεῖν τινα τῆς οἰκίας.

Hausregel, s. Hausordnung.

Hausregiment ἡ οἴκου δεσποτεία; sp. οἰκοδεσποτεία, οἰκοδεσποσύνη.

Hausschwalbe ἡ χελιδὼν ἡ κατ' οἶκον νεοττεύουσα.

Hausstand τὰ κατὰ τὸν οἶκον, τὰ οἰκεῖα, ὁ οἶκος. — seinen eigenen H. haben χωρὶς οἰκεῖν.

Haussuchung ἡ τῆς οἰκίας ἔρευνα, sp. ἡ φώρασις. — eine H. halten ἔρευναν τῆς οἰκίας ποιεῖ-

σθαι, ἐρευνᾶν τὴν οἰκίαν; φωρᾶν (nach etw. τι); σκευωρεῖσθαι τὴν οἰκίαν od. τὰ ἔνδον.

Hausthier τὸ σύντροφον (οἰκεῖον) ζῷον.

Hausthür ἡ θύρα (u. *pl.*); ἡ αὔλειο (ssc. θύρα); αἱ πύλαι (Pforte).

Hausvater ὁ (οἴκου) δεσπότης, selten ὁ οἰκοδεσπότης.

Hausverwalter ὁ οἰκονόμος, ὁ ταμίας.

Hauswächter ὁ οἰκουρός.

Hauswesen τὰ κατὰ τὸν οἶκον, τὰ οἰκεῖα, ὁ οἶκος, ἡ οἴκησις.

Hauswirth, s. Hausherr, Haushalter.

Hauswurz, s. Hauslaub.

Hauszins, s. Hausmiethe.

Haut *a*) am thierischen Körper: ὁ χρώς, χρωτός, seltner ἡ χρόα (sp. χροιά) (am menschlichen Leibe); τὸ δέρμα, ἡ δορά (bes. d. abgezogene H.); τὸ ἀπόδερμα, ἡ βύρσα (nur d. abgezogene H.); ἡ διφθέρα, τὸ σκῦτος (d. abgezogene u. zubereitete H.); τὸ κύτος (d. e. einzelnen Körpertheil umschliesst; auch ὁ ὑμήν, ένος, bes. e. dünne H.); ὁ χιτών, ῶνος (e. Darmes u. dgl.); τὸ σῦφαρ, ἡ λεβηρίς, ίδος (d. alte H., welche Schlangen u. Insekten abstreifen); ἡ τύλη, ὁ τύλος (dicke, verhärtete H.). — d. H. abziehen δέρειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν τινά; sp. ἀποδερματοῦν, ἐκδερματίζειν. — sprichw.: d. H. schauert mir φρίττω, πέφρικα. — in keiner gesunden (in einer üblen) H. stecken ἀκροσφαλῆ εἶναι πρὸς ὑγίειαν. — sich seiner H. wehren πρὸς od. εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι; ἀμύνεσθαι. — m. heiler Haut davon kommen ἀθῷον, σῶν od. χαίροντα ἀπαλλάττειν. — mir ist um meine H. bange δέδοικα περὶ τῷ δέρματι. — m. H. u. Haar παντάπασι(ν), παντελῶς, ἄρδην, od. durch d. *adj.* ὅλος, πᾶς 3. — Jmd. m. H. u. Haaren auffressen ὠμὸν καταφαγεῖν τινα, ὠμοῦ ἐσθίειν τινός. — aus d. H. fahren wollen ἐκτὸς od. ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. — er ist nichts mehr als H. u. Knochen αὐτὰ τὰ ὀστᾶ λοιπά ἐστί τινος καὶ δέρμα, ὀστᾶ μόνον ἐστί τινι καὶ τρίχες. *b*) bei anderen Dingen: ὁ φλοιός (Bast); τὸ κέλυφος, τὸ λέπυρον, λεπύριον (bei Früchten); ὁ χιτών, ῶνος, auch τὸ λεπύχανον (v. d. Häuten der Zwiebel); ἡ γραῦς, sp. ὁ πάγος, ἐπίπαγος, τὸ σῦφαρ (auf d. Milch); ἡ λάμπη (auf d. Oberfläche verdorbener Flüssigkeiten). — d. H. abschöpfen γραΐζειν.

hautartig δερματώδης, ὑμενοειδής, ὑμενώδης 2.

Hautausschlag, s. Ausschlag 2).

Hautbois ὁ αὐλός.

Hautboist ὁ αὐλητής.

Hautfarbe ἡ χρόα (sp. χροιά); ὁ χρώς, χρωτός; vgl. Farbe 1).

Hautflügler τὸ δερμόπτερον od. ὑμενόπτερον ζῷον.

Hautkrankheit, s. Hautausschlag.

Hautrelief τὸ ἐκτύπωμα. — in H. ἔκτυπος 2. — in H. bilden ἐκτυποῦν u. *M.*

Hautschauer ἡ φρίκη.

Hautverhärtung ἡ τύλωσις; s. Schwiele.

Hautwassersucht, s. Wassersucht.

Hautwunde etwa τὸ ἐπιπόλαιον τραῦμα.

Hauzahn ὁ χαυλιόδους, -οντος. — m. H. ὁ, ἡ χαυλιόδους, -οντος.

Hazardspiel (m. Würfeln) ἡ κυβεία. — e. H. spielen κυβεύειν.

Hazardspieler ὁ κυβευτής.

he! he da! οὗτος, ὦ οὗτος, ὠή. — he he! (als verhöhnendes Lachen) αἰβοῖ βοῖ.

Hebamme ἡ μαῖα; vgl. ἡ ὀμφαλητόμος (ὀμφαλοτόμος), auch ἡ ἰατρός, ἰατρίνη, ἰατρόμαια. — Geschäft der H. ἡ μαιεία. — als H. entbinden μαιεύεσθαι, sp. μαιοῦσθαι.

Hebammendienst ἡ μαιεία, μαίευσις, sp. μαίωσις. — H. leisten μαιεύεσθαι, sp. μαιοῦσθαι.

Hebammenkunst ἡ μαιευτική (sp. μαιωτική); ἡ μαιεία; vgl. ἡ ὀμφαλητομία (ὀμφαλοτομία).

Hebammenlohn τὰ μαίωτρα sp.

Hebebaum, Hebel ὁ μοχλός, *dem.* ὁ μοχλίσκος, τὸ μοχλίον. — m. d. H. in Bewegung setzen μοχλεύειν. — der m. d. H. in Bewegung setzt ὁ μοχλευτής.

Hebemaschine (zum Einrenken) ὁ μοχλός; m. e. solchen einrenken μοχλεύειν. — das Einrenken m. e. H. ἡ μόχλευσις u. sp. μοχλεία. — e. Schrift über d. Einrenken mittelst d. H. τὸ μοχλικόν.

heben 1) in d. Höhe bewegen: αἴρειν, ἀν-, ἐπ-αίρειν; ἀνάγειν; ἀναφέρειν; vgl. aufheben, erheben. — m. d. Hebel μοχλεύειν. — h. u. tragen (e. Last) βαστάζειν. — h. u. auf d. Arm nehmen ἀναιρεῖσθαι. — Jmd. auf etw. h. ἀναβιβάζειν od. ἀναβάλλειν τινὰ ἐπί τι, z. B. ἐπὶ τὸν ἵππον; der Jmd. auf d. Pferd hebt ὁ ἀναβολεύς; bildl. auf d. Thron heben ἀποδεικνύναι τινὰ βασιλέα. — e. Schatz h. ἀνορύττειν od. ἀναπέμπειν θησαυρόν. — „Jmd. aus d. Sattel h.“ eig. καταβιβάζειν τινὰ ἀπὸ τοῦ ἵππου; übtr. νικᾶν τινα, κρείττω γίγνεσθαί τινος (Jmd. besiegen), ἐκβάλλειν od. ποιεῖν ἐκπεσεῖν τινά τινος, z. B. τῶν ὑπαρχόντων, τῆς τιμῆς (verdrängen aus etw.). — d. Stimme h., s. erheben. — 2) in Empfang nehmen, Gelder: ἀπολαμβάνειν, δέχεσθαι; auch πράττειν, εἰσπράττειν (u. *M.*; eintreiben). — 3) grösser od. bedeutender machen: αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν (daneben αὔξειν, ἐπαύξειν), ἐπίδοσιν παρασκευάζειν od. ποιεῖν (u. *M.*) τινι. — Jmd. h. προάγειν, προβιβάζειν τινὰ εἴς τι, z. B. εἰς τιμάς. — sich h. αὐξάνεσθαι (*P.*) u. s. w.; ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, μέγαν γίγνεσθαι. — etw. durch d. Darstellung h. κοσμεῖν τι λόγῳ. — 4) aufheben, aufhören machen, beseitigen: παύειν, καταπαύειν (z. B. φόβον od. τινὰ φοβούμενον); ἐξαιρεῖσθαί τινός τι; λύειν, διαλύειν (z. B. φόβον, ἔριν, ἀπορίαν). — e. Krankheit h. ἰᾶσθαι νόσον, auch ἱστάναι, z. B. διάρροιαν. — sich h. παύεσθαι, καταπαύεσθαι, λήγειν, λωφᾶν; λύεσθαι, διαλύεσθαι *P.* — es hebt sich alles (in d. Rechnung) καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι.

Heben, das, ἡ ἄρσις; ἡ μόχλευσις (m. d. Hebel); ἡ ἀναπομπή (v. Schätzen). — sonst Verba.

Heber ὁ σίφων, ωνος. — d. Wein m. d. Heber anzapfen σιφωνίζειν τὸν οἶνον.

Hebewinde ὁ βαρυολκός, βαρουλκός.

Hebräer ὁ Ἑβραῖος. — **hebräisch** ἑβραῖος u. ἑβραϊκός 3., bes. *fem.* ἡ ἑβραΐς, ΐδος; auf h. ἑβραϊστί. — wie e. H. sprechen, handeln ἑβραΐζειν.

Hebung ἡ ἄρσις.

Hechel τὸ ξάνιον.

hecheln ξαίνειν.

Hecht ὁ λύκος.

Hecke 1) v. Dornen: ἡ αἱμασιά, βάτος; übh. Gebüsch ὁ θάμνος, ἡ λόχμη. — 2) d. Erzeugung v. Jungen: ὁ τόκος, u. bei Vögeln ἡ νεοττία, sp. νεοττοποιία; das Nest m. d. Jungen ἡ νεοττιά.

hecken τίκτειν; v. Vögeln νεοττεύειν, sp. νεοττοποιεῖν. — das H. ὁ τόκος; v. Vögeln νεοττία, sp. νεοττοποιία.

Heckenrose τὸ κυνόροδον.

Heckzeit ὁ τόκος; v. Vögeln ἡ νεοττία, sp. νεοττοποιία.

he da!, s. he.

Hederich τὸ χαμαίπλιον.

Heer 1) v. Kriegern: ἡ στρατιά (bes. auf d. Marsche); ὁ στρατός, τὸ στράτευμα, τὸ στρατόπεδον (im Lager); ὁ στόλος, ἀπόστολος (auf e. Expedition ausgesendet); ἡ βοήθεια, ἐπικουρία (Hilfsheer). — m. d. ganzen H. πανστρατιᾷ. — m. e. H. ausziehen στρατεύειν, ἐκστρατεύειν u. *M.*,

ἐλαύνειν (m. u. ohne στρατιάν od. στρατόν); dagegen m. e. H. ausziehen ἀντιστρατεύεσθαι. — e. H. anwerben στρατὸν συλλέγειν. — e. H. ausrüsten παρασκευάζεσθαι στρατιάν. — e. H. anführen στρατηγεῖν, ἡγεῖσθαι (στρατοῦ), στρατηγὸν εἶναι. — e. H. mustern ἐξετάζειν στρατόν, ἐξέτασιν ποιεῖσθαι στρατιωτῶν. — e. H. in Schlachtordnung stellen συν-, παρα-τάττειν στρατὸν εἰς μάχην. — 2) grosse Menge: τὸ πλῆθος; vgl. Haufe.

Heeresabtheilung ἡ τάξις, τὸ τέλος.

Heeresmacht ἡ δύναμις; vgl. Heer. — m. gesammter H. πανστρατιᾷ od. πανδημεί.

Heeresmasse τὸ τῶν στρατιωτῶν πλῆθος.

heerflüchtig ὁ λιποτάκτης, λιποστρατιώτης sp.

Heerführer ὁ στρατηγός, ὁ ἡγεμών, όνος; d. feindliche H. ὁ ἀντιστράτηγος. — H. sein στρατηγεῖν; ἡγεῖσθαι, ἄρχειν, ἡγεμονεύειν στρατιᾶς. — H. der Feinde sein ἀντιστρατηγεῖν. — vgl. Feldherr.

Heerführung ἡ στρατηγία.

Heerhaufe ἡ τάξις, τὸ τέλος, ὁ λόχος, τὸ στῖφος.

Heerlager τὸ στρατόπεδον, ὁ στρατός. — vgl. Lager.

Heerschaar, s. Heerhaufe.

Heerschau ἡ ἐξέτασις. — e. H. halten ἐξέτασιν ποιεῖσθαι στρατιωτῶν. — s. Musterung.

Heerstrasse ἡ λεωφόρος (gew. ohne ὁδός), ἡ στειβομένη ὁδός. [Hdt.

Heerzug ὁ στόλος, ἡ στρατεία; ἡ στρατηλασία

Hefen 1) eig. ἡ τρύξ, τρυγός (v. Weine; auch τὸ τρυγῶδες τοῦ οἴνου, sp. ἡ τρυγία od. τρυγέα m. u. ohne οἴνου); ὁ ἀμόργης, sp. ἡ ἀμόργη (beim Olivenöl); ἡ ὑποστάθμη, ὑπόστασις, τὸ ὑπόστημα, ἡ ἰλύς, ύος (übh. Bodensatz). — wie H. aussehen τρυγίζειν sp. — 2) übtr. d. H. des Volkes: ὁ σύρφαξ, -κος; ὁ συρφετός; ὁ ὄχλος.

hefenartig, hefig τρυγώδης 2., τρυγικός, τρύγινος 3.; auch ἰλυώδης 2. — h. aussehen τρυγίζειν sp. — h. Wein ὁ τρυγίας οἶνος.

Heft 1) Griff: ἡ λαβή, sp. τὸ ἐγχειρίδιον (allg.); ἡ κώπη (beim Degen). — bildl. d. H. d. Staates in d. Händen haben διὰ χειρὸς ἔχειν τὰ τῆς πόλεως od. τὴν πόλιν, κύριον εἶναι τῆς πόλεως, auch ἐπιστατεῖν od. προεστάναι τῆς πόλεως. — 2) geschriebenes Heft: τὰ ὑπομνήματα; ἡ σχολή sp.

Heftel ἡ πόρπη, τὸ πόρπαμα (sp. πόρπημα), ἡ περόνη. — m. d. H. befestigen πορπᾶν, περονᾶν.

hefteln πορπᾶν, περονᾶν.

heften ἅπτειν, προσ-, ἐφ-άπτειν (anfügen, anpassen); πηγνύναι (befestigen); ῥάπτειν (nähen), προσράπτειν τι πρός τι u. τί τινι (annähen); συρράπτειν (zusammennähen), vgl. hefteln. — d. Augen auf etw. h. ἀπερείδειν (u. *M.*) τὴν ὄψιν ἐπί τι, πηγνύναι τὰ ὄμματα πρός τι, ἀσκαρδαμυκτὶ od. ἀσκαρδάμυκτον βλέπειν εἴς τι, sp. ἀσκαρδαμυκτεῖν τι; bildl. d. Gedanken auf etw. h. προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί.

heftig σφοδρός 3. (ungestüm); θυμοειδής u. θυμώδης 2. (wild, feurig, leidenschaftlich); ἐκτενής, σύντονος 2. (angespannt, stark, nachdrücklich); ὀξύς 3. (scharf, durchdringend, schnell; leidenschaftlich); δεινός 3. (stark, ausserordentlich, arg); ἰσχυρός 3. (stark); ἐμβριθής 2. (gewichtig, nachdrücklich); χαλεπός u. βαρύς 3. (hart, drückend); μέγας u. πολύς 3. (gross, viel); ὑπερβάλλων 3. (übertrieben). — *adv.* σφοδρῶς u. s. w.; daneben σφόδρα, λίαν; zu h. ἄγαν. — h. Bewegung ἡ φορά; h. Wind ἄνεμος σφοδρός, πολύς, δεινός, χαλεπός, auch διάτονον πνεῦμα; h. Schlag πληγὴ ἰσχυρά od. βαρεῖα; h. Schmerz ὀδύνη βαρεῖα, πολλὴ ἀλγηδών; h. Durchfall ἄκρατος διάρροια; h. Begierde ἡ σφόδρα od. δεινὴ ἐπιθυμία; h. Gemüthsart ἡ τοῦ τρόπου ὀξύτης od. χαλεπότης; h. Worte λόγοι πικροί; e. h. Mensch ἄνθρωπος ὀξύρροπος, ὀργίλος, ἀκράχολος, sp. ἐμβριθής, ἔκθυμος. — h. kämpfen σφόδρα od. ἰσχυρῶς μάχεσθαι. — h. schreien μέγα βοᾶν. — h. anlassen Jmd. ἰσχυρῶς od. πικρῶς καθάπτεσθαί τινος. — h. begehren etw. γλίχεσθαί τινος. — h. werden σφοδρύνεσθαι (*P.*) sp.; ὀργίζεσθαι, ἐξοργίζεσθαι (*DP.*), χαλεπαίνειν (u. *P.*); in h. Zorne sein ἀκραχολεῖν.

Heftigkeit ἡ σφοδρότης, τὸ σφοδρόν (τὸ σφόδρα); ἡ ὀξύτης, τὸ ὀξύ; ἡ δεινότης, τὸ δεινόν; ἡ ἰσχύς, ύος, τὸ ἰσχυρόν; ἡ χαλεπότης; τὸ βάρος; τὸ μέγεθος (z. B. τοῦ χειμῶνος); ἡ φορά (h. Bewegung). — v. Gemüthe: τὸ ὀξύρροπον, ἡ ὀργιλότης, ἀκραχολία (als dauernde Eigenschaft); ἡ ὀργή (als vorübergehende Erscheinung).

Heftnadel, s. Heftel.

Heftpflaster τὸ κολλητικὸν ἔμπλαστρον.

Hegemonie ἡ ἡγεμονία, ἀρχή. — d. H. haben ἡγεῖσθαι, ἄρχειν, ἡγεμονεύειν τινός.

hegen 1) eig. εἱργνύναι, περιειργνύναι; εἱρκτῇ περιβάλλειν; (ἐν εἱρκτῇ) τρέφειν. — 2) übtr. Jmd. h. u. pflegen: ἐπιμελέστατα θεραπεύειν τινά. — e. Meinung od. Gesinnung h. ἔχειν, selten u. mehr poet. τρέφειν od. φυλάττειν; auch durch ἔστι μοί τι od. πάρεστί μοί τι, z. B. e. Meinung h. δόξαν ἔχειν, ἐπὶ γνώμης τινὸς εἶναι, dieselbe Meinung h. τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι; Hoffnung hegen ἐλπίδα ἔχειν, ἐν ἐλπίδι εἶναι, ἔστι μοι ἐλπίς; Liebe zu Jmd. hegen ἐρωτικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαί τινος; Hass, Verdacht gegen Jmd. h., s. Hass, Verdacht. — bescheidnen Sinn h. μέτρια φρονεῖν.

Heger, s. Pfleger.

Hehl; kein H. einer Sache haben οὐ κρύπτειν od. οὐκ ἀποκρύπτεσθαι. — ohne H. ἀδόλως, μηδὲν ὑποστειλάμενος 3.; auch φανερῶς, ἄντικρυς, ἄντικρυς καὶ διαρρήδην, ἄντικρυς καὶ σαφῶς.

hehlen, s. verhehlen.

Hehler ὁ κρύπτων, συγκρύπτων, κρύψας, συγκρύψας. — Jmds. H. sein συνειδέναι τινὶ κλέπτοντι od. κλέψαντι. — sprichw. d. H. ist so gut als d. Stehler τῆς αὐτῆς ζημίας ἄξιοί εἰσιν οἱ συγκρύψαντες τοῖς κλέψασιν.

hehr σεμνός 3.; θεῖος 3.

Heide ὁ ἐθνικός, εἰδωλολάτρης; d. Heiden τὰ ἔθνη N. T. u. K. S.

Heidenthum 1) Götzendienst: ἡ εἰδωλολατρεία. — 2) die Heiden: τὰ ἔθνη N. T. u. K. S.

heidnisch ἐθνικός 3. N. T. u. K. S.

heikel, heikelich, s. häklich.

heil σῶς, σῶν (σῶος 3. selten u. meist zw.); ὑγιής 2. — m. h. Haut davon kommen χαίροντα od. μηδὲν κακὸν παθόντα ἀπαλλάττειν; σῴζεσθαι *P.* — h. werden = heilen 2).

Heil ἡ σωτηρία; ἡ εὐδαιμονία, εὐτυχία, selten ἡ εὐθένεια u. sp. εὐθηνία. — sein H. m. etw. versuchen πεῖραν λαμβάνειν τινός, πειρᾶσθαι (*DP.*) τινος. — Heil dir! χαῖρε, ὄναιο. — Heil dir wegen deines Edelmuthes ὄναιο τοῦ γενναίου χάριν. — d. Tag des Heils ἡ λευκὴ ἡμέρα, sp. ἡ εὐημερία. — o Heil für unseren Staat (v. e. Person) ὦ φέγγος τῇ πόλει ἡμῶν.

Heiland ὁ σωτήρ, ῆρος.

Heilart ἡ θεραπεία.

heilbar ἰατός 3., ἰάσιμος 2., θεραπευτός, ἀκεστός, ὑγιαστός, ὑγιαντός 3. — leicht h. εὐίατος, εὐάκεστος, εὐθεράπευτος 2., sp. εὐακής 2. — schwer h. δυσίατος, δυσήκεστος 2. — nicht h. ἀνίατος, ἀνήκεστος 2. — nicht h. sein ἀνηκέστως ἔχειν.

Heilbarkeit τὸ ἰατόν, ἰάσιμον u. s. w.; s. d. vhg. W. [ρος 2.

heilbringend σωτήριος 2.; poet. u. sp. ἀκεσφό-

heilen 1) *tr.* ἰᾶσθαι, ἰατρεύειν, ἀκεῖσθαι, θεραπεύειν; auch ὑγιᾶ τινα ποιεῖν, ὑγιάζειν, selten ὑγιαίνειν, sp. ὑγιοποιεῖν. — ganz heilen ἐξιᾶσθαι, ἐξακεῖσθαι; ἐξυγιάζειν, selten ἐξυγιαίνειν. — leicht, schwer, nicht zu h., s. heilbar. — geheilt werden ὑγιᾶ γίγνεσθαι, ὑγιαίνειν (selten *P.*), ὑγιάζεσθαι *P.*; v. Bisse geheilt werden ὑγιᾶ γίγνεσθαι τὸ δῆγμα. — e. Wunde h. lassen ἀπουλοῦν. — sich h. lassen ἰατρεύεσθαι. — 2) *intr.* ὑγιὲς γίγνεσθαι, ὑγιάζεσθαι *P.*; ἀπουλοῦσθαι *P.* (v. Wunden, vernarben).

Heilen, das, 1) *tr.* s. Heilung. — 2) *intr.* τὸ ὑγιὲς γίγνεσθαι; ἡ ἀπούλωσις sp. (v. Wunden, Vernarbung).

heilend ἐξακεστήριος 2., σωτήριος 2.; θεραπευτικός, sp. ἰατικός 3.

heilig ἱερός u. ἅγιος 3. (der Gottheit geweiht od. m. ihr zusammenhängend; dh. einem Gotte h. sein ἱερὸν od. ἅγιον εἶναι θεοῦ); ὅσιος 3. (durch göttliches Recht u. Gesetz geheiligt; im Gegens. zu ἱερός aber = profan; dh. Heiliges u. Profanes ἱερὰ καὶ ὅσια); ἱεροπρεπής 2. (e. h. Orte, e. h. Handlung od. Person geziemend); σεμνός 3., sp. σεβάσμιος 2. u. σεβαστός 3. (was heilige Scheu einflösst); ἁγνός 3., εὐσεβής 2., auch ὅσιος 3. (v. d. Gesinnung); θεῖος 3. (göttlich); ἄσυλος u. mehr poet. ἄθικτος 2. (unverletzlich); ἄβατος u. sp. ἀβέβηλος 2. (v. geweihten Orten = nicht zu betreten). — h. sein od. leben ἁγιστεύειν. — e. h. Brauch ἡ ἁγιστεία; e. h. Brauch verrichten ἁγιστεύειν. — es ist e. h. Pflicht ὅσιόν ἐστιν. — etw. für e. h. Pflicht halten ὅσιόν τι νομίζειν. — e. h. Pflicht erfüllen ὅσιόν τι δρᾶν. — etw. h. halten σέβειν u. σέβεσθαί τι, εὐσεβεῖν περί τι, ὅσιον καὶ δίκαιον φυλάττειν τι.

heiligen ἱεροῦν, καθιεροῦν, sp. ἀφιεροῦν; od. umschr. ἱερὸν u. dgl. ποιεῖν, sp. ἱεροποιεῖν; vgl. weihen. — **geheiligt** ἱερός, ἅγιος 3.

Heiligenbein τὸ ἱερὸν ὀστοῦν.

Heilighaltung ἡ περί τι εὐσέβεια; sp. ὁ σεβασμός, ἡ σέβασις; gew. Verba, vgl. heilig.

Heiligkeit ἡ ὁσιότης, ἁγνότης, εὐσέβεια, sp. ἁγιστεία, ἁγιότης (v. d. Gesinnung); τὸ σεμνόν (Ehrwürdigkeit); ἡ ἀσυλία (Unverletzlichkeit).

Heiligthum τὸ ἱερόν; τὸ τέμενος (Tempelbezirk); ὁ σηκός (jeder abgegrenzte heilige Ort; selten): ὁ νεώς (seltner ναός Tempel); τὸ ἄβατον u. ἄδυτον (d. Allerheiligste).

Heiligung ἡ καθ-, ἀφ-ιέρωσις sp. (Weihe); ἡ ὁσιότης, sp. ἁγιστεία (d. Gemüthes).

Heilkraft ἡ φαρμακώδης (ἰατικὴ, θεραπευτικὴ) δύναμις.

Heilkraut ἡ φαρμακώδης βοτάνη. — Orte voll v. H. φαρμακώδεις τόποι.

Heilkunde, Heilkunst ἡ ἰατρική (m. u. ohne ἐπιστήμη od. τέχνη). — d. H. ausüben ἐπιτηδεύειν τὴν ἰατρικήν, ἰατρεύειν. — Gott der H. ὁ Ἀσκληπιός. — Göttin der H. ἡ Ὑγίεια.

heilkundig ἰατρικός 3. [vgl. Arzt.

Heilkünstler ὁ ἰατροτέχνης, ὁ ἰατρικὸς ἀνήρ;

heillos ἀνήκεστος 2. (z. B. e. h. Unglück ἀνήκεστον κακόν); ἄσωτος 2. (äusserst ausschweifend); ἀσεβής, ἀνόσιος 2., μιαρός 3., κατάρατος 2. (gottlos, verrucht); δεινός 3., ὑπερφυής 2. (sehr stark, sehr arg, z. B. e. h. Lärm δεινὸς θόρυβος). [γωγή.

Heilmethode ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος od. ἡ ἀ-

Heilmittel τὸ ἴαμα, sp. τὸ ἰατήριον; τὸ φάρμακον; *dem.* τὸ φαρμάκιον; selten τὸ ἄκος; poet. u. sp. τὸ ἄκεσμα. — e. H. anwenden φαρμακεύειν, φαρμάττειν. — Gebrauch eines H. ἡ φαρμακεία, φαρμάκευσις, φάρμαξις. — e. H. für Alles ἡ πανάκεια.

Heilpflaster τὸ τραυματικὸν ἔμπλαστρον.

Heilquelle τὸ ὑγιεινὸν ὕδωρ od. *pl.*

heilsam 1) eig. ἰατικός 3., ἀκέσιμος 2. sp.; besser ὑγιεινός, ὑγιαστικός 3., σωτήριος 2. — 2) übtr. σωτήριος 2., λυσιτελής 2., ὠφέλιμος 2. u. 3., συμφέρων 3., σύμφορος 2.; auch χρηστός, καλός 3. — h. für Jmd. sein λυσιτελεῖν od. συμφέρειν τινί, ὠφελεῖν τινα. — es wäre h. für dich, wenn dich Jmd. durchgerben wollte ὄναιο ἄν, εἴ τις δείρειέ σε. [της.

Heilsamkeit τὸ σωτήριον, τὸ χρηστόν, ἡ χρηστό-

Heilung ἡ ἴασις, ἰατρεία, ἰάτρευσις, τὸ ἰάτρευμα; ἡ θεραπεία; ἡ ἄκεσις; ἡ ὑγίασις; gänzliche H. ἡ ἐξάκεσις. — zur H. gehörig ὑγιαστικός 3.

Heilverfahren, s. Heilart u. Heilmethode.

heim οἴκαδε, ἐπ᾽ οἴκου. — sich h. sehnen τὰ οἴκαδε ποθεῖν.

Heimat ὁ οἶκος; ἡ πατρίς, ίδος; ἡ οἰκεία γῆ sp. — in der H. οἴκοι. — in die H. οἴκαδε, ἐπ᾽ οἴκου, εἰς τὴν πατρίδα. — ohne H. ἄπολις, ι; ἄοικος, sp. ἀνέστιος 2., auch verb. ἄοικος καὶ ἀνέστιος. — Jmd. der H. berauben ἄπολιν ποιεῖν od. τιθέναι τινά. [d. vhg. W.

Heimatland ἡ πατρίς, ίδος, sp. ἡ οἰκεία γῆ; vgl.

heimatlich οἰκεῖος 3.; ὁ, ἡ, τὸ οἴκου; πατρῷος 3.; πάτριος 3. u. 2.

heimatlos = ohne Heimat; s. Heimat.

heimbegeben sich (οἴκαδε) ἐπανελθεῖν.

heimbringen (οἴκαδε) ἐπανελθεῖν κομίζοντά (ἄγοντα, φέροντα) τι; (οἴκαδε) κομίζεσθαι.

Heimchen, s. Grille.

heimfahren οἴκαδε πορεύεσθαι (*DP.*); ἀπελαύνειν οἴκαδε (zu Wagen); ἀποπλεῖν οἴκαδε (zu Schiffe).

Heimfahrt η οἴκαδε πορεία, ἡ ἐπ οἴκου ἀνακομιδή; zur See ὁ οἴκαδε od. ἐπ᾽ οἴκου πλοῦς. — Häufig durch *part.*, z. B. auf der H. οἴκαδε πορευόμενος u. dgl.

heimfallen an Jmd. περιελθεῖν εἴς τινα.

heimführen οἴκαδε ἀπάγειν; im feierlichen Geleite οἴκαδε προπέμπειν; d. Braut ἄγειν od. προπέμπειν τὴν νύμφην. — e. Verbannten h. κατάγειν. [παρὰ τὸν θεὸν ἄφοδος.

Heimgang ἡ οἴκαδε ὁδός. — euph. = Tod: ἡ

heimgehen οἴκαδε ἰέναι. — euph. = sterben: παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι.

heimisch οἰκεῖος 3., ἔνδημος 2.; vgl. heimatlich. — sich an e. Orte h. fühlen ἡδέως διατρίβειν ἔν τινι τόπῳ.

Heimkehr ἡ ἐπάνοδος, ὁ νόστος, sp. ἡ ἀπονόστησις, vgl. Heimfahrt; H. aus d. Verbannung ἡ κάθοδος. — Häufig durch Verba, z. B. nach der H. ἐπανελθών u. dgl.

heimkehren ἐπανελθεῖν (οἴκαδε), ἀπονοστεῖν, selten νοστεῖν (πάλιν); aus d. Verbannung h. [κατελθεῖν.

heimkommen = d. vhg.

Heimkunft, s. Heimkehr.

heimlich 1) zum Hause gehörig, traulich: οἰκεῖος 3.; auch mehr allg. προσφιλής 2., ἡδύς 3.; v. Thieren ἥμερος, τιθασός 2. — 2) verborgen, geheim: κρυπτός, κρυφαῖος, poet. u. sp. κρύφιος 3. (verborgen, versteckt); λαθραῖος 3., λάθριος 2., sp. λαθρίδιος 3. (unbemerkt, verstohlen); ἀφανής 2. (unsichtbar); ἀπόρρητος 2. (was man nicht aussprechen darf, was man geheim halten muss). — als *adv.* werden gebraucht: κρύφα, κρυφῇ, κρύβδην, κρυφαίως, sp. κρυφίως; λάθρα, λαθραίως, sp. λαθρίως; ἀφανῶς;

δι᾽ ἀπορρήτων od. ἐν ἀπορρήτῳ (ἀπορρήτοις); etw. h. thun κλέπτειν τι; h. m. Jmd. reden εἰς od. πρὸς τὸ οὖς κοινολογεῖσθαί τινι. Gew. aber gebraucht man das Verbum λανθάνειν m. *part.*, z. B. sie entflohen h. ἔλαθον ἀποφυγόντες; ferner Zsstzgen m. ὑπό, z. B. h. wegnehmen ὑφαιρεῖσθαι, h. entfliehen ὑπεκφεύγειν; h. etw. anstiften ὑποικουρεῖν τι; h. aufwiegeln Jmd. ὑποικουρεῖν τινα; auch m. παρά, z. B. h. einführen παρεισάγειν, h. hineingehen παρεισιέναι, παρεισδύεσθαι u. dgl. Seltener sind Zsstzgen m. λάθρα, z. B. h. essen λαθροφαγεῖν, u. bei sp. h. Ehe ἡ λαθρογαμία (κρυψιγαμία), h. lehren λαθροδιδασκαλεῖν u. dgl. — h. Gemach, s. Abtritt. — übr. vgl. geheim.

Heimlichkeit 1) d. Zustand des Geheimseins: τὸ κρυπτόν, τὸ κρυφαῖον, τὸ ἀφανές. — 2) d. geheime Sache: τὸ ἀπόρρητον. — aus etw. e. H. machen ἀπόρρητον od. ἐν ἀπορρήτῳ ποιεῖσθαί τι. — der H. liebt κρυψίνους 2., auch κρυπτικός 3.

Heimreise ἡ ἐπ᾽ οἶκον od. οἴκαδε ὁδός (ἄφοδος) od. πορεία; vgl. Heimfahrt.

heimreisen ὁρμᾶσθαι (*DP.*) ἐπ᾽ οἶκον.

heimschicken ἀποπέμπειν οἴκαδε; übtr. ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν, ἐπιστομίζειν. — man hat ihn tüchtig heimgeschickt κακῶς ἀπήλλαχεν.

heimsehnen, sich, s. heim.

heimsuchen 1) eig. besuchen, w. s. — 2) übtr. strafen, plagen: μετιέναι (μετέρχεσθαι) τινά (τιμωρίᾳ); πιέζειν τινά (z. B. λοιμῷ, λιμῷ u. dgl.); auch τρέπειν τι εἴς τινα (z. B. d. Fehler der Aeltern an den Kindern τὰς τῶν γονέων ἁμαρτίας εἰς τοὺς παῖδας).

Heimsuchung 1) eig. Besuch, w. s. — 2) übtr. ἡ τιμωρία; gew. durch Verba.

heimtreiben ἐλαύνειν ἐπ᾽ οἶκον.

Heimtücke ἡ κρυψίνοια erst sp.; besser ἡ κακοήθεια, κακουργία, sp. κακομηχανία; ἡ ἐπιβουλή.

heimtückisch κρυψίνους 2., κρυπτικός 3.; κακοήθης, κακοῦργος, poet. u. sp. κακομήχανος 2.; ἐπίβουλος 2.; ὕπουλος 2. — h. handeln κακουργεῖν, sp. κακομηχανεῖν, gegen Jmd. περί τινα; ἐπιβουλεύειν τινί. — e. h. Charakter haben κακοηθίζεσθαι.

heimwärts οἴκαδε.

Heimweg, s. Heimreise.

Heimweh ὁ τῆς πατρίδος od. τῶν οἴκοι πόθος. — H. haben ποθεῖν τὴν πατρίδα, τοὺς οἴκοι, τὰ οἴκαδε.

heim wollen = heimkehren wollen od. sich heimsehnen.

heimziehen ἀποχωρεῖν οἴκαδε, s. heimreisen.

Heimzug ἡ ἐπ᾽ οἶκον ἀποχώρησις; vgl. Heimreise.

Heirat ὁ γάμος (ö. *pl.*). — e. H. stiften γάμον συνάγειν. — e. H. schliessen γάμους ποιεῖσθαι. — Heiraten unter einander schliessen (v. Familien, Stämmen u. dgl.) γάμους ποιεῖσθαι ἀλλήλοις. — d. H. einer zweiten Frau (zu od. nach der ersten) ἡ ἐπιγαμία.

heiraten *a*) v. Manne: γαμεῖν τινα, ἄγεσθαι γυναῖκα; selten νυμφεύειν τινά. — zum zweiten Male (zu od. nach der ersten Frau) h. ἐπιγαμεῖν. — aus seinem Stande h. ἐκ od. παρὰ τῶν ὁμοίων ἄγεσθαι (γυναῖκα). *b*) v. Weibe: γαμεῖσθαί τινι; selten γαμίσκεσθαι. — das H., s. Heirat.

Heiratsangelegenheiten τὰ γαμικά.

Heiratsantrag οἱ περὶ γάμου λόγοι. — e. H. machen λόγους προσφέρειν od. ποιεῖσθαι περὶ γάμου.

heiratsfähig γάμου ὥραν od. ἡλικίαν ἔχων 3. (allg.); ἐπίγαμος 2., ὡραῖος (3.) γάμου od. γάμων, selten ἀνδρός (v. Mädchen); ἔφηβος 2. (v. Jüngling).

Heiratsgedanken haben διανοεῖσθαι (*DP.*) γαμεῖν od. γαμεῖσθαι; vgl. heiratslustig sein.

Heiratsgut ἡ φερνή (häufig *pl.*); ἡ προίξ, προικός. — ohne H. ἄπροικος 2.

heiratslustig sein γαμησείειν.

Heiratsvertrag αἱ γαμικαὶ συνθῆκαι.

heisa! ἰώ; ἰού.

heischen δεῖσθαί (*DP.*) τινος; vgl. fordern, verlangen.

heiser βραγχαλέος 3., κερχαλέος 3. (βραγχώδης u. κερχνώδης 2. etw. h.; aber auch = „h. machend"). — h. Stimme ἡ σομφὴ od. τραχεῖα φωνή. — h. sein βραγχᾶν, κερχνᾶν; κέρχνειν (das aber auch „h. machen" u. im *P.* „h. werden" bedeutet).

Heiserkeit ὁ (sp. τὸ) βράγχος; ὁ κέρχνος (κερχμός?), sp. ὁ κερχνασμός.

heiss 1) eig. θερμός 3. u. stärker διάθερμος, sp. πολύθερμος 2. (warm, durchwärmt); ἀλεεινός 3. (warm, wärmend); καυματώδης, καυσώδης 2., ὁ καυματίας, sp. καυματηρός 3. (brennend heiss); ἔμπυρος 2. (dem Feuer od. d. Sonnenhitze ausgesetzt); δια-, περι-καής 2., διάπυρος 2. (durchglüht, sehr heiss); πνιγηρός 3. (erstickend heiss); ζεστός 3. (siedend heiss; d. Baden od. Waschen im h. Wasser ἡ ζεστολουσία sp.). — es ist h. καῦμά ἐστιν. — es ist erstickend h. πνῖγός ἐστιν. — h. machen θερμαίνειν, διαθερμαίνειν, ἐκπυροῦν; „h. werden" durch d. *P.* — d. heisseste Zeit d. Sommers ἡ ἀκμὴ τοῦ θέρους. — 2) übtr. v. Begierden od. Leidenschaften: δεινός 3., z. B. h. Verlangen δεινὴ ἐπιθυμία. — h. Verlangen nach Jmd. tragen περικαῶς ἔχειν τινός. — e. h. Gefecht μάχη ἰσχυρά od. δεινή. — deine Sache wäre es ihm recht h. zu machen σὸν ἔργον ἂν εἴη τοῦτον ὀπτᾶν καὶ στρέφειν.

heissblütig θερμὸς od. διάπυρος ὢν (3.) φύσει.

heissen 1) *tr.* *a*) Jmd. e. Namen geben: ὀνομάζειν τινά (ὄνομα); καλεῖν, ἐπικαλεῖν τινά τι (Jmd. e. Prädicat beilegen); vgl. Name. *b*) erklären: λέγειν, νομίζειν, κρίνειν, z. B. Jmd. seinen Freund h. νομίζειν τινὰ φίλον, das heisse ich einen Fund gemacht τοῦτο ἕρμαιον λέγω. — etw. gut h. ἐπαινεῖν od. ἀποδέχεσθαί τι. — Jmd. willkommen h., s. willkommen. *c*) = befehlen: κελεύειν m. *acc.* u. *inf.*; λέγειν, ἐπαγγέλλειν m. *acc.* od. *dat.* u. *inf.*; προστάττειν m. *dat.* u. *inf.* — es wurde ihm geheissen zu folgen προσετάχθη ἕπεσθαι. — 2) *intr.* *a*) einen Namen haben: ὀνομάζεσθαι *P.*, ὄνομα ἔχειν, ὄνομά ἐστί τινι; καλεῖσθαι, ἐπικαλεῖσθαι *P.* (m. einem Prädicate bezeichnet werden). — λέγεσθαι, νομίζεσθαι, κρίνεσθαι *P.*, auch ἀκούειν (für etw. erklärt od. gehalten werden). — oder ich will nicht mehr Kyros h. ἢ μηκέτι με νομίζετε Κῦρον. *b*) es heisst = man sagt: λέγουσι, φασί od. λέγεται (*P.*) m. f. *acc.* u. *inf.* (dafür auch d. persönl. Constr. λέγομαι m. *nom.* u. *inf.*, wenn d. Subject der Hauptbegriff ist). — wie es in d. Gesetze heisst ὡς εἴρηται ἐν τῷ νόμῳ, ὡς ὁ νόμος λέγει. — wie es im Sprichworte heisst τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον. *c*) das heisst = das bedeutet: τοῦτ᾽ ἔστιν, τοῦτο δύναται, τοῦτο λέγει. — was soll das h.? τί δὲ τοῦτ᾽ ἔστιν; τί δὲ τουτί; τί δὲ βούλεται τοῦτο; — was heisst dies anders als? … τί δὲ τοῦτ᾽ ἔστιν ἄλλο ἢ …; — was heisst dies anders als dass er lügt? ἄλλο τι ἢ ψεύδει; — das heisst etwas λέγει τι; das heisst nichts οὐδὲν λέγει. — es will etw. h. ἔστι μέγα od. δεινόν τι.

Heisshunger *a*) eig. ἡ βουλιμία, sp. ὁ βούλιμος, ἡ βουλιμίασις; sp. ἡ φαγέδαινα. — H. haben

βουλιμιᾶν, sp. *βουλιμώττειν*. *b)* übtr. *ἡ ἀπληστία* (nach etw. *τινός*). – H. nach Ruhm *ἡ δοξοφαγία* sp.

heisshungerig *a)* eig. *βουλιμιῶν* 3., *ὀξύπεινος* 2., sp. *βουλιμώττων* 3., *ὁ ὀξυπείνης*. *b)* übtr. nach etw.: *ὀξύπεινος* (2.) *πρός τι*; *ἄπληστός* (2.) *τινος*. — h. sein nach etw. *ἀπλήστως ἔχειν τινός*, auch *πρός* (*περί*) *τι*.

heiter 1) eig. v. Himmel u. Wetter: *αἴϑριος*, sp. *δίαιϑρος* 2.: *εὔδιος* 2. — h. Himmel *ἡ αἰϑρία*, h. Wetter *ἡ εὐδία*, *αἱ εὐημερίαι*; bei h. Himmel *αἰϑρίας*, bei h. Wetter *εὐδίας* od. *ἐν εὐδίαις*. — h. Tag *ἡ εὐημερία*; an e. h. Tage *εὐημερίας οὔσης* od. *γενομένης*. — dem h. Himmel ähnlich *αἰϑριώδης* 2. sp. — h. Meer *γαληνὴ ϑάλαττα*. — es (der Himmel) wird h. *διαιϑριάζει*. — 2) übtr. *εὐήμερος* 2. (z. B. *πρόσωπον*); *γαληνής* 2. (z. B. *μέτωπον*); *γαληνός* 3. (z. B. *βίος*); gew. *φαιδρός* 3. (v. Aeusserem, wie v. Gemüthe); *ἱλαρός* 3., *ἵλεως*, *ων*, *εὔϑυμος* 2. (v. Gemüthe). — h. machen Jmd. *φαιδρύνειν*, *εὐφραίνειν τινά*, *εὐϑυμίαν* (-*μίας*) *παρέχειν τινί*; ganz h. machen *διαγαληνίζειν* (*τὸ πρόσωπον*); h. werden *φαιδροῦσϑαι* u. *φαιδρύνεσϑαι* *P.*; h. sein *γαληνίζειν*, *εὐϑυμεῖσϑαι* (poet. u. sp. *εὐϑυμεῖν*), *φιλοφρονεῖσϑαι* (*DM.* u. *DP.*), *εὐϑυμίαν ἄγειν*. — e. h. Miene machen *φαιδρὸν εἶναι τῷ προσώπῳ*.

Heiterkeit 1) eig. v. Himmel u. Wetter: *ἡ αἰϑρία*, *εὐδία*, *εὐημερία* (u. *pl.*). — 2) übtr. *ἡ γαλήνη*, sp. *ἡ γαληνότης*; *τὸ φαιδρόν*, sp. *ἡ φαιδρότης*; *τὸ ἱλαρόν*, sp. *ἡ ἱλαρία*, *ἱλαρότης*; *ἡ εὐϑυμία*, *φιλοφροσύνη*.

heizbar *ϑερμαντός* 3.

heizen *ϑερμαίνειν*, *διαϑερμαίνειν*; *ϑάλπειν*; sp. *ἐγκαίειν*. [*ἔγκαυσις*.

Heizung *ἡ ϑέρμανσις*, sp. *διαϑερμασία*, *ϑάλψις*,

Hekate *ἡ Ἑκάτη*. — Heiligthum u. Bildsäule der H. *τὸ Ἑκάταιον*, *Ἑκάτειον*, sp. *Ἑκατήσιον*. — Fest der H. *τὰ Ἑκατήσια* sp. — das der H. dargebrachte Opfer *τὰ Ἑκαταῖα*, *τὸ Ἑκάτης δεῖπνον*.

Hekatombaion, d. erste att. Monat, *ὁ Ἑκατομβαιών*, *ῶνος*; s. Monat.

Hekatombe *ἡ ἑκατόμβη*. — e. Fest, wo e. H. geopfert wird *τὰ ἑκατόμβαια*.

Hektik *ἡ καχεξία*.

hektisch *ὁ καχέκτης*, *καχεκτικός* 3. sp. — h. sein *καχεκτεῖν* sp. — h. Zustand *ἡ καχεξία*.

Held *ὁ ἀϑλητὴς πολέμου* od. *τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἔργων*, *ἀνὴρ δεινὸς μάχεσϑαι*; *ὁ ἀριστεύς*; *ὁ ἥρως*, *ἥρωος* (H. d. Vorzeit, bes. insofern er nach seinem Tode göttliche Verehrung geniesst). — e. Held in der Tugend *ὁ ἀϑλητὴς ἀρετῆς*. — H. im Drama *ὁ πρωταγωνιστής*. — e. H. sein *ἀριστεύειν*.

Heldenalter *ὁ τῶν ἡρώων* od. *ἡρωϊκὸς αἰών*; concret *ἡ τῶν ἡρώων γενεά*.

Heldenantlitz *τὸ τοῦ προσώπου γοργόν*. — er hat e. H. *γοργός ἐστιν ἰδεῖν* od. *ὁρᾶσϑαι*.

Heldenarm *ἀνδρεία καὶ κράτος*.

Heldendichter *ὁ ἐποποιός*, *ὁ ποιητὴς ἐπῶν*.

Heldengedicht *τὸ ἔπος* (gew. *τὰ ἔπη*); *ἡ ἐποποιία*. — zum H. gehörig *ἡρῷος* u. *ἡρωϊκός* 3. (*μέτρον*, *στίχοι*, *ῥυϑμός*).

Heldengeist *ἡ ἀνδραγαϑία*, *μεγαλοψυχία*.

Heldengestalt *ἡ ἡρωϊκὴ μορφή*.

heldenhaft *ἀνδρεῖος* 3.; *ἡρωϊκός* 3.

Heldenkraft *ἡ δεινὴ ῥώμη*; *ἡ ἡρωϊκὴ ἀρετή*; vgl. Heldenarm.

heldenmässig, s. heldenhaft.

Heldenmiene *τὸ τοῦ προσώπου γοργόν*.

heldenmüthig *ἀνδρεῖος* 3., *μεγαλόψυχος* 2.; *ἡρωϊκός* 3.

Heldenmuth, **Heldensinn** *ἡ ἀρετή*, *μεγαλοψυχία*, *ἀνδραγαϑία*; sp. *τὸ ἡρωϊκὸν φρόνημα*; H. hegen *ἡρωϊκὰ φρονεῖν*.

Heldenthat *ἡ ἀριστεία*, *τὸ ἀνδραγάϑημα*; *τὸ κάλλιστον* od. *λαμπρότατον ἔργον*.

Heldentod *ὁ εὐκλεὴς ἐν τῇ μάχῃ* (*ἐν τῷ πολέμῳ*) *ϑάνατος*. — d. H. sterben *εὐκλεῶς* od. *λαμπρῶς μαχόμενον τελευτᾶν* od. *ἀποϑνήσκειν*; sp. *ἡρωϊκῶς τελευτᾶν*.

Heldentugend *ἡ* (*λαμπρὰ*) *ἀρετή*, *ἡ ἀνδραγαϑία*.

Heldenvolk *τὸ ἀρετῇ* od. *ἀνδρείᾳ διαφέρον*

Heldenweib *ἡ ἡρωΐνη* (*ἡρῴνη*). [*ἔϑνος*.

Heldin *ἡ μεγαλόψυχος* od. *ἀρετῇ διαφέρουσα γυνή*; *ἡ ἡρωΐνη* (*ἡρῴνη*); vgl. Held.

helfen 1) Jmd. Beistand leisten: *βοηϑεῖν*, *ἐπικουρεῖν* (in Bedrängniss od. Gefahr, bes. im Kriege, u. so auch *συμμαχεῖν*, seltner *προσωφελεῖν τινι*); *ἐπαρκεῖν*, seltner *προσαρκεῖν τινι*, *ἀμύνειν τινί*, auch *ὑπέρ* od. *πρό τινος*, *παρίστασϑαι* u. *παραστατεῖν τινι* (in e. Bedrängniss beistehen); *τιμωρεῖν τινι* (einem Gekränkten); *ἀκεῖσϑαί τινα* (v. Arzte; einem Kranken helfen = ihn heilen). — Jmd. bei etw. h. *συλλαμβάνειν τινί τι* u. *τινος*, *συλλαμβάνεσϑαι* u. *συνεπιλαμβάνεσϑαί τινί τινος*; *συνεργάζεσϑαι*, *συμπράττειν* u. *συνεργεῖν τινί τι*, *συνεργὸν εἶναί τινί τινος*, *ὑπηρετεῖν* u. *ὑπουργεῖν τινί τι*; auch gebraucht man hier häufig Compos. m. *σύν*, z. B. Jmd. Einen befreien h. *συνελευϑεροῦν τινί τινα*, Jmd. Einen vertreiben h. *συνεκβάλλειν τινί τινα*, Jmd. etw. vollenden h. *συνδιαπράττειν τινί τι* u. dgl. — Jmd. zu etw. h. *συλλαμβάνειν*, *συμβάλλεσϑαι*, *συνεργάζεσϑαί τινι εἴς* (*πρός*) *τι*. — Jmd. mit etw. h. *συνευπορεῖν τινί τινος*. — Jmd. v. etw. h. *ἀπαλλάττειν τινά τινος*; vgl. befreien; einem Weibe v. e. Kinde h. *διαφϑείρειν τινὶ τὸ ἔμβρυον*. — Jmd. aus etw. h. *σῴζειν τινὰ ἔκ τινος*, *ἐκσῴζειν τινά τινος* u. *ἔκ τινος*. — Jmd. auf etw. h., z. B. auf d. Pferd *ἀναβάλλειν* od. *ἀναβιβάζειν τινὰ ἐπὶ τὸν ἵππον*; übtr. d. Gedächtnisse Jmds. zu Hülfe kommen *ὑποβάλλειν* od. *ὑποτίϑεσϑαί τινί τι*. — sich nicht zu h. wissen bei e. Sache *ἀπορεῖν* (u. *M.*) *τι*, *περί τινος*, *εἴς* od. *πρός τι*, *διαπορεῖν* (u. *DP.*) *ἐπί τινι* u. *περί τινος*; *ἀμηχανεῖν τι*, *ἐπί τινι* u. *περί τινος*; *ἐν ἀπορίᾳ* od. *ἀμηχανίᾳ εἶναί τινος*. — ich konnte mir da nicht h. *οὐκ εἶχον ὅτι* (od. *τί*) *χρησαίμην τοῖς πράγμασιν*. — der sich nicht zu h. weiss *ἄπορος*, *ἀμήχανος* 2. — e. Sache, wobei man sich nicht zu h. weiss *πρᾶγμα ἄπορον* od. *ἀμήχανον*. — dem zu h. ist *βοηϑήσιμος* 2.; dem nicht zu h. ist *ἀβόηϑος* u. *ἀβοήϑητος* 2. — es ist ihm nicht zu h. (v. e. Kranken) *ἀνίατός ἐστιν*, *ἀνιάτῳ κακῷ ἐνέχεται*. — so wahr mir Gott helfe *οὕτως ὀναίμην*. — helf Gott! (als Wunsch beim Niesen) *Ζεῦ σῶσον*; *ζῆϑι*. — zu h. bereit *βοηϑητικός* 3., sp. *βοηϑηματικός* 3. — 2) nützen, förderlich sein: *ὠφελεῖν*, *ἐπωφελεῖν*, *ὀνινάναι τινά*; *λυσιτελεῖν*, *συμφέρειν τινί*; *προὔργου εἶναι*, für etw. *εἴς* od. *πρός τι*. — was hilft uns das? *τί δῆτ᾽ ἂν εἴη ὄφελος τούτου ἡμῖν*; was hilft uns diese Zusammenkunft? *τί ἡμῖν προὔργου τῆς συνόδου ταύτης ἂν εἴη;* — was kann es dir h., wenn du weinst? *τί δὲ σοὶ πλέον ἔσται δακρύοντι; τί δ᾽ ἂν προκόπτοις εἰ δακρύεις;* — es hilft nichts zu schweigen *σιωπῆς οὐδὲν ἔργον* (*ἐστίν*), *οὐδὲν ἔργον σιωπᾶν*. — es hilft dir nichts zu weinen *οὐδὲν προὔργου ἐστί σοι δακρύειν*, *οὐδὲν προὔργου ποιεῖς δακρύων*. — e. Arzeneimittel das hilft *φάρμακον σωτήριον*.

Helfer *ὁ βοηϑός*, *ἐπίκουρος* (in d. Noth, bes. im Kriege); *ὁ σύμμαχος* (Bundesgenoss); *ὁ παραστάτης* (eig. der Nebenmann in d. Schlachtord-

nung, dann „Vertheidiger, Beschützer"). — H. bei etw. ὁ συλλήπτωρ, συμπράκτωρ, συνεργός; vgl. Gehülfe.
Helferin ἡ βοηθός, ἐπίκουρος; ἡ συμμαχίς, ίδος; ἡ παραστάτις, ιδος; ἡ συλλήπτρια; ἡ συνεργός.
Helfershelfer ὁ συνεργός, συμπράκτωρ, κοινωνός, ὑπηρέτης, auch ὁ ἑταῖρος; od. durch *part.* ὁ συμπράξας, συγκατασκευάσας τι u. dgl.; *pl.* auch οἱ σύν τινι, οἱ μετά τινος.
hell 1) eig. *a)* v. Lichte u. d. Farbe: λαμπρός 3.; φωτεινός 3. (v. Lichte); φανός 3. (v. Licht u. Glanz); φανερός 3., κατα-, περι-φανής 2. (was im hellen Lichte ist); διαφανής, διαυγής 2. (v. durchsichtigen Gegenständen, z. B. v. Luft u. Wasser). — v. Luft u. Himmel αἴθριος, sp. δίαιθρος 2., εὔδιος 2.; h. Himmel, h. Wetter ἡ αἰθρία, εὐδία. — v. Auge γλαυκός 3. — h. Schein τὸ φέγγος. — es wird h. φῶς γίγνεται; es beginnt h. zu werden ὑπαυγάζει (ὑπολάμπει, διαφαίνει, sp. διαυγεῖ) ἡ ἡμέρα; sp. διαυγάζει. — es wird h. = das Gewölk zertheilt sich διαιθριάζει. — am hellsten Mittage κατ' ἀκμαιότατον καιρὸν τῆς ἡμέρας. *b)* v. Tone: λαμπρός 3., λιγυρός 3.; ὀξύς 3. (durchdringend); auch λευκός 3 (v. d. Stimme). — h. Stimme ἡ λαμπροφωνία. — m. h. Stimme λαμπρόφωνος 2. — h. Gelächter γέλως πολύς, sp. γέλως καπυρός, ὁ καγχασμός. — h. auflachen καχάζειν (sp. καγχάζειν). — h. die Syrinx blasen καπυρὸν συρίζειν sp. — 2) übtr. *a)* h. sehen: ὀξὺ βλέπειν. *b)* klar, deutlich: φανερός 3.; δῆλος 3., κατά-, πρό-δηλος 2.; σαφής, ἐναργής, ἐμφανής 2. — etw. ins hellste Licht stellen φανότατα ἐμφανίζειν τι. *c)* v. geistigen Fähigkeiten: δια-, ἐκ-πρεπής 2. — h. Verstand haben συνετὸν od. ἀγχίνουν εἶναι. — h. Verstand ἡ σύνεσις, ἀγχίνοια, τὸ συνετόν.
helläugig γλαυκόμματος 2., sp. γλαυκωπός 2. (gut aber *fem.* γλαυκῶπις, ιδος) u. γλαυκόφθαλμος 2.
hellblau γλαυκός 3.
hellbraun ξανθός 3.
Helldenker ὁ συνετός, ἀγχίνους; od. etwa ὁ μὴ τοῖς πολλοῖς ἐπακολουθῶν, ὁ μὴ δεισιδαίμων ὤν.
Helldunkel τὸ λυκόφως, ωτος.
Helle τὸ φέγγος (heller Schein); ἡ λαμπρότης, τὸ λαμπρόν, τὸ φανόν, sp. ἡ φανότης; ἡ περι-, κατα-φάνεια; ἡ διαφάνεια, τὸ διαφανές (Durchsichtigkeit). — H. d. Himmels ἡ αἰθρία, εὐδία; τὸ αἴθριον, sp. δίαιθρον. — H. d. Tages τὸ φῶς, φωτός. — H. d. Verstandes ἡ σύνεσις, ἀγχίνοια.
Hellebarde etwa ἡ διβολία.
Hellene, s. Grieche.
Heller τὸ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νομίσματος; ὁ κόλλυβος. — keinen H. werth οὐδενὸς ἄξιος 3.
hellfarbig λαμπρός 3.
hellgelb κιρρός 3., ὑπόξανθος 2.
hellgrau πολιός 3.
hellgrün ὑπόχλωρος 2.
Helligkeit, s. Helle.
hellklingend λαμπρός, λιγυρός 3.; ὀξύς 3. (durchdringend).
hellleuchtend περιφανής 2., seltner περιλαμπής, περίαυγος, περιαυγής 2.
hellroth μίλτινος 3., vgl. rosenroth.
hellsehend ὀξὺ βλέπων 3., ὀξυδερκής 2. — h. sein ὀξὺ βλέπειν, sp. ὀξυδορκεῖν u. ὀξυδερκεῖν.
hellstimmig λαμπρόφωνος 2.
Hellstimmigkeit ἡ λαμπροφωνία.
helltönend λιγυρός, λαμπρός, ὀξύς 3. (λιγύφθογγος, λιγύφωνος 2. poet.).
Helm τὸ κράνος (poet. u. sp. ἡ κόρυς, υθος). — Verfertigung v. H. ἡ κρανοποιία, κρανουργία.
Helmbügel ὁ κύμβαχος poet.
Helmbusch ὁ λόφος. — Futteral für d. H. τὸ λοφεῖον.
helmförmig ὅμοιος (3.) κράνει.
Helmrand ἡ στεφάνη.
Helmschmied ὁ κρανοποιός, sp. κρανουργός.
Helmspitze ὁ κῶνος sp.
Helote ὁ εἵλως, ωτος, seltner ὁ εἱλώτης. — d. Masse der H. τὸ εἱλωτικὸν πλῆθος. — Stand der H. ἡ εἱλωτεία. — die H. betreffend εἱλωτικός 3. — H. sein εἱλωτεύειν.
Hemde etwa ὁ (ἀνάκωλος) χιτών, ῶνος, ὁ χιτωνίσκος (für Männer u. Frauen); τὸ χιτώνιον (gew. für Frauen); sp. ἡ ἐπιγονατίς, ίδος.
hemmen ἱστάναι, ἐφ-, καθ-ιστάναι (eig.); ἐπ-, κατ-έχειν, ὑπολαμβάνειν, ἀνα-, κατα-στέλλειν, ἀνακρούειν, sp. ἀνακόπτειν; ἐγκόπτειν τινί (eig. u. übtr.); κολάζειν, κωλύειν, ἐμποδίζειν, ἐμποδὼν εἶναι, παύειν, καταπαύειν (übtr.). — im Gebrauche d. Verstandes gehemmt τὴν τῆς φρονήσεως πεδηθεὶς δύναμιν. — im Wachsthume h. καταπνίγειν (ersticken); auch κολάζειν (δένδρον; beschneiden).
Hemmen, das, s. Hemmung.
Hemmkette ὁ ἐποχλεύς, ἡ τροχοπέδη.
Hemmniss τὸ κώλυμα, ἐμπόδισμα.
Hemmschuh, s. Hemmkette.
Hemmung ἡ ἐπί-, κατά-στασις; ἡ ἐπ-, κατ-οχή, sp. ἀνακοπή (eig. u. übtr.); ἡ κόλασις, κώλυσις, ὁ ἐμποδισμός. — vgl. Hemmniss.
Hengst ὁ ἄρρην ἵππος; ὁ κήλων, ωνος (auch Eselshengst); ὁ ἀναβάτης.
Hengstfüllen ὁ ἄρρην πῶλος.
Henkel τὸ οὖς, ὠτός; seltner ἡ λαβή, ἡ λαβίς, ίδος. — ohne H. ἄωτος 2. — m. zwei H. δίωτος 2. — m. einem H. μόνωτος 2.
Henker ὁ δημόσιος, δήμιος, δημόκοινος, ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος; in Athen auch ὁ ἐπὶ τῷ ὀρύγματι od. ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος, ὁ κοινός. — geh' (lauf, pack' od. scheer' dich) zum H., hol' dich d. H. ἄπαγ' (βάλλ', ἔρρ') ἐς κόρακας, οὐκ ἐς κόρακας; οὐκ ἐς κόρακας ἐρρήσεις, οἰχήσει od. ἀποφθερεῖ μου; auch φθείρου, ἐκφθείρου, ἔρρε, ἄπερρε, ἐπιτριβείης, ἀπόλοιο; euphem. βάλλ' ἐς μακαρίαν, ἄπαγ' ἐς μακαρίαν ἐμποδών; zum H. m. dem Bade εἰς μακαρίαν τὸ λουτρόν. — Jmd. zum H. schicken od. jagen ἐξελαύνειν, βάλλειν, ἀποδιοπομπεῖσθαί τινα ἐς κόρακας; σκορακίζειν, sp. ἀποσκορακίζειν, ἐκκορακίζειν τινά; ἀποστέλλειν τινὰ εἰς ὄλεθρον. — Jmd. zum H. wünschen ἐκποδὼν τινα γενέσθαι βούλεσθαι.
Henkerbeil ὁ τοῦ δημοσίου πέλεκυς. — d. Kopf dem H. darbieten ὑπὲρ ἐπιξήνου ἔχειν τὴν κεφαλήν. — dem H. verfallen sein θανάτου κεκρίσθαι.
Henkerblock τὸ ἐπίξηνον.
henkermässig δημοσίου τρόπον; od. durch d. *adv.* ὠμῶς, ἀγρίως u. dgl. [τᾶν od. ἀποθανεῖν.
Henkershand: durch H. sterben δημοσίᾳ τελευ-
Henkersknecht ὁ τοῦ δημοσίου ὑπηρέτης.
Henne ἡ ἀλεκτρυών, όνος; poet. u. sp. ἡ ἀλεκτορίς, ίδος; ἡ ὄρνις, ιθος.
Hephästos ὁ Ἥφαιστος. — Heiligthum des H. τὸ Ἡφαιστεῖον. — Fest des H. τὰ Ἡφαίστεια. — den H. betreffend Ἡφαίστειος 3.
her 1) v. e. Orte: ἀπό (ἐκ) τινος, od. durch d. Suffix -θεν, z. B. v. Himmel her οὐρανόθεν; v. oben (unten) her ἄνωθεν (κάτωθεν). — v. da (dort) her ἔνθεν (ἐκεῖθεν); v. aussen her θύραθεν. — 2) v. d. Zeit: ἐκ, seltner ἀπό m. *gen.*, z. B. v. langer Zeit her ἐκ πολλοῦ. — es ist lange Zeit her, seitdem od. dass ... πολὺς χρόνος ἐξ od. ἀφ' οὗ. — von je her ἐξ od. ἀπ' αἰῶνος, ἀεί ποτε. — 3) um Jmd. her: ἀμφί (περί) τινα. —

eifrig über etw. her sein κυπτάζειν περί τι. — hin u. her ἄνω καὶ κάτω, ἄνω τε καὶ κάτω, ἄνω κάτω. — her! δεῦρο; auch durch φέρε u. dgl., z. B. Brod her φέρε ἄρτον; auch wol ἄρτον δεῖ (eig. man hat Brod nöthig). — 4) übtr. zur Bezeichnung der Abstammung: ἀπό (ἔκ) τινος, auch durch d. Suffix -θεν, z. B. v. Vater, Mutter her πατρόθεν, μητρόθεν; v. e. Gotte her θεόθεν poet. u. sp. (besser ἐκ θεοῦ). — v. Zeus her im dritten Gliede τρίτος ἀπὸ Διός.

Hera ἡ Ἥρα. — der H. gehörig Ἡραῖος 3. — Tempel d. H. τὸ Ἡραῖον. — Fest der H. τὰ Ἡραῖα.

herab κάτω, v. oben h. ἄνωθεν. — v. etw. h. κατά od. ἀπό τινος; häufig auch durch Compos. m. κατά, seltener ἀπό, vgl. d. ff. WW.

herabbegeben, sich, κατιέναι; καταβαίνειν.

herabbeugen, -biegen κατακάμπτειν, κατακλίνειν.

Herabbeugen, -gung ἡ κατάκαμψις.

herabbewegen, sich, κατιέναι; καταφέρεσθαι (P.); φέρεσθαι (P.) κάτω (v. leblosen Dingen); ῥέπειν (bes. v. der Wagschale).

herabblicken, s. herabsehen.

herabblitzen καταστράπτειν.

herabbrennen κατακαίεσθαι P.; καταφλέγεσθαι P.; καταφέρεσθαι P. (v. Dochte).

herabbringen κατάγειν, καταφέρειν, κατακομίζειν; καταβιβάζειν.

herabbücken, sich, κατακύπτειν.

herabdrängen ἀπωθεῖν; ἀποβιάζεσθαι.

herabdrücken καταθλίβειν; καταπιέζειν sp.

herabeilen δρόμῳ κατιέναι (κατελθεῖν, καταφέρεσθαι P.).

herabfahren 1) *tr.* κατάγειν; κατακομίζειν (ἐφ' ἁμάξης). — 2) *intr.* κατελαύνειν (verst. ἅρμα, ἵππον, ναῦν); plötzlich, rasch h. καταφέρεσθαι P. — über etw. h. καθικνεῖσθαι od. καταφέρειν τινός.

herabfallen καταπίπτειν; καταφέρεσθαι u. φέρεσθαι (P.) κάτω; ἐκτραχηλίζεσθαι P. (Kopf über h.). — καταρρεῖν, καταχεῖσθαι (P.; v. Wasser, Blättern, Früchten u. dgl.). — ἐκ-, ἀπο-πίπτειν (v. Wagen, Pferde); ἐπιπίπτειν (auf etw. h.).

Herabfallen ἡ καταφορά, gew. durch Verba.

herabfliegen καταπέτεσθαι; ἀποπέτεσθαι (wegfliegen).

herabfliessen καταρρεῖν; ῥεῖν κατά τινος; καταφέρεσθαι (P.); καταστάζειν (v. Thränen), poet. u. sp. καταλείβεσθαι.

herabführen, s. herabbringen.

herabgehen καταβαίνειν; κατιέναι. — übtr. v. Preise ἐπ' ἔλαττον βαδίζειν; ἀνιέναι (ἵημι).

herabgiessen καταχεῖν τινός τι; ἐπιχεῖν τινί τι.

herabgleiten κατ-, ἀπ-ολισθάνειν; καταρρεῖν; περιρρεῖν (ringsum h.).

herabhängen 1) *tr.* κρεμαννύναι, ἐκκρεμαννύναι ἔκ τινος. — h. lassen καθιέναι (z. B. κώπας, κόμας). — 2) *intr.* (herabhangen) κρέμασθαι; ἐκ-, ἀπο-κρέμασθαι; ἀπ-, ἐξ-αρτᾶσθαι (ἔκ u. ἀπό τινος); ἀπαιωρεῖσθαι P.

herabhauen ἀποκόπτειν; ἀπαράττειν.

herabheben (αἴροντα) καταβιβάζειν; ἐκ-, καθαιρεῖν.

herabhelfen καταβιβάζειν.

herabholen κατάγειν; καθαιρεῖν (herabziehen, -reissen).

herabkämmen κατακτενίζειν (τὰς κόμας). — das H. ὁ κατακτενισμός.

herabkommen κατιέναι; καταβαίνειν; s. herunterkommen.

herabkriechen καθέρπειν.

herablassen καθ-, ὑφ-ιέναι; ἄνωθεν ἀφιέναι; χαλᾶν, ἐπιχαλᾶν; an einem Seile h. καθιμᾶν. — übtr. sich zu etwas h. καταβαίνειν, συγκαταβαίνειν εἴς τι, συγκαθιέναι ἑαυτὸν εἴς τι.

Herablassen, das, ἡ κάθεσις; an e. Seile ἡ καθίμησις sp.

herablassend κοινός 3; φιλόφρων 2.; εὐπροσήγορος 2., φιλοπροσήγορος 2.; φιλάνθρωπος 2.

Herablassung ἡ κοινότης; ἡ φιλοφροσύνη; ἡ εὐπροσηγορία, φιλοπροσηγορία; ἡ φιλανθρωπία.

herablaufen κατατρέχειν; καταθεῖν; s. herabeilen u. herabfliessen.

herablocken κατάγειν; πειρᾶσθαι (DP.) κατάγειν.

herabnehmen καθαιρεῖν; περιαιρεῖν u. M. (ringsum h.); ἄνωθεν ἀφαιρεῖν od. ἀπολαμβάνειν.

herabneigen, sich, κατα-, ἀπο-νεύειν; κατακλίνεσθαι P.

herabreichen 1) *tr.* ἄνωθεν προτείνειν (παρέχειν, ὀρέγειν). — 2) *intr.* καθικνεῖσθαι; καθήκειν; e. bis auf die Füsse herabreichendes Kleid χιτὼν ποδήρης.

herabreissen κατα-, ἀπο-, περι-σπᾶν; καθ-, ἀφ-αιρεῖν; ἀφαρπάζειν; ἀπορ-, περιρ-ρηγνύναι; ἀπαράττειν.

herabreiten καθιππεύειν; κατελαύνειν.

herabrennen, s. herablaufen.

herabrinnen, s. herabfliessen.

herabrollen 1) *tr.* κατα-, ἀπο-κυλινδεῖν. — 2) *intr.* durch d. P.; καταφέρεσθαι P.; v. Thränen auch καταστάζειν, poet. u. sp. καταλείβεσθαι.

herabrufen ἄνωθεν βοᾶν; Einen h. ἄνωθεν ἐπικαλεῖν τινα; βοᾶν (κελεύειν) τινα κατελθεῖν.

herabschauen, s. herabsehen.

herabschicken, s. herabsenden.

herabschiessen 1) *tr.* a) etw.: βάλλοντα ἀφαιρεῖν. b) e. Geschoss: (βέλος) βάλλειν εἰς τὸ κάτω; βέλος κάτω ἀφιέναι; βέλος καθιέναι. — 2) *intr.* καταφέρεσθαι, κάτω φέρεσθαι (P.), ὁρμᾶν εἰς τὸ κάτω.

herabschlagen κατα-, ἀπο-κόπτειν; ἀποκρούειν; ἀπαράττειν.

herabschleichen καθέρπειν.

herabschleudern σφενδονᾶν εἰς τὸ κάτω; etw. καταβάλλειν, καθιέναι.

herabschreien ἄνωθεν κεκραγέναι od. βοᾶν.

herabschütteln κατασείειν; σείοντα καταβάλλειν.

herabschütten καταχεῖν; vgl. herabgiessen.

herabschweben καταφέρεσθαι (P.); καταπέτεσθαι (herabfliegen).

herabschwemmen, v. Flüssen, κατάγειν, καταφέρειν.

herabschwimmen νεῖν od. νήχεσθαι κατά m. acc.; sp. κατανήχεσθαι.

herabsehen καθορᾶν; καταθεᾶσθαι; καταβλέπειν. — übtr. auf etw. h. ὑπερορᾶν τι od. τινος; s. verachten.

herabsenden καταπέμπειν; καθιέναι (Lebloses).

herabsenken καταστέλλειν (τὰς ῥάβδους); sich h. καθίζειν.

herabsetzen, v. Preise, μειοῦν, ἐλαττοῦν od. ἐλάττω καθιστάναι τὴν τιμήν. — Jmd. od. etw. h. κακίζειν, ἐκφλαυρίζειν, ζηλοτυπεῖν τινα od. τι; ἐπηρεάζειν τινί; s. verkleinern, tadeln, schmähen. — Jmd. bei Einem h. διαβάλλειν τινὰ πρός τινα.

Herabsetzung, v. Preise ἡ μείωσις, ἐλάττωσις; ὁ κακισμός (sp.); s. Verkleinerung, Tadel, Schmähung; ἡ διαβολή (Verleumdung).

herabsinken καταπίπτειν, καταφέρεσθαι P.; v. d. Wagschale ῥέπειν. — übtr. ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι, ταπεινοῦσθαι P. (ταῖς ἐλπίσιν). — h. zu etwas μεταπίπτειν εἴς τι. — h. von etwas ἐκπίπτειν ἔκ τινος.

herabsprengen 1) *tr.* s. herabtreiben. — 2) *intr.*

κατὰ κράτος κατελαύνειν; ἀνὰ κράτος ἐλαύνειν κατά τινος. [*λεσθαι.*

herabspringen *ἀπο-, κατα-πηδᾶν; ἀφ-, καθ-άλ-*

herabsteigen *καταβαίνειν* (auch *καταβαίνεται ὁ ἵππος* man steigt vom Pferde h.); *κατιέναι.* — einen h. lassen *καταβιβάζειν τινά.*

Herabsteigen, das, *ἡ κατάβασις.*

herabstimmen (d. Saiten) *χαλᾶν; ἐπιχαλᾶν; ἀνιέναι (ἵημι).* — übtr. = einschränken *κατα-, συ-στέλλειν; κολάζειν;* auch *ὑφίεσθαί τινος* (v. etw. nachlassen); seinen Stolz h. *μετριώτερον φρονεῖν, συστέλλεσθαι P.*

Herabstimmen, das, (der Saiten) *ἡ χάλασις; ἡ ἄνεσις.* — übtr. *ἡ συστολή; ἡ κόλασις.*

herabstossen *κατ-, ἀπ-ωθεῖν.*

herabströmen, s. herabfliessen.

herabstürzen 1) *tr. καταβάλλειν; καταρρίπτειν; ἱέναι, βάλλειν* od. *ῥίπτειν κατά τινος; κατακρημνίζειν; ἐκτραχηλίζειν* (Kopf über h.). — sich auf etw. h. *ἄνωθεν ἐπιφέρεσθαί (P.) τινι.* — 2) *intr. καταφέρεσθαι (P.); κατασκήπτειν* (v. Blitze u. plötzlich eintretenden Dingen); *καταρρήγνυσθαι P.* (m. Geräusch h.).

Herabstürzen, das, *ἡ καταφορά.*

herabträufeln *ἀπο-, κατα-στάζειν.*

herabtragen *κατακομίζειν, καταφέρειν, βαστάζειν κάτω.*

herabtreiben *κατάγειν; κατ-, ἀπ-ελαύνειν;* s. herabstossen.

herabtriefen, -tröpfeln, s. herabträufeln.

herabwälzen *κατακυλινδεῖν.*

herabwärts *κάτω, εἰς τὸ κάτω.*

herabwallen *ἀνειμένον* od. *καθειμένον εἶναι.* — h. lassen (z. B. Haare, Bart) *ἀνιέναι, καθιέναι* (u. *M.*).

herabwerfen, s. herabstürzen.

herabwürdigen *ἀτιμάζειν, αἰσχύνειν, καταισχύνειν,* sp. *ἀπαξιοῦν;* auch umschr. *ὄνειδος, αἰσχύνην περιάπτειν τινί;* s. herabsetzen. — Jmd. zum Sklaven h. *παραχρῆσθαί τινι ὥσπερ ἀνδραπόδῳ.* — sich h. *αἰσχύνειν, καταισχύνειν ἑαυτόν* od. durch d. *P.*

herabwürdigend *ἀνάξιος* 2. u. 3; *ἄτιμος* 2., auch *αἰσχρός* 3. [setzung.

Herabwürdigung *ἡ ἀπαξίωσις* sp.; s. Herab-

herabziehen 1) *tr. καθ-, ἀφ-έλκειν; κατα-, ἀπο-σπᾶν; καθαιρεῖν; περισπᾶν, περιαιρεῖν* u. *M.* (ringsum h., bes. v. Kleidern u. dgl.). — 2) *intr.* u. *reflex. κατελαύνειν, κατιέναι, καθήκειν.*

Herakles *ὁ Ἡρακλῆς, -έους.* — d. H. betreffend *Ἡράκλειος* 3. — Tempel des H. *τὸ Ἡράκλειον;* Fest d. H. *τὰ Ἡράκλεια;* nach Art d. H. *Ἡρακλείως* sp.

heran; in Compos. durch *πρός, ἐπί, παρά.* — imperativisch *δεῦρο; πρόσελθε.*

heranbilden *παιδεύειν;* Einen zu e. edlen Manne *γενναῖον ἐκδιδάσκειν τινά;* Einen zu etw. *παιδεύειν τινά τι* od. m. *inf.*, auch *τινὰ εἴς (ἐπί, πρός) τι.*

heranbringen *προσ-, ἐπι-, παρα-κομίζειν; προσ-, ἐπ-άγειν; προσ-, ἐπι-φέρειν.*

heranfliegen *προσ-, ἐπι-, παρα-πέτεσθαι.*

heranfliessen *προσ-, ἐπιρ-ρεῖν.*

heranführen *προσ-, ἐπ-άγειν.*

herangehen *προσβαίνειν; προσ-, ἐπ-, παρ-ιέναι; προσ-, ἐπ-, παρ-έρχεσθαι.*

heranjagen (zu Pferde) *προσ-, ἐπ-ελαύνειν (δρόμῳ, κατά* od. *ἀνὰ κράτος, ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ).*

herankommen *παραβάλλειν; προσελαύνειν; παραγίγνεσθαι;* s. herangehen.

herankriechen *προσ-, ἐφ-έρπειν.*

heranlassen *προσ-, παρ-, ἐφ-ιέναι.* — nicht h. *ἀποκωλύειν, εἴργειν.*

heranlaufen *ἐπι-, προσ-, παρα-τρέχειν.*

herannahen *προσπελάζειν; πλησιάζειν; παραγίγνεσθαι;* s. herangehen.

heranreifen *ἐπαυξάνεσθαι P.; ἐπακμάζειν.* — zum Jüngling h. *ἡβάσκειν, ἐφηβάσκειν, ἔφηβον γίγνεσθαι.*

heranreiten *προσ-, ἐφ-, παρ-ιππεύειν; προσιππάζεσθαι; προσ-, ἐπ-ελαύνειν.*

heranrücken 1) *tr. προσκινεῖν; προσ-, ἐπ-άγειν.* — 2) *intr. προσ-, ἐπ-, παρ-ιέναι (-έρχεσθαι); ἐπ-, προσ-ελαύνειν; ἐπιφέρεσθαι P.*

heranschiffen *προσ-, ἐπι-, παρα-πλεῖν.*

heranschleichen *προσ-, ἐφ-έρπειν.* — an Jmd. h. *ὑπιέναι, ὑπέρχεσθαί τινα.*

heranschwärmen *ἐπικωμάζειν.*

heranschwimmen *προσνήχεσθαι; προσ-, ἐπι-νεῖν.*

heransegeln, s. heranschiffen.

heransprengen, s. heranjagen.

heranspringen *παρα-, ἐπι-, προσ-πηδᾶν; ἐφ-, προσ-άλλεσθαι;* s. heranlaufen.

heranströmen, s. heranfliessen.

heranstürmen *ἐφορμᾶν; ἐπιφέρεσθαι P.; ἐπάττειν* (selten); gegen etw. *προσβάλλειν τινί.*

heranstürzen, s. heranstürmen.

herantaumeln *σφαλερὸν καὶ παράφορον προσ-*

herantreiben *προσ-, ἐπ-ελαύνειν.* [*ιέναι.*

herantreten *προσ-, παρ-, ἐφ-ίστασθαι;* s. herangehen.

heranwachsen *αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι P.; ἐπίδοσιν ἔχειν* od. *λαμβάνειν* (Wachsthum haben, erhalten); *ἐκτρέφεσθαι P.* (v. Menschen u. Pflanzen); s. heranreifen.

heranwagen, sich, *προσιέναι (προσέρχεσθαι) τινί.*

heranziehen 1) *tr. ἐφ-, παρ-, προσ-έλκειν.* — 2) *intr.* s. heranrücken.

herauf; in Compos. durch *ἀνά* u. *ἐπί.* — als *adv. ἀνά* m. *acc.*; *ἄνω; εἰς τὸ ἄνω.*

heraufbringen *ἀνακομίζειν; ἀναφέρειν; ἀνάγειν* (heraufführen); *προσ-, ἀνα-βιβάζειν* (heraufhelfen).

herauffahren 1) *tr. ἀνάγειν; ἀναφέρειν; ἀνακομίζειν.* — 2) *intr. a)* zu Wagen: *ἐλαύνειν ἄνω. b)* plötzlich heraufkommen: *ἀναφέρεσθαι P.; (ἐξ)αναδύεσθαι.*

heraufliegen *ἀναπέτεσθαι.*

heraufführen *ἀνάγειν; ἀναβιβάζειν.*

heraufgeben *ἀναδιδόναι.*

heraufgehen *ἀνιέναι (ἀνέρχεσθαι); ἀνα-, ἐπι-, ἐπανα-βαίνειν.*

heraufheben *ἀνα-, προσ-βιβάζειν.*

heraufhelfen, s. heraufheben.

heraufholen, s. heraufbringen.

heraufkommen *ἀνατέλλειν* (v. Sonne u. Mond); *ἐπιτέλλειν* (v. Sternen); übr. s. heraufgehen, herauffahren. [*τινα ἀναβαίνειν.*

herauflassen *ἀνιέναι (ἵημι); ἀναπέμπειν; ἐᾶν*

herauflaufen *ἀνατρέχειν; ἄνω τείνειν; ἀναθεῖν.*

heraufleiten *ἀνάγειν.*

heraufnehmen *ἀναλαμβάνειν;* v. Kleidern auch *ἀναστέλλειν* (u. *M.*); *ἐπιζώννυσθαι.*

heraufreichen 1) *tr. ἀνατείνειν; ἀναδιδόναι.* — 2) *intr. ἐξικνεῖσθαι, ἄνω τείνειν, ἀνήκειν;* sp. *ἀνατείνειν,* bis an etw. *μέχρι τινός.*

heraufrücken 1) *tr. ἄνω κινεῖν* od. *προκινεῖν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch *ἄνω χωρεῖν* od. *ἐλαύνειν; ἀναβαίνειν.*

heraufschicken *ἀναπέμπειν; ἀνιέναι (ἵημι).*

heraufschreien *εἰς τὸ ἄνω βοᾶν* od. *κεκραγέναι ἔκ τινος (κάτωθεν).*

heraufsenden, s. heraufschicken.

heraufsteigen ἀναβαίνειν, ἀνιέναι, ἄνω χωρεῖν.
herauftreten ἀναβαίνειν.
heraufwälzen ἀνακυλινδεῖν.
heraufwerfen βάλλειν ἄνω (εἰς τὸ ἄνω); ἀναβάλλειν.
heraufwinden ἀνιμᾶν.
heraufziehen 1) *tr.* ἀνέλκειν; ἀνασπᾶν; ἀνιμᾶν (an Riemen u. dgl.). — auch allg. ἀναφέρειν. — d. Kleid h., s. heraufnehmen. — 2) *intr.* s. heraufrücken.
heraus ἔξω; aus od. bei etw. heraus ἔκ τινος. — in Compos. durch ἐκ, πρό (auch διά). — heraus! (d. i. komm heraus) ἔξιθι δή; nur h. damit (= sag' es nur h.) ἔξειπε δή.
herausangeln, s. herausfischen.
herausarbeiten ἐξάγειν; ἐκμοχλεύειν (mit Gewalt h.); s. herausgraben. — sich h. ἐκ-, δια-δύεσθαι, auch ἀνακύπτειν (aus Noth u. Gefahr).
herausbegeben, sich, s. herausgehen.
herausbekommen 1) eig. *a)* ich bekomme als Ertrag heraus: πρόσεισί τί μοι ἔκ τινος; καρποῦμαι ἔκ τινος; ich habe nichts mehr herauszubek. = ich habe schon empfangen (μισθὸν od. καρπὸν u. dgl.) ἀπέχω od. ἀπείληφα. *b)* ich bekomme als Ueberschuss heraus: προσοφείλεταί τί μοι. — 2) übtr. = herausbringen, w. s.
herausbetteln ἐξαιτεῖν (u. *M.*) τι.
herausbilden (ἀνα)πλάττειν τι ἔκ τινος.
herausbrechen 1) *tr.* ἐκρηγνύναι; ἐκμοχλεύειν; βίᾳ ἐξαιρεῖν. — 2) *intr.* ἐξανθεῖν (bes. v. Geschwüren u. übtr. v. Leidenschaften); ἐκ-, προ-πίπτειν (plötzlich h.); προρρήγνυσθαι (m. Gewalt h.); ἐκφαίνεσθαι (aor. *P.*; zum Vorschein kommen).
herausbrennen 1) *tr.* ἐκκαίειν. — 2) *intr.* καταφλέγεσθαι *P.* (abbrennen); ἐκ-, ἀνα-λάμπειν (von der Flamme).
herausbringen 1) eig. ἐκκομίζειν; ἐκφέρειν; ἐξάγειν; ἐξιστάναι; ἐξαιρεῖν; ἐκβιάζεσθαι (herausdrängen). — einen Fleck u. dgl. h. ἐξαλείφειν, ἀφανίζειν. — 2) übtr. *a)* entlocken: ἐξάγειν (δάκρυ, γέλωτα); ἐξερευνᾶν (durch Fragen). *b)* befreien: ἐξαιρεῖσθαί τινα (ἐκ κινδύνων, πολέμου); sich h. ἐκσῴζεσθαι (*P.*) ἔκ τινος. *c)* Jmd. verwirren: ἐκπλήττειν; ἐκταράττειν. *d)* durch Nachdenken h.: συμβάλλειν u. *M.* (zusammenreimen); ἐκλογίζεσθαι (ausrechnen); (ἐξ)ευρίσκειν (herausfinden); κατανοεῖν, μανθάνειν (einsehen).
herausdrängen ἐκβιάζεσθαι; ἐξωθεῖν; ἐκθλίβειν; ἐκβάλλειν.
herausdrehen ἐκστρέφειν; ἐκκυκλεῖν (auf Walzen od. Rädern).
herausdringen ἐκ-, προ-χεῖσθαι *P.* (v. Flüssigkeiten u. übtr. v. e. Menschenmenge); ἐκπίπτειν.
herausdrücken ἐκπιέζειν; ἐκθλίβειν; βίᾳ ἐξάγειν.
herauseilen ἐξορμᾶν u. *DP.*; ἐκσπεύδειν; δρόμῳ ἐξ-, προ-έρχεσθαι; s. herauslaufen.
herausfahren 1) *tr.* ἐξ-, προ-άγειν; ἐκφέρειν; ἐκκομίζειν. — 2) *intr.* *a)* auf e. Fahrzeuge: ἐξ-, προ-ελαύνειν; zu Schiffe h., s. auslaufen. *b)* plötzlich heraus- od. zum Vorschein kommen: ἐξάττειν (selten); ἐκπίπτειν; ἐξ-, ἀνα-φαίνεσθαι (aor. *P.*); ἐκλάμπειν (hervorblitzen); v. Worten, s. entschlüpfen.
herausfallen ἐκπίπτειν; ἐκβάλλεσθαι *P.*
herausfinden ἐξευρίσκειν; διαγιγνώσκειν. — sich h. *a)* aus e. Orte: δια-, ἐκ-δύεσθαι; πορίζειν ἑαυτῷ ἔξοδον. *b)* aus e. Sache: καταμανθάνειν; κατανοεῖν; sich aus etw. nicht h. können ἀπορεῖν περί τινος, πρός (εἴς) τι; ἀμηχανεῖν; ἀπόρως ἔχειν.
herausfischen ἐκκαλαμᾶσθαι; ἀγκίστρῳ (δικτύῳ) ἐξέλκειν. — übtr. ἐξαιρεῖσθαι.
herausfliegen ἐκπέτεσθαι.
herausfliehen ἐκφεύγειν.
herausfliessen ἐκρεῖν.
herausfordern *a)* etw. h.: ἀπαιτεῖν. *b)* Jmds. Auslieferung verlangen: ἐξαιτεῖν u. *M.* *c)* Jmd. zum Kampfe h.: προκαλεῖσθαι.
Herausforderung *a)* ἡ ἀπαίτησις. *b)* ἡ ἐξαίτησις; ἡ πρόκλησις. *c)* ἡ πρόκλησις. — d. H. annehmen τὴν πρόκλησιν δέχεσθαι; d. H. nicht annehmen φεύγειν.
herausführen ἐξ-, προ-άγειν; ἐκκομίζειν u. *M.*
Herausgabe *a)* ἡ ἔκδοσις. *b)* ἡ ἀπόδοσις, παράδοσις.
herausgeben *a)* e. Schrift: ἐκδιδόναι; ἐκφέρειν (εἰς τὸ φῶς). *b)* e. Eigenthum: ἀπο-, παρα-διδόναι; ἀποκαθιστάναι τινί τι.
Herausgeber, durch d. *part.*
herausgehen 1) v. Personen: ἐξ-, προ-ιέναι; ἐξ-, προ-έρχεσθαι; ἐκ-, προ-βαίνειν; ἐκπορεύεσθαι (*DP.*); ἐκχωρεῖν; ἔξω κομίζεσθαι *P.* — 2) v. Sachen: ἐκπίπτειν; ἐκχωρεῖν; ἐξαιρετὸν εἶναι (herausnehmbar sein). — sich tilgen lassen εὐεξάλειπτον εἶναι; ἀφανίζεσθαι *P.* — nicht h. ἀνεξάλειπτον εἶναι; ὑπομένειν. — 3) m. d. Sprache h., s. herausrücken.
Herausgehen, das, ἡ ἔξοδος; gew. durch Verba.
herausgerathen ἔξω γίγνεσθαι; ἐκπίπτειν; s. abirren.
herausgraben ἐξ-, ἀν-ορύττειν.
herausgucken ἐκ-, προ-, δια-, παρα-κύπτειν. — es guckt etw. h. = kommt zum Vorschein ἐκ-, προ-, δια-, ἀνα-, ὑπο-φαίνεταί (aor. *P.*) τι.
heraushängen 1) *tr.* κρεμαννύναι τι ἔκ τινος, z. B. ἐκ θυρίδος; s. herausstecken. — 2) *intr.* (heraushangen) κρέμασθαι ἔκ τινος; προκρέμασθαι.
heraushalten προτείνειν.
heraushauen ἐκκόπτειν; ἐκτέμνειν; ἐκκρούειν.
herausheben 1) ἐξαίρειν; ἐκμοχλεύειν (mit Gewalt h.). — 2) übtr. s. auswählen; — durch d. Rede h., s. hervorheben.
heraushelfen ἐκβιβάζειν τινά (z. B. aus e. Schiffe); δίοδον od. ἔξοδον πορίζειν od. παρασκευάζειν τινί; ἐξαιρεῖσθαί τινα (ἐκ κινδύνων), s. helfen, befreien. — sich h. δια-, ἐκ-δύεσθαι; μηχανᾶσθαι ἔξοδον. — sich nicht h. können ἀπορεῖν, ἀμηχανεῖν, ἐν ἀπόρῳ εἶναι od. ἔχεσθαι *P.*
herausholen *a)* v. Sachen: ἐκ-, προ-κομίζειν; προφέρειν; ἐξαιρεῖν. — προ-, ἀνα-φαίνειν (vorzeigen). *b)* v. Personen: ἐξάγειν; ἐκ-, προ-καλεῖν; ἐκπέμπεσθαι.
herausjagen ἐξελαύνειν; ἐκδιώκειν; ἐκβάλλειν; ἐξωθεῖν; ἐκσοβεῖν. — herausgejagt werden ἐκπίπτειν.
Herausjagung ἡ ἐξέλασις; ἡ ἐκβολή.
herauskehren 1) τρέπειν ἔξω (herauswenden). — 2) ἐκκαθαίρειν, sp. ἐκσαροῦν (m. d. Besen h.).
herausklügeln σοφίζεσθαι; ἐξευρίσκειν φροντίζοντα od. διασκεψάμενον.
herauskönnen δύνασθαι od. ἔστιν mit d. Inf. der Verba, welche „herausgehen" bedeuten. — nicht h. ἐνέχεσθαί (*P.*) τινι; εἴργνυσθαι *P.* — = eingesperrt sein, s. einsperren.
herauskommen 1) eig. aus e. Orte: ἐκ-, προ-ιέναι (-έρχεσθαι); ἐκχωρεῖν. — Jmd. h. lassen ἐκκαλεῖν (zu sich *M.*). — e. Ort, wo man nicht h. kann χωρίον ἀνέξοδον. — v. e. Flusse u. dgl. ῥεῖν od. προρρεῖν ἔκ τινος. — 2) übtr. *a)* aus e. Noth od. Gefahr: ἔξω γίγνεσθαί τινος, ἀπαλλάττεσθαι od. ἀπολύεσθαί (*P.*) τινος; ἐκδύεσθαί

τι; φεύγειν, δια-, ἐκ-φεύγειν τι; auch σῴζεσθαι (*P.*) ἔκ τινος, ἐκσῴζεσθαί (*P.*) τινος u. ἔκ τινος. *b*) aus e. gewohnten Gange u. dgl.: ἐξίστασθαί τινος. — aus d. Concepte kommen, v. Redner: ἐκπίπτειν τοῦ λόγου, διαταράττεσθαι *P.* *c*) bekannt od. offenbar werden: δηλοῦσθαι *P.*, δῆλον od. φανερὸν γίγνεσθαι, διαδίδοσθαι (*P.*) εἰς πολλούς. — v. Büchern ἐκδίδοσθαι *P.* *d*) bei Rechnungen, als Resultat: ἐξέρχεσθαι, γίγνεσθαι, συμβαίνειν. *e*) sich bei e. Sache als Folge od. Gewinn ergeben: συμβαίνειν ἔκ τινος, περιγίγνεσθαι od. περιεῖναι ἔκ τινος. — was kommt dabei heraus? τί δὲ ὄφελος τούτων; τί δὲ πλέον γένοιτ' ἂν ἐκ τούτων; — es kommt dabei nichts heraus οὐδὲν ὄφελος τούτων; bei deinem Weinen kommt nichts heraus οὐδὲν πλέον ποιεῖς (πράττεις, ἀνύτεις) auch οὐδὲν περαίνεις δακρύων, οὐδὲν πλέον ἐστί (ἔσται) σοι δακρύοντι. *f*) sich ausnehmen: εἶναι od. δοκεῖν εἶναι, z. B. das kommt sonderbar heraus ἄτοπόν ἐστι, ἄτοπον δοκεῖ εἶναι; v. e. Rede ἄτοπα δοκῶ (u. s. w.) λέγειν; wenn es auch ein wenig lächerlich herauskommt εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν.

herauskriechen ἐξέρπειν.

herauslassen ἐξ-, ἐξαφ-, προ-ιέναι (ἵημι); ἐᾶν mit d. Verben, welche „herausgehen" bedeuten; ἐκφρεῖν. — sich über etw. h. διελθεῖν, διεξελθεῖν περί τινος.

herauslaufen ἐκτρέχειν; ἐκθεῖν; δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) ἔξω; ἀποδιδράσκειν ἔκ τινος; ἐκ-, ἀπορ-ρεῖν (v. Flüssigkeiten). — übtr. s. hervorragen. [ἔκ τινος.

herauslegen ἐκτιθέναι. — sich h. ἐκ-, προ-κύπτειν

herausliegen ἐκκεῖσθαι, ἐξέχειν τινός. [κειν.

herauslocken ἐκκαλεῖσθαι; ἐξάγειν; sp. προέλ-

herauslügen, sich, ψευδόμενον od. ψευδῆ λέγοντα ἐκδύεσθαι od. σῴζεσθαι *P.*

herausmachen 1) = austilgen, w. s. — 2) herauskehren: ἔξω τρέπειν; vor aller Augen bringen φανερὸν ποιεῖν; εἰς τὸ φανερὸν φέρειν. — 3) sich h.: ἐξ-, προ-ιέναι εἰς τὸ φανερόν; s. herausgehen. — sich aus dem Bette h. ἐξανίστασθαι ἐκ τῆς εὐνῆς.

herausnehmen ἐξαιρεῖν; ἐκ-, ἀπο-λαμβάνειν (aus e. Verbindung); προφέρειν (aus der Verborgenheit); ἐκλέγειν (auslesen). — sich etw. h. νέμειν ἑαυτῷ τι; τολμᾶν od. ἀξιοῦν m. *inf.*

Herausnehmen, das, ἡ ἐξαίρεσις; sonst Verba.

herauspacken, s. auspacken. — sich h. ἀπάγειν ἑαυτὸν ἔξω, s. herausgehen.

herauspeitschen μαστιγοῦντα od. μάστιξιν ἐξελαύνειν od. ἐκβάλλειν; ἐκραβδίζειν.

herauspflücken ἐκδρέπεσθαι.

herausplatzen ἐκρήγνυσθαι *P.* — übtr. εἰκῇ od. ἀπερισκέπτως λέγειν.

herauspressen, s. auspressen.

herausprügeln πληγαῖς od. ξύλῳ ἐξελαύνειν od. ἐκβάλλειν.

herausputzen ἐπικοσμεῖν; παρασκευάζειν.

herausquellen ἐκ-, ἀνα-βλύζειν; ἐκ-, προρ-ρεῖν.

herausragen, s. hervorragen.

herausrecken, s. herausstrecken.

herausreden ἐξαγορεύειν (ἐξειπεῖν). — sich h. προφασιζόμενον ἐκ-, δια-δύεσθαι od. διαφεύγειν.

herausreichen 1) *tr.* προτείνειν; ἔνδοθεν ὀρέγειν. — 2) *intr.* ἐξέχειν.

herausreisen ἔξω πορεύεσθαι (*DP.*); ἀποδημεῖν. — καταβαίνειν, κατιέναι (aus dem Binnenlande nach der Küste).

herausreissen 1) eig. ἀνασπᾶν; ἐξέλκειν; ἐξαιρεῖν. — 2) Jmd. v. etw. befreien: ἀπαλλάττειν τινά τινος; (ἐκ)σῴζειν τινὰ ἔκ τινος; ῥύεσθαι τινά τινος u. ἔκ τινος (mehr poet.).

herausreiten ἐξ-, προ-ελαύνειν; ἐξιππάζεσθαι, ἐξιππεύειν.

herausrennen, s. herauslaufen *a*).

herausrinnen ἐκ-, προρ-ρεῖν; ἐκ-, προ-χεῖσθαι *P.*

herausrücken 1) *tr.* προκινεῖν; ἐκμοχλεύειν (mit Hebeln). — 2) *intr.* s. ausrücken. — übtr. mit Geld h. πορίζεσθαι χρήματα, vgl. bezahlen; mit d. Sprache h. ἀποφαίνεσθαι (γνώμην); παρρησιάζεσθαι; ῥηγνύναι φωνήν.

herausrufen ἐκ-, προ-καλεῖν (zu sich *M.*).

heraussägen ἐκπρίειν.

heraussagen ἐξαγορεύειν; ἐξ-, κατ-ειπεῖν; ἀποφθέγγεσθαι. — geradezu, rund h. ἀπὸ od. ἐκ τοῦ εὐθέος (δι' od. ἀπ' εὐθείας) λέγειν; μηδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν. — dick u. dünn h. ῥητὰ καὶ ἄρρητα ἐξειπεῖν. — seine Meinung h. ἀποφαίνεσθαι (γνώμην).

herausschaffen ἐκκομίζειν; ἐξάγειν; ἐκφέρειν; ἐκ-, ἀπο-σκευάζειν.

herausscharren ἐξ-, ἀν-ορύττειν; ἐκσκαλεύειν.

herausscheinen ἐκ-, δια-φαίνεσθαι (*aor. P.*);

herausscheuchen ἐκσοβεῖν. [ἐκ-, δια-λάμπειν.

herausschicken ἐκ-, προ-πέμπειν; ἐξαποστέλ-

herausschieben προκινεῖν. [λειν.

herausschiessen 1) m. Geschossen: ἐκτοξεύειν; βάλλειν od. ἀφιέναι (ἵημι) ἔξω. — 2) = schnell herauskommen: ἐξάττειν (selten); φέρεσθαι (*P.*) ἔξω. — v. Flüssigkeiten, s. herausrinnen.

herausschiffen ἐκπλεῖν; ἔκπλουν ποιεῖσθαι; ἀνάγεσθαι *DM.* u. *DP.* (aus d. Hafen in d. hohe See). [σθαι (*aor. P.*).

herausschimmern ἐκ-, δια-λάμπειν; διαφαίνε-

herausschlagen 1) *tr.* ἐκκόπτειν; ἐξαράττειν; ἐκκρούειν. — einen Feind ἐξελαύνειν, auch ἐκκρούειν; als *P.* ἐκπίπτειν. — 2) *intr.* v. d. Flamme: ἐκ-, δια-λάμπειν; s. herausscheinen.

herausschleichen ὑπεκχωρεῖν, ὑπεξιέναι (-έρχεσθαι), ὑπεξίστασθαι, ὑπεκδύεσθαι (aus etw. τινός); παρέλκειν ἑαυτὸν ἔκ τινος.

herausschleifen, -schleppen ἐξ-, προ-έλκειν; ἐκφορεῖν; ἐκσύρειν.

herausschleudern, s. herauswerfen.

herausschlüpfen ἐκ-, δια-, διεκ-, ὑπεκ-δύεσθαι; ἐξολισθάνειν; ἐκδιδράσκειν.

herausschneiden ἐκτέμνειν.

herausschöpfen ἐξαντλεῖν; ἐξαρύειν.

herausschreiten ἐκ-, προ-βαίνειν. — s. heraus-

herausschütteln ἐκσείειν. [gehen.

herausschütten ἐκ-, προ-χεῖν.

herausschwimmen ἐκνεῖν; ἐκνήχεσθαι; ἐκκο-

heraussegeln, s. herausschiffen. [λυμβᾶν.

heraussehen ἐκ-, προ-κύπτειν.

heraussein = herausgekommen (herausgegangen) sein, entdeckt sein.

heraussenden, s. herausschicken. — v. Dingen auch προϊέναι (ἵημι). [τινος.

heraussperren ἀπο-, ἐκ-κλείειν, ἀπείργειν τινά

heraussprengen 1) *tr.* ἐκκόπτειν. — 2) *intr.* ἐκφέρεσθαι (*P.*); δρόμῳ ἐξ-, προ-ελαύνειν, ἐξιππάζεσθαι. [τειν (selten); auch προπηδᾶν.

herausspringen ἐκπηδᾶν; ἐξάλλεσθαι; ἐξάτ-

herausspritzen 1) *tr.* ῥαίνειν (ἀπορραίνειν) ἔκ τινος. — 2) *intr.* ἀνα-, ἐκ-βλύζειν.

heraussprossen ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν.

heraussprudeln 1) *tr.* ἐκ-, ἀνα-φυσᾶν. — 2) *intr.* ἀνα-, ἐκ-βλύζειν.

herausstecken προτείνειν; den Kopf h., s. her-

herausstehen ἐξ-, προ-έχειν. [ausgucken.

herausstehlen ἐκκλέπτειν. — sich h., s. herausschleichen.

heraussteigen *ἐκβαίνειν.*

herausstellen *ἐκ-, προ-τιθέναι.* — es stellt sich heraus dass ... *φαίνεται* (*aor. P.*), *φανερὸν* (*δῆλον, κατάδηλον*) *γίγνεται, δηλοῦταί τι* (*P.*) m. *part.*, *ἐξελέγχεταί* (*P.*) *τις* m. *part.*

herausstossen *ἐξωθεῖν; ἐκκρούειν; ἐκτινάσσειν* (selten); *ἐκβάλλειν.*

herausstrecken *προτείνειν; ἐξείρειν* (z. B. *τὸ κέντρον*).

herausstreichen (übtr. = loben) *ἐπαινεῖν; ἐγκωμιάζειν; (ἀπο)σεμνύνειν.*

herausströmen, s. herausrinnen.

herausstürmen *ἐκφέρεσθαι* (*P.*); *ἐξορμᾶν* (u. *DP.*).

herausstürzen 1) *tr.* *ἐκρίπτειν; ἐκβάλλειν.* — 2) *intr.* *ἐκ-, προ-πίπτειν; ἐκφέρεσθαι*(*P.*); *ἐξορμᾶν* (u. *DP.*).

heraussuchen *ἐκλέγειν, ἐξαιρεῖν* [für sich *M.*).

heraustragen *ἐκκομίζειν; ἐκφέρειν.*

Heraustragen, das, *ἡ ἐκφορά; ἡ ἐκκομιδή.*

heraustreiben *ἐξ-, ἀπ-ελαύνειν; ἐξάγειν; ἐκπλήττειν;* s. herausdrängen. — herausgetrieben werden *ἐκπίπτειν.* — d. Faulheit durch Schläge h. *ἐξαναγκάζειν τὴν ἀργίαν πληγαῖς.*

heraustreten 1) *tr.* *ἐκκόπτειν τῷ ποδί* od. *πατοῦντα.* — 2) *intr.* v. Lebenden: s. herausgehen. — übtr. aus e. Verbindung h. *ἀφ-, ἐξ-ίστασθαί τινος.* — aus e. Zustande h. *ἐκβαίνειν, ἐξίστασθαί τινος* od. *ἔκ τινος* (z. B. *ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως*). — v. Leblosem, s. hervorragen.

Heraustreten, das, *ἡ ἐξοχή;* sp. *ἡ πρόπτωσις.*

herauswachsen *ἐκφύεσθαι.*

herauswälzen *ἐκκυλινδεῖν.*

herauswärts *ἔξω; εἰς τὸ ἔξω.*

herauswagen, sich, *τολμᾶν ἐξ-, προ-ιέναι* (*προελθεῖν*) u. dgl.

herauswaschen *ἐκπλύνειν τί τινος.*

herauswehen *ἐκπνεῖν* od. *πνεῖν ἔκ τινος.*

herausweisen *ἐκβάλλειν; ἀποστέλλειν; ἀποπέμπειν; ἐξορίζειν.*

herauswerfen *ἐκβάλλειν; ἐκ-, ἀπορ-ρίπτειν.* — e. Feind h. *ἐκκρούειν.*

herauswickeln *ἀν-, ἐξ-ελίττειν.* — sich h., s. d. f. W.

herauswinden *ἐκβιάζεσθαι; βίᾳ ἐξαιρεῖν.* — sich h. *ἐκκυλινδεῖσθαι* (*P.*; z. B. *ἐκ τῶν δικτύων*); *ἐκ-, δια-δύεσθαι.*

herauswollen *βούλεσθαι* (*ἐθέλειν, ἐπιθυμεῖν*) *ἐξιέναι* u. dgl. — mit d. Sprache nicht h. *ἀνα-, δια-δύεσθαι.*

herauswühlen *ἐξ-, ἀν-ορύττειν; ἐκσκαλεύειν.*

herauszerren, s. d. f. W.

herausziehen 1) *tr.* *ἐξ-, παρ-, συν-έλκειν; ἐκ-, ἀνα-, ἀπο-σπᾶν.* — d. Schwert h. *σπάσασθαι τὸ ξίφος.* — aus Gefahren h. *ἐξαιρεῖσθαι* od. *ἐκσῴζειν ἐκ κινδύνων.* — d. Mannschaft aus d. Stadt h. *τοὺς στρατιώτας ἐκ τῆς πόλεως ἐξ-, ἀπ-άγειν.* — sich h. *ἐκ-, δια-, ἀνα-δύεσθαι; παρέλκειν ἑαυτόν.* — 2) *intr.* v. Truppen: *ἐξ-, ἀπ-άγειν; ἐξ-, ἀπ-ελαύνειν; ἐκπορεύεσθαι* (*DP.*).

herbe 1) eig. *στρυφνός* 3.; *δριμύς* 3.; *πικρός* 3.; *αὐστηρός* 3.; *στυπτικός* 3.; v. Früchten bes. *ὁ, ἡ ὄμφαξ, κος.* — 2) übtr. *πικρός* 3.; *ἀλγεινός* 3. (schmerzlich); *δεινός* 3. (schrecklich); *βαρύς* 3. (drückend); *αὐστηρός* 3. (streng).

Herbe, die, *ἡ στρυφνότης, δριμύτης, πικρότης, αὐστηρότης* (*αὐστηρία*).

herbei *δεῦρο;* herbei! *δεῦρ' ἴθι; δεῦρ' ἄγε* od. *ἄγε δεῦρο.* — In Compos. durch *ἐπί, πρός, παρά.*

herbeibringen *προσ-, ἐπι-, παρα-φέρειν; προσ-, ἐπι-φορεῖν* (tragend); *προσ-, ἐπ-άγειν; προσ-, παρα-κομίζειν* (führend); v. allen Seiten h. *συμφέρειν, συγκομίζειν; συνάγειν.* — Zeugen h. *ἐπάγεσθαι* od. *παρέχεσθαι μάρτυρας.*

Herbeibringung *ἡ προσ-, ἐπι-φορά; ἡ προσ-, ἐπ-αγωγή; ἡ παρακομιδή.*

herbeibugsieren (e. Schiff) *ἐπάγεσθαι ναῦν.*

herbeieilen *προσ-, ἐπι-τρέχειν; δρόμῳ παραγίγνεσθαι, ἐπισπεύδειν; ἐπι-, προσ-φέρεσθαι* (*P.*). — zu Hülfe h. *προσ-, ἐπι-, παρα-βοηθεῖν.*

herbeifahren 1) *tr.* *προσ-, παρα-κομίζειν; ἐπάγειν.* — 2) *intr.* *προσ-, ἐπ-ελαύνειν.*

herbeifliegen *προσ-, ἐπι-πέτεσθαι.*

herbeifliessen *προσ-, ἐπιρ-ρεῖν;* v. allen Seiten *συρρεῖν.*

herbeiführen 1) eig. *προσ-, ἐπ-άγειν.* — zu Wagen *προσ-, παρα-κομίζειν.* — Getreide h. *σιταγωγεῖν.* — 2) übtr. *ἐπάγειν, ἐπιφέρειν; ἐφέλκεσθαι.* — s. veranlassen.

herbeigehen *προσ-, ἐπ-, παρ-ιέναι* (*-έρχεσθαι*); *παρα-, προσ-γίγνεσθαι.*

herbeiholen *προσ-, ἐπ-άγειν; καλεῖν, προσ-, ἐπι-, παρα-καλεῖν τινα; μετιέναι τι.* — h. lassen *μεταπέμπεσθαί τινα* u. *τι.*

Herbeiholung *ἡ ἐπ-, προσ-αγωγή; ἡ μετάπεμψις.*

herbeikommen, s. herbeigehen. — gerade, zufällig h. *παρα-, προσ-τυγχάνειν τινί.* — zu Hülfe h. *προσ-, ἐπι-, παρα-βοηθεῖν.*

herbeikriechen *προσ-, ἐφ-, παρ-έρπειν.*

Herbeikunft *ἡ ἔφ-, πρόσ-οδος; ἡ ἄφιξις.*

herbeilassen *προσίεσθαι; παριέναι* u. *παρίεσθαι; ἐᾶν προσιέναι* u. dgl.; *οὐκ ἀποκωλύειν* od. *ἀπείργειν.* — sich zu etw. h., s. herablassen.

herbeilaufen *προσ-, ἐπι-, παρα-τρέχειν; προσ-, παρα-, ἐπι-θεῖν; δρόμῳ παραγίγνεσθαι.* — v. e. Menge *συντρέχειν.*

herbeilocken *προσ-, ἐπ-άγεσθαι.* — durch Lockvögel *παλεύειν.*

herbeirennen, s. herbeilaufen.

herbeirücken 1) *tr.* *προσκινεῖν.* — 2) *intr.* durch d. *P.* — v. Heere *προσ-, ἐπ-ελαύνειν; προσ-, ἐπ-άγειν.*

herbeirufen *προσ-, ἐπι-, παρα-καλεῖν* u. *simpl.* — zu Hülfe h. *ἐπι-, προσ-καλεῖσθαι; παρακαλεῖν; ἐπάγεσθαι.* — h. lassen *μεταπέμπεσθαι.*

Herbeirufung *ἡ παράκλησις; ἡ ἐπαγωγή.*

herbeischaffen *παρασκευάζειν; πορίζειν, ἐκπορίζειν* (u. *M.*); *εὐπορεῖν, ἐξευπορεῖν; συλλέγειν;* s. herbeibringen. — geschickt sein etw. herbeizuschaffen *παρασκευαστικὸν* od. *ποριστικὸν εἶναί τινος.*

Herbeischaffung *ἡ παρασκευή.* — s. Herbeibringung.

herbeischieben *προσκινεῖν.*

herbeischiffen *προσ-, παρα-, ἐπι-πλεῖν.*

herbeischleichen *προσ-, ἐφ-, παρ-έρπειν.*

herbeischleppen *ἐφ-, παρ-έλκειν; ἐπισπᾶν.*

herbeischwimmen *προσνήχεσθαι; προσ-, ἐπινεῖν.*

herbeispringen *παρα-, προσ-πηδᾶν; ἐφ-, προσάλλεσθαι;* s. herbeilaufen. — zu Hülfe h. *προσ-, ἐπι-, παρα-βοηθεῖν.*

herbeiströmen eig. u. übtr. *ἐπιρ-, προσ-ρεῖν.* — v. allen Seiten h. *συρρεῖν.* — übtr. auch *ἐπιχεῖσθαι P.*, s. herbeilaufen.

Herbeiströmen, das, *ἡ ἐπιρροή; ἡ ἐπιδρομή; ἡ συνδρομή.*

herbeistürmen *ἐφορμᾶν; ἐπι-, προσ-φέρεσθαι P.*

herbeistürzen, s. herbeistürmen.

herbeitragen *προσ-, ἐπι-, παρα-φέρειν; προσ-, ἐπι-φορεῖν.* — s. herbeibringen.

herbeitreiben *ἐπ-, προσ-ελαύνειν.* — v. e. Menge *συνελαύνειν.*

herbeitreten *παρ-, ἐφ-, προσ-ίστασθαι; παραγίγνεσθαι.*

herbeiwälzen *προσκυλινδεῖν.*

herbeiwagen, sich, *τολμᾶν προσιέναι* u. dgl.

herbeiwehen 1) *tr.* *πνέοντα ἐπάγειν* u. dgl.; *ἐπιπνεῖν.* — 2) *intr.* *ἐπι-, προσ-πνεῖν.*

herbeiwinken *ἐπινεύοντα προσκαλεῖν.*

herbeiwünschen ἐπιποθεῖν τι; ἐπιθυμεῖν τινος.
herbeiziehen 1) *tr.* ἐφ-, παρ-έλκειν; ἐπισπᾶν. — v. Pers. auch ἐπ-, προσ-άγειν (v. e. Menge συνάγειν); προσ-, παρα-λαμβάνειν (beiziehen). — 2) *intr.* προσ-, ἐπ-ελαύνειν; προσ-, ἐπ-άγειν.
Herberge τὸ καταγώγιον; ἡ καταγωγή; ἡ κατάλυσις; τὸ ξενοδοχεῖον (sp.). — Einem H. geben, s. beherbergen.
herberichten δεῦρο ἀπ-, προσ-, ἐπ-αγγέλλειν.
herbestellen κελεύειν τινὰ (προστάττειν τινὶ) παρεῖναι od. παραγίγνεσθαι. — herbestellt sein τακτὸν (προστεταγμένον u. dgl.) παρεῖναι.
herbeten ἀπὸ στόματος λέγειν (εἰπεῖν); καταλέγειν; διελθεῖν.
herbitten προσ-, ἐπι-, παρα-καλεῖν u. *simpl.*
herblasen, s. herbeiwehen.
herblich ὑπό-, ἔμ-πικρος 2.; ὑπόστρυφνος 2.; sp. ὑπαύστηρος 2., ὑπόδριμυς 2.
herblicken προσ-, ἐπι-, ἐμ-βλέπειν.
herbringen, s. herbeibringen. — hergebracht, s. herkömmlich.
Herbst τὸ φθινόπωρον; τὸ μετόπωρον. — übtr. im H. des Lebens stehen προβεβηκέναι τῇ ἡλικίᾳ od. τοῖς ἔτεσιν od. ἡλικίας εἰς τὸ πρόσθεν od. ἐν ταῖς ἡμέραις; προήκειν καθ' ἡλικίαν.
Herbstabend ἡ κατὰ φθινόπωρον ἑσπέρα u. dgl.
Herbstarbeit τὸ μετοπωρινὸν ἔργον; τὸ κατὰ φθινόπωρον ἔργον.
herbstartig οἷος (3.) κατὰ τὸ φθινόπωρον (εἶναι εἴωθεν). — s. herbstlich.
Herbstblume τὸ μετοπωρινὸν ἄνθος. [ζειν.
Herbstfrüchte ἡ ὀπώρα. — H. einernten ὀπωρί-
herbstlich μετοπωρινός 3.; φθινοπωρινός 3.; ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὸ φθινόπωρον. [αὖρα.
Herbstluft ὁ φθινοπωρινὸς ἀήρ; ἡ μετοπωρινὴ
Herbstmonat ὁ φθινοπωρινὸς μήν.
Herbstnacht ἡ μετοπωρινὴ νύξ.
Herbstnachtgleiche ἡ φθινοπωρινὴ ἰσημερία.
Herbstnebel ἡ μετοπωρινὴ (κατὰ φθινόπωρον) [ὁμίχλη.
Herbstobst, s. Herbstfrüchte.
Herbstregen ὁ μετοπωρινὸς ὄμβρος.
Herbstreif ἡ μετοπωρινὴ (κατὰ od. περὶ φθινόπωρον) πάχνη.
Herbsttag ἡ μετοπωρινὴ ἡμέρα.
Herbstwetter ὁ φθινοπωρινὸς ἀήρ.
Herbstzeit ὁ μετοπωρινὸς χρόνος; ἡ μετοπωρινὴ ὥρα; s. Herbst.
Herbstzeitlose τὸ κολχικόν.
Herd ἡ ἐσχάρα; ἡ ἐσχαρίς, ίδος (Feuerherd), ἡ ἑστία (Hausaltar; auch übtr. = Haus u. Vaterland). — ohne eigenen H. ἄμοιρος (2.) ἑστίας. — seinen eigenen H. gründen ἱδρύεσθαι ἑστίαν od. οἴκησιν.
Herde ἡ ἀγέλη (v. Vieh, bes. Rindern; auch v. Menschen); ἡ ποίμνη od. τὸ ποίμνιον (v. Kleinvieh); ἡ νομή u. τὰ βοσκήματα (v. Weidevieh, Mastvieh). — zur Bezeichnung der Menge τὸ πλῆθος. — zur H. gehörig ἀγελαῖος 3. — zu e. H. vereinigen συναγελάζειν; das *P.* u. ἀγελάζεσθαι (*P.*) = in Herden leben.
herdeklamieren ἀπορραψῳδεῖν; διελθεῖν ἐν ἤθει πρέποντι καὶ διαθέσει.
herdenweis ἀγεληδόν; κατ' ἀγέλας. — h. leben (συν)αγελάζεσθαι *P.*
hereilen, s. herbeieilen.
herein εἴσω od. ἔσω; m. Verben der Bewegung auch ἐντός; in Compos. durch die *praep.* εἰς, ἐν, ἐπί. — herein! εἴσιθι; εἴσελθε. [καλεῖν.
hereinbitten εἰσκαλεῖν (*M.* zu sich h.); εἴσω
hereinbrechen, v. Personen, Gegenständen u. Zuständen εἰσ-, ἐμ-, ἐπι-πίπτειν; εἰσ-, ἐπι-φέρεσθαι *P.* — v. Pers. εἰσ-, ἐμ-, ἐπι-βάλλειν; εἰσ-, ἐφ-ορμᾶν. — v. Gegenständen u. Zuständen auch εἰσ-, ἐπι-σκήπτειν; ἐπιγίγνεσθαι. — im Schwarme h. (ἐπ)εισκωμάζειν. — d. Nacht bricht herein νὺξ ἐπιγίγνεται (über etw. τινί); συσκοτάζει.
hereinbringen εἰσφέρειν (εἰσφορεῖν); εἰσάγειν; εἰσκομίζειν.
hereindrängen, sich, εἰσβιάζεσθαι; εἰσδύεσθαι.
hereindringen, s. hereinbrechen u. hereindrängen. [εἰσελαύνειν.
hereinfahren 1) *tr.* s. hereinführen. — 2) *intr.*
hereinfallen εἰσπίπτειν; εἰσβάλλειν.
hereinfliegen εἰσπέτεσθαι.
hereinfliessen εἰσρεῖν; εἰσχεῖσθαι *P.* [εἴσω.
hereinführen εἰσάγειν; εἰσκομίζειν; ἡγεῖσθαι
hereingehen εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι).
hereinholen εἰσάγειν.
hereinkommen εἴσω παριέναι od. παραγίγνεσθαι. — s. hereingehen.
hereinkriechen εἰσέρπειν; εἴσω παρέρπειν.
hereinlassen ἐᾶν εἰσελθεῖν u. dgl.; εἰσ-, παρ-ιέναι (ἵημι); εἰσ-, ὑπο-, παρα-δέχεσθαι. — ὑπακούειν τινός (einen Pochenden). — nicht h. ἐκ-, ἀπο-κλείειν, ἀπείργειν od. (ἀπο)κωλύειν τινὰ τινος; (ἀπο)κωλύειν (μὴ) εἰσελθεῖν.
hereinlaufen εἰστρέχειν; εἰσθεῖν.
hereinlocken εἴσω προσ-, ἐπ-άγεσθαι.
hereinnehmen εἰσ-, ὑπο-, παρα-δέχεσθαι.
hereinrücken 1) *tr.* εἴσω προσκινεῖν. — 2) *intr.* εἰσελαύνειν; εἴσω προσ-, ἐπ-άγειν.
hereinrufen εἰσκαλεῖν; εἴσω παρακαλεῖν.
hereinschimmern εἰσλάμπειν.
hereinsehen ἐγκύπτειν. [εἰσάττειν (selten).
hereinspringen εἰσάλλεσθαι; εἰσ-, ἐμ-πηδᾶν;
hereinsteigen εἰσ-, ἐμ-βαίνειν.
hereinstreifen ἐπι-, προσ-τρέχειν.
hereinströmen εἰσρεῖν; εἰσχεῖσθαι *P.*; εἰσφέρεσθαι *P.*; v. Strömen auch εἰσβάλλειν.
hereinstürzen εἰσ-, ἐμ-πίπτειν; εἰσφέρεσθαι (*P.*); εἰσορμᾶν (u. *DP.*).
hereintragen εἰσφέρειν (εἰσφορεῖν); εἰσκομίζειν.
hereintreten εἰσβαίνειν. — s. hereingehen.
hereinwärts εἴσω od. ἔσω; εἰς τὰ εἴσω.
hereinziehen 1) *tr.* εἰσέλκειν; εἴσω ἐφ-, παρ-έλκειν od. ἐπισπᾶν. — 2) *intr.* εἰσελαύνειν; im Schwarme εἰσκωμάζειν.
hererzählen καταλέγειν; (λόγῳ) δι-, διεξ-έρχεσθαι; δι-, διεξ-ιέναι; καταριθμεῖσθαι (seltner *A.*, auch ἐφεξῆς κατ.).
herfabeln μυθολογεῖν.
herfahren, s. herbeifahren. — über Einen h. καθάπτεσθαί τινος; ἐπιπλήττειν τινί od. τινά; m. Schimpfreden βλασφημιῶν ἐπιχεῖν τινι.
herfallen 1) auf etw. fallen: ἐπι-, προσ-, περι-πίπτειν τινί. — 2) Einen anfallen: ἐπι-, προσ-πίπτειν, ἐπιφέρεσθαί (*P.*) τινι; προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα; ἐπιτίθεσθαί τινι; ἐφορμᾶν τινι od. ἐπί τινα; προσ-, ἐπι-κεῖσθαί τινι. — über einander h. εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, συμμιγνύναι ἀλλήλοις. — misshandeln, verhöhnen ἐπεμβαίνειν τινί; s. herfahren. — 3) hastig etw. ergreifen: ἐπιτίθεσθαί τινι; ἀντιλαμβάνεσθαί τινος; ἐπιχειρεῖν τινι.
herfliegen, s. herbeifliegen. [ren.
herfliessen, s. herbeifliessen. — übtr. s. herrüh-
herfühlen προσ-, ἐφ-άπτεσθαι; ἐπιψηλαφᾶν.
herführen, s. herbeiführen. — was führt dich her? τί βουλόμενος (τοῦ χρῄζων u. dgl.) πάρει, παραγένου od. ἥκεις;
Hergang 1) eig. ἡ πρόσ-, πάρ-, ἔφ-οδος. — 2) übtr. Verlauf: τὸ πρᾶγμα; ἡ πρᾶξις; τὰ γενόμενα; τὰ περί τι.
hergeben ἀπο-, παρα-διδόναι (abgeben); παρ-

ἔχειν (darbieten); χορηγεῖν τι od. τινι (d. Kosten zu etw. h.). — sich zu etw. h. ἐπιδιδόναι ἑαυτὸν εἴς τι; παρέχειν ἑαυτόν m. *inf.*; sich zu Allem h. ἐπιδιδόναι ἑαυτὸν εἰς ἅπαντα od. παρέχειν ἑαυτὸν χρῆσθαι ὅτι τις βούλεται. — d. Namen zu etw. h. ὄνομα ἐμπαρέχειν τινί.

hergebracht, s. herkömmlich.

hergehen 1) s. herbeigehen. — 2) einherschreiten: σχῆμα ἔχειν od. φέρειν, σχήματι χρῆσθαι; in Philosophentracht h. φιλοσόφου σχῆμα φέρειν. — 3) über etw. h., s. herfallen 3). — 4) es geht her: durch ἐστίν, γίγνεται od. συμβαίνει. — es gieng hoch her beim Mahle μεγαλοπρεπὲς ἦν τὸ δεῖπνον; es geht lustig her πολλή ἐστιν εὐθυμία od. εὐφραίνονται, ἀγάλλονται πάντες; es gieng laut her βοὴ ἦν od. ἐγένετο. — es geht über Einen her = er wird durchgehechelt.

hergiessen καταχεῖν, κατασκεδαννύναι τί τινος od. κατά τινος; ἐπιχεῖν, ἐπισκεδαννύναι τινί τι.

herhalten παρ-, ἐπ-έχειν; προτείνειν. — h. müssen διατριβὴν παρέχειν τινί (zum Zeitvertreib für Einen); δίκην (δίκας) ὑπέχειν od. διδόναι (zur Bestrafung).

herhauen καθικνεῖσθαί τινος (βακτηρίᾳ u. dgl.).

herholen, s. herbeiholen. — weit h. μακρὰν ἀναζητεῖν.

Hering ἡ μαίνη; ἡ μαινίς, ίδος (*dem.* τὸ μαινίδιον); auch ἡ σμαρίς, ίδος. — eingesalzener H. ὁ (τὸ) τάριχος, *dem.* τὸ ταρίχιον. — m. eingesalzenen H. handeln ταριχοπωλεῖν.

Heringsfang ἡ τῶν μαινίδων θήρα.

Heringshändler ὁ ταριχοπώλης.

herkömmlich νομιζόμενος 3.; νόμιμος 3. u. 2.; εἰωθώς 3.; καθεστώς 3.; πάτριος 3. — herkömmliche Anschauung der Menschen von der Gottheit ἡ ἀνθρωπεία εἰς τὸ θεῖον νόμισις. — es ist bei ihnen h. νομίζουσι; νομίζεται od. νενόμισται παρ' αὐτοῖς; εἰώθασιν; ἔθος καθέστηκεν od. ἐστὶν αὐτοῖς; ἐν ἔθει ἐστὶν αὐτοῖς. — herkömmlicher Weise κατὰ νόμον; κατὰ τὰ καθεστῶτα; εἰωθότως; κατὰ τὰ πάτρια.

herkommen 1) προσ-, ἐπ-, παρ-ιέναι (-έρχεσθαι); παρα-, προσ-γίγνεσθαι; προσ-, ἐπι-χωρεῖν. — h. lassen μεταπέμπεσθαι. – v. e. herkommen πορεύεσθαι (*DP.*) παρά τινος. — v. etw. h. γίγνεσθαι ἀπό τινος od. ἥκειν ἔκ τινος od. m. *part.*, z. B. v. Mahle h. ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι od. ἥκειν δειπνήσαντα; v. Kampfe ἥκειν ἐκ μάχης. — 2) d. Ursprung, Grund in etw. haben: γίγνεσθαι, εἶναι ἔκ od. ἀπό τινος; ὑπάρχειν ἀπό τινος; αἰτίαν ἔχειν ἀπό od. ἔκ τινος; ἥκειν παρά τινος. — das kommt davon her αἴτιον δὲ τούτου τόδε, αἰτία δὲ τούτου ἥδε, od. auch bloss αἰτία δέ.

Herkommen 1) eig. s. Hergang 1). — 2) Abstammung: τὸ γένος; ἡ γενεά. — v. gutem H. εὐγενής 2.; v. niedriger H. ἀγενής 2; v. edlem (niedrigem) H. sein καλῶς (κακῶς) γεγονέναι. — 3) Gebrauch: ὁ νόμος; τὰ νόμιμα; τὰ καθεστῶτα; τὸ ἔθος. — altes H. πάτριος νόμος; πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα; τὰ πάτρια. — dem H. gemäss, s. herkömmlich. — als H. beobachten νομίζειν.

herkriechen, s. herbeikriechen.

Herkunft, s. Herkommen.

herlassen, s. herbeilassen.

herlaufen, s. herbeilaufen.

herlegen κατα-, προ-τιθέναι.

herleiern διελθεῖν; περαίνειν; s. herdeklamieren.

herleihen δανείζειν, auf e. Pfand ἐπί τινι od. εἴς τι, auf Zinsen ἐπὶ τόκῳ (τόκοις).

herleiten 1) προσ-, ἐπ-άγειν; v. Wasser auch ὀχετεύειν. — 2) ableiten, d. Geschlecht h. v. Jmd.: κατάγειν ἀπό τινος; ἀνάγειν od. ἀναφέρειν εἴς τινα; γενεαλογεῖν τινά τινος od. γενεαλογεῖν τινα γενέσθαι τινός. — e. Wort v. etw. h. παράγειν ὄνομα ἔκ τινος od. παρά τι; παρονομάζειν ῥῆμα ἀπό τινος; ἀποφαίνειν ὄνομα ὂν ἀπό τινος.

Herleitung 1) ἡ προσ-, ἐπ-αγωγή; ἡ ὀχετεία. — 2) ἡ καταγωγή, γενεαλογία; ἡ παρονομασία; ἡ παραγωγή, welches auch falsche, fehlerhafte H. bezeichnet.

herlesen ἀναγιγνώσκοντα διελθεῖν od. καταλέγειν.

Herlesung ἡ ἀνάγνωσις.

Herling ἡ (sp. auch ὁ) ὄμφαξ, κος

herlocken, s. herbeilocken.

herlügen καταψεύδεσθαι.

hermachen, sich über etw., ἐπιτίθεσθαι, ἐπιχειρεῖν τινι; ἀντι-, ἐπι-λαμβάνεσθαί τινος. — sich über Einen h. ἐπιτίθεσθαί τινι; ἐπιλαμβάνεσθαί τινος; s. herfahren u. herfallen.

Hermarsch ἡ πρόσ-, πάρ-, ἔφ-οδος.

hermarschieren προσ-, ἐπ-ελαύνειν; δεῦρο πορεύεσθαι (*DP.*).

Herme ὁ Ἑρμῆς; τὸ Ἑρμίδιον (*dem.*).

Hermeneutik ἡ ἑρμηνευτική.

hermeneutisch ἑρμηνευτικός 3.

Hermes ὁ Ἑρμῆς, οῦ. — Fest d. H. τὰ Ἑρμαῖα. — d. H. betreffend, ihm geweiht Ἑρμαῖος 3.

Hermessäule, s. Herme.

hernach ὕστερον; ἔπειτα; μετέπειτα; εἶτα; μετὰ ταῦτα; ἐντεῦθεν. — unmittelbar h. ἑξῆς; ἐφεξῆς. — auch durch Compos. m. ἐπί, z. B. ἐπαναστῆναι h. auftreten; ἐπεκ-, ἐπεμ-βαίνειν h. aus-, einsteigen.

hernehmen ἀνα-, παρα-λαμβάνειν, z. B. βιβλίον. — ausmitteln, verschaffen πορίζειν u. *M.*; εὑρίσκειν u. *M.* — nicht wissen wo etw. h. ἀπορεῖν τινος.

herneigen ἐπι-, προσ-κλίνειν. — d. Ohr h. τὰ ὦτα ἐπικλίνειν od. παρέχειν. — sich zu etw. h. προσκύπτειν πρός τι.

hernennen καταλέγειν; διελθεῖν; ἑξῆς εἰπεῖν; καταριθμεῖσθαι (selten *A.*, auch m. ἐφεξῆς).

hernieder κάτω; in Compos. durch κατά.

heroisch 1) eig. ἡρωϊκός 3.; ἡρῷος 3.; auch durch d. *gen.* τῶν ἡρώων. — 2) übtr. ἄριστος 3.; δεινός 3. u. dgl. — 3) zum Heldengedicht gehörig: ἡρωϊκός 3.; ἡρῷος 3., s. episch.

Heroismus, s. Heldenmuth.

Herold ὁ κῆρυξ, κος. — H. sein κηρυκεύειν; als H. ausrufen κηρύττειν; d. Bekanntmachung des H. τὸ κήρυγμα; d. Ausrufen des H. ἡ κήρυξις; d. Amt des H. ἡ κηρυκεία; zum H. gehörig κηρυκικός 3.; Heroldskunst (-amt) ἡ κηρυκική; durch e. H. m. Jmd. unterhandeln ἐπικηρυκεύεσθαί τινι od. πρός τινα; durch e. H. verkünden lassen ἐπικηρύττειν.

Heroldsstab τὸ κηρύκειον (sp. auch κηρύκιον).

Heroldsstein ὁ τοῦ κήρυκος λίθος; auch τὸ κηρύκειον.

herplärren κατᾴδειν.

herplappern κατα-, ἀπο-λαλεῖν; καταρραψῳδεῖν; φλυαρεῖν; εἰκῇ λέγειν.

Herr ὁ κύριος (Eigenthümer, Besitzer); ὁ κεκτημένος (Besitzer); ὁ δεσπότης (unumschränkter H.; *opp.* ὁ δοῦλος); ὁ οἴκου δεσπότης, selten ὁ οἰκοδεσπότης (Hausherr, w. s.); ὁ τροφεύς (H. v. Thieren). — H. v. etw. sein κυριεύειν od. δεσπόζειν (δεσποτεῖν) τινός, ὑφ' ἑαυτῷ ἔχειν τι; κεκτῆσθαί τι (besitzen); ἄρχειν, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος (beherrschen; auch = H. über etw. sein, z. B. über Leidenschaften, Begierden, wie κρείττω εἶναί τινος, ἐγκρατῆ εἶναί τινος; dagegen: „nicht H. über etw. sein, einer Sache nicht H. werden können" ἀκρατῆ εἶναί τινος). —

sich zum H. v. etw. machen κρατεῖν od. ἐπικρατεῖν τινος, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τι, καταστρέφεσθαί τι. — H. werden über Jmd. περιγίγνεσθαί τινος; vgl. besiegen. — sein eigener H. sein ἑαυτοῦ εἶναι, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἰσχύειν, ἐλεύθερον od. αὐτόνομον εἶναι, auch αὐτοκράτορα εἶναι. — soll ich nicht mehr H. in meinem Hause sein? τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἐάσομαι; — über etw. d. H. spielen διοικεῖν τι, z. B. über (od. in) Griechenland διοικεῖν τὰ τῶν Ἑλλήνων. — In d. Anrede: „o Herr!" ὦ δέσποτα (v. Seite des Sklaven). — ihr (meine) Herren ὦ ἄνδρες, z. B. ihr H. Richter ὦ ἄνδρες δικασταί. — d. H. betreffend, ihm gehörig δεσποτικός 3.

Herrchen ὁ δεσποτίσκος; sp. τὸ δεσποτίδιον. — τὸ ἀνθρώπιον, ὁ ἀνθρωπίσκος (Menschlein).

herrechnen ἀπο-, κατα-, ἀνα-λογίζεσθαι; κατ-, ἀπ-, δι-, ἀν-αριθμεῖν. — die Verwandtschaft h. τὴν συγγένειαν γενεαλογεῖν.

herreichen 1) *tr.* ὀρέγειν; προτείνειν, z. B. τὴν χεῖρα; s. darreichen. — 2) *intr.* καθήκειν; προστείνειν; s. erstrecken.

Herreise ἡ δεῦρο ὁδός od. πορεία.

herreisen δεῦρο πορεύεσθαι (*DP.*) od. ἀφικνεῖσθαι; ἐπ-, προσ-έρχεσθαι; ἐπ-, προσ-ιέναι.

herreissen ἁρπάζειν.

herreiten, s. heranreiten.

Herrendienst ἡ λατρεία. — H. thun λατρεύειν.

Herrengunst ἡ παρὰ τῶν δυνατῶν χάρις od. εὔνοια u. dgl. [umschr.

Herrenhaus τὸ ἀρχεῖον (Amtshaus); sonst

herrenlos ἀδέσποτος 2.; umschr. οὐδενὸς ὢν 3. — v. Völkern ἄναρχος 2.

Herrenlosigkeit ἡ ἀναρχία.

herrichten 1) eig. ἐνθάδε od. δεῦρο τρέπειν. — 2) zubereiten: σκευάζειν, κατα-, παρα-σκευάζειν; εὐτρεπίζειν.

Herrin ἡ δέσποινα; ἡ δεσπότις, ιδος; ἡ κεκτημένη (bes. gegenüber von Sklaven).

herrisch δεσποτικός 3.; τυραννικός 3.; ἀρχικός 3.; κελευστικός 3.; αὐθάδης 2. — h. Wesen τὸ τυραννικόν; ἡ αὐθάδεια.

herrlich 1) v. Aeussern: λαμπρός 3.; εὐπρεπής 2.; μεγαλοπρεπής 2.; κάλλιστος 3.; πάγκαλος 2. u. 3.; μεγαλεῖος 3.; πολυτελής 2.; auch χρυσοῦς 3. (eig. golden); sp. auch μεγαλομερής 2. — 2) v. innern Vorzügen: καλός 3. u. *sup.*; ἄριστος 3.; χαρίεις 3.; ἐπίχαρις, ι, *gen.* -ιτος (einnehmend); ἥδιστος 3. (angenehm); θαυμαστός od. θαυμάσιος 3. (wunderbar); διαφέρων 3.; ἐκπρεπής 2. (hervorragend); εὔδοξος 2. (berühmt); δεινός 3. (ausserordentlich); σεμνός 3. (Scheu u. Ehrfurcht erregend); χρυσοῦς 3. (eig. golden).

Herrlichkeit ἡ λαμπρότης, εὐπρέπεια, μεγαλοπρέπεια; τὸ κάλλος; ἡ πολυτέλεια; ἡ σεμνότης. — als Titel (bei sp.) ἡ λαμπρότης.

Herrschaft 1) Macht, Gewalt: τὸ κράτος (oberste Gewalt), ἡ ἐπικράτεια (Obmacht); ἡ δεσποτεία (unumschränkte H.); in e. Staate: ἡ ἀρχή, δυναστεία (gesetzliche H.); ἡ τυραννίς, ίδος (willkürlich angemasste H. in e. freien Staate); ἡ βασιλεία (königliche H.); ἡ αὐτοκρατορία (sp. unumschränkte H.; bes. v. der des römischen Kaisers); ἡ ἡγεμονία (Oberherrschaft, Principat, Hegemonie). — Im Bes.: H. v. Frauen ἡ γυναικοκρατία, H. der Reichen ἡ πλουτοκρατία, H. v. wenigen Personen od. Familien ἡ ὀλιγαρχία, H. d. Vornehmen ἡ ἀριστοκρατία, H. d. Volkes ἡ δημοκρατία, d. Pöbels ἡ ὀχλοκρατία; H. auf d. Meere ἡ θαλαττοκρατία. — d. H. übernehmen, antreten παραλαμβάνειν τὴν ἀρχήν, καθίστασθαι (καταστῆναι) εἰς τὴν ἀρχήν. — d. H. über etw. führen, s. herrschen. — d. H. über etw. bekommen κρατεῖν u. ἐπικρατεῖν τινος. — unter Jmds. H. bringen ποιεῖν ὑπό τινι, unter seine H. bringen ποιεῖσθαι ὑφ' ἑαυτῷ, καταστρέφεσθαι. — unter Jmds. H. stehen ἄρχεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ὑπήκοον εἶναί τινος u. τινι. — 2) d. beherrschte Gebiet: ἡ ἀρχή, βασιλεία. — 3) d. gebietenden Personen selbst, s. Herr, Herrin.

herrschaftlich δεσποτικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τοῦ δεσπότου (v. d. Herrschaft im Hause); ἀρχικός, βασιλικός, τυραννικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τοῦ βασιλέως, ἄρχοντος, τυράννου (landesherrlich).

Herrschbegierde, s. Herrschsucht.

herrschbegierig, s. herrschsüchtig.

herrschen 1) Herr sein, d. Oberherrschaft über Jmd. od. etw. haben: κυριεύειν, κύριον εἶναί τινος; τὸ κράτος ἔχειν τινός, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος; κρείττω εἶναί τινος. — δεσπόζειν u. δεσποτεῖν τινος (unumschränkt h.); δυναστεύειν (e. Mächtiger, Vornehmer im Staate sein; auch δ. τινός); ἄρχειν τινός, τὴν ἀρχὴν ἔχειν τινός, ἐν ἀρχῇ εἶναι, βασιλεύειν τινός, βασιλέα εἶναι (im Staate h., u. z. rechtmässiger Weise), τυραννεύειν u. τυραννεῖν τινος (durch Usurpation in e. freien Staate); αὐτοκρατορεύειν sp. (als Selbstherrscher). — 2) übtr. im Schwange, gewöhnlich sein, v. Sitten, Gebräuchen, Zuständen u. dgl.: κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, ἐν ἔθει εἶναι; νομίζεταί *P.* (νενόμισται) τι od. m. *inf.* — vorhanden sein, allgemein verbreitet sein: καθεστάναι, ὑπάρχειν, εἶναι; ἀκμάζειν (eig. auf d. höchsten Punkte, im Flore sein); ἐπιδημεῖν (v. e. Krankheit); auch κατέχειν abs. od. m. e. Objectsaccusativ, z. B. es herrschte Fröhlichkeit in d. Kreise εὐθυμία κατεῖχεν ἅπαντας. — **herrschend** durch d. *part.* d. angegebenen Verba; auch εἰωθώς 3., νόμιμος 3. u. 2.; v. Krankheiten ἐπιδήμιος 2. — h. werden κρατῆσαι, ἐπικρατῆσαι, ἐκνικᾶν, ἐπιπολάζειν. — d. h. Macht im Staate τὸ κύριον τῆς πόλεως.

Herrschen, das, s. Herrschaft. — zum H. befähigt, im H. erfahren ἀρχικός, τυραννικός 3.

Herrscher ὁ κύριος, ὁ ἄρχων, οντος, ὁ δυνάστης, ὁ βασιλεύς. — unumschränkter H. ὁ δεσπότης, ὁ αὐτοκράτωρ, ορος; ὁ τύραννος (Usurpator). — d. H. betreffend, ihm gehörig ἀρχικός, δυναστικός, βασιλικός, δεσποτικός, τυραννικός 3.

Herrschergeschlecht τὸ τῶν βασιλέων γένος; τὸ ἀρχικὸν γένος; ὁ τοῦ βασιλέως οἶκος u. dgl.

Herrschergewalt, s. Herrschaft.

Herrscherhaus, s. Herrschergeschlecht.

Herrscherin ἡ βασίλεια od. βασίλισσα; ἡ δέσποινα od. δεσπότις, ιδος.

Herrschermacht, s. Herrschaft.

Herrschertalent τὸ ἀρχικόν.

Herrscherwürde τὸ βασιλικὸν (τυραννικὸν od. τοῦ βασιλέως u. dgl.) ἀξίωμα.

Herrschsucht ἡ τῆς ἀρχῆς (τοῦ ἄρχειν u. dgl.) ἐπιθυμία; ἡ φιλαρχία, πλεονεξία; τὸ φίλαρχον.

herrschsüchtig ἀρχῆς ἐπιθυμῶν 3.; φίλαρχος 2.; ὁ πλεονέκτης; ἀρχικός 3.; τυραννικός 3.

herrücken, s. heranrücken.

herrühren, s. herkommen 2).

herrufen, s. herbeirufen.

hersagen καταλέγειν; ἀπομνημονεύειν; ἀπὸ μνήμης od. ἀπὸ στόματος od. ἀπὸ γλώττης εἰπεῖν; ὑμνεῖν (im singenden Tone).

herschaffen, s. herbeischaffen u. herbeibringen.

herschauen προσ-, ἐπι-, ἐμ-βλέπειν.

herschicken προσ-, ἐπι-, παρα-πέμπειν; ἐπιστέλλειν.

herschieben προσκινεῖν.

herschiessen 1) eig. *δεῦρο βάλλειν* od. *βέλος ἱέναι.* — 2) hergeben: *συμβάλλειν* u. *M.*
herschiffen, s. herbeischiffen.
herschlagen *παίειν*; *πατάσσειν.*
herschleichen, s. heranschleichen.
herschleppen *ἐπισύρειν*; s. herbeischleppen.
herschreiben 1) niederschreiben: *γράφειν*; *ἀνα-*, *κατα-γράφειν.* — 2) schriftlich melden: *ἐπιστέλλειν.* — 3) übtr. sich h., s. herkommen 2).
hersehen *προσ-*, *ἐπι-βλέπειν*; *ἐπισκοπεῖν*; seitwärts h. *παροράν.* [*θάδε.*
hersehnen, sich, (*ἐπι*)*ποθεῖν τὰ* od. *τοὺς ἐνher sein* 1) herstammen: *γίγνεσθαι* od. *ἥκειν ἐκ* od. *ἀπό τινος*; s. herkommen. — sprichw. es ist nicht weit her *οὐ πολλοῦ ἄξιόν ἐστιν*, *φαῦλόν ἐστιν*; vgl. Belang. — 2) um etw. her sein: *εἶναι πρός* od. *ἐπί τινι*; *ἔχειν ἀμφί τι*; *κυπτάζειν περί τι.* — um Jmd. her sein, s. begleiten, umgehen; = Jmd. bedrängen *ἐγκεῖσθαί τινι*; s. herfallen. — 3) es ist lange (kurze) Zeit her: *πολύς* od. *μακρός* (*ὀλίγος*) *ἐστι χρόνος*; es ist lange her, dass ... *πολὺς χρόνος ἐξ* od. *ἀφ' οὗ*, od. durch *ἐκ μακροῦ*, *πολλοῦ*, *παλαιοῦ χρόνου.* — es ist kurze Zeit her dass ... *ὀλίγος χρόνος ἐξ* od. *ἀφ' οὗ*, od. durch *νεωστί.*
hersenden, s. herschicken.
hersetzen (*κατα*)*τιθέναι*; *καθιστάναι.* — sich h. *καθ-*, *παρακαθ-ίζεσθαι.*
hersingen *κατᾴδειν*; *ἐν ᾠδῇ διεξελθεῖν*; auch bloss *ᾄδειν*, *ὑμνεῖν.*
hersprengen, s. heranjagen.
herspringen, s. heranspringen.
herstammeln *τραυλίζειν*; *διελθεῖν τραυλίζοντα* od. *βατταρίζοντα.*
herstammen 1) eig. s. abstammen. — 2) übtr. s. herkommen 2).
Herstammung *τὸ γένος*; *ἡ γενεά.*
herstellen 1) eig. *κατατιθέναι*; *καθιστάναι.* — 2) zu Stande bringen: *καθιστάναι* (z. B. *τὴν πολιτείαν*); verfertigen *ἀπεργάζεσθαι*; *κατα-*, *παρα-σκευάζειν*; *ἀποδεικνύναι.* — wieder h. *ἀποκαθιστάναι*; *ἀνιστάναι*; *ἀνακτᾶσθαι*; *ἐπανορθοῦν.* — e. Kranken h. *ὑγιᾶ ποιεῖν*, *ἀπεργάζεσθαι* od. *ἀποδεικνύναι τινά*; *ἰᾶσθαι*; *ὑγιάζειν*; *σῴζειν* u. dgl., s. heilen; v. e. Krankheit hergestellt werden *ἀνίστασθαι* od. *ἀνακύπτειν ἐκ νόσου*; *φεύγειν νόσον*, s. sich erholen.
Herstellung *ἡ κατάστασις*; *ἡ ἀπεργασία*, *ἀπόδειξις*; *ἡ κατασκευή* od. *παρασκευή*, auch *σκευασία* (Zubereitung). — *ἡ ἀποκατάστασις*; *ἡ ἐπανόρθωσις* (Wiederherstellung). — H. eines Kran-
herstürmen, s. heranstürmen. [ken, s. Heilung.
hertragen, s. herbeitragen.
hertreiben, s. herbeitreiben.
hertreten, s. herantreten.
herüber *δεῦρο*; *εἰς τὰ ἐπὶ τάδε*; *πρὸς* od. *παρ' ἡμᾶς.* — h. u. hinüber *δεῦρο κἀκεῖσε.* — in Compos. gewöhnlich durch *διά.*
herüberbringen *διακομίζειν*; *διαπορθμεύειν*; *διαβιβάζειν*; *περαιοῦν.*
herüberfahren 1) *tr.* s. herüberbringen. — 2) *intr.* *διακομίζεσθαι P.*; *περαιοῦσθαι P.*; *διαβαίνειν*, *διαπλεῖν* (über e. Fluss *ποταμόν*).
herüberführen, s. herüberbringen.
herübergehen *διαβαίνειν*; *περαιοῦσθαι P.*; *δεῦ-*
herüberhangen *ἐπικρέμασθαι.* [*ρο ἐλθεῖν.*
herüberkommen, s. herübergehen. — h. lassen *μεταπέμπεσθαι.*
herüberlaufen *προσ-*, *ἐπι-τρέχειν*; *προσ-*, *ἐπι-*
herüberragen *ὑπερέχειν.* [*θεῖν.*
herüberschicken *διαπέμπειν.*
herübersteigen *διαβαίνειν.*
herübertragen *διακομίζειν.*
herüberwerfen *βάλλειν τι ὑπέρ τι.*
herüberziehen *δι-*, *ἐφ-έλκειν*; *ἐπισπᾶν* u. *M.*
herum 1) *adv.* *πέριξ*; *κύκλῳ.* — 2) *praep.* *περί* u. *ἀμφί* m. *acc.*; selten *πέριξ* m. *gen.* — in Compos. durch *περί*, auch *διά.*
herumbalgen, sich mit Jmd. *διαμάχεσθαι* od. *διαγωνίζεσθαί τινι* od. *πρός τινα*; *ἀκροχειρίζεσθαι* od. *διαπυκτεύειν τινί.*
Herumbalgen, das, *ἡ ἀκροχείρισις* od. *ὁ ἀκροχειρισμός*, auch *ἡ ἀκροχειρία.*
herumbauen *περιοικοδομεῖν.*
herumbeissen, sich m. Jmd. *διαδάκνεσθαί τινι.*
herumbekommen, s. herumbringen.
herumbetteln *πτωχεύειν κατὰ τὴν πόλιν* od. *ἀνὰ τὸν δῆμον.*
herumbewegen, sich, *περιφέρεσθαι P.*
Herumbewegung *ἡ περιφορά.* [*στρέφειν.*
herumbiegen *περι-*, *ἐπι-*, *ἀνα-κάμπτειν*; *ἀνα-*
herumbinden *περιδεῖν* od. *περιάπτειν τινί τι.*
herumblicken *περιβλέπειν*; *περισκοπεῖν*; *τὸ βλέμμα περιφέρειν εἴς τι*; furchtsam u. vorsichtig h. *παπταίνειν.*
herumbreiten *περιπεταννύναι.*
herumbringen Einen = auf e. andere Meinung bringen: *μετα-*, *παρα-πείθειν*; *κάμπτειν.* — sich h. lassen durch d. *P.* [*σθαι.*
herumdenken *δια-*, *περι-σκοπεῖν*; *διαλογίζε-*
herumdrehen *περιστρέφειν.* — *στρέφειν*, *ἐπι-*, *μετα-*, *ἀνα-στρέφειν* (umkehren); *περιάγειν*, *περιφέρειν*, (*περι*)*δινεῖν*, auch *στροβεῖν* (im Kreise h.). — sich im Kreise h. *κύκλῳ περιφέρεσθαι P.*; (*περι*)*δινεῖσθαι P.*
Herumdrehung *ἡ περίστροφή*; *ἡ περιφορά*; *ἡ περιαγωγή*; *ἡ* (*περι*)*δίνησις.*
herumdrücken, sich um etw. *κυπτάζειν περί τι.*
herumfahren 1) *tr.* *περιάγειν*; *περικομίζειν.* — 2) *intr.* *περιελαύνειν*; *περικομίζεσθαι* (*P.*; zu Wagen u. zu Schiffe); *περιπλεῖν* (zu Schiffe).
herumfliegen *περιπέτεσθαι*; *δινεῖσθαι P.*; in Stücken h. *διασφενδονᾶσθαι P.*
herumfliessen 1) um etw. fliessen: *περιρρεῖν τι* od. *ῥεῖν περί τι*; *φέρεσθαι* (*P.*) *περί τι.* — 2) = auseinanderfliessen, w. s.
herumfragen *πάντας ἑξῆς ἐρωτᾶν* od. *ἐξετάζειν*; *ἐρωτῶντα διελθεῖν.*
herumfügen *περιάπτειν*, *περιαρμόττειν τινί* (um etw.); herumgefügt sein *περικεῖσθαί τινι.*
herumfühlen *ψηλαφᾶν.*
herumführen 1) eig. *περιάγειν* (als Führer; im *M.*, wie *συμπεριάγεσθαι*, m. sich h. = bei sich haben); *περιηγεῖσθαι* (als Erklärer v. Merkwürdigkeiten); *ξεναγεῖν* (als Fremdenführer). — übtr. Jmd. an d. Nase h. *ἕλκειν τινὰ τῆς ῥινός*, auch *περιέρχεσθαι* od. *περιάγειν τινά.* — 2) = rings herum aufbauen: *περιβάλλειν τινί* (*τεῖχος*, *χῶμα*); *περιτειχίζειν* od. *περιχαρακοῦν τι*; e. Graben um etw. h. *τάφρον περιτείνειν τινί*; *περιταφρεύειν τι.*
Herumführen, das, 1) *ἡ περιαγωγή*; *ἡ περιήγησις.* — 2) d. H. einer Mauer: *ἡ περιβολή*; *ἡ περι-*
Herumführer *ὁ περιηγητής.* [*τείχισις.*
herumgaffen *κεχηνότα περιβλέπειν*; *χάσκειν*, sp. *περιχάσκειν.*
herumgeben *διαδιδόναι*; *περιφέρειν*; *πᾶσιν ἑξῆς διδόναι* u. dgl. — d. Becher schnell h. *περιελαύνειν* u. *περισοβεῖν τὰς κύλικας.*
herumgehen 1) rings um e. Ort gehen: *περιιέναι* (*περιέρχεσθαι*), sp. *περιοδεύειν*, *περιβαίνειν τι*; rings h. *κύκλῳ περιιέναι*; v. Sachen: *περιφέρεσθαι*, *περιστρέφεσθαι* u. *περιάγεσθαι P.*; rasch

h. (z. B. v. Becher) *περιελαύνεσθαι* u. *περισοβεῖσθαι P.*; h. lassen durch d. *A.* dieser Verba. — es geht e. Mauer um d. Stadt herum *τεῖχος* (*κύκλῳ*) *περιέχει τὴν πόλιν*, *τεῖχος κύκλῳ περίεστι τῇ πόλει*; es geht ein Seil um etw. herum *σχοῖνος περιτέταται περί τι*. — 2) umhergehen, hin u. her gehen: *περιιέναι*, *περιπατεῖν*, *περινοστεῖν*; *πλανᾶσθαι* u. *περιπλανᾶσθαι* (*P.*) (herumirren). — Einem unter den Augen h. *ἐν ὀφθαλμοῖς τινος ἀναστρέφεσθαι P.* — darin od. darauf h. *ἐμπεριπατεῖν τινι*. — es geht alles m. mir herum *πάντα δοκεῖ μοι περιστρέφεσθαι*, *ἰλιγγιῶ*; vgl. Schwindel haben. — es geht d. Sage herum *διαδίδοται ὁ λόγος*, *διαθρυλεῖταί τι*, *λόγος ἔχει* od. *κατέχει*, auch durch *φασίν* od. *λέγεται*; wie d. Sage herumgeht *ὡς λόγος*. — es geht e. Krankheit herum *νόσος ἐπιδήμιός ἐστιν* od. *ἀκμάζει*. — es geht mir etw. im Kopfe herum *στρέφω* od. *ἑλίττω τι τῇ διανοίᾳ* (mehr poet.), gew. *βουλεύομαι περί τινος*, *λογίζομαί τι* od. *περί τινος*, *ἐννοῶ* (auch *DP.*) *τι πρὸς ἐμαυτόν*; *ταράττει* (*διαταράττει*) *μέ τι* (es verwirrt mich etw.). — mir gehen alle möglichen Gedanken durch d. Kopf *τῇ διανοίᾳ περιτρέχω ἅπαντας τοὺς λογισμούς*. — 3) um etw. h. = zaudern: *μέλλειν*, *ὀκνεῖν*; auch *στρέφεσθαι P.*; = etw. nicht sagen od. nennen *παραλείπειν* od. *παριέναι* (*ἵημι*) *τι*.

Herumgehen, das, 1) um e. Ort: *ἡ περίοδος*; v. Dingen *ἡ περιφορά*. — 2) d. Umhergehen, Hin- und Hergehen: *ὁ περίπατος*, sp. *ἡ περιπάτησις*. — Gew. durch Verba.

herumgiessen *περι-*, *δια-χεῖν*.

herumgraben *περιορύττειν* (*τάφρον κύκλῳ*); um Wurzeln h. *περιορύττειν τὰς ῥίζας*.

herumgreifen *ψηλαφᾶν*.

herumhängen 1) *tr.* *περιπεταννύναι* (rings herum ausbreiten); *περιβάλλειν τινί τι* (zur Bedeckung); *περικαλύπτειν τινί τι* (zur Verhüllung). — 2) *intr.* (herumhangen) durch d. *perf.* des *P.* od. umschr. *κύκλῳ κρέμασθαι*.

herumhäufen *περιχοῦν* od. *περισάττειν τινί* (etw.) *τι* (um etw.); *ἐπισυνάγειν*.

herumhangen, s. herumhängen.

herumhauen, sich m. Jmd. *διαμάχεσθαι*, *διαπληκτίζεσθαί τινι* od. *πρός τινα*; *διαπυκτεύειν* [*τινί*.

herumhüpfen *περιπηδᾶν*; *περισκιρτᾶν*.

herumjagen 1) *tr.* *περιελαύνειν*; *περιάγειν*. — 2) *intr.* auf d. Jagd: *θηρᾶν περὶ τόπον τινά*, *θηρῶντα διελθεῖν τόπον τινά*. — zu Pferde: *περιελαύνειν δρόμῳ* od. *ἀνὰ κράτος*.

herumirren (*περι*)*πλανᾶσθαι P.*; auch *ἀλᾶσθαι P.* (selten). — übr. s. herumschweifen.

Herumirren, das, *ἡ πλάνη*; *ἡ ἄλη* (poet. u. sp.).

herumkommen 1) an verschiedenen Orten u. dgl. herumgehen: *περιιέναι* (*περιέρχεσθαι*); von Gerüchten, s. herumgehen. — 2) in der Reihe, im Kreislauf an Einen kommen: *περιήκειν*; *ἐπανήκειν*; v. Dingen, die herumgegeben werden *πάλιν ἥκειν ἀνταποδιδόμενον*. — 3) um e. Ecke: (*περι*)*κάμπτειν τι*.

herumkreuzen *περιπλεῖν*.

herumkriechen *περιέρπειν*.

Herumläufer *ὁ πλανήτης*; *ὁ πλάνης*, *ητος*; *ὁ ἀγύρτης*.

herumlagern *διασκηνεῖν* (zerstreut lagern); *τίθεσθαι τὰ ὅπλα* od. *καθῆσθαι περί τι*, *περικαθῆσθαί τι*, *περιστρατοπεδεύεσθαί τι* (um etw. h.).

herumlaufen 1) hin u. her laufen: (*περι*)*πλανᾶσθαι* (*P.*); *περι-*, *δια-τρέχειν*; *περιθεῖν*; *διατροχάζειν*. — 2) um etw. h.: *περιφέρεσθαι* (*P.*) *περί τι*; *περιτρέχειν*, *περιθεῖν τι* (v. Lebendem); *περιρρεῖν τι* (v. Flüssigkeiten); *περιτεταμένον εἶναί τινι*, *περιέχειν τι* (v. unbeweglichen Dingen).

Herumlaufen, das, *ἡ πλάνη* (auch *ὁ πλάνος*); *ἡ περιδρομή* od. *διαδρομή*; *ἡ περιφορά*.

herumlegen *περιτιθέναι*, *περιάπτειν*, *περιβάλλειν τινί τι*; herumgelegt sein *περικεῖσθαι*.

herumleiten 1) e. Fluss um etw.: *ἄγειν περί τι*. — 2) s. herumlenken.

herumlenken um etw. (*περι*)*κάμπτειν τι*; wieder zurück lenken *ἀνα-*, *ὑπο-κάμπτειν*, *ἀνα-*, *ὑπο-στρέφειν*.

herumliegen 1) um etw. h.: *περι-*, *ἐπι-*, *προσκεῖσθαί τινι*; *ὁμορεῖν τινι* (angrenzen); herumliegend *περίχωρος* 2., *ἡ περιοικίς*, *ίδος* (bes. *fem.* zu *περίοικος*, gebraucht von Städten u. Dörfern; auch als *subst.* = das herumliegende Land). — 2) zerstreut h.: *διεσκεδασμένον* od. *ἐρριμμένον* od. *εἰκῇ κεῖσθαι*; *διεσπάρθαι*. — herumliegend *διεσκεδασμένος* 3.; *διεσπαρμένος* 3.

herumlungern um etw. *κυπτάζειν περί τι*.

herumnähen *περιρράπτειν*.

herumpeitschen *διαμαστιγοῦν*.

herumpflanzen *περιφυτεύειν*.

herumplänkeln m. Jmd. *διαπληκτίζεσθαί τινι*.

herumprügeln, sich, s. herumhauen.

herumreichen 1) *tr.* s. herumgeben. — 2) *intr.* *περι-*, *ἐπαν-ήκειν*.

herumreisen *περιπορεύεσθαι* (*DP.*).

herumreissen *περιέλκειν*; *περισπᾶν*; *περισύρειν*.

herumreiten *περιιππεύειν*; *περιελαύνειν τι* (um etw.).

herumrollen 1) *tr.* *περικυλινδεῖν*. — 2) *intr.* *περικυλινδεῖσθαι P.* [*ναι*.

herumsagen *ἐκφέρειν*; *ἐκλαλεῖν*; *λόγον διαδιδό-*

herumschicken *περι-*, *δια-πέμπειν*. [*λειν τι*.

herumschiffen *περιπλεῖν τι* (um etw.); *περιβάλ-*

herumschlängeln, sich um etw *ἑλίττεσθαι* od. *περιελίττεσθαι* (*P.*) *περί τι*.

herumschlagen 1) als Hülle: *περιβάλλειν*, *περικαλύπτειν τί τινι*. — 2) sich h.: *ἐν χερσὶν εἶναι*; s. herumhauen.

herumschleichen *περιέρπειν*; um etw. h. *ἕρπειν περί τι*; *κρύφα περιελθεῖν τι*.

herumschlendern *περιπατεῖν*; *περινοστεῖν*; *ἀλᾶσθαι P.* (selten).

herumschleppen *περιέλκειν*; *περισύρειν*.

herumschleudern *διαρρίπτειν*; *διασκεδαννύναι*; *διασφενδονᾶν*.

herumschlingen *περιπλέκειν*, *περιπτύσσειν* (die Hände um Jmd. *ταῖς χερσί τινα*); *περιβάλλειν τινί τι*; *περιελίττειν τι περί τι* od. *τί τινι*. — sich h. um etw. *περιελίττεσθαί* (*P.*) *τινι* od. *περί τι*; um Jmd. (zur Umarmung) *περιπλέκεσθαί* (*P.*) *τινι*; *περιπτύσσεσθαί τινα*.

herumschreiten *περιβαίνειν*.

herumschütteln *διασείειν*; *διαταράττειν*.

herumschütten *περι-*, *δια-χεῖν*; v. d. Erde auch

herumschwärmen *περικωμάζειν*. [*περιχοῦν*.

herumschweifen (*περι*)*πλανᾶσθαι*, selten *ἀλᾶσθαι* (*P.*); sp. *ῥέμβεσθαι* (*DP.*). — die Augen h. lassen *τὸ βλέμμα περιφέρειν εἴς τι*; sp. *ὄμμασι ῥέμβεσθαι*. — herumschweifend *ὁ πλανήτης*, *ου*, *ὁ πλάνης*, *ητος*, *πλανητός* 3.; sp. *ῥεμβώδης* 2.; h. Blick *βλέμμα ῥεμβῶδες* sp.

herumschwenken (*περι*)*δινεῖν*.

herumschwimmen *περινήχεσθαι*; *περινεῖν*.

herumsegeln, s. herumschiffen.

herumsehen, s. herumblicken.

herum sein 1) um Jmd. sein: *εἶναι* od. *ἔχειν περί* (od. *ἀμφί*) *τινα*; *εἶναι μετά τινος*; *περιεστάναι τινά*; *ἕπεσθαί τινι*. — 2) d. Kreislauf vollendet

haben: περι-, ἐπαν-ήκειν. — 3) von e. Gerüchte, s. herumgehen.
herumsenden περι-, δια-πέμπειν.
herumsetzen περιτιθέναι; περιιστάναι. — sich h. um etw. περικαθέζεσθαί τι od. περί τι; herumgesetzt sein περικεῖσθαι. — = an verschiedene Stellen setzen: διατιθέναι; διιστάναι.
herumsinnen, s. nachsinnen.
herumsitzen περικαθῆσθαί τι; κύκλῳ προσεδρεύειν od. προσκαθῆσθαί τινι (belagern).
herumspannen περιτείνειν τί τινι od. περί τι.
herumspazieren περιπατεῖν.
herumspringen περιπηδᾶν; περι-, δια-σκιρτᾶν.
herumspritzen 1) *tr.* περιρραίνειν. — 2) *intr.* [durch d. *P.*
herumstechen περικεντεῖν.
herumstecken περιπηγνύναι. — περιπορπᾶν, προσπερονᾶν (mit e. Schnalle od. Nadel etw. befestigen).
herumstehen um etw. περιεστάναι τι od. περί τι, auch τινί. — v. Sachen περικεῖσθαι.
herumstellen περιιστάναι; an verschiedene Orte stellen διιστάναι. — „sich h." durch d. *M.*; s. auch herumsetzen.
herumstimmen πάντας od. ἑξῆς ψηφίζεσθαι od. ψῆφον τίθεσθαι.
herumstossen περιωθεῖν. — sich h. ὠστίζεσθαι (m. Jmd. τινὶ περί τινος od. τινὸς ἕνεκα).
herumstreichen 1) *tr.* περιχρίειν, περιπλάττειν τι περί τι (τινί τι etw. m. etw. ringsum bestreichen). — 2) *intr.* s. d. f. W.
herumstreifen περι-, δια-τρέχειν; περιιέναι; περινοστεῖν; s. herumschweifen.
herumstreiten, sich, s. streiten.
herumstreuen διασπείρειν; περιπάττειν.
herumtanzen (περι)δινεῖσθαι *P.*; περιχορεύειν.
herumtappen (περι)πλανᾶσθαι *P.*; mit d. Händen h. ψηλαφᾶν.
herumtasten ψηλαφᾶν.
herumtaumeln σφάλλεσθαι *P.*; σφαλερὸν od. παράφορον περιιέναι.
herumtragen περιφέρειν.
herumtreiben περιάγειν; περιελαύνειν; im Kreise δινεῖν, περιδινεῖν, στροβεῖν, sp. περιστροβεῖν. — sich h. an e. Orte ἀναστρέφεσθαι (*DP.*) ἔν τινι χώρᾳ od. κατά τινα χώραν (auch ἔν τινι, selten ἐπί τινι, sich m. e. Sache h.); κυλινδεῖσθαι od. καλινδεῖσθαι (*P.*) ἔν τινι od. περί τι (auch: sich m. e. Sache h., wie sp. ἀλινδεῖσθαι *P.* περί τι); vgl. herumschweifen. — sich m. Jmd. h. συνεῖναί τινι u. im üblen Sinne φθείρεσθαι (*P.*) πρός τινα. — in d. Irre sich h., s. herumirren. — das sich H. ἡ κυλίνδησις.
herumtreten περιίστασθαι, κυκλοῦσθαί τι od. περί τι (um etw. h.). — πατεῖν τι, ἐπεμβαίνειν τινί (auf etw. h.).
herumtrinken κύκλῳ od. ἑξῆς προπίνειν.
herumtummeln περιάγειν; περιελαύνειν; d. Pferd ἵππον ἐξαλίειν (nur im *aor.* u. *perf.*). — sich h. περιάγεσθαι *P.*
herumwachsen περιφύεσθαι.
herumwälzen περικυλινδεῖν. — sich in etw. h. ἐγκαλινδεῖσθαί (*P.*) τινι sp. (eig. u. übtr.), συγκυλινδεῖσθαί (*P.*) τινι (übtr.).
herumwandeln περιπατεῖν. [στεῖν.
herumwandern περιπορεύεσθαι (*DP.*); περινο-
herumwenden περι-, μετα-στρέφειν.
Herumwenden, das, ἡ περι-, μετα-στροφή.
herumwerfen περιβάλλειν τινί τι (als Bedekkung; sich (*sibi*) durch d. *M.*). — διαρρίπτειν (auseinander werfen). — sich auf dem Lager h. ῥιπτάζεσθαι *P.*
herumwickeln, **-winden** περιελίττειν; περιπλέκειν; περισπειρᾶν; auch περιειλεῖν.
herumwohnen περιοικεῖν. — herumwohnend περίοικος 2. (bes. v. Hühnern).
herumwühlen διορύττειν τι; διασκαριφᾶσθαι
herumzanken, sich mit Jmd., s. zanken.
herumzerren, s. herumreissen.
herumziehen 1) *tr.* als Hülle: περιπεταννύναι, περιβάλλειν τινί τι; als Einfassung περιτείνειν, περιβάλλειν; e. Graben h. τάφρον περιάγειν; e. Furche h. περιελαύνειν αὔλακα. — sich um etw. h. περιέχειν, περιλαμβάνειν τι. — hin u. her ziehen περιέλκειν; durch Täuschung hinhalten παρατείνειν, ἀναβάλλειν. — 2) *intr.* περιπορεύεσθαι (*DP.*); περιιέναι (περιέρχεσθαι); περινοστεῖν; περιπλανᾶσθαι (*P.*); m. Lärm περικωμάζειν. — in d. Städten h. περιπολίζειν sp.; besser πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβειν. — mit Jmd. h. συμπεριιέναι, συμπερινοστεῖν τινι; vgl. sich herumtreiben. — e. herumziehende Truppe v. Schauspielern ἡ περιπολιστικὴ σύνοδος.
herunter κάτω od. durch d. *praep.* κατά. — In Compos. meist durch die *praep.* κατά. — *NB.* Die hier nicht aufgeführten Compos. s. unter „herab."
herunterbeugen κατακάμπτειν. [θεᾶσθαι.
herunterblicken καταβλέπειν; καθορᾶν; κατα-
herunterbrechen 1) *tr.* καταρ-, ἀπορ-ρηγνύναι. — 2) *intr.* durch d. *P.*
herunterbrennen (v. e. Lichte) καταφέρεσθαι *P.*
herunterbringen 1) eig. κατάγειν; καταφέρειν; s. herabbringen. — 2) übtr. in e. schlechtern Zustand bringen: συστέλλειν; ταπεινοῦν; ἐλαττοῦν; μειοῦν; κακοῦν; (δια)φθείρειν.
herunterkommen 1) eig. s. herabkommen. — 2) übtr. d. *P.* d. Verba unter „herunterbringen 2)"; ferner ἔλαττον γίγνεσθαι; κλίνειν ἐπὶ τὸ χεῖρον; εἰς πενίαν καθίστασθαι; auch καταφέρεσθαι *P.* — s. herabgehen, herabkommen.
herunterlangen 1) *tr.* καθαιρεῖν; καθιέναι. — 2) *intr.* s. herabreichen.
herunterlassen 1) eig. s. herablassen. — Jmd. h. ἐᾶν τινα κατιέναι. — 2) übtr. v. Preise: μειοῦν τὴν τιμήν; καθυφίεσθαι τῆς τιμῆς.
heruntermachen 1) eig. = losmachen (ἀπο)λύειν; περιαιρεῖν u. *M.* — 2) übtr. ἐπιπλήττειν τινί, λοιδορεῖν od. καταισχύνειν τινά; e. Abwesenden διαβάλλειν τινά.
herunterpurzeln ἀποκλινδεῖσθαι *P.*; ἐκτραχηλίζεσθαι *P.*
herunterreissen 1) eig. s. herabreissen. — 2) übtr. s. heruntermachen.
herunterschaffen κατα-, ἀπο-βιβάζειν; κατάγειν; auch ἀποσκευάζειν.
herunterschieben ἀπωθεῖν; ἀποκινεῖν.
herunterschiffen καταπλεῖν. [ἀπο-σπᾶν.
herunterschleppen καθ-, ἀφ-έλκειν; κατα-,
herunterschlüpfen 1) s. herabgleiten. — 2) heimlich herabgehen: κρυφῇ κατιέναι; καθέρπειν.
herunterschlürfen καταρ-, ἀπορ-ροφεῖν; κατα-
herunterschmeissen καταράττειν. [πίνειν.
heruntersetzen Jmd. = ihm e. schlechteren Platz anweisen ἐλαττοῦν τινα τὴν τάξιν; übr. s. herabsetzen.
herunterstellen κατατιθέναι; ἱστάναι κάτω.
hervor ἔξω. — hervor! πρόελθε. — in Compos. durch ἐκ, πρό, ἀνά, διά, ὑπό.
hervorblicken ἐκ-, προ-κύπτειν. — ἐκ-, διαλάμπειν; διαφαίνεσθαι aor. *P.* (hervorschimmern). — ἐμ-, προ-φαίνεσθαι aor. *P.* (sichtbar
hervorblicken, s. hervorglänzen. [werden).
hervorblühen ἐξανθεῖν; ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν.
hervorbrechen, v. lebenden Wesen ἐξορμᾶν u.

• *DP.*; ἐκτρέχειν; ἐκθεῖν; ἐκπηδᾶν; ἐκ-, προ-πίπτειν; aus d. Hinterhalte h. ἐξανίστασθαι ἐκ τῆς ἐνέδρας (ἐξανιστάναι τὴν ἐνέδραν d. H. h. lassen). — v. Quellen, s. hervorquellen; v. Gewässern ἐκρήγνυσθαι *P.* — v. Geschwüren ἐξανθεῖν.

hervorbringen φύειν, ἐκ-, προ-φύειν (v. d. Natur); φέρειν, ἐκ-, προ-φέρειν (v. d. Natur, d. Boden; auch ἄγειν, προάγειν, ἐκ-, προ-φέρειν εἰς τὸ φῶς, προφέρειν εἰς τὸ μέσον an's Tageslicht, an's Licht der Welt bringen); ἀναδιδόναι (v. Boden); γεννᾶν, τίκτειν (v. lebenden Wesen u. v. Boden; γίγνεσθαι hervorgebracht werden); ἀναφέρειν, ἀφιέναι (v. Lauten). — v. geistigen Produkten ποιεῖν, ἀπεργάζεσθαι, ἀποδεικνύναι, aber auch τίκτειν. — vgl. verursachen.

Hervorbringung, s. Erzeugung.

hervorbücken, sich, παρακύπτειν.

hervordrängen ἐξ-, προ-ωθεῖν; ἐκβιάζεσθαι; ἐκθλίβειν. — sich h. ἀνα-, ἐξανα-δύεσθαι.

hervordringen ἐκ-, δια-, ἀνα-δύεσθαι. — v. Geschwüren ἐξανθεῖν. — v. Schweisse ἀνακηκίειν.

hervorfahren, s. herausfahren.

hervorfliegen ἐκπέτεσθαι.

hervorfliessen ἐκρεῖν.

hervorführen προ-, ἐξ-άγειν; ἐκκομίζειν.

hervorgehen 1) eig. s. herausgehen. — sich zeigen ἐκφαίνεσθαι (aor. *P.*); ἀνατέλλειν. — 2) übtr. daraus geht hervor: δῆλον od. φανερὸν ἐκ τούτων, ἐκ τούτων φαίνεται; es geht klar hervor πρόδηλόν od. εὔδηλόν ἐστιν.

hervorglänzen ἐκ-, δια-λάμπειν; προ-, διαφαίνεσθαι (aor. *P.*). — übtr. ἐκ-, δια-πρέπειν, auch ἐμπρέπειν (selten); gew. ἐκ-, δια-πρεπῆ εἶναι.

hervorgucken ἐκ-, προ-κύπτειν ἐκ τινος, διακύπτειν διά τινος.

hervorhangen ἐξ-, ὑπερ-έχειν.

hervorheben (λόγῳ) ἐξαίρειν τι; πλεῖστον λόγον ποιεῖσθαι περί τινος, auch ἐπαινεῖν, s. rühmen. — vor od. gegen etw. προτιμᾶν τί τινος, ἀντί od. πρό τινος.

hervorholen ἐξ-, προ-αιρεῖν; προφέρειν.

hervorkeimen ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν; ἀνατέλλειν.

hervorklingen; aus d. Geschrei klang d. Ruf nach dem König hervor ἐκ τῆς κραυγῆς ἐξέλαμψε τὸ καλεῖν τὸν βασιλέα.

hervorkommen προ-, ἐξ-ιέναι (-έρχεσθαι); προ-, ἐκ-, ἀνα-φαίνεσθαι (aor. *P.*); ἐκ-, ἀνα-δύεσθαι. — v. Pflanzen, s. hervorkeimen; v. Quellen, s. hervorsprudeln u. dgl.

hervorkriechen ἐξέρπειν.

hervorlassen παραπέμπειν, s. herauslassen. — nicht h. κρύπτειν, κατέχειν; s. verbergen, zurückhalten.

hervorlaufen, s. herauslaufen.

hervorleuchten, s. hervorglänzen. — es leuchtet aus etw. hervor, s. hervorgehen 2). — hervorleuchtend δια-, ἐκ-φανής 2.; δια-, ἐκ-πρεπής 2.

hervorlocken ἐξάγειν; ἐκκαλεῖσθαι.

hervorquellen ἐκ-, ἀνα-βλύζειν; ἐκ-, προρ-ρεῖν. — h. lassen ἀνιέναι (ἵημι), ἀναπέμπειν.

hervorragen 1) eig. ἐξ-, προ-, ἀν-, ὑπερ-έχειν, τινός über etw.; προπίπτειν; ὑπεραίρειν; προκύπτειν. — 2) übtr. ἐξ-, προ-έχειν τινός; διαφέρειν τινός τινι (über Jmd. in etw.); ὑπεραίρειν τινά (auch τινός) τινι (auch ἔν τινι). — hervorragend durch die *part.*, s. hervorstechend.

Hervorragung ἡ ἐξοχή, ὑπεροχή; sp. auch ἡ προοχή.

hervorrecken προτείνειν; ἐξείρειν (τὴν γλῶτταν).

hervorreissen ἀνασπᾶν; ἐξέλκειν. — s. herausreissen.

hervorreiten προ-, ἐξ-ελαύνειν; ἐξιππεύειν.

hervorrennen, s. herauslaufen.

hervorrollen προ-, ἐκ-κυλινδεῖν; ἐκκυκλεῖν (mit dem ἐκκύκλημα).

hervorrücken 1) *tr.* προκινεῖν. — 2) *intr.* προελαύνειν, προϊέναι. — m. etw. h. in d. Rede προφέρειν od. ἐξειπεῖν τι; s. herausrücken.

hervorrufen προ-, ἐκ-καλεῖν.

hervorscheinen, **-schimmern**, s. hervorglänzen.

hervorschiessen 1) m. Geschossen, s. herausschiessen. — 2) schnell hervorkommen: ἐκφέρεσθαι *P.*; ἐξάττειν (selten); ἐξορμᾶν u. *DP.* — v. Gewässern ἐκ-, προ-χεῖσθαι *P.*; ἀνατέλλειν. — v. Pflanzen ἐκβλαστάνειν; ἀνατέλλειν.

hervorschlüpfen ἐκδύεσθαι.

hervorschreiten προβαίνειν.

hervorsehen, s. hervorgucken.

hervorspriessen ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν; ἀνατέλλειν. — h. lassen ἀναδιδόναι.

hervorspringen προ-, ἐκ-πηδᾶν; ἐξάλλεσθαι; ἐξάττειν (selten). — v. unbeweglichen Gegenständen, s. hervorragen.

hervorspritzen 1) *tr.* ῥαίνειν ἔκ τινός τι; προχεῖν. — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch ἀναβλύζειν.

hervorsprossen, s. hervorspriessen.

hervorsprudeln 1) *tr.* ἀναβράττειν. — 2) *intr.* ἀναβλύζειν (ἀναβλύειν sp.); ἀποπυτίζειν.

Hervorsprudeln, das, ἡ ἀνάβλυσις.

hervorstechen δια-, ἐκ-πρέπειν (selten), gew. δια-, ἐκ-πρεπῆ εἶναι; διαλάμπειν; s. hervorragen. — hervorstechend δια-, ἐκ-πρεπής 2.; ἐπιφανής 2.; διαφέρων 3.

hervorstehen, s. hervorragen. — hervorstehend durch d. *part.*; auch ἐπιπόλαιος 2.; h. Augen ἐπιπόλαιοι ὀφθαλμοί; h. Knochen ἐπιπόλαια ὀστᾶ; h. Zähne χαυλιόδοντες ὀδόντες. — Häufig durch Compos. m. ἐκ, z. B. m. h. Augen ἐξόφθαλμος 2, sp. ἐξόμματος 2., kom. ἀττελεβόφθαλμος 2.; m. h. Nase ὁ, ἡ ἔκριν, ινος sp.; m. h. Hüften ἐξίσχιος 2.; m. h. Nabel ἐξόμφαλος 2. sp.; m. h. Kehlkopfe ἐξεχέβρογχος 2.; m. h. Hinterbacken ἐξεχέγλουτος 2.; m. h. Schultern ὁ ἐξωμίας, ου sp.; auch m. ἐπί, z. B. m. h. Adern ἐπίφλεβος 2.

hervorstralen, s. hervorglänzen.

hervorstrecken προτείνειν; ἐξείρειν (d. Zunge). — d. Zunge über d. Zähne h. προβάλλειν τῶν ὀδόντων τὴν γλῶτταν.

hervorströmen προρ-, ἐκ-ρεῖν; φέρεσθαι (*P.*) ἔκ τινος.

hervorstürzen προ-, ἐκ-πίπτειν; ἐκφέρεσθαι *P.*; auch ἐκρήγνυσθαι *P.*

hervorsuchen ἀνα-, ἐκ-ζητεῖν; ἀνερευνᾶν; s. bereiten, herbeischaffen.

hervorthun, sich, διαφέρειν, ἐκπρέπειν u. ἐμπρέπειν (selten), προέχειν τινός; vor Allen sich h. ἀριστεύειν, κρατιστεύειν.

hervortragen προφέρειν.

hervortreiben προελαύνειν. — v. Pflanzen ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν.

hervortreten 1) eig. προβαίνειν; προϊέναι (προέρχεσθαι). — 2) übtr. *a*) hervorragen, w. s. *b*) sich zeigen: ἀνα-, ἐκ-φαίνεσθαι (aor. *P.*), φανερὸν γίγνεσθαι. *c*) vorherrschen: ἐπιπολάζειν.

hervorwachsen ἀνα-, ἐκ-φύεσθαι; ἀνατέλλειν; ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν. — h. lassen ἀναδιδόναι; ἀνα-, ἐκ-φύειν.

hervorwälzen προ-, ἐκ-κυλινδεῖν.

hervorwagen, sich, s. herauswagen.

hervorwerfen ἐκβάλλειν; ἐκρίπτειν.

hervorzeigen, s. vorzeigen.

hervorziehen ἐξέλκειν; ἐκ-, ἀνα-σπᾶν; ἐξαιρεῖσθαι; aus d. Dunkel h. εἰς τὸ φῶς ἐκφέρειν; εἰς od. ἐπὶ δόξαν προάγειν.

herwälzen, s. herbeiwälzen.

herwärts δεῦρο.

herwagen, sich, τολμᾶν προσ-, ἐπ-ιέναι u. dgl.

Herweg ἡ δεῦρ' ὁδός; ἡ ἔφ-, πρόσ-οδος.

herweisen 1) vorweisen: ἐπι-, ἀπο-δεικνύναι u.

M.; ἀποφαίνειν; προφέρειν. — 2) nach etw. zeigen: δεικνύναι εἴς τι; δακτυλοδεικτεῖν ἐπί τινι, sp. τι. — 3) Jmd. d. Weg hieher zeigen: δεικνύναι τινὶ τὴν δεῦρ' ὁδόν, ἡγεῖσθαί τινι δεῦρο. — an Jmd. weisen κελεύειν τινὰ προσελθεῖν τινι; τρέπειν τινὰ πρός τινα.

herwenden προστρέπειν.

herwerfen ἐφιέναι; δεῦρο βάλλειν.

herwinken, s. herbeiwinken.

Herz 1) im physischen Sinne (doch häufig bildlich): ἡ καρδία, τὰ σπλάγχνα (d. edleren Eingeweide: Herz, Lunge, Leber, u. im *sing.* v. jedem einzelnen), auch τὸ στῆθος (Brust). — unter d. H. tragen φέρειν ὑφ' ἥπατος, φέρειν ὑπὸ ζώνης (beides mehr poet.). — d. H. aus d. Opferthiere herausziehen καρδιουλκεῖν sp. — d. H. ist ihm in d. Hose gefallen δείσασα ἡ καρδία αὐτοῦ εἰς τὴν κάτω κοιλίαν καθείρπυσεν. — d. H. eines Landes τὸ μέσον τῆς χώρας, μέση ἡ χώρα; d. Stadt liegt gerade im H. des Landes ἡ πόλις μεσαιτάτη ἐστὶ τῆς χώρας. — d. H. hüpft, pocht ἡ καρδία πηδᾷ, seltner πάλλεται. — mein H.! liebes H.! (in d. Anrede) ὦ φίλη ψυχή; du treues Herz ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχή. — 2) im moralischen Sinne *a*) Gemüth: ὁ θυμός, αἱ φρένες, auch ἡ καρδία; ἡ ψυχή (Seele). — v. H. ἐκ τῆς καρδίας, ἐκ τῆς ψυχῆς, seltner ἀπὸ καρδίας, ἀπὸ ψυχῆς, v. ganzem H. ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἀπ' ὀρθῆς καὶ δικαίας ψυχῆς, ὅλῃ τῇ ψυχῇ. — aus gutem H. εὖ φρονῶν 3., εὐνοίᾳ, δι' εὐνοίας. — v. H. gern ἀσμεναίτατα od. ἀσμενέστατα, προθυμότατα. — v. schlechtem H. πονηρὸς (3.) τὴν ψυχήν, κακοήθης 2.; e. böses H. τὸ πονηρὸν od. κακὸν ἦθος, ἡ κακοήθεια. — v. gutem H. ἀγαθὸς (3.) τὴν ψυχήν, εὐήθης, εὐγνώμων, φιλάνθρωπος 2., χρηστός 3.; e. gutes H. τὸ χρηστὸν ἦθος, ἡ εὐήθεια, εὐγνωμοσύνη, φιλανθρωπία, χρηστότης. — es liegt mir etw. am H. μέλει μοί τι, τινος u. περί τινος; ἐπιμελές ἐστί od. γίγνεταί μοί τι od. m. *inf.*, auch ἐπιμελές ἐστί μοί τινος, ἐπιμελές τι πεποίημαι, περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι; es liegt mir etw. sehr am H. περὶ παντὸς ποιοῦμαί τι. — was Jmd. am H. liegt ἐπιμελής 2. — da es dir ja am H. liegt μέλον γέ σοι. — e. H. für Jmd. od. etw. haben ἐπιμελεῖσθαί (ἐπιμέλεσθαι; *DP.*) τινος, κήδεσθαί τινος, ἐπιμελές τι ποιεῖσθαι. — sich etw. zu H. nehmen ἐνθύμιον ποιεῖσθαί τι, ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τι; ἐπιστρέφεσθαι (aor. *P.*) ἐπί τινι, ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαί τινος; sich etw. nicht zu H. nehmen ἀμελεῖν, παραμελεῖν τινος, παρ' οὐδὲν τίθεσθαί τι. — zu H. gehen (v. e. Lehre u. dgl.) ἐνδύεσθαι τῇ ψυχῇ; es geht mir etw. sehr zu H. (v. e. Schmerze) οὐ μετρίως ἅπτεταί τι τῆς καρδίας (τῆς ψυχῆς) μου; es schneidet mir etw. tief in's H. οὐκ ἄκρας τῆς καρδίας μου ψαύει τι. — d. H. rühren κατακλᾶν τὴν ψυχήν. — es liegt mir etw. auf dem H. δάκνει μέ τι, ἐν φροντίδι εἰμὶ περί τινος, φροντίς ἐστί μοί τι; ἐν τῷ στήθει ἔχω τι (ich weiss etw. zu sagen). — etw. auf dem H. haben μελετᾶν τι, μεριμνᾶν τι u. περί τινος, φροντίζειν τινός. — es wird mir leichter um d. H. werden ῥᾴων ἔσομαι. — wie ist dir um's H.? τίνα ψυχὴν ἔχεις; — reden wie es Einem um's H. ist τὰ ἀπὸ καρδίας λέγειν od. ἁπλῶς (οὐδὲν ὑποστειλάμενον) λέγειν. — Jmd. etw. an's H. legen παραινεῖν u. ἐπισκήπτειν τινί τι od. m. *inf.* — etw. im H. tragen διὰ φρενῶν ἔχειν τι. — d. H. voll haben v. etw. πλῆρες τὸ στῆθος ἔχειν τινός; sprichw. wessen d. H. voll ist, davon geht es über τοῖς παροῦσιν ἕκαστος ἀφθόνως χρῆται. — etw. nicht über sein H. bringen οὐκ ἀνέχεσθαί τι od. m. f. *inf.* — Jmds. H. gewinnen ἀνακτᾶσθαι od. ἐξαρτᾶσθαί τινα. — sein H. öffnen ἀνοίγεσθαι. — ein H. u. eine Seele sein μίαν ψυχὴν εἶναι, τὰ αὐτὰ φρονεῖν ἀλλήλοις. *b*) Muth, Entschlossenheit: ὁ θυμός; τὸ θάρρος, ἡ ἀνδρεία. — H. haben θαρρεῖν, εὐθαρσεῖν, ἀνδρεῖον od. ἀνδρικὸν εἶναι; kein H. haben δειλὸν od. ἄνανδρον εἶναι, ἀθυμεῖν. — H. zu etw. haben θαρρεῖν τι, τολμᾶν τι; d. Herz zu etw. verlieren ἀποδειλιᾶν ἔν τινι, πρός τι, auch τινος. — Jmd. H. machen θάρρος ἐμποιεῖν τινι, θαρρύνειν τινά; Jmd. wieder H. machen ἀναθαρρύνειν τινά. — H. fassen θαρρεῖν; H. wieder fassen ἀναθαρρεῖν.

herzählen δι-, ἐξ-, κατ-αριθμεῖν; καταλέγειν; δι-, διεξ-έρχεσθαι λόγῳ. — an d. Fingern h. λογίζεσθαι ἀπὸ χειρός, ἀναπεμπάζεσθαι.

Herzählung ἡ ἐξ-, δι-αρίθμησις; ὁ κατάλογος.

Herzbeutel ὁ περικάρδιος ὑμήν od. χιτών, auch τὸ περικάρδιον.

herzbrechend θρηνώδης 2., οἰκτρός 3.; s. bemitleidenswerth.

Herzchen (als Schmeichelwort) etwa τὸ χρυσίον (Goldchen), τὸ φαττίον (Täubchen).

Herzdrücken ἡ καρδιαλγία, ὁ καρδιωγμός. — H. haben καρδιώττειν; καρδιαλγεῖν. — der am H. leidet καρδιαλγικός 3., καρδιαλγής 2., καρδιακός 3.

herzeigen ἐπιδεικνύναι u. *M.*

Herzeleid ἡ ἀλγηδών, όνος; ἡ λύπη; τὸ πένθος; ἡ ἀνία; ἡ ἀχθηδών, όνος; ἡ ταλαιπωρία. — Jmd. H. machen λυπεῖν τινα; δεινῶς τινα διατιθέναι. — H. haben λυπεῖσθαι *P.*; δεινῶς διατίθεσθαι *P.*; πενθεῖν; ταλαιπωρεῖν u. *P.*

herzen (κατα)φιλεῖν.

Herzensangst ἡ ἀδημονία; ἡ ἀγωνία. — H. haben ἀδημονεῖν τὴν ψυχήν (über etw. τινί, ἐπί τινι); ἀγωνιᾶν (ἐπί τινι, περί τινος).

Herzensfreude ἡ εὐθυμία.

Herzensfreund ὁ φίλτατος.

herzensfroh εὔθυμος 2.

Herzensgrund, v. od. aus H. ἐκ τῆς καρδίας, ἐκ τῆς ψυχῆς; s. Herz 2) *a*).

Herzensgüte ἡ εὐήθεια; ἡ χρηστότης, φιλανθρωπία; auch τὸ εὐῆθες od. ἀπειρόκακον.

herzensgut εὐήθης 2., χρηστός 3., φιλάνθρωπος 2.

Herzenslust ἡ ἡδονή. — nach H. ἐκ τῆς ψυχῆς; ἐκ τῆς καρδίας; auch καθ' ἡδονήν (καθ' ἡδονάς, πρὸς ἡδονήν). — nach H. m. etw. schalten u. walten χρῆσθαί τινι ὅ τι ἂν τις βούληται.

Herzensmeinung ἡ γνώμη. — seine H. sagen ἁπλῶς od. μηδὲν ὑποστειλάμενον ἀποφαίνεσθαι γνώμην.

Herzenswunsch ὁ πόθος. — nach H. ἐκ τῆς ψυχῆς; ὡς ἂν τις εὔξαιτο μάλιστα.

herzerfreuend ἥδιστος 3., κεχαρισμένος 3.

herzergreifend οἰκτρός 3., ἐλεεινός 3. — etw. ist h. κατακλᾷ τι τὴν ψυχήν.

herzerhebend ψυχαγωγικός 3.

Herzflügel, die, τὰ ὦτα τῆς καρδίας.

herzförmig καρδίας σχῆμα ἔχων 3.; sp. καρδιοειδής 2.

herzfressend θυμοφθόρος, θυμοβόρος, θυμοδακής, δακέθυμος, δηξίθυμος, καρδιόδηκτος 2. (alle nur poet.). — besser umschr. ἐσθίων (3.) τὴν καρδίαν.

Herzgegend τὰ περὶ τὴν καρδίαν.

Herzgrube τὸ προκάρδιον.

herzhaft εὐκάρδιος 2., εὐθαρσής 2., θαρραλέος 3., εὔψυχος 2., εὔτολμος 2., τολμηρός 3.; s. muthig, tapfer.

Herzhaftigkeit ἡ εὐθάρσεια; ἡ εὐψυχία; ἡ θαρραλεότης; ἡ εὐτολμία; s. Tapferkeit.

herziehen 1) *tr.* s. herbeiziehen. — 2) *intr.* μετοικεῖν εἴς τινα τόπον. — zu Jmd. h. μετοικίζεσθαι πρός τινα.
herzielen καταστοχάζεσθαι (auf Jmd. τινός).
herzinnig ἐκ τῆς καρδίας, ἐκ τῆς ψυχῆς; vgl. Herz 2) *a*).
Herzklopfen ὁ (τῆς καρδίας) σφυγμός; ἡ (τῆς καρδίας) σφύξις; ἡ τῆς καρδίας ἀναπήδησις od. πήδησις. — ich habe H. πηδᾷ, πάλλεται od. σφύζει ἡ καρδία μου.
herzkränkend θυμαλγής 2., θυμοφθόρος 2. (beide poet.); gew. δάκνων od. λυπῶν (3.) τὴν καρδίαν.
herzlich ἁπλοῦς 3., ἀληθινός 3., εὐήθης 2.; φιλόφρων 2.; φίλος 3. (lieb). — *adv.* ἐκ τῆς καρδίας, ἐκ τῆς ψυχῆς; auch durch πάνυ, σφόδρα, μάλιστα, ἐς τὰ μάλιστα, ὡς ἄν τις δύναιτο μάλιστα. — h. gerne ἀσμεναίτατα od. ἀσμενέστατα.
Herzlichkeit ἡ ἁπλότης; ἡ εὐήθεια; ἡ φιλοφροσύνη; ἡ φιλία.
herzlos 1) eig. ἀκάρδιος 2. — 2) ohne Gefühl: ἀπάνθρωπος 2., sp. ἄσπλαγχνος 2.; s. gefühllos.
Herzlosigkeit ἡ ἀπανθρωπία; sp. ἡ ἀσπλαγχνία.
herznagend καρδιόδηκτος 2. (nur poet.); besser δάκνων (3.) τὴν καρδίαν; vgl. herzfressend.
Herzog ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ ἄρχων, οντος (auch wol ὁ βασιλεύς, das auch der Etymologie nach entspricht). [νος.
herzoglich ἡγεμονικός 3. od. ὁ, ἡ, τὸ τοῦ ἡγεμό-
Herzogthum ἡ τοῦ ἡγεμόνος χώρα.
Herzpochen, s. Herzklopfen. [-ποδος.
Herzpolyp ὁ κατὰ τὴν καρδίαν πολύπους,
Herzspannen, das, ἡ καρδιαλγία. — H. haben καρδιαλγεῖν. — s. Herzdrücken.
herzstärkend 1) eig. εὐκάρδιος 2., ἀναληπτικός 3. — 2) übtr. παραμυθητικός 3.
Herzstärkung 1) eig. τὸ εὐκάρδιον od. ἀναληπτικόν. — 2) übtr. ἡ παραμυθία; τὸ παραμύθιον. [παρά. — s. herbei.
herzu δεῦρο. — in Compos. durch πρός, ἐπί,
herzubringen προσάγειν, προσφέρειν, προσκομίζειν. — s. herbeibringen.
herzudrängen, sich, βίᾳ ἐπεισέρχεσθαι od. εἰσδύεσθαι; ἐγκεῖσθαί τινι (sich zu Jmd. h.).
herzueilen προσ-, ἐπι-τρέχειν; δρόμῳ παραγίγνεσθαι; ἐπισπεύδειν.
herzufliegen προσ-, ἐπι-πέτεσθαι.
herzufliessen προσ-, ἐπιρ-ρεῖν.
herzuführen προσ-, ἐπ-άγειν.
herzugehen προσ-, ἐπ-έρχεσθαι (-ιέναι).
herzukommen προσιέναι; παραγίγνεσθαι.
herzulassen προσιέσθαι; παριέναι (ἵημι) u. *M.*; οὐκ ἀποκωλύειν.
herzulaufen προσ-, ἐπι-, παρα-τρέχειν (-θεῖν). — v. e. Menge συντρέχειν, δρόμῳ συνελθεῖν.
herzulocken προσ-, ἐπ-άγεσθαι; ἐπισπᾶσθαι.
herzunahen, s. herannahen. [ιππεύειν.
herzureiten προσ-, ἐπ-ελαύνειν; προσ-, παρ-
herzurennen ἐπι-, προσ-φέρεσθαι *P.*; s. herzulau-
herzurufen προσ-, ἐπι-, παρα-καλεῖν u. *M.* [fen.
herzuschiffen προσ-, παρα-, ἐπι-πλεῖν.
herzuschleichen προσ-, ἐφ-έρπειν.
herzuschleppen ἐφ-, παρ-έλκειν; ἐπισύρειν.
herzuströmen ἐπιρ-, προσ-ρεῖν; ἐπιχεῖσθαι *P.* — v. allen Seiten h. συρρεῖν. [γίγνεσθαι.
herzutreten παρ-, ἐφ-, προσ-ίστασθαι; παρα-
Herzweh ἡ καρδιαλγία, ὁ καρδιωγμός. — H. haben καρδιαλγεῖν, καρδιώττειν. — H. habend καρδιαλγικός 3., καρδιαλγής 2., καρδιακός 3.
heterodox ἑτερόδοξος 2. — h. sein ἑτεροδοξεῖν
Heterodoxie ἡ ἑτεροδοξία K. S. [K. S.
heterogen ἑτερογενής 2., ἑτεροῖος 3., ἀλλόκοτος 2.

Hetze ἡ δίωξις, ὁ διωγμός; ἡ θήρα; τὸ κυνηγέσιον; ἡ κυνηγεσία.
hetzen (κατα)διώκειν, θηρᾶν, κυνηγετεῖν. — d. Hunde auf Jmd. h. τοὺς κύνας ἐπαφιέναι τινί. — an einander h. συγκρούειν od. συμβάλλειν τινὰς ἀλλήλοις.
Hetzpeitsche ἡ (κυνηγετικὴ) μάστιξ, γος.
Heu ὁ (κοῦφος) χόρτος; ὁ ξηρὸς χιλός.
Heuboden ὁ χορτοβολών, ῶνος, τὸ χορτόβολον sp.
Heubündel ἡ χόρτου δέσμη; ὁ χόρτου φάκελος.
Heuchelei ἡ ὑπόκρισις; ἡ προσποίησις. — ἡ εἰρωνεία od. τὸ εἰρωνικόν (Verstellung). — H. der Frömmigkeit ἡ προσποίητος od. πλαστὴ εὐσέβεια, τὸ εἰρωνικόν.
heucheln 1) *intr.* ὑποκρίνεσθαι, τεχνάζειν, εἰρωνεύεσθαι. — 2) *tr.* etw.: προσποιεῖσθαι od. πλάττειν (auch *M.*) τι (z. B. εὔνοιαν).
Heuchler ὁ ὑποκριτής sp.; gew. durch *part.*, s. d. vhg. W.
heuchlerisch προσποίητος 2., πλαστός 3. (v. Sachen); εἰρωνικός 3., ψευδής 2., ὑποκριτικός 3. (auch v. Pers.). — h. Geberden machen σχήμασι
heuer τῆτες. [τεχνάζειν.
heuerig ὁ, ἡ, τὸ τῆτες; αὐτοετής 2.; sp. auch τήτειος 2. od. τήτινος 3.
Heuernte ἡ χόρτου συγκομιδή.
Heugabel τὸ δίκρανον.
Heuhaufen ὁ χόρτου σωρός.
heulen, v. Thieren ὠρύεσθαι (*A.* selten sp.). — v. Winde ψοφεῖν, παταγεῖν. — v. Menschen κωκύειν, (ἀν)ολολύζειν.
Heulen, das, ὁ ὠρυγμός, ἡ ὠρυγή (v. Thieren). — ὁ ψόφος, πάταγος (v. Winde). — ἡ ὀλολυγή, poet. u. sp. ὁ κωκυτός (v. Menschen).
Heumagazin, s. Heuboden.
Heupferdchen τὸ ἀκρίδιον; übr. s. Heuschrecke.
heurig, s. heuerig.
Heuschrecke ἡ ἀκρίς, ίδος (*dem.* τὸ ἀκρίδιον); ὁ πάρνοψ, οπος. — ungeflügelte H. ὁ ἀττέλαβος.
heute τήμερον od. τῇδε τῇ ἡμέρᾳ. — für h. τὸ τήμερον od. τὸ τήμερον εἶναι. — heut zu Tage τὸ νῦν (εἶναι); κατὰ τούτους τοὺς χρόνους. — auch h. zu Tage noch καὶ νῦν ἔτι. — auf h. εἰς τήμερον od. εἰς τήνδε τὴν ἡμέραν. — bis auf h. μέχρι (ἄχρι) τῆσδε τῆς (τῆς τήμερον) ἡμέρας; μέχρι τοῦ νῦν.
heutig ὁ, ἡ, τὸ τήμερον; τήμερον γενόμενος 3.; παρών 3., ἐνεστώς 3. — d. h. Tag ἡ τήμερον ἡμέρα, auch bloss ἡ τήμερον (ungew. ist ἡ τῆτες ἡμέρα); ἡ νῦν παροῦσα ἡμέρα. — am h. Tage, auf d. h. Tag u. dgl., s. heute. — d. h. Welt οἱ νῦν (ἄνθρωποι); d. h. Verhältnisse τὰ νῦν (καθεστηκότα πράγματα).
Heuwage ὁ χόρτου σταθμός.
Heuwagen ἡ χορτοφόρος ἅμαξα; ἡ χόρτου ἅμαξα.
Heuwiese τὸ χορτοκοπεῖον u. χορτοκόπιον sp.
Hexameter τὸ ἑξάμετρον. — e. Gedicht in H. ἔπη
hexametrisch ἑξάμετρος 2. [ἑξάμετρα.
Hexe ἡ φαρμακίς, ίδος, ἡ φαρμακεύτρια, selten φαρμάκεια.
hexen μαγεύειν, φαρμακεύειν, φαρμάττειν.
Hexenkunst, s. Hexerei. [κευτής.
Hexenmeister ὁ μάγος; ὁ φαρμακεύς, φαρμα-
Hexerei ἡ μαγεία, auch μαγική; ἡ φαρμακεία, φαρμάκευσις. — sprichw. es ist keine H. οὐχ ἡ
hie und da, s. hier. [Γλαύκου τέχνη.
Hieb 1) d. Hauen: ἡ πληγή; Geisselhieb τὸ μάστιγμα; Ruthenhieb τὸ ῥάπισμα. — Jmd. e. H. versetzen πληγὴν ἐμβάλλειν od. ἐντρίβειν τινί, s. hauen, schlagen. — e. H. bekommen πληγὴν λαμβάνειν. — auf einen H. μιᾷ πληγῇ. — 2) d. durch den Schlag entstandene Wunde: ἡ πληγή; τὸ τραῦμα, ἡ κοπή. — Einem e. H. beibringen

πληγήν τινα πατάσσειν. — e. H. davontragen τραῦμα λαμβάνειν.
hiebei, hiedurch, hieher, s. hierbei, hierdurch, hierher.
Hiebwunde τὸ ἀπὸ πληγῆς τραῦμα.
Hiefhorn τὸ (θηρατικὸν) κέρας.
hiemit, s. hiermit.
hienach, s. hiernach.
hienieden ἐνθάδε; ἐν ἀνθρώποις; ἐν τῇ γῇ.
hier 1) an diesem Orte: τῇδε; ταύτῃ; ἐνταῦθα; ἐνθάδε; αὐτόθι, αὐτοῦ. — h. (zugegen) sein παρεῖναι, h. (in der Heimat) sein ἐπιδημεῖν (*opp.* ἀπεῖναι u. ἀποδημεῖν). — von h. ἐνθένδε, ἐντεῦθεν, αὐτόθεν; v. h. u. dort ἔνθεν καὶ ἔνθεν. — h. u. da ἔσθ' ὅπου; ἐνιαχοῦ; ἔνθα καὶ ἔνθα. — h. bin ich ἰδού; ἤν ἰδού. — h. nimm und trink ἰδοὺ od. τῇ πῖθι λαβών. — „d. Mann h.“ u. dgl. Ausdrücke werden durch ὅδε, ὁδί, οὑτοσί gegeben, z. B. ἀνὴρ ὅδε od. οὑτοσί u. s. w. — h. kommt er ὁδὶ προσέρχεται; übr. vgl. „da“. — 2) bei dieser Sache: ἐν τούτῳ; κατὰ ταῦτα; ταῦτα; ἐνταῦθα, auch ταύτῃ.
hieran, s. daran.
hierauf, zur Bezeichnung 1) der Folge: εἶτα; ἔπειτα; μετὰ ταῦτα (τοῦτο); ἐκ τούτου (τούτων); ἐπὶ τούτῳ od. ἐπὶ τούτοις (als unmittelbare Folge). — 2) einer Entgegnung: πρὸς ταῦτα (z. B. antwortete er ἀπεκρίνατο). — 3) des Grundes: ἐπὶ τούτῳ (ἐπὶ τούτοις), auch ἐν τούτῳ. — vgl. darauf.
hieraus ἐντεῦθεν; ἐκ τούτου (ἐκ τούτων). — von h. ἐνθένδε; ἐντεῦθεν; αὐτόθεν; ἀπὸ τοῦδε.
hierbei 1) örtlich: drücken es die Griechen gew. durch Compos. mit παρά, ἐπί, πρός aus; s. dabei. — 2) bei dieser Sache: ἐν τούτῳ; παρὰ od. κατὰ ταῦτα; ἐπὶ τούτῳ.
hierdurch διὰ ταῦτα; ἐκ τούτων.
hierher ἐνθάδε; δεῦρο; ἐνταυθοῖ; αὐτόσε. — von h. ἐνθένδε; ἐντεῦθεν; s. hier. — μέχρις ἐνταῦθα, μέχρι δεῦρο (örtlich); bis h. μέχρι τοῦδε (τούτου), μέχρι τοῦ νῦν, εἰς τόδε (von d. Zeit); εἰς ἡμᾶς (bis auf uns, bis auf unsere Zeit). — h. und dorthin δεῦρο κἀκεῖσε.
hierherwärts δεῦρο.
hierhin ἐνταυθοῖ; ἐνταῦθα; πρὸς ταῦτα. — h. u. dahin ἔνθα καὶ ἔνθα. — h. u. dorthin δεῦρο κἀκεῖσε.
hierin 1) örtlich: ἐνταῦθα. — 2) in dieser Sache: ἐν τούτῳ (τούτοις); auch bloss durch den *acc.* d. Beziehung od. d. inneren Objectes, z. B. h. tüchtig ἀγαθὸς ταῦτα, h. fehlen ταῦτα ἁμαρτάνειν. — Sehr häufig wird es auch durch *part.* umschrieben, z. B. h. hat er gefehlt ταῦτα ποιήσας ἥμαρτεν. — vgl. darin.
hiermit u. **hiernach** sind gew. nur durch die betreffenden Casus des *pron. demonstr.* auszudrükken, z. B. was willst du hiermit anfangen? τί δὲ χρήσει τούτῳ; hiernach fragt Niemand ταῦτά γε οὐδεὶς ζητεῖ. — hiermit genug ἀλλ' ἱκανὰ ταῦτα, ἀλλ' ἅλις δὴ τούτων; hiernach ist es klar ἐκ δὲ τούτων δῆλον u. dgl.; vgl. darin u. darnach.
hiernächst 1) örtlich: ἑξῆς, ἐφεξῆς, auch ἑξῆς τούτου; πλησίον που. — 2) zeitlich: εὐθὺς ἐκ τούτων; ἐπὶ τούτοις; πρὸς τούτοις; ἑξῆς, ἐφεξῆς; τοὐντεῦθεν.
hierneben πλησίον.
Hieroglyphen, Hieroglyphenschrift τὰ ἱερὰ od. ἱερογλυφικὰ γράμματα; auch τὰ ἱερατικὰ od. ἱερογραφικὰ γράμματα.
hieroglyphisch ἱερογλυφικός 3.
Hierophant ὁ ἱεροφάντης.
Hiersein, das, ἡ παρουσία. — Gew. durch die *part.* παρών 3., παραγενόμενος 3. u. dgl.
hierselbst αὐτόθι; ἐνταῦθα; αὐτοῦ; s. daselbst.
hierüber 1) deswegen: διὰ τοῦτο (ταῦτα); ἀπὸ, ἐκ od. ὑπὸ τούτου; ἐπὶ τούτῳ; πρὸς τοῦτο. — 2) über dieses (hinaus): παρὰ τοῦτο, od. durch e. andere Wendung, z. B. οὐδὲν ὑπερβάλλει τοῦτο hierüber geht nichts; s. darüber.
hiervon durch den betreffenden Casus des *pron. demonstr.* auszudrücken, z. B. τούτων, περὶ τούτων u. dgl.; s. davon.
hierzu πρὸς τοῦτο. — h. kommt noch πρὸς τούτοις; πρὸς δέ; ἔτι δέ. — s. dazu.
hiesig ὁ, ἡ, τὸ ἐνθάδε (ἐνταῦθα od. παρ' ἡμῖν); ἐγ-, ἐπι-χώριος 2., ἐντόπιος 2. — e. Hiesiger ὁ ἡμεδαπός (*nostras*; als Gegensatz zu ἀλλοδαπός).
Hifthorn, s. Hiefhorn.
Hilfe u. s. w., s. Hülfe.
Himbeere τὸ Ἰδαῖον βάτον.
Himbeeressig τὸ ἀπὸ τῶν Ἰδαίων βάτων ὄξος.
Himbeerstrauch ἡ Ἰδαία βάτος.
Himmel 1) eig. ὁ οὐρανός; als Göttersitz ὁ Ὄλυμπος; als Wohnung der Seligen αἱ τῶν μακάρων νῆσοι; als oberer Luftkreis ὁ αἰθήρ, ἔρος, als unterer ὁ ἀήρ, ἔρος; als Sternenhimmel ὁ πόλος, τὰ ἄστρα. — am od. im H. οὐράνιος 3. u. 2.; ἐπουράνιος 2. — heiterer H. ἡ εὐδία od. αἰθρία; bei heiterem H. αἰθρίας. — unter freiem H. ἐν αἰθρίᾳ, ἐν (τῷ) ὑπαίθρῳ. — unter freiem H. befindlich ὑπαίθριος 2. — unter freiem H. sich befinden θυραυλεῖν; d. Aufenthalt unter freiem H. ἡ θυραυλία. — unter freiem H. schlafen αἰθριοκοιτεῖν poet. — vom Himmel herab οὐρανόθεν. — vom H. gefallen οὐρανοπετής 2. (poet. u. sp. διιπετής 2.). — sprichw. H. u. Erde in Bewegung setzen τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμιγνύναι. — Himmel! beim H.! (als Betheuerung) νὴ τὸν οὐρανόν od. Ὄλυμπον, νὴ τοὺς θεούς; (als Ausdruck der Verwunderung) ὦ Ζεῦ βασιλεῦ; um's Himmels willen! (als Beschwörung) πρὸς θεῶν. — bis zum H. erheben etw. οὐρανόμηκες ποιεῖν τι. — bis zum H. ragend od. reichend οὐρανομήκης 2. — gegen (gen) H., s. himmelwärts. — bis zum H. werfen οὐράνιον ῥίπτειν τι. — v. d. Erde scheiden u. in d. H. eingehen ἀπιέναι εἰς μακάρων εὐδαιμονίας. — 2) übtr. Bedachung eines Bettes od. Wagens: ἡ σκηνή; ὁ οὐρανός, οὐρανίσκος (Baldachin); m. e. H. οὐρανοφόρος 2.
himmelan εἰς od. ἐπ' οὐρανόν.
Himmelbett ἡ καμάρα.
himmelblau ἀέρινος 3., ἀεροειδής 2., κυανοῦς 3.; οὐρανόχρους, sp. οὐρανοχρώματος 2.
Himmelfahrt ὁ εἰς οὐρανὸν μετεωρισμός; ἡ εἰς οὐρανὸν ἄνοδος.
himmelhoch ὑψηλότατος 3. (auch ὕψει ὑψηλότατος); οὐρανομήκης 2. — h. werfen οὐράνιον ῥίπτειν τι. — h. springen ἅλλεσθαι πρὸς τὸν οὐρανόν.
Himmelreich, s. Himmel.
Himmelsachse ὁ διὰ τοῦ οὐρανοῦ τεταμένος πόλος; ὁ τοῦ οὐρανοῦ ἄξων, ονος.
Himmelsbeschreibung ἡ οὐρανογραφία.
Himmelsbewohner, s. Himmelsbürger.
Himmelsbogen, s. Himmelsgewölbe.
Himmelsbote ὁ παρὰ τῶν θεῶν ἄγγελος; ὁ παρὰ τῶν θεῶν πεμφθείς.
Himmelsbraut etwa ἡ θεοῦ νύμφη.
Himmelsbürger ὁ τὰς τῶν μακάρων νήσους οἰκῶν; auch ὁ μακάριος; ὁ οὐρανοπολίτης (*fem.* -λῖτις, ιδος) K. S.
himmelschreiend ἀσεβέστατος 3.; ἀνοσιώτατος 3.; δεινότατος 3.
Himmelserscheinung τὸ οὐράνιον σημεῖον; im *plur.* auch τὰ ἐπουράνια, τὰ μετέωρα, τὰ κατὰ τὸν οὐρανόν.

Himmelsgegend τὸ κλίμα.
Himmelsgewölbe ὁ τοῦ οὐρανοῦ κύκλος; ἡ οὐρανία od. ἐπουράνιος ἁψίς, ἴδος.
Himmelsglanz τὸ οὐράνιον σέλας.
Himmelskörper τὰ οὐράνια; τὰ μετέωρα. — s. Gestirn.
Himmelskugel ἡ τοῦ οὐρανοῦ σφαῖρα. — die künstliche H. ἡ ἀστρολογικὴ σφαῖρα.
Himmelslicht τὸ οὐράνιον φῶς; τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφανὲς φῶς.
Himmelslohn τὰ μετὰ τὸν θάνατον ἆθλα.
Himmelsluft ὁ αἰθήρ, ἔρος.
Himmelslust ἡ θεία ἡδονή.
Himmelspforte, s. Himmelsthür.
Himmelspol, s. Himmelsachse.
Himmelsregionen τὰ μετέωρα χωρία.
Himmelsspeise ἡ ἀμβροσία.
Himmelsstrich τὸ κλίμα; ἡ ζώνη.
Himmelsthür αἱ τοῦ οὐρανοῦ πύλαι.
Himmelstrank τὸ νέκταρ.
Himmelszeichen τὸ οὐράνιον σημεῖον. — s. Gestirn.
himmelwärts εἰς, πρὸς od. ἐπ' οὐρανόν.
himmelweit ἀμήχανος ὅσος 3., kom. auch οὐράνιος ὅσος 3. — h. unterschieden sein πλεῖστον διαφέρειν; τῷ ὅλῳ καὶ παντὶ διαφέρειν.
himmlisch οὐράνιος 3., ἐπουράνιος 2., θεῖος 3. — d. Himmlischen οἱ ἐν οὐρανῷ θεοί; οἱ οὐράνιοι.
hin m. *adv.* dort hin ἐκεῖσε; αὐτόσε; hier hin δεῦρο; ἐνταυθοῖ; rechts, links hin ἐπὶ τὰ δεξιά, ἐπὶ τὰ ἀριστερά; εἰς δεξιά, παρὰ τὴν ἀριστεράν. — nach ... hin durch die *praep.* ἐπί, εἰς, πρός; m. *acc.* an ... hin durch παρά m. *acc.* — hin u. her δεῦρο κἀκεῖσε; ἄνω καὶ κάτω od. ἄνω κάτω; hin u. her wenden ἄνω κάτω στρέφειν; oft auch durch Compos. mit διά, z. B. διατρέχειν, διαθεῖν hin u. her laufen; διαρρίπτειν hin u. her werfen; auch mit περί, z. B. περιπατεῖν hin u. her gehen; περισκοπεῖν hin u. her überlegen. — hin u. wieder ἐνιαχοῦ, ἐνιαχῇ, ἔσθ' ὅπου (örtlich); ἐνίοτε od. ἔσθ' ὅτε, sp. ἐνιαχῇ (zeitlich). — hin sein φροῦδον εἶναι, οἴχεσθαι (weg sein); ἀπολωλέναι (verloren sein); s. dahin.
hinab als *adv.* κάτω; als *praep.* κατά m. *gen.* u. *acc.*; in Compos. durch κατά; vgl. „herab" u. „hinunter".
hinabwärts κάτω; εἰς τὰ κάτω.
hinan als *adv.* ἄνω; als *praep.* ἀνά m. *acc.*; in Compos. durch ἀνά; vgl. „herauf" u. „hinauf".
hinanreichen an Jmd. od. etw. τείνειν πρός τινα (πρός τι); nahe an Jmd. od. etw. h. ἐγγὺς τείνειν τινός.
hinarbeiten πράττειν τι; πραγματεύεσθαί τι; σπεύδειν τι; σπουδάζειν περί τι; στοχάζεσθαί τινος; σκοπεῖν od. μηχανᾶσθαι, ὅπως τι γενήσεται.
hinauf als *adv.* ἄνω; als *praep.* ἀνά m. *acc.*; in Compos. gewöhnlich mit ἀνά.
hinaufarbeiten, sich, s. emporarbeiten.
hinaufbringen ἀνακομίζειν; ἀναφέρειν; ἀνάγειν; auch ἀναβιβάζειν (hinaufhelfen).
hinaufdringen ἄνω τείνειν; ἄνω ὁρμᾶσθαι od. ὠθεῖσθαι.
hinaufeilen ἄνω σπεύδειν od. ἐπείγεσθαι *P.*
hinauffahren 1) *tr.* ἀνάγειν; ἀναφέρειν; ἀνακομίζειν. — 2) *intr.* zu Wagen: ἄνω ἐλαύνειν; zu Schiffe ἀνάγεσθαι (*aor. M.* u. *P.*); plötzlich sich erheben ἀναφέρεσθαι (*P.*), μετέωρον ἀπιέναι.
hinauffliegen ἀναπέτεσθαι.
hinauffliehen ἀναφεύγειν; auch ἀναδιδράσκειν.
hinaufführen ἀνάγειν; ἀναβιβάζειν. — d. Weg führt hinauf ἡ ὁδὸς ἀναφέρει.
Hinaufgang ἡ ἀνάβασις, ἡ ἄνοδος, sp. ἡ ἀναβολή.
hinaufgeben ἀναδιδόναι.
hinaufgehen ἀνιέναι (-έρχεσθαι); ἀναβαίνειν.
hinaufhalten ἀνέχειν; ἀνατείνειν.
hinaufheben ἀναβιβάζειν; Jmd. aufs Pferd h. ἀναβάλλειν τινὰ ἐπὶ τὸν ἵππον.
hinaufhelfen, s. hinaufheben.
hinaufhüpfen auf etw. ἀνασκιρτᾶν εἴς τι.
hinaufklettern ἀναρριχᾶσθαι (an Leitern πρὸς κλιμάκια); auf e. Feigenbaum h. ἐρινεῷ προσβαίνειν.
hinaufkommen ἀνέρχεσθαι; ἄνω γίγνεσθαι; ἐξικνεῖσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον; ἀναδύεσθαι (aus e. Tiefe).
hinaufkriechen ἀνέρπειν.
hinauflassen ἀνιέναι (ἵημι); ἀναπέμπειν; ἐᾶν τινα ἀναβαίνειν.
hinauflaufen ἀνατρέχειν; ἀναθεῖν; ἄνω τείνειν.
hinauflegen ἀνατιθέναι.
hinaufmüssen; ich muss hinauf δεῖ με ἀναβαίνειν; ἀνάγκη μοι ἀνιέναι; ἀναγκάζομαι (*P.*) ἀναβαίνειν.
hinaufnehmen ἀναλαμβάνειν. — v. Kleidern ἀναστέλλειν (u. *M.*); ἐπιζώννυσθαι.
hinaufranken, sich, ἀνελίττεσθαι.
hinaufreichen, s. heraufreichen.
hinaufreisen ἄνω πορεύεσθαι (*DP.*); ἀναβαίνειν.
hinaufreiten ἄνω ἐλαύνειν.
hinaufrennen, s. hinauflaufen.
hinaufrücken 1) *tr.* ἄνω κινεῖν. — 2) *intr.* durch d. *P.*: ἄνω χωρεῖν od. ἐλαύνειν; Truppen h. lassen ἀνάγειν.
hinaufschaffen, s. hinaufbringen.
hinaufschauen ἀναβλέπειν; ἄνω βλέπειν.
hinaufschicken ἀναπέμπειν; ἀνιέναι (ἵημι).
hinaufschiffen ἀναπλεῖν; ἀνάγεσθαι (*aor. M.* u. *P.*).
hinaufschleppen ἀνέλκειν.
hinaufschrauben ἀνατείνειν, ἐπαίρειν, ὀγκοῦν τι, κοσμεῖν τι ἐπὶ τὸ μεῖζον (nur im übtr. Sinne).
hinaufschwimmen, den Fluss νήχεσθαι ἀνὰ τὸν ποταμόν.
hinaufschwingen, sich, μετεωρίζειν od. ἀνακουφίζειν ἑαυτόν. — in die Lüfte sich h. ἀναπέτεσθαι; μετέωρον ἀπιέναι. — s. hinaufspringen.
hinaufsehen ἀναβλέπειν; ἄνω βλέπειν.
hinaufsetzen ἀνατιθέναι.
hinaufsprengen ἄνω ἐλαύνειν κατὰ κράτος.
hinaufspringen ἀνα-, ἐπι-πηδᾶν; ἀνάλλεσθαι; ἀναθρώσκειν (mehr poet.).
hinaufsteigen ἀνα-, προσ-βαίνειν; ἀνιέναι. — h. lassen ἀναβιβάζειν.
Hinaufsteigen, das, ἡ ἀνάβασις, ἄνοδος.
hinaufstossen ἀνωθεῖν.
hinauftragen ἀναφέρειν; ἀνακομίζειν.
hinauftreiben ἀνάγειν; ἐλαύνειν ἄνω. — etw. im Preise h. ἐπιτιμᾶν τι; πλειστηριάζειν (theurer verkaufen).
hinauftreten ἀναβαίνειν.
hinaufwälzen ἀνακυλινδεῖν.
hinaufwerfen ἀναβάλλειν; βάλλειν ἄνω.
hinaufziehen 1) *tr.* ἀνέλκειν; ἀνασπᾶν; ἀνιμᾶν (an Riemen u. dgl.). — d. Kleid h., s. hinaufnehmen. — 2) *intr.* ἀναβαίνειν; ἐλαύνειν od. χωρεῖν ἄνω. — ἀνοικίζεσθαι (v. d. Küste ins Binnenland, um sich dort anzusiedeln).
hinaus als *adv.* ἔξω; εἰς τὰ ἔξω; zur Thür hinaus θύραζε. — als *praep.* ἐκ m. *gen.*; über etw. h. ὑπέρ od. παρά τι, ἐπέκεινά τινος; über etw. h. kommen εἰς τὸ ἐπέκεινά τινος ὑπερβαίνειν; die um d. Zeit des Troischen Krieges u. darüber h. lebten οἱ περὶ τὰ Τρωϊκὰ καὶ ἐπέκεινα γενόμενοι. — In Compos. durch ἐκ u. πρό zur Bezeichnung der Richtung, durch ἀπό, κατά, διά zur Bezeichnung der Vollendung. — s. auch „heraus".
hinausbegleiten ἐκ-, προ-πέμπειν; ἀκολουθεῖν ἔξω.
hinausblicken ἐκ-, προ-κύπτειν; προορᾶν (in d. Zukunft τὸ μέλλον).
hinausbrechen, s. herausbrechen.

hinausbringen 1) wegschaffen: *ἐκκομίζειν; ἐξάγειν; ἐκφέρειν; ἐξιστάναι.* — 2) zu Ende bringen: *ἀπο-, συν-τελεῖν; περαίνειν, διαπεραίνειν* (u. *M.*); *ἐκπεραίνειν*; s. vollenden.

hinausdehnen *δια-, ἐκ-τείνειν; μηκύνειν.* — sich h. *ἀνήκειν*, auch *διήκειν; μηκύνεσθαι P.*

hinausdenken *προσκοπεῖν.* — wo denkst du hinaus? *ποῖ σοι ὁ νοῦς; τί νοεῖς;*

hinausdrängen *ἐκβιάζεσθαι; ἐξ-, παρ-ωθεῖν; ἐκθλίβειν.*

hinauseilen *ἐξορμᾶν* (u. *DP.*); *ἔξω φέρεσθαι* (*P.*); *ἐκσπεύδειν; δρόμῳ ἐκ-, προ-έρχεσθαι.*

hinausfahren, s. herausfahren.

hinausfallen *ἐκπίπτειν.*

hinausfinden, sich, *δια-, ἐκ-, διεκ-δύεσθαι; πορίζειν ἑαυτῷ ἔξοδον.*

hinausfliegen *ἐκπέτεσθαι; οἴχεσθαι πετόμενον.*

hinausfliessen *ἐκ-, ἀπορ-, διαρ-ρεῖν.*

hinausführen *ἐξ-, προ-άγειν; ἔξω ἡγεῖσθαι; ἐκκομίζειν.*

hinausgeben *προτείνειν ἔκ* od. *διά τινος.*

hinausgehen 1) herausgehen: *ἐξ-, προ-ιέναι* (*-έρχεσθαι*); *ἐκ-, προ-βαίνειν.* — 2) auf etw. h.: *σκοπεῖν, ἐθέλειν, βούλεσθαί τι; τείνειν πρός τι; ἀποκλίνειν ἐπί* (*εἴς, πρός*) *τι*; auch *τελευτᾶν εἴς τι*, z. B. wo geht das hinaus? *ποῖ δὴ τελευτᾷ τάδε;* — 3) d. Richtung gegen etw. haben: z. B. d. Thür geht in d. Garten hinaus *ἡ θύρα εἰς τὸν κῆπον φέρει*; d. Fenster gehen auf d. Weg hinaus *αἱ θυρίδες βλέπουσιν εἰς τὴν ὁδόν.* — 4) über etw. h.: *ἐκβαίνειν τι; ἐξ-, προ-, ὑπερ-έχειν τινός; ὑπερβάλλειν τι; μείζω εἶναί τινος.* — übtr. sich um etw. nicht kümmern *ἀμελεῖν, παραμελεῖν τινος; οὐδὲν ἐντρέπεσθαί* (*P.*) *τινος* u. *τι.*

hinausgiessen *ἐκ-, προ-χεῖν.*

hinausgucken *ἐκ-, προ-, δια-, παρα-κύπτειν*; zum Fenster h. *τῆς θυρίδος προκύπτειν.*

hinaushalten *προτείνειν.*

hinausjagen *ἐξελαύνειν; ἐκδιώκειν; ἐκβάλλειν.* — aus d. Lande hinausgejagt werden *ἐκπίπτειν ἐκ τῆς χώρας.*

hinauskommen 1) aus e. Orte: *ἐξ-, προ-ιέναι* (*-έρχεσθαι*); *ἐκ-, δια-δύεσθαι*; s. herauskommen. — 2) mit etw. h., d. i. etw. beendigen: *ἀπο-, δια-τελεῖν; περαίνειν, διαπεραίνειν* (u. *M.*), *ἐκπεραίνειν.* — 3) auf etw. h.: *ἐξήκειν, ἀποβαίνειν* od. *τελευτᾶν εἴς τι.* — es kommt auf eins hinaus *ὅμοιόν ἐστιν; τὸ αὐτὸ δύναται; οὐδὲν διαφέρει;* [*ἐπὶ τὸ αὐτὸ φέρει.*

hinauskriechen *ἐξέρπειν.*

hinauslassen *ἐξ-, ἐξαφ-, προ-ιέναι* (*ἵημι*); *ἐᾶν ἐξελθεῖν; ἐκφρεῖν.*

hinauslaufen *ἐκτρέχειν; ἐκθεῖν; δρόμῳ φέρεσθαι* (*P.*) *ἔξω.* — auf etw. h., s. hinauskommen.

hinauslegen *ἐκτιθέναι.*

hinauslesen *ἀναγιγνώσκειν μέχρι τέλους*; s. aus- [lesen.

hinausmüssen; ich muss hinaus *δεῖ με ἐξιέναι* (aus Verpflichtung u. Bedürfniss); *ἀνάγκη μοι* (od. *ἀναγκάζομαι P.*) *ἐξιέναι* (aus Zwang).

hinausnehmen *ἐκφέρειν; ἐξαιρεῖν.*

hinauspacken, sich, *ἀπαίρειν; ἀπάγειν ἑαυτόν.* — s. packen.

hinausprügeln *πληγαῖς* (*ξύλῳ*) *ἐξελαύνειν* od. [*ἐκβάλλειν.*

hinausragen *ἐξ-, προ-, ὑπερ-έχειν τινός*; sp. *προπίπτειν.*

hinausreichen 1) *tr.* *προτείνειν.* — 2) *intr.* *ἐξικνεῖσθαι, διήκειν εἴς* od. *πρός* od. *ἐπί τι* (bis zu etw. h.). — *ἐξ-, ὑπερ-έχειν* (über etw. h.). — ist es = genug sein, s. ausreichen.

hinausreiten *ἐξ-, προ-ελαύνειν; ἐξιππάζεσθαι;* [*ἐξιππεύειν.*

hinausrücken 1) *tr.* *προκινεῖν; προ-, ἐξ-άγειν; ἐκμοχλεύειν* (mit Hebeln). — 2) *intr.* *ἐξελαύνειν; ἐκπορεύεσθαι* (*DP.*); in's Feld *ἐκστρατεύεσθαι.*

hinausrufen *ἐκ-, προ-καλεῖν.*

hinaussagen lassen *ἐξαγγέλλειν; λέγειν τοῖς ἔξω.*

hinausschaffen *ἐκκομίζειν; ἐξάγειν; ἐκ-, ἀποσκευάζειν; ἐκποδὼν ποιεῖσθαι; ἐκβάλλειν.*

hinausschicken *ἐκ-, προ-πέμπειν; ἐξαποστέλλειν; προϊέναι* (*ἵημι*).

hinausschieben 1) eig. *προκινεῖν.* — 2) übtr. s. aufschieben.

hinausschlagen, die Feinde *ἐξελαύνειν; ἐκβάλλειν; ἐκκρούειν.* — hinausgeschlagen werden *ἐκπίπτειν.*

hinausschlüpfen *δια-, διεκ-δύεσθαι; ἐξολισθάνειν; ἐκδιδράσκειν; ὑπάγειν.*

hinausschreiten *ἐκ-, προ-βαίνειν.*

hinaussehen *ἐκ-, προ-κύπτειν.* — in d. Zukunft h. *τὸ μέλλον προορᾶν.*

hinaussein 1) fort sein: *ἐξεληλυθέναι; οἴχεσθαι; ἔξω εἶναι.* — 2) über etw. h. *a*) = beendigt haben, s. beendigen. *b*) etw. überstanden haben: *ἔξω εἶναί τινος; περιγενέσθαι τινός.* *c*) sich nicht mehr mit etw. befassen: *οὐκέτι φροντίζειν τινός; οὐκέτι ζητεῖν* od. *διώκειν τι*; auch *ἀμελεῖν, παραμελεῖν τινος.*

hinaussetzen *ἐκτιθέναι; τιθέναι ἔξω.* — d. Fuss h. *προκινεῖν πόδα; προβαίνειν.* — sich über etw. h. *ἀμελεῖν, παραμελεῖν, καταφρονεῖν, οὐ φροντίζειν, ὑπερορᾶν τινος.* [*τινος.*

hinaussperren *ἐκ-, ἀπο-κλείειν, ἀπείργειν τινά*

hinaussprengen, s. heraussprengen. [*ἐξάττειν.*

hinausspringen *ἐκπηδᾶν; ἐξάλλεσθαι*; selten

hinausstecken *προτείνειν.* — d. Kopf h., s. hin- [ausgucken.

hinaussteigen *ἐκβαίνειν.*

hinausstellen *ἐκ-, προ-τιθέναι; ἔξω καθιστάναι* od. *τιθέναι.* [*ἐκτινάσσειν.*

hinausstossen *ἐξωθεῖν; ἐκβάλλειν; ἐκκρούειν;*

hinausstrecken *προτείνειν; ἐξείρειν.* [*P.*

hinausströmen *ἐκ-, προρ-ρεῖν; ἐκ-, προ-χεῖσθαι*

hinausstürzen 1) *tr.* *ἐκβάλλειν; ἐκρίπτειν.* — 2) *intr.* *ἐκ-, προ-πίπτειν; ἐκφέρεσθαι* (*P.*); *ἐξορ-* [*μᾶν* (u. *DP.*).

hinausthun *ἔξω ποιεῖν.*

hinaustragen *ἐκκομίζειν; ἐκφέρειν.*

hinaustreiben *ἐξ-, ἀπ-ελαύνειν; ἐξάγειν; ἐκβάλλειν.* — hinausgetrieben werden *ἐκπίπτειν.*

hinaustreten *ἐξ-, προ-ιέναι* (*-έρχεσθαι*); *προβαίνειν; προχωρεῖν.*

hinauswälzen *ἐκκυλινδεῖν.*

hinauswandern *ἐξαν-, μεταν-ίστασθαι.*

hinausweisen *κελεύειν ἀπ-, ἐξ-ελθεῖν; ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν; ἐκβάλλειν; ἀποπέμπειν.*

hinauswerfen *ἐκβάλλειν; ἐκ-, ἀπορ-ρίπτειν*; e. Feind h. *ἐκκρούειν.* — hinausgeworfen werden *ἐκπίπτειν.*

hinauswollen 1) eig. *βούλεσθαι* (*ἐπιθυμεῖν*) *ἐξιέναι.* — 2) übtr. *ἀποβαίνειν; τελευτᾶν εἴς τι* (e. Ausgang haben); wo will das hinaus? *ποῖ δὴ ἀποβήσεται* od. *τελευτήσει τάδε;* — *σκοπεῖν, βούλεσθαί τι; τείνειν πρός τι* (etw. bezwecken). — hoch h. *μέγα* (selten *μεγάλα*) *φρονεῖν.*

hinauswünschen, s. fortwünschen.

hinausziehen 1) *tr.* *ἐκ-, παρ-έλκειν; ἐκσπᾶν.* — übtr. s. hinziehen. — 2) *intr.* *ἐξελαύνειν; ἐξάγειν; ἐκπορεύεσθαι* (*DP.*); s. ausziehen.

hinbannen, Jmd. an e. Ort *ἐκβάλλειν, ἀπελαύνειν, φυγαδεύειν τινὰ εἰς τόπον τινά.*

hinbauen *κατοικοδομεῖν τι; ἐνοικοδομεῖν τι ἔν τινι τόπῳ*; s. bauen.

hinbestellen *κελεύειν τινὰ* (*προστάττειν τινὶ*) *παρεῖναι εἰς τόπον τινά*, od. durch ähnl. Um- [schreibungen.

hinbeugen, s. hinbiegen.

hinbewegen *κινεῖν τι πρός τι.*

hinbiegen *ἐπικλίνειν, κάμπτειν τι πρός τι.*

hinbitten *προσ-, παρα-καλεῖν.*

Hinblick ἡ πρόσοψις. — im H. auf etw. ἀποβλέπων (3.) πρός od. εἴς τι.
hinblicken ἀποβλέπειν εἴς od. πρός τι (mit Erwartung u. Vertrauen). — übr. s. hinsehen.
hinbreiten στρωννύναι; ἐκπεταννύναι.
hinbringen 1) eig. (δια)κομίζειν; προσ-, δια-, ἀπο-φέρειν; etw. wolbehalten irgendwo h. δια-, ἀπο-σώζειν τι εἰς τόπον τινά. — 2) zubringen: δια-, κατα-τρίβειν, διάγειν (z. B. βίον, χρόνον, ἡμέραν; mit etw. od. in etw. περί τι, ἔν od. ἐπί τινι, auch durch *part.*, z. B. κατατρίβω τὴν ἡμέραν δημηγορῶν); sein ganzes Leben mit etw. hinbringen διαβιοῦν ποιοῦντά τι; so brachten sie die Nacht hin τὴν νύκτα οὕτως διεγένοντο; s. zubringen. — 3) sich h., s. durchbringen.
hinbrüten σύννουν εἶναι; φροντίζοντα διάγειν. — über etw. h. (ἐν ἑαυτῷ) συννοεῖσθαί τι, μεριμνᾶν τι u. περί τινος.
hindehnen ἀποτείνειν. — sich h. ἀπο-, παρατείνεσθαι (*P.*); μηκύνεσθαι (*P.*); s. hinziehen.
hindenken ἐννοεῖν (u. *DP.*) od. μελετᾶν τι; τὸν νοῦν προσέχειν τινί od. ἔχειν πρός τι (πρός τινι). — wo denkst du hin? ποῖ σοι ἡ γνώμη; τί ἐν νῷ ἔχεις;
hinderlich ἐμπόδιος 2., ἐμποδιστικός 3., ἐναντίος 3.; *adv.* ἐμποδών. — h. sein Einem an etw. ἐμποδὼν εἶναί od. γίγνεσθαί τινί τινος (auch μή od. τοῦ μή m. d. *inf.*), s. d. f. W. — die h. Umstände τὰ ἐμποδών; τὰ κωλύοντα, τὰ κωλύματα.
hindern ἐμποδίζειν τινά od. τι; Jmd. in etw. τινὰ πρός τι, τινά τινος od. *inf.* m. μή; ἐμποδὼν γίγνεσθαί (εἶναι) τινί τινος od. *inf.* m. μή, τοῦ μή; κωλύειν τινά od. τι, Jmd. an etw. τινά τινος (ἀπό τινος) od. durch *inf.*, auch m. μή, τοῦ μή; ἀπείργειν τινά τινος od. *inf.* m. od. ohne μή, auch τοῦ μή u. *inf.*; ἀσχολίαν παρέχειν τινὶ τοῦ m. *inf.*; ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινί τινος od. τοῦ μή m. *inf.*; ἐνίστασθαί τινι πρός τι; οὐκ ἐᾶν τινα ποιεῖν τι. — einander h. διακωλύειν ἀλλήλους.
Hinderniss τὸ ἐμπόδιον; τὸ ἐμπόδισμα, ὁ ἐμποδισμός, auch τὸ ἐμποδών; τὸ κώλυμα, διακώλυμα; τὸ ἐναντίωμα; ἡ ἐγκοπή, ἀντικοπή (Anstoss sp.); ἡ ἀσχολία (v. Geschäften). — H. in den Weg legen πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν, s. hindern. — es ist, zeigt sich e. H. ἀντικόπτει τι; ἀσχολία τίς ἐστί τινι.
Hinderung ἡ κώλυσις; ἡ ἀνακοπή od. ἐγκοπή (sp.), s. Hemmung u. vgl. Hinderniss.
hindeuten, auf etw. (ἐπι)σημαίνειν τι; ὑποσημαίνειν τι u. εἴς τι; ἀποσημαίνειν εἴς τι; auch αἰνίττεσθαί τι (etw. versteckt andeuten).
Hindin ἡ ἔλαφος.
hindrängen ἐπωθεῖν; ὠθεῖν τινα εἴς (ἐπί, πρός) τι. — sich h. ὠθίζεσθαι od. ὠστίζεσθαι πρός (ἐπί, εἴς) τι. [„sich h." durch d. *P.*
hindrehen ἐπιστρέφειν εἴς (πρός, ἐπί) τι. —
hindurch διά m. *gen.* v. Zeit u. Ort. — v. d. Zeit auch παρά m. *acc.*, z. B. παρὰ πάντα τὸν χρόνον die ganze Zeit hindurch; od. auch durch d. blossen *acc.*, z. B. πολὺν χρόνον lange Zeit h. — in Compos. durch διά u. διεκ-; s. unter „durch."
hineilen διατείνειν εἴς od. πρός τι; ἐπισπεύδειν.
hinein 1) *adv.* εἴσω od. ἔσω (seltener; aber in *comp.* u. *sup.* nur ἐσωτέρω u. ἐσωτάτω). — 2) *praep.* εἰς (ἐς) m. *acc.* — in d. Tag, in's Gelag h. εἰκῇ; ἄνευ γνώμης; ἀλόγως; in's Blaue h., s. blau. — in Compos. durch εἰς u. ἐν.
hineinarbeiten ἐμποιεῖν, ἐνεργάζεσθαί τι τινι od. ἔν τινι. — sich in etw. h. εἰσδύεσθαί εἴς τι; übtr. (ἐκ)μελετᾶν τι.
hineinbauen ἐνοικοδομεῖν (ἔν τινι τόπῳ); ἐγκατασκευάζειν (τινί u. ἔν τινι).
hineinbegeben, sich, s. hineingehen.
hineinbestellen, Jmd. κελεύειν τινὰ εἰσιέναι u. [ähnl. Umschr.
hineinbeugen, sich, ἐγκύπτειν.
hineinbinden ἐνδεῖν τί τινι (od. ἔν τινι).
hineinblasen ἐμφυσᾶν τινι od. εἴς τι, ἐμπνεῖν τινι (*intr.*); ἐμπνεῖν τινί τι (*tr.*).
hineinbohren τετραίνειν.
hineinbrennen ἐγκαίειν.
hineinbringen εἰσφέρειν; εἰσάγειν; εἰσκομίζειν εἴς τι. — ἐμβάλλειν, seltner εἰσβάλλειν εἴς τι (hineinwerfen, -treiben, -stürzen); ἐμποιεῖν (hineinthun, z. B. στάσεις ἡμῖν Streitigkeiten unter uns h.); ἐμπλέκειν τινὰ ἔν τινι od. εἴς τι (in etw. verwickeln, z. B. ἐν κακοῖς ins Elend h.); ἐμβιβάζειν (hineinführen, z. B. τινὰ εἰς ὄχημα, εἰς πλοῖον u. dgl.). — tief h. ἐγκαταβυσσοῦν sp.
hineindenken, sich in etw. (ἐκ)μελετᾶν τι; διακριβοῦσθαί τι τῇ γνώμῃ. — sich in Jmds. Lage h. ποιεῖσθαι ταὐτὰ παθεῖν ἑαυτόν, ἅπερ καὶ ἄλλος τις.
hineindrängen εἰσωθεῖν. — sich h., s. d. f. W.
hineindringen εἰσδύεσθαι; εἰσβιάζεσθαι εἴς τι, πρός τινα; βίᾳ εἰσ-, παρ-ελθεῖν; εἰσπίπτειν; mit Jmd. h. συνεισπίπτειν τινὶ εἴς τι.
hineineilen δρόμῳ εἰσελθεῖν; εἰσφέρεσθαι (*P.*); φέρεσθαι (*P.*) εἴσω; εἰσθεῖν; εἰστρέχειν (sp. ἐντρέχειν); εἴσω σπεύδειν.
hineinergiessen, sich, εἰσβάλλειν εἴς τι.
hineinerstrecken, sich, διήκειν εἴς τι; εἰσέχειν.
hineinessen ἐμφαγεῖν; κατεσθίειν, καταβροχθίζειν.
hineinfahren 1) *tr.* εἰσκομίζειν; εἰσάγειν. — 2) *intr.* εἰσελαύνειν (zu Pferd u. Wagen); εἰσπλεῖν (zu Schiff); übtr. εἰσιέναι (-έρχεσθαι); εἰσ-, ἐν-δύεσθαι. — mit d. Hand in etw. h. εἰσιέναι (ἵημι) τὴν χεῖρα εἴς τι.
hineinfallen εἰσπίπτειν εἴς τι; ἐμπίπτειν τινί od. εἴς τι. — v. Flüssen ἐμ-, εἰσ-βάλλειν. — v. Lichtstralen ἐνέχειν.
hineinfinden, sich, πορίζεσθαι (ἑαυτῷ) τὴν εἴσοδον (in e. Ort). — übtr. in etw. καταμανθάνειν τι; s. begreifen.
hineinflechten ἐμπλέκειν. [νειν τι; s. begreifen.
hineinflicken ἐνράπτειν; παρεμβάλλειν.
hineinfliegen εἰσπέτεσθαι; πέτεσθαι εἴς τι; πετόμενον εἰσέρχεσθαι.
hineinfliehen καταφεύγειν εἴς τι. [λειν.
hineinfliessen εἰσρεῖν. — v. Flüssen εἰσ-, ἐμ-βάλ-
hineinflüchten 1) *tr.* εἰσκομίζεσθαι; σώζειν (u. *M.*) τι εἴς τι. — 2) *intr.* καταφεύγειν εἴς τι; σώζεσθαι (*P.*) εἴς τι.
hineinfügen ἐνάπτειν; ἐναρμόττειν; ἐντιθέναι.
hineinführen εἰσάγειν; ἡγεῖσθαί τινι εἴσω. — εἰσκομίζειν (zu Wagen). — v. Wasser, s. hinein-
hineinfüllen ἐγχεῖν. [leiten.
hineingehen εἰσιέναι (εἰσέρχεσθαι); εἰσ-, ἐμβαίνειν. — übtr. es geht etw. in e. Gefäss hinein τὸ ἀγγεῖον χωρεῖ od. ἀναδέχεταί τι.
hineingerathen περιπίπτειν τινί; ἐμπίπτειν τινί od. εἴς τι; εἰσπίπτειν εἴς τι.
hineingiessen ἐγχεῖν τί τινι. — v. Geschmolzenem ἐντήκειν τί τινι.
Hineingiessen, das, ἡ ἔγχυσις sp.; besser Verba.
hineingleiten ἐνολισθάνειν; κατολισθάνειν εἴς τι. [od. εἴς τι.
hineingraben ἐγκολάπτειν, ἐγχαράττειν τί τινι
hineingreifen τὴν χεῖρα ἐμβάλλειν εἴς τι. — [übtr. s. eingreifen.
hineingucken ἐγκύπτειν.
hineinhängen 1) *tr.* ἐνιέναι (ἵημι); καθιέναι εἴς τι; ἐνάπτειν εἴς τι. — 2) *intr.* hineinhangen: (ἐπι)κρέμασθαι εἴς τι.
hineinhalten ἔχειν, προτείνειν, ἐμβάλλειν εἴς τι; s. hineintauchen, hineinstecken.

hineinhauchen ἐμπνεῖν, ἐμφυσᾶν τινι.

hineinhauen, in etw. παίειν od. κόπτειν τι. — m. d. Meissel ἐγκολάπτειν τί τινι (ἔν od. ἐπί τινι, εἴς τι).

hineinheben ἐμ-, εἰσ-, ἐπι-βιβάζειν εἴς τι (v. Pers.); βαστάζοντα ἐντιθέναι (v. Lasten).

hineinhelfen ἐμβιβάζειν εἴς τι.

hineinholen, v. Pers. εἰσάγειν; καλεῖν εἴσω. — h. lassen μεταπέμπεσθαί τινα εἴσω. — v. Sachen, s. hineinbringen.

hineinjagen 1) *tr.* εἰσελαύνειν; v. e. Menge auch συνελαύνειν od. συνειλεῖν εἴς τι. — 2) *intr.* εἰσελαύνειν εἴς τι δρόμῳ od. ἀνὰ κράτος.

hineinkacken, in etw. ἐντιλᾶν τινι.

hineinkehren στρέφειν od. τρέπειν εἴσω; περιάγειν εἰς τὰ εἴσω; auch εἰστρέπειν.

hineinkönnen δύνασθαι εἰσελθεῖν. — nicht h. ἀπο-, κατα-κλείεσθαι (*P.*) τῆς εἰσόδου; ich kann nicht hinein οὐκ ἔξεστί μοι εἰσιέναι.

hineinkommen εἰσιέναι (-έρχεσθαι); παραγίγνεσθαι εἴς od. ἐπί τι; ἐγγίγνεσθαι. — in e. Unglück u. dgl., s. hineingerathen.

hineinkriechen εἰσέρπειν; auch εἰσ-, ἐν-, κατα-

hineinlangen, s. hineinreichen. [δύεσθαι.

hineinlassen 1) hineingehen lassen: παρ-, εἰσ-, εἰσαφ-ιέναι (ἵημι); εἰσάγειν. — δέχεσθαι, εἰσ-, προσ-δέχεσθαι; εἰσφρεῖν (Eingang gestatten); ὑπακούειν (dem Klopfenden aufmachen). — nicht h. κωλύειν u. ἀποκωλύειν μὴ εἰσελθεῖν; ἀποκωλύειν, ἀπο-, κατα-κλείειν τῆς εἰσόδου. — 2) in e. Oeffnung, Tiefe hinablassen: καταπέμπειν; καθιέναι.

hineinlaufen εἰστρέχειν; εἰσθεῖν; δρόμῳ εἰσιέναι; φέρεσθαι (*P.*) εἴς τι. — εἰσρεῖν u. εἰσφέρεσθαι (*P.*) εἴς τι (v. Flüssigkeiten). — εἰσ-, ἐμ-βάλλειν (v. Strömen).

hineinlegen τιθέναι ἔν τινι od. εἴς τι; ἐντιθέναι τινί od. εἴς τι; εἰστιθέναι εἴς τι. — Eier h. ἐντίκτειν ᾠά τινι od. ἔν τινι. — Besatzung worin h. φύλακας ἐγκαθιστάναι τινί od. ἔν τινι, φρουρὰν εἰσβάλλειν εἴς τι. — in e. Bette h. ἐγκατακλίνειν τινί; sich h. durch d. *P.* — e. Sinn h. νοῦν ὑποβάλλειν.

hineinleiten, v. Wasser ὀχετεύειν εἴς τι.

hineinlenken εὐθύνειν εἴς τι.

hineinleuchten εἰσλάμπειν od. εἴσω λάμπειν. — Jmd. h. εἰσιόντι τινὶ λύχνον προφέρειν.

hineinlocken ἐπάγεσθαι od. ἐφέλκεσθαι εἴσω od. εἴς τι.

hineinmachen ἐμποιεῖν τινι od. ἔν τινι; ἐντιθέναι τινί od. εἴς τι; ἐμπλέκειν (hineinflechten) τινί od. εἴς τι. [λαύνειν.

hineinmarschieren εἰσπορεύεσθαι (*DP.*); εἰσε-

hineinmauern ἐγκαταλέγειν, ἐγκατοικοδομεῖν.

hineinmengen, -mischen ἐμ-, ἐγκατα-μιγνύναι; ἐγκεραννύναι. — s. einmischen.

hineinnähen ἐν-, ἐγκαταρ-ράπτειν.

hineinnehmen εἰσδέχεσθαι εἴς τι.

hineinnöthigen, m. Gewalt προσβιάζεσθαί τινα εἰσελθεῖν; εἰσέλκειν. — durch Bitten: εἴσω καλεῖν; κελεύειν τινὰ εἰσελθεῖν. [ρειν.

hineinpacken ἐν-, εἰσ-τιθέναι. — sich h. εἰσέρ-

hineinpassen (*tr.* u. *intr.*) ἐν-, ἐφ-αρμόττειν τινί.

hineinpflanzen ἐμφυτεύειν.

hineinpissen ἐνουρεῖν.

hineinplumpen ἐπεισπαίειν.

hineinprägen ἐγχαράττειν.

hineinpressen εἰσθλίβειν.

hineinprügeln πληγαῖς εἰσελαύνειν.

hineinragen εἰσέχειν.

hineinreden, in e. Gespräch λόγον ἐμβάλλειν. — in's Wort fallen ὑπολαβόντα λέγειν; μεταξὺ ὑπολαμβάνειν. — in Jmd. h. νουθετεῖν τινα (ermahnen). — in d. Tag h. ληρεῖν; εἰκῆ λέγειν; λέγειν ὅ τι ἂν ἔλθῃ ἐπὶ στόμα.

hineinregnen, es regnet hinein ἐμπίπτει od. καταφέρεται (*P.*) ὁ ὑετὸς εἴς τι; οὐ στέγει τι τὸν

hineinreiben ἐντρίβειν. [ὑετόν.

hineinreichen 1) *tr.* εἴσω ὀρέγειν od. διδόναι. — 2) *intr.* εἰσέχειν; διήκειν od. ἐξικνεῖσθαι εἴσω.

hineinreisen εἰσπορεύεσθαι (*DP.*); πορεύεσθαι

hineinreissen εἰσαρπάζειν. [εἴσω.

hineinreiten εἰσελαύνειν; εἰσιππεύειν.

hineinrennen, s. hineinlaufen; = in e. Zustand sich stürzen ῥίπτειν ἑαυτὸν εἴς τι; περιπίπτειν τινί. [d. *P.*

hineinrollen 1) *tr.* εἰσκυλινδεῖν. — 2) *intr.* durch

hineinrücken 1) *tr.* (προ)κινεῖν εἴσω. — 2) *intr.* s. einrücken.

hineinrufen εἰσκαλεῖν, καλεῖν εἴσω τινά. — etw. h. εἴσω τι βοᾶν.

hineinsagen lassen εἰσαγγέλλειν.

hineinschaffen εἰσκομίζειν; εἰσάγειν; εἰσφέρειν,

hineinschauen, s. hineinsehen. [εἰσφορεῖν.

hineinscheinen καταλάμπειν τινός (sp. τι); ἐπιλάμπειν τινί; d. Sonne scheint in etw. h. ὁ ἥλιος ἐν-, εἰσ-έχει εἴς τι.

hineinschicken εἰσπέμπειν; εἴσω πέμπειν; εἰσ-

hineinschieben ἐνιέναι (ἵημι). [αφιέναι.

hineinschiessen εἰσ-, ἐμ-βάλλειν; εἰστοξεύειν; βέλος ἀφιέναι εἴς τι. [*P.*) εἴς τι.

hineinschiffen εἰσπλεῖν; κατάγεσθαι (*aor. M.* u.

hineinschlagen ἐμπηγνύναι; ἐγ-, εἰσ-κρούειν τι εἴς τι; ἐγκόπτειν τί τινι. — s. einschlagen.

hineinschleichen εἰσέρπειν; εἰσδύεσθαι. — s.

hineinschleppen εἰσέλκειν. [einschleichen.

hineinschleudern εἰσβάλλειν; εἴσω σφενδονᾶν.

hineinschliessen ἐγ-, κατα-κλείειν. — s. einschliessen. [βροχθίζειν.

hineinschlucken καταπίνειν; ἐγκάπτειν; κατα-

hineinschlüpfen ὑπεισ-, παρεισ-δύεσθαι; παρεισ-, ὑπεισ-ιέναι (-έρχεσθαι); παρεισρεῖν; sp. εἰσφρεῖν. — ὀλισθόντα εἰσπίπτειν (ausgleitend hineinfallen).

hineinschlürfen καταρροφεῖν; καταπίνειν.

hineinschmieren εἰσ-, ἐγκατ-αλείφειν; ἐμπλάττειν; ἐγχρίειν.

hineinschneiden ἐντέμνειν εἴς τι; ἐπιτέμνειν τι (an d. Oberfläche aufschneiden) od. κατά τι (an e. Punkte h.).

hineinschöpfen εἰσαρύεσθαι; ἐγκατ-, εἰσ-αντλεῖν. — das H. ἡ ἐγκατάντλησις.

hineinschütten ἐγχεῖν.

hineinschwimmen εἰσνεῖν; εἰσνήχεσθαι.

hineinsegeln, s. hineinschiffen. [πτειν.

hineinsehen εἰσβλέπειν; καταθεᾶσθαι; ἐγκύ-

hinein sein εἰσεληλυθέναι; ἐντός τινος εἶναι.

hineinsenden εἰσπέμπειν. [βυθίζειν.

hineinsenken ἐγ-, καθ-ιέναι εἴς τι; ἐμ-, κατα-

hineinsetzen ἐντιθέναι τί τινι od. εἴς τι; ἐγκαθιστάναι τί τινι od. ἔν τινι. — d. Fuss h. τίθεσθαι τὸν πόδα εἴς τι; ἐπιβαίνειν τινός. — Bewohner h. εἰσοικίζειν εἴς τινα τόπον. — schriftlich h. ἐγγράφειν τί τινι, auch ἔν τινι, aber εἴς τι (in e. Verzeichniss, unter e. Gattung). — sich h. ἐγκαθίζεσθαί τινι.

hineinsinken κατα-, εἰσ-δύεσθαι.

hineinsperren συγ-, κατα-κλείειν τινὰ εἴς τι; καθειργνύναι.

hineinsprengen εἰσορμᾶν (u. *DP.*); zu Pferde δρόμῳ εἰσελαύνειν.

hineinspringen εἰσ-, ἐμ-πηδᾶν; εἰσ-, ἐν-άλλεσθαι εἴς τι; selten εἰσάττειν. [ren).

hineinspritzen ἐγκλύζειν od. εἰσηθεῖν (klystie-

hineinstechen κεντεῖν εἴς τι.

hineinstecken ἐμβάλλειν, ἐμπηγνύναι τί τινι od. εἴς τι. — d. Hände in etw. h. ἐνείρειν τὰς χεῖρας εἴς τι. — etw. in d. Mund h. ἐντιθέναι τι εἰς τὸ στόμα od. τῷ στόματι. — etw. in etw. h., um es zu verbergen κρύπτειν τι εἴς τι, ὑπό τινι, κατά τινος. — viel Geld in etw. h. χρήματα πολλὰ ἀναλίσκειν εἴς τι, auch πρός od. ἐπί τι.

hineinstehlen, sich, κρύφα od. λάθρα εἰσιέναι (-έρχεσθαι); εἰσιόντα λανθάνειν; s. hineinschlüpfen.

hineinsteigen ἐμβαίνειν εἴς τι.

hineinstellen ἐνιστάναι εἴς τι; ἐγκαθιστάναι τινί.

hineinsticken ἐμπάσσειν τι εἴς τι; ἐμποικίλλειν; ἐνστίζειν.

hineinstopfen σάττειν, ἐμφράττειν τι εἴς τι.

hineinstossen εἰσ-, ἐν-ωθεῖν; ἐνσείειν; ἐναράττειν. — καταβάλλειν τινὰ εἴς τι (Jmd. in etw. hineinfallen machen). — mit d. Schwerte in etw. h. τὸ ξίφος ἐλαύνειν εἴς τι; s. durchstossen.

hineinstreichen, s. hineinschmieren.

hineinstreifen εἰσ-, ἐπι-τρέχειν; v. e. Heere εἰσ-, ἐμ-βάλλειν εἴς τινα χώραν. — übtr. ἅπτεσθαί τινος; ἐπιψαύειν τινός.

hineinstreuen ἐμ-, παρεμ-, προσεμ-πάττειν εἴς τι od. τινί.

hineinströmen εἰσρεῖν; v. Flüssen auch εἰσ-, ἐμ-βάλλειν.

hineinstürmen εἰσπίπτειν; βίᾳ εἰσφέρεσθαι (*P.*); εἰσάττειν (selten); εἰσορμᾶν. — bei e. Gelag od. nach demselben in Häuser h. εἰσκωμάζειν, ἐπεισπαίειν.

hineinstürzen 1) *tr.* (καταρ)ρίπτειν τινὰ εἴς τι; κατακρημνίζειν (in e. Abgrund); in's Unglück h. εἰς ἀτυχίαν τινὰ ἐμβάλλειν, κακῷ τινα περιβάλλειν; in Kummer h. καταδύειν τινὰ τῷ ἄχει. — sich h. ῥίπτειν od. ἐμβάλλειν ἑαυτὸν εἴς τι (eig. u. übtr.); s. hineinspringen. — 2) *intr.* *a)* eig. εἰσ-, ἐμ-πίπτειν εἴς τι; εἰστρέχειν; εἰσάλλεσθαι. *b)* übtr. ἐμπίπτειν εἴς τι; περιπίπτειν τινί.

hineintauchen ἐμ-, κατα-βάπτειν.

hineintaumeln εἰσιέναι σφαλλόμενον od. σφαλερὸν καὶ παράφορον.

hineinthun εἰσ-, ἐμ-ποιεῖν; ἐντιθέναι (hineinlegen); ἐμβάλλειν (hineinwerfen); προσ-, ἐπι-, ἐμ-μιγνύναι (hineinmischen).

hineintragen εἰσκομίζειν; εἰσφέρειν; εἰσφορεῖν.

hineintreiben εἰσελαύνειν (Vieh u. dgl.); ἐμβάλλειν (e. Keil u. dgl.).

hineintreten, s. hineingehen.

hineintrinken ἐμ-, κατα-πίνειν.

hineintröpfeln ἐνστάζειν τί τινι; ἐνσταλάζειν τι εἴς τι; ἐπιστάζειν τι.

hineinversetzen, s. versetzen.

hineinwachsen φύεσθαι εἴσω; in einander h. συμφύεσθαι.

hineinwählen ἐγχειροτονεῖν εἴς τι.

hineinwälzen εἰσκυλινδεῖν.

hineinweben ἐνυφαίνειν.

hineinwehen ἐπιπνεῖν.

hineinwenden εἰστρέπειν.

hineinwerfen εἰσ-, ἐμ-βάλλειν; ἐνιέναι (ἵημι); ἐνρίπτειν; εἰσαράττειν. — sich h. ἐνρίπτειν ἑαυτόν; εἰσ-, ἐμ-πίπτειν.

hineinwickeln ἐνειλεῖν τινι, auch ἔν τινι; ἐνελίττειν εἴς τι.

hineinwirken, s. hineinweben.

hineinwollen ἐπιθυμεῖν od. βούλεσθαι εἰσέρχεσθαι.

hineinzählen ἐναριθμεῖν; εἰστελεῖν.

hineinziehen 1) *tr.* ἕλκειν τινὰ εἴς τι; εἰσέλκειν; εἰσαρπάζειν (m. Gewalt). — πείθειν τινὰ εἰσελθεῖν (durch Ueberredung); ἐπάγεσθαί τινα εἴς τι (zu etw. verlocken); ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι (in e. Lage stürzen). — 2) *intr.* *a)* in e. Wohnung: εἰσοικίζεσθαι (*P.* u. *M.*); ἐνοικίζεσθαι (*P.*) εἴς τι. *b)* v. Truppen: εἰσελαύνειν.

hinerstrecken, sich, καθήκειν εἴς (ἐπί, πρός) τι (bis an etw. hin), παρήκειν u. παρατείνειν πρός τι (gegen etw. hin), παρά τι (an etw. hin).

hinfällig ἐπισφαλής 2., ἐξίτηλος 2., φθαρτός 3., θνητός 3., ἐπίκηρος 2. (sp. ἐπικήριος 2.), σαθρός 3., ἀβέβαιος 2., ἀσθενής 2.

Hinfälligkeit ἡ εὐπέτεια od. durch d. *neutr.* der vhg. *adj.*; auch ἡ ἀσθένεια, s. Schwäche.

hinfahren 1) *tr.* προσάγειν; προσκομίζειν. — 2) *intr.* nach e. Orte: ἐλαύνειν (zu Wagen) od. πλεῖν (zu Schiffe) πρός (εἴς, ἐπί) τι. — neben (an) e. Orte h. ἐλαύνειν, πλεῖν παρά τι; παρελαύνειν, παραπλεῖν. — über etw. h. καθικνεῖσθαι τινός; καταφέρειν τινός τι (mit etw.). — schnell an od. über etw. h. φέρεσθαι (*P.*) παρά od. ὑπέρ τι. — fahre hin ἔρρε; ἄπιτω, auch einfach ἴτω. — vgl. hinscheiden.

Hinfahrt ἡ ἔφοδος; ἡ ἐκεῖσε ὁδός; ἡ προσέλασις; ὁ πρόσπλους (v. Schiffen); doch meist durch Verba.

hinfallen πίπτειν, κατα-, προ-πίπτειν; καταφέρεσθαι *P.*

Hinfallen, das, ἡ πτῶσις, auch τὸ πτῶμα.

hinflattern πτερυσσόμενον (auch πτερυγίζοντα) οἴχεσθαι; hin u. her flattern διαπτερύσσεσθαι.

hinfliegen προσ-, ἐπι-πέτεσθαι; πέτεσθαι εἴς τι. — neben etw. h. παραπέτεσθαί τι. — über etw. h. πέτεσθαι ὑπέρ τι, ὑπερπέτεσθαί τι, auch διαπέτεσθαί τι. — im Fluge verschwinden ἀποπέτεσθαι; s. wegfliegen.

hinfliehen καταφεύγειν πρός τινα (zu Jmd.), εἴς τι (an e. Ort). — entfliehen ἀποφεύγειν; φεύγοντα οἴχεσθαι.

hinfliessen ἐπιρρεῖν; ῥεῖν ἐπί (πρός) τι. — neben etw. h. παραρρεῖν τι. — v. d. Zeit οἴχεσθαι.

hinflüchten 1) *tr.* ὑπεκτίθεσθαι, σῴζειν (u. *M.*), ἐκκομίζεσθαι εἰς τόπον τινά. — 2) *intr.* s. hinfliehen.

hinfort τὸ ἀπὸ τοῦδε; εἰς τὸ λοιπόν (εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον); ἐκ τοῦ λοιποῦ (ἐκ τῶν λοιπῶν); τοῦ λοιποῦ; τὸ λοιπόν (τὰ λοιπά); μετέπειτα.

hinfühlen, s. befühlen.

hinführen προσ-, ἐπ-, εἰσ-άγειν; ἡγεῖσθαί τινι ἐπί (εἴς) τι (nur v. Pers.); προσκομίζειν (nur v. Sachen). — Wasser h. ἐποχετεύειν. — ist es = wegführen ἀπάγειν. — Jmd. auf etw. h., s. hinleiten.

hinfüro, s. hinfort.

Hingang ἡ ἔφοδος; ἡ ἐκεῖσε ὁδός. — Weggang ἡ ἄφοδος; ἡ ἀπαλλαγή.

hingeben 1) übergeben: διδόναι, ἐν-, παρα-διδόναι, selten auch ἐπιδιδόναι; παρέχειν (darbieten). — sich Jmd. h. ἐπιδιδόναι, ἐγχειρίζειν, ὑπέχειν ἑαυτόν τινι; sich Jmd. zu einer Behandlung h. παρ-, ὑπ-έχειν ἑαυτόν (auch ohne ἑαυτόν) m. f. *inf.*; sich ganz in Jmds. Gewalt h. παρέχειν ἑαυτόν τινι χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούληται. — sich einer Sache h. ἐφιέναι τινί, ἐνδιδόναι τινί, auch εἴς od. πρός τι, sp. ἐπιδιδόναι (ἑαυτόν) τινί u. εἴς τι; auch εἴκειν (z. B. ὀργῇ), ὑπείκειν (z. B. ἡδοναῖς). — sich einem heiteren Lachen h. γέλωτι εὐφραίνεσθαι (*aor. P.*). — 2) weggeben, Preis geben: προδιδόναι, προΐεσθαι; ἀποδίδοσθαί τι (durch Verkauf); ἀνταλλάττεσθαί τί τινος u. ἀντί τινος (durch Tausch). — sein Leben h. προΐεσθαι u. παραβάλλεσθαι τὴν ψυχήν.

Hingebung 1) das Uebergeben, Preisgeben: ἡ παράδοσις, πρόδοσις, πρόεσις. — 2) übtr. das Ertragen: ἡ ὑπομονή; Sanftmuth, Bereitwilligkeit ἡ πρᾳότης, προθυμία, τὸ πρόθυμον. — m. H. etw. tragen πρᾴως (μετρίως) φέρειν od. ὑπομένειν τι. — d. grösste H. gegen Jmd. beweisen προθυμότατον γίγνεσθαι εἴς (περί) τινα.

hingegen τοὐναντίον od. τἀναντία (im Gegen-

theile), auch ἔμπαλιν, τοὔμπαλιν; zuweilen auch δέ, αὖ, δ' αὖ, ἀλλά; vgl. aber.

hingehen 1) an e. Ort od. zu Jmd.: *ἰέναι (ἔρχεσθαι), πορεύεσθαι* (*DP.*) *εἰς τόπον τινά, ὥς τινα* u. ä., auch *προσιέναι (προσέρχεσθαι) τινί* u. *πρός τινα*; öfter od. gew. h. *φοιτᾶν εἰς τόπον τινά, πρός τινα*; auch *προσ-, ἐπι-φοιτᾶν τινι* u. *εἴς τι*; übr. s. gehen. — wo gehst du hin? *ποῖ πορεύει;* — Jmd. h. lassen = hinschicken. — 2) weggehen *a*) v. Pers.: *ἀπιέναι (ἀπέρχεσθαι)*. — v. d. Zeit u. Zuständen: *δι-, παρ-ιέναι (-έρχεσθαι), οἴχεσθαι, φεύγειν*. — es geht lange Zeit hin *χρόνος γίγνεται (ἐγγίγνεται) πολύς*, über etw. *χρόνος ἐπιγίγνεται πολύς*. — h. lassen *ἐᾶν παρελθεῖν, παριέναι (ἵημι)*. *b*) Jmd. od. etw. h. lassen = nicht berücksichtigen: *παραπέμπειν τινά* u. *τι, παραλείπειν τι*; auch *οὐδὲν φροντίζειν* od. *ἀμελεῖν τινος*. — etw. so h. lassen *περιορᾶν τι (γενόμενον), ἐᾶν τι (γενέσθαι)*. — Jmd. etw. nicht so h. lassen *οὐ περιορᾶν τινα ποιοῦντά τι*. — es geht Einem etw. so hin *ἀζήμιόν ἐστί τινί τι, ἀζήμιός ἐστί τις ποιῶν τι, ἀθῷος* od. *χαίρων ἀπαλλάττει τις*. — das soll dir nicht so h. *οὐ χαίρων ἀπαλλάξει, οὐ χαιρήσεις ταῦτα ποιῶν, οὐ χαίρων ταῦτα ποιήσεις, οὔτοι καταπροίξει (ταῦτα ποιήσας)*.

hingehören *προσήκειν τινί; εἶναί τινος; εἶναι πρός τι*. — s. gehören.

hingehörig *προσήκων* 3.; *οἰκεῖος* 3.

hingelangen, s. hinkommen.

hingerathen *περιτυγχάνειν, περιπίπτειν τινί*. — [s. gerathen.

hingiessen *κατα-, προ-χεῖν*.

hingleiten *ὀλισθάνειν; κατολισθάνειν εἴς τι* wohin, *τινός* über etw. hin.

hingreifen *ἅπτεσθαι, ἐφάπτεσθαι, δράττεσθαί τινος; τὴν χεῖρα προσβάλλειν τινί*.

hinhaben 1) seinen Theil h.: *ἀπέχειν; ἀπειληφέναι τὸ προσῆκον μέρος, τὸν μισθόν* u. dgl. — 2) bis zu etw. h., z. B. wie weit habe ich bis zur Stadt hin? *πόσον ἀπέχει ἡ πόλις;*

hinhängen 1) *tr.* s. hängen, anhängen. — 2) *intr.* (eig. hinhangen) s. hinneigen.

hinhalten 1) eig. *ἐπ-, παρ-, προσ-έχειν τινί τι; προτείνειν; ὀρέγειν*. — 2) übtr. mit etw. h.: *ἀναβάλλειν* (u. *M.*) m. *inf.* — Jmd. m. etw. h. *ἀναβάλλειν, παρατείνειν, βουκολεῖν τινά τινι; διακρούεσθαί τινα*. — sich h. lassen durch Versprechungen u. Hoffnungen *ἀναρτᾶσθαι* (*P.*) *ὑποσχέσεσι καὶ ἐλπίσιν*.

hinhangen, s. hinhängen 2).

hinhauen *παίειν, πατάσσειν τινά*; Jmd. nach dem Bauche h. *παίειν τινὰ εἰς τὴν γαστέρα*.

hinhelfen *βοηθεῖν τινί ποι*. — sich kümmerlich h. *ἀθλίως διαφέρειν τὸν βίον*.

hinhören *ἐπ-, ὑπ-ακούειν τινός; προσέχειν τινί (τὸν νοῦν)*.

hinholen *προσκομίζειν; προσφέρειν; προσ-, ἐπ-άγειν*. — *ἐπικαλεῖσθαι* (hinrufen); h. lassen *μεταπέμπεσθαι*.

hinhorchen *τὰ ὦτα παραβάλλειν; ὠτακουστεῖν; ὑπακούειν*; vgl. hinhören.

hinhüpfen *προσάλλεσθαι*. — an Jmds. Seite h. *παρασκιρτᾶν*. — ist es = weghüpfen *ἀποσκιρτᾶν*.

hinjagen 1) *tr.* nach e. Punkte h.: *προσ-, ἐπ-ελαύνειν*. — ist es = wegjagen *ἀπελαύνειν; ἀποσοβεῖν*. — 2) *intr.* *δρόμῳ προσ-, ἐπ-ελαύνειν; ἀνὰ κράτος προσ-, ἐφ-ιππεύειν* (zu Pferde).

hinkehren *ἐπιστρέφειν*.

hinken *σκάζειν*, selten *σκιμβάζειν; χωλεύειν* (u. *P.*), *χωλαίνειν*.

Hinken, das, *ἡ χωλεία*, sp. *χωλότης*.

hinkend *χωλός* 3., *σκάζων* 3.

hinknieen, vor Jmd. *πίπτειν* od. *προσπίπτειν πρὸς τὰ γόνατά τινος; προσπίπτειν τοῖς ποσί τινος*, auch bloss *τινί; προσκυνεῖν τινα*.

hinkönnen *δύνασθαι προσελθεῖν*. — nicht h. *ἀπο-, κατα-κλείεσθαι* (*P.*), *ἀποκωλύεσθαι* (*P.*) *τοῦ μὴ προσελθεῖν* od. *τῆς προσόδου* u. dgl. — man kann nicht hin *ἀδύνατόν ἐστι προσελθεῖν*.

hinkommen *ἀφ-, ἐξ-ικνεῖσθαι; παραγίγνεσθαί τινι* od. *εἴς (ἐπί) τι; παρεῖναι εἴς (ἐπί) τι; ἥκειν πρός τινα, εἴς τι; ἀνύτειν, κατ-, δι-ανύτειν εἴς (ἐπί, πρός) τι*. — glücklich irgendwo h. *ἀπο-, δια-σῴζεσθαι* (*P.*) *εἴς τι, πρός τινα*. — wo kommt das Geld hin? *ποῖ οἴχεται* od. *τρέπεται τὰ χρήματα;* [wegkriechen *ἀφέρπειν*.

hinkriechen *προσ-, παρ-, ἐφ-έρπειν*. — ist es =

hinlänglich *ἱκανός* 3., *ἐξαρκής* 2., *ἐπαρκής* 2., *αὐτάρκης* 2.; od. durch d. *part.* v. *ἀρκεῖν, ἐξ-, ἐπ-, δι-αρκεῖν* (h. sein). — *adv.* *ἱκανῶς; ἀρκούντως; ἐξαρκούντως; ἅλις; κατακόρως*. — s. genug.

Hinlänglichkeit, meist durch d. *neutra* d. vhg. *adj.*; auch *ἡ ἱκανότης, ἡ διάρκεια, ἡ αὐτάρκεια*.

hinlangen 1) sich bis zu etw. erstrecken: *δι-, καθ-ήκειν εἴς (ἐπί, πρός) τι; διατείνειν; ἐξικνεῖσθαι*. — 2) = hinlänglich sein, s. hinlänglich.

hinlassen *παριέναι (ἵημι); ἐᾶν τινα προσελθεῖν*. — nicht h. *τῆς προσόδου τινὰ ἀποκλείειν, ἀποκωλύειν* u. dgl.

hinlaufen zu etw. *ἐπι-, προσ-, παρα-τρέχειν, προσθεῖν ἐπί* od. *πρός τι*. — an etw. h. *παραθεῖν τι*. — durch etw. h. *τείνειν διά τινος; διαθεῖν διά τινος; διατρέχειν τι*. — ist es = weglaufen *ἀποτρέχειν; ἀποθεῖν*.

hinleben *διάγειν (τὸν βίον)*.

hinlegen *κατα-, ἀπο-τιθέναι; καταβάλλειν; προτιθέναι* (ausstellen); für Jmd. hingelegt sein *ὑποκεῖσθαι; παρεσκευάσθαι τινί*. — Jmd. h. *κατακλίνειν*; sich h. *κατακλίνεσθαι P.* [ερείδειν.

hinlehnen *ἐπι-, ἀπο-κλίνειν; ἐπ-, προσ-, ἀπ-*

hinleiten *προσ-, ἐπ-άγειν; ἄγειν* od. *ἡγεῖσθαι ἐπί (πρός) τι; τρέπειν ἐπί* od. *πρός τι*; v. Wasser auch *ἐποχετεύειν*.

hinlenken *ἐπιστρέφειν, ἐπικάμπτειν, εὐθύνειν εἴς* od. *πρός τι*. — s. hinleiten.

hinliefern *εἰσ-, ἀπο-πέμπειν; ἀποφέρειν*.

hinlocken *ἐπάγεσθαι; ἐφέλκεσθαι*.

hinmalen *γράφειν* od. *ζωγραφεῖν εἴς* od. *ἐπί τι*.

Hinmarsch *ἡ ἔφοδος*; nach e. höheren Orte od. in's Binnenland *ἡ ἄνοδος* od. *ἡ ἀνάβασις*.

hinmelden *εἰσ-, ἀπ-, ἐπ-αγγέλλειν*.

hinmetzeln *ἀπο-, κατα-σφάττειν*.

hinmorden *κατακτείνειν (κατακαίνειν); κατα-* [σφάττειν.

hinnahen *προσπελάζειν*.

hinnehmen *(ἀπο)λαμβάνειν; (ἀπο)δέχεσθαι*. — sich etw. gefallen lassen *ἀνέχεσθαι, ὑπομένειν τι*, auch m. *part.*, z. B. e. Beleidigung h. *ἀνέχεσθαι ἀδικούμενος*; nehmt nicht diese Prellereien (ruhig) hin *μὴ ἀποδέχεσθε τούτου φενακίζοντος ὑμᾶς*. — vgl. wegnehmen.

hinneigen 1) *tr.* *ἐπι-, ἐγ-, ἀπο-κλίνειν; ἐπικάμπτειν*. — 2) *refl.* u. *intr.* *ἀπο-, ἐγ-κλίνειν πρός* od. *ἐπί τι* (eig. u. übtr.); *ἀπονεύειν ἐπί* od. *εἴς τι* (eig.), *πρός τι* (übtr.). — Neigung zu etw. haben *καταφερῆ* od. *προπετῆ εἶναι εἴς (πρός, ἐπί) τι; ῥέπειν εἴς (πρός, ἐπί) τι*. — sich zu Jmd. h. *προσκλίνειν τινί; συμφρονεῖν τινι*.

Hinneigung 1) eig. *ἡ ἔγκλισις, ἡ ἐπίκλισις*. — 2) übtr. *ἡ πρόσκλισις*. — s. Neigung.

hinnen, von h. *ἐντεῦθεν*.

hinopfern, s. aufopfern.

hinpassen, s. passen. [hinstellen.

hinpflanzen *(κατα)φυτεύειν εἴς τι*. — übtr. s.

hinraffen, s. wegraffen.
hinrauschen φέρεσθαι (*P.*) μετὰ ψόφου od. θορύβου; im stolzen Gange durch d. Markt h. σοβεῖν διὰ τῆς ἀγορᾶς.
hinrecken προτείνειν; ὀρέγειν.
hinreden ληρεῖν, λαλεῖν; εἰκῇ λέγειν.
hinreichen 1) *tr.* προτείνειν; ὀρέγειν; παρέχειν. — 2) *intr.* bis an etw. h.: διήκειν od. ἐξικνεῖσθαι πρός (εἴς, ἐπί) τι; über etw. h. διήκειν διά τινος. — genügen ἱκανὸν εἶναι; ἐξ-, ἐπ-, δι-, ἀπ-αρκεῖν; es reicht hin ἀπόχρη.
hinreichend, s. hinlänglich.
Hinreise ἡ ἔφοδος; ἡ ἐκεῖσε ὁδός; in's Binnenland ἡ ἄνοδος od. ἀνάβασις.
hinreisen πορεύεσθαι (*DP.*) πρός od. ἐπί τινα, εἴς τι; ἐπιπορεύεσθαί τι über etw. h.
hinreissen 1) eig. ἀφ-, ἐξ-, ἀν-αρπάζειν; ἐπισπᾶν (gew. *M.*). — 2) übtr. ἐπισπᾶσθαι, ἐξάγειν (u. *M.*), ἐπάγειν (u. *M.*), ἐφέλκεσθαι; sich h. lassen v. etw. durch d. *P.* m. ὑπό τινος, auch κατέχεσθαι (*P.*) ὑπό τινος; ἐπαίρεσθαί (*P.*) τινι u. ὑπό τινος; sich h. lassen zu etw. ἐκφέρεσθαι (*P.*) πρός τι od. ὥστε m. *inf.*; ἐπισπᾶσθαι od. ἐξάγεσθαι (*P.*) m. *inf.*, selten εἴς τι; ἐπαίρεσθαι (*P.*) m. *inf.*
hinreissend δεινός 3., ἐκπληκτικός 3., πιθανός 3.
hinreiten, hinzureiten προσ-, ἐφ-, παρ-ιππεύειν; προσ-, ἐπ-ελαύνειν. — wegreiten ἀφιππεύειν; ἀπελαύνειν; ἱππεύοντα οἴχεσθαι.
hinrichten 1) hinwenden auf etw.: τείνειν, τρέπειν, ἔχειν πρός τι; προσ-, ἐπ-έχειν τινί. — 2) d. Todesstrafe an Einem vollstrecken: θανατοῦν, ἀποκτείνειν, ἀναιρεῖν τινα, διδόναι τινὰ θανάτῳ. — hingerichtet werden durch d. *P.*, od. δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν; θανάτῳ δίδοσθαι *P.*
Hinrichtung (e. Verbrechers) ἡ θανάτωσις od. ὁ θάνατος. — Jmd. zur H. abführen ἀπάγειν τινὰ ἐπὶ θανάτῳ od. τὴν ἐπὶ θανάτῳ.
hinriechen παρακύψαντα ὀσφραίνεσθαι.
hinrollen 1) *tr.* προκυλινδεῖν. — 2) *intr.* durch d. *P.*; od. auch φέρεσθαι *P.*
hinrücken 1) *tr.* προσκινεῖν; προσ-, ἐπ-άγειν. — 2) *intr.* προσ-, ἐπ-ιέναι (-έρχεσθαι); ἐπ-, προσ-[ελαύνειν.
hinrufen προσκαλεῖν.
hinsagen lassen εἰσ-, ἀπ-, ἐπ-αγγέλλειν od. durch Umschreibungen, wie πέμποντα, δι' ἀγγέλου λέγειν u. dgl.
hinschaffen προσκομίζειν; προσάγειν; προσφέρειν; an e. anderen Ort h. εἰς τόπον ἕτερον μετακομίζειν.
hinschauen, s. hinsehen.
hinscheiden ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) τοῦ ζῆν od. τοῦ βίου; μεταλλάττειν (τὸν βίον). — s. sterben.
Hinscheiden, das, ἡ (τοῦ βίου) ἀπαλλαγή; ἡ τοῦ βίου μεταλλαγή.
hinscheinen ἐπιλάμπειν τινί; καταλάμπειν τινός (sp. τι); auch προσλάμπειν.
hinschicken προσ-, ἐπι-, παρα-πέμπειν; ἐπιστέλλειν; ἀποστέλλειν u. ἀποπέμπειν (πρός τινα, εἰς τόπον τινά, τινί τι). — sich h. zu etw., s. passen.
hinschieben προσκινεῖν; προσ-, ἐπ-άγειν.
hinschielen παρορᾶν εἴς τι; ὑποβλέπειν πρός (εἴς) τινα.
hinschiessen 1) *tr.* βάλλειν, βέλος ἱέναι, ἀφιέναι; τοξεύειν εἴς τι. — 2) *intr.* s. hineilen, hinfliegen.
hinschiffen nach etw., ἐπι-, προσ-πλεῖν; an etw. παραπλεῖν; ist es = wegsegeln ἀποπλεῖν.
hinschlachten ἀπο-, κατα-σφάττειν.
hinschlängeln, s. schlängeln.
hinschlagen 1) *tr.* προσαράττειν τί τινι. — 2) *intr.* e. Schlag führen: παίειν, τύπτειν. — ist es = an etw. anschlagen: παίειν πρός τι; προσαράττεσθαί (*P.*) τινι; = niederfallen καταπίπτειν.
hinschleichen προσ-, ἐφ-έρπειν. — langsam dahingehen ἠρέμα βαδίζειν; v. Flüssen ἠρέμα ῥεῖν. — ist es = wegschleichen ἀφέρπειν, ὑπάγειν.
hinschleifen ἐφέλκειν.
hinschleppen zu etw. (ἐφ)έλκειν; (ἐπι)σύρειν; Jmd. vor d. Volk h. ἕλκειν τινὰ εἰς τὸν δῆμον. — sich h. (vom Gange) ἐπισύρειν τὼ πόδε, gew. ἐπισύρεσθαι, ἐφέλκεσθαι; vom Leben χαλεπῶς διατρέφεσθαι (*P.*) od. διάγειν. — etw. h. διατρίβειν τι; διατριβὴν παρέχειν τινί; etw. schleppt sich hin διατριβὴν ἔχει τι.
hinschlüpfen (ἐξ)ολισθάνειν.
hinschlummern κατακοιμᾶσθαι (*P.*), καταδαρθάνειν.
hinschmachten κατα-, συν-, ἐκ-τήκεσθαι *P.*; λεί[βεσθαι *P.*
hinschmelzen κατα-, συν-, ἀπο-τήκεσθαι *P.*; λείβεσθαι *P.*
hinschmettern καταρρίπτειν; καταράττειν; καταβάλλειν; an etw. προσαράττειν τί τινι.
hinschmieren ἐπισύρειν γράμματα.
hinschreiben, = niederschreiben (κατα)γράφειν. — an Jmd. h. ἐπιστέλλειν τινί od. πρός τινα; an e. Ort h. ἐπιστέλλειν εἰς τόπον τινά.
hinschütten ἐκ-, προ-χεῖν.
hinschwatzen ἀπολαλεῖν; ἀποληρεῖν; στωμύλ[λεσθαι.
hinschweben μετέωρον ἀπιέναι, οἴχεσθαι.
hinschwimmen προσνήχεσθαι; προσ-, ἐπι-νεῖν.
hinschwinden οἴχεσθαι; φθίνειν, ἀπο-, καταφθίνειν (selten); τήκεσθαι, συν-, κατα-τήκεσθαι (*P.*); (ἀπο)μαραίνεσθαι (*P.*); διαπνεῖσθαι (*P.*).
hinsegeln, s. hinschiffen.
hinsehen προσβλέπειν; καθορᾶν; ἐπισκοπεῖν. — nach Jmd. od. etw. h. (m. Erwartung u. Sehnsucht) ἀπο-, ἀνα-βλέπειν πρός τινα u. τι. — auf etw. h. ἀπο-, ἀνα-βλέπειν εἴς τι; καθ-, εἰσ-ορᾶν τι; ἐπισκοπεῖν τι; ἀποσκοπεῖν πρός (εἴς) τι; προσβλέπειν τι. — scharf auf etw. h. διαβλέπειν εἴς (πρός) τι. — starr auf etw. h. ἀτενίζειν πρός od. εἴς τι. — über etw. h. περιορᾶν. — vor sich h. προορᾶν εἰς τὸ πρόσθεν.
hinsehnen, sich, (ἐπι)ποθεῖν τι.
hin sein (ἀπ)ολωλέναι; φροῦδον εἶναι; οἴχεσθαι; [ἔρρειν.
hinsenden, s. hinschicken.
hinsetzen τιθέναι, κατα-, ἀπο-τιθέναι (v. Sachen); καθιστάναι (v. Pers., bes. Beamten); auf e. Sitz h. καθίζειν; sich h. καθίζεσθαι; sich neben Jmd. h. παρακαθίζεσθαί τινι; sich zu Tische h. κατακλίνεσθαι (*P.*) ἐπὶ δεῖπνον.
Hinsicht, in H. auf etw. κατά (εἴς, πρός) τι, od. durch den blossen *acc.* d. Beziehung; auch durch d. *part.* βλέπων, ἀπο-, ἐπι-βλέπων (3.) εἴς τι. — in dieser H. τὸ κατὰ τοῦτο; τοῦτο μέν. — in jeder H. εἰς (κατὰ) πάντα; τὰ πάντα; παντελῶς; πανταχῇ. — in keiner H. οὐδέν; οὐδαμῇ; οὐδαμῶς. — in gewisser H. πῇ, πώς (*encl.*). — in einer H. ... in der andern H. τοῦτο μὲν — τοῦτο δέ; τῇ μὲν — τῇ δέ. — in beiderlei H. κατ' ἀμφότερα. — in vieler H. κατὰ πολλά.
hinsichtlich = in Hinsicht auf, s. d. vhg. W.
hinsinken κατα-, συμ-πίπτειν.
Hinsinken, das, τὸ κατάπτωμα; τὸ πτῶμα; ἡ πτῶσις.
hinspringen προσ-, ἐπι-, παρα-πηδᾶν; προσ-, [ἐφ-άλλεσθαι.
hinspritzen ἐπιρραίνειν τί τινι.
hinspülen προσκλύζειν.
hinstellen, v. Sachen (κατα)τιθέναι; ἀποτιθέναι (ablegen); v. Pers. (καθ)ιστάναι; in e. Ordnung h. (δια)τάττειν; e. Heer h. στράτευμα παρατάττειν; Jmd. als Wächter h. φύλακά τινα καθ-,

ἐφ-ιστάναι τινί. — „sich h." durch d. *M.*; wenn man gesessen hat ἀνίστασθαι. — an e. andern Ort h. μεθιστάναι; sich h. μεθίστασθαι.
hinsterben, s. sterben. — v. Pflanzen (ἀπο)μαραίνεσθαι *P.* — v. Menschen u. Allem, was über seine Blüthe hinaus ist: παρακμάζειν.
hinsteuern ἔχειν εἴς (ἐπί) τι; εὐθύνειν τὴν ναῦν od. τὸ πηδάλιον πρὸς (εἰς) τόπον τινά.
hinstralen, s. hinscheinen.
hinstreben, s. streben.
hinstrecken ὀρέγειν; προτείνειν (hinrecken). — καταβάλλειν, ἐκτείνειν (zu Boden werfen). — κατακλίνειν (ausgestreckt hinlegen). — sich h. κατακλίνεσθαι u. ἐκτείνεσθαι *P.*
hinstreichen 1) *tr.* ἐπιχρίειν τί τινι; προσχρίειν τι πρός τι. — 2) *intr.* an etw.: παραφέρεσθαι (*P.*) παρά τι.
hinstreifen zu etw. προστρέχειν; an etw. παρατρέχειν; παραφέρεσθαι *P.*
hinstreuen κατα-, ἐπι-, δια-πάττειν; διασπείρειν.
hinströmen ῥεῖν; φέρεσθαι (*P.*); s. strömen. — wegströmen ἀπορ-, ἐκ-ρεῖν. — v. Menschen ἐπιρ-, συρ-ρεῖν; συντρέχειν; συναλίζεσθαι (*P.*), συναθροίζεσθαι (*P.*) πρός τινα, εἰς τόπον τινά.
hinstürzen 1) *tr.* καταβάλλειν; καταράττειν, s. hinwerfen. — 2) *intr.* auf Jmd. losstürzen: ἐφορμᾶν, ἐπιφέρεσθαί (*P.*) τινι; sp. προσρεῖν τινι. — = niederstürzen κατα-, συμ-πίπτειν; zu Jmds. Füssen h. (προσ)πίπτειν πρὸς τὰ γόνατά τινος; προκυλινδεῖσθαί (*P.*) τινι u. τινος.
hinsudeln ἐπισύρειν γράμματα; σχεδιάζοντα γράφειν. — s. sudeln.
hintansetzen ὕστερον ποιεῖσθαι, ἐν ὑστέρῳ τίθεσθαί τι; ὕστερον ἡγεῖσθαι; δεύτερον τιθέναι (u. *M.*), ποιεῖσθαι, ἄγειν τί τινος; ἐν δευτέρῳ τίθεσθαι; ἐν δευτέρᾳ τάξει τινὸς ποιεῖσθαι. — s. verachten, vernachlässigen.
Hintansetzung, meist durch Verba; übr. s. Verachtung, Vernachlässigung.
hintanstehen ὕστερον, δεύτερον, ἧττω εἶναί τινος; (ἀπο)λείπεσθαί τινος (*aor. P.*); od. durch d. *P.* v. hintansetzen.
hinten ὀπίσω; ὄπισθεν; κατόπισθεν; κατόπιν. — nach h. zu εἰς τοὐπίσω (τοὔπισθεν); ὀπίσω. — v. h. her ἐκ τοῦ ὄπισθεν; κατὰ νώτου; ὄπισθεν.
hintennach ὄπισθεν; κατόπιν; κατ' οὐράν.
hinter 1) als *praep.* v. Ort u. Zeit: κατόπιν m. *gen.*; μετά m. *acc.*; ἐπί m. *dat.*; nur v. Orte ὄπισθεν m. *gen.* — 2) als *adv.* ὀπίσω; ὄπισθεν; κατόπισθεν; κατόπιν. — 3) als *adj.* ὁ, ἡ, τὸ ὄπισθεν; ὀπίσθιος 3., ὕστερος 3. — h. einander ἑξῆς, ἐφεξῆς; ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ. — h. d. Rücken κατὰ νώτου; ἐκ τοῦ ὄπισθεν; s. heimlich. — h. etw. sein ὄπισθεν γίγνεσθαι, εἶναί τινος; auch = „h. etw. stecken" λάθρα συμπράττειν τινί. — sich h. Jmd. stecken προστήσασθαί τινα. — h. d. Berge halten, s. Berg. — h. d. Licht führen, s. hintergehen. — h. sich legen, s. zurücklegen. — h. e. bleiben λείπεσθαί (*aor. P.*) τινος. — h. sich lassen ἀπολείπειν τινά; περιγίγνεσθαί τινος („h. sich haben" durch d. *pf.*). — h. etw. kommen, s. erfahren.
Hinterbacken ὁ γλουτός. — m. schmalen H. παράγλουτος 2. sp.
Hinterbein ὁ ὀπίσθιος πούς; τὸ ὀπίσθιον σκέλος.
hinterbleiben, s. zurückbleiben.
Hinterbliebenen, s. Hinterlassenen.
hinterbringen προσφέρειν, ἀπαγγέλλειν, μηνύειν τινί τι; ἀναφέρειν τι παρά τινα, τί τινι.
Hinterbringer ὁ μηνυτής; od. *part.* d. vhg. Verba
Hinterbringung ἡ μήνυσις; τὸ μήνυμα.
hinterdrein, s. hinterher.
Hintere ὁ πρωκτός; ἡ πυγή; auch ὁ ἀρχός (sp.). — e. Schlag od. Tritt auf den H. geben ῥαθαπυγίζειν.
Hinterfuss, s. Hinterbein.
Hintergebäude ὁ ὀπισθόδομος.
hintergehen περι-, ὑπ-έρχεσθαι; (ἐξ)απατᾶν; ὀνειροπολεῖν; παρακρούεσθαι; φενακίζειν; παραλογίζεσθαι (τινά τι Jmd. um etw.). — s. betrügen.
Hintergehung, s. Betrug, Täuschung.
Hinterglied 1) = hinteres Glied. — 2) militärisch: οἱ κατ' οὐράν; οἱ ὄπισθεν; οἱ ἐπιτεταγμένοι. — 3) mathematisch: τὸ ἑπόμενον μέγεθος.
Hintergrund τὰ ὀπίσω; τὰ ἔσχατα. — im H. μυχαίτατος 3.; ἐν μυχῷ τινος (v. etw.). — im H. sein ἀνακεχωρηκέναι; ὑποκεῖσθαι.
Hinterhalt ἡ ἐνέδρα; ὁ λόχος (fast nur poet.). — e. H. legen ἐνέδραν ποιεῖσθαι (u. *A.*), κατασκευάζειν, τιθέναι (u. *M.*), καθίζειν; λοχίζειν, προλοχίζειν (das Legen eines H. ὁ λοχισμός sp.); an e. Wege e. H. legen λοχίζειν, gew. προλοχίζειν (λοχᾶν Hdt.) ὁδόν; Soldaten in e. H. legen ἐνέδραν ποιεῖν στρατιωτῶν; στρατιώτας λοχίζειν; sich in e. H. legen ὑφίστασθαι, ὑποκαθίζεσθαι; im H. liegen ὑποκαθῆσθαι; im H. liegend Jmd. auflauern ἐνεδρεύειν, λοχᾶν, ἐλλοχᾶν τινα; in e. H. locken εἰς ἐνέδραν ὑπάγειν; in e. H. gerathen ἐμπίπτειν εἰς ἐνέδραν; d. H. hervorbrechen lassen ἐξανιστάναι τὴν ἐνέδραν; d. H. bricht hervor ἐξανίσταται ἡ ἐνέδρα; ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. — aus e. H. überfallen werden λοχίζεσθαι *P.*
Hinterhand 1) am Körper: τὸ μετακάρπιον. — 2) d. zweite Rang, d. zweite Platz: τὰ δευτερεῖα; d. H. haben δεύτερον εἶναι; δευτεριάζειν (d. zweite Rolle spielen), sp. auch δευτεραγωνιστεῖν, δευτερεύειν.
Hinterhaupt τὸ ὀπισθοκράνιον od. ὀπισθοκέφαλον; τὸ ἡμίκρανον (sämmtlich sp.).
Hinterhaus ὁ ὀπισθόδομος.
hinterher, v. Raum u. Zeit ὕστερον; κατόπιν; v. Raume ὄπισθεν; κατόπισθεν; v. d. Zeit ὀπίσω, (χρόνῳ) ὕστερον; μετὰ ταῦτα. — h. gehen (v. Soldaten) κατ' οὐρὰν ἕπεσθαι. — h. sein διώκειν τι, προσ-, ἐπι-κεῖσθαί τινι (auch übtr.). — Häufig wird es durch Zsstzgen m. ἐπί ausgedrückt, z. B. ἐπικαταρρίπτειν h. herunterwerfen, ἐπικάμνειν h. sich Sorge machen; auch durch Zsstzgen m. μετά, z. B. h. schaudern μεταφρίττειν, h. erkennen μεταγιγνώσκειν.
Hinterkopf, s. Hinterhaupt.
hinterlassen καταλείπειν. — Jmd. einen Befehl h. ἀπιόντα κελεύειν u. dgl.
Hinterlassen, das, ἡ κατάλειψις; meist durch Verba.
Hinterlassenen, die, οἱ καταλειπόμενοι od. περιγενόμενοι; auch = Kinder, Erben u. dgl.
Hinterlassenschaft τὰ χρήματα τὰ καταλειφθέντα u. dgl.; ἡ οὐσία, vgl. Erbe.
Hinterlassung ἡ κατάλειψις; meist durch Verba.
hinterlegen κατα-, ἀπο-τιθέναι u. *M.*
Hinterlist ἡ ἐπιβουλή; ὁ δόλος. — ohne H. ἀδόλως.
hinterlistig ἐπίβουλος 2., δολερός 3., κρυψίνους 2., διπλοῦς 3. (auch διπλοῦς καὶ πολλαπλοῦς), κακοῦργος 2.; auch ὕπουλος 2. — hinterlistiger Weise ἐξ ἐπιβουλῆς. — h. handeln ἐπιβουλεύειν.
Hintermann ὁ ἐπιστάτης; ὁ ὄπισθεν; ὁ κατ' οὐράν.
Hinterpforte ἡ ῥινοπύλη sp. — s. Hinterthür.
Hinterrad ὁ ὀπίσθιος τροχός.
hinterrücks 1) rückwärts: ὀπίσω; εἰς τοὐπίσω; auch durch das *adj.* ὕπτιος 3. — h. weichen (das Gesicht gegen den Feind gekehrt) ἐπὶ πόδα (selten ἐπὶ σκέλος) ἀναχωρεῖν, ἀνάγειν, ἀναχάζεσθαι. — 2) v. hinten: ὄπισθεν; ἐκ τοῦ ὄπισθεν; κατὰ νώτου; s. heimlich.
Hinterschenkel τὸ ὀπίσθιον σκέλος.

hinterschleichen περι-, ὑπ-ιέναι (-έρχεσθαι). — s. beschleichen.
Hinterseite τὰ ὀπίσθια; τὰ ὀπίσω (ὄπισθεν);
hinterst ἔσχατος 3., ὕστατος 3. [τὰ νῶτα.
hinterstreichen ἀνασπᾶν od. ἀναστέλλειν εἰς
Hintertau ὁ ἐπίτονος. [τοὐπίσω.
Hintertheil τὰ ὀπίσθια; τὰ ὄπισθεν (ὀπίσω). — des Schiffes ἡ πρύμνα; des Kopfes τὸ ὀπισθοκράνιον (ὀπισθοκέφαλον) sp.; des Hauses ὁ ὀπισθόδομος.
Hinterthür ἡ ὀπισθία od. πλαγία θύρα; ἡ κηπαία (θύρα, d. i. ἡ εἰς τὸν κῆπον φέρουσα). — = Ausflucht: ἡ ἀναχώρησις.
Hintertreffen τὸ ὄπισθεν τῆς στρατιᾶς; ἡ οὐρά; αἱ ἐπιτεταγμέναι σπεῖραι; οἱ ἐπίτακτοι; ἡ ὀπισθοφυλακία; οἱ ὀπισθοφύλακες (d. Nachhut). — im H. stehen οὐραγεῖν; d. H. (d. Nachhut) decken ὀπισθοφυλακεῖν.
hintertreiben κωλύειν od. ἐμποδίζειν τι; ἐμποδὼν γίγνεσθαί τινι; ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι.
Hintertreibung ἡ κώλυσις; jedoch meist durch
Hinterviertel ἡ κωλῆ. [Verba.
hinterwärts ὀπίσω; εἰς τοὐπίσω (τοὔπισθεν).
Hinterzimmer τὸ ὄπισθεν οἴκημα.
hinthun (κατα)τιθέναι. — s. hinlegen.
hintragen προσ-, δια-κομίζειν; προσ-, ἐπι-φέρειν.
hintreffen καθικνεῖσθαι od. οὐχ ἁμαρτάνειν τινός.
hintreiben, zu etw. προσελαύνειν; v. e. Orte weg ἀπελαύνειν. — übtr. προτρέπειν, προάγειν, παρορμᾶν, παροξύνειν.
hintreten, sich hinstellen, auftreten: καθίστασθαι; zu Jmd. h. προσ-, ἐφ-ίστασθαί τινι; προσελθεῖν. — zum Kampfe h. καταβαίνειν εἰς ἀγῶνα.
Hintritt, s. Tod.
hinüber διά m. *gen.* (über e. Fläche); ὑπέρ m. *acc.*, ἐπέκεινα m. *gen.*, εἰς τὸ ἐπέκεινά τινος (über e. Höhe); πέραν εἰς m. *acc.* od. bloss πέραν (über e. Wasser od. eine Tiefe). — In Compos. durch διά, ὑπέρ u. μετά (zur Bezeichnung des Ueberganges in e. entgegengesetzten Zustand).
hinüberbringen διακομίζειν; διάγειν; περαιοῦν; nur v. Belebtem διαβιβάζειν; διαπορεύειν.
hinüberdringen βίᾳ δια-, ὑπερ-βαίνειν; βιάζεσθαι εἰς τὸ πέραν.
hinübereilen σπουδῇ δια-, ὑπερ-βαίνειν; ὁρμᾶσθαι (*DP.*) εἰς τὸ πέραν.
hinüberfahren 1) *tr.* διαπορθμεύειν; s. hinüberbringen. — 2) *intr.* διαπλεῖν; περαιοῦσθαι (*DP.*);
Hinüberfahrt, s. Ueberfahrt. [διαπεραν.
hinüberfallen ὑπερεκ-, ὑπερ-πίπτειν. — auf e. andere Seite μεταπίπτειν.
hinüberfliegen δια-, ὑπερ-πέτεσθαι.
hinüberfliehen διαφεύγειν; v. Ueberläufern αὐτομολεῖν.
hinüberflüchten 1) *tr.* διακομίζοντα ἐκσῴζειν od. ὑπεκτίθεσθαί τι. — 2) *intr.* διαφεύγειν.
hinüberführen διαβιβάζειν; διάγειν; διακομίζειν; περαιοῦν; διαπορεύειν; διαπορθμεύειν.
hinübergehen διαβαίνειν; διαπορεύεσθαι (*DP.*), περαιοῦσθαι (*DP.*). — zu e. andern Partei μεταβαίνειν; μεθίστασθαι.
hinüberhalten προτείνειν od. ὀρέγειν εἰς τὸ
hinüberheben ἄραντα διαβιβάζειν. [πέραν.
hinüberhelfen διαβιβάζειν. [μεταπέμπεσθαι.
hinüberholen δια-, μετα-κομίζειν. — h. lassen
hinüberjagen 1) *tr.* (ἀπ)ελαύνειν τι εἰς τὸ πέραν. — 2) *intr.* διελαύνειν.
hinüberklettern ἀναρριχώμενον ὑπερβάλλειν; μετὰ πόνου διαβαίνειν.
hinüberkommen διιέναι (διέρχεσθαι); διαβαίνειν; περαιοῦσθαι (*DP.*; selten *A.*).
Hinüberkunft ἡ διάβασις.
hinüberlassen διιέναι (ἵημι); διαπέμπειν.
hinüberlaufen, über etw. διατρέχειν τι. — zu e. andern Partei, s. überlaufen.
hinüberlegen, über etw. ὑπερτείνειν τι ὑπέρ τινος. — auf e. andere Seite μετατιθέναι; τιθέναι ἐπὶ θάτερα.
hinüberleiten διάγειν; διαβιβάζειν; ἡγεῖσθαι εἰς τὸ πέραν. — v. Wasser μετ-, δι-οχετεύειν; παρατρέπειν.
hinüberlenken μεταστρέφειν πρός τι; τρέπειν od. εὐθύνειν εἰς τὸ πέραν. [τὸ πέραν.
hinüberlocken ἐπάγεσθαι od. ἐφέλκεσθαι εἰς
hinüberreichen 1) *tr.* ὀρέγειν od. προτείνειν εἰς τὸ πέραν. — 2) *intr.* διήκειν; διικνεῖσθαι.
hinüberreisen διαπορεύεσθαι (*DP.*); s. hinübergehen.
hinüberreiten διελαύνειν; διιππεύειν; ἐφ' ἵππου διαβαίνειν. [τινί.
hinüberrichten μεταστρέφειν πρός τι; ἐπέχειν
hinüberrücken 1) *tr.* μετακινεῖν. — 2) *intr.* διαβαίνειν; διελαύνειν.
hinüberrufen μετακαλεῖν; μεταπέμπεσθαι (selt-
hinüberschaffen, s. hinüberbringen. [ner *A.*).
hinüberschicken δια-, ἐπι-πέμπειν; ἐπιστέλλειν. [πέραν.
hinüberschieben μετακινεῖν; προκινεῖν εἰς τὸ
hinüberschiessen βάλλειν εἰς τὸ πέραν; ὑπερβάλλειν τι.
hinüberschiffen διαπλεῖν (πέραν); (νηὶ) διαπερᾶν od. περαιοῦσθαί (*DP.*) τι.
hinüberschlagen, e. Brücke über e. Fluss ποταμὸν ζευγνύναι (γεφύρᾳ). [λειν.
hinüberschreiten δια-, ὑπερ-βαίνειν; ὑπερβάλ-
hinüberschwimmen διανεῖν; διανήχεσθαι.
hinübersegeln, s. hinüberschiffen.
hinübersehen βλέπειν od. ὁρᾶν εἰς τὸ πέραν.
hinübersenden, s. hinüberschicken.
hinübersetzen 1) *tr.* διακομίζειν; περαιοῦν; διαπορθμεύειν; διάγειν; nur v. Belebtem διαβιβάζειν; διαπορεύειν. — 2) *intr.* διαβαίνειν; περαιοῦσθαι (*DP.*), διαπορεύεσθαι (*DP.*).
hinüberspielen, in einander: ἐναλλάττειν. — d. Krieg in e. Land h. μετατίθεσθαι od. μεταφέρειν τὸν πόλεμον εἰς χώραν τινά; d. Krieg dorthin h. περισπᾶν τὸν πόλεμον ἐκεῖσε sp.
hinübersprengen δρόμῳ διελαύνειν, ἐλαύνειν εἰς τὸ πέραν; ὑπερπηδᾶν τι τῷ ἵππῳ.
hinüberspringen δι-, ὑπερ-άλλεσθαι; δια-, ὑπερ-πηδᾶν.
hinübersteigen ὑπερβαίνειν; ὑπερβάλλειν.
hinüberstossen (προ)ωθεῖν εἰς τὸ πέραν.
hinüberstreifen ἐπιτρέχειν εἰς τὸ πέραν. — übtr. ἅπτεσθαί τινος.
hinübertragen διακομίζειν.
hinübertreiben διελαύνειν.
hinübertreten μεταβαίνειν od. μεθίστασθαι πρός τινα, auch προστίθεσθαί τινι (zu e. andern Partei).
hinüberwälzen κυλινδεῖν εἰς τὸ πέραν.
hinüberwagen, sich, τολμᾶν διαβαίνειν.
hinüberwandern διαπορεύεσθαι (*DP.*); um sich anzusiedeln μετανίστασθαι. [λειν.
hinüberwerfen βάλλειν ἐπὶ θάτερα, ὑπερβάλ-
hinüberziehen 1) *tr.* μετασπᾶν τινα ἐπί τι; ἐπισπᾶν; μεθέλκειν. — 2) *intr.* d. Wohnsitz verlegen: μετοικίζεσθαι, auch εἰσοικίζεσθαι εἴς τινα τόπον; v. Auswanderern μετανίστασθαι. — über etw. h. ὑπερβαίνειν; ὑπερβάλλειν; ist es auf e. andere Stelle od. Seite gehen μετέρχεσθαι; ἰέναι ἐπὶ θάτερα.
hinunter κάτω; εἰς τὸ κάτω. — über etw. h. κατά

τινος; in etw. h. ὑπό τι. — in Compos. durch κατά u. ὑπό; vgl. „herab" u. „herunter."

hinunterwärts εἰς τὸ κάτω.

hinwälzen προκυλινδεῖν πρός τι; ἐπικυλινδεῖν ἐπί τι.

hinwärts πρόσω; εἰς τὸ πρόσω.

Hinweg, der, ἡ ἔφοδος; ἡ πρόσοδος; ἡ ἐκεῖσε ὁδός. [„weg."

hinweg: dieses so wie die Compos. s. unter

hinwehen 1) *tr.* πνεῖν od. φέρεσθαι (*P.*) πρός (ἐπί) τι; auch ἐπι-, προσ-πνεῖν. — 2) *tr.* ἐπιπνεῖν.

hinweisen, zu Jmd. ἀποπέμπειν πρός τινα; Jmd. auf etw. h. τρέπειν τινὰ ἐπί τι; vgl. hinzeigen.

hinwelken (ἀπο)μαραίνεσθαι (*P.*); durch d. Alter παρακμάζειν. — v. Körper auch συντήκεσθαι (*P.*). — h. machen od. lassen μαραίνειν.

hinwenden ἐπιστρέφειν; προστρέπειν. — sich zu etw. h. τρέπεσθαι πρός τι.

hinwerfen 1) wegwerfen: ἀπο-, ἐκ-βάλλειν; ἀπορρίπτειν; προϊέναι (ἵημι) u. *M.* — 2) zu Boden werfen: καταβάλλειν; κατα-, ἐκ-τείνειν; sich h. ἑαυτὸν καταβάλλειν, καταπίπτειν; sich zu Jmds. Füssen h. προκυλινδεῖσθαί τινι u. τινος, προσπίπτειν τινί od. πρὸς τὰ γόνατά τινος. — 3) vorwerfen: παρα-, προ-βάλλειν; selten παραρρίπτειν. — 4) hinzuwerfen: προσβάλλειν; προσ-, ἐπιρ-ρίπτειν τινί; e. Blick h. προσβάλλειν ὄψιν. — 5) flüchtig entwerfen: ὑπογράφειν; σκιαγραφεῖν; σχεδιάζοντα γράφειν; ἐπισύρειν. — 6) kurz andeuten: ἀπορρίπτειν; e. Wort h. λόγον ῥίπτειν; d. Worte nachlässig h. σχεδιάζοντα λέγειν.

hinwieder, hinwiederum αὖ; αὖθις; πάλιν. — in Compos. durch ἀντί, z. B. ἀντιποιεῖν h. thun, ἀντιδιδόναι h. geben.

hinwollen βούλεσθαι προσελθεῖν; auch τείνειν εἴς od. πρός τι.

hinwünschen, sich, (ἐπι)ποθεῖν.

hinwürgen (κατα)σφάττειν; κατακτείνειν.

hinzählen ἐξ-, κατ-, ἀν-αριθμεῖν; Geld h. ἀργύρια καταβάλλειν.

hinzeigen (ἐπι)δεικνύναι τι. — m. d. Fingern h. δακτυλοδεικτεῖν (auf Jmd. ἐπί τινι, sp. τινά).

hinziehen 1) *tr.* ἐφέλκειν; ἐπισπᾶν; v. Pers. auch ἐπ-, προσ-άγειν. — in d. Länge ziehen ἀναβάλλειν (u. *M.*), παρέλκειν; παρατείνειν; μηκύνειν, auch διαφέρειν. — 2) *refl.* v. Raume, s. erstrecken. — v. d. Zeit παρατείνεσθαι (*P.*), μηκύνεσθαι (*P.*). — sich zu Jmd. hingezogen fühlen ῥέπειν πρός τινα. — 3) *intr.* in e. Wohnung od. e. Gegend ziehen: ἀποικεῖν εἴς τινα τόπον; μετοικεῖν ἐν τόπῳ τινί; μετοικίζεσθαι od. μετανίστασθαι εἴς τινα τόπον. — v. Truppen ἐπ-, προσ-ελαύνειν (nach e. Orte); ἀπελαύνειν (wegziehen); παρελαύνειν (daneben h.).

hinzielen στοχάζεσθαί τινος; τείνειν εἴς (πρός) τι. — m. Worten h., s. hindeuten.

hinzu, *a)* v. e. Annäherung; πρός, ἐπί, παρά m. *acc.* *b)* v. e. Häufung: πρός u. ἐπί m. *dat.*

hinzubauen προσοικοδομεῖν; ἐπικατασκευάζειν.

hinzubekommen προσ-, ἐπι-λαμβάνειν; προσ-, ἐπι-γίγνεταί τί μοι. [προσ-, ἐπι-κομίζειν.

hinzubringen προσ-, ἐπι-φέρειν; προσ-, ἐπ-άγειν;

hinzudenken πρός τινι ὑπονοεῖν τι; τῇ διανοίᾳ (τῇ γνώμῃ) ὑπολαμβάνειν τι (in Gedanken ergänzen).

hinzudichten προσμηχανᾶσθαι (noch dazu ersinnen); πλασάμενον ἐπιλέγειν, ἐπιψεύδεσθαι (dazulügen).

hinzudrängen, sich, ἐπικεῖσθαι; ὠθεῖσθαι (*P.*), ὠθίζεσθαι u. ὠστίζεσθαι (*DP.*) πρός (ἐπί, εἴς) τι.

hinzueilen προσ-, ἐπι-τρέχειν; ἐπισπεύδειν; ἐπι-, προσ-φέρεσθαι (*P.*); ἐφορμᾶν; s. herbeieilen.

hinzuerwerben προσ-, ἐπι-, προσεπι-κτᾶσθαι.

hinzufliegen προσ-, ἐπι-πέτεσθαι.

hinzufliessen ἐπιρ-, προσ-ρεῖν; v. allen Seiten συρρεῖν.

hinzufügen προσ-, ἐπι-τιθέναι; ἐπιβάλλειν; προσλαμβάνειν (noch dazu nehmen); προσ-, ἐπι-μιγνύναι (als Mischung). — mündlich h. ἐπι-, προσεπι-λέγειν. — schriftlich h. προσγράφειν.

Hinzufügung ἡ πρόσθεσις od. προσθήκη; aber meist durch Verba.

hinzuführen προσ-, ἐπ-άγειν, s. herbeiführen.

hinzugehen προσ-, ἐπι-ιέναι (-έρχεσθαι); παρα-, προσ-γίγνεσθαι; προσχωρεῖν.

hinzugesellen, s. beigesellen.

hinzugiessen ἐπι-, προσ-, προσεγ-, προσεπι-χεῖν.

hinzukommen, s. hinzugehen. — noch h. = ausserdem geschehen: προσ-, ἐπι-γίγνεσθαι.

hinzulassen προσ-, εἰσ-, παρ-ιέναι (ἵημι); ἐᾶν προσιέναι; οὐκ ἀποκωλύειν od. ἀπείργειν.

hinzulaufen προσ-, ἐπι-τρέχειν; προσ-, ἐπι-θεῖν. — v. e. Menge συντρέχειν. [λειν.

hinzulegen προσ-, ἐπι-τιθέναι; προσ-, ἐπι-βάλ-

hinzuleiten ἐποχετεύειν (Wasser). — s. hinleiten.

hinzulocken προσ-, ἐπ-άγεσθαι.

hinzumachen προσπλάττειν. — Lügen h. ἐπιψεύδεσθαι; πλασάμενον ἐπιλέγειν.

hinzumengen, -mischen, s. beimischen.

hinzunahen προσπελάζειν; προσ-, παρ-εγγίζειν; παραγίγνεσθαι; s. nahen.

hinzunehmen προσλαμβάνειν.

hinzupflanzen ἐπιφυτεύειν.

hinzurechnen προσ-, κατα-λογίζεσθαι; προστιθέναι; προσαριθμεῖν.

hinzureiten προσ-, ἐφ-ιππεύειν; προσ-, ἐπ-ελαύ-

hinzurennen, s. hinzulaufen. [νειν.

hinzurücken προσκινεῖν; προσάγειν; s. hin-

hinzurufen προσ-, ἐπι-, παρα-καλεῖν. [rücken.

hinzuschiffen προσ-, ἐπι-πλεῖν.

hinzuschleichen προσ-, ἐφ-έρπειν; zu Jmd. h. ὑπιέναι (ὑπέρχεσθαι) τινά.

hinzuschwimmen προσνήχεσθαι; προσ-, ἐπι-

hinzusegeln προσ-, ἐπι-πλεῖν. [νεῖν.

hinzusetzen, s. hinzufügen.

hinzuspringen ἐπι-, προσ-πηδᾶν; ἐφ-, προσάλλεσθαι. — v. allen Seiten συντρέχειν. — zur Hilfe (ἐπι)βοηθεῖν.

hinzuthun, s. hinzufügen.

hinzutragen προσ-, ἐπι-φέρειν.

hinzutreten προσ-, ἐφ-, παρ-ίστασθαι; παρα-, ἐπι-, προσ-γίγνεσθαι; s. hinzugehen.

hinzuwälzen ἐπι-, προσ-κυλινδεῖν.

hinzuwagen, sich, τολμᾶν προσελθεῖν; sich nicht h. ὀκνεῖν προσιέναι.

hinzuwandern πορεύεσθαι (*DP.*) πρός od. ἐπί

hinzuweben προσυφαίνειν. [τινα, εἴς τι.

hinzuwerfen προσβάλλειν: προσ-, ἐπιρ-ρίπτειν.

hinzuzählen προσ-, ἐπ-αριθμεῖν; προσ-, καταλογίζεσθαι.

hinzuziehen ἐφέλκειν; ἐπισπᾶν; προσ-, παραλαμβάνειν; s. herbeiziehen. — zur Berathung παρακαλεῖν τινα εἰς συμβουλίαν; συμβούλῳ τινὶ χρῆσθαι; συμβουλεύεσθαί τινι περί τινος.

Hippe τὸ δρέπανον.

Hirn, s. Gehirn.

Hirngespinnst ὁ λῆρος; τὸ λήρημα; τὸ φάντασμα; τὸ πλάσμα; ἡ κενὴ δόξα.

Hirnhaut ἡ μῆνιγξ, ιγγος; ἡ ἐπικρανίς, ίδος.

hirnlos ἄνους 2., ἄφρων 2., ἠλίθιος 3., ὁ, ἡ βλάξ,

Hirnlosigkeit ἡ ἄνοια; ἡ ἀφροσύνη. [βλακός.

Hirnnaht ἡ διπλόη.

Hirnschädel τὸ κρανίον.

Hirnschale τὸ κρανίον; τὸ σκυφίον. — Bruch

der H. ἡ καμάρωσις, τὸ ἐγγείσωμα. — Quetschung der H. τὸ θλάσμα.

Hirnwuth ἡ φρενῖτις, ιδος, sp. ὁ φρενετισμός. — d. H. haben φρενιτιᾶν od. φρενιτίζειν, φρενετίζειν. — an d. H. leidend φρενιτικός, φρενιτιαῖος 3.

Hirsch ἡ (zur Unterscheidung des Männchens auch ὁ) ἔλαφος; junger H., s. Hirschkalb. — v.

hirschartig ἐλαφοειδής 2. [H. ἐλάφειος 2.

Hirschbock ὁ ἔλαφος (ὁ ἄρρην ἔλαφος).

Hirschfänger ἡ κοπίς, ίδος.

Hirschfell τὸ ἐλάφειον δέρμα.

Hirschgeweih τὰ ἐλάφεια κέρατα.

Hirschhaar τὸ τῶν ἐλάφων τρίχωμα, αἱ ἐλάφειοι τρίχες. [μα.

Hirschhaut τὸ ἐλάφου δέρμα; τὸ ἐλάφειον δέρ-

Hirschhorn τὸ ἐλάφου κέρας; τὸ ἐλάφειον κέρας.

Hirschjäger ὁ ἐλαφηβόλος poet.; besser ὁ ἐλάφους θηρῶν.

Hirschjagd ἡ ἐλαφηβολία; ἡ τῶν ἐλάφων θήρα.

Hirschkalb ὁ νεβρός. — d. Fell des H. ἡ νεβρίς, ίδος. — d. Fell eines H. tragen νεβρίζειν. — v. H. stammend νεβρόγονος 2., νέβρειος 2. — H. tödtend νεβροφόνος 2. — wie e. H. gefleckt, einem H. ähnlich ὁ νεβρίας.

Hirschkeule ὁ ἐλάφειος μηρός.

Hirschklaue ἡ τῆς ἐλάφου χηλή.

hirschköpfig ἐλαφόκρανος 2. sp.

Hischkolbenbaum, s. Sumach.

Hirschkuh ἡ ἔλαφος.

Hirschleder ἡ ἐλάφειος od. ἀπ' ἐλάφου βύρσα; τὸ ἐλάφειον δέρμα.

Hirschlein τὸ ἐλάφιον.

Hirschmark ὁ ἐλάφειος μυελός.

Hirschtalg τὸ ἐλάφειον στέαρ.

Hirschwildbret τὰ ἐλάφεια (κρέα).

Hirschzunge ἡ φυλλῖτις, ιδος (e. Pflanze).

Hirse ὁ (sp. ἡ) κέγχρος (selten ἡ κεγχρίς, ίδος); ἡ μελίνη, selten ὁ μέλινος. — italienische H. ὁ ἔλυμος; v. H. κέγχρινος 3. — wie H. κεγχροειδής (κεγχρώδης) 2.; sp. ὁ κεγχρίτης u. *fem.* κεγχρῖτις, ιδος. — H. tragend κεγχροφόρος 2.

hirseartig = wie Hirse, s. d. vhg. W.

Hirsebrei ὁ κέγχρινος πόλτος; sp. ἡ κεγχρίνη.

Hirsefelder αἱ μελίναι.

Hirsekorn ὁ κέγχρου χόνδρος. — v. d. Grösse eines H. κεγχριαῖος 3. — e. Hirsekörnern ähnlicher Ausschlag ὁ κεγχρίας ἕρπης sp.

Hirsemehl τὸ κέγχρινον ἄλευρον.

Hirt ὁ νομεύς; ὁ ποιμήν, ένος (bes. für Kleinvieh); ὁ βοτήρ, ῆρος (poet. u. sp.), ὁ βουκόλος (bes. für Grossvieh); s. Schafhirt, Rinderhirt u. s. w. — d. H. betreffend νομευτικός, ποιμενικός 3., sp. βοτηρικός, βουκολικός 3.

Hirtendichter ὁ τῶν βουκολικῶν ποιητής.

Hirtenfest ἡ ποιμενικὴ (βοτηρικὴ) ἑορτή.

Hirtenflöte ἡ σῦριγξ, γγος.

Hirtengedicht τὸ βουκολικόν (ποίημα); τὸ εἰδύλλιον; ἡ ἐκλογή.

Hirtengesang τὸ βουκολικὸν μέλος (ᾆσμα); ἡ βουκολικὴ μελῳδία. — e. H. singen βουκολιάζειν; das Singen eines H. ὁ βουκολιασμός sp.

Hirtengespräch οἱ ποιμενικοὶ λόγοι.

Hirtengott ὁ Πάν, Πανός.

Hirtenhaus ἡ ποιμενικὴ στέγη; ἡ ἔπαυλις.

Hirtenhund ὁ ποιμενικὸς κύων; auch ὁ ποιμνίτης κύων sp. [φθέρα, selten βαίτη.

Hirtenkleid ἡ ποιμενικὴ στολή; ἡ σισύρα, δι-

Hirtenleben ὁ ποιμενικὸς od. νομαδικὸς βίος.

Hirtenlied, s. Hirtengedicht.

hirtenlos ποιμένος ἔρημος 2.

Hirtenmädchen ἡ ποιμενικὴ παῖς od. κόρη.

Hirtenpfeife ἡ σῦριγξ, γγος.

Hirtenstab ἡ ποιμενικὴ ῥάβδος.

Hirtenvolk οἱ νομάδες; οἱ ποιμένες.

Hirtin ἡ ποιμενικὴ γυνή; sp. ἡ βότειρα.

Historie, s. Geschichte.

historisch ἱστορικός 3. — h. Beweis τὸ ἱστόριον. — h. Gewissheit ἡ (ἀπὸ) τῶν πραγμάτων πίστις. — h. wissen ἀκοῇ εἰδέναι od. μεμαθηκέναι. — s.

Historiker, s. Geschichtschreiber. [geschichtlich.

Hitzblatter ἡ φλύκταινα; τὸ ἔκζεμα; *pl.* auch αἱ ἰονθώδεις ἐπάρσεις; τὰ ἵδρωα (Schweissblasen an d. Genitalien).

Hitze 1) eig. τὸ θάλπος (opp. τὸ ψῦχος; häufig auch *pl.*): ἡ θέρμα (θέρμη), θερμότης, θερμασία; ἡ εἵλη, εἵλησις, οἱ ἥλιοι (Sonnenhitze); τὸ καῦμα, sp. ὁ καύσων, ωνος, ὁ (τὸ) καῦσος, ἡ διάκαυσις (brennende, glühende H.; auch τὸ πυριφλεγὲς καῦμα); ὁ αὐχμός (austrocknende H.); τὸ πνῖγος (erstickende H.). — H. beim Fieber ὁ (καυσώδης) πυρετός, ἡ θέρμη, ὁ καῦσος, sp. ὁ καύσων; H. verursachend καυσώδης 2.; an H. (beim Fieber) leiden καύσῳ πυρέττειν, θερμαίνεσθαι (*P.*); sp. καυσοῦσθαι, καυματίζεσθαι (*P.*). — 2) übtr. Leidenschaftlichkeit, heftige Begierde: ἡ θερμότης, besser ἡ ὀξύτης, σφοδρότης, ὁ θυμός, τὸ θυμοειδές; ἡ ὀργή, ἀκραχολία, ὀξυθυμία, τὸ ὀξύθυμον (Zorn). — Jmd. in d. H. bringen ἐξ-, παρ-οργίζειν τινά, εἰς ὀργὴν ἐμβάλλειν τινά; in H. gerathen δια-, ἐκ-καίεσθαι (*P.*), διαπυροῦσθαι (*P.*; τῷ θυμῷ), θερμαίνεσθαι (*P.*); ἐξ-, παρ-οργίζεσθαι (aor. *P.*; in Zorn gerathen). — in d. H. sein ἐν ὀργῇ εἶναι. — etw. in d. H. thun ὀργῇ πράττειν τι. — d. H. des Gefechtes ἡ τῆς μάχης ἀκμή, sp. ἡ ἀκμαία μάχη.

hitzig 1) eig. Hitze verursachend: καυματώδης 2., καυματηρός 3., ὁ καυματίας, καυσώδης 2.; v. Krankheiten auch πυρετώδης 2.; v. Weine ὀξύς, μαινόμενος 3. — 2) leidenschaftlich, heftig: θερμός 3., διάπυρος 2., σφοδρός 3., ὀξύς 3., θυμοειδής (θυμώδης) 2., μαινόμενος 3.; ἐπιθυμητικός 3. (heftig begehrend); ὀξύρροπος, ὀξύθυμος 2., ὀργίλος 3., ἀκράχολος 2. (zum Zorne geneigt). — h. sein (auf etw.) μαίνεσθαι (*aor. P.*, ἐπί τινι, πρός od. εἴς τι), ἐπιθυμητικῶς ἔχειν (τινός), ἐπιθυμίᾳ φέρεσθαι (*P.*; πρός τι); ὀξυθυμεῖσθαι (*DP.*), ἀκραχολεῖν. — der h. handelt θερμουργός 2.; e. h. That ἡ θερμουργία sp. — v. Sachen: δεινός, ἰσχυρός, καρτερός 3. (z. B. μάχη, προσβολή); σφοδρός 3. (ἐπιθυμία); ὀξύς 3. (νόσος, πυρετός).

Hitzkopf ὁ ἀκράχολος, ὀξύθυμος.

Hobel ἡ ῥυκάνη. — m. d. H. bearbeiten, s. hobeln.

Hobeleisen τὸ τῆς ῥυκάνης σιδήριον.

hobeln ῥυκανᾶν; (τῇ ῥυκάνῃ) ξεῖν, ἀποξεῖν (ξύειν, ἀποξύειν).

Hobelspäne τὰ ἀποξύσματα (nicht sicher belegt); τὰ ῥυκανήματα (ohne Beleg).

hoch 1) eig. ὑψηλός 3.; auch βαθύς 3. (eig. tief; z. B. σῖτος, πόα); h. schwebend μετέωρος 2.; h. gelegen ὑψηλός 3., μετέωρος 2., ὅ, ἥ, τὸ ἄνω (*comp.* ἀνωτέρω, *sup.* ἀνωτάτω); höher gelegen ὑπερδέξιος 2., höher liegen od. stehen als etw. ὑπερδέξιον εἶναί τινος; höchster (äusserster) ἄκρος, ἔσχατος 3. — h. Punkte τὰ ὑψηλά, τὰ μετέωρα; auf e. h. Punkte ἐφ' ὑψηλοῦ, ἐν ὑψηλῷ; höher gelegene Punkte τὰ ὑπερδέξια; v. e. höher gelegenen Punkte ἐκ (τοῦ) ὑπερδεξίου od. τῶν ὑπερδεξίων. — d. höchste Punkt τὸ ἄκρον, ἡ κορυφή. — h. halten αἴρειν, ἐπαίρειν, αἴρειν μετέωρον, μετεωρίζειν. — h. steigen ἀναβαίνειν ἐπὶ πολύ, αἴρεσθαι (*P.*) ἐπὶ μέγα, μετεωρίζεσθαι (*P.*). — h. springen ὑψηλὰ ἅλλεσθαι. — h. werden ὕψος λαμβάνειν. — d. Woge geht h.

μέγα αἴρεται τὸ κῦμα; d. Meer geht h. ἡ θάλαττα μεγάλη (ἐπι)φέρεται, d. Fluss geht h. ὁ ποταμὸς ῥεῖ μέγας od. κοῖλος. — h. See ὁ πόντος. — in d. h. See steuern ἀνὰ πόντον πλεῖν, ἀνάγεσθαι (aor. *M.* u. *P.*), τὴν ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι, μετεωρίζεσθαι (*P.*); ἀνσιγνύναι (v. Schiffen). — sich auf h. See befinden μετέωρον εἶναι od. πλεῖν. — h. Stand (der Gestirne) τὸ ὕψωμα sp. — e. seichter Fluss m. h. Ufern κοῖλος ποταμός. — Bei Bezeichnung des Masses durch τὸ ὕψος als *acc.* der näheren Bestimmung, z. B. die Mauer ist zehn Fuss hoch τὸ τεῖχος ἔχει δέκα πόδας τὸ ὕψος od. τὸ τεῖχός ἐστι δέκα ποδῶν τὸ ὕψος. — Auch gebraucht man hier mancherlei Compos., z. B. zwei Fuss h. δίπους, zwei Ellen h. δίπηχυς u. dgl. — Endlich gebraucht man auch Zsstzgen m. ὑψηλός, m. ὕψι (ὑψο-), die aber meist poet. u. sp. sind, wie „m. h. Beinen" ὑψηλόπους, -πουν, v. h. Wuchs ὑψηλοφυής 2., m. h. Vordertheile ὑψόπρῳρος 2., m. h. Decke ὑψώροφος 2. — d. Nacken h. tragend ὁ, ἡ ὑψαύχην, ενος; d. Nacken h. tragen ὑψαυχενεῖν; d. Hochtragen des Nackens ἡ ὑψηλαυχενία. — 2) übtr. *a*) v. d. Tone, d. Stimme: ὀξύς 3. (opp. βαρύς 3.). — d. h. Töne οἱ ἄνω τόνοι; e. h. Tonart ὁ ὀξὺς od. ὄρθιος νόμος, auch ἡ ὄρθιος μελῳδία. — übtr. im h. Tone reden ὑψηλολογεῖσθαι (sp. auch *A.*), sp. ὑψηγορεῖν u. ὑψαγορεῖν, auch αὐθαδέστερον λέγειν, vgl. prahlen; der im h. Tone spricht ὁ ὑψαγόρας u. ὑψηγόρος 2. (poet. u. sp.). *b*) in taktischen Ausdrücken: εἰς m. *acc.*, ἐπί m. *gen.* u. *acc.*, z. B. vier Mann h. aufstellen εἰς od. ἐπὶ τέτταρας, ἐπὶ τεττάρων τάττειν. *c*) hohe Zeit: ὁ καιρός, ἡ ἀκμή, ἡ καιροῦ ἀκμή, ἡ ὥρα. — es ist h. Zeit (auch: man hat h. Ursache) καιρός, ἀκμή, ὥρα ἐστίν m. f. *inf.*; auch μάλιστα δεῖ, πολλή γ' ἀνάγκη, πᾶσα (ἅπασα) od. μεγάλη ἀνάγκη m. f. *inf.* — e. h. Alter βαθὺ od. μακρὸν γῆρας, τὸ βαθὺ τῆς ἡλικίας; im h. Alter stehend βαθύγηρως, ων sp.; besser μάλα πρεσβύτης ὤν 3. — e. h. Alter erreichen πρὸς τὸ γῆρας ἀφικνεῖσθαι. — d. höchste Alter τὸ ἔσχατον γῆρας. — d. h. Alterthum τὰ πάνυ ἀρχαῖα. — im h. Sommer κατὰ θέρους ἀκμήν, τοῦ θέρους ἀκμάζοντος od. μεσοῦντος. *d*) v. Preise u. Grade: πολύς, πολλή, πολύ, μέγας, μεγάλη, μέγα; v. Range: ὑψηλός 3. (selten), gew. λαμπρός 3., ἐπίσημος 2., διαφέρων 3. — höchst πλεῖστος, μέγιστος 3., u. d. Grade nach ἔσχατος 3., ἄκρος, auch *sup.* ἀκρότατος 3., ὑπερβάλλων 3. — etw. um e. h. Preis kaufen πολλοῦ ὠνεῖσθαί (πρίασθαι) τι. — um e. höheren Preis verkaufen πλειστηριάζειν. — wie hoch verkaufst du dies? πόσου πιπράσκεις τάδε; — e. höheren Preis für etw. festsetzen ἐπιτιμᾶν τι; in e. höheren Preis kommen ἐπιτιμᾶσθαι *P.* — h. im Preise od. Werthe πολυτίμητος, sp. πολύτιμος 2. — etw. h. anschlagen περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι, etw. höher anschlagen περὶ πλείονος ποιεῖσθαί τι. — etw. höher anschlagen als alles περὶ παντος ποιεῖσθαί τι. — wenn's h. kommt εἰ καὶ πάνυ πολύς od. μέγας, auch durch μάλιστα, z. B. wenn's h. kommt in etwa 50 Jahren ἐν ἔτεσι πεντήκοντά που μάλιστα. — im h. Grade μάλα, πάνυ, σφόδρα; διαφερόντως, οὐ μετρίως; im höchsten Grade μάλιστα, ὅτι μάλιστα, πλεῖστα, ἐσχάτως, εἰς od. ἐπ' ακρον, ἀκρότατον, ὑπερβαλλόντως, καθ' ὑπερβολήν. — etw. im h. Grade besitzen διαφέρειν τινὶ τῶν ἄλλων. — d. höchsten Grad erreicht haben, auf's Höchste gestiegen sein ἄκρον εἶναι, ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφῖχθαι, ἐν ἀκμῇ εἶναι od. ἀκμὴν ἔχειν, ἀκμάζειν. — es hoch in etw. bringen ἐπὶ πολὺ προβαίνειν τινός. — sein Leben h. bringen εἰς βαθὺ προήκειν τῆς ἡλικίας. — Jmd. h. erheben ὑψηλὸν αἴρειν τινά. — Jmd. h. erfreuen πολλὰ εὐφραίνειν τινά. — etw. h. empfinden δεινὸν ποιεῖσθαι, δεινὰ παθεῖν, δεινοπαθεῖν od. βαρέως φέρειν τι. — h. stehen ἐπίσημον, λαμπρόν, δυνατὸν εἶναι, διαφέρειν τῶν ἄλλων; auch ἄριστον, κράτιστον εἶναι. — d. Hohen οἱ δυνατοί, γνώριμοι, ἔνδοξοι, οἱ ἐν τιμῇ (ὄντες). — der h. Adel οἱ εὐπατρίδαι. — d. h. Obrigkeit οἱ ἐν τέλει, οἱ τὰ τέλη ἔχοντες od. τὰ τέλη. — d. h. Schule, s. Hochschule. — d. höchsten Würden αἱ μέγισται τιμαί. — h. Ehren αἱ ἄνω τιμαί. — d. höchste Macht besitzen κράτος ἔχειν; κύριον εἶναι ἁπάντων. — e. h. u. göttliche Kunst τέχνη ὑψηλὴ καὶ θεσπεσία. — d. höchste Gut τὸ μέγιστον ἀγαθόν. — in d. höchsten Verlegenheit sein ἐν ἐσχάτῃ ἀπορίᾳ εἶναι. — h. u. theuer schwören μέγαν od. δεινὸν ὅρκον ποιεῖσθαι. — h. Festtage σεμναὶ ἑορταί; d. höchsten Festtage αἱ ἀκμαῖαι ἡμέραι sp. — im höchsten Zorne ἀκμαῖος (3.) τὴν ὀργήν. — nach h. Dingen trachten, h. Gedanken haben, h. hinaus wollen μεγάλων ἐφίεσθαι πραγμάτων, μέγα (seltner μεγάλα) φρονεῖν. — höher hinauswollen als es einem Menschen beschieden ist μεῖζον φρονεῖν ἢ κατ' ἄνθρωπον, φρονεῖν ὑπὲρ ἄνθρωπον. — das ist zu hoch für mich μεῖζον τοῦτο ἢ κατ' ἐμέ. — — das ist zu hoch für mich gesprochen ὑπὲρ ἐμὲ εἴρηται ταῦτα; Reden, die für gewöhnliche Leute zu hoch sind λόγοι ὑπὲρ τοὺς ἰδιώτας ἔχοντες. — h. Sinn hegen ὑψηλὰ φρονεῖν; der h. Sinn hegt ὁ, ἡ ὑψηλόφρων, ονος, ὑψηλόνους 2., ὑψηλὸς τῷ ἤθει καὶ μεγαλόφρων. — es geht bei e. Mahle h. her λαμπρὸν od. μεγαλοπρεπὲς γίγνεται τὸ δεῖπνον. — In Verbindung m. *adj.* gibt man „hoch" od. „höchst" durch d. *sup.*, zu welchem noch πάνυ, πολύ, μάλιστα verstärkend hinzutreten können, oder durch μάλα, μάλιστα, πάνυ; endlich auch durch Zsstzgen m. πᾶν, z. B. hochweise πάνσοφος (πάσσοφος) 2. u. dgl., od. m. περί, z. B. höchst erwünscht περισπούδαστος, περιπόθητος 2., auch m. τρίς, z. B. höchst unglücklich τρισάθλιος 3., höchst glücklich τρισμακάριος 2. u. 3., auch τρισμακάριστος 2. u. dgl. — vgl. d. ff. WW.

hochachtbar πλείστης τιμῆς ἄξιος 3., πολυτίμητος (selten πολύτιμος) 2., ἀγαστός 3.

hochachten περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι u. ἡγεῖσθαι; τιμᾶν, ἐν τιμῇ ἔχειν od. ἄγειν, ἐντίμως ἔχειν od. ἄγειν; πολυωρεῖν, ἄγασθαι (gew. *aor. P.*), αἰδεῖσθαι (*DP.*), σέβεσθαι (*DP.*); θεραπεύειν.

Hochachtung ἡ τιμή; ἡ αἰδώς, οῦς; ἡ θεραπεία, sp. πολυωρία. — H. gegen Jmd. haben od. hegen, s. hochachten. — H. Jmd. erweisen, Jmd. m. H. behandeln τιμᾶν od. θεραπεύειν τινά; τιμὴν περιάπτειν τινί. — in H. stehen bei Jmd. τιμᾶσθαι, πολυωρεῖσθαι (*P.*) ὑπό (πρός) τινος, γίγνεσθαί τινι διὰ τιμῆς, εὐδοκιμεῖν παρά τινι, auch ἐντίμως ἔχειν. — sich d. allgemeine H. erwerben κτᾶσθαι τὴν παρὰ πάντων τιμήν.

hochachtungsvoll αἰδούμενος 3. u. ā. *part.*; μετ' αἰδοῦς. — h. gegen Jmd. gesinnt sein σεβαστικῶς ἔχειν πρός τινα sp.

hochachtungswerth ἄξιος (3.) τιμῆς μεγίστης od. ὑπὸ πάντων τιμᾶσθαι; auch σεμνός 3.; sp. αἰδέσιμος, σεβάσμιος 2., αἰδεστός, σεβαστός 3.

Hochaltar ὁ βωμός.

hochansehnlich μεγαλοπρεπής 2., λαμπρός 3. u. [*sup.*

hochbegabt κράτιστος (3.) τῇ φύσει od. τὴν φύσιν; μάλα εὐφυής 2. od. εὐφυέστατος 3.; sp. ἀκροφυής 2. (m. natürlichen Anlagen). — h. sein m. Gütern ἀφθονίαν ἔχειν ἀγαθῶν, ἄφθονα

ἔχειν ἀγαθά, πλουσιώτατον, εὐδαιμονέστατον, μακαριώτατον εἶναι.
hochbeglückt εὐδαιμονέστατος, μακαριώτατος 3., selten ὄλβιος 3. u. *sup.*
hochbejahrt, s. hochbetagt.
hochbeinig μακροσκελής 2., sp. ὑψηλόπους, -πουν (*gen.* -ποδος). [μῶν 3.
hochbelobt εὐδοκιμώτατος od. μάλιστα εὐδοκι-
hochberühmt ἐνδοξότατος, ἐπιφανέστατος, λαμπρότατος 3.
hochbetagt μάλα πρεσβύτης ὤν od. πρόσω τῆς ἡλικίας ὤν 3.; erst sp. βαθύγηρως, ων.
Hochebene τὸ κατὰ τὰ ὄρη ὁμαλόν od. ὁμαλές.
hochwürdig σεμνότατος 3., sp. σεβασμιώτατος 3.
hocherfreut περιχαρής 2., ὑπερχαίρων 3., ἀγαλλόμενος 3.
hocherleuchtet (m. Rücksicht auf d. Verstand) σοφώτατος, συνετώτατος 3. [müthig.
hochfahrend σοβαρός 3., μετέωρος 2.; vgl. hoch-
hochfliegend ὁ ὑψιπέτης (poet. u. sp.), ὑψοῦ od. εἰς ὕψος πετόμενος 3.; μετέωρος 2. (eig. u. übtr.). — h. Pläne haben μεγάλων od. μειζόνων ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐφίεσθαι.
hochgebietend δυνατώτατος, κυριώτατος 3.
hochgebildet κάλλιστα πεπαιδευμένος 3., s. hochgelehrt.
hochgeehrt πολυτίμητος (seltner πολύτιμος) 2.; vgl. hochachtungswerth.
hochgefeiert πολυεπαίνετος 2.; in Liedern πολυύμνητος u. πολύυμνος 2. (poet. u. sp.).
Hochgefühl τὸ φρόνημα; im H. der Freude ἀγαλλόμενος 3.
hochgehend, v. Flüssen μέγας ῥέων 3., πλήρης 2., κοῖλος 3. — v. Meere κυμαίνων, κοῖλος, μέγας 3.,
hochgelb μήλινος 3. [mehr poet. ἀνοιδῶν 3.
hochgelegen ὁ, ἡ, τὸ ἄνω, ὑψηλός 3., μετέωρος 2. — höher gelegen ὑπερδέξιος 2. [τος 3.
hochgelehrt πάνσοφος (πάσσοφος) 2., σοφώτα-
hochgelobt, **hochgepriesen** μακαριστότατος 3.;
Hochgericht, s. Richtplatz. [s. hochgefeiert.
hochgesinnt ὁ, ἡ ὑψηλόφρων, ονος; ὑψηλὸς (3.) τῷ ἤθει καὶ μεγαλόφρων; μεγαλόψυχος 2., ὁ, ἡ μεγαλόφρων, ονος, selten μέγα φρονῶν 3.
hochheilig ἱερώτατος, ὁσιώτατος 2.
hochherzig μεγαλόθυμος, μεγαλόψυχος, μεγαλογνώμων, μεγαλόνους 2., vgl. hochgesinnt.
Hochherzigkeit ἡ μεγαλοψυχία, τὸ μεγαλόψυχον, ἡ μεγαλοφροσύνη, μεγαλογνωμοσύνη, μεγαλόνοια, τὸ φρόνημα.
Hochländer ὁ ἄνω οἰκῶν; vgl. Bergbewohner.
Hochland τὰ ἄνω (χωρία), ἡ ἄνω (χώρα); ἡ ὀρεινή, τὰ ὄρη.
hochliegend (v. Wurzeln) μετέωρος 2.
hochmächtig δυνατώτατος 3.
hochmüthig ὁ, ἡ μεγαλόφρων, ονος, μέγα φρονῶν 3.; ὁ ὑπερόπτης, ὑπεροπτικός 3., ὑπερήφανος 2.; αὐθάδης 2.; ὁ ὑβριστής, ὑβριστικός 3. — h. sein μέγα φρονεῖν, μεγαλοφρονεῖν (u. *M.*); μεῖζον φρονεῖν ἢ κατ' ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονεῖν; αὐθαδίζεσθαι, sp. αὐθαδιάζεσθαι, ὑπερηφανεῖν, auch ὑπερηφανεύειν (u. *M.*); h. gegen Jmd. verfahren ὑβρίζειν τινά, εἴς (περί) τινα, ὕβρει χρῆσθαι πρός τινα.
Hochmuth ἡ μεγαλοφροσύνη, τὸ φρόνημα; ἡ ὑπεροψία, ὑπερηφανία; ἡ αὐθάδεια, auch ἡ ὕ-
hochroth πυρρός 3., ἐπιφλεγής 2. [βρις.
hochschätzbar, s. hochachtbar.
hochschätzen περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι od. ἡγεῖσθαι; τιμᾶν, ἐν τιμῇ ἔχειν od. ἄγειν, ἐντίμως ἔχειν od. ἄγειν, πολυωρεῖν, ἄγασθαι (gew. *DP.*), auch θεραπεύειν; θαυμάζειν (bewundern). — höher schätzen περὶ πλείονος ποιεῖσθαι, προτιμᾶν od. προκρίνειν τινός; höher als alles schätzen περὶ παντὸς ποιεῖσθαι.
Hochschätzung, s. Hochachtung.
Hochschule, etwa ἡ ἀκαδήμεια.
hochschwanger ἡ ἐπίτεξ (nur *nom.* u. *acc.*), gew.
Hochsinn, s. Hochherzigkeit. [ἐπίτοκος 2.
hochsinnig, s. hochgesinnt u. hochherzig.
Hochsommer τὸ θέρος μέσον, ἡ ἀκμὴ τοῦ θέρους, ἡ ὀπώρα. [ὑψηλοφυής 2.
hochstämmig (v. Bäumen) μακροστελέχης 2.,
hochstengelig μακροστελέχης 2.
hochtrabend σοβαρός 3. (v. Pers.); vgl. hochmüthig. — τραγικός 3., κομπώδης 2. (v. d. Rede). — in h. Worten sprechen τραγικῶς λέγειν, τραγικώτερον λέγειν od. λαλεῖν; m. h. Worten erzählen, schildern u. dgl. τραγῳδεῖν, ἐπιτραγῳδεῖν, sp. ἐκτραγῳδεῖν.
Hochtragen, das, des Halses ἡ ὑψηλαυχενία.
hochverdient, um Jmd. πολλοῦ od. πλείστου ἄξιός (3.) τινι, πλεῖστα ὠφελήσας (3.) τινά. [νος 3.
hochvermögend μέγιστα od. πλεῖστα δυνάμε-
Hochverräther ὁ τῆς πατρίδος προδότης.
Hochverrath ἡ τῆς πατρίδος προδοσία.
Hochwasser τὸ μέγα ῥεῦμα (v. Flusse); ἡ πλημμυρίς, ίδος, ἡ ῥαχία (v. Meere).
hochweise σοφώτατος 3., πάνσοφος (πάσσοφος) 2.
hochwichtig βαρύτατος, μέγιστος 3., πλείστου ἄξιος 3., σπουδῆς ἀξιώτατος 3.
Hochwild, etwa τὰ μεγάλα θηρία.
hochwogend κυμαίνων 3.
Hochzeit ὁ γάμος (häufig *pl.*). — H. machen (halten) γάμον ποιεῖσθαι. — e. H. ausrichten γάμους (selten γάμον) ἑστιᾶν, συντελεῖν, auch ποιεῖσθαι u. (im antiken Sinne) θύειν. — zur H. einladen πρὸς γάμους καλεῖν.
Hochzeitbett ἡ γαμήλιος εὐνή.
Hochzeitfackel ἡ γαμήλιος δάς, δᾳδός.
Hochzeitfeier οἱ γάμοι, τὰ γαμικά. — d. H. begehen, s. e. Hochzeit (ausrichten).
Hochzeitfeierlichkeiten τὰ γαμικά.
Hochzeitfest, s. Hochzeitfeier.
Hochzeitgast ὁ πρὸς τοὺς γάμους κεκλημένος.
Hochzeitgedicht, s. Hochzeitlied.
Hochzeitgepränge αἱ περὶ τοὺς γάμους παρασκευαί; ἡ τοῦ γάμου μεγαλοπρέπεια.
Hochzeitgeschenk τὸ γαμήλιον δῶρον; τὸ ἀνακαλυπτήριον (gew. nur im *pl.*, sp. τὰ ἀνακάλυπτρα, θεώρητρα). — H. bringen δῶρα εἰς τοὺς γάμους φέρειν.
Hochzeitkleid ἡ γαμήλιος od. γαμικὴ στολή.
Hochzeitkranz ὁ γαμήλιος od. γαμικὸς στέφανος.
Hochzeitkuchen ὁ γαμήλιος πλακοῦς, οῦντος.
hochzeitlich γαμικός 3., γαμήλιος 2. — h. bewirthen γαμικῶς ἑστιᾶν.
Hochzeitlied ἡ ἐπιθαλάμιος ᾠδή, ὁ γαμικὸς ὕμνος; ὁ ἐπιθαλάμιος, ὁ ὑμέναιος.
Hochzeitmahl, **-schmaus** οἱ γάμοι, τὸ γαμικὸν δεῖπνον od. συμπόσιον. — e. H. geben, s. e. Hochzeit ausrichten. — zum H. einladen, s. Hochzeit.
Hochzeittag ἡ γαμικὴ od. γαμήλιος ἡμέρα.
hochzuverehrend, s. hochachtbar u. hochachtungswerth.
hocken 1) *tr.* = aufhocken 1). — 2) *intr.* = aufhocken 2); vgl. ἐφεδρίζειν. — ὀκλάζειν (sich m. gebogenen Knieen auf d. Fersen niederlassen). — καθῆσθαι, auch m. ἀργόν (müssig da sitzen); zu Hause h. οἰκουρεῖν. — der beim Ofen hockt βάναυσος 2. — auf etw. h. ἐπικαθῆσθαί τινι. — bei etw. h. (bei e. Arbeit) προσκαθέζεσθαι od. προσεδρεύειν τινί (auch verb.), ἐπικεκυφέναι τινί. — hockend ὀκλάξ. — das **Hocken** ἡ ὄκλασις, ὁ ὀκλασμός.

Hode ὁ ὄρχις, εως (im *pl.* auch τὰ ὀρχίπεδα); *dem.* τὸ ὀρχίδιον. — m. H. ὁ ἐνόρχης, ἔνορχις; ἔνορχος 2. — ohne H. ἄνορχος 2. — m. verborgenen H. ὁ κρύψορχις. — d. H. abschneiden ὀρχιτομεῖν; s. entmannen.
Hodensack τὸ ὀρχίπεδον (gew. *pl.*); ἡ ὀσχέα, ὁ ὄσχεος, ἡ ὄσχη (sp. τὸ ὄσχεον); sp. τὸ λακκόπεδον, ἡ θυλάκη.
Hodenstrang ὁ κρεμαστήρ, ῆρος.
Hodenverhärtung ἡ πωροκήλη sp.
höchlich πάνυ, σφόδρα, διαφερόντως, δεινῶς.
höchst *adv.* μάλιστα, ὅτι μάλιστα, πλεῖστα, ἐσχάτως, εἰς od. ἐπ' ἄκρον, ἀκρότατον, διαφερόντως, ὑπερβαλλόντως, καθ' ὑπερβολήν. — übr. vgl. „hoch" a. E.
höchstens τὰ μάλιστα, ἐς τὰ μάλιστα, τὰ πλεῖστα.
Höcker τὸ κῦφος, τὸ κύφωμα u. κύρτωμα; ὁ ὗβος (bes. des Kameels), τὸ ὕβωμα.
höckerig κυφός, κυρτός, ὑβός 3. — d. h. Beschaffenheit ἡ κυφότης, κύφωσις, κύρτωσις.
höfisch αὐλικός 3.
höflich, s. artig, freundlich.
Höflichkeit, s. Artigkeit, Freundlichkeit. — Jmd. H. erweisen θεραπεύειν τινά. — etw. aus blosser H. thun ἀφοσιούμενον od. ἀφοσιώσεως ἕνεκα ποιεῖν τι. — kalte H. ἡ τιμῆς ἀφοσίωσις.
Höflichkeitsbesuch ὁ ἀσπασμός. — e. blossen H. machen ἀφοσιούμενον od. ἀφοσιώσεως ἕνεκα ἀσπάζεσθαί τινα.
Höflichkeitsbezeugung ἡ θεραπεία. — kalte H. ἡ θεραπείας ἀφοσίωσις.
Höfling ὁ αὐλικός; *pl.* οἱ ἐπὶ ταῖς θύραις τοῦ βασιλέως, οἱ περὶ τὴν αὐλήν, οἱ περὶ τὸν βασιλέα.
Höhe 1) eig. *a*) als Eigenschaft: τὸ ὕψος, sp. ἡ ὑψηλότης; zuw. auch τὸ βάθος (eig. Tiefe, z. B. v. Wasser u. dgl.). — e. H. v. acht Fuss haben ὀκτὼ ποδῶν εἶναι τὸ ὕψος, auch ὀκτὼ πόδας ἔχειν τὸ ὕψος. — aus der H. ὑψόθεν. — in die H. ὑψοῦ, gew. ἄνω, εἰς τὸ ἄνω od. durch Zsstzgen m. ἀνά, z. B. in d. H. strecken ἀνατείνειν, in d. H. halten ἀνέχειν (ἀνίσχειν) u. dgl. — an Jmd. in d. H. springen ἀναπηδᾶν πρός τινα. — in d. H. heben αἴρειν, ἐπαίρειν, αἴρειν μετέωρον, μετεωρίζειν. — in d. H. steigen αἴρεσθαι *P.* (μετέωρον), ἀναφέρεσθαι *P.*, φέρεσθαι ἄνω, μετεωρίζεσθαι *P.*; v. Gebäuden, die im Bau begriffen sind αἴρεσθαι (*P.*) εἰς ὕψος, ὕψος λαμβάνειν. — in d. H. kommen ἀναδύεσθαι, ἀνακύπτειν (aus d. Wasser auftauchen, u. bildl. aus Noth u. Elend emporkommen); ὑψοῦσθαι *P.* (übtr. in Ruf od. Geltung kommen); αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι *P.*, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, ἐπιδιδόναι, μέγαν γίγνεσθαι (übtr. zunehmen); v. Pflanzen, s. wachsen, gedeihen. — in d. H. bringen (übtr.) αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν τι, ἐπίδοσιν παρασκευάζειν τινί; ὑψηλὸν αἴρειν od. ἐξαίρειν τινά, προάγειν τινά; übr. vgl. aufrichten. *b*) örtlich = hoher Punkt od. Ort: τὸ ὕψος; τὸ ἄκρον, ἡ ἄκρα, *pl.* τὰ ὑψηλά, τὰ μετέωρα; auf einer H. ἐφ' ὑψηλοῦ, ἐν ὑψηλῷ. — in der H. befindlich μετέωρος 2. (auch „auf der H. des Meeres"). — auf der H. von Salamis kreuzen ὑπὲρ Σαλαμῖνος περιπλεῖν. — 2) übtr. *a*) v. Tone: ἡ ὀξύτης (opp. βαρύτης). *b*) v. Preise: τὸ μέγεθος; v. Range τὸ ὕψος, τὸ μέγεθος. — auf einer H. stehen μέγαν εἶναι. — e. H. erreichen μέγαν γίγνεσθαι. — Jmd. auf e. H. stellen καθιστάναι τινὰ μέγαν. — Jmd. v. seiner H. herabstürzen καθαιρεῖν, ταπεινοῦν τινα; v. seiner H. herabsinken καθαιρεῖσθαι, ταπεινοῦσθαι *P.*
Höhenpunkt τὸ ἄκρον.
Höhle τὸ κοῖλον, τὸ κοίλωμα, ἡ κοιλάς, άδος, ἡ κοιλότης; ἡ κυψελίς, ίδος, auch ἡ κυψέλη (jede Höhlung); τὸ σπήλαιον (selten u. mehr poet. ἡ σπῆλυγξ, γγος, *dem.* τὸ σπηλάδιον; Erd-, Felsenhöhle); ἡ σῆραγξ, γγος (bes. Felsenhöhle unter d. Meeresfläche); ἡ σῦριγξ, γγος (Erdhöhle sp.); τὸ ἄντρον (Grotte); τὸ ὑπόγαιον od. ὑπόγειον, ἡ τρώγλη (unterirdische H.); ὁ φωλεός, *dem.* τὸ φωλίον (Schlupfwinkel für Thiere, bes. in der Winterszeit). — in H. wohnen τρωγλοδυτεῖν; in H. wohnend τρωγλόδυτος 2., ὁ τρωγλοδύτης, τρωγλοδυτικός 3. — sich in seine H. verkriechen φωλεύειν; das sich Verkriechen in d. H. ἡ φωλεία, sp. φώλευσις. [vgl. aushöhlen.
höhlen κοιλαίνειν, ἐκκοιλαίνειν, sp. κοιλοῦν;
höhlenartig σπηλαιώδης, ἀντρώδης, sp. φολεώδης, κοιλώδης 2.
Höhlenbewohner ὁ τρωγλοδύτης; *pl.* (v. Thieren) τὰ τρωγλοδυτικά. — e. H. sein τρωγλοδυτεῖν. — d. H. betreffend τρωγλοδυτικός 3.
Höhlung τὸ κοῖλον, τὸ κοίλωμα, ἡ κοιλάς, άδος, ἡ κοιλότης; ἡ σῆραγξ, γγος; ἡ κυψέλη, τὸ κύτος. — H. unter d. Achsel ἡ μασχάλη (auch ἡ μάλη in der Verbindung: ὑπὸ μάλης in der H. unter d. Achsel). — d. H. des Hüftbeckens u. des Oberarmbeines ἡ κοτύλη; an verschiedenen Körpertheilen, wie d. Brust, d. Schädel, d. Bauche u. dgl. ἡ κοιλία. — H. eines Geschwüres ἡ σῦριγξ, γγος; was solche H. hat συριγγώδης 2. — voll H. ἀντρώδης 2.
höhnen σκώπτειν od. ἐπισκώπτειν τινά u. εἴς τινα; ἐμπαίζειν od. ἐντρυφᾶν τινι (selten); μυκτηρίζειν u. sp. διαμυκτηρίζειν τινά (d. Nase rümpfen); χλευάζειν τινά; καταγελᾶν τινος, ἐγγελᾶν τινι (verlachen); ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα; vgl. σαρκάζειν. — du sollst mich bei Gott nicht ungestraft gehöhnt haben οὔτοι μὰ τὸν Δία ἐμοῦ καταπροίξει. — das H., s. Hohn.
höhnisch σκωπτικός, χλευαστικός 3. od. durch d. *part.* σκώπτων u. dgl., s. d. vhg. W. — d. Lippen h. verziehen διαμυλλαίνειν, h. d. Nase rümpfen μυκτηρίζειν. — Jmd. h. behandeln χλευάζειν τινά, χλεύην ποιεῖσθαί τινα; h. Behandlung ἡ χλευασία, ὁ χλευασμός, ἡ χλεύη, τὸ ὕβρισμα, ἡ ὕβρις; der Jmd. h. behandelt ὁ χλευαστής, sp. ὁ χλεύαξ, κος.
höken καπηλεύειν.
Höker ὁ κάπηλος, ὁ μεταβολεύς, ὁ ἀγοραῖος. — d. H. betreffend καπηλικός 3.
Hökerei ἡ καπηλεία.
Hökerin ἡ καπηλίς, ίδος (auch m. γυνή).
hökerisch καπηλευτικός 3.
Hökerkniffe αἱ καπηλικαὶ τέχναι od. μηχαναί.
Hökerkram, -laden τὸ (μεταβολικὸν) καπηλεῖον.
Hökerweib, s. Hökerin. — sich schimpfen wie d. H. λοιδορεῖσθαι ὥσπερ ἀρτοπώλιδας.
Hölle ὁ ᾅδης, τὸ ἔρεβος (allg. Unterwelt); ὁ Τάρταρος, ὁ τῶν ἀσεβῶν τόπος; ἡ ἄβυσσος N. T. (Aufenthaltsort der Verdammten). — übtr. Jmd. d. H. heiss machen ὀπτᾶν καὶ στρέφειν τινά.
Höllenangst ὁ μέγιστος φόβος.
Höllenfahrt ἡ εἰς ᾅδου κατάβασις.
Höllenfluss ὁ ἐν ᾅδου ποταμός, ὁ ταρτάρειος ποταμός (Στύξ, Ἀχέρων, Κωκυτός, Πυριφλεγέθων).
Höllenglut τὸ πυριφλεγὲς (δεινότατον od. ἀνύποιστον) καῦμα; auch καῦμα οἷον ἐν Πυριφλεγέθοντι.
Höllengöttin ἡ κάτω θεά; Περσεφόνη, Ἑκάτη.
Höllengott ὁ κάτω θεός; Πλούτων, Ἅιδης.
Höllenhund ὁ ταρτάρειος κύων; Κέρβερος.
Höllenleben ὁ ἀθλιώτατος βίος; auch βίος οἷος ἐν Ταρτάρῳ.

Höllenpein *ἡ ἐν ᾅδου τιμωρία*; übh. *ἡ μεγίστη (δεινοτάτη) τιμωρία.*
Höllenpforte *αἱ τοῦ ᾅδου πύλαι.*
Höllenpfuhl *ὁ Τάρταρος.*
Höllenrichter *ὁ ἐν ᾅδου κριτής.*
Höllenschmerz *ἡ μεγίστη* od. *δεινοτάτη ἀλγηδών, όνος.*
Höllenstein *ὁ σαρκοφάγος.*
höllisch *a)* eig. *ταρτάρειος, στύγιος* 3. *b)* übtr. *δεινός* 3. u. *superl.* (entsetzlich); *ἀνόσιος, ἀσεβής* 2., *μιαρός* 3. u. *superl.* (ruchlos).
Hölzchen *τὸ ξυλήφιον, ξυλάριον.*
hölzern *ξύλινος, ξυλικός* 3.; *ξύλου (πεποιημένος* 3.). — m. h. Dache *ξυλώροφος* 2. — übtr. *ξύλινος* 3., vgl. plump.
hörbar *ἀκουστός, ἐπακουστός* 3., sp. *ἐπήκοος* 2.; (was man hören kann, darf); *ἐξάκουστος, σαφής* 2. (vernehmbar, deutlich). — nicht h. *ἀνήκουστος* 2. (was man nicht hören darf); *ἀσαφής, ἄσημος, ἀφανής* 2. (undeutlich).
Hörbegier *ἡ φιληκοΐα, τὸ φιλήκοον.*
hörbegierig *φιλήκοος* 2. — h. sein *φιλήκοον εἶναι*, auch *ἀκροᾶσθαι*, sp. *φιληκοεῖν, ἀκροατικῶς ἔχειν.*
hören 1) d. Sinn d. Gehöres besitzen: *ἀκούειν.* — gut od. scharf h. *ὀξὺ* od. *ὀξέως ἀκούειν, ὀξυήκοον* od. *εὐήκοον εἶναι.* — in d. Nacht hört man leichter als am Tage *εὐηκοωτέρα ἡ νὺξ ἐστι τῆς ἡμέρας.* — schwer h. *βαρυήκοον εἶναι, βαρυηκοεῖν*, sp. *δυσήκοον εἶναι, δυσηκοεῖν.* — nicht h. *ἀνήκοον εἶναι* (selten), besser *κωφὸν εἶναι*, vgl. taub. — 2) d. Gehörsinn auf etw. richten: *ἀκούειν, ἐπ-, εἰσ-ακούειν, ἀκροᾶσθαί τινος* u. *τι*, auch *προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί, ὑπακούειν τινός* u. *τινί, ἐπήκοον εἶναί τινος* (selten *τινί*); ist es = Gehör geben, gehorchen: *ἀκούειν* od. *ἀκροᾶσθαί τινος, ὑπακούειν τινός* u. *τινί, ὑπήκοον εἶναί τινος* (seltner *τινί*), *κατακούειν τινός* (selten *τινί*), *κατήκοον εἶναί τινος* u. *τινι*, auch *πείθεσθαί* (aor. *P.*) *τινι*; vgl. gehorchen. — auf Jmds. Befehl h. *ἀκούειν τινὸς παραγγέλλοντος.* — nicht auf etw. od. Jmd. h. *ἀμελεῖν, παραμελεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος, λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος, ἀνήκοον* (selten *ἀνήκουστον*) *εἶναί τινος, ἀνηκουστεῖν τινος.* — hör' einmal *ἄκουσον δή.* — bei Jmd. h. = seinen Unterricht geniessen *συνεῖναί τινι, χρῆσθαί τινι διδασκάλῳ, φοιτᾶν εἴς τινος*, sp. *διακούειν τινός τι.* — 3) durch's Gehör vernehmen: *ἀκούειν* (auch *διακούειν*) *τινός* u. *τι, πυνθάνεσθαί τινος, μανθάνειν τι.* — etw. v. Jmd. h. *ἀκούειν τί τινος*, auch *παρά (πρός, ἐκ, ἀπό) τινος, πυνθάνεσθαί τί τινος*, auch *παρά (πρός, ἐκ) τινος, μανθάνειν τί τινος*, auch *πρός* u. *ἔκ τινος.* — von od. über etw. h. *ἀκούειν* od. *πυνθάνεσθαι περί τινος.* — Jmd. sagen h. *ἀκούειν τινὸς λέγοντος.* — ich höre dass … *ἀκούω* od. *πυνθάνομαι* m. f. *part.* (wenn v. etw. Bestimmtem d. Rede ist), m. f. *acc. c. inf.* (wenn v. etw. Unbestimmtem d. Rede ist), auch m. f. *ὡς* od. *ὅτι.* — genau od. deutlich h. *κατακούειν τινός* u. *τι*, falsch h. *παρακούειν τινός* (aber auch = „dabei h."); völlig od. bis zu Ende h. *διακούειν τινός* u. *τι.* — etw. noch nicht gehört haben *ἀνήκοον εἶναί τινος.* — gar nichts h. wollen *οὐδὲ φωνὴν ἀνέχεσθαί τινος.* — etw. bloss gehört haben (im Gegens. zu „gesehen haben") *ἀκοῇ μεμαθηκέναι* od. *παρειληφέναι τι.* — was man hört *τὸ ἄκουσμα, ἀκρόαμα, ἡ ἀκοή*; was man am liebsten hört *τὸ ἥδιστον ἄκουσμα.* — etw. bezeugen, was man gehört hat *ἀκοὴν μαρτυρεῖν.* — wenn man es so hört *ὡς οὕτως ἀκοῦσαι, οὑτωσὶ ἀκοῦσαι.* — an e. Ort treten, von welchem aus man h. kann *εἰς ἐπήκοον στῆναι*; an e. Orte stehen, v. welchem aus man h. kann *ἐν ἐπηκόῳ ἑστάναι*; v. e. Orte aus, von wo man d. Sprechenden verstehen kann, sprechen *ἐκ τοῦ ἐπηκόου* od. *ἐξ ἐπηκόου λέγειν.* — sich h. lassen *ἀκούεσθαι P.*, vgl. tönen, schallen; *ἐπιδείκνυσθαί τι* (sich als Redner, Musiker u. dgl. h. lassen), s. auftreten; auch übh. = reden, sprechen, w. s. — das lässt sich h. *τοῦτό γε δοκεῖ καλῶς ἔχειν* od. *καλῶς ἔχει, οὐ φαύλως ἔχει*; auch *καλῶς γε.* — das lässt sich noch eher h. *τοῦτο δὴ αἱρετώτερον.* — das lässt sich allerdings ganz hübsch h.; wenn — aber … *ἀκοῦσαι μὲν οὑτωσὶ παγκάλως ἔχει τοῦτο· ἐπειδὰν δὲ …* — v. sich h. lassen = Kunde geben, Einem etw. *ἐπιστέλλειν, ἀπαγγέλλειν τινί τι.* — es lässt sich e. Stimme h. *γίγνεται φωνή.* — e. Laut, Schall h. lassen *ἀφιέναι, ἀποτελεῖν.* — wie man hört *ὥς φασιν, ὡς λέγουσιν.* — lass h. *εἰπὲ δή.* — lass mich h. *εἰπέ* od. *φράσον μοι.* — „ich habe gehört" wird im Griech. häufig durch d. *praes.* gegeben, z. B. Wie? Hast du nicht gehört, dass Themistokles e. wackerer Mann gewesen ist? *Τί δέ; οὐκ ἀκούεις Θεμιστοκλέα ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα;* — ich möchte gerne h., mich verlangt es zu h. *ἀκουσείω.*
Hören, das, *ἡ ἀκοή, ἄκουσις, ἀκρόασις.* — so dass ihm H. u. Sehen vergieng *ὥστε ἐμβροντηθῆναι* od. *ἐμβρόντητον γενέσθαι*, auch *ὥστε ἔξω φρενῶν γενέσθαι.*
Hörensagen *ἡ ἀκοή* (auch *pl.*). — etw. v. H. wissen *ἀκοῇ εἰδέναι.*
hörenswerth *ἀξιάκουστος, ἀξιακρόατος* 2., auch *ἄξιος* (3.) *ἀκοῆς* od. *ἀκοῦσαι*, sp. *ἀξιήκοος* 2.
Hörer *ὁ ἀκουστής, ἀκροατής*, od. durch d. *part.* *ὁ ἀκούων, ἀκροώμενος.*
Hörlust *ἡ φιληκοΐα, τὸ φιλήκοον.*
hörlustig *φιλήκοος* 2., sp. *ἀκουσματικός* 3. — h. sein, s. hörbegierig.
Hörnchen *τὸ κεράτιον.*
Hörnerklang, s. Hörnerschall.
hörnern *κεράτινος* 3., *κερατοειδής* u. *κερατώδης* 2.
Hörnerschall *ὁ τῶν κεράτων φθόγγος*; unter H. *φθεγγομένων τῶν κεράτων.* — wie H. klingend *κερατοειδής* 2. (z. B. *ἦχος*).
Hörnerträger, s. Hahnrei.
hörnertragend *κερασφόρος* 2., *κερατώδης* 2.; poet. u. sp. *ὁ κεράστης* (*fem.* *ἡ κεράστις, -ιδος*).
Hörnerv *τὸ ἀκουστικὸν νεῦρον.*
Hörsaal *τὸ ἀκροατήριον, ἡ ἀκρόασις, τὸ διδασκαλεῖον.*
Hörweite *τὸ ἐπήκοον.*
Hof 1) eig. *ἡ αὐλή* (ein v. e. Mauer od. v. Wirthschaftsgebäuden eingeschlossener Vorhof); *τὸ χωρίον* (Grundstück). — Jmd. v. Haus u. H. verdrängen *ἐκβάλλειν τινὰ ἁπάσης τῆς οὐσίας, ἁπάντων τῶν ὑπαρχόντων.* — für Haus u. H. kämpfen *ὑπὲρ τῶν φιλτάτων μάχεσθαι.* — 2) übtr. *a)* H. um Sonne u. Mond: *ἡ ἅλως, ω.* *b)* d. Residenz eines Fürsten: *ἡ αὐλή*, gew. *τὰ βασίλεια, αἱ θύραι (βασιλέως)*; ist es „die Umgebung, das Gefolge e. Fürsten" *οἱ περὶ τὴν αὐλήν, οἱ περὶ τὸν βασιλέα, οἱ ἐπὶ ταῖς θύραις τοῦ βασιλέως, οἱ αὐλικοί.* — zum H. gehörig *αὐλικός* 3. — an den H. gehen *ἰέναι (ἀφικνεῖσθαι, ἥκειν, παρεῖναι, φοιτᾶν) ἐπὶ (τὰς) θύρας (βασιλέως).* — am H. sich aufhalten *περὶ θύρας διατρίβειν.* — sich an den Höfen herumtreiben *θεραπεύειν τὰς αὐλάς.* — Aufwartungen bei H. *αἱ ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεις.* *c)* Jmd. d. H. machen: *θεραπεύειν τινά.* — einem Mädchen d. H. machen *ἐνωραΐζεσθαί τινι.*
Hofamt (bei d. Persern) *ἡ σκηπτουχία.*
Hofarzt *ὁ τοῦ βασιλέως ἰατρός.*

Hofbedienter ὁ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου θεράπων, οντος; bei d. Persern ὁ σκηπτοῦχος.
Hofdame ἡ τῆς βασιλείας θεραπαινίς, ίδος.
hoffärtig μεγάλαυχος 2., ὁ, ἡ μεγαλόφρων, ονος, ὑπερήφανος 2., σοβαρός, τετυφωμένος 3. — h. sein μεγαλαυχεῖν (gew. *M.*), μεγαλοφρονεῖν (u. *M.*), sp. ὑπερηφανεῖν, ὑπερηφανεύειν (u. *M.*). — vgl. hochmüthig.
Hoffart ἡ μεγαλαυχία, τὸ μεγάλαυχον, ἡ μεγαλοφροσύνη, ἡ ὑπερηφανία, ἡ ὀφρύς, ύος, ὁ ὄγκος, ὁ τῦφος; vgl. Hochmuth.
hoffen, etw. ἐλπίζειν τι od. m. *inf.* (gew. *fut.*, aber auch *aor.* m. u. ohne ἄν, selten *praes.*; etw. v. Jmd h. ἐλπίζειν τι παρά τινος; auf etw. h. ἐλπίζειν τινί). — ἐλπίδα ἔχειν τινός od. m. f. *inf.*; ἐν ἐλπίδι εἶναι m. f. *inf.*, δι' ἐλπίδος ἔχειν τι. — προσδέχεσθαι u. προσδοκᾶν τι od. m. f. *inf.* — καραδοκεῖν τι (sehnlichst h.). — Jmd. etw. h. lassen ἐλπίδα παρέχειν τινί m. f. *inf.* od. ὡς. — es lässt sich etw. h. ἐλπίς ἐστί τινος od. m. f. *inf.* — was ich nicht h. will ὃ μὴ γένοιτο. — vgl. Hoffnung. — **Hoffen**, das, s. Hoffnung.
hoffentlich, entw. durch e. parenthetischen Satz, wie z. B. ὡς ἐλπίζω, ὡς οἶμαι, od. so dass Ausdrücke, wie z. B. ἐλπίζω, προσδοκῶ, ἐλπίς ἐστι die regierenden Verba im Satze werden.
Hoffnung ἡ ἐλπίς, ίδος, ἡ προσδοκία, sp. ἡ καραδοκία (sehnliche H.). — gute, frohe H. ἡ καλὴ ἐλπίς, sp. τὸ εὔελπι; der g. H. hat ὁ, ἡ εὔελπις, ι (*gen.* -ιδος; aber auch: „gute H. erregend"). — feste, sichere H. βεβαία, πιστὴ ἐλπίς. — geringe, schwache H. βραχεῖα, λεπτὴ ἐλπίς. — leere, eitle H. κενή, ματαία ἐλπίς. — unerfüllte H. ἀτελὴς ἐλπίς. — fehlgeschlagene H. τὸ ἀτύχημα, sp. ἀπότευγμα. — H. haben ἐλπίδα (ἐλπίδας) ἔχειν, ἐν ἐλπίδι εἶναι m. f. *inf.* (gew. *fut.*, aber auch *aor.* m. u. ohne ἄν; selten *praes.*); s. hoffen; d. sichere H. haben πεποιθέναι, θαρρεῖν. — ich habe d. frohe H. dass ... εὔελπίς εἰμι m. f. *inf. fut.* od. *praes.* — H. fassen od. schöpfen εἰς ἐλπίδα ἔρχεσθαι, ἐλπίδα λαμβάνειν; gute H. fassen ἐν ἐλπίσι καλαῖς γίγνεσθαι. — wieder H. schöpfen ἀνακουφίζεσθαι (*P.*), ἀναθαρρεῖν, sp. ἀναθαρρύνειν. — Jmd. H. machen, bei Jmd. H. erregen ἐλπίδα παρέχειν, ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν, ὑπο-, προ-τιθέναι, παριστάναι, προφαίνειν, προ-, ὑπο-τείνειν τινί; εἰς ἐλπίδα καθιστάναι od. ἄγειν τινά; ἐπελπίζειν τινά; auch ἐλπίδος (ἐλπίδων) ἐμπιπλάναι τινά. — Jmd. grössere H. machen (Jmds. H. höher spannen) μείζονας ἐλπίδας ἐπανατείνειν τινί. — Jmd. immer H. machen ἐλπίδας λέγοντα διάγειν. — Jmd. H. einsprechen ἐλπίσιν ἐπικουφίζειν τινά, ἐπελπίζειν u. ἀναθαρρύνειν τινά. — Jmd. d. H. abschneiden, vereiteln ὑποτέμνειν τινὶ τὰς ἐλπίδας, ἐκκρούειν od. ἐκβάλλειν τινὰ τῆς ἐλπίδος. — Jmd. alle H. benehmen dass ... ἀνέλπιστον καθιστάναι τινὰ ὡς οὐ ... — seine H. auf etw. od. Jmd. setzen τὴν ἐλπίδα ἔχειν ἔν τινι, πεποιθέναι τινί, θαρρεῖν τι; auch ἀποβλέπειν πρός τινα; ich setze alle meine H. auf dich ἐν σοὶ σῴζομαι (*P.*). — die auf euch gesetzten H. αἱ ὑμῶν od. εἰς ὑμᾶς od. ὑμέτεραι ἐλπίδες. — d. H. auf etw. od. Jmd. aufgeben ἀφιέναι τὴν ἐλπίδα τινός, ἀπογιγνώσκειν τὴν ἐλπίδα τινός, ἀπογιγνώσκειν τινά u. τι, ἀπελπίζειν τινός u. τι. — sich aller H. entschlagen πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τρέπεσθαι τῇ γνώμῃ. — Jmd. m. H. hinhalten ἐλπίδας λέγοντα ἐξαπατᾶν τινα. — Jmds. H. schwächen κολούειν τὴν ἐλπίδα τινός. — seine H. erfüllt sehen τυγχάνειν τῆς ἐλπίδος od. ὧν ἤλπισέ τις. — sich in seiner H. getäuscht od. betrogen sehen (es schlägt mir e. H. fehl) ψεύδεσθαι, σφάλλεσθαι, ἀποσφάλλεσθαι (*P.*) τῆς ἐλπίδος, ἀποτυγχάνειν od. ἀτυχεῖν τῆς ἐλπίδος. — zwischen Furcht u. H. schweben μετέωρον εἶναι. — d. Seele Jmds. durch H. erheben μετεωρίζειν τινά. — keine H. auf etw. haben ἀνέλπιστον εἶναί τινος od. m. f. *inf. fut.* — sie haben noch nie weniger H. gehabt οὔπω ἀνέλπιστοι μᾶλλον γεγόνασιν. — ohne H., s. hoffnungslos. — in der H., guter H., s. schwanger.
Hoffnungsanker ἡ ἄγκυρα. — wir halten uns nur an e. schwachen H. fest λεπτή τις ἐλπίς ἐστιν ἐφ' ἧς ὀχούμεθα.
hoffnungslos *a*) v. Pers. ἀνήλπιστος 2.; ὁ, ἡ δύσελπις, ιδος; mehr poet. ist ὁ, ἡ ἄνελπις, ιδος, poet. u. sp. δυσέλπιστος 2.; auch umschr. ἐλπίδος ἔρημος 2. — h. sein ἀνελπίστως ἔχειν, ἀπεγνωκέναι, sp. δυσελπιστεῖν, δυσελπίστως ἔχειν, ἀνελπιστεῖν. — v. e. Kranken (auch: h. darniederliegen) ἀσώτως ἔχειν. *b*) v. e. Zustande: ἀνήκεστος 2., s. heillos.
Hoffnungslosigkeit τὸ ἀνέλπιστον, sp. ἡ δυσελπιστία, ἀνελπιστία.
hoffnungsvoll 1) der voll guter Hoffnung ist: ὁ, ἡ εὔελπις, ι (*gen.* -ιδος), auch umschr. ἐλπίδος μεστός od. πλέως 3.; πεποιθώς 3., θαρρῶν 3. (zuversichtlich hoffend). — 2) gute Hoffnungen erregend: ὁ, ἡ εὔελπις, ι (*gen.* -ιδος), auch καλὰς od. πολλὰς τὰς ἐλπίδας παρέχων 3.
Hofgesinde οἱ τοῦ βασιλέως οἰκέται.
Hofgunst ἡ παρὰ τῶν βασιλέων εὔνοια.
Hofhaltung ἡ τῶν τοῦ βασιλέως διοίκησις (d. Haushaltung des Fürsten); ἡ τοῦ βασιλέως διατριβή (Aufenthalt d. Fürsten); οἱ περὶ τὸν βασιλέα, οἱ περὶ τὴν αὐλήν (d. Hofleute).
Hofintrigue, -kabale ἡ αὐλικὴ σκευωρία od. κακοπραγμοσύνη.
Hoflager ἡ τοῦ βασιλέως διατριβή; τὰ βασίλεια.
Hofleben ὁ αὐλικὸς βίος, ἡ αὐλικὴ δίαιτα.
Hofleute οἱ περὶ τὴν αὐλήν, οἱ αὐλικοί, οἱ ἐπὶ ταῖς θύραις τοῦ βασιλέως, οἱ περὶ τὸν βασιλέα.
hofmässig αὐλικός 3.
Hofmann ὁ αὐλικός; übtr. ἀνήρ τις κομψός; vgl. Schmeichler.
Hofmarschall ὁ ἐδέατρος, ἀρχιτρικλίνης sp.; bei d. Persern ὁ τῶν σκηπτούχων ἄρχων.
Hofmeister ὁ παιδαγωγός.
Hofmeisterin ἡ παιδαγωγός.
hofmeistern παιδαγωγεῖν τινα; νουθετεῖν τινα.
Hofnarr ὁ τοῦ βασιλέως γελωτοποιός; ὁ παράσιτος.
Hofraum ἡ αὐλή.
Hofsitte τὸ αὐλικὸν ἔθος.
Hofstaat ἡ βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια (sp. ἡ βασιλικὴ προστασία). — ist es = „Hofleute" οἱ περὶ τὴν αὐλήν.
Hofthor ἡ αὔλειος πύλη.
Hofthüre, s. Hinterthüre.
Hoftrauer: eine H. anordnen ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως ἤ τινος τοῦ βασιλικοῦ γένους πᾶσι προειπεῖν πένθος ποιεῖσθαι; vgl. Landestrauer.
Hoheit *a*) Erhabenheit: τὸ ὕψος, τὸ μέγεθος. — H. der Seele ἡ μεγαλοψυχία, μεγαλοφροσύνη, μεγαλογνωμοσύνη; ἡ σεμνότης. — H. der Geburt ἡ εὐγένεια. *b*) Oberherrlichkeit: ἡ ἀρχή. — d. H. über etw. haben ἄρχειν τινός; auch ἡγεμονεύειν od. ἡγεμονεῖν τινος. — unter Jmds. H. stehen ἄρχεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ὑπήκοον εἶναί τινος u. τινι.
Hohheitsrechte ἡ ἡγεμονία.
hoheitsvoll ὁ, ἡ ὑψηλόφρων, ονος, μεγαλόθυμος, μεγαλόψυχος 2., σεμνός 3.
Hohepriester ὁ ἀρχιερεύς, selten ὁ ἀρχιέρεως, ω.
Hohepriesterthum ἡ ἀρχιερωσύνη sp. (ἡ ἀρχιερεία unbelegt).

hohl κοῖλος 3., κοιλιώδης 2., sp. κοιλαῖος 3. (ausgehöhlt); κενός 3. (leer; διάκενος 2. dazwischen leer; ὑπόκενος 2. unten leer). — inwendig h. κοιλόμυχος 2. — h. Hand τὸ κοῖλον τῆς χειρός, ἡ κοίλη χείρ. — h. Zahn ὁ τετρημένος ὀδούς. — h. Leib ἡ σιμὴ γαστήρ, auch ἡ κενὴ γαστήρ; m. h. (leerem) Magen κοιλοστόμαχος 2. — h. blicken διάκενον βλέπειν. — e. vorn h. Messer zum chirurgischen Gebrauch ὁ κοιλίσκος, auch ὁ κοῖλος ἐγκοπεύς, sp. ὁ κοιλισκωτός. — m. h. Augen, s. hohläugig. — h. Stimme ἡ σομφὴ φωνή, sp. ἡ κοιλοστομία. — e. h. Stimme haben φθέγγεσθαι κοῖλον καὶ βαρύ. — h. klingen (v. zerbrochenen Töpfen u. dgl.) σαθρὸν φθέγγεσθαι. — h. Phrase ὁ λόγου (λόγων) κόμπος. — h. machen κοιλαίνειν, ἐκκοιλαίνειν, sp. κοιλοῦν.

Hohlader ἡ κοίλη (μεγάλη, ἡπατῖτις, gen. ιδος) φλέψ, φλεβός.

hohläugig κοιλόφθαλμος 2. — h. sein κοιλοφθαλμιᾶν.

Hohläugigkeit ἡ κοιλοφθαλμία sp.

hohlbäuchig κοιλιώδης, κοιλοσώματος 2.

hohlblätterig κοιλόφυλλος 2.

Hohlbohrer ὁ ὀρθοπρίων, ονος.

Hohlgeschwür, s. Fistel.

Hohlheit ἡ κενότης (übtr.).

Hohlkehle τὸ κῦμα, κυμάτιον.

Hohlkopf, s. Dummkopf.

Hohlleiste, s. Hohlkehle.

Hohlmeissel ἡ γλαρίς, ίδος. [φεῖον.

Hohlspiegel τὸ περιαυγὲς κάτοπτρον; τὸ σκαφεῖον.

Hohlweg ἡ κοίλη ὁδός; gew. τὸ στενόν, τὸ στενόπορον (u. pl.); ὁ αὐλών, ῶνος; ἡ χαράδρα.

Hohlziegel ὁ σωλήν, ῆνος.

Hohn ἡ χλευασία, τὸ χλεύασμα, sp. ὁ χλευασμός; ἡ ὕβρις; vgl. Spott, Gespötte. — H. erfahren ὑβρίζεσθαι P.

Hohngelächter ὁ κατάγελως, ωτος; ὁ σαρδάνιος γέλως; ὁ σαρκασμός. — e. H. aufschlagen ἀνακαγχάζειν μάλα σαρδάνιον.

Hohnlache, s. d. vhg. W.

hohnlachen, hohnlächeln καταγελᾶν τινος, ἐγγελᾶν τινι; γελᾶν σαρδάνιον. — das H., s. Hohngelächter.

hohnsprechen καταγελᾶν u. καταφρονεῖν τινος, ἐγγελᾶν τινι; ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα.

Hohnsprecher ὁ ὑβριστής od. part. καταγελῶν, ὑβρίζων u. dgl.

Hohnsprechung ὁ κατάγελως, ωτος, ἡ ὕβρις.

hoho! ἔα.

hold 1) günstig, gewogen: εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., εὐμενής 2., poet. u. sp. εὔφρων 2.; ἵλεως, ων (v. d. Gottheit). — Jmd. h. sein εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὐνοίᾳ χρῆσθαι πρός τινα, εὖ φρονεῖν τινι; Jmd. sehr h. sein ἄριστα φρονεῖν τινι. — d. Glück ist mir h. ἡ τύχη εὐμενῶς πάρεστί μοι. — 2) lieblich, schön: χαρίεις 3., γλυκύς 3., κεχαρισμένος 3., ἡδύς 3., ἐπίχαρις u. εὔχαρις, ι (gen. -ιτος), καλός 3.

holdselig εὔχαρις u. ἐπίχαρις, ι (gen. -ιτος); χαρίεις 3. [ρις, ιτος.

Holdseligkeit τὸ εὔχαρι u. ἐπίχαρι, ιτος; ἡ χάρις, ιτος.

holen, etw. κομίζειν, προσκομίζειν, ἄγειν, ἐπ-, προσ-άγειν, φέρειν („sich, d. i. für sich, h." durch d. M.); auch ἰέναι (ἔρχεσθαι) ἐπί τι, μετιέναι (μετέρχεσθαι) τι. — Jmd. h. καλεῖν, προσκαλεῖν τινα; zu sich h. lassen μεταπέμπεσθαι u. προσκαλεῖσθαί τινα; e. Arzt h. εἰσάγειν ἰατρόν, zu Jmd. τινί. — sich e. Krankheit h. φέρεσθαι νόσον, ἀπολαύειν νόσου. — hol' dich der Henker! [s. Henker.

holla! ἰώ.

Holper τὸ τράχυσμα, τραχύ τι ἐν τῇ ὁδῷ.

holperig τραχύς 3.

holpern (v. Wagen) etwa σφάλλεσθαι (P.) διὰ τὰ τραχέα τῆς ὁδοῦ.

Holunder ἡ ἀκτῆ. — v. H. ἄκτινος 3.

Holunderblatt τὸ τῆς ἀκτῆς φύλλον.

Holunderblüthe τὸ τῆς ἀκτῆς ἄνθος. [νος 3.

Holunderholz τὸ τῆς ἀκτῆς ξύλον. — v. H. ἄκτινος 3.

Holz τὸ ξύλον (als Gattungsbegriff; opp. Stein, Metall u. dgl.; dann: e. Stück Holz, Scheit, Prügel); τὰ ξύλα (Brenn-, Nutzholz); ἡ ὕλη (Wald, Gehölz; auch gefälltes Holz, zum Bauen u. Brennen); ὁ δρυμός (Wald, Gehölz); τὰ φρύγανα (kleines, dürres H., Reisig); τὸ ξυλήφιον, sp. ξυλάριον (Stückchen Holz); vgl. Holzwerk. — aus od. v. H. ξύλινος, ξυλικός 3., ξύλου; v. H. gebaut od. zusammengefügt ξυλόφρακτος, ξυλοπαγής 2. sp. — H. holen ξυλίζεσθαι, ξυλεύεσθαι (d. Holzholen ἡ ξυλεία, ὁ ξυλισμός); kleines, dürres H. holen φρυγανίζεσθαι (d. Sammeln v. dürrem H. ὁ φρυγανισμός). — H. hauen od. schlagen ὑλοτομεῖν, ὑλοκοπεῖν, τέμνειν ὕλην od. ξύλα; H. spalten σχίζειν ξύλα. — H. be-, verarbeiten ξυλουργεῖν, ὑλουργεῖν; d. Kunst d. H. zu bearbeiten ἡ ξυλουργική. — H. führen od. tragen ξυληγεῖν (H. führend od. tragend ξυληγός, ὑληφόρος 2.). — zu H. werden ξυλοῦσθαι P. — zu sehr in's H. wachsen od. treiben ὑλομανεῖν. — auf H. schreiben od. malen ξυλογραφεῖν sp. — m. H. gemischt ξυλομιγής 2. sp. — H. tragend ξυλοφόρος 2. — H. verderbend ξυλοφθόρος 2. — d. Fasern u. Lagen des H. αἱ κτηδόνες. — v. blossem H. αὐτόξυλος 2.

holzähnlich ξυλοειδής, ξυλώδης 2.

Holzapfel τὸ ἄγριον μῆλον.

Holzarbeit ἡ ξυλουργία, ὑλουργία.

Holzarbeiter ὁ ξυλουργός, ὑλουργός.

holzarm ἄξυλος 2.; ἐνδεής (2.) ξύλων.

holzartig, s. holzähnlich.

Holzaxt ἡ ἀξίνη, ὁ ξυλοκόπος πέλεκυς.

Holzbirnbaum ἡ ἀχράς, άδος, ἡ ἄχερδος.

Holzbirne ἡ ἀχράς, άδος.

Holzbock, s. Holzkäfer.

Holzboden, etwa ἡ ξυλοθήκη sp.

Holzbrücke ἡ ξυλίνη γέφυρα.

Holzdieb ὁ κλέπτης ξύλων, ὁ ξύλα κλέπτων.

Holzdiebin ἡ ξύλα κλέπτουσα.

Holzdiebstahl ἡ ξύλων κλοπή.

holzen ξυλίζεσθαι, ξυλεύεσθαι.

Holzen, das, ἡ ξυλεία, ὁ ξυλισμός.

Holzfällen, das, ἡ ὑλοτομία, δρυοτομία, auch ἡ ξυλεία, ὁ ξυλισμός. — d. Kunst des H. ἡ δρυοτομική.

holzfarbig ξυλοειδής 2. [τομική.

Holzfaser ἡ κτηδών, όνος.

Holzhacker ὁ ὑλοτόμος, δρυοτόμος.

Holzhändler ὁ ξυλοπώλης.

Holzhauen, das, s. Holzfällen.

Holzhauer, s. Holzhacker.

Holzhaufen ὁ σωρὸς ξύλων.

Holzholen, das, ἡ ξυλεία, ὁ ξυλισμός.

holzig ὑλώδης 2. (waldig), vgl. holzähnlich.

Holzkäfer ὁ κάραβος.

Holzleim ἡ ξυλόκολλα.

Holzleuchter ὁ ξυλολυχνοῦχος.

Holzmangel ἡ ἀξυλία, ἡ ἔνδεια ξύλων.

Holzmarkt τὰ ξύλα; sp. τὸ ὑλοτόμιον.

Holzpreis αἱ τῶν ξύλων τιμαί.

holzreich ὑλώδης 2., ἀφθονίαν ὕλης ἔχων 3., sp. πολύξυλος 2.

Holzreichthum ἡ ξύλων ἀφθονία.

Holzschlag, als Handlung, s. Holzfällen. — als Ort τὸ ὑλοτόμιον.

Holzschneider, s. Holzspalter u. Holzschnitzer.

Holzschnitzer ὁ ξυλογλύφος.

Holzschuhe τὰ κρούπαλα, κρούπετα, αἱ κρουπέζαι; *dem.* τὰ κρουπέζια. — H. tragend κρουπεζοφόρος 2. [σχίζων.
Holzspalter ὁ ξυλοσχίστης sp.; besser ὁ ξύλα
Holzstall ἡ ξυλοθήκη sp. [fen).
Holzstoss ὁ σωρὸς ξύλων; ἡ πυρά (Scheiterhau-
Holztaube ἡ φάττα; (e. kleinere Art) ἡ φάψ, φαβός, *dem.* τὸ φαβίον.
Holzung 1) = das Holzen, w. s. — 2) = Waldung,
Holzwerk ἡ ξυλεία, ξύλωσις. [w. s.
Holzwurm ἡ τερηδών, όνος (im Bauholz); ὁ θρίψ, θριπός, auch ὁ κνίψ, κνιπός (in Bäumen). — v. H. angefressen werden θριποκοπεῖσθαι, τερηδονίζεσθαι *P.* — v. H. angefressen θριπήδεστος 2. [ρής 2.
homogen ὁμογενής 2., ὅμοιος 3.; auch ὁμοιομε-
Honig τὸ μέλι, ιτος. — v. H. bereitet μελιτήριος, μελιτηρός 3., auch e. *fem.* ἡ μελιτοῦττα, sp. μελίτινος 3.; m. H. gekocht μελίεφθος 2. sp.; m. H. einmachen od. bestreichen μελιτοῦν; das Bestreichen m. H. ὁ μελιτισμός sp.; m. H. bereiteter Wein ὁ μελίχρους od. μελιτίτης οἶνος, τὸ οἰνόμελι, ιτος. — H. bereiten, verkaufen μελιτουργεῖν, μελιτοπωλεῖν. — Trankopfer aus H. τὰ μελίσπονδα. — v. H. strömend μελίρρυτος 2. (mehr
Honigapfel τὸ μελίμηλον. [poet.).
honigartig μελιτοειδής (μελιτώδης) 2., μελιειδής 2.
Honigbau ἡ μελιττουργία. — zum H. gehörig
Honigbiene ἡ μέλιττα. [μελιττουργικός 3.
Honigblatt τὸ μελιττόφυλλον.
honigfarbig μελίχρους 2.; sp. ὁ, ἡ μελίχρως, ωτος; s. honiggelb.
Honigfass τὸ μελιτηρὸν od. μελιτήριον ἀγγεῖον.
honiggelb μελίχλωρος 2.
Honiggemisch τὸ μελίτειον, τὸ οἰνόμελι, ιτος (aus H. u. Wasser); τὸ μελίκρατον (aus H. u. Milch); vgl. Honigwein.
Honighändler ὁ μελιτοπώλης.
Honighändlerin ἡ μελιτόπωλις, ιδος.
Honigklee τὸ μελίλωτον, ὁ μελίλωτος. — v. H. μελιλώτινος 3.
Honigkuchen τὸ κηρίον (Honigwabe). — ἡ μελιτοῦττα, τὸ μελίπηκτον, τὸ μελίτωμα, ἡ μελικηρίς, ίδος, ἡ ἀμόρα, ὁ ἀμορβίτης ἄρτος (als Back-
Honigmotte ὁ πυραύστης, ὁ κλῆρος. [werk.
Honigscheibe τὸ κηρίον.
Honigseim τὸ μέλι, ιτος, ὁ μελιτήριος χυμός.
Honigstein ὁ μελιτίτης λίθος.
honigsüss μελιχρός 3. (auch übtr. v. d. Rede); μελιτήριος u. μελιτηρός 3.
Honigthau τὸ ἀερόμελι, ιτος.
Honigtopf, s. Honigfass.
Honigwabe τὸ κηρίον, ἡ σχαδών, όνος.
Honigwein ὁ μελίχρους od. μελιτίτης οἶνος, τὸ
honnet, s. anständig, ehrlich. [οἰνόμελι, ιτος.
Honorar ὁ μισθός; für Unterricht auch τὸ διδασκάλιον, δίδακτρον sp. — Vorlesungen gegen ein v. d. Zuhörern zusammengeschossenes H. ἀκροά-
honorieren, s. ehren, bezahlen. [σεις ἐρανικαί.
Hopfen, etwa τὸ βρύον.
Hoplite, s. Schwerbewaffneter.
hopsen, s. springen.
horchen ὠτακουστεῖν (abs., erst sp. ὠτ. τι), ἀκροᾶσθαί τινος, ὑπακούειν τινός u. τινί, προσέχειν (τὸν νοῦν) τινί; auf Jmd. h. = gehorchen. — vgl. beobachten, belauern, lauern.
Horcher ὁ ὠτακουστής od. *part.*, s. d. vhg. W.
Horde 1) Flechtwerk: τὸ πλέγμα, τὸ γέρρον; ὁ ταρρός, ἡ τρασιά. — sich wie zu einer H. verflechten ταρροῦσθαι *P.* — 2) v. Menschen: ἡ ἀγέλη, τὸ πλῆθος, ὁ θίασος.

Horizont ὁ ὁρίζων, οντος (m. u. ohne κύκλος). — das geht über meinen H. μεῖζον τοῦτο ἢ κατ' ἐμέ, ἔχει τοῦτο ὑπὲρ ἐμέ.
horizontal ὁμαλός 3., ἰσόπεδος 2.
Horn τὸ κέρας (ατος u. ως; in allen Beziehungen des deutschen Wortes); ἡ κεραία (v. d. Mondeshörnern); τὸ κεράτιον (kleines H.). — aus H. gemacht, s. hörnern. — m. Hörnern versehen κέρατα ἔχων 3., κερασφόρος, κερατώδης 2., sp. ὁ κεράστης, κερατίας; m. schönen H. εὔκερως, ων (mehr poet.). — Hörner tragen κερατοφορεῖν, sp. κερασφορεῖν; H. bekommend κερατοφυής 2. sp. — z. H. werden κερατοῦσθαι *P.* — d. H. blasen αὐλεῖν τῷ κέρατι. — e. Signal m. d. H. geben σημαίνειν τῷ κέρατι. — sprichw. in éin H. blasen συμφυσᾶν εἰς ταὐτόν. — m. d. Hörnern stossen κυρίττειν, sp. κερατίζειν. — Jmd. Hörner aufsetzen (d. i. ihn zum Hahnrei machen) κέρατα ποιεῖν τινι. — der H. trägt, s. Hahnrei.
hornähnlich κερατοειδής, κερατώδης 2.
Hornarbeiter ὁ κερατοξόος, κερατοποιός, κερα-
hornartig, s. hornähnlich. [τουργός.
Hornbläser ὁ κεραύλης.
hornförmig κερατοειδής 2.
Hornhaut ὁ κερατοειδὴς χιτών od. ὑμήν.
Hornhecht ἡ βελόνη.
hornicht, s. hörnern.
Hornisse, etwa ἡ σφήξ, σφηκός, od. ἡ ἀνθρήνη.
Hornist, s. Hornbläser.
Hornkirsche, s. Kornelkirsche.
Hornschlange ὁ κεράστης.
Hornung, s. Februar.
Hornvieh τὰ κερατώδη od. κερασφόρα ζῷα; gew. τὰ βοσκήματα.
Horst, etwa ἡ ἐν πέτραις ἀπροσβάτοις οἰωνοῦ τινος νεοττιά, od. αἱ ἀπρόσβατοι πέτραι.
horsten, s. nisten.
Hort ὁ φύλαξ, κος, ὁ βοηθός, ὁ σωτήρ, ῆρος; auch
Hosen, s. Beinkleider. [ἡ φυλακή, ἡ σωτηρία.
Hospital τὸ νοσοκομεῖον (Krankenhaus); τὸ γεροντοκομεῖον, γηροκομεῖον, γηροτροφεῖον (für alte, gebrechliche Leute), τὸ ξενοδοχεῖον (für Fremde; sämmtl. sp.); vgl. Armenhaus. — sein Brot im H. empfangen ἐν τοῖς ἀδυνάτοις μισθο-
Hospitalität, s. Gastfreiheit. [φορεῖν.
hu! μορμώ.
Hub, s. Aushub.
Huckepack, als Spiel ἡ ἱππάς, άδος, ὁ ἐφεδρισμός (ἐφεδρισμός), ἡ κυβησίνδα, ἡ ἐν κοτύλῃ. — H. spielen ἐφεδρίζειν. — Jmd. H. tragen καταυωτίζεσθαί τινα.
Hudelei *a*) ὁ σχεδιασμός, ἐπισυρμός (als Handlung); τὸ σχεδίασμα, αὐτοσχεδίασμα (als Sache). *b*) ὁ στυφελιγμός; ἡ ἐνόχλησις, κάκωσις, ὁ ἐπηρεασμός, ἡ ὕβρις (als Handlung); τὰ πράγματα, ἡ ταλαιπωρία (als Sache). — s. d. f. W.
hudeln *a*) etw.: σχεδιάζειν, αὐτοσχεδιάζειν, ἐπισύρειν τι. *b*) Jmd.: στυφελίζειν τινά; ἐνοχλεῖν τινι u. τινα; πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν τινί; κακοῦν, ταλαιπωρεῖν τινα; ἐπηρεάζειν τινί (τινά, τινός), ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα.
hübsch *a*) v. Pers.: χαρίεις 3.; ἐπίχαρις, ι (*gen.* -ιτος); εὐπρόσωπος, εὐσχήμων 2.; οὐ μεμπτὸς (3.) τὸ εἶδος; auch καλός 3. *b*) v. Sachen: χαρίεις 3., ἡδύς 3., κομψός 3.; εὐπρεπής 2., πρέπων 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2.; ist es = beträchtlich ἀξιόλογος 2., ἱκανός 3.
Hüftbedeckung τὰ παραμηρίδια.
Hüftbein, s. Hüftknochen.
Hüfte τὸ ἰσχίον (auch *pl.*); ἡ ὀσφύς, ύος; τὸ ὑποκώλιον; ὁ μηρός. — die inneren Seiten der H. τὰ παραμήρια u. παραμηριαῖα. — m. herausste-

hender H. ἐξίσχιος 2. — d. H. betreffend ἰσχιαδικός 3.

Hüftgelenk τὸ ἰσχίον.

Hüftknochen τὸ ἰσχίον, τὸ ὑποκώλιον.

Hüftpanzer, s. Hüftbedeckung.

Hüftpfanne τὸ ἰσχίον, ἡ κοτύλη, ἡ κοτυληδών, όνος.

Hüftschmerzen ἡ ἰσχιάς, άδος, ἡ ὀσφυαλγία. — an H. leidend ἰσχιαδικός, ἰσχιακός 3., ὀσφυαλγής 2. — an H. leiden ὀσφυαλγεῖν. — heilsam gegen H. ἰσχιαδικός 3. sp.

Hügel ὁ λόφος, γεώλοφος, γήλοφος, sp. ἡ γεωλοφία; ἡ κολώνη, ὁ κολωνός; ὁ πάγος, ὁ βουνός. — d. Weg auf od. über d. H. ἡ ἐπικόλωνος ὁδός sp.

hügelähnlich, -artig, s. hügelig.

Hügelchen τὸ λοφίδιον.

hügelig λοφώδης 2., sp. γεώλοφος, γήλοφος, βουνοειδής 2.

Hühnchen τὸ ὀρνίθιον.

hühnerartig ὀρνιθοειδής u. ὀρνιθώδης 2.

Hühnerauge ὁ ἧλος.

Hühnerbraten τὰ ὀρνίθεια ὀπτά.

Hühnerei τὸ ὄρνιθος od. ὀρνίθειον ᾠόν.

Hühnerfeder, s. Hahnenfeder.

Hühnerfleisch τὰ ὀρνίθεια (κρέα).

Hühnergeier ὁ ἰκτῖνος.

Hühnerhändler ὁ ὀρνιθοπώλης.

Hühnerhaus, -hof, s. Hühnerstall.

Hühnermist ἡ ὀρνιθεία κόπρος.

Hühnerstall ὁ ὀρνιθών, ῶνος, τὸ ὀρνιθοβοσκεῖον, ὀρνιθοτροφεῖον.

Hühnersteige τὸ ξύλον.

Hühnerzucht ἡ ὀρνιθοτροφία. — H. treiben ὀρνιθοτροφεῖν.

Hühnerzüchter ὁ ὀρνιθοτρόφος.

Hülfe (eig. Hilfe) ἡ βοήθεια, ἐπικουρία, ἐπικούρησις (bes. in Noth u. Bedrängniss); ἡ συμμαχία (im Kriege); ἡ τιμωρία (gegen Unrecht); ἡ ἀρωγή (Schutz, Beistand; selten); ἡ ὠφέλεια, ὠφελία (bes. auch im Kriege); ἡ σωτηρία (Rettung); ἡ ἰατρικὴ ὠφέλεια (ärztliche H.). — ἡ συνεργία, σύλληψις, ὑπουργία, ὑπηρεσία, ὑπηρέτησις (H. bei Vollbringung einer Sache). — τὸ βοήθημα, ἐπικούρημα, ὑπούργημα, ὑπηρέτημα, sp. τὸ συνέργημα (geleistete H.). — Häufig umschr. durch Verba, z. B. m. Jmds. H. βοηθήσαντός τινος, auch σύν τινι, μετά τινος; m. H. der Götter σὺν τοῖς θεοῖς. — H. leisten, s. helfen u. Beistand. — Jmd. zu H. nehmen συνεργὸν ποιεῖσθαί τινα, προσλαμβάνειν τινά, χρῆσθαί τινι (συνεργῷ). — zu H. rufen παρακαλεῖν, ἐπικαλεῖσθαι u. ἐπιβοᾶσθαί τινα. — H. suchen bei Jmd. δεῖσθαι βοηθείας (συμμαχίας u. dgl.) παρά τινος, δεῖσθαί τινος βοηθῆσαι u. dgl. — zu H. kommen βοηθεῖν, ἐπι-, προσ-, παρα-βοηθεῖν; das zu H. Kommen ἡ ἐπι-, παρα-βοήθεια. — H. finden bei Jmd. εὑρίσκεσθαι βοήθειαν (u. dgl.) παρά τινος, τυγχάνειν βοηθείας παρά τινος. — ohne Jmds. H. ἄνευ τινός, οὐδενὸς βοηθοῦντος od. βοηθήσαντος u. dgl., auch αὐτός 3., μόνος 3. — vgl. Hülfsmittel, Hülfstruppen.

Hülfleistung, s. Hilfe.

hülflos ἀβόηθος u. ἀβοήθητος, ἀνεπικούρητος 2., gew. ἄπορος, ἀμήχανος 2., ἔρημος 2. u. 3. — h. Lage ἡ ἀπορία, ἀπορησία, ἀμηχανία, sp. ἀβοηθησία.

Hülflosigkeit, s. hilflose (Lage).

hülfreich βοηθητικός, ἐπικουρικός, ὑπηρετικός 3.; βοηθός, ἐπίκουρος, ὑπουργός 2. (sp. ὑπουργικός 3.). — Jmd. h. Hand bei etw. leisten συμπράττειν τινί τι, συλλαμβάνεσθαι u. συνεπιλαμβάνεσθαί τινί τινος.

hülfsbedürftig ἄπορος 2. od. umschr. δεόμενος (3.) od. ἐνδεὴς (2.) ἐπικουρίας; vgl. hülflos.

Hülfsbedürftigkeit ἡ ἀπορία.

Hülfsheer, Hülfsmacht, s. Hülfstruppen.

Hülfsmittel τὸ βοήθημα, ἐπικούρημα, ὁ πόρος, ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα. — H. gegen etw. τὸ ἐπικούρημά τινος, τὸ φάρμακόν τινος.

Hülfsquelle ὁ πόρος, ἡ ἀφορμή. — H. eröffnen πορίζειν (*M.* sich eröffnen) πόρους. — vgl. Mittel.

Hülfstruppen, -völker τὸ ἐπικουρικόν, ἡ ἐπικουρία, οἱ ἐπίκουροι, οἱ σύμμαχοι, ἡ βοήθεια (auch *pl.*), ἡ βοηθὸς δύναμις.

Hülfsverein ὁ ἔρανος. — e. H. betreffend ἐρανικός 3. — Mitglied eines H. ὁ ἐρανιστής.

Hülle τὸ κάλυμμα, ἐπι-, περι-, προ-κάλυμμα, τὸ ἐπικαλυπτήριον, auch τὸ σκέπασμα, τὸ ἔλυτρον, τὸ κύτος; s. Kleidung. — ohne H. ἀκάλυπτος 2. — in H. u. Fülle ἄφθονος καὶ πολύς, πολὺς καὶ ἄφθονος.

hüllen καλύπτειν, ἐπι-, κατα-, περι-, προ-καλύπτειν, σκεπάζειν τί τινι; vgl. ein-, um-, verhüllen.

Hülse τὸ κέλυφος, *dem.* τὸ κελύφιον; τὸ κελύφανον; τὸ λέπος, λέπισμα, λέπυρον, *dem.* λεπύριον), ὁ λοβός, ἡ κάλυξ, κος, ὁ κύτταρος (τὸ κύτταρον; τὸ ἔλυτρον; ἡ περιοχή. — aus e. H. bestehend λεπυριώδης 2. — m. Samen in e. H. ἐλλοβοσπέρματος 2.

hülsenartig λεπυρώδης, κελυφανώδης 2.

Hülsenfrucht, -früchte τὰ χέδροπα (selten οἱ χέδροπες m. u. ohne καρποί), τὸ ὄσπριον (gew. *pl.*, bes. Bohnen), τὰ ἔλλοβα. — m. H. ἐλλοβόκαρπος 2. — nach Art der H. ἐλλοβώδης, χεδροπώδης 2. — H. essen ὀσπριοφαγεῖν.

Hündchen τὸ κυνάριον, κυνίδιον, σκυλάκιον.

Hündin ἡ κύων, κυνός; junge H. ἡ σκύλαξ, κος, ἡ κυνίσκη.

hündisch κυνικός 3. (vereinzelt *comp.* κυντερώτερος, *sup.* κυντατώτατος u. κυντότατος 3.), κυνοειδής 2.; σκυλακώδης 2.; *adv.* κυνηδόν, κυνιστί. — das h. Wesen τὸ σκυλακῶδες.

hüpfen σκιρτᾶν, πηδᾶν, ἅλλεσθαι; vor Freude ἀγάλλεσθαι. — hin u. her h. διασκιρτᾶν. — über etw. h. ὑπερπηδᾶν τι. — hüpfend πηδητικός 3.

Hüpfen, das, ἡ σκίρτησις, τὸ σκίρτημα; ἡ πήδησις, τὸ πήδημα; τὸ ἅλμα; ἡ ἅλσις (das H. des Herzens). — zum H. geneigt σκιρτητικός 3.

Hürchen τὸ πορνίδιον.

Hürde τὸ αὔλιον, ἡ εἱρκτή, ὁ σηκός.

hüsteln ὑποβήττειν.

Hütchen τὸ πιλίδιον, ὁ πιλίσκος (v. Filz).

hüten φυλάττειν, προφυλάττειν, τηρεῖν, δια-, ἐπι-, παρα-τηρεῖν; φρουρεῖν (bewachen). — d. Haus h. οἰκουρεῖν (nicht ausgehen). — d. Bett h. κλινοπετῆ od. κλινήρη εἶναι. — d. Vieh h., s. weiden. — sich h. vor etw. od. Jmd. φυλάττεσθαί τι u. τινα, ἀπό τινος, auch m. f. μή, ὅπως μή (m. *fut.*), ὡς u. ὥστε (m. *inf.*), εὐλαβεῖσθαί (*DP.*) τι u. τινα, auch m. f. μή, od. m. *inf.* (auch m. μή), προφυλάττεσθαί τι, φυλακὴν ποιεῖσθαί τινος, φυλακὴν ποιεῖσθαι od. ἔχειν περί τι u. τινα. — sich auf's sorgfältigste h. ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιεῖσθαι. — sich nicht h. ἀφυλακτεῖν.

Hüten, das, ἡ φυλακή, τήρησις, sp. ἐπιτήρησις, φρουρά; d. H. d. Viehes, s. Weiden. — das sich H. ἡ φυλακή, εὐλάβεια, vgl. Vorsicht.

Hüter ὁ φύλαξ, κος, ὁ φρουρός, od. *part.*, s. hüten. — H. e. Herde ὁ ποιμήν, ένος. — ohne H. ἀφύλακτος 2.

Hüterin ἡ φύλαξ, κος.

Hüttchen τὸ καλύβιον, κλίσιον, σκηνίδιον.

Hütte ἡ καλύβη, ἡ σκηνή, ἡ σκηνίς, ίδος, auch τὸ αὔλιον; τὸ γέρρον (aus Reisig geflochten); τὸ στεγνόν; kleine, elende H. τὸ κλίσιον. — in e. H. wohnen σκηνεῖν, auch σκηνᾶν od. σκηνοῦν (u. *M.*); in e. H. wohnend ὁ καλυβίτης, σκηνίτης. — e. H. aufschlagen od. bauen σκηνοπηγεῖν, σκηνοποιεῖν (dazu ἡ σκηνοπηγία, σκηνοποιία), sp. σκηνοῦν σκηνήν; sich e. H. bauen σκηνᾶσθαι καλύβην,

σκηνοποιεῖσθαι, sp. καλυβοποιεῖσθαι. — als Ort, wo Metalle verarbeitet werden: τὸ μεταλλουργεῖον.

Hüttenwerk, s. Hütte a. E.

Huf ἡ ὁπλή (d. ungespaltene H.); ἡ χηλή (d. gespaltene H.); ὁ ὄνυξ, χος (in beiderlei Sinne). — m. ungespaltenem H. ὁ, ἡ μῶνυξ, υχος, sp. μονώνυξ u. μονώνυχος 2. — m. gespaltenem H. δίχηλος 2.

Hufe τὸ πλέθρον (als Flächenmass); οἱ ἀγροί, τὸ χωρίον (Landbesitz).

Hufeisen, etwa τὸ σιδήριον τὸ τοῖς ἵπποιν ποσὶν ὑποδεδεμένον; τὸ σεληναῖον (sp.; mondförmiges H.). [ἡ πέτασος.

Huflattich τὸ βηχίον. — d. breite Blatt desselben

Hufschlag ὁ (τῶν ὁπλῶν) κτύπος, ὁ τύπος.

Huhn ἡ ὄρνις, ιθος; vgl. Hahn, Henne.

hui; im h., s. im Augenblick.

Huld ἡ χάρις ιτος, ἡ εὔνοια, ἡ εὐμένεια.

Hulgöttin ἡ Χάρις, ιτος.

huldigen *a*) einem Fürsten: τὰ πιστὰ διδόναι τινί (d. Eid als Unterthan leisten); προσκυνεῖν τινα (fussfällig verehren). *b*) allg. θεραπεύειν, τιμᾶν, σέβειν (u. *DP.*) τινά u. τι; der Schönheit h. λατρεύειν τῷ κάλλει; der Tugend h. ἀσκεῖν ἀρετήν.

Huldigung ἡ προσκύνησις; ἡ θεραπεία, τιμή, λατρεία, sonst durch Verba.

huldreich, huldvoll εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., φιλόφρων 2.; ἵλεως, ων.

human φιλάνθρωπος, εὔκολος 2., καλὸς κἀγαθός 3.; εὖ πεπαιδευμένος 3., εὐπαίδευτος 2. — sich h. gegen Jmd. benehmen φιλανθρωπεύεσθαι πρός τινα, sp. φιλανθρωπεῖν τινα; φιλανθρώπως προσφέρεσθαι (*P.*) od. χρῆσθαί τινι, φιλανθρώπως διακεῖσθαι πρός τινα.

Humanität ἡ φιλανθρωπία, εὐκολία.

Hummel ὁ (ἡ) βομβυλιός.

Hummer, s. Meerkrebs.

Humor, s. Witz.

humoristisch, s. witzig.

Humpen ὁ λαβρώνιος, τὸ λαβρώνιον.

Hund ὁ (ἡ) κύων, κυνός (als allg. Gattungsbegriff gew. *fem.*). — junger H. ὁ, ἡ σκύλαξ, ακος, ὁ κυνίσκος, vgl. Hündchen. — H. halten κύνας τρέφειν, sp. κυνοτροφεῖν, κυνοκομεῖν; der Hunde hält κυνοτρόφος 2. — H. sich begatten lassen, H. ziehen σκυλακεύειν, Zucht der H. ἡ σκυλακεία. — H. auf Jmd. hetzen κύνας ἐπαφιέναι τινί; m. H. jagen od. hetzen κυνοδρομεῖν; d. Jagen od. Hetzen m. H. ἡ κυνοδρομία. — e. böser H. κύων χαλεπός, bissiger H. κύων δηκτικός. — v. e. H. gebissen κυνόδηκτος, sp. κυνόπληκτος 2., v. H. gefressen κυνόβρωτος 2. — sprichw. auf d. H. kommen εἰς τὰς ἐσχάτας ἀπορίας καταστῆναι. — Leitseil für H., τὸ κυνοῦχιον; ὁ κυνόδεσμος sp. — d. H. betreffend, vom H. κύνειος 3. u. 2.

hundeartig κυνοειδής (κυνώδης), σκυλακώδης 2.; *adv.* κυνηδόν, κυνιστί.

Hundefell ἡ κυνῆ; τὸ κύνειον δέρμα. — e. Ranzen v. H. ὁ κυνοῦχος.

Hundefleisch τὰ κύνεια (sc. κρέα); τὰ σκυλάκεια (v. jungen Hunden). — H. essen κυνοφαγεῖν sp.

Hundeführer ὁ κυναγωγός.

Hundegebell ὁ κυνῶν ὑλαγμός.

Hundehalsband ὁ κλῳός.

Hundelauch τὸ κυνόπρασον.

Hundelaus ὁ κρότων, ωνος, ὁ κυνοραϊστής. [ζῆν.

Hundeleben, das; „e. H. führen" etwa: λαγὼ βίον

hundert ἑκατόν (als Ziffer ρ'). — d. Zahl h. ἡ ἑκατοντάς, άδος, ἡ ἑκατοστύς, ύος. — h. Jahr alt ὁ ἑκατοντούτης (*fem.* -τοῦτις, ιδος). — Zeit v. h. Jahren ἡ ἑκατονταετηρίς, ίδος, sp. ἡ ἑκατονταετία. — Anführer v. h. Mann ὁ ἑκατοντάρχης, ἑκατόνταρχος (sein Amt ἡ ἑκατονταρχία, auch = e. Anzahl v. h. Mann); e. Anführer v. h. Mann sein ἑκατονταρχεῖν. — v. h. Talenten, Drachmen, Ellen, Klaftern ἑκατοντάλαντος, ἑκατοντάδραχμος 2., ἑκατοντάπηχυς, υ, ἑκατοντόργυιος 2. — Summe v. h. Talenten ἡ ἑκατονταλαντία. — m. h. Ruderbänken ἑκατόντορος 2.

hundertarmig ὁ, ἡ ἑκατόγχειρ, -χειρος.

hundertblätterig ἑκατοντάφυλλος 2.

hunderterlei μυρίοι 3., od. durch παντοῖος, παντοδαπός 3.

hundertfach, -fältig ἑκατονταπλασίων 2. — h. Mass gebend ἑκατοντάχους 2.

hundertfüssig ὁ, ἡ ἑκατόμπους, -ποδος.

hunderthändig, s. hundertarmig.

hundertjährig ὁ ἑκατοντούτης (*fem.* -τοῦτις, ιδος) od. ἑκατὸν ἐτῶν (100 Jahr alt od. dauernd); δι' ἑκατοστοῦ ἐνιαυτοῦ (alle 100 Jahre geschehend).

hundertköpfig ἑκατογκέφαλος 2.

hundertmal ἑκατοντάκις; h. so viel ἑκατονταπλασίων 2.

hundertste ἑκατοστός 3.

hunderttausend δεκακισμύριοι 3., αἱ δέκα μυριάδες, αἱ ἑκατὸν χιλιάδες.

Hundestall ὁ τῶν κυνῶν σηκός.

Hundezüchter ὁ σκυλακευτής sp.; od. ὁ σκυλακεύων. [κεύειν.

Hundezucht ἡ σκυλακεία. — H. treiben σκυλα-

Hundsbiss τὸ κυνὸς δῆγμα.

Hundsfott ὁ συκομάμμας; ὁ κάκιστος (δειλότατος) ἄνθρωπος. [μορφος 2.

Hundsgestalt ἡ κυνὸς μορφή. — m. e. H. κυνό-

Hundshaar ἡ κυνὸς θρίξ, ἡ κυνεία θρίξ; poet. ἡ κυνάς, άδος.

Hundskopf ἡ κυνὸς κεφαλή. — m. e. H. κυνοκέφαλος, κυνοπρόσωπος 2.

Hundsstern ὁ Σείριος, τὸ ἄστρον; poet. ἡ μαῖρα, sp. τὸ κύναστρον, auch ἡ κύων, κυνός in d. Redensarten: περὶ (ὑπὸ) κύνα, ἐπὶ κυνί (zur Zeit des H.). — v. H. getroffen ὁ, ἡ ἀστροβλής, ῆτος, ἀστρόβλητος 2. — v. H. getroffen werden ἀστροβολεῖσθαι *P.*

Hundstage αἱ κυνάδες ἡμέραι, ἡ ὀπώρα; in den H. περὶ (ὑπὸ) κύνα, ἐπὶ κυνί.

Hundsveilchen τὸ ἄγριον ἴον.

Hundswuth ἡ λύττα. — d. H. haben λυττᾶν.

Hundszahn ὁ κυνόδους, -οντος.

Hundszunge (e. Kraut) τὸ κυνόγλωττον.

Hunger ἡ σίτου od. τροφῆς ὄρεξις (ἐπιθυμία, Appetit, w. s.); ἡ πεῖνα, ὁ (selten ἡ) λιμός (heftiger H., Hungersnoth); sp. τὸ πειναλέον. — H. haben nach etw. ἐπιθυμεῖν τινος, πεινῆν τινος (auch übtr.), λιμώττειν sp. (λιμαίνειν Hdt.), λιμῷ κατέχεσθαι od. πιέζεσθαι (*P.*), λιμῷ συνεῖναι. — durch H. tödten ἀποκτείνειν λιμῷ, λιμοκτονεῖν; das Tödten durch H. ἡ λιμοκτονία. — Hungers sterben ἀποθνήσκειν (ἀπόλλυσθαι) λιμῷ od. ὑπὸ λιμοῦ; freiwillig H. sterben ἀποκαρτερεῖν; H. sterben lassen περιορᾶν τινα ἀποθνήσκοντα od. ἀπολλύμενον λιμῷ. — H. leiden lassen, durch H. peinigen λιμαγχεῖν u. λιμαγχονεῖν. — H. erregen λιμὸν ἐμποιεῖν τινι. — H. erfasst mich λιμὸς καταλαμβάνει od. κατέχει με; ἔχομαι (*P.*) λιμῷ. — H. u. Durst leiden ἄσιτον καὶ ἄποτον εἶναι, d. ganzen Tag H. u. Durst leiden ἄσιτον καὶ ἄποτον διημερεύειν. — es stösst mir vor H. auf λιμώδες ἐρυγγάνω od. ἀναφθέγγομαι. — vgl. Heisshunger.

hungerig πεινῶν 3., sp. πειναλέος 3.; ἄσιτος 2. — λιμαγχικός 3., ἔκλιμος 2. (abgehungert). — h. sein, s. Hunger haben.

Hungerkrätze ὁ λιμόψωρος, ἡ λιμοψώρα.

Hungerkur ἡ λιμοκτονία, sp. λιμαγχία.

Hungerleider ὁ πεινητικός; ὁ λιμός; ὁ κεστρεύς, sp. ὁ λιμοκίμβιξ, κος; nach Art eines H. λιμώδης 2.

hungern *a*) Hunger haben, s. Hunger. — 2) sich der Speise enthalten: ἀσιτεῖν; vgl. fasten. — h. lassen, s. Hunger leiden lassen. — sich zu Tode h. ἀποκαρτερεῖν.

Hungern, das, *a*) = Hunger, w. s. *b*) das Nichtessen: ἡ ἀσιτία, κεναγγία, λιμοκτονία, sp. λιμαγχία; vgl. Fasten.

Hungersnoth ἡ πεῖνα, ὁ (selten ἡ) λιμός. — drückende H. λιμὸς ἰσχυρός. — es ist H. in e. Lande λιμὸς κατέχει χώραν. — in H. sein πιέζεσθαι (*P.*) λιμῷ, συνεῖναι λιμῷ.

Hungertod τὸ ὑπὸ λιμοῦ ἀποθανεῖν, ἡ ὑπὸ λιμοῦ φθορά (gezwungener H.); ἡ ἀποκαρτέρησις (freiwilliger H.; nicht belegt). — d. H. sterben ἀποθνήσκειν (ἀπόλλυσθαι) λιμῷ od. ὑπὸ λιμοῦ (gezwungen), ἀποκαρτερεῖν (freiwillig).

Hure ἡ πόρνη (auch γυνὴ od. ἄνθρωπος πόρνη), πορνεύτρια (*dem.* τὸ πορνίδιον); ἡ κασαλβάς, άδος (κασαύρα u. κασαυράς, άδος), ἡ λαικάστρια (λαικάς, άδος), sp. ἡ δημοσία παιδίσκη, ἡ ἐργάσιμος γυνή (sämmtl. feile Dirne); ἡ πεζὴ ἑταίρα, ἡ χαμαιτύπη, sp. ἡ τριοδῖτις σοβάς, άδος (gemeine H., Gassenhure); vgl. Buhlerin. — zur H. machen καταπορνεύειν (λαικάζειν); das zur H. Machen ἡ καταπόρνευσις. — sich zur H. hergeben καταπορνεύεσθαι (*P.*); χαμαιτυπεῖν sp. — m. H. verkehrend πορνοκόπος 2.

huren πορνεύειν; λαικάζειν (gew. *M.*; allg., v. Männern u. Weibern); ἐργάζεσθαι σώματι od. ἀφ' ὥρας (v. feilen Dirnen); vgl. buhlen.

Hurenhandwerk ἡ (τῷ σώματι) ἐργασία.

Hurenhaus τὸ πορνεῖον, ἐργαστήριον, κασαύριον, κλίσιον, οἴκημα; τὸ χαμαιτυπεῖον (gemeines H.). — e. H. halten πορνοβοσκεῖν; vgl. Hurenwirthschaft.

Hurenlohn ἡ (ἀπὸ τοῦ σώματος) ἐργασία, τὸ μίσθωμα; sp. ἡ ἐμπολή.

Hurenmensch ἡ πόρνη ἄνθρωπος.

Hurensteuer τὸ πορνικὸν τέλος; d. Pächter ders. in Athen ὁ πορνοτελώνης.

Hurenwirth ὁ πορνοβοσκός.

Hurenwirthschaft ἡ πορνοβοσκία. — H. treiben προνοβοσκεῖν.

Hurer ὁ πόρνος, λαικαστής; (der Andere zur Unzucht missbraucht), vgl. Buhler; ὁ πόρνος, χαμαιτύπος (der sich selbst missbrauchen lässt).

Hurerei ἡ πορνεία, vgl. Buhlerei. — H. treiben, s. huren. — zur H. verführen od. bestimmen καταπορνεύειν (λαικάζειν); sich zur H. hergeben καταπορνεύεσθαι (*P.*); sp. χαμαιτυπεῖν. — v. H. leben μισθαρνεῖν τῷ σώματι.

hurerisch πορνικός 3. — sich h. betragen κασαλβάζειν.

Hurkind ὁ νόθος παῖς, ἡ νόθη παῖς.

Hurrah (als Schlachtruf) ἀλαλά, ἐλελεῦ; (als Freudenruf beim Grusse od. bei Beglückwünschung) τήνελλα; (als Ruf der Matrosen) ῥυππαπαί.

hurtig ἐλαφρός, ταχύς, κοῦφος, ὑγρός 3. — hurtig! ἄνυε (ἄνυσον; οὐκ ἀνύσεις;), σπούδασον, ἀλλ' ἄγε. — h. öffne ἄνυσον ἀνοίγων od. ἀνύσας ἄνοιγε; auch ἄγε ἄνοιγε.

Hurtigkeit ἡ ἐλαφρότης, ταχυτής (-ῆτος), κουφότης, ὑγρότης.

husch! σοῦ, σίττα.

husten 1) *intr.* βήττειν; e. wenig h. ὑποβήττειν. — 2) *tr.* s. aushusten.

Husten ἡ (ὁ) βήξ, βηχός; τὸ βηχίον (kurzer, trockener H.). — m. H. geplagt βηχικός 3. — Mittel gegen H. φάρμακον βηχικόν.

hustenartig βηχώδης 2.

Hut ὁ πῖλος (e. Kappe v. Filz mit e. schmalen Krämpe od. ganz ohne Krämpe), ὁ πέτασος (flacher Filzhut, m. kleinem Hutkopfe u. breiter Krämpe), ebenso ἡ καυσία (tellerartig, m. sehr breiter Krämpe, in Makedonien gebräuchlich). — kleiner H. τὸ πιλίδιον, sp. ὁ πιλίσκος. — Jmd. d. H. aufsetzen περιτιθέναι τινὶ τὸν πῖλον (sich aufsetzen *M.*). — d. H. abnehmen περιαιρεῖσθαι τὸν πῖλον. — e. H. tragen πιλοφορεῖν.

Hut, s. Hüten. — auf d. H. sein = sich hüten. — der nicht auf seiner H. ist ἀφύλακτος, ἄφρακτος 2.

hutförmig πετασώδης 2.

Hutkrempe, etwa τὸ τοῦ πίλου κράσπεδον.

Hutmachen, das, ἡ πιλοποιία. — zum H. gehörig πιλοποιητικός u. πιλοποιικός 3.

Hutmacher ὁ πιλοποιός.

Hyacinth ἡ ὑάκινθος; ἡ ὑαλοειδὴς λίθος (?).

Hyacinthe ὁ u. ἡ ὑάκινθος (obwol es nicht sicher ist, dass die Alten dieselbe Blume, wie wir, mit diesem Namen bezeichnet haben). — der H. ähneln ὑακινθίζειν.

hyacinthfarbig ὑακίνθινος 3., ὑακινθινοβαφής 2.

Hyäne ἡ ὕαινα, ὁ γλάνος, ὁ κροκόττας, κροκούττας.

Hyder ἡ ὕδρα, ὁ ὕδρος.

Hydraulik ἡ ὑδραυλική.

hydraulisch ὑδραυλικός 3.

Hymne ὁ ὕμνος, ἡ ᾠδή, poet. u. sp. ἡ ὑμνῳδία. — H. singen ὑμνῳδεῖν, auf e. Gott ὑμνεῖν (sp. καθυμνεῖν) θεόν.

Hyperbel ἡ ὑπερβολή (im Ausdrucke u. auch als mathematische Figur); ἡ τομὴ κώνου ἀμβλυγωνίου (als mathem. Figur). — in od. mit H. εἰς ὑπερβολήν (-λάς), καθ' od. πρὸς ὑπερβολήν, ὑπερβολῇ, ὑπερβολικῶς.

hyperbolisch ὑπερβολικός 3.

Hypochondrie ἡ τῶν ὑποχονδρίων νόσος. — an H. leidend, s. d. f. W.

hypochondrisch ὑποχονδριακός 3.

Hypotenuse ἡ ὑποτείνουσα (m. u. ohne πλευρά).

Hypothek ἡ ὑποθήκη, τὸ ἀποτίμημα. — e. H. geben, als H. bestellen ὑποτιθέναι od. ἀποτιμᾶν τι; das Bestellen einer H. ἡ ἀποτίμησις. — sich als H. geben lassen ὑποτίθεσθαι od. ἀποτιμᾶσθαί τι, für etw. τινός, z. B. e. Gut sich als H. für d. Mitgift geben lassen ἀποτιμᾶσθαι τὸ χωρίον τῆς προικός, auch πρός τι, z. B. sich e. H. für 10 Minen auf d. Haus geben lassen ἀποτιμᾶσθαι τὴν οἰκίαν πρὸς δέκα μνᾶς. — als H. dienen ἀποτιμᾶσθαι *P.* — auf d. zweite H. leihen ἐπιδανείζειν ἐπί τινι. — auf zweite H. e. Kapital aufnehmen ἐπιδανείζεσθαι ἐπί τινι.

Hypothese ἡ ὑπόθεσις; sp. ὁ ὑποθετικός (m. u. ohne λόγος od. τρόπος).

hypothetisch ὑποθετικός 3., ἐξ ὑποθέσεως.

Hysterie τὰ ὑστερικὰ πάθη. — an d. H. leidend, s. d. f. W.

hysterisch ὑστερικός 3.

I J

I Ἰ, ἰ, τὸ ἰῶτα (*indecl.*) (nur Vocal = dem Deutschen „i", nie als Consonant auszusprechen).

i (ih) als Ausruf der Verwunderung: βαβαί, βαβαιάξ, ἰού; bei Aufmunterungen εἶα δή, ἴθι δή.

ja 1) in e. Antwort, wo man etw. zugesteht: ναί, ναίχι; u. stärker, wie unser „ja wol, ja freilich" πάνυ, πάνυ γε, πάνυ μὲν οὖν, μάλα γε, καὶ μάλα, μάλιστά γε, παντάπασί γε, παντάπασι μὲν οὖν, πάντων μάλιστα, κομιδῇ μὲν οὖν, σφόδρα γε; auch πῶς δ' οὔ; πῶς γὰρ οὔ; Häufig gebraucht man im Griech. auch andere Wendungen, wie: φημί, συγχωρῶ (schwächer φαίνεται, ἔοικεν), ἔστιν οὕτως od. bloss οὕτως, ἔστι ταῦτα, ἀληθῆ, stärker ἀληθέστατα, πολλὴ ἀνάγκη, od. man wiederholt dasjenige Wort des Fragesatzes, auf welchem d. Nachdruck liegt, z. B. Behauptest nicht auch du, dass es sich gebühre den Vorgesetzten zu gehorchen? Ja! Οὐ καὶ σὺ φῂς πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι δίκαιον εἶναι; φημὶ δῆτα od. ἔγωγε; werden wir nicht dies als d. Aufgabe von Jenem annehmen? Ja! Ἆρ' οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; θήσομεν μὲν οὖν; Ist dies gesagt worden? Ja! Ἆρα τοῦτο εἴρηται; εἴρηται (γάρ). — ja, ja! εἶεν. — ja sagen φάναι, κατα-, συμ-φάναι; etw. m. ja beantworten, s. bejahen; zu etw. ja sagen συμφάναι, κατανεύειν τι od. m. *inf.*; ἐπαινεῖν τι. — 2) als Partikel der Steigerung: καί, καὶ μήν; wenn ja εἰ ἄρα; als Partikel der Hervorhebung od. Bekräftigung: ἀλλά (bei einem Einwande, z. B. ich bin ja viel zu alt ἀλλ' ἔγωγε πολλῷ ἔτι πρεσβύτερός εἰμι); δή, δήπου (z. B. das ist ja eine allbekannte Geschichte πολυθρύλητα δὴ ταῦτα); γέ (*encl.*; z. B. ja das ist e. grosse Schwierigkeit χαλεπόν γε τοῦτο); γάρ (wenn man bei e. Behauptung d. Zustimmung eines Anderen voraussetzt, z. B. du weisst es ja οἶσθα γάρ); aber ... ja ἀλλὰ ... γάρ, z. B. aber man darf ja nicht das, was man als Wahrheit erkennt, preisgeben ἀλλὰ γὰρ τὸ δοκοῦν ἀληθὲς οὐ χρὴ προδιδόναι. — Bei Imperativen durch δή, z. B. sei ja auf deiner Hut φύλαξαι δή; thue das ja μὴ ἄλλως ποίει; ja nicht μὴ σύ γε, μὴ δῆτα, μηδαμῶς, auch οὐ μή m. *conj.*, z. B. thue das ja nicht οὐ μὴ ποιήσῃς ταῦτα.

jach, s. jäh, hastig.

Jacht, Jachtschiff ὁ κέλης, ητος, *dem.* τὸ κελήτιον; ὁ ἐπακτροκέλης, ητος, ἡ ἐπακτρίς, ίδος (bes. für Seeräuber).

Jacke, etwa ὁ χιτωνίσκος, τὸ χιτώνιον.

Jäger ὁ θηρευτής, θηρατής; ὁ κυνηγέτης, κυνηγός, auch κυνηγετικός (v. denen, welche d. Jagd als Geschäft betreiben); auch durch d. *part.* v. jagen, w. s. — als Soldat ὁ ψιλός, ἀκροβολιστής, auch ὁ τοξότης, ἀκοντιστής; ὁ ἱπποτοξότης (reitender J.).

Jägerbursche ὁ τοῦ κυνηγέτου (κυνηγοῦ) ὑπηρέ[της.

Jägerei 1) als Beschäftigung: ἡ κυνηγετική, κυνηγεσία, θηρευτική; sp. τὸ κυνήγιον. — Schrift über J. ὁ κυνηγετικός (*sc.* λόγος). — 2) d. sämmtlichen Jäger: τὸ κυνηγέσιον, sp. κυνήγιον; auch οἱ κυνηγέται, κυνηγοί.

Jägergarn τὸ θήρατρον, τὸ δίκτυον, τὸ πλέγμα.

Jägerhaus ἡ θηρευτικὴ σκηνή; ἡ θηρευτοῦ οἰ[κία.

Jägerhorn τὸ κυνηγετικὸν κέρας.

Jägerin ἡ κυνηγός; sp. ἡ κυνηγέτις, ιδος, ἡ θηρεύτρια.

jägerisch θηρατικός, θηρευτικός, κυνηγετικός 3.

Jägerkleid ἡ κυνηγετικὴ στολή.

Jägerkorps τὸ κυνηγέσιον; οἱ κυνηγέται, κυνηγοί. — (v. Soldaten) οἱ ψιλοί, οἱ ἀκροβολισταί; οἱ τοξόται, οἱ ἀκοντισταί; reitendes J. οἱ ἱπποτοξόται.

Jägerkunst ἡ θηρευτική, τὸ θηρευτικόν, ἡ κυ[νηγετική.

Jägerleben ὁ θηρευτικὸς βίος.

Jägermässig θηρατικός, κυνηγετικός 3.

Jägermeister ὁ τῶν κυνηγῶν (κυνηγετῶν) ἐπι[στάτης.

Jägermesser, s. Jagdmesser.

Jägerspiess, s. Jagdspiess.

Jägerzeug τὰ θηρατικὰ σκεύη, ἡ θηρατικὴ παρασκευή, τὰ θήρατρα.

jäh 1) hastig: προπετής 2.; plötzlich αἰφνίδιος, ἐξαιφνίδιος 2., ὁ, ἡ, τὸ ἐξαίφνης od. παραυτίκα. — 2) abschüssig: ἀπόκρημνος, ἀπότομος 2., κρημνώδης 2.; ὁ, ἡ ἀπορρώξ, ῶγος; καταφερής, κατάντης 2.; auch πρανής 2. — j. Abhang ὁ κρημνός, τὸ πρανές, τὸ κάταντες.

Jähe 1) Hastigkeit: ἡ προπέτεια, τὸ προπετές. — 2) Abschüssigkeit: τὸ ἀπόκρημνον u. ä. Neutra, vgl. „jäh" 2), auch in der Bdtg. „jäher Abhang" ὁ κρημνός.

jählings 1) hastig: προπετῶς; plötzlich, w. s. — 2) steil: κάταντα (poet. u. sp.); gew. durch d. *adj.* unter „jäh" 2), z. B. d. Terrain geht j. abwärts ἀπόκρημνόν ἐστι τὸ χωρίον.

jährig 1) ein Jahr alt: ἐνιαύσιος 2. u. 3. (selten ἐνιαυσιαῖος 3.); ἔτειος 3.; ἐνάενος 2.; auch umschr. ἐν ἔτος ἔχων od. ἄγων 3.; auch περυσινός 3.; j. Wein ὁ περυσίας sp. — 2) ein Jahr dauernd: ἐνιαύσιος 2. u. 3., ἐτήσιος 2. (sp. 3.), ἐπέτειος 2.

jährlich ἐνιαύσιος 2. u. 3., ἔτειος 3., ἐπέτειος 2. (selten 3.), selten ἐτήσιος 2. (sp. 3.), poet. u. sp. ἐπετήσιος 2.; auch umschr. ὁ, ἡ, τὸ κατ' ἐνιαυτόν od. κατ' ἔτος. — *adv.* κατ' ἐνιαυτόν, κατ' ἔτος, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν od. ἔτος, τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἑκάστου ἐνιαυτοῦ, δι' ἔτους. — j. tragen ἐπετειοφορεῖν, j. tragend ἐπετειοφόρος 2., j. frisches Laub treibend ἐπετειόφυλλος 2., j. Frucht tragend ἐπετειόκαρπος 2., j. e. neuen Stengel treibend ἐπετειόκαυλος 2.

Jährling ὁ, ἡ ἐνιαύσιος (ἐνάενος).

Jähzorn ἡ ἀκραχολία, ἡ ὀξυθυμία, τὸ ὀξύθυμον; ἡ ὀξύτης; ἡ ὀργιλότης; sp. ἡ ὀξυχολία; selten ἡ δυσοργησία u. δυσοργία.

jähzornig ἀκράχολος, ὀξύθυμος 2. (sp. ὁ ὀξυθυμίας), ὀξύς 3. (εἰς ὀργήν), ὀργίλος 3.; sp. ὀξύχολος 2., selten δυσόργητος u. δύσοργος 2. — j. sein ἀκραχολεῖν, ὀξυθυμεῖν (gew. *DP.*), ὀργίλως ἔχειν.

jämmerlich 1) wehklagend, w. s. — 2) zu bejammern, Erbarmen erregend: ὀδυρτός 3., ἐλεεινός, οἰκτρός 3.; s. elend, unglücklich. — 3) im hohen Grade, übermässig (v. Leiden, einer schlimmen Lage): δεινός 3., auch περιττός 3. — j. klagen δεινὸν ποιεῖσθαι (selten ποιεῖν), δεινοπαθεῖν, δεινὰ παθεῖν, δεινολογεῖσθαι. — 4) schlecht, unbrauchbar, w. s.

Jämmerlichkeit 1) Kläglichkeit: τὸ ἐλεεινόν, sp. ἡ ἐλεεινότης; vgl. Elend, Unglück. — 2) hoher Grad, Uebermass (v. Leiden, e. schlimmen Lage): ἡ δεινότης, περιττότης. — 3) Schlechtigkeit, w. s.

jäten βοτανίζειν, ποάζειν, sp. ποηλογεῖν. — das J. ὁ ποασμός, sp. βοτανισμός.

Jagd ἡ θήρα, θήρευσις, τὸ θηρᾶν, τὸ θήρευμα (*pl.*) (eig. u. übtr.); ἡ κυνηγία, sp. κυνηγεσία

(d. förmliche Jagen m. Hunden; als Sache τὸ κυνηγέσιον (gew. *pl.*), sp. τὸ κυνήγιον). — zur J. gehörig θηρατικός, θηρευτικός, κυνηγετικός 3. (auch „in d. J. erfahren, Liebhaber der J.). — auf der J. ἐν τῇ θήρᾳ od. durch d. *part.* θηρῶν, θηρεύων (θηρώμενος, θηρευόμενος) 3. — auf der J. sein θηρᾶν u. θηρεύειν (auch *M.*), κυνηγετεῖν, κυνηγεῖν. — auf d. J. gehen od. ausziehen ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν. — auf d. J. gehen lassen ἐκπέμπειν ἐπὶ τὴν θήραν. — e. J. veranstalten θήραν ποιεῖν; e. J. halten θήραν ποιεῖσθαι. — an der J. Theil nehmen συνθηρᾶν, συνθηρεύειν (u. *M.*), συγκυνηγεῖν, συγκυνηγετεῖν. — auf der J. fangen ἀγρεύειν. — J. auf etw. machen, s. jagen. — gute (glückliche) J. ἡ εὐθηρία, εὐαγρία sp.; schlechte (unglückliche) J. ἡ ἀθηρία sp. — auch = Jagdkunst, Jagdrecht, [w. s.

jagdbar θηράσιμος 2.

Jagdbeute τὸ κυνηγέσιον; ἡ ἄγρα, τὸ ἄγρευμα; poet. u. sp. τὸ θήραμα, τὸ θήρευμα.

Jagdbezirk τὸ κυνηγέσιον.

Jagdfest (der Artemis) τὰ ἐλαφηβόλια.

Jagdfreund, s. Jagdliebhaber.

Jagdgefährte ὁ σύνθηρος, συνθηρατής, συνθηρευτής, ὁ συνθηρῶν, συνθηρεύων (συνθηρευόμενος), ὁ συγκυνηγέτης, συγκυνηγός, συγκυνηγῶν, συγκυνηγετῶν (v. Jmd. τινί).

Jagdgefolge οἱ συνθηρῶντες (συνθηρεύοντες od. συνθηρευόμενοι); οἱ ἀκολουθοῦντες ἐπὶ τὴν θήραν; vgl. Jagdzug.

Jagdgenosse, s. Jagdgefährte.

Jagdgeräthe, s. Jägerzeug.

jagdgerecht, s. jägermässig.

Jagdgerechtigkeit, s. Jagdrecht.

Jagdgöttin ἡ Ἄρτεμις, ιδος.

Jagdhaus, s. Jägerhaus.

Jagdhorn, s. Jägerhorn.

Jagdhund ἡ θηρευτικὴ (θηρατικὴ) κύων; ὁ θηρευτὴς κύων; sp. ἡ θηρεύτρια κύων.

Jagdkleid, s. Jägerkleid.

jagdkundig θηρευτικός, θηρατικός, κυνηγετικός 3.

Jagdkunst, s. Jägerkunst.

Jagdliebhaber ὁ φιλόθηρος, φιλοκυνηγέτης, sp. φιλοκύνηγος; auch ὁ κυνηγετικός. — J. sein φιλοθηρεῖν sp.

Jagdliebhaberei ἡ φιλοθηρία, sp. φιλοκυνηγία.

Jagdlust, s. Jagdliebhaberei.

jagdlustig θηρατικός, κυνηγετικός 3.; vgl. Jagdliebhaber.

Jagdmesser ἡ κοπίς, ίδος.

Jagdnetz, s. Jägergarn.

Jagdpartie ἡ κυνηγία, sp. τὸ κυνήγιον.

Jagdpferd ὁ κυνηγετικὸς ἵππος.

Jagdrecht ἡ τοῦ θηρᾶν ἐξουσία.

Jagdrevier, s. Jagdbezirk.

Jagdspiess τὸ ἀκόντιον, τὸ προβόλιον, selten ὁ πρόβολος, τὸ σίγυνον.

Jagdstück τὸ κυνηγέσιον.

Jagdtasche ἡ κυνηγετικὴ πήρα.

Jagdvergnügen ἡ ἐκ τῆς κυνηγίας ἡδονή.

Jagdwesen τὰ περὶ τὴν κυνηγετικὴν (κυνηγεσίαν).

Jagdzeit ὁ τοῦ θηρᾶν (κυνηγεῖν) καιρός.

Jagdzeug, s. Jägerzeug.

Jagdzug τὸ κυνηγέσιον, sp. τὸ κυνήγιον; auch ἡ κυνηγία.

jagen 1) *tr.* *a)* in schnelle Bewegung setzen, treiben, scheuchen: ἐλαύνειν, τρέπειν, διώκειν, φοβεῖν, σοβεῖν; vgl. aufjagen, fortjagen, verjagen. — aus dem Lande j. ἐκβάλλειν od. ἐξελαύνειν τινὰ (ἐκ) χώρας; ἐξανιστάναι τινὰς (ἐκ) χώρας (d. Bewohner aus e. Gegend j.). — in d. Flucht j. εἰς φυγὴν τρέπειν; in d. Verbannung j., s. Verbannung. *b)* verfolgen, zu fangen suchen: διώκειν; θηρᾶν u. θηρεύειν (auch *M.*) τινά; auch κυνηγετεῖν u. κυνηγεῖν τινα (m. Hunden). — m. Jmd. j. συνθηρᾶν, συνθηρεύειν (u. *M.*), συγκυνηγεῖν, συγκυνηγετεῖν. — ist es = „durch Jagen fangen" ἀγρεύειν, αἱρεῖν, καταλαμβάνειν. — 2) *intr.* *a)* sich schnell bewegen: σπεύδειν od. ἐπείγεσθαι *P.* (wozu noch δρόμῳ treten kann); φέρεσθαι (*P.*) δρόμῳ, sp. συντείνειν δρόμῳ; zu Pferde ἐλαύνειν κατὰ κράτος. — verfolgend j. διώκειν. *b)* d. Jagd treiben: θηρᾶν u. θηρεύειν (u. *M.*); κυνηγετεῖν, κυνηγεῖν; auch θήραν ποιεῖσθαι. — d. bei Nacht jagt ὁ νυκτοθήρας.

Jagen, das, s. Jagd 1).

Jahr ὁ ἐνιαυτός (eig. jeder in sich selbst abgeschlossene Zeitkreis); τὸ ἔτος. — e. halbes J. ἓξ μῆνες, e. viertel J. τρεῖς μῆνες. — in jedem J., jedes J., alle J., J. aus J. ein, s. jährlich. — im folgenden J. τοῦ ἐπιόντος ἔτους, περιιόντι τῷ ἔτει. — im künftigen J., über's J. μετὰ τὸν ἐνιαυτόν, εἰς νέωτα, εἰς ἔτους ὥραν, εἰς ὥρας. — in od. vom selbigen J. αὐτοετής 2., *adv.* αὐτόετες. — im vorigen J. ἐν τῇ πέρυσιν ὥρᾳ. — vor'm J. πέρυσι(ν); vor zwei J. προπέρυσι(ν); vom vorigen J. περυσινός 3., v. zwei J. her προπερυσινός 3. — vor vier J. πέμπτον ἔτος τουτί. — es ist nun zwei J. her, dass er in d. Verbannung gieng ἔφυγεν ἔτος τουτὶ τρίτον. — auf ein J. εἰς (ἐπ') ἐνιαυτόν. — ein J. lang ἐνιαυτόν, δι' ἐνιαυτοῦ. — ein J. zubringen ἐνιαυτίζεσθαι (sp. *A.*); e. J. durchleben διενιαυτίζειν (selten); ein J. abwesend sein ἀπενιαυτίζειν (sp. auch „um e. J. überleben"), ἀπενιαυτεῖν (bes. im Exil); Abwesenheit während eines J. ἡ ἀπενιαύτησις (bes. im Exil). — einen Weg während eines J. zurücklegen ἐνιαυσίαν ὁδὸν ποιεῖσθαι. — e. J. alt od. dauernd, s. jährig. — für e. J. gültig ἐπέτειος 2. — seit vielen J. πολλῶν ἐτῶν. — alle drei, fünf J. διὰ τρίτου od. πέμπτου ἔτους. — e. J. um das andere παρ' ἐνιαυτόν. — im Laufe des J. προϊόντος τοῦ ἔτους. — in d. besten J. stehen ἀκμάζειν (τὴν ἡλικίαν od. τῷ σώματι), ἐν ἡλικίᾳ εἶναι; d. besten J. ἡ ἀκμή (τῆς ἡλικίας, τοῦ βίου od. τοῦ ζῆν). — im zwanzigsten J. stehen εἰκοστὸν ἔτος ἄγειν od. ἔχειν; 20 J. alt sein γεγονέναι ἔτη εἴκοσιν; etwa 20 J. alt sein εἶναι ἐτῶν ὡς εἴκοσιν, εἶναι ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη. — in meinen jungen (jüngeren, älteren) J. νέος (νεώτερος, πρεσβύτερος) ὢν 3. — in meinen alten J. γέρων ὢν 3. — in hohen J. stehen μάλα πρεσβύτην od. πρεσβύτατον εἶναι. — die welche etwa (über) 30 J. alt sind οἱ εἰς (ὑπὲρ) τὰ τριάκοντα ἔτη (γεγονότες). — er starb in e. Alter von 50 J. ἐτελεύτησεν ἔτη βιοὺς πεντήκοντα. — Um d. Alter od. d. Dauer auszudrücken, bildet man gew. Compos. m. ἔτος, z. B. fünf J. alt πενταετής 2. (*fem.* -ετίς, ίδος); Zeitraum v. fünf J. ἡ πενταετηρίς, ίδος, sp. ἡ πενταετία; alle fünf J. sich ereignend od. zu feiern πενταετηρικός 3. sp. u. dgl. m. — gutes (gesegnetes, fruchtbares) J. ἡ εὐετηρία: schlechtes (unfruchtbares) J. ἡ δυσετηρία sp.; vgl. Missernte.

Jahresbücher τὰ χρονικά sp.

Jahresfest ἡ ἐνιαύσιος (ἐνιαυσία) ἑορτή.

Jahresfolge οἱ ἐνιαυτοί.

Jahresfrist ὁ ἐνιαύσιος χρόνος: — in J. αὐτόετες od. durch d. *adj.* αὐτοετής 2.

Jahreslauf ὁ ἐνιαυτός.

Jahresrechnung ὁ ἐνιαύσιος ἀπολογισμός.

Jahresrente αἱ κατ' ἐνιαυτὸν (γιγνόμεναι) πρόσοδοι.

Jahresschluss τελευτῶν ὁ ἐνιαυτός.

Jahreswechsel αἱ ὧραι. — beim J. ἀρχομένου τοῦ ἔτους.

Jahreszeit ἡ (τοῦ ἔτους od. ἐνιαυτοῦ) ὥρα: die

Jahreszeiten ὧραι καὶ ἐνιαυτός. — d. gute J. ἡ (ἔτους) ὥρα, ἡ ὡραία; d. stürmische J. ἡ χειμῶνος ὥρα, ὁ χειμών, ῶνος. — was d. J. mit sich bringt od. reift ὡραῖος 3.
Jahrgehalt ὁ ἐνιαύσιος μισθός.
Jahrhundert ἡ ἑκατονταετηρίς, ίδος, sp. ἑκατονταετία; übh. = Zeitalter ὁ αἰών, ῶνος. — die in unserem J. leben οἱ καθ' ἡμᾶς, οἱ ἐφ' ἡμῶν.
Jahrmarkt ἡ πανήγυρις; auch ἡ ἀγορά. — e. J. abhalten πανηγυρίζειν.
Jahrtausend τὰ χίλια ἔτη; sp. ἡ χιλιετηρίς, ίδος,
Jahrzahl τὸ ἔτος [ἡ χιλιάς, άδος.
Jahrzehend ὁ δεκαέτηρος χρόνος, sp. ἡ δεκαετία.
Jambe ὁ ἴαμβος, τὸ ἰαμβεῖον. — J. machen ἰαμβοποιεῖν. — in J. dichten ἰαμβίζειν.
jambenähnlich ἰαμβοειδής u. sp. ἰαμβοφανής 2.
Jambendichter ὁ ἰαμβοποιός, sp. ἰαμβογράφος.
Jambenschlucker ὁ ἰαμβοφάγος.
jambisch ἰαμβικός 3., ἰαμβεῖος 3. — j. Metrum τὸ ἰαμβεῖον (μέτρον). — j. Vers, s. Jambe. — j. Gedicht ὁ ἴαμβος (gew. *pl.*).
Jammer 1) lautes Wehklagen: ἡ οἰμωγή, ὁ ὀδυρμός; ἡ ὀλολυγή (bes. v. Frauen); ὁ ὀλοφυρμός, ἡ ὀλόφυρσις, ὁ οἰκτισμός, ὁ θρῆνος; ὁ σχετλιασμός. — 2) hohes Elend: ἡ ταλαιπωρία, ἡ ἀθλιότης, ἡ μεγάλη δυστυχία. — 3) Mitleid: ὁ ἔλεος, οἶκτος, poet. u. sp. ὁ οἰκτιρμός.
Jammerbild σχῆμα οἰκτρόν; vgl. Jammerscene.
Jammergeschrei, s. Jammer 1).
Jammerleben ὁ οἰκτρὸς (ἄθλιος) βίος.
jammern 1) wehklagen: οἰμώζειν, ὀδύρεσθαι; ὀλολύζειν (bes. v. Frauen); ὀλοφύρεσθαι, οἰκτίζεσθαι, θρηνεῖν; σχετλιάζειν, δεινὸν ποιεῖσθαι (selten ποιεῖν), δεινοπαθεῖν, δεινὰ παθεῖν, δεινολογεῖσθαι (m. d. Nebenbegriffe d. Unwillens). — es jammert mich Jmds. Unglück ἐλεῶ (οἰκτείρω) τινα τῆς δυστυχίας; vgl. bejammern.
Jammern, das, s. Jammer 1). — zum J. geneigt ὀδυρτικός, ὀλοφυρτικός, θρηνητικός 3.
Jammerscene τὸ ἐλεεινὸν δρᾶμα. — e. J. aufführen ἐλεεινὸν δρᾶμα εἰσάγειν.
Jammerthal τόπος πολλῶν καὶ παντοδαπῶν κακῶν μεστός. — d. Erde ist e. J. πλείη γαῖα κακῶν (Hes. Ἔργ. 101).
Jammerton ἡ ἐλεεινὴ φωνή.
jammervoll οἰκτρός, ἄθλιος 3.; ταλαίπωρος 2.; πολλῶν κακῶν μεστός 3.
Januar ὁ πρῶτος μήν; ὁ Ἰανουάριος; vgl. Monat.
jappen χαίνειν (κεχηνέναι), χάσκειν; vgl. schnap-
Jasmin τὸ φιλάδελφον. [pen.
Jasminöl τὸ ἰασμέλαιον, ἡ ἴασμη, τὸ ἰάσμινον μύρον.
Jaspis ἡ ἴασπις, ιδος; onyxartiger J. ὁ ἰασπόνυξ, χος; opalartiger J. ὁ ἰασποπάλλιος. — d. Farbe des J. haben ἰασπίζειν.
jaspisartig sein ἰασπίζειν; e. j. Achat ὁ ἰασπαχάτης.
Jauche ὁ ἰχώρ, ῶρος. [χάτης.
jauchzen, s. jubeln.
Jauchzen, das, s. Jubel.
Jawort ἡ ὁμολογία, συνομολογία, συναίνεσις. — Jmd. d. J. geben ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν, συναινεῖν, κατανεύειν, sp. συγκατανεύειν.
Ibis ἡ ἶβις, ιος (-ιδος u. -εως).
Ibisch, s. Eibisch.
Ich ἐγώ (nur bei e. nachdrücklichen Hervorhebung, bes. bei e. Gegensatze ausdrücklich gesetzt); auch ἡμεῖς (indem d. Griechen häufig den verallgemeinernden Plural statt des Singulars gebrauchen). — ich für meinen Theil oder meine Person ἔγωγε, ἐγὼ γοῦν, ἐγὼ μέν, τό γε κατ' ἐμέ, τὸ μὲν ἐμόν, τό γ' ἐμόν, τά γ' ἐμά. — sein eigenes Ich feierlich erwähnen σεμνῶς λέγειν τὸν ἑαυτόν. — e. zweites Ich ἕτερος ἐγώ; d. Freund ist e. zweites Ich ὁ φίλος ἄλλος αὐτός.
Ichneumon ὁ ἰχνεύμων, ονος.
Ideal ἡ ἰδέα (Urbild); τὸ τέλος (Gipfelpunkt); τὸ παράδειγμα (Muster); gew. gebraucht man den *superl.*, z. B. d. I. der Schönheit τὸ κάλλιστον; e. I. v. Schönheit ἀνὴρ κάλλιστος, γυνὴ καλλίστη, πρᾶγμα κάλλιστον od. auch umschr., z. B. e. I. v. e. Manne ἀνὴρ οἷος οὐδεὶς οὐδέποτε ἐγένετο, wofür man auch ἀνὴρ τέλειος (τέλεος) od. ἀποτετελεσμένος gebrauchen kann. — d. I. erreichen ἅπτεσθαι τοῦ τέλους.
idealisch ἀνύπαρκτος 2. (nicht wirklich vorhanden) sp.; ἰδανικός 3. (ganz vereinzeltes Wort); besser νοητός, θεωρητός 3.
Idealität ἡ ἀνυπαρξία sp.; besser τὸ νοητόν, τὸ θεωρητόν.
Idee ἡ ἰδέα, τὸ εἶδος, auch durch αὐτός, z. B. d. I. der Tugend αὐτὴ ἡ ἀρετή. — ist es = „Gedanke, Vorstellung, Einfall", so vgl. man d. betreffenden WW.
ideell, s. idealisch.
Ideenaustausch, s. Gedankenaustausch.
Ideengang ἡ τῶν νοημάτων (τῶν λόγων) συνέχεια, τὸ τῶν νοημάτων συνεχές; auch τὰ συνεχῆ
ideenreich, s. gedankenreich. [νοήματα.
identisch ὁ αὐτός 3., εἷς καὶ ὁ αὐτός, ὁ αὐτὸς καὶ εἷς; bei sp. auch ἰσοδύναμος 2. (v. Wörtern, die gleiche Bdtg. haben). — es ist etw. m. etw. i. ταὐτόν ἐστί τί τινι od. καί τι.
Identität ἡ ταυτότης (als philos. *t. t.*), sp. ἡ ἰσοδυναμία; am Besten umschr. durch d. vhg. Ausdrücke.
Idiom τὸ ἰδίωμα, ἡ γλῶττα. [drücke.
Idiosynkrasie ἡ ἰδιοσυγκρασία (-κρισία), ἰδιοσύγκρασις (-κρισις) sp.
Idiot ὁ ἰδιώτης, in etw. τί (*encl.*), κατά τι, gew. τινός. — e. I. sein in etw. ἰδιωτεύειν τινός.
Idol τὸ εἴδωλον; poet. u. sp. τὸ βρέτας.
Idus αἱ εἰδοί; ἡ διχόμηνος (m. u. ohne ἡμέρα); τὸ μεσομήνιον, ἡ μεσομηνία (sämmtlich sp.), besser μέσος ὁ μήν od. μεσῶν μήν.
Idylle τὸ εἰδύλλιον.
idyllisch ὁ, ἡ, τὸ τῶν εἰδυλλίων.
je! ἀλλά. — je nun ἀλλά, μέντοι, μὲν οὖν; vgl. „i".
je 1) jemals: ποτέ (*encl.*); πώποτε (fast durchaus m. Bez. auf d. Vergangenheit u. gew. nur in negat. Sätzen); m. Negationen οὔποτε, οὐδέποτε (gew. v. d. Zukunft, seltner v. d. Vergangenheit), οὐπώποτε (v. d. Vergangenheit, erst bei sp. auch v. d. Zukunft), ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου, ἐξ ἀρχῆς, νῦν τε καὶ πάλαι. — die je gewesen sind od. gelebt haben οἱ πώποτε (γενόμενοι); Verräther, die je existiert haben οἱ πώποτε προδόται. — 2) von jeher: ἐξ od. ἀπ' αἰῶνος, Keiner hat dies je gethan οὐδεὶς οὐπώποτε τοῦτο ἐποίησεν, vgl. immer. — 3) bei *comp.* „je ... desto" ὅσῳ ... τοσούτῳ. — je mehr, desto besser ὅσῳ πλέον, τοσούτῳ ἄμεινον. — je eher, je lieber ὅ τι (ὡς, ὅσον) τάχιστα. — 4) zur Bezeichnung e. Verhältnisses „je nach" κατά m. *acc.*; je nachdem καθάπερ, καθ' ὅσον od. durch ᾗ (ὡς). — bei Zahlbestimmungen κατά od. ἀνά m. *acc.*, z. B. je zehn u. zehn κατὰ δέκα.
jedenfalls πάντως, παντὶ τρόπῳ; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ; vgl. allerdings.
jeder ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον (v. e. bestimmten Individuum), πᾶς, πᾶσα, πᾶν (v. jedem beliebigen Individuum einer Gattung); j. v. beiden ἑκάτερος 3. — jeder welcher ὅστις, ἥτις, ὅτι, ὅσοι 3., od. auch durch d. *part.* m. Artikel, z. B. jeder der will ὁ βουλόμενος, jeder der uns begegnet ὁ τυχών, ἐν-, ἐπι-, παρα-τυχών. — welcher nur

ὁστισοῦν, ἡτισοῦν, ὁτιοῦν. — jeder ohne Ausnahme οὐδεὶς ὅστις οὐ. — alle u. jede οἱ καθ' ἕκαστον, ἅπαντες. — jedes einzeln ὡς ἕκαστον (gew. im *pl.* ὡς ἕκαστα), αὐτὰ καθ' ἕκαστα, αὐτὸ καθ' αὑτό. — jeden Tag καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην. — v. jeder Seite ἑκασταχόθεν, an jedem Orte ἑκασταχοῦ, sp. ἑκασταχόθι, nach jeder Seite hin ἑκασταχόσε, sp. ἑκασταχοῖ. — bei jeder Gelegenheit, in jedem Falle ἑκάστοτε, sp. παρ' ἕκαστον (παρ' ἕκαστα); vgl. beide.

Jedermann πᾶς τις, ἕκαστός τις (auch τὶς ἕκαστος), πᾶς ἀνήρ; auch οἱ καθ' ἕκαστον, πάντες, ἅπαντες, πάντες καὶ πᾶσαι; οὐδεὶς ὅστις οὐ.

jederzeit ἑκάστοτε, sp. ἑκασταχῇ (in jedem einzelnen Falle); ἀεί, ἀεί ποτε, διὰ παντός, δι' αἰῶνος (immerfort).

jedesmal ἑκάστοτε, sp. ἑκασταχῇ (in jedem einzelnen Falle), auch ἀεί, z. B. sie strafen j., wenn Jmd. sich vergeht κολάζουσιν ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα od. κολάζουσι τὸν ἀδικοῦντα ἀεί; ἀεί ποτε (wol immer). — bei Zahlwörtern setzt man κατά od. ἀνά m. *acc.*, z. B. sie marschierten j. den Tag fünf Parasangen ἐπορεύθησαν ἀνὰ πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας; es traten j. fünf v. ihnen ein εἰσῆλθον κατὰ πέντε. — j. wenn ὁσάκις m. *opt.*, gew. ὅτε od. εἰ m. *opt.* (v. d. Vergangenheit).

jedesmalig ὁ, ἡ, τὸ ἀεί, ὁ, ἡ, τὸ ἑκάστοτε; auch τυχών, ἐν-, ἐπι-, παρα-τυχών 3. (der gerade Jmd. in d. Wurf kommt), z. B. die j. Besitzer οἱ ἀεὶ ἔχοντες, die j. Wanderer οἱ τυχόντες ὁδοιπόροι.

jedoch μήν, γὲ μήν, μέντοι (postpositiv); ὅμως, ὅμως δ' οὖν; ἀλλά, ἀλλὰ … τοι, ἀλλὰ … μέντοι, ἀλλ' ὅμως, πλήν, πλὴν ἀλλά, οὐ μὴν ἀλλά.

jedweder εἷς ἕκαστος; s. Jedermann.

jeglicher, s. Jedermann.

jeher, s. je 2).

jemals, s. je 1).

jemand τίς (*encl.*); irgend j. welcher ὅστις.

jener ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο (wenn etw. dem Redenden ferner Liegendes bezeichnet werden soll; hingegen bei e. dem Redenden näher liegenden od. allgemein bekannten Gegenstande οὗτος, αὕτη, τοῦτο); d. dazu gehörige *subst.* wird m. d. Artikel verbunden, z. B. j. Mann ἐκεῖνος ὁ ἀνήρ od. ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος. — Wenn v. zwei Dingen d. Rede ist, so gibt man es durch ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον. — Bezieht es sich auf etw., das im Vorhergehenden erwähnt ist, so gebraucht man gew. αὐτός, ή, ό, u. nur selten bei nachdrucksvoller Hervorhebung ἐκεῖνος. — j. dort ἐκεινοσί. — dieser … jener ὁ μὲν … ὁ δέ. — j. welcher ὁ m. *part.* — auf j. Art ἐκείνως.

jenseitig ὁ, ἡ, τὸ ἐπέκεινα od. πέραν; selten περαῖος 3. — d. j. Ufer τὸ πέραν, selten ἡ περαία. — d. j. Völker οἱ ἐν τῷ ἐπέκεινα, auch οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. — gegenüber auf d. j. Ufer ἀντιπέραν u. ἀντιπέρας (κατ' ἀντιπέραν u. κατ' ἀντιπέρας), sp. ἀντιπέρα. — d. j. Leben ὁ ἐκεῖ βίος.

jenseits (selten „jenseit") ἐπέκεινα (auch ἐν τῷ ἐπέκεινα) m. *gen.*; eben so πέραν u. ἐκτός, ἔξω (darüber hinaus) m. *gen.*; auch ἔσω m. *gen.*; selten ist ὑπέρ m. *gen.* od. *acc.* — v. j. her πέραθεν. — diesseits u. j. τὰ ἐπὶ τάδε καὶ τὰ ἐπ' ἐκεῖνα. — j. gelegen, s. jenseitig. — j. der Boiotischen Küste an's Land gehen ἀποβαίνειν εἰς τὴν περαίαν τῆς Βοιωτίας χώρας. — das Jenseits τὰ ἐκεῖ (opp. τὰ ἐνθάδε).

Jerusalem τὰ Ἱεροσόλυμα.

Jesus Ἰησοῦς, οῦ.

jetzig ὁ, ἡ, τὸ νῦν; νῦν ὤν od. ὑπάρχων, παρών 3., z. B. d. j. Menschen οἱ νῦν (ἄνθρωποι), dafür auch οἱ καθ' ἡμᾶς od. ἐφ' ἡμῶν (ἄνθρωποι); d. j. Verhältnisse τὰ παρόντα u. dgl. — bis auf d. j. Zeit μέχρι τοῦ νῦν, εἰς τὸ νῦν.

jetzt νῦν, auch τὸ νῦν od. τὰ νῦν (bezeichnet immer nur den dem Redenden gegenwärtigen Zeitpunkt; daher es in Bez. auf etw. Vergangenes durch ἐνταῦθα, τότε, τότε δή gegeben werden muss); ἤδη (schon). — eben (gerade) j. νῦν γε, νῦν δή, νυνί, ἄρτι νῦν (νυνί), auch bloss ἄρτι. — j. erst νῦν δή, τότε δή. — j. schon νῦν ἤδη. — noch j. νῦν ἔτι, ἔτι καὶ νῦν (καὶ νῦν ἔτι), sp. εἰσέτι. — j. gleich εὐθύς, παραχρῆμα, αὐτίκα δὴ μάλα. — v. j. an ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀπὸ τοῦδε, τὸ ἀπὸ τοῦδε, ἐντεῦθεν (τὸ ἐντεῦθεν, τοὐντεῦθεν). — bis j. μέχρι τοῦ νῦν (sp. μέχρι od. ἄχρι νῦν), μέχρι τοῦδε, δεῦρο (sp. μέχρι δεῦρο, auch m. τοῦ χρόνου); bis j. immer δεῦρ' ἀεί. — für j. νῦν μέν, τὸ νῦν, τό γε νῦν, τὸ νῦν ἔχον, ἐν τῷ παρόντι.

Igel ὁ ἐχῖνος (Land- u. Meerigel), sp. ὁ ἀκανθίων, ονος.

igelartig ἐχινώδης 2.

Ignorant ὁ ἰδιώτης; ὁ ἀμαθής (ἀπαίδευτος) ἄνθρωπος.

Ignoranz ἡ ἀμαθία, ἀπαιδευσία, sp. ἰδιωτεία.

ignorieren δοκεῖν od. προσποιεῖσθαι μὴ εἰδέναι; παρορᾶν u. περιορᾶν τι; οὐ προσποιεῖσθαι.

ihr *pron. possess. a) sing.* αὐτῆς od. *refl.* ἑαυτῆς (αὑτῆς); selten σφέτερος 3. *b) pl.* αὐτῶν u. *refl.* ἑαυτῶν (αὑτῶν), daneben σφῶν αὐτῶν u. σφέτερος 3. — ihre Lage (ihr Interesse) τὰ σφέτερα; ihre Leute οἱ σφέτεροι.

ihrerseits τὸ καθ' αὑτήν, und als *plur.* τὸ καθ' αὑτούς (αὑτάς); dient es bloss den Gegensatz zu markieren: durch αὖ, z. B. sie werden ih. thun οὗτοι δ' αὖ ποιήσουσιν ….

ihrethalben, **-wegen** *a) sing.* αὐτῆς u. *refl.* ἑαυτῆς χάριν (ἕνεκα). *b) pl.* αὐτῶν u. *refl.* ἑαυτῶν χάριν (ἕνεκα).

ihrig *a) sing.* αὐτῆς u. *refl.* ἑαυτῆς; selten σφέτερος 3. *b) pl.* αὐτῶν u. *refl.* ἑαυτῶν (daneben σφῶν αὐτῶν u. σφέτερος 3). — die Ihrigen οἱ σφέτεροι.

illegal, s. gesetzwidrig.

illiberal ἀνελεύθερος 2., ἀπειρόκαλος 2. — i. Wesen, s. d. f. W.

Illiberalität ἡ ἀνελευθερία, ἀνελευθεριότης, ἀπειροκαλία.

Illumination, s. Erleuchtung; I. einer Stadt bei einer Festlichkeit ἡ λυχνοκαΐα.

illuminieren, s. erleuchten; bei einer Festlichkeit λυχνοκαυτεῖν sp.; besser ist λύχνους ἅπτειν.

Illusion, s. Täuschung.

Iltis, etwa ἡ ἴκτις, ιδος (auch ἰκτίς betont).

Imbiss τὸ ἔμβρωμα, τὸ πρόπομα sp.; vgl. Frühstück.

immateriell, s. unkörperlich.

Imme, s. Biene.

immer ἀεί (selten αἰεί), διὰ παντός, συνεχῶς (auch συνεχῶς ἀεί), διὰ τέλους; ἀδιαλείπτως; vgl. jedesmal. — wol (fast) i. ἀεί ποτε. — für (auf) i. εἰς ἀεί, εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, εἰς (πρὸς) αἰῶνα, δι' αἰῶνος, εἰς ἀΐδιον. — jetzt wie i. καὶ νῦν καὶ ἀεί. — Zur Bezeichnung v. andauernden Zuständen u. oft wiederholten Handlungen gibt man es durch d. Verba διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι, auch διατρίβειν m. *part.*, z. B. ich lerne i. etw. Nützliches διατελῶ χρήσιμόν τι προσμανθάνων; auch οὐ διαλείπω m. *part.*, z. B. ich habe i. etw. Nützliches gelernt οὐπώποτε διέλιπον χρήσιμόν τι προσμανθάνων; ich bin i. verleumdet worden οὐδένα διαλέλοιπα χρόνον διαβαλλόμενος. — wer i., wer auch i., wer nur i. ὅστις, auch ὅστις ποτέ, ὅστις δήποτε, ὁστισοῦν, wozu noch im mehr verallgemeinernden Sinne

der *conj.* m. ἄν treten kann, der nach e. hist. Tempus in d. *opt.* übergeht; auch kann man solche Relativsätze durch d. *part.* m. d. Artikel wiedergeben, z. B. wer i. will ὁ βουλόμενος, wer i. da meint πᾶς ὁ οἰόμενος; wie i. ὅπως ποτέ, ὁπωσοῦν, ὁπῃοῦν; wie es sich auch i. treffen mag ὅ τι ἂν οὖν καὶ τύχῃ; wo i. ὅπου ποτέ, ὁπουοῦν, wohin i. ὁποιοῦν. — Beim *imp.* drückt man es durch δή, δῆτα aus, z. B. geh i.! ἴϑι δή. — Bei distributiven Zahlangaben durch ἀνά od. κατά m. *acc.*, z. B. sie traten ein, i. fünf Mann εἰσῆλ-

immerdar, s. immer. [ϑον κατὰ πέντε.

immerfliessend ἀέναος 2. (selten ἀείνως 2.).

immerfort, s. immer. [λής 2.

immergrün ἀειβλαστής, ἀείφυλλος, sp. ἀειϑα-

Immergrün, das, τὸ ἀείζωον, vgl. Hauslaub.

immerhin = meinetwegen οὐ φϑονῶ, οὐδεὶς φϑόνος, οὐ μέμφομαι ἔγωγε, εἰ βούλει. — Beim *imper.* od. bei Relativen s. immer.

immerlebend ἀείζωος 2.

immersprossend ἀειβλαστής 2.

immerwährend ἀείζωος, ἀέναος 2.; συνεχής 2.; αἰώνιος 2. u. 3., διαιώνιος 3.; auch ἀΐδιος 2.; ἀϑάνατος 2.; ἀδιάλειπτος, sp. ἀκατάπαυστος 2. — i. Dauer ἡ ἀϊδιότης, ἀϑανασία.

immerzu, s. immer. — imperativisch: εἶα δή,

immobil, s. unbeweglich. [πέραινε δή.

Immobiliarvermögen, Immobilien τὰ ἔγγεια, ἡ ἔγγειος οὐσία od. κτῆσις.

Immunität ἡ ἀτέλεια. — der e. I. besitzt ἀτελής 2. m. *gen.*

Imperativ τὸ προστακτικόν (*sc.* σχῆμα); ἡ προστακτική (*sc.* ἔγκλισις). — im I. προστακτικῶς.

Imperfect ὁ παρατατικός (m. u. ohne χρόνος). — im I. παρατατικῶς.

impertinent, s. zudringlich, grob.

Impertinenz, s. Zudringlichkeit, Grobheit.

impfen ἐνοφϑαλμίζειν, ἐγκεντρίζειν, ἐμφυτεύειν, ἐμβάλλειν. — sich i. lassen ἐνοφϑαλμιάζεσϑαι.

Impfung ὁ ἐνοφϑαλμισμός, ἡ ἐμφυτεία, ἐμβολή, sp. ἡ ἐγκέντρισις, ὁ ἐγκεντρισμός.

Impietät ἡ ἀσέβεια; als Handlung τὸ ἀσέβημα. — sich einer I. gegen Jmd. od. etw. schuldig machen ἀσεβεῖν εἴς (περί) τινα, πρός τι.

imponieren, Jmd., ἐκπλήττειν τινά, κατέχειν τινά; ϑαυμάζεσϑαι (*P.*) ὑπό τινος; gew. in anderer Form, z. B. er imponierte dem König ὁ βασιλεὺς ἐϑαύμασεν αὐτόν od. ἠγάσϑη αὐτοῦ.

Import, s. Einfuhr.

Impost, s. Auflage; bes. Waarensteuer.

Impromptü τὸ αὐτοσχεδίασμα; ὁ αὐτοσχεδιαστικὸς od. αὐτοσχέδιος λόγος; vgl. τὸ ἀπόφϑεγμα.

Improvisator ὁ αὐτοσχεδιάζων od. ἐξ ὑπογυίου λέγων. [γειν.

improvisieren αὐτοσχεδιάζειν, ἐξ ὑπογυίου λέ-

improvisiert αὐτοσχεδιαστικός 3., αὐτοσχέδιος

Impuls, s. Antrieb. [3. u. 2.

in 1) räumlich: *a*) auf d. Frage „wo?, worin?“: ἐν m. *dat.*, z. B. im Hause, in Verlegenheit sein ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ἀπορίᾳ εἶναι; man beachte hiebei elliptische Ausdrücke, wie: im Hades ἐν ᾅδου, im Hause des Lehrers ἐν διδασκάλου, im Tempel des Dionysos ἐν Διονύσου, u. bemerke d. Attraction an e. verbalen Ausdruck, z. B. die Leute in d. Dorfe flohen οἱ ἐκ κώμης ἔφυγον. — Selten findet sich ἐπί m. *gen.* (bes. v. Ländern), z. B. in d. Fremde ἐπὶ ξένης γῆς, ἐπὶ ξενίας. — Um e. Ausdehnung od. Verbreitung über einen Raum auszudrücken, gebraucht man εἰς, ἀνά, κατά m. *acc.*, z. B. sie wohnen in Dörfern οἰκοῦσι κατὰ κώμας, d. Gerücht ist in der Stadt verbreitet ὁ λόγος διέσπαρται εἰς (κατὰ) τὴν πόλιν; im ganzen Lande umher ἀνὰ (περὶ) πᾶσαν τὴν χώραν; im Munde führen ἀνὰ στόμα ἔχειν. — Bisw. steht dafür auch διά m. *gen.* u. μετά m. *acc.*, z. B. in d. Händen haben διὰ χειρῶν od. μετὰ χεῖρας ἔχειν; bes. findet sich διά u. μετά m. *gen.*, auch ἐπί m. *gen.* bei adverbialen Nebenbestimmungen, z.B. in Eile διὰ τάχους, διὰ σπουδῆς, in Kürze διὰ βραχέων, in Sicherheit μετ᾽ ἀσφαλείας, μετ᾽ od. ἐπ᾽ ἀδείας, wofür auch *adv.* u. dativische Ausdrücke eintreten können, z. B. in Eile σπουδῇ, in Sicherheit ἀσφαλῶς, in Wahrheit, in der That τῇ ἀληϑείᾳ, (ὡς) ἀληϑῶς, τὸ ὄντι. Besonders häufig findet sich, um auszudrücken, dass sich Jmd. od. etw. in e. Zustande befindet, διά τινος εἶναι od. γίγνεσϑαι, z. B. in Furcht sein διὰ φόβου εἶναι; in freundschaftlichen, feindlichen Verhältnissen zu Jmd. stehen διὰ φιλίας, δι᾽ ἔχϑρας ἰέναι τινί. — Wenn zu e. Ortsnamen d. Name d. Landes hinzutritt, in welchem d. Ort liegt, so steht dieser im blossen *gen.*, z. B. sie zogen gegen Pharsalos in Thessalien zu Felde ἐστρατεύσαντο ἐπὶ Φάρσαλον τῆς Θετταλίας. — Bei Ausdrücken d. Masses steht d. blosse *acc.*, z. B. in d. Grösse, Breite τὸ μέγεϑος, τὸ εὖρος; ebenso findet sich der *acc.* der näheren Bestimmung bei *adj.*, z. B. tüchtig in etw. ἀγαϑός τι, auch εἴς (περί, πρός, κατά) τι; zuw. auch d. *gen.*, z. B. erfahren in etw. ἔμπειρός τινος, neben περί τινος u. περί τι. — Endlich merke man noch, dass im Griech. nicht selten *part.* gebraucht werden, z. B. d. Bürger erschienen in schwarzer Kleidung παρῆσαν οἱ πολῖται μέλανα ἱμάτια ἔχοντες; bes. häufig, wenn im Deutschen „in“ m. e. abstract. *subst.* steht, wo dann auch noch ἅμα, μεταξύ zur Verdeutlichung hinzutreten können, z. B. im Scherze od. Ernst παίζων ἢ σπουδάζων; im Gehen schlafen πορευόμενον ἅμα καϑεύδειν; mitten in d. Unterhaltung schwieg er μεταξὺ διαλεγόμενος ἀπεσιώπησεν, in Gegenwart v. vielen Leuten πολλῶν παρόντων. *b*) auf d. Frage: „wohin?“ εἰς, auch ἐπί, κατά, πρός m. *acc.*, z. B. in d. Haus eintreten εἰσελϑεῖν εἰς τὴν οἰκίαν. Auch hier sind wieder elliptische Ausdrücke zu bemerken, z. B. in d. Schule gehen εἰς διδασκάλου φοιτᾶν, in d. Hades hinabsteigen εἰς ᾅδου καταβαίνειν. — Bei d. Verbis, welche „stellen, setzen, legen“ bedeuten, steht häufiger ἐν m. *dat.* als εἰς, z. B. Jmd. etw. in d. Hand geben ἐν χειρὶ od. εἰς χεῖρα τιϑέναι τί τινι. — 2) zeitlich, auf d. Frage: „wann?“ zur Bezeichnung d. Zeitraumes, in dessen Bereich e. Handlung fällt: ἐν m. *dat.* u. (weniger bestimmt) κατά m. *acc.*; daneben findet sich aber auch d. blosse *gen.*, z. B. im Winter, Sommer χειμῶνος, ϑέρους; soll hingegen bloss das Datum einer Begebenheit angedeutet werden, so steht der *dat.*, jedoch nicht ohne e. nähere attributive Bestimmung, z. B. im vierten Monate τετάρτῳ μηνί, in demselben Monate τῷ αὐτῷ μηνί, in dieser Nacht τῇδε τῇ νυκτί, in einer Nacht μιᾷ νυκτί; bisw. gebraucht man auch e. *gen. abs.*, od. e. *part.*, z. B. im Frieden εἰρήνης οὔσης, im zwanzigsten Jahre seines Lebens od. seiner Regierung εἰκοστὸν ἔτος ἄγων, εἴκοσιν ἔτη βιοὺς od. βασιλεύσας. — Auf d. Frage „während welcher Zeit?“ steht ἐν m. *dat.*, διά m. *gen.*, od. auch d. blosse *gen.*, z. B. Magnesia liefert im Jahre e. Erträgniss v. 50 Talenten Μαγνησία προσφέρει πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, d. Lakedaimonier meinten in wenigen Jahren d. Macht der Athener zu brechen οἱ Λακεδαιμόνιοι ᾤοντο ὀλίγων ἐτῶν καϑαιρήσειν τὴν τῶν Ἀϑηναίων δύναμιν.

Inbegriff, s. Gesammtheit. — kurzer I. τὸ κεφάλαιον, ἡ ἐπιτομή. — m. I. v. etw. σύν τινι.

inbrünstig λιπαρής 2., auch σφοδρός, δεινός 3., sp. ἐμπαθής 2. — i. zu d. Göttern flehen λιπαρῶς προσκαλεῖν τοὺς θεούς.

Inbrunst ἡ σφοδρότης, δεινότης; τὸ δεινόν, τὸ σφοδρόν, τὸ ἐμπαθές. — I. der Liebe ὁ δεινὸς ἔρως.

indeklinabel ἄκλιτος, ἄπτωτος 2.

Indeklinabilität ἡ ἀκλισία.

indem 1) zum Ausdruck e. Zeitverhältnisses: ἐν ᾧ, ἡνίκα, ὅτε. — 2) zum Ausdruck e. Grundes: ἐπεί, ἐπειδή, ὅτι. — In beiden Fällen gebraucht man aber gew. Participialconstructionen, u. zwar im letzteren Falle d. *part.* auch m. ἅτε, ὡς verbunden.

indess, indessen 1) während dieser Zeit: ἐν τούτῳ, ἐν τούτοις, sp. ἐν τοσούτῳ; vgl. unterdessen. — 2) doch, jedoch: ἀλλά; μέντοι (postpositiv); auch ἀλλὰ μέντοι, ἀλλὰ μήν, ἆλλά τοι; οὐ μὴν (μέντοι) ἀλλά. — vgl. aber.

Indicium τὸ σημεῖον; τὸ τεκμήριον.

indifferent, s. gleichgültig.

Indigenat, s. Bürgerrecht.

Indigo τὸ Ἰνδικόν.

Indikativ ἡ ὁριστική (sc. ἔγκλισις). — im I. ὁριστικῶς.

indirekt, s. mittelbar. — übtr. ἐγκάρσιος 3. (z. B. ein i. Beweis ἐγκαρσία ἀπόδειξις) sp. — i. Rede τὸ πλάγιον, ἡ πλαγιότης sp.

indiskret, s. unbescheiden, rücksichtslos, unvorsichtig.

Indiskretion, s. Unbescheidenheit, Rücksichtslosigkeit, Unvorsichtigkeit.

Individualität τὸ ἴδιον; τὸ ἴδιον σχῆμα; ἡ ἰδία ἕξις; ὁ ἴδιος τρόπος; τὸ τῆς φύσεως ἴδιον; ἡ ἰδιότης, sp. ἰδιοτροπία.

individuell ὁ, ἡ, τὸ καθ' ἕνα ἕκαστον; ἴδιος 3.; sp. ἰδιότροπος, ἰδιοφυής 2. — jeder nach seiner i. Ansicht ὡς ἂν ἕκαστός τις γνώμης ἔχῃ.

Individuum τὸ καθ' αὑτό; in der philosoph. Terminologie ὁ τὶς ἄνθρωπος (dagegen ὁ ἄνθρωπος der Begriff des Menschen); übr. = Mensch, w. s. — die Individuen οἱ ἐπὶ μέρους sp.

indolent ἀνάλγητος 2.; s. gleichgültig.

Indolenz ἡ ἀναλγησία; s. Gleichgültigkeit.

Induktion ἡ ἐπαγωγή. — zur I. gehörig ἐπακτικός 3. — Beweis durch I. ἡ ἐπακτικὴ δεῖξις, ὁ ἐπαγωγικὸς τρόπος. — durch I. ἐπακτικῶς, sp. ἐπαγωγικῶς. — sich der I. bedienen ἐπάγειν.

induktionsweise, s. (durch) Induction.

induktorisch ἐπακτικός, sp. ἐπαγωγικός 3.

Indult, s. Nachsicht, Stundung.

Industrie ἡ βιομηχανία; ὁ πορισμός.

Industrieritter ὁ ποριστής.

industriös βιομήχανος 2.; ποριστικός 3., auch βιωτικός 3.

infallibel, s. untrüglich.

Infallibilität, s. Untrüglichkeit.

infam, s. ehrlos, schändlich, entehrend, ehrenrührig.

Infamie, s. Ehrlosigkeit, Schändlichkeit; auch = ehrenrührige Handlung, Beleidigung.

Infanterie, s. Fussvolk; leichte, schwere I., s. leichtbewaffnet, schwerbewaffnet.

Infanteriedienst τὰ πεζικά.

Infanteriegefecht ἡ πεζομαχία.

Infanterist ὁ πεζός.

inficieren, s. anstecken.

Infinitiv ἡ ἀπαρέμφατος (*sc.* ἔγκλισις); im I. ἀπαρεμφάτως.

influenzieren, influieren, s. Einfluss.

Informator, s. Hauslehrer.

informieren, s. unterrichten, anleiten.

Infusion τὸ ἐπάντλημα; e. I. bei Jmd. vornehmen ἐπαντλεῖν τινι; vgl. Einspritzung.

Ingenieur ὁ μηχανοποιός; ὁ ἐπὶ τῶν μηχανῶν.

ingleichen ὡσαύτως, ὡσαύτως δὲ καί, ὁμοίως; übr. s. ferner.

Ingrimm, s. Grimm.

ingrimmig, s. grimmig.

Ingwer ἡ ζιγγίβερις, εως.

inhaben, s. innehaben 1).

Inhaber, s. Besitzer.

Inhalt τὰ ἐνόντα; auch τὰ ἐγγεγραμμένα (das darin Geschriebene); τὸ κεφάλαιον, sp. ἡ περιοχή (Hauptgedanke); ἡ ὑπόθεσις (d. Stoff einer Rede od. Schrift); ἡ διάνοια (d. Sinn im Gegens. zu der Darstellung). — d. I. des Briefes war folgender ἐνεγέγραπτο ἐν τῇ ἐπιστολῇ τάδε, ἐδήλωσεν ἡ ἐπιστολὴ τάδε. — e. Brief folgenden Inhaltes ἐπιστολὴ λέγουσα τάδε.

Inhaltsangabe ἡ περιοχή sp.

Inhaltsanzeige ὁ ἔλεγχος.

inhaltsleer οὐδενὸς λόγου ἄξιος 3.; μικρὸν od. οὐδένα νοῦν ἔχων 3.

inhaltsreich, inhaltsschwer λόγου ἄξιος 3.; πλεῖστον νοῦν ἔχων 3.

inhibieren, s. verhindern.

inhuman, s. unfreundlich, hart.

Initiative; die I. bei etw. ergreifen ἄρχειν m. *gen.*

Injurie ἡ κακηγορία, κακολογία (Verbalinjurie); ἡ ὕβρις, ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα (Realinjurie).

Injurienklage ἡ κακηγορίας (κακηγορίου) od. ὕβρεως δίκη.

Inklination, s. Neigung.

Inkolatrecht ἡ ἔγκτησις. — Kaufpreis des I. τὸ ἐγκτητικόν.

inkommensurabel ἀσύμμετρος 2.

Inkommensurabilität ἡ ἀσυμμετρία.

inkommodieren ἐνοχλεῖν τινι u. τινα; διοχλεῖν τινα u. sp. τινι; ἀσχολίαν od. πράγματα παρέχειν τινί; vgl. belästigen. — v. etw. inkommodiert werden ἀσχολίαν od. πράγματα ἔχειν ἔκ τινος.

inkompetent ἄκυρος 2.

Inkompetenz τὸ ἄκυρον.

inkonsequent ἀνακόλουθος 2. (v. Sachen); ἀστάθμητος 2. (v. Pers. u. Sachen); μετάβουλος 2. (v. Pers.). — i. sein (handeln, reden) οὐχ ὁμολογεῖν ἑαυτῷ, ἄλλοτ' ἄλλα λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν.

Inkonsequenz ἡ ἀνακολουθία; τὸ ἀστάθμητον, sp. ἡ ἀστασία; am besten durch d. vhg. Verba, z. B. das ist e. I. von dir τοῦτο δὲ οὐχ ὁμολογεῖς σεαυτῷ.

Inländer ὁ ἐγχώριος, ἐπιχώριος, ὁ ἡμεδαπός.

Inländerin ἡ ἐγχώριος, ἐπιχώριος, ἡμεδαπή (γυνή).

inländisch ἐγχώριος, ἐπιχώριος 2. u. 3.; ἡμεδαπός 3.

Inlage, s. Einlage 1).

Inland ἡ ἡμετέρα χώρα. — im I. ἔνδημος 2.; Besitzungen im I. τὰ ἔγγεια.

inliegend ἐνών 3., ἐγκείμενος, ἐντεθειμένος 3.

inne behalten κατέχειν.

inne haben 1) besitzen: ἔχειν, κατέχειν, κεκτῆσθαι; νέμεσθαι (etw. als Antheil, m. d. Nebenbegriffe des Benutzens) u. so auch καρποῦσθαι. — ist es = „e. Raum füllen“, s. einnehmen 3) *b*). — 2) verstehen, wissen: ἐπίστασθαι, εἰδέναι. — ganz i. ἀκριβῶς εἰδέναι, ἐξεπίστασθαι, ἀκριβοῦν, διακριβοῦν.

inne halten ἵστασθαι, ἐφίστασθαι (in e. Bewegung), ἐπέχειν od. ἐπίσχειν (in e. Bewegung, im Reden od. Handeln); διαλαμβάνειν, διαλείπειν, παύεσθαι, ἀνα-, δια-, διανα-παύεσθαι (sämmtl. m. *part.*, z. B. ποιοῦντά τι in od. bei etw.; παύεσθαι u. seine Compos. verbinden sich auch m. *gen.*, wie immer ἐφίστασθαι u. ἐπέχειν). — i. h. lassen ἱστάναι, ἐφιστάναι, ἐπέχειν, παύειν, ἀνα-, δια-, διανα-παύειν.

inne werden αἰσθάνεσθαι u. συνιέναι (ἵημι) τινός u. τι; γιγνώσκειν, μανθάνειν τι (d. beiden

letzteren, wie *αἰσθάνεσθαι*, auch m. *part.*). — ganz i. w. *καταμανθάνειν τι*. — ich werde etw. nicht i. *λανθάνει* od. *φεύγει μέ τι*. — etw. thun, ohne dass man es inne wird *λανθάνειν ποιοῦντά τι*.
innen *ἔνδον, ἐντός, ἔσωθεν*, sp. *ἐνδοτέρω* (in etw. durch d. *gen.*); v. i. *ἔνδοθεν, ἔσωθεν*. — nach i., s. hinein. — vgl. drinnen.
innere ὁ, ἡ, τὸ *ἔσω* (*ἔνδον, ἐντός*); *οἰκεῖος* 3., *ἔνδημος, ἐμφύλιος* 2. (z. B. *στάσις, πόλεμος*). — das I. *τὰ ἔσω* (*ἔνδον, ἐντός*); *τὸ ἦθος; ἡ ψυχή* (d. I. des Menschen, Geist, Gemüth); d. I. v. Pflanzen, Bäumen *ἡ ἐντεριωνίς, ίδος, ἡ ἐντεριώνη*; d. I. e. Landes *ἡ μεσόγεια* (*μεσόγαια*), *τὸ μεσόγειον, τὰ ἄνω τῆς χώρας, ἡ ἄνω χώρα*. — im I. d. Landes gelegen *μεσόγεως* (*μεσόγειος, μεσόγαιος*) 2.
innerhalb *ἔσω*, sp. *ἐνδοτέρω* m. *gen.* (v. e. Orte; *ἔσω* erst bei sp. auch v. d. Zeit); *ἐντός* m. *gen.*, *ἐν* m. *dat.* (v. Ort u. Zeit); *διά* m. *gen.*, od. auch d. blosse *gen.* (v. d. Zeit), z. B. innerhalb 10 Tagen *δέκα ἡμερῶν*, wofür man auch bisw. e. *adj.*, wie *δεκαταῖος* 3. gebrauchen kann.
innerlich, s. innere; sich i. freuen *χαίρειν ἐν τῇ ψυχῇ*.
innerst *ἐνδότατος* 3. sp.; besser *μύχιος*, auch *sup.* *μυχαίτατος* 3. — d. i. Raum *ὁ μυχός*. — d. Innerste *τὸ μυχαίτατον*; vgl. Mark.
innig 1) *adj.* *οἰκεῖος* 3. (u. *sup.*) (vertraut); *σπουδαῖος* 3., *ἐπιμελής* 2. (eifrig, sorgfältig); *πρόθυμος* 2. (willig). — e. i. Freund *οἰκειότατος καὶ φίλτατος* (*ἑταιρότατος*); e. i. Freund v. Jmd. sein *φίλον εἶναί τινι ἐς τὰ μάλιστα*; auf d. Innigste m. Jmd. verbunden sein *οἰκειότατα διακεῖσθαι πρός τινα*. — i. Liebe *μέγας* (*μέγιστος, δεινὸς*) *ἔρως*. — 2) *adv.* *οἰκείως* (u. *sup.* *οἰκειότατα*); *σπουδαίως, ἐπιμελῶς, προθύμως*; auch *μάλιστα, ἐς τὰ μάλιστα* (z. B. i. betrübt sein *μάλιστα* od. *οὐ μετρίως λυπεῖσθαι P.*); *ἐκ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ ψυχῆς, ἐκ καρδίας*, auch *ὅλῃ τῇ ψυχῇ* (vom Herzen, z. B. i. lieben *ἐκ καρδίας φιλεῖν*).
Innigkeit *ἡ οἰκειότης* (Vertrautheit); *ἡ σπουδή, ἐπιμέλεια* (Eifer, Sorgfalt); *ἡ προθυμία* (Willfährigkeit). — I. der Liebe *ἡ τοῦ ἔρωτος δεινότης*. — m. I., s. innig.
inniglich, s. innig.
Innung, s. Zunft.
Inokulation *ὁ ἐνοφθαλμισμός*.
inokulieren *ἐνοφθαλμίζειν*.
inquirieren *ἀνακρίνειν*; peinlich *βασανίζειν*.
Inquisit *ὁ ἀνακρινόμενος*.
Inquisition *ἡ ἀνάκρισις*; peinliche I. *ἡ βάσανος, ὁ βασανισμός*. — „kirchliche I." etwa *ἡ περὶ τὴν πίστιν ἀνάκρισις*.
Inquisitor *ὁ ἀνακρίνων*; *ὁ βασανιστής*.
Insasse *ὁ μέτοικος*.
insbesondere, s. besonders 2).
Inschrift *ἡ ἐπιγραφή, τὸ ἐπίγραμμα*, auch *τὸ γράμμα*. — m. e. I. versehen, e. I. auf etw. setzen *ἐπιγράφειν τι εἴς* (*ἐπί*) *τι*, auch *τί τινι*. — m. e. I. versehen sein *ἐπιγεγράφθαι*. — e. Säule m. folgender I. versehen *στήλη διὰ γραμμάτων λέγουσα τάδε*.
Insekt *τὸ ἔντομον* (*sc. ζῷον*).
Insel *ἡ νῆσος*; kleine I., s. Inselchen. — e. I. sein od. bilden *νησίζειν, νησιάζειν*, sp. *νησοποιεῖσθαι P.*; zur I. machen *νησοῦν, νησοποιεῖν* sp. — zur I. gehörig, sie betreffend *νησιωτικός* 3.; auf der I. *ὁ νησιώτης, fem.* *ἡ νησιῶτις, ιδος* poet. u. sp.; *ὁ νησίτης, fem.* *ἡ νησῖτις, ιδος* sp.
inselartig *νησοειδής* 2.
Inselbeherrscher *ὁ νησιάρχης*, sp. *νησίαρχος*.
Inselbewohner *ὁ νησιώτης*.
Inselbewohnerin *ἡ νησιῶτις, ιδος*.
Inselchen *ἡ νησίς, ίδος, τὸ νησίδιον, νησύδριον*, sp. *νησίον*.
Inselgruppe *ὁ νήσων κύκλος*; *αἱ ἐν κύκλῳ κείμεναι νῆσοι*.
inselreich *πολλὰς νήσους ἔχων* 3.
Inselreich, Inselstaat *αἱ νῆσοι*.
Inselstadt *τὸ νησιωτικὸν πόλισμα*.
Inselvolk *οἱ νησιῶται*.
insgemein *ὡς ἐπὶ τὸ πολύ*; vgl. gewöhnlich.
insgesammt *ἅπαντες, σύμπαντες, ἀπαξάπαντες, ασαι, αντα*; *ἀθρόοι* 3. — *adv.* *κοινῇ, πανδημεί* (*πανδημίᾳ*).
Insiegel, s. Siegel.
Insignie *τὸ σημεῖον, σύμβολον, σύσσημον*.
insinuant, s. einschmeichelnd.
insinuieren, s. einflüstern, einhändigen. — sich i., s. einschmeicheln; sich i. bei Jmd. *ἐνδείκνυσθαί τινι*.
Insinuieren; das sich I. bei Jmd. *ἡ πρός τινα ἔνδειξις*.
inskribieren, s. einschreiben.
Inskription, s. Einschreibung.
insofern 1) *demonstr.* *ταύτῃ, οὕτως*. — 2) *rel.* *ὅσον, ἐφ'* (*εἰς, καθ'*) *ὅσον, καθό*, seltner *καθότι, ᾗ*; *ἅτε* m. *part.*
insolvent, s. zahlungsunfähig.
Insolvenz, s. Zahlungsunfähigkeit.
insonderheit, insonders, s. besonders 2).
insoweit, s. insofern.
Inspektion, s. Aufsicht.
Inspektor, s. Aufseher.
inspicieren, s. beaufsichtigen.
Inspiration, s. Begeisterung.
inspirieren, s. begeistern.
inständig *λιπαρής* 2., *ἐκτενής* 2.; vgl. eifrig. — i. bitten *λιπαρεῖν, λιπαρῆ εἶναι δεόμενον, λιπαρῶς δεῖσθαι* (*DP.*), *αἰτεῖσθαι καὶ δεῖσθαι*. — i. Bitten *ἡ λιπάρησις* sp. — auf d. Inständigste *ὅσον τις δύναται μάλιστα, ὅσον δυνατὸν μάλιστα, ὡς οἷόν τε μάλιστα, ἐκτενέστατα*.
Inständigkeit *ἡ λιπαρία* (Hdt.); *ἡ ἐκτένεια* (sp.); besser durch d. vhg. Ausdrücke.
Instandsetzung *ἡ κατα-, παρα-σκευή*, od. durch d. Verba *κατα-, παρα-σκευάζειν*.
Instanz 1) inständiges Ansuchen einer Sache: *ἡ λιπάρησις* od. durch d. Verbum *λιπαρεῖν*. — 2) Gerichtsstand: *τὸ δικαστήριον*. — höchste I. *τὸ κύριον δικαστήριον*. — etw. in höchster I. zu entscheiden haben *κύριον εἶναί τινος* od. m. *inf.* — 3) Einwendung, w. s. — e. I. bei etw. bilden *ἐνίστασθαί τινι* u. *πρός τι*.
Instinkt *ἡ φυσικὴ διάθεσις, ἡ φύσις*; *ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία*; *ἡ ὁρμή*.
instinktartig, -mässig ὁ, ἡ, τὸ *κατὰ φύσιν* od. *ἀπὸ ταὐτομάτου*. — *adv.* *κατὰ φύσιν, ἀπὸ ταὐτομάτου, εἰκῇ*.
Institut, s. Anstalt. — I. für Waisen, Kranke u. dgl., s. Waisenhaus, Krankenhaus.
Institution, s. Einrichtung 2).
instruieren, s. lehren, belehren, anweisen. — e. Process i. *ἀνακρίνειν δίκην*; *προδικάζεσθαι* (wo es sich um e. Mord handelt).
Instruktion, s. Belehrung, Anweisung; I. eines Processes *ἡ ἀνάκρισις*; *ἡ προδικασία* (wo es sich um e. Mord handelt).
instruktiv, s. lehrreich.
Instrument 1) eig. *τὸ ὄργανον, τὸ ἐργαλεῖον, ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, τὸ σκεῦος*. — musikalisches I. *τὸ ὄργανον*. — e. I. spielen, s. musicieren. — 2) übtr. Aktenstück, Urkunde, w. s.
Instrumentalbegleitung *ἡ κροῦσις*; I. beim Gesange *ἡ ὑπὸ τὴν ᾠδὴν κροῦσις*.
Instrumentalmusik *τὸ κροῦμα* (*κροῦσμα*); sp. *ἡ κρουσματικὴ μουσική*.
Instrumentenmacher *ὁ ὀργάνων δημιουργός*.

Insubordination ἡ ἀταξία, ἀπειθαρχία. — e. I. begehen ἀτακτεῖν.
Insulaner, s. Inselbewohner.
Insultation ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα; ἡ ἐπήρεια, ὁ ἐπηρεασμός; ἡ αἰκία, τὸ αἴκισμα, ὁ αἰκισμός.
insultieren ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα; ἐπηρεάζειν τινά, sp. τινός u. τινί; αἰκίζεσθαί τινα.
Insurgent, s. Empörer.
insurgieren, s. sich empören.
Insurrektion, s. Empörung.
intellektuell νοητός, selten νοερός 3. (ganz vereinzelt ist ἰδανικός 3.).
intelligent, s. verständig, einsichtig, kenntnissreich.
Intelligenz, s. Einsicht, Kenntniss.
Intendant ὁ ἐπιστάτης, ἐπίσκοπος, ὁ ἔπαρχος.
Interdikt, s. Verbot, Bann.
interessant 1) wichtig: ἀξιόλογος 2., λόγου ἄξιος 3., auch ἐπιτήδειος 3. u. 2. — 2) anziehend: ἐπαγωγός 2. (für Jmd. τινός), sp. ἐπαγωγικός 3.; προσαγωγός 2.; ψυχαγωγικός 3.; ὁ, ἡ ἐπίχαρις, ι, *gen.* ιτος; χαρίεις 3.
Interesse 1) Theilnahme: ich habe an etw. I. μέλει μοί τινος, περί τινος od. *inf.*; μέλει μοί τι; διαφέρει μοι m. *inf.*; προσήκει μοί τινος, μέτεστί μοί τινος, μετέχω τινός; was habt ihr für e. I. daran? τί ὑμῖν διαφέρει; ich habe kein I. an etw. ἀμελῶ od. παραμελῶ τινος. — Jmd. in sein I. ziehen προσάγεσθαί τινα. — 2) Reiz, Anziehendes: τὸ ἐπαγωγόν, τὸ προσαγωγόν; ἡ χάρις, ιτος. — 3) Vortheil: τὸ συμφέρον; τὰ διαφέροντα, τὸ διάφορον (τὰ διάφορα); sehr häufig gebraucht man substantivierte Neutra v. Pronomina, z. B. mein, dein I. τὸ ἐμόν, τὸ σόν; d. I. des Staates τὰ τῆς πόλεως (neben τὰ τῇ πόλει συμφέροντα, τὰ κοινά) u. dgl. m. — es ist etw. in meinem I., mein I. bringt etw. mit sich συμφέρει μοί τι, πρὸς ἐμοῦ ἐστί τι. — sich über d. wichtigsten I. berathen περὶ μεγίστων τῶν διαφερόντων od. περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι. — ich habe d. gleiche I. ταὐτόν μοι συμφέρει. — es hat Jmd. e. besonderes I. ἰδίᾳ διαφέρει τινί. — nicht alle haben d. gleiche I. οὐχὶ ταὐτὰ (περὶ ταὐτὰ) ἕκαστοι μάλιστα σπουδάζουσιν. — in Jmds. I. handeln πράττειν τινί od. τά τινος, σπουδάζειν πρός (περί) τινα, σπ. τινί. — 4) im *pl.* „die Interessen" auch = Zins, w. s.
interessieren 1) ich interessiere mich für etw. = ich habe Interesse für etw., s. Interesse 1); ich i. mich thätig für etw. προσέχω τινὶ τὸν νοῦν, ἐπιμελοῦμαί (*DP.*) τινος, ἐπιμελές ἐστί μοί τινος od. m. *inf.*; ἐπιμελὲς ποιοῦμαι m. *inf.*; ἐπιμέλειαν ποιοῦμαί τινος u. περί τι; σπουδάζω περί τι u. περί τινος. — 2) es interessiert mich etw.: ἐπάγεταί μέ τι, ἐπαγωγόν ἐστί μού τι, κατέχει od. κηλεῖ μέ τι. — **interessiert**, 1) bei etw., s. betheiligt. — 2) eigennützig: ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3.
interimistisch ὁ, ἡ, τὸ μεταξὺ od. διὰ μέσου.
Interimskommando, **-regierung** ἡ μεταξὺ od. διὰ μέσου ἀρχή.
Intermezzo τὸ ἐπεισόδιον.
Interpolation ἡ διασκευή.
Interpolator ὁ διασκευαστής.
interpolieren διασκευάζειν.
Interpret, s. Ausleger, Dolmetsch.
Interpretation, s. Auslegung.
interpretieren, s. auslegen.
interpungieren διαστίζειν, διαστέλλειν; ὑποστίζειν (m. e. kleinen Unterscheidungszeichen).
Interpunktion ἡ διάστιξις.
Interpunktionszeichen ἡ διαστολή, ἡ στιγμή; im Bes. ἡ τελεία στιγμή (Punkt); ἡ μέση στιγμή (Kolon); ἡ ὑποστιγμή (Komma).
Interregnum ἡ μεσοβασιλεία, ἡ μεσοβασίλειος ἀρχή.
Intervall τὸ διάλειμμα; bes. in der Musik τὸ διάστημα.
intolerant, **Intoleranz**, s. unduldsam, Unduldsamkeit.
intransitiv ἀμετάβατος 2.; *adv.* ἀμεταβάτως.
intrigant μηχανικός 3., μηχανοποιός 2., κακοπράγμων 2., κακότεχνος 2., πολύπλοκος 2.
Intrigue ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, ἡ σκευωρία, τὸ σκευώρημα, ἡ παρασκευή, ἡ κακοπραγμοσύνη, ἡ κακοτεχνία, sp. τὸ κακοτέχνημα; auch τὸ κάττυμα. — e. I. anstiften σκευωρεῖσθαι, ῥάπτειν, καττύειν, συντάττειν τι.
intriguieren, = e. Intrigue anstiften, s. d. vhg. W.; gegen Jmd. i. σκευωρίαν ποιεῖσθαι κατά τινος, ἐπιβουλεύεσθαί τινι.
intrikat, s. verwickelt, misslich.
invalide ἀδύνατος, ἀχρεῖος 2.
Invasion ἡ ἐμβολή, εἰσβολή. — e. I. machen ἐμβάλλειν od. εἰσβάλλειν εἰς χώραν.
Invektive ἡ καταδρομή sp.; s. Schmährede. — I. gegen Jmd. vorbringen καθάπτεσθαι, sp. κατατρέχειν τινός; καταδρομὴν ποιεῖσθαι κατά τινος; kom. ἐφιππάζεσθαί τινι.
Inventarium ἡ ἀπόφανσις. — e. I. anlegen ἀποφαίνειν τὴν οὐσίαν.
inwendig 1) *adj.* ὁ, ἡ, τὸ ἔσω (ἔνδον, ἐντός, poet. u. sp. ἔντοσθεν). — 2) *adv.* ἔσω (eig. nach innen hinein); ἔνδον, ἐντός (innen). — i. hölzern, kupfern ὑπόξυλος, ὑπόχαλκος 2.
inwiefern ὅσον, ἐφ' (εἰς, καθ') ὅσον; καθό (selten καθότι); ᾗ; ἅτε.
inwohnen ἐγγενέσθαι τινί; ἐν-, προσ-, παρ-, ὑπ-εῖναί τινι.
Inwohner, s. Einwohner.
inzwischen 1) unterdessen: ἐν τούτῳ (ἐν τούτοις), ἐν τοσούτῳ, μεταξύ, ἐν τῷ μεταξὺ (χρόνῳ). — 2) jedoch, aber, w. s.
Joch 1) eig. Geschirr zum Anspannen: τὸ ζυγόν (erst sp. ὁ ζυγός); selten ist ἡ ζεύγλη. — d. J. auflegen ἐπιτιθέναι τινὶ ζυγόν. — in's J. spannen ὑπάγειν εἰς τὸ ζυγόν, ζευγνύναι, ὑποζευγνύναι; d. römische J. τὸ ζυγόν; Jmd. unter d. J. schicken ὑπάγειν τινὰ ὑπὸ τὸ ζυγόν; unter's J. geschickt werden ὑποστῆναι τὸ ζυγόν. — bildl. τὸ ζυγόν; d. Joch der Knechtschaft τὸ δούλειον (δούλιον) ζυγόν, ἡ δουλεία. — Jmd. d. J. der Knechtschaft auferlegen ἐπιτιθέναι τινὶ ζυγὸν τοῦ μὴ ἐπαναστῆναι. — unter d. J. bringen ἄγειν τινὰ ὑπὸ τὸ ζυγόν; δουλοῦν, καταδουλοῦν (u. *M.*) τινα. — d. J. der Knechtschaft tragen, im J. der K. leben δουλεύειν. — 2) übtr. *a*) Gespann: τὸ ζεῦγος; übr. vgl. Gespann. *b*) e. Gebirges, s. Gebirgsjoch. *c*) als Feldmass: τὸ πλέθρον.
jochartig ζυγοειδής, ζυγώδης 2.
jochbar ζύγιος 3., ζύγιμος 2.
Jochochs ὁ ζύγιος βοῦς.
Jochpferd ὁ ζύγιος ἵππος.
Jochriemen τὸ ζυγόδεσμον, ὁ ζευκτήρ, ῆρος.
jochweise ζυγηδόν sp.
Johannisbrot τὸ κεράτιον.
Johannisbrotbaum ἡ κερατία (κερατέα, κερατεία).
Johanniskraut τὸ ὑπέρεικον (ὑπέρικον).
Johanniswurm, **-würmchen** ἡ λαμπυρίς, ίδος; ἡ πυγολαμπίς, ίδος. — wie e. J. leuchten λαμπυρίζειν.
Jota τὸ ἰῶτα; es fehlt nicht e. J. οὐδὲ στιγμὴ (κεραία, ἰῶτα) ἄπεστιν.
Journal αἱ ἐφημερίδες.
jovial, s. launig, munter.
Jovialität, s. Munterkeit, Laune.

irden γήινος 2.; κεραμεοῦς (selten zssgz. κεραμοῦς), κεραμικός, selten κεράμινος, sp. κεράμειος 3.; auch durch d. *gen.* κεράμου. — i. Geschirr ὁ κέραμος, τὸ κεράμιον, τὸ ὄστρακον; i. Topf ἡ χύτρα; i. Waaren οἱ κέραμοι, ὁ κέραμος.

irdisch γήινος 2., ἐπίγειος 2., gew. ὁ, ἡ, τὸ ἐν τῇ γῇ (ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν τοῖς ἀνθρώποις); ἀνθρώπινος u. ἀνθρώπειος 3. (menschlich); θνητός 3. (sterblich). — i. Hülle τὸ γήινον od. θνητὸν σῶμα. — i. Güter τὰ ἐνθάδε od. τῇδε ἀγαθά. — i. Glück ἡ κατὰ τὸν βίον εὐδαιμονία.

irgend πού (v. Orte, auch v. d. Art u. Weise), ποτέ (v. d. Zeit), πώς, πῄ (v. d. Art u. Weise) (sämmtl. *encl.*). — i. Jmd., i. Einer τίς (*encl.*); auch ὁ τυχών, vgl. „erste"; nach einer Neg. οὐδείς; wenn nur i. Einer, wenn i. Jmd. εἴ τις καὶ ἄλλος; i. etw. τί (*encl.*), ὁτιοῦν, nach einer Neg. οὐδέν; i. einer, eine, eines τίς, τί (*encl.*), auch ὁστισοῦν, ἡτισοῦν, ὁτιοῦν. — i. wo πού (*encl.*), auch ἁμοῦ γέ που. — i. woher ποθέν (*encl.*); i. wo anders her ἀλλοθέν ποθεν. — i. wohin ποί (*encl.*). — auf i. eine Weise πώς, πῄ (*encl.*); auch ἁμῶς γέ πως, ἁμῇ γέ πῃ; auf i. eine andere Weise ἄλλως πως. — wer (was) nur i. ὁστισοῦν u. s. w.

Iris (des Auges) ἡ στεφάνη.

Irland ἡ Ἰέρνη.

Ironie ἡ εἰρωνεία, τὸ εἰρωνικόν. — I. anwenden gegen Jmd. od. etw. εἰρωνεύεσθαι πρός τινα od. τι. — I. treiben m. etw., s. Spott.

ironisch εἰρωνικός 3. — der sich i. ausdrückt ὁ, ἡ εἴρων, ωνος. — i. Rede τὸ εἰρώνευμα sp.

irrational ἄλογος 2. (im mathem. u. philosoph. Sinne), ἄρρητος 2. (nur im mathem. Sinne).

Irre ἡ πλάνη, selten ἡ πλάνησις. — in d. I. führen πλανᾶν; in der I. herumgehen πλανᾶσθαι, περιπλανᾶσθαι *P.*

irre fahren ἐλαύνοντα ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) od. ἁμαρτάνειν τῆς ὁδοῦ.

irre führen πλανᾶν, ἀποπλανᾶν, sp. διαπλανᾶν; παράγειν, παραφέρειν, παρακρούειν (eig. u. übtr.); ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν (nur übtr.). — sich i. f. lassen παράγεσθαι, παραφέρεσθαι *P.*

irre gehen πορευόμενον ἁμαρτάνειν (ἀφαμαρτάνειν) od. ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὁδοῦ; πλανᾶσθαι, περιπλανᾶσθαι, παραφέρεσθαι *P.* (auch übtr.).

irregulär, s. unregelmässig.

irre leiten, s. irre führen.

irreligiös ἀσεβής (2.) περὶ τὰ θεῖα; καταφρονῶν od. ἀμελῶν (3.) τῶν θείων (v. Pers.); ἀνόσιος 2. (v. Handlungen).

Irreligiosität ἡ περὶ τὰ θεῖα ἀσέβεια; ἡ τῶν θείων ἀμέλεια od. καταφρόνησις.

irre machen ταράττειν, διαταράττειν; ἐκ-, κατα-πλήττειν τινά; auch ἐνοχλεῖν τινα u. τινί.

irren 1) *tr.* irre machen, w. s. — 2) *intr.* s. umherirren; übtr. (irren u. sich irren) ἁμαρτάνειν, ἐξ-, δι-αμαρτάνειν; σφάλλεσθαι, ψεύδεσθαι *P.* (in etw. τινός); πλανᾶσθαι (*P.*) τῇ διανοίᾳ; ἀγνοεῖν (in Unkenntniss sein). — sich in seinem Urtheile i. ἁμαρτάνειν τῆς γνώμης, παραγιγνώσκειν, οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν. — sich in Jmd. od. etw. i. διαψεύδεσθαί (*P.*) τινος. — wenn ich mich nicht irre εἰ ὀρθῶς γιγνώσκω od. συμβάλλομαι.

Irren, das, ἡ πλάνη, ὁ πλάνος, selten ἡ πλάνησις (eig. u. übtr.); ἡ ἁμαρτία, διαμαρτία.

irrend πλανητός, sp. πλανητικός 3. (eig.); πλανώδης, παράφορος 2. (eig. u. übtr.) od. durch d. *part.* der Verba unter „irren".

Irrenhaus, etwa τὸ τῶν παραφρονούντων ἰατρεῖον.

irre reden παραλέγειν; ληρεῖν, παραληρεῖν. — das Irrereden ἡ παραλήρησις (λήρησις); vgl. das Irresein.

irre reiten ἐλαύνοντα ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) od. ἁμαρτάνειν τῆς ὁδοῦ.

irre sein 1) sich irren, w. s. — ungewiss od. schwankend sein πλανᾶσθαι *P.* — irre gemacht sein (δια)τεταράχθαι, ἐκπεπλῆχθαι. — 2) wahnsinnig sein: παραφρονεῖν, ἀλλοφρονεῖν, παρακόπτειν τῇ διανοίᾳ. — der irre ist ὁ, ἡ παράφρων, ονος, παράκοπος 2. — das Irresein ἡ παραφροσύνη, παρακοπή, selten ἡ παράκρουσις, ὁ παρακρουσμός (v. e. geringeren Grade).

irre werden 1) bestürzt werden: ταράττεσθαι, διαταράττεσθαι (*P.*) τὴν γνώμην; ἐκπλήττεσθαι (*P.*); ungewiss od. schwankend werden πλανᾶσθαι (*P.*) τῇ διανοίᾳ. — in d. Rede i. w. ἐκπίπτειν τοῦ λόγου. — an sich selbst i. w. ἑαυτοῦ ἐπιλανθάνεσθαι. — an Jmd. i. w. ὑποψίαν λαμβάνειν κατά τινος, ὑποπτεύειν τινὰ ὡς ... — 2) wahnsinnig werden: ἐξίστασθαι τῶν φρενῶν; [παραφρονῆσαι.

Irrfahrt ἡ πλάνη, ὁ πλάνος.

Irrgang ὁ ἑλιγμός, ὁ λαβύρινθος. — die I. im Labyrinth αἱ ἐν τῷ λαβυρίνθῳ περίοδοι καὶ διέξοδοι. — vgl. Irrweg.

Irrgarten ὁ λαβύρινθος.

irrgläubig ἑτερόδοξος (2.) περὶ τὰ θεῖα. — i. sein ἑτεροδοξεῖν περὶ τὰ θεῖα.

Irrglaube ἡ περὶ τὰ θεῖα ἑτεροδοξία.

irrig οὐκ ὀρθός 3. (unrichtig); ἐψευσμένος 3., ψευδής 2. (falsch, erlogen); auch μάταιος 3. u. 2., κενός 3. (eitel, nichtig); vgl. ketzerisch. — i. Meinung ἡ ἑτεροδοξία, ψευδοδοξία; e. i. Meinung haben ἑτεροδοξεῖν, sp. ψευδοδοξεῖν u. ψευδοδοξάζειν; der irriger Meinung ist ἑτερόδοξος, sp. ψευδόδοξος 2. — Auch durch Zsstzgen m. παρά, z. B. i. urtheilen παραγιγνώσκειν, i. sehen παραβλέπειν u. dgl.

irritieren, s. reizen.

Irrläufer ὁ πλανήτης, ὁ πλάνης, ητος, ὁ πλάνος.

Irrlehre ἡ οὐκ ὀρθὴ δόξα.

Irrlehrer ὁ ψευδοδιδάσκαλος, ὁ πλανήτης, auch ὁ αἱρεσιάρχης u. αἱρεσίαρχος (in religiösen Dingen) (sämmtl. sp.). — e. I. sein αἱρεσιαρχεῖν sp.

Irrlicht, etwa τὸ πλανητὸν φῶς, φωτός.

Irrpfad, s. Irrweg.

Irrstern ὁ πλανήτης ἀστήρ, τὸ πλανητὸν ἄστρον, auch ὁ πλάνης, ητος.

irrthümlich *adv.* δι' ἄγνοιαν. — vgl. irrig.

Irrthum ἡ πλάνη, ὁ πλάνος; τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία, τὸ σφάλμα; τὸ διάπτωμα; ἡ παράκρουσις; sp. ἡ διάπτωσις, ἡ παράπτωσις, τὸ παράπτωμα, τὸ ἀστόχημα, ἡ ἀστοχία (Verfehlen des Rechten, Verstoss); ἡ ἄγνοια (Unkenntniss); τὸ ἀγνόημα (I. aus Unkenntniss sp.). — im I. sein = sich irren, w. s.; sehr im I. sein über etw. πολὺ διεψεῦσθαί τινος. — e. I. begehen ἁμαρτάνειν; in e. I. verfallen σφάλλεσθαι, ψεύδεσθαι (*P.*). — seinen I. erkennen γιγνώσκειν ἡμαρτηκότα, γνωσιμαχεῖν.

Irrung 1) das Irren, w. s.; vgl. Irrthum. — 2) Uneinigkeit, w. s.; vgl. Misshelligkeit.

Irrwahn ἡ ψευδὴς δόξα, sp. ψευδοδοξία. — e. I. haben ψευδοδοξεῖν u. ψευδοδοξάζειν sp.

Irrweg ἡ πλάνη; ὁ ἑλιγμός; ὁ λαβύρινθος. — auf e. I. gerathen πλανᾶσθαι, παραφέρεσθαι *P.* — Jmd. auf e. I. leiten παράγειν, παραφέρειν, παρακρούειν τινά.

Irrwisch, s. Irrlicht.

isabellfarbig ξανθός 3.

isolieren ἀπολαμβάνειν; χωρίζειν, ἀπο-, διαχωρίζειν, ἀπαρτᾶν τί τινος (absondern, w. s.); μονοῦν, ἀπομονοῦν (vereinzeln); ἐρημοῦν (machen, dass Jmd. verlassen wird). — isoliert κε-

χωρισμένος, ἀπηρτημένος 3.; ὁ μονώτης (*fem.* ἡ μονῶτις, ιδος), ἔρημος 2. (einsam, verlassen); ἄμικτος 2. (ohne Verkehr). — i. Leben ἡ ἀμιξία, ἡ ἐρημία.

Isolierung ὁ χωρισμός, ἡ διαχώρισις, ὁ διαχωρισμός; ἡ μόνωσις (als Handlung); ἡ μόνωσις, ἡ ἐρημία, ἡ ἀμιξία (als Zustand).

Isop ἡ (ὁ) ὕσσωπος, τὸ ὕσσωπον. — m. I. angemachter Wein ὁ ὑσσωπίτης οἶνος.

Jubel 1) Jubelgeschrei, w. s. — 2) laute Freude: ἡ χαρὰ καὶ ἡδονή, ἡ ἀνειμένη χαρά; sp. ἡ ἀγαλλίασις, τὸ ἀγαλλίαμα.

Jubelgeschrei ἡ ὀλολυγή. — e. J. erheben ὀλο-[λύζειν.

Jubeljahr, s. Jubiläum.

Jubellied ὁ παιάν, ᾶνος; e. J. anstimmen παιανίζειν, παιωνίζειν (sp. *M.*); Anstimmung eines J. ὁ παιανισμός.

jubeln ὀλολύζειν, ἀνολολύζειν; παιανίζειν, παιωνίζειν (sp. *M.*; eig. e. Jubellied anstimmen); übr. s. frohlocken.

Jubiläum, etwa ἡ ἑκατονταετηρίς, ίδος; auch ἡ πεντηκονταετία, selten ἡ πεντηκονταετηρίς, ίδος.

juchhe! ἰού, ἰώ (auch verdoppelt).

jucken κνῆν, κνήθειν, κνίζειν, κατακνίζειν. — sich j. κνῆσθαι, κνήθεσθαι. — es juckt mich ὀδάζω (ὀδάξομαι *M.* u. *P.*, daneben ἀδάξομαι; auch ὀδαξῶμαι *P.*); κνησιῶ; κνίζομαι, κατακνίζομαι *P.* — es juckt mich d. Schulter ὀδάζω τὸν ὦμον. — „wo es juckt, da kratzt man sich" sprichw. ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖθι καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει.

Jucken, das, ἡ κνῆσις, τὸ κνῆσμα, ὁ κνησμός, sp. ἡ κνησμονή, ἡ κνήφη; auch ὁ κνισμός; selten ὁ ἀδαγμός, ὀδαξησμός, ἡ ἀνάδηξις. — J. verursachen ἀδαχεῖν; vgl. jucken. — J. verursachend κνησμώδης 2., sp. ὀδαξητικός 3., ὀδαξώδης 2.

Jude ὁ Ἰουδαῖος; nach Art der J. denken od. handeln ἰουδαΐζειν. [λίς, ίδος.

Judenkirsche ὁ ἁλικάκαβος στρύχνος, ἡ φυσα-

Judenpech ἡ ἄσφαλτος, τὸ ἄσφαλτον; vgl.

Judenthum ὁ ἰουδαϊσμός. [Asphalt.

jüdisch ἰουδαϊκός 3. — in j. Sprache ἰουδαϊστί.

Jüngelchen τὸ μειράκιον, ὁ μειρακίσκος, τὸ παιδάριον, sp. τὸ νεανισκάριον.

Jünger ὁ μαθητής (Schüler). — die J. Jmds. οἱ συνόντες τινί, οἱ ἀμφί od. περί τινα, οἱ σύν τινι, οἱ μετά τινος, οἱ ἀπό τινος.

Jüngferchen, s. Mädchen.

Jüngling ὁ νέος (bes. *pl.*); ὁ παῖς, παιδός (Bursche); ὁ νεανίσκος, νεανίας (junger Mann); ὁ ἐν ἡλικίᾳ od. ἐφ' ἡλικίας (der mannbare J.); ὁ ἔφηβος (im 18. Lebensjahre); ὁ ἠίθεος (ἤθεος; der unverheiratete J.). — J. sein, s. d. f. W.

Jünglingsalter, -jahre ἡ νεότης, ἡ ἡλικία, auch ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ἥβη, ἡ τῶν ἐφήβων ἡλικία, sp. τὸ ἐφηβικόν, ἡ ἐφηβεία. — in d. J. treten ἡβάσκειν, ἔφηβον γίγνεσθαι, ἐφηβᾶν, μειρακιοῦσθαι (sp. μειρακίζεσθαι), ἐλθεῖν εἰς ἡλικίαν, τελεῖν εἰς ἐφήβους. — im J. stehen ἐν ἡλικίᾳ εἶναι, ἀκμάζειν τὴν ἡλικίαν, ἡβᾶν, sp. νεανιεύεσθαι, ἐφηβεύειν. — d. J. zubringen νεανισκεύεσθαι, sp. νεάζειν.

jüngst *adv.* νεωστί, ἔναγχος, ἄρτι, ἀρτίως.

Jugend 1) d. jugendliche Alter: ἡ νεότης (allg.); ἡ παιδία (Kindheit); ἡ ὀλιγοετία (geringes Alter); ἡ ἥβη (d. Jünglingsalter v. 17. Jahre an); ἡ ἡλικία od. ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας (d. reife, kräftige Alter). — erste J. ἡ πρώτη ἡλικία. — ewige J. τὸ ἀγήρων, τὸ ἀγήρατον. — v. J. an ἐκ παιδός, ἐκ παίδων, ἐκ νέου, ἐκ νέων, auch ἐκ παιδὸς ἀρξάμενος 3.; v. früher J. an εὐθὺς ἐκ παίδων, ἐκ παιδὸς εὐθύς, ἐκ νέων παίδων. — in der J. νέος od. παῖς ὤν 3. — in d. Blüthe der J. stehen ἀνθεῖν ἐν ὥρᾳ (ἐφ' ὥρᾳ), ἀκμάζειν (selten ἀκμαῖον εἶναι) τὴν ἡλικίαν, ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας εἶναι, ἡβᾶν. — 2) d. Jünglinge: οἱ νέοι, ἡ νεότης, ἡ νεολαία, ἡ ἡλικία.

Jugendalter, s. d. vhg. W. 1).

Jugendbildung ἡ τῶν νέων παιδεία.

Jugendblüthe τὸ ἄνθος (auch m. ὥρας); ἡ ὥρα. — in d. J. stehen ἀνθεῖν ἐν ὥρᾳ (ἐφ' ὥρᾳ).

Jugenderziehung, s. Jugendbildung.

Jugendfehler τὸ ἐν παισὶν od. παίδειον ἁμάρ-

Jugendfeuer ἡ νεανικὴ ὁρμή. [τημα.

Jugendfreuden τὰ ἐν παισὶ καλά. — die J. geniessen τὰ ἐν παισὶ καλὰ καρποῦσθαι.

Jugendfreund ὁ ἐκ παιδὸς (ἐκ παίδων) φίλος;

jugendfrisch νεαρός 3., s. jung. [vgl. Gespiel.

Jugendfrische τὸ νεαρόν.

Jugendfülle ἡ ἥβη.

Jugendgefährte ὁ ἧλιξ, κος, sp. ὁ ἡλικιώτης; ὁ ὁμῆλιξ, κος; ὁ συντραφείς.

Jugendgefährtin ἡ ἧλιξ, κος, sp. ἡ ἡλικιῶτις, ιδος; ἡ ὁμῆλιξ, κος; ἡ συντραφεῖσα.

Jugendhitze ἡ νεότης. — in d. J. handeln νεανιεύεσθαι, νεανισκεύεσθαι, sp. νεανίζειν.

Jugendjahre, s. Jugend 1).

Jugendkraft ἡ νεανικὴ ῥώμη, τὸ τοῦ σώματος ἄνθος; auch ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ἡλικία. — in J. sein ἀκμάζειν (τὴν ἡλικίαν); in d. Fülle der J. stehen ἀνθεῖν (ἐν ὥρᾳ od. ἐφ' ὥρᾳ); v. J. strotzen σφριγᾶν (ἥβῃ). — der in der vollen J. steht ἀκμαῖος od. ἀκμάζων (3.) τὴν ἡλικίαν, ὁ νεανίας. — ich fühle J. in mir ἀκμάζειν μοι δοκῶ.

Jugendleben ἡ νεότης, ἡ πρώτη ἡλικία; ἡ παιδία (Kindheit).

Jugendlehrer ὁ παιδευτής, ὁ παιδαγωγός.

jugendlich νέος 3.; νεαρός 3., νεαλής 2. (jugendlich frisch); ὁ νεανίας (jugendlich stark); ὡραῖος, ὡρικός 3. (jugendlich schön); νεανικός 3. (jugendlich frisch od. stark; bes. im tadelnden Sinne: jugendlich übereilt, unbesonnen, muthwillig); μειρακιώδης 2., παιδικός 3. (burschenhaft, kindlich). — j. Alter, s. Jugend 1). — j. Schönheit ἡ ὥρα. — j. Leichtsinn ἡ νεότης. — j. Streich, s. Jugendstreich. — j. übereilt od. unüberlegt reden, handeln νεανιεύεσθαι, νεανισκεύεσθαι, sp. νεανίζειν. — sich j. unterfangen νεανιεύεσθαι m.

Jugendschönheit ἡ ὥρα. [*inf.* sp.

Jugendstreich τὸ νεανίευμα, sp. ἡ νεανιεία; im *pl.* auch τὰ νεανιευόμενα, νεανιευθέντα. — e. J. begehen νεανιεύεσθαι, νεανισκεύεσθαι, sp. νεανίζειν.

Jugendsünde, Jugendthorheit, s. Jugendfehler, Jugendstreich. [δασκαλία.

Jugendunterricht ἡ τῶν νέων (od. παίδων) δι-

Jugendzeit, s. Jugend 1).

Julius ὁ ἕβδομος μήν, ὁ Ἰούλιος; vgl. Monat.

jung νέος 3.; νεαρός 3., νεαλής 2. (sämmtl. v. Pers. u. Sachen; d. beiden letzteren m. d. Nebenbedeutung des jugendlich Frischen). — so j. τηλικόσδε, τηλικοῦτος 3. — j. Mensch, j. Mann, j. Mädchen, s. Jüngling, Jungfrau. — j. Frau ἡ νεόγαμος γυνή, ἡ νύμφη. — j. Ehemann ὁ νεόγαμος ἀνήρ. — bei Thieren bildet man gew. Subst. auf -ιδεύς, z. B. j. Adler, Hase ὁ ἀετιδεύς, λαγιδεύς; j. Gans ὁ χηνιδεύς u. dgl. — d. j. Brut ἡ νεοττιά. — ewig j. ἀγήρως, ἀγήρατος 2. — j. sein νέον εἶναι, poet. νεάζειν. — wieder j. werden ἀνηβᾶν. — Jung u. Alt νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι, νέοι καὶ γέροντες.

Junge, der, τὸ μειράκιον, ὁ μειρακίσκος, ὁ παῖς, παιδός; vgl. Lehrbursche.

Junge, das, τὸ τέκνον, selten τὸ βρέφος, auch ὁ γόνος, τὸ ἔγγονον, ὁ ἔκγονος; im Bes. ὁ νεοττός

(v. Vögeln, doch auch allg.), τὸ νεόττιον (Küchlein), ὁ σκύμνος (v. Löwen u. a. wilden Thieren), ὁ σκύλαξ, κος (v. Hunde, Bären), ὁ πῶλος (v. Pferde, Esel, Kameel, Elephanten). — d. Jungen (v. Vögeln) ἡ νεοττιά (d. Nest m. den J.). — die J. (v. Vögeln) aufziehen νεοττοτροφεῖν (dazu ἡ νεοττοτροφία sp.).

Jugendhaft, s. knabenhaft, kindisch, läppisch.

Jungfer, Jungfrau *a*) ledige (junge) Frauensperson: ἡ παρθένος, ἡ κόρη; vgl. Mädchen. — e. J. sein, als J. leben παρθενεύεσθαι (sp. *A.*), selten κορεύεσθαι. — als J. halten παρθενεύειν. — eine alte J. bleiben ἀνέκδοτον γηράσκειν. — v. der J., der J. gehörig παρθένιος 3. — Mord v. J. ἡ παρθενοκτονία sp. — Gesänge (Reigen) der J. τὰ παρθένεια (παρθένια). *b*) Dienstmädchen, s. Dienerin.

Jungfernhäutchen τὸ ὑμένιον.

Jungfernkind ὁ παρθένιος παῖς.

Jungfernkraut τὸ παρθένιον, ἡ ἑλξίνη.

Jungfernraub ἡ παρθένων ἁρπαγή.

Jungfernschaft, Jungfrauschaft 1) Stand der Jungfrau: ἡ παρθενία (παρθενεία), ἡ παρθένευσις, selten u. poet. τὸ παρθένευμα, κόρευμα. — 2) unverletzte Beschaffenheit einer Jungfrau: ἡ κορεία (poet.; τὸ κόρειον sp.). — d. J. nehmen (rauben), s. entjungfern. — d. Zeichen der J. τὰ παρθένια sp.

Jungfräulich παρθένιος 3.; poet. παρθένειος 2., παρθενικός 3. — j. Stand, s. Jungfernschaft 1). — v. j. Ansehen παρθενωπός 2.; e. j. Antlitz haben παρθένιον βλέπειν. — j. Beschäftigungen od. Vergnügungen τὰ παρθενεύματα (poet.). — e. j. Leben führen, j. rein sein παρθενεύεσθαι (sp. *A.*).

Jungfrauengemach ὁ παρθενών, ῶνος.

Junggesell ὁ ἠίθεος (ἤθεος).

Juni ὁ ἕκτος μήν, ὁ Ἰούνιος.

Junker ὁ εὐγενὴς παῖς.

Jurisdiktion, s. Gerichtsbarkeit.

Jurisprudenz ἡ τῶν νόμων ἐπιστήμη.

Jurist, s. Rechtsgelehrter.

juristisch νομικός 3.

Justiz, s. Rechtspflege; = die Richter οἱ δικασταί.

Justizwesen τὰ περὶ τὰς δίκας.

Juwelen οἱ πολυτελεῖς λίθοι.

Juwelenhändler, s. Juwelier.

Juwelenschmuck τὸ λιθοκόλλητον.

Juwelier, etwa ὁ λιθοπώλης; vgl. Goldschmied.

K

K *K*, *κ*, *τὸ κάππα indecl.*

Kabale 1) polit. Verbindung: ἡ ἑταιρεία. — 2) Ränke, arglistige Schliche: ἡ κακοπραγμοσύνη, κακοτεχνία; ἡ παρασκευή; ἡ ἐπιβουλή; αἱ μηχαναί, τὰ μηχανήματα. — K. schmieden μηχανὰς μηχανᾶσθαι (μηχανορραφεῖν poet.), κακοπραγμονεῖν, κακοτεχνεῖν, παρασκευάζεσθαι, τυρεύειν, ἐπιβουλεύειν. — der Kabalen schmiedet κακοπράγμων 2. (μηχανορράφος 2. poet.).

Kabalenmacher ὁ κακοπράγμων, ονος (ὁ μηχανορράφος poet.).

Kabel τὸ σχοινίον.

Kabeljau ὁ ὄνος (ὀνίσκος), γάδος, μαζίνης (μαζεινός).

Kabeltau τὸ σχοινίον; ὁ κάλως, ω (Segeltau).

Kabinet 1) Zimmer τὸ οἴκημα, δωμάτιον, τὸ διαιτητήριον; sp. ἡ δίαιτα. — 2) Kunstsammlung: τὸ μουσεῖον. — 3) Rath eines Fürsten: ἡ βουλή.

Kabinetchen, etwa τὸ οἰκημάτιον.

Kacke ἡ κάκκη.

kacken κακκᾶν.

Kadaver ὁ νεκρός, τὸ (νεκρὸν) σῶμα. — s. Leichnam, Aas.

Käfer ὁ κάνθαρος, ἡ κανθαρίς, ίδος.

Käfig ὁ οἰκίσκος, ἡ εἱρκτή, auch τὸ ζωγρεῖον sp. — K. für Vögel ὁ οἰκίσκος, ὁ ὀρνίθειος, τὸ ὀρνιθοτροφεῖον. — K. für wilde Thiere ἡ γαλεάγρα.

Kähnchen τὸ σκαφίδιον.

Kälbchen τὸ μοσχίον, μοσχάριον.

Kälberbraten τὰ μόσχεια κρέα ὀπτά.

Kälbermilch ὁ θύμος.

Kälte 1) eig. τὸ ψῦχος (*pl.* τὰ ψύχη kalte Zeiten, Fröste), ἡ ψυχρότης; τὸ ῥῖγος (auch *pl.* τὰ ῥίγη); τὸ κρύος, ὁ κρυμός (beide mehr poet. u. sp.), ὁ πάγος (Eiskälte). — 2) übtr. ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν (Kaltsinn, Gleichgültigkeit), auch ἡ ἀναισθησία (Gefühllosigkeit).

kälten ψυχρὸν ποιεῖν τι. — es kältet ψῦχος γίγνεται.

kältlich ὑπόψυχρος 2., ψυχρότερος 3.

Kämmchen τὸ κτενίον; τὸ κτενίδιον (sp.).

kämmen κτενίζειν, κατακτενίζειν; auch κοσμεῖν (εὐθετίζειν) τὰς τρίχας. — sich k. κτενίζεσθαι. — d. Wolle k. πέκειν, πεκτεῖν.

Kämmen, das, ὁ κτενισμός, κατακτενισμός.

Kämmerchen τὸ οἰκημάτιον.

Kämmerei τὸ δημόσιον ταμιεῖον.

Kämmerer ὁ ταμίας; (als Hofstelle) ὁ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν ἄρχων, οντος.

Kämmerlein, s. Kämmerchen.

Kämmerling ὁ βασιλικὸς θεράπων, οντος.

kämpfen ἀγωνίζεσθαι, διαγωνίζεσθαι (eig. u. übtr.) gegen Jmd. πρός τινα u. τινί; häufig ἀγῶνα, μάχην ἀγ. — ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) (wettkämpfen, m. Jmd. πρός τινα). — ἀθλεύειν u. ἀθλεῖν (mehr poet., im Wettkampfe um d. Preis ringen, dann übtr. m. Anstrengung k.). — παλαίειν, διαπαλαίειν (ringen, τινί u. πρός τινα; auch übtr. παλαίειν κακῷ, ζημίαις u. dgl.). — μάχεσθαι, διαμάχεσθαι (m. Waffen k., τινί u. πρός τινα; s. handgemein werden, e. Schlacht liefern); κινδυνεύειν, διακινδυνεύειν (allg. sich in e. Gefahr begeben). — gegen etw. k. ἀνταγωνίζεσθαί τινι, ἀντιστῆναί τινι u. πρός τινα. — ich habe gegen Jmd. zu k. ὁ ἀγών ἐστί μοι πρός τινα. — im Zweikampfe k. μονομαχεῖν τινι u. πρός τινα.

Kämpfen, das, s. Kampf.

Kämpfer ὁ ἀγωνιστής (allg.); ὁ ἀθλητής (in Wettkämpfen; im Bes. παλαιστής Ringer, πύκτης Faustkämpfer); im Kriege ὁ μαχόμενος, ὁ στρατιώτης. — im Zweikampfe ὁ μονομάχος (Fechter).

Käppchen ἡ μικρὰ κυνῆ.

kärglich; v. Sachen: εὐτελής 2., σπάνιος, λυπρός 3., auch γλίσχρος 3. — v. Pers., s. karg.

Kärrner ὁ ἁμαξεύς.

Käse ὁ τυρός; frischer K. ὁ χλωρὸς τυρός, ἡ τροφαλίς, ίδος (auch m. τυροῦ). — K. machen τυρεύειν (γάλα), auch τυροποιεῖν. — d. Käsemachen ἡ τυρεία, τύρευσις, sp. τυροποιία. — der K. macht ὁ τυροποιός. — d. Messer womit man K. schabt ἡ τυρόκνηστις, ιδος. — e. wenig K. τὸ τυρίον. — mit K. handeln τυροπωλεῖν.

käseartig τυροειδής 2.
Käsehändler ὁ τυροπώλης.
Käsehorde τὸ τυροκομεῖον, ὁ τυροφύκτης; ὁ ταρσός (poet.).
Käsekorb τὸ τυροβόλιον (sp.).
Käsekuchen τὸ τυροκόσκινον, ὁ τυροῦς, οῦντος (πλακοῦς).
Käsemarkt οἱ τυροί, ὁ χλωρὸς τυρός.
käsen 1) *tr.* d. Milch: τυρεύειν. — 2) *intr.* d. Milch käset: τὸ γάλα τυρεύεται (*P.*).
Käsenäpfchen ὁ πλακοῦς, οῦντος.
Käserinde τὸ σκῖρον.
käsig, s. käseartig.
Kästchen τὸ κιβώτιον; ἡ κιστίς, ίδος, auch ἡ κοίτίς, ίδος.
Kätzchen 1) als Thier: ὁ τῆς αἰλούρου σκύλαξ. — 2) d. männliche Blüthe bei Weiden u. a.: τὸ βρύον, ὁ ἴουλος.
Käufer ὁ ὠνητής, gew. durch *part.* ὁ ὠνούμενος, ἀγοράζων, πριάμενος.
Käuferin ἡ ὠνουμένη u. dgl.
käuflich ὠνητός 3., ὤνιος 2. u. 3. — k. Sache ἡ ὠνή (poet. u. sp.). — k. an sich bringen ὠνούμενον, δι' ὠνῆς, ὠνῇ u. ä. κτᾶσθαί τι.
Kaffee, etwa ὁ Ἀραβικὸς κύαμος.
Kaftan ὁ κάνδυς, υος.
kahl *a)* eig. ψιλός 3. (v. Kopfe u. v. Gegenden; ἡ ψιλὴ γῆ k. Land, τὰ ψιλά k. Gegenden); φαλακρός 3. (v. Kopfe); ἔρημος 3. u. 2. (v. Lande: öde, wüst). — k. machen ψιλοῦν, ἀποψιλοῦν (d. Kahlmachen ἡ ἀποψίλωσις); k. werden ψιλοῦσθαι, φαλακροῦσθαι (*P.*; v. Kopfe). — k. scheeren ἐν χρῷ κείρειν (u. *M.*). — k. Kopf τὸ φαλάκρωμα, ἡ φαλάκρωσις. *b)* übtr. gering, schlecht εὐτελής 2., φαῦλος 3.; k. Ausflucht κενὴ πρόφασις.
Kahlheit ἡ ψιλότης; (d. Kopfes) ἡ φαλακρότης.
kahlköpfig φαλακρός 3.; sp. φαλανθος 2. — (am Vorderkopfe kahl) ὁ ἀναφαλαντίας. — k. sein μαδᾶν.
Kahlköpfigkeit ἡ φαλακρότης, μαδαρότης; (v. Vorderkopfe) ἡ ἀναφαλαντίασις.
Kahlkopf ὁ φαλακρός.
Kahm ἡ λάμπη.
kahmig λαμπηρός 3.
Kahn τὸ σκάφος, ἡ σκάφη. — ἡ κύμβη (Barke). — ὁ λέμβος (Nachen, w. s.).
Kahr ἡ καμπή, ἐπικαμπή, ὁ καμπτήρ, ῆρος. — — d. K. nehmen κάμπτειν, ἐπι-, παρα-κάμπτειν.
Kaiser ὁ αὐτοκράτωρ, ορος. — d. röm. Kaiser hiess bei d. Griechen neben αὐτ. noch ὁ βασιλεύς, Καῖσαρ, Σεβαστός, Αὔγουστος. — K. sein αὐτοκρατορεύειν, βασιλεύειν.
Kaiserfamilie, -haus ὁ τοῦ αὐτοκράτορος οἶκος, τὸ τοῦ αὐτ. γένος.
Kaiserin ἡ τοῦ αὐτοκράτορος γυνή (röm. Kais. ἡ βασίλεια, βασίλισσα, Σεβαστή, Αὐγοῦστα). — ἡ αὐτοκράτωρ (als Regentin).
Kaiserkrone τὸ αὐτοκρατορικὸν (βασιλικὸν) διάδημα.
kaiserlich αὐτοκρατορικός, βασιλικός 3. — k. Residenz ἡ αὐτοκρατορίς, ίδος.
Kaiserthum ἡ αὐτοκρατορία, βασιλεία.
Kajüte ἡ σκηνή, στέγη.
Kalb (v. Rinde) ὁ μόσχος; (v. Hirsch u. Reh) ὁ νεβρός; (v. anderen Thieren) ὁ σκύλαξ, ακος.
Kalbe ἡ δάμαλις (δαμάλη, πόρτις poet.).
kalben τίκτειν. — sprichw. wem das Glück wolwill, kalbt d. Ochs ὀρνίθων γάλα.
Kalbfell ἡ μοσχῆ (δορά), τὸ μόσχειον δέρμα.
Kalbfleisch τὰ μόσχεια κρέα.
Kalbleder τὸ μόσχειον σκῦτος. — Hundeleine aus K. ὁ μόσχειος κυνοῦχος.
Kalbsbraten, s. Kälberbraten.
Kalbsfuss ὁ μόσχειος πούς.
Kalbskopf ἡ μόσχειος κεφαλή.
Kalbsmilch, s. Kälbermilch.
Kaldaunen τὰ ἐγκοίλια, ἡ (sp. ὁ) χόλιξ, ικος (gew. *pl.*).
Kalender τὸ (ἐνιαύσιον) παράπηγμα, τὸ ἡμερολόγιον.
kalfatern παλαιὰν ναῦν ζευγνύναι ὥστε πλώιμον εἶναι; τὰ ἀραιώματα διανάττειν.
Kaliber, s. Art u. Weise.
Kalk ὁ, ἡ χάλιξ, ικος, ἡ τίτανος (bes. ungebrannter K.), ἡ κονία (Kalkstaub, gebrannter u. gelöschter K.). — ungelöschter K. ἡ ἄσβεστος τίτανος. — m. K. bestreichen τιτανοῦν, κονιᾶν. — m. K. bestrichen τιτανωτός, κονιατός 3. — d. Bestreichen m. Kalk ἡ κονίασις.
Kalkanstrich τὸ κονίαμα.
kalkartig τιτάνῳ ἐοικώς 3.
Kalkbruch τὰ τιτάνου μέταλλα.
Kalkerde ἡ τίτανος.
kalkig, s. kalkartig.
Kalklauge ἡ κονία (ἀσβέστου), ἡ στακτὴ κονία.
Kalkstaub ἡ κονία.
Kalkstein ὁ, ἡ χάλιξ, ικος.
Kalktünche ἡ κονία. — s. Kalkanstrich.
Kalkulator ὁ λογιστής.
kalkulieren λογίζεσθαι, ἐκλογίζεσθαι. — schlecht k. σφάλλεσθαι (*P.*) τῆς γνώμης.
Kalkwasser τὸ ἀπόπλυμα τιτάνου.
Kalligraph ὁ καλλιγράφος. — **Kalligraphie** ἡ καλλιγραφία. — **kalligraphieren** καλλιγραφεῖν. — **kalligraphisch** καλλιγραφικός 3. (zum Schönschreiben gehörig), κεκαλλιγραφημένος 3. (schön geschrieben). — sämmtlich bei sp.
Kallus ὁ πῶρος, τὸ ἐπιπώρωμα. — e. K. bilden, durch e. K. verbinden πωροῦν. — sich m. e. K. überziehen ἐπιπωροῦσθαι *P.*
Kalmäuser ὁ ἐσκιατραφημένος; sp. ὁ σκιατραφίας.
kalmäusern σκιατραφεῖσθαι *P.*
Kalmus ἡ ἄκορος; d. Wurzel des K. τὸ ἄκορον. — über K. abgezogener Wein ὁ ἀκορίτης οἶνος.
kalt *a)* eig. ψυχρός 3. (auch übtr.), selten ἔμψυχος 2.; ψυχεινός 3. (frisch, kühlend). — k. Speisen, k. Küche ἡ ἄπυρος τροφή, k. Frühstück τὸ ἄπυρον ἄριστον. — k. machen ψύχειν, k. werden ψύχεσθαι, ἀποψύχεσθαι *P.* — es ist, wird k. ψῦχός ἐστι, γίγνεται. — sich k. baden ψυχρολουτεῖν, d. k. Baden ἡ ψυχρολουσία. — k. trinken ψυχροποτεῖν, d. k. Trinken ἡ ψυχροποσία. — Benetzung m. k. Wasser ἡ ψυχρουδρία. — k. Fieber ὁ ἀμφημερινὸς πυρετός. *b)* übtr. = kaltsinnig, leidenschaftslos, gleichgültig: ψυχρός 3., ἀπαθής 2., ἀμβλύς 3. (auch ἀναίσθητος 2. gefühllos). — k. gegen etw. sein ἀπεψυγμένον εἶναι πρός τι, ἀμελεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος. — d. Rede lässt d. Zuhörer k. ὁ λόγος οὐ κινεῖ τοὺς ἀκούοντας. — sprichw. er ist weder k. noch warm οὔτε ψύχεται οὔτε θερμαίνει. — vgl. kaltblütig.
kaltblütig ἀτάρακτος 2. (τὴν γνώμην, nicht verwirrt), ἄφοβος 2. (ohne Furcht); ἥσυχος 2. (ruhig, gelassen), ἀνηλεής 2., ὠμός 3. (ohne Mitleid). — etw. k. ansehen ὁρῶντά τι οὐ ταράττεσθαι (*P.*) τὴν ψυχήν. — k. morden ἀνηλεῶς ἀποκτείνειν.
Kaltblütigkeit ἡ ἀταραξία, τὸ ἀτάρακτον τῆς γνώμης; τὸ θάρρος (θάρσος); ἡ ἡσυχία; ἡ ὠμότης.
Kaltsinn τὸ ψυχρόν, ἡ ψυχρότης; ἡ ἀμέλεια, ἀπάθεια, ἀμβλύτης, auch ἀναισθησία.
kaltsinnig ψυχρός 3.; ἀμελής, ὀλιγωρός 2.; ἀπαθής 2., ἀμβλύς 3., ἀναίσθητος 2.
Kamaschen, die, αἱ κνημῖδες.
Kameel ὁ, gew. ἡ κάμηλος. — junges K. κάμηλος ἀμνός. — K. halten καμηλοτροφεῖν, K. haltend καμηλοβοσκός 2. — d. zu K. Reisende ὁ καμηλέμπορος. — vom K. καμήλειος 3.

kameelartig καμηλώδης 2.
Kameelfleisch τὰ καμήλεια (κρέα).
Kameelführer ὁ καμηλίτης.
Kameelhaut ἡ καμήλου δορά.
Kameelopardc ἡ καμηλοπάρδαλις.
Kameeltreiber, -wärter ὁ καμηλίτης.
Kamerad ὁ ἧλιξ, ικος, ὁ ἡλικιώτης (eig. Altersgenoss), ὁ ἑταῖρος (Genoss, Gefährte); ὁ συνήϑης, οἰκεῖος, φίλος (Vertrauter, Freund). — Im Bes. ἀνὴρ συστρατιώτης (Kriegskamerad), σύσκηνος (Zeltkamerad), συμφοιτητής (Schulkamerad), συνοδοιπόρος, συνέμπορος (Reisekamerad). — die K. Jmds. οἱ σύν τινι, οἱ μετά τινος, οἱ περί τινα, οἱ συνόντες τινί.
Kameradschaft ἡ ἑταιρεία, ἡ συνήϑεια; im Kriege ἡ συστρατεία, συσκηνία. — als *concr.* = die Kameraden.
kameradschaftlich συνήϑης 2., οἰκεῖος 3.
Kamille τὸ χαμαίμηλον, ἡ ἀνϑεμίς, ίδος.
Kamin ἡ κάμινος, ὁ βαῦνος.
Kamm 1) eig. ὁ κτείς, κτενός. — 2) bildl.: K. der Vögel: ὁ λόφος (beim Hahne auch τὸ κάλλαιον, τὸ λόφιον). — am Kammrade ὁ ὀδούς, όντος. — e. Gebirges ἡ (ὀρεινὴ) ὀφρύς od. ῥάχις. — bei d. Traube ὁ ὄστλιγξ, γγος. — sprichw. es schwillt Einem d. K. κερουτιᾷ τις; so hoch tragen sie den K. dass… τοσοῦτον περίεστιν αὐτοῖς ὥστε m. *inf.*
Kammer, 1) Zimmer: τὸ οἴκημα; τὸ δωμάτιον; τὸ διαιτητήριον (sp. ἡ δίαιτα). — s. Vorraths-, Schlafkammer. — 2) Schatzkammer, Schatz: τὸ τοῦ βασιλέως ταμιεῖον; ὁ ϑησαυρός; ist es = die Verwalter d. Schatzes οἱ τοῦ βασιλέως ταμίαι, οἱ ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς χρήμασιν. — 3) Kollegium zur Berathung v. Staatsangelegenheiten: ἡ βουλή, τὸ συνέδριον.
Kammerdiener ὁ ϑεράπων, οντος (ὁ κοιτωνίτης, κατακοιμιστής, κατευναστής sp.). — Bei den Alten gew. ὁ εὐνοῦχος.
Kammerfrau ἡ ϑεράπαινα (κατευνάστρια sp.).
Kammerherr, s. Kämmerling; ὁ κοιτωνιάρχης sp.
Kammerjungfer, -mädchen ἡ κομμώτρια; ἡ κουρίς, ίδος; ἡ ἅβρα (Zofe); s. Kammerfrau.
kammförmig κτενώδης 2.
Kammhändler ὁ κτενοπώλης.
Kammmuschel ὁ κτείς, κτενός.
Kampagne, s. Feldzug.
Kampf ὁ ἀγών, ῶνος (allg.); ἡ ἀγωνία, ἅμιλλα, ὁ ἆϑλος (*pl.* auch τὰ ἆϑλα), τὸ ἄϑλημα (Wettkampf; im Bes. ἡ πάλη, τὸ πάλαισμα Ringkampf, ἡ πυγμή Faustkampf); ἡ μάχη, τὸ ἔργον (K. im Kriege), ἡ συμπλοκή (Handgemenge); ἡ μονομαχία (K. unter Zweien). — K. auf Leben u. Tod ὁ περὶ ψυχῆς (περὶ τῶν μεγίστων) ἀγών. — übtr. innerer K. ὁ ἀγών, ἡ ἀγωνία. — d. K. beginnen συνάπτειν μάχην τινί, διὰ μάχης ἰέναι τινί, εἰς χεῖρας ἐλϑεῖν τινι. — e. K. bestehen ἀγῶνα ἀγωνίζεσϑαι, εἰς ἀγῶνα (μάχην) καταστῆναι, ἀγῶνα od. μάχην ποιεῖσϑαι; e. K. auf Leben u. Tod bestehen τὸν περὶ ψυχῆς (ἀγῶνα) ϑεῖν od. τρέχειν. — sich in einen K. einlassen εἰς ἀντίπαλα καταστῆναι. — einen K. (Wettkampf) veranstalten ἀγῶνα τιϑέναι od. ποιεῖν, ἀγωνοϑετεῖν. — ohne K. ἀναγώνιστος 2., *adv.* ἀμαχεί, ἀμαχητί.
Kampfbegierde ἡ μάχης ἐπιϑυμία, τὸ μαχητικόν; auch umschr. durch ὁρμᾶν (u. *M.*) εἰς μάχην u. dgl.
kampffertig παρεσκευασμένος 3. (ὡς) εἰς μάχην.
Kampfgenosse ὁ σύμμαχος, ὁμαιχμος.
Kampfgetümmel, s. Schlachtgetümmel.
Kampfhahn ὁ εἰς μάχην τρεφόμενος ἀλεκτρυών.
Kampflust, s. Kampfbegierde.
kampflustig μαχητικός 3., μάχης ἐπιϑυμῶν 3., ὁρμῶν (3. u. ὁρμώμενος 3.) εἰς μάχην, πρόϑυμος (2.) μάχεσϑαι; φιλοκίνδυνος 2. — k. sein φιλομαχεῖν.
kampfmuthig μάχιμος 2.
Kampfplatz ἡ παλαίστρα (Ringschule); τὸ στάδιον (Rennbahn). — ἡ μάχη (Schlachtfeld), auch τὸ πεδίον.
Kampfpreis τὸ ἆϑλον (τὸ ἔπαϑλον mehr poet.), τὸ ἀγώνισμα. — e. K. aussetzen ἆϑλον προτιϑέναι; es sind K. ausgesetzt ἆϑλα πρόκειται.
Kampfrichter ὁ ἀγωνοϑέτης, ἀϑλοϑέτης, βραβεύς, βραβευτής; vgl. οἱ Ἑλλανοδίκαι. — e. K. sein ἀγωνοϑετεῖν, ἀϑλοϑετεῖν, βραβεύειν.
Kampfrichteramt ἡ ἀγωνοϑεσία, ἀϑλοϑεσία, βραβεία.
Kampfross ὁ ἀγωνιστὴς ἵππος.
Kampfspiel ὁ ἀγών, ῶνος. — die Pythischen, Olympischen u. s. w. K. τὰ Πύϑια, Ὀλύμπια u. s. w. — in e. K. siegen ἀγῶνα νικᾶν u. so Ὀλύμπια νικᾶν u. ä.
Kampfübung ἡ ἄϑλησις. — K. treiben ἀσκεῖν τὰ περὶ τὴν ἄϑλησιν.
kampfunfähig ἀπόμαχος 2.
kampieren στρατοπεδεύεσϑαι; αὐλίζεσϑαι, καταυλίζεσϑαι (*DP.*); σκηνᾶν (u. *M.*), σκηνοῦν, κατασκηνοῦν.
Kanaille ὁ κάκιστος, ὁ ὄλεϑρος, τὸ κάϑαρμα.
Kanal 1) Wasserleitung: ὁ ὀχετός, τὸ ὀχέτευμα (kleiner K. τὸ ὀχέτιον sp.); ὁ αὐλών, ῶνος (Graben); ἡ διῶρυξ, υχος (aus e. Flusse abgeleitet); ὁ σωλήν, ῆνος (jede Röhre od. Rinne; *dem.* τὸ σωληνάριον, σωληνίδιον, σωλήνιον, ὁ σωληνίσκος). — e. K. ziehen, durch e. K. ableiten ὀχετεύειν, ὀχεταγωγεῖν; ἀπ-, δι-οχετεύειν; παροχετεύειν (heimlich u. unrechtmässig). — d. Ziehen v. K. ἡ ὀχετεία, ὀχεταγωγία. — d. Mündung eines K. τὸ ὀχετόκρανον. — 2) Meerenge: ὁ πόρος. — 3) Mittel u. Weg: ὁ πόρος.
kanalisieren διοχετεύειν (χώραν).
Kanapee ἡ κλίνη, κλισία; τὸ ἀνάκλιντρον.
Kanariengras ἡ φαλαρίς, ίδος.
Kandidat ὁ μετιὼν ἀρχήν.
Kaninchen ὁ λαγιδεύς, sp. ὁ κούνικλος, ἡ λεβηρίς, ίδος.
Kanker, s. Spinne.
Kanne ἡ κάλπις, ιδος, ὁ κάνϑαρος; ἡ πρόχους (Giess-, Schenkkanne; *dem.* τὸ προχοΐδιον). — als Mass ὁ χοῦς, *gen.* χοός u. χοῶς.
Kannegiesser ὁ περὶ τῶν τῆς πόλεως ληρῶν od. φλυαρῶν. — **Kannegiesserei** αἱ περὶ τῶν τῆς πόλεως φλυαρίαι. — **kannegiessern** περὶ τῶν τῆς πόλεως ληρεῖν od. φλυαρεῖν.
kannelieren ῥαβδοῦν; kanneliert ῥαβδωτός 3.
Kannelierung ἡ ῥάβδωσις; sp. ἡ ξύστρα, τὸ διάξυσμα.
Kanon ο κανών, όνος. — **kanonisch** κανονικός 3.
Kanot τὸ μονόξυλον (πλοῖον).
Kante, s. Rand, Ecke, Falbel.
kanten, s. eckig machen.
kantig, s. eckig.
Kanton ὁ δῆμος, ὁ νομός.
kantonieren διασκηνεῖν, καταστρατοπεδεύεσϑαι. — k. lassen διασκηνεῖν, διασκηνοῦν, καταστρατοπεδεύειν.
Kantonierungsquartier ἡ καταστρατοπεδεία.
Kanzel τὸ βῆμα (ὁ ἄμβων, ωνος sp.).
Kanzelrede ἡ ἱερολογία; ἡ ὁμιλία K. S. — e. K. halten ἱερολογεῖν.
Kanzelredner ὁ ἱερολόγος.
Kanzlei αἱ γραφαί. — (als Personale) οἱ γραμματεῖς.
Kanzler ὁ λογοϑέτης (bei d. Byzantinern).
Kap τὸ ἀκρωτήριον, ἡ ἄκρα.
Kapaun ὁ ἐκτομίας ἀλεκτρυών, όνος, sp. ὁ κάπων, ωνος.
kapaunen ἐκτέμνειν (τοὺς ἀλεκτρυόνας).
Kapelle 1) ὁ σηκός, τὸ ἕδος, ἡ καλιάς, άδος, auch

τὸ ἡρῷον. — 2) (als Verein v. Musikern) etwa: οἱ μουσουργοὶ συμφωνοῦντες.
Kaper, der, ὁ (κατὰ θάλατταν) λῃστής; sp. ὁ πειρατής.
Kaper, die, ἡ κάππαρις, sp. τὸ ἀλοσκόροδον.
Kaperbrief τὸ σῦλον (*pl.* auch αἱ σῦλαι). — K. ertheilen gegen Jmd. σῦλα διδόναι κατά τινος.
Kaperei ἡ (κατὰ θάλατταν) λῃστεία; sp. ἡ πειρατεία.
kapern λῃστεύειν, πειρατεύειν. — d. Recht od. d. Erlaubniss zu k. τὸ σῦλον (*pl.* auch αἱ σῦλαι).
Kapernbrühe ἡ ἀβυρτάκη.
Kapernstrauch ἡ κάππαρις.
Kaperschiff ἡ λῃστρικὴ ναῦς, τὸ λῃστικὸν πλοῖον (ἡ πειρατικὴ ναῦς sp.); auch ἡ λῃστρίς, ίδος (m. u. ohne ναῦς od. τριήρης), τὸ λῃστρικόν.
Kapitälchen (an e. Säule) ἡ κίονος κεφαλίς, ίδος.
Kapitän ὁ ἑκατόνταρχος, ἑκατοντάρχης, auch ὁ λοχαγός. — Stelle eines K. ἡ ἑκατονταρχία, λοχαγία. — K. e. Schiffes ὁ ναύαρχος, ὁ τριήραρχος (bei e. Kriegsschiffe), ὁ ναύκληρος (b. e. Kauffahrteischiffe).
Kapital 1) Geldsumme: τὸ κεφάλαιον, ἀρχαῖον. — d. ausgeliehene K. τὸ δάνειον, δάνεισμα. — Betriebskapital ἡ ἀφορμή. — e. K. ausleihen διδόναι χρέος, e. K. abtragen ἀποδιδόναι χρέος. — e. K. aufnehmen λαμβάνειν χρέος, δάνεισμα ποιεῖσθαι. — es steht e. K. auf etw. χρέος ἐνοφείλεταί τινι. — 2) an e. Säule: τὸ κιονόκρανον, ἡ κίονος κεφαλή.
Kapitalist ὁ πλούσιος χρημάτων; ὁ τοκιστής (der sein Geld auf Zinsen ausleiht).
Kapitel τὸ κεφάλαιον. — vgl. Materie, Punkt.
Kapitulation ἡ ὁμολογία, σύμβασις, auch αἱ σπονδαί. — e. K. abschliessen σπονδὰς od. σύμβασιν ποιεῖσθαι, συμβαίνειν καθ' ὁμολογίαν, προσχωρεῖν ὁμολογίᾳ od. ἐπὶ συμβάσει. — eine Stadt durch K. einnehmen ὁμολογίᾳ αἱρεῖν πόλιν, παραστήσασθαι πόλιν. — e. K. anbieten ἐπικηρυκεύεσθαί τινι od. πρός τινα περὶ συμβάσεως.
kapitulieren σύμβασιν ποιεῖσθαι πρός τινα, προσχωρεῖν τινι, auch ὁμολογεῖν; v. einer Stadt παραδιδόναι τὴν πόλιν ἐπὶ συμβάσει.
Kappe ἡ κυνῆ.
kappen 1) abhauen: περι-, ἐπι-κόπτειν (Bäume). — ἀποκόπτειν, ὑποτέμνειν (Anker, Mast). — 2) kastrieren: ἐκτέμνειν. — 3) v. Hahne, der d. Henne befruchtet: ἐπιβαίνειν.
Kappzaum ὁ χαλινός. — Jmd. d. K. anlegen χαλινοῦν τινα (auch übtr.).
Kapsel τὸ ἔλυτρον, ἡ θήκη, τὸ κιβώτιον; τὸ ἀγγεῖον (Samenkapsel, w. s.). — d. K. um das an Urkunden hangende Sigel ἡ κόγχη.
Kaputze τὸ κάλυμμα.
Karausche ὁ κορακῖνος (ὁ πλάταξ, ακος).
Karavane ἡ συνοδία, auch οἱ συμπορευόμενοι.
Karbatsche ἡ μάστιξ, ιγος, ἡ ὑστριχίς, ίδος, τὸ σκῦτος (auch *pl.*).
karbatschen μαστιγοῦν.
Kardamum τὸ καρδάμωμον.
Kardetsche ὁ κνάφος (γνάφος), τὸ ξάνιον.
kardetschen κνάπτειν (γνάπτειν), ξαίνειν, καξαίνειν.
Kardinal, etwa ὁ ἀρχιερεύς.
Kardinaltugenden αἱ πρῶταί τε καὶ μέγισται ἀρεταί.
Kardinalzahl ὁ κύριος ἀριθμός.
Kardone ἡ κάκτος.
karessieren, s. liebkosen.
Karfunkel ὁ ἄνθραξ, ακος (als Edelstein u. Geschwür.
karg φειδωλός 3. u. 2., μικρολόγος, ἀνελεύθερος, μικροπρεπής, ἀκριβής 2., auch γλίσχρος 3. (v. Pers.). — karg (v. Sachen), s. kärglich. — k. sein, s. kargen.
kargen μικρολογεῖσθαι, γλίσχρως ἔχειν, φείδεσθαι.
Kargheit *a*) v. Pers.: ἡ φειδωλία, μικρολογία, ἀνελευθερία, μικροπρέπεια, γλισχρότης. *b*) v. Sachen: ἡ εὐτέλεια, ἡ σπάνις.
Karikatur, s. Fratze.
Karneol τὸ σάρδιον.
Karniess τὸ κυμάτιον.
Karotte τὸ καρωτόν.
Karpfen ὁ κυπρῖνος.
Karren, der, ἡ ἅμαξα.
karren ἁμαξεύειν.
Karrenschieber ὁ ἁμαξοκυλιστής.
Karst ἡ δίκελλα, ἡ σμινύη, ἡ σμινύς, ύδος; kleiner K. τὸ σμινύδιον.
Karte (Papierblatt) ὁ χάρτης. — Spielkarte τὸ παικτικὸν σχεδάριον. — Eintritts-, Visitkarte τὸ σύμβολον. — Landkarte ὁ πίναξ, κος, ἡ περίοδος γῆς. — Musterkarte τὸ παράδειγμα, ἡ δεῖξις.
Karthagena Καρχηδὼν ἡ νέα.
Karthago ἡ Καρχηδών, όνος. — Eww. v. K. οἱ Καρχηδόνιοι. — *adj.* Καρχηδόνιος, -δονικός u. -δονιακός 3. [θίς, ίδος.
Karunkel (im vorderen Augenwinkel) ἡ ἐγκανθίς, ίδος.
Kaserne τὸ στρατόπεδον (Lager); αἱ τῶν στρατιωτῶν σκηναί.
Kassation ἡ ἀκύρωσις, ἀθέτησις, καθαίρεσις, auch ἀφάνισις (v. Sachen); ἡ κατάπαυσις, κατάλυσις (Absetzung), ἀτίμωσις (Aechtung) (v. Pers.).
Kasse 1) für Geld: ἡ κιβωτός, τὸ κιβώτιον, ἡ θήκη; ἡ ἀργυροθήκη (ἀργυριοθήκη); ἡ τράπεζα (beim Wechsler); s. Staatskasse. — 2) das vorhandene Geld: τὰ χρήματα, τὰ ὑπάρχοντα; öffentl. K. τὰ κοινά, τὸ δημόσιον (u. *pl.*). — 3) Gebäude zur Aufbewahrung der K.: τὸ ταμιεῖον, ὁ θησαυρός.
Kassenbestand τὰ ὑπάρχοντα χρήματα; (Ueberschuss bei Staatsgeldern) τὰ περιόντα χρήματα τῆς διοικήσεως.
Kassenverwalter ὁ ταμίας; ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως; sp. ὁ διοικητής.
Kasserolle τὸ τάγηνον, τήγανον. — in d. K. braten ταγηνίζειν, τηγανίζειν, in d. K. gebraten ταγηνιστός, τηγανιστός 3. — das Braten in d. K. ὁ τηγανισμός. — Backwerk, das in d. K. gemacht ist ὁ ταγηνίτης, τηγανίτης.
Kassia ἡ κασσία.
Kassier ὁ πράκτωρ, ορος; ὁ πράττων (εἰσπράττων) od. συλλέγων τὰ χρήματα. — auch: ὁ ταμίας, ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, sp. ὁ διοικητής.
kassieren ἀκυροῦν, ἀθετεῖν, καθαιρεῖν, κατα-, δια-λύειν, auch ἀφανίζειν (v. Sachen). — v. Pers., s. absetzen 2) *a*); auch ἀτιμοῦν, ἄτιμον ποιεῖν, ἀτιμίᾳ περιβάλλειν τινά (ächten).
Kastanie 1) als Frucht: τὸ κάστανον (τὸ καστάνειον, καστάνιον) (nur *pl.*); τὸ κασταναϊκὸν κάρυον, τὸ Εὐβοϊκὸν (auch Σινωπικὸν) κ., τὸ πλατὺ κ., ἡ Διὸς βάλανος. — 2) als Baum: ἡ καστανεία, καστανέα, ἡ κάστανος, τὸ ἄμωτον.
Kastanienwald ὁ καστανεών, ῶνος sp.
Kaste τὸ γένος, ἡ φυλή, τὸ σύνταγμα.
kasteien κολάζειν. — **Kasteiung** ἡ κόλασις.
Kastell τὸ φρούριον, τὸ τεῖχος. — in einer Stadt ἡ ἀκρόπολις.
Kastellan ὁ ταμίας.
Kasten ἡ κιβωτός, τὸ κιβώτιον; ἡ κίστη, ἡ κιστίς, ίδος; ἡ λάρναξ, ακος (mehr poet.). — K. am Ringe ἡ πυελίς, ίδος, ἡ σφενδόνη.
Kastrat ὁ ἐκτομίας, ὁ σπάδων, ωνος (u. οντος); ὁ εὐνοῦχος.
Kastration ἡ ἐκτομή, sp. ὀρχοτομία.
kastrieren ἐκτέμνειν, sp. εὐνουχίζειν, ὀρχοτομεῖν.

Kasus ἡ πτῶσις. — abhängiger K. ἡ πλαγιότης. — m. e. abh. K. konstruiert πλαγιοσύντακτος 2.

Katakomben αἱ θῆκαι.

Katalog ὁ κατάλογος, ὁ πίναξ, κος.

Katapulte ὁ καταπέλτης.

Katarrh ὁ κατάρρους (ἡ κατάρροια sp.); ἡ κόρυζα (Schnupfen); ὁ βράγχος (Heiserkeit). — d. K. haben καταρροΐζεσθαι, κορυζᾶν, βραγχᾶν. — am K. leidend καταρροώδης, κορυζώδης 2.

katarrhalisch καταρροϊκός 3.

Kataster ἡ ἀπογραφή.

Katastrophe ἡ καταστροφή, περιπέτεια.

Katechet ὁ κατηχητής. — **katechetisch** κατηχητικός 3., κατηχητήριος 2. — **Katechisation** ἡ κατήχησις. — **katechisieren** κατηχεῖν. — **Katechismus** ὁ κατηχισμός (unbelegt). — sämmtl. ion. u. sp.; v. relig. Unterrichte erst bei K. S.

Kategorie ἡ κατηγορία; (in der etw. steht) ἡ αἰτία. — Vgl. Gattung, Klasse, Stand.

kategorisch κατηγορικός 3. — vgl. bestimmt, unbedingt.

Kater ὁ αἴλουρος.

Katheder ἡ καθέδρα, τὸ βῆμα.

Kathete ἡ κάθετος (γραμμή).

Katheter ὁ αὐλίσκος; ὁ καθετήρ, ῆρος. — das Einbringen des K. ὁ καθετηρισμός.

katholisch καθολικός 3.

Kattun, etwa ἡ βύσσος. — von K. βύσσινος 3.

Katze 1) ἡ αἴλουρος, ἡ γαλῆ. — sprichw. d. Katze lässt d. Mausen nicht κύων ἅπαξ σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα οὐ παύσαιτ' ἄν. — 2) = Geldkatze, w. s.

Katzenauge ὁ κεραυνίτης sp.

Katzenjammer ἡ κραιπάλη. — K. haben κραιπαλᾶν (ἐκ τῆς προτεραίας); χαλεπῶς ἔχειν ἐκ τοῦ (χθὲς) πότου.

Katzenkraut τὸ μᾶρον, ὁ αἰλούριος.

kauderwälsch ἄσημος, ἀσαφής 2.; βάρβαρος 2. — k. sprechen ἄσημα, ἀσαφῆ λέγειν, βαρβαρίζειν, βαρβαροφωνεῖν, vgl. χελιδονίζειν. — k. Reden ἡ βαρβαροστομία.

kauderwälschen, s. kauderwälsch sprechen.

kauen μασᾶσθαι, τρώγειν, λεαίνειν (συντρίβειν) τοῖς ὀδοῦσι, auch δάκνειν τι. — etw. zu k. haben μάσημά τι ἔχειν τοῖς γνάθοις. — das Gekaute τὸ μάσημα.

Kauen, das, ἡ μάσησις, τρῶξις.

kauern ὀκλάζειν, συγκαθίζειν, ὑποπτήσσειν.

Kauern, das, ἡ ὄκλασις (τὸ ὄκλασμα).

Kauf ἡ ὠνή, ὤνησις; ἡ ἀγόρασις; ἡ ἐμπολή (Einkauf). — für d. K. (gemacht) εἰς τὴν ἀγοράν. — Waare zum K. τὸ ἀγόρασμα. — e. K. machen ὠνὴν ποιεῖσθαι. — etw. zum K. bringen ὤνιόν τι ἄγειν. — etw. das man mit in d. K. nimmt τὸ παρεμπόρευμα.

kaufbar ὤνιος 2. u. 3., ὠνητός 3.

Kaufbrief αἱ περὶ τῆς ὠνῆς συνθῆκαι, τὰ συμβόλαια; ἡ ὠνή.

kaufen ὠνεῖσθαι (m. d. *aor.* πρίασθαι), v. Jmd. etw. παρά τινός τι, selten τινί τι; auf d. Markte k. ἐξ ἀγορᾶς ὠνεῖσθαι, ἀγοράζειν (u. *M.*); ἐμπολᾶν (einkaufen). — theuer, wohlfeil k. πρίασθαι πολλῶν χρημάτων (πολλοῦ) od. μικροῦ, ὀλίγου; etw. um e. Drachme k. λαμβάνειν τι δραχμῆς. — Lust zu k. haben ὠνησείειν, ὠνητικῶς ἔχειν sp.

Kaufen, das, s. Kauf.

Kauffahrer ὁ ἔμπορος, ναύκληρος.

Kauffahrteischiff τὸ στρογγύλον πλοῖον, τὸ φορτηγικὸν πλοῖον, ἡ φορτηγὸς ναῦς, ἡ φορτὶς (ναῦς), auch ἡ ὁλκάς, άδος; τὸ ναυκλήριον; ἡ ἐμπόρου ναῦς.

Kaufgeld ἡ τιμή, τὸ τίμημα; ἡ ὠνή.

Kaufgut τὰ ὤνια, τὰ φορτία, ἡ ἐμπολή, τὸ ἀγόρασμα.

Kaufladen τὸ πωλητήριον, ἡ σκηνή (Bude); τὸ ἐργαστήριον (wenn d. K. zugleich Werkstätte ist).

Kaufleute οἱ ἔμποροι; οἱ χρηματισταί; sp. οἱ πραγματευταί. — οἱ ἀγοραῖοι, κάπηλοι, μεταβολεῖς (kleine Handelsleute, Krämer, Höker).

kauflustig sein ὠνησείειν, ὠνητικῶς ἔχειν sp.

kaufmännisch ἐμπορικός, ἐμπορευτικός, χρηματιστικός 3.

Kaufmann ὁ ἔμπορος (Grosshändler); ὁ ἀγοραῖος, κάπηλος, παλιγκάπηλος (Krämer, Höker); ὁ μεταβολεύς (der v. Grosshändler kauft u. dann kleinweise absetzt); ὁ χρηματιστής; sp. ὁ πραγματευτής (übh. der sich m. Handelsgeschäften befasst).

Kaufmannschaft 1) d. Gewerbe der Kaufleute: ἡ ἐμπορία (v. Grosshandel, auch ἡ ναυκληρία, φορτηγία), ἡ καπηλεία (v. Kleinhandel, auch ἡ παράστασις); übh. ὁ χρηματισμός; sp. ἡ πραγματεία. — 2) d. Innung der Kaufleute: οἱ ἔμποροι, τὸ ἐμπορικόν.

Kaufmannsdiener ὁ (τοῦ ἐμπόρου) ὑπηρέτης.

Kaufmannsgut, -waare ἡ ἐμπολή, τὸ ἐμπόρευμα; τὰ (ἐμπορικὰ) χρήματα.

Kaufmannsleben ὁ ἐμπορικὸς βίος.

Kaufmannsstand ἡ ἐμπόρου τάξις, ἡ ἐμπορία. — als *concr.* οἱ ἔμποροι, τὸ ἐμπορικόν.

Kaufmannswaare, s. Kaufmannsgut.

Kaufplatz τὸ ἐμπόριον (Handelsplatz, Stapelplatz); ἡ ἀγορά (Markt); τὸ δεῖγμα (Bazar).

Kaufpreis, s. Kaufgeld.

Kaufschilling ὁ ἀρραβών, ῶνος, τὸ σύμβολον.

Kaufsumme ἡ ὠνή.

Kaufwaare, s. Kaufgut.

kaufweise, s. käuflich.

Kaulbarsch ὁ κεστρεύς (ὁ ὀξύρρυγχος).

Kaulquappe ὁ γυρῖνος. — v. d. Art einer K. γυρινώδης 2.

kaum 1) schwerlich, nur mit Mühe: μόλις (seltener μόγις), σχολῇ, ἀγαπητῶς, χαλεπῶς. — kaum nur μόλις καὶ χαλεπῶς, ἀκριβῶς καὶ μόλις, μόλις καὶ βραδέως. — Auch durch Zsstzgen m. δυσ-, welche aber gew. dichterisch sind od. erst bei Sp. vorkommen, z. B. kaum zu heilen δυσαλθής 2., kaum zu überreden δυσανάπειστος 2.; od., wo es sich auf d. ganzen Satz bezieht, durch οὐκ u. *opt.* m. ἄν, z. B. das wird k. geschehen οὐκ ἂν γένοιτο ταῦτα. — 2) eben, erst: ἄρτι, ἀρτίως. — „kaum … als" gibt der Grieche durch φθάνω m. *part.* u. folg. καί (καὶ εὐθύς), z. B. kaum war mir das Unglück begegnet, als sie Nachts in mein Haus drangen οὐκ ἔφθη μοι συμβᾶσα ἡ ἀτυχία καὶ εὐθὺς νύκτωρ εἰσέπεσον εἰς τὴν οἰκίαν μου. — kaum erst οὔπω (οὐδέπω) σφόδρα.

Kaumuskel ὁ μασητὴρ μῦς.

kausal αἰτιώδης 2.

Kaution ἡ ἐγγύη, κατεγγύη; τὸ ἀποτίμημα (K. für anvertrautes Geld); ἡ παρακαταβολή, παρακαταθήκη, ὁ ἀρραβών, ῶνος; τὸ παράβολον (Succumbenzgeld). — K. stellen od. leisten ἐγγύην τίθεσθαι, ἐγγυᾶσθαι, ἐξεγγυᾶσθαι; χρήματα κατατίθεσθαι od. καταβάλλεσθαι, παρακαταβάλλειν. — Jmd. zur K. nöthigen κατεγγυᾶν τινα.

Kauz ὁ σκώψ, πός. — übtr. v. e. Menschen θαυμάσιός τις; „e. alter K." etwa Κρόνιππος.

Kavallerie u. s. w., s. Reiterei u. s. w.

Kaviar τὸ ἀντακαῖον τάριχος.

Kebsehe ἡ παλλακεία, παλλακία.

Kebsfrau, -weib ἡ παλλακή; poet. u. sp. ἡ πάλλαξ, κος, ἡ παλλακίς, ίδος; *dem.* τὸ παλλάκιον, sp. τὸ παλλακίδιον. — Jmds. K. sein παλλακεύεσθαί τινι. — sich e. Mädchen als K. halten παλλακεύεσθαί τινα.

keck *θρασύς* 3., *ἰταμός* 3. (dreist); *θαρραλέος*, *θαρρῶν* 3. (muthig, zuversichtlich); *τολμηρός* 3. (verwegen); *ἀναιδής* 2. (unverschämt). — k. machen *θρασύνειν*, k. werden *θρασύνεσθαι*, *ἀποθρασύνεσθαι*.

Keckheit *ἡ θρασύτης*, *ἰταμότης*, *τὸ ἰταμόν*; *τὸ θάρσος* (*θάρρος*, *θράσος*), sp. *ἡ θαρραλεότης*; *ἡ τόλμα*; *ἡ ἀναίδεια*.

Kegel *ὁ κῶνος*; kleiner K. *τὸ κωνίον*.

kegelförmig *κωνοειδής* 2., *κωνικός* 3.

Kegelgestalt *τὸ κῶνον* od. *κωνοειδὲς σχῆμα*.

Kegelschnitt *ἡ κώνου* od. *κωνικὴ τομή*, *τὸ κώνου τμῆμα*, *ὁ τομεύς*. — e. K. machen *κωνοτομεῖν*.

Kegelzapfen *ὁ κνῶδαξ*, *κος*.

Kehlader *ἡ σφραγῖτις* (-*ιδος*) *φλέψ*.

Kehldeckel *ἡ ἐπιγλωττίς*, *ίδος*.

Kehle *ὁ λάρυγξ*, *γγος* (Kehlkopf), *ὁ φάρυγξ*, *γγος* (Speise-, Luftröhre), *ὁ βρόγχος*, *ἡ τραχεῖα ἀρτηρία* (Luftröhre), *ὁ οἰσοφάγος* (Speiseröhre); *ὁ λαιμός* (Schlund); *ἡ σφαγή* (eig. d. Raum zwischen den Schlüsselbeinen, wo man d. Thier beim Schlachten zu stechen pflegte). — Jmd. d. K. abschneiden *τὸν λαιμόν τινος* od. *τὸν λάρυγγά τινος τέμνειν* (*ἐκτέμνειν*); *λαρυγγίζειν*, *σφάττειν*, *ἀποσφάττειν τινά*; sp. *λαιμοτομεῖν*, *λαρυγγοτομεῖν τινα*; sich d. K. abschneiden *ἀποσφάττεσθαι*. — aus voller K. schreien *λαρυγγίζειν*. — Jmd. d. K. zuschnüren *ἄγχειν* od. *ἀπάγχειν τινά*. — d. Messer sitzt mir an d. K. *ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἵσταταί μοι τὸ πρᾶγμα*, *ἐπὶ ξυροῦ εἰμι* od. *βαίνω*. — d. K. m. etw. netzen *βροχθίζειν τινί*.

Kehlkopf *ὁ λάρυγξ*, *γγος*.

Kehlkopfleiste *τὸ κῦμα*, *τὸ κυμάτιον*.

Kehlriemen *ὁ κεκρύφαλος*. — d. K. anschnallen *περιτιθέναι τὸν κεκρύφαλον*.

Kehrbesen, s. Besen.

Kehrbürste, s. Bürste.

kehren 1) *a*) e. andere Richtung geben: *τρέπειν*, *στρέφειν*, auch *κλίνειν*; *ἐπιστρέφειν* (wohin k.), *ἀναστρέφειν* (zurück k., umkehren), *μεταστρέφειν* (anderswohin k.), *παράγειν* (weg k.), *ὑπάγειν* (unvermerkt abkehren). — „sich k.“ durch d. *P.* der vhg. Verba. — d. Augen gegen den Himmel k. *ἀναβλέπειν πρὸς τὸν οὐρανόν*. — d. Oberste nach unten k. *καταστρέφειν πάντα*, *ἄνω καὶ κάτω ποιεῖν τι*. — zum Besten k. *ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέπειν*, *τιθέναι καλῶς*, u. ist es = „gut auslegen“ *ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑπολαμβάνειν*. — kehrt machen = sich kehren. — in sich gekehrt sein *σύννουν εἶναι* (*πρὸς ἑαυτῷ*). *b*) übtr. sich an etw. od. Jmd. kehren: *ἐντρέπεσθαι* u. *ἐπιστρέφεσθαί* (*aor. P.*) *τινος*, *λόγον ποιεῖσθαί τινος*; sich nicht an etw. k. *οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος*, *ἀμελεῖν* od. *ὀλιγωρεῖν τινος*. — 2) m. d. Besen fegen: *κορεῖν*, *ἐκκορεῖν*, *σαίρειν*; *καλλύνειν*, *καθαίρειν*, *ἐκκαθαίρειν* (reinigen, putzen).

Kehricht *τὸ κόρημα*; *τὸ σύρμα*, *ὁ συρφετός*, *ὁ φορυτός*, *ὁ χλῆδος*, sp. *τὸ σκύβαλον*.

Kehrseite *ἡ ἐναντία* od. *ἑτέρα* (*πλευρά*), *τὰ ἐπὶ θάτερα*.

keifen, s. zanken.

Keil *ὁ σφήν*, *ηνός*; kleiner K. *ὁ σφηνίσκος*, *τὸ σφηνάριον*. — d. K. eintreiben *τὸν σφῆνα ἐμβάλλειν*. — m. e. K. spalten *σφηνοῦν*, das Spalten m. e. K. *ἡ σφήνωσις*; ist es = (keilförmige Schlachtordnung) *τὸ ἔμβολον* (selten *ὁ ἔμβολος*).

Keilbein *τὸ σφηνοειδὲς ὀστοῦν*.

Keilchen, s. kleiner Keil.

keilen *σφηνοῦν*. — das K. *ἡ σφήνωσις*.

Keiler, s. wilder Eber.

keilförmig *σφηνοειδής* 2., sp. *ἐμβολοειδής*, *ἐπίσφηνος* 2. — k. Schlachtordnung, s. Keil.

Keim *ἡ βλάστη*, *ὁ βλαστός*, *τὸ βλάστημα*; *ἡ χλόη* (d. junge, hellgrüne K.). — K. abschneiden *βλαστοκοπεῖν*, K. ablesen *βλαστολογεῖν* (d. Ablesen v. K. *ἡ βλαστολογία*). — K. treiben *βλαστοφυεῖν*, *βλαστάνειν*, *ἀνα-*, *ἐκ-βλαστάνειν*; auch *ἀνιέναι* (*ἵημι*), *ἀναβάλλειν* od. *ἀναπέμπειν βλαστούς*. — ohne K. *ἀβλαστής*, *ἀβλάστητος*, *ἄβλαστος* 2. — übtr. d. erste K. einer Sache *ἡ ἀρχή*, *τὸ σπέρμα*.

keimen, s. Keime treiben. — nicht k. *ἀβλαστεῖν*. — spät k. *ὀψιβλαστεῖν*. — spät keimend *ὀψιβλαστής* 2., *ὀψίβλαστος* 2. — leicht keimend *βλαστητικός* u. *βλαστικός* 3.

Keimen, das, *ἡ βλάστησις*, *ἐκβλάστησις*. — d. K. befördernd *βλαστικός* 3.

keiner, **-e**, **-es** *οὐδείς* u. *μηδείς*, *-δεμία*, *-δέν* (als *subst.* u. *adj.*, u. z. m. d. Unterschiede, wie *οὐ* u. *μή*, vgl. „nicht“); keiner v. beiden (wofür im Deutschen oft bloss „keiner“ steht) *οὐδέτερος*, *μηδέτερος* 3. — durchaus od. gar keiner *οὐδὲ* (*μηδὲ*) *εἷς*, *μία*, *ἕν*, *οὐκ ἔστιν ὅστις* ... (eig. es ist keiner, welcher ...), *οὐδεὶς ὅστις οὐ* (m. d. bekannten Attraction, z. B. es gab keinen unter d. Anwesenden den er nicht durch seine Thränen rührte *κλαίων οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων*). — Ist „kein“ nicht betont, so wird es durch die einfachen Negationen *οὐ*, *μή* wiedergegeben, die dann auf das Verbum zu beziehen sind, z. B. ich habe kein Geld *οὐκ ἔχω ἀργύριον*, wenn du kein Geld hast *εἰ μὴ ἔχεις ἀργύριον*, ich erhebe keinen Widerspruch *οὐκ ἀντιλέγω* (stärker *οὐδὲν ἀντιλέγω*) u. dgl. (doch kann nachdrucksvoll neben d. Negation auch d. *adj.* eintreten, z. B. *οὐκ ἔχω οὐδὲν ἀργύριον* ich habe gar kein G.). Wenn Orts- od. Zeitbestimmungen hinzutreten, so werden dieselben auch m. d. Negation verbunden u. das Gleiche gilt auch v. Verbindungspartikeln, z. B. das hat keiner je gesehen *οὐδεὶς οὐδέποτε ταῦτα ἑώρακε*, keiner irgendwo *οὐδεὶς οὐδαμοῦ* u. dgl., von d. Schülern des Sokrates hat keiner irgend etw. Schlechtes gethan oder ist auch nur in einen solchen Verdacht gekommen *τῶν Σωκράτει συνόντων οὐδεὶς οὔτ' ἐποίησε κακὸν οὐδὲν οὔτ' αἰτίαν ἔσχεν*. — an k. Orte *οὐδαμοῦ*, *οὐδαμῇ*, *οὐκ ἔσθ' ὅπου*, v. k. Orte her *οὐδαμόθεν*, nach k. Orte hin *οὐδαμοῖ*, *οὐδαμόσε*; zu k. Zeit *οὔποτε*, *οὐδέποτε*; *οὐπώποτε*, *οὐδεπώποτε* (diese v. d. Vergangenheit); *οὐκ ἔσθ' ὅτε*; auf k. Weise *οὐδαμῶς*, *οὐκ ἔσθ' ὅπως*; v. keiner v. beiden Seiten her *οὐδετέρωθεν*, auf keine v. b. S. hin *οὐδετέρωσε*; auf keine v. b. Arten *οὐδετέρως*. — Ganz ähnlich sind die *adv.*, die mit *μή* zusammengesetzt sind, wie *μηδαμοῦ* u. s. w., die wir hier nicht bes. aufführen. — keinmal *οὐδ' ἅπαξ*, *οὐκ ἔσθ' ὅτε*, *οὔποτε*.

keinerlei *οὐδείς* (*μηδείς*), *-δεμία*, *-δέν*. — auf keinerlei Weise *οὐδαμῶς* (*μηδαμῶς*), *οὐκ ἔσθ' ὅπως*, *οὐδεμιᾷ* (*μηδεμιᾷ*) *μηχανῇ*.

keineswegs *οὐδαμῶς* (*μηδαμῶς*), *οὐδαμῇ* (*μηδαμῇ*), *οὔτι*, *οὐδέν τι*, *οὔτοι*, *ἥκιστα* (*πάντων*), *πώμαλα*. — in Antworten *οὐ μὲν οὖν*, *οὐ δῆτα*.

Kelch 1) v. Blumen: *ἡ κάλυξ*, *υκος*. — 2) Trinkgeschirr: *ἡ κύλιξ*, *ικος*, *τὸ κύπελλον*. — kleiner K. *ἡ κυλίχνη*. — 3) K. beim korinth. Säulenkapitale: *ὁ καλαθος*.

Kelchglas *ἡ ὑαλῆ κύλιξ*, *ικος*.

Kelle *a*) der Maurer: *ὁ ὑπαγωγεύς*. *b*) Schöpfkelle: *ὁ ἀρυτήρ*, *ῆρος*, *ἡ ἀρύταινα*; *dem.* *ὁ ἀρύστιχος*. *c*) Rührkelle: *ἡ τορύνη*, *τὸ τάρακτρον*.

Keller *ὁ λάκκος*, *ὁ σιρός*; (im Hause) *τὸ ὑπόγειον οἴκημα*; *τὸ ταμιεῖον* (Vorrathskammer).

Kellerassel *ὁ πολύπους*, *ποδος* (*ὄνος*), *ὁ κατοικίδιος ὄνος*, *ὁ ὀνίσκος*.

Kellerhals ἡ θυμελαία. — d. Beere des K. κόκκος [Κνίδειος.
Kellerloch ἡ τοῦ λάκκου ὀπή.
Kellermeister ὁ ἐπὶ τοῦ οἴνου.
Kellerwurm, s. Kellerassel. [παῖς.
Kellner, etwa ὁ παῖς, παιδός. — **Kellnerin** ἡ
Kelter ἡ, selten ὁ ληνός; sp. τὸ τρυγητήριον.
Kelterer ὁ ληνοβάτης sp.
Kelterfest τὰ Λήναια.
keltern (m. d. Füssen) πατεῖν τοὺς ἐν ταῖς ληνοῖς βότρυς; (mittelst e. Presse) ἀποθλίβειν τὸν οἶνον ἐκ βοτρύων. — das **Keltern** τὸ πατεῖν; sp. ἡ πάτησις; ἡ ἀπόθλιψις.
kennbar, s. kenntlich.
kennen εἰδέναι (wissen), ἐπίστασθαι (verstehen), ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός (etw. aus Erfahrung k.); σοφὸν εἶναι περί τι; γιγνώσκειν τι. — etw. genau k. ἀκριβῶς εἰδέναι τι, ἀκριβοῦν τι, εὖ od. καλῶς ἐπίστασθαί τι, ἐξεπίστασθαί τι (womit sich auch noch εὖ, καλῶς verbindet), δεινὸν εἶναί τι. — etw. v. sich k. συνειδέναι ἑαυτῷ τι. — nicht k. ἀγνοεῖν τινα (τι), ἀπείρως ἔχειν τινός, ἄπειρον od. ἀνεπιστήμονα εἶναί τινος.—ich kenne etw. φανερόν od. δῆλόν ἐστί μοί τι, ich k. Jmd. γνώριμός ἐστί μοί τις. —Jmd. persönl. k. κατ' ὄψιν ἐντετυχηκέναι τινί. — Jmd. nur insoweit k. dass ... τοσοῦτον μόνον γιγνώσκειν τινὰ ὅσον ... — Jmd. an etw. k. γιγνώσκειν τινά τινι od. ἔκ τινος. — sich fast selbst nicht mehr k. ἑαυτοῦ σχεδὸν ἐπιλελῆσθαι. — sich vor Zorn nicht k. ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν ὑπ' ὀργῆς, ἡττᾶσθαι (*P.*) τῆς ὀργῆς. — etw. k. lernen πεῖραν λαμβάνειν τινός, εἰς πεῖραν ἐλθεῖν τινος; γνωρίζειν, γιγνώσκειν (einsehen), συνιέναι (begreifen) τι, μανθάνειν, καταμανθάνειν, auch ἱστορεῖν τι; Jmd. k. lernen γνωρίζειν τινά, ἐν πείρᾳ γίγνεσθαί τινος; ich lerne Jmd. k. γνώριμος γίγνεταί μοί τις. — s. erkennen.
kennenswerth ἄξιος (3.) γνῶναι.
Kenner ὁ γνώμων, ονος, ὁ ἐπιστήμων, ονος, ὁ ἔμπειρος u. ἐμπείρως ἔχων τινός, ὁ ἐπιστάμενός τι, ὁ σοφὸς περί τι, ὁ δεινός τι; e. genauer K. ὁ ἀκριβῶν τι, ὁ ἐξεπιστάμενός τι. — Oft durch *adj.* auf -ικός, z. B. K. d. Malerei ἀνὴρ γραφικός u. dgl.
Kennerauge ἡ ἐπιστήμη — vor Kenneraugen ἐν εἰδόσιν od. ἐπισταμένοις. — m. K. mustern ἀκριβοῦντά τι ἐξετάζειν.
Kennerblick τὸ διορατικόν sp.
Kennerurtheil ἡ τῶν εἰδότων διάκρισις.
kenntlich εὔγνωστος 2., ἐπίσημος u. εὔσημος 2., γνώριμος 2. u. 3., δῆλος 3., φανερός 3. — sehr k. εὔδηλος 2. — k. sein an etw. γνωρίζεσθαί (*P.*) τινι.
Kenntniss ἡ γνῶσις (d. geistige Erkennen), ἡ αἴσθησις (sinnl. u. geistige Wahrnehmung); ἡ ἐπιστήμη (Wissen), ἡ μάθησις, τὸ μάθημα (die durch Unterricht gewonnene K.), ἡ ἐμπειρία (Erfahrung), ἡ παιδεία (Bildung), τὰ γράμματα (bes. Elementarkenntnisse), ἡ σοφία (Einsicht, bes. höhere Einsicht). — K. von etw. haben = etw. kennen, w. s. — sich K. v. etw. erwerben μανθάνειν od. καταμανθάνειν τι. — Einem K. v. etw. beibringen ἀποδεῖξαί τινα ἐπιστάμενόν τι, διδάσκειν τινά τι. — K. v. etw. bekommen αἰσθάνεσθαι, ἐπαισθάνεσθαι, πυνθάνεσθαί τινος. — Jmd. in K. v. etw. setzen ἀγγέλλειν τινί τι, δηλοῦν τινί τι; in K. gesetzt werden πυνθάνεσθαι, ἀκούειν. [τος 2.
kenntnissarm ἀμαθής, ἀνεπιστήμων, ἀπαίδευ-
kenntnissreich ἐπιστήμων (2.) πολλῶν (πολλά), ἐπιστάμενος (3.) πολλά, πολυμαθής 2., σοφός 3.
Kennzahn ὁ γνώμων, ονος, ἡ γνώμη. — Pferde, die d. Kennzahn verloren haben ἵπποι ἀγνώμονες (λιπογνώμονες).
Kennzeichen τὸ σημεῖον, τὸ γνώρισμα, δήλωμα, σύμβολον; τὸ τεκμήριον (e. untrügliches K.); τὸ κριτήριον (wornach man etw. beurtheilt); ὁ χαρακτήρ, ῆρος (d. Eigenthümlichkeit, d. Wesen einer Pers. od. Sache). — m. e. K. versehen σημαίνειν. — aus K. schliessen συμβάλλεσθαι, σταθμᾶσθαι, τεκμαίρεσθαί τινι. — e. K. geben τεκμήριον εἶναι, selten τεκμηριοῦν. — ohne K. ἄσημος 2. — es ist e. gutes K. καλὴν τὴν ἐλπίδα [παρέχει.
kennzeichnen χαρακτηρίζειν sp.
Kenotaph χῶμα (μνῆμα) κενόν; sp. τὸ κενοτάφιον — e. K. Jmd. errichten χοῦν χῶμα κενόν τινι; poet. u. sp. κενοταφεῖν τινα.
Kerbe ἡ ἐγκοπή, χηλή (sp.). — am Pfeile ἡ γλυφίς, ίδος (poet. u. sp.), ἡ χηλή, τὸ χήλωμα (sp.). — e. K. machen, s. kerben.
Kerbel ἡ σκάνδιξ, ικος, τὸ χαιρέφυλλον. — **kerbelartig** σκανδικώδης 2. — **Kerbelhändler** ὁ σκανδικοπώλης.
kerben ἐγκόπτειν, γλύφειν.
Kerker ἡ εἱρκτή, ὁ εἱργμός, τὸ δεσμωτήριον. — s. Gefängniss.
Kerkermeister ὁ εἱργμοφύλαξ, κος, sp. εἱρκτοφύλαξ, δεσμοφύλαξ, ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν.
Kerl ὁ ἀνήρ, ἀνδρός (gew. im guten Sinne), ὁ ἄνθρωπος (im verächtlichen Sinne). — e. tüchtiger K. (v. e. jungen Menschen) νεανικός τις.
Kerlchen τὸ ἀνδράριον, ἀνθρώπιον, ὁ ἀνθρωπίσκος. [πίσκος.
Kermes ὁ κόκκος (τὸ ὕσγινον).
Kermesbaum, **-eiche** ὁ u. ἡ πρῖνος, ἡ κόκκος (ἡ ὕσγη, ἡ ὗς, ὑός).
kermesroth κοκκοβαφής, κοκκινοβαφής 2., κόκκινος 3. (ὑσγινοβαφής 2.).
Kern *a*) im Holze u. holzartigen Gewächsen: τὸ ἐγκάρδιον, ἡ καρδία, ἡ μήτρα; vgl. Mark. — K. enthaltend ἐμμητρος 2. — ohne K. ἀκάρδιος 2. *b*) Fruchtkern: ὁ κόκκος, ὁ πυρήν, ῆνος (gew. v. Steinobst); τὸ κάρυον (bei Fichtenzapfen); τὸ ὀστοῦν (im Steinobste); τὸ σίκυον (v. Gurken u. Melonen), ἡ γελγίς, ίδος u. γέλγις, γέλγεως od. γέλγιθος (im Knoblauch), τὸ γίγαρτον (bei d. Weinbeere), übh. Samenkern ὁ καρπός (zumal v. Kernobst), τὸ σπέρμα. — ohne harten K. ἀπύρηνος 2. (auch = m. weichem K.); ohne K. ἀγίγαρτος 2. (v. Trauben). *c*) übtr. d. K. der Truppen: τὸ κράτιστον τοῦ στρατοῦ, οἱ ἐπίλεκτοι τῶν στρατιωτῶν; d. K. der Jugend ἡ ἀκμή, τὸ ἄνθος τῶν νέων; auch τὸ σῶμα (z. B. τῆς πίστεως, τῆς ἱστορίας).
Kernbeisser ὁ καρυοκατάκτης, κοκκοθραύστης.
kernfest, s. kernhaft.
kerngesund ὑγιέστατος 3.
kernhaft ἁδρός 3.; ῥωμαλέος, ἐρρωμένος, καρτερός, κράτιστος 3.; scherzhaft auch: πρίνινος 3. — k. Ausdruck λόγος ἀπεσφιγμένος, k. Rede λόγος σφυρήλατος.
Kernholz 1) Holz vom Kerne d. Baumes: τὰ ἐμμητρα ξύλα. — 2) gutes Holz: τὰ ἁδρὰ (ἐξαίρετα, ἄριστα) ξύλα.
kernig, s. kernhaft.
kernlos = ohne Kern; s. Kern.
Kernmehl ἡ σεμίδαλις; s. Mehl.
Kernobst τὰ μῆλα.
Kernspruch, etwa τὸ χρυσοῦν ἔπος.
Kerntruppen, s. Kern *c*) u. vgl. Garde.
Kernwort τὸ κεφάλαιον ῥῆμα.
Kerze ὁ κηρίων, ωνος, ὁ κηρός (erst b. sp.); ἡ δᾷς, δᾳδός, ἡ λαμπάς, άδος (Fackel, Leuchte, bei Aelteren). [μίς, ίδος.
Kerzenkraut ἡ φλόμος, ἡ λυχνῖτις (-ιδος) φλο-

Kerzenlicht τὸ τῶν κηριώνων od. κηρῶν φέγγος; bei K. ὑπὸ κηρῶν (ὑπὸ δᾴδων).
Kerzenträger ὁ δᾳδοῦχος.
Kessel *a*) eig. ὁ λέβης, ητος, ὁ τρίπους, ποδος; kupferner K. τὸ χαλκεῖον, τὸ χάλκωμα; kleiner K. τὸ λεβήτιον, λεβητάριον. *b*) übtr. kesselartige Vertiefung im Boden: τὸ κοῖλον, ὁ αὐλών, ῶνος; bei e. feuerspeienden Berge ὁ κρατήρ, ῆρος.
kesselförmig λεβητώδης 2.
Kesseljagen ἡ κύκλῳ δίωξις; sie hielten e. K. κύκλῳ περιστάντες ἐθήρασαν.
Kettchen τὸ ἁλύσιον.
Kette 1) eig. *a*) zum Befestigen od. Fesseln: ἡ ἅλυσις, ὁ δεσμός (*pl.* gew. τὰ δεσμά), ὁ κλῳός (Halseisen, bes. Halsband für Hunde), αἱ πέδαι (Fesseln). — in K. legen δεῖν, καταδεῖν, πέδαις δεῖν, in K. liegen πέδαις δεδέσθαι, ἐν δεσμοῖς εἶναι. — an d. K. legen δεῖν (κλῳῷ). *b*) zum Schmucke: ἡ ἅλυσις, ὁ στρεπτός (*pl.* auch τὰ στρεπτά), ὁ ὅρμος. — 2) übtr. *a*) e. zusammenhängende Reihe od. Folge: ἡ συνέχεια, συνάφεια, συμπλοκή; am besten durch d. *adj.* συνεχής 2., z. B. e. K. v. Bergen συνεχῆ ὄρη. *b*) der Aufzug bei d. Webern: ὁ στήμων, ονος.
ketten δεῖν, κατα-, συν-δεῖν; übh. = verbinden συνάπτειν, συμπλέκειν, συζευγνύναι. — Jmd. an sich k. ἀρτᾶσθαί τινα, ἐξαρτᾶσθαί τινα ἑαυτοῦ.
Kettenhund ὁ κύων ὁ κλῳῷ δεδεμένος.
Kettenpanzer ὁ ἁλυσιδωτὸς θώραξ, ακος.
Kettenschluss ὁ σωρείτης (συλλογισμός), ἡ σωρειτικὴ ἀπορία.
Kettenstrafe αἱ πέδαι, τὰ δεσμά.
Ketzer ὁ αἱρετικός, ὁ αἱρεσιώτης (*fem.* -ῶτις, ιδος), ὁ αἱρετίζων, αἱρετικίζων K. S. (besser umschr. ὁ περὶ τὰ θεῖα νεωτερίζων, οὐ νομίζων οὓς ἡ πόλις νομίζει θεούς, καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων).
Ketzerei ἡ αἵρεσις K. S. (besser ὁ περὶ τὰ θεῖα νεωτερισμός).
keuchen πνευστιᾶν, ἀσθμαίνειν, τὸ πνεῦμα ἄνω ἔχειν (auch τὸ πνεῦμα γίγνεται ἄνω). — **keuchend** ἀσθματικός 3., ἀσθματώδης 2.
Keuchen, das, τὸ ἆσθμα, τὸ μετέωρον πνεῦμα, auch bloss τὸ πνεῦμα.
Keuchhusten ἡ πνιγώδης βήξ, βηχός.
Keule *a*) zum Schlagen: τὸ ῥόπαλον, ἡ κορύνη, sp. τὸ ὕπερον. *b*) zum Stampfen, s. Mörserkeule. *c*) die hinteren Schenkel bei Thieren, s. Schenkel.
keulen ῥοπαλίζειν; das Keulen ὁ ῥοπαλισμός; s. prügeln.
keulenartig ῥοπαλοειδής 2.
Keulenträger ὁ κορυνηφόρος.
keusch ἁγνός 3.; καθαρός 3.; σώφρων 2.; ἐγκρατής (2.) ἡδονῆς (ἀφροδισίων); κόσμιος 3. u. 2. — k. sein ἁγνεύειν, καθαρεύειν, σωφρονεῖν.
Keuschheit ἡ ἁγνεία (ἁγνότης sp.), ἡ καθαρότης, τὸ καθαρόν; ἡ σωφροσύνη, ἡ ἐγκράτεια (ἀφροδισίων), ἡ κοσμιότης, τὸ κόσμιον.
Keuschlamm ὁ ἄγνος, τὸ σεμνόν.
Kibitz ἡ οἰνάνθη (?).
Kichererbse, s. Erbse.
kichern κιχλίζειν. — das K. ὁ κιχλισμός.
Kiefer, der, ἡ γένυς, υος, ἡ γνάθος, ἡ σιαγών, ονος.
Kiefer, die, ἡ πεύκη.
kiefern πεύκινος 3.
Kiel *a*) an d. Feder: ὁ καυλός, ὁ κάλαμος. *b*) am Schiffe: ἡ τρόπις; auch ἡ στεῖρα (poet.). — m. e. K. versehen τροπίζειν.
Kielbalken τὰ τροπίδεια.
Kiemen τὰ βράγχια.
kiemenartig βραγχώδης 2.
Kiemendeckel τὸ τῶν βραγχίων ἐπικάλυμμα.
Kien, s. Kienholz.

Kienbaum, s. Kiefer.
Kienfackel ἡ δᾴς, δᾳδός, ἡ πεύκη.
Kienharz ἡ πευκίνη od. πιτυίνη ῥητίνη; mit u. ohne K., s. kienicht.
Kienholz ἡ δᾴς, δᾳδός, ἡ πεύκη. — K. ausschneiden δᾳδοκοπεῖν, δᾳδουργεῖν. — v. K. δᾴδινος 3.
kienicht δᾳδώδης 2., ἔνδᾳδος 2. — k. werden δᾳδοῦσθαι *P.* — das k. Werden ἡ δᾴδωσις. — nicht k. ἄπευκος, ἄδᾳδος 2.
Kienöl τὸ πεύκινον od. πιτύινον ἔλαιον, τὸ ἀπὸ τῆς πεύκης ἔλαιον.
Kienruss ἡ πευκίνη αἰθάλη, τὸ πεύκινον μέλαν.
Kies ἡ ψάμμος (am Meere), ὁ κάχληξ, ηκος (bes. an Flüssen), ὁ u. ἡ χάλιξ, ικος (K. zum Ausfüllen).
Kiesel ὁ κάχληξ, ηκος, ὁ κόχλαξ, κος; ἡ ψῆφος (v. Wasser glatt gerieben).
kieselartig ψηφοειδής, κοχλακώδης 2.
Kieselboden τὰ κοχλακώδη χωρία.
kiesig ψαμμώδης 2.
kikriki κόκκυ; k. rufen κοκκύζειν.
Kimme, s. Kante, Kerbe.
kimmen, s. kerben.
Kind τὸ τέκνον (in Bez. auf die Aeltern), ὁ, ἡ παῖς, παιδός (in Bez. auf Aeltern u. Alter), τὸ παιδίον, παιδάριον, sp. τὸ νήπιον (bloss in Bez. auf d. Alter, „kleines K."), τὸ βρέφος (neugeborenes K.), τὸ ἔμβρυον (noch ungeborenes K.); ὁ, ἡ ἔκγονος (Spross, Sprössling). — K. erzeugen παῖδας γεννᾶν, παιδοποιεῖν (gew. *M.*), τεκνοποιεῖν (u. *M.*); d. Erzeugen v. K. ἡ παιδοποιία, παιδοποίησις, παιδογονία, τεκνοποιία. — viele K. habend πολύτεκνος 2.; ὁ, ἡ πολύπαις, δος; viele K. haben πολυτεκνεῖν, d. Besitz v. vielen K. ἡ πολυτεκνία, πολυπαιδία. — mit K. glücklich sein εὐτεκνεῖν, glücklich m. K. ὁ, ἡ εὔπαις, δος, εὔτεκνος, καλλίτεκνος 2.; Glück m. K. ἡ εὐπαιδία, εὐτεκνία. — ohne K. ὁ, ἡ ἄπαις, δος (auch näher bestimmt durch e. *gen.* z. B. ἀρρένων παίδων), sp. ἄτεκνος 2. — K. ernähren, erziehen παιδοτροφεῖν; Ernährung od. Erziehung v. K. ἡ παιδοτροφία, τεκνοτροφία. — K. leiten, erziehen παιδαγωγεῖν, d. Leitung, Unterweisung v. K. ἡ παιδαγωγία. — e. K. sein (d. Handlungsweise nach) παιδάριον od. νήπιον εἶναι. — wieder e. K. werden ἀνανηπιεύεσθαι, παλίμπαιδα γίγνεσθαι sp. — v. Kindesbeinen an ἐκ παιδός (v. Mehreren ἐκ παίδων); ἐκ παιδαρίου, ἐκ παιδίου, ἐκ πρώτης ἡλικίας (v. zarter Kindheit an); ἀπὸ νηπιότητος καὶ ἐκ πρώτων σπαργάνων (v. zartester Kindheit an). — sprichw. d. K. mit d. Bade ausschütten πάντα διαφθείρειν, dem K. e. Namen geben ὑποκορίζεσθαί τι (εὐφήμῳ ὀνόματι). — übtr. v. e. geistigen Erzeugnisse τὸ ἔκγονον.
Kindbette ἡ λοχεία. — im K. liegen λοχεύεσθαι *P.* (poet. u. sp.).
Kindbetterin ἡ λεχώ, οῦς.
Kindchen, s. Kind.
Kinderei ἡ παιδιά; τὸ σκῶμμα (Spass); ὁ λῆρος, ἡ φλυαρία (Possen, Narrethei). — K. treiben παίζειν, μειρακιεύεσθαι, ληρεῖν, φλυαρεῖν.
Kindererzeugung, s. Kind.
Kindererziehung ἡ παίδων τροφή, ἡ παιδεία; übr. s. Kind.
Kinderfeind, **-feindin** ὁ, ἡ μισόπαις, δος.
Kinderfrau, s. Amme.
Kinderfreund, **-freundin** ὁ, ἡ φιλόπαις, δος.
Kindergeschichte, s. Kindermärchen.
Kindergeschrei ὁ (τῶν παιδίων) κλαυθμυρισμός.
kinderhaft, s. kindisch.
Kinderjahre, s. Kindheit.
Kinderkrankheit ἡ παιδικὴ νόσος.
Kinderlehrer ὁ παιδαγωγός, παιδοτρίβης. — e. K. sein παιδαγωγεῖν, παιδοτριβεῖν.

kinderleicht ῥᾴδιος (3.) ἐκμαθεῖν καὶ παιδί; das ist k. τοῦτο κἂν παῖς γνοίη.

Kinderliebe ὁ τῶν τέκνων ἔρως, ωτος.

kinderlos ὁ, ἡ ἄπαις, δος (oft m. e. näher bestimmenden *gen.*, z. B. ἀρρένων od. γνησίων παίδων); sp. ἄτεκνος 2.; auch ἔρημος (2.) παίδων. — ἐστερημένος (3.) παίδων (wenn man d. Kinder, welche man hatte, verloren hat).

Kinderlosigkeit ἡ ἀπαιδία, sp. ἡ ἀτεκνία; ἡ ἐρημία παίδων.

Kindermädchen, s. Kinderwärterin.

Kindermärchen ὁ παιδικὸς (παιδεῖος) μῦθος.

Kindermörder, **-mörderin** ὁ, ἡ παιδοκτόνος.

kindern, s. Kinderei treiben.

Kinderpossen, s. Kinderei.

kinderreich ὁ, ἡ πολύπαις, δος, πολύτεκνος 2.

Kinderschuhe τὰ παιδικὰ ὑποδήματα. — sprichw. d. K. abgelegt haben ἐξεληλυθέναι ἐκ τῶν παίδων, πρόσηβον od. ἔφηβον εἶναι τὴν ἡλικίαν.

Kindersegen ἡ πολυπαιδία, πολυτεκνία; ἡ εὐπαιδία, εὐτεκνία.

Kinderspiel ἡ παιδιά, τὸ ἄθυρμα; ἡ φλυαρία. — es ist kein K. οὐκ ὀλίγον ἔργον, μέγα ἔργον, χαλεπόν ἐστιν u. ä. [παισίν.

Kinderspott; er ist e. K. καταγέλαστός ἐστι καὶ

Kindersprache ἡ παιδικὴ od. τῶν παίδων λέξις.

Kinderwärterin ἡ τροφός; ἡ τιθήνη (Amme).

Kinderwelt τὰ τῶν παίδων, οἱ παῖδες.

Kinderzeugung, s. Kindererzeugung. [τροφή.

Kinderzucht ἡ παιδεία, παίδευσις, ἡ τῶν παίδων

Kindesalter, s. Kindheit. [παῖδες).

Kindeskind ὁ παιδὸς παῖς (gew. οἱ παίδων

Kindesliebe ἡ φιλοστοργία, ἡ περὶ τοὺς γονέας

Kindesmörder, s. Kindermörder. [εὐσέβεια.

Kindesnöthen, die, ἡ ὠδίς, ῖνος (gew. *pl.*). — in

Kindespflege ἡ παιδοτροφία. [K. sein ὠδίνειν.

Kindespflicht τὰ τοῦ παιδός; ἡ περὶ τοὺς γονέας εὐσέβεια.

Kindesstatt; an K. annehmen παῖδα ποιεῖσθαι, εἰσποιεῖσθαι; sp. υἱοποιεῖσθαι. — d. Annahme an K. ἡ εἰσποίησις. — an K. angenommen εἰσποίητος 2., θετὸς παῖς. [γιγνόμενος.

Kindestheil ὁ κλῆρος ὁ τοῖς παισὶ κατὰ νόμον

Kindheit ἡ παιδία, ἡ παιδικὴ (παιδεία) ἡλικία. — zarte K. ἡ νηπιότης, ἡ πρώτη ἡλικία. — häufig umschr., z. B. in meiner K. παῖς ἔτι ὢν u. ä. — v. K. an, s. Kind.

kindisch παιδικός 3., παιδαριώδης, μειρακιώδης 2. — k. Wesen τὸ παιδαριῶδες, παιδιῶδες. — e. kindischer Alter ὁ τυφογέρων, οντος.

Kindlein, s. Kind.

kindlich παιδικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τῶν παίδων (τέκνων). — v. d. Gesinnung gegen d. Aeltern εὐσεβής (2.) περὶ τοὺς γονέας, φιλόστοργος 2. — s. naiv, unschuldig. — Häufig umschr. ὥσπερ παῖς, οἷα δὴ παῖς od. durch d. *gen.* παιδός u. παίδων.

Kindlichkeit τὸ παιδικὸν ἦθος; ἡ περὶ τοὺς γονέας εὐσέβεια, ἡ φιλοστοργία; ἡ ἁπλότης, ἡ ἁγνεία, καθαρότης, τὸ ἁγνόν, τὸ καθαρόν.

Kindspech, s. Mutterpech.

Kindtaufe, s. Taufe.

Kinn τὸ γένειον.

Kinnbacken, **-lade** ἡ γνάθος, ἡ σιαγών, όνος. — d. untere K. ἡ γένυς, d. obere K. τὸ γένειον.

Kinnbackenmuskel ὁ σιαγονίτης μῦς.

Kinnkette τὸ ψάλιον, sp. τὸ σιαλιστήριον.

Kippe τὸ ἀποκλίνεσθαι *P.* — sprichw. auf d. K. stehen ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἵστασθαι. [σθαι *P.*

kippen 1) *tr.* ἀποκλίνειν. — 2) *intr.* ἀποκλίνε-

Kirche 1) Tempel: τὸ ἱερόν, ὁ νεώς. — 2) Gottesdienst: τὰ ἱερά; ἡ ἱερουργία; auch τὸ ἱερουργεῖον, ἡ ἐκκλησία K. S. — „K. halten" etwa τὰ ἱερὰ ποιεῖσθαι; ἱερουργεῖν. — in d. K. gehen παραγίγνεσθαι πρὸς τὰ ἱερά. — 3) Gesammtheit der Bekenner e. Glaubens: ἡ ἐκκλησία K. S.

Kirchenbann, s. Bann.

Kirchenbesuch ἡ πρὸς τὰ ἱερὰ φοίτησις.

Kirchengeschichte ἡ ἱερὰ (ἐκκλησιαστικὴ K. S.) ἱστορία.

Kirchengut τὰ ἱερά (χρήματα).

Kirchenmaus; ärmer als e. K. γυμνότερος od. κενότερος λεβηρίδος.

Kirchenräuber ὁ ἱερόσυλος.

kirchenräuberisch ἱερόσυλος 2. [συλεῖν.

Kirchenraub ἡ ἱεροσυλία. — e. K. begehen ἱερο-

Kirchhof τὸ τέμενος, τὸ περὶ τὸ ἱερόν (Platz um d. Kirche); τὸ πολυάνδριον, auch τὸ κοιμητήριον K. S. (Begräbnissplatz).

kirchlich ἱερός 3.; ἐκκλησιαστικός 3. K. S.

Kirchsprengel, etwa ἡ διοίκησις.

Kirchweihe (Kirchweihfest), etwa τὰ ἐγκαίνια.

kirre ἥμερος, χειροήθης, τιθασός 2. — k. machen χειροήθη ποιεῖν, τιθασεύειν, ἡμεροῦν; übtr. θάλπειν. — „k. werden" durch d. *P.*; übtr. φθείρεσθαι (*P.*) πρός τινα.

kirren 1) kirre machen, w. s. — 2) anlocken: δελεάζειν; προσάγειν (u. *M.*).

Kirschbaum ὁ κέρασος.

Kirsche τὸ κεράσιον.

Kirschfink, s. Kernbeisser.

Kirschharz ἡ ἀπὸ τοῦ κεράσου ῥητίνη.

Kirschkern τὸ τοῦ κερασίου ὀστοῦν.

Kirschwein ὁ ἀπὸ κερασίων οἶνος.

Kissen τὸ στρῶμα, τὸ κνέφαλλον; τὸ προσκεφάλαιον (Kopfkissen); ἡ τύλη (*dem.* τὸ τυλεῖον)

Kistchen τὸ κιβώτιον. [(bes. zum Tragen).

Kiste ἡ κίστη, ἡ θήκη, ἡ κιβωτός, ἡ λάρναξ, κος, ὁ ῥίσκος, ὁ σώρακος; selten ἡ κυψέλη.

Kitt ἡ λιθόκολλα (Steinkitt); ἡ μάλθα, ὁ πιττόκηρος (Wachskitt).

Kittel ὁ τρίβων, ωνος, τὸ τριβώνιον (abgetragenes u. abgerissenes Kleid); ἡ σισύρα (zottiger K. aus Schaffellen); ἡ κατωνάκη (Sklavenkittel m. e. Saume v. Schaffellen); ἡ διφθέρα (K. aus Leder od. Fellen; der e. solchen K. trägt ὁ διφθερίας).

kitten κολλᾶν. — gekittet κολλητός 3. — **Kitten**, das, ἡ κόλλησις.

Kitzel ὁ γάργαλος, γαργαλισμός; ὁ κνισμός, τὸ κνῆσμα, ὁ κνησμός (bes. Wollustkitzel). — d. K. sticht ihn κριθιᾷ. — vgl. Jucken.

kitzeln γαργαλίζειν, κνίζειν, ὑποκνίζειν; s. jucken. — d. Ohr k. λεαίνειν τὴν ἀκρόασιν. — das K., s. Kitzel.

Kitzler ἡ κλειτορίς, ίδος, ἡ νύμφη, τὸ μύρτον, ἡ ἐπίδερρις, εως. — d. K. berühren κλειτορίζειν u. κλειτοριάζειν.

kitzlich *a*) eig. δυσγάργαλις, ι, sp. δυσγαργάλιστος u. δυσγάργαλος 2. — *b*) übtr. ἄπορος, δυσχερής 2., χαλεπός 3.

kläffen κλάζειν, ἀνακλάζειν; übtr. βαΰζειν. — das K. ἡ κλαγγή.

Kläger, s. Ankläger.

kläglich *a*) jammervoll: ἐλεεινός, οἰκτρός, ἄθλιος, auch σχέτλιος u. δεινός 3. *b*) klagend: θρηνώδης, γοώδης 2. — k. thun δεινὸν ποιεῖσθαι,

klären, s. abklären. [σχετλιάζειν, ὀδύρεσθαι.

Klätscher ὁ λάλος, σπερμολόγος (auch *sup.*); τὸ κρόταλον, πατάγημα. — e. arger K. sprichw. λαλίστερος τρυγόνος. — böswilliger K. ὁ διάβολος, συκοφάντης.

Klätscherei ἡ λαλιά, σπερμολογία; böswillige K. ἡ διαβολή, συκοφαντία.

klaffen χάσκειν, ἀνα-, δια-χάσκειν; auch σεσηρέναι. — das K. τὸ χάσμα.

Klafter ἡ ὀργυιά.
klagbar ἐπαίτιος 2. — k. werden gegen Jmd. λαγχάνειν δίκην τινί. — e. Sache k. machen ἀναφέρειν τι πρὸς τοὺς δικαστάς.
Klage 1) Wehklage: ὁ θρῆνος, ὀδυρμός, ὀλοφυρμός, ἡ ὀλόφυρσις; ὁ σχετλιασμός. — in K. ausbrechen ὀδύρεσθαι, ὀλοφύρεσθαι, ἀνολοφύρεσθαι, θρήνους ποιεῖσθαι. — 2) Beschwerde über Einen od. etw. *a)* allg. τὸ ἔγκλημα, ἡ αἰτία, αἰτίασις, μέμψις; d. K. über sein Schicksal ἡ μεμψιμοιρία. — K. über Einen od. etw. führen (ἐπ)αιτιᾶσθαί τινα (τι), ἐν αἰτίᾳ ἔχειν τινά, ἐγκαλεῖν τινί τι, ἐγκλήματα ἔχειν τινί, πρός τινα, κατά τινος, μέμφεσθαί τινι; über sein Geschick μεμψιμοιρεῖν (der K. über sein G. führt μεμψίμοιρος 2.). *b)* vor Gericht: τὸ ἔγκλημα, ἡ κατηγορία, ἡ δίκη (in Privatsachen), ἡ γραφή (in öffentl. Sachen), ὁ τύπος (gegen säumige Schuldner). — e. K. eingeben ἀπο-, εἰσ-φέρειν δίκην (γραφήν), gegen Jmd. wegen etw. τινί τινος. — e. K. anstellen δίκην λαγχάνειν τινί, λῆξιν ποιεῖσθαι; διώκειν τινά (δίκην); γράφεσθαί τινα (γραφήν, wegen eines Kriminalverbrechens), ἐπισκήπτεσθαι μαρτυρίᾳ (K. wegen falschen Zeugnisses führen). — e. K. als ungültig ablehnen, e. Exception dagegen machen παραγράφεσθαι (τὴν γραφήν). — vgl. Anklage, anklagen.
Klageeid ἡ ἀντωμοσία. — d. K. leisten ἀντομνύ-[ναι.
Klagegedicht τὰ ἐλεγεῖα, ὁ ἔλεγος.
Klagegesang, s. Klagelied.
Klagelaut ἡ θρηνώδης φωνή, ὁ γοώδης ἦχος.
Klagelied ἡ θρηνῳδία, οἱ θρῆνοι; ἡ Καρικὴ μοῦσα, τὸ Καρικὸν μέλος (K. bei Leichenbegängnissen); vgl. Klagegedicht. — Kl. anstimmen θρήνους ποιεῖσθαι, θρήνους u. θρήνων ἐξάρχειν. — das Anstimmen v. K. ἡ θρηνῳδία.
klagen 1) wehklagen: θρηνεῖν, ὀδύρεσθαι, ὀλοφύρεσθαι, σχετλιάζειν. — Jmd. etw. k. ἀνακλαίεσθαι πρός τινά τι. — klagend θρηνώδης 2. — 2) sich beschweren: s. Klage 2); vor Gericht k. κατηγορεῖν τινος, εἰσφέρειν πρὸς τοὺς δικαστάς, δικάζεσθαί τινι, διώκειν τινά; s. Klage 2) *b)* u. anklagen.
Klagen, das, s. Klage.
Klagepunkt τὸ ἔγκλημα, κατηγόρημα. — Klagepunkte τὰ κατηγορημένα, γεγραμμένα, εἰσηγγελμένα.
Klageschrift ἡ γραφή; ἡ ἀντιγραφή (bes. Gegenklage); ἡ ἀντωμοσία; τὸ ἔγκλημα (δίκης); ἡ [λῆξις.
Klageton, s. Klagelaut.
Klageweib ἡ καρίνη.
Klaggeschrei ὁ θρῆνος, ἡ ὀλολυγή, οἰμωγή. — e. K. erheben ἀνολολύζειν, ἀναβοᾶν (εἰς οἰμω-[γήν).
Klammer ὁ σύνδεσμος; τὸ προσαγώγιον.
klammern συνδεῖν, προσάπτειν. — sich k. an etw., s. anklammern.
Klang ὁ φθόγγος, τὸ φθέγμα, ὁ ἦχος, ὁ ψόφος, ἡ κλαγγή. — e. K. v. sich geben ψόφον ἀποτελεῖν, ἠχεῖν; φθέγγεσθαι.
klanglos ἄφθογγος 2.
Klappe τὸ ἐπιστόμιον (an e. Instrumente). — s. Deckel. [sen.
klappen, s. klappern. — das klappt nicht, s. pas-
Klapper τὸ κρόταλον, κρέμβαλον (als Instrument beim Tanze); τὸ σεῖστρον (beim Dienste der Isis); ἡ πλαταγή, τὸ πλαταγώνιον (Kinderklapper).
klappern κροτεῖν, ἐπικροτεῖν, παταγεῖν, πλαταγεῖν (übh. e. klappernden Ton hervorbringen); κροταλίζειν, κρεμβαλιάζειν (m. d. Klapper spielen). — vor Frost od. Kälte k. συγκροτεῖν τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ κρύους, ἐπικροτεῖν τοῖς ὀδοῦσιν.
Klappern, das, ὁ κρότος, πάταγος, τὸ πατάγημα, ἡ πλαταγή (übh. klappernder Ton); ὁ κροταλισμός (d. Spiel m. d. Klapper).
Klapperschnabel ὁ κλαδαρόρυγχος (ὁ τρόχιλος).
Klappstuhl ὁ ὀκλαδίας (δίφρος).
klar 1) rein, hell, durchsichtig: καθαρός 3., διαφανής 2., λαμπρός 3.; v. d. Luft: αἴθριος, εὔδιος 2. — kl. Himmel ἡ αἰθρία, εὐδία. — 2) übtr. deutlich: σαφής, ἐναργής, ἐμφανής, καταφανής, εὐκρινής 2., φανερός, δῆλος 3., πρόδηλος 2. — v. d. Stimme λαμπρός 3. — sonnenklar εἰλικρινής 2. — k. machen σαφηνίζειν, δηλοῦν, φανερὸν ποιεῖν. — es ist k. δῆλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, φαίνεται. — es ist k. dass ich ... δῆλός εἰμι, φανερός εἰμι, φαίνομαι m. f. *part.* — s. fein.
Klarheit 1) eig. ἡ καθαρότης, ἡ διαφάνεια, τὸ καθαρόν, τὸ διαφανές. — v. d. Luft ἡ αἰθρία, εὐδία. — 2) übtr. ἡ σαφήνεια, ἐνάργεια, τὸ σαφές od. τὸ ἐναργές, ἡ εἰλικρίνεια. — m. K. σαφῶς, ἐναργῶς. — s. Feinheit.
Klasse τὸ φῦλον, ἡ φυλή; τὸ γένος; ἡ τάξις; τὸ εἶδος (Art, in d. Naturgeschichte). — zu e. K. gehören εἶναί τινων, τελεῖν εἴς τινας.
klassificieren τάττειν, δια-, κατα-, συν-τάττειν εἰς γένη (εἴδη), διαλαμβάνειν, διαιρεῖν.
Klassifikation ἡ εἰς γένη (εἴδη) διάταξις (σύνταξις, διαίρεσις).
Klassiker, etwa ὁ ἔγκριτος (ἄριστος) συγγραφεύς. — die alten Kl. οἱ πάλαι.
klassisch ἔγκριτος 2. — für k. erklären ἐγκρίνειν (εἰς τοὺς ἀρίστους).
Klatschblatt (Blatt v. Mohne od. d. Anemone) τὸ πλαταγώνιον.
klatschen *a)* übh. παταγεῖν, κροτεῖν, ψοφεῖν. *b)* in d. Hände k. (zum Zeichen der Freude, des Beifalles): συγκροτεῖν τὰς χεῖρας (ταῖς χερσί), (ἀνα)κροτεῖν (τὼ χεῖρε od. τὰς χεῖρας), ἐπικροτεῖν τινι, συνεπικροτεῖν. *c)* übtr. schwatzen, ausschwatzen, w. s.
Klatschen, das, ἡ πλαταγή; ὁ πάταγος; ὁ κρότος (χειρῶν), ἡ κρότησις (χειρῶν); τὸ ῥόθιον (der Ruder im Wasser); vgl. Schwatzen.
klatschhaft λάλος, στωμύλος, σπερμολόγος 2., ἀδολεσχικός 3.
Klatschhaftigkeit ἡ λαλιά, στωμυλία, σπερμολογία, ἀδολεσχία, τὸ ἀδολεσχικόν.
klatschig ψιθυρός 3.
klauben, an etw. περιτρώγειν τι.
Klaue ὁ ὄνυξ, ὄνυχος (Kralle); m. krummen K. ὁ, ἡ γαμψῶνυξ, χος, γαμψώνυχος 2. — ἡ ὁπλή; ἡ χηλή (gespaltene K.); m. gespaltenen K. δίχηλος 2. — gespaltene K. haben διχηλεύειν u. διχηλεῖν sp. — in Jmds. K. gerathen ὑποχείριον γίγνεσθαί τινι. [siedlers).
Klause ἡ καλύβη, ἡ σκηνή; ἡ ἀναχώρησις (e. Ein-
Klausel ἡ παρενθήκη, προσθήκη, ἐπιβολή. — m. d. K. ἐπι-, προσ-λέγων, ἐπι-, προσ-γράφων 3.
Klausner ὁ ἐρημίτης, ἀναχωρητής (K. S.).
Klebekraut ἡ ἀπαρίνη.
kleben 1) *intr.* an etw.: ἔχεσθαί τινος, ἐνέχεσθαί τινι; ἐμπεφυκέναι, προσ-, παρα-πεπηγέναι τινί; προσκεκολλῆσθαί τινι; προσηρτῆσθαί τινι; ἐμ-, παρα-μένειν τινί, οὐκ ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος, οὐκ ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος. — am Leben k. γλίχεσθαι od. γλίσχρως ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, φιλοψυχεῖν. — 2) *tr.* an etw.: προσκολλᾶν, προσμάττειν τί τινι; προσάπτειν τινί τι, συνάπτειν [τι πρός τι.
Klebepflaster, s. Heftpflaster.
kleberig γλίσχρος 3. (ὑπόγλισχρος 2. ein wenig k., κατάγλισχρος 2. sehr k.), γλοιώδης 2., κολλώδης 2., sp. ὄλκιμος 2.; auch ἰξώδης 2. (wie Vogelleim). — nicht k. ἄγλισχρος 2. — k. werden

γλισχραίνεσθαι, γλοιοῦσθαι (*P.*). — jede k. Masse, k. Schleim ὁ *ἰξός*.

klecken, s. klecksen. — das kleckt = ist hinreichend, w. s.

Klecks ἡ *κηλίς, ῖδος*; ὁ *σπίλος*. — Jmd. e. K. anhängen *κηλῖδα προστρίβειν τινί*.

Klee τὸ *τρίφυλλον*, seltner ἡ *τρίφυλλος*; τὸ *μελίλωτον*, ὁ *μελίλωτος* (Honigklee); ὁ *κύτισος* (eine strauchartige Kleeart).

Kleeblatt τὸ *τρίφυλλον*; bildl. etwa ἡ *ἑταίρων* [*τριάς, άδος*.

kleiben = *tr.* kleben.

Kleiberlehm ὁ *πηλός*.

Kleid ἡ *ἐσθής, ῆτος*, τὸ *ἔσθημα* (meist im *pl.*), ἡ *ἐφεστρίς, ίδος* (bes. Hauskleid) (allg.). — τὸ *ἔνδυμα* (sp., K. zum Anziehen), τὸ *περίβλημα, περιβόλαιον*, ἡ *περιβολή* (K. zum Umnehmen), τὸ *ἱμάτιον* (Oberkleid, Mantel), ἡ *ἀμπεχόνη* (feines Oberkleid der Frauen, aber auch übh. Kleid), ὁ *πέπλος*, τὸ *ἔγκυκλον* (weibliches Obergewand). — ἡ *ἁπλοΐς, ΐδος* (einfaches Oberkleid), ἡ *διπλοΐς, διπληγίς, ίδος* (doppeltes O.). — ἡ *χλαῖνα* (dichtes Oberkleid für Männer). — ἡ *χλαμύς, ύδος*, *dem.* τὸ *χλαμύδιον* (weites, grobes Oberkleid für Männer). — ὁ *χιτών, ῶνος*, *dem.* τὸ *χιτώνιον*, ὁ *χιτωνίσκος* (Unterkleid, Leibrock), τὸ *ἡμιδιπλοΐδιον* (Untergewand der Frauen). — ἡ *χλανίς, ίδος* (e. elegantes leichtes Sommergewand; vgl. τὸ *σπειρίον*). — ὁ *τρίβων, ωνος*, *dem.* τὸ *τριβώνιον* (abgetragenes Oberkleid). — K. tragen *ἱματίοις χρῆσθαι*. — bunte K. tragen *ἄνθινα φορεῖν*; weisse, schwarze K. tragen *λευχειμονεῖν, μελανειμονεῖν*. — schöne K. anhaben *εὖ* (*καλῶς*) *περιεσταλμένον εἶναι*. — K. anziehen *ἐνδύεσθαι, περιβάλλεσθαι ἱμάτιον*, e. K. ausziehen *ἐκ-, ἀπο-δύεσθαι*. — Leuten d. K. ausziehen, stehlen *λωποδυτεῖν*.

Kleidchen τὸ *ἱματίδιον* (Mäntelchen), τὸ *χλαμύδιον, χιτώνιον*, ὁ *χιτωνίσκος*, τὸ *τριβώνιον*; s. d. vhg. W.

kleiden 1) ankleiden: *ἐνδύειν, ἀμφιεννύναι τινά τι* (letzteres auch *τινά τινι*), *περιβάλλειν τινί τι, περιστέλλειν τινί τι, τινά τινι*. — sich k. *ἐνδύεσθαι, ἀμφιέννυσθαι, περιβάλλεσθαι*. — sich nach Art der Meder k. *στολὴν Μηδικὴν ἑλέσθαι*. — gekleidet sein *ἱματίοις* (näher bestimmt, z. B. *πολυτελέσι*) *χρῆσθαι*; *ἱμάτια φορεῖν, ἠμφιεσμένον εἶναι, ἀμπέχεσθαι*. — weiss, schwarz gekl. sein *λευχειμονεῖν, μελανειμονεῖν*; schlecht gekleidet *δυσείματος* 2. (poet.), schlecht gekl. sein *δυσειματεῖν* (sp.). — 2) d. nöthigen Kleider geben: *ἱμάτια παρέχειν*. — 3) übtr. zieren: *κοσμεῖν, περιαμπέχειν, περιστέλλειν*; es kleidet Einen etw. gut *καλῶς ἔχει τί τινι, πρέπει τινί τι*.

Kleiderbewahrer ὁ *ἱματιοφύλαξ, κος* sp.

Kleiderdieb ὁ *λωποδύτης*; sp. *ἱματιοκλέπτης*.

Kleiderhändler ὁ *ἱματιοπώλης* (sp.); ὁ *ἱματιοκάπηλος*.

Kleiderhändlerin ἡ *ἱματιόπωλις, ιδος*.

Kleiderkammer ἡ *ἱματιοθήκη*; ἡ *κανδύταλις*, ἡ *κανδυτάνη* (*pl.* οἱ *κανδύτανες*).

Kleidermacher, etwa ὁ *ἱματιουργός*. — d. Kunst der K. ἡ *ἱματιουργική* (*τέχνη*).

Kleidermotte ὁ *σής, σητός* u. *σεός*.

Kleidernarr ὁ *καλλωπιστής* (*fem.* ἡ *καλλωπίστρια*) *περὶ τὴν ἐσθῆτα*.

Kleiderpracht ἡ *τῶν ἱματίων πολυτέλεια*, αἱ *πολυτελεῖς ἐσθῆτες*.

Kleiderschrank, s. Kleiderkammer.

Kleidertracht ἡ *στολή*.

Kleidervermiether ὁ *ἱματιομίσθης, ἱματιομισθωτής*. [*μάτια*.

Kleidervorrath ὁ *ἱματισμός*, τὰ *ὑπάρχοντα ἱ-*

Kleidung ἡ *ἐσθής, ῆτος*, ἡ *ἀμπεχόνη*, τὸ *ἀμφίεσμα*, ἡ *περιβολή*, τὰ *ἱμάτια*; ἡ *στολή, σκευή* (m. d. Nebenbdtg. d. Schmuckes). — auch umschr. z. B. in d. K. wie d. Anderen *περιεσταλμένος ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι*.

Kleidungsstück τὸ *ἔσθημα, ἱμάτιον*. — die Kleidungsstücke ὁ *ἱματισμός*, s. Kleidung.

Kleie τὸ *πίτυρον* (auch *pl.*), τὸ *ἄχυρον* (gew. *pl.*), τὸ *κρῖμνον*, τὰ *κυρήβια*. — m. K. mengen *ἀχυροῦν* (dazu *subst.* ἡ *ἀχύρωσις*).

kleienartig *πιτυρώδης, ἀχυρώδης, κριμνώδης* 2.

Kleienbrot ὁ *πιτυρίας* od. *πιτυρίτης* (*ἄρτος*); ὁ *πιτυρώδης ἄρτος*; ἡ *ἠχυρωμένη μᾶζα*.

Kleienhändler ὁ *κυρηβιοπώλης*.

klein *μικρός* u. *σμικρός* 3. (v. geringem Umfange u. Werthe; *comp.* *μικρότερος*, *sup.* *μικρότατος*, die regelmässig in d. ersteren Bdtg. erscheinen, daneben *ἐλάττων, ἐλάχιστος* vorherrschend in d. letzteren Bdtg. u. *comp.* *μείων* „geringer, niedriger"); *ὀλίγος* 3. (wenig), *βραχύς* 3. (eig. „kurz", dann „gering, unbedeutend"); *λεπτός* 3. (dünn, schwach); *ταπεινός* 3. (niedrig; so auch *χθαμαλός* 3.); *ἀκαριαῖος* 3. (ganz klein, winzig); *φαῦλος* 3. (unbedeutend). — über e. Kleines *ὀλίγῳ ὕστερον*. — Uebrigens drückt man im Griech. „klein" noch auf verschiedene Weise aus, nämlich: *a*) durch *deminutiva*, z. B. kl. Kind τὸ *παιδίον, παιδάριον*; zuw. durch eigene WW., wie z. B. kl. Geld τὰ *κέρματα*. *b*) durch Compos. m. *μικρο-*, z. B. aus kleinen Theilen bestehend *μικρομερής* 2., m. kl. Munde *μικρόστομος* 2. u. dgl. *c*) klein als *adv.* in Verbindg. m. Verben durch Compos. m. *σύν*, z. B. kl. stossen, hacken *συντρίβειν, συγκόπτειν*. — klein machen *μικρὸν ποιεῖν*; kleiner machen *μειοῦν, ἐλαττοῦν*, kleiner werden durch d. *P.* — klein denken *μικρὰ φρονεῖν, μικροψυχεῖν*; klein v. Jmd. denken *καταφρονεῖν τινος*. — klein zugeben *ὑποστέλλεσθαι*. — zu klein sein für etw. *οὐ χωρεῖν τι*. — d. kleinen Krieg führen *τοπομαχεῖν*.

kleinäugig *μικρόφθαλμος, μικρόμματος* 2.

Kleinasien Ἀσία ἡ *παραθαλάττιος* (Ἀ. ἡ *μικρά*).

kleinbeerig *μικρόκαρπος* 2.

kleinblätterig *μικρόφυλλος* 2.

kleindärmig *μικρόσπλαγχνος* 2.

kleindenkend *μικρὰ φρονῶν* 3., *μικρόψυχος* 2.

kleinfüssig ὁ, ἡ *μικρόπους, ποδος, μικροσκελής* 2. [*πής*.

Kleingeist ὁ *μικρόψυχος, μικρολόγος, μικροπρε-*

Kleingeisterei ἡ *μικροψυχία, μικρολογία, μικροπρέπεια*.

kleingeistig *μικρόψυχος, μικρολόγος, μικροπρεπής* 2. [*στος* 2.

kleingläubig *δυσπειθής, δύσπειστος, δύσπι-*

Kleingläubigkeit ἡ *δυσπείθεια*, τὸ *δύσπειστον*, sp. ἡ *δυσπιστία*.

Kleinhändler ὁ *κάπηλος, ἀγοραῖος*. — e. K. sein *καπηλεύειν*. [*λεύειν*.

Kleinhandel ἡ *καπηλεία*. — K. treiben *καπη-*

Kleinheit ἡ *μικρότης, βραχύτης, λεπτότης, ταπεινότης*.

kleinherzig *μικρόψυχος, μικρόθυμος* 2.

Kleinigkeit τὸ *μικρόν, βραχύ, ὀλίγον, φαῦλον*; Kleinigkeiten *μικρολογίαι, λῆροι, φλυαρίαι*. — es ist keine K. *οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐστίν*. — als wäre es e. K. *ὡς οὐδὲν ἔργον ὄν*. — für e. K. achten *παρ' οὐδὲν τίθεσθαι, περὶ οὐδενὸς ἡγεῖσθαι* od. *ποιεῖσθαι*. — auch nicht e. K. borgen *οὐδ' ἀκαρῆ δανείζειν*. — für e. K. kaufen *βραχέων* (*πάνυ ὀλίγων*) *πρίασθαί τι*. — Häufig durch Compos. m. *μικρο-*, z. B. der in K. Unrecht thut ὁ *μικραδικητής*, über K. sich beklagend *μικραίτιος* 2., der sich durch K. ärgern lässt *μικρολυ-*

πος 2. u. dgl.; sich um K. bekümmern μικρολο-
Kleinigkeitsgeist ἡ μικρολογία. [γεῖσθαι.
Kleinigkeitskrämer ὁ μικρολόγος, ἀκριβολόγος, ὁ κίμβιξ, ικος. — e. K. sein μικρολογεῖσθαι, sp. γλισχρολογεῖσθαι.
Kleinigkeitskrämerei ἡ μικρολογία, ἀκριβολογία, sp. γλισχρολογία. — K. treiben. = e. Kleinig-
kleinkernig μικροπύρηνος 2. [keitskrämer sein.
Kleinknecht ὁ μικρόδουλος sp.
kleinköpfig μικροκέφαλος 2.
Kleinkrämer, s. Kleinhändler.
kleinlaut, s. kleinmüthig.
kleinlich *a*) v. Pers. μικροπρεπής, μικρολόγος, μικρόψυχος 2., auch μικρὸς (3.) τὴν ψυχήν, ἀνελεύθερος 2. — k. eitel μικροφιλότιμος 2. — k. Ruhmsucht ἡ μικροφιλοτιμία. — k. denken μικρὰ φρονεῖν, μικροψυχεῖν. *b*) v. Sachen: φαῦλος 3., οὐδενὸς ἄξιος 3., ῥωπικός 3.; auch durch *demin.*, z. B. k. Kunst τὸ τεχνύδριον. — sich um k. Dinge bekümmern μικρολογεῖσθαι.
Kleinlichkeit ἡ μικροπρέπεια, μικρολογία, μι-
Kleinmaler ὁ ῥωπογράφος. [κροψυχία.
kleinmündig μικρόστομος 2.
kleinmüthig μικρόψυχος, μικρόθυμος 2., ταπεινός 3. (ταπεινόφρων 2. sp.), κατηφής 2., ἄθυμος, δύσθυμος 2., ἄνανδρος 2. — k. sein μικροψυχεῖν, ταπεινὰ φρονεῖν (ταπεινοφρονεῖν sp.), ἀθυμεῖν, δυσθυμεῖν; k. machen ταπεινοῦν τινα, ἀθυμίαν ἐμβάλλειν τινί. — k. werden ἀναπίπτειν, συστέλλεσθαι *P*.
Kleinmuth ἡ μικροψυχία, μικροθυμία, ταπεινότης (ταπεινοφροσύνη sp.), ἀθυμία, δυσθυμία,
Kleinod τὸ ἄγαλμα, κειμήλιον. [ἀνανδρία.
kleinschenkelig μικροσκελής 2.
Kleinstädter ὁ μικροπολίτης, *fem.* -λῖτις, ιδος.
Kleinstädterei τὸ μικροπολιτικόν.
kleinstädtisch μικροπολιτικός 3. — kl. Wesen, s. Kleinstädterei.
Kleister ἡ κόλλα.
kleisterig κολλώδης 2.
kleistern κολλᾶν.
klemm στενός, σπάνιος 3., ἄπορος 2. — die Zeiten sind k. χαλεπὸς ὁ καιρός.
Klemme *a*) enger Ort: ἡ στενοχωρία, τὸ στενόπορον, τὸ στενόν. *b*) bildl. = Verlegenheit: τὸ στενόν, ἡ ἀπορία. — in d. K. bringen εἰς στενὸν od. ἀπορίαν καθιστάναι, εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλειν, in d. K. kommen εἰς στενὸν καθίστασθαι, ἐν τῷ στενῷ ἔχεσθαι (*P*.), ἐν στενῷ od. ἀπορίᾳ εἶναι, ἀπορεῖν, στενοχωρεῖν.
klemmen θλίβειν, πιέζειν. — „sich k." durch das
Klempner ὁ πεταλοποιός, πεταλουργός sp. [*P*.
Klepper τὸ ἱππάριον; sp. ὁ καβάλλης.
Klerisei οἱ ἱερεῖς; ἡ τῶν ἱερέων τάξις; bei K. S. οἱ κληρικοί.
Klette τὸ ξάνθιον; die kleine K. ἡ φιλάνθρωπος.
klettern ἀναρριχᾶσθαι (hinaufklettern); καθέρπειν (hinabklettern).
Klient ὁ πελάτης; d. Klasse der Kl. τὸ πελατικόν.
Klientel, s. Klientschaft.
Klientin ἡ πελάτις, ιδος.
Klientschaft ἡ πελατεία.
Klima τὸ κλίμα; besser ὁ ἀήρ, ἔρος od. ἡ τοῦ ἀέρος (τῶν ὡρῶν) κρᾶσις, ἡ ὥρα, αἱ ὧραι. — mildes K. ἡ τοῦ ἀέρος (τῶν ὡρῶν) εὐκρασία; ἡ μετριώτατα κεκραμένη ὥρα.
klimmen, s. klettern.
klimpern κρεμβαλιάζειν, ψόφον ποιεῖν.
Klinge (des Schwertes) τὸ ξίφος. — Jmd. mit flacher K. schlagen πλαγιάζειν τινά sp. — über d. K. springen lassen ἀποσφάττειν, κατακόπτειν.
Klingel τὸ κρόταλον, ὁ κώδων, ωνος.
klingeln κροταλίζειν, κωδωνίζειν. — **Klingeln**, das, ὁ κόμπος, κρότος, ἦχος.
klingen ψοφεῖν, ἠχεῖν, φθέγγεσθαι, βομβεῖν. — d. Ohren klingen mir τὰ ὦτα βομβεῖ μοι. — es klingt mir noch in d. Ohren ἔναυλον ἔτι μοί ἐστιν. — wenn es auch lächerlich klingt εἰ καὶ γελοιότερόν ἐστιν εἰπεῖν. — das klingt nicht übel οὐ κακῶς ἔχει ἀκοῦσαι, χαρίεν ἐστὶν ἀκοῦσαι.
Klingen, das, ὁ ψόφος, ἡ ψόφησις, ὁ ἦχος, φθόγγος, βόμβος. — d. K. der Ohren ὁ συριγμός.
klingend ἠχώδης 2. — kl. Münze τὸ ἀργύριον.
Klingklang (als Nachahmung des Tones der Saiten) βλίτυρι, τήνελλα.
Klinik ἡ κλινική (τέχνη), ἡ θεραπεία.
Klippe τὸ ἕρμα, ἡ πέτρα, selten ὁ σκόπελος, ἡ χοιράς, άδος, ὁ σπίλος, poet. u. sp. ἡ σπιλάς, άδος; (flache, am Meere) ὁ πλαταμών, ῶνος. — voll K. σπιλώδης, sp. σπιλαδώδης 2. — Oerter m. flachen K. τὰ πλαταμώδη.
klirren ψοφεῖν.
Klirren, das, ὁ ψόφος, πάταγος, κόμπος, κρότος; sp. ὁ ἀραγμός.
klitschen, s. klatschen. — Jmd. k. πληγὴν ἐντείνειν od. προστρίβειν τινί.
Kloake ἡ ἀποσκευή, ἡ βορβόρου δεξαμενή; ἡ λαύρα; sp. ὁ ὀχετός, ῥινοῦχος.
Kloben *a*) e. K. Holz: ὁ κορμός, τὸ ξύλον. — Bündel: ἡ δέσμη. *b*) Winde: τὰ τροχίλια, auch ἡ τροχιλία u. (selten) τροχαλία.
Klöppel ἡ τυπίς, ίδος, τὸ ῥόπαλον, ξύλον, ὕπερον; zum Schlagen eines Instrumentes τὸ πλῆκτρον; im Mörser τὸ ὕπερον.
klöppeln (Spitzen) etwa συμπλέκειν, ὑφαίνειν.
Klösschen τὸ βωλίον.
klösterlich μοναστηριακός, κοινοβιακός 3. K. S.
Klötzchen ὁ μικρὸς κορμός; sp. τὸ κορμίον.
klopfen 1) *tr.* κρούειν, κόπτειν, an d. Thüre τὰς θύρας, auch θυροκοπεῖν; sachte an d. Thüre k. τρυγανᾶν τὴν θύραν. — etw. k. παίειν, τρίβειν, κόπτοντα συντρίβειν od. μαλάττειν τι. — 2) *intr.* κρούειν, κροτεῖν (m. d. Händen); πάλλεσθαι, πηδᾶν (v. Herzen), σφύζειν (v. Pulse). — Einem auf d. Finger k. κολάζειν τινά.
Klopfen, das, ἡ κροῦσις, an d. Thüre ἡ θυροκοπία; d. Herzens u. der Pulse ὁ παλμός, σφυγμός.
Klopfer (an d. Thüre) ὁ κόραξ, κος, ἡ κορώνη, τὸ ῥόπτρον, ὁ λύκος, ὁ ἐπισπαστήρ, ῆρος, auch τὸ ἐπίσπαστρον. [(Gladiator).
Klopffechter ὁ πύκτης, ἀθλητής; ὁ μονομάχος
Klopffechterei ἡ πυγμή; übtr. αἱ χεῖρες.
Kloss ἡ βῶλος (v. Erde); zum Essen ἡ μᾶζα.
Kloster τὸ κοινόβιον, ἡσυχαστήριον, μοναστήριον, ἡ μάνδρα. — in e. K. einsperren μανδρεύειν, ἐνσηκάζειν, ἐγκλακκεύειν K. S. u. Byz.
Klostervorsteher ὁ κοινοβιάρχης.
Klotz τὸ στέλεχος (ὁ στ. sp.), ὁ κορμός, τὸ πρέμνον; selten ἡ φάλαγξ, γγος. — einem K. ähnlich στελεχώδης, πρεμνώδης 2. — übtr. v. e. Menschen τὸ στέλεχος; wie e. K. liegen κορμηδὸν κεῖσθαι. — wenn er nicht e. K. ist εἰ μὴ σιδη-
Klubb ἡ ἑταιρεία; τὸ ἐργαστήριον. [ροῦς ἐστιν.
klüftig σηραγγώδης, φαραγγώδης, χαραδρώ-
Klügelei ἡ λεπτολογία, σοφιστεία. [δης 2.
Klügeler ὁ λεπτολόγος, σοφιστής, komisch μεριμνοφροντιστής.
klügeln λεπτολογεῖν, σοφίζεσθαι, φιλοσοφεῖν, περιέργως od. λεπτῶς μεριμνᾶν. [klug.
klüglich φρονίμως, σοφῶς, auch εὖ, καλῶς. — s.
Klümpchen ἡ μικρὰ βῶλος, τὸ βωλίον, θρομβίον.
Kluft *a*) Ritze, Spalte: τὸ χάσμα, τὸ τῆς γῆς ῥῆγμα, ἡ σῆραγξ, γγος, ἡ φάραγξ, γγος, ἡ διασφάξ, άγος, ἡ χαράδρα; τὸ ἀραίωμα (Lücke).

b) Höhle: τὸ σπήλαιον; poet. u. sp. ὁ κευθμών, ῶνος.

klug ἔμφρων, σώφρων 2., φρόνιμος 2., συνετός 3., ὑγιής 2., εὔβουλος 2., σοφός 3. (m. Verstand u. Einsicht begabt); νουβυστικός 3. (voll Verstand; kom. W.); ἔμπειρος 2. (erfahren), εὐλαβής 2. (vorsichtig), δεινός 3. (geschickt, tüchtig); vgl. schlau. — kl. sein φρονεῖν, εὖ φρονεῖν, σωφρονεῖν, ὑγιαίνειν, νοῦν ἔχειν; nicht kl. sein οὐχ ὑγιαίνειν, παραφρονεῖν, μαίνεσθαι (aor. *P.*). — Jmd. k. machen φρενοῦν, σωφρονίζειν τινά. — durch Schaden k. werden παθόντα γνῶναι od. μαθεῖν; sprichw. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω. — aus etw. nicht k. werden οὐ συνιέναι (ἵημι) τι, οὐ μανθάνειν τι. — nun bin ich wieder so k. als vorher οὐδὲν σαφέστερον od. οὐδὲν εἰς πλέον μεμάθηκα. — sich k. benehmen εὐλαβεῖσθαι (*DP.*). — k. Rath ἡ καλὴ βουλή, ἡ εὐβουλία. — e. k. Rath geben εὖ od. σοφῶς συμβουλεύειν. — k. Einfall τὸ σόφισμα.

Klugheit ἡ φρόνησις, σύνεσις, σωφροσύνη, ἡ περὶ τὴν ψυχὴν ὑγίεια, ἡ εὐβουλία, σοφία; ὁ νοῦς, ἡ γνώμη; ἡ ἐμπειρία (Erfahrung), ἡ εὐλάβεια (Vorsicht), vgl. Schlauheit. — m. K. φρονίμως, σοφῶς, γνώμῃ, ohne K. ἀφρόνως, ἀβούλως, εἰκῇ. — m. K. vorgehen εὐλαβείᾳ χρῆσθαι od. εὐλαβεῖσθαι *DP.* — das gebietet d. K. ὁ λόγος οὕτως αἱρεῖ.

Klugheitsregel ἡ καλὴ βουλή, τὸ καλὸν βούλευμα, ἡ σοφὴ παραίνεσις.

Klumpen ἡ βῶλος (v. Erde), ὁ θρόμβος (v. geronnenen Massen), ὁ μύδρος (v. glühendem Metall); ἡ τολύπη (etw. Zusammengeballtes); ist es = Masse, Haufe, Menge ὁ ὄγκος, τὸ πλῆθος.

klumpenweise ἀθρόως.

klumpicht βωλοειδής, θρομβοειδής (θρομβώδης), ὀγκώδης 2.

Klunker ὁ θύσανος.

Klystir ὁ κλυστήρ, ῆρος, τὸ κλύσμα, ἔγκλυσμα, κατάκλυσμα, τὸ ἔνεμα. — Einem e. K. geben κλύζειν, ἐγκλύζειν τινά; ἐνεματίζειν. — e. K. bekommen κλύζεσθαι, ἐγκλύζεσθαι *P.* — d. Leib durch e. K. reinigen ὑποκλύζειν. — Reinigung d. Leibes durch e. K. ὁ ὑποκλυσμός.

klystiren, s. d. vhg. W.

Klystirspritze ὁ κλυστήρ, ῆρος, ὁ ἐνετήρ, ῆρος.

Knabe ὁ παῖς, παιδός (auch ὁ ἄρρην παῖς), τὸ παιδίον (τὸ ἄρρεν π., kleiner K.), τὸ μειράκιον; ὁ νέος.

Knabenalter ἡ παιδία, ἡ παιδικὴ (παιδεία) ἡλικία, ἡ πρώτη ἡλικία, ἡ νεότης. — noch im K. stehen ἔτι παῖδα εἶναι. — in seinem K. παῖς ὤν. — vom K. an ἐκ παιδός, ἐκ νέου (v. Mehreren ἐκ παίδων od. νέων), εὐθὺς ἀπὸ πρώτης ἡλικίας.

Knabenart ὁ παιδικὸς (παιδεῖος, auch παιδὸς od. μειρακίου) τρόπος. — nach K. ἅτε (οἷα δή) παῖς od. μειράκιον ὤν. — vgl. knabenhaft.

Knabenchor ὁ παίδων χορός.

knabenhaft παιδικός 3., παιδαριώδης, μειρακιώδης 2.

Knabenjahre, s. Knabenalter. — aus den K. heraustreten ἐξελθεῖν ἐκ παίδων.

Knabenlehrer ὁ παίδων διδάσκαλος; ὁ γραμματιστής.

Knabenliebe ὁ παιδικὸς ἔρως, τος, ἡ παιδεραστία. — K. treiben παιδεραστεῖν. — der K. treibt ὁ παιδεραστής.

knabenmässig, s. knabenhaft.

Knabenschänder ὁ παιδοφθόρος sp.; ὁ παιδεραστής, βάταλος, κίναιδος.

Knabenschänderei ἡ παιδοφθορία sp.; ἡ παιδεραστία, κιναιδία (κιναιδεία).

Knabenschule τὸ παίδων διδασκαλεῖον.

Knabenstreich ἡ παιδιά, τὸ νεανίευμα.

Knabentracht ἡ παιδικὴ στολή.

Knabenzeit, s. Knabenalter.

knacken 1) *tr.* καταγνύναι, συν-, κατα-τρίβειν, κατακλᾶν. — 2) *intr.* ψοφεῖν.

Knäbchen, Knäblein τὸ παιδίον (τὸ ἄρρεν π.), τὸ παιδάριον, ὁ παιδίσκος.

Knäul, s. Knaul.

Knall ὁ πάταγος, ψόφος, κτύπος. — e. K. verursachen πάταγον (ψόφον) ποιεῖν, od. ἀποτελεῖν; παταγεῖν, πλαταγεῖν, ψοφεῖν, ἀποψοφεῖν. — K. u. Fall, s. plötzlich.

knallen, Knallen, das, s. d. vhg. W.

knapp 1) fest anschliessend: εὖ προσαρμόττων 3., εὐάρμοστος 2., προσεσταλμένος 3., auch ἀκριβής 2. — 2) übtr. v. Sachen: εὐτελής 2., γλίσχρος 3., λεπτός 3., auch ἀναγκαῖος 3. — v. Pers. ἀκριβής, μικρολόγος 2. — Jmd. k. halten τὰ ἀναγκαῖα παρέχειν τινί. — es geht bei Jmd. k. her εἰς στενὸν καθέστηκε τά τινος. — wenn es m. d. Wasser k. hergeht ἐὰν τὸ ὕδωρ δι' ἀκριβείας ᾖ. — m. k. Noth μάλα μόλις, μόλις καὶ χαλεπῶς. — k. Zeit χρόνος στενός od. βραχύς; k. Zeiten χαλεπὸς καιρός. — k. Fassung (v. Gesetzen) ἡ συντομία.

Knappe ὁ ὑπασπιστής, auch ὁ ὑπηρέτης. — Jmd. als K. dienen ὑπασπίζειν τινί.

Knappheit 1) eig. ἡ εὐαρμοστία, τὸ προσεσταλμένον. — 2) übtr. ἡ εὐτέλεια, γλισχρότης, λεπτότης, sp. συστολή.

knarren ψοφεῖν, κλαυσιᾶν.

Knarren, das, ὁ ψόφος; ὁ κνοῦς.

knattern, etwa καναχεῖν.

Knauf, s. Kapital 2).

Knaul ἡ τολύπη, ὁ κλωστήρ, ῆρος, auch ἡ ἀγαθίς, ῖδος, τὸ σύστρεμμα.

knaupeln τρώγειν.

Knauser ὁ μικρολόγος, ὁ κίμβιξ, ικος, ὁ γνίφων, ωνος; komisch ὁ κυμινοπρίστης. — e. K. sein, s. knausern.

Knauserei ἡ μικρολογία, κιμβεία, ἀκρίβεια, ἀνελευθερία.

knauserig μικρολόγος, ἀκριβής 2., ὁ, ἡ κίμβιξ, ικος; ἀνελεύθερος 2.

knausern μικρολογεῖσθαι; sp. κιμβικεύεσθαι.

Knebel ὁ πάτταλος. — (mittleres Fingergelenke) ὁ κόνδυλος.

Knebelbart, s. Schnurbart.

knebeln συνδεῖν, auch σφίγγειν. — (d. Mund verstopfen) πάτταλον ἐμβάλλειν τῷ στόματί τινος.

Knecht (leibeigener K., Sklave) ὁ δοῦλος, οἰκέτης, τὸ ἀνδράποδον; ὁ παῖς, παιδός; s. Diener. — als K. dienen δουλεύειν (Sklave sein), vgl. dienen. — ohne K. ἄδουλος 2.

knechten ἀνδραποδίζειν, ἐξανδραποδίζειν; δουλοῦν, καταδουλοῦν (u. *M.*). — vgl. unterjochen.

knechtisch δούλειος 2., δουλικός 3., δουλοπρεπής, ἀνδραποδώδης 2. — k. gesinnt ἀνδραποδώδης, ἀνελεύθερος 2. — k. Gesinnung od. Handlungsweise τὸ ἀνδραποδῶδες, ἡ ἀνδραποδωδία, δουλοπρέπεια, ἀνελευθερία.

Knechtschaft ἡ δουλεία. — in K. bringen, s. knechten. — in K. sein δουλεύειν.

Knechtung ὁ ἀνδραποδισμός, ἐξανδραποδισμός, ἡ ἀνδραποδία, ἀνδραπόδισις, δούλωσις, καταδούλωσις.

Kneif ἡ σμίλη (*dem.* τὸ σμιλίον), ὁ τομεύς.

kneifen κνίζειν.

Kneifzange ὁ τομεύς, τὸ τομεῖον, ὁ καρκίνος.

Kneipe τὸ καπηλεῖον; s. Gast-, Wirthshaus.

kneipen κνίζειν; θλίβειν, πιέζειν (drücken, quetschen). — es kneipt mich im Leibe κακὸν στρέφει με περὶ τὴν γαστέρα, στροφεῖ τι πνεῦμα περὶ τὸν ὀμφαλόν, sp. στροφοῦμαι (*P.*).

Kneipen, das, ὁ κνισμός; (Leibschneiden) ὁ στρόφος; K. haben, s. kneipen. — (d. Herumziehen in Kneipen) ἡ ἐν τοῖς καπηλείοις διατριβή.

Kneipenwirth ὁ κάπηλος.
Kneipenwirthin ἡ καπηλίς, ίδος.
knetbar φυρατός 3.; k. Masse τὸ φύραμα.
kneten μάττειν; φυρᾶν, φύρειν (bes. Teig); δέψειν, ὀργάζειν (Wachs, Lehm).
Kneten, das, ἡ φύρασις, φύρσις, ὁ ὀργασμός sp.
knicken κλᾶν, ἐπι-, κατα-, συγ-κλᾶν, θραύειν. — s. einknicken.
Knicker, s. Knauser.
Knickerei, s. Knauserei.
knickerisch, s. knauserig.
knickern, s. knausern.
Knie *a)* eig. τὸ γόνυ, ατος. — auf d. K. fallen vor Jmd. προσπίπτειν πρὸς τὰ γόνατά τινος, προσπίπτειν τοῖς γόνασί τινος, auch ἱκέτην προσπίπτειν τινί; sp. γονυπετεῖν τινα u. τινι. — auf d. K. liegen (συγ)καθῆσθαι εἰς τὰ γόνατα (εἰς τὸ γόνυ). — in d. K. sinken ὀκλάζειν. — vor Jmd. d. K. beugen προσκυνεῖν τινα. — sprichw. etw. über's K. brechen ἐπισύρειν τι. *b)* übh. Einbug: ἡ καμπή, ὁ καμπτήρ, ῆρος.
Knieband ἡ περισκελίς, ίδος.
Kniebeugung ἡ ὄκλασις; (als Zeichen der Verehrung) ἡ προσκύνησις.
knieen (συγ)καθῆσθαι εἰς τὰ γόνατα (εἰς τὸ γόνυ); selten γονατίζειν. — auf etw. k. ἐρείδειν τὸ γόνυ ἐπί τινος od. ἐπί τινι. — vor Jmd. k., s. Knie. — vgl. niederknieen.
kniefällig; Jmd. k. anflehen ἱκετεύειν τινὰ πρὸς τῶν γονάτων. — s. fussfällig.
Kniefall, s. Knie u. Fussfall.
Kniekehle ἡ ἰγνύα; sp. ἡ ἀγκύλη.
Kniescheibe ἡ ἐπιγονατίς, ίδος, ἡ κόγχη, ἡ μύλη, ἡ ἐπιμυλίς, ίδος.
Kniff ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, τὸ τέχνημα, bösartiger K. ἡ κακοτεχνία, τὸ κακοήθευμα, πανούργημα, auch τὸ κλέμμα. — K. anwenden μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι; alle möglichen K. anwenden πᾶσαν μηχανὴν μηχανᾶσθαι, πάσας μηχανὰς προσφέρειν. — d. Anwendung v. K. ἡ κακοήθεια. — an K. reich κακοήθης, πανοῦργος 2.
Knirps τὸ μικρὸν ἀνθρωπίδιον; scherzhaft ὁ σταλαγμός.
knirschen ψοφεῖν; sp. τρίζειν. — m. d. Zähnen k. πρίειν (u. *M.*), ἐμπρίειν τοὺς ὀδόντας, βρύχειν (τοὺς ὀδόντας).
Knirschen, das, ὁ ψόφος; sp. ὁ τρισμός. — m. d. Zähnen ἡ πρῖσις τῶν ὀδόντων, ὁ τρισμός (m. u. ohne τῶν ὀδόντων), ὁ βρυγμός sp.
knistern ψοφεῖν; τρίζειν.
Knistern, das, ὁ ψόφος, sp. ὁ τρισμός; auch ὁ κνοῦς (d. K. der Füsse beim Gehen).
Knittel, s. Knüppel.
knittern, s. knattern u. zerknittern.
Knoblauch τὸ σκόροδον. — nach K. riechen σκοροδίζειν. — K. essen σκοροδοφαγεῖν; das K. Essen ἡ σκοροδοφαγία.
Knoblauchbeet ὁ σκοροδών, ῶνος.
Knoblauchblätter, **-stengel** τὰ σκόροδα.
Knoblauchbrühe ἡ σκοροδάλμη, ὁ μυττωτός.
Knoblauchkern ἡ γελγίς, ίδος u. γέλγις, εως od. ιθος.
Knoblauchsbolle ἡ δαΐτις, ιδος, ἡ σκορόδου κεφαλίς, ίδος.
Knochen τὸ ὀστοῦν.
Knochenansatz ἡ περόνη.
knochenartig ὀστώδης, ὀστοειδής, ὀστεώδης 2.
Knochenauswuchs ἡ περόνη.
Knochenband τὸ νεῦρον, ὁ τένων, οντος.
Knochenfrass ἡ γάγγραινα (u. als höheres Stadium) ὁ σφάκελος; ἡ τερηδών, όνος. — am K. leiden σφακελίζειν (u. *P.*), γαγγραινοῦσθαι u. τερηδονίζεσθαι (*P.*). — dem K. ähnlich, v. d. Art desselben γαγγραινικός 3., γαγγραινώδης, σφακελώδης 2. — Uebergang in den K. ἡ γαγγραίνωσις.
Knochengelenk ὁ γίγγλυμος. — nach Art des K. γιγγλυμοειδής u. γιγγλυμώδης 2. — s. Fingergelenk.
Knochengerüst ἡ ὀστέωσις sp.
Knochengeschwulst ὁ πῶρος, ἡ ἐξόστωσις, ἡ περόνη.
Knochenhaut ὁ περιόστεος ὑμήν, τὸ περιόστεον.
Knochenhöhle ἡ κοτύλη, ἡ γλήνη.
Knochenkopf ἡ ἀντεμβολή, ἡ ἀντέμβασις.
Knochenlehre ἡ ὀστεολογία.
Knochenleim τὸ ὀστεόκολλον.
knochenlos ἀνόστεος 2.
Knochenmark ὁ (ὀστίτης) μυελός, τὸ ὀστεογενές.
Knochensplitter αἱ ὀστῶν ἀποσχίδες.
Knochenverbindung ἡ ὀστῶν σύνθεσις, αἱ ὀστῶν συμβολαί.
knochig, s. knochenartig.
Knöchel τὸ ἄρθρον; ὁ ἀστράγαλος (bes. Sprungknöchel u. dann = Würfel); ὁ κόνδυλος (an d. Fingern), τὸ σφυρόν (am Fusse); ὁ κύων, κυνός, *pl.* οἱ κυνήποδες (am Pferdefusse).
Knöchelband τὸ περισφύριον.
Knöchelchen τὸ ὀστάριον.
knöcheln ἀστραγαλίζειν. — **Knöcheln**, das,
Knöchelspiel ἡ ἀστραγάλισις, ὁ ἀστραγαλισμός.
knöchern ὀστέϊνος, ὄστινος 3., auch *gen.* ὀστῶν. — s. knochenartig.
knöpfen, etwa περονᾶν od. πορπᾶν.
Knöspchen τὸ καλύκιον; als Ausschlag im Gesichte ὁ ἴονθος, auch αἱ ἀκμαί.
Knötchen τὸ γονάτιον (am Halme).
Knollen ὁ ὄγκος, τὸ μέγα χρῆμα. — v. Erde ἡ βῶλος.
knollig ὀγκώδης 2. — m. k. Wurzel κεφαλόρριζος 2.
Knopf *a)* übh. jeder rundliche Körper, der an e. Gegenstande hervorragt: ἡ σφαῖρα, ὁ ὀμφαλός; ὁ ἧλος, τύλος. — m. e. K. versehen σφαιρωτός, ἐσφαιρωμένος 3. *b)* am Kleide, etwa: ἡ περόνη, πόρπη.
Knorpel ὁ χόνδρος, τὸ τραγανόν. — d. Gestalt eines K. haben χονδριᾶν sp.
knorpelartig χονδρώδης 2., χονδρός 3., χονδροφυής 2., τραγανός 3., μυξώδης 2.
Knorpelfisch ὁ χονδράκανθος ἰχθύς.
knorpelig χονδρότυπος, χονδροφυής 2.; übr. s. knorpelartig. — m. k. Gräten χονδράκανθος 2. — k. u. sehnig χονδρονευρώδης 2.
Knorpelsalat ὁ χαμαιλέων, οντος.
Knorren (an Bäumen) ὁ γόγγρος u. sp. ἡ γογγρώνη; auch ἡ κροτώνη; (= Knöchel am Fusse) τὸ σφυρόν.
Knorrhahn ὁ κόκκυξ, υγος.
knorrig (v. Bäumen) γογγρώδης 2.
Knospe ἡ κάλυξ, κος (bei Blumen), ὁ ὀφθαλμός (Blätterknospe, Auge). — K. treiben βλαστάνειν.
Knoten *a)* geknüpfter K.: τὸ ἅμμα, κάθαμμα, σύναμμα. — e. K. knüpfen, schürzen ἅμμα ποιεῖν, συνάγειν, ihn lösen ἅμμα λύειν. — übtr. dramatischer K. ἡ (δραματικὴ) πλοκή; = Schwierigkeit: ἡ δυσχέρεια, τὸ δυσχερές. *b)* am Halme: τὸ γόνυ, γόνατος; Trieb an Gewächsen ὁ ὄζος (ὄζος τυφλός, wenn d. K. zurückbleibt); vgl. Knorren. — Knoten bekommen (v. Halmen) γονατοῦσθαι (*P.*). *c)* Geschwulst am Körper: ἡ συστροφή, τὸ σύστρεμμα.
Knotenstock, etwa τὸ ῥόπαλον.
knüpfen ἅπτειν, συνάπτειν; δεῖν, συνδεῖν; πλέκειν, συμπλέκειν. — Freundschaft, Bündniss k. φιλίαν συνάπτειν, φιλίαν od. συμμαχίαν ποιεῖσθαι.
Knüpfung ἡ σύναψις, δέσις, σύνδεσις, συμπλοκή. — d. K. des Knotens im Drama ἡ πλοκή.
Knüppel, **Knüttel** τὸ ξύλον, ῥόπαλον, sp. τὸ

τύμπανον. — m. Knütteln todtschlagen ἀποτυμπανίζειν.

Knuff ὁ κόνδυλος.

knuffen κόνδυλον ἐντρίβειν τινί.

knuppern χναύειν, τρώγειν, περιτρώγειν.

Knupperwerk τὰ τραγήματα, τὰ χναυμάτια.

knurren (v. Hunden) κνυζᾶσθαι (*A.* sehr selten); sp. ἀράζειν u. ἀρράζειν. — **Knurren**, das, ὁ κνυζηθμός (poet.); d. K. im Leibe ὁ ἄραδος.

knurrig δύσκολος 2., s. mürrisch.

Knute ἡ μάστιξ, ιγος (m. Knöcheln durchflochten ἡ ἀστραγαλωτὴ μάστιξ, ὁ ἀστραγαλωτὸς ἱμάς), τὸ σκῦτος (auch *pl.*). — Einem d. K. geben μαστιγοῦν, δέρειν τινά. — d. K. bekommen μαστιγοῦσθαι, δέρεσθαι (*P.*).

knuten, s. d. vhg. W.

Kobalt ἡ καδμία, καδμεία.

Koben ἡ εἱρκτή; für Schweine ὁ συφεός (poet.), ὁ συφεών, ῶνος (sp.).

Kober ἡ ἄρριχος, ὁ κόφινος.

Kobold ὁ κόβαλος.

Koch ὁ μάγειρος (*dem.* μαγειρίσκος), ὀψοποιός, ὀψαρτυτής. — e. K. sein μαγειρεύειν.

Kochart ἡ ἕψησις.

kochbar ἑψανός 3.

Kochbuch τὸ ὀψαρτυτικὸν βιβλίον, τὸ ὀψαρτυτικόν (u. *pl.*), ἡ ὀψολογία.

kochen 1) *intr.* (beim Kochen brausen, zischen): ζεῖν, sp. βράζειν (v. Flüssigkeiten); παφλάζειν. — = gekocht werden: v. Fleische ἕψεσθαι (*P.*); v. Früchten πεπαίνεσθαι (*P.*; durch d. Sonnenhitze zur Reife kommen). — v. d. Galle, d. Leidenschaften ζεῖν. — kochend ζέων, ζεστός 3. — 2) *tr.* ἕψειν (ἑψεῖν), πέττειν, ὀπτᾶν; lecker zurichten ὀψαρτύειν, ὀψοποιεῖν (gew. *M.*), μαγειρεύειν. — gekocht ἑψητός, ἑφθός, ὀπτός 3. — leicht zu k. ἑψανός 3., τεράμων 2. (bes. v. Hülsenfrüchten). — gekochte Speise τὸ ἕψημα.

Kochen, das, 1) *intr.* ἡ ζέσις, τὸ πάφλασμα. — 2) *tr.* ἡ ἕψησις, πέψις, ὄπτησις; ἡ ὀψαρτυσία, ὀψοποιία. — zum K. gehörig ἑψητικός 3., ὀψοποιικός, ὀψοποιητικός 3. — im K. erfahren od. geschickt, s. Kochkunst.

Kocherei, s. d. vhg. W.

Kochfleisch τὰ κρέα, τὰ κρεάδια.

Kochgeschirr τὰ μαγειρικὰ (ὀψοποιικὰ) σκεύη.

Kochholz, etwa τὰ φρύγανα.

Kochkraut τὰ ἑψανά, τὰ λάχανα.

Kochkünstler ὁ ὀψοδαίδαλος.

Kochkunst ἡ μαγειρική (τέχνη), ὀψαρτυτική, ὀψοποιητική, ὀψοποιική; ἡ ὀψαρτυσία, ὀψοποιία, ἀρτυρία. — in d. K. erfahren, geschickt μαγειρικός, ὀψαρτυτικός 3. — Geschicklichkeit in d. K. ἡ μαγειρικὴ ἐμπειρία.

Kochlöffel ἡ ἐτνήρυσις.

Kochstücke τὰ κρεάδια. — Einen in K. hauen κατακρεουργεῖν τινα, περικόμματα ἔκ τινος κατασκευάζειν.

Kochtopf ἡ χύτρα, ἡ κακκάβη (ὁ κάκκαβος).

Kodicill ἡ ἐπιδιαθήκη.

Köcher ἡ φαρέτρα; sp. ἡ οἰστοθήκη, οἰστοδόκη.

Köchin ἡ μαγείραινα.

Köder τὸ δέλεαρ, ατος, τὸ δελέασμα.

ködern δελεάζειν, sp. ἀγκιστρεύεσθαι (auch übtr.); durch Worte geködert werden περιπέττεσθαι ῥηματίοις.

Köhde (Knöchel am Pferdefuss) ὁ κύων, κυνός; pl. οἱ κυνήποδες.

Köhlchen τὸ ἀνθράκιον.

Köhler ὁ ἀνθρακεύς, poet. ὁ μαριλευτής, sp. ὁ μαριλοκαύτης. — e. K. sein ἀνθρακεύειν, sp. μαριλεύειν. — schwarz wie e. K. ὁ ἀνθρακίας.

Köhlerhütte ἡ ἀνθρακέως σκηνή.

Kölesyrien ἡ κοίλη Συρία.

König ὁ βασιλεύς, ὁ βασιλεύων, ὁ ἄρχων, οντος. — K. sein βασιλεύειν, ἄρχειν. — d. K. betreffend βασίλειος 2., βασιλικός 3.

Königin ἡ βασίλεια, seltner ἡ βασίλισσα, βασίλιννα; poet. u. sp. ἡ βασιλίς, ίδος.

königlich βασίλειος 2., βασιλικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τοῦ βασιλέως; e. wahrhaft k. Mann ἀνὴρ βασιλικώτατος. — k. Palast τὸ βασίλειον (gew. *pl.*).

Königreich ἡ βασιλεία, ἀρχή.

Königsburg τὰ βασίλεια.

Königshaus *a*) königl. Palast, s. d. vhg. W. *b*) königl. Familie: ὁ βασιλικὸς od. βασιλέως οἶκος, τὸ βασιλικὸν γένος.

Königshof ἡ βασιλέως αὐλή, αἱ θύραι τοῦ βασιλέως.

Königskerze ἡ μέλαινα φλομίς, ίδος od. ἡ μέλαινα φλόμος (schwarze K.), ἡ λυχνῖτις φλομίς od. θρυαλλίς, ίδος (wollige K.), ἡ λευκὴ od. θήλεια φλόμος (gefaltete K.), ἡ λευκὴ od. ἄρρην φλόμος (gemeine K.), τὸ προσώπιον, ἡ προσωπίς, ίδος u. προσωπῖτις, ιδος, auch τὸ ἄρκειον (braune K.).

Königskrone τὸ βασιλικὸν διάδημα.

Königsmacht ἡ τοῦ βασιλέως δύναμις, τὸ τοῦ βασιλέως ἀξίωμα.

Königsmörder, umschr. ὁ τὸν βασιλέα φονεύων (φονεύσας).

Königsmord ὁ τοῦ βασιλέως φόνος.

Königssitz, s. Königsburg.

Königssohn ὁ τοῦ βασιλέως (υἱός).

Königsspiel ἡ βασιλίνδα παιδιά. — das K. spielen βασιλίνδα παίζειν.

Königsstadt ἡ βασιλικὴ πόλις od. πόλις ἐν ᾗ ἐστι τὰ βασίλεια.

Königsstamm τὸ βασιλικὸν γένος.

Königsthron ὁ βασιλικὸς θρόνος, sp. auch τὸ βασίλειον.

Königstitel τὸ βασιλικὸν (τῆς βασιλείας) ὄνομα. — den K. annehmen χρηματίζειν βασιλέα sp.

Königstochter ἡ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ.

Königswürde ἡ βασιλεία, τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα.

Königthum ἡ βασιλεία.

können 1) möglich sein: οἷόν τ' εἶναι, δυνατὸν εἶναι, ἐξ-, παρ-εῖναι od. ὑπάρχειν τινί. — man kann ἔστι, ἔν-, ἔξ-, πάρ-εστι, ἐνδέχεται. — Wenn d. Möglichkeit nicht als eine Thatsache, sondern als subj. Anschauung Jmds. ausgesprochen wird, so setzt man im Griech. d. *opt.* m. ἄν, z. B. auch dir kann es übel ergehen καὶ σὺ πράξειας ἂν κακῶς, wie kann ein Mensch, der irgend Jmd. als Knecht dient, glücklich sein? πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὁτῳοῦν; — Häufig gebraucht man auch Verbaladj. auf -τός, z. B. ὁρατός, ἀκουστός den man sehen, hören kann, ποταμὸς διαβατός den man passieren kann; auch gehören hieher die v. Verbalstämmen m. den Suffixen -ιμος u. -σιμος gebildeten *adj.*, z. B. ὕδωρ πότιμον das man trinken kann, πόλις ἁλώσιμος die man einnehmen kann u. dgl. — Manchmal wird auch unser „können" im Griech. unübersetzt gelassen, z. B. ich kann mich damit zufrieden geben ἀγαπῶ τούτοις, ich kann es nicht missbilligen οὐ μέμφομαι ἔγωγε. — 2) vermögen: δύνασθαι, δυνατὸν εἶναι, οἷόν τ' εἶναι; ἔχειν, z. B. kannst du mir sagen ἆρ' ἔχεις μοι εἰπεῖν; auch ἰσχύειν. — nicht k. ἀδύνατον εἶναι, ἀδυνατεῖν. — ich kann nicht mehr ἀπείρηκα ἤδη. — so viel od. so sehr man kann ὡς (ὅσον) δυνατὸν μάλιστα, ὅ τι μάλιστα, ὡς οἷόν τε μάλιστα, (ὡς) ἐπὶ πλεῖστα; so schnell als man kann ὡς οἷόν τε τάχιστα; sie segelten ein jeder so schnell er konnte heran ἐπέπλεον ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος. — 3) d. Befugniss zu etw. haben, berechtigt sein: δίκαιον εἶναι, auch ἔχειν, z. B. sie können mit gutem Grunde Misstrauen

liegen *δίκαιοί εἰσιν ἀπιστότατοι εἶναι*, du kannst ihm keinen Vorwurf machen *οὐδὲν ἔχεις ἐγκαλέσαι αὐτῷ*. — 4) etw. inne haben, e. Fertigkeit od. e. Wissen besitzen: *εἰδέναι, ἐπίστασθαι, ἐξεπίστασθαί τι, ἔμπειρον εἶναι* od. *ἐμπείρως ἔχειν τινός, μεμαθηκέναι* od. *πεπαιδεῦσθαί τι.* — auswendig k. *ἐξεπίστασθαι, ἀπὸ μνήμης εἰδέναι.* — 5) für etw. können: *αἴτιον εἶναί τινος, ἐν αἰτίᾳ εἶναί τινος.* — sagen dass Jmd. etw. dafür kann *ἐπιφέρειν τινὶ τὴν αἰτίαν τινός.* — ich kann nicht umhin, s. umhin.

Köpfchen *ἡ κεφαλίς, ίδος, τὸ κεφάλιον.*

köpfen *ἀποτέμνειν τὴν κεφαλήν τινος* (*P. ἀποτέμνεσθαι τὴν κεφαλήν*); auch *κεφαλοτομεῖν*; bei sp. *ἀποκεφαλίζειν, καρατομεῖν, τραχηλοκοπεῖν, πελεκίζειν* (m. d. Beile). — Bäume k. *ἐπι-, περι-κόπτειν δένδρα.* — geköpfter Baum *ἐπίκοπον δένδρον.*

Köpfen, das, *ἡ ἀποκοπή* od. *ἀποτομὴ τῆς κεφαλῆς*; *ὁ πελεκισμός* (m. d. Beile); *ὁ ἀποκεφαλισμός*; *ἡ καρατομία, τραχηλοκοπία* (sämmtlich sp.). — am Besten durch Verba.

köpflings *κατὰ κεφαλῆς, ἐπὶ κεφαλήν, κάτω κάρα, πρανής* 2. (*πρηνής* sp.). — k. herabstürzen *a*) *tr. κάτω κάρα ῥίπτειν, ἐκτραχηλίζειν.* *b*) *intr. ἐκτραχηλίζεσθαι* (*P.*).

Körbchen *τὸ κανίσκιον*; *τὸ καλάθιον* (*ὁ καλαθίσκος, ἡ καλαθίς, ίδος*); *τὸ σπυρίδιον*; *ἡ φορμίς, ίδος, ὁ φορμίσκος* (*τὸ φορμίον*).

Körnchen *ἡ ψακάς* (*ψεκάς*), *άδος, τὸ χονδρίον.*

körnen = anlocken, w. s.

körnig = mit od. in Körnern *χονδρώδης* 2., *χονδρός* 3. — s. kernhaft.

Körper *a*) animal. Leib: *τὸ σῶμα* (im Gegensatze zur Seele). — todter K. *ὁ νεκρός, τὸ ἄψυχον σῶμα.* *b*) als materielle Substanz: *τὸ χρῆμα, πρᾶγμα.* *c*) als *t. t.* d. Mathematik: *τὸ στερεόν* (*εἶδος*).

Körperbau *τὸ σῶμα, ἡ τοῦ σώματος κατασκευή.*

Körperbewegung, s. Körperübung. [*ἡ φύσις.*

Körperbildung *τὸ τοῦ σώματος εἶδος, ἡ τοῦ σώματος φύσις* (*κατασκευή, ἕξις*).

Körperchen *τὸ σωμάτιον* (*τὸ μικρὸν σωμάτιον*).

Körpergrösse *τὸ τοῦ σώματος μέγεθος.*

Körperhaltung *τὸ σχῆμα* od. *ἡ ἕξις* (auch m. *τοῦ σώματος*).

Körperkonstitution *ἡ τοῦ σώματος φύσις* (*ἕξις*). [*νος.*

Körperkraft *ἡ* (*τοῦ σώματος*) *ῥώμη* od. *ἰσχύς.*

körperlich *a*) e. Körper habend: *σωματικός* 3., *σῶμα ἔχων* 3. *b*) v. d. Art d. Körpers: *σωματοειδής, σωματώδης* 2. *c*) d. Körper betreffend: *σωματικός* 3., *ὁ, ἡ, τὸ τοῦ σώματος* (*περὶ* od. *κατὰ τὸ σῶμα, ἐν τῷ σώματι, διὰ τοῦ σώματος*). — k. Gebrechen *τὰ τοῦ σώματος σαθρά*, k. Genüsse *αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναί.* — k. leiden *ἀλγεῖν τὸ σῶμα.*

körperlos *ἀειδής, ἀσώματος* 2.

Körpermasse *ὁ τοῦ σώματος ὄγκος.*

Körperpflege *ἡ τοῦ σώματος θεραπεία* (*ἐπιμέλεια*).

Körperschaft *τὸ σύστημα, ἡ ἑταιρία.*

Körperschönheit *τὸ τοῦ σώματος κάλλος.*

körperschwach *ἀσθενής* 2. (*τὸ σῶμα*), *ἄρρωστος* 2.

Körperschwäche *ἡ* (*τοῦ σώματος* od. *περὶ τὸ σῶμα*) *ἀσθένεια, ἡ ἀρρωστία.*

Körperstärke, s. Körperkraft.

Körperübung *ἡ τοῦ σώματος ἄσκησις, ἡ σωμασκία, ἡ τοῦ σώματος γύμνασις.*

köstlich 1) v. Speisen = wolschmeckend: *ἡδύς, γλυκύς* 3. — 2) theuer, v. hohem Werthe: *τίμιος* 3. u. 2., *πολύτιμος* 2., *πολυτελής* 2.; *κάλλιστος* 3. (sehr schön), *μεγαλοπρεπής* 2. u. *λαμπρός* 3. (prächtig), *ἐξαίρετος, ἐκπρεπής, περιφανής* 2., *διαφέρων* 3. (ausgezeichnet).

Köstlichkeit 1) *ἡ ἡδονή, γλυκύτης.* — 2) *ἡ πολυτέλεια*; *τὸ κάλλος, ἡ μεγαλοπρέπεια, λαμπρότης.*

Koffer *ἡ κίστη, ἡ κιβωτός, ὁ ῥίσκος.*

Kohl *ἡ κράμβη* (*τὸ κραμβίδιον*), *ἡ ῥάφανος* (*τὸ λάχανον*, gew. *pl.*, eig. jedes Gemüse). — Absud v. K. *τὸ κραμβεῖον.*

kohlartig *λαχανηρός* 3. (eig. v. jedem Gemüse).

Kohle *ὁ ἄνθραξ, κος*; glühende K. *ὁ ἔμπυρος ἄνθραξ*, kleine Gluthkohle *ἡ μαρίλη.* — K. brennen *ἀνθρακεύειν*; zu K. brennen *ἀνθρακοῦν*, ganz zu K. brennen *ἀπανθρακοῦν.* — auf K. rösten od. braten *ἀνθρακίζειν, ἀπανθρακίζειν, ἀποπυρίζειν*; das auf K. Geröstete *ἡ ἀνθρακίς, ίδος*; auf K. geröstetes Brot *ὁ ἀποπυρίας, ἡ ἀποπυρίς, ίδος.* — zu d. K. gehörig *ἀνθρακηρός* 3. — sprichw. d. Schatz ist zu K. geworden *ἄνθρακες θησαυρὸς πέφηνεν.*

kohlen *ἀνθρακοῦν*; *ἀνθρακεύειν*; s. Kohle.

kohlenartig *ἀνθρακώδης* 2., *ὁ ἀνθρακίτης* (*fem.* *-κῖτις, ιδος*).

Kohlenbecken, s. Kohlenpfanne.

Kohlenbrennen, das, *ἡ ἀνθρακεία.*

Kohlenbrenner, s. Köhler.

Kohlendampf *ὁ ἀπὸ τῶν ἀνθράκων ἀτμός.*

kohlenfarbig *ἀνθρακοειδής* 2.

Kohlenfeuer *ἡ ἀνθρακιά, τὸ ἀνθρακῶδες πῦρ.* — auf K. rösten od. braten; s. Kohle. — e. K. darunter machen *ἀνθρακιὰν ὑποτιθέναι.*

Kohlenhändler *ὁ ἀνθρακοπώλης.*

Kohlenhaufe *ἡ ἀνθρακιά.*

Kohlenkorb *ὁ λάρκος* (*dem. τὸ λαρκίδιον*).

Kohlenmeiler *ὁ θυμάλωψ, ωπος.*

Kohlenpfanne *τὸ ἀνθράκιον, ἡ ἐσχαρίς, ίδος, τὸ ἐσχάριον*; sp. *ὁ πύραυνος, τὸ πύραυνον.*

Kohlenschiff *ἡ ναῦς ἡ ἄγουσα ἄνθρακας.*

Kohlenstaub *ἡ ἐξ ἀνθράκων τέφρα, ἡ ἀνθρακηρὰ κόνις*; die feine Asche, die sich über d. glimmende Kohle zieht *ἡ μαρίλη, ὁ τῶν ἀνθράκων χνοῦς.* [ten.

Kohlgärtner, -garten = Gemüsegärtner, -garten.

Kohlraupe *ἡ κραμβίς, ίδος, ἡ πρασοκουρίς, ίδος, ἡ κάμπη.*

kohlschwarz *ὁ ἀνθρακίας.* [*λός.*

Kohlstängel *ὁ τῆς κράμβης* (*τῆς ῥαφάνου*) *καυλός.*

kokett *θρυπτικός* 3.; auch *ἑταιρικός* 3. (buhlerisch). [auch *ἡ ἑταίρα* (Buhlerin).

Kokette *ἡ ἀκκιζομένη* od. *θρυπτομένη γυνή*;

Koketterie *ὁ ἀκκισμός, ἡ θρύψις.*

kokettieren *ἀκκίζεσθαι, θρύπτεσθαι* u. *διαθρύπτεσθαι.*

Kokon *τὸ βομβύκιον*; *ὁ νεκύδαλος* (*νεκύδαλλος*).

Kokosbaum, -palme *τὸ κοῦκι, τὸ κουκιοφόρον* (*δένδρον*).

Kokosnuss *τὸ κοῦκι.*

Kolbe, die, **Kolben**, der, *ἡ κορδύλη, κορύνη, τὸ ῥόπτρον*; (b. Gewächsen) *ἡ κορύνη.* — Kolben treiben *κορυνᾶν*, das Treiben v. K. *ἡ κορύνησις.*

kolbig *κορυνώδης* 2.

Kolik *ἡ κωλικὴ νόσος* (*διάθεσις*), *ἡ δυσεντερία.* — an d. K. leiden *κωλικεύεσθαι, κωλικῶς ὀδυνᾶσθαι* (*P.*), *δυσεντεριᾶν.* — an d. K. leidend *κωλικός* u. *δυσεντερικός* 3.

Kollation *ἡ παρανάγνωσις* sp.

kollationieren *παραναγιγνώσκειν.*

Kollege (im Amte) *ὁ μετέχων τῆς ἀρχῆς* (*τῆς τιμῆς*), *ὁ συνάρχων τινί*; im Bes. K. eines Feldherrn *ὁ συστράτηγος*, e. Konsuls *ὁ συνυπατεύων τινί.* — K. eines Feldherrn sein *συστρατηγεῖν.* — sich e. zum K. wählen *προσαιρεῖσθαι ἑαυτῷ τινα.* — übr. vgl. Gehülfe, Kamerad.

Kollegium 1) Gesammtheit v. amtl. Personen:

τὸ συνέδριον, σύστημα. — v. Rathsherren ἡ βουλή. — 2) als Ort: τὸ πρυτανεῖον, τὸ βουλευτήριον (auch ἡ βουλή); v. Studierenden: τὸ διδασκαλεῖον, sp. ἡ σχολή. — 3) Vorlesung: ἡ διδασκαλία, sp. ἡ σχολή. — K. hören φοιτᾶν εἰς τὰ διδασκαλεῖα, bei Jmd. προσφοιτᾶν τινι. — K. halten σχολὰς λέγειν sp.

Kollektaneen αἱ συλλογαί.

Kollekte ὁ ἔρανος, ἡ συμβολή. — e. K. machen ἐρανίζειν, συμβολὰς πράττεσθαι. — e. K. zusammenschiessen συμβολὰς φέρειν, εἰσφέρειν, τιθέναι, κατατιθέναι, auch συμβάλλειν ἀργύριον. — durch e. K. v. Jmd. unterstützt werden ἐρανίζεσθαι (*P.*) ὑπό τινος.

Kollekteur ὁ συλλογεύς.

Kollektivum, Kollektivwort τὸ ἀθροιστικὸν (περιληπτικὸν) ὄνομα. [τα.

1. **Koller** (als Pferdekrankheit) ἡ τῶν ἵππων λύτ-

2. **Koller** (als Kleidungsstück) τὸ περιτραχήλιον; ὁ χιτών, ῶνος; ἡ σπολάς, άδος (Brustharnisch v.

kollerig λυττώδης 2. [Leder).

kollern κορκορυγεῖν, βορβορύζειν, βομβυλιάζειν.

Kollern, das, ἡ κορκορυγή, sp. ὁ κορκορυγμός, ἡ βορβορυγή, ὁ βορβορυγμός.

Kolon ἡ μέση στιγμή. — e. K. hinter e. Wort setzen ὑποστίζειν πρὸς λέξιν.

Kolonie ἡ ἀποικία, ἡ ἄποικος πόλις, ἡ ἀποικίς (πόλις), ὁ ἀποικισμός (m. Bez. auf d. Mutterstadt); ἡ ἐποικία (m. Bez. auf d. Ort der Niederlassung). — d. Kolonisten selbst οἱ ἄποικοι, ἔποικοι. — e. K. aussenden ἐκπέμπειν ἀποικίαν (οἰκήτορας), ποιεῖσθαι ἀποικίαν, auch ἀποικίζειν. — d. Aussenden einer K. ἡ ἀποίκισις, ὁ ἀποικισμός. — e. K. an e. Orte gründen οἰκίζειν, ἀπ-, κατ-οικίζειν, κτίζειν χωρίον τι. — d. Anlegung einer K. ἡ ἐποίκισις, κατοίκισις, ὁ κατοικισμός. — d. Gründer einer K. ὁ οἰκιστής od. entspr.

kolonisieren κατοικίζειν. [*part.*

Kolonist ὁ ἄποικος, ὁ ἔποικος, ὁ οἰκήτωρ, ορος, ὁ κληροῦχος. — als K. auswandern ἀπ-, ἐπ-οικεῖν. — ein Land mit K. besetzen ἀπ-, κατ-οικίζειν, κληρουχεῖν χώραν τινά. — die Besetzung e. Landes m. K. ἡ ἐποίκισις, κατοίκισις, ὁ κατοικισμός, ἡ κληρουχία.

Kolonnade τὸ περίστυλον u. ὁ περίστυλος. — m. e. K. umgeben περίστυλος 2.

Kolonne 1) allg. als e. Heeresabtheilung: τὸ τάγμα, τὸ μέρος τοῦ στρατοῦ. — 2) als Stellung e. Heeres u. zw. *a*) als Manöver: Marsch in Kolonne ἡ ἐπαγωγή (opp. παραγωγή), ἡ ἐπὶ κέρως (auch εἰς od. κατὰ κέρας) ἀγωγή. — in K. aufmarschieren lassen ἐπὶ κέρως, εἰς od. κατὰ κέρας ἄγειν. — die Truppen in Kompagniekolonnen aufm. lassen ὀρθίους τοὺς λόχους ἄγειν. — in Kompagniekolonnen angreifen ὀρθίοις τοῖς λόχοις προσβάλλειν πρός τι. *b*) in Kolonne gestellter Heerhaufen: τὸ ἐπὶ κέρως (εἰς od. κατὰ κέρας) ταχθὲν στράτευμα; Kompagniekolonnen ὄρθιοι λόχοι; geschlossene K. τὸ στῖφος.

Kolophonium ἡ Κολοφωνία (ῥητίνη od. πίττα).

Koloquinthe ἡ κολοκυνθίς, ίδος, ἡ ἀγρία κολοκύνθη.

Koloratur (in d. Musik) ἡ καμπή; auch τὸ πλάσμα. — K. anbringen κάμπτειν καμπάς τινας. — — ohne K. ἀπλάστως.

kolorieren, s. färben.

Kolorit, s. Farbe.

Koloss ὁ κολοσσός.

kolossalisch κολοσσιαῖος, κολοσσικός 3. — auch das ist e. k. Arbeit κολοσσουργία τις καὶ αὕτη....

Koluren αἱ κόλουροι (γραμμαί).

kombinieren συμβάλλειν.

Komet ὁ κομήτης (ἀστήρ).

Komiker 1) als Dichter: ὁ κωμῳδιοποιός, κωμῳδοποιός, κωμῳδοποιητής, ὁ κωμικός. — 2) als Schauspieler: ὁ κωμικός (ὑποκριτής).

komisch κωμικός 3., κωμῳδικός 3. — vgl. witzig, sonderbar.

Komma ἡ διαστολή, ὑποστιγμή; vgl. ἡ ὑποτελεία στιγμή. — e. K. setzen bei e. Worte ὑποστίζειν πρὸς ῥῆμα.

Kommandant (einer Festung) ὁ φρούραρχος. — K. sein φρουραρχεῖν. — d. Stelle eines K. ἡ φρουραρ-

Kommandeur, s. Anführer, Befehlshaber. [χία.

kommandieren 1) = Befehlshaber sein, w. s. — 2) den Soldaten e. Befehl geben: παραγγέλλειν, παρεγγυᾶν τινι m. *inf.* — zu d. Waffen k. παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα.

Kommando 1) = Oberbefehl, w. s. — 2) Befehl an d. Soldaten: τὸ παράγγελμα, ἡ παράγγελσις, τὰ παραγγελλόμενα od. παραγγελθέντα. — auf's K. ἀπὸ (ἐκ) παραγγέλματος od. παραγγέλσεως. — 3) e. Abtheilung v. Soldaten, die zu e. bestimmten Zwecke beordert sind: οἱ τακτοί.

kommen I) eig. 1) v. lebenden Wesen: ἔρχεσθαι u. ἰέναι (ἥκειν), zu Jmd. παρά (πρός, ὥς) τινα, an e. Ort εἴς τι; auch Compos. παρ-, προσέρχεσθαι (-ιέναι), die sich auch m. d. *dat.* verbinden, u. ebenso παραγίγνεσθαι, neben welchem γίγνεσθαι εἴς (κατά) τι od. πρός τινι vorkommt; ἀφικνεῖσθαι εἴς (ἐπί) τι (wohin k.), ἐξικνεῖσθαι εἴς (ἐπί, πρός) τι (bis wohin k.). — wiederholt k. φοιτᾶν παρά (πρός) τινα, εἴς (ἐπί, πρός) τι, προσφοιτᾶν τινι, häufig k. θαμίζειν ἐπί τινα (τινί), εἴς τι; in e. Land, eine Stadt, z. B. nach Athen ἐπιχωριάζειν Ἀθήναζε. — Im Bes. zu Fusse k. πεζῇ προσέρχεσθαι, geritten k. ἥκειν ἐλαύνοντα od. προσελαύνειν, geflogen k. ἥκειν πετόμενον od. προσπέτεσθαι, zu Schiffe k. προσπλεῖν, angerückt k. προσ-, ἐφορμᾶν. — zur rechten Zeit k. εἰς καιρὸν ἥκειν, spät k. ὀψίζειν, zu spät k. ὑστερεῖν, ὑστερίζειν, καθυστερεῖν. — Einem in d. Weg od. Wurf k. ἐν-, ἐπι-, παρα-τυγχάνειν τινί, auch προσπίπτειν τινί, u. ist es = hinderlich sein ἐμποδὼν γίγνεσθαί τινι. — Einem unter d. Augen k. εἰς ὄψιν ἔρχεσθαί τινι, ἐντυγχάνειν τινί; Einem nicht unter d. Augen k. wollen φεύγειν ὀφθῆναι ὑπό τινος. — unter d. Leute k. ἐξελθεῖν εἰς τὸ φανερόν (εἰς τοὺς ἀνθρώπους). — Einem auf d. Hals k. ἐπιγίγνεσθαί τινι. — Einem zu Hilfe k. βοηθεῖν, παραβοηθεῖν τινι. — unter etw. k. ὑποπίπτειν τινί. — v. etw. los k. ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος. — nicht v. Jmds. Seite los k. οὐκ ἀπαλλάττεσθαι od. ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος. — davon k. σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι (*P.*); glücklich davon k. χαίροντα ἀπαλλάττεσθαι. — weiter k. προβαίνειν, vorwärts k. ἰέναι τοῦ πρόσω od. εἰς τὸ πρόσω. — komm her δεῦρο ἐλθέ, πρόσελθε. — Jmd. zu sich k. lassen μεταπέμπεσθαί τινα, καλεῖν u. προσκαλεῖν τινα, κελεύειν παραγίγνεσθαί τινα. — 2) v. leblosen Dingen: ἔρχεσθαι (ἥκειν, καθήκειν, z. B. ἔρχεται (ἧκε) χρήματα, ἀγγελία, χρόνος γενέσεως u. ä.; wenn d. Zeit gekommen ὅταν καθήκῃ ὁ χρόνος), ἀφικνεῖσθαι (z. B. σῖτος ἀφικνούμενος), ἐπι-, παρα-γίγνεσθαι, ἐπιέναι, ἐπέρχεσθαι, ἐπι-, προσ-φέρεσθαι (*P.*); φοιτᾶν (wiederholt k.); bes. v. zufälligen Begebenheiten γίγνεσθαι, συμβαίνειν, παραπίπτειν (sich ereignen). — der Reihe nach an Jmd. k. περιέρχεσθαι u. περιήκειν εἴς τινα. — d. Wort ist an mich gekommen ὁ λόγος εἰς ἐμὲ καθήκει. — es kommt (als Antheil) auf Jmd. ἐπιβάλλει τινί τι; der auf Jmd. kommende Antheil τὸ ἐπι-

βάλλον μέρος. — es kommt etw. vor Jmd. *λέγεταί (ἀναφέρεταί) τι πρός τινα*; es kommt mir etw. zu Ohren *ἀκούω τινός* u. *τι, πυνθάνομαί τι, ἐπαγγέλλεταί μοί τι*; es kommt mir etw. in d. Hand *ἐπιτυγχάνω τινί.* – es kommt etw. über mich *περιτυγχάνω* od. *περιπίπτω τινί, ἐμπίπτω εἴς τι*; *προσπίπτει μοί τι, καταλαμβάνει μέ τι.* — es kommt mir in d. Sinn *ἐπέρχεται* od. *παρίσταταί τί μοι.* — es kommt mir zu Statten od. zu Gute *συμφέρει* od. *λυσιτελεῖ μοί τι, ὠφελεῖ μέ τι, ὠφελοῦμαι* (*P.*) *ἔκ τινος, προὔργου ἐστί μοί τι.* – es kommt von selbst *αὐτόματον* od. *ἀπὸ* (*ἐκ*) *τοῦ αὐτομάτου γίγνεται.* — ich sehe d. Sache k. *ὁρῶ τὸ πρᾶγμα προβαῖνον.* — dazu kommt noch *ἐπι-, προσ-γίγνεται δὲ τούτοις*, auch *προσέτι δέ* od. *πρὸς δέ.* — etw. kommen lassen *μεταπέμπεσθαί τι, κελεύειν τι προσκομίζειν.* — 3) übtr. *a*) *pers.* in Verbindung m. e. grossen Anzahl präpos. Ausdrücke, wie: an einander k. *προσκρούειν ἀλλήλοις, διαφέρεσθαι* (*P.*) *πρὸς ἀλλήλους* (*ἀλλήλοις*), *εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀλλήλοις*; an Jmds. Stelle k. *διαδέχεσθαί τινι*; an d. Tag k. *φαίνεσθαι* (*aor. P.*), *δηλοῦσθαι* (*P.*), *φανερὸν γίγνεσθαι*; daran k., s. daran. — auf etw. k. (in d. Rede) *καταβαίνειν* (*λέγοντα*) *εἴς τι, μνήμην* (*λόγον*) *ποιεῖσθαι* od. *ἐμβάλλειν περί τινος*; d. Rede od. d. Gespräch kommt auf etw. *ἐμβάλλεται* od. *ἐμπίπτει λόγος περί τινος, λόγοι γίγνονται περί τινος*; (b. e. Arbeit auf etw. k.) *ἐπι-, περι-τυγχάνειν τινί*; (in Gedanken auf etw. k.) *ἔννοιά μοι γίγνεται*… (vgl. einfallen); auf etw. hinauskommen *ἀποβαίνειν εἴς τι.* — aus einander k. *ἀπαλλάττεσθαι* (*aor. P.*) *ἀλλήλων, διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους* (sich versöhnen); aus d. Mode k. *παλαιοῦσθαι* (*P.*); aus d. Fassung k. *ταράττεσθαι, συνταράττεσθαι* (*P.*). — ausser sich k. *ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι.* — bei etw. heraus k. *περιεῖναι ἔκ τινος.* — hinter etw. k. *μανθάνειν, κατανοεῖν τι.* — in etw. (e. Zustand od. e. Lage) k. *περιτυγχάνειν* od. *περιπίπτειν τινί, ἐμπίπτειν εἴς τι*; häufig m. e. *subst.* verbunden zur blossen Umschreibung e. Begriffes, z. B. in Zorn k. *ὀργίζεσθαι* (*ὀργισθῆναι*), in Bewegung k. *κινεῖσθαι* (*P.*) u. ä., worüber d. betr. *subst.* zu vergleichen sind. — um etw. k. *ἀποβάλλειν* od. *ἀπολλύναι τι, ἀποστερεῖσθαί* (*P.*) *τινος, ἀφαιρεῖσθαί* (*P.*) *τι, ἐκπίπτειν τινός.* — von etw. her k. *εἶναι* od. *γίγνεσθαι ἔκ τινος*; von Kräften k. *ἀσθενῆ γίγνεσθαι.* — zu etw. k. (etw. erreichen) *τυγχάνειν τινός, λαμβάνειν τι*; zu Kräften k. *ἀναρρωννυσθαι* (*P.*), *ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν*; zu sich k. *ἐν ἑαυτῷ* (*ἑαυτοῦ*), *ἐντὸς ἑαυτοῦ, αὐτὸν ἑαυτοῦ γίγνεσθαι, ἀναφρονεῖν*; zu Stande k. (m. etw.) *διαπράττειν* (u. *M.*), *ἀνύτειν, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν*, (v. Sachen) *ἀπο-, ἐπι-τελεῖσθαι* (*P.*), *τέλος λαμβάνειν* od. *ἔχειν*; zu Schaden k. *βλάπτεσθαι, ζημιοῦσθαι* (*P.*); sich etw. zu Schulden k. lassen *αἰτίαν ἔχειν τινός, ἀδικεῖν τι*; wie bist du dazu gekommen…? *πόθεν λαβὼν* od. *τί μαθὼν* (*παθὼν*)…; *b*) *impers.* es kommt zum Gefecht *ἄχρι χειρῶν προβαίνει, μάχη γίγνεται*; es kommt zum Schwur *ὅρκοι γίγνονται.* — so weit ist es mit seiner Unverschämtheit gekommen *εἰς τοῦτ' ἀφῖκται ἀναισχυντίας.* — es kann k., dass dies geschieht *τοῦτο γένοιτ' ἄν.* — so musste es k. *ταῦτ' ἔδει οὕτω γενέσθαι.* — wie kommt es dass…? *τί δὲ*…; wie kommt es doch…? *τί δήποτε*…; — woher kommt es…? *πόθεν τοῦτο*…; — wenn es dazu kommt *ὅταν γίγνηται, ὅταν τύχῃ.* — wenn es hoch kommt *τὸ πλεῖστον, τὸ μέγιστον.* *c*) einzelne Redensarten: hoch od. theuer zu stehen k., s. stehen. — nicht weiter k. m. etw. *οὐδὲν ἀνύτειν* od. *προκόπτειν ποιοῦντά τι.* — wo ist das Geld hingekommen? *ποῖ οἴχεται τὰ χρήματα*; — es kommt dabei auf eins heraus *εἰς ταὐτὸν φέρει, τὸ αὐτὸ δύναται, οὐδὲν διαφέρει.*

Kommen, das, *ἡ ἄφιξις*; *ἡ φοίτησις* (d. wiederholte K.). — Gew. durch d. entspr. Verba.

kommensurabel *σύμμετρος* 2., u. z. lineal k. *σύμμετρος μήκει*, potential k. *σύμμ. δυνάμει.*

Kommentar *τὸ ὑπόμνημα* (gew. *pl.*), *ὁ ὑπομνηματισμός.* — kleiner K. *τὸ ὑπομνημάτιον.* — e. K. von etw. anfertigen *ὑπομνηματίζεσθαί τι* (sämmtl. erst sp.).

Kommentator *ὁ ὑπομνηματιστής* od. *ὑπομνηματισάμενος* sp.

kommentieren *ὑπομνηματίζειν* (u. *M.*) *τι* (*τινά*) [sp.

Kommissär *ὁ ἐπίτροπος, ὁ ἐπιτετραμμένος τι, ὁ ἐπιμελητής* (auch *διοικητής, σύνεδρος, ἐπίσκοπος*, worüber d. griech. Lex. zu vergl.). — Einen als K. zu etw. bestellen *ἐπιτρέπειν τινί τι.*

Kommission *a*) = Auftrag, w. s. *b*) Vollmacht zu e. Geschäfte u. d. aufgetragene Geschäft: *ἡ ἐπιτροπή*; *ἡ ἐπιμέλεια.* — Einem e. K. geben *ἐπιτρέπειν τινί τι*, e. K. haben *ἐπιτετραμμένον εἶναί τι.* *c*) d. Gesammtheit der m. e. Sache beauftragten Personen: *οἱ ἐπιτετραμμένοι*; als öffentl. Behörde *οἱ ἐπιμεληταί.*

Kommissionär *ὁ ἐπίτροπος.*

kommunal *κοινός, δημόσιος* 3.

Kommune, s. Gemeinde.

kommunicieren *a*) = mittheilen, w. s. *b*) mit einander k., s. in Verkehr od. Verbindung stehen, sich besprechen.

Kommunikation *a*) Mittheilung, w. s. *b*) Verbindung, Verkehr: *ἡ κοινωνία, τὰ κοινωνήματα, ἡ ἐπιμιξία.* — K. mit einander haben *ἐπιμιγνύναι* (u. *M.*) *ἀλλήλοις* od. *παρ'* (*πρὸς*) *ἀλλήλους*; *ἐπιμιξίᾳ χρῆσθαι πρὸς ἀλλήλους*; *ἐναλλάττεσθαι* (*aor. P.*) *ἀλλήλοις.* — Einem d. K. abschneiden *ὑποτέμνεσθαι τὰς ὁδούς τινος* od. *ὑποτέμνεσθαί τινα, εἴργειν τινά τινος* od. *ἀπό τινος.* — d. K. m. e. Orte absperren *ἀποτειχίζειν χωρίον*, d. Absperrung der K. *ἡ ἀποτείχισις.*

Kommunion (s. Abendmahl) *ἡ εὐχαριστία* K. S.

Kommunismus *τὸ κοινωνεῖν πάντας πάντων τῶν ἀγαθῶν* u. dgl.

Komödiant *ὁ κωμῳδός, κωμικός*; übh. = Schauspieler, w. s.

Komödie *ἡ κωμῳδία.* — Aufführung einer K. *ἡ κωμῳδοδιδασκαλία.*

Komödiendichter, -schreiber *ὁ κωμῳδιοποιός, κωμῳδοποιός, κωμῳδός, κωμῳδοδιδάσκαλος.*

Komödienhaus *τὸ θέατρον.*

Kompagnie *a*) *ὁ λόχος, ἡ ἑκατοντάς, άδος*; halbe K. *ἡ πεντηκοστύς, ύος*; in K. theilen *καταλοχίζειν.* — e. K. befehligen *λοχαγεῖν.* *b*) Gemeinschaft, Verbindung: *ἡ κοινωνία.* — in K. m. Einem treten *εἰς κοινωνίαν ἔρχεσθαί τινι.* — in K. m. Jmd. etw. betreiben *κοινωνεῖν τινί τινος.*

Kompagniechef *ὁ λοχαγός, ὁ ἑκατόνταρχος* (*-τάρχης* sp.).

Kompagniekolonnen *λόχοι ὄρθιοι*; s. Kolonne.

Kompagnon *ὁ κοινωνός.* — s. Gesellschafter.

kompakt *ἀθρόος* 3. (*ἀδρομερής* 2. sp.), *συνεστραμμένος* 3., *στερεός, πυκνός* 3. — nicht k. *ἀπαγής* 2.

Komparativ *ὁ συγκριτικός* (m. u. ohne *τρόπος*); *τὸ συγκριτικὸν* (*ὄνομα*).

Kompendium *ἡ ἐπιτομή*; *ἡ ὑποτύπωσις* sp.

Kompensation, kompensieren, s. Ausgleichung, ausgleichen.

kompetent *κύριος* 3., *ἱκανός* 3., *ἐπιτήδειος* 3. u. 2., *ἀξιόχρεως* 2.

Kompetent, s. Mitbewerber.

Kompetenz *τὸ κύριον, τὸ δίκαιον*; s. Befugniss.

Komplement τὸ παραναπλήρωμα.
komplet, s. vollzählig, vollständig.
kompliciert, s. verwickelt.
Kompliment ὁ ἀσπασμός, ἡ πρόσρησις (Begrüssung); ὁ ἔπαινος (Lob); τὸ θώπευμα, κολάκευμα, sp. ἀρέσκευμα (Schmeichelrede). — Einem e. K. machen ἀσπάζεσθαι, προσαγορεύειν τινά (begrüssen), ἐπαινεῖν τινα (loben), κολακεύειν od. θωπεύειν τινά (schmeicheln). — Einem e. K. sagen lassen χαίρειν κελεύειν τινά.
Komplott ἡ συνωμοσία, σύστασις, παρασκευή. — e. K. machen συνομνύναι, συνίστασθαι, παρασκευάζεσθαι. [(μέλη), μελοποιεῖν.
komponieren συντιθέναι (μελῳδίαν), ποιεῖν
Komponist ὁ μελοποιός.
Komposition (übh.) ἡ σύνθεσις. — musikalische K. ἡ μελῶν ποίησις, ἡ μελοποιία, ἡ σύνθεσις. — Metallmischung τὸ σύγκραμά (z. B. χρυσοῦ καὶ ἀργύρου). — in d. Grammatik ἡ σύνθεσις.
Kompresse τὸ σπληνίον (*dem.* ὁ σπληνίσκος), ὁ ἀγκτήρ, ῆρος, ὁ μοτοφύλαξ, κος. — e. K. anlegen σπληνοῦν, ἀγκτηρίζειν.
kompromittieren παραβάλλεσθαί τινα (gefährden); ἀτιμίαν τινὶ κατασκευάζειν, αἰσχύνην τινὶ περιάπτειν, ὀνείδει τινὰ περιβάλλειν (beschimpfen).
koncentrieren συνάγειν (εἰς ταὐτόν), ἀθροίζειν, συναθροίζειν. — „sich k.“ durch d. *P.*
Koncentrierung ἡ συναγωγή, ὁ ἀθροισμός, συναθροισμός.
Koncept ἡ ὑπογραφή (ὑποτύπωσις sp.); τὸ σχῆμα. — sich e. K. machen ὑπογράφειν (u. *M.*) τι. — Jmd. aus d. K. bringen ἐκκρούειν od. ἐκπλήττειν τινά, δια-, συν-ταράττειν τινά. — aus d. K. kommen δια-, συν-ταράττεσθαι (*P.*), ἐκπίπτειν
Koncert ἡ συναυλία; sp. ἡ συμφωνία. [τοῦ λόγου.
Koncertsaal τὸ ᾠδεῖον.
Koncession, s. Bewilligung.
Konchylie τὸ κογχύλιον.
konchylienartig κογχυλιώδης 2.
Kondensation, kondensieren, s. Verdichtung, verdichten.
Konditor, s. Kuchenbäcker.
Kondolenz, s. Beileid.
kondolieren συναλγεῖν od. συλλυπεῖσθαί (*P.*) τινι.
Konfekt τὰ πέμματα, πεμμάτια, τραγήματα. — K. essen τραγηματίζεσθαι, d. Essen v. K. ὁ τραγηματισμός.
Konferenz οἱ κοινοὶ λόγοι, ἡ κοινολογία. — e. K. halten συνελθεῖν εἰς λόγους, κοινῷ λόγῳ χρῆσθαι, κοινολογεῖσθαι.
konfiscieren δημεύειν (χρήματά τινος), δημοσιοῦν; δημόσιον ποιεῖν, ἀποσημαίνεσθαι. — konfisciert werden δημεύεσθαι (*P.*), auch δημιόπρατον, δημόσιον od. τῆς πόλεως γίγνεσθαι. — Verzeichniss e. zu konfiscierenden Gutes ἡ ἀπογραφή. — **konfisciert** δημιόπρατος 2.
Konfiskation ἡ (τῶν χρημάτων) δήμευσις. — Klage wegen K. ἡ ἀπογραφή.
Konföderation, konföderieren, s. Bund (Bündniss), verbünden.
Konfrontation ἡ ἀντικατάστασις.
konfrontieren ἀντικαθιστάναι.
konfus, Konfusion, s. verwirrt, Verwirrung.
Kongress ὁ σύλλογος, ἡ σύνοδος, τὸ συνέδριον. — e. K. halten σύλλογον ποιεῖσθαι.
Konjektur ἡ εἰκασία. — e. K. machen εἰκάζειν; συμβάλλειν (u. M.). — s. Muthmassung, Vermuthung.
Konjugation ἡ κλίσις τῶν ῥημάτων. — η συζυγία (Klasse v. Verben nach d. Konjugationsform).
konjugieren κλίνειν (τὰ ῥήματα).
Konjunktion ὁ σύνδεσμος.
Konjunktiv ἡ ὑποτακτική (ἔγκλισις). — **konjunktivisch** ὑποτακτικός 3.
konkav κοῖλος, σιμός 3.; auch λορδός 3.
Konklusion, s. Folgerung.
konkret ἴδιος 3.
Konkubinat, s. Kebsehe. — im K. m. Jmd. leben (v. Manne) παλλακεύεσθαί τινα, (v. Weibe) παλλακεύεσθαί τινι.
Konkubine, s. Kebsweib.
Konkurrenz, s. Mitbewerbung, Wettstreit.
konkurrieren, s. wetteifern.
konsequent *a*) v. Sachen: folgerecht, folgerichtig, w. s. *b*) v. Pers. εὐσταθής (2.) τὴν ψυχὴν od. τὴν διάνοιαν sp. — k. sein ὁμολογεῖν, συμφωνεῖν, συνᾴδειν ἑαυτῷ.
Konsequenz *a*) v. Sachen: Folgerichtigkeit, w. s. *b*) v. Pers. ἡ εὐστάθεια, τὸ εὐσταθὲς τῆς ψυχῆς od. τῆς διανοίας sp.
konservativ εὔνους (2.) τοῖς καθεστῶσι; unter gewissen Verhältnissen ἀριστοκρατικός 3.
konsistent, s. dicht, fest, dauerhaft.
Konsistenz, s. Dichtheit, Festigkeit, Dauer. — ohne K. ἀπαγής 2. — K. gewinnen συντρέφεσθαι, συμπήγνυσθαι, πυκνοῦσθαι (*P.*), συνίστασθαι. [ἀνδρολογεῖν.
konskribieren καταλέγειν; καταγράφειν; sp.
Konskription ὁ κατάλογος, ἡ καταγραφή. — die der K. Unterworfenen οἱ ἐκ τοῦ καταλόγου (ἐν τῷ καταλόγῳ) opp. οἱ ὑπὲρ τὸν κατάλογον.
Konskriptionsliste ὁ κατάλογος.
Konsole ἡ ὠτίς, ίδος (?).
Konsonant τὸ ἄφωνον od. σύμφωνον (γράμμα).
Konsorten οἱ μετά τινος, οἱ σύν τινι. — Meletos und K. Μέλητος καὶ οἱ τοιοῦτοι.
konspirieren, s. sich verschwören.
Konstantinopel ἡ Κωνσταντίνου πόλις (früher τὸ Βυζάντιον). — Ew. ὁ Κωνσταντινοπολίτης.
Konstellation τὸ ἀστέρων διάθεμα, ἡ ἀστροθεσία, τὸ θεμάτιον (sp.). — d. Wiederkehr derselben K. ἡ τῶν ἄστρων ἀποκατάστασις. — in K. m. e. Gestirne treten (v. e. Sterne) σχηματίζειν τινί sp.
konstituieren, s. festsetzen.
Konstitution 1) d. Körpers: ἡ ἕξις, φύσις, κατάστασις (τοῦ σώματος). — e. Körper v. guter K. σῶμα εὐπαγές od. εὐεκτικόν, v. schlechter K. σῶμα ἀσθενές od. ἀκροσφαλὲς πρὸς ὑγίειαν. — gute, schlechte K. ἡ εὐεξία, καχεξία. — e. gute, schlechte K. haben εὐεκτεῖν, καχεκτεῖν sp. — 2) e. Staates: ἡ κατάστασις (πόλεως, πολιτείας, τῶν πραγμάτων), ἡ πολιτεία, τὸ τῆς πολιτείας σύνταγμα, (τὸ κατάστημα sp.), auch οἱ νόμοι. — gute K. ἡ εὐνομία, schlechte K. ἡ κακονομία, ἀναρχία. — e. gute K. haben εὐνομεῖσθαι (*aor. P.*), schlechte K. haben κακονομεῖσθαι (*aor. P.*).
konstitutionell κατὰ τοὺς νόμους; ἔννομος 2. — k. Verfassung, s. Konstitution.
konstitutionswidrig παρὰ τοὺς νόμους; παράνομος 2.
konstruieren συντάττειν (grammatisch); κατασκευάζειν, ἀναγράφειν, συνιστάναι (mathematisch), συντιθέναι (philosophisch).
Konstruktion ἡ σύνταξις; ἡ κατασκευή; ἡ σύνθεσις. — s. d. vhg. W.
Konsul 1) in Rom: ὁ ὕπατος. — K. sein ὑπατεύειν. — 2) als Agent e. Staates: ὁ πρόξενος. — K. sein προξενεῖν (m. *gen.*).
Konsular ὁ ὑπατευκώς, ότος; ὁ ὑπατικός (ἀνήρ).
konsularisch ὑπατικός 3.
Konsulat 1) in Rom: ἡ ὑπατεία. — 2) als Agentur e. Staates: ἡ προξενία.
Konsulent, s. Anwalt.
Konsultation, konsultieren, s. Berathung, berathen.
konsumieren, s. verbrauchen.

Konsumtion, s. Aufwand, Verbrauch.
kontagiös, s. ansteckend.
Kontext ἡ συνέπεια sp.; besser ἡ συνέχεια, ὁ συνεχὴς λόγος.
Kontinent ἡ ἤπειρος.
Kontingent ἡ σύνταξις (an Geld u. Truppen); auch umschr. τὸ (καθῆκον od. ἐπιβάλλον) μέρος.
kontinuierlich, s. unaufhörlich.
Kontrahent ὁ συνθήκας ποιησάμενος.
kontrahieren 1) *intr.* συνθήκας ποιεῖσθαι; συντίθεσθαι, συμβάλλεσθαι. — 2) *tr.* Schulden k. χρέα λαμβάνειν, δανείζεσθαι (ἐπὶ τόκοις).
kontrakt παράπληκτος 2., παραπληκτικός 3.; παραλελυμένος u. sp. παραλυτικός 3.
Kontrakt, der, ἡ συνθήκη (u. *pl.*), τὸ συνάλλαγμα (ἡ συναλλαγή sp.), τὸ συμβόλαιον. — schriftl. K. ἡ συγγραφή, auch τὸ γραμματεῖον. — e. K. schliessen συγγράφεσθαι περί τινος, γράφειν (u. *M.*) συνθήκας, m. Jmd. συνθήκην (συγγραφὴν) ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα; συντίθεσθαι, συμβάλλειν συμβόλαιόν τινι od. πρός τινα. — d. K. nicht halten ὑπερ-, παρα-βαίνειν τὰς συνθήκας, gegen Jmd. παρασυγγραφεῖν τινα. — zum Schreiben eines K. gehörig od. geschickt συγγραφικός 3.
kontraktlich, **kontraktmässig** κατὰ τὴν συνθήκην (καὶ ὁμολογίαν), κατὰ τὴν συγγραφήν. — Arbeiten v. Jmd. k. übernommen haben συγγραφὰς ἔχειν παρά τινος.
kontraktwidrig παρὰ τὴν συνθήκην (συγγραφήν). — k. Handlung ἡ παρασυγγραφή.
Kontrast τὸ ἐναντίον. — e. K. m. etw. bilden ἐναντίον εἶναί τινι. — e. K. hervorrufen συμβάλλειν τὰ ἐναντία.
Kontrebande τὰ ἀπόρρητα.
Kontrefei, s. Abbild.
Kontremarsch ὁ ἐξελιγμός.
kontribuieren εἰσ-, ἀπο-φέρειν, συμβάλλεσθαι, παρέχεσθαι.
Kontribution ἡ σύνταξις, ὁ φόρος. — Jmd. in K. setzen ἐπιτάττειν τινὶ χρήματα τελεῖν, πράττεσθαί τινα χρήματα, ἀργυρολογεῖν τινα u. ἔκ τινος. — in K. setzend ἀργυρολόγος 2. — das Eintreiben einer K. ἡ ἀργυρολογία.
Kontrole, etwa ἡ ἀντιγραφή.
Kontroleur ὁ ἀντιγραφεύς.
kontrolieren, etwa ἀντιγράφειν, ἀντιλογίζεσθαι.
Kontroverse, s. Streit, Streitsache.
Kontur ἡ ὑπογραφή. — e. K. entwerfen, s. d. f. W.
konturieren ὑπογράφειν (u. *M.*).
Kontusion, s. Quetschung.
Konvenienz ἡ συνήθεια, τὸ σύνηθες (u. *pl.*). — Verstösse gegen d. K. τὰ παρὰ συνήθειαν.
Konvent ὁ σύλλογος, ἡ σύνοδος. — e. K. halten σύλλογον ποιεῖσθαι.
Konvention, s. Uebereinkunft, Vertrag.
konventionell, s. vertragsmässig, herkömmlich.
konvergieren συνάπτειν ἑαυτόν.
Konversation, s. Unterredung, Unterhaltung, Verkehr.
konversieren, s. sich unterreden, unterhalten.
konvex κυρτός 3.
Konvexität ἡ κυρτότης, τὸ κυρτόν.
Konvoi ἡ παραπομπή.
Konvoischiff ἡ παραπομπὸς ναῦς, ἡ φρουρίς, ίδος.
Konvulsion τὸ σπάσμα, ὁ σπασμός, ἡ σπαδών, όνος.
konvulsivisch σπασμώδης, σπασματώδης 2.
Kopf 1) eig. (bei Thieren): ἡ κεφαλή, selten τὸ κεφάλαιον; (bei Pflanzen) ἡ κεφαλή u. gew. τὸ κεφάλαιον, auch ἡ κώδεια (κωδία), κωδύα, τὸ κώδυον (beim Mohn u. ähnl. Gewächsen), ὁ σφόνδυλος (bei der Artischoke), ὁ βολβός (bei der Zwiebel); ἡ ἐμβολή u. sp. τὸ ἐπικέφαλον (beim Sturmbock), ἡ ἄκρα, τὸ ἄκρον (bei e. Balken u. dgl.). — d. halbe K. ἡ ἡμίκραιρα, sp. ἡμικρανία. — vom K. bis zum Fuss ἐξ ἄκρας κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν od. auch umgek. ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλήν. — über Hals u. K. ἐπὶ κεφαλήν, über Hals u. K. fliehen προτροπάδην φεύγειν, φυγὴ ἐξαισία γίγνεταί τινων. — um e. K. grösser sein als Jmd. μείζω τινὸς εἶναι (αὐτῇ) τῇ κεφαλῇ. — m. schwerem K. κεφαλοβαρής 2. — d. K. thut mir weh ἀλγῶ τὴν κεφαλήν (κεφαλαλγῶ sp.). — m. d. K. nicken (als Zeichen der Bejahung) νεύειν, κατανεύειν. — d. K. schütteln (als Zeichen der Verneinung) ἀνανεύειν. — sich auf d. K. stellen κυβιστᾶν. — d. K. hängen lassen κύπτειν (κάτω, εἰς τὴν γῆν; eig. u. übtr.). — d. K. hoch tragen βρενθύεσθαι, κερουτιᾶν, ὑπτιάζειν. — d. Köpfe zusammenstecken συγκύπτειν. — Einem vor d. K. stossen προσκρούειν τινί. — vor d. K. geschlagen sein ἐμβρόντητον od. ἐμβεβροντημένον εἶναι. — Jmd. beim K. nehmen συλλαμβάνειν τινά. — Einem d. K. waschen πλύνειν τινά. — Einem d. K. warm machen ταράττειν od. θορυβεῖν τινα, ὑπεκκαίειν τὴν γνώμην τινός. — ich weiss nicht wo mir d. K. steht τετάραγμαι τὴν γνώμην. — auf d. K. fallen ἀπ' ὄνου πεσεῖν. — m. grauem, kahlem K., s. grau, kahl. — ohne K. ἀκέφαλος 2. — 2) übtr. *a*) Mensch, Person: ὁ ἄνθρωπος (ὁ ἀνήρ); τὸ σῶμα. — auf Jmds. K. e. Preis setzen ἐπικηρύττειν τινὶ ἀργύριον. — viel Köpfe viel Sinn τοῖς πολλοῖς πολλὰ καὶ δοκεῖ. *b*) animal. Leben: ἡ ψυχή. — in d. Gefahr kommen seinen K. zu verlieren κινδυνεύειν περὶ τῆς ψυχῆς (τῆς κεφαλῆς). — d. K. verlieren στερεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. — etw. m. seinem K. büssen ἀποτίνειν τι τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ. — d. K. steht darauf θανάτου ζημία ἐπίκειται. *c*) geistiges Leben u. z. *α*) d. geistigen Fähigkeiten: ἡ φύσις. — e. guter K. ἡ εὐφυΐα, ἀνὴρ εὐφυής od. εὐμαθής, e. scharfsinniger K. ἀνὴρ ἀγχίνους, e. langsamer K. ἀνὴρ ἀμβλὺς od. βραδὺς τὴν φύσιν. *β*) Gedanken, Verstand: ὁ νοῦς, ἡ γνώμη, ψυχή. — es geht mir etw. im K. herum ἑλίττω τι (mehr poet.), μεριμνῶ u. φροντίζω τι. — etw. in d. K. setzen Einem εἰς τὸν νοῦν ἐμβάλλειν τινί τι, πείθειν τινά τι, ἐμπιπλάναι τὴν γνώμην τινός. — sich etw. aus d. K. schlagen ἀφεῖναί τι ἐκ τῆς ψυχῆς, ἐᾶν od. χαίρειν ἐᾶν τι. — Einem d. K. verrücken διαταράττειν τὴν γνώμην τινός. — Jmd. d. K. zurecht setzen νουθετεῖν od. σωφρονίζειν τινά. — d. Kopf verlieren ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν, ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. *γ*) Gedächtniss: etw. aus dem K. hersagen ἀπὸ μνήμης (ἀπὸ στόματος) εἰπεῖν τι. — etw. im K. behalten ἐν μνήμῃ φυλάττειν τι. — etw. im K. haben καταμεμαθηκέναι τι. *δ*) Sinn, Neigung: ἡ γνώμη, τὰ δόξαντα. — auf seinem K. bestehen ἐμμένειν τοῖς δεδογμένοις, ἔχεσθαι τῆς γνώμης. — seinem K. folgen ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης πράττειν τι. — e. unruhiger K. ἀνὴρ στασιώδης (στασιαστικός) od. ταραχώδης.
Kopfabschneider ὁ ἀποκεφαλιστής sp.
kopfähnlich, **-artig** κεφαλώδης, κεφαλοειδής 2., auch κεφαλωτός 3.
Kopfarbeit οἱ λογισμοί, ἡ μελέτη. — K. thun μελετᾶν τι.
Kopfband, s. Kopfbinde.
Kopfbedeckung τὸ κάλυμμα κεφαλῆς, ἐπίκρανον.
Kopfbinde ἡ ταινία, μίτρα; τὸ διάδημα (bes. als königl. Abzeichen); τὸ στέμμα (der Schutzflehenden); τὸ στρόφιον (bei Priestern u. amtl. Personen).
Kopfbrechen; es kostet viel K. πολλῆς μελέτης ἐστὶν od. δεῖται.
kopfbrechend πολλῆς μελέτης δεόμενος 3.

kopfförmig, s. kopfähnlich.
Kopfgeld, s. Kopfsteuer.
Kopfhaar, s. Haupthaar.
Kopfhänger ἀνὴρ κεκυφώς, σκυθρωπός, σύν-
Kopfkissen τὸ προσ-, ὑπο-κεφάλαιον. [νους.
Kopfkohl ἡ κεφαλωτὴ κράμβη.
Kopflauch τὸ κεφαλωτὸν πράσον.
Kopflaus ὁ φθείρ, φθειρός.
kopflos ἀκέφαλος 2.; übtr. ἄνους, ἄφρων, ἀλό-
γιστος, ἄλογος 2.
Kopflosigkeit ἡ ἄνοια, ἀφροσύνη, τὸ ἀλόγιστον,
Kopfnicken τὸ νεῦμα. [ἄλογον.
Kopfputz ὁ ἐπικεφάλαιος od. περὶ τὴν κεφαλὴν
Kopfsalat ἡ κεφαλωτὴ θρῖδαξ, κος. [κόσμος.
Kopfschmerz, -weh ἡ κεφαλαργία (κεφαλαλ-
γία), καρηβαρία, καρηβάρησις; ἡ κεφαλῆς ὀδύ-
νη; ἡ κεφαλαία (alter, eingewurzelter K.); auf d.
einen Seite des Kopfes ἡ ἡμικρανία, τὸ ἡμικρα-
νικὸν πάθος, ὁ ἡμικράνιος πόνος; daran lei-
dend ἡμικρανικός 3. — K. haben ἀλγεῖν τὴν κεφα-
λήν, καρηβαριᾶν; sp. καρηβαρεῖν, κεφαλαλγεῖν.
— „der K. hat" durch d. *part.*, auch κεφαλαλγής,
καρηβαρής 2. sp. — zum K. geneigt κεφαλαλγι-
κός 3. — K. verursachend κεφαλαλγής 2.; κεφαλ-
Kopfschmuck = Kopfputz. [αλγικός 3.
kopfschüttelnd σείων (3.) τὴν κεφαλήν.
Kopfsteuer τὸ ἐπικεφάλαιον, ἐπικεφάλιον. —
K. erlegen κατὰ κεφαλὴν εἰσφέρειν ἀργύριον.
Kopftuch αἱ ἐπικρατίδες.
kopfüber ἐπὶ κεφαλήν, κάτω κάρα, auch πρανής,
Kopfweh, s. Kopfschmerz. [ἐπικλινής 2.
Kopfwunde τὸ κατὰ τὴν κεφαλὴν τραῦμα.
Kopfzahl τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος. — nach d.
K. κατὰ κεφαλήν.
Kopie 1) einer Schrift: τὸ ἀντίγραφον (ἡ ἀντιγρα-
φή, τὸ ἀντίγραμμα sp.); τὸ ἀπόγραφον, τὸ ὑπό-
μνημα. — e. K. nehmen v. etw. ἀπογράφεσθαί
τι, ἀντίγραφά τινος ποιεῖσθαι od. λαμβάνειν.
— 2) e. Gemäldes: τὸ ἀπείκασμα γραφῆς, ἡ ἀν-
τίγραφος εἰκόνος.
kopieren ἀπο-, ἐκ-γράφεσθαι (e. Schrift); ἀπο-
γράφεσθαι, ἀπεικάζειν (e. Gemälde). [Verba.
Kopist ὁ γραφεύς, besser durch d. *part.* der vbg.
Koppe (e. Berges) ἡ κορυφή, ἡ ἄκρα, τὸ ἄκρον,
ἄκρον τὸ ὄρος.
Koppel *a*) ὁ σύνδεσμος; beim Degen, s. Degen-
gehenk. *b*) v. Thieren: τὸ ζεῦγος; v. Hunden τὸ
koppeln ζευγνύναι, συζευγνύναι. [κυνηγέσιον.
Koppelriemen ὁ σύνδεσμος.
Kopula ὁ σύνδεσμος.
Kopulation ἡ σύζευξις. — s. Vermählung.
kopulativ ἀθροιστικός 3.
kopulieren συζευγνύναι. — s. vermählen.
Koralle τὸ κοράλλιον.
Korallenschnur ὁ τῶν κοραλλίων ὅρμος.
Korb ὁ κόφινος; ὁ (gew. ἡ) ἄρριχος (grosser K.,
Tragkorb); *pl.* αἱ κανθίαι, τὰ κανθήλια (grosse
K., sp.); ὁ τάλαρος (Tragkorb, bes. Käse-, Hüh-
nerkorb); ὁ φορμός (aus Binsen od. Schilf ge-
flochtener Tragkorb); ὁ γύργαθος (aus Weiden
geflochten, bes. Brotkorb); τὸ κανοῦν (aus Rohr
geflochten, für Brot u. Opfergerste); ἡ σπυρίς,
ίδος (runder, geflochtener K., bes. Brot-, Fisch-
korb); ὁ λάρκος (Kohlenkorb); ὁ κάλαθος (Hand-
korb); τὸ λίκνον (ein der Getreideschwinge ähn-
licher Opferkorb); τὸ πλέγμα (jeder geflochtene
K.). — Einem d. K. geben ἀποπέμπειν od. ἀπω-
θεῖσθαί τινα. — e. K. bekommen ἀποτυγχάνειν
τινός. — e. K. (m. Kohlen) tragen λαρκοφορεῖν
sp. — s. Bienenkorb.
korbartig, -förmig καλαθοειδής 2.; sp. κοφι-
Korbflasche ἡ πυτίνη. [νώδης 2.

Korbmacher ὁ καλαθοποιός, κοφινοποιός sp.
Korbträgerin (bei Festen in Athen) ἡ κανηφό-
Korbwagen τὸ κάνναθρον. [ρος.
Kordon ἡ παραφυλακή. — e. K. ziehen παραφυ-
Korfu ἡ Κέρκυρα. [λάττειν χώραν.
Koriander τὸ κορίαννον.
Korinthe, s. Rosine.
Kork ὁ φελλός. — v. K. φέλλινος 3.
korkartig φελλώδης 2.
Korkbaum, -eiche ὁ φελλός, ἡ φελλόδρυς, υος.
Korn 1) jeder kleine, rundliche Körper: ὁ χόν-
δρος; ὁ καρπός (Fruchtkorn): τὸ ψῆγμα (m. u.
ohne χρυσοῦ od. χρυσίου Goldkorn). — etw. auf
dem K. haben στοχάζεσθαί τινος, προσέχειν τὸν
νοῦν τινι. — 2) Getreide: ὁ σῖτος. — 3) Gehalt
einer Münze: τὸ κόμμα. — e. Mann v. altem
Schrot u. K. ἀνὴρ τοῦ ἀρχαίου τρόπου.
Kornähre ὁ στάχυς, υος.
Kornak ὁ ἐλεφαντιστής, sp. ἐλεφανταγωγός.
Kornblume (blaue) ἡ κύανος.
Kornboden τὸ σιτοβολεῖον, sp. σιτοβόλιον, ὁ σι-
τοβολών, ῶνος, τὸ σιτοφυλακεῖον.
Kornbrand, s. Mehlthau.
Kornelkirsche ὁ τῆς κρανείας καρπός; sp. ἡ
πίτταξις (πίτταξυς).
Kornelkirschenbaum ἡ κράνεια, τὸ κράνον;
selten ἡ κρανία; sp. ἡ κρανέα, ὁ κράνος.
Kornelkirschenholz τὰ κρανέινα od. κράνεια
ξύλα. — v. K. κρανέινος 3., sp. κράνειος u. κρά-
νινος 3.
Kornernte ἡ τοῦ σίτου κομιδή od. συγκομιδή.
Kornfeld ὁ σιτών, ῶνος; τὸ λήιον (σίτου).
Kornfrüchte οἱ Δημήτριοι od. sp. Δημητριακοὶ
Korngesetze οἱ σιτικοὶ νόμοι. [καρποί.
Korngrube ὁ σιρός.
Kornhändler ὁ σιτοπώλης; (K. im Kleinen) ὁ σι-
Kornhalm ὁ τοῦ σίτου κάλαμος. [τοκάπηλος.
Kornhandel treiben σιτοπωλεῖν.
Kornkammer, s. Kornboden.
Kornland ἡ πολύσιτος χώρα.
Kornlieferung ἡ σίτου προσαγωγή. — e. K. er-
halten σιτοδοτεῖσθαι (*P.*).
Kornmagazin, s. Kornboden.
Kornmangel ἡ σιτοδεία.
Kornmarkt ἡ σίτου ἀγορά.
Kornmehl τὰ ἄλφιτα.
Kornpreis αἱ τοῦ σίτου τιμαί.
kornreich πολύσιτος 2. od. σῖτον ἔχων (3.) ἄφθο-
Kornschiff τὸ σιταγωγὸν πλοῖον. [νον.
Kornschober ὁ ῥογός (seltenes Wort).
Kornspeicher, s. Kornboden.
Kornspende ἡ σιτοδοσία. — e. K. erhalten σιτο-
δοτεῖσθαι (*P.*).
Kornwurm ὁ κίς, κιός, ὁ (?) τρώξ, γός.
Kornzufuhr ἡ σιταγωγία, σιτοπομπία.
Korollarium (in d. Mathematik) τὸ πόρισμα. —
aus e. Satze e. K. ableiten πορίζειν.
Korporal, etwa ὁ δεκάδαρχος (-δάρχης, δεκάρ-
χης, δέκαρχος sp.).
Korporation τὸ σύστημα, τὸ σύνταγμα, τὸ γένος.
Korps (allg.) τὸ σύστημα; (v. Truppen) ἡ τάξις,
τὸ τάγμα, σύνταγμα, τὸ τέλος, ἡ δύναμις.
korpulent, Korpulenz, s. wolbeleibt, Wolbe-
korrekt ἀκριβής 2. [leibtheit.
Korrektheit ἡ ἀκρίβεια.
Korrektionshaus τὸ σωφρονιστήριον.
Korrektor ὁ διορθωτής, ἐπανορθωτής.
Korrektur ἡ διόρθωσις, τὸ διόρθωμα; ἡ ἐπ-
ανόρθωσις, τὸ ἐπανόρθωμα.
korrelativ ἀνταποδοτικός 3.
Korrespondenz ἡ δι' ἐπιστολῶν ἐπιμιξία. — in
K. stehen, s. d. f. W.

korrespondieren (brieflich) πέμπειν καὶ ἀντιπέμπειν (ἐπιστέλλειν καὶ ἀντεπιστέλλειν) ἐπιστολάς. — gegenüber u. in Beziehung stehen ἀντίστροφον od. ἀντίζυγον εἶναι.
Korridor ἡ παστάς, άδος.
korrigieren διορθοῦν, ἐπανορθοῦν.
Korsar ὁ (κατὰ θάλατταν) λῃστής; sp. ὁ πειρατής.
Korsika ἡ Κύρνος; sp. ἡ Κορσική. — Eww. οἱ Κύρνιοι, sp. οἱ Κορσοί.
kosen στωμύλλεσθαι, ὑποκορίζεσθαι.
Kosen, das, ἡ στωμυλία, τὸ στώμυλμα (gew. *pl.*).
Kost 1) Speise: τὰ σιτία, τὰ ἐδέσματα; ὁ σῖτος (*pl.* τὰ σῖτα). — 2) Lebensunterhalt: ἡ τροφή, ὁ σῖτος, ἡ σίτησις, ἡ δίαιτα, ὁ βίος, τὰ ἐπιτήδεια. — Jmd. d. K. geben τροφὴν (σῖτον) παρέχειν τινί; bei Jmd. in d. K. gehen τροφὴν ἔχειν παρά τινι.
kostbar *a)* theuer, kostspielig: πολυτελής 2., τίμιος 3. u. 2., (πολύτιμος 2. sp.), τιμαλφής 2. *b)* werthvoll: πολλοῦ ἄξιος 3. *c)* prächtig, herrlich: μεγαλοπρεπής 2., μεγαλεῖος 3., λαμπρός 3., κάλλιστος 3. — etw. Kostbares auf e. schlechte Sache verwenden, sprichw. τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον.
Kostbarkeit 1) als Eigenschaft, u. z. *a)* Kostspieligkeit: ἡ πολυτέλεια, τὸ τίμιον. *b)* Pracht, Herrlichkeit: ἡ μεγαλοπρέπεια, λαμπρότης, μεγαλειότης, τὸ κάλλος. — 2) kostbare Sache: χρῆμα πολυτελές od. τίμιον od. κάλλιστον; τὸ κειμήλιον.
Kosten, die, ἡ δαπάνη, τὸ δαπάνημα, ἀνάλωμα, τὰ τέλη; ἡ χορηγία (τὸ χορήγημα sp.; eig. v. den K. für d. Aufführung e. Chores, Schauspieles). — es macht viele K. πολλῆς δαπάνης ἐστίν od. δεῖται. — d. K. v. etw. tragen χορηγεῖν τινι. — d. K. ersetzen τὰ ἀναλωθέντα χρήματα ἀποδιδόναι. — auf eigene K. ἰδίᾳ, τοῖς οἰκείοις (ἰδίοις, αὐτοῦ) τέλεσι, ἀπὸ τῶν ἰδίων χρημάτων, sp. auch durch αὐτοτελής 2.; auf öffentliche K. δημοσίᾳ, δημοσίοις τέλεσι. — auf K. Anderer = zum Schaden And. ἐπὶ τῷ ἑτέρων κακῷ od. ἐπὶ τῇ τῶν ἄλλων βλάβῃ.
1. **kosten** *intr.* ἔχειν τιμήν od. ἀξίαν; εἶναι od. καθίστασθαι m. *gen.* d. Preises, z. B. es kostet fünf Drachmen πέντε δραχμῶν ἐστιν od. καθίσταται. — Gew. durch πωλεῖσθαι (*P.*), ὤνιον εἶναι od. ὠνεῖσθαι, πρίασθαι umschr. z. B. wie viel kosten diese Aepfel? πόσου ὤνιά ἐστι τὰ μῆλα τάδε; es hat mich viel gekostet πολλῶν χρημάτων ἐπριάμην τοῦτο, πολλὰ εἰς τοῦτο ἀνήλωκα. — viel k. πολλοῦ εἶναι, ἄξιον εἶναι πολλοῦ; sich e. Sache viel k. lassen πολλὰ δαπανᾶν od. ἀναλίσκειν εἴς τι. — übtr. es kostet viele Mühe πολλῆς ἐπιμελείας ἐστίν (δεῖται); sich etw. viele Mühe kosten lassen πολλὰ πράγματα ἔχειν m. *part.* — d. Krieg hat viele Menschen gekostet ὁ πόλεμος πολλοὺς ἀπώλεσεν. — was viel kostet πολυδάπανος 2., sp. εὐδάπανος 2.; was nichts k. ἀδάπανος 2. sp.
2. **kosten** *tr.* γεύεσθαι, ἀπογεύεσθαί τινος; übtr. πειρᾶσθαί (gew. *DP.*) τινος. — vorher k. προγεύεσθαί τινος. — Einen etw. k. lassen γεύειν τινά τινος. — etw. nicht gekostet haben ἄγευστον εἶναί τινος; übtr. ἄπειρον εἶναί τινος.
Kosten, das, ἡ γεῦσις; sp. τὸ γεῦμα.
Kostenanschlag ὁ τῶν ἀναλωμάτων λογισμός.
Kostenaufwand ἡ δαπάνη (auch *pl.*), τὰ δαπανήματα, τὰ ἀναλώματα, τὰ ἀναλωθέντα χρήματα.
Kostenersatz ἡ τῶν ἀναλωθέντων χρημάτων ἀπόδοσις.
kostenfrei ἀδάπανος 2. sp.; besser ἄνευ δα-
Kostenpunkt τὸ τῆς δαπάνης. [πάνης u. ä.
Kostgänger ὁ ἐπὶ τακτῷ ἀργυρίῳ σύνδειπνος. — K. haben τροφὴν od. σῖτον παρέχειν τισὶν ἐπὶ τακτῷ ἀργυρίῳ.
Kostgeld τὰ τροφεῖα.
kostspielig δαπανηρός 3., πολυδάπανος 2. (εὐδάπανος 2. sp.), πολυτελής 2. — (sehr) k. sein (πολλῆς) δαπάνης εἶναι od. δεῖσθαι.
Kostüm τὸ σχῆμα, ἡ παρασκευή.
kostümieren σκευάζειν (m. e. näher bestimmenden *dat.* z. B. ἐσθῆτι λαμπρᾷ u. ä.).
Koth *a)* erweichtes Erdreich: ὁ πηλός, auch ὁ θολός, βόρβορος u. ἡ ἰλύς, ύος. *b)* Mist: ἡ κόπρος, (τὸ κόπρανον selten; τὸ κόπριον sp.), ὁ βόρβορος (v. Menschen u. Thieren); ἡ κάκκη, ὁ μίνθος, τὸ σκώρ, σκατός, ὁ σπέλεθος (πέλεθος), sp. τὸ σκύβαλον (v. Menschen; ἡ σπατίλη dünner K.); vgl. Mist. — v. K. βολίτινος 3. — K. fressen σκατοφαγεῖν, K. fressend σκατοφάγος 2. — in d. K. treten προπηλακίζειν, das in d. K. Treten ἡ προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός. — m. K. beschmieren, besudeln κοπροῦν, μινθοῦν. — Jmd. m. K. bewerfen κοπροφορεῖν τινα. — K. ausbrechend κοπριήμετος 2.
kothig πηλώδης 2., θολερός 3., βορβορώδης, ἰλυώδης 2.; κοπρώδης 2. — k. machen βορβοροῦν.
Kothurn ὁ κόθορνος.
Krabbe ἡ καρίς, ίδος u. ἴδος; ὁ κάραβος (eine stachlige Art v. K.); auch ἡ ὀξίς, ίδος.
krabbeln γαργαλίζειν, κνῆν. [μα, ὁ ψόφος.
Krach ὁ κτύπος (selten), ὁ πάταγος, τὸ παταγη-
krachen κτυπεῖν (selten), παταγεῖν, ψοφεῖν.
krächzen κράζειν (besser κεκραγέναι, v. Raben), κρώζειν (v. Raben, Krähen u. a.); übr. s. ächzen, stöhnen. [nen.
Krächzen, das, ὁ κρωγμός. — s. Aechzen, Stöh-
kräftig 1) stark am Leibe: ῥωμαλέος, ἐρρωμένος 3., εὔρωστος, εὔτονος 2., δυνατός, ἰσχυρός, ἀνδρεῖος 3. — k. sein ἰσχύειν, ἐρρῶσθαι, ἀκμάζειν. — 2) wirksam: ἐνεργός 2. (ἐνεργής 2. sp.), ἰσχυρός, ἱκανός, δεινός, ἀκμαῖος 3., δραστήριος 2., auch ἀγαθός 3. — 3) nachdrucksvoll: δεινός, βαρύς, ἰσχυρός 3.
kräftigen ῥωννύναι, ἐπιρρωννύναι, βεβαιοῦν.
Kräftigkeit 1) leiblich: ἡ ῥώμη, ἡ ἰσχύς, ύος, ἡ δύναμις; auch ἡ ἀκμή, ἀνδρεία. — 2) Wirksamkeit: ἡ ἐνέργεια, ἡ ἰσχύς. — 3) Nachdruck: ἡ δεινότης, τὸ βάρος. — vgl. Kraft, Nachdruck.
Krähe ἡ κορώνη; junge K. ὁ κορωνιδεύς.
krähen (v. Hahne) κοκκύζειν, ᾄδειν, φθέγγεσθαι. — übtr. (v. Menschen) κεκραγέναι. — darnach kräht kein Hahn τούτου οὐδεὶς φροντίζει, περὶ τούτου οὐδεὶς λόγος. [ῥωνοπόδιον sp.).
Krähenfuss ὁ κορωνόπους, ποδος (*dem.* τὸ κο-
Krähwinkel (sprichw.) τὰ Ἄβδηρα. — die Krähwinkler οἱ Ἀβδηρῖται. — e. Krähwinkliade τὸ Ἀβδηριτικόν. [sein καπηλεύειν.
Krämer ὁ κάπηλος. — die K. οἱ ἀγοραῖοι. — K.
Krämerei ἡ καπηλεία, ἡ καπηλική.
Krämergeist τὸ καπηλικὸν φρόνημα.
Krämerin ἡ καπηλίς, ίδος (γυνή).
krämerisch καπηλευτικός 3.
Krämerladen τὸ καπηλεῖον.
Krämpe, krämpeln, s. Krempe, krempeln.
kränkeln ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, ὑπονοσεῖν; seltner νοσίζεσθαι, νοσάζεσθαι (*P.*), μαλακιᾶν, μαλακίζεσθαι (*P.* u. *M.*). — **Kränkeln**, das, ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία.
kränken λυπεῖν, ἀνιᾶν τινα (betrüben); κνίζειν, δάκνειν (beide nur v. Leidenschaften, Empfindungen u. dgl. „empfindlich k."); ἐπηρεάζειν τινί, ὑβρίζειν τινά (misshandeln); ἀδικεῖν τινα (Unrecht in Wort od. Thaten zufügen); βλάπτειν, ζημιοῦν τινα (verletzen, schaden). — sich k., sich gekränkt fühlen über, durch etw. ἄχθεσθαι (*P.*), ἀγανακτεῖν τινι u. ἐπί τινι od. *part.*, ἀνιᾶσθαι, λυπεῖσθαί (*P.*) τινι od. ἐπί τινι, χαλεπῶς od.

βαρέως φέρειν τι, ἀλγεῖν τινι u. ἐπί τινι. — sich durch etw. nicht gekränkt fühlen ἀνεπαχθῶς φέρειν τι. [τός 3.
kränkend ἀνιαρός, λυπηρός, πικρός, ἀγανακτη-
kränklich ἀσθενής, ἄρρωστος 2.; νοσερός, νοσακερός 3., νοσώδης, νοσηματώδης 2., νοσηματικός 3., ἐπίνοσος 2. — k. sein, s. kränkeln.
Kränklichkeit ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία (v. einem einzelnen Falle τὸ ἀρρώστημα), τὸ νοσῶδες.
Kränkung 1) als Handlung: ἡ ἐπήρεια, ὁ ἐπηρεασμός, ἡ ὕβρις; ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα; ἡ βλάβη, ζημία. — e. K. erfahren ἀνιᾶσθαι, λυπεῖσθαι, ὑβρίζεσθαι, ἀδικεῖσθαι (*P.*). — Jmd. e. K. zufügen, s. kränken. — 2) als Zustand: ἡ ἀνία, ἡ λύπη, τὸ ἄχθος, ἡ ἀχθηδών, όνος.
Kränzchen 1) eig. ὁ στεφανίσκος, τὸ στεφάνιον. — 2) übtr. Gesellschaft: etwa ὁ ἔρανος.
kränzen, s. bekränzen.
Krätze ἡ ψώρα; sp. ἡ ψωρίασις, ἡ κνήφη. — d. K. haben ψωρᾶν u. sp. ψωριᾶν. — v. d. K. herrührend ψωρικός 3. — Mittel gegen d. K. τὸ ψω-
Krätzer τὸ ὄξος, ὁ ὀξίνης οἶνος. [ρικόν.
krätzig ψωραλέος 3.; sp. ψωρός 3. u. ψωροειδής 2.
Kräuseleisen, s. Brenneisen *a*).
kräuseln (v. Haare) βοστρυχίζειν; sp. βοστρυχοῦν, ἐνουλίζειν; natürlich gekräuseltes Haar κόμη φυσικῶς ἐνουλισμένη. — s. Locke. — Winde, die d. Meer k. ἄνεμοι τὴν θάλατταν κυκλοῦντες.
Kräuseln, das, ὁ ἐνουλισμός sp.
Kräutchen τὸ βοτάνιον; τὸ λαχάνιον (v. Garten-
Kräuterkunde ἡ βοτανική (τέχνη). [kräutern).
kräuterreich βοτανώδης 2.
Kraft *a*) ἡ δύναμις (übh.); körperl. K. ἡ ῥώμη, ἡ ἰσχύς, ύος (ἀλκή poet. u. sp.); τὸ σθένος u. τὸ κράτος (Macht; in Prosa gew. nur in d. Wendungen: παντὶ σθένει, ἀνὰ u. κατὰ κράτος aus allen Kräften, m. aller Macht); ἡ βία (Gewalt). — nach Kräften εἰς (κατὰ) δύναμιν, εἰς (κατὰ) τὸ δυνατόν, ὅσον δυνατὸν μάλιστα, ἐφ' ὅσον δύναταί τις, ἐκ τῶν δυνατῶν. — m. angestrengten K. σύντονος 2., συντεταμένος 3. od. d. entspr. *adv.* — m. gleichen K. ἀντίπαλος 2. u. *adv.* ἀντιπάλως. — über seine K. παρὰ od. ὑπὲρ τὴν δύναμιν. — es ist nicht möglich u. geht über die Kräfte eines Menschen ἀδύνατόν ἐστι καὶ οὐκ ἀνθρώπειον. — alle seine K. aufbieten ἐπὶ πᾶν ἐλθεῖν, sprichw. πάντα λίθον κινεῖν. — etw. aus eigener K. leisten können αὐτάρκη εἶναι εἴς (πρός) τι. — bei Kräften sein ἐρρῶσθαι, ἰσχύειν, ἀκμάζειν, δύνασθαι; von K. sein ἀσθενεῖν, ἀδυνατεῖν, ἀδυνάτως ἔχειν. — seine K. verlieren παρακμάζειν, ἐλαττοῦσθαι (*P.*) τὴν δύναμιν; wieder zu K. kommen ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν, ῥώννυσθαι, ἀναρ-, ἐπιρ-ρώννυσθαι (*P.*). — K. zu etw. haben δυνατὸν εἶναι od. ἰσχύειν m. *inf.* — sich über seine K. täuschen διεψεῦσθαι τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. *b*) Gültigkeit: τὸ κῦρος poet. u. sp.; bes. in d. Wendungen: Kraft haben od. in K. stehen κύριον εἶναι, ἰσχύειν; in K. setzen od. treten lassen κύριον ποιεῖν; ausser K. setzen ἄκυρον ποιεῖν, sp. ἀκυροῦν, ἀθετεῖν; auch καταλύειν (dazu d. *subst.* ἡ ἀκύρωσις, ἀθέτησις sp.; auch ἡ κατάλυσις); seine K. verlieren ἀκυροῦσθαι (*P.*) sp., gew. ἄκυρον γίγνεσθαι. [m. *acc.*
kraft als *praep.* ἐκ (seltener ἀπό) m. *gen.*, κατά
Kraftanstrengung ἡ συντονία; auch durch d. *adv.* συντόνως, συντεταμένως.
Kraftäusserung ἡ ἐνέργεια; τὸ ἔργον.
Kraftaufwand ἡ ῥώμη (leiblich); ἡ παρασκευή.
Kraftausdruck τὸ βαρὺ od. κεφάλαιον ῥῆμα, ἡ σύντονος λέξις.
Kraftbrühe, -suppe ὁ ῥωστικὸς ζωμός.
Kraftfülle ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας.
Kraftgefühl τὸ φρόνημα.
Kraftgenie ἀνὴρ δεινὸς τὴν φύσιν.
kraftlos 1) schwach: ἀσθενής, ἄρρωστος, ἀδύνατος 2.; sp. ἀδρανής 2.; auch ἄτονος 2. (schlaff); μαλακός 3. (weichlich). — k. sein ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, ἀδυνατεῖν, ἀρρώστως od. ἀδυνάτως ἔχειν. — 2) ohne Wirksamkeit: ἀμαυρός, ἀμβλύς, ψυχρός 3.; χαλαρός 3., ἄτονος 2. (schlaff); ἕωλος 2. (abgestanden). — 3) ohne Gültigkeit: ἄκυρος 2. — e. Gesetz k. machen = ausser Kraft setzen, s. Kraft.
Kraftlosigkeit 1) Schwäche: ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία, ἀδυναμία, ἀδυνασία, ἀτονία. — 2) Unwirksamkeit: ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν, τὸ χαλαρόν, ἡ ἀτονία.
Kraftmehl τὸ ἀμύλιον, ἄμυλον, sp. ἡ ὑπόστασις.
Kraftmensch ἐνεργός τις καὶ δραστήριος ἀνήρ.
Kraftspruch τὸ κεφάλαιον ῥῆμα.
Kraftsuppe, s. Kraftbrühe.
kraftvoll ῥωμαλέος, ἐρρωμένος, ἰσχυρός, ἀκμάζων 3.; auch δεινός 3. (tüchtig). — k. Jugend ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας; k. Beredtsamkeit ἡ (ἐν τοῖς λόγοις, περὶ τοὺς λόγους, λόγων od. λόγου) δεινότης. — k. sein ἀκμάζειν, ἐν ἀκμῇ εἶναι.
Kragen (am Kleide) etwa: ἡ περὶ τὸν τράχηλον παρυφή. — Einen beim K. nehmen συλλαμβάνειν τινά. — übr. s. Hals.
Kragstein τὸ γεῖσον, ὁ πρόμοχθος.
Krahn ὁ u. ἡ γέρανος; τὸ καρχήσιον.
Krahnständer τὸ καρχήσιον.
Kralle ὁ ὄνυξ, χος. [len.
krallen ἁρπάζειν τοῖς ὄνυξι. — sich k. = ankral-
Kram 1) Kleinhandel: ἡ καπηλεία. — 2) Waaren: τὰ ὤνια, bes. unbedeutende: τὰ ῥωπικά. — sprichw. „das taugt nicht in unseren K." τοῦτο οὐ πρὸς ἡμῶν ἐστιν; wenn es in unseren K. passt ἐάν τι ἡμῖν πρὸς λόγον ᾖ.
Krambude τὸ καπηλεῖον, ἡ σκηνή.
kramen καπηλεύειν; übtr. unter etw. k. σκευωρεῖσθαί τι, διερευνᾶν τι.
Kramladen, s. Krambude.
Krammetsvogel ἡ κίχλη, ἡ τριχάς, άδος. — K. essen κιχλίζειν, d. Essen der K. ὁ κιχλισμός. — wie e. K. schreien κιχλίζειν, κιχλάζειν.
Krampf τὸ σπάσμα, ὁ σπασμός, ἡ σπαδών, όνος. — ὁ τέτανος (Nervenkrampf). — K. bekommen, an K. leiden σπᾶσθαι, προσσπᾶσθαι, σπάσμασι συνέχεσθαι (*P.*). — m. K. behaftet σπασμώδης 2.
Krampfader ὁ κιρσός (sp. κρισσός), ἡ ἰξία, τὸ φλεβῶν οἴδημα. — nach Art einer K. κιρσώδης, κιρσοειδής 2. (κρισσώδης 2. sp.).
Krampfaderbruch ἡ κιρσοκήλη.
krampfartig σπασματώδης, σπασμώδης, τετανώ-
Krampffisch ἡ (θαλαττία) νάρκη. [δης 2.
krampfhaft σπασμώδης 2., σπαστικός 3.
Krampfhusten ἡ μετὰ σπασμάτων od. σπασμα-
Kranich ἡ (ὁ sp.) γέρανος. [τώδης βήξ.
krank νοσῶν, νοσερός, νοσηματικός 3., νοσώδης, νοσηματώδης, ἐπίνοσος 2.; ἄρρωστος, ἀσθενής 2. (kränklich); κλινοπετής u. sp. κατακλινής, κλινήρης 2. (bettlägerig). — k. sein νοσεῖν, νοσεύεσθαι; νοσίζεσθαι u. νοσάζεσθαι (*P.*); κάμνειν, ἀρρωστεῖν, ἀσθενεῖν, ἀρρώστως od. ἀσθενῶς ἔχειν, νοσηματικῶς διακεῖσθαι, auch übh. κακῶς ἔχειν. — an e. Uebel k. sein νοσεῖν τινι od. ὑπό τινος, auch νοσεῖν νόσον τινά; an e. Theile k. sein νοσεῖν τι, z. B. τοὺς ὀφθαλμούς. — k. machen νόσον τινὶ ἐμποιεῖν, νοσίζειν od. νοσάζειν, νοσοποιεῖν. — k. werden, s. Krankheit. — k. machend νοσηρός 3., νοσώδης 2., νοσοποιός 3. — e. Kranken pflegen νοσηλεύειν, θεραπεύειν τινὰ νο-
kranken, s. krank sein. [σοῦντα, sp. νοσοκομεῖν.

Krankenbesuch; bei Jmd. e. K. machen *ἐπισκοπεῖν τινα νοσοῦντα.*
Krankenbette *ἡ (νοσοῦντος) κλίνη.* — auf d. K. liegen *κατακλιθῆναι (-κλινῆναι)*, m. u. ohne *νοσοῦντα.* — auf's K. hingestreckt werden *περιπίπτειν κλίνῃ, κλινοπετῆ* (sp. *κατακλινῆ, κλινήρη*) *γίγνεσθαι.*
Krankenhaus *τὸ παιώνιον*; sp. *τὸ νοσοκομεῖον.*
Krankenkost *τὰ τοῖς ἀσθενοῦσι διδόμενα σιτία.*
Krankenlager, s. Krankenbette.
Krankenpflege *ἡ νοσοτροφία, ἡ τῶν νοσούντων θεραπεία, ἡ παιδαγωγικὴ τῶν νοσημάτων*; sp. *ἡ νοσηλεία, νοσοκομία.*
Krankenspeise, s. Krankenkost.
Krankenwärter *ὁ νοσοκόμος.*
Krankenwärterin *ἡ νοσοκόμος.*
krankhaft *νοσώδης, ἐπίνοσος* 2., *νοσηματικός* 3. — k. Zustand *ἡ νοσώδης ἕξις, τὸ νοσῶδες.* — k. Stelle, k. Theil (bei Aerzten) *ὁ τόπος.*
Krankheit *ἡ νόσος, τὸ νόσημα (νόσευμα)*, sp. *ἡ νοσηλεία*; leichte K. *τὸ νοσημάτιον*; *ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία, τὸ ἀρρώστημα* (Schwäche, Unpässlichkeit); *τὸ πάθος* (allg. „Leiden"). — langwierige K. *ἡ μακρὰ νόσος (μακρονοσία* sp.). — heftige (hitzige) K. *ἡ χαλεπὴ (ὀξεῖα) νόσος*, tödtliche K. *τὸ θανάσιμον (ἐπιθάνατον* u. sp. *ἐπιθανάτιον) νόσημα.* — englische K. *ἡ ῥαχῖτις, ιδος (νόσος).* — epidemische K. *ἡ κοινὴ* od. *λοιμώδης νόσος, ὁ λοιμός.* — e. K. haben, s. krank sein. — e. K. bekommen *νοσῆσαι, περιπίπτειν νόσῳ, ληφθῆναι νόσῳ, ἐμπίπτει τινὶ* od. *λαμβάνει τινὰ νόσος.* — sich e. K. zuziehen *νόσον κτήσασθαι* od. *λαμβάνειν.* — K. verursachen *νοσοποιεῖν*; s. krank. — e. K. überstehen *περιγίγνεσθαι νόσου.* — v. e. K. genesen *ἀνακύπτειν ἐκ νόσου, ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν.* — an e. K. sterben *τελευτᾶν (ἀποθνήσκειν) νόσῳ* od. *ἐκ νόσου.* — in d. K. warten od. pflegen, s. krank. — K. verursachend, s. krank machend. — K. unterworfen *νοσηματικός* 3. — frei v. K. *ἄνοσος* 2. — d. Kunst e. K. an den äusseren Merkmalen (d. Symptomen) zu erkennen *ἡ νοσογνωμονική.*
Krankheitsstoff *τὸ νοσῶδες, ἡ τῆς νόσου ἀρχή.*
Krankheitszustand *τὸ (τὰ) τῆς νόσου.* [*σωσις?*).
Krankwerden, das, *τὸ νοσῆσαι*; *ἡ νόσανσις (νό-*
Kranz *a*) eig. *ὁ στέφανος*, aus Rosen, Myrten u. dgl. *ῥόδων, μύρτου* u. s. w.; auch *ῥόδινος, μύρτινος* u. ä. — e. K. flechten *στέφανον πλέκειν, ἀνείρειν, στεφανηπλοκεῖν*; K. flechtend *στεφανηπλόκος* u. *στεφανοποιός* 2. — Einem e. K. aufsetzen *στέφανον περιτιθέναι τινί*; *στεφανοῦν, στεφανίζειν τινά.* — e. K. tragen *στεφανηφορεῖν*; das Recht e. Ehrenkranz zu tragen *ἡ στεφανηφορία*; e. K. tragend *στεφανηφόρος* 2. — e. Wettkampf, in welchem der Sieger e. Kranz als Preis erhält *ὁ στεφανηφόρος (στεφανίτης) ἀγών.* — zu K. geeignet *στεφανωτικός* u. *στεφανωματικός* 3.; dazu e. bes. *fem. στεφανωτίς* u. *-τρίς, ίδος.* *b*) übtr. e. Mauer: *ὁ θριγκός, ἡ στεφάνη.*
kranzähnlich, -artig *στεφανώδης* 2. — k. Naht *ἡ στεφανῖτις, ιδος (ῥαφή).*
Kranzblumen *τὰ στεφανώματα, τὰ στεφανωτικὰ (στεφανωματικὰ) ἄνθη.*
Kranzflechter, -erin *ὁ, ἡ στεφανηπλόκος (στεφηπλόκος* sp.).
kranzförmig, s. kranzähnlich.
Kranzhändler *ὁ στεφανοπώλης.* — **K.-rin** *ἡ στεφανόπωλις, ιδος* u. *στεφανοπωλήτρια.*
Kranznaht (am Schädel) *ἡ στεφάνη.*
Krapp, s. Färberröthe.
Krater (bei e. feuerspeienden Berge) *ὁ κρατήρ, ῆρος, τὸ στόμιον.*

Kratzbürste, etwa *τὸ ξύστρον, ὁ ξυστήρ, ῆρος.*
kratzen *ξαίνειν, ξεῖν, ξύειν*; *ἀμύττειν* (m. d. Nägeln); *κνῆν, ὀδάζειν (ὀδάξειν*; sp. *ὀδαξᾶν*) (jucken). — sich in d. Haaren (sich den Kopf) k. *κνήσασθαι τὴν κεφαλήν*, sich hinter d. Ohren k. *κνήσασθαι τὸ οὖς.*
Kratzen, das, *ἡ ξέσις, ὁ ξυσμός*; *ἡ ἄμυξις, ὁ ἀμυγμός*; *ἡ κνῆσις, ὁ κνησμός*; sp. *ὁ ὀδαξησμός.*
krauen *ψῆν, καταψῆν, κνῆν.* — sich hinter den Ohren k., s. kratzen.
Krauen, das, *ἡ κνῆσις, ὁ κνησμός.*
kraus *οὖλος* 3. — m. k. Haare, s. kraushaarig. — k. Haar haben *οὐλοτριχεῖν* sp. — das Kraussein
Krausemünze, s. Münze. [*ἡ οὐλότης.*
kraushaarig *ὁ, ἡ οὐλόθριξ, -τριχος, οὐλόκομος* 2., *οὐλότριχος* 2. — k. sein *οὐλοτριχεῖν* sp.
Krauskohl *ἡ οὐλόφυλλος ῥάφανος.*
Krauskopf, s. kraushaarig.
Kraut *a*) d. Zweige u. Blätter v. kleineren Gewächsen: *ἡ χλόη, πόα, τὰ φύλλα.* *b*) jedes kleinere Gewächs: *ἡ βοτάνη*; bes. Garten-, Gemüsekräuter *τὰ λάχανα* (solche sammeln *λαχανίζεσθαι* u. dazu *subst. ὁ λαχανισμός*), auch *τὰ φυλλεῖα* (bes. v. gewürzigen K.). *c*) = Kohl, w. s.
Krautacker *ὁ λαχανηρὸς ἀγρός.*
krautartig *βοτανώδης* 2.; *λαχανώδης* 2., *λαχανηρός, λαχανικός* 3.
Krautgarten *ἡ λαχανιά.*
Krawall *ἡ ταραχή, ὁ θόρυβος*; *ἡ στάσις.*
Kreatur *ἡ φύσις, τὸ ζῷον.*
Krebs *a*) d. Thier: *ὁ καρκίνος*; *ὁ πάγουρος* (Taschenkrebs); *ὁ ἀστακός, ἡ καρκινάς, άδος.* *b*) als Gestirn: *ὁ καρκίνος.* *c*) als Krankheit: *ὁ καρκίνος, ἡ φαγέδαινα.* — d. K. haben *καρκινοῦσθαι, φαγεδαινοῦσθαι P.*
krebsartig *καρκινοειδής* u. *καρκινώδης* 2. (v. Thier u. d. Krankheit; nur v. letzterer *φαγεδαι-*
Krebsfänger *ὁ καρκινευτής* sp. [*νικός* 3.).
Krebsgang; der im K. geht *ὁ καρκινοβήτης* (poet.). — sprichw. d. Sache geht den K. *οὐκ ἀποβαίνει (κατ' εὐχήν).*
Krebsgeschwür *τὸ καρκίνωμα*; *ἡ φαγέδαινα*, sp. *τὸ φαγεδαίνωμα.*
Krebsschaden, s. d. vhg. W. — an e. K. leiden, s. Krebs. — übtr. *τὸ νόσημα, ἡ νόσος.*
Krebsscheere *ἡ χηλή*, auch *ἡ χείρ, χειρός.*
kredenzen (darreichen) *ὀρέγειν, προτείνειν*; (v. Mundschenken, der früher kostet) *προπίνειν, προγεύεσθαι.* — der kredenzt *ὁ προγεύστης (fem. -στρίς, ίδος).*
Kredenztisch *τὸ κυλικεῖον*, sp. *τὸ τραπεζοφόρον.*
Kredit *a*) Vertrauen: *ἡ πίστις.* — ich geniesse bei Jmd. K. über viele Gelder *πίστις μοί ἐστι παρά τινι πολλῶν χρημάτων.* — Jmd. etw. auf K. geben *πιστεύειν τινί τι.* — K. haben *πιστεύεσθαι (P.).* *b*) = Ruf: *ἡ δόξα.* — im guten, schlechten K. stehen *εὖ (καλῶς), κακῶς ἀκούειν.* [gen.
kreditieren *πιστεύειν τινί τι.* — vgl. leihen, bor-
Kreditor *ὁ πιστεύσας, αντος.* — s. Gläubiger.
Kreide *ἡ λευκὴ γῆ, ἡ γύψος.* — m. Kreide bestreichen *γυψοῦν.*
Kreis 1) eig. *ὁ κύκλος*, sp. *γῦρος.* — im K. *κύκλῳ*, seltner *ἐν κύκλῳ.* — im K. bewegen *κυκλεῖν, (περι)δινεῖν*; sich im K. bewegen *κυκλεῖσθαι* (selten *κυκλεῖν*), *κυκλοφορεῖσθαι (P.), κύκλῳ φέρεσθαι (P.), περιφέρεσθαι (κύκλῳ)*; *(περι)δινεῖσθαι (P.).* — e. K. um etw. bilden *κυκλοῦσθαί περί τι* u. *τι, περικυκλοῦν τι, κύκλῳ περιίστασθαί τι*, sp. auch *κυκλοῦν τι.* — sich in e. K. stellen, einen K. bilden *κυκλοῦσθαι, κύκλον ποιεῖσθαι, κύκλον ἄγειν.* — es bildet sich e. K. *κύκλος συνίσταται.* — etw. im K. herum aufführen *κυκλοῦν τι.* — e. K.

beschreiben *κυκλογραφεῖν*. — e. K. um etw. beschreiben *κυκλεύειν τι*, e. K. v. einem Tage beschreiben *κυκλεύειν περίοδον μιᾶς ἡμέρας*. — 2) übtr. *a*) Bezirk e. Landes: *ὁ νομός*. *b*) Umfang v. etw., z. B. der Beschäftigungen: *τὰ ἐπιτηδεύματα*. — was in d. K. v. etw. gehört *τὰ περί τι*. — das liegt ausser dem K. meiner Geschäfte *οὐκ ἐμὸν τοῦτ' ἔστιν ἔργον*. *c*) Verein: *ὁ χορός*; *ἡ συνεδρία* (v. Sitzenden). — Leute aus unserem K. *οἱ τοῦ ἡμετέρου χοροῦ*. — aus dem K. der Sitzenden weggehen *ἀποχωρεῖν τῆς συνεδρίας*. — im K. der Seinigen verweilen *τοῖς ἑαυτοῦ συν-*

Kreisbahn *ὁ κύκλος*. [*εἶναι*.

Kreisbewegung *ὁ κύκλος, ἡ κύκλησις, κυκλοφορία, ἡ κύκλῳ* (*ἐν κύκλῳ*) *κίνησις* od. *περιφορά*; *ἡ δίνη, τὸ δίνευμα*; *ἡ ἕλιξ, κος*.

kreischen *κεκραγέναι* (*κράζειν*), *κλάζειν, τρίζειν* (*pf. τετριγέναι*), *ὀξὺ βοᾶν* od. *φθέγγεσθαι*. —

kreischend *ὀξύς, λιγυρός* 3.

Kreisel *ἡ βέμβιξ, ικος*; *ὁ ῥύμβος, ὁ στρόβιλος, ὁ στρόμβος*. — wie e. K. (in d. Bewegung) *ῥομβηδόν, στρομβηδόν* sp.

kreiselförmig *βεμβικώδης, στροβιλοειδής* (*-λώδης*), *στρομβοειδής* (*-βώδης*) 2.

kreiseln 1) *tr.* *βεμβικίζειν, ῥυμβεῖν, στροβεῖν*, sp. *στρομβεῖν, στροβιλοῦν*. — 2) *intr.* *βεμβικιᾶν*, auch *στροβεῖν ἑαυτόν*.

kreisen = sich im Kreise (w. s.) bewegen. — um etw. k. *περιστρέφεσθαί τι* (*P.*). — k. lassen *στρέφειν, περιστρέφειν τι*.

kreisförmig *κυκλοειδής* 2., *κύκλιος, κυκλικός* 3., *κυκλοτερής* 2. — k. Bewegung, s. Kreisbewegung. — sich k. bewegen, s. kreisen.

Kreislauf, s. Kreisbewegung; = Wiederkehr zu demselben Punkte *ἡ ἀνακύκλησις*, sp. *ἀνακύκλωσις*. — in e. K. wieder zurückführen, wieder zurückgelangen *ἀνακυκλεῖν, ἀνακυκλεῖσθαι* (*P.*).

kreissen *ὠδίνειν*.

Krempe (am Kleide) *τὸ κράσπεδον*.

Krempel *τὸ ξάνιον*.

krempeln *ξαίνειν*. — **Krempeln**, das, *ἡ ξάνσις*. — zum K. gehörig od. geschickt *ξαντικός* 3. — d. Kunst des K. *ἡ ξαντική, τὸ ξαντικόν*.

Krempler *ὁ ξάντης*.

Kremplerin *ἡ ξάντρια*.

krepieren, s. verrecken.

Kresse *τὸ κάρδαμον*; vgl. *ἡ θλάσπις, εως* u. *τὸ θλάσπι*. — wie K. aussehen *καρδαμίζειν*.

Kreuz 1) als Figur: *τὸ χῖ, τὸ χίασμα* (das liegende), *τὸ ὀρθόγωνον χῖ* (das stehende K.). — m. e. K. bezeichnen *χιάζειν*. — über's K., s. kreuzweise. — die Kreuz u. Quer *φορμηδόν*, d. K. u. Q. marschieren *ἄνω κάτω πορεύεσθαι*. — 2) als Sache *a*) Mittel zur Hinrichtung: *ὁ σταυρός*, sp. *τὸ ξύλον*. — an's K. schlagen *ἀνασταυροῦν, ἀνασκολοπίζειν, προσηλοῦν τῷ σταυρῷ*. — übtr. Noth, Elend, w. s. *b*) beim Menschen: *ἡ ὀσφύς, ύος*.

Kreuzbein *ἡ κοχώνη*.

kreuzbrav *χρηστότατος* 3.

kreuzen 1) *tr.* kreuzweise über einander legen: *χιάζειν, ἐπαλλάττειν*; sich k. *ἐν-, ἐπ-αλλάττειν* (u. *P.*). — v. Wegen: *σχίζεσθαι* (*P.*). — 2) *intr.* v. Schiffen: *περιπλεῖν*. — an d. Küste *παραπλεῖν*.

Kreuzen, das, 1) *ὁ χιασμός*; *ἡ ἐν-, ἐπ-άλλαξις*; *ἡ ἐπαλλαγή*. — 2) *τὸ περιπλεῖν*.

Kreuzer 1) = Kaper, w. s. — 2) als Geldstück: etwa *ὁ χαλκοῦς*. [*ποθανεῖν*.

Kreuzestod; d. K. sterben *ἀνασταυρωθέντα ἀ-*

kreuzförmig *χιαστός, ἐν-, ἐπ-ηλλαγμένος* 3. — *adv.* *ἐναλλάξ, ἐπαλλάξ*.

Kreuzhölzer *τὰ χιάσματα*.

kreuzigen = an's Kreuz (w. s.) schlagen.

Kreuzigung *ἡ ἀνασκολόπισις* sp.

kreuzlahm *ἰσχιορρωγικός* 3.

Kreuzschnitt *ὁ χιασμός*; e. K. machen *χιάζειν*.

Kreuzträger = elender, unglücklicher Mensch.

Kreuzundquerzüge *αἱ πλάναι*; (v. Feldzügen) *αἱ ἄνω κάτω στρατεῖαι*. — viele K. machen *πολλοὺς ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανᾶσθαι*.

Kreuzung, s. Kreuzen 1). — K. v. Racen *ἡ κοινογονία*; aus d. K. v. Racen entstanden *κοινογενής* 2. [*δρομος*.

Kreuzweg *ἡ σχιστὴ ὁδός, ἡ τρίοδος*; sp. *ἡ σύν-*

kreuzweise *ἐναλλάξ, ἐπαλλάξ, φορμηδόν*. — k. legen od. stellen *χιάζειν, χαρακίζειν, ἐπαλλάττειν, φορμηδὸν τιθέναι*. — k. gestellt *χιαστός* 3. — das Kreuzweisestellen *ὁ χιασμός, ἡ ἐν-, ἐπάλλαξις*; *ἡ ἐπαλλαγή* (als Zustand).

Kreuzwurz *ὁ ἠριγέρων, οντος*.

kribbeln, s. jucken. — es kribbelt da v. Ameisen *γαργαίρει ὁ τόπος μυρμήκων*.

Krickelei *ἡ δυσκολία*.

krickelig *δύσκολος* 2.

kriechen 1) eig. *ἕρπειν*; *ἰλυσπᾶσθαι* (v. Würmern). — auf allen Vieren k. *τετραποδηδὸν* (*-ποδιστὶ* u. *-ποδητὶ* sp.) *βαδίζειν*. — in etw. hinein od. unter etw. k. *ἐν-, εἰσ-δύεσθαι εἴς τι, καταδύεσθαι εἴς* (*κατά*) *τι, ἔν τινι, ὑποδύεσθαι ὑπό τι*. — aus etw. k. *ἐκδύεσθαι ἔκ τινος* od. *τινος*. — vor Scham unter d. Erde k. mögen *καταδύεσθαι κατὰ τῆς γῆς ὑπὸ τῆς αἰσχύνης*. — 2) übtr. vor Jmd.: *ὑποπίπτειν* od. *ὑποπτήσσειν τινί, ὑποτρέχειν* od. *ὑπέρχεσθαί τινα* (*θωπείαις*), *θωπεύειν τινά*.

Kriechen, das, 1) eig. *ἡ ἕρψις*; *ἡ ἰλύσπασις* (v. Würmern). — 2) übtr. s. Kriecherei.

kriechend 1) eig. *ἕρπων* 3.; *ἰλυσπαστικός* 3. (v. Würmern). — k. Thier *τὸ ἑρπετόν*. — 2) übtr. *ταπεινός* 3., *ἀνδραποδώδης* 2., *θωπευτικός, θωπικός* 3. — k. Wesen *τὸ ταπεινόν, τὸ ἀνδραποδῶδες*, sp. *ἡ ἀνδραποδωδία*. [Schmeichler.

Kriecher *τὸ ἀνδραποδῶδες ἀνθρώπιον*; s.

Kriecherei *τὸ ταπεινόν, τὸ ἀνδραποδῶδες*, sp. *ἡ ἀνδραποδωδία*; *ἡ θωπεία, κολακεία*, sp. *ὑποδρομή*.

Krieg *a*) eig. *ὁ πόλεμος*; K. zu Lande, zur See *ὁ κατὰ γῆν, κατὰ θάλατταν πόλεμος*. — auswärtiger K. *ὁ ὀθνεῖος καὶ ἔξωθεν πόλεμος, ὁ πρὸς τοὺς ἔξω* (*ἔξωθεν*) *πόλ.*, sp. *ὁ ἀλλόφυλος πόλ.*, innerer od. bürgerlicher K. *ὁ ἐμφύλιος* (*οἰκεῖος, πρὸς ἀλλήλους*) *πόλεμος*. — ehrlicher (offener) K. *ὁ νόμιμος πόλεμος*. — K. m. od. gegen Jmd. *ὁ πρός τινα* od. *ὅ τινος πόλεμος*. — e. K. erregen *πόλεμον ἐγείρειν, κινεῖν, ἐκκαίειν, πολεμοποιεῖν*, auch *αἴτιον γίγνεσθαι πολέμου*; K. zwischen Einigen erregen *συνιστάναι* od. *συγκρούειν τινὰς εἰς πόλεμον*. — zum K. anreizen *ἐκπολεμεῖν* u. *ἐκπολεμοῦν τινα*, gegen Jmd. *ἐκπολεμοῦν τινά τινι* od. *πρός τινα*. — d. K. zum Ausbruch bringen *συρρηγνύναι τὸν πόλεμον* sp.; e. K. anfangen *πόλεμον αἴρεσθαι, ἀναιρεῖσθαι, πολέμου* (*ὅπλων*) *ἅπτεσθαι, καθίστασθαι εἰς πόλεμον, πόλεμον ἐκφέρειν πρός* (*ἐπί*) *τινα*. — K. ankündigen od. erklären *προαγορεύειν* (*προειπεῖν*) od. *καταγγέλλειν πόλεμον*; Jmd. d. K. ankündigen od. erklären *πόλεμον ἐκφαίνειν πρός τινα*; e. nicht angekündigter K. *ὁ ἀκήρυκτος, ἀκατάγγελτος* od. *ἀνεπάγγελτος πόλεμος*. — sich zum K. rüsten *παρασκευάζειν* (u. *M.*) *τὰ πολέμια, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, παρασκευάζεσθαι εἰς τὸν πόλεμον* od. *ὡς πολεμήσοντα*. — in d. K. ziehen *στρατεύεσθαι, ἐκστρατεύεσθαι, στρατείαν ποιεῖσθαι*. — m. K. überziehen *ἐπιφέρειν πόλεμόν τινι, ἐκφέρειν πόλεμον πρός τινα, πόλεμον ποι-*

εἶσθαί τινι. — d. K. in e. Land spielen (nach e. Lande versetzen) μεταφέρειν, μετατιθέναι, μετάγειν τὸν πόλεμον εἰς χώραν τινά. — K. führen πολεμεῖν, πόλεμον πολεμεῖν od. ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα, στρατεύεσθαι ἐπί (πρός) τινα, μάχεσθαί τινι od. πρός τινα; fortwährend K. führen διαπολεμεῖν τινι od. πρός τινα. — v. e. Orte aus K. führen ἐκπολεμεῖν, ἐκ χωρίου τινὸς ὁρμώμενον πολεμεῖν. — d. K. in d. Länge ziehen μηκύνειν τὸν πόλεμον. — e. Offensivkrieg führen ἄρχειν od. ὑπάρχειν πολέμου, e. Defensivkrieg führen τὸν πόλεμον ἐπιόντα ἀμύνεσθαι (ἀπωθεῖσθαι) od. πολεμεῖν ὡς ἀμυνούμενον. — d. K. endigen λύειν, δια-, κατα-λύειν, θέσθαι τὸν πόλεμον; ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν), παύεσθαι od. ἀποπαύεσθαι πολεμοῦντα, διαπολεμεῖν (dazu *subst.* ἡ διαπολέμησις), ἐκστρατεύεσθαι (v. d. Kriegführenden selbst), παύειν, καταπαύειν πολεμοῦντας (v. Vermittlern). — d. K. erneuern ἀναπολεμεῖν (Erneuerung des K. ἡ ἀναπολέμησις). — in e. K. verwickelt werden ἐκπολεμοῦσθαι *P.* (m. Jmd. τινί od. πρός τινα). — in e. K. begriffen sein συνεστηκέναι εἰς πόλεμον (πολεμοῦντας), ἐν πολέμῳ εἶναι od. bloss πολεμεῖν. — d. K. entbrennt, bricht aus πόλεμος γίγνεται, καθ-, συνίσταται, συρρήγνυται. — sich nach K. sehnen πολεμησείειν, ἐπιθυμεῖν od. ἐφίεσθαι πολέμου. — e. unversöhnlicher K. πόλεμος ἀκήρυκτος καὶ ἄσπονδος. — zum K. gehörig πολεμικός 3. — d. Angelegenheiten des K. τὰ περὶ (πρὸς) τὸν πόλεμον, τὰ τοῦ πολέμου. — d. Kommando im K. haben διοικεῖν τὸν πόλεμον, στρατηγεῖν od. στρατηγὸν εἶναι. *b)* übtr. Streit, Zank: ὁ πόλεμος, ἡ μάχη.

1. **kriegen** *a)* = Krieg führen, s. Krieg. *b)* zanken, streiten: πολεμεῖν od. μάχεσθαί τινι, πολεμίζειν τῇ γλώττῃ.

2. **kriegen** *a)* fassen, ergreifen, w. s. *b)* bekommen, erhalten (bes. etw. Ungünstiges): λαμβάνειν, παραλαμβάνειν τι, τυγχάνειν τινός, ἀπολαύειν τινός. — e. Krankheit k. περιπίπτειν νόσῳ. — etw. satt k. ἄδην ἔχειν τινός. — du wirst es k. τιμωρήσομαί σε.

Krieger ὁ στρατιώτης; ὁ πολεμιστής (poet.). — ein tüchtiger K. ἀνὴρ πολεμικός od. εὐπόλεμος, ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολεμικά (τὰ πολέμια).

kriegerisch πολεμικός 3.; μάχιμος 2. (streitbar). — k. Unternehmung ἡ στρατεία, *pl.* τὰ ἐν τῷ πολέμῳ, τὰ τοῦ πολέμου. — k. aussehen (v. Pers.) Ἄρην βλέπειν; es sieht k. aus πόλεμος μέλλει ἔσεσθαι. — k. gesinnt sein πολεμικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι.

Kriegerschaar τὸ στρατιωτικόν.

kriegführend πολεμῶν 3. — s. Krieg.

Kriegführung τὸ πολεμεῖν. — s. Krieg.

kriegeübt πολεμικός 3., πολέμου ἔμπειρος 2. od. ἐμπείρως ἔχων 3.

kriegliebend φιλοπόλεμος 2.

Kriegsangelegenheiten τὰ πολεμικά od. τὰ πολέμια, τὰ περὶ (πρὸς) τὸν πόλεμον, τὰ τοῦ πολέμου.

Kriegsanstalten, s. Kriegsrüstung.

Kriegsbedarf, -bedürfnisse τὰ εἰς (πρὸς) τὸν πόλεμον, τὰ τοῦ πολέμου.

Kriegsbegebenheiten τὰ περὶ (κατὰ) τὸν πόλεμον, τὰ ἐν τῷ πολέμῳ, τὰ τοῦ πολέμου.

Kriegsbeute, s. Beute.

Kriegsbrauch ὁ τοῦ πολέμου νόμος, τὰ τοῦ πολέμου νόμιμα.

Kriegsdepartement, etwa ἡ τοῦ πολέμου διοίκησις, τὰ περὶ τὸν πόλεμον.

Kriegsdienst ἡ στρατεία, sp. στράτευσις; τὰ πολεμικά. — K. thun στρατεύειν (u. *M.*). — K. nehmen ἕπεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον. — zum K. tauglich στρατεύσιμος 2. — zum K. nehmen, werben στρατολογεῖν, sp. στρατεύειν τινά, auch m. dem Beisatze μισθοῖς μεγάλοις u. dgl., μισθοῦσθαι πρὸς τὸν πόλεμον. — ohne K. ἀστράτευτος 2. — Freiheit v. K. ἡ ἀστρατεία.

Kriegsdrangsal ἡ κατὰ τὸν πόλεμον ταλαιπωρία, τὰ τοῦ πολέμου κακά.

kriegserfahren πολεμικός 3., ἔμπειρος (2.) od. ἐμπείρως ἔχων (3.) πολέμων od. τῶν πολεμικῶν.

Kriegserfahrung ἡ τῶν πολεμικῶν ἐμπειρία.

Kriegserklärung ἡ τοῦ πολέμου προαγόρευσις; gew. umschr. durch προαγορεύειν (προειπεῖν) od. καταγγέλλειν πόλεμον. — e. Krieg ohne vorhergegangene K., s. Krieg. — ohne K. ἀκηρυκτεί (-τί).

Kriegsfach τὰ περὶ od. πρὸς τὸν πόλεμον, τὰ πολεμικά.

Kriegsfackel, s. Kriegsflamme.

kriegsfähig, s. kriegstüchtig.

Kriegsfahrzeug, s. Kriegsschiff.

Kriegsflamme; d. K. entzünden ἐκκαίειν τὸν πόλεμον.

Kriegsflotte ὁ ναυτικὸς στόλος, τὸ ναυτικόν; auch αἱ τριήρεις; αἱ μακραί m. u. ohne νῆες.

Kriegsfuhre ἡ τῶν στρατιωτικῶν σκευῶν κομιδή. — K. thun ἅρμασι (δια)κομίζειν τὰ στρατιωτικὰ σκευή.

Kriegsfuss; das Heer auf d. K. setzen παρασκευάζεσθαι τὴν στρατιὰν (ὡς) εἰς πόλεμον od. ὡς πολεμήσοντα. — d. Flotte auf d. K. setzen πληροῦν τὰς τριήρεις ὡς πολεμήσοντα, ἐξαρτύεσθαι τὸ ναυτικόν.

Kriegsgebrauch, s. Kriegsbrauch.

Kriegsgefährte ὁ συστρατιώτης od. *part.* συστρατευόμενος (-σάμενος); ὁ σύσκηνος (Zeltkamerad). — K. sein συστρατεύεσθαι.

Kriegsgefahr ὁ τοῦ πολέμου κίνδυνος.

kriegsgefangen αἰχμάλωτος 2.; δοριάλωτος 2. (mehr poet.), δορίκτητος 2. (sp.), auch ζωγρηθείς 3., ἑαλωκώς (3.) ἐν τῇ μάχῃ. — der K. ὁ αἰχμάλωτος, *pl.* τὰ αἰχμάλωτα σώματα od. bloss τὰ αἰχμάλωτα; die K. ἡ αἰχμάλωτος od. αἰχμαλωτίς, ίδος. — zum K. machen αἰχμάλωτον λαμβάνειν (sp. αἰχμαλωτίζειν, -τεύειν), auch ἑλεῖν od. λαβεῖν ζῶντα, ζωγρεῖν. — „K. werden" durch d. *P.*

Kriegsgefangenschaft ἡ αἰχμαλωσία. — in d. K. sein αἰχμάλωτον εἶναι.

Kriegsgelder τὰ στρατιωτικά.

Kriegsgepäck τὰ στρατιωτικὰ σκευή.

Kriegsgeräthe τὰ πολεμικὰ σκευή, ἡ πολεμικὴ od. εἰς τὸν πόλεμον παρασκευή.

Kriegsgericht, etwa οἱ εἰς κρίσιν συνελθόντες od. συγκληθέντες στρατηγοί. — e. K. niedersetzen συγκαλεῖν τοὺς στρατηγοὺς εἰς κρίσιν. — übr. s. Gericht.

Kriegsgerücht *a)* οἱ περὶ πολέμου μέλλοντος λόγοι. *b)* οἱ περὶ τῶν ἐν πολέμῳ πραχθέντων λόγοι.

Kriegsgesang ὁ παιάν, ᾶνος. — d. K. anstimmen παιανίζειν u. παιωνίζειν. — Anstimmung des K. ὁ παιανισμός u. παιωνισμός.

Kriegsgeschäft τὸ πολεμικὸν ἔργον.

Kriegsgeschichte ἡ τῶν πολεμικῶν ἔργων od. τῶν ἐν πολέμῳ πραχθέντων διήγησις od. ἀπόδειξις.

Kriegsgeschick αἱ ἐν τῷ πολέμῳ συντυχίαι, τὰ τοῦ πολέμου.

Kriegsgeschrei ὁ ἀλαλαγμός (sp. τὸ ἀλάλαγμα); τὸ πολεμικόν. — d. K. erheben (τῷ Ἐνυαλίῳ) ἀλαλάζειν od. ἐλελίζειν (bei etw. ἐπαλαλάζειν), ἀνακραγεῖν τὸ πολεμικόν.

Kriegsgesetz ὁ στρατιωτικὸς νόμος.

Kriegsgetöse, -getümmel ἡ πολέμου ταραχὴ od. ὁ στρατιωτικὸς θόρυβος; μάχαι καὶ ταραχαί.

Kriegsglück *a)* = Kriegsgeschick, w. s. *b)* Glück

bei kriegerischen Unternehmungen: *αἱ ἐν ταῖς μάχαις εὐπραγίαι.*

Kriegsgöttin *ἡ Ἐνυώ, οῦς.*

Kriegsgott *ὁ Ἄρης, εως (εος), ὁ Ἐνυάλιος.* — Kriegsgötter *οἱ ἐνόπλιοι θεοί* sp.

Kriegshandwerk *τὸ τοῦ πολέμου ἔργον*, auch *ὁ πόλεμος*, z. B. vom K. leben *ἀπὸ πολέμου ζῆν.* — d. K. betreiben *ἐργάζεσθαι πόλεμον, μισθοφορεῖν* (um Sold dienen); das Betreiben des K. *ἡ τοῦ πολέμου ἐργασία, ἡ μισθοφορία.*

Kriegsheer *ἡ στρατιά, τὸ στράτευμα, ὁ στρατός.* — Anführer eines K. *ὁ στρατηγός*, selten *ὁ στρατίαρχος* (*-άρχης* sp.); sein Amt *ἡ στρατηγία.*

Kriegsheld *ἀνὴρ δεινὸς κατὰ τὸν πόλεμον* od. *ἀνὴρ πολεμικός.* [ρυξ, κος.

Kriegsherold *ὁ κῆρυξ, κος*, erst sp. *ὁ στρατοκή-*

Kriegshülfe *ἡ ἐπικουρία, βοήθεια.* — Jmd. K. leisten *ἐπικουρεῖν, βοηθεῖν τινι.*

Kriegsjahr, umschr. *τὸ ἔτος ἐν ᾧ πολεμοῦσιν* u. dgl. — das sechste K. *ἕκτον ἔτος τοῦ πολέμου.*

Kriegskamerad, s. Kriegsgefährte.

Kriegskanzlei *τὸ στρατιωτικὸν λογιστήριον.*

Kriegskasse *τὰ στρατιωτικά, τὰ εἰς τὸν πόλεμον χρήματα.*

Kriegskenntniss *ἡ τῶν πολεμικῶν (τῶν πολεμίων) ἐπιστήμη* od. *ἐμπειρία.*

Kriegskleid *ἡ στρατιωτικὴ στολή; ἡ χλαμύς, ύδος*, sp. *ἡ ἐφαπτίς, ίδος* (Kriegsmantel).

Kriegskommando, s. Kommando.

Kriegskommissär, s. Proviantmeister.

Kriegskosten *τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀναλωθέντα χρήματα, τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀναλώματα, αἱ εἰς τὸν πόλεμον γεγενημέναι δαπάναι.*

Kriegskunde, s. Kriegskenntniss.

kriegskundig *τῶν πολεμικῶν ἔμπειρος* od. *ἐπιστήμων* 2., auch *ἐπιστάμενος* (3.) *τὰ πολεμικά.*

Kriegskunst *ἡ πολεμική* od. *στρατηγική*, auch *τὰ πολεμικὰ (τὰ πολέμια)* u. *τὰ στρατηγικά, ἡ στρατηγία*; s. Kriegswissenschaft.

Kriegslager, s. Lager.

Kriegslasten *τὰ τοῦ πολέμου κακά*; (v. Geldleistungen) *αἱ εἰσφοραί.*

Kriegsleben *ὁ στρατιωτικὸς βίος.*

Kriegsleute *οἱ στρατιῶται.*

Kriegslied, s. Kriegsgesang.

Kriegslist *τὸ στρατήγημα*, auch einfach *τὸ κλέμμα, ἡ ἀπάτη*; durch e. K. besiegen *στρατηγεῖν* od. *καταστρατηγεῖν τινα* sp. [λεμον.

Kriegslust *ἡ τοῦ πολέμου ἐπιθυμία, τὸ φιλοπό-*

kriegslustig *πολέμου ἐπιθυμῶν* 3., *φιλοπόλε-*

Kriegsmacht *ἡ δύναμις.* — s. Kriegsheer. [μος 2.

Kriegsmann (erfahrener) *ἀνὴρ πολεμικός.* — übr. s. Krieger.

Kriegsmantel, s. Kriegskleid.

Kriegsmaschine *ἡ (πολεμικὴ) μηχανή; τὸ (πολεμικὸν) ὄργανον; τὸ μηχάνημα*, seltner *μηχάνωμα.* [λεμικῶν ἐπιστάτης.

Kriegsminister *ὁ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν, ὁ τῶν πο-*

Kriegsnoth *ἡ τοῦ πολέμου* od. *διὰ τὸν πόλεμον ταλαιπωρία.*

kriegspflichtig *ὁ ἐκ καταλόγου* od. *ὁ ἐν καταλόγῳ (ὤν)*, opp. *ὁ ἔξω τοῦ καταλόγου* u. *ὁ ὑπὲρ τὸν κατάλογον.* — k. Jahre *τὰ στρατεύσιμα ἔτη.*

Kriegsplan *ἡ (περὶ τοῦ πολέμου) ἐπιβολή.*

Kriegsrath *ἡ (τῶν στρατηγῶν) βουλή, ὁ (τῶν στρατηγῶν) σύλλογος.* — K. halten *βουλεύεσθαι περὶ τῶν πολεμικῶν.*

Kriegsrecht *τὰ κατὰ τὸν πόλεμον νομιζόμενα, τὰ ἐν τῷ πολέμῳ δίκαια.*

Kriegsross *ὁ πολεμιστήριος ἵππος.* [ρός.

Kriegsrotte *τὸ τάγμα στρατιωτῶν; ἡ χείρ, χει-*

Kriegsrüstung *ἡ πολεμικὴ* od. *εἰς (πρὸς, ἐπὶ) τὸν πόλεμον παρασκευή; τὰ πολεμιστήρια.* — K. machen *παρασκευάζεσθαι πόλεμον* od. *πολεμήσοντα* od. *(ὡς) εἰς (ἐπὶ, πρὸς) πόλεμον.*

Kriegsruhm *ἡ ἀπὸ τοῦ πολέμου δόξα.* — K. haben *εὐδοκιμεῖν ἐν (ἐπὶ) τῷ πολέμῳ.*

Kriegsschaar *τὸ τάγμα (ἡ τάξις) στρατιωτῶν*, auch *ἡ χείρ, χειρός.*

Kriegsschaden *τὸ ἐκ τοῦ πολέμου κακόν (ἐλάττωμα), ἡ διὰ τὸν πόλεμον (γενομένη) βλάβη.*

Kriegsschauplatz *ἡ χώρα, ἐν ᾗ πολεμοῦσιν (πολεμεῖται, πόλεμος γίγνεται).* — d. K. verändern *μεταφέρειν, μετατιθέναι, μετάγειν τὸν πόλεμον εἰς ἄλλην χώραν.*

Kriegsschiff *ἡ μακρὰ (ναῦς), τὸ μακρὸν πλοῖον, ἡ ταχεῖα ναῦς, ἡ τριήρης*, im Zsshange gew. bloss *ἡ ναῦς.* — Befehlshaber eines K. *ὁ τριήραρχος*, Befehlshaber eines K. sein *τριηραρχεῖν.* — Soldat od. Matrose auf e. K. *ὁ τριηρίτης.*

Kriegsschulden *τὰ διὰ τὸν πόλεμον ὀφειλήματα.*

Kriegssteuer *ἡ εἰσφορά* od. umschr. *τὰ εἰς τὸν πόλεμον τέλη.* — d. K. entrichten *εἰσφέρειν εἰσφοράν* od. bloss *εἰσφέρειν.* — d. K. vorschiessen *προεισφέρειν.* — Vorschuss der K. *ἡ προεισφορά.*

Kriegsstrapazen *οἱ ἐν πολέμῳ πόνοι, αἱ ἐν πολέμῳ ταλαιπωρίαι.*

Kriegsstrasse, s. Heerstrasse.

Kriegsthat *τὸ ἐν πολέμῳ* od. *πολεμικὸν ἔργον.*

Kriegstribun *ὁ χιλίαρχος.*

kriegstüchtig *στρατεύσιμος* 2., *δυνατός* 3. (opp. *ἀδύνατος* 2.); *ἀγαθὸς* (3.) *τὰ πολεμικά, πολεμικός* 3. [θόρυβος.

Kriegstumult *ἡ πολεμικὴ ταραχή, ὁ τῶν ὅπλων*

Kriegsübung *ἡ τῶν πολεμικῶν ἄσκησις.* — K. anstellen *ἀσκεῖν τὰ πολεμικά.*

Kriegsunglück *ἡ τοῦ πολέμου* od. *κατὰ τὸν πόλεμον συμφορά; τὸ πάθος* (mehr poet.). — vgl. Niederlage.

Kriegsunternehmung *τὸ ἐν πολέμῳ* od. *πολεμικὸν ἔργον.* — vgl. Kriegszug.

Kriegsvolk *οἱ στρατιῶται, τὸ στρατιωτικόν.* — vgl. Kriegsheer, Kriegsmacht.

Kriegsvorrath *τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἐπιτήδεια, ἡ (εἰς τὸν πόλεμον) παρασκευή.*

Kriegswagen *τὸ πολεμιστήριον ἅρμα.*

Kriegswerkstätte *τὸ τοῦ πολέμου ἐργαστήριον.*

Kriegswesen *τὰ πολεμικά, τὰ πολέμια, τὰ στρατιωτικά, τὰ τοῦ πολέμου, τὰ περὶ (πρὸς) τὸν πόλεμον.*

Kriegswissenschaft *ἡ τῶν πολεμικῶν (πολεμίων) ἐπιστήμη, ἡ πολεμικὴ (ἐπιστήμη); τὰ τακτικὰ (ἡ τακτικὴ* sp.). — s. Kriegskunst.

Kriegszahlmeister *ὁ τῶν στρατιωτικῶν ταμίας.*

Kriegszeit *ὁ τοῦ πολέμου χρόνος.* — in Kriegszeiten *κατὰ τὸν πόλεμον.*

Kriegszelt *ἡ στρατιωτικὴ σκηνή.*

Kriegszucht *ἡ τῶν στρατιωτῶν πειθαρχία.* — gute K. *ἡ εὐταξία.* — v. od. m. guter K. *εὔτακτος* 2. — gute K. halten (v. d. Soldaten) *εὐτακτεῖν, εὐταξίᾳ χρῆσθαι*; (v. Feldherrn) *εὐτάκτους ἔχειν (παρέχειν) τοὺς στρατιώτας, εὐτάκτοις χρῆσθαι τοῖς στρατιώταις.*

Kriegszug *ἡ στρατεία, ὁ στόλος.* — vgl. Feldzug.

Krim *ἡ Ταυρικὴ Χερρόνησος.* [τὰς γραφάς.

Kriminalgericht, etwa *τὸ δικαστήριον ὃ κρίνει*

Kriminalgesetze *οἱ περὶ τῶν γραφῶν νόμοι.*

Kriminalklage *ἡ γραφή.* — e. K. gegen Jmd. anstellen *γράφεσθαί τινα* (wegen etw. *τινός*), *γραφὴν γράφεσθαί τινα, διώκειν τινὰ γραφήν, γραφὴν κατασκευάζειν κατά τινος* od. *ἐπί τινα.*

Kriminalprocess *ἡ γραφή.* — e. K. gegen Jmd. erheben, s. d. vhg. W. — in e. K. verwickelt sein

φεύγειν γραφήν (wegen etw. *τινός*). — sich auf e. K. einlassen *εἰσιέναι* (*-ἔρχεσθαι*) *γραφήν*.

Kriminalrecht, s. Kriminalgesetze.

Kriminalverbrechen *τὸ ἀδίκημα, οὗ γράφεσθαι ἔξεστι τὸν ἀδικήσαντα.*

Krippe *ἡ φάτνη.*

Krisis *ἡ κρίσις.* — e. Kranker, der über d. K. hinaus (auf dem Wege zur Besserung od. zum Tode) ist *κάμνων ἑτερορρεπής.* [mal.

Kriterium *τὸ κριτήριον.* — s. Kennzeichen, Merk-

Kritik *ἡ κρίσις, ἡ κριτικὴ τέχνη* (*ἐπιστήμη*).

Kritiker *ὁ κριτικός.*

kritisch 1) zum Urtheilen gehörig od. fähig: *κριτικός* 3. — 2) bedenklich, misslich: *ἄπορος, ἀμήχανος* 2.; *ἀμφίβολος* 2. (zweideutig); *ἐπισφαλής* 2., *σφαλερός* 3. (trüglich). — d. k. Tag (bei Krankheiten) *ἡ κρίσιμος* od. *κριτικὴ ἡμέρα, ἡ γόνιμος* (*γονίμη*) m. u. ohne *ἡμέρα.*

kritisieren *κρίνειν περί τινος, ἀνακρίνειν* u. *ἐξετάζειν τι.* — übr. s. tadeln.

Krittelei *ἡ μικρολογία; ἡ δυσκολία.*

kritteln *μικρολογεῖσθαι.*

Krittler *ὁ μικρολόγος; ὁ δύσκολος.*

krittlich *μικρολόγος* 2.; *δύσκολος* 2. — k. sein *δυσκολαίνειν, δυσχεραίνειν ἔν τινι.*

Kröbs *τὸ περικάρπιον.*

Krönchen *ὁ στεφανίσκος, τὸ στεφάνιον.*

krönen 1) eig. *στεφανοῦν τινα, περιτιθέναι τινὶ στέφανον.* — Jmd. zum Könige k. *περιτιθέναι τινὶ τὴν βασίλειον τιάραν* od. *τὸ διάδημα, ἀναδεῖν τινα διαδήματι*; auch allg. *ἀποδεικνύναι* od. *καθιστάναι τινὰ βασιλέα.* — 2) zieren, schmücken: *κοσμεῖν, τιμᾶν, γεραίρειν τιμαῖς.* — d. Ende krönt d. Werk *πρὸς τὰ συμβάντα κρίνεται τὰ πράγματα.*

Krönung *ἡ τοῦ βασιλέως ἀπόδειξις* od. *κατάστασις.* [ρια sp.

Krönungsfest, etwa *τὰ τοῦ βασιλέως ἀνακλητή-*

Kröte *ὁ φρῦνος, ἡ φρύνη; ὁ φύσαλος.*

krötenartig *φρυνοειδής* 2.

Krokodil *ὁ κροκόδειλος*; auch näher bestimmt *ὁ ἐν Αἰγύπτῳ* od. *ποτάμιος κροκόδειλος.*

Krokodilsthränen *τὰ ἐπίπλαστα δάκρυα.* — K. weinen *κροκοδειλίζειν* sp.

Krone *ὁ στέφανος*; eines Fürsten *τὸ διάδημα, ἡ τιάρα.* — Einem d. K. aufsetzen, s. krönen; zur K. gelangen *καθίστασθαι εἰς ἀρχήν* od. *βασιλείαν.* — einer Sache d. K. aufsetzen *τὸν κολοφῶνα ἐπιτιθέναι, ἐπάγειν, προσβιβάζειν τινί, ἐπιτιθέναι τινὶ κεφαλήν, ὥσπερ κεφάλαια, κορωνίδα, κορυφήν.* — übtr. das Aeusserste, Vortrefflichste *ἡ κορωνίς, ίδος, ὁ κολοφών, ῶνος,* z. B. *τῶν ἀγαθῶν* od. *τῶν καλῶν*; mehr poet. *τὸ ἄνθος*; auch umschr., z. B. sie ist d. K. aller Frauen *πασῶν ἐκπρεπεστάτη ἐστὶ γυναικῶν.* [λείας.

Kronerbe *ὁ διάδοχος* od. *κληρονόμος τῆς βασι-*

Kronprinz, umschr. *ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ὁ τὴν ἀρχὴν διαδεξόμενος.*

Krontrepan, *ἡ χοινίκη, ἡ χοινικίς, ίδος, ὁ* (*χαρακτὸς*) *πρίων, ονος.*

Kropf *a*) bei Menschen (als Krankheit): *ἡ γογγρώνη, βρογχοκήλη,* selten *ἡ κήλη* (besser *κάλη*), *ἡ χοιράς, άδος.* — der e. K. hat *ὁ κηλήτης* (besser *καλήτης*). — übr. s. Kehle. *b*) bei Vögeln: *ὁ πρηγορών, ῶνος, ὁ πρόλοβος.*

kropfähnlich, -artig *προλοβώδης* 2.

Kropfgans, s. Pelikan.

Krucifix *ἡ Χριστοῦ ἀνασταυρωθέντος εἰκών,*

Krücke *ἡ βακτηρία.* [όνος.

Krügelchen *ὁ καδίσκος; τὸ κάλπιον; τὸ σταμνίον, σταμνάριον,* sp. *ὁ σταμνίσκος; τὸ προχοΐδιον.*

Krümchen *τὸ ψωμίον, τὸ ψιχίον; ἡ ψακάς, άδος* (selten *ψεκάς,* sp. *τὸ ψάκιον*).

krümeln 1) *tr.* *καταθραύειν, κατα-, συν-τρίβειν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*; vgl. zerfallen.

Krümme 1) als Beschaffenheit: *ἡ καμπυλότης, τὸ καμπύλον; ἡ σκολιότης, κυρτότης, κυφότης, λοξότης* (s. d. Nähere unter „krumm"); im Bes. des Schnabels, der Krallen *ἡ γαμψότης,* auch *ἡ γρυπότης*; der Nase *ἡ γρυπότης*; der Füsse nach Aussen *ἡ βλαισότης,* nach Innen *ἡ ῥαιβότης, ἡ σκαμβότης* sp. — 2) als Gegenstand: *ἡ καμπή, ἐπικαμπή, ὁ καμπτήρ, ῆρος, τὸ κύρτωμα.* — K. e. Flusses *ὁ ἀγκών, ῶνος, ὁ ἑλιγμός,* sp. *τὸ σκολίωμα, ἡ σκολιότης.* — e. Weges *ἡ περίοδος.* — voller K. *πολυκαμπής* 2.

Krümmel, s. Krummholz.

krümmen *κάμπτειν, ἐπι-, συγ-κάμπτειν; καμπυλοῦν* (sp.), *ἀγκυλοῦν* (selten); *σκολιοῦν; κυρτοῦν, κυφοῦν; κυλλοῦν; λοξοῦν; διαστρέφειν, στρεβλοῦν* (verdrehen); *βλαισοῦν; ῥαιβοῦν, σκαμβοῦν* sp.; *γαμψοῦν; γρυποῦν* (s. d. Nähere unter „krumm"). — sich k., durch d. *P.*; sich wie e. Wurm k. *ἰλυσπᾶσθαι.*

Krümmung 1) das Krümmen: *ἡ κάμψις, ἐπί-, σύγ-καμψις; ἡ κύρτωσις*; das sich Kr. wie e. Wurm *ἡ ἰλύσπασις.* — 2) = Krümme, w. s.

Krüppel *ὁ ἀνάπηρος,* auch *ὁ ἀδύνατος.* — zum K. machen *πηροῦν, ἀναπηροῦν* od. *ἀνάπηρον ποιεῖν.* [ἀδύνατος 2.

krüppelhaft *ἀνάπηρος* 2. (selten *πηρός* 3.), auch

Krug *ὁ κάδος, ἡ κάλπις, ιδος* (sp. *ἡ κάλπη*), *ὁ* (*ἡ*) *στάμνος.* — *ἡ πρόχους* (Wasserkrug). — d. Wein in Krüge abziehen *κατασταμνίζειν.*

Krume *ἡ* (sp. *ὁ*) *ψίξ, ψιχός; ὁ ψωμός.*

krumm *καμπύλος* 3., selten *ἀγκύλος* 3. (gekrümmt, bes. in d. Runde gebogen); *σκολιός* 3. (gewunden, opp. *εὐθύς*); *κυρτός* 3., *ἐπίκυρτος* 2. (gekrümmt, gewölbt; ein wenig k. *ὑπόκυρτος* 2., an beiden Seiten k. od. gekrümmt *ἀμφίκυρτος* 2.); *κυφός* 3. (nach vorne gekrümmt, bes. vor Alter k., wie *γρυπάνιος* 2.); *λοξός* 3. (seitwärts gebogen, schräg); *διεστραμμένος, στρεβλός* 3. (verdreht); *βλαισός* 3. (auswärts gebogen, v. d. Beinen, opp. *ῥαιβός, ῥοικός, σκαμβός* 3. einwärts gebogen); *κυλλός* 3. (nach Aussen gekrümmt, durch Verrenkung); *γαμψός* 3. (bes. v. Schnabel, d. Krallen, selten *γρυπός* 3.); *γρυπός* 3., *ἐπίγρυπος* 2. (gew. v. d. Nase). — k. machen, k. werden, s. krümmen. — übtr. krumme Wege *τὰ σκολιά.*

krummbeinig *βλαισός* 3. (*ὁ, ἡ βλαισόπους, ποδος*) (m. auswärts gebogenen Beinen); *ῥαιβός* 3. (*ῥαιβοσκελής* 2.), *ῥοικός* 3., *σκαμβός* 3. (m. einwärts gebogenen Beinen).

krummfüssig *ὁ, ἡ ἀγκυλόπους, κυλλόπους, -ποδος, διεστραμμένος* (3.) *τοὺς πόδας.*

krummgebogen, s. krumm.

krummgliederig *ἀγκυλόκωλος* 2.

krummhalsig *ἀγκυλόδειρος* 2. (poet.).

Krummholz (am Pfluge) *ὁ γύης.*

krummlinig, etwa *καμπυλόγραμμος* 2. [ινος.

krummnasig *γρυπός* 3.; sp. *ὁ, ἡ καμπυλόρριν,*

krummschenkelig, s. krummbeinig. [(poet.).

krummscheerig (v. Krebse) *ὁ ἀγκυλοχήλης*

krummschnäbelig *ὁ ἀγκυλοχείλης* (poet.).

Krummstab *ἡ καμπύλη* (sc. *βακτηρία*).

Kruste *ἡ λεπίς, ίδος, τὸ λέπος* (Schale, Hülse); *ὁ ἐπίπαγος* (auf e. Flüssigkeit); *ὁ ἀχώρ, ῶρος*

krustig *πλακώδης* 2. [(Grind, Schorf).

Krystall *ὁ* (auch *ἡ*) *κρύσταλλος.* — v. K. *κρυστάλλινος* 3. — durchsichtig wie K. *κρυσταλλοφανής* 2. — durchsichtig sein wie K. *κρυσταλλίζειν* sp.

krystallartig κρυσταλλοειδής 2. (-ώδης 2.).
krystallen κρυστάλλινος 3.; κρυσταλλοειδής 2.
Kubikfuss ὁ στερεομετρικὸς πούς. [-ώδης 2.).
Kubikinhalt τὸ στερεόν, v. etw., z. B. einer Pyramide πυραμίδος.
Kubikwurzel ἡ κυβικὴ πλευρά.
Kubikzahl ὁ στερεὸς od. κυβικὸς ἀριθμός; ὁ κύβος. — das Produkt zweier K. ὁ κυβόκυβος.
kubisch στερεός 3. (nach Inhalt), κυβικός 3. (nach Form). — k. Inhalt τὸ στερεόν. — d. k. Inhalt ausmessen στερεομετρεῖν. — das Ausmessen des k. Inhaltes ἡ στερεομετρία.
Kubus ὁ κύβος. — auf d. K. erheben κυβίζειν. — das Erheben auf d. K. ὁ κυβισμός.
Kuchen ὁ πλακοῦς, οῦντος, τὸ πέμμα; τὸ πόπανον (bes. Opferkuchen), ebenso ὁ ναστός (e. derber K.); ἡ μελιτοῦττα, τὸ μελίττωμα (Honigkuchen), ἡ οἰνοῦττα (aus Wein, Oel, Graupen); ὁ σησαμοῦς, σησαμίτης (m. Sesam zubereitet); τὸ λάγανον (dünner u. breiter K.), ähnlich τὸ ἴτριον, ὁ ἐλατήρ, ῆρος. — ὁ ἄμυλος, τὸ ἀμύλιον (K. v. feinstem Gerstenmehle); ἡ ἐγκρίς, ίδος (Kräpfel); ὁ φθόις (φθοῖς), ιος (e. runder K.).
kuchenartig πλακουντώδης 2., πλακουντικός 3.
Kuchenbacken, das, ἡ πλακούντων σκευασία. — zum K. gehörig πλακουντοποιικός 3. — der über das K. schreibt ὁ πεμματολόγος.
Kuchenbäcker ὁ πλακουντοποιός, πεμματουργός, δημιουργός. — s. Kuchenbäckerin.
Kuchenbäckerei τὸ ποπανεῖον sp.
Kuchenbäckerin ἡ ποπανοποιός, δημιουργός. —
Kuchenbret τὸ πλάθανον. [s. Kuchenbäcker.
Kuchenhändler ὁ ἐγκριδοπώλης, ἰτριοπώλης.
Kuchenteig τὰ καπυρίδια sp.
Kuckuk ὁ κόκκυξ, γος; wie d. K. rufen κοκκύζειν. — Ei der K.! βαβαί, βαβαιάξ (auch verb. βαβαὶ βαβαιάξ), φεῦ. — Hole dich der K.! βάλλ' ἐς [μακαρίαν.
Kübel τὸ ἀγγεῖον, ἡ λεκάνη.
Küche τὸ μαγειρεῖον; τὸ ὀπτάνιον, ὀπτανεῖον, ἡ ὀπτανία; ὁ ἰπνός. — kalte K., s. kalt.
Küchelchen τὸ πλακουντάριον, πλακούντιον, πεμμάτιον; ὁ ναστίσκος; ὁ φθοΐσκος, τὸ φθοΐδιον. [ὀψοποιίαν.
Küchenarbeit τὰ μαγειρικὰ ἔργα, τὰ περὶ τὴν
Küchengarten ἡ λαχανιά, αἱ πρασιαί.
Küchengeräthe, -geschirr τὰ μαγειρικὰ σκεύη, τὰ ὀψοποιικὰ ὄργανα.
Küchengewächs τὸ λάχανον.
Küchenherd ἡ ἐσχάρα, ὁ ἰπνός.
Küchenholz τὰ πρὸς τὴν ὀψοποιίαν ξύλα, τὰ φρύγανα; sp. τὸ ὀπτανεῖον.
Küchenjunge ὁ τοῦ ὀψοποιοῦ (μαγείρου) ὑπηρέ-
Küchenkraut, s. Küchengewächs. [της od. παῖς.
Küchenmeister ὁ ἐπὶ τῆς ὀψοποιίας; sp. ὁ ἀρχιμάγειρος. [πίς, ίδος.
Küchenmesser ἡ (μαγειρικὴ od. ὀψοποιικὴ) κο-
Küchensalz, umschr. οἱ ἅλες οἷς χρῶνται περὶ τὴν ὀψοποιίαν.
Küchenschürze τὸ περίζωμα.
Küchentisch τὸ ἐλεόν, ὁ ἐλεός.
Küchenzettel ὁ τῶν ὄψων κατάλογος. — d. K. machen διατάττειν τὰ ὄψα.
Küchlein ὁ νεοττός, τὸ νεόττιον, ἡ νεοττίς, ίδος.
Kügelchen τὸ σφαιρίον (sp. τὸ σφαιρίδιον); ὁ τροχίσκος (bes. Pille); ὁ χόνδρος (Korn).
kühl ψυχρός 3.; ψυχεινός 3. (kühlend, frisch); ὑπόψυχρος 2. (etwas k.). — k. machen, s. kühlen. — es wird k. (in der Luft) ἀποψύχεται.
Kühle τὸ ψῦχος.
kühlen ψύχειν, ἀνα-, ἐπι-, κατα-ψύχειν; selten ψυχοῦν, sp. ψυχραίνειν. — kühlend ψυχεινός 3.; ψυκτικός, κατα-, ἀνα-ψυκτικός 3.; e. k. Umschlag τὸ ψῦγμα. — d. brennenden Wunden k. κατασβεννύναι τὰ τραύματα. — sein Müthchen k. πληροῦν θυμόν, an Jmd. ἀποσκήπτειν τὴν ὀργὴν εἴς τινα.
Kühlfass ὁ ψυκτήρ, ῆρος (*dem.* τὸ ψυκτηρίδιον
Kühlmittel τὸ ψῦγμα. [u. ψυκτήριον).
Kühlung ἡ ψῦξις, κατάψυξις; ἡ ἀναψυχή u. ἀνάψυξις.
kühn εὔτολμος 2., θρασύς 3., θαρραλέος 3., εὐθαρσής 2., ἄοκνος 2. (v. Pers.), τολμηρός 3. (v. Pers. u. Handlungen); παρακεκινδυνευμένος 3., παρακινδυνευτικός 3. (m. Gefahr verbunden). — e. k. That τὸ τόλμημα, ἡ παρακινδύνευσις. — k. sein θρασύνεσθαι, τολμᾶν, rasend k. sein μαίνεσθαι (*aor. P.*) τῇ τόλμῃ. — k. wagen ἀποτολμᾶν. — k. Wagniss τὸ ἀποτετολμημένον. — k. machen τόλμαν ἐμποιεῖν (ἐμβάλλειν) τινι, θαρσύνειν (ἐπιθαρσύνειν) τινά. — e. k. Mensch ὁ τολμητής.
Kühnheit ἡ τόλμα, εὐτολμία, τὸ τολμηρόν, τὸ θάρσος, ἡ θρασύτης, sp. ἡ θαρραλεότης, εὐθαρσία. — K. haben τολμᾶν, τόλμῃ χρῆσθαι.
kühnlich (*adv.*) τολμηρῶς, θαρρούντως, θαρραλέως, ἀδεῶς, ἀόκνως.
Kümmel τὸ κύμινον, sp. κάρον, καρναβάδιον. — wilder K. τὸ ὑπήκοον. — m. K. bestreuen κυμινεύειν. — v. K. κυμίνινος 3.
kümmelartig κυμινώδης 2.
Kümmelbüchse ἡ κυμινοδόχη, κυμινοθήκη; τὸ κυμινοδόκον.
kümmerlich ἐνδεής 2., λυπρός 3., γλίσχρος 3., πενιχρός 3. (armselig, ärmlich); σπάνιος 3. (gering); ἄθλιος 3., λυπηρός 3., ταλαίπωρος 2. (elend, erbärmlich). — k. lebend κακόβιος 2.
kümmern, sich, λυπεῖσθαι (*P.*), λύπην ἔχειν; ἄχθεσθαι, ἀνιᾶσθαι (*P.*). — sich um etw. k. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, ἐπιμέλειαν ἔχειν (ποιεῖσθαι) τινός, λόγον ποιεῖσθαί τινος, φροντίζειν τινός, ἐντρέπεσθαί τινος, μέλει μοί τινος; sich nicht um etw. k. ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, ἀμελῶς od. ὀλιγώρως ἔχειν τινός, ἀφροντιστεῖν τινος, οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, κατατίθεσθαί τι ἐν ἀμελείᾳ. — ihr müsst auch, wenn sie Unrecht gethan haben, es euch nicht k. lassen δεῖ ὑμᾶς καὶ εἰ ἠδίκησαν μὴ προσποιεῖσθαι. — s. bekümmern. [selten τὸ ἄχθος).
Kümmerniss ἡ λύπη, ἀνία; ἡ ἀχθηδών, όνος
kündigen, s. aufkündigen.
künftig μέλλων 3. (auch m. *inf.* ἔσεσθαι), ἐσόμενος 3., ὁ, ἡ, τὸ ὕστερον od. εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, auch ὕστερον γιγνόμενος 3., ἐπιών 3., ἐπιγιγνόμενος 3. — d. k. Zeit ὁ μέλλων (ἐπιὼν, λοιπὸς) χρόνος. — sie lässt ihre k. Schönheit ahnen ὑποφαίνει καλὴ ἐσομένη. — *adv.* ὕστερον, τοῦ λοιποῦ, εἰσαῦθις; k. hin εἰς τὸν ἔπειτα (μετέπειτα) χρόνον, εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον, πρὸς τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου, τὸ λοιπόν, εἰς τὸ λοιπόν.
Künstelei 1) als Handlung: ἡ περιττοτεχνία, τεχνιτεία, auch ἡ κακοτεχνία. — 2) als Sache: τὸ τέχνημα, σόφισμα; τὸ περιέργως τετεχνημένον (εἰργασμένον).
künsteln τεχνιτεύειν, περιέργως (περιττῶς) τεχνᾶσθαι, σοφίζεσθαι; (im Reden od. Schreiben) σοφιστιᾶν. — gekünstelt περιέργως (περιττῶς) τετεχνημένος od. εἰργασμένος 3., auch bloss περίεργος 2., περιττός 3. — künstelnd περίεργος 2., τεχνητικός 3.
Künstler ὁ τεχνίτης, δημιουργός, auch ὁ τεχνικός. — e. ausgezeichneter K. δεινὸς τὴν τέχνην.
Künstlerin ἡ τεχνῖτις, ιδος, ἡ δημιουργός.
künstlerisch τεχνικός 3.
künstlich τεχνικός 3., ἔντεχνος (sp. φιλότεχνος) 2.; τεχνητός, ἐπιτεχνητός 3., χειροποίητος 2.;

τεχνικῶς εἰργασμένος 3., τέχνῃ πεποιημένος 3. — k. Arbeit τὸ τέχνημα, sp. τὸ τεχνίτευμα, δαίδαλμα. — e. k. Anschlag τὸ τέχνημα, μηχάνημα. — k. verfertigen, bereiten, anlegen τεχνᾶσθαι, ἐπιτεχνᾶσθαι, τεχνάζειν; m. Jmd. συντεχνάζειν, συντεχνᾶσθαί τινι; k. zubereiten μηχανᾶσθαι; alles was künstlich zubereitet ist τὸ μηχάνημα; k. Bereitung ἡ ἐπιτέχνησις. — k. Haar ἡ πρόσθετος κόμη; k. Dicke ἡ ἐπιτεχνητὴ παχύτης.

Künstlichkeit ἡ τέχνη.

Kürass ὁ θώραξ, ακος; kleiner K. τὸ θωράκιον. — übr. s. Harnisch.

Kürassier ὁ θωρακοφόρος ἱππεύς.

Kürbis ἡ κολόκυνθα (κολοκύνθη u. κολοκύντη) (der runde K.), ἡ σικύα (σικυώνη u. σικυωνία) (der lange K.). — kleiner K. τὸ κολοκύντιον. — v. K. gemacht κολοκύνθινος 3. — nach Art eines K. σικυηδόν sp.

Kürze ἡ βραχύτης, τὸ βραχύ; ἡ συντομία, τὸ σύντομον (bes. in d. Rede), so auch ἡ βραχυλογία. — K. der Zeit ἡ χρόνου ὀλιγότης, τὸ ὀλιγοχρόνιον, ἡ ὀλιγοχρονία. — K. des Lebens τὸ βραχυχρόνιον τοῦ βίου. — K. des Athems ἡ βραχύπνοια. — in der K. συντόμως, ἐν συντόμοις. — ich theile etw. in der möglichsten K. mit ὡς οἷόν τε διὰ βραχυτάτων λέγω τι, ὡς ἂν δύνωμαι συντομώτατα διέρχομαί τι. — um es in aller K. zu sagen συντομώτατόν γ' εἰπεῖν. — in der K. (= bald) ἐν βραχεῖ, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, οὐκ εἰς μακράν.

kürzen συντέμνειν, συστέλλειν, μειοῦν. — vgl. [abkürzen.

kürzer; den Kürzeren ziehen μεῖον ἔχειν, μειονεκτεῖν, ἐλαττοῦσθαι (*P.*); (im Kriege) ἐλαττοῦσθαι τῷ πολέμῳ, ἡττᾶσθαι (*P.*).

kürzlich ἄρτι, ἀρτίως, νεωστί; ganz k. ἔναγχος.

Küsschen τὸ φιλημάτιον.

küssen φιλεῖν (auch m. τῷ στόματι), κυνεῖν (poet.); s. abküssen. — **Küssen**, das, τὸ φιλεῖν, τὰ φιλήματα.

Küste ὁ αἰγιαλός, ἡ ἠών, όνος, ἡ παραλία, ἡ παραθαλαττία, τὰ παραθαλάττια, τὰ παρὰ τὴν θάλατταν.

Küstenbewohner οἱ ἐπι-, παρα-θαλάττιοι, οἱ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ od. παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες, οἱ κάτω.

Küstenfahrer ὁ παραπλέων, ὁ παρὰ τὴν γῆν πλέων.

Küstenfahrt ὁ παράπλους. — e. K. machen παραπλεῖν.

Küstengegend τὰ ἐπι-, παρα-θαλάττια, τὰ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ od. παρὰ τὴν θάλατταν (χωρία); τὰ κάτω; ἡ παραθαλαττία.

Küstenland, s. d. vhg. W.

Küstenplatz τὸ ἐπι-, παρα-θαλάττιον χωρίον.

Küstenstadt ἡ ἐπιθαλαττία (ἐπιθαλαττίδιος u. -τιδία) od. παράλιος πόλις.

Küster, etwa ὁ ἱεροφύλαξ, κος, ὁ νεωκόρος.

Kufe (als Gefäss) ὁ πίθος; (am Schlitten) ἡ βάσις.

Kugel ἡ σφαῖρα. — vgl. Kohde.

kugelartig, s. kugelförmig.

Kugelfläche ἡ τῆς σφαίρας ἐπιφάνεια.

kugelförmig σφαιρικός 3., σφαιροειδής 2. — k. gestalten σφαιροῦν. — e. k. Körper τὸ σφαίρωμα.

Kugelform, **-gestalt** τὸ σφαιροειδές, τὸ σφαίρας σχῆμα. — in K. σφαιρικῶς.

kugeln κυλινδεῖν.

kugelrund σφαιρικός 3., σφαιροειδής 2. — k. machen σφαιροῦν.

Kuh ἡ (θήλεια) βοῦς, βοός; ἡ δάμαλις (poet. u. sp.). — junge K. ἡ πόρτις, ιος (poet.). — d. Kühe weiden βουκολεῖν. — blinde K. spielen μυΐνδα od. χαλκῆν μυῖαν παίζειν. — sprichw. d. K. beim Schwanz packen τέττιγα τοῦ πτεροῦ συλλαμβάνειν.

Kuheuter τὸ βοὸς οὖθαρ, ατος.

Kuhfell, s. Kuhhaut.

Kuhfladen, s. Kuhmist.

Kuhfleisch τὰ βόεια κρέα od. τὰ βοὸς θηλείας κρέα.

Kuhhaare αἱ βόειαι od. βοὸς θηλείας τρίχες.

Kuhhaut ἡ βοεία, τὸ βόειον od. βοὸς θηλείας δέρμα.

Kuhhirt ὁ βουκόλος.

Kuhhorn τὸ βόειον od. βοὸς θηλείας κέρας.

Kuhkäse ὁ βόειος τυρός.

Kuhmilch τὸ βόειον γάλα.

Kuhmist τὸ βόλιτον, ὁ βόλιτος (τὸ βόλβιτον, ὁ βόλβιτος).

Kuhschwanz ἡ βοὸς θηλείας οὐρά.

Kuhstall τὸ βούσταθμον (mehr poet.); ἡ βουστασία, βούστασις, τὸ βουστάσιον sp., auch ὁ βοών, ῶνος sp.

Kuhstelze ὁ βουδύτης.

Kuhtrift αἱ βοῶν νομαί.

Kulissen, etwa τὰ τῶν σκηνικῶν τοίχων παραπετάσματα; αἱ περίακτοι (μηχαναί), vgl. das griech. Lexikon. — d. Raum hinter den K. τὰ παρασκήνια.

Kulmination (der Gestirne) ἡ μεσουράνησις, τὸ μεσουράνημα.

Kulminationspunkt ἡ ἀκμή; auf dem K. stehen ἀκμάζειν, ἀκμὴν ἔχειν, ἐν ἀκμῇ εἶναι.

kulminieren (v. Gestirnen) μεσουρανεῖν.

kultivieren ἡμεροῦν, ἐξημεροῦν, ἥμερον ποιεῖν, τιθασεύειν; ἐργάζεσθαι (v. Boden); παιδεύειν (geistig k.; s. bilden). — **kultiviert** ἥμερος 2., τιθασός 2.; ἐνεργός 2. (v. Boden); παιδευτός, πεπαιδευμένος 3. (gebildet).

Kultur 1) als Handlung: ἡ ἡμέρωσις, ἐξημέρωσις, τιθασεία; ἡ ἐργασία (d. Bodens); ἡ παιδεία (Bildung). — 2) als Zustand: ὁ ἥμερος βίος, ἡ ἡμερος δίαιτα; ἡ παιδεία.

Kultus ἡ θεραπεία, θρησκεία, λατρεία; τὰ ἱερά.

Kummer ἡ φροντίς, ίδος, ἡ μέριμνα (Sorge); ἡ λύπη, ἡ ἀνία, η ἀχθηδών, όνος; τὸ ἄχθος (mehr poet.); stärker ἡ ἀγωνία (Betrübniss). — K. haben μεριμνᾶν, διὰ φροντίδος εἶναι; λυπεῖσθαι, ἀνιᾶσθαι (*P.*), ἐν λύπῃ, ἀνίᾳ, ἀγωνίᾳ εἶναι. — K. verursachen φροντίδα παρέχειν τινί, λυπεῖν od. ἀνιᾶν τινα, λύπαις περιβάλλειν τινά. — sich K. um etw. machen φροντίζειν τινός od. περί (ὑπέρ) τινος, ἐν φροντίδι εἶναι περί τινος, μέλει μοί τινος. — sich K. über etw. machen ἄχθεσθαί (*P.*) τινι, λυπεῖσθαί (*P.*) τινι od. ἐπί τινι.

kummerfrei, **-los** ἀμέριμνος, ἄλυπος 2.

Kummerlosigkeit ἡ ἀλυπία, τὸ ἄλυπον, ἡ ἀμεριμνία.

kummervoll περίλυπος 2. (v. Pers.); λυπηρός, ἀνιαρός, ἀλγεινός, βαρύς 3. (v. Sachen).

kund δῆλος, φανερός 3. — k. machen od. thun δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν, δηλοῦν, ἀποφαίνειν (u. *M.*), ἀγγέλλειν, ἀπ-, ἐπ-αγγέλλειν (durch Botschaft). — k. werden δῆλον, φανερὸν od. ἔκπυστον γίγνεσθαι, δηλοῦσθαι (*P.*), φαίνεσθαι (*aor. P.*); οὐ λανθάνειν.

Kunde, die, *a*) ἡ φήμη, ὁ λόγος (Gerücht); ἡ ἀγγελία (Nachricht). *b*) d. Zustand, dass man etw. in Erfahrung gebracht hat: ἡ ἀκοή, πύστις, αἴσθησις, μάθησις. — K. v. etw. bekommen ἀκοῇ παραλαμβάνειν od. μανθάνειν τι, αἴσθησιν λαμβάνειν τινός, αἰσθάνεσθαι u. πυνθάνεσθαί τινος; ἀγγέλλεται, ἐπ-, εἰσ-αγγέλλεταί μοί τι, φέρεταί μοι ἀγγελία τινός (durch Botschaft). — K. v. etw. einziehen μάθησιν ποιεῖσθαί τινος. — K. v. etw. haben (ἀκοῇ) εἰδέναι τι, ἐμπειρίαν ἔχειν τινός, auch πυθέσθαι, αἰσθέσθαι τινός.

Kunde, der, ὁ ὠνητής od. ὁ ὠνούμενος παρά τινος (bei e. Kaufmanne); ὁ ἐργοδότης, ὁ χρώμενός τινι (bei e. Handwerker).

kundgeben, s. kund.

Kundgebung ἡ δήλωσις (als Handlung); τὸ δήλωμα (als Sache).

kundig ἐπιστήμων 2., ἔμπειρος 2., ἐμπείρως ἔχων 3., εἰδώς 3. — einer Sache k. sein εἰδέναι od. ἐπίστασθαί τι, ἔμπειρον εἶναί (ἐμπείρως ἔχειν, ἐμπειρίαν ἔχειν) τινος, ἐπιστήμονα εἶναί τινος u. τι, auch περί τινος (περί τι). — sehr k. sein ἀκριβῶς εἰδέναι τι, ἐξεπίστασθαί τι, διακριβοῦν τι.

Kundschaft 1) Nachricht: ἡ ἀγγελία, πύστις. — auf K. ausgehen κατάσκοπον πορεύεσθαι. — auf K. ausschicken πέμπειν εἰς κατασκοπήν u. ἐπὶ κατασκοπῇ. — K. bringen ἀγγελίαν φέρειν. — K. v. etw. einziehen κατασκοπεῖσθαι, διερευνᾶν. — übr. s. Kunde, die. — 2) die Kunden, s. Kunde, der.

kundschaften κατασκοπεῖσθαι, κατασκοπαῖς χρῆσθαι, πυνθάνεσθαι, ἐκπυνθάνεσθαι.

Kundschafter ὁ σκοπός, κατάσκοπος, πρόσκοπος (bes. im Kriege, Spion); ὁ ἐρευνητής, διερευνητής.

Kunst ἡ τέχνη; im Bes. die Maler-, Bildhauer-, Bau-kunst u. dgl. ἡ γραφική, πλαστική, τεκτονική, gew. ohne folg. τέχνη. — kleine (kleinliche) K. τὸ τεχνίον, τεχνύδριον. — d. edlen, freien K. αἱ ἐλευθέριοι τέχναι, ἡ ἐγκύκλιος παιδεία, τὰ ἐγκύκλια μαθήματα (der Unterricht in diesen ἡ ἐγκύκλιος ἀγωγή). — e. K. ausüben od. treiben τέχνην ἐργάζεσθαι, ἀσκεῖν, ἐπιτηδεύειν; σπουδάζειν περὶ τέχνην. — K. anwenden τέχνῃ χρῆσθαι, τεχνᾶσθαι. — es ist etw. keine grosse K. οὐδὲν δεινόν (θαυμαστόν) ἐστι τὸ m. *inf.*, sprichw. auch οὐχ ἡ Γλαύκου τέχνη. — dieselbe K. treibend ὁμότεχνος 2. — d. K. liebend φιλότεχνος 2. (d. K. lieben φιλοτεχνεῖν, Liebe zur K. ἡ φιλοτεχνία). — 2) Kunstgriff, w. s. — schlechte Künste τὰ τεχνήματα, μηχανήματα, αἱ κακοτεχνίαι. — der schlechte K. anwendet κακότεχνος 2. — schlechte K. anwenden κακοτεχνεῖν.

Kunstarbeit τὸ τεχνίτευμα sp.; vgl. Kunstwerk.

Kunstausdruck τὸ τεχνικὸν ὄνομα. — die K. im Seewesen τὰ ἐν τῇ ναυτικῇ ὀνόματα.

Kunstausstellung ἡ ἐπίδειξις τῶν τέχνης ἔργων.

Kunstbau τὸ τέχνης κατασκεύασμα.

kunstbeflissen σπουδάζων (3.) περὶ τὰς τέχνας, ἐπιτηδεύων (3.) τὰς τέχνας.

Kunsteifer ἡ φιλοτεχνία.

kunsterfahren τεχνικός 3., ὁ τεχνίτης; auch ἔμπειρος (2.) τέχνης, ἔντεχνος, selten εὔτεχνος 2.

Kunsterfahrenheit ἡ τέχνης ἐμπειρία, ἡ εὐτεχνία.

Kunsterzeugniss, s. Kunstwerk.

kunstfertig τεχνικός 3., ὁ τεχνίτης; auch ἔμπειρος (2.) τέχνης, ἔντεχνος, selten εὔτεχνος 2.; auch σοφός 3. [auch ἡ σοφία.

Kunstfertigkeit ἡ τέχνης ἐμπειρία, ἡ εὐτεχνία;

Kunstfleiss ἡ τῶν τεχνῶν ἐπιτήδευσις, ἡ φιλοτεχνία, auch ἡ πραγματεία.

Kunstfreund ὁ φιλότεχνος.

Kunstgebiet, das, (z. B. der Rhetorik) τὸ τεχνικὸν τῆς ῥητορικῆς.

Kunstgebilde, s. Kunstwerk.

kunstgemäss τεχνικός 3., ἔντεχνος 2. — etw. k. behandeln μεθοδεύειν τι; k. Behandlung od. Verfahren ἡ μέθοδος.

Kunstgenoss ὁ ὁμότεχνος, σύντεχνος. — K. sein ὁμοτεχνεῖν.

Kunstgenuss ἡ μουσικὴ τέρψις.

kunstgerecht, s. kunstgemäss.

Kunstgeschichte ἡ περὶ τῶν τεχνῶν od. περὶ τὰς τέχνας od. τῶν τεχνῶν ἱστορία.

Kunstgeschicklichkeit, s. Kunstfertigkeit.

Kunstgraben ἡ χειροποίητος τάφρος; vgl. Kanal.

Kunstgriff ἡ τέχνη, τὸ τέχνημα, τὸ τέχνασμα, ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα; τὸ πάλαισμα (d. Ringers u. dann übh.); sp. τὸ παλάμημα. — K. anwenden τεχνᾶσθαι, μηχανᾶσθαι, παλαμᾶσθαι. — alle K. anwenden παντὶ τρόπῳ μηχανᾶσθαι, πᾶσαν μηχανὴν μηχανᾶσθαι.

Kunsthändler ὁ πωλῶν τέχνης ἔργα.

Kunsthandel treiben πωλεῖν τέχνης ἔργα.

Kunstkabinet, **-kammer** τὸ κειμηλιαρχεῖον u. -άρχιον; Aufseher eines K. ὁ κειμηλιάρχης (sämmtl. [bei sp.).

Kunstkenner, s. kunstverständig.

kunstliebend φιλότεχνος 2.

Kunstliebhaber, s. Kunstfreund.

kunstlos ἄτεχνος 2. („keine Kunst verstehend" u. „ohne Kunst"); in der letzteren Bdtg. auch ἀτεχνίτευτος, ἀτέχναστος, ἀνεπιτήδευτος, ἀπερίεργος 2. sp., gew. ἁπλοῦς 3., ἀφελής 2. (einfach, schlicht).

Kunstlosigkeit ἡ ἀτεχνία; ἡ ἁπλότης; sp. ἡ ἀφέλεια, ἀπεριεργία. [ἐπιτηδευτός 3.

kunstmässig ἔντεχνος 2., τεχνικός 3.; ἀκριβής 2.;

Kunstproduktionen οἱ τεχνικοὶ ἀγῶνες.

Kunstredner ὁ τῶν λόγων od. περὶ τοὺς λόγους τεχνίτης; ὁ ῥήτωρ, ορος.

kunstreich πολύτεχνος 2., τεχνικός, μηχανικός 3. (v. Pers. u. Sachen); ποικίλος 3. (v. Sachen); πολύμουσος 2. sp. (v. Pers.).

Kunstrichter ὁ κριτικός; vgl. Kunstkenner.

Kunstsammlung ἡ τῶν τέχνης ἔργων συναγωγή; vgl. Kunstkabinet.

Kunstsinn τὸ φιλότεχνον, ἡ ἔντεχνος σοφία.

kunstsinnig τεχνικός 3., φιλότεχνος 2.

Kunststück ἡ τέχνη, τὸ τέχνημα, τὸ θαῦμα. — K. machen θαύματα ποιεῖν, θαυματοποιεῖν, θαυματουργεῖν. — der K. macht θαυματοποιός, θαυματουργός 2. — das K. Machen ἡ θαυματοποιία, θαυματουργία.

kunstverständig τεχνικός τε καὶ ἐπιστήμων περί [τι.

kunstvoll τεχνικός 3., ἔντεχνος 2.

Kunstwerk τὸ τέχνης ἔργον, τὸ τέχνημα; sp. ἡ τέχνη, τὸ δαίδαλμα, φιλοτέχνημα.

kunstwidrig ἄτεχνος 2.

Kunstwort τὸ τεχνικὸν ὄνομα.

Kupfer *a*) als Metall: ὁ χαλκός (auch ὁ χαλκὸς ὁ Κύπριος od. ὁ μέλας); weisses K. ὁ χαλκὸς ὁ λευκός. — v. K. χαλκοῦς 3. — K. bearbeiten χαλκεύειν, χαλκουργεῖν, sp. χαλκοτυπεῖν; das Arbeiten in K. ἡ χαλκουργία. — K. graben χαλκωρυχεῖν. *b*) Kupfergeschirr: ὁ χαλκός, τὸ χαλκίον. *c*) Kupferstich, [w. s.

Kupferader ἡ χαλκῖτις (-ιδος) φλέψ.

kupferartig χαλκοειδής, χαλκώδης 2.

Kupferbergwerk τὸ μέταλλον χαλκοῦ, τὸ χαλκωρυχεῖον, sp. χαλκωρύχιον, χαλκουργεῖον.

Kupferblech τὸ χαλκοῦ πέταλον od. ἔλασμα.

Kupfererz ὁ χαλκίτης λίθος.

kupferfarbig χαλκοειδής (χαλκώδης), sp. χαλκόχροος 2. — k. sein χαλκίζειν τὴν χροίαν sp.

Kupfergefäss, s. Kupfergeschirr.

Kupfergeld τὸ χαλκοῦν νόμισμα, ὁ χαλκοῦς, τὸ [χαλκίον.

Kupfergeräth, s. d. f. W.

Kupfergeschirr ὁ χαλκός, τὸ χαλκίον (χαλκεῖον), χάλκωμα, sp. χαλκούργημα; *dem.* τὸ χαλκίδιον. — Behälter für K. ἡ χαλκοθήκη.

Kupferhändler ὁ χαλκοπώλης. [ὑπόχαλκος 2.

kupferhaltig ὁ χαλκίτης (*fem.* χαλκῖτις, ιδος),

Kupferhammer, etwa τὸ χαλκοτυπεῖον.

kupferig ὁ χαλκίτης (*fem.* χαλκῖτις, ιδος), χαλκοειδής (χαλκώδης) 2.

Kupfermine, s. Kupferbergwerk.

Kupfermünze, s. Kupfergeld.

kupfern χαλκοῦς 3. — k. Geschirr, s. Kupfergeschirr. [(Borax).

Kupferoker ὁ κύανος (blauer), ἡ χρυσόκολλα

Kupferplatte τὸ χαλκοῦ πέταλον od. ἔλασμα, ἡ χαλκοῦ πλάξ, κός. — v. K. χαλκοπέταλος 2. sp.

Kupferrost ὁ τοῦ χαλκοῦ ἰός.

kupferroth, s. kupferfarbig.
Kupferschmied ὁ χαλκεύς, ὁ χαλκοτύπος, sp. χαλκουργός. — d. Werkstätte eines K. τὸ χαλκουργεῖον, χαλκοτυπεῖον. — d. Gewerbe eines K. ἡ χαλκοτυπική, χαλκουργική.
Kupferstecher, etwa ὁ χαλκογράφος.
Kupferstich, etwa τὸ χαλκόγραφον, ἡ γραφὴ ἡ χαλκῷ ἐγγεγλυμμένη.
Kupfervitriolwasser τὸ χαλκανθές, auch ἡ χαλκάνθη, ὁ u. ἡ χάλκανθος, τὸ χάλκανθον.
kupiertes Terrain ὁ περικεκλασμένος τόπος sp.
Kuppe (e. Berges) ἡ κορυφή, ἡ ἄκρα, τὸ ἄκρον, sp. ἡ ὑπεροχή; (bei Vögeln) ὁ λόφος.
Kuppel, **Kuppeldach** ἡ (sp. ὁ) θόλος; (bei e. Zelte) ὁ οὐρανίσκος.
kuppelartig θολοειδής 2.
Kuppelei ἡ προαγωγεία, μαστροπεία. — K. treiben, s. kuppeln.
kuppelförmig, s. kuppelartig.
kuppeln προαγωγεύειν, μαστροπεύειν (sp. μαστροπεῖν). [μισθός.
Kuppelpelz ὁ τῆς προαγωγείας od. μαστροπείας
Kuppler ὁ προαγωγός, μαστροπός, μάτρυλος.
Kupplerin ἡ προαγωγός, μαστροπός, ματρύλη. — Haus der K. (wenn es als Bordell dient) τὸ μα-
kupplerisch προαγωγός 2. [τρυλεῖον.
1. **Kur**, s. Wahl.
2. **Kur** (ärztliche Behandlung) ἡ θεραπεία. — Jmd. in d. K. nehmen ὑπολαμβάνειν τινὰ νοσοῦντα. — Jmd. in d. K. haben θεραπεύειν τινά, προσιέναι νοσοῦντι. — e. K. brauchen φαρμάκοις χρῆσθαι, θεραπείαν τινὰ θεραπεύεσθαι (*P.*). — e. K. anordnen συντάττειν θεραπείαν καὶ δίαιταν. — e. K. bei Jmd. anwenden θεραπείαν προσάγειν od.
3. **Kur**, s. Cour. [προσφέρειν τινί.
Kurart ἡ θεραπεία.
Kuratel ἡ ἐπιτροπεία (-πία), ἐπιτρόπευσις.
Kurator ὁ ἐπίτροπος, ἐπιμελητής. — K. sein ἐπι-
Kurbel ἡ κώπη. [τροπεύειν.
Kurden οἱ Καρδοῦχοι.
Kurier ὁ δρομοκῆρυξ, υκος; sp. ὁ πτεροφόρος.
kurios, s. sonderbar.
Kuriosität ἀλλόκοτόν τι.
kurieren θεραπεύειν; s. heilen.
Kurmachen, s. Courmachen.
Kurs ἡ τῶν νομισμάτων τιμή od. ἀξία. — K. haben νομίζεσθαι, νομιστεύεσθαι (*P.*), δόκιμον εἶναι, auch διαχωρεῖν (kursieren); K. im Auslande haben ἀγώγιμον εἶναι πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις. — d. Münze, welche e. K. im Staate hat τὸ νόμισμα. — e. Münze ausser K. setzen ἄκυρον ποιεῖν νόμισμα. — d. K. steigt ἐπιτιμᾶται od. ἐπὶ μεῖζον χωρεῖ ἡ ἀξία; d. K. fällt ἀνίησιν od. ἐπ' ἔλαττον βαδίζει ἡ ἀξία.
kursieren *a*) eig. (v. Münzen) διαχωρεῖν. *b*) übtr. (v. Gerüchten) διαδίδοσθαι (*P.*).
kursorisch ὁ, ἡ, τὸ ἐξ ἐπιδρομῆς.
Kurtine τὸ μεσοπύργιον.
Kurve ἡ καμπύλη γραμμή.
kurz 1) eig. *a*) v. Raume: βραχύς 3., σύντομος 2. — d. kürzeste Weg ἡ συντομωτάτη (ὁδός). — e. k. Kleid ἡ συνεσταλμένη ἐσθής. — k. Holz ἐπίτομα ξύλα. — k. Waaren τὰ ῥωπικά, ὁ ῥῶπος. — kürzer machen συν-, ἐπι-τέμνειν, συστέλλειν; kürzer werden συστέλλεσθαι (*P.*); vgl. abkürzen u. verkürzen. — In Verbindung m. *subst.* durch zssgstzte *adj.*, z. B. mit k. Schenkeln, Flügeln, Wurzeln βραχυσκελής, βραχύπτερος, βραχύρριζος 2. (dazu ἡ βραχυρριζία) u. ä. — k. abgeschnitten βραχύτομος 2., k. abschneiden βραχυτομεῖν. *b*) v. d. Zeit: βραχύς 3., ὀλίγος 3., auch βραχυχρόνιος, ὀλιγοχρόνιος 2., ὁ, ἡ, τὸ δι' ὀλίγου. — k. Zeit βραχὺς, μικρὸς od. ὀλίγος χρόνος. — auf k. Zeit εἰς μικρὸν (ὀλίγον) χρόνον, ἐπ' ὀλίγον, πρὸς βραχύ. — e. k. Zeit lang ὀλίγον χρόνον, βραχύ. — in k. Zeit, in Kurzem ἐν μικρῷ χρόνῳ, ἐν βραχεῖ (χρόνῳ), ἐν ὀλίγῳ, δι' ὀλίγου, auch ἐν τάχει, οὐκ ἐς μακράν, οὐ διὰ μακροῦ. — seit k. Zeit, seit Kurzem ἐξ ὀλίγου. — vor k. Zeit, vor Kurzem νεωστί, ἄρτι, ἀρτίως. — k. vorher ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὀλίγῳ (ὀλίγον τι) πρότερον. — k. nachher μετ' ὀλίγον, οὐ πολὺ ὕστερον, μετ' οὐ πολὺν χρόνον. — es ist ganz k. her ὑπόγυόν ἐστιν ἐξ οὗ. — über k. od. lang θᾶττον ἢ ὀψιαίτερον. — auch hier werden nicht selten Zsstzgen gebraucht, z. B. v. k. Leben βραχύβιος (k. Leben ἡ βραχυβιότης), v. k. Lauf βραχύδρομος, v. k. Schlafe βραχύυπνος 2. u. ä. — 2) übtr. *a*) in d. Aussprache u. Prosodie: βραχύς, συνεσταλμένος 3. — e. Sylbe k. brauchen συλλαβὴν συστέλλειν, βραχύνειν. — m. e. k. Sylbe endigend βραχυκατάληκτος 2. (auch „um e. Fuss zu kurz"; dazu βραχυκαταληκτεῖν, ἡ βραχυκαταληξία), m. vorletzter k. Sylbe βραχυπαράληκτος 2. (dazu βραχυπαραληκτεῖν). *b*) k. im Ausdrucke, der Rede: βραχυλόγος 2. — k. reden, sich k. fassen βραχυλογεῖν, ἐν βραχεῖ (ἐν βραχέσιν) od. διὰ βραχέων εἰπεῖν. — um es k. zu sagen ὡς συντόμως εἰπεῖν, (ὡς) συνελόντι εἰπεῖν, auch bloss συνελόντι. — k. etw. berühren od. abmachen ἐπιτρέχειν τι (τῷ λόγῳ). — k. zusammenfassen συγκεφαλαιοῦν, sp. συγκορυφοῦν. — „kurz" am Schlusse einer Auseinandersetzung ὅλως δέ, τὸ δ' ὅλον, τὸ δὲ πᾶν, ἁπλῶς δέ. *c*) zu k. kommen, d. Kürzeren ziehen: ἐλαττοῦσθαι (*P.*), ἔλαττον od. μεῖον ἔχειν, μειονεκτεῖν, μεῖον ἔχοντα ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*), ἡττᾶσθαι (*P.*), ἥττω εἶναι od. γίγνεσθαι (gegen Jmd. od. etw. τινός); auch νικᾶσθαι, κρατεῖσθαι (*P.*) (besiegt werden). *d*) Jmd. k. halten: συστέλλειν, κολάζειν τινά, ὀλίγα χρήματα παρέχειν (od. *M.*) τινί; k. angebunden, vgl. anbinden.
kurzarmig βραχείας ἔχων (3.) τὰς χεῖρας; (m. e. zu kurzen Arme) ὁ, ἡ γαλιάγκων, ωνος.
kurzathmig βραχύπνους 2., κολοβὸς (3.) τὸ πνεῦμα, sp. ἀσθματικός 3.
Kurzathmigkeit ἡ βραχύπνοια, ἡ τοῦ πνεύματος κολοβότης, τὸ ἄσθμα.
kurzbeinig βραχύκωλος, βραχυσκελής, μικροσκελής, ἀνάκωλος 2.
kurzdauernd βραχυχρόνιος, ὀλιγοχρόνιος 2.
kurzflügelig βραχύπτερος 2.
kurzgestreckt ἀνάκωλος 2.
kurzhalsig βραχυτράχηλος 2., ὁ, ἡ βυσαύχην,
kurzhenkelig βραχύωτος 2. [ενος.
kurzlang (v. Sylben) δίχρονος 2. — k. sein
kurzschenklig, s. kurzbeinig. [διχρονεῖν.
kurzsichtig 1) eig. βραχὺ ὁρῶν 3., ὁ, ἡ μύωψ, ωπος, μυωπός 2., auch ἀμβλὺς (3.) od. ἀσθενής (2.) τὴν ὄψιν. — k. sein μυωπάζειν. — 2) übtr. βραχυγνώμων 2., βραχὺ φρονῶν 3., sp. ὁ, ἡ ὀλιγόφρων, ονος; auch ἀμβλὺς (3.) τὴν φύσιν od. τὴν γνώμην, od. ἀσύνετος 2. — k. sein ὀλίγα προορᾶν. — vgl. blödsichtig.
Kurzsichtigkeit 1) eig. ἡ μυωπία, ἀμβλυωπία, ἀμβλύτης, ὁ ἀμβλυωγμός. — 2) übtr. ἡ τῆς γνώμης βραχύτης, ἡ ἀμβλύτης, ἀσυνεσία, τὸ ἀμβλὺ τῆς γνώμης, τὸ ἀσύνετον.
kurzstämmig βραχυστελέχης 2.
kurzsylbig βραχυσύλλαβος 2.
kurzum (ὡς) συνελόντι εἰπεῖν od. bloss συνελόντι, ὡς συντόμως εἰπεῖν; auch ἀλλ' οὐδὲν δεῖ πολλὰ λέγειν od. ἀλλὰ τί δεῖ μακρηγορεῖν;
kurzweg sagen etw. συντεμόντα εἰπεῖν τι.

Kurzweil ἡ διατριβή, auch ἡ τριβή (vgl. Scherz). — K. gewähren διατριβὴν παρέχειν. — K. treiben τριβὴν ποιεῖσθαι (vgl. scherzen). — m. Jmd. K. treiben γέλωτα ἀποδεικνύναι τινά. — zur K. ἐκ περιουσίας.
kurzweilen 1) *intr.* = scherzen, w. s. — 2) *tr.* Jmd. k.: διατριβὴν παρέχειν τινί.
kurzweilig διατριβὴν παρέχων 3.
Kusin, s. Cousin.
Kuss τὸ φίλημα; wollüstiger K. τὸ καταγλώττισμα. — Jmd. e. K. geben φιλεῖν τινα (τῷ στόματι), καταφιλεῖν τινα (Jmd. abküssen); Jmd. e. wollüstigen K. geben καταγλωττίζειν τινά.
Kusshand; Jmd. e. K. zuwerfen φίλημα διὰ τῶν δακτύλων πέμπειν τινί.
Kutschbock, s. Kutschersitz.
Kutsche ἡ ἁρμάμαξα.
Kutscher ὁ ἡνίοχος, ἁρματηλάτης.
Kutschersitz ὁ ὀκρίβας, αντος. — das hintere Querholz am K. ἡ καπάνη, die beiden Seitenhölzer οἱ καπάνακες.
kutschieren ἁρματηλατεῖν, auch συνωρικεύεσθαι. — das K. ἡ ἁρματηλασία.
Kutschpferde ἵπποι καὶ ἅρμα, τὸ ἵππων ζεῦγος, τὰ ἅρματα. — K. halten ἅρματα τρέφειν, ἁρματοτροφεῖν. — das Halten v. K. ἡ ἁρματοτροφία.
Kutte, etwa ἡ χλαῖνα.
Kutter ὁ κέλης, ητος. — kleiner K. τὸ κελήτιον.
Kux ἡ μερίς, ίδος.

L

L λ (Λ) τὸ λάβδα, τὸ λάμβδα *indecl.*
Lab ἡ πυτία, πυετία. — durch L. gerinnen lassen ἐμπυτιάζειν; durch L. gerinnen ἐμπυτιάζεσθαι (*P.*). — das L. v. Pferden ἡ ἱππάκη.
Labe, s. Labung.
1. **laben** (gerinnen machen), s. Lab.
2. **laben** (erquicken) ἀναψύχειν, ἀναζωπυρεῖν τινα (eig.); τέρπειν τινά, τέρψιν od. ἡδονὴν παρέχειν τινί (eig. u. übtr.); εὐφραίνειν, ψυχαγωγεῖν, θέλγειν, κηλεῖν τινα (übtr.). — sich an etw. l. τέρπεσθαι, ἥδεσθαι, εὐφραίνεσθαί (*P.*) τινι, ἀγάλλεσθαί τινι, ἀπολαύειν τινός. — **labend** ἀναψυκτικός, gew. τερπνός, ἡδύς, γλυκύς, auch ψυχαγωγικός, κηλητικός 3.
labet werden (im Spiele) ἐλαττοῦσθαι (*P.*); μεῖον ἔχειν; bildl., s. matt werden.
Labetrunk τὸ ἀναψυκτικὸν od. gew. ἥδιστον ποτόν. — Jmd. e. L. reichen ποτὸν προσφέροντα ἀναψύχειν od. ἀναζωπυρεῖν τινα.
Laborant ὁ ὑπηρέτης.
Laboratorium τὸ ἐργαστήριον.
laborieren ἐργάζεσθαι; an etw. l. = leiden.
Labsal ἡ ἀναψυχή, τέρψις, ἡδονή, ψυχαγωγία; τὸ τερπνόν, τὸ ἡδύ, τὸ ψυχαγωγόν. — v. Speisen τὸ ἀναψυκτικὸν od. ἥδιστον ἔδεσμα; vgl. Labetrunk. — e. L. für Jmd. sein ἥδιστον od. κεχαρισμένον εἶναί τινι, ἐν ἡδονῇ εἶναί τινι. — e. L. an etw. finden, s. laben (sich).
Labung 1) als Handlung: ἡ ἀναψυχή, ἀνάψυξις, ἡ τέρψις. — 2) als Sache, s. Labsal.
Labyrinth ὁ λαβύρινθος.
labyrinthisch λαβυρινθώδης 2.
1. **Lache** (Lacke) τὸ τέλμα; s. Pfütze.
2. **Lache** = das Lachen. — e. gellende L. aufschlagen καγχάζειν, ἀνακαγχάζειν.
lachen γελᾶν. — über Jmd. od. etw. l. γελᾶν ἐπί τινι, ἐπιγελᾶν τινι, γελᾶν τι u. τινα (sowol belachen als verlachen); ἐγγελᾶν τινι, καταγελᾶν τινος (verlachen). — man lacht über Jmd. od. etw. γελᾶταί τις od. τι; γέλως γίγνεται ἐπί τινι; dass man nur nicht über dich lacht ὅπως μὴ γέλωτα ὀφλήσεις. — laut l. πολὺν γέλωτα ποιεῖσθαι; καγχάζειν, ἀνακαγχάζειν, ἀνα-, ἐκ-γελᾶν, sp. καπυρὸν γελᾶν (hell auflachen). — hämisch, grimmig l. σαρδάνιον γελᾶν od. ἀνακαγχάζειν. — anfangen zu l. ἀνα-, ἐκ-γελᾶν. — recht vom Herzen l. γέλωτι εὐφραίνεσθαι (*P.*). — sich halb todt l. ἐκθνήσκειν γέλωτι, παραταθῆναι γελῶντα. — da muss ich l. ἐγέλασα. — was hast du da zu l.? τί τοῦτ' ἐτεὸν γελᾷς; — Jmd. l. machen γέλωτα παρέχειν τινί; Jmd. viel zu l. geben πολὺν γέλωτα παρέχειν τινί. — ohne zu l. ἀγέλαστος 2.; *adv.* ἀγελαστί. — worüber man lacht od. l. muss, s. lächerlich. — d. Glück lacht mir ἡ τύχη εὐμενῶς πάρεστί μοι. — sich in's Fäustchen l. s. Fäustchen. — übr. vgl. weinen.
Lachen, das, ὁ γέλως, ωτος; Ausbrüche des L. οἱ γέλωτες. — starkes, lautes L. πολὺς (μέγας, ἰσχυρὸς) γέλως, ὁ καγχασμός; anhaltendes, nicht zu stillendes L. ὁ ἄσβεστος γέλως; hämisches, grimmiges L. ὁ σαρδάνιος γέλως. — in L. ausbrechen καγχάζειν, ἀνακαγχάζειν, ἀνα-, ἐκγελᾶν. — d. L. halten, unterdrücken κατέχειν τὸν γέλωτα; ich kann mich des L. nicht enthalten οὐ δύναμαι μὴ (μὴ οὐ) γελᾶν, οὐ δύναμαι od. οὐχ οἷός τ' εἰμὶ κατέχειν τὸν γέλωτα. — Lust zum L. haben γελασείειν. — L. erregen γέλωτα παρέχειν, ποιεῖν, παρασκευάζειν, κινεῖν; γελωτοποιεῖν; γέλωτα ὀφλισκάνειν (v. Pers.); darauf ausgehen L. zu erregen γέλωτα μηχανᾶσθαι; um L. zu erregen ἐπὶ γέλωτι. — Jmd. zum L. bringen γέλωτα παρέχειν τινί, ποιεῖν τινα γελᾶν, γέλωτα ἐξάγειν τινός. — ich bin ganz hin vor L. παρατέταμαι γελῶν. — es ist zum L. γέλως ἐστίν, γελοῖόν ἐστιν. — das ist mehr zum L. als irgend etw. πλείων ἐστὶ γέλως τοῦ μηδενός. — d. L. über nichts ὁ ἐπ' οὐδενὶ ὑγιεῖ γέλως. — unter L. σὺν (ἅμα) γέλωτι, μετὰ γέλωτος od. durch d. *part.* γελῶν, γελάσας. — L. erregend γελωτοποιός 2., s. lächerlich.
lachend *a*) eig. γελῶν 3. *b*) übtr. = blühend, reizend, w. s.
Lacher ὁ γελαστής, καγχαστής, γελασῖνος (*fem.* γελασίνη) od. durch d. *part.* v. lachen.
Lachlust; es wandelt mich e. L. an γελασείω.
lachlustig ὁ, ἡ φιλόγελως, ωτος; φιλογέλοιος 2.; selten γελαστικός 3. — l. sein γελασείειν.
Lachter ἡ ὀργυιά.
Lack *a*) Firniss: τὸ γάνωμα. *b*) als Pflanze: τὸ κρόκεον od. φλόγινον ἴον.
Lacke, s. 1. Lache.
lackieren γανοῦν. [ἡ λάρναξ, κος.
Lade ἡ θήκη, κίστη; ἡ κιβωτός; τὸ ζύγαστρον;
Laden, s. Fensterladen, Kaufladen.
1. **laden** *a*) eig. auf etw. laden, s. aufladen. — etw. in etw. l. ἐντιθέναι (u. *M.*) τι εἴς τι, πληροῦν τί τινος. *b*) übtr. Jmd. etw. auf d. Hals l.: ἐπάγειν, ἐπιφέρειν τινί τι; sich etw. auf d. H. laden ἐπάγεσθαι (ἐπισπᾶσθαι) ἑαυτῷ τι; προστίθεσθαι od. ἀναιρεῖσθαί τι; e. Vorwurf, e. Schuld u. dgl.

περιάπτειν (ἑαυτῷ) τι, κτήσασθαι od. ὀφλισκάνειν τι; d. Feindschaft Jmds. auf sich l. κατατίθεσθαι ἔχθραν πρός τινα. — das L. ἡ ἐπίσαξις; ἡ ἔνθεσις, πλήρωσις.

2. **laden** = rufen, einladen, w. s.; vor Gericht l., s. Gericht. — das L. ἡ κλῆσις (bes. vor Gericht, wie immer ἡ πρόσκλησις).

Ladendiener ὁ (τοῦ καπήλου) ὑπηρέτης.

Ladenhüter ὁ τοῦ πωλητηρίου φύλαξ, κος; übtr. (v. e. Waare) ἡ ἕωλος ἐμπολή.

Ladenpreis ἡ τεταγμένη od. καθεστῶσα τιμή.

Ladung 1) Tracht, Fracht: ὁ φόρτος; τὸ φορτίον (gew. *pl.*); τὸ ἀγώγιμον (gew. *pl.*); ὁ γόμος, τὸ πλήρωμα (e. Schiffes); e. L. einnehmen γεμίζεσθαι. — 2) = das Laden, s. 2. laden.

lächeln μειδιᾶν, διαμειδιᾶν; ἠρέμα od. ἡσυχῇ γελᾶν; bei od. zu etw. ἐπι-, προσ-μειδιᾶν τινι.

Lächeln, das, τὸ μειδίαμα, ἡ μειδίασις, ὁ μειδιασμός sp.; gew. durch Verba, z. B. m. L. μειδιῶν, ἐπιμειδιῶν; ein leises L. spielt um seine Lippen προσμειδιᾷ τοῖς χείλεσιν ἄκροις.

lächerlich 1) zum Lachen geneigt: γελαστικός 3. — es ist mir l. (zu Muthe) γελασείω. — 2) Lachen erregend: γελοῖος 3., γελάσιμος 2. (sp. γελοιώδης 2); auch γελαστός 3., καταγέλαστος 2. (verlachenswerth). — ganz l. παγγέλοιος 2. — l. Sache ὁ γέλως, ωτος; das L. bei der Sache ὁ κατάγελως τῆς πράξεως. — l. Dinge sagen γελοῖα λέγειν; γελοιάζειν (spassen). — l. machen Jmd. od. etw. γέλωτα od. ἐν γέλωτι ποιεῖσθαί τινα od. τι, γέλωτα τίθεσθαι od. ἀποδεικνύναι τινά od. τι, καταγέλαστον ποιεῖν τινα; sich l. machen γέλωτα γίγνεσθαι; καταγέλαστον ποιεῖν ἑαυτόν; καταγέλαστον γίγνεσθαι (bei Jmd. τινί u. ὑπό τινος); γέλωτα ὀφλισκάνειν (ὀφλεῖν; bei Jmd. πρός τινα u. παρά τινι). — sich selbst l. vorkommen γέλωτα ὀφλισκάνειν παρ' ἑαυτῷ. — etw. in's L. ziehen εἰς γέλωτα τρέπειν od. ἐμβάλλειν τι.

Lächerlichkeit ἡ γελοιότης sp.: besser τὸ γελοῖον; ὁ γέλως, ωτος, ὁ κατάγελως, ωτος.

lächern; es lächert mich γελασείω; es lächert mich etw. γελοῖόν μοι δοκεῖ τι.

lähmen *a*) eig. χωλοῦν, χωλεύειν, sp. χωλαίνειν (bes. d. Füsse); πηροῦν (durch e. Schlag, Schlagfluss), auch ἀποπλήττειν (vgl. betäuben); παραλύειν (d. Glieder, bes. an einer Seite d. Körpers); ναρκοῦν (durch Frost, Schlagfluss, Ohnmacht, Schreck); κυλλοῦν (verrenken u. so l.). — lähmend χωλοποιός 2., ναρκωτικός 3. — gelähmt χωλός, πηρός 3., πεπηρωμένος 3. (an d. Füssen τοὺς πόδας), ἀπόπληκτος 2. (durch e. Schlagfluss; seltner ἀποπληκτικός 3.); παραλελυμένος 3. (an d. Händen τὰς χεῖρας), παραπληκτικός 3., sp. παραλυτικός 3., παράλυτος 2.; auch νεναρκωμένος 3.; κυλλός u. κεκυλλωμένος 3. — g. sein χωλαίνειν, χωλεύειν (u. *P.*), πεπηρῶσθαι, παραλελύσθαι, ναρκᾶν (τὸ στόμα am Munde), νεναρκῶσθαι, κεκυλλῶσθαι. *b*) übtr. πηροῦν, παραλύειν, ἀμβλύνειν, κολούειν, κολάζειν, συστέλλειν, πεδᾶν, κωλύειν. — gelähmt sein χωλεύεσθαι (*P.*).

Lähmung 1) *tr.* *a*) eig. ἡ χώλωσις, πήρωσις; ἡ ἀποπληξία, ἀπόπληξις (durch e. Schlagfluss); ἡ παραπληξία, παράλυσις (an einer Seite d. Leibes); ἡ νάρκωσις (durch Frost, Schlagfluss, Schreck); ἡ κύλλωσις (Verrenkung). *b*) übtr. ἡ παράλυσις, κόλουσις, κόλασις, συστολή. — 2) *intr.* als Zustand: τὸ χώλωμα, χώλευμα, ἡ χωλεία, sp. τὸ χώλασμα, ἡ χωλότης, ἡ χώλανσις; auch τὸ πήρωμα; ἡ νάρκη; τὸ κύλλωμα. — L. der Hände, Füsse durch Gicht ἡ χειράγρα, ποδάγρα; s. Handgicht, Fussgicht.

Lämmchen ἡ ἀμνίς, ἴδος poet.; ὁ μικρὸς ἀμνός.

Lämmerwolke, s. Schäfchen *b*).

Lämmerwolle τὰ (ἀπὸ) τῶν ἀμνῶν ἔρια; τὰ ἄρνεια (ἄμνεια) ἔρια.

Lämpchen τὸ λυχνίον, λυχνίδιον, sp. ὁ λυχνίσκος.

Ländchen ἡ μικρὰ χώρα.

Länderbeschreiber ὁ χωρογράφος.

Ländereien οἱ ἀγροί, τὰ χωρία. — s. d. f. W.

Ländereivertheilung ὁ γῆς ἀναδασμός; e. L. vornehmen γῆν ἀναδαίειν; d. Besitznahme des so erhaltenen Landes ἡ κληρουχία; so e. Stück Land erhalten κληρουχεῖν (sp. auch: e. Stück Land anweisen); das so erhaltene (od. angewiesene) Land ἡ κληρουχικὴ (sp. κληροῦχος) γῆ, sp. τὸ κληρούχημα; derjenige, welcher so e. Stück Land erhält ὁ κληροῦχος, κληρουχικός. — Gesetz über L. ὁ χωρονομικὸς νόμος sp.

Länderkunde ἡ τῶν χωρῶν ἐμπειρία.

ländlich 1) opp. städtisch: ἀγροῖκος 2.; ὁ, ἡ, τὸ ἐν ἀγροῖς (κατ' ἀγρόν, κατ' ἀγρούς); χωριτικός 3. — 2) in e. Lande üblich: ἐγχώριος 2. u. 3., ἐπιχώριος 3. u. 2. — l. sittlich sein ἐπιχωριάζειν (u. *M.*), od. durch νομίζεσθαι, νενομίσθαι, z. B. das ist so bei uns l. sittlich οὕτω γε παρ' ἡμῖν νομίζεται. — 2) = einfach, ungekünstelt, w. s.

Länge τὸ μῆκος (v. Raum u. Zeit), sp. ἡ μακρότης; auch τὸ ὕψος (Höhe); τὸ μέγεθος (Grösse); L. der Zeit τὸ χρόνου μῆκος od. πλῆθος. — „in der L.“, räumlich: τὸ μῆκος (z. B. fünf Stadien in der L. πέντε σταδίων [sp. πενταστάδιαῖος od. πεντασταδιος] τὸ μῆκος); v. d. Zeit: πολὺν χρόνον, ἐπὶ πολὺν (μακρὸν) χρόνον. — e. ansehnliche L. εὐμηκες μῆκος. — in die L. strecken μηκύνειν, μακρὸν τείνειν, διατείνειν εἰς μῆκος, ἐκτείνειν; sich in d. L. strecken μηκύνεσθαι, μακρὸν τείνεσθαι, εἰς μῆκος αὐξάνεσθαι (*P.*). — „in d. L. ziehen“ räumlich = d. vhg.; zeitlich: μηκύνειν (z. B. πόλεμον, sp. auch διακατέχειν), παρατείνειν; e. Rede μηκύνειν m. u. ohne λόγον od. λόγους, μηκύνειν λόγους μακροτέρους; (μείζω) ἐκτείνειν λόγον; μακρὸν λόγον (μακρὰν ῥῆσιν) ἀποτείνειν, δολιχὸν κατατείνειν τοῦ λόγου; „sich in d. L. ziehen“ räumlich: s. oben; zeitlich: μηκύνεσθαι, χρονίζεσθαι (*P.*); auch παρατείνειν [sp.

Längenmass τὸ μέτρον.

länglich ἐπιμήκης, προμήκης, sp. παραμήκης 2.

längs παρά m. *acc.*; auch ἀνά (hinauf) u. κατά (hinab) m. *acc.*

längst πάλαι; ἐκ (πρὸ) πολλοῦ χρόνου; πολὺν χρόνον; πολὺς χρόνος ἐξ οὗ ...

längstens ἐπὶ πλεῖστον; ἐπὶ μήκιστον.

Läppchen τὸ ἀποσπασμάτιον, τὸ τρυχίον (e. abgerissenes Stück); ὁ λοβός (Ohrläppchen).

läppisch ληρώδης 2., selten φλύαρος 2., sp. φλυαρώδης 2. — l. Reden, l. Zeug ὁ λῆρος (u. *pl.*), τὰ ληρήματα, sp. ἡ λήρησις; ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος, selten ἡ φλυαρολογία, sp. τὸ φλυάρημα. — l. Reden führen, l. Zeug treiben ληρεῖν, λῆρον ληρεῖν (sp. ληραίνειν); φλυαρεῖν, πολλὴν φλυαρίαν φλυαρεῖν (sp. φλυαρολογεῖν).

Lärm ὁ θόρυβος (allg.); ὁ ψόφος, πάταγος, selten ἡ ῥαχία (Geräusch, Getöse); ὁ θροῦς (das wirre Reden einer Volksmasse); ἡ ταραχή, ὁ τάραχος (L. einer wirren Masse); ἡ βοή (Geschrei); ὁ κῶμος (v. Zechern u. Nachtschwärmern); übr. s. Streit. — e. L. machen θόρυβον (ψόφον, ταραχὴν) ποιεῖν (u. *M.*), θορυβεῖν, ἀναθορυβεῖν, ψόφον ἀποτελεῖν, ψοφεῖν, παταγεῖν; auch βοᾶν (schreien); κωμάζειν (v. Zechern, Nachtschwärmern). — L. machend θορυβώδης 2., θορυβητικός 3., ψοφητικός 3., ψοφώδης (ψοφοειδής) 2., ταραχώδης 2. — L. verursachend θο-

ϑορυβοποιός 2.; L. verursachen ϑορυβοποιεῖν sp. — L. blasen (bei Soldaten) σημαίνειν (σάλπιγγι) εἰς od. ἐπὶ τὰ ὅπλα. — nur um blinden L. zu machen (ohne wirklich anzugreifen) ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα (sp. bloss ὅσον ἀπὸ βοῆς). — es ist viel blinder L. bei etw. πολλά ἐστι τὰ κενά τινος. — ohne L. ἀϑόρυβος, ἄψοφος 2.; *adv.* ἀϑορύβως, ἀψοφητί. [machend.

lärmen, s. Lärm machen. — **lärmend**, s. Lärm

Lärmfeuer ὁ φρυκτός (gew. *pl.*). — durch L. ein Zeichen geben φρυκτωρεῖν (dazu ἡ φρυκτωρία).

lässig μαλακός (μαλϑακός) 3.; ἀνειμένος 3. („der sich gehen lässt" sowol „schlaff" als „ausgelassen"); ὁ, ἡ βλάξ, βλακος; ἀργός 2. (faul); ῥάϑυμος 2. (leichtsinnig); ἀμελής 2. (sorglos). — l. werden od. sein μαλακίζεσϑαι (μαλϑακίζεσϑαι; seltner μαλακύνεσϑαι) *P.*, ἀναπίπτειν, ἀπολείπειν, ἀργεῖν, ῥαϑυμεῖν, ῥαστωνεύειν, ἀμελεῖν. — l. betrieben werden ἀναπίπτειν.

Lässigkeit ἡ μαλακία (sp. μαλακότης); ἡ ἄνεσις; ἡ ἀργία; ἡ ῥαϑυμία; ἡ ῥαστώνη; ἡ ἀμέλεια; s. lässig.

Lästerer ὁ βλάσφημος (bes. gegen d. Gottheit); ὁ λοίδορος; ὁ κακήγορος, κακολόγος, ὁ συκοφάντης od. durch d. *part.* unter „lästern".

lästerlich 1) = lästernd, w. s. — 2) schrecklich, schändlich: δεινός, αἰσχρός 3.

Lästermaul, s. „loses Maul" unter „Maul" u. vgl. schmähsüchtig.

lästern, Jmd. βλασφημεῖν περί u. κατά τινος, εἴς τινα (bes. εἰς ϑεούς); λοιδορεῖν τινα u. λοιδορεῖσϑαί τινι; ὀνειδίζειν τινά (schmähen, schimpfen); κακηγορεῖν u. κακολογεῖν τινα (Jmd. Böses nachreden, ihn verleumden), ebenso συκοφαντεῖν τινα; auch σπαράττειν u. διασπαράττειν τινά (τῷ λόγῳ). — **lästernd** βλάσφημος, λοίδορος, κακήγορος, κακολόγος 2. — das L., s. Lästerung. [σμός.

Lästerrede ἡ βλασφημία, ἡ λοιδορία, ὁ λοιδορη-

Lästerung ἡ βλασφημία, ἡ λοιδορία, λοιδόρησις, ὁ λοιδορησμός, ἡ κακηγορία, κακολογία; ἡ συκοφαντία; als Inhalt τὸ λοιδόρημα, τὸ συκοφάντημα. [(*dem.* τὸ λοιδορημάτιον).

Lästerwort ὁ βλάσφημος λόγος; τὸ λοιδόρημα

Lästerzunge ἡ βλάσφημος γλῶττα.

lästig βαρύς 3., ἐπαχϑής 2., δυσχερής 2., ὀχληρός 3., ὀχλώδης 2., χαλεπός 3., ἀνιαρός, λυπηρός 3. (v. Pers. u. Sachen); φορτικός 3. (v. Pers.); ἀχϑεινός 3., δύσφορος 2., sp. ὀχληρώδης 2. (v. Sachen). — l. Zeug ὁ φόρτος. — etw. l. finden ἄχϑεσϑαι (*DP.*), ἀνιᾶσϑαι, λυπεῖσϑαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι; δυσχεραίνειν τι, τινί, ἐπί τινι, περί τι; βαρέως od. χαλεπῶς φέρειν τι, τινί, ἐπί τινι; auch m. *part.*, z. B. ich finde es l. (es ist od. fällt mir l.) zu hören ἄχϑομαι ἀκούων u. dgl. — Jmd. l. sein (werden, fallen) βαρὺν u. dgl. εἶναι od. γίγνεσϑαί τινι; ἐνοχλεῖν (sp. verst. διενοχλεῖν) τινι u. τινα, δι' ὄχλου εἶναι od. γίγνεσϑαί τινι, ὄχλον od. πράγματα παρέχειν τινί, ἀνιᾶν od. λυπεῖν τινα. — ich sage es nicht um l. zu fallen λέγω οὐ τοῦ φορτικοῦ ἕνεκα.

Lästigkeit τὸ βάρος, ἡ ἐπάχϑεια, ἡ δυσχέρεια, selten ἡ δυσφορία; od. durch d. *neutr.* der *adj.*, z. B. τὸ ἐπαχϑές, δυσχερές u. dgl., s. d. vhg. W.

Läufer ὁ δρομεύς (sp. ὁ δρομίας); ὁ ἡμεροδρόμος (Eilbote). — e. guter L. ὁ, ἡ δρομας, αδος, δρομικός 3. — e. guter L. sein ἡμεροδρομεῖν.

läufig, läufisch ὁ, ἡ δρομάς, ἄδος; l. sein: (v. Hündinnen) κυνᾶν; σκυζᾶν (u. *M.*); v. Säuen, s.

läugnen u. s. w., s. leugnen. [ranzen.

Läusekrankheit, -sucht ἡ φϑειρίασις. — d. L. haben φϑειριᾶν.

Läusekraut τὸ φϑειροκτόνον.

läuten 1) *tr.* κωδωνίζειν, κρούειν τὸν κώδωνα; σημαίνειν τῷ κώδωνι. — 2) *intr.* φωνεῖν, φϑέγγεσϑαι; βομβεῖν. — „das L." durch d. Verba; *intr.* auch ὁ τοῦ κώδωνος φϑόγγος od. βόμβος; οἱ τῶν κωδώνων φϑόγγοι u. dgl.

läutern καϑαίρειν, ἐκκαϑαίρειν; διακαϑαίρειν (u. *M.*) (eig. u. übtr.); ἐκτήκειν (durch Schmelzen), auch ἀποκαϑαίρειν (bes. edle Metalle); διυλίζειν (sp. ἀφυλίζειν; durchseihen). — **geläutert** καϑαρός 3. (rein); διυλιστός 3. (durchgeseiht); ἄπεφϑος 2. (v. Golde).

Läuterung ἡ κάϑαρσις, seltner ἀπο-, ἐκ-, διακάϑαρσις (eig. u. übtr.); ἡ διύλισις, ὁ διυλι-

Laffe ὁ κεχηνώς, ότος; vgl. Geck. [σμός (sp.).

Lage 1) d. Art u. Weise, wie etw. liegt, u. d. Ort, wo etw. liegt: ἡ ϑέσις (allg., auch v. der geographischen L., wofür auch: ὁ τόπος „Oertlichkeit", ἡ φύσις „Ortsbeschaffenheit", bei sp. ἡ χωροϑεσία, τοποϑεσία gebraucht wird). — einer Sache e. L. geben, e. Sache in e. L. bringen τιϑέναι, δια-, κατα-τιϑέναι, καϑιστάναι τί πως; e. L. haben κεῖσϑαί πως (auch v. d. geograph. L.). — e. L. haben, welche d. Unabhängigkeit sichert αὐτάρκη ϑέσιν κεῖσϑαι; e. L. haben, die der Gesundheit sehr gefährlich ist ϑέσιν κεῖσϑαι νοσηροτάτην. — e. gute, bequeme L. haben καλῶς od. εὐκαίρως κεῖσϑαι; e. gute, bequeme L. ἡ εὐκαιρία. — d. L. eines Ortes beschreiben od. bezeichnen τοπογραφεῖν, τοποϑετεῖν (dazu ἡ τοπογραφία od. τοποϑεσία) sp. — 2) Zustand: ἡ διάϑεσις, κατάστασις (Verfassung); ἡ ἕξις (Beschaffenheit); τὰ πράγματα, ἡ περίστασις (äussere Lage, Umstände), auch durch Wendungen, wie τὰ περί τινα, τά τινος, z. B. d. L. des Heeres τὰ περὶ τὸν στρατόν, τὰ τοῦ στρατοῦ; übr. s. Geschick. — missliche L. ἄπορα od. ἐπισφαλῆ πράγματα; in einer sehr misslichen L. ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς. — günstige L. τὰ καλὰ πράγματα; d. gegenwärtige günstige L. ἡ νῦν παροῦσα εὐδαιμονία. — d. gegenwärtige L. ἡ παροῦσα τύχη, αἱ παροῦσαι (παρεστῶσαι) τύχαι, τὰ παρόντα, z. B. m. der gegenw. (m. seiner) L. zufrieden sein ἀγαπᾶν (στέργειν) τὰ παρόντα od. τοῖς παροῦσιν, auch στέργειν τῇ τύχῃ; m. seiner L. unzufrieden sein μέμφεσϑαι τοῖς παροῦσιν od. τῇ τύχῃ, μεμψιμοιρεῖν; der m. seiner L. unzufrieden ist μεμψίμοιρος 2.; Unzufriedenheit m. seiner L. ἡ μεμψιμοιρία. — unsere L. τὰ ἡμέτερα, z. B. ihr seht, dass unsere L. sehr gedrückt ist (dass wir uns in einer sehr gedrückten L. befinden) ὁρᾶτε τὰ ἡμέτερα κομιδῇ στενὰ ὄντα. — ihr seht in welcher L. wir uns befinden ὁρᾶτε ἐν οἵοις ἐσμέν. — bei dieser L. der Dinge τούτων τοιούτων ὄντων, ἐπὶ ταῖς παρούσαις τύχαις. — Jmd. in e. L. bringen, versetzen διατιϑέναι τινά πως, z. B. καλῶς, κακῶς (in e. solche L. οὕτω διατιϑέναι τινά), καϑιστάναι τινὰ εἰς m. *acc.*, z. B. in e. missliche L. εἰς ἀπορίαν. — sich in einer L. befinden, in einer L. sein ἔχειν od. διακεῖσϑαί πως, auch πράττειν πως, z. B. ich befinde mich in einer guten L. καλῶς διάκειμαι od. πράττω, καλῇ τύχῃ χρῶμαι, auch εὖ φέρεται τὰ ἐμὰ πράγματα; sich in einer schlimmen L. befinden κακῶς (φαύλως) διακεῖσϑαι od. πράττειν; sich in einer schrecklichen L. befinden δεινῶς διακεῖσϑαι, ἐν δεινοῖς εἶναι; sich in einer besseren, schlechteren L. als Jmd. befinden κάλλιον, κάκιον πράττειν τινός; sich in dieser L. befinden ὧδε ἔχειν; sich in der gleichen L. m. Jmd. befinden ἐξ ἴσου εἶναι od. πράττειν τινί, ὁμοίως διακεῖσϑαί τινι, ταὐτὰ πάσχειν τινί, τῇ

αὐτῇ τύχῃ χρῆσθαί τινι. — in e. L. kommen διατεθῆναί πως; καταστῆναι εἰς m. *acc.* (ἐν m. *dat.*); in e. vortheilhaftere L. kommen εὐπορώτερον γίγνεσθαι; sie werden in e. noch viel schlechtere L. kommen als jetzt τῶν παρόντων ἔτι πολὺ χείρω πράξουσιν. — ich bin in der L. zu … οἷός τέ εἰμι od. δυνατός εἰμι m. *inf.* — 3) e. Reihe über einander liegender Dinge: ἡ πτύξ, πτυχός, gew. ἡ πτυχή (v. Platten, Papier); ἡ κτηδών, όνος (beim Holze, Schiefer); ἡ ἐπιβολή (v. Ziegeln); ἡ διαφυή (beim Gestein).

Lager 1) der Ort, wo etw. niedergelegt ist: τὸ ταμιεῖον, ἡ ἀποθήκη, sp. ἡ παράθεσις; ὁ οἰνών, ῶνος (für Wein). — 2) als Aufenthalts- od. Ruheort für lebende Wesen: *a)* für Thiere: ἡ κοίτη (selten ἡ εὐνή, ἡ καθέδρα, τὸ ἦθος); ὁ φωλεός, mehr poet. ist ὁ κευθμών, ῶνος. — in e. L. liegen φωλεύειν u. φωλεῖν. — der zu e. L. passende Ort τὰ εὐνάσιμα. *b)* für Menschen: ἡ κλίνη (Ruhebette, Tischlager, sp. κλισία), *dem.* τὸ κλινάριον; ἡ εὐνή (Ruhebette); ἡ στρωμνή, τὰ στρώματα, τὸ ὑπόστρωμα (d. bereitete L., bes. v. Decken u. dgl.); ἡ στιβάς, άδος (L. v. Stroh, Schilf, Laub; auch m. e. näher bestimmenden *gen.*, z. B. σχοίνων); τὸ χαμεύνιον (selten ἡ χαμεύνη; niedriges L., L. auf dem Boden). *c)* für Soldaten: τὸ στρατόπεδον, auch ἡ στρατοπεδεία, στρατοπέδευσις, sp. καταστρατοπεδεία; τὰ ὅπλα (eig. die vor dem L. aufgestellten Waffen); ἡ παρεμβολή sp. (auch d. Stellung, der Platz im L., welchen Jmd. einnimt); auch αἱ σκηναί (Zelte, Baraken u. dgl.). — d. L. aufschlagen στρατοπεδεύεσθαι (seltner *A.*), καταστρατοπεδεύεσθαι (sp. *A.*), στρατόπεδον ποιεῖσθαι, τίθεσθαι τὰ ὅπλα, καθίζεσθαι, κατασκηνοῦν, (κατα)σκηνᾶν (u. *M.*), sp. παρεμβάλλειν; das Aufschlagen des L. ἡ στρατοπέδευσις, στρατοπεδεία; an einem Orte sein L. aufschlagen ἐνστρατοπεδεύειν (u. *M.*) ἔν τινι τόπῳ, σκηνᾶν od. κατασκηνοῦν εἴς τινα τόπον; gegenüber dem Feinde od. in d. Nähe desselben e. Lager aufschlagen ἀντιστρατοπεδεύεσθαι (sp. *A.*), sp. ἀντιπαρα-, ἀντικατα-, ἐπι-στρατοπεδεύειν (dazu ἡ ἀντιστρατοπέδευσις, ἡ ἀντι-, ἐπι-στρατοπεδεία); e. festes od. verschanztes L. aufschlagen τειχίζειν στρατόπεδον; das Aufschlagen des L. betreffend στρατοπεδευτικός 3.; e. L. aufschlagen lassen καταστρατοπεδεύειν, καθίζειν od. ἱδρύειν τὸν στρατόν od. τὴν στρατιάν. — e. anderes L. beziehen μεταστρατοπεδεύεσθαι (sp. auch *A.*). — d. L. abbrechen, m. d. L. aufbrechen ἀναζευγνύναι, ἀπαίρειν; d. L. abbrechen lassen κινεῖν τὸ στρατόπεδον, ἀναζευγνύναι τὸ στρατόπεδον od. τὸν στρατόν. — Anführer des L. ὁ στρατοπεδάρχης, ein solcher sein στρατοπεδαρχεῖν, sein Amt ἡ στρατοπεδαρχία, ihn betreffend στρατοπεδαρχικός 3.

Lagerdecke ἡ στρωμνή. [sp.

Lagerhaus τὸ ταμιεῖον, ἡ ἀποθήκη, sp. ἡ παράθεσις.

lagern 1) *intr.* = im Lager sein: ἐστρατοπεδεῦσθαι, auch στρατοπεδεύεσθαι, σκηνᾶν (u. *M.*), σκηνοῦν (u. *M.*), σκηνεῖν. — 2) *tr.* sich l.: κατακλίνεσθαι (*P.*), κατακεῖσθαι (sich niederlegen); αὐλίζεσθαι u. καταυλίζεσθαι (*DM.* u. *DP.*), ἔπαυλιν ποιεῖσθαι (sich l., um zu übernachten); v. Soldaten, s. Lager 2) *c)*. — sich l. lassen κατακλίνειν; ist es = das Lager aufschlagen lassen, s. Lager 2) *c)*. — das **Lagern** ἡ στρατοπεδεία, στρατοπέδευσις, sp. ἡ καταστρατοπεδεία; vgl. ἡ ἀντιστρατοπέδευσις, ἀντι-, ἐπι-στρατοπεδεία.

Lagerplatz, Lagerstätte, Lagerstatt ἡ κοίτη; ἡ εὐνή (auch „L. eines Heeres"); übr. s. Lager.

Lagerwache ἡ τοῦ στρατοπέδου φυλακή.

Lagune ἡ λιμνοθάλαττα.

lahm *a)* eig. πηρός 3.; χωλός 3. (bes. an d. Füssen); σκάζων 3. (hinkend); κυλλός 3. (durch Verrenkung). — l. machen, s. lähmen. — l. werden χωλοῦσθαι (*P.*); ganz l. werden ἀποχωλοῦσθαι, ἀποχωλεύεσθαι (*P.*). — l. sein, s. „gelähmt" unter „lahm" u. „hinken". *b)* übtr. kraftlos, leer, nichtig: πηρός 3.; gew. ψυχρός, κενός 3., μάταιος 3. u. 2.; ἄτοπος 2. (unpassend, abgeschmackt).

lahmen = lahm sein, s. „lahm".

Lahmheit ἡ χωλεία, sp. χωλότης.

Laich τὰ ᾠά.

laichen (ᾠὰ) τίκτειν; vgl. κηριάζειν.

Laie ὁ ἰδιώτης (in etw. τινός u. κατά τι).

Lake ἡ ἁλμαία.

Lakedaimonier, Lakone ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ Λάκων, ωνος; **Lakonierin** ἡ Λάκαινα. — es m. den L. halten λακωνίζειν, λακεδαιμονιάζειν (auch: d. L. in Kleidung, Sitte u. dgl. nachahmen; im lakonischen Dialekte sprechen λακωνίζειν τῇ φωνῇ); Parteinahme für d. L. ὁ λακωνισμός; der d. L. nachahmt od. m. ihnen hält ὁ λακωνιστής; übertriebene Vorliebe für d. L. haben λακωνομανεῖν. — **lakonisch** Λακωνικός 3. (auch = „kurz, einfach"); l. sprechen λακωνίζειν; l. Wesen τὸ λακωνικόν.

Lakritze ἡ γλυκύρριζα, τὸ γλυκύρριζον.

lallen ψελλίζειν (gew. *M.*); λαλεῖν; ὑποκορίζεσθαι. — lallend ψελλός 3., λάλος 2.

Lallen, das, ἡ ψελλότης, ὁ ψελλισμός; τὸ λάλημα, sp. ἡ λάλησις.

Lambertsnuss, s. Lampertsnuss.

lamentabel, s. kläglich.

lamentieren, s. jammern, klagen. — das L. (das Lamento), s. Jammer, Klage.

Lamm ὁ, ἡ ἀμνός; dazu auch v. d. Stamme ἀρν: *gen.* ἀρνός u. s. w. (*nom.* ὁ ἀρνός erst sp.). — v. L. ἄρνειος u. ἄμνειος 2.

lammen ἀμνοὺς od. ἄρνας τίκτειν.

Lammfell ἡ ἀμνοῦ (ἀρνὸς) δορά; τὸ ἄρνειον (ἄμνειον) δέρμα.

Lammfleisch τὰ ἄρνεια (ἄμνεια) κρέα.

Lammsbraten κρέα ἄρνεια ὀπτά.

Lampe ὁ λύχνος, ὁ λαμπτήρ, ῆρος; erst sp. ἡ λαμπάς, άδος; auch ὁ φανός. — kleine L., s. Lämpchen. — bei der L. πρὸς λύχνον. — d. L. anzünden λύχνον ἅπτειν.

Lampendocht, s. Docht.

Lampenfabrikant ὁ λυχνοποιός. — e. L. sein λυχνοποιεῖν. [λυχνοπωλεῖν.

Lampenhändler ὁ λυχνοπώλης. — e. L. sein

Lampenlicht τὸ λυχνιαῖον od. λύχνου φῶς.

Lampenöl τὸ λυχνέλαιον sp.

Lampenstock ὁ λυχνοῦχος.

Lampertsnuss, s. Haselnuss.

Lancette, s. Aderlasseisen.

Land 1) festes Land im Gegensatze zum Wasser: ἡ γῆ; ἡ χέρσος (selten); ἡ ἤπειρος. — zu Lande κατὰ γῆν, κατ' ἤπειρον; πεζῇ (m. Ausdrücken, welche e. Bewegung bezeichnen). — zu Wasser u. zu L. (καὶ) κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, κατὰ θάλατταν καὶ πεζῇ. — zu L. reisen u. dgl. πεζῇ πορεύεσθαι (*DP.*), πεζεύειν, selten πεζοπορεῖν; e. Weg zu L. machen πεζεύειν ὁδόν; d. Waaren werden zu L. auf Wagen fortgeschafft τὰ φορτία πεζεύεται ἁμάξαις; zu L. kämpfen πεζομαχεῖν (m. Jmd. τινί); zu L. kämpfend πεζομάχος 2.; Kampf zu L. ἡ πεζομαχία, ἡ πεζὴ od. κατὰ γῆν μάχη; zu L. handelnd πεζέμπορος 2. — an's L. steigen ἀποβαίνειν (ἀπὸ od. ἐκ

τῆς νεώς; auch m. *εἰς τὴν γῆν*), *ἐκβαίνειν* (*ἐκ τῆς νεώς*); übr. s. landen. — an's L. setzen *ἀπο-, ἐκ-βιβάζειν* (Pers.); *ἐκκομίζειν* (Sachen). — vom L. abstossen, s. abstossen, absegeln. — an's L. ziehen, e. Schiff *ἀνέλκειν ναῦν, νεωλκεῖν* (m. u. ohne *ναῦν*; dazu *νεωλκός* 2., *ἡ νεωλκία*). — zum festen L. machen *ἠπειροῦν*; „zum festen L. werden" durch d. *P.* — festes L. sein *χερσεύεσθαι*. — auf d. L. befindlich, lebend u. dgl. *χερσαῖος* 3. u. 2. (sp. *χέρσινος* 3.), *ἐπίγειος* 2., *πεζός* 3.; sp. *χερσόβιος* 2.; auf d. festen L. lebend *χερσεύειν* sp. (auch: aus d. Wasser an's feste L. gehen). — 2) zum Ackerbau geeignetes L.: *ἡ γῆ, χώρα*, auch *τὸ ἔδαφος* (übh. Boden); bes. *ὁ ἀγρός, τὸ χωρίον*. — d. L. bauen, s. bauen 2) u. bearbeiten. — bestelltes, bebautes L. *ἡ ἐνεργὸς* (sp. *ἐνεργής*) *γῆ* od. *χώρα* (opp. *ἡ ἀργὸς γῆ*); *ἡ γεωργία*. — 3) im Gegensatze zur Stadt: *ἡ χώρα* u. bes. *ὁ ἀγρός* (gew. *pl.*). — auf d. L. *ἐν ἀγροῖς, κατ' ἀγρόν*. — auf d. L. leben *διατρίβειν ἐν ἀγροῖς*; auf d. L. lebend *ἀγροῖκος* 2., sp. *ἀγροδίαιτος* 2.; d. Leben auf d. L. *ὁ ἀγροῖκος βίος, ἡ ἀγροῖκος δίαιτα*; *ἡ κατ' ἀγρὸν δίαιτα*. — auf's L. ziehen *μετοικίζεσθαι εἰς ἀγρούς*. — d. Leute vom L. *οἱ ἐν ἀγροῖς, οἱ ἐξ ἀγρῶν*. — 4) e. abgegrenztes L., Landschaft: *ἡ γῆ, χώρα*; *τὸ χωρίον* (Landstrich, Landgut), *ὁ ἀγρός* (Stück Landes, Feld); *ἡ πατρίς, ίδος* (Vaterland, Heimat); Freundesland, Feindesland *ἡ φιλία, πολεμία*. — im L. der Perser *ἐν τοῖς Πέρσαις*. — aus unserem, eurem, fremdem, fernem L. *ἡμεδαπός, ὑμεδαπός, ἀλλοδαπός, τηλεδαπός* 3. (letzteres poet.); aus welchem L.? *ποδαπός*; — hier zu L. *παρ' ἡμῖν, ἐνθάδε*. — ausser Landes gehen od. sein *ἀποδημεῖν* (*οἰκίας, ἐκ τῆς πόλεως*), *ἐκδημεῖν*; Aufenthalt ausser L. *ἡ ἀπο-, ἐκ-δημία*; ausser L. (v. Pers. u. Sachen) *ἀπόδημος, ἔκδημος* 2. — im L. (= zu Hause) bleiben *οἴκοι μένειν*. — aus dem L. verweisen, s. verweisen, verbannen. — ein L. beschreiben *χωρογραφεῖν, τοπογραφεῖν*; ein L. beschreibend *χωρογράφος, τοπογράφος* 2.; dazu geschickt *χωρογραφικός* 3. sp. — e. L. ausmessen *χωρομετρεῖν* sp. — Jmd. e. Stück L. anweisen *ἀποτάττειν τινὶ χώραν*.

Landarbeit, s. Feldarbeit.

Landarmee *ὁ πεζὸς στρατός* (auch bloss *ὁ πεζός*); *ἡ πεζὴ* od. *πεζικὴ στρατιά* (*δύναμις*); *τὸ πεζόν* od. *πεζικόν*; auch *οἱ πεζοί* (*στρατιῶται*).

Landbau *ἡ τῆς γῆς ἐργασία* od. *θεραπεία*; übr. s. Ackerbau.

Landbauer *ὁ τὴν γῆν ἐργαζόμενος* (*ἐξεργαζόμενος, θεραπεύων*); *ὁ γεωργός*.

Landbeschreibung *ἡ χωρογραφία, τοπογραφία* [sp.

Landbesitzer, s. Grundbesitzer.

Landbewohner *ὁ ἐν ἀγροῖς* od. *κατ' ἀγροὺς οἰκῶν, οὖντος*; *ὁ χωρίτης*.

Landdienst *ἡ πεζὴ στρατεία* (im Landheere).

Landeigenthümer, s. Grundbesitzer.

Landeigenthum, s. Grundbesitz.

landeinwärts *εἰς τὴν μεσόγειαν* (*μεσόγαιαν*); gew. *ἄνω, εἰς τὸ ἄνω*. — l. gehen *ἀναβαίνειν, ἄνω πορεύεσθαι* (*DP.*). — l. gelegen *μεσόγεως* (*μεσόγειος, μεσόγαιος*) 2., *ὁ, ἡ, τὸ ἄνω*.

landen 1) *intr.* s. anlanden, Landung u. „an's Land gehen" unter „Land" 2). — man kann an e. Orte l. *ἀπόβασίς ἐστι κατά τι χωρίον*. — 2) *tr.* *ἀπο-, ἐκ-βιβάζειν* (v. Pers.), *ἐκκομίζειν* (v. Sachen).

Landen, das, s. Landung.

Landenge *ὁ ἰσθμός, ὁ αὐχήν, ένος*. — einer L. ähnlich *ἰσθμώδης* u. *ἰσθμοειδής* 2.

Landesart *τὸ ἐπιχώριον*; *τὰ καθεστῶτα*.

landeseingeboren, s. eingeboren.

Landeseinkünfte *αἱ* (*τῆς χώρας* od. *τῆς πόλεως*) *πρόσοδοι*.

Landeserzeugnisse, s. Landesprodukte.

Landesfürst *ὁ ἄρχων τῆς χώρας*.

Landesgebrauch *ὁ ἐγχώριος* (*ἐπιχώριος, πάτριος*) *νόμος*; *τὰ καθεστῶτα*. [*νόμος*.

Landesgesetz *ὁ ἐγχώριος* (*ἐπιχώριος, πάτριος*)

Landesgott *ὁ ἐγχώριος* (*πάτριος*, mehr poet. *ἐγγενής*) *θεός*. [*νόμος*.

Landesgrenze *οἱ τῆς γῆς* (*τῆς χώρας*) *ὅροι*; vgl. Grenze.

Landeshauptmann *ὁ ἔπαρχος*; vgl. *ὁ ταγός*.

Landesherr *ὁ ἄρχων τῆς χώρας*; *ὁ δυνάστης*; *ὁ*

landesherrlich *βασιλικός* 3. [*βασιλεύς*.

Landeshoheit *ἡ ἀρχή*.

Landeskind *ὁ ἐπιχώριος, ἐγχώριος* (mehr poet. ist *ἐγγενής*); *ὁ πολίτης*.

landeskundig *ἔμπειρος* (2.) *τῆς χώρας*.

Landesmünze *τὸ ἐπιχώριον νόμισμα*.

Landesmutter *ἡ οἷον κοινὴ πάντων μήτηρ*; od. *ἡ βασίλεια*.

Landesprodukte *τὰ κατὰ τὴν χώραν* od. *ἐν τῇ χώρᾳ φυόμενα* (*γιγνόμενα*).

Landesregierung *οἱ ἄρχοντες, τὰ τέλη* (wozu noch e. *gen.*, wie *τῆς χώρας, τῆς πόλεως* treten kann).

Landesreligion *τὰ ἐν τῇ πόλει νομιζόμενα ἱερά, τὰ τῆς πόλεως ἱερά*.

Landesschulden *τὰ κοινὰ χρέα*.

Landesschule, etwa *τὸ κοινὸν διδασκαλεῖον*.

Landessitte *ὁ ἐγχώριος* (*ἐπιχώριος, πατριος*) *τρόπος*; *τὰ ἐπιχώρια*; *τὰ κατὰ τὴν χώραν νόμιμα*; *τὰ πάτρια νόμιμα* od. bloss *τὰ πάτρια*. — nach L. *κατὰ τὰ πάτρια*. — es ist L. *ἐπιχώριόν ἐστιν, πάτριόν ἐστιν*.

Landessprache *ἡ ἐπιχώριος γλῶττα*; sp. *ἡ πατριῶτις* (*-ιδος*) *φωνή*.

Landestracht *ἡ ἐπιχώριος ἐσθής, ῆτος*; sp. *ἡ πατριῶτις* (*-ιδος*) *στολή*.

Landestrauer *τὸ κοινὸν* (*δημόσιον*) *πένθος*. — L. anlegen *δημοσίᾳ πένθος ποιεῖσθαι*.

landesüblich *ἐπιχώριος* 3. u. 2., *ἐγχώριος* 2. u. 3.; *νομιζόμενος* (3.) *ἐν τῇ χώρᾳ*. — l. sein *ἐπιχωριάζειν* (u. *M.*).

Landesvater *ὁ οἷον κοινὸς πάντων πατήρ*; *ὁ τῆς πατρίδος πατήρ*; *ὁ βασιλεύς*.

Landesverfassung *ἡ πολιτεία*.

Landesverräther *ὁ τῆς πατρίδος προδότης*.

Landesvertheidiger *ὁ ὑπὲρ τῆς χώρας ἀμυνόμενος* od. *μαχόμενος*.

Landesvertheidigung, durch *ἀμύνεσθαι περὶ* od. *ὑπὲρ τῆς χώρας*. — auch = die Landesvertheidiger, w. s.

Landesverwaltung *ἡ τῆς πόλεως* (*τῶν κοινῶν*)

Landesverweisung, s. Exil. [*διοίκησις*.

Landesverwiesener, s. Verbannter.

Landexpedition *ἡ κατὰ γῆν στρατεία*. — nicht so sehr für einen Kampf zur See sondern mehr für eine L. gerüstet *οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι*.

landflüchtig, s. verbannt.

Landfriede *ἡ εἰρήνη*.

Landgewächs *τὸ ἔγγειον φυτόν*.

Landgut *τὸ χωρίον*, auch *ἡ χώρα*; *ὁ ἀγρός*; seltner *ἡ ἔπαυλις, εως*. — e. entlegenes L. *ἡ ἐσχατιά*.

Landgütchen *τὸ χωρίδιον, τὸ γήδιον*; seltner *τὸ ἐπαύλιον*; sp. *τὸ ἀγρίδιον*.

Landhäuschen *τὸ ἐπαύλιον*.

Landhaus *ἡ ἔπαυλις, εως*.

Landhandel *ἡ κατὰ γῆν ἐμπορία*.

Landheer, s. Landarmee.

Landjagd ἡ πεζοθηρία, ἡ πεζὴ θήρα, ἡ χερσαία ζωοθηρία. — zur L. gehörig πεζοθηρικός 3.
Landigel ὁ χερσαῖος ἐχῖνος. [νέοι.
Landjugend οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς (ἐκ τῶν ἀγρῶν)
Landkarte ἡ γῆς περίοδος; ὁ πίναξ, κος, τὸ πινάκιον (m. näherer Bestimmung: πίναξ ἐν ᾧ γῆς περίοδος τέτμηται, πινάκιον γῆς περίοδον ἔχον; sp. γεωγραφικὸς πίναξ, ἡ γεωγραφία). — e. L. zeichnen πίνακα γράφειν, sp. πινακογραφεῖν; dazu ἡ πινακογραφία.
Landkartenzeichner ὁ πινακογράφος sp.
Landkrieg ὁ κατὰ γῆν πόλεμος.
landkundig (δια)τεθρυλημένος 3., διαβόητος 2.
Landleben ἡ ἐν ἀγροῖς διατριβή (δίαιτα); ὁ ἐν ἀγροῖς od. ἀγροῖκος βίος.
Landleute οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς od. ἐκ τῶν ἀγρῶν; οἱ ἀγροῖκοι, χωρῖται, γεωργοί; sp. ὁ χωριτικὸς ἀνήρ. — Menge der L. τὸ χωριτικὸν πλῆθος.
Landluft ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀήρ; s. Landwind.
Landmacht, s. Landarmee.
Landmädchen ἡ ἀγροῖκος παῖς, παιδός.
Landmann ὁ ἀγροῖκος, χωρίτης, γεωργός; *pl.* s.
Landmaus ὁ ἀρουραῖος μῦς. [Landleute.
Landmesser ὁ γεωμέτρης.
Landmesskunst ἡ γεωμετρία, γεωμετρική. — L. treiben γεωμετρεῖν.
Landmessung ἡ γεωμετρία, χωρομετρία. — e. L. vornehmen γεωμετρεῖν, χωρομετρεῖν.
Landnachbar ὁ ἀγρογείτων, ονος.
Landpartie, etwa ὁ κατ᾽ ἀγροὺς περίπατος. — e. L. machen κατ᾽ ἀγροὺς περιπατεῖν.
Landpfleger ὁ ἔπαρχος.
Landpflegerschaft ἡ ἐπαρχία.
Landplage τὸ κοινὸν (δημόσιον) κακόν, ἡ κοινὴ
Landratte (bildl.) χερσαῖος ἀνήρ. [συμφορά.
Landrecht, etwa οἱ τῆς πόλεως νόμοι; vgl. Lan-
Landregen οἱ συνεχεῖς ὄμβροι. [dessitte.
Landreise ἡ κατὰ γῆν od. πεζὴ πορεία; ἡ ὁδοιπορία. — e. L. unternehmen πεζῇ πορεύεσθαι (*DP.*), ὁδοιπορεῖν.
Landschaft ἡ χώρα; als Gemälde τὸ τοπεῖον.
Landschaftsmaler ὁ τοπεῖα γράφων.
Landschildkröte ἡ χερσαία χελώνη.
Landschlacht ἡ πεζομαχία; ἡ πεζὴ od. κατὰ γῆν μάχη; ὁ πεζὸς ἀγών. — e. L. liefern πεζῇ μάχεσθαι, πεζομαχεῖν.
Landschule, etwa τὸ ἐν κώμῃ διδασκαλεῖον.
Landsee ἡ λίμνη.
Landseite τὰ πρὸς τὴν γῆν od. ἤπειρον (τετραμμένα); τὰ ἐκ γῆς od. ἐξ ἠπείρου. — v. der Land- u. Seeseite eingeschlossen werden καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάττης εἴργνυσθαι (*P.*).
Landsitz ἡ ἀγροικία (auch *pl.*) sp.; vgl. Landgut,
Landsleute, durch d. *pl.* der ff. WW. [Landhaus.
Landsmann ὁ ὁμόφυλος, ὁμοεθνής, ἐπιχώριος, auch ὁ πατριώτης (gew. v. Sklaven gebraucht); ὁ πολίτης (Mitbürger). — was für e. L.? ποδαπός; — unser, euer L. ὁ ἡμεδαπός, ὑμεδαπός, od. ὁ ἐπιχώριος ἡμῖν u. ὑμῖν. — L. sein v. Jmd. ἐπιχώριον εἶναί τινι, sp. ὁμοεθνεῖν τινι.
Landsmannschaft ἡ ὁμοφυλία.
Landspitze τὸ ἄκρον, ἡ ἄκρα (auch m. γῆς).
Landstadt ἡ πολίχνη, τὸ πολίχνιον, sp. πολισμάτιον. [(gew. ohne ὁδός).
Landstrasse ἡ στειβομένη ὁδός; ἡ λεωφόρος
Landstreicher ὁ ἀγύρτης, ὁ ἀλήτης, ὁ πλάνης, ητος, sp. ὁ πλάνος.
Landstreicherin ἡ ἀγύρτρια.
Landstrich τὸ χωρίον, ἡ χώρα.
Landsturm, durch πανδημεὶ (πανσυδί, πασσυδί) ἀμυνόμενοι od. ἐκβοηθοῦντες; ist es = das letzte Aufgebot: οἱ ὑπὲρ ἡλικίαν.

Landtag τὸ συνέδριον. — Abgeordneter zum L. ὁ σύνεδρος.
Landthier τὸ κατὰ γῆν (χερσαῖον, πεζὸν) ζῷον od. θηρίον; im *pl.* auch bloss τὰ χερσαῖα, τὰ πεζά. — zum Weiden (Halten) v. L. gehörig πεζονομικός 3. — d. Kunst L. zu halten ἡ πεζονομική.
Landtrauer, s. Landestrauer.
Landtreffen, s. Landschlacht.
Landtruppen, s. Landarmee.
landüblich, s. landesüblich.
Landung ἡ ἀπόβασις (auch m. γῆς u. εἰς γῆν); ἡ καταγωγή (e. Schiffes), auch ἡ προσόρμισις. — e. L. vornehmen ἀπόβασιν ποιεῖσθαι; man kann e. L. vornehmen ἀπόβασίς ἐστιν; d. Plan zu e. L. auf d. Insel haben ἀπόβασιν εἰς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. — Opfer für glückliche Landung τὰ ἀποβατήρια, ἐκβατήρια.
Landungsplatz ἡ ἀπόβασις, κάταρσις, seltner ἡ καταγωγή; vgl. Anfurt.
Landungstruppen οἱ στρατιῶται ἀποβησόμενοι.
Landvogt ὁ ἔπαρχος; s. Amtmann.
Landvogtei ἡ ἐπαρχία; s. Amtshaus.
Landvolk οἱ ἀγροῖκοι; τὸ χωριτικὸν πλῆθος.
landwärts, s. landeinwärts. [chen πεζεύειν.
Landweg ἡ πεζὴ od. κατὰ γῆν ὁδός. — d. L. ma-
Landwehr, durch πανδημεὶ (πανσυδί, πασσυδί) ἀμυνόμενοι od. ἐκβοηθοῦντες.
Landwind τὸ ἀπόγειον πνεῦμα, ἡ ἀπόγειος αὔρα, ἡ ἀπογεία.
Landwirth ὁ θεραπεύων τὴν γῆν; ὁ γεωργός. — e. tüchtiger L. ἀνὴρ γεωργικός.
Landwirthschaft ἡ τῆς γῆς θεραπεία; ἡ γεωργία. — der L. kundig γεωργικός 3.; Kunde der L. ἡ γεωργική; Schrift über L. τὰ γεωργικά.
landwirthschaftlich γεωργικός 3.
Landzunge, s. Erdzunge.
lang 1) v. d. Ausdehnung im Raume: μακρός 3.; ἐκτεταμένος 3. (ausgedehnt); τετανός 3. (gestreckt); μέγας, μεγάλη, μέγα (gross); ziemlich od. sehr l. εὐμήκης, εὐμεγέθης, περιμήκης 2.; im Bes.: v. Kleidern ποδήρης 2.; v. Haar, Bart ἀνειμένη κόμη, ἀνειμένος od. βαθὺς πώγων; l. Haar haben κομᾶν, sp. μακροκομεῖν; m. l. Haare ὁ κομήτης; l. Weg μακρὰ od. πολλὴ ὁδός. — Bei Angabe e. bestimmten Längenmasses durch d. *acc.* (der Beziehung) τὸ μῆκος, z. B. zehn Fuss, Ellen, Klafter l. δέκα ποδῶν, πήχεων, ὀργυιῶν τὸ μῆκος, wofür auch bes. *adj.* üblich sind, wie ὁ, ἡ δεκάπους, -ουν (*gen.* -ποδος), δεκάπηχυς, υ (sp. δεκαπηχυαῖος 3.), δεκόργυιος 2. u. dgl.; wie l.? πόσος τὸ μῆκος; so l. τοσοῦτος τὸ μῆκος. — Auch gebraucht man Zsstzgen m. μακρός, z. B. m. l. Stachel, Schwanze, Wurzel μακρόκεντρος, μακρόκερκος, μακρόρριζος 2., l. schneiden μακροτομεῖν, l. geschnitten μακρότομος 2. u. dgl. m. (s. d. ff. WW.). — 2) v. d. Ausdehnung in der Zeit: *a*) als *adj.* μακρός 3., auch πολύς, πολλή, πολύ u. συχνός 3. — l. Zeit πολὺν (συχνὸν) χρόνον, ἐπὶ πολὺν (μακρὸν) χρόνον, selten χρονίως; es ist schon l. Zeit seitdem … πολὺς χρόνος ἀφ᾽ (ἐξ) οὗ …; in l. Zeit ἐν χρόνῳ; nach l. Zeit χρόνῳ, ἐν (σὺν) χρόνῳ, διὰ χρόνου, διὰ πολλοῦ od. μακροῦ (χρόνου), μετὰ πολὺν χρόνον; seit l. Zeit ἐκ πολλοῦ od. μακροῦ χρόνου, ἐκ πολλοῦ, auch πολλοῦ χρόνου; auf l. Zeit ἐπὶ πολὺν od. μακρὸν χρόνον; μέχρι πολλοῦ; in nicht l. Zeit οὐ πολλῷ χρόνῳ, βραχεῖ χρόνῳ, οὐ διὰ μακροῦ, οὐκ εἰς μακράν; vor l. Zeit πάλαι, sp. ἔκπαλαι; vor sehr l. Zeit πρόπαλαι. — daneben gebraucht man auch d. *adj.* χρόνιος 3. u. 2. (nach l. Zeit, auf l. Zeit, l. Zeit hindurch), z. B. du kamst nach l. Zeit χρόνιος ἦλθες, d. Haft währte l. Zeit hin-

durch ἡ φυλακὴ χρονία ἐγένετο u. dgl. — l. Erfahrung ἡ ἐκ πολλοῦ ἐμπειρία; l. Krieg χρόνιος πόλεμος; l. Herrschaft ἡ πολυχρόνιος ἀρχή; l. Dauer ἡ χρονιότης, vgl. „lange dauernd" unter „lange". — l. Sylbe ἡ μακρά od. ἐκτεταμένη συλλαβή; m. l. Sylbe endigen μακροκαταληκτεῖν (dazu μακροκατάληκτος 2.); m. vorletzter l. Sylbe μακροπαρακατάληκτος 2. — l. Rede πολὺς od. μακρὸς λόγος; ἡ μακρολογία, selten μακρηγορία; l. Reden halten μακρολογεῖν (dazu μακρολόγος 2.) u. μακρηγορεῖν; s. weitläufig; l. Weile, s. Langeweile. — im l. Zuge marschieren ἐπὶ μακρὸν πορεύεσθαι (*DP.*). — d. Zeit wird mir l., s. Langeweile. *b*) als *adv.* durch διά m. *gen.* od. auch durch d. blossen *acc.*, z. B. zehn Jahre l. διὰ δέκα ἐτῶν od. δέκα ἔτη; d. ganzen Tag l. δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν. — e. Zeit l. χρόνον (τινά), τέως, μέχρι τινὸς χρόνου, μέχρι του; ist es = auf e. Zeit: εἰς od. ἐπὶ χρόνον. — nicht länger οὐκέτι.

langarmig μακροὺς ἔχων (3.) τοὺς βραχίονας; sp. ὁ, ἡ μακρόχειρ, -χειρος.

langbärtig ὁ, ἡ μακροπώγων, ωνος, μακρογένειος 2. sp.; besser umschr.

langbeinig μακροσκελής 2.; sp. ὁ, ἡ μακρόπους, *gen.* -ποδος, μακρόκωλος 2.

langblätterig μακρόφυλλος 2.

langdauernd, s. „lange".

lange *adv.* 1) e. lange Zeit: πολὺν (συχνὸν) χρόνον; ἐπὶ πολὺν χρόνον; ἐπὶ πολύ; μακράν; selten χρονίως. — länger πλείω χρόνον, sehr l. πλεῖστον χρόνον. — l. nachher πολλῷ (συχνῷ) χρόνῳ ὕστερον, πολὺ ὕστερον; nicht l. darauf οὐ πολλῷ ὕστερον, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, μετ' ὀλίγον. — so l. τοσοῦτον (χρόνον), ἐπὶ τοσοῦτον, τέως, μέχρι τοῦδε (τούτου, τοσούτου); so l. als ὅσον, ἐφ' ὅσον, ἕως; so l. bis ἕως, auch μέχρι τούτου (τοσούτου) ἕως, μέχρι ὅτου. — schon l. πάλαι, sp. ἔκπαλαι, πρὸ πολλοῦ (χρόνου); schon sehr l. πρόπαλαι. — es ist schon l. her πολὺς ἤδη χρόνος ἀφ' (ἐξ) οὗ. — l. dauern χρονίζειν (selten *P.*), sp. πολυχρονίζειν. — l. dauernd χρόνιος 3. u. 2., πολυχρόνιος 2., sp. μακροχρόνιος 2.; nicht l. dauernd ὀλιγοχρόνιος 2., sp. ὀλιγόχρονος 2. — „l. nicht so gut" durch πολλοῦ γε δεῖ, vgl. weit. — 2) seit langer Zeit: ἐκ πολλοῦ (μακροῦ) χρόνου, ἐκ πολλοῦ, auch πολλοῦ χρόνου.

langen 1) sich erstrecken, w. s. — 2) hinreichen, zureichen, w. s. — 3) m. der Hand: ἐκ-, διατείνειν τὴν χεῖρα, selten ὀρέγειν τὴν χεῖρα. — bis an etw. l. ἐξικνεῖσθαι μέχρι τινός. — nach etw. l. ἐκ-, δια-τείνειν τὴν χεῖρα ἐπί τι, ὀρέγεσθαί (*DM.* u. gew. *DP.*) τινος.

Langeweile ἡ ἄλυς, υος (selten); besser ἡ σχολή od. ἡ κατακορὴς σχολή. — L. haben ἀλύειν (selten), besser umschr. τοσαύτῃ σχολῇ χρῆσθαι ὥστε δυσχεραίνειν; L. haben bei etw. ἀνιᾶσθαι (*P.*) m. *part.*, z. B. ἀκούοντα, θεώμενον u. dgl. — aus L. dummes Zeug machen κακοσχολεῖν u. κακοσχολεύεσθαι sp. — für d. L., aus L. ἐκ περιουσίας, ἐκ τοῦ περιόντος, μάτην (sp. εἰς μάτην).

langfingerig μακροδάκτυλος 2.

langfüssig, s. langbeinig.

langgewachsen μακροφυής 2.

langgeschwänzt μακρόκερκος 2.

langhaarig ὁ, ἡ μακρόθριξ, -τριχος sp. (τετανόθριξ, -τριχος m. langem u. schlichtem Haare); gew. κομῶν 3. od. umschr. μακρὰς τὰς τρίχας ἔχων 3. — l. sein κομᾶν, sp. μακροκομεῖν.

langhändig ὁ, ἡ μακρόχειρ, -χειρος.

Langhals ὁ γεργανίας.

langhalsig μακραύχενος, sp. μακροτράχηλος 2.

langhufig μακρόχηλος 2. sp.

langjährig ἐτῶν πολλῶν od. διὰ πολλῶν ἐτῶν; auch πολυχρόνιος 2.

langklauig μακρόχηλος 2. sp.

langköpfig μακροκέφαλος 2.

Langlauf ὁ δόλιχος. — d. L. laufen δολιχοδρομεῖν (der ihn läuft δολιχοδρόμος 2.), auch δόλιχον θεῖν od. τρέχειν. — im L. siegen δόλιχον νικᾶν.

langmüthig μακρόθυμος 2., μενετός 3. — l. sein μακροθυμεῖν.

Langmuth ἡ μακροθυμία.

langnasig ὁ, ἡ μακρόρρις, ινος.

langöhrig ὦτα ἔχων (3.) μεγάλα.

Langohr, s. d. vhg. W. u. vgl. „Esel".

langsam βραδύς 3.; νωθής 2. u. νωθρός 3., selten νωθρώδης 2. (träge, faul, sämmtl. auch übtr.; v. Geiste sp. auch βραδύνους 2.); σχολαῖος 3. (der sich Musse nimmt, od. v. Sachen: m. Musse). — *adv.* βραδέως, νωθρῶς, σχολαίως, σχολῇ; auch βάδην (im Schritte); ἡσυχῇ, καθ' ἡσυχίαν, ἠρέμα (ruhig, gelassen). — l. begreifend od. lernend δυσμαθής 2.; l. begreifen od. lernen δυσμαθῶς ἔχειν. — l. wachsend δυσαυξής 2. — l. angreifend ὁ νωθρεπιθέτης (selten). — l. schreitend βραδυβάμων 2., sp. βραδυπόρος 2.; l. gehen βραδυπορεῖν; l. verdauen βραδυπεπτεῖν, δυσπεπτεῖν u. ä. Zsstzgen bei sp. öfters. — l. sein βραδύνειν, νωθρεύεσθαι (sp. auch *A.* u. νωθριᾶν), auch σχολάζειν.

Langsamkeit ἡ βραδυτής (auch übtr.), selten τὸ βράδος; ἡ νώθεια, νωθρότης, sp. νωθρία u. νωθρεία (auch übtr.); ἡ σχολαιότης; „L. d. Geistes" auch ἡ βραδύνοια sp. — L. der Verdauung ἡ βραδυπεψία sp. — L. im Begreifen od. Lernen ἡ δυσμαθία.

langschnäbelig μακρόρρυγχος 2.

langschwänzig μακρόκερκος 2.

langstengelig, langstielig μακροστελέχης 2.

langweilen ἀνιᾶν, ἀποκναίειν. — sich l. = Langeweile (haben).

langweilig ἀνιαρός, ψυχρός 3., auch κατακορής 2. (eklich). — l. sein, s. langweilen. — l. reden περιττολογεῖν (dazu περιττολόγος 2., ἡ περιττολογία), sp. ψυχρολογεῖν (ψυχρολόγος 2., ἡ ψυχρολογία).

Langweiligkeit ὁ κόρος (Ekel); od. τὸ ἀνιαρόν, τὸ ψυχρόν.

langwierig μακρός 3., χρόνιος 3. u. 2., πολυχρόνιος 2., sp. μακροχρόνιος 2. — l. sein χρονίζειν, sp. μακροχρονεῖν, πολυχρονίζειν. — l. Krankheit ἡ μακρονοσία; e. l. Krankheit haben μακρονοσεῖν sp.

Langwierigkeit τὸ μῆκος, ἡ χρονιότης.

langwurzelig μακρόρριζος 2. (dazu ἡ μακρορριζία).

langzottig μακρόμαλλος 2.

Lanze τὸ δόρυ, δόρατος; ἡ λόγχη; ἡ αἰχμή (seltner); τὸ ξυστόν (der Reiter); ἡ σάρισα (d. lange makedonische L.); ὁ στύραξ, κος (erst sp.; eig. das Ende des Lanzenschaftes); τὸ παλτόν (mehr Wurfspiess).

lanzenähnlich ὁ λογχίτης, *fem.* ἡ λογχῖτις, ιδος

Lanzenknecht, s. Lanzenträger u. Söldling.

Lanzenreiter ὁ ξυστοφόρος.

Lanzenschäfter ὁ δορυξόος (-ξοῦς).

Lanzenschaft τὸ τοῦ δόρατος ξυστόν; vgl. ἡ κάμαξ, κος. — das untere Ende des L. ὁ στύραξ, κος (*dem.* τὸ στυράκιον), selten u. mehr poet. ὁ σαυρωτήρ, ῆρος.

Lanzenschwinger ὁ αἰχμητής poet.

Lanzenspitze ἡ λόγχη, seltner ἡ αἰχμή. — m. e. L. versehen λογχοῦν.

Lanzenstich ἡ ἀπὸ δόρατος πληγή. — e. L. bekommen παίεσθαι (*P.*) δόρατι.

Lanzenträger ὁ δορυφόρος (sp. δορατοφόρος), λογχοφόρος, selten ὁ αἰχμοφόρος; ὁ σαρισοφόρος; s. Lanzenreiter. — e. L. sein δορυφορεῖν.
Lappalie ὁ λῆρος (u. *pl.*); ἡ φλυαρία; ὁ φλήναφος (auch *pl.*); τὰ κοσκυλμάτια; χρῆμα οὐδενὸς ἄξιον. — L. vorbringen ληρεῖν, φλυαρεῖν, φληναφᾶν.
Lappe ὁ μωρός (μῶρος); s. Laffe.
Lappen τὸ ῥάκος, ῥάκιον; ἡ λακίς, ίδος; τὸ ἀπόσπασμα; τὸ τρῦχος; vgl. Fleck 2). — am Ohre, an der Leber ὁ λοβός.
Lapperei, s. Lappalie.
lappig ἐρρακωμένος 3. (s. zerfetzt); sp. ῥακώδης 2.
Laren, s. Hausgötter.
Larve 1) Maske: τὸ πρόσωπον, προσωπεῖον; *dem.* τὸ προσωπίδιον; scheussliches Gesicht τὸ μορμολυκεῖον od. μορμολύκειον, sp. ἡ μορμολύκη; auch ἡ μορμώ, οῦς, ἡ μορμών, όνος u. μορμῶνος. — 2) L. der Insekten: ἡ σχαδών, όνος. — 3) Vorwand: ἡ πρόφασις; s. Schein, Verstellung.
lasciv, s. geil, übermüthig.
Laserkraut τὸ σίλφιον. — L. tragend σιλφιοφόρος 2. — m. L. bereiten σιλφιοῦν (m. L. bereitet σιλφιωτός 3.).
lass, s. lässig, träge, müde.
lassen 1) veranlassen: *a*) machen, dass etw. geschieht: ποιεῖν, z. B. wirst du mich wieder pochen l.? ἆρ' αὖθίς με ποιήσεις κόπτειν; lässest du mich gehen od. wirst du Mitternacht werden l.? πότερον ἀφίης με ἢ μέσας ποιήσεις νύκτας; *b*) gewähren, gestatten, zulassen: διδόναι; ἐπιτρέπειν; ἐφ-, παρ-ιέναι; παρέχειν; auch ἐξουσίαν διδόναι (παρέχειν, ποιεῖν); ist es = zulassen, nicht hindern: ἐᾶν; περιορᾶν (auch m. *part.*), οὐ κωλύειν od. κατέχειν, z. B. lass mich trinken δός μοι πιεῖν, lass mich als würdigen Freund erscheinen δός μοι φανῆναι ἀξίῳ φίλῳ, Zeit zur Ueberlegung l. σχολὴν διδόναι βουλεύεσθαι; wenn du mich sagen lässest ἐὰν παρῇς με εἰπεῖν; Jmd. seine Unabhängigkeit l. ἐπιτρέπειν τινὶ αὐτονόμῳ εἶναι, ἐᾶν τινα αὐτόνομον εἶναι; etw. geschehen l. ἐᾶν τι, περιορᾶν τι; wir werden d. Bundesgenossen nicht von euch misshandeln l. οὐ περιοψόμεθα τοὺς συμμάχους ὑβριζομένους ὑφ' ὑμῶν. — Jmd. gehen l. ἀφιέναι τινά; lass mich g. ἀπαλλάγηθι ἀπ' ἐμοῦ, ἄπαγε. — Jmd. bei seinen Geschäften l. ἐᾶν τινα διατρίβειν ἐπὶ τοῖς ἔργοις. — etw. gehen, stehen, liegen od. sein l. ἐᾶν τι, χαίρειν ἐᾶν od. κελεύειν τι, vgl. aufhören; auch: οὐ κινεῖν τι (nicht rühren), οὐκ ἐξαλείφειν (nicht ausstreichen) u. dgl.; etw. gehen l., wie es will ἐᾶν τι φέρεσθαι; lass das sein ἀλλ' ἔασον δὴ τοῦτο χαίρειν; παῦσον, παῦε. — etw. gut sein l. ἀγαπᾶν τινι od. τι, auch m. *part.*; lass das gut sein! εἶεν (abbrechend); ἔσται ταῦτα (es wird so kommen). — lass ihn nur kommen! ἀλλ' ἐλθέτω; lass ihn nur zur Besinnung kommen, dann ... ἀλλ' ἐὰν ἐν αὑτῷ γένηται ... — Jmd. etw. l. ἐᾶν τινα ἔχειν τι od. χρῆσθαί τινι. — Jmd. zu od. an etw. l. προσιέναι (ἵημι) τινὰ πρός τι; Jmd. zu od. an sich l. προσίεσθαί τινα; Jmd. nicht in od. zu etw. l. εἴργειν τινά τινος, κωλύειν τινά τινος u. ἀπό τινος. — hören l. (e. Laut) ἀφιέναι (φωνήν); sich h. lassen ᾄδειν (singen), λόγους ποιεῖσθαι (reden), ἐπιδείκνυσθαι (um sich m. etw. zu zeigen); vgl. hören. — sehen l. ἐπιδεικνύναι, παρέχειν; sich sehen l. παρέχειν ἑαυτὸν θεᾶσθαι; sich m. etw. sehen l. ἐπιδείκνυσθαί τι. — fallen l. ἀφιέναι od. durch ἐκπίπτω, z. B. er liess d. Schwert aus der Hand fallen ἐξέπεσε τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὸ ξίφος. — sich sagen l. ἀκούειν (hören) od. πείθεσθαι (*P.*) (gehorchen), u. so noch viele andere Redensarten, worüber die mit „lassen" verbundenen Verba zu vergleichen sind. — In Aufforderungen durch d. sog. *conjunctivus adhortativus*, z. B. lasst uns gehen ἴωμεν, lass mich sehen φέρ' ἴδω. — Die Verbindung: „sich lassen" gibt man gew. durch das Passivum, z. B. sich überreden, abbringen l. πείθεσθαι, ἀποτρέπεσθαι; auch gebraucht man hier d. *Verbaladj.* auf -τός 3., z. B. was sich fangen, einnehmen lässt ἁλωτός 3., auch ἁλώσιμος 2., was sich leicht einnehmen lässt εὐάλωτος 2.; was sich erkennen lässt γνωστός 3., was sich leicht erkennen lässt εὔγνωστος, εὐμαθής 2.; daneben findet man ἔξεστι, ἔστι (ἔνεστι, ἔνι) m. entspr. *inf.*, z. B. wenn es sich thun lässt ἐὰν ἐξῇ (od. ᾖ) πρᾶξαι, od. ἐνδέχεται, ἐγχωρεῖ, δυνατόν ἐστι m. *inf.*; was lässt sich da erwarten? τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν; — die Redensart „lass dich nicht" gibt der Grieche durch μή m. d. *conj.* des *aor.* od. ὅπως μή (gew. m. d. *ind.* des *fut.*, seltener m. d. *conj.* des *aor.*), z. B. lass dich nicht gereuen μὴ μεταμεληθῇς, lass dich nicht überreden ὅπως μὴ πεισθήσει. *c*) befehlen: κελεύειν τινά, ἐπιτάττειν (παραγγέλλειν) τινί m. *inf.*, z. B. er liess durch die Leichtbewaffneten die Dörfer in Brand stecken ἐκέλευσε τοὺς ψιλοὺς (ἐπέταξε, παρήγγειλε τοῖς ψιλοῖς) ἐμπρῆσαι τὰς κώμας. — Häufig aber wird das, was Jmd. durch e. Anderen verrichten lässt, so dargestellt, als ob er es selbst thäte, z. B. Kyros liess den Park verwüsten und die Burg niederbrennen Κῦρος κατέκοψε τὸν παράδεισον καὶ κατέκαυσε τὰ βασίλεια; er sandte einen Dolmetsch voraus und liess sagen προπέμψας ἑρμηνέα εἶπε; Jmd. rufen, einladen l. καλεῖν τινα; Jmd. grüssen l. χαίρειν κελεύειν τινά. Auch wird nicht selten das sogen. causative Medium gebraucht, z. B. Jmd. kommen l. μεταπέμπεσθαί τινα, seinen Sohn unterrichten l. διδάσκεσθαι τὸν υἱόν, e. Standbild verfertigen l. ποιεῖσθαι ἀνδριάντα. *d*) darstellen (durch Kunst od. Rede): ἀποδεικνύναι, ἀποφαίνειν, ποιεῖν, z. B. Apelles liess den Alexandros auf dem Bilde m. e. Donnerkeile erscheinen Ἀπελλῆς ἀπέδειξεν ἐν τῇ γραφῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἔχοντα κεραυνόν; Platon lässt d. Sokrates fragen Πλάτων ἀποφαίνει od. ποιεῖ (πεποίηκε) τὸν Σωκράτην ἐρωτῶντα. *e*) annehmen, d. Fall setzen: ποιεῖν, τιθέναι, ὑπολαμβάνειν, z. B. lassen wir diese Meinung Gültigkeit haben! ποιῶμεν ταύτην τὴν δόξαν κυρίαν (εἶναι), lassen wir zwei Arten v. Wesen sein θῶμεν δύο εἴδη τῶν ὄντων. — 2) verlassen, zurücklassen: λείπειν, ἀπο-, κατα-λείπειν; ἐγκατα-, προ-λείπειν (im Stiche l.). — v. Jmd. od. etw. l. ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος, v. etw. ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) u. ἀποπαύεσθαί τινος. — Jmd. hinter sich l. ἀπολείπειν τινά. — sein Leben l. ἀποβάλλειν τὴν ψυχήν, ἀποθνήσκειν. — etw. l. = sein lassen, s. oben 1) *b*). — sich vor Freude od. Schmerz nicht l. können ἐπτοῆσθαι (ἐπτοιῆσθαι) ὑπὸ χαρᾶς od. ὑπὸ λύπης. — 3) von sich gehen lassen: Wasser l., s. Urin; Blut l., s. Blut; Ader l., s. Ader; Haare l. τριχορρυεῖν (sp. τριχορροεῖν), τὰς τρίχας ἀποβάλλειν; bildl. = Schaden, Verlust erleiden, w. s. — etw. zu e. Preise l., s. verkaufen.
Lassheit, s. Lässigkeit, Trägheit, Müdigkeit.
Lasso ἡ σειρά.
Last 1) eig. *a*) Schwere: τὸ βάρος. *b*) Ladung: ὁ φόρτος, τὸ φορτίον, τὸ φόρημα. — Lasten tragen φορτηγεῖν, sp. φορτοφορεῖν; ἀχθοφορεῖν. — 2) übtr. *a*) Beschwerlichkeit, Unannehmlichkeit: τὸ βάρος, τὸ ἄχθος, τὸ φόρημα, ἡ δυσχέρεια, ὁ μόχθος. — es ist mir etw. zur L. ἄχθομαί (*DP.*) τινι; Jmd. zur L. fallen ἐνοχλεῖν τινι u.

τινα, πράγματα παρέχειν τινί; allzugrosses Vermögen ist für d. Menschen e. L. τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι. — Jmd. etw. zur L. legen τὴν αἰτίαν τινὸς ἐπιφέρειν τινί, αἰτιᾶσθαί τινά τινος, ἐγκαλεῖν τινί τι (selten τι πρός τινα, τινί τινος), ἔγκλημα ποιεῖσθαι εἴς τινα, μέμφεσθαι τινί τι (τινί τινος, τινὰ εἴς τι od. ἐπί τινι, τί τινος, sp. τινά τινος). — es fällt mir etw. zur L. ὑπέχω τὴν αἰτίαν τινός, ὑπεύθυνος od. ὑπαίτιός εἰμί τινος, ἔγκλημα ἔχω ἀπό τινος; ἐν ἐγκλήματί εἰμι od. γίγνομαι. — es wird mir etw. v. Jmd. zur L. gelegt ὑπαίτιόν ἐστί μοι πρός τινος m. f. *inf.* *b*) Abgabe, Staatslast, w. s. [vgl. steuerbar.

lastbar φορτηγός (φορταγωγός), σκευοφόρος 2.;

lasten, auf Jmd. βαρύνειν (πιέζειν, πολιορκεῖν, κακοῦν) τινά; βαρὺν (ἐπαχθῆ, ἐμβριθῆ) εἶναί τινι. — **lastend** βαρύς 3., ἐπαχθής, ἐμβριθής 2.

Laster ἡ κακία, πονηρία, μοχθηρία, κακότης; auch τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία (Fehler, Sünde). — in L. verfallen περιπίπτειν κακίαις.

lasterfrei ἄκακος 2.; οὐχ ἥττων (2.) κακίας; ἀναμάρτητος 2.

lasterhaft κακός 3. (v. Pers. u. Sachen); πονηρός, μοχθηρός 3. (bes. v. Pers.); ἄδικος 2. (ungerecht), μιαρός 3. (verrucht), ἀσεβής, ἀνόσιος 2. (gottlos) (sämmtl. v. Pers. u. Sachen); ἀκάθαρτος 2. (sittlich unrein) u. ἐξώλης 2. (verworfen), ἄσωτος 2. (äusserst ausschweifend), ἀνοσιουργός 2. (gottlos handelnd) (sämmtl. nur v. Pers.); αἰσχρός 3. (schändlich; v. Handlungen). — l. sein od. handeln πονηρεύεσθαι; ἀσεβεῖν, ἀνοσιουργεῖν; ἀσωτεύεσθαι.

Lasterhaftigkeit ἡ κακία, πονηρία, μοχθηρία, κακότης, ἀκαθαρσία, μιαρότης, ἀσέβεια, ἀνοσιότης, ἀνοσιουργία.

Lasterleben ὁ μιαρὸς βίος.

lastervoll μιαρός 3., ἐξώλης 2.

Lastesel, s. Esel.

lastführend, s. lasttragend.

Lastpferd ὁ σκευοφόρος ἵππος.

Lastschiff τὸ φορτηγικὸν πλοῖον, ἡ φορτηγὸς (φορταγωγὸς) ναῦς, poet. u. sp. ἡ φορτίς, ίδος; ἡ ὁλκάς, άδος; τὸ ὁλκαδικὸν πλοῖον; gew. bloss τὸ πλοῖον. — Handel auf L. ἡ φορτηγία.

Lastthier τὸ νωτοφόρον; τὸ ὑποζύγιον (gew. *pl.*); *pl.* τὰ σκευοφόρα (ὑποζύγια). — die Last, welche e. L. trägt τὸ σκευοφορικὸν βάρος.

Lastträger ὁ φορτηγός (ἀνήρ), sp. ὁ φόρταξ, ακος, ὁ φορτοφόρος, ὁ φορτοβαστάκτης; auch ὁ ἀχθοφόρος.

Lasttragen, das, ἡ ἀχθοφορία.

lasttragend φορτηγός (φορταγωγός), sp. φορτοφόρος 2.; auch νωτοφόρος, ἀχθοφόρος, σκευοφόρος 2.

Lastvieh τὰ ὑποζύγια; τὰ σκευοφόρα (ὑποζύγια).

Lastwagen ἡ (φορτηγὸς od. φορταγωγὸς) ἅμαξα.

Lasur ὁ κύανος.

lasurblau, lasurfarbig κυανοῦς 3.

Lasurstein ὁ κύανος.

Latein ἡ τῶν Ῥωμαίων γλῶττα. — auf L. ῥωμαϊστί.

Lateiner ὁ Λατῖνος; e. guter L. ἀνὴρ ἔμπειρος ὢν τῆς τῶν Ῥωμαίων γλώττης.

lateinisch Ῥωμαῖος, Ῥωμαϊκός 3. — in l. Sprache ῥωμαϊστί. — l. sprechen ῥωμαΐζειν.

Laterne ὁ λυχνοῦχος; ὁ λαμπτήρ, ῆρος.

Latschen, etwa χαλαραὶ ἐμβάδες.

Latte ἡ κάμαξ, κος; ἡ (ὁ) χάραξ, κος; ὁ στρωτήρ, ῆρος (e. über e. andere gelegte L.); τὸ πέταυρον od. πέτευρον (in e. Stalle, wo Nachts d. Hühner darauf sitzen).

Lattich ἡ θρίδαξ, κος, ἡ θριδακίνη; *dem.* ἡ θριδακινίς, ίδος, τὸ θριδάκιον (Gartenlattich; bei sp. bezeichnet θρίδαξ d. Gartenlattich, θριδακίνη d. wilden Lattich).

lattichartig θριδάκινος 3., θριδακώδης 2.

Latwerge τὸ ἐλατήριον.

Latz τὸ παταγεῖον sp.

lau *a*) eig. χλιαρός 3., ὑπόθερμος 2. — l. machen χλιαίνειν; „l. werden" durch das *P.* — oben l. ἀκροχλίαρος 2. *b*) übtr. ψυχρός, μέτριος 3.; οὐ σπουδαῖος 3., οὐκ ἐπιμελής 2.

Laub τὸ φύλλον (u. *pl.*), ἡ φυλλάς, άδος, sp. τὸ φύλλωμα; auch ἡ τῶν δένδρων κόμη. — L. tragen φυλλοφορεῖν. — d. L. abwerfen od. fallen lassen φυλλοβολεῖν, φυλλορροεῖν, sp. φυλλοχοεῖν; d. L. abwerfend φυλλοβόλος, selten φυλλοχόος 2.; das Abwerfen des L. ἡ φυλλοβολία, φυλλόρροια. — d. L. abstreifen φυλλολογεῖν sp. — voll L. φυλλώδης 2., mehr poet. φυλλόκομος 2. — m. L. bedecken (d. Bäume, v. Frühling) φυλλοῦν. — L. fressend ὁ, ἡ φυλλοτρώξ, ῶγος. — wild in's L. treiben φυλλομανεῖν, auch τραγᾶν (bes. v. Weinreben). — v. L. φύλλινος 3.

Laube ἡ σκηνή; bes. ἡ καλύβη, *dem.* τὸ καλύβιον.

Laubfrosch ὁ (?) μάντις.

Laubguirlande ὁ φύλλινος στέφανος.

Laubholz τὰ φυλλοφόρα δένδρα.

Laubhüttenfest ἡ σκηνοπηγία, τὰ σκηνοπήγια; ἡ ξυλοφόριος ἑορτή.

laubig, laubreich φυλλώδης, mehr poet. φυλλόκομος 2.; πολύφυλλος 2.

Laubwand ὁ φύλλινος οἷον τοῖχος.

Laubwerk τὸ φυλλεῖον, τὰ φύλλα.

Lauch τὸ πράσον.

lauchartig πρασοειδής 2.

lauchgrün πράσινος, πράσιος, πρασοειδής 2., sp. πρασινοειδής, πρασινώδης 2.

Lauer, der, ὁ δευτερίας od. στεμφυλίτης οἶνος; αἱ στεμφυλίτιδες τρύγες, ἡ ἀπὸ στεμφύλων τρύξ, auch bloss ἡ τρύξ.

Lauer, die, ἡ σκοπή, σκοπιά, κατασκοπή; ἡ παρατήρησις, sp. ἐπιτήρησις, ἐφεδρεία; auch ἡ ἐπιβουλή, ἐπιβούλευσις (Nachstellung). — auf der L. stehen, s. lauern. — auf d. L. stellen καθιστάναι (u. *M.*) od. καθίζειν τινὰ σκοπόν od. κατάσκοπον.

lauern (auf etw.) τηρεῖν, ἐπι-, παρα-τηρεῖν, σκοπεῖν (σκοπεύειν), κατασκοπεῖν (gew. *M.*), κατ-, δι-οπτεύειν τι; auf e. Gelegenheit l. τηρεῖν καιρόν, sp. καιροσκοπεῖν, καιροτηρεῖν; auch ἐφεδρεύειν καιρῷ. — im Hinterhalt l. auf Jmd. λοχᾶν, ἐλλοχᾶν, ἐνδρεύειν (u. *M.*) τινά; ἐνέδραν ποιεῖσθαί τινι, ἐφεδρεύειν τινί; auch ἐπιβουλεύειν τινί (Jmd. nachstellen).

Lauf 1) das Laufen: *a*) eig. ὁ δρόμος, selten τὸ δρόμημα (δράμημα); ἡ φορά (v. jeder raschen Bewegung); L. d. Wassers ὁ ῥοῦς, ἡ ῥοή (selten ἡ ῥοία); L. der Himmelskörper ἡ φορά, ἡ περιφορά, ὁ κύκλος; übr. vgl. Wettlauf. — im L. δρόμῳ; auch δρομαῖος 3., mehr poet. ὁ, ἡ δρομάς, άδος; τρέχων 3.; im vollen L. einherstürmen δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) od. ἵεσθαι, δρομαῖον ἵεσθαι. — e. L. haben od. nehmen φέρεσθαι (*P.*) φοράν; übr. s. laufen. — seinen L. vollenden (v. e. Himmelskörper) πληροῦν κύκλον. — Spuren v. L. des Wildes δρομαῖα ἴχνη. *b*) übtr. *α*) Fortgang: ἡ προχώρησις; ἡ ἐπίδοσις, sp. προκοπή (Fortschritt, Zunahme, Wachsthum). — freien L. haben προχωρεῖν; ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, sp. προκόπτειν (fortschreiten, zunehmen, gedeihen). — d. L. einer Sache hemmen κατέχειν, συστέλλειν τι; κωλύειν τι (τοῦ μὴ λαβεῖν ἐπίδοσιν); einer Sache freien L. lassen τὰς ἡνίας χα-

λᾶν τινι, οὐ κατέχειν od. οὐ κωλύειν τι; der Zunge freien L. lassen εἰπεῖν οὐδὲν ἀποκρυψάμενον od. ὑποστειλάμενον, εἰπεῖν ὅ τι ἂν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ στόμα. β) d. Gang eines Dinges od. die in seinem Wesen begründeten Veränderungen: τὰ ἔκ τινος ἀποβάντα od. συμβάντα, τὰ κατά τι γιγνόμενα. — das ist d. L. der Welt οὕτως ἔχει τὰ ἀνθρώπεια πράγματα. — nach dem L. der Natur κατὰ τὴν φύσιν. — 2) das, wodurch etw. läuft: *a)* das Rohr (bei e. Gewehre u. dgl.): ἡ σῦριγξ, γγος; ὁ αὐλός. *b)* beim Flusse, das Bette: τὸ ῥεῖθρον, τὰ ῥεῦμα. — 3) in d. Jägersprache = Fuss (v. Thieren): ὁ πούς, ποδός.

Laufbahn 1) eig. Rennbahn: ὁ δρόμος, τὸ στάδιον. — in der L. siegen νικᾶν δρόμον od. στάδιον. — 2) übtr. *a)* Lebenszeit: ὁ βίος, ὁ αἰών, ῶνος; ὁ τεταγμένος τοῦ βίου χρόνος; d. irdische L. ὁ ἐνθάδε βίος; d. irdische L. beschliessen τελευτᾶν τὸν βίον, τελευτᾶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. *b)* Kreis des Wirkens: ἡ ἐπιτήδευσις, τὰ ἐπιτηδεύματα; ἡ πραγματεία (z. B. staatsmännische L. ἡ περὶ τὴν πολιτείαν πραγματεία, auch ἡ πολιτεία, τὸ πολίτευμα u. *pl.*); ἡ ἐργασία (z. B. künstlerische L. ἡ τῶν τεχνῶν ἐργασία).

Laufbohne ὁ δόλιχος.

Laufbursche ὁ παῖς, παιδός; vgl. ὁ ἀγοραστής.

laufen *a)* v. lebenden Geschöpfen: τρέχειν, θεῖν; φέρεσθαι (*P.*), ἵεσθαι (nur *praes.* u. *imperf.*); auch verst. δρόμῳ ἰέναι (ἔρχεσθαι), χωρεῖν, θεῖν, φέρεσθαι (*P.*), ἵεσθαι, auch συντείνειν δρόμῳ, δρομαῖον ἵεσθαι (eilig od. m. Hast l.); l. so schnell man kann ἀνὰ κράτος τρέχειν od. θεῖν, ὡς ποδῶν ἔχει τις (v. Mehreren ὡς ποδῶν ἔχουσι) τρέχειν od. θεῖν, ἅπαντι τῷ δρόμῳ χρῆσθαι. — gelaufen kommen δρομαῖον ἐλθεῖν od. ἵεσθαι. — über d. Berge l. τὰ ὄρη θεῖν. — davon l. ἀποθεῖν, ἀποτρέχειν, heimlich davon l. ἀποδιδράσκειν, δραπετεύειν (bes. v. Sklaven); φεύγειν, ἀπο-, ἐκ-φεύγειν (fliehen, entfliehen). — hin u. her l. διαθεῖν, διατρέχειν. — nebenher l. παραθεῖν, παρατρέχειν, auch παρακολουθεῖν, παρέπεσθαι. — auf Jmd. zu l. προστρέχειν τινί u. πρός τινα, προσθεῖν τινι, v. Mehreren συντρέχειν πρός τινα. — Jmd. l. lassen ἀφ-, ἀν-ιέναι τινά (loslassen); bildl. ἐᾶν τινα, ἀμελεῖν τινος (sich nicht um ihn kümmern). — Sturm, Gefahr l., s. Sturm, Gefahr. — Jmd. in d. Hände l. ἐν-, περι-τυγχάνειν, περι-, προσ-πίπτειν τινί. — v. kleinen Kindern = aufrecht gehen: ὀρθὸν βαδίζειν. *b)* v. leblosen Dingen: φέρεσθαι (*P.*), selten θεῖν; v. Wasser χωρεῖν, gew. ῥεῖν (fliessen). — d. Fluss läuft in d. Meer ὁ ποταμὸς ῥεῖ (φέρεται, εἰσ-, ἐμ-βάλλει, ἐκδίδωσιν, ἐξερεύγεται) εἰς τὴν θάλατταν; d. Fluss läuft neben der Stadt vorbei ὁ ποταμὸς παραρρεῖ παρὰ τὴν πόλιν. — — d. Wasser läuft in d. Schuhe τὸ ὕδωρ ἐνδύεται εἰς τὰ ὑποδήματα. — d. Thränen laufen über d. Wangen τὰ δάκρυα λείβεται κατὰ τῶν παρειῶν. — d. Augen laufen über od. voll Wasser δακρύων ἐμπίπλαται τὰ ὄμματα. — d. Schiff läuft in d. Hafen, s. einlaufen. — d. Mond läuft um d. Erde ἡ σελήνη φέρεται περὶ τὴν γῆν. — es läuft d. Gerücht = es geht, s. gehen. — die Mauer läuft um d. Stadt τὸ τεῖχος περιέχει κύκλῳ τὴν πόλιν. — in dem laufenden Monate τοῦ ἐνεστῶτος μηνός, auch τοῦδε τοῦ μηνός. — die laufenden Geschäfte τὰ πρόχειρα. — wider etw. l. ἐναντίον εἶναι od. ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι; es läuft wider d. Anstand = es ist unschicklich, anstössig, w. s. — es läuft in's Geld = ist kostspielig, w. s.

Laufen, das, ὁ δρόμος; vgl. Lauf. — das Hinund-herlaufen ἡ διαδρομή. — tüchtig zum L. δρομικός 3.

Lauffeuer, etwa οἱ συνεχεῖς φλόγες. — sich wie e. L. verbreiten τάχιστα διὰ πάντων χωρεῖν od. διαδίδοσθαι (*P.*).

Laufgraben, etwa ἡ τάφρος.

Lauge ἡ κονία (Kalklauge u. Aschenlauge; im ersteren Falle auch κονία ἀσβέστου); ἡ στακτὴ κονία (Tropflauge; v. Asche ἡ ἐκ τέφρας στακτὴ κονία); ἡ σαπωναρικὴ κονία (Seifenlauge); ἡ πιλοποιητικὴ κονία (Hutmacherlauge); ἡ βαλανευτικὴ κονία (Badelauge); τὸ ῥύμμα (zum Waschen), vgl. τὸ λίτρον (νίτρον).

laugenartig κονιώδης 2.

Laugensalz τὸ λίτρον (νίτρον).

Lauheit, Lauigkeit ἡ χλιαρότης, gew. τὸ χλιαρόν; übtr. ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν.

laulich, s. lau.

Laune ἡ τῆς ψυχῆς διάθεσις, auch ἡ ὀργή. — gute L. ἡ καλὴ τῆς ψυχῆς διάθεσις (ἡ τῆς ψυχῆς εὐθεσία), ἡ εὐκολία, εὐφροσύνη; heitere L., s. Heiterkeit; üble od. mürrische L. ἡ τῆς ψυχῆς δυσθεσία, gew. ἡ δυσκολία, ἀηδία; scherzhafte L. τὸ παιγνιῶδες. — bei guter L. sein εὖ (καλῶς, εὐκόλως) διακεῖσθαι τὴν ψυχήν; übler L. sein δυσθετεῖσθαι (*P.*), δυσκολαίνειν, δυσκόλως διακεῖσθαι τὴν ψυχήν, ἀδημονεῖν. — guter, übler L. εὔκολος, δύσκολος 2. — heiterer L. sein, s. heiter. — (üble) Launen haben, s. launisch (sein). — sich Jmds. Launen fügen χαρίζεσθαι ταῖς ὀργαῖς τινος, φέρειν τοὺς τρόπους τινός. — nach L. = nach Belieben, w. s. — nach seiner L. leben ἐφ' ἑαυτοῦ ζῆν.

launig 1) gute Laune habend: εὔκολος, εὔθυμος 2.; auch = witzig, w. s. — 2) = launisch, w. s.

launisch δύσκολος, ἀηδής 2.; ἀβέβαιος 2.

Laurer ὁ σκοπός, κατάσκοπος; ὁ ἐπιβουλευτής; od. durch d. *part.* v. „lauern“, w. s.

Laus ὁ φθείρ, φθειρός. — L. suchen, s. lausen; d. Kunst L. zu suchen ἡ φθειριστική. — L. erzeugend φθειροποιός 2. — L. essen φθειροτραγεῖν, sp. φθειροτρωκτεῖν; L. essend φθειροφάγος 2.; v. L. gefressen φθειρόβρωτος 2.

lauschen ὠτακουστεῖν; τηρεῖν, παρατηρεῖν; vgl. belauern.

Lauscher ὁ ὠτακουστής.

lausen φθειρίζειν; bildl. πρὸς φθεῖρα κείρειν. — sich l. φθειρίζεσθαι; sich l. lassen πρὸς φθεῖρα κείρεσθαι. [mein.

lausig φθειρώδης 2.; vgl. schlecht, gering, gemein.

laut *a)* eig. λαμπρός 3., auch σαφής 2., οὐκ ἄσημος 2. (hell, vernehmlich, deutlich); ὀξύς 3., τρανής 2.; mehr poet. τορός 3. (durchdringend). — m. l. Stimme μεγάλῃ (λαμπρᾷ) τῇ φωνῇ. — l. Ruf ἡ βοή, κραυγή. — l. sprechen μέγα λέγειν od. φθέγγεσθαι; l. rufen, schreien κράζειν (κεκραγέναι), ἀνακράζειν (ἀνακεκραγέναι), βοᾶν, ἀναβοᾶν; l. auflachen μέγα ἐκγελᾶν, καγχάζειν, ἀνακαγχάζειν. — l. werden φθέγγεσθαι; es wurden mehrere Stimmen l. πολλοὶ εἶπον u. dgl. *b)* übtr. bekannt, kund: φανερός, δῆλος 3.; διαβόητος, πολυθρύλητος 2., (δια)τεθρυλημένος 3. — l. werden δηλοῦσθαι, διαδίδοσθαι, (δια)θρυλεῖσθαι (*P.*). — l. werden lassen φανερὸν ποιεῖν, ἐκφαίνειν, ἐκφέρειν (εἰς τοὺς πολλούς), διαδιδόναι, διαθροεῖν. — Jmd. l. tadeln φανερῶς μέμφεσθαί τινα. — „laut“ als *adv.* = kraft, z. B. laut eines Gesetzes κατὰ νόμον, ἐκ νόμου, νόμῳ od. umschr. κελεύοντος νόμου.

Laut ὁ ψόφος, ἡ κλαγγή (allg.); ὁ φθόγγος, τὸ φθέγμα (bes. L. animalischer Wesen); ἡ φωνή (artikulierter L.). — e. L. v. sich geben od. hören lassen ψοφεῖν, ψόφον ἀποτελεῖν, φθέγγεσθαι,

ἱέναι od. *ἀφιέναι φωνήν.* — e. L. von sich gebend *ψοφητικός* 3., *φθεγκτός* 3., *φωνήεις* 3. — keinen L. v. sich gebend, s. lautlos. — undeutlicher L. *φωνὴ ἄσημος.*

lautbar, s. laut *b*) u. kund.

Laute, etwa *τὸ βάρβιτον, ἡ βάρβιτος, ἡ λύρα, ἡ κιθάρα.* — d. L. spielen *βαρβιτίζειν, κιθαρίζειν, κρούειν λύραν* od. *λυρίζειν, ψάλλειν.*

lauten eig. = „schallen, tönen", w. s.; im Deutschen aber nur übtr. *a*) gut od. schlecht l.: *καλὸν* (*ἡδὺ*) od. *βαρὺ* (*χαλεπὸν*) *εἶναι*; das lautet schlecht *χαλεπὸν τοῦτο ἀκούειν, χαλεπὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα.* *b*) v. dem Inhalte eines Ausspruches u. dgl.: *λέγειν, εἶναι, ἔχειν,* z. B. d. Brief lautet so *ἡ ἐπιστολὴ λέγει διὰ γραμμάτων τάδε,* sein Brief lautet etwa so *τοιάδε γράφει ἐν τῇ ἐπιστολῇ*; so lautet d. Gesetz *τάδε λέγει* (*κελεύει*) *ὁ νόμος, ὅδε ἐστὶν ὁ νόμος, ὧδε νενομοθέτηται*; so lautet d. Inschrift *ἐστὶ δὲ ἐγγεγραμμένα τάδε, ἐπιγέγραπται δὲ τάδε*; so lautet mein Befehl *κελεύω τάδε*; so lautet d. Beschluss *ἐψήφισται* od. *δέδοκται τάδε.* — das lautet anders *ἄλλως ἔχει τοῦτό γε*; wie lauten d. Worte? *πῶς ἔχει τὰ ῥήματα;*

Lautenschläger *ὁ βαρβιτιστής, ὁ κιθαριστής* (*ὁ κιθαρῳδός* der zum Lautenspiel singt), *ὁ ψάλτης,* sp. *ὁ λυριστής.*

Lautenschlägerin *ἡ κιθαρίστρια, ἡ ψάλτρια.*

Lautenspiel *ἡ κιθάρισις, ἡ κροῦσις τῆς λύρας, ὁ ψαλμός,* sp. *ὁ λυρισμός.*

lauter 1) *adj. a*) eig.: *εἰλικρινής* 2. (rein, echt); *καθαρός* 3. (rein); *ἀκραιφνής, ἀκέραιος, ἀκήρατος, ἀμιγής, ἄμικτος* 2., auch *κατακορής* 2. (ungemischt); auch *ἄκρατος* 2. (bes. v. Wein, wie *ζωρός* 2.). — v. Metallen *καθαρός* 3., *ἀκήρατος* 2., v. Gold *ἄπεφθος* 2. (geläutert), vgl. echt. *b*) übtr. *καθαρός* 3., *εἰλικρινής* 2., *ἀκήρατος, ἀκέραιος, ἀμιγής* 2. (makellos); *ἁπλοῦς* 3., *εὐήθης* 2. (einfach, natürlich); *ἀληθής* 2., *ἀληθινός* 3. (wahrhaft, wirklich); auch *χρηστός, ἀγαθός* 3. (wacker, gut); *ἀκίβδηλος, ἄκακος* 2. (ohne Falsch). — 2) *adv. παντελῶς, πάντως, πάντα* (*τὰ πάντα, κατὰ πάντα*), *οὐδὲν εἰ μή, οὐδὲν ἀλλ' ἤ, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἤ,* auch durch *ἄλλως,* z. B. l. Possen, l. Lügen *λῆροι ἄλλως, ψεύδη ἄλλως*; sehr häufig durch *πᾶς,* z. B. er spricht l. Wahrheit *πάντα ἅπερ λέγει ἀληθῆ,* er nahm zur Besatzung l. Leichtbewaffnete *πάντας τοὺς φρουροὺς ἐποιήσατο ψιλούς.* — vor l. Schmerz vergehen *πολλὰ* (*συχνὰ*) *λυπηθέντα* od. *ὑπὸ πολλῆς* (*συχνῆς*) *λύπης οἴχεσθαι.*

Lauterkeit *ἡ εἰλικρίνεια, καθαρότης, ἀμιξία,* sp. *ἡ ἀκεραιότης*; übtr. *ἡ ἁπλότης, χρηστότης, εὐήθεια*; auch durch d. *neutra* der vhg. *adj.*

lautlos *ἄψοφος* 2.; *ἄφθογγος, ἀφθεγκτος* 2. (beide mehr poet.); *ἄφωνος* 2. — *adv. ἀψοφητί,* sp. [*ἀφθεγκτί.*

lauwarm, s. lau.

Lava, Lavastrom *ὁ ῥύαξ, κος,* auch m. (*τοῦ*) *πυρός.* — es ergiesst sich e. L. aus d. Berge *γίγνεται ὁ ῥύαξ πυρὸς ἐκ τοῦ ὄρους.* — als kalte Masse (Lavastein) *ὁ πηγεὶς ῥύαξ.*

Lavendel *ἡ στοιχάς* (*στιχάς?*), *άδος.*

lavieren *πλαγιάζειν* (sc. *τὴν ναῦν*) *πρὸς ἀντίους τοὺς ἀνέμους.*

lax, s. schlaff.

Laxanz *τὸ ἐλατήριον*; *τὸ ὑπήλατον φάρμακον*; *τὸ ὑπαγωγὸν κοιλίας* od. *γαστρός.*

Laxheit, s. Schlaffheit.

laxieren 1) *tr. ὑπάγειν κοιλίαν* od. *γαστέρα*; *ταράττειν τὴν γαστέρα*; *ἐλαύνειν τὴν κοιλίαν.* — 2) *intr. διαρροιζεσθαι* (*DP.*); *κάτω διαχωρεῖ τινι.* — vgl. Durchfall.

Laxiermittel, s. Laxanz.

Lazareth, s. Krankenhaus.

lazurblau, Lazurstein, s. lasurblau, Lasurstein.

Lebelang; sein L. *τὸν ἅπαντα τοῦ βίου χρόνον*; (*παρ'*) *ὅλον τὸν βίον*; *δι' ὅλου τοῦ βίου*; vgl. lebenslänglich.

leben 1) Leben haben, am Leben sein: *ζῆν* (übh. physisch existieren; bei Att. nur *praes., imperf., fut.,* während d. anderen Tempora erst bei Sp. vorkommen, u. von *βιοῦν* ergänzt werden), *βιοῦν* (bes. v. Menschen; bei Att. selten im *praes.* u. *imperf.,* was durch *ζῆν* ergänzt wird, wol aber im *fut. βιώσεσθαι, aor. βιῶσαι,* gew. *βιῶναι, perf. βεβιωκέναι*); *ἔμψυχον, ἔμπνουν,* sp. *ἔμβιον εἶναι* (lebendig sein); *εἶναι* (e. Dasein haben). — noch l. *περιεῖναι, περιγενέσθαι* (nicht gestorben sein); *ἔτι ἔμπνουν εἶναι* (noch am Leben sein, v. e. dem Tode Nahen); noch dazu od. länger l. *ἐπιζῆν, ἐπιβιῶναι,* als Jmd. *περιεῖναι* u. *περιγενέσθαι τινός, ἐπιβιοῦν τινι.* — so lange ich lebe *ἕωσπερ ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμοῦ ζῶντος.* — so wahr ich lebe *οὕτω ζῴην* od. *οὕτως ὀναίμην τοῦ βίου.* — da möchte ich nicht mehr l., *μηκέτι ζῴην*; *ἀπολοίμην, τεθναίην.* — ich mag nicht mehr l. *ἀβίωτόν* (*οὐ βιωτόν,* seltner *οὐ βιώσιμον*) *ἐστί μοι* od. *ἀβίωτον* (*οὐ βιωτὸν*) *ἡγοῦμαι εἰ μὴ* … — ich habe genug gelebt *ἅλις βεβίωταί μοι.* — er lebe! *χαιρέτω*; er lebe hoch! *μέγα χαιρέτω.* — d. vollbrachten Thaten leben *τὰ ἔργα τὰ πραχθέντα ἔστιν* od. m. mehr poet. Anstriche *τὰ ἔργα τὰ πραχθέντα ζῇ.* — lange lebend *ζωτικός* 3., *μακρόβιος* 2. — 2) e. Leben führen: *ζῆν, βιῶναι, βιοτεύειν, διαιτᾶσθαι* (*DP.*), *βίον ἄγειν* od. *ἔχειν, βίον ζῆν* od. *βιῶναι,* z. B. gut od. glücklich l. *εὖ* (*καλῶς, εὐτυχῶς, μακαρίως*) *ζῆν, εὖ πράττειν, εὐπραγεῖν, βίον εὐτυχῆ* od. *εὐδαίμονα ἄγειν*; immer glücklich l. *διαβιῶναι* (*διάγειν, διατελεῖν, διαγίγνεσθαι*) *εὖ πράττοντα, εὐτυχῶς διαζῆν* (*καταζῆν* od. *καταβιῶναι*); sicher, gefahrlos l. *ζῆν* (*βίον*) *ἀσφαλῶς*; in Ehren l. *ἐντίμως ζῆν*; mässig l. *μετρίως ζῆν* od. *διαιτᾶσθαι, μετρίᾳ τῇ διαίτῃ χρῆσθαι*; in Frieden l. *ζῆν ἐν εἰρήνῃ, ζῆν εἰρήνην* (*ἡσυχίαν*) *ἄγοντα* od. *ἔχοντα, ἡσυχῇ βιῶναι*; in Armuth l. *πενίᾳ συνεῖναι* od. *συζῆν*; in Vergnügungen l. *ἡδοναῖς συνεῖναι* od. *συνοικεῖν*; in Unwissenheit l. *ἀμαθίᾳ συνοικεῖν*; in Ueberfluss l. *ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν*; in d. Tag hinein l. *ῥαθυμεῖν, ῥᾳδιουργεῖν*; in einer Beschäftigung l. *εἶναι ἐν* (*ἐπί, πρός*) *τινι, ὁμιλεῖν τινι*; in etw. l. u. weben *συζῆν τινι* (*χρῆσθαί τινι καὶ συζῆν*), *ὅλον καὶ πάντα εἶναι πρός τινι.* — was Jmd. gethan u. wie er gelebt hat *τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα τινί.* — der Hoffnung l. *ἐν ἐλπίσιν εἶναι, ἐλπίζειν.* — als Bürger l. *πολιτεύειν* (u. *M.*), als Schutzgenoss *μετοικεῖν*; als Privatmann *ἰδιωτεύειν.* — für Jmd. l. *ζῆν τινι*; wir l. für uns *ζῶμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς*; für sich l. *τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, ἰδιωτεύειν.* — in Abhängigkeit v. Jmd. l. *πρὸς ἄλλον ζῆν.* — m. Jmd. l. *συζῆν τινι* u. *μετά τινος, συμβιοῦν τινι.* — lebe wol! *χαῖρε, ὑγίαινε,* am Ende v. Briefen *εὐτύχει, ἔρρωσο.* — 3) sich wo aufhalten: *διαιτᾶσθαι* (*DP.*), *διατρίβειν, τὴν δίαιταν* od. *διατριβὴν ποιεῖσθαι, οἰκεῖν.* — m. Jmd. zusammen l. *συνδιαιτᾶσθαι, συνδιατρίβειν, συνοικεῖν.* — e. Haus, wo es sich ganz angenehm l. lässt *οἰκία ἡδίστη ἐνδιαιτᾶσθαι.* — 4) v. etw. l.: *ζῆν ἀπό τινος* (auch *τινί,* z. B. *καρποῖς* v. Früchten), *διαζῆν* u. *βιοτεύειν ἀπό τινος, τὸν βίον ἔχειν* (*ποιεῖσθαι, πορίζεσθαι, κτήσασθαι*) *ἀπό τινος,* selten *τὴν ζωὴν ποιεῖσθαι ἔκ τινος*; auch *τρέφεσθαί* (*P.*) *τινι*

od. ἀπό τινος; häufig verbindet sich auch m. d. genannten Ausdrücken e. *part.*, z. B. v. fremder Gnade l. ζῆν ἀποβλέποντα εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν. — ist es = als gewöhnliche Nahrung geniessen: ἐσθίειν (φαγεῖν) τι, τρέφεσθαί (*P.*) τινι; man bemerke hier die häufigen Zsstzgen, z. B. v. Fischen l. ἰχθυοφαγεῖν (dazu ἰχθυοφάγος 2.), v. Fleisch l. κρεοφαγεῖν (dazu κρεοφάγος 2.). — zu l. haben ἔχειν βίον od. τὰ ἐπιτήδεια, τὰ πρὸς τὸν βίον, ἱκανὸν ἔχειν τὸν βίον, βίος μοί ἐστιν ἱκανός. — er kann v. seinem Gewerbe l. ἱκανῶς αὐτὸν τρέφει ἡ τέχνη; er lebt v. seinen Freunden τρέφουσιν αὐτὸν οἱ φίλοι; er hat so viel Kunden, dass er davon l. kann ἱκανοὺς αὐτὸν τρέφειν ἔχει ἐργοδότας.

Leben, das, ἡ ζωή, τὸ ζῆν (übh. physische Existenz); ἡ ψυχή (Princip d. Lebens, Lebenskraft); ὁ βίος, selten ἡ βιοτή (d. L. des Menschen; Lebensweise, Lebenslauf); ἡ δίαιτα (Lebensweise); vgl. Lebensart, Lebenszeit, Lebensunterhalt, Lebendigkeit. — Bei Angabe d. Alters durch *part.*, z. B. im 50sten Jahre meines L. ἔτη βιοὺς od. γεγονὼς πεντήκοντα, ἔτος ἄγων πεντηκοστόν. — während meines L. ἐμοῦ ζῶντος, ἕωσπερ ἂν ἐγὼ ζῶ. — im L. ἐν τῷ βίῳ, κατὰ τὸν βίον; im ganzen L. παρ' ὅλον τὸν βίον, διὰ παντὸς (ὅλου) τοῦ βίου, s. lebenslang; ich glaube mein ganzes L. darauf gedacht zu haben δοκῶ τοῦτο μελετῶν διαβεβιωκέναι; was dieser in seinem L. gethan hat ἃ τούτῳ βεβίωται, τὰ βεβιωμένα τινί; im gemeinen, gewöhnlichen L. ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, παρὰ τοῖς πολλοῖς. — in diesem L. ἐνθάδε; dieses (jenes) L. ὁ ἐνθάδε (ἐκεῖ) βίος. — e. angenehmes, trauriges, ruhiges L. βίος ἡδύς, λυπηρός, ἥσυχος (ἀπράγμων) u. dgl., worüber d. betreffenden *adj.* zu vergleichen sind; e. unerträgliches L. βίος ἀβίωτος od. οὐ βιωτός, αἰὼν ἀβίωτος. — d. L. ist mir unerträglich ἀβίωτόν (οὐ βιωτόν) ἐστί μοι. — e. L. führen, s. leben 2); e. angenehmes L. führen ἡδέως ζῆν, ἡδέως καταβιῶναι; e. gemächliches, leichtsinniges L. führen ῥᾳθύμως ζῆν, ῥᾳθυμεῖν, ῥᾳδιουργεῖν u. dgl., e. zurückgezogenes L. führen ἰδιωτεύειν; d. L., welches Jmd. geführt hat ὁ βεβιωμένος τινὶ βίος. — d. L. v. Jmd. haben τὴν ζωὴν ἔχειν ἀπό (ἔκ) τινος. — d. L. beenden, (beschliessen) τελευτᾶν τὸν βίον od. (selten) τοῦ βίου, καταλύειν τὸν βίον, sp. καταστρέφειν m. u. ohne τὸν βίον, auch τοῦ ζῆν; d. L. verlieren, um's L. kommen ἀποβάλλειν τὴν ψυχήν, ἀπόλλυσθαι, durch Jmd. τελευτᾶν τὸν βίον ὑπό τινος; v. L. scheiden ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*) τοῦ βίου od. τοῦ ζῆν, μεταλλάττειν (τὸν βίον, eig. „d. Erdenleben m. einem anderen Zustande vertauschen"; sp. μεταλλάττειν ἐξ ἀνθρώπων); d. L. aushauchen ψυχὴν ἀφιέναι od. προΐεσθαι. — Jmd. d. L. nehmen ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ψυχήν, (ἀπο)στερεῖν τινα τῆς ψυχῆς, τὴν ψυχήν τινος συλᾶν, sp. ἐξάγειν τινά (τοῦ βίου); vgl. umbringen, tödten; sich d. L. nehmen ἀναιρεῖν od. διαχρῆσθαι ἑαυτόν, sp. ἐξάγειν ἑαυτὸν (ἐκ) τοῦ βίου, τοῦ ζῆν, auch bloss ἐξάγειν ἑαυτόν. — Jmd. nach dem L. trachten ἐπιβουλεύειν θάνατόν τινι. — wieder in's L. rufen ἀναβιώσασθαι (erst sp. ἀναβιῶσαι); wieder in's L. kommen od. zurückkehren ἀναβιῶναι, ἀναζωπυρεῖσθαι (*P.*; sp. *A.*), selten βιώσκεσθαι. — Jmd. d. L. absprechen καταγιγνώσκειν τινὸς τὸν θάνατον (v. Richter), οὐ φάναι ἐπὶ πλέον βιώσεσθαι τὸν νοσοῦντα (v. Arzte); man hat ihm d. L. abgesprochen κατέγνωσται αὐτοῦ ὁ θάνατος (er hat durch richterl. Spruch d. L. verloren), ἀβιώτως ἔχει (v. e. Kranken). — Jmd. am L. strafen ζημιοῦν τινα θανάτῳ. — Jmd. d. L. schenken ἐᾶν τινα ζῆν (übh. ihn leben od. am Leben lassen); ζωγρεῖν τινα (einem Kriegsgefangenen); φείδεσθαί τινος (Jmd. schonen); ἀπολύειν τινα τῆς τοῦ θανάτου ζημίας (v. Richter). — um Jmds. L. bitten παραιτεῖσθαι τὴν ψυχήν τινος. — sein L. lieben u. schonen, am L. hangen φιλοψυχεῖν (sp. φιλοζωεῖν), φείδεσθαι τῆς ψυχῆς, auch ἀντέχεσθαι τοῦ ζῆν; sein L. liebend u. schonend φιλόψυχος, seltner φιλόζωος 2.; Liebe zum L. ἡ φιλοψυχία, sp. φιλοζωία; ἡ τοῦ ζῆν ἐπιθυμία. — sein L. nicht schonen, sein L. in d. Schanze schlagen ἀφειδεῖν τοῦ βίου, τοῦ σώματος, ἑαυτοῦ. — sein L. Jmd. zu verdanken haben ζῆν διά τινα, σῶστρα ὀφείλειν τινί; Jmd. für d. Rettung des L. danken σῶστρα παρέχειν (φέρειν, χαρίζεσθαι, ἀποδιδόναι, ἐκτίνειν) τινί; e. Dankopfer für d. Rettung des L. bringen σῶστρα θύειν. — am L. bleiben, m. d. L. davonkommen σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι (*P.*), ζῶντα ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*), περιγίγνεσθαι; auch διαζῆν (διαβιῶναι). — noch am L. sein περιεῖναι, περιγενέσθαι, ὑπόλοιπον εἶναι. — sein L. retten σῴζειν, διασῴζειν (u. *M.*) τὴν ψυχήν od. τὸ σῶμα. — sein L. hinbringen (τὸν βίον) διάγειν od. διατελεῖν, διαζῆν (διαβιῶναι) m. u. ohne βίον, καταζῆν (καταβιῶναι), auch διαγίγνεσθαι, διατρίβειν. — d. L. einrichten οἰκονομεῖν, διοικεῖν τὸν βίον. — etw. m. d. L. erkaufen, sein L. für etw. lassen τῆς ψυχῆς πρίασθαί τι. — sein L. daran setzen (auf's Spiel setzen) παραβάλλεσθαι τὴν ψυχήν. — sein L. wagen, am L. gefährdet sein κινδυνεύειν περὶ τῆς ψυχῆς (selten τῇ ψυχῇ, τῷ βίῳ, τῇ κεφαλῇ) od. περὶ τοῦ σώματος, περὶ τῶν μεγίστων od. περὶ πάντων; τὸν περὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον κινδυνεύειν, τὸν περὶ τῆς ψυχῆς δρόμον θεῖν od. τρέχειν (selten τρέχειν περὶ ἑαυτοῦ, περὶ τῆς ψυχῆς). — auf L. u. Tod (wie e. Verzweifelter) kämpfen περὶ τῆς ψυχῆς ἀγωνίζεσθαι od. μάχεσθαι, sp. ψυχομαχεῖν. — Kampf auf L. u. Tod ὁ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγών, sp. ἡ ψυχομαχία. — nun gilt es euer L. νῦν ὁ ἀγὼν περὶ τῶν ὑμετέρων ψυχῶν. — m. d. L. bezahlen ἀπο-, ἐκ-τίνειν τῷ θανάτῳ od. τῇ κεφαλῇ. — und wenn ich es auch m. d. L. bezahlen sollte (wenn es auch mein L. kosten sollte) εἰ καὶ ἀπολοίμην ἅμα (εἰ καὶ τῆς ψυχῆς πριαίμην). — bei Leib u. L. etw. nicht wollen οὐχ ἑλέσθαι ἐπὶ παντὶ τῷ βίῳ. — lieber d. L. nicht haben mögen als … ἀβίωτον od. οὐ βιωτὸν ἡγεῖσθαι εἰ … — Jmd. (etw.) mehr als sein L. lieben od. schätzen μεῖζον φιλεῖν od. τιμᾶν τινα (τι) τῆς (ἑαυτοῦ) ψυχῆς, προτιμᾶν τι τῆς ψυχῆς. — etw. für sein L. gern thun ἄσμενον u. *adv.* ἀσμένως (od. *sup.* ἀσμεναίτατα) ποιεῖν τι. — sein L. v. etw. fristen διαζῆν ἀπό τινος. — des L. Nothdurft τὰ (καθ' ἡμέραν) ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα. — nach d. L. zeichnen od. malen ζωγραφεῖν; ganz (genau) nach dem L. darstellen ζωτικώτατα γράφειν τι. — d. Statue, d. Gemälde hat L. ὁ ἀνδριὰς (ἡ γραφὴ) ζωτικὸς (ζωτική) φαίνεται. — einer Statue L. geben (v. Bildhauer) τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι ἐνεργάζεσθαι ἀνδριάντι. — L. gebend od. erhaltend, das L. bedingend ζωτικός 3.; zum L. gehörig od. dienlich βιωτικός 3.; zum L. kräftig βιώσιμος 2.; Kraft od. Lust zum L. haben ζωτικῶς ἔχειν. — e. langes L. habend μακρόβιος 2. — mein L.! (als Anrede) ψυχὴ ἐμή, ὦ φιλότης, ὦ φίλτατον.

lebend, lebendig 1) eig. ζῶν 3., selten ζωός 3.; auch ζωτικός 3. — ἔμψυχος 2. (belebt, beseelt); noch l. ἔμπνους, sp. ἔμβιος 2. (v. solchen, die dem Tode nahe sind). — l. Geschöpf τὸ ζῷον. —

l. Junge gebären ζωοτοκεῖν; l. Junge gebärend ζωοτόκος 2.; das Gebären v. l. Jungen ἡ ζωοτοκία. — Lebendiges erzeugen ζωογονεῖν; L. erzeugend ζωογόνος 2.; das Erzeugen v. l. Wesen ἡ ζωογονία; zum Erzeugen v. l. Wesen geeignet ζωογονικός 3.; keine l. Wesen erzeugend ἄζωος 2. — wieder l. machen ἀναβιώσασθαι (erst sp. ἀναβιῶσαι); wieder l. werden ἀναβιῶναι, selten βιώσκεσθαι; auch ἀναζωπυρεῖσθαι *P.* (sp. *A.*). — l. gefangen nehmen ζῶντα αἱρεῖν od. λαμβάνειν τινά, ζωγρεῖν (sp. ζωγρεύειν) τινα; das l. Gefangennehmen ἡ ζωγρεία; der l. Gefangene ὁ ζωγρίας sp., besser ὁ ἐζωγρημένος. — l. od. todt bringen ἢ ζῶντα ἢ νεκρὸν ἄγειν. — l. Holz ξύλον χλωρόν. — 2) übtr. lebhaft, munter, w. s. — e. l. Beispiel ἐναργὲς (σαφὲς) παράδειγμα.

Lebendigkeit 1) eig. ἡ ἐμψυχία (d. Belebtsein). — 2) übtr. Lebhaftigkeit, Munterkeit, w. s. — ist es = Deutlichkeit: ἡ ἐνάργεια, τὸ ἐναργές.

Lebensabend ἡ τοῦ βίου ἑσπέρα, αἱ τοῦ βίου δυσμαί. — am L. ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου.

Lebensalter ἡ ἡλικία.

Lebensansicht ἡ περὶ τοῦ βίου γνώμη.

Lebensart 1) d. Art u. Weise d. Lebens *a*) m. Rücksicht auf Nahrung u. äussere Einrichtung: ἡ δίαιτα (bes. auch die v. d. Arzte vorgeschriebene L.; wie ἡ ἀγωγή), τὸ διαίτημα (gew. *pl.*), selten ἡ διαίτησις; auch ὁ βίος, selten ἡ βιοτή, βιοτεία; ἡ τροφή. *b*) in moral. Beziehung: ὁ βίος, ἡ ζωή, ἡ ἀγωγή, διαγωγή. — e. L. (in beiden Bdtgen *a*) u. *b*)) führen βίον ἄγειν od. ἔχειν, βίον ζῆν od. βιῶναι, auch bloss ζῆν (βιῶναι), βιοτεύειν; διαιτᾶσθαι (*DP.*) m. u. ohne δίαιταν, διαίτῃ τινὶ χρῆσθαι, in Verbindung m. entspr. *adj.* od. *adv.*, z. B. e. üppige L. führen τρυφερῶς ζῆν, τρυφερὸν τὸν βίον ἄγειν; e. ausschweifende L. führen ἀνειμένως διαιτᾶσθαι, ἀνειμένῃ διαίτῃ χρῆσθαι. — seine L. ändern μεταδιαιτᾶν ἑαυτὸν δίαιτάν τινα. — Jmd. e. L. vorschreiben (v. Arzte) διαιτᾶν τινα. — weichliche od. üppige L. τὸ ἁβροδίαιτον, sp. ἡ ἁβροδίαιτα. — e. weichliche od. üppige L. führend ἁβροδίαιτος 2. — harte od. strenge L. τὸ σκληροδίαιτον; v. harter od. strenger L. σκληροδίαιτος 2. — wegen deiner L. ἐξ ὧν ζῇς. *c*) in Ansehung d. Erwerbes: ὁ βίος, ἡ τέχνη, τὸ ἐπιτήδευμα, ἡ ἐπιτήδευσις. — e. L. ergreifen βίον (ἐπιτήδευμα) αἱρεῖσθαι, πρὸς ἐπιτήδευμα (πρὸς τέχνην) τρέπεσθαι. — 2) Art des Betragens: ὁ τρόπος (u. *pl.*); ἡ παιδεία (Erziehung). — e. Mensch v. (guter, feiner) L. ἀνὴρ εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος, εὐπαίδευτος, ἀστεῖος, κομψός; gute, feine L. ἀστεῖος τρόπος, ἡ κομψότης, κομψεία, sp. ἡ εὐπαιδευσία, ἀστειοσύνη. — e. Mensch ohne L. ἀνὴρ ἀπαίδευτος od. ἀπειρόκαλος; Mangel an L. ἡ ἀπαιδευσία, ἀπειροκαλία. — d. allgemein geltende od. bestehende L. τὰ καθεστῶτα, τὰ νόμιμα; vgl. Sitte, Lebenssitte.

Lebensbahn ἡ τοῦ βίου ὁδός, auch bloss ὁ βίος; vgl. Lebenslauf. — welche L. soll ich einschlagen? ποίαν τοῦ βίου ὁδὸν τρέπωμαι; ποῖον βίον ἕλωμαι; — d. ganze L. durchlaufen ἅπαντα τὸν βίον διατρέχειν.

Lebensbedingung ἡ ζωτικὴ ἀρχή, τὸ ζωτικόν.

Lebensbedürfnisse τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ εἰς (πρὸς) τὸν βίον; auch ὁ βίος. — Mangel an den L. haben ἐνδεῶς ἔχειν τῶν πρὸς τὸν βίον, σπανίζειν (σπάνιν ἔχειν) od. δεῖσθαι (*DP.*) βίου.

Lebensbeschreiber, Lebensbeschreibung, s. Biograph, Biographie.

Lebensblüthe ἡ τοῦ βίου (τῆς ἡλικίας) ἀκμή, τὸ τοῦ βίου (τῆς ὥρας) ἄνθος. — in der L. stehen ἀνθεῖν ἐν (ἐφ') ὥρᾳ.

Lebensdauer ὁ τοῦ βίου χρόνος, ὁ αἰών, ῶνος, auch ὁ βίος, τὸ ζωτικόν.

Lebenseinrichtung ἡ τοῦ βίου οἰκονομία (διοίκησις); *pl.* τὰ διαιτήματα, τὰ περὶ τὸν βίον.

Lebensende ἡ (τοῦ βίου) τελευτή, τὸ τοῦ βίου τέλος, ἡ τοῦ βίου καταστροφή; ist es = d. letzte Lebenszeit: τὰ ἔσχατα τοῦ βίου, ἔσχατος ὁ βίος.

Lebensereignisse τὰ κατὰ τὸν βίον συμβάντα, αἱ τοῦ βίου τύχαι (sp. περιστάσεις).

Lebensfaden τὸ ἐπικεκλωσμένον τινὶ νῆμα; auch bloss ὁ βίος. — der L. ist abgelaufen ἐπιλέλοιπε τὸ ἐπικ. τινὶ νῆμα. — Jmd. d. L. spinnen (v. den Mören) ἐπικλῶθειν τινὶ τὸν ἄτρακτον.

lebensfähig, s. lebenskräftig.

Lebensfreude ἡ κατὰ τὸν βίον ἡδονή; *pl.* auch τὰ κατὰ τὸν βίον ἡδέα.

Lebensfrische ἡ τοῦ βίου ἀκμή.

Lebensfrist ὁ τοῦ βίου χρόνος, ὁ αἰών, ῶνος. — Jmd. L. gewähren ἐᾶν τινα ζῆν χρόνον τινά.

Lebensfristung ἡ τῆς ψυχῆς σωτηρία.

lebensgefährlich ἐπικίνδυνος (2.) τῇ ψυχῇ, κίνδυνον ἔχων od. φέρων (3.) τῇ ψυχῇ; διακεκινδυνευμένος 3.

Lebensgefährte, -gefährtin ὁ συζῶν (συμβιῶν), ἡ συζῶσα (συμβιοῦσα), ὁ συνοικῶν, ἡ συνοικοῦσα; selten ὁ, ἡ σύμβιος; ὁ συμβιωτής.

Lebensgefahr ὁ περὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνος, ὁ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγών, auch ὁ μέγιστος κίνδυνος. — in L. sein κινδυνεύειν περὶ τῆς ψυχῆς (selten τῇ ψυχῇ, τῷ βίῳ, τῇ κεφαλῇ), περὶ τοῦ σώματος, περὶ τῶν μεγίστων, περὶ πάντων, τὸν περὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον κινδυνεύειν, τὸν περὶ τῆς ψυχῆς δρόμον θεῖν od. τρέχειν (selten τρέχειν περὶ ἑαυτοῦ, περὶ τῆς ψυχῆς). — in L. bringen καθιστάναι τινὰ εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους. — in L. gerathen περιπίπτειν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις.

Lebensgeist ἡ ψυχή, τὸ πνεῦμα.

Lebensgenuss *a*) Genuss d. Lebens: ἡ τοῦ βίου ἀπόλαυσις od. ὄνησις. — e. Leben voll L. ἥδιστος βίος. — e. Leben ohne L. βίος ἀβίωτος (οὐ βιωτός, selten οὐ βιώσιμος). *b*) d. Genüsse, welche d. Leben darbietet: τὰ ἐν ἀνθρώποις καλά.

Lebensgeschichte ὁ βίος, τὰ περὶ τὸν βίον, τὰ κατὰ τὸν βίον συμβάντα; τὰ βεβιωμένα.

Lebensgeschick, s. Geschick.

Lebensglück τὰ κατὰ τὸν βίον ἀγαθά; vgl. Geschick.

Lebensgrösse; in L. ὅσος ἐστί τις τὸ μέγεθος od. τὸ σχῆμα; κατὰ φύσιν. — Bild od. Statue in L. εἰκὼν ἰσομεγέθης, ἰσομέτρητος od. ἰσόμετρος.

Lebenshauch τὸ πνεῦμα; d. letzte L. ἡ ἐσχάτη ἀναπνοή.

Lebensjahr τὸ τοῦ βίου ἔτος; od. durch Verba, z. B. er starb im fünfzigsten L. ἀπέθανεν ἔτος ἄγων πεντηκοστόν od. βιοὺς (γεγονὼς) ἔτη πεντήκοντα.

lebensklug φρόνιμος 2. (περὶ τὸν βίον).

Lebensklugheit τὸ φρόνιμον, sp. ἡ φρονιμότης.

lebenskräftig βιώσιμος 2., ζωτικός 3., sp. ζώσιμος 2. — l. sein ζωτικῶς ἔχειν.

Lebenskraft ἡ ψυχή.

lebenslänglich, lebenslang παρ' ὅλον τὸν βίον, διὰ παντὸς τοῦ βίου, διὰ βίου, ἐφ' ὅσον ἂν ζῇ τις, ἕωσπερ ἂν ζῇ τις. — l. Amt ἡ ἀκατάπαυστος ἀρχή sp. — l. Verbannung ἡ ἀειφυγία; l. verbannt werden ἀειφυγίαν φεύγειν; l. verbannt sein ἐν ἀειφυγίᾳ φεύγειν.

Lebenslauf ὁ βίος, vgl. Biographie.

Lebenslicht, s. Leben. — Jmd. d. L. ausblasen, s. das Leben nehmen.

Lebenslust ἡ τοῦ ζῆν ἐπιθυμία, ἡ φιλοψυχία, sp. φιλοζωΐα (Lust am Leben), vgl. Frohsinn, Heiterkeit. — L. haben ζωτικῶς ἔχειν. — übr. s. Lebensfreude.

lebenslustig φιλόψυχος, φιλόζωος 2., auch ἐπιθυμῶν (3.) τοῦ ζῆν. — l. sein ζωτικῶς ἔχειν.

Lebensmittel ὁ βίος, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ πρὸς τὸν βίον; ὁ σῖτος (τὰ σῖτα), τὰ σιτία; ἡ ἀγορά (Proviant). — L. liefern einem Heere ἀγορὰν φέρειν (ἄγειν, κομίζειν, παρέχειν) στρατῷ od. στρατιώταις. — L. für fünf Monate σῖτος πέντε μηνῶν. — sich m. L. versehen, sich L. holen ἐπισιτίζεσθαι (v. Markte ἐκ τῆς ἀγορᾶς).

lebensmüde, s. lebenssatt.

Lebensordnung ἡ δίαιτα, τὸ διαίτημα (gew. *pl.*), ὁ βίος.

lebenspendend βιόδωρος 2., ὁ βιοδότης.

Lebenspfad ἡ τοῦ βίου ὁδός. — e. L. betreten, s. Lebensbahn.

Lebensphilosophie ἡ περὶ τὸν βίον σοφία; als Ansicht des Einzelnen ἣν τις περὶ τοῦ βίου ἔχει γνώμην, ἅ τις ἔγνωκε περὶ τοῦ βίου.

Lebensplan ἡ τοῦ βίου (περὶ τοῦ βίου) προαίρεσις.

Lebensprincip, *a)* physisches: ἡ ἀρχὴ τοῦ ζῆν; ἡ ζωτικὴ ἀρχή, τὸ ζωτικόν. *b)* moralisches: τὸ ἀξίωμα, ἡ προαίρεσις.

Lebensquelle ἡ πηγὴ od. ἀρχὴ (auch πηγὴ καὶ ἀρχὴ) τοῦ ζῆν.

Lebensregel, *a)* physische: ἡ δίαιτα, τὸ διαίτημα (gew. *pl.*). — Jmd. e. L. vorschreiben διαιτᾶν τινα. — e. L. befolgen διαιτᾶσθαι (*DP.*), m. u. ohne δίαιτάν τινα. *b)* moralische: ὁ τοῦ βίου κανών, όνος.

Lebensretter ὁ σώσας τινά, ὁ σωτηρίας αἴτιος.

Lebensrettung ἡ (τοῦ βίου) σωτηρία. — Dank od. Lohn für L. τὰ ζωάγρια (mehr poet.); e. Opfer für L. bringen σωτήρια (poet. u. sp. ζωάγρια) θύειν.

lebenssatt καμών u. κεκμηκώς 3.; ἀπειρηκὼς (3.) πρὸς τὸ ζῆν; δυσχεράνας (3.) τὸ ζῆν. — l. sein δυσχεραίνειν τὸ ζῆν, ἀποπτύειν τὸ ζῆν.

Lebenssitte τὰ καθεστῶτα, τὰ νόμιμα. — wie es d. L. mit sich bringt ὡς νομίζεται; vgl. schicklich.

Lebensstrafe, s. Todesstrafe.

Lebenstage, s. Lebenszeit.

Lebensüberdruss ἡ τοῦ ζῆν ἀηδία. — L. empfinden οὐ βιωτὸν od. ἀβίωτον ἡγεῖσθαι.

Lebensumstände τὰ περὶ τὸν βίον, τὰ τοῦ βίου; ἡ (τοῦ βίου) τύχη.

Lebensunterhalt ὁ βίος, selten ἡ βιοτή, τὰ εἰς (πρὸς) τὸν βίον ἐπιτήδεια, τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα, τὰ πρὸς τὸν βίον, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα; ἡ ζωή; ὁ σῖτος; ἡ τροφή, διατροφή. — sich seinen L. durch etw. verschaffen ποιεῖσθαι τὸν βίον (τὴν ζωὴν) ἀπό od. ἔκ τινος, συλλέγεσθαι od. κτήσασθαι τὸν βίον ἀπό τινος, πορίζεσθαι (πορίζειν) τὸν βίον ἔκ τινος, daneben auch *part.*, z. B. durch Beutezüge λῃλατοῦντα u. dgl. — L. v. etw. haben τὸν βίον ἔχειν ἀπό τινος, ζῆν od. διαζῆν ἀπό τινος. — ohne L. ἄβιος 2.

Lebensverachtung ἡ τοῦ ζῆν ὑπεροψία. — m. L. οὐ φειδόμενος (3.) τῆς ψυχῆς, ἀφειδῶν (3.) τοῦ βίου (τοῦ σώματος, ἑαυτοῦ).

Lebensverhältnisse τὰ περὶ τὸν βίον, τὰ τοῦ βίου; αἱ τύχαι, z. B. in allen L. ἐν ἁπάσαις ταῖς τύχαις.

lebensvoll ζωτικός 3.

Lebenswärme ἡ ζωτικὴ θερμότης.

Lebenswandel ὁ βίος, οἱ τρόποι.

Lebensweg, s. Lebensbahn.

Lebensweise, s. Lebensart.

Lebensweisheit ἡ (περὶ τὸν βίον) σοφία, τὸ φρόνιμον; ἡ τοῦ καλῶς ζῆν ἐπιστήμη.

Lebenszeichen τὸ ζωῆς σημεῖον od. τεκμήριον. — noch L. v. sich geben ἔτι ἔμπνουν εἶναι. — kein L. v. sich geben τεθνηκότι ἐοικότα κεῖσθαι.

Lebenszeit ὁ τοῦ βίου χρόνος, ὁ βίος, ὁ αἰών, ῶνος. — in d. ganzen L. παρ' ὅλον τὸν βίον, διὰ παντὸς τοῦ βίου, ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ. — d. übrige L. τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, τὸν ἐπίλοιπον βίον.

Leber τὸ ἧπαρ, ἥπατος; *dem.* τὸ ἡπάτιον; L. der Schnecken ὁ μήκων, ωνος. — zur L. gehörig ἡπατικός, ἡπατιαῖος 3. (*fem.* auch ἡ ἡπατῖτις, ιδος), auch ὁ ἡπατίας sp. (von od. an der L.). — der L. gleichen ἡπατίζειν sp. — d. L. beschauend ἡπατοσκόπος 2. (dazu ἡπατοσκοπεῖν; ἡ ἡπατοσκοπία, ἡπατοσκοπική; sämmtl. sp.). — L. essen ἡπατοφαγεῖν sp. — frei v. der L. weg reden οὐδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν, τὰ ἀπὸ καρδίας εἰπεῖν. — e. hitzige L. haben κάμινον ἔχειν ἐν τῷ πνεύμονι.

leberartig, -ähnlich ἡπατοειδής 2. (*fem.* auch ἡπατῖτις, ιδος). — l. sein ἡπατίζειν sp.

Leberaufschwellung ἡ ἥπατος ξύμωσις.

Leberfisch ὁ ἥπατος.

Leberfleck ὁ φακός.

Lebergeschwulst, s. Leberaufschwellung.

leberkrank ἡπατικός 3.

Leberkrankheit ἡ ἡπατικὴ νόσος.

Leberlappen ὁ (ἡπατιαῖος) λοβός.

Leberleiden τὸ ἡπατικὸν πάθος.

Leberlein τὸ ἡπάτιον.

Leberverhärtung ὁ τοῦ ἥπατος σκίρρος.

Lebewol sagen χαίρειν od. ἐρρῶσθαι λέγειν τινί; Jmd. d. letzte L. sagen τὸ ὕστατον χαίρειν λέγειν τινί, τὸ ὕστατον προσειπεῖν τινα. — Jmd. v. e. Anderen L. sagen ἀπαγγέλλειν τινὶ χαίρειν παρά τινος. — einer Sache L. sagen χαίρειν ἐᾶν (κελεύειν, λέγειν) τι, χαίρειν λέγειν (φράζειν) τινί.

lebhaft 1) munter, frisch, kräftig: ἀκμάζων 3., seltner ἀκμαῖος 3. (τὴν φύσιν); θυμοειδής 2. (feurig, bes. v. Pferden); σφοδρός, ὀξύς 3. (rasch, heftig) u. ἐνεργός, sp. ἐνεργής 2. (thätig, wirksam; v. Pers. u. Zuständen); σπουδαῖος 3. (emsig, eifrig) u. πρόθυμος 2. (willig, eifrig; v. Pers.); v. Handlungen u. Zuständen: ἰσχυρός 3., πολύς 3., συχνός 3., z. B. l. Kampf ἰσχυρὰ μάχη, l. Streit πολλὴ ἔρις, l. Studium συχνὴ μελέτη; v. Eindrücken u. Empfindungen: δεινός 3. (gewaltig), ἐμπαθής 2. (leidenschaftlich); σαφής, ἐναργής 2. (deutlich), z. B. l. Begierde δεινὴ ἐπιθυμία, l. Traum ἐναργὲς ἐνύπνιον, l. Vorstellung ἐναργὴς ἰδέα; l. Neigung ἡ προθυμία, τὸ πρόθυμον; l. Gefühl τὸ πάθος; l. empfindend παθητικός 3.; l. Sprache παθητικὸς λόγος, δεινὸς λόγος. — etw. l. betreiben σπεύδειν τι, σπουδῇ, ἐπιμελῶς od. προθύμως πράττειν τι, σπουδάζειν τι, περί τι u. περί τινος, ἐπείγεσθαί τι. — e. l. Eindruck auf Jmd. machen εἰς πάθη καθιστάναι τινά, πάθος ἐμβάλλειν τινί, δεινῶς od. ἐμπαθῶς διατιθέναι τινά. — etw. l. empfinden σφόδρα od. ὀξέως (ἐπ)αισθάνεσθαί τινος; δεινῶς od. ἐμπαθῶς διακεῖσθαι ὑπό τινος. — l. für etw. eingenommen sein ὀξέως διακεῖσθαι πρός τι, ἐπτοῆσθαι περί τι. — etw. sich l. vorstellen ὅλον καὶ πάντα εἶναι ἐν διανοίᾳ τινί. — sich l. erinnern εὖ od. καλῶς μεμνῆσθαι. — v. Farben λαμπρός, ὀξύς 3. — v. d. Augen γλαυκός 3.; l. Blick γοργὸν βλέμμα. — 2) v. Orten = belebt: πολυάνθρωπος 2., συχνός 3. — auch v. Verkehr: συχνός 3., z. B. es findet e. l. Verkehr zwischen ihnen statt συχνῇ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίᾳ χρῶνται; l. Handel συχνὸς od. πολὺς χρηματισμός.

Lebhaftigkeit ὁ θυμός (Feuer); auch τὸ θυμο-

ειδές; ἡ σφοδρότης, ὀξύτης (Raschheit, Heftigkeit); ἡ σπουδή, σπουδαιότης, προθυμία, τὸ πρόθυμον (Eifer); ἡ δεινότης (Stärke); ἡ ἐνάργεια (Deutlichkeit); L. der Empfindung τὸ πάθος, sp. ἡ ἐμπάθεια; L. der Rede τὸ παθητικόν; L. einer Farbe ἡ λαμπρότης; L. des Blickes τὸ γοργόν, sp. ἡ γοργότης; L. eines Ortes ἡ πολυανθρωπία, πολυανδρία. — mit L., s. d. vhg. W.

Lebkuchen ἡ μελιτοῦττα (μελιτοῦττα ναστός).

leblos ἄψυχος, sp. ἄζωος 2.; ψυχῆς ἐστερημένος 3. (d. Lebens beraubt); auch νεκρός 3. (todt); ψυχρός 3. (kalt). [ψυχον.

Leblosigkeit ἡ ἀψυχία, sp. ἀζωΐα; auch τὸ ἄ-

Lebtage; meine L. παρ' ὅλον τὸν βίον, δι' ὅλου (διὰ παντὸς) τοῦ βίου, ἐξ οὗ δὴ ἐγενόμην od. εἰμί, ἕωσπερ ἐγὼ ἔζων (bloss v. der Vergangenheit), ἕωσπερ ἂν ἐγὼ ζῶ, ποτέ (*encl.*; v. der Zukunft). — meine L. nicht οὐπώποτε (v. der Vergangenheit, erst sp. v. der Zukunft), οὔποτε (bes. v. der Zukunft).

Lebzeit, bei L. Jmds. ζῶντός τινος, noch zu Jmds. L. ἔτι περιόντος τινός; in Bez. auf d. Zukunft ἕωσπερ ἂν ζῇ τις, m. Bez. auf d. Vergangenheit ἕωσπερ ἔζη τις; auch gebraucht man ἐπί τινος, κατά τινα, z. B. bei L. des Kyros ἐπὶ Κύρου (ἄρχοντος, βασιλεύοντος), zu L. des Platon κατὰ τὸν Πλάτωνα; auch: zu meinen L. κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν.

lechzen *a*) eig. ἀφαναίνεσθαι (*P.*; δίψῃ); auch ἀφαύεσθαι (*P.*), αὐχμεῖν (dürr, trocken sein); vgl. dürsten. — lechzend αὖος (αὖος) 3. *b*) übtr. nach etw. l. χάσκειν πρός τι, διψῆν τινος (sp. τι), πεινῆν τινος, γλίχεσθαί τινος, sp. λιχνεύειν (u. *M.*) τι; vgl. begehren.

Lechzen, das, ὁ αὐχμός; übtr. d. L. nach etw. ἡ δίψα od. πεῖνά τινος, ὁ δεινὸς πόθος od. ἡ δεινὴ ἐπιθυμία τινός.

leck διάβροχος 2.; ganz l. ὑπέραντλος 2. — d. Schiff wird l. θαλαττοῦται ἡ ναῦς; d. Schiff wird ganz l. ὑπεραντλεῖται ἡ ναῦς. — l. machen e. Schiff κατατραυματίζειν ναῦν.

Leck τὸ ῥῆγμα, sp. ἡ ῥηγή; τὸ χάσμα; τὸ τραῦμα (in Folge eines Stosses v. e. anderen Schiffe). — e. L. bekommen ῥῆγμα λαμβάνειν; διάβροχον (ὑπέραντλον) γίγνεσθαι; κατατραυματίζεσθαι (*P.*). — e. L. beibringen einem Schiffe κατατραυματίζειν ναῦν.

lecken λείχειν τι; mehr poet. λιχμᾶσθαι περί τι; sp. λιχνεύειν τι u. περί τι; m. hohler Zunge l. λάπτειν, ἀπολάπτειν τι; ist es = kosten γεύεσθαί τινος; Jmd. an etw. l. lassen γεύειν τινά τινος.

Lecken, das, durch Verba.

lecker 1) v. Speisen: χναυρός, τρυφερός, ἥδιστος 3. — l. Essen, l. Speise τὸ λίχνευμα; gew. τὸ ἥδυσμα; τὸ ὄψον; ἡ παροψίς, ίδος, sp. τὸ παρόψημα, παρόψιον, τὸ χναῦμα (χναυμάτιον) ἡ λιχνεία; *dem.* τὸ παροψίδιον, παροψημάτιον. — e. l. Gericht nebenbei einkaufen παροψωνεῖν. — l. Speisen essen ὀψοφαγεῖν. — 2) v. Menschen: λίχνος 3. u. 2., ὁ τένθης, χναυστικός 3., ὀψοφάγος 2.; übtr. s. wählerisch, üppig. — l. sein ὀψοφαγεῖν, sp. λιχνεύειν (u. *M.*), τενθεύειν; auch τρυφᾶν, τρυφερῶς ζῆν. — etwas l. ὑπόλιχνος 2.

Lecker, der, s. Leckermaul.

Leckerbissen = leckeres Essen; s. lecker.

Leckerei 1) = leckeres Essen, s. lecker. — 2) Begierde nach leckeren Speisen: ἡ λιχνεία (sp. λιχνότης), ἡ τενθεία, ἡ ὀψοφαγία.

leckerhaft, s. lecker 2). — **Leckerhaftigkeit,** s. Leckerei 2).

Leckermaul ὁ χναυστικός, ὁ λίχνος, ὁ τένθης, selten ὁ λιχνοτένθης; auch ὁ ὀψοφάγος (e. grosses L. ὀψοφαγίστατος). — e. L. sein ὀψοφαγεῖν.

Leckfinger ὁ λιχανός (m. u. ohne δάκτυλος).

Lectüre 1) als Handlung: ἡ ἀνάγνωσις. — 2) als Sache: τὸ ἀνάγνωσμα, τὸ βιβλίον (od. *pl.*); τὸ ἀκρόαμα (Vorgelesenes). — Freund der L. ὁ φιλαναγνώστης; e. Freund der L. sein φιλαναγνωστεῖν sp.

Leder τὸ δέρμα, ἡ βύρσα, ἡ διφθέρα, τὸ σκῦτος, τὸ χόριον. — L. gerben, s. gerben. — m. L. überziehen βυρσοῦν (verst. καταβυρσοῦν), διφθεροῦν, σκυτοῦν. — L. fressen δερματοφαγεῖν, σκυτοτραγεῖν sp.; sprichw. an kleinen Riemen lernt d. Hund L. fressen χαλεπὸν χορίου κύνα γεῦσαι. — aus L. gefertigt βυρσοπαγής 2.; v. rohem L. ὠμόβυρσος 2. sp. — wie L., s. lederartig. — aus L., v. L. gemacht, s. ledern.

Lederarbeiter ὁ σκυτεύς, ὁ σκυτοτόμος.

lederartig δερματικός 3., δερματώδης 2., σκυτώδης 2.

Lederbereiter ὁ δερματουργός; ὁ βυρσοδέψης, βυρσοποιός (sp. βυρσεύς); ὁ σκυτοδέψης, σκυτοδεψός; vgl. Gerber.

Lederbereitung, s. Gerberei.

Lederhändler ὁ βυρσοπώλης, διφθεροπώλης, σκυτοπώλης.

Lederkleid ἡ διφθέρα. — der (die) e. L. trägt ὁ διφθερίας, ἡ διφθερῖτις, ιδος.

ledern δερμάτινος, διφθέρινος, βύρσινος, σκύτινος 3. (letzteres auch bildl. v. mageren Menschen); übtr. ψυχρός 3. (kalt, frostig). — l. Decke, l. Oberkleid ἡ δέρρις. — l. Kleid, Zelt, Ranzen ἡ διφθέρα. — l. Ueberwurf od. Mantel, auch l. Koller od. Brustharnisch ἡ σπολάς, άδος.

Lederriemen ἡ βυρσίνη, τὸ σκυτάριον.

ledig 1) leer, w. s. — 2) ungebunden, frei: ἀνειμένος, ἐλεύθερος 3. — l. v. etw. ἀπηλλαγμένος (3.) u. ἐλεύθερός (3.) τινος. — einer Sache l. werden ἀπαλλάττεσθαι od. ἐλευθεροῦσθαί (*P.*) τινος. — seiner Geschäfte l., s. müssig. — bes. = unverheiratet ἄγαμος 2. (gew. v. Männern), ἡ παρθένος (v. Jungfrauen), sp. ἄζευκτος 2. (v. beiden Geschlechtern). — l. Tochter θυγάτηρ παρθένος. — l. bleiben (v. Jungfrauen) παρθενεύεσθαι (selten *A.*); sie will immer l. bleiben παρθένος ἐθέλει μένειν ἀεί. — l. Stand, l. Leben ἡ ἀγαμία, ἀζυγία; ἡ παρθενεία (παρθενία), sp. παρθένευσις (nur von Jungfrauen). [σι(ν).

lediglich μόνον; παντελῶς, πάμπαν, παντάπα-

leer 1) eig. κενός 3., διάκενος 2. (opp. πλήρης voll); ἔρημος 2. u. 3. (verlassen, bes. öde, verödet, menschenleer, w. s.), γυμνός 3. (v. etw. entblösst), ψιλός 3. (ohne Bäume u. dgl.); sämmtl. m. *gen.* = l. v. etw. — l. machen, s. leeren. — l. Raum τὸ κενόν, διάκενον. — m. l. Händen fortgehen κεναῖς ταῖς χερσὶν ἀπαλλάττεσθαι. — 2) übtr. κενός 3., διάκενος 2., μάταιος 3. u. 2. — l. Gerede machen κενολογεῖν, ματαιολογεῖν; l. Gerede ἡ κενολογία, ματαιολογία; sprichw. l. Stroh dreschen κενοκοπεῖν. — l. Einbildung ἡ κενοδοξία; l. Einbildung hegen κενοδοξεῖν; der e. l. Einbildung hegt κενόδοξος 2. — l. Wahn ἡ κενοφροσύνη (mehr poet.). — keine l. Versprechungen μὴ κενὰς προφάσεις, μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων.

Leerdarm ἡ νῆστις, ιδος.

Leere ἡ κενότης, τὸ κενόν, διάκενον, ἡ ἐρημία.

leeren κενοῦν, ἐκκενοῦν; ἐρημοῦν; ganz l. διακενοῦν. — e. Gefäss l. ἐξαντλεῖν; d. Becher l. ἐκπίνειν; d. Kelch des Leidens l. πόνον διαντλεῖν.

Leerung ἡ κένωσις; sp. ἡ διακένωσις, ἐκκένωσις, ἐρήμωσις.

Lefze τὸ χεῖλος.
legal, Legalität, s. gesetzlich, Gesetzlichkeit.
1. **Legat,** das, s. Vermächtniss.
2. **Legat,** der, s. Gesandter.
Legationsrath, etwa ὁ ἀπὸ τῆς πρεσβείας.
Legationssekretär, etwa ὁ τῆς πρεσβείας γραμματεύς.
legen 1) eig. τιθέναι; auch ἱστάναι (stellen), βάλλειν (eig. werfen); im Bes. hin- od. niederlegen κατατιθέναι (*M.* von sich od. für sich niederlegen); bei Seite l. ἀποτιθέναι (u. *M.*); in etw. l. ἐντιθέναι, ἐμβάλλειν τί τινι u. εἴς τι; auf etw. l. ἐπιτιθέναι, ἐφιστάναι, ἐπιβάλλειν τί τινι; zu etw. l. προστιθέναι, προσβάλλειν τί τινι; unter etw. l. ὑποτιθέναι, ὑφιστάναι, ὑποβάλλειν τί τινι; in Ordnung l. διατιθέναι, διατάττειν, διακοσμεῖν. — Holz an's Feuer l. ξύλα ἐπιφέρειν τῷ πυρί; d. Redensarten: Besatzung in e. Stadt l., in's Bett l., in Banden od. Fesseln l., unter Schloss u. Riegel l., Hand an etw. l., d. Schiff vor Anker l., vor Augen l., Eier l., d. Grund zu etw. l., s. unter d. betreffenden Substantiven. — sich auf's Bett, sich zur Ruhe l. κατακλίνεσθαι, κατακοιμᾶσθαι (*P.*). — sich l. = krank od. bettlägerig werden, w. s. — sich zu Jmd. l. κατακλίνεσθαι παρά τινα, παρακλίνεσθαί τινι. — sich vor e. Stadt l. προσκαθίζεσθαι (u. *A.*) πόλει, περικαθέζεσθαι u. περικαθίζειν πόλιν. — 2) übtr. *a*) in d. Redensarten: an's Herz, an den Tag, in den Mund l., Jmd. zur Last l., worüber d. betreffenden Subst. zu vergleichen sind. — sich auf etw. l. τρέπεσθαι ἐπί (πρός, εἴς) τι; (= etw. eifrig betreiben) προσκεῖσθαί (sp. προσανακεῖσθαι) τινι, προσέχειν τινί; ἐπιτηδεύειν, μελετᾶν, ἀσκεῖν τι; διατρίβειν περί (ἀμφί) τι, ἐν (ἐπί, πρός) τινι od. *part.*, διατριβὴν ποιεῖσθαι περί τι, ἔν τινι; ἀσχολεῖσθαι (*P.*) περί τι od. *part.*, σπουδάζειν περί τι, περί τινος, ἐπί τινι, πρός od. εἴς τι; ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) u. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος, περί τινος u. περί τι. — sich auf d. schlechte Seite l. ἀποκλίνειν πρὸς τὰ χείρω (ἧττω). — Geld auf Zinsen l. δανείζειν ἐπὶ τόκῳ. *b*) = aufhören machen, Jmd. d. Handwerk l.: παύειν, καταπαύειν τινά m. entspr. *part.* — sich l. λήγειν, παύεσθαι, ἀπο-, κατα-παύεσθαι (aufhören); ἀνιέναι (ἵημι; nachlassen), λωφᾶν (bes. v. Schmerzen u. dgl.), παρακμάζειν (v. Stürmen u. übtr. v. Leidenschaften); μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*; allmälich sich l.).
Legen, das, ἡ θέσις; das in Ordnung L. ἡ διάθεσις, διάταξις. — das sich L. ἡ λώφησις. — Gew. Verba.
Legende ὁ μῦθος.
Legendendichter ὁ μυθοποιός, μυθολόγος.
Legendendichtung ἡ μυθολογία, sp. ἡ μυθοποιία, μυθοποίησις, μυθοπλαστία.
Legion ὁ λεγεών, ῶνος (d. lat. *legio*); τὸ στρατόπεδον; τὸ τάγμα, τὸ τέλος; übh. e. grosse Menge τὸ πλῆθος. — zur L. gehörig ταγματικός 3.
legitim γνήσιος 3. (echt, ehelich, v. Kindern; rechtmässig, v. Frauen), νόμιμος 3. u. 2. (gesetzlich); nicht l. νόθος 3. (unehelich); ἄνομος 2. (gesetzwidrig). — auch durch νόμῳ, z. B. er ist nicht l. Herrscher οὐ νόμῳ βασιλεύς ἐστιν; e. nicht l. Herrscher ὁ τύραννος (Usurpator); nicht e. l. Herrscher sein τυραννεῖν.
Legitimation, s. Beglaubigung u. vgl. d. f. W.
Legitimationskarte τὸ σύμβολον; ἡ πίστις.
legitimieren, s. beglaubigen. — sich l. πιστὰ od. πίστιν παρέχεσθαι.
Legitimität ἡ γνησιότης, τὸ γνήσιον, τὸ νόμιμον.
Lehen (als Recht) ἡ ἐξουσία δοθεῖσά τινι; (als Besitz) etwa ὁ κλῆρος, τὸ εἰς κάρπωσιν δεδομένον χωρίον. — e. Land als L. geben διδόναι τινὶ χωρίον καρποῦσθαι; e. Land als L. haben καρποῦσθαι χωρίον.
Lehm ὁ πηλός; L. treten od. kneten φύρειν od. ὀργάζειν πηλόν. — m. L. bestreichen πηλοῦν (dazu ἡ πήλωσις), περιχρίειν πηλῷ. — L. tragen πηλοφορεῖν (L. tragend πηλοφόρος 2.). — v. L. πήλινος 3.
lehmartig πηλώδης 2.
lehmern πήλινος 3.
lehmig πηλώδης 2.; (v. Wasser) θολερός 3.
Lehmwand ὁ πήλινος τοῖχος.
Lehn, s. Lehen.
Lehne ὁ ἀνακλισμός; τὸ ἐπίκλιντρον, sp. πρόσκλιντρον.
lehnen κλίνειν; s. anlehnen.
Lehnrecht, etwa οἱ περὶ τῶν κλήρων νόμοι.
Lehnsgut, s. Lehen.
Lehnsherr ὁ διδούς τινι χωρίον καρποῦσθαι.
Lehnsmann, Lehnsträger ὁ λαβὼν παρά τινος χωρίον καρποῦσθαι.
Lehnstuhl ὁ κλιντήρ, ῆρος (*dem.* τὸ κλιντήριον); ὁ θρόνος; sp. ὁ ἀνάκλιτος θρόνος, τὸ ἀνάκλιντρον.
Lehramt ἡ τοῦ διδασκάλου τάξις.
Lehranstalt τὸ διδασκαλεῖον, παιδαγωγεῖον, sp. παιδευτήριον.
Lehrart ἡ τοῦ διδάσκειν μέθοδος, ἡ διδασκαλία.
lehrbar διδακτός, παιδευτός 3.
Lehrbegierde ἡ τοῦ διδάσκειν ἐπιθυμία.
lehrbegierig προθυμότατος (3.) εἰς τὸ διδάσκειν.
Lehrbuch τὸ διδασκαλικὸν σύγγραμμα; sp. τὸ ἐγχειρίδιον (Handbuch); auch ἡ τέχνη, z. B. e. L. der Rhetorik ἡ λόγων (περὶ λόγους) od. ῥητορικὴ τέχνη, auch bloss ἡ τέχνη.
Lehrbursch ὁ ἐπὶ τέχνην παραδεδομένος παῖς.
Lehre 1) das Lehren, d. Unterweisung: ἡ διδασκαλία, διδαχή; ἡ παιδεία, παίδευσις; ἡ μάθησις, sp. μαθητεία. — den Sohn in d. L. geben τὸν παῖδα ἐπὶ τέχνην ἐκδιδόναι. — Jmd. in d. L. nehmen παραλαβόντα διδάσκειν od. παιδεύειν τινά. — bei Jmd. in der L. sein od. stehen διδάσκεσθαι (*P.*) ὑπό τινος τέχνην τινά. — 2) das, was gelehrt wird *a*) Regel, Vorschrift: τὸ δίδαγμα, τὸ μάθημα; τὸ παράγγελμα, ἡ παραίνεσις, ἡ ὑποθήκη, auch bloss ὁ λόγος; ἡ νουθέτησις, νουθεσία, τὸ νουθέτημα, ὁ νουθετησμός (Zurechtweisung, Warnung). — Jmd. e. L. geben διδάσκειν τινά τι; παραινεῖν, ὑποτιθέναι (gew. *M.*), ὑποβάλλειν τινί τι; νουθετεῖν τινά τι. — sich etw. zur L. nehmen νουθετεῖσθαι (*P.*) ὑπό τινος; παράδειγμα ποιεῖσθαί τι, παραδείγματι χρῆσθαί τινι. *b*) Lehrsatz: τὸ θεώρημα, τὸ δόγμα; das ganze System πάντα τὰ θεωρήματα, ἡ θεωρία (u. *pl.*), ἡ τέχνη, οἱ λόγοι, z. B. die L. v. Gott οἱ περὶ θεοῦ λόγοι, auch ἡ θεολογία.
lehren 1) unterweisen: διδάσκειν, παιδεύειν τινά; Jmd. etw. l. διδάσκειν od. παιδεύειν τινά τι; Jmd. etw. gründlich l. ἐκδιδάσκειν τινά τι; e. Kunst l. ἐπαγγέλλεσθαι τέχνην τινά od. ἐπαγγέλλεσθαι διδάσκειν τι. — ich will dich l. den Eltern ungehorsam sein! τιμωρήσομαί σε ὥστε μήποτε ἀπειθεῖν τοῖς γονεῦσιν od. οὐ χαιρήσεις ἀπειθῶν τοῖς γονεῦσιν. — etw. anders l. ἑτεροδιδασκαλεῖν sp. — 2) darthun: δηλοῦν, ἀποφαίνειν; auch δεικνύναι, ἀποδεικνύναι. — vgl. belehren, unterrichten.
Lehren, das, s. Lehre 1). — zum L. geschickt διδασκαλικός 3. (v. etw. τινός, περί τινος, περί τι).
Lehrer ὁ διδάσκαλος; ὁ παιδευτής; auch ὁ διδάσκων u. ä. *part.* — L. v. Kindern ὁ παιδαγωγός; ὁ παιδοτρίβης (L. in der Gymnastik). — e. guter L. ἀνὴρ διδασκαλικός. — Jmd. zum L. ha-

ben χρῆσθαί τινι διδασκάλῳ, προσφοιτᾶν τινι, auch φοιτᾶν εἴς τινος, z. B. der nie e. L. gehabt hat εἰς οὐδενὸς διδασκάλου ποτὲ φοιτήσας. — sich für d. L. einer Kunst ausgeben, sich zum L. in einer Kunst erbieten ἐπαγγέλλεσθαι τέχνην τινά od. ἐπαγγέλλεσθαι διδάσκειν τέχνην τινά.

Lehrerin ἡ διδάσκαλος; sp. ἡ παιδεύτρια; auch ἡ διδάσκουσα u. ä. *part.*

lehrfähig διδασκαλικός 3. (fähig zu lehren); μαθητικός 3., εὐμαθής 2. (fähig zu lernen).

Lehrgabe τὸ διδασκαλικόν. — der L. besitzt ἀνὴρ διδασκαλικός.

Lehrgebäude τὸ σύστημα.

Lehrgedicht τὸ διδακτικὸν od. παραινετικὸν [ἔπος.

Lehrgegenstand τὸ μάθημα.

Lehrgeld τὸ δίδακτρον; τὸ διδασκάλιον (gew. *pl.*). — ich habe L. gezahlt ἔγνωκα παθών, τὰ παθήματά μοι μαθήματα γέγονεν.

lehrhaft διδασκαλικός 3.

Lehrherr ὁ διδάσκαλος; ὁ παραλαβὼν παῖδα ἐπὶ τέχνην.

Lehrjahre, gew. durch Umschr., z. B. d. L. antreten ἄρχεσθαι μανθάνειν τέχνην; in den L. sein μανθάνοντα τυγχάνειν τέχνην; Thränen wurden d. Eingang v. meinen L. δάκρυά μοι ἐγένετο προοίμια τῆς τέχνης. — „d. L. Jmds." ἡ [παιδεία τινός.

Lehrjunge, s. Lehrbursch.

Lehrling ὁ μαθητής.

Lehrmeister ὁ διδάσκαλος; ὁ γυμναστής, ἀλείπτης, sp. σωμασκητής (L. in d. Palästren).

Lehrmethode, s. Lehrart.

lehrreich umschr. καλὴν ἔχων (3.) τὴν παραίνεσιν, λόγους σοφοὺς ὑποτιθέμενος 3.; auch bloss ὠφέλιμος 2. u. 3. (od. *sup.*). — l. sein für d. Verstand παιδεύειν τὸν νοῦν.

Lehrsaal τὸ διδασκαλεῖον.

Lehrsatz τὸ θεώρημα; kleiner L. τὸ θεωρημάτιον.

Lehrstand ἡ τῶν διδασκάλων τάξις.

Lehrstuhl ὁ θρόνος.

Lehrvortrag ὁ (διδασκαλικὸς) λόγος.

Lehrzeit ὁ τῆς διδασκαλίας χρόνος.

Leib 1) Körper: τὸ σῶμα; ὁ χρώς, χρωτός (eig. d. Haut; hart am L. ἐν χρῷ). — kleiner, ärmlicher, elender L. τὸ σωμάτιον. — gut bei Leibe sein εὐσωματεῖν, sp. εὐσαρκεῖν (s. wolbeleibt). — der seinen L. pflegt φιλοσώματος 2. (dazu ἡ φιλοσωματία, φιλοσωματεῖν). — Jmd. zu L. gehen ὁμόσε ἰέναι, συμ-, προσ-μιγνύναι τινί; ἐπιχειρεῖν, ἐπιτίθεσθαί τινι (vgl. angreifen, handgemein werden); καθάπτεσθαί τινος (m. Worten); ἐπεξιέναι od. ἐπεξέρχεσθαί τινι (bes. auf gerichtlichem Wege). — sich etw. vom L. halten πόρρωθεν ἀσπάζεσθαί τι. — Einem vom L. bleiben ἀπέχεσθαί τινος; bleib mir vom L. ἔρρε, ἔρροις. — Jmd. d. Bett unter dem L. wegziehen τὰ στρώματα ὑποσπᾶν τινι. — bei Leibe nicht μηδαμῶς, μὴ σύ γε, auch εὐφήμει. — L. u. Seele verschwören κατ᾽ ἐξωλείας ἑαυτοῦ διόμνυσθαι, ἐξώλειαν ἐπαρᾶσθαι ἑαυτῷ (ἐπιορκήσαντι). — L. u. Leben, s. Leben. — 2) = Bauch, w. s. — offener L. κοιλία ὑπάγουσα od. ἐφυγραινομένη. — m. aufgetriebenem L. ᾠδηκὼς (3.) τὴν γαστέρα.

Leibarzt ὁ ἀρχίατρος.

Leibbinde ἡ μίτρα. — e. L. tragend μιτροφόρος 2.

Leibchen ὁ χιτωνίσκος.

leibeigen δούλειος 2., δοῦλος 3.; πενεστικός 3. — der L. ὁ δοῦλος, τὸ ἀνδράποδον; ὁ πενέστης; s. Helote.

Leibeigenschaft ἡ δουλεία, πενεστεία, εἱλωτεία.

leiben; nur in d. Redensart: wie er leibt u. lebt = leibhaftig, w. s. — das ist der Mensch, wie er leibt u. lebt αὐτοανθρώπῳ ὅμοιος ὁ ἀνδριάς. — das bist du wie du leibst u. lebst (v. e. Kinde, das dem Vater gleicht) σὸν αὐτέκμαγμα.

Leibesbeschaffenheit ἡ τοῦ σώματος ἕξις; gute, schlechte L. ἡ εὐεξία, καχεξία; v. guter, schlechter L. εὐεκτικός 3., ὁ εὐέκτης (εὔεκτος 2.); ὁ καχέκτης, καχεκτικός 3.; v. guter, schlechter L. sein εὐεκτεῖν, καχεκτεῖν, besser εὖ od. κακῶς ἔχειν τὸ σῶμα.

Leibesfrucht, s. Frucht 1) *b*).

Leibesgestalt τὸ τοῦ σώματος εἶδος od. σχῆμα.

Leibesgrösse τὸ τοῦ σώματος μέγεθος.

Leibeskräfte ἡ ἰσχύς, ύος, ἡ ῥώμη, ἡ δύναμις. — bei vollen L. sein ἀκμάζειν (τῷ σώματι, τῇ ἡλικίᾳ); aus allen L. ὅσον τις δύναται μάλιστα, κατὰ δύναμιν, ἀνὰ κράτος.

Leibesöffnung, s. Oeffnung 2). [πεία.

Leibespflege ἡ τοῦ σώματος ἐπιμέλεια od. θερα-

Leibesschaden τὸ ἐν τῷ σώματι κακόν od. σαθρόν; τὸ πήρωμα, ἡ πήρωσις.

Leibesschmerz τὸ ἐν τῷ σώματι od. τοῦ σώματος [ἄλγος.

Leibesschwäche ἡ ἀσθένεια.

Leibessen τὸ κεχαρισμένον od. ἥδιστον ἔδεσμα.

Leibessorge, s. Leibespflege.

Leibesstärke ἡ ῥώμη.

Leibesstrafe ἡ τιμωρία; ἡ κόλασις, τὸ κόλασμα (Züchtigung). — mit Leibes- od. Geldstrafe belegt werden παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι.

Leibesübung ἡ τοῦ σώματος ἄσκησις, ἡ σωμασκία; τὸ γυμνάσιον (u. *pl.*); Wettkampf in L. ὁ γυμνικὸς ἀγών. — d. L. betreffend γυμναστικός 3. — L. treiben σωμασκεῖν, ἀσκεῖν τὸ σῶμα; γυμνάζεσθαι; der L. treibt ὁ σωμασκίας, σωμασκητής sp., besser durch die *part.* der vhg. Verba.

Leibeszustand τὸ σωματικὸν πάθος; vgl. Leibesbeschaffenheit.

Leibgarde, s. Leibwache.

Leibgericht τὸ ἥδιστον ὄψον.

Leibgürtel, Leibgurt ἡ μίτρα, ὁ ζωστήρ, ῆρος. — e. L. tragend μιτροφόρος 2.

leibhaft, leibhaftig ἐναργής 2., ἀληθινός 3.; oft auch durch αὐτός 3. (selbst) od. durch Zusammensetzgen m. αὐτο-, z. B. e. l. Boreas αὐτοβορέας; l. Ebenbild τὸ αὐτέκμαγμα.

leiblich 1) körperlich: σωματικός 3.; ὁ, ἡ, τὸ τοῦ σώματος, περὶ τὸ σῶμα, ἐν τῷ σώματι. — l. Genüsse αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναί. — l. Güter ἀγαθὰ φθαρτά. — 2) natürlich: v. Geschwistern ὁμομήτριος 3. (καὶ ὁμοπάτριος 2. u. 3.); l. Bruder ὁ αὐτάδελφος (mehr poet.); l. Geschwisterkind ὁ αὐτανεψιός; l. Sohn ὁ αὐτόπαις, παιδος (mehr poet.), gew. ὁ φύσει παῖς, ὁ γόνῳ υἱός; l. Vater ὁ φύσει (γόνῳ) πατήρ.

Leibpferd umschr. ὁ ἵππος ᾧ τις χρῆται od. ἥδεται μάλιστα.

Leibrente umschr. αἱ ἐφ᾽ ὅλον τὸν βίον πρόσοδοι.

Leibrock ὁ χιτών, ῶνος.

Leibschmerzen, Leibschneiden ὁ στρόφος (u. *pl.*). — ich habe L. στρόφος με ἔχει τὴν γαστέρα; στρέφει με περὶ τὴν γαστέρα; ὀδύνη με στρέφει περὶ τὰ σπλάγχνα; sp. στροφοῦμαι (*P.*). — wie L. στροφώδης 2.

Leibspeise, s. Leibessen.

Leibtrabant, s. Leibwache. [ποτόν.

Leibtrank umschr. τὸ κεχαρισμένον od. ἥδιστον

Leibwache ἡ τοῦ σώματος φυλακή; sp. ἡ σωματοφυλακία, οἱ σωματοφύλακες; auch οἱ δορυφόροι, sp. τὸ δορυφόρημα, τὸ δορυφορικόν; τὸ ἄγημα (Garde, im makedonischen Heere; u. z. οἱ ἑταῖροι od. ἑταῖροι ἱππεῖς d. Reitergarde, οἱ πεζέταιροι d. Fussgarde). — Begleitung der L. ἡ δορυφορία, sp. δορυφόρησις. — zur L. gehörig δορυφορικός 3. — Jmds. L. bilden δορυφορεῖν

τινα u. τινι. — zur L. gehören τῶν δορυφόρων εἶναι.

Leibwächter ὁ τοῦ σώματος φύλαξ, κος, sp. ὁ σωματοφύλαξ; auch ὁ δορυφόρος. — L. sein δορυφορεῖν, sp. σωματοφυλακεῖν.

Leichdorn ὁ (κατὰ τὸν πόδα) ἧλος.

Leiche 1) = Leichnam, w. s. — 2) = Leichenbegängniss, w. s. — mit zur L. gehen = einem Leichenbegängnisse beiwohnen.

leichenähnlich, -artig νεκρώδης, νεκροειδής 2.; s. leichenblass.

Leichenbegängniss ἡ ταφή, ὁ τάφος, τὰ ἐντάφια; τὸ κῆδος (sp. ἡ κηδεία, κήδευσις); ἡ ἐκφορά, seltner ἐκκομιδή. — e. L. halten θάπτειν τινά, τὰ νόμιμα, νομιζόμενα od. νενομισμένα ποιεῖν τινι, poet. u. sp. κηδεύειν τινά; auch ἐκφέρειν, ἐκκομίζειν τινά. — einem L. beiwohnen ἀφικνεῖσθαι ἐπὶ κῆδος, ἀκολουθεῖν ἐπ' ἐκφοράν; συνεκφέρειν. — zum L. gehörig ἐντάφιος 2.

Leichenbegleiter ὁ ἀφικόμενος ἐπὶ τὸ κῆδος, ὁ ἀκολουθῶν ἐπ' ἐκφοράν, ὁ συνεκφέρων.

Leichenbegleitung, durch d. *pl.* der vhg. Ausdrücke.

Leichenbesorger ὁ τὴν ταφὴν κηδεύων; ὁ τῆς ταφῆς κηδευτής.

Leichenbesorgung ἡ τῆς ταφῆς κηδεία.

Leichenbestatter ὁ ἐνταφιαστής.

Leichenbestattung ἡ ταφή, ὁ τάφος, sp. ὁ ἐνταφιασμός.

Leichenblässe ἡ πελιτνότης, πελιότης; sp. ἡ πελίδνωσις.

leichenblass πελιός, πελιτνός (πελιδνός) 3. — l. werden πελιοῦσθαι, selten πελιαίνεσθαι, sp. πελιδνοῦσθαι (*P.*).

Leichenessen, s. Leichenmahl.

Leichenfackel ἡ ἐντάφιος δᾴς, δᾳδός.

Leichenfarbe τὸ πελιτνόν (χρῶμα).

Leichenfeier, -fest αἱ ταφαί; vgl. Leichenbegängniss.

Leichengedicht ἡ ἐπιτάφιος ᾠδή.

Leichengefolge, s. Leichenbegleitung.

Leichengepränge ἡ περὶ τὸν τάφον μεγαλοπρέπεια.

Leichengeruch ἡ ἀπὸ νεκρῶν ὀσμή (δυσωδία), ὀσμὴ δεινὴ καὶ φονώδης.

Leichengesang ἡ ἐπιτάφιος od. ἐπικήδειος ᾠδή; τὸ ἐπικήδειον μέλος; auch bloss τὸ ἐπικήδειον.

Leichengewand τὸ ἐντάφιον.

Leichengewölbe, s. Grabgewölbe.

leichenhaft νεκρώδης, νεκροειδής 2.; s. leichenblass.

Leichenhaus umschr. οἰκία ἐν ᾗ πρόκειται νεκρός.

Leichenhügel ὁ σωρὸς νεκρῶν; übr. s. Grabhügel.

Leichenklage ὁ (ἐπικήδειος) θρῆνος.

Leichenkleid, s. Leichengewand.

Leichenkosten ἡ περὶ τὸν τάφον δαπάνη; sp. τὰ ἐντάφια.

Leichenmahl τὸ ἐπιτάφιον δεῖπνον; gew. τὸ περίδειπνον. — e. L. geben περίδειπνον ποιεῖν; Jmd. m. etw. beim L. bewirthen περιδειπνεῖν τινά τινι sp.

Leichenordnung οἱ περὶ τὰς ταφὰς νόμοι.

Leichenrede ὁ ἐπιτάφιος (m. u. ohne λόγος u. sp. ἔπαινος). — e. L. auf Jmd. halten ἔπαινον λέγειν ἐπί τινι (ἀποθανόντι).

Leichenschmaus, s. Leichenmahl.

Leichenschmuck οἱ ἐντάφιοι κόσμοι; τὸ ἐντάφιον.

Leichenspiele ὁ ἐπιτάφιος (m. u. ohne ἀγών); auch οἱ ἐπιτάφιοι ἀγῶνες.

Leichenstein τὸ μνῆμα, τὸ μνημεῖον, τὸ σῆμα, ἡ στήλη.

Leichenträger ὁ τὸν νεκρὸν od. τοὺς νεκροὺς ἐκφέρων; sp. ὁ νεκροφόρος.

Leichentuch τὸ ἐντάφιον στρῶμα.

Leichenwagen τὸ νεκροφόρον ἅρμα.

Leichenzug, s. Leichenbegängniss u. Leichenbegleitung. — sich dem L. anschliessen συνεκφέρειν.

Leichnam ὁ νεκρός, poet. ὁ νέκυς, υος; τὸ σῶμα; poet. u. sp. τὸ πτῶμα (νεκροῦ); oft auch durch d. *adj.* νεκρός 3., z. B. in d. Hause lag d. L. der Mutter ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔκειτο νεκρὰ ἡ μήτηρ. — L. tragend (tragen) νεκροφόρος 2. (νεκροφορεῖν). — L. fressend (fressen) νεκροφάγος 2. (νεκροφαγεῖν). — vgl. Todte.

leicht 1) eig. *a*) dem Gewichte nach: κοῦφος 3., ἐλαφρός 3., seltner εὐπετής 2.; auch οὐ βαρύς 3., ἀβαρής 2. — ist es = „dünn", z. B. l. Kleid, l. Münze λεπτός 3. — v. Speisen κοῦφος 3., εὔπεπτος 2.; s. verdaulich; l. Verdauung ἡ εὐπεψία; l. Wein λεπτὸς οἶνος. — l. Bewaffnung τὰ κοῦφα ὅπλα, ἡ κούφη ὅπλισις; ἡ ψιλὴ σκευή, τὰ γυμνητικὰ ὅπλα. — l. machen κουφίζειν, ἐπικουφίζειν. *b*) leicht gekleidet, bepackt u. dgl.: γυμνός, κοῦφος, ἐλαφρός 3.: s. leichtbewaffnet. — l. Truppen οἱ ψιλοί, οἱ γυμνῆτες (sp. γυμνῆται); οἱ ἀκροβολισταί; sp. ἡ κούφη στρατιά, τὰ κοῦφα τῆς δυνάμεως. — l. Reiter οἱ ψιλοὶ ἱππεῖς. — l. Fussvolk ἡ γυμνητία. — l. Fussgänger πεζὸς εὔζωνος. *c*) nicht schwerfällig, flink, behend: κοῦφος, ἐλαφρός 3., εὔζωνος 2., εὐπετής 2., ταχύς 3. — 2) übtr. *a*) leicht zu ertragen, nicht heftig, geringfügig, unbedeutend: κοῦφος 3., ἐλαφρός 3.; βραχύς 3.; auch μέτριος 3. (mässig). — e. l. Wunde τραῦμα ἐπιπόλαιον. — l. Schmerz ὀδύνη μετρία. — l. Anstrengung κοῦφος od. ὀλίγος πόνος. — l. Angriff ἡ ἀκροβόλισις, ὁ ἀκροβολισμός, sp. ἡ ἀκροβολία, τὸ ἀκροβόλισμα. — l. Tod ὁ ἄπονος θάνατος, ἡ εὐθανασία; einen l. Tod sterben καλῶς ἀποθανεῖν, sp. εὐθανατεῖν. — etw. l. nehmen κούφως od. ῥᾳδίως φέρειν τι; etw. nicht l. nehmen οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ποιεῖσθαί τι. *b*) ohne besondere Mühe od. Anstrengung: ῥᾴδιος 3., εὐμαρής, εὐπετής 2., πρόχειρος 2., οὐ χαλεπός 3. — das ist e. Leichtes οὐ χαλεπόν ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἔργον, οὐ μέγα ἔργον, εὐπορία (εὐμάρεια) ἐστίν; das ist keine l. Sache οὐκ ὀλίγον ἔργον, πολὺ ἔργον (ἐστίν). — Jmd. etw. l. machen ῥᾳστώνην παρασκευάζειν τινί τινος, κουφίζειν (ἐπικουφίζειν) τινά τινος. — l. zu ... ῥᾴδιος m. *inf.* Sehr häufig aber gebraucht man Verbaladj. m. εὖ zusammengesetzt, z. B. l. zu fangen, einzunehmen εὐάλωτος, εὐληπτος 2. (ἁλώσιμος 2.), l. zu verarbeiten, auszuführen εὐκατέργαστος 2.; l. zu begreifen εὐμαθής 2.; leichter zu verwunden μᾶλλον τρωτός 3. — m. l. Mühe ῥᾳδίως, εὐμαρῶς. — etw. m. l. Mühe erlangen sprichw. τῇ ἑτέρᾳ λαβεῖν τι. *c*) nicht m. Sorgen beschwert: ἄλυπος 2., κοῦφος 3., ῥάθυμος 2. — mein Herz ist mir leichter (es ist od. ich fühle mich leichter, es ist mir leichter um's Herz od. zu Muthe) κουφίζομαι (*P.*; auch v. Kranken, selten *A.*; oft m. *gen.*, wie τῆς ὀδύνης, τοῦ πάθους); ῥᾷον εἰμί; v. Kranken ῥᾳΐζω, selten ῥᾳστωνῶ. — leichten Herzens ῥάθυμος 2.; leichten Herzens sein, e. leichtes Herz haben ῥαθυμεῖν, ἀλύπως ἔχειν. *d*) leichtsinnig, w. s. — l. Grundsätze, s. Leichtsinn. — *adv.* κούφως, ἐλαφρῶς, μετρίως, ἀπόνως, οὐ χαλεπῶς, ῥᾳδίως, εὐμαρῶς, εὐπετῶς, ταχέως, ταχύ; als Ausdruck der Möglichkeit durch τάχα m. *opt. pot.* od. durch d. blossen *opt. pot.*, z. B. das sieht auch e. Kind l. ein τοῦτο κἂν παῖς γνοίη, das kann l. geschehen τάχ' ἂν γένοιτο τοῦτο. — es geschieht l., dass wir hören εὐμάρεια ἡμῖν ἐστιν ἀκούειν ... — l. zornig werden od. zürnen ῥᾴδιον εἶναι πρὸς ὀργήν (auch προπετῆ od. καταφερῆ εἶναι εἰς od. πρὸς ὀργήν), ὀργίλον εἶναι. — l. lernen ταχὺ μανθά-

νειν, εὐμαθῆ εἶναι. — l. berühren etw. (in d. Rede) ἐπισύρειν τι, ἐπισύροντα λέγειν. — In Verbindung m. *adj.* u. *part.* durch εὖ, z. B. l. gehorchend εὐπειθής, εὐήκοος 2.; leicht zu theilen od. theilbar εὐμέριστος 2. u. dgl. m.; auch durch ὑπό, z. B. l. gebogen ὑπόκυρτος 2.; so auch m. Verben, z. B. l. anfassen, quetschen ὑποθιγγάνειν, ὑποθλᾶν. — Bei Zahlangaben εὐπετῶς, z. B. der Mischkrug fasst l. zehn Mass ὁ κρατὴρ χωρεῖ εὐπετῶς δέκα ἀμφορέας.

leichtbewaffnet κοῦφος 3., ψιλός 3.; sp. ὁ, ἡ γυμνής, ῆτος; auch κούφως ὡπλισμένος od. παρεσκευασμένος 3. — l. Truppen, s. leicht 1) *b*).

leichtbeweglich εὐκίνητος 2.

leichtfertig κοῦφος, ἐλαφρός 3.; ῥᾳδιουργός, ῥᾴθυμος 2.; auch ἀκόλαστος, ἀσελγής 2.; ὑβριστικός 3., ὁ ὑβριστής. — l. handeln ῥᾳδιουργεῖν, ῥᾳθυμεῖν, ἀκολασταίνειν, ἀσελγαίνειν. — l. m. etw. umgehen ῥᾳθυμεῖν ἐπί τινι, περί τινος, περί τι u. bloss τι; σχεδιάζειν τινί; sich l. über etw. äussern σχεδιάζειν ὑπέρ τινος. — vgl. leichtsinnig.

Leichtfertigkeit ἡ κουφότης, sp. ἐλαφρία; ἡ ῥᾳδιουργία, ῥᾳθυμία, εὐχέρεια; auch ἡ ἀκολασία, ἀσέλγεια, ὕβρις; als Sache τὸ ῥᾳδιούργημα, ἀκολάστημα, ὕβρισμα.

leichtfüssig ἐλαφρός 3., εὐπετής 2., ταχύς 3.;

Leichtfüssigkeit ἡ ἐλαφρότης. [vgl. leicht 1) *c*).

leichtgerüstet, s. leichtbewaffnet.

leichtgeschürzt εὔζωνος 2.

leichtgläubig εὐπειθής, εὔπιστος (εὔπειστος) 2. — l. sein ταχὺ πείθεσθαι (*P.*).

Leichtgläubigkeit ἡ εὐπιστία (εὐπειστία).

leichthin κούφως, ἐλαφρῶς, εὐπετῶς; vgl. obenhin, oberflächlich.

Leichtigkeit 1) eig. *a*) Mangel an Schwere: ἡ κουφότης. *b*) Behendigkeit: ἡ ἐλαφρότης. — 2) übtr. Mangel an Anstrengung: ἡ εὐπέτεια, εὐμάρεια; L. der Ausführung εὐχέρεια; L. im Handeln ἡ ῥᾳδιουργία, ῥᾳστώνη. — L. sich etw. zu verschaffen, ἡ εὐπορία; L. in der Erfindung v. etw. ἡ εὐμηχανία. — m. L. μετ' εὐπετείας, κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν, δι' εὐμαρείας, übr. s. leicht.

leichtlich, s. leicht.

Leichtsinn ἡ κουφότης (sp. ἡ κουφόνοια, τὸ κουφόνουν); ἡ ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία; sp. ἡ ἐλαφρία.

leichtsinnig κοῦφος 3., selten κουφόνους 2.; ἐλαφρός 3.; ῥᾳδιουργός, ῥᾴθυμος 2.; νεανικός 3.; vgl. unbesonnen. — l. handeln od. leben ῥᾳδιουργεῖν, ῥᾳθυμεῖν, νεανιεύεσθαι (νεανισκεύεσθαι); l. Handlung τὸ ῥᾳδιούργημα, τὸ νεανίευμα.

Leid, das, τὸ πάθος, τὸ πάθημα, ἡ πάθη (jedes schlimme Begegniss); ἡ λύπη, ἡ ἀνία, τὸ ἄλγος, τὸ πένθος (Schmerz, Kummer), vgl. Unbill. — Jmd. e. L. zufügen, etw. zu Leide thun λυπεῖν, ἀνιᾶν, κακόν τι (κακῶς) ποιεῖν, κακόν τι ἐργάζεσθαι, κακουργεῖν, ἀδικεῖν τινα. — L. erfahren κακόν τι πάσχειν; wenn mir e. L. widerfahren sollte ἤν τι πάθω; es soll dir kein L. widerfahren οὐδὲν μὴ κακὸν πάθῃς. — um Jmd. L. tragen πενθεῖν τινα. — es thut mir L. λυποῦμαι (*P.*) u. ἄχθομαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι od. m. *part.*, χαλεπῶς od. βαρέως φέρω τι, τινί, ἐπί τινι od. *part.* (es schmerzt mich etw.); μεταμέλει μοί τινος od. m. *part.* (z. B. μοι ποιήσαντι dies gethan zu haben), μεταμέλομαι (*DP.*) m. *part.*, seltner τινί u. ἐπί τινι (es gereut mich); es thut mir L. um Jmd. od. etw. ἐλεῶ τινα od. τι. — L. tragen πενθικῶς ἔχειν, πένθος ἔχειν od. ἄγειν; s. trauern, betrauern. — sich e. L. anthun διαχρῆσθαι ἑαυτόν.

leiden 1) etw., was man nicht hindern kann, erfahren, bes. etw. Uebles: πάσχειν τι; m. d. Nebenbegriffe „aushalten, ertragen" φέρειν, ὑποφέρειν, ἀνέχεσθαι, ὑπομένειν τι, καρτερεῖν, ἐγκαρτερεῖν τι; oft im Griech. näher bestimmt κακόν τι πάσχειν, κακῶς πάσχειν, κακῶς ἔχειν od. πράττειν; auch πονεῖν (u. *P.*), z. B. durch d. Sturm l. πονεῖν τῷ χειμῶνι od. ὑπὸ τοῦ χειμῶνος (v. Pers. u. Sachen), da d. Staat durch d. Krieg leidet τῆς πόλεως πονουμένης τῷ πολέμῳ; ebenso ταλαιπωρεῖν u. (*P.*); auch ἐλαττοῦσθαι (*P.*), z. B. dabei leidet d. Staat ἐν τούτῳ ἐλαττοῦται ἡ πόλις; ist es = krank sein νοσεῖν, κάμνειν; an einer Krankheit l. νόσον νοσεῖν τινα, κάμνειν νόσῳ u. νόσον, ἔχεσθαι (*P.*) νόσῳ od. ὑπὸ νόσου, συνέχεσθαι (*P.*) νόσῳ; an d. Augen l. νοσεῖν od. κακῶς ἔχειν τοὺς ὀφθαλμούς; für d. besonderen Krankheiten gebraucht man Verba auf -ᾶν u. -ιᾶν, z. B. am Podagra l. ποδαγρᾶν, am Schwindel, an der Wassersucht l. ἰλιγγιᾶν, ὑδρωπιᾶν u. dgl. — Im Bes. Hunger, Durst l. πεινῆν, διψῆν, πείνῃ (δίψῃ) συνέχεσθαι od. πονεῖσθαι (*P.*); Schmerzen l. ἀλγεῖν, ἄλγος ἔχειν, ἄλγει συνέχεσθαι (*P.*); Noth, Mangel l. ἀπορεῖν (u. *M.*), ἐν ἀπορίᾳ (ἀπορίαις) εἶναι (an etw. τινός); Unrecht l. ἀδικεῖσθαι (*P.*); Strafe l. δίκην διδόναι od. ὑπέχειν, περιπίπτειν ζημίᾳ; unschuldig od. unverschuldet (Unverdientes) l. ἀνάξια παθεῖν, sp. ἀναξιοπαθεῖν; Schaden l. βλάπτεσθαι, ζημιοῦσθαι (*P.*), βλάβην od. ζημίαν λαμβάνειν; Nachtheil, Verlust l. ἐλαττοῦσθαι, κακοῦσθαι (*P.*), μεῖον ἔχειν; Schiffbruch l. ναυαγεῖν u. dgl. m., worüber d. betreff. Subst. zu vergleichen sind. — 2) Jmd. od. etw. l. können: φέρειν, ὑπομένειν, ἀνέχεσθαί τινα u. τι. — ich kann Jmd. od. etw. wol od. gut l. ἀρέσκει μοί τις (τι), κεχαρισμένος ἐστί μοί τις (κεχαρισμένον ἐστί μοί τι), ἀγαπῶ τινα od. τι, auch τινί, φιλῶ τινα od. τι; bei Jmd. wol gelitten sein εὖ φέρεσθαι (*P.*) παρά τινι. — Jmd. od. etw. nicht l. können ἄχθεσθαί (*DP.*) τινι u. ἐπί τινι, ἀηδῶς ἔχειν τινί, ἀλλοτρίως ἔχειν πρός τινα, μισεῖν τινα od. τι. — 3) geschehen lassen: ἐᾶν τι, περιορᾶν τι; l. dass Jmd. etw. thut ἐᾶν τινα ποιεῖν τι, περιορᾶν τινα ποιοῦντά τι; ist es = „verstatten" δέχεσθαι, z. B. d. Sache leidet keinen Aufschub τὸ πρᾶγμα οὐ δέχεται ἀναβολήν.

Leiden, das, 1) d. Ertragen, Erdulden: ἡ πάθησις; gew. ἡ καρτερία, καρτέρησις, ὑπομονή. — 2) als Sache: τὸ πάθος, τὸ πάθημα, ἡ πάθη, τὸ κακόν, τὸ δεινόν; ἡ ταλαιπωρία, ὁ πόνος; ἡ συμφορά; vgl. Leid; auch ἡ νόσος (Krankheit, w. s.). — in L. gerathen κακοῖς περιπίπτειν. — L. erdulden κακὰ πάσχειν od. ὑπομένειν; ἐν κακοῖς od. δεινοῖς εἶναι. — Jmd. L. verursachen κακὰ ποιεῖν od. ἐργάζεσθαί τινα.

leidend 1) passiv: πάσχων 3.; d. l. Zustand ἡ πάθησις, τὸ πάθημα. — sich l. verhalten ἡσυχάζειν, ἡσυχίαν ἔχειν od. ἄγειν; καρτερεῖν; οὐδὲν ἀντιποιεῖν. — 2) Uebles erfahrend od. erduldend: κακῶς πάσχων od. ἔχων 3., πονῶν u. πονούμενος (*P.*) 3., ταλαιπωρῶν u. ταλαιπωρούμενος (*P.*) 3.; vgl. elend, unglücklich. — auch = krank, w. s. — d. l. Theil ὁ πονούμενος, ὁ μεῖον ἔχων, ὁ ἀδικούμενος (ἀδικηθείς), ὁ ἥττων (ἡττώμενος); am Körper τὸ νοσοῦν, τὸ σαθρόν. — l. sein, s. leiden.

leidenfrei ἀπαθής 2., ἀπηλλαγμένος 3., ἐλεύθερος 3., ἄπειρος 2. (sämmtl. m. *gen.*, wie κακῶν, νόσου u. ä.); ἄλυπος, ἀναλγής 2.

Leidenschaft τὸ πάθος (jede Affektion d. Gemüthes); ἡ ὀργή (auch *pl.*) u. ὁ θυμός, sp. ἡ ἐμπάθεια (heftige Gemüthsbewegung); ἡ ἐπιθυμία

(Begierde); ἡ μανία (rasende L.). — ohne L., Freiheit v. L., s. leidenschaftslos, Leidenschaftslosigkeit. — e. L. für etw. haben ἐν ἐπιθυμίᾳ εἶναί τινος, ἐπιθυμητικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαί τινος, u. im höheren Grade ἐμπαθῶς ἔχειν πρός τι, μαίνεσθαι (*aor. P.*) ἐπί τινι, sp. πρός od. εἴς τι. — in L. sein ἐμπαθῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι; μαίνεσθαι; μανικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι. — Jmd. in L. setzen ἐμπαθῆ ποιεῖν od. καθιστάναι τινά (für etw. πρός τι), ἐπιθυμίαν ἐμποιεῖν od. ἐμβάλλειν τινί (τινός). — Herrschaft über d. L. ἡ ἐγκράτεια. — d. L. beherrschen κρείττω εἶναι τῶν ἐπιθυμιῶν; v. den L. beherrscht werden ἥττω εἶναι τῶν ἐπιθυμιῶν. — d. L. im Zaume halten κολάζειν τὰ πάθη.

leidenschaftlich, v. Pers. σφοδρός, ὀξύς, θερμός 3., διάθερμος 2.; θυμοειδής, ἐμπαθής 2.; u. im höheren Grade μανικός 3., ἐμμανής, περιμανής 2.; παράφορος 2. — v. Handlungen ἄγριος 3.; δεινός, σφοδρός 3.; ἐμπαθής 2.; μανικός 3., ἐμμανής 2.; παράφορος 2. — l. in Jmd. verliebt sein ἐμμανῶς ἐρᾶν τινος.

Leidenschaftlichkeit ἡ σφοδρότης, ὀξύτης, θερμότης, τὸ ἐμπαθές (sp. ἡ ἐμπάθεια), τὸ θυμοειδές.

leidenschaftslos ἀπαθής 2., ἀτάρακτος 2.; κρείττων (2.) τῶν ἐπιθυμιῶν; σώφρων 2.; μέτριος 3. u. 2.

Leidenschaftslosigkeit ἡ ἀπάθεια, ἀταραξία, σωφροσύνη, μετριότης.

Leidensgefährte, -genosse Jmds. ὁ συμπάσχων (συμπαθών) τινί; ὁ μετέχων (μετασχών) τινὶ τῶν κακῶν.

Leidensgeschichte τὰ περὶ τὰ πάθη τινός; Jmds. L. erzählen τὰ πάθη τινὸς διελθεῖν.

Leidenstag ἡ κακῶν μεστὴ ἡμέρα; meine L. τὰ ἐμὰ πάθη, ἡ ἐμὴ κακοπραγία.

Leidensträger ὁ κακῶν πολλῶν ἔμπειρος od. γευσάμενος; ὁ ἀθλιώτατος, ἀτυχέστατος.

leider φεῦ, οὐδὲν δέον, ὃ μὴ ὤφελε γενέσθαι; so musste es l. kommen ἤμελλε δὴ γενέσθαι ταῦτα. — Hast du das gethan? Leider! ἆρα πεποίηκας τοῦτο; ἀλλ' οὐ χαίρων u. dgl.

Leidfrau, s. Klagefrau.

leidig χαλεπός 3., βαρύς 3., ἐπαχθής, δυσχερής 2. (beschwerlich, lästig); ἀνιαρός, λυπηρός 3. (traurig); ἄθλιος 3. (elend); φαῦλος 3. (schlecht), auch οὐδενὸς ἄξιος 3. (nichts werth), ἄχρηστος, ἀχρεῖος 2. (unbrauchbar, unnütz); αἰσχρός 3. (schändlich); κακός, μοχθηρός 3. (schlecht, böse).

leidlich ἀνεκτός 3.; μέτριος 3. u. 2., ἐπιεικής 2. — sich l. befinden μετρίως πράττειν; vgl. erträglich.

Leidlichkeit ἡ μετριότης, τὸ μέτριον.

leidlos ἀπαθής, ἄλυπος, sp. ἀναλγής 2.

Leidtragen, das, τὸ πένθος.

leidtragend πενθικῶς ἔχων 3., πένθος ἔχων od. ἄγων 3.

Leidwesen τὸ πάθος, πένθος; ἡ λύπη; vgl. Jammer. — zu meinem L. ἀχθομένῳ od. λυπουμένῳ μοι.

Leier ἡ λύρα (auch als Sternbild), τὸ βάρβιτον, ἡ (ὁ) βάρβιτος. — auf der L., die L. spielen λυρίζειν, βαρβιτίζειν, κρούειν τὴν λύραν, χρῆσθαι τῇ λύρᾳ. — Verfertigung v. L. ἡ λυροποιία; darin geschickt λυροποιητικός 3. — das Kaufen v. L. ἡ λυρωνία. — das ist d. alte L. ταῦτ' ἐκεῖνα τὰ εἰωθότα.

leierähnlich, -artig λυρόεις 3.; gew. λύρας σχῆμα od. εἶδος ἔχων 3.

Leierchen τὸ λύριον.

Leiermädchen ἡ λυρῳδός (γυνή), (die zur Leier singt).

Leiermacher ὁ λυροποιός; seine Kunst ἡ λυροποιική.

Leiermann ὁ λυριστής, βαρβιτιστής; ὁ λυρῳδός (der zur Leier singt).

leiern 1) eig. = auf der Leier od. die Leier spielen, s. Leier. — e. Stückchen l. ταὐτὰ ἀεὶ λέγειν od. ὑμνεῖν. — Jmd. d. Ohren voll l. κόπτειν τὰ ὦτά τινος. — 2) übtr. = zögern: μέλλειν, διαμέλλειν, βραδύνειν.

Leierspiel ἡ λύρα (als Sache); ἡ τῆς λύρας κροῦσις (als Handlung); Gesang zum L. ἡ λυρῳδία. — d. Kunst des L. ἡ λυρικὴ τέχνη.

Leierton ὁ τῆς λύρας φθόγγος.

leihen 1) eig. Jmd. etw.: κιχράναι τινί τι; Geld δανείζειν τί τινι, auf etw. ἐπί τινι u. εἴς τι; auf Zinsen ἐπὶ τόκῳ. — sich etw. l. κίχρασθαί τι; Geld δανείζεσθαί τι (v. Jmd. παρά od. ἀπό τινος). — geliehenes Geld τὸ δάνειον, δάνεισμα. — 2) uneig. Jmd. e. williges Ohr l., s. Ohr.

Leihen, das, ἡ χρῆσις; gew. ὁ δανεισμός.

Leiher *a*) der Geld an Andere leiht: ὁ χρήστης, δανειστής od. *part.* ὁ χρήσας, δανείσας u. dgl. *b*) der e. Darlehen nimmt: ὁ δανειζόμενος, δανεισάμενος; sp. ὁ χρήστης.

Leihkauf, s. Angeld, Handgeld.

Leim ἡ κόλλα; Vogelleim (w. s.) ὁ ἰξός.

leimartig κολλώδης 2.; ἰξώδης 2.

leimen κολλᾶν, συγκολλᾶν. — geleimt κολλητός 3.; das Geleimte τὸ κόλλημα. — der welcher leimt ὁ συγκολλητής.

Leimen, das, ἡ κόλλησις, συγκόλλησις. — zum L. geschickt κολλητικός 3.

leimicht, s. leimartig.

Leimhändler ὁ κολλοπώλης.

Leimkocher ὁ κολλεψός.

Leimruthe ὁ ἰξευτικὸς κάλαμος; ἡ ῥάβδος. — m. L. fangen ἰξεύειν (u. *M.*); der m. L. fängt ὁ ἰξευτής.

Lein (Flachs) τὸ λίνον; auch = Leinsamen, w. s.

Leinbau ἡ τοῦ λίνου φυτεία.

Leine ἡ λινέα; besser ὁ σχοῖνος, τὸ σχοινίον; ἡ σειρά. — d. Hund v. der L. lassen ἀν-, ἀφ-ιέναι τὴν κύνα.

leinen λινοῦς 3. (λίνειος 3.).

Leinmehl τὸ λίνου σπέρμα κεκομμένον.

Leinöl τὸ ἀπὸ τοῦ λίνου σπέρματος ἔλαιον.

Leinpflanze τὸ λίνον; sp. ἡ λινοκαλαμίς, ίδος.

Leinsamen τὸ λίνου σπέρμα; sp. τὸ λινόσπερμα u. λινόσπερμον.

Leinwand τὸ λίνον; feine L. ἡ ὀθόνη, τὸ ὀθόνιον (ὀθόνειον); feine, indische L. ἡ σινδών, όνος; *dem.* τὸ σινδόνιον, ἡ σινδονίσκη. — grobe L. ὁ φώσων od. φώσσων, ωνος (selten). — v. L. λινοῦς, ὀθόνινος 3., sp. ὁ σινδονίτης. — Kleider v. indischer L. tragen σινδονοφορεῖν; in solche L. gekleidet ὁ σινδονίτης sp. — L. verfertigend λινουργός 2.; Verfertigung v. L. ἡ λινουργία.

Leinwandhändler ὁ ὀθονιοπώλης; ὁ λινοπώλης (unbelegt).

Leinweber ὁ λινουργός, sp. λινοποιός; ὁ ὀθονοποιός. — seine Werkstatt τὸ λινουργεῖον.

leise 1) wenig in's Gehör fallend: ἠρεμαῖος 3., ἥσυχος 2.; l. Stimme μικρά, ὑφειμένη, ἠρεμαία φωνή; l. Tritt ἠρεμαία βάσις. — *adv.* ἠρέμα, ἡσυχῇ, σιγῇ, ὑφειμένως; l. sprechen λεπτὸν φθέγγεσθαι, ἡσυχαιτέρᾳ χρῆσθαι τῇ φωνῇ; l. auftreten ἠρέμα od. μαλακῶς βαδίζειν u. bildl. ὑφίεσθαι, καθυφίεσθαι, auch εὐλαβεῖσθαι (*DP.*). — leise, leise! σίγα, σίγα. — übh. = nur wenig merkbar, „geringfügig, unbedeutend“, z. B. e. l. Schlag πληγὴ οὐκ ἰσχυρά, l. Fieber ἠρεμαῖος πυρετός, l. Verdacht μικρὰ ὑποψία, auch ὑποψία τις; l. Feuer πῦρ μαλακόν; l. Schlaf ὕπνος οὐ βαθύς, auch ὀλίγος ὕπνος; l. Luft μέτριον πνεῦμα (vgl. sanft, mild) u. dgl. — 2) v. Gehör

= auch e. schwachen Laut vernehmend: *ὀξύς* 3. — l. hören *ὀξέως ἀκούειν*.

Leiste *τὸ κράσπεδον*; die L. (am Körper), s. Weichen.

Leisten *ὁ καλάπους, ποδος*; *dem.* *τὸ καλαπόδιον*. — Alles über éinen L. schlagen od. messen *πάντα ἑνὶ καλάποδι ὑποδεῖν*. — Schuster, bleib' bei deinem L. *μὴ σύ γ' ὑπὲρ τὴν κρηπῖδα*.

leisten *τελεῖν, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν*; *πράττειν, διαπράττειν* (u. *M.*), *καταπράττειν*; *ἀνύτειν, ἐξανύτειν*; ist es = „schaffen", z. B. v. e. Künstler *ποιεῖν, ἐργάζεσθαι*; viel in etw. l. = „Fortschritte machen" *πολὺ ἐπιδιδόναι εἴς* od. *ἐπί τι*. — ohne etw. zu l. *ἄνευ πραγμάτων*. — viel, wenig l. *πολὺ, ὀλίγον δύνασθαι*. — Dienste, Gehorsam, Folge, Gewähr, Hülfe, Widerstand, Zahlung, Eid l., s. die betreffenden Substantiva. — Jmd. Gesellschaft l. *συνεῖναι* od. *συγγίγνεσθαί τινι, ὁμιλεῖν τινι*, bei etw. *κοινωνεῖν τινί τινος*. — das was Jmd. leistet, s. Leistung. — das muss geleistet werden *ταῦτα δεῖ ὑπάρχειν*. — etw. l. können *ἀρκεῖν πρός τι, ἱκανὸν εἶναι εἴς* (*πρός, ἐπί*) *τι* od. m. *inf.*; vgl. im Stande sein, unter „Stand".

Leistenbinde *ὁ βουβωνίσκος, ὁ βουβωνοφύλαξ, αχος*.

Leistenbruch *ἡ βουβωνοκήλη*.

Leistengeschwulst *ὁ βουβών, ῶνος*. — e. L. bekommen *βουβωνοῦσθαι*; e. L. haben *βουβωνιᾶν*. — einer L. ähnlich *βουβωνοειδής* 2. — Mittel gegen d. L. *τὸ βουβώνιον*. — d. L. betreffend *βουβωνικός* 3.

Leistung *τὸ πρᾶγμα, ἡ πρᾶξις, τὸ ἔργον*. — die Leistungen Jmds. *τὰ ὑπό τινος πραττόμενα* (*πεπραγμένα, εἰργασμένα*) u. ä., auch *τὰ παρά τινος* (*ὑπάρχοντα*) od. bloss *τά τινος*; d. früheren L. *τὰ προγεγενημένα*; L. für d. Staat *ἡ λειτουργία, τὸ λειτούργημα*. — e. L. übernehmen *ὑφίστασθαί τι, ὑφίστασθαι ποιεῖν τι*, um Gewinn *ἐργολαβεῖν τι*, für d. Staat *λειτουργεῖν*, auch m. *τῇ πόλει* (u. *acc.* *λειτουργίαν* u. dgl.).

leiten *a*) e. bestimmte Richtung geben: *αγειν τινά* u. *τι*; *εὐθύνειν, κατευθύνειν*, sp. *διευθύνειν* (in gerader Richtung l.); in etw. l. *εἰσάγειν*, in e. Rinne od. Graben *ὀχετεύειν*, sp. *ὀχεταγωγεῖν*; neben etw. hin l. *παράγειν* (auch: anderswohin l.). — ist es = den Weg weisen: *ὁδηγεῖν τινα* (poet. u. sp.); gew. *ἡγεῖσθαι, προ-, ὑφ-ηγεῖσθαί τινι*, auch *καθηγεῖσθαί τινι τῆς ὁδοῦ*; übtr. s. anleiten. *b*) an der Spitze v. etw. stehen, über etw. schalten u. walten, etw. anordnen: *ἡγεῖσθαι, ἡγεμονεύειν, ἐπιστατεῖν, προεστάναι τινός*; *εὐθύνειν τι*; *διοικεῖν, διατάττειν, πρυτανεύειν τι*. — e. Chor l. *χορηγεῖν, ἡγεῖσθαι τοῦ χοροῦ*. — e. Knaben, Jüngling l. *παιδαγωγεῖν τινα*. — sich v. Jmd. l. lassen *πείθεσθαι* (*P.*) od. *πειθαρχεῖν τινι*; sich v. etw. l. lassen *ἀκολουθεῖν τινι*. — der sich leicht l. lässt *εὐπειθής, εὐάγωγος* 2., *πειθαρχικός* 3., *εὐήνιος*, sp. *πειθήνιος* 2. — d. leitende Princip *τὸ ἡγεμονικόν, τὸ ἀρχηγόν*. — übr. s. lenken.

Leiter, der, *ὁ ἀγωγός* (selten); besser *ὁ ἡγεμών, όνος*; *ὁ ὁδηγός* (Wegweiser); *ὁ ἐπιστάτης, προστάτης* (Vorstand, Aufseher); *ὁ διοικητής* (sp. Ordner, Verwalter); *ὁ παιδαγωγός* (L. eines Knaben, Jünglings); auch durch die *part.* der vhg. Verba.

Leiter, die, *ἡ κλῖμαξ, κος* (auch *pl.*); selten *τὸ βάθρον, ἡ ἐπιβάθρα*; ist es = Schiffsleiter *ἡ ἀποβάθρα*, sp. auch *ἡ ἐπιβάθρα*. — d. Schenkel der L. *τὰ ἐνήλατα*. — L. anlegen *προσάγειν κλίμακας*. — auf L. hinaufsteigen *διὰ κλιμάκων ἀναβαίνειν*, hinabsteigen *κατὰ κλιμάκων καταβαίνειν*. — e. L. tragend *κλιμακοφόρος* 2. — wie e. L. *κλιμακώδης* 2.; wie e. L. gemacht *κλιμακωτός* 3. sp.

Leiterbaum *τὰ ἐνήλατα*.

Leiterchen *τὸ κλιμάκιον*; *ἡ κλιμακίς, ίδος* (bes. v. d. Schiffsleiter).

Leiterin *ἡ ἡγεμών, όνος*; *ἡ ἐπιστάτις, ιδος*; häufig durch Verba. s. Leiter.

Leitersprosse *ὁ κλιμακτήρ, ῆρος, τὸ κλιμάκιον*; sp. *ὁ βαθμός, ἡ βαθμίς, ίδος*; *pl.* *οἱ κλίμακες*.

Leiterwagen *ἡ ἅμαξα* (Lastwagen).

Leitfaden (beim Unterrichte), s. Handbuch.

Leithammel *κριὸς ἡγεμών*.

Leitseil *ὁ ἀγωγεύς, ῥυταγωγεύς*; vgl. Zügel; L. für Hunde *ὁ κυνοῦχος, ὁ κυνόδεσμος*.

Leitstern *ἀστὴρ ἡγεμών*; übtr. s. Leiter.

Leitung *ἡ ἀγωγή* (allg.); L. des Wassers in Gräben u. dgl. *ἡ ὀχεταγωγία, ὀχετεία*. — *ἡ ἡγεμονία, προστασία, ἐπιστασία* (Oberleitung); *ἡ διοίκησις, διάταξις* (Verwaltung, Anordnung); L. e. Chores *ἡ χορηγία*; L. eines Knaben, Jünglinges *ἡ παιδαγωγία*, sp. *παιδαγώγησις*; häufig auch durch Verba, z. B. unter Jmds. L. *ἡγουμένου τινός*; sich Jmds. L. überlassen *ἐπιτρέπειν ἑαυτόν τινι*; Alles steht unter Gottes L. *ὁ θεὸς διοικεῖ τὰ πάντα*; d. L. v. etw. haben, s. leiten. — Jmd. d. L. des Staates übergeben *παραδιδόναι τινὶ τὰς ἡνίας τῆς πόλεως*.

Lektüre, s. Lectüre.

Lende *τὸ ἰσχίον* (u. *pl.*); *ἡ ὀσφύς, ύος*; *ὁ μηρός*; selten *ἡ ἰξύς, ύος* (u. *pl.*).

Lendenbraten *τὰ μηρία ὀπτά*.

Lendengegend *ἡ ψοιά* (*ψόα, ψύα*; gew. *pl.*).

Lendengicht *ἡ ἰσχιάς, άδος*.

lendenlahm *ἰσχιορρωγικός* 3.; *ὁ, ἡ ὀσφυῆξ, ῆγος*; gew. *πεπηρωμένος* (3.) *τὰ ἰσχία*.

Lendenmark *ὁ ψοΐτης μυελός*.

Lendenmuskel (die inneren) *αἱ ψοιαί*; vgl. *αἱ νεφρομῆτραι*.

Lendenschmerz, -weh *ἡ ἰσχιάς, άδος* (auch *pl.*); *ἡ ἰσχιαδικὴ νόσος*; *ἡ ὀσφυαλγία*; *τὸ ἰσχίων ἄλγημα*. — an L. leidend *ἰσχιακός* 3., *ἰσχιαδικός* 3. (sp. auch: „heilsam gegen L."), *ὀσφυαλγής* 2. — an L. leiden *ὀσφυαλγεῖν, ἰσχιάζειν*.

Lendenstück *τὸ μηρίον* (gew. *pl.*).

Lendenwirbel *ὁ νεφρίτης σφόνδυλος* (der erste L.); *ὁ ἀσφαλτίτης σφόνδυλος* (der letzte L.).

lenkbar *εὐάγωγος* 2.; *εὐήνιος*, sp. *πειθήνιος* 2. (v. Pferde, auch übtr.); *εὔστομος* 2. (gutmäulig); übr. s. folgsam.

lenken *a*) e. bestimmte Richtung g.: *ἄγειν*; *εὐθύνειν, κατευθύνειν*, sp. *διευθύνειν* (in gerader Richtung); d. Pferde u. d. Wagen *ἡνιοχεῖν* abs. u. *τὸ ἅρμα, τοὺς ἵππους*; *εὐθύνειν τὸ ἅρμα*; e. Schiff, d. Steuerruder l. *κυβερνᾶν* (abs. u. *ναῦν*); seltner *οἰακίζειν*. — seitwärts l. *παράγειν* (auch: anderswohin l.). *b*) d. Oberleitung über etw. haben: *ἡγεῖσθαι, ἡγεμονεύειν τινός*; *μεταχειρίζεσθαί τι* (etw. handhaben); *διοικεῖν, διατάττειν, πρυτανεύειν τι* (etw. anordnen, verwalten); im gleichen Sinne gebraucht man d. bildl. Ausdrücke *εὐθύνειν, ἡνιοχεῖν, κυβερνᾶν*, auch *οἰακίζειν*. — seine Augen auf etw. l. *τὰς ὄψεις ἐφιστάναι ἐπί τι*; seine Gedanken, seinen Sinn auf etw. l. *ἐφιστάναι τὴν γνώμην κατά τι*, auch *ἐφιστάναι τινί, ἐπί* u. *περί τι*; *προσέχειν* (*τὸν νοῦν, τὴν γνώμην*) *τινί, πρός τινι, πρός τι*. — Jmd. durch Vorstellungen l. *λόγοις πείθειν τινά*. — sich v. Jmd. l. lassen *πείθεσθαι* (*P.*) od. *πειθαρχεῖν τινι*; sich v. etw. l. lassen *ἀκολουθεῖν τινι*. — der sich v. Jmd. l. lässt, s. lenkbar.

Lenker *ὁ ἀγωγός* (selten); *ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ ἐπιστάτης, προστάτης* (Vorstand, Aufseher); *ὁ*

διοικητής (sp. Ordner u. Verwalter). — L. e. Wagens ὁ ἡνίοχος (s. Wagenlenker); L. e. Schiffes ὁ κυβερνήτης (auch bildl., s. Steuermann); häufig auch durch d. vhg. Verba.

Lenkerin ἡ ἡγεμών, όνος, ἡ ἐπιστάτις, ιδος; häufig durch Verba.

lenksam, s. lenkbar.

Lenksamkeit ἡ εὐαγωγία, τὸ εὐάγωγον.

Lenkseil, s. Leitseil.

Lenkung ἡ ἀγωγή (allg.); ἡ ἡγεμονία, προστασία, ἐπιστασία (Oberleitung); ἡ διοίκησις, διάταξις (Verwaltung, Anordnung); L. e. Wagens ἡ ἡνιοχεία, ἡνιόχησις (ersteres auch bildl.); L. e. Schiffes ἡ κυβέρνησις (auch bildl.); häufig auch durch Verba, vgl. Leitung.

Lenz, s. Frühling.

Leopard ὁ λεοντόπαρδος, λεόπαρδος (erst sehr [sp.).

Lerche ὁ (ἡ) κορυδός, ὁ κορυδαλλός (Schopf-, Kuppenlerche).

Lerchenbaum ἡ λάριξ, κος sp.

lernbar μαθητός 3.

Lernbegierde ἡ φιλομάθεια (-μαθία); τὸ φιλομαθές; ἡ φιληκοΐα (d. gerne Zuhören); ἡ τοῦ μαθεῖν ἐπιθυμία. — L. haben = lernbegierig sein, w. s.

lernbegierig φιλομαθής 2., auch φιλήκοος 2. (gerne zuhörend). — l. sein φιλομαθεῖν, sp. φιληκοεῖν.

lernen μανθάνειν (verst. ἐκ-, κατα-μανθάνειν genau l.), v. Jmd. etw. τί τινος od. παρά (ἔκ) τινος; παραλαμβάνειν τι παρά τινος (v. Jmd. durch Mittheilung, Unterricht überkommen); διδάσκεσθαι od. παιδεύεσθαί (P.) τι ὑπό τινος. — e. Kunst (e. Gewerbe) l. μανθάνειν, ἐκμανθάνειν τέχνην; auch wie wir sagen: „er lernt Kaufmann" μανθάνει κάπηλος. — auswendig l. ἐκμανθάνειν, μελετᾶν. — leicht l. εὐμαθῶς ἔχειν (leicht lernend od. zu l. εὐμαθής 2.); schwer l. δυσμαθῶς ἔχειν (schwer lernend od. zu l. δυσμαθής 2.). — spät lernend ὀψιμαθής 2.; spät l. ὀψιμαθεῖν sp. — viel l. πολυμαθεῖν; der viel gelernt hat πολυμαθής 2. — der gerne lernt φιλομαθής 2.; gerne l. φιλομαθεῖν. — Jmd. od. etw. kennen l., s. kennen.

Lernen, das, ἡ μάθησις, τὸ μανθάνειν; d. leichte L. ἡ εὐμάθεια (-θία), das schwere L. ἡ δυσμαθία; d. späte L. ἡ ὀψιμαθία. — Liebe u. Lust zum L. ἡ φιλομαθία; Lust u. Liebe zum L. haben φιλομαθεῖν.

Lernende ὁ μαθητής od. part. v. „lernen".

Lesart ἡ γραφή (ἡ ἀνάγνωσις m. Rücksicht auf Accent u. Spiritus u. so „falsche L." τὸ ἀπανάγνωσμα, während ἡ γραφή sich auf d. Buchstaben selbst bezieht). — verschiedene L. τὸ διττογραφούμενον; es findet e. verschiedene L. statt διττογραφεῖται.

lesbar a) leserlich: umschr. ὃ ἂν ᾖ οἷόν τε ἀναγνῶναι; od. ἐπίσημος, εὐκρινής, σαφής 2., δῆλος 3. (deutlich). b) erträglich: ἀνεκτός 3.; ἀνεκτῶς συγγεγραμμένος 3.

Lesbarkeit ἡ εὐκρίνεια, τὸ εὐκρινές, τὸ σαφές; sonst umschr.

Lese, s. Wein-, Obst-, Aehrenlese u. vgl. Auswahl.

Lesebuch (für Kinder) ὁ πίναξ, κος; ἡ πινακίς, ίδος, τὸ πινάκιον; ὁ πινακίσκος; dem. τὸ πινακίσκιον; sp. πινακίδιον.

Leseholz τὰ φρύγανα. — L. sammeln φρυγανίζειν (u. M.), φρύγανα συλλέγειν; das Sammeln von L. ὁ φρυγανισμός; der (die) L. sammelt ὁ φρυγανιστήρ, ῆρος (ἡ φρυγανίστρια). — L. tragend φρυγανοφόρος 2.

Leselust τὸ φιλαναγνωστεῖν sp.

leselustig ὁ φιλαναγνώστης; l. sein φιλαναγνωστεῖν.

lesen 1) sammeln: συλλέγειν (u. M.); ἀπολέγειν (ablesen, z. B. Früchte); ἀναλέγειν (u. M.; auflesen, z. B. Blumen); Wein l. τρυγᾶν; Obst l. ὀπωρίζειν (u. M.; abs. u. m. ὀπώραν, φοίνικας u. dgl.); Aehren l. σταχυολογεῖν sp. — 2) e. Schrift, e. Buch l. a) eig. ἀναγιγνώσκειν, sp. ἀναλέγεσθαι, ἐπιλέγεσθαι; auch ἐντυγχάνειν βιβλίῳ (eig. darauf gerathen). — gern l. φιλαναγνωστεῖν sp. b) übtr. in od. aus etw. l.: γιγνώσκειν ἔκ τινος, τεκμαίρεσθαί τινι, ἀπό (ἐκ) τινος. — über etw. l. = e. Vorlesung über etw. halten λόγους od. ἀκρόασιν ποιεῖσθαι περί τινος, διηγεῖσθαι περί τινος. — Jmd. d. Text l. ἐπιτιμᾶν od. ἐπιπλήττειν τινί.

Lesen, das, ἡ ἀνάγνωσις, sp. ἔντευξις; od. Verba. — Freund v. L. ὁ φιλαναγνώστης sp. [(μαθεῖν).

lesenswerth ἄξιος (3.) ἀναγνῶναι od. γνῶναι

Lesepult τὸ ἀναλογεῖον, ἀναγνωστήριον sp.

Leser ὁ ἀναγνώστης; besser durch d. part. v. „lesen" 2) a).

Leserin ἡ ἀναγιγνώσκουσα, ἐντυγχάνουσα.

leserlich, s. lesbar a).

Leseübung ἡ τοῦ ἀναγιγνώσκειν ἄσκησις.

Lesezimmer, etwa τὸ ἀναγνωστήριον sp.

Lesung ἡ ἀνάγνωσις.

Lethe; e. Trunk aus der L. thun τὸ Λήθης ὕδωρ [πιεῖν.

Letten, s. Lehm, Thon.

Letter τὸ γράμμα (Buchstabe); ὁ τοῦ γράμματος τύπος (d. Form für d. Buchstaben).

letzen, s. laben.

letzte ἔσχατος 3.; ὕστατος 3.; τελευταῖος 3. — die Letzten οἱ ἐπὶ πᾶσιν. — zum l. Male (τὸ) ὕστατον, (τὸ) τελευταῖον, τὰ τελευταῖα. — Jmd. d. l. Ehre erweisen τὰ νομιζόμενα ποιεῖν τινι. — „das Letzte (Aeusserste) wagen", sprichw. τὸν ἀφ' ἱερᾶς κινεῖν. — „d. l. Zuflucht" sprichw. ἡ ἱερὰ ἄγκυρα.

letzthin νεωστί, ἔναγχος.

Leu, s. Löwe.

Leuchte ὁ λύχνος, ὁ φανός; vgl. Lampe, Laterne. — zur L. gehörig λυχνιαῖος 3.

leuchten 1) Licht geben: λάμπειν; φαίνειν, φωτίζειν, selten φέγγειν (u. P.); aus etw. l. ἐκλάμπειν, z. B. d. Freude leuchtet ihm aus d. Augen ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐκλάμπει ἡ χαρά; in etw. l. ἐλλάμπειν; vom Blitze ἀστράπτειν; vgl. funkeln. — übtr. in die Augen l. φαίνεσθαι (aor. P.), δῆλον, κατάδηλον εἶναι, vgl. offenbar. — 2) d. Licht vortragen: λύχνον προφέρειν, προφαίνειν τινί, sp. λυχνεύειν.

Leuchten, das, ἡ λάμψις sp.; besser τὸ φέγγος, selten τὸ φεγγαῖον, τὸ αὔγασμα, ὁ αὐγασμός (als Zustand od. Sache); sonst Verba; L. d. Blitzes ἡ ἀστραπή.

leuchtend λαμπρός 3., φωτεινός 3., od. part. v. „leuchten" 1).

Leuchter τὸ λυχνεῖον; sp. ἡ λυχνία, ὁ λυχνεύς, ὁ λυχνοῦχος.

Leuchterbehältniss ὁ λυχνεών, ῶνος.

Leuchterfuss, s. d. f. W.

Leuchterstock τὸ λυχνεῖον, sp. ἡ λυχνία.

Leuchtkäfer, s. Leuchtwurm.

Leuchtthurm τὸ φρυκτώριον; ὁ πυρσουρός; τὸ πυρσούργιον (?); ὁ φάρος sp.

Leuchtwurm ἡ λαμπυρίς od. πυγολαμπίς, ίδος. — wie e. L. leuchten λαμπυρίζειν.

leugnen ἀρνεῖσθαι, ἀπ-, ἐξ-αρνεῖσθαί (DP.) τι od. inf. (gew. m. μή); ἔξαρνον εἶναι od. γίγνεσθαί τι, περί τινος (sp. ὑπέρ τινος) od. inf. (gew. m. μή), ἀποφάναι (selten ἀποφάσκειν) m. inf.

(auch m. μή); οὐ φάναι m. f. *inf.* — nicht l. οὐκ ἀρνεῖσθαι m. *inf.* (m. μὴ οὐ) u. dgl.
Leugnen, das, ἡ ἄρνησις, ἐξάρνησις.
leugnend ἐξαρνητικός 3. od. durch Verba.
Leugner ὁ ἔξαρνος ὤν τινος od. durch d. *part.* der Verba unter „leugnen".
Leumund ἡ φήμη, ἡ δόξα. — in e. guten od. schlechten L. stehen εὖ (καλῶς), κακῶς ἀκούειν. — in e. üblen L. bringen, s. verleumden.
Leute οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἄνδρες; auch durch τινές (*encl.*), z. B. L. aus der Stadt τινὲς ἐκ τῆς πόλεως; die L. in der Stadt οἱ ἐν τῇ πόλει; oft auch nicht übersetzt, z. B. die L. sagen φασίν, λέγουσιν, auch λέγεται (*P.*); die L. meinen νομίζεται (*P.*). — ist es = „das gemeine Volk" οἱ πολλοί, τὸ πλῆθος, auch ὁ ὄχλος. — die L. Jmds. οἱ οἰκέται (Gesinde); οἱ περί (ἀμφί) τινα, οἱ σύν τινι (d. Umgebung, d. Gefolge). — unter d. L. kommen ἐξελθεῖν εἰς τὸ φανερόν od. εἰς τοὺς ἀνθρώπους (v. Pers.); διαθρυλεῖσθαι, διαδίδοσθαι *P.* (v. Gerüchten u. dgl.). — unter d. L. bringen ἐκφέρειν (πρὸς od. εἰς τοὺς πολλούς, εἰς τὸ μέσον); διαθρυλεῖν, διαδιδόναι, ἐξαγγέλλειν; φέρειν εἰς τὸ μέσον, προφέρειν (εἰς τὸ μέσον), sp. διαφημίζειν. — vor den L. ἐν τῷ φανερῷ, auch εἰς τὸ φανερόν; ἐν πᾶσιν; vor allen L. sagen εἰς τὸ μέσον πάντων λέγειν od. φθέγγεσθαι.
leutescheu φεύγων (3.) τοὺς ἀνθρώπους; μισάνθρωπος 2.; selten ἀπρόσμικτος, sp. ἀνέντευκτος, δυσέντευκτος, δυσπρόσμικτος 2., besser umschr. ᾧ οὐκ ἂν ᾖ ἐντυγχάνειν u. dgl.
Leutescheu, die, ἡ μισανθρωπία; sp. ἡ δυσεντευξία, τὸ ἀπρόσμικτον u. dgl., s. d. vhg. W.
leutselig φιλάνθρωπος, φιλοπροσήγορος, εὐπροσήγορος, φιλόφρων 2.; κοινός, δημοτικός 3.; sp. ἐντευκτικός 3.
Leutseligkeit ἡ φιλανθρωπία, φιλοπροσηγορία, εὐπροσηγορία, φιλοφροσύνη; sp. ἡ κοινότης; τὸ δημοτικόν.
Levit ὁ λευίτης; dazu *adj.* λευιτικός 3.
Levkoie τὸ λευκὸν ἴον, τὸ λευκόιον; v. L. λευκόϊνος 3.
Levkoienöl τὸ λευκόϊνον.
Lexikograph ὁ λεξικογράφος.
Lexikon τὸ λεξικόν.
Libation ἡ σπονδή (gew. *pl.*); ἡ χοή (gew. *pl.*; bes. für Todte); poet. u. sp. ἡ λοιβή. — e. L. darbringen σπένδειν, sp. κατασπένδειν; selten χοὰς χεῖσθαι. — Gefäss zur L. τὸ λοιβεῖον, τὸ λοιβάσιον, ὁ λοιβαῖος κύλιξ (poet. u. sp.).
liberal ἐλευθέριος 2.
Liberalität ἡ ἐλευθεριότης, τὸ ἐλευθέριον. — m. L. ἐλευθερίως.
libieren = e. Libation (darbringen).
Licht 1) d. leuchtende Stoff u. d. dadurch erzeugte Helligkeit: τὸ φῶς, φωτός (selten φάους); τὸ φέγγος; übr. s. Glanz. — künstliches L. φῶς ἐπιτεχνητόν. — an's L. bringen ἄγειν (προ-, ἀν-, ἐπαν-άγειν), ἐκφέρειν, καθιστάναι εἰς τὸ φῶς; φαίνειν, ἀνα-, ἐκ-φαίνειν; δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν, δηλοῦν (offenbaren). — an's L. kommen εἰς (πρὸς) τὸ φῶς ἰέναι (auch = „d. L. der Welt erblicken"); φαίνεσθαι, ἀναφαίνεσθαι (*aor. P.*), δηλοῦσθαι (*P.*), δῆλον od. φανερὸν γίγνεσθαι; nicht an's L. kommen λανθάνειν. — an's L. stellen (einer Sache L. geben) = deutlich od. klar machen, w. s. — Jmd. od. etw. in e. gehässiges L. stellen διαβάλλειν τινά od. τι; Jmd. od. etw. in e. vortheilhaftes L. stellen ἐπαινεῖν τινα od. τι; in's wahre od. rechte L. stellen ὀρθῶς ἀποφαίνειν τι; sie stellen d. Gegenstand der Berathung nicht im wahren L. dar τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἧς βουλεύονται οὐχὶ τὴν οὖσαν παριστᾶσιν. — im wahren L. sehen ὀρθὸν γιγνώσκειν τι. — in e. L. erscheinen od. sich zeigen φαίνεσθαι, z. B. in welchem L. erscheint dir d. Mann? ποῖός σοι φαίνεται od. δοκεῖ εἶναι ὁ ἀνήρ; im wahren L. erscheinen ὀρθὸν φαίνεσθαι; er liess ihn in e. besseren L. erscheinen ἐποίησεν αὐτὸν πλέονος ἄξιον δοκεῖν εἶναι. — Jmd. im L. stehen ἐπισκοτεῖν (selten ἐπισκοτάζειν) τινι, ἐπίπροσθεν εἶναι od. γίγνεσθαι, ἐπιπροσθεῖν τινι (auch bildl. = im Wege stehn, Eintrag thun); das im L. Stehen ἡ ἐπιπρόσθησις. — sich selbst im L. stehen ἐπισκοτεῖν ἑαυτῷ, βλάπτειν ἑαυτόν. — Jmd. aus dem L. gehen μεταστῆναι ἐκ τοῦ ἡλίου; sp. ἀποσκοτίζειν, ἀποσκοτεῖν τινος; geh mir aus dem L. μὴ ἐπισκοτήσῃς μοι. — Jmd. hinter's L. führen, s. betrügen, täuschen. — nicht in's L. sehen können ἀμβλυώττειν πρὸς τὸ φῶς. — bei L. κατὰ od. πρὸς φῶς (bei Tageslicht), πρὸς τὸν λύχνον (bei einer Leuchte); bei hellem L. πρὸς φῶς πολύ, πρὸς φῶς καθαρόν. — bei L. besehen ὑπ' od. πρὸς αὐγὰς ἰδεῖν, θεωρεῖν, σκοπεῖν. — einer Sache L. geben φωτίζειν τι, vgl. erklären. — nun geht mir e. L. auf νῦν δὴ μανθάνω. — L. in e. Gemälde τὸ φῶς, τὸ φωτεινόν. — L. gebend φωσφόρος 2. — 2) e. leuchtender Körper: τὸ φῶς (allg.); ὁ λύχνος (Leuchte); ὁ κηρίων, ωνος, *pl.* οἱ κηροί sp. (Wachslicht), ἡ κανδήλη sp. (Wachs-, Talglicht). — L. anzünden λύχνον ἅπτειν, d. L. putzen λύχνον προβύειν; bei L. πρὸς τὸν λύχνον.
licht φανός, φωτεινός, λαμπρός 3. — am l. Tage κατὰ od. πρὸς φῶς.
Lichtanzünden, das, ἡ λυχναψία.
lichtblau, lichtbraun, s. hellblau u. dgl.
lichtbringend φωσφόρος 2.
Lichtchen τὸ λυχνίον, λυχνίδιον, ὁ λυχνίσκος.
lichten *a*) d. Anker: αἴρειν, ἀνασπᾶν, ἀναλαμβάνειν τὰς ἀγκύρας; auch = absegeln, w. s. *b*) e. Wald: ὑλοτομεῖν. — das Lichten „der Anker" durch Verba, od. = Absegeln, w. s.; „des Waldes" ἡ ὑλοτομία.
lichterloh brennen ἐκφλέγεσθαι (*P.*); ὅλον καίεσθαι (*P.*).
lichtfarbig, s. hellfarbig.
Lichtglanz ἡ φωταύγεια sp.; übr. s. Glanz. — es verbreitet sich e. starker L. an einem Orte φῶς μέγα ἐκλάμπει ἀπό τινος χωρίου.
lichtgrau, lichtgrün, s. hellgrau, hellgrün.
lichthell φωταυγής 2.; λαμπρότατος 3.
Lichtkreis ὁ φωτεινὸς κύκλος.
lichtleer, lichtlos ἀφεγγής 2. (poet. u. sp.), ἀφώτιστος 2. sp.; σκοτεινός 3.
Lichtlosigkeit ἡ ἀφέγγεια sp.; s. Dunkelheit.
Lichtmasse πολὺ τὸ φῶς.
Lichtmotte ὁ πυραύστης; selten ἡ φάλαινα; sp. ἡ ψώρα.
Lichtpunkt τὸ φῶς, φωτός; τὸ φωτεινόν.
Lichtputze, etwa τὸ λύχνον ἀπόμακτρον.
Lichtquell ἡ τοῦ φωτὸς ἀρχή.
Lichtscheere, s. Lichtputze.
lichtscheu φεύγων (3.) τὸ φῶς.
Lichtschnuppe ὁ μύκης, ητος, auch ὁ μύκης, ου.
Lichtseite τὰ φωτεινά, τὰ πρὸς τὸ φῶς τετραμμένα; übtr. d. L. Jmds. od. einer Sache τὰ ἀγαθά (καλά, χρηστά) τινος.
Lichtstral ἡ ἀκτίς, ῖνος; τὸ φῶς, φωτός.
Lichtträger ὁ λυχνοφόρος.
lichtvoll φωτεινός 3.; auch übtr.; vgl. klar, deutlich. — l. Darstellung, l. Uebersicht τὸ (καθαρὸν) φῶς τῆς διηγήσεως.
Lictor ὁ ῥαβδοῦχος, ῥαβδοφόρος, ῥαβδονόμος; auch ὁ δημόσιος (Gerichts-, Polizeidiener). — L. sein ῥαβδουχεῖν, ῥαβδοφορεῖν. — Amt des L. ἡ ῥαβδουχία.

lieb φίλος 3., προσφιλής 2., ἀγαπητός 3. (geliebt, theuer); ἀσπαστός, κεχαρισμένος, ἡδύς, χαρίεις 3. (angenehm, erfreulich); τίμιος 3. (geschätzt, werthvoll). — l. Mann, l. Freund! ὦ 'γαθέ, ὦ φίλε, ὦ φιλότης, ὦ φίλτατε, ὦ λῷστε; mein Lieber! ὦ τάν (ὦ τᾶν; auch m. leisem Tadel, wie ὦ δαιμόνιε). — es ist mir etw. l. ἐν ἡδονῇ od. κεχαρισμένον ἐστί μοί τι; ἥδομαι (P.) od. χαίρω τινί; es ist mir l. zu ... od. dass ... ἥδομαι (P.) od. χαίρω m. *part.* od. m. folg. ὅτι (εἰ); ἀγαπῶ m. folg. ὅτι (εἰ), auch m. *part.*; ἀσμένῳ μοί ἐστί τι od. γίγνεταί τι; ἡδομένῳ ἐστί μοι εἰ ...; ἡδύς εἰμι m. *part.*; es ist mir l. dass du das im Voraus sagtest καλῶς γ' ἐποίησας προειπὼν ταῦτα; es ist mir l. dass du kommst εἰς δέον ἥκεις; ἡδομένῳ (βουλομένῳ, ἀσμένῳ) μοι ἥκεις; es ist mir sehr l., dass ihr mich nicht gewählt habt ὠνήσατέ με οὐχ ἑλόμενοι; wie l. ist's mir, dass du endlich geantwortet hast ὡς ὤνησάς με ὅτι μόγις ἀπεκρίνω; es wäre mir l., wenn du kämest βουλοίμην ἄν (u. wenn d. Sache nicht möglich ist ἐβουλόμην ἄν) ἐλθεῖν σε; es ist mir l. dich zu sehen ἄσμενος ὁρῶ σε. — Jmd. l. haben, s. lieben; Jmd. od. etw. l. gewinnen ἀγασθῆναί τινα (τι) u. τινος, ἐρασθῆναί τινος, ἔρωτι ἁλίσκεσθαι od. λαμβάνεσθαί (P.) τινος, εἰς ἔρωτα ἐλθεῖν τινος, ἔρως ἐμπίπτει τινί τινος, ἐραστὴν γίγνεσθαί τινος; v. einer Sache auch: ἐν ἡδονῇ γίγνεταί τινί τι. — **lieber** ἥδιον, μᾶλλον. — es ist mir l., ich will l. als ... μᾶλλον βούλομαι (od. bloss βούλομαι) ἤ, μᾶλλον αἱροῦμαι (od. bloss αἱροῦμαι) ἤ, αἱροῦμαι ἀντί (πρό) τινος, προαιροῦμαί τινος, ἀντί (πρό) τινος, προαιροῦμαι μᾶλλον ἤ; es ist mir weit l. als ... πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ἤ. — warum nicht l.? τί μᾶλλον ἤ; — am **liebsten** μάλιστα; ich möchte dies am l. hören τοῦτο μάλιστα ἂν ἀκούσαιμι, ἥδιστον ἄν μοι εἴη τοῦτο ἀκούσαντι.

liebäugeln m. Jmd. ἐρωτικὸν βλέπειν πρός τινα u. προσβλέπειν τινί, sp. ἐποφθαλμιᾶν τινι, θρύπτεσθαι (P.; auch θρ. καὶ ὡραΐζεσθαι) πρός τινα.

Liebchen ἡ ἐρωμένη, τὸ ἐρώμενον, sp. ὁ ἔρως, ωτος; mehr poet. τὸ ἐρωμένιον, ἡ ἐρωτίς, ίδος; vgl. Liebling.

Liebe 1) innige Zuneigung: ἡ φιλία, ἡ φιλότης; ἡ ἀγάπησις, ὁ ἀγαπησμός; auch ἡ εὔνοια (Wolwollen), ἡ χάρις, ιτος (Gunst). — zärtliche L., zwischen Aeltern, Kindern u. Geschwistern ἡ στοργή, ἡ φιλοστοργία; zärtliche L. zu d. Kindern ἡ φιλοτεκνία; pflichtmässige L. zu Gott, zu den Aeltern, zum Vaterlande ἡ εὐσέβεια. — L. zu Jmd. ἡ πρός (εἰς) τινα φιλία od. εὔνοια, ἡ τινος φιλία od. εὔνοια (L. zu dir ἡ σὴ φιλία od. εὔνοια), ἡ πρός (εἰς) τινα φιλοστοργία, ἡ εἰς (πρός, περί) τινα εὐσέβεια. — aus L. διὰ τὴν φιλίαν, διὰ φιλίας, κατὰ φιλίαν, εὐνοίᾳ, κατ' εὔνοιαν, δι' od. ὑπ' εὐνοίας. — Jmds. L. sich erwerben φιλίαν λαμβάνειν παρά τινος, κτήσασθαι τὴν τινος φιλίαν od. εὔνοιαν. — Jmd. L. beweisen εὔνοιάν τινι παρέχειν od. ἐπιδείκνυσθαι, φιλίᾳ od. εὐνοίᾳ χρῆσθαι περί τινα. — L. zu Jmd. hegen, s. lieben. — Jmd. L. einflössen φιλίαν od. εὔνοιαν ἐμποιεῖν τινι. — d. L. ist blind τυφλοῦται περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν. — ist es = Beweis der L., Gefallen: ἡ χάρις, ιτος; Jmd. L. erzeigen χάριν διδόναι (φέρειν, τίθεσθαι) τινί, χαρίζεσθαί τινι; Jmd. zu L. τινὸς χάριν (seltner χάριν τινός; dir zu L. σὴν χάριν). — e. L. ist der anderen werth, wie es im Sprichworte heisst τὸ λεγόμενον χάριν ἀντὶ χάριτος. — 2) Geschlechtsliebe: ὁ ἔρως, ωτος; sehnsüchtige L. ὁ πόθος, ὁ ἵμερος. — L. zu Jmd. ὁ ἔρως τινός (selten πρός τινα); auch ὁ πόθος τινός (selten εἴς τινα, ἐπί τινι). — L. zu Jmd. fühlen od. hegen ἐρᾶν τινος, ἐρωτικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαί τινος; e. heftige L. zu Jmd. hegen δυσέρωτα εἶναί τινος. — es erfasst mich L. zu Jmd. ἔρωτί τινος ἁλίσκομαι od. λαμβάνομαι (letzteres bes. im *aor.*), εἰς ἔρωτά τινος ἔρχομαι od. ἀφικνοῦμαι. — vor L. brennen αἴθεσθαι od. καίεσθαι (P.) ἔρωτι. — in L. entbrennen ἐκκαίεσθαι (P.) τῷ ἔρωτι (sp. εἰς ἔρωτα). — unglückliche L. ἔρως δύσερως. — Zorn od. Kummer aus L. ἐρωτικὴ ὀργή od. λύπη. — auch = Liebesgenuss, w. s. — 3) übh. Neigung, Lust: ὁ ἔρως, ωτος, ἡ ἐπιθυμία (Begierde, Lust); ὁ πόθος (Verlangen, Sehnsucht); ἡ προθυμία (Neigung, Lust u. Liebe). — L. zu etw. ὁ ἔρως od. ἡ ἐπιθυμία τινός u. s. w. — mit L. προθύμως. — L. zu etw. hegen, s. lieben. — Sehr häufig gebraucht man Compos. m. φιλο-, z. B. L. zur Arbeit ἡ φιλεργία, φιλοπονία, L. zum Gelde ἡ φιλαργυρία, φιλοχρηματία u. dgl.

liebekrank ὁ, ἡ δύσερως, ωτος.

Liebelei ὁ μάταιος ἔρως.

liebeln ματαίως ἐρᾶν.

lieben 1) innige Zuneigung zu Jmd. hegen: φιλεῖν, ἀγαπᾶν τινα; ἀσπάζεσθαί τινα; auch εὐνοεῖν od. εὔνουν εἶναί τινι, εὔνοιαν ἔχειν τινί od. εἴς τινα, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, προσφιλῆ εἶναι od. προσφιλῶς ἔχειν τινί; φιλικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα (selten φιλικῶς ἔχειν τινί). — zärtlich l. (bes. Aeltern, Kinder, Geschwister) στέργειν, φιλοστοργεῖν. — pflichtmässig l. (Gott, d. Aeltern, d. Vaterland) εὐσεβεῖν περί τινα. — d. Kinder l. φιλεῖν τέκνα, sp. φιλοτεκνεῖν; d. Kinder, d. Verwandten, Gott liebend φιλότεκνος 2., ὁ, ἡ φιλοκηδεμών, όνος, φιλόθεος 2. — übermässig, über d. Massen l. ὑπερφιλεῖν, ὑπεραγαπᾶν, ὑπερασπάζεσθαι, sp. ὑπερστέργειν. — vom Herzen l., s. Herz. — 2) v. d. Geschlechtsliebe: ἐρᾶν (*aor.* ἐρασθῆναι) τινος, ἐρωτικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαί τινος; auch ἐπιθυμεῖν τινος (Liebesverlangen nach Jmd. haben); sehnsüchtig Jmd. l. ποθεῖν τινα, πόθῳ συνέχεσθαί (P.) τινος; leidenschaftlich Jmd. l. δυσέρωτα εἶναί τινος (sp. δυσερωτιᾶν). — unglücklich l. κακῶς ἐρᾶν; unglücklich liebend ὁ, ἡ δύσερως, ωτος, sp. ἀναφρόδιτος (2.) εἰς τὰ ἐρωτικά. — d. Kunst zu l. ἡ ἐρωτικὴ τέχνη. — 3) e. Neigung zu etw. haben: φιλεῖν, ἀγαπᾶν, ἀσπάζεσθαι, στέργειν τι; ἐν ἡδονῇ ἔχειν τι, ἐν ἡδονῇ ἐστί τί τινι; ἐρᾶν τινος, ἐρωτικῶς ἔχειν τινός; auch ἐπιθυμεῖν, ἐπιθυμίαν ἔχειν, ἐν ἐπιθυμίᾳ εἶναι od. γίγνεσθαί τινος. — Nicht selten gebraucht man Verba compos. m. φιλο-, z. B. den Prunk l. φιλοκαλεῖν, d. Arbeit l. φιλοπονεῖν, φιλεργεῖν, d. Geld l. φιλοχρηματεῖν, sp. φιλαργυρεῖν u. dgl.; diese Verba sind sämmtl. v. Adj. compos. hergeleitet, wie φιλόκαλος 2. d. Prunk liebend, φιλόπονος, φίλεργος 2. d. Arbeit liebend, φιλοχρήματος, φιλάργυρος 2. d. Geld liebend, wobei zu bemerken ist, dass v. manchen in solcher Weise gebildeten Adj. keine abgeleiteten Verba sich nachweisen lassen.

Lieben, das, s. Liebe. — zum L. geneigt ἐρωτικός, φιλητικός 3.

liebenswerth, **-würdig** ἐράσμιος 2., ἐραστός 3.; ἀξιέραστος, ἀξιοφίλητος, sp. ἀξιαγάπητος 2.; ἐπαφρόδιτος 2.; auch χαρίεις 3., εὔχαρις, ἐπίχαρις, ι (*gen.* ιτος).

Liebenswürdigkeit ἡ ἐρασμιότης, ἐπαφροδισία sp.; besser τὸ ἐράσμιον, χαρίεν, εὔχαρι, ἐπίχαρι; ἡ χάρις, ιτος.

Lieber, s. lieb.

Liebesabenteuer ἡ ἐρωτικὴ συντυχία; *pl.* auch οἱ ἔρωτες, τὰ ἐρωτικά.
Liebesangelegenheit ἐρωτικόν τι; *pl.* τὰ ἐρωτικά, οἱ ἔρωτες.
Liebesantrag οἱ περὶ ἔρωτος od. ἐρωτικοὶ λόγοι. — Jmd. e. L. machen προσφέρειν τινὶ περὶ ἔρωτος λόγους.
Liebesband ὁ τοῦ ἔρωτος σύνδεσμος.
Liebesbeweis τὸ φιλικὸν ἔργον, ἡ χάρις, ιτος.
Liebesbezeugung τὸ φιλοφρόνημα (sp. ἡ φιλοφρόνησις), ἡ φιλοφροσύνη, ἡ χάρις, ιτος.
Liebesblick τὸ ἐρωτικὸν βλέμμα.
Liebesbrief τὰ ἐρωτικὰ γράμματα (τὸ ἐρωτικὸν γραμματίδιον), ἡ ἐρωτικὴ ἐπιστολή.
Liebesbrunst ὁ ἵμερος, ἡ πτόησις (πτοίησις).
Liebesdienst τὸ φιλικὸν ἔργον, ἡ χάρις, ιτος, τὸ εὐεργέτημα, ἡ εὐεργεσία. — Jmd. e. L. erweisen χαρίζεσθαί τινί τι, φιλοφρονεῖσθαί τινί τι, εὐεργετεῖν τινά τι.
Liebeserklärung, s. Liebesantrag od. umschr. φάναι ἐρασθῆναί τινος. Im Alterthume pflegte man durch zugeworfene Aepfel, durch Zusendung v. Aepfeln, die man angebissen (μῆλα ἀποδεδηγμένα), od. v. halbverwelkten Kränzen (στέφανοι ἡμιμάραντοι), die man getragen hatte, die Liebe zu erklären.
Liebeserweisung, s. Liebesdienst.
Liebesfeuer, **-flamme** τὸ (τοῦ ἔρωτος) πῦρ (mehr poet.); besser umschr. durch αἴθεσθαι od. καίεσθαι (*P.*) ἔρωτι.
Liebesgedanken, haben ἐρωτικῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι.
Liebesgedicht τὸ ἐρωτικὸν ποίημα, ἡ ἐρωτικὴ ᾠδή; spielendes L. τὸ ἐρωτοπαίγνιον sp.
Liebesgenuss τὰ ἀφροδίσια, ὁ ἀφροδισιασμός. — sich dem L. hingeben ἀφροδισιάζειν (v. Manne; *P.* v. Weibe); διατρίβειν περὶ τὰ ἀφροδίσια. — d. L. betreffend ἀφροδισιαστικός, sp. ἀφροδισιακός 3. — ausschweifend im L. ἀκρατής (2.) od. ἥττων (2.) ἀφροδισίων; ὁ, ἡ δύσερως (-ωτος) τῶν ἀφροδισίων.
Liebesgeschichte ὁ ἐρωτικὸς λόγος od. μῦθος; ὁ παιδικὸς λόγος; *pl.* auch τὰ ἐρωτικά. — auch = Liebeshandel, w. s.
Liebesgespräch οἱ ἐρωτικοὶ λόγοι.
Liebesglut, s. Liebesfeuer.
Liebesgöttin ἡ Ἀφροδίτη.
Liebesgott ὁ Ἔρως, ωτος (u. insofern mehrere gedacht werden ὁ ἔρως; kleiner L. τὸ ἐρωτάριον, ἐρωτίδιον).
Liebeshandel ἡ ἐρωτικὴ συντυχία, ὁ ἔρως, ωτος, *pl.* τὰ ἐρωτικά; im schlechten Sinne τὰ ἀφροδίσια.
Liebesheld ὁ ἐρωτικὸς ἀνήρ.
liebeskundig ἐρωτικός 3.
Liebeskunst ἡ ἐρωτικὴ τέχνη.
Liebeslied, s. Liebesgedicht.
Liebeslust ἡ ἀφροδίσιος ἡδονή; s. Liebesgenuss.
Liebesmacht τὸ τοῦ ἔρωτος κράτος.
Liebesmahl, s. Abendmahl.
Liebesmittel, s. Liebestrank.
Liebespaar οἱ ἐρῶντες.
Liebespein οἱ ἐρωτικοὶ πόνοι od. ἀγῶνες.
Liebespfand ἡ τοῦ ἔρωτος πίστις, τὸ τοῦ ἔρωτος πιστόν.
Liebespfeil τὸ τοῦ Ἔρωτος βέλος.
Liebespflicht τὸ τοῦ ἔρωτος.
Liebesprobe ἡ τοῦ ἔρωτος βάσανος.
Liebesqual, s. Liebespein.
Liebesrausch ἡ ἐρωτικὴ μανία. — im L. μεθύων (3.) ὑπ' ἔρωτος.
Liebesschmerz ἡ ἐρωτικὴ λύπη.
Liebesschwur ὁ ἀφροδίσιος ὅρκος.
liebestoll ἐρωτομανής 2.; ὁ, ἡ δύσερως (-ωτος) τῶν ἀφροδισίων.
Liebestrank τὸ φίλτρον. — L. bereitend φιλτροποιός 2.
Liebestrieb ἡ ἐρωτικὴ ὁρμή.
Liebeswerk τὸ εὐεργέτημα, ἡ εὐεργεσία. — Jmd. e. L. thun εὐεργετεῖν τινά τι.
Liebeszauber τὸ φίλτρον, ἡ ἴυγξ, ιγγος. — L. bereitend φιλτροποιός 2. sp.
Liebeszorn ἡ ἐρωτικὴ ὀργή.
liebetoll, s. liebestoll.
Liebetollheit ἡ ἐρωτομανία sp.; besser ἡ ἐρωτικὴ μανία.
liebetrunken μεθύων (3.) ὑπ' ἔρωτος.
liebevoll φιλικός 3., φιλόφρων, φιλάνθρωπος 2.; εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., εὐμενής 2.; ἐπιεικής 2., πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; gegen Anverwandte φιλόστοργος 2. (εἴς, πρός, περί τινα). — l. gesinnt sein gegen Jmd. φιλικῶς (φιλοφρόνως, φιλανθρώπως) ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα. — Jmd. l. behandeln φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινα u. πρός τινα, φιλανθρωπεύεσθαι πρός τινα, εὐνοϊκῶς od. φιλικῶς προσφέρεσθαι (*P.*) πρός τινα, φιλανθρώπως χρῆσθαί τινι. — l. Gesinnung ἡ φιλοφροσύνη, φιλανθρωπία, εὔνοια, εὐμένεια, ἐπιείκεια, πρᾳότης, ἡ φιλοστοργία, τὸ φιλόστοργον. — l. Behandlung τὸ φιλοφρόνημα, ἡ φιλοφροσύνη, sp. ἡ φιλοφρόνησις; ἡ φιλανθρωπία, sp. τὸ φιλανθρώπευμα.
Liebhaber ὁ ἐραστής, ὁ ἐρῶν (einer Pers. u. Sache); ὁ ἐπιθυμητής (einer Sache). Sehr häufig gebraucht man Compos. m. φιλο-, z. B. L. der Jagd ὁ φιλοκυνηγέτης, φιλόθηρος, φιλοκύνηγος, L. der schönen Künste ὁ φιλόμουσος, L. der Litteratur ὁ φιλόλογος, u. dazu die Verba φιλοθηρεῖν, φιλομουσεῖν, φιλολογεῖν; übr. s. lieben 2) u. 3). — ist es = Käufer ὁ ὠνητής od. *part.* v. „kaufen". — es findet etw. L. ἐπιθυμητὰς od. ὠνητὰς λαμβάνει τι. — wie e. L. sehr empfindlich sein über etw. ἐρωτικῶς περιαλγεῖν τινι. — deine Rede war für e. L. gar nicht passend τοῦτο ἥκιστα ἐρωτικὸν εἴρηκας.
Liebhaberei ὁ ἔρως, ωτος, ἡ ἐπιθυμία; ἡ φιλοτιμία (für etw. ἐπί τινι, περί τι); auch ἡ ἡδονή (eig. Lieblingssache). — es ist etw. Jmds. L. ἐρᾷ τίς τινος, φιλοτιμεῖταί (*aor. P.*) τις ἐπί τινι (ἔν τινι) od. περί (πρός) τι, ἐν ἡδονῇ ἐστί od. γίγνεταί τί τινι. — Häufig gebraucht man auch Subst., die v. m. φιλο- zsgszten Adj. abgeleitet sind, z. B. L. für Jagd, Litteratur, schöne Künste ἡ φιλοθηρία, φιλολογία, φιλομουσία u. dgl.
Liebhaberin ἡ ἐράστρια sp., gew. ἡ ἐρῶσα (einer Person od. Sache); ἡ ἐπιθυμῶσα (einer Sache). — Auch Compos. m. φιλο-, z. B. L. der Jagd, der schönen Künste ἡ φιλόθηρος, φιλόμουσος u. dgl., s. Liebhaber.
Liebhaberrolle τὸ τοῦ ἐραστοῦ πρόσωπον, τὰ τοῦ ἐραστοῦ.
liebkosen ἀσπάζεσθαι, κατασπάζεσθαι; κορίζεσθαι (selten); ὑποκορίζεσθαι (m. e. Schmeichelnamen benennen); vgl. schmeicheln. — **liebkosend** ὑποκοριστικός 3. — vgl. d. f. W. — Jmd. l. Täubchen nennen ὑποκορίζεσθαί τινα φάττιον.
Liebkosung ὁ ἀσπασμός; τὸ ἄσπασμα (sp. auch: Gegenstand der L.); *pl.* τὰ πραέα; s. Schmeichelei. — Jmd. durch L. besänftigen θωπεύειν τινά.
Liebkosungswort τὸ ὑποκόρισμα, ὁ ὑποκορισμός, τὸ ὑποκοριστικὸν ὄνομα; vgl. Schmeichelwort. — m. e. L. nennen ὑποκορίζεσθαι.
lieblich χαρίεις 3., ἐπίχαρις u. εὔχαρις, ι (*gen.* -ιτος); ἐράσμιος 2., ἐραστός 3.; ἐπαφρόδιτος 2.; γλυκύς, ἡδύς 3.; τερπνός 3.; κεχαρισμένος 3.
Lieblichkeit ἡ χάρις, ιτος, τὸ ἐπίχαρι (εὔχαρι), ιτος, τὸ ἐπαφρόδιτον, ἡ γλυκύτης, ἡ ἡδονή, sp. ἡ ἐρασμιότης, ἐπαφροδισία.
Liebling τὸ φίλτατον (τὰ φίλτατα), ὁ φίλτατος,

ὁ ἀγαπητός; ὁ ἀγαπώμενος, ἐρώμενος (ἡ ἀγαπωμένη, ἐρωμένη); τὰ παιδικά (gew. v. männlichen Pers.; höchst selten v. Frauen). — mein L.! ὦ φίλτατον; L. meines Herzens! κεχαρισμένε τῷ ἐμῷ θυμῷ. — Jmds. L. sein = von ihm geliebt werden, s. lieben.

Lieblingsarbeit τὸ ἔργον (τὸ ἐπιτήδευμα) ᾧ μάλιστά τις χαίρει (ἥδεται) od. ὃ προῄρηταί τις.

Lieblingsaufenthalt τὸ χωρίον ὅπου τις μάλιστα φιλεῖ διάγειν (διατρίβειν).

Lieblingsausdruck ἡ λέξις ᾗ τις κέχρηται μάλιστα od. μάλιστα φιλεῖ χρῆσθαι.

Lieblingsbeschäftigung, s. Lieblingsarbeit.

Lieblingsidee ἡ διάνοια περὶ ἣν μάλιστά τις ἐπτόηται.

Lieblingsneigung ἡ ἡδονή; od. umschr. dies ist seine L. τοῦτο κεχαρισμένον ἐς τὰ μάλιστα αὐτῷ.

Lieblingsort, s. Lieblingsaufenthalt.

Lieblingssache ἡ ἡδονή, τὸ κεχαρισμένον τινί.

Lieblingsschriftsteller ὁ συγγραφεὺς περὶ ὃν μάλιστά τις χαίρει διατρίβων; scherzhaft τὰ παιδικά.

Lieblingssklave ὁ δοῦλος ὃν μάλιστα ἀγαπᾷ od. ᾧ πιστοτάτῳ χρῆται ὁ δεσπότης.

Lieblingssklavin ἡ δούλη ἣν μάλιστα ἀγαπᾷ ἡ δέσποινα; ἡ ἅβρα.

Lieblingsspeise τὸ κεχαρισμένον σιτίον.

Lieblingsstudium τὸ μάθημα ὃ μάλιστά τις ἐπιτηδεύει od. χαίρει ἐπιτηδεύων; scherzhaft τὰ παιδικά.

Lieblingswunsch ὅ τις βούλεται od. εὔχεται μάλιστα, οὗ τις ἐπιθυμεῖ μάλιστα.

lieblos ἄστοργος 2.; ἀγνώμων 2. (rücksichtslos); ἀνήμερος, ἀπάνθρωπος 2., ὠμός 3. (roh, gefühllos); ἀνελεήμων (ἀνηλεήμων), ἀνηλεής (ἀνελεής) 2. (unbarmherzig); σκληρός, τραχύς, χαλεπός 3. (hart). — vgl. hart.

Lieblosigkeit ἡ ἀστοργία; ἡ ἀγνωμοσύνη; ἡ ἀπανθρωπία, ἡ ὠμότης; ἡ ἀνελεημοσύνη (sp.); ἡ σκληρότης, τραχύτης, χαλεπότης.

liebreich, s. liebevoll.

Liebreiz ἡ χάρις, ιτος, τὸ ἐπίχαρι, τὸ ἐπαφρόδιτον, sp. ἡ ἐπαφροδισία, ἐρασμιότης. — m. L. begabt, s. d. f. W. — ohne L. ἄχαρις, ι (*gen.* ιτος), sp. ἀναφρόδιτος 2. (Mangel an L. ἡ ἀναφροδισία sp.).

liebreizend χαρίεις 3., ἐπίχαρις, ι, *gen.* ιτος, ἐπαφρόδιτος, ἐράσμιος 2.

Liebschaft ὁ ἔρως, ωτος, ἡ ἐρωτικὴ συντυχία; *pl.* τὰ ἐρωτικά; im schlechten Sinne τὰ ἀφροδίσια. — e. L. m. Jmd. haben ἐρᾶν τινος.

Lied 1) Gesang: τὸ μέλος, τὸ ᾆσμα, ἡ ᾠδή (allg.); ὁ νόμος (e. bestimmte Liedesweise; auch: Lobgesang auf e. Gottheit); ὁ ὕμνος, selten ἡ ὑμνῳδία; auch ὁ παιάν, ᾶνος, sp. ὁ ψαλμός (Loblied auf e. Gottheit, geistliches L.). — e. L. singen μελῳδεῖν, ὑμνῳδεῖν, παιανίζειν, παιωνίζειν, sp. ψαλμῳδεῖν, ψαλτῳδεῖν. — L. machen od. dichten μελοποιεῖν (dazu μελοποιός 2.; ἡ μελοποιία).

Liedchen τὸ μελύδριον, μελίσκιον, sp. τὸ ᾀσμάτιον, ἀκουσμάτιον, ᾠδάριον.

Liederbuch, etwa ἡ ἀνθολογία, τὸ ἀνθολόγιον.

Liederdichter ὁ μελοποιός, sp. ᾀσματοποιός, μελουργός; poet. ὁ ὑμνοποιός.

liederlich *a*) unordentlich, nachlässig: ἄκοσμος, ἄτακτος 2.; ἀνειμένος 3., ἀμελής 2.; vgl. nachlässig, leichtsinnig, träge. *b*) ausschweifend, schwelgerisch: ἀνειμένος 3., sp. ἄνετος 2.; ἀκρατής 2.; stärker ἀσελγής, ἀκόλαστος, ἄσωτος 2., auch τρυφερός 3. — l. Lebensweise, s. Liederlichkeit. — l. Haus τὸ ἀσωτεῖον. — l. sein (leben) ἀκοσμεῖν, ἀτακτεῖν; ἀκρατεύεσθαι, ἀσελγαίνειν, ἀκολασταίνειν, sp. ἀσωτεύεσθαι; l. sein in etw. ἀμελεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν πρός τι. — vgl. leichthin.

Liederlichkeit *a*) Unordentlichkeit, Nachlässigkeit: ἡ ἀκοσμία, ἀταξία; ἡ ἀμέλεια. *b*) ausschweifendes Leben: ἡ ἀκράτεια, ἀκρασία, ἀσέλγεια, ἀκολασία, ἀκολαστία, ἡ ἀσωτία (sp. ἀσωτεία).

Liedersänger ὁ μελῳδός, ὑμνῳδός, sp. ψαλμῳδός.

Liedersammlung, s. Liederbuch.

Lieferant ὁ ποριστής; ὁ χορηγός; od. *part.* der folg. Verba.

liefern 1) Jmd. etw.: πορίζειν, παρέχειν (u. *M.*), ἐπαρκεῖν, χορηγεῖν τινί τι; ἄγειν, φέρειν τινί τι; παριστάναι τινί τι (zur Verfügung stellen); auch διδόναι τινί τι (ἀποδιδόναι, was man zu geben verpflichtet ist); τελεῖν, ἀποτελεῖν, ἀποφέρειν (als Abgabe, Tribut); ἀποδεικνύναι (eine Arbeit fertig machen). — e. Beweis, e. Probe l. v. etw. ἐπιδεικνύναι (gew. *M.*) τι, ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος; Jmd. e. Beweis l. v. etw. ἐπίδειξιν ἐπιδείκνυσθαί τινος πρός τινα, ἐπίδειξιν παρέχειν (u. *M.*) τινί τινος. — e. Beispiel l. παράδειγμα διδόναι, παρέχειν, ποιεῖσθαι, ἐκφέρειν; ist es = e. B. werden παράδειγμα γίγνεσθαι. — 2) e. Schlacht, e. Treffen l.: μάχην ποιεῖσθαι (sp. τίθεσθαι) od. συνάπτειν, μάχην μάχεσθαι; συμβάλλειν (εἰς μάχην), συνελθεῖν εἰς μάχην. — 3) Jmd. l. = zu Grunde richten: ἀπολλύναι, διαφθείρειν τινά. — er ist geliefert ὄλωλεν, ἀπόλωλεν.

Lieferung *a*) das Liefern: ὁ πορισμός, ἡ χορηγία, sp. ἐπάρκεια; auch ἡ ἀποφορά (als Abgabe). — Uebernahme einer L. ἡ ἐργολαβία; e. L. v. etw. übernehmen ἐργολαβεῖν τι; der d. L. v. etw. übernimmt ὁ ἐργολάβος, sp. ἐργολήπτης. — L. ausschreiben χορηγίας προγράφειν od. ἐπιτάττειν; L. v. Getreide unter d. Bundesgenossen ausschreiben περιαγγέλλειν σῖτον κατὰ τοὺς συμμάχους. — 2) das Gelieferte: τὰ ποριοθέντα, ἡ ἀποφορά (z. B. L. v. Getreide τὰ ποριοθέντα σιτία, ἡ ἀποφορὰ σίτου).

liegen 1) gelegt sein od. sich gelegt haben: κεῖσθαι, κατακεῖσθαι; dabei od. daran l. ἐπι-, προσ-, παρα-, συγ-κεῖσθαί τινι; darauf l. ἐπικεῖσθαί τινι (sp. ἐπί τινι, ἐπί τινος), ἐγκεῖσθαί τινι; darin l. κεῖσθαι ἔν τινι, ἐγκεῖσθαί τινι, sp. ἔν τινι; darunter l. ὑποκεῖσθαί τινι od. ὑπό τι; darüber l. ὑπερκεῖσθαί τινος. — bei Tische l. κατακεῖσθαι od. κατακλιθῆναι (δειπνοῦντα). — im Bette l. κεῖσθαι ἐν (ἐπὶ) τῇ κλίνῃ, κατακεῖσθαι (ἐπὶ τῇ κλίνῃ). — krank l. κατακεῖσθαι (νοσοῦντα), κλινοπετῆ εἶναι. — in dem Wochenbette l. λοχεύεσθαι (*P.*; entbunden werden), ἄρτι τετοκέναι (eben geboren haben). — auf den Tod (krank) l. θανάσιμον εἶναι; in den letzten Zügen l. ἐπιθάνατον εἶναι, sprichw. σελίνου δεῖσθαι. — müssig od. auf der faulen Haut l. κατακεῖσθαι. — Jmd. zu Füssen l. προσπεπτωκέναι τοῖς ποσί τινος od. bloss τινί, ὑποπεπτωκέναι τινί, προκυλινδεῖσθαί τινι u. τινος; auch ὑποκεῖσθαι, ὑποχείριον εἶναί τινι (Jmd. unterthan sein). — nicht gut l. οὐ δεξιῶς κατακεῖσθαι. — da l., bereit l. ὑπάρχειν, ἕτοιμον εἶναι. — l. bleiben ἀκίνητον μένειν od. κεῖσθαι; ἠρεμεῖν, ἡσυχάζειν (ruhig bleiben), auch οὐκ ἀνίστασθαι (nicht aufstehen), ἀναπαύεσθαι ἐν τῇ πορείᾳ od. πορευόμενον (ausruhen, auf der Reise); ἀπειπεῖν, ἀπειρηκέναι (vor Müdigkeit); der Schnee bleibt l. ἡ χιὼν οὐ τήκεται; e. Sache bleibt l. =

wird nicht fortgesetzt od. vollendet μεταξὺ καταλείπεταί τι, οὐκ ἀποτελεῖταί τι, ἀτελὲς γίγνεταί τι, auch ἀργεῖται od. ἀναπίπτει τι: d. Waare bleibt l. ἄπρατόν ἐστι τὸ ἀγόρασμα, ἀπρασία ἐστὶν ἀγοράσματος. — l. lassen ἀκίνητον ἐᾶν od. bloss ἐᾶν τι; ist es = nicht fortsetzen, nicht vollenden: μεταξὺ καταλείπειν τι, παραλείπειν od. ἀφιέναι τι, παραμελεῖν τινος, ἀτελὲς ἐᾶν τι; auch ἀργεῖν τινος. — ich habe Geld l. ὑπόκειται od. κατάκειταί μοι ἀργύριον, ὑπάρχει μοι ἀργύριον κατακείμενον. — 2) v. Ländern, Oertern: κεῖσθαι (auch: θέσιν κεῖσθαι, z. B. gesund l. ὑγιᾶ θέσιν κεῖσθαι); οἰκεῖσθαι (*P.*; v. bewohnten Orten). — nach einer Gegend hin l. κεῖσθαι od. τετραμμένον εἶναι εἴς (πρός) τι, βλέπειν εἴς (πρός) τι, νεύειν εἴς (πρός, ἐπί) τι; τείνειν εἴς (πρός) τι, seltner ἔχειν εἴς (πρός, ἐπί) τι. — an od. bei etw. l. προσ-, παρα-κεῖσθαί τινι; unter etw. l. ὑποκεῖσθαί τινι od. ὑπό τι, ἔχειν ὑπό τι, κεῖσθαι ὑπό τινι; über etw. l. κεῖσθαι ὑπέρ τινος, ὑπερκεῖσθαί τινος; entfernt v. etw. l. ἀπέχειν u. διαλείπειν τινός od. ἀπό τινος. — tief liegend κοῖλος 3. (hohl). — 3) dauernd sich wo befinden *a)* v. Pers.: εἶναι; διατρίβειν, διάγειν; stille l. ἠρεμεῖν, ἡσυχάζειν, παύεσθαι, ἀναπαύεσθαι; im Bes. vor Anker, im Quartier l., s. Anker, Quartier; im Felde l. στρατεύεσθαι, ἐν στρατείᾳ od. ἐπὶ στρατείας εἶναι; im Lager l. στρατοπεδεύεσθαι; als Besatzung in einer Stadt l., s. Besatzung; in Banden, Fesseln l. δεδέσθαι od. δεδεμένον εἶναι, vgl. Gefängniss; zu Hause l. οἰκουρεῖν; über etw. l. = sich anhaltend m. etw. beschäftigen εἶναι πρός (ἐπί) τινι od. ἀμφί τι, προσκεῖσθαί τινι; Jmd. auf dem Halse l. προσ-, ἐπι-, ἐγ-κεῖσθαί τινι. *b)* v. Sachen: εἶναι, κεῖσθαι, ἀποκεῖσθαι. — es liegt mir auf der Brust κακῶς ἔχω τὸ στῆθος; übtr. s. ängstigen. — darnieder l. ἀργεῖν (v. e. Geschäfte), κακῶς ἔχειν. — in d. Ohren l., s. Ohr. — zu Grunde l. ὑποκεῖσθαι. — in etw. l. ἐνεῖναί τινι od. ἔν τινι; die Ursache liegt darin dass ... αἰτία (αἴτιον) δὲ ὅτι ...; d. Unterschied liegt darin ταῦτα δὲ διαφέρει, τὸ δὲ διάφορον ἐν τούτῳ ἐστίν. — es liegt in uns ἔνεστιν (ἐμπέφυκεν) ἡμῖν od. ἐν ἡμῖν, ὑπόκειται ἡμῖν; es liegt nicht im Charakter Jmds. οὐκ ἔστι πρὸς τοῦ τρόπου τινός od. πρός τινος, οὐχ οὗτος ὁ τρόπος τινός; es liegt etw. Jmd. im Sinne ὑπόκειταί τι τῇ γνώμῃ τινός. — es liegt mir etw. am od. auf dem Herzen, s. Herz. — es liegt nichts daran οὐδὲν πρᾶγμά ἐστιν; es liegt mir daran, s. daran liegen. — so viel an mir liegt ὅσον ἐπ' ἐμοί ἐστιν, τό γ' ἐπ' ἐμοί. — die Schuld liegt an ihm αἴτιος ἐκεῖνος; d. Schuld liegt nicht an ihm ἀναίτιος ἐκεῖνος, οὐκ ἔστιν ἐν αἰτίᾳ, αἰτίαν οὐκ ἔχει. — es liegt am Tage δῆλον (κατάδηλον, πρόδηλον), φανερόν, ἐμφανές ἐστιν, φαίνεται.

Liegen, das, ἡ κατάκλισις (bes. beim Tische); sonst durch Verba.

liegend κείμενος, κατακείμενος 3., s. liegen. — l. Gründe (Güter), l. Habe ἡ φανερὰ οὐσία, τὰ φανερὰ χρήματα.

Lieutenant, etwa ὁ ὑπολόχαγος.

Lictor, s. Lehrer.

Lilie τὸ κρίνον, τὸ σοῦσον; d. weisse L. τὸ λείριον; d. gelbe L. τὸ ἡμεροκαλλές, sp. ἡ ἡμεροκαλλίς, ίδος, τὸ κρινάνθεμον. — v. L. gemacht κρίνινος, λείρινος, σούσινος 3. — m. L. geziert κρινωτός 3. sp.

lilienartig λειριώδης 2., λείρινος 3., κρινοειδής 2.

Lilienbeet ἡ κρινωνιά.

Lilienblume τὸ λείρινον ἄνθος.

lilienfarbig κρινόχρους 2.

Lilienöl τὸ ἀπὸ τῶν κρίνων od. κρίνινον (σούσινον, λείρινον) ἔλαιον, sp. τὸ κρινέλαιον.

lilienweiss κρίνων λευκότερος 3.; λευκότατος 3.

limitieren, s. begrenzen, bestimmen.

linde, s. gelinde.

Linde ἡ φιλύρα. — v. der L. φιλύρινος 3.

linden φιλύρινος 3.

Lindenallee ὁ φιλυρῶν ὄρχος.

Lindenbast ἡ φιλύρα. — aus L. φιλύρινος 3.

Lindenbaum, s. Linde. [θη.

Lindenblüthe τὰ τῶν φιλυρῶν od. φιλύρινα ἄνθη.

Lindenholz τὰ φιλύρινα ξύλα. — aus L. φιλύρινος 3. — Täfelchen aus L. τὸ φιλύριον sp.

Lindenkohle ὁ ἀπὸ τῶν φιλυρίνων ξύλων ἄνθραξ, κος.

Lindenwald ὁ φιλυρῶν δρυμός. [θραξ, κος.

lindern ἠπιώτερον od. μαλακώτερον (μαλθακώτερον) ποιεῖν, μαλάττειν, πεπαίνειν; πραΰνειν, καταπραΰνειν; παραμυθεῖσθαι, παρηγορεῖν (durch Zuspruch); κουφίζειν, ἐπικουφίζειν (erleichtern). — **lindernd** μαλακτικός, πραϋντικός, παραμυθητικός, παρηγορικός, sp. παρηγορητικός 3.

Linderung 1) als Handlung: ἡ μάλαξις, πράϋνσις, ἡ παραμυθία, ἡ παρηγορία; ἡ κούφισις (sp. ὁ κουφισμός). — 2) als Zustand: ἡ ἄνεσις, ἡ ῥᾳστώνη. — L. gewähren, s. lindern. — Jmd. L. verschaffen in etw. κουφίζειν (ἐπικουφίζειν) τινά τινος, ῥᾳστώνην παρασκευάζειν τινί τινος. — L. fühlen κουφίζεσθαι, ἐπικουφίζεσθαι (*P.*; in etw. τινός), λωφᾶν (in etw. τινός), selten ἠπιοῦν; in einer Krankheit ῥαΐζειν.

Linderungsmittel τὸ μάλαγμα, τὸ μαλακτικὸν od. πραϋντικὸν φάρμακον; übtr. τὸ παραμύθιον, παρηγόρημα.

Lineal ὁ κανών, όνος; ἡ στάθμη.

Linie 1) als Ausdehnung in d. Länge: ἡ γραμμή; gerade L. ἡ εὐθεῖα (γραμμή), krumme L. ἡ σκολιὰ γραμμή; in gerader L. κατ' εὐθεῖαν (ἐπὶ τὴν αὐτὴν od. ἐπὶ μίαν εὐθεῖαν), εὐθύ (εὐθύς), τοῦ εὐθέος, ὀρθήν. — e. L. ziehen γραμμὴν ἄγειν od. τείνειν, zum Schreiben v. Buchstaben ὑπογράφειν γραμμάς; auf solchen gezogenen L. schreiben γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν. — e. L. geht (läuft) v. e. Winkel zum anderen ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τείνει γραμμή. — nach der L. κατὰ (ἐπὶ) στάθμην. — d. L. betreffend, in Linien bestehend γραμμικός 3. — m. od. v. vielen L. πολύγραμμος 2. — 2) Reihe: ὁ στοῖχος, ἡ τάξις; v. Buchstaben, s. Zeile; in Geschlechtsregistern τὸ γένος; in ab- u. aufsteigender L. εἰς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω (τοῦ γένους); d. Verwandten Jmds. in männlicher, weiblicher L. οἱ πρὸς ἀνδρῶν, πρὸς γυναικῶν συγγενεῖς τινι; d. männliche, weibliche L. οἱ ἄρρενες, αἱ θήλειαι, sp. ἡ θηλυγονία. — v. Soldaten: ὁ στοῖχος, ἡ τάξις (Reihe), ἡ φάλαγξ, γγος (im Gegens. zur Kolonne). — in einer L. stehen od. gehen (marschieren) στοιχεῖν; in einer L. liegen κατὰ στοῖχον κεῖσθαι; in Linien marschieren ἐπὶ στοίχων ἰέναι; in einer langen L. (in langer Reihe) marschieren od. segeln ἐπὶ κέρως, εἰς (ἐπί, κατὰ) κέρας ἰέναι od. πλεῖν; aus der geraden L. im Marsche kommen (v. marschierenden Soldaten) ἐκκυμαίνειν; d. erste, vorderste L. (in der Schlachtordnung) οἱ πρωτοστάται; e. lange L. bilden ἐπὶ πολὺ ἐκτεταμένον εἶναι od. bloss ἐπὶ πολὺ εἶναι. — auch = Linientruppen, Linienschiffe, w. s.

linienartig γραμμώδης, γραμμοειδής 2.

Linienblatt ὁ γραμμαῖς διειλημμένος χάρτης.

Linienschiff, etwa ἡ τριήρης.
Linientruppen οἱ ὁπλῖται; (im makedon. Zeitalter) ἡ φάλαγξ, γγος, οἱ φαλαγγῖται.
liniieren etw. γραμμὰς ἄγειν (τείνειν) ἐπί τινος, γραμμαῖς διαλαμβάνειν τι.
link ἀριστερός, selten σκαιός, λαιός 3.; auch εὐώνυμος 2. (als euphemistischer Ausdruck; bes. in der Kriegssprache; d. l. Flügel τὸ εὐώνυμον m. u. ohne κέρας, θάτερον κέρας). — d. l. Hand ἡ ἀριστερά, selten ἡ λαιά, ἡ ἑτέρα. — zur l. Hand (Seite) ἐν (τῇ) ἀριστερᾷ, παρ' ἀριστεράν, κατὰ τὰ εὐώνυμα; nach der l. Seite hin ἐπὶ τὴν ἀριστεράν, ἐπ' ἀριστερά, εἰς (ἐπὶ) τὰ εὐώνυμα, sp. ἐφ' ἡνίαν; v. der l. Seite her ἐξ ἀριστερᾶς, ἐξ ἀριστερῶν, sp. ἐξ εὐωνύμων (in milit. Ausdrücken ἐπ' ἀσπίδα, παρ' ἀσπίδα, ἐξ ἀσπίδος). — zur Linken stehend ὁ ἀριστεροστάτης.
linkisch σκαιός 3., sp. ἀδέξιος 2. — l. Wesen ἡ σκαιότης. — l. handeln, sich benehmen σκαιουργεῖν.
links *a)* auf der linken Seite: ἐν ἀριστερᾷ, παρ' ἀριστεράν, κατὰ τὰ εὐώνυμα; in milit. Wendungen παρ' ἀσπίδα; auch ἐξ ἀριστερᾶς, ἐξ ἀριστερῶν, ἐξ ἀσπίδος (eig. v. der linken Seite her). *b)* auf d. linke Seite hin: ἐπὶ τὴν ἀριστεράν, ἐπ' ἀριστερά, εἰς (ἐπὶ) τὰ εὐώνυμα, sp. ἐφ' ἡνίαν; in milit. Wendungen ἐπ' ἀσπίδα. *c)* m. der linken Hand: τῇ ἀριστερᾷ. — der l. ist ὁ ἀριστερόχειρ, χειρος sp.; l. sein ἀριστερεύειν sp.
linksum, s. links *b*).
linnen λινοῦς 3. (λίνεος 3.).
Linnen, das, s. Leinen.
Linse *a)* eig. ὁ φακός, ἡ φακῆ (Pflanze u. Frucht); saure L. ἡ ὀξεῖα φακῆ; Absud v. L. τὸ φάκιον. — v. L. φάκινος 3.; Gericht v. geschrotenen L. m. Gerste ἡ φακοπτισάνη. *b)* bildl.: am Rade: ἡ πτερόνη.
linsenartig φακοειδής, φακώδης 2.
Linsenbaum ἡ κολοιτία, κολυτέα, κολουτέα.
linsenfarbig ὑποφακώδης 2., vgl. linsenartig.
linsenförmig φακωτός 3., s. linsenartig.
Linsengericht ἡ φακῆ.
Linsensuppe τὸ φάκιον.
Lippchen τὸ χειλάριον sp.
Lippe τὸ χεῖλος. — d. hervorstehende Theil der L. τὸ προχειλίδιον sp. — m. hervorstehenden L. πρόχειλος 2. sp. — aufgeworfene L. παχέα χείλη. — sich in d. L. beissen δάκνειν ἑαυτόν, ἐνδάκνειν τὸ χεῖλος. — e. leises Lächeln spielt um seine L. προσμειδιᾷ τοῖς χείλεσιν ἄκροις. — L. an L. fügen προσαρμόττειν (προσεγγίζειν) τὰ χείλη. — d. L. verziehen μυᾶν (μοιμυᾶν, μοιμυλλᾶν), höhnisch διαμυλλαίνειν. — d. Seele schwebt auf seinen L. (v. e. Sprechenden) τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν ἔχει. — Jmd. d. Wort v. d. L. nehmen ἀφαρπάζειν τινὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν χειλῶν.
Lippenbuchstabe, umschr. τὸ διὰ τῶν χειλῶν προφερόμενον ἄφωνον.
Lippenschraube, -zwang τὸ χειλοστρόφιον.
Liquidation 1) = Berechnung, w. s. — 2) Bezahlung v. Schuldforderungen: ἡ διάλυσις.
liquidieren 1) berechnen, in Rechnung bringen, w. s. — 2) Schuldforderungen bezahlen: διαλύειν.
lispeln (im Sprechen) τραυλίζειν (selten *M.*), ψελλίζειν (gew. *M.*); v. d. Luft, Blättern u. dgl. ψιθυρίζειν.
Lispeln, das, (im Sprechen) ὁ τραυλισμός, sp. ἡ τραυλότης, ὁ ψελλισμός; v. d. Luft, Blättern u. dgl. ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.
lispelnd τραυλός, sp. ψελλός 3.; v. d. Luft, Blättern u. dgl. ψιθυρός 3.
List 1) als Eigenschaft: ἡ πανουργία, sp. ποικιλία, δολιότης. — 2) als einzelne Handlung: ἡ τέχνη, τὸ τέχνασμα, τέχνημα, ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, ἡ σκευωρία, τὸ σκευώρημα, σκευοποίημα, τὸ παλαισμα, sp. τὸ παλάμημα; auch ὁ δόλος, ἡ ἀπάτη (Trug). — e. L. ersinnen μηχανᾶσθαι od. ἐκπορίζειν μηχανήν, πλέκειν μηχανάς, κατασκευάζειν τέχνας, τεχνάζειν (u. *M.*), τεχνᾶσθαι. — e. L. brauchen, anwenden μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, τεχνάζειν (u. *M.*); alle mögliche L. anwenden πάσας μηχανὰς προσφέρειν. — m. L. (σὺν) δόλῳ, μετὰ δόλου; etw. m. L. einfädeln, anzetteln σκευωρεῖσθαι, σκευοποιεῖν.
Liste ὁ κατάλογος, τὸ διάγραμμα, τὸ σανίδιον; ἡ ἀπογραφή. — auf od. in d. L. stehen ἐνεῖναι ἐν τῷ καταλόγῳ, ἐγγεγραμμένον εἶναι ἐν τῷ καταλόγῳ od. εἰς τὸν κατάλογον. — e. L. v. etw. haben ἀπογεγραμμένον ἔχειν τι.
listig πανοῦργος 2.; δολερός 3., seltner δόλιος 3. u. 2.; ποικίλος 3. — l. Anschläge ersinnen, etw. l. einfädeln u. dgl., s. List 2).
Listigkeit, s. List 1).
Litanei ἡ λιτή poet., ἡ λιτανεία sp.; besser αἱ εὐχαί. — e. L. anstimmen λιτανεύειν, εὐχὰς ποιεῖσθαι.
literarisch γραμματικός 3., μαθηματικός 3.
Literatur τὰ γράμματα, auch τὰ μαθήματα, ἡ παιδεία. — Freund der L. ὁ φιλογράμματος; ein solcher sein φιλογραμματεῖν; Liebhaberei für L. ἡ φιλογραμματία.
Lithograph ὁ λιθογράφος. — **Lithographie** ἡ λιθογραφία, ἡ λιθογραφική (als Kunst); τὸ λιθογράφημα (als Erzeugniss). — **lithographieren** λιθογραφεῖν. — **lithographisch** λιθογραφικός 3. (sämmtl. neu gebildet).
Liturgie ἡ λειτουργία (auch im christl. Sinne bei K. S., wie ἀκολουθία), sp. τὸ λειτούργημα.
liturgisch λειτουργικός 3. sp.
Litze, etwa ἡ μήρινθος; s. Borte.
Livree ἡ τῶν ὑπηρετῶν στολή.
Lob ὁ ἔπαινος, ἡ εὐλογία; s. Loben, das u. Lobrede. — Jmd. L. ertheilen od. spenden, s. loben. — das muss ich zu seinem L. sagen ταῦτα χρή με ἐπαινεῖν αὐτόν. — Jmd. zum L. gereichen κόσμον εἶναί τινι, auch δόξαν λαμβάνειν ἀπό (ἔκ) τινος; εὐδοκιμεῖν ἐπί (ἔν) τινι, auch bloss τινι. — allgemeines L. erhalten ἐπαίνου τυγχάνειν παρὰ πάντων, εὐδοκιμεῖν παρὰ πᾶσιν; e. schönes L. v. Jmd. erhalten καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖσθαι ὑπό τινος. — Jmd. des L. werth erachten ἐπαίνου ἀξιοῦν τινα. — des L. würdig sein ἄξιον εἶναι ἐπαίνου, ἀξιέπαινον εἶναι. — Gott Lob! χάρις θεῷ.
Lobbegierde ἡ ἐπαίνου (τοῦ ἐπαινεῖσθαι, δόξης) ἐπιθυμία.
lobbegierig ἐπιθυμῶν (3.) ἐπαίνου (τοῦ ἐπαινεῖσθαι, δόξης).
loben, Jmd. od. etw. ἐπαινεῖν (sehr selten αἰνεῖν) τινα od. τι (wegen etw. ἐπί τινι, τινί, εἴς od. πρός τι, etw. an Jmd. τινός τι, Einen gegen Jmd. τινὰ πρός τινα), εὖ λέγειν τινά, εὐλογεῖν τινα, vgl. lobpreisen; ist es = billigen, Beifall zollen δοκιμάζειν, ἀποδέχεσθαί τι; nicht l. ἀποδοκιμάζειν τι. — ich muss deinen Eifer l. ἐπήνεσα τὴν σὴν προθυμίαν. — d. Werk lobt den Meister τὸ πρᾶγμα δίδωσι τὸν ἔλεγχον.
Loben, das, ἡ ἐπαίνεσις (poet.), sp. αἴνεσις; übr. s. Lob. — zum L. geneigt od. geschickt ἐπαινετικός 3.
lobenswerth, lobenswürdig ἐπαίνου ἄξιος 3., ἀξιέπαινος 2., ἐπαινετός 3.
Lobenswürdigkeit ἡ ἀξία.
Lober ὁ ἐπαινέτης.
Lobeserhebung ὁ ἔπαινος, τὸ ἐγκώμιον; poet. ἡ

ἐπαίνεσις. — viele L. v. etw. machen πολλὰ ἐγκωμιάζειν τι.
Lobgedicht τὸ ἐγκώμιον.
Lobgesang, Loblied ὁ ὕμνος, ὁ παιάν, ᾶνος, poet. u. sp. ἡ ὑμνῳδία, sp. ἡ ὑμνολογία; e. kleineres L. auf e. Gottheit τὸ προοίμιον. — e. L. singen ὑμνῳδεῖν; der e. L. singt ὁ ὑμνῳδός. — e. L. anstimmen παιανίζειν, παιωνίζειν; das Anstimmen eines L. ὁ παιανισμός, παιωνισμός. — der L. schreibt ὁ ὑμνογράφος sp.
lobpreisen Jmd. od. etw. ἐγκωμιάζειν τινά od. τι (wegen etw. ἐπί τινι, Jmd. in einem Punkte τινὰ κατά τι, etw. an Einem τί τινος), ὑμνεῖν (sp. καθυμνεῖν) τινα.
Lobpreiser ὁ ἐγκωμιαστής, ὁ ὑμνολόγος sp.; besser *part.* der vhg. Verba.
Lobpreisung τὸ ἐγκώμιον.
Lobrede τὸ ἐγκώμιον, ὁ ἔπαινος, sp. ὁ ἐγκώμιος λόγος; in feierlicher Versammlung ὁ πανηγυρικός (m. u. ohne λόγος). — L. auf Jmd. od. etw. ἐγκώμιόν τινος, ἔπαινός τινος, auch εἴς τινα, ἐπί τινι, κατά (περί, sp. ὑπέρ) τινος. — e. L. auf Jmd. od. etw. halten ἔπαινον λέγειν ἐπί τινι, ἔπαινον ποιεῖσθαι περί τινος; in feierlicher Versammlung e. L. halten πανηγυρίζειν. — der L. schreibt ὁ ἐγκωμιογράφος.
Lobredner ὁ ἐπαινέτης, sp. ἐγκωμιαστής od. *part.*, s. d. vhg. W. u. vgl. „loben".
Lobrednerin ἡ ἐπαινέτις, ιδος sp.; besser *part.*, s. d. vhg. W. u. vgl. „loben".
lobrednerisch ἐγκωμιαστικός 3. sp.
Lobschrift τὸ ἐγκώμιον, ὁ ἔπαινος.
lobsingen ὑμνεῖν, ὑμνῳδεῖν, sp. ὑμνολογεῖν.
Lobspruch ὁ ἔπαινος, τὸ ἐγκώμιον; s. Lob u. Lobrede.
Loch ἡ ὀπή (allg.); τὸ τρῆμα, ἡ τρῆσις, τὸ τρύπημα (gebohrtes L.); ἡ τρυμαλιά, sp. τὸ τρῦμα (durch Reiben entstanden); τὸ διάβρωμα sp. (Wurmloch); τὸ ὄρυγμα, ὁ βόθρος, βόθυνος (gegrabenes L., Grube), τὸ χάσμα (Kluft, Spalt), ὁ φωλεός, ἡ φωλεά (φωλέα), sp. τὸ φωλίον (bes. als Lager v. Thieren); auch ἡ τρώγλη (was auch „L. im Fleische" bedeutet); ἡ θαλαμία (*sc.* ὀπή; θαλαμιά?; d. L. im Schiffsborde, durch welches d. Ruder geht). — e. L. im Kleide, Schuhe τὸ διερρωγὸς τοῦ ἱματίου, τὸ σαθρὸν τοῦ ὑποδήματος. — was e. L. hat τρητός, τετρημένος 3., τρηματώδης 2., τετρυπημένος 3.; συντετριμμένος, διερρωγώς 3., σαθρός 3. — sich e. L. in d. Kopf fallen πεσόντα συντρίβειν τὴν κεφαλήν (συντριβῆναι τὴν κεφαλήν od. τῆς κεφαλῆς) od. καταγῆναι τὴν κεφαλήν (τῆς κεφαλῆς), τὸ κρανίον (τοῦ κρανίου). — e. L. im Kopfe bekommen haben κατεαγέναι τὴν κεφαλήν od. τῆς κεφαλῆς. — bildl. e. L. in d. Kasse machen ὑπαναλίσκειν τὰ χρήματα; e. Loch in d. Gesetz machen δια-, κατα-λύειν od. διαφθείρειν νόμον.
Locke ὁ βόστρυξ, υχος, ὁ κίκιννος, ὁ πλόκαμος, ἡ πλοκάς, άδος, mehr poet. ὁ πλόκος, ἡ πλοκαμίς, ῖδος. — in L. legen, s. 1. locken. — nach Art v. L. βοστρυχηδόν.
1. **locken** (in Locken legen) βοστρυχίζειν, sp. βοστρυχοῦν.
2. **locken** *a)* eig. δελεάζειν (durch Lockspeise, auch übtr.), παλεύειν (durch Lockvögel; auch übtr.). *b)* übtr. ἐπ-, προσ-άγεσθαι, ὑπάγειν (u. *M.*), ἐπισπᾶσθαι, ἐφέλκειν (u. *M.*), ἐπαίρειν, ψυχαγωγεῖν. — Jmd. in e. Hinterhalt l. ὑπάγειν τινὰ εἰς ἐνέδραν; Jmd. in sein Netz l. παλεύειν τινά. — sich l. lassen durch etw. ἐπισπᾶσθαι, ἐπαίρεσθαι (*P.*). — **lockend** ἀγωγός, ἐπ-, προσαγωγός 2. (sp. ἐπαγωγικός 3.), ψυχαγωγικός 3.

Locken, das (Anlocken) ὁ δελεασμός, τὸ πάλευμα (sp. eig. u. übtr.); ἡ ἐπαγωγή, selten ὑπαγωγή, auch ἡ ψυχαγωγία (übtr.); sonst Verba.
lockenartig βοστρυχώδης 2.; *adv.* βοστρυχηδόν.
Lockenkopf ὁ κομήτης (*fem.* ἡ κομῆτις, ιδος sp.); s. lockig.
lockenreich, s. lockig.
Locker, der, ὁ παλευτής, od. *part.*
locker 1) eig. *a)* nicht derb, solid: χαῦνος 3. u. 2., ψαθυρός 3., σομφός 3., σομφώδης 2., μανός 3., ἀραιός 3.; ἄσακτος 2. (nicht fest gestampft). — l. machen, s. lockern; l. machend χαυνωτικός, ἀραιωτικός 3. sp.; l. gemachte Erde τὸ χαύνωμα sp. *b)* nicht straff, lose: χαλαρός 3., ἀνειμένος 3., sp. ἄνετος 2. — l. machen. s. lockern. — 2) übtr. ἀνειμένος 3., sp. ἄνετος 2.; auch τρυφερός 3., ῥᾴθυμος 2. — l. leben ἀνειμένῃ χρῆσθαι τῇ διαίτῃ, τρυφερῶς ζῆν, τρυφᾶν, ῥᾳθυμεῖν, ῥαδιουργεῖν. — vgl. üppig, schwelgerisch.
Lockerheit 1) eig. ἡ χαυνότης, ψαθυρότης, σομφότης, μανότης, ἀραιότης; ἡ χαλαρότης (Schlaffheit). — 2) übtr. ἡ τρυφή, ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία.
Lockerin ἡ παλεύτρια, od. *part.*
lockern χαυνοῦν, ἀραιοῦν; auch ἀνιέναι (ἵημι), χαλᾶν (nachlassen, schlaff machen; χαλᾶν auch = sich l.).
Lockern, das, ἡ χαύνωσις, ἀραίωσις; ἡ χάλασις (sp. ὁ χαλασμός), ἡ ἄνεσις. — zum L. geschickt χαυνωτικός, χαλαστικός 3. (sp.).
lockig οὖλος 3. (kraus, v. Haare); καταβόστρυχος 2. (lockenreich; poet. u. sp.).
Lockspeise τὸ δέλεαρ, ατος, τὸ δελέασμα. — durch L. kirren δελεάζειν.
Lockung, als Handlung, s. Locken, das; als Sache τὸ δέλεαρ, ατος, τὸ δελέασμα, τὸ ἀγωγόν, ἐπαγωγόν, προσαγωγόν, ἡ ψυχαγωγία.
Lockvogel ὁ παλευτής, ἡ παλεύτρια. — m. L. fangen παλεύειν; der m. L. fängt ὁ παλευτής.
lodern φλέγεσθαι, ἐκφλέγεσθαι (*P.*), seltner αἴθεσθαι (*P.*); λάμπειν (u. *M.*). — **lodernd** αἰθόμενος 3.
löblich ἐπαινετός 3., ἄξιος (3.) ἐπαίνου, ἀξιέπαινος 2.; auch übh. καλός, χρηστός 3.
löcherig τρηματώδης 2.; s. „Loch" u. vgl. „porös".
Löcherschwamm ὁ βωλίτης.
Löckchen τὸ πλόκιον, βοστρύχιον.
Löffel τὸ λίστρον, τὸ μύστρον, ὁ μύστρος, ἡ ἐτνήρυσις, sp. τὸ κοχλιάριον (sämmtl. L. zum Kochen, da d. Griechen Esslöffel nicht gebrauchten); vgl. Schöpflöffel.
Löffelchen τὸ μυστρίον sp.
Löffelgans ὁ πελεκᾶς, ᾶντος (πελεκάν, ᾶνος).
löffeln μυστιλᾶσθαι, s. Löffel; auch übtr.
Löffelreiher ὁ λευκερωδιός.
löhnen, Jmd. μισθοδοτεῖν τινι u. τινα.
Löhnung 1) das Geben v. Lohn: ἡ μισθοδοσία, ἡ μισθοῦ δόσις; hohe L. ἡ μεγάλου μισθοῦ δόσις. — 2) Lohn, Sold: ὁ μισθός, ἡ μισθοφορά (μισθοφορία?); τὸ σιτηρέσιον (bei Soldaten); ἡ σύνταξις (Besoldung). — als L. erhalten etw. μισθοφορεῖν τι.
lösbar λυτός 3.
Löschanstalten αἱ πρὸς τὰς πυρκαϊὰς παρασκευαί.
löschen 1) etw. Brennendes: σβεννύναι, ἀπο-, κατα-σβεννύναι; bildl. den Durst l. σβεννύναι (auch παύειν, πληροῦν) τὴν δίψαν. — etw. Geschriebenes, eine Schuldforderung u. dgl. ἐξαλείφειν („l. lassen" durch d. *M.*). — 2) als *t. t.* der Schiffersprache = ausladen, w. s.
Löschen, das, ἡ σβέσις, sp. κατάσβεσις. — zum L. gehörig od. dienlich σβεστήριος, σβεστικός 3.
Löschgeräth τὰ σβεστήρια σκευή.

Löschmittel *τὸ σβεστήριον κώλυμα*, auch bloss *τὸ σβεστήριον.*

Löschpapier, etwa *ὁ πότης χάρτης.*

Lösegeld *τὸ λύτρον* (gew. *pl.*). — gegen L. losgeben *λυτροῦν, ἀπολυτροῦν*; das Losgeben gegen L. *ἡ ἀπολύτρωσις* sp. — durch L. befreien *λυτροῦσθαι*; das Befreien durch L. *ἡ λύτρωσις* sp.

lösen 1) losmachen: *λύειν, ἀπολύειν*; vgl. losmachen. — einen Gefangenen *λύειν τινὰ τῶν δεσμῶν* od. *ἐκ δεσμῶν, λύειν εἱρκτῆς τινα*; s. loskaufen. — Jmd. d. Zunge l. *ποιεῖν τινα φθέγγεσθαι* od. *λαλεῖν, κελεύειν τινὰ λέγειν (ἐξειπεῖν), ἐξουσίαν διδόναι τινὶ λέγειν.* — 2) Geld beim Verkaufe v. etw. l.: *ἐμπολᾶν τι ἔκ τινος*; auch *λαμβάνειν χρήματα ἀπό τινος, γίγνεταί τινι χρήματα ἔκ τινος.* — d. gelöste Geld *τὸ ἐμπόλημα, ἡ ἐμπολή*; *τὸ ἔκ τινος γιγνόμενον ἀργύριον.*

Lösung *ἡ λύσις*; vgl. Loskauf.

löthen *κολλᾶν, συγκολλᾶν*; *στεγνοῦν, συστεγνοῦν.*

Löthen, das, *ἡ κόλλησις, συγκόλλησις.* — zum L. gehörig od. geschickt *κολλητικός* 3.

Löthrohr *ὁ καμινευτὴρ* (-*ῆρος*) *αὐλός.*

Löwe *ὁ λέων, οντος* (auch bildl. e. tapferer Mann). — e. junger L. *ὁ λεοντιδεύς.* — kleiner L. *τὸ λεόντιον.* — vom L. *λεόντειος* 3. — v. L. beweidet *λεοντόβοτος* 2. sp. — L. tragend, tödtend *λεοντοφόρος, λεοντοφόνος* 2.

Löwenaffe *ὁ λεοντοπίθηκος.*

Löwenart *ἡ λέοντος φύσις, τὸ λεοντῶδες*; nach L. *λεοντηδόν, λεοντοδῶς.*

löwenartig *λεοντώδης, λεοντοειδής* 2.

Löwenbändiger *ὁ λεοντοδάμας, αντος* (poet.).

Löwenblatt (e. Kraut) *τὸ λεοντοπέταλον.*

Löwenfell, s. Löwenhaut.

Löwenfett *τὸ λεόντειον λίπος.*

Löwenfuss *ὁ λέοντος πούς (ποδός)*; als Kraut *τὸ λεοντοπόδιον.*

Löwengarten, umschr. *ὁ παράδεισος ἐν ᾧ τρέφονται λέοντες.* [*μορφος* 2.

Löwengestalt *τὸ λέοντος εἶδος.* — v. L. *λεοντό-*

Löwengrube *ὁ βόθρος ἐν ᾧ ἔνεισι λέοντες*; übr. s. Löwenhöhle.

Löwenhaut *ἡ λεοντῆ.*

Löwenherz, löwenherzig *λεοντόθυμος, λεοντόψυχος* 2. sp.; *ὁ θυμολέων, οντος* poet.; e. l. Mann *ὁ λέων.*

Löwenhöhle *ὁ λέοντος φωλεός.*

Löwenklau *τὸ χρυσόγονον.*

Löwenklaue *ἡ λέοντος χηλή.*

löwenköpfig *λεοντοκέφαλος* 2.

Löwenkopf *ἡ λέοντος κεφαλή.* — m. e. L. *λεοντοκέφαλος* 2.

Löwenmaul (als Pflanze) *τὸ ἀντίρριζον.*

Löwenmuth *ὁ λέοντος θυμός, τὸ λεοντῶδες.*

löwenmuthig, s. löwenherzig.

Löwennatur *ἡ λέοντος φύσις, τὸ λεοντῶδες.*

Löwenrachen *τὸ λέοντος χάσμα.* — als Pflanze, s. Löwenmaul.

Löwenschwanz *ἡ λέοντος οὐρά.*

Löwenstimme *ἡ λέοντος φωνή*; „m. L.“ etwa *βρυχώμενος* (3.) *ὥσπερ λέων.*

Löwenwärter *ὁ λεοντοκόμος.*

Löwenzahn *ὁ λέοντος ὀδούς*; als Pflanze etwa:

Löwenzucht *ἡ λεοντοτροφία.* [*τὸ λεόντοδον.*

Löwin *ἡ λέαινα.*

logieren 1) *intr.* = wohnen, w. s. — 2) *tr.* = be-

Logik *ἡ λογική.* [herbergen, w. s.

Logiker *ὁ λογικός.*

Logis, s. Wohnung.

logisch *λογικός* 3.

Lohe 1) Flamme, w. s. — 2) Gerberlohe, etwa: *τὸ βυρσοδεψικὸν λέπος.*

Lohgerber *ὁ βυρσοδέψης.*

Lohn *ὁ μισθός* (Sold, Belohnung); *ἡ σύνταξις* (Besoldung); *τὰ ἐπίχειρα, ἡ τιμή, τὸ ἆθλον* (Belohnung); *ἡ ἐργασία* (Nutzen, Ertrag); kleiner, geringer L. *τὸ μισθάριον*; d. bedungene L. *τὸ μίσθωμα*; d. gegebene L. *ἡ μισθοφορά (μισθοφορία?)*; L. für e. gute Botschaft *τὸ εὐαγγέλιον*; L. der Richter, s. Richtersold; L. der Sachwalter *τὸ συνηγορικόν*; vgl. Hurenlohn. — für od. um L. *μισθοῦ, ἐπὶ μισθῷ.* — ohne L. *ἀμισθί* od. *adj.* *ἄμισθος* 2. (letzteres auch: „keinen L. gebend“ bei sp.). — L. geben, bezahlen Jmd. *μισθὸν διδόναι, τελεῖν, παρέχειν*, auch *ἀποδιδόναι, ἀποτίνειν τινί*; *μισθοδοτεῖν τινι* u. *τινα*; d. Geben v. L. *ἡ μισθοῦ δόσις, ἡ μισθοδοσία.* — L. bekommen *μισθὸν λαμβάνειν, ἀπολαμβάνειν, δέχεσθαι, ἄρνυσθαι, φέρεσθαι* (auch *A.*), *ἀποφέρεσθαι, κομίζεσθαι*; *μισθοφορεῖν*; das Empfangen v. L. *ἡ μισθοφορία.* — für L. dienen, Dienst für L., s. Lohndienst. — um L. gedungen, für L. gethan *ἔμμισθος* 2. (sp. auch: L. empfangend). — für L. übernehmen etw. zu machen *ἐργολαβεῖν τι*; der etw. zu verfertigen für L. übernimmt *ὁ ἐργολάβος*, sp. *ἐργολήπτης*; d. Uebernahme einer solchen Sache *ἡ ἐργολαβία.* — gegen L. verdingen *μισθοῦν, ἐργοδοτεῖν.* — um L. dingen *μισθοῦσθαι.* — sich für L. anwerben lassen *μισθῷ πείθεσθαι* (*P.*). — das habe ich dafür zum L. *τοῦτό μοι περίεστι (περιγίγνεται) ἐκ τούτων.* — sie haben d. L. von unseren Mühen *ἔχουσι τοὺς ἡμετέρους πόνους.* — ist es = Vergeltung: *τὰ ἐπίχειρα, τὸ ἆθλον, ἡ τιμή, ἡ δίκη.* — er hat d. verdienten L. empfangen *δίκην ἀξίαν δέδωκεν (ὧν ἡμάρτηκεν).*

Lohnarbeit *ἡ μισθαρνικὴ ἐργασία*; s. Lohndienst.

Lohnarbeiter *ὁ μισθοφόρος, μισθάρνης, μίσθαρνος*; *ὁ μισθωτός*; *ὁ μισθοφόρος*; *ὁ θής, θητός.* — e. L. sein = Lohndienste (thun). — d. Gewerbe des L. *ἡ μισθαρνητική.* — den L. betreffend *μισθαρνικός* 3.

Lohnarbeiterin *ἡ θῆσσα, μισθάρνισσα.*

Lohndiener, s. Lohnarbeiter.

Lohndienst *ἡ μισθαρνία, μισθοφορία, θητεία.* — d. L. betreffend *μισθαρνητικός* 3. — L. thun *μισθαρνεῖν, μισθοφορεῖν, θητεύειν.*

lohnen, s. Lohn geben, belohnen, vergelten. — es lohnt sich der Mühe zu … *ἄξιον (ἐστίν)* m. *inf.*; es lohnt sich nicht der Mühe zu … *οὐκ ἄξιον (ἐστίν)* m. *inf.*

Lohnherr *ὁ μισθοδότης, ἐργοδότης.*

Lohnkutsche *ἡ μισθωτὴ* od. *μισθώσιμος ἁρμάμαξα*; *τὸ μίσθιον ζεῦγος.*

Lohnkutscher *ὁ ἐπὶ μισθῷ παρέχων ἁρμαμάξας.*

lohnsüchtig *μισθοῦ* od. *κέρδους ἐπιθυμῶν* 3.

Lohnsucht *ἡ μισθοῦ* od. *κέρδους ἐπιθυμία.*

Lokal, das, s. Ort, Wohnung.

Lokalkenntniss *ἡ τῶν τόπων* od. *χωρίων ἐμπειρία.* — L. haben *τῶν τόπων* od. *χωρίων ἔμπειρον εἶναι.*

Lolch *τὸ ζιζάνιον, ἡ αἶρα.* — voll L. *ζιζανιώδης* 2.

Loligin, s. Tintenfisch.

Longe *ὁ κυνόδεσμος.*

Loos 1) eig. *ὁ κλῆρος* (d. Looszeichen u. das durch's L. Zugetheilte, bes. Grundbesitz); *τὸ λάχος, ἡ λῆξις* (das durch's L. Zugefallene). — durch's L. *κλήρῳ, ἀπὸ κλήρου (κλήρων)*, sp. *κληρωτί.* — durch's L. gewählt od. bestimmt *κληρωτός* 3. — d. L. ziehen, d. L. werfen *κληροῦν* (u. *M.*), *λαγχάνειν.* — durch's L. etw. bekommen *κληροῦσθαί τι* u. *τινος, λαγχάνειν (κλήρῳ) τι* u. *τινός*; das Erhalten v. etw. durch's L. *ἡ λῆξίς τινος.* — er wurde durch's L. zum Rathsherrn, Priester bestellt (es fiel ihm durch d. L.

d. Stelle eines Räthsherrn od. Priesters zu) ἔλαχε βουλευτής od. βουλεύειν, ἱερεύς od. ἱερεύειν; es traf ihn d. L. zum Ausrücken ἔλαχε τῶν ἐξιόντων. — durch's L. bestimmen, wählen κληροῦν (ἀποκληροῦν) τινα, κληρωσάμενον αἱρεῖσθαί τινα; durch's L. zu einem der neun Archonten gewählt werden κληροῦσθαι (P.) τῶν ἐννέα ἀρχόντων; Bestimmung od. Wahl durch's L. ἡ κλήρωσις, ἡ λῆξις, ὁ κλῆρος, sp. ἡ ἀποκλήρωσις. — durch's L. zutheilen Jmd. etw. ἐπικληροῦν τινί τι; durch's L. zufallen ἐπικληροῦσθαι (P.). — durch's L. vertheilen διακληροῦν, διαλαγχάνειν, sp. κληροδοτεῖν; Vertheilung durch's L. ἡ διακλήρωσις, διάληξις, κληροδοσία sp. — Grundstücke durch's L. anweisen od. nach dem L. in Besitz nehmen κληρουχεῖν; Besitznahme v. Grundstücken nach dem L. ἡ κληρουχία; der e. Grundstück nach dem L. in Besitz nimmt ὁ κληροῦχος; das in L. vertheilte Stück Landes ἡ κληρουχικὴ (sp. κληροῦχος) γῆ. — 2) Geschick, Schicksal: ἡ τύχη, ἡ μοῖρα. — glückliches L. ἡ καλὴ od. ἀγαθὴ τύχη, ἡ εὐπραγία, εὐπραξία, εὐδαιμονία, εὐτυχία, sp. εὐμοιρία; unglückliches L. ἡ κακὴ τύχη, ἡ δυσπραγία, δυσπραξία, δυσδαιμονία, δυστυχία, sp. δυσμοιρία; e. glückliches L. haben καλῇ τῇ τύχῃ χρῆσθαι, εὐπραγεῖν, εὐδαιμονεῖν, εὐτυχεῖν, sp. εὐμοιρεῖν; e. unglückliches L. haben κακῇ τῇ τύχῃ χρῆσθαι, δυσπραγεῖν, δυστυχεῖν, sp. δυσδαιμονεῖν. — ich habe gleiches L. mit dir ταὐτὰ πάσχω σοι, ταὐτὰ συμβαίνει ἐμοὶ ἅπερ καὶ σοί; wir haben alle gleiches L. κοινὴ ἡ τύχη. — vgl. Schicksal.

loosen κληροῦν, gew. κληροῦσθαι; διακληροῦσθαι (m. Jmd. πρός τινα); λαγχάνειν (um etw. περί τινος). — l. lassen Jmd. κληροῦν, διακληροῦν τινα.

Loosen, das, ἡ κλήρωσις, ὁ κλῆρος, ἡ λῆξις.

Loostopf τὸ κληρωτήριον, sp. ἡ κληρωτρίς, ίδος.

Lootse, s. Lotse.

Lorbeer 1) als Pflanze: ἡ δάφνη, sp. ὁ δάφνος; vgl. Lorbeerblatt, Lorbeerkranz. — bildl. τὰ ἀριστεῖα, τὸ νικητήριον (gew. *pl.*), s. Sieg; auf seinen L. ausruhen ἀγαπῶντα τοῖς πρότερον κατορθώμασιν οὐδὲν ἔτι πολυπραγμονεῖν. — 2) Mist der Schafe: ἡ σφυράς (σπυράς), άδος, ὁ (sp. ἡ) σπύραθος (sp. τὰ σπύρδανα?).

lorbeerähnlich δαφνοειδής u. δαφνώδης 2.

Lorbeerbaum ἡ δάφνη. — Frucht des L. ἡ δαφνίς, ίδος. — vom L. δάφνινος 3. — L. tragend δαφνηφόρος 2.

Lorbeerblatt τὸ δάφνης φύλλον.

Lorbeere ἡ δαφνίς, ίδος. — v. L. δάφνινος 3.

Lorbeerhain ὁ δαφνών, ῶνος.

Lorbeerholz τὰ ἀπὸ δάφνης ξύλα.

Lorbeerkranz ὁ δάφνινος στέφανος; bildl. ὁ εὐκλείας od. ἀριστείας στέφανος. — e. L. tragen δαφνηφορεῖν; L. tragend δαφνηφόρος 2.

Lorbeeröl τὸ δάφνινον ἔλαιον, sp. δαφνέλαιον.

Lorbeerrose ἡ ῥοδοδάφνη, τὸ ῥοδόδενδρον, τὸ νήριον.

Lorbeerwald ὁ δαφνών, ῶνος.

Lorbeerwein ὁ δάφνινος (sp. δαφνίτης) οἶνος.

Lorbeerzweig ὁ δάφνινος κλών, κλωνός.

los; immer darauf l.! ἄγε δή, ἴθι δή, ἴθι ἀνύσας, ἄνυε πράττων (διώκων); auch τί μέλλομεν; τί μέλλετε; u. dgl.

losarbeiten 1) *tr.* etw. v. etw.: ἀποσπᾶν, ἀφαιρεῖν τί τινος, ἀπό τινος. — sich l. βίᾳ ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*). — 2) *intr.* frisch darauf l.: ὁρμᾶν ἐπί τι; σπουδῇ (σὺν σπουδῇ, μετὰ σπουδῆς) πράττειν τι, σπουδάζειν περί (εἴς, πρός) τι.

losbekommen λύειν, ἀπολύειν, ἀφαιρεῖν, ἀποσπᾶν.

losbetteln, s. losbitten.

losbinden λύειν, ἀπολύειν; ὑπολύειν (Zugthiere; Schuhe).

losbitten ἐξαιτεῖσθαί τινα; παραιτεῖσθαί τινα u. περί τινος.

losbrechen 1) *tr.* ἀπορρηγνύναι. — 2) *intr.* ἀπορρήγνυσθαι (*P.*); übtr. v. Stürmen, Krieg, Lärm u. dgl. καταρρήγνυσθαι (*P.*), v. Krankheiten, Empörungen ἐμπίπτειν. — seinen Zorn gegen Jmd. l. lassen ἀποσκήπτειν τὴν ὀργὴν εἴς τινα. — gegen Jmd. l. ὁρμᾶν u. ὁρμᾶσθαι (*DM.* u. *DP.*) ἐπί τινα, φέρεσθαι (*P.*) ἐπί τινα, ἐφορμᾶν (u. ἐφορμᾶσθαι *DP.*) τινι u. ἐπί τινα, ἐπιφέρεσθαί (*P.*) τινι, ἐπι-, προσ-πίπτειν τινί. — m. Worten, s. losziehen.

Losbruch ἡ ἐπιφορά, ὁρμή.

losdonnern ἀνα-, ἐκ-βροντᾶν.

losdrücken ἀφιέναι; σχάζειν.

lose 1) eig. = locker 1) *b*), w. s. — 2) übtr. muthwillig, ausgelassen: λαμυρός 3., ὁ ὑβριστής, ὑβριστικός 3., ἀκόλαστος 2.

loseisen ἀνασπᾶν τι πεπηγός.

losfahren, gegen Jmd. ἵεσθαι (ἰέναι αὐτὸν) ἐπί τινα; vgl. losbrechen 2).

losgeben ἀπο-, παρα-λύειν, ἐλεύθερον ἀφιέναι; gegen Lösegeld λυτροῦν, ἀπολυτροῦν; vgl. freilassen. — das L. (Losgebung) ἡ ἀπόλυσις, sp. ἀπολύτρωσις.

losgehen 1) sich lösen v. etw.: λύεσθαι u. ἀπολύεσθαί (*P.*) τινος od. ἀπό τινος. — nicht l. = festhalten an etw. ἔχεσθαί τινος; ἐμ-, προσπεφυκέναι τινί; προσ-, συγ-κεκολλῆσθαί τινι. — 2) sich in Bewegung setzen: ὁρμᾶν u. ὁρμᾶσθαι (*DM.* u. *DP.*); auch = beginnen, anfangen, w. s. — es geht etw. l. γίγνεταί τι (νεώτερον), δοκεῖ τι νέον ἔσεσθαι. — auf Jmd. od. etw. l. ἐπιέναι (ἐπέρχεσθαι) τινί, χωρεῖν od. ἰέναι ἐπί τινα (τι), ὁμόσε ἰέναι τινί. — v. e. Geschosse: v. selbst l. σχάζεσθαι (*P.*) αὐτόματον. — vgl. losbrechen 2).

losgürten ἀποζωννύναι; λύειν.

loshauen 1) etw.: ἀποτέμνειν, ἀποκόπτειν; ringsum l. περι-, ἐκ-κόπτειν. — 2) auf Jmd. l.: παίειν τινά.

losheften λύειν τὴν περόνην od. τὰς περόνας.

Loskauf, s. Loskaufung.

loskaufen λυτροῦσθαι, ἀπολυτροῦσθαι, λύεσθαι; ἐξωνεῖσθαι, sp. ἐξαγοράζειν (u. *M.*); sich um Geld v. den Gefahren l. ἐξωνεῖσθαι τοῖς χρήμασι τοὺς κινδύνους.

Loskaufung ἡ λύτρωσις (sp. ἀπολύτρωσις), ἡ λύσις.

losknüpfen λύειν, ἀπο-, ἀνα-λύειν.

loskommen λύεσθαι, ἀπολύεσθαι, ἀφίεσθαι, ἐλευθεροῦσθαι (*P.*), gegen Lösegeld λυτροῦσθαι (*P.*); v. e. Angeklagten ἀπολύεσθαι (*P.*); ἀπο-, ἐκ-φεύγειν. — v. etw. l. ἀπαλλάττεσθαι (*DP.*; auch ἀπαλλάττειν), ἐλεύθερον γίγνεσθαι, ἐλευθεροῦσθαι (*P.*), ἔξω γίγνεσθαί τινος. — l. wollen ἀπαλλαξείειν, sp. ἀπαλλακτικῶς ἔχειν, ἀπαλλακτιᾶν. — wovon man leicht od. nicht l. kann, s. losmachen.

Loskommen, das, ἡ ἀπαλλαγή, selten ἀπάλλαξις.

loslassen ἀφ-, ἀν-, μεθ-ιέναι; auch παριέναι, προϊέναι (u. *M.*), vgl. losgeben, entlassen. — e. Hund auf Jmd. l. κύνα ἐπαφιέναι τινί.

Loslassen, das, **Loslassung** ἡ ἄφεσις, ἄνεσις; vgl. Losgeben, das u. Entlassung.

losmachen, Jmd. v. etw. λύειν u. ἀπολύειν τινά τινος u. ἀπό τινος; auch λύειν τινὰ ἔκ τινος, z. B. ἐκ δεσμῶν; παραλύειν, ἀπαλλάττειν u. ἐλευθεροῦν τινά τινος; vgl. losreissen. — sich v. etw. l. ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος, v. Jmd. od. etw. ἀφ-, μεθ-ίεσθαί τινος, ἀφίστασθαί

τινος. — wovon man sich leicht l. kann *εὐαπάλλακτος* 2.; wovon man sich nicht leicht l. kann *δυσαπάλλακτος* 2. (auch: der sich nicht leicht l. kann); Schwierigkeit sich v. etw. loszumachen *ἡ δυσαπαλλαξία*.

Losmachen, das, **Losmachung** *ἡ ἀπόλυσις*, *ἐλευθέρωσις*; *ἡ ἀπαλλαγή* (auch: das sich L.).

losreissen *ἀποσπᾶν*, *ἀφέλκειν*, *ἀποσύρειν*, Jmd. od. etw. v. etw. *ἀποσπᾶν* (*ἀφέλκειν*) *τινά* od. *τί τινος* u. *ἀπό τινος*, auch *ἀφιστάναι τινά τινος*. — sich l. v. Jmd. od. etw., s. losmachen. — leicht loszureissen *εὐαπόσπαστος* 2.; schwer loszureissen *δυσαπόσπαστος* 2. (sp. auch: wovon man sich schwer losreisst); schwer loszureissen sein *δυσαποσπάστως ἔχειν*.

losrennen, auf Jmd. *τρέχειν* od. *θεῖν ἐπί τινα*; *ἐπιτρέχειν* (*ἐπιθεῖν*) *τινί* od. *ἐπί τινα*, *ἐπιφέρεσθαί* (*P.*) *τινι*, *ἐμπίπτειν τινί* od. *εἴς τινα*.

lossagen, sich v. etw. *ἀπαγορεύειν* (*aor.* *ἀπειπεῖν*, sp. auch *ἀπείπασθαι*) *τι*; *ἀφίστασθαί τινος*; sich v. Jmd. l. = ihn verstossen (bes. e. Sohn) *ἀποκηρύττειν τινά*. — übr. s. ableugnen.

Lossagung, v. Jmd. *ἡ τινος ἀποκήρυξις*.

losschälen, s. abschälen.

losschiessen *ἀφιέναι βέλος*; *βάλλειν*, *τοξεύειν*.

losschlagen 1) *tr.* *a*) eig. abschlagen: *ἀποκόπτειν*, *ἀποκρούειν*. *b*) übtr. e. Sache = verkaufen, w. s. — 2) *intr.* *a*) auf Jmd. l.: *παίειν τινά*. *b*) anfangen zu schlagen: *χειρῶν* od. *μάχης ἅπτεσθαι*, *εἰς χεῖρας ἐλθεῖν* od. *συνελθεῖν τινι*; *ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων*.

losschliessen, Jmd. *λύειν* od. *ἐκλύειν τινὰ ἐκ τῶν δεσμῶν*.

losschneiden, s. abschneiden.

losschnellen, s. abschnellen.

losschnüren *λύειν*.

lossein, Jmd. od. etw. (v. etw.) *ἀπηλλάχθαι τινός*, etw. *ἐλεύθερον* od. *ἔξω εἶναί τινος*; ist es = etw. verkauft haben, s. verkaufen. — Jmd. od. etw. l. wollen *βούλεσθαι ἀπαλλαγῆναί τινος*. — es ist etw. los *κεκίνηταί* (*γίγνεται*) *τι*; was ist denn los? *τί νεώτερον γέγονεν;* es ist doch nicht etwas los? *μῶν τι νεώτερον;* der Teufel ist los: etwa *ἄνω κάτω πάντα*.

losspannen, s. abspannen.

lossprechen, Jmd. *ἀφιέναι* (*ἐλευθεροῦν*) *τινά τινος*; *ἀπολύειν τινά τινος*; v. Richter *ἀπολύειν* (u. *M.*) *τινά* (*τῆς αἰτίας* od. *μὴ ἀδικεῖν*), *ἀποδικάζειν τινά*, *ἀπογιγνώσκειν τινός*, *ἀποψηφίζεσθαί τινος*, v. Schiedsrichter *ἀποδιαιτᾶν τινος* (*ἀποδιαιτᾶν τινος* od. *τινι τὴν δίαιταν*). — losgesprochen werden *ἀπολύεσθαι* (*P.*; auch *ἀπολ. μὴ ἀδικεῖν*), *ἀπο-*, *ἐκ-φεύγειν*.

Lossprechung *ἡ ἀπόλυσις*; gew. Verba.

lossprengen 1) *tr.* absprengen, w. s. — 2) *intr.* *δρόμῳ ἐπ-*, *προσ-ελαύνειν τινί*; *δρόμῳ ὁρμᾶν ἐπί τινα*, *ἐφιππάζεσθαί τινι*.

losspringen 1) = abspringen, w. s. — 2) auf Jmd. l.: *ἐφ-*, *προσ-άλλεσθαί τινι*; s. losfahren.

lossteuern, auf etw. *ἐπιπλεῖν τινι* u. *ἐπί τι*, *προσπλεῖν τινι*; übtr. *στοχάζεσθαί τινος*.

losstürmen, **-stürzen**, auf Jmd. *ὁρμᾶν* (u. *DP.*) *ἐπί τινα*; *ἐπιφέρεσθαι* (*P.*), *ἐφορμᾶν τινι*.

lostrennen *λύειν*, *ἀπολύειν*, *ἀφαιρεῖν*.

Losung, **Losungswort** *τὸ σύνθημα*, selten *τὸ σύμβολον*. — vgl. Parole.

loswerden *ἀπαλλάττεσθαί* (*aor. P.*) *τινος*, auch *ἀπολύεσθαί* (*P.*) *τινος*; Waaren l. *ἀποδίδοσθαι*, *διατίθεσθαι*.

loswinden, sich v. etw. *βίᾳ καὶ μόλις ἀπαλλάττεσθαί* (*aor. P.*) *τινος* od. *ἀποφεύγειν τι*.

losziehen, auf Jmd. *καθάπτεσθαί τινος* (*λόγοις*); *κατατρέχειν τινά* (sp. *τινός*, *τινί*, *κατά τινος*); *διασύρειν τινά*; *κακῶς λέγειν* (*κακολογεῖν*, *κακηγορεῖν*) *τινα*; *πολὺν ἐγκεῖσθαί τινι λέγοντα*; kom. *ἐφιππάζεσθαί τινι*. — auf e. Abwesenden *διαβάλλειν τινά*. — das Losziehen auf Jmd. *ἡ κακολογία*, *κακηγορία*, *διαβολή*.

Loth *τὸ τῆς οὐγκίας ἥμισυ*, *τὸ ἡμιούγκιον* (*ἡμιούγγιον*); besser *τὸ τετράδραχμον*. — zwei L. *ἡ οὐγκία*; besser *τὸ ὀκτάδραχμον*. — vgl. Lothwage, Senkblei.

lothrecht *κατὰ στάθμην*.

Lothwage *ἡ στάθμη*; *ὁ κανών*, *ὄνος*; *ὁ διαβήτης*; vgl. *σταφύλη*.

Lotos *ὁ λωτός*. — v. L. *λώτινος* 3. — L. tragend, essend *λωτοφόρος*, *λωτοφάγος* 2.

Lotosbaum *ὁ λωτός*.

Lotosholz *τὸ λώτινον ξύλον*. — aus L. *λώτινος* 3.

Lotse, umschr. *ὁ ταῖς ναυσὶν ἡγούμενος εἰς τὸν λιμένα*.

Lotterbube *ὁ οὐδενὸς ἄξιος*; *ὁ κάκιστος*, *πονηρότατος*; *ὁ μιαρός*; *ὁ ὄλεθρος*.

loyal *νόμιμος* 3. u. 2., *ἔννομος* 2., *δίκαιος* 3. — l. Bürger *ἀγαθὸς πολίτης*.

Loyalität *τὸ ἔννομον*, *ἡ δικαιοσύνη*.

Luchs *ὁ λύγξ*, *λυγκός*; kleiner L. *τὸ λυγκίον*.

luchsartig *λυγκικός* 3. sp.

Luchsaugen haben *βλέπειν ὀξύτερον τοῦ Λυγκέως*.

Luchsstein *τὸ λυγκούριον*, *λυγγούριον*, *λιγγούριον*.

Luder, s. Aas.

Lücke, an körperl. Dingen *τὸ διάλειμμα*, *τὸ διάστημα*, *τὸ διέχον*, *τὸ κενόν* (sp. *τὸ κένωμα*), *τὸ μεταξύ*, sp. *τὸ ἀραίωμα*, *χάλασμα*, *διάσπασμα*; *τὸ διάβρωμα* (zerfressene Stelle); in e. Zustande *τὸ ἐλλιπές*, *τὸ ἔλλειπον*. — es entsteht e. L. in der Mitte *κενὸν γίγνεται τὸ μέσον*. — e. L. ausfüllen in etw. *ἀποπληροῦν τὸ κενόν* od. *τὸ ἐλλιπές τινος*, in seinen Kenntnissen *προσμανθάνειν τι*; d. L. im Rhythmus ausfüllen *ἀναπληροῦν τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ*.

Lückenbüsser *τὸ παραπλήρωμα*; *ἡ στοιβή*.

lückenhaft *διαλείμματα ἔχων* 3.; = mangelhaft *ἐλλιπής*, *ἐνδεής* 2.

lückenlos *ἄκενος* 2. sp., besser *ὁλόκληρος* 2., s. derb 1); ist es = nicht mangelhaft *ἀνενδεής*, *ἀνελλιπής* 2. sp., s. vollkommen.

lüderlich, s. liederlich.

Lüftchen *ἡ αὔρα*.

lüften 1) der Luft aussetzen: *ἀνα-*, *δια-ψύχειν*, *ἐξαιθριάζειν*. — 2) locker machen: *χαλᾶν*, *ἀνα-*, *ἐπι-χαλᾶν*. — 3) = aufdecken, aufheben, w. s.

Lüften, das, **Lüftung** 1) *ἡ ἀναψυχή*, *ἀνά-*, *διά-ψυξις*. — 2) *ἡ χάλασις*, sp. *ὁ χαλασμός*, *ἀναχαλασμός*. — 3) = Aufdeckung, w. s.

Lüge *τὸ ψεῦδος*, *τὸ ψεῦσμα*, *ὁ ψευδὴς λόγος*, *ἡ ψευδολογία* (sp. *ψευδηγορία*), *pl.* auch *τὰ ψευδῆ*; L. gegen Jmd. *ἡ κατάψευσις* sp. — L. sagen, s. lügen. — e. L. gegen Jmd. sagen od. vorbringen *καταψεύδεσθαί τινός τι*. — L. schmieden *ψευδῆ* od. *ψευδῆ πλάττειν* (u. *M.*). — Jmd. auf einer L. ertappen *λαμβάνειν τινὰ ψευδόμενον*; *pass.* *ψευδόμενον ἁλίσκεσθαι*. — Jmd. L. strafen *ἐλέγχειν* (*ἐξελέγχειν*) *τινά* (*ψευδόμενον*); etw. L. strafen *ἐλέγχειν* (*ἐξελέγχειν*) *τι*, *ψευδὲς ἀποφαίνειν τι*, sp. *ψευδοποιεῖν τι*.

lügen *ψεύδεσθαι* (*ψεῦδος*); *λέγειν ψεῦδος* (*ψευδῆ*) od. *ψευδῆ*; *ψευδολογεῖν*, selten u. mehr poet. *ψευδηγορεῖν*; *ἀλαζονεύεσθαι* (prahlen, aufschneiden); nicht l. *ἀψευδεῖν*, sp. *ἀψευστεῖν*. — **lügend** *ψευδής*, *ψευδολόγος*, sp. *ψευδηγόρος* 2.; nicht l. *ἀψευδής*, sp. *ἄψευστος* 2.; gern od. gewöhnlich l. *φιλοψευδής* 2.

Lügen, das, τὸ ψεύδεσθαι; seine Zuflucht zum L. nehmen τρέπεσθαι ἐπὶ τὸ ψεύδεσθαι; Hang zum L. ἡ φιλοψευδία. [λος).

Lügenbote ὁ ψευδάγγελος (ὁ ψευδαγγελής ἄγγε-

Lügenbotschaft ἡ ψευδαγγελία. — e. L. bringen ψευδαγγελίαν ποιεῖν, sp. ψευδαγγελεῖν.

Lügenfreund ὁ φιλοψευδής.

lügenhaft ψευδής 2., ὁ, ἡ ἀλαζών, όνος (v. Pers. u. Sachen); ψευδολόγος, sp. ψευδηγόρος 2., φιλοψευδής 2. (v. Pers.); ἐψευσμένος 3. (v. Sachen); l. Prahler ὁ, ἡ ψευδαλαζών, όνος.

Lügenhaftigkeit ἡ φιλοψευδία.

Lügenmacher, s. Lügner.

Lügenmaul ὁ φιλοψευδής, ὁ ψευδίστατος.

Lügenprophet ὁ ψευδόμαντις, εως.

Lügenschmied ὁ ψευδοπλάστης sp., besser ὁ ψευδῆ (ψευδῆ) πλάττων (πλαττόμενος).

Lügner ὁ ψεύστης, ὁ ψευδολόγος, sp. ὁ ψευδηγόρος od. durch *part.* v. „lügen", z. B. e. L. entlarven ἐπιδεικνύναι od. ἐλέγχειν τινὰ ψευδόμενον; als L. befunden werden ἁλίσκεσθαι ψευδόμενον.

Lügnerin ἡ ψεύστρια sp.; besser ἡ ψευδολόγος, sp. ἡ ψευδηγόρος; od. durch *part.* v. „lügen", s. [d. vhg. W.

lügnerisch, s. lügenhaft.

Lümmel ἄνθρωπος φορτικός od. ἄγροικος. — übr. s. vierschrötig.

Lüstchen, e. L. nach etw. haben, s. gelüsten.

lüstern (*adj.*), nach etw. λίχνος 3. u. 2., ἐπιθυμητικός (3.) τινος; ἐρωτικὸς (3.) πρός od. περί τι; σινάμωρος 2. (bes. nach Liebesgenuss). — l. sein nach etw. ἐπιθυμητικῶς od. ἐρωτικῶς ἔχειν τινός; ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν, ἐφίεσθαι, auch ὀρέγεσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινος; κιττᾶν τινος od. m. *inf.*; sp. λιχνεύειν (u. *M.*) τι od. περί τι. — Jmd. l. machen ἐπιθυμίαν ἐμβάλλειν τινί; vgl. Lüsternheit. [νος u. dgl., s. d. vhg. W.

lüstern, es lüstert mich nach etw. λίχνος εἰμί τι-

Lüsternheit, nach etw. ἡ περί τι λιχνεία, ἡ ἐπιθυμία u. τὸ ἐπιθυμοῦν τινος; ἡ ἔφεσις u. ὄρεξίς τινος (selten πρός τι); ἡ σιναμωρία; ἡ κίττα (vom ungewöhnlichen Appetit schwangerer Frauen). — etw. aus L. entwenden σιναμωρεῖν; Diebstahl aus L. τὸ σιναμώρευμα.

Luft ὁ ἀήρ, έρος (den Erdkreis umgebende L. u. als Lebenselement; bes. d. niedere, dickere L. opp. ὁ αἰθήρ, έρος d. obere, reinere L.); ἡ αὔρα (d. leicht bewegte, kühle L.); τὸ πνεῦμα (bewegte L., Lufthauch); übr. s. Atmosphäre, Wind. — heitere L. ἡ εὐδία; temperierte, gesunde L. ὁ εὔκρατος ἀήρ, ἡ τοῦ ἀέρος εὐκρασία, sp. ἡ εὐαερία; v. milder, gesunder L. εὔκρατος 2., ὁ, ἡ, τὸ εὐκράς, ᾶτος, εὐκραής 2., sp. εὐάερος 2. — schlecht temperierte, ungesunde L. ἡ τοῦ ἀέρος δυσκρασία, ὁ δύσκρατος ἀήρ, sp. ἡ δυσαερία; m. schlechter, ungesunder L. δύσκρατος, sp. δυσάερος 2. — dicke u. heisse, erstickende L. τὸ πνῖγος, ὁ πνιγηρὸς ἀήρ. — verdorbene L. ὁ διεφθαρμένος ἀήρ. — rauhe (milde) L. σκληρὸς (μαλακὸς) ἀήρ. — freie L. ἡ αἰθρία, τὸ ὕπαιθρον; sich in freier L. aufhalten πρὸς τὸν ἀέρα διατρίβειν, ἐν ὑπαίθρῳ διάγειν, θυραυλεῖν; Aufenthalt in freier L. ἡ θυραυλία; in freier L. hausend ἀερίοικος 2.; an d. freie L. gehen ἐξελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον; was in freier L. ist od. geschieht ὑπαίθριος, seltner ὕπαιθρος 2.; der freien L. aussetzen αἰθριάζειν u. αἰθριᾶν, vgl. lüften 1). — in d. L. heben μετεωρίζειν (ἄνω), αἴρειν μετέωρον od. ἄνω; sich in d. L. heben, in d. L. steigen μετεωρίζεσθαι (*P.*), αἴρεσθαι (*P.*) μετέωρον od. ἄνω. — in d. L. schiessen ἄνω ἱέναι. — in der L. wandeln (d. L. durchwandeln) ἀεροβατεῖν (selten αἰθεροβατεῖν), μετεωροπορεῖν, ἀεροπορεῖν; in der L. wandelnd ὁ ἀεροβάτης; ἀεροπόρος, μετεωροπόρος, ἀερόφοιτος 2.; d. L. durchlaufen ἀεροδρομεῖν; sich in der L. drehend ἀεροδόνητος 2.; in der L. fliegend ἀεροπέτης 2.; durch d. L. fliegend ἀεροφόρητος 2.; in der L. schwimmend ἀερονηχής 2.; aus der L. gefallen ἀεροπετής 2.; durch L. gespannt ἀερότονος 2.; m. L. gemischt ἀερομιγής 2. — d. L. messen ἀερομετρεῖν. — in der L. befindlich ἀέριος 2. u. 3., μετέωρος 2. — zu L. werden ἀεροῦσθαι (*P.*, sp.). — L. schöpfen πνεῦμα ἕλκειν; πνεῖν, gew. ἀναπνεῖν; auch = sich erholen, w. s. — L. machen Jmd. ποεῖν τινα ἀναπνεῖν od. ἐξαναπνεῖν (eig. u. übtr.), ῥαστώνην παρέχειν τινί, εὐπορίαν κατασκευάζειν τινί (übtr., vgl. unterstützen, fördern); seinem Zorne L. machen ἐκφέρειν τὴν ὀργήν; er machte seinem Zorne L. οὐκέτι ἀπέκρυψε (οὐκέτι κατέσχεν ὑπὸ σκότου) τὴν ὀργὴν ἀλλὰ ...; sich durch Aeusserungen L. machen ἐκφέρεσθαι (*P.*) λέγοντα; ist es = locker od. lose machen, s. lüften 2). — Jmd. L. lassen ἐᾶν τινα ἀναπνεῖν. — aus der L. leben τρέφεσθαι (*P.*) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; den Unterhalt für Jmd. aus der L. nehmen τρέφειν τινὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. — aus der L. nehmen od. greifen etw. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λαμβάνειν τι, πλάττειν (u. *M.*) τι.

luftartig ἀεροειδής, ἀερώδης 2.

Lufballon ὁ ἀεροστάτης Neugriech.

Lufterscheinung τὸ μετέωρον, τὸ (ἐν τῷ οὐρανῷ) φαινόμενον, τὸ οὐράνιον σημεῖον.

Luftfahrer ὁ ἀεροπόρος, ἀεροδρόμος.

Luftfahrt ὁ διὰ τοῦ ἀέρος δρόμος, ἡ διὰ τοῦ ἀέρος πορεία. — e. L. machen ἀεροπορεῖν, ἀεροδρομεῖν.

luftfarbig ἀέρινος 3. — l. sein ἀερίζειν sp.

Lufthauch ἡ αὔρα, ἡ πνοή, ἀνα-, δια-πνοή, τὸ πνεῦμα, διάπνευμα.

Lufthieb, s. Luftstreich.

luftig ἀέριος 2. u. 3., ἀέρινος 3.; selten αἰθέριος 2. u. 3.; der Luft ausgesetzt εὔπνους 2., πνευματικός 3., πνευματώδης 2., προσήνεμος 2.; vgl. kühl. — ist es = nichtig ὑπηνέμιος 2., ἀνεμιαῖος 2. u. 3., κωφός 3.

Luftkreis ὁ ἀήρ, έρος; ὁ περιέχων ἀήρ, sp. τὸ [περιέχον.

luftleer ἀέρος κενός 3.

Luftloch ἡ ἀνα-, δια-πνοή; ἡ ὀπή (Luke).

Luftreise, s. Luftfahrt.

Luftröhre ἡ ἀρτηρία (auch ἀρτηρία ἡ τραχεῖα), ὁ βρόγχος (βράγχος); ὁ βόμβυξ, κος (L. der Vögel); Anfang der L. ὁ λάρυγξ, γγος; Ende der L. τὰ βρόγχια.

Luftschloss τὸ πλάσμα; ἡ κενὴ ἐλπίς, ίδος; ἡ κενὴ μακαρία. — L. bauen πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ὀνειροπολεῖν, πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ὀνείρατα od. κενὴν μακαρίαν ἀναπλάττειν αὐτῷ.

Luftschöpfen, das, ἡ ἀναπνοή.

Luftstreich ἡ ἀερομαχία, σκιαμαχία. — e. L. thun od. führen ἀερομαχεῖν, σκιαμαχεῖν, ἀέρα δέρειν.

Luftzug ἡ πνεύματος καταφορά, vgl. Lufthauch. — der freie L. des Ortes τὸ εὔπνουν τοῦ τόπου. — guter L. ἡ εὔπνοια. — es ist etw. dem freien L. ausgesetzt ἐν εὐπνοίᾳ ἐστί τι.

Lug, s. Lüge. — ohne L. u. Trug ἀψευδὴς καὶ [ἄδολος 2.

Luke ἡ ὀπή.

lullen, s. einlullen.

Lump ἀνθρώπιον πενιχρόν (οὐδενὸς ἄξιον, πονηρόν); τὸ κάθαρμα.

Lumpen τὸ ῥάκος, τὸ ῥάκιον, ἡ λακίς, ίδος, τὸ τρύχος (kleiner L. τὸ τρυχίον). — m. L. bekleidet, L. tragend ῥακόδυτος 2., sp. ῥακένδυτος,

ῥακοφόρος 2., *ὁ ῥακοδύτης, ῥακενδύτης.* — m. L. bekleidet sein, L. tragen *ῥακοδυτεῖν, ῥακοφορεῖν* sp. — zu L. machen *ῥακοῦν*; zu L. werden *ῥακοῦσθαι* (*P.*).

Lumpengeld *τὸ φαῦλον τίμημα*; vgl. *τὸ νομισμάτιον, τὸ κερμάτιον, τὸ χρυσίδιον.*

Lumpengesindel, Lumpenpack *οἱ βωμολόχοι*, vgl. Gesindel.

Lumpenzeug *τὸ ῥάκωμα, τὰ ῥάκια*; übh. *τὰ σκύβαλα, ὁ φορυτός, τὸ κάθαρμα*; vgl. d. f. W.

Lumperei *ὁ λῆρος* (u. *pl.*); *χρῆμα* (*πρᾶγμα*) *οὐδενὸς ἄξιον.*

lumpig *ῥακώδης* 2. (sp. *ῥάκινος* 3.), *τρυχηρός, τρύχινος* 3.; übtr. = armselig *πενιχρός* 3.; schlecht, nichts werth *φαῦλος* 3., *οὐδενὸς ἄξιος* 3., *πονηρός* 3. (auch: moralisch schlecht, wie *αἰσχρός* 3.). — l. werden *ῥακοῦσθαι* (*P.*).

Lunge *ὁ πλεύμων* (*πνεύμων*), *ονος.* — an der L. leiden *πλευμᾶν*, sp. *πλευμοῦν.* — zur L. gehörig *πλευμονικός* (*πνευμονικός*) 3., sp. *ὁ πνευμονίας.* — e. kleines Stück L. *τὸ πνευμόνιον.* — m. einem Riss in der L. *πλευμορραγής* 2.

lungenartig *πλευμονώδης* 2.

Lungenentzündung *ἡ περιπλευμονία* (*περιπνευμονία*). — d. L. betreffend, daran leidend *περιπλευμονικός, περιπνευμονικός* 3. — e. L. haben *περιπλευμονιᾶν, περιπνευμονιᾶν.*

Lungenflügel *τὸ τοῦ πλεύμονος πτερόν*; d. zwei Lappen am L. *τὰ ἄορτρα.*

Lungengeschwür *τὸ ἐμπύημα, ἡ ἐμπύησις, ἐμπύη.* — L. hervorbringend *ἐμπυητικός* 3. — L. haben, an L. leiden *ἐμπυΐσκεσθαι* (*P.*), *ἐμπυεῖν*; L. habend *ἔμπυος* 2., *ἐμπυϊκός* 3.

Lungenkrankheit *τὸ πλευμονικὸν πάθος*; vgl. d. f. W. u. s. Lunge.

Lungensucht *ἡ πλευμονία* (*πνευμονία*), *ἡ πλευμονίς, ίδος*, sp. *ὁ πλεῦμος, τὸ πλευμῶδες πάθος*; s. Schwindsucht. — d. L. haben *πλευμᾶν*, sp. *πλευμοῦν.*

lungensüchtig *πνευμονικός, πνευμονιακός* 3., *πλευμώδης* 2.; l. sein *πλευμᾶν*, sp. *πλευμοῦν.*

Lunte, etwa *ἡ ἄπτρα, τὸ ἄπτριον.* — L. riechen, s. riechen. — übr. s. Schwanz.

Lupine *ὁ θέρμος* (bes. d. weisse). — v. L. *θέρμινος* 3.

Lust 1) Begierde, Neigung: *ἡ ἐπιθυμία* u. stärker *ὁ ἔρως, ωτος*; *ὁ πόθος* (Sehnsucht); *ἡ προθυμία* (Bereitwilligkeit, Geneigtheit), zu etw. *τινός.* — L. zu etw. haben *ἐπιθυμεῖν, ἐφίεσθαι, ὀρέγεσθαι* (*DM.* u. *DP.*), *ἐρᾶν τινος* od. *inf.*; *ἐν ἐπιθυμίᾳ εἶναί τινος, ἐπιθυμητικῶς* od. *ἐρωτικῶς ἔχειν τινός*; *γλίχεσθαί τινος* u. *τι, περί τι* od. m. *inf.*; *ποθεῖν τι* od. m. *inf.*; *πόθος ἔχει τινά τινος*; ist es = L. u. Liebe zu etw. haben, bereitwillig od. geneigt sein etw. zu thun *πρόθυμον εἶναι πρός* (*εἴς*) *τι* od. m. *inf.*, *προθύμως ἔχειν* od. *διακεῖσθαι πρός τι, προθυμεῖσθαί* (*DP.*) *τι* od. *inf.*, *θυμός ἐστί τινι* m. *inf.*, auch *βούλεσθαι* m. *inf.* — geht wohin ihr L. habt *ἄπιτε ὅποι ὑμῖν θυμός.* — wer dazu L. hat *ὅτῳ βουλομένῳ ἐστίν.* — L. zu etw. bekommen *ἐν ἐπιθυμίᾳ γίγνεσθαί τινος, εἰς ἐπιθυμίαν τινὸς ἀφικνεῖσθαι* od. *ἔρχεσθαι.* — Jmd. L. zu etw. machen, einflössen *ἐπιθυμίαν* (*προθυμίαν*) *ἐμβάλλειν τινί τινος.* — d. L. wandelt mich an *ἐπιθυμία με λαμβάνει* od. *εἰσέρχεται.* — d. L. verlieren *ἀναπίπτειν, ἀθυμεῖν* (u. stärker *καταθυμεῖν*). — keine L. zu etw. haben *ἄθυμον εἶναι* od. *ἀθύμως ἔχειν πρός τι.* — seine L. büssen *ἀπολαύειν τῆς ἐπιθυμίας*; seine L. gebüsst haben *ἅλις ἔχειν τῆς ἐπιθυμίας.* — Im Bes.: „Lüste" = sinnliche Begierden *αἱ* (*κακαί*) *ἐπιθυμίαι, τὰ ἀνόητα*; seinen L. fröhnen *δουλεύειν ταῖς ἐπιθυμίαις* u. dgl. — 2) Vergnügen, angenehme Empfindung: *ἡ ἡδονή, φιληδία*; *ἡ τέρψις* (Ergötzung); *ἡ χαρά* (poet. u. sp. *τὸ χάρμα*), *ἡ εὐφροσύνη*, sp. *τὸ γῆθος* (Freude), übr. s. Sinnenlust. — vor L. *ὑφ' ἡδονῆς, ὑπὸ χαρᾶς, χαρᾷ.* — nach L. *καθ'* od. *πρὸς ἡδονήν.* — m. L. *ἡδέως, μετὰ χαρᾶς*; etw. m. L. hören *ἡδέως ἀκούειν τινός, χαίρειν ἀκούοντά τινος.* — seine L. an etw. haben *ἥδεσθαι* (*P.*), *χαίρειν, εὐφραίνεσθαί* (*DP.*) *τινι* od. *ἐπί τινι*, auch m. *part.*, *τέρπεσθαί* (*DP.*) *τινι* od. m. *part.*, *φιληδεῖν τινι, ἀγάλλεσθαί* (*P.*) *τινι, ἐπί τινι, ἀμφί τι*, auch *ἐν ἡδονῇ ἐστί τί τινι, ἡδέως ἔχειν ἐπί τινι.* — es ist e. L. *ἡδονή* od. *τερπνόν* (*ἡδύ*) *ἐστιν*; es ist e. L. ihn Cither spielen zu hören *ἡσθείης ἂν ἀκούσας αὐτοῦ κιθαρίζοντος.* — du hättest deine L. sehen sollen *ἐχάρης* (*ἥσθης*) *ἂν ἰδών* ...

Lustbarkeit *ἡ ἡδονή, ἡ τέρψις, τὸ τερπνόν*; *ἡ παιδιά, παιγνία, τὸ παίγνιον.*

Lustgarten *ὁ παράδεισος* (Park), vgl. Garten.

Lustgelage *ὁ κῶμος.*

Lusthaus *τὸ ἐνηβητήριον, ἡ διατριβή.*

lustig 1) heiter, fröhlich: *ἱλαρός, φαιδρός* 3., *εὔθυμος* 2.; l. sein od. machen, s. fröhlich, heiter, erheitern. — d. Anwesenden waren sehr l. *εὐθυμία ἦν πολλὴ ἐν τοῖς παροῦσιν.* — sich über Jmd. od. etw. l. machen *καταγελᾶν τινος, σκώπτειν* (*ἐπισκώπτειν*) *τινά* u. *τι, εἴς τινα* u. *τι*; *παίζειν εἴς τινα* u. *τι*; *χλευάζειν, διασύρειν τινά* u. *τι*; *κωμῳδεῖν, διακωμῳδεῖν τινα*; *ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ τίθεσθαί τινα.* — 2) spasshaft: *χαρίεις, ἀστεῖος* 3. (v. Pers. u. Sachen); *εὐτράπελος* 2. (v. Pers.); *γελοῖος* 3. (lächerlich, v. Sachen). — e. l. Geschichte *ἡ χαριτία.*

Lustigkeit *ἡ εὐθυμία, εὐφροσύνη, ἱλαρότης.*

Lustigmacher *ὁ γελωτοποιός*; *ὁ βωμολόχος, παράσιτος* (Schmarotzer); vgl. Possenreisser.

Lustigmacherei *ἡ γελωτοποιία, βωμολοχία.*

Lustort *τὸ ἐνηβητήριον, ἡ διατριβή.*

Lustreise *ἡ ἡδονῆς ἕνεκα γιγνομένη πορεία.*

Lustrum *ἡ πενταετηρίς* (*πεντετηρίς*), *ίδος*, sp. *ἡ πενταετία.*

Lustseuche *ἡ ἀφροδισία νόσος* (vgl. *ἡ θήλεια νόσος*).

Lustspiel *ἡ κωμῳδία.*

Lustspieldichter *ὁ κωμῳδιοποιός, κωμῳδοποιός, κωμῳδοποιητής, κωμῳδός*, sp. *ὁ κωμῳδιογράφος, κωμικός.*

Lustwald *ὁ παράδεισος* (Park).

lustwandeln *περιπατεῖν.* — das L., s. Lustwandlung.

Lustwandler, der, *ὁ περιπατῶν, οῦντος.*

Lustwandlung *ὁ περίπατος*, sp. *ἡ περιπάτησις.*

luxuriös *τρυφερός, ἁβρός* 3. (v. Pers. u. Sachen); *πολυτελής* 2., *δαπανηρός* 3., *πολυδάπανος* 2. (Aufwand machend u. erfordernd). — l. Lebensweise *τὸ ἁβροδίαιτον*, sp. *ἡ ἁβροδίαιτα.*

Luxus *ἡ τρυφή, ἁβρότης* (Ueppigkeit); *ἡ ἀσέλγεια, ἀσωτία* (Schlemmerei, Wollust); *ἡ πολυτέλεια, ἡ πολλὴ δαπάνη* (auch *pl.*; viel Aufwand). — L. treiben *τρυφᾶν* (m. etw. *ἔν τινι*); dem L. ergeben sein *τρυφᾶν, τρυφερῶς ζῆν.* — das ist (reiner) L. = es ist überflüssig, w. s.

Luxusartikel *τῶν πολυτελῶν* od. *δαπανηρῶν τι.*

Luzernerklee *ἡ Μηδικὴ πόα.*

Lyceum *τὸ λύκειον*; vgl. Gymnasium.

Lycium *τὸ λύκιον* (als Pflanze u. Heilmittel), auch *ἡ πυξάκανθα.*

Lymphe *ὁ ἰχώρ, ῶρος.*

lymphartig *ἰχωροειδής* u. *ἰχωρώδης* 2.

Lyra, s. Leier.

Lyriker *ὁ μελῳδός, ὁ μελικός* (m. u. ohne *ποιητής*), *ὁ λυρικός.*

lyrisch *μελικός, λυρικός* 3. — l. Gedicht *τὸ μέλος, ἡ μελῳδία.*

M

M *μ (M) τὸ μῦ indecl.*

Maal, s. 2. Mahl u. Mahlstein.

Maass, s. Mass.

machen 1) übh. thätig sein, thun (ohne nähere Bezeichnung des Resultates der Thätigkeit): *πράττειν, δρᾶν, ποιεῖν*, z. B. was machst du? *τί πράττεις;* — was wirst du m.? *τί ποιήσεις* od. *δράσεις; τί χρήσει τῷ πράγματι;* was willst du m.? *τί μέλλεις ποιεῖν* od. *δρᾶν;* — mach' es so *οὕτω ποίει (ποίησον)*. — mach' es nicht anders *μὴ ἄλλως ποίει (ποιήσῃς)*. — weisst du was du m. musst *οἶσθ' ὃ δρᾶσον*; weisst du wie du es m. musst *οἶσθ' ὡς ποίησον*. — was ist zu m.? *τί δεῖ* od. *χρὴ ποιεῖν;* — es ist nichts zu m. *οὐδὲν ἔργον*. — ich weiss nicht was ich m. soll *οὐκ ἔχω ὅ τι δεῖ (χρὴ) ποιεῖν, ἀπορῶ* (u. *M.*), *διαπορῶ* (u. *DP.*). — mit od. aus sich m. lassen, was Jmd. will *παρέχειν ἑαυτόν τινι χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούληται*. — was wird er mit uns m.? *τί δράσει ἡμᾶς; τί ποιήσει ἡμᾶς* od. *περὶ ἡμᾶς; τί χρήσεται ἡμῖν; τί πεισόμεθα ὑπ' αὐτοῦ;* ich weiss nicht, was ich mit ihm m. soll *οὐκ οἶδα ὅπως χρήσομαι αὐτῷ*; es so mit Jmd. m. *τοιαῦτα ποιεῖν τινα* od. *περί τινα*. — ich weiss nicht, was ich damit m. soll *οὐκ οἶδα ὅπως χρήσομαι αὐτῷ, οὐκ ἔχω διατίθεσθαι αὐτό*; es ist damit nichts zu m. *οὐκ ἔστι χρῆσθαι αὐτῷ, οὐδὲν ὄφελος αὐτοῦ*. — lass mich nur m. *ἐμὸν τὸ ἔργον, ἐμοὶ μελήσει*. — es wie Andere m. *τὰ αὐτὰ ποιεῖν (δρᾶν) τοῖς ἄλλοις, μιμεῖσθαι τοὺς ἄλλους*. — wie ihr es macht *ὅπερ ὑμεῖς ποιεῖτε (δρᾶτε)*; wie ihr es zu m. pflegt *ὅπερ φιλεῖτε ποιεῖν*. — er wird es nicht lange mehr m. (v. e. Kranken) *σελίνου δεῖται, τὸν ἕτερον πόδα ἔχει ἤδη ἐν τῇ σορῷ*. — mach' fort *σπούδασον*, seltner *ἐγκόνει; ἄνυε (ἄνυσον), οὔκουν ἀνύσεις;* auch *ἄνυε πράττων, ἴθι ἀνύσας, ἀλλ' ἴθι, ἄγε δή*; mach' dass du fortkommst *ἀλλ' ἄπιθι ἤδη, ἄπαγε (σεαυτόν), ἔρρε, ἄπερρε*. — 2) etw. durch seine Thätigkeit bewirken *a*) hervorbringen: *ποιεῖν* (schaffen); *ἐργάζεσθαι, ἀπ-, κατ-εργάζεσθαι, ἀποτελεῖν, κατασκευάζειν* (fertigen, zu Wege od. zu Stande bringen), *ἀποδεικνύναι* (fertig machen); *κτίζειν, ἱδρύειν* (gründen, bauen), *καθ-, συνιστάναι* (herstellen, einrichten), *συντιθέναι* (eig. zusammensetzen), z. B. e. Gedicht m. *ποιεῖν μέλος*, Kleider m. *ἱμάτια ποιεῖν* od. *κατασκευάζειν*, e. Rede m. *λόγον ποιεῖν* od. *συντιθέναι*; e. Geräusch, einen Lärm m. *ψόφον ποιεῖν* od. *ἀποτελεῖν, θόρυβον ποιεῖν, ψοφεῖν, θορυβεῖν*, Anstalt zu etw. m. *παρασκευάζεσθαι πρός* od. *εἴς τι*, auch m. *inf.* od. *part. fut.* (m. *ὡς*); e. Versuch m. mit etw. *πεῖραν λαμβάνειν τινός*, e. Erfahrung an sich m. *πεῖραν λαμβάνειν ἐν ἑαυτῷ*; Jmd. Vorwürfe m. *μέμφεσθαι* od. *ἐγκαλεῖν τινι*; Fortschritte in etw. m. *ἐπίδοσιν λαμβάνειν* od. *ἔχειν εἴς τι, ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι*; sich Geld m. *χρήματα ἐργάζεσθαι, χρηματίζεσθαι*; Freundschaft mit Jmd. m. *φιλίαν ποιεῖσθαι πρός τινα* u. so noch in vielen Redensarten, wie „Frieden, e. Bündniss, Rühmens, Aufhebens, Platz m., sich Rechnung m." u. dgl., worüber d. betreffenden Substantiva zu vergleichen sind. — zweimal fünf macht zehn *τὰ δὶς πέντε δέκα ἐστίν* od. *ἀποτελεῖ δέκα*. — Jmd. etw. m. lassen *ἐᾶν τινα ποιεῖν τι* (zulassen, dass er etw. macht), *ἐπιτρέπειν τινὶ ἔργον τι* od. *ποιεῖν, ἐργάζεσθαί τι* (Jmd. d. Fertigung einer Sache übergeben od. anvertrauen); *κελεύειν τινὰ ποιεῖν τι* (Jmd. d. Fertigung einer Sache anbefehlen). — sich etw. m. lassen *ποιεῖσθαι* od. *κατασκευάζεσθαί τι*. *b*) zurecht m.: *παρα-, κατα-σκευάζειν*, z. B. d. Essen m. *παρασκευάζειν δεῖπνον*, d. Bett m. *στρωννύναι* (m. u. ohne *κλίνην*), Holz m. *ξύλα τέμνειν, σχίζειν*, Heu m. *πόαν ἀποτεμόντα ξηραίνειν* od. sp. *θειλοπεδεύειν*. *c*) verursachen: *ποιεῖν, κατασκευάζειν, παρέχειν τι; αἰτίαν* od. *αἴτιον εἶναί τινος*, z. B. Jmd. Freude, Vergnügen m. *ἡδονὴν παρέχειν τινί, τέρψιν ποιεῖν τινι, εὐφραίνειν* od. *τέρπειν τινά*; Jmd. Plage m. *πόνους* od. *πράγματα παρέχειν τινί*, Jmd. Schande m. *αἰσχύνην φέρειν, κατασκευάζειν, περιάπτειν τινί, αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά*; Jmd. Ehre m. *τιμὴν φέρειν τινί, καλὸν* od. *κόσμον εἶναί τινι, κοσμεῖν τινα*; Jmd. Sorge m. *φροντίδα παρέχειν τινί, ποιεῖν τινα φροντίζειν*; Jmd. Hoffnung m. *ἐλπίδα παρέχειν (ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν) τινί, ἐπελπίζειν τινά*, Jmd. Lust m. *ἐπιθυμίαν* od. *προθυμίαν ἐμβάλλειν τινί* u. dgl. m. — das macht d. Liebe *αἰτία (αἴτιον) δὲ τούτου ὁ ἔρως*. — Jmds. Glück m. *ποιεῖν τινα εὐδαίμονα, αἴτιον εἶναί τινι τῆς εὐπραγίας* od. *εὐδαιμονίας*. *d*) Jmd. od. etw. in e. Zustand, e. Lage versetzen: *ποιεῖν, τιθέναι καθιστάναι, ἀπεργάζεσθαι, ἀπο-, ἀνα-δεικνύναι, ἀποφαίνειν*, z. B. Jmd. glücklich m. *εὐδαίμονα ποιεῖν* od. *τιθέναι τινά*, etw. offenbar m. *καθιστάναι τι φανερόν*, d. Leben mühselig m. *καθιστάναι τὸν βίον ἐπίπονον*, Jmd. zum Feldherrn m. *ποιεῖν, ἀποδεικνύναι (ἀναδεικνύναι) τινὰ στρατηγόν*, Jmd. zum Gelächter m. *γέλωτα ποιεῖν* od. *ἀποδεικνύναι τινά* u. dgl. m. — Jmd. zum Gefangenen m. *αἰχμάλωτον λαμβάνειν τινά, ζωγρεῖν τινα*; sich Jmd. zum Freunde m. *φίλον ποιεῖσθαί τινα, ἀνακτᾶσθαι* od. *ἀναρτᾶσθαί τινα*; etw. zu Gelde m. *ἀποδίδοσθαί τι*; Jmd. etw. zum Vorwurfe m. *μέμφεσθαι* od. *ὀνειδίζειν τινί τι*, e. Verbrechen aus etw. m. *ἔργον ἀνόσιον ἡγεῖσθαί τι*, Jmd. e. Verbrechen aus etw. m. *ἐγκαλεῖν τινι ὡς μέγα τι ἀδικήσαντι* u. dgl. — Häufig gebraucht man hier die abgeleiteten Verba auf *-όω*, z. B. taub, blind m. *κωφοῦν, τυφλοῦν*, frei, zum Sklaven m. *ἐλευθεροῦν, δουλοῦν, καταδουλοῦν* („zu seinem Sklaven m." durch das *M.*), zum Steine, Baume m. *ἀπολιθοῦν, ἀποδενδροῦν* u. dgl. Auch merke man, dass man d. deutschen Wendungen: „Jmd. lachen, weinen m." u. dgl. entweder ebenso durch *ποιεῖν* m. *inf.* od. durch *ἀποδεικνύναι* m. *part.* wiedergibt. — zu etw. (wie) gemacht sein *(φύσει) πεφυκέναι* m. *inf.* — sich arm m. (d. i. stellen) *προσποιεῖσθαι πένητα εἶναι*. — sich gross m. mit etw. *μεγαλύνεσθαί τινι* u. *ἐπί τινι*. *e*) Jmd. m. = Jmds. Stelle vertreten: *παρέχειν ἑαυτόν τινα, πράττειν τά τινος*, z. B. den Diener m. *παρέχειν ἑαυτὸν θεράποντα*, den Herrn m. *πράττειν τὰ δεσπότου*; ist es = auf der Bühne darstellen: *ὑποκρίνεσθαι*, z. B. er machte den Aias *ὑπεκρίνατο Αἴαντα*. — 3) achten, als etw. ansehen: (sich) etw. od. viel aus etw. m. *(περὶ) πολλοῦ* od. *περὶ πλείστου ποιεῖσθαί τι, μέγα ποιεῖσθαί τι, πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι, πολὺ νέμειν τινί*. — (sich) nichts aus etw. m. = nicht beachten *οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, φαῦλον* od. *οὐδενὸς ἄξιον ἡγεῖσθαί τι, βραχέα* od. *οὐδὲν φροντίζειν τινός, οὐδὲν μέλει τινί*

τινος; ἀμελεῖν, παραμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, καταφρονεῖν τινος; ist es = sich durch etw. nicht afficieren lassen, gleichgültig od. unempfindlich sein gegen etw. οὐδὲν ἐντρέπεσθαί τινος, οὐδὲν ἄχθεσθαί (DP.) τινι, ἐπί τινι (ἐπί τινος), sp. ἀπαθῆ od. ἄτρεπτον εἶναι πρός τι. — man macht viel, wenig aus etw. πολὺς, σμικρὸς λόγος ἐστί τινος. — aus sich etw. m. δοκεῖν εἶναί τι. — 4) *refl.* mit verschiedenen *praep.* u. *adv.*: sich davon od. fort m. ἀπιέναι, ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) οἴχεσθαι, φεύγειν, ἀποφεύγειν, ἀποδιδράσκειν; sich heran m. προσιέναι (προσέρχεσθαι); sich an etw. m. προσίστασθαι πρός τι, ἐπιχειρεῖν (ἐγχειρεῖν) τινι, ἅπτεσθαί τινος, μετιέναι τι; sich an Jmd. m. ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιτίθεσθαί τινι (feindlich), προσιέναι, προσμιγνύναι, προσομιλεῖν τινι (m. Jmd. in Verkehr treten); sich über etw. her m. ἅπτεσθαι u. ἐφάπτεσθαί τινος, ἐπιχειρεῖν u. ἐπιτίθεσθαί τινι, χεῖρας ἐπιβάλλειν τινί; sich hinaus m. ἐξιέναι (ἐξέρχεσθαι); sich auf den Weg m., s. Weg.

Machen, das, ἡ ἐργασία, ἀπεργασία; ἡ ποίησις; ἡ κατασκευή; ἡ παρασκευή; häufig durch Verba.

Macherlohn τὸ ἐπίχειρον, sp. χειροδόσιον; ὁ (τῆς ἐργασίας) μισθός.

Machination, s. Intrigue.

machinieren, s. intriguieren.

Macht 1) *abstr. a)* Kraft, Vermögen: ἡ ἰσχύς, ύος, ἡ ῥώμη, ἡ δύναμις, auch τὸ κράτος (selten in Prosa, bes. in d. Verbindungen ἀνὰ od. κατὰ κράτος, sp. ἀπὸ κράτους mit M.; κράτος ἔχειν ἑαυτοῦ M. über sich haben); τὸ σθένος (gew. nur in der Wendung παντὶ σθένει mit aller M.). — m. aller M. κατὰ τὸ δυνατόν, ἐκ τῶν δυνατῶν, ὅσον τις δύναται μάλιστα, ὅσον οἷόν τε μάλιστα. — alle M. anstrengen od. aufbieten = alles aufbieten, w. s. — es steht etw. in meiner M. δυνατός εἰμι ποιεῖν τι; es steht etw. nicht in meiner M. ἀδύνατός εἰμι ποιεῖν τι. — soviel in meiner M. steht ὅσον ἐπ᾿ ἐμοί, seltner ἐν ἐμοί (ἐστίν). — *b)* Befugniss: ἡ ἐξουσία, seltener τὸ κῦρος. — M. haben etw. zu thun ἐξουσίαν ἔχειν u. κύριον od. δίκαιον εἶναι m. *inf.*; M. über etw. haben ἐξουσίαν ἔχειν τινός, ἐξουσία ἐστί τινί τινος u. περί τινος (πάρεστί τινί τινος), ἐπιτέτραπταί τίς τι, sp. ἐξουσιάζειν τινός; es steht in meiner M. ἐξουσίαν ἔχω τινός od. *inf.*, ἔξεστί μοι m. *inf.*, κύριός εἰμί τινος od. m. *inf.*, κῦρος ἔχω περί τινος, δίκαιός εἰμι m. *inf.*; da es in unserer M. steht od. stand ἐξὸν ἡμῖν. — Jmd. M. geben über od. zu etw. ἐξουσίαν διδόναι od. παρέχειν τινί τινος, κύριον ποιεῖν τινά τινος od. m. *inf.* — unbeschränkte M. habend ὁ, ἡ αὐτοκράτωρ, ορος; unbeschränkte M. über od. zu etw. haben αὐτοκράτορα εἶναί τινος od. m. *inf.* *c)* M. über Andere, s. Gewalt 3). — 2) *concr. a)* Heeresmacht: ἡ δύναμις; M. zu Lande, zur See πεζική, ναυτικὴ δύναμις. — mit gesammter M. πανστρατεί (-τί), πανστρατιᾷ. *b)* = mächtiger Staat: πόλις (βασιλεία, ἀρχή) μεγάλην δύναμιν ἔχουσα od. πολὺ δυναμένη. *c)* höhere (göttliche) M.: τὸ δαιμόνιον, τὸ θεῖον.

Machthaber ὁ δυνάστης, ὁ κύριος (ὁ κυριεύων), ὁ δεσπότης, sp. ἡ ἐξουσία; ὁ τύραννος (ὁ τυραννεύων u. τυραννῶν; unrechtmässiger M., in einem freien Staate); *pl.* οἱ δυνατοί, οἱ μέγα δυνάμενοι (ἐν τῇ πόλει), οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα, οἱ ἐν (ἐπὶ) τοῖς πράγμασιν, οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οἱ ἐν ἐξουσίαις.

machtlos ἀδύνατος, ἀσθενής 2. — m. sein ἀδυνατεῖν, ἀσθενεῖν.

Machtlosigkeit ἡ ἀδυναμία, ἀδυνασία, ἀσθένεια.

Machtspruch ἡ δι᾿ od. ἐπ᾿ ἐξουσίας κρίσις, sp. ὁ ἐξουσιαστικὸς λόγος. — e. M. thun δι᾿ od. ἐπ᾿ ἐξουσίας (sp. ἐξουσιαστικῶς) ἀποφαίνεσθαι γνώμην, παραγγέλλειν, γιγνώσκειν, καταγιγνώσκειν u. dgl.

Machtvollkommenheit ἡ ἐξουσία, τὸ τέλος, τὸ κῦρος; s. Macht 1) *b)*. — mir steht d. M. zu τέλος ἔχω, ἐπ᾿ ἐμοί ἐστι τέλος, κῦρος ἔχω περί τινος.

Machtwort ἡ κυρία γνώμη, τὸ κύριον ψήφισμα, sprichw. τὰ ἀπὸ (ἐκ) τρίποδος. — ein M. sprechen κυρίαν γνώμην ἀποφαίνεσθαι, sprichw. ὥσπερ ἐκ τρίποδος ἀποφαίνεσθαί τι. — vgl. Machtspruch.

Machwerk τὸ φαῦλον ἔργον od. ποίημα.

Made ἡ εὐλή (in faulenden Körpern); ἡ σχαδών, όνος (Larve v. Bienen u. Wespen).

mächtig 1) Macht habend: δυνατός 3., πολὺ od. μέγα δυνάμενος 3., πολλὴν od. μεγάλην δύναμιν ἔχων 3., ἰσχυρός 3., ἰσχύων 3., κρατερός 3.; ein m. Staat πόλις πολλὴν δύναμιν ἔχουσα, auch μεγάλη od. εὐδαίμων; ist es = gross, stark, gewaltig, heftig: μέγας, μεγάλη, μέγα (z. B. m. Humpen λαβρώνιον μέγα, m. Baum δένδρον μέγιστον), πολύς, πολλή, πολύ (z. B. m. Wasser πολὺ ῥεῦμα, m. Heer πολλὴ στρατιά; ein ungemein m. Heer παμπληθὴς στρατιά); δεινός 3. (z. B. e. m. Wind δεινὸς ἄνεμος, m. Leidenschaft δεινὴ ἐπιθυμία); βίαιος 3. u. 2. (z. B. von e. Sturme); σφοδρός 3. (z. B. m. Wind σφοδρὸν πνεῦμα, m. Hass σφοδρὸν μῖσος); ὑπερφυής 2. (ungeheuer). — als Bergmannsausdruck: zehn Fuss mächtig δέκα ποδῶν τὸ πάχος. — mächtiger πλείω δυνάμενος 3., πλείω od. μείζω δύναμιν ἔχων 3., κρείττων 2. — m. sein δυνατὸν εἶναι, πολὺ od. μέγα δύνασθαι, (πολλὴν od. μεγάλην) δύναμιν ἔχειν. — *adv.* ἰσχυρῶς, κρατερῶς, δεινῶς, σφοδρῶς, σφόδρα. — 2) einer Sache m.: ἐγκρατής (2.), κύριος (3.) τινος; einer Sache m. sein κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, κυριεύειν τινός; seiner m. sein ἐγκρατῆ εἶναι od. κρατεῖν ἑαυτοῦ (opp. ἀκρατῆ εἶναι ἑαυτοῦ, οὐκέτι ἑαυτοῦ εἶναι), vgl. Besinnung. — ist es = etw. inne haben, verstehen ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός, ἐπίστασθαί τι; einer Sache vollkommen m. sein ἐξεπίστασθαι od. ἐκμεμαθηκέναι τι.

Mächtigkeit (als *t. t.* des Bergbaues) ἡ δύναμις; vgl. Dicke.

Mädchen 1) junges, unverheiratetes Frauenzimmer: ἡ παῖς, παιδός, ἡ κόρη, ἡ μεῖραξ, ακος, ἡ παρθένος, mehr poet. ἡ νεᾶνις, ιδος; häufig *dem.*, wie ἡ παιδίσκη, τὸ παιδισκάριον (bes. mannbares M.), τὸ κοράσιον (familiär, wie unser „Mädel"), ἡ μειρακίσκη. — 2) Magd: ἡ παιδίσκη, ἡ θεράπαινα, ἡ θεραπαινίς, ίδος, ἡ δούλη. — 3) Geliebte: ἡ ἐρωμένη; ἡ ἑταίρα (Buhlerin).

Mädchenalter ἡ τῶν παρθένων ἡλικία.

Mädchengesicht τὸ παρθένιον πρόσωπον. — ein M. haben παρθένιον βλέπειν.

mädchenhaft παρθένιος 3.; sp. κορασιώδης 2.

Mädchenkopf ἡ παρθενία κεφαλή.

Mädchenlehrer ὁ τῶν παρθένων διδάσκαλος.

Mädchenschule τὸ τῶν παρθένων διδασκαλεῖον.

Mädel, s. Mädchen.

Mägdearbeit τὰ τῶν θεραπαινίδων od. δουλῶν ἔργα.

Mägdelein, s. Mädchen.

Mägdelohn ὁ τῶν θεραπαινίδων μισθός.

mähen θερίζειν, poet. ἀμᾶν (Getreide); τέμνειν, ἀποτέμνειν (Gras u. dgl.). — das M. ὁ θερισμός.

Mäher ὁ θεριστής od. durch *part.* v. mähen.

Mäherin ἡ θερίστρια.

Mäherlohn ὁ τῶν θεριστῶν od. θεριζόντων μισθός.

Mähne ἡ χαίτη, ἡ λοφιά.

Mährchen, s. Märchen.

Mähre τὸ (πονηρὸν od. φαῦλον) ἱππάριον, vgl. ὁ γίννος. — s. Märe.

mäkeln *προπωλεῖν, προξενεῖν.* — an etw. m. *ὑφαιρεῖσθαί τινος* (an e. Preise); *ἐπηρεάζειν τινί*, übr. s. herabsetzen, tadeln.

Mäkler *ὁ προπώλης*. sp. *ὁ πρόξενος.*

Mäklerlohn *τὸ προξενητικόν* sp.

Männchen 1) kleiner Mann: *τὸ ἀνδρίον, τὸ ἀνδράριον, τὸ ἀνθρώπιον, ὁ ἀνθρωπίσκος.* — altes M. *τὸ γερόντιον.* — 2) männliches Thier: *ὁ ἄρρην, ενος, τὸ ἄρρεν.*

Männerart *ἡ ἀνδρὸς φύσις, ὁ ἀνδρὸς τρόπος.* — nach M. *ἀνδριστί.*

Männerchor *ὁ ἀνδρικὸς* od. *ἀνδρῶν χορός.*

Männerhass *τὸ ἀνδρῶν μῖσος*, sp. *ἡ μισανδρία.*

Männerkleider *τὰ ἀνδρεῖα ἱμάτια.*

Männerliebe *ὁ τῶν ἀνδρῶν ἔρως.*

Männerliebhaberin *ἡ ἀνδρεράστρια.*

Männermörder *ὁ ἀνδροφόνος*, mehr poet. *ἀνδροκτόνος.*

Männermord *ἡ ἀνδροφονία* sp., *ἡ ἀνδροκτασία* poet. — e. M. begehen *ἀνδροφονεῖν*, poet. *ἀνδροκτονεῖν.*

Männerschuhe *τὰ ἀνδρεῖα ὑποδήματα.*

Männervolk *τὸ ἀνδρικὸν* od. *ἀνδρῶν γένος.*

Männerwohnung, -zimmer *ὁ ἀνδρών, ῶνος; ἡ ἀνδρωνῖτις, ιδος.*

Männerwürde *τὸ ἀνδρὸς* od. *ἀνδρικόν ἀξίωμα.*

männiglich *ἕκαστός τις, καθ' ἕκαστον (καθ' ἕνα ἕκαστον, καθ' ἑκάστους); πάντες ἐφεξῆς.*

Männlein, s. Männchen.

männlich 1) v. m. Geschlechte: *ἄρρην, εν*; d. m. Geschlecht *τὸ ἄρρεν γένος*; m. Kinder erzeugen *ἀρρενογονεῖν*, gebären *ἀρρενοτοκεῖν*, sp. *ἀρρενοκυεῖν*; m. Kinder erzeugend, gebärend *ἀρρενογόνος, ἀρρενοτόκος* 2.; das Erzeugen v. m. Kindern *ἡ ἀρρενογονία.* — 2) d. Mann betreffend, ihm gehörig: *ἀνδρεῖος, ἀνδρικός* 3., auch durch d. *gen. ἀνδρός, ἀνδρῶν.* — d. m. Glied *τὸ ἀνδρεῖον*, vgl. Schamglied. — 3) d. Manne ähnlich: *ἀρρενικός* 3. — 4) d. Manne zukommend od. geziemend, stark, beherzt: *ἀνδρεῖος, ἀνδρικός* 3., *ἀρρενοπρεπής, ἀνδροπρεπής* 2. — v. m. Aussehen *ἀρρενωπός* 2., sp. 3. (selten *ὁ ἀρρενώπας*); m. Ansehen *ἡ ἀρρενωπία.* — m. handeln *ἀνδρίζεσθαι.* — m. Wesen *τὸ ἀνδρικόν, τὸ ἀρρενωπόν, ἡ ἀρρενωπία, ἡ ἀνδρεία (ἀνδρία)*, selten *ἡ ἀνδρειότης*, sp. *ὁ ἀνδρισμός*; vgl. mannhaft.

Männlichkeit *τὸ ἀνδρικόν, τὸ ἀρρενωπόν, ἡ ἀρρενωπία, ἡ ἀνδρεία (ἀνδρία)*, selten *ἡ ἀνδρειότης*, auch *ἡ ἀρετή*. sp. *ὁ ἀνδρισμός, ἡ ἀρρενότης.*

Mäntelchen *τὸ ἱματίδιον*, abgetragenes M. *τὸ τριβώνιον.* — einer Sache e. M. umhängen *παραμπέχειν τι*, vgl. beschönigen.

Märchen *ὁ μῦθος*, sp. *τὸ μυθάριον, μυθίδιον; ὁ ἀπόλογος* (äsopische Fabel); *τὸ πλάσμα, ὁ λῆρος* (Erfindung, Erdichtung). — M. erzählen *μυθολογεῖν* (selten *DM.*), *μύθους λέγειν.* — M. erfinden *μύθους* od. *λόγους πλάττειν, λογοποιεῖν, μυθοποιεῖν.* — vgl. Fabel.

Märchendichter *ὁ μυθοποιός.*

Märchendichtung *ἡ μυθοποιία, μυθοποίησις* sp.

märchenhaft *μυθώδης* 2.

Märchenschmied *ὁ τερατολόγος.*

Märtyrer *ὁ μάρτυς, υρος.* — M. einer Sache werden *τὸν θάνατον (τὰ ἔσχατα* od. *πάντα) ὑπομένειν ὑπέρ τινος, προΐεσθαι τὸν βίον* od. *τὴν ψυχὴν ὑπέρ τινος.*

März *ὁ τρίτος μήν, ὁ Μάρτιος*, vgl. Monat.

mässig 1) Mass haltend: *μέτριος* 3. u. 2., *ἔμμετρος, ἐπιεικής, ἐγκρατής, σώφρων* 2. — m. im Trinken *ὁ μετριοπότης*; m. im Essen, im Reden, in d. Leidenschaften: *μετριόσιτος, μετριολόγος, μετριοπαθής* 2. sp. — m. sein in etw. *μετριάζειν περί* u. *πρός τι*, selten *τινί* u. *ἔν τινι, μετρίως ἔχειν πρός τι, μετρίως* od. *ἐπιεικῶς χρῆσθαί τινι, ἐγκρατῆ εἶναι* u. *ἐγκρατῶς ἔχειν τινός, κρατεῖν τινος, σωφρονεῖν περί τι.* — 2) mittelmässig: *μέτριος* 3. u. 2.; *οὐ πολύς* 3.; vgl. mittelmässig.

mässigen *μετριάζειν, σωφρονίζειν*, auch *κολάζειν, κατέχειν, συστέλλειν; σβεννύναι* (dämpfen). — sich m. in etw. *μετριάζειν περί* od. *πρός τι*, selten *τινί* u. *ἔν τινι, μετρίως* od. *ἐπιεικῶς χρῆσθαί τινι, ἐγκρατῆ εἶναι* od. *ἐγκρατῶς ἔχειν τινός, κρατεῖν τινος, σωφρονεῖν περί τι*, auch *φείδεσθαί τινος* (schonen, sparen). — sich in d. Leidenschaften m. *μετριοπαθεῖν* sp. — sich nicht m. können *ἀκρατῆ* od. *ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ*, in etw. *ἀκρατῆ εἶναί τινος, ἀκολάστως ἔχειν πρός τι, ἀσελγῶς χρῆσθαί τινι, ἥττω εἶναί τινος.*

Mässigkeit 1) das Masshalten: *ἡ μετριότης, ἐπιείκεια, ἐγκράτεια, σωφροσύνη.* — M. beweisen *ἀσκεῖν σωφροσύνην; μετρίως, ἐπιεικῶς, ἐγκρατῶς, σωφρόνως ἔχειν.* — M. im Essen, Trinken *ἡ τῶν σίτων, τῶν ποτῶν μετριότης* (erst sp. *ἡ μετριοποσία*). — 2) Mittelmässigkeit: *ἡ μετριότης, τὸ μέτριον.*

Mässigung 1) das Mässigen: *ἡ κόλασις, συστολή, ὁ σωφρονισμός, ἡ σωφρόνισις*; häufig durch Verba, s. mässigen. — 2) als Zustand u. Beschaffenheit: *ἡ μετριότης, ἐπιείκεια, ἐγκράτεια, σωφροσύνη.* — M. in Leidenschaften *ἡ μετριοπάθεια* sp. — mit M. *μετρίως, σωφρόνως, ἐπιεικῶς, ἐγκρατῶς.* — ohne M. *ἀμέτρως, ἀκρατῶς*; auch *ἄγαν* (zu sehr).

mästen *πιαίνειν, σιτεύειν, σιτίζειν, χορτάζειν, εὐωχεῖν.* — gemästet *σιτευτός* 3.

Mästen, das, *ὁ χορτασμός*; sp. *ἡ χορτασία, ὁ σιτισμός, ἡ σίτισις, τὸ σίτισμα.* — zum M. gehörig *πιαντήριος*, sp. *πιαντικός* 3.

Mäster *ὁ σιτευτής* sp.

Mäulchen *τὸ στόμιον* sp. (eig.); *τὸ στομάτιον* sp., besser *τὸ φιλημάτιον* (Küsschen).

Mäuschen *ὁ μικρὸς μῦς; τὸ μυΐδιον* sp.

mäuschenstill, s. „ganz still“, unter „still“; „sie wurden m.“ auch wol durch d. homerische *ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.*

mäuseartig *μυοειδής, μυώδης* 2.

Mäusedarm (e. Pflanze) *ἡ ἀναγαλλίς, ίδος.*

Mäusedorn *ὁ* (sp. *ἡ*) *μυάκανθος*; v. M. *μυακάνθινος* 3. u. dah. auch d. Pflanze: *ὁ μυακίνθινος ἀσπάραγος* sp.

Mäusedreck *τὰ μυόχοδα*; sp. *τὸ μυσκέλενδρον* (auch *pl.*), *ἡ μυόκοπρος* (?), *τὸ μυόσκατον.*

Mäusefänger *ὁ μυοθήρας; ὁ μύαγρος* (e. Schlangenart).

Mäusefalk *ὁ τριόρχης, τρίορχος.*

Mäusefalle *ἡ μυάγρα*, auch *ὁ μυοθήρας.*

Mäusegift *τὸ μυοκτόνον φάρμακον.*

Mäusekrieg *ἡ μυομαχία.*

Mäuseloch *ἡ μυωπία*, seltner *μυωνία, μυωξία.*

Mäusenest *ἡ μυῶν νεοττιά.*

Mäuseohr 1) eig. *τὸ μυὸς οὖς* (aber auch als Pflanze). — 2) Pflanze: *τὸ μυόσωτον, ἡ μυοσωτίς, ίδος; ἡ ἀλσίνη* (?).

Mäuseschwanz 1) eig. *ἡ μυὸς οὐρά.* — wie e. M. *μύουρος* 2. — 2) Pflanze: *ἡ μύουρος.*

Magazin *ἡ ἀποθήκη, τὸ ταμιεῖον, ὁ θησαυρός*, sp. *ἡ παράθεσις* (allg.); im Bes. *τὸ σιτοβολεῖον*, sp. *σιτοβόλιον, σιτόβολον, ὁ σιτοβολών, ῶνος* (für Getreide), *ἡ σκευοθήκη* (für Geräthe, Waffen); e. M. v. Früchten anlegen *ἀποτιθέναι τὸν συλλεγέντα σῖτον, θησαυρίζειν* (u. *M.*) *σῖτον.* — es sind M. v. Getreide vorhanden *σῖτος ἀπόκειται.*

Magd *ἡ παιδίσκη, ἡ θεράπαινα, ἡ θεραπαινίς, ίδος; ἡ δούλη* (Sklavin).

Magen ὁ στόμαχος, ἡ καρδία (Magenmund u. übh. Magen); ἡ γαστήρ, γαστρός (als Sitz der Verdauung); ἡ ἄνω κοιλία, auch ἡ κοιλία (Unterleib, Bauch). — d. zweite M. wiederkäuender Thiere ὁ κεκρύφαλος, d. dritte ὁ ἐχῖνος, d. vierte τὸ ἤνυστρον. — gut für d. M. εὐστόμαχος 2. (auch: m. e. guten M.), εὐκάρδιος 2.; Tauglichkeit für d. M. ἡ εὐστομαχία. — mit e. schlechten, verdorbenen M. κακοστόμαχος 2. (auch: d. M. schwächend od. verderbend); e. schlechten od. verdorbenen M. haben κακοστομαχεῖν sp. — d. M. betreffend, am M. leidend στομαχικός 3. — schwacher, schlechter M. ἡ στομάχου ἀρρωστία od. ἀσθένεια. [Magenstärkung.

Magenarzenei τὸ στομαχικὸν φάρμακον; vgl.

Magenbeschwerden; s. Magendrücken.

Magenbruch ἡ γαστροκήλη (nicht belegt).

Magendrücken ἡ καρδιαλγία, ὁ καρδιωγμός. — M. habend καρδιαλγής 2., καρδιακός 3., sp. κοιλιακός 3. — M. haben καρδιαλγεῖν, καρδιώττειν, sp. κοιλιαλγεῖν. — am M. leidend καρδιαλγικός 3.

Magendrüse τὸ πάγκρεας, ατος.

Magengegend ἡ καρδία, ἡ κοιλία, τὰ περὶ τὸν στόμαχον; τὸ ὑποχόνδριον (auch *pl.*).

Magenkrampf ὁ κατὰ τὴν καρδίαν σπασμός, ἡ καρδιαλγία; vgl. Magendrücken.

magenkrank, s. unter „Magendrücken".

Magenleiden τὸ στομαχικὸν πάθος; vgl. Magendrücken.

Magenmittel, s. Magenarzenei.

Magenmund ὁ στόμαχος, ἡ καρδία; d. untere M. ὁ πυλωρός, d. obere ὁ οἰσοφάγος.

Magensäure τὸ κατὰ τὸν στόμαχον δριμύ.

Magensaft ὁ στομαχικὸς χυλός.

Magenschmerz, s. Magendrücken. [σθένεια.

Magenschwäche ἡ στομάχου ἀρρωστία od. ἀ-

magenstärkend εὐστόμαχος, εὐκάρδιος 2.

Magenstärkung τὸ εὐστόμαχον od. εὐκάρδιον [φάρμακον.

Magenwurst ἡ φύσκη.

mager 1) eig. ἰσχνός, λεπτός 3.; ἄσαρκος, ἄτροφος 2. (ohne Fleisch, abgezehrt). — m. machen ἰσχναίνειν, λεπτύνειν (das Magermachen ἡ λέπτυνσις, ἡ ἴσχνανσις); „m. werden", durch d. *P.*, auch σκελετεύεσθαι *P.* (d. Magerwerden ὁ ἰσχνασμός, sp. λεπτυσμός); m. machend ἰσχναντικός, sp. λεπτυντικός 3. — 2) übtr. *a*) v. Boden: λυπρός, τραχύς 3. — mit m. Boden λεπτόγεως (λεπτόγειος), sp. λυπρόγεως, λυπρόχωρος 2. *b*) gering: φαῦλος 3., auch ὀλίγος 3. (wenig, z. B. m. Einnahmen ὀλίγαι od. ὑποδεέστεραι πρόσοδοι); e. magerer Gegenstand d. Unterhaltung ἄπορος ὑπόθεσις.

Magerkeit ἡ ἰσχνότης, ἰσχνασία, λεπτότης, ἀσαρκία, ἀτροφία, sp. ἡ σκελετεία. — M. des Bodens τὸ λεπτόγεων, ἡ λυπρότης.

Magie ἡ μαγεία; ἡ μαγευτική (sc. τέχνη).

Magier ὁ μάγος, sp. μαγευτής. — e. M. sein μαγεύειν.

magisch μαγικός 3., selten μάγος 2. — m. Künste anwenden μαγεύειν; Jmd. durch m. Künste bezaubern μαγεύειν τινά.

Magister (als Titel) etwa ὁ σοφιστής bei sp.; vgl. Lehrer. — *magister equitum* ὁ ἵππαρχος (e. solcher sein ἱππαρχεῖν; sein Amt ἡ ἱππαρχία).

Magistrat ἡ ἀρχή (αἱ ἀρχαί), οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη; auch ἡ βουλή (Rath).

Magistratsperson ὁ ἄρχων, οντος; ὁ βουλευτής (Rathsherr), auch ὁ μετέχων τῆς βουλῆς, ὁ βουλεύων.

Magistratsstelle ἡ τοῦ ἄρχοντος τάξις, ἡ ἀρχή. — sich um e. M. bewerben ἀρχαιρεσιάζειν.

Magistratswahl αἱ ἀρχαιρεσίαι, sp. τὰ ἀρχαιρέσια; e. M. abhalten ἀρχαιρεσιάζειν.

Magnat ὁ δυνάστης, ὁ γνώριμος (im *pl.* οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως, οἱ μεγιστᾶνες); auch ὁ σατράπης (Statthalter bei d. Persern).

Magnet ἡ Ἡράκλεια λίθος, ἡ Ἡρακλεῶτις (-ιδος) λίθος, ἡ μαγνησία od. μαγνῆτις (-ιδος) λίθος, sp. ὁ μάγνης, ητος (m. u. ohne λίθος), ὁ μαγνήτης λίθος, ὁ σιδηρίτης λίθος.

magnetisch, etwa μαγνήσιος 3.; besser ἀγωγὸς (2.) σιδήρου, ἐφελκόμενος od. ἄγων (3.) σίδηρον.

magnetisieren ἐντιθέναι τινὶ δύναμιν ἀγωγὸν σιδήρου; ψαύειν τινὸς τῇ Ἡρακλείᾳ od. μαγνησίᾳ λίθῳ.

Magnetnadel, etwa ἡ μαγνησία βελόνη.

1. **Mahl**, s. Mahlzeit.

2. **Mahl**, („Mal, Maal" = Zeichen, Fleck) ὁ συγγενὴς σπίλος (Muttermahl); τὸ στίγμα (eingebranntes M.); τὸ σημεῖον (Zeichen); vgl. Mahlstein.

mahlen (auf d. Mühle) ἀλεῖν, ἀλήθειν; καταλεῖν (klein m.). — das Gemahlene τὸ ἄλητον, sp. τὸ ἄλεσμα, ὁ ἄλετος, τὰ ἀλέτρια.

Mahlen, das (auf d. Mühle), ὁ ἄλετος, sp. ἡ ἄλεσις, ὁ ἀλεσμός.

Mahlmühle ἡ μύλη, sp. ὁ μύλος.

Mahlschatz ἡ προίξ, κός; vgl. Aussteuer, Mitgift.

Mahlstein (Malstein) τὸ σῆμα, σημεῖον; ἡ στήλη.

Mahlzeichen (Malzeichen), s. 2. Mahl u. Mahlstein.

Mahlzeit τὸ δεῖπνον (Hauptmahlzeit; lat. *cena*); τὸ ἄριστον (Morgenimbiss, Frühstück); τὸ δόρπον (Abendmahlzeit u. übh. Mahlzeit); ἡ εὐωχία (Schmaus); τὸ συμπόσιον (Gelag); ὁ ἔρανος (eine M., zu der Jeder seinen Beitrag gibt; Pickenik). — gemeinschaftliche M. τὸ σύνδειπνον, sp. συνδείπνιον. — Jmd. e. M. geben δειπνίζειν, ἑστιᾶν, εὐωχεῖν τινα. — e. M. halten, einnehmen δειπνεῖν, δειπνοποιεῖσθαι (eig. sie bereiten u. dann einnehmen, wie δεῖπνον ποιεῖσθαι), ἑστιᾶσθαι u. εὐωχεῖσθαι (*aor. P.*; bes. als Gast Jmds.). — d. M. betreffend δειπνητικός 3. sp. (gew. „zu M. geneigt"). — nach der M. ἀπὸ δείπνου. — v. der M. aufstehen ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι. — gesegnete M.! εὖ γένοιτο τὸ δεῖπνον. — gesegnete M. wünschen ἀνειπεῖν εὐδειπνίας. — um eine M. kommen (gebracht werden) παραδειπνεῖσθαι (*P.*).

Mahnbrief, umschr. ἡ ἐπιστολὴ δι' ἧς ἀπαιτεῖ τίς τινα τὸ χρέος.

mahnen, Jmd. um etw. ἀπαιτεῖν τινά τι, auch πράττειν τινά τι, πράττεσθαι τινά τι u. παρά τινός τι; um etw. gemahnt werden ἀπαιτεῖσθαί (*P.*) τι. — vgl. erinnern, ermahnen.

Mahnen, das, s. Mahnung.

Mahner ὁ ἀπαιτῶν, πραττόμενος u. ä. *part.*

Mahnung ἡ ἀπαίτησις; vgl. Erinnerung, Ermahnung.

Mai ὁ πέμπτος μήν, ὁ Μάιος; vgl. Monat.

Maiblume τὸ πολυγόνατον.

Maie, s. Birke.

Maikäfer, etwa ἡ μηλολόνθη, sp. μηλολάνθη; *dem.* τὸ μηλολόνθιον.

Mailand τὸ Μεδιόλανον od. Μεδιολάνιον.

Mainz τὸ Μακοντιακόν.

Mais, etwa ἡ ζειά (ζέα).

Maitresse, s. Kebsweib.

Majestät τὸ βασιλικὸν σχῆμα (sp. τὸ βασιλικὸν ἀνάστημα), ἡ μεγαλοπρέπεια, τὸ μεγαλοπρεπές (sämmtl. v. d. äusseren Glanze); τὸ βασιλικὸν ἦθος, ἡ σεμνότης (im Wesen); τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα (m. Bez. auf d. Anerkennung Anderer). — Majestät! (in d. Anrede) ὦ βασιλεῦ. — in seinem Antlitz offenbart sich d. M. τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐμφαίνεται τὸ βασιλικόν.

majestätisch βασιλικός 3., σεμνός 3., μεγαλοπρεπής 2. — m. Wesen τὸ βασιλικὸν, τὸ σεμνόν.

Majestätsverbrechen τὸ εἰς (περὶ) τὸν βασιλέα ἀσέβημα od. ἠσεβημένον.

Majoran ὁ ἀμάρακος, τὸ ἀμάρακον, τὸ σάμψυχον, ἡ (ὁ) σάμψυχος, τὸ σάμψουχον, τὸ κνήκιον. — v. M. ἀμαράκινος, σαμψύχινος 3. — wie M. riechen σαμψυχίζειν sp.

majorenn ἡλικίαν ἔχων, ἐν ἡλικίᾳ ὤν, εἰς ἡλικίαν ἐλθών 3. — m. werden εἰς ἄνδρας τελεῖν, (in Athen) εἰς ἄνδρας ἐγγράφεσθαι (*P.*).

Majorennität ἡ ἡλικία.

Majorität οἱ πλείους, οἱ πολλοί, τὸ πλῆθος. — d. M. haben κρείττους γίγνεσθαι, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, νικᾶν (γνώμην). — d. Vorschlag hat die M. ἡ γνώμη νικᾷ; mein Vorschlag hat d. M. ἡ ἐμὴ νικᾷ.

Majoritätsantrag ὃ παραινοῦσιν od. λέγουσιν οἱ πλείους (οἱ πολλοί) u. dgl.

Majoritätsbeschluss τὸ δόξαν τῷ πλήθει; ἡ νικῶσα (sc. γνώμη).

Makel 1) eig. Flecken: ὁ σπίλος, ἡ κηλίς, ἴδος (auch übtr.). — 2) Fehler: τὸ κακόν, τὸ σαθρόν; Schande τὸ ὄνειδος, ἡ αἰσχύνη, τὸ αἶσχος. — d. Leben eines gesitteten Mannes muss so rein sein, dass an ihm kein M. haftet οὕτω καθαρὸν χρὴ τὸν βίον εἶναι τοῦ σώφρονος ἀνδρός, ὥστε μὴ ἐπιδέχεσθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς.

makellos τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., ἐντελής 2. (vollkommen, bes. v. Opferthieren); ἄμεμπτος 2. (untadelig); καθαρός, ἁγνός 3. (rein).

Makrele ὁ σκόμβρος, ἡ ἀμία, ὁ ἀμίας.

Makrone ὁ ἀμυγδάλινος πλακοῦς, οῦντος.

1. Mal, Malstein, Malzeichen, s. 2. Mahl u. s. w.

2. Mal (mal), m. Zahlwörtern verb. gew. durch *adv.* auf -άκις, z. B. viermal, fünfmal τετράκις, πεντάκις u. dgl.; einmal ἅπαξ. — beide Male ἑκατεράκις. — jedesmal ἑκάστοτε, sp. ἑκαστάκις. — so viel mal τοσαυτάκις. — viel mal πολλάκις; mehre Male πλεονάκις; sehr viele Male πλειστάκις. — wenigemal ὀλιγάκις; wenigere Male (nicht so vielmal) ἐλαττονάκις. — wie viel mal ὁσάκις (*rel.*); wie viel mal? ποσάκις; — unzählige Male ἀπειράκις. — doppelt so viel mal διπλάσιος 3., sp. διπλασίων 2.; dreimal so viel od. gross τριπλάσιος 3., sp. τριπλασίων 2.; vielmal mehr od. grösser πολλαπλάσιος 3., sp. πολλαπλασίων 2. u. dgl. m. — ein ander Mal ἄλλοτε (zu e. anderen Zeit); αὖθις, πάλιν (wiederum). — ein Mal ... ein ander Mal ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δέ, τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ, τοτὲ μὲν ... ἄλλοτε δέ. — dies Mal, für dies Mal τὸ (τὰ) νῦν, τό γε νῦν, τὸ νῦν εἶναι, sp. τὸ νῦν ἔχον. — auf ein Mal ἄφνω, αἰφνιδίως, ἐξαπίνης, ἐξαίφνης (plötzlich); ἀθρόος 3. (in Masse, insgesammt). — das erste, zweite u. s. w. Mal, zum ersten, zweiten u. s. w. Mal τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον u. s. w. — das letzte Mal, zum letzten Mal τὸ τελευταῖον, τὸ ὕστατον, τὸ ἔσχατον.

maldivische Nuss αἱ μαργαρίδες, τὰ μαργέλλια.

malen γράφειν, ζωγραφεῖν, γραφῇ εἰκάζειν (ἀπεικάζειν); sp. εἰκονογραφεῖν, σκηνογραφεῖν; vgl. Malerei. — gemalt γεγραμμένος 3. u. ä. *part.*; sp. γραφικός 3.

Malen, das, ἡ γραφή, ζωγραφία. — des M. kundig γραφικός, ζωγραφικός 3. — zum M. geeignet γραφικός 3.

Maler ὁ γραφεύς, ζωγράφος, auch ὁ γράφων, οντος; e. geschickter M. ὁ γραφικός, ζωγραφικός. — im Bes. ὁ εἰκονογράφος (Bildermaler), ὁ ῥωπογράφος (der Gegenstände des gewöhnlichen Lebens malt, Genremaler); ὁ σκηνογράφος (Theatermaler).

Maleratelier, s. Malerwerkstatt.

Malerei 1) das Malen u. d. Kunst zu malen: ἡ γραφή, ζωγραφία; ἡ γραφική (τέχνη), sp. ζωγραφική; ἡ εἰκονογραφία (Darstellung im Bilde sp.); ἡ σκηνογραφία, σκιαγραφία (Bühnenmalerei, perspektivische M.). — Kenntniss der M., Sinn für M. besitzend γραφικός, ζωγραφικός 3. — 2) = Gemälde, w. s.

Malerfarbe τὸ χρῶμα (τὸ φάρμακον) ᾧ χρῶνται οἱ ζωγράφοι.

malerisch γραφικός 3. (auch übtr. v. Stil). — m. Aussicht ὄψις γραφική.

Malerkunst ἡ γραφική, sp. ζωγραφική.

Malerpinsel τὸ γραφεῖον, ἡ γραφίς, ίδος.

Malerwerkstatt τὸ ζωγραφεῖον sp.

Malice ἡ ἐπήρεια, ὁ ἐπηρεασμός; vgl. Bosheit. — Jmd. e. M. anthun ἐπηρεάζειν τινί u. εἴς τινα. — aus M. κατ' ἐπήρειαν.

maliciös ἐπηρεαστικός 3. sp.; besser κακοήθης 2., vgl. boshaft. — Jmd. m. behandeln ἐπηρεάζειν τινί u. εἴς τινα.

Malta ἡ Μελίτη.

Malteser ὁ Μελιτεύς; *adj.* Μελιταῖος 3.

Malter, etwa δύο μέδιμνοι.

maltraitieren, s. misshandeln.

Malvensamen ὁ πλακοῦς, οῦντος.

Malve ἡ μαλάχη; ὁ αἰγὸς σπλήν.

Malz ἡ κάχρυς, υος, sp. ἡ βύνη; od. umschr. αἱ καταβεβρεγμέναι τε καὶ φρυκταὶ κριθαί.

malzen κριθὰς καταβρέχειν καὶ φρύγειν.

Mama ἡ μαμμία (μάμμη, μάμμα); *dem.* τὸ μαμμίδιον, μαμμίον.

Mammon ὁ πλοῦτος (vgl. ὁ μαμωνᾶς N. T.). — d. M. dienen τῷ πλούτῳ δουλεύειν.

man τίς, τινός (*encl.*). — Gew. durch andere Wendungen, u. zwar *a)* durch d. 3te Pers. des Plural, z. B. man sagt φασίν, λέγουσιν. *b)* durch passive Ausdrücke: man sagt, dass ... λέγεται m. f. *acc.* u. *inf.* od. *nom.* u. *inf.* (ersteres, wenn der Inhalt des ganzen Satzes, letzteres wenn das Subject der Hauptbegriff ist), auch m. f. ὅτι, z. B. man sagt, dass die Feinde heranrücken λέγεται τοὺς πολεμίους προσελθεῖν, λέγονται οἱ πολέμιοι προσελθεῖν, λέγεται ὅτι προσέρχονται οἱ πολέμιοι. — man lacht über mich καταγελῶμαι; man thut mir Unrecht an ἀδικοῦμαι; man stellt mir nach ἐπιβουλεύομαι; man beneidet mich φθονοῦμαι. *c)* durch d. 2te Pers. des Opt. m. ἄν, z. B. man könnte sagen εἴποις (φαίης) ἄν, daneben εἴποι (φαίη) ἄν τις. *d)* durch *verb. impers.*, z. B. man muss dies thun χρὴ (δεῖ) ποιεῖν ταῦτα, da konnte man sehen ἔνθα ἦν ἰδεῖν, man darf dies thun ἔξεστι ποιεῖν ταῦτα u. dgl.; auch durch Verbaladj. auf -τέον, z. B. man muss sich zufrieden geben ἀγαπητέον, man muss den Bundesgenossen Gutes erweisen εὖ ποιητέον τοὺς συμμάχους od. εὖ ποιητέοι οἱ σύμμαχοι u. ä.

mancher 1) der u. jener: τίς, τί (*encl.*); ἔνιοι, αι, α (ἔνιοί τινες; der *sing.* erst seit Arist.); ἔστιν ὅ, ἥ, ὅ, gew. im *pl.* ἔστιν οἵ u. s. w., z. B. manche haben nicht dieselbe Ansicht ἔστιν οἷς οὐ ταὐτὰ δοκεῖ; hast du manche Leute wegen ihrer Weisheit bewundert? ἔστιν οὕστινας ἀνθρώπων τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ; sie erhielten v. manchen Städten Hülfstruppen ἔστιν ἀφ' ὧν πόλεων ἔλαβον ἐπικούρους u. dgl. — Einiges ... manches wieder τὰ μὲν ... τὰ δέ. — an manchen Orten ἐνιαχῇ, ἐνιαχοῦ, ἔστιν οὗ, ἔσθ' ὅπου; an manchen Stellen ἔστιν ᾗ, ἐνιαχοῦ; zu manchen Zeiten ἐνίοτε, ἔστιν ὅτε (ἔσθ' ὅτε), ἐνιαχοῦ, sp. ἐνιαχῇ. — 2) nicht wenig, nicht gering: οὐκ ὀλί-

γος 3.; auch πολύς 3., z. B. er erwies mir manche Wolthaten οὐκ ὀλίγα od. πολλά μ' εὐεργέτησεν.

mancherlei παντοῖος, παντοδαπός 3.; ποικίλος 3., auch πολύς 3.

manchmal ἐνίοτε, ἔστιν ὅτε (ἔσθ' ὅτε), ἐνιαχοῦ, sp. ἐνιαχῇ.

Mandat τὸ ἐπίταγμα, τὸ ἐπιτεταγμένον; sp. ἡ ἐπιταγή; vgl. Vollmacht.

Mandel 1) als Frucht: ἡ ἀμυγδάλη, τὸ ἀμύγδαλον; sp. ἡ ἀμύγδαλος, ἡ ἀμυγδαλίς, ίδος; dem. τὸ ἀμυγδάλιον. — v. M. ἀμυγδάλινος 3. — zur M. gehörig ἀμυγδάλεος 3. sp. — 2) d. Drüsen zu beiden Seiten des Schlundes: τὰ παρίσθμια (sp. auch „Entzündung der M."), οἱ σπόγγοι, sp. αἱ ἀντιάδες (bes. d. krankhaft geschwollenen). — 3) e. Anzahl v. fünfzehn: πεντεκαίδεκα.

mandelähnlich, -artig ἀμυγδαλοειδής 2.; ὁ ἀμυγδαλίτης.

Mandelbaum ἡ ἀμυγδαλῆ. — zum M. gehörig ἀμυγδάλεος 3. sp.

mandelförmig, s. mandelartig.

Mandelholz τὰ ἀπὸ τῆς ἀμυγδαλῆς od. ἀμυγδάλεα ξύλα. — vgl. Mangeholz.

Mandelkern, s. Mandel 1).

Mandelknacker ὁ ἀμυγδαλοκατάκτης.

Mandelöl τὸ ἀμυγδάλινον ἔλαιον.

Mandelseife ὁ ἀμυγδάλινος σάπων, ωνος.

Mandeltorte ὁ ἀμυγδάλινος στρεπτός.

Manen οἱ δαίμονες.

Mangeholz ὁ κύλινδρος.

Mangel 1) ἡ ἔνδεια (wenn etw. Nöthiges fehlt); ἡ ἀπορία (M. an Mitteln, Hülflosigkeit); ἡ σπάνις, ἡ σπανιότης, selten ἡ σπανία (das Vorhandensein in geringer Menge); ἡ ἔλλειψις (Ermangelung); ἡ ἐρημία (d. Entblösstsein, Verlassenheit); τὸ χῆτος (nur dat. χήτει aus M., in Ermanglung). — M. an etw. ἔνδεια, ἀπορία u. s. w. τινός. — M. an Proviant ἡ σίτου ἔνδεια, ἡ σιτοδεία. — Häufig gebraucht man Bildungen m. d. sogenannten α priv., z. B. M. an Ueberlegung ἡ ἀβουλία, M. an Geld ἡ ἀχρηματία; od. mit ὀλίγος, z. B. M. an Menschen ἡ ὀλιγανδρία, ὀλιγανθρωπία, od. mit σπανο-, z. B. M. an Getreide ἡ σπανοσιτία; M. an Früchten ἡ σπανοκαρπία sp.; M. an Geschwistern σπαναδελφία sp. — M. haben od. leiden an etw. ἐνδεῶς ἔχειν τινός; ἐνδεᾶ εἶναί τινος; δεῖσθαι (DP.), ἐνδεῖν (u. M.) τινος; δεῖ od. ἐνδεῖ τινί τινος; σπανίζειν od. ἀπορεῖν τινος, ἔρημον εἶναί τινος. — 2) Fehler, Gebrechen: τὸ ἔλλειμμα, τὸ ἐνδεές; τὸ κακόν, ἡ κακία, τὸ σαθρόν.

mangelhaft 1) nicht vollständig: ἐνδεής, ἐπιδεής, καταδεής 2.; ἀτελής 2.; ἐλλιπής 2. od. part. ἐλλείπων 3. — 2) m. Gebrechen behaftet: κακός, σαθρός, πηρός 3., ἀνάπηρος 2.

Mangelhaftigkeit 1) Unvollständigkeit: ἡ ἀτέλεια, τὸ ἀτελές, τὸ ἐλλιπές, τὸ ἐνδεές. — 2) Fehlerhaftigkeit: τὸ κακόν, τὸ σαθρόν, ἡ κακία.

mangeln ἐλ-, ἐπι-, ἐκ-λείπειν, auch ἐλλείπεσθαι (P.); οὐκ εἶναι, οὐχ ὑπάρχειν (nicht vorhanden sein). — es mangelt an etw. οὐκ ἔστι τι, ἄπεστί τι, δεῖ od. ἐνδεῖ τινος, ἀπορία ἐστί τινος. — es mangelt mir an etw. = ich ermangele einer Sache, s. ermangeln.

Mangold τὸ τεῦτλον, τευτλίον, sp. σεῦτλον, σευτλίον.

Manier ὁ τρόπος, οἱ τρόποι; vgl. Betragen. — auf diese M. τούτῳ τῷ τρόπῳ, τοῦτον τὸν τρόπον, ταύτῃ, οὕτω(ς), ὧδε. — gute, feine M. τὸ κόσμιον, ἡ κοσμιότης, εὐκοσμία, εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη, κομψεία, κομψότης, ἀστειότης, εὐτραπελία. — e. Mann v. guten od. feinen M. ἀνὴρ κόσμιος, εὐσχήμων, κομψός, ἀστεῖος, εὐτράπελος.

manieriert, s. affektiert, geziert.

manierlich κόσμιος 3., εὔκοσμος 2., εὐπρεπής, εὐσχήμων 2., κομψός 3., ἀστεῖος 3., εὐτράπελος 2.

Manierlichkeit ἡ κοσμιότης, τὸ κόσμιον, ἡ εὐκοσμία, εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη, κομψεία, κομψότης, ἀστειότης, εὐτραπελία.

Manifest τὸ πρόγραμμα, ἡ προγραφή. — e. M. erlassen προγράφειν, προαγορεύειν (προειπεῖν). — vgl. Befehl.

manipulieren m. etw. μεταχειρίζεσθαι, διαχειρίζειν (u. M.) τι.

Mann a) Person: ὁ ἄνθρωπος. — e. armer M. ἄθλιος ἄνθρωπος. — armer M.! ὦ τάλαν; ich armer M. ἐγὼ ὁ τάλας. — etw. an den M. bringen ἀποδίδοσθαι, διατίθεσθαί τι. — wenn d. Noth an Mann geht ἢν δέῃ τινός. — d. Schiff gieng m. M. u. Maus unter κατεποντίσθη ἡ ναῦς αὐτοῖς ἀνδράσιν. b) dem Geschlechte u. Alter nach: ὁ ἀνήρ, ἀνδρός; e. volljähriger M., e. M. im reifen Alter ἀνὴρ τέλειος; alter, greiser M. ὁ πρεσβύτης, ὁ γέρων, οντος. — M. werden ἀνδροῦσθαι, ἐξανδροῦσθαι (P.), εἰς ἄνδρας τελεῖν; τέλειον ἄνδρα γίγνεσθαι. — zum M. heranziehen ἀνδροῦν sp. — gemeiner M. ἀνὴρ ἐκ δήμου, δημότης, ἰδιώτης; collect. „der gemeine M." οἱ δημόται, οἱ ἰδιῶται, ὁ δῆμος, sp. τὸ δημοτικόν, οἱ δημώδεις, τὸ δημῶδες πλῆθος; auch τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί, ὁ πολὺς ὅμιλος. — e. gemeiner M. sein ἰδιωτεύειν. — M. für M. κατ' ἄνδρα, καθ' ἕκαστον. — Geld macht den M. χρήματ' ἀνήρ. — ein wackerer, ehrenwerther M. ἀνὴρ χρηστός, ἀνὴρ καλὸς κἀγαθός. — sich als einen tüchtigen M. zeigen παρέχειν ἑαυτὸν ἄνδρα ἀγαθόν, ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν. — sich als M. beweisen ἀνδρίζεσθαι. — er wird seinen M. stehen ἢ ἂν ταχθῇ μενεῖ, ἄριστα μαχεῖται. — ich will dir gleich einen M. weisen αὐτίκα σοι τὸν ἄνδρα δείξω. — d. M. dazu sein οἷόν τ' εἶναι od. πεφυκέναι m. inf. — nicht Mannes genug sein οὐχ οἷόν τ' εἶναι, οὐχ ἱκανὸν εἶναι m. inf. c) Soldat: ὁ στρατιώτης; ὁ ἰδιώτης (gemeiner Soldat). — der gemeine M. (collect.) ὁ δῆμος τῶν στρατιωτῶν, ὁ στρατιώτης ὅμιλος. — vier M. hoch εἰς od. ἐπὶ τέτταρας, ἐπὶ τεττάρων. — 2000 M. δισχίλιοι, 50,000 M. πέντε μυριάδες u. dgl. — M. gegen M. fechten μόνον πρὸς μόνον μάχεσθαι, μονομαχεῖν τινι u. πρός τινα (im Einzelkampfe); ἐκ χειρὸς μάχην ποιεῖσθαι, συσταδὸν (sp. συστάδην) μάχαις χρῆσθαι, συσταδὸν μάχεσθαι (im dichten Handgemenge); e. Kampf, wo M. gegen M. ficht ἡ ἐκ χειρὸς μάχη, ἡ συσταδὸν (sp. συστάδην) μάχη. d) Ehemann: ὁ ἀνήρ, ὁ γαμέτης. — ohne M. ἄνανδρος 2. (v. Jungfrauen u. Wittwen). — e. M. nehmen γαμεῖσθαί τινι. — seine Tochter einem M. geben ἐκδιδόναι (u. M.) τὴν θυγατέρα.

Manna τὸ ἀερόμελι, ιτος; im N. T. u. bei sp. τὸ (ἡ) μάννα; vgl. τὸ ἐλαιόμελι, ιτος.

mannbar ἀκμάζων 3. (τὴν ἡλικίαν), ἀκμαῖος, ὡραῖος 3. (v. beiden Geschlechtern); ἔφηβος 2. (v. Jünglingen); ἐπίγαμος 2. u. ἡλικίαν ἔχων od. ὡραῖος (3.) γάμου od. γάμων (v. Jungfrauen). — d. m. Alter ἡ ἥβη, ἡ ἀκμή (ἥβης), ἡ ἡλικία; ἡ ὥρα (v. Jungfrauen). — m. werden, v. Jünglingen ἡβάσκειν, ὁρμᾶν εἰς τὴν ἥβην, ἐφ' ἥβην ἔρχεσθαι, ἔφηβον γίγνεσθαι, γενειάσκειν, ἀνδροῦσθαι (P.; τὴν ἡλικίαν); v. Jungfrauen ὡραίαν γίγνεσθαι γάμου, παρανδροῦσθαι, εἰς γάμου od. ἀνδρὸς ὥραν ἀφικνεῖσθαι; m. gewordene Jungfrau εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἥκουσα κόρη. — m. sein ἡβᾶν, γενειᾶν (v. Jünglingen); ὡραίαν εἶ-

ναι γάμον, εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἥκειν, ὥραν ἔχειν (v. Jungfrauen). — noch nicht m. *ἄνηβος* 2.
Mannbarkeit *ἡ ἥβη, ἡ ἀκμή (ἥβης), ἡ ἡλικία; ἡ ὥρα* (v. Jungfrauen).
Mannesalter *ἡ (ἀνδρὸς) ἡλικία; ἡ καθεστηκυῖα (καθεστῶσα) ἡλικία.* — in's M. treten *ἀνδροῦσθαι* (*P.*; *τὴν ἡλικίαν*), *τέλειον ἄνδρα γίγνεσθαι.*
Manneskraft *ἡ ῥώμη, τὸ ἀνδρεῖον.* — in voller M. stehend *ἀκμαῖος* od. *ἀκμάζων* 3. (*τὴν ἡλικίαν*). — in voller M. stehen *ἀκμάζειν* (*τὴν ἡλικίαν*).
Mannesthat *τὸ ἀνδρὸς ἔργον.*
mannhaft (dem Aeusseren nach) *ἀρρενωπός* 2., sp. 3.; (dem Wesen od. Charakter nach) *ἀνδρεῖος, ἀνδρικός* 3., *ἀνδρώδης* 2. — eine m. That *τὸ ἀνδραγάθημα* sp.; *ἡ ἀριστεία*, *pl.* *αἱ ἀνδρεῖαι.* — sich m. halten, benehmen *ἀνδρίζεσθαι, ἀνδραγαθίζεσθαι*, sp. *ἀνδραγαθεῖν.*
Mannhaftigkeit *ἡ ἀρρενωπία, τὸ ἀρρενωπόν; ἡ ἀνδρεία* u. *ἀνδρία, τὸ ἀνδρεῖον.*
Mannheit, s. d. vhg. W. — Jmd. der M. berauben *ἐκτέμνειν τινά.*
Mannhure *ὁ ἀνδρόπορνος; ὁ κίναιδος; ὁ καταπύγων, ονος.*
mannigfach, mannigfaltig *πολύτροπος, πολύχους* 2., vgl. mancherlei.
Mannigfaltigkeit *ἡ ποικιλία.*
Mannschaft *ἡ χείρ, χειρός, ἡ δύναμις; οἱ ἄνδρες, οἱ στρατιῶται, τὸ στρατιωτικόν;* auch *τὰ σώματα*, z. B. Jmd. weder mit Geld noch mit M. unterstützen *οὔτε χρήμασι οὔτε σώμασιν ὠφελεῖν τινα.* — d. junge M. *ἡ ἡλικία, νεολαία;* die ganze junge M. der Mytilenäer niederhauen *τοὺς Μυτιληναίους πάντας ἡβηδὸν ἀποσφάξαι.* — M. auf e. Schiffe *οἱ ἐπιβάται, οἱ ἐμπλέοντες.*
Mannsgesicht *τὸ ἀνδρεῖον* od. *ἀνδρὸς πρόσωπον.*
Mannsgestalt *τὸ ἀνδρὸς εἶδος, τὸ ἀνδρικὸν σχῆμα.*
Mannshand *ἡ ἀνδρὸς χείρ.*
mannshoch *ἀνδρομήκης* 2.
Mannshöhe *τὸ ἀνδρὸς μῆκος* od. *μέγεθος.*
Mannskleid *ἡ ἀνδρικὴ* od. *ἀνδρὸς ἐσθής (στολή).*
Mannslänge, s. Mannshöhe.
mannslang, s. mannshoch.
Mannsleute *οἱ ἄνδρες.*
Mannsname *τὸ ἀνδρικὸν* od. *ἀνδρὸς ὄνομα.*
Mannsperson *ὁ ἀνήρ, ἀνδρός; ὁ ἄρρην, ενος.*
Mannsrock *ὁ ἀνδρικὸς* od. *ἀνδρὸς χιτών, ῶνος.*
Mannsschuhe, s. Männerschuhe.
Mannsstamm *τὸ ἀνδρικὸν γένος; οἱ ἄρρενες; ἡ ἀνδρογένεια.*
Mannesstimme *ἡ ἀνδρὸς φωνή.*
Mannstreu (e. Pflanze) *τὸ ἠρύγγιον*, sp. *ὁ ἠρυγγίτης.*
Mannsvolk *οἱ ἄνδρες.*
Mannszucht *ἡ εὐταξία, πειθαρχία.* — gute M. halten *εὐτακτεῖν, πειθαρχεῖν* (v. d. Soldaten), *εὐτακτοῦντας (εὐτάκτους)* od. *πειθαρχοῦντας παρέχειν τοὺς στρατιώτας* (v. Heerführer).
manntoll *ἀνδρόλαγνος, ἀνδρομανής* 2.; auch *φίλανδρος* 2. u. *ἡ ἀνδρεράστρια.*
Manntollheit *ἡ ἀνδρομανία* sp.
Mannweib *ὁ ἀνδρόγυνος, ὁ ἑρμαφρόδιτος*, poet. u. sp. *ὁ γύνανδρος* (Zwitter); *γυνὴ τὸ ἦθος ἐρρωμένη* od. *ἦθος ἀνδρεῖον ἔχουσα* (e. Weib v. männlichem Wesen).
Manöver *αἱ τακτικαὶ διέξοδοι; ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις σύνταξις;* M. zur See *ἡ ναυτικὴ σύνταξις*, sp. *ἡ ἀνάπειρα.* — e. M. abhalten *σύνταξιν ποιεῖσθαι τοῦ στρατεύματος, σύντ. ποιεῖσθαι τοῦ ναυτικοῦ*, sp. *ἀνάπειραν ποιεῖσθαι.* — e. M. machen, s. manövrieren.
manövrieren *συντάττεσθαι, γυμνάζεσθαι* od. *διαγωνίζεσθαι ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀντιτάττεσθαι καὶ ἐπιτίθεσθαι ἀλλήλοις ὥσπερ μαχομένους; ἀναπειρᾶσθαι* (zur See *ναυσίν*); v. Schiffen *γυμνάζεσθαι;* — d. Soldaten m. lassen *γυμνάζειν τοὺς στρατιώτας, κελεύειν (ποιεῖν) τοὺς στρατιώτας διαγωνίζεσθαι ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀντιτάττειν τοὺς στρατιώτας ὥσπερ εἰς μάχην;* vgl. d. vhg. W.
Mantel 1) als Kleid, *a*) eig. *τὸ ἱμάτιον (θοἱμάτιον)*, *dem.* *τὸ ἱματίδιον; ἡ περιβολή*, seltner *τὸ περιβόλαιον; τὸ ἐπίβλημα; ἡ χλαμύς, ύδος* (bes. als militärisches u. als Amtskleid); *ὁ τρίβων, ωνος*, *dem.* *τὸ τριβώνιον* (alter, abgetragener M.). — d. M. umthun od. umwerfen *περιβάλλεσθαι τὸ ἱμάτιον.* — den Arm im M. haben *ἐντὸς ἔχειν τὴν χεῖρα.* *b*) bildl. sich in d. M. der Bescheidenheit hüllen *περιβάλλεσθαι σωφροσύνης δόξαν.* — d. M. nach dem Winde hängen *ἁρμόττεσθαι πρὸς (εἰς) τὰς τῶν πνευμάτων μεταβολάς, πρὸς πᾶν τὸ πνέον κάμπτεσθαι* (*P.*), *δουλεύειν τοῖς καιροῖς.* — 2) als Form der Erzgiesser: *ὁ χόανος, τὸ χόανον.*
Mantelsack *ἡ πήρα, ἀσκοπήρα;* sp. *ἡ σακοπήρα; αἱ ἱπποπῆραι* (für e. Reiter); *ὁ φάσκωλος, τὸ φασκώλιον.*
Manual *τὰ ὑπομνήματα.*
Manufaktur 1) als Arbeit: *ἡ χειρουργία; τὸ χειρούργημα* (als Sache). — 2) als Ort: *τὸ ἐργαστήριον.*
Manuskript, s. Handschrift.
Marder *ἡ γαλῆ.*
Marderfalle *ἡ γαλεάγρα,*
Marderfell *τὸ γαλῆς δέρμα, ἡ γαλῆς δορά.*
Mariendistel *ὁ σίλυβος (σίλλυβος).*
Marienglas *ὁ σεληνίτης λίθος, ὁ ἀφροσέληνος.*
Marine *τὸ ναυτικόν, τὰ ναυτικά.*
Marinesoldat *ὁ ναυτικὸς στρατιώτης, ὁ ναύτης, τριηρίτης, ἐπιβάτης, αὐτερέτης.*
marinieren *ταριχεύειν*, sp. *ἁλμεύειν.* — mariniert *ταριχευτός, τεταριχευμένος* 3., sp. *ἔφαλμος* 2.
Marionette *τὸ νευρόσπαστον (ἄγαλμα);* sp. *τὸ νευρόσπασμα, τὸ νευροσπαστούμενον σιγιλλάριον.*
[Kunst *ἡ νευροσπαστική.*
Marionettenspieler *ὁ νευροσπάστης.* — seine
Marionettentheater *ἡ τοῦ νευροσπάστου σκηνή; τὸ τοῦ νευροσπάστου πῆγμα.*
1. **Mark** *a*) eig. *ὁ μυελός* (bei Thieren u. Pflanzen); *ὁ αἰών, ῶνος* (Rückenmark); *ἡ ἐντεριώνη, ἡ ἐντεριωνίς, ίδος* (d. weiche M. v. Gewächsen, bes. des Flieders u. der Binsen); *ἡ μήτρα* (v. Bäumen); *ὁ τοῦ φοίνικος ἐγκέφαλος* (d. M. des Palmbaumes). — voll v. M. *περίμητρος* 2. *b*) übtr. d. M. des Landes: *ἡ ἀκμή, τὸ ἄνθος*, poet. auch *ὁ μυελός.* — Jmd. d. M. aussaugen *ἐκκαρποῦσθαί τινα*, auch *ἐπιτρίβειν τινά;* M. u. Blut aussaugen *ἐκπίνειν τὴν ψυχήν;* bis in's M. der Seele *πρὸς τὸν τῆς ψυχῆς μυελόν* (mehr poet.); durch M. u. Bein *μέχρι μυελῶν καὶ ὀστῶν* sp. — v. M. *μυέλινος* 3. sp.
2. **Mark**, s. Grenze u. Feldmark.
markähnlich, -artig *μυελώδης* 2.
Marke *τὸ σύμβολον, σημεῖον, σύσσημον;* auch *ἡ σφραγίς, ῖδος* (Stempel).
Marketender *ὁ (κατὰ τὸ στρατόπεδον) κάπηλος.*
Marketenderin *ἡ (κατὰ τὸ στρατόπεδον) καπηλίς, ίδος.*
markicht *μυελώδης* 2.
markig *μυέλινος* 3. sp.
markieren *σημειοῦν* (gew. *M.*); *σημαίνειν, ἐπι-, παρα-σημαίνειν* (u. *M.*).
Markscheide *τὰ μεθόρια, ἡ μεθορία.*
Markscheider, etwa *ὁ τεχνίτης ὁ ἐν τοῖς μετάλλοις τοὺς ὅρους καθιστάς.*
Markscheidung, etwa *ἡ τῶν ὅρων ἐν τοῖς μετάλλοις κατάστασις* od. durch d. verbalen Ausdruck *καθιστάναι τοὺς ὅρους ἐν τοῖς μετάλλοις.*
Marksknochen *τὸ μυέλινον ὀστοῦν.*
Markstein *ὁ μεθόριος λίθος; ἡ στήλη.*
Markt *ἡ ἀγορά* (sowol d. Ort, als d. Marktwaare

u. das Kaufen u. Verkaufen); τὸ πωλητήριον, seltner πρατήριον (Ort zum Verkaufen). — M. halten ἀγορὰν παρέχειν, παρασκευάζειν. — etw. zu M. bringen ἄγειν, φέρειν, κομίζειν τι εἰς ἀγοράν, ἀγορὰν προτιθέναι τινός. — auf d. M. kaufen ἐξ ἀγορᾶς πρίασθαι. — auf d. M. käuflich ἐξ ἀγορᾶς ὤνιος 3. u. 2. — wenn gerade M. ist ἀμφὶ (περὶ) πλήθουσαν ἀγοράν, ἀγορᾶς πληθούσης, ἐν ἀγορᾷ πληθούσῃ. — d. Menschen verlieren sich vom M. ἡ ἀγορὰ λύεται. — auf d. M. sein, sich auf d. M. zeigen od. herumtreiben ἀγοράζειν. — seine Haut zu M. tragen κινδυνεύειν τῇ κεφαλῇ od. τῇ ψυχῇ.

Marktaufseher, s. Marktmeister.

markten δυσωνεῖν (sp. *M.*). — derjenige, welcher marktet ὁ δυσώνης.

Marktflecken ἡ μεγάλη κώμη, sp. ἡ κωμόπολις.

Marktfreiheit durch ἡ ἀγορά, z. B. es ist in einer Stadt M. ἔστιν ἐν πόλει τινὶ ἀγορά; M. gewähren ἀγορὰν διδόναι.

Marktgefälle, s. Marktzoll.

Marktgeld 1) das von d. Verkaufe gelöste: τὰ ἀπὸ τῆς ἐμπολῆς χρήματα. — 2) zum Einkauf: τὰ εἰς τὴν ὀψωνίαν χρήματα. — 3) = Marktzoll, w. s.

Marktgesetze οἱ περὶ τῆς ἀγορᾶς νόμοι.

Marktgut ἡ ἀγορά, ἡ ἐμπολή, τὰ ὤνια.

Markthelfer, etwa ὁ ἀχθοφόρος od. allg. ὁ ὑπηρέτης.

Marktleute οἱ ἀγοραῖοι, οἱ περὶ (κατὰ) τὴν ἀγοράν, οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ.

Marktstralen αἱ κτηδόνες (ξύλου).

Marktmeister ὁ ἀγορανόμος; sein Amt ἡ ἀγορανομία; M. sein ἀγορανομεῖν; d. M. betreffend ἀγορανομικός 3.; d. Lokale des M. τὸ ἀγορανόμιον.

Marktplatz ἡ ἀγορά.

Marktpreis ἡ νενομισμένη od. τακτὴ τιμή.

Marktschiff τὸ ἀγοραῖον πλοῖον.

Marktschreier ὁ ἀγύρτης; τὸ περίτριμμα ἀγορᾶς; vgl. Prahler.

marktschreierisch ἀγυρτικός 3.

Marktstand, -stelle τὸ χωρίον.

Markttag ἡ ἀγοραῖος (ἡμέρα); ἡ ἀγορά.

Marktwaaren τὰ ἀγοράσματα, τὰ ὤνια.

Marktzoll τὸ ἀγορᾶς τέλος; τὸ τῶν ὠνίων τέλος; τὸ ἀγοραστικόν.

Marmel, s. Marmor.

Marmelade ἡ παλάθη, sp. ἡ παλαθίς, ίδος; *dem.* τὸ παλάσιον, παλάθιον. — M. v. Quitten m. Rosen τὸ ῥοδόμηλον sp.

Marmelstein, s. Marmor.

Marmor ὁ (ἡ) μάρμαρος, auch ὁ μάρμαρος λίθος; weisser M. ὁ λευκὸς λίθος, sp. τὰ λευκόλιθα; parischer M. ὁ Πάριος λίθος, ὁ λυχνίτης (λυχνεὺς) λίθος. — v. M. μαρμάρινος 3., v. weissem M. λευκόλιθος 2. — hart wie M. sein μαρμαρίζειν. — das Hauen e. Bildes aus M. ἡ μαρμαρογλυφία sp.

Marmorameer ἡ Προποντίς, ίδος.

Marmorarbeit τὸ ἐκ μαρμάρου ἔργον.

Marmorarbeiter ὁ τὸν μάρμαρον κατεργαζόμενος; sp. ὁ μαρμαρουργός.

marmorartig μαρμαρώδης 2. sp.

Marmorbild τὸ μαρμάρινον ἄγαλμα, ἡ εἰκὼν μαρμάρου.

Marmorbruch τὰ μέταλλα μαρμάρου.

marmorieren ποικίλλειν, διαποικίλλειν.

Marmorierung ἡ ποικιλία, ποίκιλσις, sp. ὁ ποικιλμός.

marmorn μαρμάρινος 3. od. *gen.* μαρμάρου; v. weissem M. λευκόλιθος 2. od. λευκοῦ λίθου.

Marmorplatte ἡ μαρμαρίνη πλάξ, πλακός.

Marmorsäule ἡ μαρμαρίνη στήλη.

Marmorstein, s. Marmor.

Marmortafel, s. Marmorplatte.

marode κατάπονος 2., καμών, κεκμηκώς, ἀπειρηκώς 3., auch ἀδύνατος 2.; die Maroden (beim Heere) οἱ ἀπόμαχοι, οἱ ἀδύνατοι, τὸ ἀχρεῖον τοῦ στρατεύματος.

Marodeur ὁ λῃστής; *pl.* οἱ ὑστεροῦντες ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, οἱ ἀποσκεδαννύμενοι ἀπὸ τοῦ στρατεύματος (καθ' ἁρπαγήν).

marodieren λῄζεσθαι, λῃστεύειν, λεηλατεῖν; ἀποσκεδάννυσθαι (*P.*) ἀπὸ τοῦ στρατεύματος (καθ' ἁρπαγήν).

Marone, s. Kastanie.

Marsch 1) eig. ἡ πορεία, ἡ ὁδός, ἡ ὁδοιπορία; bei Nacht ἡ νυκτοπορία. — auf d. M. κατὰ πορείαν, καθ' ὁδὸν od. durch d. *part.* πορευόμενος 3., z. B. auf d. M. griffen sie die Feinde an πορευομένοις ἐπέθεντο οἱ πολέμιοι. — d. M. antreten, sich in M. setzen πορεύεσθαι, ἐκπορεύεσθαι (*DP.*); ὁρμᾶν, ἐξορμᾶν, ἐξιέναι, ἐξελαύνειν, ἐκστρατεύειν (u. *M.*); ἀναζευγνύναι. — e. M. machen πορείαν ποιεῖσθαι od. ἰέναι; ὁδὸν ποιεῖσθαι, ἰέναι, βαδίζειν, πορεύεσθαι. — e. schnellen, forcierten M. machen ὀξείᾳ τῇ πορείᾳ χρῆσθαι, δρόμῳ πορεύεσθαι. — seinen M. wohin nehmen, s. marschieren. — Marsch! (als Commando) πρόαγε, πρόελθε; Marsch mit dir! Marsch fort! ἄπαγε, ἔρρε. — 2) als Musikstück: τὸ ἐμβατήριον (μέλος).

Marschall, etwa ὁ σκηπτοῦχος (v. persischen Hofbeamten).

marschfertig ἕτοιμος (3. u. 2.) πορεύεσθαι od. εἰς (πρὸς) τὴν πορείαν; παρεσκευασμένος (3.) ὡς πορευσόμενος od. ὡς ἐπὶ τὴν πορείαν. — sich m. machen παρασκευάζεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν πορείαν od. ὡς πορευσόμενον.

marschieren πορεύεσθαι (*DP.*), πορείαν ποιεῖσθαι, ἐλαύνειν, βαδίζειν; προάγειν, προϊέναι (vorwärts m.). — durch e. Land m. πορεύεσθαι διὰ χώρας; auch διιέναι (διέρχεσθαι) od. διελαύνειν χώραν τινά. — marschiere! (= fort mit dir) ἄπαγε, ἔρρε.

Marschieren, das, s. Marsch 1).

Marschland ἡ ὀργάς, άδος (auch *pl.*).

Marschlied ὁ ἐμβατήριος παιάν, ᾶνος; τὸ ἐμβατήριον (μέλος).

Marschroute ἡ ὁδός; ἡ τῆς πορείας διάταξις.

Marschtakt ὁ ἐμβατήριος ῥυθμός.

Marstall τὸ ἱπποστάσιον (auch *pl.*), ἡ ἱππόστασις, sp. ἡ ἱπποστασία.

Marter ἡ βάσανος, sp. στρέβλωσις (Folter); ἡ τιμωρία u. stärker ἡ αἰκία (Misshandlung); vgl. Qual, Pein. — Jmd. e. M. anthun βασανίζειν, στρεβλοῦν τινα (foltern), αἰκίζεσθαί τινα. — die schrecklichsten M. erdulden τὰ δεινότατα od. τὰ πάντων ἐσχατώτατα πάσχειν; τὰ ἔσχατα αἰκισθῆναι. — vgl. d. f. W.

Marterbank ἡ στρέβλη.

Marterer ὁ βασανιστής od. *part.* der Verba unter „martern".

Marterinstrument, s. Folterinstrument.

Marterkammer, s. Folterkammer.

martern βασανίζειν, στρεβλοῦν (foltern); τιμωρεῖσθαι u. stärker αἰκίζεσθαι (misshandeln); ταλαιπωρεῖν (plagen), δέρειν (schinden), κακὰ od. κακῶς ποιεῖν, κακοποιεῖν, sp. κακουχεῖν (übel behandeln).

martervoll ἀλγεινός, ἀνιαρός, ἄθλιος 3.

martialisch γοργός 3., βλοσυρός 3. (dem Aussehen nach); πολεμικός 3. (kriegstüchtig). — er hat e. m. Aussehen γοργός ἐστιν ἰδεῖν od. ὁρᾶσθαι. — m. Gesicht τὸ γοργὸν τοῦ προσώπου.

Masche ὁ βρόχος.

Maschine ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, sp. ἡ μηχά-

νησις; *τὸ σκεῦος* (übh. Geräth). — M. bauen *μηχανοποιεῖν*. — M. tragend *μηχανοφόρος* 2.
Maschinenbauer *ὁ μηχανοποιός*.
Maschinenbaukunst *ἡ μηχανική* (sc. *τέχνη*).
Maschinenmeister *ὁ ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς*.
Maschinenverfertiger, s. Maschinenbauer.
Maschinist, s. Maschinenmeister.
Maser 1) im Holze: *ἡ σπεῖρα*; *ἡ συστροφή*. — 2) d. Masern (als Krankheit) etwa: *τὰ ἐξανθήματα*, *αἱ ἐξανθήσεις* (übh. m. Fieber verbundener Ausschlag).
maserig (v. Holze) *σπείρας ἔχων* 3. [*νος* 3.
Masholder *ἡ σφένδαμνος*. — v. M. *σφενδάμνι-*
Maske 1) eig. *τὸ πρόσωπον*, *προσωπεῖον*, *dem.* *τὸ προσωπίδιον* (Gesichtsmaske); *ἡ σκευή* (als ganzer Anzug). — der M. verfertigt *ὁ προσωποποιός* sp. — 2) übtr. *ἡ προσποίησις*, *τὸ προσποίημα*; *τὸ πλάσμα*; *τὸ προκάλυμμα*, *πρόσχημα* (Deckmantel); auch *τὸ σχῆμα*, z. B. unter d. M. der Freundschaft *σχήματι φιλίας* od. durch *part.*, z. B. *προσποιούμενος* (*σχηματιζόμενος*) *φίλος εἶναι*. — etw. als M. brauchen *προκαλύπτεσθαι* u. *προΐσχεσθαί τι*, *πρόσχημα ποιεῖσθαί τι*, *προκαλύμματι χρῆσθαί τινι*. — e. M. annehmen *ὑποκρίνεσθαι* od. *σχηματίζεσθαι* m. *inf.* od. *ὡς* m. e. *part.*, *προσποιεῖσθαι* m. *part.*; d. M. Jmds. od. von etw. annehmen *ὑποκρίνεσθαί τινα*, *ὑποδύεσθαί τινα* od. *τι* u. *ὑπό τι*, *ὑποδύεσθαι τὸ σχῆμά τινος*. — d. M. ablegen *οὐκέτι ὑποκρίνεσθαι*, *ἀποδύεσθαι* od. *ἀποβάλλειν τὸ σχῆμα*, *ἀπαρακαλύπτως ποιεῖν τι*, *ἀφιέναι τὸ πλάσμα*.
maskieren 1) eig. Jmd.: *περιτιθέναι τινὶ πρόσωπον*, *ἐνδύειν τινὰ σκευήν*; sich m. *ἐνδύεσθαι* od. *αἱρεῖσθαι πρόσωπον*; *ἐνσκευάζεσθαί τι*. — 2) übtr. etw. m. etw.: *προκαλύπτεσθαί τί τινος*, *πρόσχημα ποιεῖσθαί τί τινος*. — **maskiert** *πρόσωπον περικείμενος* 3.
Mass 1) übh. *τὸ μέτρον* (eig. u. übtr.); *ὁ λόγος* (Verhältniss). — d. M nehmen zu etw. *τὴν συμμέτρησίν τινος λαμβάνειν*; d. M. nehmen nach etw. *μετρεῖν τί τινι* u. *πρός τι*, *συμμετρεῖσθαί τι πρός τι*. — etw. nach dem M. vertheilen od. verkaufen *διαμετρεῖν* (*M.* nach dem M. unter sich vertheilen od. kaufen). — im vollen, reichlichen M. *ἄφθονος* 2. u. *adv.* *ἀφθόνως*; in sehr reichem M. *παμπληθής* 2.; reichliches M. *ἡ ἀφθονία*. — im rechten, gehörigen M. *μετρίως*, *ἐμμέτρως*, *ὀρθῶς*, *δικαίως*. — in dem M. wie *ὥσπερ*, *καθάπερ*. — nach d. M. meiner Kräfte *κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν*. — 2) im Bes. *a*) d. rechte Mass: *τὸ μέτρον*, *τὸ μέτριον*; *ὁ καιρός* (d. rechte Punkt, d. rechte Mitte); *ἡ ἐμμετρία*, *συμμετρία* (Ebenmass); vgl. Mittelmass. — M. halten *μετριάζειν*, *μέτρῳ χρῆσθαι*, *μέτριον εἶναι*; M. halten in etw. *μετριάζειν περί* (*πρός*) *τι*, auch *τινί*, *ἔν τινι*, *μετρίως χρῆσθαί τινι* od. *ποιεῖν τι*, *ἐγκρατῆ εἶναι* od. *ἐγκρατῶς ἔχειν τινός*, auch *σωφρονεῖν*. — halte M. (u. Ziel) in allen Dingen! *μηδὲν ἄγαν*. — d. M. überschreiten *ὑπερβάλλειν* (m. u. ohne *τὸ μέτρον*), *πλεονάζειν*; Ziel u. M. überschreiten *φέρεσθαι* (*P.*) *ἐκτὸς τῶν ἐλαῶν*; kein M. halten *ἀμετρίᾳ χρῆσθαι*, *ἀκολασταίνειν*, *ἀκόλαστον* od. *ἀκρατῆ εἶναι*, *ἀκρατεύεσθαι*; kein M. in etw. halten *ἀκολάστως ἔχειν περί τι*, *ἀκρατῆ εἶναί τινος*. — d. M. überschreitend *ὑπέρμετρος* 2., *ὑπερβάλλων* 3. — ohne M. (u. Ziel) *ἀμέτρως*, *πέρα τοῦ μέτρου*, *ὑπερβαλλόντως*, *καθ' ὑπερβολήν*, *ἄγαν*, *ὑπεράγαν*, auch *ἄνευ τοῦ καιροῦ*, *τοῦ καιροῦ μεῖζον*; od. durch d. *adj.* *ἄμετρος* 2., d. *part.* *ὑπερβάλλων* 3. — „Massen“ in mehreren Redensarten, nämlich: über d. M., s. im Vhg. „ohne Mass“; auch durch Compos. m. *ὑπέρ*, z. B. über d. M. bewundern *ὑπεράγασθαι*, über d. M. einfältig *ὑπεραβέλτερος* 2. u. ä.; über alle M. *ὑπερφυῶς*; gehöriger od. gebührender M. *προσηκόντως*, *πρεπόντως*, *ἀξίως*, *δικαίως*. — folgender M. *ὧδε*, *οὕτω*; etwa folgender M. *ὧδέ πως*. — gewisser M., einiger M. *πώς*, *πῇ* (*encl.*) od. durch d. *pron. indef.* *τίς*, *τί* (*encl.*); einiger M. = ziemlich *μετρίως*. *b*) e. bestimmtes M. v. e. Flüssigkeit („die Mass“) etwa: *τὸ ἡμίχουν*. *c*) = Ziel u. Ende: *τὸ τέλος*. — einer Sache e. M. setzen *τέλος ἐπιτιθέναι τινί*.
Masse 1) Stoff: *ἡ ὕλη* (bes. feste M.); *τὸ φύραμα* (weiche, knetbare M.); *τὸ ἐκμαγεῖον* (weiche M., worin man etw. abdrückt); *ἡ ὑπόστασις* (Substanz); *τὸ στοιχεῖον* (Grundstoff); *ἡ σύστασις*, sp. *περιοχή* (z. B. feste, flüssige M. *γεώδης*, *ὑγρὰ σύστασις*). — 2) grosse Menge: *τὸ πλῆθος*, *ἡ φορά* (v. Pers. u. Sachen), auch *τὸ χρῆμα*, z. B. e. sehr grosse M. v. Reitern *πάμπολύ τι χρῆμα ἱππέων*, e. grosse M. Geldes *πολύ τι χρῆμα χρυσοῦ*; *ἡ ἀφθονία* (v. Sachen); auch *ὁ ὄγκος* (bes. m. Rücksicht auf d. grossen Umfang); *τὸ στῖφος* (dichte M.; bes. feste, geschlossene M. v. Kriegern); auch durch d. *adj.* *ἀθρόος*, *συχνός* 3., z. B. die Bürger giengen in Masse entgegen *οἱ πολῖται ἀθρόοι ἀπήντησαν*; Geld in M. *χρήματα συχνά*; od. durch d. *adv.* *πανδημεί* (in Masse; auch *πανστρατιᾷ*, *πανστρατεί* v. Soldaten, wie *πανστρατιᾶς γενομένης*); das Volk in Masse *ἡ πανδημία*. — in ganzer M. *παμπληθής* 2., sp. *adv.* *παμπληθεί*. — d. grosse M. = d. grosse Haufe, s. Haufe. — in endloser M. *ἄπειρος* (2.) *τὸ πλῆθος*. — e. ungeheure M. v. Dareiken *δαρεικοὶ ἄμετροι*; ungeheure M. *ἡ ἀμετρία*.
massenhaft *ἀθρόος*, *συχνός* 3., *παμπληθής* 2., *ἄπειρος* (2.) *τὸ πλῆθος*.
Massgabe, durch d. *praep.* *κατά* m. *acc.* od. *ἐκ* m. *gen.*, z. B. nach M. der Umstände *ἐκ τῶν ὑπαρχόντων* (*παρόντων*).
massgebend, s. entscheidend. — meine Ansicht über etw. ist nicht m. *λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρός τι*.
massiv 1) eig. *στερεός* 3.; sonst durch Zsstzgen m. *πᾶς* u. *ὅλος*, z. B. von m. Golde *πάγχρυσος*, *ὁλόχρυσος* 2., von m. Silber *πανάργυρος*, *ὁλάργυρος* 2., von m. Stein *ὁλόλιθος* 2., wofür aber d. einfachen *adj.* *χρυσοῦς*, *ἀργυροῦς*, *λίθινος* 3. gewöhnlicher sind. — ein m. Haus *οἴκημα ὁλόλιθον* od. besser *λίθινον*. — 2) übtr. = plump, grob, w. s.
masslos *ἄμετρος* 2., *ἀκρατής* 2. — m. sein in etw. *ἀμετρίᾳ χρῆσθαί τινος* u. *περί τι*, *ἀκρατῆ εἶναί τινος*, auch *adv.* *ἀμέτρως* m. Verben, z. B. m. Bedürfnisse haben *ἀμέτρως δεῖσθαι*.
Masslosigkeit *ἡ ἀμετρία* (in etw. *περί τι* u. *τινός*); *ἡ ἀκράτεια*, *ἀκρατία*, *ἀκρασία* (in etw. *τινός*).
Massregel *ἡ βουλή*, *γνώμη*, *μηχανή*, *τὸ βούλευμα*. — M. nehmen od. ergreifen *βουλεύεσθαι*, *μηχανᾶσθαι*, gegen etw. *ἀντιμηχανᾶσθαι*, *ἀντιπράττειν* (u. *M.*) *τινί*; seine M. nach etw. nehmen *βουλεύεσθαι πρός τι*. — auch durch Umschreibungen, z. B. heilsame M. für d. Staat empfehlen *παραινεῖν ἐξ ὧν ἄριστα ἕξει τὰ τῆς πόλεως πράγματα*.
massregeln Jmd. *νουθετεῖν*, *κολάζειν τινά*.
Massstab *ὁ κανών*, *ὅνος*; *ἡ στάθμη*; übh. *τὸ μέτρον*. — etw. zum M. für etw. nehmen *μετρεῖν τί τινι* u. *πρός τι*, *σταθμᾶσθαί τί τινι*.
1. **Mast** 1) das Mästen: *ὁ χορτασμός*; sp. *ἡ χορτασία*, *ἡ σιτεία*, *σίτευσις*. — 2) das Futter: *τὸ χόρτασμα*, *ὁ χόρτος*, *ἡ τροφή*.
2. **Mast**, der, **Mastbaum** *ὁ ἱστός*; der zweite M. *ὁ*

ἀκάτειος ἱστός. — d. M. aufstellen αἴρεσθαι τὸν ἱστόν.
Mastdarm τὸ κόλον u. κῶλον.
Mastix ἡ μαστίχη. — aus M. μαστίχινος, σχίνινος 3. — über M. abgezogener Trank τὸ μαστιχᾶτον sp.
Mastixbaum ἡ σχῖνος. — d. Beere des M. ἡ σχινίς, ίδος.
Mastixholz τὸ σχίνινον ξύλον. — d. Zähne m. e. Zahnstocher v. M. reinigen σχινίζειν τοὺς ὀδόντας sp. — M. od. e. Zahnstocher davon kauen σχινίζεσθαι u. der dies thut ὁ σχινοτρώκτης sp.
Mastixöl τὸ μαστιχέλαιον, τὸ μαστίχινον ἔλαιον, τὸ σχινέλαιον, τὸ σχίνινον ἔλαιον.
Mastkalb ὁ σιτευτὸς (σιτιστὸς) μόσχος; ὁ τροφίας μόσχος.
Mastkorb τὸ θωράκιον.
Mastkuh ἡ σιτευτὴ (σιτιστὴ) βοῦς.
mastlos ἔρημος (2.) ἱστοῦ.
Mastochs ὁ σιτευτὸς (σιτιστὸς) βοῦς; ὁ τροφίας βοῦς.
Mastschwein ὁ σιτευτὸς (σιτιστὸς) χοῖρος; poet. ὁ σίαλος.
Mastung, s. Mast 1).
Mastvieh τὰ σιτευτὰ (σιτιστὰ) κτήνη.
Matador, etwa ὁ πρῶτος ἀνήρ, ὁ πρῶτος τὸ ἀξίωμα, ὁ ἀριστεύων, οντος.
Material, **Materialien** ἡ ὕλη (Materie, Masse); τὰ στοιχεῖα (Grundstoffe); ἡ ὑπόστασις (Substanz, Stoff); ἡ ὑπόθεσις (für e. Rede od. Schrift).
Materialist ὁ ῥωποπώλης, ὁ γελγοπώλης u. *fem.* ἡ γελγόπωλις, ιδος (der mit kurzen Waaren handelt); ὁ ἀρωματοπώλης (Gewürzhändler). — e. M. sein γελγοπωλεῖν.
Materialwaaren ὁ ῥῶπος, τὰ γέλγη (kurze Waaren); τὰ ἀρώματα (Gewürz); τὰ φάρμακα (Farbwaaren).
Materia medica ἡ ἰατρικὴ ὕλη.
Materie 1) Stoff: τὸ στοιχεῖον (Grundstoff); ἡ ὕλη (Stoff, bes. im Gegens. zur Form d. i. ἡ μορφή, τὸ εἶδος); ἡ ὑπόστασις (Substanz); ἡ ὑπόθεσις (für e. Rede od. Schrift); auch ὁ λόγος (der behandelte Gegenstand). — sich durch d. M. verbreiten διυλάζεσθαι. — 2) das Körperliche im Gegens. zum Geiste: τὸ σῶμα, τὸ σωματικόν. — 3) = Eiter, w. s.
materiell σωματικός, ὑλικός 3., ἔνυλος 2.
Mathematik ἡ μαθηματική; τὰ μαθήματα (d. mathematischen Wissenschaften); auch ἡ γεωμετρία.
Mathematiker ὁ μαθηματικός; *pl.* auch οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων sp.
mathematisch μαθηματικός 3.; die m. Wissenschaften τὰ μαθήματα. — in den m. Wissenschaften nicht bewandert ἀγεωμέτρητος 2.
Matratze τὸ στρῶμα, ἡ στρωμνή, τὸ ὑποπέτασμα (allg.); ἡ στιβάς, άδος (Laubbett); ὁ φορμός, ἡ ψίαθος (aus Binsen od. Schilfrohr); *dem.* τὸ ψιάθιον sp.; τὸ χαμεύνιον, ἡ χαμεύνη (als Lagerstatt).
Matrikel ὁ κατάλογος.
Matrone ἡ γεραιτέρα γυνή, ἡ γραῦς, γραός; vgl. Hausfrau.
Matrose ὁ ὑπηρέτης, auch ὁ ἐρέτης (Ruderer); ὁ ναύτης, ναυβάτης (Schiffer). — die M. ἡ ὑπηρεσία (auch *pl.*), auch οἱ ναυτικοί, τὸ ναυτικόν. — M. sein, als M. dienen ὑπηρετεῖν.
Matrosendienst ἡ ὑπηρεσία. — M. thun ὑπηρετεῖν.
matschig πλαδαρός, selten φλυδαρός 3. — m. sein πλαδᾶν, selten φλυδᾶν.
matt 1) eig. ἀσθενής, ἄρρωστος 2. (ohne Kraft); ἄτονος 2., ἀνειμένος 3., sp. ἄνετος 2. (abgespannt, schlaff); κατάπονος 2. od. *part.* καμών, κεκμηκώς, ἀπειρηκώς 3. (ermüdet, abgemattet). — m. sein ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, ἀνεῖσθαι, κεκμηκέναι, ἀπειρηκέναι. — m. machen καταπονεῖν. — 2) übtr. ἀμβλύς, ἀμαυρός, ἀμυδρός 3. (v. Licht, Augen u. dgl.); μικρός 3. (z. B. v. der Stimme); μαλακός, μαλθακός 3. (ohne Nachdruck; weichlich, zärtlich). — m. weiss ἠρέμα λευκός 3. — m. machen (im Schachspiel) etwa ἀπο-, συγ-κλείειν, ἀποτέμνεσθαι.
Matte 1) Decke: ὁ φορμός, ἡ ψίαθος (v. Binsen od. Schilfrohr), *dem.* τὸ ψιάθιον sp.; ἡ (ὁ) ῥίψ, ῥιπός (τὸ ῥῖπος Hdt.; jedes Flechtwerk aus Rohr u. Binsen). — 2) Wiese, Grasland, w. s. — 3) geronnene Milch: τὸ πηκτὸν γάλα; ἡ πυετία, τὸ πῆγμα (Lab).
Mattenkümmel, s. Feldkümmel.
Mattheit, **Mattigkeit** 1) eig. ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία (Kraftlosigkeit); ἡ ἀτονία (Mangel an Spannkraft); ὁ κάματος, κόπος (Ermüdung). — 2) übtr. ἡ ἀμβλύτης, sp. ἀμυδρότης; auch ἡ μαλακία, μαλθακία.
Mauer τὸ τεῖχος, τὸ τείχισμα, *dem.* τὸ τειχύδριον (Festungsmauer); τὸ τειχίον, ὁ τοῖχος (M. e. Gebäudes); ἡ αἱμασιά (Umfriedigung, w. s.); τὸ περιτείχισμα (die um etw. aufgerichtete M.); τὸ ἐπιτείχισμα (d. gegen etw. aufgerichtete M.); τὸ διατείχισμα (Zwischenmauer). — e. M. aufführen, bauen ἱστάναι, ἀνιστάναι, ἀνορθοῦν, οἰκοδομεῖν τεῖχος od. τοῖχον, sp. τειχοποιεῖν; Aufführung einer M. ἡ τείχισις, ὁ τειχισμός, sp. ἡ τειχοδομία, τειχοποιία; ἡ τοίχου οἰκοδόμησις. — mit e. M. versehen e. Stadt τειχίζειν πόλιν; etw. m. e. M. umgeben περιτειχίζειν τι (τείχει), περιβάλλειν τινὶ τεῖχος od. τι τείχει; das Umgeben m. e. M. ἡ περιτείχισις, ὁ περιτειχισμός. — gegen d. Feind e. M. errichten ἐπιτειχίζειν u. dazu ἡ ἐπιτείχισις u. ὁ ἐπιτειχισμός. — durch e. M. sperren od. trennen διατειχίζειν τι, διαφραγνύναι τι τείχει. — M. bauend τειχοποιός 2. — der für die Erhaltung u. Ausbesserung der M. sorgt ὁ τειχοποιός. — d. M. stürmen τειχομαχεῖν. — Sturm auf d. M. ἡ τειχομαχία. — ohne M. ἀτείχιστος 2. — d. M. bewachen τειχοφυλακεῖν sp.
Mauerbrecher ὁ κριός (Widder).
mauerfest 1) fest wie e. Mauer: ἰσχυρὸς (3.) ὥσπερ τεῖχος; auch τειχήρης 2. sp. — 2) mit Mauern befestigt: τειχήρης 2. sp.; besser τετειχισμένος 3.
Mauerkelle, s. Maurerkelle.
mauern 1) *intr.* συντιθέναι (συνδεῖν, συναρμόττειν) λίθους; λιθολογεῖν, λογάδην συντιθέναι λίθους (ohne Kalk u. Mörtel). — 2) *tr.* λίθοις οἰκοδομεῖν, κατασκευάζειν τεῖχος od. τοῖχον.
Mauerpfeffer τὸ ἀείζωον.
Mauersalz τὸ ἀφρόλιτρον, sp. ἀφρόνιτρον.
Mauerschwalbe ἡ δρεπανίς, ίδος.
Mauerstein ὁ u. ἡ χάλιξ, ικος; gebrannter M. ἡ πλίνθος.
Mauerthurm ὁ ἐπὶ τοῦ τείχους πύργος.
Mauerwerk τὸ λιθολόγημα (bes. v. Unterbau); τὸ τείχισμα, τὸ τεῖχος (u. *pl.*).
Mauerzinne ἡ τοῦ τείχους ἔπαλξις.
Maul τὸ στόμα. — d. M. aufsperren χάσκειν, κεχηνέναι. — Jmd. mit offenem M. angaffen κεχηνέναι πρός τινα. — Keiner wagte d. M. aufzumachen οὐδεὶς ἐτόλμησε ῥῆξαι φωνήν. — sagen was Einem in's M. kommt λέγειν ὅ τι ἂν ἔλθῃ ἐπὶ στόμα. — e. loses (ungewaschenes) M. ἡ γλωτταλγία, selten ἀθυρογλωττία, ἀθυροστομία, sp. κακοστομία, κακογλωττία; e. loses M. haben οὐ κατέχειν τὴν γλῶτταν, γλωτταλγεῖν, sp. ἀθυρογλωττεῖν, auch κακολογεῖν, λοιδορεῖν (schmähen, schimpfen); ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζειν ὥσπερ ἐξ ἁμάξης; πομπεύειν. — der e. loses M. hat κακόστομος, κακόγλωττος, ἀθυρόγλωττος, ἀθυρόστομος 2. (sämmtl. mehr poet.); γλώτταλγος (γλώτταργος) 2., vgl. schmähsüchtig. — Jmd. d. M. stopfen ἐπιστομίζειν τινά, sp. φιμοῦν τινα. — d. M. voll nehmen beim Reden στομφάζειν;

der d. M. voll nimmt ὁ, ἡ στόμφαξ, ακος. — das M. hangen lassen κύπτειν κάτω od. εἰς τὴν γῆν; s. niedergeschlagen sein. — halt dein M. σιωπᾶν σε κελεύω. — d. gebratenen Tauben fliegen Einem in d. M. αὐτόματον τὸ μέλι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰσρεῖ εἰς τὸ στόμα τινός. — Andere Redensarten s. unter „Mund."

Maulaffe ὁ κεχηνώς, ότος, ὁ κοικυλίων, sp. ὁ χάσκαξ, ακος; auch ὁ βλάξ, ακός. — Maulaffen feil haben κεχηνέναι, κεχηνότα ἑστάναι, κοικύλλειν. [νέα, auch ἡ μορέα.

Maulbeerbaum ἡ u. ὁ συκάμινος, sp. ἡ συκαμι-

Maulbeere τὸ συκάμινον, τὸ μόρον. — einer M. ähnlich συκαμινώδης 2. — v. od. aus M. συκαμίνινος 3.

Mauldrescher; e. M. sein τρυγᾶν τῇ γλώττῃ.

mauldrescherisch στοματουργός 2.

maulen, gegen Jmd. δυσκολαίνειν, δυσκόλως διακεῖσθαι od. ἔχειν πρός τινα.

Maulesel ὁ ὀρεύς (Bastard v. Hengst u. Eselin); ὁ ἡμίονος (Bastard v. Esel u. Stute; besser „Maulthier"). — zum M. gehörig ἡμιονικός 3. (bei sp. auch: e. für M. gangbarer Weg ἡμιονικὴ ὁδός). — e. mit einem M. trächtige Stute ἡ ἡμιονῖτις (-ιδος) ἵππος. — auf e. M. reiten ἐπ' ἀστράβης ὀχεῖσθαι. — M. treiben ἀστραβεύειν.

Mauleselgespann τὸ ὀρικὸν (ὀρεικὸν) od. ἡμιο-

Mauleselin ἡ ἡμίονος. [νικὸν ζεῦγος.

Mauleselmist ἡ ἡμιονίς, ίδος.

Mauleseltreiber ὁ ὀρεωκόμος, sp. ὀρεοκόμος; ὁ ἡμιονηγός sp.; ungew. ὁ ἀστραβηλάτης. — e. M. sein ὀρεωκομεῖν.

maulfaul ὁ, ἡ βλάξ, ακός (träge); δύσκολος, sp. δυσπροσήγορος, δυσέντευκτος 2. (mürrisch, unfreundlich).

Maulfreund ὁ προσποίητος φίλος, ὁ προσποιούμενος φιλίαν od. φίλος εἶναι.

Maulheld, s. Grosssprecher, Prahler.

Maulkorb ὁ κημός; ὁ φιμός; ὁ πνιγεύς. — d. M. dem Pferde anlegen κημοῦν, φιμοῦν τὸν ἵππον. — d. Anlegen des M. ἡ κήμωσις.

Maulschelle ὁ κόσσος (sp.); ὁ κόλαφος (poet. u. sp.); besser durch d. folg. Ausdrücke. — Jmd. e. M. geben πλατείᾳ τῇ χειρὶ πατάξαι τὴν γνάθον τινός; παίειν (τύπτειν, πατάξαι) τινὰ ἐπὶ od. κατὰ κόρρης, sp. κολαφίζειν od. κοσσίζειν τινά. — vgl. Backenstreich, Ohrfeige.

maulschellen, s. d. vhg. W.

Maulsperre; d. M. haben οὐ δύνασθαι τὸ στόμα χάσκον συγκλείειν od. ähnl. Umschreibungen.

Maulthier ὁ (ἡ) ἡμίονος; vgl. Maulesel. — junges M. ὁ γίννος. — auf e. M. reiten ἐπ' ἀστράβης ὀχεῖσθαι.

Maulthiergespann τὸ ἡμιονικὸν ζεῦγος.

Maulthiertreiber, s. Mauleseltreiber.

Maultrommel, etwa τὸ κρέμβαλον. — auf der M. spielen κρεμβαλιάζειν.

Maulwurf ὁ σκάλοψ, οπος, ὁ σπάλαξ (sp. ἀσπά-

Maulwurfshaufen ἡ σκαλοπιά. [λαξ), κος.

Maurer ὁ λιθολόγος (der ohne Kalk u. Mörtel baut); gew. ὁ λιθοδόμος.

Maurerkelle ὁ ὑπαγωγεύς.

Maus 1) eig. ὁ μῦς, μυός. — Mäuse fangen μυοθηρεῖν sp. — wie e. M. herumlaufen μυσπολεῖν. — mit Mann u. M., s. Mann. — 2) Muskel: ὁ μῦς, μυός; vgl. Muskel.

Mauschelei, s. Schacher, Betrug.

mauscheln, s. schachern, betrügen.

Mause, die, ἡ πτερορρύησις sp.

mausen 1) Mäuse fangen: μυοθηρεῖν sp. — 2) = stehlen, w. s. — 3) sich m., s. mausern.

Mausen, das, = Stehlen, w. s.

mausern, sich, πτερορρυεῖν. — das M. ἡ πτερορρύησις sp.

mausetodt ἄψυχος 2., vgl. todt. [σῆμα.

Mausoleum τὸ μαυσώλειον od. τὸ λαμπρότατον

Mauth u. s. w., s. Zoll u. s. w.

Maxime τὸ ἀξίωμα, ἡ γνώμη, ἡ βουλή, τὸ ἐπιτή-

Mechanik ἡ μηχανική. [δευμα.

Mechanikus ὁ μηχανικός.

mechanisch μηχανικός 3.; übtr. ἄνευ γνώμης, αὐτόματος 2.

meckern μηκᾶσθαι, μηκάζειν. — meckernd ἡ μηκάς, άδος. — das M. ὁ μηκασμός.

Medaille, s. Münze.

Medialform ὁ μέσος χρόνος.

Medicin, s. Arzeneikunde.

medicinieren φαρμακεύεσθαι (Arzeneimittel nehmen); ἰατρεύεσθαι (sich v. einem Arzte behandeln lassen). — das M. ἡ φαρμακεία.

medicinisch ἰατρικός 3.

Medikament, s. Arzeneimittel.

Medikus, s. Arzt.

Meditation ἡ μελέτη, τὸ μελέτημα; s. Nachdenken.

meditieren μελετᾶν; s. nachdenken.

Medium τὸ μέσον (ἐπίμεσον, περιεκτικὸν) ῥῆμα.

Medusenhaupt ἡ Γοργοῦς κεφαλή, τὸ Γοργοῦς πρόσωπον.

Meer ἡ θάλαττα; τὸ πέλαγος (d. offene M.); ὁ πόντος (d. offene M.; auch e. Meerestheil mit bestimmten Grenzen); ὁ σάλος (d. unruhige, wogende M., bes. im Gegensatze d. Hafens; poet. u. sp.); ὁ ὠκεανός (d. Weltmeer). — im Bes. das schwarze M. ὁ Εὔξεινος πόντος; d. mittelländische M. ἡ ἔσω od. ἐντὸς θάλαττα (nach d. Standpunkte der Griechen ἡ παρ' ἡμῖν, καθ' ἡμᾶς od. ἡμετέρα θάλαττα); d. atlantische M. ἡ ἔξω θάλαττα, auch ὁ ὠκεανός. — zum M. gehörig θαλάττιος 3. u. 2. — im od. am M. ἐνάλιος 2. — am M. gelegen ἐπιθαλάττιος 3. u. 2., ἐπιθαλαττίδιος 2., selten 3., παραθαλάττιος 3. u. 2., παραθαλαττίδιος 2.; παράλιος 3. u. 2., πάραλος 2. (auch: „am M. wohnend"). — rings v. M. umgeben ἀμφιθάλαττος 2. — zwischen zwei M. gelegen ἀμφίαλος 2. — sich auf d. M. befinden θαλαττεύειν (sp. auch: „sich im M. befinden"; in beiden Bdtgen ἐνθαλαττεύειν sp.). — d. M. befahren πλεῖν τὴν θάλατταν od. ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, auch ἐν (ἐπὶ) πόντῳ, sp. ποντοπορεῖν, θαλαττοῦσθαι. — d. M. beherrschen θαλαττοκρατεῖν. — e. Geschäft auf d. M. betreiben θαλαττουργεῖν (dazu ὁ θαλαττουργός, ἡ θαλαττουργία). — zum M. machen, durch's M. überschwemmen θαλαττοῦν (dazu ἡ θαλάττωσις sp.). — v. M. sich nährend θαλαττοβίωτος 2. sp. — im offenen M. befindlich, mitten im M. πελάγιος 3. u. 2. — wie e. offenes M. sein πελαγίζειν (auch: auf d. offenen M. sein, über's M. fahren). — in's M. werfen, versenken καταποντίζειν, καταποντοῦν (dazu ὁ καταποντισμός, ὁ καταποντιστής). — immer auf d. M. leben, sprichw. λάρου βίον ζῆν.

Meeraal ὁ γόγγρος; ἡ κέστρα (?). — ἡ μύραινα (eine schön gefleckte Art). — einem M. ähnlich γογγροειδής 2. — M. tödtend γογγροκτόνος 2. sp.

Meeradler ὁ ἁλιάετος u. ἁλιαίετος.

Meeralant ὁ κεστρεύς; ὁ κεστρῖνος (?).

meerartig θαλαττοειδής 2.

Meerbarbe ἡ τρίγλη (τρῖγλα); rothe M. ὁ ἐρυθρῖνος, ἐρυθῖνος. [κίδιον.

Meerbars ἡ πέρκη, ἡ περκίς, ίδος; dem. τὸ περ-

Meerbeherrscher ὁ θαλαττοκράτωρ, ορος. — M. sein θαλαττοκρατεῖν.

Meerbusen ὁ κόλπος.

Meerenge ὁ πορθμός; τὸ στενόν (τὰ στενά); ὁ

πόρος (Furt). — Im Bes. d. M. zwischen Euboia u. Boiotien *ὁ Εὔριπος* (dann auch als *appell.* „Meerenge" übh.); d. M. v. Sicilien *ὁ κατὰ τὴν Σικελίαν πορθμός*; d. M. v. Gibraltar *ὁ καθ' Ἡρακλέους στήλας πόρος*, auch bloss *αἱ Ἡρακλέους στῆλαι*; d. M. zwischen Thrakien u. Kleinasien *ὁ Θρᾴκιος βόσπορος* od. bloss *ὁ Βόσπορος*; d. M. v. Kertsch in d. Krimm *ὁ Κιμμέριος βόσπορος*. — nach der Art einer M. *εὐριπώδης* 2. (auch „in d. M. befindlich").

Meeresfläche *τὸ πέλαγος*.

Meeresflut *ὁ κλύδων, ωνος, τὸ κλυδώνιον*.

Meeresgrund *ὁ τῆς θαλάττης πυθμήν, ένος*; *ὁ βυθός* (poet. u. sp.).

Meeresküste *ἡ παραλία* (*πάραλος* sp.); *ἡ παραθαλαττία*; *τὰ παραθαλάττια*; *τὰ ἐπιθαλάττια*; *τὰ παρὰ τὴν θάλατταν*; *τὰ κάτω* (opp. *τὰ ἄνω* Binnenland).

Meeresstille *ἡ γαλήνη*; auch *ἡ εὐδία* (u. *pl.*).

Meeresstrand *ὁ αἰγιαλός, ἡ ἀκτή*; *τὸ τῆς θαλάττης χεῖλος*, s. Meergestade.

Meereswoge *τὸ* (*τῆς θαλάττης*) *κῦμα*; *ὁ κλύδων*, [*ωνος*.

meerfarbig *θαλαττοειδής* 2.; *γλαυκός* 3.

Meerfenchel *τὸ κρῆθμον* (*κρίθμον*).

Meerfisch, s. Seefisch.

Meergewächs *τὸ θαλάττιον φυτόν*; s. Meergras.

Meergestade *ἡ ῥαχία*; auch *ἡ ῥηγμίν, ῖνος* (mehr poet.).

Meergöttin *ἡ Θέτις, ιδος*; *ἡ Νηρηΐς, ΐδος*.

Meergott *ὁ Ποσειδῶν, ῶνος*.

Meergottheit *ὁ θαλάττιος* od. *ἐνάλιος θεός*; *ἡ θαλαττία* od. *ἐναλία* (*ἐνάλιος*) *θεά*; vgl. d. vhg. WW.

Meergras *τὸ φῦκος*; *τὸ φυκίον* (gew. *pl.*); *ἡ φυκία* (?); vgl. *ὁ ζωστήρ, ῆρος*. — M. fressend *φυκοφάγος, φυκιοφάγος* 2. — M. hervorbringend *φυκιοφόρος* 2. — v. der Art des M. *φυκιώδης* 2. sp. — m. M. ausstopfen *φυκιοῦν* sp.

meergrün *γλαυκός* 3.

Meerhafen, s. Hafen.

Meerherrschaft, s. Seeherrschaft.

Meerigel *ὁ* (*θαλάττιος* od. *πελάγιος*) *ἐχῖνος*; *ὁ σπατάγγης* (e. Art M.). — d. Schale des M. *ὁ ἐχῖ-*

Meerkalb *ἡ φώκη*. [*νος*.

Meerkatze *ὁ κερκοπίθηκος*. [*βον*.

Meerkohl *ἡ θαλαττοκράμβη* u. *τὸ θαλαττόκραμ-*

Meerkrebs *ὁ ἀστακός* (*ὀστακός*); *ὁ θαλάττιος καρκίνος*; *ὁ πάγουρος* (Taschenkrebs).

Meerlinse, etwa *ἡ θαλαττία φακῆ*.

Meerlöwe *ὁ θαλάττιος λέων*.

Meermuschel *τὸ ὄστρεον* (*ὄστρειον*); *τὸ λιμνόστρεον*; *ἡ κόγχη*; vgl. Muschel.

Meernadel *ἡ βελόνη*.

Meerpolyp, s. Polyp.

Meerrebe *ἡ ἄμπελος*. *νον* (?).

Meerrettig *ἡ ἀγρία ῥαφανίς, ῖδος*; *τὸ ἀνάρρι-*

Meersalz *ὁ θαλάττιος ἅλς, ἁλός* (auch *pl.*).

Meerschaum 1) eig. *ὁ τῆς θαλάττης ἀφρός*. — 2) uneig. als Mineral: *ὁ ὀστρακίτης λίθος*; d. Rückenknochen des Tintenfisches *τὸ σήπιον* (*σηπίον*). [*ύδος*.

Meerschildkröte *ἡ θαλαττία χελώνη, ἡ ἐμύς*,

Meerschnecke *ὁ θαλάττιος κοχλίας*; selten *ὁ*

Meerschwalbe, s. Seeschwalbe. [*ἀναρίτης*.

Meerschwein *ὁ δελφίς, ῖνος*.

Meerskolopender *ἡ σκολοπένδρα*. — v. d. Art des M. *σκολοπενδρώδης* 2.

Meertang, s. Meergras.

Meerungeheuer, s. Seeungeheuer.

Meerwasser *τὸ θαλάττιον ὕδωρ*; *ἡ ἅλμη*; im Schiffe *ἡ ἀντλία*, poet. u. sp. *ὁ ἄντλος*. — m. M. waschen *θαλαττοῦν*. — m. M. gemischter Wein *ὁ θαλαττίτης οἶνος* sp. — nach M. schmecken *θαλαττίζειν* (*τὴν γεῦσιν*) sp.

Meerwolf *ὁ λάβραξ, ακος*; *dem.* *τὸ λαβράκιον*.

Meerwunder *τὸ θαλάττιον τέρας*. — s. Seeungeheuer.

Meerzwiebel *ἡ σκίλλα, ἡ σχῖνος*, sp. *τὸ σκιλλοκρόμμυον*. — v. d. M. *σκίλλινος, σκιλλιτικός* 3. sp.; m. M. angemachter Wein *ὁ σκιλλίτης οἶνος* sp. — v. der Art der M. (wie e. M. schmeckend) *σκιλλώδης* 2.

Megäre *ἡ Μέγαιρα*. — eine M. *γυνὴ ὥσπερ τις Μέγαιρα*.

Mehl *τὸ ἄλφιτον* (gew. *pl.*; Gerstenmehl u. übh. Mehl); *τὸ ἄλευρον* (gew. *pl.* Weizenmehl, übh. feines M.); *ὁ* (*ἀληλεσμένος*) *σῖτος* (Mehl übh., bes. aber Weizenmehl): *ἡ σεμίδαλις* (d. feinste Weizenmehl, Kernmehl, Auszug); *τὸ ἄμυλον, ἄμυλον* (Kraftmehl); *ἡ παιπάλη* (Mehlstaub, mehlartige Masse); *ἡ ἀλευρότησις* sp. (durchgesiebtes, feinstes M.). — M. fressend *ἀλφιτοφάγος* 2. — aus M. bereitet *ὁ ἀλευρίτης* (*ἄρτος* Brot aus Weizenmehl), *ἀλευρινός* 3., *ὁ σεμιδαλίτης* (*ἄρτος* Brot v. feinstem Weizenmehl), *ὁ κρησερίτης* (*ἄρτος* Brot v. gesiebtem Mehle); Brot v. feinstem M. *ὁ ἄμυλος ἄρτος*; Kuchen von feinstem M. *ὁ ἄμυλος*, *dem.* *τὸ ἀμύλιον*. — M. bereiten *ἀλευροποιεῖν*, *ἀλφιτοποιεῖν* sp.

mehlartig *ἀλευρώδης* 2.

Mehlbrei *ἡ ἀθάρη* (*ἀθάρα*).

mehlfarbig *ὁ, ἡ ἀλφιτόχρως, ωτος*. [*ρατις*.

Mehlfass *ἡ ἀλφιτοθήκη, ἀλευροθήκη, ἡ ἀλεύ-*

Mehlhändler *ὁ ἀλφιταμοιβός, ἀλφιτοπώλης*. — d. Halle der M. *ἡ ἀλφιτόπωλις* (*-ιδος*) *στοά*.

Mehlhändlerin *ἡ ἀλφιτόπωλις, ιδος*.

Mehlhandel *τὸ ἀλφιτοπωλητήριον* sp.

Mehlkasten *ἡ ἀλφιτοθήκη, ἀλευροθήκη*.

Mehlmilbe *τὸ ἄκαρι*.

Mehlsack *ὁ θύλακος ἀλφίτων*.

Mehlschabe *ἡ σίλφη*.

Mehlsieb *ἡ κρησέρα*; *dem.* *τὸ κρησέριον* (Beuteltuch); *ἡ ἀλευρότησις* (feines M.).

Mehlspeise *τὸ ἀλφίτου* od. *ἀλεύρου ἔδεσμα*; *ὁ σῖτος* (*pl.* *τὰ σῖτα*). — M. essen *ἀλφιτοσιτεῖν*.

Mehlstaub *ἡ παιπάλη*.

Mehlteig, s. Teig.

Mehlthau *ἡ ἐρυσίβη*; selten *ἡ μίλτος*. — v. M. leiden *ἐρυσιβᾶν, ἐρυσιβοῦσθαι* (*P.*). — m. M. überziehen u. verderben *ἀπερυσιβοῦν*. — m. M. bedeckt, v. der Art des M. *ἐρυσιβώδης* 2.

mehr 1) *adj.* *πλέων, πλέον* (daneben *πλείων, πλεῖον*, welches im *nom. sing. gen. masc.* *πλείων* u. in den zsgz. Formen *πλείους, πλείω* üblicher ist). — Sehr häufig gebraucht man d. Comparativ, z. B. mit mehr Muth *ἐρρωμενέστερον* u. *ἐρρωμενεστέρως*. — In Verbindung mit Verben wird es durch d. *neutr.* *πλέον* (*πλεῖον*) u. *πλείω* (*πλείονα*), daneben auch durch *ἐπὶ πλέον* gegeben, z. B. mehr (als e. Anderer) vermögen *πλέον* (*ἐπὶ πλέον*) *δύνασθαι*, mehr geben *πλείω διδόναι*, mehr fordern *πλείω αἰτεῖν*; ist aber „mehr" gleich „dazu", so gebraucht man Compos. m. *πρός*, z. B. mehr (als man bereits gegeben hat) geben *προσδιδόναι*, mehr fordern *προσαιτεῖν* u. dgl. — mehr als, s. unter 2). — mehr sein *πλεονάζειν* (an Zahl u. Masse), *ὑπερβάλλειν* (an Zahl u. Werth), *πλέον* (*τὸ πλέον*) *ἔχειν, πλεονεκτεῖν, πλέον φέρεσθαί τινος* (überlegen sein), *διαφέρειν τινός* (sich auszeichnen, sich hervorthun), *κρείττω εἶναί τινος* (tüchtiger sein), *δυνατώτερον, τιμιώτερον εἶναί τινος* (mächtiger, geehrter sein). — um Eins m. sein *ὑπερβάλλειν ἑνί*. — nichts

mehr sagen *οὐδὲν περαιτέρω λέγειν*, *οὐδὲν ἐπὶ πλέον λέγειν*. — das hat etw. mehr zu sagen od. zu bedeuten *τούτῳ ὕπεστι μεῖζόν τι*. — was willst du mehr? *τί ζητεῖς πλέον* od. *ἔτι πρὸς τούτοις* od. *παρὰ τοῦτ᾽ ἄλλο;* auch *οὔ σοι ἱκανὰ ταῦτα;* (ist dir dies nicht genug?). — und noch mehr *πρὸς δὲ τούτοις*, *πρὸς δ᾽ ἔτι*, *καὶ προσέτι*, *ἔτι δέ*; u. noch mehr als dies *καὶ ἔτι περαιτέρω*. — und was mehr ist *καὶ (τὸ δὲ) μέγιστον* (worauf e. Satz mit *γάρ* folgt), *ἀλλ᾽ ἔτι καὶ τοῦτο*. — mehr od. weniger (*ἤ*) *πλέον ἢ ἔλαττον*, *πλέον ἔλαττον*; etw. mehr *ὀλίγῳ πλέον*; um d. Hälfte mehr *πλέων τῷ ἡμίσει*; um nichts mehr *οὐδὲν πλέον*. — Einer mehr bei so Vielen *τοσοῦτοι καὶ ἄλλος εἷς*. — kein anderer Mensch mehr *οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων*. — v. mehreren Orten od. Seiten her *πλεοναχόθεν*; auf mehrere Arten *πλεοναχῶς*; nach mehreren Seiten hin *πλεοναχῇ*. — mehr Geld haben als Jmd. *χρήμασί τινος πλεονεκτεῖν*. — mehr haben wollen *πλεονεκτεῖν* (dazu *ἡ πλεονεξία*, *ὁ πλεονέκτης*). — 2) *adv.* *πλέον* (*πλεῖον*; *πλεόνως* Hdt., sp. *πλειόνως*; sowol extensiv als intensiv); *μᾶλλον* (intensiv). — sich mehr freuen *πλείω χαίρειν* (als e. Anderer), *μᾶλλον χαίρειν* (als gewöhnlich). — noch mehr *ἐπὶ πλέον*, *εἰς τὸ πλέον*. — mehr u. mehr, immer mehr *ἐπὶ πλέον*, *ἀεὶ μᾶλλον*. — je mehr … desto *ὅσῳ μᾶλλον (πλέον) … τοσούτῳ μᾶλλον* (wofür natürlich auch andere *compar.* eintreten können). — um so mehr *τοσούτῳ πλέον* od. *μᾶλλον*. — um nichts mehr *οὐδέν (μηδέν) τι μᾶλλον*. — mehr als: in extensiver Bdtg. (wenn es *adj.* ist) *πλείων* m. folg. *ἤ*, welches auch fehlen kann, od. m. *gen.*; (wenn es *adv.* ist) *πλέον (πλεῖν)* m. folg. *ἤ*, welches auch fehlen kann, od. m. *gen.*, auch *ὑπέρ* m. *acc.* (darüber); in intensiver Bdtg. *μᾶλλον* m. folg. *ἤ* od. *gen.*, *διαφερόντως* m. folg. *ἤ* od. m. *gen.*, auch m. folg. *παρά* m. *acc.* (im Vergleiche mit), z. B. mehr als 70 Jahre alt *ἔτη γεγονὼς πλείω (ἢ) ἑβδομήκοντα*, man schuldete den Soldaten den Sold für mehr als drei Monate *τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν*, ich werde gegen sie mehr als 600 Reiter schicken *πέμψω ἐπ᾽ αὐτοὺς ἱππέας πλεῖν ἑξακοσίους (τὸν ἀριθμόν)* od. *ἱππέας ὑπὲρ τοὺς ἑξακοσίους*; er wurde mehr geehrt als die Anderen *ἐτιμήθη μᾶλλον (διαφερόντως) ἢ οἱ ἄλλοι* od. *τῶν ἄλλων*, auch *διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους*. — mehr als nöthig, recht, billig *μᾶλλον τοῦ δέοντος* od. *προσήκοντος*, *πέρα* od. *περαιτέρω τοῦ δέοντος* od. *προσήκοντος*, *παρὰ τὸ δίκαιον*. — und das ist nicht mehr als billig *καὶ μάλα δίκαιόν ἐστι τοῦτο*. — mehr als d. Kräfte gestatten *παρὰ* od. *ὑπὲρ δύναμιν*. — vielmal mehr als *πολλαπλάσιος* 3., sp. *πολλαπλασίων* 2. m. folg. *ἤ* od. *gen.* — Wenn zwei Eigenschaften eines Subjectes mit einander verglichen werden, so stehen die beiden *adj.* od. *adv.* im *comp.*, z. B. mehr klug als weise *συνετώτερος ἢ σοφώτερος*, mehr kurz als genau *συντομώτερον ἢ σαφέστερον*. — Bezeichnet „mehr" d. Wiederholung einer Handlung, so gebraucht man *αὖθις*, *καὶ αὖθις* (wiederum), *ἔτι* (noch), *πλεονάκις* (mehrmals, öfters); nicht mehr *οὐκέτι* (*μηκέτι*); je mehr = je öfters *ὅσῳ πλεονάκις*.

Mehraufwand *τὸ πλέον* od. *μεῖζον ἀνάλωμα*; *ἡ πλείων* od. *μείζων δαπάνη*.

mehren, s. vermehren.

mehrentheils *τὰ πολλά* (*ὡς τὰ πολλά*, sp. *ὡς τὸ πολύ*), *τὸ πλεῖστον (τὰ πλεῖστα)* (grösstentheils). — *ὡς ἐπὶ τὸ πολύ* (gemeiniglich).

Mehrer, s. Vermehrer.

mehrerlei *πολλαπλοῦς* 3., *πολύχους* 2., *ποικίλος* 3., *παντοδαπός* 3.; auch *πλείους*, *πλείω*. — auf m. Art *πλεοναχῶς*. [*πλεοναχός* 3.

mehrfach *πολλαπλάσιος* 3., sp. *πολλαπλασίων* 2.;

Mehrheit *τὸ πολύ*, *τὸ πλεῖστον*; *οἱ πλείους*, *οἱ πολλοί*, *τὸ πλῆθος* (d. Menge, Masse). — nach d. M. der Stimmen *ἐκ τῆς νικώσης* od. *κρατούσης* (sc. *τῆς γνώμης*). — als *t. t.* der Grammatik, s. Pluralis.

mehrjährig *πλειόνων ἐτῶν*; vgl. vieljährig.

mehrmalig *συχνός* 3.; gew. durch d. *adv.* *πολλάκις*, z. B. auf m. Ermahnung *πολλάκις νουθετηθείς*. [*κνόν*, *πυκνά*, *πυκνῶς*.

mehrmals *πολλάκις*; *συχνόν*, *συχνά*, auch *πυ-*

mehrseitig, s. vielseitig. — m. betrachten *πλεοναχῇ σκοπεῖν*.

mehrsylbig *πλειόνων συλλαβῶν*; vgl. vielsylbig.

mehrtheilig *πλείω μέρη ἔχων* 3.; *πολυμερής* 2.

Mehrung, s. Vermehrung. [(vieltheilig).

Mehrzahl, s. Mehrheit u. Pluralis.

meiden *εὐλαβεῖσθαί* (*DP.*) *τι*; *ἀποτρέπεσθαί τινος*; *ἀφίστασθαί τινος*; *φεύγειν* od. *διαφεύγειν τι*; vgl. vermeiden. [Verba.

Meidung, einer Sache *ἥ τινος εὐλάβεια*; sonst

Meier *ὁ ἀγρονόμος* sp.; besser *ὁ ταμίας* (Schaffer).

Meierei, **Meierhof** *ἡ ἔπαυλις*, *dem.* *τὸ ἐπαύλιον*.

Meile *τὸ μίλιον* (römische M. = 1/5 einer deutschen M. od. *ὀκτὼ στάδιοι* bei d. Griechen); *ὁ παρασάγγης* (persische M. = 3/4 einer deutschen Meile od. *τριάκοντα στάδιοι* bei d. Griechen). — e. deutsche M. = *τετταράκοντα στάδιοι* bei den Griechen. — nach M. messen *μιλιάζειν*, Abmessung nach M. *ὁ μιλιασμός* (sp.).

meilenlang *σταδίων τετταράκοντα τὸ μῆκος*, *σταδίους τετταράκοντα ἔχων* (3.) *τὸ μῆκος*. — ist es = „sehr lang" *μακρότατος* 3.

Meilenstein, -zeiger, etwa *κίων λίθινος* (*στήλη*) *τοῦ τῆς ὁδοῦ μέτρου σημεῖα ἔχων* (*ἔχουσα*); auch *τὸ σημεῖον*. — M. aufrichten *κίονας λιθίνους* od. *στήλας τοῦ τῆς ὁδοῦ μέτρου σημεῖα καθιστάναι*.

Meiler, im Zusammenhange *ὁ σωρὸς ξύλων*.

mein *a*) wo e. Gegensatz zu dem, was einem Anderen gehört, stattfindet: *ἐμός* 3.; schwächer durch d. *gen.* *μοῦ* (*encl.*), u. wenn d. Subject des Satzes in d. ersten Person steht, durch d. *pron. refl.* *ἐμαυτοῦ*, z. B. mein Vater *ὁ ἐμὸς πατήρ*, *ὁ πατήρ μου*; ich bestelle meinen Acker *κατασκευάζω τὸν ἐμαυτοῦ ἀγρόν*; er war mein Freund *ἦν ἐμὸς φίλος*, auch *ἦν μου (μοι) φίλος*. *b*) wenn kein solcher Gegensatz stattfindet, gebraucht man den blossen Artikel, z. B. mein Vater liebt mich *φιλεῖ με ὁ πατήρ*. — Bisweilen kann, um das Interesse der Person an der Handlung zu bezeichnen, der ethische Dativ des *pron.* der ersten Pers. hinzutreten, z. B. rette meinen Vater *σῶσόν μοι τὸν πατέρα*. — es ist meine Pflicht *ἐμόν ἐστι*, *προσήκει μοι*. — ich meines Theils *ἔγωγε*, *τό γ᾽ ἐμόν*. — nach meinen Kräften *ὅσον δύναμαι*, *ἐκ τῶν δυνατῶν*, *κατά γε δύναμιν*. — mein Freund *φίλε*. — wo es auf Mein u. Dein ankommt *τὰ διάφορα*.

Meineid *ἡ ἐπιορκία*, sp. *ψευδορκία*. — e. M. schwören *ἐπιορκεῖν* (bei d. Göttern *τοὺς θεούς*), *ψευδορκεῖν*; auch *ἐπιορκεῖν ὅρκον*, *ἐπίορκον ὅρκον ὀμνύναι*.

meineidig *ἐπίορκος*, *ψεύδορκος* 2., ungew. *ψευδόρκιος* 2. — m. werden *ἐπιορκεῖν*, sp. *παρορκεῖν*.

meinen 1) glauben, dafür halten: *νομίζειν*, *οἴεσθαι* (*DP.*; Nebenf. *οἶμαι* in Zwischensätzen, wie unser „mein ich"); *δοξάζειν*, *ὑπολαμβάνειν*, *ἡγεῖσθαι* sämmtl. m. folg. *inf.* od. *ὅτι* (*ὡς*), auch *δοκεῖ μοι* m. *inf.* — wie ich meine *ὡς ἐγῷμαι*, *ὡς ἐμοὶ δοκεῖ* (*δοκεῖν*); mein' ich *οἶμαι*, *δοκεῖ* od. *δοκεῖν*

ἐμοί. — was meinst du? τί σοι δοκεῖ; — od. was meinst du? ἢ πῶς φῄς; auch η πῶς λέγομεν; (wenn man eine bejahende Antwort erwartet). — so sprechen wie man es meint νομίζοντα λέγειν. — welche Stadt, meint ihr, wird sich nicht besser rüsten? τίνα οἴεσθε οὐκ ἄμεινον παρασκευάσεσθαι πόλιν; — man könnte m. ὑπολάβοις ἄν, od. λέγοις ἄν. — man sollte m. εἰκός m. *inf.*; wie man m. sollte ὡς (ὥσπερ, οἷον, οἷα, ᾗ) εἰκός; das sollte man m. (als Antwort) εἰκός γε, εἰκὸς γοῦν; ich sollte m. δοκεῖ μοι; ich sollte m., dass Krieg werden wird κινδυνεύει πόλεμος ἔσεσθαι. — 2) Jmd. od. etw. m., d. i. mit d. Worten andeuten: λέγειν. — wie meinst du das? τί τοῦτο λέγεις; πῶς τοῦτο λέγεις; — dich meine ich σέ τοι λέγω. — 3) e. Gesinnung hegen: es gut m. mit Jmd. εὖ φρονεῖν τινι od. εἴς τινα, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, εὔνουν εἶναι od. εὐνοεῖν τινι, εὐνοίᾳ χρῆσθαι περί τινα. — es ehrlich od. redlich mit Jmd. m. ἀδόλως (ἁπλῶς, δικαίως) προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — es schlecht mit Jmd. m. κακόνουν εἶναι od. κακονοεῖν τινι, κακονοίᾳ χρῆσθαι περί τινα, ἐχθρὸν εἶναί τινι, ἐχθρῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα. — 4) gemeint sein, s. gemeint.

meiner, s. der Meinige. [κατ᾽ ἐμέ.

meinerseits ἔγωγε, τό γ᾽ ἐμόν, τὸ ἐμὸν μέρος, τὸ

meinethalben, meinetwegen ἐμοῦ γε ἕνεκα; ἐμοῦ χάριν; ἐμὴν χάριν (um meinetwillen). — ist es = ich habe nichts dagegen: ἐμοῦ γε ἕνεκα, τὸ ἐπ᾽ ἐμοί, οὐδεὶς φθόνος, οὐ φθονῶ, οὐ μέμφομαι ἔγωγε, εἰ βούλει, vgl. dagegen haben.

meinetwillen, s. meinetwegen. [τὰ ἐμά.

meinige ὁ ἐμός, ἡ ἐμή, τὸ ἐμόν. — das Meinige

Meinung 1) Urtheil über etw. nach Wahrscheinlichkeitsgründen: ἡ δόξα, ὑπόληψις, οἴησις; ἡ γνώμη; häufig durch Verba, z. B. das ist meine M. οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω, οὕτω διάκειμαι τὴν γνώμην; das ist auch meine M. ταῦτα συνδοκεῖ καὶ ἐμοί; in der M. dass … οἰόμενος od. νομίζων m. *inf.* — nach meiner M. κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν, κατά γε τὴν ἐμήν, γνώμην ἐμήν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ (δοκεῖν), δοκεῖν ἐμοί (ἔμοιγε), ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς ἐγῷμαι, οἶμαι ἔγωγε. — e. M. haben od. hegen δόξαν od. γνώμην ἔχειν, δόξῃ od. γνώμῃ χρῆσθαι; vgl. meinen. — ich bin einer M. δοκῶ, δοκεῖ μοι, γνώμην ἔχω. — seine M. aussprechen ἀποφαίνεσθαι τὴν γνώμην. — ich spreche meine M. offen aus ἁπλῶς λέγω τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα, od. ἃ δοκεῖ μοι, ἃ (ᾗ) γιγνώσκω. — seine M. über etw. zurückhalten κατασχεῖν od. ἐπιστῆσαι τὴν γνώμην περί τινος. — dieselbe M. haben über etw. τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν περί τινος. — ich bin noch immer derselben M. ἐγὼ μὲν ἔτι ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ. — derselben od. der gleichen M. sein m. Jmd. τὰ αὐτὰ δοξάζειν od. φρονεῖν τινι, τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τινί, ὁμοδοξεῖν, ὁμογνωμονεῖν, ὁμονοεῖν τινι; ich bin hierin derselben M. ταὐτὰ συνδοκεῖ μοι. — gleiche M. ἡ ὁμοδοξία, sp. ὁμογνωμοσύνη; gleiche M. hegend ὁμόδοξος, ὁμογνώμων 2. — anderer od. verschiedener M. sein ἄλλην od. ἑτέραν γνώμην ἔχειν, ἄλλως γιγνώσκειν od. φρονεῖν, ἑτεροδοξεῖν, sp. ἑτερογνωμονεῖν. — verschiedene M. ἡ ἑτεροδοξία, sp. ἑτερογνωμοσύνη; verschiedene M. hegend ἑτερόδοξος, sp. ἑτερογνώμων 2. — entgegengesetzter M. sein ἐναντίαν ἔχειν τὴν γνώμην, τὰ ἐναντία φρονεῖν (γιγνώσκειν, ψηφίζεσθαι), ἀντιγνωμονεῖν, ἀντιδοξάζειν, sp. ἀντιδοξεῖν τινι u. πρός τινα; entgegengesetzter M. ἀντίδοξος 2. sp. — getheilter M. sein δίχα φρονεῖν (γιγνώσκειν, ψηφίζεσθαι). — welcher M. bist du? τίνα γνώμην ἔχεις; τί δοκεῖ σοι; — seine M. ändern μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν, μεταπείθεσθαι (*P.*), ἀλλοιοῦσθαι (*P.*) τὴν γνώμην. — keine entschiedene M. haben ἀμφιδοξεῖν περί τινος; der keine entschiedene M. hat ἀμφίδοξος (2.) πρός τι u. περί τινος. — e. falsche, irrige M. haben ἁμαρτάνειν od. ψευσθῆναι τῆς γνώμης, ἀλλοδοξεῖν, sp. ψευδοδοξάζειν u. ψευδοδοξεῖν. — falsche, irrige M. ἡ ἀλλοδοξία, sp. ψευδοδοξία. — Jmd. auf e. M. bringen, Jmd. e. M. beibringen δόξαν παρασκευάζειν od. παρέχειν τινί. — Jmd. auf e. andere M. bringen μετα-, παρα-πείθειν τινά. — Jmds. M. beitreten προστίθεσθαι τῇ γνώμῃ τινός, αἱρεῖσθαι τὴν γνώμην τινός. — ich beharre auf meiner M. ἐγκαρτερῶ οἷς ἔγνωκα. — Jmd. um seine M. befragen ἐρωτᾶν τινα τίνα γνώμην ἔχει περί τινος od. τί δοκεῖ αὐτῷ περί τινος, ἀνακοινοῦσθαί τινι περί τινος. — e. grosse M. v. Jmd. od. etw. haben ἡγεῖσθαί τινα εἶναί τι, πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι; e. grosse M. v. sich haben, s. Dünkel haben; der eine grosse M. v. sich hat, s. dünkelhaft. — e. geringe M. v. etw. haben καταφρονεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος, ὀλίγου ἄξιον νομίζειν τι. — ich will nicht v. dir d. üble M. haben wie v. d. Anderen οὐ καταγνώσομαί σου ὅπερ τῶν ἄλλων (καταγιγνώσκω). — e. M. siegt γνώμη νικᾷ (selten ἀριστεύει). — 2) Gesinnung, Absicht, w. s. — 3) d. M., welche Andere v. uns haben, Ruf, s. Ruf.

Meinungsstreit, Meinungsverschiedenheit αἱ ἄλλαι (ἕτεραι, ἐναντίαι) γνῶμαι; ἡ ἀσυμφωνία.

Meisch αἱ καταβεβρεγμέναι κριθαί.

meischen καταβρέχειν.

Meise ὁ αἰγίθαλλος u. αἰγιθαλός.

Meissel ὁ κοπεύς, ἐγκοπεύς; ὁ κολαπτήρ, ῆρος; ἡ γλαρίς, ίδος (Hohlmeissel); τὸ γλυφεῖον (feiner [M.).

meisseln γλύφειν, κολάπτειν; s. glätten.

meist, s. meistens.

meistbietend πλείστην τιμὴν ὑποσχόμενος 3. (καταθήσειν); πλείστην τιμὴν διδούς 3.

meiste πλεῖστος 3. — d. Meisten οἱ πλεῖστοι, οἱ πολλοί; οἱ πλείους (d. Mehrzahl). — am meisten πλεῖστα, μάλιστα, οὐχ ἥκιστα. — in d. meisten Fällen, s. d. f. W.

meistens, meistentheils τὸ πολύ, ὡς τὸ πολύ, τὰ πολλά, ὡς τὰ πολλά, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, πλεῖστον (πλεῖστα), τὸ πλεῖστον (τὰ πλεῖστα); πλειστάκις; μάλιστα.

Meister 1) d. Stärkere, Mächtigere: ὁ κρείττων; ὁ πρῶτος τὴν δύναμιν. — sich zum M. v. etw. machen κρατεῖν od. ἐπικρατεῖν τινος, ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τι, κρείττω od. κύριον γίγνεσθαί τινος. — M. v. etw. sein κρατεῖν τινος, κατέχειν u. ἔχειν τι. — seiner selbst nicht M. sein οὐ κρατεῖν od. ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ. — den M. spielen πρωτεύειν, κρατιστεύειν, ἀριστεύειν. — 2) der in einer Kunst erfahren od. geschickt ist: ὁ δεινὸς od. ἄριστος τέχνην τινά; ὁ ἀθλητής τινος, z. B. im Landbau τῶν γεωργικῶν ἔργων; ὁ τεχνικὸς περί τινος u. περί τι; ὁ τεχνίτης (Künstler); ὁ δημιουργός (Handwerker). — e. M. sein in etw. ἀθλητὴν εἶναί τινος, δεινὸν (ἄριστον) εἶναί τι od. m. *inf.*, κρατιστεύειν τινί od. ἔν τινι; auch ἐξεπίστασθαι od. ἀκριβοῦν τι; ἀκριβῶς εἰδέναι τι. — sich für e. M. in einer Kunst ausgeben ἐπαγγέλλεσθαι τέχνην τινά. — ist „Meister“ = „Lehrer einer Kunst“ ὁ διδάσκαλός τινος, ὁ ἐπαγγελλόμενός τι. — d. Werk wird seinen M. loben τὸ πρᾶγμα τὸν ἔλεγχον δώσει.

meisterhaft 1) v. Pers. = sehr geschickt: ἄριστος od. δεινός (3.) τι; τεχνικὸς (3.) περί τινος u. περί τι; δεξιὸς 3. (u. *sup.*) περί τι. — 2) v.

Sachen = vollkommen: τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., ἀκριβέστατος 3., κάλλιστος 3.; auch τεχνικῶς εἰργασμένος 3.

Meisterhand, etwa πλείστη od. πᾶσα τέχνη, z. B. mit od. von M. gearbeitet sein πλείστῃ (πάσῃ) τέχνῃ od. διαφερόντως τῇ τέχνῃ ἐξειργάσθαι, auch ἀπηκριβῶσθαι.

Meisterin ἡ δεινὴ τὴν τέχνην γυνή. — (d. Frau des Lehrherrn) ἡ τοῦ τεχνίτου (δημιουργοῦ, auch διδασκάλου) γυνή.

meistern νουθετεῖν τινα; vgl. tadeln. — das M. ἡ νουθεσία, νουθέτησις, ὁ νουθετησμός.

Meisterschaft ἡ δεινότης. — sich d. M. in etw. erwerben κράτιστον od. δεινὸν γίγνεσθαί τι. — es ist etw. mit M. gearbeitet πλείστῃ od. πάσῃ τέχνῃ εἴργασταί τι.

Meisterstreich τὸ δεινὸν τέχνημα.

Meisterstück ἡ ἐπίδειξις, τὸ ἐπίδειγμα. — e. M. machen ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι, ἐπιδείκνυσθαι, παρέχειν; ἐπιδείκνυσθαι ἔργον.

Melancholie ἡ μελαγχολία; ἡ δυσθυμία, δυσκολία; τὸ δύσθυμον, ἡ μανία. — zur M. geneigt μελαγχολικός, δυσθυμικός 3. — M. bewirkend od. davon herrührend μελαγχολικός 3.

melancholisch μελαγχολικός 3., δύσθυμος, δύσκολος 2. — m. sein μελαγχολᾶν, δυσθυμαίνειν, δυσκολαίνειν.

Melde τὸ βλίτον, sp. τὸ χρυσολάχανον.

melden ἀγγέλλειν, ἀπ-, ἐπ-, δι-, ἐξ-, παρ-, προσαγγέλλειν (durch e. Boten); σημαίνειν (durch Zeichen u. Worte); ἐπιστέλλειν (schriftlich m.); übh. λέγειν, ἀποφαίνειν (u. *M.*) τι (sagen, aussprechen); δηλοῦν τι (bekannt machen); μνησθῆναί τινος, μνημονεύειν τι, μνήμην od. μνείαν ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος (erwähnen). — einen Ankommenden m. εἰσαγγέλλειν τινὰ προσελθόντα od. βουλόμενον ἐντεύξεσθαι; vgl. anmelden. — sich m. καταστῆναι; φαίνεσθαι u. ἐμφαίνεσθαι (*aor. P.*); αἴσθησις γίγνεταί τινος; αἴσθησιν παρέχει τι ἑαυτοῦ. — sich zu e. Stelle, e. Amte m. μνηστεύεσθαί τι, sp. ἐπαγγέλλειν τι. — sich bei Jmd. m. lassen ἀξιοῦν λόγου τυγχάνειν παρά τινος, ἀξιοῦν ἐντυγχάνειν τινί.

Meldung ἡ ἀγγελία, ἀπαγγελία, εἰσαγγελία, εἰσάγγελσις, sp. διαγγελία; übh. ἡ μνήμη, μνεία (Erwähnung), z. B. M. v. e. Sache thun μνήμην od. μνείαν ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος. — es wird mir e. M. gemacht ἀγγέλλεται od. ἀπαγγέλλεταί μοί τι; vgl. melden. [v. M. μελιλώτινος 3.

Melilote τὸ μελίλωτον, ὁ μελίλωτος. — aus od.

Melisse τὸ μελιττόφυλλον; ἡ μελίτεια, τὸ μέλινον, sp. τὸ μελιττοβότανον.

Melkeimer, s. Melkgefäss.

melken ἀμέλγειν; gew. βδάλλειν. — das M. ἡ ἄμελξις poet.; ἡ βδάλσις sp. [poet.).

Melkgefäss ὁ ἀμολγεύς, τὸ ἀμόλγιον (beide

Melodie τὸ μέλος, ἡ μελῳδία, ὁ νόμος. — ohne M. ἀμελῴδητος 2. — M. componieren μελοποιεῖν; M. componierend μελοποιός 2. — das Componieren v. M. ἡ μελοποιία, μελοθεσία.

melodisch μελῳδικός 3.; ἐμμελής 2.

Melone ὁ μηλοπέπων, ονος; s. Pfebe.

Melonenbeet τὸ σικυήλατον; sp. ὁ σικυών, ῶνος.

Melonendistel ἡ κάκτος.

Memme ὁ βλάξ, βλακός; ὁ δειλός, κακός, ἄνανδρος, μαλακός. — feige M. ὁ συκομάμμας (?). — sich als M. zeigen ἀποδειλιᾶν, βλακεύειν, μαλακίζεσθαι.

memmenhaft δειλός, κακός 3., ἄνανδρος 2., μαλακός 3. — m. Wesen ἡ δειλία, sp. ἡ δειλίασις, ἀποδειλία, ἀποδειλίασις; ἡ κακία, ἀνανδρία, μαλακία.

Memoiren τὰ ὑπομνήματα, ὁ ὑπομνηματισμός; *dem.* τὰ ὑπομνημάτια sp. — M. schreiben ὑπομνηματογραφεῖν sp. — Verfasser v. M. ὁ ὑπομνηματογράφος sp. — M. betreffend ὑπομνηματικός 3. sp. [vgl. Bittschrift.

Memorial τὰ ὑπομνήματα, ὁ ὑπομνηματισμός;

memorieren τίθεσθαι εἰς μνήμην; ἐκμανθάνειν.

Menagerie, etwa τὸ θηριοτροφεῖον; ὁ παράδεισος (Thiergarten).

Menge τὸ πλῆθος (jede Vielheit, Masse); ὁ ἀριθμός (Zahl, Anzahl); ἡ εὐπορία, ἀφθονία (reichlicher Vorrath); ἡ φορά (unser „Tracht", z. B. e. M. v. Rednern φορὰ ῥητόρων); ὁ ὅμαδος (v. Dingen, die unter einander gewirrt sind); τὸ χρῆμα (z. B. e. grosse M. Goldes πολύ τι χρῆμα χρυσοῦ); ὁ ὄχλος (Volksmenge). — Daneben auch durch d. *adj.* πολύς, πολλή, πολύ od. συχνός 3., z. B. e. M. Menschen πολλοὶ (συχνοὶ) ἄνθρωποι. — d. grosse M. (des Volkes) τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί, ὁ πολὺς ὅμιλος. — Bei Bezeichnung v. Begriffen ungleicher Art gebraucht man die Wendungen πολλὰ γένη od. πολλὰ εἴδη m. entspr. *gen.*, z. B. es gibt e. M. von Verbrechen πολλά ἐστι γένη ἀδικημάτων. — in M. πολύς, συχνός 3.; in grosser M. ἄφθονος, δαψιλής 2., auch *sup.* πλεῖστος 3.

mengen μιγνύναι, συμμιγνύναι: προσμιγνύναι τί τινι (unter etw. m.); διαμιγνύναι (durch einander m.) u. so auch κυκᾶν, συγκυκᾶν; Trockenes u. Nasses m. φύρειν u. φυρᾶν. — sich unter das Gefolge m. συμμίγνυσθαι od. συγκεράννυσθαι (*P.*) τοῖς ἀκολούθοις. — sich in etw. m., s. einmengen. — sich in Dinge, die Einen nichts angehen, od. sich in Alles m. πολυπραγμονεῖν, πολυπραγματεῖν, φιλοπραγμονεῖν (dazu d. *adj.* πολυπράγμων, φιλοπράγμων 2.). — vgl. mischen.

Mengen, das, ἡ μῖξις. — das sich M. in fremde Dinge ἡ πολυπραγμοσύνη, φιλοπραγμοσύνη.

Mengsel τὸ μίγμα, σύμμιγμα, φύραμα.

Mennig ἡ μίλτος; bei sp. auch ἡ σάνδυξ, υκος (σάνδιξ, ικος). — v. M. μίλτινος 3. — v. der Art des M. μιλτώδης 2. — mit M. färben μιλτοῦν; sich mit M. färben μιλτοῦσθαι.

Mennigfarbe ἡ μίλτος, τὸ μίλτινον.

1. **Mensch** ὁ ἄνθρωπος; ὁ ἀνήρ, ἀνδρός (Mann); ὁ θνητός („d. Sterbliche", selten in Prosa; ὁ βροτός nur poet.); im *pl.* auch οἱ ζῶντες (die Lebenden). — e. junger M. ὁ νέος, ὁ νεανίας; ὁ παῖς, παιδός; e. alter M. ὁ πρεσβύτης. — Vielfach bleibt es unübersetzt, z. B. viele M. πολλοί, kein M. οὐδείς, es gibt M., welche glauben εἰσὶν οἳ νομίζουσιν u. dgl. — nach d. Verhältniss eines M., wie es einem M. geziemt, wie e. M. kann od. soll κατ' ἄνθρωπον (opp. ὑπὲρ ἄνθρωπον), z. B. höher hinausdenken als es einem M. geziemt μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖν od. ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονεῖν. — unter M. gehen προϊέναι (ἐξιέναι) εἰς τὸ φανερόν od. εἰς τοὺς ἀνθρώπους. — der Menschen zu gefallen sucht ἀνθρωπάρεσκος 2., M. zu gefallen suchen ἀνθρωπαρεσκεῖν, d. Sucht, M. zu gefallen ἡ ἀνθρωπαρέσκεια (sämmtl. sp.). — sich wie e. M. betragen, wie e. M. handeln ἀνθρωπίζεσθαι (selten *A.*), ἀνθρωπεύεσθαι. — zum M. machen ἀνθρωπίζειν, M. werden ἀνθρωπίζεσθαι (*P.*) sp. — Zeugung v. M. ἡ ἀνθρωπογονία sp. — v. M. gebissen ἀνθρωπόδηκτος 2. sp. — mit d. Muthe eines M. ἀνθρωπόθυμος 2. sp. — M. opfern ἀνθρωποθυτεῖν sp. — M. mordend ἀνδροφόνος, sp. ἀνθρωποκτόνος 2., M. morden ἀνδροφονεῖν, sp. ἀνθρωποκτονεῖν. — zur Pflege der M. gehörig ἀνθρωποκομικός 3. sp. — v. M. handelnd ἀνθρωπολόγος 2. — zum Leiten der M.

geschickt ἀνθρωπονομικός 3. — M. nachahmend ἀνθρωπόμιμος 2. sp. — M. werden ἀνθρωποῦσθαι (*P.*; ungew.). — M. bildend ἀνθρωποποιός 2. (das Bilden v. M. ἡ ἀνθρωποποιία) sp. — M. fressend ἀνθρωποφάγος 2., M. fressen ἀνθρωποφαγεῖν; dazu ἡ ἀνθρωποφαγία. — dem M. zuwider ἀπάνθρωπος 2. — Mangel an M. ἡ ὀλιγανθρωπία, ὀλιγανδρία; Mangel an M. habend ὀλιγάνθρωπος 2.; Mangel an M. haben ὀλιγανδρεῖν, selten ὀλιγανθρωπεῖν (u. *M.*). — Ueberfluss an M. ἡ πολυανθρωπία, πολυανδρία; Ueberfluss an M. habend πολυάνθρωπος 2.; Ueberfluss an M. haben πολυανδρεῖν (sp. *M.*), πολυανθρωπεῖν. — dem M. eigen, ihn betreffend, v. ihm herrührend ἀνθρώπειος 3. (sp. 2.); ἀνθρώπινος 3.

2. **Mensch**, das, ἡ ἄνθρωπος; vgl. Dirne.

Menschchen ὁ ἀνθρωπίσκος; τὸ ἀνθρώπιον, ἀνθρωπάριον; τὸ ἀνδράριον.

menschenähnlich ἀνθρωποειδής, selten ἀνθρωποφυής 2.; sp. ἀνθρωποφανής 2.

Menschenalter ὁ αἰών, ῶνος; ἡ ἡλικία; ἡ γενεά. — d. jetzige M. ἡ νῦν (ζῶσα) ἡλικία; vor diesem M. πρὸ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας; viele M. früher πολλαῖς ἔμπροσθεν ἡλικίαις, πολλαῖς γενεαῖς πρότερον.

Menschenart 1) Menschengattung: τὸ ἀνθρώπων γένος od. εἶδος. — 2) Menschensitte: ὁ ἀνθρώπινος od. ἀνθρώπειος τρόπος. — nach M. ἀνθρωπικός 3.; *adv.* ἀνθρωπικῶς, κατ' ἄνθρωπον.

menschenartig, s. menschenähnlich.

Menschenblut τὸ ἀνθρώπειον (ἀνθρώπινον) od. ἀνθρώπου αἷμα.

Menschendiener ὁ θεραπεύων ανθρώπους; ὁ ἀνθρωπολάτρης K. S.

Menschendienst ἡ τῶν ἀνθρώπων θεραπεία; ἡ ἀνθρωπολατρεία K. S. — M. üben θεραπεύειν ἀνθρώπους; ἀνθρωπολατρεῖν K. S.

Menschenfeind ὁ μισάνθρωπος. — e. M. sein μισανθρωπεῖν sp.

menschenfeindlich μισάνθρωπος 2.

Menschenfleisch τὸ ἀνθρώπειον κρέας. — M. fressend ἀνθρωποφάγος 2.; M. fressen ἀνθρωποφαγεῖν, sp. ἀνθρωποβορεῖν; das Fressen v. M. ἡ ἀνθρωποφαγία. — der M. kocht od. zurichtet ὁ ἀνθρωπομάγειρος sp.

Menschenfresser ὁ ἀνθρωποφάγος. — e. M. sein ἀνθρωποφαγεῖν.

Menschenfreund ὁ φιλάνθρωπος.

menschenfreundlich φιλάνθρωπος 2.; auch κοινός 3., ἐπιεικής 2. — m. Wesen u. Betragen ἡ φιλανθρωπία, gegen Jmd. εἰς od. πρός τινα. — m. Handlung od. Behandlung τὸ φιλανθρώπευμα. — sich gegen Jmd. m. betragen, Jmd. m. behandeln φιλανθρωπεύεσθαι πρός τινα, φιλανθρώπως χρῆσθαι od. προσφέρεσθαί (*P.*) τινι; sp. φιλανθρωπεῖν τινα.

Menschenfreundlichkeit ἡ φιλανθρωπία; τὸ φιλάνθρωπον; ἡ κοινότης, ἐπιείκεια.

Menschenfurcht ὁ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων φόβος; ἡ εὐλάβεια (Behutsamkeit). — etw. aus M. nicht thun οὐ ποιεῖν τι εὐλαβούμενον od. φυλαττόμενον τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν.

Menschenfuss ὁ ἀνθρώπειος od. ἀνθρώπου πούς, ποδός.

Menschengattung, s. Menschenart.

Menschengebot ὁ ἀνθρώπων νόμος.

Menschengedenken ἡ ἀνθρώπων μνήμη. — seit M. ἐφ' οσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται; vgl. Gedenken.

Menschengefühl ἡ φιλανθρωπία, τὸ φιλάνθρωπον. — alles M. verleugnen ἀπάνθρωπον εἶναι.

Menschengeschlecht τὸ ἀνθρώπειον (ἀνθρώπινον) od. τῶν ἀνθρώπων γένος; οἱ ἄνθρωποι. — das ganze M. πᾶν τὸ ἀνθρώπινον.

Menschengesicht τὸ ἀνθρώπου πρόσωπον.

Menschengestalt τὸ ἀνθρώπειον (ἀνθρώπινον) od. ἀνθρώπου σχῆμα od. εἶδος; ἡ ἀνθρωπεία μορφή. — von M. ἀνθρωποειδής 2., sp. ἀνθρωπόμορφος, ἀνθρωπόσχημος 2.

Menschengewühl ὁ (ἀνθρώπων) ὄχλος.

Menschenglück τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθά. — M. befördern αὐξάνειν τὸ κοινὸν ἀγαθόν.

Menschengrösse *a)* eig. τὸ ἀνθρώπου μέγεθος od. μῆκος. *b)* übtr., s. Menschenwürde.

Menschengunst ἡ παρὰ τῶν ἀνθρώπων χάρις od. εὔνοια; ἡ ἀνθρωπεία (ἀνθρωπίνη) χάρις.

Menschenhand ἡ ἀνθρωπεία od. ἀνθρώπου χείρ. — v. M. gemacht χειροποίητος 2.

Menschenhandel, s. Seelenverkauf.

Menschenhass ἡ μισανθρωπία; τὸ ἀνθρώπων μῖσος.

Menschenhasser ὁ μισάνθρωπος.

Menschenhaufen ὁ (ἀνθρώπων) ὄχλος.

Menschenhaut ἡ ἀνθρωπεία δορά; ἡ ἀνθρωπῆ.

Menschenherz ἡ ἀνθρώπου ψυχή.

Menschenhülfe ἡ παρὰ τῶν ἀνθρώπων βοήθεια od. ἐπικουρία.

Menschenjagd ἡ ἀνθρωποθηρία.

Menschenkenntniss ἡ τῶν ἀνθρώπων od. τῆς ἀνθρωπείας (ἀνθρωπίνης) φύσεως ἐμπειρία; ἡ περὶ τὰ ἀνθρώπεια (ἀνθρώπινα) τέχνη.

Menschenkind ὁ ἄνθρωπος; auch ὁ θνητός.

Menschenklasse τὸ ἔθνος, z. B. d. gewerbtreibende M. τὸ δημιουργικὸν ἔθνος.

Menschenkopf ἡ ἀνθρωπεία od. ἀνθρώπου κεφαλή.

Menschenkoth, s. Koth.

Menschenlänge, s. Menschengrösse. — v. M. ἀνδρομήκης 2.

Menschenleben ὁ ἀνθρώπινος od. ἀνθρώπου βίος; ὁ ἐνθάδε od. ἐν ἀνθρώποις (auch κατὰ τὴν γῆν) βίος. — ist es = Menschen, so gibt man es durch τὸ σῶμα, z. B. viele M. opfern πολλὰ σώματα (πολλοὺς ανδρας) ἀποβάλλειν; viel Geld u. M. aufwenden πολλὰ σώματα καὶ χρήματα ἀναλίσκειν.

menschenleer ἔρημος (2.) ἀνθρώπων; selten ἀπάνθρωπος 2.; auch ὀλιγάνθρωπος 2. (v. wenigen Menschen bewohnt). — m. sein ὀλιγανδρεῖν, selten ὀλιγανθρωπεῖν (u. *M.*).

Menschenleere ἡ ἀνθρώπων ἐρημία; ἡ ὀλιγανθρωπία, ὀλιγανδρία.

Menschenliebe ἡ φιλανθρωπία. — Beweise v. M. τὰ φιλάνθρωπα; Beweise v. M. geben φιλανθρωπεύεσθαι.

Menschenmangel ἡ ὀλιγανθρωπία, ὀλιγανδρία.

Menschenmasse, **Menschenmenge** τὸ ἀνθρώπων πλῆθος, ὁ (ἀνθρώπων) ὄχλος; πολλοὶ ἄνθρωποι; ἡ πολυανθρωπία.

Menschenmilch τὸ ἀνθρώπειον γάλα.

menschenmöglich ὁ, ἡ, τὸ ἐξ ἀνθρώπων. — in wie weit es m. ist εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ.

Menschenmörder ὁ ἀνδροφόνος, sp. ἀνθρωποκτόνος. — M. sein ἀνδροφονεῖν, sp. ἀνθρωποκτονεῖν.

Menschenmord ἡ ἀνδροφονία, sp. ἀνθρωποκτονία.

Menschennatur ἡ ἀνθρωπεία (ἀνθρωπίνη) od. ἀνθρώπου φύσις.

Menschenopfer ἡ ἀνδροφόνος θυσία, sp. ἡ ἀνθρωποθυσία. — M. darbringen ἀνθρωποθυτεῖν sp.

Menschenpflicht τὰ τοῦ ἀνθρώπου; ἃ προσήκει ποιεῖν ἀνθρώπῳ. — es ist M. ἔστιν ἀνθρώπου m. f. *inf.*

Menschenräuber ὁ ἀνδραποδιστής.

Menschenraub ὁ ἀνδραποδισμός, ἡ ἀνδραπόδισις, ἀνδραποδία, ἀνδραποδιστική. — M. treiben ἀνδραποδίζεσθαι.
Menschenrecht τὰ ἐν ἀνθρώποις δίκαια.
menschenreich πολυάνθρωπος, πολύανδρος 2. — m. sein πολυανδρεῖν (sp. *M.*), πολυανθρωπεῖν.
Menschensatzung ὁ ἀνθρώπων νόμος.
menschenscheu μισάνθρωπος, seltner ἀπάνθρωπος, sp. φυγάνθρωπος 2.; auch δυσξύμβολος, δυσπρόσοδος, ἀνίδρυτος 2. — m. sein ἀπροσοίστως ἔχειν, selten ἀπανθρωπεύεσθαι (m. *acc.*, z. B. τὴν τινος κοινωνίαν u. dgl.), sp. μισανθρωπεῖν, φυγανθρωπεύειν.
Menschenscheu ἡ μισανθρωπία, seltner ἀπανθρωπία; sp. ἡ φυγανθρωπία.
Menschenschlag, s. Menschenart.
Menschensohn ὁ τοῦ ἀνθρώπου υἱός (v. Christus); übr. s. Mensch.
Menschenstimme ἡ ἀνθρωπεία od. ἀνθρώπου [φωνή.
Menschenvater ὁ τῶν ἀνθρώπων πατήρ; ὁ τοὺς ἀνθρώπους φύσας, αντος.
Menschenverstand ὁ (ἀνθρώπινος) νοῦς; ἡ ἀνθρωπίνη γνώμη. — ohne M. ἄνους, ἀνόητος, ἄλογος, ἀλόγιστος 2., ἄνευ νοῦ od. γνώμης. — v. gesundem M. ὑγιής (2.) τὴν ψυχὴν od. γνώμην. — gesunden M. haben ὑγιαίνειν τὸν νοῦν od. τὴν ψυχήν. — dazu reicht d. blosse M. hin τοῦτο καὶ ἀνθρώπου γνώμῃ αἱρετέον.
Menschenwerk τὸ ἀνθρώπινον ἔργον.
Menschenwol ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία; τὸ κοινὸν ἀγαθόν.
Menschenwürde ἡ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀξία. — seiner M. nichts vergeben οὐδὲν ἀνάξιον ἀνθρώπου ποιεῖν, οὐδὲν ἀνελεύθερον ποιεῖν.
Menschheit 1) menschliche Beschaffenheit: ἡ ἀνθρωπεία (ἀνθρωπίνη) od. ἀνθρώπου φύσις; sp. ἡ ἀνθρωπότης, ὁ ἀνθρωπισμός. — 2) Menschengeschlecht, w. s.
menschlich 1) dem Menschen eigen, ihn betreffend, ihm geziemend, von ihm herrührend: ἀνθρώπειος 3. (sp. 2.), ἀνθρώπινος 3.; ὁ, ἡ, τὸ ἀνθρώπου (ἀνθρώπων). — nach m. Art ἀνθρώπειος u. ἀνθρώπινος 3.; ἀνθρωπικός 3. (opp. θεῖος); *adv.* ἀνθρωπίνως, ἀνθρωπικῶς, κατ' ἄνθρωπον. — sich durch m. Mittel retten ἀνθρωπείως σῴζεσθαι (*P.*). — v. m. Gestalt od. Bildung, s. Menschengestalt. — mit m. Sprache ἀνθρωπόγλωττος 2. — m. Empfindung, m. Gefühl ἡ ἀνθρωποπάθεια sp. — mit m. Empfindung ἀνθρωποπαθής 2. sp. — v. m. Natur ἀνθρωποφυής 2. — mit m. Verstande ἀνθρωπόνους 2. sp. — m. Dinge, Einrichtungen τὰ ἀνθρώπεια od. ἀνθρώπινα, τὰ ἐν ἀνθρώποις. — m. fehlen ἀνθρώπινα ἁμαρτάνειν. — m. handeln ἀνθρωπεύεσθαι, ἀνθρωπίζεσθαι (selten *A.*). — m. denken (gesinnt sein) κατ' ἄνθρωπον φρονεῖν, θνητὰ φρονεῖν (opp. ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονεῖν). — wenn ihm etw. Menschliches begegnen sollte ἐάν τι πάθῃ, ἐάν τι γένηται περὶ αὐτόν (εἴ τι πάθοι, εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτόν). — nach m. Aussichten ὅσα γε τἀνθρώπεια, ὅσον γε σκοπεῖν ἔξεστιν ἀνθρώπῳ u. dgl. — 2) = menschenfreundlich, w. s.
Menschlichkeit 1) menschliche Beschaffenheit, s. Menschheit. — Menschlichkeiten τὰ ἀνθρώπινα. — 2) = Menschenfreundlichkeit, w. s.
Menschwerdung ἡ εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατάστασις. — v. Christus ἡ ἐνανθρωπότης, ἐνανθρώπησις, auch ἐνσωμάτωσις bei K. S.
Menstruation τὰ μηνιαῖα; ἡ ἐπι-, κατα-μήνια; ἡ συνήθεια, ἡ μηνιαία κάθαρσις, αἱ ἔμμηνοι καθάρσεις, ὁ καθαρμός. — zur M. gehörig od. diese habend καταμηνιώδης 2. — d. M. haben καθαίρεσθαι (*P.*).
Mensur τὸ μέτρον; ὁ ῥυθμός (in d. Musik).
Meridian ὁ μεσημβρινός (m. u. ohne κύκλος).
merkbar, s. merklich.
merken 1) wahrnehmen: αἰσθάνεσθαί τι u. τινος, auch m. folg. *part.* (körperlich u. geistig); ὁρᾶν (sehen, gewahr werden), μανθάνειν, καταμανθάνειν (gewahr werden, einsehen), νοεῖν, ἐννοεῖν (u. *DP.*), κατανοεῖν (inne werden, begreifen), γιγνώσκειν (erkennen) sämmtl. m. *acc.* u. auch m. folg. *part.*; ὑποπτεύειν, ὑπονοεῖν τι u. m. folg. ὅτι (vermuthen, argwöhnen). — etw. an Jmd. m. καταγιγνώσκειν u. καταμανθάνειν τινός τι. — etw. (sich) m. lassen ἐνδείκνυσθαι, φανερὸν od. δῆλον ποιεῖν, δηλοῦν τι; ἐνδείκνυσθαι u. δῆλον (ἔνδηλον) εἶναι od. γίγνεσθαι m. *part.*, z. B. er liess seinen Zorn m., er liess sich m., dass er zornig war δῆλος ἦν ὀργιζόμενος. — etw. (sich) nicht m. lassen κρύπτεσθαι, ἀποκρύπτεσθαί τι; λανθάνειν m. *part.*, z. B. er liess seinen Zorn nicht m. ἀπεκρύψατο τὴν ὀργήν, ἔλαθεν ὀργιζόμενος. — er merkte es nicht, dass er in's Unglück gerathen war ἔλαθεν ἑαυτὸν περιπεσὼν συμφοραῖς. — vgl. übr. bemerken. — 2) auf etw. m. = auf etw. achten, s. 1. Acht *b*). — „wol zu merken, wol gemerkt" am besten durch λέγω, z. B. wol gemerkt, wenn uns die Anderen beistimmen συνειπόντων τῶν ἄλλων λέγω; bei Gramm. σημειοῦ, σημείωσαι. — 3) im Gedächtniss behalten: διὰ μνήμης ἔχειν od. φέρειν τι; ἐν μνήμῃ φυλάττειν τι; σῴζεσθαι, διασῴζειν τι; διαμεμνῆσθαί τι; διαμνημονεύειν τι u. τινός; auch εἰδέναι τι (wissen). — merke wol! εὖ ἴσθι. — merke es dir! μέμνησο. — auch das muss man wol m. καὶ τάδε χρὴ εἰδέναι.
Merken, das, 1) Wahrnehmung: ἡ αἴσθησις. — 2) das im Gedächtniss Behalten: ἡ μνήμη.
merklich 1) wahrnehmbar: αἰσθητός, νοητός 3.; ἐπίσημος 2. (in d. Augen fallend od. stechend). — 2) beträchtlich, w. s.
Merkmal, s. Kennzeichen.
merkwürdig ἀξιόλογος 2., λόγου od. μνήμης ἄξιος 3., ἀξιομνημόνευτος 2. — Erzählung v. m. Dingen τὸ ἀπομνημόνευμα. — m. Reden od. Handlungen τὰ ἀπομνημονεύματα.
Merkwürdigkeit 1) merkwürdige Beschaffenheit: τὸ ἀξιόλογον. — 2) merkwürdige Sache: τὸ ἀξιόλογον (ἀξιομνημόνευτον, λόγου od. μνήμης ἄξιον) πρᾶγμα; τὸ ἀπομνημόνευμα.
Merkzeichen, s. Kennzeichen.
messbar μετρητός, σταθμητός 3.
Messe 1) = Jahrmarkt, w. s. — 2) in der Kirche: etwa τὰ ἱερά.
messen 1) *tr.* μετρεῖν; ἀνα-, δια-, ἐκ-μετρεῖν (u. *M.*); σταθμᾶσθαι. — nach etw. m. μετρεῖν τί τινι u. πρός τι (eig. u. übtr.); σταθμᾶσθαί τι τινι, τάττειν τι ἔκ τινος (übtr.). — d. Land m. μετρεῖν, διαμετρεῖν, γεωμετρεῖν τὴν χώραν. — wieder m. ἀναμετρεῖν (u. *M.*). — gemessen, s. bestimmt; d. gemessenen Befehl geben διαρρήδην προστάττειν. — sich m. mit Jmd. παραβάλλειν u. παρατιθέναι ἑαυτόν τινι od. πρός τινα (sich mit Jmd. vergleichen); διαγωνίζεσθαί τινι u. πρός τινα, ἁμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα, προσανατρίβεσθαί τινι; mehr poet. ἀντιφερίζειν τινί, selten ἀντεξετάζεσθαί (*P.*) τινι (den Kräften nach es m. Jmd. aufnehmen, seine Kräfte an Jmd. versuchen). — sich mit Jmd. m. können = es mit Jmd. aufnehmen können, Jmd. gewachsen sein, vgl. „aufnehmen" u. „gewach-

sen". — 2) *intr.* μέτρον ἔχειν τινός; auch μῆκος, μέγεθος u. ä. ἔχειν τινός.
Messen, das, s. Messung. — zum M. gehörig od. geschickt, darin erfahren μετρητικός 3.
1. **Messer**, der, ὁ μετρητής.
2. **Messer**, das, ἡ μάχαιρα (grösseres M.); ἡ κοπίς, ίδος (Hackmesser); ἡ δορίς, ίδος (zum Abhäuten); τὸ ἐγχειρίδιον (Handmesser); ἡ σμίλη (zum Schnitzen). — Sprichw. d. M. sitzt mir an d. Kehle ἐπὶ ξυροῦ εἰμι od. βαίνω; ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἵσταταί μοι τὸ πρᾶγμα.
Messerchen τὸ μαχαίριον, μαχαιρίδιον; ἡ μαχαιρίς, ίδος.
Messerfabrik τὸ μαχαιροποιεῖον.
Messerfabrikant ὁ μαχαιροποιός.
messerförmig μαχαιρωτός, μαχαιριωτός 3. sp.
Messerhändler ὁ μαχαιροπώλης.
Messerheft ἡ τῆς μαχαίρας λαβή.
Messerklinge τὸ τῆς μαχαίρας πέταλον.
Messerrücken τὸ ἄνω od. τὸ πλατὺ τῆς μαχαίρας.
Messerscheide ὁ τῆς μαχαίρας κολεός. — als Name eines Schalthieres: ὁ σωλήν, ῆνος; der Fischer der M. ὁ σωληνοθήρας, σωληνιστής sp.
Messerschmied ὁ μαχαιροποιός.
Messerschneide ἡ τῆς μαχαίρας ἀκμή.
Messerspitze τὸ τῆς μαχαίρας ἄκρον.
Messerstiel, s. Messerheft.
Messfremder ὁ ἐπὶ τὴν πανήγυριν παραγενόμενος ξένος.
Messgewand ἡ δαλματική K. S.
Messgut τὰ ὤνια, τὸ ἐμπόρευμα, ἡ ἐμπολή.
Messing ὁ ἐρυθρὸς χαλκός, ὁ ὀρείχαλκος.
Messingblech τὸ ὀρειχάλκινον od. ὀρειχάλκου πέταλον.
Messingdraht τὸ ὀρειχάλκινον od. ἀπ' ὀρειχάλκου ἔλασμα.
messingen ὀρειχάλκινος 3., sp. ὀρείχαλκος 2.; od. durch d. *gen.* χαλκοῦ ἐρυθροῦ u. ὀρειχάλκου.
Messingerz ὁ ὀρείχαλκος.
Messingplatte ἡ ὀρειχαλκίνη od. ὀρειχάλκου πλάξ, κός; τὸ ὀρειχάλκου πέταλον.
Messkette ὁ σχοῖνος.
Messkunst ἡ μητρητική; ἡ γεωμετρία.
Messleute οἱ ἐπὶ τὴν πανήγυριν παραγενόμενοι.
Messner ὁ νεωκόρος.
Messruthe ὁ κανών, όνος; sp. ὁ (μετρητικὸς) κάλαμος, ἡ κερκίς, ίδος; sp. ἡ ἄκαινα, τὸ ἄκαινον.
Messschnur ὁ κανών, όνος; ἡ λευκὴ στάθμη.
Messtisch ἡ γεωμετρικὴ τράπεζα.
Messung ἡ μέτρησις, sp. ἀνα-, δια-μέτρησις.
Messwaare, s. Messgut.
Messzeit ὁ τῆς πανηγύρεως χρόνος; ἡ πανήγυρις.
Metageitnion, d. zweite attische Monat ὁ Μεταγειτνιών, ῶνος; vgl. Monat.
Metall τὸ μεταλλεῖον, sp. μέταλλον; vgl. Erz. — nach M. graben μεταλλεύειν; das Aufsuchen der Metalle ἡ μεταλλεία, sp. μετάλλευσις. — der nach M. sucht ὁ μεταλλεύς, sp. μεταλλευτής; zum Aufsuchen der M. gehörig μεταλλευτικός 3. — v. M. μεταλλικός 3. od. *gen.* μεταλλείου u. μετάλλου, auch ὁ μεταλλίτης (*fem.* ἡ μεταλλῖτις, ιδος) vgl. ehern. — M. verarbeiten μεταλλουργεῖν.
Metallarbeiter ὁ μεταλλουργός sp.; besser ὁ χαλκεύς.
metallartig μεταλλείῳ od. μετάλλῳ ἐοικώς 3.
Metallasche τὸ σπόδιον; ἡ σποδός.
metallen μεταλλικός, μεταλλευτικός 3. od. *gen.* μεταλλείου u. μετάλλου.
Metallgräber ὁ μεταλλεύς, sp. μεταλλευτής.
metallhaltig ὁ μεταλλίτης (*fem.* ἡ μεταλλῖτις, ιδος).
metallisch, s. metallen.
Metallplättchen ἡ λεπίς, ίδος.
metallreich sein (v. d. Stimme) χαλκίζειν.
Metallschiene, Metallschuppe ἡ λεπίς, ίδος.
Metallstaub (in Silberbergwerken) ὁ κέρχνος sp.
Metallurgie, etwa ἡ μεταλλουργία.
Metamorphose, s. Verwandlung.
metamorphosieren, s. verwandeln.
Metapher ἡ μεταφορά; auch ἡ ἀλληγορία, sp. τὸ ἀλληγόρημα. — in M. sprechen μεταφορικῶς λέγειν, sp. ἀλληγορεῖν. — in M. bewandert μεταφορικός 3.
metaphorisch μεταφορικός 3., auch ἀλληγορικός 3.
Metaphysik τὰ μετὰ τὰ φυσικά; od. umschr. ἡ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ἐπιστήμη. — M. treiben σκοπεῖν περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως; φροντίζειν od. μεριμνᾶν περὶ τῶν θείων od. περὶ τῶν δαιμονίων.
metaphysisch δαιμόνιος, θεῖος 3. — m. Untersuchung ἡ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως od. περὶ τῶν δαιμονίων (θείων) σκέψις.
Meteor τὸ οὐράνιον φῶς; *pl.* τὰ μετέωρα; sp. οἱ ἀκοντίαι.
Meteorstein ὁ ἐξ οὐρανοῦ λίθος.
Meth τὸ οἰνόμελι, ιτος.
Methode ἡ μέθοδος; auch ἡ ὁδός, ὁ τρόπος; ἡ ἀγωγή (bes. Heilmethode), ἡ ἐγχείρησις (in Behandlung einer Sache; bes. auch vom Arzte). — mit od. nach M., s. methodisch.
Methodik τὰ μεθοδικά.
methodisch μεθοδικός, sp. μεθοδευτικός 3.; *adv.* ὁδῷ, καθ' ὁδόν. — m. behandeln od. betreiben etw. μεθοδεύειν τι; der etw. m. behandelt od. betreibt ὁ μεθοδευτής sp.
Metier ἡ τέχνη, πραγματεία; τὸ ἐπιτήδευμα.
Metonymie ἡ μετωνυμία.
metonymisch μετωνυμικός 3.
Metrik ἡ μετρική, τὰ περὶ τὰ μέτρα.
Metriker ὁ μετρικός; od. umschr. ὁ τῶν περὶ τὰ μέτρα ἐπιστήμων.
metrisch μετρικός 3.
Metropolitanbischof, Metropolite ὁ μητροπολίτης ἐπίσκοπος.
1. **Metze**, die (als Getreidemass) τὸ τέταρτον μέρος μεδίμνου.
2. **Metze**, die (lüderliche Dirne), s. Dirne, Hure.
Metzelei ἡ σφαγή, ὁ φόνος.
metzeln σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν, φονεύειν τινάς, σφαγὴν ποιεῖσθαί τινων. — das M., s. Metzelei.
Metzger, s. Fleischer.
Meuble τὸ σκεῦος; die Meublen τὰ σκεύη, ἡ κατασκευή, τὰ ἔπιπλα.
meublieren σκευάζειν, κατασκευάζειν.
Meublierung ἡ κατασκευή.
Meuchelmörder ὁ δολοφόνος; od. besser ὁ ἐξ ἐπιβουλῆς φονεύων.
meuchelmörderisch δόλῳ χρησάμενος 3., ἐξ ἐπιβουλῆς. — m. umkommen ἐπιβουλευθέντα ἀποθανεῖν.
Meuchelmord ἡ δολοφονία, sp. δολοφόνησις; ο ἐξ ἐπιβουλῆς φόνος. — M. an Jmd. begehen δολοφονεῖν τινα; ἐξ ἐπιβουλῆς od. δόλῳ χρησάμενον φονεύειν (ἀποκτείνειν) τινά. — auf M. an Jmd. ausgehen λαθραῖον θάνατον ἐπιβουλεύειν τινί.
meuchelmorden, meucheln, = e. Meuchelmord an Jmd. begehen, s. Meuchelmord.
meuchlerisch, s. meuchelmörderisch.
meuchlings ἐξ ἐπιβουλῆς od. δόλῳ χρησάμενος 3.
Meute τὸ κυνηγέσιον.
Meuterei ἡ στάσις, ὁ στασιασμός, ἡ συνωμοσία. — M. erregen στάσιν ποιεῖσθαι, στασιάζειν.
Meuterer ὁ στασιώτης, sp. ὁ στασιαστής; ὁ συνωμότης.
meuterisch στασιαστικός 3., στασιώδης 2.
meutern στασιάζειν.
Mewe, s. Möwe.

Mieder, s. Schnürbrust.

Miene *a*) eig. τὸ πρόσωπον; τὸ τοῦ προσώπου σχῆμα; ἡ ὄψις, τὸ βλέμμα (Blick). — e. ernsthafte M. annehmen σπουδαίως ἱστάναι τὸ πρόσωπον; e. vornehme, gravitätische, feierliche M. annehmen σεμνοπροσωπεῖν, τὴν ὀφρὺν (τὰς ὀφρῦς) ἀνασπᾶν (αἴρειν, ἐπαίρειν, ἀνατείνειν); e. saure M. machen τὴν ὀφρὺν (τὰς ὀφρῦς) συνάγειν od. συσπᾶν; e. finstere M. machen σκυθρωπάζειν. — ruhige, unveränderte M. πρόσωπον καθεστώς. — ohne irgendwie d. M. zu verändern οὐ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου; ἄτρεπτος ὢν τὸ πρόσωπον. *b*) uneig. τὸ σχῆμα (angenommene Haltung). — M. machen etw. zu thun μέλλειν (m. *inf.*, gew. *fut.* u. *praes.*), δοκεῖν m. *inf.*, παρασκευάζεσθαι m. *inf.* od. *part. fut.* m. ὡς. — e. M. annehmen als ob … προσποιεῖσθαι m. *inf.* od. *part.* m. ὡς; e. M. annehmen als ob etw. nicht geschehen wäre οὐ προσποιεῖσθαι.

Mienenspiel τὰ τοῦ προσώπου σχήματα.

Miesmuschel ὁ μύαξ, κος; ὁ μῦς, μυός.

Miethe 1) Miethgeld für e. Wohnung: ἡ μίσθωσις, τὸ μίσθωμα, ὁ μισθός; τὸ ἐνοίκιον. — ein Haus, das e. M. abwirft οἰκία μισθοφοροῦσα. — keine M. bringend ἀμίσθωτος 2. — 2) gemiethete Wohnung: ἡ μεμισθωμένη οἰκία, sp. τὸ μίσθωμα. — zur M. wohnen ἐπὶ μισθῷ οἰκεῖν.

miethen μισθοῦσθαι; Leute μισθῷ πείθειν τινάς. — gemiethet μεμισθωμένος, μισθωτός 3., sp. μίσθιος 3. u. 2. — zu m. μισθώσιμος 2., μίσθιος 3. u. 2.

Miether ὁ μισθωτής od. *part.* μισθούμενος (μισθωσάμενος).

Miethfrau ἡ μισθουμένη od. μισθωσαμένη.

Miethfuhre τὸ μεμισθωμένον, μισθωτὸν od. μισθώσιμον ζεῦγος.

Miethgeld 1) Pachtgeld, Hausmiethe; ὁ μισθός, ἡ μίσθωσις, τὸ μίσθωμα; τὸ ἐνοίκιον (nur „Hausmiethe“). — 2) für Dienstleute: ὁ μισθός, τὸ μίσθωμα, ἡ μισθοφορά, μισθοφορία; ὁ ἀρραβών, ῶνος (Handgeld).

Miethhaus ἡ μισθωτὴ οἰκία; ἡ συνοικία.

Miethkontrakt ἡ περὶ τῆς μισθώσεως συγγραφή.

Miethkutsche, Miethkutscher, s. Lohnkutsche, Lohnkutscher.

Miethleute; durch d. *pl.* v. Miether.

Miethling ὁ μισθωτός, ὁ ἔμμισθος, ὁ μίσθαρνος, ὁ μισθαρνῶν, οῦντος; ὁ μισθοφόρος (bes. Söldner, u. so immer ὁ ξένος). — M. sein μισθοφορεῖν. — M. werben μισθῷ πείθειν τινάς.

Miethmann ὁ ἐπὶ μισθῷ οἰκῶν od. ἔχων οἰκίαν.

Miethpferd ὁ μισθωτὸς od. μισθώσιμος ἵππος; im Zshange auch: ὁ ἀλλότριος ἵππος, z. B. auf M. reiten ἀλλοτρίοις ἵπποις χρῆσθαι.

Miethschiff τὸ μισθωτὸν od. μισθώσιμον πλοῖον.

Miethsknecht ὁ θής, θητός; ὁ πελάτης. — M. sein, als M. dienen θητεύειν παρά τινι. — Dienst als M. ἡ θητεία. — d. M. betreffend θητικός 3.

Miethsmann, s. Miethmann.

Miethsoldat ὁ μισθοφόρος, ὁ ξένος. — M. halten ξενοτροφεῖν (das Halten v. M. ἡ ξενοτροφία). — M. anführen ξεναγεῖν m. *gen.*; Anführer v. M. ὁ ξεναγός. — M. werben ξενολογεῖν; der M. anwirbt ὁ ξενολόγος; Anwerbung v. M. ἡ ξενολογία.

Miethstruppen (Miethtruppen) οἱ μισθοφόροι, οἱ ξένοι, τὸ ξενικόν, sp. τὸ ξενολόγιον. — übr. s. d. vhg. W.

Miethswohnung ἡ συνοικία; kleine M. τὸ συνοικίδιον.

Miethvertrag, s. Miethkontrakt.

Miethwagen τὸ μισθωτὸν od. μισθώσιμον ζεῦγος.

miethweise μισθῷ, ἐπὶ μισθῷ, auch μισθοῦ. — etw. m. haben μισθωσάμενον ἔχειν τι.

Miethzeit ὁ τῆς μισθώσεως χρόνος.

Miethzins, s. Miethgeld 1).

Migräne ἡ ἡμικρανία, ἡμίκραιρα; ὁ ἡμικράνιος πόνος; τὸ ἡμικρανικὸν πάθος; ἡ ἑτεροκρανία, τὸ ἑτεροκράνιον. — an d. M. leidend ἡμικρανικός, ἑτεροκρανικός 3.

Mikrologie ἡ μικρολογία.

mikrologisch μικρολόγος 2. — m. sein μικρολογεῖσθαι.

Milbe τὸ ἄκαρι.

Milch 1) eig. τὸ γάλα, ακτος. — geronnene M. τὸ πηκτὸν od. πεπηγὸς γάλα; saure M. τὸ ὀξύγαλα; v. saurer M. ὀξυγαλάκτινος 3. — e. wenig M. τὸ γαλάκτιον sp. — M. geben (beim Melken) βδάλλεσθαι (*P.*). — viel M. haben od. geben γαλακτιᾶν. — M. trinken γαλακτοποτεῖν (d. M. trinkt, v. M. lebt ὁ γαλακτοπότης). — M. essend (davon lebend) γαλακτοφάγος 2.; M. essen γαλακτοφαγεῖν. — wie M. aussehen γαλακτίζειν sp. — aus M. bereiten γαλακτουργεῖν (aus M. bereitend γαλακτουργός 2.) sp. — m. M. aufziehen γαλακτοτροφεῖν (dazu ἡ γαλακτοτροφία) sp. — M. haben (säugen) γαλακτουχεῖν (dazu ἡ γαλακτουχία; M. habend γαλακτοῦχος 2.) sp. — lau wie M. γαλακτώδης 2. — zu M. werden, sich in M. verwandeln γαλακτοῦσθαι, ἐκγαλακτοῦσθαι (*P.*); in M. verwandeln, zu M. machen ἐκγαλακτοῦν; Verwandlung in M. ἡ γαλάκτωσις, ἐκγαλάκτωσις. — 2) uneig. *a*) milchiger Saft v. Pflanzen: τὸ γάλα. *b*) bei d. Fischen: τὸ σπέρμα, ὁ θορός.

milchartig γαλακτοειδής, γαλακτώδης 2.; sp. γαλακτικός 3. — m. werden γαλακτοῦσθαι, ἐκγαλακτοῦσθαι (*P.*).

Milchbart ὁ χνοῦς; ἡ λάχνη; ὁ ἴουλος. — M. bekommen χνοᾶν, χνοάζειν. — mit M. bedeckt χνοώδης 2.

Milchbrei ἡ γαλαξία.

Milchbrot ὁ γαλακτικὸς ἄρτος; s. Milchkuchen.

Milchbruder ὁ ὁμογάλακτος; ὁ ὁμογάλαξ, ακτος (nur im *pl.* gebr.); ὁ ὁμότιτθος.

Milchdieb (e. Schmetterling) ἡ ψυχή.

Milcheimer, s. Melkgefäss.

milchen γαλακτιᾶν, γαλακτουχεῖν sp.

Milcher ὁ ἄρρην ἰχθύς, ύος.

milchfarbig, s. milchweiss.

Milchgefäss τὸ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.

Milchhaar, s. Milchbart.

milchig γαλακτικός 3. sp. — m. sein γαλακτίζειν sp.

Milchkuchen ὁ ἄμης, ητος; *dem.* ὁ ἀμητίσκος.

Milchkuh ἡ γαλακτοῦχος βοῦς.

Milchmädchen ἡ τὸ γάλα πωλοῦσα παῖς.

Milchnapf, s. Milchgefäss.

milchreich γαλακτιῶν 3., poet. εὐγλαγής, εὔγλαγος, εὐγλάγετος 2.

Milchsaft τὸ γάλα, ακτος; auch ὁ χυλός.

Milchschaum τὸ ἀφρόγαλα sp.

Milchschwester ἡ ὁμογάλακτος, ὁμότιτθος.

Milchspeise τὸ γαλακτῶδες ἔδεσμα; *pl.* auch τὰ γαλάκτια sp. — M. bereiten γαλακτουργεῖν; der M. bereitet ὁ γαλακτουργός sp.

Milchstein ὁ γαλακτίτης λίθος; ὁ γαλαξίας.

Milchstrasse τὸ (οὐράνιον) γάλα; ὁ γαλαξίας (m. u. ohne κύκλος).

Milchtopf, s. Milchgefäss.

Milchtrinken, das, ἡ γαλακτοποσία.

Milchtrinker ὁ γαλακτοπότης.

milchweiss γαλακτώδης 2.; ὁ, ἡ γαλακτόχρως, ωτος; sp. γαλακτικός 3. — m. sein γαλακτίζειν sp.

Milchzahn ὁ νεογιλὸς ὀδούς, όντος (poet.).

mild 1) eig. weich: μαλακός 3.; πέπων 2. (reif). — m. machen πεπαίνειν. — 2) übtr. *a*) gelinde: μαλακός 3. (z. B. αὔρα, ζημία; auch μαλακὸς οἶνος m. Wein); λεῖος 3. (v. Geschmack; auch

λεῖον πνεῦμα); πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον (z. B. πυρετός, νύξ, τιμωρία); μέτριος 3. (mässig); εὔκρατος 2. (eig. gehörig gemischt; dann: nicht zu heiss, lauwarm, v. Getränken; gemässigt, v. Temperatur u. Klima; auch: εὔκρατος ὀλιγαρχία m. Oligarchie); auch ἁπαλός 3. (z. B. v. d. Sonnenstralen) u. ἤπιος 3. (z. B. d. Hitze ist milder geworden τὸ πνῖγος ἠπιώτερον γέγονεν); κοῦφος 3. (leicht, z. B. πνεῦμα u. auch βασιλεία). — m. Temperatur, m. Klima ἡ (τοῦ ἀέρος od. τῶν ὡρῶν) εὐκρασία. — an Orten mit m. Temperatur ἐν τοῖς εὐκράσι, ἐν ταῖς εὐκρασίαις. *b)* sanft, gütig: πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; ἤπιος 3.; προσηνής 2.; ἥμερος 2., ἐλαφρός 3.; auch ἐπιεικής, εὐγνώμων 2. (billig, nachsichtig); ὁ εὐεργέτης, *fem.* ἡ εὐεργέτις, ιδος, εὐεργετικός 3. (wolthätig). — m. machen ἡμεροῦν; πραΰνειν, καταπραΰνειν.

Milde 1) eig. Weichheit: ἡ μαλακότης. — 2) übtr. *a)* Gelindigkeit: ἡ πραότης, μετριότης; τὸ ὑφειμένον. — M. der Witterung, Temperatur ἡ εὐκρασία. *b)* Sanftheit, Güte: ἡ πραότης; ἡ ἠπιότης (selten); ἡ προσήνεια (sp.); ἡ ἡμερότης; ἡ ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη; ἡ εὐεργεσία. — vgl. d. vhg. W.

mildern πεπαίνειν (eig. weich, reif machen; dann auch übtr. τὴν ὀργήν); πραΰνειν, καταπραΰνειν, πρὸς τὸ ἠπιώτερον καθιστάναι (besänftigen); ἡμεροῦν (milder machen, kultivieren); λεαίνειν (eig. „glatt machen"; selten); ἀμβλύνειν (abstumpfen, schwächen); ἀνιέναι (ἵημι; nachlassen); κουφίζειν, ἐπικουφίζειν (erleichtern); παρηγορεῖν, παραμυθεῖσθαι (durch Zureden, Trost m.). — **mildernd** πραϋντικός 3.; m. Umstand ἡ ῥαστώνη.

Milderung ἡ πέπανσις; ἡ πράϋνσις; ἡ ἡμέρωσις; ἡ ἄνεσις; ἡ ῥαστώνη; ἡ κούφισις, sp. ὁ κουφισμός, ἐπικουφισμός; ἡ παρηγορία, παραμυθία, τὸ παραμύθιον.

mildherzig φιλοικτίρμων 2.; ἐλεήμων 2.

Mildherzigkeit τὸ φιλοίκτιρμον.

mildthätig ὁ εὐεργέτης, *fem.* ἡ εὐεργέτις, ιδος; εὐεργετικός 3.

Mildthätigkeit τὸ εὐεργετικόν.

Militär τὸ στρατιωτικόν; οἱ στρατιῶται.

Militärangelegenheiten τὰ στρατιωτικά; τὰ πολεμικά; τὰ πρὸς τὸν πόλεμον.

Militärdienst, s. Kriegsdienst.

Militärgesetz ὁ στρατιωτικὸς νόμος.

Militärgewalt ἡ τῶν στρατιωτῶν ἀρχή; ἡ στρατηγικὴ od. τοῦ στρατηγοῦ δύναμις.

militärisch στρατιωτικός, πολεμικός 3. — m. Einsicht ὁ στρατηγικὸς νοῦς; m. Wissenschaft ἡ στρατηγική, ἡ στρατηγία.

Militärmacht ἡ στρατιωτικὴ δύναμις.

Militärperson ὁ στρατιωτικός (ἀνήρ).

militärpflichtig ἐντὸς ἡλικίας ὢν 3., τὰ στρατεύσιμα ἔτη (τὴν στρατεύσιμον od. στρατιωτικὴν ἡλικίαν) ἔχων 3.; auch στρατεύσιμος 2.; vgl. dienstpflichtig.

Militärstand ἡ τῶν στρατιωτῶν τάξις; (*concret*) τὸ στρατιωτικόν, οἱ στρατιῶται.

Militärwesen τὰ στρατιωτικά, τὰ πολεμικά, τὰ πολέμια.

Miliz οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ od. ἐκ τοῦ καταλόγου.

Million ἑκατοντακισμύριοι 3.; αἱ ἑκατὸν μυριάδες.

Milz ὁ σπλήν, σπληνός. — zur M. gehörig σπληνικός 3. (auch: „an d. M. leidend", wie σπληνώδης 2.), *fem.* ἡ σπληνῖτις, ιδος. — an d. M. leiden σπληνιᾶν.

Milzader ἡ σπληνῖτις (-ιδος) φλέψ.

Milzbeschwerden, Milzdrücken τὰ περὶ τὸν σπλῆνα πάθη; ἡ τοῦ σπληνὸς καχεξία.

milzkrank, s. milzsüchtig.

Milzkraut τὸ σπληνίον, τὸ ἄσπληνον.

Milzstechen, s. Milzbeschwerden.

Milzsucht οἱ σπλῆνες. — d. M. haben σπληνιᾶν.

milzsüchtig σπληνικός 3., σπληνώδης 2., ἐπίσπληνος, ὑπόσπληνος 2. — m. sein σπληνιᾶν.

Mime ὁ μῖμος.

mimenartig μιμοειδής 2.

Mimik ἡ τῶν μίμων τέχνη.

Mimiker ὁ μῖμος.

mimisch μιμικός 3.

Mimos ὁ μῖμος. — Darsteller v. Mimen ὁ μῖμος. — M. darstellend od. vortragend μιμῳδός, μιμολόγος 2.; M. vortragen od. darstellen μιμολογεῖν; das Vortragen od. Darstellen v. M. ἡ μιμολογία, τὸ μιμολόγημα; Verfasser v. M. ὁ μιμογράφος (sämmtl. sp.).

minder μεῖον, ἧττον, ἔλαττον; nicht m. οὐχ ἧττον, οὐδὲν ἧττον. — nichts desto m. οὐ μεῖον, [vgl. dennoch.

Minderheit, s. Minderzahl.

minderjährig ἄνηβος, auch νήπιος 2.; auch νέος ὢν (3.) τὴν ἡλικίαν, od. παῖς ὢν 3. u. dgl.

Minderjährigkeit ἡ ἄνηβος ἡλικία; auch umschr., z. B. während seiner M. παιδὸς ἔτι ὄντος αὐτοῦ.

mindern μειοῦν, ἐλαττοῦν, μεῖον od. ἔλαττον ποιεῖν; auch συστέλλειν, κολάζειν (beschränken); vgl. vermindern, lindern.

Minderung ἡ μείωσις, ἐλάττωσις; ἡ κόλασις, συστολή; vgl. Verminderung, Linderung.

Minderzahl οἱ ἐλάττους. — sie waren in d. M. ἐλάττους ἦσαν.

mindeste ἐλάχιστος, ὀλίγιστος 3. — am mindesten ἐλάχιστα, ἥκιστα. — auch nicht das M. οὐδ' ἐλάχιστον (μέρος), οὐδ' ὁτιοῦν. — nicht im M. ἥκιστα πάντων, οὐκ ἔσθ' ὅπως, παντελῶς οὔ, πώμαλα; auch nicht im M. οὐδ' ὁπωστιοῦν.

mindestens τοὐλάχιστον.

1. **Mine** (Gewicht u. Münze) ἡ μνᾶ, μνᾶς; *dem.* τὸ μναδάριον. — v. Gewicht od. Werth einer M. μναιαῖος, μναϊαῖος 3.; zwei M. schwer od. werth διμναῖος, sp. διμναιαῖος 3.; vier M. werth od. schwer τετραμναῖος 3. u. sp. τετράμνους 2. u. dgl. — eine halbe M. τὸ ἡμιμναῖον.

2. **Mine** 1) eig. (unterirdischer, künstlich angelegter Gang) ὁ ὑπόνομος, sp. ἡ ὑπονομή; τὸ ὑπόρυγμα, διόρυγμα, ὄρυγμα; ἡ διῶρυξ, υχος (sp. -υγος); ἡ διωρυχή, sp. διωρυγή; bei sp. auch τὸ μέταλλον, ἡ μεταλλεία, ἡ σῦριγξ, ιγγος. — M. anlegen ὑπονομεύειν, sp. μεταλλεύειν. — durch Minen ὑπονομηδόν. — 2) übtr. heimlicher Anschlag: ἡ μηχανή, ἐπιβουλή, sp. auch ὑπονομή. — alle M. springen lassen πάσας μηχανὰς μηχανᾶσθαι; πάντα κάλων ἐξ-, ἐφ-ιέναι, ἐκτείνειν, κινεῖν. — M. gegen Jmd. springen lassen μηχανᾶσθαί τι ἐπί τινα, τεκταίνεσθαί τι ἐπί τινα, ἐπιβουλεύειν τινί; d. M. des Krieges gegen Jmd. springen lassen πόλεμον ὑπονομεύειν τινί sp.

Mineral τὸ ὀρυκτόν, τὸ μεταλλευτόν; auch τὸ μεταλλεῖον, sp. μέταλλον.

mineralisch, etwa ὁ χαλκίτης (*fem.* -ῖτις, ιδος).

Mineraloge, etwa ὁ ὀρυκτολόγος.

Mineralogie, etwa ἡ ὀρυκτολογία.

Mineralreich τὰ ὀρυκτά, τὰ μεταλλευτά.

minieren ὑπονομεύειν, μεταλλεύειν.

Minierer ὁ ὑπονομευτής sp.; ὁ μεταλλεύς, sp. μεταλλευτής.

Minister ὁ τοῦ βασιλέως σύνεδρος; ὁ μετέχων τοῦ βασιλικοῦ συνεδρίου; im *pl.* auch οἱ περὶ τὸν βασιλέα.

Ministerium τὸ βασιλικὸν συνέδριον; οἱ περὶ τὸν βασιλέα.

Minne ὁ ἔρως, ωτος.

Minnelied τὸ ἐρωτικὸν μέλος.

Minnesänger, etwa ὁ ἐρωτικὰ ᾄδων, οντος.

minorenn, s. minderjährig.

Minorität, s. Minderzahl.

Minoritätsantrag ὁ παραινοῦσιν od. λέγουσιν οἱ ἐλάττους.

Minoritätsbeschluss τὸ δόξαν τοῖς ἐλάττουσιν.

Minute *a)* eig. τὸ ἑξηκοστὸν μέρος τῆς ὥρας. *b)* übh. e. sehr kleiner Zeittheil: ἀκαρὴς χρόνου od. ὥρας, βραχύ τι τοῦ χρόνου μέρος. — in d. M. ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ, ἐν ἀκαρεῖ (τοῦ χρόνου); vgl. Augenblick.

Minze ἡ μίνθα u. μίνθη; ἡ καλαμίνθη; τὸ ἡδύοσμον, ὁ ἡδύοσμος (Gartenminze); τὸ σισύμβριον, sp. σίσυμβρον (Wasserminze). — mit M. gewürzt ὁ καλαμινθίτης. — v. d. Art der M., voll M. καλαμινθώδης 2. — v. M. (Wasserminze) gemacht [σισύμβρινος 3.

Misanthrop ὁ μισάνθρωπος.

Misanthropie ἡ μισανθρωπία.

misanthropisch μισάνθρωπος 2.

mischbar μικτός 3.

mischen μιγνύναι (Festes u. Flüssiges); κεραννύναι (Flüssiges); κυκᾶν; συγκυκᾶν (umrühren). — zu etw. mischen ἐπι-, προσ-, συμ-μιγνύναι, συγκεραννύναι τί τινι. — sich unter Einige m. ἀνα-, ἐπι-, συμ-μίγνυσθαι u. συγκεράννυσθαί (*P.*) τισιν. — sich in etw. mischen, s. einmischen u. mengen. [σύγκρασις.

Mischen, das, ἡ μῖξις, ἡ κρᾶσις; ἡ σύμμιξις,

Mischgefäss, Mischkessel ὁ κρατήρ, ῆρος.

Mischling ὁ, ἡ μιγάς, άδος.

Mischmasch ἡ πολυμιξία, πολυμιγία, ὁ κυκεών, ῶνος sp.; gew. πλῆθος εἰκῇ συμπεφυρμένον.

Mischtrank ὁ κυκεών, ῶνος; τὸ κρᾶμα, sp. τὸ σύγκραμα.

Mischung 1) als Handlung: s. Mischen, das. — 2) als Sache: τὸ μῖγμα, sp. σύμμιγμα; τὸ κρᾶμα, sp. σύγκραμα. — zur M. gehörig συγκραματικός 3. (auch: aus einer M. entstanden).

Miserere, s. Darmgicht.

Mispel τὸ μέσπιλον, ἡ μεσπίλη; gemeine M. τὸ σητάνειον μεσπίλου εἶδος, auch ἡ ἐπιμηλίς, ίδος.

mispelartig μεσπιλώδης 2.

Mispelbaum ἡ μεσπίλη; gemeiner M. ἡ σητάνειος μεσπίλη.

missachten ἀτιμάζειν τι; καταφρονεῖν τινος, auch ὀλιγωρεῖν τινος.

Missachtung ἡ ἀτιμία, ἡ καταφρόνησις, τὸ καταφρόνημα; ἡ ὀλιγωρία, sp. ὀλιγώρησις. — in M. stehen ἀτιμάζεσθαι, ἀτιμοῦσθαι, καταφρονεῖσθαι, ὀλιγωρεῖσθαι (*P.*).

Missbehagen ἡ δυσαρέστησις (sp. δυσαρεστία, τὸ δυσάρεστον; über etw. τινί u. ἐπί τινι); ἡ ἀηδία; ἡ δυσθυμία; ἡ δυσκολία. — M. an etw. finden δυσαρεστεῖν (auch δυσαρεστεῖσθαι) τινι u. ἐπί τινι, δυσκολαίνειν τινί, δυσθυμεῖν (selten δυσθυμεῖσθαι) τινι, ἀηδῶς ἔχειν τινί, sp. ἀηδίζεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τι; auch ἄχθεσθαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, ἐπί τινος.

missbehaglich δυσάρεστος, δύσκολος, δύσθυμος 2.; ἀηδής 2.

missbilden ἀμορφοῦν sp., ἀμορφύνειν poet.; gew. im *part.* „missgebildet" δύσμορφος, ἄμορ-

Missbildung ἡ δυσμορφία, ἀμορφία. [φος 2.

missbilligen ἀποδοκιμάζειν, ἀπογιγνώσκειν τι; μέμφεσθαί τι, auch οὐκ ἐπαινεῖν τι; vgl. tadeln.

Missbilligung ἡ μέμψις (ἀποδοκιμασία ist nicht belegt); auch umschr. durch d. vhg. Verba, z. B. M. finden ἀποδοκιμάζεσθαι (*P.*).

Missbrauch ἡ παράχρησις sp., auch wol ἡ κατάχρησις; besser Verba; ist es = „üble Gewohnheit" τὸ κακὸν ἔθος. — M. m. etw. treiben, s. missbrauchen.

missbrauchen ἀπο-, κατα-χρῆσθαί τινι, seltner παραχρῆσθαί τινι; auch κακῶς (οὐ καλῶς, οὐκ εἰς δέον od. οὐκ εἰς καλὸν) χρῆσθαί τινι.

missbräuchlich καταχρηστικός 3. sp.; besser durch Verba.

missdeuten παρεκδέχεσθαι sp.; besser κακῶς (οὐκ ὀρθῶς, ἐπὶ τὸ χεῖρον) ὑπολαμβάνειν; οὐκ εἰς καλὸν δέχεσθαι.

Missdeutung ἡ παρεκδοχή sp.; besser Verba.

missen δεῖσθαι (*DP.*) od. ἀπορεῖν τινος. — ich kann etw. m. οὐδέν μοι δεῖ τινος, οὐδὲν δέομαί τινος, οὐ ζητῶ od. ποθῶ τι, οὐκ ἐπιθυμῶ τινος. — ich kann etw. nicht m. ἰσχυρῶς δέομαί τινος od. ποθῶ τι, ἀναγκαῖόν ἐστί μοί τι.

Missernte ἡ δυσετηρία, σπανοκαρπία sp.; besser ἡ τῶν καρπῶν φθορά.

Missethäter ὁ κακοῦργος; ὁ ἀλάστωρ, ορος (schwerer M.).

Missethäterin ἡ κακοῦργος.

Missethat ἡ κακουργία, τὸ κακούργημα; ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα; ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα; ἡ παρανομία, τὸ παρανόμημα, ἡ ἀνομία, sp. τὸ ἀνόμημα; auch τὸ κακὸν (ἄδικον, ἀνόσιον, ἀσεβὲς) ἔργον. — e. M. begehen κακουργεῖν (gegen Jmd. τινά), ἀδικεῖν (τινά, εἴς u. περί τινα); πλημμελεῖν (εἴς τινα); ἔργον κακὸν (ἀνόσιον, ἀσεβὲς) ἐργάζεσθαι; παρανομεῖν, selten ἀνομεῖν.

missfällig ἀπάρεστος 2. sp., selten ἀφάδιος 3. u. ἀφαδός 2.; besser δυσχερής 2., βαρύς, χαλεπός 3. — es ist mir etw. m., s. missfallen.

missfallen ἀπαρέσκειν τινί u. τινά, auch ἀποδοκιμάζεσθαι (*P.*). — es missfällt mir etw. δυσαρεστῶ (δυσαρεστοῦμαι) τινι; δυσχεραίνω τινί, ἐπί τινι, περί τι; ἄχθομαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, ἐπί τινος; βαρέως φέρω τι u. ἐπί τινι; χαλεπῶς φέρω τι u. τινί od. ἐπί τινι; milder οὐκ ἀποδέχομαι od. οὐκ ἐπαινῶ τι, μέμφομαί τι.

Missfallen, das, ἡ δυσαρέστησις (sp. δυσαρεστία, τὸ δυσάρεστον, über etw. τινί u. ἐπί τινι); ἡ μέμψις. — sein M. über etw. an d. Tag legen ἀποδοκιμάζειν od. μέμφεσθαί τι. — zu meinem M. habe ich gehört χαλεπῶς φέρω ἀκούσας. — e. Zeichen des M. v. sich geben θορυβεῖν, συρίττειν u. dgl.

Missfarbe ἡ κακόχροια, δύσχροια sp.

missfarbig κακόχρους 2., ὁ, ἡ δύσχρως, ωτος, δύσχρους 2. — m. sein κακοχροεῖν sp.

missförmig, s. „missgebildet" unter missbilden.

missgebären, s. „e. Fehlgeburt thun" unter „Fehlgeburt" u. vgl. d. f. W.

Missgeburt τὸ τέρας, sp. ἡ τερατογονία. — eine M. zur Welt bringen τέρας τίκτειν u. τερατοτοκεῖν.

Missgeschick ἡ δυστυχία, ἀτυχία, τὸ δυστύχημα, ἀτύχημα; ἡ κακὴ τύχη (sp. κακοτυχία); ἡ δυσπραξία, δυσπραγία, κακοπραγία (sp. κακοπραξία, τὸ κακοπράγημα), τὸ σφάλμα, πταῖσμα. — M. haben δυστυχεῖν, ἀτυχεῖν, κακοτυχεῖν, κακῇ τύχῃ od. δυστυχίᾳ χρῆσθαι, κακοπραγεῖν, δυσπραγεῖν; σφάλλεσθαι (*P.*; bei etw. τινί); πταίειν (ἔν τινι, περί τι). — vgl. Unglück.

Missgeschöpf, s. Missgeburt.

Missgestalt ἡ δυσμορφία, ἀμορφία, sp. δυσείδεια, auch τὸ αἶσχος (Hässlichkeit; als Eigenschaft). — übr. = Missgeschöpf.

missgestaltet δυσειδής, δύσμορφος, ἄμορφος, sp. κακόμορφος 2., auch αἰσχρός 3. (hässlich).

missgestimmt, s. missvergnügt. — m. sein gegen Jmd., s. Missstimmung.

missglücken, s. misslingen.

missgönnen, Jmd. etw. φθονεῖν τινί τινος, ζηλοῦν τινά τινος; selten νεμεσᾶν τινί τι; sp. βασκαίνειν τινί τινος. — Niemand missgönnt es dir οὐδεὶς φθόνος. — man missgönnt mir etw.

φθονοῦμαί (*P.*) τινος od. m. *part.* — der, welcher missgönnt ὁ φθονῶν, ὁ βάσκανος.

Missgriff τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία; ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα; τὸ σφάλμα; τὸ πταῖσμα; ἡ ἀστοχία. — e. M. thun in etw. ἁμαρτάνειν τινός; πλημμελεῖν εἴς od. περί τι; σφάλλεσθαί (*P.*) τινος, ἔν τινι, περί τι u. περί τινος; πταίειν τινός.

missgünstig φθονερός 3., ἐπίφθονος 2.; βάσκανος 2., sp. βασκαντικός 3.; auch ζηλότυπος 2. — m. sein gegen Jmd. φθονεῖν τινι, ζηλοτυπεῖν τινα, φθονερῶς, ἐπιφθόνως od. ζηλοτύπως ἔχειν πρός τινα.

Missgunst ὁ φθόνος, sp. ἡ βασκανία; auch ὁ ζῆλος, ἡ ζηλοτυπία.

misshandeln αἰκίζεσθαι, seltner καταικίζεσθαί (sp. auch *A.*) τινα; ἐπηρεάζειν τινί (sp. auch τινά u. τινός); ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα; λυμαίνεσθαί τινι u. τινα; λωβᾶσθαί τινα, selten τινι; κακῶς ποιεῖν (κακοποιεῖν) u. κακοῦν τινα; κακουργεῖν u. ἀδικεῖν τινα. — gemisshandelt werden αἰκίζεσθαι, λυμαίνεσθαι, ὑβρίζεσθαι, κακοῦσθαι, ἀδικεῖσθαι (*P.*); auch κακοπαθεῖν, κακῶς πάσχειν.

Misshandlung *a*) als Handlung: ὁ αἰκισμός, ἡ αἰκία; ὁ ἐπηρεασμός, ἡ ἐπήρεια; ἡ ὕβρις; ἡ κάκωσις; ἡ κακουργία; ἡ ἀδικία. *b*) als Sache: τὸ αἴκισμα; τὸ ὕβρισμα (ἡ ὕβρις); ἡ λώβη; ἡ λύμη; τὸ ἀδίκημα (ἡ ἀδικία). — d. schmählichsten M. erfahren τὰ αἴσχιστα αἰκισθῆναι.

Missheirat ὁ ἄγαμος (δύσγαμος) γάμος; ἡ δυσγαμία (sämmtl. nur poet.).

misshellig δυσηχής, δύσφωνος 2. (v. Tone; vgl. misstönend), διάφωνος, ἀσύμφωνος, ἀπηχής 2. (auch übtr.); διχογνώμων, διάφορος 2. (in einer Meinung od. Gesinnung). — m. sein διχογνωμονεῖν; διαφωνεῖν u. διαφορὰν (-ρὰς) ἔχειν (m. Jmd. τινί u. πρός τινα); διίστασθαι (πρός τινα).

Misshelligkeit ἡ δυσφωνία (v. Tone, vgl. Misston); ἡ διαφωνία, ἀσυμφωνία (auch übtr.); ἡ ἀπήχεια, ἡ διαφορά (u. *pl.*), τὸ πρόσκρουσμα (πρόσκρουμα), ἡ ἀγνωμοσύνη, sp. ἡ διχογνωμοσύνη, ἡ πρόσκρουσις, ὁ προσκρουσμός, ἡ προσκοπή (übtr.). — in M. m. Jmd. gerathen εἰς διαφορὰν (-ρὰς) ἐλθεῖν od. καταστῆναί τινι, προσκρούειν τινί, sp. προσκόπτειν (u. *P.*) τινί.

Missjahr, s. Missernte.

misskennen ἀγνοεῖν τι u. περί τινος, auch m. folg. ὅτι (ὡς) od. *part.* (ἀλλογνοεῖν Hdt.); παραγιγνώσκειν περί τινος; σφάλλεσθαι (*P.*) ἐν τῇ περί τινος κρίσει, τῆς περί τινος κρίσεως, κρίνοντα περί τινος.

Missklang, s. Misston. — im M. m. etw. stehen ἀπᾴδειν ἀπό τινος (sp. τινός u. πρός τι). — im entschiedentsen M. stehen ἀπᾴδειν ὅλῃ ἁρμονίᾳ.

missklingen, s. misstönen.

Misskredit ἡ κακὴ δόξα, ἡ ἀδοξία. — in M. stehen κακῶς ἀκούειν, ἀδοξεῖν (im üblen Rufe stehen); auch ἀπιστεῖσθαι, οὐ πιστεύεσθαι (*P.*; kein Vertrauen geniessen); in M. stehend ἄδοξος, ἄτιμος 2., auch ἄπιστος 2. — in M. kommen ἀδοξίᾳ περιπίπτειν; ἀτιμοῦσθαι (*P.*). — Jmd. in M. bringen ἀδοξίαν περιάπτειν τινί (v. Sachen), διαβάλλειν τινά (v. Pers.).

misslaunig δύσκολος, δυσχερής 2.

Misslaut, s. Misston.

misslauten, s. misstönen.

missleiten παράγειν od. παραπείθειν τινά; vgl. verleiten.

Missleitung ἡ παραγωγή; vgl. Verleitung.

misslich σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2., ἐπικίνδυνος 2., παράβολος 2. (gefährlich); ἀμφίβολος 2. (zweideutig); δυσχερής 2.. χαλεπός 3. (schwierig); ἄπορος, ἀμήχανος 2. (wo man sich nicht zu helfen weiss). — es steht m., sieht m. aus ἐν ἀπόρῳ καθέστηκεν. — m. Lage ἡ ἀπορία, ἀμηχανία, τὸ ἄπορον, δυσχερές, ἡ δυσθεσία, τὸ δύσθετον. — sich in e. m. Lage befinden ἐν ἀπόροις εἶναι od. ἔχεσθαι; ἀπορεῖν, ἀμηχανεῖν, δυσθετεῖσθαι (*P.*).

Misslichkeit ἡ δυσχέρεια, χαλεπότης; ἡ ἀπορία. — ist es = missliche Lage u. dgl., s. d. vhg. W.

misslingen οὐκ ἀποβαίνειν (auch mit näheren Bestimmungen wie: εἰς καλόν, εἰς δέον, κατ᾽ εὐχήν, κατὰ γνώμην, ὥσπερ βούλεταί τις); πολὺ τοὐναντίον ἀποβαίνειν; οὐ προχωρεῖν (ἢ προσδέχεταί τις); παρὰ δόξαν od. εἰς τοὐναντίον προχωρεῖν, εἰς τοὐναντίον περιίστασθαι. — es misslingt mir etw. ἀποτυγχάνω, ἀτυχῶ, ἁμαρτάνω, διαμαρτάνω, σφάλλομαί (*P.*) τινος; οὐ κατορθῶ τι; es misslingt mir eine Unternehmung κακοπραγῶ, δυσπραγῶ. — misslungene Unternehmung ἡ κακοπραγία, τὸ ἀτύχημα, sp. τὸ ἀπότευγμα, κακοπράγημα, ἡ κακοπραξία.

Misslingen, das, ἡ ἀπότευξις, ἀτυχία; v. Unternehmungen ἡ δυσπραξία, δυσπραγία, κακοπραγία.

Missmuth ἡ δυσθυμία, ἀθυμία, δυσκολία, δυσχέρεια.

missmuthig δύσθυμος, ἄθυμος, δύσκολος, δυσχερής 2. — m. sein δυσθυμεῖν, ἀθυμεῖν, δυσκολαίνειν, δυσχεραίνειν, δυσθετεῖσθαι (*P.*); δυσμεναίνειν.

missrathen 1) *intr.* s. misslingen. — d. Getreide ist missrathen οἱ καρποὶ οὐ γεγένηνται. — missrathene Söhne υἱοὶ ἐξεστῶτες τῆς τῶν πατέρων ἀρετῆς. — 2) *tr.* Jmd. etw. m., s. abmahnen.

Missrathen, das, s. Misslingen; das M. der Früchte ἡ τῶν καρπῶν φθορά.

Missstand, s. Uebelstand.

Missstimmung, s. Missvergnügen. — e. M. gegen Jmd. hegen δυσκόλως ἔχειν (διακεῖσθαι) πρός τινα, δυσχεραίνειν τινί u. κατά τινος, ἀηδῶς ἔχειν τινί.

misstönen διαφωνεῖν, ἀπᾴδειν, ἀναρμοστεῖν. —

misstönend διάφωνος, δύσφωνος, ἀπηχής, δυσηχής, ἀπῳδός, ἀνάρμοστος, ἀσύμφωνος, ἄμουσος, sp. ἀπόχορδος 2.

Misston ἡ διαφωνία, δυσφωνία, ἀναρμοστία, ἀσυμφωνία, ἀμουσία. — e. M. geben, s. misstönen; einen entschiedenen M. geben ἀπᾴδειν ὅλῃ ἁρμονίᾳ.

misstrauen ἀπιστεῖν od. οὐ πιστεύειν τινί, ἀπιστίαν ἔχειν περί τινος; δυσπίστως ἔχειν πρός τι; ὑποπτεύειν τινά, ὑπόπτως ἔχειν πρός τινα, ὑποψίαν ἔχειν κατά τινος, ἐν ὑποψίᾳ ποιεῖσθαί τι. — durchaus Jmd. m. διαπιστεῖν τινι. — man misstraut mir ἀπιστοῦμαι od. οὐ πιστεύομαι (*P.*).

Misstrauen ἡ ἀπιστία (sp. δυσπιστία), ἡ ὑποψία, τὸ ὕποπτον. — M. gegen Jmd. hegen, M. in Jmd. od. etw. setzen, s. misstrauen. — man hegt M. gegen mich ἀπιστοῦμαι (*P.*). — etw. m. M. betrachten ὑφορᾶν (u. *M.*), ὑποπτεύειν τι. — sich gegenseitig das M. benehmen ἐξαιρεῖσθαι ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν.

misstrauisch ἄπιστος (selten δύσπιστος) 2.; ὕποπτος 2. — m. sein gegen Jmd., s. misstrauen. — m. gegen Jmd. machen ὑποψίαν ἐμβάλλειν τινὶ πρός τινα. — Misstrauen gegen Jmd. fassen ὑποψίαν λαμβάνειν κατά τινος.

Missvergnügen ἡ δυσαρέστησις (sp. δυσαρεστία), δυσκολία, δυσχέρεια, ἀηδία, sp. ἀτερψία; auch ἡ λύπη. — Jmd. M. verursachen ἀηδίαν παρέχειν τινί, λυπεῖν τινα, πράγματα παρέχειν τινί. — M. empfinden, s. missvergnügt sein.

missvergnügt δυσάρεστος, δύσκολος, δυσχερής, ἀηδής 2. — m. sein über etw. δυσαρεστεῖν (u. δυσαρεστεῖσθαι) τινι, δυσκολαίνειν τινί, δυσχε-

ραίνειν τινί, ἐπί τινι, περί τι, λυπεῖσθαί (*P.*) *τινι, ἐπί τινι, διά τι; ἄχθεσθαί* (*DP.*) *τινι, ἐπί τινι, ἐπί τινος; βαρέως φέρειν τι, ἐπί τινι; χαλεπῶς φέρειν τι, τινί, ἐπί τινι.* — die Missvergnügten (im Staate) *οἱ νεωτερίζοντες, νεωτεροποιοί*, sp. *νεωτερισταί*; m. sein *νεωτερίζειν.*

Missverhältniss 1) Mangel am richtigen Verhältniss: *ἡ ἀμετρία, ἀσυμμετρία, ἀνωμαλία, ἀνομοιότης, ἀνομοίωσις.* — in einem M. zu etw. stehen *ἄμετρον* (*ἀνόμοιον*) *εἶναί τινι; ἀνάρμοστον εἶναι πρός τι; ἀναρμοστεῖν τινι* u. *πρός τι; οὐχ ἁρμόττειν τινί* u. *πρός τι.* — 2) = Uneinigkeit, w. s.

Missverständniss 1) falsche Auffassung od. Deutung einer Sache: *ἡ παρακοή* u. *παρεκδοχή* sp., *ἡ παρασύνεσις* (kleines M.; als Handlung); *ἡ ἀγνωμοσύνη, ἄγνοια; τὸ παράκουσμα* (*dem. τὸ παρακουσμάτιον*) sp.; *τὸ σφάλμα* (als Sache). — 2) = Misshelligkeit, w. s. — es herrscht eine M. zwischen ihnen *διαφοραὶ γεγένηνται αὐτοῖς, διαφέρονται* (*P.*) *πρὸς ἀλλήλους.*

Missverstand, s. Missverständniss 1).

missverstehen *παρακούειν τινός* (opp. *ὀρθῶς ἀκούειν*; auch verb. *παρακούειν καὶ οὐ συνιέναι*); *οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν τι; παρασκοπεῖν τινος*; sp. *παρεκδέχεσθαί τι.*

Misswachs, s. Missernte.

Mist 1) Koth: *ἡ κόπρος* (sp. *τὸ κόπριον*), *ὁ βόρβορος*; vgl. Koth. — Im Bes. v. Rindern *τὸ βόλιτον, ὁ βόλιτος* (minder gut *τὸ βόλβιτον, ὁ βόλβιτος*), K. v. Eseln *ἡ ὀνίς, ίδος* (auch *pl.*), *ἡ ὀνιαία*; v. Mauleseln *ἡ ἡμιονίς, ίδος*; v. Schafen od. Ziegen *ὁ* (sp. *ἡ*) *σπύραθος, ἡ σφυράς, άδος* (gew. *pl.*), sp. *ἡ σφυραθία, τὸ σπυράθιον, τὰ σπύρδανα* (*σπύρδαρα?*). — M. führen *κοπραγωγεῖν*; M. führend *κοπραγωγός* 2. — M. tragend *κοπροφόρος* 2. — M. sammeln *κοπρολογεῖν*; M. sammelnd *κοπρολόγος* 2. — M. fressend *κοπροφάγος* 2. — in M. geboren od. erzeugt *κοπρογενής* 2. sp. — m. M. düngen, s. düngen. — 2) = Mist-

mistartig *κοπρώδης* (*κοπριώδης*) 2. [stätte, w.s.

Mistbeet, etwa *ἡ εὖ κεκοπρισμένη καὶ ἐσκεπασμένη πρασιά.*

Mistel *ὁ ἰξός, ἡ ἰξία; τὸ ὕφεαρ, ατος* (d. auf Fichten u. Tannen wächst); *ἡ στελίς, ίδος* (eine Art M.). [*φάγος* 2.

Mistelbeere *ὁ ἰξός.* — M. fressend *ἰξοβόρος, ἰξο-*

Misteldrossel *ἡ ἰξοβόρος κίχλη, ὁ ἰξοφάγος.*

misten 1) Koth v. sich geben, s. scheissen. — 2) = düngen, w. s. — 3) = ausmisten, w. s.

Misten, das, 1) s. Scheissen, das. — 2) das Düngen: *ἡ κόπρισις, κόπρωσις, ὁ κοπρισμός.* — 3) das Ausmisten: *ἡ ἐκκόπρωσις* (*ἡ κοπροσύρα*).

Mistfink *ὁ κοπρολόγος*; sp. *ὁ κοπρίας.*

Mistgabel *τὸ δίκρανον* (im Zshange).

Mistgrube *τὸ κοπροδοχεῖον* u. *ἡ κοπροδόχος* sp.; *ὁ ἰπνός*; vgl. Miststätte.

Misthaufen *ἡ κοπρία, ὁ κοπρών, ῶνος.*

mistig *κόπρειος* 3., sp. *κοπρηρός, κόπρινος, κο-*

Mistkäfer *ὁ κοπριών, ῶνος.* [*πρικός* 3.

Mistkorb *ὁ κοπροφόρος κόφινος.*

Mistpächter *ὁ κοπρώνης* sp.

Miststätte *ὁ κοπρών, ῶνος, ὁ βολεών, ῶνος; ὁ ἰπνός*; sp. *τὸ κοπροβολεῖον, ἡ κοπροθήκη, τὸ κο-*

Mistwagen *ἡ κοπραγωγὸς ἅμαξα.* [*προθέσιον.*

mit 1) zur Bezeichnung einer Verbindung od. Gemeinschaft: *σύν* (*ξύν*) m. *dat.*, *μετά* m. *gen.* (wobei *σύν* mehr e. Vereinigung, *μετά* mehr e. Theilnahme u. Gemeinschaft ausdrückt); auch *ἅμα* od. *ὁμοῦ* m. *dat.* (zugleich mit, sammt). — m. Gottes Hülfe *σὺν θεῷ.* — es m. Jmd. halten, s. halten I) 2) *h*). — Häufig durch Compos. mit *σύν*, z. B. sich m. Jmd. freuen *συνήδεσθαί* (*P.*) *τινι*, m. Jmd. herumgehen *συμπεριιέναι*, m. Jmd. zurückkehren *συγκατέρχεσθαι* u. dgl. m.; seltener durch Compos. mit *μετά*, z. B. m. Jmd. etw. haben *μετέχειν τινός*; m. Jmd. zusammenkommen *συγ-, παρα-γίγνεσθαί τινι, ἐντυγχάνειν τινί.* — Oft ist „mit" durch *part.* wiederzugeben, wie *ἄγων* („mit sich führend", gew. v. lebenden Wesen, z. B. er kam m. d. Männern *ἧκεν ἄγων τοὺς ἄνδρας*), *ἔχων* u. *λαβών* („bei sich habend" v. lebenden Wesen, wie v. leblosen Gegenständen, z. B. er kam m. wenigen Schiffen *ἧκεν ἔχων ναῦς ὀλίγας*; d. König gab ihm tausend Dareiken; m. diesen gieng er ... *ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ χιλίους δαρεικούς· λαβὼν δὲ ἦλθεν ...*), *φέρων* („mit sich tragend"; v. leblosen Gegenständen, z. B. es kamen Boten m. Geschenken *ἦλθον ἄγγελοι φέροντες δῶρα*). — Wenn sich eine Handlung auf mehrere Personen od. Gegenstände bezieht, so übersetzt man „mit" durch *καί*, z. B. es kam d. König m. d. Königin *ἦλθον ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα.* — Wenn e. begleitender Gegenstand als Mittel erscheint, so steht auch d. blosse *dat.*, z. B. er rückte m. d. ganzen Heere gegen Selinus *ἐπορεύθη* (*σὺν*) *παντὶ τῷ στρατεύματι ἐπὶ Σελινοῦντος*; in Verbindung mit *αὐτός* steht immer d. blosse *dat.*, z. B. sie nahmen fünf Schiffe m. d. Bemannung *ἔλαβον πέντε ναῦς αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν*; m. d. ganzen Volke (Volksaufgebote) *πανδημεί* (*πανδημίᾳ*), m. d. ganzen Heeresmacht *πανστρατιᾷ*, m. d. ganzen Hausstande, m. d. gesammten Familie *πανοικίᾳ, πανοικησίᾳ, πανοικεσίᾳ* (*πανοικί*). — Bei d. Ausdrücken der Gleichheit od. Aehnlichkeit wird es gew. durch d. *dat.* ausgedrückt, z. B. ich habe einerlei Schicksal m. dir *τὰ αὐτὰ πάσχω σοι* (daneben *ἅπερ καὶ σύ*); einerlei Meinung m. Jmd. haben *τὰ αὐτὰ γιγνώσκειν τινί*; Aehnlichkeit m. Jmd. haben *ὅμοιον εἶναί τινι, ἐοικέναι τινί.* — 2) zur Angabe eines Mittels od. Werkzeuges: gew. durch d. blossen *dat.*, z. B. m. dem Schwerte durchbohren *διελαύνειν τῷ ξίφει*, m. d. Stocke schlagen *παίειν τῇ βακτηρίᾳ*, m. d. Tode bestrafen *ζημιοῦν θανάτῳ.* Daneben finden sich auch *praep.*, wie *σύν* m. *dat.*, auch *ἀπό* u. *διά* m. *gen.*, z. B. m. vielen Mühen *σὺν πολλοῖς πόνοις*, m. d. Augen sehen *δι᾽ ὀμμάτων ὁρᾶν*, m. d. Gelde e. Heer sammeln *ἀπὸ τῶν χρημάτων συλλέγειν στρατιάν.* — 2) zur Angabe der Art u. Weise, des begleitenden Umstandes: entw. durch d. blossen *dat.*, od. durch die *praep. μετά* m. *gen.*, seltner *σύν* m. *dat.*, *διά* m. *gen.*, *κατά* m. *acc.*, daneben auch durch *adv.* od. *part.*, z. B. m. Schnelligkeit *μετὰ τάχους, σὺν τάχει, διὰ τάχους, κατὰ τάχος* (*ἐν τάχει*), auch *ταχέως*, m. Thränen *μετὰ δακρύων* od. *part.*, *δακρύων.* Sehr gew. sind auch hier d. Umschreibungen m. *χρώμενος*, z. B. m. Gewalt *βίᾳ χρώμενος* (neben *βίᾳ, σὺν βίᾳ, βιαίως*), m. Vorsicht *εὐλαβείᾳ χρώμενος* (neben *μετ᾽ εὐλαβείας, εὐλαβῶς, εὐλαβούμενος*). — Wenn das von „mit" regierte Substantiv ein Adjectiv bei sich hat, so wird dieses zuweilen mit d. Subjecte verbunden, während das Substantiv in d. *acc.* (der näheren Bestimmung od. Beziehung) od. auch d. *dat.* tritt, z. B. er trat ein m. edlem Anstande *εἰσῆλθε σεμνὸς τὸ σχῆμα* (*τῷ σχήματι*), er kam hinzu m. freudestralendem Antlitze *προσῆλθε φαιδρὸς λάμποντι μετώπῳ* u. dgl. — Bei Angabe der Gleichzeitigkeit steht gew. *ἅμα* m. *dat.*, z. B. m. Tagesanbruch *ἅμα τῇ ἡμέρᾳ* (*ἅμ᾽ ἡμέρᾳ*), *ἅμα* (*τῇ*) *ἕῳ, ἅμα τῷ ὄρθρῳ, ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι*; m. dem Anfang d. Frühlings *ἅμα ἦρι, ἅμα τῷ ἔαρι,*

αμα τῷ ἔαρι ἀρχομένῳ, ἔαρος ἀρχομένου u. dgl. — m. einmal, s. plötzlich. — 4) zur Angabe d. Objectes, auf welches sich eine Handlung bezieht, durch den blossen *dat.*, πρός m. *acc.*, aber auch andere Constructionen, je nach der Rection des betreffenden Verbum, z. B. sich m. Jmd. unterreden διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα; einen Vertrag m. Jmd. abschliessen συνθήκας ποιεῖσθαί τινι u. πρός τινα, συνθήκας τίθεσθαι μετά τινος; m. etw. zufrieden sein ἀγαπᾶν u. στέργειν τινί od. τι; m. etw. d. Anfang machen ἄρχεσθαι ἀπό (ἐκ) τινος; e. Ende m. etw. machen παύεσθαι εἴς τι, auch παύεσθαι λέγοντα od. πράττοντά τι; es steht gefährlich m. ihm χαλεπῶς διάκειται; was soll ich m. ihm machen? τί χρήσομαι αὐτῷ; es ist aus m. mir ἀπόλωλα, ἔρρει τὰ ἐμά u. dgl. m., worüber die betreffenden Ausdrücke zu vergleichen sind.

mitabfallen συναπορρεῖν, συγκαταρρεῖν (v. Blättern u. dgl.); συναφίστασθαι (συναποστῆναι; v. Bundesgenossen u. dgl.).

mitabhauen συνεκκόπτειν.

mitabhelfen, einer Sache συνεπικουρεῖν τινι.

mitablegen συναποτίθεσθαι; übtr. συνεκδύεσθαι, συναποδύεσθαι.

mitabreisen συναπιέναι.

mitabrupfen συναποτίλλειν.

mitabschicken συναποστέλλειν.

mitabsegeln συναποπλεῖν.

mitabsenden, s. mitabschicken.

mitabsteigen συναποβαίνειν.

mitabsterben συναπομαραίνεσθαι (*P.*).

mitaltern συγγηράσκειν, συγκαταγηράσκειν (-γηρᾶν). — das M. ἡ συγκαταγήρασις.

mitanbrennen συνεπικαίειν.

mitanfallen 1) *tr.* s. mitangreifen. — 2) *intr.* ἅμα περιήκειν εἴς τινα.

mitanfangen συγκατάρχεσθαι. [νος.

mitanfassen συνεπι-, συναντι-λαμβάνεσθαί τι-

mitanführen συνηγεῖσθαί τινος.

mitanfüllen συγκατα-, συνανα-πιμπλάναι, συναναπληροῦν.

mitangehören κοινὸν εἶναι τινί; auch μετέχει τίς τινος, μέτεστί τινί τινος. [επικεῖσθαι.

mitangreifen συνεπιέναι, συνεπιτίθεσθαι, συν-

mitanhören συνακροᾶσθαί τινος; auch παραγίγνεσθαί τινι. — vgl. anhören.

mitanklagen συγκατηγορεῖν τινος; vgl. mitbe-

mitankommen συμπαραγίγνεσθαι. [schuldigen.

mitanrechnen ὑπολογίζεσθαι; sp. συγκαταλογίζεσθαι.

mitanreizen συμπαροξύνειν, συμπαρορμᾶν.

mitanrichten συγκατασκευάζειν.

mitanrufen συνεπιφθέγγεσθαι.

mitansehen συνθεᾶσθαι, κοινῇ θεᾶσθαι; auch μετέχειν τῆς θέας. — ist es = „geschehen lassen" περιορᾶν τι γιγνόμενον.

mitantreiben συνεξορμᾶν; vgl. mitanreizen.

mitanzünden συγκαίειν, συναναφλέγειν.

mitapplaudieren συνεπικροτεῖν.

mitarbeiten συνεργεῖν, συνεργάζεσθαι, συμπράττειν; μετέχειν od. κοινωνεῖν ἔργου; v. anstrengender Arbeit συγκάμνειν, συμπονεῖν.

Mitarbeiter ὁ συνεργός, ὁ συμπράκτωρ, ορος. — vgl. Gehülfe. [Gehülfin.

Mitarbeiterin ἡ συνεργός, sp. συμπράκτρια, vgl.

mitaufbrechen 1) *tr.* συνεκκόπτειν. — 2) *intr.* συνεξορμᾶν, συναπαίρειν.

mitaufführen συγκατασκευάζειν (e. Gebäude); e. Festzug συμπέμπειν πομπήν.

mitauflehnen, sich, συνεπανίστασθαι (sp. auch συνεξανίστασθαι).

mitauflösen συγκαταλύειν.

mitaufschreien συναναφθέγγεσθαι.

Mitaufseher ὁ συνεπιστατῶν. — M. sein συνεπιστατεῖν.

mitaufstehen συν-, συνεξ-ανίστασθαι. — m. a. heissen od. machen συνανιστάναι.

mitaufstellen συνανιστάναι, συγκαθιδρύειν (e. Weihgeschenk). [σθαι.

mitaufwachsen συντρέφεσθαι (*P.*); συμπαραφύε-

mitaufwenden συναναλίσκειν. [στασιάζειν.

mitaufwiegeln συγκαταστασιάζειν, selten συ-

mitaufziehen συντρέφειν, συνεκτρέφειν; (mitaufgezogen σύντροφος 2.); in e. Festzuge m. a. συμπομπεύειν.

mitausfallen συνεκπίπτειν; (v. Haaren u. dgl.) συναπορρεῖν; (v. Kriegern) συνεκτρέχειν.

mitausfindig machen συνεκπορίζειν, συνεξευρίσκειν.

mitausführen συνεξάγειν (Waaren); συμπεραίνειν (e. Unternehmen).

mitausfüllen συνεκπληροῦν.

mitausgeben συναναλίσκειν (Geld).

mitausgehen συνεξιέναι (συνεξέρχεσθαι); ist es = „mit anfangen zu mangeln" συναπολείπειν.

mitausgiessen συνεκχεῖν.

mitaushalten 1) *intr.* συνδιαμένειν. — 2) *tr.* συμ-

mitausharren συνδιαμένειν. [πάσχειν.

mitaushelfen, Jmd. mit etw., συνευπορεῖν τινί

mitauslaufen συνεκπλεῖν. [τινος.

mitauslöschen συναπο-, συγκατα-σβεννύναι.

mitausmarschieren, s. mitausrücken.

mitausmitteln συνεκπορίζειν, συνεξευρίσκειν.

mitausraufen συναποτίλλειν.

mitausreissen 1) *tr.* συναποσπᾶν. — 2) *intr.* συναποδιδράσκειν.

mitausrotten συνεξαιρεῖν (u. *M.*).

mitausrücken συνεξιέναι (συνεξέρχεσθαι).

mitausrüsten συμπαρασκευάζειν.

mitausscheiden (*tr.*) συνεκκρίνειν.

mitausschiffen (*intr.*), s. mitaussegeln.

mitausschmücken συνεπικοσμεῖν.

mitausschneiden συνεκτέμνειν.

mitausschütten συνεκχεῖν.

mitaussegeln συνεκπλεῖν.

mitaussetzen συνεκτιθέναι.

mitausspannen συνδιατείνειν.

mitausspeien συνεξεμεῖν.

mitausziehen, s. mitausrücken.

Mitbeamter ὁ συνάρχων, οντος, ὁ σύναρχος; ὁ μετέχων τῆς ἀρχῆς (τῆς τιμῆς).

mitbefassen συμπεριλαμβάνειν (etw. unter etw. τί τινι), sp. συμπεριλαμβάνεσθαί τινος. [herr.

Mitbefehlshaber ὁ συνάρχων, οντος; s. Mitfeld-

mitbefreien συνελευθεροῦν, sp. συνεξαιρεῖν.

mitbegleiten συμπαρέπεσθαί τινι; συμπροπέμπειν τινά; e. Leiche συνεκφέρειν (συνεκκομίζειν) τινά. [ρύττειν τινά.

mitbegraben συν-, συγκατα-θάπτειν, συγκατο-

mitbegreifen, s. mitbefassen. — mitbegriffen sein in etw. συμπεριειλῆφθαί τινι.

mitbehandeln συμμεταχειρίζεσθαι.

mitbeherrschen συνάρχειν, συμβασιλεύειν, συντυραννεῖν τινι; κοινωνεῖν τινι τῆς ἀρχῆς.

mitbeistehen συνεπικουρεῖν, συμβοηθεῖν.

mitbeisteuern, **mitbeitragen** συνεισφέρειν, συγχορηγεῖν.

mitbeklagen συνοδύρεσθαι.

mitbekränzen συστεφανοῦν; sich m. b. συστε-

mitbelagern συμπολιορκεῖν. [φανοῦσθαι.

mitbenützen, etw. συγχρῆσθαί τινι.

mitbeobachten συμπαρατηρεῖν. [λεύεσθαι.

mitberathen συμβουλεύεσθαί τινι; κοινῇ βου-

Mitberather ὁ σύμβουλος, συμβουλευτής.
mitberechnen συγκαταλογίζεσθαι.
mitbereden συμπείθειν, συναναπείθειν.
mitbereisen συμπεριοδεύειν.
mitbeschimpfen συνατιμάζειν, συνατιμοῦν.
mitbeschliessen; ich beschl. m. συνδοκεῖ μοι.
mitbeschuldigen συν-, συνεπ-, συγκατ-αιτιᾶσθαι. — mitbeschuldigt werden μετέχειν αἰτίας od. ἐγκλήματος.
mitbesetzen συγκαταλαμβάνειν.
mitbesiegeln συσσημαίνεσθαι (παρασημαίνε- [σθαι).
mitbesitzen μετέχειν od. κοινωνεῖν τινος; μέτεστί μοί τινος.
Mitbesitzer ὁ μετέχων, οντος, ὁ κοινωνός. — M. v. etw. sein, s. mitbesitzen.
mitbesorgen συνεπιμελεῖσθαί τινος.
Mitbesorger ὁ συνεπιμελητής.
mitbestätigen συνεπι-, συγ-κυροῦν; συμβεβαιοῦν.
mitbestatten συμφέρειν.
mitbestechen συνδεκάζειν.
mitbestehen συνδιατελεῖν.
mitbesteigen συναναβαίνειν ἐπί τι u. τι; συνεπιβαίνειν τινός; e. Schiff συνεισβαίνειν εἰς [πλοῖον.
mitbestellen (e. Feld) συγγεωργεῖν.
mitbestrafen συγκολάζειν.
mitbesudeln συμμιαίνειν.
mitbeten συν-, συνεπ-εύχεσθαί τινι; κοινὰς τὰς εὐχὰς ποιεῖσθαι.
mitbetrachten συνθεᾶσθαι, συσκοπεῖν, συνδιασκοπεῖν (u. *M.*).
mitbetrauern συμπενθεῖν τι; συλλυπεῖσθαι (*P.*) u. συνάχθεσθαί (*DP.*) τινι u. ἐπί τινι.
mitbetreiben συμπράττειν τινί τι; eifrig m. b. συμπροθυμεῖσθαί (*DP.*) τινι m. *inf.*
mitbetreten συνεπιβαίνειν τινός.
mitbetrüben συλλυπεῖν.
mitbetrügen συναπατᾶν.
Mitbevollmächtigter ὁ κοινωνῶν τῆς ἐξουσίας; vgl. Mitgesandter.
mitbewachen συμφυλάττειν.
mitbewahren συμφυλάττειν, συνδιατηρεῖν.
mitbewegen συγκινεῖν.
mitbewerben, sich, um e. Amt ἀντιπαραγγέλλειν τινὶ ἀρχήν, συναπογράφεσθαι sp.; besser καὶ αὐτὸν μνηστεύειν od. μετιέναι ἀρχήν.
Mitbewerber; durch d. *part.* der vhg. Verba.
Mitbewerbung ἡ ἀντιπαραγγελία sp. od. Verba.
mitbewerkstelligen συμπράττειν, συγκαθιστάναι, συγκατασκευάζειν, συμμηχανᾶσθαι.
mitbewirken συγκατεργάζεσθαι, συμπράττειν, συμπεραίνειν.
mitbewirthen συνεστιᾶν, συνευωχεῖν.
Mitbewohner ὁ σύνοικος.
mitbewundern συνθαυμάζειν.
mitbewusst συνειδώς 3.
mitbezahlen συγκαταβάλλειν.
mitbezeugen συμμαρτυρεῖν.
mitbieten ἀντωνεῖσθαι.
mitbitten συνδεῖσθαι (*DP.*); κοινῇ δεῖσθαι; καὶ αὐτὸν δεῖσθαι od. δεήσεις ποιεῖσθαι. — vgl. miteinladen.
mitbringen 1) eig. ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ; auch ἄγειν, ἄγεσθαι u. ἐπάγεσθαι; κομίζειν; φέρεσθαι, ἐπιφέρεσθαι; ἥκειν ἄγοντα, ἔχοντα od. φέροντα (u. zwar wird ἄγειν gew. v. lebenden Wesen, die anderen v. Sachen gebraucht). — 2) übtr. es mit sich bringen: durch πεφυκέναι, z. B. d. Natur der Dinge bringt es mit sich, dass es leichter ist etw. zu erhalten, wenn man es besitzt, als es zu erwerben πολὺ ῥᾷον ἔχοντάς τι φυλάττειν πέφυκεν ἢ κτήσασθαι; ferner durch ἔστι τινός, z. B. d. Alter bringt es so mit sich τοῦ γήρως ἐστίν; auch durch andere Wendungen, z. B. d. Gesetz bringt es so mit sich οὕτω κελεύει ὁ νόμος, οὗτος ὁ νόμος; da es die Verhältnisse so mit sich bringen οὕτω πεφυκότων; wie es d. Umstände mit sich bringen ἐκ τῶν καιρῶν, ἐκ τῶν παρόντων.
Mitbruder ὁ ἀδελφός; = „Mitmensch, Nächster" ὁ πλησίον, ὁ πέλας.
Mitbürge ὁ συμπαρέχων τὴν πίστιν. — M. sein συμπαρέχειν τὴν πίστιν, auch συνεγγυᾶσθαι.
Mitbürger ὁ πολίτης (συμπολίτης poet. u. sp.); ὁ δημότης; auch ὁ ὁμόφυλος, poet. u. sp. ὁ ὁμόπολις. — Jmds. M. sein συμπολιτεύειν (u. *M.*) τινί.
Mitbürgerin ἡ πολῖτις, ιδος; ἡ δημότις, ιδος, auch ἡ ὁμόφυλος.
Mitchorege ὁ συγχόρηγος. — M. sein συγχορηγεῖν.
Mitconsul ὁ συνύπατος. — M. sein συνυπατεύειν.
mitdabeisein συμπαρεῖναι, συμπαραγίγνεσθαί τινι.
mitdazuzählen συγκαταριθμεῖν τινά od. τί τινι.
mitdienen, mit Jmd., συνδουλεύειν τινί; als Soldat συστρατεύειν (u. *M.*) τινί.
Mitdiener ὁ συνδιάκονος; ὁ σύνδουλος od. ὁμόδουλος. — M. sein, s. mitdienen.
mitdurchkämpfen συνδιαμάχεσθαι.
mitdurchschauen συνδιορᾶν.
miteinander 1) gemeinschaftlich: ὁμοῦ, κοινῇ, μετ' ἀλλήλων; alle m. e. ἅπαντες, σύμπαντες, συνάπαντες, ἀπαξάπαντες 3. — 2) gegenseitig, z. B. m. e. Krieg führen πολεμεῖν ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους.
miteinbegreifen συμπεριλαμβάνειν.
miteindringen συνεισβάλλειν, συνεισπίπτειν.
miteinfallen συνεισβάλλειν, συνεισπίπτειν (in e. Land); συγκαταφέρεσθαι (*P.*; v. Gebäuden); συνεπηχεῖν (v. Gesang u. Musik).
miteinladen συμπαρακαλεῖν; auch συγκαλεῖν τινά τινι (*P.*), συγκαταίρειν.
miteinlaufen (in e. Hafen) συγκαθορμίζεσθαι
miteinreihen συγκατατάττειν τινὰ εἴς τι.
miteinreissen συγκαθαιρεῖν, συγκατασκάπτειν.
miteinrichten συγκατασκευάζειν, συγκαθιστάναι, συνδιοικεῖν.
Miteinsammler ὁ συνερανιστής.
miteinschliessen συγκατακλείειν, συγκαθειργνύναι; übtr. συμπεριλαμβάνειν τινί od. ἔν τινι.
miteinsetzen συγκαθιστάναι.
miteinsperren, s. miteinschliessen.
miteinstimmen συν-, συνεπ-ηχεῖν.
miteintreiben συναναπράττειν τι παρά τινος.
mitempfangen συναπολαμβάνειν.
mitempfinden συναισθάνεσθαι, συμπαθεῖν, συμπάσχειν; συναλγεῖν. — mitempfindend συμπαθής 2.
Mitempfindung ἡ συμπάθεια.
mitempören, sich, συστασιάζειν; συναφίστασθαι (mitabfallen); vgl. mitauflehnen.
mitentscheiden συνδιαγιγνώσκειν.
miterbauen, s. mitgründen.
Miterbe ὁ μετέχων τῆς κληρονομίας; sp. ὁ συγκληρονόμος.
miterben μετέχειν (μέτεστί τινι) τῆς κληρονομίας; sp. συγκληρονομεῖν.
miterinnern, sich an etw. συμμιμνήσκεσθαί (*aor. P.*) τι.
miterlöschen συγκατασβέννυσθαι (m. *aor.* II u. [*pf. A.*).
miterobern συγκαταλαμβάνειν, συγκατακτᾶσθαι.
miterschüttern συγκραδαίνειν.
mitertragen συμφέρειν, συμπάσχειν.
miterwägen συσκοπεῖν, κοινῇ σκοπεῖν.
miterwähnen, etw. συμμνημονεύειν τινός.
miterwerben συγκτᾶσθαι, συγκατακτᾶσθαι.
miterzeugen συγγεννᾶν.

Miterzeuger *ὁ συγγεννήτωρ, ορος.*

miterziehen *συν-, συνεκ-τρέφειν, συμπαιδεύειν.*

mitessen *συνεσθίειν, συνδειπνεῖν, σύνδειπνον εἶναι τινί*; auch *συσσιτεῖν.*

Mitesser 1) Tischgenosse: *ὁ σύνδειπνος, συντράπεζος, σύσσιτος, ὁμόσιτος, σύγκλινος*, sp. *συγκλίτης.* — 2) Würmchen in d. Haut: etwa *οἱ φαγέσωροι.*

mitfahren 1) *tr. κοινῇ ἄγειν* od. *κομίζειν.* — 2) *intr. συνοχεῖσθαι* (*P.*); *ὁμοῦ ἐλαύνειν.* — zu Wasser *συμπλεῖν, σύμπλουν εἶναι* od. *γίγνεσθαι.*

mitfehlen *συνεξ-, συν-αμαρτάνειν.*

Mitfeldherr *ὁ συστράτηγος*; M. sein *συστρατη-* [*γεῖν.*

mitfliegen *συμπέτεσθαι; ἅμα πέτεσθαι.*

mitfliehen *συμφεύγειν; συναποδιδράσκειν.*

mitfördern *συνασκεῖν.*

mitfolgen *συν-, συμπαρ-έπεσθαι; συνακολου-* [*θεῖν.*

mitfortdauern *συνδιατελεῖν.*

mitfortgehen *συναπιέναι* (*συναπέρχεσθαι*), *συναποχωρεῖν, συναπαίρειν.*

mitfortreissen *συνεπισπᾶν, συνεφέλκειν* (u. *M.*; mit sich ziehen); *συναπορρηγνύναι* (mit losreissen). — sich m. f. lassen *συμπαραφέρεσθαι* (*P.*), *συνεκπίπτειν* (übtr.).

mitfortziehen 1) *tr.* = mitfortreissen. — 2) *intr.* = mitfortgehen, mitziehen, w. s.

mitfressen *συνεσθίειν.*

Mitfreude *ἡ κοινὴ ἡδονή*; gew. durch d. folg. Verba, z. B. M. bezeugen *συνηδόμενος φαίνεσθαι* (*aor. P.*).

mitfreuen, sich, *συνήδεσθαι* (*P.*), *συγχαίρειν, συνευφραίνεσθαί* (*DP.*) *τινι.*

mitfrühstücken *συναριστᾶν.* — der mit frühstückt *ὁ συνάριστος* sp.

mitfühlen, s. mitempfinden.

mitführen, s. mitbringen.

Mitgabe, s. Mitgift.

Mitgast *ὁ σύνδειπνος, σύσσιτος, ὁμόσιτος, συντράπεζος; ὁ συμπότης.*

mitgeben *διδόναι*; (zur Ueberbringung) *διδόναι τινί τι φέρειν*; (als Aussteuer) *ἐπιδιδόναι προῖκα* od. *φερνήν*; (als Geleite) *συμ-, συνεκ-πέμπειν.*

Mitgefangener *ὁ συνδεσμώτης*; (im Kriege) *ὁ συναιχμάλωτος* sp.

Mitgefühl *ἡ συμπάθεια*, vgl. Mitleid; *ἡ φιλανθρωπία* (menschliches Gefühl). — ohne M. *ἀσυμπαθής, ἀπάνθρωπος* 2. — M. hegen *συμπαθεῖν, συμπάσχειν.*

mitgehen *συμπορεύεσθαι* (*DP.*); *συν-, παρακολουθεῖν* (u. *simpl.*); *συν-, παρ-έπεσθαι* (u. *simpl.*); *συμπαρομαρτεῖν*; sp. *συμβαδίζειν, συγχωρεῖν.* — es geht so mit *μέτριόν ἐστί τι, οὐ πάντως φαῦλόν ἐστί τι.* — etw. m. lassen = entwenden, [w. s.

mitgeleiten *συμπρο-, συμπαρα-πέμπειν.*

mitgeniessen *συναπολαύειν, μετέχειν, κοινωνεῖν τινος.* — Jmd. m. g. lassen *μεταδιδόναι τινί τινος.*

Mitgenoss *ὁ κοινωνός*, auch *ὁ ἑταῖρος*, selten *συνέταιρος* (Kamerad), *ὁ φίλος* (Freund); vgl. Gespiele; bei e. Arbeit *ὁ συνεργός, ὁ συλλήπτωρ, ορος*; im Kriege *ὁ σύμμαχος.* — M. Jmds. sein *συνεργὸν* od. *σύμμαχον εἶναί τινι, συνεργεῖν* od. *συμπράττειν τινί*; M. v. etw. sein *μετέχειν* od. *κοινωνεῖν τινος.*

Mitgenossenschaft *ἡ κοινωνία*; im Kriege *ἡ συμμαχία*; bes. zu politischen Zwecken *ἡ ἑταιρεία.*

Mitgenuss *ἡ κοινὴ ἀπόλαυσις*; gew. Verba.

Mitgesandter *ὁ συμπρεσβευτής* (*pl. οἱ συμπρέσβεις*). — M. sein *συμπρεσβεύειν.*

Mitgeschöpfe, die, *τὰ ἄλλα ζῷα* od. *τὰ ὁμοίως ἡμῖν πεφυκότα*; vgl. Mitmensch.

Mitgesell, s. Mitgenoss; im Handwerke *ὁ σύντεχνος, ὁμότεχνος.* — Jmds. M. sein *τὴν αὐτὴν τέχνην ἐπιτηδεύειν τινί*, selten *ὁμοτεχνεῖν.*

mitgewähren *συμπαρέχειν* (u. *M.*).

Mitgift *ἡ προίξ, προικός; ἡ φερνή.* — ohne M. *ἄπροικος, ἀνέκδοτος* 2.

Mitglied *ὁ κοινωνός, ὁ μετέχων* (übh. Theilnehmer); *ὁ ἑταῖρος* (einer Gesellschaft); *ὁ πολίτης* (eines Staates), *ὁ βουλευτής* (des Rathes); *ὁ σύνεδρος* (Mitglied eines Collegiums od. einer berathenden Versammlung).

mitgründen *συγκτίζειν.* — das M. *ἡ σύγκτισις.*

Mitgründer *ὁ συγκτίστης.*

mithaben *ἔχειν, ἄγειν* od. *φέρειν μεθ' ἑαυτοῦ.*

mithalten *ἔχειν τι ὁμοῦ; μετέχειν* od. *κοινωνεῖν τινος* (Antheil nehmen); es m. Jmd. halten, s. halten.

mithandeln *συμπράττειν, συνεργεῖν; μετέχειν πράξεως* od. *ἔργου.*

mithassen *συμμισεῖν τινά τινι* sp.

mithelfen, bei etw., *συμπράττειν, συνεργάζεσθαι, συνεργεῖν τινί τι; συνεργὸν εἶναί τινί τινος; συλλαμβάνειν τινί τι; συνεφάπτεσθαί τινί τινος*; vgl. helfen.

Mithelfer *ὁ συνεργός, ὁ συμπράκτωρ, ορος, ὁ συλλήπτωρ, ορος*; vgl. Helfer.

mitherabführen *συγκαταβιβάζειν.*

mitherabgehen *συγκαταβαίνειν, συγκατιέναι.*

mitherabsteigen *συγκαταβαίνειν.*

mitherabstürzen 1) *tr. συγ-, συγκατα-κρημνίζειν*; vgl. mitherabwerfen. — 2) *intr. συγκαταφέρεσθαι* (*P.*). [*λειν.*

mitherabwerfen *συγκαταρρίπτειν, συγκαταβάλ-*

mitherabziehen 1) *tr. συγκατασπᾶν.* — 2) *intr.* s. mitherabgehen. [*ναι.*

mitherausgeben *συνεκδιδόναι* od. *κοινῇ ἐκδιδό-*

Mitherausgeber, umschr. durch d. vhg. Verba.

mitherbeirufen *συμπαρακαλεῖν.*

mitherbeischaffen *συμπορίζειν* (u. *M.*).

mitherrschen *συνάρχειν, συμβασιλεύειν, συντυραννεῖν; μετέχειν* od. *κοινωνεῖν τῆς ἀρχῆς.*

Mitherrscher, s. Mitregent. [durch d. *P.*

mitherumbewegen *συμπεριφέρειν*; „sich m. h.“

mitherumführen *συμπεριάγειν* (u. *M.*).

mitherumgehen *συμπεριιέναι, συμπεριπατεῖν.*

mitherumlaufen *συμπεριτρέχειν.*

mitherumtragen *συμπεριφέρειν.*

mithervorbringen *συναποτίκτειν.*

mithervordringen *συνεξορμᾶν.*

mithin *οὖν, ἄρα, τοίνυν* (postpositiv); *οὐκοῦν* (am Anfange des Satzes); vgl. also.

mithinbringen *συνδιακομίζειν*; e. Zeit m. h. *συνδιάγειν, συνδιατρίβειν.*

mithineinflechten *συγκαταπλέκειν.*

mithineingehen *συνεισιέναι* (*συνεισέρχεσθαι*).

mithineinziehen 1) *tr. συνεπισπᾶσθαι.* — 2) *intr. συνεισιέναι* (*συνεισέρχεσθαι*), *συνεισελαύνειν*; in e. Wohnung *συνοικίζεσθαι εἴς τι.*

mithinschwinden *συμφθίνειν* (mehr poet.); besser *συναπομαραίνεσθαι* (*P.*).

mithören *συνακούειν τι* u. *τινός.*

Mithülfe *ἡ συνεργία*; vgl. Beihülfe.

mitjagen *συνθηρᾶν, συνθηρεύειν* (u. *M.*); *συγκυνηγετεῖν, συγκυνηγεῖν.* — der mitjagt *ὁ σύνθηρος, συνθηρατής, συνθηρευτής, συγκυνηγέτης, συγκυνηγός* od. *part.*

mitjammern *συνοδύρεσθαι, συνολοφύρεσθαι.*

mitinbegriffen sein in etw. *συμπεριειλῆφθαι* u. *συμπεριειλημμένον εἶναί τινι* u. *ἔν τινι.*

mitirren *συνεξ-, συν-αμαρτάνειν.* [*μαχεῖν.*

mitkämpfen *συναγωνίζεσθαι, συμμάχεσθαι, συμ-*

Mitkämpfer *ὁ συναγωνιστής, σύμμαχος.*

Mitkämpferin *ἡ σύμμαχος.*

mitklagen (gegen Jmd. vor Gericht) συγκατηγορεῖν τινος; vgl. mitjammern.

Mitknecht ὁ σύνδουλος, ὁμόδουλος.

Mitkönig ὁ συμβασιλεύς sp.; besser ὁ συμβασι- [λεύων, οντος.

mitkochen συγκαθέψειν.

mitkommen συμπαραγίγνεσθαι; συν-, συνεφ-, συμπαρ-έπεσθαι; συνεπακολουθεῖν.

mitkosten, etw. συγγεύεσθαί τινος.

mitkränken συλλυπεῖν, συναδικεῖν.

mitlachen συγγελᾶν.

mitlanden συγκαταίρειν.

mitlassen ἐᾶν συμπορεύεσθαι (συμπαρέπεσθαι, συνακολουθεῖν).

mitlaufen συν-, συμπαρα-τρέχειν; συν-, συμπαρα- [θεῖν.

Mitlauter τὸ σύμφωνον γράμμα; *pl.* auch τὰ συμφωνούμενα.

Mitleid ὁ ἔλεος, τὸ ἐλεεινόν; ὁ οἶκτος; poet. u. sp. ὁ οἰκτιρμός. — M. haben συμπάσχειν, συμπαθεῖν; M. mit Jmd. haben, s. bemitleiden. — M. finden bei Jmd. ἐλέου τυγχάνειν, ἔλεον εὑρίσκεσθαι παρά τινος. — M. erregen bei Jmd. ἔλεον ἐμποιεῖν τινι, ἔλεόν τινος ἐγείρειν; M. erregend ἐλεεινός 3. — Jmd. zum M. bewegen εἰς ἔλεόν τινα προάγειν, ἐπικλᾶν τινα (εἰς οἶκτον). — Jmd. sein M. bezeigen συλλυπεῖσθαί (*P.*) τινι, συνοικτίζειν τινά. — es beschleicht mich od. es regt sich in mir e. M. für Jmd. εἰσ-, ὑπεισ-έρχεταί με ἔλεός τινος. — zum M. geneigt φιλοικτίρμων 2.

mitleiden συμπάσχειν, συμπαθεῖν, συναλγεῖν, συγκάμνειν τινί.

Mitleidenheit (-schaft) ἡ συμπάθεια. — Jmd. zur M. ziehen (bei Steuern u. dgl.) ἀναγκάζειν τινὰ καὶ αὐτὸν εἰσφέρειν.

mitleidig ἐλεήμων, συμπαθής, οἰκτίρμων, φιλοικτίρμων 2.; ἐλεητικός, sp. ἐλεημονικός 3. — er fragte ihn m. κατοικτείρας ἐπήρετο αὐτόν.

Mitleidigkeit ἡ συμπάθεια; vgl. Mitleid.

mitleidslos ἀσυμπαθής, poet. u. sp. ἄνοικτος 2.

mitleidswerth ἐλέου ἄξιος 3., οἰκτρός, ἐλεεινός 3.

mitleiten συμποδηγεῖν.

mitlernen συμμανθάνειν (m. Jmd. lernen); προσ-, ἐπι-μανθάνειν (noch dazu lernen).

mitlesen συναναγιγνώσκειν.

mitleugnen συναρνεῖσθαι (*DP.*).

mitmachen 1) an etw. Theil nehmen: συλ-, συνεπι-, ἀντι-λαμβάνεσθαί τινος; μετέχειν (συμμετέχειν) od. κοινωνεῖν τινος; παραγίγνεσθαί τινι; häufig auch durch Compos. m. συν, z. B. e. Feldzug mitm. συστρατεύειν (u. *M.*); eine Reise mitm. συμπορεύεσθαι (*DP.*), συναποδημεῖν; eine Seefahrt mitm. συμπλεῖν u. dgl. — 2) etw. nachahmen: μιμεῖσθαί τι.

mitmarschieren συμπορεύεσθαι (*DP.*).

Mitmeister ὁ σύντεχνος, ὁμότεχνος. — M. sein συντεχνιτεύειν sp.

Mitmensch ὁ πλησίον, ὁ πέλας. — die M. οἱ ἄλλοι.

mitnachstellen συνεπιβουλεύειν.

mitnähren συντρέφειν; mitnährend σύντροφος 2.

mitnebenherlaufen συμπαραθεῖν; συμπαρατρέχειν, sp. συμπαρατροχάζειν.

mitnebenherschiffen συμπαραπλεῖν.

mitnehmen 1) eig. mit sich nehmen: ἄγειν od. φέρειν τι μεθ' ἑαυτοῦ; ἄγεσθαι, φέρεσθαι; ἀπάγειν, ἀποκομίζειν; λαβόντα (ἄγοντα, ἔχοντα) τι ἀπιέναι od. οἴχεσθαι. — wohin od. wozu mitn. προσάγειν, προσλαμβάνειν. — mit Gewalt mitn. ἀφ-, συν-αρπάζειν. — 2) übtr. beschädigen, entkräften: καταπονεῖν, κατατρίβειν, κατατρύχειν, auch κακοῦν, κόπτειν; Jmd. hart m. τραχέως περιέπειν τινά. — d. Marsch hat ihn sehr mitgenommen κακῶς ἀπήλλαχεν ἐκ τῆς πορείας, κακῶς διάκειται ὑπὸ τῆς πορείας.

mitnichten, s. keineswegs.

mitopfern συνθύειν; (etw. m. o.) συγκαθαγίζειν.

mitordnen συγκοσμεῖν.

mitplaudern συλλαλεῖν.

mitprüfen συνεξετάζειν, συνδοκιμάζειν.

mitrasen συμμαίνεσθαι (m. *aor. P.* u. *pf.* II *A.*).

mitrasten συναναπαύεσθαι.

mitrauben συναφαιρεῖσθαι.

mitrechnen συλ-, προσ-, ἐγκατα-λογίζεσθαι; συν-, προσ-αριθμεῖν; auch sprichw. ἐν θοίνῃ λέγειν τινά.

Mitregent ὁ σύναρχος, sp. ὁ συμβασιλεύς, συντύραννος; auch durch d. *part.* ὁ συνάρχων, συμβασιλεύων. — M. sein, s. mitregieren.

mitregieren συνάρχειν, συμβασιλεύειν, συντυραννεῖν; κοινωνεῖν od. μετέχειν τῆς ἀρχῆς.

mitreisen συμπορεύεσθαι (*DP.*), συνοδοιπορεῖν, συνοδεύειν; κοινωνεῖν τῆς ὁδοῦ od. πορείας.

Mitreisender ὁ συνέμπορος, συνοδοιπόρος.

mitreiten συνιππεύειν.

mitretten συνδιασῴζειν.

mitrichten συνδικάζειν.

Mitrichter ὁ συνδικαστής; ὁ συνδιαιτητής.

mitrösten συμφρύγειν.

mitrufen συμβοᾶν.

mitschicken συμπέμπειν; συναποστέλλειν.

mitschiffen συμπλεῖν; σύμπλουν εἶναι od. γίγνεσθαι. [(*P.*).

mitschmausen συνευωχεῖσθαι, συνεστιᾶσθαι

mitschreien συμβοᾶν.

Mitschüler ὁ συμμαθητής, συμφοιτητής, sp. συσχολαστής. — M. v. Jmd. sein συμφοιτᾶν; sp. συσχολάζειν τινί.

Mitschuld τὸ συναίτιον.

mitschuldig μεταίτιος 2.; συναίτιος 2. u. 3.; συμμεταίτιος, παραίτιος 2. — m. sein κοινωνεῖν od. μετέχειν τῆς αἰτίας; συμμετέχειν τινὶ τοῦ ἔργου.

mitschwärmen συνενθουσιᾶν; συγκωμάζειν, συμβακχεύειν, συγκορυβαντιᾶν. — mitschwärmend σύγκωμος, σύμβακχος 2.

Mitschwager ὁ σύγγαμβρος.

mitschweben συναιωρεῖσθαι (*P.*). — das M. ἡ [συναιώρησις.

mitschwelgen συντρυφᾶν.

Mitschwester ἡ ἀδελφή; allgemeiner ἡ πλησίον, [ἡ πέλας.

Mitschwiegervater ὁ συγκηδεστής.

mitschwimmen συννήχεσθαι, συννεῖν, συγκολυμβᾶν.

mitsegeln, s. mitschiffen.

mitseufzen συστένειν; συνοδύρεσθαι.

mitsiegen συννικᾶν; μετέχειν od. κοινωνεῖν τῆς [νίκης.

Mitsieger, durch d. *part.* der vhg. Verba.

mitsingen συνᾴδειν; mitsingend συνῳδός 2. — das M. ἡ συνῳδία.

Mitsklave ὁ σύνδουλος od. ὁμόδουλος.

Mitsklavin ἡ σύνδουλος od. ὁμόδουλος.

Mitsoldat ὁ συστρατιώτης.

mitspeisen, s. mitessen.

mitspielen 1) eig. συμπαίζειν; (m. Würfeln) συγκυβεύειν. — 2) übtr. Jmd. übel mitsp.: κακῶς (χαλεπῶς, τραχέως) προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. (seltner) περιέπειν τινά. — mir wird übel mitgespielt κακῶς πάσχω; κακῶς διατίθεμαι (*P.*); mir hat man übel m. κακῶς διάκειμαι.

Mitspieler ὁ συμπαίκτωρ, ορος; ὁ συμπαίστης; (m. Würfeln) ὁ συγκυβευτής.

Mitspielerin ἡ συμπαίστρια, sp. συμπαίκτρια.

mitstaunen συνθαμβεῖν, συνθαυμάζειν.

mitstehen καὶ αὐτὸν ἑστηκέναι; auch dies steht mit auf d. Säule καὶ τάδε ἐπιγέγραπται τῇ στήλῃ

mitstehlen συγκλέπτειν. [u. dgl.

mitsterben συναποθνήσκειν; συναπόλλυσθαι; συνδιαφθείρεσθαι (*P.*).

mitstreiten *συναγωνίζεσθαι, συμμάχεσθαι, συμμαχεῖν*; (um d. Vorrang) *συμφιλονεικεῖν, συμφιλοτιμεῖσθαι* (*DP.*).

Mitstreiter *ὁ συναγωνιστής, σύμμαχος*; vgl. Mitsoldat. — ist es = „Nebenbuhler" *ὁ ἀνταγωνιστής.* [*συμφιλοσοφεῖν τινι.*

mitstudieren *συμφοιτᾶν* od. *συσχολάζειν τινί*;

mitsündigen *συνεξαμαρτάνειν.*

mittägig, mittäglich 1) am Mittag: *μεσημβρινός* 3. — 2) südlich: *μεσημβρινός, νότιος* 3.; *ὁ, ἡ, τὸ πρὸς νότον* od. *μεσημβρίαν.*

Mittänzer *ὁ συγχορευτής.*

Mittänzerin *ἡ συγχορεύτρια.*

Mittag 1) d. Mitte des Tages: *ἡ μεσημβρία*; *μέση* (*μεσοῦσα*) *ἡ ἡμέρα*; *τὸ μέσον τῆς ἡμέρας.* — hoher M. *ἡ σταθερὰ μεσημβρία.* — gegen M. *ἀμφὶ μέσην τὴν ἡμέραν, πληθούσης τῆς ἡμέρας.* — am M. *τῆς μεσημβρίας, κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐν μεσημβρίᾳ,* (*τὸ*) *μεσημβρινόν* od. durch d. *adj. μεσημβρινός* 3. — am M. thun, zu M. ruhen *μεσημβριάζειν,* sp. *μεσημβρίζειν.* — d. Sonne steht im M. *μεσημβριάζει ὁ ἥλιος.* — 2) Süden: *ἡ μεσημβρία, ὁ νότος.* — gegen M. gelegen, s. mittägig 2).

Mittags, s. „am Mittag" unter „Mittag".

Mittagsessen *τὸ δεῖπνον* (Hauptmahlzeit). — e. M. einnehmen *δειπνεῖν, δειπνοποιεῖσθαι.* — vgl. [Mahlzeit.

Mittagsgegend, s. Mittag 2).

Mittagshitze *τὸ μεσημβρινὸν* od. *κατὰ τὴν μεσημβρίαν καῦμα.*

Mittagskreis *ὁ μεσημβρινός* (*κύκλος*).

Mittagsländer *τὰ πρὸς μεσημβρίαν* od. *νότον τετραμμένα*; *τὰ μεσημβρινά.*

Mittagslinie *τὸ μεσουράνημα, ἡ μεσουράνησις.*

Mittagsmahl, s. Mittagsessen.

Mittagsruhe, -schlaf *ὁ μεσημβρινὸς ὕπνος.* — M. halten *μεσημβριάζειν,* sp. *μεσημβρίζειν.*

Mittagsseite *τὰ πρὸς νότον* od. *μεσημβρίαν*; *τὰ νότια*; *τὰ μεσημβρινά.*

Mittagssonne *ὁ μεσημβρινὸς* (*μεσουράνιος*) *ἥλιος.* — in d. M. *μεσοῦντος τοῦ ἡλίου.*

Mittagsstunde *ἡ μεσημβρινὴ ὥρα*; vgl. Mittag 1).

Mittagstafel, -tisch, s. Mittagsessen.

Mittagswind *ὁ νότος.*

Mittagszeit *ὁ μεσημβρινὸς χρόνος*; vgl. Mittag 1).

Mittagszirkel, s. Mittagskreis.

mittanzen *συνορχεῖσθαι*; *συγ-, συναναχορεύειν.*

Mitte 1) eig. *ἡ μεσότης, τὸ μέσον* (*τὰ μέσα*). — in der M. *ἐν μέσῳ, κατὰ τὸ μέσον*; in der M. von zwei Dingen *διὰ μέσου* od. *μεταξύ* m. *gen.* — in d. M. sein, stehen, liegen *ἐν μέσῳ εἶναι, διὰ μέσου εἶναι, μέσον εἶναι, μεσεύειν, μεσοῦν* m. *gen.*; in der M. stehen (im übtr. Sinne) *ἐπαμφοτερίζειν* (abs. u. m. *dat.*). — in der M. od. Hälfte sein *μεσοῦν* (auch m. *gen.*, z. B. in der M. der Reise sein *μεσοῦν τῆς πορείας*), selten *μεσάζειν.* — in d. Mitte stellen *εἰς μέσον καθιστάναι.* — in d. M. nehmen *διὰ μέσου ποιεῖσθαι.* — wir haben ihn in der M. *ἔχεται μέσος.* — d. M. halten, sich in der M. halten *μέσον τέμνειν, τὴν μέσην τέμνειν.* — in der M. befindlich (die M. haltend) *μέσος* 3. — Oefters wird es durch das *adj. μέσος* ausgedrückt, z. B. d. M. der Stadt *μέση ἡ πόλις* od. (seltner) *ἡ πόλις μέση*, d. M. der Nacht *μέσαι νύκτες*, in der M. des Winters *χειμῶνος μέσου*; was in der M. ist *μέσος* (was mehr in der M. ist *μεσαίτερος*, was ganz in der M. ist *μεσαίτατος* 3.); auch durch d. *part. μεσῶν* 3., z. B. in der M. des Sommers, des Jahres *θέρους μεσοῦντος, ἐν μεσοῦντι ἐνιαυτῷ.* — Häufig gebraucht man auch Zsstzgen mit *μέσος*, z. B. in der M. weiss *μεσόλευκος* 2., in der M. der Nacht *μεσονύκτιος* 2.; in der M. durchschneiden *μεσοτομεῖν*, in der M. gespalten *μεσοσχιδής* 2. u. dgl. m. — 2) übtr. *a*) Kreis, Gesellschaft, z. B. in unserer M. *ἐν ἡμῖν*; in der M. der Bürger sagen *ἐν πολίταις* od. *εἰς τὸ μέσον τῶν πολιτῶν λέγειν.* *b*) das rechte Mass: *ἡ μεσότης, τὸ μέτρον.*

Mittel 1) eig. das was zwischen zwei Extremen inmitten liegt: *τὸ μέσον.* — d. M. annehmen *τὸ μέσον σκοπεῖν.* — d. M. halten *τηρεῖν τὸ μέσον.* — sich in's M. legen *μεσιτεύειν*; vgl. Mittelsperson. — 2) alles, was zur Erreichung einer Absicht dient: *ὁ πόρος*; *ἡ ὁδός*; *ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, ἡ τέχνη* (die letzteren gew. v. klug od. listig ersonnenen M.); auch *ἡ πρός* (*εἴς, ἐπί*) *τι ἀφορμή* (zur Betreibung od. Begründung v. etw.). — M. gegen etw. *τὸ φάρμακον* (bes. medicinisches M.), *τὸ ἐπικούρημα,* poet. u. sp. *τὸ ἀλέξημα* (Schutzmittel) in Verbindung m. *gen.*, z. B. e. M. gegen d. Schnee *ἐπικούρημα χιόνος.* — M. um Liebe od. Hass zu erregen *τὸ φίλτρον*; *τὸ μίσηθρον* (sp.). — d. letzte M. *ἡ τελευταία καταφυγή,* sprichw. *ἡ ἱερὰ ἄγκυρα.* — schlechtes, elendes M. *ἡ κακοτεχνία, κακομηχανία, τὸ κακοτέχνημα.* — d. nöthigen M. *ὧν δεῖ, ὧν δεῖταί τις.* — M. ersinnen *πορίζειν πόρους* od. *μηχανάς, μηχανᾶσθαι μηχανάς.* — der leicht M. u. Wege ausfindig macht *πόριμος* 2. — M. anwenden *χρῆσθαι μηχαναῖς, μηχανᾶσθαι*; schlechte M. anwenden *κακοτεχνεῖν, κακοτεχνίζειν,* sp. *κακομηχανεῖν, κακομηχανᾶσθαι*; alle M. anwenden od. in Bewegung setzen *παντοίας μηχανὰς μηχανᾶσθαι, πάσας μηχανὰς προσφέρειν, πᾶσαν ὁδὸν ἰέναι, πᾶσαν ἰδέαν πειρᾶν, ἐπὶ πᾶν ἔρχεσθαι, παντοῖον γίγνεσθαι,* sprichw. *πάντα κάλων ἐξ-, ἐφ-ιέναι, ἐκτείνειν, κινεῖν, πάντα λίθον κινεῖν*; d. letzte M. anwenden *χαλᾶν τὴν ἱερὰν ἄγκυραν, κινεῖν τὸν ἀφ' ἱερᾶς.* — M. u. Wege haben *εὐπορεῖν, ἐξευπορεῖν*; der M. u. Wege hat *εὔπορος* 2. — weder M. noch Wege wissen *ἀπορεῖν* (verst. *διαπορεῖν*), *ἐν ἀπορίᾳ* (*ἀπορίαις*) *εἶναι, ἀμηχανεῖν*; der weder M. noch Wege weiss *ἄπορος* 2. — durch d. M. des Geldes *διὰ χρημάτων.* — durch gerechte M. *ἐκ τοῦ δικαίου, δικαίως*; durch ungerechte M. *ἐκ τῶν μὴ προσηκόντων, ἀδίκως.* — Jmd. M. u. Wege angeben *πορίζειν τινὶ μηχανήν, διδάσκειν τινὰ ὅπως δεῖ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν.* — ich finde kein M., wie ich dem Freunde helfen könnte *οὐκ ἔχω ὅπως ἐπαρκέσω τῷ φίλῳ.* — 3) die M. = Vermögen: *τὰ χρήματα, τὰ ὑπάρχοντα, αἱ ἀφορμαί*; reichliche M. *ἡ εὐπορία.* — bei Mitteln sein *εὐπορεῖν, εὐχρημονεῖν, εὐχρηματεῖν*; der bei M. ist *εὔπορος, εὐχρήματος* 2. — mit so bedeutenden M. *ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενος.* — aus eigenen M. *ἐκ τῶν ἰδίων, ἰδίᾳ*; aus öffentlichen M. *ἀπὸ κοινοῦ, δημοσίᾳ.* — aus seinen M. hergeben *διδόναι παρ' ἑαυτοῦ, παρέχεσθαι.*

Mittelalter (als Zeitperiode) *ἡ μέση γενεά.*

Mittelart *τὸ μέσον γένος* od. *εἶδος.*

mittelbar *δι' ἄλλου τινός, ἄλλου τινὸς ὑπουργοῦντος* od. durch *οὐκ αὐτός.*

Mittelding *τὸ μέσον, τὸ ἐν μέσῳ, τὸ μεταξύ*; *τὸ ἀδιάφορον* (was weder gut noch böse ist).

Mittelfarbe *ἡ μέση χρόα.* — v. M. *μεσόχρους* 2. sp.

Mittelfinger, s. Finger.

Mittelfleisch *τὸ περίνεον, ὁ περίνεος.*

Mittelfuss *μέσος ὁ πούς* (d. Mitte d. Fusses); *ὁ μέσος πούς* (d. in der Mitte befindliche Fuss).

Mittelglied *τὸ μεταξὺ* od. *ἐν μέσῳ μέλος* (*μέρος*); *τὸ μεταξύ*; *τὸ διὰ μέσου.* — (v. e. stätigen Proportion) *ἡ μεσότης* (u. z. *μεσότης ἀριθμητική, γεωμετρική* M. einer arithmetischen, geometrischen Prop.).

Mittelgrösse τὸ μέτριον μέγεθος. — v. M. μέτριος (3.) τὸ μέγεθος; μέσος 3. (τῷ μεγέθει).
Mittelhand τὸ μετακάρπιον.
mittelländisch μεσόγεως (μεσόγειος, μεσόγαιος) 2.; ὁ, ἡ, τὸ ἐν τῇ μεσογείᾳ. — m. Meer ἡ ἐντὸς od. ἔσω θάλαττα; vgl. Meer.
Mittelland ἡ μεσόγεια, μεσόγαια.
mittellos ἄπορος, ἀμήχανος, ἀχρήματος 2.
Mittellosigkeit ἡ ἀπορία, ἀμηχανία, ἀχρηματία.
mittelmässig μέτριος, μέσος 3.
Mittelmässigkeit ἡ μετριότης, μεσότης, τὸ μέτριον.
Mittelmann ὁ μέσος ἀνήρ.
Mittelmass τὸ μέτριον, τὸ μέσον.
Mittelmast ὁ μέσος ἱστός.
Mittelmeer, s. mittelländisch.
Mittelpfeiler ὁ μέσος (sp. μεσοκρινής) κίων, [ονος; vgl. μεσόδμη.
Mittelpreis ἡ μετρία τιμή.
Mittelpunkt τὸ μέσον; τὸ κέντρον; auch ὁ ὀμφαλός (übtr.).
Mittelraum ὁ μεταξὺ τόπος, τὸ μεταξὺ χωρίον.
Mittelschlag ἡ μεσότης, μετριότης. — vom M. μέσος, μέτριος 3., sp. μεσόκοπος 2.
Mittelsperson ὁ μεσέγγυος (sp. μεσεγγυητής); selten ὁ μεσίτης (*fem.* μεσῖτις, ιδος), ὁ μεσίδιος (Vermittler); auch ὁ μέσος (μεσίδιος) δικαστής, ὁ διαιτητής (Schiedsrichter); ὁ πρόξενος, προξενητής (*fem.* ἡ προξενήτρια) sp., besser ὁ προξενῶν, οῦντος (Unterhändler). — eine M. sein od. machen μεσιτεύειν sp.: besser durch Wendungen wie διαλύειν τοὺς ἐρίζοντας u. dgl. — für Jmd. bei etw. d. M. machen προξενεῖν τινί τι. — etw. durch e. Pfand bei einer M. verbürgen μεσεγγυᾶν; e. Pfand bei e. M. niederlegen μεσεγγυᾶσθαι (-οῦσθαι); das bei e. M. niedergelegte Pfand τὸ μεσεγγύημα, μεσεγγύωμα. — Lohn einer M. τὸ προξενητικόν sp.
mittelst διά, μετά, ἀπό m. *gen.*, auch durch den blossen *dat.*, od. umschr. durch χρώμενος 3. m. *dat.*
Mittelstand 1) das was zwischen zwei Extremen in der Mitte liegt: ἡ μεσότης. — 2) im Staate: ὁ δῆμος. — e. Mann aus dem M. ἀνὴρ ἐκ δήμου od. δημοτικός (auch ἀνὴρ μέσος); ὁ δημότης.
Mittelstatur τὸ τοῦ σώματος μέτριον od. ἐπιεικὲς μέγεθος. — e. Mann v. M. ἀνὴρ μέσος τῷ μεγέθει.
mittelster μέσος od. *sup.* μεσαίτατος 3.; ὁ, ἡ, τὸ ἐν μέσῳ (ἐν μεσαιτάτῳ).
Mittelstrasse ἡ μέση ὁδός (eig. u. übtr.); ἡ μεσότης, μετριότης, τὸ μέτρον (übtr.); auch durch d. *adj.* μέσος 3., z. B. immer e. M. im Leben einschlagen μέσον τινὰ βίον τέμνειν ἀεί. — die M. halten od. einschlagen μέσον τέμνειν, τὴν μέσην τέμνειν (auch übtr.); τηρεῖν τὴν μετριότητα od. τὸ μέτριον; ἐπιθυμεῖν μετρίων. — d. M. ist immer d. beste ἡ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα.
Mitteltreffen μέση ἡ τάξις; τὸ μέσον (τῆς στρατιᾶς), auch μέσον (ohne Artikel).
Mittelwand ὁ μεσότοιχος (sp. τὸ μεσότοιχον); ὁ μεταξὺ τοῖχος; ὁ κοινὸς τοῖχος (wenn sie zwei Häusern gemeinschaftlich ist).
Mittelweg, s. Mittelstrasse.
Mittelwort, als *t. t.* der Grammatik, ἡ μετοχή.
Mittelzahl τὸ μέσον.
mittelzeitig μέσος 3., δίχρονος 2.
Mittelzustand τὸ μέσον.
mitten ἐν μέσῳ τινός, gew. durch d. *adj.* μέσος 3., z. B. m. auf d. Markte ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς od. ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ. — m. im Sommer μεσοῦντος θέρους; m. im Jahre ἐν μεσοῦντι ἐνιαυτῷ; auch μεσῶν τὴν ἀρχήν (m. im Amte; selten). — Bei Angabe v. Zuständen durch ἄρτι od. μεταξύ, z. B. m. in der Blüthe der Jugend ἄρτι ἀκμάζων τὴν ἡλικίαν; m. in der Rede μεταξὺ λόγων od. μεταξὺ λέγων.
Mitternacht 1) eig. μέσαι νύκτες (selten *sing.* μέση ἡ νύξ); μεσοῦσα ἡ νύξ; τὸ μέσον τῆς νυκτός, sp. τὸ μεσονύκτιον. — in der M. ἐν μέσῳ νυκτῶν; um M. περὶ (ἀμφὶ) μέσας νύκτας; in beiden Fällen auch durch d. *adj.* μεσονύκτιος 2., z. B. sie kamen um M. μεσονύκτιοι ἦλθον. — 2) als Himmelsgegend: ἡ ἄρκτος (auch *pl.*); τὰ ἀρκτῷα; ὁ βορέας (βορρᾶς).
Mitternachtsstunde ἡ μέσης τῆς νυκτὸς ὥρα; in der M., um d. M., s. d. vhg. W.
Mitternachtswind ὁ βορέας (βορρᾶς).
mitternächtig, -nächtlich 1) v. d. Zeit: μεσονύκτιος 2. — m. Gottesdienst τὸ μεσονύκτιον K. S. — 2) v. d. Himmelsgegend: βόρειος 2., ἀρκτικός, ἀρκτῷος 3.; πρὸς ἄρκτον od. βορέαν τετραμμένος 3.
Mitternachtszeit, s. Mitternacht.
mittheilbar παραδοτός 3. od. besser umschr., z. B. ὧν ἂν οἷόν τ' ᾖ μεταδιδόναι τινί; ῥητός 3. (was man aussprechen kann od. darf; opp. ἄρρητος).
mittheilen μεταδιδόναι τινί τινος (Mehreren auch: διαδιδόναι τισί τι); παραδιδόναι, παρέχειν (u. *M.*) τινί τι; e. Gedanken, Plan u. dgl. κοινοῦν (u. M.), ἀνακοινοῦν (u. *M.*), ἐπικοινοῦσθαί (sp. ἐπικοινοῦν) τινί τι od. περί τινος, συγκοινοῦσθαί τινί τι; ἀνατίθεσθαί τινί τι (anvertrauen); durch d. Geburt m. ἐντίκτειν τινί.
mittheilend, mittheilsam μεταδοτικός, κοινωνικός 3.
Mittheilung 1) als Handlung: ἡ μετάδοσις, ἀνακοίνωσις. — M. der Gedanken durch Worte ἡ ἑρμηνεία, z. B. sich der Zunge zur M. bedienen τῇ γλώττῃ χρῆσθαι πρὸς ἑρμηνείαν. — durch die M. Anderer wissen ἀκοῇ od. ἐξ ἀκοῆς εἰδέναι. — 2) als Sache: ὁ λόγος (u. *pl.*); τὰ παρά τινος λεγόμενα od. λεχθέντα.
Mittler, s. Vermittler.
mittlere μέσος 3.; ὁ, ἡ, τὸ ἐν μέσῳ (κατὰ τὸ μέσον, διὰ μέσου); ὁ, ἡ, τὸ μεταξύ; vgl. mittelmässig. — v. m. Grösse μέσος (τῷ μεγέθει), m. Alter ἡ μέση od. καθεστηκυῖα ἡλικία; Leute von m. Alter οἱ καθεστηκότες; e. Mann v. m. Range od. Vermögen ἀνὴρ μέσος.
mittlerweile μεταξύ; ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ; διὰ μέσου; ἐν τούτῳ.
mittödten συναποκτείνειν, συναναιρεῖν.
mittönen συνηχεῖν, συμφωνεῖν.
mittragen 1) mit Jmd. tragen: συμβαστάζειν, κοινῇ φέρειν; übtr. gemeinschaftlich ertragen κοινῇ φέρειν, συνδιαφέρειν τι, μετέχειν τινός; vgl. mitleiden. — 2) mit sich forttragen, s. mitnehmen.
mittrauern συλλυπεῖσθαι (*P.*), συνάχθεσθαι [(*DP.*); συμπενθεῖν.
mittrinken συμπίνειν.
Mittrinker ὁ συμπότης.
mitturnen συγγυμνάζεσθαι.
Mitturner ὁ συγγυμναστής.
Mittwoch ἡ τετάρτη τῆς ἑβδομάδος; bei den Neugr. ἡ τοῦ Ἑρμοῦ ἡμέρα.
mitüben Jmd. συγγυμνάζειν τινά (sich m. συγγυμνάζεσθαι); etw. m. συμμελετᾶν τι.
mitübergeben συμπαραδιδόναι.
mitüberlegen συσκοπεῖν; συνδιασκοπεῖν (u. *M.*).
mitüberreden συναναπείθειν.
mitüberschreiten συνδιαβαίνειν.
mitübersetzen 1) *tr.* συνδιαβιβάζειν; συνδιακομίζειν. — 2) *intr.* συνδιαβαίνειν; συνδιαβάλλειν; συνδιακομίζεσθαι (*P.*).
mitübersiedeln 1) *tr.* συμμετοικίζειν. — 2) *intr.* συμμετοικίζεσθαι (*P.*); συμμετοικεῖν.

mitübertreten 1) *tr.* συμπαραβαίνειν. — 2) *intr.* συμμεθίστασθαι (συμμεταστῆναι).
mitüberwinden συγκαταστρέφεσθαι.
mitumändern συμμεταβάλλειν.
mitumbringen συνανειρεῖν, συνδιαφθείρειν.
mitumfassen συμπεριέχειν (räumlich); συμπεριλαμβάνειν (räumlich u. geistig).
mitumhauen συνεκκόπτειν. [διαφθείρεσθαι(*P.*).
mitumkommen συν-, συμπαρ-απόλλυσθαι; συν-
mitumschiffen συμπεριπλεῖν.
mitumschlagen συμμεταπίπτειν; συμμεταβάλλεσθαι (*P.*; daneben auch *A.*).
mitumstossen συνανατρέπειν.
mitunter ἐνίοτε, ἔσθ᾽ ὅτε, ἐνιαχῇ, ἐνιαχοῦ.
mituntergehen συγκαταδύεσθαι; vgl. mitumkommen. — das M. ἡ συγκατάδυσις sp.
mitunterjochen συγκαταδουλοῦν (u. *M.*); συγκαταστρέφεσθαι.
mitunterliegen συνηττᾶσθαι (*P.*); einem Verdachte m. καὶ αὐτὸν ὕποπτον γίγνεσθαι.
Mitunterredner ὁ προσδιαλεγόμενος.
mitunterschreiben συσσημαίνεσθαι; συνυπογράφεσθαι.
mituntersinken, vgl. mituntergehen. [τινι.
mitunterstützen συνεπικουρεῖν od. συμβοηθεῖν
mituntertauchen συγκαταδύεσθαι.
mitunterwerfen, s. mitunterjochen.
mitunterzeichnen, s. mitunterschreiben.
Miturheber, Miturheberin ὁ, ἡ συναίτιος, μεταίτιος, συμμεταίτιος, παραίτιος.
Mitursache τὸ συναίτιον; od. durch d. *adj.* συναίτιος 2. u. 3., μεταίτιος 2., αἴτιος (3.) καὶ αὐτός.
mitverabschieden συναποπέμπειν.
mitverachten συγκαταφρονεῖν τινος (unbelegt).
mitverändern συμμεταβάλλειν.
mitveräussern συναποδίδοσθαι.
mitveranlassen συν-, μετ-, συμμετ-, παρ-αίτιον εἶναί τινος. [ναι.
mitveranstalten συγκατασκευάζειν, συγκαθιστά-
mitverbannen συνεκβάλλειν, sp. συμφυγαδεύειν. — mitverbannt werden συνεκπίπτειν. — mitverbannt sein συμφεύγειν.
Mitverbannter ὁ συμφυγάς, άδος, od. durch d. *part.* ὁ συμφεύγων, συμφυγών, συνεκπεσών.
mitverbergen συνεπικρύπτειν.
mitverbleiben συνδιαμένειν.
mitverbrauchen συναναλίσκειν.
mitverbrennen 1) *tr.* συγκατακαίειν, συγκαταφλέγειν. — 2) *intr.* durch die *P.*
mitverbürgen συνεγγυᾶσθαι.
mitverdammen συγκαταγιγνώσκειν τινός.
mitverderben 1) *tr.* συνδια-, συγκατα-φθείρειν; συγκακύνειν. — 2) *intr.* durch die *P.*
mitverfeinden, sich, συναπεχθάνεσθαι.
mitverfertigen συγκατασκευάζειν.
mitverflechten συγκατα-, συνδια-πλέκειν.
mitverfolgen συν-, συγκατα-διώκειν. [σθαι(*P.*).
mitvergehen συναπόλλυσθαι; συνδιαφθείρε-
mitverhandeln μετέχειν od. κοινωνεῖν τῶν λόγων; συνδιαπράττειν (u. *M.*) τι. — noch etw. Anderes m. λόγους ποιεῖσθαι καὶ περὶ ἄλλου τινός, συνδιαπράττειν καὶ ἄλλο τι.
mitverheeren συμπορθεῖν.
mitverheiraten συνεκδιδόναι.
mitverjagen συνεκβάλλειν.
mitverkaufen συναποδίδοσθαι.
mitverklagen συγκατηγορεῖν τινος.
mitverlangen, etw. συνεπιθυμεῖν τινος.
mitverleben συνδιάγειν (m. Jmd. τινί od. μετά τινος). — einen Tag, eine Nacht mit Jmd. verleben συνδιημερεύειν, συννυκτερεύειν τινί.
mitverleihen συμπαρέχειν (u. *M.*).
mitverleiten συνεπισπᾶσθαι.
mitverleumden συνδιαβάλλειν.
mitverlieren συναπολλύναι, συναποβάλλειν.
mitverlöschen συναποσβέννυσθαι (m. *aor.* II u. *pf. A.*).
mitverloben συνεγγυᾶν. [*pf. A.*).
mitverloosen συγκληροῦν.
mitvermuthen συνυπονοεῖν, συνυποπτεύειν.
mitvernichten συναπολλύναι, συνδιαφθείρειν, συγκαθαιρεῖν.
mitverreist sein συναποδημεῖν. — mit verreist συναπόδημος 2.
mitverschaffen συμπορίζειν, συμπαρασκευάζειν.
mitverschliessen συγκατακλείειν.
mitverschlingen, mitverschlucken συγκαταπίνειν; συνεσθίειν. [εἶναί τινος.
mitverschulden συν-, μετ-, συμμετ-, παρ-αίτιον
Mitverschwägerte, der, ὁ συγκηδεστής.
mitverschwenden συναναλίσκειν.
mitverschwinden συναναφανίζεσθαι (*P.*).
mitverschwören, sich, συνομνύναι (u. *M.*); συνωμοσίαν ποιεῖσθαι od. συνάγειν; συνωμότην γίγνεσθαί τινος.
Mitverschworener ὁ συνωμότης; ὁ συνειδώς τινι; *pl.* οἱ ἐν τῇ συνωμοσίᾳ (οἱ ἐκ τῆς συνωμο-
mitversiegeln συσσημαίνεσθαι. [σίας).
mitversinken συγκαταδύεσθαι.
mitvertheidigen (m. Worten) συναπολογεῖσθαί τινι; (durch d. That) συνεπικουρεῖν od. συμβοη-
mitverthun συναναλίσκειν. [θεῖν τινι.
mitvertilgen συνδιαφθείρειν, συναπολλύναι, συναναφανίζειν, συνεξαλείφειν. [πτειν.
mitvertreiben συνεκβάλλειν; *P.* auch συνεκπί-
mitverurtheilen συγκαταγιγνώσκειν u. συγκαταψηφίζεσθαί τινος.
mitverwalten συνδιοικεῖν; d. Staat m. v. συμπολιτεύειν (u. *M.*).
mitverweilen συνδιατρίβειν, συνδιαμένειν.
mitverwelken συναπομαραίνεσθαι (*P.*).
mitverzehren συγκατεσθίειν.
mitvollbringen, mitvollenden συγκατεργάζεσθαι, συμπεραίνειν, συμπεραιοῦν.
mitvoraussetzen συνυποτίθεσθαι.
Mitvormund ὁ συνεπίτροπος.
mitvorrücken συμπροάγειν.
mitwachen συναγρυπνεῖν; bei etw. συμφυλάττειν τι.
Mitwächter ὁ συμφύλαξ, κος. [τειν τι.
mitwahrnehmen συναισθάνεσθαί τινος u. τι.
mitwandern συμπορεύεσθαι (*DP.*); aus d. Heimath συναποδημῆσαι.
mitweiden κοινῇ νέμειν (v. Hirten); κοινῇ νέμεσθαι, συννέμεσθαι (v. Vieh). — mitweidend σύντροφος 2.
mitweihen συγκαθιεροῦν, συγκαθοσιοῦν; συγκαθιδρύειν (e. Weihgeschenk mit aufstellen).
mitweinen συνδακρύειν; συγκλαίειν.
Mitwelt οἱ νῦν od. καθ᾽ ἡμᾶς (ἄνθρωποι); Mit- u. Nachwelt οἵ τε νῦν καὶ οἱ ἔπειτα.
mitwetteifern συμφιλονεικεῖν; συναμιλλᾶσθαι (*DP.*); συμφιλοτιμεῖσθαι (*DP.*).
mitwirken συνεργάζεσθαι u. συνεργεῖν τινί τι (πρός od. εἴς τι); συνεργὸν εἶναί τινί τινος; συμπράττειν τινί τι u. περί τινος; συλ-, συνεπιλαμβάνεσθαί τινί τινος; συνεφάπτεσθαί τινος.
Mitwirker ὁ συνεργός (poet. συνεργάτης) od. durch d. *part.* der vhg. Verba.
Mitwirkung ἡ συνεργία, meist durch Verba, z. B. unter Jmds. M. συνεργοῦντός τινος. — unter Gottes M. σὺν θεῷ.
mitwissen συνειδέναι od. συνεπίστασθαί τινί τι.
Mitwissen, das, Mitwissenschaft ἡ συνείδησις; gew. Verba, z. B. unter Jmds. M. συνειδότος τινός; ohne Jmds. M. ἀγνοοῦντός τινος, λάθρα τινός.

Mitwisser ὁ συνειδώς τινι, selten ὁ συνίστωρ, ορος. [*inf.*; συνεπιθυμεῖν τινος.
mitwünschen συνεύχεσθαι, συναξιοῦν m. folg.
mitzählen 1) *tr.* συν-, προσ-αριθμεῖν; vgl. mitrechnen. — 2) *intr.* durch die *P.*; ἐν ἀριθμῷ εἶναι.
mitzechen συμπίνειν; συγκωθωνίζεσθαι.
Mitzecher ὁ συμπότης.
mitzerbrechen συγκατακλᾶν.
mitzerstören συγκαθ-, συναν-αιρεῖν; συνδιαφθείρειν; συγκατασκάπτειν.
Mitzeuge, Mitzeugin ὁ, ἡ συμμάρτυς, υρος. — M. sein συμμαρτυρεῖν.
mitzeugen (miterzeugen) συγγενᾶν; (Mitzeuge sein) συμμαρτυρεῖν.
mitziehen 1) *tr.* συνεπισπᾶν (u. *M.*). — 2) *intr.* συν-, παρ-έπεσθαι (u. *simpl.*); συν-, ἐπ-, παρακολουθεῖν (u. *simpl.*); in d. Krieg m. z. συστρατεύεσθαι; als Kolonist συμμετοικεῖν; bei einem feierlichen Aufzuge συμπροπέμπειν, συμπομπεύειν.
mitzugreifen συλλαμβάνειν. [ειν.
mitzurückbringen συγκατάγειν.
mitzurückgehen συναναχωρεῖν.
mitzurückkehren συγκατέρχεσθαι.
mitzuschauen συνθεᾶσθαι od. συνθεωρεῖν τι (bei etw.); μετέχειν od. κοινωνεῖν τῆς θέας.
Mitzuschauer ὁ συνθεατής od. *part.* der vhg.
mitzwingen συμβιάζεσθαι. [Verba.
Mixtur τὸ μῖγμα, σύμμιγμα, κρᾶμα, σύγκραμα; allg. τὸ φάρμακον.
mobil κινητός, κινητικός 3. (beweglich); ὑγρός 3. (geschmeidig, gewandt). — v. Heere παρεσκευασμένος 3., ἕτοιμος 3. u. 2. (gerüstet, bereit); ein Heer m. machen παρασκευάζεσθαι (ἐξοπλίζεσθαι) στρατιάν.
Mobiliar τὰ ἔπιπλα; τὰ σκεύη (σκευάρια); ἡ
Mobiliarvermögen ἡ κατασκευή. [κατασκευή.
Mobilien, s. Mobiliar. [ζεσθαι.
Mobilmachung; durch das Verbum παρασκευά-
Mode ὁ τρόπος, τὸ ἔθος. — nach der jetzigen M. κατὰ τὸν νῦν τρόπον. — in der M. sein ἐν ἔθει εἶναι, ἐπικρατεῖν; ἐπιχωριάζειν (u. *M.*; in einem Lande M. sein); in die M. kommen εἰς ἔθος καθίστασθαι (καταστῆναι); ἐκνικᾶν; ἐπιπολάζειν. — was in der M. ist ἐν ἔθει ὤν 3.; ἐπιχώριος 3. u. 2. (in e. Lande); auch συνήθης 2. (woran man gewöhnt ist); aus der M. ἀρχαῖος 3., ἀρχαιότροπος 2. — aus der M. kommen od. sein, s. veralten.
Modedichter ὁ συνήθης ποιητής.
Modefarbe τὸ σύνηθες χρῶμα.
Modegeschwätz ἡ ἐπιπολάζουσα λεσχηνεία.
Modekrankheit ἡ ἐπιπολάζουσα od. κοινὴ νόσος.
Model, s. Form u. Modell.
Modelaster ἡ ἐπιπολάζουσα od. κοινὴ κακία; τὸ ἐπιπολάζον od. κοινὸν ἁμάρτημα.
Modell ὁ τύπος (Form); ὁ κάναβος (d. Holzfigur, die der Künstler als M. mit Thon od. Wachs bekleidete), dah. τὸ κανάβευμα, sp. τὸ πρόπλασμα (das so bekleidete M.); ὁ λίγδος (d. thönerne Form beim Erzgusse); τὸ παράδειγμα (Muster, Vorbild), sp. τὸ σκοπίδιον.
modellieren πλάττειν, τυποῦν.
Modellierer ὁ πλάστης.
Modellierkunst ἡ πλαστική.
modeln, s. formen.
Modemann, vgl. Stutzer.
Moder ὁ εὐρώς, ῶτος, ἡ λάμπη; vgl. Fäulniss.
moderig εὐρωτιῶν 3., λαμπηρός 3., vgl. faul.
modern εὐρωτιᾶν; vgl. faulen.
modern (*adj.*) ὁ, ἡ, τὸ ἐν ἔθει; συνήθης 2., νομιζόμενος 3.; auch καινός 3., καινότροπος 2. (neu).
modernisieren καινοτομεῖν, καινουργεῖν, καινοποιεῖν.
Modesucht τὸ καινόσπουδον, ἡ καινοτομία.
Modetracht ἡ συνήθης od. νομιζομένη στολή.
modificieren ἑτεροιοῦν, μεταρρυθμίζειν; vgl. ändern.
Modifikation ἡ ἑτεροίωσις; vgl. Aenderung. — unter der M. dass ... ἐπὶ τῷ m. *inf.*, ἐφ᾽ ᾧ (ἐφ᾽ ᾧτε) m. *inf.* od. *ind. fut.*
modisch καινότροπος 2.; ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὸν νῦν τρόπον.
Modulation τὸ χρῶμα; ἡ καμπή, ἡ κλάσις.
modulieren κάμπτειν, κλᾶν, ἐπικλᾶν τὴν φωνήν.
Modus (in d. Grammatik) ἡ ἔγκλισις; vgl. Art, Weise.
mögen 1) wollen, wünschen: βούλεσθαι, ἐθέλειν; auch προσίεσθαι (bei sich zulassen), δέχεσθαι (annehmen); etw. nicht m. οὐ προσίεσθαί τι, ἀμελεῖν od. παραμελεῖν τινος, stärker μισεῖν τι. — ich möchte gerne od. wol βουλοίμην ἄν (ich hätte gerne gemocht ἐβουλήθην ἄν); m. *inf.* durch d. *opt. pot.* des im *inf.* stehenden Verbum, z. B. ich möchte gerne hören ἡδέως ἀκούσαιμι ἄν. — ich mag etw. gerne ἀγαπῶ τι od. τινι, ἀγαπητόν ἐστί τί μοι; Jmd. gern m., s. „gern haben" unter „gern". — etw. haben m. ἐπιθυμεῖν od. ἐφίεσθαί τινος; ich mag es nicht haben ἄλλος ἐχέτω. — lieber m. βούλεσθαι (δέχεσθαι, αἱρεῖσθαι) μᾶλλον; auch προαιρεῖσθαι τί τινος (ἀντί od. πρό τινος) od. m. *inf.* — ich mag nicht erwähnen ἐῶ, παραλείπω. — 2) als Hülfsverbum in mannigfachen Wendungen, u. zwar *a*) in selbständigen Sätzen α) zum Ausdruck eines Wunsches durch d. *opt.*, z. B. möge es dir wol ergehen (εἴθε) εὐτυχοίης. β) als Ausdruck eines Zugeständnisses, einer Einräumung, durch den *imp.* od. *opt.* m. ἄν, z. B. er mag kommen ἐλθέτω od. ἔλθοι ἄν. — er mag e. guter Mensch sein ἀγαθὸς ἔστω. — das mag nun so sein καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα od. bloss εἶεν. γ) als Ausdruck der Ungewissheit, Unbestimmtheit gew. durch d. *opt.* m. ἄν, z. B. wer mag wol das gethan haben? τίς ἂν εἴη ὁ τοῦτο ποιήσας; es möchte Jmd. sagen εἴποι ἄν τις, es möchte wol e. Fund sein ἕρμαιον ἂν εἴη. — Bisw. gebraucht man auch δοκεῖν, z. B. wie mag er doch dies gemacht haben? πῶς δοκεῖς αὐτὸν ποιῆσαι τοῦτο; er mag e. wackerer Mann sein δοκεῖ χρηστὸς εἶναι; auch durch μή m. *conj.*, z. B. es mag wol allzu derb klingen μὴ λίαν ἄγροικον ᾖ. *b*) in abhängigen Sätzen α) in Aussagesätzen steht d. blosse *inf.*, z. B. er sagte ihm, dass er fortgehen möge ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπελθεῖν; ich wünsche, dass es dir gut ergehen möge βουλοίμην ἄν σε εὖ πράττειν. β) in Absichtssätzen der *conj.* od. *opt.*, je nachdem im negierenden Satze e. Haupttempus od. e. historisches Tempus vorangeht, z. B. wir befürchteten, dass uns e. Unglück begegnen möchte ἐφοβήθημεν μή τι κακὸν ἡμῖν συμβαίη. γ) in verallgemeinernden Relativ- u. Temporalsätzen durch ἄν m. *conj.*, wofür bei Beziehung auf die Vergangenheit d. *opt.* eintritt, z. B. du sollst alles, was du nur wünschen magst, erhalten οὐδενὸς ὧν ἂν βούλῃ ἀτυχήσεις, er erhielt alles, was er nur wünschen mochte οὐδενὸς ὧν βούλοιτο ἠτύχησεν; wir sehen, wohin wir uns auch wenden mögen, dass uns Gefahren bedrohen κινδύνους ἡμῖν αὐτοῖς περιστάντας ὁρῶμεν, ὅποι ἂν τρεπώμεθα; sie sahen sich, wohin sie sich auch wenden mochten, v. Gefahren bedroht κινδύνους ἑαυτοῖς περιστάντας εἶδον ὅποι τράποιντο. — mag es auch sein dass ... ἢν καί m. *conj.* — mag nun ... oder εἴτε ... εἴτε (ἤν τε ... ἤν τε).
möglich δυνατός 3., selten ἀνυστός 2. — aller

nur mögliche ἐνδεχόμενος 3., z. B. alle nur m. Vorsorge für Jmd. haben τὴν ἐνδεχομένην πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος; vgl. menschenmöglich. — es ist m. δυνατόν ἐστι, οἷόν τέ ἐστι, ἔνεστι, ἔνι, ἐνδέχεται, auch πάρεστι, ὑπάρχει, παρέχει. — es ist mir m. δύναμαι, οἷός τέ εἰμι, ἔξεστί μοι, ἐξουσίαν ἔχω. — es ist nicht m. ἀδύνατόν ἐστι, οὐκ ἔστι (γενέσθαι). — da es m. ist ἐνόν, παρόν, ἐξόν, παρέχον (παρασχόν). — als ob es m. wäre ὡς ὑπάρχον. — da es nicht m. ist ἀδύνατον ὄν. — es ist nicht m., dass d. Leier noch fortbesteht, wenn d. Saiten zerrissen sind οὐδεμία μηχανὴ ἂν εἴη τὴν λύραν ἔτι εἶναι διερρωγυιῶν τῶν χορδῶν. — wie ist es anders m. als dass solches Unglück entstehe? τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ τοιαύτας γενέσθαι συμφοράς; dergleichen viel m. ist ἃ πολλὰ ἐνδέχεται. — was m. ist τὰ δυνατά, τὰ ἐνδεχόμενα, τὰ ἐνόντα, so viel wie m. ὡς δυνατὸν (οἷόν τε, ἔνι) μάλιστα, ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι, ὅσον δυνατόν, κατὰ (εἰς, ἐπὶ) δυνατόν, ἐκ τῶν δυνατῶν, καθ' ὅσον (εἰς ὅσον) ἐνδέχεται, ὡς ἐνδέχεται μάλιστα, ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, ἐνδεχομένως, ἐκ τῶν ἐνόντων (ὑπαρχόντων, παρόντων), εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, seltner ὡς (ἢ) ἀνυστόν; so sehr es immer m. ist εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν μάλιστα, καθ' ὅσον μάλιστα δυνατὸν ἀνθρώπῳ γίγνεσθαι; bei *adj.* u. *adv.* durch d. *sup.* m. ὡς, wozu aber noch δυνατόν, οἷόν τε, ἔνι u. das Verbum δύναμαι in d. entspr. Formen hinzutreten können, auch *sup.* m. ὅτι, z. B. er trieb so viel Geld als m. ein ὡς πλεῖστα od. ὡς ἐδύνατο πλεῖστα εἰσεπράξατο χρήματα, so schnell als m. ὡς (ὅτι) τάχιστα, ὡς δυνατὸν (οἷόν τε, ἔνι) τάχιστα. — auf alle m. Weise πάσῃ μηχανῇ, πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ, ἐκ παντὸς τρόπου, κατὰ πάντα τρόπον, μετὰ ὁτουοῦν τρόπου. — alles M. thun ἐπὶ πᾶν ἔρχεσθαι od. ἀφικνεῖσθαι, πᾶσαν μηχανὴν μηχανᾶσθαι, οὐδὲν παραλείπειν; vgl. die Redensarten unter „Mittel" (alle M. anwenden). — auf alle m. Weise Nutzen ziehen πανταχόθεν ὠφελεῖσθαι (*P.*). — Jmd. etw. m. machen ἐξουσίαν παρέχειν, παρασκευάζειν, ποιεῖν τινι mit folg. *inf.* — vgl. d. f. W.

Möglichkeit τὸ δυνατόν; auch ἡ μηχανή, z. B. es ist keine M. der Rettung οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή; es ist keine M. dass ... οὐδεμία μηχανή m. folg. *inf.*; oder gibt es e. M. dass ...? ἢ ἔστι τις μηχανή (m. *inf.*); wenn es e. M. gäbe dass ... εἰ μηχανή τις γένοιτο ὥστε m. folg. *inf.* — nach M. εἰς (κατά, ἐπὶ) τὸ δυνατόν, ἐκ τῶν δυνατῶν, εἰς (κατὰ) δύναμιν, ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, ἐνδεχομένως, ἐκ τῶν ἐνόντων; über d. M. παρὰ τὸ δυνατόν, παρὰ τὴν δύναμιν. — d. M. v. etw. bezweifeln ἀδύνατόν τι νομίζειν. — wir bezweifeln d. M. des Sieges οἰόμεθα οὐ νικήσειν. — vgl. möglich.

möglichst; umschr. durch ὡς δυνατόν, ὡς οἷόν τε, ὡς ἔνι, z. B. mit m. Annehmlichkeit ὡς ἔνι ἥδιστα, auch bloss ὡς (ὅτι) ἥδιστα; vgl. möglich. — sein M. thun, s. „alles Mögliche thun" unter „möglich".

Möhre, s. Pastinak.

Mönch ὁ μοναχός, μοναστής, ἡσυχαστής, κοινοβιακός K. S.

mönchisch μοναχικός, μοναστικός, ἡσυχαστικός, κοινοβιακός 3. K. S.

Mönchskleid, -kutte ἡ μηλωτή K. S.

Mönchskloster τὸ μοναστήριον, ἡσυχαστήριον, κοινόβιον K. S.

Mönchsleben ὁ μονασμός, ἡ μοναχικὴ δίαιτα K. S.

Mönchsorden ἡ μοναχικὴ τάξις.

Mönchswesen τὰ μοναχικά, τὰ περὶ τοὺς μονάχους.

Mörder ὁ φονεύς, ὁ ἀνδροφόνος; ὁ αὐτόχειρ, ρος, ὁ αὐθέντης (der m. eigener Hand mordet); ὁ μιαιφόνος; daneben auch durch d. *part.* v. morden. — sp. auch ὁ φονευτής.

Mördergrube τὸ σπήλαιον λῃστῶν; s. Räuberhöhle.

Mörderin ἡ αὐτόχειρ, ρος, ἡ μιαιφόνος, auch durch d. *part.* v. morden, z. B. ἡ φονεύουσα, φονεύσασα; sp. auch ἡ φονεύτρια.

mörderisch φονικός 3. (poet. ist φόνιος 3. u. 2.); vgl. blutig.

Mörser ὁ ὅλμος, ἡ θυεία (sp. θυΐα), ἡ ἴγδις u. ἴγδη; kleiner M. τὸ θυείδιον od. θυΐδιον, τὸ ἴγδιον. — der M. verfertigt ὁ ὁλμοποιός.

Mörserkeule τὸ ὕπερον; ὁ δοίδυξ, κος; ὁ ἀλετρίβανος; ὁ τριπτήρ, ῆρος; ungew. ἡ τορύνη. — wie e. M. gestaltet ὑπεροειδής 2. — der M. verfertigt ὁ δοιδυκοποιός.

Mörtel ἡ ἄμμος, ἀμμοκονία.

Möve ὁ λάρος.

mövenartig λαροειδής 2. sp.

Mohn ἡ μήκων, ωνος; ἡ ῥοιὰς (-άδος) μήκων (wilder M.); ἡ θυλακῖτις (-ιδος) μήκων (Gartenmohn). — v. M. μηκώνειος 3.

mohnähnlich, -artig μηκωνάριος, μηκωνικός 3., auch μηκωνοειδής 2.

Mohnbrot ὁ μηκώνειος ἄρτος.

Mohnhaupt, -kopf ἡ κώδεια (κωδία).

Mohnkuchen ὁ μηκώνειος πλακοῦς.

Mohnöl τὸ ἀπὸ μήκωνος ἔλαιον.

Mohnsaft ἡ μήκων, ωνος; τὸ μηκώνιον.

Mohnsamen τὸ τῆς μήκωνος σπέρμα.

Mohr ὁ Αἰθίοψ, πος; ὁ μέλας ἄνθρωπος. — sprichw. einen M. weiss waschen Αἰθίοπα σμήχειν. — schwarz wie e. M. πίττης μελάντερος 3.

Moiré, s. gewässert.

Molch ὁ ἀσκάλαβος, ἀσκαλαβώτης, γαλεώτης, ἡ σαλαμάνδρα.

Molken ὁ ὀρός (ὀρρός). — zu M. machen διορροῦν (dazu ἡ διόρρωσις); zu M. werden δι-, ἐξ-ορροῦσθαι (*P.*). — M. trinken ὀρροποτεῖν. — v. M. reinigen ἐξορρίζειν; rein v. M. ἔξορρος 2.

Molkenkur τὸ ὀρροποτεῖν, od. auch etwa ἡ ὀρροποσία; M. gebrauchen ὀρροποτεῖν.

molkig ὀρρώδης 2.

Mollusken τὰ μαλάκια.

Molo, s. Damm.

1. **Moment**, der, ὁ καιρός, ἡ ἀκμή. — im M. v. etw. ἅμα m. *dat.* od. m. *part.*, z. B. im M. d. Todes ἅμα τῷ θανάτῳ od. ἅμα ἀποθνήσκων; auch durch αὐτός, z. B. im M. der Gefahr ἐν αὐτῷ τῷ κινδύνῳ. — vgl. Augenblick.

2. **Moment**, das, ἡ ῥοπή. — es ist e. wichtiges M. dass ... ῥοπήν τινα ἔχει τό m. *inf.*

momentan, s. augenblicklich.

Monade ἡ μονάς, άδος.

Monarch ὁ μόναρχος, seltner μονάρχης; vgl. ὁ αὐτοκράτωρ, ορος. — M. sein μοναρχεῖν, sp. αὐτοκρατορεύειν.

Monarchie ἡ μοναρχία, τὸ μοναρχικόν; sp. ἡ αὐτοκρατορία; vgl. Reich.

monarchisch μοναρχικός 3., sp. αὐτοκρατορικός 3.

Monat ὁ μήν, μηνός. — im Anfange eines M. μηνὸς ἱσταμένου od. ἀρχομένου, in der Mitte e. M. μηνὸς μεσοῦντος, am Ende e. M. μηνὸς φθίνοντος, παυομένου, λήγοντος. — in der Mitte eines M. διχομηνιαῖος 3., διχόμηνος 2. — d. mittelste Tag eines M. ἡ διχομηνιαία. — d. Athener hatten e. gebundenes Mondjahr von 12 Monaten, die abwechselnd 30 u. 29 Tage hatten (dah. πλήρεις d. i. „volle" u. κοῖλοι d. i. „hohle" genannt). Um nun d. Sonnenjahr m. d. Mondjahr auszugleichen, half man sich durch periodische Einschaltung eines Monates von 30 Tagen, der nach dem Posei-

deon eingeschoben wurde (*μὴν ἐμβόλιμος* od. *ἐμβολιμαῖος*). Da das Jahr mit der Sommersonnenwende begann, so war die Ordnung der Monate folgende: *Ἑκατομβαιών* (entspr. der zweiten Hälfte des Juli u. der ersten des August), *Μεταγειτνιών* (2te H. des Aug. u. 1ste des Septbr.), *Βοηδρομιών* (2te H. des Septbr. u. 1ste H. des Oktbr.), *Πυανεψιών* (2te H. des Oktbr. u. 1ste H. des Novbr.), *Μαιμακτηριών* (2te H. des Novbr. u. 1ste H. des Decbr.), *Ποσειδεών* (2te H. des Decbr. u. 1ste H. des Jan.), *Γαμηλιών* (2te H. des Jan. u. 1ste H. des Febr.), *Ἀνθεστηριών* (2te H. des Febr. u. 1ste H. des März), *Ἐλαφηβολιών* (2te H. des März u. 1ste H. des April), *Μουνυχιών* (2te H. des April u. 1ste des Mai), *Θαργηλιών* (2te H. des Mai u. 1ste des Juni), *Σκιροφοριών* (2te H. des Juni u. 1ste des Juli). — Jeder Monat zerfiel in drei Dekaden, von denen die erste *μὴν ἱστάμενος* od. *ἀρχόμενος*, die zweite *μὴν μεσῶν*, die dritte *μὴν φθίνων, πανόμενος, λήγων* od. *ἀπιών* hiess. Der erste Tag hiess *ἡ νουμηνία* od. *πρώτη ἱσταμένου* u. so ward fortgezählt bis *δεκάτη ἱσταμένου*; ebenso wurden die Tage der zweiten Dekade m. dem Zusatze *ἐπὶ δέκα* od. *μεσοῦντος* gezählt, z. B. der eilfte *πρώτη ἐπὶ δέκα* od. *πρώτη μεσοῦντος* u. s. w. Der zwanzigste Tag hiess *ἡ εἰκάς, άδος*. Von da an zählte man entw. *πρώτη ἐπ' εἰκάδι* u. s. w. od., was weit gewöhnlicher war, man zählte rückwärts, wie bei d. Römern d. Tage vor den *Calendae*, mit d. Beisatze *φθίνοντος*; also hiess der 28ste *τρίτη* od. *δευτέρα φθίνοντος*, der 21ste *δεκάτη* od. *ἐνάτη φθίνοντος*, je nachdem d. Monat 30 od. 29 Tage hatte. Der letzte Tag d. Monates hiess *ἕνη καὶ (τε καὶ) νέα* u. bei einem Monate v. 30 Tagen auch *ἡ τριακάς, άδος*. — Da aber die Berechnung unserer Daten nach d. griechischen Kalender viele Schwierigkeiten verursacht und auch mit Hülfe der obigen Erörterung sich nur ungenau verwirklichen lässt, so ist es zweckmässiger entw. die Namen des römischen Kalenders zu wählen od. die Monate einfach mit Zahlen zu bezeichnen, z. B. den Januar mit *πρῶτος μήν* u. s. w., u. dann auch d. Tage nach unserer Gewohnheit zu zählen, z. B. am 22sten Februar *τῇ εἰκοστῇ καὶ δευτέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου (μηνός)* od. *τοῦ δευτέρου μηνός*.

monatlich *μηνιαῖος* 3.; *ἐπι-, κατα-μήνιος* 2.; *ἔμμηνος* 2. — *adv.* *τοῦ μηνός, μηνὸς ἑκάστου, κατὰ μῆνα (μῆνας), κατὰ μῆνα ἕκαστον*. — m. Opfer *τὰ ἐπιμήνια*. — das M. (m. Reinigung der Frauen) *τὰ μηνιαῖα, ἐπι-, κατα-μήνια, ἡ συνήθεια, ἡ μηνιαία κάθαρσις, αἱ ἔμμηνοι καθάρσεις, ὁ καθαρμός*; vgl. Menstruation.

Monatsfrist *ὁ μηνιαῖος χρόνος*.

Monatsgeld *τὸ κατὰ μῆνα διδόμενον ἀργύριον*.

Monatsrose *τὸ κατὰ μῆνα ἀνθοῦν ῥόδον*.

Monatssold *ὁ ἐπιμήνιος μισθός*.

Monatstag *ἡ ἡμέρα μηνός*.

monatsweis *κατὰ μῆνα* od. *μῆνας*.

Mond 1) als Gestirn: *ἡ σελήνη*; kleiner M. *τὸ σελήνιον* (Mondsichel), *ἡ σεληνίς, ίδος* (als Verzierung); vgl. Halbmond. — d. zunehmende u. abnehmende M. *ἡ διχότομος σελήνη*; d. zunehmende M. *ἡ τικτομένη (αὐξανομένη) σελήνη*; der abnehmende M. *ἡ φθίνουσα (ἀπολείπουσα*, sp. *λειψιφαὴς, λειψίφως, λειψίφωτος) σελήνη*. — d. neue M. *ἡ νεομηνία* (gew. *νουμηνία*). — das erste od. letzte Viertel des M. *ἡ μηνοειδὴς* od. *ἀμφίκυρτος σελήνη*. — d. Zunehmen des M. *ἡ τῆς σελήνης ἀναπλήρωσις*; d. Abnehmen des M. *ἡ τῆς σελήνης ἀπόλειψις*; d. Zeit, wo d. M. ausbleibt *τὸ λειψοσέληνον* sp., besser *ἡ νουμηνία*. — zum M. gehörig *σεληνιακός, σεληναῖος* 3. — aus od. vom M. *ὁ σεληνίτης* (*fem.* *-νῖτις, ιδος*).

mondähnlich, mondartig *σεληνοειδής* 2.

Mondbewohner *ὁ σεληνίτης*.

Mondbewohnerin *ἡ σεληνῖτις, ιδος*.

Mondenglanz *ἡ σελήνης αὐγή*. [*τός* sp.

Mondenjahr *ὁ σεληνιακὸς* od. *σεληναῖος ἐνιαυ-*

Mondenlauf *ἡ τῆς σελήνης περιφορά*. — Schrift über d. M. *τὰ σεληνοδρόμια* sp.

mondfinster *ἀσέληνος* 2., poet. u. sp. *σκοτομήνιος* 2. — m. Nacht *ἡ ἀσέληνος νύξ*, sp. *ἡ σκοτομηνία, σκοτομήνη*.

Mondfinsterniss *ἡ σελήνης ἔκλειψις*. — es tritt e. M. ein *ἡ σελήνη ἐκλείπει*; es tritt eine fast totale M. ein *τῆς σελήνης τὸ πολὺ ἐκλείπει* od. *ἐκλιπὲς γίγνεται*.

mondförmig *σεληνοειδής* 2., selten *σεληναῖος* 3. — m. Körper *ὁ μηνίσκος*.

mondhell *εὐσέληνος* 2. poet. [(*P.*).

Mondkalb *ἡ μύλη*. — zum M. werden *μυλοῦσθαι*

Mondkraut *ἡ νευράς, άδος, ἡ νευρίς, ίδος*.

Mondkugel *ἡ σεληνιακὴ σφαῖρα*.

Mondmonat *ὁ σεληνιακὸς μήν*.

Mondlicht *τὸ σελήνης φῶς* od. *φέγγος*, vgl. Mond-

Mondscheibe *ὁ τῆς σελήνης κύκλος*. [schein.

Mondschein *τὸ σελήνης φῶς* od. *φέγγος*. — im od. beim M. *πρὸς τὴν σελήνην*, sp. *ἐν σελήνῃ, πρὸς τὸ σελήνιον*. — es ist M. *λάμπει ἡ σελήνη*; es ist heller M. *λαμπρά ἐστιν ἡ σελήνη*. — ohne M., s. mondfinster.

Mondsichel *τὸ σελήνιον*; vgl. Halbmond.

Mondsucht *ὁ σεληνιασμός, ἡ σεληνιακὴ* od. *ἐκ τῆς σελήνης νόσος*. — an der M. leiden, s. d. f. W.

mondsüchtig *σεληνιακός* 3., selten *σεληνόβλητος, σεληνόπληκτος* 2. — m. sein *σεληνιάζειν* (u. *M.*)

Mondwechsel *ἡ ἕνη καὶ (τε καὶ) νέα*. [sp.

Monogamie *ἡ μονογαμία, ἡ μονογαμικὴ σύζευξις* K. S. — in M. leben *μονογαμεῖν* K. S.; besser *μίαν ἄγεσθαι γυναῖκα, μιᾷ γυναικὶ συνοικεῖν*; in M. lebend *μονόγαμος* 2. K. S., besser *μιᾷ γυναικὶ συνοικῶν* 3.

Monographie, etwa *ἡ ἰδία συγγραφή, τὸ ἴδιον σύγγραμμα*.

Monolog *ἡ μονολογία* K. S.

Monopol *ἡ μονοπωλία* (Alleinhandel), *τὸ μονοπώλιον* (d. Recht des Alleinhandels). — e. M. haben *ἔχειν μονοπώλιον, μονοπωλεῖν*; der e. M. hat, etwa *ὁ μονοπώλης*.

monoton *μονότονος, μονόκωλος* 2.; vgl. einförmig.

Monotonie *ἡ μονοτονία*.

Monstranz, etwa *ἡ ἱεροθήκη*. [*τερατικός* 3.

monströs *τερατώδης* 2., seltner *τεράστιος* 2.,

Monstrum *τὸ τέρας, ατος*, sp. *τὸ τέρασμα*.

Montag *ἡ δευτέρα τῆς ἑβδομάδος*; bei d. Neugr. *ἡ τῆς σελήνης ἡμέρα*.

montieren *σκευάζειν*.

Montur *ἡ στολή*; *ἡ σκευή*, selten *ἡ σκευασία*.

Monument, s. Denkmal.

Moor *ἡ ἰλυώδης γῆ*.

Moos *τὸ βρύον*; *τὸ μνίον* (*μνιον*; Seemoos).

Moosflechte *ὁ λειχήν, ῆνος*.

moosig *βρυώδης* 2.; *μνιώδης* 2.

Mora (Spiel m. d. Fingern) *αἱ δακτύλων ἐπαλλάξεις*. — M. spielen *λαγχάνειν*. [*σοφίας*.

Moral *ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία, τὸ ἠθικὸν τῆς φιλο-*

moralisch *ἠθικός* 3.; m. gut *ἠθικός* 3., gew. *χρηστός, καλὸς κἀγαθός* 3., *σώφρων* 2.

Moralität *ἡ ἠθικότης*, besser *ἡ χρηστότης, καλοκἀγαθία, σωφροσύνη*.

Morast *ἡ ἰλύς, ύος, ὁ πηλός*; vgl. Sumpf.

morastig *ἰλυώδης, πηλώδης* 2.; vgl. sumpfig.

Mord ὁ φόνος, ἡ σφαγή (*act.* u. *pass.*); ὁ θάνατος (*pass.*); ἡ αὐτοχειρία (*act.*; der mit eigener Hand an sich selbst od. Andern vollzogene M.). — einen M. begehen od. verüben φόνον ποιεῖν, πράττειν, ἐξεργάζεσθαι; φονεύειν, μιαιφονεῖν; sp. αἷμα ποιεῖν; einen M. an Jmd. begehen, s. morden. — es wird e. M. verübt γίγνεται φόνος. — auf M. sinnen βουλεύειν φόνον. — Jmd. des M. anklagen φόνου γράφεσθαί (διώκειν, ἐπαιτιᾶσθαι) τινα, φόνον ἐπεξιέναι τινί; eines M. angeklagt sein ἐφ' αἵματι φεύγειν od. διώκεσθαι (*P.*). — mit M. befleckt μιαιφόνος 2., μιαρός 3., ἐναγής 2.; Befleckung mit M. ἡ μιαιφονία, μιαρία, τὸ μίασμα, τὸ ἄγος. — den M. betreffend φονικός 3.

Mordanschlag ἡ περὶ τῆς ψυχῆς ἐπιβουλή. — einen M. gegen Jmd. fassen βουλεύειν od. ἐπιβουλεύειν φόνον τινί, ῥάπτειν φόνον τινί u. ἐπί τινι.

Mordbegier, -begierde ἡ φόνου ἐπιθυμία, τὸ φονικόν.

mordbegierig φόνου ἐπιθυμῶν 3., φονικός 3. — m. sein φονᾶν poet. u. sp.

Mordbeil, s. Beil.

Mordbrenner ὁ ἐμπρηστής sp.; besser durch die *part.* ὁ καίων, ὁ πυρπολῶν.

Mordbrennerei ἡ πυρπόλησις sp.; besser durch d. Verba καίειν, πυρπολεῖν.

morden, Jmd. φονεύειν, κτείνειν, ἀπο-, κατακτείνειν, σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν, ἀναιρεῖν, μιαιφονεῖν.

Morden, das, ὁ φόνος, ἡ σφαγή, ἡ αὐτοχειρία; vgl. Mord.

Mordgeruch ὀσμὴ δεινὴ καὶ φονώδης.

Mordgeschichte ὁ φονικὸς λόγος; τὰ περὶ τὸν φόνον.

Mordgeschoss τὸ φονικὸν βέλος.

Mordgeschrei, etwa ἡ δεινὴ κραυγή.

Mordgewehr τὸ ξίφος u. dgl.

mordgierig, s. mordbegierig.

Mordlust, s. Mordgier.

mordlustig, s. mordbegierig.

Mordplan, s. Mordanschlag. — Mordpläne gegen seine Verwandten schmieden τοὺς θανάτους τοῖς πέλας μηχανᾶσθαί τε καὶ παρασκευάζειν.

Mordscene ἡ σφαγή.

Mordthat, s. Mord.

morgen αὔριον, auch ἐς αὔριον, ἕωθεν. — auf m. ἐς αὔριον, εἰς τὴν αὔριον. — m. früh αὔριον ἕωθεν od. πρωΐ. — m. um diese Zeit αὔριον τηνικάδε. — Niemand weiss wie es m. aussieht οὐδεὶς οἶδε τὸ αὔριον od. πῶς ἔσται (ἕξει) αὔριον, οὐδεὶς μάντις τῶν μελλόντων.

Morgen 1) als Tageszeit: ἡ ἕως, ω; ὁ ὄρθρος; früher M. βαθὺς ὄρθρος. — d. nahende M., d. Zeit gegen M. τὸ περίορθρον. — am M. ἕωθεν (τὸ ἕωθεν), ὄρθριον (τὸ ὄρθριον), τὸ ἑωθινόν, πρωΐ, auch durch d. *adj.* ὄρθριος 3. (sp. ὀρθρινός 3.), ἑωθινός 3.; am M. kommen, singen ὄρθριον ἐλθεῖν, ᾄδειν; gleich am M. ἅμ' ἕῳ (ἅμα τῇ ἕῳ), ἅμα ὄρθρῳ, noch am frühen M. ἔτι βαθέος ὄρθρου. — gegen M. εἰς (περὶ, πρὸς, κατ') ὄρθρον, ἐπὶ τὴν ἕω, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω, ὑπὸ τὴν ἑωθινήν. — von M. bis zum Abend ἕωθεν μέχρι δείλης, μέχρι δείλης ἐξ ἑωθινοῦ. — es wird M. ἕως μέλλει γίγνεσθαι, ἡ ἡμέρα ὑποφαίνει od. ὑπολάμπει. — am frühen M. aufstehen ὀρθρεύεσθαι, sp. ὀρθρίζειν. — Guten M.! χαῖρε; Jmd. guten M. sagen κελεύειν τινὰ χαίρειν. — 2) als Himmelsgegend: ἡ ἕως, αἱ (τοῦ ἡλίου) ἀνατολαί. — gegen M. πρὸς ἕω; gegen M. gelegen ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἕω; ἑῷος 3.; sp. auch ἑωθινός 3. — vom M. bis zum Abend ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν, ἀφ' ἡλίου ἀνατέλλοντος μέχρι δυομένου. — 3) als Flächenmass: etwa τὸ πλέθρον. — von d. Grösse eines M. πλεθριαῖος 3.

Morgenandacht αἱ ἑωθιναὶ od. ὄρθριαι εὐχαί. — e. M. halten τὰς ἕωθεν εὐχὰς ποιεῖσθαι.

Morgenbesuch ἡ ἑωθινὴ ἐπίσκεψις. — Jmd. e. M. abstatten ἕωθεν ἐπισκοπεῖν τινα od. ἐντυγχάνειν τινί.

Morgenbrot, s. Frühstück.

morgend ὁ, ἡ, τὸ αὔριον. — d. m. Tag ἡ αὔριον (sc. ἡμέρα).

Morgendämmerung τὸ κνέφας, τὸ περίορθρον, ἡ πρώτη ἕως, sp. τὸ λυκόφως, σκιόφως, ωτος. — mit d. M. ἅμ' ὄρθρῳ, ἅμ' ἕῳ; in der ersten M. ἔτι βαθέος ὄρθρου. — er kam in der M. κνεφαῖος ἦλθεν.

morgendlich ἑωθινός, ὄρθριος 3.; mehr poet. ἑῷος 3., sp. ὀρθρινός 3.

Morgengabe, s. Mitgift.

Morgengebet, s. Morgenandacht.

Morgengegend, s. Morgen 2).

Morgengesang τὸ ὄρθριον od. ἑωθινὸν ᾆσμα.

Morgengrauen, s. Morgendämmerung.

Morgengruss ὁ ἑωθινὸς ἀσπασμός. — Jmd. den M. bieten προσειπεῖν τινα τὸ ἑωθινόν, κελεύειν τινὰ χαίρειν.

Morgenimbiss, s. Imbiss u. Frühstück.

Morgenkälte τὰ ἕωθεν od. περὶ τὸν ὄρθρον ψύχη.

Morgenländer ὁ ἐξ ἀνατολῶν od. ἐν ἀνατολαῖς.

morgenländisch ἀνατολικός 3. sp.; besser ὁ, ἡ, τὸ ἐξ ἀνατολῶν.

Morgenland αἱ ἀνατολαί, αἱ ἑῷαι (sc. χῶραι), τὰ ἑῷα, τὰ πρὸς ἕω, τὰ πρὸς ἡλίου ἀνατολάς. — aus d. M. ἀνατολικός 3. sp., besser ὁ, ἡ, τὸ ἐξ ἀνατολῶν.

Morgenlied, s. Morgengesang.

Morgenluft ἡ ἑωθινὴ od. ὀρθρία αὔρα.

Morgennebel ἡ ἕωθεν ὁμίχλη.

Morgenregen ὁ ὑετὸς ἕωθεν γιγνόμενος.

Morgenreif ἡ ἕωθεν πάχνη.

Morgenröthe, Morgenroth ἡ ἕως, ω. — mit der M. ἅμα τῇ ἕῳ, ἅμ' ἕῳ. — es naht d. M. ὑπολάμπει ἡ ἕως.

morgens, s. (am) Morgen.

Morgenschlaf ὁ ἑωθινὸς ὕπνος.

Morgenseite τὰ πρὸς ἕω, τὰ πρὸς ἡλίου ἀνατολάς. — auf der M. πρὸς ἕω (v. etw. τινός), πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, auch durch d. *adj.* ἑῷος, sp. ἑωθινός 3.

Morgensonne ὁ ἥλιος ἀνίσχων od. ἀνατέλλων.

Morgenstern ὁ ἑωσφόρος; ὁ φωσφόρος (ἀστήρ). — als Waffe ἡ κορύνη, τὸ σιδήρῳ τετυλωμένον ῥόπαλον.

Morgenstral ἡ ἀκτὶς (-ῖνος) ἡλίου ἀνίσχοντος od. ἀνατέλλοντος. — beim ersten M. ὑπολάμποντος τοῦ ἡλίου.

Morgenstunde ἡ ἑωθινὴ od. ὀρθρία ὥρα; auch ἡ ὀρθρία. — in der M. ἕωθεν, ὄρθριον, τὸ ἕωθεν, τὸ ἑωθινόν, vgl. Morgen.

Morgenthau ἡ ἕωθεν δρόσος.

Morgenwind 1) der am Morgen weht: ὁ ἑωθινὸς ἄνεμος. — 2) Ostwind, w. s.

moros, s. mürrisch.

morsch σαθρός, σαπρός, auch ψαθυρός 3. (mürbe, bröcklich). — m. werden σαπρίζεσθαι (*P.*).

Morschheit ἡ σαπρότης, ψαθυρότης, sp. σαθρότης.

Mosaik τὸ λιθόστρωτον, sp. τὸ ψηφοθέτημα, ψηφολόγημα; τὸ μεμουσωμένον ἔργον; τὸ μουσεῖον u. μουσίον. — e. Fussboden mit M. τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος, τὸ κονίαμα; e. Gebäude od. Zimmer mit M. τὸ λιθόστρωτον. — in M. arbeiten ψηφολογεῖν u. ψηφοθετεῖν, μουσοῦν. — Mosaikarbeiter ὁ ψηφοθέτης. — Verfertigung v. M. ἡ ψηφολογία.

Mosaikstift ἡ ψῆφος, ὁ ἀβακίσκος.

Moschus ὁ μόσχος sp.
Most τὸ γλεῦκος, ὁ γλεύκινος οἶνος; ἡ τρύξ, υγός; eingekochter Most τὸ σίραιον, ὁ σίραιος (σίρινος) οἶνος. — v. M. γλεύκινος 3. — M. führend γλευκαγωγός 2. — Mosttrinker ὁ γλευκοπότης.
Motion 1) Bewegung, w. s. — 2) Antrag, Vorschlag, w. s. [weggrund.
Motiv (künstlerisches) ἡ ὑπόθεσις; übr. vgl. Be-
motivieren λέγειν od. ἀποφαίνειν τὴν αἰτίαν (τὰς αἰτίας) τινός.
Motte ὁ σής, *gen.* σεός u. σητός (Kleider-, Büchermotte); ἡ τίλφη (sp. σίλφη; Büchermotte); ὁ δερμηστής poet. (Pelzmotte); s. Lichtmotte. — v. M. zerfressen σητόβρωτος, σητόκοπος 2. sp.; v. M. zerfressen werden σητᾶσθαι (*P.*) sp. — v. M. unbeschädigt ἄκοπος 2.
Mottenkraut τὸ ἀγήρατον.
Motto ἡ γνώμη, ὁ λόγος; vgl. Wahlspruch.
moussieren ζεῖν. — das M. ἡ ζέσις.
Mucke τὸ δυσχερές, ἡ δυσχέρεια; Mucken eines Pferdes τὰ δηνεύματα (?). — M. haben δυσχερῆ od. δύσκολον εἶναι; vgl. Laune, Tücke.
mucken, s. mucksen.
muckisch δυσχερής, δύσκολος 2.; χαλεπός 3.
Mucks τὸ γρῦ (*indecl.*). — auch nicht einen M. thun οὐδὲ γρύζειν, οὐδ' ἀναγρύζειν, οὐδὲ γρῦ λέγειν.
mucksen γρύζειν, ἀναγρύζειν. — er hat nicht einmal gemuckst οὐδ' ἔγρυξεν od. ἀνέγρυξεν, οὐδὲ γρῦ ἔλεξεν od. ἀπεκρίνατο. — dürft ihr noch m.? ἆρα γρυκτόν ἐστιν ὑμῖν;
Mückchen τὸ κωνώπιον.
Mücke ὁ κώνωψ, ωπος; ἡ ἐμπίς, ίδος; ὁ σέρφος. — sprichw. aus einer M. einen Elephanten machen ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν. [δης 2.
mückenähnlich, -artig κωνωποειδής, κωνωπώ-
Mückennetz τὸ κωνωπεῖον; seltner ὁ κωνωπεών,
Mückenstich τὸ κώνωπος δῆγμα. [ῶνος.
müde κατάπονος, κατάκοπος 2. sp.; besser durch d. *part.* κεκμηκώς, ἀπειρηκώς, καταπεπονημένος, κατατετριμμένος, κατατετρυμένος u. κατατετρυχωμένος 3. — m. machen κοποῦν sp.; besser καταπονεῖν, κατατρίβειν, κατατρύχειν; m. werden durch d. *P.*, auch κάμνειν, ἀπο-, ἐκ-κάμνειν, ἀπειπεῖν; einer Sache m. werden ἐκκάμνειν τι u. πρός τι, ἀποκάμνειν ποιοῦντά τι od. ποιεῖν τι, ἀπειπεῖν πρός τι od. ποιοῦντά τι; auch μεστὸν εἶναί τινος, vgl. überdrüssig; m. sein κεκμηκέναι, ἀπειρηκέναι, auch κοπιᾶν. — nicht m. machend ἄκοπος 2. (auch: nicht m. werdend), seltner ἀκοπίαστος 2.
Müdigkeit ὁ κόπος, ὁ κάματος. — d. M. vertreibend ἄκοπος 2.; Vertreibung der M. ἡ ἀκοπία.
Mühe τὸ ἔργον, τὰ πράγματα (Arbeit, Thätigkeit); ὁ πόνος (Anstrengung); ὁ κάματος, ἡ ταλαιπωρία, sp. ἡ ταλαιπώρησις, τὸ ταλαιπώρημα, selten u. mehr poet. ὁ μόχθος (schwere, erschöpfende Arbeit; Mühsal, Drangsal); ἡ σπουδή (Fleiss, Eifer), ἡ ἐπιμέλεια (Sorgfalt). — voll M., s. mühsam, mühselig. — ohne M., s. mühelos. — m. M. σὺν πόνῳ, ἐπιπόνως, ἐργωδῶς, μόγις (μόλις), σχολῇ; mit vieler M. σὺν πολλῷ πόνῳ, πολυπόνως, χαλεπῶς, μόλις καὶ βραδέως; mit M. u. Noth χαλεπῶς τε καὶ μόλις, μόλις (τε) καὶ χαλεπῶς, ἀγαπητῶς, auch ἀγαπητῶς καὶ μόλις; mit geringerer M. ἀπονώτερον. — ohne viele M. εὐπετῶς, ῥᾳδίως, οὐ χαλεπῶς. — mit M. verbunden ἐπίπονος 2. — sich M. um etw. geben σπουδάζειν περί τι (περί τινος), ἐπί τινι, πρός u. εἴς τι, ὑπέρ τινος. — sich alle M. geben πάντα ποιεῖν, sprichw. πάντα κάλων ἐξιέναι u. dgl., vgl. „alle Mittel anwenden" unter „Mittel"; sich alle M. um etw. geben περὶ παντὸς ποιεῖσθαι m. *inf.*, διατείνεσθαι m. *inf.* od. πρός τι; sich vergebliche M. geben ἀνήνυτα od. ἀνόνητα πονεῖν. — sich d. M. nehmen σπουδῆς ἄξιον νομίζειν od. ἀναδέχεσθαί τι. — M. haben, sich M. machen mit etw., sich etw. M. kosten lassen πονεῖν εἴς τι, κάμνειν περί τι od. ποιοῦντά τι, πράγματα ἔχειν ἔν τινι, περί τι od. ποιοῦντά τι. — es kostet M. ἔργον ἐστίν, χαλεπόν ἐστιν, auch ἐπιμελείας δεῖ (es erfordert Sorgfalt); es kostet die grösste M. χαλεπώτατόν od. ἐργωδέστατόν ἐστιν. — M. machen ἔργον εἶναι (v. Sachen), πράγματα παρέχειν τινί (v. Pers. u. Sachen). — M. auf etw. verwenden, sich M. geben mit etw. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι (ἔχειν) od. σπουδὴν ποιεῖσθαί τινος, περί τι, περί τινος. — sich keine M. verdriessen lassen (ῥᾳδίως) πάντα πόνον ὑπομένειν. — es ist der M. werth (λόγου) ἄξιόν ἐστι m. *inf.*
mühelos ἄπονος, ἄκοπος (seltner ἀκοπίαστος), ἀταλαίπωρος, ἀπράγμων, mehr poet. ἄμοχθος 2.; auch εὔκολος 2. — *adv.* ἀπόνως, ἀκονιτί, mehr poet. ἀμοχθεί (ἀμοχθί); auch εὐπετῶς, ῥᾳδίως.
mühen, sich, πονεῖν, πόνον (πράγματα) ἔχειν, μοχθεῖν; vgl. bemühen.
mühevoll, s. mühsam, mühselig.
Mühle 1) Instrument zum Mahlen: ἡ μύλη, sp. ὁ μύλος. — zur M. gehörig μυλικός 3., ἐπιμύλιος 2. — 2) Ort, wo gemahlen wird: ὁ μυλών, ῶνος, sp. ὁ ἀλετών, ῶνος, τὸ μύλωθρον.
Mühlenhüter, -wächter ὁ μυλωρός sp.
Mühlenlied ἡ ἱμαῖος (sc. ᾠδή); ἡ ἱμαλίς, ίδος.
Mühlherr, s. Müller.
Mühlmeister, etwa ὁ τὰς μύλας κατασκευάζων
Mühlrad ὁ μυλικὸς τροχός. [τεχνίτης.
Mühlstein ὁ μυλίας λίθος, sp. ὁ μυλικὸς (μυλωνικὸς) λίθος, *pl.* auch αἱ μύλαι; im Bes. der untere ἡ μύλη, sp. ὁ μύλος, ὁ μυλίτης, ἡ τοῦ ὄνου τράπεζα; d. obere ὁ ὄνος, auch ἀλέτης ὄνος, ἀλέτων ὄνος, sp. ὁ ὀνικὸς μύλος, τὸ ἐπιμύλιον. — d. M. schärfend ὀνοκόπος 2.
Mühlwasser τὸ τὴν μύλην κινοῦν ὕδωρ.
Mühlwerk ἡ μύλη.
Mühsal, s. Mühseligkeit.
mühsam ἐπίπονος 2., ἐργώδης, πραγματώδης, καματώδης 2., καματηρός 3., πολύπονος 2., auch χαλεπός 3.
Mühsamkeit τὸ ἐπίπονον, τὸ πραγματῶδες, ἡ χαλεπότης.
mühselig 1) sehr mühsam: πολύπονος 2., κοπώδης 2., ἐπιπονάτατος, χαλεπώτατος 3. — 2) elend, unglücklich: μοχθηρός 3., ταλαίπωρος 2., ἄθλιος 3. — ein m. Leben führen ἀθλίως ζῆν.
Mühseligkeit 1) grosse Anstrengung: ὁ κάματος, mehr poet. ὁ μόχθος, auch οἱ πόνοι. — 2) Elend: ἡ μοχθηρία, ταλαιπωρία, ἀθλιότης; die M. τὰ κακά, οἱ πόνοι. [Bemühung.
Mühwaltung ἡ πραγματεία; ἡ ἐπιμέλεια; vgl.
Müller ὁ μυλωθρός, sp. ὁ ἀλέτης. — dem M. gehörig μυλωθρικός 3.
Müllerin ἡ μυλωθρίς, ίδος, sp. ἡ μυλωθρός, μυλώνισσα; auch ἡ ἀλετρίς, ίδος.
Müllerlied ἡ ἐπιμύλιος (μυλωθρὸς) ᾠδή; τὸ ἐπιμύλιον ᾆσμα.
Mündchen τὸ στόμιον.
Mündel, der, ὁ ὀρφανός; die M. ἡ ὀρφανή. — Jmds. M. sein ἐπιτροπεύεσθαι (*P.*) ὑπό τινος.
Mündelgeld τὰ ὀρφανικὰ χρήματα.
münden εἰσ-, ἐκ-βάλλειν.
mündig ἡλικίαν ἔχων 3., ἐν ἡλικίᾳ ὢν 3., ἔφηβος 2. — m. sein ἡλικίαν ἔχειν, ἐν ἡλικίᾳ εἶναι, ἀκμάζειν. — m. werden εἰς ἡλικίαν ἀφικνεῖ-

σϑαι od. ἔρχεσϑαι. — für m. erklären δοκιμάζειν, ἐγγράφειν εἰς ἄνδρας; für m. erklärt werden δοκιμάζεσϑαι (P.; εἰς ἄνδρας), ἐγγράφεσϑαι (P.) [εἰς ἄνδρας.

Mündigkeit ἡ ἡλικία.

mündlich διὰ τοῦ στόματος, ἀπὸ στόματος, ἀπὸ γλώττης, auch durch λόγῳ χρώμενος 3., παρών 3., od. αὐτός 3., z. B. m. berichten παρόντα od. αὐτὸν ἀπαγγέλλειν, e. m. Auftrag geben αὐτὸν ἐντέλλεσϑαι od. κελεύειν; bisw. auch durch ἐναντίον mit *gen.* (im Angesichte od. in Gegenwart Jmds.) od. durch ἄγραφος 2. (nicht schriftlich), z. B. e. m. Testament ἄγραφοι διαϑῆκαι. — m. Unterhaltung ἡ πρὸς τοὺς παρόντας διάλεξις; m. Befehl ἡ παραγγελία, παράγγελσις, τὸ παράγγελμα (bes. v. milit. Kommando); auf m. Befehl ἀπὸ παραγγέλσεως; e. m. Befehl geben παραγγέλλειν,

Mündung τὸ στόμα (allg.); τὸ στόμιον (eines Gefässes, einer Höhle), ἡ εἰσβολή (e. Flusses, Passes); ἡ ἐκβολή (e. Flusses); τὸ ὀχετόκρανον (einer Wasserleitung); ὁ κώδων, ωνος (einer Trompete).

Münzdirektor ὁ ἐπὶ τῶν νομισμάτων.

Münze 1) geprägtes Geld: τὸ νόμισμα; τὸ κέρμα (gew. *pl.*), τὸ κερμάτιον, sp. τὸ νομισμάτιον (kleine Münze, Scheidemünze). — kupferne M. ὁ χαλκός, ὁ χαλκοῦς. — gute M. τὸ δόκιμον od. ἀκίβδηλον νόμισμα; falsche M. τὸ κίβδηλον (ἀδόκιμον, παρακεκομμένον) νόμισμα, sp. τὸ παράκομμα, παραχάραγμα. — M. schlagen, s. münzen; falsche M. schlagen παρακόπτειν, sp. παραχαράττειν. — zu M. machen κατακόπτειν τι (sp. auch εἰς νόμισμα). — „klingende M." bloss τὸ ἀργύριον. — sprichw. etw. für baare M. nehmen ῥαδίως πιστεύειν od. πείϑεσϑαι (P.); Jmd. mit gleicher M. bezahlen τὸν αὐτὸν ἔρανον ἀποδιδόναι τινί. — übr. vgl. Geld. — 2) der Ort, wo Geld geprägt wird: τὸ ἀργυροκοπεῖον. — 3) unrichtig auch = Minze, w. s.

münzen 1) eig. κόπτειν (auch *M.*, bes. Münze schlagen lassen), κατακόπτειν, χαράττειν νομίσματα, sp. ἀργυροκοπεῖν. — falsch m., s. Münze 1). — gemünztes Gold, Silber χρυσίον od. ἀργύριον ἐπίσημον. — 2) übtr. etw. auf Jmd. m.: τείνειν τι (τὸν λόγον) εἴς τινα. — das ist auf mich gemünzt πρὸς ἐμὲ τείνει od. εἴρηται τοῦτο.

Münzer ὁ ἀργυροκοπιστήρ, ῆρος, gew. ὁ ἀργυροκόπος. — vgl. Falschmünzer.

Münzfälscher, s. Falschmünzer.

Münzhaus, s. Münze 2).

Münzkabinet, etwa ἡ νομισματοϑήκη.

Münzkenner ὁ ἀργυρογνώμων, ονος; ὁ περὶ τὰ νομίσματα σοφός.

Münzkunde ἡ περὶ τὰ νομίσματα ἐπιστήμη od. σοφία; auch wol ἡ νομισματική.

Münzmeister ὁ ἐπὶ τῶν νομισμάτων; vgl. Münzer.

Münzsorte τὸ εἶδος νομισμάτων od. τὰ νομίσματα. — kleine M. τὰ κέρματα, κερμάτια.

Münzstätte, s. Münze 2).

Münzwardein ὁ ἀργυρογνώμων, ονος; ὁ δοκιμαστὴς τῶν νομισμάτων.

Münzwesen τὰ περὶ τὰ νομίσματα.

Münzwissenschaft, s. Münzkunde.

mürbe 1) eig. *a*) morsch, bröcklicht: ψαϑυρός, σαϑρός 3., auch εὔϑρυπτος, sp. εὔϑρυβής 2. *b*) v. Früchten = weich, reif: πέπων, πέπειρος 2.; v. Fleische ψαϑυρός 3., εὔϑρυπτος 2. — etw. m. machen καταϑρύπτειν τι. — 2) übtr. μαλακός 3., auch ὑγρός 3., vgl. nachgiebig; auch κατάπονος, κατάκοπος 2. (abgeschlagen, ermüdet). — Jmd. m. machen καταπονεῖν, κατατρίβειν, κατατρύχειν, κατακόπτειν, κλᾶν, κατακλᾶν, ϑραύειν, ϑρύπτειν τινά.

Mürbe, Mürbheit 1) eig. ἡ ψαϑυρότης, σαϑρότης; ἡ μαλακότης. — 2) übtr. ἡ μαλακία (selten μαλακότης); ἡ ὑγρότης.

mürrisch σκυϑρωπός 2. (selten 3.), σκυϑρός 3., στρυφνός 3., δύσκολος, δυσχερής, δυσάρεστος 2., αὐστηρός, χαλεπός (3.) τοὺς τρόπους. — m. aussehen σκυϑρωπάζειν, σκυϑρωπῶς ἔχειν, στρυφνὸν (selten στυγνὸν) εἶναι ὁρᾶν; m. sein δυσκόλως ἔχειν, δυσκολαίνειν, δυσχεραίνειν, χαλεπὸν εἶναι τοὺς τρόπους, gegen Jmd. χαλεπῶς προσφέρεσϑαί (P.) τινι. — m. Wesen ἡ σκυϑρωπότης, στρυφνότης, δυσκολία, αὐστηρότης, ἡ τῶν τρόπων χαλεπότης.

müssen δεῖ m. *acc.* u. *inf.*, ἀνάγκη (ἐστί) m. *dat.* (*acc.*) u. *inf.* (v. äusserer Nothwendigkeit) u. so auch ἀναγκάζεσϑαι (P.) m. *inf.* (gezwungen werden). — χρή m. *acc.* u. *inf.* (v. innerer Nothwendigkeit), auch οὐ δύναμαι μή od. μὴ οὐ m. *inf.* (z. B. ich muss lachen οὐ δύναμαι μή od. μὴ οὐ γελᾶν); ὀφείλειν („schulden"; v. moral. Verpflichtung), auch durch Wendungen, wie ἐμὸν ἔργον od. ἐμόν (ἐστίν) ich muss (es ist meine Pflicht); κριτοῦ ἐστιν d. Richter muss (es ist die Pflicht des Richters) u. dgl. — προσήκει (πρέπει) m. *dat.* (*acc.*) u. *inf.* (es gebührt od. schickt sich). — Häufig gebraucht man die Verbaladj. auf -τέος in ihrer doppelten Construction, z. B. man muss den Mann ehren τιμητέον τὸν ἄνδρα od. τιμητέος ὁ ἀνήρ; wir müssen d. Gesetze gehorchen πειστέον ἡμῖν (ἡμᾶς) τῷ νόμῳ; auch kann man die Formeln οὐκ ἔσϑ' ὅπως οὐ od. οὐκ ἔχω ὅπως οὐ gebrauchen, z. B. ihr müsst in dieser Absicht gekommen sein οὐκ ἔσϑ' ὅπως οὐ ταῦτα διανοηϑέντες προσήλϑετε, ich muss deinen Worten Glauben schenken οὐκ ἔχω ὅπως οὐ πιστεύσω (ὅπως ἀπιστήσω) τοῖς σοῖς λόγοις. — Bes. merke man noch *a*) die deutschen Wendungen „hätte müssen" u. dgl. gibt der Grieche durch d. *ind.*, z. B. du hättest uns nicht misstrauen müssen οὐκ ἐχρῆν σε ἀπιστῆσαι ἡμῖν. *b*) es musste sich treffen (ereignen) dass … gibt man durch συνέβη m. *acc.* u. *inf.*, od. ἔτυχε m. *part.*, z. B. es musste sich treffen, dass d. König starb συνέβη τὸν βασιλέα ἀποϑανεῖν, ἔτυχεν ὁ βασιλεὺς ἀποϑανών. — dass doch … musste (im unwilligen Ausrufe) durch τὸ m. *inf.*, z. B. dass ich doch gerade jetzt hieher berufen werden musste τὸ ἐμὲ νῦν κληϑέντα δεῦρο τυχεῖν. — so musste es kommen οὕτω ἔμελλε γενέσϑαι. *c*) du musst nicht (als nachdrückliche Ermahnung) gibt man durch μή m. *imp.* od. gew. m. *conj.* des *aor.*, wozu noch ein οὐ γὰρ δίκαιον od. ἄξιον begründend hinzutreten kann, z. B. du musst nicht mit deinen Eltern streiten μὴ ἐρίσῃς τοῖς γονεῦσιν· οὐ γὰρ δίκαιον. *d*) es müsse (bei e. Wunsche) durch d. *opt.*, auch m. εἴϑε, εἰ γάρ, z. B. Gott müsse dir des Guten viel bescheeren εἴϑε ϑεὸς πολλά σοι ἀγαϑὰ διδοίη. *e*) es muss (zum Ausdrucke einer festen Behauptung) durch d. *ind.* mit der Partikel δή, welche zu dem betonten Worte des Satzes tritt, z. B. das muss erlogen sein ἐψευσμένον δὴ τοῦτ' ἐστιν; od. durch οὐκ ἔσϑ' ὅπως οὐκ ἔψευσται τοῦτο (s. oben). *f*) es müsste (zum Ausdrucke einer subjectiven Ansicht) durch d. *opt.* m. ἄν, z. B. der müsste glücklich sein εὐδαίμων ἂν εἴη οὗτος. — als müsste es so sein ὥσπερ ἐπιτηδές. — es müsste denn, es müsste denn sein dass … ἢν μή m. *conj.* (in indirecter Rede εἰ m. *opt.*), z. B. wir werden nicht d. Geld erlegen, es müsste denn Jemand Gewalt gegen uns gebrauchen οὐ καταβαλοῦμεν τὸ ἀργύριον, ἢν μή τις βιάσηται ἡμᾶς (in indir. Rede οὐκ εἶπον καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον, εἰ μή

τις βιάσαιτο αὐτούς), wofür man auch nach negativ. Hauptsatze πρὶν ἂν m. *conj.* (in indir. Rede πρίν m. *opt.*) setzen kann; so in unserem Beispiele πρὶν ἄν τις βιάσηται ἡμᾶς od. indirect πρίν τις βιάσαιτο αὐτούς. *g*) das muss ich loben ἐπήνεσα ταῦτα; da muss ich lachen ἐγέλασα.

müssig 1) ohne Geschäfte: σχολαῖος, σχολαστικός 3., sp. auch εὔσχολος 2.; auch ἀπράγμων, ἀργός 2.; *adv.* σχολῇ, κατὰ σχολήν, ἐπὶ σχολῆς, σχολαίως, ἀργῶς. — Versammlung v. m. Menschen σχολαστικὸς σύλλογος. — m. sein σχολάζειν, seltner κατασχολάζειν; σχολὴν ἄγειν; ἀργεῖν, ἀπρακτεῖν, sp. ἀπραγεῖν; ῥαθυμεῖν u. ῥαστωνεύειν (sp. *M.*) (mit d. Nebenbegriffe d. Leichtsinnes); πρᾶγμα οὐδὲν ἔχειν; auch ἡσυχίαν ἄγειν. — einen m. Zuschauer abgeben κεχηνέναι. — 2) unnütz: περιττός 3., περίεργος 2. — das sind m. Reden λῆροι οὗτοι.

Müssiggänger ὁ ἀργός, ὁ ἀπράγμων, ονος, ὁ σχολαστικός. — e. M. sein ἀργεῖν, sp. ἀπραγεῖν.

Müssiggang ἡ ἀργία, ἀπραγμοσύνη, ἀπραξία, sp. ἀπραγία. — sich dem M. ergeben πρὸς ἀργίαν τρέπεσθαι. — M. ist aller Laster Anfang παντὸς κακοῦ ἀρχὴ ἡ ἀργία.

Müthchen, sein M. kühlen πληροῦν θυμόν, χαρίζεσθαι τῷ θυμῷ, an Jmd. τιμωρεῖσθαί τινα, τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος.

Mütterchen ἡ μαῖα, sp. τὸ μαμμίδιον (μαμμίον), τὸ μητράριον. — e. altes M. τὸ γραΐδιον, γρᾴδιον.

mütterlich 1) der Mutter angehörig, sie betreffend, v. ihr herrührend: μητρῷος, μητρικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τῆς μητρός. — von m. Seite πρὸς μητρός, μητρόθεν. — 2) nach Art der Mutter: ὥσπερ od. οἷα δὴ μήτηρ; eine m. Pflege θεραπεία οἵα μητρός. [Haube.

Mütze ἡ κυνῆ (eig. v. Hundsfell; dann allg.); vgl.

Muff, etwa τὸ σκέπασμα χειρῶν.

muffen μυδᾶν.

muffig μυδῶν 3. — m. Fleisch ὁ μυδών, ῶνος sp. — übtr. = mürrisch, w. s.

Muflone ὁ μούσμων, ονος.

Muhme ἡ τηθίς, ίδος, ἡ τοῦ πατρὸς od. τῆς μητρὸς ἀδελφή; auch ἡ συγγενής; selten ἡ θεία.

Mulde ἡ κάρδοπος, ἡ σκάφη; kleine M. ἡ σκαφίς, ίδος, τὸ σκαφίον. — der M. schnitzt ὁ καρδοπογλύφος. — Deckel einer M. τὸ καρδοπεῖον sp.

Mulm ἡ σηπεδών, όνος.

mulmig σαπρός 3.

multiplicieren πολλαπλασιοῦν, πολλαπλασιάζειν. — mit sich selbst multipliciert ἴσος (3.) ἰσάκις. [σιασμός.

Multiplikation ἡ πολλαπλασίωσις, ὁ πολλαπλα-

Mumie τὸ σκελετόν, ὁ σκελετός; τὸ ταριχευτὸν (τεταριχευμένον) σῶμα.

mumienähnlich, **-artig** σκελετώδης 2.

mummeln μασταρύζειν.

Mummerei, s. Verkleidung, Maske.

Mund τὸ στόμα. — d. M. aufthun διαίρειν τὸ στόμα (eig.); ῥηγνύναι φωνήν, φθέγγεσθαι (einen Laut von sich geben, reden); nicht einmal d. M. aufthun οὐδὲ γρύζειν, οὐδ᾽ ἀναγρύζειν, οὐδὲ γρῦ λέγειν. — d. M. aufsperren χασμᾶσθαι; χάσκειν, κεχηνέναι πρός τι, sp. ἐγχάσκειν πρός τι. — d. M. schliessen συγκλείειν τὸ στόμα. — d. M. halten σιωπᾶν, σιγὴν ἄγειν; reinen M. halten σιωπᾶν, σιγᾶν, seltner ἐχεμυθεῖν. — Jmd. den M. stopfen ἐπιβύειν, ἐμφράττειν τὸ στόμα τινί od. τινός, ἐπιστομίζειν τινά, sp. φιμοῦν τινα (eig. u. übtr.). — d. M. verziehen μοιμυᾶν, μοιμύλλειν, μοιμυλᾶν, μυλλαίνειν. — etw. in d. M. nehmen λαμβάνειν τι εἰς τὸ στόμα, ἐντίθεσθαι od. ἐμβάλλειν τι εἰς τὸ στόμα; auch λέγειν τι (etw. sagen); man darf dies nicht einmal in d. M. nehmen οὐδὲ λέγειν ἄξιον τοῦτο, ἄρρητα ταῦτα. — den M. voll nehmen (beim Reden) στομφάζειν, auch ἀλαζονεύεσθαι; der d. M. voll nimmt ὁ, ἡ στόμφαξ, κος. — im M. haben od. führen διὰ στόματος od. ἀνὰ στόμα ἔχειν τι od. τινά; κυκλεῖν, θρυλεῖν τι; ὑμνεῖν τι (bes. preisend u. rühmend); es ist in Aller M. πᾶσι διὰ στόματός ἐστί τι. — sagen, was Einem in d. M. kommt λέγειν ὅ τι ἂν ἔλθῃ ἐπὶ στόμα; sprichw. λέγειν ὅ τι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἔλθῃ. — Jmd. in Aller M. bringen διαβάλλειν τινὰ πρὸς τοὺς πολλούς. — Jmd. etw. in d. M. legen ὑποτίθεσθαι od. ὑποβάλλειν τί τινι (Jmd. eingeben, was er sprechen soll); ἀνατιθέναι τινί τι (etw. als v. Jmd. gesprochen angeben). — Jmd. d. Wort vor dem M. wegnehmen ὑφαρπάζειν τινὶ τὸν λόγον; Jmd. d. Wort aus dem M. wegnehmen φθάσαι λέγοντα, ἅ τις μέλλει ἐρεῖν. — an Jmds. M. hangen ἀναρτᾶν ἑαυτὸν τῆς ἀκροάσεως sp.; auch wol ἀνηρτῆσθαι ἐκ τοῦ στόματός τινος. — sich kein Blatt vor d. M. nehmen οὐδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν, auch παρρησιάζεσθαι. — Jmd. nach dem M. reden πρὸς ἡδονὴν od. χάριν λέγειν τινί, poet. u. sp. χαριτογλωττεῖν. — es geht von M. zu M. διαδίδοται od. διαχωρεῖ τι διὰ πάντων. — loser M., einen losen M. haben, s. Maul. — Jmd. bloss m. dem M. beweinen τῇ φωνῇ δακρύειν τινά. — der M. versprach es, nicht das Herz ἡ γλῶσσ᾽ ὀμώμοχ᾽, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος (Eur. Hipp. 612). — etw. aus Jmds. eigenem M. vernehmen αὐτοῦ τινος (λέγοντος) ἀκούειν. — das kommt nicht aus meinem M., sondern aus dem eines Andern οὐκ ἐμὸς ὁ μῦθος ἀλλ᾽ ἄλλου τινός (vgl. Eur. fragm. 788). — frei vom M. weg reden ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. — aus éinem M. schreien ἐξ ἑνὸς στόματος ἀνακραγεῖν; alle erklären durchaus wie aus éinem M. dass ... μιᾷ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντες συμφωνοῦσιν ὅτι ... — vor Staunen starb ihm d. Wort im M. ὑπὸ θαύματος ἐξεσιώπησεν. — aus d. M. riechend ὀζόστομος 2. sp., besser τοῦ στόματος (ἀπὸ od. ἐκ τοῦ στόματος) ὄζων 3.; übler Geruch aus d. M. ἡ ὄζη.

Mundart ἡ γλῶττα, ἡ φωνή, sp. ἡ διάλεκτος. — in lakonischer, boiotischer M. sprechen λακωνίζειν, βοιωτιάζειν τῇ φωνῇ.

mundartlich διαλεκτικός 3. sp.

Mundbissen, s. Bissen.

munden ἡδὺ εἶναι; vgl. gefallen. — mir mundet etw. ἥδομαί (*P.*) τινι, ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι, vom Essen ἡδέως ἐσθίω τι.

Mundfäule ἡ στομακάκη u. besser ἡ αἱμωδία. — d. M. haben αἱμωδεῖν. — m. der M. behaftet αἱ-

mundfertig, s. redefertig. [μώδης 2.

Mundklemme, s. Maulsperre.

Mundkoch ὁ ὀψαρτυτής; vgl. Koch.

Mundkrankheit ἡ στομαλγία. — e. M. haben στομαλγεῖν. — Mittel gegen M. τὰ στοματικά.

Mundleim ἡ ἰχθυόκολλα.

Mundloch τὸ στόμα, τὸ στόμιον.

Mundportion τὸ τοῦ σίτου μέτρον; τὸ σιτηρέσιον.

Mundprovision, s. d. vhg. W.

Mundschenk ὁ οἰνοχόος, sp. ὁ προγεύστης. — M. sein οἰνοχοεῖν.

Mundschmerz, s. Mundkrankheit.

Mundsperre, s. Maulsperre.

Mundstück ἡ γλῶττα, ἡ γλωττίς, ίδος, ὁ ὅλμος; sp. ἡ σῦριγξ, ιγγος, ἡ προστομίς, ίδος (bes. v. d. Flöte). — Futteral für M. τὸ γλωττοκομεῖον (γλωττοκόμον). — der M. verfertigt ὁ γλωττοποιός; M. verfertigen γλωττοποιεῖν; Verfertigung v. M. ἡ γλωττοποιία.

Mundvoll τὸ ἔγκαφος, τὸ ψώμισμα.
Mundvorrath, s. Proviant. — sich M. vom Markte holen ἐπισιτίζεσθαι ἐξ ἀγορᾶς.
Mundwerk τὰ στωμύλματα, ἡ στωμυλία, τὸ στωμύλον. — e. gutes M. haben στωμύλλειν (u. *M.*), στωμύλον od. πολυλόγον εἶναι, δεινότατον εἶναι λαλεῖν, οὐκ ἀπορεῖν λόγων.
Mundwinkel, die, οἱ χαλινοί (bes. beim Pferde).
Municipalstadt ἡ ἰσοπολῖτις (-ιδος) πόλις. — Bürger einer M. ὁ ἰσοπολίτης.
Munition ἡ (πρὸς τὸν πόλεμον) παρασκευή, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον; gew. τὰ βέλη, z. B. so lange d. Bogenschützen M. hatten ἕως οἱ τοξόται βέλη εἶχον.
munkeln; man munkelt dass ... λέγουσιν οὐδὲν σαφὲς εἰδότες ὅτι ... — es munkelt ἀσαφής τις φήμη ὑπορρεῖ u. dgl.
munter 1) eig. ἐγρηγορώς 3. (wachend), ἄυπνος, ἄγρυπνος 2. (schlaflos; letzteres v. absichtlich Wachenden). — m. sein ἐγρηγορέναι, ἀγρυπνεῖν. — m. werden ἐγείρεσθαι (*P.*). — m. machen, s. aufwecken. — m. erhaltend ἐγρηγόρσιος 2. (selten). — 2) uneig. ὀξύς, σφοδρός 3. (lebhaft, rasch); ἄοκνος 2. (ohne Zögern); ἐνεργός, sp. ἐνεργής 2. (thätig); πρόθυμος 2. (willig); σπουδαῖος 3. (eifrig, emsig); ἱλαρός, φαιδρός 3., εὔθυμος 2. (heiter, aufgeräumt). — m. sein ἐνεργεῖν, εὐθυμεῖσθαι (selten *A.*), εὐθυμίαν ἔχειν od. ἄγειν. — m. werden εὐφραίνεσθαι, φαιδροῦσθαι (*P.*). — m. machen εὐθυμίαν ἐμποιεῖν τινι, εὐφραίνειν τινά.
Munterkeit 1) eig. ἡ ἐγρήγορσις, besser ἡ ἀυπνία, ἀγρυπνία. — 2) uneig. ἡ σφοδρότης, ἀοκνία (Lebhaftigkeit, Unverdrossenheit); ἡ ἐνέργεια (Thätigkeit); ἡ προθυμία (Bereitwilligkeit); ἡ σπουδή (Eifer), ἡ εὐθυμία, τὸ φαιδρόν, sp. ἡ ἱλαρότης, ἱλαρία, φαιδρότης (Heiterkeit, Fröhlichkeit).
Munychion (der 10te attische Monat) ὁ Μουνυχιών, ῶνος; vgl. Monat.
murmeln τονθορύζειν, sp. ὑποτονθορύζειν; γογγύζειν, sp. ὑπογογγύζειν; v. einer Versammlung ὑποθορυβεῖν u. θορυβεῖν; v. einem Bache ψοφεῖν (πομφολυγεῖν?).
Murmeln, das, ὁ γογγυσμός, sp. ἡ γόγγυσις; v. Bächen ἡ ψόφησις, ὁ ψόφος.
Murmelthier, etwa ὁ μυοξός (μυωξός).
murren γογγύζειν, sp. ὑπογογγύζειν; τονθορύζειν, sp. ὑποτονθορύζειν; laut m. ἀναβορβορύζειν. — v. einer Versammlung θορυβεῖν, ὑποθορυβεῖν, laut m. ἀναθορυβεῖν. — über etw. m. θορυβεῖν ἐπί τινι, gegen Jmd. m. θορυβεῖν πρός τινα. — ist es = etw. tadeln ἐπιμέμφεσθαί τινος, μέμφεσθαί τι.
Murren, das, ὁ γογγυσμός, sp. ἡ γόγγυσις; ὁ θόρυβος; ἡ μομφή (selten ἡ μόμφις; Tadel, Beschwerde).
Musche ἡ φολίς, ίδος.
Muschel ἡ κόγχη (selten τὸ κογχύλιον, poet. u. sp. ὁ od. ἡ κόγχος); τὸ ὄστρειον u. ὄστρεον. — kleine M. τὸ κογχίον, sp. κογχάριον. — zur M. gehörig, in d. M. lebend ὀστρέινος 3.
muschelartig κογχοειδής, κογχώδης, ὀστρειώδης, ὀστρεώδης 2.
Muschelchen, s. kleine Muschel.
muschelförmig, s. muschelartig.
Muschelkalk, **Muschelmarmor** ὁ κογχυλίας (κογχυλιάτης, sp. κογχίτης) λίθος.
Muschelschale ἡ κόγχη, τὸ κογχύλιον, sp. ὁ κόγχος.
Muschelthier τὸ ὀστρέινον ζῷον.
Mus, das, ὁ πόλτος, ὁ λέκιθος, τὸ ἔτνος.
musartig λεκιθοειδής u. λεκιθώδης 2.
Muse ἡ μοῦσα. — v. den M. begeistert μουσομανής 2., sp. μουσόληπτος, μουσοπάτακτος 2.; v. den M. begeistert werden od. sein μουσομανεῖν, μουσοληπτεῖσθαι (*P.*) sp. — die M. betreffend μουσικός 3.
Musenfeind ὁ ἄμουσος.
Musenfest τὰ Μουσεῖα.
Musenfreund ὁ φιλόμουσος. — e. M. sein φιλομουσεῖν.
Musenkunst ἡ μουσική, ἡ μοῦσα. — d. M. liebend φιλόμουσος 2.; d. M. lieben φιλομουσεῖν; Liebe zu den M. ἡ φιλομουσία. — d. M. leidenschaftlich liebend μουσομανής 2.; d. M. leidenschaftlich lieben μουσομανεῖν sp.
Musensitz τὸ μουσεῖον.
Musensohn, s. Musenfreund.
Musentempel τὸ μουσεῖον.
Museum τὸ μουσεῖον.
musicieren μουσίζειν (u. *M.*; mehr poet.); gew. κρούειν (λύραν), ψάλλειν, αὐλεῖν u. dgl.; v. Mehreren ἀποτελεῖν συμφωνίαν. — das M., s. Spielen.
Musik 1) als Kunst: ἡ μουσική, auch ἡ μοῦσα. — die M. liebend, in d. M. erfahren μουσικός 3. (auch: „die M. betreffend"). — M. treibend μουσουργός 2.; M. treiben ἀσκεῖν τὴν μουσικήν. — sich auf M. verstehen μουσικεύεσθαι sp. — nach Art der M. μουσικῶς. — 2) Tonstück: ἡ μελῳδία, τὸ μέλος, *pl.* τὰ μουσικά; im Bes. τὸ κροῦμα (κροῦσμα), τὸ αὔλημα; vgl. Tonstück. — 3) = die Musikanten: οἱ μουσουργοί. — in M. setzen μελοποιεῖν (dazu ἡ μελοποιία); in M. gesetzte Lieder μέλη δι' ᾠδῆς καὶ ὀργάνου μουσωθέντα.
musikalisch μουσικός 3. (sowol: zur M. gehörig als in d. M. gebildet). — m. sein (sich auf M. verstehen) μουσικεύεσθαι sp.
Musikant ὁ μουσουργός; im Bes. ὁ αὐλητής, κιθαριστής u. dgl.
Musikantin ἡ μουσουργός; im Bes. ἡ αὐλητρίς, ψάλτρια u. dgl.
Musikfreund ὁ φιλόμουσος.
Musikfreundin ἡ φιλόμουσος.
musikkundig μουσικός 3.; μουσικῆς ἔμπειρος 2.
Musiklehrer ὁ μουσικῆς διδάσκαλος.
Musiksaal τὸ ᾠδεῖον.
Musikstück, s. Musik 2).
Musikunterricht ἡ μουσικὴ παιδεία.
Musikus ὁ μουσικός (Liebhaber u. Kenner der Musik); vgl. Musikant.
musikverständig μουσικός 3., μουσικῆς ἔμπειρος 2.
Musivarbeit, s. Mosaik.
musivisch λιθόστρωτος 2.
Muskate, **Muskatnuss** τὸ μοσχοκαρύδιον, τὸ μοσχοκάρυον sp.
Muskel ὁ μῦς, μυός. — voll M. μυώδης 2. — mit M. versehen μυωτός 3. sp. — ohne (sichtbare) M. ἄμυος 2.
Muskelband τὸ νεῦρον.
Muskelknoten ὁ μυών, ῶνος (poet.).
Muskelkraft ἡ εὐτονία, ἡ ῥώμη.
muskulös μυώδης 2.
Muss, der, s. Nothwendigkeit.
Musse ἡ σχολή, sp. ἡ εὐσχολία (d. Freisein v. Berufsgeschäften); ἡ ἀπραξία, ἀπραγμοσύνη, sp. ἡ ἀπραγία (Unthätigkeit); selten ἡ εὐκαιρία. — M. haben σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν, σχολάζειν, σχολή ἐστί τινι, selten εὐκαιρεῖν; auch ἀπράγμονα εἶναι, ἀπρακτεῖν, sp. ἀπραγεῖν; wenn es dir nicht an M. fehlt εἰ μή τις ἀσχολία σοι τυγχάνει οὖσα; viel M. haben εὖ ἔχειν σχολῆς; M. für etw. haben σχολάζειν τινί, σχολή ἐστί τινι πρός τι od. m. *inf.*, σχολὴν ἄγειν ἐπί τινι, περί τι (sp. πρός τι, auch τινί); sp. εὐσχολεῖν τινος. — seine M. auf etw. verwenden σχολάζειν τινί u. πρός τι. — sich M. nehmen für etw. σχολὴν ποιεῖσθαι πρός τι. — keine M. haben ἀσχολίαν ἄγειν od. ἔχειν,

ἄσχολον εἶναι, ἀσχολεῖσθαι (*P.*), ἀσχόλως ἔχειν, οὐ σχολή ἐστί τινι, πράγματα ἔχειν. — Jmd. M. gewähren od. verschaffen σχολὴν παρέχειν od. παρασκευάζειν τινί. — Jmd. seine M. rauben ἀσχολίαν od. πράγματα παρέχειν τινί, ἄσχολον ποιεῖν τινα, sp. ἀσχολεῖν τινα. — mit M. σχολῇ, μετὰ σχολῆς; in od. bei M. ἐπὶ σχολῆς, κατὰ σχολήν, καθ᾽ ἡσυχίαν.

Musselin ἡ σινδών, όνος (auch „e. Kleid v. M.“; *dem.* ἡ σινδονίσκη, τὸ σινδόνιον sp.). — v. M., in M. gekleidet ὁ σινδονίτης sp. — Kleider v. M. tragen σινδονοφορεῖν sp.

Mussestunde, Mussezeit, s. Musse.

Muster, 1) eig. τὸ ἀρχέτυπον (sp. τὸ πρωτότυπον, ἡ πρότυπος); τὸ δεῖγμα, ἡ ἐπίδειξις (Probe, Probestück). — 2) übtr. τὸ δεῖγμα, παράδειγμα, selten ὑπόδειγμα; ὁ κανών, όνος. — etw. zum M. aufstellen παράδειγμα ποιεῖσθαι od. παρέχειν τι. — sich etw. zum M. nehmen παραδείγματι χρῆσθαί τινι.

mustergültig, musterhaft δόκιμος 2., ἐντελής 2., od. durch d. *sup.* ἄριστος, κράτιστος, κάλλιστος 3. od. umschr. ᾧ παραδείγματι χρῶνται od. χρήσαιο ἄν; im moral. Sinne χρηστός, δίκαιος 3.

mustern ἐξετάζειν, κρίνειν, διακρίνειν, δοκιμάζειν; bes. d. Soldaten m. ἐξετάζειν τοὺς στρατιώτας, ἐξέτασιν τῶν στρατιωτῶν ποιεῖσθαι, δοκιμάζειν (bes. ἱππέας).

Musterrolle ὁ κατάλογος. — Jmd. in d. M. eintragen καταλέγειν τινὰ εἰς τὸν κατάλογον od. τινὰ στρατιώτην.

Musterung ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός, ἡ κρίσις, διάκρισις; v. Soldaten ἡ ἐξέτασις, bes. v. d. Reiterei ἡ δοκιμασία. — e. M. halten, s. mustern.

Muth 1) Gemüthsstimmung: ἡ ψυχή, ὁ θυμός; im Bes. guter, froher M. ἡ εὐθυμία, εὐψυχία, προθυμία. — gutes M. sein εὐθυμεῖσθαι (selten *A.*), εὐθυμίαν ἄγειν, προθυμεῖσθαι (*DP.*), sp. εὐψυχεῖν; auch θαρρεῖν; der gutes M. ist εὔθυμος 2., θαρρῶν, θαρραλέος 3.; *adv.* εὐθύμως, θαρρούντως, θαρραλέως. — leichter M. ἡ ῥαθυμία. — leichten Muthes sein ῥαθυμεῖν; der leichten M. ist ῥᾴθυμος 2. — hoher M. τὸ φρόνημα, vgl. Hochherzigkeit; hohen M. haben ὑψηλὰ φρονεῖν, μέγα φρονεῖν, μεγαλοφρονεῖν (u. *M.*; die beiden letzteren meist im tadelnden Sinne); der hohen Muthes ist μεγαλόθυμος, μεγαλόψυχος 2., vgl. hochgesinnt u. hochherzig. — wie glaubst du wol, dass mir zu Muthe ist? πῶς μ᾽ οἴει διατεθεῖσθαι (διακεῖσθαι) τὴν ψυχήν; τίνα μ᾽ οἴει ψυχὴν (καρδίαν) ἔχειν; wie ist dir zu M.? τί πέπονθας; — mir wird leichter zu M. sein ῥᾴων ἔσομαι. — mir ist ganz wol zu M. εὐθυμοῦμαι, θαρρῶ, καλὴν ἐλπίδα ἔχω, vgl. übr. sich befinden. — mir ist übel od. schlecht zu M. ἀθύμως ἔχω, ἀθυμῶ, seltner δυσθυμῶ (u. *M.*), δυσθύμως ἔχω, κακῶς ἔχω τὴν ψυχήν; bei etw. ἀθυμῶ πρός τι, οὐ θαρρῶ περί τινος. — mir ist sonderbar zu M. θαυμάσια πάσχω od. πέπονθα. — mir ist zu M. als ob … διανοοῦμαι (*DP.*) ὡς m. *part.*, δοκῶ μοι m. *inf.*, z. B. mir ist zu M. als ob ich flöge διανοοῦμαι ὡς πετόμενος, δοκῶ μοι πέτεσθαι. — 2) bes. starke, entschlossene Gemüthsstimmung, Entschlossenheit, Herzhaftigkeit: ὁ θυμός, τὸ θάρρος (θάρσος), ἡ εὐψυχία, sp. εὐθάρσεια u. εὐθαρσία; τὸ θυμοειδές; ἡ ἀνδρία (ἀνδρεία; Mannesmuth); ἡ τόλμα, εὐτολμία (Kühnheit); ἡ ἀρετή (Tapferkeit). — M. haben θαρρεῖν, εὐθαρσεῖν; M. zu etw. haben θαρρεῖν u. τολμᾶν τι od. m. *inf.*, ἐπερρῶσθαι εἴς u. πρός τι. — nicht d. M. zu etw. haben ἀποδειλιᾶν τινος, ἀθυμεῖν πρός od. εἴς τι, ἀθύμως ἔχειν πρός τι. — M. fassen θαρρεῖν, sp. ἐπιθαρρεῖν (gegen Jmd. τινί); ἐπιρρωσθῆναι; wieder M. fassen ἀναθαρρεῖν, sp. ἀναθαρρύνειν; ἀναλαμβάνειν θυμόν. — d. M. sinken lassen, verlieren ἀποβάλλειν τὸν θυμόν, ἀναπίπτειν (τῇ ψυχῇ), sp. καταπίπτειν τῇ ψυχῇ od. τὴν ψυχήν; auch ἀθυμεῖν, εἰς ἀθυμίαν ἐμπίπτειν, ἀθυμία ἐγγίγνεται od. ἐμπίπτει τινί, ἀποδειλιᾶν, ὑφίεσθαι, sp. ἐκκακεῖν; d. M. ganz sinken lassen καταθυμεῖν; d. M. zu etw. verlieren ἀθύμως ἔχειν πρός τι, ἀποδειλιᾶν πρός τι od. ἔν τινι, ἀποκάμνειν ποιεῖν τι (dagegen: ποιοῦντά τι bei etw.). — Jmd. M. einflössen θαρρύνειν, παραθαρρύνειν, ἐπιρρωννύναι, selten ἐπιθαρρύνειν τινά; ποιεῖν τινα θαρρεῖν; θάρρος ἐμποιεῖν, ἐμβάλλειν, παρέχειν τινί; Jmd. wieder M. einflössen ἀναθαρρύνειν τινά. — Jmd. M. einsprechen παρακελεύεσθαί τινι θαρρεῖν, κελεύειν τινὰ θαρρεῖν. — Jmds. M. anfeuern θήγειν τὴν ψυχήν τινος. — Jmds. M. brechen καταδουλοῦν (u. *M.*) τὴν ψυχήν od. τὸ φρόνημά τινος.

muthig θαρραλέος (θαρσαλέος) 3., εὐθαρσής 2., εὔθυμος, εὔψυχος 2.; ἀνδρεῖος, ἀνδρικός 3.; εὔτολμος 2., τολμηρός 3. (kühn); ἄοκνος 2. (ohne Zaudern); bes. v. Thieren θυμοειδής u. θυμώδης 2., θυμικός 3. — Jmd. M. machen, s. „Jmd. Muth einflössen“ unter „Muth“.

muthlos ἄθυμος, ἄτολμος 2.; ἄνανδρος 2., κακός, δειλός 3. (feig). — m. werden, s. „d. Muth verlieren“ unter „Muth“; m. werden über etw. ἀθυμεῖν τινι u. ἐπί τινι. — m. sein ἀθυμεῖν, ἀθύμως ἔχειν, διακεῖσθαι, διάγειν; ganz m. sein καταθυμεῖν. — Jmd. m. machen ἀθυμίαν παρέχειν τινί, ποιεῖν τινα ἀθυμεῖν.

Muthlosigkeit ἡ ἀθυμία, ἀτολμία, sp. ἀποδειλίασις u. ἀποδειλία; auch ἡ ἀνανδρία, δείλη, κακία, κάκη (Feigheit).

muthmassen εἰκάζειν, ὑπολαμβάνειν, δοξάζειν, τοπάζειν; ὑποτοπεῖν (u. *M.*), ὑποπτεῖν, ὑποπτεύειν, ὑπονοεῖν, sp. ὑποτοπάζειν (m. d. Nebenbegriffe d. Verdachtes, Argwohnes); συμβάλλεσθαι, τεκμαίρεσθαι, στοχάζεσθαι, καταστοχάζεσθαι (errathen). — leicht zu m. εὐσύμβλητος, εὐσύμβολος, εὐτέκμαρτος 2.

Muthmassen, das, s. Muthmassung. — im M. geschickt στοχαστικός 3.; Geschicklichkeit im M. ἡ στοχαστική.

muthmasslich δοκῶν 3. — *adv.* εἰκαστικῶς sp.; besser ὡς εἰκάσαι, ὡς ἔοικεν, εἰκότως, ἐκ τῶν εἰκότων, ἐκ τῶν δοκούντων od. δοξάντων.

Muthmassung ἡ εἰκασία, sp. ὁ εἰκασμός, τὸ εἴκασμα; ἡ ὑπόληψις; ἡ δόξα, τὸ δόξασμα; ἡ ὑποψία, ὑπόνοια, sp. ὁ ὑποτοπασμός (Verdacht, Argwohn); ἡ τέκμαρσις, ἡ στόχασις, ὁ στοχασμός, sp. ὁ καταστοχασμός (das Errathen). — etw. nach M. andeuten ὑπονοεῖν τι.

muthvoll εὐθαρσής, εὔθυμος, εὔψυχος, εὔτολμος 2., γενναῖος 3.; vgl. muthig.

Muthwille ἡ παιδιά (kindisches Wesen); ἡ νεότης (jugendlicher Leichtsinn), selten ἡ λαμυρία; ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία), ἀσέλγεια (Ausgelassenheit, Uebermuth); ἡ ὕβρις (beleidigender Uebermuth). — M. treiben νεανιεύεσθαι, νεανισκεύεσθαι, μειρακιεύεσθαι (sp. μειρακεύεσθαι), ἀκολασταίνειν, ἀσελγαίνειν, ὑβρίζειν. — seinen M. mit Jmd. treiben μειρακιεύεσθαι πρός τινα. — seinen M. an Jmd. auslassen ὑβρίζειν τινά u. πρός τινα, ἀφυβρίζειν εἴς τινα. — aus M. μετὰ παιδιᾶς; ist es = ohne Noth: ἐκ περιουσίας.

muthwillig 1) νεανικός, selten λαμυρός 3.; ἀκόλαστος, ἀσελγής 2. (ausgelassen, übermüthig);

ὁ ὑβριστής, ὑβριστικός 3. (übermüthig behandelnd). — m. sein, sich m. betragen, s. Muthwillen treiben. — m. Streiche τὰ νεανιεύματα, τὰ νεανιευόμενα, νεανιευθέντα, τὰ ἀκολαστήματα, τὰ ἠσελγημένα, τὰ ὑβρίσματα. — m. Behandlung ἡ ὕβρις. — 2) freiwillig: ἑκών, οὖσα, όν, ἑκούσιος 2. u. 3.; αὐθαίρετος 2. (aus eigener Wahl, ohne Noth); ἀλόγιστος 2. (unüberlegt). — *adv.* εἰκῆ (ohne Grund); ἐκ περιουσίας (ohne Noth). — etw. m. preisgeben προΐεσθαί τι.

Mutter 1) eig. ἡ μήτηρ, μητρός, auch ἡ τεκοῦσα (Jmds. τινά); in d. Kindersprache: ἡ μαμμία, μάμμα, μάμμη; nach der M. verlangen μαμμᾶν. — d. wahre M. ἡ φύσει μήτηρ. — v. Seiten der M. πρὸς μητρός, μητρόθεν. — d. M. heirathen μητρογαμεῖν; Ehe m. d. eigenen M. ἡ μητρογαμία sp. — v. der M. gelehrt μητροδίδακτος 2. — die M. morden μητροκτονεῖν. — Wird d. Wort bildlich gebraucht, so muss man auf d. Geschlecht des Subjectes im Griechischen achten und darnach zwischen μήτηρ u. πατήρ wählen, z. B. die Mühe ist d. M. des Ruhmes ὁ πόνος εὐκλείας πατήρ. — 2) übtr. *a*) d. M. an der Schraube: τὸ περικόχλιον. *b*) = Gebärmutter, w. s.

Mutterbeschwerden τὰ ὑστερικὰ πάθη. — an M. leidend ὑστερικός 3.

Mutterbruch ἡ ὑστεροκήλη (unbelegt).

Mutterbruder ὁ τῆς μητρὸς ἀδελφός; ὁ μητράδελφος; ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος.

Mutterbrust ἡ μάμμη (μάμμα), s. Brust 2). — nach der M. verlangen (in d. Kindersprache) μαμμᾶν.

Mutterflecken, s. Muttermaal.

Mutterfreude ἡ ἀπὸ τῶν τέκνων ἡδονή.

Muttergicht ἡ ὑστερικὴ ἀρθρῖτις, ιδος.

Mutterglück ἡ εὐπαιδία, selten εὐτεκνία. — Möge ich nie M. geniessen! μὴ ὀναίμην τέκνων.

Mutterhals (Hals der Gebärmutter) ἡ ἐναυλία (sc. ὁδός).

Mutterherz ἡ τῆς μητρὸς ψυχή.

Mutterkrampf ὁ τῆς μήτρας σπασμός.

Mutterlamm ἡ ἀμνός, sp. ἡ ἀμνή.

Mutterland ἡ μητρίς, ίδος; die Griechen sagen gew. ἡ πατρίς, ίδος.

Mutterleib ἡ γαστήρ, γαστρός; ἡ μήτρα; ἡ τῆς μητρὸς κοιλία. — v. M. an ἐκ γαστρός, ἐκ κοιλίας μητρός; ἀπὸ πρώτης γενεᾶς, εὐθὺς γεννηθείς 3.

Mutterliebe ἡ φιλοτεκνία, φιλοπαιδία sp.; besser τὸ φιλότεκνον, ἡ φιλοστοργία, τὸ φιλόστοργον, selten ἡ στοργή.

mutterlos ὁ, ἡ ἀμήτωρ, ορος; τῆς μητρὸς ἔρημος 2. od. ἐστερημένος 3.

Muttermaal ὁ συγγενὴς σπίλος; sp. ἡ ἐλάα.

Muttermilch τὸ (μητρὸς) γάλα, ακτος; d. erste M. ὁ πῦος od. πυός.

Muttermörder ὁ μητροκτόνος, μητραλοίας; selten ὁ μητροφόντης, ὁ μητροφόνος. — e. M. sein μητροκτονεῖν.

Muttermord ἡ μητροκτονία. — e. M. begehen μητροκτονεῖν.

Muttermund 1) eig. τὸ τῆς μητρὸς στόμα. — 2) Oeffnung der Gebärmutter: τὸ τῆς μήτρας στόμα.

mutternackt πάντων γυμνός 3. od. ἔρημος 2.

Muttername τὸ μητρὸς od. μητρῷον ὄνομα.

Mutterpech τὸ μηκώνιον.

Mutterpferd ἡ (θήλεια) ἵππος.

Mutterpflege ἡ παρὰ τῆς μητρὸς od. μητρικὴ θεραπεία (Pflege v. Seiten der Mutter); ἡ τῆς μητρὸς θεραπεία (die der Mutter gewidmete Pflege).

Mutterschaf ἡ οἶς, οἰός.

Mutterscheide, etwa ὁ γυναικεῖος κολεός.

Mutterschmerz, s. Geburtsschmerz.

Mutterschoss, s. Mutterleib.

Mutterschwein ἡ γρόμφις, ιος (selten); ἡ σῦς, συός.

Mutterschwester ἡ τῆς μητρὸς ἀδελφή, ἡ μητράδελφος; ἡ τηθίς, ίδος.

Muttersprache ἡ ἐγχώριος od. ἰδία γλῶττα.

Mutterspritze ὁ μητρεγχύτης.

Mutterstadt ἡ μητρόπολις; vgl. Geburtsort.

Mutterstelle, vertreten bei Jmd. ἀντὶ μητρὸς εἶναί τινι; ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος ὥσπερ ἂν εἰ μήτηρ ἐπιμελοῖτο.

Mutterstimme ἡ τῆς μητρὸς φωνή; οἱ τῆς μητρὸς λόγοι.

Muttertheil τὰ παρὰ τῆς μητρὸς παρειλημμένα; ἅ τις τῆς μητρὸς ἐκληρονόμησεν.

Muttertreue ἡ (τῆς μητρὸς) φιλοστοργία, τὸ φιλόστοργον; selten ἡ στοργή.

Mutterwitz ἡ ἔμφυτος od. φύσει κομψότης; ὁ οἰκεῖος νοῦς, ἡ οἰκεία σύνεσις; s. Verstand. — M. haben = verständig sein.

Myriade ἡ μυριάς, άδος.

Myrrhe ἡ μύρρα (σμύρνα), τὸ μύρον. — v. M. σμυρναῖος, σμύρνινος 3. sp. — m. M. anmachen σμυρνίζειν, σμυρνιάζειν; das Anmachen m. M. ἡ σμύρνισις sp. — M. tragend σμυρνοφόρος 2. sp.

Myrrhenöl τὸ μύρον.

Myrte ἡ μυρρίνη (μυρσίνη), ἡ μύρτος. — v. M. μύρρινος (μύρσινος), μύρτινος, sp. μυρσίνιος 3. — m. M. angemacht ὁ μυρτίτης (μυρσινίτης sp.; vgl. μυρίνης).

myrtenähnlich, -artig μυρρινοειδής 2. — m. Kraut ἡ μυρρίς, ίδος, τὸ μυρτίδανον.

Myrtenbaum ἡ μύρτος, ἡ μυρρίνη, ὁ μύρρινος.

Myrtenbeere τὸ μύρτον (gew. *pl.*), ἡ μυρρίνη, ἡ μυρτίς, ίδος, sp. ἡ μύρτος. — m. M. gemischt μυρτομιγής 2. sp.

Myrtenblatt τὸ μύρρινον φύλλον.

Myrtengebüsch αἱ μυρρίναι.

Myrtenhain ὁ μυρρινών, ῶνος.

Myrtenkranz ἡ μυρρίνη, ὁ μύρρινος στέφανος.

Myrtenlaub ἡ μυρρίνη.

Myrtenmarkt αἱ μυρρίναι.

Myrtenöl τὸ μύρον, τὸ μύρρινον ἔλαιον, sp. μυρσινέλαιον.

Myrtensaft τὸ μύρον.

Myrtenwald, s. Myrtenhain.

Myrtenwein ὁ μυρτίτης (sp. μυρσινίτης; vgl. auch μυρίνης) οἶνος.

Myrtenzweig ἡ μυρρίνη, ἡ μύρτος.

Mysterien τὰ μυστήρια, τὰ μυστικά, αἱ τελεταί, τὰ ἄρρητα ἱερά. — in d. M. einführen μυσταγωγεῖν; Einführung in d. M. ἡ μυσταγωγία, τὸ μυσταγώγημα; der in die M. einführt ὁ μυσταγωγός. — in d. M. einweihen μυεῖν, sp. μυστηριάζειν; in d. M. eingeweiht μεμυημένος 3. (τὰ μυστήρια); der in d. M. Eingeweihte ὁ μύστης, μυστικός; Vorstand derselben ὁ μυστάρχης; Einweihung in d. M. ἡ μύησις u. sp. ὁ μυστηριασμός. — zu d. M. gehörig μυστικός, μυστηρικός, sp. μυστηριακός 3.; auch ὁ μυστηριώτης (*fem.* -ῶτις, ιδος). — Vorstand der M. ὁ μυστηριάρχης. — die M. feiern τελεῖν τὰ μυστήρια.

mysterienartig, -haft μυστηριώδης 2.

mystisch μυστικός, μυστηρικός, sp. μυστηριακός 3.; μυστηριώδης 2.

Mythengeschichte τὰ μυθικά.

mythisch μυθικός 3., s. fabelhaft.

Mytholog ὁ μυθολόγος.

Mythologie ἡ μυθολογία, οἱ μῦθοι.

mythologisch μυθολογικός 3.

Mythos ὁ μῦθος, τὸ μυθολόγημα. — e. M. erzählen μυθολογεῖν, e. M. erdichten μυθοποιεῖν; dazu μυθολόγος, μυθοποιός 2.; ἡ μυθολογία, μυθοποιία. — einem M. ähnlich μυθώδης 2.; vgl. Fabel.

N

N N, ν, τὸ νῦ (indecl.).
N N ὁ, ἡ, τὸ δεῖνα.
Nabe ἡ σῦριγξ, γγος (dem. τὸ συρίγγιον sp.); poet. ἡ χνόη, poet. u. sp. ἡ πλήμνη, sp. ἡ χοινικίς, ίδος, ἡ χοινίκη, ἡ χοῖνιξ, κος.
Nabel ὁ ὀμφαλός. — m. e. N. versehen ὀμφαλόεις 3. (poet.). — m. hervorstehendem N. ἐξόμφαλος 2. — d. N. betreffend ὀμφαλικός 3.
nabelähnlich, artig, s. nabelförmig.
Nabelbinde τὸ ὀμφαλοῦ σπάργανον.
Nabelbruch ὁ ἐξόμφαλος.
nabelförmig ὀμφαλώδης 2., ὀμφαλωτός 3. — m. n. Frucht ὀμφαλόκαρπος 2. sp.
Nabelgegend τὸ ἐπομφάλιον.
Nabelknopf τὸ ἀκρομφάλιον, ἀκρόμφαλον.
Nabelkraut ἡ κοτυληδών, όνος.
nabelrund ὀμφαλώδης 2., ὀμφαλωτός 3.; sp. ὀμφάλιος 3.
Nabelschnur τὸ ἐπ' ὀμφαλῷ νεῦρον, ὁ ὀμφαλός. — d. Abschneiden der N. ἡ ὀμφαλητομία (ὀμφαλοτομία); d. N. abschneidend ὀμφαλητόμος (ὀμφαλοτόμος) 2. — d. Messer um d. N. abzuschneiden ὁ ὀμφαλιστήρ, ῆρος.
Nabelverhärtung τὸ πωρόμφαλον sp.
nach 1) örtlich *a)* d. Richtung od. Bewegung nach e. Orte bezeichnend: εἰς, ἐπί, πρός m. *acc.*, selten κατά m. *acc.* (zur Angabe e. Zweckes, z. B. nach Beute ausgehen κατὰ λείαν ἐξελθεῖν, wofür ἐπί m. *acc.* üblich ist); ἐπί m. *gen.* (zur Bezeichnung d. Zielpunktes, z. B. d. Fahrt nach Chios ὁ ἐπὶ Χίου πλοῦς, nach Hause zurückkehren ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου). — Bei Städtenamen stehen auch die Accusativformen m. d. Suffix -δε, z. B. nach Megara, Korinth Μέγαράδε, Κόρινθόνδε, nach Athen, Theben Ἀθήναζε, Θήβαζε; nach Hause οἴκαδε. — nach ... hin, nach ... zu ἐπί od. πρός m. *acc.*, selten κατά m. *acc.*; auch πρός m. *gen.* (eig. „von ... her", z. B. nach Süden zu πρὸς νότου). — Oft gebraucht man m. μετά zsgstzte Verba, z. B. nach Jmd. schicken μεταπέμπεσθαί τινα, nach Einem od. etw. gehen μετέρχεσθαί τινα u. τι; auch andere Verba m. ihren Casus, z. B. nach Jmd. hauen παίειν od. τύπτειν τινά, sich nach etw. sehnen ποθεῖν τι, nach etw. begehren ἐπιθυμεῖν τινος u. dgl., worüber d. betreffenden Verba zu vergleichen sind; bei *subst.* drückt man es durch d. *obj. gen.* aus, z. B. Sehnsucht nach d. Heimat ὁ τῆς πατρίδος πόθος, Streben nach Ruhm ἡ τῆς δόξης ἐπιθυμία. *b)* eine Folge im Raume od. dem Range bezeichnend: μετά m. *acc.*; ὄπισθεν m. *gen.* (hinterdrein); ἐπί m. *dat.* (unmittelbar sich anschliessend). — nach einander ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ; ἑξῆς, ἐφεξῆς, ἐν τῷ μέρει, ἀνὰ (κατά, παρά) μέρος (d. Reihe nach). — 2) zeitlich: μετά m. *acc.*, διά m. *gen.*, z. B. nach langer Zeit μετὰ πολὺν χρόνον, διὰ πολλοῦ od. μακροῦ (χρόνου). — Häufig auch durch d. *gen. abs.* od. *part.*, z. B. nach vollbrachtem Morde entflohen sie ἐξεργασθέντος τοῦ φόνου od. ἐξεργασάμενοι τὸν φόνον ἀπέφυγον; nach kurzer Zeit kam er wieder οὐ πολλοῦ χρόνου διαγενομένου od. οὐ πολὺν διαλιπὼν χρόνον πάλιν ἧκεν u. dgl. — Bisw. auch durch d. temporal. *dat.* m. ὕστερον, z. B. nach geraumer Zeit συχνῷ χρόνῳ ὕστερον od. συχνῷ ὕστερον χρόνῳ, einen Tag nach d. Schlacht μιᾷ ἡμέρᾳ ὕστερον τῆς μάχης (sie kamen einen Tag nach d. Schlacht ὕστεροι ἀφίκοντο τῆς μάχης μιᾷ ἡμέρᾳ); am Tage nach der Zusammenkunft τῇ ὑστεραίᾳ τῆς συνόδου (ἐπειδὴ ὑστεραία ἡμέρα ἐγένετο τῆς συνόδου), am Tage nach d. Begräbniss des Sohnes τῇ ὑστεραίᾳ ἢ ἡ ἐτάφη ὁ παῖς u. dgl.; zehn Tage nach d. Ausmarsch δεκάτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ἐξόδου. — unmittelbar nach etw. ἐκ m. *gen.*, ἐπί m. *dat.*, εὐθὺς μετά m. *acc.*, z. B. unmittelbar nach d. Kriege ἐκ τοῦ πολέμου od. εὐθὺς μετὰ τὸν πόλεμον, unmittelbar nach diesem Ereigniss ἐπὶ τούτῳ (τούτοις). — nach u. nach κατὰ μικρόν, κατ' ὀλίγον, κατὰ βραχύ. — 3) übtr. zur Angabe der Gemässheit, Uebereinstimmung, Rücksicht, Beziehung: κατά m. *acc.*, ἐκ od. ἀπό m. *gen.*, z. B. nach meiner Meinung κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν, κατά γε τὴν ἐμήν (auch bloss γνώμην ἐμήν), ἐκ τῶν ἐμοὶ δοξάντων (ἐμοὶ δοκεῖν); nach Kräften κατὰ δύναμιν, ἐκ τῶν δυνατῶν; nach der früheren Vereinbarung ἀπὸ τῆς πρότερον συμβάσεως. — nach etw. beurtheilen σκοπεῖν od. κρίνειν ἀπό u. ἔκ τινος; nach Gefallen πρὸς χάριν, πρὸς ἡδονήν. — Nicht selten steht auch dafür der blosse *dat.*, z. B. nach dieser Rede wäre die Klugheit etw., das Nutzen bringt τούτῳ τῷ λόγῳ (neben κατὰ τοῦτον τὸν λόγον) φρόνησις ἂν εἴη ὠφέλιμον, das Handeln folgt der Ordnung nach auf das Ueberlegen τὸ πράττειν τοῦ βουλεύεσθαι ὕστερόν ἐστι τῇ τάξει. — nach etw. schliessen, bemessen τεκμαίρεσθαί τινι, ἐκ (ἀπό) τινος, πρός τι. — Auch d. blosse *acc.* (der Beziehung) steht hier häufig, z. B. der Abstammung nach τὸ γένος (daneben γένει), d. Gestalt nach ähnlich sein ὅμοιον εἶναι τὸ εἶδος. — unter Begleitung e. Instrumentes, z. B. nach der Flöte πρὸς (τὸν) αὐλόν, ὑπὸ τὸν αὐλόν, selten ὑπ' αὐλοῦ; nach dem Takte ἐν (τῷ) ῥυθμῷ, μετὰ ῥυθμοῦ.
Nachachtung ἡ τήρησις; gew. durch Verba umschr., z. B. zu Jedermanns N. bekannt machen προαγορεύειν ὅπως πᾶς τις τηρῇ (τηρήσει) od. φυλάξῃ (φυλάξει), ὅπως πᾶς τις οὕτω ποιῇ (ποιήσει).
nachäffen εἰκάζειν τινά (um ihn zu verspotten) (κακῶς) ζηλοῦν, auch ζηλοτυπεῖν τινα. — nachäffend κακόζηλος 2. sp.
Nachäffung ἡ ζηλοτυπία; sp. ἡ κακοζηλία, τὸ κακόζηλον. — durch N. Jmd. verspotten εἰκάζειν τινά.
nachahmen, Jmd. μιμεῖσθαι, ἀπομιμεῖσθαί τινα (in schlechten Dingen μιμήσεις πονηράς, in allen Stücken ἅπαντα); ζηλοῦν τινα; ἀκολουθεῖν τινι (in d. Handlungsweise); χρῆσθαί τινι παραδείγματι (Jmd. sich zum Beispiel nehmen). — nachgeahmt od. nachzuahmen μιμητός 3. — leicht, schwer nachzuahmen εὐμίμητος, δυσμίμητος 2.
Nachahmer ὁ μιμητής, ὁ ζηλωτής (auch m. d. vlhg. verb.). — e. geschickter N. v. etw. μιμητικός τινος.
Nachahmerin ἡ μιμουμένη, ἡ ζηλοῦσα. — eine geschickte N. v. etw. μιμητική τινος.
nachahmlich μιμητός 3.
Nachahmung ἡ μίμησις, ἡ ζήλωσις. — durch N. darstellen Jmd. od. etw. μιμεῖσθαί τινα od. τι; Darstellung durch N. ἡ μίμησις; das durch N. Dargestellte τὸ μίμημα; der Jmd. od. etw. durch N. darstellt ὁ μιμητής, darin geschickt μιμητι-

κός 3. — zur N. gehörig od. geschickt μιμητικός 3. („zur N. geschickt" auch μιμηλός 3. sp.).
Nachahmungssucht ἡ ζηλοτυπία.
nachahmungswerth, **-würdig** μιμητός, ζηλωτός 3., ζήλου ἄξιος 3.
Nacharbeit τὸ ἔργον ὕστερον γενόμενον. — übr. s. Nachahmung.
nacharbeiten 1) nach Jmd. arbeiten: διαδέχεσθαί τινι ἔργον od. ἔργον παρά τινος. — 2) nach e. Muster arbeiten: χρῆσθαι τῷ ἔργῳ τινὸς ὡς παραδείγματι; vgl. nachahmen. — 3) nachbessern: ἐπισκευάζειν, διορθοῦν (u. *M.*), selten ἐπιδιορθοῦν; bei e. Schriftwerke auch διασκευάζειν sp. — 4) nachholen (e. versäumte Arbeit), w. s. — das Nacharbeiten ἡ ἐπισκευή, διόρθωσις, selten ἐπιδιόρθωσις, sp. διασκευή; vgl. Nachholen.
nacharten ὅμοιον γίγνεσθαι od. ὁμοιοῦσθαί (*P.*) τινι (auch m. e. Zusatze, wie τὴν φύσιν u. dgl.).
Nachbar ὁ πλησίον (selten u. mehr poet. ὁ πλησίος), ὁ πέλας (allg.); ὁ γείτων, ονος (Haus- u. Grenznachbar); ὁ σύνοικος (Hausgenoss; v. Jmd. τινί); ὁ πρόσοικος, ὁ ὅμορος, ὁ ὁμοτέρμων, ονος (selten), ὁ πλησιόχωρος, ὁ ἀστυγείτων, ονος (Grenznachbar); ὁ παρακλίτης (Tischnachbar). — N. sein v. Jmd. od. etw. πλησίον οἰκεῖν τινος; παροικεῖν τινι, προσοικεῖν τινι (u. τι); ὁμορεῖν τινι (sp.); συνοικεῖν τινι; γειτνιᾶν, γειτονεύειν, γειτονεῖν, γειτονιᾶν τινι; παρακαθῆσθαί τινι (neben Jmd. sitzen); παρακατακλιθῆναί τινι (Jmds. Tischnachbar sein). — Krieg m. d. N. ὁ ὅμορος, πάροικος, πρόσοικος, ἀστυγείτων, sp. ἀστυγειτονικὸς πόλεμος. — vgl. Nachbarschaft.
Nachbarin ἡ πέλας, ἡ πλησίον; ἡ γείτων, ονος u. dgl.; s. d. vhg. W.
Nachbarland ἡ ὅμορος γῆ (χώρα); τὸ ὅμορον; sp. ἡ ὁμορία.
nachbarlich ὁ, ἡ, τὸ πλησίον; ὁ, ἡ γείτων, ονος; γειτνιῶν, γειτονεύων, γειτονῶν, γειτονιῶν 3.; πάροικος, πρόσοικος 2.; ὅμορος, πλησιόχωρος 2.; ἀστυγείτων 2. (seltner); sp. γειτνιακός 3.
Nachbarschaft 1) das Benachbartsein: ἡ γειτονία, γειτνίασις, sp. γειτόνησις, γειτοσύνη, vgl. γειτνία; s. Nachbarland. — aus der N. ἐκ (τῶν) γειτόνων. — in der N. πλησίον; sp. ἐν γειτόνων; sich in der N. v. etw. ansiedeln ἐκ γειτόνων τινὸς μετοικεῖν, παροικίζεσθαί (*P.*) τινι. — in der N. v. Jmd. od. etw. wohnen περιοικεῖν τινα u. τι. — 2) die Nachbarn: οἱ πλησίον (οἰκοῦντες), οἱ γείτονες, οἱ περίοικοι u. dgl., s. Nachbar; sp. auch ἡ γειτνίασις.
Nachbarstaat ἡ πάροικος (γείτων, πλησιόχωρος) πόλις.
Nachbarvolk τὸ ὅμορον ἔθνος. — die N. in der Runde οἱ πέριξ οἰκοῦντες, οἱ περίοικοι.
Nachbau, der, τὸ προσ-, ἐπ-ῳκοδομημένον.
nachbauen 1) nach Jmd. bauen: ὕστερον οἰκοδομεῖν. — 2) zu etw. hinzubauen: προσ-, ἐπ-οικοδομεῖν. — 3) nach e. Muster bauen: οἰκοδομήματί τινι ὡς παραδείγματι χρῆσθαι. — 4) bei e. Baue nachbessern: ἐπισκευάζειν.
nachbedacht klüger gedacht αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι. — vorgethan u. n. hat Manchem schon gross Leid gebracht, etwa κακὸν ὑστερίζειν τὴν διάνοιαν τῶν ἔργων.
nachbekommen ὕστερον λαμβάνειν, προσλαμβάνειν; auch ἐπιγίγνεταί τινί τι.
nachbessern ἐπισκευάζειν; διορθοῦν (u. *M.*), selten ἐπιδιορθοῦν; bei Schriftwerken auch sp. διασκευάζειν.
Nachbesserung ἡ ἐπισκευή, διόρθωσις, selten ἐπιδιόρθωσις; bei Schriftwerken auch ἡ διασκευή.
nachbeten, Jmd. etw. 1) eig. συνεπεύχεσθαί τινί τι. — 2) übtr. εἰκῇ ταὐτὰ λέγειν τινί.
nachbezahlen προσαποτίνειν, προσκατατιθέναι, προσκαταβάλλειν.
Nachbild τὸ μίμημα (τὸ ἀπομίμημα sp.); τὸ ἀπείκασμα (sp. τὸ ἐξείκασμα genaues N.); τὸ ὁμοίωμα, ἀφομοίωμα; ἡ εἰκών, όνος; vgl. Abbild.
nachbilden μιμεῖσθαι, ἀπομιμεῖσθαι; εἰκάζειν, ἀπ-, ἐξ-εικάζειν (letzteres: genau n.); ὁμοιοῦν, ἀφομοιοῦν; auch παραποιεῖν, sp. παρασχηματίζειν. — vgl. abbilden.
Nachbildner ὁ μιμητής.
Nachbildung 1) als Handlung: ἡ μίμησις (selten ἀπομίμησις), ἡ εἰκασία, ἀπεικασία. — 2) als Sache, s. Nachbild.
nachbleiben, s. zurückbleiben.
nachblicken, s. nachschauen.
nachbrechen προσκαταρρήγνυσθαι (*P.*).
nachbringen ὄπισθεν προσάγειν od. προσκομίζειν (hinterdrein bringen); ὕστερον προσάγειν (später bringen); φέρειν ὑπολελειμμένον τι (etw. Zurückgelassenes).
nachdem 1) *adv.* *a*) = nachher: ὕστερον, μετὰ ταῦτα. *a*) je nachdem: καθ' ὅσον, καθάπερ, sp. καθά; auch ᾗ. — Häufig durch Wendungen m. d. *praep.* ἐκ m. *gen.* u. κατά m. *acc.*, z. B. je n. die Umstände sind ἐκ τῶν παρόντων, je n. d. Naturen sind κατὰ τὰς φύσεις. — 2) *conjunct.* ἐπεί, ἐπειδή m. *ind.* u. in indirecter Rede m. *opt.*; m. Rücksicht auf einen zukünftigen Fall ἐπάν od. ἐπειδάν m. *conj.* (bes. des *aor.*, der künftig vergangenen Zeit im Deutschen entsprechend; in indirecter Rede tritt dafür der *opt.*, ohne ἄν, ein). Sehr häufig gebraucht man auch Participialconstructionen.
nachdenken, über etw. διανοεῖσθαι (*DP.*), ἐννοεῖν (u. *DP.*) τι od. περί τινος; συννοεῖν (u. *M.*) τι; σκοπεῖν (u. *M.*) τι od. περί τινος; ἐπίνοιαν ποιεῖσθαί τινος, εἰς σύννοιαν ἀφικνεῖσθαί τινος, ἔννοιαν λαμβάνειν τινός, λογίζεσθαί τι u. περί τινος, ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*) περί τινος; ἐφιστάναι τινὶ τὸν νοῦν, τὴν γνώμην κατά τι, τὴν διάνοιαν od. σκέψιν περί τινος, auch bloss ἐφιστάναι τινί, περί (ἐπί) τι, περί τινος. — sorgfältig n. über etw. φροντίζειν περί τινος, μεριμνᾶν τι u. περί τινος, μελετᾶν τι.
Nachdenken, das, ἡ διάνοια, σύννοια, ἔννοια; ἡ σκέψις; ὁ λογισμός (gew. *pl.*); ernstes N. ἡ φροντίς, ίδος, ἡ μελέτη.
nachdenkend σύννους 2., od. durch *part.*, wie λογιζόμενος, φροντίζων 3. u. dgl.; n. sein (τὴν διάνοιαν) ἐφιστάναι; n. aussehen πεφροντικὸς βλέπειν, sp. φροντιστικὸν εἶναι τὴν πρόσοψιν.
nachdenklich, s. d. vhg. W.
nachdrängen ἐπικεῖσθαι, ἐγκεῖσθαι (ὄπισθεν).
nachdringen, s. nachdrängen u. vgl. folgen.
Nachdruck 1) das Nachgedruckte: τὸ μίμημα, sp. ἀπομίμημα; τὸ ἀποτύπωμα. — 2) Kraft: ἡ δύναμις; ἡ ἰσχύς, ύος; ἡ ἐνέργεια; seltner τὸ βάρος, sp. ἡ ἐμβρίθεια. — N. beim Sprechen ὁ τόνος, der Worte ἡ τῶν λόγων ἔμφασις od. δεινότης. — mit N. καρτερῶς, δεινῶς, ἐπιστρεφῶς, auch σφόδρα, εὖ μάλα. — N. haben δύναμιν ἔχειν, δυνατὸν εἶναι; keinen N. haben οὐδὲν ἰσχύειν. — e. Rede m. N. δεινὸς λόγος, ohne N. ψυχρὸς λόγος. — m. N. sprechen δεινῶς (διατεταμένως) εἰπεῖν; ἐπεστραμμένα εἰπεῖν. — etw. m. dem gehörigen N. vortragen διελθεῖν τι ἐν ἤθει πρέποντι.
nachdrucken μιμεῖσθαι, ἀπομιμεῖσθαι, ἀποτυποῦσθαι. — das N. ἡ μίμησις, ἀπομίμησις, ἀποτύπωσις.
nachdrucksvoll, s. nachdrücklich.

nachdrücken, s. nachdrängen.
nachdrücklich βαρύς 3., ἐνεργός (ἐνεργής) 2., ἰσχυρός, καρτερός, δεινός 3.; v. der Rede bes. δεινός 3., ἐπιστρεφής 2., ἐπεστραμμένος 3., sp. ἐμφαντικός 3. — *adv.* δεινῶς, καρτερῶς, ἰσχυρῶς, ἐπιστρεφῶς, σφόδρα, εὖ μάλα. — m. Beredtsamkeit ἡ ἐν τοῖς λόγοις (περὶ τοὺς λόγους, τῶν λόγων) δεινότης. — Jmd. n. bedeuten ἐπισκήπτειν τινί m. *inf.* [τιμία.
Nacheifer ὁ ζῆλος, ἡ ζήλωσις; ἡ ἅμιλλα; ἡ φιλο-
Nacheiferer ὁ ζηλωτής, od. *part.* der folg. Verba.
nacheifern, Jmd. ζηλοῦν τινα, sp. ζηλοτυπεῖν τινι u. τινα; διώκειν τὰ ἴχνη τινός, ταὐτὸν ἴχνος μετιέναι τινί; einer Sache n. ζηλοῦν τι, φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) περί τι u. πρός τι; θηρᾶν (u. *M.*) od. διώκειν τι; ἀντέχεσθαι od. ἐφίεσθαί
Nacheiferung, s. Nacheifer. [τινος.
nacheilen, Jmd. ἐκτεταμένως (sp. ἐκ ποδὸς) ἕπεσθαί τινι; διώκειν, κατα-, μετα-διώκειν τινά.
nacheinander ἑξῆς, ἐφεξῆς (sp. καθεξῆς); συνεχῶς; ἄλλος μετ' ἄλλον od. ἐπ' ἄλλῳ; = der Reihe nach ἐν (τῷ) μέρει; κατὰ (παρά, ἀνὰ) μέρος.
nachempfinden 1) hinterher empfinden: ὕστερον αἰσθάνεσθαί τινος u. τι. — 2) Gleiches wie Jmd. empfinden: συναισθάνεσθαί τινί τινος.
Nachempfindung 1) ἡ ὕστερον αἴσθησις. — 2) ἡ συναίσθησις. — vgl. d. vhg. W.
Nachen, s. Kahn.
nachenartig, -förmig σκαφοειδής 2. — n. Trinkgeschirr τὸ ἀκάτιον.
Nachernte halten καλαμᾶσθαι, sp. ἐπικαλαμᾶσθαι, ἐπικαρπολογεῖσθαι.
nacherzählen; ich erzähle etw. Jmd. nach ἃ παρά τινος παρέλαβον od. ἤκουσα, διηγοῦμαι.
nachessen ἐπεσθίειν.
Nachessen, das, s. Nachtisch. [εἶναι.
Nachexistenz ἡ μεθύπαρξις sp.; τὸ καὶ ὕστερον
nachexistieren μεθυπάρχειν sp.; καὶ ὕστερον
nachfälschen, s. nachmachen 2). [εἶναι.
nachfahren 1) *tr.* ὄπισθεν προσκομίζειν. — 2) *intr.* Jmd.: ἐλαύνειν μετά τινα od. κατόπιν τινός; auch διώκειν, κατα-, μετα-διώκειν τινά; m. d. Pinsel, m. d. Feder κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν γράφειν. (*P.*).
nachfallen ἐπικαταπίπτειν; ἐπικαταφέρεσθαι
Nachfeier τὸ ἐπιτελέωμα; vgl. αἱ ἐπίβδαι.
nachfeiern ἐπιτελεοῦν.
nachfiebern ἐπιπυρέττειν, selten ἐπιπυρεταίνειν.
nachfliegen πέτεσθαι κατόπιν τινός; πετόμενον ἀκολουθεῖν τινι od. διώκειν τινά.
nachfliehen φεύγειν μετά τινα.
nachfliessen ἐπιρρεῖν.
Nachfolge ἡ ἀκολουθία, ἀκολούθησις; in e. Amte od. Besitze ἡ διαδοχή, selten διάδεξις; in einer Sache ἡ μίμησις (Nachahmung).
nachfolgen, Jmd. ἀκολουθεῖν τινι u. κατόπιν τινός, ἐπακολουθεῖν τινι (ὄπισθεν); παρακολουθεῖν τινι; ἕπεσθαι, ἐφέπεσθαί τινι; auch διώκειν, κατα-, μετα-διώκειν τινά; in e. Amte od. Besitze διαδέχεσθαί τινι (sp. τινα); ἐκδέχεσθαί τι παρά τινος; in einer Sache μιμεῖσθαί τινα (nachahmen).
Nachfolger ὁ ἀκόλουθος; in e. Amte od. Besitze ὁ διάδοχος od. διαδεξάμενος (v. Jmd. τινός); in einer Sache ὁ μιμητής (Nachahmer).
nachfordern, etw. προσαιτεῖν τι.
nachformen, s. nachbilden.
nachforschen, s. forschen u. nachfragen, Nachfrage. [od. *part.*
Nachforscher ὁ ζητητής, ἐρευνητής, ἐξεταστής
Nachforschung, s. Forschung u. vgl. Nachfrage.

Nachfrage ἡ ἐρώτησις, ἡ πύστις (als Handlung); τὸ ἐρώτημα (als Sache). — e. N. anstellen (halten) nach etw. ἐρώτησιν ποιεῖσθαί τινος.
nachfragen, bei Jmd. ἐρωτᾶν τινά τι, πυνθάνεσθαί τινός τι (παρά τινός τι), διαπυνθάνεσθαι τινός τι; ζητεῖν τι.
nachführen ὄπισθεν προσκομίζειν (auf e. Wagen); ἐπάγειν τινά od. ἀκολουθεῖν ἐπάγοντά τινα (an d. Hand).
nachfüllen ἐπεγχεῖν. [πρός τινα).
nachgaffen κεχηνότα ἀποβλέπειν τινά (εἴς od.
nachgeben 1) *tr.* dazu geben: ἐπι-, προσ-διδόναι; ἐπι-, προσ-τιθέναι; ἐπι-, προσ-βάλλειν. — 2) *intr.* weichen, sich fügen: ἐνδιδόναι (einer Sache τινί, εἴς od. πρός τι); εἴκειν, ὑπ-, παρεικειν (Jmd. od. einer Sache τινί); ὑφίεσθαι, καθυφίεσθαι (Jmd. in etw. τινί τινος); ὑποκατακλίνεσθαι (*P.*; Jmd. in etw. τινί τινος); Jmds. Ansicht od. Meinung παρα-, συγ-χωρεῖν τινι; Jmds. Verlangen χαρίζεσθαί τινι, Jmds. Vorstellungen πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι. — Keinem in etw. n. = nachstehen οὐδενὸς ἧττω εἶναί τι, οὐδενὸς ὕστερον εἶναί τινι; einer Sache in nichts n. οὐδὲν καταδεέστερον εἶναί τινος.
Nachgeben, das, ἡ ἔνδοσις, ἡ ὕπειξις (selten εἶξις), sp. ἡ ὕφεσις; auch ἡ συγχώρησις; häufig durch Verba.
nachgebildet ἀντίμιμος 2.
nachgeboren ἐπιγενόμενος 3., selten ὀψίγονος 2. — n. werden ἐπιγίγνεσθαι.
Nachgeburt τὸ ὕστερον od. τὰ ὕστερα, τὸ χόριον, sp. τὰ δεύτερα.
nachgehen 1) folgen: ἀκολουθεῖν τινι (ὄπισθεν), ἐπακολουθεῖν, ἕπεσθαί τινι; διώκειν τινά; einer Norm u. dgl. n. συνέπεσθαί τινι. — einer Spur n., s. Spur. — einem Geschrei n. ἰέναι πρὸς τὴν βοήν. — 2) sich um etw. bemühen, bestreben, bewerben: διώκειν τι, μετιέναι (μετέρχεσθαι) τι, μεταθεῖν τι (sp. τινι), σπουδάζειν περί τι (περί τινος), ἐπί τινι, εἴς od. πρός τι, τρέπεσθαι πρός τι; ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι od. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος. — seinem Berufe n. σπουδάζειν περὶ τὰ δέοντα. — 3) nachstehen, w. s.
nachgehends = nachher, w. s.
nachgerathen, s. nacharten.
Nachgericht, s. Nachtisch.
Nachgeschmack τὸ κατὰ τὴν γλῶτταν (ἐν τῇ γλώττῃ) ἐκ τῆς γεύσεως (μετὰ τὴν γεῦσιν) ὑπολειφθέν. — e. üblen N. haben (v. Sachen) ὑπολείπειν τι ἀηδὲς (δυσχερὲς) κατὰ τὴν γλῶτταν, (v. Pers.) γευσάμενόν τινος πικρόν τι ἔχειν κατὰ τὴν γλῶτταν.
nachgiebig ὑπεικτικός, sp. παραχωρητικός 3.; gew. ἐπιεικής, εὔκολος, εὐπειθής 2., auch μαλακός, ὑγρός 3.; πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; ῥᾴδιος 3. — n. sein od. n. sich beweisen gegen Jmd. = nachgeben.
Nachgiebigkeit ἡ ὕπειξις; ἡ ἐπιείκεια, εὐκολία, εὐπείθεια, μαλακία, πρᾳότης. — sich zur N. bestimmen lassen ἐπι-, κατα-κλασθῆναι (τῇ γνώμῃ).
nachgiessen ἐπεγχεῖν, προσεγχεῖν, προσεπιχεῖν.
nachgraben, an einem Orte ὀρύττειν, σκάπτειν, ἀνορύττειν, σκάπτειν χωρίον τι; nach etw. ὀρύττοντα od. σκάπτοντα ζητεῖν τι.
Nachgraben, das, **Nachgrabung**, durch d. Verba.
nachgrübeln, über etw. ἐξερευνᾶν τι; μεριμνᾶν τι u. περί τινος; φροντίζειν περί τινος.
Nachgrübeln, das, ἡ φροντίς, ίδος, selten ἡ μέριμνα; sp. ἡ ἐξερεύνησις.
Nachguss 1) das Nachgeschüttete: τὸ ἐπέγχυμα (unbelegt). — 2) späterer Metallguss: τὸ δεύτερον od. ὕστερον κατεσκευασμένον χώνευμα.

nachhängen einer Sache διδόναι (sp. ἐκδιδόναι) ἑαυτόν τινι; ἐνδιδόναι τινί (πρός od. εἴς τι); ὅλον εἶναι πρός τινι; μάλιστα ἐπιτηδεύειν τι; διάγειν od. διατελεῖν ποιοῦντά τι; ἀντέχεσθαί τινος; οὐκ ἀφίεσθαι od. ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος. — seinen Gedanken n. διατελεῖν συννοοῦντα od. συννοούμενον.

Nachhall, s. Echo; bildl. τὸ ἀπήχημα; auch ὁ ὄνειρος, z. B. davon ist nur e. schwacher N. übrig geblieben τούτων μικρὰ μόνον ὀνείρατα λέλειπται.

nachhallen ἠχεῖν, ἀντ-, ἀπ-, συν-ηχεῖν; sp. ἀντανακλᾶσθαι (*P.*). — vgl. nachklingen.

Nachhallen, das, ἡ ἀντ-, ἀπ-, συν-ήχησις (meist sp.); besser Verba.

nachhaltig συνεχής 2. (andauernd); διαρκής, sp. ἐπαρκής 2., od. *part.* δι-, ἐξ-, ἐπ-αρκῶν 3. (ausreichend).

Nachheirat ἡ ἐπιγαμία.

nachhelfen, Jmd. βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν, συνεργεῖν, συλλαμβάνειν τινί, προάγειν u. προβιβάζειν τινά; einer Sache ἐπικουρεῖν τινι, ἐπικουφίζειν τι, προάγειν u. προβιβάζειν τι; auch ἐπανορθοῦν (u. *M.*) τι.

nachher (χρόνῳ) ὕστερον; εἶτα, ἔπειτα (diese beiden auch m. folgernder Bdtg.); μετέπειτα, μετὰ ταῦτα (selten μετὰ δέ); auch αὖθις (künftighin); unmittelbar n. ἑξῆς; ist es = „ferner" ἔτι δέ, πρὸς δέ. — bald od. kurz n. ὀλίγον (οὐ πολὺ, βραχεῖ) ὕστερον, οὐ πολὺν χρόνον ὕστερον, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, δι' ὀλίγου, ἐν ὀλίγῳ; lange n. πολλῷ ὕστερον; wenige Tage n. ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον; am Tage n. τῇ ὑστεραίᾳ. — n. einsehen μετανοεῖν, μεταγιγνώσκειν; vgl. darnach, darauf.

nachherig ὁ, ἡ, τὸ ὕστερον (ἔπειτα, μετὰ ταῦτα, ἑξῆς); ὕστερον γιγνόμενος 3., ἐπιγιγνόμενος 3.; ὕστερος 3.

nachheulen Jmd. ὀλολυγῇ προπέμπειν τινά; ist es = e. Heulenden nachahmen ὠρύοντα od. ὀλολύζοντα μιμεῖσθαί τινα.

nachhinken 1) Jmd. hinkend folgen: χωλεύοντα ἕπεσθαί τινι. — 2) e. Hinkenden nachahmen: μιμεῖσθαί τινα χωλεύοντα.

Nachhochzeit αἱ ἐπίβδαι.

nachholen 1) noch dazu holen: προσεπάγειν (v. Pers. u. Sachen); ἐπικαλεῖν (v. Pers.). — 2) etw. Versäumtes n.: ἀναπληροῦν; ἐπανορθοῦν (u. *M.*).

Nachhülfe ἡ βοήθεια, τὸ βοήθημα; ἡ ἐπικουρία, ἐπικούρησις; ἡ συνεργία, sp. σύλληψις.

Nachhut 1) als der Jmd. zugewiesene Posten: ἡ ὀπισθοφυλακία. — 2) diejenigen, welche d. N. bilden; οἱ ὀπισθοφύλακες, ἡ (τῆς στρατιᾶς) οὐρά, sp. ἡ οὐραγία; auch οἱ ἔσχατοι (τῆς στρατιᾶς), οἱ ὄπισθεν. — d. N. bilden, in der N. sein, d. N. befehligen ὀπισθοφυλακεῖν, sp. οὐραγεῖν. — Führer d. N. ὁ οὐραγός.

nachjagen ἐλαύνειν ὄπισθεν; Jmd. διώκειν τινά; einer Sache μεταθεῖν τι (sp. τινι), διώκειν τι, θηρᾶν (u. *M.*), θηρεύειν τι; vgl. trachten.

nachkeimen ἐπιβλαστάνειν, sp. ὑποβλαστάνειν. — das Nachkeimen ἡ ἐπιβλάστησις.

Nachklang ἡ ἀπήχησις sp.; τὸ ἀπήχημα (auch bildl.). — e. N. geben ἀπηχεῖν.

nachklatschen ἐπικροτεῖν.

nachklettern ἀναρριχᾶσθαι μετά τινα od. κατόπιν τινός.

nachklingen ἀπηχεῖν; lange n. μακρὸν ἀποτείνειν τὸν φθόγγον. — es klingt mir etw. in den Ohren nach ἔναυλόν ἐστί μοί τι.

nachkönnen; nicht n. λείπεσθαι od. ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος.

Nachkömmling, Nachkomme ὁ ἔκγονος, seltner ἀπόγονος, ἔγγονος; auch ὁ ἐπιγιγνόμενος, τὸ γέννημα; im *pl.* auch οἱ ὕστερον γιγνόμενοι, οἱ ἔπειτα od. ὕστερον ἐσόμενοι. — die N. Jmds. οἱ ἀπό τινος, οἱ γενόμενοι (γεγονότες od. τὴν γενεὰν ἔχοντες) ἔκ (ἀπό) τινος. — N. hinterlassen καταλείπεσθαι παῖδας. — ohne N. ὁ, ἡ ἄπαις, ἄπαιδος; ich habe keine männlichen N. ἄπαις εἰμὶ ἀρρένων παίδων.

nachkommen 1) nach Jmd. kommen: ἀκολουθεῖν, ἐπακολουθεῖν τινι (ὄπισθεν); ἕπεσθαί τινι; ἐπιγίγνεσθαί τινι; ὕστερον γίγνεσθαί τινος; auch ὑστερεῖν u. ὑστερίζειν τινός (hinten n., später kommen); v. Sachen ἐπιγίγνεσθαι, προσάγεσθαι u. προσκομίζεσθαι (*P.*) ὕστερον. — n. lassen Jmd. od. etw. μεταπέμπεσθαί τινα od. τι; dazu n. lassen ἐπιμεταπέμπεσθαι. — 2) Einem n. = ihn erreichen: καταλαμβάνειν τινά (eig.); ἰσοῦσθαι u. ἐξισοῦσθαί (*P.*) τινι (bildl.); nicht n. λείπεσθαι od. ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος (eig. u. bildl.; in etw. ἔν τινι). — Jmd. nachzukommen suchen διώκειν, κατα-, μετα-, ἐκ-διώκειν τινά. — 3) einer Pflicht, einem Befehle u. dgl. n. = sie erfüllen: ἀπο-, ἐπι-, ἐκ-τελεῖν τι; πράττειν, διαπράττειν τι; περαίνειν τι; auch συνέπεσθαί τινι (z. B. νόμῳ).

Nachkommenschaft οἱ ἐπιγιγνόμενοι, οἱ ἀπόγονοι, τὰ ἔκγονα, οἱ παῖδες; τὸ γένος. — die N. Jmds. οἱ ἀπό τινος, τὸ ἐκ (ἀπό) τινος γένος. — e. zahlreiche N. haben παῖδας ἔχειν (καταλείπεσθαι) πολλούς. — s. Nachkömmling.

Nachkost, s. Nachtisch.

nachkriechen μεθέρπειν.

Nachkur; Jmd. e. N. brauchen lassen ἐπιθεραπεύειν τινά; e. N. gebrauchen ἐπιθεραπεύεσθαι (*P.*) sp.

nachlässig ἀμελής, ὀλίγωρος 2. (ohne Sorgfalt, Achtsamkeit); ἀνειμένος 3. (fahrlässig); ῥᾴθυμος, ῥᾳδιουργός 2. (leichtfertig); οὐκ ἀκριβής 2. (nicht genau); ἐπισεσυρμένος 3. (gesudelt, z. B. v. d. Schrift); auch ἀτημέλητος 2. (vernachlässigt), sp. ἀτημελής, ῥεμβώδης 2. — n. sein ἀμελεῖν, ἀμελῶς ἔχειν, ῥᾳθυμεῖν, ῥᾳθύμως ἔχειν, ῥᾳδιουργεῖν, sp. ῥέμβεσθαι; in etw. (etw. n. betreiben) ἀμελεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν τινός u. περί (πρός) τι, ὀλιγωρεῖν τινος u. εἴς τι; καταβλακεύειν τι. — n. betrieben werden ἀμελεῖσθαι, ὀλιγωρεῖσθαι (*P.*).

Nachlässigkeit ἡ ἀμέλεια, ὀλιγωρία (sp. ὀλιγώρησις), ἡ ἄνεσις, τὸ ἀνειμένον, ἡ ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία; vgl. d. vhg. W. — im Ausdruck τὸ εὐχερὲς τῶν ὀνομάτων.

Nachläufer ὁ ἀκόλουθος.

Nachlass 1) = Verlassenschaft, w. s. — 2) = Erlass 2), w. s.

nachlassen 1) *tr.* *a*) hinterlassen: καταλείπειν (u. *M.*). — d. nachgelassenen Kinder οἱ περιγενόμενοι παῖδες. *b*) d. Spannung vermindern: ἀν-, ὑφ-ιέναι; χαλᾶν, ἀνα-, ἀπο-, ἐπι-χαλᾶν. *c*) erlassen: ἐνδιδόναι, sp. παρενδιδόναι; vgl. erlassen 2). *d*) zulassen, gestatten, w. s. — 2) *intr.* ὑφίεσθαι (in etw. τινός; auch *A.*); ἀνιέναι (ἵημι; m. *part.*, z. B. im Eifer σπουδάζοντα); χαλᾶν (v. Begierden, Schmerzen); λωφᾶν (abs. u. m. *gen.*, z. B. φιλοτιμίας); παύεσθαι, ἀναπαύεσθαι (aufhören, bes. v. Schmerzen, Krankheiten, ebenso auch λωφᾶν); παρακμάζειν (v. Stürmen, Leidenschaften); μαραίνεσθαι (*P.*, v. Kräften, bes. sp.); μειοῦσθαι (*P.*; sich verringern); d. Hitze hat nachgelassen τὸ πνῖγος ἠπιώτερον γέγονεν. — nicht n. οὐκ ἀνιέναι od. οὐ παύεσθαι m. entspr. *part.*; auch διατελεῖν ποιοῦντά τι; auch ἰσχυρίζεσθαι (beharren), ἀντέχεσθαί τινος (an etw. festhalten). — vgl. ermüden 2).

Nachlassen, das, ἡ χάλασις, sp. ὁ χαλασμός, ἀναχαλασμός; auch ἡ ἄνεσις, ὕφεσις; vgl. Ermüdung.

nachlaufen Jmd. μεταθεῖν, selten μετατρέχειν

τινά; διώκειν (δρόμῳ), κατα-, μετα-, ἐκ-διώκειν τινά; bildl. μετιέναι (μετέρχεσθαι) τινά u. τι; οὐκ ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος, ἔχεσθαί τινος; auch διώκειν τι, θηρᾶν (u. *M.*) τι.

nachleben *a*) sein Leben nach etw. einrichten: ποιεῖσθαι τὸν βίον od. τὴν δίαιταν (d. äussere Lebensweise) κατά od. πρός τι; διοικεῖν τὸν βίον κατά od. πρός τι. *b*) gehorchen, befolgen: συνέπεσθαί τινι (z. B. νόμῳ), πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι; seiner Pflicht n. διατελεῖν πράττοντα τὰ δέοντα od. καθήκοντα.

nachlegen ἐπι-, προσ-βάλλειν, ἐπι-, προσ-τιθέναι [τινί τι.

Nachlese halten καλαμᾶσθαι, sp. ἐπικαλαμᾶσθαι, ἐπικαρπολογεῖσθαι (auch bildl.); im Weinberge ἐπιφυλλίζειν sp. (die N. selbst als Sache αἱ ἐπιφυλλίδες).

nachlesen 1) = Nachlese halten, s. d. vhg. W. — 2) nachschlagen u. lesen: ἀναγιγνώσκειν. — 3) mitlesen: συναναγιγνώσκειν sp., besser ἅμα od. καὶ αὐτὸν διελθεῖν; zum Behufe der Vergleichung ἀνταναγιγνώσκειν.

Nachlesen, das, ἡ ἀνάγνωσις, sonst Verba.

nachliefern ὕστερον πέμπειν (ἀποπέμπειν, ἀποστέλλειν); ὕστερον παρέχειν od. πορίζειν.

nachmachen 1) nachahmen: μιμεῖσθαι, ἀπομιμεῖσθαι. — 2) nachbilden, w. s. — gew. m. der Nebenbdtg. „verfälschen“: παραποιεῖν (bes. *M.*); Münzen παρακόπτειν, παραχαράττειν, sp. παρασημαίνειν, παρατυποῦν; auch κιβδηλεύειν; Siegel παραγλύφειν, παρασημαίνειν; e. Schlüssel ὑποβάλλειν. — nachgemacht παραπεποιημένος 3.; παρακεκομμένος, παρασεσημασμένος 3., παράσημος 2., κίβδηλος, ἀδόκιμος 2. (v. Münzen); auch ὑποβολιμαῖος 3.

Nachmachen, das, 1) Nachahmung: ἡ μίμησις, ἀπομίμησις. — 2) = Nachbildung, w. s. — bes. m. der Nebenbdtg. der Verfälschung: ἡ παραποίησις, κιβδηλία (κιβδηλεία), ὑποβολή.

nachmalen ἀπογράφειν, ἀπεικάζειν γραφῇ, ἀπο- [μιμεῖσθαι.

nachmalig, s. nachherig.

nachmals, s. nachher.

nachmarschieren πορεύεσθαι (*DP.*) ὄπισθεν od. κατόπιν τινός, vgl. nachgehen.

nachmessen πάλιν od. αὖθις μετρεῖν; auch wol ἀναμετρεῖσθαι.

nachmittägig δειλινός 3.; ὁ, ἡ, τὸ μετὰ τὴν [μεσημβρίαν.

Nachmittag ἡ δείλη, u. z. d. ersten Stunden δείλη ἡ πρωΐα, d. späteren δείλη ἡ ὀψία, auch bloss ἡ δείλη.

Nachmittags περὶ (ἀμφὶ) δείλην, πρὸς τὴν δείλην; auch durch d. *adj.* δειλινός 3.

Nachmittagsbrot τὸ δειλινόν.

Nachmittagsschlaf ὁ δειλινὸς ὕπνος.

Nachmittagsstunde ἡ δειλινὴ ὥρα; s. Nachmit- [tag.

Nachmittagszeit ἡ δείλη, τὸ δειλινόν; zur N., s. Nachmittags.

Nachmost ἡ στεμφυλῖτις (-ιδος) τρύξ.

nachmüssen δεῖν ἀκολουθεῖν (ἕπεσθαι, ἐφέπεσθαι) τινι.

nachnehmen προσλαμβάνειν; e. Arznei ἐπιπίνειν [φάρμακον.

Nachopfer τὸ ἐπιτελέωμα; e. N. darbringen ἐπιτελεοῦν.

nachopfern ἐπιθύειν (u. M.; τὸ δεύτερον); ὕστερον θύειν; ἐπιτελεοῦν.

nachpfeifen 1) im Pfeifen nachahmen: μιμεῖσθαί τινα συρίττοντα. — 2) einem Weggehenden n.: συρίττειν τινὰ ἀπιόντα.

nachpflanzen ὕστερον φυτεύειν.

nachprägen ἀπεικάζειν τῇ κοπῇ od. χαράξει; m. dem Nebenbegriffe der Verfälschung παρακόπτειν, παραχαράττειν, sp. παρασημαίνειν, παρατυποῦν; s. nachmachen.

nachquellen ἐπιπροχεῖσθαι (*P.*).

nachrechnen 1) = berechnen: λογίζεσθαι, ἀνα-, ὑπο-λογίζεσθαι (auch übtr.). — 2) Einem n., d. i. e. v. einem Anderen gemachte Rechnung prüfen: ἐξετάζειν τοὺς λογισμούς.

Nachrede 1) Schlussrede: ὁ ἐπίλογος. — 2) = Ruf, w. s.

nachreden 1) etw. v. Jmd. reden: λέγειν περί τινος. — Jmd. Böses n. κακῶς λέγειν od. ἀγορεύειν τινά; κακολογεῖν, κακηγορεῖν, διαβάλλειν τινά; Jmd. viel Böses n. λέγειν τινὰ κακὰ πολλά; Jmd. das Aergste n. λέγειν τινὰ τὰ ἔσχατα od. τὰ ἀπόρρητα; Jmd. nichts Uebles n. οὐδὲν φλαῦρον λέγειν τινά. — Jmd. Gutes n. εὖ od. καλῶς λέγειν τινά, εὐλογεῖν, ἐπαινεῖν τινα. — 2) im Reden nachahmen: μιμεῖσθαί τινα λέγοντα. — 3) wiederholen, was man v. Anderen gehört hat: ὑποδεξάμενον λέγειν τι; παραλαβόντα (μαθόντα od. πυθόμενον) παρ᾽ ἄλλων λέγειν τι, ἀκοῇ εἰδότα λέγειν τι.

nachreifen ὕστερον πεπαίνεσθαι (*P.*).

nachreisen πορεύεσθαι (*DP.*) ὄπισθεν od. κατόπιν τινός, ἕπεσθαί τινι πορευομένῳ, διώκειν τινὰ πορευόμενον.

nachreissen 1) *tr.* ἐπισπᾶν (u. M.), ἐφέλκειν. — 2) *intr.* ῥήγνυσθαι od. διαρρήγνυσθαι (*P.*) ἐπὶ πλεῖον.

nachreiten ἐλαύνειν ὄπισθεν od. κατόπιν τινός; διώκειν τινὰ ἐφ᾽ ἵππου.

nachrennen, s. nachlaufen.

Nachricht ἡ ἀγγελία, poet. τὸ ἄγγελμα; nicht selten durch Verba, z. B. auf diese N. τούτων ἀπαγγελθέντων od. ἀκούσας ταῦτα; auf d. N. dass … ἀγγελθέντος ὅτι … — Jmd. e. N. bringen ἀγγελίαν φέρειν τινί; ἀγγέλλειν τινί τι, ἀπαγγέλλειν τί τινι u. πρός τινα; auch ἐπ-, εἰσ-, προσ-αγγέλλειν τινί τι. — e. N. wohin bringen ἀπαγγέλλειν τι εἴς τινα τόπον. — ich bekomme e. N. ἀγγελία ἔρχεταί μοι; ἀγγέλλεται od. ἀπ-, ἐπ-, εἰσ-, προσαγγέλλεταί μοί τι; πυνθάνομαί τι. — e. N. empfangen od. gehört haben πυθόμενον od. ἀκοῇ εἰδέναι τι. — Jmd. N. geben v. etw. ἀπαγγέλλειν τί τινι u. πρός τινα; schriftlich ἐπιστέλλειν τινί τι. — es kommt d. N., dass Jmd. gesiegt habe ἀγγέλλεταί τις νικῆσαι. — e. N. einziehen über etw., s. einziehen 1) *b*) γ).

Nachrichter, s. Scharfrichter.

nachringen, einer Sache ἀγωνίζεσθαι m. folg. *inf.*; φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) πρός u. εἴς τι od. m. folg. *inf.*, διώκειν τι (ἐκτεταμένως); Jmd. ζηλοῦν τινα.

nachrollen 1) *tr.* ἐπικυλινδεῖν. — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch κυλινδούμενον ἐπιφέρεσθαι (*P.*).

nachrücken 1) *tr.* προσκινεῖν; κινοῦντα προσεπάγειν. — 2) *intr.* προσκινεῖσθαι (*P.*); (πορευόμενον) ἀκολουθεῖν od. ἐπακολουθεῖν, ἕπεσθαι, ἐφέπεσθαι; v. Truppen προσάγειν, allmählich n. ὑπάγειν; an Jmds. Stelle n. διαδέχεσθαί τινι, sp. τινα, v. e. Beförderung ἐπαναβαίνειν εἰς τὴν χώραν τινός.

nachrühmen etw. Jmd. ἐπαινεῖν τί τινος.

Nachruf οἱ πρὸς οἰχόμενόν τινα γιγνόμενοι λόγοι. — übr. s. Nachruhm.

nachrufen ἐπιβοᾶν (ἐπιφωνεῖν) τινι ἀπιόντι.

Nachruhm ἡ καταλελειμμένη od. παρὰ τοῖς ἐπιγιγνομένοις δόξα, auch bloss ἡ δόξα, ἡ φήμη, sp. ἡ ὑστεροφημία. — N. hinterlassen δόξαν καταλείπειν.

nachsäen ἐπισπείρειν; Gemüsearten, die nachgesäet werden τὰ ἐπίσπορα. — das Nachsäen ἡ [ἐπισπορά.

nachsagen, s. nachreden.

nachsalzen προσεπιβάλλειν ἅλας.

nachsammeln ἐπισυλλέγειν.

Nachsatz ἡ ἀπόδοσις, τὰ ἑπόμενα. — ohne N. ἀνανταπόδοτος 2. — der Satz, wo der N. fehlt τὸ ἀνανταπόδοτον, ἀναπόδοτον, ἀνανταποδοτι- [κόν.

nachschallen, s. nachhallen.

nachschauen ἀποβλέπειν εἴς (πρός) τι u. τινα, ἐπί τι, auch τινά; ἀναβλέπειν εἴς (πρός) τι od. [τινα. — vgl. nachsehen.

nachschicken ἐπιπέμπειν; ὑποπέμπειν (heimlich [n.); προσαποστέλλειν; sp. ἐπαποστέλλειν τινά (als Nachfolger); e. Auftrag προσεπιστέλλειν.

nachschieben προσκινεῖν, ἐπ-, προσ-ωθεῖν; κινοῦντα od. ὠθοῦντα προσεπάγειν; ist es = vorschieben προκινεῖν, προωθεῖν.

nachschiessen 1) *tr.* Geld: πρὸς τοῖς δεδομένοις ἄλλα διδόναι χρήματα; ἐπιδιδόναι, ἐπιφέρειν, προσκαταβάλλειν, προσαναλίσκειν, προσδαπανᾶν (sp. ἐπιχορηγεῖν) χρήματα. — n. um eine Summe zu ergänzen πληροῦν, ἀποπληροῦν, συμπληροῦν (u. *M.*) τὸν ἀριθμὸν ἀργυρίου. — 2) *intr.* *a*) Jmd. n. m. dem Bogen: τοξεύειν ἐπί (εἴς) τινα ἀπιόντα (φεύγοντα) u. dgl. *b*) hinter Jmd. od. etw. herstürzen od. fallen: ἐπικαταφέρεσθαι (*P.*). *c*) v. Pflanzen: ἐπιβλαστάνειν, sp. ὑποβλαστάνειν.

Nachschiessen, das, einer Geldsumme ἡ ἐπίδοσις, sp. ἐπιχορηγία; von Pflanzen ἡ ἐπιβλάστησις, sonst Verba.

nachschiffen 1) nach Jmd. absegeln: ὕστερον ἐκπλεῖν, ἀποπλεῖν μετά τινα. — 2) hinter Jmd. schiffen: πλεῖν ὄπισθεν od. κατόπιν τινός, ἐπιπλεῖν; Jmd. zu Schiffe nachsetzen ἐπιπλεῖν τινι, πλέοντα διώκειν τινά. [σφάττειν.

nachschlachten ἐπικατασφάττειν, ὕστερον ἀπο-

nachschlagen 1) Münzen = nachprägen, w. s. — in e. Buche ἀνελίττειν (sp. ἀνειλεῖν) βιβλίον. — 2) = nacharten, w. s.

nachschleichen ἐφ-, ὑφ-έρπειν.

nachschleppen 1) *tr.* ἐπισύρειν, ἐφέλκειν; „nach sich schleppen" durch d. *M.*; e. solchen Haufen v. Leuten nach sich schleppen τοιοῦτον ὄχλον ἐξηρτῆσθαι. — 2) *intr.* ἐπισύρεσθαι, ἐφέλκεσθαι (*P.*). — das Nachgeschleppte τὸ ἐπίσυρμα.

Nachschleppen, das, ὁ ἐπισυρμός.

Nachschlüssel ἡ ἀντίκλεις, ειδος sp., od. umschr. ἡ παραπεποιημένη κλείς. — das Anfertigen v. N. ἡ κλειδῶν ὑποβολή.

nachschmecken nach etw. ὑπολείπειν τι κατὰ τὴν γλῶτταν od. ἐν τῇ γλώττῃ; vgl. Nachgeschmack.

nachschreiben 1) etw. vorgeschriebenes: ἀπογράφειν; auch μιμεῖσθαι τῇ γραφῇ (v. der Nachbildung der Schriftzüge). — 2) nach dem Diktieren: ὑπογράφειν, auch bloss γράφειν; auch παραλαβόντα γράφειν τὰ ὑπό τινος λεγόμενα. — 3) Jmd. e. Brief n.: ἐπιστέλλειν τινὶ ἐπιστολήν.

Nachschreiber ὁ ὑπογραφεύς od. *part.* der vhg.

nachschreien ἐπιβοᾶν τινι ἀπιόντι. [Verba.

Nachschrift τὸ παράγραμμα, τὰ παραγεγραμμένα; ἡ προσθήκη (Zusatz). — e. N. machen προσπαραγράφειν παράγραμμα.

nachschütten ἐπεγχεῖν, προσεγχεῖν, προσεπιχεῖν.

Nachschuss ἡ ἐπίδοσις, ἐπιφορά, τὸ προσκατάβλημα, sp. τὸ ἐπιχορήγημα. [ἑσμός.

Nachschwarm ὁ δεύτερος od. ἐπιγιγνόμενος

nachschwimmen νεῖν ὄπισθεν od. κατόπιν τινός; νέοντα ἕπεσθαί τινι od. διώκειν τινά.

nachsegeln, s. nachschiffen.

nachsehen 1) hinter Jmd. od. etw. hersehen: ἀποβλέπειν εἴς (πρός) τινα u. τι, ἐπί τι, auch τινά; ἀναβλέπειν εἴς (πρός) τι u. τινα. — 2) in e. Buche n., s. nachschlagen. — 3) untersuchen: σκοπεῖν (σκέψασθαι), ἐπισκοπεῖν; sieh' nach σκόπει δή. — herumgehend n. ἐφοδεύειν, περιπολεῖν τι. — 4) Jmd. etw. n.: συγγιγνώσκειν τινί τι u. τινί τινος, συγχωρεῖν τινί τι, περιορᾶν τινα ποιοῦντά τι, ἀφιέναι τινί τι, s. nachlassen (vgl. Nachsicht).

Nachsehen, das, ἡ ἐπίσκεψις; gew. Verba. — er hat das N. κεναῖς ταῖς χερσὶν ἀπαλλάττεται.

nachsenden, s. nachschicken.

nachsetzen 1) *tr.* *a*) eig. τάττειν τι μετά τι, παρα-, ὑπο-τάττειν τι. *b*) übtr. ὕστερον od. δεύτερον νομίζειν (ἡγεῖσθαι, ἄγειν, ποιεῖν, τιθέναι, τάττειν) τινά τινος, ὕστερον ποιεῖσθαί τί τινος, sp. ἐν δευτέρῳ od. ἐν δευτέρᾳ τάξει ποιεῖσθαί τί τινος; auch τὰ δεύτερα διδόναι (νέμειν) τινί τινος; καταφρονεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος πρός τι. — alles Andere setzt er diesem nach τἄλλα πάντα πάρεργα νομίζει πρὸς τοῦτο. — 2) *intr.* Einem n.: διώκειν, ἐκ-, κατα-, μετα-διώκειν τινά; ἐγ-, ἐπι-, προσ-κεῖσθαί τινι. — Einem n. lassen πέμπειν τοὺς διωξομένους τινά.

Nachsetzen, das, ἡ δίωξις, ὁ διωγμός, τὸ δίωγμα, sp. ἡ μεταδίωξις. [γώρησις.

Nachsetzung ἡ καταφρόνησις, ὀλιγωρία, sp. ὀλι-

Nachsicht ἡ συγγνώμη, συγχώρησις, ῥαστώνη, auch ἡ ἐπιείκεια, πρᾳότης. — N. m. Jmd. haben bei etw. συγγνώμην ἔχειν (διδόναι, ἀπονέμειν) τινί τινος, συγγνώμην ποιεῖσθαι πρός τι u. περί τινος; keine N. haben m. Jmd. οὐδεμίαν ῥαστώνην διδόναι τινί; keine N. stattfinden lassen οὐδὲν μαλακὸν ἐνδιδόναι. — N. finden bei Jmd. συγγνώμης τυγχάνειν παρά τινος (wegen etw. ὑπέρ τινος, ἐπί od. ἔν τινι), συγγνώμην λαμβάνειν od. εὑρίσκειν παρά τινος.

nachsichtig, nachsichtsvoll συγγνώμων 2. (gegen Jmd. in etw. τινί τινος), συγγνωμονικός 3., εὐγνώμων, ἐπιεικής 2., πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; auch μαλακός 3. (bei etw. περί τινος). — n. sein gegen Jmd. ἐπιεικείᾳ χρῆσθαι πρός τινα, sp. εὐγνωμονεῖν πρός τινα, vgl. Nachsicht. [της.

Nachsichtigkeit ἡ εὐγνωμοσύνη, ἐπιείκεια, πρᾳό-

nachsingen *a*) einem Vorsingenden: ᾄδειν τινὸς ἐξάρχοντος, ὑποδεξάμενον ᾄδειν, auch συνᾴδειν (mitsingen). *b*) Jmds. Gesang nachahmen: μιμεῖσθαί τινα ᾄδοντα.

nachsinken ἐπικαταπίπτειν, ἐπικαταφέρεσθαι [(*P.*).

nachsinnen, s. nachdenken.

Nachsinnen, das, s. Nachdenken.

Nachsommer τὸ ὄψιμον od. ὄψιον θέρος.

nachspähen, s. nachspüren.

Nachspiel τὸ ἐξόδιον. [reden.

nachsprechen ὑποδεξάμενον λέγειν; übr. s. nach-

nachsprengen Einem δρόμῳ ἐκτενεστάτῳ διώκειν τινά.

nachspringen μεταπηδᾶν, μεθάλλεσθαι, s. nachlaufen; in e. Graben n. ἐπεισπηδᾶν od. καὶ αὐτὸν καταπηδᾶν εἰς τάφρον.

nachspüren μεταθεῖν τι; ἐρευνᾶν, ἰχνεύειν, ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν, mehr poet. u. sp. ἀν-, ἐξ-ιχνεύειν, ἰχνοσκοπεῖν τι u. τινα. [ἰχνοσκοπία, ἐξερεύνησις.

Nachspüren, das, ἡ ἔρευνα, ἰχνεία, ἴχνευσις, sp.

Nachspürer ὁ ἐρευνητής, ἰχνευτής sp.; besser *part.*

nachstehen, Jmd. in etw. λείπεσθαί (*aor. P.*) τινός τινι, ἔν τινι, κατά τι od. m. *part.*, ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος ἔν τινι, ἐλλείπεσθαί (*aor. P.*) τινος (im Uebrigen τἄλλα; auch ἐλλείπειν τινός in etw. n.); ἐλαττοῦσθαι (*P.*) τινός τινι; ἧττω εἶναί τινός τι od. m. *part.*, ἡττᾶσθαι (*P.*) τινός τινι od. m. *part.*; ὕστερον od. δεύτερον εἶναί τινός τινι; ἐνδεᾶ (ἐνδεέστερον) εἶναί τινός τινι u. τι; καταδεέστερον εἶναί τινος πρός τι; ὑποδεέστερον εἶναί τινός τινι; ἐνδεεστέρως ἔχειν τινὸς περί τι; χείρω εἶναί τινος εἴς τι, auch ὑστερίζειν τινός; μειονεκτεῖν (in etw. τινός; Jmd. in etw. τινός τινι od. ἔν τινι), μειοῦσθαι (*P.*; in etw. τινός; Jmd. in nichts τινὸς οὐδέν). — Kei-

nem n. οὐδενὸς δεύτερον (ὕστερον, ἔλαττω, ἧττω) εἶναι. — alles Andere steht diesem nach τἆλλα πάρεργα πρὸς τοῦτο.
nachstehend, s. d. vhg. Wort u. vgl. „folgend".
nachstellen 1) Einen od. etw. n., s. nachsetzen 1). — 2) Einem n.: ἐνεδρεύειν, ἐλλοχᾶν τινα (in einem Hinterhalte); θηρᾶν (u. *M.*) u. θηρεύειν τινά (auf der Jagd); ἐπιβουλεύειν τινί, κακὰ μηχανᾶσθαί τινι (böse Anschläge gegen Jmd. fassen). — man stellt mir nach ἐνεδρεύομαι, ἐπιβουλεύομαι (*P.*).
Nachsteller ὁ ἐπιβουλευτής, gew. ἐπιβουλεύων od. ἐπιβουλεύσας; ὁ θηρευτής, θηρατής.
Nachstellung ἡ θήρα (Jagd); ἡ ἐνέδρα (Hinterhalt); ἡ ἐπιβουλή (böser Anschlag). — Jmd. N. bereiten, s. nachstellen. — sicher vor N. ἀνεπιβούλευτος 2., Sicherheit vor N. τὸ ἀνεπιβούλευτον. — schwer durch N. zu fangen δυσεπιβούλευτος 2.; den N. ausgesetzt εὐεπιβούλευτος 2.
nachsterben ἐπαποθνῄσκειν, συναποθνῄσκειν τινί; καὶ αὐτὸν ἀποθνῄσκειν. [schuss.
Nachsteuer ὁ ἐπιτελούμενος φόρος; vgl. Nach-
nachsteuern ἐπιτελεῖν, ἐπεισφέρειν; s. nachschiessen. [σις sp.
nachstopfen ἐπιστοιβάζειν; das N. ἡ ἐπιστοίβα-
nachstreben ἐφίεσθαι, ἐρᾶν (ἐρασθῆναι), ἐπιθυμεῖν τινος; σπουδάζειν περί τι (περί τινος), ἐπί τινι, πρός (εἴς) τι, ὑπέρ τινος; διώκειν τι, θηρᾶν (u. *M.*) u. θηρεύειν τι. — Jmd. n. ζηλοῦν τινα.
Nachstrebung ἡ ἔφεσις, ὁ ἔρως, ωτος, ἡ ἐπιθυμία; ἡ τινος od. περί τι σπουδή; ἡ δίωξις, ὁ διωγμός, τὸ δίωγμα; ὁ ζῆλος.
nachstreuen ἐπισπείρειν.
nachströmen ἐπιρρεῖν; ἐπιχεῖσθαι (*P.*).
nachstürmen ἐφορμᾶν ὄπισθεν.
nachstürzen ἐπικαταπίπτειν, ἐπικαταφέρεσθαι (*P.*); Jmd. n. μεταθεῖν τινα, ἐπι-, ἐγ-κεῖσθαί τινι; sich Jmd. n. ἐπικαταρριπτεῖν ἑαυτόν τινι.
nachsuchen 1) nach etw. suchen: ζητεῖν, ἀναζητεῖν; ἐρευνᾶν, ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν; φωρᾶν (eig. nach gestohlenen Sachen, dann übtr. nach verborgenen Dingen). — 2) um etw. n.: μετιέναι (μετέρχεσθαι) τι; bei Jmd. um etw. αἰτεῖσθαί τινά τι (παρά τινός τι), δεῖσθαί (*aor. P.*) τινός τι (selten τινός τινος), ἐντυγχάνειν τινὶ περί (ὑπέρ) τινος.
Nachsuchung ἡ ζήτησις, ἀναζήτησις, ἔρευνα, sp. ἐξερεύνησις, φώρασις. — N. nach Jmd. od. etw. halten ζήτησιν od. ἔρευναν ποιεῖσθαί τινος, vgl. d. vhg. W.
Nacht ἡ νύξ, νυκτός; auch ὁ u. τὸ σκότος (Dunkel). — des Nachts, bei N. νυκτός (τῆς νυκτός, τῶν νυκτῶν), νύκτωρ (vgl. Tag). — in der N. ἐν νυκτί (ἐν τῇ νυκτί); in dieser N. (ἐν) τῇδε τῇ νυκτί. — d. N. hindurch νύκτα, διὰ νυκτός. — gegen Anbruch der N. ὑπὸ νύκτα. — m. Anbruch der N. ἐκ νυκτός. — tief in der N., tief in d. N. hinein πόρρω τῶν νυκτῶν. — v. e. N. zur anderen ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα. — tiefe N. νὺξ πολλή od. βαθεῖα; in dunkler N. ἐν σκότει (πολλῷ). — mitten in der N. μεσούσης τῆς νυκτός, ἐν μέσῳ νυκτῶν, περὶ (ἀμφὶ) μέσας νύκτας. — d. N. bricht an od. ein ἡ νὺξ ἐπέρχεται; d. N. überrascht Jmd. ἡ νὺξ ἐπιγίγνεταί τινι; d. N. ist vor der Thüre ἡ νὺξ ἐπίκειται. — gute N.! ὑγίαινε. — Jmd. gute N. sagen ὑγιαίνειν λέγειν τινά. — bei N. geschehend od. vorkommend νυκτερινός 3. (selten νυκτερείσιος, νυκτερίδιος 2., sp. νυκτερήσιος 2., νυκτέριος 3. u. 2., νυκτέλιος 2.). — d. ganze N. hindurch dauernd od. etw. thuend πάννυχος 2. (παννύχιος 3. poet.), besser durch πᾶσαν τὴν νύκτα, διὰ πάσης τῆς νυκτός. — d. N. hindurch wachen νυκτερεύειν. sp. νυκτεγερτεῖν, νυκτηγορεῖν (auch = bei N. etw. thun, dh. ὁ νυκτερευτής der bei N. etw. thut, bes. jagt; νυκτερευτικός 3. zu nächtl. Verrichtungen, bes. zur Jagd bei N. geeignet; ἡ νυκτερεία Jagd bei N.; sp. ἡ νυκτεγερσία das Wachen bei N., Unternehmung bei N.), ἀγρυπνεῖν τὴν νύκτα. — d. N. über wo bleiben νυκτερεύειν ἔν τινι τόπῳ, sp. ἐπινυκτερεύειν. — d. ganze N. durchwachen, wobei od. womit zubringen παννυχίζειν (u. sp. *M.*), διαπαννυχίζειν. — bei N. kämpfen νυκτομαχεῖν (Kampf bei N. ἡ νυκτομαχία), bei N. reisen νυκτοπορεῖν (Reise bei N. ἡ νυκτοπορία); Schiffahrt bei N. ἡ νυκτίπλοια sp.; bei N. seinen Lebensunterhalt suchend, auf Frass ausgehend νυκτερόβιος, νυκτίνομος 2.; das Schreiben bei N. ἡ νυκτογραφία sp.; des Nachts sich verbergend νυκτικρυφής 2. — nur bei N. sehend ὁ, ἡ νυκτάλωψ, ωπος; dieser Fehler der Augen ὁ νυκτάλωψ, ωπος, ἡ νυκταλωπία, sp. νυκταλωπίασις; diesen Fehler haben νυκταλωπιᾶν sp.; ihn betreffend νυκταλωπικός 3.
nachtanzen *a*) Jmd. tanzend folgen: ὀρχούμενον ἕπεσθαί τινι. *b*) nach dem Vorgange Jmds. tanzen: ὀρχεῖσθαί τινος ἐπάρχοντος, συγχορεύειν τινί. *c*) e. Tanzenden nachahmen: μιμεῖσθαί τινα
nachtähnlich νυκτοειδής 2. [ὀρχούμενον.
Nachtarbeit τὸ νυκτερινὸν ἔργον; vgl. ἡ νυκτερεία, νυκτογραφία. [οντος.
Nachtarbeiter ὁ νυκτερευτής od. νυκτερεύων,
nachtaumeln σφαλλόμενον ἀκολουθεῖν od. ἕπε-
Nachtbecken, s. Nachttopf. [σθαι.
Nachtbild, s. Nachterscheinung.
Nachtbrot, s. Nachtessen.
Nachtbuch ἡ ἐπινυκτίς, ίδος sp.
Nachtdieb ὁ νυκτικλέπτης od. νυκτοκλέπτης poet.; besser umschr.
nachten; es nachtet νὺξ ἐπέρχεται.
Nachterscheinung τὸ κατὰ τὴν νύκτα od. ἐν νυκτὶ (γενόμενον) φάντασμα, τὸ νυκτερινὸν φάντασμα, ἡ νυκτερινὴ ὄψις. [στός.
Nachtessen τὸ δόρπον. — d. Zeit des N. ὁ δορπη-
Nachteule ἡ γλαύξ, γλαυκός, ἡ κικκάβη; selten ἡ κικυμίς, ὁ κίκυμος, κίκυβος. — ihr Ruf (uhu) κικκαβαῦ. — wie e. N. schreien κικκαβίζειν. — von der Art einer N. γλαυκώδης 2.
Nachtfalter ἡ φάλαινα.
Nachtfeier ἡ παννυχίς, ίδος. — e. N. begehen παννυχίζειν, διαπαννυχίζειν; das Begehen einer N. ὁ παννυχισμός, διαπαννυχισμός; der e. N. begeht ὁ παννυχιστής sp., besser durch Verba.
Nachtfeuer (im Lager) τὰ πυρά. — N. unterhalten πυρὰ καίειν, anzünden πυρὰ καίειν, ἀνα-, ἐκ-καίειν. — es werden N. angezündet πυρὰ γίγ-
Nachtfrost ὁ νυκτερινὸς παγετός. [νεται.
Nachtgedanken τὰ νυκτερινὰ μελετήματα.
Nachtgefecht ἡ ἐν νυκτὶ od. κατὰ τὴν νύκτα μάχη, ἡ νυκτομαχία. — e. N. liefern νυκτομαχεῖν.
Nachtgeist, s. Nachterscheinung.
Nachtgesang τὸ νυκτερινὸν ᾆσμα.
Nachtgeschirr, s. Nachttopf. [erscheinung.
Nachtgesicht τὸ νυκτερινὸν εἴδωλον, s. Nacht-
Nachtgespenst τὸ νυκτερινὸν φάσμα.
Nachtgespräch ἡ κατὰ τὴν νύκτα ὁμιλία, οἱ νυκτερινοὶ λόγοι.
Nachtgewand, s. Nachtkleid. [μερινός 3.
Nachtgleiche ἡ ἰσημερία. — v. od. in der N. ἰση-
Nachthabicht ὁ (ἡ) κύμινδις, ιδος.
Nachthaube ὁ κεκρύφαλος.
Nachtheil ἡ βλάβη, seltner τὸ βλάβος (bes. am Vermögen), sp. τὸ βλάμμα; ἡ ζημία, sp. τὸ ζημίωμα; τὸ ἐλάττωμα (Verlust); übh. τὸ κακόν (alles Schlimme), ἡ συμφορά (widriges Beleg-

niss, Missgeschick). — zu meinem N. ἐπὶ τῷ ἐμῷ κακῷ, ἐπὶ τῇ ἐμῇ βλάβῃ. — etw. zu seinem N. thun μετὰ βλάβης od. ζημίας ποιεῖν τι, οὐκ εἰς καλὸν (od. εἰς καιρὸν) ποιεῖν τι. — Jmd. N. bringen od. zum N. gereichen βλάπτειν, ζημιοῦν τινα, βλάβην od. ζημίαν φέρειν τινί, ζημίαν εἶναί τινι, κακὸν od. βλαβερὸν εἶναί τινι. — Jmd. in N. bringen od. setzen ἐλαττοῦν τινα. — N. haben βλάπτεσθαι, ζημιοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι (*P.*); βλάβην, ζημίαν, κακὸν λαμβάνειν, κακὸν πάσχειν; φλαῦρόν τι ἀπολαύειν. — im N. sein od. stehen μεῖον od. ἔλαττον ἔχειν, μειονεκτεῖν, ἐλαττοῦσθαι (*P.*), gegen Jmd. τινός. — ohne N. ἄνευ βλάβης; auch durch d. *adj.* ἀζήμιος, ἀβλαβής, ἀθῷος 2., vgl. Schade.

nachtheilig βλαβερός 3., sp. ἐπιβλαβής 2., βλαπτικός 3., ζημιώδης 2., ἐπιζήμιος 2.; auch ἀσύμφορος 2. u. übh. κακός 3.; πάγκακος 2. (sehr n.). — n. sein κακὸν od. βλαβερὸν εἶναί τινι, s. „Nachtheil bringen" unter „Nachtheil". — Jmd. in e. n. Licht stellen διαβάλλειν τινά (bei Jmd. πρός τινα), ἀδοξίαν κατασκευάζειν τινί od. κατασκεδαννύναι τινός. — n. Ruf ἡ ἀδοξία, — n. Gerede ἡ διαβολή. — n. v. Jmds. Muth urtheilen καταγιγνώσκειν τινὸς ἀνανδρίαν u. dgl.

Nachtherberge τὸ καταγώγιον.

Nachthimmel ὁ κατὰ τὴν νύκτα αἰθήρ.

nachthun, Jmd., μιμεῖσθαί τινα (nachahmen); ἰσοῦν od. ἐξισοῦν ἑαυτόν τινι; ἰσοῦσθαι od. ἐξισοῦσθαί (*P.*) τινι; s. gleichthun.

Nachtjäger ὁ νυκτοθήρας, νυκτερευτής.

Nachtjagd ἡ κατὰ τὴν νύκτα θήρα, ἡ νυκτερεία.

Nachtigall ἡ ἀηδών, όνος. — das Junge der N. ὁ ἀηδονιδεύς. — d. N. betreffend ἀηδόνιος 2. — kleine N. τὸ ἀηδόνιον.

Nachtisch αἱ δεύτεραι τράπεζαι (auch *sing.*), αἱ ἐπιδόρπιαι τράπεζαι, τὸ ἐπιδόρπισμα, τὰ ἐπιφορήματα (im *sing.* selten); τὰ τραγήματα (selten *sing.*), τὰ τρωγάλια; auch τὸ ἐπίδειπνον (ἡ ἐπιδειπνίς, ίδος), vgl. τὰ ἔπαικλα, ἐπαίκλεια. — etw. zum N. essen ἐπιδειπνεῖν, ἐπιδορπίζεσθαι (sp. ἐπιδορπεῖσθαι). — etw. als N. aufsetzen ἐπιτραγηματίζειν. — d. N. essen τραγηματίζειν (u. *M.*); das Essen des N. ὁ ἐπιδορπισμός, τραγηματισμός. — zum N. gehörig ἐπιδόρπιος 2.

Nachtkälte τὰ κατὰ τὴν νύκτα ψύχη.

Nachtkerze, s. Nachtlicht.

Nachtkleid ἡ ἐσθὴς ἣν νυκτός τις ἀμφιέννυται od. ἠμφιεσμένος καθεύδει.

Nachtlager ἡ κοίτη; s. Nachtherberge.

Nachtlampe, **-licht** ὁ νυκτερινὸς λύχνος, sp. ἡ νυκτολαμπίς, ίδος.

Nachtluft ἡ νυκτερινὴ αὔρα. [ψις.

Nachtlust ἡ νυκτερινὴ od. κατὰ τὴν νύκτα τέρ-

Nachtmahl, s. Nachtessen.

Nachtmarsch ἡ νυκτερινὴ πορεία, ἡ νυκτοπορία. — e. N. machen νυκτὸς (ἐν νυκτὶ) πορεύεσθαι (*DP.*); νυκτοπορεῖν.

Nachtmütze ἡ νυκτερινὴ μίτρα.

Nachtmusik ἡ νυκτερινὴ συμφωνία.

nachtönen, s. nachklingen. — der Klang der Worte tönt noch in mir nach ἡ ἠχὴ τῶν λόγων βομβεῖ ἔτι ἐν ἐμοί. [φυλακία; *pl.* οἱ νυκτοφύλακες.

Nachtposten ἡ νυκτερινὴ φυλακή, sp. ἡ νυκτο-

Nachtquartier ἡ νυκτερινὴ σκηνή; sp. τὸ νυκτέρευμα. — N. wo machen κοιταῖον γίγνεσθαι ἔν

Nachtrab, s. Nachhut. [τινι τόπῳ.

Nachtrabe ὁ νυκτικόραξ, ακος.

nachtraben ἕπεσθαι τροχάζοντα (vom Pferde); ἕπεσθαι ἐντείνοντα τὸν ἵππον (vom Reiter).

nachtrachten, s. nachstreben u. nachstellen.

nachträglich als *adv.* durch Compos. m. ἐπί, πρός od. durch e. dem Verbum beigefügtes ὕστερον, z. B. n. erzählen ἐπιδι-, ἐπιδιεξ-ιέναι (ἐπιδι-, ἐπιδιεξ-έρχεσθαι) od. ὕστερον διεξιέναι u. dgl.; als *adj.* durch ὁ, ἡ, τὸ ὕστερον od. durch subst. Compos. m. ἐπί u. πρός, z. B. n. Gabe ἡ ὕστερον δόσις, ἡ ἐπίδοσις.

Nachtrag ἡ προσθήκη; bei e. Zahlung τὸ προσκατάβλημα; auch τὸ ἀναπλήρωμα (Ergänzung).

nachtragen 1) hinter Jmd. her tragen: ἕπεσθαί (ἐφέπεσθαι, ἀκολουθεῖν, ἐπακολουθεῖν) τινι φέροντά τι. — sich n. lassen ἄγειν τι μεθ' ἑαυτόν, ἐπικομίζεσθαί τι. — 2) hinzufügen: προστιθέναι, ἐπιβάλλειν; πληροῦν, ἀναπληροῦν (ergänzen); schriftlich n. προσ-, προσανα-, προσεγ-, προσεπι-, προσκατα-γράφειν. — 3) e. Kränkung nicht vergessen: μνησικακεῖν τινί τινος, ἀπομνημονεύειν τινί τι. — nachtragend μνησίκακος 2. — das Nachtragen ἡ μνησικακία.

nachtreiben ἐλαύνειν ὄπισθεν od. κατόπιν τινός; ἕπεσθαι ἐλαύνοντα.

Nachtreise ἡ νυκτερινὴ πορεία od. ὁδοιπορία: ἡ νυκτοπορία. — e. N. machen νυκτερινῇ πορείᾳ od. ὁδοιπορίᾳ χρῆσθαι, νυκτὸς (ἐν νυκτὶ) πορεύεσθαι (*DP.*), νυκτοπορεῖν.

nachtreten ἀκολουθεῖν, ἐπακολουθεῖν, ἕπεσθαι, ἐφ-, παρ-έπεσθαί τινι; auch μιμεῖσθαί τινα (nachahmen).

Nachtreter ὁ ἀκόλουθος; ὁ μιμητής (Nachahmer).

Nachtrieb ἡ ἐπιβλάστησις.

nachtrinken ἐπιπίνειν. — nachzutrinken geben προσπιπίσκειν. [συχία.

Nachtruhe ἡ διὰ τῆς νυκτὸς ἀνάπαυσις od. ἡ-

Nachtrunde ἡ ἐφοδεία (als Handlung); οἱ ἐφοδευταί, besser οἱ ἐφοδεύοντες, κωδωνοφοροῦντες (als Personen). — d. N. machen ἐφοδεύειν, κωδωνοφορεῖν.

Nachts νυκτός (τῆς νυκτός, τῶν νυκτῶν), ἐν νυκτί, κατὰ τὴν νύκτα, νύκτωρ. [στρύχνον.

Nachtschatten (als Pflanze) ὁ (ἡ) στρύχνος, τὸ

Nachtschmaus τὸ νυκτερινὸν συμπόσιον.

Nachtschrecken τὸ νυκτερινὸν δεῖμα.

Nachtschwärmer ὁ κωμαστής, ὁ κωμάζων, οντος. — den N. betreffend κωμαστικός 3. — nach Art der N. κωμαστικῶς. — als N. herumziehn κωμάζειν.

Nachtschwärmerei τὸ κωμάζειν, ὁ κῶμος.

Nachtschweiss ὁ νυκτερινὸς od. κατὰ τὸν ὕπνον

Nachtsitzen, das, s. Nachtarbeit. [ἱδρώς, ῶτος.

Nachtstille ἡ τῆς νυκτὸς σιγή.

Nachtstuhl τὸ λάσανον; ἡ σκωραμίς, ίδος.

Nachtstunde ἡ νυκτὸς ὥρα, ἡ νυκτερινὴ ὥρα; *pl.* auch αἱ νύκτες.

Nachtthau ἡ νυκτερινὴ δρόσος.

Nachttopf ἡ ἀμίς (ἁμίς), ίδος; τὸ λάσανον, ἡ ἐνουρήθρα, sp. ἡ οὐρητρίς, ίδος, τὸ οὐρηρὸν ἀγγεῖον; vgl. τὸ σκάφιον, ὁ κάδος. — d. N. tragend λασανοφόρος 2.

Nachttreffen ἡ ἐν νυκτὶ od. κατὰ τὴν νύκτα μάχη; ἡ νυκτομαχία. — e. N. liefern νυκτομαχεῖν.

Nachtuhr τὸ νυκτερινὸν ὡρολόγιον.

Nachtviole ἡ ἑσπερίς, ίδος.

Nachtvogel ὁ νυκτερινὸς (νυκτερόβιος) ὄρνις, ιθος; vgl. Nachtfalter.

Nachtwache ἡ νυκτερινὴ φυλακή od. φρουρά, sp. ἡ νυκτοφυλακία; *pl.* οἱ νυκτοφύλακες. — N. halten νυκτοφυλακεῖν, ἐκκοιτεῖν, ἐκκαθεύδειν; das Halten der N. ἡ ἐκκοιτία. — d. N. visitieren κωδωνοφορεῖν.

Nachtwachen, das, ἡ νυκτερεία, ἀγρυπνία.

Nachtwächter ὁ νυκτοφύλαξ, ακος.

nachtwandeln νυκτὸς περιπορεύεσθαι (*DP.*); σεληνιάζειν (u. *M.*). — das N. ὁ σεληνιασμός.

Nachtwandler ὁ νυκτὸς περιπορευόμενος; ὁ σεληνιακός.
Nachtzeit ἡ νυκτὸς od. νυκτερινὴ ὥρα. — zur N. νυκτός, ὥρᾳ νυκτός.
Nachtzeug τὰ νυκτερινὰ ἱμάτια.
Nachtzug ἡ νυκτοπορία, νυκτερεία, sp. νυκτεγερσία. — e. N. unternehmen νυκτοπορεῖν, sp. νυκτεγερτεῖν, νυκτηγρετεῖν.
nachwachsen ἐπι-, ὑπο-βλαστάνειν; ἐπι-, ὑποφύεσθαι; ἐπιγεννᾶσθαι (*P.*); ἐπιγίγνεσθαι.
Nachwachsen, das, ἡ ἐπιβλάστησις, sp. ὑπόφυσις. — zum N. geeignet ἐπιβλαστικός 3.
nachwaden ἐπιδιαβαίνειν.
nachwägen αὖθις σταθμᾶσθαι.
nachwählen ὕστερον od. δεύτερον αἱρεῖσθαι, [ἐφαιρεῖσθαι.
nachwälzen ἐπικυλινδεῖν.
nachwagen sich τολμᾶν ἕπεσθαι (ἐφέπεσθαι).
Nachwahl ἡ δευτέρα αἵρεσις, gew. durch das Verbum, s. nachwählen.
nachwandeln, s. nachfolgen.
Nachwehen τὰ ὕστερον πάθη; nach der Geburt αἱ μετὰ τὸν τόκον ὠδῖνες. — sprichw. nun kommen d. N. ἄρτι μῦς πίττης γεύεται.
nachwehen ἐπιπνεῖν. [vgl. Lauer.
Nachwein ὁ δευτερίας od. στεμφυλίτης οἶνος;
nachweinen, Jmd., δακρύοντα ἐπιποθεῖν τινα.
Nachweis, s. Nachweisung.
nachweisen δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι, ἀποφαίνειν; ἐμφανίζειν; δηλοῦν; ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν. — sich nicht n. lassen ἄδηλον od. ἀφανὲς εἶναι.
Nachweisung ἡ ἀπό-, ἐπί-δειξις; ἡ ἀπόφανσις (bes. schriftl. N.); ἡ ἐμφάνισις, ὁ ἐμφανισμός; ἡ δήλωσις; ὁ ἔλεγχος.
Nachwelt οἱ ἐπιγιγνόμενοι, οἱ μέλλοντες ἔσεσθαι, οἱ ὕστερον (γιγνόμενοι), οἱ ἔπειτα (ἐσόμενοι); d. ganze N. τὸ πᾶν γένος ἀνθρώπων τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον.
nachwerfen, Jmd. etw. ἐπιρρίπτειν τί τινι.
nachwiegen, s. nachwägen.
nachwinken νεύειν τινὶ ἀπιόντι.
Nachwinter ὁ ὄψιμος χειμών, ῶνος, selten ὁ ὀπισθοχειμών, sp. ἡ μεταχείμασις.
nachwirken ὕστερον od. μετὰ χρόνον τινὰ ἀποφαίνεσθαι (ἐπιδείκνυσθαι) τὴν δύναμιν; ὕστερον ποιεῖν (v. Arzneimitteln).
nachwogen ἐπικυμαίνειν (auch bildl.).
nachwollen βούλεσθαι ἕπεσθαι (ἐφέπεσθαι).
Nachwort ὁ ἐπίλογος, ἡ ἐπίρρησις, τὸ ἐπιφώνημα.
Nachwuchs 1) = das Nachwachsen, w. s. — 2) das was nachwächst: τὸ ἐπιβλαστάνον (v. Pflanzen); ἡ ἐπιγονή, τὰ ἔκγονα (v. Thieren u. Menschen), auch τὸ γένος (Geschlecht).
nachwünschen, Jmd. etw. ἐπεύχεσθαί τινί τι (bes. etw. Böses, wie immer ἐπαρᾶσθαί τινί τι).
nachzählen αὖθις ἀριθμεῖν. [τίνειν.
nachzahlen ὕστερον ἀπο-, ἐκ-τίνειν; προσαπο-
nachzeichnen ἀπο-, ὑπο-γράφειν, ἀπεικάζειν (τῇ γραφῇ).
Nachzeichnung 1) als Handlung: ἡ ἀπεικασία. — 2) als Sache: τὸ ἀπείκασμα. [lich auch *M.*).
nachzerren ἐπισύρειν, ἐφέλκειν, ἐπισπᾶν (sämmt-
nachzeugen ἐπιγεννᾶν, ἐπιτεκνοῦν.
nachziehen 1) *tr.* ἕλκειν ἐξόπισθεν, ἐφέλκειν (u. *M.*); ἐπισπᾶν (u. *M.*). — übtr. etw. nach sich ziehen ἐργάζεσθαί τι, ἀποβαίνειν εἴς τι, auch wol τίκτειν od. γεννᾶν τι. — 2) *intr.* ἕπεσθαι, ἐφέπεσθαι, ἀκολουθεῖν, ἐπακολουθεῖν; Jmd. in e. Land n. ὕστερον od. καὶ αὐτὸν μετανίστασθαι (μετοικίζεσθαι *P.*; μετοικεῖν).
Nachzügler ὁ ὑστερῶν ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, ὁ ἀποσκεδαννύμενος ἀπὸ τοῦ στρατεύματος.

Nachzug, s. Nachhut.
Nacken ὁ αὐχήν, ένος; ὁ τράχηλος; beim Zugvieh ὁ λόφος. — d. N. hoch tragen τραχηλιᾶν (eig. u. übtr. sp.); ἐπαίρεσθαι (*P.*), μέγα φρονεῖν (übtr.). — d. N. unter das Joch beugen ὑπὸ τῷ ζυγῷ τὸν λόφον ἔχειν. — Jmd. d. N. beugen κάμπτειν, κολάζειν, συστέλλειν τινά. — d. N. beugen (*intr.*) ὑφίεσθαι od. ταπεινότερον φρονεῖν. — Jmd. auf dem N. sitzen ἐγ-, ἐπι-, προσκεῖσθαί τινι. — d. N. betreffend, zum N. gehörig αὐχένιος 3.
nackend, nackt γυμνός 3. (entblösst, ohne Kleider u. übh. ohne Bedeckung); ψιλός 3. (unbehaart, unbewachsen); ἔρημος 2. (übtr., ohne Hülfsmittel). — m. n. Füssen ὁ, ἡ γυμνόπους (-ποδος), -πουν; m. n. Füssen gehen γυμνοποδεῖν sp. — n. ausziehen γυμνοῦν τινα (τῶν ἱματίων), ἀπογυμνοῦν τινα; λωποδυτεῖν τινα (Jmd. d. Kleider stehlen od. rauben, auch übtr. Jmd. rein ausplündern). — sich n. ausziehen ἀπογυμνοῦσθαι. — sich n. sehen lassen γυμνὸν ὁρᾶσθαι (*P.*), sp. γυμνοδερκεῖσθαι. — n. gehen γυμνὸν πορεύεσθαι (*DP.*), γυμνὸν βιῶναι.
Nacktheit ἡ γυμνότης, ψιλότης; ἡ ἐρημία (übtr., Verlassenheit).
Nadel ἡ βελόνη (allg.; kleine N. ἡ βελονίς, ίδος); ἡ ῥαφίς, ίδος (Näh-, Steck-, Sticknadel; kleine N. τὸ ῥάφιον sp.); τὸ ἠπητήριον, ἡ ἀκέστρα (Näh-, Stopfnadel sp.); zum Frisieren, s. Frisiernadel. — N. der Tannen u. Fichten τὸ (βελονοειδὲς) φύλλον.
Nadelbüchse ἡ ῥαφιδοθήκη sp.
nadelförmig βελονοειδής 2.
Nadelgeld etwa, τὰ εἰς ζώνην δεδομένα χρήματα od. bloss ἡ ζώνη. — etw. zum N. geben διδόναι τι εἰς ζώνην; etw. zum N. haben ἔχειν τι εἰς ζώνην δεδομένον.
Nadelhändler, -erin ὁ βελονοπώλης, *fem.* ἡ βελονόπωλις, ιδος. [ἔχοντα.
Nadelholz umschr. δένδρα φύλλα βελονοειδῆ
Nadelkopf ἡ τῆς βελόνης κεφαλή. [φίδι.
nadeln προσ-, συν-άπτειν τινί τι βελόνῃ od. ῥα-
Nadelöhr ἡ τῆς βελόνης ὀπή, τὸ (τῆς βελόνης) κύαρ, ατος.
Nadelspitze ἡ τῆς βελόνης ἀκίς, ίδος.
Nadler ὁ βελονοποιός (Fabrikant v. Nadeln; unbelegt); ὁ βελονοπώλης (Nadelhändler).
nächst *a*) v. Orte: πλησίον (πλησιαίτατα) m. *gen.*; ἐγγυτάτω u. ἐγγύτατα m. *gen.* (erst sp. m. *dat.*); ἑξῆς u. ἐφεξῆς m. *gen.* u. *dat.*; auch durch πρός, ἐπί m. *dat.*, παρά m. *dat.* u. *acc.* *b*) v. Range u. der Folge: μετά m. *acc.*
nächstdem ἐκ τούτων, μετὰ ταῦτα, ἑξῆς; = ausserdem, s. ausser 2) *b*).
nächste ἐγγύτατος 3., ὁ, ἡ, τὸ ἐγγύτατα (örtlich u. zeitlich); ὁ, ἡ, τὸ πλησίον od. πέλας (v. Orte); ὁ, ἡ, τὸ ἑξῆς u. ἐφεξῆς (v. Ort, Zeit u. Rang). — der N. nach Jmd. (der Zeit u. dem Range nach) ὁ πρῶτος μετά τινα. — d. n. Tag ἡ ἑξῆς (ἐφεξῆς) od. ἐπιοῦσα (ἐπιγιγνομένη) ἡμέρα; ἡ ὑστεραία (gew. ohne ἡμέρα); was am n. Tage geschieht ὑστεραῖος 3.; nächster Tage, s. nächstens. — d. n. Weg ἡ συντομωτάτη (ὁδός); auf dieser Strasse ist es der n. Weg ταύτῃ συντομώτατόν ἐστιν; d. n. Weg einschlagen συντέμνειν (m. u. ohne ὁδόν). — d. n. Verwandten οἱ ἐγγύτατα προσήκοντες τῷ γένει, οἱ ἐγγυτάτω γένους u. γένει, οἱ οἰκειότατοι. — der Nächste ὁ πλησίον, ὁ πέλας. — der Nächste der Beste ὁ τυχών, ὁ ἐν-, ἐπι-, παρα-, προσ-τυχών, εἷς ὁ πρῶτος, ὁ βουλόμενος od. ὅστις ἂν τύχῃ u. dgl. — am nächsten stehen ὁμοιότατον εἶναι od. μάλιστα προσεοικέναι τι-

νί; dem Tode steht der Schlaf am n. τῷ θανάτῳ (gew. τοῦ θανάτου) οὐδὲν ἐγγύτερόν ἐστιν ὕπνου.
Nächstenliebe ἡ φιλανθρωπία.
nächstens σύνεγγυς, gew. ἐν βραχεῖ, ἐν μικρῷ, ἐν ὀλίγῳ (χρόνῳ); οὐκ εἰς μακράν; vgl. bald.
nächstfolgend ὁ, ἡ, τὸ ἑξῆς od. ἐφεξῆς; ἐχόμενός (3.) τινος; ἑπόμενός (3.) τινι; ὑστεραῖος 3. (v. der Zeit).
nächstkünftig μέλλων καὶ οὔπω παρών 3.; αὐτίκα ἐσόμενος 3.
nächstliegend ὑπόγυιος u. ὑπόγυος 2.
nächtlich νυκτερινός 3., νυκτερίδιος 2., sp. νυκτέριος 3. u. 2., νυκτερήσιος 2.; auch ὁ, ἡ, τὸ τῆς νυκτός; ἐν νυκτὶ od. κατὰ τὴν νύκτα γιγνόμενος (γενόμενος) 3. — n. Feier, s. Nachtfeier; n. Treffen, s. Nachttreffen; n. Unternehmung ἡ νυκτερεία, sp. νυκτεγερσία; n. Arbeit, s. Nachtarbeit.
Nägelchen τὸ ὀνύχιον (am Körper); ὁ ἡλίσκος (zum Einschlagen).
Nähe ἡ ἐγγύτης, ητος; ἡ γειτονία (γειτνία); unmittelbare Nähe τὸ σύνεγγυ. — in der N. v. etw. πλησίον m. *gen.*, ἐγγύς m. *gen.* (erst sp. m. *dat.*); πάρεγγυς m. *gen.*; ganz in der N.; in unmittelbarer N. v. etw. ἐγγύτατα od. ἐγγυτάτω τινός, σύνεγγυς τινος u. seltner τινι, ἐν χρῷ τινος. — aus der N. ἐγγύθεν, ὁμόθεν. — in die N. ὁμόσε; in d. N. kommen od. gehen ὁμόσε ἰέναι od. βαδίζειν, ἐγγύθεν προσιέναι; in Jmds. N. kommen ἐγγὺς od. πλησίον γίγνεσθαί τινος; πελάζειν, häufiger προσπελάζειν τινί, πλησιάζειν τινί, προσιέναι (προσέρχεσθαι) τινί, ganz in d. N. v. Jmd. kommen ἐγγύτατα γίγνεσθαί τινος. — etw. in Jmds. N. bringen προσάγειν, προσφέρειν τί τινι; selten πλησιάζειν τί τινι. — in Jmds. N. sein ἐγγὺς od. πλησίον εἶναί τινος, πλησιάζειν τινί; in unmittelbarer N. v. Jmd. sein σύνεγγυς εἶναί τινος. — in der N. sehen etw. ἐγγύθεν ὁρᾶν τι. — in der N. fechten ὁμόθεν μάχεσθαι od. τὴν μάχην ποιεῖσθαι, συσταδὸν (sp. συστάδην) od. ἐκ χειρὸς μάχεσθαι; Kampf in der N. ἡ ὁμόθεν (συσταδὸν od. ἐκ χειρὸς) μάχη; Waffen zum Kampf in der N. τὰ ἀγχέμαχα ὅπλα. — Jmd. in seiner N. haben περὶ ἑαυτὸν ἔχειν τινά.
nähen ῥάπτειν (u. *M.*); etw. Zerrissenes ἀκεῖσθαι, ἠπᾶσθαι. — das N. ἡ ἤπησις (sp.); gew. Verba.
näher, *adj.* ἐγγύτερος 3., πλησιαίτερος (sp. πλησιέστερος) 3.; als *adv.* ἐγγυτέρω, ἐγγύτερον, selten ἔγγιον; πλησιαίτερον, πλησιαιτέρω.
Näherin ἡ ἀκέστρια od. *part.* der Verba, s. nähen.
nähern *a*) etw.: ἐγγὺς od. πλησίον ποιεῖν τί τινος; προσάγειν od. προσφέρειν τί τινι, selten πλησιάζειν τί τινι. *b*) sich n.: ἐγγὺς od. πλησίον γίγνεσθαί τινος; πελάζειν, häufiger προσπελάζειν τινί, πλησιάζειν τινί, προσιέναι (προσέρχεσθαι) τινί; v. Schiffenden προσπλεῖν; v. Sachen προσκομίζεσθαι, προσφέρεσθαι, προσάγεσθαι (*P.*); v. der Zeit ἐπιέναι (ἐπέρχεσθαι), ἐπιγίγνεσθαι; übtr. der Aehnlichkeit nach ἐγγὺς εἶναί τινος u. τινι, ἐγγὺς τείνειν τινός, ὅμοιον εἶναι ἐοικέναι (προσεοικέναι) τινί. [od. Verba.
Näherung ὁ πλησιασμός, sp. ἡ πλησίασις; gew.
Nähnadel ἡ ῥαφίς, ίδος, sp. ἡ ἀκεστρα, τὸ ἠπητήριον; kleine N. τὸ ῥάφιον.
nähren τρέφειν τινά, τροφὴν παρέχειν τινί (eig. u. übtr.); σιτίζειν τινά (füttern); ἀνατρέφειν (eig. aufziehen; dann übtr., z. B. ἀ. φλόγα, φιλοτιμίαν); αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν (mehren). — sich n. v. etw. τρέφεσθαί (*P.*) τινι, ἀπό (ἐκ) τινος, διατρέφεσθαί (*P.*) τινι, τὸν βίον ἔχειν (ποιεῖσθαι, πορίζεσθαι, κτήσασθαι) ἀπό τινος, ζῆν τινι u. ἀπό τινος; im Bes. v. Fischen, Wurzeln sich n. ἰχθυοφαγεῖν, ῥιζοφαγεῖν (u. dazu die *adj.* ἰχθυοφάγος, ῥιζοφάγος 2.) u. ä. — e. Gewerbe, das gut nährt τέχνη ἱκανὸν τὸν πόρον (ἱκανοὺς τοὺς πόρους) ἔχουσα. — nährend θρεπτικός 3., τρόφιμος 2., τροφώδης 2., αὐξητικός 3.
Nährer ὁ τροφεύς, ὁ τρέφων, οντος, selten ὁ τροφός.
Nährstand οἱ τὰς τέχνας ἐργαζόμενοι.
nämlich *a*) zur Verdeutlichung u. Hervorhebung eines Begriffes: δή, δῆτα, δηλαδή, δῆλον ὅτι (δηλονότι), δήπου, auch ἄρα; bisw. auch λέγω, z. B. wenn nämlich kein Feind im Lande steht μηδενὸς ὄντος ἐν τῇ χώρᾳ πολεμίου λέγω. — Bei einer Apposition wird es in der Regel nicht übersetzt; doch kann es durch λέγω gegeben werden, z. B. in Betreff dieser nahe liegenden u. wichtigeren Gegenstände, nämlich der Phoker und Pylai περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς καὶ μειζόνων, λέγω (auch λέγω δὲ) Φωκέων καὶ Πυλῶν, ich verfeindete mich mit einem schlechten Menschen, mit dem sich endlich die ganze Bürgerschaft verfeindete, nämlich dem Androtion προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ ᾧ τελευτῶσα ὅλη προσέκρουσεν ἡ πόλις, Ἀνδροτίωνα λέγω. *b*) zur Anknüpfung eines ganzen Satzes, der eine Erläuterung enthält: γάρ (postpositiv).
nämliche ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό (ταὐτό od. gew. ταὐτόν), vgl. derselbe 2). — das ist ganz das N. ἓν καὶ ταὐτόν ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει.
Näpfchen τὸ σκάφιον; ἡ σκαφίς, ίδος; τὸ λοπάδιον, sp. τὸ σκαλλίον.
Närrchen; du N. ὦ δαιμόνιε; du bist e. N. ἡδὺς εἶ.
Närrin ἡ μώρα.
närrisch 1) possenhaft: ληρώδης 2., φλύαρος (sp. φλυαρώδης) 2., παιγνιώδης u. παιδιώδης 2., γελοῖος 3. — n. Zeug ὁ λῆρος (u. *pl.*), τὰ ληρήματα, ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος, sp. τὸ φλυάρημα. — n. Z. reden ληρεῖν (λῆρον), φλυαρεῖν. — 2) sonderbar: ἀλλόκοτος, παράδοξος, ἄτοπος 2. — 3) albern, thöricht: μῶρος (μωρός) 3., ἠλίθιος 3. — n. Zeug reden od. treiben μωραίνειν (n. Zeug reden μωρολογεῖν, dazu μωρολόγος 2., ἡ μωρολογία), ἠλιθιάζειν. — 4) wahnsinnig: ἄφρων, ἀνόητος 2., μαινόμενος 3. — n. sein μαίνεσθαι (*aor. P.*), ἀνοηταίνειν, selten ἀφρονεῖν.
Näscher ὁ λίχνος, ὁ τένθης (sp. λιχνοτένθης), ὁ σινάμωρος, ὁ χναυστικός.
Näscherei 1) das Naschen: τὸ σιναμώρευμα. — 2) die Naschhaftigkeit, w. s. — 3) = Naschwerk, w. s.
näschig, s. naschhaft.
Nässe ἡ ὑγρότης, ὑγρασία, selten τὸ ὕγρασμα, ἡ ὑγρηδών, όνος; auch ἡ νοτία, ἡ νοτίς, ίδος.
nässen ὑγραίνειν, ἐφυγραίνειν; νοτίζειν (u. *M.*).
nässlich ἔφυγρος, ὕφυγρος 2.
Nagel 1) am menschlichen Körper: ὁ ὄνυξ, υχος. — d. Nägel beschneiden ὀνυχίζειν, ἀπονυχίζειν; sich d. N. beschneiden ὀνυχίζεσθαι, ἀπονυχίζεσθαι; das Beschneiden der N. ὁ ὀνυχισμός. — Scheere od. Messerchen zum Beschneiden der N. τὸ ὀνυχιστήριον. — Abschnitzel von den N. τὸ ἀπονύχισμα, *pl.* τὰ ὀνυχιμαῖα sp. — m. den N. ritzen od. kratzen ὀνυχογραφεῖν. — es ist etw. bis auf den N. ausgearbeitet ἐκμέμακταί τι εἰς ὄνυχα. — etw. auf dem N. erproben ὀνυχίζειν, ἀπονυχίζειν τι. — v. der Art eines N. ὀνυχοειδής (ὀνυχώδης) 2. — 2) zum Einschlagen: ὁ ἧλος (v. Metall u. Holz); ὁ γόμφος (bes. v. Holz); ὁ πάτταλος (Pflock). — m. N. befestigen ἡλοῦν, γομφοῦν, συνηλοῦν, συγγομφοῦν. — v. der Art eines N. ἡλοειδής 2. — durch e. N. verletzt ἡλόπληκτος 2. sp.
Nagelblüthe τὸ ὄνυχος νεφέλιον.
Nagelbohrer τὸ τρύπανον, ἡ τρυπάνη.
Nagelfell τὸ νεφέλιον, πτερύγιον.
nagelförmig ὀνυχοειδής u. ὀνυχώδης 2. (wie ein Fingernagel); ἡλοειδής 2. (wie e. Bretnagel).

Nagelgeschwür ἡ παρωνυχία; Heilmittel dagegen ἡ παρωνυχίς, ίδος.
Nagelkopf, -kuppe ἡ τοῦ ἥλου κεφαλή.
Nagelmuschel, s. Messerscheide.
nageln ἡλοῦν, γομφοῦν, συνηλοῦν, συγγομφοῦν; auch πηγνύναι od. δεῖν ἥλῳ (ἥλοις).
nagelneu καινότατος 3.
Nagelprobe, als Handlung, etwa τὸ ὀνυχίζειν, ἀπονυχίζειν; als Sache, s. Tröpfchen, Bisschen.
Nagelschmied ὁ ἡλοκόπος. [μαῖα sp.
Nagelschnitzel τὸ ἀπονύχισμα, *pl.* τὰ ὀνυχι-
Nagelspitze ἡ ἀκρωνυχία, ἄκρος ὁ ὄνυξ.
Nagelwurzel, s. Neidnagel.
nagen *a)* eig. an etw.: τρώγειν, χναύειν τι; περιτρώγειν τι. *b)* uneig. an Jmd.: δάκνειν, ἀνιᾶν τινα.
nahe ὁ, ἡ, τὸ πλησίον (v. Orte); ὁ, ἡ, τὸ ἐγγύς (v. Ort u. Zeit). — *adv.* πλησίον (m. *gen.*); ἐγγύς (m. *gen.*, erst sp. m. *dat.*), πάρεγγυς (m. *gen.*), ὁμοῦ (m. *dat.*); ganz n. ἐγγύτατα od. ἐγγυτάτω (m. *gen.*), σύνεγγυς (m. *gen.* u. *dat.*), ἐν χρῷ (m. *gen.*); ἑξῆς (m. *gen.* u. *dat.*), ἐφεξῆς (m. *dat.*, selten m. *gen.*); d. Haar ganz n. an der Haut wegscheeren ἐν χρῷ (χροΐ) κείρειν od. ξυρεῖν. — n. gelegen πλησίον κείμενος 3., πλησιόχωρος 2. — e. n. Verwandter προσήκων τῷ γένει; e. sehr n. Verwandter ὁ ἐγγύτατα προσήκων τῷ γένει, ὁ ἐγγυτάτω γένους od. γένει, ὁ οἰκειότατος. — n. Umgang m. Jmd. haben οἰκείως χρῆσθαί τινι, οἰκείως ἔχειν πρός τινα. — nahe sein ἐγγὺς od. πλησίον εἶναί τινος, ὁμοῦ εἶναί τινι, πλησιάζειν τινί; ganz n. sein ἐγγύτατα od. σύνεγγυς εἶναί τινος (vom Orte); ἐγγὺς εἶναι, μέλλειν ἔσεσθαι; ganz n. sein ὅσον οὔπω παρεῖναι, ὑπόγυιον (ὑπόγυον) εἶναι (v. der Zeit); die Sonne ist dem Untergange n. ὁ ἥλιός ἐστιν ἐπὶ δυσμαῖς; es war schon n. an Sonnenuntergang ἐγγὺς ἦν ἤδη ἡλίου δυσμῶν; dem Tode n. sein μέλλειν ἀποθανεῖσθαι, ἐπιθάνατον εἶναι (ἐπιθανάτως ἔχειν), σελίνου δεῖσθαι. — n. daran sein etw. zu thun od. zu leiden ἐγγὺς εἶναι τοῦ m. *inf.*; n. daran sein in's Verderben zu gerathen ἐγγύτατα θεῖν τοῦ ὀλέθρου; wir waren n. daran umzukommen παρὰ μικρὸν ἤλθομεν (ἐδεήσαμεν) ἀπολέσθαι; ὀλίγου ἐδεήσαμεν (sp. ἤλθομεν; παρ' ὀλίγον ἤλθομεν τοῦ) ἀπολέσθαι. — nahe kommen ἐγγὺς od. πλησίον γίγνεσθαί τινος, ὁμοῦ γίγνεσθαί τινι, πελάζειν (häufiger προσπελάζειν) τινί, πλησιάζειν τινί, προσιέναι (προσέρχεσθαι) τινί; ἐπέρχεσθαι, ἐπιγίγνεσθαι (v. der Zeit); übtr. (wie „nahe stehen") ἐγγὺς εἶναί τινος u. τινι, ἐγγὺς τείνειν τινός, τείνειν πρός τινα u. τι, ὅμοιον (παραπλήσιον) εἶναί τινι, ἐοικέναι (προσεοικέναι) τινί; er kommt Jmd. nicht im geringsten n. τὸ λεγόμενον οὐδ' ἴκταρ βάλλει πρός τινα. — Jmd. n. stehen οἰκεῖον εἶναί τινος, οἰκείως ἔχειν πρός τινα (mit ihm vertraut sein), προσήκειν τινὶ τῷ γένει (m. ihm verwandt sein). — n. bringen ἐγγὺς od. πλησίον ποιεῖν τί τινος; προσάγειν u. προσφέρειν, selten πλησιάζειν τί τινι. — es liegt etw. nahe ῥᾴδιόν (οὐ χαλεπόν) ἐστί τι νοῆσαι od. μαθεῖν. — es geht mir nahe δάκνει (ἀνιᾷ) μέ τι; λυποῦμαι (*P.*) u. ἄχθομαί (*DP.*) τινι od. ἐπί τινι. — Jmd. zu nahe treten, s. kränken, beleidigen; Jmds. Ehre zu n. treten κακῶς λέγειν τινά, διαβάλλειν τινά. — es berührt mich etw. nahe οἰκεῖόν ἐστί μοί τι. — sich näher m. etw. befassen ἐπιτηδεύειν od. μελετᾶν τι (als Jmd. ἐπιτηδεύειν τι μᾶλλόν τινος). — etw. näher untersuchen od. bestimmen ἀκριβέστερον ἐξετάζειν od. ὁρίζειν τι. — nahe an (bei Zahlbestimmungen) ἐγγύς, auch ἐγγύς που (adverbial od. m. *gen.*, z. B. er war n. ein Jahr in Haft ἐγγὺς ἐνιαυτὸν ἐδέδετο, n. an zehntausend ἐγγὺς μυρίων); ὁμοῦ (n. an 20,000 ὁμοῦ δισμύριοι); ἀμφί od. εἰς m. *acc.*; ὡς; σχε-
nahen (sich nahen) = sich nähern, w. s. [δόν τι.
nahrhaft εὔτροφος 2., übr. vgl. nährend; nicht n. ἄτροφος 2.
Nahrhaftigkeit ἡ τροφιμότης sp.; besser τὸ τρόφιμον od. τροφῶδες.
nahrlos ἄτροφος 2. (v. Speisen); ἄπορος 2. (v. Oertern u. Zeiten); λυπρός 3. (v. Boden); ἀνωφελής 2. (v. Beschäftigungen).
Nahrlosigkeit ἡ ἀτροφία, ἀπορία, λυπρότης; s. d. vhg. W.
Nahrung *a)* eig. ἡ τροφή, ὁ σῖτος, τὰ (πρὸς τὸν βίον) ἐπιτήδεια, τὰ πρὸς τὸν βίον, ὁ βίος. — seine N. v. etw. haben τὸν βίον ἔχειν (ποιεῖσθαι, πορίζεσθαι, συλλέγεσθαι, κτήσασθαι) ἀπό τινος; βίος ἐστί τινι ἀπό τινος. — seiner N. nachgehen ἐργάζεσθαι τὸν βίον od. τὰ ἐπιτήδεια. — Jmd. N. geben παρέχειν τινὶ τὴν τροφήν, τρέφειν τινά. — Mangel an N. ἡ ἀτροφία, ἡ τῆς τροφῆς ἀπορία; Mangel an N. haben ἀτροφεῖν, ἀπορεῖν τῆς τροφῆς. — reichliche N. ἡ εὐτροφία; gute N. haben βίον ἱκανὸν ἔχειν, βίος ἐστί τινι ἱκανός, εὐτροφεῖν (u. *M.*). *b)* übtr. ἡ ὕλη (Stoff). — N. haben od. finden ὕλην ἔχειν. — einer Sache N. geben τρέφειν τι, αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν τι.
Nahrungsmittel ἡ τροφή, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ πρὸς τὸν βίον. — d. unentbehrlichsten N. τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα.
Nahrungsquelle ὁ πρὸς τὸν βίον πόρος; s. Erwerbsquelle.
Nahrungssaft ὁ χυλός. — sich in N. verwandeln χυλοῦσθαι (*P.*); Verwandlung in N. ἡ χύλωσις sp.
Nahrungssorge ἡ περὶ τοῦ βίου φροντίς, ίδος; ἡ τῶν πρὸς τὸν βίον od. ἀναγκαίων ἀπορία.
Nahrungsstoff ἡ τροφή, τὸ τρόφιμον od. τροφῶδες.
Nahrungszweig ὁ πόρος, s. Erwerbszweig.
Naht ἡ ῥαφή (selten τὸ ῥάμμα), ἡ συμβολή. — d. N. der Hirnschale ἡ τῆς κεφαλῆς od. τοῦ κρανίου ῥαφή od. συμβολή.
Najade ἡ Ναΐς, ΐδος.
naiv ἁπλοῦς (sp. ἁπλοϊκός) 3.; ἀφελής 2.; αὐτοφυής 2., ὁ, ἡ, τὸ κατὰ φύσιν. — sich n. betragen ἁπλοΐζεσθαι.
Naivetät ἡ ἁπλότης, ἀφέλεια.
Name 1) Benennung: τὸ ὄνομα, ἡ προσηγορία, πρόσρησις, τὸ πρόσρημα; vgl. Beiname, Zuname. — mit N., Namens ὄνομα, τοὔνομα (selten ὀνόματι), sp. ἐπ' od. ἐξ ὀνόματος, z. B. e. Stadt mit N. Thapsakos πόλις Θάψακος ὄνομα; auch durch προσαγορευόμενος 3., z. B. e. Mann Namens Aristarchos ἀνὴρ Ἀρίσταρχος προσαγορευόμενος. — Jmd. beim N. nennen, rufen ὀνόματι od. ὀνομαστὶ λέγειν od. καλεῖν τινα, ὀνομάζειν, ἐπονομάζειν τινά (ὀνομαστί), προσαγορεύειν τινὰ ὀνομαστί; etw. beim eigentlichen N. nennen ὀνομάζειν τι τῷ οἰκείῳ ὀνόματι; sprichw. das Kind beim rechten N. nennen τὰ σῦκα μὲν σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκάφην λέγειν. — Jmd. e. N. geben od. beilegen ὄνομα τίθεσθαί τινι; ὄνομα καλεῖν τινα (selten τινι), ὄνομα ἀποκαλεῖν τινα; ὀνομάζειν τινὰ ὄνομα, ἐπονομάζειν τινὰ (selten τινὶ) ὄνομα; προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινὰ ὄνομα od. ὀνόματι; Jmd. e. anderen N. geben ἀντονομάζειν τινά τι; vgl. übr. nennen, benennen. — e. N. bekommen ὀνομάζεσθαι, προσαγορεύεσθαι, καλεῖσθαι, ἐπικαλεῖσθαι (*P.*), λαμβάνειν ὄνομα; einen anderen N. bekommen μετονομάζεσθαι (*P.*). — einen N. haben od. führen ὄνομα

ἔχειν; καλεῖσθαι, προσαγορεύεσθαι, ὀνομάζεσθαι (*P.*), ἔστι τινὶ ὄνομα; seinen N. v. etw. haben ὄνομα ἔχειν od. ὀνομάζεσθαι (*P.*) ἀπό τινος. — er ist mir nur dem N. nach bekannt γνώριμός ἐστί μοι ὅσον ἀπ' ὀνόματος; τὸ μὲν ὄνομα αὐτοῦ ἀκήκοα, τὸν δ' ἄνδρα αὐτὸν οὐκ ἔγνωκα. — in Jmds. N. etw. thun ποιεῖν τι ἀντί τινος od. κελεύσαντός τινος (κελευσθέντα od. ταχθέντα ὑπό τινος); in Jmds. N. antworten ἀποκρίνεσθαι ἀντί (ὑπέρ) τινος; ich schäme mich in deinem N. αἰσχύνομαι ὑπέρ σου; im N. des Königs, öffnet! ἀνοίξατε· κελεύει γὰρ ὁ βασιλεύς; Jmd. im N. des Königs grüssen χαίρειν κελεύειν τινὰ παρὰ τοῦ βασιλέως; in Gottes N., s. Gott. — dem N. nach = dem Scheine nach, unter dem Vorgeben λόγῳ, πρόφασιν. — gleichen Namens ὁμώνυμος 2. (mit Jmd. τινί u. τινός; gleicher N. ἡ ὁμωνυμία; gleichen N. haben m. Jmd. ταὐτὸν ὄνομα ἔχειν τινί, sp. ὁμωνυμεῖν τινι); m. falschem N. ψευδώνυμος 2.; ohne N. ἀνώνυμος 2. — der N. des Hauses stirbt aus ἀνώνυμος γίγνεται ὁ οἶκος. — N. bildend od. ersinnend ὀνοματουργός, ὀνοματοποιός 2.; N. bilden od. ersinnen ὀνοματοποιεῖν. — 2) Ruf: τὸ ὄνομα, ἡ δόξα, φήμη. — e. N. haben ὄνομα ἔχειν, ἐν ὀνόματι εἶναι, ὀνομαστὸν εἶναι. — einen grossen N. haben ὄνομα λαμπρὸν ἔχειν, ὄνομα ἔχειν ὑπὲρ τοὺς πολλούς. — guter N. ἡ καλὴ δόξα, ἡ εὐδοξία. — einen guten N. haben εὖ (καλῶς, καλὰ) ἀκούειν, εὐδοξεῖν, εὐδοκιμεῖν. — Jmds. guten N. kränken κακολογεῖν (κακηγορεῖν), διαβάλλειν τινά. — Jmd. e. N. machen ὀνομαστὸν ποιεῖν τινα.

Namengeben, das, ἡ ὀνοματοθεσία sp., besser Verba, s. d. vhg. W. — im N. geschickt ὀνομαστικός, ὀνοματοθετικός 3.; d. Kunst des N. ἡ ὀνομαστική.

Namengeber ὁ ὀνοματοθέτης.

Namengebung, s. Namengeben.

namenlos 1) ohne Namen: ἀνώνυμος 2. (auch = „unberühmt", w. s.). — 2) unaussprechlich: ἄρρητος, ἀνέκφραστος 2.; λόγου μείζων od. κρείττων 2.; δεινότατος 3., ὑπερβάλλων 3.

Namenlosigkeit ἡ ἀνωνυμία; vgl. Ruhmlosigkeit.

Namenregister ὁ τῶν ὀνομάτων κατάλογος.

Namenserbe; d. Familie ohne N. aussterben lassen τὸν οἶκον ἀνώνυμον γενόμενον περιιδεῖν.

Namensgenosse, -genossin ὁ, ἡ ὁμώνυμός τινι u. τινος.

Namenstag ἡ δεκάτη (sc. ἡμέρα; weil bei den Griechen das Kind am zehnten Tage den N. erhielt); d. Feier des N. ἡ δεκάτη, sp. τὰ ὀνομαστήρια, ὀνοματοθέσια; den N. feiern ποιεῖν τὴν δεκάτην, auch θύειν, ἑστιᾶν τὴν δεκάτην (mit e. Opfer, Schmause).

Namensverwandter (-te), Namensvetter, s. Namensgenosse.

Namenszug τὸ μονόγραμμα.

namentlich ὀνομαστί, κατ' ὄνομα, sp. ἐξ od. ἐπ' ὀνόματος; = besonders: μάλιστα; übr. s. besonders 2).

namhaft 1) namhaft machen: ὀνομαστὶ λέγειν τινά u. τι; σαφῶς λέγειν τι; vgl. andeuten, anzeigen. — 2) ansehnlich: ὀνομαστός 3., ἐπίσημος 2., vgl. berühmt; ist es = beträchtlich: ἐλλόγιμος 2., λόγου ἄξιος 3.; auch μέγας, μεγάλη, μέγα, πολύς, πολλή, πολύ.

Napf τὸ τρύβλιον, ἡ λοπάς, άδος.

Napfschnecke ἡ λεπάς, άδος. — e. Trinkgefäss in der Form einer N. ἡ λεπάστη (λεπαστή).

Naphtha ἡ νάφθα, ὁ νάφθας, sp. τὸ νάφθα; auch τὸ Μηδείας ἔλαιον.

Narbe *a*) einer Wunde: ἡ οὐλή, auch ἡ ὠτειλή. — es bildet sich e. N. über einer Wunde ἐπουλοῦται, οὐλοῦται, sp. ἀπουλοῦται (*P.*) τραῦμα. *b*) an anderen Dingen ἡ εἰσοχή; vgl. Kerbe, Einschnitt.

narbig ἀνάπλεως (2.) οὐλῶν.

Narcisse ὁ νάρκισσος. — v. od. aus N. gemacht ναρκίσσινος 3.

Narde ἡ νάρδος, sp. τὸ νάρδον. — v. N. gemacht νάρδινος 3.; m. N. bereitet ὁ ναρδίτης. — N. tragend ναρδοφόρος 2.

Nardenblume ὁ νάρδου στάχυς, υος, sp. ὁ ναρδόσταχυς.

Nardenöl τὸ νάρδινον ἔλαιον, sp. ἡ νάρδος.

Nardenwein ὁ ναρδίτης οἶνος.

Narr ὁ μῶρος (μωρός), ὁ ἠλίθιος, ὁ ἀνόητος, ὁ ἄφρων, ονος; vgl. Lustigmacher, Possenreisser, u. s. Verrückter, Irre. — du bist der allergrösste N. μωρότερος εἶ Μορύχου. — e. weiser N. ὁ μωρόσοφος. — du guter N. ὡς ἡδὺς εἶ. — oft hat auch e. Narr einen guten Einfall πολλάκι τοι καὶ μῶρος ἀνὴρ κατακαίριον εἶπεν (sprichw.). — Jmd. zum N. haben, aus Jmd. e. N. machen ἐμπαίζειν od. ἐντρυφᾶν τινι; χλευάζειν τινά (sp. ἀπολαύειν τινός); γέλωτα τίθεσθαί (ποιεῖσθαι, ἀποδεικνύναι) τινα, ἐν γέλωτι ποιεῖσθαί τινα; auch ἐξαπατᾶν, παρατείνειν, φενακίζειν τινά, vgl. täuschen, betrügen. — sich zum N. haben lassen παρέχειν ἑαυτὸν χλευάζεσθαι, ἐξαπατᾶσθαι (*P.*) u. ä. — einen N. an Jmd. od. etw. gefressen haben ἐπιμαίνεσθαί (*aor. P.*) τινι, δυσέρωτα εἶναί τινος.

Narrengeschwätz ὁ λῆρος (u. *pl.*), τὰ ληρήματα, ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος, vgl. Geschwätz.

narrenhaft μῶρος (μωρός) 3., ἠλίθιος 3. — sich n. betragen od. reden μωραίνειν, ἠλιθιάζειν.

Narrenhaus, s. Irrenhaus.

Narrenposse ἡ φλυαρία, ὁ λῆρος (u. *pl.*); τὸ σκῶμμα; ἡ βωμολοχία, τὸ βωμολόχευμα. — N. treiben φλυαρεῖν, ληρεῖν, μάταια ποιεῖν, γελωτοποιεῖν.

Narrenseil; Jmd. am N. herumführen παρατείνειν, φενακίζειν τινά.

Narrenstreich μωρόν τι. — e. N. machen μωρόν τι ποιεῖν, μωραίνειν, ἠλιθιάζειν.

Narrheit ἡ μωρία, ἠλιθιότης, ἄνοια, ἀφροσύνη; — der N. beschuldigt werden μωρίαν ὀφλισκάνειν. — eine N. begehen μωραίνειν, ἠλιθιάζειν vgl. Verrücktheit.

naschen, etw. od. v. etw. λιχνεύειν (u. *M.*) τι, γεύεσθαί τινος; παρατρώγειν τινός, vgl. benaschen. — gerne n. τενθεύειν. — das N. τὸ σιναμώρευμα.

naschhaft λίχνος 2., sp. λιχνώδης 2.; σινάμωρος 2., χναυστικός 3.

Naschhaftigkeit, Naschlust ἡ λιχνεία (sp. λιχνότης), τενθεία, σιναμωρία.

Naschmaul, s. Näscher. — e. N. sein τενθεύειν.

Naschwerk τὸ λίχνευμα, τὸ χναῦμα (χναυμάτιον); τὰ πέμματα, τραγήματα; τὰ γέλγη. — N. essen τραγηματίζειν (u. *M.*); das Essen v. N. ὁ τραγηματισμός.

Nase ἡ ῥίς (sp. ῥίν), ῥινός (im *pl.* αἱ ῥῖνες d. N. als Geruchswerkzeug); ὁ μυκτήρ, ῆρος. — einwärts gebogene N. ἡ σιμὴ ῥίς; m. einwärts gebogener N. σιμός 3. (τὴν ῥῖνα), sp. ἐπίσιμος, ῥινόσιμος 2. — gekrümmte, auswärts gebogene N. ἡ γρυπὴ ῥίς; m. gekrümmter, auswärts gebogener N. γρυπός 3., ἐπίγρυπος 2. — ohne N. ὁ, ἡ ἄριν (ἄρις), ινος, sp. ὁ, ἡ ἀμύκτηρ, ηρος. — d. N. schneuzen od. putzen ἀπομύττεσθαι, ῥύπτεσθαι; Jmd. d. N. putzen ἀπομύττειν τινά. — d. N. rümpfen μυκτηρίζειν, auch σιμοῦν τὴν ῥῖνα, bei etw. ἐπιμυκτηρίζειν. — durch d. N. reden φθέγγεσθαι ὑπὸ ῥινός. — durch d. N. spüren (wittern) ῥινηλατεῖν; das Spüren durch d. N. ἡ ῥινηλασία;

der durch d. N. spürt *ὁ ῥινηλάτης* (sämmtl. sp.). — durch d. N. eingiessen *ῥινεγχυτεῖν*; Mittel, welche durch d. N. eingegossen werden *τὰ ῥινέγχυτα*; e. Instrument dazu *ὁ ῥινεγχύτης, τὸ ῥινέγχυτον* (sämmtl. sp.). — d. N. abschneiden *ἀποτέμνειν τὴν ῥῖνα*, sp. *ῥινοκοπεῖν, ῥινοτομεῖν*. — m. der N. lärmen od. schnauben *ῥιναυλεῖν, ῥινοκτυπεῖν*, vgl. schnauben; wie schnaubt d. N.! *οἷον ὁ μυκτὴρ μυκᾶται*. — Jmd. d. Thür vor der N. zuschlagen *προσαράττειν τινὶ τὴν θύραν* od. *εἰς τὸ μέτωπόν τινος εὐθὺ τὴν θύραν*. — m. guter (schöner) N. *ὁ, ἡ εὔρις (εὔριν), ινος*. — es hat Jmd. e. feine N. *ὀξύς ἐστί τις τὴν ῥῖνα*. — Jmd. bei der N. herumführen *τῆς ῥινὸς ἕλκειν τινά, ῥινᾶν τινα; παρατείνειν*, sp. *διαβουκολεῖν τινα*. — Jmd. e. N. drehen *ἐξαπατᾶν, φενακίζειν τινά*. — Jmd. e. N. geben *μέμφεσθαί τινι, ψέγειν, διαψέγειν τινά*. — d. N. hoch tragen *ὑπτιάζειν, βρενθύεσθαι, ἀνασπᾶν (αἴρειν, ἐπαίρειν) τὰς ὀφρῦς*. — m. langer N. abziehen *ἄπρακτον* od. *σφαλέντα ἀπελθεῖν*. — Jmd. od. etw. Einem auf d. N. setzen *ἀπαντικρύ τινος καθιστάναι τινά* od. *τι*.

Nasenbein *τὸ τῆς ῥινὸς ὀστοῦν*.

Nasenbluten *ἡ αἵματος ἀπόσταξις, ἡ ἀπὸ ῥινῶν ἀπόσταξις; ἡ αἵματος ἐκ ῥινῶν στάξις, ἡ (ἐκ ῥινῶν) στάξις; τὸ ἐκ ῥινῶν ῥέον αἷμα*; wiederholtes N. *ἡ ἐπίσταξις*. — er hat ein wenig N. *μικρὸν ἀπὸ ῥινῶν στάζει αὐτῷ*. — es bekommt Jmd. N. *μυκτηρίζει τις*, wiederholt *ἐπιστάζει τις*.

Nasengewächs *ἡ ὄζαινα, ὁ πολύπους, ποδος*. — e. N. habend *ὀζαινικός* 3. — v. der Art eines N. *ὁ ὀζαινίτης*, *fem.* *ἡ ὀζαινῖτις, ιδος*.

Nasenhaare *αἱ κατὰ τὰς ῥῖνας τρίχες*.

Nasenknorpel *ὁ τῶν ῥινῶν χόνδρος*.

Nasenkuppe, s. Nasenspitze.

Nasenloch *ὁ μυκτήρ, ῆρος; ὁ μυξωτήρ, ῆρος* (gew. *pl.*); *ὁ ῥώθων, ωνος* (gew. *pl.*); im *pl.* bes. auch *αἱ ῥῖνες, τὰ ῥινία*.

Nasenpest *ἡ ῥινώλεθρος ὀσμή*.

Nasenpolyp, s. Nasengewächs.

Nasenspitze *τὸ τῆς ῥινὸς ἄκρον; ἄκρα ἡ ῥίς*.

Nasenstüber; Jmd. e. N. geben *σκιμαλίζειν (σκινθαρίζειν, σκανθαρίζειν), καταδακτυλίζειν τινά*.

nasenstübern, Jmd., s. d. vhg. W.

Naserümpfen, das, *ὁ μυκτηρισμός, τὸ μυκτήρι-*

Naserümpfer *ὁ μυκτηριστής*. [*σμα*.

naseweis *προπετής* 2., *ἰταμός* 3., *πολυπράγμων* 2., *περίεργος* 2. — n. sein *προπετείᾳ χρῆσθαι, πολυπραγμονεῖν, πολυπραγματεῖν, περιεργάζεσθαι*, sp. *προπετεύεσθαι, ἰταμεύεσθαι*.

Naseweisheit *ἡ προπέτεια, ἰταμότης, πολυπραγμοσύνη, περιεργία*.

Nashorn *ὁ ῥινόκερως, ωτος*.

nass *ὑγρός* 3., *ἔνυγρος* 2. (*δίυγρος, κάθυγρος* 2. sehr n.; *ἔφυγρος* 2. ein wenig n.); *νοτερός* 3., *νοτιώδης* 2.; *διάβροχος*, sp. *διαβρεχής* 2. — n. sein *ὑγρὸν εἶναι* (selten *ὑγράζειν*), *νοτιᾶν*, sp. *νοτίζειν*; triefend n. sein *μυδᾶν*. — n. machen *ὑγραίνειν, ἐφ-, καθ-υγραίνειν* (ganz n. machen *διυγραίνειν*); *βρέχειν, διαβρέχειν; νοτίζειν* (u. *M.*). — n. werden durch d. *P.*; durch Regen *ὕεσθαι* (*P.*).

Nass *τὸ ὑγρόν, νοτερόν; τὸ νᾶμα* (*dem.* *τὸ ναμά-*

nasskalt *ὑγρός τε καὶ ψυχρός* 3. [*τιον*).

Nation *τὸ ἔθνος, τὸ φῦλον, τὸ γένος*. — von N. (der N. nach) e. Hellene *Ἕλλην τὸ γένος* od. *τὴν πατρίδα*. — v. derselben N. *ὁμοεθνής* (sp. *ὁμόεθνος*), *ὁμόφυλος* 2.; v. derselben N. sein *ὁμοεθνεῖν* sp.; Gleichheit der N. *ἡ ὁμοεθνία, ὁμοφυλία*. — v. anderer N. *ἀλλοεθνής, ἀλλόφυλος* 2.; Verschiedenheit der N. *ἡ ἀλλοεθνία, ἀλλοφυλία*.

national *ἐθνικός* 3. sp., besser *ὁ, ἡ, τὸ τοῦ ἔθνους* od. *φύλου*; auch *ἐπιχώριος* 3. u. 2., *οἰκεῖος* 3., *κοινός* 3. — n. Bräuche u. Einrichtungen *τὰ ἐπι-*

Nationalcharakter *τὸ ἴδιον ἦθος*. [*χώρια*.

Nationalehre *ἡ τῆς πόλεως δόξα*.

Nationalfest *ἡ ἐπιχώριος* od. *δημοτελὴς ἑορτή; ἡ πανήγυρις*. — e. N. feiern *πανηγυρίζειν πανή-*

Nationalgebräuche *τὰ ἐπιχώρια*. [*γυριν*.

Nationalgötter *οἱ πατρῷοι θεοί*.

Nationalhass *τὸ κοινὸν ἔθνους μῖσος*. [*μα*).

Nationalheer *τὸ πολιτικόν* (m. u. ohne *στράτευ-*

nationalisieren, Jmd. *διδόναι τινὶ πολιτείαν, μεταδιδόναι τινὶ τῆς πολιτείας, πολίτην γρά-*

Nationalkleidung, s. Nationaltracht. [*φειν τινά*.

Nationalrechte *τὰ κοινὰ ἔθνους (ἐθνῶν) δίκαια; τὰ κοινὰ νόμιμα*.

Nationalschuld *τὸ κοινὸν* od. *δημόσιον χρέος*.

Nationalsitte *τὰ ἐπιχώρια*.

Nationalstolz *τὸ ἔθνους φρόνημα*.

Nationaltracht *ἡ πατριῶτις (-ιδος)* od. *ἐπιχώριος* od. *ἰδία ἔθνους στολή*.

Nationalversammlung *ἡ ἐκκλησία*.

Nativität; die N. stellen *γενεθλιαλογεῖν, ὡροσκοπεῖν, θεματίζειν*. — das Nativitätstellen, s. Nativitätstellerei; Art u. Weise desselben *τὸ ὡροσκοπεῖον* u. *-σκόπιον* (auch: das Instrument dazu, was auch *ὁ ὡροσκόπος* bedeutet).

Nativitätsteller *ὁ γενεθλιαλόγος (γενεθλιακός); ὁ ὡροσκόπος; ὁ ἀποτελεσματικός; ὁ στοιχειωματικός*.

Nativitätstellerei *ἡ γενεθλιαλογία (γενεθλιαλογική); ἡ ὡροσκόπησις, ὡροσκοπία; ἡ ἀποτελεσματική*.

Nativitätszeichen *τὸ θέμα, ὁ ὡροσκόπος*.

Natrum *τὸ νίτρον* (att. *λίτρον*). — N. erzeugend *νιτροποιός* 2. sp. — m. N. reinigen *νιτροῦν* sp. — dem N. ähnlich, voll N. *νιτρώδης* 2.

natrumähnlich, -artig *νιτρώδης* 2.

Natrumgrube *ἡ νιτρία*.

natrumhaltig, etwa *ὁ νιτρίτης*, *fem.* *νιτρῖτις, ιδος*; vgl. *νιτρώδης* 2.

Natter *ἡ ἔχιδνα, ὁ ἔχις, εως*, sp. *ἡ ἀσπίς, ίδος*; kleine N. *τὸ ἐχίδιον*; junge N. *ὁ ἐχιεύς*. — v. der N. *ἐχιδναῖος* 3. — v. der N. gebissen *ἐχιδνόδηκτος, ἀσπιδόδηκτος* 2. — sich v. N. nährend *ἀσπιδότροφος* 2. sp. — das Essen v. N. *ἡ ἐχιδνοφα-*

natterartig *ἐχιδνώδης* 2. [*γία*.

Natterbiss *τὸ ἐχίδνης* od. *ἐχιδναῖον δῆγμα*.

Natterngift *ὁ ἐχίδνης* od. *ἐχιδναῖος ἰός*.

Natternkopf; m. e. N. *ἐχιδνοκέφαλος* 2.

Natternkraut *τὸ ἔχιον*.

Natternwurz *τὸ ἄρον*.

natürlich 1) v. der Natur herrührend: *φυσικός* 3.; *ὁ, ἡ, τὸ φύσει; φύσει ὑπάρχων* od. *γιγνόμενος* (*ἐγ-, παρα-γιγνόμενος*) 3.; *αὐτοφυής* 2., seltner *αὐτόφυτος* 2. (v. selbst gewachsen od. entstanden); *ἔμφυτος* 2. (angeboren); *adv.* *φύσει, κατὰ φύσιν*. — es ist mir etw. n. *φύσει ὑπάρχει μοί τι, ἐμπέφυκέ μοί τι*. — ich habe einen n. Hass gegen etw. *φύσει μισῶ τι, ἐμπέφυκέ μοι μῖσός τινος, ἔμφυτον μῖσος ἔχω κατά τινος*. — n. Anlage *ἡ φύσις*; s. Naturanlage. — 2) der Natur gemäss: *φυσικός* 3., *ὁ, ἡ, τὸ κατὰ φύσιν*; auch *ἀναγκαῖος* 3. u. 2. — es ist den n. Gesetzen gemäss *κατὰ φύσιν ἐστίν* od. *πέφυκεν, φύσει πέφυκεν*; wie es der n. Lauf der Dinge ist *ὡς πέφυκεν*. — n. Einrichtung od. Anordnung *ἡ φύσις*. — es ist etw. n., es ist natürlicher Weise denkbar *φύσιν ἔχει τι, φύσιν ἔχον ἐστί τι*. — n. Bedürfnisse *τὰ ἀναγκαῖα*. — n. Tod *ὁ κατὰ φύσιν* od. *αὐτόματος θάνατος*. — aus n. Gründen erklären *φυσιολογεῖν*. — 3) ungekünstelt: *αὐτοφυής*, seltner *αὐτόφυτος* 2.; auch *ἁπλοῦς* 3., *ἀφελής* 2., erst

nel sp. *αὐθέκαστος* 2. — n. Verstand *ἡ οἰκεία σύνεσις*. — 4) der Natur einer Sache gemäss: *ἀναγκαῖος* 3. u. 2., *οἰκεῖος* 3., auch *εἰκώς* 3., *δίκαιος* 3. — natürlicher Weise *εἰκότως*, *οὐκ ἀπεικότως*, *οὐδὲν ἀπὸ τρόπου*. — es ist n. *ἔοικεν*, *εἰκός* (*ἐστι*) m. *inf.* — es geht n. zu *οἰκείως ἀποβαίνει*; *οὐδὲν θαυμαστόν* (es ist nicht zu verwundern). — das musst du n. thun *ταῦτα δὴ χρή σε ποιεῖν*. — ganz n. *εἰκότως γε*, *ἀμέλει δή*. — woher kommst du? od. das ist ja natürlich, dass ... *πόθεν φαίνει*; *ἦ δῆλα δὴ ὅτι* ... [*ἀφελές*.

Natürlichkeit *ἡ ἁπλότης*, *ἀφέλεια*; *τὸ ἁπλοῦν*,

Natur 1) natürliche Beschaffenheit einer Person od. Sache: *ἡ φύσις*. — v. N. aus *φύσει*, *κατὰ φύσιν*; gegen d. N. *παρὰ φύσιν*. — v. N. eigen *ἔμφυτος* 2., vgl. angeboren; es ist Jmd. v. N. eigen *πέφυκέ τις* m. *inf.*, *φύσει ὑπάρχει τινί τι*. — v. N. aus zu etw. bestimmt sein *πεφυκέναι εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τι*, *ἐπί τινι*. — d. Feuer brennt; denn das ist seine N. *τὸ πῦρ καίει· τοιοῦτον γὰρ πέφυκεν*. — v. d. N. gut bedacht sein *εὖ* (*καλῶς*, *ἱκανῶς*) *πεφυκέναι*; vgl. Naturanlage. — e. Mensch seiner N. nach (wie er v. N. aus ist) *ἄνθρωπος* (*φύσει*) *πεφυκώς*. — e. gute N. haben *εὖ ἔχειν τὴν φύσιν*; e. schwache N. haben *ἀσθενῶς ἔχειν τὴν φύσιν*. — es ist etw. ganz N. *οὐδὲν πλαστὸν ἔνεστί τινι*; er ist ganz N. *παντεχνῶς ἐστιν ἁπλοῦς*. — Jmd. zur anderen N. werden *εἰς φύσιν καὶ ἔθος καθίστασθαί τινι*. — d. N. der Sache bringt es so mit sich *τοιαύτην φύσιν ἔχει τὸ πρᾶγμα*, *τοιαῦτά ἐστι τὰ τοῦ πράγματος*, *τοιοῦτον τὸ πρᾶγμα πέφυκεν*. — es liegt in der N. der Sache *φύσιν ἔχει τι*, *φύσιν ἔχον ἐστί τι*. — seiner N. freien Lauf lassen *τῇ φύσει χρῆσθαι* od. *πείθεσθαι* (*aor. P.*). — d. N. eines Dinges erforschen *φυσιολογεῖν*. — 2) die in allen Wesen wirkende Kraft: *ἡ φύσις*. — es ist dem Lauf der N. gemäss *κατὰ φύσιν ἐστίν* od. *πέφυκεν*. — wir müssen alle d. Schuld der N. bezahlen *θανάτῳ πάντες ὀφειλόμεθα*. — 3) der Inbegriff aller Dinge: *τὰ πάντα*, *τὰ ὅλα*, *τὰ ὄντα*; d. Ordnung der gesammten N. *ἡ τῶν πάντων* (*τοῦ σύμπαντος*, *τῶν ὅλων*, *τῶν ὄντων*) *φύσις* od. *τάξις*. — 4) d. freie N., z. B. in d. freie N. gehen: *κατ' ἀγροὺς περιπατεῖν*. — d. schöne N. *τὰ καλὰ χωρία*, *τὸ τῶν χωρίων κάλλος* u. dgl. — 5) Geschlechtstheil: *ἡ φύσις*; vgl. Geschlechtstrieb.

Naturalabgabe *ἡ ἀποφορά*.

Naturalien *τὰ κατὰ φύσιν γιγνόμενα*, *τὰ φύσει ὑπάρχοντα*; Lieferung v. N. *ἡ ἀποφορά*.

naturalisieren, s. nationalisieren.

Naturallieferung *ἡ ἀποφορά*.

Naturanlage *ἡ φύσις*. — N. zu etw. besitzen *πεφυκέναι εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τι*, *ἐπί τινι*. — gute, ausreichende N. besitzen *εὖ* (*καλῶς*), *ἱκανῶς πεφυκέναι*. — übr. s. Fähigkeit.

Naturbedürfniss *τὸ* (*φύσει*) *ἀναγκαῖον*.

Naturbegebenheit *τὸ κατὰ φύσιν* od. *ἐν τῇ φύσει γιγνόμενον* (*γενόμενον*) od. *συμβαῖνον* (*συμβάν*).

Naturell *ἡ φύσις*, selten *ἡ ὀργή*. — seinem N. folgen *χρῆσθαι* od. *πείθεσθαι* (*aor. P.*) *τῇ φύσει*.

Naturerscheinung *τὸ φαινόμενον*; am Himmel *ἡ διοσημεία* (*-μία*); ausserordentliche N. *τὸ τέρας*.

Naturerzeugniss, s. Naturprodukt.

Naturfehler *τὸ φυσικὸν* od. *φύσει κακόν* (*ἔλλειμμα*), *τὸ ἔμφυτον κακόν*. — einen N. an sich haben *φύσει ἐνδεῶς ἔχειν*.

Naturforscher *ὁ φυσιολόγος*, *ὁ φυσικός* (*ἀνήρ*) od. umschr. *ὁ τὰ φυσικὰ σκοπῶν*, *ὁ τὰ τῆς φύσεως ἐξετάζων*. — e. N. sein *φυσιολογεῖν*.

Naturforschung *ἡ φυσιολογία* (*τὸ φυσιολόγημα*), *ἡ φυσική*. — d. N. betreffend *φυσιολογικός* 3. — N. treiben *φυσιολογεῖν*.

Naturgabe *τὸ φύσει ὑπάρχον*; vgl. Naturanlage.

Naturgebilde *τὸ φύσει καθεστηκός*; *τὸ αὐτοφυές*, *αὐτόφυτον*.

naturgemäss *ὁ*, *ἡ τὸ κατὰ φύσιν*; sp. *φυσικός* 3.; auch *οὐκ ἀλλόκοτος*, *οὐ παράδοξος* 2. — es ist etw. n. *κατὰ φύσιν ἐστί τι* (od. *πέφυκέ τι*); *φύσιν ἔχει* od. *ἔχον ἐστί τι*. — *adv.* *κατὰ φύσιν*, sp. *φυσικῶς*.

Naturgeschenk *τὸ φύσεως δῶρον* od. *δώρημα*.

Naturgeschichte *ἡ τῆς φύσεως* od. *περὶ τῆς φύσεως ἱστορία*; N. der Thiere *ἡ περὶ τῶν ζῴων ἱστορία*.

Naturgesetz *ὁ φυσικὸς νόμος*; die unwandelbaren N. *αἱ ἀνάγκαι*.

naturgetreu *πιθανός*, *ζωτικός* 3. [*ἐξεπιστάμενος*.

Naturkenner *ὁ φυσικός*, *ὁ τὰ περὶ τὴν φύσιν*

Naturkraft *ἡ τῆς φύσεως* od. *φυσικὴ δύναμις*.

Naturkunde *ἡ φυσική* (*τὸ φυσικόν*, *τὰ φυσικά*). — d. N. betreffend, dazu gehörig *φυσικός* 3.

Naturkundiger *ὁ φυσικός*.

Naturleben *ἡ φύσις* (Natur); *βίος ὁ ἁπλοῦς* (*ἀφελής*, *ἀκατάσκευος*; einfaches Leben).

Naturlehre, s. Naturkunde.

Naturmensch *ὁ κατὰ φύσιν ἄνθρωπος* (im Naturzustande); *ἀνὴρ ὁ ἁπλοῦς* od. *ἀφελής* (einfacher Mann).

Naturnothwendigkeit *τὰ* (*ἐκ θεοῦ*) *ἀναγκαῖα*, *ἡ* (*θεία*) *ἀνάγκη*. — es ist e. N. dass ... *ἀνάγκη* m. f. *inf.* u. *acc.*, *ὀφείλεται* m. *inf.* u. *dat.*

Naturordnung *ἡ φύσις*; d. unwandelbare N. *ἡ ἀνάγκη*.

Naturphilosoph *ὁ φυσικός*; *ὁ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διαλεγόμενος*.

Naturphilosophie *ἡ φυσική* (*τὸ φυσικόν*, *τὰ φυσικά*); *ἡ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως φιλοσοφία*.

Naturprodukt *τὸ φύσει γιγνόμενον* (*γενόμενον*, *ὄν*, *ὑπάρχον*), *τὸ αὐτοφυές*. — e. N. sein *φύσει γίγνεσθαι* (*γενέσθαι*, *εἶναι*, *ὑπάρχειν*). [*καια*.

Naturrecht *τὰ τῆς φύσεως* od. *κατὰ φύσιν δί-*

Naturreich *τὰ φυσικά*, *τὰ φύσει ὑπάρχοντα*, *ἡ*

Naturschönheit *τὸ φύσει καλόν*. [*φύσις*.

Naturstand *ἡ φύσις*. — im N. *οἷόν ἐστί* (*ὑπάρχει*) *τι φύσει*. [*ζωτικῶς*.

Naturtreue *τὸ ζωτικόν*. — voll N. *ζωτικός* 3.; *adv.*

Naturtrieb *ἡ φυσικὴ* od. *κατὰ φύσιν ἐπιθυμία* (*ὁρμή*). — dem N. folgen *τῇ φύσει χρῆσθαι* od. *πείθεσθαι* (*aor. P.*). — es ist etw. e. N. *φυσικόν ἐστί τι*. — etw. aus N. thun *ὑπὸ τῆς φύσεως ἀναγκαζόμενον πράττειν τι*.

naturwidrig *ὁ*, *ἡ*, *τὸ παρὰ φύσιν*.

Naturwissenschaft, s. Naturkunde.

Naturzustand, s. Naturstand; v. Pflanzen, Thieren u. Menschen (roher, wilder N.) *ἡ ἀγριότης*, *τὸ ἄγριον*, *τὸ ἀνήμερον*; im rohen, wilden N. *ἄγριος* 3. u. 2., *ἀνήμερος* 2.

Nebel *ἡ ὁμίχλη*, *ἡ νεφέλη*. — bei Nacht u. N. *ἐν μέσῃ τῇ νυκτί*, *ἀκμαζούσης τῆς νυκτός*, *ἀωρὶ* (*τῆς*) *νυκτός* od. (*τῶν*) *νυκτῶν*. — zu N. werden *ὁμιχλοῦσθαι*.

nebelartig *ὁμιχλώδης* (*ὁμιχλοειδής*) 2. [*λον*.

Nebelgestalt *ἡ ἀμυδρὰ ὄψις*, *τὸ ἀμυδρὸν εἴδω-*

Nebelgewölk *ἡ ὁμίχλη*.

nebelig *ὁμιχλώδης* (*ὁμιχλοειδής*) 2. — n. sein

Nebelkappe *ἡ Ἅιδου κυνῆ*. [*ὁμιχλαίνειν* sp.

Nebelkrähe *ἡ τεφρώδης κορώνη*.

nebellos *ἀνόμιχλος* 2.

Nebelluft *ἡ ὁμίχλη*, *ὁ ὁμιχλώδης ἀήρ*, *ἔρος*.

nebeln; es nebelt *ὁμίχλη ἐστίν* (*γίγνεται*, *καταφέρεται*).

neben 1) m. dem *dat.*: *πρός* m. *dat.*, *ἐπί* m. *dat.*,

παρά m. *dat.* (in der Regel nur bei persönl. Begriffen); auch παρά m. *acc.* — n. vorbei od. hin παρά m. *acc.* — s. „ausser". — 2) m. *acc.*: παρά m. *acc.* — Gew. bilden d. Griechen Compos. m. παρά, auch m. πρός, z. B. n. etw. liegen παρα-, προσ-κεῖσθαί τινι, n. Jmd. sitzen παρακαθῆσθαί τινι u. ä.

Nebenabsicht ἡ ἄλλη γνώμη. — e. N. haben ἄλλο τι σκοπεῖν od. βούλεσθαι (er hat diese N. καὶ τοῦτο δὲ σκοπεῖ od. βούλεται). — eine versteckte N. haben λανθάνειν σκοποῦντα od. βουλόμενόν τι.

Nebenader ἡ παρατεταμένη φλέψ, φλεβός.

Nebenaltar ὁ παρακείμενος βωμός.

Nebenamt ἡ ἄλλη ἀρχή od. τιμή.

nebenan πλησίον, ἑξῆς, ἐφεξῆς. — n. liegen ἑξῆς (ἐφεξῆς) κεῖσθαί τινι, ἔχεσθαί τινος.

Nebenarbeit τὸ πάρεργον. — etw. als N. betreiben πάρεργον ποιεῖσθαί τι, ὡς ἐν παρέργῳ ποιεῖσθαι od. τίθεσθαί τι.

Nebenartikel (als Waare) τὸ παρεμπόρευμα, ἡ παρενθήκη; (in einer Schrift) ἡ παρενθήκη; vgl. Nebensache.

Nebenaufwand τὸ παρανάλωμα. — e. N. machen παραναλίσκειν, sp. παραχορηγεῖν τι.

Nebenausgabe τὸ ἄλλο ἀνάλωμα, τὸ πρὸς τοῖς ἀναγκαίοις ἀνάλωμα, τὸ πάρεργον (περιττὸν) ἀνάλωμα, τὸ παρανάλωμα. — e. N. machen παραναλίσκειν, sp. παραχορηγεῖν τι.

Nebenausgang ἡ ἄλλη ἔξοδος.

Nebenbau τὸ παροικοδόμημα. — e. N. aufführen παροικοδομεῖν τι.

Nebenbedeutung; es hat etw. eine N. ὕπεστι καὶ ἄλλος νοῦς od. καὶ ἄλλη δύναμίς τινι; es hat etw. diese N. βούλεται καὶ τόδε λέγειν τι.

Nebenbedürfnisse τὰ ἄλλα πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια; τὰ οὐκ ἀναγκαῖα πρὸς τὸν βίον.

Nebenbegriff ὁ ὑποβεβλημένος νοῦς; τὸ παρασύμβαμα (*t. t.* der Stoiker).

nebenbei παρέργως, ἐκ παρέργου, (ὡς) ἐν παρέργῳ, ἐν παρέργου μέρει, sp. κατὰ πάρεργον; auch ἐν τῇ παρόδῳ, ἐκ παρόδου, sp. κατὰ τὴν πάροδον. — das ist so n. πάρεργον ὁδοῦ. — s. daneben, zugleich.

Nebenbeschäftigung τὸ πάρεργον.

Nebenbuhler ὁ ἀνταγωνιστής (Jmds. τινί, in etw. τινός u. περί τινος); in der Liebe ὁ ἀντεραστής, συνεραστής; in der Kunst ὁ ἀντίτεχνος (Jmds. τινί). — Jmds. N. sein ἀνταγωνίζεσθαί τινι; in der Liebe ἀντερᾶν τινι. — N. Jmds. bei Uebernahme einer Arbeit sein ἀντεργολαβεῖν τινι.

Nebenbuhlerin ἡ ἀνταγωνιζομένη, ἀντερῶσα, sp. ἡ ζήλη.

Nebenbuhlerschaft τὸ ἀνταγωνίζεσθαι, in der Liebe τὸ ἀντερᾶν; in der Kunst ἡ ἀντιτέχνησις sp.; vgl. Wetteifer.

Nebending τὸ πάρεργον. — aus N. Hauptsachen machen τὸ πάρεργον ἐν ἔργου μέρει od. ὡς ἔργον ποιεῖσθαι. — N. treiben περιεργάζεσθαι, selten παραπράττειν.

nebeneinander ἑξῆς, ἐφεξῆς m. *dat.* u. *gen.*

Nebeneinkünfte αἱ πρὸς ταῖς τεταγμέναις (γιγνόμεναι) πρόσοδοι.

Nebenerzählung ἡ ἐκβολὴ λόγου, ἡ ἐκτροπὴ (λόγου), ἡ παρέκβασις, sp. ὁ παρεκβατικὸς λόγος.

Nebenfigur, etwa τὸ πάρεργον.

Nebenform (eines Wortes) ἡ ἐκτροπὴ ὀνόματος.

Nebenfrage τὸ ἔξωθεν ἐρώτημα. — e. N. thun ἔξωθεν ἐρωτᾶν.

Nebengebäude τὸ παροικοδόμημα.

Nebengericht τὸ παροψώνημα (sp. παρόψημα), ἡ παροψίς, ίδος (sp. τὸ παρόψιον); *dem.* τὸ παροψημάτιον, παροψίδιον.

Nebengeschäft τὸ πάρεργον, τὸ οὐκ ἀναγκαῖον ἔργον.

Nebengewinn ἄλλο τι κέρδος; ἡ ἐπίκτησις. — einen N. machen ἐπικτᾶσθαί τι.

Nebenglied τὸ πάρεργον μέλος.

Nebenhandlung (im Epos u. Drama) τὸ ἐπεισόδιον.

Nebenhaus ἡ ἐχομένη od. ὁμότοιχος οἰκία.

nebenher, s. nebenbei. — n. laufen παραθεῖν, παρατρέχειν u. dgl. Compos. — das Nebenherlaufen ἡ παραδρομή u. ä.

nebenhin παρά m. *acc.*, gew. durch Compos., z. B. n. fliessen παραρρεῖν u. dgl.

Nebenhülfe ἡ παραβοήθεια, ἡ ὑπουργία, τὸ ὑποὔργημα. — Jmd. N. leisten παραβοηθεῖν, ὑπουργεῖν τινι.

Nebenmann ὁ πλησίον, ὁ παραστάτης, ὁ παρατεταγμένος. — Jmds. N. sein παρατετάχθαι τινί.

Nebenmensch ὁ πλησίον, ὁ πέλας.

Nebenpforte ἡ ῥινοπύλη; sp. ἡ παραπυλίς, ίδος, τὸ παραπύλιον.

Nebenrolle τὰ δεύτερα, δευτερεῖα. — d. N. spielen τὰ δεύτερα λέγειν, gew. δευτεριάζειν, δευτεραγωνιστεῖν; der e. N. spielt ὁ δευτεραγωνιστής.

Nebenrücksicht, umschr., z. B. e. N. haben καὶ ἄλλο τι σκοπεῖν; ohne alle N. οὐδὲν ἄλλο σκοπῶν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο λογιζόμενος.

Nebensache τὸ πάρεργον. — etw. als eine N. behandeln od. betrachten πάρεργον ποιεῖσθαί τι, πάρεργον ἐᾶν τι γίγνεσθαι, ἐν παρέργῳ τίθεσθαι od. ποιεῖσθαί τι. — wie e. N. ἐν παρέργου μέρει, (ὡς) ἐν παρέργῳ, ἐκ παρέργου.

Nebenschoss ἡ παραφυάς, άδος (*dem.* τὸ παραφυάδιον); παραφυές τι; ἡ ἀποφυάς, άδος, ἡ ἀπόφυσις; ἡ παραβλάστη, τὸ παραβλάστημα.

Nebenschüssel ἡ παροψίς, ίδος; sp. τὸ παρόψιον, *dem.* τὸ παροψίδιον.

Nebensonne ὁ παρήλιος, sp. τὸ παρήλιον.

Nebensorge ἡ ἄλλη φροντίς, ίδος.

Nebenspeise, s. Nebengericht.

Nebenspiel, s. Nebenhandlung.

Nebenspross, s. Nebenschoss.

Nebenstube τὸ ἐχόμενον οἴκημα.

Nebenthor, s. Nebenpforte.

Nebenthür ἡ παράθυρος, selten ἡ παραθύρα, ἡ παραθυρίς, ίδος, τὸ παραθύριον.

Nebenumstand τὸ παρεπόμενον πρᾶγμα, τὸ ἐλάττονος ἄξιον πρᾶγμα; τὸ πάρεργον.

Nebenursache ἡ δευτέρα αἰτία. — N. sein παρ-, συν-αίτιον εἶναι.

Nebenverdienst, s. Nebenvortheil.

Nebenvortheil ἄλλο τι ἀγαθόν od. κέρδος; sp. τὸ παρεμπόρευμα.

Nebenweg ἡ ἐκτροπή, παρεκτροπή.

Nebenwerk τὸ πάρεργον, sp. τὸ παρεμπόρευμα.

Nebenwinkel ἡ παρακειμένη γωνία.

Nebenwort τὸ ἐπίρρημα. — zum N. gehörig ἐπιρρηματικός 3.

Nebenzeit ἡ σχολή.

Nebenzimmer, s. Nebenstube.

Nebenzweck, s. Nebenabsicht.

Nebenzweig, s. Nebenschoss; bildl. N. der Venen ἡ παραφυάς u. ἀποφυάς, άδος; N. des Geschäftes τὸ πάρεργον; N. des Erwerbes od. Gewinnes ἄλλος τις πόρος, ἄλλο τι κέρδος.

nebst, s. „mit" u. „ausser".

necken ἐρεσχηλεῖν, ἐρεθίζειν τινά; σκώπτειν τινά u. εἴς τινα, ἐπισκώπτειν τινά; selten u. mehr poet. κερτομεῖν, ἐπικερτομεῖν τινα. —

neckend σκωπτικός 3., selten u. mehr poet. κέρτομος 2.; n. Rede τὸ σκῶμμα.

Neckerei ὁ ἐρεθισμός, τὸ ἐρέθισμα; ἡ σκῶψις,

ἐπίσκωψις, τὸ σκῶμμα, sp. *ἡ ἱερσχηλία, ἐπικερτόμησις.*

Neffe *ὁ ἀδελφιδοῦς* (Brudersohn); *ὁ θυγατριδοῦς* (Schwestersohn); sp. *ὁ ἀδελφόπαις, παιδὸς* (in beiden Bedeutungen).

Negation, s. Verneinung. — ist es = negative Partikel, s. d. f. W.

negativ *στερητικός, ἀποφατικός* 3. — n. Partikel *τὸ ἀποφατικόν* od. *στερητικόν.*

Neger *ὁ Αἰθίοψ, οπος; ὁ μέλας ἄνθρωπος.*

Negerin *ἡ Αἰθιοπίς, ίδος; ἡ μέλαινα γυνή.*

Negersklave *ὁ Αἰθίοψ δοῦλος; ὁ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας δοῦλος.*

nehmbar *ληπτός, καταληπτός, αἱρετός, ἁλωτός* 3., *αἱρέσιμος, ἁλώσιμος* 2.

nehmen *λαμβάνειν* (fassen, ergreifen); *ἀναλαμβάνειν* (aufnehmen, in d. Höhe n.); *καταλαμβάνειν* (in Besitz n.); *δέχεσθαι, ἀποδέχεσθαι* (entgegen n., in Empfang n., u. so auch *ἀπολαμβάνειν, παραλαμβάνειν*); *αἱρεῖν* u. *M.* (an od. zu sich n., in seine Gewalt bringen, einnehmen; als *P.* gilt *ἁλίσκεσθαι*); *ἁρπάζειν* (hastig n.); ist es = „wegnehmen": *ἀφαιρεῖν* (u. *M.*), *ἀπολαμβάνειν*, u. m. dem Nebenbegriffe der Hast: *ἀφ-, ἐξ-αρπάζειν*; Jmd. etw. n. *ἀφαιρεῖν τινά τι, ἀφαιρεῖσθαί τινά τι* u. *τί τινος, ἀποστερεῖν τινά τινος* u. *τί τινος, ἐξαρπάζειν τινί τι, ἀφαρπάζειν τι ἀπό τινος*; heimlich n. *ὑφαιρεῖσθαι, κλέπτειν*; widerrechtlich etw. n. *σφετερίζειν* (gew. *M.*) *τι.* — in d. Hand n. *λαμβάνειν εἰς τὴν χεῖρα, λαμβάνειν τῇ χειρί*; bildl. *μεταχειρίζειν* (häufiger *M.*), *ἐγχειρίζεσθαί τι*; *ἐγχειρεῖν, ἐπιχειρεῖν τινι*; etw. selbst in d. Hand n. *αὐτὸν ἀντιλαμβάνεσθαί τινος.* — etw. zur Hand n. *προχειρίζεσθαί τι.* — Jmd. bei der Hand n. *λαμβάνειν τινὰ τῆς χειρός, λαμβάνεσθαι τῆς χειρός τινος.* — auf d. Arm n. *ἐν ἀγκάλαις* (*εἰς ἀγκάλας*) *λαμβάνειν*, sp. *ἐναγκαλίζεσθαι.* — auf d. Rücken n. *δέχεσθαι ἐπὶ τὸ νῶτον.* — auf d. Schultern n. *αἴρεσθαι ἐπὶ τοὺς ὤμους.* — Jmd. gefangen n., s. gefangen; Jmd. d. Leben n., s. Leben. — Von Verbindungen m. präpositionellen Ausdrücken merke man: *a*) auf sich n. *αἴρεσθαι, ἀναιρεῖσθαι, ἀναλαμβάνειν*; *ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαι, ὑφίστασθαι* (diese drei auch: e. Verantwortung auf sich n.); *ὑπομένειν, ὑπέχειν τι.* *b*) aus etw. n., s. herausnehmen, entnehmen; daraus kann ich mir nichts n. *τούτων οὐδὲν μανθάνω* od. *συνίημι.* *c*) etw. für etw. n., d. i. halten *νομίζειν*; vgl. aufnehmen. — nimm es wie du willst *δέχου ὅπῃ βούλει.* *d*) mit sich n.: *ἀναιρεῖσθαι*; *ἀναλαμβάνειν*; *ἄγεσθαι, ἀπάγεσθαι, κομίζεσθαι, ἀποφέρεσθαι.* *e*) zu sich n.: *δέχεσθαι, εἰσδέχεσθαι* (in sein Haus aufnehmen); *πρὸς* od. *ὡς ἑαυτὸν λαμβάνειν, ἀναλαμβάνειν* (an seine Seite n.); *προσφέρεσθαι, προσίεσθαί τι*; *ἀπολαύειν τινος* (Speisen, Getränke, s. trinken); schnell zu sich n. *ἐμβάλλειν τινός.* — Jmd. zu etw. n., z. B. zu einer Berathung *παραλαμβάνειν τινὰ ἐπὶ συμβουλίαν* od. *σύμβουλον*; vgl. wählen; etw. zu etw. n. = aus etw. verfertigen, w. s. — Bes. häufig sind d. Verbindungen v. Hauptwörtern, wie: e. Abschrift n., Abschied n., in Acht n., e. Anfang n., Anstand n., e. Ausgang n., e. Beispiel an Jmd. n., in Besitz n., in Eid n., e. Ende n., in Empfang n., d. Flucht n. (= ergreifen), eine Frau n., sich d. Freiheit n., d. Gelegenheit n. (= ergreifen, benützen), sich zu Herzen n., sich e. Herz n. (= fassen), sich d. Mühe n., in Pacht n., Rücksicht n., Schaden n., Theil n., d. Weg wohin n. (= einschlagen), eine Wendung n., es nimmt mich Wunder, das Wort n., sich Zeit n., seine Zuflucht zu Einem od. etw. n., welche sämmtl. unter d. betreffenden Hauptwörtern angegeben sind. — Geld n. *χρήματα λαμβάνειν*, vgl. „sich bestechen lassen" unter „bestechen". — genau, übel, überhand, vorlieb n., s. genau, übel, überhand, vorlieb. — im Ganzen genommen *συλλήβδην, τὸ ὅλον* (*σύνολον*), *τὸ πᾶν* (*σύμπαν*), *ὅλως.*

Neid *ὁ φθόνος*, selten *ἡ βασκανία* (Missgunst); *ὁ ζῆλος, ἡ ζηλοτυπία* (Eifersucht). — aus N. *φθόνῳ, ὑπὸ φθόνου, κατὰ φθόνον*, od. durch d. *part.* *φθονῶν* 3. — N. erregen *φθόνον ἔχειν, ἐπίφθονον εἶναι.* — dem N. ausgesetzt *ἐπίφθονος* 2. — N. hegen = neidisch sein. — sich den N. zuziehen *φθόνον ἔχειν* od. *λαμβάνειν, τὸ ἐπίφθονον λαμβάνειν*; etw. thun, wodurch man sich den N. zuzieht *ἐπιφθόνως ποιεῖν* od. *διαπράττεσθαί τι.* — aus dir spricht d. N. *φανερὸς εἶ φθονῶν ἐξ ὧν λέγεις.* — etw. m. N. betrachten *ζηλοτυπεῖν τι.*

neiden *φθονεῖν* (sp. *βασκαίνειν*); *ζηλοῦν, ζηλοτυπεῖν.* — Einen n., s. beneiden; Jmd. etw. n., s. beneiden (Jmd. wegen etw.).

Neider *ὁ φθονῶν, οῦντος, ὁ φθονερός, ὁ βάσκανος, ὁ ζηλότυπος.*

Neidhaken, s. Neidnagel.

Neidhammel, **Neidhart**, s. Neider.

neidisch *φθονερός* 3. (sp. *φθονητικός* 3., *ἐπίφθονος* 2.), *βάσκανος* 2. (sp. *βασκαντικός* 3.), *ζηλότυπος* 2. — n. sein *φθονερῶς* od. *ζηλοτύπως ἔχειν πρός τινα* (*τι*), vgl. neiden, beneiden. — n. Wesen, s. Neidsucht. [*λότυπος* 2.

neidlos *ἄφθονος* 2., sp. *ἀβάσκανος, ἄζηλος, ἄζη-*

Neidlosigkeit *ἡ ἀφθονία*, sp. *ἀζηλία.*

Neidnagel *ἡ παρωνυχία*, sp. *ἡ παρωνυχίς, ίδος.*

Neidsucht *ἡ φθονερία, βασκανία.*

Neige 1) eig. *ἡ ὑπόστασις, ὑποστάθμη, τὸ ὑπόστημα* (Bodensatz); *ἡ τρύξ, τρυγός* (Hefe); *ἡ ἑωλοκρασία* (im Becher, Glase). — der Wein geht auf d. N. *οὐ πολὺ περίεστι τοῦ οἴνου.* — 2) übtr. = Abnahme, Verfall, w. s. — auf d. N. gehen *μεῖον* od. *ἔλαττον γίγνεσθαι*; *μειοῦσθαι* od. *ἐλαττοῦσθαι* (*P.*); *καταφέρεσθαι* (*P.*; vom Lichte). — wie man aus der N. entnehmen kann *ὡς ἔνεστιν ἀπὸ τῆς καλάμης τεκμαίρεσθαι.*

neigen 1) *tr.* *κλίνειν, ἀπο-, ἐγ-, ἐπι-, κατα-κλίνειν.* — Jmd. sein Ohr n. *παρέχειν τινὶ τὰ ὦτα*, seltner *ἀνατιθέναι τινὶ τὰς ἀκοάς.* — 2) sich n. *a*) v. Pers.: *κύπτειν, ἐπικύπτειν*, über etw. *εἴς* (*ἐπί*) *τι*; sich durch etw. vorwärts n. *δια-, ἐκ-, προκύπτειν.* — sich n. vor Jmd. *προσκυνεῖν τινα.* — bildl. sich n. (zu e. Ansicht u. dgl.) *κλίνειν ἐπί τι, ἀποκλίνειν εἴς* (*ἐπί, πρός*) *τι, ἐγκλίνειν ἐπί* (*πρός*) *τι, ῥέπειν πρός* (*ἐπί*) *τι.* *b*) v. Sachen u. Zuständen: *κλίνειν* (*κλίνεσθαι P.*), *ἀπο-, ἐγκλίνειν*; *ῥέπειν* (eig. v. d. Wagschale); *καταφέρεσθαι* (*P.*). — sich wohin n. *κλίνειν ἐπί τι, ἀπο-, ἐγ-κλίνειν* od. *ῥέπειν ἐπί* (*πρός*) *τι, ἐπικλίνειν πρός τι.* — d. Tag neigt sich *ἡ ἡμέρα καταφέρεται* od. *κλίνει*; d. Sonne neigt sich *ὁ ἥλιος καταφέρεται* od. *κατακλίνεται.* — sich vorwärts n. *κύπτειν, ἐπικύπτειν.* — sich zum Ende n. *μέλλειν τελευτῆσαι* od. *πρὸς τῇ τελευτῇ εἶναι.*

Neigung 1) eig. *ἡ κλίσις, τὸ κλίμα, ἡ ἀπό-, ἔγ-, ἐπί-κλισις*, sp. *τὸ ἔγκλιμα*; *ἡ ῥοπή* (bes. der Wagschale). — 2) übtr. *ἡ ἐπίκλισις*, sp. *τὸ κλίμα*; gew. *ἡ ἐπιθυμία, προθυμία, ὁ ἔρως, ωτος, ὁ θυμός, ἡ ψυχή*; starke, heftige N. *ἡ ὁρμή, ὁ πόθος*, auch *τὸ πάθος.* — N. zu etw. haben *κλίνειν ἐπί τι, ἀποκλίνειν εἴς* (*ἐπί, πρός*) *τι, ῥέπειν πρός* (*ἐπί*) *τι*; *ἐφίεσθαι, ὀρέγεσθαι* (*aor. M.* u. *P.*), *ἐπιθυμεῖν* u. *ἐπιθυμίαν ἔχειν τινός, προθυμεῖσθαί* (*DP.*) *τι* od. m. *inf.*, *προθυμίαν ἔχειν τινός*; starke N. wozu haben *ἐπιθυμίᾳ φέρεσθαί*

(*P.*) τινος, ὁρμᾶν (u. *DP.*) εἴς (ἐπί, πρός) τι, ἐρᾶν (ἐρασθῆναι) u. ἐρωτικῶς ἔχειν τινός; der N. wozu hat καταφερής (2.) πρός od. εἴς τι sp., besser ἐπιθυμητής od. ἐραστής τινος. — N. zu Jmd. haben ῥέπειν πρός τινα; ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν, ἐρωτικῶς ἔχειν τινός. — N. zu etw. bekommen εἰς ἐπιθυμίαν τινὸς ἀφικνεῖσθαι. — Jmd. N. zu Einem od. etw. einflössen ἐπιθυμίαν od. πόθον ἐμβάλλειν (ἐμποιεῖν) τινί τινος; „zu etw.", auch: προθυμίαν ἐμβάλλειν τινί τινος, πρόθυμον παρέχεσθαί τινα ποιεῖν τι. — gleiche N. m. Jmd. haben τῶν αὐτῶν ἐπιθυμεῖν τινι, τοῖς αὐτοῖς χαίρειν τινί. — seine N. zu Jmd. od. etw. verlieren ἀλλοτριοῦσθαί (*P.*) τινι, sp. πρός τι; ἀπαλλοτριοῦσθαί (*P.*) τινος, sp. πρός τινα. — etw. m. N. thun προθύμως od. ἡδέως πράττειν τι.

nein οὐ (οὐκ, οὐχ) οὐχί; stärker οὐδαμῶς, οὐ δῆτα, μὰ Δία, οὐ μὰ Δία, auch οὐ μὰ τόν, μὰ τὸν (μὰ τήν). — Gew. aber wird neben der Negation das Verbum aus dem Fragesatze wiederholt, z. B. Hast du dies gethan? ἆρα σύ γε ἐποίησας ταῦτα; nein! οὐκ ἐποίησα, auch οὐκ ἔγωγε. — Wenn aber der durch „nein" ausgedrückte Satz ein Heischesatz ist, also einen Befehl, Wunsch, eine Aufforderung od. Bitte enthält, so muss die Negation μή eintreten, z. B. Soll ich ihn rufen? ἆρα καλέσω αὐτόν; nein! μὴ σύ γε, μὴ δῆτα, μηδαμῶς, μὴ ποιήσῃς ταῦτα. — nein sagen οὐ φάναι; ἀνανεύειν; ἀρνεῖσθαι (*DP.*); zu nichts nein sagen πρὸς οὐδὲν ἀνανεύειν.

Nekrolog ὁ τινος θανόντος βίος, τὰ περὶ τοῦ τινος θανόντος βίου.

Nekromant, s. Todtenbeschwörer.

Nekromantie, s. Todtenbeschwörung.

Nektar τὸ νέκταρ, αρος.

nektarartig νεκταρώδης 2.

nektarisch νεκτάρεος 3.

nektartriefend νεκταροσταγής 2.

Nektartrank τὸ νέκταρος od. νεκτάρεον πῶμα; τὸ νέκταρ.

Nelke τὸ καρυόφυλλον (Gewürznelke).

nemlich, s. nämlich.

nemliche, s. nämliche.

nennbar ὀνομαστός, ῥητός 3.

nennen ὀνομάζειν (beim Namen nennen); προσαγορεύειν (προσειπεῖν; m. dem Namen ansprechen); καλεῖν (rufen, heissen), auch ἀνακαλεῖν, λέγειν; ἀποκαλεῖν (laut od. ungescheut n., bes. m. e. verächtlichen od. schmählichen Namen); ist es = Jmd. e. Namen geben, s. benennen. — sich n. lassen καλεῖσθαι (*P.*), ἀκούειν.

Nenner (im Bruch) τὸ μόριον.

Nennung ἡ ὀνόμασις, ὀνομασία, gew. Verba. — m. N. des Namens λέγων (3.) τὸ ὄνομα; ὀνομαστί.

Nennwort τὸ ὄνομα, ἡ ὀνοματικὴ λέξις.

Nerv τὸ νεῦρον, ἡ ἴς, ἰνός; bildl. der N. des Staates τὰ τῆς πόλεως νεῦρα; Geld ist der N. der Dinge ὁ πλοῦτος (τὰ χρήματα) νεῦρα τῶν πραγμάτων. — an den N. leidend νευρικός 3.

nervenartig νευρώδης, νευροειδής 2.

Nervenfieber οἱ τῶν νεύρων πυρετοί.

Nervenkrampf ὁ τέτανος.

Nervenlähmung ἡ (τῶν νεύρων) παράλυσις.

Nervenlehre ἡ νευρολογία (neugebildetes Wort).

nervenlos ἄνευρος 2.

Nervensaft ὁ τῶν νεύρων χυλός.

nervenschwach ἄτονος (2.) τὰ νεῦρα.

Nervenschwäche ἡ τῶν νεύρων ἀτονία.

Nervensystem τὸ τῶν νεύρων σύστημα, sp. τὸ νευρῶδες.

Nervenzucken ὁ τέτανος.

nervig νευρώδης 2. (auch bildl., z. B. v. der Rede); ist es = kräftig εὔτονος 2. (auch bildl.), ῥωμαλέος 3., καρτερός 3.

Nessel ἡ ἀκαλήφη, ἡ κνίδη. — taube N. ἡ γαλίοψις, τὸ γαλεόβδολον. — Same der N. τὸ κνιδόσπερμον od. κνιδόσπερμα sp.

Nest ἡ καλιά; gew. ἡ νεοττιά (eig. d. N. m. den Jungen). — sich e. N. bauen ποιεῖσθαι (κατασκευάζειν u. *M.*) νεοττιάν.

Nestel ἡ περόνη, πόρπη.

nett κομψός 3., καθάρειος (καθάριος) 2., γλαφυρός 3., κόσμιος 3., καλός 3. — n. machen κομψεύειν; n. gemacht κομψευτός 3.

Nettigkeit ἡ κομψότης, τὸ κομψόν, ἡ καθαριότης; sp. ἡ γλαφυρότης, γλαφυρία; auch ἡ κοσμιότης, τὸ κόσμιον, τὸ κάλλος.

Netz 1) eig. τὸ δίκτυον (Fischernetz, Jagdnetz); τὸ ἀμφίβληστρον, ἡ σαγήνη (Zugnetz, Schleppnetz); ὁ πόρκος (Fischernetz); ἡ ἄρκυς, υος (att. ἄρκυς; Stellnetz; auch τὸ ἀρκυστάσιον, ἡ ἀρκυστασία), τὸ θήρατρον (Jagd-, Fangnetz), τὸ λίνον (Jagdnetz, Fischernetz; poet. u. sp.), ἡ γαγγάμη (kleines, rundes N., bes. zum Austernfang); ἡ νεφέλη (dünnes Vogelnetz). — kleines N. τὸ δικτύδιον. — N. stellen ἱστάναι δίκτυα od. ἄρκυς, ἐκπεταννύναι δίκτυα. — in's N. gerathen ἐμπίπτειν εἰς δίκτυον, περιπίπτειν τοῖς δικτύοις. — m. dem N. fangen περιλαμβάνειν τοῖς δικτύοις; σαγηνεύειν. — am N. aufpassen ἀρκυωρεῖν. — 2) im thierischen Körper: τὸ ἐπίπλουν (ἐπίπλοον, ἐπίπλοιον), ὁ ἐπίπλους (ἐπίπλοος). — 3) bildl. τὸ θήρατρον, ἡ παγίς, ίδος, mehr poet. τὸ δίκτυον, ἡ ἄρκυς; auch ἡ ἐπιβουλή. — Jmd. N. stellen ὑφαίνεσθαί τινι θήρατρόν τι, παγίδας ἱστάναι, auch ἐπιβουλεύειν τινί, ἐνεδρεύειν u. θηρᾶν τινα; man stellt mir N. ἐπιβουλεύομαι (*P.*).

netzähnlich, netzartig δικτυοειδής, δικτυώδης 2. — n. umstrickend ἀμφιβληστρικός 3.

Netzbruch ἡ ἐπιπλοκήλη. — e. N. habend ἐπιπλοκηλικός 3.

netzen, s. benetzen.

Netzfischer ὁ δικτυεύς (sp. ὁ δικτυοβόλος, δικτυαγωγός), ὁ σαγηνεύς, σαγηνευτής, ὁ πορκεύς, ὁ γαγγαμεύς.

Netzfischerei ἡ δικτυεία, δικτυοθηρευτική, ἀμφιβληστρική, σαγηνεία. — N. treiben σαγηνεύειν.

Netzflechter, s. Netzstricker.

netzförmig δικτυοειδής, δικτυώδης, ἀμφιβληστροειδής 2. — n. gegittert δικτυωτός 3. — n. machen δικτυοῦν.

Netzhaube ὁ κεκρύφαλος.

Netzhaut ὁ ἐπίπλους (ἐπίπλοος), τὸ ἐπίπλουν (ἐπίπλοον, ἐπίπλοιον).

Netzstellen, das, ἡ ἀρκυστασία, νεφελοστασία;

Netzstricker ὁ δικτυοπλόκος. [s. Netz.

Netzwächter ὁ ἀρκυωρός.

neu νέος (eben erst entstanden, noch nicht dagewesen, ungewöhnlich, unerwartet); καινός 3. (noch nicht gebraucht, eben geschehen od. entstanden, ungewöhnlich, unerhört); νεαρός 3., νεαλής 2. (jung, frisch; poet. u. sp. übh. = νέος); πρόσφατος 2. (neu geschlachtet, frisch; dann übh. eben geschehen od. entstanden); ξένος 3. (ungewöhnlich, unerhört); *adv.* καινῶς, ἄρτι, ἀρτίως; ist es = v. Neuem: ἐκ καινῆς, auch αὖθις, πάλιν (wieder), ἐξ ἀρχῆς πάλιν. — Im Bes. neue (noch nicht beim Feuer gebrauchte) Geschirre ἄπυρα σκεύη; neues (neu gemachtes) Kleid νεουργὸν (sp. νεουργὲς) ἱμάτιον, neues (neu geprägtes) Geld νεόκοπα od. νεόκοπτα νομίσματα, neues (neugebautes) Haus νεόκτιστος οἰκία, u. so gibt es viele Bildungen m. νεο- od. ἀρτι, selten m. καινο-, z. B. n. keimend νεόβλαστος, ἀρτιβλαστής 2., n. verheiratet νεόγαμος 2.,

n. einstudiert νεοδίδακτος, ἀρτιδίδακτος 2., n. Sprechweise ἡ καινολογία, auf n. Art geschrieben καινογραφής 2. u. dgl.; vgl. auch die folg. WW. — Auch gebraucht man Compos. m. πρός, z. B. n. Aufwand machen προσδαπανᾶν τι, es bedarf n. Aufwandes προσδεῖ δαπάνης u. dgl. — d. n. Testament ἡ καινὴ διαθήκη. — d. n. Zeit ὁ νῦν αἰών (οἱ νῦν ἄνθρωποι); d. n. Philosophen οἱ νῦν φιλόσοφοι. — e. n. Angriff machen αὖθις od. πάλιν ἐπιτίθεσθαι. — gibt es etw. Neues? λέγεταί τι καινόν; was gibt es N.? τί νεώτερον (γέγονεν); es gibt doch nicht etw. N.? μῶν τι νεώτερον; — es ist mir etw. n. ξένως od. ἀπείρως ἔχω τινός. — in der neuesten Zeit νεώτατα. — etw. Neues thun od. vollbringen καινοτομεῖν, καινοποιεῖν, καινουργεῖν, auch καινοῦν. — einen n. Bau im Bergwerke anfangen καινοτομεῖν. — etw. n. machen, s. neuern.

neu angekommen ὁ, ἡ νέηλυς, υδος.
neubacken νεόπεπτος, πρόσφατος 2.; vgl. neu.
Neubekehrter ὁ νεόφυτος N. T.
Neubruch, s. Neuland.
Neubürger ὁ νεοπολίτης (in Sparta ὁ νεοδαμώδης).
Neubürgerin ἡ νεοπολῖτις, ιδος.
neu eingeweiht νεοτελής 2.
neuerdings, neuerlich, *adv.* νεωστί, ἄρτι, ἀρτίως, sp. ὑπογυίως; „neuerlich" als *adj.* ὑπόγυιος (ὑπόγυος) 2.; ganz neuerlich, vgl. erst neulich.
Neuerer ὁ νεωτεριστής sp.; gew. ὁ νεωτερίζων, οντος, ὁ νεωτεροποιός.
neuerlich, s. neuerdings.
neuern καινοτομεῖν τι, περί (εἴς) τι; καινοποιεῖν τι; καινουργεῖν περί τι; auch καινοῦν, νεωτεροποιεῖν, νεοχμοῦν τι; vgl. d. f. W.
Neuerung (als Handlung) ἡ καινοτομία, καινουργία (bes. auch: in der Staatsverfassung), u. so gew. ὁ νεωτερισμός, ἡ νεωτεροποιία, sp. ἡ καινοποιία, καίνωσις; (als Sache) τὸ καινόν, τὸ νεώτερον, sp. τὸ νεωτέρισμα. — N. vorhaben νεώτερόν τι φρονεῖν od. βουλεύειν, νεωτέρων πραγμάτων ἐπιθυμεῖν. — N. machen od. vornehmen in etw. καινοτομεῖν τι, περί (εἴς) τι; καινοποιεῖν τι, καινουργεῖν τι u. περί τι, νεώτερόν τι ποιεῖν περί τι, νεωτερίζειν τι u. περί τι, νεωτεροποιεῖν τι, νεοχμοῦν τι. — der N. sucht od. macht ὁ καινοτόμος, ὁ νεωτερίζων, οντος, ὁ νεωτεροποιός, sp. ὁ νεωτεριστής. — Neigung zu N. bekommen καινοῦσθαι (*P.*) τὰς διανοίας.
Neuerungssucht ἡ νεωτεροποιία, ὁ νεωτερισμός, sp. τὸ καινόσπουδον.
neuerungssüchtig καινοτόμος, sp. καινόσπουδος 2.; auch νεωτεροποιός 2., sp. νεωτεριστικός 3.
neu erworben νεόκτητος 2.
neu gebaut νεόκτιστος 2.
neu geboren νεογενής, νεογνός 2., νεογιλός 3., sp. ἀρτίτοκος, ἀρτιγενής, ἀρτιγέννητος 2., auch ἄρτι γεγονώς 3.
neu gehauen νεόκοπος 2.
neu gemacht νεουργός, sp. νεουργής 2.
neu genäht νεορραφής 2.
neu gepflanzt νεόφυτος 2.
neu geschärft νεόκοπτος 2.
neu geschliffen νεακόνητος 2.
neu gewaschen νεόπλυτος 2.
Neugier, Neugierde ἡ περιεργία, πολυπραγμοσύνη.
neugierig περίεργος, πολυπράγμων, selten πολυπράγματος 2.; auch λίχνος 2. (τοῦ κεκρυμμένου). — n. sein περιεργάζεσθαι, πολυπραγμονεῖν, selten πολυπραγματεῖν.
Neuheit ἡ καινότης, καινοτομία; τὸ καινόν, τὸ νέον. — das Aussehen der N. habend καινοπρεπής 2.

Neujahr τὸ νέον ἔτος, ἡ τοῦ ἔτους ἀρχή. — m. dem N. ἀρχομένου od. ἀρξαμένου τοῦ ἔτους.
Neujahrsfest τὰ εἰσιτήρια (sc. ἱερά).
Neujahrsgeschenk ἡ ἐπινομίς, ίδος sp.
Neujahrstag ἡ πρώτη τοῦ ἔτους ἡμέρα; sp. αἱ ἐπίβδαι.
Neujahrswunsch ἡ ἀρξαμένου τοῦ ἔτους προσφερομένη ἐπευχή. — Jmd. einen N. bringen ἀρξαμένου τοῦ ἔτους ἐπεύχεσθαί τινι γενέσθαι πάντα τἀγαθά.
Neuigkeit τὸ καινόν, τὸ νέον, τὸ νεώτερον (wozu überall noch πρᾶγμα treten kann); τὸ νεωστὶ συμβάν. — was gibt es für N.?, s. unter „neu". — kann es denn e. grössere N. geben als ...? γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον ἢ ...; — N. erzählen, erdichten λογοποιεῖν.
Neuigkeitskrämer ὁ λογοποιός, ὁ λογοποιῶν, οῦντος, ὁ πλάττων λόγους.
Neuigkeitskrämerei ἡ λογοποιία.
Neuland ἡ νεός (νειός), sc. γῆ.
neulich νεωστί, ἄρτι, ἀρτίως, sp. ὑπογυίως; erst n. χθές τε καὶ πρῴην, χθὲς καὶ πρῴην, πρῴην καὶ χθές, ἔναγχος, τὸ ὑπογυιότατον.
Neuling ὁ ξένος, ὁ ἄπειρος. — N. in etw. sein ξένως od. ἀπείρως ἔχειν τινός. — sich wie e. N. betragend καινοπρεπής 2. sp.
neumodisch καινότροπος 2.; καινῷ τρόπῳ ἐξειργασμένος od. ἐσκευασμένος 3.; ὁ, ἡ, τὸ τοῦ νῦν τρόπου.
Neumond ἡ (κατὰ σελήνην) νουμηνία (sp. νεομηνία, auch τὸ μεσοσέληνον). — Tag des N. ἡ ἕνη (τε) καὶ νέα, ἡ νουμηνία. — am N. geschehend νουμήνιος 2. — der den N. feiert ὁ νουμηνιαστής sp.
neun ἐννέα (als Ziffer θ'). — Anzahl von n. ἡ ἐννεάς, άδος. — Zeitraum v. n. Jahren ἡ ἐνναετηρίς, ίδος. — m. n. Tischlagern, Sprudelröhren, Stockwerken ἐννεάκλινος, ἐννεάκρουνος, ἐννεάστεγος 2. — n. Ellen lang, breit u. dgl. ἐννεάπηχυς, υ.
Neunauge (e. Fisch) ἡ βδέλλα.
neundrähtig ἐννεάλινος 2.
Neune, die, ἡ ἐννεάς, άδος.
neuneckig ἐννέα γωνιῶν (ἐννεάγωνος 2. ist unbelegt).
neunerlei, neunfach, neunfältig ἐννεαπλάσιος 3.
neunfädig ἐννεάλινος 2.
neunhundert ἐνακόσιοι 3. (als Ziffer ϡ'); der Neunhundertste ἐνακοσιοστός 3.
neunjährig ἐνναέτηρος, ἐνναετής 2.; gew. in Prosa ἔτη ἔχων (3.) ἐννέα (neun Jahre alt), ἐννέα ἐτῶν (neun Jahre alt od. dauernd), δι' ἐννέα ἐτῶν (neun Jahre dauernd). — ein n. Zeitraum ἡ ἐνναετηρίς, ίδος.
neunmal ἐνάκις.
neunmonatlich ἐννεάμηνος 2., sp. ἐννεαμηνιαῖος 3.; daneben ἐννέα μῆνας ἔχων 3. (neun Monate alt), ἐννέα μηνῶν (neun Monate alt od. dauernd), δι' ἐννέα μηνῶν (neun Monate dauernd).
neunsaitig ἐννεάχορδος 2.
neunsylbig ἐννεασύλλαβος 2.
neuntägig ἐννέα ἡμερῶν.
neuntausend ἐνακισχίλιοι 3. (als Ziffer ,θ); der neuntausendste ἐνακισχιλιοστός 3.
neunte ἔνατος 3. — am n. Tage ἐναταῖος 3. — zum n. Mal τὸ ἔνατον.
neuntehalb ὀκτὼ καὶ ἥμισυ.
Neuntel ἡ ἐνάτη μερίς, ίδος. — acht N. τὰ ὀκτὼ μέρη.
neuntens τὸ ἔνατον.
neunundzwanzig εἴκοσι ἐννέα, ἐννέα καὶ εἴκοσι; gew. τριάκοντα δέοντα ἑνός od. bei sp. ἑνὸς δέοντος. — im 29sten Jahre ἑνὸς δέοντι τριακοστῷ ἔτει. — Ebenso werden alle mit neun zusammengesetzten Zehner, wie 39, 49 u. dgl., gebildet.

neunzehn *ἐννεακαίδεκα* od. *εἴκοσι δέοντα ἑνός*, sp. *ἑνὸς δέοντος* (als Ziffer *ιθ´*). — Zeitraum v. 19 Jahren *ἡ ἐννεακαιδεκαετηρίς, ίδος.*

neunzehnfach *ἐννεακαιδεκαπλασίων* 2.

neunzehnjährig *ἐννεακαιδεκαέτης* 2.

neunzehnte *ἐννεακαιδέκατος* 3., *ἔνατος καὶ δέκατος* 3.; am 19 ten Tage *ἐννεακαιδεκαταῖος* 3.

neunzig *ἐνενήκοντα* (als Ziffer ϟ´). — 90 Ellen lang *ἐνενηκοντάπηχυς, υ.*

neunzigjährig *ἐνενηκονταετής* 2., *ὁ ἐνενηκοντούτης* (*fem. ἡ — τοῦτις, ιδος*).

neunzigmal *ἐνενηκοντάκις.*

neunzigtausend *ἐνακισμύριοι* 3.

Neustadt *ἡ νεάπολις.*

neutral *μέσος* 3. od. umschr. *μετ᾽ οὐδετέρου ὢν* (3.) *τῶν πολεμούντων*; vgl. unparteiisch. — n. sein od. bleiben *μεσεύειν* (selten *μεσηρεύειν*), *διὰ μέσου εἶναι, μέσον ἑαυτὸν φυλάττειν, μετ᾽ οὐδετέρου τῶν πολεμούντων εἶναι* od. *στῆναι, οὐδὲ μεθ᾽ ἑτέρων εἶναι*; auch *ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν.* — die Neutralen *οἱ διὰ μέσου.*

Neutralität *ἡ ἡσυχία; τὸ ἄσπονδον.* — N. beobachten = neutral sein; s. d. vhg. W.

neuverlobt *νεόνυμφος* 2.

neuvermählt *νεόγαμος, νεόνυμφος* 2.

nicht *οὐ* (*οὐκ, οὐχ*) od. *μή*, mit dem Hauptunterschiede, dass *οὐ* bloss verneint, *μή* hingegen ablehnt od. abwehrt. Daher steht *οὐ* in allen Aussagesätzen, in Consecutivsätzen m. *ὥστε* (*ὡς*), wenn diese Partikeln sich mit dem *ind.* (auch m. *ἄν*) od. *opt.* m. *ἄν* verbinden, beim Particip, wenn es nicht hypothetische Bedeutung hat, beim *inf.* nach Verben, die ein Glauben, Meinen, Sagen, Behaupten bezeichnen, endlich da, wo einzelne Begriffe verneint werden sollen. Dagegen steht *μή* in allen Sätzen, welche ein Verbot, eine Aufforderung, einen Wunsch od. eine Bitte ausdrücken, in allen Absichtssätzen, hypothetischen Sätzen, auch in Relativ- u. Temporalsätzen mit hypothetischer Bedeutung, vorherrschend beim *inf.* (namentlich immer bei *ὥστε* m. *inf.* u. dem durch den Artikel substantivierten *inf.*; nach negativen Sätzen steht beim abhängigen *inf. μὴ οὐ*), endlich beim *part.*, wenn es hypothetische Bedeutung hat (nach negativen Sätzen *μὴ οὐ*). — In Fragesätzen steht diejenige Negation, welche in dem Antwortssatze stehen muss, z. B. was hast du nicht bekommen? *τί οὐκ εἴληφας;* (Antwort: *οὐκ εἴληφα* ...); sollen wir es nicht thun? *ἆρα μὴ ποιήσωμεν;* (Antwort: *μὴ ποιήσητε*). Wenn man aber besorgt auf seine negativ gestellte Frage eine bejahende Antwort zu erhalten, in welchem Falle man im Deutschen: „doch nicht, doch nicht etwa" gebraucht, steht als Negation *μή*, z. B. du wirst doch das nicht thun? *ἆρα μὴ σύ γε ποιήσεις τοῦτο;* du bringst doch nicht etwa e. schlimme Nachricht? *μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις;* du hast doch dem Vater nicht e. Unrecht angethan? *μῶν τι* (auch *μῶν μή τι*) *ἠδίκηκας τὸν πατέρα;* — und nicht *καὶ οὐ, καὶ μή* (nach affirmativen Sätzen), *οὐδέ, μηδέ* (nach negativen). — auch nicht, nicht einmal *οὐδέ* od. *μηδέ.* — auch nicht im Geringsten *οὐδ᾽ ὁτιοῦν, οὐδ᾽ ὁπωσοῦν, οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν.* — auch so nicht *οὐδ᾽ ὥς.* — aber nicht *ἀλλ᾽ οὐ, ἀλλὰ μή.* — doch nicht *οὐ μήν* (*οὐ μήν ... γε*), *οὐ μέντοι.* — nichts desto weniger *οὐ μὴν ἀλλά.* — also nicht *οὐ μὲν οὖν, οὐκ ἄρα, οὔκουν.* — freilich nicht *οὐ γὰρ οὖν* (*δή*), *οὐ μήν.* — gewiss (sicherlich) nicht *οὐ μὲν οὖν, οὐ μήν, οὐ μέντοι, οὔτοι*; auch durch *οὐ μή* m. *conj.* od. *ind. fut.*, z. B. ich werde dich gewiss nicht preisgeben *οὐ μὴ προδῶ σε.* — durchaus nicht *οὐδαμῶς, οὐ δῆτα, ἥκιστα πάντων*, in der Antwort auch *οὔκουν*; in einem Heischesatze *μηδαμῶς, μὴ δῆτα.* — ganz u. gar nicht, s. ganz. — noch nicht *οὔπω* (*οὐδέπω*), *μήπω* (*μηδέπω*). — nicht mehr, nicht weiter *οὐκέτι, μηκέτι.* — ja nicht *μὴ δή, μὴ δῆτα, ὅπως μή* m. *ind. fut.* — wol nicht *οὔ που, οὔ τί που, οὐ δήπου.* — warum nicht?, s. warum; warum nicht gar, s. gar. — nicht nur ... sondern auch, nicht nur nicht ... sondern auch, s. nur. — nicht sowol ... als, s. sowol. — dass nicht, damit nicht, s. dass, damit; damit nicht etwa *μή που, μή τι.* — mit nichten *οὐδαμῶς* (*μηδαμῶς*), *οὐδαμῇ* (*μηδαμῇ*). — zu nichte machen *ἀφανίζειν, ἀναιρεῖν, ἀνατρέπειν, περιτρέπειν, διαφθείρειν, ἀπολλύναι, δια-, κατα-λύειν*; zu nichte werden *ἀφανίζεσθαι* (*P.*), *ἀπόλλυσθαι* u. dgl.; auch *περὶ αὐτὸν καταρρεῖν.* — Jmds. Hoffnung zu nichte machen *ψεύδειν* (*ἐκκρούειν, ἀποστερεῖν*) *τινὰ τῆς ἐλπίδος*; meine Hoffnung ward zu nichte *ἐψεύσθην τῆς ἐλπίδος.* — Häufig gebraucht man bei Verbindungen von „nicht" mit Adjectiven od. Verben Bildungen mit dem sogenannten *α priv.*, z. B. nicht schadend *ἀβλαβής* 2., nicht anmuthig *ἄχαρις, ι,* nicht kennen *ἀγνοεῖν*, nicht wollen *ἀβουλεῖν* u. dgl. m.

Nichtachtung *ἡ ἀμέλεια* u. *ὀλιγωρία τινός* od. *περί τι*; selten *ἡ ἀλογία*; vgl. Verachtung.

Nichte *ἡ ἀδελφιδῆ; ἡ ἀδελφοῦ παῖς*, sp. *ἡ ἀδελφόπαις.*

Nichtexistenz *ἡ ἀνυπαρξία* sp.; *τὸ μὴ ὑπάρχειν* [od. *εἶναι.*

Nichtgebrauch *ἡ ἀχρηστία; τὸ μὴ χρῆσθαι.*

Nichtgrieche *ὁ βάρβαρος.*

Nichtgriechin *ἡ βάρβαρος γυνή.*

nichtig *μάταιος* 3. u. 2., *κενός* 3. (sp. *κενόσπουδος* 2.), *οὐδενὸς* (*μηδενὸς*) *ἄξιος* 3.; *οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν* (*μηδείς*); *ἄκυρος* 2. (nicht mehr rechtskräftig); s. vergänglich. — n. Dinge treiben *μάταια ποιεῖν, περιεργάζεσθαι*, sp. *κενοσπουδεῖν, ματαιοσπουδεῖν*; das Betreiben v. n. Dingen *ἡ περιεργία*, sp. *κενοσπουδία*; der n. Dinge treibt *περίεργος*, sp. *κενόσπουδος* 2. — n. Zeug reden *μάταια λέγειν, οὐδὲν λέγειν, κενολογεῖν, ματαιολογεῖν* (dazu *ἡ κενολογία, ματαιολογία*). — für n. erklären *ἄκυρον ποιεῖν*, sp. *ἀκυροῦν, ἀθετεῖν.*

Nichtigkeit *τὸ μάταιον* (sp. *ἡ ματαιότης*), *ἡ κενότης, τὸ κενόν; ἡ οὐδένεια*; s. Vergänglichkeit.

Nichtkenner *ὁ ἀνεπιστήμων τινός* u. *περί τινος, ὁ ἄπειρος* od. *ἀπείρως ἔχων τινός, ὁ ἰδιώτης τινός.*

nichts *οὐδέν* u. *μηδέν* (*-ενός*). — um n. weniger, n. desto weniger *οὐδὲν* (*μηδὲν*) *ἧττον, οὐ μὴν ἀλλά*, auch *ἀλλ᾽ ὅμως* (aber dennoch). — um n. mehr *οὐδὲν* (*μηδὲν*) *μᾶλλον.* — n. als *οὐδὲν* (*μηδὲν*) *εἰ μή* od. *ὅ τι μή.* — der thut nichts anderes als dass er den Einfluss des Staates schmälert *οὐδὲν ἄλλο* (*ποιεῖ*) *ἢ ἀκυροῖ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα.* — n. weiter *οὐδὲν περαιτέρω, οὐδὲν πλέον.* — n. ausrichten *οὐδὲν πλέον ποιεῖν* (*πράττειν, ἀνύτειν*). — das ist (heisst) n. gesagt *οὐδὲν λέγεις.* — n. zur Sache *οὐδὲν πρὸς ἔπος* (auch: um n. u. wieder n.). — n. sein im Vergleiche m. etw. *οὐδὲν εἶναι πρός τι.* — n. gelten od. bedeuten, n. werth sein *οὐδὲν εἶναι, οὐδενὸς ἄξιον εἶναι.* — für n. gelten, für n. angesehen werden *οὐδαμοῦ εἶναι* (bei od. v. Jmd. *τινί*), *οὐδαμοῦ φανῆναι, ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει.* — für n. achten *οὐδενὸς ἄξιον νομίζειν τι, περὶ οὐδενὸς ἡγεῖσθαί τι, λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος*, sp. *ἐξουδενίζειν, ἐξουδενεῖν* (*-νοῦν*). — n. auf etw. geben *οὐδὲν ἐντρέπεσθαί* (*P.*) *τινος* u. *τι*; *ἀμε-*

λεῖν, ὀλιγωρεῖν, auch καταφρονεῖν τινος. — in ein Nichts verwandeln ἀφανίζειν, διαφθείρειν, ἀπολλύναι; zu n. werden ἀφανίζεσθαι, διαφθείρεσθαι (*P.*); ἀπόλλυσθαι.

nichts bedeutend οὐδενὸς (μηδενὸς) ἄξιος 3.; auch bloss οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν (μηδείς); μάταιος 3. u. 2.; κενός 3. [κῶν (ἀδικήσας) 3.

nicht schuldig οὐκ (μὴ) od. οὐδὲν (μηδὲν) ἀδι-

Nichtsein, das, τὸ μὴ εἶναι od. ὑπάρχειν.

nichtsnützig ἄχρηστος, ἀχρεῖος, ἀνωφελής 2.; οὐδενὸς ἄξιος 3.; auch παράσημος 2., sp. οὐδαμινός 3. — er ist n. οὐδὲν ὄφελός ἐστιν αὐτοῦ.

Nichtsnützigkeit ἡ ἀχρηστία, τὸ ἄχρηστον, ἡ οὐδένεια, sp. ἡ ἀνωφέλεια, ἡ οὐδαμινότης.

Nichtsthun, das, ἡ ἀργία.

Nichtsthuer ὁ ἀργός.

nichtswürdig οὐδενὸς (μηδενὸς) ἄξιος 3., ἀνάξιος 2.; οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν (μηδείς); κάκιστος, φαυλότατος 3.; ἀπερριμμένος 3.

Nichtswürdigkeit ἡ οὐδένεια; als einzelne That: e. N. τὸ κακούργημα, ἡ κακουργία.

Nichtübung ἡ ἀγυμνασία.

Nichtwissen, das, ἡ ἄγνοια, τὸ μὴ εἰδέναι.

nicken νεύειν; (im Schlafe) νυστάζειν. — Jmd. Beifall n. ἐπινεύειν τινί.

Nicken, das, τὸ νεῦμα, seltner ἡ νεῦσις; das N. im Schlafe ὁ νυσταγμός, ἡ νύσταξις. — zum N. geneigt νυστακτικός 3.

nie οὔποτε, οὐδέποτε (μήποτε, μηδέποτε); οὐπώποτε (μηπώποτε; noch nie, v. der Vergangenheit).

nieder κάτω; auf u. n. ἄνω καὶ κάτω, ἄνω κάτω. — In Zsstzgen gew. κατά, vgl d. ff. WW.

niederbeugen 1) eig. κατακάμπτειν, κατακλίνειν. — sich n. κύπτειν, κατακύπτειν. — sich über Jmd. n. ἐπικύπτειν τινί, über etw. ἐπί (εἴς) τι. — 2) übtr. ταπεινοῦν, συστέλλειν; niedergebeugt sein ἐπικεκλάσθαι τῇ γνώμῃ, συγκεκλάσθαι τὴν ψυχήν.

niederbeugend βαρύς 3. (eig. u. bildl.); s. niederschlagend. [ἡ ταπείνωσις.

Niederbeugung 1) eig. ἡ κατάκαμψις. — 2) übtr.

niederblicken κάτω βλέπειν (zur Erde blicken); καθορᾶν, ἀφορᾶν (v. e. höheren Punkte herabblicken). [ταβάλλειν, κατασκάπτειν.

niederbrechen καταρρηγνύναι, καθαιρεῖν, κα-

Niederbrechung ἡ καθαίρεσις, κατασκαφή.

niederbrennen 1) *tr.* κατακαίειν, καταφλέγειν. — 2) *intr.* durch die *P.*; v. e. Lichte καταφέρεσθαι (*P.*).

Niederbrennen, das, ἡ κατάκαυσις, κατάφλεξις (beide transitiv; sp.); gew. Verba.

niederbringen καταβάλλειν, κατεργάζεσθαι, καθαιρεῖν, ἀνατρέπειν.

niederbücken, sich, κατα-, συγ-κύπτειν; aus Furcht κατα-, ὑπο-πτήσσειν. [κεραυνῷ.

niederdonnern καταβροντᾶν, καταβάλλειν τῷ

niederdrücken 1) eig. καταπιέζειν, κάτω θλίβειν. — durch schwere Lasten καταβαρύνειν, sp. καταβαρεῖν. — 2) übtr. καταβαρύνειν, sp. καταβαρεῖν; s. niederbeugen. — ist es = d. Oberhand über Jmd. bekommen κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος.

niederducken, s. ducken.

niedere ὁ, ἡ, τὸ κάτω; ταπεινός 3. — s. niedrig.

niederfahren 1) *intr.* κατελαύνειν, καταφέρεσθαι (*P.*). — 2) *tr.* ἐλαύνοντα καταβάλλειν od. ἀνατρέπειν.

Niederfahrt ἡ καταφορά; ἡ κάτω ὁδός.

niederfallen κατα-, συμ-πίπτειν; καταφέρεσθαι (*P.*). — vor Jmd. προσκυνεῖν τινα (als Zeichen der Verehrung); προσπίπτειν τινί, τοῖς γόνασί (τοῖς ποσί) τινος, πρὸς τὰ γόνατά τινος (als Flehender).

Niederfallen, das, ἡ καταφορά, sp. κατάπτωσις; ἡ προσκύνησις, sp. τὸ προσκύνημα (als Zeichen der Verehrung). [σθαι (*P.*).

niederfliegen καταπέτεσθαι; auch καταφέρε-

Niedergang ἡ δύσις, κατάδυσις, καταφορά; αἱ δυσμαί. — vom Aufgang der Sonne bis zum N. ἀφ' ἡλίου ἀνατέλλοντος μέχρι δυομένου.

niedergehen καταφέρεσθαι (*P.*); vgl. untergehen.

niedergeschlagen ὁ, ἡ καταπλήξ; ἦγος; καταπλαγείς 3., κατηφής 2., ἄθυμος 2., ταπεινός 3., sp. ταπεινόφρων 2. — n. sein καταπεπλῆχθαι, καταπλαγῆναι, κατηφεῖν (sp. κατηφιᾶν); ἀθυμεῖν, καταθυμεῖν, ἀθύμως ἔχειν.

Niedergeschlagenheit ἡ κατήφεια, ἀθυμία, ταπεινότης, sp. ταπεινοφροσύνη.

niederhalten καθιέναι, καταστέλλειν (nach unten halten); κατέχειν (am Boden fest halten; dann übtr.).

niederhangen κατακρέμασθαι (κατακρεμάννυσθαι *P.*) κατά τινος (sp. auch κατακρ. τινος); ἐκκρέμασθαί (ἐκκρεμάννυσθαι *P.*) τινος u. ἔκ τινος; auch ἀποκρέμασθαι ἔκ τινος; ἐξηρτῆσθαί τινος u. ἔκ τινος; ἀπηρτῆσθαι ἀπό (ἐκ) τινος; vom Haare καθειμένον εἶναι; n. lassen καθιέναι, καταστέλλειν.

niederhauen κατα-, συγ-κόπτειν; κατακτείνειν (κατακαίνειν); κατατέμνειν; σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν. — Bäume n. κόπτειν, τέμνειν δένδρα. [κατασφαγή.

Niederhauen, das, ἡ κατακοπή; ἡ σφαγή, sp.

niederkämpfen καταγωνίζεσθαί τινα; καταπαλαίειν τινά (im Ringkampfe); καταπολεμεῖν τινα (im Kriege).

Niederkämpfen, das, ὁ καταγωνισμός, ἡ καταπολέμησις sp.; besser Verba.

niederkauern ὀκλάζειν, selten σκιμβάζειν; aus Furcht πτήσσειν, κατα-, ὑπο-πτήσσειν.

Niederkauern, das, ἡ ὄκλασις, τὸ ὄκλασμα.

niederklappen καθιέναι.

niederknieen προπίπτειν εἰς τὰ γόνατα, vgl. niederlassen; vor Jmd., s. niederfallen.

Niederknieen, das, ἡ προσκύνησις, sp. τὸ προσκύνημα (als Zeichen der Verehrung).

niederkommen τίκτειν, selten λοχεύεσθαι (*P.*); mit einem Kinde τίκτειν παῖδα.

Niederkunft ὁ τόκος, ἡ λοχεία; der N. nahe ἐπίτοκος 2., selten ἡ ἐπίτεξ (gew. bloss *nom.*).

Niederlage 1) eines Heeres: ἡ ἧττα, sp. τὸ ἥττημα; selten τὸ τραῦμα, ἡ συμφορά. — e. N. unter den Feinden anrichten πολλὴν σφαγὴν ποιεῖσθαι τῶν πολεμίων, πολλοὺς κατακόπτειν od. κατακτείνειν πολεμίους. — e. N. erleiden ἡττᾶσθαι (*P.*; auch m. τῷ πολέμῳ, τῇ μάχῃ, τὴν μάχην; auch ἡττ. ἧτταν), πληγῆναι; zur See ἡττᾶσθαι τῇ ναυμαχίᾳ. — 2) Ort zur Aufbewahrung: ἡ ἀποθήκη, sp. ἡ ἀπόστασις, παράθεσις.

niederlassen καθ-, ὑφ-ιέναι, καταστέλλειν. — sich n. καθίζεσθαι, καθίζειν; am Tische (zum Speisen) κατακλίνεσθαι (*P.*); sich auf e. Knie n. καθίζεσθαι εἰς γόνυ, ὀκλάζειν εἰς γόνυ; ist „sich n." = seine Wohnung an e. Orte nehmen ἱδρύεσθαι, καθιδρύεσθαι (*P.*) ἐν τόπῳ u. εἰς τόπον; κατοικεῖν ἐν χώρᾳ; κατοικίζεσθαι (*P.*) ἐν χώρᾳ u. εἰς χώραν.

Niederlassung 1) das Niederlassen: ἡ κάθεσις od. Verba. — 2) Ansiedelungsort: ἡ κατοικία, ἐποικία.

niederlegen 1) eig. etw.: κατα-, ἀπο-τιθέναι (u. *M.*); Geld bei Jmd. παρακατατίθεσθαί τινι χρήματα. — niedergelegt sein ἀποκεῖσθαι; d. Verträge sind bei Jmd. niedergelegt αἱ συνθῆκαι κεῖνται παρά τινι. — d. Waffen n. κατατίθεσθαι

τὰ οπλα; παύεσθαι πολεμοῦντα. — Jmd. n. κατακλίνειν (auch: zu Bette legen, wie κατακοιμᾶν, εὐνάζειν) τινά; sich n. κατακλίνεσθαι (P.); κοιμᾶσθαι, κατακοιμᾶσθαι (P.). — 2) übtr. e. Amt. n.: κατα-, ἀπο-τίθεσθαι, ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν; ἐξίστασθαι od. ἀπαλλάττεσθαι (aor. P.) τῆς ἀρχῆς.

Niederlegen, das, **Niederlegung** ἡ κατάθεσις, ἀπόθεσις; das sich N. ἡ κατάκλισις. — Sonst

niederliegen κατακεῖσθαι. [Verba.

niedermachen διεργάζεσθαι; s. niederhauen.

niedermähen, s. abmähen, mähen.

niedermetzeln, s. niederhauen.

Niedermetzeln, das, s. Niederhauen, das.

niederreissen 1) einreissen: καθαιρεῖν, διαιρεῖν, κατασκάπτειν, καταβάλλειν; selten ἐρείπειν, κατερείπειν; auch διασπᾶν. — ringsherum n. περιαιρεῖν. — 2) zu Boden strecken, s. niederwerfen.

Niederreissung ἡ καθαίρεσις, κατασκαφή.

niederreiten καταπατεῖν ἐλαύνοντα τῷ ἵππῳ; ἀνατρέπειν (ἐλαύνοντα) τῷ ἵππῳ.

niederrennen τρέχοντα od. δρόμῳ ἐπιφερόμενον ἀνατρέπειν (καταβάλλειν).

niederrollen (intr.) κατακυλινδεῖσθαι, καταφέρεσθαι (P.).

niedersäbeln κατασφάττειν τῷ ξίφει.

niederschiessen 1) tr. κατατοξεύειν (m. d. Bogen); κατακοντίζειν (m. d. Wurfspiesse); übh. καταβάλλειν, κατέχειν. — 2) intr. καταφέρεσθαι od. κάτω φέρεσθαι (P.).

Niederschlag, s. Bodensatz; in der Musik ἡ θέσις.

niederschlagen 1) tr. a) eig. κατακόπτειν, καταβάλλειν. — d. Augen n. κάτω βλέπειν, καταβάλλειν τὴν ὄψιν; auch κατηφεῖν, sp. κατηφιᾶν; besser δυσωπεῖσθαί (DP.; sp. auch A.) τινα u. πρός τινα. — Jmd. d. Augen n. machen δυσωπεῖν τινα. b) übtr. α) mildern, stillen; πραΰνειν, καταπραΰνειν, παύειν, καταπαύειν, κατέχειν, συστέλλειν. β) unterdrücken, zu nichte machen: κατα-, δια-λύειν. — Jmds. Hoffnung n. ἐκκρούειν τινὰ τῆς ἐλπίδος, ὑποτέμνειν τὴν ἐλπίδα τινός. γ) entmuthigen: καταπλήττειν τινά; ταπεινοῦν, συστέλλειν τινά; ἀθυμίαν παρέχειν od. ἐμποιεῖν τινι; κατακλᾶν τὸ θάρρος τινός; λυπεῖν, ἀνιᾶν τινα. — 2) intr. καταφέρεσθαι (P.), καταπίπτειν, auch καταρρεῖν. — **niederschlagend** καταπληκτικός, πραϋντικός 3.

Niederschlagen, das, 1) eig. ἡ κατακοπή. — 2) übtr. ἡ κατάλυσις, διάλυσις,

niederschlucken καταβροχθίζειν, καταπίνειν.

Niederschlucken, das, ἡ κατάποσις, sp. ὁ καταβροχθισμός.

niederschreiben κατα-, ἀνα-, ἀπο-, συγ-γράφειν.

Niederschreiben, das, ἡ κατα-, ἀνα-, ἀπο-, συγ-

niedersehen, s. niederblicken. [γραφή.

niedersenden καταπέμπειν; καθιέναι.

niedersenken καθ-, ὑφ-ιέναι; den Blick n., s. niederschlagen (d. Augen). — sich n. καταφέρεσθαι (P.), καθίζεσθαι, συγκαθίζεσθαι; auch νεύειν κάτω; ist es = zusammensinken συγκαθί-

Niedersenkung ἡ κάθεσις. [ζεσθαι.

niedersetzen 1) eig. sich n.: καθίζεσθαι. — Jmd. n. lassen καθίζειν τινά, κελεύειν τινὰ καθίζεσθαι. — übr. s. niederstellen. — 2) übtr. e. Gericht n.: καθίζειν (καθιστάναι) δικαστήριον od. δικαστάς.

Niedersetzung ἡ κατάστασις.

niedersinken πίπτειν, κατα-, συμ-πίπτειν; καταφέρεσθαι (P.); καταρρεῖν; καθίζεσθαι, συγκαθίζεσθαι; im Wasser καταδύεσθαι (-δῦναι). — n. lassen καθιέναι.

Niedersinken, das, ἡ καταφορά; ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα; auch durch Verba.

niedersitzen καθίζεσθαι.

niederstampfen καταπατεῖν.

niederstechen διελαύνειν (διαπείρειν) τινά; vgl. erstechen, niederhauen.

niedersteigen καταβαίνειν ἀπό τινος.

Niedersteigen, das, ἡ κατάβασις.

niederstellen κατα-, ἀπο-τιθέναι (u. M.).

niederstossen 1) = niederwerfen, w. s. — 2) = niederstechen, niederhauen, w. s.

niederstrecken καταβάλλειν, selten καταστορεννύναι; auch κατα-, ἐκ-τείνειν; vgl. καταπλίσσειν.

niederströmen καταρρεῖν; καταχεῖσθαι, καταφέρεσθαι (P.).

niederstürzen 1) intr. πίπτειν, κατα-, συμπίπτειν; καταρρεῖν, καταφέρεσθαι (P.), καταράττειν, κατασκήπτειν. — 2) tr. καταβάλλειν, καθαιρεῖν; selten κατερείπειν.

Niedersturz ἡ καταφορά; ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα.

niedertauchen καταδύεσθαι (-δῦναι).

niederträchtig ἀνελεύθερος 2.; ἀγενής 2.; ἀπερριμμένος 3.; κατάπτυστος 2.; κακοήθης 2.; πονηρός, μοχθηρός, μιαρός 3.; κακοῦργος 2.

Niederträchtigkeit 1) als Eigenschaft: ἡ ἀνελευθερία, ἀγένεια, κακοήθεια, πονηρία, μοχθηρία, μιαρία, κακουργία. — 2) als Handlung; ἡ κακουργία, τὸ κακούργημα, τὸ κάκιστον od. πονηρὸν (μιαρὸν) ἔργον.

niedertreten καταπατεῖν. [νοντα.

niedertrinken κατασείειν τινά; νικᾶν τινα πί-

Niederung τὰ κάτω; ὁ κοῖλος τόπος; τὰ κοῖλα.

niederwärts κάτω.

niederwerfen καταβάλλειν, καθαιρεῖν, ἀνατρέπειν; im Ringkampfe κατα-, ἐκ-τείνειν, καταπλίσσειν. — sich n. καταβάλλειν ἑαυτόν; καταπίπτειν. — sich vor Jmd. n. προσκυνεῖν τινα (als Zeichen der Verehrung), προσπίπτειν τινί, προκυλινδεῖσθαί τινι u. τινος (als Flehender).

Niederwerfen, das, ἡ καταβολή, καθαίρεσις; od. Verba.

niederziehen κατασπᾶν, καθέλκειν, κατασύρειν.

Niederziehen, das, ἡ κατάσπασις, sp. ὁ κατασπασμός.

niedlich κομψός, γλαφυρός, λεπτός 3.; ἐπίχαρις, ι (gen. -ιτος); καλός 3.

Niedlichkeit 1) als Eigenschaft: ἡ κομψότης, λεπτότης, ἡ χάρις, ιτος; sp. ἡ γλαφυρότης, γλαφυρία; auch τὸ κάλλος. — 2) als Sache: τὸ κομψόν od. γλαφυρόν u. dgl.; pl. τὰ κάλλη.

niedrig 1) eig. χθαμαλός 3., seltner χαμηλός 3., χαμαίζηλος 2. (auch: n. wachsend); χαμαιπετής 2.; ταπεινός 3., ὁ, ἡ, τὸ κάτω. — 2) übtr. a) v. Tone: βαρύς 3. b) v. Preise: μικρός, βραχύς 3.; um e. n. Preis μικροῦ, ὀλίγου; was man um e. n. Preis bekommt εὐτελής, εὔωνος 2. c) der Geburt od. dem Stande nach: ἀγενής 2., ταπεινός 3. — e. Mann v. n. Stande ἀνὴρ τοῦ δήμου (ἐκ τοῦ δήμου), ἐκ τῶν πολλῶν, ἀνὴρ δημότης, δημοτικός od. δημώδης. — v. n. Herkunft sein πατέρων ἀφανῶν εἶναι, ἐξ ἀγενῶν od. ἀφανῶν εἶναι. — in n. Verhältnissen leben ταπεινῶς ζῆν, ταπεινῶς od. ταπεινὰ πράττειν. — niedriger stehen als Jmd. δεύτερον od. ὕστερον εἶναί τινος. — n. Sprache ταπεινὴ (χαμαιπετὴς) λέξις. d) der Denkungsart nach: ἀγενής 2.; ἀνελεύθερος 2.; μικρόψυχος 2., ἀπειρόκαλος 2., ταπεινός 3., auch χαμαίζηλος 2.; vgl. gemein. — n. machen ταπεινοῦν, sp. χθαμαλοῦν.

Niedrigkeit 1) eig. ἡ ταπεινότης, sp. χθαμαλότης. — 2) übtr. a) v. Tone: ἡ βαρύτης. b) v. Preise: ἡ εὐτέλεια, εὐωνία. c) der Geburt od. dem

Stande nach: ἡ ταπεινότης, ἀγένεια. *d*) der Gesinnung nach: ἡ ταπεινότης, ἀγένεια, ἀνελευθερία, μικροψυχία, ἀπειροκαλία.

niemals οὐδέποτε, οὔποτε (μηδέποτε, μήποτε; v. Zukunft u. Vergangenheit); οὐδεπώποτε, οὐπώποτε (μηδεπώποτε, μηπώποτε; v. der Vergangenheit); sprichw. auch οὔτε ὄναρ οὔτε ὕπαρ.

Niemand οὐδείς, οὐδενός (μηδείς); ich bin N. begegnet οὐκ ἐντετύχηκα οὐδενί.

Niere ὁ νεφρός (gew. *pl.* u. *dual.*). — d. N. betreffend νεφρίδιος (sp. νεφριαῖος) 3., ὁ νεφρίτης, *fem.* ἡ νεφρῖτις, ιδος.

nierenähnlich, -artig νεφροειδής, νεφρώδης 2.

Nierenbeschwerden τὰ νεφριτικά.

Nierenfett τὸ νεφρίδιον.

nierenförmig, s. nierenähnlich.

Nierengries τὸ σύναγμα.

Nierenkrankheit ἡ νεφρῖτις, ιδος (m. u. ohne [νόσος od. φθίσις).

Nierenschmerzen τὰ νεφριτικά.

Nierenstein τὸ σύναγμα.

Nierentalg τὸ νεφρίδιον.

niesen πτάρνυσθαι. — zu etw. n. ἐπιπτάρνυσθαί τινι; gew. πτάρνυσθαι γιγνομένου τινός u. dgl. — n. machend πταρμικός 3.

Niesen, das, ὁ πταρμός. — N. erregend, zum N. reizend πταρμικός 3. — Mittel zum N. τὰ πταρ- [μικά.

Nieskraut ἡ πταρμική.

Niessbrauch ἡ κάρπωσις, sp. καρπεία. — den N. v. etw. haben καρποῦσθαι, seltner καρπεύειν τι; τὰς ἐπικαρπίας λαμβάνειν ἔκ τινος.

Nieswurz ὁ ἑλλέβορος (ἐλλέβορος); schwarze N. ὁ μελαμπόδειος ἑλλέβορος, τὸ μελαμπόδιον, τὸ ἔκτομον. — N. nöthig haben (d. i. verrückt sein) ἑλλεβοριᾶν. — Jmd. m. N. heilen ἑλλεβορίζειν τινά; Kur m. N. ὁ ἑλλεβορισμός. — das Trinken v. N. ἡ ἑλλεβοροποσία. — m. N. abgezogener Wein ὁ ἑλλεβορίτης οἶνος.

niet und nagelfest ἀκίνητος 2.

1. **Niete** ὁ ἧλος.

2. **Niete** (im Losungsspiele) ἡ ἀστοχία, τὸ ἀστόχημα. — e. N. ziehen ἀστοχεῖν, ἀτυχεῖν. — übr. s. Null.

nieten καθ-, προσ-ηλοῦν; ἥλοις κατα-, συμ-πη- [γνύναι.

Nieten, das, ἡ καθήλωσις; gew. Verba.

Nil ὁ Νεῖλος. — v. od. aus d. Nil Νειλαῖος, Νειλῷος 3. — Anwohner des N. ὁ Νειλώτης.

Nilfest τὰ Νειλῷα.

Nilmesser τὸ νειλομέτριον, νειλοσκοπεῖον.

Nilpferd, s. Flusspferd.

Nimbus αἱ περὶ τὴν κεφαλὴν ἀκτῖνες od. ἀκτινοειδεῖς αὐγαί; bildl. ἡ κενὴ δόξα.

nimmer, s. niemals.

nimmermehr οὐκ ἔσθ' ὅτε, οὐδέποτε (μηδέποτε; zu keiner Zeit); οὐκ ἔσθ' ὅπως, οὐδαμῶς (μηδαμῶς; in keiner Weise); οὐκέτι (μηκέτι; nicht mehr).

nimmersatt ἄπληστος, ἀκόρεστος 2.

nippen ἄκροις τοῖς χείλεσιν ἅπτεσθαί τινος; auch γεύεσθαι, ἀπογεύεσθαί τινος.

Nippen, das, ἡ γεῦσις.

nirgends οὐδαμοῦ, οὐδαμῇ, selten οὐδαμόθι (μηδαμοῦ, μηδαμόθι), οὐκ ἔσθ' ὅπου. — n. in der Welt οὐδαμοῦ γῆς. — n. hin οὐδαμόσε, οὐδαμοῖ (μηδαμόσε, μηδαμοῖ). — n. her οὐδαμόθεν [(μηδαμόθεν).

Nische τὸ κοῖλον, τὸ κοίλωμα.

Nisse αἱ κονίδες.

nisten νεοττεύειν, νεοττιὰν ποιεῖσθαι, τεκνοποιεῖσθαι. — darin od. darauf n. ἐννεοττεύειν ἔν [τινι.

Nisten, das, ἡ νεόττευσις, νεοττία.

Niveau = Wasserwage, w. s. — ist es = „Ebene" τὸ ἐπίπεδον; gleiches N. τὸ ἰσόπεδον; im gleichen N. ἰσόπεδος 2.

nivellieren ἰσόπεδον ποιεῖν τί τινι; übh. = gleich machen, s. gleich.

Nixe ἡ νύμφη (ἡ ναΐς, ΐδος); ἡ νηρηΐς, ΐδος.

noch 1) v. d. Zeit: ἔτι. — n. immer, n. jetzt, n. heute ἔτι καὶ νῦν, μέχρι τοῦδε (ἀεί). — n. nicht οὔπω, οὐδέπω (μήπω, μηδέπω). — n. keiner οὐδείς πω. — n. nichts οὐδὲν πώποτε. — 2) zur Bezeichnung einer Steigerung: ἔτι, ἔτι δέ, πρὸς τούτοις, πρὸς δέ. — und n. dazu καὶ ταῦτα. — noch ein Mal (auch bloss: „noch") αὖθις, πάλιν. — noch ein mal so gross διπλάσιος (3.) τὸ μέγεθος. — Bisw. muss man „noch" in Verbindung m. e. *adj.* durch den *sup.* übersetzen, z. B. man sei n. so vorsichtig, so fehlt man doch κἂν ᾖς εὐλαβέστατος, ὅμως ἁμαρτάνεις; mitunter bleibt es auch unübersetzt, z. B. das lässt er n. gelten ταῦτα μὲν φαίη ἂν καλῶς ἔχειν. — 3) nicht … noch: οὐ … οὐδέ (μὴ … μηδέ); weder … noch, s. weder.

nochmalig ὁ, ἡ, τὸ αὖθις od. πάλιν; δεύτερον (αὖθις, πάλιν) γενόμενος 3. — auf meine n. Frage πάλιν μου ἐρομένου u. dgl.

nochmals δεύτερον, αὖθις, πάλιν.

nördlich ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν (ἄνεμον); πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν (ἄνεμον) τετραμμένος 3., βόρειος, προσβόρειος, πρόσβορρος 2., seltner ἀρκτῷος, ἀρκτικός 3., προσάρκτιος 2., sp. βορεινός 3. — n. v. etw. πρὸς βορρᾶν τινος.

Nösel, etwa ἡ κοτύλη, *dem.* τὸ κοτύλιον, ἡ κοτυλίσκη, τὸ κοτυλίσκιον; e. halbes N. ἡ ἡμικοτύλη, *dem.* τὸ ἡμικοτύλιον. — e. N. fassend od. haltend κοτυλιαῖος 3.; e. halbes N. fassend ἡμικοτυλιαῖος 3.; zwei N. fassend δικότυλος 2. — nöselweise verkaufen κοτυλίζειν.

nöthig ἀναγκαῖος 3. (nothwendig); προσήκων 3. (angemessen, gebührend); ἐπιτήδειος 3. u. 2. (passend, erforderlich); ἱκανός 3. (hinreichend); δίκαιος 3. (recht, gehörig). — das Nöthige τὰ δέοντα, τὰ ἀναγκαῖα; das N. besorgen πράττειν τὰ δέοντα od. ἃ δεῖ; das Nöthigste τὰ ἀναγκαιότατα, τὰ κατεπείγοντα. — d. n. Bedarf od. Vorrath τὸ ἐπιτήδειον (gew. *pl.*); n. Dinge ὧν δεῖ. — es ist n. δεῖ od. χρή (χρεὼν ἐστιν) m. *f. acc.* u. *inf.*; ἀνάγκη (ἐστί) m. *f. acc.* (selten *dat.*) u. *inf.*, ἀναγκαῖόν ἐστι m. *f. dat.* od. *acc.* u. *inf.*; es ist nicht n. οὐδὲν κατεπείγει m. *inf.*; es ist durchaus n. πολλή γ' ἀνάγκη, μεγάλη ἀνάγκη, πᾶσα (ἅπασα) ἀνάγκη. — es ist etw. n. δεῖ τινος, ἐν χρείᾳ ἐστί τι; es ist Eile n. ἀκμή ἐστιν ἔργων. — ich habe etw. n. δεῖ μοί τινος, δέομαί τινος, ἐνδεῖ μοί τινος, ἐνδέομαι, ἐνδεής εἰμι, ἐνδεῶς ἔχω τινός, χρείαν ἔχω τινός, ἐν χρείᾳ εἰμί τινος, χρεία ἐστί μοί τινος. — etw. für n. halten ἀναγκαῖον νομίζειν od. ἡγεῖσθαί τι, οἴεσθαι δεῖν τινος od. m. *inf.* — wenn es n. ist ἤν τι δέῃ (εἴ τι δέοι).

nöthigen 1) zwingen: ἀναγκάζειν, κατ-, προσαναγκάζειν, βιάζεσθαί τινα ποιεῖν τι. — es nöthigt nichts οὐδὲν κατεπείγει m. *inf.* — ich bin od. sehe mich genöthigt ἀναγκάζομαι, βιάζομαι (*P.*), ἀνάγκη od. ἀναγκαῖόν ἐστί μοι. — 2) Jmd. dringend wozu auffordern: κελεύειν τινά m. *inf.*, παρακελεύεσθαί τινι m. *inf.*, πείθειν τινά m. *inf.*, παρορμᾶν u. προτρέπειν τινά m. *inf.* od. εἴς (ἐπί, πρός) τι. — sich nicht lange n. lassen ῥᾳδίως πείθεσθαι (*aor. P.*). — beim Essen n. προσαναγκάζειν.

Nöthigkeit ἡ χρεία.

Nöthigung ἡ ἀνάγκη (Zwang); ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός, ἡ παρόρμησις, προτροπή (dringende Aufforderung); gew. Verba.

Nomaden οἱ νομάδες. — Haufe v. N. ἡ νομαδία sp.

Nomadenart τὸ τῶν νομάδων, τὸ νομαδικόν. — nach N. νομαδικῶς.

nomadenhaft νομαδικός 3.; n. zusammen lebend νομαδιαῖος 3. sp.

Nomadenleben ὁ νομαδικὸς βίος.

Nomadenvolk τὸ νομαδικὸν ἔθνος.

nomadisch νομαδικός 3., s. nomadenhaft.

Nominativ ἡ εὐθεῖα od. ὀρθή (sc. πτῶσις); ἡ ὀνομαστική (πτῶσις).

Nonne ἡ νόννα, ἡσυχάστρια, ἀσκήτρια, μονάστρια *K. S.*

Nonnenkloster τὸ γυναικῶν od. γυναικεῖον ἡσυχαστήριον.

Nonplusultra ἡ ὑπερβολή. — das ist schon das N. v. Schlechtigkeit τοῦτο δὴ ὑπερβολὴ πονηρίας.

Nord, s. Nordwind.

Norden τὰ πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν; seltner τὰ βόρεια, τὰ ἀρκτῷα. — im N. v. etw. πρὸς βορρᾶν τινος.

nordisch ὁ, ἡ, τὸ ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν; selten ἀρκτικός 3.

Nordländer ὁ ἐκ τῶν πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν; ὁ ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν οἰκῶν.

Nordland τὸ πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν.

Nordluft ὁ ἀπ' ἄρκτον φερόμενος ἄνεμος.

nordöstlich πρὸς ἄρκτον τε καὶ τὴν ἡλίου ἀνατολήν; als *adj.* ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἄρκτον u. s. w., od. τετραμμένος (3.) πρὸς ἄρκτον u. s. w.

Nordostwind ὁ καικίας; vgl. ὁ πρόδρομος.

Nordpol ὁ ἀρκτικὸς πόλος, ὁ φανερὸς πόλος, αἱ ἄρκτοι.

Nordsee ἡ πρὸς ἄρκτους θάλαττα, ὁ προσάρκτιος ὠκεανός, ὁ Γερμανικὸς ὠκεανός.

Nordseite τὰ πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν (τείνοντα od. τετραμμένα). — auf der N. πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν.

Nordstern ἡ ἄρκτος.

nordwärts πρὸς ἄρκτον od. πρὸς βορρᾶν.

nordwestlich πρὸς ἄρκτον τε καὶ ἡλίου δυσμάς; als *adj.* ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἄρκτον u. s. w., od. τετραμμένος (3.) πρὸς ἄρκτον u. s. w.

Nordwestwind ὁ ἀργεστής.

Nordwind ὁ βορρᾶς, ᾶ (βορέας).

Norm, s. Richtschnur.

normal νόμιμος 3. u. 2.

Notar ὁ ὑπογραφεύς.

Note 1) Bemerkung, Schrift: τὸ ὑπόμνημα. — 2) in der Musik: τὸ σημεῖον.

Noth 1) äusserer od. innerer Zwang, Nothwendigkeit: ἡ ἀνάγκη. — aus N. etw. thun ἀνάγκῃ πεισθέντα ποιεῖν τι, auch ἐξ od. ὑπ' ἀνάγκης, κατ' od. πρὸς ἀνάγκην ποιεῖν τι; der nur aus N. Freund ist ὁ ἐκ προσαγωγῆς φίλος. — ohne N. ἐκ περιουσίας, οὐδὲν δέον; auch ἑκουσίως, ἑκουσίᾳ, ἑκών 3., ἑκὼν εἶναι (freiwillig); was ohne N. geschieht περιττός 3., περίεργος 2. — d. N. drängt ἀνάγκη κατεπείγει; wenn d. N. drängt ἢν κατεπείγῃ. — wenn es d. N. erfordert εἰ ἀνάγκη (ἐστίν), εἴπερ δεῖ. — im Falle der N. ἤν τι δέῃ (εἴ τι δέοι). — 2) Bedürfniss ἡ χρεία. — d. N. drängt ἡ χρεία ἀναγκάζει od. κατεπείγει. — es thut etw. N. ἐν χρείᾳ ἐστί τι, χρεία ἐστί τινος, δεῖ τινος; es thut mir etw. N. χρείαν ἔχω τινός, ἐν χρείᾳ εἰμί τινος, χρεία ἐστί μοί τινος, δέομαί τινος, δεῖ (ἐνδεῖ) μοί τινος, ἐνδέομαι, ἐνδεής εἰμι, ἐνδεῶς ἔχω τινός. — aus N. διὰ (τὴν) χρείαν, ὑπὸ χρείας. — in d. N. kommen εἰς χρείαν τινὸς ἔρχεσθαι (ἀφικνεῖσθαι, ἐμπίπτειν). — es ist grosse N. um etw. πολλὴ χρεία ἐστί τινος. — mehr als N. ist πλέον τοῦ δέοντος. — ich habe N. = muss bei Seite gehen χρεία μοί ἐστιν ἀποπατεῖν, ἀποπατητέον μοί ἐστιν. — 3) bedrängte Lage: ἡ ἀπορία u. stärker ἡ ἀμηχανία; ἡ στενοχωρία (selten); τὰ δεινά; auch ἡ ταλαιπωρία (Elend), ὁ κίνδυνος, τὰ ἐπικίνδυνα (Gefahr). — in der N., in Nöthen sein ἀπορεῖν, ἐν ἀπόροις εἶναι od. ἔχεσθαι (*P.*), ἀπόρως ἔχειν od. διακεῖσθαι, ἀπορίαις συνέχεσθαι (*P.*), ἐν δεινοῖς εἶναι, πιέζεσθαι (*P.*), ταλαιπωρεῖν (u. *P.*), ἐν κινδύνῳ εἶναι, κινδυνεύειν. — in der äussersten N. sein ἐν ταῖς μεγίσταις ἀπορίαις εἶναι, ἐν ἐσχάτοις εἶναι, ἐσχάτως ἔχειν od. διακεῖσθαι. — in N. kommen εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι (ἀφικνεῖσθαι, ἐμπίπτειν), εἰς κίνδυνον καθίστασθαι (ἔρχεσθαι, ἐμβαίνειν). — Jmd. in N. bringen εἰς ἀπορίας ἐμβάλλειν od. καθιστάναι τινά, ἀπορίας παρέχειν τινί, ποιεῖν τινα ἀπορεῖν od. ἀμηχανεῖν, πιέζειν, ταλαιπωρεῖν τινα, εἰς κίνδυνον καθιστάναι τινά. — viel N. erdulden πολλὰ καὶ κακὰ ὑποφέρειν. — es hat keine N. οὐδεὶς κίνδυνος od. φόβος, οὐδὲν δεινόν. — N. hat kein Gebot ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις. — 4) Mühe, Anstrengung: ὁ πόνος. — N. haben m. etw. πράγματα ἔχειν ποιοῦντά τι. — Jmd. N. machen πράγματα παρέχειν τινί. — zur N., m. genauer N., s. kaum, Mühe; ist es = mittelmässig μέσως, μετρίως.

Nothanker ἡ ἱερὰ (auch ὑστάτη) ἄγκυρα.

Notharbeit τὸ ἀναγκαῖον ἔργον.

Nothbau ἡ ἀναγκαία οἰκοδόμησις.

nothdürftig ἀναγκαῖος 3. (durch d. N. geboten); ἐνδεής 2. (mangelhaft, dürftig); ὀλίγος, λεπτός 3. (gering, spärlich); μέσος, μέτριος 3. (mittelmässig).

Nothdurft ἡ χρεία. — es reicht zur N. hin μόλις ἀπαρκεῖ. — zur höchsten N. μάλα μόλις, μόλις καὶ χαλεπῶς. — des Lebens N. τὰ (καθ' ἡμέραν) ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα. — weggehen um seine N. zu verrichten ἰέναι (ἀπο-, προσ-χωρεῖν) πρὸς od. ἐπὶ ἀναγκαῖα, sp. πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρείαν.

Nothfall ἡ χρεία; ἡ ἀνάγκη. — im N., für den N. ἤν τι δέῃ (εἴ τι δέοι). — ausser im N. ὅ τι μὴ ἀνάγκη; nur im äussersten N. εἰ μὴ πᾶσα ἀνάγκη.

nothgedrungen ἀναγκαῖος 3.; als *adv.* ἀνάγκῃ, ἐξ (δι', ὑπ') ἀνάγκης, κατ' od. πρὸς ἀνάγκην. — ich fühle mich n. ἀναγκάζομαι (*P.*), ἀνάγκη ἐστί μοι (seltner με) m. *inf.*

Nothhelfer 1) Helfer in der Noth: ὁ βοηθός, ὁ ἐπίκουρος. — 2) dessen Hülfe man sich in der Noth bedient: ᾧ ἂν χρώμεθα ἀνάγκης od. χρείας ὑπαρχούσης.

Nothhülfe 1) als Handlung: ἡ βοήθεια, ἐπικουρία. — 2) als Sache: τὸ ἐπικούρημα; auch τὸ παραπλήρωμα (Ausfüllung).

Nothjahr, s. Missjahr.

nothleidend ἄπορος 2., ἐνδεής 2., ἄθλιος 3., ταλαίπωρος 2.

Nothlüge τὸ ἀναγκαῖον ψεῦδος; auch ἡ πρόφασις, τὸ παρακάλυμμα (Vorwand, w. s.). — e. N. vorbringen προκαλύπτεσθαι ψεῦδός τι, ψεύδει χρῆσθαι προφάσεως χάριν, auch προφασίζεσθαι, πρόφασιν ποιεῖσθαι. — e. N. ist erlaubt ἀναγκαῖα ψεύδεσθαι οὐκ αἰσχρόν.

Nothpfennig τὰ πρὸς χρείαν τινὰ ἀποκείμενα χρήματα.

nothreif πρόωρος 2.

Nothreife τὸ πρόωρον. — d. N. bekommen πρόωρον γίγνεσθαι.

Nothsache τὸ ἀναγκαῖον od. ἐπεῖγον (κατεπεῖγον) πρᾶγμα, ἡ ἀνάγκη.

Nothstall, etwa αἱ ἀνάγκαι.

Nothstand, s. Noth 3).

Nothwehr ἡ ἄμυνα sp.; gew. *part.* ἀμυνόμενος 3. (in od. aus Nothwehr).

nothwendig ἀναγκαῖος 3. — es ist n. ἀνάγκη (ἐστίν), δεῖ, χρή m. *inf.* (*acc.* u. *inf.*). — es ist durchaus n. πολλή γ' ἀνάγκη, μεγάλη ἀνάγκη,

πᾶσα (ἅπασα) ἀνάγκη. — nothwendiger Weise ἀναγκαίως, ἀνάγκῃ, ἐξ (δι', ὑπ') ἀνάγκης, κατ' od. πρὸς ἀνάγκην.

Nothwendigkeit ἡ ἀνάγκη, τὸ ἀναγκαῖον; τὸ χρεών (nur *nom.* u. *acc.*, Verhängniss, Schicksal). — Jmd. in d. N. versetzen ἀνάγκην ἐπι-, προστιθέναι, προσ-φέρειν τινί, ἀναγκάζειν τινά. — ich bin in d. N. versetzt ἀνάγκη ἐστί od. πρόσκειταί μοι, ἠνάγκασμαι; in d. N. versetzt werden εἰς ἀνάγκην ἀφικνεῖσθαι, εἰς ἀνάγκας ἐμπίπτειν, ἀναγκάζεσθαι (*P.*).

Nothwerk τὸ ἀναγκαῖον ἔργον.

Nothzeichen (mittelst Feuerbrände od. Fackeln) οἱ φρυκτοί, πυρσοί. — solche N. geben φρυκτοὺς αἴρειν; φρυκτωρεῖν, πυρσεύειν.

Nothzucht ὁ βιασμός; gew. ἡ ὕβρις.

nothzüchtigen βιάζεσθαι γυναῖκα, βίᾳ μίγνυσθαι (*P.*) γυναικί, πρὸς βίαν συγγίγνεσθαι γυναικί, auch ὑβρίζειν εἰς γυναῖκα.

notieren ἀναγράφειν, ἀπογράφειν (u. *M.*; aufschreiben); παρασημαίνεσθαι, sp. παρασημειοῦσθαι (bezeichnen).

Notiz, s. Kenntniss, Anzeige, Bemerkung. — Jmd. N. v. etw. geben σημαίνειν, δηλοῦν τινί τι, vgl. berichten. — N. nehmen v. etw. αἴσθησιν λαμβάνειν τινός, μάθησιν ποιεῖσθαι περί τινος. — keine N. v. etw. nehmen οὐδὲν ἐντρέπεσθαί (*P.*) τινος u. τι, παρορᾶν τι.

notorisch φανερός 3., ἐμφανής 2., σαφής 2., δῆλος 3.; u. stärker διά-, ἔκ-, κατά-, πρό-δηλος 2.

Novelle, s. Neuigkeit, Erzählung.

November ὁ ἑνδέκατος μήν, ὁ Νοουέμβριος; vgl. Monat.

nu, s. nun.

Nu, im Nu, s. plötzlich, augenblicklich u. vgl. Augenblick.

Nudel ἡ μαγίς, ίδος.

nüancieren (in der Malerei) ἀποχραίνειν.

Nüancierung ἡ ἀπόχρωσις.

nüchtern 1) eig. *a*) der noch nichts gegessen hat (mit n. Magen): ὁ, ἡ νῆστις, ιδος (ὁ νήστης); ἄσιτος, ἀνάριστος (ἀναρίστητος), auch ἄγευστος 2. — n. sein νηστεύειν, ἀσιτεῖν, selten ἀναριστᾶν. — n. Magen, s. Nüchternheit 1); nach n. Magen riechen νηστείας ὄζειν. — n. trinken νηστοποτεῖν (dazu ἡ νηστοποσία) sp. *b*) nicht trunken: νήφων 3., sp. νηφάλιος 3. u. 2. — n. sein νήφειν. — n. machen ἀνανήφειν; n. machend νηφαντικός 3. — wieder n. werden ἐκνήφειν, ἀνανήφειν, ἀποκραιπαλᾶν (das Nüchternwerden ἡ ἔκνηψις). — 2) übtr. *a*) besonnen, mässig: νήφων 3., sp. νηφάλιος 3. u. 2.; auch ἐγκρατής, σώφρων 2. — n. sein od. leben νήφειν, σωφρονεῖν, μετρίᾳ τῇ διαίτῃ χρῆσθαι. — n. machen σωφρονίζειν, n. werden ἐκνήφειν, σωφρονίζεσθαι (*P.*). *b*) abgeschmackt: ψυχρός 3.

Nüchternheit 1) eig. *a*) der Zustand, dass man nichts gegessen hat: ἡ νηστεία, ἀσιτία, selten ἀναριστία, ἀναρίστησις. *b*) der Zustand, dass man nicht trunken ist: ἡ νῆψις, sp. νηφαλιότης. — 2) übtr. *a*) Besonnenheit, Mässigkeit: ἡ σωφροσύνη, ἐγκράτεια. *b*) Abgeschmacktheit: ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν.

Nüsschen τὸ καρύδιον.

nütze sein, s. nützlich u. nützen. — Jmd. od. etw. ist etw. n. ὄφελός ἐστί τινος; Jmd. od. etw. ist viel, wenig n. μέγα (μέγιστον), μικρὸν (βραχὺ) ὄφελός ἐστί τινος; Jmd. od. etw. ist nichts n. οὐδὲν ὄφελός ἐστί τινος.

nützen, nutzen 1) *intr.* *a*) brauchbar sein: χρήσιμον, ὠφέλιμον od. προύργου εἶναι, ὄφελός ἐστί τινος. — es nützt etw. nichts οὐδὲν ὄφελός ἐστί τινος. *b*) Nutzen gewähren: ὠφελεῖν od. ὀνινάναι τινά, λυσιτελεῖν od. συμφέρειν τινί, auch συμβάλλεσθαί τινι. — es nützt mir nichts dass od. wenn ich etw. thue οὐδέν μοι πλέον ἐστὶ od. γίγνεται ποιοῦντί τι, od. οὐδέν μοι προύργου ἐστὶ ποιεῖν τι. — was könntest du uns n.? τί δῆτ' ἂν εἴης ὄφελος ἡμῖν; was nützt es mir, wenn mein Land erweitert wird, während ich meine Ehre einbüsse? τί ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; was nützt euch dies? τί ὑμῖν προύργου τούτου ἂν εἴη; — sehr viel zu etw. n. μεγίστην μοῖραν od. πλεῖστα συμβάλλεσθαι εἴς (πρός) τι. — 2) *tr.* = benützen, gebrauchen, w. s.; vgl. auch „Nutzen ziehen aus etw." unter „Nutzen". — ich kann etw. gut n.: πολλοῦ ἄξιόν ἐστί μοί τι.

nützlich χρήσιμος 2., χρηστός 3., εὔχρηστος 2. (brauchbar); ὠφέλιμος, selten ὀνήσιμος 2., συμφέρων 3., σύμφορος 2. (förderlich, zuträglich); λυσιτελῶν 3., λυσιτελής 2. (vortheilhaft); auch καλός 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2. — Jmd. n. sein ὠφελεῖν u. ὀνινάναι τινά, λυσιτελεῖν od. συμφέρειν τινί, auch συμβάλλεσθαί τινι. — etw. n. anwenden καλῶς od. εἰς καλὸν χρῆσθαί τινι, εὖ τίθεσθαί τι. — sehr od. Vielen n. πολύχρηστος 2.

Nützlichkeit ἡ χρηστότης, sp. χρησιμότης, ἡ εὐχρηστία; τὸ ὠφέλιμον, τὸ συμφέρον, οντος, τὸ λυσιτελές. — grosse N. ἡ πολυχρηστία.

Null τὸ οὐδέν, οὐδενός. — e. N. sein ἐν οὐδενὸς μέρει εἶναι, οὐδὲν δύνασθαι: Jmd. für e. N. halten ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖσθαί τινα. — e. blosse N. (v. e. Menschen) ἀριθμός. — null u. nichtig ἄκυρος 2.; für null u. nichtig erklären ἄκυρον ποιεῖν, sp. ἀκυροῦν, ἀθετεῖν.

Nullität ἡ οὐδένεια.

Nullitätsklage; e. N. gegen e. Entscheidung erheben ἀντιλαγχάνειν τὴν μὴ οὖσαν; gegen e. schiedsrichterliches Erkenntniss ἀντιλαγχάνειν τὴν δίαιταν.

nullmal οὐδενάκις; n. Null u. n. neun ist Null οὐδενάκις οὐδὲν καὶ οὐδενάκις ἐννέα οὐδέν.

Numer ὁ ἀριθμός.

numerieren 1) Zahlen aussprechen: καταλέγειν ἀριθμούς. — 2) m. Zahlen bezeichnen: σημαίνειν (διασημαίνειν) ἀριθμοῖς.

Numismatik, s. Münzkunde.

nun 1) als Zeitpartikel: νῦν, νῦν δή (v. der Gegenwart); ἤδη, δή (v. der Gegenwart u. Vergangenheit); τότε δή, τηνικαῦτα, ἔνθα δή (v. der Vergangenheit). — da nun ἔνθα δή. — von nun an ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸ ἀπὸ τοῦδε; vgl. fürderhin. — nun endlich ἤδη ποτέ. — nun u. nimmermehr οὐδέποτε; ich werde nun u. nimmermehr schweigen οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι. — 2) als Folgerungspartikel: οὖν, ἄρα, τοίνυν. — und nun εἶτα (κᾆτα), ἔπειτα (κἄπειτα). — nun so εἶτα, ἔπειτα; οὕτω δή. — nun aber τοίνυν, ἀλλὰ μήν, ἀλλὰ γάρ. — 3) zur Angabe der Ursache: ἐπεί, ἐπειδή. — als blosse Uebergangspartikel: δέ. — 5) um zu bejahen od. zuzugeben: ἀλλά; μήν, μέντοι (beide postpositiv). — nun aber καὶ μήν. — 6) zu Anfang einer Frage: τί δέ; — 7) bei Aufforderungen: ἀλλά. — nun denn! ἀλλ' ἄγε δή.

nunmehr νῦν, τὸ νῦν, τὰ νῦν, νῦν δή, νῦν ἤδη (v. der Gegenwart); ἤδη (v. der Gegenwart u. Vergangenheit); τότε δή, ἔνθα δή, τηνικαῦτα (v. der Vergangenheit). — es ist n. drei od. vier Jahre her τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί.

nunmehrig ὁ, ἡ, τὸ νῦν; παρών 3.; ἐνεστώς 3.

nur 1) beschränkend: μόνον (wenn das „nur" sich auf d. Handlung od. d. Zustand bezieht; sonst steht dafür das *adj.* μόνος 3., z. B. nur ich habe es gesehen ἐγὼ μόνος ἑώρακα). Leitet „nur" e. ganzen Satz ein, der als Beschränkung hinzugefügt wird, so gibt man es durch ἀλλά, πλήν, πλὴν

ἀλλά, z. B. ich habe es wol gelesen, nur verstehe ich es nicht *ἀνέγνωκα μέντοι, ἀλλ᾽ (πλὴν ἀλλ᾽) οὐ γιγνώσκω*; in gleicher Weise steht es bedingend, z. B. ich will erzählen; nur höre *διηγήσομαι δή, ἀλλὰ σύ γε ἄκουσον*. — Bei Hervorhebung eines einzelnen Wortes wird es häufig durch *γέ* (*encl.*) gegeben, z. B. thue nur das nicht *μὴ δῆτα τοῦτό γε ποιήσῃς*; nur auf éine Weise *ἑνί γε τρόπῳ*. — nicht nur ... sondern auch *οὐ μόνον ... ἀλλὰ καί* (und bei stärkerer Hervorhebung des zweiten Gliedes bloss *ἀλλά*), *οὐχ ὅτι ... ἀλλά* (*καί*); nicht nur nicht ... sondern *οὐχ ὅπως ... ἀλλά* (*καί*). — ausser nur *πλὴν ἀλλ᾽ ἤ*. — nur eben, nur erst *ἄρτι, ἀρτίως, ἔναγχος*. — nur nicht *ὅσον οὐ*; *οὐ μέντοι*. — nur so (hin) *ἄλλως, εἰκῆ*. — nur noch das! *πλὴν τὸ δεῖνα*. — Bei Relativen, wo es eine unbestimmte Allgemeinheit ausdrückt, ist es durch *ποτέ* (*encl.*), *δήποτε, δηποτοῦν, οὖν* wiederzugeben, z. B. wer auch nur *ὅστις ποτέ, ὅστις δήποτε, ὅστις δηποτοῦν, ὁστισοῦν*; auch durch *ἄν* m. *conj.* (wofür aber in der indirecten Rede nach einem Präteritum der *opt.* ohne *ἄν* eintritt), z. B. wer auch nur sagt *ὃς ἄν* od. *ὅστις ἄν λέγῃ*. — wer nur? *τίς ποτε;* — die Wendung „nur zu od. allzu" gibt man durch *ὡς οὐκ ἔδει, ὡς μή ποτ᾽ ὤφελεν*, z. B. von dem Verlesenen ist das Meiste nur zu wahr *τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ ἐστι τὰ πολλὰ ὡς οὐκ ἔδει*, er bewies sich als einen nur zu rechtlichen Mann *χρηστότατος ἐγένετο ὡς μήποτ᾽ ὤφελεν* u. dgl. — 2) Bei Bewilligung und Zulassung: *δή, δῆτα, τοίνυν*, z. B. gehe nur! *ἄπελθε δή*; er soll es nur versuchen *πειράσθω δή*.

Nuss *τὸ κάρυον* (bes. Wallnuss), selten *ἡ βάλανος*. — v. der N. *καρυηρός, καρύινος* 3. — m. N. spielen *καρυατίζειν* sp. — es ist e. harte N. *χαλεπὸν τὸ ἔργον*.

nussähnlich, -artig *καρυώδης* 2. — *adv.* *καρυηδόν* sp.

Nussbaum *ἡ καρύα*.

nussbaumen *καρύινος* 3.

nussbraun *καρύινος* 3.

nussfarbig *καρύινος* 3., sp. *καρυόχρους* 2.

Nusshäher *ὁ καρυοκατάκτης*.

Nusskern *τὸ κάρυον, ὁ καρύου πυρήν, ῆνος*.

Nussknacker *ὁ καρυοκατάκτης*.

Nusskuchen *ὁ καρύων*.

Nussöl *τὰ καρυηρὸν* od. *καρύινον ἔλαιον*.

Nussschale *τὸ καρύου κέλυφος*.

Nussstrauch *ἡ καρύα*.

Nutz, sich etw. zu N. machen, s. Nutzen.

Nutzanwendung *ἡ χρῆσις, χρεία*. — in e. Fabel *τὸ ἐπιμύθιον*.

nutzbar *κάρπιμος* 2. (v. e. Felde); übr. s. nützlich.

Nutzbarkeit, s. Nützlichkeit.

nutzen, s. nützen.

Nutzen *ἡ ὠφέλεια, ἡ ὄνησις, τὸ ὠφέλημα, τὸ ὄφελος*; *τὸ λυσιτελοῦν, ἡ λυσιτέλεια*; *ἡ χρῆσις, χρεία*; *τὸ συμφέρον, οντος*; auch *ὁ καρπός, ἡ ἐπικαρπία, τὸ κέρδος*. — ohne N. *μάτην, εἰκῆ*; vgl. nutzlos. — m. N. *συμφερόντως, καλῶς, εἰς τὸ καλόν*. — zu Jmds. N. *ἐπ᾽ ὠφελείᾳ* od. *ἐπ᾽ ἀγαθῷ τινος, ὑπέρ τινος*. — Jmd. N. gewähren *ὠφέλειαν παρέχειν* (u. *M.*) *τινί, καρπὸν* od. *κέρδος φέρειν τινί, ὠφέλιμον* (*καλὸν* od. *ἀγαθὸν*) *εἶναί τινι*; vgl. nützen; Jmd. grossen N. gewähren *μεγάλα ὠφελεῖν τινα*. — keinen N. gewähren *ἀνόνητον γίγνεσθαι*; keinen N. v. etw. haben *ἀνόνητον εἶναί τινος*. — Jmd. um d. N. v. etw. bringen *ἀνόνητον ποιεῖν τινά τινος*. — N. haben od. ziehen v. Jmd. od. etw. *ὠφελεῖσθαι* (*P.*) *ἀπό* (*ἔκ*) *τινος, ὀνίνασθαί τι ἀπό τινος* (v. Pers. u. Sachen); *καρποῦσθαι* u. *καρπίζεσθαί τι*; *ὄνησιν ἔχειν τινός* (v. Sachen); sp. *εὐχρηστεῖσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος* (v. Pers.). — Jmd. zum N. gereichen *εἰς ὄνησιν ἥκειν τινί*; es wird euch zum N. gereichen *ὀνήσεσθε ἀκούοντες*. — was für e. N. hat dies? *τί δὲ ὄφελος τούτου;* — es hat etw. keinen N. *ὄφελος οὐδέν ἐστί τινος*. — was für e. N. habe ich davon, wenn ... *τί ἐμοὶ πλέον τὸ* m. *inf.*, vgl. nützen. — N. bringend *ὀνησιφόρος* 2. — sich etw. zu N. machen *χρῆσθαι, ἀποχρῆσθαί τινι, ἀπολαύειν τινός, καρποῦσθαι* u. *καρπίζεσθαί τι*.

Nutzholz, s. Holz.

nutzlos *ἀνωφελής, ἀνόνητος, ἄχρηστος, ἀχρεῖος, ἀχρήσιμος, ἄκαρπος, ἀλυσιτελής, ἀσύμφορος, ἀκερδής* 2., *μάταιος* 3. u. 2. — *adv.* *μάτην, εἰκῆ*; sich n. abmühen *ἀνόνητα πονεῖν*. — n. sein *ἀχρηστεῖν* sp.

Nutzlosigkeit *ἡ ἀχρηστία*, sp. *ἀνωφέλεια*; gew. *τὸ ἄχρηστον* u. dgl., s. d. vhg. W.

Nutzung 1) als Handlung: *ἡ χρῆσις, χρεία, κάρπωσις*. — 2) als Sache: *ὁ καρπός, ἡ ἐπικαρπία*.

Nymphe *ἡ νύμφη*. — d. Nymphen der Berge *αἱ ὀρειάδες* (*νύμφαι*); der Waldthäler *αἱ ναπαῖαι νύμφαι*; der Haine *αἱ ἀλσηΐδες* (poet.), der Wiesen *αἱ λειμωνιάδες νύμφαι* (poet.); der Bäume *αἱ δρυάδες, ἁμαδρυάδες*; des Wassers *αἱ ἐφυδρίδες* (*ἐφυδριάδες*) *νύμφαι*; des Oceans *αἱ ὠκεανίδες*; des Meeres *αἱ νηρηΐδες*, der Flüsse *αἱ ποτάμιαι νύμφαι*, poet. *αἱ ποταμηΐδες*, der Seen *αἱ λιμνάδες νύμφαι*, der Flüsse u. Quellen *αἱ ναΐδες*. — v. e. N. geboren *νυμφογενής* 2. poet. — v. den N. begeistert *νυμφόληπτος* 2.

O

O, das kurze *O, ο* (*ὂ μικρόν*); das lange *Ω, ω* (*ὦ μέγα*).

o! Ausruf des Erstaunens, Schmerzes, Unwillens *ὦ* (*ὤ*), *αἰβοῖ, φεῦ*; *ἔα* (als Ausdruck der Verwunderung u. d. Unwillens); *αἴ* (d. Schmerzes). — o weh! *αἲ αἴ, ἀτταταῖ, ἀτταταιάξ, ἰατταταῖ, ἰατταταιάξ, παπαῖ*; o weh mir! *οἴμοι, ὤμοι*. — o ich Unglücklicher! *ὦ τάλας ἐγώ*. — o welch e. Mann *φεῦ τοῦ ἀνδρός*. — o die Prahlereien *τῶν ἀλαζονευμάτων*. — o dass doch! *εἴθε, εἰ γάρ* m. *opt.* u., wenn d. Wunsch nicht in Erfüllung gehen kann, *ὤφελον* od. *ὡς* (*εἴθ᾽, εἰ γὰρ*) *ὤφελον* m. *inf.*, z. B. o dass doch dies geschehen möchte! *εἴθε γένοιτο ταῦτα*; o dass er noch lebte *ὡς ὤφελε ζῆν ἔτι*. — o rufen *αἰάζειν, φεύζειν, ὤζειν*; das o Rufen *τὸ αἴαγμα* (*ὁ αἰαγμός*), *ὁ ὠγμός*.

Oase *ἡ οασις* (*αὔασις*).

ob 1) *praep.* s. wegen, über. — 2) als Fragepartikel in indirecten Fragesätzen: *εἰ* m. d. Modus der directen Frage, wofür nach einem vhg. hist. Tempus auch der *opt.* eintreten kann; *ἐάν* m. *conj.* (ob wol) nach vhg. Haupttempus, das nach e. hist. Tempus gew. in *εἰ* m. *opt.* übergeht. — Bei Doppelfragen „ob ... oder (oder ob)" *εἰ ... ἤ, πότερον* (*πότερα*) ... *ἤ, ὁπότερον* (*ὁπότερα*) ... *ἤ*, ferner *εἴτε ... εἴτε, εἰ* (*μὲν*) ... *εἴτε, εἴτε* ...

ἤ, εἴτε ... εἴτε καί, εἴτε καὶ ... εἴτε καί, εἴτ' οὖν ... εἴτ' οὖν, ἐάν τε ... ἐάν τε; auch steht bisw. im ersten Gliede keine Fragepartikel und bloss das zweite Glied wird durch ἤ eingeleitet. — ob ... oder ob nicht εἴτε ... εἴτε μή, ἐάν τε ... ἐάν τε μή. — „ob nicht" μή m. *ind.* u. nach vhg. hist. Tempus auch m. *opt.*, z. B. sehen wir zu, ob Nikias nicht etwas von Bedeutung vorzubringen meint ὁρῶμεν μὴ Νικίας οἴεταί τι λέγειν. — Man merke noch, dass d. Grieche nach Ausdrücken der Ungewissheit u. des Zweifels oft bloss εἰ zu setzen pflegt, während wir „ob nicht" gebrauchen, z. B. erwäget, ob nicht etwa sogar hierin d. Barbaren e. sehr grosse Thorheit begangen haben σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. — ob wol εἴ πως, ob etwa εἰ ἄρα. — als ob, gleich als ob ὡς, ὥσπερ m. *part.* (wozu auch ἄν treten kann, wenn es im selbstständigen Satze stehen müsste); ὡς m. d. *acc.* u. *gen. abs.*, vgl. „als" 1) *d*). — es kommt mir vor, es ist mir als ob ... δοκῶ μοι, z. B. es kommt mir vor, als ob ich einen Schall hörte δοκῶ μοι ἀκούειν ἤχου τινός. — es sieht aus als ob Krieg werden solle κινδυνεύει πόλεμος ἔσεσθαι, πόλεμος ἔοικεν ἔσεσθαι.

Obacht ἡ φυλακή, τήρησις; ἡ ἐπιμέλεια. — etw. in O. nehmen φυλάττειν, τηρεῖν, σκοπεῖν τι; ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) u. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι od. ἔχειν τινός.

obbemeldet, obbenannt, obberührt, obbesagt προειρημένος, auch εἰρημένος 3.

Obdach ἡ στέγη, τὸ στεγνόν, στέγασμα; poet. u. sp. τὸ στέγος; auch ἡ σκέπη, sp. τὸ κατάλυμα. — Jmd. e. O. geben εἰσδέχεσθαί τινα.

obdachlos ἄοικος 2.

Obelisk ὁ ὀβελός, ὀβελίσκος.

Obelos (kritisches Zeichen) ὁ ὀβελός. — m. e. O. bezeichnen ὀβελίζειν; d. Bezeichnung m. d. O. ὁ ὀβελισμός (bei Gramm.).

oben 1) eig. ἄνω (ἄνωθεν); o. darüber od. darauf ἐπάνω, ὑπεράνω. — o. auf d. Berge ἄνω τοῦ ὄρους, ἐπὶ τοῦ ὄρους. — o. befindlich ὁ, ἡ, τὸ ἄνω od. ἐπάνω. — v. o. herab ἄνωθεν, ἐπάνωθεν; ὑψόθεν (aus d. Höhe); κατά τινος, z. B. κατὰ τοῦ ὄρους. — nach o. zu ἐπὶ τὰ ἄνω, πρὸς τὸ ἄκρον. — bis o. hin μέχρι τοῦ ἄκρου. — o. darauf legen ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν; bis o. anfüllen ἐκπιμπλάναι; o. schwimmen ἐπιπολάζειν. — 2) übtr. = vorher: ἐπάνω, ἔμπροσθεν. — d. o. Gesagte τὰ ἔμπροσθεν od. ἐπάνω λεχθέντα. — dies ist o. erzählt worden τοῦτο ἐν τοῖς ἐπάνω εἴρηται. — siehe o. ἐν τοῖς ἐπάνω ζήτει. — o. genannt od. erwähnt προειρημένος, εἰρημένος 3.

obenan πρῶτος 3., ἐν τοῖς πρώτοις. — o. stehen πρῶτον καταστῆναι od. τετάχθαι, auch πρωτεύειν, z. B. unter d. Hellenen τῶν Ἑλλήνων od. ἐν τοῖς Ἕλλησιν. — in Jmds. Freundschaft o. stehen πρωτεύειν φιλίᾳ παρά τινι. — o. sitzen πρωτεύειν ἐν ἕδρᾳ.

obenauf ἐπιπολῆς (*adv.*) u. ἐπιπόλαιος 2. — o. schwimmen od. liegen ἐπιπολάζειν (auch übtr.). — das Obenaufschwimmen ἡ ἐπιπόλασις, ὁ ἐπιπολασμός. — o. schwimmend ἀκρόπλους 2. — o. benetzen ἐπιτέγγειν, ἐπινοτίζειν u. ä.

obendrauf ἐπάνω, ὑπεράνω; in Zsstzgen durch ἐπί, z. B. o. gerinnen ἐπιπήγνυσθαι (*P.*).

obendrein προσέτι, πρὸς δέ, καὶ πρός (γε), πρὸς τούτοις. — u. ein klein wenig o. καὶ μικρόν τι πρός. — u. noch o. καὶ ταῦτα.

obenher ἄνωθεν, s. oben.

obenhin 1) eig. ἐπιπολῆς, sp. ἐξ ἐπιπολῆς. — 2) übtr. παρέργως, ἐν παρέργῳ, ἐν παρέργου μέρει, ἐκ παρέργου (sp. κατὰ πάρεργον); (ὡς) ἐν παρόδῳ, ἐκ παρόδου, auch ἐπιπολαίως, αὐτοτελῶς, εἰκῇ, ἀμελῶς, ἁπλῶς, sp. ἐπιτροχάδην; ἀφοσιώσεως ἕνεκα (nur zum Scheine). — etw. o. thun ἐκ παρέργου ποιεῖν τι, σχεδιάζειν, αὐτοσχεδιάζειν τι; ὁσίας ἕνεκα ποιεῖν τι, ἀφοσιοῦσθαι (etw. nur zum Scheine thun). — etw. o. abthun (in e. Rede od. Schrift) ἐπιτρέχειν, ἐπισύρειν, sp. ἐπιτροχάζειν τι. — Jmd. od. etw. o. behandeln πάρεργον ποιεῖσθαι od. ἐν παρέργῳ ποιεῖσθαί τινα od. τι, παρέργως ἔχειν πρός τι. — das o. Arbeiten ὁ σχεδιασμός; das o. Gethane od. Gearbeitete τὸ αὐτοσχεδίασμα, σχεδίασμα; sprichw. πάρεργον ὁδοῦ. [ἐπιθυμεῖν.

obenhinaus wollen ὑπεράκρως ζῆν, μειζόνων

Oberadmiral ὁ ναύαρχος, od. umschr. ὁ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως κυριώτατος.

Oberarm ὁ βραχίων, ονος.

Oberaufseher ὁ προστάτης, ὁ ἐπιστάτης, ὁ ἄρχων, οντος. — O. über etw. sein προστατεῖν, ἡγεῖσθαί τινος; ἐπιστατεῖν τινι u. τινος.

Oberaufsicht ἡ προστασία, sp. ἐπιστασία; ἡ κυρία ἐπιτροπεία.

Oberbefehl ἡ ἀρχή, ἡγεμονία. — im Bes. über d. Heer ἡ στρατηγία; über d. Flotte ἡ ναυαρχία; über d. Reiterei ἡ ἱππαρχία. — d. O. haben ἄρχειν, ἡγεῖσθαι, ἡγεμονεύειν τινός, im Bes. στρατηγεῖν, ναυαρχεῖν, ἱππαρχεῖν.

Oberbefehlshaber ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος. — im Bes. über e. Heer ὁ στρατηγός, über e. Flotte ὁ ναύαρχος, über d. Reiterei ὁ ἵππαρχος. — O. sein, s. d. vhg. W.

Oberbein τὸ ἄνω τοῦ σκέλους.

Oberbette ἡ ἐπιβεβλημένη στρωμνή; vgl. Bettdecke, Betttuch, Bettzeug.

Oberboden ὁ ἀνώτατος οἶκος.

Oberbootsmann ὁ τῆς νεὼς πρωρεύς.

obere 1) eig. ὁ, ἡ, τὸ ἄνω od. ὕπερθεν; ἀνώτερος 3.; ὑψηλός 3. — d. o. Gegenden τὰ ἄνω. — die o. Theile τὰ ὕπερθεν. — oberst ἄκρος 3. — d. oberste Spitze τὸ ἄκρον. — d. Oberste zu unterst kehren τὰ ὑπέρτερα νέρτερα τιθέναι. — 2) übtr. v. Range: προέχων 3., μείζων 2. — d. Oberen οἱ ἄρχοντες, αἱ ἀρχαί, οἱ προστάται, οἱ προεστῶτες, οἱ ἐπιστάται, οἱ ἐφεστῶτες, vgl. Obrigkeit. — der Oberste πρῶτος, κράτιστος 3. — d. Oberste sein πρωτεύειν τινῶν od. ἔν τισιν, ὑπερέχειν τινῶν.

Oberfeldherr ὁ κυριώτατος od. αὐτοκράτωρ στρατηγός; ὁ ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ἡγεμών, όνος.

Oberfläche τὸ (τὰ) ἐπιπολῆς; sp. ἡ ἐπιπολή; ἡ ἐπιφάνεια; auch τὰ ἄκρα. — auf d. O. ἐπιπολῆς (*adv.*); ἐπιπόλαιος 2.; ἄκρος 3. — auf d. O. kommen ἐπιπολάζειν, sp. ἐπιπολεύειν (dazu ἡ ἐπιπόλασις, ὁ ἐπιπολασμός). — Häufig gebraucht man Compos. m. ἐπί, z. B. auf d. O. aufritzen ἐπικνίζειν (dazu ἡ ἐπίκνισις), auf d. O. gefrieren ἐπιπήγνυσθαι (*P.*) u. dgl.

oberflächlich ἐπιπόλαιος 2. (eig. u. übtr.); ἀκρόπλους 2. (selten), οὐκ ἀκριβής 2., οὐκ ἐπιμελής 2. (übtr.). — *adv.* ἐπιπολῆς (eig.); ἐπιπολαίως (eig. u. übtr.), οὐκ ἀκριβῶς (übtr.); vgl. obenhin.

Oberförster, etwa ὁ πρῶτος τῶν ὑλωρῶν.

Oberfuss ὁ ταρσός (τοῦ ποδός).

Obergeneral, s. Oberfeldherr.

Obergericht τὸ μέγιστον od. κυριώτατον δικαστήριον.

Obergeschoss, s. Oberstock.

Obergestell (d. Wagens) ἡ ὑπερτερία.

Obergewalt ἡ (μεγίστη) ἐξουσία.

oberhalb ἄνω, ἄνωθεν m. *gen.*; ὑπέρ m. *gen.*, ἐπιπολῆς m. *gen.*; selten ὕπερθεν.

Oberhand 1) eig. ὁ καρπός. — 2) übtr. τὸ κρά-

τος, ἡ ἐπικράτεια, ἡ νίκη. — die O. haben κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, κρείττω εἶναί τινος; νικᾶν (auch v. Vorschlägen); ἐπιπολάζειν (v. Sitten, Gebräuchen u. dgl.); über Jmd. in etw. κρατεῖν τινός τινι, κρείττω εἶναι τινός τινι od. τι. — die O. bekommen od. gewinnen über Jmd. ἐπικρατεῖν, ἐπικρατέστερον od. κρείττω γίγνεσθαι, περιγίγνεσθαι, καθυπέρτερον γίγνεσθαι, seltner προτερεῖν (sp. προτερεύειν) τινος; νικᾶν τινα; v. Dingen νικᾶν, ἐκνικᾶν, ἐπιπολάζειν.

Oberhaupt ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ προστάτης, auch ἐπιστάτης. — ohne O. ἄναρχος 2.

Oberhaus (im Parlament) etwa ἡ γερουσία od. umschr. ἡ ὑπερτέρα βουλή.

Oberhaut ἡ ἐπιδερμίς, ίδος.

Oberhemd, etwa τὸ ἐπένδυμα.

Oberherr ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος, vgl. Fürst, König. — sich zum O. v. etw. machen κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τι, καταστρέφεσθαί τι.

oberherrlich ὁ, ἡ, τὸ τοῦ ἄρχοντος; ἡγεμονικός, βασιλικός, τυραννικός 3.

Oberherrschaft ἡ ἀρχή, ἡ ἡγεμονία; τὸ κράτος, ἡ ἐπικράτεια.

Oberjägermeister ὁ ἀρχικυνηγός sp.

Oberkleid τὸ ἱμάτιον, ἡ ἀμπεχόνη, sp. τὸ ἐπένδυμα; im Bes. ἡ χλαῖνα (für Männer; v. dicker Wolle); ὁ πέπλος (der Weiber); ἡ χλανίς, ίδος (leichtes O. für Männer u. Frauen); ἡ χλαμύς, ύδος (e. Mantel, bes. für Reiter); ὁ κάνδυς, υος (e. persisches Oberkleid m. Aermeln, Kaftan).

Oberkoch ὁ ἀρχιμάγειρος sp.; ὁ πρῶτος τῶν μαγείρων.

Oberkörper τὸ ἄνω τοῦ σώματος; ἡ προτομή (bei Thieren).

Oberkommando ἡ ἀρχή, ἡ ἡγεμονία; auch ἡ μοναρχία.

Oberländer ὁ ἐκ τῆς ἄνω χώρας, ὁ τὰ ἄνω κατοικῶν.

Oberland ἡ ἄνω χώρα; τὰ ἄνω (τῆς χώρας).

Oberleder (am Schuh) ὁ (τοῦ ὑποδήματος) χιτών, ῶνος. — d. O. auszacken σχίζειν τὸν χιτῶνα.

Oberlefze, s. Oberlippe.

Oberleib τὸ τοῦ σώματος ἀνώτερον μέρος.

Oberleiter ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος.

Oberleitung ἡ τοῦ παντὸς ἀρχή, ἡ ἡγεμονία.

Oberlippe τὸ ἀνώτερον χεῖλος.

Obermeister ὁ πρῶτος ἐπιστάτης.

Obermundschenk ὁ ἀρχιοινοχόος sp.; ὁ πρῶτος τῶν οἰνοχόων.

Oberoffiziere οἱ ἐπικαίριοι.

Oberpriester ὁ ἀρχιερεύς, selten ὁ ἀρχιέρεως; vgl. ὁ ἱεροφάντης.

Oberpriesterin ἡ ἀρχιέρεια (unbelegt); vgl. ἡ ἱεροφάντις, ιδος.

Oberpriesterwürde ἡ ἀρχιερωσύνη sp.; ἡ ἀρχιερεία (unbelegt); vgl. ἡ ἱεροφαντία.

Oberrechnungsbehörde, -kammer οἱ λογισταί; e. Mitglied derselben ὁ λογιστής, e. Mitglied derselben sein λογιστεύειν, sein Amt ἡ λογιστεία; das Bureau der O. τὸ λογιστήριον.

Oberrichter ὁ ἀρχιδικαστής; ὁ πρῶτος τῶν δικαστῶν.

Oberrinde ἄκρος ὁ φλοιός (am Baume); vgl. Rinde.

Oberrock, s. Oberkleid.

Obersatz (in d. Logik) τὸ λῆμμα; vgl. Vordersatz.

Oberschenk, s. Obermundschenk.

Oberschenkel ὁ μηρός.

Oberschwelle τὸ ὑπέρθυρον (poet. τὸ ὑπερθύριον); ὁ ἀνώτερος βαθμός.

Obersitz, s. Vordersitz.

oberst ἀνώτατος, mehr poet. ὑπέρτατος 3.; auch ἄκρος, πρῶτος 3. — zu o., s. obenan.

Oberstadt ἡ ἄνω πόλις.

Oberste (als militär. Würde), etwa ὁ ταξίαρχος (beim Fussvolk); ὁ φύλαρχος (bei d. Reitern).

Obersthofmeister, etwa ὁ καθηγητής (sp.).

Obersteuermann ὁ ἀρχικυβερνήτης sp.; ὁ πρῶτος τῶν κυβερνητῶν.

Oberstock, Oberstube τὸ ὑπερῷον; τὸ ἀνώγεων (ἀνώγαιον); selten ἡ κατῆλιψ, φος.

Obertheil τὸ ἄνω μέρος; ἡ προτομή (bei einem Thiere).

Obervormund ὁ πρῶτος τῶν ἐπιτρόπων.

Obervorsteher ὁ πρῶτος ἐπιστάτης.

oberwärts εἰς τὰ ἄνω.

Oberwelt ἡ ἄνω γῆ od. bloss ἡ γῆ; τὰ ὑπὲρ γῆς, τὰ ἄνω τῆς γῆς; auch τὸ φῶς, φωτός, z. B. an d. O. bringen πρὸς φῶς ἄγειν. — auf d. O. ἄνω, ἐνθάδε, τῇδε (opp. κάτω, ἐκεῖ).

Oberzahn ὁ ἄνω ὀδούς, όντος.

obgedacht, obgemeldet, obgenannt, s. obbemeldet.

obgleich εἰ καί m. *ind.* od. *opt.*; καί u. καίπερ m. *part.*, häufig setzt man auch d. blosse *part.*; in beiden Fällen kann noch ὅμως hinzutreten, z. B. obgleich sie erschrocken waren, versammelten sie sich im Rathhause καίπερ τεθορυβημένοι συνελέγησαν ὅμως εἰς τὸ βουλευτήριον. — Wenn d. Hauptsatz negativen od. dubitativen Inhaltes ist, so kann man ein nachstehendes „obgleich" durch ἐπεί, ἐπεὶ ... γε od. durch οὐχ ὅτι geben, z. B. ich bin dazu unfähig, obgleich ich wünschte, fähig zu sein ἐγὼ ταῦτα ἀδύνατός εἰμι, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν δυνατὸς εἶναι, was vielleicht auch Herakleitos sagen will, obgleich er sich hiebei nicht passend ausdrückt ὅπερ ἴσως καὶ Ἡράκλειτος βούλεται λέγειν, ἐπεὶ τοῖς γε ῥήμασιν οὐ καλῶς λέγει, für Sokrates stehe ich ein, dass er es nicht vergessen wird, obgleich er Scherz treibt u. vergesslich zu sein behauptet Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καί φησιν ἐπιλήσμων εἶναι.

obherrschen, s. beherrschen.

Obhut ἡ φυλακή; ἡ ἐπιμέλεια, πρόνοια (Fürsorge). — etw. in seine O. nehmen φυλακήν, ἐπιμέλειαν, πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος; etw. ganz bes. unter seine O. nehmen ἐν πλείστῃ φυλακῇ ποιεῖν τι. — etw. unter Jmds. O. stellen ποιεῖν τι ἐπί τινι, ἐπιτρέπειν τί τινι.

Objekt, der Wahrnehmung, τὸ ὁρώμενον, τὸ ὁρατόν, τὸ αἰσθητόν; der Behandlung τὸ ὑποκείμενον, ἡ ὑπόθεσις; philosoph. O. τὸ ὄν; grammat. O. τὸ ἀντικείμενον.

objektiv ὁρώμενος, ὁρατός, αἰσθητός 3. (wahrnehmbar); ἀληθῶς ὢν od. bloss ὢν 3. (wirklich). — o. Darstellung = unparteilich, w. s.

obig, s. obbemeldet.

Oblate, etwa τὸ λάγανον.

obliegen 1) sich einer Sache befleissigen: μελετᾶν, ἐπιτηδεύειν τι, σπουδάζειν περί τινος, περί τι. — 2) es liegt mir ob: προσήκει, πρέπει, auch πρόσκειταί μοι, ἐμόν ἐστιν od. ἔργον ἔχω m. *inf.*; auch δεῖ u. χρὴ ἐμέ m. *inf.*; μέλει μοί τινος, ἐπιμελές ἐστί μοί τινος.

Obliegenheit τὸ προσῆκον, οντος (Jmds. τινί), τὸ δέον, οντος, τὸ ἔργον; d. Obliegenheiten des Lehrers τὰ τοῦ διδασκάλου.

Obligation ἡ συγγραφή, sp. τὸ χειρόγραφον. — e. O. ausstellen συγγραφὴν ποιεῖσθαι.

Oblongum τὸ πλαίσιον.

Obmacht τὸ κράτος, ἡ ἐπικράτεια. — O. über etw. haben κρατεῖν od. ἐπικρατεῖν τινος.

Obmann, s. Schiedsrichter.

Obolos ὁ ὀβολός. — v. d. Grösse od. d. Werthe eines O. ὀβολιαῖος 3. — halber O. τὸ ἡμιωβόλιον (τὸ ἡμιώβολον). — v. d. Grösse od. d. Werthe eines halben O. ἡμιωβολιαῖος 3.

Obrigkeit *αἱ ἀρχαί, οἱ ἄρχοντες; τὰ τέλη, οἱ ἐν τέλει, οἱ τὰ τέλη ἔχοντες.*

obrigkeitlich *ὁ, ἡ, τὸ τῶν ἀρχόντων.* — o. Personen *οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐν τέλει;* o. Amt *ἡ ἀρχή;* o. Befehl *τὸ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων παρηγγελμένον.*

Obrist, s. Oberste.

obscen, s. unanständig.

obschon, s. obgleich.

obschweben 1) darüber schweben: *ἐπαιωρεῖσθαι* (*DP.*), *ἐπικρέμασθαι, ἐπηρτῆσθαι* (*pf. P.*) (sämmtl. auch übtr.). — 2) bevorstehen: *προκεῖσθαι, μέλλειν;* im Gange sein *πράττεσθαι* (*P.*).

obscön (obscen), s. unanständig.

Observanz *τὸ ἔθος, τὰ νόμιμα, τὰ νομιζόμενα, τὰ καθεστῶτα, τὰ εἰωθότα.* — es ist O. *ἔθος ἐστίν, εἴωθεν;* es ist bei ihnen O. *νενόμισται αὐτοῖς* od. *νομίζουσιν, ἐν ἔθει ἐστὶν αὐτοῖς.* — zur O. werden *εἰς ἔθος καταστῆναι, ἐν ἔθει γίγνεσθαι, νομισθῆναι.*

observanzmässig *νομιζόμενος* 3., *νόμιμος* 3. u. 2.; *κατὰ τὸν νόμον* od. *κατὰ τὸ ἔθος, ὥσπερ ἔθος ἐστίν* od. *ἐν ἔθει ἐστίν, ὥσπερ νομίζεται.*

Observationsarmee, -corps *ἡ στρατιὰ ἡ τοὺς πολεμίους παραφυλάττουσα.*

Observatorium, s. Warte.

observieren, s. beobachten.

obsiegen *ἐκνικᾶν;* über etw. *κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, κρείττω γίγνεσθαι, περιγίγνεσθαι* (sämmtl. m. *gen.*).

Obst *ἡ ὀπώρα, τὰ ὀπωριαῖα; οἱ τῶν δένδρων καρποί, οἱ ξύλινοι* (sp. *ξυλικοὶ*) *καρποί;* im Bes. *τὰ μῆλα* (Kernobst), *τὰ ἀκρόδρυα* (m. harter Schale, wie Nüsse u. dgl.). — O. einsammeln *ὀπωρίζειν* (u. *M.*); das Einsammeln des O. *ὁ ὀπωρισμός* sp.

Obstbaum *τὸ καρποφόρον* (*ἥμερον,* sp. *ὀπώριμον*) *δένδρον.*

Obstbaumpflanzung 1) als Handlung: *ἡ καρποφόρων* (*ἡμέρων*) *δένδρων φυτεία* od. *φύτευσις.* — 2) als Sache: *τὸ ἄλσος ἡμέρων δένδρων.*

Obstbaumschule *τὸ καρποφόρων δένδρων φυτευτήριον* od. sp. *φυτουργεῖον.*

Obstbaumzucht, s. Obstbaumpflanzung 1).

Obsternte *ὁ ὀπωρισμός* sp.

Obstessig *τὸ ὀπωριαῖον ὄξος.*

Obstgarten *τὸ δένδρεσι καρποφόροις πεφυτευμένον χωρίον;* sp. *ὁ μηλών, ῶνος.*

Obsthändler *ὁ ὀπωρώνης,* sp. *ὁ ὀπωροπώλης.*

Obsthändlerin *ἡ ὀπωρόπωλις, ιδος.*

Obsthöker *ὁ ὀπωροκάπηλος.*

Obsthökerin *ἡ ὀπωροκάπηλος.*

Obsthüter *ὁ ὀπωροφύλαξ, κος.* — seine Hütte *τὸ ὀπωροφυλάκιον* sp.

Obstjahr, gutes O. *ἡ εὐετηρία καρπῶν τῶν ἀπὸ τῶν δένδρων γενομένων;* schlechtes O. *ἡ δυσετηρία καρπῶν* u. s. w.; *ἡ σπανοκαρπία* sp.

obstinat, s. hartnäckig.

Obstkammer, etwa *ἡ ὀπωροθήκη; τὸ τῆς ὀπώρας ταμιεῖον.*

Obstkorb *κάλαθος μήλων* (u. dgl.) *πλήρης.*

obsttragend *καρποφόρος,* sp. auch *ὀπωροφόρος* 2.

Obstwein *ὁ ὀπωριαῖος οἶνος.*

obwalten *a*) obherrschen, w. s. *b*) dabei vorhanden sein: *παρεῖναι, παραγενέσθαι, ὑπεῖναι, ὑποκεῖσθαι,* auch *τυγχάνειν παρόντα,* od. bloss *ὑπάρχειν, εἶναι.* — nach d. obwaltenden Umständen *ἐκ τῶν παρόντων, ἐκ τῶν ὑποκειμένων,* [*οὕτως ἐχόντων.*

obwol, s. obgleich.

Ocean, s. Weltmeer.

Ocher *ἡ ὤχρα;* s. Kupferoker.

Ochse *ὁ βοῦς, βοός* (auch als Schimpfwort); *ὁ ταῦρος* (Stier). — junger O. *ὁ μόσχος;* übr. s. Rind. — sprichw. hier stehen die Ochsen am Berge *ἐνταῦθα δὴ τὸ κωλῦον.*

Ochsenauge *a*) eig. *ὁ βοὸς ὀφθαλμός.* *b*) als Pflanze: *τὸ βούφθαλμον.*

Ochsenblut *τὸ βόειον* od. *ταύρειον* (*βοὸς* od. *ταύρου*) *αἷμα.*

ochsendumm; durch *ὁ βοῦς;* vgl. *βουκόρυζος* 2.; [u. s. dumm.

Ochsenfell *τὸ βόειον δέρμα; ἡ βοεία* (*δορά*).

Ochsenfleisch *τὰ βόεια κρέα.*

Ochsengespann *τὸ βοεικὸν* (sp. *βοϊκὸν*) *ζεῦγος.*

Ochsenhändler *ὁ βουκάπηλος* sp.

Ochsenhaut, s. Ochsenfell.

Ochsenherde, s. Rinderherde.

Ochsenhirt, s. Rinderhirt.

Ochsenhorn *τὸ βόειον κέρας.* — mit O. *βούκερως,* [*ων.*

Ochsenhuf *ἡ βοεία ὁπλή* od. *χηλή.*

Ochsenkalb *ὁ μόσχος.*

Ochsenklaue, s. Ochsenhuf.

ochsenköpfig, s. d. f. W.

Ochsenkopf *ἡ βοεία κεφαλή, τὸ βουκεφάλιον,* sp. *βούκρανον* od. *βουκράνιον.* — mit e. O. *βουκέφαλος* 2.; selten *βούκρανος* 2.

Ochsenmarkt *οἱ βόες.*

Ochsenmist *ἡ βοεία κόπρος; τὸ βόλιτον, ὁ βόλιτος* (minder gut *τὸ βόλβιτον, ὁ βόλβιτος*).

Ochsenschwanz *ἡ βοὸς οὐρά.*

Ochsenstachel *τὸ βούκεντρον* sp.; *ὁ* u. *ἡ βουπλήξ, ῆγος* poet.

Ochsenstall *ἡ βούστασις, ἡ βουστασία,* selten *τὸ βουστάσιον;* mehr poet. *τὸ βούσταθμον, ὁ βούσταθμος; ὁ βοών, ῶνος.*

Ochsenstecken, s. Ochsenstachel.

Ochsentalg *τὸ βόειον στέαρ.*

Ochsentreiber *ὁ βοηλάτης.* — e. O. sein *βοηλα-* [*τεῖν.*

Ochsentrift, -weide *ἡ βοῶν νομή.*

Ochsenziemer *ἡ ταυρῆ* (*ταυρεία*).

Ochsenzunge *a*) eig. *ἡ βοεία γλῶττα.* *b*) als Pflanze: *ὁ βούγλωττος; ἡ ἔγχουσα* (*ἄγχουσα*).

ochsig *βόειος* 3.

Ocker, s. Ocher.

October *ὁ δέκατος μήν, ὁ Ὀκτώβριος;* vgl. Monat.

Ode *ἡ ᾠδή, ὁ ὕμνος.*

Odem, s. Athem.

Odendichter *ὁ ὑμνοποιός,* sp. *ὁ ᾠδοποιός;* vgl. [Liederdichter.

Odeon *τὸ ᾠδεῖον.*

oder *ἤ* (sowol das lat. *aut* als *vel*). — entweder … oder, s. entweder. — in d. Doppelfrage „(ob) … oder", s. ob. — vier od. fünf Jahre *ἔτη τέτταρα καὶ πέντε* od. *τέτταρα ἢ πέντε.* — oder vielmehr *μᾶλλον δέ.*

Oechslein *τὸ βοΐδιον* (*βοίδιον*), *βοιδάριον.*

öde *ἔρημος* 2. u. 3.; *κενός* 3. (leer). — ö. machen *ἐρημοῦν.*

Oede *ἡ ἐρημία;* selten *ἡ ἔρημος, ἡ ἐρήμη.*

öffentlich 1) vor Jedermanns Augen: *φανερός* 3., *ἐμφανής* 2.; *adv. φανερῶς, ἐκ τοῦ φανεροῦ* (sp. *ἀπὸ τοῦ φανεροῦ*), auch *ἐν τῷ φανερῷ, ἐμφανῶς, ἐν τῷ ἐμφανεῖ.* — ö. zeigen *εἰς τὸ φανερὸν φέρειν* od. *ἐξάγειν.* — sich ö. zeigen *παρέχειν ἐν τῷ φανερῷ ἑαυτόν, ἐν τῷ φανερῷ εἶναι, φανερῶς περιπολεῖν, εἰς τοὐμφανὲς ἰέναι.* — sich ö. entkleiden *εἰς τὸ φανερὸν ἀποδῦναι.* — ö. auftreten *προελθεῖν εἰς τὸ φανερόν,* vgl. auftreten 2). — ö. ausstellen *προτιθέναι;* das ö. Ausstellen *ἡ πρόθεσις.* — ö. aussprechen od. erklären *εἰς τὸ μέσον λέγειν.* — 2) dem allgemeinen Wesen od. dem Staate gehörig: *κοινός, δημόσιος* 3.; auch *δημοτελής* 2. (v. Staate bestritten, z. B. *θυσία, ἑορτή*). — auf ö. Kosten *δημοσίᾳ, κοινῇ, ἀπὸ* (*τοῦ*) *κοινοῦ.* — ö. Gelder *τὰ δημόσια* od. *κοινά.* — ö. Angelegenheiten *τὰ κοινά.* — ö. Geschäfte betreiben *πράττειν τὰ δημόσια* od. *τὰ τῆς πόλεως.* — das ö.

Wol τὸ κοινὸν ἀγαθόν. — ein ö. Geschäft haben, ö. angestellt sein δημοσιεύειν. — zum ö. Gebrauche dienen κοινὸν εἶναι, sp. δημοσιεύειν. — ein ö. Amt bekleiden, s. Staatsamt. — ö. bekannt machen, s. bekannt (machen). — die ö. Meinung ἡ τῶν πολλῶν δόξα, ὃ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν.

Oeffentlichkeit τὸ φανερόν. — zur od. in d. Oe. bringen δημοσιοῦν, s. bekannt machen; zur od. in d. Oe. kommen δημοσιοῦσθαι (*P.*), s. auskommen 1).

öffnen 1) eig. ἀνοιγνύναι (ἀνοίγειν), διανοίγειν, διοιγνύναι (διοίγειν), χαλᾶν (allg.); λύειν (einen Brief, Knoten u. dgl.); ἀναπεταννύναι (eine Thüre, d. Augen, Ohren); ἀνελίττειν (e. Buch; eig. aufrollen). — d. Ader ö. τέμνειν od. σχάζειν φλέβα; e. Leichnam ö. τέμνειν od. ἀνατέμνειν νεκρόν. — sich ö. ἀνοίγεσθαι (ἀνοίγνυσθαι) u. s. w., ἀναπετάννυσθαι (*P.*), auch χανεῖν. — allmälich od. heimlich ö. ὑπανοιγνύναι; sich allmälich ö. ὑπανοίγνυσθαι (*P*). — vgl. Mund. — 2) übtr. sich d. Eingang mit Gewalt ö.: βιάζεσθαι τὴν εἴσοδον. — den Schmeichlern d. Ohren ö. παρέχειν τὰ ὦτα τοῖς κολακεύουσιν. — Jmd. d. Augen ö. σωφρονίζειν od. ἐκδιδάσκειν τινά.

Oeffnung 1) das Oeffnen: ἡ ἄνοιξις, δίοιξις, sp. διάνοιξις; ἡ χάλασις, sp. ὁ χαλασμός; e. Briefes, Knotens ἡ λύσις; e. Buches ἡ ἀνέλιξις; einer Ader ἡ τομή; e. Leichnames ἡ ἀνατομή. — 2) das Offenstehen: τὸ ἀνεῷχθαι, τὸ χαλᾶν od. χάσκειν. — Oe. d. Leibes ἡ κοιλιολυσία, ἡ κοιλία ὑπάγουσα; Oe. verschaffen ὑπάγειν od. λύειν κοιλίαν (γαστέρα); Oe. verursachend κοιλιολυτικός 3. sp. — d. Leib hat Oe. ἡ γαστὴρ ὑποχωρεῖ. — 3) offen stehender Ort: τὸ στόμα, τὸ στόμιον, ἡ ὀπή; τὸ χάσμα (gähnende Oe.); sp. τὸ χάλασμα (bes. in den Gliedern e. Heeres).

öfter, s. häufig.

öfters, s. oft.

Oehr 1) = Oeffnung 3), w. s.; einer Nadel, s. Nadelöhr. — 2) Henkel, Griff, w. s.

Oehrchen τὸ ὠτάριον (eig. und = Henkelchen); seltner τὸ ὠτίον.

Oekonom ὁ οἰκονόμος (Hauswirth); vgl. Landwirth. — e. guter Oe. ὁ οἰκονομικός, γεωργικός.

Oekonomie ἡ οἰκονομία; vgl. Landwirthschaft.

ökonomisch 1) οἰκονομικός 3.; vgl. landwirthschaftlich. — 2) sparsam, haushälterisch, w. s.

Oel τὸ ἔλαιον (Baumöl); τὸ χρῖσμα (Salböl); τὸ μύρον (wolriechendes Oel). — e. wenig Oel τὸ ἐλάδιον. — mit Oel salben od. bestreichen ἐλαιοῦν, selten λιπαίνειν. — sich mit Oel salben λίπα ἀλείφεσθαι od. χρίεσθαι (wozu bisw. ἐλαίῳ tritt). — in Oel getaucht ἐλαιοβαφής 2.; m. Oel genetzt ἐλαιόβροχος (ἐλαιοβραχής, ἐλαιοβρεχής) 2. sp. — m. Oel begiessen ἐλαιοχυτεῖν sp. — Oe. enthaltend ἐλαιοδόχος 2. sp. — m. Oel genährt ἐλαιόθρεπτος 2. sp. — Oel zumessen ἐλαιομετρεῖν sp. — m. Oel beschmutzt ἐλαιοπινής 2.; voll Oel ἐλαιοπληθής 2. sp. — Oel tragend ἐλαιοφόρος 2. — reich an Oel εὐέλαιος 2. sp. — in Oel verwandeln ἐξελαιοῦν; „zu Oel werden“ durch d. *P.* — sprichw. Oel in's Feuer giessen πῦρ πυρὶ ἐγχεῖν, πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν (ἄγειν, φέρειν).

ölartig ἐλαιοειδής, ἐλαιώδης 2.; s. ölig.

Oelbau ἡ ἐλαιοκομία sp. — Oe. treiben ἐλαΐζειν, sp. ἐλαιοκομεῖν. — Oe. treibend ἐλαιοκόμος 2.; zum Oe. gehörig ἐλαιοκομικός 3. sp.

Oelbaum ἡ ἐλάα (ἐλαία); wilder Oe. ἡ ἀγριέλαιος, sp. ἀγριελαία, poet. u. sp. ὁ (ἄγριος) ἔλαιος; auch ὁ κότινος. — kleiner Oe. τὸ ἐλάδιον sp. — Oe. ziehend ἐλαιοκόμος 2. (dazu ἐλαιοκομεῖν, ἡ ἐλαιοκομία) sp. — vom Oe. (vom Holz des Oe.) ἐλάϊνος 3. — nach Art des Oe. ἐλαϊκῶς sp. — mit Oe. bepflanzt od. bewachsen ἐλαιόφυτος 2. — Oe. tragend ἐλαιοφόρος 2. — d. Frucht des Oe., s. Oelbeere, Olive.

Oelbeere, s. Olive; vom wilden Oelbaume ἡ κοτινάς, άδος; d. Beere des wilden Oelbaumes fressend κοτινοτράγος 2.

Oelbereitung ἡ ἐλαιοποιία.

Oelberg ὁ ἐλαιών, ῶνος; τὸ ἐλαιόφυτον.

ölbeschmutzt ἐλαιοπινής 2.

Oelblatt τὸ ἐλάας φύλλον.

ölen ἐλαιοῦν, ἐλαίῳ χρίειν, λίπα χρίειν (ἐλαίῳ). — geölt ἐλαιωτός 3., vgl. „mit Oel genetzt“ unter „Oel“.

Oelernte, etwa ὁ ἐλαιοτρυγητός.

Oelfarbe τὸ ἐλαιωτὸν χρῶμα (ἡ ἐλαιοκονία ohne Beleg).

Oelfass ὁ ἐλαίου πίθος.

Oelfläschchen, s. d. f. W.

Oelflasche ἡ ὄλπη (v. Leder); ἡ λήκυθος; kleine Oe. τὸ ληκύθιον. — e. Oe. tragend ληκυθοφόρος 2. — Oe. verfertigend ληκυθοποιός 2. — der m. Oe. handelt ὁ ληκυθοπώλης.

Oelfleck ὁ ἐλαίου σπίλος, ἡ ἐλαίου κηλίς, ῖδος.

Oelgarten, s. Oelberg.

Oelgefäss τὸ ἐλαιοδόχον ἀγγεῖον.

Oelgeruch ἡ ἐλαίου ὀσμή.

Oelgeschmack ἡ ἐλαίου γεῦσις.

Oelgötze; wie e. Oe. dastehen μᾶλλον ἢ γεγραμμένην εἰκόνα ἑστάναι.

Oelhändler ὁ ἐλαιοπώλης, ὁ ἐλαιοκάπηλος.

Oelhandlung τὸ ἐλαιοπωλεῖον.

Oelhefen τὸ ἐλαιότρυγον; besser ὁ ἀμόργης (sp. ἡ ἀμόργη).

ölicht, ölig ἐλαιηρός 3., s. ölartig. — ö. werden ἐξελαιοῦσθαι (*P*).

Oelkeller, etwa ἡ ἐλαιοθήκη.

Oelkelter, s. Oelpresse.

Oelkrug, s. Oelflasche, Oelgefäss.

Oelkuchen ὁ ἐλαιωτὸς πλακοῦς, οῦντος.

Oellampe, s. Lampe.

Oellese, s. Oelernte. — Oe. haltend ἐλαιολόγος 2.; Oe. halten ἐλαιολογεῖν.

Oelmarkt τὸ ἔλαιον.

Oelmühle τὸ ἐλαιουργεῖον, sp. τὸ ἐλαιοτριβεῖον, ἐλαιοτρόπιον.

Oelmüller ὁ ἐλαιουργός.

Oelpflanze ἡ ἐλαΐς, αΐδος.

Oelpflanzung τὸ ἐλαιόφυτον, selten ἡ ἐλαιοφυτεία.

ölreich εὐέλαιος 2. sp.

Oeltrester, s. Oelhefen.

Oelung ἡ χρίσις, ἡ ἄλειψις.

Oelzweig ὁ ἐλάας θαλλός od. κλάδος, auch bloss ὁ θαλλός. — Kranz v. Oe. ὁ θαλλοῦ od. κοτίνου στέφανος.

Oertchen τὸ χωρίον.

örtlich τοπικός 3.

Oertlichkeit ὁ τόπος: s. Ort u. Ortsbeschaffenheit.

Oese = Oehr 1); bei Sandalen, wodurch d. Riemen zum Binden gezogen werden ὁ ἀναγωγεύς sp. — übr. vgl. Stiel.

östlich ἑῷος 3., selten ἑωθινός 3.; als *adv.* πρὸς ἕω (v. etw. τινός), πρὸς ἡλίου ἀνατολήν. — die ö. Theile τὰ πρὸς ἕω μέρη. — die ö. Gegenden τὰ ἑῷα, τὰ πρὸς ἕω (τετραμμένα).

Ofen *a*) zum Heizen: ὁ ἰπνός; sp. ἡ ὑποκαύστρα, τὸ ὑπόκαυστον (unter einem Gemache); (gew. in Badestuben; denn unsere Oefen waren bei den Alten nicht gebräuchlich). *b*) bei Gewerben: ὁ ἰπνός (Backofen); ἡ κάμινος (*dem.* τὸ καμίνιον sp.; Backofen, Brennofen, Schmelzofen); ὁ βαῦνος od. βαυνός (tragbarer O., Feuerherd); ἡ θέρμαστρα (θέρμαυστρα; Schmiedeofen, selten). — im O. bereiten, brennen, schmelzen u. dgl. καμινεύειν. — im O. gebackenes Brot ὁ ἰπνίτης (καμινίτης) ἄρτος. — im O. gebraten (geröstet) ἰπνοκαής 2. (selten).

ofenartig καμινώδης 2.
Ofenbauer ὁ ἰπνοπλάθης, sp. ἰπνοπλάστης, ἰπνοποιός. [βήτιον.
Ofenblase ὁ ἰπνολέβης, ητος; *dem.* τὸ ἰπνολε-
Ofenbruch (Metallasche) τὸ σπόδιον.
Ofenheizer, -heizerin ὁ καμινοκαύστης; ἡ καμινοκαύστρια (καμινώ).
Ofenkessel = Ofenblase.
Ofenkrücke τὸ σκάλευθρον.
Ofenloch, Ofenthüre τὸ τοῦ ἰπνοῦ στόμα; ἡ τοῦ ἰπνοῦ ὀπή.
offen 1) eig. ἀνεῳγμένος 3. (nicht geschlossen); ἀναπεπταμένος 3. (nicht zugemacht od. zusammengelegt); λελυμένος, λυτός 3. (gelöst); χάσκων, κεχηνώς 3. (klaffend); προσβατός 3., βάσιμος 2. (zugänglich). — o. Leib ἡ κοιλία ὑπάγουσα; o. Leib machen, s. Oeffnung (verschaffen). — o. Feld τὸ πεδίον; τὸ ὕπαιθρον (u. *pl.*); auch ἡ εὐρυχωρία (bes. zum Kampfe); sich im o. Felde m. Jmd. messen παρατάττεσθαί τινι, sp. ἐν τοῖς ὑπαίθροις μάχεσθαί τινι. — o. See ὁ πόντος, τὸ πέλαγος ἀναπεπταμένον, auch ἡ εὐρυχωρία; die o. See gewinnen (v. Schiffen) ἀνοίγειν. — das Meer, d. Schifffahrt ist o. πλώϊμός ἐστιν ἡ θάλαττα, πλώϊμά ἐστιν. — auf o. Strasse ἐν φανερῷ, ἐν ὑπαίθρῳ. — o. Augen ἀναπεπταμένοι od. ἀνεῳγμένοι ὀφθαλμοί; m. o. Augen nicht sehen ὁρῶντα οὐ γιγνώσκειν. — m. o. Munde dastehen κεχηνέναι, χάσκειν. — o. Hand ἡ χεὶρ ὑπτία. — e. o. Brief ἐπιστολὴ οὐκ ἐσφραγισμένη (nicht versiegelt), ἐπιστολὴ λελυμένη (aufgebrochen). — e. o. Schaden τραῦμα ἀνίατον; τὸ ἕλκος. — o. Kasse bei Jmd. haben τοῖς ἀλλοτρίοις χρήμασιν ὡς ἰδίοις χρῆσθαι. — o. Tafel halten ἑστιᾶν τὸν βουλόμενον εἰσελθεῖν (ist es = öffentlich speisen, so dass Jedermann zusehen kann φανερῶς δειπνεῖν). — m. o. Armen aufnehmen ἀσμένως od. ἡδέως δέχεσθαι. — o. sein od. stehen ἀνεῴχθαι, ἀναπεπτάσθαι, χαλᾶν, λελῦσθαι, χάσκειν, κεχηνέναι. — 2) übtr. *a*) nicht befestigt: ἀτείχιστος, αφρακτος, ἀνώχυρος 2.; e. o. Land ἀνώχυρος χώρα. — ist es „unbesetzt" ἔρημος 2. (φυλάκων od. φυλακῆς), ἀφύλακτος 2. *b*) öffentlich, offenbar, w. s. — o. Krieg m. Jmd. führen ἐκ τοῦ φανεροῦ od. ἐκ τοῦ προφανοῦς πολεμεῖν τινι, sich o. u. ehrlich schlagen ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ δικαίου τὴν μάχην ποιεῖσθαι. — im o. Kampfe siegen ἐκ τοῦ φανεροῦ νικᾶν. — o. heraus sagen ἄντικρυς od. κατὰ (εἰς) τὸ φανερὸν εἰπεῖν. — o. abstimmen τὴν ψῆφον φανερὰν διαφέρειν (φέρειν, διατιθέναι). — etw. o. sehen lassen ἐπιδείκνυσθαί τι; seinen Reichthum o. sehen lassen φανερῶς πλουτεῖν. — o. Feindschaft φανερὰ ἔχθρα. — o. u. frei daliegen ἐν κοινῷ od. μέσῳ κεῖσθαι. — auf o. Veranlassung ὑπὸ τοῦ φανεροῦ. *c*) offenherzig, aufrichtig, w. s. — die o. Wahrheit ἡ ἁπλῆ (σαφὴς) ἀλήθεια, πᾶσα ἡ ἀλήθεια. — o. Rede ἁπλοῦς λόγος. — o. handeln ἁπλοΐζεσθαι. — sich o. aussprechen παρρησιάζεσθαι. *d*) v. guter Fassungskraft: εὐφυής 2. — e. o. Kopf ἡ εὐφυΐα (gute Fähigkeiten); ἀνὴρ εὐφυής (e. Mann v. guten Fähigkeiten); e. sehr o. Kopf ἀνὴρ κράτιστος τὴν φύσιν.
offenbar φανερός, δῆλος 3., ἐμφανής, προφανής, καταφανής, auch ἐπιφανής 2.; σαφής, ἐναργής 2. — ganz o. διάδηλος, ἔκδηλος, κατάδηλος, πρόδηλος 2.; περιφανής 2. — o. sein φανερὸν u. s. w. εἶναι, φαίνεσθαι (*aor. P.*). — es ist o. δῆλόν ἐστιν ὡς (ὅτι); gew. in persönl. Constr. m. *part.*, z. B. es war offenbar, dass er sich gekränkt fühlte od. er fühlte sich o. gekränkt δῆλος ἦν ἀχθόμενος; es ist o., dass er sich nach Hause sehnt φαίνεται ποθῶν τὰ οἴκαδε; zum *part.* tritt bei δῆλος zuweilen ὡς; auch findet sich δῆλός εἰμι m. folg. ὅτι (ὡς). — o. machen φανερὸν, δῆλον u. s. w. ποιεῖν; δηλοῦν, φαίνειν, ἀποφαίνειν (u. *M.*), ἐκφαίνειν; verst. ἐκδηλοῦν, sp. διαδηλοῦν; auch hier m. *part.*, z. B. ihr habt o. gemacht, dass ihr nicht nach Gewinn trachtet δῆλον ἐποιήσατε οὐ κέρδους ἐπιθυμοῦντες. — o. werden δηλοῦσθαι (*P.*), auch δηλοῦν; φαίνεσθαι, ἐμ-, ἐκ-φαίνεσθαι (*aor. P.*); φανερὸν καθίστασθαι (καταστῆναι). — es ist noch nicht o. dass ... οὐδέπω δῆλον εἰ ... — *adv.* φανερῶς, καταφανῶς, ἐμφανῶς, ἐπιφανῶς, προφανῶς, περιφανῶς, σαφῶς, ἐναργῶς, selten προδήλως; daneben auch Wendungen, wie ἐκ (ἀπὸ) τοῦ φανεροῦ, ἀπὸ (ἐκ) τοῦ προφανοῦς, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, selten ἐκ προδήλου; auch ἄντικρυς (geradezu); in der Antwort, s. allerdings, gewiss. — Dient es zur Bekräftigung einer Behauptung, so gibt man es durch die Partikel δή, z. B. du hast o. den Namen gehört ἀκήκοας δὴ τὸ ὄνομα.
offenbaren φανερὸν od. δῆλον ποιεῖν, δηλοῦν (verst. ἐκδηλοῦν, sp. διαδηλοῦν), φαίνειν, ἀποφαίνειν (u. *M.*), ἐκφαίνειν (bekannt machen); δεικνύναι (zeigen); ἀποκαλύπτειν (u. *M.*, z. B. τὴν ἐπιβολὴν seinen Plan); σημαίνειν (andeuten). — sich o. δῆλον od. φανερὸν γίγνεσθαι, φαίνεσθαι, ἐμ-, ἐκ-φαίνεσθαι (*aor. P.*), δηλοῦσθαι (*P.*) u. δηλοῦν.
Offenbarung ἡ δήλωσις, sp. ἡ ἀποκάλυψις, ἔκφανσις (als Handlung); τὰ φαινόμενα u. dgl. (als Sache; s. d. vhg. W.); göttliche O. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα, τὰ τῶν θεῶν; αἱ τῶν θεῶν αἰσθήσεις. — durch göttliche O. ἐκ od. παρὰ θεοῦ.
Offenheit *a*) d. Gemüthes: ἡ ἁπλότης, χρηστότης. *b*) im Reden: ἡ παρρησία. *c*) d. Kopfes: ἡ εὐφυΐα.
offenherzig ἁπλοῦς, χρηστός 3., vgl. aufrichtig. — o. m. Jmd. reden ἁπλῶς (ἐλευθέρως) λέγειν πρός τινα, παρρησιάζεσθαί τινι u. πρός τινα. — o. gestehen ἐλευθέρως ὁμολογεῖν, ἐξομολογεῖσθαι. — o. sagen εἰπεῖν οὐδὲν ἀποκρυψάμενον od. ὑποστειλάμενον, auch ἐξειπεῖν.
Offenherzigkeit ἡ ἁπλότης, χρηστότης; im Reden ἡ παρρησία.
offenkundig πᾶσι δῆλος 3., κατάδηλος, ἔκδηλος, διάδηλος, πρόδηλος 2., περιφανής 2.; vgl. offenbar.
offensiv d. Krieg führen ἄρχειν τοῦ πολέμου.
Offensivbündniss ἡ συμμαχία.
Offensivkrieg; e. O. gegen Jmd. führen ἐπιστρατεύειν (u. *M.*) τινί, ἐπί τινα; στρατεύειν (u. *M.*) ἐπί τινα.
Offerte, s. Anerbieten, Vorschlag. — Jmd. e. O. machen προσφέρειν od. ἐπαγγέλλεσθαί τινί τι.
Officiant ὁ ὑπηρέτης; vgl. Beamte. [κοινῇ).
officiell δημόσιος 3.; *adv.* δημοσίᾳ (auch κοινῶς,
Officier, etwa ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ ἡγούμενος.
Officierstelle, etwa ἡ ἡγεμονία.
Officin τὸ ἐργαστήριον; chirurgische O. τὸ ἰα-
officinell φαρμακώδης 2. [τρεῖον.
oft πολλάκις, ὡς ἐπὶ πολύ, θαμά, θαμινά, συχνόν, συχνά, sp. συχνάκις, συχνῶς; auch durch d. *adj.* πολύς, συχνός, z. B. er wird sich dieses Grundes oft bedienen τούτῳ τῷ λόγῳ πολλῷ χρήσεται, dies trat oft ein συχνὰ συνέβη ταῦτα. — sehr oft πλειστάκις, τὸ πολύ, τὰ πολλά, ὡς τὸ πολύ, ὡς τὰ πολλά, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; so oft als möglich ὡς (ὅτι) πλειστάκις; unendlich oft ἀπειράκις; wie oft? πόσον; ποσάκις; wie oft ... so oft ὁσάκις ... τοσάκις, ὅσον ... τοσοῦτον; so oft als ὁσάκις, ὁποσάκις; ὅταν od. ὁπόταν m. *conj.*

(in Bez. auf d. Vergangenheit u. in indirecter Rede ὅτε od. ὁπότε m. *opt.*). — oft vorkommend *πολύς, συχνός, πυκνός* 3. — oft vorkommen *θαμίζειν*. — oft kommen od. gehen *θαμίζειν τινί* u. *ἐπί τινα* (zu Jmd.), *εἰς τόπον τινά* (an e. Ort), *φοιτᾶν παρά* u. *πρός τινα, ἐπὶ* od. *πρὸς τὰς θύρας τινός, εἰς τόπον τινά; προσφοιτᾶν τινι* u. *πρὸς τόπον τινά; ἐπιφοιτᾶν εἰς τόπον τινά.*

oftmalig *πολύς, συχνός, πυκνός* 3.

oftmals, s. oft.

ohe! *ἔα.*

Oheim *ὁ θεῖος*; näher best. v. väterlicher Seite *ὁ πρὸς πατρὸς θεῖος, ὁ τοῦ πατρὸς ἀδελφός, ὁ πατράδελφος*, selten *ὁ πάτρως*; v. mütterlicher Seite *ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος, ὁ τῆς μητρὸς ἀδελφός*, selten *ὁ μητράδελφος, ὁ μήτρως*; angeheirateter O. *ὁ τῆς τηθίδος ἀνήρ.*

ohne 1) als *praep.*: *ἄνευ, χωρίς*, auch *πλήν* m. *gen.*, selten ist *ἔξω* m. *gen.*, poet. u. sp. *δίχα* m. *gen.* — Daneben gebrauchen die Griechen: *a*) sehr häufig *adj.* u. *adv.* m. d. sogenannten *α privativum*, z. B. o. Gefahr *ἀκίνδυνος* 2. (*adv. ἀκινδύνως*), o. Grund, o. Sinn *ἄλογος* 2. (*adv. ἀλόγως*) u. dgl., worüber d. betreffenden Wörter u. Bildungen, wie „ungefährlich, grundlos, sinnlos" u. s. w. zu vergleichen sind. *b*) durch Ausdrücke, wie *ἔρημος* 2. u. 3. (verlassen, entblösst), *ἐστερημένος, ἀπεστερημένος, στερόμενος* 3. (beraubt), *κενός* 3. (leer, ledig), sämmtl. m. *gen.*, z. B. o. Freunde *ἔρημος φίλων*, o. Geld, o. Augen (wenn Jmd. derselben beraubt worden ist) *ἀπεστερημένος τῶν χρημάτων, στερόμενος ὀφθαλμῶν*; ein Feld o. Bäume *πεδίον κενὸν δένδρων*; auch durch *οὐκ (μή) ἔχων*, z. B. o. Geld kommen *ἐλθεῖν οὐκ ἔχοντα χρήματα.* — o. etw. sein *ἔρημον* od. *κενὸν εἶναί τινος; ἐστερῆσθαι, ἀπεστερῆσθαι, στέρεσθαί τινος; ἀπορεῖν, σπανίζειν τινός*; auch *δεῖσθαί* (*DP.*) *τινος* (etw. bedürfen). *c*) durch Dative der Art u. Weise in Verbindung m. *οὐδείς (μηδείς)*, z. B. o. Ordnung *οὐδενὶ κόσμῳ*, od. durch ähnliche präpositionelle Ausdrücke, z. B. o. Grund *ἐξ οὐδενὸς λόγου.* *d*) durch conditionale Sätze m. d. entsprechenden Negation, z. B. o. deine Hülfe wären wir verloren gewesen *ἀπολώλειμεν ἂν εἰ μὴ σὺ ἐβοήθησας*, wofür man auch sagen kann *σοῦ μὴ βοηθήσαντος*; eben so: o. Jmds. Zuthun *οὐδενὸς ὑπουργήσαντος.* *e*) durch besondere Wendungen, wie: o. Jmds. Wissen od. Vorwissen *ἀγνοοῦντός τινος, λάθρα* od. *κρύφα τινός*, auch durch *λανθάνω* m. *part.*, z. B. sie giengen o. sein Vorwissen fort: *ἔλαθον ἀπελθόντες αὐτόν*; o. Jmds. Willen *ἄκοντός τινος, βίᾳ τινός*; o. Widerspruch *ὁμολογουμένως*; o. Umschweife *ἁπλῶς*, vgl. kurz; o. Verdienst *παρὰ τὴν ἀξίαν*; o. alles Recht *παρὰ τὰ δίκαια* u. dgl. m. — 2) *adv.* ohne dass, ohne zu durch *part.* m. d. Negation, z. B. o. zu wissen *οὐκ (μή) εἰδώς*; auch durch d. *gen.* abs., z. B. er sagte, dass er nicht weggehen werde, o. sein Geld bekommen zu haben *οὐκ ἂν ἔφη ἀπελθεῖν μὴ ἀποδοθέντων τῶν χρημάτων* (daneben *μὴ ἀπολαβὼν τὰ χρήματα, εἰ μὴ* od. *πρὶν ἀπολάβοι τὰ χρήματα*); o. zu essen od. zu trinken *ἄσιτος, ἄποτος* 2., o. zu kosten *ἄγευστος* 2.; o. zu lachen *ἀγελαστί*; o. zu merken: durch *λανθάνω* m. *part.*, z. B. diejenigen, welche sich selbst loben, werden, o. es zu merken, den Anderen lästig *οἱ ἑαυτοὺς ἐπαινοῦντες λανθάνουσι βαρεῖς γενόμενοι τοῖς ἄλλοις.* — er fiel, o. dass man wusste, wer ihn getroffen habe *ἀπέθανεν ὅτου δὴ βαλόντος.*

ohnedem, ohnedies, ohnehin *ἄλλως*; o. schon *καὶ ἄλλως.*

ohnerachtet, ohngeachtet, s. obgleich. — dessen o. *ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ἀλλὰ καὶ οὕτω(ς).* — o. der grossen Menge *καὶ ἐν τοσούτῳ πλήθει.*

ohngefähr, ohnlängst, s. ungefähr, unlängst.

Ohnmacht 1) Mangel an Kraft: *ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία, ἀδυναμία, ἀδυνασία, ἔκλυσις*; im Zusammenhange auch *ἡ δύναμις*, z. B. seine O. kennen *γιγνώσκειν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.* — 2) Zustand der Bewusstlosigkeit: *ἡ λιποψυχία, λιποθυμία*, selten *ἡ ἀψυχία.* — d. Anwandlung einer O. *ἡ καταβολὴ ἀσθενείας.* — in O. fallen *λιποψυχεῖν, λιποθυμεῖν*, selten *ἀψυχεῖν*; auch *ὡρακιᾶν, ἐκλείπειν, ἐκλύεσθαι* (*P.*), *ἐκθνήσκειν.* — in einer O. liegen *κεῖσθαι λιποψυχήσαντα*, sp. *λιποδρανεῖν.* — zu O. geneigt *λιποθυμικός* 3.

ohnmächtig 1) kraftlos: *ἀσθενής, ἄρρωστος, ἀδύνατος* 2. — 2) bewusstlos: *λιπόψυχος, λιπόθυμος*, selten *ἄψυχος* 2., *ὀλιγοδρανής*, sp. *λιποδρανής* 2. — o. werden u. sein, s. Ohnmacht.

oho! *ἔα.*

Ohr 1) eig. *τὸ οὖς, ὠτός.* — die O. spitzen *ὀρθὰ τὰ ὦτα ἱστάναι, ὄρθια τὰ ὦτα ἐφιστάναι*, sp. *ἐπορθιάζειν τὰ ὦτα*; bildl. *ἐπιμελῶς προσέχειν (τὸν νοῦν)*; die O. hängen lassen *καθιέναι, καταβάλλειν (ἐπικαταβάλλειν) τὰ ὦτα*; bildl. *τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχειν, ἀθυμεῖν*; gespitzte O. *ὦτα ὄρθια, ἑστῶτα.* — Jmd. am O. ziehen (um den Eindruck einer Ermahnung zu verstärken) *ψαύειν τοῦ ὠτός τινος, ἕλκειν τινὰ τοῦ ὠτός.* — Jmd. beim O. nehmen = verhaften: *συλλαμβάνειν τινά.* — Jmd. hinter die O. schlagen *παίειν τινὰ ἐπὶ* od. *κατὰ κόρρης.* — Jmd. über's O. hauen = betrügen: *παρακρούειν τινά.* — sich hinter den O. kratzen *κνήσασθαι τὸ οὖς.* — Jmd. d. Fell über die O. ziehen *ἀσκὸν δέρειν τινά; περικόπτειν καὶ λωποδυτεῖν τινα, ἀποστερεῖν τινα τῶν ὑπαρχόντων.* — die O. aufmachen, aufsperren *ἀναπεταννύναι τὰ ὦτα, ἀναπεπταμένα ἔχειν τὰ ὦτα*; sich die O. zuhalten *ἐπισχέσθαι τὰ ὦτα.* — sich die O. verstopfen *ἐπιφράττεσθαι, ἐπιβύσασθαι τὰ ὦτα.* — sich etw. hinter die O. schreiben *μνημόσυνον γράφεσθαι, διὰ μνήμης ἔχειν τι, οὐκ ἐπιλανθάνεσθαί τινος, μνησικακεῖν τινος.* — es hinter den O. haben *κρυψίνουν εἶναι, τὴν ἀλώπεκα ἕλκειν ἐξόπισθεν.* — die O. klingen mir *τὰ ὦτα βομβεῖ μοι*; die O. gellen mir v. etw. *διατεθρύλημαι τὰ ὦτά τινι*; es klingt mir noch etw. in den O. *ἔναυλον ἔτι μοί ἐστί τι.* — die O. ergötzen *ἑστιᾶν τὰς ἀκοάς*; den O. schmeicheln *λεαίνειν τὰ ὦτα*; die O. ermüden, betäuben *κόπτειν τὰ ὦτα*, sp. *ὠτοκοπεῖν*; Jmd. die O. voll reden *ἐμπιπλάναι τὰ ὦτά τινος λέγοντα*; die O. beleidigen *ἀνιᾶν* od. *τραχύνειν τὰ ὦτα*; die O. weiden an etw. *ἀκροᾶσθαί τι*; angenehm, lästig für die O. *ἡδὺς, βαρὺς* (3.) *ταῖς ἀκοαῖς*; e. Genuss für die O., s. Ohrenschmaus. — m. den O. vernehmen *τοῖς ὠσὶν* od. *διὰ τῶν ὤτων (δι' ἀκοῆς) αἰσθάνεσθαι*; m. eigenen O. hören *αὐτὸν (αὐτὸν παρόντα) ἀκούειν, αὐτήκοον εἶναί τινος.* — Jmd. zu O. kommen *εἰς τὰς ἀκοάς τινος ἀφικνεῖσθαι, προσπίπτειν τινί.* — Ohren haben *ὦτα ἔχειν* (übtr.); O. für etw. haben *ἀκούειν* od. *ἀκροᾶσθαί τινος*; kein O. für etw. haben *οὐκ ἀκούειν* od. *ἀκροᾶσθαί τινος; ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν* u. stärker *καταφρονεῖν τινος*; ganz O. sein *ἀπηρτῆσθαι ἐκ τῶν ὤτων.* — Jmd. od. etw. sein O. leihen *παρέχειν τινὶ τὰ ὦτα*, seltner *ἀνατιθέναι τινὶ τὰς ἀκοάς*; vgl. anhören. — mit hörenden O. taub sein *ἀκούοντα οὐ μανθάνειν* od. *συνιέναι (ἵημι)*; tauben O. predigen *κωφοῖς λέγειν.* — Jmd. etw. in's O. sagen *εἰς* (seltner *πρὸς*) *οὖς εἰπεῖν τινί τι, κοινολογεῖσθαί τινί τι*

πρὸς οὖς, Jmd. etw. in's O. flüstern *ψιθυρίζειν τινί τι πρὸς* od. *εἰς οὖς*. — vor Jmds. O. etw. sagen *λέγειν τι ἀκούοντός τινος*. — e. feines O. *ὦτα πεπαιδευμένα*. — dicke, harte O. haben *οὐ πείθεσθαι* (*aor. P.*), *δύσπειστον* od. *δυστράπελον εἶναι*; vgl. eigensinnig. — bis über die O. in Schulden stecken *ὑπόχρεων εἶναι*. — die O. betreffend *ὠτικός* 3. — m. abgeschnittenen O. *ἀποτετμημένος* (3.) *τὰ ὦτα*, sp. *ὠτότμητος* 2. — m. zerschlagenen O. *τὰ ὦτα κατεαγώς* 3., selten *ὁ ὠτοκάταξις*, *ὠτοκαταξίας*, *ὠτοθλαδίας*. — sich auf's O. legen *κατακοιμᾶσθαι* (*aor. P.*). — Einer dem die O. fliessen *ὠτόρρυτος* 2. — 2) übtr. v. Dingen, die e. Ohre gleichen: *τὸ οὖς*, *ὠτός*; s. Oehr.

ohrähnlich, **-artig** *ὠτοειδής* 2.

Ohrenbeule *ἡ παρωτίς*, *ίδος*; vgl. Ohrendrüse.

Ohrenbläser *ὁ ψιθυριστής*, *ὁ ψιθυρός*; vgl. Verleumder.

Ohrenbläserei *ὁ ψιθυρισμός*; vgl. Verleumdung.

Ohrenbrausen *ὁ τῶν ὤτων βόμβος*, *οἱ τῶν ὤτων ἦχοι*, auch bloss *ὁ ἦχος* od. *οἱ ἦχοι*; *ὁ συριγμός*. — ich habe O. *βομβεῖ* od. *ἠχεῖ μοι τὰ ὦτα*.

Ohrendecke *τὸ ὠτίον*, *ἡ ὠτίς*, *ίδος*.

Ohrendrüse *ἡ παρωτίς*, *ίδος* (auch d. Geschwulst derselben).

Ohrengellen, s. Ohrenbrausen.

Ohrenkitzel *ὁ τῶν ὤτων γαργαλισμός*; übtr. s. Ohrenschmaus.

Ohrenklappe, s. Ohrendecke.

Ohrenklingen, s. Ohrenbrausen.

Ohrenschmalz *ἡ κυψέλη*, selten *ἡ κυψελίς*, *ίδος*; sp. *ὁ κυψελίτης ῥύπος*. — m. O. verstopft *κυψελόβυστος* 2. (selten).

Ohrenschmaus *τὸ ἄκουσμα*, *τὸ ἀκρόαμα*. — Jmd. e. köstlichen O. verschaffen *ἀκροάματα ἥδιστα παρέχειν τινί*, *εὖ μάλα ἑστιᾶν τὰ ὦτά τινος*.

Ohrenschmerz, s. Ohrenzwang.

Ohrenspritze *ὁ ὠτεγχύτης*, *ὁ ὠτικὸς κλυστήρ*, *ῆρος*; *ἡ ξύστρα*.

Ohrensummen, s. Ohrenbrausen.

Ohrenweide, s. Ohrenschmaus.

Ohrenzeuge *ὁ αὐτήκοος*. — O. v. etw. sein *αὐτήκοον εἶναί τινος*, *αὐτὸν παρόντα ἀκηκοέναι τινός*.

Ohrenzwänge *ἡ ὠτάγρα*.

Ohrenzwang *ἡ ὠταλγία*. — O. haben *ὠταλγεῖν* u. *ὠταλγιᾶν* sp. — Mittel gegen O. *τὸ ὠτικὸν φάρμακον*.

Ohreule *ὁ ὦτος* u. *ὠτός*.

Ohrfeige *ὁ κόνδυλος* (eig. Faustschlag in's Gesicht); selten *ὁ κόλαφος*, *κόσσος*. — Jmd. e. O. geben *παίειν*, *τύπτειν*, *πατάξαι τινὰ ἐπὶ* od. *κατὰ κόρρης*, *κόνδυλόν τινι διδόναι* od. *ἐντρίβειν*, sp. *κολαφίζειν* od. *κοσσίζειν τινά*.

ohrfeigen, s. d. vhg. W.

ohrförmig *ὠτοειδής* 2.

Ohrgehänge, **Ohrgehenk** *τὸ ἐνώτιον* (gew. *pl.*), *ὁ ἑλικτήρ*, *ῆρος* (gew. *pl.*); *τὰ πλάστρα*; selten *τὸ ἄρτημα*; sp. *τὸ ἐλλόβιον*.

Ohrhöhle *ἡ κυψέλη*; *ἡ κόγχη*.

Ohrläppchen *ὁ λοβός*. — im O. *ἐλλόβιος* 2.

Ohrleiste (äussere) *ἡ ἕλιξ*, *κος*.

Ohrloch *ἡ κυψέλη*.

Ohrlöffel *ἡ ὠτογλυφίς*, *ίδος*; sp. *ἡ μηλωτίς* u. *μηλωτρίς*, *ίδος*.

Ohrring, s. Ohrgehänge.

Oker, s. Ocher.

Oktave *ἡ διὰ πασῶν* (sc. *χορδῶν συμφωνία*). — zwei O. hindurch *δὶς διὰ πασῶν*.

oktroieren *ἐξουσίᾳ χρησάμενον* (auch *ἐπ' ἐξουσίας*) *καθιστάναι τι*, *εἰσηγεῖσθαί τι* u. dgl.

okulieren *ἐνοφθαλμίζειν*. — das O. *ὁ ἐνοφθαλμισμός*.

Oleander *ἡ ῥοδοδάφνη*, *τὸ ῥοδόδενδρον*; auch *τὸ νήριον*.

Oleaster = wilder Oelbaum, s. Oelbaum.

Oligarch *τῶν ὀλίγων εἷς*; selten *ὁ ὀλιγάρχης*. — die O. *οἱ ὀλίγοι*. — d. O. betreffend *ὀλιγαρχικός* 3.

Oligarchie *ἡ ὀλιγαρχία* (bei älteren Schriftstellern = Aristokratie); *ἡ ὀλίγων ἀνδρῶν δυναστεία*; *ἡ ὑπὸ* (*διὰ*) *τῶν ὀλίγων δυναστεία*; *ἡ ὀλιγαρχικὴ πολιτεία*. — d. O. betreffend *ὀλιγαρχικός* 3. (auch: der O. ergeben).

oligarchisch *ὀλιγαρχικός* 3. — e. o. Verfassung haben *ὀλιγαρχεῖσθαι* (*P.*); o. Verfassung, s. Oligarchie. — o. gesinnt *ὀλιγαρχικός* 3.

Olive *ἡ ἐλάα* (*ἐλαία*); vollständig reife O. *ἡ δρυπεπής* (*ἐλάα*); unreife O. *ἡ ὄμφαξ* (*-κος*) *ἐλάα*; mit Salz eingemachte O. *ἡ ἁλμάς*, *άδος* (mit u. ohne *ἐλάα*); ausgepresste u. ausgekernte Oliven *τὸ στέμφυλον* (gew. *pl.*); *τὰ βρύτεα* u. *βρύτια*. — O. bauen *ἐλαΐζειν*, sp. *ἐλαιοκομεῖν*. — Oel v. unreifen O. *τὸ ὀμφάκιον*.

olivenartig, **olivenfarbig** *ἐλαιοειδής* 2.

Olivengarten, **-hain** *ὁ ἐλαιών*, *ῶνος*; *τὸ ἐλαιόφυτον*; *τὸ ἐλαῶν ἄλσος*.

Olivenholz *τὰ ἐλάϊνα ξύλα*. — v. O. *ἐλάϊνος* 3.

Olivenkern *ὁ τῆς ἐλάας πυρήν*, *ῆνος*.

Olivenkranz *ὁ στέφανος ἐλάας*.

Olivenöl, s. Oel.

Olivenpflanzung *τὸ ἐλαιόφυτον*.

Olivenzweig, s. Oelzweig.

Olymp *ὁ Ὄλυμπος*. — vom O., den O. bewohnend *ὀλύμπιος* 2.

Olympia *ἡ Ὀλυμπία*. — in O. *Ὀλυμπίασι*; nach O. *Ὀλυμπίαζε*.

Olympiade *ἡ ὀλυμπιάς*, *άδος*.

olympisch *Ὀλυμπιακός*, selten *Ὀλυμπικός* 3.; die o. Spiele *τὰ Ὀλύμπια*; darin siegen *Ὀλύμπια νικᾶν*; Sieger darin *ὁ ὀλυμπιονίκης*. — Tempel des o. Zeus *τὸ ὀλυμπιεῖον*, *ὀλύμπιον*.

Omen, s. Vorbedeutung.

ominös *ἐπισημασίαν ἔχων* 3.; gew. o. sein *οἰωνὸν εἶναι*; etw. für o. halten *εἰς οἰωνὸν* od. *πρὸς οἰωνοῦ τίθεσθαί τι*, *οἰωνὸν ποιεῖσθαί τι*, *δι'* od. *πρὸς οἰωνοῦ λαμβάνειν τι*.

Onkel, s. Oheim.

Onyx *ὁ ὄνυξ*, *υχος*, *τὸ ὀνύχιον*. — v. O. *ὀνύχινος* 3. — dem O. ähnlich *ὁ ὀνυχίτης*, *fem.* *-ῖτις*, *ιδος*.

Opal *ὁ ὀπάλλιος*.

Oper, etwa *τὸ μουσικὸν δρᾶμα*.

Operation *τὸ ἐπιχείρημα*, vgl. Unternehmung. — militärische O. *τὸ στρατηγούμενον*, *στρατήγημα*, sp. *ἡ στρατηγία*. — chirurgische O. *ὁ χειρισμός*, selten *ἡ χείριξις*; e. O. an einem Gliede vornehmen *χειρίζειν* u. das Glied, welches operiert wird, *τὸ χείρισμα*.

Operationsbasis *τὸ ὁρμητήριον*, *ἡ ἀφορμή*.

Operationsplan *ἡ τοῦ στρατηγοῦ ἐπιβολή*; *τὸ στρατήγημα*, sp. *ἡ στρατηγία*.

operieren *a*) = wirken: *δύνασθαι*. *b*) militärisch: *στρατηγεῖν*. *c*) chirurgisch: *χειρίζειν*; das operierte Glied *τὸ χείρισμα*.

Operment *τὸ ἀρσενικόν* (gelbes); *ἡ σανδαράκη*, *σανδαράχη* (rothes). — Grube, wo rothes O. gegraben wird, *τὸ σανδαρακουργεῖον*.

Opernhaus, etwa *τὸ ᾠδεῖον*.

Opfer 1) eig. *ἡ θυσία*, *τὰ ἱερά*, *τὰ σφάγια*; sp. *ἡ προσφορά* (als Handlung u. Sache); *τὸ θῦμα* (als Sache); vgl. Opferthier. — O. für Rettung *τὰ σωτήρια* (sc. *ἱερά*), O. für glückliche Vollendung *τὰ τελεστήρια*, zum Danke *τὰ χαριστήρια*, für d. Sieg *τὰ ἐπινίκια*, für glückliche Führung *τὰ ἡγεμόσυνα*, für glückliche Seefahrt *τὰ ἀναβατήρια* (u. *sing.* sp.), für glückliche Landung *τὰ ἀποβατήρια*, *τὰ ἐκβατήρια*, beim Einsteigen in's Schiff *τὰ ἐμβατήρια*, bei einem Vertrage od. Bündnisse *τὰ ὅρκια*. — e. O. verrichten od. darbringen

θύειν, s. opfern; im Bes. *σωτήρια, ἐπινίκια* u. dgl. *θύειν*; als O. darbringen od. weihen *καταθύειν*. — d. Hochzeit, d. Geburtstag mit e. O. feiern *γάμους, γενέθλια θύειν*. — d. O. fallen günstig aus *τὰ ἱερὰ καλά ἐστιν, τὰ ἱερὰ γίγνεται* od. *καλλιερεῖται; τὰ σφάγια γίγνεται καλά*; ein O. mit günstiger Vorbedeutung *τὰ καλὰ ἱερά*, sp. *τὸ καλλιέρημα*; e. O. unter günstigen Vorzeichen darbringen, s. opfern. — als O. schlachten *θυσιάζειν τι* (sp. auch m. O. versehen). — zum O. gehörig *θυτικός* 3. — d. O. besorgen *ἱεροποιεῖν*, d. O. besorgend *ἱεροποιός* 2.; Besorgung des O. *ἡ ἱεροποιία*. — vgl. Todtenopfer. — 2) übtr. *ἡ χάρις, ιτος, ὁ ἔρανος* (Gunst, Liebesdienst); *τὸ ἀνάλωμα, ἡ δαπάνη, τὸ δαπάνημα* (Aufwand). — Jmd. e. O. bringen *χαρίζεσθαί τινί τι*. — Jmd. etw. zum O. bringen *προΐεσθαί τι ὑπέρ τινος*; etw. einer Sache zum O. bringen *ἀντικαταλλάττεσθαί τί τινος*, auch *ἀντί* (*ὑπέρ*) *τινος*. — ein kleines, grosses O. (für etw.) bringen *μικρά, μεγάλα ἀναλίσκειν* (*εἴς* u. *πρός τι, ἐπί τινι*) od. *δαπανᾶν* (*εἴς, πρός* u. *ἀμφί τι*, auch *δαπανᾶν τινι*). — e. O. v. etw. werden *ἀπόλλυσθαι* od. *διαφθείρεσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος*.

Opferaltar *ὁ βωμός*, selten *ἡ ἐσχάρα*, sp. *τὸ θυσιαστήριον, θυτήριον*.

Opferbecken *τὸ σφαγεῖον*.

Opferbeil *ὁ πέλεκυς*.

Opferbeschauer *ὁ ἱεροσκόπος, ἱερόπτης*; sein Amt *ἡ ἱεροσκοπία*; e. O. sein *ἱεροσκοπεῖσθαι*.

Opferbinde *ἡ ταινία*.

Opferblut *τὸ τοῦ ἱερείου αἷμα*.

Opferbrauch, s. Opfergebrauch.

Opferdampf, -duft *ἡ κνῖσα*. — O. aufsteigen lassen *κνισᾶν* (auch: m. O. anfüllen od. durchziehen lassen *κνισᾶν* u. *κνισοῦν τι*).

Opferdiener *ὁ θυσιουργός* sp.; *ὁ ὑπηρέτης*.

Opferer *ὁ θύτης* od. durch *part.*, wie *ὁ θύων, οντος*. — zum O. gehörig *θυτικός* 3.

Opferfest *ἡ θυσία, τὰ ἱερά*. — e. O. begehen *θυσίαν θύειν, ποιεῖσθαι* od. *ἀποτελεῖν*.

Opferfeuer *τὸ ἱερὸν πῦρ*.

Opferfleisch *τὰ* (*ἀπὸ*) *τῶν ἱερείων κρέα*.

Opfergebet *αἱ πρὸ τῆς θυσίας γενόμεναι εὐχαί*.

Opfergebrauch *ὁ περὶ τὰ ἱερὰ νόμος*.

Opfergefäss *τὸ ἱερὸν σκεῦος, τὸ πρὸς τὴν θυσίαν σκεῦος*.

Opfergeräthe *τὰ ἱερὰ* od. *πρὸς* (*περὶ*) *τὴν θυσίαν σκεύη*. — O. tragend *ἱεραφόρος* 2.; das Tragen des O. *ἡ ἱεραφορία* sp.

Opferguss *ἡ σπονδή*.

Opferhandlung *ἡ θυσία, ἱερουργία*.

Opferherold *ὁ ἱεροκῆρυξ, υκος*.

Opferkleid *ἡ ἱερὰ* od. *θυτικὴ στολή*.

Opferknecht, s. Opfersklave.

Opferkuchen *τὸ θῦμα* (selten *τὸ θύον*), *τὸ πόπανον, ὁ πέλανος*.

Opferkunde *ἡ θυτική, τὸ θυτικόν*.

Opferlied *ὁ θυσιαστήριος ὕμνος*.

Opfermahl *τὸ μετὰ τὴν θυσίαν δεῖπνον*; *τὸ ἱερὸν δεῖπνον*.

Opfermehl *αἱ ὀλαί* (*οὐλαί*). — das Aufstreuen des O. *ἡ πρόχυσις*.

Opfermesser *ἡ σφαγίς, ίδος*, poet. *ὁ σφαγεύς*; auch *ἡ θυτικὴ μάχαιρα*.

opfern 1) eig. *θύειν* (*M.* für sich, in seinem Interesse o.); *θυσίαν ποιεῖν* (e. Opfer veranstalten) u. *ποιεῖσθαι* (e. Opfer verrichten); *θυσίαν θύειν, προσφέρειν*, auch *ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, ἀποδιδόναι* (ein schuldiges Opfer darbringen); *καθαγίζειν* (als Opfer weihen, als Opfer verbrennen, bes. Räucherwerk); *καταθύειν, καθοσιοῦν* (zum Opfer bringen, weihen); *θυσιάζειν, καταθύειν, καθιερεύειν*, selten *ἱερεύειν* (als Opfer weihen od. schlachten); *σφάττειν* (schlachten); *σφαγιάζειν* (u. *M.*; e. Opferthier schlachten); *ἀπάρχεσθαι* (Erstlinge o., wie *ἀπαρχὰς θύειν, ἀποτελεῖν, παρέχειν, ἀνατιθέναι*). — glücklich o. *καλλιερεῖν* (u. *M.* für sich glücklich o.). — Rinder, Pferde u. dgl. o. *βουθυτεῖν, ἱπποθυτεῖν* u. ä. — 2) übtr. *χαρίζεσθαι, προΐεσθαι* (hingeben); *ἀναλίσκειν, δαπανᾶν* (aufwenden); *ἐπιδιδόναι* (für d. Staat); *διαφθείρειν, ἀπολλύναι, ἀποβάλλειν* (verderben, vernichten). — Gut u. Blut für etw. o. *καὶ χρήματα καὶ σώματα ἀναλίσκειν ὑπέρ τινος, οὔτε χρημάτων οὔτε σωμάτων φείδεσθαι*; übr. s. Opfer.

Opfern, das, *ἡ θυσία, ἡ σφαγή, ὁ σφαγιασμός*; *ἡ ἱερουργία*. — zum O. tauglich *θύσιμος* 2.; sp. *ἱερεύσιμος* 2.

Opferplatz *τὸ θυτεῖον*.

Opferpriester *ὁ θύτης, ὁ ἱερεύς, ἱεροποιός*; sp. *ὁ ἱεροθύτης, ἱερουργός*; vgl. Opferbeschauer.

Opferrauch *ὁ ἀπὸ τῶν θυμάτων καπνός*; vgl. Opferdampf.

Opferschale *ἡ* (*πρὸς τὴν θυσίαν*) *φιάλη*.

Opferschau *ἡ ἱεροσκοπία*. — O. halten *ἱεροσκοπεῖσθαι*.

Opferschmaus, s. Opfermahl.

Opfersklave, -sklavin *ὁ, ἡ ἱερόδουλος*.

Opferspende *ἡ σπονδή*.

Opfertag *ἡ τῆς θυσίας ἡμέρα*.

Opferthier *τὸ σφάγιον, τὸ ἱερεῖον* od. *ἱερόν*, auch *ἡ θυσία*. — O. schlachten *σφαγιάζειν* (gew. *M.*).

Opfertisch *τὸ θυσιαστήριον* sp.; *ἡ θυωρός* u. *θυωρίς, ίδος* (sc. *τράπεζα*; selten); auch *ἡ ἱερὰ τράπεζα*.

Opfertod *ὁ ἑκούσιος θάνατος*.

Opferung, s. Opfern.

Opfervieh *τὰ ἱερεῖα* od. *ἱερά*; *τὰ θύσιμα* (*ἱερεύσιμα*) *κτήνη*.

Opferwein *ὁ θύσιμος* od. *θυτικὸς οἶνος*.

opferwillig *πρόθυμος* (2.) *πρός* (*εἴς*) *τι*.

Opferwilligkeit *ἡ προθυμία*.

Opferzeit *ἡ θυσία*.

Ophit *ὁ ὀφίτης* (m. u. ohne *λίθος*).

Opium *τὸ μηκώνιον*, sp. *τὸ ὄπιον*.

Opponent *ὁ ἀνταγωνιστής, ὁ ἀντιλέγων*; vgl. Gegner. — e. O. sein *ἀνταγωνιστεῖν*; vgl. d. f. W.

opponieren *ἀνταγωνίζεσθαι, ἐναντιοῦσθαί* (*DP.*) *τινι*; *ἀντιλέγειν*, auch *ἀνθίστασθαι, ἀντιτείνειν τινί* u. *πρός τινα*.

Opposition 1) als Handlung: *ἡ ἐναντίωσις, τὸ ἐναντίωμα*. — 2) *concr.* = Gegenpartei, w. s.

Optativ *ἡ εὐκτική* (sc. *ἔγκλισις*); im O. *εὐκτικῶς*.

Optik *ἡ ὀπτική* (sc. *τέχνη* od. *θεωρία*).

Optimaten *οἱ ὀλίγοι*.

optisch *ὀπτικός* 3.

Orakel 1) Göttersрruch: *ὁ χρησμός, τὸ χρηστήριον, τὸ μάντευμα, τὸ μαντεῖον* (gew. *pl.*), *ἡ μαντεία, τὸ λόγιον*, selten *τὸ θεοπρόπιον*, sp. *τὸ χρησμῴδημα*. — e. O. ertheilen *μαντεύεσθαι, χρησμῳδεῖν, χρησμολογεῖν* (sp. *χρησμοδοτεῖν, χρηστηριάζειν*); auch *χρᾶν, ἀναιρεῖν* (letzteres bes. vom delphischen O.); sich e. O. geben lassen *χρηστηριάζεσθαι, χρῆσθαι, μαντεύεσθαι*; ich bekomme e. O. *λαμβάνω χρησμόν, χρησμὸς γίγνεταί μοι, ὁ θεὸς ἀποφαίνει* od. *ἀναιρεῖ μοί τι*. — der O. bewahrt *ὁ χρησμοφύλαξ, κος* sp. — die Art, wie die O. ertheilt werden *ἡ μαντεία*. — etw. für e. O. ausgeben *ὥσπερ ἐκ τρίποδος λέγειν τι*; etw. für e. O. halten *ὥσπερ ἐκ τρίποδος* od. *ἐκ θεοῦ εἰρημένον δέχεσθαί τι*. — 2) als Ort, wo Orakelsprüche ertheilt werden: *τὸ μαντεῖον, τὸ χρηστήριον*. — d. O. befragen *ἐρωτᾶν* u. *ἐπερωτᾶν* (*ἐπερέσθαι*) *τὸν θεόν, μαντεύεσθαι* (*μαντείαν παρὰ θεῷ*), *χρῆσθαι τῷ θεῷ, χρηστηριάζεσθαι* (*τῷ θεῷ*), *ἀνακοινοῦν* (u. M.) *τῷ θεῷ*

περί τινος. — v. d. O. verkündigt μεμαντευμένος, μαντευτός, κεχρησμένος 3. — da es v. O. verkündigt war χρησθέν. — Jmd. für e. O. halten χρῆσθαί τινι ὥσπερ θεῷ.

Orakeldeuter, s. d. f. W.

Orakelpriester, -priesterin ὁ προφήτης, ἡ προφῆτις, ιδος; ὁ, ἡ χρησμολόγος; ἡ πρόμαντις.

Orakelsitz τὸ μαντεῖον, τὸ χρηστήριον.

Orakelspruch, s. Orakel 1).

Orakelverkündiger ὁ μάντις, προφήτης.

Orakelverkündigerin ἡ πρόμαντις, ἡ προφῆτις,

Orange τὸ Μηδικὸν μῆλον. [ιδος.

Orangenbaum ἡ Μηδικὴ μηλέα.

orangenfarbig μηλινοειδής 2., μήλινος 3.

Orant, s. Gauchheil.

oratorisch ῥητορικός 3.

Orchester 1) als Raum: etwa τὸ ὑποσκήνιον; ἡ ὀρχήστρα (was freilich im Griech. e. weitere Bedeutung hat). — 2) die Musikanten: οἱ μουσουργοί; vgl. Musikant.

Orden 1) e. Gesellschaft, deren Glieder durch eigene Gesetze u. Regeln gebunden sind: ἡ ἑταιρεία. — concr. durch bes. Ausdrücke. z. B. d. pythagoräische O. οἱ Πυθαγόρειοι, Πυθαγορικοί, Πυθαγορισταί; dem pyth. O. angehören πυθαγορίζειν u. dgl. — 2) Ordenszeichen: τὸ σημεῖον,

Ordensmann, s. Mönch. [τὸ παράσημον.

Ordensgelübde, s. Profess.

Ordenszeichen, s. Orden 2).

ordentlich 1) geordnet: εὖ od. καλῶς τεταγμένος 3.; εὔτακτος, εὔθετος 2.; κόσμιος 3. — etw. o. stellen εὐθετίζειν (sp. εὐθετεῖν), κοσμεῖν, διακοσμεῖν τι. — o. gestellt sein εὐθετεῖν, διακεκοσμῆσθαι. — o. marschieren ἐν τάξει (τεταγμένους, συντεταγμένους) πορεύεσθαι. — *adv.* εὐτάκτως, κοσμίως, κόσμῳ, σὺν (gew. ἐν) κόσμῳ. — etw. o. erzählen καλῶς od. ἀκριβῶς διελθεῖν τι, auch διελθεῖν τι λόγῳ τῷ πρέποντι. — 2) die Ordnung liebend: εὔτακτος 2., κόσμιος 3.; auch ἔννομος 2., δίκαιος 3., ἐπιεικής 2., χρηστός 3. (rechtlich, gerecht, bieder); μέτριος 3. u. 2.; ἐγκρατής 2. (mässig, enthaltsam); σπουδαῖος 3., ἐπιμελής 2. (sorgsam, eifrig). — e. o. Leben führen εὐτακτεῖν, μετρίᾳ τῇ διαίτῃ χρῆσθαι. — seine Geschäfte o. besorgen σπουδαίως od. ἐπιμελῶς πράττειν τὰ προσήκοντα. — 3) gesetzmässig, regelmässig: ἔννομος 2., νόμιμος 3. u. 2.; auch δίκαιος 3. (recht, billig). — ohne Geld lässt sich nichts Ord. leisten ἄνευ χρημάτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. — bisw. kann man auch τίς, τί (*encl.*) gebrauchen, z. B. etw. Ord. sagen λέγειν τι, e. ganz o. Macht besitzen δύναμίν τινα ἔχειν; auch gebraucht man ἱκανός 3. (genügend, ausreichend), z. B. e. o. Mahl δεῖπνον ἱκανόν. — 4) als *adv.* = vollkommen: ἁπλῶς, ἀτεχνῶς, z. B. er scheint ordentlich verrückt zu sein ἔοικεν ἀτεχνῶς μαινομένῳ.

ordinär κοινός, φαῦλος 3., τυχών 3. — o. Wesen ἡ (τῶν τρόπων) φαυλότης.

Ordinalzahl, s. Ordnungszahl.

Ordination, etwa ἡ τῶν ἱερέων τελετή od. κατά-

ordinieren, etwa τελεῖν ἱερέα. [στασις.

ordnen τάττειν, δια-, συν-τάττειν (die beiden letzteren bes.: Soldaten o.); κοσμεῖν, δια-, κατα-κοσμεῖν; κόσμῳ τιθέναι, διατιθέναι; καταρτύειν; auch διοικεῖν, πρυτανεύειν (τὸν βίον, τὰ τῆς πόλεως u. dgl.). — gut o. εὐθετίζειν (sp. εὐθετεῖν u. verst. διευθετεῖν), ῥυθμίζειν. — reihenweis o. στοιχίζειν, sp. στιχίζειν. — sich o. (v. Soldaten) δια-, συν-τάττεσθαι. — geordnet τεταγμένος, κεκοσμημένος 3. u. dgl.; wol g. εὔκοσμος 2. (auch „leicht zu ordnen“), εὐτρεπής 2., s. ordentlich 1); geordnet sein τετάχθαι, κεκοσμῆσθαι u. dgl., auch εὐθετεῖν; reihenweis g. sein στοιχεῖν.

Ordnen, das, ἡ τάξις, διάταξις, κόσμησις, διακόσμησις, κατακόσμησις, διάθεσις, διοίκησις.

Ordner ὁ διοικητής; gew. durch die *part.* der Verba unter „ordnen“.

Ordnung 1) das Ordnen, w. s. — 2) d. dadurch hergestellte Zustand: *a*) d. gehörige Reihenfolge u. schickliche Zusammenstellung v. Dingen, ordentliche Einrichtung: ἡ τάξις, σύνταξις, ὁ κόσμος. — gute O. ἡ εὐταξία, εὐκοσμία (τὸ εὔκοσμον), selten εὐθημοσύνη (*opp.* ἀταξία, ἀκοσμία); gute O. im Staate ἡ εὐνομία (*opp.* κακονομία, ἀνομία, ἀναρχία). — O. im Leben od. Wandel ἡ τοῦ βίου μετριότης, ἡ περὶ τὸν βίον σωφροσύνη. — in O. bringen od. stellen, s. ordnen; wieder in O. bringen καταρτίζειν, κατευτρεπίζειν. — in O. halten Jmd. κόσμιον od. εὔτακτον παρέχειν τινά, selten εὐθημονεῖσθαι. — O. halten εὐτακτεῖν, φυλάττειν τὴν τάξιν, ἐμμένειν τῇ τάξει; keine O. halten ἀτακτεῖν. — in O. εὔτακτος, εὔκοσμος, εὐτρεπής 2. (v. e. Staate auch: εὔνομος 2.), auch durch d. *adv.* εὐτάκτως od. durch Wendungen wie κόσμῳ, ἐν (seltner σὺν) κόσμῳ; in guter O. sein (v. e. Staate) εὐνομεῖσθαι (*DP.*); ohne O. ἄτακτος 2. (v. e. Staate κακόνομος, ἄναρχος 2.), auch ἀτάκτως, οὐδενὶ κόσμῳ, εἰκῇ, ἀναμίξ, φύρδην; ohne O. sein (v. e. Staate) κακονομεῖσθαι (*DP.*). — Jmd. zur O. bringen σωφρονίζειν od. σώφρονα ποιεῖν τινα. — O. im Leben od. Wandel beobachten μετρίως od. σωφρόνως ζῆν. *b*) Regel, Gewohnheit: ὁ νόμος, τὰ νομιζόμενα, τὸ ἔθος, auch ἡ ὁδός (in d. Ausdrücken ὁδῷ od. καθ' ὁδόν = in O., nach der O.). — in der O. sein νόμιμον εἶναι, ὀρθῶς (καλῶς, μετρίως) ἔχειν; nicht in der O. sein παράνομον εἶναι, οὐκ ὀρθῶς ἔχειν. — O. in der Lebensweise ἡ δίαιτα; Jmd. e. bestimmte O. in der Lebensweise vorschreiben διαιτᾶν τινα; aus seiner O. kommen ἐκβαίνειν τῆς εἰωθυίας διαίτης. — als *t. t.* der Baukunst: d. dorische O. (der Säulen) ὁ Δωρικὸς νόμος *c.*) *concr.* = Klasse, w. s.

Ordnungsliebe ἡ εὐταξία, selten ἡ εὐθημοσύνη.

ordnungsliebend εὔτακτος 2.; mehr poet. ist εὐθήμων 2.

ordnungsmässig νόμιμος 3. u. 2., ἔννομος 2., δί-

Ordnungssinn, s. Ordnungsliebe. [καιος 3.

ordnungswidrig παράνομος 2. [μον.

Ordnungswidrigkeit ἡ παρανομία, τὸ παράνο-

Ordnungszahl ὁ τακτικὸς ἀριθμός.

Ordonnanz 1) = Ordre; s. Befehl. — 2) dienstthuender Soldat bei e. Officier: ὁ ὑπηρέτης (sp. διάγγελος), vgl. ὁ πρόδρομος.

Ordre, s. Befehl (bes. militärischer B.).

Oreade, die, ἡ ὀρειάς, άδος,

Orengel, s. Mannstreu.

Organ τὸ ὄργανον; τὸ ὀργανικὸν μόριον; τὸ ἄρθρον (Glied); ἡ φωνή, auch τὸ στόμα (Stimme); e. schönes O. ἡ εὐφωνία, εὐστομία; der e. schönes O. hat εὔφωνος, εὔστομος 2.; e. schlechtes O. ἡ κακοφωνία, τὸ κακόφωνον; der e. schlechtes O. hat κακόφωνος, selten κακόστομος 2.

Organisation als Handlung: ἡ κατασκευή, διάθεσις, διακόσμησις, διοίκησις, sp. ὀργάνωσις, διοργάνωσις; als Zustand ἡ κατασκευή, σύνταξις; auch ἡ φύσις, ἕξις.

organisch ὄργανα ἔχων 3., ἔναρθρος 2. — o. Fehler τὸ ἔμφυτον κακόν, τὸ φυσικὸν ἐλάττωμα.

organisieren κατασκευάζειν, συντάττειν, διατιθέναι, διακοσμεῖν, διοικεῖν, sp. ὀργανοῦν, διοργανοῦν.

Organisierung, s. Organisation.
Organismus ἡ κατασκευή; ἡ σύνταξις; ἡ διάθεσις; τὸ καθ' αὑτό (als selbständiges Wesen).
Orgel τὸ ἐμπνευστὸν od. πνευματικὸν ὄργανον; ἡ ὕδραυλις, selten ὁ ὕδραυλος, ἡ ὑδραύλησις (Wasserorgel; dazu gehörig ὑδραυλικός 3.; der sie spielt ὁ ὑδραύλης).
Orgien τὰ ὄργια; O. feiern ὀργιάζειν; Feier der O. ὁ ὀργιασμός; der O. feiert ὁ ὀργιαστής; die Feier der O. betreffend ὀργιαστικός 3. — die O. betreffend ὀργιακός 3. sp.
Orient, s. Morgenland.
orientalisch, s. morgenländisch.
orientieren sich in etw. ἐμπειρίαν κτήσασθαί τινος, διακριβοῦσθαι περί τινος; εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι, πεῖράν τινος λαμβάνειν; orientiert sein in etw. ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπειρίαν ἔχειν τινός; gut o. sein διακριβοῦν τι, οἰκείως διακεῖσθαι πρός τι.
Original 1) eig. τὸ ἀρχέτυπον, sp. τὸ πρωτότυπον; O. einer Handschrift τὸ αὐτόγραφον. — d. O. (im Gegensatze zu e. Abbilde) darstellend αὐτοποιητικός 3. — 2) übtr. v. e. Menschen: ἄνθρωπος αὐτοφυής od. ἴδιος.
Originalbrief ἡ αὐτόγραφος (sp. ἰδιόγραφος) ἐπιστολή.
Originaldichter, etwa ὁ γόνιμος ποιητής (schöpferischer Dichter).
Originaldokumente τὰ αὐθεντικὰ γράμματα.
Originalhandschrift τὸ αὐτόγραφον, sp. ἰδιόχειρον.
Originalität τὸ αὐτοφυές; ἡ ἰδιότης, τὸ ἴδιον (eigenthümliche Beschaffenheit).
originell ἀρχέτυπος, πρωτότυπος 2.; γόνιμος 2. (schöpferisch); γνήσιος 3. (echt); οἰκεῖος, ἴδιος 3. (eigenthümlich).
Orkan ὁ ἐκνεφίας (sc. ἄνεμος); ἡ καταιγίς, ίδος; ἡ θύελλα; ὁ σκηπτός.
Orkus ὁ ᾅδης. — in d. O. εἰς ᾅδου.
Ornament, s. Zierrath.
Ornat ἡ κατασκευή, ὁ κόσμος; im O. ἔχων (3.) τὸν κόσμον.
Ort 1) allg. Raum, Platz: ὁ τόπος, ἡ χώρα, ὁ χῶρος, τὸ χωρίον; vgl. Sitz. — an O. u. Stelle κατὰ χώραν, αὐτοῦ, αὐτόθι; an diesem O. ἐνθάδε, ἐνταῦθα, ὧδε; an jenem O. ἐκεῖ; an welchem O.? ποῦ; an irgend einem O. πού (*encl.*); an manchen (einigen) O. ἔσθ' ὅπου, ἐνιαχοῦ; an einigen O. ... an anderen O. ὅπου μὲν ... ὅπου δέ; an vielen O. πολλαχοῦ; an allen O., aller O. πανταχοῦ; an einem anderen O. ἄλλῃ, ἀλλαχοῦ; an anderen O. der Stadt ἄλλῃ τῆς πόλεως; an keinem O. οὐδαμοῦ (μηδαμοῦ). — an seinen O. stellen εὐθετίζειν (sp. εὐθετεῖν, διευθετεῖν), διατάττειν, διατιθέναι. — d. gewöhnliche O. τὸ εἰωθός. — am rechten O. ἐν χώρᾳ u. bildl. καλῶς, ὀρθῶς, οἰκείως (schicklich, passend); ἐν καιρῷ, εἰς (πρὸς) καιρόν, ἐπὶ καιροῦ, ἐν δέοντι (zur rechten Zeit od. Gelegenheit) (*opp.* παρὰ τόπον sp.; ἀπὸ od. ἄνευ καιροῦ, παρὰ καιρόν); es ist etw. am rechten od. an seinem O. ἐν χώρᾳ ἐστί τι, sp. χώραν ἔχει (ἐπέχει), auch τόπον ἔχει τι; auch καιρὸν ἔχει τι, δεῖ τινος; er ist hier am rechten O. ἱκανὸς od. ἐπιτήδειος πρὸς ταῦτα; am rechten O. angebracht ἐπιτήδειος 3. u. 2., καίριος 3., ἐπικαίριος u. ἐπίκαιρος 2. (*opp.* ἄτοπος, ἄκαιρος 2.). — etw. an seinen O. gestellt sein lassen ἐν μέσῳ καταλείπειν τι. — etw. gehörigen Ortes melden ἀναφέρειν τι πρὸς τοὺς ἐπιτηδείους. — es ist etw. höheren Ortes befohlen παρήγγελταί τι πρὸς τῶν ἀρχόντων (πρὸς τῶν ἐν τέλει). — ich meines Ortes ἔγωγε, τὸ (τό γ') ἐπ' ἐμοί. — 2) Stelle in einer Rede od. Schrift: ὁ τόπος, τὸ χωρίον, auch ὁ λόγος. — davon ist an e. anderen O. gesprochen worden τοῦτο ἐν ἄλλῳ λόγῳ (daneben: ἀλλαχοῦ) εἴρηται (δεδήλωται, γέγραπται). — davon werden wir noch an e. anderen O. sprechen περὶ τούτων καὶ αὖθις od. ὕστερον τοὺς λόγους ποιησόμεθα. — 3) e. Platz, wo Menschen wohnen: ὁ τόπος, τὸ χωρίον; ἡ κώμη (Flecken, Dorf). — fester O. τὸ ἔρυμα, τὸ τείχισμα, τὸ φρούριον; feste Oerter τὰ ἐρυμνὰ (χωρία), τὰ ἐχυρά, τὰ ὀχυρά; v. e. festen O. aus ἀπ' ἐχυροῦ. — d. O. seines Aufenthaltes ὁ τόπος (τὸ χωρίον) ἐν ᾧ διατρίβει τις. — hiesigen Ortes ἐνθάδε (hier), παρ' ἡμῖν (bei uns). — vgl. Ortsbeschreibung.
Ortband ὁ μύκης, ητος.
orthodox ὀρθόδοξος 2. — o. sein ὀρθοδοξεῖν od. umschr. νομίζειν περὶ τοὺς θεοὺς ἅπερ τὸ κοινὸν νομίζει.
Orthodoxie ἡ ὀρθοδοξία.
Orthographie ἡ ὀρθογραφία.
orthographisch ὀρθός 3.
Ortsbeschaffenheit ἡ τῆς χώρας φύσις; ὁ τῆς χώρας τόπος.
Ortsbeschreibung ἡ τοπογραφία; e. O. geben τοπογραφεῖν sp.
Ortschaft τὸ χωρίον; ἡ κώμη (Dorf, Flecken).
Ortskenntniss, Ortskunde ἡ τῶν τόπων (τῆς χώρας) ἐμπειρία. — O. besitzen τῶν τόπων (τῆς χώρας) ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν.
ortskundig τῶν τόπων (τῆς χώρας) ἔμπειρος 2. — o. sein, s. d. vhg. W.
Ortsveränderung ἡ μεταβολή.
Osten ἡ ἕως, αἱ (τοῦ ἡλίου) ἀνατολαί, auch ὁ ἥλιος ἀνατέλλων. — aus O. ἐξ (ἡλίου) ἀνατολῶν, ἀφ' ἡλίου ἀνατέλλοντος. — nach (gegen) O. πρὸς ἕω, πρὸς (ἡλίου) ἀνατολάς. — gegen O. gelegen, s. östlich.
Osterfest, Ostern τὰ πάσχα.
Ostrakismos ὁ ὀστρακισμός. — Jmd. durch d. O. verbannen ὀστρακίζειν, ἐξοστρακίζειν τινά, sp. ἐξοστρακισμὸν ποιεῖσθαι κατά τινος; Verbannung durch d. O. ὁ ἐξοστρακισμός sp.
ostwärts, s. „gegen Osten", „unter Osten".
Ostwind ὁ ἀπηλιώτης (ἄνεμος; sp. auch ἀφηλιώτης), früher auch ὁ εὖρος (später „Südost"); od. umschr. ὁ ἐξ ἀνατολῶν πνέων ἄνεμος. — v. d. Richtung des O. her ἀπηλιωτικός (ἀφηλ.) 3.
Otter *a*) als Schlange: ἡ ἔχιδνα, ὁ ἔχις, εως, ἡ ἀσπίς, ίδος; kleine O. τὸ ἐχίδιον. *b*) = Fischotter, w. s.
otternartig ἐχιδνώδης 2.
oval ᾠοειδής, ᾠώδης 2.

P

P π (Π); τὸ πῖ *indecl.*
Paar τὸ ζεῦγος; ἡ συζυγία; ἡ συνωρίς, ιδος (eig. Zweigespann); kleines (schlechtes) P. τὸ ζευγάριον. — P. u. P. κατὰ δύο. — zu Paaren treiben συστέλλειν, κολάζειν, σωφρονίζειν. — e. P. = einige τινές, ἔνιοι, ἔσθ' οἵ; ὀλίγοι (wenige). — paar u. unpaar spielen ἀρτιάζειν; dieses Spiel ὁ ἀρτιασμός.
paaren ζευγνύναι, συζευγνύναι; συνδυάζειν; συνάπτειν; συμμιγνύναι. — sich p. συμμίγνυσθαί

od. συνδυάζεσθαί (*P.*) τινι; σύζευξιν od. συνδυασμὸν ποιεῖσθαι; gepaart sein κεκρᾶσθαι, συγκεκρᾶσθαί τινι, selten συζυγεῖν τινι.
Paaren, das, **Paarung** ἡ ζεῦξις, σύζευξις, συζυγία; ἡ σύμμιξις; ὁ συνδυασμός. — zum P. geschickt od. geneigt συνδυαστικός 3.
paarweise κατὰ ζεῦγος (ζεύγη, συζυγίαν); κατὰ δύο; σύνδυο (ζυγάδην sp.). — p. lebende Thiere ζῷα σύζυγα. — p. Verbindung ἡ συζυγία.
Pacht 1) d. Pachtung: ἡ μίσθωσις (das Pachten); ἡ ἐργολάβεια (Unternehmung od. Betreibung einer Sache um Lohn); ἡ τελωνία (Zollpacht). — in P. geben Jmd. etw. μισθοῦν τινί τι; διδόναι, παραδιδόναι τινί τι ἐπὶ μισθῷ. — in P. nehmen μισθοῦσθαί τι; λαμβάνειν τι ἐπὶ μισθῷ. — in P. haben μισθωσάμενον od. ἐπὶ μισθῷ ἔχειν τι. — 2) Pachtbrief, w. s. — 3) Pachtgeld, w. s. — um P. zu haben μισθώσιμος 2.
Pachtbrief, -kontrakt ἡ (περὶ τῆς μισθώσεως od. ἐργολαβείας) συγγραφή od. συνθήκη. — e. P. mit Jmd. abschliessen συνθήκην ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα.
pachten μισθοῦσθαί τι, λαμβάνειν τι ἐπὶ μισθῷ; e. Arbeit p. ἐργολαβεῖν; Zölle p. τελωνεῖν; auch einfach durch ὠνεῖσθαι, z. B. τὰ τέλη (Zölle u. öffentliche Einkünfte), τὰ μέταλλα (Bergwerke).
Pachter, gew. durch *part.* der vhg. Verba, z. B. ὁ μισθούμενος; auch ὁ μισθωτής, ὁ ὠνητής. — P. einer Arbeit ὁ ἐργολάβος. — P. der Zölle ὁ τελώνης. — P. der Staatszölle od. Einkünfte ὁ δημοσιώνης (sp.).
Pachtgeld τὸ μίσθωμα; ἡ μίσθωσις; ὁ μισθός; τὰ τέλη; ἡ τῆς ἐργολαβείας τιμή; d. Einkünfte des verpachteten Gutes αἱ πρόσοδοι. — d. P. bezahlen ἀποδιδόναι, ἐκτίνειν, auch φέρειν τὸν μισθόν. — d. P. einnehmen λαμβάνειν τὴν μίσθωσιν od. τὰς προσόδους. — d. P. geht ein ἔρχονται od. προσέρχονται αἱ πρόσοδοι.
Pachtgut τὸ μισθωτὸν χωρίον.
Pachtherr ὁ μισθώσας; ὁ διδοὺς ἐπὶ μισθῷ.
Pachtkontrakt, s. Pachtbrief.
pachtlustig ἐπιθυμῶν (3.) μισθώσασθαι od. ἐργολαβεῖν.
Pachtung, s. Pacht 1).
pachtweise ἐπὶ μισθῷ.
Pachtzins, s. Pachtgeld.
Pack, s. Packet. — übtr. = gemeine, schlechte Leute ὁ σύγκλυς ὅμιλος od. ὄχλος; gew. οἱ σύγκλυδες (m. u. ohne ἄνθρωποι); ὁ συρφετός.
packen 1) zusammenpacken: συσκευάζειν (u. *M.*), συντιθέναι, sp. στοιβάζειν; auf etw. p. ἐπισάττειν τι ἐπί τι; ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν τί τινι; ἐπισκευάζειν τι ἐπί τινος; in e. Schiff hinein p. ἐντιθέναι (u. *M.*) τι εἰς πλοῖον. — 2) fest anfassen: κατα-, συλ-λαμβάνειν τι u. τινά; ἅπτεσθαι od. δράττεσθαί τινος; κατέχειν τι u. τινά. — 3) sich packen; ἀπάγειν ἑαυτόν, ἔρρειν, ἀπέρρειν. — packe dich ἄπαγε, ὕπαγε; ἔρρε; φθεῖρου; packt euch aus d. Wege ὑπάγετε τῆς ὁδοῦ; packt euch hinein εἰσέρρετε; packe dich zum Henker, Teufel ἔρρ' ἐς κόρακας, auch βάλλ' ἐς κόρακας; wirst du dich nicht zum Henker packen? οὐκ εἰς ὄλεθρον; οὐκ ἐς κόρακας ἀποφθερεῖ; vgl. Henker.
Packen, das, 1) das Zusammenpacken: ἡ συσκευασία, σύνθεσις; das P. auf etw. ἡ ἐπίσαξις. — 2) das Anfassen, Ergreifen: ἡ κατάληψις, σύλληψις; ἡ κατοχή.
Packer ὁ συσκευάζων u. dgl. *part.*
Packesel ὁ σκευοφόρος od. φορταγωγὸς ὄνος; ὁ κάνθων, ωνος; ὁ κανθήλιος (ὄνος).
Packet ὁ φάκελος; ἡ δέσμη (δεσμή); ἡ δεσμίς, ίδος; sp. ὁ σύνδεσμος, ἀπόδεσμος; auch τὸ φορτίον (Tracht). — etw. in e. P. zusammenmachen συνδεῖν, sp. φακελοῦν.
Packetboot τὸ ἀγγελιαφόρον πλοῖον (vgl. ἡ πάραλος).
Packgeräth τὰ σκεύη.
Packhof τὸ ἐμπόριον.
Packknecht ὁ σκευοφόρος; ὁ σκευαγωγός; ὁ περὶ τὰ ὑποζύγια od. σκευοφόρα; ὁ ἐπὶ τοῖς ὑποζυγίοις od. σκευοφόροις.
Packnadel ἡ ἀκέστρα.
Packpferd ὁ φορτηγὸς od. φορτηγικὸς ἵππος; beim Heere ὁ σκευοφόρος od. σκευαγωγὸς ἵππος.
Packsattel ἡ ἀστράβη, τὰ κανθήλια, τὸ σάγμα, sp. τὸ ἐπίσαγμα, ἡ στρωματοθήκη. — kleiner P. τὸ σαγμάτιον. — einem Pferde d. P. auflegen ἵππον ἐπισάττειν.
Packt, s. Packet.
Packträger, s. Packknecht.
Packvieh τὰ ὑποζύγια od. σκευοφόρα; sp. auch τὰ σαγμάρια.
Packwagen τὸ σκευοφόρον ἅρμα; ἡ (σκευαγωγὸς) ἅμαξα.
Päan ὁ παιάν, ᾶνος. — d. P. anstimmen παιανίζειν od. παιωνίζειν (sp. auch *M.*); das Anstimmen des P. ὁ παιανισμός od. παιωνισμός. — der e. P. schreibt παιανογράφος 2. — der e. P. singt ὁ παιανιστής. — zum P. gehörig παιανικός 3.
Pädagog ὁ παιδαγωγός. — Jmds. P. sein παιδαγωγεῖν τινα.
Pädagogik ἡ παιδαγωγική.
pädagogisch παιδαγωγικός 3. — p. Verfahren τὸ παιδαγώγημα sp.
Päderast ὁ παιδεραστής; selten ὁ ἀνδροβάτης.
Päderastie ἡ παιδεραστία; ἡ ἑταίρησις; sp. ἡ ἀρρενομιξία od. ἀρρενοφθορία. — P. treiben παιδεραστεῖν, selten ἀνδροβατεῖν; sich zur P. gebrauchen lassen ἑταιρεῖν, v. Jmd. τινί.
Päonie ἡ παιωνία; ἡ γλυκυσίδη; τὸ σεληνόγονον, ἡ σεληνόγονος.
päpstlich ἱεραρχικός 3. — p. Würde ἡ ἱεραρχία.
Page ὁ περὶ τὸν βασιλέα παῖς, im Zshge auch bloss ὁ παῖς; ὁ τοῦ βασιλέως ὑπηρέτης od. θεράπων, οντος.
paille, s. strohgelb.
Pair, etwa ὁ ὁμότιμος od. ὁ εὐπατρίδης. — zum P. ernennen εἰς τοὺς ὁμοτίμους od. εἰς τὴν τῶν ὁμοτίμων τάξιν καθιστάναι.
Pairskammer, etwa τὸ τῶν ὁμοτίμων συνέδριον; ἡ τῶν ὁμοτίμων βουλή.
Pairswürde, etwa ἡ τῶν ὁμοτίμων τάξις.
Palais, s. Palast.
Palästra, s. Ringplatz.
Palast ἡ μεγάλη od. λαμπρὰ οἰκία; ἡ μεγαλοπρεπὴς οἴκησις. — königlicher P. τὰ βασίλεια; ἡ βασιλέως αὐλή.
Palisade, s. Pallisade.
Palladium τὸ Παλλάδιον; τὸ τῆς Παλλάδος ἄγαλμα.
Pallasch ἡ σπάθη; s. Schwert.
Palliativ τὸ παραμύθιον; ἡ παραμυθία.
Pallisade ὁ χάραξ, κος; ὁ σταυρός; ὁ σκόλοψ, πος, sp. ἡ κεραία (eig. d. Spitze der P.). — Reihe v. P. τὸ περίφραγμα, τὸ σταύρωμα, τὸ χαράκωμα. — P. einschlagen σταυροῦν; σκόλοπας καταπηγνύναι; m. P. umgeben, befestigen σταυροῦν; περισταυροῦν (u. *M.*); χαρακοῦν; χαρακίζειν; das Einschlagen v. P., das Befestigen m. P. ὁ χαρακισμός, ἡ χαράκωσις, σταύρωσις, sp. auch ἡ χαρακοποιία. — e. m. P. befestigter Ort τὸ χαράκωμα, τὸ σταύρωμα; sp. τὸ περισταύρωμα, auch ὁ χάραξ, κος.
Palmbaum, s. Palme 1).
Palmblatt τὸ φοινίκινον od. τοῦ φοίνικος φύλλον. — Kleid aus P. ἡ φοινικεία ἐσθής.
Palme 1) Palmbaum: ὁ φοίνιξ, κος (d. männliche P. ὁ ἄρσην φοίνιξ; d. weibliche P. ἡ θήλεια od. βαλανηφόρος φοίνιξ). — P. tragend φοινικοτρό-

φος 2.; mit P. bewachsen *φοινικόφυτος* 2. sp. — v. d. P. *φοινίκινος, φοινίκειος*, sp. *φοινίκιος* 3.; auch *ὁ φοινικίτης*. — d. weibl. P. m. dem Samen der männl. befruchten *ὀλυνθάζειν*. — 2) Palmzweig: *ὁ τοῦ φοίνικος* od. *φοινίκινος κλάδος*, auch einfach *ὁ φοίνιξ*; selten u. sp. *ἡ βαΐς, ΐδος, τὸ βαΐον*. — Jmd. d. P. reichen *φοίνικα ἀποδιδόναι τινί*; gew. *στέφανον περιτιθέναι τινί, στεφανοῦν τινα*.
Palmenfrucht *ἡ (ἀπὸ) τοῦ φοίνικος βάλανος*; sp. *ἡ φοινικοβάλανος, ὁ φοίνιξ, κος, ὁ δάκτυλος*.
Palmenhain *ὁ φοινικών, ῶνος*; auch *ὁ φοινικοῦς, οῦντος*.
Palmenöl *τὸ φοινίκινον* od. *φοινίκειον ἔλαιον*.
Palmenwald, s. Palmenhain.
Palmkohl *ὁ ἐγκέφαλος*. [K. S.
Palmsonntag *ἡ βαϊφόρος* od. *βαϊοφόρος ἑορτή*
Palmwein *ὁ φοινίκινος* od. *φοινίκειος* (sp. *φοινικίτης*) *οἶνος*.
Palmzweig, s. Palme 2). — P. tragend *βαϊφόρος* u. *βαϊοφόρος* 2. sp.; v. P. *βαϊνός* 2. sp.
Panacee 1) als Heilmittel: *ἡ πανάκεια*; gew. umschr. *τὸ πάγχρηστον* (auch *πάνακες*) *φάρμακον*. — 2) als Pflanze: *τὸ πάνακες, ἡ πανάκεια*.
Pandekten *οἱ πανδέκται*.
Panegyricus *ὁ πανηγυρικός (λόγος)*. — e. P. auf Jmd. halten *πανηγυρίζειν τινά* sp. — s. Lobrede.
Panier *τὸ σημεῖον*, sp. *ἡ σημαία*. — d. P. aufpflanzen, aufrichten *αἴρειν (καθιστάναι) τὰ σημεῖα*.
panischer Schrecken *τὸ πανικὸν δεῖμα; ὁ πανικὸς θόρυβος* od. *φόβος; αἱ πανικαὶ ταραχαί; τὰ πάνεια*, auch *τὸ πανικόν*. — p. Sch. befällt Jmd. *πανικὸν ἐμπίπτει τινί*; in p. Sch. gerathen *πανικῷ περιπεσεῖν*.
Pankratiast *ὁ παγκρατιαστής*; seine Kunst *ἡ παγκρατιαστικὴ τέχνη*.
Pankration *τὸ παγκράτιον*. — d. P. üben *παγκρατιάζειν*. — im P. geübt *παγκρατιαστικός* 3.
Pantheon *τὸ πάνθειον*.
Panther *ὁ πάνθηρ, ηρος; ἡ πάρδαλις; ὁ πάρδος*. — d. Junge v. P. *ὁ παρδαλιδεύς*. — v. P. od. zum P. gehörig *παρδάλειος* 3. — gefleckt wie e. P. *παρδαλωτός* 3.
pantherartig *παρδαλώδης* 2.
Panthere (e. Netz) *τὸ πάνθηρον; τὸ πάναγρον λίνον* od. *δίκτυον*.
Pantherfell, -haut *ἡ παρδαλῆ*.
Pantherthier, s. Panther. — *pl. οἱ παρδάλειοι θῆρες* sp.
Pantoffel *ἡ βλαύτη* (meist im *pl.*; *dem. τὸ βλαύτιον*; e. Art eleganter Halbschuhe, die mit Riemen an d. Knöcheln befestigt wurden); *ἡ κρηπίς, ῖδος* (für Männer); *τὸ σάνδαλον* od. *σανδάλιον* (gew. *pl.*; *dem. ὁ σανδαλίσκος*; bes. für Frauen). — P. anziehen *ὑποδεῖσθαι βλαύτας; περιδεῖσθαι σανδάλια*. — in P. *βλαύτας ὑποδεδεμένος* 3., auch *πόδα σανδάλῳ ὑποδεδεμένος* 3. — unter dem P. stehen *εἶναι ἐπὶ τῇ γυναικί; δεδουλῶσθαι, κρατεῖσθαι (P.) ὑπὸ τῆς γυναικός, γυναικοκρατεῖσθαι (P.)*. — Jmd. den P. fühlen lassen *βλαυτοῦν τινα*, gew. *πληγὰς ἐντείνειν τινὶ τῷ σανδάλῳ*.
Pantoffelbaum, s. Korkbaum.
Pantomime, der, *ὁ ὀρχηστής* (sp. *ὀρχηστήρ, ῆρος*); *ὁ μῖμος*; erst sp. *ὁ παντόμιμος*. — die Kunst des P. *ἡ ὀρχηστική, σχηματοποιία*.
Pantomime, die, **Pantomimik** *ἡ ὀρχηστική; ἡ ὄρχησις; ἡ χειρονομία*.
pantomimisch *ὀρχηστικός* 3. — p. darstellen *ὀρχεῖσθαι, ὑπορχεῖσθαι; μιμεῖσθαι; σχηματοποιεῖσθαι; χειρονομεῖν*. — p. Darstellung *τὸ ὄρχημα*. — e. Stück für p. Darstellung *τὸ ὑπόρχημα*. — p. Darsteller, s. Pantomime; p. Darstellerin *ἡ ὀρχηστρίς, ίδος; ἡ μῖμος γυνή*.
Panzer *ὁ θώραξ, κος*; *dem. τὸ θωράκιον*. — Jmd. d. P. anlegen *περιβάλλειν τινὶ τὸν θώρακα; θωρακίζειν τινά*; sich d. P. anlegen *θώρακα ἐνδύεσθαι* od. *περιβάλλεσθαι; ἐπιθωρακίζεσθαι*. — mit e. P. bekleidet *θωρακοφόρος* 2., sp. *ὁ θωρακίτης*. — e. Kleid über d. P. *τὸ ἐπιθωρακίδιον*.
Panzerhändler *ὁ θωρακοπώλης*.
Panzerhemd *ὁ ἁλυσιδωτὸς θώραξ, κος*.
Panzerkette *ὁ λεπιδωτὸς στρεπτός*.
Panzermacher *ὁ θωρακοποιός*.
panzern *θωρακίζειν τινά; τὸν θώρακα περιβάλλειν τινί*; Jmd. am ganzen Leibe p. *θωρακίζειν τινὰ πάντα*.
Panzerreiter *ὁ τεθωρακισμένος* (sp. *θωρακίτης*) *ἱππεύς*.
Panzerstreifen *ἡ φολίς, ίδος*.
Panzerschurz, etwa *αἱ πτέρυγες*.
Panzerthier *τὸ φολιδωτὸν ζῷον* (v. Krokodilen, Schlangen u. dgl.; v. Fischen wird *τὸ λεπιδωτὸν ζῷον* gebraucht).
Panzerträger *ὁ θωρακοφόρος*, sp. *ὁ θωρακίτης*.
Papa *ὁ πάππας* (*πάπας*; im *nom.* nicht gebräuchlich); *dem. τὸ παππίδιον, ὁ παππίας*. — P. rufen *παππάζειν* (dazu *ὁ παππασμός* sp.).
Papagei *ὁ ψιττακός, ἡ ψιττάκη* (m. weicherer Aussprache bei sp. auch *σιττακός* u. *σιττάκη*). — dem P. eigen *ψιττάκινος* 3. sp.
papageienfarbig *ψιττάκινος* 3. sp.
Papier *ὁ* u. *ἡ πάπυρος; ἡ βύβλος (τὸ βυβλίον); ὁ χάρτης* (*dem. τὸ χαρτίον, χαρτίδιον*). — zu P. bringen, s. auf-, niederschreiben. — Armeen auf d. P. *αἱ ἐπιστολιμαῖαι δυνάμεις*; Beschluss auf d. P. *τὸ κενὸν ψήφισμα*. — „auf dem P. stehen" etwa *λόγῳ μόνον ἕτοιμον εἶναι*. — Papiere = Schriften *τὰ γράμματα; αἱ γραφαί*. — falsche P. *αἱ ψευδεῖς γραφαί*. — P. = Actenstücke *οἱ χρηματισμοί*.
papierartig *παπυρώδης* 2.
Papierblatt *ὁ χάρτης*.
Papierchen *τὸ χαρτίον, χαρτίδιον*.
papieren *βύβλινος, παπύρινος* 3. od. durch d. *gen. παπύρου, βύβλου*.
Papiergeld, etwa *τὸ βύβλινον (παπύρινον*, auch *παπύρου* od. *βύβλου) νόμισμα*.
Papierhändler *ὁ χαρτοπώλης* od. *χαρτοπράτης* sp.
Papiermacher, etwa *ὁ χαρτοποιός*.
Papiermühle, etwa *τὸ χαρτουργεῖον*.
Papierscheere *ἡ χαρτοτόμος σμίλη*.
Papierstaude *ὁ* u. *ἡ πάπυρος; ἡ βύβλος*. — Stengel od. Wurzel der P. essend *παπυροφάγος* 2.
Pappe 1) Kleister: *ἡ κόλλα*. — 2) zusammengeleimte Papiermasse: *ὁ σύγκολλος* (auch *ἁδρὸς* od. *πυκνὸς*) *χάρτης*. [weisse).
Pappel *ἡ αἴγειρος* (d. schwarze); *ἡ λεύκη* (d.
Pappelallee *ἡ αἰγειρῶν διστοιχία* od. *αἴγειροι δίστιχοι*.
Pappelbaum, s. Pappel.
Pappelholz *τὰ αἰγείρινα (ἀπὸ τῆς αἰγείρου)* od. *λεύκινα (ἀπὸ τῆς λεύκης) ξύλα*. — v. P. *αἰγείρινος, λεύκινος* 3. (d. Unterschied s. unter Pappel).
Pappelknospe *ὁ αἰγείρου* (od. *λεύκης*) *βλαστός*.
Pappelöl *τὸ αἰγείρινον* (od. *λεύκινον*) *ἔλαιον*.
Pappelwald *ὁ αἰγειρών, ὁ λευκών, ῶνος*.
pappen *συγκολλᾶν*.
Pappen, das, *ἡ συγκόλλησις*.
Pappenstiel *τὸ οὐδενὸς ἄξιον χρῆμα*. — keinen P. werth sein *οὐδενὸς ἄξιον εἶναι*; etw. um einen P. kaufen *πρίασθαί τι πάνυ μικροῦ* od. *ἐλαχίστου*; etw. keinen P. werth halten *παρ' ὀλίγον, παρ' οὐδὲν, περὶ ὀλίγου ποιεῖσθαί τι* u. dgl.
Papst *ὁ ἱεράρχης; ὁ τῶν ἐπισκόπων πρῶτος; ὁ Ῥωμαῖος ἐπίσκοπος*. — P. sein *ἱεραρχεῖν*.

Papstthum ἡ (τοῦ Ῥωμαίου ἐπισκόπου) ἱεραρχία.
Parabel ἡ παραβολή.
parabolisch παραβολικός 3.
Parade 1) allg. ἡ ἐπίδειξις (Schaustellung); ἡ πρόστασις, sp. προστασία (mit Macht u. Ansehen verbundenes Gepränge); ἡ πομπή (feierlicher Aufzug); ἡ ἀλαζονεία (Grossthuerei); ὁ κόσμος (Putz). — zur P. ἐπιδείξεως ἕνεκα; πρὸς κόσμον. — P. machen πομπεύειν; übtr. σοβεῖν; v. Sachen περίβλεπτον od. περίστατον εἶναι, θαυμάζεσθαι (*P.*). — m. etw. P. machen ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος; ἐπιδείκνυσθαί τι. — vor Jmd. in P. sich zeigen ἔρχεσθαί τινι εἰς ἐπίδειξιν. — 2) bes. v. Heere: ἡ τῶν στρατιωτῶν πομπή; ἡ ἐν κόσμῳ παράταξις; ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις ἐξέτασις καὶ σύνταξις; P. der Reiterei ἡ διέλασις. — d. Heer P. machen lassen, P. halten ἐπιδεικνύναι τὸ στράτευμα; σύνταξιν τοῦ στρατεύματος ποιεῖσθαι. — 3) als *t. t.* der Reitkunst; dem Pferde d. P. geben ἀναλαμβάνειν, κατέχειν, ἠρεμίζειν τὸν ἵππον; dem Pferde d. halbe P. geben ὑπολαμβάνειν.
Paradebett ἡ ἐπιτάφιος κλίνη. — auf d. P. ausstellen προτιθέναι ἐπὶ κλίνης.
Paradekleid ἡ λαμπρὰ od. πομπικὴ (sp. πομπευτηρία) στολή; ἡ σοβαρὰ ἐσθής.
Parademarsch (als Musik) beim Heere ὁ ἐνόπλιος ῥυθμός; bei feierlichen Aufzügen τὸ πομπικὸν μέλος. — d. P. spielen τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλεῖν; πομπικὸν σαλπίζειν.
Paradepferd ὁ πομπικὸς (σοβαρός, μεγαλοπρεπής) ἵππος.
Paradeplatz, etwa τὸ πομπικὸν πεδίον; ὁ δρόμος.
Paradewagen τὸ πομπικὸν (sp. πομπευτήριον) ἅρμα.
Paradies *a)* eig. ἡ τῶν πρώτων ἀνθρώπων χώρα; ὁ παράδεισος. *b)* übtr. e. anmuthiger Ort: τὸ χαριέστατον (πάγκαλον) χωρίον u. dgl. — Aufenthalt der Seligen αἱ τῶν μακάρων νῆσοι; τὸ Ἠλύσιον πεδίον.
paradiesisch πάγκαλος 2. u. 3.; χαριέστατος, ἥδιστος, εὐδαιμονέστατος 3.
paradieren, s. Parade (machen). — p. lassen, s. Parade (machen lassen).
paradox παράδοξος 2.
Paragraph ἡ παραγραφή, auch ἡ παράγραφος.
parallel παράλληλος 2. — *adv.* παράλληλα; παραλλήλως; ἐκ παραλλήλου. — p. ziehen παράλληλα τείνειν; p. laufen ἐκ παραλλήλου τείνειν; τείνειν παρά τι.
Parallelepipedon τὸ παραλληλεπίπεδον.
Parallelkreise οἱ παράλληλοι κύκλοι.
Parallellinien αἱ παράλληλοι (γραμμαί); auf d. Globus οἱ παράλληλοι κύκλοι.
Parallelogramm τὸ παραλληλόγραμμον (σχῆμα).
Parallelstelle ἡ παρόμοιος ῥῆσις; ὁ ὅμοια λέγων τόπος.
paralysieren παραλύειν.
paralytisch παραλελυμένος 3.; sp. παραλυτικός 3., παράλυτος 2.
Paraphrase, s. Umschreibung.
Paraphrast ὁ παραφράστης.
paraphrastisch παραφραστικός 3.
Parapluie, s. Regenschirm.
Parasange (persische Meile) ὁ παρασάγγης.
Parasit, s. Schmarotzer.
Parasol, s. Sonnenschirm.
parat, s. bereit.
Pardel, s. Panther.
Pardon ἡ συγγνώμη, ἡ τοῦ βίου συγχώρησις. — um P. bitten συγγνώμην αἰτεῖσθαι; παραιτεῖσθαι τὸν βίον. — P. erlangen συγγνώμης τυγχάνειν; συγγνώμην λαμβάνειν; σῴζεσθαι (*P.*). — P. geben συγγνώμην ἔχειν od. διδόναι τινί; συγχωρεῖν τὸν βίον τινί; φείδεσθαί τινος.
pardonieren, s. Pardon (geben).
Pardune ὁ ἐπίτονος.
Parentation, s. Leichenrede.
Parenthese ἡ παρενθήκη od. παρένθεσις.
parentieren, s. Leichenrede (halten).
Parforce βίᾳ; πρὸς βίαν; κατὰ od. ἀνὰ κράτος.
Parforcejagd ἡ κυνηλασία; e. P. halten κυνηλατεῖν.
Parfüm τὸ μύρον, τὸ ἥδυσμα (*dem.* τὸ ἡδυσμάτιον, sp. τὸ μυράφιον im *pl.*). — nach P. duftend μυρόπνους 2. sp. — mit P. handeln μυροπωλεῖν. — P. bereiten μυρεψεῖν; Bereitung v. P. ἡ μυρεψία; d. Kunst P. zu bereiten ἡ μυρεψικὴ τέχνη.
Parfümbüchse ἡ ἡδυσματοθήκη, μυροθήκη; *dem.* τὸ μυροθήκιον.
Parfümeriegeschäft, -handlung, -laden τὸ μυροπωλεῖον od. μυροπώλιον.
Parfümeriemarkt τὸ μύρον.
Parfümeur ὁ μυροποιός, μυρεψός, μυρεψικός.
Parfümfabrik τὸ μυρέψιον. — e. P. etablieren κατασκευάζεσθαι τέχνην μυρεψικήν.
Parfümhändler, s. Parfümkrämer.
parfümieren μυρίζειν, μυροῦν; χρίειν; ἀλείφειν. — parfümiert durch d. *part.*, wie μεμυρισμένος 3.; auch μυροβρεχής, μυρόπνους 2. sp.
Parfümkrämer, -krämerin ὁ μυροπώλης, ἡ μυρόπωλις, ιδος. — P. sein μυροπωλεῖν.
parieren 1) e. Hieb p.: δια-, ἀπο-κρούεσθαι πληγήν, auch εὐλαβεῖσθαι (*DP.*) πληγήν; χειρονομεῖν (im Faustkampfe). — 2) als *t. t.* der Reitkunst: ἀναλαμβάνειν, κατέχειν, ἠρεμίζειν τὸν ἵππον; ὑπολαμβάνειν, s. Parade 3). — 3) = gehorchen, w. s. — 4) = wetten, w. s. [Verba.
Parieren, das, ἡ εὐλάβεια πληγῆς (auch *pl.*) od.
Park ὁ παράδεισος, sp. ἡ ὄρχαμη. — s. Garten.
Parlament, etwa ἡ βουλή od. τὸ συνέδριον.
Parlamentsakte, -beschluss, etwa τὸ ψήφισμα.
Parlamentsmitglied, etwa ὁ βουλευτής od. σύνεδρος.
Parlementär ὁ κῆρυξ, κος. — durch e. P. unterhandeln ἐπι-, δια-κηρυκεύεσθαι; d. Unterhandlung durch e. P. ἡ ἐπικηρυκεία.
parlementieren ἐπικηρυκεύεσθαί τινι od. πρός τινα (mit Jmd.) περί od. ὑπέρ τινος (über etw.); διακηρυκεύεσθαι πρός τινα. — das P. ἡ ἐπικηρυκεία.
Parochie, s. Pfarrei, Kirchspiel.
Parodie ἡ παρῳδία, sp. τὸ παρῴδημα, ἡ παρῴδησις. — der e. P. macht ὁ παρῳδός. — zur P. gehörig παρῳδικός 3.
parodieren παρῳδεῖν. — das P. ἡ παρῴδησις sp.
Parole 1) bei Soldaten: τὸ σύνθημα, selten τὸ σύμβολον; ἡ παραγγελία od. παράγγελσις (milit. Befehl). — d. P. geben τὸ σύνθημα παραγγέλλειν, παρεγγυᾶν, διδόναι, παρα-, ἐν-διδόναι. — d. P. geht herum παρέρχεται τὸ σύνθημα. — die P. kommt wieder zurück τὸ σύνθημα ἥκει πάλιν ἀνταποδιδόμενον. — d. P. verrathen ἐξαγγέλλειν τὸ σύνθημα. — d. Ausgeben der P. ἡ παράγγελσις od. παρεγγύησις. — 2) d. gegebene Wort: ἡ πίστις. — P. geben πίστιν od. πιστὰ διδόναι τινί.
Paroxismus ὁ παροξυσμός; τὸ σπάσμα.
Part ἡ μερίς, ίδος; s. Antheil. — halb P. κοινὸς Ἑρμῆς.
Partei ἡ μερίς, ίδος (allg.); Vereinigung Mehrerer: τὸ σύστημα (Genossenschaft); zu politischen Zwecken: ἡ ἑταιρεία od. ἑταιρία (Klubb); d. Gesinnungen u. Grundsätze, denen Jmd. anhängt od. folgt: ἡ αἵρεσις od. προαίρεσις (in d. Politik u. Philosophie: Sekte, Schule); der den Uebrigen feindlich gegenüberstehende Theil der Bürger: ἡ στάσις, u. die Mitglieder οἱ στασιῶται; d. Anhang, den Jmd. sich zur Erreichung seiner Zwecke

verschafft: ἡ παρασκευή. — es bildet sich e. P. ἑταιρεία συνίσταται. — sich zur Volkspartei halten ταῖς τοῦ δήμου προαιρέσεσι προσνέμειν ἑαυτόν. — d. P. des Marius ἡ τοῦ Μαρίου στάσις. — Parteien im Staate bilden στασιάζειν τὴν πόλιν. — in P. getheilt sein, gegen einander stehen διαστῆναι, στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους. — d. Staat zerfällt in P. ἡ πόλις στασιάζει ἐν αὐτῇ. — auf Jmds. P. sein εἶναι μετά τινος od. σύν τινι (οἱ μετά τινος od. σύν τινι d. P. Jmds.), στῆναι μετά τινος, φρονεῖν od. πράττειν τά τινος, μερίδος τινὸς od. ἐν μερίδι τινὸς εἶναι; συστῆναί τινι; nicht selten auch durch eigene Verba, z. B. von der P. der Lakoner, Meder sein λακωνίζειν, μηδίζειν (dazu ὁ λακωνισμός, μηδισμός) u. dgl. — Jmds. P. ergreifen od. nehmen αἱρεῖσθαι τά τινος, ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων τινός, συμφιλονεικεῖν τινι. — gegen Jmd. P. machen συστῆναι ἐπί τινα. — d. Parteien vor Gericht οἱ ἀμφισβητοῦντες.

Parteieifer ὁ ζῆλος.

Parteiführer ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἑταιριῶν (sp. ὁ ἑταιρειάρχης); ὁ στασιάρχης od. στασίαρχος; ὁ ἡγεμὼν (ἄρχων) τῆς στάσεως (τῶν στασιωτῶν); ὁ προστάτης.

Parteigänger, s. Parteimann; im Kriege s. Freibeuter.

Parteigeist τὸ στασιαστικόν od. στασιωτικόν.

Parteihaupt, s. Parteiführer.

parteiisch, **parteilich** οὐ δίκαιος 3. (v. Pers. u. Sachen); οὐκ ὀρθός 3. (nur v. Sachen). — p. urtheilen οὐκ ὀρθῶς κρίνειν od. δικάζειν; παρὰ τὸ δίκαιον τίθεσθαι τὴν ψῆφον. — p. sein gegen Jmd. ἀδικεῖν τινα; p. sein für Jmd. χαρίζεσθαί τινι. — nicht p. sein (v. Richter) ἀμφοτέρων ὁμοίως ἀκροᾶσθαι.

Parteikampf ἡ στάσις.

Parteilichkeit ἡ οὐ δικαία od. οὐκ ὀρθὴ γνώμη; ἡ ἀδικία. — P. für Jmd. ἡ χάρις, ιτος.

parteilos δίκαιος 3., ὀρθός 3., οὔτ' ἔχθρᾳ οὔτ' εὐνοίᾳ χαριζόμενος 3.; ἐπιεικής 2.

Parteimann ὁ στασιώτης; *pl.* auch οἱ μετά τινος od. σύν τινι.

Parteinahme umschr. durch Verba, s. Partei; P. für d. Meder, Lakoner ὁ μηδισμός, λακωνισμός u. dgl.

Parteisucht ἡ στασιωτεία; s. Parteigeist.

parteisüchtig στασιαστικός od. στασιωτικός 3.

Parteiung ἡ στάσις. — frei v. P. ἀστασίαστος 2. — Neigung zu P. ἡ στασιωτεία.

Parterre 1) = Erdgeschoss, w. s. — 2) im Theater: ἡ ὀρχήστρα od. etwa αἱ κάτω ἕδραι.

participieren = Theil nehmen, s. Theil.

Participium ἡ μετοχή; τὸ μετοχικόν.

Partie 1) unbestimmte Menge: τὸ πλῆθος. — 2) gesellige Zusammenkunft: ἡ συνουσία; ὁ σύλλογος. — e. P. veranstalten σύλλογον ποιεῖσθαι τῶν φίλων; εἰς συνουσίαν συγκαλεῖν τοὺς φίλους. — an e. P. Theil nehmen τῶν συνόντων εἶναι; μετέχειν τῆς συνουσίας. — 3) = Spiel, w. s. — 4) Theil, Antheil: ἡ μερίς, ίδος; τά τινος; d. bessere, klügste P. ergreifen αἱρεῖσθαι τὸ βέλτιον, τὰ ἀσφαλέστατα. — 5) Heirat: ὁ γάμος; e. reiche P. machen γυναῖκα πλουσίαν ἄγεσθαι.

Partikel τὸ μόριον; ἡ προσθήκη.

Partikulier ὁ ἰδιώτης. — als P. ἰδίᾳ.

Partisan, s. Parteigänger.

Partisane, etwa ἡ πελεκοειδὴς λόγχη.

Partitur, etwa ὁ νόμος.

Parze ἡ Μοῖρα.

Pasch, etwa οἱ τρὶς ἕξ (sc. κύβοι), ἡ Ἀφροδίτη; auch allg. ὁ εὔβολος κύβος (e. glücklicher Wurf). — e. P. werfen εὐβολεῖν, εὐκυβεῖν, τρὶς ἓξ βάλλειν.

Pascha ὁ σατράπης. — P. sein σατραπεύειν (v. e. Land χώραν od. χώρας). — nach Art eines P. σατραπικός 3. — Residenz des P. ἡ σατραπικὴ αὐλή, sp. τὰ σατράπεια.

Paschalik ἡ σατραπεία.

paschen, s. schmuggeln.

Pasquill τὸ ἀτιμωτικὸν πρόγραμμα. — e. P. auf Einen anschlagen κατατοιχογραφεῖν τινος. — s. Schmähschrift, -gedicht.

Pasquillant ὁ διάβολος (Verleumder, w. s.) od. durch e. *part.*, vgl. d. vhg. W.

Pass 1) Zugang, Durchgang; ἡ πάροδος; ὁ πόρος; ἡ διάβασις; ἡ εἰσβολή; ἡ ὑπερβολή. — e. enger P., s. Engpass. — m. e. engen P. στενόπορος 2. — 2) Reisepass: etwa τὸ δίπλωμα od. σύμβολον. — 3) e. besondere Art des Ausschreitens beim Pferde, nämlich gleichmässig mit d. Füssen einer Seite: τὸ κατὰ σκέλος βαδίζειν od. βάδισμα. — d. P. gehen κατὰ σκέλος βαδίζειν. — 4) es kommt mir etw. zu P.: καίριον, εὔκαιρόν μοί τι γίγνεται; καιρὸν ἔχει μοί τι; ἐν καιρῷ od. εἰς καιρὸν γίγνεταί μοί τι; ἀσμένῳ μοί τι γίγνεται. — Jmd. kommt mir zu P. ἀσμένῳ (ἐν καιρῷ, εἰς καιρὸν) ἔρχεταί μοί τις.

passabel, s. erträglich, leidlich.

Passage ἡ διάβασις; ἡ δίοδος, διέξοδος.

Passagier ὁ ὁδοιπόρος. — auf d. Schiffe ὁ ἐπιβάτης; ὁ ναυβάτης (auch ναύτης); ὁ περίνεως; ὁ ἐμπλέων, οντος. — auf d. Wagen ὁ ἐμβεβηκὼς τὸ ἅρμα. — e. P. sein auf e. Schiffe ἐπιβατεύειν ἐπὶ νεώς, ἐμπλεῖν (πλοίῳ).

Passagiergut τὸ ἐφόλκιον sp., od. umschr. τὰ τοῦ ἐπιβάτου (τῶν ἐπιβατῶν) od. dgl.

Passatwinde οἱ ἐτησίαι.

1. **passen** warten, harren: μένειν; auf etw. od. Jmd. p. ἀνα-, περι-μένειν, καραδοκεῖν, τηρεῖν, ἐπιτηρεῖν τι od. τινα. — Jmd. auflauern ἐπιβουλεύειν τινί; τηρεῖν, ἐπιτηρεῖν τινα.

2. **passen** 1) *intr.* angemessen sein: ἁρμόττειν, συναρμόττειν τινί od. εἴς τι; ἐφαρμόττειν τινί, ἐπί od. πρός τι; ἐναρμόττειν τινί u. ἔν τινι; genau p. ἀπαρτίζειν πρός τι (eig. u. übtr.); εὐάρμοστον εἶναι πρός τι; ἐπιτήδειον εἶναί τινι, πρός od. εἴς τι; οἰκεῖον εἶναί τινι; πρέπειν τινί; συμβαίνειν τινί (bloss übtr.). — nicht p. ἀναρμοστεῖν od. ἀνάρμοστον εἶναι. — das passt gut = ist gelegen τοῦτο καίριον, εὔκαιρον, ἐν καιρῷ, εἰς καιρὸν γίγνεται (ἐστίν); τοῦτο καιρὸν ἔχει, καλῶς ἔχει. — soll dies etwa auf mich p.? μῶν εἰς ἐμὲ τείνει τοῦτο; — das passt wie eine Faust auf's Auge τοῦτο οὔτε γῆς, φασίν, οὔτε οὐρανοῦ ἅπτεται. — 2) *tr.* ἁρμόττειν, συν-, ἐφ-, προσ-αρμόττειν τί τινι; προσάπτειν τί τινι; in etw. passen ἐναρμόττειν τί τινι od. εἴς τι.

1. **Passen**, das, ἡ τήρησις, ἐπιβουλή; sp. ἡ ἐπιτήρησις, καραδοκία; häufig durch Verba.

2. **Passen**, das, umschr. durch Verba.

passend εὐάρμοστος 2., ἱκανός 3., ἁρμόδιος 3. od. durch *part.*, s. passen (eig. u. übtr.); ἐπιτήδειος 2. u. 3., οἰκεῖος 3., πρέπων 3., πρεπώδης 2., σύμμετρος 2., ἐμμελής 2., καλός 3. (bloss übtr.). — d. p. Zeit od. Gelegenheit ὁ καιρός.

Passgänger ὁ κατὰ σκέλος βαδίζων ἵππος.

Passgang τὸ κατὰ σκέλος βαδίζειν od. βάδισμα.

passieren 1) gehen: πορεύεσθαι (*DP.*); e. Fluss, e. Ebene διαβαίνειν ποταμόν, πεδίον; e. Meer πέλαγος διαπλεῖν, διαβάλλειν; e. Pass πάροδον παρ-, δι-ιέναι (-έρχεσθαι); e. Berg ὄρος ὑπερβαίνειν, ὑπερβάλλειν. — durch etw. p. διαβαίνειν, διαπορεύεσθαι (*DP.*), περᾶν, διαπερᾶν τι (v. Pers.); διαχωρεῖν, διακομίζεσθαι (*P.*) διά τινος (v. Sachen). — vorbei p. παριέναι (-έρχεσθαι), παραλλάττειν, παρελαύνειν, παραμείβε-

σϑαί τι an etw.; v. Waaren παρακομίζεσϑαι (*P.*). — p. lassen δι-, παρ-ιέναι (ἵημι), παραπέμπειν, διαβιβάζειν, οὐ κωλύειν od. κατέχειν; nicht p. lassen κωλύειν τοῦ μὴ παριέναι. — leicht, gut zu p. εὔπορος, εὔβατος, εὐδιάβατος 2., für Reiterei ἱππάσιμος 3.; schwer zu p. δύσπορος, δύσβατος, δύσοδος 2., für Reiterei δύσιππος 2.; nicht zu p. ἄπορος, ἄβατος, ἀδιάβατος, ἄνοδος 2., für Reiterei ἄνιππος 2. — 2) erträglich sein: μέτριον od. ἀνεκτὸν εἶναι; es passiert ἐγχωρεῖ; s. angehen. — etw. p. lassen ἐᾶν τι; περιορᾶν τι γιγνόμενον; οὐ μέμφεσϑαι od. οὐκ ἐναντιοῦσϑαί (*DP.*) τινι. — 3) für etw. p., d. i. für etw. gehalten werden: νομίζεσϑαι (*P.*), δοκεῖν, ἐοικέναι; s. halten. — 4) sich ereignen: γίγνεσϑαι; mir passierte etw. συνέβη μοί τι, ἔπαϑόν τι.

Passion, s. Neigung, Begierde.

passioniert sein auf etw. ἐρᾶν τινος; σπουδάζειν od. φιλοτιμεῖσϑαι (*DP.*) ἐπί τινι, περί (εἴς, πρός) τι.

passiv 1) ruhig: ἥσυχος 2. — sich p. verhalten: ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν; ἡσυχάζειν; ἥσυχον καταϑέσϑαί τι; οὐδὲν ἀντιπράττειν. — bei Allem sich p. verhalten, was einem auch geschieht παρέχειν ἑαυτὸν χρῆσϑαι ὅτι ἄν τις βούληται. — 2) als *t. t.* der Grammatik: παϑητικός 3.

passivisch παϑητικός 3.

Passivum τὸ παϑητικόν; als Wort τὸ παϑητικὸν ῥῆμα.

Passkarte, s. Pass.

Pastete τὸ ἀρτόκρεας.

Pastinak ὁ u. ἡ σταφυλῖνος; τὸ καρωτόν; ὁ δαῦκος; τὸ φίλτρον; vgl. τὸ γιγγίδιον.

Pastor, s. Pfarrer.

Patellmuschel ἡ λεπάς, άδος.

Patent 1) öffentlicher Befehl: ἡ προγραφή, τὸ πρόγραμμα, τὸ παράγγελμα. — e. P. ergehen lassen προαγορεύειν, παραγγέλλειν. — 2) Diplom, etwa: ἡ πινακίς, ίδος.

Pathe, etwa ὁ ἀνάδοχος.

pathetisch παϑητικός 3., ἐμπαϑής 2.

Pathologie ἡ παϑολογική.

Patient ὁ ϑεραπευόμενος, ὁ ἐν ϑεραπείᾳ ὤν; übr. s. Kranker, unter „krank".

Patriarch ὁ πατριάρχης.

Patriarchensitz ἡ καϑέδρα K. S.

patriarchalisch πατριαρχικός 3.

Patriarchat ἡ πατριαρχία.

Patricier ὁ εὐπατρίδης; ὁ ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους; sp. (nach dem Lat.) ὁ πατρίκιος.

Patriciergeschlecht τὸ τῶν εὐπατριδῶν γένος; τὸ ἀρχικὸν γένος.

Patricierin ἡ εὐπατρις (-ιδος) γυνή.

patricisch ὁ εὐπατρίδης, ἡ εὔπατρις, ιδος; sp. (nach dem Lat.) πατρίκιος 3. — p. Aemter εὐπάτριδες ἀρχαί.

Patriot ὁ φιλόπολις, εως u. ιδος, ὁ φιλόπατρις, ιδος; auch ὁ πολιτικὸς ἀνήρ. — d. wahre P. ὁ ὀρϑῶς od. ἀληϑῶς φιλόπολις; d. grosse P. ὁ δεινῶς φιλόπατρις. — e. P. sein φιλόπολιν εἶναι; τὸ κοινὸν od. τὴν πόλιν ὠφελεῖν od. εὐεργετεῖν; πολιτικῶς ἔχειν.

patriotisch ὁ u. ἡ φιλόπολις, εως u. ιδος, ὁ, ἡ φιλόπατρις, ιδος.

Patriotismus ἡ τῆς πατρίδος φιλία; ἡ φιλοπατρία; τὸ φιλόπολι u. τὸ φιλόπατρι, ιδος; ἡ φιλόπολις ἀρετή.

Patron ὁ προστάτης, ὁ κηδεμών, όνος, erst bei den Schriftstellern der Römerzeit ὁ πάτρων, ωνος. — Jmd. e. P. geben προστάτην τινὶ νέμειν; sich einen P. wählen προστάτην γράφεσϑαι od. ἐπιγράφεσϑαι; unter e. P. stehen ἐπὶ προστάτου οἰκεῖν.

Patronat ἡ προστασία od. προστατεία (sp. ἡ πατρωνία; s. Patron).

Patrouille οἱ ἐφοδεύοντες (sp. ἡ ἐφοδεία); οἱ κωδωνοφοροῦντες; οἱ περίπολοι. — Aufseher, Anführer der P. ὁ περιπολάρχης od. περιπόλαρχος. — als P. herumgehen κωδωνοφορεῖν; περιπολεῖν od. ἐφοδεύειν (κώδωνι). — als d. P. vorbeigieng τοῦ κώδωνος παρενεχϑέντος.

patrouillieren κωδωνοφορεῖν; περιπολεῖν od. ἐφοδεύειν (κώδωνι), περιιέναι (-έρχεσϑαι).

Patsch, Patschhand, etwa ἡ δεξίωσις. — Jmd. e. P. geben δεξιοῦσϑαί τινα; τὴν δεξιάν τινι ἐμβάλλειν.

patschen παταγεῖν; πλαταγεῖν; ψοφεῖν; auch = schlagen: πατάξαι.

patzig αὐϑάδης 2., σοβαρός 3. — p. Wesen ἡ αὐϑάδεια. — sich p. machen σοβεῖν; αὐϑαδίζεσϑαι (sp. αὐϑαδιάζεσϑαι).

Pauke τὸ τύμπανον; τὸ ῥόπτρον; ὁ ῥόμβος (ῥύμβος); kleine P. τὸ τυμπάνιον. — d. P. schlagen τυμπανίζειν; τὰ τύμπανα κρούειν. — P. tragen τυμπανοφορεῖσϑαι.

pauken τυμπανίζειν (eig. u. übtr.), s. Pauke.

Pauken, das, ὁ τυμπανισμός.

paukenähnlich, -artig τυμπανοειδής, τυμπανώδης 2.

Paukenfell τὸ ῥόπτρον.

Paukenschall ὁ τυμπάνου od. τυμπάνων ψόφος. — sich unter P. begleiten lassen τυμπανίζεσϑαι (*P.*) κατὰ τὰς ἐξόδους sp.

Paukenschläger ὁ τυμπανιστής.

Paukenschlägerin ἡ τυμπανίστρια.

Paukenschlag, -schlagen ὁ τυμπανισμός; s. Paukenschall.

Pauker ὁ τυμπανιστής.

Pausback ὁ γνάϑων, ωνος.

pausbäckig τὰς γνάϑους παχείας καὶ ἐρυϑρὰς ἔχων 3.; od. für d. *masc.* ὁ γνάϑων, ωνος.

Pause ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα; ἡ ἀνάπαυσις; τὸ διάλειμμα; τὸ διαλεῖπον, οντος. — in d. Musik ἡ διαστολή. — eine P. machen παῦλαν λαμβάνειν; διαλείπειν; ἀναπαύεσϑαι, διαναπαύεσϑαι; im Sprechen e. P. machen λέγοντα διαλαμβάνειν. — nach einer langen P. πολὺν χρόνον διαλιπών od. ἐπισχών.

pausieren, s. Pause (machen).

Pavillon ἡ σκιάς, άδος; ἡ ϑόλος; auch ἡ σκηνή, τὸ σκήνωμα, ὁ οὐρανίσκος.

Pech ἡ πίττα; rohes P. ἡ ὠμὴ πίττα; eingekochtes P. ἡ ξηρὰ πίττα (ἡ παλίμπιττα sp.: zweimal gesottenes P.); der dünne obenauf schwimmende Theil des flüssigen P. τὸ πίτταν ϑος, τὸ πιττέλαιον (auch = „Oel m. P. gemischt"), ὁ ὀρὸς τῆς πίττης. — aus P. gemacht πίττινος 3.; mit P. bereitet, versetzt u. darnach riechend, schmeckend πιττηρός 3.; mit P. angemachter Wein ὁ πιττίτης οἶνος. — wie P. aussehen, riechen πιττίζειν. — mit P. bestreichen πιττοῦν, καταπιττοῦν, πιττοκοπεῖν, πιτταλοιφεῖν; mit P. bestrichen πιττωτός 3.; das Bestreichen mit P. ἡ πίττωσις, sp. πιττοκοπία; der mit P. bestreicht ὁ πιττωτής. — P. sieden πιττοκαυτεῖν. — P. gebend πιττοτρόφος 2. — voll P. πιττώδης 2. — P. bereiten πιττουργεῖν. — sprichw. er hat P. μῦς ἐν πίττῃ od. μῦς πίττης γεύεται.

pechähnlich, -artig πιττώδης 2. — p. sein πιττίζειν.

Pechbrenner ὁ πιττουργός.

Pechbrennerei ἡ πιττουργία. — als Ort τὸ πιττουργεῖον.

Pechdraht τὸ πιττωτὸν νῆμα.

Pechfackel ἡ πεύκη.

Pechfichte ἡ πεύκη.

Pechhütte τὸ πιττουργεῖον.

pechig πιττώδης 2., πιττηρός 3.

Pechkappe (zum Ausziehen der Haare) ὁ δρῶπαξ, κος. — durch e. P. die Haare ausziehen δρωπα-

κίζειν; dazu dienlich δρωπακιστός 3., diese Handlung ὁ δρωπακισμός; vgl. Pechpflaster.
Pechkranz τὸ καιόμενον μετὰ πίττης στυπεῖον od. einfach etwa ἡ πιττηρὰ δᾴς, δᾳδός.
Pechmütze, s. Pechkappe.
Pechnelke ἡ λυχνίς, ίδος.
Pechpflaster ἡ πιττηρά (κηρωτή). — d. Haare mit e. P. ausziehen πιττοῦν, πιττοκοπεῖν; diese Handlung ἡ πιττοκοπία; es thuend πιττοκόπος 2., dazu gehörig πιττοκοπικός 3. — s. Pechkappe.
pechschwarz πιττώδης (2.) τὴν χρόαν. — p. aussehen πισσίζειν τὴν χρόαν.
Pechtanne ἡ πίτυς, υος.
Pedal, etwa τὸ ποδεῖον.
Pedant ὁ μικρολόγος od. περίεργος ἀνήρ; bei Sp. bes. ὁ σχολαστικός.
Pedanterie ἡ μικρολογία; ἡ ἀκαιρία; ἡ περιεργία.
pedantisch μικρολόγος 2., ἄκαιρος 2., περίεργος 2.
Pedell, etwa ὁ τῆς σχολῆς od. τοῦ σχολείου ὑπηρέτης.
Pein ἡ ἀλγηδών, όνος; τὸ ἄλγος; ἡ βάσανος; ἡ τιμωρία; ἡ ταλαιπωρία, ἡ ἀνία.
peinigen βασανίζειν, στρεβλοῦν, δέρειν, ἐκδέρειν; ταλαιπωρεῖν, ἀποκναίειν, ἀνιᾶν (lästig fallen). — s. quälen.
Peiniger ὁ βασανιστής od. durch *part.*
peinlich 1) eig. vor Gericht u. dgl.: das p. Halsgericht ἡ ἐπὶ θανάτῳ (sp. θανατικὴ) κρίσις; vor ein p. Gericht stellen κρίνειν τινὰ θανάτου od. περὶ θανάτου; eine p. Klage gegen Jmd. erheben γράφεσθαί τινα (γραφήν), u. im Falle eines Mordes: περὶ τῶν φονικῶν ἐγκαλεῖν τινι. — die p. Untersuchung ἡ βάσανος; eine p. Untersuchung gegen Jmd. anstellen βασανίζειν τινά; p. untersucht werden διὰ βασάνων ἐλέγχεσθαι (*P.*). — Reden bei p. Processen (wo es sich um e. Mord handelt) φονικοὶ λόγοι. — 2) uneig. ἀλγεινός 3., u. *sup.* ἄλγιστος 3. (schmerzlich); ἀνιαρός, λυπηρός, πικρός 3. u. *sup.* (unangenehm, betrübend); βαρύς, χαλεπός, δεινός 3. u. *sup.* (lästig, drückend). — es ist p. für Jmd. ἀνιᾷ τινά τι. — in einer p. Lage sein ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ (ἐν πολλαῖς ἀπορίαις, ἐν ταῖς δεινοτάταις ἀπορίαις) εἶναι; ἀγωνιᾶν. — ein p. Mensch ἀνὴρ μικρολόγος od. περίεργος.
Peinlichkeit τὸ ἀλγεινόν, ἀνιαρόν, πικρόν; s. peinlich; (v. Pers.) ἡ μικρολογία, ἀκαιρία.
Peitsche ἡ μάστιξ, ιγος; τὸ σκῦτος; ὁ ἱμάς, άντος. — der immer d. P. verdient od. bekommt ὁ μαστιγίας, auch μαστιγώσιμος 2. — der d. P. führt ὁ μαστιγοφόρος, sp. μαστιγονόμος; e. solcher sein μαστιγοφορεῖν; unter einem solchen stehen μαστιγονομεῖσθαι (*P.*) sp. — Hieb m. der P., s. Peitschenhieb. — die P. bekommen μαστιγοῦσθαι, ῥαπίζεσθαι (*P.*). — gern d. P. bekommen mögen μαστιγιᾶν.
peitschen μαστιγοῦν u. mehr poet. μαστίζειν; auch ῥαπίζειν.
Peitschen, das, ἡ μαστίγωσις, sp. ὁ ῥαπισμός.
Peitschenhieb τὸ ῥάπισμα. — unter P. ὑπὸ μαστίγων, μαστιγούμενος 3. — dir juckt die Haut nach P. μαστιγιᾷς.
Peitschenknall ὁ τῆς μάστιγος ψόφος.
Pelikan 1) e. Vogel: ὁ πελεκᾶς, ᾶντος od. ὁ πελεκάν, ᾶνος; vgl. ὁ πελεκῖνος. — 2) e. chirurgisches Instrument: ἡ ὀδοντάγρα od. τὸ ὀδονταγωγόν.
Pelz τὸ δέρμα (Fell); ἡ διφθέρα (bearbeitetes Fell, Pelzkleid); ἡ σισύρα (σίσυρνα; Pelzrock); ἡ ἀρνακίς, ίδος (Schafpelz). — einen P. tragend δερματοφόρος 2., σισυροφόρος 2., auch ὁ διφθερίας, *fem.* ἡ διφθερῖτις, ιδος. — sprichw. Jmd. den P. waschen = ihn ausschelten od. durchprügeln (im letzteren Falle auch: Jmd. den P. ausklopfen).
Pelzdecke τὸ κῴδιον.
Pelzhändler ὁ διφθεροπώλης.
Pelzhandschuh, etwa ἡ διφθερίνη χειρίς, ῖδος.
pelzen 1) Jmd.: δέρειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν τινά (δέρειν, ἐκδέρειν auch übtr. = durchprügeln). — 2) = pfropfen, w. s.
pelzig (v. Früchten) ἄχυλος, ἄχυμος 2.; στιφρός 3.
Pelzjacke ἡ διφθέρα.
Pelzkappe ἡ κυνῆ.
Pelzkleid, s. Pelz.
Pelzmantel, etwa τὸ διφθέρινον ἱμάτιον.
Pelzmotte ὁ δερμηστής.
Pelzmütze ἡ κυνῆ.
Pelzrock ἡ σισύρα (σίσυρνα). — e. P. tragend σισυροφόρος 2.
Pelzschuhe, etwa τὰ διφθέρινα ὑποδήματα.
Pelzwerk τὰ δέρματα; ἡ διφθέρα.
Penaten οἱ πατρῷοι (πάτριοι, γενέθλιοι) θεοί.
Pendant, s. Seitenstück.
Pendel ἡ στάθμη; ἡ κάθετος.
Pennal ἡ καλαμοθήκη; τὸ καλαμάριον sp.
Pension 1) Gnadengehalt: ἡ σύνταξις od. durch Umschr. — Jmd. eine P. geben σύνταξιν διδόναι τινί; ἔμμισθον ποιεῖν τινα; eine P. geniessen σύνταξιν καρποῦσθαι, ἔμμισθον εἶναι; eine P. v. Seiten d. Staates geniessen δημοσίᾳ τρέφεσθαι (*P.*). — 2) Lohn für Kost u. Erziehung: ὁ μισθός, τὰ τροφεῖα; Einen bei Jmd. in P. geben εἰς τροφὴν παραδιδόναι τινά τινι. — vgl. Erziehungsanstalt.
Pensionär 1) der einen Gnadengehalt bezieht: ὁ ἔμμισθος. — 2) = Kostgänger, Zögling, w. s.
pensionieren, Jmd., σύνταξιν διδόναι τινί; ἔμμισθον ποιεῖν τινα.
pensiv, s. nachdenkend.
Pensum, s. Aufgabe.
Pentathlon τὸ πένταθλον. — d. P. üben τὸ πένταθλον ἀσκεῖν, ἐπασκεῖν; πενταθλεῖν (πενταθλεύειν); der d. P. übt (treibt) ὁ πένταθλος; im P. kämpfen τὸ πένταθλον ἀγωνίζεσθαι. — Sieg im P. ἡ πενταθλητικὴ νίκη.
Peperin ὁ φελλάτας λίθος.
peremtorisch ἀνυπέρθετος 2. sp.; besser umschr. — *adv.* = unverzüglich, w. s., auch διαρρήδην (bestimmt); „p. fordern" auch durch οὐδεμίαν πρόφασιν δέχεσθαι od. οὐδεμίαν ἀναβολὴν συγχωρεῖν u. dgl.
perfect, s. vollkommen.
Perfectum ὁ παρακείμενος, ὁ συντελικός, auch συντελεστικός (sc. χρόνος); ἡ συντέλεια, auch συντελείωσις. — Verbum perfectum ῥῆμα συντελικόν. — im P. συντελικῶς, συντελεστικῶς.
Pergament ἡ περγαμηνή (sc. διφθέρα); ἡ διφθέρα.
Periode 1) in d. Rhetorik: ἡ περίοδος; kleine P. τὸ περιόδιον. — P. machen, sich in P. ergehen περιοδεύειν (τῷ λόγῳ). — 2) Zeitraum: ἡ περίοδος; ὁ χρόνος. — d. P., in der Jmd. lebt ὁ ἐπί τινος od. κατά τινα χρόνος. — gewisse P. beobachten περιοδίζειν (v. einem Uebel).
Periodenbau ἡ τῶν περιόδων κατασκευή.
periodisch περιοδικός 3. — p. Fieber οἱ ἐκ περιόδου od. περιοδικοὶ πυρετοί. — p. sein περιοδίζειν.
Peripatetiker ὁ περιπατητικός.
Peripherie ἡ περιφέρεια.
Peripheriewinkel ἡ κατὰ τὴν περιφέρειαν γωνία.
perlartig μαργαρώδης 2. sp., κεγχροειδής 2. od. umschr. ὅμοιος (3.) τοῖς μαργαρίταις u. dgl.
Perle 1) eig. ὁ μαργαρίτης; ἡ μαργαρῖτις, ιδος (m. u. ohne λίθος); sp. ἡ μαργαρίς, ίδος (m. u. ohne λίθος); ἡ μαργηλίς, ίδος; τὸ μάργαρον, ὁ μάργαρος. — P. tragend μαργαριτοφόρος 2. — 2) uneig. *a*) im Wasser u. dgl.: ἡ πομφόλυξ,

γος. b) v. Pers. τὸ ἄγαλμα, τὸ ὄμμα (beide mehr poet.); gew. ὁ θησαυρός od. ὁ ἄριστος m. entspr. *gen.* u. dgl.
perlen πομφολυγεῖν (πομφολύζειν); perlende Thräne θαλερὸν δάκρυ poet.
Perlenfischer ὁ τοὺς μαργαρίτας ἀναζητῶν.
Perlenfischerei ἡ τῶν μαργαριτῶν ἀναζήτησις.
Perlenmuschel ὁ μάργαρος od. umschr. ἡ μαργαριτοφόρος κόγχη.
Perlenschmuck ὁ μαργαριτῶν κόσμος.
Perlenschnur ὁ μαργαριτῶν ὅρμος; οἱ συνειρμένοι μαργαρῖται.
perlfarbig, umschr. τὴν αὐτὴν χρόαν ἔχων (3.) τοῖς μαργαρίταις.
perlförmig κεγχροειδής 2.
Perlhuhn ἡ μελεαγρίς, ίδος.
Perlmuschel, s. Perlenmuschel.
Perlmutter τὸ ὄστρακον.
Perlschrift, etwa τὰ ἐλάχιστα γράμματα.
perorieren λόγῳ od. λέγοντα διέρχεσθαι; ἀγορεύειν; δημηγορεῖν.
Perpendikel ἡ στάθμη; ἡ κάθετος (sc. γραμμή).
perpendikulär, s. lothrecht, senkrecht.
Perser ὁ Πέρσης. — persisch Περσικός 3. — es m. den P. halten, persisch gesinnt sein μηδίζειν; Parteinahme für die P. ὁ μηδισμός. — persisch sprechen περσίζειν (sp. auch: die P. nachahmen); auf persisch περσιστί, μηδιστί. — Perserkrieg ὁ Περσικὸς πόλεμος, τὰ Μηδικά.
Persiflage ὁ διασυρμός.
persiflieren διασύρειν.
persönlich 1) d. Person betreffend: ἴδιος 3. od. *adv.* ἰδίᾳ, z. B. p. Vortheil τὸ ἴδιον od. ἰδίᾳ συμφέρον, zum p. Vortheil εἰς τὸ ἴδιον; p. Beleidigung gegen Jmd. τὸ ἰδίᾳ πρός τινα ἀδίκημα; wenn ich meine p. Ansicht sagen soll εἰ δεῖ τοὐμὸν ἴδιον εἰπεῖν; einen p. Hass auf Jmd. haben ἰδίᾳ μισεῖν τινα. — 2) in eigener Person: αὐτός 3., παρών 3. — p. kommen αὐτὸν ἔρχεσθαι od. παραγίγνεσθαι, p. hören αὐτὸν (αὐτὸν παρόντα) ἀκούειν, αὐτήκοον εἶναί τινος; p. mit Jmd. bekannt werden κατ' ὄψιν ἐντυγχάνειν τινί, εἰς πεῖράν τινος ἔρχεσθαι; p. mit Jmd. bekannt sein ἐν πείρᾳ γίγνεσθαί τινος; p. Unterredung ἡ κατὰ πρόσωπον ἔντευξις; p. Unterhaltung ἡ πρὸς τοὺς παρόντας ὁμιλία. — 3) als *t. t.* der Grammatik: προσωπικός 3.
Persönlichkeit 1) die Existenz als Person: ἡ οὐσία, ἡ ὑπόστασις. — 2) = Individualität, Person, w. s. — 3) beleidigende Aeusserung über Jmd.: ἡ ἐπήρεια.
Person 1) äussere Gestalt: τὸ σῶμα, ἡ φύσις, τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα. — schön v. Gestalt καλὸς (3.) τὸ σῶμα (τὴν φύσιν, τὸ εἶδος). — 2) im Schauspiel: τὸ πρόσωπον. — Jmds. P. vorstellen ὑποκρίνεσθαί τινα. — 3) e. menschliches Individuum: ὁ ἄνθρωπος, sp. τὸ πρόσωπον (das auch „moralische P." bedeutet); auch τὸ σῶμα, z. B. es haftet Jmd. m. seiner Person für etw. τὸ σῶμά ἐστί τινι ὑπεύθυνόν τινος; nicht selten durch andere Wendungen, z. B. er machte meine (seine) P. zum Gegenstande des Gelächters γέλωτα τὸν ἐμὲ (τὸν ἑαυτὸν) ἀπέδειξεν, hier ist noch Platz für einige P. ὁ τόπος οὗτος πλείους ἔτι χωρεῖ (ἀνθρώπους), die P. zahlt e. Groschen ἕκαστός τις τελεῖ ὀβολόν; Jmd. um seine P. haben ἔχειν τινὰ περὶ αὐτόν; um Jmds. P. sein εἶναι περί τινα; in eigener P. αὐτός od. αὐτὸς παρών (αὐτοπρόσωπος 2. v. Schauspieler = ohne Larve); in eigener P. hören (sehen) αὐτὸν παρόντα ἀκούειν (ὁρᾶν), αὐτήκοον (αὐτόπτην) εἶναί τινος; ich für meine P. ἔγωγε, ἐγὼ αὐτός, τὸ (τό γ') ἐπ' ἐμοί. — fürstliche Personen βασιλεῖς, ἄνδρες ἄρχοντες u. dgl.; vornehme P. ἄνδρες εὐγενεῖς, ἄνδρες πρωτεύοντες (ἐν τῇ πόλει u. dgl.). — d. P. ansehen τὴν ἀξίαν τινὸς σκοπεῖν; im N. T. προσωποληπτεῖν (dazu ὁ προσωπολήπτης, ἡ προσωποληψία). — ohne Ansehen der P. οὐ σκοπῶν τινα ὅστις ἐστίν, auch durch d. Wendung ὅστις ἂν ᾖ od. durch ὁ βουλόμενος, ὁ τυχὼν u. dgl. — 4) d. grammatische P.: τὸ πρόσωπον.
Personal οἱ ἄνθρωποι (d. Menschen, d. Leute); ὁ ἀριθμός, τὸ πλῆθος (Zahl, Menge). — Gew. durch e. entspr. Wendung: οἱ ἀκόλουθοι (v. Gefolge); οἱ πρεσβευόμενοι (P. einer Gesandtschaft); οἱ ἐπὶ θύραις βασιλέως (Hofpersonal) u. dgl.
Personensteuer τὸ ἐπικεφάλαιον, sp. ἐπικεφάλιον.
personificieren προσωποποιεῖν.
Personifikation ἡ προσωποποιία. [Wort).
Perspektiv, etwa τὸ τηλεσκόπιον (neugebildetes
perspektivisch σκιαγραφικός 3., σκηνογραφικός 3. — p. malen σκιαγραφεῖν; σκηνογραφεῖν. — p. Malerei ἡ σκιαγραφία, σκηνογραφία. — p. Gemälde τὸ σκιαγράφημα.
Perspektivmaler ὁ σκιαγράφος, σκηνογράφος.
Perücke, vgl. Haartour. [σκευάζων.
Perückenmacher ὁ φενάκας ποιῶν od. κατα-
Pest 1) eig. ὁ λοιμός, ἡ λοιμώδης νόσος, im Zshge auch bloss ἡ νόσος, τὸ νόσημα. — d. P. bricht aus ὁ λοιμὸς ἄρχεται γίγνεσθαι; ὁ λοιμὸς ἐγκατασκήπτει τισίν, ἐμπίπτει τισίν od. εἴς τινας. — d. P. haben λοιμώττειν. — 2) übtr. verderblicher Mensch: ὁ λυμεών, ῶνος; ὁ λοιμός; ὁ ὄλεθρος; ὁ φθόρος (auch ἡ φθόρος); ὁ ἀλιτήριος. — verderbliche Sache ἡ φθορά, διαφθορά, ὁ φθόρος. — hol' euch d. P.! ἴτ' ἐς φθόρον; κακῶς ἀπόλοισθε; οὐκ εἰς ὄλεθρον;
pestartig λοιμώδης 2.
Pestbeule τὸ ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ ἕλκος. — P. bekommen ἐξανθεῖν ἕλκεσιν.
Pestessig τὸ λοιμοῦ ἀλεξητήριον ὄξος.
Pestgeruch ἡ λοιμικὴ od. λοιμώδης ὀσμή (δυσωδία).
Pesthauch τὸ λοιμικὸν πνεῦμα.
Pestilenz, s. Pest.
pestilenzialisch λοιμικός 3., λοιμώδης 2.
Pestluft τὸ λοιμικὸν πνῖγος.
Pestzeit ὁ τοῦ λοιμοῦ od. λοιμώδης χρόνος.
Pestzustand ἡ λοιμικὴ διάθεσις od. κατάστασις.
Petersilie τὸ ὀρεοσέλινον od. πετροσέλινον.
Petersilienwein ὁ πετροσελινίτης (οἶνος).
Petersilienwurzel ἡ τοῦ ὀρεοσελίνου (πετροσελίνου) ῥίζα.
Petschaft, **Petschier** ἡ σφραγίς, ῖδος; *dem.* τὸ σφραγίδιον. — d. P. auf etw. drücken τὴν σφραγῖδα ἐπιβάλλειν τινί; σφραγίζειν (u. *M.*) τι. — vgl. Siegel.
petschieren, s. Petschaft u. vgl. siegeln.
Petschierring, s. Siegelring.
Petschierstecher ὁ τῶν σφραγίδων γλυφεύς.
petitio principii, s. Zirkelschluss.
Petze ἡ κύων, κυνός.
Pfad ἡ ὁδός; ἡ ἀτραπός; ἡ (selten ὁ) τρίβος, ὁ τριμμός; ὁ u. ἡ οἶμος. — bildl. d. Pf. der Tugend ἡ δι' ἀρετῆς ὁδός; d. Pf. der Tugend einschlagen τρέπεσθαι τὴν δι' ἀρετῆς ὁδόν, d. Pf. der Tugend wandeln πορεύεσθαι (*DP.*) δι' ἀρετῆς.
pfadlos ἄβατος, ἄνοδος, ἄπορος 2.
pfäffisch ἱερατικός 3.
Pfählchen τὸ χαράκιον sp.
pfählen χαρακοῦν, σταυροῦν (letzteres auch: „e. Verbrecher pf.", wie: ἀνασταυροῦν, σκολοπίζειν u. gew. ἀνασκολοπίζειν).
Pfählen, das, ἡ χαράκωσις; ἡ σταύρωσις.
pfänden ἐνεχυράζειν (sp. ἐνεχυριάζειν) τινός τι

(Jmd. etw.); σῦλα ποιεῖσθαί τινος (in Beschlag nehmen). — ich werde um etw. gepfändet, es wird mir etw. gepfändet ἐνεχυράζομαί (*P.*) τι; gepfändet (zu pfänden) ἐνεχυραστός 3.
Pfänder, der, durch d. *part.*
Pfänderspiel, etwa τὰ ἐνέχυρα.
Pfändung ἡ ἐνεχυρασία, sp. ὁ ἐνεχυρασμός. — d. Recht der Pf. (Beschlagnahme) τὸ σῦλον (τὰ σῦλα), αἱ σῦλαι; d. Recht der Pf. gegen Jmd. haben σῦλον (σῦλα) od. σύλας ἔχειν κατά τινος.
Pfaffe, etwa ὁ κληρικός (K. S.); übr. s. Priester.
Pfaffenvolk, etwa τὸ ἱερατικὸν γένος.
Pfahl ἡ (ὁ) χάραξ, κος (allg.); ὁ σκόλοψ, πος, ὁ σταυρός (bes. Spitzpfahl). — Pf. einschlagen σταυροῦν; σκόλοπας καταπηγνύναι; m. Pf. umgeben, verrammeln περισταυροῦν (u. *M.*), χαρακοῦν, χαρακίζειν; e. eingerammter Pf. ὁ καταπήξ, ῆγος. — das Einschlagen von Pf. ἡ σταύρωσις. — das Umgeben od. Verrammeln m. Pf. ὁ χαρακισμός, ἡ χαράκωσις; e. m. Pf. befestigter Ort, s. Pfahlwerk. — an einen Pf. stecken σκολοπίζειν, gew. ἀνασκολοπίζειν, σταυροῦν, ἀνασταυροῦν; das Spiessen an e. Pf. ἡ ἀνασκολόπισις sp.
pfahlartig σκολοποειδής 2.
Pfahlbürger, etwa ὁ μέτοικος.
Pfahlwerk τὸ χαράκωμα; τὸ σταύρωμα, περισταύρωμα; ὁ χάραξ, κος. — Pf. einer Brücke τὸ στρῶμα (*sublicae*).
Pfand ἡ ὑποθήκη; τὸ ἐνέχυρον (gew. *pl.*); seltener τὸ ὅμηρον; e. genommenes Pf. τὸ ῥύσιον (sp.); e. bei Jmd. niedergelegtes Pf. ἡ παρακαταθήκη; das als Bürgschaft bei e. Dritten niedergelegte Pf. τὸ μεσεγγύημα, τὸ μεσεγγυηθέν. — etw. als Pf. einsetzen ὑποτιθέναι od. τιθέναι τι ἐνέχυρον (ἐνέχυρα); διδόναι τί τινι ἐνέχυρον od. ἐπ' ἐνεχύρῳ; ὑποτιθέναι od. κατατίθεσθαί τι. — e. Pf. annehmen, auf e. Pf. leihen ὑποτίθεσθαί τι. — v. Jmd. e. Pf. nehmen ἐνέχυρα (ὅμηρα) λαμβάνειν παρά τινος; παρακαταθήκην δέχεσθαι παρά τινος; ἐνεχυράζειν τινός τι; sich v. Jmd. e. Pf. für etw. geben lassen ἐνεχυράζεσθαί τινος; zur Sicherung einer Geldsumme bei einem Dritten e. Pf. niederlegen lassen μεσεγγυᾶσθαι (u. -οῦσθαι) ἀργύριον. — Pf. der Treue τὸ πιστόν; Pf. der Treue geben u. nehmen πιστὰ δοῦναι καὶ λαβεῖν. — s. Unterpfand.
Pfandbrief ἡ περὶ ὑποθήκης συγγραφή; s. Pfandschein.
Pfandbürge ὁ ὅμηρος.
Pfandinhaber ὁ ἔχων τὰ ἐνέχυρα.
Pfandklage ἡ ὑποθήκης δίκη.
Pfandrecht τὸ σῦλον (τὰ σῦλα) od. αἱ σῦλαι. — Pf. gegen Jmd. haben σῦλον (σῦλα, σύλας) ἔχειν κατά τινος; σῦλαί εἰσί (od. δέδονταί) τινι κατά τινος. [διαφέρειν.
Pfandschein ὁ ἔρανος. — e. Pf. auslösen ἔρανον
Pfandschilling ὁ ἀρραβών, ῶνος.
pfandweise ἐν ὑποθήκης μέρει.
Pfanne 1) Kochgeschirr: τὸ τήγανον od. τάγηνον. — in d. Pf. braten τηγανίζειν od. ταγηνίζειν; das Braten in d. Pf. ὁ τηγανισμός, ἡ ταγήνισις; in d. Pf. gebraten τηγανιστός u. ταγηνιστός 3. — in d. Pf. geröstetes Gebäck ὁ τηγανίτης, ταγηνίτης (ταγηνίας). — sprichw. in d. Pf. hauen κατακόπτειν, sp. κρεουργεῖν. — 2) Hüftknochenhöhle: ἡ κοτυληδών, όνος, ἡ κοτύλη.
Pfannkuchen ὁ τηγανίτης, ταγηνίτης, ταγηνίας.
Pfarramt, -dienst, Pfarre, etwa ἡ ἱερατεία; s. Pfarrsprengel.
Pfarrer, etwa ὁ ἱερεύς; ὁ ἱεροφάντης; sp. ὁ ἱεροδιδάσκαλος, ἱερουργός, ἱερολόγος.
Pfarrgebühren τὰ ἱερατικά, ἱεροφαντικά.
Pfarrgemeinde τὸ τῶν παροίκων κοινόν.
Pfarrkind, etwa ὁ πάροικος.
Pfarrsprengel ἡ παροικία K. S.
Pfau ὁ ταῶς, ῶ; ὁ ταών, ῶνος. zum Pf. gehörig ταώνειος 2. — e. Kleid, in welches Pfauen eingestickt sind τὸ ταώνιον sp.
Pfauenei τὸ ταώνειον ᾠόν.
Pfauenfeder τὸ ταώνειον πτερόν.
Pfauenschwanz ἡ ταώνειος οὐρά.
Pfebe ὁ πέπων, ονος (gew. σίκυος πέπων, sp. σίκυς πέπων, σικυοπέπων); ἡ σικύα, σικυώνη, σικυωνία. — e. Beet, auf welchem Pf. wachsen τὸ σικυήλατον, sp. ὁ σικυών, ῶνος. — v. der Art einer Pf. σικυώδης 2.
Pfeffer τὸ πέπερι, εως, ιος u. ιδος. — nach Pf. schmecken πεπερίζειν. — Mayonnaise m. Pf. τὸ πεπερόγαρον sp.
Pfefferbaum τὸ πέπερι, εως, ιος, ιδος; sp. ἡ πεπερίς, ίδος. [ζωμός.
Pfefferbrühe ὁ πεπερίσι παστὸς od. πεπασμένος
Pfeffergurke τὸ πεπερίσι παστὸν od. πεπασμένον σικύδιον.
Pfefferkorn ὁ πεπέρεως χόνδρος; im *pl.* τὰ πεπέρια, *gen.* πεπερίδων.
Pfefferkraut ἡ θύμβρα.
Pfefferkuchen, etwa ὁ πεπερίσι παστὸς od. πεπασμένος πλακοῦς, οῦντος.
Pfefferminze ἡ πεπερῖτις (-ιδος) μίνθη.
pfeffern ἐξαρτύειν πεπερίσιν; gepfeffert πεπερίσι παστός od. πεπασμένος 3., sp. ὁ πεπερίτης (*fem.* -ῖτις, ιδος), πεπεράτος 3.
Pfeifchen ὁ αὐλίσκος.
Pfeife ἡ σῦριγξ, γγος; ὁ αὐλός. — d. Ton der Pf. τὸ σύριγμα. — dem Ton der Pf. ähnlich συριγματώδης 2., συριγγόφωνος 2. sp. — Pf. schneiden αὐλοκοπεῖν; d. Kunst Pf. zu machen ἡ αὐλοποιική. — übtr. nach Jmds. Pf. tanzen πάντα ὑπακούειν τινί od. τινός. — d. Pf. in den Sack stecken συστέλλεσθαι (*P.*), ὑφίεσθαι, ὑπείκειν. — seine Pf. bei etw. schneiden κερδαίνειν ἀπό (ἔκ) τινος; χρηματίζεσθαι ἀπό (ἔκ) τινος.
pfeifen, auf d. Pfeife, συρίττειν (συρίζειν); αὐλεῖν; m. d. Munde συρίττειν (auch v. Schlangen u. dgl.), τερετίζειν. — v. Vögeln ᾄδειν; auch πιππίζειν (v. jungen Vögeln, piepen). — vom Winde ῥοιζεῖν. — e. Stückchen pf. αὐλεῖν μέλος. — einem Thiere pf. ποππύζειν τινά.
Pfeifen, das, auf d. Pfeife u. mit dem Munde ὁ συριγμός (συρισμός); m. dem Munde ὁ τερετισμός, τὸ τερέτισμα; auf der Pfeife ἡ αὔλησις. — ist es = Sausen, Schwirren ὁ ῥοῖζος, τὸ ῥοίζημα, sp. ἡ ῥοίζησις.
Pfeifenbohrer ὁ αὐλοτρύπης.
pfeifenförmig συριγγώδης 2.
Pfeifenfutteral ἡ αὐλοδόκη; ἡ αὐλοθήκη.
Pfeifenmacher ὁ αὐλοποιός.
Pfeifenrohr ὁ συριγγίας κάλαμος.
Pfeifer ὁ αὐλητής; ὁ συρικτής od. συριστής.
Pfeil τὸ τόξευμα, ὁ οἰστός, τὸ βέλος; selten ὁ ἄτρακτος. — Bogen u. Pf. τὰ τόξα. — Pf. abschiessen τοξεύειν; ἱέναι, ἀφιέναι βέλη; mit Pf. erschiessen κατατοξεύειν. — d. Schiessen mit d. Pf. ἡ τόξευσις od. τοξεία; darin geschickt τοξικός 3.
Pfeilbehälter, s. Köcher.
Pfeiler ὁ κίων, ονος; ὁ στῦλος; ἡ στήλη; ἡ παραστάς, άδος; ὁ ὀρθοστάτης (freistehender Pf.; die beiden Letzteren auch = Pilaster); ἡ ἀντηρίς, ίδος (Strebepfeiler).
Pfeilfisch ἡ βελόνη.
Pfeilregen οἷον βελῶν νέφος; τὸ βελῶν πλῆθος; od. βέλη ἄπειρα τὸ πλῆθος u. dgl.
pfeilschnell ὀξύτατος, τάχιστος 3.; auch βέλους ὀξύτερος 3.
Pfeilschütze ὁ τοξότης; *fem.* ἡ τοξότις, ιδος.

Pfeilschuss τὸ τόξευμα. — Pf. Weite ὅσον τόξευμα od. βέλος ἐξικνεῖται; auf Pf. Weite εἰς τόξευμα; innerhalb (ausserhalb) der Pf. Weite ἐντὸς (ἔξω) τοξεύματος. [βέλος.
Pfeilspitze ἡ τοῦ βέλους ἀκίς, ἴδος; ἄκρον τὸ
Pfennig, etwa τὸ τεταρτημόριον, ὁ χαλκοῦς.
Pferch, 1) Gehege, w. s. — 2) Mist, w. s.
pferchen, 1) einpferchen, w. s. — 2) misten, düngen, w. s.
Pferd ὁ u. ἡ ἵππος; junges Pf. ὁ (ἡ) πῶλος (ὁ ἄβολος πῶλος, wenn es noch nicht d. Kennzähne gesetzt hat); kleines, schlechtes Pf. τὸ ἱππάριον; d. zugerittene Pf. ὁ ἱππαστὴς ἵππος (Bereiterpferd); das einzelne Renn- od. Reitpferd ὁ μόνιππος, ὁ κέλης, ητος; e. Gespann von zwei Pf. ἡ συνωρίς, ἴδος. — eine Herde v. Pf. τὸ ἱπποφόρβιον. — v. Pf., zum Pf. gehörig ἱππικός (selten ἵππειος) 3. — wie e. Pf. gestaltet ἱππόμορφος 2. — zu Pf. ἐφ' ἵππου (seltner ἐφ' ἵππῳ); ἱππεύων 3.; ἐλαύνων (3.) ἐφ' ἵππου; ἔφιππος 2. — ohne Pf. ἄνιππος 2. — zu Pf. kämpfen ἀφ' ἵππου μάχεσθαι; ἱππομαχεῖν; zu Pf. kämpfend ἱππομάχος 2.; Speerschütz zu Pf. ὁ ἱππακοντιστής, Bogenschütz zu Pf. ὁ ἱπποτοξότης; d. Kampf zu Pf. ἡ ἱππομαχία. — sich auf's Pf. setzen ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον; auf d. Pf. sitzen ἐφ' ἵππου καθῆσθαι od. εἶναι. — Jmd. auf's Pf. helfen ἀναβιβάζειν od. ἀναβάλλειν τινὰ ἐπὶ τὸν ἵππον. — Pf. halten ἵππους τρέφειν od. ἱπποτροφεῖν; Pf. haltend ἱπποτρόφος 2., ἱπποφορβός 2.; das Halten v. Pf. ἡ ἱπποτροφία, ἱπποφορβία; d. Ort dazu (Stuterei, Marstall) τὸ ἱπποτρόφιον od. ἱπποτροφεῖον, τὸ ἱπποφόρβιον. — Pf. weiden, hüten ἱπποβοσκεῖν; Pf. hütend ἱππονόμος 2. — Pf. opfern ἱπποθυτεῖν. — Pf. kaufen ἱππωνεῖν. — Pf. verleihen ἵππους παρέχειν ἐπὶ μισθῷ. — v. Pf. auf d. Esel kommen μειοῦσθαι od. ἐλαττοῦσθαι (*P.*) τὴν τάξιν od. τύχην.
Pferdchen τὸ ἱππάριον, auch ἱππίδιον.
pferdeähnlich, -artig ἱππώδης 2.; ἱππόμορφος 2. (wie e. Pferd gestaltet).
Pferdearzt ὁ τῶν ἵππων ἰατρός; sp. ὁ ἱππίατρος. — dessen Kunst ἡ ἱππιατρικὴ τέχνη.
Pferdebändiger ὁ τοὺς ἵππους δαμάζων; ὁ πωλοδάμνης; sp. ὁ ἱπποδαμαστής.
Pferdebohne ὁ φάσηλος.
Pferdebremse ὁ οἶστρος; ὁ μύωψ, ωπος. — die Pf. v. sich od. vom Pferde abwehren μυωπίζεσθαι. — v. der Pf. verfolgt od. geplagt werden μυωπίζεσθαι (*P.*). — durch das Summen u. den Stich der Pf. wüthend werden οἰστρᾶν (auch v. der Pf.: durch ihr Summen u. ihren Stich wüthend machen; beides aber gew. in übtr. Bdtg.).
Pferdedecke τὸ ἐφίππιον (m. u. ohne στρῶμα), sp. τὸ ἔφιππον. [ψας.
Pferdedieb ὁ τῶν ἵππων κλέπτης; ὁ ἵππους κλέ-
Pferdedill τὸ ἱππομάραθρον, sp. ἱππομάραθον.
Pferdefessel ἡ ἱπποπέδη.
Pferdefleisch τὰ ἀπὸ τῶν ἵππων κρέα.
Pferdefuss ὁ τοῦ ἵππου πούς.
Pferdefutter ἡ τῶν ἵππων τροφή; ὁ χιλός (grünes Pf.); ὁ χόρτος (grünes u. trocknes Pf.).
Pferdegeschirr τὰ ἱππικά (od. τῶν ἵππων) σκεύη; τὰ φάλαρα (verziertes Geschirr am Kopfe).
Pferdehaar ἡ τοῦ ἵππου θρίξ, τριχός; τὸ τῶν ἵππων τρίχωμα; ἡ χαίτη (Mähne). [Umschr.
Pferdehändler, etwa ὁ ἱπποπώλης, od. durch
Pferdehals ὁ τοῦ ἵππου αὐχήν od. τράχηλος.
Pferdehalten, das, ἡ ἱπποτροφία, ἱπποφορβία. — durch Pf. durchbringen καθιπποτροφεῖν τι.
Pferdehalter ὁ ἱπποτρόφος od. ἱπποφορβός, sp. auch ἱπποφορβεύς.
Pferdehandel; Pf. treiben ἵππους ἀγοράζειν καὶ πιπράσκειν πάλιν.
Pferdeherde τὸ ἱπποφόρβιον.
Pferdehirt ὁ ἱπποφορβός (sp. auch ἱπποφορβεύς); ὁ τῶν ἵππων νομεύς; sp. ὁ ἱπποβοσκός, ἱππονομεύς. — e. Pf. sein νέμειν ἵππους, seltner ἱπποφορβεῖν, ἱπποβοσκεῖν.
Pferdehüter, s. Pferdehirt u. Pferdewärter.
Pferdehuf ἡ τοῦ ἵππου ὁπλή.
Pferdekäse ἡ ἱππάκη.
Pferdekäufer, etwa ὁ ἱππώνης.
Pferdekauf ἡ ἱππωνεία, sp. auch ἱππωνία.
Pferdekenner ὁ τῶν ἵππων (od. περὶ τοὺς ἵππους) ἔμπειρος.
Pferdeknecht ὁ ἱπποκόμος.
Pferdekopf ἡ τοῦ ἵππου κεφαλή.
Pferdeliebhaber ὁ φίλιππος; ὁ ἱππεραστής. — leidenschaftlicher Pf. ὁ ἱππομανής.
Pferdeliebhaberei ἡ φιλιππία. — leidenschaftliche Pf. ἡ ἱππομανία; e. solche hegen ἱππομανεῖν sp. [λοφία.
Pferdemähne ἡ (τοῦ ἵππου) χαίτη; sp. ἡ ἱππο-
pferdemässig kann man im Griech. durch Compos. m. ἱππο- geben, z. B. pf. Stolz ἡ ἱπποτυφία u. dgl.
Pferdemarkt ἡ ἵππων ἀγορά.
Pferdemilch τὸ τοῦ ἵππου γάλα.
Pferdemist ἡ τοῦ ἵππου κόπρος.
Pferderennen ἡ ἱπποδρομία. — zum Pf. gehörig ἱπποδρόμιος 2.; der Ort dazu ὁ ἱππόδρομος.
Pferdesattel, s. Sattel.
Pferdescheuche (e. fabelhaftes Kraut) ἡ ἱπποφοβάς, άδος.
Pferdeschmuck ὁ τῶν ἵππων κόσμος; τὰ φάλαρα (am Kopfe der Pferde). [πουρις, ιδος.
Pferdeschweif ἡ τοῦ ἵππου οὐρά; selten ἡ ἵπ-
Pferdeschwemme ἡ καλίστρα, ἡ καλινδήθρα, ἡ ἀλινδήθρα; sp. ἡ ἀλίστρα, ἐξαλίστρα; ἡ ἱππο-
Pferdesilge τὸ ἱπποσέλινον. [λούστρα.
Pferdespur τὰ τῶν ἵππων ἴχνη; ὁ τῶν ἵππων στίβος.
Pferdestall, -stand ὁ ἱππών, ῶνος; ἡ ἱππόστασις, τὸ ἱπποστάσιον (sp. auch *pl.*); sp. ἡ ἱπποστα-
Pferdestriegel, s. Striegel. [σία.
Pferdetränke, s. Tränke.
Pferdetransportschiff ἡ ἱππαγωγός, sp. ἱππηγός (m. u. ohne ναῦς).
Pferdeverleiher ὁ παρέχων ἵππους ἐπὶ μισθῷ.
Pferdewärter ὁ ἱπποκόμος, ἱπποφορβός, sp. ἱπποφορβεύς, ἱπποβοσκός. — Pf. sein ἱπποκομεῖν, selten ἱπποβοσκεῖν, ἱπποφορβεῖν.
Pferdezeug τὰ ἱππικά (od. τῶν ἵππων) σκεύη.
Pferdezucht ἡ ἱπποτροφία od. ἱπποφορβία; seltner ἡ ἱππεία; auch ἡ πωλεία. — Pf. treiben ἱπποτροφεῖν od. ἱπποφορβεῖν; Pf. treibend ἱπποτρόφος 2., ἱπποφορβός 2. — gut für Pf. ἱπποφορβός 2.; für Pf. nicht geeignet ἄνιππος 2. — e. Land, das sich durch Pf. auszeichnet γῆ ἱπποτρόφος. — die Kunst der Pf. ἡ ἱπποτροφική (sc. τέχνη).
Pferdezüchter ὁ ἱπποτρόφος od. ἱπποφορβός.
Pfiesterschabe ἡ μυλακρίς, seltner μυλαγρίς u. μυλαβρίς, ἴδος.
Pfiff 1) das Pfeifen: τὸ σύριγμα, ὁ συριγμός, sp. συρισμός. — 2) List: τὸ τέχνημα; τὸ σόφισμα; τὸ μηχάνημα, ἡ μηχανή; ὁ δόλος; ἡ πανουργία.
Pfifferling, übtr. ἡ πασπάλη. — nicht e. Pf. οὐδὲ ψακάς, οὐδὲ γρῦ; οὐδ' ἀκαρῆ; οὐδ' ἐλάχιστον od. ὀλίγιστον; οὐδὲ πασπάλη.
pfiffig πανοῦργος 2., κερδαλέος 3.
Pfiffigkeit ἡ πανουργία; ὁ δόλος; sp. ἡ κερδα-
Pfingstblume ἡ παιωνία; ἡ γλυκυσίδη. [λεότης.
Pfingsten ἡ πεντηκοστή (sc. ἡμέρα).

Pfingstfest ἡ τῆς πεντηκοστῆς ἑορτή.
Pfirsich τὸ Περσικόν (m. u. ohne μῆλον); auch ὁ
Pfirsichbaum ἡ Περσικὴ μηλέα. [Περσικός.
Pfirsichkern ἡ τοῦ Περσικοῦ (μήλου) πυρήν, ῆνος; τὸ τοῦ Περσικοῦ (μήλου) ὀστοῦν.
Pflänzchen τὸ φυτάριον; τὸ βοτάνιον (Kräutchen); ἡ βλάστη, ὁ βλαστός, τὸ βλάστημα (Trieb, Spross). [πλασμα.
Pflästerchen τὸ καταπλασμάτιον, auch τὸ κατά-
Pflanze τὸ φυτόν; τὸ φύτευμα; sp. ἡ φυτεία; auch ἡ βοτάνη (Kraut). — zur Pf. gehörig, d. Pf. betreffend φυτικός, βοτανικός 3. — Pf. setzen φυτὰ ἐμβάλλειν εἰς τὴν γῆν. — Pf. pflegen, ziehen φυτουργεῖν, sp. φυτοτροφεῖν, φυτηκομεῖν; die Pf. pflegend φυτουργός, sp. φυτοτρόφος, φυτηκόμος 2.; Pflege der Pf. ἡ φυτουργία, sp. ἡ φυτοτροφία, φυτηκομία, τὸ φυτούργημα; dazu gehörig φυτουργικός 3.; diese Kunst ἡ φυτουργική (Gärtnerei); Wuchs der Pf. ἡ φυτεία.
pflanzen φυτεύειν. — in etw. pf. φυτεύειν εἴς τι; ἐμφυτεύειν τινί. — gepflanzt, bepflanzt φυτευτός 3., πεφυτευμένος 3.
Pflanzen, das, ἡ φυτεία; ἡ φύτευσις. — das Pf. betreffend φυτευτικός 3. — die Kunst des Pf. ἡ φυτευτική.
pflanzenartig φυτικός 3., φυτοειδής 2., βοτανώ-
Pflanzenbeet ἡ φυταλιά, φυτεία. [δης 2.
Pflanzenbeschreibung, als Buch, τὰ βοτανικά; τὰ περὶ τῶν φυτῶν od. βοτανῶν. — als Handlung ἡ περὶ τῶν φυτῶν od. βοτανῶν διήγησις.
Pflanzenkenner ὁ τῶν φυτῶν od. βοτανῶν ἔμπειρος ὤν od. ἐμπείρως ἔχων. [ἐμπειρία.
Pflanzenkenntniss ἡ τῶν φυτῶν od. βοτανῶν
Pflanzenkunde ἡ βοτανική; ἡ περὶ τῶν φυτῶν φυσιολογία.
Pflanzenleben ἡ τῶν φυτῶν ζωή. [νος.
Pflanzenreich, das, τὰ φυτά; τὸ τῶν φυτῶν γέ-
Pflanzensaft ὁ (τῶν φυτῶν od. βοτανῶν) χυμός od. χυλός (letzteres bes. v. dem ausgezogenen Safte, der auch τὸ χύλισμα heisst). — den Pf. ausziehen χυλίζειν, sp. χυλοῦν; das Ausziehen des Pf. ὁ χυλισμός, sp. ἡ χύλωσις.
Pflanzenthier τὸ ζῳόφυτον.
Pflanzenwelt τὰ φυτά; τὰ τῶν φυτῶν.
Pflanzenzucht ἡ φυτουργία, sp. φυτοτροφία, φυτηκομία, τὸ φυτούργημα.
Pflanzer 1) der pflanzt: ὁ φυτευτής; gew. ὁ φυτουργός, sp. φυτοτρόφος, φυτηκόμος; od. durch *part.* ὁ φυτεύων, φυτεύσας. — 2) = Pflanzholz, w. s. — 3) = Kolonist, w. s.
Pflanzholz ὁ ἐμβολεύς.
Pflanzreis τὸ φυτευτήριον; ἡ φυτάς, άδος; ἡ βλάστη, ὁ βλαστός, τὸ βλάστημα.
Pflanzschule τὸ φυτευτήριον; sp. τὸ φυτουργεῖον, τὸ φυτώριον.
Pflanzstadt ἡ ἀποικία. — s. Kolonie.
Pflanzung 1) = das Pflanzen, w. s. — 2) bepflanzter Ort: ἡ φυταλιά; sp. ἡ φυτεία, ὁ φυτών, ῶνος.
Pflanzvolk οἱ ἄποικοι.
Pflaster 1) als Heilmittel: τὸ ἔμπλαστον, sp. τὸ ἔμπλαστρον, ἡ ἔμπλαστρος; auch τὸ κατάπλασμα (*dem.* τὸ καταπλασμάτιον), ἐπίπλασμα; erweichendes Pf. τὸ μάλαγμα. — m. einem Pf. belegen καταπλάττειν τι, ἐπιπλάττειν τί τινι; der m. einem Pf. belegt ὁ καταπλάστης sp.; das Auflegen eines Pf. ἡ κατάπλασις, ἐπίπλασις. — 2) auf d. Strasse, etwa: τὸ λιθόστρωτον od. τὸ ἔδαφος. [vgl. Pflaster.
pflasterartig ἐμπλαστρώδης, μαλαγματώδης 2.;
Pflasterer; durch *part.* der folg. Verba.
pflastern στρωννύναι (καταστρωννύναι) λίθοις. — gepflastert στρωτός 3.; m. Steinen λιθόστρωτος 2. [ὁδοστρωσία.
Pflastern, das, ἡ (τῶν ὁδῶν) στρῶσις; sp. ἡ
Pflasterstein ὁ εἰς τὴν τῆς ὁδοῦ στρῶσιν παρεσκευασμένος λίθος; im Zshange bloss ὁ λίθος.
Pflastertreter ὁ ἀγοραῖος, sp. auch περιαγόραιος.
Pflaume τὸ κοκκύμηλον; τὸ προῦμνον (d. wilde, vgl. τὸ βράβυλον).
Pflaumenbaum ἡ κοκκυμηλέα, auch ἡ κοκκύμηλος; vgl. ἡ σποδιάς, άδος. — der wilde Pf. ἡ προύμνη, vgl. ἡ βράβυλος. — e. Garten mit Pf. ὁ κοκκυμηλών, ῶνος sp. [ὀστοῦν.
Pflaumenkern ὁ τοῦ κοκκυμήλου od. προύμνου
Pflaumfeder, s. Flaumfeder.
pflegbefohlen τρόφιμος 2. u. 3.; ἐπιτετραμμένος 3. — der Pf., s. Pflegekind.
Pflege ἡ θεραπεία, ἡ κηδεμονία (Wartung, Besorgung); ἡ ἐπιμέλεια, selten τημέλεια (Sorge, Sorgfalt); ἡ τροφή (Beköstigung, Unterhalt). — Pf. v. Kranken ἡ τῶν νοσούντων θεραπεία, ἡ νοσοτροφία, ἡ νοσηλεία; s. Krankenpflege. — Pf. des kranken Leibes ἡ τοῦ σώματος νοσοτροφία. — Pf. im Alter od. eines Alten ἡ γηροβοσκία, γηροτροφία, sp. γηροκομία; Dank durch Pf. im Alter αἱ γηροβοσκοὶ χάριτες; Hoffnung auf Pf. im Alter αἱ γηροβοσκοὶ ἐλπίδες (sp.). — zur Pf. des Alters gehörig γηροκομικός 3. sp. — Jmd. Einem zur Pf. übergeben παραδιδόναι τινά τινι τρέφειν. — Mangel an Pf. ἡ ἀθεραπευσία, ἀθεραπεία. — ohne Pf. ἀθεράπευτος, ἀτημέλητος 2., seltner ἀτημελής 2.; ohne Pf. sein, der Pf. entbehren ἀτημελήτως od. ἀτημελῶς ἔχειν.
Pflegeältern οἱ τροφοί; οἱ παιδοτρόφοι od. durch *part.*, wie οἱ τρέφοντες.
Pflegekind ὁ τρόφιμος (παῖς) od. durch Umschr., z. B. ὁ παραδεδομένος τινὶ εἰς τροφήν.
Pflegemutter ἡ τροφός; ἡ τρέφουσα.
pflegen 1) *tr.* *a)* warten, besorgen, Jmd. od. etw.: θεραπεύειν τινά u. τι, θεραπείαν ποιεῖσθαί τινος u. περί τι; ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) τινος, περί τινος, περί τινα u. τι; ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος; τημελεῖν τινος od. τινα (τι); Jmd. κήδεσθαί τινος. — den Bauch pf. χαρίζεσθαι od. δουλεύειν τῇ γαστρί. — Kranke pf. θεραπεύειν νοσοῦντας; νοσηλεύειν, sp. νοσοκομεῖν τινα. — sich als Kranken pf. lassen νοσηλεύεσθαι, νοσοκομεῖσθαι sp. — im Alter pf. γηροβοσκεῖν, γηροτροφεῖν, sp. γηροκομεῖν; im Alter pflegend γηροβοσκός, γηροτρόφος, sp. γηροκόμος 2. — e. Kind pf. τιθηνεῖσθαι παιδίον. — etw. hegen u. pf. ἐπιμελέστατα θεραπεύειν τι, ἐννεοττεύειν τι. *b)* sich einer Neigung gemüthlich überlassen: χαρίζεσθαί τινι, διδόναι ἑαυτόν τινι, ἀπολαύειν τινός; auch durch Zsstzgen m. φιλο-, z. B. des Trunkes, der Liebe pf. φιλοπότην, φιλεραστὴν εἶναι, sp. φιλοποτεῖν, φιλεραστεῖν. *c)* etw. üben, betreiben, z. B. Freundschaft m. Jmd. pf. χρῆσθαί τινι (ὡς) φίλῳ, m. Jmd. Umgang pf. χρῆσθαι τῇ τινος ὁμιλίᾳ, ὁμιλεῖν τινι; Unterhandlungen m. Jmd. pf. über etw. λόγους ποιεῖσθαι πρός τινα od. λόγους προσφέρειν τινὶ περί τινος, πράττειν τινὶ (πρός od. εἴς τινα) περί τινος, ἐπικηρυκεύεσθαί τινι od. πρός τινα περί τινος; Rath pf. βουλεύεσθαι, m. Jmd. über etw. συμβουλεύεσθαί τινι od. χρῆσθαί τινι συμβούλῳ περί τινος. — 2) *intr.* gewohnt sein: εἰωθέναι, εἰθίσθαι, ἔθος ἔχειν, auch (wiewol seltner) νομίζειν m. f. *inf.*; ferner φιλεῖν m. *inf.* (m. dem Nebenbegriffe der Neigung; dieses auch v. Sachen, z. B. Berühmtheit u. Glanz pflegen nicht aus Ruhe sondern aus Kämpfen zu entstehen αἱ ἐπιφάνειαι καὶ λαμπρότητες οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας

ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγώνων γίγνεσθαι φιλοῦσιν; bisw. fehlt auch der *inf.*, z. B. wie es eben im Kriege zu gehen pflegt οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ). — In allgemeinen Sätzen gibt man „pflegt" m. *inf.* entw. durch das *praes.* od. den *aor.* des im *inf.* stehenden Verbum, u. zwar ersteres bei Erscheinungen, wie sie die Gegenwart darbietet, letzteres, wo es sich um einen Erfahrungssatz handelt, z. B. Uebermass pflegt Uebermuth zu erzeugen αἱ περιουσίαι τίκτουσιν ὕβριν; wenn Jmd. ein rechtlicher Mann ist, pflegt er nicht schnell reich zu werden οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν. — Soll ein wiederholtes Vorkommen in der Vergangenheit bezeichnet werden, so steht das *imperf.*, od. auch der *aor.* m. ἄν, z. B. Sokrates pflegte zu sagen Σωκράτης ἔλεγε; so oft er vorbei gieng, pflegte er zu sagen ἐπεὶ παρίοι, εἶπεν ἄν u. dgl.

Pfleger ὁ θεραπευτής (Wärter); ὁ ἐπιμελητής (Besorger, Verwalter); ὁ τροφός u. τροφεύς (Ernährer); ὁ ἐπίτροπος (Vormund). — väterlicher, sorgsamer Pf. ὁ κηδεμών, όνος. — Heger u. Pf. jeder Schlechtigkeit πάσης κακίας πανδοκεὺς καὶ τροφεύς.

Pflegerin ἡ θεραπεύουσα od. ἐπιμελουμένη γυνή; ἡ τροφός (den Unterschied s. unter „Pfleger").

Pflegesohn ὁ τρόφιμος παῖς.

Pflegetochter ἡ τρόφιμος παῖς.

Pflegevater ὁ τροφός od. τροφεύς.

Pflegling ὁ τρόφιμος (παῖς).

pfleglos ἀθεράπευτος 2., ἀτημέλητος 2., seltner ἀτημελής 2.; auch durch d. *part.* v. ἀμελεῖσθαι (*P.*). — d. Zustand eines Pf. ἡ ἀθεραπευσία, ἀθεραπεία.

Pflegung, s. Pflege.

Pflicht τὸ δέον, οντος; τὸ προσῆκον, τὸ καθῆκον, οντος; auch durch τὸ ἔργον u. ἡ τάξις; häufig wird es bloss durch den *gen.* eines Nomens od. durch d. Neutrum eines Pronomens ausgedrückt; manchmal nur durch den Artikel, z. B. d. Pf. gegen d. Götter τὰ περὶ τοὺς θεούς; d. Pf. der Freundschaft τὰ τῆς φιλίας. — es ist Pf. δεῖ mit *acc.* u. *inf.* od. blossem *inf.* — es ist deine Pf. προσ-, καθ-ήκει σοι m. *inf.*; σὸν ἔργον ἐστίν od. einfach σόν ἐστιν m. *inf.* — es ist Pf. eines guten Bürgers προσ-, καθ-ήκει ἀγαθῷ πολίτῃ; ἔργον ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου od. bloss ἔστιν ἀγαθοῦ πολίτου. — d. Pf. erheischt etw. χρὴ od. δεῖ ποιεῖν τι. — seine Pf. erfüllen τὰ προσήκοντα, καθήκοντα πράττειν, ἀποτελεῖν od. δρᾶν; τὰ δέοντα (od. νόμιμα) ποιεῖν od. πράττειν, gegen Jmd. τινί, περί τινα, auch πρός τινα; seine Pf. gegen d. Götter od. Aeltern erfüllen εὐσεβεῖν od. εὐσεβείᾳ χρῆσθαι περὶ (πρὸς, εἰς) τοὺς θεοὺς od. γονέας. — bei seiner Pf. bleiben μένειν ἐν τῇ τάξει; vom Krieger εὐτακτεῖν. — seine Pf. nicht erfüllen, verabsäumen ἐλλείπειν τοῦ δέοντος; οὐδὲν τῶν δεόντων πράττειν; λείπειν od. ἐκλείπειν τὴν τάξιν; ἀμελεῖν, καταμελεῖν; vom Krieger ἐθελοκακεῖν, ἀτακτεῖν; seine Pf. gegen Jmd. od. etw. verabsäumen, verletzen ἀμελῶς ἔχειν περί τινα (gegen Jmd.), πρός τι (in etw.); ἀσεβεῖν περί τινα od. τι. — gegen seine Pf. handeln παρὰ τὰ προσήκοντα πράττειν; ἀκοσμεῖν. — seine Pf. im Auge behalten, beobachten φυλάττειν τὸ προσῆκον. — Einen in Pf. nehmen λαμβάνειν ὅρκον παρά τινος; ἔνορκον λαμβάνειν, τίθεσθαι od. ποιεῖσθαί τινα. — Jmd. etw. zur Pf. machen ἐπισκήπτειν τινί τι od. m. *inf.* — ich halte es für meine Pf. οἴομαι δεῖν m. *inf.*, ἀξιῶ m. *inf.* — vgl. Schuldigkeit.

pflichtbrüchig ἐπίορκος 2., ψεύδορκος 2.; ἄπιστος 2. — pf. sein ἐπιορκεῖν, ψευδορκεῖν.

Pflichteifer ἡ ἐπιμέλεια; ἡ προθυμία; ἡ δικαιοπραγία (sp.); auch umschr. ἡ περὶ τὰ δέοντα od. προσήκοντα σπουδή.

Pflichterfüllung τὸ τὰ δέοντα ποιεῖν; ἡ δικαιοσύνη; gegen Götter, Aeltern u. dgl. ἡ εὐσέβεια, ἡ ὁσιότης.

pflichtfrei ἀτελής 2.; οὐχ ὑπήκοος 2.; ἐλεύθερος 3.

Pflichtgefühl ἡ εὐσέβεια; ἡ ὁσιότης.

pflichtgemäss, s. pflichtmässig.

pflichtig ὑποτελής 2., ὑπήκοος 2.; auch ἔνορκος 2.

Pflichtleistung 1) = Pflichterfüllung, w. s. — 2) Eidesleistung: ὁ ὅρκος, sp. ἡ ὁρκωμοσία.

Pflichtliebe, s. Pflichteifer.

pflichtlos ἄδικος, ἀνόσιος, ἀσεβής 2.

pflichtmässig δίκαιος 3., ὅσιος 3., εὐσεβής 2. (v. Pers. u. Handlungen); προσήκων, καθήκων 3., ἔννομος 2. (nur v. Handlungen). — pf. handeln πράττειν κατὰ τὸ προσῆκον.

Pflichtmässigkeit τὸ δίκαιον, ὅσιον, εὐσεβές; ἡ εὐσέβεια; ἡ ὁσιότης.

Pflichttheil ἡ νόμιμος μερίς, ἴδος.

pflichtvergessen ἀμελής, ἄδικος, ἀνόσιος, ἀσεβής 2. — pf. sein ἀμελῶς ἔχειν περί τινα (gegen Jmd.), πρός τι (in etw.); ἀσεβεῖν περί τινα od. τι. — v. Soldaten ἐθελοκακεῖν, ἀτακτεῖν.

Pflichtvergessenheit ἡ ἀμέλεια, ἀσέβεια, ἀνοσιότης; sp. ἡ ἐθελοκάκησις.

Pflichtverletzung, -versäumniss ἡ ἀμέλεια; τὸ ἀσέβημα, τὸ ἀμελεῖν od. ἀμελῶς ἔχειν; τὸ ἀσεβεῖν.

pflichtwidrig ἄδικος, ἀνόσιος, ἀσεβής, ἀθέμιστος (ἀθέμιτος), παράνομος 2. — pf. handeln πράττειν παρὰ τὸ προσῆκον.

Pflichtwidrigkeit, s. Pflichtvergessenheit, Pflichtverletzung.

Pflock ὁ πάτταλος, *dem.* τὸ παττάλιον (um etw. daran zu hängen od. damit zu befestigen); ὁ γόμφος (zur Verbindung d. Bauholzes bei Schiffen, Häusern u. dgl.); τὸ ἔμβολον, ὁ ἐμβολεύς (zum Vorstecken u. Verstopfen), vgl. ἡ βάλανος; τὸ ἔνδρυον (am Pfluge); ὁ σκαλμός, *dem.* τὸ σκαλμίδιον (Ruderpflock). — an einem Pf. befestigen πατταλεύειν, προσπατταλεύειν. — das Einschlagen v. Pf. ἡ πατταλοκοπία sp. — durch Pf. verbinden γομφοῦν; durch Pf. verbunden γομφωτός 3.

pflücken 1) abbrechen: δρέπειν (für sich, *M.*); ἀποδρέπειν (u. *M.*); ἀπολέγειν. — Früchte pf. καρποὺς ἀπολέγειν, δρέπειν (u. *M.*); sp. καρπολογεῖν (dazu καρπολόγος 2.). — Blumen pf. συλλέγειν, δρέπειν (u. *M.*) ἄνθη; sp. ἀνθολογεῖν (dazu ἀνθολόγος 2.); s. abpflücken. — 2) rupfen: τίλλειν, ἀποτίλλειν.

Pflücken, das, durch d. Verba; das Pf. v. Früchten ἡ καρπολογία sp.

pflügen ἀροῦν, ἀροτριᾶν. — gepflügt ἀροτός 3.; gepflügtes Land ἡ ἄρουρα.

Pflügen, das, ὁ ἄροτος. — zum Pf. tauglich ἀρόσιμος 2. — d. Zeit zum Pf. ὁ ἄροτος.

Pflüger ὁ ἀροτεύς; ὁ ἀροτήρ, ῆρος, ὁ ἀρότης.

Pflügezeit ὁ ἄροτος.

Pflug τὸ ἄροτρον. — d. Pf. ziehen ἀροτροφορεῖν sp. — sprichw. das ist sein Acker u. Pf. τοῦτο γεωργεῖ, ἐπιτηδεύει, ἐργάζεται.

pflugähnlich, -artig ἀροτροειδής 2.

pflugbar ἀρόσιμος 2., ἀροτός 3.

Pflughaupt τὸ ἔλυμα.

Pflugland ἡ ἄρουρα; ἡ ἀρόσιμος γῆ.

Pflugochse ὁ ἀρότης od. ἀροτριῶν βοῦς.

Pflugpferd ὁ ἀρότης od. ἀροτριῶν ἵππος.

Pflugrad ὁ τοῦ ἀρότρου τροχός.

Pflugreute ὁ τοῦ ἀρότρου ξυστήρ, ῆρος; τὸ τοῦ ἀρότρου ξύστρον.

Pflugschar ὁ ἀροτρόπους, ποδος; ἡ ὕννις od.

ὕνις, εως; ὁ ὀρύκτης. — m. der Pf. kämpfend ὑννιμάχος 2.
Pflugsterze ἡ ἐχέτλη (poet.).
Pflugstier, s. Pflugochse.
Pflugwage τὸ τοῦ ἀρότρου ζυγόν.
Pförtchen ἡ πυλίς, ίδος; ἡ θυρίς, ίδος.
Pförtner ὁ πυλωρός; ὁ θυρωρός. — Pf. sein πυλωρεῖν, θυρωρεῖν. — sein Amt ἡ θυρωρεία sp.
Pförtnerwohnung τὸ θυρωρεῖον; τὸ πυλώριον.
Pfortader ἡ τῶν πυλῶν od. στελεχιαία φλέψ. — d. beiden Aeste derselben αἱ πύλαι.
Pforte ἡ πύλη, ἡ θύρα (beide gew. *pl.*). — s. Thür.
Pfoste ἡ παραστάς, άδος (bes. Thürpfosten); ὁ σταθμός (*pl.* οἱ σταθμοί u. τὰ σταθμά); die Pfosten (bes. an der Thüre) τὰ θυρώματα.
Pfote ὁ πούς, ποδός; auch ἡ χείρ, χειρός.
Pfrieme τὸ κεντητήριον; τὸ ὄπεας (*dem.* τὸ ὀπήτιον, ὀπητίδιον); ἡ κέστρα.
Pfropf τὸ βύσμα; τὸ ἔμβολον u. ὁ ἐμβολεύς; τὸ ἐπίφραγμα.
pfropfen 1) Bäume u. Reiser: ἐγκεντρίζειν; ἐμφυτεύειν; ἐνθεματίζειν; ἐνθέματα (ἐμβολάδας) ἐντιθέναι od. ἐμβάλλειν; gepfropfte Birnen ἄπιοι ἐμβολάδες. — 2) stopfen: ἐμβάλλειν; στοιβάζειν. — voll pf. ἀναπληροῦν, ἐμπιπλάναι τί τινος (etw. m. etw.); σάττειν τι, m. etw. τινός, bes. im *pf. P.* τριήρης σεσαγμένη ἀνθρώπων eine m. Menschen voll gepfropfte Triere; d. Frucht in Gefässe pf. σάττειν τὸν καρπὸν εἰς ἀγγεῖα.
Pfropfen, das, der Bäume ἡ ἐγκέντρισις od. ὁ ἐγκεντρισμός; ἡ ἐμφυτεία; ὁ ἐνθεματισμός.
Pfropfreis τὸ ἔνθεμα, τὸ κλῆμα; sp. ἡ ἐμβολάς, άδος, τὸ ἔμβολον, ὁ ἐπίπηξ, ηγος.
Pfründe ἡ ἱερωσύνη.
Pfühl ἡ τύλη; τὸ στρῶμα.
pfündig λιτριαῖος, λιτραῖος 3., auch wol μναααῖος, μναϊαῖος 3.
Pfütze τὸ τέλμα; ἡ ἰλύς, ύος. — Pfützen v. stehendem Meer- od. Regenwasser αἱ συστάδες θαλάττης od. ὀμβρίων ὑδάτων.
Pfuhl τὸ ἕλος; ἡ ἰλύς, ύος; τὸ τέλμα.
pfui φεῦ, βαβαί; auch ἀπέπτυσα; dazu muss ich pfui sagen ἀπέπτυσα ταῦτα.
Pfund ἡ λίτρα; auch wol ἡ μνᾶ. — d. halbe Pf. τὸ ἡμίλιτρον od. ἡμιμναῖον.
pfuschen αὐτοσχεδιάζειν. — in fremdes Handwerk pf. ἀλλότρια σοφίζεσθαι, ἀλλότριον ἀμᾶν θέρος. [etw. τινός.
Pfuscher ὁ αὐτοσχεδιαστής; auch ὁ ἰδιώτης, in
Pfuscherei ὁ αὐτοσχεδιασμός (das Pfuschen; nicht belegt); τὸ αὐτοσχεδίασμα (Pfuscherarbeit).
pfuscherhaft αὐτοσχέδιος 3. u. 2., αὐτοσχεδιαστικός, ἰδιωτικός 3. — *adv.* ἰδιωτικῶς. [τασμα.
Phänomen τὸ φαινόμενον; τὸ φάσμα, τὸ φάν-
Phalanx ἡ φάλαγξ, γγος. — in e. Ph. aufmarschieren lassen ἄγειν (παράγειν) ἐπὶ φάλαγγος, εἰς φάλαγγα καταστῆσαι. — in einer Ph. aufmarschieren, eine Ph. bilden ἐπὶ φάλαγγος τάττεσθαι (*P.*), καθίστασθαι, γίγνεσθαι. — d. Ph. vertiefen φάλαγγα βαθύνειν, βαθεῖαν ποιεῖν, ἀναπτύσσειν. — eine fest geschlossene Ph. φάλαγξ πυκνή (sp. καρτερῶς ἀραρυῖα).
Phantasie 1) Vermögen der Seele: τὸ φανταστικόν, sp. ἡ καταληπτικὴ φαντασία, τὸ φαντασιαστικόν. — 2) Vorstellung: ἡ φαντασία, φάντασις, τὸ φάντασμα, τὸ φανταστόν. — 3) in der Musik etwa: τὸ αὐτοσχέδιον μέλος.
phantasieren φάσματα od. φαντάσματα πλάττειν, sp. φαντάζεσθαι (*aor. P.*), φαντασιοκοπεῖν; auch ληρεῖν, παραληρεῖν. — im Fieber μαίνεσθαι (*aor. P.*), παραλέγειν, παρακρούειν. — in der Musik αὐτοσχεδιάζειν μέλος.
Phantasieren, das, ἡ παραλήρησις, λήρησις, gew. durch d. Verba. — im Fieber ἡ παράκρουσις, ἡ μανία. — in der Musik ὁ αὐτοσχεδιασμός (nicht belegt) od. τὸ αὐτοσχεδιάζειν.
Phantast ὁ ἐνθουσιαστής; ὁ ληρῶν, παραληρῶν; ὁ μαινόμενος. — s. phantasieren.
Phantasterei ὁ ἐνθουσιασμός (Begeisterung); τὰ ὀνείρατα, τὰ ληρήματα, ὁ λῆρος (u. *pl.*) (Träume, albernes Geschwätz).
phantastisch ἐνθουσιάζων 3., ἔνθεος 2. (begeistert); ληρώδης 2. (albern).
Phantom τὸ φάσμα, φάντασμα.
Pharmaceutik ἡ φαρμακευτική.
Pharmakopöe οἱ περὶ τῆς φαρμακοποιίας νόμοι.
Phasan, s. Fasan.
Phase ἡ φάσις; übr. s. Wechsel, Wandlung.
Philanthrop ὁ φιλάνθρωπος.
Philanthropie ἡ φιλανθρωπία.
philanthropisch φιλάνθρωπος 2.
Philister, etwa ὁ βάναυσος.
Philisterei, etwa ἡ βαναυσία.
philisterhaft, etwa βάναυσος 2.
Philolog ὁ φιλόλογος.
Philologie ἡ φιλολογία.
philologisch φιλόλογος 2.
Philosoph ὁ φιλόσοφος (in d. älteren Zeit auch ὁ σοφιστής); auch ὁ σοφός (der Weise). — e. Ph. sein φιλοσοφεῖν. — einen Ph. betreffend od. eines Ph. würdig φιλοσοφικός 3. sp.
Philosophie ἡ φιλοσοφία. — Ph. treiben φιλοσοφεῖν. — ohne Sinn für Ph., der Ph. abgeneigt ἀφιλόσοφος 2. (auch v. Sachen: der Ph. fremd, entgegen); Abneigung gegen Ph. ἡ ἀφιλοσοφία.
philosophieren, über etw., φιλοσοφεῖν τι, περί τινος u. περί τι; s. nachdenken.
philosophisch φιλόσοφος 2.; auch ἀκριβής 2.
Phlegma 1) eig. *a*) Entzündung, w. s. *b*) Schleim im Blute, Schleimblut: τὸ φλέγμα. — 2) übtr. Trägheit: ἡ βραδυτής, ῆτος; ἡ βλακεία.
phlegmatisch 1) φλεγματικός 3. — 2) βραδύς 3., ὁ, ἡ βλάξ, βλακός. — ph. sein βλακεύειν. — s. d.
Phönix ὁ φοίνιξ, ικος. [vhg. W.
Phrase, vgl. Redensart. — hohle Phrasen ὁ λόγων κόμπος.
Phrasendrechsler ὁ καλλιεπής, ὁ καλλιεπούμενος, ὁ κεκαλλιεπημένους λόγους λέγων.
Physik ἡ φυσική (m. u. ohne ἱστορία); ἡ περὶ φύσεως (περὶ φύσιν) ἱστορία. — Ph. treiben φυσιολογεῖν; σκοπεῖν τὰ τῆς φύσεως.
physikalisch φυσικός 3.
Physiker ὁ φυσικός; ὁ φυσιολόγος; ὁ τὰ τῆς φύσεως σκοπῶν.
Physiognom ὁ φυσιογνώμων, ονος. — e. Ph. sein φυσιογνωμονεῖν.
Physiognomie τὸ πρόσωπον, τὸ τοῦ προσώπου εἶδος, ἡ τοῦ προσώπου φύσις, ἡ ὄψις. — aus d. Ph. beurtheilen φυσιογνωμονεῖν.
Physiognomik ἡ φυσιογνωμονία, sp. ἡ φυσιογνωμονικὴ σοφία. — als Buch τὰ φυσιογνωμονικά; auch ὁ φυσιογνωμονικός (sc. λόγος). — in d. Ph. geschickt φυσιογνωμονικός 3.
Physiolog ὁ φυσιολόγος. — Ph. sein φυσιολογεῖν.
Physiologie ἡ φυσιολογία. — dazu gehörig φυσιολογικός 3.
physiologisch φυσιολογικός 3.
physisch φυσικός 3., ὁ, ἡ, τὸ φύσει (κατὰ τὴν φύσιν od. περὶ τὴν φύσιν).
pichen πιττοῦν, πιττοκοπεῖν. — das Pichen ἡ πίττωσις, sp. ἡ πιττοκοπία.
Pichwachs ὁ πιττόκηρος.
Pickelhaube ἡ κυνῆ; mehr poet. ἡ καταῖτυξ, υγος, ἡ πήληξ, κος.
picken, an od. in etw. κολάπτειν τι.
Picknick ὁ ἔρανος, τὸ συναγώγιον, τὸ συναγώ-

γιμον (m. u. ohne δεῖπνον), τὸ συγκόμιστον od. συμφόρητον δεῖπνον, sp. τὸ ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνον, τὸ ἀπὸ συμβολῶν συμπόσιον, ὁ στρωματίτης ἔρανος. — Theilnehmer an e. P. ὁ ἐρανιστής. — e. P. geben, halten ἀπὸ συμβολῶν συνάγειν od. bloss συνάγειν (συμπόσιον), sp. σπυρίσι δειπνίζειν. [καθέδρα.

Piedestal τὸ βάθρον, ἡ βάσις, ὁ στυλοβάτης, ἡ

piepen πιππίζειν, σπίζειν, τιτίζειν. — e. piepender Vogel ὁ πίπος, vgl. ἡ σπίζα.

Piepen, das, ὁ στρίβος sp.; gew. Verba.

pikant δριμύς 3. (für Geschmack u. Geruch); ἁλμυρός, ὀξύς 3. (v. Geschmack); δηκτικός 3., mehr poet. δηκτήριος 2. (für das Gemüth). — p. Geschmack v. etw. ἡ δριμύτης od. ὀξύτης τινός.

Pike ἡ λόγχη, τὸ δόρυ, ατος, ὁ κοντός. [φόρος.

Pikenträger ὁ λογχοφόρος, δορυφόρος, κοντο-

Piket (Feldposten) ἡ προφυλακή (gew. *pl.*), auch οἱ προφύλακες. — auf P. stehen προφυλακὴν ἄγειν; προφυλάττειν; sp. ἐκκοιτεῖν.

Pilaster ἡ παραστάς, άδος, ὁ ὀρθοστάτης.

Pilger, Pilgrim 1) Reisender: ὁ ὁδοιπόρος; ὁ ἀποδημῶν. — 2) Fremder: ὁ ξένος, sp. ὁ προσήλυτος.

Pilgerleben, s. Wanderleben.

pilgern, s. wandern.

Pilgerschaft ἡ ὁδοιπορία; ἡ ἀποδημία.

Pille ὁ τροχίσκος; τὸ καταπότον (*dem.* τὸ καταπότιον); ὁ φθόις (φθοῖς), ιος; ἡ φθοῖς, φθοῖδος (*dem.* ὁ φθοΐσκος, τὸ φθοΐδιον); sp. ὁ κόκκος (*dem.* τὸ κόκκιον, τὸ γογγυλίδιον).

Pillendreher, etwa ὁ φαρμακεύς.

Pilot, s. Steuermann.

Pilz ὁ μύκης, ητος u. ου. — essbarer ὁ βωλίτης.

Pimpernuss τὰ πιστάκια, φιττάκια.

Pimpernussbaum ἡ πιστάκη, τὸ βιστάκιον.

Pincette ἡ λαβίς, ίδος; *dem.* τὸ λαβίδιον. — m. der P. anheften λαβιδοῦν.

Pinie (als Frucht) ἡ πιτυΐς, ΐδος, ὁ κόκκαλος; als Baum, s. d. f. W. [κῶνος).

Pinienbaum ἡ πίτυς, υος; ἡ κωνοφόρος (sp. ἡ

Pinienkern ἡ πιτυΐς, ΐδος; ὁ κόκκαλος. — d. holzige Schale des P. ἡ ὀστρακίς, ίδος.

Pinienzapfen ὁ κῶνος, ὁ στρόβιλος.

Pinsel τὸ γραφεῖον; ἡ γραφίς, sp. auch ὑπογραφίς, ίδος, *dem.* τὸ γραφίδιον. — als Schimpfwort ὁ ἠλίθιος, ὁ βλάξ, ακός, s. Dummkopf.

Pirat, s. Seeräuber.

Piséwand, s. Lehmwand.

pispern ψιθυρίζειν; unter einander διαψιθυρίζειν πρὸς ἀλλήλους. [γουρία.

Pisse τὸ οὖρον, τὸ οὔρημα. — kalte P. ἡ στραγ-

pissen οὐρεῖν; poet. u. sp. ὀμιχεῖν; in etw. ἐνουρεῖν εἴς τι u. ἔν τινι. — e. wenig p. ὑπουρεῖν sp. — leicht pissend οὐρητικός 3.

Pissen, das, ἡ οὔρησις. — d. P. befördern τὴν οὔρησιν λύειν; d. P. befördernd οὐρητικός 3. (auch: zum P. gehörig).

pissern οὐρητιᾶν, οὐρησείειν.

Pisstopf ἡ ἀμίς (ἁμίς), ίδος; poet. ἡ ἐνουρήθρα; sp. ἡ οὐρητρίς, ίδος, τὸ οὐρηρὸν ἀγγεῖον.

Pistazie, s. Pimpernuss.

pittoresk, s. malerisch.

placken, s. plagen. [s. Plage.

Plackerei 1) *tr.* ἡ αἰκία; ὁ αἰκισμός. — 2) *intr.*,

Pläne τὸ πεδίον, τὸ ἰσόπεδον; τὸ ὁμαλόν, seltner τὸ ὁμαλές.

Plänkelei ἡ ἀκροβόλισις, ὁ ἀκροβολισμός, sp. ὁ διακροβολισμός, ἡ ἀκροβολία, τὸ ἀκροβόλισμα; auch ἡ ἀψιμαχία.

plänkeln ἀκροβολίζεσθαι, sp. διακροβολίζεσθαι; auch ἀψιμαχεῖν; übtr. ἔπεσιν ἀκροβολίζεσθαι. — plänkelnd ἀψίμαχος 2. — das Pl., s. Plänkelei.

Plänkler ὁ ἀκροβολιστής; ὁ ἀψίμαχος.

plärren ὀλολύζειν; ὠρύεσθαι.

Plärren, das, ἡ ὀλολυγή, selten ὁ ὀλολυγμός; ἡ ὠρυγή, ὁ ὠρυγμός.

plätschern καχλάζειν, ῥοθιάζειν, poet. κελαρύζειν u. λαλάζειν.

Plätschern, das, τὸ κάχλασμα, ἡ λαλαγή. [νειν.

plätten, λεαίνειν (sp. λειοῦν); ὁμαλίζειν, ὁμαλύ-

Plätten, das, ὁ ὁμαλισμός, ἡ λέανσις sp.; besser Verba.

Plätteisen ὁ ὁμαλιστήρ, ῆρος, auch ἡ ὁμαλίστρα u. τὸ ὁμάλιστρον (sämmtlich sp.).

Plätzchen τὸ χωρίον; sp. τὸ ἑδρίον, τόπιον; besser durch Umschr., z. B. ὁ ἐλάχιστος τόπος u. dgl.

Plafond τὰ φατνώματα.

Plage τὸ κακόν, ἡ συμφορά, ἡ λύπη, ἡ κακοπάθεια (Unglück, Leid); ὁ πόνος, ὁ μόχθος, ἡ ταλαιπωρία (Mühsal, Strapatze, Noth); ἡ ἀνία, ἡ ἀχθηδών, όνος (Beschwerde, Belästigung). — Pl. haben m. etw. πράγματα od. πόνον ἔχειν ποιοῦντά τι; πράγματα ἔχειν ἔν τινι; πονεῖν ἀμφί τι; Pl. haben m. od. für Jmd. μοχθεῖν ἐπί τινι, περί τινα. — Jmd. Pl. machen πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν τινί; ἀνιᾶν u. λυπεῖν τινα; ἐνοχλεῖν τινα u. τινι; κακοῖς ἐλαύνειν τινά.

Plagegeist ὁ κακοδαίμων, ονος, ὁ παλαμναῖος, ὁ ἀλάστωρ, ορος (auch v. Menschen); auch ἡ ἐρινύς, ύος.

plagen, Jmd. κακοῦν, τρύχειν, θλίβειν, ταλαιπωρεῖν τινα (in Unglück, Noth versetzen, bedrücken); ἀνιᾶν, λυπεῖν, ἀποκναίειν τινά (wehe thun, kränken); ἄγχειν τινά (ängstigen); ὄχλον, πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν τινί, ἐνοχλεῖν τινα od. τινι, δι' ὄχλου εἶναι od. γίγνεσθαί τινι (zu schaffen machen, belästigen, stören); καταπονεῖν τινα (übermässig anstrengen). — Jmd. m. Bitten beständig pl. λιπαρεῖν τινα; ἐγ-, ἐπι-κεῖσθαί τινι. — geplagt werden od. sein durch d. *P.*, auch κακοπαθεῖν τινι od. ὑπό τινος; κακὰ πάσχειν, κακῶς ἔχειν (διακεῖσθαι) ὑπό τινος; v. e. bösen Geiste geplagt sein κακοδαιμονᾶν (κακοδαιμονεῖν); v. e. Seuche geplagt sein ταλαιπωρεῖσθαι ὑπὸ νόσου. — sich m. etw. pl. πόνον od. πράγματα ἔχειν ποιοῦντά τι, πράγματα ἔχειν ἔν τινι; πονεῖν ἀμφί τι; κάμνειν ποιοῦντά τι; mit, für, um Jmd. sich pl. μοχθεῖν ἐπί τινι od. περί τινα. — „geplagt" ausser den *part.* auch: ἄθλιος 3., ταλαίπωρος 2., seltner τλήμων 2.

Plager, Plageteufel, s. Plagegeist.

Plagiat τὸ κλέμμα, s. Diebstahl.

Plaid ἡ χλαῖνα.

Plakat τὸ πρόγραμμα, ἡ προγραφή. — durch e. Pl. bekannt machen προγράφειν τι (ἐν τοῖς πινακίοις).

plan, s. eben, glatt.

Plan 1) = Ebene, w. s. — bildl. etw. auf d. Pl. bringen εἰς (τὸ) μέσον φέρειν, προφέρειν, τιθέναι, κατατιθέναι τι; εἰς τὸ μέσον λέγειν od. φθέγγεσθαί τι. — 2) Entwurf, u. zwar *a*) schriftlicher: ἡ ὑπογραφή, διαγραφή; τὸ διάγραμμα. — e. Pl. zu etw. entwerfen ὑπογράφειν, διαγράφειν τι. *b*) in Gedanken: ἡ βουλή, γνώμη, διάνοια, ἐπιβολή, προαίρεσις, ἐπίνοια. — künstlicher, listiger Pl. τὸ μηχάνημα, τέχνημα, ἡ μηχανή; hinterlistiger Pl. ἡ ἐπιβουλή, τὸ ἐπιβούλευμα. — e. Pl. fassen βουλεύεσθαι, προαιρεῖσθαι, ἐπιβάλλεσθαι, ἐπινοεῖν; κατασκευάζεσθαι βουλήν; e. Pl. fassen gegen Jmd. ἐπιβουλεύειν τινί. — d. Pl. haben βούλεσθαι, διανοεῖσθαι (*aor. P.*), τὴν γνώμην ἔχειν od. ποιεῖσθαι m. folg. *inf.*; παρεσκευάσθαι ὡς m. *part. fut.*; e. hinterlistigen Pl. haben gegen

Jmd. *μηχανᾶσθαί τι ἐπί τινι*, auch *ἐπί τινα*, *ἐπιβουλεύειν τινί*. — d. geheimen Pl. haben etw. zu thun *ἐπιβουλεύειν ποιεῖν τι*. — d. Pl. sich die Oberherrschaft zu erwerben *ἡ τῶν ὅλων ἐπιβολή*. — ich führe meinen Pl. aus *ποιῶ* (*διαπράττομαι*) *ἃ βούλομαι* od. *ἐπενόησα*. — ich merkte seinen schlauen Pl. *ᾐσθόμην αὐτοῦ τεχνωμένου*.

Planet *τὸ πλανητὸν ἄστρον*; *ὁ πλανήτης ἀστήρ*; *τὸ περιφερόμενον ἄστρον*; sp. auch *ὁ πλάνης, ητος*. [*φορά*.

Planetenbahn *ἡ τῶν πλανητῶν ἄστρων περι-*

Planetensystem *ἡ τῶν πλανητῶν ἄστρων τάξις*.

planieren, s. ebnen, glätten.

Planieren, das, *ὁ ὁμαλισμός*, *ἡ λέανσις* sp.; besser durch Verba.

Planke *ὁ φραγμός*, *τὸ φράγμα*, *περίφραγμα*, sp. *ἡ περιφραγή*, *ὁ περιφραγμός* (Zaun, Gehege). — d. runde Pl. *ἡ φάλαγξ, γγος*, *τὸ φαλάγγιον* (runder Stamm, Block).

planlos *ἄσκεπτος*, *ἀπερίσκεπτος*, *ἄβουλος* 2.; *μάταιος* 3. u. 2.; *εἰκαῖος* 3. — *adv.* *εἰκῇ*, *ἁπλῶς*, *ἄνευ γνώμης*, *οὐδενὶ κόσμῳ*. — sich p. herumtreiben, p. handeln *ῥέμβεσθαι* (*DP.*) sp.

Planlosigkeit *ἡ ἀβουλία*, sp. *ἀπερισκεψία*.

planmässig 1) dem Plane entsprechend: *ἐπιτήδειος* 3. u. 2., *σύμμετρος* 2., *ἀνάλογος* 2. — 2) mit Ueberlegung u. Absicht: pl. etw. thun *ἐσκεμμένως*, *βουλευσάμενον*, *σκεψάμενον*, *γνώμῃ*, *ἐκ προαιρέσεως*, *ἐκ παρασκευῆς*, sp. *ἐκ προθέσεως*, *κατὰ πρόθεσιν ποιεῖν τι*.

Plantage, s. Pflanzung.

Plapperer *ὁ πολυλόγος*, *ὁ ἀδολέσχης*, sp. *ὁ πολύλαλος*; auch *ὁ σπερμολόγος*.

plapperhaft *λάλος* 2., *πολυλόγος* 2., sp. *πολύλαλος* 2.; auch *σπερμολόγος* 2.; *ἀδολεσχικός* 3. — pl. sein *ἀδολεσχεῖν*, sp. *πολυλογεῖν*, *πολυλαλεῖν*, *σπερμολογεῖν*; auch *πάντα ἐκλαλεῖν* (alles ausschwatzen).

Plapperhaftigkeit *ἡ λαλιά*, *ἡ φλυαρία*, *ἡ πολυλογία*, sp. *ἡ πολυλαλία*; auch *ἡ ἀδολεσχία*, *τὸ ἀδολεσχικόν*, *ἡ σπερμολογία*.

Plappermaul, s. Schwatzmaul.

plappern *λαλεῖν*, *ἀδολεσχεῖν*, sp. *πολυλογεῖν*, *πολυλαλεῖν*, *σπερμολογεῖν*. — unnützes Zeug pl. *ληρεῖν*, *φλυαρεῖν*; kom. *θαλαττοκοπεῖν*, *πλατυγίζειν*; selten *φλεδονεύειν* (u. *M.*). [*γία*.

Plappern, das, *ἡ λαλιά*, *ἡ φλυαρία*, *ἡ σπερμολο-*

Platane *ἡ πλάτανος* (selten *ἡ πλατάνιστος*). — Wald od. Anlage v. Pl. *ὁ πλατανών, ῶνος*, *ὁ πλατανιστής*. — wie e. Pl. *πλατανώδης* 2. — Aepfel, welche den Geschmack v. Blättern der Pl. haben *μῆλα πλατάνια* od. *πλατανίστινα*.

platanenartig *πλατανώδης* 2.

Plateau, s. Hochebene.

Platsch *ὁ πάταγος*, *ἡ πλαταγή*.

platschen *παταγεῖν*; *πλαταγεῖν*.

Platschen, das, s. Platsch.

platt *ὁμαλός* 3. (seltner *ὁμαλής* 2.), *λεῖος* 3.; *ἄπεδος*, *ἐπίπεδος*, *ἰσόπεδος* 2. (eben); *πλατύς* 3, (breit); *ταπεινός* 3. (niedrig, auch übtr.). — eine pl. Rede *λόγος ταπεινός*, *ψυχρός*, *ἀσθενής*. — d. pl. Land *τὰ πεδία* (im Gegens. zum Gebirge); *οἱ ἀγροί*, *αἱ κῶμαι* (im Gegens. zur Stadt).

Platte 1) breiter, flacher Körper: *ἡ πλάξ, κός*, *τὸ πέταλον*, sp. *τὸ πλατεῖον*, *τὸ πλάτυσμα* (*dem.* *τὸ πλατυσμάτιον*). — getriebene Metallplatte *τὸ ἔλασμα*. — d. Pl. bes. m. einer Inschrift od. m. erhabener Arbeit *ἡ τράπεζα*. — 2) = Glatze, w. s.

plattenartig *πλακώδης* 2.

Plattenmönch (e. Vogel) *ὁ μελαγκόρυφος*. — wie der P. singen *μελαγκορυφίζειν*.

Platterbse *ὁ λάθυρος*.

platterdings *παντελῶς*, *παντάπασι*, *πάσῃ μηχανῇ* od. *τέχνῃ*; *πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ*; *παντὶ*

plattförmig *πλακώδης* 2. [*τρόπῳ*.

Plattfuss *ὁ, ἡ πλατύπους, ποδος*.

Plattheit *τὸ ὁμαλόν* (seltner *ὁμαλές*) *τὸ ἄπεδον*, *ἡ ὁμαλότης* (Glattheit); *ἡ πλατύτης* (Breite); *ἡ ταπεινότης* (Niedrigkeit, auch übtr., wie *τὸ ταπεινόν* od. *ψυχρόν*).

plattieren *πεταλοῦν*, *περιπεταλοῦν*. — m. Gold plattiert *ἐπίχρυσος*, *περίχρυσος* 2., m. Silber plattiert *ἐπάργυρος*, *περιάργυρος* 2.

plattköpfig *πλατυκέφαλος* 2.

plattnasig *ὁ, ἡ πλατύρριν, ινος*.

1. **Platz** 1) übh. Ort, Raum: *ὁ τόπος*, *ὁ χῶρος*, *ἡ χώρα*, *τὸ χωρίον*. — ebener Platz *τὸ πεδίον*, *ἡ πεδιάς*, *ἄδος*, *τὸ ὁμαλόν* (*τὸ ὁμαλές*), *τὸ ἐπίπεδον*, *ἰσόπεδον* (*ἄπεδον*). — breiter, weiter Pl. *ἡ εὐρυχωρία*, *τὸ εὐρύχωρον*; enger Pl. *ἡ στενοχωρία*. — öffentlicher Pl. *ἡ ἀγορά*. — 2) bewohnter Ort: *τὸ χωρίον*. — fester Pl. *τὸ ἔρυμα*; *τὸ ὀχυρὸν* (*ἐχυρὸν*, *ἐρυμνὸν*) *χωρίον* (*pl.* *τὰ ὀχυρά*, *ἐχυρά*, *ἐρυμνά*); *τὸ ὀχύρωμα*; *τὸ φρούριον*. — offener Pl. *τὸ ἀτείχιστον χωρίον*, *ἡ κώμη*; in offenen Pl. leben *κατὰ κώμας* (sp. *κωμηδὸν*) *ζῆν*. — 3) der Raum, die Stelle, welche e. Gegenstand od. eine Pers. einnimmt: *ἡ χώρα*; *ἡ ἕδρα*, *ὁ θᾶκος* (Sitz); *ἡ κλισία* (Pl. auf dem Tischlager); *ἡ στάσις* (Standort, Standpunkt). — v. seinem Pl. aufstehen *ἐξανίστασθαι τῆς ἕδρας*, *ὑπανίστασθαι ἐξ* od. *ἀφ' ἕδρας*. — Jmd. seinen Pl. einräumen *εἴκειν* (*ὑπείκειν*) *τινὶ τῆς ἕδρας*, *παραχωρεῖν τινι* (*τῆς ἕδρας*). — Pl. machen *ἐκποδὼν ἰέναι* (*ἀπιέναι*, *χωρεῖν*); Jmd. Pl. machen *ἐκποδὼν στῆναί τινι*, *εἴκειν* (*ὑπείκειν*) *τινὶ τῆς ὁδοῦ*, *παραχωρεῖν τινι* (*τῆς ὁδοῦ*); auch = Jmd. seinen Pl. einräumen, s. d. Vhg.; *παραλαμβάνειν τινὰ εἰς τὴν ἕδραν* (Jmd. neben sich sitzen lassen); Pl. gemacht! *πάρεχ' ἐκποδών*. — Pl. nehmen *καθίζειν* (u. *M.*); *κατακλίνεσθαι* (*P.*; sich niederlegen); d. nächsten Pl. neben Jmd. einnehmen *ἐγγύτατα τινος καθίζεσθαι* od. *κατακλίνεσθαι*; *ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ τινὶ δίφρῳ καθῆσθαι*. — Jmd. nöthigen Pl. zu nehmen *καθίζειν τινά*. — Jmd. v. seinem Pl. verdrängen *ἀπελαύνειν* od. *ἐκβάλλειν τινὰ τῆς ἕδρας*. — etw. v. seinem Pl. wegbringen *μετατιθέναι* od. *μεθιστάναι τι*. — an seinem Pl. lassen *ἐᾶν τινα κατὰ χώραν μένειν*, *ἀκίνητον ἐᾶν τι*. — an seinem Pl. sein *ἐν χώρᾳ εἶναι*. — Pl. haben für etw. *χωρεῖν τι*, *ἱκανὸν εἶναί τινι*; alle haben in dem Schiffe Pl. *ἡ ναῦς χωρεῖ ἅπαντας*. — e. Pl. im Theater *ἡ θέα*; e. solchen Pl. einnehmen, haben, Jmd. anweisen, kaufen *θέαν καταλαμβάνειν*, *ἔχειν*, *κατανέμειν τινί*, *ἀγοράζειν* (u. *M.*). — erster Pl. *ἡ πρωτεία* sp., am Tische *ἡ προκατάκλισις* sp., besser durch Verba, z. B. d. ersten Pl. einnehmen *πρωτεύειν ἐν ἕδρᾳ*, bei Tische *προκατακλίνεσθαι* (*P.*). — zu einem ehrenvolleren Pl. aufrücken *προβαίνειν ἐπὶ τιμιωτέραν ἕδραν*. — e. Tisch od. Wagen, an welchem für vier od. zehn Pers. Platz ist *τράπεζα* od. *ἅμαξα τετράκλινος*, *δεκάκλινος*. — Pl. neben Jmd. *ἡ παράστασις*. — 4) Posten, Stelle, Amt: *ἡ χώρα*, *ἡ τάξις*. — d. erste Pl. *τὸ πρωτεῖον* (gew. *pl.*); d. ersten Pl. haben *τὸ πρωτεῖον* (*τὰ πρωτεῖα*) *ἔχειν*, *πρωτεύειν*; d. ersten Pl. unter den Freunden od. in der Freundschaft Jmds. einnehmen *πρωτεύειν τῇ φιλίᾳ παρά τινι*. — an Jmds. Pl. kommen *διαδέχεσθαί τινι*, *ἕπεσθαί τινι εἰς τὴν τάξιν*. — Jmd. e. Pl. anweisen *τάττειν τινά* (*τάξιν τινά*).

2. **Platz** = Platzen 2), w. s. — platz! (als Interjection), etwa *κόγξ*.

platzen 1) bersten: *ῥήγνυσθαι*, *διαρ-*, *καταρρή-*

γνυσθαι (*P.*); *σχίζεσθαι, διασχίζεσθαι* (*P.*). — 2) e. starken Schall verursachen: *πλαταγεῖν, παταγεῖν, ψοφεῖν*; *ἀποτελεῖν πάταγον* od. *ψόφον*.

Platzen, das, 1) das Bersten: *ἡ ῥῆξις*. — 2) lauter Schall; *ὁ πάταγος*, selten *ἡ παταγή, πλαταγή*; auch *ὁ κρότος, ὁ ψόφος, ὁ κτύπος*.

Platzkommandant *ὁ φρούραρχος* (auch *φρουράρχης*); sein Posten *ἡ φρουραρχία*; Pl. sein *φρουραρχεῖν*.

Platzregen *ὁ ὄμβρος* (u. *pl.*); *ὁ ῥαγδαῖος ὄμβρος*; sp. *τὸ ὄμβρημα*. — es fällt e. Pl. *ὄμβρος καταρρήγνυται* (*P.*).

Plauderei *ἡ λαλιά*, selten *ἡ λεσχηνεία, τὸ λέσχημα*; unnütze Pl. *ὁ φλύαρος, ἡ φλυαρία* (sp. *τὸ φλυάρημα*), *ὁ λῆρος* (u. *pl.*), *τὸ λήρημα, ὁ φλήναφος* (u. *pl.*), *τὸ φληνάφημα*.

Plauderer *ὁ πολυλόγος, ὁ στωμύλος*, sp. *ὁ πολύλαλος, λεσχηνευτής*.

plauderhaft *λάλος, πολυλόγος, στωμύλος* 2.; *ὁ ἀδολέσχης, ἀδολεσχικός* 3.; *κωτίλος* 3. (bes. v. Thieren, z. B. v. der Schwalbe); sp. *πολύλαλος, ἀσίγητος* 2.

Plauderhaftigkeit *ἡ λαλιά, πολυλογία, στωμυλία, ἀδολεσχία, τὸ ἀδολεσχικόν*, sp. *ἡ πολυλαλία, ἀσιγησία*.

plaudern *λαλεῖν, πολυλογεῖν, στωμύλλειν* (u. *M.*), sp. *πολυλαλεῖν*; m. Jmd. *διαλαλεῖν τινι* u. *πρός τινα, λεσχηνεύειν* (u. *M.*) *τινί*. — zärtlich pl. *κωτίλλειν*. — unnützes Zeug pl. *φλυαρεῖν, ληρεῖν* (*λῆρον*), *φληναφᾶν*.

Plaudern, das, s. Plauderei.

Plaudertasche *ὁ λαλίστατος ἀνήρ, ἡ λαλιστάτη γυνή*.

plausibel *πιθανός* 3., *εἰκώς* 3., *δόκιμος* 2. — etw. pl. finden *ἐπαινεῖν* od. *δοκιμάζειν τι*; *ἀρέσκεσθαί* (*P.*) *τινι*; ich finde etw. pl. *συνδοκεῖ τι κἀμοί*. — Jmd. etw. pl. machen *πείθειν τινά τι*.

Plebejer *ὁ δημότης*; die Pl. *οἱ δημόται, ὁ δῆμος, τὸ δημοτικόν*.

plebejisch *δημοτικός* 3.

Plektron *τὸ πλῆκτρον*.

Plethron (e. griech. Längenmass = 100 griech. Fuss) *τὸ πλέθρον*. — ein, zwei, drei, vier Pl. gross, breit, lang u. s. w. *πλεθριαῖος* 3., *δίπλεθρος, τρίπλεθρος, τετράπλεθρος* 2. (wozu noch e. näher bestimmender *acc.*, wie *τὸ εὖρος, μῆκος* u. dgl. hinzutreten kann). — zwei P. *τὸ δίπλεθρον, ἡ διπλεθρία* u. dgl.

Plinze *τὸ λάγανον*.

plötzlich *αἰφνίδιος, ἐξαιφνίδιος* 2., *ἐξαπιναῖος* 3., *ἀπροσδόκητος* 2., *ὁ, ἡ, τὸ αὐτίκα* (*παραυτίκα* od. *παραχρῆμα*); ganz pl. *ἀγχίστροφος* 2. — *adv.* *ἐξαίφνης, ἐξαπίνης*; *αἰφνιδίως*, auch *αἰφνίδιον, ἄφνω, αὐτίκα, παραυτίκα, παραχρῆμα, ἐξ ἀπροσδοκήτου, ἀπροσδοκήτως*, sp. *ἀγχιστρόφως*.

Plombe, etwa *ἡ μολυβδῆ σφραγίς, ῖδος*.

plombieren 1) m. Blei ausfüllen: *μολύβδῳ ἐκ-, ἀνα-πληροῦν*. — 2) e. Bleisiegel auflegen: *μολυβδῆν σφραγῖδα ἐπιτιθέναι*.

Pluderhosen *οἱ θύλακοι*.

Plünderer *ὁ λῃστής*; eines Tempels *ὁ ἱερόσυλος*. — Häufig durch die folg. Verba.

plündern 1) Beute machen: *ἁρπάζειν, ἁρπαγὴν ποιεῖσθαι*; *λείαν ποιεῖσθαι, ἄγειν, λαμβάνειν, ἐλαύνειν* (sp. *ἀπάγειν, ἀπελαύνειν*); *λεηλατεῖν, λῄζεσθαι, λῃστεύειν*; *ἄγειν καὶ φέρειν*, selten *φέρειν καὶ ἄγειν*; auch *ἄγειν καὶ καίειν*. — pl. lassen *ἁρπαγὴν ποιεῖν*; *ἐφιέναι ἁρπάζειν, λεηλατεῖν* u. dgl. — Jmd. od. etw. pl.: *λῄζεσθαι, λῃστεύειν τινά* u. *τι*; *λεηλατεῖν, διαρπάζειν, διαφορεῖν, πορθεῖν τι*; *λείαν ποιεῖσθαί τι*; *συλᾶν τινα* u. *τι*. — Tempel pl. *ἱερὰ συλᾶν, ἱεροσυλεῖν*. — e. erschlagenen Feind pl. *σκυλεύειν*.

Plünderung *ἡ ἁρπαγή, διαρπαγή, λεηλασία*; *ἡ σύλησις*, sp. *πόρθησις*; auch *ἡ λεία*. — Pl. e. getödteten Feindes *ἡ σκυλεία*. — Pl. e. Tempels *ἡ ἱεροσυλία*, sp. *ἱεροσύλησις*. — zur Pl. gehörig *λῃστικός, λῃστρικός* 3. — auf Pl. ausgehen *ἐπὶ λείαν* (v. etw. *τινὸς*) *ἐξιέναι, ἐκπορεύεσθαι* (*DP.*), zu Schiffe *κατὰ λείαν ἐκπλεῖν*.

plump 1) unförmlich: *ὑπέρογκος* 2., *ὀγκώδης* 2., *παχύς* 3. — 2) ungewandt, schwerfällig: *βραδύς, βαρύς, σκαιός* 3. — pl. Tanz *ὀγκώδης ὄρχησις*. — 3) unmanierlich: *ἄγροικος* 2., *φορτικός* 3., *ἄκομψος* 2., *σκαιός* 3.; *ἀπαίδευτος* 2. (auch verb. *σκαιὸς καὶ ἀπ.*; v. Pers.), *σόλοικος* 2. — e. Mensch v. recht pl. Manieren *ἄνθρωπος σολοικότερος τῷ τρόπῳ*. — pl. Wesen, Betragen *ἡ ἀγροικία, ἡ σκαιότης, ἡ φορτικότης*, sp. *ὁ σολοικισμός*; häufig durch d. *neutr.* der *adj.* — sich pl. benehmen *ἀγροικίζεσθαι*, sp. *σολοικίζειν*. — Jmd. pl. betrügen *ἀγροίκως ἐξαπατᾶν τινα*.

Plumpe, s. Pumpe.

Plumpheit 1) Unförmlichkeit: *η παχύτης, τὸ ὑπέρογκον, ὀγκῶδες*. — 2) Ungewandtheit, Schwerfälligkeit: *ἡ βραδυτής, ῆτος, ἡ βαρύτης, σκαιότης*. — 3) Unmanierlichkeit: *ἡ ἀγροικία, η σκαιότης*; *ἡ φορτικότης*, od. durch d. *neutr.* der *adj.*, s. plump.

plumps *κόγξ*.

Plumpsack (Spiel) *ἡ σχοινοφιλίνδα* (*σχοινοφολίνδα, σχοινοβολίνδα*), sc. *παιδιά*. — Pl. spielen *σχοινοφιλίνδα παίζειν*.

Plunder 1) Lumpen: *τὸ ῥάκος, τὸ ῥάκιον* (u. *pl.*). — 2) Kleinigkeit: *ὁ ῥῶπος*, *pl.* *τὰ ῥωπικά*; *χρῆμα οὐδενὸς ἄξιον*; *τὸ μηδὲν ὄν*.

Plunderkram *τὸ ῥωποπωλεῖον*.

Plural *ὁ πληθυντικὸς ἀριθμός*. — im Pl. *πληθυντικῶς*.

Plusquamperfectum *ὁ ὑπερσυντελικός* (*χρόνος*).

pochen 1) eig. *κρούειν, κόπτειν, πατάξαι*, stark p. *ἀράττειν*. — an d. Thür p. *τὴν θύραν κρούειν, κόπτειν, πατάξαι*; *ἀράττειν* (heftig p.), *κνύειν* (leise p.). — es pocht *κόπτεται* (*κρούεται*) *ἡ θύρα*. — d. Herz pocht *ἡ καρδία πηδᾷ* od. *πάλλεται*. — 2) übtr. auf etw. p.: *μέγα φρονεῖν ἐπί τινι* (stolz sein); *ἀλαζονεύεσθαι περί τινος*; *θρασύνεσθαί* (*P.*) *τινι*, auch *ἐπί τινι, κομπάζειν τι* od. m. folg. *ὡς*, auch m. folg. *inf.* (prahlen); *ἐπιδείκνυσθαί τι* (zur Schau tragen); *πιστεύειν* od. *πεποιθέναι τινί* (auf etw. vertrauen).

Pochen, das, 1) eig. *ἡ κροῦσις*; *τὸ κνῦμα* (leises P.). — 2) übtr. *ἡ ἀλαζονεία, τὰ κομπάσματα*, sp. *ὁ κομπασμός*.

Pocher 1) der Pochende: durch *part.* — 2) d. Klopfer an d. Thür, s. Klopfer.

Pocken, etwa *αἱ φλύκταιναι*. — d. P. bekommen *φλυκταινοῦσθαι* (*P.*). — d. P. einimpfen *ἐγκεντρίζειν τὰς φλυκταίνας*.

Pockengrube, -narbe *ἡ ἀπὸ τῶν φλυκταινῶν οὐλή*.

Podagra *ἡ ποδάγρα, τὰ ποδαγρικά*; sp. *ἡ ποδαλγία, ποδαργία*. — d. P. haben *ποδαγρᾶν*, selten *ποδαγριᾶν*, sp. *ποδαλγεῖν*; auch *κάμνειν τοὺς πόδας*. — am P. leidend, s. d. f. W.

podagrisch *ποδαγρικός* 3., sp. *ποδαλγικός* 3., *ποδαγρός* 2., *ποδαλγής* 2.

Podagrist *ὁ ποδαγρικός*, sp. *ποδαγρός, ποδαλγής*.

Pöbel *τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί*; gemeiner P. *ὁ ὄχλος, ὁ συρφετός, ὁ σύρφαξ, κος*; s. Gesindel. — aus d. niedrigsten P. *δήμου τοῦ ἐσχάτου*. — den P. betreffend, ihm gefällig *ὀχλικός* 3.; d. P. ergötzend *ὀχλοτερπής* 2. sp. — nach d. Gunst des P. streben *ὀχλοκοπεῖν*; darnach strebend *ὀχλοκόπος* 2.; d. Kunst dem Pöbel zu schmeicheln *ἡ ὀχλοκοπική* (sämmtl. sp.).

pöbelhaft *δημώδης* 2., *συρφετώδης* 2.; sp. *ὀχλικός* 3.; auch *ἄγροικος* 2., *φορτικός* 3.

Pöbelhaufe ὁ ὄχλος.
Pöbelherrschaft ἡ ὀχλοκρατία. — unter e. P. stehen, darin leben ὀχλοκρατεῖσθαι (*P.*; nicht belegt).
Pökel ἡ ἅλμη.
Pökelfass τὸ ταριχηρὸν od. ταρίχους κεράμιον.
Pökelfleisch τὸ (auch ὁ) τάριχος (*dem.* τὸ ταρίχιον); τὰ ταριχηρὰ κρέα. — P. verkaufen ταριχοπωλεῖν; der P. verkauft ὁ ταριχοπώλης; d. Ort dazu τὸ ταριχοπωλεῖον; der P. führt u. damit handelt ταριχηγός 2., sp. ὁ ταριχέμπορος.
pökeln ταριχεύειν. — gepökelt ταριχευτός, ταριχηρός 3. — der pökelt ὁ ταριχευτής. — Ort wo man pökelt ἡ ταριχεία.
Pökeln, das, ἡ ταριχεία, auch ταρίχευσις.
Poesie ἡ ποίησις, ἡ ποιητική.
Poet ὁ ποιητής.
Poetin ἡ ποιήτρια.
poetisch ποιητικός 3.
Pokal ὁ u. τὸ σκύφος (*dem.* τὸ σκυφίον); τὸ ἔκπωμα, τὸ ποτήριον; vgl. Trinkgeschirr.
pokulieren συμπίνειν; κωθωνίζεσθαι.
Pol ὁ πόλος.
Polarstern ὁ ἀρκτοῦρος, sp. ὁ πόλος.
Polei ἡ βλήχων, ωνος, seltner ἡ βληχώ, οῦς. — m. od. v. P. bereitet ὁ βληχωνίας.
Polemik ἡ ἀμφισβήτησις (das Disputieren); ἡ ἔρις, ιδος, ἡ διαφορά (Uneinigkeit); ἡ ἀμφισβητητική, auch ἡ ἐριστικὴ τέχνη, τὸ ἐριστικόν (als Kunst). — Gegenstand der P. τὸ ἀμφισβήτημα.
polemisch ἀμφισβητητικός 3., ἐριστικός 3. (geschickt, geneigt zum Polemisieren); διάφορος 2. (feindlich).
polemisieren, gegen Jmd. ἀμφισβητεῖν u. ἐρίζειν τινί od. πρός τινα, scherzhaft auch πολεμεῖν τινι. — das P., s. Polemik.
Polhöhe τὸ ἔξαρμα (auch m. näher bestimmendem *gen.* πόλου); τὸ ἔπαρμα.
polieren 1) glätten: ξεῖν (ξύειν), ἀποξεῖν (ἀποξύειν); λεαίνειν, sp. λειοῦν; ῥινᾶν (m. der Feile). poliert ξεστός, ξυστός, λεῖος, γλαφυρός 3. — 2) funkelnd machen: στιλπνοῦν, auch στιλβοῦν, στιλβοποιεῖν sp., besser λαμπρύνειν, γανοῦν, λευκοῦσθαι. — poliert στιλπνός, sp. στιλβός 3.; gew. λαμπρός 3.
Polieren, das, 1) das Glätten: ἡ ξέσις (ξύσις), sp. ἡ λέανσις. — Werkzeug zum P. ὁ ξυστήρ, ῆρος, τὸ ξύστρον. — 2) das Funkelndmachen: ἡ στίλβωσις, γάνωσις sp., besser Verba. — Mittel (Materie) zum P. τὸ στίλβωτρον sp.
Polierer 1) ὁ ξέων, οντος u. ä. *part.*, s. polieren 1). — 2) ὁ στιλβωτής sp.; besser *part.*, s. polieren 2).
Politik 1) eig. ἡ πολιτική (τέχνη, ἐπιστήμη; Staatskunst); τὰ πολιτικά (Staatsgeschäfte); ἡ πολιτεία, τὸ πολίτευμα (u. *pl.*; politisches Verhalten, politische Grundsätze). — Jmd. durch seine P. überwinden καταπολιτεύεσθαί τινα. — 2) übtr. ἡ σοφία, ἐμπειρία (Klugheit, Erfahrenheit); ἡ πανουργία, ἡ πολυτροπία (Schlauheit).
Politiker ὁ πολιτικός (ἀνήρ); ὁ τὰ πολιτικὰ ἐπιστάμενος, ὁ τῶν πολιτικῶν od. τῆς πολιτείας ἐπιστήμων.
politisch 1) eig. πολιτικός, sp. πραγματικός 3.; s. Politik. — p. Gegner Jmds. sein ἀντιπολιτεύεσθαί τινι. — Jmd. durch p. Massregeln od. einen p. Gegner überwinden καταπολιτεύεσθαί τινα. — p. Gespräche führen διαλέγεσθαι (*DP.*) περὶ τῆς πολιτείας. — p. Geschichte ἡ πραγματικὴ ἱστορία. — 2) übtr. σοφός 3., ἔμπειρος 2. (klug, erfahren); πανοῦργος, πολύτροπος 2. (schlau, verschlagen).
Politur 1) eig. ἡ λειότης, γλαφυρότης; ἡ στιλπνότης, sp. στιλβότης; gew. ἡ λαμπρότης, auch τὸ γάνωμα. — 2) übtr. das stattliche Aeussere: ἡ λαμπρότης, ἡ καλλονή; vgl. gute, feine Manier, feine Bildung. — P. haben στίλβειν; übtr. manierlich, gebildet sein, w. s. — P. geben, s. polieren; übtr. = sorgfältig ausarbeiten ἀκριβῶς ἐξεργάζεσθαι; τορνεύειν, ἀποτορνεύειν, ῥινᾶν.
Polizei, etwa ἡ τῆς εὐνομίας ἐπιμέλεια. — es herrscht gute P. in d. Staate εὐνομίᾳ χρῆται od. εὐνομεῖται (*DP.*; selten *A.*?) ἡ πόλις. — übr. s. Polizeiamt, Polizeibeamter.
Polizeiamt ἡ ἀστυνομία. — als Lokal τὸ ἀστυνόμιον. — als Personale οἱ ἀστυνόμοι.
Polizeibeamter ὁ ἀστυνόμος. — P. sein ἀστυνομεῖν. — den P. betreffend ἀστυνομικός 3.
Polizeidiener ὁ τοῦ ἀστυνόμου od. τῶν ἀστυνόμων ὑπηρέτης; ὁ δημόσιος; ὁ μαστιγοφόρος, sp. μαστιγονόμος (Peitschenträger); in Athen ὁ τοξότης, ὁ Σκύθης, vgl. οἱ σπευσίνιοι.
Polizeidirektor, etwa ὁ ἐπὶ τῆς ἀστυνομίας.
Polizeigesetze, etwa οἱ ἀστυνομικοὶ (od. περὶ τὴν εὐνομίαν) νόμοι.
Polizeimann, s. Polizeidiener.
Polizeioffiziant, s. Polizeibeamter.
Polizeiordnung ἡ περὶ τῆς εὐνομίας τάξις.
Polizeispion ὁ ὠτακουστής.
Polizeiwesen τὰ τῆς ἀστυνομίας, τὰ περὶ τὴν ἀστυνομίαν, τὰ ἀστυνομικά.
Polizeiwissenschaft, etwa ἡ ἀστυνομική.
Pollution ὁ ὀνειρωγμός, ἐξονειρωγμός. — P. haben ὀνειρώττειν, ἐξονειρώττειν, ἐξονειροῦν. — P. habend ἐξονειρωκτικός 3.
Polster ἡ τύλη (*dem.* τὸ τυλεῖον); τὸ στρῶμα. — — der Ueberzüge für P. webt ὁ τυλυφάντης.
polstern στρωννύναι (στρωννύειν).
Polsterstuhl, etwa ἡ ἐστρωμένη ἕδρα.
Poltergeist ἡ μορμώ, οῦς, ἡ μορμών, όνος u. ῶνος; τὸ μορμολυκεῖον u. μορμολύκειον, sp. ἡ μορμολύκη.
poltern θορυβεῖν, ψοφεῖν; θόρυβον (ψόφον) ποιεῖν od. ἀποτελεῖν; κτυπεῖν. — v. e. Redner θρασύνεσθαι καὶ πολὺν ῥεῖν.
Poltern, das, ὁ θόρυβος, ὁ ψόφος, ἡ ψόφησις.
Poltron ὁ θρασύδειλος.
Polygamie ἡ πολυγαμία. — in P. leben πολυγαμεῖν; in P. lebend πολύγαμος 2. (sämmtlich erst sp.).
Polygon τὸ πολύγωνον, πολυγώνιον.
polygon πολυγώνιος, πολύγωνος 2.
Polygonzahl ὁ πολύγωνος ἀριθμός.
Polygraph ὁ πολυγράφος (ἀνήρ). — P. sein πολυγραφεῖν.
Polygraphie ἡ πολυγραφία.
Polyhistor ὁ πολυίστωρ, ορος (ἀνήρ), sp. ὁ πολυιστόρητος; auch umschr. ὁ πολλῶν ἐπιστημῶν ἐμπειρίαν ἔχων (ἐμπείρως ἔχων, ἔμπειρος ὤν).
Polyp 1) als Thier: ὁ πολύπους, ποδος, *dem.* τὸ πολυπόδιον; vgl. ἡ ὀσμύλη, ὁ ὀσμύλος; *dem.* τὸ ὀσμύλιον. — vom P. πολυπόδειος 2. — d. Fleisch des P. τὸ πολυπόδειον (κρέας), τὰ πολυπόδεια (κρέα). — 2) Auswuchs erweiterter Gefässe: ὁ πολύπους, ποδος. — Messer zum Ausschneiden des P. ὁ πολυποξύστης, τὸ πολυπικὸν σπάθιον.
Polypenarme, die, αἱ πλεκτάναι.
polypenartig πολυποδώδης 2.
Pomade τὸ χρῖσμα (χρῖμα); ἡ κηρωτή (Wachspomade).
Pomeranze τὸ Μηδικὸν μῆλον.
Pomeranzenbaum ἡ Μηδικὴ μηλέα.
pomeranzengelb ταὐτὸν χρῶμα ἔχων (3.) τῷ Μηδικῷ μήλῳ; auch wol μηλοειδής, μηλώδης 2., μήλινος 3.
Pomeranzenschale τὸ τοῦ Μηδικοῦ μήλου κέλυφος od. ἔλυτρον.
Pomolog, etwa ὁ τῆς ὀπώρας od. τῶν ὀπωρῶν ἐπιστήμων.

Pomologie, etwa ἡ περὶ τὴν ὀπώραν (περὶ τὰς ὀπώρας) ἐπιστήμη; τὰ περὶ τὴν ὀπώραν.
Pomp ἡ πομπή, ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ σεμνότης, ἡ λαμπρότης. — m. P. μεγαλοπρεπῶς, πολυτελῶς, σεμνῶς, λαμπρῶς. — P. der Rede πομπὴ καὶ ῥημάτων ἀγλαϊσμός, ἡ σεμνολογία.
pomphaft μεγαλοπρεπής 2., πολυτελής 2., σεμνός 3., μεγαλεῖος 3., λαμπρότατος 3., auch πομπικός 3. — p. sprechen σεμνολογεῖν; p. sprechend σεμνολόγος 2.
Pontifex ὁ ἀρχιερεύς (ion. u. sp. ἀρχιέρεως); ὁ ἱερομνήμων, ονος, sp. ὁ ἱεροδιδάσκαλος; ὁ ἱεροφύλαξ, κος, u. nach dem Lat. ὁ ποντίφηξ, ικος. — *pontifex maximus* ὁ ἱεροφάντης, od. nach dem Lat. ὁ μέγιστος ποντίφηξ, ὁ μέγιστος τῶν ποντιφίκων. — sein Amt ἡ ἱεροφαντία. — ihn betreffend ἱεροφαντικός 3. — ein solcher sein ἱεροφαντεῖν. — d. Bücher der P. αἱ ἱεροφαντικαὶ [βίβλοι.
Pontonier ὁ γεφυρωτής, γεφυροποιός.
Popanz ἡ Λάμια (vgl. ἡ Γελλώ); ἡ μορμώ, οῦς; ἡ μορμών, -όνος (-ῶνος); τὸ μορμολυκεῖον (-λύκειον); sp. ἡ μορμολύκη; τὸ προβασκάνιον (Vogelscheuche) sp.
populär *a*) beim Volke beliebt: τοῖς πολλοῖς (τῷ πλήθει) κεχαρισμένος od. ἁρμόττων, sp. ἁρμόδιος 3.; δημοτικός 3., sp. ὀχλικός 3. — p. sein κεχαρισμένον εἶναι od. ἁρμόττειν τοῖς πολλοῖς. *b*) dem Volke günstig: δημοτικός 3. *c*) dem Volke nützlich: δημωφελής 2. *d*) dem Volke bekannt, verständlich: κοινός 3., δημώδης 2. [δες.
Popularität τὸ δημοτικόν, ἡ κοινότης, τὸ δημῶ-
Population, s. Bevölkerung. [Schwammes).
Poren οἱ πόροι; οἱ σήραγγες (der Lunge, des
porös σηραγγώδης 2., χαῦνος 3. u. 2., ἀραιός 3. — p. werden σηραγγοῦσθαι (*P.*) sp.
Porosität τὸ σηραγγῶδες, ἡ χαυνότης, ἀραιότης.
Porphyr ὁ πορφυρίτης. — Säulen aus P. κίονες πορφυρῖται. — Porphyrbruch ἡ πορφυρῖτις [(-ιδος) λιθοτομία.
Porree, s. Lauch.
Porreezwiebel τὸ γήθυον, auch τὸ γήτειον, sp. γήτιον; *dem.* ἡ γηθυλλίς, ίδος.
Port ὁ ὅρμος, ὁ λιμήν, ένος. — s. Hafen.
Portal τὰ θυρώματα, sp. ὁ πυλών, ῶνος.
Portechaise τὸ φορεῖον; auch τὸ φέρετρον (φέρ-
Portier, s. Pförtner. [τρον).
Portion ἡ μερίς, ίδος; τὸ (τακτὸν) μέρος; τὸ λάχος. — e. P. Fleisch μερὶς τῶν κρεῶν. — gleiche P. ἡ ἰσομοιρία; gleiche P. haben ἰσομοιρεῖν, an etw. τινός, mit Jmd. πρός τινα od. τινί; doppelte P. ἡ διμοιρία; halbe P. τὸ ἡμιμοίριον, ἡμιμόριον. — nach P. πρὸς μέρος; nach P. speisen πρὸς μερίδα δειπνεῖν; man speist nach P. (portionenweise) τὰ δεῖπνα πρὸς μερίδα γίγνεται. — in kleinen P. geben κοτυλίζειν.
Porto, s. Postgeld.
Porträt ἡ εἰκών, όνος, τὸ ἀπείκασμα; sp. τὸ εἰκόνισμα, τὸ ἀπεικόνισμα. — *dem.* τὸ εἰκόνιον.
porträtieren, γραφῇ εἰκάζειν, ἀπεικάζειν; sp. εἰκονογραφεῖν, ἀπεικονίζειν; auch γραφῇ μιμεῖσθαι. [εἰκονισμός.
Porträtieren, das, ἡ εἰκασία, ἀπεικασία; sp. ὁ
Porträtmaler ὁ εἰκονογράφος.
Porträtmalerei ἡ εἰκονογραφία.
Portulak ἡ ἀνδράχνη u. ἄνδραχνος.
Porzellanschnecke ἡ χοιρίνη.
Posaune, etwa ἡ σάλπιγξ, γγος. — d. P. ertönt ἡ σάλπιγξ φθέγγεται. — d. P. ertönen lassen σαλπίζειν, σάλπιγγι od. σαλπίζοντα σημαίνειν,
posaunen σαλπίζειν. [auch bloss σημαίνειν.
Posaunenbläser ὁ σαλπιγκτής (σαλπικτής), sp. σαλπιστής. — d. P. gab d. Zeichen ἐσήμηνε (τῇ σάλπιγγι); ἐσάλπιγξεν.

Posaunenschall τὸ σάλπισμα, gew. ἡ σάλπιγξ, γγος, z. B. unter P. ὑπὸ τῆς σάλπιγγος, beim P. erschrecken παρὰ σάλπιγγα θορυβεῖσθαι (*P.*).
positiv 1) festgesetzt, im Gegens. zum Natürlichen: θεματικός 3. sp.; das Positive ὁ θεματισμός sp. — p. Gesetze νόμοι κείμενοι (opp. νόμοι ἄγραφοι). — 2) wirklich, bejahend, im Gegens. zum Negativen: εὐθύς 3., sp. θετικός, ἀποφαντικός, κατηγορικός 3. — p. Grösse ἡ ὕπαρξις. — 3) = bestimmt, sicher, w. s.
Positiv (in der Grammatik) ὁ θετικός; τὸ ἀπόλυτον od. ἀπολελυμένον.
Positur τὸ σχῆμα, ὁ τρόπος. — in gravitätischer P. σεμνὸς (3.) ἀπὸ σχήματος. — e. gravitätische P. annehmen σεμνύνεσθαι. — sich in P. setzen παρασκευάζεσθαι, εὐτρεπίζεσθαι. — in gehöriger P. ἐν ἤθει πρέποντι.
Posse ἡ παιδιά, παιγνία, τὸ παίγνιον; im *pl.* = leeres Geschwätz, dummes Zeug ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος, sp. τὸ φλυάρημα; ὁ λῆρος (u. *pl.*), τὰ ληρήματα, ὁ ὕθλος, ὁ φλήναφος (u. *pl.*), selten τὸ φληνάφημα; vgl. τὸ σκαλάθυρμα (*dem.* τὸ σκαλαθυρμάτιον); = Neckerei, Spott τὸ σκῶμμα (*dem.* τὸ σκωμμάτιον); gemeine P. ἡ βωμολοχία, τὸ βωμολόχευμα; als Theaterstück ὁ μῖμος, vgl. ὁ φλύαξ, ακος. — P. treiben παίζειν, φλυαρεῖν, ληρεῖν (λῆρον), ὑθλεῖν, φληναφᾶν, σκώπτειν; m. Jmd. P. treiben παίζειν εἴς τινα, σκώπτειν τινά u. εἴς τινα, ἐρεσχηλεῖν τινα. — P. reissen γελωτοποιεῖν, βωμολοχεύεσθαι, sp. βωμολοχεῖν. — Possen! ἀμέλει, θάρρει (lass dir nichts beifallen); οὐδὲν λέγεις (deine Rede hat nichts zu besagen).
Possen, der, ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα, ὁ χλευασμός, ἡ χλευασία, sp. τὸ χλεύασμα. — Jmd. e. P. spielen ὑβρίζειν (verst. περιυβρίζειν), χλευάζειν, παρακρούεσθαί τινα, λυμαίνεσθαί τινι τὴν πρᾶξιν. — Jmd. jeden P. anthun, alles zum P. thun τὰς ἐξ ἀνθρώπων ὕβρεις ὑβρίζειν τινά; τὰ ἐν λόγοις τε καὶ ἔργοις ὑβρίσματα ὑβρίζειν τινά.
Possendichter ὁ μιμογράφος.
possenhaft ληρώδης 2.; φλύαρος (sp. φλυαρώδης) 2.; παιγνιώδης u. παιδιώδης 2.; γελοῖος 3.; βωμολόχος 2.
Possenmacher, -reisser ὁ γελωτοποιός, ὁ γελοιαστής, ὁ μῖμος γελοίων; sp. ὁ φλύαξ, κος; auch ὁ βωμολόχος, ὁ κόβαλος (Schmarotzer).
Possenreisserei ἡ βωμολοχία, τὸ βωμολόχευμα; ἡ γελωτοποιία.
possenreisserisch βωμολοχικός 3.
Possenspiel τὸ παίγνιον; als Theaterstück ὁ μῖμος, vgl. ὁ φλύαξ, κος. — der P. schreibt ὁ μιμογράφος, φλυακογράφος; das Schreiben v. P. ἡ φλυακογραφία. [2., χαρίεις 3.
possierlich γελοῖος 3., παιγνιώδης u. παιδιώδης
Possierlichkeit durch die *neutra* der vhg. *adj.*
Position, s. Stellung, Lage.
Post 1) d. fahrende P.: etwa τὸ κοινὸν od. δημόσιον ὄχημα; d. reitende (der Perser) τὸ ἀγγαρεῖον (als Einrichtung); οἱ ἄγγαροι (als Personale). — m. der P. verschickt werden ἀγγαρεύεσθαι (*P.*). — 2) = Nachricht, w. s. — 3) Geldsumme: τὰ χρήματα; Schuldpost τὸ χρέος; *P.* in der Rechnung ἡ ψῆφος.
Postament ἡ βάσις, τὸ βάθρον, sp. τὸ ἀνάλημ-
Postamt τὸ ἀγγαρεῖον. [μα, ἡ ἕδρα.
Postbeamter, etwa ὁ ἐπὶ τῶν ἀγγάρων.
Postbote ὁ ἄγγαρος. [ἀγγαρεῖον (als Einrichtung).
Postdienst ἡ ἀγγαρεία (Dienst des Postboten); τὸ
Postdirektor, etwa ὁ τοῦ ἀγγαρείου προστάτης.
1. **Posten** ἡ τάξις, ἡ χώρα. — d. angewiesene P. ἡ τεταγμένη, ῥηθεῖσα od. προσήκουσα χώρα. —

an seinen P. gehen κατὰ χώραν ἀπιέναι (βαίνειν, ὁρμᾶν). — an seinem P. bleiben μένειν ἐν τῇ τάξει, ὑπομένειν ἐν τῇ χώρᾳ, κατὰ χώραν ἔχειν. — Jmd. e. P. anweisen od. an e. P. stellen τάττειν τινά (τάξιν τινά); mir wird e. P. angewiesen τάττομαι (*P.*) τάξιν τινά; dem Einen da, dem Anderen dort seinen P. anweisen τάττειν ἄλλον ἄλλῃ. — seinen P. verlassen λείπειν τὴν τάξιν. — auf e. P. stehen, ihn bekleiden τάξιν od. χώραν ἔχειν od. κατέχειν. — v. Soldaten ἡ φρουρά, ἡ φυλακή. — P. ausstellen φυλακὰς ποιεῖσθαι, καθ-, ἐφ-, περι-ιστάναι, κατασκευάζεσθαι. — d. P. einziehen τὰς φυλακὰς καθαιρεῖν; d. P. verstärken τὰς φυλακὰς μείζους ποιεῖν. — auf e.P. stehen φυλακὴν ἔχειν, ποιεῖν, ἄγειν, φυλάττειν. — übr. s. Wachposten, Stelle, Amt.

2. **Posten**, s. Post 3).

postfrei ἀτελής 2. (τοῦ φορείου).

Postfreiheit ἡ (τοῦ φορείου) ἀτέλεια.

Postgeld, etwa τὸ φορεῖον (Trägerlohn).

Posthalter, etwa ὁ παρέχων τὰ δημόσια ὀχήματα.

Posthaus, etwa τὸ ἀγγαρεῖον.

Posthorn τὸ τοῦ ἀγγάρου κέρας.

Postillion ὁ ἄγγαρος (reitender Eilbote, bei den Persern.

postieren καθιστάναι, τάττειν, καθίζειν; e. Heer an e. Orte ἐγκαθίζειν στρατιὰν ἔν τινι χωρίῳ. — auf e. erhöhten Punkt p. ἀναβιβάζειν ἐπί τι. — postiert sein τετάχθαι, auf d. linken Flügel ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ od. ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, auf dem Berge εἰς τὸ ὄρος, im ersten, letzten Gliede τῆς πρώτης (τάξεως), τῆς ὑστάτης u. dgl. m.

Postierung ἡ τάξις, ἡ κατάστασις.

Postknecht ὁ ἄγγαρος.

Postkutsche τὸ δημόσιον od. κοινὸν ὄχημα.

Postmeister ὁ ἐπὶ τῶν ἀγγάρων; ὁ τῶν ἀγγάρων ἐπιστάτης.

Posto fassen χώραν λαμβάνειν; καθίζεσθαι; ἱδρύεσθαι, καθιδρύεσθαι (*P.*); an einem Orte ἐγκαθίζεσθαι χωρίῳ.

Postordnung, etwa οἱ τοῦ ἀγγαρείου νόμοι.

Postpapier, etwa ὁ βασιλικὸς χάρτης.

Postpferd ὁ ἀγγάρειος ἵππος.

Postrecht, s. Postordnung.

Postschiff τὸ δημόσιον od. κοινὸν πλοῖον.

Postsekretär ὁ τοῦ ἀγγαρείου γραμματεύς.

Poststation ὁ σταθμός, ὁ ἱππών, ῶνος.

Poststrasse ἡ τῶν ἀγγάρων ὁδός.

Postulat τὸ ἀξίωμα, τὸ αἴτημα.

Postwagen τὸ δημόσιον od. κοινὸν ὄχημα.

Postwesen τὸ ἀγγαρεῖον.

Potasche, etwa τὸ Χαλεστραῖον (λίτρον).

Potentat, s. Fürst, König.

Potenz, in d. Mathematik: d. zweite P. ἡ δύναμις; d. dritte P. ὁ κύβος; d. vierte P. ἡ δυναμοδύναμις; d. sechste P. ὁ δυναμόκυβος; d. neunte P. ὁ κυβόκυβος. — in der zweiten, dritten P. δυνάμει, κύβῳ u. s. w.

potenziell δυνάμει (opp. ἐνεργείᾳ aktuell).

Pottasche, s. Potasche.

Pottfisch ὁ φυσητήρ, ῆρος.

potz, potztausend βαβαί, βαβαιάξ, παπαῖ, παπαιάξ, πυππάξ, Ἡράκλεις; μορμώ. — p. ein herrlicher Einfall πυππὰξ καλοῦ ἐνθυμήματος. — potztausend ausrufen πυππάζειν u. ὑπερπυππάζειν (Com.).

Pracht ἡ μεγαλοπρέπεια, πολυτέλεια, sp. μεγαλειότης, auch ἡ λαμπρότης; ὁ κόσμος; würdevolle Pr. ἡ σεμνότης; Luxus in d. Kleidung ἡ ἁβρότης. — vgl. Prunk. — d. P. lieben φιλοκαλεῖν.

Prachtaufzug ἡ πομπή, ἡ ἐπίδειξις.

Prachtausgabe ἡ πολυτελεστάτη ἔκδοσις; d. einzelne Buch τὸ πολυτελέστατον βιβλίον.

Prachtgebäude τὸ πολυτελέστατον οἰκοδόμημα od. κατασκεύασμα; ἡ μεγαλοπρεπεστάτη οἴκησις.

Prachtkleid ἡ πολυτελεστάτη (λαμπροτάτη) στολή (ἐσθής), ἡ ξυστίς, ίδος (ξύστις, ιδος).

Prachtliebe ἡ μεγαλοπρέπεια; sp. ἡ φιλοκαλία.

prachtliebend φιλόκαλος 2.; μεγαλοπρεπής 2.; πολυτελής 2. — p. sein φιλοκαλεῖν.

prachtlos εὐτελής 2., λιτός 3., ἀφελής 2.; auch ἁπλοῦς 3.

Prachtstück τὸ πολυτελὲς χρῆμα; τὸ κάλλος (gew. *pl.*); τὸ κειμήλιον, mehr poet. τὸ ἄγαλμα.

prachtvoll μεγαλοπρεπέστατος, πολυτελέστατος 3., vgl. prächtig.

Prachtwerk τὸ μεγαλοπρεπέστατον (πολυτελέστατον, λαμπρότατον) ἔργον; τὸ κάλλος. — Pr. v. Tempeln κάλλη ἱερῶν.

Prachtzimmer τὸ μεγαλοπρεπέστατον od. λαμπρότατον οἴκημα.

prächtig μεγαλοπρεπής 2., πολυτελής 2., μεγαλεῖος 3., λαμπρός 3., σεμνός 3., ὀγκηρός 3., πομπικός 3. — p. lebend μεγαλοπρεπής, πολυτελής 2.

präcis, s. pünktlich, bündig.

Prädestination ὁ προορισμός, sp. ἡ προόρισις.

prädestinieren προορίζειν.

prädicieren κατηγορεῖν, etw. von Jmd. τί τινος u. ἐπί τινος.

Prädikat ἡ πρόσρησις, προσθήκη; als *t. t.* der Logik ἡ κατηγορία, τὸ κατηγόρημα; als *t. t.* der Gramm. τὸ ἐπίθετον, ἡ ἐπίθεσις.

prädikativisch ἐπιθετικός 3. — *adv.* ἐπιθετικῶς.

Präexistenz ἡ προϋπαρξις, προϋπόστασις. — der Pr. gemäss προϋπαρχόντως.

präexistieren προϋπάρχειν; προϋποστῆναι.

Präfekt ὁ ἔπαρχος. — *praefectus urbi* ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως; *praefectus praetorio* ὁ ἔπαρχος τῆς αὐλῆς (auch τῆς αὐλῆς καὶ τῶν δορυφόρων), ὁ ἔπαρχος τῶν στρατοπέδων. — sein Amt ἡ ἐπαρχία. — P. sein ἐπάρχειν, m. entspr. *gen.* — d. Pr. betreffend ἐπαρχικός 3. [δημόσιον (als Lokale).

Präfektur ἡ ἐπαρχία (d. Amt); τὸ ἀρχεῖον, τὸ

prägen *a*) eig. κόπτειν, χαράττειν, ἐκτυποῦν. — Münze pr. κόπτειν (auch *M.*) νόμισμα; Münzen pr. lassen κόπτεσθαι νόμισμα. — etw. auf etw. pr. ἐντυποῦν, ἐγχαράττειν τί τινι od. εἴς τι; ἐγκολάπτειν τί τινι, ἔν τινι, ἐπί τινι, εἴς τι; ἐνσημαίνεσθαί τί τινι. — geprägtes Geld τὸ ἐπίσημον νόμισμα (χρυσίον, ἀργύριον). *b*) bildl. sich in's Gedächtniss pr.: τίθεσθαι εἰς μνήμην; vgl. einprägen.

Prägen, das, ἡ κοπή (sp. τὸ κόμμα), ἡ χάραξις, ἐκτύπωσις. — das Pr. auf etw. ἡ ἐντύπωσις. — Häufig umschr. durch Verba.

Präger ὁ χαράκτης sp.; besser *part.* der Verba.

Prägung, s. Prägen, das, u. Gepräge.

Präklusivfrist, -termin ἡ προθεσμία.

Prälat, etwa ὁ πρωτεύων τῶν ἱερέων; ὁ ἀρχιερεύς (ion. u. sp. ἀρχιέρεως).

Präliminarbedingungen τὰ περὶ εἰρήνης τῆς ἐσομένης συγκείμενα.

Präliminarien, Präliminarvertrag τὰ περὶ τῆς εἰρήνης προομολογηθέντα; τὰ περὶ εἰρήνης τῆς ἐσομένης ὁμολογηθέντα od. ὡμολογημένα.

präludieren ἀνακρούειν, προανακρούεσθαι, ἀναβάλλεσθαι, τερετίζειν.

Präludium, s. Vorspiel.

Prämie τὸ ἆθλον, ὁ στέφανος; übr. s. Preis, Belohnung.

Prämisse τὸ λῆμμα, ἡ πρότασις.

Pränumeration ἡ προκαταβολή, auch ἡ πρόδοσις. [ἀργυρίου.

pränumerieren προκαταβάλλειν, προδιδόναι

Präparation ἡ παρασκευή, ἡ προπαρασκευή, ἡ μελέτη.

präparieren παρα-, προπαρα-, κατα-σκευάζειν. — „sich pr." durch d. *M.*, auf etw. τί (*encl.*) od. πρός τι; μελετᾶν, ἐκμελετᾶν τι.
Präposition ἡ πρόθεσις, τὸ προθετικὸν μόριον.
Prärogativ, s. Vorrecht.
Präsens ὁ ἐνεστώς, ῶτος (m. u. ohne χρόνος).
Präsent, s. Geschenk.
Präsentation, umschr. durch d. folg. Verba.
präsentieren 1) darstellen: παριστάναι; ἐπιδεικνύναι. — Jmd. bei Einem pr. συνιστάναι τινά τινι, προσάγειν τινά τινι, παράγειν τινὰ πρός τινα. — sich pr. παραφαίνεσθαι (*aor. P.*), παρέρχεσθαι, εἰς ὄψιν τινὸς od. τινὶ καθίστασθαι (ἐλθεῖν). — übr. s. anempfehlen, vorschlagen. — 2) darbieten: προσφέρειν, παρέχειν (u. *M.*), ἐνδιδόναι. — d. Gewehr pr., etwa αἴρειν τὰ ὅπλα; vor Jmd. τιμᾶν τινα αἴροντα τὰ ὅπλα.
Präsentierteller, etwa ὁ ἄβαξ, κος, τὸ ἀβάκιον.
Präservativ ἡ προφυλακή; vgl. Gegenmittel, Gegengift.
Präsident ὁ πρόεδρος, ὁ προστάτης, ἐπιστάτης. — Pr. sein προεδρεύειν.
präsidieren, in od. bei etw. προεδρεύειν, προ-, ἐπι-στατεῖν, m. entspr. *gen.*
Präsidium ἡ προεδρία, προεδρεία. — d. Pr. führen, s. präsidieren.
prästieren, s. leisten.
präsumieren, s. voraussetzen.
Präsumtion, s. Voraussetzung.
präsumtiv, s. muthmasslich.
Prätendent, durch d. *part.* der folg. Verba.
prätendieren προσποιεῖσθαί τινος od. m. *inf.*; ἀξιοῦν, δικαιοῦν τι od. m. *inf.*
Prätension ἡ προσποίησις, ἡ ἀξίωσις, ἡ δικαίωσις. — viele Pr. machen αὐθαδίζεσθαι, sp. αὐθαδιάζεσθαι.
Präteritum ὁ παρῳχημένος (m. u. ohne χρόνος).
Prätext, s. Vorwand.
Prätor ὁ στρατηγός, ὁ ἑξαπέλεκυς (m. u. ohne ἡγεμών od. στρατηγός), auch nach dem Lat. ὁ πραίτωρ, ωρος u. ορος.
Prätorianer ὁ δορυφόρος.
Prätur ἡ (πολιτικὴ) στρατηγία, ἡ ἑξαπέλεκυς ἀρχή.
pragmatisch πραγματικός 3. — pr. Geschichte ἡ ἀποδεικτικὴ od. πραγματικὴ ἱστορία; pr. Geschichtsschreibung ὁ πραγματικὸς τῆς ἱστορίας τρόπος, ὁ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας τρόπος; pr. Geschichtsschreiber, umschr. ὁ συγγραφεὺς ὁ τάς τε αἰτίας τῶν γενομένων καὶ τὰ ἀποβαίνοντα διεξιών.
prahlen, m. etw. ἀλαζονεύεσθαι περί τινος; κομπάζειν τι, auch m. folg. *inf.* od. ὡς (aufschneiden); καυχᾶσθαι, μεγαλαυχεῖσθαι (selten *A.*) ἐπί τινι, μεγαλύνεσθαί τινι u. ἐπί τινι, αὐχεῖν m. *inf.* (sich brüsten); μεγαληγορεῖν, ὑψηλολογεῖσθαι (sp. *A.*), sp. ὑψηγορεῖν (grosssprechen); auch καλλωπίζεσθαί τινι od. ἐπί τινι; ἐν-, ἐπι-δείκνυσθαί τι (zur Schau tragen).
Prahlen, das, ἡ ἀλαζονεία, τὸ ἀλαζόνευμα; ὁ κόμπος, τὰ κομπάσματα (sp. ὁ κομπασμός); ἡ καύχησις, τὸ καύχημα (beide meist sp.), auch ἡ αὔχησις, τὸ αὔχημα; ἡ μεγαλαυχία, τὸ μεγάλαυχον; ἡ μεγαληγορία, sp. ἡ ὑψηγορία, ὑψηλολογία; auch ὁ καλλωπισμός; ἡ ἐπίδειξις, ἡ ἐπιδεικτική; vgl. prahlen.
prahlend ἀλαζών 2., ἀλαζονικός 3., κομπώδης 2. (sp. κομπαστικός 3.); μεγάλαυχος 2.; μεγαληγόρος, selten ὑψηλολόγος, ὑψηγόρος 2. — pr. Geberde τὸ σαλακώνισμα; pr. Geberden machen σαλακωνίζειν.
Prahler ὁ ἀλαζών, όνος, sp. ὁ κομπαστής, καυχητής. — vgl. Prahlhans.
Prahlerei, s. Prahlen.
prahlerisch, s. prahlend.
Prahlhans ὁ καυχηματίας, ὁ σαλάκων, ωνος, sp. ὁ ἀλαζονίας; s. Prahler.
prahlsüchtig ἀλαζονικός 3.
prakticieren 1) *tr.* πράττειν; διαπράττεσθαι; μηχανᾶσθαι. — 2) *intr.* in einer Kunst: ἀσκεῖν, ἐπιτηδεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν τέχνην; ἐν τῇ τέχνῃ εἶναι, im Bes. als Arzt pr. ἰατρεύειν, δημοσιεύειν, τὴν ἰατρικὴν ἀσκεῖν od. ἐπιτηδεύειν, als Advokat pr. συνηγορεῖν. — bei Jmd. pr. διδάσκεσθαι (*P.*) ὑπό τινος τέχνην τινά.
Prakticieren, das, ἡ ἐπιτήδευσις, ἡ ἐργασία, ἡ ἄσκησις, od. durch d. vhg. Verba.
praktikabel δυνατός, ἀνυστός 3.; ganz p. εὔπορος, εὐμήχανος 2. — nicht p. ἄπορος, ἀμήχανος 2.
Praktikant ὁ ἐπιτηδεύων τέχνην τινά; ὁ μαθητής.
Praktike ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, ὁ δόλος, ἡ κακοτεχνία, auch ἡ τέχνη.
Praktikus ὁ πρακτικός. — e. alter Pr. in etw. πρακτικώτατος περί τι, auch συγκεκροτημένος πρός od. εἴς τι.
praktisch πρακτικός 3. (v. Pers. u. Sachen); sp. πραγματικός 3. (v. Pers.); auch χειρουργικός 3. (bes. v. Sachen); ist es = für's Leben nützlich βιωφελής 2. sp. — d. pr. Theil der Musik τὸ χειρουργικὸν μέρος τῆς μουσικῆς. — d. pr. Anwendung ἡ χρῆσις; für's pr. Leben πρὸς τὴν χρῆσιν. — pr. Lehre ἡ πρὸς τὸν βίον παραίνεσις; pr. Weisheit ἡ ἐν τῷ βίῳ σοφία. — pr. Kenntniss ἡ πρακτικὴ ἐπιστήμη; pr. Kenntnisse von etw. haben ἐμπείρως ἔχειν τινός. — pr. ausüben ἔργῳ ἀσκεῖν, χειρουργεῖν τι; pr. Ausübung ἡ χειρουργία; pr. Arzt sein ἀσκεῖν od. ἐπιτηδεύειν τὴν ἰατρικήν, ἰατρεύειν, δημοσιεύειν.
prall ἀντίτυπος 2., συνεστραμμένος 3.
prallen, s. anprallen.
prangen λάμπειν, ἀπο-, ἐκ-λάμπειν; selten (mehr poet.) δια-, ἐκ-πρέπειν; auch ἀνθεῖν. — m. etw. pr. ἐπι-, ἐν-δείκνυσθαί τι; καλλωπίζεσθαί τινι od. ἐπί τινι; sp. ἐμπομπεύειν τινί.
Prangen, das, ὁ καλλωπισμός; ἡ ἐπίδειξις (m. etw. τινός); sonst Verba.
Pranger ἡ στήλη (Schandsäule); ὁ κλῳός (κλοιός; Halseisen). — Jmd. an d. Pr. stellen καταστηλιτεύειν, ἐκθεατρίζειν, ἐκπομπεύειν τινά sp. — der am Pr. gestanden ist ὁ στηλίτης.
prasseln παταγεῖν, ψοφεῖν, κροτεῖν; selten u. mehr poet. κτυπεῖν, δουπεῖν.
Prasseln, das, ὁ πάταγος, ψόφος, κρότος; selten u. mehr poet. ὁ κτύπος, δοῦπος.
prassen ἀσελγαίνειν, sp. ἀσωτεύεσθαι; rasend pr. ἀσελγομανεῖν sp. — m. etw. pr., s. verprassen.
Prassen, das, ἡ ἀσωτία, ἀσέλγεια; s. Verprassen.
Prasser ὁ ἄσωτος, ὁ ἀσελγής.
Praxis 1) Uebung, Erfahrung: ἡ πεῖρα, ἐμπειρία; ἡ τέχνη (Fertigkeit). — Pr. in etw. ἡ τινος od. περί τι ἐμπειρία. — Pr. haben in etw. πεῖραν od. ἐμπειρίαν τινὸς ἔχειν; ἐμπείρως ἔχειν τινός od. περί τινος; συγκεκροτῆσθαι εἴς (πρός) τι. — Pr. im Kriege habend ἐμπειροπόλεμος 2. sp. — 2) Ausübung: ἡ ἐπιτήδευσις, ἐργασία, ἄσκησις; ἡ χειρουργία. — Pr. eines Arztes ἡ ἰατρεία, eines Advokaten ἡ συνηγορία. — d. Pr. einer Kunst ergreifen ἀσκεῖν, ἐπιτηδεύειν, ἐργάζεσθαι τέχνην τινά; d. gerichtliche Pr. ergreifen κρίσεις αἱρεῖσθαι λέγειν. — einem Arzte d. Pr. verbieten παύειν τινὰ ἰατρεύοντα.
predigen λόγον (λόγους) ποιεῖσθαι πρὸς τὸν δῆμον od. δημηγορεῖν πρός τινας περὶ τῶν θείων. — Jmd. etw. pr. παραινεῖν τινί τι, διακελεύεσθαί τινί τι; πείθειν τινά τι. — tauben Ohren pr. κωφῷ λέγειν od. ᾄδειν, λέγοντα οὐ πείθειν.

πολλὰ λέγοντα (παραινοῦντα) οὐδὲν πλέον (εἰς πλέον) ποιεῖν.

Prediger ὁ δημοδιδάσκαλος, ἱερολόγος sp.; besser durch d. *part.* der vhg. Verba.

Predigt ὁ ἐν τῷ δήμῳ περὶ τῶν θείων λόγος; ὁ ἱερὸς λόγος, sp. ἡ ἱερολογία; auch ἡ παραίνεσις, ὁ διακελευσμός (das Zureden).

Predigtamt ἡ ἱερατεία, ἱερωσύνη.

Preis 1) Belohnung: τὸ ἆθλον (eig. Kampfpreis, wie τὸ βραβεῖον); τὸ γέρας (Ehrengabe); Pr. der Tapferkeit τὸ ἀριστεῖον (gew. *pl.*); τὸ νικητήριον (ἆθλον; Siegespreis), vgl. ὁ στέφανος (eig. Siegeskranz). — der auf die Entdeckung eines Verbrechens ausgesetzte Pr. τὰ μήνυτρα. — einen Pr. für etw. aussetzen τιθέναι, προτιθέναι, προφαίνειν ἆθλόν τινος. — es ist ein Pr. ausgesetzt κεῖται (ἐν μέσῳ) od. πρόκειται ἆθλον. — einen Pr. auf Jmds. Kopf setzen ἐπικηρύττειν ἀργύριόν (χρήματα) τινι u. ἐπί τινι; ἐπικηρύττειν (ἐπαναγορεύειν) δώσειν τι (z. B. τάλαντον) τῷ ἀπαγαγόντι τινά (πρὸς τὴν ἀρχήν) od. τῷ ἀποκτείναντί τινα, ἐπαναγορεύειν ἤν τις ἀπαγάγῃ od. ἀποκτείνῃ τινὰ λήψεσθαί τι (z. B. τάλαντον) u. dgl.; derjenige, auf dessen Kopf e. Pr. gesetzt ist ὁ ἐπικηρυχθείς. — den Pr. davon tragen ἆθλον λαμβάνειν od. φέρεσθαι. — d. erste, zweite, dritte Pr. τὸ πρωτεῖον (gew. *pl.*), τὰ δευτερεῖα (*sing.* bei sp.), τὰ τριτεῖα; Jmd. d. ersten Pr. in etw. zuerkennen ἀποδιδόναι τινὶ τὰ πρωτεῖά τινος; Jmd. den Pr. der Tapferkeit zuerkennen διδόναι u. ἀποδιδόναι τινὶ τὰ ἀριστεῖα. — 2) Lob, Ruhm: ὁ ἔπαινος, τὸ ἐγκώμιον, sp. ἡ δόξα; vgl. Preisgesang. — Pr. dem Herrn (Gott) εὐλογείσθω θεός, χάρις θεῷ, sp. δόξα θεῷ. — 3) Werth (einer Sache): ἡ τιμή; ἡ ἀξία (der rechte, wahre Werth; dh. um einen billigen Pr. verkaufen τῆς ἀξίας ἀποδίδοσθαι); sehr häufig gebraucht man *pron.* od. *adj.* im *neutrum*, z. B. für od. um welchen Pr.? πόσου; ἐπὶ πόσῳ; für einen hohen Pr. kaufen πολλοῦ πρίασθαι, für einen geringen Pr. verkaufen ὀλίγου ἀποδίδοσθαι; für d. ersten besten Pr. losschlagen ἀποδίδοσθαι τοῦ εὑρόντος od. εὑρίσκοντος; für einen allzu billigen Pr. hergeben ἀποδίδοσθαι ἔλαττον τῆς ἀξίας λαβόντα; um keinen Pr. οὐδὲ τοῦ παντός. — die Sachen wurden um einen Preis v. mehr als 70 Talenten losgeschlagen τὰ χρήματα εὗρε πλέον ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα. — wie hoch ist d. Pr. des Getreides? (wie hoch steht d. Getreide im Pr.?) πῶς ὁ σῖτος ὤνιος; — hoch im Pr., s. theuer. — den Pr. einer Sache bestimmen τάττειν od. συνιστάναι τὴν τιμήν τινος. — d. Pr. einer Sache erhöhen ἐπιτιμᾶν τι (bedeutend ἐπὶ πολύ); im Pr. steigen ἐπιτιμᾶσθαι (P.); im Pr. fallen μειοῦσθαι od. ἐλαττοῦσθαι (P.) τὴν τιμήν; d. Getreide ist im Pr. gefallen ἐπανῆκεν ὁ σῖτος. — 4) etw. Pr. geben: προΐεσθαι, προδιδόναι, καταπροδιδόναι τι (die beiden letzteren m. dem Nebenbegriffe des Verrathes); Jmd. etw. Pr. geben προΐεσθαί τί τινι, ἔκδοτον ποιεῖν u. παραδιδόναι τί τινι, ποιεῖν τι ἐπί (ὑπό) τινι. — d. Stadt der Vernichtung Pr. geben περιορᾶν τὴν πόλιν διαφθειρομένην od. διαφθαρεῖσαν (selten διαφθείρεσθαι). — sich einer Gefahr Pr. geben = sich in e. Gefahr stürzen, s. Gefahr. — preisgegeben ἔκδοτος 2.; das ist e. völlig pr. Sache: sprichw. Μυσῶν λεία.

Preisaufgabe τὸ ἀγώνισμα. — e. Pr. stellen ἆθλα τιθέναι (προτιθέναι, προφαίνειν); ἀγῶνα τιθέναι (καθιστάναι, ποιεῖν, προαγορεύειν; auch προγράφειν ausschreiben); ἀγωνοθετεῖν.

Preisbewerbung τὸ ἀγώνισμα; ὁ ἀγών, ῶνος. — e. Pr. eröffnen, s. d. vhg. W.

preisen εὐλογεῖν τινα u. τι; ἐπαινεῖν, Jmd. wegen etw. τινὰ πρός (εἴς) τι, τινὰ ἐπί τινι, τινά τινος u. τινός τι; ἐγκωμιάζειν τινὰ ἐπί τινι od. κατά τι, τινός τι; ὑμνεῖν τινα εἴς τι, τινός τι; ἄγασθαί (*DM.* u. *DP.*) τινά τινος od. τινός τι; sp. δοξάζειν τινὰ ἐπί (ἔν) τινι. — glücklich pr. Jmd. wegen etw. εὐδαιμονίζειν τινός τι, τινά τινος od. τινὰ ἐπί τινι; μακαρίζειν τινά τινος od. τινός τι; ζηλοῦν τινά τινος. — **gepriesen** ἀγαστός, sp. εὐλογητός 3., mehr poet. ἀοίδιμος 2.; glücklich gepriesen od. zu preisen ζηλωτός 3. (auch ζηλωτὸς καὶ εὐδαιμονιζόμενος); μακαριστός 3.

Preisen, das, ἡ εὐλογία, ὁ ἔπαινος, τὸ ἐγκώμιον, sp. ἡ ὕμνησις; das Glücklichpreisen ὁ μακαρισμός.

Preisertheiler, s. Preisvertheiler.

Preisfrage, s. Preisaufgabe.

preisgeben, s. Preis.

Preisgebung ἡ πρόεσις; ἡ προδοσία (Verrath); ἡ ἀμέλεια (Vernachlässigung); sonst Verba.

Preisgesang ὁ ὕμνος.

preislich, s. preiswürdig.

Preislied ὁ ὕμνος.

Preisschrift τὸ ἀγωνιστικὸν σύγγραμμα. — gekrönte Pr. τὸ τῶν πρωτείων τυχὸν (τὰ πρωτεῖα λαβὸν) σύγγραμμα.

Preisvertheiler ὁ βραβεύς, βραβευτής; ὁ ἀθλοθέτης, ὁ ἀγωνοθέτης (eig. der d. Preise aussetzt). — Pr. sein βραβεύειν, ἀγωνοθετεῖν, ἀθλοθετεῖν.

Preisvertheilung ἡ ἀθλοθεσία.

preiswürdig 1) seines Preises würdig: ἄξιος 3. — er kaufte es p. ἐωνήσατο αὐτὸ τὴν ἀξίαν τιμὴν ἀποδούς; etw. pr. verkaufen τῆς ἀξίας ἀποδίδοσθαί τι. — 2) des Preisens würdig: ἐπαίνου ἄξιος 3., ἀξιέπαινος, ἀξιάγαστος 2.; ἐπαινετός, ἀγαστός 3., εὔδοξος 2., εὐδαίμων 2., μακάριος 3., μακαριστός, ζηλωτός 3. — was ich an der Stadt als pr. darstellte ἃ τὴν πόλιν ὕμνησα.

Preiswürdigkeit 1) ἡ ἀξία. — 2) ἡ εὐδοξία, εὐδαιμονία, μακαριότης; sonst durch d. *neutr.* der vhg. *adj.*

prellen 1) eig. ἀναπάλλειν (selten), ἀνωθεῖν. — 2) hintergehen: φενακίζειν τινα, Jmd. um etw. παρακρούεσθαι, παραλογίζεσθαί τινά τι, παρακόπτειν τινά τινι, παρακόπτεσθαί τινά τινος. — geprellt werden um etw. ἐξαπατᾶσθαί (P.) τινος od. τι. — s. betrügen.

Prellen, das, 1) eig. ἡ ἀνάπαλσις. — 2) übtr. ἡ παράκρουσις, ὁ φενακισμός, παραλογισμός; vgl. Betrug.

Preller, s. Betrüger.

Prellerei, s. Prellen 2).

Prellschuss ἡ ἀντίτυπος βολή.

Prellstein, etwa ἡ νύσσα, auch ὁ καμπτήρ, ῆρος.

Presse τὸ ἐκπιεστήριον, selten πιεστήριον, πίεστρον; ἡ στρέβλη; für Weintrauben, Oel ἡ ληνός, ὁ τριπτήρ, ῆρος; für Kleider ὁ u. ἡ ἴπος; vgl. Buchdruckerpresse; unter der Pr. sein (v. Schriften) ἐκτυποῦσθαι (P.). — übtr. s. Bedrängniss.

pressen πιέζειν, ἐκπιέζειν, ἰποῦν, θλίβειν. — sich pr., s. drängen. — Matrosen pr. συγκροτεῖν ἐπιβάτας od. ὑπηρέτας, s. Matrose. — Jmd. um etw. pr. πράττεσθαί (εἰσπράττεσθαι) τινά τι, εἰσπράττεσθαί τι παρά τινος; ich werde um etw. gepresst εἰσπράττομαί (P.) τι.

Pressen, das, ἡ πίεσις, ἐκπίεσις; ὁ πιεσμός, ἐκπιεσμός; ἡ θλῖψις; ἡ ἴπωσις; meist durch d. Verba.

Presser; durch d. *part.* der Verba, s. pressen.

Presshaus ὁ ληνεών, ῶνος.

prickeln, s. jucken.

Priester ὁ ἱερεύς. — Pr. einer Gottheit sein ἱερᾶσθαί τινος, sp. τινι; sp. ἱερατεύειν τινός u. τινί.

Priesteramt ἡ ἱερατεία, ἱερωσύνη, ἱερατική;

sp. ἡ ἱερεία. — d. Pr. verwalten ἱερᾶσθαι, sp. ἱερατεύειν.
Priesterehe οἱ τῶν ἱερέων γάμοι.
Priesterin ἡ ἱέρεια, sp. ἡ ἱερίς, ίδος.
priesterlich ἱερατικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τοῦ ἱερέως.
Priesterrock ἡ ἱερὰ στολή od. ἐσθής (-ῆτος).
Priesterschaft οἱ ἱερεῖς; sp. τὸ ἱεράτευμα.
Priesterstand ἡ τῶν ἱερέων τάξις.
Priesterthum ἡ ἱερατεία, ἱερωσύνη, ἱερατική;
Priesterweihe ἡ τοῦ ἱερέως τελετή. [sp. ἡ ἱερεία.
Priesterwohnung ἡ τοῦ ἱερέως οἰκία; sp. τὸ ἱερατεῖον.
Priesterwürde ἡ ἱερατεία, ἱερωσύνη, ἱερατική; bei sp. auch ἡ ἱερεία.
Primzahl ὁ πρῶτος ἀριθμός (opp. ὁ σύνθετος ἀριθμός). — relative Primzahlen οἱ πρῶτοι πρὸς ἀλλήλους ἀριθμοί.
Prinz ὁ τοῦ βασιλέως παῖς od. υἱός; sp. ὁ νέος ἡγεμονικός. [παιδαγωγός.
Prinzenerzieher ὁ τῶν τοῦ βασιλέως παίδων
Prinzessin ἡ τοῦ βασιλέως παῖς od. θυγάτηρ.
Prinzip ἡ ἀρχή, τὸ στοιχεῖον. — das leitende Pr. τὸ ἀρχηγόν, τὸ ἡγεμονικόν; d. bewegende Pr. τὸ κινητικόν od. κινοῦν. — d. Beurtheilung geht v. einem Pr. aus ἡ κρίσις ἔκ στοιχείου τινός ἐστιν. — etw. auf e. Pr. zurückführen ἐπ' ἀρχὴν ἀνάγειν τι.
Prinzipal ὁ δεσπότης od. οἰκοδεσπότης; ὁ μισθοδότης; ὁ ἐπιστάτης od. προστάτης.
Prinzipalin ἡ δέσποινα od. οἰκοδέσποινα.
Prinzipat ἡ ἡγεμονία.
prinzlich βασιλικός 3., βασίλειος 2., ὁ, ἡ, τὸ τοῦ βασιλικοῦ παιδός.
Prinzmetall ὁ λευκὸς χαλκός.
Prior, etwa ὁ προστάτης; ὁ πρῶτος.
Priorat, etwa ἡ προστατεία od. προστασία.
Priorin, etwa ἡ προστάτις, ιδος; ἡ πρώτη.
Priorität ἡ πρωτεία, ἡ προτέρησις, τὸ προτέρημα. — d. Pr. vor Jmd. haben προτερεῖν τινος.
Prioritätsrecht, s. Priorität.
Prise 1) so viel man zwischen drei Fingern fasst: ἡ δραγμίς, ίδος. — 2) erbeutetes Schiff: τὸ αἱρεθὲν od. ληφθὲν πλοῖον. — d. Sachen für eine gute Pr. erklären γιγνώσκειν τὰ χρήματα μὴ φίλια εἶναι.
Prisma τὸ πρῖσμα, dem. τὸ πρισμάτιον.
Pritsche 1) zum Schlagen: τὸ ξύλον, τὸ ῥόπαλον. — 2) am Schlitten, etwa: ὁ κιλλίβας, αντος. — 3) zum Liegen: ἡ χαμεύνη, τὸ χαμεύνιον, ὁ σκίμπους, ποδος.
privat ἴδιος, ἰδιωτικός, οἰκεῖος 3. — adv. ἰδίᾳ.
Privatabsicht ἡ ἰδία γνώμη. — eine Pr. haben ἰδίᾳ βούλεσθαι od. σκοπεῖν τι; τὰ ἑαυτοῦ σκοπεῖν, εἰς τὰ ἴδια ἀποβλέπειν.
Privatangelegenheit ἡ ἰδία πρᾶξις, τὸ ἴδιον πρᾶγμα, im pl. τὰ ἴδια. — meine Pr. τὰ ἐμά, τὰ ἐμαυτοῦ (ἴδια). — seine Pr. betreiben τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, τὸ (ἑαυτοῦ) ἴδιον od. τὸ ἴδιον τὸ ἑαυτοῦ διαπράττεσθαι. — in einer Pr. ἰδίου ἕνεκα πράγματος; ἰδίᾳ.
Privatansicht τὸ ἴδιον, z. B. wenn ich meine Pr. sagen soll εἰ δεῖ τοὐμὸν ἴδιον εἰπεῖν. — ich nach meiner P. ... ἔγωγε τοὐμὸν ἴδιον ...
Privataudienz ὁ ἰδίᾳ χρηματισμός, bei sp. ὁ ἰδιωτισμός. — e. Pr. bei Jmd. haben ἰδίᾳ od. κατ' ἰδίαν τινὶ διαλέγεσθαι (DP.), μόνον ἐντυγχάνειν τινί. — um e. Pr. bei Jmd. bitten δεῖσθαι μόνον ἐντυγχάνειν τινί. — Pr. ertheilen ἰδίᾳ λόγον διδόναι τινί.
Privatbesitz 1) als Zustand: ἡ ἰδιωτικὴ od. ἰδία κτῆσις. — in Pr. übergehen μεθίστασθαι εἰς ἰδιωτικὴν κτῆσιν; ἴδιον γίγνεσθαι. — 2) als Sache: τὸ ἴδιον od. ἰδιωτικὸν κτῆμα. — mein Pr. τὰ ἐμά od. τὰ ἐμαυτοῦ (ἴδια).
Privateigenthum τὸ ἴδιον; τὰ ἴδια od. ἰδιωτικά.
Privaterziehung ἡ ἰδίᾳ (ἰδιωτικὴ od. κατ' οἶκον) παιδεία. — Jmd. eine Pr. geben ἰδίᾳ παιδεύειν τινά; eine Pr. geniessen ἰδίᾳ παιδεύεσθαι
Privatfeind ὁ (ἰδίᾳ) ἐχθρός. [(P.).
Privatfeindschaft ἡ (ἰδίᾳ) ἔχθρα.
Privatgebäude ἡ ἰδιωτικὴ οἰκία.
Privatgebrauch ἡ ἰδίᾳ χρῆσις. — zum Pr. εἰς τὸ ἴδιον. — einen Pr. v. etw. machen ἰδίᾳ χρῆσθαί τινι. [γράμματα.
Privatgelehrter ὁ ἰδίᾳ διατρίβων περὶ τὰ
Privatgeschäft, s. Privatangelegenheit.
Privatgespräch οἱ ἰδίᾳ γιγνόμενοι λόγοι, sp. ἡ ἰδιολογία, ὁ ἰδιωτισμός. — e. Pr. m. Jmd. haben ἰδίᾳ διαλέγεσθαί (DP.) τινι.
Privatgewinn τὸ ἴδιον κέρδος.
Privathass τὸ ἰδίᾳ μῖσος. — Pr. gegen Jmd. haben ἰδίᾳ μισεῖν τινα.
Privathaus ἡ ἰδία (ἰδιωτικὴ od. ἰδιώτου) οἰκία.
Privatjagd ἡ ἰδιοθηρία, ἡ ἰδιοθηρευτική.
privatim ἰδίᾳ; κατ' ἰδίαν. — pr. ein Geschäft betreiben ἰδιωτεύειν. — pr. Einem etw. sagen κατ' ἰδίαν τινὶ εἰπεῖν τι.
Privatinteresse τὸ ἴδιον διάφορον; τὸ ἰδίᾳ συμφέρον; ἡ ἰδία ὠφέλεια; τὰ ἴδια od. οἰκεῖα. — d. Pr. verfolgen τοῖς αὐτοῦ ἰδίοις προσέχειν (τὸν νοῦν); τὸ ἴδιον τὸ αὐτοῦ διαπράττεσθαι. — ich habe e. Pr. bei etw. ἰδίᾳ τί μοι διαφέρει.
privatisieren ἰδιωτεύειν; ἰδιώτην εἶναι.
Privatkosten ἡ ἰδία δαπάνη. — auf Pr. τὰ ἴδια od. οἰκεῖα δαπανήσας od. ἀναλώσας 3., auch bloss ἰδίᾳ.
Privatländereien οἱ ἴδιοι od. ἰδιωτικοὶ ἀγροί.
Privatleben ἡ ἰδιωτεία, ὁ ἰδιωτικὸς (ἰδιώτης od. κατ' ἰδίαν) βίος. — e. Pr. führen ἰδιωτεύειν. — in's Pr. zurücktreten ἰδιώτην γίγνεσθαι.
Privatlehrer ὁ ἰδίᾳ παιδεύων od. διδάσκων, οντος. [Pr. ἐν ἰδίοις.
Privatleute οἱ ἰδιῶται, οἱ ἰδιωτεύοντες; unter
Privatmann ὁ ἰδιώτης, ὁ δημότης. — den Pr. betreffend ἰδιωτικός 3. — als Pr. ἰδίᾳ, κατὰ τὸν ἴδιον βίον. — als Pr. leben ἰδιωτεύειν. — Gastfreund eines Pr. ὁ ἰδιόξενος.
Privatmittel τὰ ἴδια (χρήματα). — aus Pr. ἰδίᾳ.
Privatnutzen ἡ ἰδία ὠφέλεια; τὸ ἰδίᾳ συμφέρον. — zum Pr. εἰς τὸ ἴδιον.
Privatperson, s. Privatmann.
Privatprozess ἡ ἰδία δίκη.
Privatrache ἡ ἰδία τιμωρία. — Pr. an Jmd. nehmen ἰδίᾳ τιμωρεῖσθαί τινα.
Privatrecht οἱ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν (ἰδίων) συμβολαίων νόμοι.
privatrechtlich, durch Umschr., etwa ἃ νενόμισται περὶ τῶν ἰδιωτικῶν od. ἰδίων συμβολαίων.
Privatreichthum ὁ ἴδιος πλοῦτος.
Privatsache τὸ ἴδιον πρᾶγμα; vgl. Privatstreitigkeit. [ρός od. πλοῦτος.
Privatschatz τὰ ἴδια (χρήματα); ὁ ἴδιος θησαυ-
Privatschüler, Jmds., ὁ ἰδίᾳ διδασκόμενος od. παιδευόμενος ὑπό τινος, ὁ ἰδίᾳ προσφοιτῶν τινι.
Privatschuld τὸ ἴδιον χρέος.
Privatschule τὸ ἴδιον διδασκαλεῖον (auch γραμματεῖον als Elementarschule).
Privatstand, s. Privatleben. — im Pr. sein ἰδιωτεύειν. [τὰ ἴδια διάφορα.
Privatstreitigkeit ἡ ἰδία διαφορά; im pl. auch
Privatstunden, geben Jmd., ἰδίᾳ τινὰ διδάσκειν; Pr. bei Jmd. haben od. nehmen ἰδίᾳ διδάσκεσθαι od. παιδεύεσθαι (P.) ὑπό τινος.
Privatumgang, m. Jmd., ἡ ἰδίᾳ πρός τινα ὁμι-

λία. — Pr. m. Jmd. haben *ἰδίᾳ ὁμιλεῖν* u. *προσομιλεῖν τινι*.

Privatumstände *τὰ ἴδια (πράγματα), τὰ τῶν ἰδιωτῶν*. — meine Pr. *τὰ ἐμαυτοῦ (ἴδια)*.

Privatunterricht, s. Privatstunden.

Privaturtheil *ἡ ἰδία γνώμη* od. *δόξα*.

Privatverhältnisse, s. Privatumstände. — in Pr. *ἰδίᾳ*. — in meinen Pr. *τὸ κατ' ἐμαυτόν*. — in Pr. sein *ἰδιωτεύειν*.

Privatverhandlung *ὁ ἰδίᾳ χρηματισμός*. — eine Pr. m. Jmd. haben *ἰδίᾳ χρηματίζειν τινί*, gew. *πρός τινα*.

Privatverkehr *ἡ ἰδίᾳ πρός τινα ὁμιλία, τὰ ἴδια συναλλάγματα*.

Privatvermögen *τὰ ἴδια (χρήματα)*; *τὰ οἰκεῖα*. — aus seinem Pr. *ἰδίᾳ*; aus seinem Pr. geben *παρ' ἑαυτοῦ διδόναι*.

Privatvortheil *τὸ ἴδιον κέρδος* od. *πλεονέκτημα*. — viele Pr. ziehen *πολλὰ ἰδίᾳ πλεονεκτεῖν*.

Privatweg *ἡ ἰδία ὁδός*. — auf dem Pr. *ἰδίᾳ, κατ' ἰδίαν*.

Privatwohnung, s. Privathaus.

Privatzusammenkunft *ἡ ἰδία σύνοδος* od. *-ὁμιλία*; *ὁ ἴδιος σύλλογος*. — s. Privatgespräch.

privilegieren 1) ein Vorrecht ertheilen: *τὴν προνομίαν διδόναι τινί* sp.; besser *διδόναι τινί* m. entspr. *inf.* — 2) v. einer Leistung befreien: *τὴν ἀτέλειαν διδόναι* od. *ἀπονέμειν τινί τινος*. — **privilegiert** *προνομίαν ἔχων* 3., *προνομίᾳ χρώμενος* 3. sp., besser *ᾧ ἂν ἐξῇ* od. *ὅς κύριός ἐστι* m. *inf.*; = v. einer Leistung befreit *ἀτελής* 2.

Privilegium 1) Vorrecht: *ἡ προνομία* sp.; besser umschr., z. B. ich habe e. Pr. zu etw. *ἔξεστί μοι* m. *inf.*, *κύριός εἰμί τινος* od. m. *inf.*; Jmd. ein Pr. geben *διδόναι τινί* m. *inf.* — 2) Befreiung v. einer Leistung: *ἡ ἀτέλεια*; s. privilegieren.

pro und contra über etw. sprechen *ἀμφισβητεῖν περί τινος*; *λέγειν ἐπ' ἀμφότερα*; *δίχα τὰς γνώμας ἀποφαίνειν*.

Probe 1) Versuch: *ἡ πεῖρα, ἀπόπειρα, διάπειρα*, sp. *ἡ δοκιμή*; Prüfung ob etw. echt (gediegen, wahr) sei *ἡ βάσανος*. — eine Pr. m. etw. od. Jmd. machen, Jmd. auf d. Pr. stellen *πειρᾶσθαι, ἀπο-, δια-πειρᾶσθαί (DP.) τινος*; *πεῖραν (ἀπόπειραν) ποιεῖσθαι* od. *λαμβάνειν τινός*; *διάπειραν λαμβάνειν τινός*; *βασανίζειν* od. *βασάνῳ διδόναι τι*; *βάσανον προσφέρειν τινί*; *ἐπὶ βάσανον ἀναφέρειν τι*; *βάσανον λαμβάνειν τινός*; vgl. probieren. — Jmds. Muth auf d. Pr. stellen *ἀποπειρᾶσθαί τινος εἰ ἀνδρεῖός ἐστιν*. — Jmd. d. Pr. m. etw. machen lassen *πεῖραν παρέχειν τινί τινος*. — d. Pr. halten, bestehen *δοκιμάζεσθαι (P.)*; *δόκιμον φαίνεσθαι (aor. P.)* od. *εὑρίσκεσθαι (P.)*. — was d. Pr. hält *δόκιμος* 2.; was d. Pr. nicht hält *ἀδόκιμος* 2. — d. erste Pr. in etw. machend *πρωτόπειρός (2.) τινος*. — 2) der Beweis für d. Beschaffenheit einer Sache: *τὸ δεῖγμα, ἐπίδειγμα*; *ἡ ἀπόδειξις, ἐπίδειξις*; *ὁ ἔλεγχος*; Pr. zum Kosten *τὸ γεῦμα*. — zur Pr. *δείγματος ἕνεκα*. — d. Pr. v. etw. geben od. ablegen (Jmd.) *πεῖραν (βάσανον, ἔλεγχον) διδόναι τινός, ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος, ἐπίδειξιν παρέχειν (u. M.) τινί τινος*; *ἐπίδειγμα ἐπιδεῖξαί τινος*; *ἐπίδειξίν τινος ἐπιδείκνυσθαι πρός τινα*; auch bloss *ἐπι-, ἐν-δείκνυσθαί τι*; sp. *δεῖγμα ἐκτίθεσθαί (προφέρειν, παρέχειν) τινος*. — sich d. Pr. von Jmd. ablegen lassen *λαμβάνειν τινὸς τὴν ἀπόδειξιν* od. *ἐπίδειξιν*. — Pr. (Vorübung) halten *μελετᾶν, προμελετᾶν τι*; *μελέτην ποιεῖσθαί τινος*.

Probearbeit *τὸ δεῖγμα, ἐπίδειγμα*. — Pr. des Lehrlings *τὸ ἐκδίδαγμα*.

probehaltig *δόκιμος* 2.; nicht pr. *ἀδόκιμος* 2. — für pr. erklären *δοκιμάζειν, ἐγκρίνειν*.

Probejahr *ὁ τῆς πείρας ἐνιαυτός*.

Probemuster *τὸ δεῖγμα, ἐπίδειγμα*.

Probeschrift 1) als Probe des Schönschreibens: *τὸ ἐπιδεικτικὸν σύγγραμμα*, auch bloss *ἡ ἐπίδειξις*. — 2) Probe v. der Handschrift: *τὸ ἐπίδειγμα χειρογράφου*. — 3) = Vorschrift 1), w. s.

Probestück *τὸ δεῖγμα, ἐπίδειγμα*. — e. Pr. machen *ἐπίδειγμα ἐπιδεικνύναι*; *ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι* od. *παρέχειν*, v. etw. *τινός*.

Probewaare *τὸ δεῖγμα, ἐπίδειγμα*.

Probezeit *ὁ τῆς πείρας χρόνος*.

probieren *πειρᾶσθαι, ἀπο-, δια-πειρᾶσθαί (DP.) τινος*; *πεῖραν (ἀπόπειραν) λαμβάνειν* od. *ποιεῖσθαί τινος*; *διάπειραν λαμβάνειν τινός* (unatt. ist *πειράζειν, ἀποπειράζειν τινός*); auch *βασανίζειν, δοκιμάζειν, ἐξετάζειν, κωδωνίζειν τι*; ist es = etw. kosten *γεύεσθαί τινος*; einen Vortrag u. dgl. pr. *μελετᾶν, προμελετᾶν τι*; übr. s. Probe u. prüfen.

Probieren, das, *ἡ πεῖρα, ἀπόπειρα, διάπειρα*; übr. s. Probe; ist es = Prüfung *ἡ δοκιμασία, ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός*, vgl. Prüfung.

Probierer *ὁ δοκιμαστής*, sp. *ὁ δοκιμαστήρ, ῆρος*; meist durch d. Verba.

Probiergewicht, etwa *τὸ δοκιμεῖον*.

Probierkunst *ἡ δοκιμαστική*.

Probierstein *ἡ βάσανος, ἡ Λυδία λίθος*; sp. auch *τὸ βασανιστήριον*. — auf d. Pr. streichen *τρίβειν* od. *προστρίβειν τῇ βασάνῳ*; *βασανίζειν*.

Problem *τὸ πρόβλημα*; *ἡ πρότασις*; sp. auch *dem.* *τὸ προβλημάτιον*. — e. Pr. Jmd. vorlegen *πρότασιν προτείνειν τινί*; *ἐρώτημα* od. *σκέψιν τινὶ προβάλλειν*.

problematisch *προβληματικός* 3., sp. *προβληματώδης* 2.; auch *ἄδηλος* 2. (ungewiss).

Procedur, s. Verfahren.

Procent, s. Zins. — ein Pr. *ἡ ἑκατοστή*; zwei Pr. *ἡ πεντηκοστή*; fünf Pr. *ἡ εἰκοστή*; zehn Pr. *ἡ δεκάτη*; 1 Pr. als Zins berechnen *ἑκατοστὴν εἰς τοὺς τόκους λογίζεσθαι*; die Alten bedienen sich aber gewöhnlich der Wendungen: zehn (zwanzig) Pr. zahlen *τοὺς ἐπιδεκάτους (ἐπιπέμπτους) τόκους τελεῖν*; das auf Bodmerei ausgeliehene Kapital trägt Jmd. zwanzig Pr. *τὸ ναυτικὸν γίγνεταί τινι ἐπίπεμπτον*; e. Kapital von 600 Drachmen mit $33^1/_3$ Pr. *ἑξακόσιαι δραχμαὶ ἐπίτριται*; d. Zinsen betrugen $16^2/_3$ Pr. *ἦσαν ἐφεκτοι οἱ τόκοι*; ich nahm e. Kapital auf Bodmerei m. $12^1/_2$ Pr. auf *ἀνειλόμην ναυτικὸν ἐπόγδοον*. — Noch viel häufiger aber sind bei den Alten, die monatlich Zinsen zu nehmen pflegten, die Wendungen: zu 10 Pr. ausleihen *ἐπὶ πέντε ὀβολοῖς δανείζειν* (d. i. monatlich 5 Obolen u. jährlich 60 Obolen od. 10 Drachmen auf eine Mine, was gleich 10 Pr. ist, da die Mine 100 Drachmen hat) u. so sagt man weiter: auf 12 (16, 18, 36) Pr. leihen *ἐπὶ δραχμῇ* od. *ἐφ' ἓξ ὀβολοῖς (ἐπ' ὀκτὼ ὀβολοῖς, ἐπ' ἐννέα ὀβολοῖς, ἐπὶ τρισὶ δραχμαῖς) δανείζειν*.

Process 1) = Hergang, w. s. — 2) Rechtshandel: *ἡ δίκη* (im engeren Sinne: Privatprocess, opp. *ἡ γραφή* Kriminalprocess); *ὁ ἀγών, ῶνος*; *ἡ διαδικασία* (Prioritätsstreitigkeit). — e. Pr. wegen etw. *δίκη τινός*. — einen Pr. m. Jmd. führen *δίκην (δίκας) δικάζεσθαί τινι*; *δικάζεσθαι* u. *διαδικάζεσθαί τινι* od. *πρός τινα*, über etw. *δικάζεσθαί τινί τινος* u. *περί τινος, διαδικάζεσθαί τινι περί τινος*; einen Pr. führen (vom Sachwalter) *συνδικεῖν* od. *συνηγορεῖν τινι*. — einen Pr. gegen Jmd. anfangen, anstellen, erheben *δίκην λαγχάνειν τινί, δίκην (γραφὴν) διώκειν τινά*,

auch bloss διώκειν τινά; ἐπεξιέναι τινί (δίκῃ), ἐπεξέρχεσθαί τινι (δίκην); γράφεσθαί τινα, γραφὴν γράφεσθαι κατά τινος (in Kriminalsachen; s. oben). — es wird e. Pr. gegen mich erhoben φεύγω (auch m. δίκην u. γραφήν, v. Jmd. ὑπό τινος). — Jmd. in einen Pr. verwickeln καθιστάναι τινὰ εἰς δίκην od. ἀγῶνα; Jmd. einen Pr. an den Hals werfen ἐπάγειν τινὶ δίκην; in einen Pr. verwickelt werden καταστῆναι εἰς δίκην od. ἀγῶνα; in einen Pr. m. Jmd. verwickelt sein δίκην καὶ πράγματα ἔχειν πρός τινα. — einen Pr. einleiten εἰσάγειν od. παρασκευάζειν δίκην (δίκας). — Jmd. den Pr. machen = ihn vor Gericht führen, s. Gericht; vom Richter κρίνειν τινά. — sich auf einen Pr. einlassen εἰσιέναι od. εἰσέρχεσθαι δίκην (γραφήν, ἀγῶνα). — sich dem Pr. entziehen, dem Pr. ausweichen φυγοδικεῖν. — einen Pr. aufgeben, ihn fallen lassen καθυφιέναι ἀγῶνα (auch ἀπαλλαγῆναι καὶ καθυφεῖναι ἀγῶνα), διαγράφεσθαι δίκην. — einen Pr. erneuern ἀναδικάζεσθαι, παλινδικεῖν; der einen Pr. erneuert παλίνδικος 2.; Erneuerung eines Pr. ἡ παλινδικία; e. erneuerter, neuerdings vor Gericht gebrachter Pr. ἡ ἀναδικία, ἡ ἀνάδικος δίκη. — einen Pr. entscheiden δίκην (δίκας) δικάζειν, διαδικάζεσθαι κρίσιν, κρίνειν δίκην, auch ψηφίζεσθαι δίκην (durch Abstimmung). — einen Pr. gewinnen αἱρεῖν δίκην; νικᾶν (selten m. δίκην), ἐπιτυγχάνειν ἀγῶνος. — einen Pr. verlieren ἡττᾶσθαι (P., m. u. ohne δίκην), ὀφλισκάνειν δίκην. — Pr. anzetteln δικορραφεῖν; δίκας ταράττειν (gegen Jmd. τινί); das Anzetteln v. Pr. ἡ δικορραφία sp.; der Pr. anzettelt ὁ δικορράπτης, δικορράφος. — viele Pr. haben πολυδικεῖν (der viele Pr. hat πολύδικος 2.). — es entspinnt sich e. Pr. δίκη συνίσταται. — kurzen Pr. m. Jmd. machen ἀκρίτως καταγιγνώσκειν τινός; kurzen Pr. m. etw. machen ταχέως (διὰ ταχέων) ἀποτελεῖν, κατεργάζεσθαί τι (etw. schnell abmachen), οὐδὲν ἐντρέπεσθαί τινος u. τι (auf etw. keine Rücksicht nehmen). — s. Klage, Anklage.

Processchen τὸ δικίδιον.

Processfeind μισόδικος 2. sp.; besser ὁ, ἡ ἀπράγμων, ονος.

Processführung ἡ δίκη; v. Seiten des Sachwalters ἡ συνηγορία, συνδικία. — e. in Pr. gewandter Mann ἀνὴρ δικανικός.

Processgang τὰ τῆς δίκης od. γραφῆς; τὰ περὶ τὴν δίκην od. γραφήν.

processieren = einen Process m. Jmd. führen, s. Process; auch ἀντιδικεῖν (ἀντιδικάζειν), gegen Jmd. τινί od. πρός τινα. — gern pr. φιλοδικεῖν. — die processierenden Parteien οἱ ἀντίδικοι.

Procession ἡ πομπή, seltner ἡ πόμπευσις, πομπεία. — Pr. zu einem Tempel ἡ πρόσοδος. — eine Pr. halten πομπὴν (πρόσοδον) ποιεῖσθαι; πομπὴν πέμπειν (πομπεύειν), ἄγειν, τελεῖν. — in Pr. gehen od. aufziehen πομπεύειν (auch πομπεύειν τι etw. in Pr. aufführen); m. Jmd. bei einer Pr. gehen συμπομπεύειν τινί. — zur Pr. gehörig od. geeignet πομπικός, sp. πομπευτήριος 3.; zur Pr. gehörige Geräthschaft τὸ πομπεῖον (gew. pl.); der Aufbewahrungsort für derlei Dinge τὸ πομπεῖον.

Processkosten τὸ δικαστικόν, vgl. τὰ πρυτανεῖα.

Processordnung ὁ δικαστικὸς νόμος (od. pl.); ὁ (οἱ) περὶ τὰς δίκας νόμος (νόμοι).

Processsache τὸ δικαστικὸν πρᾶγμα; ἡ δίκη.

Processsucht ἡ φιλοδικία.

processüchtig φιλόδικος 2.; δικορράφος 2., vgl. ὁ δικορράπτης, δικοδίφης. — pr. sein φιλοδικεῖν, δικορραφεῖν.

processualisch δικαστικός 3.

Processverhandlung ἡ δίκη.

producieren 1) hervorbringen: φύειν, φέρειν (v. der Erde); γεννᾶν (zeugen); ἀπεργάζεσθαι, ἀπο-, ἐπι-δείκνυσθαι (durch Kunst). — 2) vor d. Augen bringen: προφέρειν; ἀνα-, προ-φαίνειν (vorzeigen); εἰσάγειν (darstellen, bes. auf der Bühne). — sich pr. φαίνεσθαι (aor. P.), παρ-, προ-έρχεσθαι; sich m. etw. pr. ἐπιδείκνυσθαί τι.

Produkt τὸ γιγνόμενον ἔκ τινος; τὸ γέννημα; ὁ καρπός. — die Pr. des Landes τὰ ἐν τῇ χώρᾳ od. κατὰ τὴν χώραν φυόμενα; τὰ ὡραῖα; alle Pr. unseres Landes οσα ἡ γῆ ἡμῶν ἀναδίδωσιν ὡραῖα. — e. Pr. der Kunst τὸ τῆς τέχνης ἔργον, τὸ τέχνημα, sp. τὸ δαίδαλμα. — e. Pr. von etw. sein γίγνεσθαι ἔκ (ἀπό) τινος. — in d. Mathematik: d. Pr. zweier Zahlen ὁ ὑπὸ δύο ἀριθμῶν περιεχόμενος ἀριθμός.

Produktion ἡ γέννησις od. γένεσις.

produktiv γόνιμος 2., γεννητικός 3.

profan 1) nicht geweiht: βέβηλος 2., ἀνίερος 2., ὅσιος, auch κοινός 3. (v. Oertern). — ἀτέλεστος, ἀμύητος, βέβηλος 2. (v. Pers.). — 2) ruchlos: ἀνόσιος, ἀσεβής 2.

profanieren βέβηλον τιθέναι, sp. βεβηλοῦν. — s. entheiligen.

Profanierung ἡ βεβήλωσις sp. — s. Entheiligung.

Profess, etwa ἡ τῶν μοναχῶν ἐπαγγελία, τὸ τῶν μοναχῶν ἐπάγγελμα. — Pr. thun, ablegen ἐπαγγέλλεσθαι κατὰ τοὺς τῶν μονάχων νόμους βιώσεσθαι.

Profession ἡ τέχνη, τὸ ἔργον, ἡ ἐργασία, τὸ ἐπιτήδευμα, auch ἡ ἐπιτήδευσις, ἄσκησις; ὁ χρηματισμός. — einträgliche Pr. ἀγαθὴ ἐργασία. — e. Pr. treiben τέχνην ἀσκεῖν, ἐργάζεσθαι, ἐπιτηδεύειν; διατρίβειν περὶ τέχνην τινά; ἐν τέχνῃ τινὶ εἶναι. — Pr. von etw. machen τέχνην od. ἔργον ποιεῖσθαί τι; χρηματίζεσθαι ἔκ τινος; εἶναι πρός τινι; ἐπαγγέλλεσθαί τι. — sich zu einer Pr. bekennen ἐπαγγέλλεσθαι. — eine Pr. ergreifen αἱρεῖσθαι τέχνην. — eine Pr. lernen μελετᾶν τέχνην; μανθάνειν τι ἐπὶ τέχνῃ. — Jmd. eine Pr. lernen lassen ἐκ-, παρα-διδόναι τινὰ ἐπὶ τέχνῃ. — gut, schlecht in einer Pr. bewandert sein ὀρθῶς, φλαύρως ἔχειν τέχνην τινά. — v. einer Pr. leben ἀπὸ τέχνης τρέφεσθαι (P.).

Professionist ὁ δημιουργός, ὁ τεχνίτης. — meist durch part., s. unter Profession.

Professor ὁ διδάσκαλος (Lehrer); ὁ ἐπαγγελλόμενος τέχνην τινά (der sich zum Unterricht in etw. erbietet); ὁ σοφιστής (Jeder, der für Geld höheren Unterricht ertheilt; seit Hadrian der öffentliche, vom Staate besoldete Pr.). — Pr. sein ἐπαγγέλλεσθαι τέχνην τινά; sp. σοφιστεύειν.

Professur ἡ διδασκαλία (Unterricht); τὸ ἐπάγγελμα (d. Fach, das Jmd. vertritt); ἡ σοφιστοῦ τάξις (Stelle eines Professors). — eine Pr. bekleiden διδασκαλίαν ποιεῖσθαι.

Profil ἡ κατατομή. — im Pr. malen καταγραφῇ (καταγραφὴν) ἀπεικονίζειν od. ἐκτυποῦν. — im Pr. gemalt κατάγραφος 2. — Figur im Pr. τὸ κατὰ κρόταφον σχῆμα.

Profit τὸ κέρδος, τὸ λῆμμα; Pr. an verkaufter Waare τὰ ἐπικέρδια, sp. ἡ ἐπικέρδεια. — Pr. an etw. machen κερδαίνειν (κέρδος ποιεῖν) ἐκ od. ἀπό τινος; χρηματίζεσθαι ἐκ od. ἀπό τινος. — ich habe Pr. v. etw. κέρδος ἐστί μοι ἔκ τινος; περίεστί μοί τι ἔκ τινος. — mit Pr. σὺν κέρδει, κερδαλέως. — s. Gewinn.

profitabel κερδαλέος 3., ἐπικερδής 2., ὀνήσιμος 2., ὠφέλιμος 2. u. 3.

Profitchen τὸ κερδάριον; τὸ λημμάτιον (sp.).

profitieren κερδαίνειν, ὠφελεῖσθαι (P.), bei od.

von etw. ἀπό (ἔκ) τινος; ὀνίνασθαί τινος; χρηματίζεσθαι ἔκ (ἀπό) τινος. — s. gewinnen.
Profoss, etwa ὁ (ἐν τῷ στρατοπέδῳ) ῥαβδοφόρος [od. ῥαβδοῦχος.
Prognose ἡ πρόγνωσις.
Prognostikon τὸ προγνωστικόν. — Jmd. e. Pr. stellen, s. prophezeien.
Programm τὸ πρόγραμμα, ἡ προγραφή.
Progression ἡ συνεχὴς ἀναλογία.
progressiv εἰς τὸ πρόσω (d. Raume nach); ἐπὶ τὸ μεῖζον (d. Grade nach).
Projekt, s. Plan, Anschlag.
projektieren = einen Entwurf machen, s. Entwurf; = einen Plan fassen, s. Plan.
Proklamation ἡ πρόκλησις, sp. ἡ ἀνακήρυξις, δήλωσις; Pr. eines Königs τὰ τοῦ βασιλέως ἀνακλητήρια sp. — als Sache τὸ κήρυγμα. — an Jmd. eine Pr. erlassen προκαλεῖσθαί τινα; προαγορεύειν (προειπεῖν) τινί.
proklamieren ἀνα-, προ-αγορεύειν (-ειπεῖν), ἀνακηρύττειν, ἀναγγέλλειν. — Jmd. als König pr. ἀναγορεύειν τινὰ βασιλέα.
Prokonsul ὁ ἀνθύπατος, auch ὁ ἔπαρχος (als Statthalter einer Provinz). — Pr. sein ἀνθυπατεύειν, ἐπάρχειν. — den Pr. betreffend ἀνθυπατικός 3.
prokonsularisch ἀνθυπατικός 3. — pr. Gewalt ἡ ἀνθύπατος ἀρχή, ἡ ἀνθύπατος od. ἐπαρχικὴ ἐξουσία.
Prokonsulat ἡ ἀνθυπατεία, ἡ ἐπαρχία.
Prokurator ὁ ἐπίτροπος, ὁ διοικητής. — Jmds. Pr. sein ἐπιτροπεύειν τινί.
Proletarier, die, οἱ παράζυγες; vgl. οἱ θῆτες.
Prolog ὁ πρόλογος; Vorrede τὸ προοίμιον. — einen Pr. halten προλογίζειν, προοιμιάζεσθαι.
Prolongation, s. Verlängerung.
prolongieren, s. verlängern.
Promemoria τὸ ὑπόμνημα.
Promenade, s. Spaziergang.
promenieren, s. spazieren.
Promotion, s. Beförderung.
promovieren, s. befördern.
Pronomen ἡ ἀντωνυμία. — das Pr. setzen ἀντονομάζειν; das Setzen des Pr. ἡ ἀντονομασία.
pronominal ἀντωνυμικός 3.
Prophet ὁ προφήτης; ὁ μάντις; ὁ χρησμῳδός; ὁ χρησμολόγος (ἀνήρ); sp. ὁ χρησμοδότης, ὁ χρησμηγόρης od. χρησμηγόρος. — falscher Pr. ὁ ψευδόμαντις, sp. ὁ ψευδοπροφήτης. — dem Pr. gehörig, gebührend προφητικός 3. sp. — Pr. gebärend προφητοτόκος 2., Pr. tödtend προφητοκτόνος 2. sp. — Pr. sein προφητεύειν. — d. Amt eines Pr. ἡ προφητεία (sp.).
Prophetengabe ἡ μαντεία, ἡ μαντική, τὸ μαντικόν, sp. ἡ μαντευτική, χρησμολογική, προφητεία.
Prophetin ἡ προφῆτις, ιδος, ἡ μάντις, εως, ἡ χρησμολόγος γυνή. — falsche Pr. ἡ ψευδόμαντις, sp. ἡ ψευδοπροφῆτις, ιδος.
prophetisch μαντικός 3., sp. μαντῷος 3., προφητικός 3. — pr. Kraft, s. Prophetengabe.
prophezeien μαντεύεσθαι (auch: sich pr. lassen), χρησμολογεῖν, χρησμῳδεῖν; sp. προφητεύειν (προφητίζειν), χρησμοδοτεῖν, χρησμηγορεῖν; falsch pr. ψευδοπροφητεύειν sp. — prophezeiend χρησμολόγος, χρησμῳδός 2. — prophezeit μαντευτός 3. — s. weissagen.
Prophezeiung 1) das Prophezeien: ἡ μαντεία, ἡ χρησμῳδία, sp. ἡ χρησμολογία, ἡ προφήτευσις. — 2) das Prophezeite: ἡ μαντεία; τὸ μαντεῖον; τὸ μάντευμα; ἡ χρησμολογία; ὁ χρησμός; sp. τὸ προφήτευμα, τὸ χρησμολόγιον, τὸ χρησμῴδημα, ἡ προφητεία. — Kunst, Gabe der Pr., s. Prophetengabe. — Pr. bringend χρησμοφόρος 2.; der Pr. aufbewahrt ὁ χρησμοφύλαξ, κος (sp.). — s. Weissagung.
proponieren, s. vorschlagen.
Proportion 1) Verhältniss: ὁ λόγος, ἡ ἀναλογία, ἡ συμμετρία, ὁ ῥυθμός, ἡ ἁρμονία. — nach Pr. ἀνὰ (κατὰ) λόγον, κατὰ τὴν ἀναλογίαν; ἀνάλογον u. ἀναλόγως; auch durch d. *adj.* ἀνάλογος 2. — 2) in der Mathematik: ὁ λόγος, ἡ ἀναλογία. — geometrische, arithmetische Pr. ἡ γεωμετρική, ἀριθμητικὴ ἀναλογία. — stetige Pr. ἡ συναπτομένη od. συνεχὴς ἀναλογία, ὁ συναπτόμενος λόγος; unstetige Pr. ὁ διεζευγμένος λόγος, ἡ διεζευγμένη ἀναλογία. — in mittlerer Pr. stehen μέσον λόγον ἔχειν. — das Mittelglied einer stetigen Pr. ἡ μεσότης. — das Verhältniss der Zahlen in abnehmender Pr. ὁ ὑπόλογος.
proportional ἀνάλογος 2. — *adv.* ἀναλόγως, ἀνάλογον. — stetig pr. συνεχὲς ἀνάλογον.
Proportionallinien, die, αἱ ἀνὰ λόγον γραμμαί od. εὐθεῖαι. — d. mittlere Proportionallinie ἡ μεσόγραφος γραμμή; τὸ μεσόγραφον.
proportionieren συμμετρεῖν, ἀνάλογον ποιεῖν; ἁρμόττειν, ἐφαρμόττειν; ῥυθμίζειν. — proportioniert ἀνάλογος, σύμμετρος, ἔμμετρος 2., ῥυθμικός 3.; gut pr. εὔρυθμος 2.; schlecht pr. ἄρρυθμος 2.
Proposition, s. Vorschlag.
Proprätor ὁ ἀντιστράτηγος. — Pr. sein ἀντιστρατηγεῖν.
Propst ὁ προστάτης.
Propstei ἡ προστατεία (als Amt); ἡ τοῦ προστάτου οἰκία (als Wohnung).
Prosa ὁ λόγος, ὁ πεζὸς od. ψιλὸς λόγος; ἡ λογική (sc. λέξις). — in Pr. ἐν λόγῳ; καταλογάδην. — in Pr. schreiben καταλογάδην γράφειν; sp. πεζογραφεῖν; das Schreiben in Pr. ἡ λογογραφία; d. Kunst in Pr. zu schreiben ἡ λογογραφική. — in Prosa od. Poesie ἐν λόγῳ ἢ ἐν ποιήσει. — Schriften in Pr. τὰ καταλογάδην γράμματα.
prosaisch λογικός 3., ἄμετρος 2., sp. πεζός 3. — pr. Schriften τὰ καταλογάδην γράμματα. — pr. Schriftsteller, s. Prosaist. — pr. Schriftstellerei ἡ λογογραφία, sp. πεζογραφία.
Prosaist ὁ συγγραφεύς, ὁ λογογράφος; sp. ὁ λόγων συνθέτης, ὁ λογοποιός, ὁ λογικός, ὁ πεζογράφος.
Proselyt ὁ προσήλυτος N. T.
proskribieren προγράφειν.
Proskription ἡ προγραφή. — Pr. erlassen προγραφὰς ποιεῖσθαι.
Prosodie ἡ μετρική, τὰ μέτρα, sp. ἡ προσῳδία.
prosodisch μετρικός, sp. προσῳδιακός 3.
Prospekt, s. Aussicht.
prosperieren, s. gedeihen.
prostituieren ἐκθεατρίζειν; s. beschimpfen, entehren.
Prostitution, s. Beschimpfung, Entehrung.
Protektion, s. Schutz.
Protest ἡ ἔνστασις, s. Einwendung u. Exception. — Pr. einlegen, s. protestieren.
Protestation, s. Protest.
protestieren, gegen etw., ἐνίστασθαι u. ἀντιλέγειν τινί od. πρός τι; ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τι. — einen Wechsel ἀποδοκιμάζειν συγγραφήν.
Protokoll ἡ ἀναγραφή, τὸ ὑπόμνημα. — Pr. führen, zu Pr. nehmen ἀναγράφειν; ἀπογράφειν (u. *M.*), seltner ὑπογράφειν. — zu Pr. geben: ἀπογράφεσθαι.
Protokollführer ὁ ἀναγραφεύς, sp. ὁ ὑπογραφεύς (bes. in der Volksversammlung); ὁ ἀντιγραφεύς (im Rathe).
protokollieren ἀναγράφειν; ἀπογράφειν (u. *M.*); seltner ὑπογράφειν.
Protokollist, s. Protokollführer.
protzig, s. trotzig, patzig.

Proviant ὁ σῖτος; τὸ σιτηρέσιον; τὰ σιτία; τὰ ἐπιτήδεια; ἡ ἀγορά; auch ἡ σιτάρκεια. — Pr. zur Reise τὸ ἐφόδιον (u. *pl.*). — Mangel an Pr. ἡ σιτοδεία. — Ueberfluss an Pr. ἡ τῆς ἀγορᾶς ἀφθονία (εὐπέτεια, εὐπορία). — Jmd. m. Pr. versehen σιτηρεσιάζειν τινά; ἀγορὰν od. ἐπιτήδεια παρέχειν τινί; ἐκπορίζειν τινὶ σιτηρέσιον; auch σιτοδοτεῖν τινα; sp. ὀψωνιάζειν, σιτομετρεῖν τινα; m. hinlänglichem Pr. versehen σιταρκεῖν sp. — Pr. zuführen σιτηγεῖν, sp. σιταγωγεῖν; auch ἀγορὰν παρασκευάζειν od. παρέχειν. — Pr. herbeischaffen ἀγορὰν κομίζειν (u. *M.*). — Pr. sammeln σιτολογεῖν sp., aus einem Lande σιτολογεῖν χώραν. — das Sammeln v. Pr. ἡ σιτολογία sp. — Pr. sammelnd σιτολόγος 2. sp. — Zufuhr v. Pr. ἡ σιτηγία, sp. σιταγωγία. — das Austheilen v. Pr. ἡ σιτομετρία. — zum Pr. gehörig σιτηρός 3. sp.

Proviantamt ἡ σιτωνία; sp. ἡ σιταρχία; auch ἡ τοῦ σιτώνου τάξις; vgl. Proviantkommissär.

Proviantmagazin τὸ σιτοβολεῖον, sp. τὸ σιτοβόλιον, σιτόβολον, ὁ σιτοβολών, ῶνος, ἡ σιτοδόκη, τὸ σιτοδοχεῖον, ἡ σιτοθήκη.

Proviantkommissär, -meister ὁ σιτώνης, sp. ὁ σιτάρχης, σίταρχος, σιταγέρτης. — Pr. sein σιταρχεῖν sp.

Proviantschiff τὸ σιταγωγὸν (σιτηγὸν) πλοῖον; ἡ σιταγωγὸς (σιτηγὸς) ὁλκάς (-άδος) od. ναῦς.

Provianttransport ἡ σιτοπομπία.

Proviantwagen τὸ σιταγωγὸν (σιτηγὸν) ἅρμα.

Proviantwesen τὰ περὶ τὸν σῖτον.

Proviantzufuhr ἡ σιτηγία, σιταγωγία.

Provinz ἡ χώρα (Landestheil); ὁ νομός (bes. in Aegypten); zur Zeit der Römer ἡ ἐπαρχία; bei den Persern ἡ σατραπεία. — e. Mensch aus der Provinz ὁ ἐπαρχιώτης, *fem.* ἡ ἐπαρχιῶτις, ιδος sp. — d. Pr. betreffend ἐπαρχικός 3. — Statthalter einer Pr. ὁ ἔπαρχος, νομάρχης, σατράπης. — Statthalter einer Pr. sein ἐπάρχειν χώρας τινός, σατραπεύειν χώρας τινός od. χώραν τινά.

Provinzialismus ἡ γλῶττα, ἡ λέξις. — in Pr. schreiben κατὰ γλῶτταν γράφειν.

Provision 1) = Mundvorrath, w. s. — 2) Lohn der Kommissionäre, Faktoren u. dgl.: ὁ (τῶν προξένων, προπωλῶν, ἐπιμελητῶν) μισθός.

Provisor, etwa ὁ τοῦ φαρμακοπωλείου ἐπιστάτης.

provisorisch, s. vorläufig.

Prozent, s. Procent.

Prozess u. s. w., s. Process.

Prozession, s. Procession.

prüfen ἐξετάζειν (sp. auch διεξετάζειν), δοκιμάζειν, βασανίζειν, ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν; κρίνειν, ἀνακρίνειν τι u. τινά; πειρᾶσθαί (*DP.*) τινος; κωδωνίζειν, διακωδωνίζειν τι u. τινά; ἔλεγχον (πεῖραν, ἐξέτασιν, βάσανον) λαμβάνειν τινός; ἔλεγχον ποιεῖν τινος; ἐξέτασιν (ἐξετασμὸν) ποιεῖσθαί τινος; ἐπὶ βάσανον ἀναφέρειν τι; βάσανον προσφέρειν τινί; εἰς ἔλεγχον ἰέναι τινός u. περί τινος. — genau pr. διαγιγνώσκειν τι. — pr. lassen ἔλεγχον od. βάσανον διδόναι τινός. — prüfe dich selbst γνῶθι σαυτόν. — geprüft ἐξητασμένος, δεδοκιμασμένος 3. (sp. δοκιμαστός 3.) u. ä. *part.* — der Prüfende ὁ δοκιμαστής, sp. ὁ δοκιμαστήρ (-ῆρος), ἐξεταστής. — hart od. schwer geprüft werden (durch Leiden u. dgl.) πολλὰ καὶ κακὰ πάσχειν; πολλῶν κακῶν ἔμπειρον γίγνεσθαι.

Prüfen, das, s. Prüfung. — geschickt zum Pr. ἐξεταστικός 3. — Mittel zum Pr. τὸ δοκιμεῖον (δοκίμιον).

Prüfstein ἡ βάσανος, sp. τὸ βασανιστήριον; übtr. auch τὸ κριτήριον. — vgl. Probierstein.

Prüfung ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός, ἡ βάσανος, ὁ ἔλεγχος; ἡ δοκιμασία (bes. der Staatsbeamten vor dem Antritt ihres Amtes). — eine Pr. mit etw. od. Jmd. anstellen (vornehmen), Jmd. od. etw. einer Pr. unterwerfen, s. prüfen. — eine Pr. bestehen δοκιμάζεσθαι (*P.*), δόκιμον φαίνεσθαι (*aor. P.*) od. εὑρίσκεσθαι (*P.*). — etw. bei der Pr. verwerfen ἀποδοκιμάζειν τι. — bei d. Pr. durchfallen ἀποδοκιμάζεσθαι (*P.*). — ohne Pr., s. ungeprüft.

Prüfungskommission, etwa οἱ τὴν τῶν νέων ἐξέτασιν ἐπιτετραμμένοι, οἱ ἐπὶ δοκιμασίᾳ σύνεδροι.

Prüfungszeit ὁ τῆς πείρας χρόνος.

Prügel 1) Werkzeug zum Prügeln: τὸ ῥόπαλον, τὸ ξύλον, ἡ σκυτάλη; sp. τὸ τύμπανον (früher: eine Maschine zum Durchprügeln), τὸ ὕπερον, τὸ πλήγανον. — 2) Schläge: αἱ πληγαί, τὰ ῥαπίσματα. — Pr. geben πληγὰς διδόναι (ἐμβάλλειν, ἐντείνειν); Pr. bekommen πληγὰς od. ῥαπίσματα λαμβάνειν. — s. prügeln.

Prügelei αἱ πληγαί, ἡ ἀψιμαχία (χειρῶν); häufig durch αἱ χεῖρες, z. B. es kommt zur Pr. εἰς χεῖρας ἔρχονται (συνέρχονται) ἀλλήλοις; e. Pr. anfangen χειρῶν (ἀδίκων) ἄρχειν.

Prügelmaschine τὸ τύμπανον.

prügeln μαστιγοῦν, παίειν (πλήττειν, τύπτειν), δέρειν, ῥαβδίζειν, ῥαπίζειν, sp. ξυλοκοπεῖν; auch πληγὰς διδόναι (ἐμβάλλειν, ἐντείνειν) τινί; αἰκίζεσθαί τινα. — zu Tode pr. πολλαῖς πληγαῖς ἀπολλύναι (διαφθείρειν) τινά, ἀποτυμπανίζειν τινά; zu Tode geprügelt werden μαστιγούμενον ἀπόλλυσθαι; ἀποτυμπανίζεσθαι (*P.*).

Prügeln, das, ἡ μαστίγωσις; ἡ αἰκία, ὁ αἰκισμός; sp. ὁ τυμπανισμός, ἡ ξυλοκοπία.

Prünelle τὸ κοκκύμηλον.

Prunk ἡ μεγαλοπρέπεια, πολυτέλεια, λαμπρότης; ἡ πρόστασις (sp. ἡ προστασία); ἡ μεγαλειότης, τὸ μεγαλεῖον; bes. in d. Kleidung ἡ ἁβρότης. — der Prunk den ich für den Staat mache durch den Aufwand bei den Festspielen ὅσα λαμπρύνομαι τῇ πόλει ταῖς χορηγίαις.

prunken, m. etw. καλλωπίζεσθαί τινι u. ἐπί τινι; καλλύνεσθαι, ἁβρύνεσθαί τινι; λαμπρύνεσθαι τινι u. ἔν τινι; κομᾶν ἐπί τινι; ἀγάλλεσθαί τινι u. ἐπί τινι, ἀμφί τι; σεμνύνεσθαι ἐπί (ἔν) τινι; ἐπι-, ἐν-δείκνυσθαί τι; sp. ἐγκαλλωπίζεσθαί τινι, ἐμπομπεύειν τινί. — das womit Jmd. prunkt τὸ ἐγκαλλώπισμα. — **prunkend** ἐπιδεικτικός, λαμπρός, μεγαλεῖος 3., selten ὁ, ἡ ἀλαζών, όνος.

Prunken, das, ὁ κόμπος, s. Prahlen.

prunkhaft, s. prunkend unter „prunken".

Prunkliebe ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ πολυτέλεια, τὸ φιλόκαλον.

prunkliebend φιλόκαλος 2. (in etw. περί τι); μεγαλοπρεπής, πολυτελής 2.

prunklos εὐτελής, ἀφελής 2.; λιτός, ἁπλοῦς 3.; sp. ἄκομψος, ἀκόμψευτος, ἀκαλλώπιστος 2.

Prunkrede ὁ ἐπιδεικτικὸς λόγος, ἡ ἐπίδειξις, ἡ ῥητορεία.

Prunkstück τὸ ἐγκαλλώπισμα.

Prunktisch ὁ ἄβαξ, κος.

prunkvoll, s. prächtig, glänzend.

Prunkzimmer τὸ μεγαλοπρεπῶς κατεσκευασμένον οἴκημα (τὸ ἠσκημένον οἴκημα Hdt.).

Prytane ὁ πρύτανις, εως, ὁ πρυτανεύς. — sein Amt ἡ πρυτανεία. — Pr. sein πρυτανεύειν. — zum Pr. gehörig πρυτανικός 3.

Prytaneion τὸ πρυτανεῖον.

Prytanie ἡ πρυτανεία.

prytanienweis κατὰ πρυτανείαν od. πρυτανείας.

Psalm ὁ ψαλμός N. T., τὸ ψάλμα K. S.; im antiken Sinne: ἡ ᾠδή, ὁ ὕμνος, ὁ παιάν, ᾶνος. —

zum Ps. gehörig, wie ein Ps. ψαλμικός 3. — Ps. singen ψαλμολογεῖν, ψαλμῳδεῖν, ψαλτῳδεῖν. — das Singen v. Ps. ἡ ψαλμῳδία. — Ps. singend ψαλμῳδός, ψαλτῳδός, ψαλμολόγος 2.— Verfasser, Sänger v. Ps. ὁ ψαλμογράφος, ψαλμιστής.

Psalmbuch οἱ ψαλμοί sp.

Psalmdichter ὁ ψαλμογράφος sp.

Psalmist ὁ ψαλμιστής sp.

Psalter τὸ ψαλτήριον; ὁ ψαλτήρ, ῆρος sp.

pseudonym ψευδώνυμος 2.

pst! ψύττα (auch vielleicht στ, vgl. das lat. *st*).

Psychologie ἡ περὶ τῆς ψυχῆς ἱστορία. — ἡ ψυχολογία (neu gebildet).

psychologisch ψυχολογικός 3. (neu gebildet).

Psyllienkraut τὸ ψύλλιον, ἡ ψύλλερις, ιδος.

publicieren, s. öffentlich bekannt machen.

publik, s. öffentlich, bekannt.

Publikation, s. öffentliche Bekanntmachung.

Publikum τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί (d. grosse Masse); ὁ δῆμος, τὸ δημόσιον, τὸ κοινόν (d. Gemeinde). — d. Zuschauer im Theater u. dgl. οἱ θεαταί, οἱ θεώμενοι, οἱ καθήμενοι, τὸ θέατρον. — d. Zuhörer οἱ ἀκροαταί, οἱ ἀκροώμενοι, τὸ ἀκροατήριον. — sich vor dem P. zeigen ἐξιέναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, προϊέναι εἰς τὸ μέσον, ἐν τῷ φανερῷ ἑαυτὸν παρέχειν, φανερῶς προϊέναι. — vor einem P. sprechen, auftreten λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, εἰς τὸν δῆμον παρέρχεσθαι. — vor's P. bringen δημοσιοῦν; εἰς (τὸ) μέσον προφέρειν (τιθέναι, κατατιθέναι, λέγειν, φθέγγεσθαι). — im P. sein ἐν τῷ φανερῷ εἶναι. — in's P. kommen, verbreitet werden δημοσιεύεσθαι, διαθρυλεῖσθαι, διαδίδοσθαι (*P.*). — dem P. schmeicheln πρὸς χάριν λέγειν od. διαλέγεσθαι (*DP.*) τῷ δήμῳ; πρὸς χάριν δημηγορεῖν, sp. δημοκοπεῖν. — vor d. Augen des P. etwas thun εἰς τὸ φανερὸν ποιεῖν τι. — e. P. haben (erwerben) ἐπιθυμητὰς od. φίλους ἔχειν (κτᾶσθαι, προσ-

Puder, etwa ἡ παιπάλη; τὰ ἄλφιτα. [άγεσθαι).

pudern, etwa παιπάλην (ἄλφιτα) καταπάττειν τινός od. κατά τινος.

Pünktchen τὸ στιγμάτιον (ohne Beleg); übtr. ἡ πασπάλη; kein P. οὐδ' ἐλάχιστον od. ἀκαρῆ; οὐδὲ γρῦ; auch nicht ein P. von etw. haben οὐδὲ στιγμήν τινος ἔχειν. — vgl. ἰῶτα.

pünktlich ἀκριβής, ἐπιμελής 2. (genau); ὁ, ἡ, τὸ ἐν καιρῷ od. εἰς καιρόν; ὁ, ἡ, τὸ ἐν ῥητῷ χρόνῳ od. εἰς ῥητὸν χρόνον (zur rechten, bestimmten Zeit). — *adv.* ἀκριβῶς. ἐπιμελῶς, ἐν καιρῷ od. εἰς καιρόν, ἐν χρόνῳ ῥητῷ, κατὰ χρόνον ῥητόν; p. folgen ἰσχυρῶς πείθεσθαι (*aor. P.*).

Pünktlichkeit ἡ ἀκρίβεια, ἐπιμέλεια. — m. P., s. pünktlich.

Püppchen τὸ κόριον, κοράσιον, sp. κορασίδιον (Mädchen); vgl. Täubchen.

Puff 1) Schlag: ὁ κόνδυλος. — Jmd. einen P. geben κόνδυλον ἐντρίβειν τινί. — 2) = Knall, w. s.

puffen 1) Jmd.: κόνδυλον ἐντρίβειν τινί. — 2) = knallen, w. s.

Puls ὁ σφυγμός. — zum P. gehörig σφυγμικός 3. — d. P. schlägt ἡ φλέψ od. ἀρτηρία σφύζει; τὸ αἷμα σφύζει od. πηδᾷ ἐν ταῖς φλεψίν. — d. P. setzt bei Jmd. aus ἀσφυκτεῖ τις; das Aussetzen des P. ἡ ἀσφυξία; ohne P. ἄσφυκτος 2. (sämmtl. sp.). — d. regelmässige Gang des P. ἡ εὐσφυξία; m. gutem, leichtem P. εὔσφυκτος 2. sp. — übr. s. Pulsschlag.

Pulsader ἡ ἀρτηρία, manchmal auch ἡ φλέψ, βός.— d. P., an der d. Arzt den Puls fühlt ἡ ὑποκάρπιος ἀρτηρία. — den P. öffnen, schlagen ἀρτηριοτομεῖν; das Oeffnen des P. ἡ ἀρτηριοτομία.

pulsartig παλμώδης 2. — p. sich bewegen σφυγμοειδῶς κινεῖσθαι (*P.*).

pulsieren σφύζειν; πάλλεσθαι (*P.*).

Pulsieren, das, ἡ σφύξις; ἡ τῶν φλεβῶν od. τῆς ἀρτηρίας διάσφυξις.

Pulsschlag ὁ σφυγμός, ἡ σφύξις, ὁ παλμός. — d. regelmässige P. ἡ εὐσφυξία; m. regelmässigem P. εὔσφυκτος 2. sp. — d. schwache P. ἡ μικροσφυξία; m. schwachem P. μικρόσφυκτος 2.; auch ἄσφυκτος 2. (das übr. auch: m. stockendem P., ohne P.; auch: „keinen heftigen P. bewirkend" bezeichnet) (sämmtl. sp.). — m. heftigem P. verbunden σφυγματώδης, sp. σφυγμώδης 2. — übr. s. Puls.

Pult τὸ βῆμα (erhöhter Ort); vgl. Lesepult.

Pulver ἡ κόνις, εως (Staub); τὸ διάπασμα (zum Aufstreuen, bes. zum Wolgeruch); als Arznei τὸ κατάποτον, *dem.* καταπότιον. — keinen Schuss P. werth sein οὐδενὸς ἄξιον εἶναι. — kaum das P. gerochen haben παρακεκυφέναι ἐπὶ τὸν πόλεμον; noch nicht d. P. gerochen haben ἀπείρως ἔχειν τοῦ πολέμου.

pulverisieren κατα-, συν-τρίβειν.

Pumpe τὸ κηλώνειον; ὁ κοχλίας (eine Wassermaschine mit e. Schraube) sp.; ὁ ἄντλος (Schiffspumpe) sp.

pumpen ἀντλεῖν, ἐπ-, ἐξ-αντλεῖν.

Pumpen, das, ἡ ἄντλησις, τὸ ἄντλημα sp.

Pumpernickel, etwa ὁ κόλλιξ, ικος, sp. ὁ κολλίκιος od. χονδρίτης ἄρτος.

Punkt 1) als Zeichen: τὸ στίγμα; ἡ στιγμή (bes. auch mathem. P.). — als Interpunktionszeichen ἡ τελεία στιγμή. — Punkte machen auf etw. στίζειν τι; διαλαμβάνειν τι στίγμασιν. — einen P. bei einem Worte setzen τελείαν στιγμὴν προσβάλλειν ῥήματι. — v. der Grösse eines P. στιγμαῖος 3. sp. — 2) e. kleiner Theil an Raum od. Zeit: τὸ χωρίον, sp. auch τὸ σημεῖον (vom Raume); τὸ ἀκαρές (τοῦ χρόνου); ὁ ἀκαρὴς χρόνος, ἡ στιγμὴ τοῦ χρόνου (Augenblick); ὁ καιρός (d. rechte Zeitpunkt); ἡ ἀκμή (P. der Entscheidung). — an diesem P., an welchem P. u. dgl., s. „hier, wo" u. dgl. — an éinem P. zusammenziehen συνάγειν εἰς ἓν od. ταὐτόν (χωρίον); an éinem P. zusammenkommen καθ' ἓν γίγνεσθαι; συνελθεῖν εἰς ταὐτόν. — auf d. P. da sein παραγίγνεσθαι (παρεῖναι) ἐν καιρῷ (εἰς καιρόν), ἐν ῥητῷ od. τακτῷ χρόνῳ (εἰς ῥητὸν od. τακτὸν χρόνον). — auf dem P. sein etw. zu thun μέλλειν m. *inf.* des *fut.* od. *praes.* — seine Angelegenheiten sind auf d. P. gekommen, dass ... συνῆκται αὐτῷ τὰ πράγματα εἰς καιρὸν τοιοῦτον ὥστε ..., ἐν καιρῷ τοιούτῳ ἐστὶν αὐτῷ τὰ πράγματα ὥστε ... — die Sache steht auf diesem P. ἐνταῦθα ἕστηκε (od. ἐνταῦθά ἐστι) τὸ πρᾶγμα. — 3) Sache, Umstand: τὸ εἰρημένον; ὁ λόγος. — einen P. übergehen λόγον τινὰ παραλείπειν. — alle P. umfassen ἅπαντας τοὺς ἀριθμοὺς περιλαμβάνειν. — meist durch d. *neutr.* eines *adj.* od. *pron.*, z. B. diese drei P. τρία ταῦτα, jeder einzelne P. ἓν ἕκαστον, Punkt für Punkt καθ' ἕκαστον, καθ' ἕκαστα, καθ' ἓν ἕκαστον, in allen P. einwilligen ἐνδιδόναι πρὸς ἅπαντα; bis zu welchem P.? μέχρι πόσου; μέχρι τίνος; bis zu einem gewissen P. ἐπὶ od. κατὰ ποσόν. — in diesem P., s. „hierin". — wenn ich auf diesen P. in der Erzählung komme ἐπὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου. — in dem Vertrage war e. P. enthalten εἴρητο (ὡμολόγητο) ἐν ταῖς σπονδαῖς. — in vielen P. ἐν πολλοῖς, εἰς πολλά; in d. andern P. τἆλλα. — d. wichtigste P. τὸ κεφάλαιον; d. streitige P. τὸ διάφορον; d. rechte P. τὸ καίριον, ὁ καιρός.

punktieren *στίζειν*. — **punktiert** *στικτός* 3.
Punktieren, das, *ἡ στίξις*.
punktweise *καθ' ἕκαστον* (*ἕκαστα*); *καθ' ἓν ἕκαστον*. [Mündel, w. s.
Pupille 1) im Auge: *ἡ κόρη, ἡ γλήνη*. — 2) =
Pupillengelder *τὰ ὀρφανικὰ χρήματα*.
Pupillenkollegium *οἱ ὀρφανοφύλακες*.
Puppe 1) als Spielzeug: *ἡ κόρη*, sp. auch *ἡ νύμφη*. — P. im Marionettenspiel, s. Marionette. — 2) d. goldfarbige P. der Schmetterlinge: *ἡ χρυσαλλίς, ίδος*; P. der Seidenraupe *τὸ βομβύκιον*; *ὁ νεκύδαλος* (od. *νεκύδαλλος*).
Puppenmacher *ὁ κοροπλάθος*, sp. auch *ὁ κοροπλάστης*. — zum P. gehörig *κοροπλαθικός* 3. sp.; d. Kunst des P. *ἡ κοροπλαθική* sp.
Puppenspiel, s. Marionettenspiel.
Puppenspieler, s. Marionettenspieler.
pur, s. rein, ungemischt.
Purganz *τὸ ἐλατήριον* (sc. *φάρμακον*); *ἡ συρμαία* (sc. *βοτάνη*); *τὸ καθαρτικόν* (*φάρμακον*), *τὸ ὑπαγωγὸν γαστρός, τὸ ὑπήλατον φάρμακον, τὸ φαρμάκιον*, sp. *τὸ καθάρσιον* (sc. *φάρμακον*). — eine P. gebrauchen, nehmen *συρμαΐζειν*. — der Gebrauch einer P. *ὁ συρμαϊσμός*; sp. *ὁ καθαρμός* (Reinigung durch eine P.). — der P. verkauft *ὁ συρμαιοπώλης*.
purgieren *ταράττειν* (*λαπάττειν, ἐλαύνειν, ὑπάγειν, λύειν*) *τὴν κοιλίαν* od. *γαστέρα*; *συρμαΐζειν*; sp. *καθαίρειν τὴν φύσιν*.
Purgieren, das, *ἡ κάθαρσις*, seltner *ὁ καθαρμός*; auch *ὁ συρμαϊσμός*. — zum P. geeignet *καθαρτικός* 3.
Purgiergurke, s. Springgurke. — Saft der P. *τὸ ἐλατήριον*.
Purgierkraut *ἡ σκαμωνία* (*σκαμμωνία*), *ἡ συρμαία* (sc. *βοτάνη*).
Purgiermittel, s. Purganz.
Purgiersaft *ἡ συρμαία*; *τὸ ἐλατήριον*.
Purpur *ἡ πορφύρα*; sehr dunkler P. *ἡ βαθυτάτη πορφύρα*. — v. P., s. purpurn. — m. P. gefärbt *πορφυρόβαπτος, πορφυροβαφής* 2.; *ἁλουργός* u. *ἁλουργής* 2., sp. *ἁλουργοβαφής* 2. — m. P. gemischt *πορφυρομιγής* 2. sp. — m. P. färben *πορφυρεύειν*.
purpurähnlich *πορφυροειδής* 2., sp. *ὁ πορφυρίτης, fem. ἡ πορφυρῖτις, ιδος* (bes. v. Steinarten).
Purpurdecke *ἡ πορφυρίς, ίδος*; *pl. τὰ ἁλουργῆ*.
Purpurdrossel *ἡ πορφυρίς, ίδος*.
Purpurfärber *ὁ πορφυρεύς*, sp. *ὁ πορφυρευτής* u. *πορφυροβάφος*.
Purpurfärberei *τὸ πορφυροβαφεῖον* u. *πορφύρειον* od. *πορφύριον* (die Werkstätte). — *ἡ πορφυροβαφική* (als Handlung sp.), gew. Verba.
Purpurfarbe *ἡ πορφύρα*; *τὸ ὄστρειον* od. *ὄστρεον*; sp. *τὸ κοχλίδων αἷμα*; *τὰ πορφυρᾶ*.
purpurfarbig *πορφυροῦς* 3., *ἁλουργός* 2. (sp. 3.), *ἁλουργής* 2.; *φοινικοῦς* 3. (hochroth, purpurroth). — in's P. spielen (fallen) *πορφυρίζειν, ἐπιπορφυρίζειν*; in's P. spielend (fallend) *ἐπιπόρφυρος* 2. — p. Blüthe *πορφυρανθής, πορφυράνθεμος* 2.; mit p. Stengel *πορφυρόκαυλος* 2.; mit p. Anzuge *πορφυροσχήμων* 2.
Purpurfischer *ὁ πορφυρεύς*, sp. *ὁ πορφυρευτής*. — seine Kunst *ἡ πορφυρευτική*.
Purpurflagge *ἡ φοινικίς, ίδος*.
Purpurhändler *ὁ ἁλουργοπώλης, πορφυροπώλης*.
Purpurhändlerin *ἡ πορφυρόπωλις, ιδος*. [*λική*.
Purpurhandel *ἡ ἁλουργοπωλική, ἡ πορφυροπω-*
Purpurkleid *ἡ πορφυρίς, ίδος*; *ἡ πορφύρα*; *ἡ ἁλουργίς, ίδος*; *pl. τὰ ἁλουργῆ*; *ἡ φοινικίς, ίδος* (purpurrothes Kleid).
Purpurmantel *τὸ ἁλουργὸν* od. *ἁλουργὲς ἱμάτιον*.
purpurn, s. purpurfarbig. [*τιον*.
Purpurrock, s. Purpurkleid.
purpurroth *φοινικοῦς* 3., s. purpurfarbig.
Purpursaft *ἡ πορφύρα*, sp. *ἡ κάλχη, τὸ κοχλίδων αἷμα*.
Purpursaum, s. Saum. — e. Kleid m. einem P. *τὸ περιπόρφυρον ἱμάτιον*; bes. *ἡ περιπόρφυρος ἐσθής* od. *τήβεννα* die *tunica* u. *toga praetextata* od. *laticlavia* der Römer, gew. als *subst. ἡ περιπόρφυρος*.
Purpurschnecke *ἡ πορφύρα*, sp. *ἡ κογχύλη, ἡ κάλχη, ἡ κοχλίς, ίδος*; *dem. τὸ πορφύριον, τὸ κογχύλιον*. — P. fangen (fischen) *πορφυρεύεσθαι* sp.
Purpurstreif *ἡ πορφύρα* (an der Toga der Römer, *clavus*, sowol *latus* als *angustus*; *ἡ πλατεῖα πορφύρα latus clavus*). — m. einem P. besetzt *παραλουργής* 2.
Purzelbaum, s. Burzelbaum.
purzeln (andere Schreibweise für „burzeln"), s. fallen, stürzen.
Putz *ὁ κόσμος, τὸ κόσμημα, τὸ καλλώπισμα, ὁ καλλωπισμός*; sp. *τὸ κόμμωμα*.
putzen, 1) reinigen: *καθαίρειν, ἐκ-, ἀπο-καθαίρειν, καθαρὸν ποιεῖν* od. *ἀποδεικνύναι, καλλύνειν*, selten *εἰλικρινεῖν*; blank machen *λαμπρύνειν*. — d. Licht p. *τὸν λύχνον προβύειν* od. *προμύττειν*. — d. Zähne p. *σμῆν* (sp. *σμήχειν*) *τοὺς ὀδόντας*. — Jmd. d. Nase p. *ἀπομύττειν τινά*; sich d. Nase p. *ἀπομύττεσθαι, ῥύπτεσθαι*. — die Bäume p. *κλαδεύειν* od. *κολάζειν τὰ δένδρα*. — geputzt *καθαρός* 3. — 2) schmücken: *κοσμεῖν, ἐκ-, κατα-, ἐπι-κοσμεῖν, καλλωπίζειν*, seltner *καλλύνειν, κομμοῦν*. — sich p. *καλλωπίζεσθαι*. — geputzt *κεκοσμημένος, κεκαλλωπισμένος, κομψός* 3.
Putzen, das, 1) das Reinigen: *ἡ κάθαρσις, ἀποκάθαρσις*. — d. P. der Zähne *ἡ τῶν ὀδόντων σμῆξις* sp. — d. P. der Nase *ἡ ἀπόμυξις* sp. — das P. der Bäume *ἡ κόλασις*, auch *κλάδευσις*. — 2) das Schmücken: *ἡ κόσμησις, ὁ καλλωπισμός*, sp. *ἡ κόμμωσις*. — die Kunst des P. *ἡ κοσμητική*.
Putzmädchen *ἡ κομμώτρια*, sp. *ἡ καλλωπίστρια*.
putzsüchtig *ὁ καλλωπιστής* (*fem. ἡ καλλωπίστρια*), sp. *φιλόκοσμος* 2. — p. sein *φιλοκοσμεῖν* [sp.
Putzsucht *ἡ φιλοκοσμία* sp.
Putztisch *ὁ ἄβαξ, κος*; *dem. τὸ ἀβάκιον*.
Puzzolanerde *ἡ ἄμμος*.
Pyanepsion *ὁ πυανεψιών, ῶνος* (d. vierte attische Monat). — s. Monat.
Pygmäe *ὁ πυγμαῖος*.
pygmäisch (faustlang) *πυγμαῖος* 3.
Pyramide *ἡ πυραμίς, ίδος*. — wie eine P. gestaltet *πυραμιδικός* 3. sp. — wie eine P. gestalten *πυραμιδοῦν*.
pyramidenähnlich, -förmig *πυραμοειδής* 2.

Q

Quacksalber ὁ φαρμακεύς, sp. φαρμακευτής; ὁ γόης, ητος; ὁ ἀγύρτης.
Quacksalberei ἡ φαρμακεία, φαρμάκευσις, γοητεία, sp. ἀγυρτεία.
Quacksalberin ἡ φαρμακίς, ίδος; ἡ φαρμάκεια; ἡ ἀγύρτρια.
quacksalberisch φαρμακευτικός, γοητευτικός, γοητικός, ἀγυρτικός 3.
quacksalbern φαρμακεύειν, φαρμάττειν.
Quadalquivir (Fluss in Spanien) ὁ Βαῖτις, ιος.
Quader, Quaderstein ὁ τετράπεδος λίθος.
Quadrant τὸ τεταρτημόριον; sp. ὁ τετράς, ἄντος, auch τὸ τετράγωνον χωρίον.
Quadrat τὸ (ὀρθογώνιον) τετράγωνον, selten τὸ στῖφος (als Figur); ἡ δύναμις (v. Zahlen). — auf's Q. bringen, s. quadrieren.
Quadratfuss ὁ τετράγωνος πούς, ποδός.
quadratisch τετραγωνικός, τετραγωνιαῖος 3.
Quadratur ὁ τετραγωνισμός.
Quadratwurzel ἡ πλευρά.
Quadratzahl ὁ τετράγωνος ἀριθμός; τὸ τετράγωνον; ἡ δύναμις. [νισμός.
quadrieren τετραγωνίζειν. — das Q. ὁ τετραγω-
quäken κνυζᾶσθαι (selten *A.*). — das Q. τὸ κνύζημα, ὁ κνυζηθμός.
quälen βασανίζειν, στρεβλοῦν, τροχίζειν (foltern; die beiden ersteren auch übtr.; ebenso παρατείνειν eig. auf der Folter recken); δέρειν (schinden); ἄγχειν (eig. würgen; dann übtr. ängstigen); τύφειν (eig. brennen); τρύχειν, κατατρύχειν (aufreiben, erschöpfen); ἀποκναίειν (eig. abreiben; dann: beschwerlich fallen, kränken); δάκνειν (eig. beissen, nagen; v. quälenden Gedanken, Empfindungen); ἀνιᾶν (plagen, kränken); ταλαιπωρεῖν, καταπονεῖν (ermüden, plagen). — sich q. ἀποκναίεσθαι; πόνον ἔχειν, πονεῖν; sich m. etw. q. μοχθεῖν περί τι (sp. εἴς τι); was quälst du dich damit? τί ταῦτα μοχθεῖς; — s. plagen.
Quälen, das, ὁ βασανισμός, ἡ βάσανος, ἡ στρέβλωσις (eig. Folterung); sp. ἡ ἀπόκναισις; ἡ τρύχωσις. [ορος (Quälgeist).
Quäler ὁ βασανιστής (eig. Folterer); ὁ ἀλάστωρ,
Quälgeist ὁ ἀλάστωρ, ορος, ὁ παλαμναῖος.
quängeln, s. quengeln.
Quästor ὁ ταμίας, sp. ταμιείας. — Q. sein ταμιεύειν. — den Q. betreffend ταμιευτικός 3. [σία.
Quästur ἡ ταμιεία; ἡ ταμιευτικὴ ἀρχή od. ἐξου-
Quai (eines Hafens) ἡ τοῦ λιμένος κρηπίς, ῖδος.
quaken κοὰξ κοὰξ φθέγγεσθαι; κεκραγέναι. — das Q. ἡ κραυγή, ἡ ὀλολυγών, όνος.
Qual ἡ βάσανος, ἡ ταλαιπωρία (sp. ἡ ταλαιπώρησις, τὸ ταλαιπώρημα); ἡ ἀνία, sp. ὁ βρόχος; auch ἡ ἀλγηδών, όνος (Schmerz), ὁ πόνος, ὁ μόχθος (Mühsal). — Jmd. Q. anthun, s. quälen. — Q. leiden ταλαιπωρεῖν (u. *P.*); πόνον ἔχειν, πονεῖσθαι (*P.*); μοχθεῖν; ἀλγεῖν, ἀλγηδόνας ἔχειν. — sich selbst zur Q. sein ἀλγεινὸν εἶναι ἑαυτῷ φέρειν.
qualificieren, sich, zu etw., ἐπιτήδειον (χρήσιμον) εἶναι (γίγνεσθαι, παρέχειν ἑαυτὸν) πρός od. εἴς τι; οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν τι.
Qualifikation, zu etw., ἡ πρός τι ἐπιτηδειότης.
Qualität, s. Beschaffenheit. — v. welcher Q.? ποῖος 3.; (indir. ὁποῖος 3.). — v. solcher Q. τοιοῦτος, τοιόσδε 3.; v. welcher Q.? (*rel.*) ὁποῖος 3.; v. gleicher Q. wie … τοιοῦτος ὁποῖος καί … — ohne Q. ἄποιος 2.
qualitativ τῇ ποιότητι, τῷ ποιῷ.
Qualm ὁ τῦφος, selten ἡ λιγνύς, ύος. — es steigt Q. aus dem Berge ἀναπέμπει τὸ ὄρος λιγνύς. — voll Q., s. qualmig.
qualmen (Qualm erzeugen) τύφειν (auch m. dem Beisatze καπνῷ, πολλῷ τῷ καπνῷ, selten καπνόν); = in Qualm aufgehen τύφεσθαι (*P.*; auch m. καπνῷ). — vgl. dampfen.
qualmig τυφώδης, selten λιγνυώδης 2.; vgl. dam-
Qualster τὸ φλέγμα; s. Schleim. [pfig.
qualvoll ἀλγεινός, ἀνιαρός, λυπηρός 3.; auch ἄθλιος 3., μοχθηρός 3.; ταλαίπωρος 2.
Quantität ἡ ποσότης, τὸ ποσόν (als Eigenschaft); ὁ ἀριθμός (Zahl), τὸ πλῆθος (Menge, Masse). — v. welcher Q.? πόσος 3.; (indir. ὁπόσος 3.). — v. solcher Q. τοσοῦτος, τοσόσδε 3.; v. welcher Q. (*rel.*) ὁπόσος 3.; v. gleicher Q. wie … τοσοῦτος ὁπόσος καί … — ohne Q. ἄποσος 2.
Quantum τὸ πλῆθος, ὁ ἀριθμός.
Quarantaine ἡ τετταρακοντάς, άδος (eig. bloss: 40 Tage); besser umschr., z. B. Q. halten διὰ τετταράκοντα ἡμερῶν μένειν ἔξω od. εἴργεσθαι (*P.*) τῆς πόλεως. [πλῆθει.
quantitativ τῇ ποσότητι, τῷ ποσῷ; auch ἀριθμῷ,
Quark 1) Käsematte: τὸ ὀξύγαλα, ακτος; ἡ τροφαλίς, ίδος (auch m. dem Beisatze τυροῦ); selten ἡ πηκτή. — 2) Koth, w. s. — 3) werthlose od. geringfügige Sache: χρῆμα οὐδενὸς ἄξιον, τὸ μηδέν; τὸ σκύβαλον (u. *pl.*).
Quarkkäse, s. Quark 1).
Quarré τὸ πλαίσιον, ἡ τετράγωνος τάξις; τὸ πλινθίον; vgl. τὸ στῖφος. — e. Q. bilden od. formieren πλαίσιον ποιεῖσθαι, συνάγειν τοὺς στρατιώτας εἰς τετράγωνον τάξιν.
Quart τὸ τεταρτημόριον, selten τὸ τέταρτον, ὁ τετρᾶς, ἄντος; als Mass für Flüssigkeiten etwa ἡ τετάρτη; als Format ἡ τετράς, άδος (erst sehr sp.).
Quartal ὁ τριμηνιαῖος od. τρίμηνος χρόνος; ἡ τρίμηνος; τὸ τρίμηνον.
Quartalbesoldung ὁ τριμηνιαῖος (τρίμηνος, τριῶν μηνῶν) μισθός; ἡ τριμηνιαία μισθοφορά.
Quartalrechnung οἱ τριμηνιαῖοι (τρίμηνοι) λογισμοί.
Quartanfieber ὁ τεταρταῖος πυρετός. — das Q. haben τεταρταΐζειν; am Q. leiden τεταρταῖον πονεῖσθαι. — das Q. betreffend τεταρταϊκός 3.
Quartblatt, -bogen ἡ τετράς, άδος (erst sehr sp.). [s. Quinte.
Quarte ἡ (τὸ) διὰ τεττάρων; vgl. ἡ συλλαβή. —
Quartett, etwa ἡ τετράφθογγος συμφωνία.
1. **Quartier** 1) Abtheilung einer Stadt: ἡ κώμη. — 2) Wohnung: ἡ οἴκησις, τὸ οἴκημα; ἡ στέγη, ἡ σκηνή, τὸ σκήνωμα; für Reisende u. Soldaten ὁ σταθμός. — zu vermiethende Q. (bes. durch Afterpacht) στέγαι ναυκληρώσιμοι. — ein Q. beziehen, wo ein Q. nehmen καταλύειν που od. εἴς τι, κατασκηνοῦν (auch κατασκηνᾶν u. *M.*) που od. εἴς τι; auch σκηνοῦν (σκηνᾶν u. *M.*) εἴς τι, κατά τι, ἔν τινι; sp. ἐπισκηνοῦν ἐπί τινι u. τινι. — Q. nehmen bei Jmd. καταλύειν παρά τινα od. παρά τινι, sp. σταθμεύειν u. ἐπισταθμίαν ποιεῖσθαι παρά τινι, ἐπισταθμεύειν τινί. — das Beziehen eines Q. ἡ κατασκήνωσις, ἡ ἐπισταθμία sp. — in's Q. aufnehmen δέχεσθαι τῇ οἰκίᾳ u.

εἰς τὴν οἰκίαν; d. Verpflichtung in's Q. aufzunehmen ἡ ἐπισταθμία sp. — sich in die Q. vertheilen διασκηνεῖν. — im Q. liegen σκηνοῦν, κατασκηνοῦν; σκηνᾶν u. κατασκηνᾶν (auch *M.*); im Q. ἐπίσκηνος, ἐπίσταθμος 2. sp.; besser *part.* — Jmd. Q. geben = ihm das L. schenken: φείδεσθαί τινος, ζωγρεῖν τινα.

2. **Quartier** (am Schuhe) ὁ χιτών, ῶνος.

Quartiermacher, die, etwa οἱ πρόδρομοι. [της.

Quartiermeister ὁ ἐπίσταθμος, sp. ὁ σταθμοδό-

Quaste ὁ θύσανος, ὁ κροσσός; selten ὁ σίλλυβος, τὸ σίλλυβον. — m. Q. versehen θυσανωτός, κροσσωτός 3.

quastenartig θυσανώδης (θυσανοειδής) 2.; *adv.*

Quatember, s. Quartal. [θυσανηδόν.

Quaterne τὸ τετραδεῖον od. τετράδιον.

quatschelicht πλαδαρός 3., πλαδώδης 2. — q.

Quecke ἡ ἄγρωστις, εως u. ιδος. [sein πλαδᾶν.

Quecksilber ὁ χυτὸς ἄργυρος (d. gediegene Q.); ὁ ὑδράργυρος (d. künstlich aus Zinnobererz be-

Quele, s. Handquele. [reitete Q.).

Quell (Quelle) 1) eig. ἡ πηγή (gew. *pl.* v. der Q. eines Flusses); ἡ κρήνη, ὁ κρουνός, selten ἡ πῖδαξ, ακος (Spring); τὸ νᾶμα (alles Fliessende, Nass); ἡ ἀνάβλυσις (Sprudel). — von (aus, an) einer Q. πηγαῖος (sp. πηγιμαῖος) 3.; κρηναῖος, κρουναῖος 3. — an der Q. wachsend ὁ κρηνίτης, *fem.* ἡ κρηνῖτις, ιδος (ὁ πιδακίτης, *fem.* ἡ πιδακῖτις, ιδος). — e. immer fliessende, nie versiegende Q. πηγὴ ἀείνως. — 2) übtr. ἡ πηγή, ἡ ἀρχή (auch ἡ πηγὴ καὶ ἀρχή, ἡ πηγὴ καὶ ῥίζα); ἡ αἰτία; auch umschr., z. B. d. Q. v. etw. für Jmd. sein αἴτιον εἶναί τινί τινος; aus einer Q. entspringen γίγνεσθαι ἔκ (ἀπό) τινος; aus welcher Q. hast du dies erfahren? παρὰ τίνος πέπυσαι τοῦτο; — ist es = Hilfsquelle οἱ πόροι; neue Q. eröffnen ἄλλους πόρους πορίζειν od. ἐκπορίζειν.

quellartig ναματώδης 2.

Quellchen τὸ κρηνίδιον (sp. πηγάδιον, πηγίδιον, πηγίον); auch ἡ κρηνίς, ῖδος; ὁ κρουνίσκος (sp. τὸ κρουνίον); τὸ ναμάτιον, sp. auch τὸ πι-

Quelle, s. Quell. [δάκιον.

quellen 1) *intr. a)* hervorquellen: ἐκρεῖν, προρρεῖν; ἀναβλύζειν (sp. ἀναβλύειν); ἀναπέμπεσθαι (*P.*); selten πιδύειν (u. *M.*), ἐκπιδύεσθαι. — q. lassen προχεῖν, ἀναπέμπειν, sp. πιδᾶν. *b)* aufgetrieben werden, s. aufschwellen. — 2) *tr.* βρέχειν, καταβρέχειν; μαλάττειν (ὕδατι).

quellenreich ναματώδης 2., selten πιδακώδης 2.

quellig πιδακώδης 2. (selten). [νύμφη.

Quellnymphe ἡ κρηναία od. κρηνιὰς (-άδος)

Quellwasser τὸ πηγαῖον (sp. πηγιμαῖον), κρηναῖον, κρουναῖον od. ναματιαῖον ὕδωρ.

Quendel ὁ ἕρπυλλος (τὸ ἑρπύλλιον); wilder Q. ἡ ζυγίς, ίδος; römischer Q., s. Thymian. — v. Q. gemacht ἑρπύλλινος 3.

Quengelei ἡ δυσκολία, δυσχέρεια.

quengelig δύσκολος, δυσχερής 2.

quengeln δυσκολαίνειν, δυσχεραίνειν, δυσκόλως (δυσχερῶς) ἔχειν od. διακεῖσθαι.

Quentchen, etwa ἡ δραχμή. — e. Q. schwer δραχμιαῖος 3.

quer πλάγιος 3. u. 2.: ἐγκάρσιος u. ἐπικάρσιος 3. u. 2.; λέχριος 3.; λοξός 3. — q. durch διὰ μέσον. — quer Feld ein, s. querfeldein.

Querbalken ἡ ἐγκαρσία δοκός; ὁ στρωτήρ, ῆρος; ἡ μεσόδμη; sp. ἡ διαδοκίς, ίδος; auch ὁ μοχλός (zum Verriegeln einer Thüre).

Querbank (im Schiffe) τὸ ζυγόν (poet. u. sp. ὁ

Querdamm τὸ διὰ μέσου χῶμα. [ζυγός).

Quere ἡ λοξότης, sp. πλαγιότης, ἡ λόξωσις; auch τὸ πλάγιον, τὸ λοξόν. — in der Q., s. quer. — in die Q. ziehen od. stellen πλαγιοῦν, πλαγιάζειν, λοξοῦν, λέχριον τιθέναι τι. — Jmd. in die Q. kommen παρὰ σκέλος ἀπαντᾶν (v. Pers.), ἐμποδὼν γίγνεσθαι od. ἀντικρούειν τινί (v. Pers. u. Sachen), διὰ μέσου γίγνεσθαι (v. Sachen). — es geht mir alles der Q. πάντα μοι λέχριά ἐστιν.

querfeldein πλαγίως, ἄνευ κόσμου, οὐδενὶ κόσμῳ, εἰκῇ.

Querflöte ὁ πλάγιος αὐλός, ὁ πλαγίαυλος; ὁ (ἡ) φῶτιγξ, γγος; *dem.* τὸ φωτίγγιον.

Querfurche ἡ πλαγία αὖλαξ, ακος.

Quergang ἡ πλαγία ὁδός.

Quergasse ἡ πλαγία λαύρα.

Quergiebel τὸ πλάγιον ἀέτωμα.

Quergraben ἡ διὰ μέσου τάφρος.

Querhand ἡ πλαγία χείρ, ἡ παλαιστή (παλαστή).

Querholz τὸ διάξυλον; τὸ ζυγόν; eingefügtes Q. τὸ διάπηγμα.

Querkopf ἄνθρωπος διεστραμμένος τὴν ψυχήν; ἄνθρωπος σκαιός. — du bist e. Q. σκαιὸς πέφυ-

Querlinie ἡ πλαγία γραμμή. [κας.

Quermauer τὸ ἐγκάρσιον od. διὰ μέσου τεῖχος.

Querpfeife, s. Querflöte.

Querpfeifer ὁ φωτιγγιστής sp.

Quersack ἡ πήρα.

Querschnitt ἡ πλαγία τομή.

Querstab, Querstange τὸ ζυγόν, ὁ κανών, όνος.

Querstrasse, s. Quergasse.

Querstrich ἡ πλαγία γραμμή; übtr. = Hinderniss τὸ ἐμποδών, τὸ ἐμπόδισμα, ὁ ἐμποδισμός. — Jmd. e. Q. machen ἐμποδὼν εἶναι od. γίγνεσθαί τινι, λυμαίνεσθαί τινι τὴν πρᾶξιν.

querüber ἐκ πλαγίου.

Querwand ὁ πλάγιος od. διὰ μέσου τοῖχος.

Querweg ἡ πλαγία ὁδός.

quetschen θλᾶν, θλίβειν, πιέζειν; rings herum q. περιθλᾶν, περιθλίβειν. — gequetscht θλαστός 3.

Quetschung 1) als Handlung: ἡ θλάσις, θλῖψις, πίεσις, ὁ πιεσμός; Q. an allen Seiten ἡ περίθλασις, περίθλιψις. — 2) als Sache: τὸ θλάσμα, τὸ ἔκθλιμμα, τὸ ἐκχύμωμα, ἡ ἐκχύμωσις; τὸ σύντριμμα. — Q. am Kopfe τὸ κεφαλόθλαστον.

quiek (als Laut) κοΐ.

quicken τρίζειν; v. e. Ferkel κοΐζειν. — das **Quicken** ὁ τριγμός, sp. τρισμός.

Quinte ἡ (τὸ) διὰ πέντε; Dissonanz zwischen der Quarte u. Q. τὸ τρίτονον.

Quintessenz τὸ κράτιστον (das Beste); τὸ ἄνθος (Blüthe); auch ἡ ἀκμή.

Quintett, etwa ἡ πεντάφθογγος συμφωνία.

Quirl ἡ σπάθη, ἡ σπαθίς, ίδος; *dem.* τὸ σπάθιον; vgl. Rührlöffel. [θῃ.

quirlen σπαθίζειν; besser περιστρέφειν τῇ σπά-

quitt sein m. Jmd. διαλελύσθαι πρός τινα; einer Sache q. sein, s. ledig.

Quitte (Quittenapfel) τὸ κυδώνιον μῆλον. — aus od. von Q. μήλινος 3.

Quittenbaum ἡ κυδωνέα u. κυδωνία; auch ἡ κυδωνία μηλέα.

Quittenbirne τὸ στρούθειον (m. u. ohne μῆλον).

quittengelb μήλινος 3., μηλινοειδής 2. — q. aussehen μηλίζειν.

Quittenhonig τὸ κυδωνόμελι, τὸ μηλόμελι, ιτος.

Quittenöl τὸ μήλινον ἔλαιον.

Quittenwein ὁ κυδωνίτης od. μηλίτης οἶνος.

quittieren 1) Jmd. über etw.: ἀποχήν τινι διδόναι τινός. — 2) etw. q.: ἀφιέναι τι, προΐεσθαί τι, ἀφίστασθαί τινος, ἐᾶν (ἐᾶν χαίρειν) τι; ein Amt od. e. Stelle, s. abdanken.

Quittung ἡ ἀποχή.

Quodlibet, s. Mischmasch.

R

R ϱ (Ῥ) τὸ ῥῶ (*indecl.*).
Raa, s. Rahe.
Rabat geben ὑφιέναι τι τῆς τιμῆς.
Rabatte τὰ ἄνϑηρα, sp. ὁ περίκηπος, τὰ περική- [πια.
Rabbiner ὁ δευτερωτής K. S.
Rabe ὁ κόραξ, ακος. — d. R. schreit κράζει (κρώζει) ὁ κόραξ. — vom R. κοράκινος 3.
Rabenaas (als Schimpfwort) τὸ κάϑαρμα, ὁ ὄλεϑρος. [κίας.
rabenartig κορακοειδής, κορακώδης 2.; ὁ κορα-
Rabenei τὸ τοῦ κόρακος ᾠόν.
Rabenfeder τὸ τοῦ κόρακος πτερόν.
Rabengekrächze, -geschrei ὁ κρωγμός.
Rabenmutter ἡ περὶ τὰ τέκνα ἀσεβὴς μήτηρ; auch μήτηρ ἀμήτωρ (Soph. El. 1154). [κίας.
rabenschwarz κοράκινος 3., κοραξός 3., ὁ κορα-
Rabenvater ὁ περὶ τὰ τέκνα ἀσεβὴς πατήρ.
Rabulist ὁ δικορράπτης, δικορράφος, ὁ συκοφάντης; τὸ περίτριμμα δικῶν od. ἀγορᾶς; vgl. κύρβις. — e. R. sein δικορραφεῖν, συκοφαντεῖν.
Rabulisterei ἡ συκοφαντία, δικορραφία.
Race τὸ γένος. — v. edler R. εὐγενής 2., γεν-
Racepferd ὁ γενναῖος ἵππος. [ναῖος 3.
Rache ἡ τιμωρία, τὸ τιμώρημα; ἡ τίσις; selten ἡ ποινή; sp. ἡ ἄμυνα (Abwehr), ἡ ἐκδίκησις, ἐκδικία (Verfolgung seines Rechtes). — R. an Jmd. ἡ τιμωρία τινός od. κατά τινος. — R. nehmen τιμωρίαν ποιεῖσϑαι, τιμωρεῖν (u. *M.*), für Jmd. ὑπέρ τινος, an Jmd. τιμωρεῖσϑαί τινα, τιμωρίαν od. δίκην λαμβάνειν παρά τινος. — Jmd. R. nehmen helfen wegen etw. τιμωρεῖν τινί τινος. [παλαμναῖος.
Rachegeist ὁ ἀλάστωρ, ορος, ὁ μιάστωρ, ορος, ὁ
Rachegöttin ἡ Ἐρινύς, ύος (meist *pl.*).
Rachen τὸ χάσμα, τὸ στόμα, vgl. Schlund. — den R. offen haben χασμᾶσϑαι, κεχηνέναι, χάσκειν.
Rachgier ἡ μνησικακία.
rachgierig, -süchtig μνησίκακος 2., sp. μνησικακητικός 3.; auch τιμωρητικός 3., ῥάδιος (3.) πρὸς τὴν τιμωρίαν, sp. ἐκδικητικός 3. — r. sein μνησικακεῖν. — nicht r. ἀμνησίκακος 2. sp.
Rachsucht, s. Rachgier.
rackern, s. plagen, schinden.
Rad ὁ τροχός (auch Folterrad), ὁ κύκλος; ist es = Rundung, Kreis ὁ κύκλος, ὁ γῦρος. — Räder machen τροχοποιεῖν. — m. Rädern versehen τροχίζειν (auch = auf dem R. zur Marter umdrehen, m. dem R. überfahren). — auf d. Rad (als Marterinstrument) legen ἀναβιβάζειν ἐπὶ τὸν τροχόν, τροχῷ ἐνδεῖν (προσδεῖν, προσηλοῦν). — auf dem R. martern στρεβλοῦν (ἕλκειν) ἐπὶ τροχοῦ. — e. R. schlagen κυβιστᾶν, τροχοὺς μιμεῖσϑαι (das Radschlagen ἡ κυβίστησις, τὸ κυβίστημα; der e. R. schlägt ὁ κυβιστητήρ, ῆρος): vom Pfau τὴν οὐρὰν ἐπᾶραι καὶ πάντοϑεν αὐτῷ περιστῆσαι, κύκλῳ ἀνιστάναι τὰ τῆς οὐρᾶς πτερά. — sprichw. das fünfte R. am Wagen sein = überflüssig, unnöthig sein, w. s.
Radachse ὁ ἄξων, ονος.
radartig τροχοειδής 2.
radbrechen καμψικίζειν, gew. βαρβαρίζειν, βαρβαροφωνεῖν (v. solchen, welche d. griech. Sprache r.; dazu ὁ βαρβαρισμός, ἡ βαρβαροστομία; βαρ-
Raden ἡ λυχνίς, ίδος. [βαρόφωνος 2.).
Radfelge, s. Felge.
radförmig τροχοειδής 2. [φειν.
radieren ξεῖν, ξύειν; etw. Geschriebenes ἐξαλεί-
Radiermesser ὁ ξυστήρ, ῆρος, τὸ ξύστρον.
Radieschen τὸ ῥαφανίδιον.
Radmacher, etwa ὁ τροχοποιός.
Radnagel ὁ τοῦ τροχοῦ ἧλος.
Radpflock τὸ παραξόνιον.
Radschiene, s. Schiene 1).
Radspeiche, s. Speiche.
Radsperre, s. Hemmschuh.
Radspur ἡ ἁματροχιά, ἁρματοτροχιά.
rächen, etw. δίκην od. τιμωρίαν λαμβάνειν ὑπέρ τινος; ἐπέρχεσϑαι, ἐπεξέρχεσϑαί τι, sp. ἐκδικεῖν τι; d. Mord Jmds. r. τιμωρεῖν τινι τὸν φόνον. — Jmd. r. τιμωρεῖν τινι, τιμωρεῖν (u. *M.*) ὑπέρ τινος. — sich an Jmd. r. τιμωρεῖσϑαι od. ἀμύνεσϑαί τινα, wegen etw. τιμωρίαν (δίκην) λαμβάνειν τινὸς παρά τινος; τιμωρεῖσϑαί τινά τινος, τινα ἀντί (περί) τινος, selten τινά τι; sich dagegen r. an Jmd. ἀντιτιμωρεῖσϑαί τινα. —
rächend τιμωρός 2., sp. ἐκδικητικός 3. — das
Rächen, s. Rache; zum R. bereit od. geneigt τιμωρητικός 3.
Rächer ὁ τιμωρός, selten ὁ τιμωρητήρ, ῆρος, sp. τιμωρητής, ἐκδικητής, ἔκδικος; auch durch d. *part.* der vhg. Verba.
Rächerin ἡ τιμωρός od. *part.* [τικός 3.
rächerisch τιμωρός 2., τιμωρητικός, sp. ἐκδικη-
Rädchen τὸ τρόχιον, ὁ τροχίσκος, τὸ τροχίσκιον.
Rädelsführer ὁ ἐξηγητής; ὁ ἡγεμών, όνος; ὁ ἀρχηγός; sp. ὁ αὐϑέντης; auch ὁ ἄρχων (ὁ ἄρξας), ὁ κορυφαῖος; bei einer Empörung ὁ στασίαρχος (στασιάρχης).
rädern τροχίζειν. — das R.: durch das Verbum.
Räderwerk οἱ τροχοί; τὸ τρόχισμα.
rändern κρασπεδοῦν.
Ränkeschmied ὁ μηχανορράφος; ὁ βωμολόχος.
ränkevoll μηχανορράφος 2., μηχανικός 3., πανοῦργος 2., κακοπράγμων 2. — r. sein μηχανορραφεῖν, κακοπραγμονεῖν. — r. Sinn, r. Wesen ἡ πανουργία, κακοπραγμοσύνη.
Ränzel τὸ πηρίδιον, v. Hundefell ὁ κυνοῦχος, τὸ κυνούχιον.
räthlich 1) was man anrathen kann: durch παραινεῖν, z. B. das scheint mir nicht r. ταῦτ' ἐγὼ οὐκ ἂν παραινοίην, οὐκ ἐπαινῶ ταῦτα; auch übh. = nützlich, s. rathsam. — 2) = sparsam, haushälterisch, w. s.
Räthsel τὸ αἴνιγμα, ὁ γρῖφος; ὁ αἰνιγμός (gew. *pl.*). — e. R. aufgeben αἴνιγμα προβάλλειν, sp. γριφεύειν. — e. R. lösen λύειν od. εὑρίσκειν αἴνιγμα. — in Räthseln sprechen αἰνίγματα λέγειν, δι' αἰνιγμῶν λέγειν, αἰνίττεσϑαι; der in R. spricht ὁ αἰνιγματίας, αἰνιγματιστής sp. — nicht in R. sondern deutlich steht geschrieben οὐ δι' αἰνιγμάτων ἀλλ' ἐνεργῶς γέγραπται.
räthselhaft αἰνιγματώδης, γριφώδης 2., vgl. dunkel. — r. Rede ὁ αἰνιγμός (gew. *pl.*). — r. sprechen αἰνίττεσϑαι. — das klingt r. αἰνίγματι ἔοικε od. ὅμοιόν ἐστι τοῦτο. — vgl. Räthsel.
Rätzel ὁ, ἡ σύνοφρυς, υος.
Räuber 1) eig. ὁ ἅρπαξ, γος, gew. ὁ λῃστής; auch durch *part.*, wie ὁ ἁρπάσας (ἐξαρπάσας) τι, ὁ ἀφελόμενός τι. — den R. betreffend, ihm gehörig λῃστικός, λῃστρικός 3. — e. R. sein λῃστεύειν. — Gewerbe des R. ἡ λῃστεία. — 2) uneig. am Lichte: ὁ μύκης, ητος u. ου; an Pflanzen ἡ παραφυάς, άδος. [στρικῶς.
Räuberart τὸ λῃστικόν; nach R. λῃστικῶς, λῃ-

Räuberbande τὸ ληστήριον, ληστικόν, sp. ληστρικόν; auch τὸ ληστῶν σύστημα, οἱ λησταί.
Räuberei ἡ ἁρπαγή, sp. ὁ ἁρπαγμός, ἁρπασμός; ἡ ληστεία, sp. τὸ ληστήριον. — R. treiben ἁρπαγὴν ποιεῖσθαι, ληστεύειν, ληΐζεσθαι. — R. an etw. verüben διαρπάζειν, ληστεύειν, ληΐζεσθαί τι.
Räuberhand, z. B. er starb durch R. ὑπὸ ληστῶν ἀπέθανεν.
Räuberhauptmann ὁ λῄσταρχος, ληστάρχης; ὁ ἀρχίκλωψ, ωπος; ὁ ἀρχιληστής.
Räuberherberge τὸ τῶν ληστῶν καταγωγεῖον (καταγώγιον, ὑποδοχεῖον).
Räuberhöhle τὸ ληστρικὸν ἄντρον; ἡ τῶν ληστῶν καταφυγή.
Räuberin ἡ ἅρπαξ, γος; ἡ ληστρὶς (-ίδος) γυνή.
räuberisch ὁ, ἡ ἅρπαξ, γος (*sup.* ἁρπαγίστατος 3.); ἁρπακτικός, ἁρπαστικός 3.; ληστικός, ληστρικός 3.
Räuberleben ὁ ληστικὸς (ληστρικὸς) βίος.
Räucherfass τὸ θυμιατήριον, sp. ὁ θυμιατήρ, ῆρος, ἡ θυμιατρίς, ίδος, ὁ λιβανωτός, ἡ λιβανωτρίς, ίδος.
räucherig καπνώδης 2.
räuchern καπνίζειν τι (v. Rauch durchziehen lassen, im Rauche dörren); θυμιᾶν (Rauch machen; m. etw. θυμιᾶν τι u. τινος; auch θυμιᾶν τι etw. beräuchern); θύειν (Räucherwerk als Opfer anzünden); mit Schwefel r. θειοῦν, auch περιθειοῦν (herum r.); m. Weihrauch r. λιβανωτίζειν. — **geräuchert** καπνιστός 3.
Räuchern, das, ἡ κάπνισις, θυμίασις (beide erst sp.); R. m. Schwefel ἡ περιθείωσις. — zum Räuchern tauglich od. gut θυμιατικός, sp. καπνιστικός 3.
Räucherpfanne ἡ ἐσχαρίς, ίδος, τὸ ἐσχάριον, sp. ὁ λιβανωτός.
Räucherwerk τὸ θυμίαμα (gew. *pl.*), τὰ θυμιώμενα, selten τὸ θύος, sp. τὸ κάπνισμα, vgl. τὰ θυλήματα; wolriechendes R. τὰ εὐώδη θυμιατά.
Räude ἡ ψώρα, sp. ψωρίασις. — d. R. haben ψωρᾶν, ψωριᾶν. — Mittel gegen d. R. τὸ ψωρικόν.
räudig ψωραλέος 3., sp. ψωριώδης, ψωροειδής 2., ψωρός 3. — r. sein = die Räude haben.
Räumchen τὸ μικρὸν χωρίον.
räumen 1) etw. aus einem Orte wegschaffen: ἀπαίρειν; ἀποσκευάζειν (u. *M.*); etw. aus dem Wege r. ἐκποδὼν ποιεῖσθαί τι; Jmd. aus dem Wege r. ἐκποδὼν ποιεῖσθαί (sp. ποιεῖν) τινα, ἀναιρεῖν τινα (ἐκ μέσου); aus dem Wege geräumt werden ἐκποδὼν γίγνεσθαι. — 2) e. Platz r. *a*) ihn leer machen: κενοῦν, ἐκκενοῦν (v. etw. τινός), καθαίρειν (τινός), καθαρὸν ποιεῖν (τινός, selten ἀπό τινος); auch = reinigen, fegen, w. s. *b*) e. Platz verlassen: ἀπο-, ἐκλείπειν χωρίον, auch ἀποχωρεῖν, ἀπανίστασθαι, ἀπιέναι ἀπὸ (ἐκ) χωρίου; ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) πρὸς ἄλλο χωρίον; v. Soldaten ἀπαίρειν, ἀναζευγνύναι; v. Feldherrn ἀπάγειν (τὴν στρατιάν). — Jmd. e. Platz r. lassen ἀνιστάναι τινά. — d. Land r. müssen (v. Verbannten) φεύγειν, ἐκπίπτειν. — Jmd. e. Platz r. ὑποχωρεῖν τινι ἕδρας, s. einräumen 2) *a*). — Jmd. d. Feld r. εἴκειν, ὑπείκειν, ὑποχωρεῖν τινι; ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος, ἥττω εἶναί τινος.
Räumen, s. Räumung.
Räumer ὁ καθαρτής, καλλυντής sp.; besser durch *part.* ὁ καθαίρων, ἐκκαθαίρων, καλλύνων u. ä. (als Person); τὸ κάλλυντρον (als Werkzeug).
räumig, s. geräumig.
räumlich 1) im Raume befindlich: ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τόπον od. κατὰ χώραν. — r. v. Jmd. getrennt sein κεχωρίσθαι τινὸς od. ἀπό τινος τῷ τόπῳ od. τῇ χώρᾳ. — 2) = geräumig, w. s.
Räumung 1) Wegschaffung v. Dingen aus einem Orte: τὸ ἀπαίρειν, ἀποσκευάζειν. — 2) eines Ortes: ἡ κένωσις, ἐκκένωσις (das Leermachen); ἡ κάθαρσις, ἐκκάθαρσις (Reinigung); ἡ ἀναχώρησις, ὑποχώρησις, ἀπαλλαγή, sp. ἀνάζευξις, ἄπαρσις (das Aufbrechen v. e. Orte); die R. des Landes ἡ ἐκ τῆς χώρας ἀναχώρησις.
Räuschchen, durch κραιπάλη τις. — sich e. R. trinken ὑποπίνειν; der sich e. R. getrunken hat ὑποπεπωκώς.
räuspern, sich, χρέμπτεσθαι; sich tief r. χρέμπτεσθαι μυχιόν τι (ἐπισεσυρμένον), auch χρ. μέγα καὶ πλατύ (um auszuspucken).
Räuspern, das, ἡ χρέμψις. — durch R. auswerfen ἀποχρέμπτεσθαι.
raffen ἁρπάζειν; ἀφαρπάζειν (wegraffen); συναρπάζειν (weg-, zusammenraffen); an sich r. σφετερίζεσθαι (auf unrechtliche Weise). — das R. ἡ ἁρπαγή.
Raffholz, s. Leseholz.
Raffinement τὸ σόφισμα, ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα.
raffinieren 1) eig. etw.: καθαίρειν, ἀπο-, ἐκκαθαίρειν. — 2) übtr. auf etw. r.: μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, σοφίζεσθαί τι.
raffiniert *a*) eig. καθαρός 3. *b*) übtr. μηχανικός, μηχανητικός, σοφιστικός, σοφός, sp. τεχνικός 3.; auch δεινός 3., πανοῦργος 2.
ragen, gew. in den Compos. empor-, heraus-, hervorragen, w. s.
Ragout τὰ περικόμματα.
Ragwurz ὁ (κυνὸς) ὄρχις.
Rahe ἡ κεραία, τὸ κέρας; das äusserste Ende der R. τὸ τέρθρον.
Rahm τὸ παχὺ τοῦ γάλακτος.
Rahmen τὸ κράσπεδον, ἡ περιβολή. — in e. R. fassen κρασπεδοῦν, περιλαμβάνειν κρασπέδῳ.
Rahtau ὁ τέρθριος (κάλως); ἡ ὑπέρα.
Rain τὰ μεθόρια, sp. ἡ μεθορία; vgl. ὁ πόλος.
Rainfarn ὁ μείζων χιλιόφυλλος.
Raison, s. Vernunft.
raisonnabel χρηστός, δίκαιος 3.; καλὸς κἀγαθός 3.
Raisonnement ὁ λογισμός (u. *pl.*); sp. ἡ εὑρησιλογία, εὑρεσιλογία; vgl. Auseinandersetzung; Gerede, Geschwätz.
Raisonneur, s. Schwätzer.
raisonnieren λογίζεσθαι, συλλογίζεσθαι (überlegen, erwägen); sp. εὑρησιλογεῖν, εὑρεσιλογεῖν; vgl. auseinandersetzen, schwatzen.
Rak ὁ ἐξ ὀρύζης οἶνος.
Ramme ἡ ἐμβολή, ὁ ἔμβολος, τὸ ἔμβολον.
rammeln μίγνυσθαι, συμμίγνυσθαι (*P.*).
Rampe, etwa τὸ χῶμα; ὁ ὄχθος.
Rand τὸ κράσπεδον (Saum, Einfassung; auch v. dem unteren R. eines Berges); τὸ λέγνον (selten; Saum; auch R. des Muttermundes); ἡ πεζίς, ίδος, sp. ἡ πέζα, τὸ λῶμα (Saum; auch ἡ τῆς ὁδοῦ πέζα); τὸ χεῖλος (R. einer jeden Oeffnung od. Vertiefung, z. B. e. Bechers, Grabens, Flusses); ἡ κρηπίς, ῖδος, ἡ ὄχθη (gew. *pl.*), selten u. mehr poet. ἡ ὀφρύς, ύος (erhabener Rand e. Flusses, Grabens u. dgl.); τὸ στόμα (e. Tisches); ὁ κρημνός (eig. Abhang; auch: der R. v. Wunden u. Geschwüren); ἡ στεφάνη (d. um etw. herumlaufende R., z. B. eines Helmes, Berges, einer Mauer u. dgl.); ἡ ἴτυς, υος (bes. d. Schildes); ὁ ἄμβων, ωνος (selten; auch ἡ ἄμβη; R. e. Schildes, einer Schüssel); ἡ ἐσχατιά, τὰ ἔσχατα (äusserster R.); τὸ μέτωπον (sp.; R. e. Blattes, *margo*). — m. e. R. einfassen κρασπεδοῦν, κρασπέδῳ περιλαμβάνειν. — etw. an d. R. schreiben παρα-, παρεπιγράφειν. — am R. bemerken παρασημειοῦσθαι; das Bemerken am R. ἡ παρασημείωσις. — zu R. kommen m. etw. διαπράττειν (u. *M.*), περαίνειν, ἀνύτειν τι. — am R. des Grabes stehen πρὸς τῷ στόματι od. πρὸς τῷ τέρματι τοῦ βίου εἶναι, ἐπι-

θάνατον εἶναι; auch πάρεστιν ἤδη τινὶ τὸ τοῦ βίου τέλος. — diese Krankheit brachte mich an d. R. d. Grabes ἐκ ταύτης τῆς νόσου εἰς τοὔσχατον ἦλθον od. παρὰ μικρὸν ἦλθον ἀποθανεῖν. — das versteht sich am R. δῆλον τοῦτο καὶ μὴ ἀκριβῶς σκοποῦντι od. καὶ παιδί.

Randbemerkung, -glosse ἡ παραγραφή, παρεπιγραφή; auch ἡ παρασημείωσις; τὸ παραγεγραμμένον σχόλιον. — e. R. machen παραγράφειν, παρεπιγράφειν, παρασημειοῦσθαι.

Randzeichen ἡ παραγραφή, παράγραφος.

Ranft, s. Rand, Rinde.

Rang ἡ χώρα, ἡ τάξις, auch ἡ μοῖρα (Platz, Stelle); ἡ τιμή (Ehrenstelle); ἡ ἀξία, τὸ ἀξίωμα, ἡ ἀξίωσις (Werth, Würde). — der erste, zweite, dritte R. τὸ πρωτεῖον (gew. τὰ πρωτεῖα, sp. ἡ φιλοπρωτεία u. -τία), τὰ δευτερεῖα (selten *sing.*), τὰ τριτεῖα; d. ersten R. haben πρῶτον εἶναι, πρωτεύειν (τῇ τιμῇ, τῷ ἀξιώματι), auch πρωταγωνιστεῖν (unter den Bürgern πρῶτον εἶναι τῶν πολιτῶν, πρωτεύειν τῶν πολιτῶν od. ἐν τοῖς πολίταις); d. zweiten R. einnehmen δεύτερον εἶναι, δευτεριάζειν, sp. δευτερεύειν; auch δευτεραγωνιστεῖν; d. dritten R. einnehmen τρίτον εἶναι, τριταγωνιστεῖν (d. i. wenig gelten); nach dem ersten R. streben ὀρέγεσθαι (gew. *aor. P.*) τῶν πρωτείων, sp. φιλοπρωτεύειν (der nach dem ersten R. strebt φιλόπρωτος 2. sp.; Streben nach dem ersten R. ἡ φιλοπρωτεία, sp. τὸ φιλόπρωτον). — gleicher Rang ἡ ἰσοτιμία, τὸ ἰσότιμον; im gleichen R. m. Jmd. stehen ὅμοιον εἶναί τινι τὴν τιμήν, ἰσότιμον εἶναί τινι, ἐξ ἴσου od. ἴσα τιμᾶσθαί (*P.*) τινι. — e. hohen R. haben ἐν πολλῇ τιμῇ εἶναι, ἐν ἀξιώματι εἶναι, πολυωρεῖσθαι (*P.*), διαφερόντως od. μάλιστα τιμᾶσθαι (*P.*), μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχειν. — Jmds. R. haben τὴν χώραν od. τὴν τάξιν τινὸς ἔχειν, ἐξ ἴσου od. ἴσα τιμᾶσθαί (*P.*) τινι. — in keinerlei R. stehen ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ εἶναι. — Jmd. d. R. ablaufen περιγίγνεσθαι od. κρείττω γίγνεσθαί τινος, νικᾶν τινα, προτερεῖν τινος, in etw. προλαμβάνειν τινός τι. — Jmd. d. R. streitig machen ἀμφισβητεῖν τινι (seltner πρός τινα) τῆς τιμῆς od. τῆς προεδρίας.

Range μειράκιον προφερές; im tadelnden Sinne μειράκιον οὐδενὸς ἄξιον; als Schimpfwort ὁ ὄλεθρος, τὸ κάθαρμα.

rangieren 1) *tr.* διατάττειν, διατιθέναι, διακοσμεῖν. — sich r. κατορθοῦν od. καλῶς διατιθέναι τὰ ἑαυτοῦ; v. Schuldnern διαλύειν τοῖς χρήσταις. — 2) *intr.* m. Jmd. r.: ἴσην τιμὴν ἔχειν od. ἰσότιμον εἶναί τινι; vor Jmd. r. προέχειν τινὸς τῇ τιμῇ; nach Jmd. r. δεύτερον εἶναί τινος, sp. δευτερεύειν τινί; vgl. Rang.

Rangordnung ἡ τάξις, vgl. Reihe.

Rangstreit ἡ περὶ τῆς πρωτείας od. περὶ τῆς προεδρίας ἀμφισβήτησις (φιλονεικία). — einen R. m. Jmd. haben φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) πρός τινα, seltner εἴς τινα.

Rangsucht ἡ φιλοπρωτεία, sp. τὸ φιλόπρωτον.

Rank (gew. *pl.* Ränke) ἡ μηχανή, τὸ μηχάνημα, ἡ τέχνη, τὸ τέχνημα, τὸ τέχνασμα; ἡ στροφή (u. *pl.*); τὸ πάλαισμα; τὸ σκευώρημα, ἡ σκευωρία; τὸ σκευοποίημα; ὁ δόλος. — Ränke schmieden μηχανὰς μηχανᾶσθαι od. πλέκειν, τεχνᾶσθαι, τεχνάζειν; μηχανορραφεῖν, δολορραφεῖν. — dagegen Ränke schmieden ἀντιμηχανᾶσθαι, ἀντιτεχνᾶσθαι (dazu ἡ ἀντιτέχνησις).

Ranke τὸ κλῆμα; ἡ ἕλιξ, ικος (bes. Weinranke, wie immer τὸ οἴναρον, ἡ οἰναρίς, ίδος); *dem.* τὸ κλημάτιον, sp. κληματίδιον. — zur R. gehörig κληματικός 3.; aus R. gemacht κλημάτινος 3. sp. — in R. schiessen, R. treiben ἐκκληματοῦσθαι (*P.*).

ranken = in Ranken treiben, s. d. vhg. W.

rankenähnlich, -artig κληματοειδής, κληματώδης 2.; ὁ κληματίτης (*fem.* -ῖτις, ιδος); *adv.* κληματηδόν.

Rankgewächs ἡ κληματίς, ίδος; ἡ κληματῖτις, ιδος.

Rankmade ἡ τερηδών, όνος.

Rankünе, s. Eifersucht, Rank, Bosheit.

Ranunkel τὸ βατράχιον.

Ranzen ἡ πήρα, διφθέρα; ὁ θύλακος.

ranzen (v. brünstigen Thieren) κυνᾶν, σκυζᾶν (u. *M.*; v. Hunden); καπρᾶν, καπρίζειν, καπρώζειν, θυᾶν (v. Schweinen).

1. **ranzig** (v. Thieren) ὁ, ἡ δρομάς, άδος; ὁ, ἡ σύβαξ, ακος. — r. sein, s. ranzen.

2. **ranzig** (v. Speisen) σαπρός 3., sp. ταγγός 3. — r. werden σαπρίζεσθαι (*P.*), sp. ταγγίζειν; r. sein σεσαπρίσθαι, sp. ταγγίζειν; das Ranzigsein ἡ σαπρότης, sp. ἡ τάγγη, ταγγίασις, τὸ τάγγος.

Ranzion, s. Lösegeld.

ranzionieren, s. loskaufen.

Ranzionierung, s. Loskauf.

Rappe ὁ μέλας ἵππος.

rappelköpfisch ἀκράχολος 2., ὀργίλος 3. — r. Wesen ἡ ἀκραχολία, ὀργιλότης.

rappeln μαίνεσθαι (*aor. P.*), παρανοεῖν, παραφρονεῖν, παραληρεῖν, παραπαίειν.

Rappier τὸ σφαιρωτὸν (ἐσφαιρωμένον) ξίφος; auch ἡ ῥάβδος. — das Fechten m. R. ἡ ῥαβδομαχία.

Rapport, s. Bericht.

rapportieren, s. berichten u. Bericht erstatten.

Rappuse; in die R. geben, s. preisgeben.

rapsen ἀφ-, ἐξ-αρπάζειν.

Rapunzel τὸ σίσαρον.

rar, s. selten, kostbar.

Rarität, s. Seltenheit.

rasch τροχερός 3., s. schnell, munter, lebhaft, heftig; rasch in etw. πρόχειρος (2.) πρός u. ἐπί τι, rasch im Handeln ταχυεργός, sp. ταχυεργής 2.

Raschheit, s. Schnelligkeit, Lebhaftigkeit. — R. im Handeln ἡ ταχυεργία.

Rasen ἡ πόα, ἡ χλόη. — e. ausgestochenes Stück R. ἡ χορτόβωλος, τὸ χορτόβωλον, ἡ χορτόπλινθος, τὸ χορτόπλινθον sp.

rasen μαίνεσθαι (*aor. P.*), λυττᾶν; παραφρονεῖν, παρανοεῖν, παραπαίειν, κακοδαιμονᾶν (κακοδαιμονεῖν), sp. δαιμονᾶν; poet. u. sp. βακχεύειν.

Rasen, das, ἡ μανία, λύττα.

rasend *a*) eig. μαινόμενος, μανείς 3., μανικός 3., ἐμμανής 2.; ἄφρων, παράφρων 2., ὁ, ἡ κακοδαίμων, ονος; sehr r. περιμανής 2. sp.; wie r. μανιώδης, οἰστρώδης 2.; wie e. Rasender blicken μανικόν τι βλέπειν. — r. machen μαίνειν, ἐκμαίνειν τινά, gew. μανίαν τινὶ ἐμβάλλειν; r. werden μανῆναι, ἐκμανῆναι. *b*) uneig. μανικός 3., μανιώδης 2., δεινός 3.; ὑπερβάλλων 3., ὑπερφυής 2. — Jmd. in r. Liebe zu Jmd. versetzen ἐκμαίνειν τινὰ ἐπί τινι. — r. Verlangen nach etw. tragen ἐπιμαίνεσθαί (*aor. P.*) τινι (auch: rasend in Jmd. verliebt sein); r. in Jmd. verliebt ὁ, ἡ δύσερως τινος. — r. Liebhaberei zu Pferden ἡ ἱππομανία, r. Leidenschaft für Weiber ἡ γυναικομανία u. ä. Bildungen mehr.

Rasenplatz ἡ πόα, ὁ λειμών, ῶνος.

Raserei ἡ μανία, λύττα, κακοδαιμονία; vgl. Wahnsinn. — in R. versetzen, gerathen, s. **rasend** machen, werden.

rasig ποώδης, χλοώδης 2.

rasieren, s. barbieren.

Rasiermesser, s. Barbiermesser.

Raspel ὁ ξυστήρ, ῆρος; τὸ ξύστρον; ἡ ῥίνη (Feile).

raspeln ξύειν, ξεῖν; ῥινᾶν (feilen).

Raspelspäne τὸ ξύσμα (τὸ ξυσμάτιον), τὸ ῥίνημα (u. *pl.*).
rasseln κροτεῖν, ψοφεῖν.
Rasseln, das, ὁ κρότος; ὁ ψόφος.
Rast ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα; ἡ ἀνάπαυσις (das Ausruhen, Erholen); ἡ σχολή, ἀργία, ῥᾳστώνη (Musse, Unthätigkeit). — R. halten, s. rasten. — Jmd. R. gönnen v. etw., z. B. v. Arbeiten ἀναπαύειν τινὰ πόνων od. πονοῦντα; übr. vgl. Ruhe.
rasten ἀναπαύεσθαι (v. etw. τινός), σχολάζειν, σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν (τινός od. ἀπό τινος), ἀργεῖν (τινός), ἐλινύειν (τινός); auch καταλύειν, ῥᾳστωνεύειν. — das **Rasten**, s. Rast.
rastlos ἄσχολος 2., auch ἄπαυστος 2.; *adv.* ἀσχόλως, sp. ἀπαύστως u. ἀπαυστί; gew. umschr., z. B. er wanderte r. ὁδοιπορῶν οὐκ ἀνεπαύσατο
Rastlosigkeit ἡ ἀσχολία; ἡ σπουδή. [u. dgl.
Rasttag; die, R. αἱ ἐλινύες. — R. halten ἀναπαύεσθαι, καταλύειν; er liess d. Heer drei R. halten εἰς τρὶς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα; Kyros hielt in Kelainai drei R. ἐν Κελαιναῖς τρεῖς ἡμέρας ἔμεινε [Κῦρος.
rastweise κατ᾽ ἀναπαύλας.
Rate τὸ γιγνόμενον μέρος. — in R. bezahlen ταξάμενον ἀποδιδόναι. — Zahlung in R. ἡ τάξις.
Rath 1) Berathschlagung: ἡ συμβουλία, συμβουλή, sp. τὸ συμβούλιον; auch ἡ βουλή. — R. halten βουλὴν ποιεῖσθαι. — m. Jmd. zu Rathe gehen über etw., Jmd. zu R. ziehen bei etw. βουλεύεσθαι μετά τινος, συμβουλεύεσθαί τινι (auch μετά τινος) περί τινος; ἀνα-, ἐπι-κοινοῦσθαί τινι περί τινος. — m. sich zu R. gehen βουλεύεσθαι, λογίζεσθαι, ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*), vgl. erwägen, überlegen; voraus od. früher m. sich zu R. gehen προβουλεύεσθαι. — etw. zu R. halten φείδεσθαί τινος, καλῶς χρῆσθαί τινι; etw. nicht zu R. halten οὐ φείδεσθαι od. ἀφειδεῖν τινος, προΐεσθαί τι, vgl. verschwenden. — 2) der R., welchen man Jmd. gibt: ἡ βουλή, τὸ βούλευμα (*dem.* τὸ βουλευμάτιον); ἡ συμβουλή, συμβουλία, τὸ συμβούλευμα, sp. τὸ συμβούλιον; auch ἡ εἰσήγησις, τὸ εἰσήγημα; ἡ γνώμη, ἡ παραίνεσις, ἡ ὑποθήκη u. mehr poet. ἡ ὑποθημοσύνη (Lehre, Ermahnung, Warnung), u. allg. ὁ λόγος, auch umschr. durch Verba, z. B. auf Jmds. R. συμβουλεύσαντός τινος u. dgl. — e. guter R. ἡ εὐβουλία, ἡ ἀγαθὴ βουλή, vgl. ἡ ἱερὰ συμβουλή. — Jmd. einen R. geben od. ertheilen βουλεύειν, συμβουλεύειν, εἰσηγεῖσθαι, παραινεῖν, ὑποτίθεσθαί τινί τι od. *inf.*; Jmd. e. guten R. geben συμβουλεύειν τινὶ χρηστά. — das ist mein R. οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω. — Jmd. um R. fragen = m. Jmd. zu Rathe gehen, s. 1). — Jmds. R. folgen πείθεσθαι (*aor. P.*) od. ὑπακούειν τινὶ συμβουλεύσαντι. — Jmd. m. Rath u. That beistehen ὠφελεῖν τινα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, συμβουλεύειν καὶ συμπράττειν τινί, σύμβουλον καὶ συνεργὸν (συμπράκτορα) γίγνεσθαί τινι u. τινος. — 3) Art u. Weise od. die Mittel, um etw. zu erreichen: ὁ πόρος (u. *pl.*), ἡ μηχανή. — R. schaffen πορίζειν (ἐκπορίζειν, ἐξευρίσκειν) πόρους od. μηχανήν. — es kann R. werden ἔστι τις μηχανή m. *inf.* od. ὅπως u. *fut.* — keinen R. wissen ἀπορεῖν (u. *M.*), ἀμηχανεῖν (bei etw. περί τινος). — 4) Rathsversammlung: ἡ βουλή, sp. τὸ βουλευτήριον, βουλευτικόν, συμβούλιον; auch τὸ συνέδριον, ἡ σύνοδος; οἱ σύνεδροι, οἱ βουλευταί; der R. der Alten ἡ γερουσία, vgl. Senat. — d. R. versammeln, berufen συνάγειν od. συγκαλεῖν τὴν βουλήν. — Mitglied eines R. sein, in e. R. sitzen βουλεύειν (βουλήν). — der erste im R., Vorsteher des R. ὁ βούλαρχος; e. solcher sein βουλαρχεῖν. — d. entscheidende Stimme im R. haben προβουλεύειν. — vor dem R. reden βουληγορεῖν (dazu βουληγόρος 2., ἡ βουληγορία sp.). — 5) Mitglied einer berathenden Behörde: ὁ βουλευτής (vgl. ὁ γέρων, οντος), ὁ σύνεδρος, auch durch d. *part.* ὁ βουλεύων, συνεδρεύων u. s. w. — e. R. sein βουλεύειν.
rathen 1) muthmassen, vermuthen, errathen, w. s. — 2) e. Rath geben: Jmd. etw. od. zu etw. r.: βουλεύειν, συμβουλεύειν, εἰσηγεῖσθαι, παραινεῖν, ὑποτίθεσθαί τινί τι od. *inf.*; auch πείθειν τινὰ ποιεῖν τι. — zu Jmds. Besten r. προβουλεύειν τινός. — Jmd. etw. nicht r. συμβουλεύειν τινὶ μὴ ποιεῖν τι, πείθειν τινὰ μὴ ποιεῖν τι. — sich v. Jmd. r. lassen συμβούλῳ χρῆσθαί τινι, πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι; sich nicht v. Jmd. r. lassen οὐ πείθεσθαί τινι, οὐκ ἐντρέπεσθαί τινος. — sich nicht zu r. wissen ἀπορεῖν (u. *M.*), διαπορεῖν (u. *M.* m. *aor. P.*), ἀμηχανεῖν; ἄπορον, ἀμήχανον, ἐν ἀπορίᾳ (-ρίαις) εἶναι; ἐν ἀπόρῳ εἶναι od. ἔχεσθαι (*P.*); ich weiss mir da nicht zu r. οὐκ ἔχω ὅπῃ χρήσομαι τοῖς πράγμασιν. — es ist ihm nicht mehr zu r. ἀπόλωλεν, οἴχεται; πέπονθεν ἀνήκεστόν τι. — etw. für gerathen halten νομίζειν τι καλὸν (ἐπιτήδειον, χρήσιμον) εἶναι. — es für gerathen halten zu … οἴεσθαι δεῖν m. *inf.*; es für das Gerathenste halten zu … κράτιστον ἡγεῖσθαι m. *inf.* — das scheint mir für dich das Gerathenste zu sein ταῦτα πράττων κάλλιστ᾽ ἂν πράξειας ἐμοὶ δοκεῖν. — damit ist mir nicht gerathen τούτου (τούτων) οὐδέν μοι ὄφελος. — der zu etw. räth ὁ βουλευτής τινος, *fem.* ἡ βουλευτίς, ίδος.
Rathen, das, 1) das Vermuthen, Errathen: ἡ εἰκασία, sp. ὁ εἰκασμός; od. durch Verba, z. B. dein R. hilft dir nichts οὐδὲν πλέον ποιεῖς εἰκάζων. — im R. geschickt εἰκαστικός 3. — 2) das Rath Ertheilen: ἡ συμβούλευσις. — im R. geschickt βουλευτικός, συμβουλευτικός 3. — das R. betreffend παραινετικός 3. sp.
Rathgeber ὁ σύμβουλος, συμβουλευτής, sp. ὁ παραινετήρ, ῆρος; auch durch *part.* ὁ συμβουλεύων, συμβουλεύσας u. dgl.
Rathgeberin ἡ σύμβουλος; auch durch *part.* ἡ συμβουλεύουσα, συμβουλεύσασα.
Rathhaus τὸ βουλευτήριον, sp. βουλεῖον; auch τὸ ἀρχεῖον (Amtshaus), τὸ συνέδριον (Versammlungsort); vgl. τὸ πρυτανεῖον, ἡ θόλος.
rathlos ἄβουλος 2.; ἄπορος 2. (βουλῆς); ἀμήχανος 2. — r. sein = „sich nicht zu rathen wissen" unter „rathen".
Rathlosigkeit ἡ ἀβουλία, ἀμηχανία, ἀπορία.
rathsam 1) was man anrathen kann: ὃ συμβουλεύσειεν (παραινέσειεν) ἄν τις u. dgl.; oder = nützlich, passend: χρήσιμος 2. u. 3.; χρηστός 3.; πρόσφορος, σύμφορος 2., σωτήριος 2., δεξιός 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2., καλός 3. — es ist r. συμφέρει, καλῶς ἔχει, καλόν (ἐστι), πρέπει, προσήκει; ich halte es für r. οἴομαι δεῖν m. *inf.*; ich halte es für das Rathsamste κράτιστον ἡγοῦμαι m. *inf.*; etw. für r. halten νομίζειν τι καλὸν (χρήσιμον, ἐπιτήδειον) εἶναι; ἐπαινεῖν od. ἀποδέχεσθαί τι; δοκιμάζειν τι od. ποιεῖν τι; das Rathsamste für dich ist, wenn … κάλλιστ᾽ ἂν πράξειας m. *part.*; es war nicht r. dass ihr … οὐκ ἔδει ὑμᾶς m. *inf.*; was nicht r. war οὐδὲν δέον; weiter als r. προσωτέρω τοῦ καιροῦ. — 2) = sparsam, w. s.
rathsbedürftig βουλῆς ἐνδεής 2. — r. sein συμβούλου od. συμβουλευτοῦ δεῖσθαι (*aor. P.*).
Rathsbeisitzer ὁ σύνεδρος.
Rathsbeschluss τὸ βούλευμα, τὸ τῆς βουλῆς ψήφισμα; vorläufiger R. τὸ προβούλευμα. — e. R. fassen βουλεύειν (gew. *M.*); e. vorläufigen R. fassen προβουλεύειν.

Rathschlag, s. Rath 2). — e. R. fassen *βουλεύεσθαι, βουλὴν ποιεῖσθαι, γνώμην ποιεῖσθαι* od. *αἱρεῖσθαι*.

rathschlagen, s. berathschlagen.

Rathschlagung, s. Berathschlagung.

Rathschluss *τὸ βούλευμα, ἡ βουλή, ἡ γνώμη*; *τὸ ψήφισμα* (durch Abstimmung). — e. R. fassen *βουλεύεσθαι, βουλὴν ποιεῖσθαι; γνώμην ποιεῖσθαι* od. *αἱρεῖσθαι*; (durch Abstimmung) *τίθεσθαι ψήφισμα, ψηφίζεσθαι*.

Rathsdiener *ὁ τῆς βουλῆς ὑπηρέτης*.

rathsfähig *ἄξιος* (3.) *βουλευτὴς γίγνεσθαι*.

Rathsgebäude, s. Rathhaus.

Rathsgutachten *τὸ προβούλευμα*. — e. R. abfassen *προβουλεύειν*.

Rathsherr *ὁ βουλευτής*, sp. *συμβουλευτής, γερουσιαστής* (vgl. *ὁ γέρων, οντος*); auch *ὁ σύνεδρος* od. *part. ὁ βουλεύων, συνεδρεύων* u. dgl. — d. R. betreffend *βουλευτικός* 3. — Eid der R. *ὁ βουλευτικὸς ὅρκος*. — Ehrensitz der R. im Theater *τὸ βουλευτικόν*.

Rathsherrenamt *ἡ βουλεία*.

Rathsherrenstand *ἡ τῶν βουλευτῶν τάξις*.

Rathsherrenstelle, -würde *ἡ βουλεία*.

Rathskollegium *τὸ συνέδριον, ἡ βουλή; οἱ σύνεδροι, οἱ βουλευταί*.

Rathsmann, s. Rathsherr.

Rathsmitglied *ὁ συμβουλευτής* sp.; besser *ὁ βουλευτής, σύνεδρος* od. *part. ὁ βουλεύων, συνεδρεύων* u. dgl.

Rathssitzung *τὸ συνέδριον*. — e. R. halten *συνεδρεύειν*.

Rathsversammlung *τὸ συνέδριον, ἡ συνεδρία* (letzteres auch: Theilnahme an einer R.); übr. s. Rath 4).

Rathswahl *ἡ ἀρχαιρεσία* (gew. *pl.*), *τὰ ἀρχαιρέσια*. — R. halten *ἀρχαιρεσιάζειν*.

Rathswechsel *αἱ τῶν ἀρχῶν διαδοχαί*.

ratificieren *κυροῦν, ἐπικυροῦν τι; κύριον ποιεῖν τι*.

Ratifikation *ἡ κύρωσις*, sp. *ἐπικύρωσις*; od. Verba.

Ration *ἡ μερίς, ίδος, ἡ μοῖρα; τὸ ἐπιβάλλον* (*τινὶ μέρος*); R. v. Proviant *τὸ σιτηρέσιον*, sp. *ἡ σιτομετρία* (dies auch: das Zumessen v. R.), *τὸ σιτομέτριον* (*σιτόμετρον*?). — R. austheilen, zumessen *σιτομετρεῖν*; R. erhalten *σιτομετρεῖσθαι* (*P.*).

rational *ῥητός* 3. (opp. *ἄρρητος, ἄλογος* 2.; auch: r. auflösbar).

rationell *λογικός, νοητός* 3.

Ratte, vielleicht *ὁ ἐλειός* (*ἐλειός*).

Ratz (= Iltis) *ἡ βδέουσα γαλῆ*.

Ratze, s. Ratte.

Raub 1) als Handlung: *ἡ ἁρπαγή*, sp. *ὁ ἁρπαγμός, ἁρπασμός; ἡ λῃστεία*, sp. *τὸ λῃστήριον*. — auf R. ausgehen *ἐξιέναι ἐφ' ἁρπαγήν, τρέπεσθαι ἐφ'* (*εἰς*) *ἁρπαγήν; ἐξιέναι λῃστεύοντα* od. *λῃϊζόμενον*. — vom R. leben *ἀπὸ τῆς λῃστείας τὸν βίον ποιεῖσθαι; λῃστεύοντα* od. *λῃϊζόμενον ζῆν*. — 2) als Sache: *ἡ ἁρπαγή, τὸ ἅρπασμα* (*ἅρπαγμα*). *τὰ ἁρπασθέντα*; vgl. Beute. — e. R. der Feinde werden *ἀφ-, ἐξ-αρπάζεσθαι* (*P.*) *ὑπὸ τῶν πολεμίων*; e. R. der Flammen werden *καταφλέγεσθαι* (*P.*); e. R. der Krankheit werden *ἀπόλλυσθαι* od. *διαφθείρεσθαι* (*P.*) *ὑπὸ τῆς νόσου*.

Raubbegierde *ἡ ἁρπαγῆς ἐπιθυμία; τὸ ἁρπακτικόν*.

raubbegierig *ἁρπακτικός* (*ἁρπαστικός*) 3.; *ἁρπαγῆς ἐπιθυμῶν* 3.; s. räuberisch.

Raubbiene *ὁ κηφήν, ῆνος*; *dem. τὸ κηφήνιον*. — v. der Art einer R. *κηφηνώδης* 2.

rauben, etw. (Einem) *ἁρπάζειν τι; ἐξαρπάζειν τί τινι; συλᾶν τί τινα; βίᾳ ἀφαιρεῖσθαί τί τινα* od. *τί τινος*, auch *βίᾳ παραιρεῖσθαί τί τινι* od. *τί τινος*; auch *λῃστεύειν, λῃΐζεσθαι, λεηλατεῖν* (absolut); vgl. berauben. — Jmd. d. Verstand r. *ἐξιστάναι τινὰ τοῦ φρονεῖν* (*τῶν λογισμῶν, τῶν φρενῶν, ἑαυτοῦ*, auch bloss *ἐξιστάναι τινά*).

Rauben, das, s. Raub 1).

Raubgesindel *τὸ λῃστικόν, λῃστήριον*, sp. *τὸ λῃστρικόν*.

Raubgier, s. Raubbegier.

raubgierig, s. raubbegierig.

Raubnest *τὸ λῃστικὸν* (*λῃστρικὸν*) od. *τῶν λῃστῶν φρούριον*.

Raubschiff *τὸ λῃστικὸν* od. *λῃστρικὸν* (sp. *πειρατικὸν*) *πλοῖον* od. *σκάφος; ἡ λῃστρὶς* (*-ίδος*) *ναῦς*, sp. *ἡ λῄστειρα ναῦς, ἡ λῃστρίς, ίδος*; im Bes. e. leichtes R. *ἡ* (*λῃστρικὴ*) *ἡμιολία*, sp. *τὸ ἡμιόλιον; ὁ μυοπάρων, ωνος* (sp.); *ἡ ἐπακτρίς, ίδος, ὁ ἐπακτροκέλης, ητος* (schnellsegelnder Strandnachen für Seeräuber).

Raubschloss, s. Raubnest.

Raubstaat *ἡ λῃστῶν πόλις*.

Raubsucht, s. Raubbegierde.

raubsüchtig, s. raubbegierig.

Raubthier *τὸ ἁρπακτικὸν* (*ἁρπαστικὸν*) *θηρίον*, besser *τὸ ἀφ' ἁρπαγῆς ζῶν θηρίον* u. gew. *τὸ ἄγριον θηρίον* od. bloss *τὸ θηρίον*.

Raubvogel *ὁ ἁρπακτικὸς* (*ἁρπαστικὸς*) *ὄρνις, ὁ σαρκοφάγος* od. *κρεοφάγος ὄρνις*; gew. *ὁ οἰωνός*.

Raubzug *ἡ διὰ λῃστείαν* od. *ἐπὶ λῃστείᾳ ἐπιδρομή*.

rauch *λάσιος, δασύς* 3. (zottig); *τραχύς* 3. (uneben, rauh). — r. machen *δασύνειν, τραχύνειν*; „r. werden" durch d. *P.*

Rauch *ὁ καπνός; ἡ ἀτμίς, ίδος, ὁ ἀτμός* (Dampf); *ὁ τῦφος, φέψαλος*, mehr poet. *ἡ λιγνύς, ύος* (auch *pl.*; Qualm). — R. machen *καπνίζειν; καπνὸν ἀνιέναι* (*ἵημι*), *ἀναδιδόναι, ἀναπέμπειν*. — vom R. leiden *καπνίζεσθαι* (*P.*; auch: „vom Rauch geschwärzt werden", wofür auch *καπνίζειν* steht), *χαλεπῶς διακεῖσθαι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ*. — in R. aufgehen *εἰς καπνὸν διαλύεσθαι* (*P.*), mehr poet. *καπνοῦσθαι, φεψαλοῦσθαι* (*P.*); auch *καταφλέγεσθαι* (*P.*). — in d. R. hängen, s. räuchern. — ohne R., keinen R. gebend *ἄκαπνος* 2.

Rauchaltar *ἡ θυμέλη*.

rauchartig *καπνοειδής* (*καπνώδης*) 2.

rauchen *καπνοῦσθαι* (*P.*, selten), gew. *καπνὸν ἀνιέναι* (*ἵημι*), *ἀναδιδόναι, ἀναπέμπειν*, sp. *καπνιᾶν*. — *ἀτμίζειν* (selten *ἀτμιᾶν*), *θυμιᾶν* (dampfen); vgl. qualmen. — es raucht *καπνὸς ἐφάνη*. — rauchend *θυμιατός* 3.; widrig r. *δύσκαπνος* 2.

Rauchen, das, *ἡ θυμίασις*.

Rauchfang *ἡ καπνοδόκη* (sp. *καπνοδόχη*), *ἡ κάπνη, ἡ ὀπή*; der Deckel des R. *ἡ τηλία*.

Rauchfangkehrer *ὁ καθαίρων τὴν καπνοδόκην*.

rauchfarben *καπνοειδής* (*καπνώδης*) 2.

Rauchfass, s. Räucherfass.

Rauchfeuer *τὸ καπνῶδες πῦρ*; mehr poet. *ἡ λιγνύς, ύος* (auch *pl.*).

Rauchfleisch *τὰ καπνιστὰ κρέα*.

rauchfüssig *ὁ, ἡ δασύπους, -πουν* (*gen.* *ποδος*; bes. vom Hasen).

Rauchfutter, s. Rauhfutter.

Rauchhändler, s. Pelzhändler.

Rauchheit *ἡ δασύτης*, sp. *λασιότης*; auch *τὸ δασύ, τὸ λάσιον; ἡ τραχύτης*.

rauchig *καπνώδης, ἀτμιδώδης, ἀτμώδης*, sp. *ἀτμοειδής* 2.; selten *λιγνυώδης* 2.

Rauchleder *ἡ δασεῖα διφθέρα*.

Rauchloch *ἡ ὀπή*; s. Rauchfang.

Rauchsäule *ἡ καπνοῦ ὥσπερ στήλη*.

Rauchwerk 1) Pelzwerk, w. s. — 2) Räucherwerk, w. s.

Rauchwolke *τὸ καπνοῦ νέφος*.

Raufe *τὸ κραστήριον*.

raufen *τίλλειν, παρατίλλειν*. — sich m. Jmd. r. *διαπυκτεύειν, διαπαλαίειν, ἀψιμαχεῖν τινι*.

Raufen, das, ὁ τιλμός, ἡ τίλσις; vgl. d. f. W.
Rauferei ἡ χειρῶν ἀψιμαχία. — e. R. anfangen χειρῶν ἀδίκων ἄρχειν.
rauh 1) eig. τραχύς 3. (uneben); σκληρός 3. (starr, hart). — r. machen τραχύνειν (sp. auch: r. sein); das Rauhmachen ὁ τραχυσμός. — m. r. Felle τραχύδερμος, τραχυδέρμων 2.; m. r. Schale τραχύοστρακος 2.; m. r. Füssen ὁ, ἡ τραχύπους, ποδος; m. r. Rinde τραχύφλοιος 2. — r. Gegend ἡ τραχεῖα χώρα, sp. ὁ τράχων, ωνος. — auf r. Boden gehen τραχυβατεῖν, besser wol τραχὺ ἰέναι. — 2) übtr. *a)* v. Wetter, der Luft: τραχύς 3., s. kalt. *b)* v. Stimmorgan u. der Stimme: τραχύς 3. (auch: vom Tone, Stile); βραγχαλέος, κερχαλέος 3., κερχνώδης, sp. κερχώδης 2. (heiser). — etw. r. βραγχώδης 2. — r. machen κερχνειν (auch: r. sein, wie κερχᾶν, gew. βραγχᾶν); „r. werden" durch d. *P.*; r. machend κερχνώδης, βραγχώδης 2. — r. Hals, s. Rauhheit. — r. Stimme, Sprache ἡ τραχεῖα φωνή, sp. ἡ τραχυστομία, τραχυφωνία; s. Rauhheit; m. r. Stimme, Sprache τραχὺς (3.) τῇ φωνῇ, sp. τραχύφωνος, τραχύστομος 2. *c)* v. Menschen: τραχύς 3.; σκληρός 3. (rauh); ὠμός 3. (roh); ἄγροικος 2. (bäurisch, ungebildet); χαλεπός 3., βαρύς 3., δυσσύμβολος 2. (heftig; mit dem schwer auszukommen ist). — r. Wesen, s. Rauhheit. — Jmd. r. behandeln τραχέως περιέπειν τινά; χαλεπῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — r. sein τραχέως ἔχειν.
Rauhfutter ὁ χόρτος.
Rauhheit, Rauhigkeit 1) eig. ἡ τραχύτης, selten τὸ τράχυσμα, sp. τὸ τράχωμα; auch ἡ σκληρότης. — 2) übtr. *a)* v. Wetter, Luft: ἡ τραχύτης. *b)* v. der Stimme: ἡ τραχύτης (auch: vom Tone, Stile); ὁ βράγχος (sp. τὸ βράγχος), ὁ κερχνασμός (u. *pl.*), ὁ κέρχνος, τὸ κερχνόν (Heiserkeit). *c)* v. Charakter: ἡ τραχύτης, σκληρότης, ὠμότης, ἀγροικία, χαλεπότης, βαρύτης.
Rauke, etwa τὸ σισύμβριον, sp. τὸ σίσυμβρον. — v. R. gemacht σισύμβρινος 3.
Raum ὁ τόπος (allg.); ὁ χῶρος (selten), ἡ χώρα (Platz, Stelle); Raum zwischen etw., s. Zwischenraum. — leerer R. τὸ κενόν; d. leere R. des Aethers ὁ ἔρημος αἰθήρ. — weiter R. ἡ εὐρυχωρία, τὸ εὐρυχώριον; von od. mit weitem R. εὐρύχωρος, εὐρυχωρής 2.; enger R. ἡ στενοχωρία; von od. mit engem R. στενόχωρος, στενοχωρής 2. — auf e. kleinen beschränkten R. ἐν ὀλίγῳ. — e. R. einnehmen πληροῦν χώραν; e. grossen R. einnehmen ἐπὶ πολὺ εἶναι od. ἐκτείνεσθαι (*P.*). — R. haben für Jmd. od. etw. χωρεῖν τινα od. τι; ἱκανὸν εἶναί τινι; es ist in dem Lande nicht R. für soviel Menschen ἡ χώρα οὐ χωρεῖ τοσούτους τοὺς ἀνθρώπους; wenn kein R. mehr für d. Bienen zur Arbeit da ist ὅταν μηκέτι χωρῇ μελίτταις ἐργαζομέναις. — R. geben χωρεῖν, ἐνδιδόναι, Jmd. od. etw. ὑπο-, παρα-χωρεῖν, εἴκειν, ὑπείκειν τινί, sp. auch χώραν διδόναι, παρέχειν, ποιεῖν τινι; bildl. Neigungen, Gefühlen u. dgl. ἐνδιδόναι τινί, παραδιδόναι ἑαυτόν τινι, χαρίζεσθαί τινι. — Jmds. Bitten R. geben δέχεσθαι τὰς δεήσεις τινός. — einem Gedanken R. geben παριέναι (ἵημι) τι εἰς τὴν ψυχήν.
raunen ψιθυρίζειν; Jmd. etw. in's Ohr r. ψιθυρίζειν τί τινι (εἰς τὸ οὖς), ψιθυρίζειν μικρὸν [πρός τινα.
Raunen, das, ὁ ψιθυρισμός.
Raupe ἡ κάμπη.
raupen ἀπολέγειν κάμπας.
Raupennest ἡ καμπῶν νεοττιά.
Rausch ἡ κραιπάλη, ἡ μέθη; schwerer R. ἡ βαθεῖα μέθη. — im R. διὰ (μετὰ) μέθης, ἐν μέθαις, auch durch d. *part.* μεθύων, κραιπαλῶν 3. u. dgl. — e. R. haben κραιπαλᾶν, μεθύειν, μεθυσθῆναι. — e. R. bekommen μεθύσκεσθαι (*P.*), περιπίπτειν μέθῃ. — sich e. R. antrinken χρῆσθαι μέθῃ. — der e. R. hat, s. berauscht; der e. leichten R. hat ὁ, ἡ ἀκροθώραξ, ακος. — d. R. ausschlafen ἀποκραιπαλᾶν (auch: im R. von sich geben), ἀνα-, ἐκ-νήφειν. — Jmd. d. Rausch vertreiben ἀνανήφειν τινά. — Nachwehen des R. ἡ ἑωλοκρασία.
rauschartig κραιπαλώδης 2.
rauschen ψοφεῖν, θορυβεῖν, θροεῖν, κτυπεῖν (übh. lärmen); παταγεῖν (v. Wasser, Winde); ῥοιζεῖν (sausen): ῥοθιάζειν, καχλάζειν (v. Wasser). — **rauschend** ψοφητικός 3., θορυβώδης 2., ῥόθιος 2., sp. παταγητικός 3.
Rauschen, das, ὁ ψόφος, ἡ ψόφησις; ὁ θόρυβος, ὁ θροῦς, selten ὁ κτύπος, τὸ κτύπημα; auch ὁ πάταγος; ὁ ῥοῖζος, τὸ ῥοίζημα (sp. ἡ ῥοίζησις); ὁ ῥόθος, τὸ ῥόθιον; vgl. d. vhg. W.
Raute 1) als Pflanze: τὸ πήγανον (u. z. τὸ κηπευτὸν od. ἥμερον πήγανον Gartenraute, τὸ ὀρεινὸν od. ἄγριον πήγανον wilde R.). — der R. ähnlich sein πηγανίζειν. — aus R. gemacht πηγάνινος, πηγανηρός 3., ὁ πηγανίτης (*fem.* -ῖτις, ιδος). — 2) als geometr. Figur: ὁ ῥόμβος. — in d. Figur einer R. bringen ῥομβοῦν; nach der Gestalt einer R. gemacht ῥομβωτός 3.
Rautenblatt τὸ πηγάνου φύλλον.
rautenförmig 1) der Pflanze Raute ähnlich: πηγανώδης 2. — 2) der geometr. Figur ähnlich: ῥομβοειδής, ῥομβώδης 2., ῥομβωτός 3.
Rautenkranz ὁ πηγάνου στέφανος.
Rautenöl τὸ πηγανέλαιον; τὸ πηγάνινον ἔλαιον.
Rautenpflaster ἡ πηγανηρά, τὸ πηγανηρόν.
Rautensame τὸ πηγανόσπερμον sp.; besser τὸ πηγάνου σπέρμα.
Rautenwein ὁ πηγανίτης οἶνος.
Reaktion ἡ ἀντιτυπία, τὸ ἀντίτυπον (Gegenwirkung); ἡ τῆς πολιτείας κατάλυσις (politische R.).
reaktionär σπουδάζων (3.) τὴν πολιτείαν καταλῦσαι u. dgl.
real, s. wirklich.
Realien τὰ πράγματα.
Realinjurie ἡ αἰκία, ἡ ὕβρις. — Jmd. e. R. zufügen αἰκίζεσθαι, ὑβρίζειν τινά. — Klage wegen R. ἡ αἰκίας (ὕβρεως) δίκη.
realisieren, s. verwirklichen, ausführen.
Realität, s. Wirklichkeit, Grundeigenthum.
Rebe τὸ κλῆμα (ἀμπέλου; bes. junge R.); poet. ἡ οἰνάς, άδος, ion. ἡ οἰναρίς, ίδος. — v. R. κλημάτινος 3. — kleine R. τὸ κλημάτιον. — R. benagend ἀμπελοφάγος 2. — übr. s. Weinstock.
Rebell, s. Empörer.
rebellieren, s. sich empören.
Rebellion, s. Empörung.
rebellisch, s. empörerisch.
rebenartig ἀμπελώδης 2.
Rebenasche ἡ κληματίνη τέφρα.
Rebenblatt, s. Weinblatt.
Rebenblut τὸ βοτρύων αἷμα (poet.).
Rebenholz τὸ ἀμπέλινον ξύλον. — Stock v. R. ἡ ἀμπελίνη βακτηρία.
Rebenlaub, s. Weinlaub.
Rebenmesser τὸ κλαστήριον sp.
Rebenpfahl ἡ (ὁ) ἀμπέλου χάραξ, κος.
Rebenpflanzer ὁ ἀμπέλους φυτεύων.
rebenreich ἀμπελώδης 2., s. weinreich.
Rebensaft ὁ οἶνος; poet. τὸ ἀμπέλου γάνος.
Rebenschoss τὸ κλῆμα; ὁ κλάδος. — die R. abschneiden κλαδεύειν; das Abschneiden der R. ἡ κλάδευσις.
Rebenstock, s. Weinstock.
Rebenthräne τὸ ἀμπέλινον δάκρυ.

Rebenzucht ἡ ἀμπελουργία; dazu gehörig od. geschickt ἀμπελουργικός 3.

Rebhuhn ὁ u. ἡ πέρδιξ, ικος (ὁ πέρδιξ der Hahn, ἡ πέρδιξ die Henne), selten ἡ κακκάβη; kleines R. τὸ περδίκιον; das Junge des R. ὁ περδικιδεύς. — v. R. περδικικός 3., sp. περδίκειος 2. — d. R. fütternd περδικοτρόφος 2.; Ort wo R. gefüttert werden τὸ περδικοτροφεῖον. — wie e. R. schreien κακκαβίζειν.

Rebhuhnfänger ὁ περδικοθήρας. [d. f. W.

Recensent ὁ κριτής, sp. ἐπικριτής; od. *part.*, s.

recensieren κρίνειν, sp. ἐπικρίνειν τι; κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος.

Recension ἡ κρίσις, sp. ἐπίκρισις.

Recepisse, s. Quittung.

Recept, s. Vorschrift; v. Arzte ausgestellt, etwa: τὰ ἰατρικὰ γράμματα.

Recess, s. Vergleich.

Rechen ἡ ἄμη, οἱ κηπουρικοὶ κτένες; selten u. poet. ἡ ἄγρειφνα.

rechen τῇ ἄμῃ ὁμαλίζειν (λεαίνειν; den Boden); συνάγειν τῇ ἄμῃ (Stroh u. dgl.).

Rechenbret τὸ ἀβάκιον, ὁ ἄβαξ, κος; τὸ ψηφολογεῖον; auch wol ὁ ἀριθμητικὸς πίναξ, κος; sp. τὸ λογιστήριον.

Rechenbuch τὸ ἀριθμητικὸν βιβλίον.

Rechenkunst ἡ λογιστική, τὸ λογιστικόν, οἱ λογισμοί (d. gemeine, praktische R.); ἡ ἀριθμητική (d. höhere, theoretische). [κὸς (ἀνήρ).

Rechenlehrer, -meister ὁ λογιστής, ὁ λογιστι-

Rechenpfennig ἡ ψῆφος, selten ἡ ψηφίς, ῖδος.

Rechenschaft ὁ λόγος; v. der Führung e. Amtes αἱ εὔθυναι (τῆς πρεσβείας, τῶν πεπολιτευμένων u. dgl.). — R. geben, ablegen v. etw. λόγον διδόναι (ὑπέχειν, παρέχειν, ἀποφέρειν) τινός, εὐθύνας διδόναι (ὑπέχειν) τινός, auch εἰς λόγον καθίστασθαι περί τινος; schriftlich R. bei Jmd. ablegen λόγον καὶ εὐθύνας ἐγγράφειν πρός τινα. — sich R. über etw. ablegen lassen v. Jmd. λόγον od. εὐθύνας λαμβάνειν παρά τινος ὑπέρ τινος; R. ablegen u. sich ablegen lassen λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν (δέχεσθαι). — R. fordern v. od. über etw. αἰτεῖν (ἀπαιτεῖν) λόγον τινός (περί τινος) od. εὐθύνας τινός, v. Jmd. λόγον τινὸς ζητεῖν παρά τινος, ἀπαιτεῖν τινα εὐθύνας τινός. — Jmd. zur R. ziehen wegen etw. εὐθύνειν (verst. ἐξευθύνειν) τινά τινος, vor Gericht ὑπεύθυνον γράφεσθαί τινα, εὐθύνας κατασκευάζειν ἐπί τινα. — Jmd. R. schuldig sein ὑπεύθυνον εἶναί τινι; zur R. über etw. verpflichtet sein ὑπεύθυνον εἶναί τινος. — d. R. betreffend εὐθυντικός 3.

Rechenschaftsablegung ὁ ἀπολογισμός; αἱ εὔθυναι. — sich der R. unterziehen λόγον od. εὐθύνας ὑπέχειν, ἔρχεσθαι ἐπ' εὐθύνας. — auf R. klagen κατηγορεῖν τὰς εὐθύνας. — über R. entscheiden δικάζειν τὰς εὐθύνας. — meine R. wird als zureichend erkannt ἀπο-, δια-φεύγω τὰς εὐθύνας. [τικὸν δικαστήριον.

Rechenschaftsbehörde οἱ εὔθυνοι, τὸ εὐθυν-

Rechenschaftsbericht ὁ ἀπολογισμός, αἱ εὔθυναι. — e. R. ablegen ἀπολογίζεσθαι; bei Jmd. λόγον καὶ εὐθύνας ἐγγράφειν πρός τινα.

rechenschaftspflichtig ὑπεύθυνος 2.

Rechenstein, s. Rechenpfennig.

Rechentafel, s. Rechenbret.

Rechentisch ὁ ἄβαξ, κος; ἡ λογιστηρία τράπεζα.

rechnen 1) eig. zählen: ἀριθμεῖν, λογίζεσθαι, selten ποσοῦν; auf dem Rechenbrete, m. Rechensteinen λογίζεσθαι ψήφοις, ψήφους τιθέναι, sp. ψηφίζειν; an den Fingern οὐ ψήφοις ἀλλ' ἀπὸ χειρὸς λογίζεσθαι; πεμπάζεσθαι. — nach etw. r. λογίζεσθαι εἴς τι, τὸν λογισμὸν ποιεῖσθαι κατά τι. — falsch r. παραλογίζεσθαι. — zusammen r. συλλογίζεσθαι; dazu r. προσλογίζεσθαι. — r. lernen λογισμοὺς (τὴν λογιστικὴν od. τὴν ἀριθμητικὴν) μανθάνειν. — 2) übtr. *a*) zu einer Klasse, unter e. Klasse r.: καταριθμεῖν, καταλογίζεσθαί τινα ἔν τισιν; καταλέγειν τινά τινων, sp. τινὰ εἴς τινας; ἐναριθμεῖν u. ἐγκαταλέγειν τινὰ τισιν; τιθέναι (u. *M.*) τινὰ ἔν τισιν u. εἴς τινας, auch τιθέναι τινά τινων; τάττειν τινὰ ἔν τισιν u. εἴς τινας, auch τάττειν (selten λογίζεσθαι) τινά τινων εἶναι; Jmd. zu der Klasse r., wohin er gehört κατανέμειν τινὰ εἰς τὴν προσήκουσαν τάξιν; zu einer Klasse gerechnet werden καταλέγεσθαι (*P.*) ἔν τισιν u. dgl.; auch ἐξετάζεσθαί (*P.*) τινων, μετά τινων, sp. ἔν τισιν; εἶναί τινων od. ἔν τισιν; τελεῖν u. συντελεῖν εἴς τινας; selten ἀριθμεῖσθαι (*P.*) εἴς τινας od. ἔν τισιν. *b*) etw. für etw. r.: λογίζεσθαι, καταριθμεῖν, ἡγεῖσθαι, νομίζειν τί τι; τιθέναι (u. *M.*) τί τι od. τι ὥς τι; καταλογίζεσθαι od. τίθεσθαί τι ἔν τινι, z. B. ἐν εὐεργεσίᾳ für e. Wolthat; ἀριθμεῖν od. τίθεσθαί τι ἐν μέρει τινός. — etw. für Nichts r. ἄγειν od. τίθεσθαί τι παρ' οὐδέν, τίθεσθαί τι ἐν οὐδενὶ (λόγῳ), περὶ οὐδενὸς ἡγεῖσθαί τι, νομίζειν τι οὐδενὸς ἄξιον, λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος. — sich etw. zur Ehre r. φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἔν od. ἐπί τινι, ἄγειν τι διὰ τιμῆς, τιμὴν νομίζειν τι, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι m. *inf.* *c*) m. Jmd. r. (auch bildl.): λογίζεσθαι u. διαλογίζεσθαι πρός τινα. *d*) auf etw. r.: πιστεύειν od. πεποιθέναι τινί, ἐλπίζειν τι; auch πιστεύειν od. ἐλπίζειν τεύξεσθαί τινος; auch durch andere Wendungen, z. B. ich kann auf Jmds. Hülfe r. πιστὴν (ἑτοίμην, βεβαίαν) ἔχω τὴν βοήθειάν τινος; ich kann auf Jmds. Wolwollen sicher r. ὑπάρχει od. ἀπόκειταί μοι παρά τινος εὔνοια. *e*) schliessen: λογίζεσθαι, συλλογίζεσθαι, συμβάλλεσθαι.

Rechnen, das, ὁ λογισμός; ἡ λογιστική, τὸ λογιστικόν, ἡ ἀριθμητική (Rechenkunst). — zum R. gehörig, geschickt ἀριθμητικός, λογιστικός 3.

Rechner ὁ ἀριθμητής, λογιστής; e. tüchtiger R. ὁ λογιστικὸς (ἀνήρ).

Rechnung 1) eig. ὁ λογισμός (u. *pl.*), τὸ λόγισμα; auch ὁ λόγος (in einzelnen Redensarten, s. unten); αἱ ψῆφοι, z. B. d. R. geht rein auf καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι. — falsche R. ὁ παραλογισμός; e. falsche R. machen παραλογίζεσθαι (bes. absichtlich, daher Jmd. durch falsche R. betrügen παραλογίζεσθαί τινα). — R. machen ψήφους τιθέναι, λογισμὸν (-μοὺς) ποιεῖσθαι; m. Jmd. R. machen od. halten λογίζεσθαι od. διαλογίζεσθαι πρός τινα (auch bildl.); hingehen (sich hinsetzen), um R. abzuhalten ἐπὶ λογισμὸν ἔρχεσθαι od. καθέζεσθαι. — in R. bringen καταλογίζεσθαι, ἐπαναφέρειν, ὑπολογίζεσθαι (sp. *A.*), bildl. ἐν ὑπολόγῳ od. ὑπόλογον ποιεῖσθαί τι; ὑπολογίζεσθαι u. ὑπολογεῖν τι; etw. (gar) nicht in R. bringen οὐδὲν ὑπολογίζεσθαί τι, οὐδένα ὑπόλογον ποιεῖσθαί τινος; Jmd. etw. in R. bringen, etw. auf Jmds. R. setzen od. schreiben καταλογίζεσθαί τι πρός τινα, sp. τί τινι (eig. u. bildlich), ἐπάγειν, ἀνατιθέναι τινί τι, ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν εἰς (ἐπί) τινα, ἐπαναφέρειν εἴς τινα (nur bildl.); etw. auf R. v. etw. setzen ἀναφέρειν (ἐπαναφέρειν) τι εἰς (ἐπί, πρός) τι. — in R. kommen ὑπόλογον εἶναι; das kommt nicht mit in R. τούτου οὐδεὶς λόγος; auf Jmds. R. kommen ἀνατίθεσθαί τινι, ἀναφέρεται ἡ αἰτία εἴς τινα u. dgl., s. im Vhg.; auch εἶναί τινος. — etw. auf R. empfangen εἰς ὑπόλογον λαμβάνειν τι. — R. ablegen ἀπολογί-

ζεσθαι, λογισμὸν ἀποφαίνειν, λόγον ἀποφέρειν od. διδόναι, vgl. Rechenschaft; schriftlich bei Jmd. R. ablegen λόγον ἐγγράφειν πρός τινα; Jmd. R. abnehmen, Jmd. R. ablegen lassen λογισμὸν od. λόγον λαμβάνειν (ἀπολαμβάνειν) παρά τινος; R. von Jmd. fordern über etw. λόγον τινὸς ζητεῖν παρά τινος, sp. λογοθετεῖν τινα; vgl. Rechenschaft. — die R. prüfen od. revidieren λογιστεύειν, sp. λογοθετεῖν; der die R. prüft ὁ λογιστής, sp. ὁ λογοθέτης; die Prüfung einer R. ἡ λογοθεσία, τὸ λογοθέσιον sp. — die R. trifft ein ὁ λόγος συμβαίνει, καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι. — die R. abschliessen λογισμοὺς συντελεῖν. — Jmd. einen Strich durch die R. machen λυμαίνεσθαί τινι τὴν πρᾶξιν, ἐκκρούειν τινὰ τῆς ἐλπίδος. — die R. ohne den Wirth machen = sich verrechnen: παραλογίζεσθαι. — sich R. auf etw. machen = auf etw. rechnen, s. rechnen 2) *d*). — auf eigene R. ἰδίᾳ. — nach meiner R. = Meinung: κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν u. dgl., s. Meinung. — gegen die R. παρὰ λόγον; was gegen die R. ist, über die gewöhnliche R. hinausgeht παράλογος 2. — 2) = Vortheil; seine R. bei etw. finden: κερδαίνειν od. κέρδος λαμβάνειν ἔκ (ἀπό) τινος, ὠφελεῖσθαι (*P.*) ἔκ τινος; seine R. nicht finden ἁμαρτάνειν od. ἐκπίπτειν τῆς ἐλπίδος; ἁμαρτάνειν, σφάλλεσθαι (*P.*), ἀποτυγχάνειν m. *gen.* od. *part.*

Rechnungsablegung ὁ ἀπολογισμός, αἱ εὔθυναι; vgl. d. vhg. W. u. s. Rechenschaftsablegung.

Rechnungsart ὁ λογισμός.

Rechnungsbeamter ὁ λογιστής, sp. λογοθέτης; sein Amt ἡ λογιστεία; ein R. sein λογιστεύειν.

Rechnungsbehörde οἱ λογισταί; Amtslokale derselben τὸ λογιστήριον.

Rechnungsbuch τὸ γραμματεῖον.

Rechnungsfehler τὸ περὶ τὸν λογισμὸν ἁμάρτημα.

Rechnungsführer ὁ τὸν ἀπολογισμὸν ποιούμενος; ὁ ἀπολογιζόμενος.

Rechnungskammer οἱ λογισταί; τὸ λογιστήριον.

Rechnungsschluss ὁ διαλογισμός.

Rechnungswesen τὸ λογιστικόν, τὰ περὶ τοὺς λογισμούς.

recht 1) im Gegensatze des Linken: δεξιός 3.; die rechte Hand, die Rechte ἡ δεξιά (selten m. χείρ). — Jmd. d. Rechte geben τὴν δεξιὰν διδόναι od. ἐμβάλλειν τινί, δεξιοῦσθαί τινα; Jmd. d. Rechte auf etw. geben τὴν δεξιάν τινι διδόναι ἐπί τινι; sich gegenseitig d. R. geben τὴν δεξιὰν διδόναι καὶ λαμβάνειν; Jmds. Rechte empfangen δεξιοῦσθαι (*P.*). — die r. Seite τὰ δεξιά; auch ἡ δεξιά; von der r. Seite her ἐκ τῶν δεξιῶν, ἐκ δεξιᾶς (in milit. Ausdrücken ἐκ δόρατος); von der Rechten zur Linken ἐκ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά (v. der Linken nach der Rechten ἀφ' ἡνίας; v. der Rechten nach der Linken ἐφ' ἡνίαν sp.); zur Rechten (nach der r. Seite hin) ἐπὶ (τὰ) δεξιά, εἰς δεξιά, πρὸς τὴν δεξιάν (in milit. Ausdrücken ἐπὶ od. εἰς od. παρὰ δόρυ); zur od. auf der Rechten ἐν δεξιᾷ, ἐπὶ δεξιᾷ (v. Jmd. od. etw. τινός); auf der ganzen r. Seite πάντα τὰ ἐπιδέξια; auch durch das *adj.* δεξιός 3., z. B. er marschierte, die Reiter auf der Rechten … ἐπορεύετο τοὺς μὲν ἱππέας δεξιοὺς ἔχων …; nach der r. Seite hin marschieren πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν. — der r. Flügel τὸ δεξιόν (m. u. ohne κέρας). — 2) in der Mathematik: ὀρθός 3. — r. Winkel ἡ ὀρθὴ γωνία (sp. auch bloss ἡ ὀρθή). — m. r. Winkeln ὀρθογώνιος (sp. ὀρθόγωνος) 2. — 3) dem Zwecke od. den Verhältnissen entsprechend: *a*) richtig: ὀρθός 3. — der r. Weg ἡ ὀρθὴ ὁδός. — den r. Weg einschlagen τὴν ὀρθὴν ὁδὸν τρέπεσθαι. — die r. Zeit, der r. Zeitpunkt ὁ καιρός, ἡ εὐκαιρία; zur r. Zeit καιρίως, εὐκαίρως, ἐν καιρῷ, εἰς καιρόν, καιρῷ, seltner κατὰ καιρόν, σὺν καιρῷ, auch εἰς καλόν; zur r. Zeit kommen εἰς καιρὸν (εἰς καλὸν, εἰς δέον, ἐν δέοντι, auch καίριον) ἥκειν od. παραγίγνεσθαι. — den r. Zeitpunkt wahrnehmen τὸν καιρὸν τηρεῖν; den r. Zeitpunkt vorüber gehen lassen, versäumen τὸν καιρὸν παριέναι (ἵημι), τὸν καιρὸν καθυφιέναι καὶ προδιδόναι; den r. Zeitpunkt ergreifen τὸν καιρὸν λαμβάνειν (ἁρπάζειν), τῷ καιρῷ χρῆσθαι. — es geschieht etw. zur r. Zeit ἔχει τι καιρόν. — das r. Mass τὸ μέτρον, τὸ μέτριον; ἡ ἐμμετρία, συμμετρία; im r. Masse μετρίως, ἐμμέτρως, συμμέτρως od. durch d. *adj.* μέτριος 3. u. 2., ἔμμετρος, σύμμετρος 2.; das r. Verhältniss der Theile unter sich ἡ συμμετρία; im r. Verhältnisse συμμέτρως od. *adj.* σύμμετρος 2. — mehr als r. ist πέρα od. περαιτέρω τοῦ μετρίου (τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, auch τοῦ μέτρου, τῆς χρείας, τῆς ἀνάγκης); weiter vorrücken als es r. ist προϊέναι προσωτέρω τοῦ καιροῦ. — den r. Punkt, das Rechte treffen τυγχάνειν τοῦ καιροῦ. — r. sein ὀρθῶς (καλῶς) ἔχειν. — etw. für r. erkennen νομίζειν τι ὀρθῶς ἔχειν. — den r. Gebrauch v. etw. machen εἰς τὸ δέον (od. καλῶς) χρῆσθαί τινι, εὖ od. καλῶς τίθεσθαί τι. — „recht“ als *adv.* ὀρθῶς, εὖ, καλῶς, z. B. r. urtheilen ὀρθῶς (εὖ, καλῶς) κρίνειν; r. thun εὖ od. καλῶς ποιεῖν m. *part.*, z. B. du thatest r., dass du dies mir früher sagtest καλῶς ἐποίησας προειπών μοι ταῦτα; aber auch umgekehrt, z. B. du thust recht, dass du zu mir kommst ἥκεις πρός με καλῶς ποιῶν; bes. in der Antwort: „daran thust du r.“ καλῶς ποιῶν σύ, εὖγε σὺ ποιῶν. — „recht, ganz recht“ in der Antwort: ὀρθῶς, ἀληθῶς; ἀληθῆ λέγεις (auch bloss ἀληθῆ), εὖγε λέγεις. — recht so! εὖγε (auch εὖγε εὖγε). — wenn es mit r. Dingen zugeht εἰ μή τι δαιμόνιόν ἐστιν (wenn nicht dabei eine höhere Macht im Spiele ist); das geht nicht mit r. Dingen zu ὕπουλον τὸ πρᾶγμα (es steckt etw. dahinter). *b*) gehörig, zukommend, passend: οἰκεῖος 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2.; πρέπων, προσήκων 3.; ἐπιεικής 2. — die r. Grösse haben ἔχειν τὸ οἰκεῖον μέγεθος. — ich kam in das r. Haus εἰς ἣν ἐβουλόμην ἀφικόμην οἰκίαν. — etw. an dem r. Flecke angreifen ἅπτεσθαί τινος od. ἐπιχειρεῖν τινι ὅπου πρέπει. — nicht auf die r. Art οὐχ ὃν προσήκει τρόπον. — das Kleid ist mir r. ἁρμόττει μοι ὁ χιτών. — das ist der r. Mann dazu ἐπιτήδειος od. ἱκανὸς ἀνὴρ πρὸς τοῦτο. — da trifft er auf den r. Mann γνώσεται ἄρα οἷός ἐστιν ἐκεῖνος od. κρείττονι ἄρα ἀνδρὶ ἐπιτεύξεται; du bist noch nicht an den r. Mann gekommen, sprichw. οὔπω μελαμπύγῳ ἐντετύχηκας. *c*) dem Wunsche gemäss: ἀρέσκων 3., δοκῶν 3., auch καλός 3., φίλος 3. (lieb), ἡδύς 3. (angenehm). — es ist mir etw. r. ἀρέσκει μοί τι (seltner μέ τι), ἀρέσκον ἐστί μοί τι; δοκεῖ μοί τι; ἐπαινῶ τι; ἀγαπῶ u. στέργω τι od. τινί; ἥδομαι (*P.*) od. χαίρω τινί; ἡδομένῳ (ἀσμένῳ, βουλομένῳ) ἐστί od. γίγνεταί μοί τι; es ist mir r., wenn ich dabei aus dem Spiele bleibe ἥδομαι od. χαίρω ἐκτὸς ὢν τούτου. — wenn es dir r. ist εἴ σοι βουλομένῳ (ἡδομένῳ) ἐστίν od. εἰ βούλει. — das ist mir eben r. τοῦτ' αὐτὸ ἠβουλόμην. — es Jmd. r. machen ἀρέσκειν τινί, selten τινά. — es ist schwer Allen es r. zu machen πᾶσιν ἁδεῖν χαλεπόν (sprichw.). — du kommst mir eben r. εἰς καιρὸν od. καίριος ἥκεις. — e. Mensch, dem man nichts r. machen kann ἄνθρωπος δυσχερής

od. δύσκολος. — 4) tüchtig, vollkommen: τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., z. B. ein r. Sophist τέλειος σοφιστής; ein r. Steuermann ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης; ein r. Thor μωρότατος; ein r. Wahnsinn ὀρθὴ μανία; bisw. durch αὐτός 3., z. B. das ist erst recht das Gegentheil αὐτὸ τοὐναντίον τοῦτο; ist es = „gross, stark" μέγας, μεγάλη, μέγα, δεινός 3., z. B. ein r. Unglück μέγα od. δεινὸν κακόν. — eine r. Freude haben περιχαρῆ εἶναι, μέγα od. σφόδρα χαίρειν, ὑπερχαίρειν; einen r. Schmerz empfinden περίλυπον εἶναι, ὑπερλυπεῖσθαι (*P.*). — als *adv.* τελέως, ἱκανῶς (völlig), ακριβῶς (genau), σφόδρα, μάλα, εὖ μάλα (sehr). — r. gut ἄριστα, r. schön κάλλιστα. — r. in der Mitte εἰς αὐτὸ τὸ μέσον. — r. wissen εὖ (καλῶς, ὀρθῶς, ἀκριβῶς) εἰδέναι od. ἐπίστασθαι; ἐξεπίστασθαι; r. lernen εὖ od. καλῶς μανθάνειν; ἐκμανθάνειν; r. wie es sich gebührt καὶ σφόδρα προσηκόντως; r. nach Wunsch πάνυ κατὰ νοῦν. — ich weiss es selbst nicht r. αὐτὸς οὐκ οἶδα σαφῶς καὶ ἀκριβῶς; ich erinnere mich nicht r. οὐ σαφῶς (οὐχ ἱκανῶς, οὐ πάνυ τι) μέμνημαι; wenn ich mich r. erinnere εἰ σαφῶς μέμνημαι. — nicht r. verstehen οὐ συνιέναι (ἵημι) καλῶς; παρακούειν. — nicht r. bei sich od. bei Sinnen sein ἔξω ἑαυτοῦ γενέσθαι od. εἶναι; παρακεκινηκέναι, παραληρεῖν, παραπαίειν. — nicht so r. οὐ σφόδρα, οὐ πάνυ (τι). — r. gern καὶ μάλα, καὶ πάνυ, καὶ σφόδρα, πάνυ ἡδέως, ἥδιστα; auch οὐδεὶς φθόνος. — 5) wahr, wahrhaft: ἀληθής 2., ἀληθινός 3., z. B. die r. Freundschaft ἡ ἀληθὴς φιλία; ὁ, ἡ, τὸ τῷ ὄντι, z. B. die r. Verwandtschaft ἡ τῷ ὄντι συγγένεια; auch γνήσιος 3. (echt), z. B. ein r. Bruder γνήσιος ἀδελφός, auch ἀδελφὸς ὁμομήτριος καὶ ὁμοπάτριος; d. r. Kinder οἱ γνήσιοι παῖδες; der r. Sohn ὁ φύσει od. γόνῳ υἱός; der r. Vater ὁ κατὰ φύσιν (φύσει, γόνῳ) πατήρ, ὁ φύσας; die r. Mutter ἡ κατὰ φύσιν (φύσει, γόνῳ) μήτηρ, ἡ τεκοῦσα; die r. Eltern οἱ γειναμένοι. — 6) dem Rechte gemäss: δίκαιος 3. (ἔνδικος 2.), ὅσιος 3. u. 2. (ersteres: „dem menschlichen", letzteres „dem göttlichen od. natürlichen Rechte gemäss"); ἔννομος 2., νόμιμος 3. u. 2. (dem Gesetze gemäss, gesetzlich). — r. handeln od. thun δίκαια ποιεῖν od. πράττειν, ὅσια καὶ δίκαια ποιεῖν, ὅσια καὶ νόμιμα ποιεῖν, δικαιοπραγεῖν, ὀρθοπραγεῖν (dazu ἡ δικαιοπραγία, ὀρθοπραγία); du thust ganz r., dass du dieses nicht zulässest δίκαια ποιεῖς μὴ περιορῶν ταῦτα. — es ist r. δίκαιον, ὅσιον, νόμιμον, ἄξιόν ἐστιν; auch θέμις ἐστίν (man sagt es sei nicht r. φασὶν οὐ θέμις od. οὐ θεμιτὸν εἶναι); es ist r., dass ich hiervon die Schuld trage δίκαιόν ἐστιν ἐμὲ τούτου τὴν αἰτίαν ἔχειν, wofür man gew. m. persönl. Constr. sagt δίκαιός εἰμι (ἄξιός εἰμι) τούτου τὴν αἰτίαν ἔχειν; es ist nicht r. von dir, dass du … ἀδικεῖς m. *part.*, οὐ δίκαιος εἶ m. *inf.* — etw. für r. halten νομίζειν τι δίκαιον εἶναι. — es ist dir r. (geschieht dir r.) ἄξια (τὰ εἰκότα, τὰ δίκαια) πάσχεις, ἀξίως πράττεις; es geschieht ihm schon r., dass er Schläge bekommt ἄξιός ἐστι πληγὰς λαβεῖν.

Recht 1) Befugniss etw. zu thun: τὸ δίκαιον (u. *pl.*), auch τὸ δικαίωμα, ἡ ἐξουσία (Macht, Machtvollkommenheit). — e. R. haben etw. zu thun δίκαιον εἶναι od. ἐξουσίαν ἔχειν ποιεῖν τι; ἐξουσία ἐστί τινι ποιεῖν τι. — e. R. über etw. haben ἐξουσίαν ἔχειν τινός; κύριον εἶναι od. κρατεῖν τινος. — Jmd. das R. geben zu … ἐξουσίαν διδόναι (παρέχειν, ποιεῖν) τινί τινος od. m. *inf.* — sein R. auf etw. geltend machen δικαιοῦν τι od. δικαιοῦν ἔχειν τι, ἀξιοῦν ἔχειν τι. — sein R. behaupten ἀντέχεσθαι τῶν ἑαυτοῦ δικαίων. — sein R. durchsetzen, erhalten, sich R. verschaffen, R. finden τὰ δίκαια λαμβάνειν, τῶν δικαίων τυγχάνειν; vor Gericht νικᾶν (selten m. δίκην); ich werde mir schon von dir R. verschaffen δίκην λήψομαι παρά σου. — sein R. verfolgen δίκην διώκειν, gegen Jmd. τινά (od. bloss διώκειν τινά). — sein R. vertheidigen δικαιολογεῖσθαι περί τινος (ὑπέρ τινος), gegen Jmd. πρός τινα od. τινί. — etw. v. seinem R. vergeben ὑφίεσθαί τι τῶν ἑαυτοῦ δικαίων. — im Besitze od. Genusse seines R. sein τὰ δίκαια ἔχειν, τῶν δικαίων ἀπολαύειν. — sein R. haben δίκην ἔχειν (sow. „Genugthuung haben", als „Strafe empfangen haben"). — Jmds. R. schützen βοηθεῖν τινι. — Jmd. zu seinem R. verhelfen διαπράττειν τινὶ τὰ δίκαια. — R. sprechen δικάζειν (Jmd. τινί, über etw. τί [*encl.*]), διαδικάζειν, (über etw. τί [*encl.*] u. περί τινος), κρίνειν (über etw. τί [*encl.*], über Jmd. τινά u. περί τινος), sp. δικαιοδοτεῖν (das Recht Sprechen ἡ δικαιοδοσία, der R. spricht ὁ δικαιοδότης), — sich R. sprechen lassen δικάζεσθαι, διαδικάζεσθαι. — Jmds. Rechte kränken ἀδικεῖν τινα. — gleiche R. m. Jmd. haben τὸ ἴσον ἔχειν τινί, μετέχειν τῶν ἴσων τινί. — Gleichheit der bürgerlichen R. ἡ ἰσονομία; gleiche bürgerliche R. haben ἰσονομεῖσθαι; gleiche bürgerliche R. geniessend ἰσόνομος 2.; die Verfassung, wo die Bürger gleiche R. haben ἡ ἰσόνομος πολιτεία. — gleiches R. zu reden ἡ ἰσηγορία; solches R. haben ἰσηγορεῖν (u. *M.*) sp.; solches R. habend ἰσήγορος 2. — Jmd. sein R. thun, sein R. zu Theil werden lassen τὰ δίκαια ποιεῖν τινι u. περί τινος. — mir wird mein R. v. Jmd. τὰ δίκαια (τὰ εἰκότα, ἄξια) πάσχω ὑπό (πρός) τινος. — mir ist mein R. geschehen δίκην ἔχω. — R. haben = die Wahrheit sagen: εὖ, ὀρθῶς λέγειν; ἀληθῆ od. δίκαια λέγειν; er schien ihm R. zu haben ἔδοξέ τι λέγειν αὐτῷ; da hast du auch R. ἀληθὲς καὶ τοῦτο λέγεις, ἀληθῆ καὶ ταῦτα; du dürftest wol R. haben mit der Behauptung … οὐκ ἂν ἁμάρτοις λέγων … — Jmd. R. geben ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν, συμφάναι τινί; ἐπαινεῖν ἃ λέγει τις; πείθεσθαί (*P.*) τινι; οὐδὲν ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι; ich werde dir nicht R. geben (du sollst nicht R. haben) οὔ με πείσεις. — R. behalten νικᾶν, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν; R. behalten wollen φιλονεικεῖν, φιλονείκως ἔχειν. — 2) Inbegriff der Rechte u. Pflichten der Menschen unter einander und ihrer Pflichten gegen die Gottheit: τὸ δίκαιον, ἡ δίκη; τὸ ὅσιον (göttliches R.); ἡ θέμις (nur *nom.* u. *acc.*; das durch alten Brauch geheiligte R.); τὰ νομιζόμενα, τὰ νόμιμα (Brauch, Herkommen); τὸ εἰκός (was recht u. billig ist); ὁ νόμος, οἱ νόμοι (Gesetz). — göttliches u. menschliches R. τὰ ὅσια καὶ δίκαια (τὰ ὅσια καὶ νόμιμα). — gegen das R. παρὰ τὴν δίκην od. τὰ δίκαια; gegen alles R. παρὰ πάντα τὰ δίκαια. — wider R. u. Billigkeit παρὰ τὸ εἰκός. — mit R. δικαίως; δίκῃ, ἐν (σὺν) δίκῃ, μετὰ δίκης; εἰκότως, κατὰ τὸ εἰκός; ἐκ τῶν δικαίων, προσηκόντως; m. vollem R. καὶ πάνυ προσηκόντως, δικαιότατα, λόγῳ τῷ δικαιοτάτῳ (nach begründetem Rechtsanspruche). — nach dem R. νόμῳ, κατὰ νόμον; nach dem R. seinen Spruch fällen σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθαι; nach R. u. Gesetz δίκῃ καὶ νόμῳ. — e. Staat in welchem R. u. Gesetz gilt ἔνδικος πόλις. — wie es R. ist ὥσπερ (ὥς γε) τὸ δίκαιον, τό γε δίκαιον. — so bringt es das R. mit sich οὕτω τὸ δίκαιον φέρει. — so will od. fordert es das R. οὕτω ὁ νόμος κελεύει. — als R. anerkennen δικαιοῦν. —

etw. als R. verfechten διαδικαιοῦν. — das R. verdrehen στρεψοδικεῖν. — durchaus nicht v. dem R. abweichen τὸ ζυγὸν οὐχ ὑπερβαίνειν. — es gilt bei uns nicht das gleiche R. wie bei euch οὐ ταὐτὰ παρ' ἡμῖν δίκαια καὶ ἐν ὑμῖν ὁμολογεῖται. — „die Rechte studieren", etwa: τὰ περὶ τοὺς νόμους od. τὴν δικανικὴν ἐπιτηδεύειν, σπουδάζειν περὶ τοὺς νόμους.

Rechte, die, = rechte Hand, s. recht 1).

Rechteck τὸ (ὀρθογώνιον) τετράγωνον (im weiteren Sinne); τὸ ἑτερόμηκες (im engeren Sinne).

rechten, m. Jmd. über etw. δικαιολογεῖσθαί τινι (πρός τινα) περί τινος (ὑπέρ τινος); ἀμφισβητεῖν τινί (πρός τινα) τινος od. περί τινος; ἐρίζειν πρός τινα περί τινος (ὑπέρ τινος); vor Gericht δικάζεσθαί τινί (πρός τινα) τινος od. περί τινος; διαδικάζεσθαί τινι (πρός τινα) περί τινος; auch δικολογεῖν; das R. ἡ δικολογία.

Rechtens; es ist R. θέμις ἐστίν, νόμος ἐστίν; ὁ νόμος κελεύει. — etw. den Weg R. gehen lassen ἐπιτρέπειν τι τοῖς δικασταῖς. — d. Weg R. einschlagen δικολογεῖν; δικάζεσθαι od. διαδικάζεσθαι (gegen Jmd. τινί od. πρός τινα).

rechtfertigen, Jmd. wegen etw., ἀπολύειν τινά τινος; auch ἀπολογεῖσθαί τινι od. ὑπέρ τινος. — sich r. ἀπολογεῖσθαι (ὑπὲρ ἑαυτοῦ), gegen od. vor Jmd. πρός τινα u. τινί; wegen etw. περί (ὑπέρ) τινος; gegen etw. πρός τι, auch τί (*encl.*), z. B. sich gegen Verleumdungen r. ἀπολογεῖσθαι τὰς διαβολάς; εὐθύνας ὑπέχειν, wegen etw. τινός. — etw. r. = als wahr erweisen ἐπιδεικνύναι (u. *M.*) τι ἀληθὲς ὄν od. οὕτως ἔχον, auch ὅτι ἀληθές ἐστιν u. s. w.

Rechtfertigung ἡ ἀπόλυσις (Lossprechung); ist es = Vertheidigung: ὁ ἀπολογισμός, ἡ ἀπολογία, ἡ δικαιολογία; τὸ ἀπολόγημα (Rechtfertigungsgrund). — etw. zu seiner R. sagen ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ ἑαυτοῦ; zu seiner R. sagte er ἀπολογούμενος εἶπεν; etw. zu seiner R. anführen ἀπολογεῖσθαί τι od. m. folg. ὅτι (ὡς); dies sei zu unserer R. gesagt ταῦτα ἡμῖν ἀπολελογήσθω. — etw. durch R. v. sich zurückweisen ἀπολογεῖσθαί τι.

Rechtfertigungsgrund τὸ ἀπολόγημα. — einen R. anführen ἀπολογεῖσθαί τι od. m. folg. ὅτι (ὡς).

rechtgläubig ὀρθόδοξος 2. (in diesem Sinne erst sp., bei denen auch ὀρθοδοξαστικός 3., ὁ ὀρθοδοξαστής vorkommt); besser umschr. νομίζων ἅπερ ἡ πόλις νομίζει περὶ τὰ θεῖα od. dgl. — r. sein ὀρθοδοξεῖν.

Rechtgläubigkeit ἡ ὀρθοδοξία (sp.), besser durch Umschr., s. d. vhg. W.

Rechthaberei ἡ φιλονεικία, φιλαπεχθημοσύνη, αὐθάδεια, sp. ἰσχυρογνωμοσύνη.

rechthaberisch φιλόνεικος 2., φιλαπεχθήμων (sp. φιλαπεχθής) 2., αὐθάδης 2., αὐθαδικός 3., ὁ, ἡ ἰσχυρογνώμων, ονος. — r. sein φιλονεικεῖν, φιλονείκως u. φιλαπεχθημόνως ἔχειν, αὐθαδίζεσθαι τὴν γνώμην, sp. ἰσχυρογνωμονεῖν.

rechtlich 1) den Gesetzen gemäss: δίκαιος 3., νόμιμος 3. u. 2., ἔννομος 2., νομικός 3.; übr. vgl. rechtschaffen. — 2) gerichtlich, w. s. — eine Sache r. ausmachen δικάζεσθαι (διαδικάζεσθαι) περί τινος, ἐν τοῖς δικασταῖς πράττειν τι. — d. Sache kommt zur r. Entscheidung δίκη γίγνεται.

Rechtlichkeit, s. Rechtschaffenheit.

rechtlos ἄνομος, ἄδικος, παράνομος 2. — v. Pers. ἄτιμος 2., s. vogelfrei.

Rechtlosigkeit ἡ ἀνομία, ἀδικία, παρανομία; R. einer Pers. ἡ ἀτιμία.

rechtmässig δίκαιος 3.; νόμιμος 3. u. 2., ἔννομος 2., νομικός 3., auch ὁ, ἡ, τὸ κατὰ νόμον od. σὺν τῷ νόμῳ. — r. entscheiden δικαίως od. ἐν (σὺν) δίκῃ κρίνειν, σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθαι. — r. Forderung ἡ δικαίωσις, ἀξίωσις, τὸ δικαίωμα; etw. r. fordern δικαιοῦν τι, ἀξιοῦν m. *inf.* — r. Gattin ἡ γαμετή (gew. m. γυνή); r. Kinder οἱ γνήσιοι παῖδες; r. Erbe ὁ κατὰ τὴν φύσιν od. κατὰ τὸν νόμον κληρονόμος.

Rechtmässigkeit τὸ δίκαιον; τὸ νόμιμον, ἔννομον.

rechts ἐν δεξιᾷ, ἐπὶ δεξιᾷ; ἐπὶ (τὰ) δεξιά, εἰς δεξιά; auch durch das *adj.* δεξιός 3., vgl. recht 1). — v. r. her ἐκ τῶν δεξιῶν, ἐκ δεξιᾶς. — sich r. wenden τρέπεσθαι ἐπὶ δεξιά; r. schwenken ἐπὶ δόρυ ἐπιστρέφειν. — an beiden Händen r. ἀμφιδέξιος 2. — aus links r. machen τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν.

Rechtsanspruch ἡ δικαίωσις; τὸ δικαίωμα.

Rechtsanwalt, s. Advokat.

Rechtsbeflissener ὁ περὶ τοὺς νόμους σπουδάζων; ὁ τὰ περὶ τοὺς νόμους od. τὴν δικανικὴν ἐπιτηδεύων.

Rechtsbeistand, s. Advokat.

Rechtsbescheid ἡ κρίσις, διάγνωσις, διαγνώμη; ἡ ψῆφος (wozu noch die *gen.* τοῦ δικαστοῦ od. τῶν δικαστῶν treten können).

rechtschaffen δίκαιος 3., ἔνδικος 2.; χρηστός 3., καλὸς κἀγαθός 3.; σπουδαῖος 3.; selten u. meist poet. ἐσθλός 3. — r. handeln δίκαια πράττειν, δικαιοπραγεῖν, auch ἀνδραγαθίζεσθαι, ἀνδραγαθεῖν; das r. Handeln ἡ δικαιοπραγία; r. Handlung τὸ δικαιοπράγημα, ἀνδραγάθημα. — auf eine r. Weise σὺν τῷ δικαίῳ, ἐκ (μετὰ) τοῦ δικαίου. — als *adv.* = tüchtig, sehr: σφόδρα, εὖ μάλα.

Rechtschaffenheit ἡ δικαιοσύνη, χρηστότης, καλοκἀγαθία, σπουδαιότης, ἀνδραγαθία.

Rechtschreibung ἡ ὀρθογραφία.

rechtserfahren νομικός, δικανικός, δικαστικός 3.

Rechtserfahrenheit ἡ περὶ τὰς δίκας od. περὶ τοὺς νόμους ἐμπειρία.

Rechtserklärung ἡ τῆς δίκης ἐξήγησις.

Rechtsfall ἡ δίκη.

Rechtsfrage, etwa ἡ νομικὴ πρότασις; gew. ἡ δίκη.

Rechtsgang ἡ δίκη, ἡ τῆς δίκης πρᾶξις; der durch keine Einrede gestörte R. ἡ εὐθυδικία; richtiger, ordnungsmässiger R. ἄμεμπτος δίκη.

Rechtsgelehrsamkeit ἡ τῶν νόμων ἐμπειρία; als Wissenschaft ἡ δικανική, sp. ἡ νομική.

rechtsgelehrt νομικός, δικανικός, δικαστικός 3.; ἔμπειρος (2.) τῶν νόμων.

Rechtsgrund τὸ δικαίωμα, τὸ δίκαιον, ἡ δικαίωσις.

Rechtshandel, s. Process.

rechtshin ἐπὶ (τὰ) δεξιά, εἰς δεξιά, πρὸς τὴν δεξιάν, auch ἐπιδέξια.

Rechtskenntniss, s. Rechtskunde.

Rechtsklage ἡ δίκη.

Rechtskonsulent ὁ νομοδείκτης, νομοδιδάκτης sp.; übr. s. Advokat.

rechtskräftig κύριος 3. — etw. r. machen κυροῦν, ἐπικυροῦν, ψηφίζεσθαί τι; νόμον τίθεσθαί τι; r. werden od. sein, s. d. f. W.

Rechtskraft τὸ κῦρος (selten), besser τὸ τέλος. — R. geben einer Sache = rechtskräftig machen, s. d. vhg. W. — R. bekommen κυροῦσθαι, ἐπικυροῦσθαι (*P.*). — R. haben κύριον εἶναι, τέλος ἔχειν, νόμον κεῖσθαι. — ohne R. ἄκυρος 2. — einer Sache die R. nehmen ἄκυρον ποιεῖν, sp. ἀκυροῦν τι. — die R. verlieren ἄκυρον γίγνεσθαι.

Rechtskunde ἡ τῶν νόμων ἐμπειρία od. ἐπιστήμη; als Wissenschaft ἡ δικανική, sp. νομική.

rechtskundig νόμων ἔμπειρος 2., νομικός, δικανικός, δικαστικός 3.

Rechtslehre ἡ περὶ τοὺς νόμους διδασκαλία; ἡ δικανική, sp. νομική.

Rechtslehrer ὁ τῶν δικαίων διδάσκαλος, ὁ τῶν νόμων ἐξηγητής, sp. ὁ νομοδείκτης, νομοδιδάκτης.

Rechtsmittel; ein R. anwenden δίκῃ χρῆσθαι, διὰ δίκης ἰέναι; übr. vgl. Einrede, Nullitätsklage u. dgl.

Rechtspflege ἡ δικαιοδοσία sp.; es besteht bei ihnen eine strenge R. ἀκριβεῖς εἰσιν αἱ κρίσεις παρ' αὐτοῖς, ἀκριβεῖς εἰσι τὰ περὶ τὰς δίκας.

Rechtsprechen, das, ἡ δικαιοδοσία sp.; τὸ δικάζειν.

Rechtsprechung ἡ ὀρθοέπεια.

Rechtsregel ὁ δίκης κανών, όνος.

Rechtssache ἡ δίκη (*pl.* τὰ νομικά sp.), τὸ (δικανικὸν) πρᾶγμα; übr. s. Process.

Rechtsspruch ἡ κρίσις, διάγνωσις, διαγνώμη; ἡ ψῆφος (wozu noch der *gen.* τοῦ δικαστοῦ od. τῶν δικαστῶν treten kann).

Rechtsstreit ὁ ἀγών, ῶνος; s. Process.

Rechtsstuhl τὸ δικαστήριον.

rechtsumkehrt machen ἐπὶ δόρυ ἀναστρέφεσθαι (*P.*).

Rechtsverdreher ὁ στρεψοδικῶν; ὁ δικολύμης.

Rechtsverhandlung ἡ δίκη (αἱ δίκαι).

Rechtsverletzung ἡ παρανομία, sp. παρανόμησις (als Handlung); τὸ παρανόμημα (als Sache).

rechtsverständig, s. rechtsgelehrt.

Rechtsvertreter ὁ σύνδικος; s. Advokat.

Rechtsvormund ὁ προστάτης.

Rechtsweg ἡ δίκη. — d. R. betreten, einschlagen δίκῃ χρῆσθαι; διὰ δίκης ἰέναι (gegen Jmd. τινί). — der R. steht mir offen δίκαι εἰσί μοι.

rechtswidrig παράνομος 2. — r. handeln παρανομεῖν, παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν; das r. Handeln ἡ παρανομία, sp. παρανόμησις; r. Handlung τὸ παρανόμημα.

Rechtswidrigkeit ἡ παρανομία.

Rechtswissenschaft, s. Rechtsgelehrsamkeit.

Rechtswolthat τὸ δίκαιον (u. *pl.*).

rechtwinkelig ὀρθογώνιος, sp. ὀρθόγωνος 2.

rechtzeitig καίριος 3. u. 2., εὔκαιρος 2. — *adv.* καιρίως, εὐκαίρως, vgl. recht 3) *a*).

Recidiv, s. Rückfall.

recidiv werden, s. rückfallen.

recipieren, s. aufnehmen.

Reciprocität τὸ ἀντιπάσχειν, τὸ ἀντιπεπονθός, ότος.

reciprok ἀντιπαθής 2.; ἀντανακλαστικός 3. (als *t. t.* der Grammatik). — einige Pronomina haben r. Bedeutung ἀντωνυμίαι τινὲς ἀντανακλῶνται. — r. Verhältniss τὸ ἀντιπεπονθός, ότος.

Recitativ ἡ καταλογή; τὸ παρὰ τὴν κροῦσιν λέγειν. — Abweichung v. der natürlichen Aufeinanderfolge der Töne u. des Taktes im R. ἡ παρακαταλογή.

recitativisch singen παρὰ τὴν κροῦσιν λέγειν.

recitieren καταλέγειν, διελθεῖν, διεξιέναι; feierlich r. ἐπαινεῖν; weiter r. ἐξ ὑπολήψεως διεξιέναι.

recken, s. strecken. — sich r. σκορδινᾶσθαι; das (sich) Recken τὸ σκορδίνημα, ὁ σκορδινιασμός, sp. σκορδινισμός.

Redakteur ὁ ἐκδιδούς (ἐκδούς); ὁ διατάττων (διατάξας).

Redaktion ἡ ἔκδοσις; ἡ διάταξις; auch = Redakteur, w. s.

Rede 1) das Vermögen u. die Art zu reden: ἡ φωνή, ἡ γλῶττα; ἡ διάλεκτος (Mundart). — 2) durch Worte ausgedrückte Gedanken: ὁ λόγος (u. *pl.*), selten ὁ μῦθος (u. *pl.*); auch ἡ ῥῆσις, τὰ λεχθέντα od. ῥηθέντα (εἰρημένα); ἡ λέξις (bes. m. Beziehung auf die Form, Redeweise). — unanständige R. ἡ αἰσχρολογία, αἰσχροὶ λόγοι; solche R. führen αἰσχρολογεῖν; der sie führt αἰσχρολόγος 2. — würdevolle, feierliche R. ἡ σεμνολογία sp., gew. σεμνοὶ λόγοι; solche R. führen σεμνολογεῖν; der sie führt σεμνολόγος 2. — witzige, treffende R. τὸ ἀπόφθεγμα. — verfängliche R. τὸ σόφισμα. — R. von od. über etw. ὁ περί τινος λόγος. — der R. werth λόγου ἄξιος 3., ἀξιόλογος 2. — die R. auf etw. bringen λόγον ἐμβάλλειν περί τινος. — die R. kommt od. fällt auf etw. γίγνεται λόγος περί τινος, ὁ λόγος ἐμπίπτει od. περιήκει εἴς τι. — auf solche R. kommen od. verfallen εἰς τοιούτους λόγους ἀφικνεῖσθαι od. ἐμπίπτειν. — die R. kam zwischen ihnen auf etw. εἰς λόγους ἦλθον περί τινος. — an Jmd. die R. richten λέγειν od. λόγον ποιεῖσθαι πρός τινα, λόγον προσφέρειν τινί. — vergiss deine R. nicht μὴ ἐπιλάθῃ ὧν πέρι ἔμελλες λόγους ποιήσεσθαι. — davon ist die R. nicht οὐ περὶ τούτων ἐστὶν ὁ λόγος. — in die R. fallen (μεταξὺ od. ἔτι λέγοντός τινος) ὑπολαμβάνειν; ὑποκρούειν; παρεμβάλλειν λόγον. — auf seiner R. bestehen οὐκ ἐξίστασθαι; διισχυρίζεσθαί τι od. m. folg. *acc.* u. *inf.* — gebundene, ungebundene R., s. binden. — 3) e. zusammenhängender Vortrag: ὁ λόγος, selten ἡ ῥῆσις. — in der Volksversammlung ἡ δημηγορία, ὁ δημηγορικὸς λόγος; vor Gericht ὁ δικανικὸς λόγος, ἡ δικολογία; bei einem Volksfeste, einer Festfeier, bes. zum Lobe Jmds. ὁ πανηγυρικός (m. u. ohne λόγος); am Grabe, bei einem Leichenbegängnisse ὁ ἐπιτάφιος (λόγος). — ἡ μελέτη (Uebungsrede), ἡ ῥητορεία (Prunkrede). — eine R. halten (vor e. Versammlung) λόγους ποιεῖσθαι πρός τινας, λέγειν πρός (εἴς) τινας, ἔν τισιν; συνείρειν (λόγους; einen zusammenhängenden Vortrag halten); eine lange R. in einem Zuge vortragen συχνὸν (μακρὸν) λόγον od. μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν; vor dem Volke δημηγορεῖν (λόγον), ἀγορεύειν, bei einer Festfeier (eine feierliche Lobrede) πανηγυρίζειν; eine Prunkrede ῥητορεύειν. — eine R. abfassen συντιθέναι, γράφειν λόγον; e. R. ausarbeiten ἐξεργάζεσθαι od. κατασκευάζεσθαι λόγον, auch μελετᾶν λόγον. — eine R. ausfeilen ἀποτορνεύειν λόγον; eine sorgfältig ausgearbeitete od. ausgefeilte R. λόγος ἀπηκριβωμένος od. ἀποτετορνευμένος. — eine R. einstudieren μελετᾶν od. ἐκμελετᾶν λόγον; λόγον τίθεσθαι εἰς μνήμην od. ἐκμανθάνειν. — eine R. ablesen ἀναγιγνώσκειν λόγον. — in der R. stecken bleiben ταράττεσθαι od. διαταράττεσθαι (*P.*) μεταξὺ λέγοντα, διαπορεῖν λέγοντα. — die R. schliessen τέλος ἐπιτιθέναι τῷ λόγῳ, περαίνειν τὸν λόγον; παύεσθαι λέγοντα. — Fluss der R. ἡ (τοῦ λόγου) εὔροια. — 3) = Gerücht, w. s. — 4) Rechenschaft: ὁ λόγος. — Jmd. zur R. setzen od. stellen über etw. λόγον λαμβάνειν παρά τινος, ὑπέρ τινος, λόγον αἰτεῖν od. ἀπαιτεῖν τινα περί τινος, ἀνακρίνειν τινὰ ὑπέρ τινος. — Jmd. R. stehen über etw. λόγον ὑπ-, παρ-έχειν τινί τινος od. περί τινος, λόγον διδόναι (ἀποδιδόναι) τινὶ περί τινος, ἀπολογεῖσθαι πρός τινα περί τινος; ἀποκρίνεσθαί τινι.

Redefähigkeit ἡ τοῦ λέγειν δύναμις; ὁ λόγος (u. *pl.*).

Redefertigkeit ἡ (τοῦ λόγου) δεινότης, sp. ἡ λογιότης; vgl. ἡ γλῶττα.

Redefigur τὸ σχῆμα. — ohne R. ἀσχηματίστως od. *adj.* ἀσχημάτιστος 2.

Redefluss ἡ εὔροια. — sich im vollen R. gegen Jmd. auslassen πολὺν ῥεῖν κατά τινος.

Redefreiheit ἡ τοῦ λέγειν ἐξουσία; ἡ παρρησία (Freimüthigkeit); ἡ ἰσηγορία (politische R.).

Redefülle *ἡ ἀφθονία λόγων*; allzugrosse R. *ἡ περιττολογία, τὸ περιττόν (τοῦ λόγου).*

Redegabe, s. Redefähigkeit, Redefertigkeit.

Redegewalt *ἡ ῥητορικὴ* od. *τοῦ λόγου δύναμις; ἡ τοῦ λόγου δεινότης.*

Redekünstler *ὁ λόγων τεχνίτης, ὁ περὶ τοὺς λόγους τεχνικός, ὁ λογοδαίδαλος*; auch *ἀνὴρ δεινὸς λέγειν, ἀνὴρ ῥητορικός, ὁ ῥήτωρ, ορος; ὁ σοφιστής (λόγων); ἀνὴρ δημηγορικός.*

Redekunst *ἡ τῶν λόγων τέχνη; ἡ ῥητορική, τὸ ῥητορικόν (τὰ ῥητορικά); ἡ δημηγορική (τέχνη).* — die R. betreffend *ῥητορικός* 3. — vgl. Beredtsamkeit.

Redelust *ἡ πολυλογία.*

redelustig *πολυλόγος* 2. — r. sein *πολυλόγον εἶναι, πολὺν εἶναι λέγοντα,* sp. *πολυλογεῖν.*

reden 1) artikulierte Laute hervorbringen: *φωνεῖν, φθέγγεσθαι, λαλεῖν, ἱέναι φωνήν.* — anfangen zu r. *ἄρχεσθαι χρῆσθαι τῇ φωνῇ* (v. Kindern), *ῥηγνύναι φωνήν* (v. Stummen, Betäubten, Verstummten). — r. lernen (v. Menschen) *μανθάνειν χρῆσθαι τῇ φωνῇ*, (v. Thieren) *μανθάνειν ἱέναι τὴν φωνήν, ἐθίζεσθαι* (*P.*) *ἀνταποδιδόναι ῥήματα.* — als die Thiere r. konnten *ὅτε φωνήεντα ἦν τὰ ζῷα.* — durch die Nase r. *φθέγγεσθαι ὑπὸ ῥινῶν.* — langsam r. *ἡσυχαιτέρᾳ χρῆσθαι τῇ φωνῇ.* — vor Furcht nicht r. können *ἄφωνον εἶναι ὑπὸ φόβου, οὐχ οἷόν τ' εἶναι φθέγγεσθαι ὑπὸ φόβου.* — **redend** *φωνήεις* 3., *φωνὴν ἔχων* 3., sp. *ἔμφωνος* 2. — 2) seine Gedanken durch Worte ausdrücken: *λέγειν (εἰπεῖν, ἐρεῖν, εἰρηκέναι), φράζειν, λόγους ποιεῖσθαι; λαλεῖν* (plaudern, v. Gerede der Kinder, aber auch v. dem familiären u. volksthümlichen Tone der Rede). — es wird geredet *λόγοι γίγνονται,* von etw. *περί τινος*; es wird viel v. etw. geredet *πολλοὶ λόγοι γίγνονται περί τινος.* — mit Jmd. r. *διαλέγεσθαί* (*DP.*) *τινι* u. *πρός τινα: εἰς λόγους ἐλθεῖν (συνελθεῖν) τινι; συνάπτειν τινὶ εἰς λόγους; συμβάλλεσθαι (λόγους); ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν τινι*; (um sich m. ihm zu berathen) *ἀνακοινοῦν* (gew. *M.*) *τινί τι* u. *περί τινος, κοινολογεῖσθαί τινι (πρός τινα) περί (ὑπέρ) τινος.* — ich habe etw. m. Jmd. zu r. *ἔστι μοι λόγος πρός τινα, δέομαι* od. *χρῄζω τινός.* — m. sich r. lassen *λόγον διδόναι τινί, χρηματίζειν τινί* (Jmd. Gehör geben); *πείθεσθαί* (*aor. P.*) *τινι* (Jmds. Vorstellungen Folge leisten); der m. sich r. lässt *εὐπροσήγορος, εὐπρόσοδος* 2. (leicht zugänglich); *εὐπειθής, εὔπειστος* 2. (leicht zu überreden, folgsam). — Jedermann m. sich r. lassen *εὐπρόσοδον εἶναι πᾶσιν, παρέχειν ἑαυτὸν τῷ βουλομένῳ ἐντυγχάνειν.* — von etw. r. *λέγειν, λόγους ποιεῖσθαι, διαλέγεσθαι περί τινος*; immer und ewig v. etw. r. *ἄνω κάτω διαλέγεσθαι περί τινος*; v. ernsten Dingen r. *σπουδαιολογεῖσθαι,* mit Jmd. *σπουδάζειν πρός τινα*; v. unnützen Dingen r. *ληρεῖν (λῆρον), φλυαρεῖν, ὑθλεῖν, κενολογεῖν.* — für Jmd. r., Jmd. das Wort r. *λέγειν ὑπέρ τινος, ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος, συναγορεύειν* od. *συνδικεῖν τινι.* — Gutes, Böses von Jmd. r. *εὖ (ἀγαθὰ), κακῶς (κακὰ) λέγειν τινά; εὐλογεῖν, κακολογεῖν (κακηγορεῖν) τινα*; auch *διαβάλλειν τινά* (verleumden). — ehrenrührig od. lästerlich von Jmd. r. *βλασφημεῖν περί (κατά) τινος, εἴς τινα,* sp. *τινα.* — wider od. gegen Jmd. r. *λέγειν κατά τινος, κατηγορεῖν (κατειπεῖν) τινος, ἐγκαλεῖν τινι.* — ernsthaft r. *σπουδάζειν* (m. Jmd. *πρός τινα*), *σπουδαιολογεῖν* (u. *M.*). — freimüthig r. *παρρησιάζεσθαι, παρρησίᾳ χρῆσθαι.* — unanständig r. *αἰσχρολογεῖν, αἰσχρὰ λέγειν.* — würdevoll, feierlich r. *σεμνολογεῖν.* — viel r. *πολὺν λόγον ποιεῖσθαι, πολὺν εἶναι λέγοντα, πολυλόγον* (sp. *πολύλαλον*) *εἶναι,* sp. *πολυλογεῖν, πολυλαλεῖν.* — davon wäre viel zu r. *πολλ' ἂν εἴη λέγειν, πολλ' ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν.* — zügellos r. *ἀθυρογλωττεῖν, ἀθυροστομεῖν* sp.; zügellos redend *ἀθυρόγλωττος, ἀθυρόστομος* 2. poet. u. sp. — kurz, wenig r. *διὰ βραχέων λέγειν* od. *τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, λόγοις βραχυτέροις χρῆσθαι*; weitläufig, weitschweifig r. *διὰ μακρῶν λέγειν* od. *τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, μακρὸν λόγον ἐκτείνειν, περιττολογεῖν.* — dazwischen r. (*μεταξὺ* od. *ἔτι λέγοντός τινος*) *ὑπολαμβάνειν; ὑποκρούειν; παρεμβάλλειν λόγον.* — aus dem Stegreif r. *αὐτοσχεδιάζειν.* — Jmd. nach dem Munde r. *πρὸς ἡδονὴν* od. *πρὸς χάριν λέγειν τινί.* — in den Wind r. *μάτην λέγειν.* — Jmd. in's Gewissen r. *νουθετεῖν τινα, διακελεύεσθαί τινι.* — Jmd. etw. aus dem Sinne r., s. ausreden 2). — allein (privatim) m. Jmd. r. *μόνον πρὸς μόνον λόγους ποιεῖσθαι, μόνον μόνῳ διαλέγεσθαι,* sp. *ἰδιολογεῖσθαί τινι.* — Jmd. etw. zu r. geben *ποιεῖν τινα λέγειν τι.* — rede nicht so! *εὐφήμει.* — auf etw. zu r. kommen *ἐλθεῖν εἰς λόγους* od. *ἐροῦντα περί τινος,* auf solche Reden kommen *ἀφικνεῖσθαι εἰς τοιούτους λόγους.* — bloss um zu r. *λόγου ἕνεκα* od. *χάριν.* — das ist so bloss geredet *λόγος ταῦτα.* — Jmd. die Erlaubniss geben zu r. *λόγον διδόναι τινί*; diese bekommen *λόγου τυγχάνειν.* — 3) eine Rede halten vor Leuten: *λέγειν εἴς (πρός) τινας, ἔν τισιν, ποιεῖσθαι λόγους πρός τινας*; übr. s. Rede 3). — vgl. sagen, sprechen.

Reden, das, *τὸ λέγειν, οἱ λόγοι, ἡ ῥῆσις.* — das R. aus dem Stegreif *τὸ αὐτοσχεδιάζειν*; das viele R. *ἡ πολυλογία.* — wozu das R.? *τί δεῖ λόγων;* — mitten im R. anhalten *ἐπισχεῖν μεταξὺ λέγοντα*; mitten im R. unterbrechen *μεταξὺ ὑπολαμβάνειν.* — viel Redens v. etw. machen *πολὺν λόγον ποιεῖσθαι περί τινος,* s. Aufheben 1). — um nicht viel Redens zu machen *ἵνα συντέμω λόγον, ὡς συνελόντι εἰπεῖν.*

Redensart *ἡ λέξις, ῥῆσις, φράσις.* — R. machen *ῥησικοπεῖν* sp. — das sind blosse R. *λόγοι ταῦτα.* — etw. mit R. bemänteln *περιπέττειν τι (ἐν) τοῖς λόγοις.*

redescheu *μισόλογος* 2.

Redescheu, die, *ἡ μισολογία.*

Redeschluss *τὸ τοῦ λόγου τέλος; ὁ ἐπίλογος.*

Redeschmuck *ὁ τῶν λόγων κόσμος,* sp. *τὸ τοῦ λόγου χρῶμα; τὸ καλλώπισμα*; auch *οἱ κεκαλλιεπημένοι λόγοι.* — ohne R. *ἀφελής* 2., *ἁπλοῦς* 3.

Redestoff *ἡ (τῶν λόγων) ὑπόθεσις.*

Redestrom, s. Redefluss.

Redetheil *τὸ μέρος* od. *μόριον τοῦ λόγου.*

Redeübung *ἡ λόγων ἄσκησις, ἡ (λόγων) μελέτη.* — R. halten *ἀσκεῖν λόγους, μελετᾶν (λόγους).*

Redeweise *ὁ τῶν λόγων τρόπος, ἡ λέξις,* sp. *ῥῆσις; ἡ διάλεκτος,* sp. *διάλεξις* (Mundart).

Redezeit (nach dem Sprachgebrauch der Athener) *τὸ ὕδωρ, ατος,* z. B. während meiner R. *ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι, ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ ὕδατος*; in derselben R. vortragen *πρὸς τὸ αὐτὸ ὕδωρ εἰπεῖν,* meine R. ist bereits vorüber *τὸ ἐμὸν ὕδωρ ἤδη ἐκκέχυται.*

redigieren *ἐκδιδόναι; διατάττειν.*

redlich *χρηστός, δίκαιος, πιστός* 3., *ἄδολος, ἀψευδής* 2.; *ἁπλοῦς* 3.; auch *σπουδαῖος, καλὸς κἀγαθός* 3. — es r. mit Jmd. meinen *ἁπλῶς προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι* u. *πρός τινα, εὔνουν εἶναί τινι, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί* od. *πρός τινα.*

Redlichkeit *ἡ χρηστότης, δικαιοσύνη (δικαιότης), πιστότης; τὸ ἄδολον; ἡ ἀψεύδεια; ἡ ἁπλότης; ἡ σπουδαιότης, καλοκἀγαθία.*

Redner ὁ λέγων, ὁ ποιούμενος τοὺς λόγους (der eine Rede hält); ὁ ῥήτωρ, ορος (R. v. Profession); ὁ δημηγόρος (Volks-, Staatsredner). — ein tüchtiger R. ἀνὴρ δεινὸς λέγειν. — als R. auftreten προϊέναι λόγους ποιησόμενον, παριέναι (παρέρχεσθαι; auch m. dem Beisatze ἐπὶ τὸ βῆμα, εἰς τὸν δῆμον); ῥητορεύειν; δημηγορεῖν.

Rednerbühne τὸ βῆμα. — die R. betreten ἀναβαίνειν, παριέναι (παρέρχεσθαι) ἐπὶ τὸ βῆμα.

Rednergabe ἡ (τοῦ λόγου, τῶν λόγων, ἐν τοῖς λόγοις, περὶ τοὺς λόγους) δεινότης, sp. ἡ λογιότης. — er besitzt eine grosse R. δεινότατός ἐστι od. πέφυκε λέγειν.

Rednerin ἡ λέγουσα, ἡ ποιουμένη τοὺς λόγους (die eine Rede hält); γυνὴ δεινὴ λέγειν (die Rednergabe besitzt).

rednerisch ῥητορικός, δημηγορικός 3. — e. Mann von r. Talent ἀνὴρ φύσει ῥητορικός.

Rednerkunst, s. Redekunst; = rednerischer Kunstgriff: τὸ (ῥητορικὸν) τέχνημα.

Rednerschule τὸ ῥητορικὸν διδασκαλεῖον. — die attische R. οἱ Ἀττικοί (ῥήτορες).

Rednerstuhl, s. Rednerbühne.

Rednertalent, s. Rednergabe.

Rednerweise; nach R. ῥητορικῶς.

Redoute, s. Schanze.

redressieren 1) rückgängig machen: ἀνατίθεσθαί τι, μεταγιγνώσκειν τι (eine Meinung, einen Beschluss); ἄκυρον ποιεῖν τι, sp. ἀκυροῦν, ἀθετεῖν τι (ungültig machen); καταλύειν τι (aufheben). — 2) wieder gut machen: ἐπανορθοῦν (u. *M.*), ἀκεῖσθαι, selten ἀναλαμβάνειν τι.

redselig (im guten Sinne) στωμύλος 2.; (im schlechten Sinne) λάλος 2., πολυλόγος, sp. πολύλαλος 2.; auch ὁ ἀδολέσχης, ἀδολεσχικός 3., περιττολόγος 2. — r. sein στωμύλλεσθαι; πολὺν εἶναι λέγοντα, πολυλόγον εἶναι, λαλεῖν, ἀδολεσχεῖν, sp. πολυλογεῖν, περιττολογεῖν.

Redseligkeit (im guten Sinne) ἡ στωμυλία; (im schlechten Sinne) ἡ λαλιά, πολυλογία, ἀδολεσχία, περιττολογία, τὸ ἀδολεσχικόν.

reducieren 1) vermindern: μειοῦν, ἐλαττοῦν, συστέλλειν; Münzen r. ἐλάττω ποιεῖν τὴν τῶν νομισμάτων τιμήν. — 2) zurückführen: ἐπανάγειν, ἐπαναφέρειν εἴς (ἐπί) τι. — eine Münze auf eine andere r. λογίζεσθαί τι εἴς τι.

Reduktion 1) ἡ μείωσις, ἐλάττωσις, sp. συστολή. — 2) ἡ ἐπαναφορά. — Häufig durch Verba.

reell ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahrhaft, wirklich; auch ὁ, ἡ, τὸ ἀληθῶς od. ὡς ἀληθῶς, ὁ, ἡ, τὸ ὄντως, auch ὄντως ὤν 3., z. B. r. Freundschaft ἡ ὡς ἀληθῶς φιλία); βέβαιος, πιστός 3. (zuverlässig); χρηστός 3. (redlich; auch σαφής 2., z. B. ein r. Freund φίλος σαφής); ἀκριβής 2. (genau, gründlich). — Jmd. r. Dienste leisten ἔργῳ ὠφελεῖν τινα.

Referat ἡ εἰσήγησις; τὸ εἰσήγημα.

Referent ὁ εἰσαγωγεύς, εἰσηγητής. — R. sein in etw., s. referieren.

referieren, über etw., εἰσάγειν τι, εἰσηγεῖσθαί τι u. περί τινος. — vgl. berichten. [ρεύς.

Reff (= Tragholz) τὸ ἀνάφορον, sp. ὁ ἀναφο-

reflektieren 1) *tr.* ἀνακλᾶν, ἀντανακλᾶν, ἀνταποδιδόναι; vgl. abspiegeln. — 2) *intr.* *a*) eig. ἀνακλᾶσθαι, ἀντανακλᾶσθαι, ἀνταποδίδοσθαι (*P.*). *b*) übtr. auf etw. r.: σκοπεῖν τι, ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τινος u. τι, προσέχειν τινί (τὸν νοῦν od. τὴν γνώμην); λόγον ποιεῖσθαί τινος (berücksichtigen). — über etw. r., s. „Reflexionen anstellen“ unter „Reflexion.“

Reflex ἡ ἀνάκλασις, ἀντανάκλασις, ἀνταπόδοσις; auch τὸ φῶς ἀντανακλώμενον od. ἀνταποδιδόμενον. — einen R. von sich geben ἀπολάμπειν, ἀποστίλβειν, ἀντάστράπτειν.

Reflexion 1) eig., s. Reflex. — 2) übtr. ἡ σκέψις, ἐνθύμησις, ἔννοια, μελέτη. — R. anstellen über etw. σκοπεῖν περί τινος, ἐννοεῖν (u. *DP.*) περί τινος, μελετᾶν τι.

reflexiv αὐτοπαθής 2.

Reform ἡ ἐπανόρθωσις, τὸ ἐπανόρθωμα, ἡ ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολή.

Reformation; s. d. vhg. W. — kirchliche R. ἡ περὶ τὰ θεῖα ἐπανόρθωσις.

Reformator ὁ ἐπανορθωτής od. *part.*, s. d. f. W.

reformieren ἐπανορθοῦν (u. *M.*); μεταρρυθμίζειν, μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ κρεῖττον.

Refrain ἡ ἐπῳδός (eig. u. übtr.).

Refraktion ἡ ἀνάκλασις, ἀντανάκλασις, ἀντα-

Regal τὸ πῆγμα. [πόδοσις.

Regalien ἃ τῷ βασιλεῖ ἐξαίρετα ὑπάρχει μόνῳ.

regalieren, s. bewirthen.

rege ὀξύς, σφοδρός 3. (lebhaft, rasch); ἄοκνος 2. (nicht zögernd); ἐνεργός (ἐνεργής) 2., ἐργατικός 3., ὁ ἐργάτης, *fem.* ἡ ἐργάτις, ιδος, δραστήριος 3. (thätig, thatkräftig). — r. sein ἐνεργεῖν, ἀκμάζειν, ζῆν, auch οὐκ ἀργεῖν. — r. machen κινεῖν, ἐγείρειν, ἀν-, ἐξ-, ἐπ-εγείρειν, ἐρεθίζειν, παρορμᾶν, παροξύνειν; „r. werden“ durch die *P.* — das Gewissen ist bei Jmd. r. ἄγχει καὶ στρέφει τινὰ ἡ σύνεσις.

Regel ὁ κανών, όνος, ὁ ὅρος (auch verb.: Richtschnur); ὁ νόμος (Gesetz), τὸ μέτρον (Mass); R. für die (physische) Lebensweise ἡ δίαιτα; der Inbegriff von Regeln, nach welchem man verfährt od. etw. behandelt ἡ ἀγωγή, ἡ ὁδός, ἡ μέθοδος; vgl. Ermahnung. — Jmd. R. geben παραινεῖν, παραγγέλλειν τινί τι. — eine R. beobachten φυλάττειν od. τηρεῖν νόμον. — sich etw. zur R. machen νόμον ποιεῖσθαί τι, νομίζειν m. folg. *inf.*; sich etw. zur R. gemacht haben εἰωθέναι m. folg. *inf.* — nach der gewöhnlichen R. κατὰ τὸ εἰωθός. — eine Ausnahme v. der R. machen ποιεῖν τι ἐκτὸς τοῦ εἰωθότος od. παρὰ τὸ εἰωθός. — keine R. ohne Ausnahme πᾶς κανὼν δέχεται ἐξαίρεσιν. — in der R. ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὡς τὰ πολλά. — etw. nach der R. machen, beurtheilen κανονίζειν sp.; nach der R. gehen (v. einem Zeitworte u. dgl.) κανονίζεσθαι (*P.*; sp.).

regellos ἀνομοθέτητος 2.; ἀδιόρθωτος, ἀδιοίκητος, ἀκόσμητος, ἄτακτος, sp. ἀδιάτακτος, ἀδιακόσμητος 2., auch ἄρρυθμος 2.

Regellosigkeit ἡ ἀταξία; gew. τὸ ἀδιόρθωτον u. 3. *neutra*, s. d. vhg. W.

regelmässig 1) v. Sachen *a*) nach einer bestimmten Ordnung festgestellt: τακτός 3., εὔτακτος 2., νόμιμος 3. u. 2., ἔννομος 2.; sp. κανονικός 3. *b*) vom Gleichmasse der äusseren Theile: ἔμμετρος, σύμμετρος, εὔρυθμος, ἐμμελής 2.; ὁμαλός 3. (ὁμαλής 2.), sp. εὐσταθής 2. (gleichmässig); ὀρθὸς καὶ δίκαιος 3. (recht, richtig, den Anforderungen gemäss). *c*) gewöhnlich geschehend: εἰωθώς 3., κοινός 3. — es geschieht etw. r. γίγνεταί τι ἀεί (ἑκάστοτε, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ). — 2) v. Pers.: εὔτακτος 2., κόσμιος, σπουδαῖος 3.

Regelmässigkeit ἡ εὐταξία, τὸ νόμιμον, ἡ ἐμμετρία, συμμετρία, εὐρυθμία, ἐμμέλεια, sp. εὐστάθεια; τὸ ὀρθόν, τὸ δίκαιον; ἡ κοσμιότης, σπουδαιότης (über den Unterschied, s. regelmässig).

regeln ῥυθμίζειν; τάττειν, διατάττειν; διατιθέναι, διοικεῖν, διακοσμεῖν. — etw. nach etw. r. ἀπευθύνειν τι πρός τι, κανονίζειν τί τινι u. πρός τι, ῥυθμίζειν τι πρός τι.

regelrecht ὀρθὸς καὶ νόμιμος 3.; ἔννομος, εὔτα-

κτος 2., sp. κανονικός 3. — *adv.* κατὰ τὸν κανόνα, κατὰ τὸν νόμον.
Regelung ἡ διάταξις, διοίκησις.
Regen τὸ ἐξ οὐρανοῦ od. ἐκ Διὸς ὕδωρ, τὰ ἐκ Διὸς ὕδατα, auch bloss τὸ ὕδωρ (z. B. der in der Nacht gefallene R. τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτός, Sturm u. R. χειμὼν καὶ ὕδωρ); ὁ ὑετός; ὁ ὄμβρος (Platzregen). — starker R. ὕδωρ πολὺ ἐξ οὐρανοῦ, πολὺς ὑετός. — Uebermass v. R. ἡ ἐπομβρία, Mangel an R. ἡ ἀομβρία, ἀνομβρία; ohne R. ἄνομβρος 2. — es fällt R. = es regnet, s. regnen. — sprichw. aus dem R. in die Traufe kommen τὸν καπνὸν (auch σποδὸν) φεύγοντα εἰς τὸ πῦρ ἐμπίπτειν od. ἐμβάλλειν ἑαυτόν, φεύγοντα τὴν τέφραν εἰς τὴν ἀνθρακιὰν ἐμπίπτειν, εἰς τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιάζεσθαι (*P.*). — R. bringend ὀμβροφόρος 2., ὑέτιος 2., sp. ὀμβροποιός, ὀμβροτόκος 2. — dem R. ausgesetzt ἔπομβρος, sp. ὕπομβρος 2.
regen 1) eig. κινεῖν. — sich r. κινεῖσθαι (*P.*), auch οὐχ ἡσυχάζειν, οὐκ ἀργεῖν. — sich nicht r. ἀκίνητον εἶναι, ἀκινήτως od. ἀτρέμας ἔχειν, ἀτρεμῆ εἶναι, selten ἀτρεμεῖν u. ἀτρεμίζειν; auch ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν, ἡσυχάζειν, ἀργεῖν. — 2) übtr. sich r. *a*) v. Gedanken, Empfindungen: γίγνεσθαι, ἐγ-, παρα-γίγνεσθαι; ἐμ-, προσπίπτειν τινί. *b*) vom Gewissen: ταράττεσθαι, διαταράττεσθαι (*P.*); das Gewissen regt sich bei Jmd. ἄγχει καὶ στρέφει τινὰ ἡ σύνεσις.
regenartig ὑετώδης 2.
Regenbach ὁ χειμάρρους.
Regenbogen ἡ ἶρις, ιδος.
regenbogenartig, -farbig ἰριώδης 2.
Regenbogenhaut ἡ ἶρις, ιδος; ἡ στεφάνη.
Regenfülle ἡ τοῦ ὑετοῦ ἀφθονία. — allzugrosse R. ἡ ἐπομβρία.
Regenguss ὁ ὄμβρος; ἡ φορὰ (καταφορὰ) ὑετοῦ od. ὄμβρου; heftiger R. ἡ ζάλη.
regenlos ἄνομβρος 2.
Regenmangel ἡ ἀομβρία, ἀνομβρία, sp. ἀβροχία.
Regenmonat ὁ ἐπόμβριος od. ἔπομβρος μήν.
Regenprophet, -tin ὁ, ἡ ὑετόμαντις.
Regenschirm ἡ τοῦ ὑετοῦ σκέπη, τὸ ἀπὸ τῶν ὄμβρων σκέπασμα.
Regent = Herrscher, w. s. — ist es = der für Jmd. die Regierung führt ὁ ἐπιτροπεύων (τινὶ) τὴν ἀρχήν.
Regentag ἡ ἐπόμβριος od. ἔπομβρος ἡμέρα.
Regentenpflicht τὸ τοῦ ἄρχοντος (*pl.* τὰ τοῦ ἄρχοντος). — es ist R. ἔστι τοῦ ἄρχοντος.
Regentenspiegel τὸ βασιλέως παράδειγμα.
Regentin = Herrscherin, w. s. — ist es = die für Jmd. die Regierung führt ἡ ἐπιτροπεύουσα (τινὶ) τὴν ἀρχήν.
Regentropfen ἡ (ὕδατος) σταγών, όνος; dichte R. συνεχῆ συστρέμματα.
Regentschaft = Herrschaft. — ist es = Vormundschaft ἡ τοῦ βασιλέως ἀνήβου ὄντος ἐπιτροπεία od. ἐπιτρόπευσις. — d. R. für Jmd. führen ἐπιτροπεύειν τινὶ τὴν ἀρχήν.
Regenwasser τὸ ἐξ οὐρανοῦ ὕδωρ, τὰ ἐκ Διὸς ὕδατα, τὸ κατὰ νεφέλην ὕδωρ, τὸ ὄμβριον od. ὑόμενον ὕδωρ, τὰ οὐράνια ὕδατα.
Regenwetter ὁ πολὺς ὑετός od. ὄμβρος, sp. ἡ ὀμβρία, πολυομβρία.
Regenwind ὁ ὑέτιος ἄνεμος.
Regenwolke τὸ ὑέτιον od. ὄμβριον νέφος.
Regenwurm ὁ ἴουλος, ἡ ἕλμινς, ινθος, vgl. ὁ δρῖλος.
Regenzeit ἡ ἐπόμβριος (ἔπομβρος) ὥρα; οἱ ὄμβροι; auch ἡ χειμερινὴ ὥρα, ὁ χειμών, ῶνος.
Regie ἡ διοίκησις; bes. ἡ τῶν δημοσίων διοίκησις.
regieren *a*) herrschen, beherrschen: ἄρχειν, ἐπάρχειν, βασιλεύειν, κυριεύειν, ἀρχὴν ἔχειν (über etw. τινός); auch ἐν ἀρχῇ εἶναι; προεστάναι od. προστατεῖν τινος. — unumschränkt r. δεσπόζειν, δεσποτεῖν, sp. δεσποτεύειν τινός; τυραννεύειν u. τυραννεῖν τινος. — sich v. Jmd. r. lassen ἄρχεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, εἶναι ὑπό τινι od. ἐπί τινι, ὑπήκοον εἶναί τινος u. τινι, πειθαρχεῖν τινι. — sich selbst r. αὐτονομεῖσθαι, αὐτόνομον εἶναι. *c*) leiten, lenken: ἡγεῖσθαί τινος, πρυτανεύειν τι, διοικεῖν, διακοσμεῖν u. μεταχειρίζεσθαί τι; εὐθύνειν (Zügel, Wagen, Steuerruder, dann allg.), κυβερνᾶν (e. Schiff u. übtr. allg.). — das Glück regiert Alles ἡ τύχη διοικεῖ πάντα od. πάντα ὑποχείρια τῇ τύχῃ. — sich von Jmd. r. lassen πρυτανεύεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι, διδόναι ἑαυτόν τινι χρῆσθαι. — **regierend** ἄρχων 3., ἐν ἀρχῇ ὢν 3., ἔχων (3.) τὴν ἀρχήν.
Regieren, das, s. Regierung.
Regierer, s. Herrscher, Lenker, Leiter, Vorstand.
Regierung 1) als Handlung *a*) das Herrschen: ἡ ἀρχή, ἡ βασιλεία; unumschränkte R. ἡ δεσποτεία, ἡ τυραννίς, ίδος. — die R. haben ἄρχειν, ἔχειν τὴν ἀρχήν, ἐν ἀρχῇ εἶναι. — zur R. kommen καθίστασθαι εἰς τὴν ἀρχήν od. ἄρχοντα, παραλαμβάνειν τὴν ἀρχήν. — in der R. auf Jmd. folgen διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν παρά τινος. — die R. ist auf Jmd. übergegangen ἡ ἀρχὴ περιήκει εἴς τινα. — die R. führen, s. regieren *a*). — d. R. niederlegen ἐξίστασθαι τῆς ἀρχῆς, ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν, παύεσθαι ἄρχοντα. — Jmd. der R. entsetzen παύειν τινὰ ἄρχοντα, καταλύειν τινὰ ἄρχοντα od. τινὰ τῆς ἀρχῆς, ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ἀρχήν. — Oft gibt man es durch *part.*, z. B. unter der R. des Theseus (ἐπὶ) Θησέως ἄρχοντος u. dgl. — zum R. geeignet od. befähigt ἀρχικός 3. *b*) das Lenken, Leiten: ἡ διοίκησις, διακόσμησις, sp. μεταχείρισις; eines Schiffes ἡ κυβέρνησις (übtr. auch allg.). — 2) als Behörde: ἡ ἀρχή, οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη, seltner τὸ ἀρχεῖον. — 3) als Gebäude: τὸ ἀρχεῖον.
Regierungsakt τὸ τοῦ ἄρχοντος od. τῶν ἀρχόντων ἔργον; ὃ κελεύουσιν οἱ ἄρχοντες u. dgl.
Regierungsantritt ἡ εἰς τὴν ἀρχὴν κατάστασις, ἡ τῆς ἀρχῆς παράληψις; gew. durch Verba, z. B. seit seinem R. ἐξ οὗ παρέλαβε τὴν ἀρχήν, gleich bei seinem R. εὐθὺς καταστὰς εἰς τὴν ἀρχήν, εὐθὺς παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, εὐθὺς ἄρξας od. βασιλεύσας.
Regierungsart τὸ τῆς ἀρχῆς εἶδος; ἡ πολιτεία.
Regierungsbehörde ἡ ἀρχή, οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη, selten τὸ ἀρχεῖον.
Regierungsform, s. Regierungsart.
Regierungsgebäude τὸ ἀρχεῖον.
Regierungsgeschäfte τὰ δημόσια (πράγματα), τὰ τῆς ἀρχῆς.
Regierungskunst ἡ πολιτική.
Regierungslast τὰ διὰ τὴν ἀρχὴν πράγματα, ἡ διὰ τὴν ἀρχὴν ἀσχολία.
Regierungssachen τὰ πολιτικά od. δημόσια (πράγματα), τὰ τῆς ἀρχῆς; τὰ τῆς πόλεως πράγματα).
Regierungssorgen αἱ διὰ τὴν ἀρχὴν φροντίδες.
regierungsunfähig; er ist r. οὐχ οἷός τέ ἐστιν ἄρξαι od. βασιλεῦσαι.
Regierungsunfähigkeit, umschr., s. d. vhg. W.
Regiment 1) = Regierung, w. s. — 2) eine Abtheilung Truppen: ἡ τάξις, τὸ τάγμα, τὸ τέλος.

— e. R. befehligen *ταξιαρχεῖν*, *τελαρχεῖν*. — sprichw. auf Regiments Unkosten *δημοσίᾳ*.

Regimentschef, -kommandant ὁ *ταξίαρχος* (*ταξιάρχης*), ὁ *τελάρχης* (besser *τέλαρχος*). — e. R. sein *ταξιαρχεῖν*, *τελαρχεῖν*.

Regimentskommando ἡ *ταξιαρχία*, *τελαρχία*.

Region τὸ *κλίμα*, ἡ *χώρα*, τὸ *χωρίον*. — d. nördlichen R. *τὰ πρὸς ἄρκτον* od. *βορρᾶν* (*τετραμμένα*) u. dgl. — in höheren R. schweben *μετέωρον εἶναι*, *μετέωρον ἀρθῆναι*, *μετεωρισθῆναι*; bildl. *μετέωρον εἶναι τῇ διανοίᾳ*, *μετεωρισθῆναι*.

Regisseur, etwa ὁ *χοροδιδάσκαλος*.

Register ὁ *κατάλογος*, ἡ *ἀπογραφή*, *διαγραφή*, τὸ *διάγραμμα*. — in e. R. eintragen, s. registrieren. — R. an der Orgel ἡ *πλινθίς*, *ίδος*.

Registrator ὁ *καταλογεύς*, *διαγραφεύς* od. *part.* der Verba unter „registrieren".

Registratur, s. Archiv.

registrieren *ἀπογράφειν* (u. *M.*), *καταλέγειν τι*; *κατάλογον ποιεῖσθαί τινος*.

Reglement, s. Verordnung, Vorschrift.

Reglise τὸ *ἐκλεικτόν*, τὸ *ἔκλειγμα*.

regnen *ὕειν*, — es regnet *ὕει*, *ὕει Ζεύς* od. ὁ *θεός*, *ποιεῖ ὁ θεὸς ὕδωρ*, *ὕδωρ ἐστὶν* (*γίγνεται*, *πίπτει*) *ἐξ οὐρανοῦ*; es regnet stark *ὕει πολλῷ* (*πολύ*), *ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολύ ἐστιν* od. *γίγνεται* (*ἐπιγίγνεται*); *καταφέρεται* (*P.*) *ὄμβρος*. — wenn es geregnet hat *ὑδάτων γενομένων ἐκ Διός*; wenn es mehr r. sollte *ἐὰν πλείω ποιῇ ὕδατα*; da es stark regnet *ὕοντος πολλῷ* (*πολύ*). — es regnet Steine, Blut, Fische *ὕει* (*ὁ θεός*) *λίθους*, *σταγόνας αἵματος*, *ἰχθῦς* (daneben *λίθοις* u. s. w.); es regnet Geld *ὕεται χρυσός*. — es regnet in einem Lande *ὕει χώραν*, gew. *ὕεται* (*P.*) *χώρα*; es regnet wenig in einem Lande *ὕεται γῆ ὀλίγῳ*. — r. lassen *ὕειν*, *ποιεῖν ὕδωρ* od. *ὄμβρον*, sp. *ὑετίζειν*. — e. Land wo es regnet *χώρα ἐπομβρος*.

regnerisch *ἐπόμβριος*, *ἔπομβρος* 2.

regolen *σκάπτειν*, *διασκάπτειν*. — ganz regolter Boden ἡ *πανσκαφεία* sp.

Regress 1) = Schadloshaltung; ich kann einen R. an Jmd. nehmen wegen etw. *ἔστι μοι ἀναφορὰ εἴς τινα περί τινος*, vgl. „sich schadlos halten", unter „schadlos". — 2) als Klage: ἡ *ἀναγωγή*.

regressieren, sich, = e. Regress nehmen, s. Regress 1).

Regressklage ἡ *ἀναγωγή*.

regsam, s. rege.

Regsamkeit ἡ *σφοδρότης*, ἡ *ἐνέργεια*, τὸ *δραστήριον*, sp. ἡ *δραστηριότης*.

regulär, s. regelmässig.

Regulativ, s. Anordnung, Vorschrift.

regulieren, s. regeln. — einen Fluss r. *εὐθύνειν τὰ ῥεύματα*.

Regulierung, s. Regelung u. vgl. d. vhg. W.

Regung ἡ *κίνησις*; des Gemüthes ἡ *ὁρμή*, τὸ *πάθος*; Regungen der Liebe, des Zornes *οἱ ἔρωτες*, *αἱ ὀργαί*. — eine R. fühlen *κινεῖσθαι* (*P.*), *πάσχειν τι*, *διατίθεσθαί* (*P.*) *πως*, z. B. eine R. der Liebe fühlen *ἐρωτικόν τι πάσχειν*, *ἐρωτικῶς διατίθεσθαι*.

regungslos *ἀκίνητος*, *ἀτρεμής* 2.; *ἥσυχος* 2., *ἡσυχαῖος* 3.; *ἀργός* 2. — *adv.* *ἀτρέμας*, *ἡσύχως*, *ἡσυχῇ*. — r. sein = sich nicht regen, s. regen.

Regungslosigkeit ἡ *ἀκινησία*, *ἀτρεμία*, *ἡσυχία*, *ἀργία*.

Reh ἡ *δορκάς*, *άδος* (poet. ἡ *δόρξ*, *δορκός*). — vom R. *δορκάδειος* 3. — wie e. R. springen *δορκαδίζειν* sp.

Rehbock ὁ *δόρκων*, *ωνος*, ὁ *δόρκος*.

Rehbraten τὰ *δορκάδεια κρέα ὀπτά*.

Rehfarbe τὸ *δορκάδειον χρῶμα*.

Rehfell, s. Rehhaut.

Rehfleisch τὰ *δορκάδεια* (*κρέα*).

Rehfuss ὁ *δορκάδειος πούς*.

Rehhaar ἡ *δορκαδεία θρίξ* (*τρίχωσις*, vgl. Haar).

Rehhaut τὸ *δορκάδειον δέρμα*.

Rehkalb τὸ *δορκάδιον*.

Rehkeule τὸ *δορκάδειον σκέλος*.

Rehlein τὸ *δορκάδιον*.

Rehwildbret, s. Rehfleisch.

Reibeisen τὸ *κνῆστρον* (poet. ἡ *κνῆστις*).

Reibekeule ὁ *τριπτήρ*, *ῆρος*.

reiben *τρίβειν* (allg.); *συν-*, *κατα-τρίβειν* (klein r.); *ὑποτρίβειν* (gelinde r.); *ψήχειν* (streicheln; striegeln); *σμῆν*, *σμήχειν* (durch Reiben reinigen); *κνῆν*, *κνήθειν* (kratzen, jucken); *τείρειν* (durch Reiben abnutzen). — etw. an etw. r. *προσ-*, *παρα-τρίβειν τί τινι*. — sich an Jmd. od. etw. r. *παρατρίβεσθαί τινι* od. *πρός τι*, *προσκνῆσθαί τινι*; bildl. sich an Jmd. r. *παρατρίβεσθαι πρός τινα*, gew. *προσκρούειν τινί*, *συγκρούειν πρός τινα*, sp. *προσκόπτειν τινί*.

Reiben, das, **Reibung** 1) eig. ἡ *τρῖψις*, selten ὁ *τρίβος*, ἡ *τριβή*; auch ἡ *ψῆξις*, *σμῆξις*, ἡ *κνῆσις*, ὁ *κνησμός*, vgl. d. vhg. W. — 2) übtr. τὸ *πρόσκρουμα* (*πρόσκρουσμα*), sp. ἡ *σύγκρουσις*, *πρόσκρουσις*, *προσκοπή*.

reich *πλούσιος* 3. (v. Pers., auch v. Städten, einer Tafel, Quelle u. dgl.); *πλουτῶν* 3., *εὔπορος*, sp. *εὐχρήματος* 2. (v. Pers.), auch *μακάριος* 3. u. 2.; *εὐδαίμων* 2. (v. Ländern, Städten u. dgl.). — sehr r. *πλουσιώτατος* 3., mehr poet. *βαθύπλουτος*, *πολύχρυσος* 2. — übermässig r. *ὑπέρπλουτος*, *ὑπερπλούσιος* 2. — r. an etw. *πλούσιος* 3., *εὔπορος* 2. m. *gen.*; auch *πλήρης* 2. m. *gen.* (voll von etw.); *εὔφορος* 2. (*πρός τι*). — Häufig finden sich Zsstzgen m. *πολύς*, z. B. r. an Früchten, Wein u. dgl. *πολύκαρπος*, *πολύοινος* 2., daneben *εὔκαρπος*, *εὔοινος* 2. u. ä. — r. sein *πλουτεῖν*, *χρήματα ἔχειν*, auch bloss *ἔχειν* (bes. *οἱ ἔχοντες* die Reichen, wie *οἱ εὐδαίμονες*, *οἱ μακάριοι*), auch *ἀκμάζειν πλούτῳ*, *εὐδαιμονεῖν*, *ἔστι τινὶ πλοῦτος* od. *χρήματα*, v. Ländern *εὐδαιμονεῖν*, *εὐθενεῖν* (*εὐθηνεῖν*); sehr r. sein *διαφέρειν πλούτῳ*; übermässig r. sein *ὑπερπλουτεῖν*. — r. sein an etw. *εὐπορεῖν*, *πληθύειν*, *γέμειν τινός*, *ἄφθονον* od. *συχνὸν ἔχειν τι*. — r. machen *πλουτίζειν*, *καταπλουτίζειν*; r. werden *πλουτίζεσθαι* (*P.*). — übr. s. reichlich, Reichthum.

Reich, 1) Herrschaft, Gebiet: ἡ *ἀρχή*, *βασιλεία*. — das R. der Todten ὁ *ᾅδης*, *οἱ τῶν νεκρῶν τόποι*, *τὰ κάτω*. — 2) der Inbegriff aller Dinge v. derselben Art: τὸ *σύμπαν*, *αντος*, τὸ *σύστημα*, auch durch das *adj.* *σύμπας*, *ασα*, *αν*, z. B. das R. der Thiere *σύμπαντα τὰ ζῷα*.

Reiche, der, ὁ *πλούσιος* (*ἀνήρ*), übr. s. reich. — dem R. eigen od. geziemend *πλουσιακός* 3. — Herrschaft der R. ἡ *πλουτοκρατία*.

reichen 1) *intr.* *a*) = sich erstrecken 2). — so weit das Auge reicht *ἐφ' ὅσον ἂν ἐξίκηται τὸ ὄμμα*. — m. der Hand bis an etw. r. *ἐξικνεῖσθαι εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τι*, *καθάπτεσθαί τινος*, selten *καθάπτειν εἴς* (*πρός*) *τι*. — m. der Stimme bis wohin r. *φθεγγόμενον ἐφικνεῖσθαι μέχρι τινός*, ἡ *φωνή τινος ἐξικνεῖται εἴς* (*πρός*) *τι*. — so weit das Gedächtniss der Menschen reicht *ἐφ' ὅσον γε ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται*. — weit, nicht weit r. *ἐξικνεῖσθαι ἐπὶ πολύ*, *ἐπὶ βραχύ*. *b*) hinreichen, zureichen, ausreichen, w. s. — 2) *tr.* *ὀρέγειν*, *προτείνειν τινί τι*; *παρέχειν* (u. *M.*), *προσφέρειν τινί τι* (darreichen), auch *διδόναι*, *ἐν-*, *παρα-*, *ἐπι-διδόναι τινί τι* (hin-, übergeben). — Jmd. die Hand r. *ὀρέγειν* od. *προτείνειν τινὶ τὴν δεξιάν*, *δεξιοῦσθαί τινα*, bildl. *συλλαμβάνειν*

(u. *M.*), συνεργεῖν τινι, συνεργὸν εἶναί τινι u. τινος, ὑπουργεῖν u. ὑπηρετεῖν τινι. — dem Kinde die Brust r., s. Brust. — es reicht Jmd. einem Anderen nicht d. Wasser τὸ λεγόμενον οὐδ' ἴκταρ βάλλει τις πρός τινα.

Reichen, das, ἡ προσφορά, ἡ δόσις, ἐπίδοσις; der Hand ἡ δεξίωσις. — gew. Verba.

reichhaltig ἄφθονος, δαψιλής 2. — r. sein an etw., s. reich. — e. r. Buch βιβλίον ᾧ ἔνεστι πολλὰ ἀγαθὰ od. σοφά.

Reichhaltigkeit ἡ ἀφθονία, δαψίλεια.

reichlich ἄφθονος, δαψιλής 2.; auch ἀφειδής 2. (ohne zu sparen), συχνός 3., πολύς 3. (zahlreich, viel). — sehr od. allzu r. περιττός 3. — alles in r. Masse haben πάντ' ἔχειν ἀφθόνως (εὐπόρως) od. ἄφθονα, ἀφθονίαν ἔχειν πάντων. — r. versehen sein m. etw. εὐπορεῖν, εὔπορον od. πλήρη εἶναι, πληθύειν τινός; συχνὸν od. ἄφθονον ἔχων (3.) τι. — im r. Masse ἀφθόνως, δαψιλῶς, ἀφειδῶς, εἰς ἀφθονίαν. — r. Lebensunterhalt haben ἐν ἀφθόνοις (δαψιλῶς, πλουσίως) βιοτεύειν od. τρέφεσθαι (*P.*). — r. Vorrath ἡ ἀφθονία, δαψίλεια. — r. Aufwand ἡ ἀφείδεια, δαψίλεια.

Reichlichkeit ἡ ἀφθονία, δαψίλεια, εὐπορία, sp. εὐφορία; allzugrosse R. ἡ περιττότης, τὸ περιττόν.

Reichsacht ἡ δημοσίᾳ ἀτιμία od. προγραφή. — Jmd. in d. R. erklären δημοσίᾳ ἀτιμοῦν od. προγράφειν τινά.

Reichsadel ἡ ὁμοτιμία (als Eigenschaft); als Personen οἱ ὁμότιμοι od. ὅμοιοι.

Reichsarmee ἡ κοινὴ δύναμις.

Reichserbe ὁ κληρονόμος τῆς ἀρχῆς.

Reichsfeind ὁ κοινὸς ἐχθρός.

Reichsfolge ἡ τῆς ἀρχῆς διαδοχή.

Reichshaupt ὁ ἄρχων, οντος, ὁ βασιλεύς (ὁ αὐτοκράτωρ, ορος).

Reichshistorie ἡ τῆς ἀρχῆς ἱστορία.

Reichsinsignien τὰ τῆς ἀρχῆς σημεῖα od. σύμβολα.

Reichsoberhaupt, s. Reichshaupt.

Reichstag τὸ κοινὸν συνέδριον.

Reichthum ὁ πλοῦτος (auch übtr. ὁ τῆς ψυχῆς od. ἐν τῇ ψυχῇ πλοῦτος); τὰ χρήματα (Geld, Vermögen); ἡ εὐδαιμονία, εὐπορία (Wolstand); ἡ ἀφθονία, δαψίλεια, εὐθενία (εὐθηνία), sp. εὐφορία (Fülle); ἡ περιουσία (Ueberfluss). — R. an Früchten, Wein ἡ πολυκαρπία (εὐκαρπία), πολυοινία (εὐοινία) u. ä. Bildungen. — R. zusammenscharren συνάγειν (ἀθροίζειν) πλοῦτον od. χρήματα. — sich R. erwerben durch etw. πλουτίζεσθαι (*P.*) ἀπό (ἔκ) τινος, περιποιεῖσθαι πλοῦτον od. χρήματα ἀπό (ἔκ) τινος; sich R. erworben haben durch etw. πλουτεῖν ἀπό (ἔκ) τινος. — R. geben Jmd. πλουτίζειν, καταπλουτίζειν τινά, πλοῦτον διδόναι τινί, sp. πλουτοδοτεῖν (der R. verleiht ὁ πλουτοδότης poet. u. sp.). — R. bringend od. verschaffend πλουτηρός 3., sp. πλουτοφόρος, πλουτοποιός 2. — nach dem R. wählen πλουτίνδην αἱρεῖσθαι. — Herrschaft des R. ἡ πλουτοκρατία; durch R. herrschen πλουτοκρατεῖν.

reif 1) eig. v. Früchten: πέπων 2., πέπειρος 2., sp. πεπανός 2.; auch ὡραῖος 3., seltner ὥριμος 2., ὡρικός 3.; ἁδρός 3. — r. Feldfrüchte τὰ (τρωκτὰ) ὡραῖα. — r. Früchte tragen τελεοκαρπεῖν, τελειοκαρπεῖν. — 2) übtr. *a*) v. Menschen, in der Blüthe d. Alters: ἀκμάζων 3. (τῇ ἡλικίᾳ od. τὴν ἡλικίαν), ἀκμαῖος 3. (τῷ σώματι, τὴν ἡλικίαν), τέλειος (τέλεος) 3. u. 2.; v. Mädchen, zur Heirat r. ὡραία γάμου od. γάμων, auch πέπειρος, εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἥκουσα od. bloss ὥραν ἔχουσα. — im r. Mannesalter stehen ἀκμάζειν τῇ ἡλικίᾳ, ἀκμαίως ἔχειν κατὰ τὴν ἡλικίαν. — d. r. Mannesalter ἡ τελεία (μέση, καθεστηκυῖα) ἡλικία. — v. Fötus, r. zur Geburt τελεόγονος 2. (τῷ χρόνῳ), τελεόμηνος 2.; r. Kinder erzeugen τελειογονεῖν (dazu ἡ τελειογονία); v. Greisen, die für d. Tod reif sind πέπειρος, ὡραῖος ἀποθανεῖν; er war schon r. zum Tode ὡραῖος ἐτελεύτησεν. — r. sein zu etw. ἡλικίαν ἔχειν τινός od. m. *inf.*, ἀκμάζειν m. *inf.* *b*) v. Geschwüren (voll Eiter): διάπυος, ἔμπυος 2. *c*) r. zu od. für etw.: ὡραῖος (3.) πρός τι; ἱκανὸς (3.) u. ἐπιτήδειος (3. u. 2.) πρός u. εἴς τι; auch ἄξιος (3.) τινος, z. B. r. für d. Galgen ἄξιος τοῦ σταυροῦ. *d*) r. an Erfahrung: πολλῶν ἔμπειρος 2., ἐμπειρότατος 3., ἱκανὸς (3.) τῇ ἐμπειρίᾳ; r. an Verstand ἔμφρων 2., συνετός 3. — r. machen πεπαίνειν, ἁδρύνειν; ganz r. machen ἐκπεπαίνειν; r. werden πεπαίνεσθαι, ἁδρύνεσθαι, ἁδροῦσθαι (*P.*); περκάζειν (v. Trauben); auch ὡραῖον, πέπειρον γίγνεσθαι u. dgl.; r. zur Geburt werden τελειογονεῖσθαι (*P.*); das Mädchen wird r. ἡ κόρη εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἀφικνεῖται od. ὡραία γίγνεται γάμου od. γάμων. — r. machend πεπαντικός 3.

1. **Reif** (gefrorner Thau) ἡ πάχνη, δροσοπάχνη, ὁ πάγος (u. *pl.*), ὁ παγετός. — voll R. παγετώδης, παγώδης, παχνώδης 2. — m. R. bedecken παχνοῦν. — es fällt R., s. „es reift" unter 2. reifen.

2. **Reif** (Ring) ὁ κρίκος (allg.); ὁ κύκλος (Fassreif); ὁ τροχός (zum Reifschlagen); ὁ κανθός, poet. τὸ ἐπίσωτρον (um d. Wagenrad). — das Spiel m. d. R. ἡ κρικηλασία.

Reife 1) eig. ἡ πεπειρότης, ἡ ἁδρότης, ἦτος. — 2) übtr. ἡ ἀκμή (τῆς ἡλικίας), ἡ ὡραιότης (v. Alter); R. der Erfahrung ἡ πολλὴ ἐμπειρία; R. des Verstandes ἡ ἔμφρων ἡλικία. — Zeit der R. ἡ ὥρα. — zur R. bringen τελεσιουργεῖν (auch: einen Plan), τελεσφορεῖν; (Früchte) τελεοκαρπεῖν, τελειοκαρπεῖν; übr. s. reif (machen); zur R. kommen, s. reif (werden). — zur männlichen R. kommen ἄνδρα τέλειον γίγνεσθαι.

1. **reifen** (*tr.* u. *intr.*), s. „reif machen" u. „r. werden" unter „reif".

2. **reifen**; es reift πάχνη (πάγος, παγετὸς) γίγνεται, sp. παχνίζει.

Reifen, das, 1) *tr.* ἡ πέπανσις. — 2) *intr.* ἡ ἅδρυνσις; ἡ πέψις (auch e. Geschwüres).

reiflich σπουδαῖος 3. (wacker); ἐπιμελής 2. (sorgfältig); ἀκριβής 2. (genau); ἱκανός 3. (hinreichend); ἐνδελεχής 2. (anhaltend). — r. überlegend εὖ (μάλα, ἀκριβῶς) σκοπεῖν; nach r. Ueberlegung handeln εὖ σκεψάμενον od. ἐσκεμμένως πράττειν.

Reifschlagen, das, ἡ κρικηλασία.

Reigen, s. Reihen.

Reihe ὁ στοῖχος (allg.); ὁ στίχος (v. Soldaten, Bäumen); τὸ ζυγόν, ἡ τάξις (v. Soldaten); ὁ ὄρχος (v. Bäumen, Weinstöcken); ὁ ὁρμαθός (*dem.* τὸ ὁρμάθιον), sp. ὁ εἱρμός (v. unmittelbar auf einander folgenden od. dicht angereihten Gegenständen). — e. zusammenhängende R. v. Dingen ἡ συνέχεια, συνάφεια. — e. R. v. Jahren πολλὰ ἔτη. — in einer R. stehend, liegend ἑξῆς (ἐφεξῆς) τεταγμένος od. κείμενος 3.; in e. ununterbrochenen R. συνεχής 2. — in e. R. (neben od. hintereinander) stehen od. gehen στοιχεῖν; in e. R. (neben einander) stehen ζυγεῖν sp.; in e. R. (hinter einander) gehen ὁγμεύειν. — rings in Reihen stehend περίστοιχος 2. — in Reihen marschieren στοιχεῖν, ἐπὶ στοίχων ἰέναι, κατὰ στοίχους πορεύεσθαι (*DP.*). — in e. Reihe κατὰ στοῖχον, ἐπὶ

στοίχου; in R. *κατὰ στοίχους, ἐπὶ στοίχων* (*ἐπὶ στοίχου*), *κατὰ τάξεις*, sp. auch durch d. *adj. στιχήρης* 2. u. *στιχηρός* 3. — in od. nach der R. *στοιχηδόν*; in der R. *ἑξῆς, συνεχῶς*; nach der R. *ἑξῆς, ἐφεξῆς, κατὰ διαδοχήν* (sp. *ἐκ διαδοχῆς*); *κατὰ* (*ἀνά, παρὰ*) *μέρος, ἐν μέρει* (*ἐν τῷ μέρει* in der bestimmten R.). — in R. u. Glied stehen *ἐν τάξει εἶναι, παρα-, συν-τετάχθαι*; in R. u. Glied *ἐν τάξει, συν-, παρα-τεταγμένος* 3. — R. u. Glied halten *μελετᾶν τὰς τάξεις*. — alles nach d. R. erzählen *πάντα ἑξῆς διηγεῖσθαι*. — d. R. kommt an mich (trifft mich) *περι-, καθ-ήκει τι εἰς ἐμέ*; d. R. zu reden kommt an mich *εἰς ἐμὲ καθήκει ὁ λόγος*. — ausser der R. *παρὰ μέρος*. — in d. vorderen (ersten) R. stehen *προηγεῖσθαι, τῆς πρώτης* (*τάξεως*) *τετάχθαι*; in der hintersten (letzten) R. stehen *τῆς ὑστάτης* (*τάξεως*) od. *κατ' οὐρὰν τετάχθαι*. — in der R. herumgehend *ἐγκύκλιος* 2.

reihen 1) *tr.* in e. Reihe stellen: *στοιχίζειν*; *συνείρειν, συνάπτειν, ζευγνύναι* (an einander reihen); Soldaten r. *συν-, παρα τάττειν*. — 2) *refl.* sich r.: *συνείρειν, συνεχῆ εἶναι*; v. Soldaten *συν-, παρα-τάττεσθαι*. — sich an etw. r. *ἔχεσθαί τινος, συνάπτειν τινί*.

Reihen 1) Tanz: *ὁ χορός* (auch übtr.), *ἡ χορεία, τὸ χόρευμα*. — Führer eines R. *ὁ χορηγός, χοροποιός*, sp. *χοροστάτης*; Führerin des R. *ἡ χορηγίς, ίδος*; d. R. anführen *χορηγεῖν*; Führung des R. *ἡ χορηγία, χοροποιία*. — d. R. betreffend *χορικός* 3. — d. R. eröffnen *ἄρχειν χοροῦ*. — e. R. aufführen *χορεύειν*. — 2) d. Lied beim Reigentanze: *ὁ χορός*; übh. = Gesang, Lied.

Reihenfolge *ἡ διαδοχή*. — in od. nach der R. *ἑξῆς, ἐφεξῆς, κατὰ διαδοχήν* (sp. *ἐκ διαδοχῆς*), *κατὰ* (*ἀνά, παρὰ*) *μέρος, ἐν μέρει* (*ἐν τῷ μέρει* in d. bestimmten R.).

Reihentanz, s. Reihen 1).

reihenweis *στοιχηδόν* (sp. *στιχηδόν*, *adj. στιχήρης* 2. u. *στιχηρός* 3.), *κατὰ στοίχους, ἐπὶ στοίχων* (*ἐπὶ στοίχου*), *κατὰ τάξεις*.

Reiher *ὁ ἐρωδιός*. — weisser R. *ὁ λευκερωδιός*.

Reiherbeize *ἡ τῶν ἐρωδιῶν θήρα*. [*μένος*).

Reiherbusch *ὁ λόφος πτερῶν ἐρωδιοῦ* (*πεποιη-*

reihum *ἑξῆς, κύκλῳ, ἐκ διαδοχῆς, ἐν περιτροπῇ, ἐκ* (*τῆς*) *περιτροπῆς*. — r. gehend *ἐγκύκλιος* 2.

Reim *τὸ ὁμοιοτέλευτον*. — vgl. Reimvers u. s. Vers.

reimen 1) *tr. στίχους ὁμοιοτελεύτους ποιεῖν* od. *γράφειν*. vgl. „Verse machen" unter „Vers". — das kann ich mir nicht r. *τοῦτο οὐχ οἷός τέ εἰμι συμβαλέσθαι*. — 2) *refl.* sich r.: *ὁμοιοτέλευτον εἶναί τινι*; übtr. = passend sein *ἁρμόττειν πρός τι, ἀκολουθεῖν* od. *προσήκειν τινί*. — es reimt sich nicht *οὐκ ἔοικεν, ἀπέοικεν*; sprichw. *οὐδὲν πρὸς Διόνυσον* (was sich nicht reimt *ἀπροσδιόνυσος* 2. sp.).

Reimen, das, *ἡ διὰ στίχων ὁμοιοτελεύτων ποίησις*; vgl. d. vhg. W.

Reimer *ὁ ποιῶν* od. *γράφων στίχους ὁμοιοτελεύτους*; vgl. Versmacher.

reimlos *ἄνευ τοῦ ὁμοιοτελεύτου*.

Reimsylbe *ἡ ὁμοιοτέλευτος συλλαβή*.

Reimvers *ὁ ὁμοιοτέλευτος στίχος*.

rein 1) eig. *a*) sauber: *καθαρός* 3.; *καθάρειος* u. *καθάριος* 2.; *λαμπρός* 3 (hell, glänzend.) — r. v. etw. *καθαρός τινος*, sp. *ἀπό τινος*. — r. machen, s. reinigen. *b*) unvermischt, frei v. Zusätzen, s. lauter; r. v. etw. *καθαρός τινος, ἀκέραστος* (2.) *τινος*. — r. Wein *ὁ ἄκρατος* (*οἶνος*), *ὁ ζωρὸς οἶνος*; sprichw. Jmd. r. Wein einschenken *πάντα ἐξειπεῖν, τἀληθῆ λέγειν, πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν λέγειν, οὐδὲν κρύπτεσθαι* (*ἀποκρύπτεσθαι*), *οὐδὲν ὑποστειλάμενον λέγειν*. — r. Luft, r. Himmel *ἡ εὐδία*; d. obere, reinere Luftschichte *ὁ αἰθήρ, έρος*. — 2) übtr. *a*) frei v. Makeln: *καθαρός* 3. (m. *gen.*), *εἰλικρινής* 2.; wenn d. Geist r. v. allem Irdischen erscheint *ἐὰν ὁ νοῦς ἄκρατος καὶ καθαρὸς φανῇ*; e. r. Sprache *καθαρὰ λέξις*; r. Vergnügen *ἀκίβδηλος ἡδονή*. — im moral. Sinne: r. v. Schuld, Vergehungen *καθαρός, ἁγνός* 3. m. *gen.*; auch *ἄκακος* 2. — r. Freundschaft *φιλία ἁγνή*. — e. r. Gewissen haben *οὐδὲν κακὸν* od. *ἄδικον ἑαυτῷ συνειδέναι*. — r. v. Schuld sein *ἁγνῶς ἔχειν*. — e. r. Leben führen *ὁσίως ζῆν*. — Jmd. r. sprechen v. etw., s. freisprechen. — sich r. halten od. r. sein v. etw. *ἁγνεύειν τινός, καθαρεύειν τινός* u. *ἀπό τινος*. — in geschlechtlicher Beziehung: *ἁγνός* 3. (*γάμων*); *ἄγαμος* 2. (unverheiratet), *ἀδιάφθορος* 2. (unverdorben). — e. r. Jungfrau (*ἁγνὴ*) *παρθένος, ἁγνὴ παῖς ἀπ' ἀνδρὸς συνουσίας*. *b*) ohne Abzug: *ἀτελής* 2., z. B. er bezog davon im Jahre e. r. Ertrag v. 30 Minen *ἐλάμβανεν ἀπὸ τούτου τριάκοντα μνᾶς ἀτελεῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν πρόσοδον*. *c*) fertig, vollendet, z. B. Alles ist im Reinen *καθαρά ἐστι πάντα*. — d. Rechnung geht r. auf *καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι*. — etw. in's Reine bringen *ἀποτελεῖν, διαπράττεσθαι, διευκρινεῖσθαί τι*. — wir sind m. einander darüber im Reinen *ὡμολογήκαμεν* od. *ὡμολόγηται ἡμῖν περὶ τούτου*. *d*) gänzlich, völlig, z. B. e. Stadt r. zerstören *πόλιν ἄρδην ἀπολλύναι* od. *κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν*; d. Geld r. aufbrauchen *καταδαπανᾶν πάντα τὰ χρήματα* u. dgl.

Reinheit 1) eig. *ἡ καθαρότης, καθαριότης, εἰλικρίνεια, ἀκεραιότης*. — 2) übtr. *ἡ ἁγνεία* (sp. *ἁγνότης*); *ἡ ἀκακία, τὸ ἄκακον*.

reinigen *καθαίρειν, ἀπο-, ἐκ-καθαίρειν* (eig. u. übtr.); *εἰλικρινεῖν*; *καλλύνειν*; *λαμπρύνειν*, selten *φαιδρύνειν* (hell, glänzend machen); v. etw. r. *καθαίρειν τινός, καθαρὸν ποιεῖν τινος*, sp. *ἀπό τινος* (eig. u. übtr.); r. v. Befleckung, Schuld u. dgl. durch religiöse Bräuche *καθαίρειν, ἁγνεύειν* (mehr poet. *ἁγνίζειν*), *ἀφοσιοῦν* (u. *M.*). — ganz r. *διακαθαίρειν* (u. *M.*). — durch Feuer r. *πυροῦν*; durch Schwefel r. *θειοῦν*; die Ohren m. e. Feder r. *διαπτεροῦν τὰ ὦτα*. — das Meer v. Seeräubern r. *τὸ λῃστικὸν καθαίρειν ἐκ τῆς θαλάττης*. — sich v. etw. r. *ἀποκαθαίρεσθαί τινος* u. *τι*; *ἀφοσιοῦσθαι* (sein Gewissen r.); *ἀπολύεσθαι, ἀποτρίβεσθαί τι* (z. B. *ὑποψίαν, διαβολήν*). — **reinigend** *καθαρτικός, ῥυπτικός* 3.; übtr. *καθαρτικός* 3., *καθάρσιος* 2., sp. *καθαρτήριος* 2. — vgl. waschen, fegen, putzen.

Reinigen, das, s. Reinigung.

Reiniger *ὁ καθαρτής*, sp. *ὁ καθαρτήρ, ῆρος* (bes. durch religiöse Bräuche), sp. *ὁ ῥυπτήρ, ῆρος*, od. [*part.*

Reinigkeit, s. Reinheit.

Reinigung *ἡ κάθαρσις*, sp. *ἀπο-, ἐκ-κάθαρσις* (eig. u. übtr.); *ἡ ῥύψις* (v. Schmutze); *ὁ καθαρμός* (bes. durch Opfer), sp. *ὁ καθαρισμός*; *ἡ ἁγνεία, ὁ ἁγνισμός* (Sühnung sp.); gänzliche R. *ἡ διακάθαρσις*; R. durch Feuer *ἡ πύρωσις* sp. — e. R. vornehmen *καθαίρειν καθαρμὸν* od. *κάθαρσιν*; e. R. an sich vornehmen *καθαίρεσθαι* (*P.*) *καθαρμὸν* od. *κάθαρσιν*. — d. monatliche R. der Frauen, s. „das Monatliche" unter „monatlich", u. vgl. Menstruation. — d. R. der Kindbetterinnen nach der Geburt *τὰ λόχια, ἡ λοχία κάθαρσις*. — zur R. gehörig od. geschickt *καθαρτικός* 3. (eig. u. übtr.), *ῥυπτικός* 3. (eig.). — Kunst der R. *ἡ καθαρτική*.

Reinigungseid ὁ καθαρτικὸς ὅρκος. — e. R. leisten ὅρκῳ καθαίρεσθαι (*P.*).

Reinigungsmittel τὸ καθαρτικόν, sp. τὸ ἁγνιστήριον, ἁγνευτήριον; vgl. Purgiermittel. — ein R. gebrauchen καθαίρεσθαι (*P.*).

Reinigungsopfer τὸ καθάρσιον, ὁ καθαρμός (auch *pl.*). [ἁγνευτήριον sp.

Reinigungsort τὸ καθαριστήριον, ἁγνιστήριον,

reinlich καθάριος u. καθάρειος 2., κόσμιος 3., κομψός 3. [της.

Reinlichkeit ἡ καθαριότης, κοσμιότης, κομψό-

Reis, das, 1) = Schoss, Schössling, w. s. — 2) dürres R.: τὸ κάρφος (u. *pl.*), vgl. Reisig.

Reis, der, τὸ ὄρυζον (*dem.* τὸ ὀρύζιον), ἡ ὄρυζα. — R. tragen ὀρυζοτροφεῖν sp.

reisartig (wie das Reis) φρυγανώδης 2.

Reisbrei ὁ ὀρυζίτης od. ἀπὸ τῆς ὀρύζης πόλτος.

Reisbündel ὁ φρυγάνων od. ὕλης φάκελος.

Reise ἡ πορεία, ὁδοιπορία, selten ὁ στόλος, sp. ἡ ὁδεία (das Reisen); ἡ ὁδός (das Reisen u. der Weg, welchen man zurücklegt); ἡ ἀποδημία, ἐκδημία (R. in d. Fremde u. Aufenthalt daselbst); ἡ ἄνοδος, ἀνάβασις (Reise in d. Innere e. Landes); ἡ κατάβασις, κάθοδος (R. aus d. Innern d. Landes an d. Seeküste; letzteres auch: Heimreise, bes. Rückkehr eines Verbannten in d. Heimat). — R. zu Land ἡ κατὰ γῆν πορεία, ἡ ὁδοιπορία; R. zu Wasser ἡ κατὰ θάλατταν πορεία, ὁ πλοῦς, ἡ ναυτιλία. — R. zu Fuss ἡ πεζῇ od. πεζῆ πορεία; R. zu Pferd, zu Wagen ἡ ἐφ' ἵππου od. ἐφ' ἁμάξης πορεία. — weite R. ἡ μακρὰ πορεία od. ὁδός. — lange R. ἡ πολλὴ πορεία, ἡ πολυχρόνιος ἀποδημία. — gemeinschaftliche R. ἡ κοινὴ πορεία, sp. ἡ συνοδοιπορία. — e. R. machen, s. reisen. — auf Reisen gehn ἀποδημεῖν, m. Jmd. συναποδημεῖν τινι u. μετά τινος. — auf Reisen sein ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν. — sich zur R. rüsten συσκευάζεσθαι (τὴν πορείαν), παρασκευάζεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν πορείαν, ἑτοιμάζεσθαι πρὸς τὴν πορείαν. — v. e. R. kommen ἐπανιέναι ἐκ πορείας od. ἐξ ἀποδημίας. — — wohin geht d. R.? ποῖ πορεύει; — glückliche R. ἡ εὐοδία, ἡ καλὴ πορεία. — glückliche R.! εὖ σοι (ὑμῖν) γένοιτο ἡ πορεία, ὄναιο (ὄναισθε) τῆς πορείας. — d. R. betreffend ὁδοιπορικός 3.

Reiseabenteuer τὸ κατὰ τὴν πορείαν (ἐν τῇ πορείᾳ) συμβαῖνον (συντυγχάνον) od. συμβὰν (συντυχόν); *pl.* τὰ κατὰ τὴν πορείαν.

Reiseanzug, s. Reisekleid.

Reisebedarf, **Reisebedürfnisse** τὰ πρὸς τὴν πορείαν, τὰ ἐφόδια. — Jmd. m. den R. versehen ἐφοδιάζειν τινα, „sich m. d. R. versehen" ἐφοδιάζεσθαι.

Reisebegleiter, s. Reisegefährte.

Reisebeschreiber ὁ τὴν πορείαν συγγράφων od. συγγράψας; ὁ περιηγητής.

Reisebeschreibung ἡ περὶ τῆς πορείας συγγραφή, τὸ ὁδοιπορικόν, ἡ περιήγησις, ὁ περίπλους. — e. R. verfassen συγγραφὴν ποιεῖσθαι τῆς πορείας od. τῆς ὁδοῦ, περιήγησιν od. περίπλουν ποιεῖσθαι.

Reisebündel ἡ πήρα, ἀσκοπήρα, sp. σακοπήρα. — d. R. schnüren συσκευάζεσθαι (τὴν πορείαν), παρασκευάζεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν πορείαν.

reisefertig ἕτοιμος (3. u. 2.) πορεύεσθαι, παρεσκευασμένος (3.) ὡς ἐπὶ τὴν πορείαν. — sich r. machen = sich zur R. rüsten, s. unter „Reise".

Reisegefährte ὁ συνοδοιπόρος, συνέμπορος, συναπόδημος, ὁ τῆς ὁδοῦ κοινωνός; zu Schiffe ὁ σύμπλους, συνναύτης. — Jmds. R. sein συμπορεύεσθαι (*DP.*), συνοδεύειν, συνοδοιπορεῖν τινι, κοινωνεῖν τῆς ὁδοῦ; zu Schiffe συμπλεῖν.

Reisegefährtin ἡ συνοδοιπόρος, συνέμπορος, ἡ τῆς ὁδοῦ κοινωνός. — vgl. d. vhg. W.

Reisegefolge οἱ πρὸς τὴν πορείαν ἑπόμενοι.

Reisegeld τὸ ἐφόδιον (u. *pl.*). — Jmd. m. R. versehen ἐφοδιάζειν τινά („sich versehen" durch d. *M.*). — Jmd. e. Mine als R. auszahlen lassen ἐφοδιάζεσθαί τινι μνᾶν.

Reisegenosse, s. Reisegefährte.

Reisegenossin, s. Reisegefährtin.

Reisegeräthe τὰ ἐπὶ τὴν πορείαν σκεύη.

Reisegesellschaft οἱ συνοδοιπόροι, συνοδοιποροῦντες, sp. ἡ συνοδία; zur See οἱ συμπλέοντες.

Reisegesellschafter, s. Reisegefährte.

Reisehut ὁ πέτασος, ἡ καυσία, ὁ πῖλος, s. Hut.

Reisekappe ἡ κυνῆ, ὁ πῖλος.

Reisekleid ἡ ὁδοιπορικὴ ἐσθής od. στολή.

Reisekoffer ὁ ῥίσκος.

Reisekosten ἡ τῆς πορείας δαπάνη, τὰ πρὸς τὴν πορείαν ἀναλώματα, τὰ ἐφόδια.

Reiselust τὸ φιλαπόδημον.

reiselustig φιλαπόδημος 2., ἀποδημητικός 3., ὁ ἀποδημητής.

Reisemantel ὁ φαινόλης.

Reisemütze, s. Reisekappe.

reisen πορεύεσθαι (*DP.*; κατὰ γῆν), ὁδοιπορεῖν, ὁδεύειν, πορείαν ποιεῖσθαι, auch πορείαν ἰέναι (zu Lande); πορεύεσθαι κατὰ θάλατταν, πλεῖν, ναυτίλλεσθαι (zu Wasser); στέλλεσθαι (*aor. M.* u. *P.*), στόλον ποιεῖσθαι (v. grösseren Genossenschaften, zu Lande u. zu Wasser); ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν, selten ἀποδημίαν ποιεῖσθαι (in's Ausland r.). — zu Pferde, zu Wagen r. πορεύεσθαι ἐφ' ἵππου, ἐφ' ἁμάξης od. χρησάμενον ἵππῳ, ἁμάξῃ. — nach od. in e. Ort r. πορεύεσθαι εἰς m. *acc.*, zu Jmd. πρός od. παρά τινα; öfters wohin r. ἐπιχωριάζειν ποι. — in e. Land r. ἐπέρχεσθαι χώραν τινά.

Reisen, das, s. Reise.

Reisender ὁ ὁδοιπόρος; zur See ὁ ἐπιβάτης, ὁ περίνεως; ὁ ναύτης (Schiffer); übh. ὁ ξένος (Fremder).

Reisepass, s. Pass.

Reiseroute ἡ ὁδός. — e. R. nehmen ἰέναι od. χωρεῖν ὁδόν, τέμνειν ὁδόν.

Reisesack, s. Reisebündel.

Reiseschicksale τὰ κατὰ τὴν πορείαν (συμβάντα od. συντυχόντα).

Reisestab ἡ βακτηρία. — d. R. ergreifen ὁρμᾶσθαι (*aor. P.*) ἐπὶ τὴν πορείαν.

Reisetasche, s. Reisebündel.

Reisevorrath τὰ πρὸς τὴν πορείαν, τὰ ἐφόδια.

Reisewagen ἡ ὁδοιπορικὴ ἅμαξα; bedeckter R. ἡ ἁρμάμαξα.

Reisewetter, gutes, schlechtes ὥρα τοῖς πορευομένοις καλή, κακή („gutes R." auch ἡ εὐοδία); schönes für Schiffende ὁ καλὸς πλοῦς, ἡ εὔπλοια, schlechtes ὁ κακὸς πλοῦς, ἡ ἄπλοια.

Reisezehrung τὰ ἐφόδια.

Reisfeld ὁ ὄρυζον φέρων ἀγρός.

Reisholz, s. Reisig.

Reisig, das, τὸ κάρφος (u. *pl.*), τὸ φρύγανον (gew. *pl.*), τὰ τρώξανα (τραύξανα), ἡ κληματίς, ίδος (*pl.*), ἡ ὕλη. — R. lesen, sammeln φρυγανίζεσθαι; das Sammeln v. R. ὁ φρυγανισμός; der, die R. sammelt ὁ φρυγανιστής (sp. φρυγανιστήρ, ῆρος), ἡ φρυγανίστρια. — R. tragend φρυγανοφόρος 2. — v. R., R. betreffend φρυγανικός 3.

Reisigbündel, s. Reisbündel.

Reisiger, s. Reiter.

Reisigwelle, s. Reisbündel.

Reiskuchen ὁ ὀρυζίτης πλακοῦς.

Reissaus nehmen ἀποδιδράσκειν, φεύγειν; ῥίπτειν τὰ ὅπλα; der R. nimmt ὁ ῥίψασπις, ιδος.

Reissblei, s. Bleistift.

Reissbrett ὁ ἄβαξ, κος, gew. τὸ ἀβάκιον.

reissen 1) *tr.* *a)* entzwei od. in Stücken r.: *σπαράττειν, διασπαράττειν; ῥηγνύναι, διαρ-, καταρ-, περιρ-ρηγνύναι; σχίζειν, διασχίζειν.* *b)* etw. plötzlich, hastig nehmen od. entfernen: *ἁρπάζειν, ἀφ-, ἐξ-αρπάζειν, ἕλκειν, ἀφέλκειν* (z. B. Jmd. v. Pferde r. *ἁρπάζειν* od. *ἕλκειν τινὰ ἀφ' ἵππου,* Jmd. etw. aus d. Hand r. *ἐξαρπάζειν τινί τι ἐκ χειρός*); auch *ἀφαιρεῖν* (u. *M.*); *ἐξαιρεῖσθαι; ἀποσπᾶν; περισπᾶν* (etw. was Jmd. an sich trägt, z. B. Jmd. d. Hut v. Kopfe r. *περισπᾶν τινος τὸν πῖλον*; im *M.* *περισπᾶσθαι τὸν πῖλον* sich d. Hut vom Kopfe r.) u. ebenso *περιαιρεῖν* (u. *M.*). — Jmd. zu Boden r. *ἀνατρέπειν, καταβάλλειν, καθαιρεῖν τινα.* — Jmd. aus etw. r., z. B. aus einer Gefahr *ἐξαιρεῖσθαί τινα ἐκ κινδύνου, ἀπαλλάττειν τινὰ κινδύνου, σῴζειν τινὰ ἐκ κινδύνου, ἐκσῴζειν τινὰ (ἐκ) κινδύνου*; Jmd. aus e. Verlegenheit r. *ἐκλύεσθαι* od. *ἀπαλλάττειν τινὰ ἀπορίας.* — an sich r. *ἁρπάζειν, ἀφαρπάζειν, ἐφέλκεσθαι* (eig. u. übtr.), *περιβάλλεσθαι, σφετερίζεσθαι* (übtr.). *c)* e. Pferd r.: *ἐκτέμνειν ἵππον.* *d)* es reisst mich im Leibe: *στρόφος με ἔχει τὴν γαστέρα, στρέφει με περὶ τὴν γαστέρα, ὀδύνη με στρέφει περὶ τὰ σπλάγχνα,* sp. *στροφοῦμαι* (*P.*). *e)* Possen r.: *γελωτοποιεῖν, βωμολοχεύεσθαι,* sp. *βωμολοχεῖν*; Zoten r. *αἰσχρὰ λέγειν,* sp. *αἰσχρολογεῖν, κιναιδολογεῖν.* *f)* es reisst etw. in's Geld: *πολλῆς δαπάνης, δαπανηρόν* od. *πολυδάπανόν ἐστί τι.* *g)* e. Entwurf v. etw. machen: *ὑπογράφειν* (u. *M.*) *τι.* — 2) *intr.* *ῥήγνυσθαι, διαρ-, καταρ-, περιρ-ρήγνυσθαι* (*P.*). — 3) *refl.* sich um etw. r.: *μάχεσθαι περί τινος; ἐπιθυμεῖν τινος, ὀρέγεσθαί* (*aor. M.* u. *P.*) *τινος* u. stärker *ἐπιμαίνεσθαί* (*aor. P.*) *τινι.* — man reisst sich um etw. *περιμάχητόν ἐστί τι.*

Reissen, das, *ἡ ἁρπαγή*; gew. durch d. Verba. — R. in d. Gliedern *τὸ σπάσμα* (u. *pl.*); in der Hüftgegend *τὰ κέδματα* (v. der Art eines solchen R. *κεδματώδης* 2.); im Leibe, s. Leibschneiden.

reissend 1) v. Wasser, Sturm, Regen, Feuer: *ῥαγδαῖος* 3.; v. Flüssen *ὀξύς* 3., *βίαιος* 3. u. 2., *χαραδρώδης* 2. — *adv.* *ῥάγδην* sp., gew. *ὀξέως, βιαίως.* — v. Thieren: *ἄγριος* 3., selten 2.; *φονικός* 3.; r. Thiere *τὰ ὠμοφάγα.*

Reissfeder, etwa *τὸ γραφεῖον, ἡ γραφίς, ἴδος.*

Reisszeug *τὰ γραφικὰ σκεύη.*

Reiswelle, s. Reisbündel.

Reitbahn *ὁ ἱππόδρομος, ἡ ἄμμος.*

reitbar 1) wo man reiten kann: *ἱππάσιμος* 3. (sp. 2.), seltner *ἱππήλατος* 2. — 2) worauf man reiten kann: *ὁ ἱππαστής, fem. ἡ ἱππάστρια,* auch *ἱππαστός* 3.

reiten 1) *intr.* *ἱππεύειν* (auch: v. Pferde), *ἱππάζεσθαι, ἐλαύνειν* (wozu noch *ἵππῳ, ἐφ' ἵππου, ἐπ' ὄνου* u. ä. hinzutreten kann), selten *ἱππηλατεῖν*; auch *ἱππασίαν, ἐλασίαν, ὄχησιν ποιεῖσθαι; ὀχεῖσθαι, ἐποχεῖσθαι* (*aor. P.*; auch m. *ἐφ' ἵππου, ἵππῳ*); sp. *ἐφιππάζεσθαι* (*ἐπ' ὄνου* u. dgl.). — auf Jmd. los r. *προσιππεύειν,* sp. *προσιππάζεσθαί τινι*; auch *προσελαύνειν τινί, ἐπί* (*πρός*) *τινα; ἐφιππεύειν, ἐφιππάζεσθαί τινι, ἐπελαύνειν τινί; φέρεσθαι* (*P.*) *ἱππεύοντα ἐπί τινα.* — schnell r. *ταχὺ* od. *ἀνὰ κράτος* (sp. *ἀπὸ κράτους*) *ἐλαύνειν.* — geritten kommen *ἥκειν ἐλαύνοντα.* — Jmd. r. lassen *ὀχεῖν τινα.* — geritten werden *ἱππάζεσθαι, ἐλαύνεσθαι* (*P.*). — durch e. Land r., s. durchreiten. — übr. vgl. hinzu-, wegreiten. — der nicht zu r. versteht *ἄφιππος* 2. — 2) *tr.* ein Pferd r.: *ἱππάζειν* od. *ἐλαύνειν ἵππον, χρῆσθαι ἵππῳ.* — e. Pferd lässt sich nicht r. *ἵππος οὐ δέχεται ἀναβάτην.* — e. Pferd zu Schanden r. *ῥηγνύναι ἵππον.* — Jmd. zu Boden r. *ἀνατρέπειν* od. *καταβάλλειν τινὰ τῷ ἵππῳ* od. *ἐλαύνοντα.* — sich müde r. *ἀποκάμνειν ἐλαύνοντα.* — sich einen Wolf r. *παρατρίβεσθαι τὴν τράμιν.* — **reitend** *ἔφιππος* 2.

Reiten, das, *ἡ ἱππεία, ἱππασία; ἡ ἔλασις, ἐλασία; ἡ ὄχησις* (*ἵππου*). — zum R. gehörig *ἱππικός* 3. (auch „im R. geübt", wie *ἱππασίαις ἔποχος* 2. oder bloss *ἔποχος*). — ungeschickt im R. *ἄφιππος* 2.; Ungeschicklichkeit im R. *ἡ ἀφιππεία.* — zum R. bequem od. tauglich, s. reitbar. — dem R. ergeben *ἱππαστικός* 3. — sich im R. üben *ἀσκεῖν τὴν ἱππικήν.*

Reiter *ὁ ἱππεύς,* poet. u. ion. *ὁ ἱππότης*; auch *ὁ ἀναβάτης, ἐπιβάτης.* — e. guter, geschickter R. *ὁ ἱππικός, ἀναβατικός* (opp. *ὁ ἄφιππος*); e. festsitzender R. *ὁ ἔποχος ἱππεύς*; e. guter, schlechter R. sein *καλῶς, κακῶς ἱππεύειν.* — als R. dienen *ἱππεύειν.* — nach Art der R. *ἱππηδόν.* — wie der beste R. *ἱππικώτατα.*

Reiterabtheilung *ἡ τάξις ἱππέων, ἡ ἴλη*; sp. *ἡ ἱππαρχία.* — Anführer einer R. *ὁ ἰλάρχης.*

Reiterangriff *ἡ ἔλασις, ἐπέλασις.*

Reiterdienst *τὰ ἱππικά.*

Reiterei *τὸ ἱππικόν, ἡ ἵππος, ἡ ἱππεία, οἱ ἱππεῖς,* sp. *ἡ ἱππασία.* — e. R. v. tausend Mann *χιλία ἵππος, οἱ χίλιοι ἱππεῖς.* — Anführer der R. *ὁ ἵππαρχος* (bei den Lakedaimoniern *ὁ ἱππαρμοστής,* Unteranführer der R. bei den Athenern *ὁ φύλαρχος*); R. sein *ἱππαρχεῖν*; sein Amt *ἡ ἱππαρχία* (vgl. *φυλαρχεῖν, φυλαρχία*); d. R. betreffend *ἱππαρχικός* 3.; es ist d. Pflicht eines R. *ἱππαρχικόν ἐστιν* m. *inf.*; Werk über d. Pflichten eines R. *ὁ ἱππαρχικός* (sc. *λόγος*). — für R. geeignetes Terrain *τὸ ἱππάσιμον χωρίον,* opp. *τὸ ἄφιππον χωρίον.* — an R. überlegen sein, durch R. siegen *ἱπποκρατεῖν*; Uebermacht an R., Sieg durch R. *ἡ ἱπποκρατία.* — Transportschiff für R. *ἡ ἱππαγωγός* (sp. *ἱππηγός*; auch m. *ναῦς* od. *τριήρης*), *τὸ ἱππαγωγὸν πλοῖον.*

Reitergarde *οἱ ἑταῖροι ἱππεῖς.*

Reitergefecht *ἡ ἱππομαχία*: e. R. liefern *ἱππομαχεῖν*; in e. R. siegen *ἱπποκρατεῖν*; Sieg in e. R. *ἡ ἱπποκρατία.*

Reitergefolge *ἡ ἱππικὴ θεραπεία.*

Reitergeschwader, s. Reiterabtheilung.

Reiterkleid *ἡ ἱππάς* (-*άδος*) od. *ἱππικὴ στολή* (*ἐσθής, ῆτος*).

Reiterkompagnie, s. Reiterabtheilung.

Reiterkorps *τὸ ἱππικὸν στράτευμα, τὸ ἱππέων τάγμα.*

Reitermanöver *ἡ ἱππασία.*

Reitermantel *ὁ κασᾶς, ᾶ,* sp. *ἡ ἄβολος.*

Reiterpferd *ὁ πολεμιστήριος* od. *πολεμικὸς ἵππος.*

Reiterrock *ὁ ἱππικὸς χιτών, ῶνος.*

Reiterregiment *τὸ ἱππέων τέλος* od. *τάγμα*; vgl. Reiterabtheilung.

Reiterschaar, s. Reiterabtheilung.

Reiterschlacht, s. Reitergefecht.

Reitersieg *ἡ ἱπποκρατία.* — e. R. erfechten *ἱπποκρατεῖν; νικᾶν* od. *κρατεῖν ἱππομαχίαν* od. -*χίᾳ.*

Reiterstatue *ὁ ἔφιππος ἀνδριάς, άντος; ἡ ἔφιππος εἰκών, όνος.*

Reitertreffen, s. Reitergefecht.

Reiterwache *ἡ ἱππέων φυλακή* od. *φρουρά.*

Reitgurt, s. Gurt.

Reithabit, s. Reiterkleid.

Reithengst *ὁ κήλων, ωνος; τὸ ὀχεῖον.*

Reithosen, etwa *αἱ ἱππικαὶ ἀναξυρίδες.*

Reitkissen *τὸ ὑπηρέσιον.*

Reitkleid, s. Reiterkleid.

Reitknecht *ὁ ἱπποκόμος,* sp. *ἀναβολεύς.*

Reitkunst *ἡ ἱππική, τὰ ἱππικά.*

reitlings, s. rittlings.

Reitmantel, s. Reitermantel.

Reitpferd, ὁ μόνιππος; ὁ κέλης, ητος (gew. ohne ἵππος; Rennpferd); ὁ ἱππαστής od. ἱππαστὸς ἵππος (zugerittenes Pferd).
Reitplatz, s. Reitbahn.
Reitrock, s. Reiterrock.
Reitsattel, s. Sattel.
Reitschule ὁ ἱππόδρομος, ἡ ἄμμος. — d. R. besuchen ἀσκεῖν τὴν ἱππικὴν ἐν ἱπποδρόμῳ.
Reitweg ἡ ἱππασίμη (ἱππήλατος) ὁδός.
Reitzeug ἡ ἱππικὴ κατασκευή, τὰ ἱππικὰ σκευή.
Reiz 1) als Eigenschaft e. Dinges: ἡ χάρις, ιτος, ἡ τέρψις, τὸ τερπνόν, ἡ ἡδονή (für d. Ohr τῆς ἀκοῆς), ἡ ψυχαγωγία, auch τὸ κάλλος. — körperliche R. ἡ χάρις, ἡ (τοῦ σώματος) ὥρα. — die Reize der Natur τὰ ἐν τῇ φύσει καλά, d. Reize des Friedens τὰ τῆς εἰρήνης φίλτρα. — seine R. verkaufen ἐργάζεσθαι ἀφ' ὥρας. — was R. hat, s. reizend. — R. für Jmd. haben ἐν ἡδονῇ εἶναί τινι, ἐν ἡδονῇ ἔχειν τι, τέρπειν od. ψυχαγωγεῖν τινα. — d. Leben hat für mich keinen R. mehr ἀβίωτόν μοι ἤδη, οὐκέτι βιωτόν μοί ἐστιν, οὐκέτι βιωτόν μοι ἡγοῦμαι. — 2) als Empfindung: ἡ ἡδονή, ἡ ὁρμή, τὸ πάθος; ἡ ἐπιθυμία. — R. zu etw. haben, s. Lust, Trieb. — 3) = Reizung, w. s.
reizbar παθητικός, παθητός 3.; εὐερέθιστος, εὐπαρόξυντος 2., ὀξύρροπος 2.; bes. zum Zorne ὀξύρροπος od. εὐκίνητος (2.) πρὸς ὀργήν, ὀργίλος 3., ὀξύθυμος 2.
Reizbarkeit τὸ πάθος, τὸ ὀξύρροπον; bes. zum Zorne ἡ ὀξυθυμία, τὸ ὀξύθυμον, ἡ ὀργιλότης.
reizen 1) e. Eindruck auf d. Gefühl hervorbringen: κινεῖν τινα, πάθος ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν τινι, ἐκκαλεῖσθαι, sp. ἐπιθήγειν τινά; auch ἐγείρειν, ἀν-, ἐξ-εγείρειν τινά; ὑπεκκαίειν τὴν γνώμην τινός. — d. Gaumen r. ἀναστομοῦν τὴν ὄρεξιν. — 2) zu etw. bewegen: παρορμᾶν εἴς (ἐπί, πρός) τι od. m. *inf.*, παροξύνειν ἐπί (πρός) τι od. m. *inf.*, ἐπαίρειν πρός τι od. m. *inf.*, ἐπεγείρειν εἴς τι, ἐποτρύνειν ἐπί τι od. m. *inf.*, προάγειν (u. *M.*) εἴς (πρός) τι od. m. *inf.* — Jmd. zum Zorne r. ἐξοργίζειν (u. *M.*), selten παροργίζειν τινά, ἐρεθίζειν u. παροξύνειν τινά, ὀργὴν ἐμβάλλειν τινί; Jmd. zum Neide r. ἐμποιεῖν τινι φθόνον; Jmd. zum Hass r. ποιεῖν τινα μισεῖν; Jmd. zum Aufruhr r. ποιεῖν τινα στασιάζειν, selten στασιάζειν τινά. — e. Thier r. ἐρεθίζειν θηρίον. — 3) = ergötzen, w. s.
reizend 1) was reizt: κινητικός, ἐρεθιστικός, παρορμητικός, παροξυντικός 3. — 2) anziehend, anmuthig: ἐπαγωγός 2. (sp. ἐπαγωγικός 3.), ἐφολκός 2., προσαγωγός 2., ψυχαγωγικός 3., τερπνός 3.; ἐπίχαρις, ι, *gen.* -ιτος, χαρίεις 3., ἐπαφρόδιτος 2., ὡραῖος u. ὡρικός 3., καλός 3., ἡδύς 3.
reizlos ἄχαρις, ι, *gen.* -ιτος, ἀτερπής 2., sp. ἀναφρόδιτος, ἀκαλλής 2.; auch ψυχρός 3.
Reizlosigkeit ἡ ἀτερψία, ἀναφροδισία sp., gew. τὸ ἄχαρι, ἡ ψυχρότης.
Reizmittel τὸ ἐρέθισμα, ὁ ἐρεθισμός (auch „ärztliches R."), τὸ κινητικόν, τὸ ἐρεθιστικόν, τὸ παροξυντικόν; τὸ ὁρμητήριον, τὸ ὑπέκκαυμα; vgl. τὸ φίλτρον.
Reizung 1) ἡ κίνησις. — 2) ὁ ἐρεθισμός, τὸ ἐρέθισμα; ἡ παρόρμησις, sp. τὸ παρόρμημα; ὁ παροξυσμός. — vgl. reizen u. Reiz.
reizvoll ἐπιχαριτώτατος, χαριέστατος, ὡραιότατος, κάλλιστος, ἥδιστος 3.
Rekapitulation ἡ ἀνακεφαλαίωσις; ἡ ἐπάνοδος, sp. ἡ συμπλήρωσις. — zur R. gehörig ἀνακεφαλαιωτικός 3. sp.
rekapitulieren ἀνακεφαλαιοῦν τι; ἐπανιέναι τι u. περί τινος.
Rekel ἄνθρωπος ἄγροικος od. ἀπειρόκαλος.
Reklamation ἡ ἀπ-, ἐξ-αίτησις.
reklamieren ἀπαιτεῖν; ἐξαιτεῖν (u. *M.*).
rekognoscieren 1) ausforschen: προσκοπεῖν; κατασκοπεῖν (u. *M.*); κατασκοπὴν ἔχειν, κατασκοπαῖς χρῆσθαι. — 2) wieder erkennen: ἀναγνωρίζειν.
Rekognoscierung 1) ἡ κατασκοπή, προσκοπή. — auf R. ausschicken πέμπειν (ἐκπέμπειν) ἐπὶ κατασκοπὴν od. ἐπὶ κατασκοπῇ. — e. R. unternehmen ἐπὶ κατασκοπὴν od. προσκοπὴν ἔρχεσθαι, κατασκοπὴν ἔχειν, κατασκοπαῖς χρῆσθαι.
Rekommandation, s. Empfehlung.
rekommandieren, s. empfehlen.
Rekompens, s. Vergeltung, Ersatz.
Rekonvalescenz, s. Genesung.
Rekonvalescent ὁ ῥαΐζων, οντος; ὁ ἀναλαμβάνων, οντος (ἑαυτόν).
rekonvalescieren, s. genesen.
Rekrut ὁ νεοστράτευτος, νεόλεκτος sp.; besser ὁ νέος στρατιώτης. — R. werden καταλέγεσθαι (*P.*; στρατιώτην).
Rekrutenliste ὁ κατάλογος.
rekrutieren κατα-, συλ-λέγειν (u. *M.*) στρατιώτας, sp. στρατολογεῖν, ἀνδρολογεῖν.
Rekrutierung ἡ συλλογή, καταλογή, sp. στρατολογία, ἀνδρολογία. — e. R. veranstalten συλλογὴν od. κατάλογον ποιεῖσθαι. — e. R. ausschreiben κατάλογον προγράφειν.
Rektor ὁ ἐπιστάτης (allg.). — R. einer Schule ὁ διδασκαλείου ἐπιστάτης, sp. ὁ σχολάρχης. — R. sein ἐπιστατεῖν διδασκαλείου, sp. σχολαρχεῖν.
Rektorat ἡ ἐπίστασις, sp. ἐπιστασία, ἐπιστατεία; R. einer Schule ἡ διδασκαλείου ἐπίστασις, sp. ἡ σχολαρχία.
Relation, s. Bericht, Vortrag.
relativ ἀναφορικός 3. (in d. Grammatik); σχετικός 3., besser ὁ, ἡ, τὸ πρός τι (in d. Philosophie). — r. sein πρός τι εἶναι.
Relegation, s. Verweisung.
relegieren, s. verweisen.
Relief τὸ ἐκτύπωμα, sp. ἡ ἔκτυπος προτομή. — in R. gearbeitet ἔκτυπος 2. — in R. abbilden ἐκτυποῦν (u. *M.*).
religiös εὐσεβής 2. (περὶ τοὺς θεούς); θεοσεβής 2.; ὅσιος 3. — r. sein εὐσεβεῖν (τὰ) περὶ θεούς, sp. θεοσεβεῖν.
Religion 1) objectiv: τὰ περὶ τοὺς θεούς (νομιζόμενα), τὰ θεῖα (νόμιμα), ἡ τῶν θεῶν θεραπεία; τὰ ἱερά (letzteres auch: „Gottesdienst", wie sp. αἱ θρησκεῖαι); als Lehre οἱ περὶ τὰ θεῖα λόγοι, οἱ θεῖοι λόγοι, ἡ θεολογία. — 2) subjectiv: ἡ (περὶ τοὺς θεοὺς) εὐσέβεια, ἡ θεοσέβεια, ἡ ὁσιότης.
Religionsänderung ἡ τῶν θείων μεταβολή.
Religionseifer ὁ περὶ τὰ θεῖα ζῆλος; ὁ θειασμός, ἡ δεισιδαιμονία (Aberglaube).
Religionseiferer ὁ περὶ τὰ θεῖα ζηλωτής; ὁ δεισιδαίμων, ονος (abergläubischer Mensch).
Religionsfreiheit, umschr., z. B. es besteht in diesem Staate volle R. πολλή ἐστιν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὧν ἂν νομίζῃ τις περὶ τὰ θεῖα ἄδεια, ἔξεστιν ἑκάστῳ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει νομίζειν περὶ τὰ θεῖα ὅ τι ἂν βούληται.
Religionsgebräuche τὰ ἱερά, sp. αἱ θρησκεῖαι.
Religionshandlung τὸ ἱερόν (ἔργον).
Religionshass τὸ πρὸς ἕτερόν τι νομίζοντας περὶ τὰ θεῖα μῖσος.
Religionskrieg, etwa ὁ ἱερὸς πόλεμος.
Religionslehrer ὁ τῶν θείων διδάσκαλος.
Religionspartei ἡ αἵρεσις. — d. verschiedenen R. πάντες οἱ περὶ τῶν θείων διαφερόμενοι.
Religionssachen τὰ ἱερά.

Religionsspötter ὁ περὶ od. κατὰ τῶν θείων (εἰς τὰ θεῖα) βλασφημῶν; vgl. Freigeist.
Religionsspötterei ἡ περὶ od. κατὰ τῶν θείων βλασφημία.
Religionsstifter, etwa ὁ καινὴν τοῦ θείου εἰσφέρων θεραπείαν. [ρά od. στάσις.
Religionsstreitigkeit ἡ περὶ τῶν θείων διαφο-
Religionsübung ἡ τῶν θεῶν θεραπεία, τὰ ἱερά, sp. ἡ θρησκεία.
Religiosität ἡ (περὶ τοὺς θεοὺς) εὐσέβεια, ἡ θεοσέβεια, ἡ ὁσιότης.
Remise ἡ ἀποθήκη, sp. ἡ ἀπόστασις, παράθεσις.
Remonstration, remonstrieren, s. Einwendung, einwenden.
Remonte, etwa τὸ τῶν πολεμικῶν ἵππων συμπλήρωμα. [πους.
remontieren συμπληροῦν τοὺς πολεμικοὺς ἵπ-
Remuneration, s. Vergeltung, Belohnung.
Rendant ὁ ταμίας.
Rendezvous ἡ συγκειμένη od. ὡμολογημένη ἔν-
Renegat ὁ ἀποστάτης. [τευξις.
renken τείνειν, ἀπο-, ἐκ-τείνειν.
Renkontre, s. Zusammentreffen, Zwistigkeit.
Rennbahn τὸ στάδιον (*pl.* gew. οἱ στάδιοι), ὁ δρόμος (für Läufer); ὁ ἱππόδρομος (für Rosse). — in der R. wettlaufen ἀγωνίζεσθαι (ἁμιλλᾶσθαι *DP.*) στάδιον.
rennen 1) *intr.* τρέχειν, θεῖν, δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*). — auf Jmd. los r., s. losrennen. — nach Jmd. od. etw. r., s. nachlaufen; bildl. = nach etw. trachten, w. s. — an etw. r., s. anrennen. — blindlings in d. Gefahr (in sein Verderben) r. εἰς προὖπτον κίνδυνον (ὄλεθρον) ῥίπτειν ἑαυτόν od. ἐμπίπτειν. — gerannt kommen δρομαῖον ἥκειν, δρόμῳ προσ-, ἐπ-ελθεῖν. — s. wettrennen. — 2) *tr.* Jmd. über d. Haufen r.: ἐπιφερόμενον ἀνατρέπειν τινά. — d. Kopf an d. Wand r. ἀράττειν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν τοῖχον. — Jmd. den Degen durch d. Leib r. διελαύνειν τινὰ τῷ ξίφει.
Rennen, das, ὁ δρόμος; d. R. nach etw., s. Trachten. — übr. vgl. Wettrennen.
Renner ὁ δρομεύς (Läufer); ist es = **Rennpferd** ὁ μόνιππος; ὁ κέλης, ητος (gew. ohne ἵππος); ὁ δρομικὸς od. ἀγωνικὸς ἵππος.
Rennthier, wahrsch. ὁ τάρανδος.
Renommee, s. Ruf.
renommieren θρασύνεσθαι. — **renommiert** εὐδόκιμος, εὔδοξος 2.
Renommist ὁ θράσων, ωνος.
Renovation, renovieren, s. Erneuerung, erneuern, Wiederherstellung, wiederherstellen.
Rentamt, -kammer ἡ ταμιεία.
Renten, die, αἱ πρόσοδοι. — Jmd. e. R. zusichern ὁμολογεῖν τινι τακτὸν ἀργύριον κατ' ἔτος δώσειν.
Rentmeister ὁ ταμίας, vgl. ὁ ἐκλογεύς.
Reorganisation ἡ ἐκ καινῆς διοίκησις.
reorganisieren πάλιν διοικεῖν, μεταρρυθμίζειν.
Reparatur, reparieren, s. Ausbesserung, ausbessern. [lung.
repartieren, Repartition, s. vertheilen, Verthei-
Repertorium, etwa ὁ πίναξ, ακος, ὁ κατάλογος.
repetieren, Repitition, s. wiederholen, Wiederholung. [geben ἀντιγράφειν.
Replik ἡ ἀντιγραφή, ἀντίγραψις. — e. R. ein-
Repositorium ἡ θήκη, ἀποθήκη.
Repphuhn, s. Rebhuhn.
Repräsentant, s. Stellvertreter, Abgeordneter.
repräsentieren = d. Stelle Jmds. vertreten (s. Stelle), darstellen.
Repressalien αἱ ἀμοιβαί, sp. τὰ ῥύσια. — R. gegen Jmd. gebrauchen ἀμύνεσθαί τινα τοῖς ὁμοίοις, τὰ ἴσα ἀνταποδιδόναι τινί, ἀμείβεσθαί τινα τοῖς αὐτοῖς od. ὁμοίοις, κακῶς παθόντα ἀντιδρᾶν od. ἀντιποιεῖν, ἀδικηθέντα ἀνταδικεῖν. — R. erfahren κακῶς (κακὰ) ἀντιπάσχειν. — Jmd. zu R. gegen Jmd. auffordern ῥύσια αἰτεῖσθαί τινα κατά τινος; ankündigen dass man gegen Jmd. R. brauchen werde ῥύσια καταγγέλλειν τινί sp.
reproducieren ἀναπλάττειν, ἀναφύειν, sp. ἀναγεννᾶν. — sich r. ἀναπλάττεσθαι (*P.*), ἀναφύεσθαι. [γέννησις.
Reproduktion ἡ ἀνάπλασις, sp. ἀνάφυσις, ἀνα-
Reproduktionskraft ἡ τοῦ ἀναπλάττειν od. ἀναφύειν δύναμις.
Republik ἡ πολιτεία, ἡ πόλις; demokratische R. ἡ δημοκρατία, ἡ δημοκρατουμένη πόλις, ὁ δῆμος; aristokratische R. ἡ ἀριστοκρατία, ἡ ἀριστοκρατουμένη πόλις.
Republikaner ὁ δημοκρατικὸς od. ἀριστοκρατικὸς ἀνήρ, vgl. d. vhg. W.
republikanisch δημοκρατικός (ἀριστοκρατικός) 3. — r. Verfassung ἡ δημοκρατία, ἀριστοκρατία, vgl. ἡ πολιτεία; e. r. Verfassung haben δημοκρατεῖσθαι, ἀριστοκρατεῖσθαι (*P.*). — r. gesinnt sein δημοκρατίζειν sp.
Reputation, s. Achtung, Ehre, Ansehen, Anstand.
reputierlich, s. ehrbar, anständig, angesehen, achtbar.
requirieren, v. Jmd. etw. ἀπαιτεῖν τινά τι, ἐξαιτεῖν (u. *M.*) τί τινος; im Kriege πράττειν (u. *M.*) τινά τι, παραγγέλλειν τινὶ κομίζειν τι; Eisen bei d. Bundesgenossen r. σίδηρον περιαγγέλλειν κατὰ τοὺς συμμάχους.
Requisit, s. Erforderniss. [s. requirieren.
Requisition ἡ ἀπ-, ἐξ-αίτησις; Jmd. in R. setzen,
Reseda (d. einfachblätterige) τὸ φύτευμα.
Reserve οἱ ἐπίτακτοι, ἐπιτεταγμένοι, sp. αἱ ἐπίτακτοι od. ἐπιτεταγμέναι σπεῖραι, τὸ ἐπίταγμα, ἡ ἐφεδρεία. — als R. aufstellen ἐπιτάττειν (ὄπισθεν od. κατόπιν). — in R. stehen, als R. dienen ἐπιτετάχθαι, sp. ἐφεδρεύειν; als R. dienend ἐπιτεταγμένος 3., sp. ἔφεδρος 2.
Reservekorps οἱ ἐπιτεταγμένοι, sp. τὸ ἐπίταγμα. [ζειν τι.
reservieren ἀποτίθεσθαι, περιποιεῖσθαί τι; σῴ-
Resident ὁ πρόξενος, ὁ ἐπίτροπος.
Residenz ἡ οἴκησις (m. näher bestimmendem *gen.*, z. B. τοῦ βασιλέως, τοῦ σατράπου u. dgl.), fürstliche Residenz τὸ βασίλειον (u. *pl.*). — seine R. wo haben, s. residieren.
residieren οἰκεῖν, διάγειν, διατρίβειν, τὴν διατριβὴν ποιεῖσθαι ἔν τινι τόπῳ.
Resignation, s. Entsagung.
resignieren, s. entsagen.
reskribieren ἀντιγράφειν.
Reskript ἡ ἀπόκρισις, ἡ ἀντιγραφή.
resolut, s. entschlossen.
Resolution 1) Antwort: ἡ ἀπόκρισις. — e. R. ertheilen ἀποκρίνεσθαι, ἀπόκρισιν ποιεῖσθαι, schriftlich ἀντιγράφειν, vgl. Bescheid 2). — 2) = Entschluss, w. s.
resolvieren, s. „e. Bescheid geben" unter „Bescheid" 2) u. vgl. beschliessen.
Resonanz ἡ ἀπήχησις, ἀντήχησις sp.; vgl. widerhallen. [λώνη.
Resonanzboden τὸ ἠχεῖον; bei der Lyra ἡ χε-
Respekt, s. Achtung 2), Ansehen 4). — sich in R. bei Jmd. setzen, Jmd. R. vor sich einflössen αἰδῶ ἑαυτοῦ ἐμποιεῖν τινι, δόξαν κτᾶσθαι od. λαμβάνειν παρά τινος od. παρά τινι.
respektabel 1) in Achtung od. Ansehen stehend: εὐδόκιμος, εὔδοξος, ἔντιμος 2., τίμιος 3. — 2) achtungswerth: τιμῆς ἄξιος 3., σεμνός 3. —

3) ansehnlich: ἀξιόλογος 2., λόγου ἄξιος 3., ἀξιόχρεως 2., ἱκανός 3., μέγας 3.

respektieren, s. achten 3), ehren. — Jmds. Willen od. Befehle r. πείθεσθαι (*aor. P.*) od. πειθαρχεῖν τινι.

respektierlich, s. achtungswerth.

Respiration ἡ ἀναπνοή, ἀνάπνευσις.

Respirationsorgane, -werkzeuge τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα.

respirieren ἀναπνεῖν.

Rest τὸ λοιπόν od ὑπό-, ἐπί-, κατά-λοιπον (auch *pl.*); τὸ περιόν (auch *pl.*); ist es = Ueberrest, Ueberbleibsel τὸ λεῖμμα, ὑπόλειμμα (sp. κατάλειμμα); τὸ λείψανον; ist es = der noch fehlende Theil τὸ ἔλλειμμα, τὸ ἔλλειπον, οντος. — davon sind auch jetzt noch schwache R. übrig τούτου καὶ νῦν ἔτι σμικρὰ ὀνείρατα λέλειπται. — im R. sein m. etw. ἐλλείπειν, ἐπιλείπειν τι; die im R. bleiben οἱ ἐλλείποντες; in R. schreiben λοιπογραφεῖν sp. — Sehr häufig gebraucht man die *adj.* λοιπός 3., ἐπί-, κατά-, ὑπό-λοιπος 2. od. durch d. *part. perf. P.* der Verba λείπειν, ὑπολείπειν, z. B. d R. d. Tages ἡ λοιπὴ ἡμέρα, d. R. d. Heeres ἡ ὑπόλοιπος στρατιά, d. R. d. Geldes τὰ λοιπὰ (ὑπολελειμμένα, περιόντα) χρήματα, auch τὰ ἐλλείποντα χρήματα (d. R. der zu zahlenden Summe).

Restant ὁ οὔπω διαλύσας (ἀποδοὺς) τὸ χρέος, ὁ οὔπω ἐκτίσας τὸ ὄφλημα, ὁ τῆς ἀποδόσεως ὑστερῶν; v. Abgaben ὁ οὔπω τελέσας τὸν φόρον, ὁ ἐλλείπων (τὰς εἰσφοράς).

restieren ἐλλείπειν (τὰς εἰσφοράς), ὑστερεῖν (τῆς ἀποδόσεως od. εἰσφορᾶς); οὔπω διαλελυκέναι (τὸ χρέος).

restituieren ἀποδιδόναι (zurückgeben); ἀποκαθιστάναι (in d. früheren Zustand versetzen).

Restitution ἡ ἀπόδοσις (Zurückgabe); ἡ ἀποκατάστασις (Versetzung in d. früheren Zustand).

Restitutionsklage ἡ ἀνάδικος δίκη, ἡ ἀναδικία, παλινδικία. — e. R. anstellen ἀναδικάζεσθαι, παλινδικεῖν.

Resultat τὸ κεφάλαιον, τὸ συμβαῖνον (συμβάν, συμβησόμενον), ἡ ἔξοδος; übr. s. Ergebniss. Erfolg. — man kann e. R. aus etw. ziehen ἔξεστι γιγνώσκειν ἔκ τινος od. τεκμαίρεσθαί τινι, ἔκ (ἀπό) τινος.

Retirade 1) Rückzug, w. s. — 2) Zufluchtsort, w. s. — 3) Abtritt, w. s.

retirieren = sich zurückziehen, seine Zuflucht wohin nehmen, s. Zuflucht.

Retorsion (in d. Rhetorik) ἡ ἀναστροφή.

Retraite, s. Rückzug.

retten σῴζειν, διασῴζειν (u. *M.*); auch περιποιεῖν (u. *M.*, als Besitzthum erhalten, z. B. πόλιν, ψυχήν). — Jmd. aus etw. r. σῴζειν (διασῴζειν) τινὰ ἔκ τινος, ἐκσῴζειν τινά τινος od. ἔκ τινος, περιποιεῖν τινά τινος, selten ῥύεσθαί τινά τινος od. ἔκ τινος; auch ἀπαλλάττειν, ἐλευθεροῦν, λύειν, ἀπολύειν τινά τινος, ἐκλύειν (u. *M.*) τινὰ ἔκ τινος. — sich r. σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι (*P.*), irgend wohin εἴς od. πρός τι; auch καταφεύγειν πρός od. εἴς τι, εἰσκομίζεσθαι (*P.*) εἴς τι; sich aus e. Gefahr r. ἀποφεύγειν κίνδυνον. — seine Habe vom Lande in d. Stadt r. εἰσκομίζεσθαι τὰ ἑαυτοῦ εἰς τὴν πόλιν; Jmd. od. etw. nach e. Orte r. ὑπεκτίθεσθαί τινα od. τι εἴς τι. — er ist zu r. (v. e. Kranken) σωτηρίως ἔχει (opp. ἀσώτως ἔχει). — **rettend** σωτήριος 2.

Retter ὁ σωτήρ od. *part.* der Verba.

Retterin ἡ σώτειρα od. *part.* der Verba.

Rettig ἡ ῥαφανίς, ἴδος, selten ἡ ῥάφανος, ῥαφάνη; kleiner R. τὸ ῥαφανίδιον. — v. od. aus R. ῥαφάνινος 3. — m. d. R. strafen ῥαφανιδοῦν.

rettigartig ῥαφανιδώδης 2. — *adv.* ῥαφανηδόν [sp.

Rettigöl τὸ ῥαφανέλαιον sp.

Rettigsamen τὸ ῥεπανόσπορον sp.

Rettung ἡ σωτηρία; auch ἡ λύσις, ἔκλυσις, ἀπόλυσις; ἡ ἐλευθέρωσις (Erlösung, Befreiung). — seine R. in etw. suchen τίθεσθαι τὴν σωτηρίαν ἔν τινι, ζητεῖν τὴν σωτηρίαν ἔκ τινος. — R. finden σωτηρίαν εὑρίσκεσθαι, σωτηρίας τυγχάνειν, γίγνεταί τινι σωτηρία. — R. schaffen σωτηρίαν πορίζειν, ἐκπορίζεσθαι, κατεργάζεσθαι. — R. bringen od. gewähren σωτηρίαν φέρειν od. ἔχειν; σωτήριον εἶναι. — an der R. verzweifeln ἀπογιγνώσκειν τὴν σωτηρίαν u. τῆς σωτηρίας, sp. ἀπελπίζειν τὴν σωτηρίαν u. τῆς (περὶ τῆς) σωτηρίας. — auf dir beruht meine R. ἐν σοὶ τὴν ἐλπίδα ἔχω τῆς σωτηρίας, ἐν σοί εἰμι od. σῴζομαι. — Mittel u. Weg zur R. ἡ μηχανὴ σωτηρίας, auch bloss ἡ σωτηρία, z. B. es gibt kein anderes Mittel zur R. οὐκ ἔστιν ἄλλη σωτηρία. — für Jmds. R. ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τινός, auch bloss ὑπέρ τινος. — Belohnung, Geschenk für d. R. τὰ σῶστρα (*sing.* selten bei sp.); Jmd. e. Belohnung für seine R. geben σῶστρα ἀποδιδόναι od. ἐκτίνειν τινί. — Dankfest (Dankopfer) für d. R. τὰ σωτήρια (sc. ἱερά), selten τὰ σῶστρα; e. Dankfest feiern (e. Dankopfer darbringen) für d. R. σωτήρια θύειν, für d. R. des Kindes σῶστρα τοῦ παιδὸς θύειν.

Rettungslohn τὰ σῶστρα (sp. auch *sing.*).

rettungslos ἀνήκεστος, ἀβοήθος, ἀβοήθητος 2. — r. sein (v. e. Kranken) ἀσώτως ἔχειν, σελίνου δεῖσθαι. — er muss r. sterben οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἀποθανεῖται.

Rettungsmittel ἡ μηχανή od. ἡ ὁδὸς σωτηρίας, τὸ σωτήριον, auch ἡ σωτηρία, z. B. es gibt kein anderes R. οὐκ ἔστιν ἄλλη σωτηρία. — vgl. Heilmittel. [vgl. Rettung.

Rettungsopfer τὰ σωτήρια, selten τὰ σῶστρα;

Rettungstag ἡ τῆς σωτηρίας ἡμέρα, ἡ σωτήριος ἡμέρα.

Reue ἡ μεταμέλεια (seltner ὁ μετάμελος), ἡ μετάνοια, ἡ μετάγνωσις (sp. μεταγνώμη), τὸ μεταμελόμενον (μεταμελησόμενον). — ich empfinde R. über etw. μεταμέλει μοί τινος u. τι, gew. m. *part.*, z. B. ich empfinde R., dass ich mich so vertheidigt habe μεταμέλει μοι οὕτως ἀπολογησαμένῳ; μεταμέλομαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, περί τινος, gew. m. *part.*, z. B. sie empfanden R. darüber, dass sie den Vertrag nicht angenommen hatten μετεμελήθησαν τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι (selten μεταμέλεταί μοι); μεταμέλειαν λαμβάνω ἔκ τινος; μετανοῶ τι, ἐπί τινι, περί τινος, auch m. *part.*, μεταγιγνώσκειν ἐπί τινι. — da er über diese That R. empfand μεταμέλον αὐτῷ ταῦτα ποιήσαντι. — Jmd. R. verursachen μεταμέλειάν τινι παρέχειν, ποιεῖν τινα μεταμέλεσθαι. — R. zeigen φανερὸν γίγνεσθαι μεταμελόμενον. — Jmd. m. R. erfüllen ἐμπιπλάναι τινὰ μεταμελείας. — zur R. geneigt μεταμελητικός, sp. μετανοητικός 3. — keine R. verursachend ἀμεταμέλητος, sp. ἀμετανόητος 2.

reuelos οὐ μεταμελόμενος 3.

reuen; es reut mich etw. od. etw. gethan zu haben = ich empfinde R., s. Reue.

reuevoll, reuig μεταμελόμενος 3. u. ä. *part.*; μεταμελητικός, sp. μετανοητικός 3. (zur Reue geneigt).

Reuse ὁ κύρτος, ἡ κύρτη, *dem.* ἡ κυρτίς, ἴδος. — Fischerei m. R. ἡ κυρτεία; der m. R. fischt ὁ κυρτεύς. — die R., m. welchen man bei Tag fing, hiessen κύρτοι ἐγρηγορότες, diejenigen, mit welchen man bei Nacht fing κύρτοι εὕδοντες.

reuten, s. ausrotten. — e. Stück Land *καθαίρειν.*

Reuten, das, s. Ausrottung.

Revange, s. Vergeltung, Rache. — „als R., zur R. etw. thun" durch Compos. m. *ἀντί*, z. B. Jmd. etw. zur R. thun od. anthun *ἀγαθὰ ἀντιποιεῖν* od. *ἀντευποιεῖν τινα, ἀντιδρᾶν τινα κακῶς*; Jmd. e. Gastmahl zur R. geben *ἀνθεστιᾶν τινα* u. dgl.

revangieren, sich, *ἀντιποιεῖν, ἀντιδρᾶν*; für e. erlittenes Unrecht *ἀδικηθέντα ἀνταδικεῖν, ἀντιτιμωρεῖσθαι*; sich r. durch e. Gastmahl *ἀνθεστιᾶν*, durch e. Geschenk *ἀντιδωρεῖσθαι.*

Revenüe, s. Einkommen.

Reverenz, etwa *ἡ προσκύνησις*, sp. *τὸ προσκύνημα.* — Jmd. e. R. machen *προσκυνεῖν τινα.*

Revers, etwa *ἡ συγγραφή.* — e. R. ausstellen *συγγραφὴν συγγράφεσθαι*, über etw. *διομολογεῖσθαί τι ἐν συγγραφῇ*, an Jmd. (*ἐγγύην*) *ἐγγυᾶσθαι πρός τινα, πιστὰ διδόναι τινί*; vgl. Rückseite.

revidieren *ἐξετάζειν*; (e. Schrift) *ἐπιδιασκευάζειν*; (e. Rechnung) *λογιστεύειν.*

Revier, s. Bezirk, Jagdbezirk.

Revision *ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός*; (einer Schrift) *ἡ ἐπιδιασκεύασις* (unbelegt); (einer Rechnung) *τὸ λογιστεύειν*, sp. *ἡ λογοθεσία*; (einer Amtsführung) *αἱ εὔθυναι*; e. solche R. bestehen *ἐπὶ εὐθύνας ἔρχεσθαι, εὐθύνας ὑπέχειν* od. *διδόναι*; sie vornehmen *εὐθύνας ἀπαιτεῖν, λαμβάνειν.* — e. Urtheil einer R. unterwerfen *ψῆφον ἀνάδικον καθιστάναι.*

Revisionshof, -kommission *οἱ λογισταί* (als Ort *τὸ λογιστήριον*; über Rechnungswesen); *οἱ εὔθυνοι, τὸ εὐθυντικὸν δικαστήριον* (über Führung der Amtsgeschäfte).

Revisor *ὁ ἐξεταστής*; v. Rechnungen *ὁ λογιστής*; sp. *λογοθέτης.*

Revolution, s. Staatsumwälzung, Empörung, Aufstand.

Revolutionär, s. Aufrührer, Empörer; aufrührerisch, empörerisch.

Revüe *ἡ ἐξέτασις, ἐξοπλισία*, sp. *ὁπλοσκοπία.* — R. über etw. halten *ἐξετάζειν τι*, über Truppen *ἐξέτασιν ποιεῖσθαι τῶν ὅπλων* od. *τῶν στρατιωτῶν ἐν τοῖς ὅπλοις*; es findet e. R. Statt *γίγνεται ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις.* — d. R. passieren lassen *θεωρεῖν.*

Rhabarber *τὸ* (*Ποντικὸν*) *ῥᾶ*; vgl. *τὸ ῥέον.*

Rhapsode *ὁ ῥαψῳδός.* — e. Rh. sein *ῥαψῳδεῖν.* — den Rh. betreffend *ῥαψῳδικός* 3. — d. Kunst des Rh. *ἡ ῥαψῳδική* (*τέχνη*). — Vortrag des Rh. *ἡ ῥαψῳδία.*

Rhapsodie *ἡ ῥαψῳδία.*

Rhede *ὁ ὅρμος, τὸ ναύσταθμον* (sp. *ὁ ναύσταθμος*), *τὸ ἐπίνειον.* — auf d. Rh. vor Anker gehen *ὁρμίζεσθαι, ὅρμον ποιεῖσθαι* od. *τίθεσθαι.* — auf d. Rh. liegen *ὁρμεῖν*; e. Schiff, das auf der Rh. liegt *ναῦς ἔφορμος.*

Rheder *ὁ ναύκληρος.*

Rhederei *ἡ ναυκληρία.*

Rhein *ὁ Ῥῆνος.*

Rhetor, s. Redner.

Rhetorik *ἡ ῥητορική* (*τέχνη*), *τὸ ῥητορικόν* (*τὰ ῥητορικά*); *ἡ λόγων τέχνη.*

rhetorisch *ῥητορικός* 3.

Rheuma *τὸ ῥεῦμα*, sp. *ὁ ῥευματισμός.* — am Rh. leiden *ῥευματίζεσθαι* (*DP.*, sp. *A.*). — am Rh. leidend *ῥευματικός* 3.

rheumatisch *ῥευματικός* 3.; v. rh. Art *ῥευματώδης* 2.

Rhinoceros, s. Nashorn.

Rhomboid *τὸ ῥομβοειδὲς σχῆμα.*

rhomboidisch *ῥομβοειδής* 2.

Rhombus *ὁ ῥόμβος.* — v. der Art eines Rh. *ῥομβοειδής* 2., *ῥομβωτός* 3. — in d. Gestalt eines Rh. bringen *ῥομβοῦν.*

rhythmisch *ῥυθμικός* 3., auch *ἔνρυθμος* (*ἔρρυθμος*), *εὔρυθμος* 2.; etw. rh. *ῥυθμοειδής* 2.

Rhythmus *ὁ ῥυθμός.* — guter Rh. *ἡ εὐρυθμία.* — Mannigfaltigkeit der Rh. *ἡ ῥυθμικὴ ποικιλία.* — der Gefühl für Rh. hat *ἀνὴρ ῥυθμικός.*

Richtblock *τὸ ἐπίξηνον.*

richten 1) eig. e. Richtung geben, u. z. *a*) allg.: *τρέπειν, στρέφειν, τείνειν, συντείνειν τι εἴς* (*ἐπί, πρός*) *τι* (auf etw. hin), *κατά τι* (nach od. gemäss etw.); vgl. kehren. — in d. Höhe r., s. aufrichten. — e. Brief an Jmd. r. *γράφειν* od. *ἐπιστέλλειν τινὶ ἐπιστολήν* (an Jmd. schreiben), *ἐπιγράφειν ἐπιστολήν τινι* od. *πρός τινα* (an Jmd. addressieren). — d. Augen auf etw. r., s. Auge; seine Aufmerksamkeit, seine Gedanken, seinen Sinn auf etw. r. *προσέχειν τὸν νοῦν τινι* (*πρός τινι* u. *πρός τι*), *προσέχειν τινὶ τὴν γνώμην*, auch bloss *προσέχειν τινί*; *ἐφιστάναι τὴν γνώμην κατά τι, τὸν νοῦν τινι, τὴν διάνοιαν* od. *τὴν σκέψιν περί τινος*, gew. bloss *ἐφιστάναι τινί, περί* (*ἐπί*) *τι, περί τινος*; seine Absicht auf etw. r. *ἐπέχειν τὴν διάνοιαν ἐπί τινι* od. *τὴν γνώμην τινί*, gew. bloss *ἐπέχειν τινί, ἐπιβουλεύειν τινί.* — Jmds. Streben auf etw. r. *προτρέπειν τινὰ πρός* (*εἴς, ἐπί*) *τι.* — sein Wort an Jmd. r. *προσαγορεύειν τινά*; nachdem er einige Worte an ihn gerichtet hatte *μικρὰ ἄττα διαλεχθεὶς αὐτῷ.* — in's Werk r., zurecht r., zu Grunde r., s. Werk, zurecht, Grund. — nach etw. gerichtet sein *τετραμμένον εἶναι, βλέπειν* od. *ὁρᾶν πρός τι.* — sich nach Jmd. od. etw. r. *ἐφαρμόττειν ἑαυτόν τινι* (auch *πρός τι*), *συμπεριφέρεσθαί* (*P.*) *τινι, ἐπακολουθεῖν τινι*, nach Jmd. *πείθεσθαι* (*aor. P.*), *χαρίζεσθαί τινι*, nach etw. *προσέχειν τινὶ τὸν νοῦν, ἀποβλέπειν εἴς τι.* — nach mir darf man sich nicht r. *ἐμοὶ οὐδὲν σταθμητόν.* — es ist etw. (e. Handlung) gegen Jmd. gerichtet *ἔστι τι κατά τινος*; es ist e. Aeusserung gegen Jmd. gerichtet *εἴρηταί τι κατά τινος, τείνει ὁ λόγος εἴς τινα.* *b*) gerade r.: *εὐθύνειν, κατευθύνειν*, seltner *ἀπευθύνειν*; auch *ὀρθοῦν.* — richtet euch! *τηρεῖτε τὰ διαστήματα.* — 2) übtr. *a*) urtheilen, Urtheil sprechen: *κρίνειν, κρίσιν ποιεῖσθαι, γιγνώσκειν, δικάζειν, τίθεσθαι τὴν ψῆφον*, über Jmd. od. etw. *περί τινος*; recht r. *ὀρθῶς κρίνειν*, ungerecht od. parteiisch r. *γνώμην οὐ δικαίαν ἀποφαίνεσθαι, παραγιγνώσκειν* (sp. auch m. *τοῦ δικαίου*), sp. *παραβραβεύειν.* — Jmd. r. *κρίνειν, εὐθύνειν, κατευθύνειν τινά, κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος.* *b*) = hinrichten, w. s.

Richter *ὁ κριτής* (übh. Beurtheiler); *ὁ δικαστής* (der nach Recht u. Gesetz entscheidet); im Bes. die R. im Seehandelsgericht *οἱ ναυτοδίκαι*, die R. über Marktstreitigkeiten *οἱ ἀγορανόμοι*; s. Kampfrichter, Schiedsrichter. — Jmd. zum R. bestellen *καθιστάναι τινὰ δικαστήν.* — den R. betreffend *δικαστικός* 3.; nach Art des R. *δικαστικῶς.*

Richteramt *ἡ δικαστοῦ τάξις*; *τὰ τοῦ κριτοῦ* od. *δικαστοῦ.*

Richtereid *ὁ τῶν δικαστῶν* od. *δικαστικὸς ὅρκος.*

Richterin *ἡ δικάστρια, ἡ κριτίς, ίδος*; besser *part.*, s. richten 2) *a*).

richterlich *δικαστικός* 3.; *ὁ, ἡ, τὸ τοῦ δικαστοῦ* od. *κριτοῦ.*

Richtersold *τὸ δικαστικόν, ὁ δικαστικὸς μισθός.*

Richterspruch, s. Urtheil.

Richterstuhl *τὸ βῆμα*; *τὸ δικαστήριον* (Gerichtshof). — vor meinem R. *παρ' ἐμοί γε κριτῇ, ὥς γ' ἐμοὶ χρῆσθαι κριτῇ*; vor dem R. der gesunden Vernunft *παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσιν.*

richtig *ὀρθός* 3. (im rechten Verhältniss, der Ord-

nung gemäss); δίκαιος 3., νόμιμος 3. u. 2. (dem Rechte, den Gesetzen gemäss); δόκιμος 2. (probehaltig); ἀληθής 2. (wahr); ἀκριβής 2. (genau); auch ὤν 3. (wirklich, wahrhaft; ebenso ὁ, ἡ, τὸ ἀληθῶς u. gew. ὡς ἀληθῶς); πρέπων, προσήκων, καθήκων, εἰκώς 3. (gehörig, sich geziemend). — r. Mass ὀρθὸν (νόμιμον, δίκαιον) μέτρον; r. Urtheil ἡ ὀρθὴ (δικαία, ἀληθὴς, ἀκριβὴς) κρίσις; r. Verfahren ἡ ὀρθὴ μέθοδος; r. Meinung ἡ ὀρθὴ od. ἀληθὴς δόξα (d. r. Meinung haben ὀρθοδοξεῖν); r. Gebrauch ἡ κατ' ὀρθὸν χρεία; r. Münze τὸ δόκιμον νόμισμα; r. Zeit ὁ καθήκων χρόνος, ὁ καιρός; r. Rechnung αἱ καθαραὶ ψῆφοι. — r. urtheilen ὀρθῶς κρίνειν, sp. ὀρθογνωμονεῖν; e. r. Antwort geben ὀρθῶς ἀποκρίνεσθαι; r. zählen ἀκριβῶς ἀριθμεῖν; r. sprechen ὀρθῶς λέγειν, sp. ὀρθοεπεῖν, ὀρθολογεῖν (letzteres auch: r. aussprechen, wofür gew. ὀρθῶς ἐκφωνεῖν od. ἐκφέρειν; r. Sprache od. Aussprache ἡ ὀρθοέπεια, ὀρθολογία, ἡ ὀρθὴ λέξις od. ἐκφώνησις, τὸ ἀκριβὲς τῆς λέξεως od. τῆς φωνῆς); r. schreiben ὀρθῶς γράφειν (das r. Schreiben ἡ ὀρθογραφία). — d. Behauptung ist r. ὀρθῶς λέγεις, ἀληθῆ λέγεις; „richtig!“ (in d. Antwort) ὀρθῶς, ἀληθῆ λέγεις, ἀληθῆ ταῦτα. — sich r. (zur r. Zeit) einfinden εἰς καιρὸν od. ἐν καιρῷ παρεῖναι, παραγίγνεσθαι πρὸς τὸν τακτὸν χρόνον od. ἐν τῷ καθήκοντι χρόνῳ. — in d. r. Ordnung bringen εὐθετίζειν ἕκαστα; ὀρθῶς, προσηκόντως, κατὰ τὸ πρέπον διατιθέναι ἕκαστα; τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ τάξιν ἀπονέμειν. — etw. r. überbringen ἀποδιδόναι τι προσηκόντως od. ὥσπερ προσήκει, ὥσπερ ἐπετάχθη. — etw. m. Jmd. r. machen συντίθεσθαί τί τινι od. πρός τινα, ὁμολογεῖν τινι περί τινος; auch διαλύειν χρέος, διαλύειν τινά (eine Schuld bezahlen), διαλύεσθαι πρός τινα (sich m. Jmd. vergleichen). — es ist zwischen ihnen r. geworden ὡμολόγηται od. σύγκειται αὐτοῖς. — d. Sache ist r. ἀπήλλακται τὸ πρᾶγμα. — es ist r. damit ὀρθῶς ἔχει τὰ περί τινος λεγόμενα. — m. d. Sache ist es nicht r. ὕπουλόν ἐστι τοῦτο τὸ πρᾶγμα. — im Kopfe nicht r. sein οὐκ ὀρθῶς φρονεῖν, ἔξω φρενῶν γενέσθαι, οὐκέτι ἐν ἑαυτοῦ εἶναι, ἔξω αὑτοῦ εἶναι.

Richtigkeit τὸ ὀρθόν, δίκαιον, νόμιμον, ἡ ὀρθότης, ἀλήθεια, ἀκρίβεια, sp. δοκιμότης (den Unterschied, s. unter „richtig“). — e. Sache in R. bringen περαίνειν, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, διαπράττειν (u. *M.*) τι; ist es = e. Schuld bezahlen διαλύειν χρέος. — m. Jmd. etw. in R. bringen συντίθεσθαί τί τινι od. πρός τινα, ὁμολογεῖν τινι περί τινος. — d. Sache ist in R. ἀπήλλακται τὸ πρᾶγμα. — es hat seine R. damit ὀρθῶς ἔχει τὰ περί τινος λεγόμενα; es hat seine R. mit dem, was du sagst ἀληθῆ λέγεις, ἀληθῆ ἐστιν ἅπερ λέγεις. — an d. R. einer Sache zweifeln ἀμφισβητεῖν εἰ ἀληθῶς ἔχει τι. — übr. s. richtig.

Richtmass ὁ κανών, όνος.

Richtplatz 1) Ort der Hinrichtung: τὸ κολαστήριον sp.; besser ὁ τῆς θανατώσεως τόπος. — 2) Ort wo Gericht gehalten wird: τὸ δικαστήριον, τὸ κριτήριον.

Richtscheit ἡ στάθμη, ὁ κανών, όνος, τὸ κριτήριον, selten ὁ γνώμων, ονος.

Richtschnur 1) eig. = Richtscheit, w. s. — 2) übtr. ὁ κανών, όνος, τὸ κριτήριον, τὸ μέτρον, auch ὁ νόμος (Gesetz).

Richtschwert ἡ τοῦ δημοσίου (δημοκοίνου, δημίου) μάχαιρα.

Richtstätte, s. Richtplatz.

Richtung 1) Stellung, Lage: ἡ θέσις, ἡ κατάστασις (v. e. ruhenden Körper); ἡ φορά (v. e. bewegten Körper). — gerade R. ἡ ὀρθότης, εὐθύτης, εὐθυωρία, εὔθυνσις, τὸ εὐθύ; schiefe R. ἡ ἔγκλισις, ἀπόκλισις, τὸ πλάγιον, sp. τὸ ἔγκλιμα, ἀπόκλιμα; in gerader, schiefer R., s. gerade, schief. — e. entgegengesetzte R. geben od. nehmen ἀντιστρέφειν; in entgegengesetzter R. ἀντίστροφος 2.; in entgegengesetzter R. gehen τοὔμπαλιν ἰέναι. — bildl. e. schiefe (schlechte) R. nehmen ἀπο-, ἐγ-κλίνειν πρὸς (ἐπὶ) τὸ χεῖρον, ῥέπειν πρὸς τὸ χεῖρον, auch κακῶς ἀποβαίνειν; meine Angelegenheiten nehmen e. schiefe R. (sprichw.) ἐπὶ (τὰ) Μανδροβούλου χωρεῖ τὰ ἐμά (πράγματα). — nach jeder R., vgl. Seite 1). — 2) Bestimmung nach e. Punkte hin: ὁ σκοπός, τὸ τέλος. — einer Sache e. R. nach etw. geben τρέπειν, στρέφειν, τείνειν, ἀπο-, συν-τείνειν τι εἴς (ἐπί, πρός) τι. — gerade r. εὐθύνειν, κατευθύνειν. — R. auf etw. haben τείνειν πρός τι, βλέπειν εἴς (πρός) τι. — in der R. nach etw. hin ὡς ἐπί τι, πρός τι. — d. R. des Gemüthes ἡ ὁρμή, ἡ πρόσεξις (τοῦ νοῦ; sp. ἡ προσοχή), ἡ ἐπιστροφή. — 3) das Richten: ἡ εὔθυνσις, besser τὸ εὐθύνειν; das sich Richten (v. Soldaten) τὸ τηρεῖν τὰ διαστήματα.

Richtweg ἡ ἐπίτομος ὁδός.

riechbar ὀσφραντός (sp. ὀσφρητός), ὀσμητός 3.

riechen 1) *intr.* e. Geruch v. sich geben: ὄζειν, ἀπόζειν; ὀσμὴν ἔχειν (παρέχειν), nach etw. τινός; auch ἀποπνεῖν τινος, προσβάλλειν τινός; sein Kopf r. nach Salben τῆς κεφαλῆς ὄζει μύρων; bildl. nach etw. r. ὄζειν τινός. — gut r. ὀσμὴν καλὴν od. ἡδεῖαν ἔχειν; sehr gut r. ἥδιστον ἀποπνεῖν; d. Brot riecht sehr schlecht ὄζει τοῦ ἄρτου κάκιστον; sehr stark nach etw. r. ὀξύτατον ὄζειν τινός. — **riechend** ὀσμώδης 2.; wol riechend εὐώδης, εὔοσμος 2., übel (schlecht) r. δυσώδης, κάκοσμος, κακώδης 2., auch βαρύοσμος (sp. βαρύοδμος) 2. (eig. stark r.). — aus dem Munde riechend ὀζόστομος 2. sp., besser δυσώδης (2.) τὸ στόμα; aus dem Munde riechen ἀποπνεῖν τοῦ στόματος, κακὸν ὄζειν τοῦ στόματος, δυσώδη εἶναι τὸ στόμα. — 2) *tr.* ὀσφραίνεσθαι, selten ὀσμᾶσθαί (sp. ὀσφρᾶσθαι) τινος u. τι; auch umschr. αἰσθάνεσθαί τινος διὰ ῥινῶν. — scharf, gut r. ὀξὺ od. ὀξέως ὀσφραίνεσθαι. — zu r. geben ὀσφραίνειν sp., besser διδόναι ὀσφραίνεσθαι. — Lunte r. ὑποπτεύειν od. ὑπονοεῖν τι. — bildl. nur in etw. r. παρακύπτειν ἐπί τι.

Riechen, das, ἡ ὀσμή (seltner ὀδμή; der Zustand, dass etw. e. Geruch v. sich gibt); ἡ ὄσφρησις, ὄσφρανσις (sp. ὀσφρασία, ὄσμησις), auch ἡ ὀσμή (Geruchsfähigkeit). — zum R. geeignet ὀσφραντήριος 3.

Riechfläschchen τὸ ὀσφραντήριον ληκύθιον; ὁ νάρθηξ, ηκος (τὸ ναρθήκιον).

Riechmittel, -wasser τὸ ὀσφραντήριον (sc. φάρμακον).

Riefe ὁ ὁλκός; in e. Säule ἡ ῥάβδος, sp. ἡ ξύστρα, τὸ διάξυσμα. — R. in etw. machen ῥαβδοῦν, διαξύειν τι. — m. R. versehen ῥαβδωτός 3.

riefen ῥαβδοῦν, διαξύειν; gerieft ῥαβδωτός 3. — das Riefen ἡ ῥάβδωσις.

Riegel ὁ μοχλός, ὁ ἐπιβλής, ῆτος, τὸ κλεῖθρον (κλῇθρον), selten τὸ ἔμβολον, sp. τὸ ζύγωμα, ὁ μάνδαλος. — unter Schloss u. R. legen (halten) ζυγωθρίζειν. — m. e. R. verschliessen μοχλοῦν. — d. R. vorschieben μοχλὸν ἐμβάλλειν od. ἐπιτιθέναι, κλεῖν ὑποβάλλειν; bildl. Jmd. e. R. vorschieben κωλύειν (διακωλύειν) τινὰ (μὴ) ποιεῖν τι, ἐμποδὼν γίγνεσθαι od. ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι. — d. R. öffnen od. wegschieben χαλᾶν τὸν μοχλόν.

Riemchen τὸ ἱμαντίδιον, ἱμαντάριον sp.

Riemen ὁ ἱμάς, άντος; am Schuhe ἡ ἡνία; zum

Lenken der Pferde ἡ ἡνία, ὁ ἀγωγεύς, ὁ ῥυτήρ, ῆρος (letzteres auch allg.); zum Lenken der Hunde ὁ κυνοῦχος, ὁ κυνόδεσμος sp.; am Schilde od. Degen ὁ τελαμών, ῶνος. — v. R. gemacht ἱμάντινος 3. — R. schneiden ἱμαντοτομεῖν sp.

riemenartig ἱμαντώδης 2.

Riemenschneider ὁ ἱμαντοτόμος sp., s. Riemer.

Riemenwerk, -zeug οἱ ἱμάντες, sp. ἡ ἱμάντωσις.

Riemer ὁ ἱμαντοτόμος sp.; besser ὁ ἡνιοποιός. — d. Werkstätte des R. τὸ ἡνιοποιεῖον.

Riese ὁ γίγας, αντος; ist es = e. ungewöhnlich grosser Mann ἄνθρωπος ὑπερμεγέθης, ἀνὴρ μείζων ἢ κατ' ἄνθρωπον.

rieseln ἠρέμα ῥεῖν; καχλάζειν, ῥοθιάζειν, poet. κελαρύζειν u. λαλάζειν. — das Rieseln, durch d. Verba. [ψακάδιον.

Rieselregen ἡ ψακάς, άδος (αἱ ψακάδες), τὸ

riesenähnlich, s. riesenhaft.

Riesenarbeit τὸ μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον ἔργον, οὐ τοῦ τυχόντος ἔργον, sp. ἡ κολοσσουργία.

Riesenarm ἡ γιγαντεία od. κρατίστη χείρ.

riesenartig, s. riesenhaft.

Riesenbildsäule ὁ κολοσσός.

Riesengestalt τὸ μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον σχῆμα. — v. R. δεινὸς (3.) τὸ μέγεθος, ὑπερμεγέθης (2.) τὸ σῶμα; s. riesenhaft. [δεινὸν μέγεθος.

Riesengrösse τὸ γιγάντειον, ὑπερβάλλον od.

riesengross ὑπερμεγέθης 2., ὑπερφυὴς (2.) od. δεινὸς (3.) τὸ μέγεθος.

riesenhaft γιγάντειος 3., γιγαντώδης 2., κολοσσιαῖος 3.; übr. s. riesengross.

Riesenkörper τὸ γιγάντειον od. ὑπερμέγεθες

Riesenkraft, s. Riesenstärke. [σῶμα.

riesenmässig, s. riesenhaft.

Riesenschritt τὸ γιγάντειον βῆμα od. βάδισμα; m. R. auf Jmd. losgehen μεγάλα διαβαίνειν ἐπί τινα; bildl. m. R. fortschreiten θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδιδόναι.

Riesenstärke ἡ μείζων ἢ κατ' ἄνθρωπον ῥώμη.

Riesenstimme ἡ στεντορεία φωνή. — m. e. R. schreien μεῖζον ἐμβοᾶν τοῦ Στέντορος, στεντόρειον βοᾶν.

Riesenwerk τὸ μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον ἔργον.

riesig, s. riesenhaft.

Riesin γυνὴ ὑπερμεγέθης od. μείζων ἢ κατ' ἄν-

Riess, etwa ὁ φάκελος. [θρωπον.

Riet 1) = Schilfrohr, w. s. — 2) = Röhricht, w. s.: auch = sumpfige Gegend ἡ λιμνώδης χώρα.

Rietblatt (in d. Weberlade) ἡ σπάθη, ὁ κτείς, κτενός.

Rietgras τὸ κύπειρον, ὁ (ἡ) κύπειρος, vgl. ἡ κυπειρίς, ίδος, τὸ βούτομον, ὁ βούτομος. — wie R. aussehen od. riechen κυπειρίζειν.

Riff αἱ χοιράδες.

Riffel ὁ κτείς, κτενός.

riffeln κτενίζειν; Jmd. r. ἐπιτιμᾶν od. ἐπιπλήττειν τινί, νουθετεῖν od. σωφρονίζειν τινά.

Rind ὁ, ἡ βοῦς, βοός. — R. weiden, hüten βουκολεῖν. — R. schlachten, opfern βουθυτεῖν. — R. fressend βουφάγος 2. — m. R. bespannt βοεικός 3.

Rinde ὁ φλοιός, sp. ὁ φλοῦς, φλοῦ (der Bäume); τὸ λέπος, ἡ λεπίς, ίδος (Schale; d. abgeschälte R. τὸ λέμμα, sp. λέπισμα); τὸ τοῦ ἄρτου σκληρόν od. ξηρόν (am Brote). — m. R. bedeckt od. überzogen περίφλοιος, ἔμφλοιος 2.; wo der Same e. R. hat ἐμφλοιοσπέρματος 2.; m. zarter, starker (dicker), glatter, rauher, aufgerissener, weisser R. λεπτόφλοιος, παχύφλοιος, λειόφλοιος, τραχύφλοιος, ῥηξίφλοιος, λευκόφλοιος 2. — ohne R. ἄφλοιος 2. — m. geborstener R. φλοιορραγής 2. — d. R. abschälen φλοΐζειν, περιφλοΐζειν, φλοιὸν περιαιρεῖν (v. Bäumen); λέπειν, ἀπο-, ἐκ-λέπειν, seltner λεπίζειν, ἀπο-, ἐκ-λεπίζειν (d. Schale abnehmen); das Abschälen der R. ὁ φλοϊσμός, περιφλοϊσμός, sp. ἀπολεπισμός. — aus R. gemacht φλόϊνος 3.

rindenähnlich, -artig φλοιώδης 2.

Rinderbraten τὰ βόεια κρέα ὀπτά.

Rindergespann τὸ βοεικὸν ζεῦγος.

Rinderhändler ὁ βουκάπηλος.

Rinderherde ἡ ἀγέλη βοῶν, τὸ βουκόλιον (ion. u. poet. ἡ βουκολία).

Rinderhirt ὁ βουκόλος, βουφορβός.

Rinderhorn τὸ βόειον κέρας. — m. R. βούκερως,

Rinderkäufer ὁ βοώνης. [ων.

Rindermist τὸ βόλιτον, ὁ βόλιτος (minder gut τὸ βόλβιτον, ὁ βόλβιτος).

rindern ταυριᾶν.

Rinderopfer ἡ βουθυσία.

Rinderstall ἡ βούστασις, βουστασία, τὸ βουστάσιον; poet. ὁ βούσταθμος, τὸ βούσταθμον; ὁ

Rindertrift ἡ βοῶν νομή. [βοών, ῶνος.

Rindfleisch τὰ βόεια κρέα. — rohes R. τὸ ὠμοβόειον (κρέας).

rindig ἔμφλοιος, περίφλοιος 2.

Rindsauge ὁ βοὸς ὀφθαλμός; als Pflanze τὸ βούφθαλμον, τὸ βοάνθεμον.

Rindsblut τὸ βόειον (βοὸς) od. ταύρειον (ταύρου) αἷμα, ατος.

Rindsbraten, s. Rinderbraten.

Rindsfell, s. Rindshaut.

Rindsfett τὸ βόειον στέαρ, ατος.

Rindsfuss ὁ βόειος πούς, ποδός.

Rindsgalle ἡ βοὸς χολή.

Rindshaar ἡ βοεία θρίξ, τριχός (als einzelnes Haar); ἡ βοεία τρίχωσις, αἱ βοῶν τρίχες (als Behaarung des Körpers).

Rindshaut ἡ βοεία od. ταυρεία (sc. δορά), τὸ βόειον δέρμα; rohe R. ἡ ὠμοβοεία. — Schilde v. weissen R. γέρρα λευκῶν βοῶν. — von roher R. ὠμοβόειος u. ὠμοβόινος 3.

Rindsknochen τὸ βόειον ὀστοῦν.

Rindskopf ἡ βοὸς od. βοεία κεφαλή. — m. einem R. βουκέφαλος 2.

Rindsleder τὸ βόειον od. ἀπὸ τῶν βοῶν δέρμα. — s. d. f. W.

rindsledern ὠμοβόειος u. ὠμοβόινος 3. (v. rohem

Rindsohr τὸ βόειον οὖς, ὠτός. [Rindsleder).

Rindstalg τὸ βόειον στέαρ, ατος.

Rindszunge ἡ βοεία γλῶττα.

Rindvieh οἱ βόες.

Rindviehzucht, etwa ἡ βουτροφία.

Ring 1) als Figur: ὁ κύκλος, selten ὁ γῦρος. — R. um den Mond ἡ ἅλως, ω. — 2) als Körper: ὁ κρίκος (allg.); τὸ ψέλιον (Armring), ὁ δακτύλιος (Fingerring; sp. τὸ ἀκαρές R. am kleinen Finger, vgl. Siegelring); ἡ κορώνη, ὁ κόραξ, κος, τὸ ῥόπτρον, ὁ λύκος, ὁ ἐπισπαστήρ, ῆρος, sp. τὸ ἐπίσπαστρον (an der Hausthüre). — sich einen R. anstecken περιτίθεσθαι δακτύλιον; den R. vom Finger ziehen περιαιρεῖσθαι τὸν δακτύλιον. — sie haben einen ehernen R. durch d. Lippe gezogen κεκρίκωνται τὸ χεῖλος χαλκῷ sp.

Ringekunst ἡ παλαιστική (sc. τέχνη).

Ringelblume τὸ κλύμενον. [κέλλιον.

Ringelchen τὸ δακτυλίδιον; sp. τὸ κρικίον, κρι-

ringeln κρικοῦν, gew. ἑλίττειν, bes. v. Haaren βοστρυχίζειν (sp. βοστρυχοῦν). — geringelt κρικωτός, ἑλικτός 3.; κρικοειδής, ἑλικοειδής, ἑλικώδης, βοστρυχώδης 2.; *adv.* ἑλικηδόν, βοστρυχηδόν.

Ringeltanz ὁ ἐγκύκλιος χορός. [φαβός.

Ringeltaube ἡ φάττα; e. kleinere Art ἡ φάψ,

ringen 1) *intr.* *a*) eig. παλαίειν u. προσπαλαίειν τινί, sp. δια-, συμ-παλαίειν τινί u. πρός τινα

(auch übtr.): auch ἀγωνίζεσθαι u. διαγωνίζεσθαί τινι u. πρός τινα. *b)* übtr. ἀγωνίζεσθαι; πονεῖν, μοχθεῖν. — m. Hunger, Durst u. dgl. r. μάχεσθαι τῷ λιμῷ, τῇ δίψῃ, κακῶς ἔχειν ὑπὸ λιμοῦ, ὑπὸ δίψης; m. Unglück, Schwierigkeiten r. παλαίειν ταῖς συμφοραῖς, ταῖς ἀπορίαις; mit dem Tode r. δυσθανατεῖν, δυσθανάτως ἔχειν. — um od. nach etw. r. ἀγωνίζεσθαι (διαγωνίζεσθαι) περί τινος, ἀγωνιᾶν περί (ὑπέρ) τινος, περί τι. — 2) *tr.* = drehen, winden, w. s. — die Hände r. (als Zeichen der Trauer) κόπτεσθαι (eig. Brust, Haupt u. Hüften schlagen). — Jmd. etw. aus d. Händen r. ἐκβιάζεσθαί τινί τι ἐκ τῶν χειρῶν.

Ringen, das, 1) eig. ἡ πάλη, τὸ πάλαισμα; R. u. Faustkampf τὸ παγκράτιον (sich darin üben παγκρατιάζειν). — im R. siegen νικᾶν πάλην. — Jmd. im R. besiegen καταπαλαίειν τινά. — ein Kunstgriff beim R. τὸ πάλαισμα. — im R. geschickt od. geübt παλαιστικός 3.; im R. u. Faustkampf geübt παγκρατιαστικός 3. — Ort zum R. ἡ παλαίστρα. — 2) übtr. das R. nach etw.: ὁ ἀγών, ῶνος, ἡ ἀγώνισις, ὁ ἀγωνισμός, ἡ ἀγωνία; ὁ πόνος, ὁ μόχθος. — das R. m. dem Tode τὸ δυσθανατεῖν.

Ringer ὁ παλαιστής, auch übh. ὁ ἀγωνιστής, ἀθλητής. — den R. betreffend παλαιστικός, ἀθλητικός 3. — guter, tüchtiger R. ὁ παλαιστικός, sp. παλαιστρίτης. — R. u. Faustkämpfer ὁ παγκρατιαστής; tüchtiger R. u. Faustkämpfer ὁ παγκρατιαστικός. — die Kunst des R. ἡ παλαιστική, des R. u. Faustkämpfers ἡ παγκρατιαστικὴ τέχνη.

Ringerkunst ἡ παλαιστική.

Ringfinger ὁ παράμεσος δάκτυλος.

ringförmig κυκλοειδής, κυκλώδης 2., κρικοειδής 2., κυκλωτός, κρικωτός 3.

Ringkästchen τὸ σφραγιδοφυλάκιον, ὁ σφραγιδοφύλαξ, ακος sp.

Ringkampf, s. Ringen, das, 1).

Ringkasten ἡ σφενδόνη (τοῦ δακτυλίου), ἡ πυελίς, ίδος.

Ringkunst ἡ παλαιστική.

Ringmauer ὁ περίβολος, ὁ κύκλος.

Ringplatz, s. Ringschule.

rings κύκλῳ (auch κύκλῳ πάντη od. πανταχῇ), ἐν κύκλῳ, πέριξ (auch κύκλῳ πέριξ); r. um etw. κύκλῳ τινός od. περί τι, πέριξ τινός. — Oft gebraucht man Zsstzgen m. περί, wozu noch κύκλῳ tritt, z. B. r. um etw. herumgehen κύκλῳ περιιέναι τι, r. um etw. sitzen κύκλῳ περικαθῆσθαί τι, r. benagen περιτρώγειν, r. die Rinde abschälen περιφλοΐζειν u. dgl.; auch gebraucht man zsgsetzte *adj.*, z. B. r. wohnend περίοικος 2., r. belaubt περίκομος 2. u. dgl.

Ringschule ἡ παλαίστρα. — d. R. betreffend παλαιστρικός 3. — Aufseher der R. ὁ παλαιστροφύλαξ, ακος.

ringsher κυκλόθεν.

Ringstein ἡ σφραγίς, ῖδος.

ringsum, s. rings.

Rinne ὁ σωλήν, ῆνος, ὁ ὀχετός; vgl. Dachrinne.

rinnen ῥεῖν, φέρεσθαι (*P.*), selten (u. mehr poet.) λείβεσθαι (*P.*). — aus etw. r. προρρεῖν, προχεῖσθαι (*P.*) ἔκ τινος.

riolen, s. regolen.

Rippe ἡ πλευρά (gew. *pl.*); die wahren (grösseren) R. αἱ γνήσιαι πλευραί; die falschen (kleineren) R. αἱ νόθαι πλευραί. — d. R. des Blattes ἡ τοῦ φύλλου ῥάχις. — d. R. der Schiffe τὰ ἐγκοίλια.

rippeln, sich = rühren.

Rippenfell ὁ τῶν πλευρῶν ὑμήν, ένος; ὁ ὑπεζωκώς, ότος (τὰς πλευρὰς ὑμήν od. χιτών).

Rippenfellentzündung ἡ πλευρῖτις, ιδος (gew. ohne νόσος). — der daran leidet πλευριτικός 3.

Rippenstoss, etwa ὁ κόνδυλος (Faustschlag). — Jmd. einen R. geben κονδυλίζειν τινά, κονδύλῳ παίειν τινά od. καθικνεῖσθαί τινος, κόνδυλον ἐντρίβειν τινί.

Risiko, s. Gefahr, Verantwortung.

riskant, s. gefährlich.

riskieren, s. wagen.

Rispe ἡ ἀνθήλη, sp. *dem.* τὸ ἀνθήλιον.

Riss 1) Ritze, Sprung: τὸ ῥῆγμα, sp. ἡ διαρρωγή, ἡ ῥαγάς, άδος; auch τὸ σχίσμα, τὸ σχάσμα; ἡ διασφάξ, αγος (Spalt); ἡ ἀμυχή (bes. Schramme). — Risse bekommen ῥήγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι (*P.*), σχίζεσθαι (*P.*). — 2) Umriss, Entwurf: ἡ διαγραφή, ὑπογραφή, τὸ διάγραμμα, ἡ σκιαγραφία. — einen R. von od. zu etw. machen δια-, ὑπο-, κατα-γράφειν τι, σκιαγραφεῖν τι.

rissig διερρωγώς 3.; ἀμυχώδης 2.; ψαφαρός, ψαθυρός 3.

Ritt ἡ ἱππασία, ἐλασία. — einen R. machen ἱππασίαν od. ἐλασίαν ποιεῖσθαι, ἱππασίαν ἱππάζεσθαι; s. reiten.

Ritter ὁ ἱππεύς (ion. u. poet. ἱππότης). — ein R. sein, zu den R. gehören ἱππάδα τελεῖν, εἰς τοὺς ἱππέας τελεῖν. — Jmd. zum R. schlagen προάγειν τινὰ εἰς ἱππάδα. — an Jmd. zum R. werden κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, περιγίγνεσθαί τινος.

Ritterburg, s. Burg.

Ritterdienst τὰ ἱππικά.

Rittergut, etwa ὁ τοῦ ἱππέως κλῆρος.

Ritterhelm, s. Helm.

Ritterkleid ἡ ἱππικὴ od. ἱππὰς (-άδος) στολή.

ritterlich ὁ, ἡ, τὸ τῶν ἱππέων; ἱππικός 3. — r. Spiel, s. Ritterspiel.

Ritterschaft ἡ τῶν ἱππέων τάξις, ἡ ἱππάς, άδος (τάξις) (a s Stand); οἱ ἱππεῖς (die Ritter). — der R. angehören ἱππάδα τελεῖν, εἰς τοὺς ἱππέας τελεῖν.

Rittersmann, s. Ritter.

Ritterspiel ὁ ἱππικὸς ἀγών od. ἆθλος.

Rittersporn τὸ δελφίνιον? (ὁ, ἡ ὑάκινθος).

Ritterstand ἡ τῶν ἱππέων τάξις, ἡ ἱππάς, άδος (τάξις). — dem R. angehören, s. Ritterschaft.

rittlings ἱππηδόν, sp. ἱππαστί, περιβάδην.

Rittmeister ὁ φύλαρχος, vgl. ὁ ἱππαγρέτης; sein Amt ἡ φυλαρχία; e. R. sein φυλαρχεῖν.

Rittmeisterstelle ἡ φυλαρχία.

Ritual τὰ ἱερά, αἱ θρησκεῖαι, bei K. S. ἡ ἀκολουθία.

Ritze, s. Riss 1); ist es = Fuge ὁ ἁρμός, ἡ ἁρμογή.

ritzen ἀμύσσειν, σχάζειν, ἐπιτέμνειν. — **ritzend** ἀμυκτικός 3. sp.

Ritzen, das, ἡ ἄμυξις, ἀμυχή, σχάσις, ἐπιτομή.

Rival, s. Nebenbuhler.

rivalisieren, s. wetteifern.

Rivalität, s. Wetteifer.

Robbe ἡ φώκη.

Roche ἡ βατίς, ίδος, ὁ βάτος (Stachelroche); ὁ ῥόμβος.

Rock ὁ χιτών, ῶνος; τὸ ἱμάτιον. — ein R. m. Aermeln χιτὼν ἀμφιμάσχαλος.

Rocken, s. Spinnrocken.

roden, s. reuten.

Rodomantade, s. Prahlerei.

Rodomanteur, s. Prahler.

röcheln ἀσθμαίνειν; μυχθίζειν (bes. v. Sterbenden).

Röcheln, das, τὸ ἆσθμα; ὁ μυχθισμός (bes. der Sterbenden).

Röckchen τὸ χιτώνιον, ὁ χιτωνίσκος.

Röhrchen τὸ σωληνάριον, σωληνίδιον, σωλήνιον, ὁ σωληνίσκος; τὸ συρίγγιον, συριγγίδιον, ὁ αὐλίσκος.

Röhre ὁ σωλήν, ῆνος, ἡ σῦριγξ, γγος, ὁ αὐλός,

sp. ὁ σίφων, ωνος. — R. am Blasebalg τὸ ἀκροφύσιον. — R. im Arm u. Schienbeine ἡ περόνη. — wie eine R., zur R. aushöhlen συριγγοῦν, sp. σωληνοῦν, σωληνίζειν (dazu ὁ σωληνισμός).
röhrenförmig σωληνοειδής, συριγγώδης 2.
Röhrenleitung οἱ σωλῆνες, οἱ αὐλοί (οἱ σίφωνες); auch ὁ ὀχετός.
Röhrenwasser τὸ αὐλοῖς ὀχετευόμενον ὕδωρ.
Röhricht ὁ καλαμώδης τόπος, τὸ καλαμῶδες χωρίον (*pl.* τὰ καλαμώδη), sp. ὁ δονακών, ῶνος, ὁ καλαμών, ῶνος, vgl. τὸ καλαμοκόπιον.
Röhrkasten, -trog ὁ λάκκος (ὕδατος), selten ἡ δεξαμενή, sp. τὸ ὑδρεῖον, ἡ ὑδροθήκη.
Römer ὁ Ῥωμαῖος; **Römerin** ἡ Ῥωμαΐς, ΐδος; **Römisch** Ῥωμαῖος, Ῥωμαϊκός 3.; auf R. ῥωμαϊστί; R. gesinnt sein od. sprechen ῥωμαΐζειν.
Römerfreund ὁ φιλορώμαιος.
Röschen ἡ ῥόδαξ, ακος sp.
rösten φρύγειν (sp. φρύττειν); φώζειν (unatt. φώγειν, φωγνύειν), ὀπτᾶν, ἀφαύειν, ἀφεύειν, σταθεύειν; ganz r. συσταθεύειν; auf Kohlen r. ἀπανθρακίζειν; in einem Tiegel od. einer Pfanne r. ταγηνίζειν, τηγανίζειν; der so röstet ὁ ταγηνιστής. — vgl. Gerste.
Rösten, das, ἡ ὄπτησις, sp. ὁ φρυγμός; in einem Tiegel od. einer Pfanne ὁ τηγανισμός, ἡ ταγήνισις.
Röstofen, -pfanne ὁ φρυγεύς, τὸ φρύγετρον, τὸ φώγανον sp.; τὸ τήγανον, τάγηνον (Tiegel, Pfanne).
Röthe τὸ ἐρύθημα (bes. des Gesichtes), sp. ἡ ἐρυθρότης; auch ἡ πυρρότης. — sich m. R. überziehen ἐρυθραίνεσθαι (*P.*). — vgl. Färberröthe.
Röthel ἡ μίλτος. — m. R. bestreichen μιλτοῦν; m. R. bestrichen μεμιλτωμένος 3., selten μιλτηλιφής 2. — v. R. μίλτινος 3. — R. ausgrabend μιλτωρύχος 2.
Röthelgrube ἡ μιλτωρυχία.
röthen ἐρυθραίνειν, selten u. poet. φοινίσσειν, poet. u. sp. ἐρυθαίνειν. — sich r. ἐρυθραίνεσθαι (*P.*); sein Gesicht röthete sich (vor Scham) ἠρυθρίασεν.
röthlich ὑπέρυθρος, ὑπόπυρρος 2., sp. ἐρυθροειδής, ἐρυθρώδης, ἐνερευθής, ἐνέρυθρος 2. — sehr r. ἐξερυθροειδής 2.
Rogen τὰ τῶν ἰχθύων ᾠά.
Rogener ὁ θῆλυς ἰχθύς, ύος.
Roggen (den Griechen unbekannt), etwa ἡ βρίζα.
roh 1) eig. ὠμός 3. (nicht gekocht, nicht reif); αὐτοφυής, αὐτόφυτος 2.; ὁ, ἡ, τὸ κατὰ φύσιν od. φύσει (wie v. Natur aus beschaffen). — r. Fleisch essend (fressend) ὠμοφάγος 2. (dazu ὠμοφαγεῖν, ἡ ὠμοφαγία sp.), sp. ὠμοβόρος 2. — r. zu essen ὠμόφαγος 2., v. Früchten τρωκτός 3., τρώξιμος 2. — r. Rindshaut ἡ ὠμοβοεία; v. r. Rindshaut ὠμοβόειος u. ὠμοβόινος 3. — v. r. Leder ὠμόβυρσος 2. sp. — v. r. Flachs ὠμόλινος 2. — ein r. (noch nicht zugerittenes) Pferd ἵππος ἀδάμαστος. — r. Gold χρυσὸς ἄπυρος (opp. ἄπεφθος). — 2) übtr. ἄγριος 3. (wild); ἀπαίδευτος, ἀμαθής, ἀπειρόκαλος, ἄμουσος 2. (ohne Bildung); ὠμός 3., χαλεπός 3., τραχύς 3. (hart, grausam).
Roheisenstein, s. Glaskopf.
Rohheit 1) eig. ἡ ὠμότης; ἡ φύσις (natürliche Beschaffenheit). — 2) übtr. ἡ ἀγριότης, ἀπαιδευσία, ἀμαθία, ἀπειροκαλία, ἀμουσία, ὠμότης, χαλεπότης, τραχύτης.
Rohr 1) als Naturprodukt: ὁ κάλαμος, ὁ δόναξ, ακος. — d. einzelnen Glieder des R. αἱ ἠλακάται. — voll R. καλαμώδης 2. — m. R. schienen καλαμοῦν sp. — aus R. gemacht καλάμινος 3. — wie ein R. schwanken δονεῖσθαι (*P.*). — e. ganz hohles R. ὁ συριγγίας κάλαμος. — Flechtwerk aus R. ἡ u. ὁ ῥίψ, ῥιπός. — 2) als Kunstprodukt: ἡ σῦριγξ, γγος, ὁ αὐλός (Röhre; ὁ καλαμίσκος R. zum Einträufeln v. Salben u. Oelen in Wunden); vgl. Fernrohr, Rohrstab. — etw. auf dem R. haben στοχάζεσθαί τινος.
rohrartig καλαμώδης 2.
Rohrbläser ὁ καλαμαυλητής, καλαμαύλης.
rohrblätterig καλαμόφυλλος 2.
Rohrdach ἡ καλαμίνη στέγη.
Rohrdecke ἡ κάννα, ὁ φορμός.
Rohrdommel ὁ ἀστερίας ἐρωδιός, ὁ ὀκνός.
Rohrflöte ἡ (καλαμίνη) σῦριγξ, γγος, ὁ (καλάμινος) αὐλός.
Rohrgebüsch, s. Röhricht.
Rohrgeflecht ἡ κάννα, ὁ φορμός.
Rohrgras ἡ καλαμάγρωστις, εως.
Rohrhalm ὁ κάλαμος. — d. einzelnen Glieder des R. αἱ ἠλακάται.
Rohrpfeife, s. Rohrflöte.
Rohrsperling ὁ καλαμοδύτης.
Rohrstab ὁ καλάμινος σκίπων.
Rohrstange ἡ καλαμίς, ΐδος.
Rohrstuhl ἡ καλαμίνη ἕδρα, ὁ καλάμινος δίφρος.
Rolle 1) = Walze, w. s. — 2) das Zusammengewickelte: τὸ ἐνείλημα; vgl. Bündel u. s. Schriftrolle, Buch. — 3) die R. des Schauspielers: τὸ πρόσωπον, τὸ σχῆμα (die äussere Erscheinung), ἡ ῥῆσις (d. Worte); bildl. τὰ κατά τινα, τά τινος, z. B. er spielte seine R. gut καλῶς διέπραξε τὰ καθ' αὑτόν od. τὰ ἑαυτοῦ, od. andere Wendungen, z. B. eine grosse R. im Staate spielen μάλιστα εὐδοκιμεῖν ἐν τῇ πόλει, εἶναι ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν πολιτῶν; eine untergeordnete R. spielen ἰδιωτεύειν, ταπεινῶς πράττειν; eine grosse R. bei Jmd. spielen μέγα δύνασθαι od. ἰσχύειν παρά τινι u. dgl. — eine R. spielen ὑποκρίνεσθαι πρόσωπον od. σχῆμα, ἀγωνίζεσθαι; die R. Jmds., z. B. des Achilleus spielen ὑποκρίνεσθαι, ὑποδύεσθαί τινα, z. B. Ἀχιλλέα; bildl. ὑποκρίνεσθαι m. *inf.* od. ὡς m. *part.*, προσποιεῖσθαι m. *inf.*, σχηματίζεσθαι m. *inf.* od. ὡς m. *part.*, z. B. er spielt d. R. eines Ehrenmannes ὑποκρίνεται καλὸς κἀγαθὸς εἶναι od. ὡς καλὸς κἀγαθὸς ὤν, sp. τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα; die R. eines Trauernden spielen σχῆμα παρέχειν λυπουμένων. — d. erste R. spielen τὰ πρῶτα ὑποκρίνεσθαι, πρωταγωνιστεῖν (letzteres auch übtr.; die erste R. in etw. spielen πρωταγωνιστεῖν τι); d. zweite R. spielen τὰ δεύτερα ὑποκρίνεσθαι, δευτεραγωνιστεῖν, δευτεριάζειν (bildl. δευτερεύειν sp.); d. dritte R. spielen τὰ τρίτα ὑποκρίνεσθαι, τριταγωνιστεῖν; der d. erste, zweite, dritte R. spielt ὁ πρωταγωνιστής, δευτεραγωνιστής (beide auch übtr.), τριταγωνιστής. — seine R. gut (schlecht) spielen ἀγωνίζεσθαι καλῶς, κακῶς (im letzteren Falle auch ἀσχημονεῖν); Jmds. R. gut spielen εὖ (καλῶς, πιθανῶς) ὑποκρίνεσθαί τινα; Jmds. R. schlecht spielen κακῶς, ἀπιθάνως ὑποκρίνεσθαί τινα. — die R. tauschen μεταβάλλειν τὸ σχῆμα. — Jmd. eine R. geben, zutheilen πρόσωπόν τινι περιτιθέναι, bildl. μέρος νέμειν τινί. — eine R. übernehmen ἀναλαμβάνειν πρόσωπον od. σχῆμα; bildl. γίγνεσθαί τινα, z. B. ich will nun Jenes R. übernehmen u. dir antworten ἐκεῖνος γενόμενος ἀποκρινοῦμαί σοι. — Jmd. eine R. spielen helfen συνυποκρίνεσθαί τινι m. *inf.* od. ὡς m. *part.*, auch τινί τι, z. B. Jmd. d. R. der Verstellung τινὶ τὸ προσποίημα.
rollen 1) *tr.* *a)* runde Körper fortbewegen: κυλινδεῖν, sp. κυλίνδειν, κυλίειν; vorwärts r. προκυλινδεῖν; hinab r. κατακυλινδεῖν. *b)* zusammenrollen, w. s. *c)* auf der Rolle glätten: etwa

κυλινδροῦν. — 2) *intr.* *a*) v. schneller Bewegung runder Körper: κυλινδεῖσθαι (sp. κυλίνδεσθαι, κυλίεσθαι) (*P.*); περιφέρεσθαι (*P.*; sich im Kreise herumbewegen, oft m. κύκλῳ verbunden); λείβεσθαι, καταλείβεσθαι (*P.*, mehr poet., von Thränen), vgl. fliessen. — **rollend** τροχερός 3.; r. Augen περιφερεῖς ὀφθαλμοί. *b*) v. schneller Bewegung m. Geräusch: φέρεσθαι (*P.*) σὺν ψόφῳ, ψοφεῖν, κροτεῖν (poet. βρέμειν). — der Donner rollt ἡ βροντὴ παταγεῖται (*P.*).

Rollen, das, 1) das Wälzen: ἡ κύλισις, τὸ κυλινδεῖν. — 2) d. Getöse eines sich fortbewegenden Körpers: ὁ ψόφος, κρότος, πάταγος, selten βρόμος.

Rollholz ὁ κύλινδρος.

Rollstein ὁ ὁλοίτροχος λίθος.

Rollwagen, etwa ἡ ταπεινὴ ἅμαξα.

Roman, etwa ὁ λόγος (gew. οἱ λόγοι), ὁ μῦθος, τὸ μυθολόγημα. — R. dichten λογοποιεῖν, μυθοποιεῖν, μυθολογεῖν.

Romandichter ὁ λογοποιός, μυθοποιός, μυθολόγος.

Romandichtung ἡ λογοποιία, μυθοποιία.

romanhaft μυθικός 3., μυθώδης 2.; vgl. abenteuerlich.

romantisch, s. reizend, bezaubernd.

Ronde, s. Runde.

Rondèl ὁ τροχός.

Rose 1) als Blume: τὸ ῥόδον. — nach R. od. wie R. riechen ῥοδίζειν τῇ ὀσμῇ od. τῇ εὐωδίᾳ sp. — v. R. gemacht ῥόδιος u. ῥόδινος 3. — m. R. bereiteter Wein ὁ ῥοδίτης (ῥοδωτὸς) οἶνος sp. — R. tragend ῥοδοφόρος 2. — 2) als Hautkrankheit: τὸ ἐρυσίπελας, ατος (ἐρυθρόπελας); v. der Art derselben ἐρυσιπελατώδης 2.; v. der Farbe derselben ἐρυσιπελατόχρους 2.

rosenarmig ῥοδόπηχυς, υ poet.

rosenartig ῥοδοειδής 2.

Rosenbalsam τὸ ῥοδωτόν.

Rosenbeet ἡ ῥοδωνιά.

Rosenblatt τὸ ῥόδινον od. ῥόδου φύλλον.

Rosenblüthe ἡ τοῦ ῥόδου ἄνθη, τὸ τοῦ ῥόδου ἄνθος (einzelne R.); ἡ τῶν ῥόδων ἀκμή, ὁ τῶν ῥόδων καιρός (die Zeit der R.).

Rosenbusch ἡ ῥοδῆ; s. Rosengebüsch.

Rosenduft ἡ τῶν ῥόδων εὐωδία.

Rosenessig τὸ ῥοδωτὸν ὄξος.

Rosenextrakt τὸ ῥοδόστακτον, ῥοδόσταγμα sp.

Rosenfarbe τὸ ῥόδεον χρῶμα.

rosenfarben, -farbig ῥοδοειδής, ῥοδόχρους 2. — r. sein ῥοδίζειν sp.

rosenfingerig ῥοδοδάκτυλος 2. poet.

Rosengarten ἡ ῥοδωνιά.

Rosengebüsch, -hecke ἡ ῥοδωνιά, sp. ὁ ῥοδών, ῶνος.

Rosenholz τὰ ῥοδῆς ξύλα.

Rosenhonig τὸ ῥοδόμελι, ιτος sp.

Rosenknospe ἡ τοῦ ῥόδου κάλυξ, κος.

Rosenkranz ὁ ῥόδινος od. ῥόδων στέφανος.

Rosenlippen, -mund τὰ ῥόδεα χείλη, τὸ ῥόδεον στόμα.

Rosenöl τὸ ῥόδινον od. ῥόδιον ἔλαιον. — R. m. Essig τὸ ὀξυρρόδινον ἔλαιον. — s. Rosensalbe.

Rosenpomade, s. Rosensalbe.

Rosenpulver ἡ ῥοδίς, ίδος sp.

rosenroth, s. rosenfarbig. — r. färben ῥοδίζειν.

Rosensalbe τὸ ῥόδινον (ῥόδιον) μύρον; vgl. ἡ ῥοδίς, ίδος.

Rosenstock, -strauch ἡ ῥοδῆ, ῥοδωνιά, τὸ τοῦ ῥόδου φυτόν.

Rosenstrauss ἡ ῥόδων δέσμη.

Rosenwangen αἱ ῥόδεαι παρειαί.

rosenwangig ῥοδωπὸς (2.) τὴν χρόαν; *fem.* ἡ ῥοδῶπις, ιδος.

Rosenwasser τὸ ῥοδωτόν, ὑδρορόσατον sp.

Rosenwein ὁ ῥοδίτης od. ῥοδωτὸς οἶνος.

Rosenwurzel ἡ ῥοδία ῥίζα.

Rosenzeit ἡ τῶν ῥόδων ἀκμή, ὁ τῶν ῥόδων καιρός. — d. R. des Lebens ἡ τῆς ἡλικίας ἀκμή, τὸ τῆς ἡλικίας ἄνθος.

Rosenzucker τὸ ῥοδοσάκχαρ, αρος sp.

rosig ῥόδεος 3.

Rosine ἡ ἀσταφίς, ίδος (unatt. ἡ σταφίς, ίδος). — v. R. σταφιδευταῖος 3.; das Bereiten v. R. ἡ σταφιδοποιία; R. machen σταφιδοῦν (ion. u. sp., wofür att. ἀστ. stehen müsste).

Rosinenwein ὁ ἀσταφίδιος οἶνος.

Rosmarin ἡ λιβανωτίς, ίδος.

1\. **Ross**, das, = Pferd, w. s.

2\. **Ross**, das (Rosse, die) = Wabe, w. s.

Rossampfer τὸ ἱππολάπαθον.

Rossarzneikunde ἡ ἱππιατρία (unbelegt), ἡ ἱππιατρική; die R. betreffend ἱππιατρικός 3.; Werk über R. τὸ ἱππιατρικόν (τὰ -κά).

Rossarzt ὁ ἱππίατρος.

Rosse, die, s. 2. Ross.

Rossebändiger ὁ ἱπποδαμαστής sp.; ὁ πωλοδάμνης, sp. πωλοδαμαστής.

Rossfenchel τὸ ἱππομάραθρον (sp. ἱππομάραθον).

Rosshaar, s. Pferdehaar.

Rosshändler, etwa ὁ ἱπποπώλης od. durch Umschr.

rossig ἱππομανής 2. — r. sein ἱππομανεῖν.

Rosskäfer ὁ κοπριών, ῶνος; vgl. ὁ ἱπποκάνθαρος.

Rosskamm, s. Rosshändler.

Rosskümmel τὸ πευκέδανον, ἡ πευκέδανος.

Rossschweif ἡ ἵππου οὐρά, sp. ἵππουρις.

1\. **Rost**, der, *a*) eig. (am Metall): ὁ ἰός, sp. ὁ πίνος. *b*) übtr. am Getreide: ἡ ἐρυσίβη.

2\. **Rost**, der (Gitterwerk, als Werkzeug zum Rösten, auch als architektonischer *t. t.* = Unterlage) ἡ ἐσχάρα, τὸ ἐσχάριον; auch ἡ ἐσχαρίς, ίδος (aber nur in ersterer Bdtg.). — auf dem R. gebacken ἐσχαρόπεπτος 2.; auf d. R. gebackenes Brot ὁ ἐσχαρίτης (ἄρτος). — auf d. R. braten ἀποτηγανίζειν.

rostartig ἰώδης 2.

Rostbrand, s. 1. Rost *b*).

rosten ἰοῦσθαι, κατιοῦσθαι (*P.*), διαφθείρεσθαι (*P.*) τῷ ἰῷ. — übtr. μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*).

Rostfarbe τὸ ἰῶδες χρῶμα.

Rostfleck ὁ ἰώδης σπίλος, ἡ ἰώδης κηλίς, ῖδος. — R. bekommen, s. rosten.

rostig ἰώδης 2. — r. werden, s. rosten.

roth ἐρυθρός 3. (sp. ἐρυθρόχρους 2.); ἐξέρυθρος 2. (sehr r.; sehr r. sein ἐξερυθριᾶν); ὑπέρυθρος 2. (etwas r., s. röthlich); φοινικοῦς 3. (purpurroth, s. purpurfarbig); πυρρός 3. (feuerroth, gelbroth); μίλτινος 3. (mennigroth, hellroth); ἐρυθρόχλωρος 2. (blassroth); ῥόδεος 3. (rosenroth, w. s.). — r. Wein οἶνος ἐρυθρός od. μέλας. — d. r. Meer ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα. — r. Kleid ἡ φοινικίς, ίδος (s. Purpurkleid). — r. machen ἐρυθραίνειν, selten u. poet. φοινίσσειν, poet. u. sp. ἐρυθαίνειν; r. werden ἐρυθραίνεσθαι, πυρροῦσθαι (*P.*), vor Scham ἐρυθριᾶν (etwas r. werden ὑπερυθριᾶν; nicht mehr r. werden ἀπερυθριᾶν). — r. gefärbt ἐρυθρόβαπτος, ἐρυθροβαφής 2., φοινικοβαφής 2. sp.; ἁλουργός 2. (sp. 3.) u. ἁλουργής 2. (purpurfarbig); r. färben ἐρυθροδανοῦν sp., besser ἐρυθραίνειν, μιλτοῦν. — der r. aussieht ὁ ἐρυθρίας. — Ausserdem finden sich viele Zsstzgen m. ἐρυθρο-, φοινικο-, z. B. m. r. Angesicht ἐρυθροπρόσωπος 2., m. r. Fingern ἐρυθροδάκτυλος, φοινικοδάκτυλος 2., m. r. Schnabel φοινικόρυγχος 2. u. dgl. m., s. d. ff. WW.

Roth, das, τὸ ἐρύθημα. — starkes R. auftragen ἐπανθίζειν ἐρύθημα.

rothbäckig ἐρυθρὸς (3.) τὰς παρειάς, ἐρυθρὰς ἔχων (3.) τὰς παρειάς; ὁ ἐρυθρίας.
rothbärtig πυρρὸν ἔχων (3.) τὸ γένειον; sp. πυρρίζων od. πυρράζων (3.) τὸ γένειον.
Rothbart ὁ χαλκοπώγων, ωνος.
rothbraun ῥούσιος 2. sp.; auch πυρρός 3. — r. machen πυρροῦν; r. werden πυρροῦσθαι (*P.*), r. sein ῥουσίζειν, πυρρίζειν, πυρράζειν sp. — r. von Ansehen ῥουσιώδης 2. sp.
Rothfuchs ὁ πυρρὸς ἵππος.
rothfüssig ὁ, ἡ ἐρυθρόπους, -πουν, *gen.* -ποδος.
rothgefleckt, s. rothgesprenkelt.
Rothgerber, s. Gerber.
rothgesprenkelt ἐρυθροποίκιλος, ἐρυθρόστικτος 2. [-τριχος.
rothhaarig ἐρυθρόκομος 2., ὁ, ἡ πυρρόθριξ,
Rothlauf τὸ ἐρύθημα; im Gesichte, s. Rose 2).
Rothschimmel ὁ ἐρυθρόστικτος ἵππος.
Rothschwanz ὁ φοινίκουρος.
Rothstein, **Rothstift**, s. Röthel.
Rothtanne ἡ ἄρρην ἐλάτη.
rothwangig, s. rothbäckig.
Rotte 1) = Haufe: ὁ ὅμιλος, ὁ ὄχλος, ἡ συστροφή, sp. τὸ σύστρεμμα. — 2) v. Soldaten: ὁ στοῖχος, στίχος, sp. ἡ σπεῖρα (Reihe, Glied); ὁ λόχος, ἡ ἴλη, τὸ ζυγόν, ἡ τάξις (Abtheilung, Trupp). — in Rotten marschieren ἐπὶ στοίχων, κατὰ στοίχους, κατὰ τάξεις, κατ' ἴλας πορεύεσθαι (*DP.*). — in R. abtheilen καταλοχίζειν (dazu ὁ καταλοχισμός) sp.
rotten, s. zusammenrotten.
Rottenführer ὁ δεκάδαρχος (Anführer e. Gliedes); ὁ λοχαγός, ὁ ὑπολόχαγος, ὁ πεντηκοστήρ, ῆρος, ὁ ἰλάρχης (Anführer einer Abtheilung, eines Trupps).
Rottenschliesser ὁ οὐραγός.
rottenweise = in Rotten, s. Rotte.
Rotunde ἡ θόλος.
Rotz ἡ βλέννα, τὸ βλέννος, ἡ μύξα (*dem.* τὸ μυξάριον). ὁ λέμφος. — s. Schnupfen.
rotzig βλεννώδης, μυξώδης, λεμφώδης 2. — r. sein μυξάζειν, μυξᾶν sp. [(βλέννος).
Rotzjunge ὁ κορυζᾶς, ὁ λέμφος, ὁ βλεννός
Roulade ἡ καμπή. — R. machen καμπὰς κάμπτειν od. ποιεῖσθαι.
Route, s. Marsch-, Reiseroute.
Routine ἡ δεξιότης; ἡ ἐμπειρία (in etw. τινός u. περί τι), ἡ ἔν τινι δεινότης, ἡ ἔν τινι κυλίνδησις. — R. in etw. besitzen, s. Fertigkeit.
Royalist ὁ φρονῶν τὰ τοῦ βασιλέως. — e. R. sein φρονεῖν τὰ τοῦ βασιλέως, sp. βασιλίζειν.
royalistisch, s. d. vhg. W.
Rubin ὁ λυχνίτης, ἡ λυχνίς, ίδος.
rubricieren τάττειν, διατάττειν.
Rubrik ἡ τάξις.
ruchbar διαβόητος, περιβόητος 2.; ἔκπυστος 2. — r. werden διαβόητον (ἔκπυστον, κατάγγελτον) γίγνεσθαι; διαδίδοσθαι, διαθρυλεῖσθαι, διαβοᾶσθαι (*P.*); ἐκφέρεσθαι (*P.*) εἰς ἀνθρώπους. — etw. r. machen διαθροεῖν, διαβοᾶν τι; ἐκφέρειν τι εἰς ἀνθρώπους, ἐκφέρειν λόγον περί τινος.
ruchlos ἀνόσιος, ἀσεβής, ἀθέμιστος (ἀθέμιτος), ἄθεος 2. — r. That ἔργον ἀνόσιον u. dgl.; τὸ ἀσέβημα.
Ruchlosigkeit ἡ ἀνοσιότης, ἀνοσιουργία, ἀσέβεια, sp. ἀθεμιστία; auch ἡ ἀθεότης.
Ruck ἡ ὁρμή, φορά. — auf einen R. μιᾷ ὁρμῇ. — einen R. thun κινεῖν (etw. bewegen); κινεῖσθαι (*P.*; sich bewegen). [allmälig.
ruckweise; umschr. διαλιπὼν (3.) χρόνον; vgl.
Rudel (v. Hunden, auch v. Wölfen, die auf Beute ausgehen) τὸ κυνηγέσιον; vgl. Schwarm.
Ruder 1) eig. ἡ κώπη (kleines R. τὸ κωπίον); die gesammten R. eines Schiffes (m. Ausnahme des Steuerruders) οἱ ταρροί, z. B. die R. der Schiffe (im Vorbeisegeln) abbrechen τοὺς τῶν νεῶν ταρροὺς παρασύρειν. — 2) übtr. das R. von etw. führen: κυβερνᾶν τι, z. B. das R. des Staates führen κυβερνᾶν od. διοικεῖν τὴν πόλιν; am R. stehen ἐπιστατεῖν, προστατεῖν τινος.
Ruderbank τὸ ζυγόν (bes. die mittlere R.); τὸ ἑδώλιον (gew. *pl.*; ion. u. poet.); τὸ θρανίον (oberste R.); s. Ruderer.
Ruderblatt ὁ ταρρός.
Ruderdienst ἡ ὑπηρεσία.
Ruderer ὁ ἐρέτης, selten ὑπηρέτης, sp. κωπηλάτης. — R. auf der obersten, mittelsten, untersten Ruderbank ὁ θρανίτης (dazu *adj.* θρανιτικός 3.), ὁ ζυγίτης, ὁ θαλαμίτης (auch ὁ θαλάμιος; dazu *adj.* θαλάμιος 3.). — R. u. Seesoldat zugleich ὁ αὐτερέτης στρατιώτης.
Rudergriff ἡ κώπη.
Ruderkissen τὸ ὑπηρέσιον.
Ruderknecht, s. Ruderer.
Ruderkunst ἡ ἐρετική.
Ruderlied ἡ εἰρεσία.
Rudermannschaft τὸ ἐρετικόν, τὰ ἐρετικὰ πληρώματα; ἡ εἰρεσία, ἡ ὑπηρεσία (u. *pl.*).
rudern ἐρέττειν, selten ὑπηρετεῖν, κωπηλατεῖν; auch ἐλαύνειν (τὴν ναῦν τῇ κώπῃ); κώπας ἀναφέρειν od. ἐλαύνειν, εἰρεσίαν ποιεῖσθαι, εἰρεσίᾳ (εἰρεσίαις) χρῆσθαι. — anfangen zu r. ἐμβάλλειν (ταῖς κώπαις). — heran r. προσερέττειν ταῖς κώπαις; ein Schiff an's Land r. προσορμίζειν ναῦν. — rückwärts r. πρύμναν κρούειν (u. *M.*). — m. den Händen, Flügeln r. ἐρέττειν ταῖς χερσίν od. τοῖς πτεροῖς, vgl. πιτυλεύειν. — **rudernd** ἐπίκωπος 2.
Rudern, das, ἡ εἰρεσία, sp. κωπηλασία. — zum R. taugliches Holz ὁ κωπεύς, ὁ κωπεών, ῶνος.
Ruderpflock ὁ σκαλμός, ὁ κωπητήρ, ῆρος.
Ruderreihe ὁ σκαλμός, z. B. die oberste R. ὁ θρανίτης σκαλμός.
Ruderriemen ὁ τροπωτήρ, ῆρος. — d. Ruder m. dem R. anbinden τροποῦν (u. *M.*) τὴν κώπην.
Ruderschaufel ὁ ταρρός, mehr poet. ἡ πλάτη.
Ruderschiff τὸ ὑπηρετικόν, sp. ἡ ὑπηρετικὴ ναῦς, τὸ ὑπηρέσιον, ἡ ἐπίκωπος ναῦς.
Ruderschlag ὁ πίτυλος (mehr poet.; auch das Geräusch v. der Bewegung der Ruder, wie ὁ ἀπὸ τῶν κωπῶν ψόφος), vgl. Rudern, das. — einen einzigen R. thun ἅπαξ ἐμβάλλειν od. ἐμπίπτειν [ταῖς κώπαις.
Rudersold τὸ ὑπηρέσιον.
Ruderstange ὁ κοντός, selten τὸ πλῆκτρον.
Ruderstiel ἡ κώπη.
Ruderwerk αἱ κῶπαι, οἱ ταρροί (ὁ ταρρός).
Rübchen, etwa τὸ γογγυλίδιον.
Rübe ἡ γογγυλίς, ίδος, ἡ γογγύλη, ἡ ῥάπυς, υος. — längliche R. ἡ βουνιάς, άδος. — rothe R. τὸ μέλαν τεῦτλον.
Rübesamen, etwa ἡ ῥάφανος, ἡ κράμβη.
Rückblick; einen R. thun ἀφορᾶν od. ἀποβλέπειν εἴς τι; σκοπεῖν τι.
Rücken τὸ νῶτον (u. *pl.*; selten ὁ νῶτος, nur *sing.*); selten τὸ μετάφρενον; der R. der Hand τὸ ὀπισθέναρ, αρος sp., besser ἡ χεὶρ ὑπτία; der R. eines Berges, s. Bergrücken; übr. s. Rückseite. — zum R. gehörig νωτιαῖος 3. — auf dem R. liegend ὕπτιος 3.: auf dem R. liegen ὕπτιον κατακεῖσθαι (v. Pers.), ὕπτιον γίγνεσθαι (v. Sachen); sich auf den R. legen ὕπτιον καταβάλλειν ἑαυτόν; auf d. R. fallen ὕπτιον καταπίπτειν; auf dem R. schwimmen ἐξ ὑπτίας νεῖν. — auf dem R. ἐπινώτιος 2. sp. — auf dem R. tragen ἐπὶ νώτου φέρειν, sp. νωτοφορεῖν, νωταγωγεῖν; auf dem R. tragend νωτοφόρος, sp. νωταγωγός 2.; das Tragen

auf dem R. ἡ νωτοφορία sp. — etw. auf den R. nehmen δέχεσϑαί τι ἐπὶ τὸ νῶτον, μεταβάλλειν τι. — d. Hände auf den R. legen ἀπάγειν τὰς χεῖρας εἰς τοὐπίσω καὶ περιπλέκειν τῷ νώτῳ. — die Hände auf den R. binden περιάγειν τὼ χεῖρε εἰς τοὔπισϑεν (εἰς τοὐπίσω) καὶ δεῖν, ἀποστρέφειν τὼ χεῖρε, ὀπίσω δεῖν τὼ χεῖρε. — Jmd. auf den R. schlagen παίειν τὰ νῶτά τινος. — im R. κατὰ νώτου, ὄπισϑεν, ἐξόπισϑεν, selten κατόπισϑεν; auch ἐν τῷ ὄπισϑεν, ἐκ τοῦ ὄπισϑεν; sp. κατ' οὐράν, ἀπ' οὐρᾶς (vom Heere). — etw. im R. haben ὄπισϑεν ἔχειν τι; etw. im R. lassen ὄπισϑεν ποιεῖσϑαί τι, ὑπολείπεσϑαί τι. — den Feinden in den R. kommen ὄπισϑεν γίγνεσϑαι τῶν πολεμίων, κατὰ νώτου ἐπιγίγνεσϑαι od. ἐπιφαίνεσϑαι (*aor. P.*) τοῖς πολεμίοις, περιελαύνειν εἰς τὸ ὄπισϑέν τινος; Jmd. in den R. fallen ὄπισϑεν ἐπιτίϑεσϑαί τινι, προσ-, ἐμ-πίπτειν τινὶ ἐξόπισϑεν; v. einem Hülfskorps κατὰ νώτου βοηϑεῖν, ἐπι-, προσ-βοηϑεῖν. — Jmd. den R. decken ἀπουραγεῖν τινι sp. — den R. kehren τὸ νῶτον od. τὰ νῶτα ἐπιστρέφειν, ἐντρέπειν, διδόναι, selten δεικνύναι (sämmtl. auch = fliehen); Jmd. den R. zuwenden ἀποστρέφεσϑαί (*aor. P.*) τινος. — Jmd. od. etw. m. dem R. ansehen, s. verabscheuen, verachten. — etw. hinter Jmds. R. thun λάϑρα od. κρύφα τινὸς ποιεῖν τι, λανϑάνειν τινὰ ποιοῦντά τι. — Jmd. hinter seinem R. beschuldigen, dass … διαβάλλειν τινὰ ὅτι …

rücken 1) *tr.* κινεῖν; vorwärts r. προκινεῖν; an eine andere Stelle r. μετακινεῖν, μεϑιστάναι; näher r. προσκινεῖν, προσάγειν τί τινι. — zurecht r. εὐϑετίζειν, δια-, συν-τάττειν, διατιϑέναι; Jmd. den Kopf zurecht r., s. zurechtsetzen. — 2) *intr.* κινεῖσϑαι, προκινεῖσϑαι (*P.*); näher r. προσπελάζειν, ἐπέρχεσϑαι. — an Jmds. Stelle r. παραλαμβάνειν τὴν τάξιν τινός; διαδέχεσϑαί τινι (Jmd. ablösen); weiter r. = Jmd. Platz machen, s. Platz; ist es = befördert werden (wofür man auch „höher r.“ sagt) προάγεσϑαι (*P.*) εἰς τιμάς, αὐξάνεσϑαι (*P.*) τιμαῖς. — v. Soldaten, s. an-, aus-, ein-, entgegen r. u. „in's Feld r.“ unter „Feld“.

Rücken, das, 1) das Bewegen v. etw.: ἡ κίνησις, τὸ κινεῖν. — 2) das sich Bewegen: τὸ κινεῖσϑαι; das in's Feld R. ἡ στρατεία, sp. ἐκστρατεία; gew. Verba.

Rückendarre ἡ ῥαχῖτις (-ιδος) νόσος.

Rückendrüse ὁ ῥαχιαῖος ἀδήν, ένος.

Rückenhalt ἡ ἀποστροφή (Zuflucht); ἡ βοήϑεια, ἐπικουρία (Hülfe); ἡ ἀφορμή (Hülfsmittel). — ich habe an Jmd. einen R. ὑπάρχει μοί τις βοηϑός od ἐπίκουρος. — v. Soldaten, s. Reserve.

Rückenkissen τὸ ὑπαυχένιον.

Rückenlehne ὁ ἀνακλισμός, sp. τὸ ἐπίκλιντρον.

Rückenmark ὁ ῥαχίτης (ῥαχιαῖος, νωτιαῖος) μυελός; selten ὁ αἰών, ῶνος.

Rückenmarksdarre ἡ ῥαχῖτις (-ιδος) νόσος.

Rückenschmerzen αἱ κατὰ τὸ νῶτον od. κατὰ τὴν ῥάχιν ἀλγηδόνες.

Rückenwirbel ἡ ἄκανϑα.

Rückfahrt ἡ ἀποκομιδή, ἀνακομιδή; zu Schiffe ὁ ἀνάπλους; vgl. Rückkehr.

Rückfall ἡ ὑποστροφή, ἐπιστροφή, ὁ ὑποτροπιασμός, ἡ ἐπαναδίπλωσις, sp. ὑποτροπή; auch ἡ παλιγκότησις, παλιγκοτία. — es tritt ein R. in der Krankheit ein παλιγκοταίνει (παλιγκοτεῖ, ὑποτροπιάζει) ἡ νόσος. — einen R. verursachend ὑποστροφώδης 2. — einen R. bekommen παλιγκοτίᾳ περιπίπτειν; ἐπιστρέφειν.

Rückfracht, s. Gegenfracht.

rückgängig, eine r. Bewegung machen, s. unter „Rückzug“ u. „zurückziehen“. — etw. r. machen ἄκυρον ποιεῖν, διαλύειν τι. — r. werden ἄκυρον γίγνεσϑαι, διαλύεσϑαι (*P.*).

Rückgang, s. Rückkehr, Rückmarsch. — R. einer Sache ἡ ἐλάττωσις, ἡ διάλυσις; einen R. erfahren ἄκυρον γίγνεσϑαι; ἐλαττοῦσϑαι, διαλύεσϑαι (*P.*) od. andere Wendungen, z. B. der Absatz einer Waare hat einen R. erfahren τῶν ὠνίων ἐλάττω πιπράσκεται, τὰ ὤνια ἐλάττους ἔχει ὠνητάς u. dgl.

rückgehen, s. zurückgehen, rückwärts gehen.

Rückgrat ἡ ῥάχις; selten ἡ ἄκανϑα. — die Mitte des R. τὸ ῥάχετρον. — das R. zerhauen ῥαχετρίζειν, ῥαχίζειν; durch das R. zerschnitten ῥαχιστός 3. — das R. betreffend, zum R. gehörig ῥαχιαῖος 3., ὁ ῥαχίτης, *fem.* ἡ ῥαχῖτις, ιδος.

Rückhalt; ohne R. οὐδὲν ἀποκρυψάμενος od. ὑποστειλάμενος 3., ἁπλῶς, φανερῶς, ἀδόλως, ἀληϑῶς, μετὰ παρρησίας. — ohne R. reden παρρησιάζεσϑαι.

Rückkehr ἡ ἐπάνοδος, ἡ ἀποκομιδή, ἀνακομιδή, ὑποστροφή, ὑποχώρησις, sp. ἀπονόστησις, ὑπονόστησις. — R. eines Verbannten ἡ κάϑοδος. — Fest der R. τὰ καταγώγια sp. — glückliche R. ἡ (οἴκαδε) σωτηρία.

rückkehren ἐπανέρχεσϑαι (ἐπανιέναι); ἀνακομίζεσϑαι (*P.*), ὑποστρέφεσϑαι (*P.*), ἀπονοστεῖν, selten ὑπονοστεῖν; v. Verbannten κατέρχεσϑαι (κατιέναι).

Rückkunft, s. Rückkehr.

Rücklehne, s. Rückenlehne.

rücklings 1) rückwärts: ὕπτιος 3., ἐξ ὑπτίας; ὀπίσω. — 2) = im Rücken, s. Rücken.

Rückmarsch ἡ ἐπάνοδος, ἀναχώρησις, ὑποχώρησις; vgl. Rückkehr.

Rückreise, s. Rückkehr.

Rückschritt ὁ ἀναποδισμός sp.; bildl. ἡ ἔνδοσις, sp. ἀνακοπή. — einen R. machen ἀναποδίζειν sp.; besser ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν; bildl. ἐνδιδόναι, μειοῦσϑαι, ἐλαττοῦσϑαι (*P.*), sp. ἀνακόπτεσϑαι (*P.*).

Rückseite τὰ ὄπισϑεν, τὰ τυφλά, vgl. Kehrseite. — auf der R. beschrieben ὀπισϑόγραφος 2. sp.

Rücksicht ὁ λόγος, ἐπίλογος, ἡ ἐπιστροφή. — zarte, achtungsvolle R. auf Jmd. ἡ αἰδώς u. αἰσχύνη τινός. — R. auf etw. nehmen ἀποβλέπειν εἴς od. πρός τι, προσέχειν τινί (τὸν νοῦν), ἐν ὑπολόγῳ ποιεῖσϑαί τι; auf Jmd. od. etw. λόγον (ἐπιστροφὴν) ποιεῖσϑαι od. ἔχειν τινός, λόγον ἔχειν περί τινος u. περί τινα, ἐντρέπεσϑαί (*aor. P.*) τινος (sp. τινα u. τι), ἐπιστρέφεσϑαί (*aor. P.*) τινος, πρόνοιαν ποιεῖσϑαί τινος, φροντίζειν, ἐπιμελεῖσϑαί (*aor. P.*) τινος, auf Jmd. κήδεσϑαί τινος, αἰδεῖσϑαι u. αἰσχύνεσϑαί (*DP.*) τινα. — keine R. auf Jmd. od. etw. nehmen οὐδένα λόγον od. ὑπόλογον ποιεῖσϑαί τινος, ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖσϑαί τινα u. τι, ἀμελεῖν, παραμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, καταφρονεῖν τινος; gar keine R. auf etw. nehmen οὐδὲν προτιμᾶν τινος. — es nimmt Jmd. keine R. οὐδεὶς ὑπόλογος γίγνεταί τινι. — man nimmt auf Jmd. od. etw. keine R. οὐδεὶς λόγος ἐστί od. γίγνεταί τινος u. περί τινος. — in R. auf etw. εἰς λόγον τινός, (τὸ) κατά τι, εἴς u. περί τι, häufig durch d. blossen *acc.*, z. B. es unterscheidet sich das Weib vom Manne in R. auf das Geschlecht διαφέρει ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς τὴν φύσιν, in R. auf das Staatswesen erfahren ἔμπειρος περὶ τὰ πολιτικά od. δεινὸς τὰ πολιτικά; auch gebraucht man *adj.* auf -ικός 3, z. B. tüchtig in R. auf das Kriegswesen πολεμικός 3. u. dgl. — in R. auf diesen τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι. — in gewisser R. τρόπον τινά; πῄ u. τί (beide *encl.*). — in jeder R. εἰς u. κατὰ πάντα, τὰ πάντα, παν-

τελῶς, παντάπασι(ν). — ohne alle R. handeln *εἰκῇ πράττειν*; nur die R. auf das Wol des Staates bestimmt mich so zu handeln *οὐδὲν ἄλλο σκοπῶν ἢ τὸ τῇ πόλει συμφέρον οὕτως πράττω.*

rücksichtlich = in Rücksicht, s. d. vhg. W.

rücksichtslos *ἀγνώμων, ἀπηνής,* auch *ἀπαραίτητος* 2. (unerbittlich).

Rücksichtslosigkeit *ἡ ἀγνωμοσύνη, τὸ ἀπηνές.*

rücksichtsvoll *εὐγνώμων* 2. — r. Gesinnung u. Handlungsweise *ἡ εὐγνωμοσύνη*; Jmd. sehr r. behandeln *εὐγνωμονέστατα προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι.*

Rücksitz *ἡ ἐναντία* od. *ἐξ ἐναντίας ἕδρα.*

Rücksprache *ἡ κοινολογία.* — m. Jmd. über od. wegen etw. R. nehmen *κοινολογεῖσθαί τινι* od. *πρός τινα περί τινος, ἀνακοινοῦν* (u. *M.*) *τινι περί τινος, εἰς λόγους ἔρχεσθαί τινι περί τινος, συμβουλεύεσθαί τινι περί τινος.*

rückständig *ἐπίλοιπος, ὑπόλοιπος* 2. *ὀφειλόμενος* 3.; auch *δέων* 3. — r. sein m. Abgaben *λείπειν* od. *ἐλλείπειν φοράν; οὔπω τελέσαι τὸν φόρον.*

Rückstand *τὸ ἔλλειμμα.* — R. mit Abgaben *ἡ τῶν φόρων ἔνδεια.* — im R. m. etw. sein, s. rückständig (sein).

Rückströmung *ἡ ἀντίρροια.*

rückwärts 1) nach hinten zu: *ὄπισθεν, εἰς τὰ ὄπισθεν, ὀπίσω, εἰς τοὐπίσω.* — r. gespannt *ὀπισθότονος* 2. (eine Krankheit, bei welcher die Glieder r. gezogen u. steif werden *ὁ ὀπισθότονος*). — r. biegen *ἀνακάμπτειν,* sp. *ὑπτιάζειν*; sich r. biegen *ὑπτιάζειν.* — r. gehen *ἀναποδίζειν* sp., gew. *ἀναχωρεῖν εἰς τοὐπίσω, ἀναχωρεῖν ἐπὶ πόδα*; bildl. es geht etw. od. m. etw. r. *ἀποκλίνει τι εἰς* (*ἐπί, πρὸς*) *τὸ χεῖρον,* auch *μειοῦται, ἐλαττοῦταί* (*P.*) *τι.* — sich r. kehren *μεταστρέφεσθαι* (*P.*) *εἰς τοὐπίσω.* — r. rudern *πρύμναν κρούειν* (gew. *M.*). — übr. s. zurück. — 2) von hinten, s. rücklings.

Rückweg *ἡ ἐπάνοδος,* sp. *ἡ ἔμπαλιν ὁδός, ἡ παλινοδία*; vgl. Rückkehr. — den R. antreten *ἐπανέρχεσθαι πάλιν, τοὔμπαλιν* od. *πάλιν ὑποστρέφειν, εἰς τοὔμπαλιν ἐπανέρχεσθαι* u. dgl. — auf dem R. begriffen sein *ἀναχωρεῖν πάλιν.*

Rückwirkung *ἡ ἀντιτυπία.* — eine R. ausüben *ἀντιτυπεῖν*; eine R. ausübend *ἀντίτυπος,* sp. *ἀντιτυπής* 2.

Rückzug *ἡ ὑπαγωγή, ἀναχώρησις.* — den R. antreten *ὁρμᾶν* (u. *DP.*) *εἰς ἀναχώρησιν, ποιεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν, ἀναχωρεῖν, ἐπαναχωρεῖν,* auch *τρέπεσθαι.* — Jmd. zum R. nöthigen *βιάζεσθαί τινα πρὸς τὴν ἀναχώρησιν,* auch *τρέπειν τινά.* — zum R. blasen *ἀνακαλεῖσθαι* (*τῇ σάλπιγγι*), *τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνειν* od. *σαλπίζειν, τῇ σάλπιγγι σημαίνειν ἀνάκλησιν.*

Rüge *ἡ μέμψις, ὁ ψόγος* (Tadel); *ὁ ἔλεγχος* (Tadel m. Gründen, Widerlegung); *ἡ ἐπιτίμησις* (Vorwurf); *ἡ νουθεσία, νουθέτησις, ὁ νουθετησμός, τὸ νουθέτημα* (Zurechtweisung); *ἡ κόλασις* (Züchtigung).

rügen, etw. an Jmd., *μέμφεσθαί τινί τινος, τινί τι, τί τινος, τινα κατά* (*εἴς*) *τι* u. *ἐπί τινι*; *ψέγειν τινὰ ἐπί τινι*; *ἐπιτιμᾶν τινί τι* u. *περί τι*; *ἐλέγχειν τινός τι* u. *τινὰ περί τινος*; Jmd. r. *νουθετεῖν, κολάζειν τινά.*

rühmen *δοξάζειν,* sp. *δοξολογεῖν*; gew. *ἐπαινεῖν, ἐγκωμιάζειν, εὐλογεῖν, ὑμνεῖν.* — Jmd. wegen etw., an Jmd. etw. r. *δοξάζειν τινὰ ἐπί τινι,* gew. *ἐπαινεῖν τινα εἴς* od. *πρός τι, ἐπί τινι,* auch *τί τινος, ἐγκωμιάζειν τινὰ κατά τι* u. *ἐπί τινι, τί τινος*; Jmd. in sehr vielen anderen Beziehungen r. *ἕτερα πλεῖστα εὐλογεῖν τινα.* — „gerühmt werden" durch d. *P.*; auch *εὐδοκιμεῖν, εὐδοξεῖν, δόξαν ἔχειν.* — sich r. mit etw. *ἐπαίρεσθαί* (*P.*) *τινι, φιλοτιμεῖσθαι* (*DP.*) u. *σεμνύνεσθαι ἐπί* od. *ἔν τινι, μεγαλύνεσθαί τινι* u. *ἐπί τινι, μεγαλαυχεῖσθαι* u. *καυχᾶσθαι ἐπί τινι.*

Rühmen, das, *ὁ ἔπαινος, ἡ εὐλογία,* sp. *ἡ ὕμνησις, δοξολογία*; v. sich selbst *ἡ καύχησις, μεγαλαυχία, ἀλαζονεία.* — viel R. v. etw. machen *δεινὸν ποιεῖσθαί* (seltener *ποιεῖν*) *τι, πολὺν λόγον ποιεῖσθαί τινος*; es wird viel R. v. etw. gemacht *πολὺς λόγος γίγνεται περί τινος.*

rühmenswerth *ἄξιος* (3.) *ἐπαίνου, ἀξέπαινος* 2.

rühmlich 1) löblich: *καλός* 3., *ἄξιος* 3., *εὐπρεπής* 2.; vgl. rühmenswerth. — 2) berühmt: *εὐκλεής, ἔνδοξος, εὐδόκιμος, ἐλλόγιμος* 2., *λαμπρός* 3.

Rühmlichkeit *τὸ καλόν, τὸ κάλλος, ἡ ἀξία, τὸ ἀξίωμα, ἡ εὔκλεια.*

Rühreier *τὰ τορυνητὰ ᾠά.*

Rühreisen *ἡ σπάθη,* sp. *τὸ κίνητρον.*

rühren 1) eig. *a*) bewegen: *κινεῖν, διακινεῖν.* — d. Saiten r. *κρούειν* (*κινεῖν, ψάλλειν*) *τὰς χορδάς.* — sich r. *κινεῖσθαι* (*P.*). — sich nicht r. *ἀτρέμας ἔχειν* (unatt. *ἀτρεμεῖν, ἀτρεμίζειν*), *ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν*; ohne sich zu r. *ἀτρέμα(ς),* auch durch d. *adj. ἀκίνητος* 2., *ἀτρεμής* 2. (selten *ἀτρεμαῖος* 3.). — rühre dich! *σπεῦδε* (*σπεῦσον*), *ἐγκόνει,* auch *ἄνυε* (*ἄνυσον*). *b*) herumbewegen: *περιάγειν, περιστρέφειν, δινεῖν*; umrühren, durch einander r. *ταράττειν, διαταράττειν, κυκᾶν, δια-, σύγ-κυκᾶν*; *τορυνᾶν, τορύνειν* (m. der Rührkelle); auch *κεραννύναι, μιγνύναι, δια-, συμ-μιγνύναι* (vermischen); dazu, darunter r. *ἀνακυκᾶν, προσ-, ἐπι-μιγνύναι.* *c*) berühren, treffen, in den Redensarten: vom Blitze gerührt werden *κεραυνοῦσθαι* (*P.*); vom Blitz od. Donner gerührt *ὁ, ἡ κεραυνοβλής, ῆτος, κεραυνοπλήξ, ῆγος* (poet. u. sp. *κεραυνόβολος* 2.), *ἐμβρόντητος* 2., *ἐμβεβροντημένος* 3.; wie vom Donner gerührt *ὁ, ἡ κεραυνοπλήξ, ῆγος, ἐμβρόντητος* 2., *ἀπόπληκτος* 2., *ἐκ-, κατα-πλαγείς* 3. — 2) übtr. Gemüthsbewegungen in Jmd. erregen: *κινεῖν, κατα-, ἐπι-κλᾶν,* stärker *συγκλᾶν τινα*; „gerührt werden" durch die *P.*, auch *τέγγεσθαι* (*P.*). — es rührt mich dein Unglück zu hören *ἔλεός μ᾽ εἰσέρχεται ἀκούσαντα* od. *οἰκτείρω ἀκούσας τὰς συμφοράς σου.* — **rührend** *ἐλεεινός* 3.; eine r. Scene *ἐλεεινόν τι.* — **gerührt** *περιπαθής* 2.; gerührt sein *περιπαθῶς ἔχειν,* sp. *περιπαθεῖν.*

rührig *ὑγρός* 3. (geschmeidig); *ἐλαφρός* 3. (behend); *ἐργατικός* u. *ἐργαστικός* 3., *δραστήριος* 3., *ἐνεργός* 2., sp. *ἐνεργής* 2., *ἐνεργητικός* 3. (thätig, unternehmend).

Rührigkeit *ἡ ὑγρότης* (Geschmeidigkeit); *ἡ ἐλαφρότης* (Behendigkeit); *τὸ δραστήριον, ἡ ἐνέργεια* (Thätigkeit, Thatkraft).

Rührkelle, -löffel *ἡ τορύνη, τὸ τάρακτρον, τὸ κύκηθρον, ἡ ἐτνήρυσις,* sp. *τὸ ταγηνιστρόφιον.*

Rührkraut *τὸ κναφάλιον* (*γναφάλιον*).

Rührschaufel, -scheit *ἡ κερκίς, ίδος.*

Rührung *τὸ πάθος,* sp. *ἡ περιπάθησις.* — R. empfinden *πάσχειν τι τὴν ψυχήν, περιπαθῶς διατίθεσθαι* (*P.*), vgl. „gerührt werden" unter „rühren". — Jmd. in R. versetzen *πάθος ἐμποιεῖν τινι,* vgl. rühren. — ohne R. *ψυχρός* 3., *σκληρός* 3.

Rülps *τὸ ἔρυγμα* (*ἔρευγμα*).

rülpsen *ἐρυγγάνειν,* sp. *ἐρεύγεσθαι*; selten *ἐρυγμεῖν.*

Rülpsen, das, *ὁ ἐρυγμός* (*ἐρευγμός*), *ἡ ἐρυγή, ἡ ἔρυξις* (*ἔρευξις*). — R. verursachend *ἐρυγματώδης* (*ἐρευγματώδης*), *ἐρευγμώδης* 2.

rümpfen (die Nase), *μυκτηρίζειν.* — das R. der Nase *ὁ μυκτηρισμός.* — der die Nase rümpft *ὁ μυκτηριστής* sp.

ründen *a)* eig. *στρογγύλον* od. *κυκλοτερὲς ποιεῖν τι*; *περιτορνεύειν*, *γογγύλλειν*, *στρογγυλοῦν*, sp. *στρογγύλλειν*, *σφαιροποιεῖν* (kugelrund machen). *b)* bildl. *περιτορνεύειν*, *συστρέφειν*, sp. *στρογγυλίζειν*, *περιτορεύειν*.
Ründung *ἡ στρογγύλωσις* (eig.); *ἡ συστροφή* (bildl.); gew. Verba.
Rüpel *ὁ βερέσχεθος*.
Rüssel *τὸ ῥύγχος* (des Schweines); *ἡ προνομαία* (des Elephanten, der Fliege); *ἡ προβοσκίς*, *ίδος*, *ὁ μυκτήρ*, *ῆρος*, sp. *ἡ προνομή*; auch *ἡ χείρ*, *χειρός* (des Elephanten).
Rüsselchen *τὸ ῥυγχίον*.
Rüsselkäfer (*ὁ*) *τρώξ*, *τρωγός*; *ἡ τρωξαλλίς*, *ίδος*.
rüsten *παρα-*, *κατα-σκευάζειν*, *ἑτοιμάζειν*, *εὐτρεπίζειν* (u. *M.*), auch *στέλλειν* (sp. *M.*). — Soldaten r. *ὁπλίζειν* (u. *M.*), *ἐξ-*, *καθ-οπλίζειν*; *θωρακίζειν*. — sich zu etw. r. *παρασκευάζεσθαι εἴς* od. *πρός τι*, auch *π. τι* od. *ὡς* m. *part. fut.* — sich m. Waffen r. *ὁπλίζεσθαι*, *ἐξ-*, *καθ-οπλίζεσθαι*. — sich gegen Jmd. r. *παρασκευάζεσθαι πρός* od. *ἐπί τινα*, *ἀντιπαρασκευάζεσθαι*. — gut gerüstet *εὔσταλής* 2., *καλῶς ἐσταλμένος* 3. — leicht gerüstet *εὔσταλής* 2.
Rüster, s. Ulme.
Rüsthaus, s. Zeughaus.
rüstig 1) stark, kräftig: *ἐρρωμένος* 3., *ῥωμαλέος* 3., *ἰσχυρός* 3., *δυνατὸς* (3.) *τῷ σώματι*; *σύντονος* 2. — ein r. Alter *ἀκμάζων* (3.) *τὴν ἡλικίαν*, seltner *ἀκμαῖος* (3.) *τὴν ἡλικίαν*; r. Alter *ἡ* (*τῆς ἡλικίας*) *ἀκμή*. — r. sein *ἐρρῶσθαι*. — 2) schnell, gewandt, behend: *ἐλαφρός* 3., *εὔζωνος* 2., *ὁ*, *ἡ ὀξύχειρ*, *χειρος*.
Rüstigkeit 1) Stärke: *ἡ ῥώμη*, *ἡ τοῦ σώματος ἰσχύς*. — R. des Alters *ἡ* (*τῆς ἡλικίας*) *ἀκμή*. — 2) Gewandtheit, Behendigkeit: *ἡ ἐλαφρότης*.
Rüstkammer, s. Zeughaus.
Rüsttag *ἡ παρασκευή*.
Rüstung 1) als Handlung: *ἡ παρασκευή*, *κατασκευή*, m. Waffen *ἡ ὅπλισις*, *καθ-*, *ἐξ-όπλισις*, selten *ὁ ὁπλισμός*, *καθοπλισμός*, sp. *ὁ θωρακισμός*. — 2) als Sache: *ἡ σκευή*, *παρασκευή*, *κατασκευή*; *τὰ σκεύη*; *ἡ στολή* (die ganze Ausstattung); ist es = d. Waffen *τὰ ὅπλα*, *τὸ ὅπλισμα*, auch *ἡ ὅπλισις*, *ὁ ὁπλισμός* (*τὰ ὅπλα* insbes. schwere R., opp. *ὁ εὔσταλὴς ὁπλισμός*, *ἡ κούφη ὅπλισις*, *ἡ εὐστάλεια* leichte R.; ganze, vollständige R. *ἡ πανοπλία*; erbeutete R. *τὰ σκῦλα*, *τὸ σκύλευμα*; übr. s. Waffen, Harnisch); ist es = ausgerüstetes Heer od. Flotte *ὁ στόλος*. — e. Soldat m. schwerer R. *ὁ ὁπλίτης*; m. leichter R. *ὁ ψιλός*, *ὁ γυμνής*, *ῆτος*, sp. *γυμνήτης*; vgl. *ὁ πελταστής*. — die R. anlegen od. sich anlegen, s. rüsten.
Rüstwagen *τὸ σκευοφόρον ἅρμα*.
Rüstzeug *τὰ σκεύη*, *τὰ ὄργανα*, *αἱ μηχαναί*.
Rüthchen *τὸ ῥαβδίον*.
rütteln *σείειν*, *ταράττειν τι*; Jmd. r. *κινεῖν τινα*. — bildl. an etw. r. *κινεῖν τι*; woran sich nicht r. lässt *ἀκίνητος* 2.
Rütteln, das, *ἡ κίνησις*, *τάραξις*, sp. *σεῖσις*.
Ruf 1) Laut der Stimme: *ἡ φωνή*, *φθογγή*, *ὁ φθόγγος*, *τὸ φθέγμα*; *ἡ βοή*. — 2) das Rufen: *ἡ κλῆσις*. — einen R. an Jmd. ergehen lassen *ἐπι-*, *προσ-καλεῖσθαί τινα*, *μεταπέμπεσθαί τινα*. — auf Jmds. R. hören *ὑπακούειν* od. *πείθεσθαί* (*aor. P.*) *τινι καλοῦντι*. — Jmds. R. folgen; auf Jmds. R. erscheinen *κληθέντα παραγίγνεσθαί τινι*. — 3) = Gerede, Gerücht, w. s. — 4) die Meinung Anderer v. Jmd.: *ἡ δόξα*, *ἡ φήμη*, *τὸ ὄνομα*; guter R. *ἡ ἀγαθὴ* od. *καλὴ δόξα* (auch bloss *ἡ δόξα*), *ἡ εὐδοξία*, *εὔκλεια*; übler, schlechter R. *ἡ κακή* od. *αἰσχρὰ δόξα*, *ἡ κακοδοξία*, *ἀδοξία*, *δύσκλεια*. — im R. stehen dass … *δόξαν ἔχειν* m. *inf.*, *ὄνομα ἔχειν ὅτι …*, *λέγεσθαι* (*P.*) m. *inf.*; in d. R. kommen dass … *δόξαν παρέχεσθαι ὡς* m. *part.* — im guten R. stehen *εὐδοξεῖν*, *εὐδοκιμεῖν*, *εὖ* od. *καλῶς* (*καλὰ*) *ἀκούειν*; im guten R. stehend *εὔδοξος*, *ἔνδοξος*, *εὐκλεής* 2. — im üblen, schlechten R. stehen *ἀδοξεῖν*, *κακοδοξεῖν*, *κακῶς ἀκούειν*; im üblen R. stehend *ἄδοξος*, *κακόδοξος*, *δυσκλεής* 2. — einen R. haben *δόξαν ἔχειν*, *ἐν ὀνόματι εἶναι*, *ὀνομαστὸν εἶναι*, bei den Leuten *ὄνομα γίγνεταί τινος ἐν τοῖς ἀνθρώποις*. — in R. kommen *ὄνομα καὶ δόξαν λαμβάνειν*. — Jmd. in schlechten R. bringen *ἀδοξίαν* od. *κακοδοξίαν κατασκευάζειν* (*περιάπτειν*) *τινί*, *διαβάλλειν τινά*; in schlechten R. kommen *διαβάλλεσθαι* (*P.*; bei Jmd. *τινί*, *εἴς* u. *πρός τινα*). — im R. v. etw. (z. B. der Schmeichelei) stehen bei Jmd. *αἰτίαν ἔχειν τινὸς* (*τῆς κολακείας*) *πρός τινος*; im R. eines Diebes stehen *ἀκούειν κλέπτην*; wie sein R. bei Lebzeiten war *ἃ* od. *οἷα ζῶν ἤκουεν*.
rufen 1) *intr.* *φωνεῖν*, *φθέγγεσθαι*; laut r. *βοᾶν*, *ἀνα-*, *ἐκ-βοᾶν*. — die Trompete ruft *ἡ σάλπιγξ φθέγγεται*. — der Herold ruft *κηρύττει* (*ὁ κῆρυξ*). — 2) *tr.* *καλεῖν*, *ἀνακαλεῖν* (zurückrufen), *ἐπι-*, *προσ-καλεῖν* (herzu-, herbeirufen), *ἀποκαλεῖν* (abrufen, bei Seite r.). — zu sich r. *ἀνα-*, *ἐπι-*, *προσ-καλεῖσθαι*, *μεταπέμπεσθαι*. — vor Gericht r., s. Gericht. — er kommt wie gerufen *εἰς δέον* (*εἰς καιρὸν* od. *καίριος*) *προσέρχεται* (*παραγίγνεται*). — Jmd. etw. in's Gedächtniss r. *ἀναμιμνήσκειν τινά τι*.
Rufen, das, *ἡ βοή*; *ἡ κλῆσις* (bes. auch: vor Gericht, wie *ἡ πρόσκλησις*).
Ruhe, die, 1) Abwesenheit aller Bewegung, alles Geräusches: *ἡ ἡσυχία*, *ἡ ἠρεμία* (*ἠρεμότης*), *ἡ ἀτρεμία*, *τὸ ἀτρεμές*; *ἡ στάσις* (das Stehen), *ἡ σιωπή* (das Schweigen). — R. des Meeres *ἡ γαλήνη*, *εὐδία*; R. der Luft *ἡ νηνεμία*; d. R. der Nacht *τὸ ἡσυχάζον τῆς νυκτός*. — ist es = Schlaf, Tod *ὁ ὕπνος*, *ὁ θάνατος*. — in R. sein, R. halten *ἀκίνητον εἶναι*, *ἀκινήτως ἔχειν*, *ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν*, *ἡσυχάζειν*, *ἀτρεμίαν ἔχειν*, *ἀτρέμας ἔχειν*, *ἀτρεμεῖν*, *ἠρεμεῖν*. — in R. lassen *ἀκίνητον ἐᾶν*, *οὐ κινεῖν*. — keine R. haben *ἀεὶ κινεῖσθαι* (*P.*). — zur R. kommen *ἠρεμίζεσθαι* (*P.*); *καθίστασθαι* (stehen bleiben); *λήγειν*, *παύεσθαι* (aufhören). — zur R. bringen *ἡσυχάζειν*, *ἠρεμίζειν*; *κατ-*, *ἐπ-έχειν* (anhalten); *παύειν*, *ἀνα-*, *κατα-παύειν* (aufhören machen); = in Schlaf bringen *κατακοιμίζειν*, mehr poet. *κατευνάζειν*. — sich zur R. begeben *κοιμᾶσθαι*, *κατακοιμᾶσθαι* (*aor. P.*); *ἀναπαύεσθαι*. — zur ewigen R. eingehen *ἀναπαύεσθαι τῶν ἐν τῷ βίῳ πόνων*, *ὁρμίζεσθαι τὴν τελευταίαν ὅρμισιν*. — 2) Abwesenheit v. Geschäften, Anstrengungen u. dgl.: *ἡ ἡσυχία*; *ἡ σχολή*, *ἡ ἀπραγμοσύνη*, *τὸ ἀπράγμον* (Musse); *ἡ ἀπραξία*, selten *ἀπονία*, sp. *ἀπραγία* (Geschäftslosigkeit); *ἡ παῦλα*, *ἀνάπαυλα*, *ἀνάπαυσις*, *ἄνεσις*. — R. haben *σχολὴν ἄγειν* od. *ἔχειν*, *σχολάζειν*. — keine R. haben *ἀσχολίαν ἔχειν* (*ἄγειν*), *πράγματα ἔχειν*, *ἀσχολεῖσθαι* (*P.*; auch *ἀσχολεῖν*). — R. haben vor etw. *σχολὴν ἔχειν* (*ἄγειν*) u. *σχολάζειν τινός* u. *ἀπό τινος*; R. vor etw. bekommen *ἀναπαύεσθαί τινος*, *παῦλαν λαμβάνειν τινός*; keine R. haben vor etw. *ἀσχολίαν ἔχειν περί τι*, *ἀσχολεῖσθαι* (*P.*) *περί τι*, *ἔκ τινος* od. m. *part.* — Jmd. keine R. lassen *ἀσχολίαν* od. *πράγματα παρέχειν τινί*. — sich zur R. setzen *ἀναχωρεῖν* (*ἐκ τῶν πραγμάτων*), *σχολάζειν*; der sich zur R. gesetzt hat *ἀπράγμων* 2. — der R. pflegen *ἀναπαύεσθαι*.

— dem Körper eine kurze R. gönnen *χρόνον οὐ πολὺν διαναπαύειν τὸ σῶμα.* — seinem Geiste R. gönnen *ἀνιέναι (ἵημι) τὴν διάνοιαν* od. *τὴν ψυχήν.* — übr. s. Musse. — 3) Abwesenheit von Störungen: *ἡ ἡσυχία, ἠρεμία, ἠρέμησις; ἡ εἰρήνη* (Friede); innere R. (R. d. Gemüthes) *ἡ ἀταραξία, ἀπάθεια, εὐθυμία, εὐκολία,* bildl. *ἡ εὐδία, γαλήνη* (z. B. R. in der Seele bewirken *γαλήνην ἐν τῇ ψυχῇ ἀπεργάζεσθαι*); auch *ἡ πρᾳότης* (Sanftheit), *ἡ σωφροσύνη* (Besonnenheit). — in R. *μεθ'* od. *ἐφ' ἡσυχίας, ἐν ἡσυχίᾳ, καθ' ἡσυχίαν, ἡσυχῇ, ἐν εἰρήνῃ;* in aller R. *κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν.* — in R. leben *ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν τὸν βίον, ἡσύχως ζῆν.* — R. haben *εἰρήνην ἄγειν* od. *ἔχειν;* man hat R. vor etw. *εἰρήνη γίγνεταί τινί τινος.* — Jmd. keine R. lassen *ἐνοχλεῖν τινα* u. *τινι.* — keine R. haben vor Jmd. od. etw. *ἐνοχλεῖσθαι (P.) ὑπό τινος.* — Jmd. in R. lassen *ἐᾶν τινα, οὐκ ἐνοχλεῖν τινα* u. *τινι.* — ist es = politische R. *ἡ ἡσυχία, ἡ εἰρήνη.* — die öffentliche R. stören *ταράττειν τὴν πόλιν, νεωτερίζειν, στασιάζειν.*

Ruhebank, -bett *ἡ κλίνη, ὁ κλιντήρ, ῆρος (dem. τὸ κλιντήριον); ὁ σκίμπους, ποδος (dem. τὸ σκιμπόδιον), ὁ ἀσκάντης,* sp. *ὁ κράββατος (dem. τὸ κραββάτιον).* [*μένη.*

ruhelos, s. unruhig. — r. Blick *ὄψις σκεδαννυ-*

ruhen 1) ohne Bewegung od. Thätigkeit sein: *ἀκίνητον εἶναι, ἀκινήτως ἔχειν; ἡσυχάζειν, ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν; σχολάζειν* (der Musse pflegen); *ἀπρακτεῖν,* sp. *ἀπραγεῖν* (unthätig sein); *ἀργεῖν* (müssig sein; auch v. Aeckern, Geschäften, wie unser „ruhen"); *λωφᾶν* (v. einer Krankheit); *γαληνίζειν (-νιάζειν* u. *-νιᾶν;* vom Meere); ist es = schlafen *καθεύδειν; κοιμᾶσθαι, κατακοιμᾶσθαι (aor. P.);* v. Todten *κεῖσθαι ὑπὸ γῆς;* ruhe sanft! (als Wunsch am Grabe) *κούφη σοι κατὰ γῆς εἴη κόνις;* dein in Gott ruhender Vater *ὁ μακαρίτης σου πατήρ.* — r. lassen etw. *ἀκίνητον ἐᾶν, οὐ κινεῖν τι;* e. Geschäft *ἀργεῖν τινος;* ein Stück Land *ἀργὸν ἐᾶν χώραν.* — Jmd. nicht r. lassen *ἀσχολίαν* od. *πράγματα παρέχειν τινί.* — 2) abstehen v. einer Anstrengung, sich erholen: *παύεσθαι, ἀνα-, ἀπο-, κατα-παύεσθαι* (von etw. *τινός* od. durch ein entspr. *part.*); *ἀφίστασθαί τινος.* — Jmd. r. lassen *ἀναπαύειν τινά τινος* od. *ποιοῦντά τι, καταπαύειν τινά τινος, παῦλαν διδόναι* od. *παρέχειν τινί τινος;* den Geist r. lassen *ἀνιέναι (ἵημι) τὴν ψυχήν.* — 3) auf etw. r., sich auf etw. stützen: *ἐπερείδεσθαί τινι; ἐνιδρῦσθαί τινι, ἐπικεῖσθαί τινι.* — m. der Hand auf etw. r. *ἐρείδειν τὴν χεῖρα εἴς (πρός) τι.* — den Blick auf etw. r. lassen *ἀπερείδεσθαι τὴν ὄψιν εἴς τι, ἐᾶν ἐνδιατρίβειν τὴν ὄψιν ἔν τινι.* — vgl. beruhen. [*παυστήριον*).

Ruheplatz *ἡ ἀνάπαυλα, τὸ ἀναπαυτήριον (ἀνα-*

Ruhepunkt *ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα, ἀνάπαυσις;* R. im Satze *ἡ ἀπόθεσις (κώλου, περιόδου).* — einen R. machen *ἀναπαύεσθαι, δια-, διανα-παύεσθαι.*

Ruhesitz *τὸ ἀναπαυτήριον (ἀναπαυστήριον); ἡ ἀναπαυστήριος ἕδρα.*

Ruhestätte, s. Ruheplatz; vgl. Grabstätte, Grab.

Ruhestand *ἡ σχολή, ἡ ἀπραγμοσύνη, τὸ ἄπραγμον, ὁ ἀπράγμων βίος.* — Jmd. in R. versetzen *ἀπαλλάττειν τινὰ τῶν πραγμάτων, καταπαύειν τινὰ τῆς ἀρχῆς;* das Versetzen Jmds. in den R. *ἡ τινος τῆς ἀρχῆς κατάπαυσις.* — in den R. treten *ἀναχωρεῖν ἐκ τῶν πραγμάτων, ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν.*

Ruhestörer (nächtlicher) *ὁ κωμαστής;* auch *ὁ πολυπράγμων* (vorwitziger Mensch, der sich unberufen in vielerlei Dinge mengt); *ὁ νεωτεροποιός* (sp. *νεωτεριστής*), *ὁ στασιαστικὸς ἀνήρ,* sp. *ὁ στασιαστής* (R. im Staate).

Ruhestörung *ἡ ταραχή;* im Staate *ὁ νεωτερισμός, ἡ νεωτεροποιία, ἡ στάσις.* — R. hervorbringen im Staate *ταράττειν τὴν πόλιν.*

Ruhestunde *ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα, ἀνάπαυσις; ὁ τῆς σχολῆς καιρός; ἡ σχολή.*

Ruhetag *ἡ ἄπρακτος ἡμέρα,* sp. *ἡ ἀφέσιμος ἡμέρα;* übr. s. d. f. W. u. vgl. Rasttag.

Ruhezeit *ἡ παῦλα, ἀνάπαυλα, ἀνάπαυσις, τὸ ἀναπαυτήριον (ἀναπαυστήριον).*

ruhig 1) eig. *ἥσυχος* 2., *ἡσυχαῖος* 3. (allg.); *ἠρεμαῖος* 3. (still, leise; *adv. ἠρέμα*); *ἀτρεμής* 2. (regungslos; *adv. ἀτρέμα,* vor Vokalen *ἀτρέμας*); *ἀκίνητος* 2. (nicht bewegt); *ἀθόρυβος* 2. (ohne Lärm); v. Wetter, der Luft *εὔδιος* 2., *εὐδιεινός* 3., auch *ἀχείμαντος* 2. (windstill); v. Meere *γαληνός* 3. (*γαληνής* 2.), seltner *λεῖος* 3., *ἀκύμαντος* 2. — r. sein, sich r. verhalten *ἡσυχάζειν, ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν, ἡσυχίᾳ χρῆσθαι, ἠρεμεῖν, ἀτρέμας ἔχειν, ἀτρεμίαν ἔχειν, ἀτρεμεῖν, ἀκίνητον εἶναι, ἀκινήτως ἔχειν;* v. Meere, s. ruhen 1). — sei ruhig! *ἔχ' ἡσυχῇ* od. *ἀτρέμας; σιώπα, εὐφήμει* (schweige); *μὴ θορυβήσῃς* (mache keinen Lärm); still, ruhig! *ἔχ' ἠρέμα.* — 2) übtr. *ἥσυχος* 2., *ἡσύχιος* 2.; *ἠρεμαῖος* 3., bildl. *γαληνός* 3.; *εἰρηνικός* 3. (friedlich); *ἀτρεμής* 2. (unerschrocken, w. s.); *ἀτάρακτος* 2. (unerschüttert), *ἀπαθής* 2. (leidenschaftslos); *εὔθυμος* 2. (guten Muthes); *σώφρων* 2. (besonnen); als *adv.* vgl. „in Ruhe" unter „Ruhe" 3). — e. r. Leben *βίος ἥσυχος* od. *εἰρηνικός* (ohne Störung, friedlich), *βίος ἀπράγμων* (geschäftslos). — eine r. Miene *πρόσωπον καθεστός.* — r. leben *ἡσύχως, ἡσυχῇ* od. *ἐν ἡσυχίᾳ (ἐν εἰρήνῃ) ζῆν, ἡσυχίαν ἄγοντα ζῆν* od. *τὸν βίον ποιεῖσθαι.* — sei deswegen (darüber) r. *θάρρει τούτων γ' ἕνεκα.* — etw. r. ertragen *πρᾴως, εὐκόλως, ῥᾳδίως φέρειν τι;* etw. r. mit ansehen *ἀνέχεσθαί τι ὁρῶντα;* wir werden nicht r. zusehen, wenn die Bundesgenossen von euch misshandelt werden *οὐ περιοψόμεθα τοὺς συμμάχους ὑβριζομένους ὑφ' ὑμῶν.* — übr. vgl. Ruhe.

Ruhm *ἡ δόξα, ἡ εὐδοξία, εὐδοκιμία, εὔκλεια, τὸ κλέος;* auch *τὸ ὄνομα* (Name). — unsterblicher R. *ἡ ἀθάνατος* od. *ἀείμνηστος δόξα.* — allgemein verbreiteter R. *ἡ παρὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις δόξα.* — R. erlangen, einernten *δόξαν λαμβάνειν* od. *κτᾶσθαι, δόξης τυγχάνειν, ἔνδοξον γίγνεσθαι;* von etw. *δόξαν λαμβάνειν ἀπό (ἔκ) τινος, δόξα γίγνεταί τινι ἀπό τινος;* auch *μεγαλύνεσθαι ἔκ τινος.* — das Gelangen zu R. *ἡ εὐδοκίμησις.* — es gereicht etw. Jmd. zum R. *δόξαν* od. *εὔκλειαν φέρει τί τινι.* — den alten R. verlieren *τὴν προκατειργασμένην (πάλαι συνηθροισμένην) δόξαν ἀποβάλλειν.*

Ruhmbegierde *ἡ δόξης ἐπιθυμία, ἡ φιλοδοξία, φιλοτιμία, τὸ φιλόδοξον, φιλότιμον.* — Mangel an R. *ἡ τῆς δόξης ὀλιγωρία.*

ruhmbegierig *φιλόδοξος, φιλότιμος* 2., *δόξης ἐπιθυμῶν* 3. — r. sein *φιλοδοξεῖν, φιλοτιμεῖσθαι (DP.), δόξης ἐπιθυμεῖν.* — gar nicht r. sein *δόξης ὀλιγωρεῖν.*

Ruhmesglanz *ἡ δόξης λαμπρότης.*

ruhmlos *ἄδοξος, ἄτιμος, ἀκλεής, ἀνώνυμος* 2.

Ruhmlosigkeit *ἡ ἀδοξία.*

ruhmredig *ὁ, ἡ ἀλαζών, όνος, ἀλαζονικός* 3.; *μεγαληγόρος, μεγάλαυχος* 2., *κομπώδης* 2, sp. *κομπαστικός* 3. — r. sein *ἀλαζονεύεσθαι, μεγαληγορεῖν, μεγαλαυχεῖσθαι* (seltner *A.*), *κομπάζειν (κομπεῖσθαι),* sp. *περιαυτολογεῖν.*

Ruhmredigkeit *ἡ ἀλαζονεία, μεγαληγορία, με-*

γαλαυχία, ὁ κόμπος, τα κομπάσματα, sp. *ὁ κομπασμός, ἡ περιαυτολογία.*

Ruhmsucht *ἡ δοξοκοπία, δοξομανία* sp.; eitle R. *ἡ κενοδοξία* sp.; kleinliche R. *ἡ μικροφιλοτιμία*; übr. s. Ruhmbegierde.

ruhmsüchtig *δοξοκόπος, δοξομανής* 2.; *κενόδοξος* 2. sp.; *μικροφιλότιμος* 2.; übr. s. ruhmbegierig. — r. sein *δοξοκοπεῖν, δοξομανεῖν, κενοδοξεῖν* sp.

ruhmvoll *εὐκλεής, ἔνδοξος, εὐδόκιμος, ἐπίσημος, ἐκπρεπής* 2.; *ἐπικυδής* 2. (nur im *comp.*); *λαμπρός* 3. — r. Angedenken *ἡ μετὰ δόξης* od. *μετ᾽ εὐκλείας μνήμη, ἡ ἐπ᾽ ἀγαθῷ μνήμη.*

ruhmwürdig *ἀξιέπαινος* 2., *ἄξιος* (3.) *ἐπαίνου*; *κάλλιστος, θαυμαστός* 3., *ἀγαστός* 3.; *λαμπρός* 3. (u. *sup.*); auch *ἀξιομνημόνευτος* 2. (denkwürdig).

Ruhmwürdigkeit *τὸ ἀξιέπαινον, το κάλλος, ἡ λαμπρότης.*

Ruhr *ἡ δυσεντερία*, sp. *τὸ δυσεντέριον.* — an der R. leiden *δυσεντεριᾶν*; an der R. leidend *δυσεντερικός* 3.

ruhrartig *δυσεντεριώδης* 2.

Ruin *ἡ φθορά, διαφθορά, καταφθορά; ὁ ὄλεθρος.* — vgl. Ruinierung.

Ruine *τὰ ἐρείπια* (Trümmer); *τὰ λείψανα* (Ueberreste, auch übtr.).

ruinieren *φθείρειν, δια-, κατα-φθείρειν, ἀπολλύναι, ἀνατρέπειν, ἀν-, καθ-αιρεῖν, καταβάλλειν, κατασκάπτειν.*

Ruinierung *ἡ φθορά, διαφθορά, καταφθορά; ἡ ἀνατροπή, ἀναίρεσις, καθαίρεσις, κατασκαφή.*

Rumor, s. Lärm.

Rumpelkammer, -kasten *ἡ γρυτοδόκη* sp.

rumpeln, etwa *βρυχᾶσθαι*; *κορκορυγεῖν, διακορκορυγεῖν.*

Rumpf *ὁ θώραξ, κος, ὁ ὅλμος*; R. des Schiffes, s. Schiffsrumpf.

rund *στρογγύλος, γογγύλος* 3.; *κυκλοτερής* 2., *ἐγκύκλιος, ἔγκυκλος* 2., *κυκλοειδής* 2., auch *περιφερής* 2. (kreisrund); *σφαιροειδής* 2., *σφαιρικός* 3. (kugelförmig). — r. machen, s. ründen; r. werden, s. runden. — ein r. Körper *τὸ σφαίρωμα, στρογγύλωμα; ὁ τροχός* (Scheibe); Haufen runder (v. Wasser abgeriebener) Steine *ὁ τρόχμαλος*; m. r. Stengel, Gesichte *στρογγυλόκαυλος, στρογγυλοπρόσωπος* 2. u. dgl. m. — r. zusammendrehen *συγγογγυλίζειν.* — bildl. etw. r. heraussagen *ἁπλῶς ἐξειπεῖν, οὐδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν, διαρρήδην εἰπεῖν*; r. abschlagen *ἄντικρυς* od. *παντελῶς ἀρνεῖσθαι* (*DP.*), *ἀπαρνεῖσθαι* (*DP.*).

Runde 1) = Kreis, w. s. — 2) = Patrouille, w. s. — die R. machen *κωδωνοφορεῖν, ἐφοδεύειν, περιοδεύειν, περιπολεῖν*; das Machen der R. *ἡ ἐφοδεία, περιοδεία.* — man macht d. R. *κωδωνοφορεῖται, ἐφοδεύεται.*

runden (rund werden) *στρογγυλοῦσθαι, γογγύλεσθαι*, sp. *στρογγύλλεσθαι* (*P.*); auch *συστρέφεσθαι* (*P.*). — vgl. ründen.

Rundgesang *τὸ σκόλιον* (*μέλος*).

Rundheit, s. Rundung 1).

rundlich *στρογγυλοειδής, γογγυλώδης* 2.

Rundschau *ἡ περιήγησις.* — eine vollständige R. halten *ἐντελῆ περιήγησιν ποιεῖσθαι.*

Rundschreiben *ἡ ἐγκύκλιος ἐπιστολή.*

Rundung 1) runde Gestalt: *ἡ στρογγυλότης, στρογγύλωσις; ἡ περιφέρεια.* — 2) runder Platz: *ὁ κύκλος, ὁ τροχός.*

Rungen (am Leiterwagen) *οἱ ἁμαξόποδες* od. *ἁμαξήποδες.*

Runkelrübe *τὸ τεῦτλον, τευτλίον.*

Runks, s. Rekel.

Runzel *ἡ ῥυτίς, ίδος*, ion. u. poet. *ἡ φαρκίς, ῖδος*; sp. *ἡ στολίς, ίδος* (bes. auf dem Hintern); *ἡ ζέα* (im Gaumen d. Pferdes); *ἡ ὦλιγξ, ιγγος* (auf den Augenlidern). — vgl. *τὸ ῥάκος.*

runzelig *ῥυτιδώδης* 2., *ἐρρυτιδωμένος* 3.; *ῥυσός* 3. (bes. vor Alter); selten *ῥικνός* 3., *ῥικνώδης* 2., ion. *φαρκιδώδης* 2. — r. machen, s. runzeln. — r. werden *ῥυτιδοῦσθαι, ῥυσοῦσθαι, ῥικνοῦσθαι*, sp. *ῥακοῦσθαι* (*P.*). — das r. Werden *ἡ ῥάκωσις* sp.

Runzeligkeit *ἡ ῥυσότης* sp.

runzeln *ῥυτιδοῦν*, sp. *ῥακοῦν*; die Stirne r. *συνάγειν* (*συσπᾶν, κατασπᾶν*) *τὰς ὀφρῦς, συνοφρυοῦσθαι.*

Runzeln, das, *ἡ ῥίκνωσις, ῥυτίδωσις, ῥύσωσις.*

rupfen, *a*) eig. *τίλλειν, ἐκτίλλειν; παρατίλλειν*; einen Vogel r. *τίλλειν* od. *γυμνοῦν πτερῶν ὄρνεον.* — der gerupfte Vögel (auf einem Bretchen) verkauft *ὁ πινακοπώλης.* — vgl. zupfen. *b*) übtr. *τίλλειν τινά* (Jmd. zausen); *τρυγᾶσθαί τινα.*

Rupfen, das, *ὁ τιλμός, ἡ τίλσις.*

ruppig *αὐχμηρός, ῥυπαρός* 3.; *αὐχμῶν, ῶσα, ῶν*; *οὐδενὸς ἄξιος* 3. — vgl. filzig. — ein r. Kerl *ὁ αὐχμᾶς, ὁ ῥυποκόνδυλος.* — r. aussehen *αὐχμεῖν.*

Ruppigkeit *ὁ αὐχμός, τὸ αὐχμηρόν, τὸ ῥυπαρόν*, sp. *ἡ ῥυπαρία, ῥυπαρότης.*

Russ *ὁ αἴθαλος* (sp. *ἡ αἰθάλη*); *ἡ* (*ὁ*) *ἄσβολος* (selten *ἡ ἀσβόλη*); *ἡ λιγνύς, ύος*, sp. *ἡ καπνωδία.* — m. R. schwärzen *ἀσβολᾶν* sp. — zu R. brennen *αἰθαλοῦν*; ganz zu R. brennen *καταιθαλοῦν.* — m. R. überziehen *καταιθαλοῦν.* — voll R., s. russig.

russfarbig *αἰθαλώδης* 2.

russig *αἰθαλώδης, λιγνυώδης* 2. — r. machen *ἀσβολᾶν*; das r. Machen *ἡ ἀσβόλησις* sp.

Ruthe 1) Gerte: *ἡ ῥάβδος* (*ἡ ῥαπίς, ίδος*). — m. der R. schlagen *ῥαβδίζειν, ῥαπίζειν*, sp. *ἐπιρραπίζειν*; das Schlagen m. der R. *ὁ ῥαπισμός, ἐπιρραπισμός* sp.; Schlag m. der R. *τὸ ῥάπισμα.* — v. R. gemacht *ῥαβδωτός* 3.; alles aus R. Geflochtene *τὸ γέρρον* (bes. aus R. geflochtener Schild; einen solchen Schild tragend *γερροφόρος* 2.). — sprichw. sich selbst eine R. binden *αὐτὸν εὑρεῖν τοῦ κακοῦ τὴν πιτύαν; τερμέρειον κακόν.* — 2) = Messruthe, w. s. — 3) als *t. t.* der Jägersprache = Schwanz, w. s. — 4) am männlichen Gliede: *ὁ καυλός.*

Ruthenbündel *ἡ ῥάβδων δέσμη; αἱ ῥάβδοι*; vgl. Fasces.

Ruthenhieb *τὸ ῥάπισμα.* — R. bekommen *ῥαβδίζεσθαι, ῥαπίζεσθαι* (*P.*).

Ruthenkraut *ὁ νάρθηξ, ηκος.* — v. R. *ναρθήκινος* 3. — nach Art des R. *ναρθηκώδης, ναρθηκοειδής* 2.

Ruthenstreich, s. Ruthenhieb.

rutschen *ὀλισθάνειν.*

Rutschen, das, *ἡ ὀλίσθησις; τὸ ὀλίσθημα.*

S

S, σ (Σ) u. am Ende ς, τὸ σίγμα *indecl.* (erst bei sehr sp. decliniert). — v. der Gestalt des S. σιγματοειδής u. σιγμοειδής 2. sp. — der Laut des S. ὁ σιγμός sp. — m. dem S. schreiben σιγματίζειν sp.
Saal ὁ ἀνδρών, ῶνος; τὸ ἀνώγεων (im oberen Stockwerk); auch ὁ μέγας οἶκος u. bloss ὁ οἶκος.
Saame, s. Same.
Saat 1) das Säen: ἡ σπορά, ὁ σπόρος, ὁ σπορητός. — 2) Same: τὸ σπέρμα, selten ὁ σπόρος. — d. S. ausstreuen, s. säen. — 3) die aufgegangene S.: τὸ λήιον (σίτου), ὁ σῖτος; junge S. ἡ χλόη. — beim ersten Aufgehen der S. χλόης γενομένης ἀπὸ τοῦ σπέρματος.
Saatbohne ὁ σπορευτὸς κύαμος.
Saaterbse τὸ σπορευτὸν πίσον.
Saatfeld ἡ σπόριμος γῆ od. χώρα; auch bloss ἡ σπόριμος (*pl.* τὰ σπόριμα sp.); ἡ σπορευτὴ γῆ; τὸ ἄρωμα (ἄρομα), ἡ ἄρουρα; bezeichnet es zugleich die Frucht auf dem Felde: τὸ λήιον (σίτου), ὁ σῖτος.
Saatfrucht, s. Saat 3).
Saatkorn ὁ σπορευτὸς σῖτος.
Saatkrähe ὁ σπερμολόγος.
Saatland, s. Saatfeld.
Saatmonat ὁ σπόριμος μήν.
Saatzeit ὁ σπορητός.
Sabbat τὸ σάββατον. — den S. betreffend σαββατικός 3. — den S. feiern σαββατίζειν; Feier des S. ὁ σαββατισμός. — Haus zur Feier des S. τὸ σαββατεῖον.
Sache 1) Ding: τὸ χρῆμα; gew. durch τί (*encl.*) od. durch das *neutr.* eines *adj.*, z. B. er sagte, es sei ihm auf der Reise eine seltsame Sache begegnet ἔφη ἐν τῇ πορείᾳ παράδοξόν τι (od. bloss παράδοξον) συμβῆναι αὐτῷ; der Ring ist eine S. von grossem Werthe ὁ δακτύλιος πολλοῦ ἄξιόν ἐστιν. — ist es = „Besitzthum" τὸ κτῆμα, ἡ κτῆσις; die Sachen Jmds. τὰ ὄντα, τὰ ὑπάρχοντα, ἡ οὐσία; meine S. τὰ ἐμά; seine S. zurückfordern ἀπαιτεῖν τὰ ἑαυτοῦ; die zur Reise erforderlichen S. τὰ πρὸς (εἰς) τὴν πορείαν ἐπιτήδεια od. ἀναγκαῖα. — seine S. zusammenpacken συσκευάζεσθαι (τὰ ἑαυτοῦ). — 2) Begebenheit, Ereigniss: τὸ πρᾶγμα; τὸ πραττόμενον (πραχθέν), τὸ γιγνόμενον (γενόμενον, γεγενημένον), τὸ συμβαῖνον (συμβάν). — die ganze S. erzählen λέγειν (διεξιέναι) ἅπαν τὸ πρᾶγμα od. πάντα τὰ πραχθέντα (γενόμενα); nun weisst du die ganze S. ἔχεις τὰ πάντα, πάντ' ἀκήκοας λόγον. — die S. wird es zeigen od. lehren αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δείξει, τὸ πρᾶγμα τὸν ἔλεγχον δώσει. — wie verhält sich die S. mit dem Volksbeschlusse? πῶς ἔχει (γέγονε, συμβέβηκε) τὰ περὶ τὸ ψήφισμα; — nach der Lage od. Gestalt der S. ἐκ τῶν παρόντων, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. — der S. ihren Lauf lassen ἐᾶν od. οὐ κωλύειν τὸ πρᾶγμα; die S. geht ihren ruhigen, natürlichen Gang τὸ πρᾶγμα ἀποβαίνει κατὰ τὸ ὄν (κατὰ τὸ ὀρθόν, ὀρθῶς). — 3) Gegenstand des Sprechens, Handelns u. dgl.: τὸ πρᾶγμα; τὸ ἔργον; ὁ λόγος; ἡ ὑπόθεσις (Gegenstand einer Rede od. Schrift); häufig auch durch das blosse Neutrum, z. B. über diese S. περὶ τούτου, über die S., welche uns vorliegen περὶ τῶν παρόντων u. dgl. — zur S. schreiten ἰέναι ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, ἐπιχειρεῖν τῷ πράγματι, ἅπτεσθαι τοῦ λόγου od. ἔργου; doch zur S.! ἀλλ' ἴωμεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα od. τὸ ἔργον (lass uns an's Werk gehen); ἀλλ' ὥρα ἤδη διελθεῖν περὶ ὧν ὁ λόγος (ἐστίν; in einer Rede od. Schrift). — zur S. zurückkehren ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν, τὸν λόγον ἐπανάγειν ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν, ἐπανελθεῖν ὅθεν ἐξέβη ὁ λόγος. — von der S. abschweifen ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως; Jmd. v. der S. ableiten ἀπάγειν od. ἀποπλανᾶν τινα ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως. — bei der S. bleiben ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως μένειν. — das gehört nicht zur S., das hat mit der S. nichts zu thun οὐδὲν πρὸς ἔργον, πρὸς λόγον od. πρὸς ἔπος, sprichw. οὐδὲν πρὸς Διόνυσον; auch πάρεργα ταῦτα, ἔξω τοῦ ἀγῶνος ταῦτα. — nicht zur S. gehöriges vorbringen, s. gehörig. — was hat das m. der S. zu thun? τί πρὸς ἔπος; — das ist eine andere Sache ἄλλος od. ἕτερος λόγος οὗτος. — die S. ist klar (einfach) ἁπλοῦς ὁ λόγος. — es ist eine S. von Wichtigkeit πρᾶγμά ἐστιν; es ist keine S. (v. Wichtigkeit) οὐδὲν πρᾶγμα. — es ist eine schwere S. zu ... ἔργον (μέγα ἔργον) ἐστί m. folg. *inf.*; es ist keine S. οὐδὲν ἔργον m. *inf.* — Mass in allen S. halten μετρίως ἔχειν πρὸς πάντα. — um kurz v. der S. zu reden ὡς συνελόντι εἰπεῖν, auch bloss συνελόντι; ἁπλῶς εἰπεῖν. — 4) Angelegenheit, Geschäft: τὸ πρᾶγμα, τὸ ἔργον; gew. aber durch das Neutrum v. *adj.* od. durch den Artikel in Verbindung m. einem *gen.* od. einer präpos. Wendung, z. B. eigene, fremde Sachen τὰ οἰκεῖα, τὰ ἀλλότρια; unsere S. τὰ ἡμέτερα, τὰ καθ' od. περὶ ἡμᾶς; die S. des Staates τὰ τῆς πόλεως, τὰ περὶ τὴν πόλιν, τὰ πολιτικά. — es ist die S. Jmds. ἔργον ἐστί τινος u. τινι; auch bloss ἔστι τινός od. πρός τινος m. *inf.*; es ist meine, deine S. ἐμόν, σὸν ἔργον (ἐστίν), auch bloss ἐμόν, σόν ἐστιν. — das ist meine S. nicht οὐκ ἐμὸν τοῦτο τὸ ἔργον, οὐκ ἔστιν ἐμόν m. *inf.*; οὐδὲν προσήκει μοι τούτων; οὐ πρὸς ἐμὲ ταῦτα (ἐστίν), οὐδὲν ἐμοὶ πρός τι (das kommt mir nicht zu); οὐκ ἐν ἐμοί, ἐπ' ἐμοί od. πρὸς ἐμοῦ m. einem *subst.* od. *inf.*, οὐχ οἷός εἰμι mit *inf.* (es ist nicht meine Art), οὐχ οἷός τ' εἰμί m. *inf.* (ich bin nicht im Stande, nicht fähig); οὐ φίλω, οὐκ ἀγαπῶ τι od. m. *inf.* (ich liebe es nicht). — unsere S. stehen gut καλῶς ἔχει τὰ ἡμέτερα, καλῶς ἔχει τὰ περὶ ἡμᾶς, καλῶς πέπρακται περὶ ἡμᾶς; καλῶς πεπράγαμεν; auch ἐν ἀσφαλεῖ ἐσμεν, ἀσφαλῶς ἔχομεν (wir sind in Sicherheit). — meine S. steht schlecht, um meine S. steht es schlimm φαῦλόν ἐστι τὸ ἐμὸν πρᾶγμα. — Jeder betreibe seine S. τὰ ἑαυτοῦ πᾶς πραττέτω; sprichw. Σπάρταν ἔλαχες, κείναν κόσμει (τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ). — sich in fremde S. mischen ἅπτεσθαι τῶν ἀλλοτρίων; πολυπραγμονεῖν (dazu πολυπράγμων 2., ἡ πολυπραγμοσύνη), περιεργάζεσθαι (dazu ἡ περιεργία). — seiner S. gewiss sein ἐξεπίστασθαι, ἀκριβῶς ἐπίστασθαί τι (etw. genau wissen); πεποιθέναι τινί (auf etw. od. Jmd. vertrauen). — unverrichteter S. weggehen ἄπρακτον ἀπιέναι. — die S. läuft gut ab καλῶς ἀποβαίνει τὸ πρᾶγμα. — gemeinschaftliche S. mit Jmd. machen κοινωνεῖν τινι τῶν πραγμάτων od. ὧν πράττει, κοινῇ πράττειν od. συμπράττειν τινί τι; (im Kriege) στῆναι μετά τινος, σύμμαχον γίγνεσθαί (καταστῆναι) τινι u. τινος, συμμαχεῖν τινι. — 5) Rechtssache: ἡ δίκη. — eine S. mit Jmd. haben δικάζεσθαι u. διαδικάζεσθαί τινι u. πρός τινα. — eine S. gegen Jmd. anbringen, s. Klage, Anklage. — Jmds. S. führen συνδικεῖν, συνηγορεῖν τινι;

λέγειν ὑπέρ τινος, ὑπεραποκρίνεσθαί τινος. — seine S. durchsetzen αἱρεῖν od. νικᾶν δίκην; ἐπιτυγχάνειν τοῦ ἀγῶνος; seine S. verlieren ἡττᾶσθαι (*P.*) od. ὀφλεῖν δίκην.

sachenleer κενὸς (3.) χρημάτων.

Sacherklärung ἡ τῶν πραγμάτων διήγησις od. ἐξήγησις (als Thätigkeit); τὸ διήγημα (als Sache).

sachfällig (vor Gericht) ἥττων (2.) τῆς δίκης. — s. werden ἡττᾶσθαι (*P.*) od. ὀφλεῖν δίκην.

Sachfülle ἡ τῶν χρημάτων od. τῶν πραγμάτων εὐπορία. [μνημονικόν.

Sachgedächtniss, etwa τὸ περὶ τὰ πράγματα

Sachgelehrsamkeit ἡ πολλῶν πραγμάτων ἐμ-

sachgemäss ἐπιτήδειος 3. u. 2. [πειρία.

Sachkenner ὁ ἔμπειρος ὤν, ὁ ἐμπείρως ἔχων, ὁ ἐμπειρίαν ἔχων τινός; ὁ ἐπιστάμενός τι u. τινος; ὁ ἐπιστήμων τινός u. τι, auch περί τινος u. περί τι; ὁ ἐξεπιστάμενός τι; ὁ (ἀκριβῶς) εἰδώς τι. — vor Sachkennern reden ἐν εἰδόσι τοὺς λόγους

Sachkenntniss ἡ ἐμπειρία. [ποιεῖσθαι.

sachkundig, s. Sachkenner.

Sachlage τὸ πρᾶγμα (u. gew. *pl.*); auch bloss durch Neutra v. *adj.*, z. B. schlimme, gefahrvolle S. τὰ δεινά, τὰ ἐπικίνδυνα; die S. des Staates τὰ τῆς πόλεως (m. u. ohne πράγματα).

Sachregister, etwa ὁ τῶν πραγμάτων πίναξ, κος.

sachte 1) leise, w. s. — 2) langsam: σχολαῖος 3.; *adv.* σχολαίως, σχολῇ; ἠρέμα; βάδην (schrittweise). — 3) sanft: πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; ἠρεμαῖος 3.; *adv.* πράως, ἠρέμα.

sachverständig, s. Sachkenner.

Sachverstand ἡ ἐμπειρία.

Sachwalter ὁ σύνδικος, συνήγορος. — die Kunst des S. ἡ δικανική. — Jmds. S. sein συνδικεῖν od. συνηγορεῖν τινι.

sachwalterisch δικανικός 3.

Sack 1) ὁ σάκος (σάκκος), selten ὁ σάκτας (von grober Leinwand); ὁ θύλακος (ἀσκοθύλακος), ὁ κώρυκος (v. Leder; bes. Ranzen, Schnappsack; sp. ἡ σακοπήρα; ὁ κώρυκος auch als Turnmittel in den Gymnasien; dh. Uebung m. dem S. ἡ κωρυκομαχία, sp. κωρυκοβολία); ἡ πήρα (Reisesack); ὁ στρωματόδεσμος od. τὸ στρωματόδεσμον (Bettsack); ὁ ἀσκός (Schlauch). – kleiner S., s. Säckchen. — m. S. u. Pack abziehen ἀπιέναι (ἀποχωρεῖν) ἔχοντα τὰ ἑαυτοῦ πάντα. — Jmd. od. etw. in den S. stecken συσκευάζεσθαί τινα u. τι. — der Säcke macht ὁ σακχυφάντης. — einen S. tragen θυλακοφορεῖν. — 2) Hodensack, w. s. — 3) Sackgasse, w. s.

sackartig θυλακοειδής, θυλακώδης, κωρυκώ-

Sackband ὁ τοῦ σάκου δεσμός. [δης 2.

sacken ἐνιέναι (ἵημι) σάκῳ od. σάκοις; σάττειν τι εἰς σάκον od. σάκους; voll s. ἀνα-, ἐκ-πιμπλάναι. — Jmd. s. καταποντίζειν od. καταποντοῦν τινα (σάκῳ περιειλημμένον).

sackförmig, s. sackartig.

Sackgässchen ὁ ἀνέκβατος στενωπός.

Sackgasse ἡ ἀνέκβατος λαύρα. — bildl. sich in eine S. verrennen εἰσπίπτειν εἰς στενοχωρίαν ὅθεν οὐκ ἔστιν ἐκβῆναι.

Sackleinwand ὁ φώσων (φώσσων), ωνος; ὁ σάκος (σάκκος; auch ein Kleid v. S.; ein solches Kleid tragend σακοφόρος 2.).

Sackpfeife, etwa ὁ βόμβυξ, κος; vgl. Pfeife.

Sackpfeifer ὁ ἀσκαύλης (komisch ὁ βομβαύλιος).

Sackträger ὁ θυλακοφόρος, vgl. Lastträger. — grob wie ein S. φορτικός 3.

Sadebaum τὸ βράθυ, υος.

Säbel ἡ μάχαιρα, ἡ κοπίς, ίδος; S. der Perser ὁ ἀκινάκης. — einen S. tragend μαχαιροφόρος 2.; einen S. tragen μαχαιροφορεῖν sp. — m. dem S. kämpfen μάχεσθαι τῇ μαχαίρᾳ, sp. μαχαιρομαχεῖν. — der mit S. handelt ὁ μαχαιροπώλης; Laden wo S. feil sind τὸ μαχαιροπώλιον.

Säbelbeine τὰ ῥαιβὰ σκέλη.

säbelbeinig ῥοικός 3.

säbelförmig μαχαιρωτός (μαχαιριωτός) 3. sp.

Säbelgriff ἡ τῆς μαχαίρας κώπη.

Säbelhieb ἡ ἀπὸ τῆς μαχαίρας πληγή.

Säbelklinge τὸ τῆς μαχαίρας πέταλον; auch bloss ἡ μάχαιρα.

Säbelscheide ὁ τῆς μαχαίρας κολεός.

Säbenbaum, s. Sadebaum.

Säckchen τὸ σακίον (σακκίον), τὸ θυλάκιον, ὁ θυλακίσκος, ἡ κωρυκίς, ίδος, sp. τὸ κωρύκιον.

säcken, s. sacken.

Säcularisation ἡ τῶν ἱερῶν χρημάτων δήμευσις.

säcularisieren τὰ ἱερὰ χρήματα od. τὰ τῶν θεῶν (χρήματα) δημεύειν, δημοσιοῦν od. δη-

Säculum, s. Jahrhundert. [μοσιεύειν.

Säemann ὁ σπορεύς, ὁ σπείρων, οντος.

säen σπείρειν; etw. s. σπείρειν, φυτεύειν τι. — gesäet σπαρτός, σπορευτός 3.

Säen, das, ἡ σπορά, ὁ σπόρος, σπορητός.

Säezeit ὁ σπορητός.

Säftchen τὸ χυλάριον, τὸ χυμίον.

Säge ὁ πρίων, ονος; *dem.* τὸ πριόνιον (u. zwar ὀδοντωτὸς πρίων d. gezahnte S., μαχαιρωτὸς πρίων die zahnlose, z. B. die Steinsäge). — wie eine S. gestaltet, s. sägeförmig.

Sägeblatt τὸ τοῦ πρίονος ἔλασμα od. πέταλον.

Sägebock τὸ πρὸς τὴν πρῖσιν πῆγμα.

Sägefisch ὁ πρίστης. [δής 2.

sägeförmig πριονωτός 3., πριονώδης, πριονοει-

sägen ἕλκειν καὶ ἀνταναδιδόναι τὸν πρίονα; etw. s. πρίειν, διαπρίειν τι; ἀποπρίειν τι (ab-

Sägen, das, ἡ πρῖσις. [sägen).

Säger ὁ πρίστης; ὁ πρίων, οντος.

Sägespäne τὸ πρῖσμα, τὰ παραπρίσματα; sp. τὸ

Sägezähne οἱ τοῦ πρίονος ὀδόντες. [ἀπόψηγμα.

Sämerei τὰ σπέρματα.

Sämling ὁ σπερματίας.

sämmtlich ἅπας, ἅπασα, ἅπαν; (σύμπας; συνάπας, ἁπαξάπας; die beiden letzteren gew. *pl.*); ἀθρόος 3. — *adv.* κοινῇ; πανδημεί (m. dem ganzen Volke, in Masse).

Sänfte τὸ φορεῖον, τὸ φέρετρον; ἡ κλίνη, ὁ δίφρος; sp. τὸ στέγαστρον.

Sänftenträger ὁ φορειαφόρος (φορεαφόρος), κλινηφόρος sp. [λεῖν, κατακηλεῖν.

sänftigen πραΰνειν, καταπραΰνειν, λεαίνειν, κη-

Sänger ὁ ᾠδός (ἀοιδός poet.); gew. ὁ ᾄδων, οντος; auch ὁ μελῳδός, ὁ μουσουργός; ὁ λυρῳδός, κιθαρῳδός (zur Leier od. Cither).

Sängerchor ὁ ᾀδόντων χορός.

Sängerin ἡ ᾠδός; gew. ἡ ᾄδουσα; auch ἡ μουσουργός; ἡ λυρῳδός (zur Leier).

sättigen, Jmd. mit etw. κορεννύναι τινά τινος (selten); ἐμπιπλάναι τινά τινος; χορτάζειν τινά τινος u. τινι (auch τινά τι); Begierden, Leidenschaften s. ἀπο-, ἐκ-πληροῦν, ἀπο-, ἐκ-πιμπλάναι θυμόν, ἐπιθυμίας u. dgl. — sich s. an etw. κορέννυσθαι (*P.* selten), ἐμπίπλασθαι (*P.*); ἐμφορεῖσθαι (*DP.*; bis zum Uebermasse sich s.; sämmtl. m. *gen.*, auch übtr.). — **gesättigt**, s. satt. — **sättigend** κορεστικός 3. sp.; leicht s. πλήσμιος 3.

Sättigung ἡ πλησμονή; S. bis zum Ueberdruss ὁ κόρος, sp. τὸ πλήσμιον. — S. empfinden, s. satt sein.

säuberlich *a*) eig. καθάρυλλος 2., vgl. sauber. *b*) übtr. s. mit Jmd. verfahren: πράως (μετὰ πραότητος) προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα.

säubern, s. reinigen, putzen; v. etw. s. καθαίρειν od. καθαρὸν ποιεῖν, m. *gen.*, z. B. von Räubern λῃστῶν.

säuerlich ἔποξυς, υ, ὕποξυς, υ, ὀξώδης 2., auch ὀξάλειος 2., selten ἐπωκής 2. — s. Wein, vgl. Säuerling. — s. werden ἐποξίζειν; s. sein ὑποξίζειν, ζυμίζειν sp.

Säuerling ἡ ὀξαλίς, ίδος; ὁ ὀξίνης (m. u. ohne οἶνος). — vgl. Sauerbrunnen.

säuern (den Teig) ζυμοῦν. — gesäuert ζυμωτός 3.; gesäuertes Brod ὁ ζυμίτης ἄρτος.

Säuern, das, ἡ ζύμωσις.

Säufer ὁ φιλοπότης, πολυπότης, ποτίστατος, sp. ὁ ποτικός. — ein S. sein φιλοποτεῖν, πολυποτεῖν, ποτικῶς ἔχειν sp.: ζωρότερον πίνειν.

Säuferin ἡ φιλοπότις (πολυπότις), ιδος sp., besser ἡ ποτιστάτη.

Säugamme ἡ θηλάστρια; s. Amme.

säugen, Jmd., θηλάζειν (u. *M.*), τιτθεύειν (sp. τιτθίζειν) τινά; γαλακτοτροφεῖν τινα sp., besser γάλακτι τρέφειν τινά, γάλα διδόναι τινί; γαλακτουχεῖν (abs., sp.). — ein Kind selbst s. τρέφειν βρέφος ἰδίῳ γάλακτι. — „gesäugt werden" ausser dem *P.* der genannten Verba ἐν γάλακτι (γάλαξιν) εἶναι od. τρέφεσθαι (*P.*).

Säugen, das, ἡ τιτθεία, sp. ἡ γαλακτουχία, γαλακτοτροφία.

säugend γαλακτοῦχος 2. sp., besser *part.*

Säugethier τὸ γάλακτι τρέφον (γαλακτοτροφοῦν od. γαλακτοῦχον) ζῷον.

Säugling ὁ θηλαζόμενος; ὁ γαλαθηνός, τὸ γαλαθηνὸν τέκνον (mehr poet.); sp. τὸ ὑπομάζιον; am Besten τὸ νεογνὸν od. ἐπιμαστίδιον βρέφος (παιδίον).

säuisch ὑικός, ὑηνός 3., sp. ὑώδης, συώδης, χοιρώδης 2.; auch ῥυπαρός 3. (schmutzig, w. s.). — s. Betragen ἡ ὑηνία, συηνία, sp. ὑωδία, χοιρωδεία; auch ἡ ἀκαθαρσία, sp. ῥυπαρία, ῥυπαρότης; s. sein, sich s. betragen ὑηνεῖν; ein s. Kerl ὁ ὑηνεύς, vgl. Schmutzfinke.

Säulchen τὸ κιόνιον, ὁ κιονίσκος, ἡ κιονίς, ίδος; ἡ στυλίς, ίδος, ὁ στυλίσκος, τὸ στυλάριον (sämmtl. sp.); τὸ στηλίδιον, sp. ἡ στηλίς, ίδος.

Säule ὁ κίων, κίονος; selten ὁ στῦλος, sp. τὸ στύλωμα (als Architekturstück); ἡ στήλη (Denk-, Grenz-, Schandsäule); übtr. ὁ στῦλος, vgl. Stütze. — kleine S., s. Säulchen. — einer S. ähnlich, s. säulenartig. — zur S. gehörig ὁ στηλίτης, *fem.* ἡ στηλῖτις, ιδος. — eine S. errichten στήλην ἀνιστάναι, sp. στηλοῦν. — in eine S. eingraben στηλοκοπεῖν, sp. στηλογραφεῖν; auf einer S. öffentlich bekannt machen στηλιτεύειν. — m. S. stützen στυλοῦν. — mit S. umgeben περίστυλος 2. — Gallerie mit S. auf einer Seite ἡ στοά, ἡ παστάς, άδος. — Raum zwischen zwei S. (in der Säulenstellung), s. Säulenweite.

säulenartig, **-förmig** κιονοειδής, στυλοειδής 2.

Säulenfuss ὁ στυλοβάτης sp.; gew. ἡ βάσις.

Säulengang τὸ περίστυλον, ὁ περίστυλος, τὸ περίστῳον od. περίστοον.

Säulengesims ἡ στεφάνη.

Säulenhalle ἡ στοά, ἡ παστάς, άδος; vor etw. ἡ προστασία.

Säulenhals τὸ ὑποτραχήλιον.

Säulenknopf τὸ κιονόκρανον (κιόκρανον); seltner τὸ ἐπίκρανον, ἡ ἐπικρανῖτις, ιδος; ἡ τοῦ κίονος κεφαλή od. sp. κεφαλίς, ίδος.

Säulenordnung ὁ νόμος.

Säulenschaft τὸ τοῦ κίονος σῶμα; ὁ στῦλος.

Säulenstellung τὰ πτερά. — m. einer S. umgeben περίπτερος 2., mit zwei, drei S. δίπτερος, τρίπτερος 2.

Säulenstuhl, s. Säulenfuss.

Säulenweite τὸ μεσοστύλιον, μεσόστυλον.

säumen 1) *tr.* m. einem Saume versehen: κρασπεδοῦν, κρασπέδῳ περιβάλλειν; bunt s. λεγνοῦν. — 2) *intr.* = zögern, w. s.

Säumen, das, s. Zögerung.

säumig ὀκνηρός 3.; βραδύς 3. (langsam); ἀμελής 2. (fahrlässig). — s. sein in etw. ἀμελεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν τινός, πρός od. περί τι. — Jmd. s. machen ἀναβάλλειν τινά.

Säumniss, **Säumung**, s. Zögerung.

Säure ἡ ὀξύτης, αὐστηρότης, δριμύτης, πικρότης (als Eigenschaft); τὸ ὄξος (als Stoff).

säuseln ψιθυρίζειν. — **säuselnd** ψιθυρός 3.

Säuseln, das, ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.

Saflor ἡ κνῆκος. — von S. κνήκινος 3.; dem S. ähnlich κνηκώδης 2.

Safloröl τὸ κνηκέλαιον.

Safran ὁ κρόκος (selten ἡ κρόκος). — von S. κρόκινος 3. — dem S. gleichen κροκίζειν. — m. S. färben κροκοῦν; m. S. gefärbt κροκωτός, κροκοβαφής 2.; das Färben m. S. ἡ κροκοβαφία sp. — Quitten in S. gekocht τὸ κροκόμηλον.

Safranfarbe τὸ κρόκιον χρῶμα. — v. S., s. d. f. W.

safranfarbig, **-gelb** κροκόεις (κροκοῦς), κρόκιος, κροκωτός 3., κροκοειδής, κροκώδης 2., ὁ κροκίας. — s. Kleid ὁ κροκόεις, κροκωτός, τὸ κροκωτόν; *dem.* τὸ κροκωτίδιον, κροκώτιον; ein s. Kleid tragend κροκωτοφόρος 2., ein solches Kleid tragen κροκωτοφορεῖν.

Saft 1) eig. τὸ ὑγρόν (als Stoff in animal. u. vegetabil. Körpern); ὁ ὀπός (S. v. Pflanzen, der entw. selbst aus ihnen fliesst od. durch Einschnitte, Pressen u. dgl. gewonnen wird; im Bes. S. des Balsams τὸ ὀποβάλσαμον, des Zimmet ὀποκιννάμωμον u. ä.); ὁ χυλός (der durch Wasseraufguss u. Abkochen gewonnene Pflanzensaft, bes. als Arzeneimittel); ὁ χυμός (bes. m. Rücksicht auf den Geschmack). — den S. ausziehen aus etw. χυλίζειν, sp. χυλοῦν τι; das Ausziehen des S. ὁ χυλισμός, ἡ χύλωσις; der ausgezogene S. τὸ χύλισμα. — den S. ausdrücken, aussaugen ἐκχυλίζειν, ἐγχυλίζειν, ἐκχυμίζειν, sp. ἐκχυλοῦν. — voll S., reich an S., s. saftreich; ohne S., s. saftlos. — schlechte S. erzeugend κακόχυλος, κακόχυμος 2.; Schlechtheit der S. ἡ κακοχυμία sp. — m. gutem, widrigem S. εὔχυλος (εὔχυμος), δύσχυλος (δύσχυμος) 2.; guter, widriger S. ἡ εὐχυμία, δυσχυμία. — zu S. werden χυλοῦσθαι (*P.*). — die Vertheilung der S. durch den Leib ἡ ἐγχύμωσις. — 2) übtr. = Kraft: τὰ νεῦρα. — ohne S. u. Kraft ἐκνενευρισμένος 3.; auch ξηρός 3. (trocken); ψυχρός 3. (kalt, frostig).

saftartig χυλοειδής, χυλώδης, selten χυμώδης 2., auch ὀποειδής (ὀπώδης) 2.

saftgrün πράσιος, πράσινος 2., sp. πρασινοειδής u. πρασινώδης 2. — s. sein πρασίζειν sp.

saftig ἔγχυλος, ἔγχυμος 2.

saftlos ἄχυλος, ἄχυμος 2.

Saftlosigkeit ἡ ἀχυμία.

saftreich, **saftvoll** ἔγχυλος, ἔγχυμος 2.

Sage 1) Gerede, Gerücht (w. s.): ἡ φήμη, ὁ λόγος. — 2) unbeglaubigte Erzählung, Geschichte: ὁ λόγος, μῦθος. — s. Legende, Fabel.

sagen 1) etw. m. Worten ausdrücken: λέγειν (*aor.* εἰπεῖν, *fut.* ἐρεῖν, *pf.* εἰρηκέναι); φάναι, selten *M.* (auch: „behaupten", wie gew. φάσκειν); φράζειν (bes. verkünden, mittheilen); ἀγορεύειν (laut sagen, verkünden, melden); δηλοῦν (andeuten, offenbaren). — sagt er φησίν, sagte er ἔφη (worauf ὅτι, ὡς od. der *inf.* od. die Worte des Sprechenden selbst folgen, z. B. er

sagte er werde kommen ἔφη ἥξειν, er sagte er sei ein Freund ἔφη φίλος εἶναι; und Sokrates sagte: Mit Recht vertheidigst du dich, da ... καὶ ὁ Σωκράτης Δικαίως ἔφη ἀπολογεῖ ὑπὲρ σαυτοῦ, ἐπεὶ ...); auch parenthetisch in directer Rede (wie auch = „sagte er“ ἦ δ᾽ ὅς), wobei noch zu bemerken, dass der Grieche, wie auch wir in vertraulicher Rede, dieselben in der Anführung der Rede Jmds. öfters wiederholt. — und er sagte καὶ ὃς ἔφη. — man sagt λέγουσιν, φασίν m. folg. *acc.* u. *inf.*, λέγεται m. folg. *acc.* u. *inf.* od. in persönl. Constr. m. *nom.* u. *inf.*, z. B. man sagt ihn (für) todt φασὶν αὐτὸν ἀποθανεῖν, λέγεται ἀποθανεῖν; man sagt dass wenige entkamen λέγονται ὀλίγοι ἀποφυγεῖν. — man könnte s. φαίης ἄν, φαίη ἄν τις. — Jmd. etw. s. λέγειν od. φάναι τί τινι od. πρός τινα. — was sollen wir zu od. von den Feinden s.? ἐχθροὺς τί φῶμεν; — Jmd. arge Dinge s. πολλὰ κακὰ λέγειν τινά; Jmd. das Aergste s. τὰ ἔσχατα λέγειν τινά. — Einen etw. s. lassen ποιεῖν τινα λέγοντά τι (v. einem Berichterstatter, Schriftsteller). — Einem etw. s. lassen λέγειν od. ἐπιστέλλειν τινί τι. — ich liess mir s. ἐπυθόμην, ἀκοῇ ἔμαθον od. παρέλαβον, ἤκουσα (auch ἀκούω); sich etw. s. lassen = sich überreden lassen: πείθεσθαι (*P.*), ἀκούειν; sich etw. gesagt sein lassen = gehorchen: πείθεσθαι (*DP.*), πειθαρχεῖν; sich nichts s. lassen = nicht gehorchen οὐ πείθεσθαι; lass dir sagen! ἄκουε δή, ἴσθι δή, auch πείσθητι (gehorche!). — ich will dir nur s. εὖ ἴσθι ὅτι ... — m. klaren Worten s. σαφῶς καὶ διαρρήδην λέγειν, auch λέγειν οὐδὲν ὑποστειλάμενον (opp. αἰνίττεσθαι, ὑπαινίττεσθαι). — um es gerade heraus zu s. ἁπλῶς εἰπεῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν. — etw. m. mehreren Worten s. δηλοῦν διὰ πλεόνων. — um es kurz zu s. ὡς συνελόντι εἰπεῖν od. bloss συνελόντι. — so zu s. ὡς ἔπος εἰπεῖν. — um nur etw. zu s. λόγου ἕνεκα, ἀφοσιώσεως ἕνεκα. — wie gesagt ὥσπερ od. ὅπερ λέγω (εἶπον). — wie das Sprichwort sagt τὸ λεγόμενον, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον; auch φασίν parenthetisch, z. B. τοῦτ᾽ ἔστιν ἐν πίθῳ φασὶν ἡ κεραμεία γιγνομένη. — zu dir gesagt ὡς πρὸς σέ (εἰρῆσθαι); unter uns gesagt ὡς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι. — ei, was du da sagst! ὦ τί λέγεις; τί φῄς; auch ἀληθές; (wirklich). — sage nicht so etw. μὴ λέγε (μὴ εἴπῃς) τοιοῦτον μηδέν; εὐφήμει (*bona verba quaeso*). — was soll ich s.? τί φῶ; τί λέξω; er glaubte von Glück sagen zu können, wenn er entkäme εὐτυχίᾳ χρήσασθαι ἐδόκει, εἰ διαφύγοι. — die Wahrheit s. ἀληθῆ λέγειν, ἀληθεύειν (opp. ψευδῆ λέγειν, ψεύδεσθαι). — seine Meinung s. ἀποφαίνεσθαι (τὴν) γνώμην. — Jmd. einen Gruss s. λέγειν (φάναι) od. κελεύειν τινὰ χαίρειν, προσειπεῖν τινα χαίρειν; s. Gruss. — Jmd. Dank s., vgl. Dank. — etw. aus dem Gedächtniss sagen ἀπὸ μνήμης εἰπεῖν, ἀπομνημονεύειν. — kein Wort (Wörtlein) s. οὐδὲ γρύζειν, οὐδὲ γρῦ λέγειν (ἀποκρίνεσθαι). — darauf s. ὑπολαβόντα λέγειν; s. antworten. — ja s. φάναι; s. bejahen. — nein s. οὐ φάναι; s. verneinen, leugnen. — s. dass man nicht will οὐ φάναι βούλεσθαι. — ich will nicht s. οὐχ ὅτι, μὴ ὅτι, z. B. ich meine, dass damit, ich will nicht s. ein Privatmann, sondern sogar der grosse König zufrieden sein würde οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα ἀγαπῆσαι ἂν τούτοις. — ich wollte s. ἐβουλόμην εἰπεῖν (wenn sich Jmd. verbessert). — mein Gewissen sagt mir, dass ich gefehlt habe σύνοιδα ἐμαυτῷ ἡμαρτηκότι. — eine Ahnung sagt mir μαντεύομαι. — für Jmd. gut s. = bürgen, w. s. — v. Glück zu s. haben χαίρειν, ἀγαπᾶν, z. B. du wirst von Glück zu s. haben, wenn du in eine mässige Strafe verfällst ἀγαπήσεις (ἀγαπητὸν) ἐὰν μετρίῳ περιπέσῃς τιμήματι, er hat v. Glück zu s., dass er gerettet wurde ἀγαπᾷ ὅτι ἐσώθη od. ἀγαπητῶς ἐσώθη, ἀγαπητῶς ἔτυχε τῆς σωτηρίας. — gesagt gethan ἅμ᾽ ἔπος ἅμ᾽ ἔργον. — 2) meinen: λέγειν, φάναι, z. B. was sagst du dazu? τί δὲ σὺ λέγεις (γιγνώσκεις) περὶ τούτων; τί δὲ σοὶ δοκεῖ περὶ τοῦ πράγματος; was willst du damit s.? πῶς (πῶς τί) λέγεις τοῦτο; τί λέγεις τοῦτο; wie sagst du? πῶς φῄς; ich weiss nicht, was ich dazu s. soll ἀπορῶ ὅ τι χρὴ λέγειν περὶ τούτου. — 3) ermahnen, heissen, befehlen: λέγειν, φράζειν, παραινεῖν τινι m. *inf.*; κελεύειν τινά m. *inf.*; sagen, dass Jmd. etw. nicht thun soll ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν) τινὶ (τινὰ) μὴ ποιεῖν τι. — Jmd. etw. zu s. haben κύριον εἶναί τινος, ἄρχειν τινός; ich habe bei od. in einer Sache etw. zu s. κύριός εἰμί τινος od. m. *inf.*, ἐπ᾽ ἐμοί ἐστί τι; bei od. in etw. nichts zu s. haben οὐδὲν δύνασθαι πρός (εἰς) τι. — 4) bedeuten, besagen: λέγειν, auch θέλειν, z. B. was will das s.? τί τοῦτο θέλει; auch εἶναι, z. B. das will etw. s. ἔστι τι (μέγα τι od. ἀξιόλογόν τί ἐστι); was will das gegen etw. s.? τί τοῦτ᾽ ἔστι πρός τι; — das will nichts s., das hat nichts zu s. οὐδὲν πρᾶγμα, οὐκ ἀξιόλογον τοῦτο; es hat nichts zu s. (als höfliche Antwort auf eine Entschuldigung) οὐδὲν διαφέρει, οὐδεὶς φθόνος.

Sago ἡ τοῦ κόικος ἐντεριώνη.

Sagobaum, -palme, etwa ὁ κόιξ, κος (eig. eine ägyptische Palmenart; aus diesem Namen aber ist wenigstens der botanische Ausdruck „*cycas*“ für den den Griechen unbekannten S. entlehnt).

Sahlband, -leiste τὸ παραίρημα; ἡ παρυφή, sp. τὸ παρύφασμα.

Sahlweide ἡ ἰτέα; vgl. Weide.

Sahne τὸ τοῦ γάλακτος παχύ; ἡ πιμελή.

Saitchen τὸ νευρίον.

Saite ἡ χορδή, selten ἡ νευρά, τὸ νεῦρον, ὁ μίτος. — die oberste, unterste, mittelste S. (bei drei od. fünf S.) ἡ νήτη, ὑπάτη, μέση; die zunächst höchste od. tiefste ἡ παρανήτη, παρυπάτη. — S. machen χορδὰς ποιεῖν (dazu χορδοποιός 2., ἡ χορδοποιία, χορδοποιικός 3.). — die S. spannen χορδὰς ἐπιτείνειν; die S. spannend χορδοτόνος, χορδοστρόφος 2.; das Anspannen od. Aufspannen der S. ἡ χορδοτονία, χορδοστροφία; Werkzeug zum Anspannen der S. τὸ χορδοτόνον, ἡ χορδοτόνος. — m. S. bespannt χορδότονος 2. — die S. probieren, stimmen χορδολογεῖν. — die S. rühren κρούειν (κινεῖν, ψάλλειν) τὰς χορδάς. — eine falsche S. greifen παραχορδίζειν, παρακρούειν. — die rechte S. treffen εὐστόχως od. ἐπιτυχῶς λέγειν, λέγοντα ἐπιτυγχάνειν. — gelindere S. aufziehen, s. gelind. — die S. zu hoch spannen μειζόνων (ἢ προσήκει) ἐπιθυμεῖν, μείζω (ἢ προσήκει) αἰτεῖσθαι. — die S. noch höher spannen ἐντείνειν od. ἐπιτείνειν ἔτι μᾶλλον.

Saitenhändler ὁ χορδοπώλης.

Saitenhalter, etwa τὸ χορδοτόνον, ἡ χορδοτόνος.

Saiteninstrument τὸ ψαλτήριον, τὸ ψαλτικὸν od. ἐντατὸν ὄργανον; sp. ὁ ψαλμός. — ein S. spielen ψάλλειν (m. der Hand), κρούειν (m. dem Plektron); das Spielen eines S. ὁ ψαλμός, ἡ κροῦσις. — der ein S. spielt ὁ ψάλτης, *fem.* ἡ ψάλτρια.

Saitenklang ὁ τῶν χορδῶν φθόγγος.

Saitenmacher ὁ χορδοποιός, ὁ χορδοστρόφος.

Saitenspiel ὁ ψαλμός, ἡ κροῦσις; τὸ κροῦμα.

(dies auch = den dadurch hervorgebrachten Tönen). — zum S. gehörig κρουματικός 3.
Saitenspieler, -spielerin ὁ ψάλτης, ἡ ψάλτρια.
Sakrament, etwa ἡ τελετή, τὸ μυστήριον.
Sakristan ὁ νεωκόρος; ὁ ἱεροφύλαξ, κος. — ein S. sein νεωκορεῖν; sein Amt ἡ νεωκορία.
Sakristei τὸ ἱεροφυλάκιον; τὸ ἱερατεῖον (K. S.).
Salamander ἡ σαλαμάνδρα. — zum S. gehörig σαλαμάνδρειος 3.
Salat a) als Kraut: ἡ θρίδαξ, κος, ἡ θριδακίνη (Lattich, w. s.); ἡ σέρις, εως u. ιδος, τὰ τρώξιμα (Endivien); αἱ τοῦ σελίνου ῥίζαι (Sellerie). — 2) als Speise: θρίδακες (σέριδες, σελίνου ῥίζαι) ὄξει καὶ ἐλαίῳ δεδευμέναι. [artig).
salatartig θριδάκινος 3., θριδακώδης 2. (lattich-
Salbader ὁ ἀδολέσχης, περιττολόγος.
Salbaderei ἡ ἀδολεσχία, τὸ ἀδολεσχικόν, ἡ περιττολογία.
salbadern ἀδολεσχεῖν, περιττολογεῖν.
Salbe τὸ μύρον (wolriechende S.; τὸ μύρωμα, μύρισμα die aufgestrichene S.); *dem.* τὸ μυρίδιον, sp. μυράφιον; τὸ χρίσμα, ἡ ἀλοιφή, τὸ ἄλειμμα, τὸ ἔντριμμα (übh. jede Fettigkeit, dann auch v. wolriechenden S.); τὸ κατάπλασμα, τὸ καταπλαστὸν φάρμακον (als Arzenei; vgl. Augensalbe). — m. S. bestreichen, s. salben.
Salbei ὁ σφάκος, ὁ ἐλελίσφακος, sp. τὸ ἐλελίσφακον. — m. S. angemachter Wein ὁ ἐλελισφακίτης οἶνος.
salben ἀλείφειν, χρίειν, ἐντρίβειν (bestreichen, einreiben); μυροῦν, μυρίζειν, sp. μυραλοιφεῖν (m. wolriechenden Salben, Oelen u. dgl.); καταπλάττειν (bes. m. medicinischen Salben). — sich s. ἀλείφεσθαι, χρίεσθαι, ἐντρίβεσθαι, μυρίζεσθαι. — gesalbt ἀληλιμμένος, κεχρισμένος, χριστός 3. — das Salben, s. Salbung.
salbenartig ἀλειμματώδης, μυρώδης 2.
Salbenbereiter ὁ μυρεψός, μυροποιός. — ich etabliere mich als S. κατασκευάζομαι τέχνην μυρεψικήν. — ein S. sein μυρεψεῖν sp.
Salbenbereitung ἡ μυρεψία. — dazu gehörig μυρεψικός 3.— Kunst od. Gewerbe der S. ἡ μυρεψική. — Gefäss zur S. τὸ μυρεψητήριον sp.
Salbenbude τὸ μυροπωλεῖον, μυροπώλιον.
Salbenbüchschen, -fläschchen τὸ μυροθήκιον, τὸ ληκύθιον, ὁ νάρθηξ, ηκος (τὸ ναρθήκιον), ὁ (ἡ) ἀλάβαστος (ἀλάβαστρος), τὸ ἀλαβάστιον, sp. τὸ ἀλάβαστρον; bes. als Arzeneibüchschen: τὸ κυλίχνιον, ἡ κυλιχνίς, ίδος, ἡ πυξίς, ίδος. — Behältniss für S. ἡ ἀλαβαστοθήκη.
Salbenbüchse, -flasche τὸ μυρηρὸν ἄγγος, ἡ (μυρηρὰ) λήκυθος, ἡ μυροθήκη; τὸ ἐξάλειπτρον; bes. als Arzeneibüchse ἡ κυλίχνη.
Salbenfabrik τὸ μυρέψιον. — eine S. etablieren κατασκευάζεσθαι τέχνην μυρεψικήν.
Salbenhändler ὁ μυροπώλης. — ein S. sein μυ-
Salbenhändlerin ἡ μυρόπωλις, ιδος. [ροπωλεῖν.
Salbenhandel; S. treiben μυροπωλεῖν.
Salbenhandlung τὸ μυροπωλεῖον, μυροπώλιον.
Salböl τὸ χρίσμα, τὸ ἄλειμμα; selten u. mehr poet. τὸ ἄλειφαρ, ατος.
Salbung ἡ ἄλειψις, τὸ ἄλειμμα; ἡ ἀλοιφή; ἡ χρῖσις; ἡ ἔντριψις; m. wolriechenden Salben, Oelen u. dgl. ἡ μύρωσις, ὁ μυρισμός.
Saline τὰ ἁλοπήγια.
Salmiak τὸ ἀμμωνιακόν.
Salpeter τὸ λίτρον (νίτρον).
Salpetererde ἡ λιτρώδης (νιτρώδης) γῆ.
Salpetergrube ἡ νιτρία.
salpeterhaltig λιτρώδης (νιτρώδης) 2.
salutieren, s. begrüssen. — Jmd. m. den Rudern s. ἀσπάζεσθαί τινα κώπαις.

Salz ὁ ἅλς, ἁλός, sp. τὸ ἅλας, ατος (*sing.* als Masse; *plur.* als zum Gebrauche verarbeitet); *dem.* τὸ ἁλάτιον sp. — übtr. S. des Witzes οἱ ἅλες. — Einem S. zu lecken geben ἀλίζειν τινά. — sprichw. einen Scheffel S. mit Jmd. gegessen haben τῶν ἁλῶν συγκατεδηδοκέναι τινὶ μέδιμνον, ἅλας συνανηλωκέναι τινί. — von od. aus S. ἅλινος 3., sp. ἁλάτινος 2., gew. *gen.* ἁλός.
Salzader ἡ ἁλὸς φλέψ, φλεβός.
salzartig ἁλμυρώδης, ἁλμώδης, ἁλυκώδης 2. — s. Ansatz an Körpern ἡ ἁλμυρίς, ίδος.
Salzbereiter ὁ ἁλοπηγός.
Salzbrühe ἡ ἅλμη, ἁλμαία.
salzen ἁλίζειν. — gesalzen ἁλιστός 3.
Salzfass ἡ ἁλιά (ἁλία), ἁλοθήκη.
Salzfisch τὸ (ὁ) τάριχος, *pl.* τὰ ἅλμια; τὸ τέμαχος, *dem.* τὸ τεμάχιον (Stück v. einem grossen S.). — der S. führt u. damit handelt ταριχηγός 2.; vgl. einsalzen.
Salzfleisch τὰ (ἅλμῃ) τεταριχευμένα od. ταριχευτὰ κρέα, τὰ ταριχηρὰ κρέα; vgl. Pökelfleisch.
Salzflut τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ; mehr poet. ἡ ἅλς, ἁλός; s. Meer, See.
Salzgehalt habend ἁλμώδης 2.; eine Erde m. zu vielem S. γῆ ἁλμωδεστέρα.
Salzgeschmack τὸ ἁλμυρόν, ἡ ἁλμυρότης.
Salzgrube, s. Salzwerk.
Salzgurke ὁ ἅλμῃ τεταριχευμένος σίκυος (σι-
Salzhändler ὁ ἁλοπώλης sp. [κυός).
Salzhandel ἡ ἁλατοπωλία; ἡ ἁλῶν ἐμπορία.
salzig ἁλμυρός, ἁλυκός 3. — s. Wasser ἡ ἅλμη. — s. Speise, s. Boden ἡ ἁλμυρίς, ίδος. — s. sein od. schmecken ἁλμυρίζειν. — s. werden ἁλμαίνεσθαι. [ίδος.
Salzigkeit ἡ ἁλμυρότης, ἁλυκότης; ἡ ἁλυκίς,
Salzkorn ὁ ἁλὸς χόνδρος od. τὸ ψῆγμα; *pl.* οἱ
Salzkruste ἡ αὐχμηρὰ ἁλμυρίς, ίδος. [ἅλες.
Salzkuchen (v. gemeiner Art) τὸ ἐπίπαστον.
Salzlake ἡ ἅλμη, ἁλμαία, sp. auch ἡ ἅλμευσις, ἁλυκεία. — in S. einlegen ἁλμεύειν; der in S. einlegt ὁ ἁλμευτής; in S. eingelegt ἡ ἁλμάς, άδος (bes. m. u. ohne ἐλάα: eingemachte Olive), ἔφαλμος 2.
Salzmagazin ἡ ἁλῶν ἀποθήκη. [μος 2.
Salzmeste, s. Salzfass.
Salzmonopol τὸ ἁλῶν μονοπώλιον.
Salzquelle ἡ ἁλυκίς, ίδος.
Salzsäule ἡ στήλη ἁλός.
Salzschiff ἡ ἅλας ἄγουσα (κομίζουσα) ναῦς.
Salzsee ἡ ἁλμυρὰ λίμνη.
Salzsieder ὁ ἁλοπηγός.
Salzsiederei τὰ ἁλοπήγια.
Salzsteuer ὁ ἀπὸ τῶν ἁλῶν φόρος.
Salztonne ὁ ἁλῶν πίθος.
Salzverkauf ἡ ἁλατοπωλία.
Salzvorrath οἱ ἀποκείμενοι ἅλες.
Salzwasser ἡ ἅλμη, τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ, sp. ἡ ὑδράλμη. — in S. einlegen ἁλμεύειν; s. Salzlake u. vgl. pökeln. — S. trinkend ὁ ἁλμοπότης, *fem.* ἡ ἁλμοπότις, ιδος.
Salzwerk τὰ ἁλοπήγια, οἱ ἅλες; ἡ ἁλυκίς, ίδος (Salzquelle).
Same 1) v. Pflanzen: τὸ σπέρμα, selten ὁ σπόρος (auch: gereiftes Fruchtkorn, wie ὁ καρπός); *dem.* τὸ σπερμάτιον. — zum S. gehörig, den S. betreffend σπερματικός 3. — S. ausstreuen, s. säen. — S. auflesen u. fressen σπερματολογεῖν; S. fressend σπερματοφάγος, sp. σπερμοφάγος 2. — S. tragen, erzeugen σπερμοφορεῖν, σπερμοφυεῖν; σπερμογονεῖν; S. tragend σπερμοφόρος, σπερμογόνος 2. — aus S. erzeugt σπερμοφυής 2. — S. ansetzen σπερματοῦσθαι, σπερμοῦσθαι (*P.*). — in S. schiessen ἐκσπερματοῦσθαι (*P.*). —

2) v. Thieren: τὸ σπέρμα, selten ὁ σπόρος; auch ὁ θορός, ἡ γονή, τὸ ὄχευμα, selten ὁ γόνος, ἡ θορή. — zum S. gehörig, ihn betreffend σπερματικός, θορικός 3. — S. erzeugen σπερμοποιεῖν; S. erzeugend θοροποιός 2. — S. v. sich geben, auslassen ἀφίεσθαι τὴν γονήν od. τὸν θορόν; auch σπερματίζειν, sp. σπερμοβολεῖν; Auslassung des S. ἡ τῆς γονῆς od. τοῦ θοροῦ ἄφεσις, ὁ σπερματισμός. vgl. Pollution. — ist es = „Nachkomme, Sprössling" τὸ σπέρμα, ὁ γόνος. — 3) übtr. Keim, Stoff, Ursache: τὸ σπέρμα; ἡ ἀρχή; ἡ αἰτία. — S. zu etw. ausstreuen αἰτίαν παρέχειν τινός.

Samenader ἡ σπερματὶς (-ίδος) φλέψ.

samenartig σπερματώδης 2.

Samenentleerung ἡ γονικὴ ἔκκρισις.

Samenfluss ἡ γονόρροια. — m. dem S. behaftet γονορρυής u. γονόρροιος 2. — den S. haben γονορρυεῖν.

Samengang ὁ σπερματικὸς od. θορικὸς πόρος.

Samengefässe τὰ θορικὰ ἀγγεῖα. [λοβός.

Samengehäuse τὸ περικάρπιον, τὸ ἀγγεῖον, ὁ

Samengurke ὁ σπερματίας σίκυος (σικυός).

Samenhändler ὁ σπερματοπώλης. [ματος 2.

samenhaltig σπέρμα ἔχων 3.; ἔνσπερμος, ἐνσπέρ-

Samenkapsel τὸ ἀγγεῖον, τὸ περικάρπιον, ὁ λοβός. — m. dorniger S. περικαρπιάκανθος 2. — den Samen in einer S. enthaltend ἀγγειόσπερμος 2.

Samenkorn τὸ σπέρμα, σπερμάτιον.

samenreich πολύσπερμος u. πολυσπέρματος 2.

Samenreichthum ἡ πολυσπερμία sp.; besser ἡ τοῦ σπέρματος ἀφθονία u. dgl.

Samenstaub, etwa ἡ παιπάλη.

Samenstengel ὁ μίσχος. [ζῳδάριον.

Samenthierchen τὸ σπερματικὸν od. θορικὸν

sammeln συλλέγειν, συνάγειν, συγκομίζειν (u. *M.*); συμφορεῖν (übh. zusammenbringen); ἀγείρειν, συναγείρειν; ἀθροίζειν (u. *M.*); θησαυρίζειν (aufhäufen, aufspeichern). — Reiser s. φρυγανίζειν (u. *M.*). — Beiträge s. ἐρανίζειν, συνερανίζειν (letzteres auch übh. sammeln). — sich s. *a*) eig. συλλέγεσθαι, ἀθροίζεσθαι, auch συνερανίζεσθαι (*P.*); συνέρχεσθαι. *b*) übtr. sich fassen, zu sich kommen: συναγείρειν ἑαυτόν u. συναγείρεσθαι (*P.*), ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν, ἐντὸς ἑαυτοῦ od. ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι. — sich sammelnd συλλογιμαῖος 3.

Sammeln, das, ἡ συλλογή (sp. σύλλεξις), συναγωγή, συγκομιδή, sp. συμφόρησις; auch ὁ ἀγερμός u. sp. συναγερμός; ὁ ἀθροισμός, ἡ ἄθροισις; ὁ θησαυρισμός. — das S. v. Reisern ὁ φρυγανισμός, v. Beiträgen ὁ ἐρανισμός. — das sich S. ὁ ἀγερμός.

Sammelplatz umschr. χωρίον εἰς ὃ συνέρχονται od. ἀθροίζονταί τινες; sp. ἡ συναγωγή, τὸ συναγώγιον; S. d. Wassers ὁ λάκκος; vgl. Zufluchtsort.

Sammet, etwa τὸ ὁλοσηρικόν. [τινος 3.

Sammetblume ὁ ἀμάραντος. — v. S. ἀμαράν-

Sammler ὁ συλλογεύς: gew. durch die *part.* v. sammeln; S. v. Reisig ὁ φρυγανιστήρ, ῆρος; S. v. Beiträgen ὁ ἐρανιστής.

Sammlerin ἡ συλλέγουσα u. ä. *part.*; S. v. Reisig ἡ φρυγανίστρια; S. v. Beiträgen ἡ ἐρανίστρια.

Sammlung 1) das Sammeln, w. s. — übtr. S. des Geistes ὁ τῆς ψυχῆς σύλλογος. — 2) Menge v. gesammelten Dingen: ἡ συλλογή, ὁ σύλλογος, τὸ ἄθροισμα, sp. τὸ συμφόρημα.

sammt σύν, ἅμα, auch ἅμα σύν (sämmtl. m. *dat.*). — Sehr häufig gibt man es durch αὐτός, welches dann entw. m. seinem *subst.* in dem der Rection entspr. Casus od. m. dem *subst.* im *dat.* steht, z. B. d. Feinde tödteten zwanzig Reiter s. dem Hipparchen οἱ πολέμιοι ἀπέκτειναν ἱππέας εἴκοσι καὶ αὐτὸν τὸν ἵππαρχον, d. Athener nahmen zehn Trieren der Aigineten s. der Bemannung οἱ Ἀθηναῖοι εἷλον δέκα τριήρεις τῶν Αἰγινητῶν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν; auch gebraucht man m. αὐτός zsgstzte *adj.*, z. B. s. der Wurzel αὐτόπρεμνος, αὐτόρριζος 2., s. der Ladung αὐτόφορτος 2. (die aber meist erst bei *sp.* vorkommen.). — Bisw. kann man es auch durch d. *part.* ἔχων 3. (bei sich habend), ἄγων, φέρων 3. (tragend, bringend) wiedergeben. — s. u. sonders ἅπαντες (σύμπαντες, συνάπαντες, ἀπαξάπαντες), ασαι, αντα; ἀθρόοι, αι, α; καθ' ἑκάστους, πανδημεί.

Sand ἡ ἄμμος; ἡ (selten ὁ) ψάμμος; als Ballast τὸ ἕρμα. — sprichw. Jmd. S. in d. Augen streuen φενακίζειν τινά; S. in d. Augen haben λημᾶν κολοκύνταις. — wie d. S. am Meere ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε Il. 9, 385. [βάτης.

Sandaal, etwa ὁ ψαμμοδύτης, ἀμμοδύτης, ἀμμο-

Sandale τὸ σάνδαλον, σανδάλιον; selten u. poet. τὸ πέδιλον; übh. τὸ ὑπόδημα (Schuh). — S. tragen σανδαλοῦσθαι sp., besser σάνδαλα φορεῖν; S. anlegen τὰ σάνδαλα ὑποδεῖσθαι. — v. Art der S. σανδαλώδης 2. [ment.

Sandarach ἡ σανδαράκη, σανδαράχη; s. Oper-

sandarachroth σανδαράκινος 3.; s. sein σανδαρακίζειν (-χίζειν).

sandartig ψαμμοειδής, ψαμμώδης 2.

Sandbank τὸ ἕρμα, seltener ἡ (θαλαττία) θίς, θινός, ὁ (θαλάττιος) θίς, τὸ στῆθος, ἡ ταινία; auch τὰ βράχη (βραχέα); ἡ σύρτις, εως (v. d. beiden S. an der afrikanischen Küste).

Sandberg τὸ ψαμμῶδες ὄρος.

Sandboden ἡ ψαμμώδης γῆ.

Sandelbaum τὸ σάνταλον. — v. S. σαντάλινος 3.

Sandelholz τὸ σάνταλον; τὸ σαντάλινον ξύλον.

Sandgrube ὁ ψαμαθών, ῶνος sp.

Sandhaufe ὁ ψάμμου σωρός, τὸ ψάμμου σώρευμα; ἡ (ὁ) ψάμμου θίς (am Meer od. in d. Wüste).

Sandhügel τὸ ἕρμα; ἡ (ὁ) θίς (am Meer od. in der Wüste); vgl. ἡ χελώνη.

sandig ἀμμώδης, ψαμμοειδής 2., sp. ἄμμινος 3.; selten ψάμμινος 3.

Sandkorn τὸ ψαμμίον, ὁ ψάμμου χόνδρος, τὸ

Sandläufer ὁ κίγκλος. [ψάμμου ψῆγμα.

Sandplan ἡ ἄμμος.

sandreich πολύψαμμος, πολύαμμος 2.

Sandstein ὁ ἀμμίτης; ἡ ἀμμῖτις, ιδος.

Sandsteppe αἱ θῖνες.

Sanduhr, den Griechen unbekannt, welche nur d. ganz ähnliche Wasseruhr (ἡ κλεψύδρα) gebrauchten. [ἄνυδρος χώρα.

Sandwüste αἱ (ἔρημοι) θῖνες; ἡ ἀμμώδης καὶ

sanft *a*) v. körperl. Dingen: πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον (z. B. v. Glanze, Winde, Fieber); λεῖος 3. (v. Winde, Tone, Stimme, Rede); ἤπιος 3. (v. Wärme, Fieber); μαλακός 3. (v. Wind, Luft, Schlaf, Rede); προσηνής 2. (v. Blick, Stimme, Bewegung); ἐλαφρός 3. (z. B. ein s. Schlag πληγὴ ἐλαφρά). — ein s. ansteigender Hügel λόφος ἠρέμα προσάντης, γήλοφος λεῖος od. μαλακός. — s. Tod ἡ εὐθανασία, ὁ εὐθάνατος θάνατος. — s. sterben εὐθανατεῖν sp., besser ἡσύχως ἀποθνῄσκειν. *b*) v. Charakter, Temperament, Handlungen: πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον (mild, gelassen); ἥσυχος, ἡσύχιος 2., ἡσυχαῖος 3. (ruhig, gelassen); ἤπιος 3. u. προσηνής 2. (mild, freundlich); ἥμερος 2. (nicht wild; mild). — Jmd. s. behandeln πράως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, πρᾳότητι χρῆσθαι περί τινα, πρᾶον od. ἤπιον εἶναί τινι. — s. machen ἡμεροῦν, vgl. sänftigen. [ρότης.

Sanftheit ἡ πρᾳότης, λειότης, μαλακότης, ἡμε-

sanftmüthig ἥμερος 2., εὐόργητος, εὔκολος, εὐγνώμων 2., auch ἀόργητος 2. (v. der Gemüthsbeschaffenheit); πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; ἤπιος 3.; προσηνής 2.; φιλάνθρωπος 2. (im Benehmen gegen Andere).
Sanftmüthigkeit, Sanftmuth ἡ ἡμερότης; ἡ εὐοργησία, εὐκολία, εὐγνωμοσύνη; ἡ ἀοργησία; ἡ πραότης; ἡ φιλανθρωπία; sp. ἡ ἠπιότης, προσήνεια, πραϋπάθεια.
Sang, s. Gesang.
Sanktion ἡ κύρωσις, ἐπικύρωσις; selten τὸ κῦρος.
sanktionieren κυροῦν, ἐπικυροῦν.
Sappeur, etwa ὁ σκαπτήρ, ῆρος, ὁ σκαπανεύς; od. ὁ τέκτων, ονος. [σαπφείρινος 3.
Sapphir ἡ σάπφειρος (sp. σάπφυρος). — v. S.
Sardelle ἡ ἀφύη (*gen. pl.* ἀφύων); ἡ τριχίς, ίδος, ὁ τριχίας (*dem.* τὸ τριχίδιον); ἡ μεμβράς, άδος, ἡ μεμβραφύη; selten ὁ σαρδῖνος, ἡ σαρδίνη. — Verkäufer v. S. ὁ μεμβραδοπώλης.
Sarder ὁ σάρδιος, τὸ σάρδιον; ἡ σαρδώ (?).
Sardonyx ὁ σαρδόνυξ, υχος.
Sarg ἡ σορός; ἡ λάρναξ, κος; ὁ ληνός; ἡ πύελος; sp. ἡ σαρκοφάγος.
Sargmacher ὁ σοροπηγός, σοροποιός. — seine Werkstätte τὸ σοροπήγιον.
Sarkasmen πικρὰ σκώμματα; sp. οἱ σαρκασμοί.
sarkastisch πικρῶς ἐπισκώπτων 3.; s. lächeln od. lachen σαρδάνιον ἐπιμειδιᾶν od. γελᾶν.
Sarkophag, s. Sarg.
Satan ὁ Σατᾶν, ᾶνος; ὁ Σατανᾶς; vgl. Teufel.
Satire τὸ σκωπτικὸν od. χλευαστικὸν ποίημα; sp. auch ὁ σίλλος. — S. schreiben σιλλογραφεῖν. — das Schreiben v. S. ἡ σιλλογραφία.
Satirendichter ὁ σιλλογράφος.
satirisch σκωπτικός, χλευαστικός, σατυρικός 3.; ein s. Mensch ὁ χλευαστής.
Satrap ὁ σατράπης. — ein S. sein σατραπεύειν (über ein Land χώραν u. χώρας). — Residenz des S. τὰ σατράπεια.
Satrapie ἡ σατραπεία (Amt u. Provinz). [ίδος.
satrapisch σατραπικός 3.; bes. *fem.* ἡ σατραπίς,
satt *a*) genug, hinreichend, w. s. *b*) gesättigt: ἐμπεπλησμένος 3., κεκορεσμένος 3., πλήρης 2., μεστός 3. (sämmtl. auch übtr. bis zum Ueberdrusse s., überdrüssig). — Jmd. s. machen = sättigen, w. s. — s. werden, sich s. essen an etw. = sich sättigen. — nicht s. werden können v. etw. ἄπληστον εἶναί τινος, ἀπλήστως ἔχειν τινός od. περί (πρός) τι. — s. sein v. etw. πλήρη od. μεστὸν εἶναί τινος. — einer Sache od. Jmds. s. sein, etw. od. Jmd. s. haben μεστὸν εἶναί τινος od. m. *part.*, ἅδην ἔχειν τινός od. m. *part.*, κόρον ἔχειν τινός. z. B. als er des Zornes bereits s. war μεστὸς ἤδη ὢν θυμούμενος, μεστὸς ὢν ἤδη τὸν θυμόν; ihr habt d. Redner s. μεστοί ἐστε τοῦ λέγοντος. — einer Sache s. werden, etw. s. bekommen μεστὸν γίγνεσθαί τινος od. m. *part.* — Alles bekommt man s. πάντων κόρος ἐστίν; auch den Umgang m. diesen bekommt man s. κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. — ich bekomme etw. nicht s. οὐδεὶς κόρος γίγνεταί μοί τινος. — als er sich s. gescholten hatte ἐπεὶ μεστὸς ἦν ἀγανακτῶν. — das habe ich s. ἄχθομαι δὴ τούτοις. — ich habe es schon s. immer Wache zu halten ἀπείρηκα ἤδη φυλακὰς ἀεὶ φυλάττων. — rede dich s. ἔμπλησο λέγων. — sich s. lachen ἄχρι κόρου od. εἰς κόρον γελᾶν. — *adv.* ἅλις, ἀρκούντως, ἱκανῶς, κατακόρως, ἅδην.
Sattel ἡ σάγη; τὸ ἐφίππιον (στρῶμα; sp. τὸ ἔφιππον); τὸ ἔποχον; τὸ ὑπηρέσιον (eig. Decke, Schabracke; Sättel unserer Art kennt das Alterthum nicht, nur Packsättel, auf denen man, wie auf unseren Damensätteln, reiten konnte, vgl. Packsattel; auf einem solchen reiten ἐπ' ἀστράβης ὀχεῖσθαι). — kopfüber Jmd. aus dem S. stürzen ἐκτραχηλίζειν τινά. — im S. bleiben ἐπιμένειν. — sich aus dem S. heben lassen = sich besiegen lassen, w. s.
sattelfest ἔποχος 2.
Sattelgurt, etwa ὁ ζωστήρ, ῆρος.
Sattelkissen τὸ ὑπηρέσιον.
satteln, das Pferd ἐπισάττειν od. στρωννύναι (καταστρωννύναι) τὸν ἵππον.
Sattelpferd ὁ ἐπισεσαγμένος ἵππος.
Sattelzeug τὰ σκεύη (übh. Pferdegeschirr).
Sattheit ἡ πλησμονή, sp. τὸ πλήσμιον; auch ὁ [κόρος.
Sattler ὁ ἡνιοποιός.
Sattlerwerkstatt τὸ ἡνιοποιεῖον.
sattsam ἱκανός 3.; ἀρκῶν, ἐξαρκῶν 3.; αὐτάρκης 2. — *adv.* ἱκανῶς, ἀρκούντως, ἀποχρώντως, ἅλις, ἅδην, κατακόρως.
Sattsein, s. Sattheit.
Saturei ἡ θύμβρα, τὸ θύμβρον, sp. ἡ θυμβραία, selten ἡ θυμβρία. — über S. abgezogener Wein ὁ θυμβρίτης οἶνος. — der S. isst θυμβροφάγος 2.
satureiartig θυμβρώδης 2.
Saturnalien τὰ Κρόνια, ἡ τοῦ Κρόνου ἑορτή, αἱ Κρονιάδες ἡμέραι. [διον.
Satyr ὁ σάτυρος; *dem.* ὁ σατυρίσκος, τὸ σατυρί-
satyrähnlich σατυρώδης 2.
satyrhaft σατυρικός 3.
Satyrreigen ὁ σατυρικὸς (σατυριστὴς) χορός.
Satyrspiel τὸ σατυρικὸν δρᾶμα. — zum S. gehörig σατυρικός 3. — Schauspieler im S. ὁ σατυρικός. — der S. schreibt ὁ σατυρογράφος.
Satyrsprung τὸ σατυρικὸν ἅλμα. — S. machen σατυρικὰ ἅλλεσθαι.
Satyrtanz ἡ σατυρικὴ ὄρχησις, ὁ κόρδαξ, κος.
Satz 1) Sprung: τὸ ἅλμα, πήδημα. — einen S. thun ἅλλεσθαι, πηδᾶν, διαπηδᾶν; im Satze φερόμενος, παραφερόμενος 3. — 2) Bodensatz, Hefe, w. s. — voll S. σταθμώδης 2. — 3) ausgesprochener Gedanke: ἡ θέσις (sp. τὸ θέμα); ὁ λόγος, ἡ γνώμη; ἡ πρότασις; im philosoph. Sinne: τὸ δόγμα, τὸ δοκοῦν, τὸ ἀρέσκον; allgemein angenommener S. τὸ κύριον δόγμα, τὸ ὁμολογούμενον (ὡμολογημένον), τὸ δεδογμένον, τὸ ἀξίωμα. — mathemat. Satz ἡ μαθηματικὴ θέσις. — als Glied einer Rede τὸ κῶλον. — in einem Musikstücke ὁ νόμος, τὸ ἔννομον. — 4) etw. Festgesetztes, bes. der festgesetzte Preis: ἡ τακτὴ τιμή. — 5) Einsatz, Unterpfand, Hypothek, w. s. — 6) v. Thieren = Wurf: ὁ τόκος; = Brut ἡ νεοττιά.
Satzhase ὁ θῆλυς λαγώς.
Satzung ὁ θεσμός; ist es = festgesetzter Preis ἡ τακτὴ τιμή.
Satzzeit ὁ τοκετός.
Sau ἡ σῦς (ὗς); συός. — *n. pr.* (als Fluss) s. Save.
sauber καθαρός 3.; καθάριος 2.; κομψός, κόσμιος, γλαφυρός 3.; ironisch ἀστεῖος, σεμνός 3. — etw. s. halten καθαρὸν διαφυλάττειν τι. — übr. s. hübsch.
Sauberkeit ἡ καθαρότης, καθαριότης, κομψότης, κοσμιότης, γλαφυρότης.
Saubohne ὁ κύαμος.
Sauborste, s. Borste.
Saubrot τὸ χελώνειον.
Sauce, s. Brühe.
Saucennapf τὸ ἐμβάφιον.
sauer 1) eig. ὀξύς 3., αὐστηρός 3., ὁ ὀξίνης; δριμύς u. πικρός 3. (scharf, herb). — etw. s. ἔποξυς, ὕποξυς 2., s. säuerlich. — s. machen ὀξύνειν; s. werden ὀξύνεσθαι (*P.*; auch *A.*), ganz s. werden ἐξοξύνεσθαι (*P.*). — s. sein od. schmecken

ὀξίζειν. — s. (noch unreife) Traube od. Olive ἡ (ὁ) ὄμφαξ, κος (aus s. Trauben ὀμφάκινος 3.); s. Wein τὸ ὄξος; ὁ ὀξίνης (m. u. ohne οἶνος); s. Milch τὸ ὀξύγαλα, ακτος (v. s. Milch ὀξυγαλάκτινος 3., Käse v. s. Milch ὁ ὀξερίας τυρός); s. Aufstossen ἡ ὀξυρεγμία (solches haben ὀξυρεγμιᾶν; solches habend ὀξυρεγμιώδης 2.). — 2) übtr. *a*) mühsam, beschwerlich: πικρός, χαλεπός, βαρύς 3., ἐπίπονος 2. — s. Arbeit ὁ πολὺς od. χαλεπὸς πόνος, ὁ μόχθος, ὁ κάματος. — es sich s. werden lassen κάμνειν, πολὺν πόνον od. πόνους ἔχειν; πολλὰ πονεῖν; πονεῖσθαι. — es wird mir etw. s. ἄχθομαι (*DP.*), ἐνοχλοῦμαι (*P.*) od. πράγματα ἔχω ποιῶν τι, πράγματα παρέχει μοί τι. — es kömmt mir etw. s. an ὀκνῶ ποιεῖν τι, μόγις πράττω τι. — Jmd. d. Leben s. machen πράγματα παρέχειν τινί, ἐνοχλεῖν τῇ τινος εὐδαιμονίᾳ. *b*) mürrisch: αὐστηρός, δριμύς, πικρός, στρυφνός 3.; ὁ ὀξίνης, ὀμφακίας; σκυθρός 3., δύσκολος, ἀγέλαστος 2., χαλεπός 3. — s. sehen δριμὺ od. πικρὸν ὁρᾶν (βλέπειν), σκυθρωπάζειν; sprichw. κάρδαμα, ὀρίγανον, νᾶπυ, ὄμφακας, θυμβροφάγον βλέπειν, ὀμφακίζειν; das Sauersehen ὁ σκυθρωπασμός, ἡ σκυθρωπότης. der s. aussieht σκυθρωπός 2. u. 3. — *adv.* auch ἀγελαστί.

Sauerampfer ἡ ὀξαλίς, ίδος, ἡ ὀξίς, ίδος.

Sauerbrunnen, etwa τὰ ἐποξέα ὕδατα.

Sauerei, s. Schweinerei.

Sauerhonig τὸ ὀξύμελι, ιτος; τὸ ὀξυμελίκρατον.

Sauerklee ἡ ὀξαλίς, ίδος.

Sauerkraut τὰ (ἅλμῃ) τεταριχευμένα λάχανα.

sauersüss ὀξύγλυκυς, υ.

Sauerteig ἡ ζύμη, τὸ ζύμωμα; τὸ στέαρ, ατος.

sauerteigartig ζυμώδης 2.

sauertöpfisch, s. sauer 2) *b*).

Sauertopf ὁ ὀμφακίας, ὀξίνης; vgl. sauer 2) *b*).

Saufaus, Saufbruder ὁ φιλοπότης, πολυπότης; ὁ ποτίστατος, sp. ὁ ποτικός; ὁ κωθωνιστής; auch ὁ μεθυστής, μεθυστικός; vgl. ὁ ἀκρατοκώθων, ωνος.

saufen *a*) v. Thieren: ῥοφεῖν, λάπτειν, auch übh. πίνειν. — zu s. geben ποτίζειν. *b*) v. Menschen: φιλοποτεῖν, πολυποτεῖν; ἀμυστίζειν, ἄμυστιν ἕλκειν, κωθωνίζεσθαι.

Saufen, das *a*) v. Thieren: ἡ ῥόφησις, λάψις, übh. ἡ πόσις. *b*) v. Menschen: ἡ φιλοποσία, πολυποσία; ἡ ἄμυστις, ιδος; ὁ κωθωνισμός.

Sauferei ἡ πολυποσία, ἡ ἄμυστις, ὁ κωθωνισμός; s. d. f. W. [ὁ κώθων, ωνος.

Saufgelag ὁ πότος; ἡ ἐν τοῖς πότοις συνουσία;

Saufgesell ὁ συμπότης; s. Saufaus.

Saufgesellschaft οἱ συμπόται; vgl. Saufgelag.

Saufhaus τὸ κωθωνιστήριον.

Sauflied τὸ ποτικὸν ᾆσμα.

Saufschwester ἡ φιλοπότις (πολυπότις), ιδος sp.; besser ἡ ποτιστάτη, ἡ μεθύστρια.

Saugeferkel ὁ θηλαζόμενος (ἡ θηλαζομένη) δέλφαξ, κος. [σχος.

Saugekalb ὁ θηλαζόμενος (ἡ θηλαζομένη) μόσαυgen μύζειν (sp. μυζᾶν), βδάλλειν, auch ἕλκειν. — an der Mutterbrust θηλάζεσθαι (*P.*); θηλάζειν τὸν μαστόν (auch τὴν μητέρα u. ἐκ τῆς μητρός); ἐν γάλακτι od. γάλαξιν εἶναι (τρέφεσθαι *P.*).

Saugen, das ἡ βδάλσις, ὁ θηλασμός sp.

Saugrüssel ἡ ἐπιβοσκίς, ίδος, sp. ἡ προνομαία.

Saugwarze ἡ τοῦ μαστοῦ θηλή; der Dintenfische ἡ κοτυληδών, όνος, ἡ κοτύλη.

Sauhirt ὁ συβώτης (συβότης), ὁ ὑοβοσκός; sp. ὁ συοφορβός, ὑοφορβός, ὁ χοιροβοσκός. — den S. betreffend συβωτικός 3.

Sauhirtin ἡ συβώτρια. [θήρα.

Saujagd ἡ τῶν κάπρων od. τῶν ἀγρίων συῶν

Saulache ἡ καλίστρα, sp. καλινδήθρα.

Saum τὸ κράσπεδον, ἡ πεζίς, ίδος, poet. u. sp. ἡ πέζα; τὸ λέγνον (selten; ein bunter S.); sp. τὸ λῶμα, τὸ σῆμα; ein purpurner S. ἡ παρυφή, sp. τὸ παρύφασμα; m. e. solchen S. παρύφαντος 2., παρυφασμένος 3., περιπόρφυρος 2.; ein Kleid m. solchem S. τὸ παρυφές, ἡ παρυφίς, ίδος; m. e. weissen S. περίλευκος 2. — S. des Netzes τὸ ἀκρολίνιον; vgl. τὸ κορυφαῖον, τὰ σαρδόνια, αἱ σαρδόνες.

Saumesel ἡ ἀστράβη; ὁ φορτηγὸς od. σκευοφόρος (σκευαγωγὸς) ὄνος.

Saumpferd, -ross ὁ φορτηγὸς od. σκευοφόρος (σκευαγωγὸς) ἵππος; sp. ὁ φορεὺς ἵππος.

Saumsattel, s. Packsattel.

saumselig ὀκνηρός 3. (zögernd); βραδύς 3. (langsam); ὁ, ἡ βλάξ, βλακός; μαλακός 3., ἀσύντονος 2., ἀνειμένος 3. (schlaff); ῥᾴθυμος 2.; ἀμελής 2. (fahrlässig). — s. sein ὀκνεῖν, βραδύνειν, βλακεύειν, μαλακίζεσθαι (*P.* u. *M.*), ῥαθυμεῖν, ἀπορρᾳθυμεῖν, ἀμελεῖν, ἀμελῶς ἔχειν.

Saumseligkeit ἡ ὀκνηρία, ὁ ὄκνος; ἡ βραδυτής (-ῆτος); ἡ βλακεία, μαλακία, ἄνεσις; ἡ ῥᾳθυμία, ἀμέλεια. [τὰ σαγμάρια.

Saumthiere τὰ ὑποζύγια od. σκευοφόρα; sp. auch

Saurüssel τὸ ῥύγχος; *dem.* τὸ ῥυγχίον.

sausen ῥοιζεῖν. — **sausend** ῥοιζώδης 2.; *adv.* ῥοιζηδόν (sp.). — das **Sausen** ὁ ῥοῖζος, τὸ ῥοίζημα, sp. ἡ ῥοίζησις.

Save (Fluss) ὁ Σαοῦος, ὁ Σάος.

Scala τὸ διάγραμμα.

Scene 1) = Bühne, Schauplatz, w. s. — 2) Schauspiel, Vorgang: ἡ θέα, τὸ θέαμα; τὸ δρᾶμα; oft auch bloss durch d. Neutra v. *adj.*, z. B. eine rührende, furchtbare, entsetzliche Sc. ἐλεεινόν τι, φοβερόν τι, δεινόν τι.

scenisch δραματικός 3. — sc. darstellen δραματοποιεῖν; sc. Darstellung ἡ δραματοποιία.

Schaaf, Schaale, Schaam, s. Schaf u. s. w.

Schaar ἡ ἀγέλη; τὸ πλῆθος; τὸ ἔθνος (selten); ὁ ὅμιλος; ὁ ὄχλος; sp. τὸ σύστημα, σύστρεμμα. — Sch. v. Hopliten ἡ τῶν ὁπλιτῶν τάξις, τὸ ὁπλιτῶν στῖφος (sp. σύστημα); Sch. v. Reitern ἡ ἱππέων ἴλη od. τάξις; τὸ ἱππέων τέλος od. στῖφος.

schaaren; zusammen sch. συλλέγειν, συναθροίζειν. — sich sch. συστρέφεσθαι (*P.*).

schaarenweis ἀγεληδόν; κατ᾽ ἔθνη; κατ᾽ ἴλας (v. Kriegern, bes. Reitern); auch durch d. *adj.* ἀγελαῖος, ἀθρόος 3.

Schabe ἡ σίλφη (sp. τίλφη).

Schabeisen ὁ ξυστήρ, ῆρος; τὸ ξύστρον.

Schabmesser ἡ ξυήλη; poet. ἡ κνῆστις, ιδος, sp. τὸ κνῆστρον.

schaben κνῆν, κνήθειν, κνίζειν (kratzen, zerkratzen); ξεῖν u. ξύειν (um zu glätten). — geschabt ξεστός, ξυστός 3. — sich sch. κνῆσθαι; s. kratzen.

Schaben, das ἡ κνῆσις, ὁ κνησμός; ἡ ξέσις, ξύσις, ὁ ξυσμός, selten ἡ ξύσμη.

Schabenkraut ὁ φλόμος (φλῶμος).

Schabernack ἡ ἐπήρεια, ἡ ὕβρις. — Jmd. e. Sch. anthun ἐπηρεάζειν τινά u. τινί, ὑβρίζειν τινά. — Verübung v. Sch. ὁ ἐπηρεασμός.

Schabracke τὸ ἐφίππιον (m. u. ohne στρῶμα), sp. τὸ ἔφιππον; s. Sattel.

Schabsel τὸ ξύσμα, ξέσμα; *dem.* τὸ ξυσμάτιον.

Schach τὸ ζατρίκιον (erst Byz.). — Sch. spielen ζατρικίζειν. — Jmd. Sch. bieten πολιορκεῖν τινά. — Jmd. im Sch. halten ἐφορμεῖν τοῖς τινος καιροῖς.

Schachbret αἱ γραμμαί. [ροῖς.

Schacher ἡ καπηλεία, ἡ καπηλική.

schachern, m. etw. καπηλεύειν τι.

schachmatt *a*) eig. ἀπο-, συγ-κεκλεισμένος 3.; Jmd. sch. machen, s. matt 2). *b*) übtr. ἀπειρηκώς, κεκμηκώς 3., κατάπονος 2.
Schachspiel τὸ ζατρίκιον (erst Byz.).
Schachspieler ὁ ζατρικίζων (erst Byz.).
Schacht ἡ σῆραγξ, γγος, ἡ σῦριγξ, γγος; ὁ ὑπόνομος, sp. ἡ ὑπονομή. — durch Sch. ὑπονομηδόν.
Schachtel ἡ θήκη, ἡ κιβωτός, *dem.* τὸ κιβώτιον, κιβωτάριον; sp. ἡ κάψα, ὁ καψάκης.
Schachtelhalm ἡ ἵππουρις, εως.
Schade, Schaden 1) Verletzung: τὸ κακόν, τὸ σαθρόν; bes. körperl. Verletzung τὸ ἐν τῷ σώματι κακόν od. σαθρόν; τὸ τραῦμα (Wunde, auch „Leck" v. Schiffen); τὸ πήρωμα, ἡ πήρωσις (Lähmung, Verstümmlung); ἡ λώβη, λύμη (Sch. in Folge v. Misshandlung). — e. Sch. beibringen am Körper τραυματίζειν, πηροῦν, λωβᾶσθαι, λυμαίνεσθαι; e. Sch. bekommen σαθρὸν γίγνεσθαι, am Körper κακόν τι od. τραῦμα λαμβάνειν, τραυματίζεσθαι od. πηροῦσθαι (*P.*). — 2) Nachtheil: ἡ βλάβη, seltner τὸ βλάβος (bes. Sch. am Vermögen), sp. τὸ βλάμμα; ἡ ζημία, sp. τὸ ζημίωμα; τὸ ἐλάττωμα (Verlust); übh. τὸ κακόν (alles Böse, Nachtheilige); ἡ συμφορά (widriges Begegniss, Missgeschick); ἡ λύμη, λώβη (Kränkung, Beschimpfung, Sch. an der Ehre). — einen Sch. stiften βλάβην ποιεῖν. — Jmd. od. etw. einen Sch. thun od. zufügen βλάπτειν od. ζημιοῦν τινα u. τι; βλάβην od. ζημίαν φέρειν, ποιεῖν od. παρέχειν τινί; ἐλαττοῦν τινα u. τι; κακῶς ποιεῖν, κακόν τι ποιεῖν od. ἐργάζεσθαι, κακοποιεῖν, κακουργεῖν, κακοῦν τινα u. τι; λυμαίνεσθαί τινα u. τι (auch τινι); λωβᾶσθαί τινα; σίνεσθαί τινα u. τι (bes. dem Feinde, einem Lande); φθείρειν u. διαφθείρειν τινά u. τι. — Jmd. od. etw. zum Sch. gereichen βλάβην od. ζημίαν εἶναί τινι, κακὸν od. βλαβερὸν εἶναί τινι; s. schädlich. — Sch. leiden od. nehmen, in Sch. kommen βλάπτεσθαι od. ζημιοῦσθαι (*P.*); βλάβην, ζημίαν, κακὸν λαμβάνειν; κακὸν od. κακῶς πάσχειν; ζημίαν φέρειν; βλάβην ἔχειν. — Jmd. grossen Sch. zufügen μεγάλα (πολλὰ) βλάπτειν od. ζημιοῦν τινα; grossen Sch. leiden μεγάλα (πολλὰ) βλάπτεσθαι od. ζημιοῦσθαι (*P.*) u. dgl. — Sch. haben bei etw. βλάπτεσθαι ὑπό τινος od. ποιοῦντά τι, κακόν τι πάσχειν od. ἔχειν ἀπό τινος od. ποιοῦντά τι, ζημιοῦσθαι ἔν τινι od. ποιοῦντά τι. — zum Sch. ἐπὶ τῷ κακῷ, ἐπὶ βλάβῃ, ἐπὶ ζημίᾳ, ἐπὶ λύμῃ; οὐκ εἰς καλόν. — ohne Sch. ἄνευ βλάβης, ἀνατεί, auch durch das *adj.* ἀζήμιος 2., ἀβλαβής 2., ohne Sch. durch etw. zu leiden ἀθῷος (2.) τινος; ohne Sch. davonkommen χαίροντα ἀπαλλάττειν. — ohne Sch. anzurichten ἀβλαβῶς, ἀσινῶς od. *adj.* ἀβλαβής, ἀσινής 2. — durch Sch. klug werden παθόντα γνῶναι; Sch. macht klug πάθος μάθος, τὰ παθήματα μαθήματα γίγνεται. — es ist Sch. dass er gestorben ist λύπην ἐργάζεται ἀποθανών, οὐκ εἰς δέον ἀπώλεσεν, ὤφελε μὴ ἀποθανεῖν. — Schade! φεῦ. — Sch. dass er nicht zugegen ist εἴθε παρεγένετο, εἴθε μὴ ἀπῆν, κρεῖττον ἦν παρών u. dgl. — Sch. dass er keine Schläge bekommt ὄναιτ' ἂν δαρείς. — es wäre nicht dein Sch., wenn du dies lerntest ὄναιο ἂν μαθὼν ταῦτα. — das ist doch offenbar dein Sch. nicht πάντως οὐ σὴ αὕτη ἡ τιμή.
schaden, s. Schaden thun od. zufügen, zum Schaden gereichen, unter „Schaden". — es schadet nichts οὐδεὶς φθόνος (auch m. f. *inf.*); ist es = „es ist zweckdienlich" οὐ χεῖρον m. *inf.* — was schadet es? πῶς οὐ καλόν; καὶ τί διαφέρει; — Einem zu sch. suchen ἐπιβουλεύειν τινί; man sucht mir zu sch. ἐπιβουλεύομαι (*P.*).
Schadenersatz ἡ τῆς βλάβης ἔκτισις, ἡ ἀνταπόδοσις. — Jmd. Sch. leisten ἐκτίνειν τινὶ τὴν βλάβην, ἀνταποδιδόναι τινί τι. — Klage auf Sch. ἡ βλάβης δίκη. — eine Klage auf Sch. gegen Jmd. anhängig machen λαγχάνειν τινὶ δίκην βλάβης. — s. schadlos.
Schadenfreude ἡ ἐπιχαιρεκακία, χαιρεκακία. — Sch. über etw. haben ἐπιχαίρειν od. ἐφήδεσθαί (*P.*) τινι, selten καταχαίρειν ἐπί τινι, sp. ἐπιχαιρεκακεῖν u. χαιρεκακεῖν τινι; Sch. über das Unglück Jmds. empfinden ἐπιχαίρειν τινὶ κακὰ παθόντι; man hat Sch. über Jmds. Unglück ἐπίχαρτός ἐστί τις κακὰ πάσχων. — über den od. das man Sch. empfindet ἐπίχαρτος 2. (selten = Sch. empfindend, s. d. f. W.). — Gegenstand der Sch. τὸ ἐπίχαρμα (mehr poet.).
schadenfroh ἐπιχαιρέκακος, χαιρέκακος 2., selten ἐπίχαρτος 2. — sch. sein über etw. = Schadenfreude über etw. empfinden, s. d. vhg. W.
schadhaft σαθρός 3. (v. Körper); πεπηρωμένος 3., selten πηρός 3. (gelähmt, verstümmelt); ἐνδεής, ἐλλιπής, πλημμελής 2. (mangelhaft); κακός, φαῦλος, μοχθηρός, πονηρός 3. (im schlechten Zustande). — sch. machen πηροῦν, sp. σαθροῦν. — sch. Zustand, s. d. f. W.
Schadhaftigkeit τὸ σαθρόν (sp. ἡ σαθρότης); ἡ πονηρία, μοχθηρία.
schadlos 1) ohne Nachtheil: ἀζήμιος, ἀθῷος 2. — Jmd. sch. halten ἐκτίνειν τινὶ βλάβην, ἀνταποδιδόναι τινί τι, ἐπανορθοῦν (u. *M.*) od. ἀκεῖσθαι τὴν ἔκ τινος βλάβην, ἀναμάχεσθαί τινι τὴν βλάβην. — sich sch. halten ἐπανορθοῦσθαι od. ἀκεῖσθαι τὴν βλάβην od. τὸ κακόν. — 2) = unverletzt, heil, w. s.
Schadloshaltung ἡ τῆς βλάβης ἔκτισις, ἡ ἐπανόρθωσις, τὸ ἐπανόρθωμα, ἡ ἀνταπόδοσις.
schäbig *a*) eig. λεπρός 3., sp. λεπρώδης 2.; ψωραλέος 3., sp. ψωρός 3., ψωριώδης u. ψωροειδής 2. *b*) übtr. v. Kleidern: κατατετριμμένος 3. — ein sch. Kleid ὁ τρίβων, ωνος, τὸ τριβώνιον. — von Menschen, s. filzig.
Schäbigkeit *a*) eig. ἡ λεπρότης, ψωρίασις (erst sp.); besser durch die vhg. *adj.* *b*) übtr. v. Menschen, s. Filzigkeit.
Schächer, s. Räuber. — übtr. ein armer Sch. φαῦλον (πονηρὸν, μοχθηρὸν) ἀνθρωπάριον od. ἀνθρώπιον; vgl. Tropf. [θήκιον, καψάκιον.
Schächtelchen τὸ κιβώτιον, κιβωτάριον; sp. τὸ
Schäcke, schäckig, s. Schecke, scheckig.
Schädel τὸ κρανίον.
Schädenklage ἡ βλάβης δίκη.
schädigen, s. schaden u. beschädigen.
Schädiger ὁ λυμεών, ῶνος; ὁ λυμαντήρ, ῆρος.
Schädigung ἡ βλάβη; ἡ λύμη.
schädlich βλαβερός 3., sp. ἐπιβλαβής 2., βλαπτικός 3.; ζημιώδης 2., ἐπιζήμιος 2.; λυμαντήριος 3. poet. u. λυμαντικός 3. sp.; auch ἀσύμφορος 2., u. übh. κακός 3.; πάγκακος 2. (ganz sch.). — sch. sein = schaden, w. s.
Schädlichkeit τὸ βλαβερόν, τὸ ἐπιζήμιον, τὸ ζημιῶδες, τὸ κακόν.
Schäfchen *a*) eig. τὸ προβάτιον. — sprichw. „sein Sch. im Trocknen haben" etwa ὁρμεῖν ἐπ' ἀγκύρας od. ἐπ' ἀγκύρᾳ. *b*) Sch. am Himmel: νεφέλαι πόκοις ἐρίων ὅμοιαι.
Schäfer ὁ ποιμήν, ένος; ὁ προβατεύς, sp. προβατευτής, προβατοβοσκός.
Schäferei ἡ ἔπαυλις, τὸ ἐπαύλιον.
Schäfergedicht τὸ βουκολικὸν ᾆσμα (ποίημα, μέλος); τὸ εἰδύλλιον. — ein Sch. dichten od. singen βουκολιάζειν (u. *M.*); das Dichten od. Singen eines Sch. ὁ βουκολιασμός; Dichter od. Sänger v. Sch. ὁ βουκολιαστής.

Schäferhütte ἡ τοῦ προβατέως od. ποιμένος σκηνή, ἡ ποιμενικὴ σκηνή.
Schäferhund ὁ ποιμενικὸς (sp. ποιμνίτης) κύων.
Schäferin ἡ ποιμενικὴ γυνή (παρθένος).
Schäferleben ὁ τῶν ποιμένων (προβατέων) βίος.
Schäferlied, s. Schäfergedicht.
Schäferspiel τὸ ποιμενικὸν δρᾶμα.
Schäferstab, s. Hirtenstab.
Schäker ὁ σκωπτόλης, ὁ σκωπτικός, sp. ὁ σκώπτης.
Schäkerei ἡ παιγνία, selten τὸ παίγνιον; ἡ παιδιά; ἡ σκῶψις.
schäkern παίζειν, προσπαίζειν, σκώπτειν. — m. Jmd. προσπαίζειν τινί, προσγελᾶν καὶ προσπαίζειν πρός τινα; sp. διαπληκτίζεσθαί τινι u. πρός τινα.
Schäkern, das, s. Schäkerei.
Schälchen τὸ φιάλιον; ungew. ἡ φιαλίς, ίδος; auch τὸ λεκάνιον, λεκίδιον, ἡ λεκανίσκη, sp. ἡ λεκανίς, ίδος, τὸ λεκάριον, σκαλλίον.
schälen λέπειν, ἀπο-, ἐκ-, περι-λέπειν, λεπίζειν, ἀπο-, ἐκ-, περι-λεπίζειν, λοπίζειν, ἀπο-, περι-λοπίζειν; auch φλοΐζειν, περιφλοΐζειν (Baumrinde), περιγλύφειν (Eier); ἀποδέρειν (Haut); ἀποδύειν (übh. enthüllen). — wie aus dem Ei geschält γλαφυρώτατος, κομψότατος 3.
Schämel *a)* Fussbank: ὁ θρᾶνος, τὸ θρανίον; το ὑπόβαθρον, τὸ σκολύθριον; sp. τὸ ὑποπόδιον, ὁ ὑποβαθμός, ἡ ὑποβάθρα. — kleiner Sch. τὸ θρανίδιον. *b)* zum Sitzen: ὁ χαμαίζηλος (m. u. ohne δίφρος).
schämen, sich αἰδεῖσθαι (*DP.*) u. αἰδήμονα εἶναι (Schamgefühl empfinden od. beweisen); αἰσχύνεσθαι (*DP.*; Scheu vor etw. Schimpflichem haben). — sich vor Jmd. sch. αἰδεῖσθαι, ἐπαιδεῖσθαι, αἰσχύνεσθαι, ἐπαισχύνεσθαί τινα, selten ἐγκαλύπτεσθαί τινα. — sich über etw. sch. αἰσχύνεσθαί τινι od. ἐπί τινι, ἐπαισχύνεσθαί τινι u. τι (selten αἰδεῖσθαι ἐπί τινι, ἐπαιδεῖσθαί τινι), ἐγκαλύπτεσθαι ἐπί τινι. — ich schäme mich etw. zu thun αἰδοῦμαι od. αἰσχύνομαι (auch ἐπαιδοῦμαι, ἐπαισχύνομαι) ποιῶν (wenn ich es doch thue, hingegen ποιεῖν wenn ich es nicht thue). — ich schäme mich dass αἰσχύνομαι ὅτι ..., auch m. εἰ (ἐάν; wenn d. Veranlassung der Scham noch nicht e. ausgemachte Thatsache ist). — sich nicht sch. ἀναισχυντεῖν (einer Handlung durch d. *part.*, z. B. sie schämen sich nicht zu sagen ἀναισχυντοῦσι λέγοντες); sich gar nicht sch. ἀπαναισχυντεῖν, sich gar nicht sch. zu sagen dass... ἀπαναισχυντεῖν ὡς ...
schänden αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά (allg.); ἀτιμάζειν od. ἀτιμοῦν τινα (entehren); διαφθείρειν τινά (verderben, verunstalten); λυμαίνεσθαί τινα u. τινι, λωβᾶσθαί τινα (schmählich od. schändlich behandeln, misshandeln, entstellen, verstümmeln); auch κακοῦν τινα, αἰκίζεσθαί τινα, ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα; umschr. αἰσχύνην od. ἀτιμίαν κατασκευάζειν, ἐργάζεσθαι, περιάπτειν od. προσβάλλειν τινί. — e. Weib sch. αἰσχύνειν, καταισχύνειν, διαφθείρειν (φθείρειν), auch βιάζεσθαι γυναῖκα (m. Gewalt).
Schänden, das, s. Schändung.
Schänder ὁ αἰσχυντήρ u. καταισχυντήρ, ῆρος (poet.); ὁ φθορεύς (sp.); besser ὁ διαφθορεύς od. durch d. *part.* der vhg. Verba.
schändlich αἰσχρός 3. u. ἀσχήμων 2. (physisch u. moralisch); ἀνόσιος 2., μιαρός, πονηρός 3., κάκιστος 3. (moralisch); ἐπονείδιστος 2. (tadelnswerth). — sch. Behandlung ἡ λύμη, λώβη, αἰκία, τὸ αἴκισμα, ὁ αἰκισμός; ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα. — sch. Reden führen αἰσχρολογεῖν, αἰσχροεπεῖν, αἰσχρορρημονεῖν, selten αἰσχρομυθεῖν; sch. Reden führend αἰσχρολόγος, αἰσχρορρήμων 2.; sch. Reden ἡ αἰσχρολογία, αἰσχρορρημοσύνη. — sch. handeln αἰσχρὰ πράττειν, αἰσχρουργεῖν, sp. αἰσχροποιεῖν, αἰσχροπραγεῖν; sch. handelnd αἰσχρουργός, αἰσχροποιός, αἰσχροπράγος 2.; sch. Handlung ἡ αἰσχρουργία, sp. αἰσχροποιία, αἰσχροπραγία u. αἰσχροπραγμοσύνη. — sch. Gewinnsucht ἡ αἰσχροκέρδεια; nach sch. Gewinn strebend αἰσχροκερδής 2., nach sch. Gewinn streben αἰσχροκερδεῖν.
Schändlichkeit τὸ αἶσχος, ἡ αἰσχρότης, ἀσχημοσύνη (physisch u. moralisch); ἡ ἀνοσιότης, πονηρία, τὸ ἀνόσιον od. μιαρόν (moralisch).
Schändung ἡ λύμη, λώβη; ἡ αἰκία, ὁ αἰκισμός; ἡ ἀτιμία, poet. ἀτίμωσις. — Sch. eines Weibes ἡ αἰσχύνη od. φθορὰ γυναικός.
Schärfe 1) eig. ἡ ὀξύτης, τὸ ὀξύ; s. Schneide. — 2) übtr. v. den Sinnen: ἡ ὀξύτης, τὸ ὀξύ (übh.); auch ἡ δριμύτης, τὸ δριμύ (v. Geruch u. Geschmack); ἡ αὐστηρότης, ἁλμυρότης, πικρότης (v. Geschmack); im Bes. Sch. der Augen ἡ τῶν ὀφθαλμῶν ἀρετή, ἡ ὀξυωπία, sp. ἡ ὀξυδέρκειας ὀξυδερκία, ὀξυδορκία; Sch. des Gehöres ἡ ὀξυηκοΐα u. gew. τὸ ὀξυήκοον. — Sch. d. Verstandes ἡ τῆς ψυχῆς (τοῦ νοῦ) ὀξύτης, ἡ (πρὸς τὰ μαθήματα) δριμύτης; s. Scharfsinn. — Sch. d. Untersuchung ἡ ἀκρίβεια; mit Sch. ἀκριβῶς. — wenn d. Auge an Sch. zu verlieren beginnt, dann gewinnt d. Auge des Geistes an Sch. ἡ τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ. — auch = „Strenge", w. s.
schärfen *a)* eig. ὀξύνειν (selten); gew. ἀκονᾶν (u. *M.*), θήγειν, στομοῦν; eine Säge sch. χαράττειν πρίονα. *b)* übtr. d. Zunge sch.: στομοῦν τὴν γλῶτταν; Jmd. d. Zunge sch. στομοῦν τινα. — den Muth schärfen ἀκονᾶν od. θήγειν τὸν θυμόν, τὴν ψυχήν. — wer d. Lanze schärft, der schärft dabei auch seinen Muth ὁ τὴν ψυχὴν ἀκονῶν καὶ τὴν ψυχὴν παρακονᾷ. — d. Gesicht schärfend ὀξυδερκής 2., ὀξυδορκικός 3. (sp.). — d. Geist sch. ἀσκεῖν τὸν νοῦν od. τὴν διάνοιαν. — e. Strafe sch. προστιμᾶν, τραχυτέραν ποιεῖν τὴν τιμωρίαν. — e. geschärften Befehl geben τραχύτερον παραγγέλλειν.
Schärfung ἡ ἀκόνησις, θῆξις, στόμωσις (sämmtl. erst sp.); besser Verba. — Sch. der Strafe ἡ προστίμησις u. als Sache τὸ προστίμημα.
Schärpe ἡ ζώνη, τὸ περίζωμα, *dem.* τὸ ζωνίον (ζωνάριον), τὸ περιζωμάτιον.
schätzbar 1) was sich abschätzen lässt: τιμητός 3. — 2) was geschätzt wird, v. Werthe ist: τίμιος 3., ἐν τιμῇ ὤν 3., τιμῆς ἄξιος 3., sp. ἀξιότιμος 2.; auch πολυτίμητος u. πολύτιμος 2.; πολλοῦ ἄξιος 3.; ἀξιόλογος 2.; ἀξιάγαστος 2.
Schätzbarkeit τὸ τίμιον, ἀξιόλογον; s. Werth.
Schätzchen τὸ χρυσίον; übr. s. geliebt.
schätzen 1) eig. den Werth bestimmen: τιμᾶν (u. *M.*) τι; καθιστάναι τὴν τιμήν τινος; ἀξιοῦν τι τιμῆς. — 2) übtr. *a)* beurtheilen, erachten, etw. nach etw.: ὁρίζεσθαι, σταθμᾶσθαι od. μετρεῖν τί τινι, κρίνειν τι πρός τι, δοκιμάζειν τι ἔκ τινος u. πρός τι. — etw. od. Jmd. dem Anderen gleich sch., s. gleich. — Jmd. glücklich sch. εὐδαιμονίζειν od. μακαρίζειν τινά (Jmd. wegen etw. τινά τινος), auch εὐδαίμονα (μακάριον) ἡγεῖσθαι od. νομίζειν τινά. — sich etw. zur Ehre sch. ἐν τιμῇ ἄγειν τι, τιμὴν νομίζειν τι, φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*, selten *DM.*) ἐπί od. ἔν τινι. *b)* achten, Jmd. od. etw.: τιμᾶν (u. *M.*), διὰ τιμῆς ἔχειν, ἐν τιμῇ ἄγειν, ἐντίμως ἔχειν od. ἄγειν τινά od. τι; σπουδάζειν τι, auch περί (εἰς, πρός) τι, περί τινος, ἐπί τινι; θεραπεύειν τινά. — Jmd. od. etw. hoch sch. πολλοῦ τιμᾶσθαι, περὶ πολλοῦ (selten πολλοῦ) ποιεῖσθαί τι; ἄγασθαί (*DP.*)

τινα u. *τινος*; *περιβλέπειν* u. *πολυωρεῖν τινά*; *θαυμάζειν τινά* u. *τι.* — höher sch. *προτιμᾶν τινά* (*τί*) *τινος*, *τι ἀντί* (*πρό*) *τινος*, auch *πλέον προτιμᾶν τινος*; *περὶ πλείονος τιμᾶσθαι* od. *ποιεῖσθαι*; *πρὸ πολλοῦ ποιεῖσθαι*; *τιμιώτερον ἡγεῖσθαι*; *προυργιαίτερον ποιεῖσθαι* od. *νομίζειν.* — höher als alles sch. *πρὸ παντὸς τιμᾶσθαι*, *πρὸ πάντων ποιεῖσθαι*, *ἀντὶ πάντων αἱρεῖσθαι.* — sehr hoch sch. *περὶ πλείστου ποιεῖσθαι.* — gering sch. *περὶ μικρῶν* od. *περὶ ὀλίγου ποιεῖσθαι*, *παρὰ μικρὸν* od. *παρ᾽ ὀλίγον ποιεῖσθαι* od. *ἡγεῖσθαι*; für Nichts sch. *παρ᾽ οὐδὲν ποιεῖσθαι* od. *τίθεσθαι*, *ἐν οὐδενὶ λόγῳ τίθεσθαι*; Jmd. gering od. nicht sch. *ὀλιγωρεῖν τινος*, *καταφρονεῖν τινος.* — geschätzt werden *ἐν τιμῇ* od. *ἔντιμον εἶναι*; für Nichts geschätzt werden *ἐν οὐδενὶ λόγῳ* od. *μέρει εἶναι.* — sehr zu sch. sein *πολλοῦ* (*πλείστου*) *ἄ-* [*ξιον εἶναι.*

schätzenswerth, s. schätzbar 2).

Schätzer *ὁ τιμητής.*

Schätzung *a*) Werthbestimmung: *ἡ τίμησις.* *b*) Achtung: *ἡ τιμή*; *ἡ ἀξίωσις* (selten); *ἡ θεραπεία*; *ἡ πολυωρία.*

schäumen *ἀφρίζειν* (poet. *ἀφρεῖν*), *ἐξανθεῖν ἀφρῷ*; auch *ζεῖν* (v. kochenden Flüssigkeiten, auch vom Weine u. übtr. v. Leidenschaften). — **schäumend** *ἀφρίζων*, *ζέων* 3., *ἀφρώδης* 2.

Schäumen, das, *ὁ ἀφρισμός*; zum Sch. bringen *ἐξαφρίζειν* (beide erst sehr sp.).

Schaf *τὸ πρόβατον* (auch als Schimpfwort); *ἡ οἶς*, *οἰός*; selten *ἡ ποίμνη*, *τὸ ποίμνιον.* — vom Sch. *προβάτειος*, selten *ὄιος* 3. — Sch. halten *πρόβατα τρέφειν*, *προβατεύειν*; Sch. haltend *προβατοτρό-* [*φος* 2.

schafartig *προβατώδης* 2.

Schafbock *ὁ κριός.*

Schaff, s. Mulde, Gelte, Bottich.

Schaffell *τὸ προβάτειον δέρμα*; *τὸ ἀρνίον*; *τὸ κῴδιον.* — ein Sch. tragend *κῳδιοφόρος* 2.

schaffen 1) zum Dasein bringen, hervorbringen: *φύειν* u. *γεννᾶν* (erzeugen); *κτίζειν* (begründen); *ποιεῖν*, *ἐργάζεσθαι*, *ἀπ-*, *κατ- εργάζεσθαι*; *δημιουργεῖν* (zu Stande bringen; letzteres bes. auch v. der Gottheit als Weltbildner); *ἀποδεικνύναι* (darstellen). — zu etw. geschaffen sein *πεφυκέναι πρός* (*εἴς*, *ἐπί*) *τι*, *πρός* (*ἐπί*) *τινι*, auch m. folg. *inf.* — der zum Feldherrn geschaffen ist *φύσει ὢν στρατηγός.* — für Jmd. geschaffen sein *μάλα ἁρμόττοντα εἶναί τινι* (v. Kleidern u. dgl.); *οἰκεῖον εἶναι* od. *οἰκείως ἔχειν τινί* (geeignet, angemessen sein). — geschaffen *γεννητός* 3. — 2) zuwege bringen, verschaffen: *πορίζειν*, *ἐκπορίζειν*, *παρα-*, *κατα-σκευάζειν*, *παρέχειν* (u. *M.*); „sich schaffen" durch d. M., auch *εὑρίσκεσθαι.* — nach e. Orte sch. *κομίζειν* (*μετακομίζειν*) *εἰς τόπον.* — aus dem Wege sch. *ἐκποδὼν ποιεῖσθαι*, *ἀναιρεῖν.* — sich vom Halse sch. *ἀπωθεῖσθαι*, *ἀποτρίβεσθαι.* — es schafft nichts = es nützt nichts *οὐδὲν ἔργον* (*ἐστί*) m. folg. *inf.* — 3) befehlen, gebieten, w. s. — 4) thätig sein: *ἐνεργὸν εἶναι*, *ἐργάζεσθαι.* — zu sch. haben *ἀσχολεῖσθαι* (*P.*) *περί τι*, *ἔκ τινος*, *διά τι* od. m. *part.*, *ἀσχολίαν ἔχειν* od. *ἄγειν*, *ἄσχολον εἶναι*, auch *πράγματα* od. *πόνον ἔχειν.* — ich habe nichts m. dem Menschen hier zu sch. *οὐδέν ἐστιν ἐμοὶ καὶ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ πρᾶγμα*, *οὐδέν ἐστιν ἐμοὶ πρὸς τόνδε τὸν ἄνθρωπον πρᾶγμα.* — was hast du hier zu sch.? *τί σοὶ μέτεστι τῶν ἐνθάδε;* — was haben denn Spiegel u. Schwert m. einander zu sch.? *τίς δὴ κατόπτρου καὶ ξίφους κοινωνία;* was haben Hirten m. dem Meer zu sch.? *τίς τῆς θαλάττης τοῖς βουκόλοις κοινωνία;* — m. Jmd. nichts zu sch. haben wollen *φεύγειν τινά* od. *τήν τινος συνουσίαν.* — Jmd. zu sch. machen *ἀσχολίαν*, *πράγματα*, *ἔργον* od. *ἔργα παρέχειν τινί*; es würde viel zu sch. machen, wollte man dies genau schildern *πολὺ ἂν ἔργον εἴη ἀκριβῶς διεξελθεῖν ταῦτα.* — sich m. etw. zu sch. machen *ἔργον ποιεῖσθαί τι*, *ὁμιλεῖν τινι.* — sich viel m. etw. (was Einen nicht angeht) zu sch. machen *πολυπραγμονεῖν ὑπέρ τινος* od. *περί τι.*

Schaffen, das *ἡ γέννησις*; *ἡ κτίσις*; *ἡ ποίησις*, *ἐργασία*, *ἀπ-*, *κατ-εργασία*, *δημιουργία*; *ἡ κατα-*, *παρα-σκευή*; *ὁ πορισμός.*

Schaffleisch *τὰ προβάτεια κρέα.*

Schaffner *ὁ ἐπιμελητής*, *ὁ ἐπίτροπος*, *ὁ ταμίας.*

Schaffnerin, s. Haushälterin.

Schafgarbe *τὸ ἀρνόγλωττον*, *τὸ ἀγήρατον*, *τὸ πολύνευρον*, *τὸ προβάτειον*, *ὁ μικρὸς χιλιόφυλλος.*

Schafhändler *ὁ προβατοπώλης*, *προβατοκάπηλος.*

Schafhaut (zarte Haut um d. Leibesfrucht) *τὸ* [*ἀμνίον.*

Schafherde *ἡ προβάτων* od. *οἰῶν ἀγέλη*; *ἡ ποί-* [*μνη*; *τὸ ποίμνιον.*

Schafhirt, s. Schäfer.

Schafhürde *ἡ προβάτων εἱρκτή*, *ὁ σηκός.*

Schafhusten *ἡ* (*ὁ*) *βραγχώδης βήξ*, *βηχός.*

Schafkäse *ὁ προβάτειος* (*ἀπὸ τῶν προβάτων* od. [*οἰῶν*) *τυρός.*

Schaflamm *ἡ ἀμνός.*

Schaflaus *ὁ κρότων*, *ωνος.*

Schafleder *τὸ προβάτειον* (*ἀπὸ τῶν προβάτων* od. *οἰῶν*) *χόριον.*

Schaflorbeer *ἡ σφυράς* (*σπυράς*), *άδος*, nur *pl.*; *ὁ* (sp. *ἡ*) *σφύραθος* (*σπύραθος*), sp. *τὰ σπύρδανα* (*σπύρδαρα?*). — dem Sch. ähnlich *σφυραθώδης* (*σπυραθώδης*) 2.

Schafmilch *τὸ προβάτειον* (seltner *ὄιον*) *γάλα.*

Schafmist *ἡ τῶν προβάτων* od. *οἰῶν κόπρος*; s. Schaflorbeer.

Schafott, etwa *τὸ πῆγμα.* — er starb auf dem Sch. *δημοσίᾳ ἀπέθανεν* od. *ἐτελεύτησεν*, *ἀποτμηθεὶς τὴν κεφαλὴν ἀπέθανεν.*

Schafpelz *ἡ ἀρνακίς*, *ίδος*; *τὸ κῴδιον*; selten *ἡ μηλωτή*, *ἡ ᾤα*, *τὸ νάκος.*

Schafscheerer *ὁ τὰ πρόβατα κείρων.*

Schafschur *ἡ τῶν προβάτων κουρά*; *αἱ πόκαι.*

Schafskopf *ὁ ἀμνοκῶν*; s. Dummkopf.

Schafstall *ὁ προβατών*, *ῶνος*; sp. *ἡ προβατόστα-* [*σις.*

Schafstand *ἡ προβατεία.*

Schaft *τὸ ξυστόν*; *ὁ στύραξ*, *κος*, *dem.* *τὸ στυράκιον* (letztere bes. d. untere Ende des Sch., wie *ὁ σαυρωτήρ*, *ῆρος*); *ἡ ῥάβδος* (e. Wurfspiesses); v. Pflanzen *ὁ καυλός*; bei Säulen, s. Säulenschaft.

Schaftende, s. d. vhg. W.

Schaftrift *ἡ μηλόβοτος χώρα.* — ein Land bloss als Sch. benutzen *χώραν μηλόβοτον ἀνεῖναι.*

Schaftröhre (wo das Eisen eingefügt wird) *ὁ καυλός.*

Schafvieh *τὰ πρόβατα*, auch *τὰ προβάτια.*

Schafwasser *ὁ πρόφορος* (sc. *ἰχώρ*).

Schafweide, s. Schaftrift.

Schafwolle *τὰ προβάτεια* (*ὄια*) od. *τῶν προβάτων ἔρια*; eine Flocke Sch. *ὁ πόκος.*

Schafzucht *ἡ προβατευτική* (m. u. ohne *τέχνη*); sp. *ἡ προβατεία.* — zur Sch. geeignete Ländereien *τὰ προβάτεια.* — Sch. treiben *προβατεύειν* sp.

Schakal, etwa *ὁ θώς*, *θωός* (*gen. pl.* *θώων*).

schal *ἕωλος* 2.; übtr. *ψυχρός* 3. — sch. Gerede *ψυχροὶ λόγοι*, sp. *ἡ ψυχρολογία*; auch *δύστηνα λογάρια.*

Schale 1) Hülse: *τὸ λέπος*, *τὸ λέμμα*, *τὸ λεπύριον* (selten *λέπυρον*; v. Hülsenfrüchten, Eiern, auch Rinde); *τὸ λέπισμα*, *ἀπολέπισμα*, *ἀπόλεμμα*, *τὸ δρύψελον* (die abgestreifte Sch., sämmtl. sp.); auch *τὸ λεπύχανον* (bes. d. Zwiebelkopfes); *τὸ κέλυφος*, sp. *κελύφανον*, *dem.* *τὸ κελύφιον* (bei Hülsenfrüchten, Eiern, Schalthieren); *τὸ ἔλυτρον*

(bei Hülsenfrüchten, auch bei Krebsen); τὸ ὄστρακον (bei Eiern u. Schalthieren); τὸ κύτος (bei Schildkröten); τὸ περικάρπιον (beim Granatapfel); vgl. Rinde. — die Sch. abnehmen, s. schälen. — von d. Art einer Sch. λεπυριώδης, κελυφανώδης 2. — 2) als Gefäss: ἡ φιάλη (flache Sch.), ἡ λεκάνη (Schüssel), τὸ τρυβλίον (auch zum Trinken, s. Trinkschale); vgl. Wagschale. — eine Sch. tragend φιαληφόρος 2. — 3) kalte Sch.: etwa ὁ κυκεών, ῶνος. [νοειδής 2.
schalenförmig φιαλώδης 2., φιαλωτός 3., λεκα-
Schalk ὁ πανοῦργος, τὸ τρίμμα, περίτριμμα: τὸ παιπάλημα; ἡ παιπάλη; ὁ κόβαλος. — den Sch. im Nacken haben τὴν ἀλώπεκα ἕλκειν ἐξόπισθεν, κρυψίνουν εἶναι; βυσσοδομεύειν δόλον (m. Anspielung auf homerische Stellen, wie Od. 8, 273).
schalkhaft πανοῦργος 2.; s. scherzhaft, spasshaft.
Schalkheit ἡ πανουργία; s. Spasshaftigkeit.
Schalksknecht ὁ κακὸς od. πονηρὸς δοῦλος; s.
Schalksnarr ὁ κόβαλος. [Schalk.
Schall ἡ ἠχή, selten ὁ ἦχος, sp. τὸ ἤχημα; ὁ φθόγγος; ὁ ψόφος. — e. Sch. v. sich geben, s.
Schallboden, vgl. Resonanzboden. [schallen.
schallen ἠχεῖν, φθέγγεσθαι, φωνεῖν, ψοφεῖν; auch umschr. ψόφον ἀποτελεῖν.
Schallen, das, τὸ ἤχημα, ἡ ἤχησις; besser Verba.
Schallgefäss τὸ ἠχεῖον.
Schallinstrument τὸ ἠχεῖον.
Schallloch, -trichter (bei der Trompete) ὁ κώδων, ωνος.
Schalmei, etwa ὁ αὐλός. — auf der Sch. spielen αὐλεῖν; das Spiel auf der Sch. ἡ αὔλησις; das auf der Sch. Gespielte τὸ αὔλημα; der auf der Sch. spielt ὁ αὐλητήρ, ῆρος u. αὐλητής.
Schalmeienton ὁ τοῦ αὐλοῦ φθόγγος.
schalten διαχειρίζειν (u. *M.*), μεταχειρίζειν (gew. *M.*), διοικεῖν τι; χρῆσθαί τινι. — du kannst damit frei sch. ἔξεστί σοι χρῆσθαι τούτῳ ὅπως ἄν (ὅ τι ἄν) βούλῃ, κύριος εἶ τούτου. — Jmd. m. etw. frei schalten lassen ἐφιέναι od. ἐπιτρέπειν τινί τι; παρέχειν τινί τι χρῆσθαι ὅπως ἂν βούληται.
Schalten, das ἡ διαχείρισις, selten ὁ διαχειρισμός (sp. ἡ μεταχείρισις, ὁ μεταχειρισμός); ἡ διοίκησις; gew. Verba. [δερμα.
Schalthiere τὰ ὀστρακηρὰ ζῷα; τὰ ὀστρακό-
Schaltjahr ὁ περιττὸς ἐνιαυτός (das um einen Schalttag länger ist); ὁ ἐμβόλιμος (sp. ἐμβολιμαῖος) ἐνιαυτός (das eingeschaltet wird).
Schaltmonat ὁ ἐμβόλιμος (sp. ἐμβολιμαῖος) μήν.
Schalttag ἡ ἐμβόλιμος (sp. ἐμβολιμαία) ἡμέρα; *pl.* αἱ ἐπακταί (sc. ἡμέραι) sp.
Schaluppe, etwa ὁ λέμβος. — von der Art einer Sch. λεμβώδης 2.
Scham 1) Schamgefühl: ἡ αἰδώς, οῦς; ἡ αἰσχύνη (über begangenes Unrecht); selten u. meist sp. ἡ ἐντροπή (das in sich Gehen); ἡ κατήφεια, δυσωπία (Niedergeschlagenheit, Beschämung). — Sch. vor etw. ἡ αἰσχύνη τινός, ὑπέρ τινος, ἐπί τινι. — Sch. empfinden, s. sich schämen; auch αἰδῶς ἔχει τινά. — Sch. ergreift Jmd. αἰδὼς od. αἰσχύνη ἐγγίγνεται od. ἐμπίπτει τινί, λαμβάνει τινά. — v. Sch. durchdrungen werden αἰδοῦς ἐμπίπλασθαι (*P.*). — die Sch. ablegen ἐκδύεσθαι od. ἀπολλύναι τὴν αἰδῶ od. αἰσχύνην; m. dem Kleide legt d. Weib auch die Sch. ab ἅμα τῷ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ ἡ γυνή; sie haben alle Sch. abgelegt τὴν αἰσχύνην πᾶσαν ἀπολωλέκασιν. — aus Sch. etw. unterlassen od. abgehen v. etw. ἀπαισχύνεσθαι. — aus od. vor Sch. ὑπ' αἰσχύνης, δι' αἰσχύνην. — Sch. erzeugend od. einflössend αἰσχυντικός, αἰσχυντηλός 3., sp. αἰδέσιμος 2. — ohne Sch., s. schamlos. — 2) = Schamglied, w. s.
Schambinde (bei Frauen) ἡ σφενδόνη.
Schamdrüse ὁ βουβών, ῶνος (auch: geschwollene Sch.; dh. dergleichen haben βουβωνιᾶν; dergl. bekommen βουβωνοῦσθαι (*P.*); dieselben betreffend βουβωνικός 3.; Mittel dagegen τὸ βουβώνιον).
Schamgefühl ἡ αἰδώς. — ich habe Sch. αἰδώς ἔχει με; αἰδοῦμαι (*DP.*). — Sch. in Jmd. wecken αἰδοῦς ἐμπιπλάναι τινά. — v. Sch. durchdrungen werden αἰδοῦς ἐμπίπλασθαι (*P.*).
Schamgegend ὁ βουβών, ῶνος; τὰ περὶ τὰ αἰδοῖα; τὸ ἐπίσειον od. ἐπίσιον; ἡ ἥβη, τὸ ἐφήβαιον.
Schamglied τὸ αἰδοῖον; selten ἡ αἰδώς, ὁ γόνος, sp. ἡ αἰσχύνη; auch τὸ ἀνδρεῖον od. γόνιμον μόριον, ὁ περίνεος (vom männl.), τὸ γυναικεῖον od. γεννητικὸν μόριον (vom weibl. Sch.). Andere triviale Ausdrücke sind hier, als in gebildeter Sprache nicht üblich, übergangen. — einem Sch. ähnlich αἰδοιώδης 2. — am Sch. befindlich αἰδοιικός 3.
Schamgürtel τὸ διάζωμα (sp. διάζωσμα); ἡ περιζώστρα, τὸ περίζωμα, *dem.* τὸ περιζωμάτιον.
Schamhaare τὸ ἐπίσειον u. ἐπίσιον, ἡ ἥβη, τὸ ἐφήβαιον, selten τὸ ἐπικτένιον.
schamhaft αἰδήμων 2., αἰσχυντηλός u. αἰσχυντηρός 3., αἰδοῖος 3.; auch = keusch, w. s.
Schamhaftigkeit ἡ αἰδώς, τὸ αἰσχυντηλόν, sp. ἡ αἰσχυντηλία, αἰδημοσύνη; vgl. Keuschheit.
Schamlefzen, -lippen αἱ μυρτοχειλίδες, ων; sp. ὁ κρημνός.
Schamleiste ἡ κοχώνη, ἡ τράμις.
schamlos ἀναιδής, ἀναίσχυντος 2. — sch. sein ἀναιδεύεσθαι, ἀναισχυντεῖν. — sch. That τὸ ἀναισχύντημα.
Schamlosigkeit ἡ ἀναίδεια, ἀναισχυντία. — Beweis v. Sch. τὸ ἀναισχύντημα.
Schampflanze ἡ αἰσχυνομένη.
Schamröthe ἡ ἐρυθρίασις, τὸ ἐρύθημα. — Sch. erregend αἰσχυντηλός 3.
schamroth ἐρυθριῶν, ῶσα, ῶν. — sch. machen ἐρυθραίνειν. — sch. werden ἐρυθραίνεσθαι (*P.*), ἐρυθριᾶν, ἀνερυθριᾶν.
Schamtheile τὰ αἰδοῖα, αἱ γοναί. — vgl. Schamglied. — Stelle zwischen den Hüften u. Sch. ἡ πλιχάς, άδος.
schandbar αἰσχρός 3. [χάς, άδος.
Schandbube ὁ μιαρός (u. *sup.*); ὁ πάγκακος (u. *sup.*); ὁ παμπόνηρος; τὸ κάθαρμα.
Schande ἡ αἰσχύνη, τὸ αἶσχος; ἡ αἰσχρὰ δόξα, ἡ ἀδοξία (sp. τὸ ἀδόξημα), ἡ ἀτιμία; τὸ ὄνειδος; ἡ λώβη, λύμη (angethaner Schimpf). — Sch. v. etw. ἡ τινος od. ἀπό τινος αἰσχύνη, ἡ ἐπί τινι ἀδοξία. — Jmd. Sch. machen od. bringen αἰσχύνην od. ὄνειδος φέρειν τινί, αἰσχύνην περιάπτειν, περιποιεῖν od. προσβάλλειν τινί, ἀδοξίαν παρασκευάζειν τινί, αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά. — es ist od. bringt Sch. αἰσχύνην ἔχει τι, ὄνειδός ἐστί τι. — zur Sch. gereichen εἰς αἰσχύνην φέρειν, ὄνειδος εἶναί τινι. — es trifft mich Sch., es fällt Sch. auf mich αἰσχύνη συμβαίνει μοι od. περιίσταταί με, ἀτιμία προσπίπτει μοι, εἰς ἀτιμίαν od. ὄνειδος καθίσταμαι, αἰσχύνην ὀφλισκάνω, αἰσχύνη περιπίπτω. — Sch. v. etw. haben αἰσχρὰν δόξαν κτᾶσθαι ἀπό τινος. — sich etw. zur Sch. anrechnen, etw. als e. Sch. betrachten ὄνειδος ἡγεῖσθαί τι, ἐν αἰσχύνῃ od. ἐν αἰσχρῷ τίθεσθαί τι. — Jmd. Sch. anthun ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖν τινα, αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά, λωβᾶσθαί τινα, λυμαίνεσθαί τινα u. τινι. — etw. zu Schanden machen λωβᾶσθαί τι, λυμαίνεσθαί τι u. τινι; φθείρειν, διαφθείρειν, ἀπολλύναι τι; Vorwürfe,

Verleumdungen zu Sch. machen *διαλύειν τὰ ἐγκλήματα, τὰς διαβολάς*; ein Pferd zu Sch. reiten *κατατρίβειν* od. *κατατρύχειν ἵππον ἐλαύνοντα*, vgl. struppieren; sich zu Sch. arbeiten *κατατρύχεσθαι* (*P.*) *πολλὰ πονοῦντα*; Jmd. zu Sch. machen *ἐλέγχειν* od. *ἐξελέγχειν τινά*; „zu Sch. werden" durch d. *P.*

Schandfleck *ἡ κηλίς, ῖδος; ἡ αἰσχύνη; τὸ μίασμα*; v. Pers. *τὸ μίασμα, τὸ ὄνειδος, τὸ κάθαρμα*; der e. Sch. für unseren Staat ist *ὄνειδος τῆς πόλεως* od. *τῇ πόλει γεγενημένος*. — Jmd. e. Sch. anhängen *αἰσχύνην* od. *αἰσχρὰν δόξαν περιποιεῖν, περιάπτειν* od. *προσβάλλειν τινί, αἰσχύνειν* od. *καταισχύνειν τινά*. — es haftet an Jmd. e. Sch. *κηλὶς προσπέπτωκέ τινι*. — e. Sch. auslöschen *ἀπαλλάττειν* od. *ἀποτρίβεσθαι αἰσχύνην*.

Schandgeld *τὸ αἰσχρὸν κέρδος* od. *λῆμμα*.

Schandgemälde *ἡ αἰσχρὰ γραφή*.

Schandkerl, s. Schandbube.

Schandlied *τὸ αἰσχρὸν ᾆσμα; τὸ ὄνειδος ἔχον ᾆσμα*.

Schandmal (am Körper) *τὸ στίγμα*.

Schandmaul; e. Sch. haben *αἰσχρολογεῖν, αἰσχροεπεῖν*, selten *αἰσχρομυθεῖν; κακολογεῖν; λοιδορεῖν* u. *λοιδορεῖσθαι* (*DM.* u. *DP.*); *βλασφημεῖν*; auch *αἰσχρολόγον, κακολόγον, λοίδορον, βλάσφημον εἶναι*.

Schandpfahl *ἡ στήλη*. — Jmd. durch e. Sch. brandmarken *στηλιτεύειν* od. besser *στηλίτην ποιεῖν τινα*. — der so gebrandmarkt ist *ὁ στηλίτης*.

Schandrede *ἡ αἰσχρολογία, κακολογία, λοιδορία, βλασφημία*. — Sch. führen, s. unter „Schandmaul".

Schandsäule, s. Schandpfahl.

Schandschrift *τὸ αἰσχρὸν* (*ὄνειδος ἔχον*) *ὑπόμνημα*.

Schandthat *τὸ αἰσχρὸν* (*μιαρὸν, ἀνόσιον, ἀσεβὲς*) *ἔργον* od. *πρᾶγμα; τὸ πονήρευμα, κακούργημα, ἀσέβημα, μίασμα*. — e. Sch. verüben *ἐργάζεσθαι* od. *ἀποδείκνυσθαι ἔργον ἀνόσιον* u. dgl.

Schandzeichen, s. Schandmal.

Schank *ἡ καπηλεία* (als Gewerbe); *τὸ καπηλεῖον* (als Ort).

Schanzarbeit *ἡ ταφρεία* (sp. *τάφρευσις*) *καὶ ὁ χαρακισμός* (*ἡ χαράκωσις*).

Schanze *τὸ χῶμα, χαράκωμα*, selten *ὁ χάραξ, κος; τὸ τεῖχος, τειχίον, τείχισμα, περι-, ἀντιτείχισμα; τὸ ἔρυμα*. — e. Sch. aufwerfen *ἔρυμα τειχίζειν* (u. *M.*), sp. *χαρακοποιεῖσθαι*; bei od. um etw. *χαράκωμα βάλλεσθαι πρός τινι, ἔρυμα περιβάλλεσθαί τινι, περιτειχίζειν* od. *χαρακοῦν τι*. — bildl. etw. in die Sch. schlagen *παραβάλλεσθαι* od. *προΐεσθαί τι; ἀφειδεῖν* od. *οὐ φείδεσθαί τινος*.

schanzen = e. Sch. aufwerfen, s. d. vhg. W. — übh. = schwer arbeiten: (*πολλὰ*) *πονεῖν*, (*πολλοὺς*) *πόνους ἔχειν; κάμνειν*.

Schanzen, das *ὁ χαρακισμός*, sp. *ἡ χαράκωσις, χαρακοποιία, χαρακοβολία*; auch *ὁ τειχισμός, ἡ τείχισις, ὁ περιτειχισμός, ἡ περιτείχισις*.

Schanzkorb *ὁ φορμός*.

Schar, s. Pflugschar.

Scharbaum *τὸ ἔλυμα*.

Scharbock *ἡ στομακάκη*.

scharf 1) eig. *ὀξύς* 3. — 2) übtr. v. den Sinnen: *ὀξύς* 3. (übh.); auch *δριμύς* 3. (v. Geschmack u. Geruch); *αὐστηρός, ἁλμυρός, πικρός* 3. (v. Geschmack); ist es = „empfindlich, durchdringend" *ὀξύς, δριμύς, πικρός, τμητικός, χαλεπός* 3.; v. Tone *ὀξύς, κάτοξυς* 3., vgl. gellend; sch. tönend *ὀξύηχος* u. *ὀξυηχής* 2. sp. — sch. Gesicht *ἡ ὀξυωπία*, sp. *ὀξυδέρκεια, ὀξυδερκία, ὀξυδορκία*; ein sch. Gesicht habend *ὀξυδερκής, ὀξυωπής, ὀξυωπός* 2., *ὁ ὀξυωπίας*, sp. *διορατικός* 3.; e. sch. Gesicht haben *ὀξυδερκεῖν, ὀξυδορκεῖν, ὀξυωπεῖν*, gew. *ὀξὺ βλέπειν*; sch. Gehör *ἡ ὀξυηκοΐα*, besser *τὸ ὀξυήκοον*; sch. Gehör habend *ὀξυήκοος* 2. — Jmd. sch. ansehen *δριμὺ ἐνορᾶν τινι, δριμὺ βλέπειν εἴς* (*πρός*) *τινα*. — sch. Verstand *ἡ τῆς ψυχῆς* (*τοῦ νοῦ*) *ὀξύτης, ἡ* (*πρὸς τὰ μαθήματα*) *δριμύτης*, vgl. Scharfsinn; e. sch. Verstand habend, s. scharfsinnig. — sch. in Untersuchungen *ἀκριβής* 2. — auch = „streng, hart", s. streng u. hart. — sch. machen, s. schärfen.

Scharfblick, s. Scharfsinn.

Scharfrichter *ὁ δημόσιος, δήμιος, δημόκοινος*; sp. *ὁ τιμωρός*. — durch den Sch. sterben *δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν* od. *τελευτᾶν*.

Scharfschütz *ὁ τοξότης*.

scharfsichtig 1) = ein scharfes Gesicht habend, s. scharf 2). — 2) v. Verstande: *ὀξύς, δριμύς* 3., *εὐσύνετος, εὔστοχος* 2., *ἀγχίνους* 2.

Scharfsichtigkeit 1) = scharfes Gesicht, s. scharf 2). — 2) v. Verstande, s. Scharfsinn.

Scharfsinn *ἡ τῆς ψυχῆς* (*τοῦ νοῦ*) *ὀξύτης, ἡ* (*πρὸς τὰ μαθήματα*) *δριμύτης; ἡ εὐσυνεσία, εὐστοχία; ἡ ἀγχίνοια; ἡ τῶν φρενῶν λεπτότης; ἡ ἀκρίβεια*.

scharfsinnig *ὀξύς, δριμύς* 3., *συνοπτικός* (sp. *συνορατικός*) 3., *εὐσύνετος, εὔστοχος* 2., *ἀγχίνους* 2., auch *λεπτός* 3., *ἀκριβής* 2.

Scharfsinnigkeit, s. Scharfsinn.

Scharlach *τὸ κόκκινον χρῶμα, ὁ κόκκος*, vgl. *τὸ ὕσγινον*. — m. Sch. gefärbt, s. scharlachfarbig. — in Sch. gekleidet *ἠμφιεσμένος* (3.) *κοκκοβαφὲς* od. *ὑσγινοβαφὲς ἱμάτιον*.

Scharlachbeere *ὁ κόκκος*.

Scharlacheiche *ἡ* (*ὁ*) *πρῖνος*.

Scharlachfarbe, s. Scharlach.

scharlachfarbig, -roth *κοκκοβαφής* (*κοκκινοβαφής*) 2., vgl. *ὑσγινοβαφής* 2., *κόκκινος* 3. — sch. sein *κοκκινίζειν* sp.

Scharlachkleid, -gewand *τὸ κοκκοβαφὲς* (*ὑσγινοβαφὲς*) od. *κόκκινον ἱμάτιον*; *pl.* auch *τὰ ὑσγινοβαφῆ, τὰ κόκκινα*.

Scharmützel *ἡ ἀκροβόλισις, ὁ ἀκροβολισμός*, sp. *τὸ ἀκροβόλισμα, ἡ ἀκροβολία*; auch *ἡ ἀψιμαχία*.

scharmützeln, scharmutzieren *ἀκροβολίζεσθαι, ἀψιμαχεῖν*.

Scharre *τὸ ξύστρον; ὁ ξυστήρ, ῆρος*.

scharren *ξεῖν, ξύειν, ἐπιξεῖν, ἐπιξύειν*; bes. v. Hühnern *σκάλλειν, σκαλεύειν; σκαριφᾶσθαι, διασκαριφᾶσθαι*.

Scharren, das *ἡ ξέσις, ξύσις, ὁ ξυσμός; ὁ σκαριφισμός; ἡ σκάλσις*.

Scharte 1) eig. *ἡ διπλόη*. — e. Sch. bekommen *διπλοῦσθαι* (*P.*). — 2) bildl. *τὸ πταῖσμα, σφάλμα*. — e. Sch. auswetzen *ἐπανορθοῦν* (u. *M.*) *σφάλμα* od. *πταῖσμα*.

Scharwache *οἱ περίπολοι, οἱ κωδωνοφοροῦντες*.

Schatten *ἡ σκιά* (allg.); *τὸ σκίασμα, ἐπισκίασμα* u. *ὁ σκιασμός* (sp., der geworfene od. fallende Sch.; besser *ἡ ἀποσκιαζομένη σκιά*); *τὸ σύσκιον* (d. schattige Stelle); Sch. in der Unterwelt *ἡ σκιά*; gew. *ἡ ψυχή, τὸ εἴδωλον*. — Sch. werfen *ἀποσκιάζειν, σκιὰν ποιεῖν*; das Sch. Werfen *ὁ ἀποσκιασμός* (sp.); bildl. e. Sch. auf etw. werfen *ἐπισκοτεῖν τινι*; keinen Sch. werfend *ἄσκιος* 2. — Sch. geben *σκιὰν παρέχειν*. — im od. unter dem Sch. *ἐν σκιᾷ, ὑπὸ σκιᾷ* (od. *ὑπὸ σκιαῖς*). — Jmd. od. etw. in Sch. stellen (bildl.) *ἐπισκοτεῖν* (*ἐπιπροσθεῖν*) *τινι; ἀποκρύπτειν, ἀμαυροῦν*, sp. *ἀποσκιάζειν τινά* u. *τι*. — auch nicht e. Sch. von dem, was er erwartete *οὐδὲ στιγμὴ ἢ σκιὰ τούτων ὧν προσεδόκησεν*. — sich vor seinem eigenen Sch. fürchten *δεδιέναι τὴν αὑτοῦ σκιάν*. — m. einem Sch. streiten *σκιαμαχεῖν*. — um des Esels Sch. streiten *περὶ ὄνου σκιᾶς μάχεσθαι*. — e. leeren Sch. fürchten *τρέμειν σκιάν, ἀδεὲς δέος*

δεδιέναι. — wir Menschen sind nichts als e. leerer Sch. *ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο ἐσμὲν ἢ κούφη σκιά*. — zu e. Sch. werden *κατασκελετεύεσθαι* (*P.*); nur mehr e. Sch. sein *ὅλον κατεσκληκέναι τὸ σῶμα*. — m. Licht u. Sch. malen *σκιαγραφεῖν*; Gemälde m. Licht u. Sch. *τὸ σκιαγράφημα*; Malerei m. Licht u. Sch. *ἡ σκιαγραφία*; so malend *σκιαγράφος* 2. — m. vielem Sch., s. schattig, schattenreich.
schattenartig *σκιοειδής* u. *σκιώδης* 2.
Schattenbild *ἡ σκιά*; *τὸ εἴδωλον*; *τὸ φάσμα*, *τὸ φάντασμα*. — vgl. Schattenriss.
Schattendach *ἡ σκιάς*, *ἄδος*; *τὸ σκιάδειον*.
Schattengang, s. Schattendach.
Schattenkönig *a*) König der Unterwelt: *ὁ Ἅιδης*. *b*) König nur dem Namen nach, ohne wirkliche Macht: *βασιλέως μόνον ὄνομα ἔχων*; *κενὸν ἔχων τὸ τῆς βασιλείας πρόσχημα*; *πρόσχημα ὢν τῆς* [*βασιλείας*.
schattenlos *ἄσκιος* 2.
Schattenreich *ὁ ᾅδης*, *τὰ κάτω*. — in's Sch. hinabsteigen *εἰς ᾅδου καταβαίνειν*.
schattenreich *εὔσκιος*, *πολύσκιος* 2.
Schattenriss *τὸ σκιαγράφημα*, *ἡ σκιά*. — e. Sch. v. etw. entwerfen *σκιαγραφεῖν τι*, *σκιὰν ὑποτυποῦσθαι* od. *περιγράφεσθαι*.
Schattenseite *τὰ σκιοειδῆ*, *τὰ σκοτεινά τινος*. — übtr. *τὰ κακά τινος*; das ist d. Sch. v. etw. *ἐνταῦθ' ἔνι τὸ κακόν τινος*.
Schattenspiel *ἡ σκιῶν παιδιά*.
Schattenweiser *ὁ γνώμων*, *ονος*.
Schattenwerfen, das, *ὁ ἀποσκιασμός* sp.
Schattenzeiger, s. Schattenweiser.
schattig *σκιερός* 3.; *σκιοειδής*, *σκιώδης* 2.; *ἐπίσκιος*, *κατάσκιος*, *σύσκιος* 2., vgl. schattenreich.
schattieren *ἀποσκοτοῦν*, *ἀποχραίνειν*, *σκιαγραφεῖν*, sp. *σκιάζειν*.
Schattierung *ἡ σκιᾶς ἀπόχρωσις* (*καὶ φθορά*); *ἡ σκιαγραφία*; sp. *ὁ σκιασμός*. — es gibt gewisse Schattierungen der Tugenden *αἱ ἀρεταὶ οἷον ἀποχραίνονται*.
Schatz 1) eig. *ὁ θησαυρός* (sow. d. Sch. selbst, als d. Ort, wo man ihn bewahrt); *τὸ ταμιεῖον* (Schatzkammer, Staatsschatz); *τὰ* (*ὑπάρχοντα* od. *ἀποκείμενα*) *χρήματα* (übh. Geldvorrath). — der öffentl. Sch. *τὸ δημόσιον*, *τὰ δημόσια χρήματα*; königl. Schatz *ὁ βασιλικὸς θησαυρός*; *ἡ γάζα* (auch als Ort). — ein gefundener Sch. *τὸ ἕρμαιον*. — e. Sch. graben, heben *ἀνορύττειν* od. *ἀναιρεῖσθαι θησαυρόν*. — Sch. sammeln *συναγείρειν* (*συλλέγειν* u. *M.*, *ἀθροίζειν*) *θησαυρούς*, *θησαυρίζειν* (u. *M.*) *χρήματα*; sp. *θησαυροποιεῖν*; Sch. sammelnd *θησαυροποιός* 2. — 2) bildl. *ὁ θησαυρός*, *τὸ κειμήλιον*. — auch = Geliebter, Geliebte, w. s. — in der Anrede: *ὦ χρυσίον*, *ὦ φιλότης*, *ὦ φίλτατε* (*φιλτάτη*).
Schatzgraben, das, **Schatzgräberei** *ἡ θησαυρῶν ἀναπομπή*.
Schatzgräber *ὁ θησαυροὺς ἀνορύττων*.
Schatzkammer *ὁ θησαυρός*, *τὸ ταμιεῖον*; königliche Sch. *ἡ γάζα*, sp. *τὸ γαζοφυλάκιον*.
Schatzkasten *ἡ χρυσοῦ* od. *χρυσίου θήκη* (u. *pl.*); sp. *τὸ θησαυροφυλάκιον*.
Schatzmeister *ὁ* (*τῶν χρημάτων*) *ταμίας*; *ὁ τῶν χρημάτων φύλαξ*, *κος*; sp. *ὁ θησαυροφύλαξ* u. (v. königl. Schatze) *γαζοφύλαξ*. — e. Sch. sein *θησαυροφυλακεῖν*, *γαζοφυλακεῖν* sp.
Schatzung 1) Abschätzung des Vermögens: *ἡ τίμησις*. — 2) als Abgabe: *τὸ τίμημα*.
Schau *ἡ θέα*, *θεωρία*. — zur Sch. ausstellen *προτίθεσθαι*, *ἐπιδεικνύναι* (u. *M.*). — öffentl. zur Sch. stellen *θεατρίζειν*, besser *ἐκθεατρίζειν*; selten *σκηνοβατεῖν*. — zur Sch. tragen *ἐπιδείκνυσθαι*. — das zur Sch. Stellen od. Tragen *ἡ ἐπίδειξις*. [der Sch. *σκηνικός* 3.
Schaubühne *ἡ σκηνή*. — zur Sch. gehörig, auf
Schauder *ἡ φρίκη*; *τὸ φρικῶδες*; *τὸ ῥῖγος* (auch: Fieberschauer, wie bei sp. *τὰ φρίκια*, *αἱ φρικίαι*, *ἡ φρικίασις*, *ὁ φρικασμός*). — Sch. auf der Haut *ἡ φρίκη*, poet. u. sp. *ἡ φρίξ*, *κός*. — Sch. (Fieberschauer) erregend *φρικοποιός*, *φρικώδης* 2. — e. Sch. haben od. fühlen, s. schaudern. — es befällt Jmd. e. Sch. *φρίκη ἐγγίγνεταί τινι*. — Sch. erregen bei Jmd. *φρίκην ἐμποιεῖν τινι*.
schauderhaft *φρικώδης* 2., sp. *φρικτός* 3.; auch *δεινός*, *φοβερός* 3.
schaudern (mich schaudert) *φρίττειν*, sp. *φρικιᾶν*; etw. sch. *ὑποφρίττειν*. — vor Jmd. od. etw. sch. *φρίττειν* (*ὑποφρίττειν*) *τινά* od. *τι* (vor etw. auch: *ὑπέρ τινος*, *πρός τι*); auch *ὀρρωδεῖν*, *ὀκνεῖν*, *δεδιέναι τι*. — es schauderte ihn vor der That *ἔφριξε ποιῆσαι*.
schaudervoll, s. schauderhaft.
schauen *θεᾶσθαι*, *θεωρεῖν*; *σκοπεῖν*, *ὁρᾶν*, *βλέπειν* (s. die Compos. v. „schauen" u. „sehen"). — m. Bewunderung sch. *ὁρῶντα θαυμάζειν*.
Schauen, das *ἡ θέα*, *θεωρία*.
1\. **Schauer**, der = Schauder, w. s. — es überläuft mich e. Sch. *φρίκη με λαμβάνει*. — vgl. Regenschauer.
2\. **Schauer**, der od. das = Schutz: *ἡ σκέπη*. — ich stehe im Sch. vor etw. *ἐν σκέπῃ εἰμί τινος*, *ἔστι μοι σκέπη τινός*.
3\. **Schauer**, der = Seher: *ὁ μάντις*.
Schauerfieber *ὁ φρικώδης πυρετός*, *ὁ ῥιγοπυρετός*; *ὁ ἠπίαλος* (m. innerlicher Hitze u. äusserlichem Frost).
schauerig, **schauerlich**, s. schauderhaft. — mir ist sch. *φρίττω*, *ἔφριξα*. [*φρίττω*.
schauern, s. schaudern. — mir schauert d. Haut
schauervoll, s. schauderhaft.
Schaufel *ἡ ἄμη*; selten u. mehr poet. *τὸ λίστρον*, *τὸ λίστριον*; auch *ἡ μάκελλα*, *τὸ σκαφεῖον*.
schaufeln *συσκάπτειν*; *συνάγειν τῇ ἄμῃ*; auch *χοῦν*. [*θεωρία*.
Schaugepränge *ἡ πρόστασις*; vgl. *ἡ πομπή*, *ἡ*
Schaugerüst *ἡ σκηνή*, *ὁ ὀκρίβας*, *αντος*.
Schaukel *ἡ αἰώρα* (Strickschaukel); *τὸ πέταυρον* (Bret- od. Wippschaukel).
schaukeln 1) *tr.* *αἰωρεῖν*, *ταλαντεύειν*, *σαλεύειν*. — 2) *intr.* *αἰωρεῖσθαι* (*DP.*), *ταλαντεύεσθαι* (*P.*), *σαλεύεσθαι* (*P.*; auch *A.*; bes. v. e. Schiffe auf d. Meere).
Schaulust *τὸ φιλοθέωρον*, sp. *ἡ φιλοθεαμοσύνη*; auch *ἡ κατὰ τὴν θέαν ἡδονή*.
schaulustig *φιλοθεάμων*, *φιλοθέωρος* 2.
Schaum *ὁ ἀφρός*; *ἡ λάμπη* (Kahn); *ἡ γραῦς*, *γραός* (auf kochendem Wasser). — Sch. werfen *ἀφρίζειν*. — in Sch. verwandeln *ἐξαφρίζειν*; Verwandlung in Sch. *ὁ ἐξαφρισμός*; zu Sch. werden *ἐξαφροῦσθαι* (*P.*; sämmtl. sp.). — zu Sch. geschlagene Milch *τὸ ἀφρόγαλα*, *ακτος*. — der Sch. steht ihm vor dem Munde *ἀφροῦ πίμπλαται* od. *ὑποπίμπλαταί τις τὸ στόμα*.
schaumartig *ἀφρώδης* 2.
schaumig *ἀφρώδης* 2., *ἀφρίζων* 3.
Schaumkelle, **-löffel** *ἡ ζωμήρυσις*.
Schaumünze, etwa *τὸ ἐπιδεικτικὸν νόμισμα*.
Schauplatz *τὸ θέατρον*, sp. *θεωρητήριον*. — übtr. *τὸ θέατρον* sp.; besser durch andere Wendungen, z. B. vom Sch. abtreten *ἐκ μέσου γίγνεσθαι*, *ἀπαλλάττεσθαι* (*DP.*) *τῶν πραγμάτων*; *ἀφανίζεσθαι* (*P.*) *ἐξ ἀνθρώπων* (= sterben); dies Land ist d. Sch. des Krieges *ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἐστὶν ὁ πόλεμος* od. *πολεμοῦσιν*; den Sch.

des Krieges nach Asien verlegen *μετατιθέναι* od. *μεταφέρειν τὸν πόλεμον εἰς Ἀσίαν.*

Schauspiel 1) übh. *ἡ θέα, τὸ θέαμα, τὸ ὅραμα.* — e. Sch. geben od. gewähren *θέαμα παρέχειν.* — 2) theatralisches Stück: *τὸ δρᾶμα, ἡ θέα.* — e. Sch. aufführen od. geben *ἐπιτελεῖν θέαν, εἰσάγειν δρᾶμα* u. (vom Dichter) *διδάσκειν δρᾶμα.* — Aufführung eines Sch. *ἡ δράματος διδασκαλία.* — ein Sch. dichten *δραματοποιεῖν, δραματουργεῖν,* gew. *δρᾶμα ποιεῖν;* vgl. Drama. — d. Helden im Sch. *οἱ ἀπὸ σκηνῆς ἥρωες.*

Schauspieldichter *ὁ δραματοποιός, δραματουργός.*

Schauspieler *ὁ ὑποκριτής;* auch *ὁ μῖμος* (aber häufig m. verächtlicher Nebenbdtg.); im *pl.* auch *οἱ ἀπὸ* od. *ἐπὶ σκηνῆς, οἱ Διονυσιακοὶ* od. *περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται;* tragischer Sch. *ὁ τραγικός* (m. u. ohne *ὑποκριτής*); *ὁ τραγῳδός; ὁ τῶν τραγῳδιῶν ὑποκριτής;* komischer Sch. *ὁ κωμῳδικός* (m. u. ohne *ὑποκριτής*); *ὁ κωμῳδός.* — von den drei Schauspielern, welche im griech. Drama auftraten, hiess derjenige, welcher d. Hauptrollen spielte *ὁ πρωταγωνιστής;* der d. zweiten Rollen spielte *ὁ δευτεραγωνιστής;* der in den weniger bedeutenden Rollen auftrat *ὁ τριταγωνιστής* (dh. auch soviel als e. mittelmässiger, schlechter Sch.; u. ein solcher sein *τριταγωνιστεῖν*). — den Sch. od. seine Kunst betreffend, darin geschickt *ὑποκριτικός* 3. — Vortrag od. Spiel des Sch. *ἡ ὑπόκρισις.*

Schauspielergesellschaft, etwa *ἡ τῶν ὑποκριτῶν ἑταιρεία.*

Schauspielerin *ἡ ὑποκρινομένη γυνή; ἡ μῖμος γυνή; pl. αἱ ἀπὸ* od. *ἐπὶ σκηνῆς* (*γυναῖκες*). Uebrigens ist bekannt, dass bei den Griechen d. weibl. Rollen v. Männern gegeben wurden.

Schauspielerkunst *ἡ ὑποκριτική* (sc. *τέχνη*).

schauspielermässig *ὑποκριτικός* 3.

Schauspielhaus *τὸ θέατρον;* vgl. Theater. — Platz im Sch. *ἡ θέα.*

Schauspielsucht *ἡ θεατρομανία* sp.

schauspielsüchtig *θεατρομανής* 2. sp. — sch. sein *θεατρομανεῖν* sp.

Schaustück *τὸ ἐπίδειγμα;* auch *ἡ ἐπίδειξις.*

Schecke *ὁ ποικίλος ἵππος;* poet. *ὁ βαλιὸς ἵππος;* vgl. *ὁ ψαρὸς ἵππος.*

scheckig *ποικίλος* 3.; poet. *βαλιός* 3.

scheel eig. = schielend; gew. übtr. *φθονερός,* (sp. *φθονητικός* 3.); *βάσκανος* 2. — sch. ansehen Jmd. *ὑποβλέπειν* (u. *M.*), *ὑφορᾶν* (gew. *M.*) *τινα.* — m. sch. Augen auf d. Glück Jmds. sehen *φθονεῖν* od. *βασκαίνειν τινὶ τῆς εὐδαιμονίας.*

scheeläugig, s. schielend.

Scheelsucht *ὁ φθόνος, ἡ φθονερία, βασκανία.*

scheelsüchtig *φθονερός* (sp. *φθονητικός* 3.); *βάσκανος* 2.

Scheerchen *τὸ ψαλίδιον.*

Scheere *a*) *ἡ ψαλίς, ίδος* (bes. zum Bartstutzen gebraucht). — m. der Sch. abschneiden od. stutzen *ψαλίζειν, ἀποψαλίζειν;* das Abschneiden m. der Sch. *ὁ ψαλισμός.* *b*) Sch. des Krebses: *ἡ τοῦ καρκίνου χηλή.* *c*) Mittelpunkt des Wagebalkens, an dem d. Wage aufgehängt ist: *τὸ σπαρτίον.*

scheeren (besser: scheren) 1) eig. *κείρειν, ἀποκείρειν; ξυρεῖν,* sp. *ξυρᾶν, κουρεύειν.* — sich sch. od. sch. lassen *κείρεσθαι, ἀποκείρεσθαι; ξυρεῖσθαι* (*P.*), sp. *ξύρεσθαι.* — Schafe sch. *πεκτεῖν* (poet. *πέκειν*); sprichw. sein Schäfchen sch. *ἀποκείρειν τὰ πρόβατα.* — Alles über einen Kamm sch., etwa *τῷ αὐτῷ μέτρῳ ἀπομετρεῖσθαι πάντα.* — 2) übtr. *a*) Jmd. sch.: *ἐνοχλεῖν τινι* u. *τινα, ἀσχολίαν* od. *πράγματα παρέχειν τινί.* — was schiert mich das? *τί δ' ἐμοὶ τοῦτο;* — das schiert mich nicht *ἐμοὶ οὐδαμόθεν προσήκει τούτου;* sprichw. *οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ.* — sich um etw. sch. od. nicht sch., s. kümmern. *b*) sich fort sch.: *ἔρρειν, ἀπέρρειν.* — scheer' dich zum Henker!, s. Henker.

Scheeren, das *ἡ κουρά, ἡ ξύρησις,* sp. *ὁ ξυρησμός, ἡ κούρευσις; αἱ πόκαι.* — zum Sch. gehörig *κουρικός* 3.

Scheerer *ὁ κουρεύς,* sp. *κουρευτής.*

Scheererei *ἡ ἀσχολία, τὰ πράγματα, ὁ πόνος.*

Scheererin *ἡ κουρεύτρια.*

Scheermesser *τὸ ξυρόν* (selten *ὁ ξυρός*); *ἡ κουρίς* (*-ίδος*) od. *κουρικὴ μάχαιρα.* — scharf wie e. Sch. *ξυρήκης* 2. — Futteral für Sch. *ἡ ξυροδόκη* (*ξυροδόχη, ξυροθήκη*). — e. Sch. tragen *ξυροφορεῖν.*

Scheermesserchen *ἡ μαχαιρίς, ίδος.*

Scheerwolle (als Abfall beim Tuchscheeren) *τὸ γνάφαλλον.* — weich wie Sch. *γναφαλλώδης* 2.

Scheffel *ὁ μέδιμνος.* — so gross od. viel wie ein Sch. *μεδιμναῖος* 3. — sprichw. das Geld m. Sch. messen *μεδίμνῳ ἀπομετρεῖσθαι τὸ ἀργύριον,* auch *σκάφαις ἐξαντλεῖν τὸ χρυσίον.*

Scheibe *ὁ κύκλος* (als Rundung), *ἡ πλάξ, πλακός* (Platte); vgl. Wurf-, Töpfer-, Fensterscheibe. — e. Sch. Brot, Käse, Fleisch, v. Rüben *ὁ τόμος ἄρτου* u. s. w.; v. Pökelfleisch auch: *τὸ τέμαχος.* — übr. s. Ziel.

scheibenförmig, -rund *τροχοειδής, δισκοειδής* 2.

Scheide *ὁ κολεός,* selten *ἡ θήκη.* — d. Degen aus der Sch. ziehen *σπᾶν* (gew. *M.*) *τὸ ξίφος.*

Scheidebrief *τὸ ἀποστασίου βιβλίον, τὸ ἀποστάσιον* N. T.; besser *ἡ ἀπόπεμψις τῆς γυναικός.* — seiner Frau den Sch. geben *ἀποπέμπεσθαι τὴν γυναῖκα.*

Scheidekünstler *ὁ χυμικός.*

Scheidekunst, s. Chemie.

Scheidemauer, s. Scheidewand.

Scheidemünze *τὸ κέρμα, κερμάτιον* (gew. *pl.*); sp. *τὸ νομισμάτιον;* auch *ὁ κόλλυβος* (nur: um etw. Sch. *κολλύβου*).

Scheidemuschel *ὁ σωλήν, ῆνος.*

scheiden 1) tr. *ὁρίζειν, διορίζειν* (u. *M.*; durch Grenzen sondern); *διατειχίζειν, διαφράττειν* (*διαφραγνύναι,* durch e. Zwischenwand); *χωρίζειν, ἀπο-, δια-χωρίζειν* (trennen); *κρίνειν, ἀπο-, δια-κρίνειν* (sondern, sichten); genau sch. *διευκρινεῖν;* etw. v. etw. sch. *διορίζειν, χωρίζειν* (u. ä.) *τί τινος* od. *ἀπό τινος.* — im Bes. chemisch sch. *διακρίνειν;* Erz sch. *καθαίρειν;* e. Bund, e. Freundschaft sch. *διαλύειν;* e. Ehe *διαζευγνύναι.* — sich sch. *χωρίζεσθαι, διαχωρίζεσθαι* (*P.*), *ἀπο-, δια-λύεσθαι* (*P.*), v. etw. *τινός* u. *ἀπό τινος;* auch *ἀπαλλάττεσθαί* (*DP.*) *τινος.* — sich v. der Frau sch. *ἀποπέμπεσθαι, ἀφιέναι,* auch *ἐκπέμπειν, ἐκβάλλειν τὴν γυναῖκα;* sich vom Manne sch. *ἀπολείπειν τὸν ἄνδρα;* sich sch. (v. Ehegatten) *διαζεύγνυσθαι.* — 2) intr. = sich sch., z. B. sie schieden von einander *διελύθησαν, ἀπηλλάγησαν ἀλλήλων* od. *ἀπ' ἀλλήλων,* auch *ἀπῆλθον* od. *ἀπεχώρησαν ἀπ' ἀλλήλων.* — aus dem Leben sch. *ἀπαλλάττειν* u. *ἀπαλλάττεσθαι τοῦ ζῆν, ἀπιέναι ἐκ τοῦ βίου.*

Scheiden, das, s. Scheidung.

Scheidewand *ὁ ἐν μέσῳ* od. *διὰ μέσου τοῖχος;* sp. *ὁ μεσότοιχος, τὸ μεσότοιχον;* auch *τὸ διάφραγμα; τὸ διατείχισμα* (letzteres auch übtr.). — in der Nase *ὁ κίων, ονος.*

Scheidewasser, etwa *τὸ λίτρον ὄξος.*

Scheideweg *ἡ σχιστὴ ὁδός;* gew. *ἡ τρίοδος.*

Scheidung 1) Trennung: *ὁ χωρισμός,* selten *ὁ διαχωρισμός, ἡ διαχώρισις.* — 2) Sonderung: *ἡ διάκρισις.* — 3) Sch. der Ehe: *ἡ τοῦ γάμου διάζευξις* od. *διάλυσις,* sp. *τὸ ἀποστάσιον;* u. zwar wenn sie vom Manne ausgeht *ἡ ἀπόπεμψις, ἄφε-*

σις; v. der Frau ἡ ἀπόλειψις. — 4) das Weggehen: ἡ ἀπαλλαγή, ἀποχώρησις.

Scheikh ὁ φύλαρχος (sp. φυλάρχης). — ein Sch. sein φυλαρχεῖν. — seine Würde ἡ φυλαρχία.

Schein 1) Licht, Glanz, w. s. — e. Sch. v. sich geben ἀπολάμπειν, ἀπαυγάζειν; e. hellen Sch. v. sich geben λαμπρὸν ἀποστίλβειν. — vgl. Abglanz, Widerschein. — 2) das in d. Sinne fallende Aeussere: ἡ ὄψις, ἡ ἰδέα, τὸ εἶδος; ἡ ἔμφασις, ἡ δόξα, ἡ δόκησις (Anschein, der blosse Sch. im Gegensatze der Wirklichkeit). — dem Sch. nach κατ' ἔμφασιν (κατὰ τὴν ἔμφασιν), ὡς ἔοικεν, ὡς δοκεῖ, λόγῳ. — unter dem Sch. λόγῳ, auch ἐπὶ προφάσει od. προφάσει (unter dem Vorwande); gew. durch *part.* προσποιούμενος, προφασιζόμενος, πρόσχημα ποιούμενος, σκηπτόμενος, z. B. unter dem Sch. v. Freundschaft betrügen προσποιούμενον φιλίαν od. φίλον εἶναι ἐξαπατᾶν. — den Sch. v. etw. haben δοκεῖν εἶναί τι; den Sch. haben als ob … ἔμφασιν ἔχειν ὡς m. folg. *part.*, κινδυνεύειν m. *inf.*; δόκησιν παρέχειν m. *inf.* od. ὡς m. *verb. fin.*; es hat den Sch. als ob … δοκεῖ, ἔοικεν, κινδυνεύει, ἐπίδοξόν ἐστι m. *inf. fut.* od. *aor.* (u. zwar in persönl. Constr., z. B. es hat den Sch. als ob es Krieg werden würde ἔοικε od. ἐπίδοξός ἐστι πόλεμος ἔσεσθαι). — den Sch. v. etw. geben ἔμφασιν ποιεῖν τινος; einer Sache d. Sch. v. etw. geben δόξαν τινὸς παρέχειν τινί; sich d. Sch. geben v. etw. od. als ob ἔμφασιν ποιεῖν od. δόξαν παρέχειν (u. *M.*) ὡς m. folg. *part.*, δόξαν τινὸς περιβάλλεσθαι, προσποιεῖσθαι, σκήπτεσθαι m. *inf.*, πρόσχημα ποιεῖσθαι m. *inf.* od. ὡς m. *verb. fin.*, ὑποκρίνεσθαι m. *inf.* od. ὡς m. *part.*; sich d. Sch. geben als ob man etw. nicht vermöge ὑποκρίνεσθαι τὸν οὐ δυνάμενον. — e. Sch. für sich haben λόγον τινὰ ἔχειν; εὐπρέπειάν τινα ἔχειν, εὐπρεπὲς εἶναι. — nur zum Sch. λόγου ἕνεκα, ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα, auch bloss ὅσον ἀπὸ βοῆς (eig. „m. blossem Feldgeschrei, m. blindem Lärme", dann allg.); ἀφοσιώσεως ἕνεκα; auch durch d. *part.* ἀφοσιούμενος 3. — etw. bloss zum Sch. thun ἀφοσιοῦσθαι. — das ist nur Sch. λόγος ταῦτα, προφάσεις αὗταί εἰσιν. — bloss auf d. Sch. berechnet ἐπιδεικτικός 3. — 3) schriftl. Beglaubigung: ἡ συγγραφή; ἡ ἀποχή (Quittung).

Scheinangriff ἡ ὅσον ἀπὸ βοῆς προσβολή; e. Sch. machen προδεικνύναι ἐπιβολήν; προσποιεῖσθαι μάχεσθαι od. μαχεῖσθαι; ὅσον ἀπὸ βοῆς (ἕνεκα) προσβάλλειν τινί.

scheinbar *a*) einen Schein für sich habend: εἰκώς 3., εὐπρεπής 2. — d. Grund ist mehr sch. als wahr ὁ λόγος εὐπρέπειαν μᾶλλον ἔχει ἢ ἀλήθειαν. — vgl. wahrscheinlich. *b*) bloss angenommen, im Gegens. zu „wirklich": δοκῶν (3.) εἶναι; προσποίητος 2., πλαστός 3.; κενός 3. (nichtig); κίβδηλος 2. (unecht). — s. belehrend δοξοπαιδευτικός 3. — bloss sch. Ehrenbezeugung ἡ τιμῆς ἀφοσίωσις.

Scheinbarkeit ἡ εὐπρέπεια; τὸ εἰκός.

Scheinbewegung ἡ ἐπίδειξις.

Scheinbeweis τὸ σόφισμα.

Scheinbild τὸ κενὸν εἴδωλον; τὸ φάσμα, φάντασμα; ἡ φαντασία; ἡ ἔμφασις (Spiegelbild).

scheinen 1) Licht od. Glanz v. sich geben: λάμπειν (u. *M.*), φαίνειν, auch φωτίζειν, φέγγειν. — anfangen zu sch. ἐκλάμπειν. — darauf od. dabei, auch: darnach sch. ἐπιλάμπειν. — die Sonne scheint Jmd. ins Gesicht ὁ ἥλιος ἀντιλάμπει τινί. — 2) sich wahrnehmen od. erkennen lassen: φαίνεσθαι (*aor. P.*) m. *inf.* (deutlich u. klar); ἐοικέναι, δοκεῖν, κινδυνεύειν m. *inf.* (mehr muthmasslich). — „es scheint dass … od. als ob …" gibt man im Griech. durch persönl. Construction, z. B. es scheint, dass du dich um uns nicht kümmerst φαίνει (δοκεῖς, ἔοικας, κινδυνεύεις) οὐδὲν ἡμῶν κήδεσθαι; ἔοικας (auch ὅμοιος εἶ) ἡμῶν οὐδὲν κηδομένῳ. — er scheint etw. zu sein δοκεῖ εἶναί τι. — so scheint es (in der Antwort) φαίνεται, ἔοικεν. — wie es scheint ὡς δοκεῖ, ὡς ἔοικεν, κατὰ τὸ εἰκός, εἰκότως, ὡς γοῦν εἰκάσαι. — wie es mir scheint ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ od. δοκεῖν, auch δοκεῖν ἐμοί od. ἔμοιγε, ἐμοὶ δοκεῖν (parenthetisch). — auch mir scheint es κἀμοὶ συνδοκεῖ ταῦτα.

Scheinfreund ὁ προσποίητος φίλος; ὁ προσποιούμενος φιλίαν od. φίλος εἶναι.

Scheinfreundschaft ἡ προσποίητος (auch πλαστὴ od. οὐκ ἀληθὴς) φιλία.

Scheinfriede ἡ οὐ βεβαία od. οὐ πιστὴ εἰρήνη.

Scheinfrömmigkeit ἡ προσποίητος od. πλαστὴ εὐσέβεια. [εὐσεβὴς εἶναι.

scheinfromm προσποιούμενος (3.) εὐσέβειαν od.

Scheingefecht ἡ σκιαμαχία. — e. Sch. aufführen σκιαμαχεῖν. [θία.

Scheingelehrsamkeit ἡ προσποίητος πολυμα-

scheingelehrt προσποιούμενος (3.) πολυμαθὴς

Scheinglaube ἡ προσποίητος πίστις. [εἶναι.

Scheingrund ἡ οὐκ οὖσα od. οὐκ ὀρθὴ αἰτία; ἡ πρόφασις, τὸ πρόσχημα (Vorwand). — e. Sch. vorbringen προφασίζεσθαι.

Scheingut τὸ δοκοῦν ἀγαθόν.

scheinheilig προσποιούμενος (3.) χρηστότητα od. χρηστὸς εἶναι. [στότης.

Scheinheiligkeit ἡ προσποίητος od. πλαστὴ χρη-

Scheinheirat οἱ πλαστοὶ γάμοι.

Scheinkauf ἡ προσποίητος od. ψευδὴς ὠνή.

scheinklug δοξόσοφος, δοκησίσοφος 2.

Scheinklugheit ἡ δοξοσοφία, δοκησισοφία.

Scheinkörper τὸ σῶμα δοκοῦν εἶναι; τὸ εἴδωλον.

Scheinliebe ὁ προσποίητος od. πλαστὸς ἔρως.

Scheintod ἡ λιποψυχία, λιποθυμία, ἀψυχία.

scheintodt λιπόψυχος, λιπόθυμος 2. — sch. sein λιποψυχεῖν, λιποθυμεῖν, ἀψυχεῖν, δοκεῖν εἶναι νεκρόν, κεῖσθαι ὥσπερ νεκρόν, νεκρῷ ἐοικέναι.

Scheintugend ἡ προσποίητος od. ψευδὴς ἀρετή.

Scheinübel τὸ δοκοῦν κακὸν εἶναι.

scheinweise, s. scheinklug.

Scheinweisheit, s. Scheinklugheit.

scheissen χέζειν.

scheissern χεζητιᾶν, χεσείειν.

Scheisskerl ὁ χεσᾶς, ᾶντος.

Scheit ἡ σχίζα; *dem.* τὸ σχιζίον.

Scheitel ἡ κορυφή; τὸ τῆς κεφαλῆς ἄκρον.

scheiteln διακρίνειν τὴν κόμην; gescheiteltes Haar κόμη διακριδὸν ἠσκημένη. — das Sch. ἡ διάκρισις.

Scheitelpunkt τὸ κατὰ κορυφὴν σημεῖον; ἡ κορυφή (auch übtr.).

Scheitelriemen ἡ κορυφαία. [ρυφή.

Scheitelwinkel ἡ κατὰ κορυφὴν γωνία; ἡ κο-

Scheiterhaufen ἡ πυρά, selten ἡ πυρκαϊά. — e. Sch. errichten πυρὰν νεῖν, συννεῖν, auch ποιεῖν. — auf den Sch. bringen, legen ἀναβιβάζειν, ἐπιτιθέναι ἐπὶ τὴν πυράν. — den Sch. anzünden ἅπτειν od. ὑφάπτειν τὴν πυράν.

scheitern 1) eig. v. Schiffen: ῥήγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι (*P.*); ὀκέλλειν, ἐποκέλλειν (an etw. εἴς τι); v. Schiffen u. Schiffenden ναυαγεῖν. — sch. lassen ὀκέλλειν, ἐποκέλλειν. — 2) übtr. v. Unternehmungen: ναυαγεῖν, gew. ἀνατρέπεσθαι (*P.*). — es scheitert mir etw. σφάλλομαί (*P.*) τινος od. ποιῶν τι; ἀποτυγχάνω τινός, ἀτυχῶ τινος, ἔν τινι od. ποιῶν τι.

Scheitholz τὰ σχιστὰ ξύλα.
Schelfe, s. Schale 1).
Schelle 1) Glocke: ὁ κώδων, ωνος; τὸ κρόταλον. — 2) = Fessel, w. s.
schellen κωδωνίζειν, κροταλίζειν.
Schellen, das, ὁ κροταλισμός sp.
Schellengeläute ὁ τῶν κωδώνων ψόφος u. dgl.; auch οἱ κώδωνες, τὰ κρόταλα.
schellenlauter Schwätzer, sprichw. ὁ Δωδωναῖος [χαλκός.
Schellkraut τὸ χελιδόνιον.
Schelm ὁ πανοῦργος, ὁ ἀπατεών, ῶνος; s. Schalk. — e. armer Sch. ἄνθρωπος ταλαίπωρος od. ἄθλιος. — zum Sch. werden πανοῦργον φαίνεσθαι (*aor. P.*), ἀπατᾶν τὴν πίστιν. — du Schelm! (in scherzender Anrede) ὦ μιαρέ. — e. Sch. betrügen πρὸς Κρῆτα κρητίζειν, πρὸς Κᾶρα καρίζειν, ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα. — als Sch. gegen Jmd. handeln πανουργεῖν πρός τινα, sp. καταπανουργεύεσθαί τινα u. τινος; auch ἀπατᾶν u. ἐξαπατᾶν τινα.
Schelmenstück ἡ πανουργία, τὸ πανούργημα, sp. πανούργευμα. — e. Sch. begehen πανουργεῖν, sp. πανουργεύεσθαι. [Spass.
Schelmerei ἡ πανουργία; ἡ αἱμυλία; vgl. Scherz,
schelmisch πανοῦργος 2. (sp. πανουργικός 3.); ἀπατηλός 3. (betrügerisch); im milderen Sinne: αἱμύλος 3. (bes. v. Worten), γλαφυρός, λαμυρός 3., vgl. scherzhaft, spasshaft. — sch. gegen Jmd. handeln, s. Schelm. — sch. lächeln γλαφυρὸν od. λαμυρὸν μειδιᾶν.
schelten *a)* Schmähungen gegen Jmd. ausstossen: λοιδορεῖν τινα, λοιδορεῖσθαί τινι u. (selten) τινα (sp. λοιδόρημα ποιεῖσθαί τινα); κακῶς (κακὰ) λέγειν, κακολογεῖν, κακίζειν τινά. — Jmd. e. Verräther sch. ἀποκαλεῖν τινα προδότην. *b)* hart tadeln, harte Vorwürfe machen: σφόδρα μέμφεσθαί τινα, κατα-, δια- μέμφεσθαί τινα, κατάμεμψιν ἔχειν τινί; ἐπιπλήττειν, ἐπιτιμᾶν τινι, stärker ὀνειδίζειν τινί. — Jmd. wegen etw. sch. σφόδρα μέμφεσθαί τινα εἴς τι od. ἐπί τινι, καταμέμφεσθαί τινά τινι (sp. τινά τινος u. ἐπί τινι); ἐπιπλήττειν, ἐπιτιμᾶν, ὀνειδίζειν τινί τι. — Jmd. hinter dem Rücken sch. διαβάλλειν τινά. — übr. s. tadeln.
Schelten, das ἡ κακολογία (sp. ὁ κακισμός); ἡ λοιδορία, λοιδόρησις, ὁ λοιδορησμός, sp. ὀνειδισμός.
Scheltrede, **-wort** ὁ κακὸς λόγος; τὸ λοιδόρημα (*dem.* τὸ λοιδορημάτιον), τὸ ὄνειδος (selten τὸ ὀνείδισμα). — alle möglichen Scheltreden gegen Jmd. ausstossen ἐξαράττειν τινὰ πᾶσι τοῖς κα- [κοῖς.
Schemel, s. Schämel.
Schenk, s. Mundschenk.
Schenke τὸ καπηλεῖον.
Schenkel τὸ σκέλος; auch ὁ μηρός, τὸ ἀντικνήμιον. — kleiner Sch. ὁ σκελίσκος. — ohne Sch. (m. schwachen Sch.) ἀσκελής 2. — bildl. Sch. d. Zirkels ἡ κεραία.
Schenkelband ἡ περισκελίς, ίδος, sp. τὸ περισκέλιον, περισκέλισμα.
Schenkelbein τὸ σκέλος.
schenken 1) = einschenken, w. s. — Wein sch. (im Kleinen verkaufen) καπηλεύειν οἶνον. — 2) unentgeldlich geben, Jmd. etw.: δωρεῖσθαί τινά τινι u. τινί τι, δῶρον od. δωρεὰν (sp. ἐν δωρεᾷ), auch προῖκα διδόναι τινί τι, auch bloss διδόναι τινί τι; ἐπιδιδόναι τινί τι (bes. τῷ δήμῳ v. freiwilligen Beisteuern für d. Staat); χαρίζεσθαί τινί τι (aus Gunst od. Gnade); τιμᾶν τινά τινι (Jmd. durch ein Geschenk ehren). — Jmd. das Dasein sch. διδόναι τινὶ γενέσθαι, vgl. erzeugen; d. Kinder, welche mir Gott geschenkt hat τοὺς παῖδας οὕσπερ ὁ θεός μοι ἔδωκε γενέσθαι. — Jmd. das Bürgerrecht sch. διδόναι τινὶ τὴν πολιτείαν. — Jmd. das Leben sch. χαρίζεσθαι od. συγχωρεῖν τινι τὸν βίον. — Jmd. nichts sch., vgl. nachsehen. — Jmd. e. Schuld sch. ἀφιέναι τινὶ χρέος; Jmd. e. Strafe sch. ἀπολύειν (ἀπαλλάττειν) τινὰ δίκης od. ζημίας. — Jmd. sein Vertrauen sch. ἀξιοῦν τινα πίστεως, πιστεύειν τινί; Jmd. volle Achtung sch. πολλὴν αἰδῶ νέμειν τινί; beiden gleiche Gunst sch. τὴν αὐτὴν εὔνοιαν ἀμφοτέροις ἀποδιδόναι; er schenkte mir seine Gunst εὐνοίας ἔτυχον παρ' αὐτοῦ; Jmd. Gehör sch., s. Gehör. — etw. geschenkt bekommen δῶρον (δωρεάν, δεδομένον) λαμβάνειν τι; προῖκα λαμβάνειν τι.
Schenker durch d. *part.* der vhg. Verba.
Schenkkanne ἡ πρόχους, kleine Sch. τὸ προχοίδιον.
Schenktisch τὸ κυλικεῖον, sp. τὸ τραπεζοφόρον.
Schenkung ἡ δωρεά, τὸ δώρημα, τὸ δῶρον, ἡ δόσις.
Schenkwirth ὁ κάπηλος. — Sch. sein καπηλεύειν. — zum Sch. gehörig καπηλικός 3.
Schenkwirthin ἡ καπηλίς, ίδος.
Schenkwirthschaft ἡ καπηλεία, ἡ καπηλική (als Geschäft); τὸ καπηλεῖον (als Laden).
Scherbe τὸ ὄστρακον (*dem.* τὸ ὀστράκιον); τὸ θραῦσμα (übh. Bruchstück). — m. Sch. stimmen ὀστρακίζειν, sp. ὀστρακοφορεῖν. — hart wie e. Sch. machen ὀστρακοῦν.
scherbenähnlich, **-artig** ὀστρακώδης 2.
Scherbengericht ὁ ὀστρακισμός, sp. ἡ ὀστρακοφορία, τὸ ὄστρακον. — durch das Sch. verbannen ὀστρακίζειν, ἐξοστρακίζειν τινά, sp. ἐξοστρακισμὸν ποιεῖσθαι κατά τινος; Verbannung durch das Sch. ὁ ὀστρακισμός, sp. ἐξοστρακισμός.
Scherbenspiel ἡ ὀστρακίνδα παιδιά (ἡ ὀστράκου [περιστροφή).
scheren, s. scheeren.
Scherflein τὸ κερμάτιον, νομισμάτιον (sehr kleines Geldstück); ὁ ἔρανος (Beitrag). — für Jmd. e. Sch. beitragen ἔρανον φέρειν od. εἰσφέρειν τινί; bildl. sein Sch. zu etw. beitragen συλλαμβάνειν (u. *M.*) τινός, συμπροθυμεῖσθαί (*DP.*) τι od. *inf.*, auch ὅπως m. folg. *conj.* (od. *opt.*), συμπράττειν τι od. ὥστε m. *inf.*
Scherge ὁ δημόσιος, ὁ ὑπηρέτης; vgl. ὁ τοξότης.
Scherz ἡ παιδιά, selten ἡ παιγνιά, τὸ παίγνιον (allg.); τὸ γελοῖον, auch ὁ γέλως, ωτος (lächerliche Rede od. Handlung); τὸ σκῶμμα (Witz, Spott); *pl.* τὰ δημώματα (Spässe). — feiner Sch. ἡ χαριτία, ὁ χαριεντισμός (sp. τὸ χαριέντισμα), ὁ ἀστεῖος λόγος, sp. ἡ ἀστειολογία, ὁ ἀστεϊσμός; gemeiner, niedriger Sch. ἡ βωμολοχία. — harmlose Sch. ἀνεπαχθῆ σκώμματα. — aus od. im (zum) Sch. μετὰ παιδιᾶς, ἐν παιδιᾷ od. bloss παιδιᾷ, ἐν παιδιᾶς μέρει od. μοίρᾳ, oft durch d. *part.* παίζων 3. u. dgl.; m. feinem, harmlosen Sch. sagen χαριέντως εἰπεῖν, ἀνεπαχθῶς παίζοντα εἰπεῖν; des Sch. halber παιδιᾶς χάριν; ohne Sch. σπουδῇ, σπουδαίως; meinst du das im Ernst. od. Sch.? πότερον σπουδάζεις ταῦτα ἢ παίζεις; — etw. halb im Sch. halb im Ernste sagen παίζειν τι σπουδῇ od. ἅμα σπουδάζοντα; wie man so im Sch. sagt τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον. — e. Sch. machen, Scherze treiben παίζειν (παιδιάν), παιδιὰν λέγειν, γελοῖα λέγειν od. πράττειν (seltner γελοιάζειν), σκώπτειν, δημοῦσθαι; feine Sch. machen χαριεντίζεσθαι, ἀστεῖα λέγειν. — Sch. treiben m. Jmd. od. etw. παίζειν πρός τινα, εἴς τινα (εἴς τι), προσπαίζειν τινί u. τινά, ἐμπαίζειν τινί, καταπαίζειν τινός, σκώπτειν τινά u. εἴς τινα (εἴς τι), ἐπισκώπτειν τινά u. εἴς τινα

(εἴς τι), κατασκώπτειν τινά, stärker χλευάζειν τινά, ἐρησχελεῖν τινα u. τι, τωθάζειν τινά. — aus etw. einen Sch. machen παιδιὰν od. ἐν παιδιᾷ ποιεῖσθαί τι; εἰς γέλωτα τρέπειν τι. — genug dieses Sch.! καὶ ταῦτα μὲν πεπαίσθω ἡμῖν. — Sch. verstehen od. ertragen σκώμματα od. σκωπτόμενον, auch σκώπτοντός τινος ἀνέχεσθαι, σκώμματα φέρειν.

scherzen, s. einen Scherz (machen). — hin u. her (unter einander) sch. διασκώπτειν.

Scherzen, das, ἡ παιδιά, τὸ παίζειν, sp. ὁ γελοιασμός. — feines Sch. ὁ χαριεντισμός, sp. ὁ ἀστεϊσμός.

Scherzgedicht τὸ παίγνιον. — Sch. verfassend παιγνιαγράφος 2.

scherzhaft παιγνιώδης, παιδιώδης 2.; σκωπτικός, γελοῖος, ἀστεῖος, χαρίεις 3., εὐτράπελος 2., εὔχαρις, ι (gen. ιτος) (v. Pers. u. Sachen). — sch. Rede ὁ παιγνιώδης (γελοῖος, ἀστεῖος) λόγος, τὸ σκῶμμα, sp. ἡ ἀστειολογία, ὁ ἀστεϊσμός. — sch. Wesen τὸ παιγνιῶδες, sp. ἡ ἀστειότης, ἀστειοσύνη. — ein sch. Wesen an sich haben ἀστεῖον εἶναι, sp. ἀστεΐζεσθαι, ἀστειεύεσθαι.

Scherzhaftigkeit τὸ παιγνιῶδες, τὸ ἀστεῖον, ἡ εὐτραπελία; s. d. vhg. W.

Scherzrede, s. „scherzhafte Rede" unter „scherzhaft".

scherzweis = im Scherze, s. Scherz. — das Wort ist sch. erfunden (gebraucht) πέπαικται ἡ λέξις.

Scherzwort, s. „scherzhafte Rede" unter „scherzhaft".

scheu (bes. v. Thieren) δυσωπούμενος 3., ὑποπτήσσων 3., ὁ ὑπόπτης, ψοφοδεής 2., πτοιώδης 2.; v. Pferden bes. πτυρτικός 3. (sp.; leicht sch. werdend), vgl. ὁ κραυγίας; (v. Menschen) ὀκνηρός 3. (zögernd), φοβερός 3. (furchtsam), εὐλαβής 2. (behutsam); auch = nicht umgänglich ἄμικτος, ἀκοινώνητος 2. — scheu machen ταράττειν, διαταράττειν, ἐκ-, κατα-πλήττειν τινά; φόβον (ὄκνον) ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν τινι. — scheu werden ταράττεσθαι, διαταράττεσθαι (P.); διαπτοεῖσθαι (seltner πτοεῖσθαι; P.); κατα-, ἐκ-πλήττεσθαι (P.; vor etw. τί encl.); ἀποδειλιᾶν (den Muth verlieren): v. Pferden bes. auch πτύρεσθαι (P., ion. u. sp.), gew. ἔκφρονα γίγνεσθαι, ἐξίστασθαι; sch. machend ταρακτικός 3. — sch. sein δυσωπεῖσθαι (P.), ὑποπτήσσειν, ὀκνεῖν, εὐλαβεῖσθαι (DP.).

Scheu 1) Furchtsamkeit: ἡ ὀρρωδία, ὁ φόβος, τὸ δέος (Furcht), ὁ ὄκνος (das Zögern), ἡ εὐλάβεια (Behutsamkeit). — die Sch. ablegen ἐκδύεσθαι τὸν φόβον. — Jmd. Sch. beibringen vor etw. φόβον od. ὄκνον ἐμποιεῖν τινί τινος. — Sch. vor etw. haben, s. scheuen 1). — ohne Sch. ἄοκνος, ἄφοβος, ἀδεής 2. — 2) sittliche Sch.: ἡ αἰδώς, οῦς, ἡ αἰσχύνη, sp. ἡ δυσωπία. — ohne Sch. ἀναιδῶς, ἀναισχύντως; ohne Sch. handeln ἀναιδεύεσθαι, ἀναισχυντεῖν. — Sch. haben vor Jmd. od. etw., s. scheuen 2).

Scheuche τὸ φόβητρον, sp. τὸ προβασκάνιον.

scheuchen φοβεῖν, ἐκφοβεῖν, σοβεῖν; vgl. aufscheuchen, fortscheuchen.

Scheuchen, das, ἡ πτόησις (πτοίησις); sonst Verba.

scheuen 1) tr. = fliehen, vermeiden, w. s. — 2) tr. u. refl. a) fürchten: ὀρρωδεῖν, κατορρωδεῖν, ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν, φοβεῖσθαι (aor. P.), δεδοικέναι (δεδιέναι), εὐλαβεῖσθαι (DP.) (sämmtl. m. acc., sich vor Jmd. od. etw. in Acht nehmen); ὀκνεῖν τι u. περί τινος (vor etw. zögern); ὑποπτήσσειν τινί u. τινά od. τι (sich vor Jmd. od. etw. beugen); ἐντρέπεσθαί τινος u. τινα (sich an Jmd. od. etw. kehren); thue Recht u. scheue Niemand δίκαια δρᾶσον μηδενὸς ἐντρεπόμενος. — sich sch. etw. zu thun φοβεῖσθαι, δεδοικέναι, ὀκνεῖν, κατοκνεῖν m. inf. b) sittliche Scheu empfinden: αἰδεῖσθαι, αἰσχύνεσθαι (DP.) m. acc., δυσωπεῖσθαι (P.) πρός τινα; Gott sch. αἰδεῖσθαι, σέβειν u. σέβεσθαι (DP.) θεόν, εὐσεβεῖν περὶ θεόν. — ich scheue mich etw. zu thun αἰδοῦμαι od. αἰσχύνομαι ποιεῖν (wenn ich es nicht thue), ποιῶν (wenn ich es trotzdem thue). — 3) intr. = scheu werden (v. Pferden), s. scheu.

Scheuer τὸ σιτοβολεῖον, sp. τὸ σιτοβόλιον, σιτόβολον, ὁ σιτοβολών, ῶνος, ἡ σιτοθήκη, σιτοδόκη.

scheuern σμῆν (σμήχειν), ἀποσμῆν (ἀποσμήχειν); καθαίρειν, ἀποκαθαίρειν; καλλύνειν; m. dem Schwamme σπογγίζειν, ἀποσπογγίζειν; m. dem Besen κορεῖν, ἐκκορεῖν, σαίρειν, sp. σαροῦν.

Scheuern, das, ἡ σμῆξις (sp.); ἡ κάθαρσις, ἀποκάθαρσις; ὁ ἀποσπογγισμός; gew. Verba.

Scheuleder τὸ παρώπιον (τὸ ἀνθήλιον).

Scheune, s. Scheuer.

Scheuntenne ἡ ἅλως, ω (gen. auch ἅλωνος).

Scheusal τὸ μίασμα, κάθαρμα, sp. βδέλυγμα; auch ὁ ἀλάστωρ, ορος (im moral. Sinne); τὸ τέρας (Missgeburt).

scheusslich βδελυρός (sp. βδελυκτός) 3., μυσαρός 3., αἰσχρός 3. — sich sch. betragen βδελυρεύεσθαι.

Scheusslichkeit ἡ βδελυρία, τὸ βδελυρόν, ἡ αἰσχρότης, τὸ αἶσχος (als Eigenschaft); τὸ μῦσος, τὸ αἰσχρὸν ἔργον, τὸ μίασμα (als Sache).

Scheuwerden, das, ὁ πτυρμός, τὸ πτύρμα (sehr sp.); besser Verba.

Schicht 1) Lage, Reihe: ἡ πτυχή (gen. auch πτυχός); ἡ ἐπιβολή (z. B. πλίνθων); ἡ διαφυή (die sich durch einen anderen Stoff durchzieht); ἡ κτηδών, όνος (im Holze, Schiefer u. dgl.). — 2) als bergmännischer t. t.: ὁ πρὸς τὸ ἔργον od. τὴν μεταλλείαν τακτὸς χρόνος. — die Sch. antreten ἄρχεσθαι τοῦ ἔργου; die Sch. machen ἀνα-, ἀπο-παύεσθαι τοῦ ἔργου.

schichten κατὰ πτυχὰς (auch: φορμηδὸν kreuzweise) συνάγειν od. συντιθέναι. — Holz zum Scheiterhaufen sch. νεῖν ξύλα, νεῖν πυράν.

schichtweise κατὰ πτυχάς; φορμηδόν (kreuzweise).

schicken 1) tr. senden: πέμπειν, ἀπο-, ἐκ-πέμπειν (weg sch., ausschicken); στέλλειν, ἀποστέλλειν (Schiffe, Gesandten, Kolonisten u. dgl.); ἐπιπέμπειν (zuschicken, noch dazu sch.); προσπέμπειν (an Jmd. sch. τινί od. πρός τινα) u. so auch ἐπιστέλλειν (τινί u. πρός τινα; bes. einen Brief); ὑποπέμπειν (heimlich sch.); διαπέμπειν (an verschiedene Orte, z. B. Einen dahin, den Anderen dorthin ἄλλον ἄλλῃ; auch nebst M. = hin-, zuschicken). — an od. zu Jmd. sch. πέμπειν πρός (παρά) τινα, gegen Jmd. ἐπί τινα, an einen Ort εἰς τόπον τινά; nach Jmd. od. etw. sch. μεταπέμπεσθαί (selten A.) τινα u. τι; auch καλεῖν, προσκαλεῖν τινα (Jmd. rufen); an Jmd. wegen etw. πέμπειν πρός τινα ἐπί τινι; auf die Jagd sch. ἐκπέμπειν (ἀφιέναι) ἐπὶ θήραν u. dgl.; nicht selten auch mit einem part. fut., z. B. Leute auf Streifzüge sch. ἐκπέμπειν τινὰς λῃστεύσοντας. — in's Gefängniss sch. παραδιδόναι εἰς φυλακήν. — in's Exil sch. φυγαδεύειν. — in's Elend sch. ἀπελαύνειν τινὰ εἰς δυστυχίαν. — etw. in die Welt sch. ἐκφέρειν τι εἰς τὸ φῶς, ἐκδιδόναι (e. Buch); Jmd. aus der Welt sch. ἐκποδὼν ποιεῖσθαί τινα. — v. einem Geschosse ἱέναι, ἀφιέναι βέλος; τοξεύειν, ἀκοντίζειν. — ist es = verhängen, fügen (v. der Gottheit) ἐπιπέμπειν, νέμειν, διδόναι. — etw. zu sch. haben = zu thun haben ἔργον, πράγματα, ἀσχολίαν ἔχειν; vgl.

thun. — 2) *refl.* *a*) sich zu etw. sch. = sich anschicken, bereit machen, w. s.; auch = passend sein, passen zu etw. *b*) sich in Jmd. od. etw. sch. = fügen 2) *b*). nachgeben 2). *c*) es schickt sich = geziemt sich: πρέπει, προσήκει, οἰκεῖον od. καλόν ἐστι, καλῶς ἔχει (für Jmd. τινί m. *inf.*), ἄξιόν ἐστι (τινί u. τινά m. *inf.*); δεῖ, ἐμμελῶς ἔχει (τινά m. *inf.*). — ist es = es fügt od. trifft sich συμβαίνει m. *inf.*, auch τυγχάνει m. *part.*, z. B. es schickte sich dass er verreist war συνέβη αὐτὸν ἀποδημῆσαι, ἔτυχεν ἀποδημήσας.

Schicken, das, ἡ πέμψις, πομπή; ἡ ἐπίπεμψις, ἀποστολή.

schicklich 1) passend, bequem: ἐπιτήδειος 3. u. 2., ἁρμόττων 3., προσ-, καθ-ήκων 3., δέων 3., δίκαιος, ἄξιος 3., ἐμμελής 2., bes. m. Rücksicht auf die Zeit καίριος 3., ἐπίκαιρος (ἐπικαίριος) 2. — sch. Zeit ὁ καιρός, selten ἡ ἐπικαιρία. — auf sch. Weise προσηκόντως, δεόντως, ἀξίως; zur sch. Zeit καιρίως, εἰς (πρὸς, κατὰ) καιρόν, ἐν (σὺν) καιρῷ, auch bloss καιρῷ. — 2) wolanständig: πρέπων 3., πρεπώδης 2., εὐπρεπής, εὐσχήμων 2., κόσμιος 3. — auf eine sch. Weise πρεπόντως, κατὰ τὸ πρέπον, εὐπρεπῶς, κοσμίως.

Schicklichkeit 1) passende Beschaffenheit: ἡ ἐπιτηδειότης, τὸ προσῆκον, καθῆκον, δέον, οντος. — 2) Anstand: τὸ πρέπον, τὸ κόσμιον, ἡ εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη, ἡ κοσμιότης. — mit Sch. πρεπόντως, εὐπρεπῶς, κοσμίως, κατὰ τὸ πρέπον, κόσμῳ.

Schicksal 1) obj., die waltende Macht: ἡ τύχη, ἡ ἀνάγκη; ἡ Τύχη, Μοῖρα (Αἶσα, Κλωθὼ Schicksalsgöttin), οἱ θεοί. — das Sch. will es, es ist vom Sch. bestimmt, verhängt πέπρωται, πεπρωμένον ἐστί (ἐκ θεῶν), εἵμαρται, εἱμαρμένον ἐστί (Jmd. τινί) m. folg. *inf.*, ἐξ ἀνάγκης πρόκειταί τι od. m. *inf.* — es hängt vom Sch. ab πρὸς θεῶν ἐστιν, sprichw. θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. — 2) subj. *a*) Lebensloos: ἡ τύχη, ἡ μοῖρα, τὸ εἱμαρμένον, πεπρωμένον, ἡ εἱμαρμένη, πεπρωμένη, τὰ ἐπικλωσθέντα, ἐπικεκλωσμένα. — gutes, glückliches Sch. ἡ καλὴ τύχη, ἡ εὐτυχία; böses, unglückliches Sch. ἡ κακὴ τύχη, ἡ ἀτυχία, δυστυχία. — sich in das Sch. fügen εἴκειν τῇ τύχῃ. — m. seinem Sch. zufrieden sein ἀγαπᾶν τὴν τύχην; mit seinem Sch. unzufrieden sein μέμφεσθαι τῇ τύχῃ, μεμψιμοιρεῖν (dazu ἡ μεμψιμοιρία, μεμψίμοιρος 2.). *b*) übh. Begegniss: ἡ τύχη, τὸ συμβάν, άντος (Jmds. τινί); ἡ συμφορά, τὸ πάθος (bes. schlimmes Begegniss) (sämmtl. auch im *pl.*); übr. s. Unglück. — Oft gebraucht man Wendungen, wie τά τινος, τὰ περί τινα, z. B. die Sch. der Menschen τὰ τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἐν ἀνθρώποις, τὰ ἀνθρώπεια od. ἀνθρώπινα, die Sch. der Stadt τὰ τῆς πόλεως, τὰ περὶ τὴν πόλιν (γενόμενα od. συμβάντα). — ich habe das Sch. gehabt zu … συμβέβηκέ μοι m. *inf.* — viele traurige Sch. erleben πολλαῖς συμφοραῖς χρῆσθαι od. περιπίπτειν.

Schicksalsbestimmung τὸ χρεών. — es ist Sch. χρεών ἐστι m. folg. *inf.*

Schicksalsbuch; es steht im Sch. geschrieben εἵμαρται, πέπρωται, εἱμαρμένον, πεπρωμένον ἐστίν; ἐξ ἀρχῆς ἐπικέκλωσται.

Schicksalsgöttin, s. Schicksal. — die Schicksalsgöttinnen αἱ Μοῖραι.

Schicksalsschläge αἱ ἀναγκαῖαι τύχαι; αἱ συμφοραί; vgl. Unglück.

Schicksalstragödie τραγῳδία ἡ πάντα εἰς τὴν τύχην ἀναφέρουσα.

Schickung ἡ μοῖρα, ἡ τύχη, τὸ συμβάν, άντος. — durch göttliche Sch. θείᾳ (τινὶ) μοίρᾳ, ἐκ θεῶν. — die göttlichen Schickungen τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ.

Schiebebock, Schiebekarren, s. Schubkarren.

schieben 1) *tr.* κινεῖν, ὠθεῖν; προκινεῖν, προωθεῖν (vorwärts sch.); μετακινεῖν, ἀπωθεῖν (weg sch.; ἀπωθεῖσθαι v. sich weg sch.); παρωθεῖν, (bei Seite sch.); v. Belebtem auch ἐλαύνειν, ἀπελαύνειν (treiben). — in etw. sch. ἐμβάλλειν u. ἐνιέναι (ἵημι) εἴς τι. — etw. in die Länge od. auf die lange Bank sch. παρωθεῖσθαί τι, vgl. aufschieben 2). — die Schuld auf Jmd. sch., s. Schuld. — sich sch. = sich verschieben, w. s. — 2) *intr.* v. Thieren = die anderen Zähne bekommen: ὑποφύειν τοὺς ἑτέρους ὀδόντας; v. Pflanzen ἐκ-, ἀνα-βλαστάνειν, αὐξάνεσθαι (*P.*), προφέρεσθαι (*P.*) ἐπὶ τὸ μῆκος, ἐπιδιδόναι εἰς od. ἐπὶ τὸ μῆκος. — v. Menschen „geschoben kommen" σοβεῖν.

Schieben, das, ἡ κίνησις, ὦσις.

Schieber 1) als Werkzeug der Bäcker: τὸ σπάλαθρον (σκάλευθρον). — 2) zum Zumachen: τὸ ἐπίβλημα, ἐπίθημα (Deckel); ὁ ἐπιβλής, ῆτος, selten τὸ ἔμβολον (Riegel). [f. W.

Schiedsgericht, der od. die Schiedsrichter, s. d.

Schiedsmann, -richter ὁ διαιτητής, διαλλακτής, ὁ πρόδικος, ion. u. sp. ὁ καταρτιστήρ, ῆρος (bei Streitigkeiten); ὁ βραβεύς, βραβευτής (bes. bei Kampfspielen). — Sch. sein διαιτᾶν (zwischen Einigen τισίν u. τινάς); προδικεῖν; als Sch. etw. entscheiden διαιτᾶν τι u. περί τινος, βραβεύειν τι, auch διακρίνειν τι, κρίσιν ποιεῖσθαι περί τινος. — als Sch. gegen Jmd. erkennen καταδιαιτᾶν τινος (δίκην); ein Urtheil vom Sch. gegen Jmd. auswirken καταδιαιτᾶσθαί τινος δίκην. — als Sch. Jmd. lossprechen ἀποδιαιτᾶν τινος u. τινι. — vom Sch. verurtheilt sein ὀφλεῖν τὴν δίαιταν. — vor den Sch. gehörig διαιτήσιμος 2.; ein dem Sch. vorgelegter Rechtshandel ἡ πρόδικος δίκη.

Schiedsrichteramt ἡ δίαιτα, ἡ προδικία; ἡ βραβεία.

schiedsrichterlich διαιτήσιμος 2., διαιτητικός 3. — e. sch. Spruch, s. d. f. W. — e. sch. Spruch thun διαιτᾶν.

Schiedsrichterspruch ἡ δίαιτα, ἡ διαιτήσιμος κρίσις. — durch einen Sch. verurtheilen, lossprechen, s. Schiedsrichter.

schief 1) eig. schräge: πλάγιος 3. (sp. 2.); ἐπικλινής 2.; ἐγκάρσιος, ἐπικάρσιος 3. (seltner 2.), auch λοξός 3.; σκαληνός 3. — sch. Stellung, Lage, Richtung ἡ ἔγκλισις, τὸ πλάγιον, τὸ ἐπικλινές, sp. ἡ πλαγιότης, λοξότης, λόξωσις. — sch. machen, eine sch. Richtung geben πλάγιον τιθέναι, πλαγιοῦν, πλαγιάζειν, ἐγκλίνειν, λοξοῦν, σκαληνοῦν τι. — eine sch. Richtung haben ἐγκλίνειν, λελοξῶσθαι. — v. sch. Ansehen σκαληνοειδής 2. — sch. gehen πλάγιον πορεύεσθαι (*DP.*), sp. λοξοπορεῖν. — sch. ansehen Jmd. λοξὰ βλέπειν εἴς τινα, πλαγίοις τοῖς ὄμμασιν ἀποβλέπειν εἴς τινα, übtr. ὑποβλέπειν (u. *M.*), ὑφορᾶν (gew. *M.*) τινα. — 2) übtr. verkehrt: σκολιός, σκαιός 3., οὐκ ὀρθός 3. — eine sch. Ansicht γνώμη οὐκ ὀρθή od. ἄτοπος; eine sch. Ansicht haben οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν od. κρίνειν. — etw. Schiefes reden σκολιόν τι εἰπεῖν. — einen sch. Ausgang nehmen οὐκ ὀρθῶς (οὐ κατὰ νοῦν, παρ' ἐλπίδα, οὐκ εἰς καλὸν od. δέον) ἀποβαίνειν. — eine sch. Wendung nehmen ἀποκλίνειν εἰς (ἐπὶ) τὸ χεῖρον. — etw. sch. aufnehmen = übel (aufnehmen), w. s.

Schiefe τὸ πλάγιον, τὸ ἐπικλινές, sp. ἡ πλαγιότης, σκολιότης, λοξότης, λόξωσις.

Schiefer ὁ σχιστὸς λίθος.

Schieferbruch ἡ λιθοτομία σχιστῶν λίθων.
Schieferdach ὁ ὄροφος σχιστῶν λίθων.
Schieferhauer ὁ τέμνων λίθους σχιστούς.
schieferig σχιστός 3.
Schieferplatte ἡ πλάξ (-κός) σχιστοῦ λίθου.
Schieferstein, s. Schiefer.
Schiefertafel, s. Schieferplatte; auch wol bloss ὁ πίναξ, κος.
Schiefmachen, das, ὁ πλαγιασμός sp.
schielen διαστρέφεσθαι (*P.*, τοὺς ὀφθαλμούς), λοξὰ βλέπειν, πλαγίοις ὄμμασιν ὁρᾶν, παραβλέπειν (θατέρῳ): bes. als Fehler des Gesichtes ἰλλώπτειν (sp. ἰλλωπεῖν, ἰλλωπίζειν), auch ἰλλαίνειν (u. *M.*, ὀφθαλμῷ), sp. στραβίζειν. — nach Jmd. sch. ὑποβλέπειν πρός τινα; verliebter Weise κατιλλώπτειν τινί. — **schielend** ὁ ἰλλός, ἰλλώδης 2., ὁ στράβων, ωνος, στραβός 3.; sch. Augen ὀφθαλμοὶ διάστροφοι od. στρεβλοί.
Schielen, das, ἡ ἴλλωσις, sp. ὁ στραβισμός; auch ἡ ὀμμάτων διαστροφή.
Schienbein ἡ κνήμη, τὸ ἀντικνήμιον. — auf's Sch. schlagen ἀντικνημιάζειν sp.
Schiene 1) am Rade: ἡ κνημίς, ῖδος, ὁ κανθός, poet. τὸ ἐπίσωτρον. — 2) bei den Wundärzten: ἡ πλάστιγξ, γγος (*dem.* τὸ πλαστίγγιον); ὁ σωλήν, ῆνος; ὁ νάρθηξ, κος; τὸ ἕρμασμα. — 3) Beinschiene: ἡ κνημίς, ῖδος.
schienen 1) ein Rad: περιβάλλειν κνημῖδα (κανθόν, ἐπίσωτρον). — 2) ein zerbrochenes Glied: ἑρμάζειν, ἑρματίζειν, ναρθηκίζειν, καλαμοῦν, συνδεῖν. — 3) die Beinschienen anlegen: περιτιθέναι κνημῖδας (sich selbst *M.*).
Schienen, das (eines zerbrochenen Gliedes) ὁ ἑρμασμός, ναρθηκισμός.
schier παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, μικροῦ (ὀλίγου) δεῖν, auch bloss μικροῦ, σχεδόν (τι); sch. wie παραπλήσιός (3. u. 2.) τινι. — sie wären sch. in die Hände der Lakedämonier gekommen μικροῦ ἔδεον ἐν χερσὶ τῶν Λακεδαιμονίων εἶναι. — sch. an tausend ὀλίγου εἰς χιλίους.
Schierling τὸ κώνειον (Pflanze u. Saft). — den **Schierlingstrank**, **-becher** trinken τὸ κώνειον πίνειν, κωνειάζεσθαι.
schiessen 1) *tr.* βάλλειν, seltner ἱέναι; m. dem Bogen τοξεύειν, m. dem Wurfspiesse ἀκοντίζειν. — Pfeile sch. βάλλειν τοξεύματα. — nach Jmd. od. etw. sch. βάλλειν ἐπί τινα u. ἐπί τι (ἐπί τινος), τοξεύειν εἴς τινα, κατά τινος, εἴς (πρός, ἐπί) τι, ἐπί τινος. — Jmd. sch. βάλλειν, τοξεύειν τινά, in den Kopf εἰς od. κατὰ τὴν κεφαλήν, auch τὴν κεφαλήν τινος. — geschossen werden βάλλεσθαι, τοξεύεσθαι, in etw. τί (*encl.*) od. εἴς τι; durch den Kopf geschossen τοξευθεὶς διαμπερὲς τὴν κεφαλήν. — über d. Haufen sch. καταβάλλειν, κατατοξεύειν, κατακοντίζειν, βαλόντα ἀναιρεῖν od. κατεργάζεσθαι. — fehl sch. βαλόντα ἁμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν. — 2) *intr.* sich schnell bewegen: φέρεσθαι (*P.*), ὁρμᾶν (u. *DP.*); in die Höhe sch. προφέρεσθαι (*P.*) ἐπὶ τὸ μῆκος, ἐπιδιδόναι εἰς od. ἐπὶ τὸ μῆκος, vgl. gedeihen, wachsen; in den Samen sch. ἐκσπερματοῦσθαι (*P.*). — die Zügel sch. lassen, vgl. Zügel.
Schiessen, das, 1) das Werfen: ἡ βολή; m. dem Bogen ἡ τοξεία; m. dem Wurfspiesse ἡ ἀκόντισις, ὁ ἀκοντισμός. — 2) schnelle Bewegung: ἡ φορά, ἡ ὁρμή, ἡ ῥύμη; v. Pflanzen ἡ ἐκβολή.
Schiessgewehr τὸ τόξον; im modernen Sinne: etwa τὸ πυροβόλον.
Schiesspulver ἡ πυρίνη od. πυρῖτις (-ιδος) κόνις.
Schiessscharte ἡ διὰ τοῦ τείχους τοξοτίς, ίδος.
Schiessstand, umschr. τόπος ἐν ᾧ ἀσκοῦσι τοξικὴν u. dgl.
Schiff 1) Wasserfahrzeug: τὸ πλοῖον (allg., im Bes. Frachtschiff); ἡ ναῦς, νεώς (grösseres Fahrzeug); im Bes. ein Sch. m. zwei, drei Reihen von Ruderbänken ἡ διήρης ναῦς, ἡ τριήρης, Lastschiff m. 50 Rudern ἡ πεντηκόντορος (ναῦς); langes Sch., Kriegsschiff ἡ μακρὰ ναῦς; Sch. zum Handel, Kauffahrteischiff τὸ στρογγύλον πλοῖον; ὁ γαῦλος (phönikisches Kauffahrteischiff); Last-, Transportschiff τὸ φορτηγικὸν πλοῖον (sp. ἡ φορτηγὸς od. φορταγωγὸς ναῦς, poet. u. sp. ἡ φορτίς, ίδος), ἡ ὁλκάς, άδος; Transportschiff für Reiterei ἡ ἱππαγωγός (τριήρης; sp. ἡ ἱππηγός), für Soldaten ἡ στρατιῶτις (-ιδος) ναῦς; Lastschiff für Getreide, Wein ἡ σιταγωγὸς, οἰναγωγὸς ὁλκάς; schnellsegelndes Sch. ἡ ταχεῖα ναῦς od. τριήρης; Beischiff zum Dienste eines grösseren τὸ ὑπηρετικὸν πλοῖον; leichtes Sch. ἡ ἄκατος, τὸ ἀκάτιον; Sch. des Admirals ἡ στρατηγίς (-ίδος; auch m. ναῦς, τριήρης), ἡ ναυαρχίς, ίδος; vgl. übr. Nachen, Kahn u. dgl. — ein unbrauchbar gewordenes Sch. ναῦς ἄπλους; ein brauchbares Sch. ναῦς πλώιμος. — Boden od. Kiel des Sch. ἡ τρόπις, εως; das Sch. mit einem Kiel versehen τροπίζειν. — die Seite des Sch. ὁ τῆς νεὼς τοῖχος; das Sch. hängt od. liegt auf einer Seite (beim Sturme) τοιχίζει ἡ ναῦς (sp.); v. einer Seite des Sch. auf die andere schwanken διατοιχεῖν, sp. ἀνατοιχεῖν. — Vordertheil des Sch. ἡ πρῷρα; Hintertheil des Sch. ἡ πρύμνα. — Sch. bauen ναυπηγεῖν (u. *M.*), κατασκευάζειν (u. *M.*). — Sch. ausrüsten παρα-, κατα-σκευάζεσθαι, ἐξαρτύεσθαι ναῦς. — Sch. bemannen πληροῦν ναῦς. — e. Sch. an's Land ziehen ἀνέλκειν ναῦν, νεωλκεῖν (ναῦν; dazu ἡ νεωλκία, νεωλκός 2.); e. Sch. in's Meer ziehen, vom Stapel lassen καθέλκειν, κατασπᾶν (sp. κατάγειν) ναῦν. — e. Schiff auslaufen lassen ἀνάγειν ναῦν; m. dem Sch. auslaufen ἀνάγεσθαι (*DM.* u. *DP.*); das Sch. an das Land, in den Hafen bringen κατάγειν, ὁρμίζειν ναῦν; m. einem Sch. an das Land, in den Hafen fahren κατάγεσθαι (*DM.* u. *DP.*), καταίρειν; ὁρμίζεσθαι, προσορμίζεσθαι (*aor. M.*, seltner *aor. P.*), ὑφορμίζεσθαι. — das Sch. bugsieren ῥυμουλκεῖν ναῦν. — das Sch. liegt im Hafen ὁρμεῖ ἡ ναῦς. — e. Sch. ausbessern ἐπισκευάζειν ναῦν, vgl. kalfatern. — e. Sch. besteigen, sich zu Sch. begeben, zu Sch. gehen ἐμβαίνειν (εἰς ναῦν), ἐπιβαίνειν (ἐπὶ ναῦν), εἰσβαίνειν (εἰς od. ἐπὶ ναῦν); aus dem Sch. aussteigen ἀποβαίνειν (ἀπὸ od. ἐκ νεώς), ἐκβαίνειν (ἐκ νεώς). — zu Sch. fahren od. reisen πλεῖν, ναυτίλλεσθαι, poet. u. sp. ναυστολεῖσθαι, ναυσθλοῦσθαι; als Matrose, Seesoldat, Passagier ἐπιβατεύειν; zu Sch. reisend πλέων 3., ὁ ναύτης, ὁ ἐπιβάτης. — eine Expedition zu Sch. ὁ ναυτικὸς στόλος. — e. Sch. vermiethen ναυλοῦν πλοῖον sp. — sich e. Schiff miethen ναυλοῦσθαι πλοῖον sp. — Befehlshaber einer Abtheilung von Sch., s. Admiral. — 2) das Sch. eines Tempels: ὁ νεώς (ναός). — 3) = Weberschiff, w. s. — 4) Sch. u. Geschirr (als *t. t.* des Fuhrwesens): etwa ἅπαντα τὰ ἁμαξικὰ σκεύη.
schiffbar πλώιμος 2.; sp. πλωτός 3.; auch ναυσίπορος, ναυσιπέρατος 2.; nicht sch. ἄπλους 2. — das Meer ist sch. πλώιμά ἐστιν; das Meer ist nicht sch. ἄπλοιά ἐστιν. — die Zeit wo d. Meer sch. ist τὰ πλώιμα τῆς ὥρας, ὁ πλωτός.
Schiffbau ἡ ναυπηγία, ἡ τῶν νεῶν κατασκευή. — zum Sch. gehörig u. brauchbar ναυπηγήσιμος 2. u. 3., sp. πλώιμος 2. — im Sch. erfahren od. geschickt ναυπηγικός 3.
Schiffbauer ὁ ναυπηγός.

Schiffbauholz τὰ ναυπηγήσιμα ξύλα, ἡ ναυπηγήσιμος ὕλη.
Schiffbaukunst ἡ ναυπηγική, τὸ ναυπηγικόν.
Schiffbruch ἡ ναυαγία. — Sch. leiden ναυαγεῖν, ναυαγίᾳ περιπίπτειν od. χρῆσθαι; auch ἀνατρέπεσθαι (*P.*, vom Schiffe u. den Schiffenden).
schiffbrüchig ναυαγός 2.
Schiffbrücke ἡ πλοίοις ἐξευγμένη γέφυρα, τὰ εἰς ζεῦξιν τοῦ ποταμοῦ δεδεμένα πλοῖα, τὸ τοῦ ποταμοῦ ζεῦγμα. — eine Sch. über einen Fluss schlagen ζευγνύναι od. γεφυροῦν ποταμὸν πλοίοις. — eine aus zehn Fahrzeugen gebildete Sch. γέφυρα ἐξευγμένη πλοίοις δέκα.
Schiffchen τὸ πλοιάριον.
schiffen 1) *intr.* πλεῖν, πλοῦν πλεῖν od. ποιεῖσθαι, selten πλοΐζειν (sp. *M.*); auch ναυτίλλεσθαι (ναυτιλίαν), poet. u. sp. ναυστολεῖσθαι, ναυσθλοῦσθαι. — auf dem Meere sch. πλεῖν τὴν θάλατταν (τὰ πελάγη). — an der Küste hin sch. παραπλεῖν. — m. Jmd. sch. συμπλεῖν. — 2) *tr.* ἐπὶ νεὼς od. ἐν νηὶ ἄγειν.
Schiffen, das, ὁ πλοῦς, τὸ πλεῖν, ἡ ναυτιλία.
Schiffer ὁ ναύτης, ὁ πλωτήρ, ῆρος, selten ὁ ναυβάτης; auch ὁ ναυτικός od. πλωτικός (ἀνήρ; Seemann).
Schifferausdruck τὸ ναυτικὸν ῥῆμα, ἡ ναυτικὴ λέξις.
Schifferin ἡ ναυτίς (-ίδος) γυνή.
Schifferkleid ἡ ναυτικὴ ἐσθής, ῆτος.
Schifferlied τὸ ναυτικὸν ᾆσμα; vgl. τὸ κέλευσμα.
Schiffermütze ἡ ναυτικὴ κυνῆ.
Schiffersprache τὰ ναυτικὰ ῥήματα; die Kunstausdrücke der Sch. τὰ ἐν τῇ ναυτικῇ ὀνόματα.
Schiffahrer, s. Schiffer.
Schiffahrt 1) das Schiffen, w. s. — zur Sch. gehörig ναυτικός 3.; zur Sch. tauglich πλώϊμος 2., untauglich ἄπλους 2. (v. Schiffen). — ungünstige Zeit zur Sch. ἡ ἄπλοια. — die Sch. ist offen πλώϊμά ἐστιν. — 2) die Kunst zu schiffen: ἡ ναυτική, τὸ ναυτικόν (τὰ ναυτικά).
Schiffkrankheit, s. Seekrankheit.
Schiffkunst ἡ ναυτική.
Schiffmühle ἡ ἐπὶ πλοίου κατεσκευασμένη μύλη.
Schiffsand τὸ ἕρμα.
Schiffsballast τὸ ἕρμα, vgl. Ballast.
Schiffsbauch τὸ τῆς νεὼς σκάφος, sp. ἡ γάστρα.
Schiffsbefehlshaber, s. Schiffskapitain.
Schiffsboden ἡ τρόπις, εως; vgl. τὰ ἀμφιμήτρια.
Schiffsbord ὁ τῆς νεὼς τοῖχος; vgl. ὁ τράφηξ, ηκος.
Schiffschnabel ὁ τῆς νεὼς ἔμβολος, sp. τὸ ἔμβολον; auch τὸ ἀκρωτήριον, ἄκρα ἡ ναῦς.
Schiffseigenthümer ὁ ναύκληρος.
Schiffseil, vgl. Tau.
Schiffsfracht τὸ ναῦλον, ὁ ναῦλος.
Schiffsgefährte, -genosse ὁ σύμπλους, ὁ συνναύτης, ὁ συμπλέων, ὁ μετέχων τοῦ πλοῦ; **Schiffsgefährtin** ἡ σύμπλους, ἡ συμπλέουσα.
Schiffsgeräth τὰ (τῆς νεὼς) σκεύη (bes. hölzernes; dagegen τὰ κρεμαστὰ σκεύη Tauwerk).
Schiffsherr ὁ ναύκληρος.
Schiffshintertheil ἡ πρύμνα.
Schiffsholm, s. Schiffswerfte.
Schiffskamerad, s. Schiffsgenosse.
Schiffskapitän ὁ ναύαρχος (sein Amt ἡ ναυαρχία, ein Sch. sein ναυαρχεῖν); auf einem Kriegsschiffe ὁ τριήραρχος, sp. τριηράρχης (dazu ἡ τριηραρχία, τριηραρχεῖν, τριηραρχικός 3.); auf einem Kauffahrer ὁ ναύκληρος (eig. Schiffspatron; dazu ἡ ναυκληρία u. τὰ ναυκληρικά, ναυκληρεῖν, ναυκληρικός 3.).
Schiffskiel ἡ τρόπις, εως.
Schiffskoch ὁ ἐσχαρεύς.
Schiffsladung ὁ γόμος, selten τὸ ναῦλον; auch ὁ φόρτος, τὰ ἀγώγιμα, τὰ ναυλικὰ χρήματα.
Schiffsleiter ἡ ἀποβάθρα, sp. ἐπιβάθρα, ἡ κλιμακίς, ίδος.
Schiffsleute οἱ ναῦται, τὸ ναυτικόν.
Schiffsmannschaft τὸ πλήρωμα (u. *pl.*): ἡ ὑπηρεσία (u. *pl.*; Rudermannschaft); οἱ ἐπιβάται (Schiffssoldaten).
Schiffsoldat ὁ ἐπιβάτης, ὁ ναυτικὸς στρατιώτης. — als Sch. dienen ἐπιβατεύειν.
Schiffspatron ὁ ναύκληρος, s. Schiffskapitän.
Schiffspumpe ὁ ἄντλος.
Schiffsraum τὸ (τῆς νεὼς) σκάφος; τὸ κοῖλον (τῆς νεώς); der unterste Sch. ὁ θάλαμος.
Schiffsrumpf τὸ (τῆς νεὼς) σκάφος.
Schiffstapel τὸ νεώλκιον. — darauf bringen νεωλκεῖν (τὸ σκάφος; dazu ἡ νεωλκία, νεωλκός 2.).
Schiffstau, s. Tau.
Schiffstrümmer τὰ ναυάγια.
Schiffsverdeck τὸ (τῆς νεὼς) κατάστρωμα od. σανίδωμα.
Schiffsvolk τὸ ναυτικόν.
Schiffsvordertheil ἡ πρῷρα.
Schiffswerfte τὸ ναυπήγιον; τὸ νεώριον (gew. *pl.*), οἱ νεώσοικοι (sp. οἱ νεὼς od. νεῶν οἶκοι). — Aufseher über die Sch. ὁ νεωρός.
Schiffswesen τὰ ναυτικά.
Schiffszeughaus τὸ νεώριον (gew. *pl.*).
Schiffszimmermann ὁ ναυπηγός.
Schiffszoll τὸ ἐλλιμένιον, τὸ ἐλλιμενικὸν τέλος; den Sch. einnehmen ἐλλιμενίζειν; Einnehmer des Sch. ὁ ἐλλιμενιστής.
Schiffszwieback ἄρτος ναυτικὸς ξηρός.
Schild 1) der Sch.: ἡ ἀσπίς, ίδος, ὁ θυρεός (der grosse Sch. der Schwerbewaffneten, u. zwar ersterer oval, letzterer gew. viereckig; ἡ Ἀργολικὴ ἀσπίς leichterer, runder Sch.); ἡ πέλτη, τὸ γέρρον (kleiner, leichter Sch., letzterer viereckig, aus Ruthen geflochten, m. Leder überzogen). — m. einem Sch. bewaffnet ὁ ἀσπιστής (poet.); θυρεαφόρος, θυρεοφόρος 2.; πελτοφόρος 2. (ὁ πελταστής), γερροφόρος 2. — der den Sch. wegwirft ὁ ῥίψασπις, ιδος. — Jmd. m. dem Sch. decken προβάλλεσθαί πρό τινος τὴν ἀσπίδα, sp. ὑπερασπίζειν τινά u. τινός. — vom Sch. gedeckt ὑπὸ τῇ ἀσπίδι. — Sch. der Schildkröte τὸ χελώνιον (selten ἡ χελώνη), τὸ ὄστρακον. — übtr. = Schirm, Schutz, w. s. — 2) das Sch., zum Aushängen: etwa τὸ σημεῖον. — sprichw. etw. im Sch. führen ἐν νῷ ἔχειν τι, μηχανᾶσθαί τι; ἐπινοεῖν, διανοεῖσθαί (*DP.*) τι od. *inf.*; nichts Gutes im Sch. führen οὐδὲν ὑγιὲς ἐπινοεῖν; Böses gegen Jmd. im Sch. führen μέλλειν κακόν τι δρᾶν τινα; κακῶς ἐπινοεῖν τινι; ἐπιβουλεύειν τινί.
schildartig ἀσπιδοειδής 2.
Schildbürger ὁ Ἀβδηρίτης.
Schildbürgerstreich τὸ Ἀβδηριτικόν.
Schildchen τὸ ἀσπίδιον, sp. ἡ ἀσπιδίσκη.
Schilderdach ἡ χελώνη. — e. Sch. bilden συγκλείειν τὰς ἀσπίδας, sp. συνασπίζειν.
Schilderhaus ἡ τῶν φυλάκων (φρουρῶν) στέγη od. σκηνή.
1. **schildern** δι-, διεξ-έρχεσθαι, διηγεῖσθαι, ἐμφανίζειν, ἀποφαίνειν, δεικνύναι, ἐπιδεικνύναι (allg.); λέγειν (εἰπεῖν), καταλέγειν, διέρχεσθαι λέγοντα (mündlich); γράφειν, διαγράφειν (schriftlich). — etw. nach seinen Eigenthümlichkeiten sch. ἀπεικάζειν, sp. χαρακτηρίζειν τι.
2. **schildern** = Schildwache stehen, vgl. Wache.
Schilderung ἡ διήγησις, ὁ λόγος (gew. *pl.*), sp. ὁ χαρακτηρισμός. — eine Sch. v. etw. geben διήγησιν ποιεῖσθαί τινος, s. 1. schildern.
schildförmig ἀσπιδοειδής 2.

Schildhalter 1) Griff am Schilde: ὁ πόρπαξ, ακος (τὸ ὄχανον, sp. ἡ ὀχάνη Armriemen). — den Schild am Sch. aufnehmen πορπακίζεσθαι. — 2) = Schildknappe, w. s.
Schildknappe ὁ ὑπασπιστής; ὁ ὁπλοφόρος (Waffenträger). — Jmd. als Sch. dienen ὑπασπίζειν τινί.
Schildkrempe τὸ χελωνάριον.
Schildkröte ἡ χελώνη; kleine Sch. τὸ χελωνάριον.
Schildkrötenschale τὸ χελώνιον (selten ἡ χελώνη), τὸ ὄστρακον.
Schildmacher ὁ ἀσπιδοπηγός; seine Werkstätte τὸ ἀσπιδοπηγεῖον.
Schildplatt, s. Schildkrötenschale.
Schildrand ἡ ἴτυς, υος.
Schildträger 1) der m. einem Schilde Bewaffnete, s. Schild. — 2) = Schildknappe, w. s.
Schildverfertiger, s. Schildmacher.
Schildwache 1) als Handlung: ἡ φυλακή, φρουρά, sp. ἡ προκοιτεία. — 2) als Person: ὁ φύλαξ, κος, ὁ φρουρός, sp. ὁ πρόκοιτος. — vgl. Wache, Posten.
Schilf ὁ κάλαμος, ὁ δόναξ, ακος. — vgl. Rohr 1).
schilfartig καλαμώδης 2.
Schilfdach ὁ καλάμινος ὄροφος.
schilfig δονακώδης, καλαμώδης 2.
Schilfrohr, s. Schilf.
schillern ποικίλον εἶναι τὸ χρῶμα od. τὴν χρόαν. — schillerndes Blau τὸ κυανοῦν χρῶμα ἐπαλλάττον τῷ ἐρυθρῷ. — vgl. πορφυροῦς 3.
1. **Schimmel** (Moder) ὁ εὐρώς, ῶτος; ἡ λάμπη (auf Flüssigkeiten); ἡ σαπρότης, ἡ σηπεδών, όνος, sp. ἡ σαπρία (Fäulniss).
2. **Schimmel** (weisses Pferd) ὁ λευκὸς (λευκόθριξ, λευκότριχος) ἵππος. — Grau-, Stichelschimmel ὁ ψαρὸς ἵππος.
schimmelig εὐρωτιῶν 3., λαμπηρός 3., σαπρός 3., μυδῶν 3. — sch. werden = schimmeln, w. s.
schimmeln εὐρωτιᾶν, σαπρίζεσθαι (*P.*), σήπεσθαι (*P.* m. *perf.* II *A.*), μυδᾶν.
Schimmer, s. Glanz. — es zeigt sich e. Sch. von Hoffnung ἐλπίς τις ὑποφαίνεται; e. schwacher Sch. v. Hoffnung ἐλπίς τις ἀμυδρά. — nur e. Sch. von Freiheit ὀλίγη τις ἐλευθερία.
schimmern, schimmernd, s. glänzen, glänzend.
Schimpf ἡ λοιδορία, τὸ λοιδόρημα (Beschimpfung); τὸ ὄνειδος, selten τὸ ὀνείδισμα (Vorwurf); ἡ λώβη, ὕβρις (thätliche Verletzung der Ehre); ἡ αἰσχύνη (Schande, Schmach); ἡ ἀδοξία, ἀτιμία, δύσκλεια (übler Ruf). — Jmd. einen Sch. anthun ὄνειδος περιάπτειν od. κατασκευάζειν τινί, ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα. — Jmd. Sch. u. Schande machen αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά. — Sch. bringen, zum Sch. gereichen ὄνειδος od. αἰσχύνην φέρειν τινί, ἀδοξίαν od. ἀτιμίαν κατασκευάζειν τινί. — einen Sch. nicht auf sich sitzen od. haften lassen ἀποτρίβεσθαι ὄνειδος od. αἰσχύνην. — sich einen Sch. zuziehen ὀφλισκάνειν αἰσχύνην.
schimpfen, Schimpfen, das, **schimpflich**, s. schmähen, Schmähen, das, schmählich.
Schimpfname ἡ αἰσχρὰ od. ἐπονείδιστος ἐπωνυμία.
Schimpfrede, -wort τὸ λοιδόρημα (*dem.* τὸ λοιδορημάτιον), τὸ ὄνειδος (selten τὸ ὀνείδισμα); *pl.* auch οἱ κακοὶ λόγοι. — Sch. gegen Jmd. ausstossen κακὰ od. κακῶς λέγειν, κακολογεῖν τινα. — alle möglichen Sch. gegen Jmd. ausstossen ἐξαράττειν τινὰ πᾶσι τοῖς κακοῖς.
Schindanger τὰ κενέβρεια.
Schindel ὁ σχινδάλαμος (σχινδαλμός, σκινδάλαμος), sp. ὁ σχίδαξ, ακος.
schinden δέρειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν; übtr. δέρειν, vgl. quälen; ist es = aussaugen, ausplündern ἀμέλγειν, καρπίζειν, ἐξαντλεῖν. — geschunden werden δαρῆναι, τὰ ἔσχατα πάσχειν. — sich sch. ταλαιπωρεῖν, μοχθεῖν, πονεῖν.
Schinder, umschr. ὁ τὰ νεκρὰ ζῷα (τὰ κενέβρεια) ἀποδέρων καὶ κατορύττων; vgl. Henker, Scharfrichter.
Schinderei 1) Scharfrichterei: ἡ τοῦ δημίου οἰκία. — 2) Plage, Qual, w. s.
Schinderknecht ὁ τοῦ δημίου ὑπηρέτης, s. Schinder.
Schinken ἡ πέρνα, ἡ κωλῆ, ὁ κωλήν, ῆνος; im Bes. ἡ σχελίς (σκελίς), ίδος (Hinterschinken), ὁ πετασών, ῶνος sp. (Vorderschinken).
Schinkenbein τὸ τῆς κωλῆς ὀστοῦν, od. bloss ἡ κωλῆ, ὁ κωλήν, ῆνος.
Schirm 1) eig. ἡ σκέπη, τὸ σκέπασμα (gegen etw. τινός); an Pflanzen ἡ πέτασος, τὸ σκιάδειον. — vgl. Sonnenschirm. — 2) übtr. = Schutz, w. s.
Schirmdach 1) Pavillon: ἡ σκιάς, άδος, τὸ σκιάδειον. — 2) Wetterdach, Schutzdach, w. s.
schirmen, s. schützen.
Schirmer, s. Beschützer.
Schirmherr, s. Schutzherr.
schirren, s. anschirren.
Schirrkammer ἡ σκευοθήκη.
Schirrmeister ὁ σκευοφύλαξ, κος, ὁ ἐπὶ τῶν σκευοφόρων. — Sch. sein σκευοφυλακεῖν.
Schlacht ἡ μάχη; ὁ ἀγών, ῶνος; ἡ συμβολή; ἡ παράταξις. — förmliche Schl. (offene Feldschlacht) ἡ σταδία od. σταδὸν μάχη, ἡ ἐκ παρατάξεως μάχη, ὁ ἐκ παρατάξεως ἀγών; vgl. ἡ εὐθυμαχία sp.; in förmlicher Schl. kämpfen σταδὸν μάχαις χρῆσθαι, σταδὸν (sp. σταδην) ἀγωνίζεσθαι, ἐκ παρατάξεως συμβάλλειν. — Schl. zu Lande, zu Wasser, bei Nacht ἡ πεζομαχία, ναυμαχία, νυκτομαχία. — es kam zu einer Schl. μάχη ἐγένετο od. συνέστη. — Jmd. eine Schl. liefern μάχην ποιεῖσθαι od. συνάπτειν τινί, διὰ μάχης ἰέναι τινί, συνέρχεσθαι εἰς μάχην τινί, μάχεσθαί τινι, συμβάλλειν τινί (εἰς od. πρὸς μάχην), ἐπί u. πρός τινα. — die Schl. beginnen ἅπτεσθαι τῆς μάχης, συνάπτειν μάχην. — die Schl. gewinnen νικᾶν μάχην, μάχη, μαχόμενον; d. Schl. verlieren ἡττᾶσθαι (*P.*) μάχην, μάχη, μαχόμενον. — in der Schl. bleiben ἀποθνήσκειν (πίπτειν) μαχόμενον od. ἐν τῇ μάχῃ.
Schlachtbank ἡ σφαγή; zur Schl. führen ἄγειν ἐπὶ σφαγήν.
Schlachtbecken τὸ σφαγεῖον.
Schlachtbeil ἡ σφαγίς, ίδος.
schlachten σφάττειν (σφάζειν), ἀπο-, κατασφάττειν; Opferthiere schl. σφαγιάζειν, θύειν (u. *M.*).
Schlachten, das, ἡ σφαγή, sp. κατασφαγή; von Opferthieren ὁ σφαγιασμός.
Schlachtfeld ἡ τῆς μάχης χώρα, ἡ μάχη, τὸ πεδίον. — das Schl. behaupten οὐχ ὑποχωρεῖν μετὰ τὴν μάχην. — die Gegend bietet ein geeignetes Schl. dar καλός ἐστιν ὁ τόπος ἐναγωνίσασθαι.
Schlachtgesang ὁ παιάν, ᾶνος. — den Schl. singen παιανίζειν, παιωνίζειν (sp. *M.*); das Singen des Schl. ὁ παιανισμός, ὁ παιωνισμός. — er stimmte den Schl. an u. das ganze Heer fiel ein ἐξῆρχε παιᾶνος, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός.
Schlachtgeschrei ἡ ἀλαλά, ὁ ἀλαλαγμός, τὸ πολεμικόν. — das Schl. erheben ἀλαλάζειν, ἐλελίζειν (auch m. dem Beisatze τῷ Ἐνυαλίῳ), ἀνακραγεῖν τὸ πολεμικόν.
Schlachtgetümmel ὁ τῶν μαχομένων θόρυβος.
Schlachtgewühl ἡ τῶν μαχομένων ταραχή (ὁ τῶν μαχομένων τάραχος).
Schlachthaus τὸ μακελεῖον, μάκελλον sp.
Schlachtlinie ἡ τάξις, ἡ παράταξις.

Schlachtmesser ἡ σφαγίς, ίδος, ἡ κοπίς, ίδος; ἡ μάχαιρα.
Schlachtopfer τὸ σφάγιον.
Schlachtordnung ἡ τάξις, παράταξις. — das Heer in Schl. stellen τάττειν, παρα-, δια-, συντάττειν τὸ στράτευμα ὡς εἰς μάχην. — sich in Schl. stellen τάττεσθαι; παρατάττεσθαι τοῖς πολεμίοις od. πρὸς τοὺς πολεμίους; συντάττεσθαι ὡς εἰς μάχην. — in Schl. τεταγμένος, συντεταγμένος 3.
Schlachtplan ἡ περὶ τῆς μελλούσης μάχης διάνοια. — er hatte diesen Schl. οὕτω διενοεῖτο τὴν μάχην ποιεῖσθαι.
Schlachtreihe ἡ τάξις, παράταξις; ἡ φάλαγξ, [γγος.
Schlachtross ὁ πολεμιστήριος ἵππος.
Schlachtruf, s. Schlachtgeschrei.
Schlachtschwert ὁ σφαγεύς.
Schlachtsignal τὸ πολεμικόν. — das Schl. geben τὸ πολεμικὸν σημαίνειν.
Schlachttag a) der Tag zum Schlachten: ἡ σφαγία sp. b) der Tag zur Schlacht: ἡ τῆς μάχης ἡμέρα; ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ γίγνεται od. ἐγένετο ἡ μάχη.
Schlachtvieh τὰ σφάγια.
Schlachtwagen, s. Streitwagen.
Schlacke ἡ σκωρία; vgl. τὸ ἕλκυσμα, ὁ μύδρος.
schlackenartig σκωριοειδής 2.
schlackenlos καθαρός 3., εἰλικρινής 2.
Schlächter ὁ σφαγεύς (eines Opferthieres, Mörder); vgl. Fleischer.
Schläfchen ὁ νυσταγμός, sp. τὸ νύσταγμα. — ein Schl. machen νυστάζειν, μικρὸν ἀπολαύειν ὕπνου.
Schläfer ὁ νυστακτής; od. part. der Verba unter [„schlafen".
schläfern; es schläfert mich ὑπνώττω.
schläfrig 1) eig. ὑπνώδης 2., selten ὑπνηρός 3., sp. ὑπνηλός 3. — ich bin schl. ὑπνώττω. — 2) übtr. matt, träge: νωθής 2., νωθρός 3., ὁ, ἡ βλάξ, βλακός, βλακικός 3., βραδύς 3., ἄτονος 2.
Schläfrigkeit 1) eig. ἡ ὑπνωδία (sp. auch übtr.), τὸ ὑπνῶδες. — 2) übtr. ἡ νώθεια, νωθρότης, βλακεία; ἡ βραδυτής, ῆτος; ἡ ἀτονία.
Schlägel τὸ πλῆκτρον, ἡ τυπίς, ίδος (τυπάς, άδος); auch ὁ ὕπερος (sp. τὸ ὕπερον), τὸ ῥόπαλον. — Schl. verfertigend πληκτροποιός 2.: Verfertigung von Schl. ἡ πληκτροποιία; zur Verfertigung v. Schl. geeignet πληκτροποιητικός 3.; die Kunst Schl. zu fertigen ἡ πληκτροποιητική.
Schläger ὁ πλήκτης (allg.); ὁ πύκτης, ὁ ἀθλητής (Klopffechter); ὁ ἀψίμαχος (Raufbold).
Schlägerei ἡ ἀψιμαχία; gew. αἱ χεῖρες; z. B. eine Schl. anfangen ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων, εἰς χεῖρας ἔρχεσθαι, ἅπτεσθαι χειρῶν, daneben ἀψιμαχεῖν.
1. **schlämmen** (durch Wasser reinigen) καθαίρειν od. τρίβειν τι ὕδωρ ἐπιχέοντα. — das Gold wird nicht bloss in Bergwerken gegraben, sondern auch geschlämmt ὁ χρυσὸς οὐ μόνον μεταλλεύεται ἀλλὰ καὶ σύρεται.
2. **schlämmen**, **Schlämmer**, **Schlämmerei**, richtiger „schlemmen" u. s. w., w. s.
schlängeln, sich, ἑλίττεσθαι, κολποῦσθαι (P.). — sich schl. ἑλικτός 3., adv. ἑλικηδόν.
1. **Schlaf** (dünnste Schädelstelle neben dem Auge): ὁ κρόταφος (gew. pl.). — den Schl. betreffend κροτάφιος 3. — Schlag auf den Schl. ἡ κροταφῖτις (-ιδος, sp. κροταφιαία) πληγή. — auf den Schl. schlagen κροταφίζειν sp.
2. **Schlaf** (natürliche Ruhe der Lebensthätigkeit): ὁ ὕπνος. — tiefer Schl. βαθὺς ὕπνος. — todtenähnlicher Schl. ὁ κάρος. — in tiefem (festem) Schl. κάθυπνος 2. — in Schl. gerathen od. kommen ὕπνου λαγχάνειν od. τυγχάνειν, ὕπνον λαμβάνειν; vgl. einschlafen. — in Schl. verfallen καταφέρεσθαι (P.) od. πίπτειν εἰς ὕπνον. — Schl. überfällt mich ὕπνος αἱρεῖ od. ἔχει με; vom Schl. überfallen werden καταλαμβάνεσθαι (P.) ὕπνῳ. — in Schl. bringen, s. einschläfern. — Jmd. in tiefen, schweren Schl. versenken καροῦν τινα. — Schl. bringend ὑπνωτικός, ὑπνικός 3., sp. ὑπνοφόρος, ὑπνοποιός 2. (Schl. bringen ὑπνοποιεῖν). — m. dem Schl. ringen ὑπνομαχεῖν. — sich des Schl. erwehren κρατεῖν ὕπνου, ἀνθίστασθαι πρὸς ὕπνον; sich des Schl. nicht erwehren können ἡττᾶσθαι (P.) ὕπνου. — den Schl. vertreiben ὕπνον ἀποσείεσθαι, ἀπονίζεσθαι. — aus dem Schl. wecken ἐξεγείρειν ἐξ ὕπνου od. καθεύδοντα. — aus dem Schl. erwachen ἐγείρεσθαι (P.) ἐξ ὕπνου od. ἐκ τῶν ὕπνων. — in Schl. singen, vgl. singen. — im Schl. ἐν ὕπνῳ, ἐν τοῖς ὕπνοις, καθ' ὕπνον, κατὰ τὸν ὕπνον, κατὰ τοὺς ὕπνους od. part. καθεύδων 3. — im ersten Schl. περὶ πρῶτον ὕπνον, περὶ πρώτους ὕπνους. — die Nacht ohne Schl. zubringen ἀγρυπνεῖν od. διαγρυπνεῖν τὴν νύκτα.
Schlafbank, etwa ὁ κλιντήρ, ῆρος.
schlafbringend, s. 2. Schlaf.
schlafen 1) eig. καθεύδειν, κοιμᾶσθαι (aor. P.); ὑπνοῦν (einschlafen), καθυπνοῦν (fest einschlafen); καταδαρθάνειν (nicht häufig; fest schl.); νυστάζειν (nicken). — sanft schl. γλυκὺν ὕπνον καθεύδειν, ἡδέως ἀναπαύεσθαι. — tief schl. βαθὺν κοιμᾶσθαι. — wie schliefst du? ποῖόν τινα ὕπνον ἐκοίμω; — schlecht, unruhig schl. δυσκοιτεῖν, δυσυπνεῖν. — neben od. bei Jmd. schl. κοιμᾶσθαι παρά τινι, συγκοιμᾶσθαί (sp. παρακοιμᾶσθαι) τινι, συγκαθεύδειν (sp. παρακαθεύδειν) τινί, συγκατακεῖσθαί τινι (sämmtl. auch = beiwohnen). — schl. gehen, sich schl. legen κοιμᾶσθαι, κατακοιμᾶσθαι, εὐνάζεσθαι (P.), κατακλίνεσθαι (P.) ὡς καθευδήσοντα, poet. u. sp. κοιτάζεσθαι, selten κοῖτον ποιεῖσθαι, εἰς κοῖτον τρέπεσθαι. — schl. wollen νυστάζειν, ὑπνώττειν. — schl. machen, s. einschläfern. — nicht schl. (od. nicht schl. können) ἀγρυπνεῖν. — 2) übtr. καθεύδειν, κατακεῖσθαι, καθῆσθαι.
Schlafen, das, ἡ κοίμησις, ὁ ὕπνος, ἡ κοίτη (ὁ κοῖτος); ὁ νυσταγμός. — das Schl. bei Jmd., s. [Beischlaf.
Schlafengehen, das, ἡ κοίτη.
Schlafenszeit ἡ ὕπνου od. κοίτης ὥρα. — zur Schl. kommen κοιταῖον ἔρχεσθαι.
schlaff ἄτονος 2.; ἄνετος 2., ἀν-, ὑφ-ειμένος 3. (losgelassen, abgespannt: dann auch übtr. matt, lässig); λαγαρός 3. (nicht straff); χαλαρός 3. (lose, locker); χαῦνος 3. u. 2. (locker); πλαδαρός 3. (schwammig); μαλακός (μαλθακός) 3., ἀμβλύς 3. (ohne Kraft u. Energie, weichlich), in etw. μαλακὸς πρός τι u. ἔν τινι. — schl. machen, schl. werden, s. erschlaffen. — schl. sein μαλακιᾶν, ἀνεῖσθαι, sp. ἀτονεῖν. — übr. s. lässig.
Schlaffheit ἡ ἀτονία, ἄνεσις (eig. u. übtr.); ἡ λαγαρότης sp.; ἡ χαλαρότης; ἡ χαυνότης (eig.); ἡ μαλακία (μαλθακία), selten ἡ μαλακότης, auch ἡ ἀμβλύτης (übtr.).
Schlafgemach ὁ κοιτών, ῶνος, τὸ κοιμητήριον, τὸ δωμάτιον; ὁ θάλαμος (eheliches Schl.).
Schlafgesell, **-kamerad** ὁ σύγκοιτος, sp. παράκοιτος.
Schlafkammer, s. Schlafgemach.
schlaflos ἄυπνος 2. (an Schlaflosigkeit leidend); ἄγρυπνος, sp. ἐπάγρυπνος 2. (absichtlich wach bleibend); schl. Nacht ἡ ἄυπνος νύξ. — die Nacht schl. zubringen ἀγρυπνεῖν od. διαγρυπνεῖν τὴν νύκτα, über etw. ἐπαγρυπνεῖν τινι.
Schlaflosigkeit ἡ ἀυπνία, ἀγρυπνία, sp. ἐπαγρυπνία.

schlaflustig sein ὕπνου ἐπιθυμεῖν; ὑπνώττειν.
Schlafmittel τὸ ὑπνωτικὸν od. ὑπνικὸν φάρμακον. [κός.
Schlafmütze ἡ νυκτερινὴ μίτρα; bildl. ὁ βλάξ,
Schlafmuskel ὁ κροταφίτης (sp. κροταφιαῖος)
Schlafrock, etwa ἡ σισύρα. [μυς.
Schlafstelle ἡ κοίτη (ὁ κοῖτος), ἡ εὐνή.
Schlafsucht ἡ ληθαργία, ὁ λήθαργος, τὸ κῶμα; m. offnen Augen ἡ κατοχή, ἡ κάτοχος, ἡ κατάληψις (damit behaftet κάτοχος 2.). — die Schl. haben ληθαργικὸν εἶναι, auch wol ληθαργίζειν.
schlafsüchtig ληθαργικός 3., λήθαργος 2., ληθαργώδης 2.
Schlaftrank τὸ ὑπνωτικὸν (ὑπνικὸν) od. ναρκωτικὸν φάρμακον. [ταῖα.
Schlaftrunk ἡ πρὸ τοῦ ὕπνου πόσις; sp. τὰ κοι-
schlaftrunken ὕπνῳ ἔτι κάτοχος 2., sp. ἡμίυπνος 2. — noch schl. sein σκορδινᾶσθαι.
Schlafzeit, s. Schlafenszeit.
Schlafzimmer, s. Schlafgemach.
Schlag 1) Bewegung eines fallenden Körpers: ἡ φορά, ἡ ὁρμή, τὸ πτῶμα, ἡ πτῶσις; d. Blitzes ὁ κεραυνός, ὁ σκηπτός. — m. einem Schl. ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς, μιᾷ ὁρμῇ, ὑπὸ μιᾷ ὁρμῇ.—einen Schl. thun καταφέρεσθαι (*P.*), καταπίπτειν, συγκαταπίπτειν. — übh. von jeder raschen, bes. zuckenden Bewegung, vgl. Puls-, Herz-, Ruderschlag. — 2) der durch einen fallenden Körper erzeugte Schall: ὁ κρότος, ὁ ψόφος, ὁ κτύπος; einer Glocke (Uhr) ὁ φθόγγος; der Vögel ἡ φωνή, ἡ ᾠδή. — m. dem Schl. Eins erschien er ἅμα τῇ πρώτῃ ὥρᾳ παρεγένετο. — einen Schl. thun ψοφεῖν (mehr poet. δουπεῖν) πεσόντα. — 3) die Handlung des Schlagens: ἡ κροῦσις, κρότησις; ἡ πληγή (Hieb, Streich, m. der Hand od. einem Werkzeuge); τὸ ῥάπισμα (m. einer Ruthe; dann allg.); τὸ λάκτισμα (Schl. m. dem Fusse). — einen Schl. an od. auf etw. thun κρούειν, κόπτειν, τύπτειν τι; πατάξαι τι, εἴς u. πρός τι. — Jmd. einen Schl. geben παίειν τινά (auf den Rücken τὸ νῶτον, auf den Bauch εἰς τὴν γαστέρα), τύπτειν τινά (auf die Schulter εἰς τὸν ὦμον); Jmd. Schläge geben πληγὰς ἐμβάλλειν (ἐντείνειν, ἐντρίβειν u. *M.*, προστρίβεσθαι, διδόναι) τινί, πληγαῖς κολάζειν τινά; μαστιγοῦν τινα (geisseln), ῥαπίζειν τινά (m. dem Stock od. der Ruthe schl.), ξυλοκοπεῖν sp. (m. einem Holze od. Stocke), auch δέρειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν τινά (durchgerben); Jmd. viele Schl. geben τύπτειν τινὰ πολλάς (πληγάς).—Schl. bekommen πληγὰς λαμβάνειν; τύπτεσθαι, παίεσθαι (*P.*), μαστιγοῦσθαι (*P.*), viele Schl. bekommen τύπτεσθαι πολλάς. — Schl. bekommen u. austheilen πληγὰς λαμβάνειν καὶ διδόναι. — es wird Schläge setzen πληγαὶ ἥξουσιν. — Schl. verdienen πληγῶν δεῖσθαι, πληγῶν ἄξια ποιεῖν. — einen Schl. auffangen προαρπάζειν od. ὑποδέχεσθαι πληγήν. — bildl. Schl. des Schicksals ἡ συμφορά, τὸ πάθος, τὸ πταῖσμα, τὸ πτῶμα. — mich hat ein harter Schl. getroffen μεγάλῃ τῇ συμφορᾷ περιπέπτωκα. — einen (glücklichen) Schl. führen μέγα τι κατορθοῦν, ein grosser, glücklicher Schl. τὸ κατόρθωμα. — auch = Schlagfluss, w. s. — 4) der durch einen fallenden Körper bewirkte Eindruck: ὁ τύπος; τὸ κόμμα (Gepräge); dah. übtr. ein ganz neuer Schl. Menschen ἴδιοί τινες ἄνθρωποι, κόμμα νέον; ein Mann v. schlechtem Schl. ἀνὴρ πονηροῦ κόμματος; ein Redner v. schlechtem Schl. ῥήτωρ παράσημος. — Menschen v. solchem Schl. οἱ τοιουτότροποι. — Leute v. gleichem Schl. οἱ ὁμοιότροποι. — v. Jmds. Schl. sein εἶναι κατά τινα. — 5) Schl. an Wagen, s. Wagenschlag. — 6) = Holzschlag, w. s. — übr. s. schlagen.
Schlagader ἡ ἀρτηρία. — eine Schl. öffnen ἀρτηριοτομεῖν (dazu ἡ ἀρτηριοτομία).
schlagbar (v. Holze) τμητός 3.
Schlagbaum, etwa ὁ ἐπιβλής, ῆτος, ὁ μοχλός. — den Schl. vorziehen ἐπιβάλλειν τὸν μοχλόν. — den Schl. aufziehen παραφέρειν τὸν μοχλόν.
schlagen 1) *intr.* v. Pulse: σφύζειν; v. Herzen πηδᾶν, seltner πάλλεσθαι; v. der Glocke φθέγγεσθαι; v. Vögeln ᾄδειν.— d. Glocke (Uhr) schlägt zehn σημαίνει ὁ κώδων τὴν δεκάτην ὥραν. — v. einem Pferde = ausschlagen: λακτίζειν; e. Pferd, das schlägt ὁ λακτιστὴς ἵππος. — m. den Flügeln schl. πτερυγίζειν, πτερύσσεσθαι, ἀποπτερυγίζεσθαι. — Bes. häufig m. *praep.*: an etw. schl. κρούειν, κόπτειν, τύπτειν τι, πατάξαι τι, εἴς u. πρός τι; auch λακτίζειν τι (m. dem Fusse); m. dem Kopfe an die Wand schl. προσαράττειν τὴν κεφαλὴν τῷ τοίχῳ; die Wellen schl. an das Schiff τὰ κύματα προσβάλλει τῷ πλοίῳ; Einen hinter die Ohren schl. ἐπὶ od. κατὰ κόρρης τύπτειν, παίειν (πατάξαι) τινά; sich an die Brust, den Kopf schl. κόπτεσθαι (τύπτεσθαι) τὸ στῆθος, τὴν κεφαλήν. — auf den Busch schl. ἀποπειρᾶσθαί (*DP.*) τινος; προσποιεῖσθαι εἰδέναι τι. — in die Hände schl. κροτεῖν τὼ χεῖρε. — in etw. schl. (v. Blitze), s. einschlagen 2) *b*). — in die Höhe schl. (v. einer Flamme) ἄνω φέρεσθαι (*P.*), ἀναπέμπεσθαι (*P.*); aus etw. schl. ἐκ-, διαλάμπειν. — zu Boden schl. καταφέρεσθαι (*P.*), καταπίπτειν; ψοφεῖν (mehr poet. δουπεῖν) καταπεσόντα. — Daran schliessen sich mehrere bildl. Ausdrucksweisen, wie: aus der Art schl., s. ausarten, abarten; ich weiss, wie viel es geschlagen hat ὁρῶ τὸ πρᾶγμα οἷόν ἐστιν, οὔ με λανθάνει τὸ πρᾶγμα οἷόν ἐστιν; das Gewissen schlägt Jmd. wegen einer Sache ἐνθύμιον γίγνεταί τινι m. folg. *inf.*, ταράττεταί (*P.*) τις τὴν γνώμην διά τι. — ist es = eine Schlacht liefern, s. Schlacht. — 2) *tr. a*) einen Schlag auf Jmd. od. etw. führen: παίειν, τύπτειν τινά u. τι; übr. s. Schlag 3); Jmd. m. einer Geissel schl. μαστιγοῦν, m. einem Stabe od. einer Ruthe ῥαπίζειν τινά, καθικνεῖσθαί τινος βακτηρίᾳ; m. einem Holze od. einem Stocke ξυλοκοπεῖν τινα sp.; Jmd. tüchtig schl. δέρειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν τινά; ist es = „züchtigen" κολάζειν τινά; = „strafen, plagen" κακοῦν, κακοῖς ἐλαύνειν; v. Gott m. etw. geschlagen sein ἐκ θεῶν ἔχειν τι (θεήλατον ἔχειν τι); ich bin e. geschlagener Mann ὄλωλα, ἀπόλωλα, οἴχομαι. — v. einem Pferde geschlagen werden λακτίζεσθαι (*P.*) ὑφ' ἵππου. — Im Bes.: sich schl. ἅπτεσθαι χειρῶν, ἀψιμαχεῖν, m. Jmd. εἰς χεῖρας ἔρχεσθαί τινι (sich prügeln); μάχεσθαι, διαγωνίζεσθαί τινι od. πρός τινα, διὰ μάχης ἔρχεσθαί τινι, εἰς χεῖρας συμμιγνύναι τινί (m. Jmd. kämpfen), μονομαχεῖν τινι u. πρός τινα (im Zweikampfe); dh. Jmd. schl. = besiegen νικᾶν τινα, κρατεῖν τινος u. τινα, περιγίγνεσθαι u. κρείττω γίγνεσθαί τινος; die Feinde in die Flucht schl. εἰς φυγὴν τρέπειν u. bloss τρέπειν (gew. *M.*) τοὺς πολεμίους, φυγὴν ποιεῖν τῶν πολεμίων; d. Feinde auf's Haupt schl. νικᾶν καὶ κατακόπτειν τοὺς πολεμίους; geschlagen werden νικᾶσθαι (*P.*), ἡττᾶσθαι (*P.*), ἥττω γίγνεσθαι. — einen Stein im Bretspiel schl. ἀναιρεῖν πεττόν od. ψῆφον. — Jmd. breit schl. ἐπιστομίζειν τινά; sich m. seinen eigenen Worten schl. ἑαυτῷ ἐναντία λέγειν, ἑαυτῷ ἐναντιοῦσθαι (*DP.*). — d. Leier schl. κρούειν λύραν; Becken schl. κροτεῖν κυμβάλοις, κυμβαλίζειν; die Pauken schl.

κρούειν τὰ τύμπανα, τυμπανίζειν. — den Takt schl. ὑποκρούειν. — eine Ader schl. τέμνειν φλέβα, φλεβοτομεῖν; s. Ader. *b*) durch Schlagen eine Richtung geben, in vielen Redensarten, wie: zu Boden schl. καταβάλλειν τινά; βάλλειν od. ῥάττειν τινὰ πρὸς τὸ ἔδαφος. — den Ball schl. τὴν σφαῖραν κόπτειν; die Augen zur Erde schl., s. niederschlagen; die Augen in die Höhe schl. ἐπαίρειν τοὺς ὀφθαλμούς, ἀναβλέπειν. — die Beine über einander schl. ἐπαλλάττειν τὼ σκέλη; den Arm um Jmds. Nacken schl. περιβάλλεσθαι od. περιπτύσσεσθαί τινα. — sich rechts schl. τρέπεσθαι ἐπὶ τὰ δεξιά. — sich zu Jmd., auf Jmds. Seite schl. αἱρεῖσθαι τά τινος, στῆναι μετά τινος, προστίθεσθαί τινι. — v. einem Uebel: sich schl., z. B. auf die Brust ἱδρύεσθαι (*P.*) εἰς τὸ στῆθος od. ἐν τῷ στήθει. — sich in's Mittel schl., s. vermitteln. — etw. zu etw. schl. προστιθέναι τινί τι. — etw. in die Schanze schl. παραβάλλεσθαι, προΐεσθαί τι; οὐ φείδεσθαί τινος; ἀφειδεῖν τινος. — etw. in den Wind schl. οὐκ ἐντρέπεσθαί (*P.*) τινος, λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος, ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος. — sich etw. aus dem Sinne, den Gedanken schl. οὐδὲν ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τινος od. τι, λήθην ποιεῖσθαί τινος, παραδιδόναι τι τῇ λήθῃ. *c*) durch Schlagen an od. in etw. befestigen: an's Kreuz schl. προσηλοῦν τῷ σταυρῷ, ἀνασταυροῦν, ἀνασκολοπίζειν. — Jmd. in Fesseln schl. ἐν δεσμοῖς od. πέδαις δεῖν τινα, vgl. fesseln. — den Schuh über den Leisten schl., alles über einen Leisten schl., s. Leisten. — einen Nagel in etw. schl. ἧλον ἐμβάλλειν od. ἐμπηγνύναι τινί. — etw. um etw. schl. περιτιθέναι od. περιβάλλειν τί τινι. *d*) durch Schlagen machen od. hervorbringen: Geld schl. κόπτειν νομίσματα, vgl. prägen; Feuer schl. ἐξάγειν πῦρ, συντρίβειν τὰ πυρεῖα. — Holz schl. ξύλα τέμνειν od. κόπτειν. — eine Brücke schl. γέφυραν ζευγνύναι; vgl. Brücke. — ein Lager schl. στρατόπεδον ποιεῖσθαι, στρατοπεδεύεσθαι; s. Lager. — e. Rad schl. κυβιστᾶν. — Lärm schl. θόρυβον ποιεῖν (u. *M.*), θορυβεῖν; σημαίνειν τῇ σάλπιγγι, τῷ κέρατι u. dgl.

Schlagen, das, 1) des Herzens: ἡ τῆς καρδίας πήδησις od. ἀναπήδησις, ὁ τῆς καρδίας παλμός; des Pulses ὁ σφυγμός, ἡ σφύξις, ὁ παλμός. — 2) eines Instrumentes: ἡ κροῦσις, τὸ κροῦμα. — das Schl. einer Uhr ὁ φθόγγος. — 3) das Prügeln: ἡ τύψις sp.; besser ἡ μαστίγωσις, τὸ ῥάπισμα (sp. ὁ ῥαπισμός), ἡ ξυλοκοπία (sp.); ἡ κόλασις (Züchtigung); der Pferde ὁ λακτισμός; das in d. Hände Schl. ἡ τῶν χειρῶν κρότησις; das Schl. an die Brust (als Zeichen der Trauer) ὁ κοπετός; ist es = das Fechten ἡ μάχη, διαμάχη; das Schl. der Feinde ἡ τῶν πολεμίων τροπή.

schlagend, s. treffend.

schlagfertig *a*) zur Schlacht bereit: συντεταγμένος 3., auch m. dem Beisatze ὡς ἐπὶ τὴν μάχην; ἕτοιμος (3. u. 2.) συμβαλεῖν. *b*) zum Kriege gerüstet: παρεσκευασμένος (3.) ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἕτοιμος (3. u. 2.) πολεμεῖν; übtr. auch allg. παρεσκευασμένος 3., εὐτρεπής 2.; schl. sein παρεσκευάσθαι, εὐτρεπῶς ἔχειν.

Schlagfluss ἡ ἀποπληξία, ἀπόπληξις (auch: Lähmung durch Schl.). — einen Schl. bekommen ἀποπλήττεσθαι (*P.*). — vom Schl. getroffen ἀπόπληκτος 2., seltner ἀποπληκτικός 3., vgl. „gelähmt" unter „lähmen" u. s. Lähmung. — zum Schl. geneigt ἀποπληκτικός 3.

Schlagregen, s. Platzregen.

Schlamm ὁ πηλός, ὁ βόρβορος, ἡ ἰλύς, ύος, selten ὁ θολός.

schlammig πηλώδης, βορβορώδης, ἰλυώδης, θολώδης 2., θολερός 3.

Schlange ὁ ὄφις, εως, ὁ δράκων, οντος; auch ἡ ἔχιδνα, ὁ ἔχις, εως (Otter, Viper); ἡ ἀσπίς, ίδος (Natter); übtr. v. einem Menschen ὁ ἔχις. — kleine, junge Schl. τὸ ὀφείδιον. — v. Schl. erzeugt ὀφιογενής 2. — Schl. fressend ὀφιοφάγος, ὀφιοβόρος 2. — v. einer Schl. gebissen ὀφιόδηκτος 2. — voll Schl. ὀφιώδης 2. — die Schl. betreffend ὀφιακός 3. sp.

Schlangenart τὸ ὄφεων εἶδος. — nach Schl. ὄφεως τρόπον od. δίκην.

schlangenartig ὀφεώδης (minder gut ὀφιώδης, ὀφιοειδής) 2.; δρακοντώδης, δρακοντοειδής 2.; *adv.* ὄφεως τρόπον od. δίκην. — schl. gearbeitete Arm- od. Halsbänder οἱ δράκοντες sp. — in schl. Windungen δρακοντοειδῶς.

Schlangenbalg τὸ ὄφεως δέρμα; ἡ ὄφεως λεβηρίς, ίδος; τὸ ὄφεως σῦφαρ.

Schlangenbiss τὸ ὄφεως δῆγμα.

Schlangenbrut τὸ ὄφεως γέννημα.

Schlangenei τὸ ὄφεως ᾠόν.

schlangenförmig ὀφιόμορφος 2. sp.; vgl. schlangenartig.

schlangenfüssig ὁ, ἡ ὀφιόπους, ποδος.

Schlangenfuss ὁ δρακόντειος πούς.

Schlangengift ὁ τῶν ὄφεων ἰός.

Schlangenhaar ἡ ὀφεώδης κόμη. — m. Schl. †ὀφιοπλόκαμος 2. poet.

Schlangenhaut ἡ ὄφεως δορά; s. Schlangenbalg.

Schlangenköpfchen αἱ ἀμαθίτιδες κόγχοι.

Schlangenkopf ὁ ὄφεως od. δράκοντος κεφαλή; ἡ δρακόντειος κεφαλή. — m. einem Schl. ὀφιοκέφαλος 2.

Schlangenkraut τὸ δρακόντιον.

Schlangenlinie ἡ ἕλιξ, κος (γραμμή).

schlangenreich ὀφιώδης 2.

Schlangenstein ὁ ὀφίτης λίθος.

Schlangenträger (e. Sternbild) ὁ ὀφιοῦχος.

Schlangenwindung ἡ ἕλιξ, κος. — in Schl. δρακοντοειδῶς.

schlank εὐμήκης 2., mehr poet. ῥαδινός 3.; auch εὐφυής 2. (gut gewachsen); ἰσχνός 3. (dünn).

Schlankheit τὸ εὐμηκες; ἡ εὐφύεια (εὐφυία; schöner Wuchs).

schlapp, s. schlaff.

Schlappe, die, τὸ πταῖσμα, τὸ σφάλμα, ἡ πληγή, ἡ συμφορά, im Kriege bes. τὸ τραῦμα, ἡ ἧττα. — eine Schl. bekommen συμβαίνει τινὶ πταῖσμα, περιπίπτειν πληγῇ od. συμφορᾷ, πληγῆναι, σφάλλεσθαί (*P.*) τι, τραῦμα λαβεῖν, ἡττᾶσθαι (*P.*). — Jmd. eine Schl. beibringen σφάλλειν τινά, περιάπτειν τινὶ συμφοράν.

schlappen λάπτειν, λαφύσσειν. — das Schl. ἡ λάψις.

Schlaraffenland αἱ τῶν μακάρων νῆσοι.

Schlaraffenleben ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος; auch ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ σχολή.

schlau σοφός 3. (klug); πανοῦργος 2., ποικίλος 3. (verschmitzt, durchtrieben); vgl. listig. — schl. handeln πανουργεῖν (sp. πανουργεύεσθαι), πανουργίᾳ χρῆσθαι, ποικίλλειν, σοφίζεσθαι; er hat seine Sache so schl. eingerichtet πεφιλοσόφηκεν οὕτως.

Schlauch ὁ ἀσκός; vgl. ὁ ποδεών, ῶνος.

Schlauheit ἡ σοφία, πανουργία, ποικιλία; vgl. List 1).

Schlaukopf ἄνθρωπος πανοῦργος; auch τὸ παιπάλημα, τὸ κίναδος, ἡ ἀλώπηξ, εκος.

schlecht 1) unvollkommen, niedrig, gering: φαῦλος 3., κακός 3. (*comp.* χείρων, *sup.* χείριστος), πονηρός, μοχθηρός 3., vgl. gemein 2). — Im Bes. schl. Weg ὁδὸς δύσπορος, δύσβατος, δυσπόρευτος; sp. ἡ δυσοδία (schl. Weg haben δυσοδεῖν sp.). — schl. Essen δεῖπνον εὐτελές od. φαῦλον;

schl. Umstände, Lage *πράγματα πονηρά* od. *μοχθηρά*; schl. Zeiten *καιροὶ χαλεποί*; schl. Gold *χρυσὸς ἀδόκιμος* od. *κίβδηλος*; e. schl. Soldat *στρατιώτης κακός* od. *δειλός*; schl. Vorbedeutung *οἰωνὸς κακός*; schl. Herkunft *γένος ταπεινόν*; v. schl. Herkunft sein *κακῶς γεγονέναι, πατρὸς ἀφανοῦς εἶναι*; in schl. Verhältnissen leben *ταπεινῶς ζῆν* od. *πράττειν, ταπεινὰ πράττειν*; es geht schl. m. etw. *κακῶς φέρεται* (*P.*). od. *χωρεῖ τι, κακῶς ἔχει τι*; es geht mir schl. *κακῶς πάσχω* (*πράττω, ἔχω*); schl. Ruf, im schl. Rufe stehen, in schl. Ruf bringen, s. Ruf; schl. gegen Jmd. gesinnt sein *κακόνουν* (*δύσνουν, δυσμενῆ*) *εἶναί τινι, κακονοεῖν* (sp. *δυσνοεῖν*), selten *δυσμεναίνειν τινί*; schl. Gesinnung *ἡ κακόνοια, δύσνοια, δυσμένεια*. — Jmd. schl. machen *κακίζειν τινά*; etw. schl. machen *φαυλίζειν*, sp. *ἐκφαυλίζειν τι*. — Jmd. schl. behandeln *κακῶς χρῆσθαί τινι, κακῶς προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι, κακῶς* od. *κακὰ ποιεῖν τινα, κακοποιεῖν, κακουργεῖν, κακοῦν τινα, ὑβρίζειν τινά* u. *εἴς τινα*. — v. Jmd. schl. reden *κακῶς* od. *κακὰ λέγειν τινά, κακολογεῖν τινα*; v. einen Abwesenden *διαβάλλειν τινά*. — schl. wegkommen *κακῶς* od. *οὐ χαίροντα ἀπαλλάττειν*. — schl. zurechtkommen bei etw., s. zurechtkommen. — es läuft etw. schl. ab *κακῶς* (*οὐ καλῶς, οὐκ εἰς καλὸν, οὐκ εἰς δέον*) *ἀποβαίνει τι*. — Jmd. etw. schl. vergelten *κακὴν* od. *φαύλην χάριν ἀποδιδόναι τινὶ ὑπέρ τινος*. — Häufig gebraucht man Zsstzgen m. *κακός* u. *δυσ-*, z. B. schl. Geruch *ἡ κακοσμία, δυσωδία, δυσοσμία*; v. schl. Ansehen *κακοειδής*, sp. *δυσειδής* 2. u. dgl. m. — schl. u. recht *ἁπλοῦς καὶ δίκαιος*. — 2) moralisch schl.: *πονηρός* 3., *κακός* 3. (*comp.* *κακίων*, *sup.* *κάκιστος*), *μοχθηρός* 3. — schl. handeln *κακὰ* od. *κακῶς ποιεῖν, κακοποιεῖν, κακουργεῖν, ἀδίκως πράττειν, ἀδικεῖν*. — Auch hier gebraucht man Zsstzgen m. *κακός*, z. B. v. schl. Charakter *κακότροπος* 2.; schl. Charakter *ἡ κακοτροπία* u. dgl. — schl. genährt *ἄτροφος, ἀτραφής* 2.

schlechterdings *παντελῶς, πάντως, παντάπασι(ν), οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ*; schl. nicht *οὐδαμῶς, οὐδαμῇ, οὐκ ἔσθ' ὅπως*, vgl. durchaus 2).

schlechthin *ἁπλῶς* (einfach); *ἀνέδην* (geradezu, ohne Umstände); *ἄλλως* (nur so hin).

Schlechtigkeit 1) als Zustand *a*) schlechte Beschaffenheit: *ἡ φαυλότης, ἡ πονηρία, ἡ μοχθηρία*. *b*) moral. Schl.: *ἡ κακία, πονηρία, μοχθηρία*. — Schl. des Charakters *ἡ κακοτροπία, κακοήθεια, οἱ κακοὶ* od. *πονηροὶ τρόποι*. — 2) als Handlung: *τὸ κακὸν ἔργον, τὸ κακούργημα, τὸ ἀδίκημα*. — eine Schl. begehen *κακουργεῖν, κακοποιεῖν, ἀδικεῖν*.

schlechtweg, s. schlechthin.

schlecken, s. lecken.

Schlehe *τὸ ἄγριον κοκκύμηλον, τὸ βράβυλον*.

Schlehendorn *ἡ ἀγρία κοκκυμηλέα, ἡ βράβυλος*.

schleichen *ἕρπειν*; geschlichen kommen *ἐφ-, προσ-έρπειν*; vgl. ein-, fort-, heraus-, hinaus-, wegschleichen. — **schleichend** *ἑρπυστικός* 3.; *βραδύς* 3. (langsam); *βληχρός* u. *ἀβληχρός* 3. (ion. u. sp.; v. Fiebern, Krankheiten); schl. Schaden *ὁ ἕρπης, ητος, τὸ ὕπουλον κακόν*.

Schleichen, das, *ἡ ἕρπυσις, ὁ ἑρπυσμός* sp.; besser Verba.

Schleicher *ὁ κρυψίνους* (*ὕπουλος, ἐπίβουλος*) [*ἄνθρωπος*.

Schleichhändler *ὁ παρεισκομίζων, παρεμπολῶν*.

Schleichhandel, etwa *ἡ κλοπαία ἐμπορία*. — Schl. treiben *παρεισκομίζειν, παρεμπολᾶν*.

Schleichweg *ἡ κρυπτὴ ὁδός*. — auf Schl. *κρύφα, κρυφῇ, λάθρα*. — etw. auf Schl. erreichen *κλέπτειν τι*.

Schleier *τὸ κάλυμμα, ἡ καλύπτρα*. — m. e. Schl. bedecken *καλύπτειν* (auch übtr.). — d. Schl. v. etw. lüften *ἀνα-, ἀπο-καλύπτειν τι* (auch übtr.). — d. Schl. zurückschlagen *ἀνακαλύπτεσθαι*.

Schleife *ὁ βρόχος, ἡ στραγγαλίς, ίδος* (Schlinge); *τὸ κάθαμμα* (Knoten).

schleifen 1) *tr.* *a*) ziehen, schleppen: *ἕλκειν, σύρειν, ἐφέλκειν, ἐπισύρειν*. — die Töne schl. *σύρειν*. *b*) niederreissen, zerstören: *ἀποσύρειν, καθαιρεῖν, κατασκάπτειν*; sp. *κατεδαφίζειν* (dem Erdboden gleich machen). *c*) schärfen: *ἀκονᾶν, θήγειν*. *d*) = glätten, polieren, w. s. — 2) *intr.* *ἕλκεσθαι, ἐφέλκεσθαι, σύρεσθαι, ἐπισύρεσθαι* (*P.*).

Schleifen, das, 1) das Ziehen, Schleppen: *ἡ ἕλξις, ὁ συρμός, ἡ ἔφελξις, ὁ ἐπισυρμός*; d. Schl. der Töne *τὸ σύρμα*. — 2) das Zerstören: *ἡ καθαίρεσις, κατασκαφή*. — 3) das Schärfen: *ἡ ἀκόνησις, θῆξις* sp. — 4) das Glätten, Polieren, w. s.

Schleifer *ὁ ἀκονῶν, ῶντος, ὁ θήγων, οντος*.

Schleifholz *ὁ πίναξ, ακος*.

Schleifstein *ἡ ἀκόνη*; mehr poet. *ἡ θηγάνη*.

Schleifung, s. Schleifen 2).

Schleihe *ὁ τίλων, ωνος* (?).

Schleim *τὸ φλέγμα* (bes. kalter, weisser, zähflüssiger Schl.); *ἡ μύξα, ἡ κόρυζα* (in d. Nase); *ὁ ἰξός* (klebriger Schl.); selten *ἡ λάπη*. — voll Schl., am Schl. leidend *ὁ φλεγματίας, φλεγματιαῖος, φλεγματικός* 3. — Schl. treibend *φλεγματώδης* 2. — Schl. abführend *φλεγμαγωγός* 2., *ἀποφλεγματικός* 3.; d. Schl. abführen *ἀποφλεγματίζειν* (dazu *ὁ ἀποφλεγματισμός*) sp.

schleimig *φλεγματοειδής* u. *φλεγματώδης, μυξώδης* 2.; selten *λαμπώδης* 2., sp. *λαμπηρός* 3.

Schleisse *ὁ σχινδάλαμος* (*σκινδάλαμος, σκινδαλμός*), sp. *ὁ σχίδαξ, κος*; vgl. Charpie.

schleissen *σχίζεσθαι, διασχίζεσθαι* (*P.*).

schlemmen *γαστρίζεσθαι, λαφύσσειν, ἀδηφαγεῖν, ἀσωτεύεσθαι*.

Schlemmer *ὁ γαστρίμαργος, ὁ γάστρις, ιδος, ὁ γάστρων, ωνος, ὁ ἀδηφάγος, ὁ λαφύκτης, ὁ κοιλιοδαίμων, ονος, ὁ ἄσωτος*.

Schlemmerei *ἡ γαστριμαργία, ὁ γαστρισμός, ἡ ἀδηφαγία, ὁ λαφυγμός* (sp. *ἡ λάφυξις*), *ἡ ἀσωτία* (sp. *ἀσωτεία*).

schlendern *ἡσυχῇ βαδίζειν*; vgl. herumschlen- [dern.

Schlendrian *ὁ συνήθης τρόπος*.

schlenkern, m. d. Armen, *παρασείειν* (*τὰς χεῖρας*). — das Schl. (m. d. Armen) *τὸ παράσεισμα*.

Schleppe *τὸ σύρμα, ἐπίσυρμα*. — eine Schl. am Kleide haben *ἐπισύρεσθαι τὴν ἐσθῆτα*.

schleppen 1) *tr.* *ἕλκειν, σύρειν, ἐπισύρειν*. — vor Gericht schl. *ἕλκειν* od. *ἄγειν εἰς τοὺς δικαστάς*; in d. Sklaverei *εἰς δουλείαν ἄγειν*. — sich schl. *ἐπισύρεσθαι, ἐφέλκεσθαι*. — sich m. etw. schl. *ἕλκειν τι*; *πόνον ἔχειν* od. *πονεῖν* (*μοχθεῖν*) *κομίζοντά τι*; übtr. = m. etw. behaftet sein *ἐνέχεσθαι* od. *συνέχεσθαί* (*P.*) *τινι*; sich m. einer Krankheit schl. *διάγειν νοσοῦντα, συνεῖναι νόσῳ*. — etw. hinter sich her schl. *ἕλκειν τι ἐξόπισθεν, ἐπισύρεσθαί τι*. — Jmd. m. sich schl. *ἐφέλκεσθαι, συνεπάγεσθαί τινα*. — 2) *intr.* *σύρεσθαι, ἐπισύρεσθαι, ἕλκεσθαι, ἐφέλκεσθαι* (*P.*). — geschleppt bringen *ἥκειν κομίζοντά τι*. — Spur eines geschleppten Körpers *τὸ ἐπίσυρμα*.

Schleppen, das, *ἡ ἕλξις, ἡ ὁλκή, ὁ συρμός, ἡ ἔφελξις, ὁ ἐπισυρμός*.

schleppend *ὁλκός* 2. (ziehend); übtr. v. d. Rede *ψυχρός* 3. — m. schl. Gange *ἐπισύρων* (3.) *τὼ πόδε*; schl. weiter gehen *ὁλκὰ προβαίνειν* sp.

Schleppenträger *ὁ φέρων ἐξόπισθεν τὸ τοῦ πέπλου σύρμα*.

schleppfüssig *ἐπισύρων* (3.) *τὼ πόδε*; vgl. das homer. *εἱλίπους*.

Schleppkleid *ἡ ἐπισεσυρμένη ἐσθής, ὁ ποδήρης χιτών, τὸ σύρμα.*

Schleppsack *ἡ ἐφολκίς, ίδος, τὸ ἐφόλκιον.*

Schlepptau *τὸ ῥῦμα.* — e. Schiff in's Schl. nehmen *ῥυμουλκεῖν ναῦν*, e. erobertes Schiff *ἀναδεῖσθαι ναῦν.* — e. Mensch der sich in's Schl. nehmen lässt *ἄνθρωπος ἐφολκός*, vgl. *ὁ λέμβος*.

Schleuder *ἡ σφενδόνη.* — m. d. Schl. werfen *σφενδονᾶν.* — Schl. machen *σφενδόνας πλέκειν.*

Schleuderer *ὁ σφενδονήτης, ὁ λιθοβόλος, πετροβόλος.*

schleuderförmig *σφενδονοειδής* 2.

Schleuderkugel *ἡ σφενδόνη.*

Schleuderkunst *ἡ σφενδονητική.*

Schleudermaschine, s. Wurfmaschine.

1. **schleudern** *σφενδονᾶν* (m. d. Schl.; auch: m. Gewalt werfen); *ἱέναι, ἀφιέναι, βάλλειν, ῥίπτειν* (übh. werfen); *ἀκοντίζειν, ἐξακοντίζειν* (eig. e. Wurfspiess schl., dann übh.). — e. Kern m. den Fingern schl. *ἐκπυρηνίζειν* (dazu *ἡ ἐκπυρήνισις* sp.). — Steine schl., s. Stein. — d. Kunst zu schl. *ἡ σφενδονητική.*

2. **schleudern** (nachlässig verrichten), z. B. beim Schreiben schl. *ἐπισύροντα γράφειν.* — m. einer Waare schl. = sie um jeden Preis verkaufen *ἀποδίδοσθαί τι τοῦ εὑρίσκοντος* (*εὑρόντος*). — geschleuderte Schrift *γράμματα ἐπισεσυρμένα.*

1. **Schleudern,** das, *ἡ σφενδόνησις.* — im Schl. geschickt *σφενδονητικός* 3., *σφενδονᾶν ἐπιστάμενος* 3.

2. **Schleudern,** das, *τὸ ἐπισύρειν*; vgl. Nachlässigkeit.

Schleuderstein *ἡ σφενδόνη.*

schleunig, Schleunigkeit, s. schnell, Schnelligkeit.

Schleuse *ἡ ὑδρορρόα*, sp. *ἡ ὑδρόρροια, αἱ κλεισιάδες*; bei sp. auch *ὁ καταρράκτης* (Schleusenthor), *ὁ φράκτης* (Schl. m. Thüren).

Schlich *τὸ μηχάνημα, τὸ τέχνημα, ἡ μηχανή, ὁ δόλος, ἡ στροφή.* — Jmd. hinter seine Schl. kommen *καταλαμβάνειν τινὰ τεχνώμενον* (*τεχνάζοντα, ἐπιβουλεύοντα*).

schlicht 1) eig. *ὁμαλός* 3., *ὁμαλής* 2. (glatt). — m. schl. Haar *ὁ, ἡ τετανόθριξ, εὔθυθριξ, τριχος.* — 2) übtr. *λιτός* 3., *εὐτελής* 2., *φαῦλος* 3., *ἁπλοῦς* 3., *ἀφελής* 2., auch *ἀπέριττος, ἄτεχνος* 2., selten *ἄκομψος* 2. u. sp. *ἀκόμψευτος* 2. — ein schl. Mann *ἀνὴρ ἁπλοῦς* od. *εὐήθης.*

schlichten 1) eig. = ebnen: *ὁμαλίζειν, ὁμαλύνειν, λεαίνειν.* — 2) übtr. einen Streit schl.: *παύειν, διαλύειν* (selten *συλλύειν*) *διαφοράν*; *παύειν διαφερομένους ἀλλήλοις*; Streitigkeiten unter sich schl. *διαλύεσθαι διαφοράς, διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους.* — e. noch nicht geschlichteter Process *δίκη ἀδίκαστος.*

Schlichten, das, s. Schlichtung.

schlichthaarig, s. schlicht.

Schlichtheit *ἡ εὐτέλεια, φαυλότης, ἀφέλεια, ἁπλότης*, sp. *λιτότης*; Schl. des Charakters *ἡ ἁπλότης, ἡ εὐήθεια* (*εὐηθία*).

Schlichtung *ἡ διάλυσις*; *ἡ δίαιτα* (durch den Schiedsrichter).

Schlickermilch *τὸ ὀξύγαλα, ακτος.*

schliessen I) *tr.* 1) eig. *a*) zuschliessen: *κλείειν, ἐπι-, κατα-, συγ-κλείειν.* *b*) zumachen: den Mund *συγ-, ἐπι-κλείειν τὸ στόμα*; die Augen schl. *συγκλείειν τὰ ὄμματα, συμβάλλειν τὰ βλέφαρα*; *μύειν, ἐπιμύειν* (gew. ohne *τοὺς ὀφθαλμούς*), *καταμύειν* (*τὰ βλέφαρα*); einem Todten Mund und Augen schl. *συλλαμβάνειν τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς τινος ἀποθανόντος*; m. geschlossenen Augen od. Lippen *μεμυκὼς* (3.) *τοῖς ὀφθαλμοῖς, τῷ στόματι.* — die Hand schl. *συνάγειν τὴν χεῖρα.* — Jmd. in seine Arme schl., s. umarmen. — Jmd. od. etw. in's Herz schl. *ἐκ τῆς καρδίας* (*ἐκ τῆς ψυχῆς*) *φιλεῖν τινα, ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν τινα* od. *τι.* — in sich schl. *συμπεριλαμβάνειν, συνέχειν, συμπεριέχειν.* — sich schl. *συνάγεσθαι* (*P.*), *συμμύειν* (übh.), *μύειν* (von Augen, Lippen); *συντάττεσθαι* (von Soldaten). — in geschlossenen Gliedern marschieren *συντεταγμένους πορεύεσθαι* (*DP.*). *c*) anschliessen, fesseln, w. s. — 2) übtr. *a*) etwas beschliessen, zu Ende bringen: *τελευτᾶν τι*, seltner *τινος*; *τέλος ποιεῖσθαί τινος*; *τέλος* od. *τελευτὴν ἐπιτιθέναι τινί.* — einen Zug schl. *οὐραγεῖν, ἀπουραγεῖν* sp., vgl. *ὀπισθοφυλακεῖν.* — eine Versammlung schl. *διαλύειν σύλλογον.* — eine Rede m. d. Worten schl. *τελευτῶντα λέγειν*; einen Brief m. d. Worten schl. *τελευτῶντα γράφειν ἐν τῇ ἐπιστολῇ.* *b*) zu Stande bringen: *ποιεῖσθαι*, z. B. ein Bündniss m. Jmd. schl. *σπονδὰς ποιεῖσθαι πρός τινα, σπένδεσθαί τινι* u. *πρός τινα*, einen Vertrag m. Jmd. schl. *συνθήκας ποιεῖσθαι πρός τινα* od. *τίθεσθαι μετά τινος, συντίθεσθαί τί τινι* u. *πρός τινα*, Freundschaft m. Jmd. schl. *φιλίαν ποιεῖσθαι πρός τινα* od. *συντίθεσθαί τινι*, Frieden m. Jmd. schl. *εἰρήνην ποιεῖσθαι πρός τινα*, einen Handel m. Jmd. schl. *συμβάλλειν* (auch m. *συμβόλαιον*) *τινί* u. *πρός τινα*; eine Ehe schl. *γάμον ποιεῖσθαι*, vgl. heiraten; einen Kreis schl. *κύκλον ποιεῖσθαι*, um etw. *κυκλοῦσθαι περί τι, κύκλῳ περιστῆναί τι.* *c*) durch einen Schluss erkennen etw. aus etw.: *τεκμαίρεσθαί τί τινι, ἀπό* (*ἐκ*) *τινος, συντεκμαίρεσθαί τί τινι, συλλογίζεσθαί τι ἔκ τινος* (auch m. folg. *ὅτι*), *λογίζεσθαι ἔκ τινος ὅτι* … — II) *intr.* 1) genau anliegen: *ἁρμόττειν, ἐφαρμόττειν.* — von einem Reiter, der gut schliesst *ἱππεὺς ἔποχος.* — 2) einen Schluss machen, s. Schluss. — „nach etw. zu schl." öfters bloss *ἐκ* (sp. *ἀπό*) *τινος*, z. B. nach dem Gesagten zu schl. *ἐκ τῶν εἰρημένων, ἐξ ὧν σὺ λέγεις, ἐκ τούτου τοῦ λόγου*, nach d. Gestalt zu schl. *ἀπὸ σχήματος.*

Schliessen, das, s. Schliessung u. Schluss.

Schliesser *ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ, κος*, sp. *ὁ δεσμοφύλαξ, κος, ὁ εἱρκτοφύλαξ, κος* (im Gefängnisse); *ὁ ταμίας* (Schaffner).

Schliesserin *ἡ σηκίς, ίδος*; poet. *ἡ ταμία.*

schliesslich *τέλος* (*δέ*) od. durch d. *part.* *τελευτῶν* 3., z. B. schl. sagte er *τέλος δὲ* od. *τελευτῶν εἶπεν.*

schlimm *φαῦλος* 3., *κακός, πονηρός, μοχθηρός* 3. (nicht v. der gehörigen Beschaffenheit; die drei letzteren auch moralisch schlecht); *ἄπορος* 2. (misslich); *δεινός* 3. (gefährlich); *χαλεπός* 3. (schwierig). — e. schl. Hund *κύων χαλεπός.* — e. schl. Herr *δεσπότης χαλεπός* (*τραχύς, ἄγριος*). — in einer schl. Lage sein *ἐν ἀπόροις* od. *ἐν δεινοῖς εἶναι*; in d. schlimmsten Lage sein *ἐν ἐσχάτοις εἶναι.* — u. was d. Schlimmste ist *καὶ τὸ δεινότατον.* — im schlimmsten Falle *εἰ πᾶσα ἀνάγκη, ἢν παντελῶς δέῃ.* — das ist eine schl. Sache *πονηρόν ἐστι τὸ πρᾶγμα.* — es geht mir schl. *κακῶς ἔχω* (*πράττω, πάσχω*). — es wird ihm schl. *ἐμετιᾷ, ναυτιᾷ* (er hat Neigung zum Erbrechen), *λιποθυμεῖ* (er wird ohnmächtig). — d. Uebel noch schlimmer machen *πλέον θάτερον ἀπεργάζεσθαι* od. *ποιεῖν.* — vgl. übel, schlecht.

Schlinge 1) als Mittel, um etw. zu befestigen: *ὁ βρόχος*; *ἡ ἀγκύλη* (bes. am Wurfspiess u. Hundeseil). — 2) zum Fangen v. Thieren: *ἡ πάγη, ἡ παγίς, ίδος, ἡ στραγγαλίς, ίδος*, sp. *ἡ στραγγαλιά* (auch übtr.); *ἡ ἀρπεδόνη*; *ἡ λαιμοπέδη* (sp. Dohne); *ἡ ποδοστράβη* (worin sich d. Thiere

m. d. Füssen verwickeln). — Schl. legen od. stellen Jmd. παγίδας ἱστάναι τινί (eig. u. übtr.); ἐπιβουλεύειν τινί, ἐνεδρεύειν (u. *M.*) τινά; auch στραγγαλιᾶν sp. (übtr.). — sich in der Schl. fangen ἐνέχεσθαι (*P.*) τῇ πάγῃ. — vgl. Knoten.

Schlingel, s. Müssiggänger, Grobian, Taugenichts.

1. **schlingen** ἑλίττειν, πλέκειν. — in einander schl. συμπλέκειν. — sich um etw. schl. ἑλίττεσθαι (*P.*) περί τι, περιλαμβάνειν τι. — d. Arme um Jmd. schl. περιβάλλειν, περιλαμβάνειν τινά, vgl. umarmen. — sich in einander schl. καρκινοῦσθαι (*P.*). — das **Schlingen** ἡ ἕλιξις; ἡ πλοκή, συμπλοκή.

2. **schlingen,** s. schlucken.

Schlitten, etwa τὸ ἕλκηθρον (bei den Neugr. ὁ χαμουλκός). — auf e. Schl. fahren ὀχεῖσθαι (*P.*) ἐπὶ τῷ ἑλκήθρῳ.

Schlittschuh, etwa τὸ σιδηροῦν ὑπόδημα (bei den Neugr. τὰ παγοπέδιλα, παγοσάνδαλα; Schl. laufen παγοδρομεῖν).

Schlitz τὸ σχίσμα, ἡ σχίσις, sp. σχισμή; am Kleide etwa ἡ τομή.

schlitzen σχίζειν, διασχίζειν; ἐπιτέμνειν.

Schlitzen, das, ἡ σχίσις, διάσχισις, ὁ σχισμός.

Schlösschen 1) zum Verschliessen: τὸ κλειθρίον, κλειθρίδιον. — 2) kleine Burg: τὸ μικρὸν φρούριον u. dgl.; s. Schloss 2).

Schloss 1) zum Verschliessen: τὸ κλεῖθρον (altatt. κλῇθρον), sp. κλεῖστρον. — e. Schl. vorlegen vor etw. μοχλὸν ἐπιβάλλειν τινί. — unter Schl. u. Riegel halten ὑπὸ μοχλοῖς καὶ κλεισὶ κατακλείειν, ζυγωθρίζειν. — 2) Burg: τὸ φρούριον; auf e. Anhöhe ἡ ἄκρα, bei e. Stadt ἡ ἀκρόπολις; Schl. d. Königs τὰ βασίλεια.

Schlossberg ἡ ἀκρόπολις.

Schlosse ἡ χάλαζα. — es fallen Schl. χάλαζα καταφέρεται (*P.*). — vgl. Hagel.

schlossen; es schlosst χάλαζα καταφέρεται (*P.*).

Schlossenwetter ὁ συρμὸς χαλάζης; ὁ χαλαζώδης (sp. χαλαζοβόλος) χειμών, ῶνος.

Schlosser ὁ κλειδοποιός sp.; gew. ὁ χαλκεύς.

Schlosserarbeit, etwa τὰ χαλκευτικὰ ἔργα.

Schlosserhandwerk ἡ χαλκευτική.

Schlossgarten ὁ πρὸς τοῖς βασιλείοις κῆπος.

Schlosskastellan ὁ τῆς ἀκροπόλεως od. τῶν βασιλείων ἐπιμελητής.

Schlosskommandant ὁ κατὰ τὴν ἄκραν φρούρ[αρχος.

Schlosswache οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει od. ἐν τοῖς βασιλείοις φύλακες (φρουροί).

Schlot, s. Rauchfang.

Schlotfeger, s. Rauchfangkehrer.

schlotterig χαλαρός 3.; ἄτονος, ἄνετος 2.; ἀνειμένος 3.; übr. s. nachlässig.

schlottern λελυμένον εἶναι, ἀνειμένον εἶναι od. ἐκκρέμασθαι; ἀνειμένως ἔχειν. — mir schlottern die Schuhe an d. Füssen (kom.) νέω ἐν ταῖς ἐμβάσιν. — schl. lassen ἀνιέναι, καθυφιέναι. — es schlottern mir die Kniee τὰ γόνατά μοι σφάλλεται (*P.*) od. ἀτόνως ἔχει. — m. schlotternden Knieen γονύκροτος 2.

Schlucht ἡ φάραγξ, αγγος; ἡ χαράδρα; ὁ αὐλών, ῶνος; τὸ ἄγκος; ὁ μυχὸς ὀρῶν; auch τὸ νάπος, ἡ νάπη (gew. *pl.*; waldige Thalschlucht); selten u. mehr poet. ἡ πτυχή.

schluchzen λύζειν, στενάζειν (beim Weinen); ist es = den Schlucken haben λύζειν, sp. λυγγάνειν (u. *M.*).

Schluchzen, das, ὁ στεναγμός, sp. ὁ λυγμός.

Schluck τὸ ἔγκαφος, selten ὁ βρόχθος, sp. ὁ βρόγχος; gew. ὀλίγον τι πόμα; e. Schl. Wassers ὀλίγον τι ὕδατος. — e. Schl. nehmen ῥοφεῖν, ἐπιρροφεῖν τινος.

schlucken βροχθίζειν, καταβροχθίζειν, καταπίνειν, κατεσθίειν, gierig schl. κάπτειν, λάπτειν, λαφύσσειν, vgl. schlürfen.

Schlucken, das, ἡ κατάποσις, sp. ὁ καταβροχθισμός; das gierige Schl. ἡ κάψις; vgl. Schlürfen.

Schlucken, der, ἡ (sp. ὁ) λύγξ, λυγγός; ὁ λυγμός. — d. Schl. haben λύζειν, sp. λυγγάνειν (u. *M.*). — es bekommt Jmd. d. Schl. λύγξ ἐπιπίπτει τινί. — d. Schl. hört auf ἡ λὺγξ παύεται. — oft den Schl. habend λυγγώδης, λυγμώδης 2.

Schlucker, e. armer Schl. ἄνθρωπος ἄθλιος od. ταλαίπωρος, ὁ γλίσχρων, ωνος, ὁ αὐτολήκυθος.

schluckweis trinken κάψει πίνειν.

schluderig ἐπισεσυρμένος 3.

schludern, s. 2. schleudern.

schlüpfen ὀλισθάνειν (gleiten). — in etw. schl. ὑποδύεσθαί τι od. εἴς τι. — aus etw. schl. ἐξολισθάνειν τινός od. ἔκ τινος, ἐκπίπτειν ἔκ τινος; vgl. entschlüpfen.

schlüpfrig 1) eig. ὀλισθηρός 3., γλίσχρος 3. — schl. Stelle ὁ ὄλισθος. — schl. machend ὀλισθητικός 3. — 2) übtr. σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2., ἐπικίνδυνος 2., οὐκ ἀκίνδυνος 2. (gefährlich); schl. Reden λόγοι αἰσχροί od. ἀπρεπεῖς (οὐκ εὐπρεπεῖς).

Schlüpfrigkeit 1) eig. ἡ γλισχρότης, τὸ ὀλισθηρόν. — 2) übtr. τὸ σφαλερόν, τὸ ἐπικίνδυνον. — Schlüpfrigkeiten = schlüpfrige Reden, s. schlüpfrig.

schlürfbar ῥοφητός 3., sp. ῥοφηματώδης 2.

schlürfen ῥοφεῖν, καταρροφεῖν (unatt. ῥοφάνειν). — das was man schlürft τὸ ῥόφημα.

Schlürfen, das, ἡ ῥόφησις. — zum Schl. v. etw. geschickt ῥοφητικός (3.) τινος.

Schlüssel 1) eig. ἡ κλείς, κλειδός; ἡ βαλανάγρα. — 2) übtr. *a*) Zugang zu e. Lande: ἡ πρόσοδος, ἡ πάροδος; ἡ ἐμβολή, αἱ πύλαι. *b*) Mittel zur Erklärung: τὸ τεκμήριον. — d. Schl. zu etw. geben ὑφηγεῖσθαι πρός τι. *c*) als Zeichen der Gewalt, die Schl. v. etw. führen: τὰς κλεῖδάς τινος ἔχειν od. φυλάττειν.

Schlüsselbein ἡ κλείς, κλειδός (im *pl.*); τὸ κλειδίον; τὸ ζύγωμα.

Schlüsselbewahrer ὁ κλειδοφύλαξ, ακος; ὁ κλειδοῦχος. — Schl. sein κλειδουχεῖν, κλειδοφυλακεῖν.

Schlüsselchen τὸ κλειδίον, τὸ κλειθρίον, κλει[θρίδιον.

Schlüsselloch ἡ κατακλείς, εῖδος; ἡ κλειθρία(?).

Schlüsselrohr ὁ σίφων, ωνος.

schlüssig werden = Entschluss fassen, s. Entschluss u. vgl. beschliessen.

Schluft, s. Schlucht.

Schlummer ὁ ὕπνος, sp. τὸ νύσταγμα. — in Schl. bringen κατευνάζειν, κατακοιμίζειν, Kinder βαυβαλίζειν, βαυκαλᾶν, καταβαυκαλᾶν.

Schlummerlied, s. Wiegenlied.

schlummern ὕπνου ἀπολαύειν, νυστάζειν.

schlumpen = nachlässig, unreinlich sein, w. s.

schlumpig, s. nachlässig, unreinlich.

Schlund 1) am thierischen Körper: ὁ λάρυγξ, υγγος, ὁ u. ἡ φάρυγξ, υγγος, ὁ λαιμός, ὁ βρόγχος, ὁ οἰσοφάγος; selten u. mehr poet. ὁ στόμαχος. — 2) einer Höhle: τὸ στόμα, τὸ χάσμα; dh. auch = Abgrund, w. s.

Schlupfloch, -winkel ἡ ἀποκρυφή, ἡ καταφυγή (sp. τὸ καταφύγιον), ion. u. sp. τὸ κρησφύγετον, sp. ἡ κατάδυσις; Schl. wilder Thiere ὁ φωλεός, ἡ φωλεά (φωλέα), sp. τὸ φωλίον; von Schlangen ἡ χειά (poet. u. sp.) — sich in e. Schl. verkriechen ὑποδύεσθαι εἰς καταφυγήν; von Thieren φωλεύειν, φωλεῖν. — wie e. Schl. φωλεώδης 2.

Schluss 1) im Reiten: er hat einen guten Schl. *ἐποχός ἐστιν*. — 2) das Beschliessen, Beendigen, auch = das Ende: *ἡ τελευτή, τὸ τέλος, ἡ καταστροφή, τὸ πέρας, τὸ τέρμα, ἡ ἔξοδος*, sp. *ἡ κορωνίς, ἴδος*. — Schl. einer Schrift *τὸ ἀκροτελεύτιον*. — Schl. einer Rede *ὁ ἐπίλογος*. — Schl. eines Schauspieles *ἡ ἔξοδος, τὸ ἐξόδιον*. — am Schl. des Lebens stehen *ἐπὶ τῷ τέρματι* od. *πρὸς τῷ στόματι τοῦ βίου εἶναι*. — Nicht selten wird es durch das *part.* *τελευτῶν* 3. gegeben, z. B. am Schl. der Rede sagte er *τελευτῶν (τέλος, τέλος δὲ) εἶπεν*; am Schl. des Jahres *τελευτῶντος τοῦ ἔτους*. — 3) Entschluss, w. s. — 4) Folgerung: *ὁ συλλογισμός, λογισμός*. — einen Schl. machen aus etw. auf etw. *λογίζεσθαι ἔκ τινος ὅτι …*; *συλλογίζεσθαι ἔκ τινός τι* od. m. folg. *ὅτι*; *τεκμαίρεσθαί τί τινι* od. *ἔκ (ἀπό) τινος*; *συντεκμαίρεσθαί τινι*, sp. *στοχάζεσθαι ἔκ (διά) τινος*.

Schlussart *ὁ συλλογισμός*.

Schlussbemerkung *ὁ τελευταῖος λόγος*. — eine Schl. machen *τελευτῶντα (τέλος) λέγειν*.

Schlusschor *τὸ ἐξόδιον, οἱ ἐξόδιοι νόμοι*.

Schlussfolge *τὸ ἐπιχείρημα, τὸ συμπέρασμα, τὸ ἐπακολούθημα, ἡ ἐπακολουθία*. — zur Schl. gehörig, in der Art der Schl. *ἐπιχειρηματικός, συμπερασματικός* 3.

Schlussfolgerung *ἡ ἐπιχείρησις*. — eine Schl. machen *ἐπιχειρεῖν*. — d. Kunst Schl. zu machen *ἡ ἐπιχειρητική*.

Schlussgesang *τὸ ἐξόδιον*; vgl. *ἡ ἐπῳδός*.

Schlusskette *ἡ συνέχεια συλλογισμῶν*.

Schlusslied *τὸ ἐξόδιον*.

Schlussrechnung *ὁ συλλογισμός*.

Schlussrede *ὁ τελευταῖος λόγος, ὁ ἐπίλογος*.

Schlusssatz *ὁ τελευταῖος λόγος*; einer Schrift *τὸ ἀκροτελεύτιον*; im Vernunftschluss: *ὁ συλλογισμός*.

Schlussstein *ὁ ἄκρος λίθος*; *ὁ κολοφών, ῶνος, ὁ θριγκός* (beide auch übtr.). — den Schl. aufsetzen *κολοφῶνα ἐπιτιθέναι, προσβιβάζειν, ἐπάγειν* (eig. u. übtr.), *κορωνίδα ἐπιτιθέναι, τὴν κορυφὴν ἐπιτιθέναι, τέλος* od. *τελευτὴν ἐπιτιθέναι* (übtr.).

Schlusswort *ὁ τελευταῖος λόγος*.

Schmach *ἡ λύμη, λώβη* (schmähliche Behandlung m. Wort od. That), *ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα, ἡ αἰκία* (thätliche Beleidigung, Misshandlung). — Jmd. Schm. anthun *λυμαίνεσθαί τινι* u. *τινα*; *λωβᾶσθαί τινα*, selten *τινι*; *ὑβρίζειν τινά* u. *εἴς τινα, αἰκίζεσθαί τινα*. — Schm. leiden *ὑβρίζεσθαι, αἰκίζεσθαι* (*P.*); die äusserste Schm. erleiden *τὰ ἔσχατα αἰκίζεσθαι* od. *πάσχειν*. — vgl. Schimpf, Schande.

schmachten, vor Durst, *ἀφαυαίνεσθαι* (*P.*) *δίψῃ*; vor Hunger *λιμῷ ἐκτήκεσθαι* (*P.*) od. *τρύχεσθαι* (*P.*). — nach etw. schm. *διψῆν* od. *πεινῆν τινος* (auch übtr.); *ποθεῖν τι, φέρεσθαι* (*P.*) *πόθῳ τινός, τρύχεσθαί* (*P.*) *τινος*; auch *ἐφίεσθαι* u. *ἐπιθυμεῖν τινος* (übtr.).

schmachtend, vor Durst, *διψηρός*, poet. u. sp. *διψαλέος* 3.; vor Hunger *πεινῶν* 3., *πείνῃ τρυχόμενος* 3., poet. u. sp. *πειναλέος*; übtr. schm. Blick *βλέμμα μαλακόν, ὑγρόν*, sp. *τακερόν, τηκόμενον*.

schmachvoll *αἴσχιστος* 3.; *ἐπονείδιστος* 2.; *ὑβριστικός* 3.; schm. Behandlung *ἡ λώβη, ἡ ὕβρις, ἡ αἰκία*. — schm. behandeln *ὑβρίζειν* u. *καθυβρίζειν τινά* od. *εἴς τινα, ἐφυβρίζειν τινί*; *λυμαίνεσθαί τινι* u. *τινα*; *λωβᾶσθαί τινα*, selten *τινι*; *αἰκίζεσθαί τινα*.

schmackhaft *εὔχυλος, εὔχυμος, ἔγχυμος* 2., auch *ἡδύς* u. *γλυκύς* 3. — etw. schm. machen *ἡδύνειν* u. sp. *ἀφηδύνειν τι*. — etw. schm. finden *ἥδεσθαί* (*P.*) *τινι, ἡδέως προσφέρεσθαί τι*. [*κύτης*.

Schmackhaftigkeit *ἡ εὐχυλία, εὐχυμία*; *ἡ γλυ-*

schmächtig *ἰσχνός* 3., *λεπτός* 3., *λαγαρός* 3.; auch *σφηκώδης* 2., *ὁ σπιζίας*.

Schmächtigkeit *ἡ ἰσχνότης, λεπτότης*.

Schmähbrief *ἡ ὑβριστικὴ ἐπιστολή*.

schmähen *λοιδορεῖν τινα, λοιδορεῖσθαί τινι*; *κακῶς λέγειν, κακολογεῖν, κακηγορεῖν τινα*; stärker *βλασφημεῖν εἴς τινα, περί* u. *κατά τινος*, sp. *τινα*; *λωβᾶσθαί τινα*.

Schmähen, das, *ἡ λοιδορία, κακολογία, κακηγορία, βλασφημία, λώβη*.

Schmäher *ὁ λοίδορος*; gew. *ἄνθρωπος κακολόγος (κακήγορος, βλάσφημος)* od. *part.* der vhg. Verba. [*οἱ ἴαμβοι*.

Schmähgedicht *τὸ αἰσχρὸν* od. *ὑβριστικὸν ᾆσμα*;

schmählen, mit od. auf Jmd. *ἐγκαλεῖν, ἐπιτιμᾶν, ἐπιπλήττειν τινί*; *μέμφεσθαί τινι*; *λοιδορεῖσθαί τινι*.

Schmählen, das, *τὸ ἔγκλημα, ἡ ἐπιτίμησις, ἐπίπληξις*; *ἡ μέμψις*, selten *μομφή*; *ἡ λοιδορία, λοιδόρησις*.

schmählich *a)* eig. *ἐπονείδιστος* 2., *ὑβριστικός* 3., *αἰσχρός* 3., auch *ἀνάξιος* 2. (unwürdig), *βλάσφημος* 2. (v. der Rede). — schm. Behandlung, schm. behandeln, s. schmachvoll. *b)* übtr. *δεινός* 3. (sehr heftig); *ἀνύποιστος*, sp. *ἀνυπομόνητος* 2. (unerträglich).

Schmährede *τὸ λοιδόρημα* (*dem.* *τὸ λοιδορημάτιον*), *ἡ λοιδορία, ἡ κακολογία, κακηγορία, βλασφημία*; *ὁ ὑβριστικὸς (ὀνειδιστικὸς, βλάσφημος) λόγος*; *τὸ ὄνειδος*. — Schm. ausstossen gegen Jmd. *βλασφημίας ποιεῖσθαι* od. *λέγειν κατά τινος* od. *πρός τινα, βλασφημίᾳ χρῆσθαι περί τινα*; übr. s. schmähen.

Schmähschrift *τὸ ὑβριστικὸν* od. *βλασφημιῶν μεστὸν ὑπόμνημα*. — Schm. gegen Jmd. an die Mauern schreiben *κατατοιχογραφεῖν τινος*.

Schmähsucht *ἡ φιλολοιδορία* sp.; besser *τὸ φιλολοίδορον*, seltner *τὸ λοίδορον*.

schmähsüchtig *φιλολοίδορος, λοίδορος* 2.; auch *κακολόγος, κακήγορος, βλάσφημος* 2.

Schmähung *τὸ λοιδόρημα, ἡ λοιδορία, ἡ βλασφημία, κακολογία, κακηγορία, ἡ λώβη*. — Jmd. Schm. anthun, s. Schmährede u. vgl. schmähen.

Schmähwort *τὸ λοιδόρημα* (*dem.* *τὸ λοιδορημάτιον*), *ἡ λοιδορία*; *pl.* auch *οἱ κακοὶ (αἰσχροί, ὑβριστικοί) λόγοι*.

schmälern *μειοῦν, ἐλαττοῦν τι*; auch *συστέλλειν, πηροῦν, βλάπτειν τι*. — den Ruhm Jmds. schm. *ἀμαυροῦν τὴν δόξαν τινός*.

Schmälerung *ἡ μείωσις, ἐλάττωσις*; *ἡ συστολή*.

schmal 1) eig. *στενός* 3. (eng); *λεπτός, ἰσχνός* 3. (dünn, schmächtig). — schm. Raum *τὸ στενόν, ἡ στενοχωρία*. — schm. Streifen Landes *ἡ στενή*. — m. schm. Brust *ὁ, ἡ στενοθώραξ, ακος* sp. — m. schm. Saume *στενόσημος* 2. sp. — 2) übtr. = spärlich: *στενός* 3., *γλίσχρος, πενιχρός* 3. — schm. Bissen essen *γλίσχρως* od. *πενιχρῶς ζῆν, ἐνδεῶς ἔχειν τῶν πρὸς τὸν βίον, ἀπορεῖν τῶν ἀναγκαίων*.

Schmalz *ἡ ἀλοιφή, ἡ πιμελή, τὸ ἔλαιον*.

schmalzen *πιμελὴν* od. *ἔλαιον ἐπιχεῖν τινι*.

schmarotzen, bei Jmd., *παρασιτεῖν τινι*.

Schmarotzer *ὁ παράσιτος*; *ὁ τραπεζεύς*; *ὁ κόλαξ, κος*; *ὁ βωμολόχος*; *ὁ κόβαλος*.

Schmarotzerei *ἡ παρασιτία, βωμολοχία, κοβα-*

schmarotzerisch *παρασιτικός* 3. [*λεία*.

Schmarre *ἡ οὐλή*.

Schmatz, etwa *τὸ ῥόδιον φίλημα*.

schmatzen ῥοθιάζειν. — schmatzend fressen etw. ῥοθιάζειν τι.
schmauchen (v. Feuer) σμύχεσθαι (*P.*).
Schmauchfeuer ἡ λιγνύς, ύος. — durch e. Schm. verzehren σμύχειν.
Schmaus ἡ ἑστίασις, τὸ ἑστίαμα, ἡ εὐωχία (diese auch übtr.); ἡ δαίς, δαιτός, ἡ θοίνη, τὸ σύνδειπνον, ἡ συμβολή, τὸ συμπόσιον, auch ἡ συνουσία. — Jmd. einen Schm. geben ἑστιᾶν od. εὐωχεῖν τινα, εὐωχίαν παρέχειν τινί. — Jmd. beim Schm. als Gast mitrechnen ἐν θοίνῃ λέγειν τινά.
Schmausbruder ὁ συμπότης, ὁ συμποτικός.
schmausen ἑστιᾶσθαι, εὐωχεῖσθαι (*P.* m. *fut. M.*); selten u. mehr poet. θοινᾶσθαι, auch θοινάζειν; m. Jmd. συνεστιᾶσθαι, συνευωχεῖσθαι, συνδειπνεῖν, συμπίνειν τινί.
Schmauser ὁ συμπότης, ὁ δαιτυμών, όνος.
Schmauserei, s. Schmaus.
schmeckbar γευστός 3.
schmecken 1) *tr.* γεύεσθαί τινος; αἰσθάνεσθαί τινος διὰ τοῦ στόματος od. διὰ τῆς γλώττης. — Jmd. etw. zu schm. geben γεύειν τινά τινος. — etw. zu schm. bekommen γεύεσθαί τινος (auch übtr.). — sich etw. schm. lassen εὐωχεῖσθαί (*P.* m. *fut. M.*) τι u. τινος; ἀπολαύειν τινός. — 2) *intr.* nach etw. schm.: τὴν γεῦσιν ἔχειν τινός; ὄζειν τινός (nach etw. riechen, auch übtr.). — es schmeckt mir etw. ἡδέως ἐσθίω od. πίνω τι; ἡ ψυχὴ δέχεται od. προσίεταί μοί τι. — es schmeckt mir etw. gut ἥδομαί (*P.*) τινι. — es schmeckt etw. gut ἡδύ ἐστί τι ἐσθίειν od. πίνειν.
Schmeer τὸ στέαρ, ατος, ὁ δημός.
Schmeerbauch τὸ ὑπογάστριον; kleiner Schm. τὸ ὑπογαστρίδιον; als Benennung eines Menschen ὁ, ἡ προγάστωρ, ορος; ὁ, ἡ γαστροπίων, ονος; ὁ γάστρων, ωνος.
Schmeichelei 1) als Handlung: ἡ κολακεία, θωπεία; ἡ ἀρέσκεια (kriechende Schm.). — ohne Schm. ἀκολακεύτως, ἀθωπεύτως. — 2) als Sache: τὸ κολάκευμα, θώπευμα; ἡ μαλακία. — Jmd. Schm. sagen, machen θωπεύμασι χρῆσθαι περί τινα, vgl. schmeicheln.
schmeichelhaft κολακικός, κολακευτικός, θωπικός, θωπευτικός, ἄρεσκος, sp. ἀρεσκευτικός 3. (v. Pers.); μαλακός 3., πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον, auch ἡδύς 3. (v. Sachen). — schm. Rede τὸ κολάκευμα, θώπευμα. — es ist etw. für mich schm. ἡδύ ἐστί μοί τι, ἥδομαί (*P.*) τινι, ἡδέως δέχομαι od. ἀκούω τι.
schmeicheln, Jmd., κολακεύειν, θωπεύειν τινά; ὑποτρέχειν τινά (θωπείαις); im bessern Sinne θεραπεύειν τινά, ἀσπάζεσθαί τινα; v. Thieren, bes. vom Hunde σαίνειν, προσσαίνειν τινά. — ein wenig schm. ὑποκολακεύειν. — dem Volke schm. κολακεύειν od. ὑποτρέχειν τὸν δῆμον, sp. δημοκοπεῖν. — v. Maler εἰς κάλλος od. ἐπὶ τὸ κάλλιον εἰκάζειν (γραφῇ) τινά. — sich m. etw. schm. ἡγεῖσθαι (ἐλπίζειν, πεποιθέναι) ἔσεσθαί τι. — sich m. Hoffnungen schm. ἐλπίσι θερμαίνεσθαι (*P.*). — sich durch etw. geschmeichelt fühlen ἡδέως ἀκούειν τι. — ohne Jmd. zu schm. ἀκολάκευτος, ἀθώπευτος, sp. ἀκόλακος 2. — nicht geschmeichelt ἀκολάκευτος 2. — schmeichelnd, s. schmeichelhaft u. schmeichlerisch.
Schmeicheln, das, s. Schmeichelei 1). — die Kunst des Schm. ἡ κολακευτική od. κολακική.
Schmeichelname τὸ ὑποκόρισμα, τὸ ὑποκοριστικὸν (ὄνομα). — m. einem Schm. nennen ὑποκορίζεσθαι od. ὑποκοριζόμενον καλεῖν. — Anwendung eines Schm. ὁ ὑποκορισμός.
Schmeichelrede τὸ κολάκευμα, θώπευμα, ἡ μαλακία; ὁ πρὸς χάριν λόγος; *pl.* τὰ πραέα.
Schmeichelwort, s. Schmeichelrede u. Schmeichelname.
Schmeichler ὁ κόλαξ, ακος, ὁ θώψ, θωπός od. *part.*, s. schmeicheln. — Schm. des Volkes ὁ δημοκόπος, ὁ δημοκόλαξ, ακος sp.
Schmeichlerin ἡ κολακεύουσα (γυνή); selten ἡ κολακίς, ίδος.
schmeichlerisch κολακικός, κολακευτικός, θωπικός, θωπευτικός, ἄρεσκος, sp. ἀρεσκευτικός 3.
schmeidig, s. geschmeidig.
schmeissen ἀράττειν; s. schlagen, werfen.
Schmeissfliege ἡ στρατιῶτις (-ιδος) μυῖα.
schmeissig; e. schm. Pferd ὁ λακτιστὴς ἵππος.
Schmelz ἡ χυτὴ λίθος; Schm. der Zähne u. dgl., etwa: τὸ γάνος.
schmelzbar τηκτός, χυτός, χωνευτός 3. — leicht schm. εὔτηκτος, εὐδιάχυτος 2.
Schmelze, s. Schmelzofen.
schmelzen 1) *tr.* τήκειν, ἀνα-, δια-τήκειν (flüssig machen); χοανεύειν, χωνεύειν (Metalle schm.); καμινεύειν (im Ofen schm.). — übtr. Jmds. Herz durch Bitten schm. κατακλᾶν τὴν ψυχήν τινος λιπαροῦντα. — 2) *intr.* τήκεσθαι, ἀνα-, δια-τήκεσθαι (*P.*); διαχεῖσθαι, διαλύεσθαι (*P.*). — geschmolzen sein τετηκέναι. — das Geld schmilzt τὰ χρήματα μείω od. ἐλάττω γίγνεται, das Geld ist fast ganz geschmolzen τὰ χρήματα πάντα σχεδὸν ἀνήλωται. — in Thränen schm. τήκεσθαι δακρύοντα.
Schmelzen, das, 1) *tr.* ἡ τῆξις, διάλυσις; des Metalles ἡ χωνεία, sp. χώνευσις. — zum Schm. gehörig od. geschickt τηκτικός, χωνευτικός 3. — — 2) *intr.* ἡ τῆξις, ἀνάτηξις, ἡ διάλυσις, sp. ἡ τηκεδών, όνος.
schmelzend, durch *part.*; e. schm. Blick βλέμμα μαλακόν.
Schmelzer ὁ χωνευτής od. *part.*
Schmelzglas, s. Schmelz.
Schmelzgrube ὁ χόανος, τὸ χόανον, ἡ χώνη.
Schmelzhütte τὸ χωνευτικὸν ἐργαστήριον.
Schmelzkunst ἡ χωνευτική.
Schmelzofen ἡ κάμινος, sp. τὸ χωνευτήριον, χωνεῖον.
Schmelzofenarbeit ἡ καμινεία.
Schmelzrohr ὁ καμινευτὴρ (-ῆρος) αὐλός.
Schmelztiegel ὁ χόανος, τὸ χόανον; ἡ χώνη, sp. τὸ χωνίον.
Schmergel ἡ σμύρις, ιδος.
schmergeln σμύριδι λαμπρύνειν.
Schmerle, etwa τὸ κωβίδιον.
Schmerz 1) körperlicher: ἡ ἀλγηδών, όνος, selten τὸ ἄλγος; ἡ ὀδύνη, selten τὸ ὀδύνημα; ἡ περιωδυνία (heftiger Schm.); auch ἡ ὠδίς, ῖνος (oft *pl.*; Geburtsschmerz, dann übh. jeder heftige Schm.); ὁ σφάκελος (krampfhafter Schm.). — Schm. haben od. empfinden ἀλγεῖν (an den Augen τοὺς ὀφθαλμούς), ἄλγος ἔχειν, ὀδυνᾶσθαι (*P.*), selten ἀλγύνεσθαι (*P.*), auch ἀλγηδόνι od. ὀδύνῃ ἐν-, συν-έχεσθαι (*P.*), ἐν ὀδύναις εἶναι; σφακελίζειν (u. *M.*; krampfartige Schm. haben); heftige Schm. empfinden περιαλγεῖν, περιαλγῆ εἶναι; περιωδυνεῖν, περιωδυνᾶσθαι (*P.*, an der Leber τὸ ἧπαρ); heftigen Schm. empfindend περιώδυνος, περιαλγής 2. — Jmd. Schm. verursachen ἀλγηδόνα od. ὀδύνην παρέχειν od. παρασκευάζειν τινί, ὀδυνᾶν τινα; Schm. verursachend, s. schmerzlich. — Jmd. durch Schm. aufreiben ἐπιτρίβειν τινὰ ὀδύναις. — 2) geistiger: ἡ ἀλγηδών, όνος (selten in dieser Bedeutung), τὸ ἄλγος (selten in Prosa), ἡ ὀδύνη, ἡ λύπη, ἀνία, selten τὸ ἄχθος. — Schm. verursachen λύπην παρέχειν od. παρασκευάζειν τινί, λυπεῖν τινα. — Schm. empfinden λυπεῖσθαι, ἀνιᾶσθαι (*P.*), ἄχθεσθαι (*DP.*). — etw. zu seinem Schm. erfah-

ren ἄχθεσθαι od. ἀνιᾶσθαι ἀκούσαντά τι. — m. Schm. etw. bemerken ἄχθεσθαι αἰσθόμενόν τινος, ἀχθόμενον αἰσθάνεσθαί τινος.

schmerzen 1) körperlich, es schmerzt mich etw.: ἀλγηδόνας παρέχει μοί τι; d. Augen schm. mich ἀλγῶ τοὺς ὀφθαλμούς. — 2) geistig, es schmerzt mich etw.: λυπεῖ, ἀνιᾷ, δάκνει μέ τι, ἀλγῶ τινι, ἐπί τινι, διά (περί) τι; λυποῦμαί (*P.*) τινι, ἐπί τινι, διά τι; ἀνιῶμαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι; βαρέως od. χαλεπῶς φέρω τι, ἐπί τινι; ἄχθομαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι. — dein Unglück schmerzt mich συναλγῶ, συλλυποῦμαι, συνάχθομαί σοι od. τῇ [συμφορᾷ σου.

schmerzenfrei, s. schmerzlos.

Schmerzensgenoss ὁ συναλγῶν, ὁ συλλυπούμενος, συναχθόμενος.

Schmerzgefühl ἡ ἄλγησις, ἡ ἀλγηδών, όνος, τὸ ἀλγεινὸν πάθος, ἡ λύπη, sp. ἡ ἐπωδυνία.

schmerzhaft, schmerzlich ἀλγεινός, selten ἀλγηρός 3.; ὀδυνηρός 3., selten ὀδυνώδης 2., auch ἐπώδυνος 2. (v. körperlichen Schmerzen); λυπηρός, ἀνιαρός, χαλεπός, πικρός 3., βαρύς 3., ἐπαχθής 2. (v. inneren Schmerzen). — sehr schm. περιώδυνος 2., auch δεινός 3. — schm. Gefühl, Empfindung, s. Schmerzgefühl. — Jmd. schm. berühren ἀνιᾶν od. λυπεῖν τινα, καθικνεῖσθαί τινος (auch mit οὐ μετρίως, πικρῶς).

Schmerzlichkeit τὸ ἀλγεινόν, ἡ πικρότης, ἡ βαρύτης, τὸ δεινόν. [αλγής 2.

schmerzlos ἀνώδυνος, ἄλυπος, ἀπαθής, sp. ἀν-

Schmerzlosigkeit ἡ ἀνωδυνία, ἀλυπία.

schmerzstillend ἀνώδυνος 2.

schmerzvoll δυσαλγής 2. (poet. u. sp.); περιώδυνος 2.; δεινός 3.; auch ἄλγιστος, ἀλγεινότατος, πικρότατος, βαρύτατος 3.

schmettern 1) *tr.* ἀράττειν. — darauf schm. ἐπαράττειν. — etw. an etw. schm. προσαράττειν τί τινι u. πρός τι. — 2) *intr.* ψοφεῖν, selten κτυπεῖν. — die Trompete schmettert ἡ σάλπιγξ φθέγγεται. — schmetternde Stimme ἡ λαμπροτάτη (sp. βαρυηχὴς) φωνή.

Schmettern, das, 1) das Werfen: ἡ αραξις, προσάραξις sp., besser Verba. — 2) das laute Tönen: ὁ ψόφος, seltner ὁ κτύπος; der Trompete ὁ φθόγγος, ἡ κλαγγή.

Schmied ὁ σιδηρουργός, σιδηρεύς; auch ὁ χαλκεύς.

Schmiede τὸ σιδηρεῖον, τὸ χαλκεῖον.

Schmiedearbeit τὰ χαλκευτικὰ ἔργα.

Schmiedeesse ἡ τῶν σιδηρουργῶν (σιδηρέων, χαλκέων) κάμινος.

Schmiedegesell, s. Schmiedeknecht.

Schmiedehandwerk ἡ τῶν σιδηρουργῶν od. σιδηρέων τέχνη; ἡ χαλκεία, χαλκευτική. — zum Schm. gehörig χαλκευτικός 3. — das Schm. treiben χαλκεύειν.

Schmiedeknecht ὁ τοῦ σιδηρουργοῦ ὑπηρέτης.

Schmiedekunst, s. Schmiedehandwerk.

schmieden 1) eig. χαλκεύειν (*abs.* ein Schmied sein; auch χαλκεύειν τι etw. schm.); κροτεῖν, συγκροτεῖν, sp. σφυρηλατεῖν τι (durch Schmieden fertigen). — Jmd. an einen Felsen schm. προσπατταλεύειν τινὰ πέτρᾳ. — Jmd. in Ketten schm. ἁλύσεσι δεσμεύειν od. δεῖν τινα. — sprichw. das Eisen muss man schm., so lang es warm ist εὐθὺς τὸ πρᾶγμα κροτείσθω. — geschmiedet σφυρήλατος 2. — 2) übtr. πλάττειν (u. *M.*; z. B. Lügen ψευδῆ); πλέκειν (z. B. Pläne, Ränke μηχανάς); ῥάπτειν, seltner συρράπτειν (z. B. Pläne, Ränke μηχανάς, ἐπιβουλάς; daneben μηχανορραφεῖν, δολορραφεῖν); μηχανᾶσθαι (z. B. einen Plan, eine Lüge μηχανήν, λόγον ψευδῆ); συντιθέναι (z. B. einen Plan, eine Lüge, eine Anklage βουλήν, ψεῦδος, κατηγορίαν); κατα-, συ-σκευάζειν, συν-τάττειν (z. B. eine Lüge, eine falsche Anklage gegen Jmd. ψεῦδος, ἔγκλημα ψευδὲς κατά τινος). — Jamben schm. συγκροτεῖν ἰαμβεῖα. — d. Nachricht ist v. ihm geschmiedet ἡ ἀγγελία πέπλασται ὑπ' αὐτοῦ. [πλάσις, gew. Verba.

Schmieden, das, 1) eig. ἡ χαλκεία. — 2) übtr. ἡ

Schmiedeofen ἡ κάμινος, selten ἡ θέρμαστρα.

Schmiedeschlacken ἡ τοῦ σιδήρου σκωρία.

Schmiedewerkstatt, s. Schmiede.

Schmiedezange ἡ θερμαστρίς, ίδος.

schmiegen 1) eig. κάμπτεσθαι, λυγίζεσθαι (*P.*). — sich an etw. schm. προσπτύσσεσθαί (*P.*) τινι (v. einem Gewande, mehr poet.), gew. προσκολλᾶσθαί (*P.*) τινι, προσφύεσθαί (προσφῦναι) τινι. — sich in einen Winkel schm. ὑποδύεσθαι εἰς γωνίαν. — 2) übtr. ἐνδιδόναι, ὑπείκειν (nachgeben); sich nach Jmd. schm. ὑποπτήσσειν, ὑποπίπτειν τινί; vgl. fügen 2) *c*), kriechen 2), schmeicheln. [lerisch, kriecherisch.

schmiegsam *a*) eig. ὑγρός 3. *b*) übtr. schmeich-

Schmiegsamkeit τὸ ὑγρόν; vgl. Kriecherei, [Schmeichelei.

Schmierbüchse τὸ ἐξάλειπτρον.

Schmiere τὸ χρίσμα (χρῖμα), ἡ ἀλοιφή.

schmieren 1) eig. χρίειν, ἐπιχρίειν, ἀλείφειν. — etw. auf etw. schm. ἐπιχρίειν τί τινι, ἐπιπλάττειν τί τινι u. ἐπί τι, καταπλάττειν τινί τι. — geschmiert ἀλειπτός, χριστός 3. — die Sache geht wie geschmiert εὖ φέρεται τὸ πρᾶγμα. — Jmd. das Maul schm. ὑπογλυκαίνειν τινά. — einen Richter schm., s. bestechen. — 2) übtr. = schlecht schreiben: ἐπισύρειν τὰ γράμματα, ἐπισύροντα γράφειν.

Schmieren, das, 1) eig. ἡ χρῖσις, ἄλειψις, ἀλοιφή. — 2) übtr. τὸ ἐπισύροντα γράφειν.

Schmiererei = schlechte Schrift τὰ ἐπισεσυρμένα γράμματα. [schmutzig.

schmierig γλίσχρος 3. (klebrig, zähe); vgl.

Schminkbohne ὁ φάσηλος, selten ἡ φάσηλις, τὸ φασήλιον, sp. ὁ φασίολος, φασήολος.

Schminkbüchse ἡ πυξίς, ίδος.

Schminke 1) eig. τὸ χρῶμα, τὸ φάρμακον, sp. τὸ ἔντριμμα, ἡ ἔντριψις, τὸ ἄνθισμα; rothe Schm. ἡ ἄγχουσα (ἔγχουσα), τὸ φῦκος, τὸ φυκίον (gew. *pl.*), τὸ συκάμινον, ὁ παιδέρως, ωτος, auch ἡ μίλτος, τὸ νίτρον; weisse Schm. τὸ ψιμύθιον; schwarze Schm. (zum Malen der Augenbrauen, Augenlider) τὸ στίμμι (sp. τὸ στίβι), ἡ στίμμις, ἡ ἄσβολος, τὸ μέλαν, τὸ καλλιβλέφαρον; fleischfarbene Schm. für die Partieen unter den Augen τὸ ὑπόγραμμα. — 2) übtr. τὸ χρῶμα, τὸ καλλώπισμα. — ohne Schm. ἁπλῶς, ἀδόλως.

schminken 1) eig. ἐντρίβειν (Jmd. τινά; das Gesicht roth schm. ἐντρίβειν φυκίον τῷ προσώπῳ); m. rother Schminke φυκοῦν; m. weisser Schminke ψιμυθιοῦν, sp. ψιμυθίζειν; m. schwarzer Schminke στιμμίζειν; Jmd. unter den Augen schm. ὑπογράφειν τινά. — sich schm. ἐντρίβεσθαι τὸ πρόσωπον (z. B. ψιμυθίῳ), ἐντρίβεσθαί (*P.*) τι u. *abs.*, φυκοῦσθαι (*P.*), ψιμυθιοῦσθαι (*P.*); sich unter den Augen schm. ὑπαλείφεσθαι, ὑποχρίεσθαι, ὑπογράφεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς. — 2) übtr. καλλωπίζειν.

Schminken, das, ἡ ἔντριψις (χρώματος); m. weisser Schminke ὁ ψιμυθισμός sp.; unter den Augen ἡ ὑπογραφή (τῶν ὀφθαλμῶν); übtr. ὁ καλλωπισμός.

Schminkkästchen ὁ νάρθηξ, ηκος, τὸ ναρθήκιον.

Schminkpflästerchen τὸ κατάπλασμα.

Schminkwasser τὸ καλλωπιστικὸν φάρμακον.

Schminkwurzel ἡ ἄγχουσα (ἔγχουσα).

Schmirgel, schmirgeln, s. Schmergel, schmergeln.

Schmiss ἡ πληγή.

Schmitz τὸ ῥάπισμα. — Jmd. einen Schm. geben ῥαπίζειν τινά.
Schmitze (der Zimmerleute) ἡ στάθμη, ἡ σπάρτη.
schmitzen ῥαπίζειν, ῥαβδίζειν.
schmollen, auf Jmd. ἀγανακτεῖν τινι.
Schmollen, das, ἡ ἀγανάκτησις, sp. συνναστρία.
Schmollwinkel τὸ τιμώνιον.
schmoren πνίγειν.
Schmoren, das, ἡ πνῖξις.
schmuck κομψός 3., s. nett.
Schmuck ὁ κόσμος, ἡ ποικιλία; ein einzelner Schmuckgegenstand τὸ κόσμημα, τὸ καλλώπισμα, ὁ καλλωπισμός, sp. τὸ κόμμωμα. — Schm. der Rede, s. Redeschmuck. — Jmd. zum Schm. gereichen κόσμον φέρειν od. εἶναί τινι. — ohne Schm., s. schmucklos.
Schmuckkästchen ὁ νάρθηξ, ηκος, τὸ ναρθήκιον, ἡ κοιτίς, ίδος.
schmucklos ἀκόσμητος, ἀκαλλώπιστος, ἀκατάσκευος, ἀκατασκεύαστος, sp. ἄκομψος 2.; auch ἀφελής 2., ἁπλοῦς 3. [*adj.*
Schmucklosigkeit ἡ ἀφέλεια u. Neutra der vhg.
schmuckvoll κεκοσμημένος, κεκαλλωπισμένος 3., κόσμον (κοσμήματα) ἔχων (3.) πολὺν (πολλά); vgl. prächtig. — schm. Rede λόγοι κεκαλλιεπημένοι.
schmücken κοσμεῖν, ἐπι-, κατα-κοσμεῖν (selten ἐκκοσμεῖν), καλλωπίζειν, κομμοῦν, ποικίλλειν; selten ἀσκεῖν. — der, die schmückt ὁ κομμωτής, ἡ κομμώτρια.
Schmücken, das, ἡ κόσμησις, selten κατα-, ἐκ-κόσμησις; ὁ καλλωπισμός, ἡ κόμμωσις. — die Kunst des Schm. ἡ κομμωτική, καλλωπιστική.
schmuggeln, s. einschmuggeln.
Schmuggelwaare τὰ παρεισκεκομισμένα φορτία.
Schmuggler; durch das *part.* der Verba unter „einschmuggeln."
schmunzeln μειδιᾶν; dabei schm. ἐπιμειδιᾶν.
Schmunzeln, das, τὸ μειδίαμα, sp. ἡ μειδίασις, ὁ μειδιασμός; ἡ ἐπιμειδίασις.
Schmutz ὁ ῥύπος, τὸ ῥύμμα, τὸ ῥυπαρόν, sp. ἡ ῥυπαρία, ῥυπαρότης; auch ὁ πίνος, τὸ πιναρόν (Fettschmutz); ὁ αὐχμός (struppiges, verwildertes Aussehen); ὁ πηλός, ὁ βόρβορος (auf der Strasse). — übtr. = schmutziger Geiz, s. schmutzig.
schmutzen = schmutzig machen od. werden, s. schmutzig.
Schmutzbartel, s. Schmutzfinke.
Schmutzfinke ὁ ῥυποκόνδυλος, ὁ αὐχμᾶς, ὁ κονιορτός. [σπίλωμα.
Schmutzfleck ἡ κηλίς, ῖδος; ὁ σπίλος, sp. τὸ
schmutzig 1) eig. ῥυπαρός 3., ῥυπῶν 3.; πιναρός 3. (sp. πεπινωμένος 3.); αὐχμηρός 3., αὐχμῶν, ῶσα, ῶν; auch πηλώδης, βορβορώδης 2. (kothig). — von schm. Aussehen αὐχμώδης, πινώδης, sp. ῥυπώδης 2. — sehr schm. δυσπινής 2. — schm. sein ῥυπᾶν, πινᾶν, αὐχμεῖν. — schm. machen ῥυπαίνειν; schm. werden ῥυπαίνεσθαι (*P.*), sp. ῥυπαρεύεσθαι (*P.*). — schm. braun, schwarz ῥυπαροκέραμος 2., ῥυπαρομέλας 3. sp. — den Schmuz wegnehmen ῥύπτειν; den Schmutz wegnehmend ῥυπτικός 3. — 2) übtr. αἰσχρός 3. — schm. Reden λόγοι αἰσχροί, ἡ αἰσχρολογία, αἰσχρορρημοσύνη; schm. Reden führen λόγους αἰσχροὺς λέγειν, αἰσχρολογεῖν, selten αἰσχρορρημονεῖν, αἰσχρομυθεῖν, αἰσχροεπεῖν; der solche Reden führt αἰσχρολόγος, αἰσχρορρήμων 2. — schm. Gewinnsucht ἡ αἰσχροκέρδεια; schm. gewinnsüchtig αἰσχροκερδής 2.; schm. gewinnsüchtig sein αἰσχροκερδεῖν. — schm. Geiz ἡ ῥυπαρία, ῥυπαρότης sp., gew. ἡ γλισχρότης, ἀνελευθερία, vgl. Filzigkeit; schm. geizig, s. filzig 2), Filz 2) *a*); e. schm. Mensch ὁ ἰξός, ὁ κονιορτός.
Schmutzöl τὸ ῥυπέλαιον sp.
Schnabel τὸ στόμα (allg.); τὸ ῥύγχος (mehr der gerade Schn.); τὸ ῥάμφος (der krumme Schn.). — Schn. eines Schiffes, s. Schiffschnabel.
schnabelähnlich, -förmig ῥαμφώδης 2.; vgl. ἐπικάμπιος, ἐπικαμπής 2.
Schnack, s. Spass. — es ist lauter dummer Schn. λῆρος ἄλλως, λῆρον ληρεῖς.
Schnäbelchen τὸ ῥυγχίον, τὸ ῥαμφίον.
schnäbeln, sich, καταγλωττίζειν ἀλλήλους, φιλεῖν ἀλλήλους τὸ ἐπιμανδαλωτόν.
Schnäbeln, das, τὸ καταγλώττισμα.
Schnällchen ἡ μικρὰ (βραχεῖα) περόνη.
Schnäpper (zum Aderlassen) τὸ φλεβοτόμον.
Schnäuzchen τὸ ῥυγχίον.
schnäuzen, d. Nase, ἀπομύττειν (ὑλίζειν?) τὰς ῥῖνας. — sich schn. ἀπομύττεσθαι (*M.*), ῥύπτεσθαι (*P.*). — das Licht schn. προμύττειν (προβύειν) τὸν λύχνον. — e. Stern schnäuzt sich ἀστὴρ ἑαυτὸν προμύττει.
Schnäuzen, das, ἡ ἀπόμυξις sp.; gew. Verba.
Schnake, s. Mücke.
schnakisch γελοῖος 3. (lächerlich); θαυμάσιος 3. (wunderlich).
Schnalle ἡ πόρπη, ἡ περόνη, poet. u. sp. ἡ περονίς, ίδος.
schnallen πορπᾶν, περονᾶν.
schnalzen ποππύζειν, κλώζειν.
Schnalzen, das, ὁ ποππυσμός, τὸ πόππυσμα, ὁ κλωγμός (κλωσμός).
schnappen χάσκειν, sp. χαίνειν. — nach etw. schn. χάσκειν πρός τι, sp. περί τι; sp. ἐγχάσκειν τινί. — nach Luft schn. χάσκειν, πνευστιᾶν, τὸ πνεῦμα ἄνω ἔχειν, τὸ πνεῦμα γίγνεται ἄνω, ἀσθμαίνειν. — in die Höhe schn. = (in d. Höhe) schnellen, w. s.
Schnappsack ἡ σακοπήρα (unatt. ἡ κίβισις).
schnarchen ῥέγκειν (weniger gut ῥέγχειν; u. *M.*), sp. ῥογχάζειν. — wie schnarchend ῥεγκώδης 2.
Schnarchen, das, τὸ ῥέγκος (weniger gut ῥέγχος), ἡ ῥέγξις, sp. ὁ ῥογχασμός, ὁ ῥόγχος.
schnarren τρίζειν (τρύζειν), gew. *perf.* τετριγέναι; ῥοιζεῖν, poet. κρέκειν. — in der Sprache τραυλίζειν. — v. den Saiten eines Instrumentes παρανευρίζεσθαι.
Schnarren, das, ὁ τριγμός (τρισμός), ὁ ῥοῖζος, τὸ ῥοίζημα, sp. ἡ ῥοίζησις; selten ὁ κρεγμός. — in der Sprache ὁ τραυλισμός, sp. ἡ τραυλότης.
schnarrend τραυλός 3. (in der Sprache); παρανενευρισμένος 3. (v. Saiten).
schnatterhaft, Schnatterhaftigkeit, s. geschwätzig, Geschwätzigkeit.
schnattern κλάζειν; v. Gänsen πλατυγίζειν, παππάζειν; v. Menschen βαβάζειν, vgl. schwatzen.
Schnattern, das, ἡ κλαγγή; übtr. = Schwatzen, w. s.
schnauben φυσᾶν, φρυάττεσθαι, selten φριμάττεσθαι (bes. v. Pferden; bildl. auch v. aufgeblasenen u. zornigen Menschen, von denen man auch πολὺν πνεῖν, μέγα πνεῖν, seltner μέγα φυσᾶν sagt); ῥέγκειν (selten; v. Thieren); μύζειν (unwillig schn.); ῥιναυλεῖν (ungew.; aus Zorn schn.). — Feuer schn. πνεῖν (ἐκφυσᾶν) πῦρ; Zorn, Wuth schn. κότον, θυμὸν πνεῖν (poet.). — nach etw. schn. φρυάττεσθαι πρός (ἐπί) τι; vgl. keuchen.
Schnauben, das, τὸ φύσημα, τὸ φρύαγμα, sp. ὁ φρυαγμός; mehr poet. ὁ φριμαγμός; auch ὁ μυγμός. — vgl. Keuchen.
schnaubend ὁ φρυακτής sp.; besser *part.* v. „schnauben."
schnaufen, s. keuchen.

Schnauzbart ὁ μύσταξ (μάσταξ), κος.

Schnauze τὸ ῥύγχος, τὸ στόμα.

Schnecke ὁ κοχλίας, ὁ κόχλος; *dem.* ἡ κοχλίς, ίδος, τὸ κοχλίδιον; vgl. ἡ σέσελις, ὁ σέσιλος. — an einem Säulenkapitäl ἡ ἕλιξ, ικος, ἡ κάλχη.

schneckenartig, -förmig κοχλιοειδής, κοχλιώδης, στρομβοειδής 2.; ἑλικτός 3., sp. ἑλικοειδής, ἑλικώδης, ἑλιγματώδης 2. — jeder schn. Körper ὁ κοχλίας.

Schneckengang 1) gewundener Gang: ὁ κοχλίας, ὁ ἑλιγμός. — 2) Langsamkeit: ἡ βραδυτής, ῆτος, τὸ βραδύ.

Schneckengehäuse, s. Schneckenhaus.

Schneckengewölbe ὁ κοχλίας.

Schneckenhaus ὁ κόχλος, ὁ στρόμβος, τὸ τοῦ κοχλίου ὄστρακον.

Schneckenlinie ἡ ἕλιξ, κος, ἡ σπεῖρα, ἡ κοχλιοειδὴς od. ἑλικτὴ (ἑλικοειδής) γραμμή. — eine Schn. beschreiben ἑλικογραφεῖν sp. — in einer Schn. ἑλικηδόν.

Schneckenstiege ὁ κοχλίας, ἡ ἑλικτὴ κλῖμαξ.

Schneckenthier τὸ στρομβοειδές; s. Schnecke.

Schnee 1) eig. ἡ χιών, όνος (allg.); ὁ νιφετός u. ἡ νιφάς, άδος (gew. *pl.*; fallender Schn.). — hoher, tiefer, starker Schn. χιὼν βαθεῖα od. πολλή; sehr starker Schn. χιὼν ἄπλετος. — es fällt Schn. = es schneit, s. schneien. — voll Schn. χιονώδης, νιφετώδης 2. — m. Schn. bedeckt νιφόμενος, κατανιφόμενος 3.; mehr poet. χιονόβλητος, νιφόβολος 2. — der gefallene Schn. bildet eine warme Decke ἀλεεινόν ἐστιν ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα. — den Schn. betreffend χιονικός 3. — Schn. werfend, bringend χιονοβόλος 2. sp.; m. Schn. bewerfen χιονοβολεῖν sp. — 2) = Schneemilch, w. s.

schneeartig χιονώδης, νιφετώδης 2.

Schneebahn ἡ χιονώδης ὁδός.

Schneeball ὁ θρόμβος od. ἡ σφαῖρα χιόνος.

Schneedecke ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα od. ἐπικειμένη.

Schneefall ὁ νιφετός; ἡ νιφάς, άδος (gew. *pl.*); auch αἱ χιόνες. — es tritt e. Schn. ein νιφετὸς καταφέρεται (*P.*), χιὼν γίγνεται od. ἐπιπίπτει. — Anzeichen eines Schn. τὸ χιονικὸν σημεῖον.

Schneeflocke ἡ νιφάς, άδος (gew. *pl.*); ἡ λεπίς, ίδος (*pl.*).

Schneegans ὁ ἄγριος χήν.

Schneegebirge τὸ χιόνι κατειλημμένον ὄρος.

Schneegefilde τὰ χιόνι κατειλημμένα πεδία.

Schneegestöber ὁ συρμὸς νιφετῶν; s. Schneefall.

Schneeglöckchen τὸ λευκόιον.

Schneehaufen ὁ ὄγκος od. σωρὸς χιόνος.

Schneehuhn ὁ λαγώπους, ποδος.

Schneekälte, s. Eiskälte.

schneeig χιονώδης, νιφετώδης 2.; vgl. „m. Schnee bedeckt" unter „Schnee" u. s. schneeweiss.

schneekalt, s. eisig.

Schneelawine τὸ ἀπ' ὄρους καταφερόμενον χιόνος πλῆθος.

Schneeluft ἡ νιφετώδης αὔρα.

Schneemann, umschr. εἴδωλον ἐκ χιόνος πεποιημένον.

Schneemasse τὸ πλῆθος χιόνος; χιὼν πολλή od. ἄπλετος; *pl.* αἱ χιόνες.

Schneemilch τὸ ἀφρόγαλα, ακτος; vgl. ἡ μέλκα.

schneereich χιονώδης 2.

Schneesturm ὁ νιφετώδης χειμών.

Schneewasser τὸ ἀπὸ τῆς χιόνος γενόμενον ὕδωρ; poet. u. sp. ἡ χιών, όνος.

schneeweiss λευκότερος (3.) τῆς χιόνος, χιονοειδής, χιονώδης 2.; sp. χιόνινος 3.; v. schn. Farbe χιονόχρους 2., ὁ, ἡ χιονόχρως, ωτος. — schn. machen χιονίζειν; schn. werden χιονοῦσθαι (*P.*) sp.

Schneewetter, s. Schneefall. — bei Schn. χιόνων γενομένων od. χιόνος οὔσης.

Schneewolke ἡ νιφετώδης νεφέλη.

Schneide ἡ ἀκμή, selten τὸ στόμωμα, poet. u. sp. τὸ στόμα; am Messer ὁ τομεύς. — e. Wein der keine Schn. hat οἶνος ὀδόντας οὐκ ἔχων.

schneideln, die Bäume κλαδεύειν (ἀποκλαδεύειν) τὰ δένδρα. — das Schn. ἡ κλαδεία, κλάδευσις.

Schneidelohn, s. Schnitterlohn.

Schneidemesser ἡ σμίλη; *dem.* τὸ σμιλίον, σμιλάριον.

Schneidemühle ἡ τομίς (-ίδος) μύλη.

schneiden 1) *tr.* *a*) eig. τέμνειν, κόπτειν; auch διατέμνειν, διακόπτειν (zerschneiden); κατα-, συν-τέμνειν, κατα-, συγ-κόπτειν (in Stücke od. klein schn.); im Bes. das Getreide schn. ἀμᾶν od. θερίζειν (u. *M.*) τὸν σῖτον; Thiere schn. ἐκτέμνειν ζῷα; Steine schn. γλύφειν, κολάπτειν, χαράττειν; in Stein schn. ἐγγλύφειν λίθῳ, ἐγκολάπτειν λίθῳ, ἐν u. ἐπὶ λίθῳ, εἰς λίθον, ἐγχαράττειν λίθῳ od. εἰς λίθον. — m. der Säge schn. πρίειν, διαπρίειν; Bretter schn. πρίειν, τέμνειν σανίδας; Bienen, Honig schn. βλίττειν τὰ σμήνη, ἀποβλίττειν τὸ μέλι. — sich schn. τραυματίζειν ἑαυτὸν τῇ μαχαίρᾳ, τραῦμα λαμβάνειν ἀπὸ τῆς μαχαίρας, bildl. = σφάλλεσθαι (*P.*; auch m. γνώμῃ, διανοίᾳ sich täuschen; abs. auch: Schaden leiden); τραῦμα λαμβάνειν (eine Schlappe erleiden). *b*) übtr. Gesichter schn.: διαστρέφειν (u. *M.*) τὸ πρόσωπον; μορφάζειν, σχηματίζεσθαι; e. höhnisches Gesicht schn. διαμυλλαίνειν. — Geld schn. bei etw. κερδαίνειν od. χρηματίζεσθαι ἀπό (ἔκ) τινος. — er ist dir wie aus dem Gesichte geschnitten σὸν αὐτέκμαγμα. — 2) *intr.* *a*) eig. τέμνειν, z. B. was hilft ein Messer, das nicht schneidet? τί μαχαίρας ὄφελος ἥτις μὴ τέμνει; — das Messer schneidet ἡ μάχαιρα ὀξεῖά ἐστιν. *b*) übtr. = empfindlich sein: δάκνειν, κνίζειν. — der Wind schneidet τραχέως πνεῖ od. ἐπιφέρεται (*P.*) ὁ ἄνεμος. — die Kälte schneidet καίει τὸ κρύος. — es schneidet etw. in den Beutel πολλῆς δαπάνης ἐστί od. δεῖ τι. — die Rede schneidet mir tief in das Herz οὐκ ἄκρας τῆς καρδίας μου ψαύει ὁ λόγος. — es schneidet mich im Leibe στρόφος με ἔχει τὴν γαστέρα; στρέφει με περὶ τὴν γαστέρα; ὀδύνη με στρέφει περὶ τὰ σπλάγχνα; sp. στροφοῦμαι (*P.*).

Schneiden, das, ἡ τομή, ἡ τμῆσις; in Stein ἡ γλυφή. — das Schn. im Leibe ὁ στρόφος (u. *pl.*), ὁ δηγμός.

schneidend 1) eig. = scharf: τμητικός 3. (poet. τομός 3.), gew. ὀξύς 3. — 2) übtr. empfindlich, durchdringend: τμητικός 3., δριμύς 3., ὀξύς 3.; auch πικρός 3., χαλεπός 3. — schn. Kälte τὸ δριμὺ (δεινὸν) ψῦχος od. κρύος. — schn. Stimme φωνὴ τορά (διάτορος) od. λαμπρά.

Schneider ὁ ἱματιουργός; ὁ ἀκεστής (ἱματίων διερραγέντων), ὁ ἠπητής (Flickschneider).

Schneiderei, etwa ἡ ἱματιουργία; ἡ τῶν ἱματίων κατασκευή.

Schneiderhandwerk ἡ ἱματιουργική; ἡ ἀκεστική (Flickschneiderei).

Schneiderin ἡ ἱματιουργός; ἡ ἀκέστρια, ἠπήτρια (Flickschneiderin).

schneidern ποιεῖν od. κατασκευάζειν ἱμάτια; ἀκεῖσθαι, ἠπᾶσθαι (ἱμάτια διερραγέντα; flickschneidern).

Schneidezahn ὁ τομεύς, ὁ διχαστήρ, ῆρος; die vier Schn. οἱ κτένες.

schneien νίφειν, unatt. χιονίζειν. — es schneit νίφει (ὁ θεός), κατανίφει (χιόνι), unatt. χιονίζει; auch ποιεῖ νιφετόν, νιφετὸς καταφέρεται (*P.*), χιὼν γίγνεται od. ἐπιπίπτει. — es schneit

stark χιὼν γίγνεται πολλή. — es schneit in einem Lande νίφεται (*P.*) χώρα, unatt. χιονίζει χώραν. — es schneit viel in einem Lande νίφεται χώρα χιόνι πολλῇ. — es schneit ein wenig ὑπονίφει. — eine Nacht, in der es ein wenig schneit νὺξ ὑπονιφομένη. — es schneit in grossen Flocken κατανίφει κριμνώδη.

Schneien, das, ὁ νιφετός.

schnell 1) hurtig, geschwind: ταχύς 3., ὀξύς 3., poet. u. sp. ὠκύς 3.; auch ἐλαφρός 3. (flink), εὐκίνητος 2. (behend). — *adv.* ταχύ, ταχέως, ἐλαφρῶς, ὀξέως, διὰ od. μετὰ τάχους, κατὰ τάχος, ἐν τάχει, διὰ ταχέων, auch τορῶς, διὰ od. μετὰ σπουδῆς, κατὰ σπουδήν, (σὺν) σπουδῇ. — so schn. als möglich ὅ τι (ὡς) τάχιστα, τὴν ταχίστην, ὡς δυνατὸν τάχιστα, ὅσον (selten ὡς, ἢ) τάχος; so schn. jeder konnte ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος. — schn. auf den Füssen, s. schnellfüssig; er war schn. auf den Füssen ταχὺ παρεσκεύαστο. — schn. gehorchen ταχὺ πείθεσθαι (*aor. P.*), ὀξέως od. προθύμως ὑπακούειν. — schn. sein ταχύνειν. — schn. laufen δρόμῳ θεῖν (φέρεσθαι *P.*, συντείνειν), δρόμῳ od. δρομαῖον ἵεσθαι; vom Pferde ταχύνειν; laufen so schn. man kann ἀνὰ κράτος τρέχειν od. θεῖν, ὡς ποδῶν ἔχει τις (v. Mehreren ὡς ποδῶν ἔχουσι) τρέχειν od. θεῖν, ἅπαντι τῷ δρόμῳ χρῆσθαι; so schn. es geht κατὰ τάχος. — schn. fliehen προτροπάδην od. δρόμῳ φεύγειν. — Bisw. gibt man auch das *adv.* „schnell" durch οἴχεσθαι, zu welchem d. Hauptverbum im *part.* tritt, z. B. schn. war er fort ᾤχετο ἀπιών; den *compar.* „schneller" gibt man durch φθάνειν m. *part.*, z. B. er lief schneller als jener ἔφθασεν ἐκεῖνον δραμών. — Häufig sind auch Zsstzgen m. ταχύς (auch ὀξύς, doch meist poet. u. sp.), z. B. schn. zeugend ταχυγόνος 2., schn. Erzeugung ἡ ταχυγονία; schn. erzeugt ταχυφυής 2.; schn. segeln ταχυναυτεῖν, sp. ταχυπλοεῖν; schn. werfend od. schiessend ὀξυβελής 2.; schn. Entzündung ἡ ὀξυφλεγμασία; m. schn. Hand ὁ, ἡ ὀξύχειρ, χειρος. — 2) = plötzlich, unerwartet, w. s.

Schnelle, s. Schnelligkeit.

schnellen 1) *intr.* πηδᾶν, πάλλεσθαι (*P.*). — in die Höhe schn. ἀναπηδᾶν, ἀναπάλλεσθαι, ἐξάττειν; v. der Wagschale ἀναρρέπειν. — 2) *tr.* πάλλειν; fort schn. ἀποπάλλειν; vgl. 1. schleudern; e. Saite ψάλλειν. — in die Höhe schn. ἀναπάλλειν, ἀνασείειν. — m. den Fingern schn. = ein Schnippchen (schlagen). — Jmd. schn. = bevortheilen παρακρούεσθαί τινα.

Schnellen, das, 1) *intr.* ὁ παλμός, ἡ πήδησις, ἀναπήδησις, τὸ πήδημα; der Wagschale ἡ ἀναρροπία. — 2) *tr.* ὁ παλμός, ἡ ἀνάπαλσις; vgl. 1. Schleudern; einer Saite ὁ ψαλμός. — übtr. = Bevortheilung ἡ παράκρουσις.

schnellfüssig ποδώκης 2.; ταχὺς (3.) τοῖς ποσίν.

Schnellfüssigkeit ἡ ποδωκία (ποδώκεια); auch ἡ ταχυτής, ῆτος.

Schnelligkeit τὸ τάχος, ἡ ταχυτής, ῆτος, ἡ ὠκύτης, ἡ ὀξύτης; ἡ ἐλαφρότης, εὐκινησία (Behendigkeit). — m. Schn. = schnell (*adv.*), w. s. — in aller Schn. = so schnell als möglich, s. schnell. — Schn. im Handeln ἡ ταχυεργία; Schn. der Hände ἡ ὀξυχειρία.

Schnellkraft ἡ εὐτονία, συντονία, τὸ εὔτονον, σύντονον, selten ἡ τάσις. — voll Schn. εὔτονος, σύντονος 2. — ohne Schn. ἄτονος 2., ἀνειμένος 3. — Mangel an Schn. ἡ ἀτονία.

Schnellläufer ὁ ταχυδρόμος sp.; besser ὁ δρομικός; vgl. ὁ ἡμεροδρόμος.

schnelllaufend ταχυδρόμος 2. sp.; besser δρομικός 3., mehr poet. ὁ, ἡ δρομάς, άδος.

Schnellschritt; im Schn. βάδην ταχύ.

schnellsegelnd ταχυναυτῶν, sp. ταχυπλοῶν 3.

Schnellsegler ἡ ταχεῖα ναῦς od. τριήρης; ἡ ταχυναυτοῦσα ναῦς; vgl. ὁ κέλης, ητος, τὸ κελήτιον.

schnellzüngig ταχύγλωττος 2.

Schnepfe ὁ σκολόπαξ, ακος.

schneuzen, s. schnäuzen.

schnicken, s. schnellen.

Schnickschnack ὁ λῆρος (u. *pl.*), ὁ ὕθλος, ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος, sp. ὁ φλήναφος (u. *pl.*).

schnieben, s. schnauben.

schniegeln καλλωπίζειν, κομμοῦν, κομψεύειν. — **geschniegelt** κεκαλλωπισμένος 3., κομψός 3.

Schnippchen τὸ ἀποκρότημα, sp. ἀπολάκημα. — e. Schn. schlagen ἀποκροτεῖν, sp. ἀπολακεῖν τοῖς δακτύλοις. — Jmd. e. Schn. schlagen σκιμαλίζειν τινά.

schnippen, s. schnellen.

schnippisch λαμυρός 3.; im üblen Sinne ἰταμός 3., προπετής 2., θρασύς 3.

Schnitt 1) das Schneiden: ἡ τομή, ἡ τμῆσις. — den Schn. erfordern (v. Schäden) τομᾶν poet. — 2) das was durch das Schneiden bewirkt wird: *a*) Einschnitt, Wunde: ἡ τομή, ἡ τμῆσις, τὸ τμῆμα, τὸ τραῦμα. *b*) d. Schnittfläche: ἡ τομή; bei einem Buche τὸ στόμα. *c*) das abgeschnittene Stück: τὸ τμῆμα, ὁ τόμος; τὸ τέμαχος (*dem.* τὸ τεμάχιον; bes. v. grossen eingesalzenen Seefischen). *d*) eines Kleides: ὁ τρόπος, τὸ σχῆμα. — nach dem alten Schn. κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον. *e*) bildl. = Gewinn: τὸ κέρδος. — einen Schn. bei etw. machen κερδαίνειν ἀπό (ἔκ) τινος.

Schnittchen τὸ τεμάχιον; s. Schnitt 2) *c*).

Schnitte, die, τὸ τμῆμα, ὁ τόμος; τὸ κνίσμα.

Schnitter ὁ θεριστής.

Schnitterin ἡ θερίστρια.

Schnitterlied τὸ θεριστικὸν μέλος.

Schnitterlohn ὁ τοῦ θερισμοῦ μισθός.

Schnittfläche ἡ τομή.

Schnittkohl ἡ καρτὴ κράμβη.

Schnittlauch τὸ καρτόν (κρόμμυον); ἡ κόπτη.

Schnittling ὁ κλάδος (*dem.* κλαδίσκος, τὸ κλάδιον); ἡ χάραξ, κος.

Schnittmesser τὸ γλυφεῖον, τὸ κλαστήριον.

Schnitzarbeit ἡ γλυφή.

Schnitzbild τὸ ξόανον (bes. Götterbild). — Verfertigung v. Schn. ἡ ξοανογλυφία, ξοανουργία. — Verfertiger v. Schn. ὁ ξοανογλύφος.

Schnitzel τὸ σμίλευμα, τὸ περίτμημα, τὸ κνίσμα, sp. τὸ ἀπόκερμα, τὸ ξύσμα.

schnitzen γλύφειν, ξεῖν (ξύειν), σμιλεύειν.

Schnitzen, das, ἡ γλυφή; ἡ ξέσις (ξύσις).

Schnitzer 1) Verfertiger v. Schnitzarbeit: ὁ γλυφεύς. — 2) = Schnitzmesser, w. s. — 3) = Fehler, Versehen, w. s.

Schnitzkunst ἡ γλυπτική.

Schnitzmesser ἡ σμίλη (*dem.* τὸ σμιλίον); τὸ γλυφεῖον, ἡ ξυήλη, sp. ἡ ξοΐς, ἴδος.

Schnitzwerk ἡ γλυφή.

schnöde 1) übermüthig: αὐθάδης 2., ὑβριστικός 3., χλευαστικός 3., καταφρονητικός 3.; auch σοβαρός 3. (hochfahrend, hoffärtig); χαλεπός, δεινός 3. — Jmd. schn. behandeln αὐθαδίζεσθαι πρός τινα, χλευάζειν τινά, ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα, ὑβριστικῶς χρῆσθαί τινι, χαλεπῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, καταφρονεῖν τινος. — schn. Betragen ἡ αὐθάδεια; schn. Behandlung ἡ χλεύη, ἡ χλευασία, ὁ χλευασμός, ἡ ὕβρις, ἡ καταφρόνησις. — 2) gering, niedrig: φαῦλος 3., εὐτε-

λής 2., εὐκαταφρόνητος 2., μικροῦ od. οὐδενὸς ἄξιος 3., ἀπερριμμένος 3.

Schnödigkeit 1) ἡ αὐθάδεια, ἡ ὕβρις, ἡ χαλεπότης. — 2) ἡ φαυλότης, ἡ εὐτέλεια.

Schnörkel; in der Baukunst, s. Schneckenlinie; beim Schreiben ἡ κορωνίς, ίδος (bes. am Ende); übh. = unbedeutende Verzierung ὁ ῥῶπος (auch übtr.). [ματα.

Schnörkelei ἡ περιεργία; τὰ περίεργα ποικίλ-

schnörkeln περιεργάζεσθαι, βοστρυχίζειν.

schnüffeln ἀνασιμαίνεσθαι sp.

Schnürbrust ὁ θώραξ, ακος; vgl. ὁ ἀπόδεσμος, ἡ ταινία u. s. Brustbinde.

Schnürchen τὸ σπαρτίον, ἡ σειρίς, ίδος. — etw. am Schn. haben κύριον εἶναί τινος; εὖ ἐπίστασθαι od. ἐξεπίστασθαί τι.

schnüren 1) m. Schnüren zusammenbinden: σφίγγειν, sp. συσφίγγειν. — sein Bündel schn. συσκευάζεσθαι, συνδεῖν od. δεῖν (ἱμάντι) τὸν στρωματόδεσμον; auch συσκευάζεσθαι ὡς εἰς πορείαν (sich reisefertig machen). — sich schn. τὸν θώρακα περιτίθεσθαι. — 2) an eine Schnur reihen: συνείρειν, συν-, προσ-άπτειν, συμπλέκειν.

Schnüren, das, 1) ἡ σφίγξις, sp. σύσφιγξις. — 2) ἡ σύναψις, συμπλοκή.

Schnürleib, s. Schnürbrust.

schnupfen (Wasser, Essig u. dgl.) ἕλκειν διὰ τῶν ῥινῶν od. ἀνὰ τὰς ῥῖνας.

Schnupfen, der, ἡ κόρυζα, ὁ κατάρρους, sp. ἡ κατάρροια. — den Schn. haben κορυζᾶν, sp. καταρροΐζεσθαι (*P.*).

schnupfig κορύζης μεστὸς ὤν (3.) τὰς ῥῖνας; κορυζώδης 2.; καταρροϊκός 3.

Schnupftuch τὸ ῥινόμακτρον (unbelegt); vgl. τὸ καψιδρώτιον (sp. Schweisstuch).

Schnuppe (am Lichte) ὁ μύκης, ητος. — das Licht hat eine Schn. μύκης ἔπεστι τῷ λύχνῳ.

schnuppen, das Licht, προμύττειν (προβύειν) τὸν λύχνον.

1. **Schnur** 1) zum Binden: ἡ μήρινθος, ἡ σπάρτη (*dem.* τὸ σπαρτίον), τὸ σχοινίον, ἡ σειρά (*dem.* ἡ σειρίς, ίδος); selten ὁ θῶμιγξ, γγος; auch ἡ ὁρμιά (Angelschnur); ὁ βρόχος, ἡ ἁρπεδόνη (Schlinge). — 2) eine Reihe zusammengefügter Dinge: ὁ ὁρμαθός (*dem.* τὸ ὁρμάθιον). — 3) bildl. = Richtschnur: ἡ στάθμη, ὁ κανών, όνος, seltner ὁ γνώμων, ονος. — nach der Sch. ἐπὶ (παρὰ, πρὸς, κατὰ) στάθμην. — über die Schn. hauen ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν, ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον, auch ἐξίστασθαι τοῦ συνήθους τρόπου. — v. der Schn. leben ἀπὸ τῶν ἑαυτῷ ὑπαρχόντων τὸν βίον ποιεῖσθαι.

2. **Schnur**, s. Schwiegertochter.

Schnurbart, s. Schnauzbart.

schnurgerade εὐθύτατος 3.; πρὸς στάθμην πεποιημένος 3.; *adv.* = nach der Schnur, w. s. — der schn. Weg ἡ συντομωτάτη; das ist der schn. Weg ταύτῃ συντομώτατόν ἐστιν.

Schnurre τὸ γελοῖον; s. Spass. — Schn. machen γελωτοποιεῖν.

schnurren τρίζειν (τρύζειν), gew. *perf.* τετριγέναι; ῥοιζεῖν. — v. einer Saite παρανευρίζεσθαι.

Schnurren, das, ὁ τριγμός (τρισμός), ὁ ῥοῖζος, τὸ ῥοίζημα, sp. ἡ ῥοίζησις.

schnurrig γελοῖος 3., παιδιώδης 2., ἀστεῖος 3., ἐπίχαρις, ι (*gen.* ιτος). — schn. Geschichte ἡ χαριτία.

schnurstracks *a*) vom Raume: εὐθύ, ἄντικρυς; schn. entgegengesetzt ἐκ διαμέτρου, z. B. unsere Lebensweisen sind einander schn. entgegengesetzt ἐκ διαμέτρου ἡμῖν οἱ βίοι; einer Sache schn. entgegengesetzt sein πάντων ἐναντιώτατον εἶναί τινι. *b*) v. der Zeit: εὐθύς, αὐτίκα μάλα.

Schober ὁ θωμός, ὁ σωρός; unatt. ὁ ῥογός.

schobern σωρεύειν; συνάγειν od. συντιθέναι εἰς θωμόν.

Schock ἑξήκοντα; e. halbes Sch. τριάκοντα.

Schöllkraut τὸ χελιδόνιον.

schön καλός 3. (körperlich u. geistig); εὐειδής, εὔμορφος 2. (v. schöner Gestalt); ὡραῖος, ὡρικός 3. (in der Jugendblüthe); χαρίεις 3., ἐπίχαρις u. εὔχαρις, ι (*gen.* ιτος; anmuthig, reizend); εὐπρεπής, εὐσχήμων 2. (v. sch. Anstande, sch. Haltung); εὐπρόσωπος 2. (m. sch. Antlitz); ἡδύς 3. (angenehm, lieblich); κομψός, γλαφυρός 3. (zierlich, nett); ἀστεῖος 3. u. 2. (artig); ἐκπρεπής 2. (ausgezeichnet). — sehr sch. περικαλλής 2., κάλλιστος 3.; ganz sch. πάγκαλος 2. u. 3.; über die Massen sch. ὑπερκαλλής, ὑπέρκαλος 2. — sch. Wetter ἡ εὐδία; bei sch. Wetter εὐδίας, ἐν εὐδίαις. — sch. Künste αἱ ἐλευθέριαι τέχναι od. διατριβαί. — sch. Dinge, sch. Sachen τὰ κάλλη. — sch. Worte καλὰ ῥήματα, καλαὶ ῥήσεις od. λέξεις; τὰ κολακεύματα od. θωπεύματα, αἱ μαλακίαι (Schmeicheleien); Jmd. sch. Worte sagen κολακεύειν od. θωπεύειν τινά; sch. Worte machen λόγους πλάττειν; Thaten u. keine sch. Worte: sprichw. μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων. — sch. machen καλλύνειν, καλλωπίζειν, κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν. — sch. thun καλλωπίζεσθαι (*M.*), θρύπτεσθαι (*P.*). — Jmd. od. m. Jmd. sch. thun ἀσπάζεσθαι, κατασπάζεσθαι, selten κορίζεσθαί τινα, ἐνωραΐζεσθαί τινι; θεραπεύειν τινά (liebkosen, hegen u. pflegen); κολακεύειν, θωπεύειν τινά (schmeicheln). — sch. lassen od. stehen καλὸν od. εὐπρεπῆ εἶναι, πρέπειν. — es wäre sch. von ihnen gewesen καλὸν ἦν αὐτοῖς. — schön! (bei Antworten) εὖ od. καλῶς λέγεις. — Jmd. sch. Dank sagen λέγειν τινὶ τὰς μεγίστας χάριτας; ich danke schönstens, s. danken 2). — eine sch. Summe Geldes πολλὰ od. ἱκανὰ χρήματα. — ironisch: καλός 3., θαυμάσιος 3. (selten 2.), σεμνός 3., z. B. ihr habt mir sch. für meine Wolthaten gedankt καλὴν (θαυμασίαν) χάριν μοι ἀπέδοτε ἀνθ' ὧν εὐεργέτησα ὑμᾶς. — Häufig, doch meistens nur bei Dichtern u. Späteren gebräuchlich sind die Zsstzgen m. καλλι- u. εὐ-, z. B. sch. schreiben καλλιγραφεῖν (u. *M.*), sch. Früchte bringend καλλίκαρπος 2., sch. sprechen καλλιεπεῖσθαι, sch. gerundet εὔκυκλος 2., sch. fliessend εὔρους 2., sch. fliessen εὐροεῖν u. dgl. m.; sch. Waffen od. Kleider liebend φιλόκαλος (2.) περὶ τὰ ὅπλα od. περὶ τὴν ἐσθῆτα.

schönarmig καλοὺς ἔχων (3.) βραχίονας; poet. [εὐώλενος 2.

schönblätterig καλλίφυλλος 2.

Schönblatt τὸ καλλίφυλλον, καλλίτριχον.

Schöne, die, s. Schönheit u. vgl. Geliebte.

schönfärben δευσοποιεῖν.

Schönfärber ὁ δευσοποιός; sp. ὁ ἀνθοβάφος, ἀνθοβαφεύς. [ἀνθοβάφεια.

Schönfärberei ἡ δευσοποιία; sp. ἡ ἀνθοβαφική,

Schöngeist ἀνὴρ φιλόκαλος, φιλόμουσος.

Schöngeisterei, etwa περιττή τις φιλοκαλία od. φιλομουσία.

schöngeistig φιλόκαλος, φιλόμουσος 2.

schönhaarig ὁ, ἡ εὔθριξ, εὔτριχος.

schönhändig καλὰς ἔχων (3.) τὰς χεῖρας; poet. ὁ, ἡ καλλίχειρ, χειρος.

Schönheit 1) als Eigenschaft: τὸ κάλλος, ἡ καλλονή; ἡ εὐμορφία; ἡ ὡραιότης, auch ἡ ὥρα; ἡ χάρις, ιτος; ἡ εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη; ἡ κομψότης, sp. ἡ γλαφυρία, γλαφυρότης, ἀστειότης; auch τὸ εὔχαρι, ἐπίχαρι u. ä. Neutra, s. schön. —

Sch. der Früchte ἡ καλλικαρπία; Sch. des Wetters ἡ εὐδία. — Preis der Sch. τὸ καλλιστεῖον. — 2) als Gegenstand *a*) v. Pers. durch καλός, z. B. ἀνὴρ καλός, γυνὴ καλή; eine grosse Sch. θαυμασία τὸ κάλλος, δεινόν τι κάλλος; auch τὸ κάλλος, z. B. d. altberühmten Sch. τὰ ἀρχαῖα κάλλη. *b*) v. Sachen: καλόν τι χρῆμα, τὸ κάλλος.

Schönheitsgefühl ἡ τοῦ καλοῦ αἴσθησις; ἡ φιλοκαλία, τὸ φιλόκαλον.

Schönheitsmittel τὸ φάρμακον.

Schönheitssinn, s. Schönheitsgefühl.

schönlockig καλλιπλόκαμος, εὐπλόκαμος 2. poet.; εὐβόστρυχος 2. sp.

Schönpflästerchen τὸ κατάπλασμα.

schönschreiben καλλιγραφεῖν. — das Sch. ἡ καλλιγραφία.

Schönschreiber ὁ καλλιγράφος.

schönwangig καλὰς ἔχων (3.) τὰς παρειάς; sp. καλλιπάρειος, εὐπάρειος 2.

schönwollig εὔερος 2.

schöpfbar ἀρυτήσιμος 2. sp.; besser umschr.

Schöpfbrunnen τὸ φρέαρ, ατος.

Schöpfeimer τὸ ἀντλίον, sp. ὁ ἀντλητήρ, ῆρος, ὁ ἀντλητής.

schöpfen 1) eig. ἀντλεῖν (aus etw. ἔκ τινος); ἀπαντλεῖν; ἀρύειν, ἀρύτειν (u. *M.*; aus etw. ἐκ u. ἀπό τινος); selten κυαθίζειν (sp. *M.*; aus etw. ἔκ τινος). — v. etw. sch. ἀρύεσθαί τινος. — Wasser sch. ὑδρεύειν (u. *M.*). — 2) übtr. Luft sch.: ἀναπνεῖν. — Muth, Hoffnung, Verdacht sch. (= fassen), s. diese WW.

Schöpfen, das, ἡ ἄντλησις, τὸ ἄντλημα; ἡ ὑδρεία, ὕδρευσις.

Schöpfer 1) = Schöpfeimer, Schöpfkelle, w. s. — 2) als Person: ὁ δημιουργός (bes. Sch. des Weltalls); ὁ ποιητής, ὁ κτίστης, ὁ κτίστωρ, ορος, ὁ πατήρ, ὁ εὑρετής (Erfinder); daneben auch *part.*, wie ὁ φύσας, ὁ (πρῶτος) ποιήσας, κτίσας, εἰσηγησάμενος, συστήσας, συντάξας, ὁ εὑρών; Sch. eines Werkes ὁ ἐργασάμενος (ἀπεργασάμενος, κατασκευάσας) ἔργον.

Schöpferin ἡ δημιουργός, ἡ εὑρέτις, ιδος; daneben *part.* ἡ κτίσασα, ποιήσασα u. dgl., s. d. vhg. W.

schöpferisch ποιητικός 3., γόνιμος 2.; auch εὑρετικός 3. (erfinderisch, w. s.).

Schöpfkelle ὁ κύαθος, ἡ λεπάστη; übr. s. Schöpflöffel.

Schöpflöffel ἡ ἀρύταινα (*dem.* ὁ ἀρυστιχος), sp. ὁ ἀρυτήρ, ῆρος; auch ἡ ζωμήρυσις.

Schöpfmaschine ὁ ἀκτινοφόρος; vgl. Schöpfrad.

Schöpfrad τὸ τύμπανον; ἡ ἕλιξ, κος.

Schöpfung 1) Hervorbringung: ἡ δημιουργία, ποίησις, κτίσις, γέννησις, γένεσις, κατασκευή; daneben τὸ γεννᾶν, τὸ φύειν u. dgl., s. Schöpfer 2); auch ἡ εὕρεσις (Erfindung). — Sch. der Welt ἡ τοῦ κόσμου od. τῶν πάντων γένεσις. — 2) erschaffenes Ding: τὸ ποίημα, δημιούργημα, κτίσμα, γέννημα, εὕρημα; auch ἡ γένεσις, ἡ φύσις. — 3) Inbegriff der geschaffenen Dinge: τὰ ὅλα, πάντα τὰ ὑπάρχοντα od. πεφυκότα, ὁ κόσμος, ἡ τῶν πάντων (τοῦ σύμπαντος, τῶν ὄντων, τῶν ὅλων) φύσις, auch bloss ἡ φύσις, ἡ γένεσις.

Schöpfungstag ἡ τῆς κτίσεως ἡμέρα.

Schöps ὁ τομίας od. ἐκτετμημένος κριός. — als Schimpfwort τὸ πρόβατον; vgl. ἡ ψῆττα u. s. Dummkopf.

Schöpsenbraten τὰ κριοῦ τομίου κρέα ὀπτά.

Schöpsenfett τὸ κριοῦ τομίου στέαρ, ατος.

Schöpsenfleisch τὰ κριοῦ τομίου κρέα.

Schöpsenkaldaunen τὰ κριοῦ τομίου ἔντερα.

Schöpsenkeule τὸ κριοῦ τομίου σκέλος.

Schöpsentalg, s. Schöpsenfett.

Schössling ὁ κλάδος (*dem.* ὁ κλαδίσκος, τὸ κλάδιον), τὸ κλῆμα (*dem.* τὸ κλημάτιον), ὁ μόσχος, τὸ μόσχευμα (*dem.* τὸ μοσχίδιον), τὸ βλάστημα, ἡ βλάστη, ὁ βλαστός, ὁ θαλλός, sp. ὁ ῥάδαμνος; vgl. Nebenschössling.

schofel φαῦλος 3., οὐδενὸς ἄξιος 3., ῥυπαρός 3., ἄθλιος 3.

Scholar ὁ μαθητής.

Scholarch ὁ σχολάρχης sp. (e. Sch. sein σχολαρχεῖν); s. Schulvorsteher.

scholastisch σχολαστικός 3. sp.

Scholle 1) v. Erde: ἡ βῶλος; *dem.* τὸ βωλίον, βωλάριον. — zur Sch. machen βωλοποιεῖν. — 2) als Fisch: ἡ ψῆττα.

schollenartig, schollig βωλοειδής, βωλώδης 2.

schon ἤδη, auch δή, z. B. jetzt sch. νῦν δή, ich werde mich sch. einstellen ἀλλὰ παρέσομαι δή. — sch. lange πολὺν ἤδη χρόνον, ἤδη ἐκ πολλοῦ; sch. längst πάλαι ἤδη, πρόπαλαι, sp. ἔκπαλαι. — beinahe sch. ὅσον οὐκ ἤδη (sp. ὅσον ἤδη od. αὐτίκα), ὅσον οὔπω (ὅσον οὐδέπω). — sch. so καὶ ἄλλως. — sch. gut εἶεν, καλῶς λέγεις, οὐδεὶς φθόνος. — wenn sch., s. wenn u. vgl. obschon, obgleich.

schonen φείδεσθαί τινος (Jmd. verschonen; m. etw. haushalten); φειδὼ τινος ἔχειν od. ποιεῖσθαι (sp.; verschonen); ἀπέχεσθαί τινος (verschonen). — man schont etw. φειδὼ γίγνεταί τινος. — sein Leben sch. φιλοψυχεῖν; sein Leben schonend φιλόψυχος 2. — etw. nicht sch. ἀφειδεῖν τινος; etw. nicht schonend ἀφειδής (2.) τινος. — ohne sich zu sch. ἀφειδῶς.

schonend μέτριος 3. u. 2., ἐπιεικής 2. (billig, rücksichtsvoll); πρᾷος, πραεῖα, πρᾷον (sanft, mild). — sch. Behandlung ἡ ἐπιείκεια, ἡ μετριότης, πραότης. — Jmd. sch. behandeln, vgl. d. f. W.

Schonung ἡ φειδώ (d. Verschonen u. Sparen); ἡ ἐπιείκεια (Billigkeit, rücksichtsvolles Benehmen), ἡ μετριότης (massvolle Behandlung), ἡ πρᾳότης (Milde). — Jmd. m. Sch. behandeln μετρίως (πρᾴως) χρῆσθαι od. προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, ἐπιεικείᾳ od. πρᾳότητι χρῆσθαι περί τινα, αἰδεῖσθαί (*DP.*) τινα; vgl. schonen. — es lässt mir Jmd. Sch. angedeihen αἰδοῦς τυγχάνω παρά τινος. — ohne Sch. ἀφειδῶς.

schonungslos ἀφειδής 2. (gew. nur *adv.* ἀφειδῶς); vgl. hart, grausam.

Schooss 1) eines Sitzenden: τὰ γόνατα. — auf dem Sch. haben ἐν od. ἐπὶ τοῖς γόνασιν ἔχειν. — auf den Sch. nehmen ἐπὶ τὰ γόνατα τίθεσθαι. — dem Glücke im Sch. sitzen διατελεῖν εὐτυχοῦντα τὰ πάντα. — sich in Jmds. Sch. flüchten καταφεύγειν πρός τινα. — die Hände in den Sch. legen καθῆσθαι οὐδὲν ποιοῦντα, ἀργεῖν, σχολάζειν. — 2) Mutterschooss: ὁ κόλπος poet. u. sp. — im Sch. der Erde ἐν τῇ γῇ, ὑπὸ γῆς; der im Sch. der Erde ruht ὁ ὑπὸ od. κατὰ γῆς. — die Erde erzeugt aus ihrem Sch. ἡ γῆ ἀνίησιν (ἀναδίδωσιν, ἀναφύει, φύει).

Schoosshündchen τὸ μελιταῖον (κυνίδιον).

Schoosskind ὁ ἀγαπητὸς παῖς, ἡ ἀγαπητὴ παῖς. — e. Sch. des Glückes ὁ τὰ πάντα εὐτυχῶν; vgl. Glückskind.

Schopf ὁ λόφος, gew. ὁ κρωβύλος (bei Männern), ὁ κόρυμβος (bei Frauen); ἡ κορυφή (Spitze des Scheitels). — Jmd. beim Sch. fassen τῆς κεφαλῆς λαμβάνειν τινά. — die Gelegenheit beim Sch. fassen καιρὸν ἁρπάζειν.

Schopflerche ὁ κορυδός, ὁ κορυδαλλός.

Schopfmeise ὁ λοφοφόρος αἰγίθαλλος (αἰγιθαλός).

Schoppen 1) = Schuppen, w. s. — 2) als Mass für Flüssigkeiten: ἡ κοτύλη.

Schorf, auf dem Kopfe τὸ πίτυρον, ὁ ἀχώρ,

ὦρος. — auf einer Wunde ἡ ἐσχάρα, τὸ ἐσχάρωμα. — mit Sch. überziehen ἐσχαροῦν (sich m. Sch. überziehen ἐσχαροῦσθαι *P.*). — das Ueberziehen m. Sch. ἡ ἐσχάρωσις. — einen Sch. bildend ἐσχαρωτικός 3.

schorfähnlich, -artig ἐσχαρώδης 2.

Schornstein, s. Rauchfang.

Schornsteinfeger, s. Rauchfangkehrer.

Schoss = Schössling, Sprössling, w. s. — am Getreide ἡ ἀπόχυσις.

schossen ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν; καλαμοῦσθαι (*P.*; Halme treiben); vom Getreide ἀποχεῖσθαι (*P.*), σταχυοβολεῖν. — um d. Zeit, wo das Getreide schosst περὶ σίτου ἐκβολήν.

Schossen, das, ἡ ἐκβολή, ἡ ἀπόχυσις.

Schossreis ἡ ἀποφυάς, παραφυάς, άδος; ἡ ἀπόφυσις, παράφυσις; ἡ παρασπάς, άδος.

1. **Schote** ὁ λοβός (*dem.* τὸ λόβιον), sp. τὸ κεράτιον (v. Hülsenfrüchten). — eine Sch. ansetzen ἔλλοβον γίγνεσθαι. — Sch. tragend ἔλλοβος 2., vgl. ἐλλοβόκαρπος 2. — Samen in einer Sch. habend ἐλλοβοσπέρματος 2.

2. **Schote** (Name eines Taues), ὁ πούς, ποδός.

Schotenerbse ὁ ἥμερος ἐρέβινθος.

Schotengewächse τὰ ἔλλοβα. — nach Art der Sch. ἐλλοβώδης 2.

Schotenklee ὁ ἄγριος od. Λιβυκὸς λωτός.

Schottland ἡ Καληδονία; Eww. οἱ Καληδόνιοι.

schräge πλάγιος 3. (sp. 2.); ἐπικλινής 2.; ἐπικάρσιος, ἐγκάρσιος 3. (seltner 2.), auch λοξός 3. — übr. s. schief 1). — Inseln, die schr. gegen einander liegen νῆσοι παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κείμεναι.

Schrägheit, s. Schiefheit.

schränken, s. verschränken.

Schränkchen τὸ κιβώτιον, τὸ κιστίδιον.

Schragen τὸ πῆγμα.

Schramme ἡ ἀμυχή; ὁ μώλωψ, ωπος (Strieme); ἡ οὐλή (die vernarbte Schr.).

Schrank ἡ κιβωτός, ἡ κίστη, ἡ σκευοθήκη.

Schranke *a*) eig. = Umzäunung übh.: ἡ εἱρκτή, ὁ φραγμός, τὸ φράγμα, περίφραγμα; im Bes. von den hölzernen Schr. in den Gerichtsstätten τὸ δρύφακτον, ὁ δρύφακτος (gew. *pl.*); in der Rennbahn ἡ βαλβίς, ῖδος, ἡ ὕσπληξ, ηγος, seltner ἡ (sp. ὁ) ὕσπληγξ, γγος, sp. ἡ ἀφετηρία. — etw. m. Schr. umgeben δρυφακτοῦν sp., besser περιφράττειν τι, περιβάλλειν τινὶ δρύφακτα; m. Schr. umgebener Ort τὸ δρυφάκτωμα sp., besser τὸ περίφρακτον od. δρυφάκτοις περιειλημμένον χωρίον. *b*) übtr. = Grenze, Mass: τὸ τέρμα, τὸ μέτρον. — einer Sache Schr. setzen ὁρίζειν, περιγράφειν τι (den Umfang od. die Ausdehnung v. etw. bestimmen), κατέχειν, συστέλλειν τι (beschränken, w. s.); Jmd., der andringt, in Schr. halten ἀναστέλλειν τινά. — in Schr. halten κατέχειν, κολάζειν, κολούειν. — sich in Schr. halten μετριάζειν, τηρεῖν τὸ μέτριον; sich innerhalb der Schr. der Menschlichkeit halten φρονεῖν ἀνθρώπινα od. κατ' ἄνθρωπον. — die Schr. überschreiten ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον, sprichw. ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν; die Schr. des Rechtes überschreiten παραβαίνειν τὸ δίκαιον. — in Schr. einschliessen περιγράφειν, καθειργνύναι. — für Jmd. in die Schr. treten ἀμύνεσθαι od. μάχεσθαι περί (ὑπέρ) τινος.

schrankenlos ἀπερίγραπτος u. ἀπερίγραφος 2. sp.; vgl. masslos.

Schrankenlosigkeit, s. Masslosigkeit.

Schranze, s. Schmarotzer, Schmeichler, Speichellecker.

Schraube ὁ κοχλίας, ἡ στρέβλη, τὸ προσαγώγιον; an einem Saiteninstrumente τὸ ἐπιτόνιον. — übtr. auf Schr. stellen ἀμφίβολον ποιεῖν; auf Schr. gestellt sein ἀμφίβολον εἶναι.

schrauben στρέφειν τὸν κοχλίαν; etw. στρεβλοῦν τι. — übtr. den Ausdruck schr. βασανίζειν τὴν λέξιν; Jmd. schr. σκώπτειν τινά u. εἴς τινα, ἐπισκώπτειν τινά, stärker τωθάζειν, ἐρεσχηλεῖν τινα.

Schrauben, das, ἡ στρέβλωσις; übtr. ἡ σκῶψις, sp. ἐπίσκωψις; auch ὁ τωθασμός.

Schraubengang ἡ ἕλιξ, ικος.

Schraubenmutter τὸ περικόχλιον.

Schraubenschnecke ὁ στρόμβος.

Schraubstock, etwa τὸ ἔχμα.

Schreck, s. Schrecken.

schreckbar, s. schrecklich.

Schreckbild τὸ φόβητρον, τὸ δεῖμα; τὸ μορμολύκειον, sp. ἡ μορμολύκη; auch ἡ μορμώ, οῦς, daneben ἡ μορμών, όνος u. ῶνος.

schrecken, s. erschrecken 1). — Jmd. m. Einem od. etw. schr. ἐπισείειν τινί τινα od. τι.

Schrecken, der, ὁ φόβος, τὸ δεῖμα, τὸ δέος; ἡ ἔκπληξις, κατάπληξις, ἡ ταραχή, selten ὁ τάραχος. — Schr. vor etw. ὁ ἀπό τινος φόβος, ὁ φόβος τινός. — Jmd. Schr. verursachen φόβον ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν, παρασκευάζειν τινί, φόβον od. ἔκπληξιν ἐνεργάζεσθαί τινι, vgl. übr. erschrecken 1). — in Schr. versetzt werden od. gerathen, s. erschrecken 2). — in Schr. sein ἐκπλαγῆναι; s. erschrecken. — ich nehme zu meinem Schr. wahr ἐκπλήττομαι (ἐξεπλάγην) αἰσθόμενος od. πυθόμενός τι, φόβος με ἔχει αἰσθόμενον od. πυθόμενόν τι.

Schreckensnachricht ἡ φόβον ἐμβάλλουσα ἀγγελία; er bringt eine Schr. δεινὰ od. φοβερὰ ἀγγέλλει τις.

Schreckensnacht νὺξ ἔμπλεως φόβου καὶ δειμάτων.

schreckhaft 1) leicht erschreckend: φοβερός 3., φοβητικός 3.; ψοφοδεής 2., sp. ἔμφοβος 2. — sehr schr. περιδεής, περίφοβος 2. — vgl. furchtsam. — 2) = schrecklich 1), w. s.

schrecklich 1) Schrecken verursachend: φοβερός 3., ἐκπληκτικός, καταπληκτικός 3., ταραχώδης 2., auch δεινός 3. — 2) grässlich, abscheulich: δεινός 3. (v. Allem, was über d. gewöhnliche Mass geht); ὠμός 3. (roh, grausam); αἰσχρός, μυσαρός 3. (scheusslich), μιαρός 3. (verrucht). — etw. als etw. Schr. ansehen δεινὸν ποιεῖσθαί (selten ποιεῖν) τι; es ist mir schr., dass ich nicht zugegen war δεινὰ πέπονθα οὐ παραγενόμενος. — schr. umkommen ὀλέθρῳ ἀλγίστῳ od. αἰσχίστῳ ἀπόλλυσθαι.

Schrecklichkeit ἡ φοβερότης, δεινότης, ὠμότης; auch τὸ φοβερόν, δεινόν u. ä. Neutra.

Schreckmittel ὁ φόβος, τὸ φόβητρον, τὸ δεῖμα. — Schr. bei od. gegen Jmd. anwenden φόβους προσάγειν od. ἐπάγειν τινί; φοβερόν τι ανατείνεσθαί τινι.

Schreckniss τὸ φόβητρον, τὸ δεῖμα, τὸ δεινὸν πρᾶγμα; selten u. poet. τὸ φόβημα.

Schreckschuss; einen Schr. thun gegen Jmd. (bildl.) φόβον προσάγειν od. ἐπισείειν τινί.

Schreckung ἡ ἔκπληξις.

Schreckwort τὸ δεινὸν ἔπος; vgl. Drohung.

Schrei ἡ βοή, κραυγή, sp. τὸ βόημα. — einen Schr. ausstossen ἀναβοᾶν, ἀνακράζειν, sp. ἀνακραυγάζειν.

Schreibart ἡ (γραφικὴ) λέξις, ὁ τῆς λέξεως τρόπος (Stil); ἡ γραφή (Schreibweise, Variante; vgl. Lesart).

Schreibebuch ἡ δέλτος, τὸ βιβλίον.

Schreibefeder ὁ (γραφικὸς) κάλαμος, sp. ὁ δόναξ, ακος (eig. Schreiberohr).
Schreibefehler τὸ γραφικὸν ἁμάρτημα, τὸ ἐν τῷ γράφειν πλημμέλημα.
Schreibegriffel ἡ γραφίς, ίδος, τὸ γραφεῖον, ὁ στῦλος.
Schreibekalender, etwa τὸ ὑπόμνημα.
Schreibekunst ἡ γραφικὴ (τέχνη).
Schreibelehrer, -meister ὁ γραφικῆς διδάσκαλος.
Schreibemuster ὁ ὑπογραμμός.
schreiben 1) Schriftzüge machen: γράφειν, auf etw. ἔν τινι, εἴς τι, sp. κατά τινος; ἐγγράφειν τινί, ἐπιγράφειν ἐπί u. εἴς τι. — es steht darauf geschrieben ἐπιγέγραπται; e. Säule, auf welcher Folgendes geschrieben steht στήλη ἐπιγεγραμμένη τάδε od. διὰ γραμμάτων λέγουσα τάδε od. γράμματα ἔχουσα τάδε. — es steht geschrieben γέγραπται (εἴρηται). — es steht darüber geschrieben ἐπιγέγραπται; es steht darunter geschrieben ὑπογέγραπται. — es steht auf Jmds. Stirne geschrieben, dass ... ἔνδηλος od. κατάδηλός ἐστί τις m. folg. *part*. — sich etw. hinter d. Ohren schr., s. Ohr. — e. gute Hand schr. καλῶς γράφειν, sp. καλλιγραφεῖν. — 2) schriftlich abfassen od. darstellen: γράφειν, συγγράφειν (u. *M.*), συντιθέναι, συντάττειν (sp. *M.*). — über etw. schr. γράφειν περί τινος (sp. ὑπέρ τινος), συγγράφειν περί τινος u. συγγράφειν τι. — gut schr. λέξει χρῆσθαι καλῇ, καλλιγραφεῖν (u. *M.*); in e. blühenden Stil schr. ἀνθηρογραφεῖν sp. — an Jmd. schr. γράφειν τινί u. πρός τινα, λέγειν τινὶ δι' ἐπιστολῆς, ἐπιστέλλειν τινί; auch ἀντεπιστέλλειν τινί (wieder an Jmd. schr.). — 3) übtr. etw. auf Jmds. Rechnung schr.: νέμειν od. προσνέμειν τινί τι, ἐπιφέρειν τινὶ τὴν αἰτίαν τινός. — sich woher schr. = herrühren, w. s.; woher schreibt sich das? τί δὲ αἴτιον τούτου; πῶς γέγονε τοῦτο; πόθεν τοῦτο;
Schreiben, das, 1) als Handlung: ἡ γραφή, τὸ γράφειν. — 2) das Geschriebene: ἡ γραφή, τὰ γράμματα, ἡ συγγραφή; vgl. Brief.
Schreibepapier ὁ γραφικὸς χάρτης, τὸ γραφικὸν βυβλίον.
Schreibepult τὸ γραφικὸν ἀνάβαθρον.
Schreiber ὁ γραφεύς; auch ὁ γραμματεύς (im Staatsdienste). — erster Schr. ὁ ἀρχιγραμματεύς sp. — Schr. sein γραμματεύειν. — d. Amt eines Schr. ἡ γραμματεία. — ist es = Verfasser einer Schrift ὁ γράψας, συγγράψας, ὁ συντιθείς, συντάξας; ὁ συγγραφεύς (Schriftsteller).
Schreiberei ἡ γραφή (das Schreiben); ἡ γραφή, συγγραφή (abgefasste Schrift).
Schreiberohr, s. Schreibefeder.
Schreibfeder, Schreibfehler u. s. w., s. Schreibefeder u. d. ff. WW.
Schreibschule τὸ γραμματεῖον, γραμματοδιδασκαλεῖον.
schreibselig πολυγράφος 2. sp.; schr. sein πολυγραφεῖν sp.
Schreibseligkeit ἡ πολυγραφία sp.
Schreibtäfelchen τὸ πινάκιον, τὸ πινακίδιον, ὁ πινακίσκος, τὸ πινακίσκιον.
Schreibtafel τὸ γραμματεῖον (γραμματίδιον), ἡ δέλτος, ὁ πίναξ, κος, ἡ πινακίς, ίδος; τὸ πυξίον (aus Buchsbaumholz).
Schreibzeug τὰ γραφικὰ σκεύη.
schreien βοᾶν, βοῇ χρῆσθαι; κεκραγέναι (selten *praes.* κράζειν) u. κραυγάζειν (m. heiserer Stimme schr.), auch κραυγὴν ποιεῖν; v. kleinen Kindern βληχᾶσθαι, κλαυθμυρίζεσθαι, selten κνυζᾶσθαι; v. Thieren, u. z. vom Esel βρωμᾶσθαι, ὀγκᾶσθαι, vom Elephanten στρηνύζειν, vom Kameele μωκᾶσθαι, v. Raubvögeln κλάζειν (vom Habicht ῥύζειν), vom Kranich κλαγγάζειν, vom Kuckuk κοκκύζειν, v. der Krähe u. dem Raben κρώζειν, vom Rebhuhne κακκαβίζειν, τιττυβίζειν (letzteres auch vom Stieglitz), vom Huhne u. der Dohle κλώζειν (von d. Dohle auch κολοιᾶν), vom Uhu βύζειν, vom Wiedehopf πιπίζειν, v. kleinen Vögeln πιππίζειν; vgl. krähen, gackern, girren u. ä. WW. — laut schr. ἀναβοᾶν, ἀνακραγεῖν, μέγα βοᾶν, μεγάλῃ τῇ φωνῇ βοᾶν; aus voller Kehle od. vollem Halse schr. λαρυγγίζειν (der aus vollem Halse schreit λαρυγγικός 3. sp.); sie schrieen aus vollem Halse ἔκραγον ὅσον αἱ κεφαλαὶ αὐτοῖς ἐχώρουν od. ὅσον ἐδύναντο; sie schrieen alle aus einem Halse πάντες καθάπερ μιᾷ φωνῇ ἐβόων. — alle schreien durcheinander πάντες διαβοῶσιν od. ἅμα βοῶσιν (κεκράγασιν). — um die Wette schr. διαβοᾶσθαι. — dazu schr. ἐπιβοᾶν. — nach etw. schr. βοᾶν, κράζειν τι; um Hülfe schr. βοᾶν. — d. Sache selbst schreit laut τὸ πρᾶγμα αὐτὸ βοᾷ. — ihr Frevel schreit zum Himmel: nach Od. 15, 329 τῶν ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἵκει. — über etw. schr. δεινὸν ποιεῖσθαί (selten *A.*) τι, δεινὰ παθεῖν u. δεινοπαθεῖν ἐπί τινι, δεινολογεῖσθαι ἐπί τινι (sich über etw. beklagen), ὀδύρεσθαί τι, σχετλιάζειν ἐπί τινι (über etw. jammern). — über Jmd. schr. ἐπιβοᾶν τινι, καταβοᾶν τινος, ἐγκαλεῖν τινι, μέμφεσθαί τινι, ἐπαιτιᾶσθαί τινα.
Schreien, das, ἡ βοή, κραυγή, ὁ κραυγασμός; v. kleinen Kindern ὁ βληχηθμός, ὁ κλαυθμυρισμός, τὸ κλαυθμύρισμα sp.; v. Thieren, u. z. vom Esel ὁ ὀγκηθμός, ἡ βρώμησις, v. Vögeln übh. ἡ κλαγγή, vom Kuckuk ὁ κοκκυσμός, v. der Krähe u. dem Raben ὁ κρωγμός, v. dem Huhne u. der Dohle ὁ κλωγμός. — d. Schr. über etw. ἡ δεινολογία; vgl. Jammern.
schreiend, z. B. eine schr. Ungerechtigkeit ἔργον περιφανῶς ἄδικον, vgl. schreien.
Schreier ὁ κεκράκτης, selten ὁ βοητής, poet. u. sp. κραγέτης, sp. κραυγαστής.
Schreihals ὁ κεκράκτης, ὁ κρακτικώτατος.
Schrein, s. Schrank.
Schreiner, s. Tischler.
schreiten βαίνειν, διαβαίνειν, βαδίζειν; vorwärts schr. πόρρω βαίνειν, προβαίνειν, προχωρεῖν; ist es = Fortschritte machen, s. Fortschritt. — zu etw. schr. βαδίζειν od. ἔρχεσθαι ἐπί τι, χωρεῖν πρός τι, ὁρμᾶσθαι (*DP.*) ἐπί τι, τρέπεσθαι πρός (εἴς, ἐπί) τι, ἅπτεσθαί τινος, ἐγχειρεῖν u. ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιβάλλεσθαί τι, sp. τινι. — zu einem Entschlusse schr. αἱρεῖσθαι γνώμην; vgl. sich entschliessen.
Schreiten, das, ἡ βάσις, διάβασις, ἡ βάδισις, ὁ βαδισμός.
Schrift 1) das Schreiben u. die Schriftzüge: ἡ γραφή, τὰ γράμματα. — 2) das Geschriebene: ἡ γραφή, συγγραφή, τὰ γράμματα, τὸ σύγγραμμα; auch τὸ βιβλίον, ὁ λόγος; vgl. Urkunde. — heilige Schr. τὰ ἱερὰ γράμματα, οἱ ἱεροὶ od. θεῖοι λόγοι. — eine Schr. über etw. abfassen γράφειν, συγγράφειν περί τινος; auch συγγράφειν τι.
Schriftausleger ὁ ἐξηγητὴς τῶν θείων λόγων.
Schriftauslegung ἡ τῶν θείων λόγων ἐξήγησις.
Schriftchen τὸ γραμματίδιον (v. einer Urkunde γραμματείδιον), γραμμάτιον, συγγραμμάτιον.
Schriftgelehrter ὁ θεολόγος, ὁ ἱερογραμματεύς.
Schriftgiesser ὁ τοὺς τῶν γραμμάτων τύπους χωνεύων.
Schriftgiesserei etwa τὸ τυποχωνεῖον (neugebildetes W.).

schriftlich *γεγραμμένος* 3.; sp. *ἔγγραπτος* u. *ἔγγραφος* 2.; *adv.* *ἐν γράμμασιν* od. *διὰ γραμμάτων*; vgl. brieflich. — etw. schr. abfassen *συγγράφειν* (u. *M.*), *καταγράφειν*. — Jmd. einen schr. Auftrag geben *διὰ γραμμάτων ἐπιστέλλειν τινί τι*. — schr. niedergelegt sein *γεγραμμένον κεῖσθαι*. — etw. Schriftliches *τὸ ἔγγραφον*, bes. schr. Urkunde od. Kontrakt *ἡ συγγραφή*; schr. Bestimmung *ἡ γραφή*. — schr. Darstellung *ἡ γραφή*, *συγγραφή*.

schriftmässig *κατὰ τοὺς θείους λόγους*. [W.].

Schriftsetzer etwa *ὁ τυποθέτης* (neugebildetes

Schrifsteller *ὁ συγγραφεύς* (prosaischer Schr., opp. *ποιητής*; bes. Geschichtsschreiber); *ὁ συγγράψας* (*συγγραψάμενος*) od. *συνθεὶς γράμματα* (*βιβλία*, *λόγους*).

Schriftstellerei *τὸ τῆς συγγραφῆς ἔργον*; *τὸ συγγράφειν* (u. *M.*) od. *συντιθέναι γράμματα* (*βιβλία*, *λόγους*).

Schriftstellerin *ἡ συγγράψασα* (*συγγραψαμένη*) od. *συνθεῖσα γράμματα* (*βιβλία*, *λόγους*).

schriftstellerisch *συγγραφικός* 3.

schriftstellern *συγγράφειν* (u. *M.*) od. *συντιθέναι γράμματα* (*βιβλία*, *λόγους*).

Schriftverdreher *ὁ διαστρέφων* od. *κλιμακίζων τοὺς θείους λόγους*.

Schriftverfälscher *ὁ πλαστογράφος* sp.; vgl. verfälschen.

Schriftverfälschung *ἡ πλαστογραφία*, *τὸ πλαστογράφημα* sp.; eine Schr. verüben *πλαστογραφεῖν*; vgl. Verfälschung.

Schriftwerk *ἡ συγγραφή*, *τὸ σύγγραμμα* (in Prosa, opp. *ἡ ποίησις*, *τὸ ποίημα*).

Schriftzeichen *τὸ γραφικὸν σημεῖον*; *τὸ γράμμα* (Buchstabe). — in Schr. darzustellen od. dargestellt *ἐγγράμματος* 2. (sp. auch: die Schr. umfassend).

Schriftzüge *τὰ γράμματα*.

schrillen *τρίζειν* (*τρύζειν*), gew. *perf.* *τετριγέναι*; *συρίττειν*.

schrillend *τετριγώς* (*τρίζων*) 3.; vom Tone *ὀξύς* 3. — schr. Pfeifen *ὁ ῥοῖζος*.

Schritt 1) eig. *ἡ βάσις*, gew. *τὸ βῆμα* (auch als Längenmass), *τὸ βάδισμα*. — im Schr. *βάδην* (auch: Schritt vor Schritt). — im Schr. gehen *βάδην* od. *σχολῇ πορεύεσθαι* (*DP.*), *βαδίζειν*. — Schr. vor Schr. zurückgehen (v. Kriegern, mit gegen d. Feind gekehrtem Antlitz) *ἐπὶ πόδα ἀνάγειν*, *ἀναχωρεῖν*, *ἀναχάζεσθαι*. — taktmässiger Schr. *εὔρυθμον βῆμα* od. *πρόβημα*. — e. Schr. machen *διαβαίνειν*. — grosse Schr. machen *μεγάλα* od. *μακρὰ βαίνειν*, *προ-*, *δια-βαίνειν*; m. grossen Schr. auf Jmd. losgehen *μεγάλα διαβαίνειν ἐπί τινα*; kleine Schr. machen *βραχέα βαίνειν*. — nicht einen Schr. aus d. Hause thun *οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα προϊέναι* (*ἵημι*) *ἐκ τῆς οἰκίας*. — Jmd. auf Schr. u. Tritt nachgehen *προσκεῖσθαί τινι πανταχοῦ καὶ οὐκ ἀπολείπεσθαι* (*aor. P.*); *συνακολουθεῖν* od. *συμπαρομαρτεῖν τινι πανταχῇ*. — gleichen Schr. m. Jmd. halten *κατὰ ταὐτά* od. *σύνδρομα πορεύεσθαί τινι*, *ἐν ἴσῳ βαίνειν τινί*; bildl. *εἰς ἴσον ἀφικνεῖσθαί τινι*; nicht gleichen Schr. m. Jmd. halten, s. zurückbleiben. — durch Schr. abmessen *βηματίζειν* sp. (der m. Schr. abmisst *ὁ βηματιστής* sp.). — 2) übtr. = Beginnen, Unternehmen: *τὸ ἐπιχείρημα*, *ἐγχείρημα*, *ἡ ἐπιβολή*, *τὸ ἔργον*, *τὸ πρᾶγμα*, *ἡ πρᾶξις*. — e. Schr. thun *ποιεῖν*, *πράττειν τι*, zu etw. *ἐγχειρεῖν* u. *ἐπιχειρεῖν τινι*; *ἅπτεσθαί τινος*; *ἐπιβάλλεσθαί τι*, sp. *τινι*; *ὁρμᾶσθαι* (*DP.*) *ἐπί τι*, *τρέπεσθαι πρός* (*εἰς*, *ἐπί*) *τι*. — e. unbesonnenen Schr. thun *ἀπερισκέπτως* od. *ἀλογίστως πράττειν*; e. bedenklichen Schr. thun *ἔργου ἐπικινδύνου ἅπτεσθαι*, *ἀπόροις ἐπιχειρεῖν*; e. verkehrten od. falschen Schr. thun *οὐ δίκαιον ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα*; sich zu e. schimpflichen Schr. entschliessen *ἐθέλειν αἰσχρὸν ἔργον ἐργάζεσθαι*; keinen Schr. thun ohne Jmds. Vorwissen *οὐδὲν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν ἄνευ τινός*; d. ersten Schr. zu etw. thun *ἄρχειν*, *ὑπάρχειν τινός*, *ἄρχεσθαι ποιοῦντά τι*. — Jmd. zu e. Schr. verleiten *ἐπάγειν* (*ἐνάγειν*, *ἐπαίρειν*) *τινὰ ποιεῖν τι*; sich zu e. Schr. verleiten lassen *ἐπάγεσθαι* (*ἐνάγεσθαι*, *ἐπαίρεσθαι*, *P.*) *ποιεῖν τι*, *πεισθέντα ποιεῖν τι*. — ich lasse mich bei allen Schr. v. dir leiten *τῇ σῇ βουλῇ* (*γνώμῃ*) *πείθομαι* (*P.*) *ὅ τι ἂν ποιῶ*. — e. Schr. gegen Jmd. thun *ἐπιχειρεῖν*, *ἐπιτίθεσθαί τινι*. — weiteren Schr. vorbeugen *προλαμβάνειν τὸ μέλλον*. — Bisw. gebraucht man auch besondere Ausdrücke, z. B. kühner Schr. *τὸ τόλμημα*, *ἡ τόλμα*; gefährlicher Schr. *τὸ κινδύνευμα*; irriger, verkehrter Schr. *τὸ ἁμάρτημα*, *ἡ ἁμαρτία*, *τὸ πλημμέλημα*, *ἡ πλημμέλεια*.

Schrittchen *τὸ βραχὺ βῆμα* od. *βάδισμα*.

Schröpfeisen *τὸ σχαστήριον*.

schröpfen *a*) Jmd. od. e. Körpertheil: *σχάζειν*, *ἐγχαράττειν*, *σικυάζειν*. — d. Stelle, an welcher geschröpft wird *τὸ σχάσμα*, sp. *ὁ σχασμός*. *b*) das Getreide schr.: *ἐπιτέμνειν*, *ἐπικείρειν*, *κολάζειν τὸν σῖτον*; e. Baum schr. *ἐγχαράττειν δένδρον*.

Schröpfen, das, *ἡ σχάσις*, *ἐγχάραξις*; des Getreides *ἡ ἐπιτομή*, *ἡ κόλασις*.

Schröpfkopf *ἡ σικύα*, *σικυώνη*, *σικυωνία*; *ὁ κύαθος*.

schroff 1) eig. *προσάντης*, *ἀνάντης* 2., *ὄρθιος* 3. u. 2. (gerade hinaufgehend); *ἀπότομος*, *ἀπόκρημνος* 2., *ὁ*, *ἡ ἀπορρώξ*, *ὦγος* (abschüssig); *προπετής* 2. (überhangend). — schr. hinanführen (v. e. Wege) *πρὸς ὄρθιον ἄγειν*; schroff hinab *κατὰ τοῦ ὀρθίου*. — schr. Ort *τὸ πρόσαντες*, sp. *ὁ καταβαθμός*. — schr. Fels *ἡ ἀπορρὼξ πέτρα* (sp. auch bloss *ἡ ἀπορρώξ*). — 2) übtr. = streng, hart: *ἀπότομος* 2. (mehr poet.), gew. *σκληρός*, *τραχύς*, *χαλεπός*, *βαρύς* 3.

Schroffheit 1) eig. *τὸ πρόσαντες*, *ὄρθιον* u. ä. Neutra, s. schroff. — 2) übtr. *ἡ σκληρότης*, *τραχύτης*, *χαλεπότης*, *βαρύτης*.

Schrot 1) abgeschnittenes Stück eines Baumstammes: *ὁ κορμός*. — 2) Metallstück, aus welchem Münzen geschlagen werden: *ὁ μύδρος*, *τὸ ἔλασμα*; dah. übtr. e. Mann v. altem Schr. u. Korn *ἀνὴρ ἀρχαίου κόμματος*, *ἀνὴρ ἀρχαῖος* od. *ἀρχαιότροπος*. — 3) gegossene, runde Stücke Blei zum Schiessen: *ἡ χάλαζα*, *οἱ μολύβδου χόνδροι*. — 4) grob gemahlenes Getreide: *τὸ κρίμνον* (auch *pl.*); v. Gerste *τὰ ἄλφιτα*, *ἡ πτισάνη*, *τὰ ψαιστά*; v. Hülsenfrüchten *τὰ κατερικτά*, *τὰ ἐρέγματα*, sp. *ὁ ἐρεγμός*, *ἐρειγμός*. — 5) Abgang beim Zuhauen der Steine: *τὰ ξύσματα*.

schroten *ἐρείκειν*, *κατερείκειν*, *πτίσσειν*, sp. *ψαίειν*. — geschroten *ἐρεικτός* 3., *κατέρεικτος* 2., *ψαιστός* 3.; geschrotene Gerste, Hülsenfrüchte, s. Schrot 4).

Schroten, das, *ὁ πτισμός*, *ἡ πτίσις*; gew. Verba.

Schrotmehl *τὰ ἄλφιτα*.

Schrotsäge *ὁ μέγας πρίων*, *ονος*.

schrumpfen *ῥικνοῦσθαι*, *ῥυτιδοῦσθαι*, sp. *κραυροῦσθαι* (*P.*).

schrumpfig *ῥικνώδης*, *ῥυτιδώδης* 2.; auch *ῥικνός* 3., *κραῦρος* 3. u. 2.

Schrunde, s. Spalt, Riss. — an Händen od. Füssen *ἡ χειράς*, *ἀδος* sp.

schrunden ῥήγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι (*P.*); χάσκειν, διαχάσκειν.

schrundig ῥήγματα od. ῥαγὰς ἔχων 3.

Schub ὁ ὠθισμός. — Jmd. e. Sch. geben ὠθεῖν, (selten ὠθίζειν), ἀπ-, προ-ωθεῖν. — auf einen Sch. μιᾷ ὁρμῇ. — auf d. Schub kommen ἀπάγεσθαι (*P.*) οἴκαδε.

Schubfenster, umsch. ἡ θυρὶς (-ίδος) ἣν οἷόν τέ ἐστι παρωθεῖν.

Schubkärner, etwa ὁ ἁμαξοκυλιστής.

Schubkarren ἡ μονόστροφος (?, wol μονότροχος) [ἅμαξα.

Schubsack ὁ θύλακος.

schüchtern εὐλαβής 2. (vorsichtig); αἰδήμων 2., seltner αἰδοῖος 3. (verschämt, bescheiden); vgl. furchtsam u. s. scheu. — sch. sein εὐλαβεῖσθαι (*DP.*), αἰδεῖσθαι (*DP.*); πτήσσειν, ὑποπτήσσειν.

Schüchternheit ἡ εὐλάβεια, ἡ αἰδώς, sp. αἰδημοσύνη; vgl. Furchtsamkeit.

Schühchen τὸ ὑποδημάτιον, ὁ σανδαλίσκος, τὸ ἐμβάδιον, τὸ βλαυτίον, τὸ κρουπέζιον; s. Schuh.

Schüler ὁ μαθητής, ὁμιλητής, φοιτητής, ὁ πλησιάζων (τινί), ὁ συνὼν τινι. — Jmds. Sch. sein φοιτᾶν πρός τινα, προσφοιτᾶν τινι, συνεῖναι, συγγίγνεσθαι, πλησιάζειν, ὁμιλεῖν τινι, sp. μαθητεύειν (u. *M.*) τινί. — gern Sch. werden wollen μαθητιᾶν.

schülerhaft οἷα δὴ μαθητής.

Schülerin ἡ μαθήτρια, ἡ μαθητρίς, ίδος sp.

Schüppchen τὸ λέπιον.

Schüppe τὸ σκάλευθρον. — Jmd. d. Sch. geben ἀπωθεῖν (u. *M.*) τινα, vgl. fortjagen.

schüren, s. anschüren; bildl. d. Feuer der Leidenschaften sch. ἐκκαίειν od. ἐκζωπυρεῖν τὰς ἐπιθυμίας.

schürfen 1) = ritzen, w. s. — 2) als Bergmannsausdruck: καινοτομεῖν; das Sch. ἡ καινοτομία.

Schürze τὸ περίζωμα, ἡ περιζώστρα; *dem.* τὸ περιζωμάτιον.

schürzen περιζωννύναι; sich m. etw. περιζώννυσθαί τι. — e. Knoten sch. συνάγειν ἅμμα.

Schürzen, das, **Schürzung** ἡ περίζωσις sp.; e. Knotens ἡ ἅμματος συναγωγή.

Schüssel ἡ λεκάνη, ἡ λοπάς, άδος, ἡ πατάνη, τὸ πάτανον, τὸ τρύβλιον; ἡ κυλίχνη.

schüsselartig λεκανοειδής 2.

Schüsselchen τὸ λεκάνιον u. λεκάριον, ἡ λεκανίσκη (sp. τὸ λεκανίδιον, ἡ λεκανίς, ίδος); τὸ λοπάδιον (sp. ὁ λοπαδίσκος); τὸ πατάνιον; ἡ κυλιχνίς, ίδος; sp. ἡ παροψίς, ίδος.

Schüttboden, s. Kornboden.

Schütte ὁ φάκελος, ὁ σύνδεσμος.

schütteln σείειν, δια-, κατα-σείειν, σαλεύειν, mehr poet. τινάσσειν. — durch einander sch. διασείειν. — Früchte sch. ἀποσείειν καρπούς. — Jmd. d. Hand sch. κατασείειν τινὶ τὴν χεῖρα; δεξιοῦσθαί τινα. — d. Kopf od. mit d. Kopfe sch. ἀνανεύειν (eig. d. Kopf rückwärts ziehen).

Schütteln, das, ἡ σεῖσις, κατάσεισις, sp. ὁ κατασεισμός, ὁ τιναγμός.

schütten χεῖν; auch χοῦν (Schutt, Erde). — dazu sch. ἐπιχεῖν, προσεγχεῖν, ἐπιχοῦν, προσεγχοῦν. — hinein sch. εἰσχεῖν, ἐγχεῖν, ἐπιχεῖν. — auf (über) Jmd. od. etw. sch. καταχεῖν τινος od. κατά τινος. — sich sch. πήγνυσθαι, sp. σχίζεσθαι, ἐμπυτιάζεσθαι (*P.*); geschüttete Milch πηκτὸν (sp. σχιστὸν) γάλα.

Schütten, das, ἡ χύσις, ἐπίχυσις (sp. ἔγχυσις, κατάχυσις); ἡ χῶσις, ἐπίχωσις (v. Schutt, Erde).

schüttern σείεσθαι, δια-, κατα-σείεσθαι (*P.*). — vor Lachen sch. βράττεσθαι (*P.*) ὑπὸ τοῦ γέλωτος.

Schüttern, das, durch Verba.

Schütze 1) als Person: ὁ τοξότης (auch als Sternbild), s. Bogenschütze. — guter Sch. δεινὸς τοξότης, τοξικός 3. — d. Sch. betreffend τοξικός 3. — übr. vgl. Flurschütz. — 2) = Weberschiffchen, w. s.

schützen 1) eig. σκέπην παρέχειν (ποιεῖν, παρασκευάζειν) τινί, vor etw. τινός; σκεπάζειν u. στέγειν τι, ἀποστέγειν τι u. τινός, ἀποστεγάζειν τι (decken, schirmen); φυλάττειν, διαφυλάττειν τι (bewachen, behüten); τειχίζειν, ὀχυροῦν, sp. ἐχυροῦν τι (befestigen, verschanzen); σῴζειν, διασῴζειν, selten ῥύεσθαί τινα (retten, bewahren); ἀσφαλίζειν (u. *DP.*; sicher stellen; das *M.* = sich sch.) τι sp.; προστατεύειν, προστατεῖν, προεστάναι τινός (in seiner Obhut haben); προστῆναι u. προστατεῖν τινος (sich stellen od. stehen vor etw. zum Schutze); βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν τινι (Hülfe leisten), auch ἀμύνειν τινί, ὑπέρ (πρό) τινος. — d. Land gegen d. Feinde sch. εἴργειν od. ἀπωθεῖν τοὺς πολεμίους τῆς χώρας. — sich gegen etw. sch. φυλάττεσθαί τι u. ἀπό τινος. — vor etw. geschützt sein ἐν σκέπῃ εἶναί τινος. — an e. vor Wetter geschützten Orte ἐν σκέπῃ χειμῶνος, sp. ἐν σκεπηνῷ. — 2) d. Wasser sch.: [ἐπέχειν.

Schützen, das, s. Schutz.

schützend σκεπαστικός (sp. σκεπαστήριος) 3.; ἀμυντήριος 2.; φυλακτήριος 3.; ἀμυντικός, φυλακτικός 3.; ἐπίκουρος 2., ἐπικουρικός 3., βοηθός 2., βοηθητικός 3.

Schützenhauptmann ὁ τόξαρχος, sp. τοξάρχης.

Schützenkleid ἡ τοξικὴ στολή.

Schützenkunst ἡ τοξική.

Schützenübung ἡ τοξεία.

Schützer, s. Beschützer.

Schützling ὁ πελάτης (Klient); ὁ ἱκέτης (Schutzflehender). — Sch. v. Jmd. sein ἔχειν τινὰ προστάτην, προστάτου τινὸς γεγράφθαι.

Schuft ἄνθρωπος οὐδενὸς ἄξιος od. μιαρός; τὸ ἀνδράποδον; τὸ κάθαρμα.

Schuh 1) zur Bekleidung: τὸ ὑπόδημα, ἡ ὑπόδεσις (untergebundene Sohle; τὸ κοῖλον ὑπ. = unserem Sch. od. Halbstiefel); τὸ σάνδαλον, τὸ σανδάλιον (gew. *pl.*; Sohle, v. Frauen getragen); ἡ κρηπίς, ῖδος (dicke Sohle v. starkem Leder); ἡ ἐμβάς, άδος (gemeiner Männerschuh); ἡ βλαύτη (gew. *pl.*; elegante Halbschuhe für Männer); ἡ καρβατίνη (Bauernschuh v. rohem Leder); ἡ ἐνδρομίς, ίδος (hoch heraufreichender Mannsschuh, e. Art Stiefel, vgl. ὁ ἐμβάτης); αἱ πηλοπατίδες (dicke besohlte Kothschuhe); ὁ κόθορνος (ein Frauenschuh m. hohen Sohlen, der auf beide Füsse passte); αἱ βαυκίδες (elegante Weiberschuhe, v. Safranfarbe); τὰ κρούπετα, αἱ κρουπέζαι (Holzschuhe). Männerschuhe waren noch αἱ Λακωνικαί, Frauenschuhe τὰ Περσικά, αἱ περιβαρίδες, αἱ σχισταί, τὰ Σικυώνια u. dgl., die nicht näher bekannt sind. — d. Sch. anziehen ὑποδεῖσθαι (m. u. ohne ὑποδήματα, κρηπῖδας, βλαύτας u. dgl.); das Anziehen des Sch. ἡ ὑπόδεσις τοῦ ὑποδήματος; d. Sch. ausziehen ὑπολύεσθαι; d. Sch. wechseln μεθυποδεῖσθαι; Jmd. d. Sch. anziehen ὑποδεῖν τινα (auch m. καρβατίναις u. dgl.); m. e. Sch. am linken Fusse ὑποδεδεμένος (3.) τὸν ἀριστερὸν πόδα; m. einer Sohle am Fusse ὑποδεδεμένος (3.) πόδα σανδάλῳ. — ohne Sch. ἀνυπόδητος 2. (ohne Sch. gehen ἀνυποδητεῖν; dazu ἡ ἀνυποδησία). — Sch. machen σκυτοτομεῖν ὑποδήματα; Sch. flicken νευρορραφεῖν ὑποδήματα; Sch. besohlen καττύειν. — d. Sch. putzen, wichsen περικωνεῖν τὰς ἐμβάδας. — Niemand weiss, wo mich d. Sch. drückt οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει τὸ ὑπόδημα

od. *οὐκ ἂν εἰδείη τις καθ' ὅ τι θλίβεται οὑμὸς πούς.* — 2) als Längenmass: *ὁ πούς, ποδός.*
Schuhband, s. Schuhriemen.
Schuhdraht *τὸ πιττωτὸν νῆμα, τὸ νεῦρον*; vgl. *ὁ ῥομφεύς.*
Schuhflicken, das, *ἡ νευρορραφία*; zum Sch. gehörig *νευρορραφικός* 3.
Schuhflicker *ὁ νευρορράφος.*
Schuhleisten, s. Leisten.
Schuhmacher *ὁ σκυτοτόμος, ὁ σκυτεύς, ὁ σκυτοτομικός*, sp. *ὁ σκυτικός, σκυτορράφος*; vgl. *ὁ πίσσυγγος.* — Sch. sein *σκυτοτομεῖν, σκυτεύειν.* — d. Sch. betreffend *σκυτοτομικός, σκυτικός* 3.
Schuhmacherhandwerk *ἡ σκυτοτομία, ἡ σκυτική, σκυτοτομική*, selten *ἡ σκυτεία.* — d. Sch. treiben *σκυτοτομεῖν, σκυτεύειν.* — d. Sch. betreffend *σκυτοτομικός, σκυτικός* 3.
Schuhmacherwerkstätte *τὸ σκυτοτομεῖον (σκυτοτόμιον)*, sp. *τὸ σκυτεῖον*, selten *τὸ πισσύγγιον.*
Schuhpech *ἡ σκυτικὴ πίττα.*
Schuhriemen *τὸ ζυγόν (ὁ ζυγός); ἡ ἡνία; ὁ ἱμάς, άντος.*
Schuhsohle *τὸ κάττυμα, τὸ πέλμα; ὁ κονίπους, ποδος* (e. schmale S.).
Schuhsohlenleder *τὸ κάττυμα.*
Schuhwerk *τὰ ὑποδήματα, ἡ ὑπόδεσις*, sp. *ὁ ὑποδεσμός.*
Schuhwichse *τὸ λογχωτόν*, vgl. *τὸ πινάριον.*
Schulamt *τὸ διδασκαλικὸν ἔργον.*
Schulanstalt, s. Schule.
Schularbeit *τὸ τοῦ μαθητοῦ ἔργον, τὸ σχολαστικὸν ἔργον, ἡ σχολαστικὴ μελέτη.*
Schulaufseher *ὁ σχολάρχης* sp., vgl. *ὁ παιδονόμος.* — Sch. sein *σχολαρχεῖν* sp.; vgl. *παιδονομεῖν, ἡ παιδονομία.*
Schulbank *τὸ βάθρον.*
Schulbehörde, etwa *οἱ παιδονόμοι.*
Schulbube, s. Schulkind. — Jmd. wie e. Sch. behandeln *χρῆσθαί τινι ὡς παιδὶ ἀνήβῳ.*
Schulbuch umschr. *βιβλίον ᾧ χρῶνται οἱ μαθηταί* u. dgl.
Schuld 1) e. Verbindlichkeit, die man zu leisten verpflichtet ist: *τὰ προσήκοντα, τὰ καθήκοντα; τὰ ὀφειλόμενα, τὸ χρέος.* — dem Vaterlande seine Sch. bezahlen *ἐκτίνειν (ἀποδιδόναι) τῇ πατρίδι τὰ τροφεῖα*; in Jmds. Sch. stehen *χάριν ὀφείλειν τινί*; du stehst in meiner Sch. *εὐεργεσία μοι ὀφείλεται παρά σου, ὑπόχρεως εἶ μοι φιλίας καὶ χάριτος*; wir alle müssen d. Sch. der Natur bezahlen *ἅπασιν ἡμῖν ἀποθανεῖν ὀφείλεται, δεῖ ἡμᾶς τὸ ζῆν ὡς χρέος ἀποδιδόναι.* — Bes. Geldschuld *τὸ χρέος, τὸ ὀφείλημα, ὄφλημα, τὸ ὀφειλόμενον, τὰ ὀφειλόμενα (χρήματα), τὸ συμβόλαιον*, sp. *τὸ χρεωφείλημα.* — Sch. haben *(χρέα) ὀφείλειν*, auch *ὑπόχρεων εἶναι.* — bis über die Ohren in Sch. stecken *ὑπέρχρεων εἶναι.* — es haftet e. Schuld auf e. Grundstücke, auf e. Erbschaft *ὑπόχρεών ἐστι χωρίον τι, ὑπόχρεώς ἐστιν οὐσία τις.* — Sch. machen od. aufnehmen *λαμβάνειν χρέα, δανείζεσθαι ἀργύριον.* — e. Sch. für Jmd. bezahlen *ἀποτίνειν* od. *διαλύειν χρέος ὑπέρ τινος; ἐπιλύεσθαι τὰ χρέα τινός.* — seine Sch. bezahlen *τὰ χρέα ἀποδιδόναι (ἐκτίνειν, ἐκπληροῦν)* u. *διαλύεσθαι, τὰ ὀφειλήματα (ὀφλήματα)* od. *τὰ ὀφειλόμενα ἀποτίνειν (ἀποδιδόναι)*; Bezahlung der Sch. *ἡ τῶν χρεῶν διάλυσις.* — Schulden halber *ὑπὸ χρεῶν.* — die auf Zinsen ausstehenden Sch. *τὰ ἐπὶ τόκοις ὀφειλόμενα χρέα*, d. der Bank zugehörige Sch. *τὸ ἐπὶ τὴν τράπεζαν χρέος.* — e. Sch. erlassen *χρέος ἀνιέναι, ἀφιέναι*; Erlass der Sch. *ἡ τῶν χρεῶν ἄνεσις* od. *ἄφεσις*, v. Staatswegen *ἡ τῶν χρεῶν ἀποκοπή.* — Jmd. um e. Sch. betrügen *ἀποστερεῖν τινα τῶν συμβολαίων.* — 2) die wirkende Ursache e. Uebels: *ἡ αἰτία, τὸ αἴτιον; τὸ ἔγκλημα* (d. Sch., wegen welcher man sich beschwert, Beschwerde); *τὸ πταῖσμα, τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία* (Fehler, Vergehen). — Sch. sein od. haben an etw. *αἴτιον εἶναι* od. *καταστῆναί τινος, ἐν αἰτίᾳ εἶναί τινος, αἰτίαν ἔχειν τινός*; auch durch *ποιεῖν*, z. B. er war Sch. daran dass sie zu Grunde giengen *ἐποίησεν αὐτοὺς ἀπολέσθαι.* — keine Sch. an etw. haben *ἀναίτιον εἶναί τινος.* — d. Sch. liegt an dir *σὺ τούτων αἴτιος*; d. Sch. liegt nicht an mir *οὐκ ἔγωγε αἴτιος.* — d. Sch. haftet an Jmd. *ἔνοχός ἐστί τις* od. *ἐνέχεταί (P.) τις τῇ αἰτίᾳ.* — Jmd. etw. Sch. geben *αἰτιᾶσθαί* u. *ἐπαιτιᾶσθαί τινά τινος* od. *τινα* m. folg. *ὅτι* od. *inf.*, *ἐγκαλεῖν τινί τι*, auch *τινί* m. folg. *ὅτι (ὡς)* od. m. *inf.* — Jmd. d. Sch. v. etw. beimessen od. zuschreiben *ἐν αἰτίᾳ ἔχειν* od. *τιθέναι τινὰ ὅτι ..., αἰτίαν ἐπιφέρειν (ἐπάγειν, ἀνα-, προσ-τιθέναι) τινί τινος, ἐν αἰτίᾳ ποιεῖσθαί τινα ὅτι ..., νομίζειν τινὰ αἴτιον εἶναί τινος.* — er wird sich selbst d. Sch. beizumessen haben *αὐτὸς αὑτὸν αἰτιάσεται.* — d. Sch. auf etw. schieben *τὴν αἰτίαν ἀναφέρειν ἐπί τι, ἐπαιτιᾶσθαί τι.* — d. Sch. auf Jmd. schieben *ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν ἐπί τινα, τρέπειν τὴν αἰτίαν εἴς τινα*; Einer schiebt d. Sch. auf d. Anderen *ἄλλος ἄλλον αἰτιᾶται* od. *ἐπαιτιᾶται.* — Jmd. v. d. Sch. freisprechen *ἀφιέναι* od. *ἀπολύειν τινὰ τῆς αἰτίας, ἀπολύειν τινὰ τοῦ ἐγκλήματος.* — v. d. Sch. loskommen *ἀπαλλάττεσθαι (P.) τῆς αἰτίας* od. *τοῦ ἐγκλήματος.* — e. Sch. auf sich nehmen *ἀναδέχεσθαι τὴν αἰτίαν.* — d. Sch. trifft mich *ἡ αἰτία ἔχει με*; d. Sch. fällt auf mich *ἐμπίπτω εἰς τὴν αἰτίαν, ὑπέχω τὴν αἰτίαν*; d. Sch. fällt auf mich zurück *ἡ αἰτία ἀναχωρεῖ εἰς ἐμέ.* — d. Sch. v. sich abwälzen *ἀπωθεῖσθαι* od. *ἀποτρίβεσθαι τὴν αἰτίαν.* — sich etw. zu Schulden kommen lassen *προσίεσθαί τι, ἁμαρτάνειν, ἀδικεῖν*; sich nichts zu Sch. kommen lassen *οὐδὲν κακὸν* od. *αἰσχρὸν προσίεσθαι.* — ausser aller Sch. sein *ἐκτὸς πάσης αἰτίας εἶναι.* — durch Jmds. Sch. *διά τινα.* — er büsst nun d. Sch. seiner Vergehungen *ὑπέχει* od. *δίδωσι δίκην τῶν ἡμαρτημένων* od. *ὧν ἡμάρτηκεν.*
schuldbewusst *κακόν τι συνειδὼς (3.) ἑαυτῷ*, od. *συνειδὼς ἑαυτῷ κακόν τι ἐργασάμενος* od. *ἐργασαμένῳ.*
Schuldbrief, s. Schuldschein.
Schuldbuch *τὸ γραμματεῖον, τὸ ὑπόμνημα.* — etw. ins Sch. eintragen *ἀπο-, κατα-γράφειν τι εἰς ὑπόμνημα*; alle Forderungen in's Sch. eintragen *ἀπογράφεσθαι ὁπόσον ἕκαστος ὀφείλει.*
schulden *ὀφείλειν*; vgl. schuldig 1).
Schuldenerlass *ἡ τῶν χρεῶν ἄνεσις* od. *ἄφεσις*, durch d. Staat *ἡ τῶν χρεῶν ἀποκοπή*; vgl. *ἡ σεισάχθεια.*
schuldenfrei *οὐχ ὑπόχρεως* 2. — Jmd. sch. machen *ἀποτίνειν* od. *διαλύειν τὰ χρέα ὑπέρ τινος*; sich sch. machen *διαλύεσθαι (ἀποδιδόναι, ἐκτίνειν) τὰ χρέα.*
Schuldenlast *πολὺ τὸ χρέος; τὸ χρεῶν πλῆθος.*
Schuldenmasse *τὸ χρεῶν πλῆθος.*
Schuldentilgung *ἡ χρεῶν διάλυσις* (durch Abzahlung); *ἡ τῶν χρεῶν ἀποκοπή* (durch e. Akt des Staates).
Schuldforderung *τὸ δάνειον, τὸ δάνεισμα; τὸ χρέος, τὸ συμβόλαιον.* — ich habe e. Sch. v. einem Talente *ὀφείλεταί μοι τάλαντον.*
Schuldherr *ὁ δανειστής; ὁ χρήστης*; od. umschr. *ὁ δανείσας τὰ χρήματα, ὁ συμβαλὼν τὸ χρέος.*

schuldig 1) verbunden, verpflichtet: *προσήκων, καθήκων* 3., *ὀφειλόμενος* 3.; auch *ἄξιος* 3. (würdig); *δίκαιος* 3. (gerecht, billig), *ἀναγκαῖος* 3. (nothwendig). — sch. Geld *τὸ ὀφειλόμενον ἀργύριον, τὸ χρέος*. — sch. Ehrenbezeugung *ἡ προσήκουσα τιμή*. — sch. Dank, sch. Strafe *χάρις ἀξία, δίκη ἀξία*. — schuldiger Massen *προσηκόντως, καθηκόντως, ἀξίως, δικαίως*. — Jmd. nicht d. sch. Achtung erweisen *οὐ προσηκόντως* od. *οὐχ ὡς προσῆκε τιμᾶν τινα*. — sch. sein *ὀφείλειν*; Jmd. Geld sch. sein *ὀφείλειν τινὶ ἀργύριον*; man ist mir Geld sch. *ὀφείλεταί μοι ἀργύριον*; Jmd. Dank sch. sein *ὀφείλειν τινὶ χάριν*; d. gerechte Mann ist sch. seinen Mitmenschen zu nützen *ὠφέλεια ὀφείλεται τοῖς πέλας παρὰ τοῦ δικαίου ἀνδρός*; auch durch *δίκαιον, ἄξιόν ἐστιν* (od. auch in persönl. Construction *δίκαιος, ἄξιός ἐστί τις*); *δεῖ, χρή*, auch *ἀνάγκη* (es ist nothwendig) m. *inf.* u. *acc.*, *προσήκει* m. *dat.* (*acc.*) u. *inf.*, *πρέπει* m. *dat.* (selten *acc.*) u. *inf.*, z. B. du bist sch. uns zu helfen *δίκαιόν ἐστί σε ἡμῖν βοηθεῖν* od. *δίκαιος εἶ ἡμῖν β.*; ihr seid sch. sie zu ehren *ἄξιόν ἐστιν ὑμᾶς* (*ὑμῖν*) *αὐτοὺς θεραπεύειν* od. *ἄξιοί εἰσι θεραπείας τυγχάνειν ὑφ' ὑμῶν*; d. Kinder sind sch. den Aeltern zu gehorchen *δεῖ* od. *χρὴ τοὺς παῖδας πειθαρχεῖν τοῖς γονεῦσιν* u. dgl. — Rechenschaft abzulegen sch. *ὑπεύθυνος* 2. — sch. bleiben etw. (e. Schuld nicht zurückzahlen) *ἐλλείπειν, οὐκ ἀποδιδόναι*; noch sch. sein od. bleiben *ἐποφείλειν*. — 2) der an etw. Schuld ist, e. Vergehen auf sich geladen hat: *αἴτιος* 3., *ὑπαίτιος* 2. (m. *gen.*, z. B. *ἁμαρτήματος*), *ὑπόδικος* 2. (m. *gen.*, z. B. *φόνου*), *ἔνοχος* 2. (m. *dat.* u. *gen.*, z. B. *ἀδικίᾳ* u. *ἀδικίας*). — eines Vergehens sch. sein *ἐνέχεσθαι* (*P.*) *ἀδικήματι*. — sch. sein *ἀδικεῖν* (im Unrechte sein; der Sch. *ὁ ἀδικῶν*); *ὀφλεῖν* (auch m. *δίκην*, verurtheilt sein; d. Mordes sch. sein *ὀφλεῖν φόνου*). — sch. sein (laut Urtheiles) zwanzig Minen zu bezahlen *ὀφλεῖν εἴκοσι μνᾶς*. — sich einer Sache sch. machen *ὀφλισκάνειν τι*. — sich sch. wissen od. fühlen *συνειδέναι ἑαυτῷ ἀδικήσαντι*. — Jmd. als des Mordes sch. bezeichnen *καταγιγνώσκειν τινὸς φόνον* (selten *τινὸς φόνου* od. *τινὰ φόνου*); Jmd. für sch. erklären *καταγιγνώσκειν τινός*. — die Richter fanden ihn des Todes sch. *οἱ δικασταὶ κατέγνωσαν αὐτοῦ θάνατον*; er ist des Todes sch. *ἄξιός ἐστι τοῦ θανάτου*.

Schuldigkeit *τὸ προσῆκον, καθῆκον, οντος; τὸ δέον, οντος, τὸ ἔργον*. — es ist meine Sch. *ἐμὸν ἔργον* od. *ἐμόν ἐστι* m. *inf.*, auch *δίκαιός εἰμι* m. *inf.*, *δεῖ* od. *χρὴ ἐμέ* m. *inf.*; es ist d. Sch. des Richters *ἐστι τοῦ δικαστοῦ* m. *inf.*; d. Sch. eines Freundes erfüllen *τὰ τοῦ φίλου ποιεῖν, φίλων ἄξια ποιεῖν, ἀξίως φίλου πράττειν*. — seine Sch. thun *τὰ καθήκοντα πράττειν* od. *ἀποτελεῖν, τὰ δέοντα περαίνειν*. — in keinem Stücke seine Sch. thun *οὐδὲν τῶν δεόντων ποιεῖν*; in jeder Hinsicht seine Sch. thun *πάνθ' ἃ προσήκει πράττειν*. — nach Sch. *προσηκόντως, καθηκόντως, δικαίως* (auch verb.), *ἀξίως*; auch *ὡς προσήκει* u. dgl.

Schuldisciplin, s. Schulzucht.

Schuldklage *ἡ δίκη συμβολαίων*.

schuldlos, s. unschuldig.

Schuldlosigkeit, s. Unschuld.

Schuldner *ὁ ὀφείλων, οντος, ὁ ὀφειλέτης*, sp. *ὁ χρήστης, χρεώστης, χρεωφειλέτης*; besser *ὁ χρησάμενος*. — Sch. sein *ὀφείλειν*; Jmds. Sch. sein *ὀφείλειν τινί* (*χρήματα*), sp. *χρεωστεῖν τινι*.

Schuldnerin *ἡ ὀφείλουσα*, poet. *ἡ ὀφειλέτις, ιδος*.

Schuldpost *τὸ χρέος, τὸ δάνεισμα*.

Schuldschein *ἡ συγγραφή, τὸ συμβόλαιον, τὸ γραμματεῖον*, sp. *τὸ χειρόγραφον, τὸ χειρόγραφημα*. — e. Sch. ausstellen *συγγράφεσθαι συγγραφήν*, sp. *χειρογραφεῖν*.

Schuldthurm; im Sch. sitzen *δεδέσθαι διὰ τὰ χρέα* od. *τῶν χρεῶν ἕνεκα*.

Schuldverschreibung, s. Schuldschein.

Schule 1) als Bildungsanstalt: *τὸ διδασκαλεῖον, τὸ παιδαγωγεῖον*, sp. *τὸ παιδευτήριον, ἡ σχολή, τὸ σχολεῖον*; ist es = Elementarschule *τὸ γραμματοδιδασκαλεῖον, γραμματεῖον*. — in die Sch. gehen *φοιτᾶν εἰς τὸ διδασκαλεῖον*, gew. *φοιτᾶν εἰς διδασκάλου*. — in d. Sch. schicken *πέμπειν εἰς διδασκάλου*. — Sch. halten *διδάσκειν*, sp. *σχολὰς λέγειν*. — d. Sch. verlassen *ἀπαλλάττεσθαι* (*aor. P.*) *ἐκ διδασκάλου* od. *ἐκ διδασκάλων*. — 2) Lehre, Uebung: *ἡ διδασκαλία, παιδαγωγία, τὸ γυμνάσιον, ἡ ἄσκησις*, z. B. das ist d. beste Sch. *αὕτη ἀρίστη διδασκαλία* od. *παιδαγωγία*; e. Sch. der Tugend *γυμνάσιον ἀρετῆς*, d. Sch. der Leiden *ἡ ἐν τοῖς κακοῖς ἄσκησις*. — durch d. Sch. v. etw. gehen *ἀσκεῖσθαί* (*P.*) *τι*. — Jmd. in die Sch. nehmen *παιδεύειν, παιδαγωγεῖν, ἀσκεῖν, διαπονεῖν τινα*. — d. ganze Sch. durchmachen *διὰ πάσης τῆς τελετῆς διεξέρχεσθαι*. — v. Pferden *ἡ κατάρτυσις*; e. Pferd d. Sch. machen lassen *γυμνάζειν τὸν ἵππον*. — übr. vgl. durchmachen. — 3) = die Schüler, w. s. — der Anhang eines Lehrers u. übh. Alle, die sich Jmd. anschliessen, ihm nachahmen: *οἱ ἀπό τινος*, z. B. d. Sch. des Platon, Epikur *οἱ ἀπὸ Πλάτωνος, Ἐπικούρου*, auch *οἱ Πλατωνικοί, οἱ Ἐπικούρειοι*; auch *οἱ ἀμφί* od. *περί τινα*, z. B. d. Sch. des Orpheus, des Herakleitos *οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα, οἱ περὶ Ἡράκλειτον*; bei sp. auch *ἡ αἵρεσις*.

schulen *διδάσκειν, παιδεύειν, συγκροτεῖν, διαπονεῖν* (letztere auch: e. Pferd sch., vgl. abrichten). — das Sch. *ἡ διδαχή, ἡ παιδεία, παίδευσις*.

Schulexamen *ὁ τῶν μαθητῶν ἔλεγχος*. — e. Sch. halten *ἐπιδείξεις λαμβάνειν τῶν μαθητῶν*.

schulfähig *ἡλικίαν ἔχων* (3.) *τοῦ φοιτᾶν εἰς διδασκάλου*.

Schulfeierlichkeit *ἡ ἐν τῷ διδασκαλείῳ ἑορτή*; vgl. *τὰ μουσεῖα*.

Schulferien *ἡ τῶν σχολαστικῶν μελετῶν παῦλα*; *αἱ ἐν τῷ διδασκαλείῳ ἐλινύες*.

Schulfreund *ὁ συμπεπαιδευμένος τινί, ὁ ἐκ τῆς παιδείας φίλος*; vgl. Altersgenoss.

Schulfuchs *ὁ σχολαστικός*.

Schulfuchserei *τὸ σχολαστικόν*.

Schulgebäude *ἡ οἰκία, ἐν ᾗ ἐστι τὸ διδασκαλεῖον; τὸ παιδαγωγεῖον*.

Schulgeld *τὸ διδασκάλιον* (gew. *pl.*), *τὸ δίδακτρον; ὁ τῆς παιδεύσεως μισθός*.

schulgerecht *ἀκριβής* 2. (genau), *ἄμεμπτος* 2. (untadelig). — e. sch. Pferd *ἵππος ἀκριβῶς συγκεκροτημένος* od. *διαπεπονημένος*.

Schulgesetze *οἱ τοῖς μαθηταῖς κείμενοι νόμοι*.

Schulhaus, s. Schulgebäude.

Schuljugend *οἱ εἰς τὰ διδασκαλεῖα* od. *εἰς διδασκάλου φοιτῶντες παῖδες; οἱ ἄνηβοι παῖδες*.

Schulkamerad *ὁ συμφοιτητής, ὁ συμφοιτῶν τινι εἰς διδασκάλου*; vgl. Schulfreund.

Schulkind, Schulknabe *ὁ εἰς διδασκάλου φοιτῶν παῖς*; vgl. Schulbube.

Schulkram *οἱ σχολαστικοὶ ὕθλοι*.

Schullehrer *ὁ γραμματιστής, γραμματοδιδάσκαλος, ὁ τὰ γράμματα διδάσκων*. — Sch. sein *τὰ γράμματα διδάσκειν*.

schulmässig *σχολικός* 3.

Schulmann *ὁ διδάσκαλος*.

Schulmeister, s. Schullehrer.

Schulpferd, s. schulgerecht.
Schulrath, etwa ὁ παιδονόμος. — sein Amt ἡ παιδονομία. — Sch. sein παιδονομεῖν.
Schulstube τὸ παιδαγωγεῖον; τὸ ἀκροατήριον (Hörsaal).
Schulter ὁ ὦμος. — d. obere Theil der Sch. ἡ ἐπωμίς, ίδος. — auf den Sch. ἐπὶ τῶν ὤμων, sp. auch *adj.* ἐπώμιος 2. (auch = an der Sch., wie das seltene ἐπωμίδιος 3). — auf d. Sch. nehmen αἴρεσθαι ἐπ' ὤμων, sp. ἐπωμίζεσθαι; etw. auf seine Sch. nehmen (bildl.) ἀναδέχεσθαι, ὑφίστασθαί τι. — auf Jmds. Sch. stehen (bildl.) ἠρτῆσθαι ἔκ τινος. — m. niedrigen Sch. κάτωμος 2. — d. Arm bis an d. Sch. bloss tragend ὁ ἐξωμίας; d. Arm bis an d. Sch. bloss tragen ἐξωμίζειν. — m. angestemmter Sch. heben u. einrenken κατωμίζειν (dazu ὁ κατωμισμός). — auf beiden Sch. tragen (bildl.) ἐπαμφοτερίζειν.
Schulterbein ἡ ἐπωμίς, ίδος.
Schulterblatt ἡ ὠμοπλάτη (gew. *pl.*), auch bloss ἡ πλάτη, ἡ ἀκρωμία, τὸ ἀκρώμιον (sp. ἡ ἀκρωμίς, ίδος), ἡ σπάθη.
Schultergelenk ἡ ὠμοκοτύλη.
Schulterhöhe ἡ ἀκρωμία, τὸ ἀκρώμιον, sp. ἡ ἀκρωμίς, ίδος.
Schulterkissen ἡ τύλη (bei Lastträgern u. dgl.).
Schulterknochen, s. Schulterblatt.
schultern αἴρεσθαι (ἐπ' ὤμων); ἀναλαμβάνειν; ἀναλαβόντα ἐπιτιθέναι τῷ ὤμῳ, sp. ἐπωμίζεσθαι.
Schultheiss ὁ κωμάρχης.
Schulübung ἡ σχολαστικὴ μελέτη.
Schulunterricht τὰ γράμματα (Elementarunterricht); übh. ἡ διδασκαλία, ἡ ἐγκύκλιος ἀγωγή; d. gesammte Gebiet des Sch. ἡ ἐγκύκλιος παιδεία.
Schulvorsteher ὁ τοῦ διδασκαλείου (παιδευτηρίου od. παιδαγωγείου) προστάτης, sp. ὁ σχολάρχης (Sch. sein σχολαρχεῖν).
Schulwesen τὰ περὶ τὰ διδασκαλεῖα, τὰ περὶ τὴν διδασκαλίαν.
Schulwissenschaften τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἡ ἐγκύκλιος παιδεία.
Schulze ὁ κωμάρχης.
Schulzucht ἡ ἐν τοῖς διδασκαλείοις παιδεία od. εὐταξία.
Schund τὸ κάθαρμα; φαῦλόν τι. — das ist lauter Sch. πάντα ταῦτα οὐδενὸς ἄξιά ἐστιν.
Schupp, s. Schub.
Schuppe ἡ λεπίς, ίδος (bei Fischen); ἡ φολίς, ίδος (bes. bei Schlangen, Eidechsen, Schildkröten); τὸ πίτυρον (auf d. Kopfe). — m. Sch. versehen λεπιδωτός, φολιδωτός 3. — m. Sch. bedecken λεπιδοῦν, φολιδοῦν. — in Sch. verwandeln λεπιδοῦν. — es fällt mir wie Sch. v. d. Augen = die Augen gehen mir auf, s. aufgehen 2).
schuppen (e. Fisch) λεπίζειν, ἀπο-, ἐκ-λεπίζειν. — sich sch. ἀπολεπιδοῦσθαι (*P.*).
Schuppen, der, ἡ σκευοθήκη, sp. ἡ σκεπαστή.
schuppenartig, -förmig λεπιδοειδής, φολιδοειδής, φολιδώδης 2.
Schuppenpanzer ὁ φολιδωτὸς θώραξ, ακος.
Schuppenthier τὸ λεπιδωτὸν od. φολιδωτὸν ζῷον; *pl.* τὰ λελεπιδωμένα; als Species ὁ φαττάγης.
schuppig λεπιδωτός 3. (v. Fischen); φολιδωτός 3. (v. Schlangen, Eidechsen, Schildkröten); λεπρός 3., λεπρώδης 2. (schorfig, krätzig); vgl. πιτυρώδης u. πιτυροειδής 2.
Schur ἡ κουρά (bes. der Haare); ὁ πόκος (der Schafe). — der Sch. bedürfen κουριᾶν.
Schureisen τὸ λίστρον.
Schurke ὁ πονηρὸς od. μιαρὸς ἄνθρωπος, ὁ πανοῦργος, ὁ κακοῦργος; ὁ ὄλεθρος. — e. Sch., der d. Rolle eines ehrlichen Mannes spielt ὁ σεμνοπανοῦργος, βαυκοπανοῦργος.
Schurkenstreich, s. Schurkerei.
Schurkerei ἡ πονηρία, κακουργία, πανουργία, μιαρία (als Gesinnung u. Handlung); τὸ κακούργημα, seltner πανούργημα, sp. πανούργευμα, πονήρευμα (als Handlung). — e. Sch. begehen πονηρὸν ἔργον ἐργάζεσθαι, κακουργεῖν, πανουργεῖν (sp. πανουργεύεσθαι), selten πονηρεύεσθαι.
schurkisch πονηρός, μιαρός 3., κακοῦργος, πανοῦργος 2., κάκιστος 3.; sch. Kerl ἄνθρωπος ἐπίτριπτος; sch. That, s. d. vhg. W.
Schurwolle, s. Wolle.
Schurz τὸ περίζωμα, ἡ περιζώστρα; um d. Schamgegend τὸ διάζωμα. — m. e. Sch. umgürtet sein περιεζῶσθαι, διεζῶσθαι.
Schurzfell τὸ περίζωμα, ἡ περιζώστρα.
Schuss 1) schnelle Bewegung: ἡ φορά, ἡ ὁρμή, ἡ ῥύμη. — im Sch. sein φέρεσθαι (*P.*; δρόμῳ); ῥύμῃ χωρεῖν od. φέρεσθαι; ὁρμᾶν, gew. ὁρμᾶσθαι (*aor. P.*). — 2) e. Geschosses: ἡ βολή, τὸ τόξευμα, τὸ ἀκόντισμα; e. empfangener Sch. ἡ πληγή. — e. Sch. thun βάλλειν, τοξεύειν, ἀκοντίζειν, σφενδονᾶν. — e. Sch. bekommen βάλλεσθαι (*P.*), πληγῆναι, τοξεύεσθαι (*P.*), τραῦμα λαμβάνειν ἀπὸ τοξεύματος, ἀκοντίζεσθαι (*P.*); e. Sch. durch d. Kopf, in d. Weichen bekommen τοξεύεσθαι διαμπερὲς τὴν κεφαλήν, εἰς τὰς πλευράς. — e. Sch. hören ἀκούειν ψόφον ἀπὸ τοξεύματος. — sprichw. e. Sch. haben ὑποκεκινηκέναι.
schussfertig διατεινάμενος 3. (v. Bogenschützen u. Speerwerfern); ἐπιβεβλημένος 3. (v. Bogenschützen); διηγκυλωμένος 3. (v. Speerwerfern). — sich sch. machen διατείνεσθαι (sc. τὰ παλτά od. τὰ τόξα), ἐπιβάλλεσθαι (sc. τὰ τόξα), διαγκυλοῦσθαι (sc. τὰ παλτά).
Schusslinie, Schussweite τὸ τόξευμα, τὸ ἀκόντιον, z. B. in d. Sch. kommen εἰς τόξευμα ἀφικνεῖσθαι, εἰς ἀκόντιον ἔρχεσθαι; auch durch ὅσον τόξευμα ἐξικνεῖται; sp. ἡ διατοξεύσιμος χώρα. — bis auf Sch. μέχρι λίθου καὶ ἀκοντίου βολῆς. — bevor sie in Sch. kamen, machten sie Halt πρὶν τόξευμα ἐξικέσθαι ἔστησαν. — innerhalb der Sch. ἐντὸς τοξεύματος, ἐντὸς od. εἴσω βέλους; ausserhalb der Sch. ἔξω τοξεύματος od. βελῶν (βέλους).
Schusswunde τὸ ἀπὸ τοξεύματος τραῦμα. — e. Sch. bekommen τραῦμα λαμβάνειν ἀπὸ τοξεύματος, βληθέντα od. τοξευθέντα; βάλλεσθαι (*P.*), πληγῆναι; τοξεύεσθαι, ἀκοντίζεσθαι (*P.*).
Schuster, s. Schuhmacher.
Schusterarbeit τὸ σκυτικὸν ἔργον.
Schusterhandwerk, s. Schuhmacherhandwerk.
Schusterkneif ὁ τομεύς, ἡ σμίλη.
schustern σκυτεύειν, σκυτοτομεῖν.
Schusterpech ἡ σκυτικὴ πίττα.
Schusterpfrieme τὸ κεντητήριον.
Schusterschwärze ἡ μελαντηρία, τὸ χαλκανθές (ἡ χαλκάνθη, ὁ u. ἡ χάλκανθος), vgl. τὸ πινάριον.
Schusterwerkstätte, s. Schuhmacherwerkstätte.
Schusterzwecke ὁ σκυτοτομικὸς πάτταλος.
Schutt 1) aufgeworfene Erde: τὸ χῶμα, ὁ χοῦς; zum Ausfüllen v. Mauern ὁ u. ἡ χάλιξ, ικος. — 2) v. eingestürzten Häusern: τὰ ἐρείπια.
Schutz 1) bei Wasserbauten: οἱ πρόβολοι, ἡ χηλή. — 2) Abwehr: ἡ σκέπη (Decke, Schirm; vor etw. τινος); ἡ προβολή, ὁ πρόβολος, τὸ πρόβλημα (das Vorgehaltene; u. z. ἡ προβολή τινος Sch. für od. vor etw.; τὸ πρόβλημά τινος Sch. vor etw.); ἡ φυλακή (Bewachung, Behütung); ἡ προστασία, προστατεία (Obhut, Lenkung); ἡ ἐπικουρία, ἡ

βοήθεια (Hülfe); ἡ ἄμυνα (sp.; Abwehr, Vertheidigung); v. Pers., s. Helfer, Beschützer; übr. vgl. Schutzmauer, Schutzwehr, Schutzdach, Schutzmittel. — Sch. gewähren, s. schützen; Augenlider, welche den Augen keinen Sch. gewähren βλέφαρα προβολὴν οὐκ ἔχοντα ταῖς αὐγαῖς. — im Sch. sein vor etw. ἐν σκέπῃ εἶναί τινος. — sich in Jmds. Sch. begeben, unter Jmds. Sch. stellen προιστάναι τινὰ ἑαυτοῦ, ἐπιγράφεσθαί (sp. *A.*) τινα προστάτην, χρῆσθαί τινι προστάτῃ; als Schutzflehender ἱκέτην προσέρχεσθαί τινι, ἱκέτην γίγνεσθαί τινος, ἱκετεύειν τινά u. τινί, auch καταφεύγειν πρός (ἐπί, παρά) τινα (seine Zuflucht zu Jmd. nehmen); an Jmds. Herde Sch. suchen ἱκέτην γίγνεσθαι τῆς ἑστίας τινός. — Jmd. in seinen Sch. nehmen δέχεσθαι, προσ-, ὑπο-δέχεσθαί τινα; selten προξενεῖν τινος. — sich od. das Seinige Jmds. Sch. anvertrauen ἑαυτὸν od. τὰ ἑαυτοῦ ἐπιτρέπειν τινί. — unter Jmds. Sch. stehen εἶναι ἐπί τινι, v. e. Klienten προστάτην ἔχειν τινά, προστάτου γεγράφθαι τινός. — sich zum Sch. vor Jmd. stellen προστῆναί τινος. — unter dem Sch. der Festungswerke ὑπὸ τοῖς ἐρυμνοῖς. — grosse Schafherden unter den Sch. der Festungswerke getrieben πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἐρυμνὰ προσηγμένα.

Schutzbrief, durch ἡ ἄδεια. — Jmd. e. Sch. geben ἄδειαν διδόναι τινὶ (διὰ γραμμάτων) τοῦ πορεύεσθαι u. dgl.

Schutzbündniss ἡ ἐπιμαχία, ἡ ἐπισυμμαχία. — e. Sch. mit Jmd. schliessen ἐπιμαχίαν ποιεῖσθαί τινι u. πρός τινα.

Schutzbürger ὁ μέτοικος. — Sch. sein (als Sch. irgend wohin ziehen od. irgendwo wohnen) μετοικεῖν. — d. Sch. betreffend, ihm gehörig μετοικικός 3. — Steuer der Sch. τὸ μετοίκιον. — Aufseher der Sch. ὁ μετοικοφύλαξ, ακος.

Schutzbürgerschaft ἡ μετοικία.

Schutzdach τὸ ἀποστέγασμα (gegen etw. τινός), τὸ ἀπογείσωμα; bei Belagerungen ἡ χελώνη, ἡ ἄμπελος, sp. ἡ χωστρίς, ίδος (m. u. ohne χελώνη), ὁ σπαλίων, ωνος. — e. Sch. bilden, als Sch. dienen gegen etw. ἀποστέγειν τι u. τινός, ἀποστεγάζειν τι. — m. e. Sch. versehen ἀπογεισοῦν.

Schutzdecke ἡ δέρρις, εως (sp. τὸ δέρρος); τὸ παράβλημα u. παράρρυμα (bei Schiffen). — die Sch. aushängen παραβάλλειν τὰς δέρρεις.

Schutzengel, **Schutzgeist** ὁ (ἀγαθὸς) δαίμων, ονος. [ἡ ἱκέτευσις.

Schutzflehen ἡ ἱκετεία, ἱκεσία, τὸ ἱκέτευμα, sp.

Schutzflehender ὁ ἱκέτης, poet. u. sp. ὁ προστρόπαιος; *fem.* ἡ ἱκέτις, ιδος; Sch. sein ἱκετεύειν. — den Sch. betreffend ἱκετήριος 3. poet. u. sp., ἱκετικός 3. sp.

Schutzgatter ὁ καταρράκτης, ἡ καταρρακτὴ θύρα (Fallgatter, Fallthüre).

Schutzgeld τὸ μετοίκιον. — das Sch. bezahlen τὸ μετοίκιον τελεῖν, προσφέρειν, καταβάλλειν, κατατιθέναι.

Schutzgenoss, s. Schutzbürger.

Schutzgenossenschaft ἡ μετοικία.

Schutzgott ὁ πατρῷος θεός (einer Familie od. eines Volkes); Sch. eines Stammes od. einer Familie ὁ ὁμόγνιος θεός; Sch. eines Landes od. einer Stadt θεὸς κηδεμὼν χώρας od. πόλεως, θεὸς ἔχων χώραν od. πόλιν, ὁ πολιοῦχος θεός.

Schutzherr ὁ προστάτης.

Schutzherrschaft ἡ προστατεία, προστασία.

schutzlos ἀσκέπαστος, ἄσκεπος 2. sp.; ἀφύλακτος, ἀφρούρητος, ἄφρουρος 2. (unbewacht, ohne Hut, Besatzung); ἀνόχυρος, ἀτείχιστος 2. (unbefestigt).

Schutzlosigkeit ἡ ἀφυλαξία; gew. Neutra der vhg. adj.

Schutzmauer, s. Schutzwehr.

Schutzmittel τὸ ἀλεξητήριον, poet. u. sp. τὸ ἀλέξημα (τὸ ἀλεξιφάρμακον Sch. gegen Gift, Gegengift); τὸ ἐπικούρημα, βοήθημα; τὸ ἀμυντήριον; τὸ φυλακτήριον (gegen etw. τινός); ἡ εὐμάρεια (πρός τι).

Schutzort ἡ καταφυγή, selten τὸ κρησφύγετον; τὸ ἄσυλον (Freistätte).

Schutzpatron ὁ προστάτης; ὁ κηδεμών, όνος; vgl. ὁ ἥρως.

Schutzrede ἡ ἀπολογία. — e. Sch. für Jmd. halten ἀπολογεῖσθαι od. ἀπολογίαν ποιεῖσθαι ὑπέρ τινος.

Schutzredner ὁ ἀπολογούμενος ὑπέρ τινος.

Schutzschrift ἡ ἀπολογία.

Schutzverwandter, s. Schutzbürger.

Schutzwache ἡ φυλακή, ἡ φρουρά. — als Sch. in e. Orte dienen φρουρεῖν χωρίον od. ἐν χωρίῳ.

Schutzwaffe τὸ ἀμυντήριον (ὅπλον); τὸ σκεπαστικὸν ὅπλον, sp. τὸ σκεπαστήριον (ὅπλον); *pl.* auch τὰ σκεπάζοντα τῶν ὅπλων, auch bloss τὰ ὅπλα.

Schutzwehr τὸ πρόβλημα, ἡ προβολή, ὁ πρόβολος (auch übtr.); τὸ πρόφραγμα, sp. ἀντίφραγμα; ὁ προμαχεών, ῶνος; τὸ ἔρυμα, τὸ ὀχύρωμα (Befestigungswerk); ἡ ἔπαλξις (gew. *pl.*; auf d. Mauer).

schwach λεπτός 3. (dünn; auch λεπτὴ φωνή schw. Stimme; λεπτὰ ἴχνη schw. Spuren; λεπτὸς οἶνος schw. Wein; λεπτὴ ἐλπίς, ἀσφάλεια schw. Hoffnung, Sicherheit); ἀσθενής 2. (ohne Kraft), ἄρρωστος 2. (ohne Stärke); ἄτονος 2. (ohne Spannkraft); ἀδύνατος 2. (unvermögend); ἀμβλύς 3. (eig. stumpf; v. Gesicht; ἀνὴρ ἀμβλὺς τὴν φύσιν e. Mensch v. schw. Fähigkeiten; ἀμβλεῖα βήξ schw. Husten; ἀμβλεῖα ἀμυχή schw. Schramme); ἀμαυρός, ἀμυδρός 3. (eig. dunkel; bes. ἀμαυρὰ ὄψις sch. Gesicht, ἀμυδρὸν βλέπειν schw. Augen haben; auch ἀμαυρὰ ἴχνη schw. Spuren; ἀμυδρὰ ἐλπίς schw. Hoffnung); ὀλίγος 3. (gering an Zahl; übh. gering, unbedeutend, z. B. schw. Verdacht ὀλίγη ὑποψία); βραχύς 3. (eig. v. geringer Ausdehnung od. Dauer; übh. gering, unerheblich, z. B. βραχεῖα ἀφορμή, πρόφασις e. schw. Stützpunkt, Vorwand); ἀσαφής 2. (undeutlich, z. B. schw. Spuren ἀσαφῆ ἴχνη); μαλακός 3. (lass, ohne Energie); φιλοικτίρμων 2. (mitleidig). — m. schw. Stimme λεπτόφωνος 2. — m. schw. Wurzel ἀσθενόρριζος, sp. λεπτόρριζος 2. — schw. Keime treibend λεπτόβλαστος 2. — schw. sein ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, ἀδυνατεῖν (ohne Kraft sein). — schwächer sein als Jmd. ὑποδεέστερον εἶναί τινος, an etw. τινί, z. B. an Reiterei τῷ ἱππικῷ; nicht schwächer an Zahl οὐκ ἐλάττων (2.) od. οὐ μείων (2.) τὸ πλῆθος. — schw. sein in einer Kunst οὐ πάνυ δεινὸν εἶναι τέχνην τινά. — schw. sein od. sich zeigen gegen etw. μαλακὸν εἶναι (γίγνεσθαι) u. μαλακίζεσθαι (*M.* u. *P.*) πρός τι, μαλακὸν εἶναι καρτερεῖν πρός τι, gegen etw. od. Jmd. ἥττω εἶναί τινος. — zu schw. sein um etw. zu thun οὐχ ἱκανὸν εἶναι ποιεῖν τι. — d. Augen werden schw. ἀμαυροῦται (*P.*) τὰ ὄμματα. — schw. am Geiste (Verstande) werden ἀμβλύνεσθαι (*P.*) τὴν διάνοιαν. — e. schw. Gedächtniss besitzen οὐ μνημονικὸν εἶναι, ἐπιλήσμονα (ἀμνήμονα) εἶναι. — v. schw. Gesundheit ἀκροσφαλὴς (2.) πρὸς ὑγίειαν. — d. schw. Seite τὸ σαθρόν, τὸ νοσοῦν. — das ist d. schw. Seite des Staates ταύτῃ νοσεῖ od. σαλεύει ἡ πόλις.

schwachgläubig ὀλιγόπιστος 2. sp.; besser umschr.

Schwachheit 1) = Schwäche, w. s. — 2) Fehler: τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία, τὸ πλημμέλημα, ἡ πλημμέλεια. — eine Schw. begehen ἁμαρτάνειν, πλημμελεῖν τι, περιπίπτειν ἁμαρτήματι.
Schwachheitssünde τὸ σφάλμα.
schwachherzig ὀλιγόψυχος, sp. ὀλιγόθυμος, ἀσθενόψυχος 2., s. mutlos, feig. — schw. sein ὀλιγοψυχεῖν, sp. ὀλιγοθυμεῖν.
Schwachherzigkeit ἡ ὀλιγοψυχία, ἀθυμία, δειλία.
schwachköpfig ἀσθενὴς (2.) od. ἀμβλὺς (3.) τὴν φύσιν (τὴν γνώμην, τὴν διάνοιαν).
Schwachköpfigkeit ἡ τῆς γνώμης od. διανοίας ἀσθένεια; ἡ ἀμβλύτης.
Schwachkopf ἀνὴρ ἀσθενὴς od. ἀμβλὺς τὴν φύσιν.
Schwachsinn, s. Schwachköpfigkeit.
schwachsinnig, s. schwachköpfig.
Schwaden (beim Mähen) ὁ ὄγμος.
Schwadron ἡ ἴλη, ὁ οὐλαμός, vgl. ἡ φυλή. — Anführer einer Schw. ὁ ἰλάρχης (vgl. ὁ φύλαρχος). — eine Schw. kommandieren ἴλης ἡγεῖσθαι (φυλαρχεῖν).
schwadronenweise κατ' ἴλας.
schwadronieren ἀλαζονεύεσθαι, σπαθᾶν.
Schwäche 1) als Eigenschaft: ἡ λεπτότης (Dünne); ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία (Mangel an Kraft, Stärke); ἡ ἀτονία (Mangel der Spannkraft); ἡ ἀδυνασία, ἀδυναμία (Unvermögen); im Bes. Schw. der Augen ἡ τῆς ὄψεως ἀμβλύτης, vgl. Augenschwäche; des Geistes ἡ ἀμβλύτης, ἡ τῆς γνώμης od. διανοίας ἀσθένεια; Schw. des Willens ἡ μαλακία; Schw. gegenüber den sinnlichen Reizungen ἡ πρὸς τὰς ἡδονὰς γλυκυθυμία; oft durch d. Neutra der *adj.* unter „schwach", z. B. Schw. der Gesundheit τὸ ἀκροσφαλὲς πρὸς τὴν ὑγίειαν. — ist es = schwache Seite τὸ σαθρόν, τὸ νοσοῦν. — 2) als Zustand: τὸ ἀρρώστημα, ἡ παράλυσις.
schwächen ἀσθενοῦν, ἀσθενῆ od. ἀσθενέστερον ποιεῖν (kraftlos machen); ἐλαττοῦν, μειοῦν, μείω od. ἐλάττω ποιεῖν (geringer machen); συστέλλειν (beschränken); κολάζειν, κολούειν, ἐπικόπτειν (eig. beschneiden, stutzen); παραλύειν (die Spannkraft lähmen); ἀμβλύνειν (abstumpfen); ἀμαυροῦν, sp. ἀμυδροῦν (eig. verdunkeln); θρύπτειν, ἀποθρύπτειν, θραύειν, συγκλᾶν (die Kraft brechen); τρύχειν, κατατρύχειν (erschöpfen, aufreiben); ταπεινοῦν (demüthigen). — e. Mädchen schw. διαφθείρειν κόρην; auch αἰσχύνειν κόρην (schänden).
Schwächen, das, ἡ ἀσθένωσις, ἐλάττωσις, μείωσις, συστολή, κόλασις, κόλουσις, παράλυσις, ἀμαύρωσις (sp. ἀμύδρωσις), θρύψις, ταπείνωσις, sp. τρύχωσις. — eines Mädchens ἡ διαφθορά; vgl. d. vhg. W.
schwächlich ἀσθενής 2., ἀσθενικός 3., ἄρρωστος 2. (ohne Kraft); μαλακός, θρυπτικός, τρυφερός 3. (zärtlich, weichlich). — schw. sein ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, ἀσθενῶς ἔχειν, auch ἀδυνάτως ἔχειν τὸ σῶμα; schw. werden od. sein μαλακίζεσθαι (*M.* u. *P.*).
Schwächlichkeit ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία, ἀδυνασία, ἀδυναμία (Mangel an Kraft); ἡ μαλακία, θρύψις, τρυφή (Weichlichkeit, Zärtlichkeit).
Schwächung 1) als Handlung, s. Schwächen, das. — 2) als Zustand: τὸ ἀρρώστημα, ἡ παράλυσις.
Schwägerin ἡ τοῦ ἀνδρὸς od. τῆς γυναικὸς ἀδελφή, ἡ τοῦ ἀδελφοῦ γυνή; poet. ἡ γάλως, ω (Mannesschwester).
Schwägerschaft ἡ κηδεία, κηδεστία, τὸ κήδευμα, τὸ κῆδος, sp. ἡ ἐπιγαμβρεία. — Schw. mit Jmd. haben (in Schw. m. Jmd. treten) κηδεύειν τινί, sp. ἐπιγαμβρεύειν τινί.
Schwämmchen 1) kleiner Schwamm: τὸ σπογγίον, sp. σπογγάριον. — 2) Ausschlag im Munde: αἱ ἄφθαι. — diesen Ausschlag haben ἀφθᾶν; damit behaftet ἀφθώδης 2.
Schwängel, s. Schwengel.
schwängern ἔγκυον od. ἐγκύμονα ποιεῖν, κυΐσκειν, πληροῦν γυναῖκα; eine Jungfrau διαφθείρειν κόρην. — bildl. etw. m. etw. schw. ἐμπιπλάναι, πληροῦν τί τινος. — m. etw. geschwängert ἐγκύμων, ἔμπλεως, πλήρης (2.) τινός.
Schwängern, das, **Schwängerung** ἡ πλήρωσις; gew. Verba.
schwänzeln *a*) eig. σαίνειν (τῇ οὐρᾷ), διασαίνειν od. διασείειν τῇ οὐρᾷ. — um Jmd. schw. σαίνειν, περισαίνειν τινά. *b*) beim Gehen, einen schwänzelnden Gang haben: σαυλοῦσθαι, σαλακωνίζειν, διασαλακωνίζειν, σαλακωνεύειν, σαυλοπρωκτιᾶν.
Schwäre, die, τὸ ἕλκος, τὸ ἕλκωμα, ἡ ἕλκωσις, τὸ ἐκπύημα. [eitern.
schwären ἑλκοῦσθαι, sp. ἐξελκοῦσθαι (*P.*); vgl.
Schwären, das, ἡ ἕλκωσις; vgl. Eitern.
schwärmen 1) v. den Bienen *a*) summen: βομβεῖν. *b*) im Schwarme ausziehen: ἐκπέτεται od. ἐκπέμπεται (*P.*) ἡ νεοττιά; vom Bienenstocke ἐκπέμπειν od. ἀφιέναι νεοττιάν. — 2) herumfliegen: περιπέτεσθαι, πετόμενον πλανᾶσθαι od. περιπλανᾶσθαι (*P.*). — 3) übtr. sich rauschenden Vergnügungen ergeben: ἡδυπαθεῖν, τρυφᾶν, τρυφερῶς ζῆν; κωμάζειν (v. nächtlichen Zechern); geistig schw. ἐνθουσιάζειν u. ἐνθουσιᾶν, mehr poet. βακχεύειν; auch μαίνεσθαι (*aor. P.*); wohin schwärmest du? ποῖ φέρει γνώμης;
Schwärmen, das, 1) der Bienen: ὁ βόμβος (das Summen); ἡ τῆς νεοττιᾶς ἄφεσις (das Ausziehen im Schwarme). — 2) das Herumziehen lustiger Zecher in der Nacht: ὁ κῶμος; das geistige Schw., s. Schwärmerei.
Schwärmer ὁ κωμαστής od. *part.* ὁ κωμάζων, οντος (Nachtschwärmer); m. Rücksicht auf den Geist ὁ ἐνθουσιαστής, ὁ ἐνθουσιῶν, ῶντος; ὁ μανικός, ὁ μανείς, έντος; ὁ βακχεύων, οντος.
Schwärmerei ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ ἐνθουσίασις; ἡ μανία; ἡ βακχεία.
schwärmerisch ἐνθουσιαστικός 3., ἐνθουσιώδης 2., μανικός 3.; βάκχειος, βακχικός, βακχευτικός 3.
Schwärmzeit ὁ τῆς ἀφέσεως χρόνος.
Schwärze 1) schwarzes Aussehen: ἡ μελανία, τὸ μέλαν, sp. ἡ μελανότης. — 2) Mittel zum Schwarzmachen: τὸ μέλαν, τὸ μέλασμα; vgl. Schusterschwärze.
schwärzen μελαίνειν (verst. διαμελαίνειν), sp. μελανοῦν; durch Rauch καπνίζειν; übtr. ἀμαυροῦν. — sich schw. μελαίνεσθαι, ἀπομελαίνεσθαι (*P.*; auch μελαίνειν u. verst. διαμελαίνειν), sp. μελανοῦσθαι (*P.*), μελανεῖν; durch Rauch καπνίζεσθαι (*P.*; auch καπνίζειν). — Waaren schw., s. einschmuggeln.
Schwärzen, das, τὸ μελαίνειν; übtr. ἡ ἀμαύρωσις; das sich Schw. ἡ μέλανσις.
Schwärzer; durch d. *part.* der Verba unter „einschmuggeln".
schwärzlich ὑπομέλας 3. — schw. sein μελανίζειν; etw. schw. sein ὑπομελαίνειν, ὑπομελανίζειν sp.
Schwätzer ὁ ἀδολέσχης, ὁ ἀδόλεσχος, ὁ πολυλόγος, ὁ λάλος, ὁ περιττολόγος, ὁ φλύαρος; unerträglicher Schw. ὁ ἀπεραντολόγος; gemeiner Schw. ὁ σπερμολόγος.
Schwätzerei ἡ ἀδολεσχία, πολυλογία, λαλιά,

περιττολογία, φλυαρία; unerträgliche Schw. *ἡ ἀπεραντολογία*; gemeine Schw. *ἡ σπερμολογία*.

Schwätzerin *ἡ πολυλόγος* u. dgl., s. Schwätzer.

Schwager *ὁ κηδεστής*, ion. u. poet. *ὁ γαμβρός*; häufig auch umschr. *ὁ τοῦ ἀνδρὸς ἀδελφός, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφός, ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνήρ* od. *ὁ τὴν ἀδελφὴν ἔχων*.

Schwalbe *ἡ χελιδών, όνος*; junge Schw. *ὁ χελιδονιδεύς*. — der Schw. ähnlich, sie betreffend *χελιδόνειος, χελιδόνιος* 3. — wie die Schw. zwitschern *χελιδονίζειν*. — sprichw. geschwätziger als d. Schw. *λαλίστερος* (3.) *χελιδόνος*. — eine Schw. macht keinen Sommer *μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ*.

Schwalbeleien *τὰ κοσκυλμάτια*.

Schwalbenei *τὸ χελιδόνειον ᾠόν*.

Schwalbenkraut *τὸ χελιδόνιον*.

Schwalbenlied, etwa *τὸ χελιδόνισμα*. — das Schw. singen *χελιδονίζειν*; der es singt *ὁ χελιδονιστής*.

Schwalbennest *ἡ χελιδονεία νεοττιά*.

Schwalbenschwanz *ἡ τῆς χελιδόνος οὐρά*. — in der Baukunst *ὁ πελεκῖνος*; dem Schw. ähnlich, v. d. Gestalt desselben *πελεκινοειδής* 2., *πελεκινωτός* 3.

Schwalbenstein *ὁ χελιδόνιος λίθος*.

Schwalbenwurz *τὸ χελιδόνιον, ἡ ἀσκληπιάς, άδος*.

Schwall *ἡ φορά, ὁ ὄγκος, τὸ πλῆθος*; e. Schw. v. Worten *ὄγκος* od. *κόμπος λόγων*.

Schwamm 1) = Pilz: *ὁ μύκης, ητος* u. *ου*; essbarer Schw. *ὁ βωλίτης*; an Bäumen *τὸ ἀγαρικόν*. — v. Schw. gemacht *μυκήτινος* 3. — vgl. Schwämmchen 2). — 2) im Meere: *ὁ σπόγγος, ἡ σπογγιά*. — m. dem Schw. abwischen od. reinigen *σπογγίζειν*; die Kunst m. dem Schw. zu reinigen *ἡ σπογγιστική*.

schwammartig *σπογγοειδής, σπογγώδης* 2.

schwammicht, schwammig *ἀραιός, σομφός, πλαδαρός* 3., *χαῦνος* 3. u. 2., auch *ὑγρός* 3., *πλευμονώδης* 2. — v. schw. Art *σομφώδης* 2. — schw. sein *πλαδᾶν*. — m. schw. Fleische *ἀραιόσαρκος, ὑγρόσαρκος* 2.

Schwammigkeit *ἡ ἀραιότης, σομφότης, πλαδαρότης, χαυνότης*.

Schwammstein *ὁ σπογγίτης λίθος*.

Schwammsucher (im Meere) *ὁ σπογγεύς, ὁ σπογγοκολυμβητής*, sp. *ὁ σπογγοθήρας*. — seine Kunst *ἡ σπογγοθηρευτική*.

Schwan *ὁ κύκνος*. — vom Schw. *κύκνειος* 3.

Schwanenadler *ὁ κυκνίας ἀετός*.

Schwanenfeder *τὸ κύκνειον πτερόν* u. *πτίλον*.

Schwanengesang *τὸ κύκνειον*. — den Schw. singen *τὸ κύκνειον ᾄδειν*.

Schwanenhals *ὁ κύκνειος τράχηλος*; bildl. *ὁ προμήκης τράχηλος*.

Schwang, nur in den Ausdrücken: *a*) im Schw. sein od. gehen: *ἐπιπολάζειν; κρατεῖν, ἐπικρατεῖν; ἐν ἔθει εἶναι* od. *καθεστάναι; νομίζεσθαι* (*P.*). — es ist e. Gerücht im Schw. = es geht ein Gerücht, s. Gerücht. *b*) in Schw. kommen: *ἐπιπολάζειν, ἐκνικᾶν*; v. Gerüchten *διαδίδοσθαι, διασπείρεσθαι* (*P.*). *c*) in Schw. bringen: *εἰσάγειν, καθιστάναι*; v. Gerüchten *διαδιδόναι, διασπείρειν*.

schwanger *ἔγκυος* u. *ἐγκύμων* 2., selten *κυοφόρος* 2. — schw. sein od. gehen *κυεῖν* u. *κύειν* (auch m. *acc. παιδίον*), seltner *κυΐσκειν, κυοφορεῖν*, v. Jmd. *ἀπό* (*ἔκ*) *τινος*; auch *ἐν γαστρὶ ἔχειν* od. *φέρειν, κατὰ γαστρὸς ἔχειν*. — schw. werden *κυεῖν, κυΐσκεσθαι* (*P.*), *ἔγκυον* u. *ἐγκύμονα γίγνεσθαι, ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, πληροῦσθαι* (*P.*). — nachher noch (ehe die erste Leibesfrucht geboren ist) schw. werden *ἐπικυεῖν, ἐπικυΐσκεσθαι* (*P.*). — die Schwangere *ἡ κύουσα*. — bildl. m. einem Gedanken schw. gehen *κυεῖν τι ἐν τῇ ψυχῇ, ὠδίνειν τι*; mein Geist gieng stäts mit diesem Gedanken schw. *ἡ ψυχή μου ἀεὶ τοῦτο κύουσα διῆγεν*; d. Stadt geht m. Unglück schw. *δυστοκεῖ ἡ πόλις*.

Schwangerschaft *ἡ κύησις*, selten *κυοφορία*. — die Schw. vereiteln *ἀνακυΐσκειν*.

schwank *ῥαδινός* 3. (dünn u. beweglich; selten in Prosa); *λεπτός* 3. (dünn); *σαλεύων* 3. (schwankend).

Schwank *τὸ γελοῖον*; gemeiner Schw. *βωμολόχον τι*; vgl. Spass, Scherz. — Schw. machen *γελωτοποιεῖν, βωμολοχεύεσθαι*.

schwanken 1) eig. *κραδαίνεσθαι* (*P.*); *δονεῖσθαι, σείεσθαι, διασείεσθαι* (*P.*); *σαλεύεσθαι* (*P.*) u. *σαλεύειν* (letzteres bes. v. Schiffen); *σφάλλεσθαι, παραφέρεσθαι* (*P.*; wanken, taumeln); *ταλαντοῦσθαι*, sp. *ταλαντεύεσθαι* (*P.*), auch *διαρρέπειν* sich bald auf die eine, bald auf die andere Seite neigen, wie d. Wagschale); sp. *ἀστατεῖν* (unstät sein). — 2) übtr. v. Sachen: *ἀστάθμητον, ἀβέβαιον, ἀμφίβολον, σφαλερόν, ἐπισφαλῆ*, sp. *ἄστατον εἶναι* (keinen Halt haben); v. Pers. in ihren Entschlüssen schw. *ἐπαμφοτερίζειν, ἀμφισβητεῖν, ἀμφιγνοεῖν, ἐνδοιάζειν* (*τῇ γνώμῃ*), *ἀπορεῖν* (u. *M.*), *διαπορεῖν* (u. *DP.*), *πλανᾶσθαι* (*P.*). — hin u. her schw. (ohne Entscheidung, v. Zuständen) *δεῦρο κἀκεῖσε τὴν ῥοπὴν λαμβάνειν*, sp. *δεῦρο κἀκεῖσε ταλαντεύεσθαι*. — ich schw. niemals in meiner Ansicht *ἀεὶ ὁ αὐτός εἰμι τὴν γνώμην*. — vgl. schwankend.

Schwanken, das, 1) eig. *ὁ σάλος* (bes. des Schiffes); *ἡ ταλάντωσις*, sp. *τὸ δόνημα*. — 2) übtr. das Schw. im Gemüthe: *ἡ ἀμφισβήτησις, ἡ ἀπορία, τὸ τῆς γνώμης ἀβέβαιον* od. *ἀμφίβολον*, sp. *ὁ ἐπαμφοτερισμός*; v. Zuständen *τὸ ἀβέβαιον, τὸ ἐπισφαλές*, sp. *ἡ ἐπισφάλεια, παλίρροια*; das Schw. des Sieges *τὸ ἀγχώμαλον τῆς νίκης*, das Schw. des Glückes *τὸ ἀμφίβολον τῆς τύχης*.

schwankend *ἀστάθμητος, ἀβέβαιος, ἀμφίβολος* 2., *μετέωρος* 2., *ἐπισφαλής* 2., *σφαλερός* 3., sp. *ἄστατος* 2.; v. Kampfe od. Siege *ἀγχώμαλος, ἀμφιδήριτος, ἀντίπαλος*, sp. *ἀμφίρροπος* 2.

Schwanz *ἡ οὐρά, ἡ κέρκος*. — Schw. des Löwen *ἡ ἀλκαία* sp.; des Pferdes *ἡ σόβη, τὸ σόβητρον* sp. — Schw. an einem Kleide *τὸ σύρμα, ἐπίσυρμα*. — m. dem Schw. wedeln, s. wedeln. — zum Schw. gehörig *οὐραῖος* 3. — den Schw. einziehen *ὑπὸ τὴν γαστέρα ἄγειν τὴν οὐράν*, mehr poet. *ὑπίλλειν τὴν οὐράν* (dieses auch bildl., wie *ὑφίεσθαι*). — m. langem Schw. *μακρόκερκος* 2. — m. abgestuztem Schw. *κόλουρος* 2. (dazu poet. ein bes. *fem. ἡ κόλουρις, ιδος*), sp. *κολοβόκερκος* 2. — d. Schw. stutzen *κολούειν τὴν οὐράν*, sp. *κολουροῦν* (dazu *ἡ κολούρωσις, κολουρία*). — sprichw. nur der Schw. v. etw. sein *ἐν προσθήκης μέρει εἶναι*, der Schw. v. Jmd. sein *ἐν δορυφόρου μέρει ἐφέπεσθαί τινι*.

Schwanzaffe *ὁ κερκοπίθηκος*.

Schwanzbein *ὁ κόκκυξ, υγος*.

Schwanzende *τὸ ὀρροπύγιον, τὸ οὐραῖον*.

Schwanzfeder *τὸ οὐραῖον πτερόν*.

Schwanzflosse *τὸ ὀρροπύγιον, τὸ οὐραῖον*.

Schwanzhaare *αἱ οὐραῖαι τρίχες*.

schwanzlos *ἄκερκος* 2.

Schwanzmeise *ὁ μακρόκερκος αἰγίθαλος*.

Schwanzriemen *ἡ ὑπουρίς, ίδος* sp.

Schwanzstern, s. Komet.

Schwarm *a*) v. Insekten: *ὁ ἑσμός, ὁ ἀφεσμός* (bes. v. Bienen, Wespen, wie immer *τὸ σμῆνος*). *b*) übh. ungeordneter Haufe: *ὁ ἑσμός, τὸ σμῆνος*,

ὁ ὄχλος, τὸ πλῆθος, vgl. ὁ θίασος, ὁ κῶμος. — e. ungeheurer Schw. τὸ νέφος (Wolke).

Schwarte τὸ παχὺ δέρμα; am Schweinefleische ἡ φορίνη.

schwartig sein φορίνην παχεῖαν ἔχειν.

schwarz μέλας 3. — schw. sein μέλαν εἶναι, μελανεῖν. — schw. machen μελαίνειν, sp. μελανοῦν. — schw. werden μελανεῖν, μελαίνεσθαι (*P.*) u. μελαίνειν (sp. μελανοῦσθαι *P.*), ἀπομελαίνεσθαι (*P.*); vgl. sich schwärzen. — das schw. Werden ἡ μέλανσις. — obenauf schw. ἐπιμέλας 3.; obenauf schw. werden ἐπιμελαίνεσθαι (*P.*). — von schw. Farbe od. Haut μελάγχρους 2., ὁ, ἡ μελάγχρως u. μελανόχρως, ωτος. — schw. Farbe τὸ μέλαν, τὸ μέλασμα. — schw. Fleck τὸ μέλαν, τὸ μέλασμα, ἡ μελανία; vgl. τὰ μελάγχειμα. — etw. schw., s. schwärzlich. — etw. schw. auf weiss haben ἔγγραφον (ἔγγραπτον) ἔχειν τι. — es wird mir schw. vor den Augen σκοτοδινιῶ, σκοτοῦμαι (*P.*), ἰλιγγιῶ (dieses auch m. den beiden vhg. verbunden). — das schw. Meer ὁ Εὔξεινος πόντος. — die schw. Kunst ἡ μαγεία, ἡ μαγευτική (μαγγανευτική). — Ausserdem finden sich noch viele Compos. m. μέλας, z. B. m. schw. Strichen od. Linien μελανόγραμμος 2., m. schw. Adern ὁ, ἡ μελανόφλεψ, εβος, m. schw. Wurzeln μελανόρριζος 2., m. schw. Hintern μελάμπυγος 2., schw. Adler ὁ μελανάετος, schw. Weizen τὸ μελάμπυρον. — vgl. d. ff. WW. [μος 2.

schwarzäugig μελανόμματος, sp. μελανόφθαλ-

schwarzblätterig μελάμφυλλος 2. poet.; besser umschr. μέλανα τὰ φύλλα ἔχων 3.

schwarzblau πελιτνός (πελιδνός) 3., πελιός 3., περκνός 3. — schw. Farbe ἡ πελιτνότης (πελιδνότης, sp. πελίδνωσις), πελιότης. — schw. werden πελιαίνεσθαι, πελιοῦσθαι, περκάζειν, sp. πελιδνοῦσθαι (*P.*). — schw. machen πελιοῦν.

schwarzbraun μελάγχλωρος 2., πελιός 3.

Schwarzbrot, etwa ἡ μᾶζα.

Schwarzdorn ἡ ῥάμνος, ὁ u. ἡ παλίουρος. — v. Schw. gemacht παλιούρινος 2.

Schwarzdrossel, s. Amsel.

schwarzerdig μελάγγεως, ων (μελάγγειος 2.).

schwarzfarbig μελάγχρους 2., ὁ, ἡ μελάγχρως u. μελανόχρως, ωτος.

schwarzfüssig μελάμπους, πουν poet.; besser umschr. μέλανας τοὺς πόδας ἔχων 3.

schwarzgallig μελαγχολικός 3. — schw. sein μελαγχολᾶν. — v. schw. Beschaffenheit μελαγχολώδης 2.

Schwarzgalligkeit ἡ μελαγχολία. — die Schw. bewirkend od. davon herrührend μελαγχολικός 3.

schwarzgefärbt μελαμβαφής 2. poet.; besser durch d. Ausdrücke unter „schwarzfarbig".

schwarzgefiedert μελανόπτερος 2., ὁ, ἡ μελανόπτερυξ, υγος poet.; besser umschr. μέλανα τὰ πτερὰ ἔχων 3.

schwarzgekleidet μελανείμων 2., sp. μελανόστολος, μελανοφόρος 2., auch umschr. μέλαν ἱμάτιον ἠμφιεσμένος 3. — schw. sein μελανειμονεῖν, sp. μελανοφορεῖν, auch μέλαν ἱμάτιον ἠμφιέσθαι.

schwarzgelb μελάγχλωρος 2.

schwarzgestreift μελανορράβδωτος 2. sp.

schwarzgrau φαιός 3.

schwarzhaarig ὁ, ἡ μελανόθριξ u. μελάνθριξ, τριχος, sp. ὁ μελανοκόμης.

schwarzhäutig μελανοδέρματος 2.

Schwarzkopf, s. schwarzhaarig.

Schwarzkümmel τὸ μελάνθιον, τὸ μελανόσπερ-

Schwarzkünstler ὁ μάγος, ὁ φαρμακεύς. [μον.

schwarzlockig μελανοπλόκαμος 2. sp.; auch umschr. μέλανας τοὺς πλοκάμους ἔχων 3.

Schwarzpappel ἡ αἴγειρος. — vom Holz der Schw. αἰγείρινος 3. — Hain v. Schw. ὁ αἰγειρών, ῶνος. — zu einer Schw. werden ἐξαιγειροῦσθαι

schwarzroth ὄρφνινος u. ὄρφνιος 3. [(*P.*).

Schwarzschwanz ὁ μελάνουρος (*fem.* ἡ μελανουρίς, ίδος).

schwarzsprenkelig μελανόστικτος 2.

Schwarzwald ἡ μέλαινα ὕλη.

Schwarzwild οἱ ἄγριοι ὗες, οἱ κάπροι.

schwarzwollig μελανόμαλλος 2. sp.

schwatzen λαλεῖν, selten λεσχηνεύειν (u. *M.*; übh.), στωμύλλειν (u. *M.*; gerne schw., fein, artig schw.); ἀδολεσχεῖν (im tadelnden Sinne), κωτίλλειν (m. d. Nebenbegriffe d. Schmeichelns, kosen); ῥιψολογεῖν sp., besser ῥίπτειν λόγους ἀπερισκέπτως (unbesonnen schw.). — unnützes Zeug schw. ληρεῖν, φλυαρεῖν, φληναφᾶν (sp. -εῖν, -εύειν), ὑθλεῖν, kom. θαλαττοκοπεῖν. — m. Jmd. schw. λαλεῖν, προσλαλεῖν, λεσχηνεύειν, sp. προσμυθολογεῖν τινι; auch διαλέγεσθαι (*DP.*) τινι u. πρός τινα, διαλογίζεσθαι πρός τινα, προσομιλεῖν τινι u. πρός τινα.

Schwatzen, das, ἡ λαλιά, τὸ λάλημα (sp. ἡ λάλησις); τὸ στώμυλμα (*pl.*); ἡ ἀδολεσχία; ἡ φλυαρία; vgl. d. vhg. W.

schwatzhaft λάλος 2., ἀδόλεσχος 2., ἀδολεσχικός 3., πολυλόγος 2., στωμύλος 2.; vgl. geschwätzig.

Schwatzhaftigkeit, s. Geschwätzigkeit.

Schwatzmaul, s. Schwätzer u. vgl. schwatzhaft, geschwätzig.

Schwebe ἡ αἰώρα, ἡ αἰώρησις. — in der Schw. sein αἰωρεῖσθαι (*aor. P.*), κρέμασθαι; bildl. die Sache ist noch in d. Schw. ἄδηλον ἔτι ὅπως ἀποβήσεται od. ὅποι ῥέψει τὸ πρᾶγμα. — in d. Schw. erhalten αἰωρεῖν. [μάστρα).

Schwebemaschine ἡ αἰώρα, ἡ κρεμάθρα (κρε-

schweben αἰωρεῖσθαι (*aor. P.*), κρέμασθαι, ἀνακρέμασθαι. — in der Luft schw. μετέωρον εἶναι, φέρεσθαι (*P.*) μετέωρον od. διὰ τοῦ ἀέρος, auch πέτεσθαι (fliegen). — über etw. schw. ἐπαιωρεῖσθαί τινι, ἐπικρέμασθαί τινι (beide auch bildl.: drohen, bedrohen, u. so ἐπικεῖσθαί τινι); ὑπεραιωρεῖσθαι. — um etw. schw. πέτεσθαι περί τι, περιπέτεσθαί τι. — übtr. es schwebt mir etw. vor Augen πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου προφαίνεταί τι, παρίσταταί μοί τι, δοκῶ μοι ὁρᾶν τι; es schwebt mir etw. noch vor d. Augen ἐν ὀφθαλμοῖς παραμένει μοί τι; es schwebt mir etw. vor der Seele παρίσταταί μοί τι, περιπέτεταί τι τὴν γνώμην μου. — in d. Hoffnung schw. ἐπαίρεσθαι (*P.*), ἀναρτᾶσθαι (*P.*) od. μετέωρον εἶναι ταῖς ἐλπίσιν, sp. ἐπαιωρεῖσθαι ταῖς ἐλπίσιν; zwischen Furcht u. Hoffnung schw. μετέωρον εἶναι, μετεωρισθῆναι; in Furcht schw. διὰ φόβον εἶναι, ἀγωνιᾶν, ἀδημονεῖν, περιίσταταί τινα φόβος; in Gefahr schw. αἰωρεῖσθαι ἐν κινδύνῳ, vgl. Gefahr. — schw. lassen, schwebend halten αἰωρεῖν, κρεμαννύναι, ἀνακρεμαννύναι, μετεωρίζειν; übtr. Jmd. in Hoffnung (zwischen Furcht u. Hoffnung) schw. lassen ἀνακρεμαννύναι τινὰ ἀπὸ τῶν ἐλπίδων, ἀναρτᾶν τινα ἐλπίσιν, μετεωρίζειν od. αἰωρεῖν τινα.

Schweben, das, ἡ αἰώρησις, αἰώρα.

schwebend μετέωρος 2., κρεμαστός 3., sp. ἐκκρεμής 2. — schw. Bewegung, s. Schweben. — schw. halten, in schw. Bewegung bringen αἰωρεῖν.

Schwefel τὸ θεῖον (gediegener Schw. θεῖον ἄπυρον; künstlich bereiteter Schw. θεῖον πεπυρωμένον). — m. Schw. räuchern u. reinigen θειοῦν, διαθειοῦν, gew. περιθειοῦν (περι-

ϑεοῦν); Räucherung u. Reinigung m. Schw. ἡ περιϑείωσις.
schwefelartig ϑειώδης 2.
Schwefelbad τὰ ϑείῳ μεμιγμένα λουτρά.
Schwefelblumen τὸ τοῦ ϑείου ἄνϑος.
Schwefeldampf ὁ ϑειώδης ἀτμός; ἡ ϑειώδης λιγνύς (Schwefelqualm).
Schwefelerde ἡ τὸ ϑεῖον φέρουσα od. ἔχουσα γῆ; ἡ ϑειώδης γῆ.
Schwefelfaden, umschr. τὸ ϑείῳ ἐμβεβαμμένον λίνον.
schwefelfarbig, -gelb ϑειώδης (2.) τὴν χρόαν; ϑειόχρους 2.
Schwefelgeruch ἡ ϑειώδης od. ϑείου ὀσμή.
Schwefelgrube τὰ ϑείου μέταλλα.
Schwefelhölzchen, umschr. τὸ ϑείῳ ἐμβεβαμμένον ξυλάριον.
schwefelig ϑειώδης 2.
Schwefelkies ὁ, ἡ ϑειώδης χάλιξ, ικος.
schwefeln ϑειοῦν, διαϑειοῦν, gew. περιϑειοῦν u. περιϑεοῦν; ὑποϑυμιᾶν ϑείῳ.
Schwefeln, das, ἡ περιϑείωσις.
Schweif, s. Schwanz. — eines Kometen ἡ κόμη, sp. τὸ ἀκροφύσιον.
schweifen 1) *tr.* κολποῦν, sp. τοξοῦν; auch κυρτοῦν, sp. γυροῦν. — **geschweift** κολπωτός 3., τοξωτός 3., τοξοειδής 2.; auch γυρός, κυρτός 3. — 2) *intr.* = umherschweifen, w. s. — bildl. sein Blick schweift zu etw. Anderem ἡ ὄψις αὐτοῦ ἐπ' ἄλλο τι μεταβαίνει. — seinen Blick v. einem Gegenstande zu einem anderen schw. lassen ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον μετάγειν τὴν ὄψιν, v. einem Gegenstande zum andern πανταχῇ περιφέρειν τὸ βλέμμα.
Schweifen, das, 1) *tr.* ἡ κόλπωσις, κύρτωσις, sp. γύρωσις. — 2) *intr.* = das Umherschweifen, w. s.
schweigen 1) *intr.* σιωπᾶν, auch ἡσυχάζειν, ἡσυχίαν ἔχειν od. ἄγειν (still sein, keinen Laut von sich geben), so auch σιγὴν ἔχειν u. σιγᾶν (letzteres auch: zu reden aufhören, wie ἀποσιωπᾶν, παύεσϑαι λέγοντα); ἄφωνον εἶναι (lautlos, stumm sein). — bei od. zu etw. schw. σιγᾶν u. σιωπᾶν (κατασιωπᾶν) πρός τι; bei etw. schw. = zu reden aufhören σιγᾶν ἔν τινι; über etw. schw. σιγᾶν u. σιωπᾶν περί τινος; gegen Jmd. schw. σιγᾶν πρός τινα, σιωπᾶν τινι. — andächtig schw. εὐφημεῖν, εὐστομεῖν. — schweige! σίγα, σιγὴν ἔχε, σιώπα δή, εὐφήμει. — schweigend σιγῇ, διὰ od. μετὰ σιγῆς, σιωπῇ, εὐφήμως; auch *adj.* σιγηλός, σιωπηλός 3. od. *part.* — 2) *tr.* selten u. dichterisch = schweigen heissen od. machen, zum Schweigen bringen, vgl. d. f. W.
Schweigen, das, ἡ σιωπή, ἡ σιγή; andächtiges Schw. ἡ εὐφημία; sp. ἡ ἀποσιώπησις (das Verstummen). — tiefes Schw. σιωπὴ od. σιγὴ πολλή. — Jmd. zum Schw. bringen σιγάζειν, κατασιγάζειν, κατασιωπᾶν (u. *M.*; sp. auch σιωπᾶσϑαι), auch ἐπιστομίζειν τινά (Jmd. das Maul stopfen). — Jmd. Schw. auferlegen προστάττειν τινὶ od. κελεύειν τινὰ σιγᾶν. — Schw. beobachten bei (über) etw., gegen Jmd., s. schweigen. — mit od. unter Schw., s. „schweigend" unter „schweigen".
schweigsam σιγηλός, σιωπηλός, σιωπηρός 3., sp. σιγηρός 3.
Schweigsamkeit ἡ σιωπή, τὸ σιωπηλόν.
Schwein ὁ, ἡ σῦς od. ὗς, *gen.* συός od. ὑός; Mutterschwein ἡ γρόμφις (ion.); junges Schw. ἡ (ὁ) δέλφαξ, ακος, ὁ (ἡ) χοῖρος. — wildes Schw. ὁ ἄγριος σῦς od. ὗς, ὁ κάπρος (Eber). — geschnittenes Schw. ὁ τομίας od. ἐκτομίας χοῖρος. — vom Schw. σύειος, ὕειος, χοίρειος 3., selten ὑηνός 3. — d. Schw. betreffend ὑικός 3. — Schw. fütternd od. hütend ὑοβοσκός, συοφορβός (ὑοφορβός) 2.
Schweinchen τὸ ὑίδιον (συΐδιον), τὸ χοιρίδιον, τὸ χοιρίον, ὁ χοιρίσκος.
schweineähnlich, -artig συώδης, ὑώδης, χοιρώδης 2.; ὑικός 3.
Schweinebraten τὰ ὕεια (σύεια) od. χοίρεια κρέα ὀπτά.
Schweinefett τὸ σύειον (ὕειον, auch χοίρειον) στέαρ; τὸ ἔλαιον συός.
Schweinefleisch τὰ ὕεια (σύεια) od. χοίρεια (m. u. ohne κρέα).
Schweinehändler ὁ χοιροπώλης.
Schweineherde τὸ ὑοφόρβιον (συοφόρβιον), τὸ συβόσιον; gew. ἡ συῶν ἀγέλη.
Schweinehirt ὁ συβώτης (συβότης), ὁ ὑοβοσκός, sp. ὁ συοφορβός, ὑοφορβός, χοιροβοσκός. — ein Schw. sein συβωτεῖν, χοιροβοσκεῖν sp. — den Schw. betreffend συβωτικός 3.
Schweinehirtin ἡ συβώτρια.
Schweinehund (als Schimpfwort) ὁ μιαρός, παμμίαρος, μιαρώτατος; ὁ ὄλεϑρος, τὸ κάϑαρμα.
Schweinekoth ὁ χοιροσπέλεϑος.
Schweinemarkt ἡ ὑῶν (συῶν) od. χοίρων ἀγορά.
Schweinemast ὁ τῶν χοίρων σιτισμός od. χορτασμός, ἡ τῶν χοίρων σίτισις.
Schweinerei ἡ ὑηνία, συηνία, sp. ὑωδία, χοιρωδεία; auch ἡ ἀκαϑαρσία, sp. ῥυπαρία, ῥυπαρότης. — Schweinereien λόγοι αἰσχροί.
Schweinestall, s. Schweinskoben.
Schweinewildpret τὰ τῶν ἀγρίων ὑῶν κρέα.
Schweinigel 1) als Thiername: ὁ χερσαῖος ἐχῖνος, ὁ (ἡ) ὕστριξ, ιχος, sp. ὁ χοιρογρύλλιος, ὁ ἀκανϑόχοιρος. — 2) übtr. v. Menschen: ὁ ὑηνεύς, vgl. Schmutzfinke.
schweinisch, s. säuisch.
Schweinsblase ἡ τοῦ χοίρου κύστις.
Schweinsborste ἡ ὑὸς od. ὑεία ϑρίξ.
Schweinschneider ὁ τοὺς χοίρους ἐκτέμνων.
Schweinshaut τὸ ὕειον δέρμα.
Schweinsjäger ὁ συοϑήρας.
Schweinsjagd ἡ ὑῶν ἀγρίων od. κάπρων ϑήρα.
Schweinskeule ἡ χοίρου κωλῆ, τὸ ὕειον σκέλος.
Schweinsklaue ὁ ὕειος πούς, ποδός; ὁ ὕειος ὄνυξ, χος.
Schweinsknöchelchen τὰ ἀκροκώλια.
Schweinskoben τὸ χοιροτροφεῖον, χοιροκομεῖον, sp. τὸ ὑοφορβεῖον, ὁ συφεών, ῶνος; poet. u. sp. ὁ συφεός u. συφός.
Schweinskopf ἡ τοῦ χοίρου (κάπρου) κεφαλή.
Schweinsleder τὸ χοίρειον δέρμα. — v. Schw. χοίρινος 3.
Schweinsrüssel τὸ (ὑὸς od. χοίρου) ῥύγχος.
Schweinstreiber ὁ ἄγων ὑοφόρβιον; vgl. Schweinehändler.
Schweiss ὁ ἱδρώς, ῶτος (auch wie im Deutschen bildl. = Anstrengung), ion. τὸ ἶδος. — starker Schw. πολὺς ἱδρώς. — e. wenig Schw. τὸ ἱδρώτιον. — Schw. treiben ἱδρωτοποιεῖν; das Schw. Treiben ἡ ἱδρωτοποιία; Schw. treibend ἱδρωτοποιός 2., ἱδρωτικός 3. — Schw. bringen, in Schw. setzen ἱδρῶτα παρέχειν. — in Schw. kommen od. gerathen ἀνιδροῦν, ἀνιδίειν, ἀφιδροῦν; das in Schw. Gerathen ἡ ἀφίδρωσις; der leicht, schwer in Schw. kommt ὁ, ἡ εὐίδρως, ωτος (auch εὔιδρος, εὐίδρωτος 2., ἱδρωτικός 3.) u. ὁ, ἡ δυσίδρως, ωτος; nicht in Schw. gekommen ἀνίδρωτος 2. — v. Schw. triefen ῥεῖν ἱδρῶτι. — Schw. vergiessen ἀφιέναι ἱδρῶτα. — den Schw. stillen παύειν od. κατασβεννύναι τὸν ἱδρῶτα. — in Schw., m. Schw. σὺν ἱδρῶτι, μετὰ ἱδρῶτος, οὐκ ἄνευ ἱδρῶτος. — ohne Schw. ἀνιδρωτί, ἀνιδιτί (auch = ohne Anstrengung), auch *adj.* ἄνιδρος, ἀνίδρωτος 2. — Ist es = das m. Schw. u. Anstrengung Erworbene ὁ ἱδρώς, ῶτος, z. B. soll ich meinen sauren Schw. verlieren? ἆρ' ἐκβαλῶ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα; dieser hat sich die Früchte unseres Schw. zugeeignet οὗτος

τοὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει. — In der Jägersprache = Blut des Wildes.
Schweissblasen (an den Genitalien) τὰ ἴδρωα.
schweissen 1) *tr.* Metall schw.: συγκροτεῖν, κολλᾶν, συγκολλᾶν. — 2) *intr.* in d. Jägersprache, v. Wilde = bluten.
Schweissfieber ὁ μετὰ ἱδρῶτος πυρετός.
Schweissgeruch ὁ γράσος. — der einen Schw. hat ὁ, ἡ γράσων, ωνος.
schweissig ἱδρώδης 2., ἱδρωτικός 3.; auch durch d. *part.* v. „schwitzen", w. s.
Schweissloch ὁ πόρος.
schweisslos = ohne Schweiss, s. Schweiss.
Schweisstreiben, das, ἡ ἱδρωτοποιία.
schweisstreibend ἱδρωτοποιός 2., ἱδρωτικός 3.
Schweisstropfen ὁ ἱδρῶτος σταλαγμός. — in Schw. hervortreten ἀνιδίειν.
Schweisstuch τὸ καψιδρώτιον sp.; τὸ σουδάριον (das lat. *sudarium*).
schwelen, s. Theer.
schwelgen τρυφᾶν, ἡδυπαθεῖν, θρύπτεσθαι (*P.*), χλιδᾶν, sp. καπυρίζειν, τρυφερεύεσθαι. — arg schw. ἀσελγαίνειν, sp. ἀσωτεύεσθαι, σπαταλᾶν, auch συβαρίζειν (sybaritisch leben), ἁβρότητι χλιδαίνεσθαι (*P.*). — in etw. schw. τρυφᾶν τινι. — Lust haben zu schw. τρυφητιᾶν sp.
Schwelger ὁ τρυφητής, καπυριστής sp., unatt. ὁ τρύφαξ, ακος; auch ὁ ἁβροδίαιτος, ὁ τρυφερός, sp. ὁ ἁβρόβιος, ὁ τρυφερόβιος; häufig durch d. *part.* der vhg. Verba. — e. arger Schw. ὁ ἀσελγής, ὁ ἄσωτος, vgl. ὁ συβαρίτης.
Schwelgerei ἡ τρυφή (auch *pl.*), ἡ ἡδυπάθεια, ἡ θρύψις, ἡ χλιδή, sp. τρυφερότης; arge Schw. ἡ ἀσέλγεια, ἀσωτία (ἀσωτεία), sp. ἡ σπατάλη, ἡ σύβαρις, ιδος. — in Schw. verfallen ἐξοκέλλειν od. ἀποκλίνειν εἰς τρυφήν, sp. ἐκτρυφᾶν. — durch Schw. verderbt werden τρυφεραίνεσθαι (*P.*).
schwelgerisch τρυφερός 3., sp. τρυφητικός 3.; stärker ἄσωτος, ἀσελγής 2., sp. σπαταλός 3.; vgl. συβαριτικός 3. — e. schw. Mensch, s. Schwelger. — schw. sein, s. schwelgen. — schw. Leben ὁ τρυφερὸς βίος, τὸ ἁβροδίαιτον, ἡ ἁβροδίαιτα. — e. schw. Leben führen τρυφερὸν βίον ζῆν, ἁβρότητι χλιδαίνεσθαι (*P.*), ἀσελγῶς διακεῖσθαι.
Schwelle ὁ ὀδός (ion. u. sp. οὐδός), ὁ βαθμός. — den Fuss über d. Schw. setzen ὑπερβαίνειν τὸν ὀδόν. — Jmds. Schw. betreten εἰσέρχεσθαι πρός od. παρά τινα, ἐπὶ θύρας ἔρχεσθαί τινος. — Jmd. nicht über d. Schw. lassen ἀποκλείειν τινὰ τῆς θύρας. — an d. Schw. v. etw. stehen εἶναι πρός τινι u. περί τι; an d. Schw. des Greisenalters ἐπὶ γήρως ὀδῷ (vgl. Il. 22, 60).
schwellen 1) *intr.* ὀγκοῦσθαι (*P.*; an Umfang zunehmen); αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι, αὔξεσθαι, ἐπαύξεσθαι (*P.*; zunehmen); v. einer Geschwulst οἰδεῖν, οἰδάνειν, ἐξοιδεῖν (sp. ἐξοιδαίνειν), selten ἐξοιδίσκεσθαι (*P.*); v. der weiblichen Brust σπαργᾶν, σφριγᾶν, sp. κυδωνιᾶν; v. Flüssen πληθύειν, πλήρη γίγνεσθαι, αὐξάνεσθαι (*P.*). — geschwollen sein (bes. unter den Augen) κυλοιδιᾶν. — bildl. das Herz schwillt Jmd. vor Freude διαχεῖταί τις εὐφραινόμενος, πλήρης χαρᾶς γίγνεται ἡ καρδία τινός; es schwillt Jmd. der Muth θυμὸς αὐξάνεταί τινι, μετεωρίζεται od. ἐπαίρεταί τις; vgl. Kamm, Galle. — 2) *tr.* ὀγκοῦν, αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν. — d. Segel schw. ἐμπιπλάναι τὰ ἱστία, ἐπουριάζειν τὴν ὀθόνην od. τὰ ἀκάτεια. — ein die Segel schwellender Wind ἄνεμος πλησίστιος. — den Muth Jmds. schw. μετεωρίζειν od. ἐπαίρειν τινά.
Schwellen, das, 1) *intr.* ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις; ἡ οἴδησις, τὸ οἴδημα; der weiblichen Brust ἡ σπάργωσις. — 2) *tr.* ἡ αὔξησις, ἡ ὄγκωσις.
schwellend (v. weiblichen Brüsten) σφριγανός 3., σφριγώδης 2., κυδώνιος 3.
Schwemme ἡ καλίστρα (κυλίστρα), καλινδήθρα. — das Pferd in d. Schw. reiten ῥοΐζειν τὸν ἵππον.
schwemmen ῥοΐζειν. — das Schw. ὁ ῥοϊσμός.
Schwengel τὸ κηλώνειον (ὁ κήλων, ωνος; an einem Brunnen); ὁ ὕπερος (sp. τὸ ὕπερον; an der Glocke). — wie einen Schw. stellen od. bewegen κηλωνεύειν sp.
schwenken 1) *tr.* δονεῖν, κραδαίνειν, πάλλειν, poet. τινάσσειν; auch διακινεῖν (leicht hin u. her schw.). — im Kreise schw. περιδινεῖν. — den Becher schw. (= reinigen) κλύζειν τὸ ἔκπωμα. — im Kreise schw. κυκλοῦν, δινεῖν, περιδινεῖν. — 2) *refl.* „sich schw." durch d. *P.* der obigen Verba. — Bes. als milit. *t. t.* „schw." u. „sich schw." στρέφεσθαι (*P.*) u. στρέφειν, ἐπιστρέφεσθαι (*P.*) u. ἐπιστρέφειν; auch ἀναστρέφεσθαι (*P.*) u. ἀναστρέφειν (Kehrt machen). — links, rechts schw. στρέφειν od. ἐπιστρέφειν ἐπ' ἀσπίδα, ἐπὶ δόρυ. — schw. lassen ἐπιστρέφειν, auch ἀναστρέφειν (Kehrt machen lassen).
Schwenkung ἡ κράδανσις, ὁ κραδασμός, ἡ πάλσις, ὁ παλμός (sämmtlich erst sp.), gew. Verba; Schw. im Kreise ἡ περιδίνησις. — als milit. *t. t.* ἡ ἐπιστροφή, ἡ κλίσις; ἡ ἀναστροφή (bes. das Kehrtmachen); halbe Schw. ὁ περισπασμός; Dreiviertelschwenkung ὁ ἐκπερισπασμός. — eine Schw. machen, s. schwenken; eine Schw. nach der entgegengesetzten Seite machen στρέφειν τὰ ἐναντία. — eine Schw. machen lassen ἐπιστρέφειν, ἀναστρέφειν, περισπᾶν, ἐκπερισπᾶν.
schwer 1) eig. v. Gewichte: βαρύς 3., ἐμβριθής 2.; schw. v. Gewicht βαρύσταθμος 2. (schw. von Gewicht sein, schw. wiegen βαρυσταθμεῖν sp.). — schw. sein βάρος ἔχειν. — Bei näherer Bezeichnung des Gewichtes durch den *acc.* (des Bezuges) τὸ βάρος, z. B. fünf Talente schw. sein πέντε τάλαντα ἔχειν τὸ βάρος. — ein Talent schw. ταλαντιαῖος 3., eine Drachme schw. δραχμιαῖος 3., e. Pfund schw. λιτριαῖος (λιτραῖος) 3. — schw. machen βαρύνειν. — schw. Last βαρὺ od. δεινὸν ἄχθος. — v. Geldstücken παχύς 3. (opp. λεπτός 3.). — schw. Waffen, schw. Rüstung τὰ ὅπλα, τὸ ὅπλισμα, ἡ πανοπλία; die Kunst schw. Waffen zu führen ἡ ὁπλιτική, τὸ ὁπλιτικόν; mit schw. Waffen kämpfen ὁπλομαχεῖν; mit schw. Waffen kämpfend ὁπλομάχος 2.; das Kämpfen m. schw. Waffen u. der Unterricht darin ἡ ὁπλομαχία; Wettlauf in schw. Rüstung ὁ ὁπλίτης (δρόμος), in schw. Rüstung wettlaufen u. wettlaufend ὁπλιτοδρομεῖν u. ὁπλιτοδρόμος 2. — schw. Infanterie τὸ βαρὺ τοῦ πεζοῦ (sp. τὰ βαρέα τῶν ὅπλων, ἡ βαρεῖα δύναμις), οἱ ὁπλῖται, τὸ ὁπλιτικόν, τὰ ὅπλα; ἡ ἀσπίς, ίδος (bes. bei Zahlangaben, z. B. 10,000 Mann schw. Infanterie ἀσπὶς μυρία); auch ἡ φάλαγξ, γγος (im makedonischen Zeitalter). — schw. Reiterei ἱππεῖς θωρακοφόροι od. τεθωρακισμένοι, τὸ βαρὺ (sp. τὸ στάσιμον) τῆς ἵππου. — schw. Speisen βρώματα στερεά; vgl. unverdaulich. — schw. Wein οἶνος ὀξύς (hitzig). — es ist mir der Kopf schw. βαρύνομαι (*P.*) τὴν κεφαλήν, βαρεῖά ἐστί μοι ἡ κεφαλή, καρηβαριῶ (καρηβαρῶ), v. Rausche ἀπὸ od. ἐκ μέθης; der einen schw. Kopf hat βεβαρημένος 3. (οἴνῳ). — die Beine sind mir schw. βαρύνομαι τὰ σκέλη, βαρύνεταί μοι τὰ σκέλη. — 2) übtr. *a*) schwerfällig, z. B. schw. Gang ἡ βραδεῖα πο-

ρεία; schw. Athem τὸ ἆσθμα, ἡ δύσπνοια; schw. athmen ἀσθμαίνειν, δυσπνοεῖν, πνευστιᾶν. *b*) drückend, lästig: βαρύς 3., ἀχθεινός 3., ἐπαχθής 2., χαλεπός 3. — schw. Krankheit νόσος βαρεῖα, χαλεπή, δεινή. — schw. Sorge φροντὶς χαλεπή. — schw. Strafe ζημία βαρεῖα, τιμωρία μεγάλη od. δεινή. — schw. Geld χρήματα πολλά. — schw. Kosten δαπάναι μεγάλαι od. πολλαί. — die Trennung ist schw. πικρὸν τὸ ἀπαλλάττεσθαι. — es fällt mir etw. schw. (= ist mir lästig) βαρύνομαί (*P.*) τινι u. ὑπό τινος, βαρέως φέρω τι. — Jmd. das Herz schw. machen λυπεῖν od. ἀνιᾶν τινα; Jmd. das Leben schw. machen ποιεῖν τινα ἀνιαρῶς ζῆν. — es ist mir schw. um's Herz ἄχθομαι (*DP.*) τὴν ψυχήν; ἀνιῶμαι, λυποῦμαι (*P.*); ἀνιαρῶς ἔχω; sich m. schw. Herzen v. Jmd. trennen ἀχθόμενον ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος. *c*) Mühe, Anstrengung erfordernd: χαλεπός 3.; δυσχερής, δύσκολος 2.; ἐπίπονος 2.; auch δεινός 3. — es ist od. hält schw. ἔργον ἐστίν, χαλεπόν ἐστιν, χαλεπῶς ἔχει; es fällt od. wird mir schw. πόνον ἔχω ποιῶν τι, πράγματα παρέχει μοί τι, ἄχθομαί (*DP.*) τινι u. ἐπί τινι; es fällt mir schw. zu glauben οὐ ῥᾳδίως od. μόλις πιστεύω, es fällt mir schw. zu hören βαρέως ἀκούω. — Jmd. etw. schw. machen, s. erschweren u. vgl. „Schwierigkeiten machen" unter „Schwierigkeit". — Zuweilen gebraucht man auch Zsstzgen mit βαρύς, z. B. schw. Geschick ἡ βαρυδαιμονία, v. einem schw. Geschicke betroffen sein βαρυδαιμονεῖν, schw. stöhnend βαρύστονος 2., schw. wiegend βαρύσταθμος 2. u. dgl.; viel häufiger noch, wenn es sich mit einem *inf.* verbindet, durch mit δυσ- zsgstzte *Verbaladj.*, z. B. schw. zu erobern δυσάλωτος 2., schw. zu überreden δύσπειστος (δυσπειθής) 2., schw. zu überreden sein δυσπείστως ἔχειν; daneben auch andere Bildungen, z. B. schw. lernend δυσμαθής 2., schw. Lernen ἡ δυσμαθία u. s. w.; vgl. d. ff. WW.

schwerathmend δύσπνους 2., ἀσθμαίνων 3., δυσπνοῶν 3., πνευστιῶν 3.

schwerathmig ἀσθματικός, δυσπνοϊκός 3., δύσπνους 2.

schwerbewaffnet ὁ ὁπλίτης. — die Schw. οἱ ὁπλῖται, τὸ ὁπλιτικόν, τὰ ὅπλα; τὸ βαρὺ τοῦ στρατεύματος, sp. ἡ βαρεῖα δύναμις, τὰ βαρέα τῶν ὅπλων; bei Zahlangaben auch ἡ ἀσπίς, ίδος, z. B. 10,000 Schw. ἀσπὶς μυρία; vgl. ἡ φάλαγξ, γγος. — die Schw. betreffend ὁπλιτικός 3. — als Schw. dienen ὁπλιτεύειν, τὰ ὁπλιτικὰ ἐπιτηδεύειν. — Dienst od. Kampf der Schw. ἡ ὁπλιτεία. — Schiffe, welche Schw. führen πλοῖα ὁπλιταγωγά. — als Schw. kämpfen ὁπλομαχεῖν.

Schwere *a*) eig. ἡ βαρύτης, τὸ βάρος (auch übtr.), sp. τὸ βάρημα; auch τὸ ἄχθος (Last), τὸ βρῖθος (mehr poet.: Wucht); ἡ ὁλκή, ὁ σταθμός (Gewicht); ἡ ῥοπή (Uebergewicht, Ausschlag). — Schw. im Kopfe, in den Beinen fühlen βαρύνεσθαι (*P.*) τὴν κεφαλήν, τὰ σκέλη; übr. s. schwer 1). — 2) übtr. ἡ χαλεπότης, δεινότης, πικρότης.

schwerfällig βαρύς 3., ἐμβριθής 2.; auch βραδύς 3. (langsam), παχύς 3. (dick; beide auch übtr. v. geistiger Schwerfälligkeit).

Schwerfälligkeit ἡ βαρύτης, τὸ βάρος; auch ἡ βραδυτής, ῆτος (Langsamkeit), ἡ παχύτης (Dicke; beide auch übtr. v. Geiste).

schwerhörig βαρυήκοος 2., ὑπόκωφος 2., sp. δυσήκοος 2. — schw. sein βαρυηκοεῖν, δυσηκοεῖν.

Schwerhörigkeit ἡ βαρυηκοΐα, sp. δυσηκοΐα.

Schwerkraft ἡ ῥοπή.

schwerlich χαλεπῶς, μόγις od. μόλις, σχολῇ; auch durch οὐκ ἄν od. σχολῇ γ' ἄν m. *opt.*; ironisch auch τάχα u. bes. τάχ' ἄν m. *opt.*

schwermüthig βαρύθυμος 2., gew. δύσθυμος 2. — schw. sein δυσθυμεῖν, δυσθύμως ἔχειν od. διακεῖσθαι, sp. βαρυθυμεῖν (u. *M.*); auch μελαγχολᾶν.

Schwermuth ἡ βαρυθυμία, gew. ἡ δυσθυμία, ἡ μελαγχολία, τὸ δύσθυμον. — zur Schw. geneigt μελαγχολικός, δυσθυμικός 3.

Schwerpunkt τὸ τοῦ βάρους κέντρον; übtr. τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον; ἡ ἀφορμή. — d. Lehre vom Schw. ἡ κεντροβαρική, τὰ κεντροβαρικά.

Schwert τὸ ξίφος (*dem.* τὸ ξιφίδιον); ἡ μάχαιρα (e. kleineres Schw.); ἡ σπάθη (e. breites Schw.; *dem.* τὸ σπαθίον). — das Schw. ziehen σπᾶσθαι od. γυμνοῦν τὸ ξίφος. — das Schw. umgürten ὑποζώννυσθαι τὸ ξίφος. — m. dem Schw. schlagen παίειν τῷ ξίφει, sp. σπαθίζειν. — m. dem Schw. tödten διαχρῆσθαι τῷ ξίφει, sp. ξιφοκτονεῖν, σπαθίζειν. — e. Schw. tragend ξιφηφόρος, sp. σπαθηφόρος 2. — e. Schw. tragen ξιφηφορεῖν sp. — m. Feuer u. Schw. verheeren πυρπολεῖν, καταπυρπολεῖν, δῃοῦν. — Fabrik v. Schw. τὸ μαχαιροποιεῖον.

Schwertel (e. Pflanze) τὸ ξιφίον, τὸ φάσγανον.

Schwertertanz ὁ ξιφισμός, τὸ ξίφισμα sp. — den Schw. tanzen ξιφίζειν.

Schwertfeger ὁ ξιφουργός, μαχαιροποιός, sp. σπαθοποιός; auch ὁ μαχαιροπώλης (insofern er auch m. Schwertern handelt). — die Werkstätte desselben τὸ μαχαιροποιεῖον; sein Laden τὸ μαχαιροπώλιον.

Schwertfisch ὁ ξιφίας, ὁ γαλεώτης.

schwertförmig ξιφοειδής 2. — m. schw. Blättern σπαθόφυλλος 2.

Schwertkampf ἡ μαχαιρῶν μάχη.

Schwertlilie, s. Schwertel.

Schwertscheide ὁ κολεός, sp. ἡ ξιφοθήκη.

Schwertschlag, **-streich** ἡ ξίφους (μαχαίρας, σπάθης) πληγή, sp. ἡ σπαθιά. — ohne Schw. ἀμαχεί, ἀμαχητί.

Schwertträger ὁ ξιφηφόρος, sp. σπαθηφόρος.

Schwester ἡ ἀδελφή. — d. Schw. liebend φιλάδελφος 2.

Schwesterkind ὁ, ἡ τῆς ἀδελφῆς παῖς, sp. ὁ, ἡ ἀδελφόπαις, παιδος; vgl. Schwestersohn, -tochter.

schwesterlich ἀδελφικός 3., ὁ, ἡ, τὸ τῆς ἀδελφῆς, auch οἷα ἀδελφή, ἀδελφῆς τρόπον u. dgl.

Schwesterliebe ἡ φιλαδελφία, τὸ φιλάδελφον.

Schwestermann ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνήρ, ὁ κηδεστής, ion. u. poet. ὁ γαμβρός.

Schwestermörder ὁ ἀδελφοκτόνος sp.; besser ὁ τὴν ἀδελφὴν ἀποκτείνας. — Schw. sein ἀδελφοκτονεῖν sp.

Schwestermord ἡ ἀδελφοκτονία sp.; besser ὁ τῆς ἀδελφῆς φόνος.

Schwesterschaft ἡ ἀδελφότης sp.

Schwiegersohn ὁ τῆς ἀδελφῆς υἱός, ὁ ἀδελφιδοῦς. [ἀδελφιδῆ.

Schwestertochter ἡ τῆς ἀδελφῆς θυγάτηρ, ἡ

Schwibbogen τὸ (καμαρωτὸν) ψαλίδωμα, gew. ἡ ψαλίς, ίδος; ἡ ἀψίς, ῖδος. — auf Sch. ruhen ψαλίσι συνέχεσθαι (*P.*).

schwichtigen, s. beschwichtigen.

Schwiegerältern ὁ πενθερὸς καὶ ἡ πενθερά; selten οἱ πενθεροί.

Schwiegermutter ἡ πενθερά (Mutter der Frau), sp. ἡ κηδέστρια; od. umschr. ἡ τοῦ ἀνδρὸς od. τῆς γυναικὸς μήτηρ. [θυγατρὸς ἀνήρ.

Schwiegersohn ὁ κηδεστής, ὁ γαμβρός, ὁ τῆς

Schwiegertochter ἡ τοῦ υἱοῦ γυνή, sp. ἡ νύμφη.

Schwiegervater ὁ κηδεστής, ὁ πενθερός (Vater

der Frau), ὁ τοῦ ἀνδρὸς od. τῆς γυναικὸς πατήρ. — Sohn des Schw. ὁ πενθεριδεύς.

Schwiele *a)* verhärtete Haut: ἡ τύλη (auf den Schultern od. dem Rücken bei Lastträgern), ὁ τύλος (an der Hand), sp. τὸ τύλωμα. — Schw. machen od. hervorbringen an etw. τυλοῦν τι; Schw. bekommen τυλοῦσθαι (*P.*). — voll Schw. τυλώδης 2. *b)* Strieme, blutige Schw.: ὁ μώλωψ, ωπος, poet. u. sp. ἡ σμῶδιξ, ιγγος. — Schw. machen μωλωπίζειν. — voll Schw. μεμωλωπισμένος, sp. μωλωπικός 3. — Mittel gegen Schw. τὸ σμωδικὸν φάρμακον sp.

schwielenartig τυλώδης 2.

schwielig τυλώδης 2.; auch μωλωπικός 3. sp., besser μεμωλωπισμένος 3. (voll Striemen).

schwierig 1) v. Sachen, schwer zu vollbringen: χαλεπός 3.; δυσχερής, δύσκολος 2. (schwer zu behandeln); ἐπίπονος 2., ἐργώδης 2. (mühsam); προσάντης 2. (z. B. eine schw. Untersuchung προσάντης ζήτησις); ἄπορος, ἀμήχανος 2. (wobei man sich nicht zu helfen weiss); δυσκατάπρακτος, δυσκατέργαστος 2. (schwer zu bewirken, zu erreichen); περιπεπλεγμένος 3., ποικίλος 3. (verwickelt), vgl. dunkel, zweifelhaft, schwankend. — es ist schw. ἔργον ἐστίν, χαλεπόν od. οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν, χαλεπῶς ἔχει, δυσκολίαν ἔχει, πράγματα παρέχει, οὐχ ἑκάστου od. οὐ τοῦ τυχόντος ἐστίν. — in einer schw. Lage ἐν ἀπορίαις od. ἐν ἀπόροις. — Häufig durch Zsstzgen m. δυσ-, s. schwer a. E. — 2) v. Pers., schwer zu behandeln: δυσχερής, δύσκολος 2.; v. Unterthanen = zum Aufruhr od. Abfall geneigt: στασιαστικός 3., στασιώδης 2., νεωτεροποιός 2., sp. νεωτεριστικός 3. — schw. sein δυσχεραίνειν, δυσκολαίνειν, δυσχερῶς od. δυσκόλως ἔχειν; ist es = sich sträuben στρέφεσθαι; v. Unterthanen στασιάζειν, νεωτερίζειν, νεωτεροποιεῖν.

Schwierigkeit ἡ χαλεπότης, ἡ δυσχέρεια, ἡ δυσκολία, vgl. ἡ περισκέλεια; stärker ἡ ἀπορία, ἡ ἀμηχανία, τὸ ἄπορον, sp. τὸ ἀπόρημα. — m. Schw. verbunden, s. schwierig. — Schw. machen χαλεπὸν, δυσχερὲς u. s. w. εἶναι, stärker ἄπορον od. ἀμήχανον εἶναι; Jmd. Schw. machen πράγματα παρέχειν τινί, δυσκολίας od. πόνους παρέχειν τινί; Schw. bei etw. machen = sich sträuben στρέφεσθαι, ἀντιτείνειν; vgl. erschweren. — m. grosser Schw. χαλεπῶς καὶ μόγις. — es hat etw. Schw. δυσκολίας od. δυσχερείας ἔχει τι. — v. Schw. umgeben sein ἀπορίαις συνέχεσθαι (*P.*). — Schw. bei etw. finden ἀπορεῖν εἴς od. πρός τι, ἀπορεῖν τινι; ὀκνεῖν τι u. περί τινος. — keine Schw. machen od. darbieten πολλὴν ῥᾳστώνην παρέχειν od. ποιεῖν, πολλὴ ῥᾳστώνη γίγνεταί τινος od. m. folg. *inf.*

schwimmen νεῖν, seltner νήχεσθαι (übh.); κολυμβᾶν (eig. tauchen; v. lebenden Wesen); πλεῖν, φέρεσθαι (*P.*; v. Sachen). — darauf schw. ἐπινεῖν, sp. ἐπινήχεσθαι; obenauf schw. ἐπιπολάζειν (eig. u. übtr.), ἐπικρατεῖν, ἐκνικᾶν (übtr.). — durch od. über einen Fluss schw. διανεῖν, sp. διανήχεσθαι ποταμόν, νέοντα διαβαίνειν ποταμόν. — um die Wette schw. διανεῖν, sp. διανήχεσθαι. — unter dem Wasser schw. ὑπονεῖν, sp. ὑπονήχεσθαι. — bildl. in Thränen schw. δακρυρροεῖν. — die Augen Jmds. schw. in Thränen δακρύων ὑπόπλεω γίγνονται οἱ ὀφθαλμοί τινος. — v. Blut schw. ῥεῖν od. καταρρεῖσθαι (*P.*) αἵματι. — in seinem Blute schw. κεῖσθαι περιχεόμενον αἵματι πολλῷ. — **schwimmend** νέων 3., sp. νηχόμενος 3.; = der schw. kann νευστικός, κολυμβητικός 3., sp. νηκτός 3., auch πλωτός 3. — schw. Blick, schw. Auge βλέμμα ὑγρόν, ὄμμα ὑγρόν, sp. ὄψις κλαδαρά; m. schw. Augen κλαδαρόμματος 2. — oben auf schw. ἐπιπολάζων 3., ἐπιπολαστικός 3.

Schwimmen, das, ἡ νεῦσις, sp. ἡ νῆξις, κολύμβησις, ὁ κόλυμβος; das oben auf Schw. ἡ ἐπιπόλασις, ὁ ἐπιπολασμός. — durch Schw. entkommen διανεῖν (einer Sache διαν. τι), sp. διανήχεσθαι, nach einem Orte εἴς od. πρός τινα τόπον; auch ἀποκολυμβᾶν, ἐκνεῖν, sp. ἐκνήχεσθαι εἴς τινα τόπον. — im Schw. Jmd. nachstehen ὑπονήχεσθαί τινι sp. — zum Schw. geeignet, geschickt νευστικός, κολυμβητικός, sp. νηκτός 3.

Schwimmer ὁ κολυμβητής, sp. ὁ νήκτης, ὁ νευστήρ, ῆρος. — e. tüchtiger Schw. κολυμβητικός 3.

Schwimmerin ἡ νηκτρίς, ίδος sp.

schwimmfüssig στεγανόπους, sp. νηξίπους, -πουν, *gen.* -ποδος.

Schwimmfüssler οἱ στεγανόποδες, τὰ πλωτὰ στεγανόποδα.

Schwimmhaut ἡ ἐπιδερμίς, ίδος. — Thiere m. Schw., s. d. vhg. W.

Schwimmkraft τὸ νευστικόν, sp. τὸ νηκτόν.

Schwimmkunst ἡ κολυμβητική.

Schwimmschule, etwa ἡ κολυμβήθρα. [ζῷα.

Schwimmthiere τὰ νευστικὰ (ζῷα), τὰ πλωτὰ

Schwimmvogel τὸ νευστικὸν od. πλωτὸν ὄρνεον.

Schwinde, s. Flechte 2).

Schwindel ὁ ἴλιγγος, ὁ δῖνος, ἡ σκοτοδινία, seltener ἡ σκοτοδίνη, ὁ σκοτόδινος, sp. ἡ σκοτοδινίασις; auch τὸ σκότωμα, οἱ πρὸ τῶν ὀμμάτων σκότοι, τὰ σκοτώδη, sp. τὸ σκοτωματικὸν πάθος, ἡ σκότωσις. — den Schw. haben, bekommen, s. schwindeln 1). — am Schw. leidend σκοτώδης 2., sp. σκοτωματικός 3. (dies auch: Schw. erregend). — das ist nichts als Schw. λῆροι οὗτοι, φλυαρία ταῦτα, οὐδὲν ἄλλο τοῦτο ἢ καπνός.

Schwindelei, s. „Schwindel" a. E. u. vgl. Betrügerei, Trug. [Betrüger.

Schwindeler ὁ τολμητής, ὁ ὀνειροπολῶν; vgl.

Schwindelgeist ἡ τόλμα, ἡ μανία. — auch = Schwindeler, w. s.

schwindelig σκοτώδης 2., sp. σκοτωματικός 3.; gew. durch d. *part.* ἰλιγγιῶν, σκοτοδινιῶν 3. — schw. werden, s. schwindeln 1).

Schwindelkörner οἱ κοριάννου χόνδροι.

schwindeln 1) ich schwindle, mir schwindelt: ἰλιγγιῶ, σκοτοδινιῶ (sp. σκοτοδινῶ), σκοτοῦμαι (*P.*). — bildl. es macht mich etw. schw. ἰλιγγιῶ ὑπό τινος u. ἐπί τινι; ἐπαίρομαί (*P.*) τινι; μετεωρίζομαι (*P.*) ὑπό τινος, ἐπί τινι, auch μετεωρίζομαί τινι; ἐπαιωρεῖσθαί (*P.*) τινι; μεθύω τινί u. ὑπό τινος. — schwindelnde Höhe ὄρος ὑψηλότατον καὶ ἀπότομον. — 2) Schwindeleien treiben: ὀνειροπολεῖν, φενακίζειν; πάντα τολμᾶν.

schwinden 1) an Umfang abnehmen: μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*), τήκεσθαι (*P.*), selten φθίνειν. — 2) = vergehen, verschwinden, w. s. — den Verdacht schw. lassen ἀφιέναι ὑποψίαν. [μαρασμός.

Schwinden, das, ἡ φθίσις, ἡ μάρανσις, sp. ὁ

Schwindflechte, s. Flechte 2). [delig.

Schwindfleck ἡ λεύκη, ὁ ἀλφός.

Schwindler, **schwindlig**, s. Schwindeler, schwin-

Schwindsucht ἡ φθόη, minder gut ἡ φθίσις, ἡ φθινὰς (-άδος) νόσος, sp. ἡ φθινώδης νόσος, mehr poet. ἡ τηκεδών, όνος. — die Schw. bekommen περιπίπτειν φθόῃ. — die Schw. haben, daran leiden φθισιᾶν, sp. φθισικεύεσθαι; an der Schw. leidend, s. schwindsüchtig.

schwindsüchtig φθισιῶν 3., φθισικός 3., sp.

φθινώδης 2. — schw. sein φθισιᾶν, sp. φθισικεύεσθαι. — eine schw. Farbe haben διακεκναισμένον εἶναι τὸ χρῶμα.

Schwinge 1) als Geräth: τὸ λῖκνον, sp. ὁ λικμός, ἡ λικμητηρίς, ίδος, τὸ λικμητήριον. — 2) = Flügel, w. s.

schwingen 1) *tr.* schwingend bewegen: πάλλειν, δονεῖν, κραδαίνειν, σείειν, poet. τινάσσειν; auch διακινεῖν (leicht hin u. her schw.). — im Kreise schw. περιδινεῖν. — etw. gegen Jmd. schw. ἐπισείειν τί τινι. — das Getreide schw. (durch Schwingen reinigen) λικμᾶν τὸν σῖτον. — den Flachs schw. κόπτειν (τρίβειν) τὸ λίνον. — sich schw. auf etw. ἀναπηδᾶν ἐπί τι. — sich in die Höhe od. empor schw. μετεωρίζειν ἑαυτόν, μετεωρίζεσθαι (*P.*), μετέωρον αἴρεσθαι od. φέρεσθαι (*P.*); übtr. ἀνάγεσθαι (*P.*) εἰς τιμάς, αὐξάνεσθαι (*P.*) τιμαῖς. — 2) *intr.* sich schwingend bewegen: κραδαίνεσθαι, πάλλεσθαι, ταλαντοῦσθαι (*P.*).

Schwingen, das, **Schwingung** 1) *tr.* ἡ κράδανσις, ὁ κραδασμός, ἡ πάλσις, ὁ παλμός; ἡ σεῖσις (sämmtl. sp.), gew. Verba. — das Schw. im Kreise ἡ περιδίνησις. — Schw. des Getreides ἡ λίκμησις. — 2) *intr.* ἡ ταλαντεία, ταλάντωσις; ὁ παλμός, ὁ σεισμός; auch Verba.

schwirren τρίζειν (τρύζειν), τετριγέναι, συρίττειν; ῥοιζεῖν, mehr poet. ῥοιβδεῖν (bes. v. einem fliegenden Körper); v. Insekten βομβεῖν; v. der Grille τερετίζειν, selten βαβράζειν.

Schwirren, das, ὁ τριγμός (τρισμός), ὁ συριγμός (συρισμός); ὁ ῥοῖζος, τὸ ῥοίζημα, sp. ἡ ῥοίζησις; mehr poet. ὁ ῥοῖβδος, ἡ ῥοίβδησις; v. Insekten ὁ βόμβος; v. der Grille ὁ τερετισμός, τὸ τερέτισμα.

schwirrend λιγυρός 3. (poet. λιγύς, λίγεια, λιγύ); τρίζων 3., τετριγώς 3.; ῥοιζῶν 3., sp. ῥοιζώδης 2.; auch βομβῶν 3.; τερετίζων 3.

Schwitzbad 1) als Mittel: τὸ πυρίαμα, ἡ πυρία, sp. ἡ ξηροπυρία. — durch e. Schw. erwärmen πυριᾶν, sp. πυριάζειν. — e. Schw. nehmen πυριᾶσθαι (*P.*). — 2) als Ort: τὸ πυριατήριον, ἡ πυρία, ὁ θόλος.

schwitzen ἱδροῦν, ἰδίειν (auch m. ἱδρῶτα), selten ἱδρωτοποιεῖσθαι (*P.*); auch θάλπεσθαι (*P.*); ἀνιδροῦν, ἀνιδίειν, ἀφιδροῦν (in Schweiss gerathen). — an den Füssen schw. ἱδροῦν τοὺς πόδας. — vor Angst schw. ἰδίειν ὑπ' ἀπορίας. — Blut schw. ἱδροῦν αἱματώδει περιττώματι. — leicht, schwer schwitzend ὁ, ἡ εὐίδρως, ωτος (auch εὔιδρος 2., εὐίδρωτος 2., ἱδρωτικός 3.), ὁ, ἡ δυσίδρως, ωτος; nicht schwitzend ἀνίδρωτος 2.

Schwitzen, das, ἡ ἵδρωσις, ἴδισις; ἡ ἀφίδρωσις. — mehr zum Schw. geneigt sein εὐιδρωτέρως διακεῖσθαι. — übr. s. Schweiss.

schwören ὀμνύναι, διομνύναι, auch ἐπομνύναι (eig. dabei schw.); einen Eid schw. ὅρκον ὀμνύναι od. ποιεῖσθαι; einen Meineid schw. ὅρκον ἐπιορκεῖν; Jmd. einen Eid schw. ὅρκον (ὅρκον καὶ πίστιν, ὅρκους καὶ πίστεις) διδόναι τινί. — schw. dass … ὀμνύναι ἦ μήν m. folg. *inf.*; seltner so ἀπομνύναι, das gew. in Beziehung auf einen negat. Satz steht, z. B. er schwur dass er das Geld zurückgeben werde ὤμοσεν ἦ μὴν ἀποδώσειν τὸ ἀργύριον; er schwur dass er nicht v. den Feinden angestiftet solches sage ἀπώμοσεν ἦ μὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων πεισθεὶς ταῦτα λέγειν od. ὡς οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεισθεὶς ταῦτα λέγει; auf etw. schw. ὅρκον ποιεῖσθαι περί τινος, ὀμνύναι ἦ μὴν ἔσεσθαί τι; schw. dass etw. sei ὀμνύντα od. ἐπομνύντα λέγειν (φάναι) εἶναί τι. — bei Jmd. od. etw. schw. ὀμνύναι (ἐπομνύναι, ἀπομνύναι) τινά u. τι, auch κατά τινος; bei den Göttern θεοὺς od. θεῶν πίστεις ὀμνύναι. — falsch schw. ἐπιορκεῖν, ψευδορκεῖν; recht schw. δίκαια ὀμνύναι, sp. ἀληθορκεῖν. — Jmd. schw. lassen, v. ihm verlangen, dass er schwört ὁρκοῦν, ὁρκίζειν τινά, ὅρκον προσάγειν od. διδόναι τινί, ὅρκον λαμβάνειν παρά τινος, πίστιν προστιθέναι od. ἐπιτιθέναι τινί. — schw. ohne dass es Jmd. verlangt ὀμνύναι μηδενὸς ὁρκίζοντος. — übr. s. Eid.

Schwören, das, ὁ ὅρκος (u. *pl.*), sonst Verba.

schwül καυματώδης, καυσώδης 2., καυματηρός 3., ὁ καυματίας; πνιγηρός 3., πνιγώδης 2. (stikkend heiss).

Schwüle τὸ καῦμα (auch *pl.*), αἱ καύσεις, sp. τὸ καύσωμα, ὁ καύσων, ωνος, ὁ u. τὸ καῦσος; auch τὸ πνῖγος (erstickende Hitze).

schwülstig ὀγκώδης 2., ὀγκηρός 3., οἰδῶν 3. (sämmtl. auch übtr. v. der Rede, dem Stile); κομπώδης, διθυραμβώδης 2., sp. ἔκτυφος 2. — schw. sein οἰδεῖν. — schw. Rede λόγων κόμπος, vgl. ὁ διθύραμβος, ἡ τραγῳδία.

Schwulst 1) eig. = Geschwulst, w. s. — 2) übtr. v. der Rede, vom Stile: ὁ τῶν λόγων κόμπος od. ὄγκος; τὸ κομπῶδες od. διθυραμβῶδες τοῦ λόγου od. τῆς λέξεως.

Schwung 1) eig. ἡ φορά, ἡ ὁρμή, ἡ ῥύμη, ἡ τάσις, poet. ἡ ῥιπή. — Schw. nach oben ἡ ἀνάπαλσις, ἀναπήδησις, τὸ πήδημα; Schw. nach unten ἡ ῥοπή. — sich einen Schw. geben ἀναπάλλεσθαι (*P.*), ἀναπηδᾶν, selten ἀνάττειν. — 2) übtr. ἡ ὁρμή; Schw. der Rede ἡ δεινότης, σεμνότης, μεγαλοπρέπεια.

Schwungfeder τὸ πτερόν, ἡ πτέρυξ, υγος; am Wagen ὁ πόλος.

Schwungkraft ἡ τάσις; des Geistes ἡ ὁρμή.

schwungvoll δεινός 3., σεμνός 3., μεγαλοπρεπής 2.

Schwur, s. Eid. — falscher Schw., s. Meineid.

Sclave, s. Sklave.

Sebesten τὰ μύξα.

sechs ἕξ; als Ziffer ϛ'. — die Zahl s. ἡ ἑξάς, άδος. — je s. κατὰ ἕξ. — von s. Drachmen ἑξάδραχμος 2.; s. Drachmen τὸ ἑξάδραχμον; von s. Büchern ἑξάβιβλος 2.; mit s. Fingern ἑξαδάκτυλος 2.; von s. Jahren ἑξαετής u. ἑξέτης 2.; Zeitraum von s. Jahren ἡ ἑξαετία; e. Führer von s. Mann ὁ ἑξάδαρχος; v. s. Ellen ἑξάπηχυς, υ; von od. mit s. Füssen ὁ, ἡ ἑξάπους, πουν, *gen.* ποδος; von s. Tönen ἑξάτονος 2.; aus s. Zeichen od. Buchstaben bestehend ἑξάσημος 2.; aus s. Versfüssen bestehend ἑξάμετρος 2. u. dgl. m., vgl. d. ff. WW. — mit s. multiplicieren ἑξαπλασιάζειν, ἑξαπλοῦν.

Sechseck τὸ ἑξάγωνον. — e. S. bilden ἑξαγωνίζειν.

sechseckig ἑξάγωνος 2.

sechsellig ἑξάπηχυς, υ.

sechsfach, **-fältig** ἑξαπλοῦς 3., ἑξαπλάσιος 3.; *adv.* ἑξαχῆ, ἑξαχῶς, sp. ἕξαχα. — s. machen ἑξαπλασιάζειν, ἑξαπλοῦν.

sechsfingerig ἑξαδάκτυλος, sp. ἑξδάκτυλος 2.

sechsfüssig ὁ, ἡ ἑξάπους, πουν, *gen.* ποδος, selten ἑξάπεδος 2. — s. Vers (aus Daktylen gebildet) τὸ ἑξάμετρον (ἔπος); s. jambischer Vers τὸ τρίμετρον (ἔπος).

Sechsgespann τὸ ἕξιππον.

sechshändig ὁ, ἡ ἑξάχειρ, χειρος.

sechshundert ἑξακόσιοι 3.; als Ziffer χ'. — Anführer von s. Mann ὁ ἑξακοσίαρχος. — d. sechshundertste ἑξακοσιοστός 3.

sechsjährig *a*) sechs Jahre dauernd: ἑξαετής 2. (*fem.* ἡ ἑξαέτις, ιδος); gew. ἑξέτης 2. (*fem.* ἡ ἑξέτις, ιδος), ἐτῶν ἕξ, δι' ἓξ ἐτῶν. — s. Zeitraum ἡ ἑξαετία. *b*) sechs Jahre alt: ἑξέτης 2.

(*fem.* ἡ ἑξέτις, ιδος), ἔτος ἕκτον ἄγων 3., ἔτη ἓξ ἔχων 3., ἐτῶν ἕξ.

sechsmal ἑξάκις.

sechsmonatlich *a*) sechs Monate dauernd: ἑξάμηνος 2., μηνῶν ἕξ, δι' ἓξ μηνῶν. — s. Zeitraum ὁ ἑξάμηνος. *b*) sechs Monate alt: ἑξάμηνος 2., ἑξαμηνιαῖος 3., ἓξ μηνῶν, μῆνας ἓξ ἔχων 3.

sechspfündig ἑξάλιτρος 2.

sechsräderig ἑξάκυκλος 2.

sechsreihig ἑξάστοιχος 2.

sechsruderig (m. sechs Reihen Ruderbänken) ἑξήρης 2.; e. solches Schiff ἡ ἑξήρης (m. u. ohne ναῦς).

sechssäulig ἑξάστυλος 2.

sechsseitig ἑξάπλευρος 2.

sechsspännig ἕξιππος, ἑξάπωλος 2.

sechsstöckig ἑξώροφος 2.

sechsstündig ὡρῶν ἕξ, δι' ἓξ ὡρῶν.

sechssylbig ἑξασύλλαβος 2.

sechstägig ἑξαήμερος 2., ἡμερῶν ἕξ, δι' ἓξ ἡμερῶν.

sechstausend ἑξακισχίλιοι 3., als Ziffer ͵ς. — d. sechstausendste ἑξακισχιλιοστός 3.

sechste ἕκτος 3. — zum s. Mal τὸ ἕκτον.

sechstehalb πέντε καὶ ἥμισυς 3.

Sechstel τὸ ἑκτημόριον, sp. ὁ ἑκτημορίτης. — fünf S. τὰ πέντε μόρια.

sechstens τὸ ἕκτον.

sechstheilig ἑξαμερής 2., μερῶν ἕξ. — das s. Sein ἡ ἑξαμέρεια sp.

sechstönig ἑξάτονος 2.

Sechswöchnerin ἡ λεχώ, οῦς, selten ἡ λοχεύτρια.

sechszeilig ἑξάστιχος 2.

sechszöllig ἑξαδάκτυλος, sp. ἑξδάκτυλος 2.

sechzehn ἑκκαίδεκα, als Ziffer ις'. — Zeitraum von s. Jahren ἡ ἑκκαιδεκαετηρίς, ίδος; von s. Stadien ἑκκαιδεκαστάδιος 2., von s. Talenten ἑκκαιδεκατάλαντος 2., m. s. Ruderreihen ἑκκαιδεκήρης 2.; s. Finger lang ἑκκαιδεκαδάκτυλος 2.

sechzehndrähtig ἑκκαιδεκάλινος 2.

sechzehnellig ἑκκαιδεκάπηχυς, υ.

sechzehngliederig ἑκκαιδεκάκωλος 2.

sechzehnjährig ὁ ἑκκαιδεκαέτης, ἑκκαιδεκέτης (*fem.* ἡ ἑκκαιδεκέτις, ιδος).

sechzehnsylbig ἑκκαιδεκασύλλαβος 2.

sechzehntausend ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι 3.

sechzehnte ἑκκαιδέκατος 3. (auch δέκατος ἑκτός, ἑκτὸς ἐπὶ δέκα). — am s. Tage ἑκκαιδεκαταῖος 3.

sechzehnzöllig ἑκκαιδεκαδάκτυλος 2.

sechzig ἑξήκοντα, als Ziffer ξ'. — die Zahl s. ἡ ἑξηκοντάς, άδος. — v. s. Stadien, Ellen ἑξηκονταστάδιος 2., ἑξηκοντάπηχυς, υ; mit s. Tischlagern ἑξηκοντάκλινος 2. u. dgl.

Sechziger ὁ ἑξηκοντούτης.

sechzigjährig ἑξηκονταέτης, gew. ἑξηκοντούτης 2. — s. Zeit ἡ ἑξηκονταετία.

sechzigmal ἑξηκοντάκις.

sechzigste ἑξηκοστός 3. — am s. Tage ἑξηκοσταῖος 3. — der s. Theil ἡ ἑξηκοντάς, άδος.

sechzigtausend ἑξακισμύριοι 3.; ἓξ μυριάδες.

secieren ἀνατέμνειν.

Seckel (Münze der Perser u. Juden) ὁ σίγλος od. σίκλος.

See 1) der See: ἡ λίμνη; ἡ στομαλίμνη, λιμνοθάλαττα (v. ausgetretenem Meerwasser gebildet). — zu einem S. werden πελαγίζειν. — 2) die S., s. Meer. — in S. gehen od. stechen ἀνάγεσθαι (*P.* u. *M.*), ἐκπλεῖν, ἀναγωγὴν od. ἔκπλουν ποιεῖσθαι; in S. gehen od. stechen lassen ἀνάγειν τὴν ναῦν (τὰς ναῦς). — das Schiff ist auf hoher S. μετέωρός ἐστιν ἡ ναῦς, auf die hohe S. gehen μετεωρίζεσθαι (*P.*) ἐν τῷ πελάγει, μετεωρίζειν τὴν ναῦν. — die S. geht hoch ἀνοιδεῖ od. κυμαίνει (sp. κυμαίνεται *P.*) τὸ πέλαγος. — Jmd. zur S. angreifen πλεῖν ἐπί τινα od. ἐπὶ τὴν χώραν τινός. — zur S. angefallen u. geplündert werden πειρατεύεσθαι (*P.*) sp.

Seeabenteuer τὸ κατὰ θάλατταν κινδύνευμα.

Seearsenal τὸ νεώριον (gew. *pl.*).

Seebad 1) als Ort: τὰ θαλάττια λουτρά. — 2) als Handlung: e. S. nehmen λούεσθαι ἐν τῇ θαλάττῃ.

Seebär ὁ θαλάττιος ἄρκτος.

Seebarbe ἡ τρίγλη (τρῖγλα), *dem.* ἡ τριγλίς, ίδος, sp. τὸ τριγλίον. — v. der Art der S. ὁ τριγλίτης, *fem.* ἡ τριγλῖτις, ιδος. — S. fangend τριγλοβόλος 2. sp.

Seedienst τὰ ναυτικὰ ἔργα, τὰ τῶν ἐπιβατῶν od. ἐπιβατικὰ ἔργα. — im S. sein ἐπιβατεύειν; ἐπιβάτην, ναυβάτην, ναύτην, αὐτερέτην, τριηρίτην εἶναι.

Seeeinhorn ὁ ὄρυξ, υγος.

Seeexpedition ὁ (ναυτικὸς) στόλος.

seefähig πλώιμος 2.

Seefahrer ὁ πλέων, οντος, ὁ ναύτης, ὁ ναυβάτης.

Seefahrt ὁ πλοῦς, ἡ ναυτιλία, poet. ναυστολία. — eine S. machen πλεῖν (πλοῦν), ποιεῖσθαι πλοῦν, ναυτίλλεσθαι (ναυτιλίαν), mehr poet. ναυσθλοῦσθαι, ναυστολεῖν (u. *M.*).

Seefeige τὸ ἁλκυόνειον u. ἁλκυόνιον.

Seefisch ὁ θαλάττιος ἰχθύς.

Seefischerei ἡ ἐν θαλάττῃ ἁλιεία.

Seefrosch ὁ ἁλιεὺς βάτραχος.

Seegefecht ἡ ναυμαχία. — e. S. liefern ναυμαχεῖν, Jmd. τινί u. πρός τινα, διαναυμαχεῖν τινι. — zum S. gehörig od. dienen ναύμαχος 2., sp. ναυμαχικός 3. — Lust haben ein S. zu liefern ναυμαχησείειν. — e. S. gewinnen νικᾶν ναυμαχίαν od. ναυμαχίᾳ, ναυκρατεῖν, ναυσὶ κρατεῖν. — Jmd. in einem S. besiegen καταναυμαχεῖν τινα.

Seegericht οἱ ναυτοδίκαι.

Seegeruch ἡ θαλαττία ὀσμή. — einen S. haben ὄζειν od. προσβάλλειν τῆς θαλάττης.

Seegeschäft ἡ θαλαττουργία. — S. treiben θαλαττουργεῖν; vgl. Seehandel.

Seegewächse τὰ θαλάττια (κατὰ τὴν θάλατταν od. ἐν τῇ θαλάττῃ) φυτά.

Seegras, s. Meergras.

Seehafen, s. Hafen.

Seehandel ἡ (κατὰ τὴν θάλατταν) ἐμπορία, ἡ κατὰ τὴν θάλατταν ἐργασία, ἡ ναυκληρία.

Seehandlungsgericht οἱ ναυτοδίκαι.

Seeheld ὁ κατὰ τὰς ναυμαχίας ἀριστεύσας, αντος.

Seeherrschaft ἡ θαλαττοκρατία. — die S. haben θαλαττοκρατεῖν, κρατεῖν τῆς θαλάττης; der die S. hat ὁ θαλαττοκράτωρ, ορος.

Seehund ἡ φώκη.

Seeigel ὁ θαλάττιος ἐχῖνος.

Seekampf ὁ ναυτικὸς ἀγών, ῶνος; vgl. Seegefecht.

seekrank ναυτιῶν 3. — s. sein ναυτιᾶν.

Seekrankheit ἡ ναυτία, poet. u. sp. ναυσία. — die S. haben ναυτιᾶν, auch umschrieben κακῶς ἔχειν (διακεῖσθαι) od. καρηβαρεῖν ὑπὸ σάλου.

Seekrebs, s. Meerkrebs.

Seekrieg ὁ κατὰ θάλατταν πόλεμος. — S. führen κατὰ θάλατταν πολεμεῖν.

Seeküste ἡ παραλία, sp. ἡ παράλιος.

Seelchen τὸ ψυχάριον, sp. ψυχίδιον.

Seele 1) eig. ἡ ψυχή; vgl. Geist. — die S. betreffend, zur S. gehörig ψυχικός 3. — vom Grund der S. (aus der innersten S.) ἐκ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ ψυχῆς, ἀπ' ὀρθῆς καὶ δικαίας ψυχῆς, ἐκ od. ἀπὸ καρδίας, sp. ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, poet. ἐκ θυμοῦ. — m. ganzer S. ὅλῃ τῇ ψυχῇ, παντὶ τῷ θυμῷ. — es thut mir etw. in der S. weh σφόδρα ἀλγῶ τι, οὐκ ἄκρας τῆς καρδίας μου ψαύει τι, χωρεῖ μοί τι πρὸς ἧπαρ. — Jmd. aus der S. sprechen λέγειν τινὶ πάνυ κατὰ νοῦν. — éin Herz u. éine S. sein μίαν ψυχὴν εἶναι. — übtr. die S. von

etw. sein *εἶναι* (*ὥσπερ*) *ψυχήν τινος*, z. B. die Verfassung ist die S. des Staates *ἡ πολιτεία ἐστὶ ψυχὴ τῆς πόλεως*. — keine lebende S. *οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων*. — liebe S.! *φίλη ψυχή*; du gute, treue S.! *ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχή*.

Seeleben *ἡ ἐν ταῖς ναυσὶ* od. *κατὰ τὴν θάλατταν διαγωγή*. — e. S. führen sprichw. *λάρου βίον ζῆν*.

Seelenadel *ἡ τῆς ψυχῆς ἀρετή*, *ἡ γενναιότης*, *τὸ γενναῖον*.

Seelenangst *ἡ ἀγωνία*, *ἀδημονία*. — in S. sein *ἀγωνιᾶν*, *ἀδημονεῖν*.

Seelenfreund *φίλος ὡς μάλιστα*, *ὁ φίλτατος*, *ὁ πιστότατος φίλος*. — Seelenfreundchen! *ὦ φιλότης*, *ὦ φίλτατε*.

Seelenfriede *ἡ εὐθυμία*, *εὐκολία*, *εἰρήνη*, sp. *ἀταραξία*; auch *ἡ ἐν τῇ ψυχῇ γαλήνη καὶ ἡσυχία*.

Seelengrösse *ἡ μεγαλοψυχία*, *μεγαλοφροσύνη*, *τὸ μεγαλόψυχον*. — e. Mann von S. *ἀνὴρ μεγαλόψυχος*, *μεγαλόφρων*, *μεγαλόθυμος*.

Seelenheil *ἡ τῆς ψυχῆς σωτηρία*.

Seelenkräfte *αἱ τῆς ψυχῆς* od. *ψυχικαὶ δυνάμεις*, *τὰ τῆς ψυχῆς*.

seelenkrank sein *νοσεῖν τὴν ψυχήν*, vgl. verrückt, wahnsinnig sein.

Seelenkrankheit *ἡ τῆς ψυχῆς* od. *ψυχικὴ νόσος*, *τὸ τῆς ψυχῆς* od. *ψυχικὸν πάθος*, vgl. Verrücktheit, Wahnsinn.

Seelenlehre *ἡ περὶ τῆς ψυχῆς ἐπιστήμη*, auch *ἡ ψυχολογία* (neu gebildetes Wort).

seelenlos *ἄψυχος* 2.

Seelenruhe, s. Seelenfriede.

Seelenschmerz *ἡ τῆς ψυχῆς ἀλγηδών*, *όνος*; *τὸ ἄλγος*, *ἡ ὀδύνη*, *ἡ λύπη*, *ἡ* (*τῆς ψυχῆς*) *ὠδίς*, *ῖνος* (öfters *pl.*).

Seelenschwäche *ἡ τῆς ψυχῆς ἀσθένεια* od. *ἀρρωστία*, *ἡ μαλακία*, *ἡ μικροψυχία*.

Seelenspeise *τὸ τῆς ψυχῆς ἑστίαμα*.

Seelenstärke *ἡ τῆς ψυχῆς ῥώμη*.

Seelenstimmung *ἡ τῆς ψυχῆς* od. *ψυχικὴ διάθεσις*, *τὸ τῆς ψυχῆς* od. *ψυχικὸν πάθος*, *ἡ τῆς ψυχῆς παράστασις*, auch bloss *ἡ ψυχή*, z. B. in welcher S. wird der sein, welcher glaubt...? *τίνα ψυχὴν ἕξει ὁ ἡγούμενος ...;* — vgl. Stimmung.

Seelentrost *τὸ τῆς ψυχῆς παραμύθιον*.

Seelenverkäufer *ὁ ἀνδραποδιστής*, *ὁ ψυχέμπορος*, sp. *σωματέμπορος*, *ἀνδραποδοκάπηλος*. — den S. betreffend *ἀνδραποδιστικός* 3. — e. S. sein *ἀνδραποδίζεσθαι*, sp. *σωματεμπορεῖν*. — unter die S. gerathen *ἀνάρπαστον γίγνεσθαι*.

Seelenverkäuferei *ἡ ἀνδραποδιστική*, *ἡ ψυχεμπορική*. — vgl. d. f. W.

Seelenverkauf *ὁ ἀνδραποδισμός*, *ἡ ἀνδραπόδισις*. — Klage wegen S. *ἐλευθεροπρασίου δίκη*. — S. treiben *ἀνδραποδίζεσθαι*, sp. *σωματεμπορεῖν*.

Seelenwanderung *ἡ μετεμψύχωσις*.

Seelenzustand *ἡ τῆς ψυχῆς* od. *ψυχικὴ ἕξις* od. *διάθεσις*; vgl. Seelenstimmung.

Seeleute *οἱ ναῦται*, *οἱ ναυτικοί*.

Seelöwe *ὁ θαλάττιος λέων*, *οντος*.

Seelsorge *ἡ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεια*.

Seeluft *ἡ κατὰ* od. *περὶ τὴν θάλατταν αὔρα*, *ἡ ἀπὸ τῆς θαλάττης πνέουσα αὔρα*, *τὸ ἀπὸ τῆς θαλάττης φερόμενον πνεῦμα*, *ἡ ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀναπνοή*.

Seemacht *ἡ ναυτικὴ δύναμις*, *τὸ ναυτικόν* (*τὰ ναυτικά*), *ὁ ναυτικὸς στρατός*. — auch = Seestaat, w. s.

Seemann *ὁ θαλαττουργός*, *ὁ ναύτης*, *ὁ ναυτικός*. — e. S. sein *θαλαττουργεῖν*, *χρῆσθαι τῇ θαλάττῃ*.

Seemoos *τὸ μνίον* (*μνῖον*), *τὸ βρύον*.

Seemöve *ὁ λάρος*.

Seemuschel *τὸ ὄστρεον* (*ὄστρειον*), *τὸ λιμνόστρεον*; *ἡ κόγχη*; vgl. Muschel.

Seeofficier, umschr. *τῶν ἐν τῇ νηὶ ἀρχόντων* od. *ἡγεμόνων τις*; *ὁ ναύαρχος* (Schiffskapitän).

Seeort *τὸ παραθαλάττιον* od. *ἐπιθαλαττίδιον* u. *ἐπιθαλάττιον χωρίον*.

Seepferd *ὁ θαλάττιος ἵππος*; vgl. Flusspferd.

Seeplatz *τὸ* (*κατὰ θάλατταν*) *ἐμπόριον*.

Seeräuber *ὁ* (*κατὰ θάλατταν*) *λῃστής*, *ὁ καταποντιστής*, selten *ὁ περίδινος*, sp. *ὁ πειρατής*. — Schaar v. S. *τὸ λῃστικόν* (*λῃστρικόν*), sp. *τὸ πειρατικόν*, *πειρατήριον*. — Aufenthalt v. S. *τὸ πειρατήριον* sp. — den S. betreffend, ihm gehörig *λῃστικός*, *λῃστρικός*, sp. *πειρατικός* 3. — das Meer v. S. frei machen *τὸ λῃστικὸν καθαιρεῖν ἐκ τῆς θαλάττης*.

Seeräuberei *ἡ* (*κατὰ θάλατταν*) *λῃστεία*, *ἡ λῃστική*, sp. *πειρατική*. — S. treiben *λῃστεύειν* (*κατὰ θάλατταν*), sp. *πειρατεύειν*.

Seeräuberhauptmann *ὁ ἀρχιπειρατής*.

Seeräuberschiff, s. Raubschiff.

seeräuberisch *λῃστικός*, *λῃστρικός*, sp. *πειρατικός* 3.

Seeräuberschaar, s. Seeräuber.

Seeräubervolk *τὸ λῃστικόν*, sp. *τὸ πειρατικόν*.

Seerecht *τὰ κατὰ θάλατταν* od. *περὶ τὴν ναυτιλίαν δίκαια*.

Seereise *ἡ κατὰ θάλατταν πορεία*; vgl. Seefahrt.

Seerüstung *ἡ τοῦ ναυτικοῦ παρασκευή*.

Seesalz *ὁ θαλάττιος ἅλς*, *ἁλός* (auch *pl.*).

Seeschildkröte *ἡ θαλαττία χελώνη*, *ἡ ἐμύς*, *ύδος*.

Seeschlacht, s. Seegefecht.

Seeschwalbe *ἡ θαλαττία χελιδών*, *όνος*; *ὁ λευκὸς λάρος*.

Seeseite *τὰ πρὸς θάλατταν*. — auf der S. *πρὸς τῆς θαλάττης*; auf der S. einschliessen *πολιορκεῖν κατὰ θάλατταν* od. *ἐκ θαλάττης*. — v. der S. her *ἐκ θαλάττης*.

Seesieg *ἡ κατὰ θάλατταν νίκη*, *ἡ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ νίκη*, *ἡ ναυκρατία*. — einen S. davontragen *νικᾶν ναυμαχίαν* od. *ναυμαχίᾳ*, *ναυκρατεῖν*, *κρατεῖν ναυσίν*.

Seesoldat *ὁ ναυτικὸς στρατιώτης*, *ὁ ναύτης*, *ὁ ἐπιβάτης*; *ὁ αὐτερέτης* (Ruderer u. S. zugleich). — S. sein *ἐπιβατεύειν*.

Seestaat *πόλις ἡ ἐπιτηδεύουσα τὸ ναυτικόν* od. *ἐπιμελουμένη τοῦ ναυτικοῦ*.

Seestadt *ἡ ἐπιθαλάττιος* (*ἐπιθαλαττίδιος*, *ἐπιθαλαττιδία*) u. *παραθαλάττιος πόλις*, *ἡ πρὸς τῇ θαλάττῃ* (*οἰκουμένη*) *πόλις*.

Seestern *ὁ ἀστήρ*, *έρος*.

Seestrand, s. Strand.

Seesturm *ὁ κατὰ θάλατταν χειμών*, *ῶνος*.

Seetang, s. Meergras.

Seethier *τὸ θαλάττιον* (*πελάγιον*) *ζῷον*.

Seetreffen, s. Seegefecht.

Seetruppen *ἡ ναυτικὴ δύναμις*, *οἱ ναυτικοὶ στρατιῶται*, vgl. Seesoldat; *οἱ ναυβάται ξένοι* (v. Miethtruppen).

seetüchtig, s. seefähig u. seekundig.

Seetüchtigkeit *ἡ κατὰ θάλατταν ἐμπειρία*.

Seeungeheuer *τὸ θαλάττιον τέρας*, *τὸ κῆτος*. — v. der Art od. Grösse der S. *κητώδης* 2. — e. S. werden *κητοῦσθαι* (*P.*).

Seeunternehmung *ὁ* (*ναυτικὸς*) *στόλος*, *τὸ ναυτικὸν ἔργον*.

Seevogel *ὁ θαλάττιος ὄρνις*, *ιθος*.

seewärts *πρὸς τὴν θάλατταν* (*τετραμμένος* 3.).

Seewasser, s. Meerwasser.

Seewesen *τὸ ναυτικόν*, *τὰ ναυτικά*. — im S. erfahren *ναυτικός* 3.

Seewind *ὁ θαλάττιος ἄνεμος*, *ὁ ἀπὸ* od. *ἐκ θαλάττης ἄνεμος*.

Seewolf ὁ θαλάττιος λύκος.
Seezins, auf S. ausleihen ναυτικῶς δανείζειν; vgl. Bodmerei.
Segel τὸ ἱστίον, sp. ἡ ὀθόνη· τὸ ὀθόνιον; die grossen S. τὰ μεγάλα ἱστία; d. kleineren S. τὰ ἀκάτεια od. ἀκάτια; im Bes. ὁ ἀρτέμων, ονος, ὁ ἐπισείων, οντος (Bramsegel) sp.; τὸ παράσειον (d. oberste S., Topsegel); ὁ δόλων, ωνος (das kleinste Segel am Vordertheil), ὁ ἐπίδρομος (S. am Hintertheile). — d. S. aufziehen αἴρεσθαι od. ἐπαίρεσθαι τὰ ἱστία; ἀνα-, ἐκ-πεταννύναι τὰ ἱστία, sp. παρακρούειν τὰς ὀθόνας. — d. S. einziehen συστέλλειν, ὑποστέλλειν, στέλλειν (u. *M.*), ἐξ-, καθ-αιρεῖσθαι τὰ ἱστία, sp. τὴν κεραίαν ὑφιέναι; bildl. ὑφίεσθαι. — m. vollen S. schiffen ἱστιοδρομεῖν; bildl. m. vollen S. auf etw. lossteuern πλησίστιον φέρεσθαι (*P.*) ἐπί τι. — unter S. gehen, s. „in See gehen" unter „See". — d. S. schwellen ἐμπιπλάναι τὰ ἱστία; die S. schwellend πλησίστιος 2. — m. S. versehen ἱστιοποιεῖν sp. — sprichw. alle S. aufspannen πάντα κάλων ἐξιέναι, ἐφιέναι, ἐκτείνειν, κινεῖν, auch πάντα λίθον κινεῖν.
segelfertig ἕτοιμος (3. u. 2.) πλεῖν od. πρὸς τὸν πλοῦν.
Segelflicker ὁ ἱστιορράφος.
segellos ἱστίων ἔρημος 2.
Segelmacher ὁ ἱστιορράφος.
segeln πλεῖν (v. Schiffenden, seltner von Schiffen), ναυτίλλεσθαι (v. Schiffenden), φέρεσθαι (*P.*; v. Schiffen u. Schiffenden). — beim Winde s. πλαγιάζειν πρὸς τοὺς ἀντίους ἀνέμους.
Segeln, das, ὁ πλοῦς, ἡ ναυτιλία.
Segelstange ἡ κεραία.
Segeltuch ἡ ὀθόνη, τὸ ὀθόνιον; selten ὁ φώσων (φώσσων), ωνος, τὸ φωσώνιον.
Segen 1) = Segenswunsch, w. s. — 2) göttlicher S.: ἡ παρὰ τῶν θεῶν εὐμένεια, τὸ τῶν θεῶν (καὶ τῆς τύχης) εὐμενές. — unter od. mit göttlichem S. σὺν θεῷ, σὺν θεοῖς. — es bringt etw. S. συμφέρει, λυσιτελεῖ, συμφέρον ἐστί, ὠφελεῖ τι. — dabei ist kein Segen τούτου οὐδὲν ὄφελος, οὐδὲν συμφέρει τι, οὐκ εἰς καλὸν ἀποβήσεταί τι. — 3) reichliche Fülle: ἡ ἀφθονία, ἡ εὐθηνία, ἡ εὐετηρία, τὰ ἄφθονα; auch = beglückter Zustand τὰ καλά, ἡ εὐδαιμονία, εὐπραγία, selten ὁ ὄλβος.
segensreich εὐδαίμων 2., selten ὄλβιος 3.; auch ἄφθονος 2. (im Ueberfluss).
Segenswunsch ἡ ἐπευχή, ἡ εὐφημία, sp. εὐλογία. — viele S. für Jmd. aussprechen εὔχεσθαι od. ἐπεύχεσθαί τινι πολλὰ καὶ ἀγαθά. — Jmd. unter S. entlassen μετ' εὐφημίας παραπέμπειν τινά.
Segler *a*) v. Schiffen, e. guter, schlechter S.: ναῦς εὖ κακῶς πλέουσα. *b*) = Schiffer, w. s.
Segment ἡ ἀποτομή, τὸ τμῆμα.
segnen 1) Jmd. = ihm Segen anwünschen: εὔχεσθαι u. ἐπεύχεσθαί τινι πολλὰ καὶ ἀγαθά od. πάντα τἀγαθά, sp. εὐλογεῖν τινα. — das Zeitliche s. ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) τοῦ ζῆν, τελευτᾶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. — 2) Jmd. glücklich machen, beglücken: εὐδαίμονα (selten ὄλβιον) ποιεῖν τινα, καλὴν τὴν τύχην od. εὐτυχίαν διδόναι τινί. — Gott segne dich! ὁ θεός σοι δοίη εὐτυχεῖν od. πάντα τἀγαθά, εὐμενής σοι εἴη ὁ θεός, καλῶς πράξειας σὺν θεῷ. — Jmd. m. etw. s. ἄφθονον παρέχειν τί τινι, ἀφθονίαν παρέχειν τινί τινος. — **gesegnet** εὐδαίμων 2., selten ὄλβιος 3.; ges. sein εὐδαιμονεῖν, εὐτυχεῖν, εὐπραγεῖν, καλῇ τῇ τύχῃ χρῆσθαι; ges. seist du! εὖ σοι γένοιτο, ὄναιο, εὐδαίμων εἴης; ges. sein m. etw. ἄφθονον ἔχειν τι, ἀφθονίαν ἔχειν τινός; ges. Mahlzeit! εὖ σοι γένοιτο τὸ δεῖπνον; ges. Jahr, ges. Ernte ἡ εὐετηρία. — 3) preisen: εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν.
Segnen, das, = das Preisen: ὁ εὐδαιμονισμός, ὁ μακαρισμός; sonst Verba.
Segnung = Segen 3), w. s.
Sehe = Pupille, Sehkraft, w. s.
sehen 1) eig. ὁρᾶν (*fut.* ὄψεσθαι, *aor.* ἰδεῖν) u. βλέπειν (sow. *abs.* „Sehkraft haben" als m. einem Objekte „durch die Sehkraft wahrnehmen"), θεᾶσθαι (schauen, besehen), ἐφορᾶν, καθορᾶν (erblicken). — scharf od. gut s. ὀξὺ βλέπειν (sp. ὀξυβλεπτεῖν), ὀξυδερκεῖν, ὀξυδορκεῖν; scharf sehend, vgl. scharfsichtig. — schlecht s. ἀμβλυώττειν; schlecht sehend, s. blödsichtig, stumpfsichtig. — etw. scharf od. gut s. ἀκριβῶς ὁρᾶν τι; etw. schlecht s. οὐ σαφῶς ὁρᾶν τι; falsch s. παραβλέπειν, παρορᾶν. — auf Jmd. od. etw. s. εἰσορᾶν τινα; εἰσβλέπειν εἴς τινα, ἐνορᾶν τινι; ἐμβλέπειν τινί, εἴς τινα, εἴς τι; προσβλέπειν τινί u. τινά, προσορᾶν τινα; auch ἀποβλέπειν εἴς (πρός) τινα, selten τινά (m. Vertrauen, Bewunderung auf Jmd. s.), εἴς, πρός, ἐπί, κατά τι (m. Aufmerksamkeit, Interesse auf etw. s.). — gerade auf Jmd. od. etw. (Jmd. od. etw. entgegen) s. ἀντιβλέπειν τινί, πρός τινα, selten τινά (Jmd. in's Gesicht, in d. Augen s.), auch εἴς od. πρός τι; in die Sonne s. εἰς ἥλιον ἀντιβλέπειν. — m. unverwandten Augen auf od. nach Jmd. (etw.) s. ἀσκαρδαμυκτὶ ὁρᾶν τινα (τι) od. βλέπειν εἴς τι, ἀσκαρδάμυκτον βλέπειν εἴς τι, διατελεῖν ἐνορῶντά τινι, mehr bei sp. ἀτενὲς βλέπειν εἴς τι, ἀτενίζειν εἴς od. πρός τι, τινί, auch ἐνατενίζειν, τὴν ὄψιν εἰς τὸ ἀσθενὲς ἀπερείδεσθαι. — sehnsüchtig auf Jmd. od. etw. s. ποθοῦντα βλέπειν εἴς τινα od. εἴς τι. — v. der Seite her s. παραβλέπειν, παρορᾶν. — vor sich hin (in die Ferne) s. προορᾶν; man kann kaum vor sich s. ἄπορόν ἐστιν ἰδεῖν τὰ πρὸ αὐτοῦ. — weit s. ἐπὶ πολὺ ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς; weiter s. ἐπὶ πλεῖον ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς, sp. τηλαυγέστερον ὁρᾶν; soweit ich s. kann ἐφ' ὅσον ἐφικνοῦνται od. ἐξικνοῦνται οἱ ὀφθαλμοί μου; bis wohin s. können βλέποντα ἐφικνεῖσθαι μέχρι τινός. — er sandte sie so weit voraus, dass er sie u. sie ihn noch s. konnten προέπεμψεν αὐτοὺς ἐφορωμένους ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐφορῶντας αὐτόν. — herab od. v. oben s. etw. καθορᾶν, καταβλέπειν τι. — hinein s. ἐγκύπτειν εἴς (κατά) τι. — in die Höhe s. ἀναβλέπειν, βλέπειν ἄνω. — zur Erde s. βλέπειν κάτω, κύπτειν εἰς τὴν γῆν. — hindurch s. διορᾶν; bis auf den Grund s. διορᾶν εἰς τὸ βάθος; bildl. bis auf den Grund v. etw. s. διορᾶν τι. — etw. m. eigenen Augen s. αὐτόπτην εἶναι od. γίγνεσθαί τινος, sp. αὐτοπτεῖν. — etw. nicht gesehen haben od. nicht zu s. bekommen ἀθέατον εἶναί τινος. — man kann s. ἔστιν ἰδεῖν. — Jmd. bei sich s. (als Gast) δέχεσθαί τινα. — seine Freude (Lust) an etw. s. χαίρειν, ἥδεσθαι (*P.*), τέρπεσθαι (*aor. P.*) ὁρῶντα od. θεώμενόν τι, ἡδέως ὁρᾶν od. θεᾶσθαί τι. — Statt des *inf.* im abhängigen Satze steht bei diesen Verben das *part.*, z. B. ich s. ihn kommen ὁρῶ αὐτὸν προσιόντα, er sah ihn auf dem Boden liegen εἶδεν αὐτὸν κείμενον ἐν τῷ ἐδάφει u. dgl. — etw. s. lassen δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι, ἐμφανὲς od. εἰς τὸ ἐμφανὲς καθιστάναι τι, v. sich ἐπιδείκνυσθαί τι, ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος. — sich s. lassen φαίνεσθαι (*aor. P.*), ὁρᾶσθαι (*P.*), εἰς τοὐμφανὲς ἔρχεσθαι, φανερὸν γίγνεσθαι; sich unter Menschen s. lassen ἐξέρχεσθαι εἰς ἀνθρώπους; sich

nicht s. lassen *οὐχ ὁρᾶσθαι, ἀφανῆ εἶναι*; sich mit etw. s. lassen *ἐπιδείκνυσθαί τι.* — lass einmal s. *φέρ᾽ ἴδω.* — 2) übtr. *a*) wahrnehmen, bemerken: *ὁρᾶν τι, αἰσθάνεσθαί τινος* u. *τι.* — etw. an Jmd. s. *ἐνορᾶν τί τινι.* — ich sehe, dass die Feinde heranrücken *ὁρῶ τοὺς πολεμίους προσιόντας*; ich sehe, dass ich mich in einer schlimmen Lage befinde *ὁρῶ ἐν ἀπορίαις ὤν*; man sieht offenbar, dass sie uns nachstellen *φανεροί* od. *δῆλοί εἰσιν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν, δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν ἡμῖν.* — wir werden s. wie es geht *εἰσόμεθα τὸ ἔργον* od. *τὸ γενησόμενον*; das will ich gleich s. *τοῦτο δὴ αὐτίκα εἴσομαι.* — etw. gern s. *φιλεῖν τι, ἀγαπᾶν τινι* u. *τι*, auch m. folg. *εἰ* (*ἐάν*) od. *part.*, *χαίρειν* u. *ἥδεσθαί* (*P.*) *τινι, ἐπί τινι* od. m. *part.*, z. B. er würde es gern gesehen haben, wenn er dies bekommen hätte *ἠγάπησεν ἂν τοῦτο λαβών* od. *εἰ τοῦτο ἔλαβεν*, er sieht es gerne, wenn man ihn lobt *χαίρει ἐπαινούμενος.* *b*) ersehen, erkennen: *ὁρᾶν, γιγνώσκειν, σκοπεῖν, τεκμαίρεσθαι.* — man kann daraus s. *ἔστιν ἰδεῖν ἐκ τούτων, τεκμήραιτο ἄν τις τούτοις, ἀπὸ* od. *ἐκ τούτων, δῆλον ἐκ τούτων.* — lasst uns s. *σκεψώμεθα δή.* — einen Widersacher in Jmd. s. *ἀνταγωνιστὴν ὑπολαμβάνειν τινά.* *c*) versuchen: *πειρᾶσθαι* (*DP.*), z. B. ich will s. ob ich es durchsetze *πειράσομαι δὴ ἢν δύνωμαι διαπράξασθαι, πειράσομαι δὴ ἐὰν ἄρα διαπράξωμαι.* *d*) s. od. darauf s., dass...=Sorge tragen, sorgen: *σκοπεῖν, ἐπιμελεῖσθαι* (*ἐπιμέλεσθαι DP.*), *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι*, m. folg. *ὅπως* (gew. m. *ind. fut.*), z. B. wir müssen s. dass wir Geld schaffen *δεῖ ἡμᾶς ἐπιμελεῖσθαι ὅπως χρήματα ποριούμεθα.* — er mag s. wie er sich rettet *αὐτῷ μελήσει ὅπως σωθήσεται.* — auf Jmd. od. etw. s. *ἐπισκοπεῖν τινα* u. *τι, ἐφορᾶν τι, ἐπιμελεῖσθαι* od. *προνοεῖν* (u. *M.* m. *aor. P.*) *τινος* (über etw. wachen, für etw. sorgen); auf etw. s. = darauf Rücksicht nehmen, es beachten *σκοπεῖν τι, ἀποβλέπειν πρός* od. *εἴς τι, ὁρᾶν τι*, z. B. nur auf seinen Vortheil s. *τὰ ἑαυτῷ μόνον συμφέροντα σκοπεῖν*, bloss auf das Recht s. *πρὸς τὸ δίκαιον μόνον ἀποβλέπειν.* *e*) die Formel: „hast du nicht gesehen?" gibt man durch *πῶς δοκεῖς;*, z. B. er lief, hast du nicht gesehen *ἔδραμε πῶς δοκεῖς.* *f*) v. leblosen Gegenständen = liegen, eine Richtung haben, z. B. das Haus sieht gegen Norden *ἡ οἰκία βλέπει* od. *τετραμμένη ἐστὶ πρὸς ἄρκτον.* *g*) = aussehen, w. s.

Sehen, das, *ἡ ὄψις, ἡ ὅρασις.* — es vergeht mir Hören u. S. *ἐκπέπληγμαι, ἐμβεβρόντημαι, ἔξω φρενῶν* od. *ἐμαυτοῦ γίγνομαι.*

sehend *ὁρῶν* 3. — du bist blind mit sehenden Augen *ὁρῶν οὐ γιγνώσκεις.*

sehenswerth, -würdig *ἀξιοθέατος, ἀξιόρατος* 2.; *θέας ἄξιος* 3. [*τὸ θέαμα.*

Sehenswürdigkeit *τὸ ἀξιοθέατον* (*ἀξιόρατον*);

Seher *ὁ μάντις.* — den S. betreffend *μαντικός* 3.

Seherblick *ἡ εὐστοχία, ἡ ἀγχίνοια, τὸ ἀγχίνουν.* — einen S. haben *εὖ εἰκάζειν τὸ μέλλον, εὖ στοχάζεσθαι τοῦ μέλλοντος, ἀγαθὸν εἰκαστὴν εἶναι τοῦ γενησομένου.*

Sehergabe *ἡ μαντική.*

Seherin *ἡ μάντις*, vgl. *πρόμαντις.*

Seherkunst *ἡ μαντική.* [*ὄψις, ἡ ὅρασις.*

Sehkraft *τὸ ὁρατικόν, ἡ ὁρατικὴ δύναμις, ἡ*

Sehne 1) im thierischen Körper: *ὁ τένων, οντος* (selten *ὁ τόνος*); *τὸ νεῦρον* (auch bildl.); mehr poet. *ἡ ἴς, ἰνός.* — v. S. *νεύρινος* 3. — m. dicken S. *νευροπαχής* 2. — die S. spannen *νευροῦν.* — d. S. zerschneiden *νευροτομεῖν, τενοντοκοπεῖν* sp.; an einer S. verwundet *νευρότρωτος, τενοντότρωτος* 2. sp. — an d. S. leidend *νευρικός* 3. — 2) am Bogen: *ἡ νευρά, τὸ νεῦρον*; als geometr. *t. t.* *ἡ ἐν κύκλῳ εὐθεῖα.*

sehnen, sich nach Jmd. od. etw. *ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τινα* u. *τι, πόθον ἔχειν τινός, πόθος ἔχει τινά τινος, πόθῳ φέρεσθαί* (*P.*) *τινος*, selten *ποθεινῶς ἔχειν τινός* (sich wornach mehr s. *ποθεινοτέρως ἔχειν τινός*); mehr poet. *ἱμείρειν* (u. *DP.*) *τινός*; vgl. „sehnlich erwarten u. verlangen" unter „sehnlich". — Zuw. gebraucht man *verba desiderativa*, z. B. sich nach Befreiung, nach Krieg s. *ἀπαλλαξείειν, πολεμησείειν.* — wornach man sich sehnt *ποθεινός* 3.

Sehnen, das, *ὁ πόθος*, sp. *ἡ πόθησις*, vgl. Sehn- [sucht.

sehnig *νευρώδης* 2.

sehnlich *σφοδρός, δεινός* 3., *ὑπερβάλλων* 3.; *adv.* *δεινῶς, σφόδρα, μάλα.* — s. auf Jmd. od. etw. warten *καραδοκεῖν τινα* u. *τι*; s. nach etw. verlangen *φέρεσθαι* (*P.*) *πόθῳ τινός, σφόδρα ἐπιθυμεῖν* od. *ἐφίεσθαί τινος*, auch *ἐρᾶν, διψῆν, πεινῆν τινος.*

Sehnsucht *ὁ πόθος* (sp. *ἡ πόθησις*), *ἡ ἐπιθυμία, ὁ ἔρως, ωτος*, selten u. mehr poet. *ὁ ἵμερος* (nach etw. *τινός*). — S. nach dir *ὁ σὸς πόθος.* — S. nach Jmd. od. etw. haben, s. sehnen u. vgl. sehnlich. — es ergreift mich eine heftige S. nach etw. *δεινὸς πόθος τινὸς ἐγγίγνεταί μοι* od. *ἔχει με, δεινὸν πόθον ἔχω τινός, δεινὸς πόθος τινὸς ἔχει με.* — vor od. aus S. vergehen *πόθῳ τήκεσθαι* [(*P.*).

sehnsüchtig, s. sehnlich.

sehr *πάνυ, σφόδρα, μάλα*, selten in Prosa *κάρτα*; auch *δεινῶς, πολύ, μέγα, λίαν, διαφερόντως, ἰσχυρῶς*; gew. durch den Superlativ, z. B. s. schön *κάλλιστος* 3., s. gut *ἄριστος* 3. u. dgl.; od. auch durch Zsstzgen m. *περί* u. *πᾶν*, z. B. s. furchtsam *περίφοβος, περιδεής* 2., s. süss *περίγλυκυς, υ*, s. schön *πάγκαλος* 2. u. 3., s. schlecht *πάγκακος* 2.; unatt. (ion., poet. u. sp.) sind die Bildungen mit *ἀρι-*, z. B. s. deutlich *ἀρίδηλος* 2., rein poet. die mit *ἐρι-*, z. B. s. ruhmvoll *ἐρικυδής* 2. — gar s. *καὶ σφόδρα, καὶ μάλα, καὶ πάνυ, πάνυ γε*; recht s. *μάλιστα.* — zu s. *ἄγαν, λίαν, ὑπερβαλλόντως, ὑπερφυῶς, ἀμέτρως.* — so s. *τοσοῦτον, οὕτω(ς)*; so s. dass *τοσοῦτον ὥστε* od. *ὅσον* m. *ind.* od. *inf.* — so s. als möglich *ὅσον δυνατόν, ὡς (ἤ) ἀνυστόν, ὡς δυνατὸν μάλιστα, (ἐς) τὰ μάλιστα, ἐσχάτως.* — so s. als immer Einer berühmt *εὐδόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα.*

Sehvermögen, s. Sehkraft.

Sehweite *τὸ τῆς ὄψεως μῆκος* od. umschr. *ἐφ᾽ ὅσον ἐξικνοῦνται* od. *ἐφικνοῦνται οἱ ὀφθαλμοί.* — aus der S. *ἐξ ὄψεως μήκους.* — in die S. kommen *εἰς τὸ ἔποπτον ἀφικνεῖσθαι*; *ἐφορᾶσθαι* (*P.*). — aus der S. kommen *ἔξω ὀφθαλμῶν γίγνεσθαι, ἐκλείπειν τὴν ὄψιν, ἀποκρύπτειν.*

seicht 1) eig. *ἀβαθής* 2. sp.; besser *οὐ βαθύς* 3., *διαβατός* 3. — s. Stelle *τὸ τέναγος*, *pl.* *τὰ βράχη.* — von od. mit s. Wasser *τεναγώδης* 2. (auch: im s. Wasser lebend). — s. sein *τεναγίζειν.* — 2) übtr. *οὐκ ἀκριβής* 2., *ἐπιπόλαιος* 2., *εἰκαῖος* 3.: ein s. Mensch *ἄνθρωπος οὐ συνετός*; s. Geschwätz *ὁ λῆρος* (u. *pl.*), *ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος.*

Seichtigkeit 1) eig. *τὸ ἀβαθές* sp. — 2) übtr. *τὸ ἐπιπόλαιον, τὸ εἰκαῖον*, sp. *ἡ εἰκαιότης.*

Seide *ὁ βόμβυξ, υκος* sp. (bei sehr sp. *ἡ μέταξα, μάταξα*, *τὸ μετάξιον*; rohe S.); *τὸ σηρικόν* (verarbeitete S.). [*κοτυλιαῖος* 3.

Seidel, etwa *ἡ κοτύλη.* — ein S. enthaltend

Seidelbast *ἡ χαμαίπιτυς, υος.* — von od. aus S. *χαμαιπιτύινος* 3.

Seidelglas *τὸ κοτυλιαῖον ποτήριον.*

seiden *σηρικός* 3.

Seidenbau ἡ τῶν βομβύκων θεραπεία.
Seidenfabrik ἡ τῶν σηρικῶν ἐργασία (als Geschäft); τὸ τῶν σηρικῶν ἐργαστήριον (als Gebäude).
Seidenfalter ὁ νεκύδαλος od. νεκύδαλλος.
Seidenhändler, etwa ὁ σηρικοπώλης od. umschr. ὁ τὰ σηρικὰ πωλῶν.
Seidenhandel ἡ τῶν σηρικῶν ἐμπορία.
Seidenhandlung, etwa τὸ σηρικοπωλεῖον od. umschr. τὸ τῶν σηρικῶν πωλητήριον.
Seidenhase, s. Kaninchen.
Seidenkleid ἡ σηρικὴ ἐσθής, ῆτος.
Seidenpflanze ἡ ἀσκληπιάς, άδος.
Seidenraupe ὁ βόμβυξ, κος, sp. ὁ σήρ, σηρός. — Puppe der S. τὸ βομβύκιον, sp. ἡ μέταξα, μάταξα, τὸ μετάξιον.
Seidenschmetterling, s. Seidenfalter.
Seidenspinner ὁ σηρικοπλόκος, sehr sp. σηρικοδιαστής.
Seidenwaaren τὰ σηρικά.
Seidenweber ὁ σηρικοπλόκος, σηρικοποιός, sehr sp. σηρικοδιαστής.
Seidenwurm, s. Seidenraupe.
Seidenzeug τὸ σηρικὸν ὕφασμα (νῆμα, ὀθόνιον); auch bloss τὸ σηρικόν.
Seife τὸ σμῆμα (σμῆγμα, sp. ἡ σμήλη), τὸ ῥύμμα, sp. ὁ σάπων, ωνος, τὸ σαπώνιον (eig. übh. Reinigungsmittel; die Alten bedienten sich statt der Seife der Walkererde, w. s.). — Behältniss um S. darin bei sich zu tragen τὸ σμηματοφορεῖον.
seifen σμῆν (σμήχειν).
Seifenasche τὸ λίτρον (νίτρον).
Seifenblase ἡ πομφόλυξ, υγος, ἡ φῦσα, ἡ φυσαλίς, ίδος (eig. Wasserblase, aber im Zshge verwendbar; sonst muss man ἡ ἐν ῥύμματι od. κονίᾳ σαπωναρικῇ γιγνομένη od. γενομένη πομφόλυξ sagen). — sprichw. deine Hoffnungen sind nichts als S. αἱ ἐλπίδες σου οὐδὲν ἄλλ' ἢ φῦσαί εἰσιν.
Seifenerde, s. Walkererde.
Seifenhändler, etwa ὁ σμηματοπώλης.
Seifenkraut τὸ στρούθιον, ὁ στρουθός. — v. S. στρούθιος 3.; m. S. reinigen στρουθίζειν sp.
Seifenkugel ἡ σμήματος σφαῖρα, ὁ τροχίσκος.
Seifenlauge τὸ ῥύμμα, sp. ἡ σαπωναρικὴ κονία.
Seifensieder ὁ σμηματοποιός (unbelegt); ὁ κατασκευάζων τὰ σμήματα.
Seifensiederei τὸ σμηματουργεῖον.
Seifenzäpfchen ἡ βάλανος, ὁ πεττός, ἡ στροβίλη, τὸ πρόσθεμα, τὸ πρόσθετον. — Jmd. e. S. setzen βαλανίζειν τινά. — sich e. S. setzen (od. setzen lassen) προστίθεσθαι πρόσθεμα.
seihen ἠθεῖν, gew. διηθεῖν; minder gew. ὑλίζειν, sp. δι-, ἀφ-υλίζειν; auch διιέναι (ἵημι).
Seihen, das, ἡ ἤθησις, gew. διήθησις; sp. ὁ ὑλισμός, ἡ διύλισις, ὁ διυλισμός; auch ἡ δίεσις.
Seiher, **Seihesack**, **-tuch** ὁ ἠθμός (besser ἡθμός), sp. τὸ ἠθητήριον, ὁ ὑλιστήρ u. διυλιστήρ, ῆρος, τὸ ὑλιστήριον.
Seil ὁ σχοῖνος, τὸ σχοινίον (eig. aus Binsen); ἡ σπάρτη, τὸ σπάρτον (aus den Ruthen des Strauches *spartium* od. aus der Grasart *stipa tenacissima* geflochten); τὸ στροφεῖον; ὁ τόνος; τὸ πλόκανον; ἡ σπεῖρα; ἡ σειρά, auch ὁ κάλως (Tau). — das S. vor den Schranken beim Wettrennen ἡ ὕσπληξ, ηγος (auch ἡ u. ὁ ὕσπληγξ, γγος). — S. am Brunnen ἡ ἱμονιά. — S. zum Aufziehen einer Fallthüre τὰ ἀνασπαστήρια, zum Niederlassen τὰ χαλαστήρια. — mit S. binden σειραῖς δεσμεύειν. — auf dem S. tanzen ἐπὶ τοῦ κάλω βαίνειν, sp. σχοινοβατεῖν, πεταυρίζειν; das Tanzen auf dem S. ὁ πεταυρισμός sp. — zum Flechten v. S. geeignet σχοινοπλοκικός 3.
Seilchen τὸ σπαρτίον, ἡ σειρίς, ίδος (sp. τὸ σειράδιον), τὸ καλώδιον.
Seiler ὁ σχοινιοστρόφος, σχοινοστρόφος, σχοινοπλόκος, ὁ σπαρτοπλόκος, ὁ καλωστρόφος; sp. ὁ σχοινιοσυμβολεύς, σχοινιοσύμβολος, σχοινιοσυνδέτης. — als Verkäufer v. Seilen ὁ σπαρτοπώλης.
Seilerhandwerk ἡ τῶν σχοινιοστρόφων τέχνη od. ἐργασία.
Seiltänzer ὁ σχοινοβάτης, σχοινοδρόμος, πεταυριστής (sämmtl. sp.). — seine Kunst ἡ σχοινοβατική sp. — die Ausübung derselben ὁ πεταυρισμός sp. — die Stange des S. τὸ πέταυρον sp.
Seim ὁ χυμός; vgl. Saft.
sein 1) als *pron. poss.*: ἑαυτοῦ, ῆς, οῦ (od. αὑτοῦ, ῆς, οῦ; *ipsius, suus*), αὐτοῦ, ῆς, οῦ (*eius*), je nachdem es sich auf das Subject des Satzes bezieht od. nicht; bei Beziehung auf das Subject des regierenden Satzes gelten nicht die strengen Regeln des Lateinischen, sondern es können, je nachdem man die Beziehung schärfer od. schwächer hervortreten lassen will, ἑαυτοῦ od. αὐτοῦ stehen. Wenn übrigens kein Nachdruck auf dem *pron.* ruht, so setzt man bloss den Artikel, z. B. er verschwendete seine Habe διεσπάθησε τὴν οὐσίαν; er verschwendete nicht bloss seine Habe, sondern auch die seines Weibes διεσπάθησεν οὐ μόνον τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς γυναικός u. dgl. — sein eigen ἴδιος 3. — es ist seine Pflicht ἔστιν αὐτοῦ, προσήκει αὐτῷ. — sein eigener Herr sein ἑαυτοῦ εἶναι. — seine Angelegenheiten besorgen τὰ ἑαυτοῦ od. τὰ ἴδια διοικεῖν. — 2) als *gen.* des *pron. pers.* αὐτοῦ u. ἑαυτοῦ (selten u. *poet.* οὗ).
sein (veraltet „seyn") εἶναι, γενέσθαι, γεγονέναι; ὑπάρχειν (da od. vorhanden sein); φῦναι, πεφυκέναι (v. Natur aus sein od. so beschaffen sein; auch φύσει πεφυκέναι); ἔχειν (v. der Lage od. den Verhältnissen einer Pers. od. Sache; in Verbindung m. *adv.*, wie sich auch εἰμί findet, z. B. es ist Recht ὀρθῶς ἔχει od. ἐστιν); καταστῆναι (in einer Lage, in einem Zustande sein). — zufällig (eben, gerade) sein τυγχάνειν ὄντα. — fortwährend od. immer sein διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι ὄντα. — dazwischen sein ἐν μέσῳ εἶναι, διαγίγνεσθαι. — wenn dieser nicht gewesen wäre εἰ μὴ διὰ τοῦτον. — über etw. her sein εἶναι ἐπί (πρός) τινι, ἀμφί τι, κυπτάζειν περί τι, σπουδάζειν περί τινος u. περί τι. — aus od. v. etw. sein εἶναι u. γίγνεσθαί τινος od. ἀπό τινος. — e. Glied v. einem Ganzen sein εἶναί τινος; unter od. von einer Zahl sein εἶναί τινων od. ἔκ τινων. — bei sich sein ἐν ἑαυτῷ od. ἐν ἑαυτοῦ εἶναι; ausser sich sein ἔξω ἑαυτοῦ εἶναι. — v. derselben Grösse sein wie Jmd. τὸ αὐτὸ μέγεθος ἔχειν τινί; v. mehr als menschlicher (übermenschlicher) Grösse sein μείζω εἶναι ἢ κατ' ἄνθρωπον. — es wird wol so sein εἰκός γε. — es mag sein εἶεν, ἐῶμεν οὖν ταῦτα. — es kann s. ἔστω δὴ ταῦτα, οὐδὲν ἀντιλέγω. — „wer es auch sei" durch ὁστισοῦν, ἡτισοῦν, ὁτιοῦν, auch ὅστις ἂν ᾖ u. dgl. — sei es dass ... od. dass εἴτε ... εἴτε, ἐάν τε ... ἐάν τε. — es sei denn dass ... πλὴν εἰ μή, εἰ μή, εἰ μὴ ἄρα. — es ist aus mit mir ὄλωλα, ἔρρει τὰ ἐμά (πράγματα). — was ist dir? τί πάσχεις od. πέπονθας; — wie ist dir? πῶς ἔχεις; — es ist mir als ob ... δοκῶ μοι m. *inf.* — was soll das sein? τί δὴ τοῦτ' ἔστιν; τί δὲ τουτί; τί δὲ βούλεται od. θέλει τοῦτο; (vgl. heissen 2) c)). — er glaubt etw. zu sein οἴεταί εἶναί τι. — etw. sein lassen ἐάν τι, χαίρειν ἐᾶν τι (unterlassen), περιορᾶν τι γιγνόμενον, συγχωρεῖν τι (etw. geschehen lassen). —

Wenn „sein" d. blosse Copula ist, so wird es oft ausgelassen, u. z. am meisten die dritte Person des Sing. im *praes. ind.*, wie bei εἰκός, δῆλον, οἷόν τε, ἀνάγκη, den Verbaladjectiven auf -τέος und dgl.; seltner in abhängigen Sätzen (z. B. ich weiss dass Geld ein angenehmer Besitz ist οἶδα ὅτι χρήματα ἡδὺ κτῆμα) und in anderen Formen. Die erste und zweite Pers. fehlt sehr selten, gew. nur bei ἕτοιμος, ἄξιος, δίκαιος, z. B. wenn ihr zuhören wollt, so bin ich bereit zu sprechen εἰ ἐθελήσετε ἀκούειν, ἕτοιμος λέγειν; möge es dir gut ergehen, du verdienst es auch εἴθε εὐτυχοίης· καὶ γὰρ ἄξιος.

Sein (Seyn), das, ἡ οὐσία, sp. ὕπαρξις; auch τὸ εἶναι, ὑπάρχειν.

seinerseits τὸ καθ' ἑαυτόν u. τὸ κατ' αὐτόν, τὸ ἐπ' αὐτῷ; häufig durch καὶ αὐτός od. durch Zsstzgen m. ἀντί, z. B. s. schicken καὶ αὐτὸν πέμπειν od. ἀποστέλλειν; ἀντιπέμπειν, ἀνταποστέλλειν.

seinesgleichen οἱ ὅμοιοι ἑαυτῷ u. αὑτῷ (auch näher bestimmt durch τὸ ἦθος, τὴν τύχην u. dgl.).

seinethalben, -wegen ἑαυτοῦ u. αὑτοῦ χάριν od. ἕνεκα; δι' αὐτόν u. αὐτόν, τὸ κατ' αὐτόν.

Seinige ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ u. αὑτοῦ. — er hat das S. gethan τὰ καθήκοντα (προσήκοντα), τὰ ἐφ' (ἐν) ἑαυτῷ πεποίηκεν. — die Seinigen οἱ οἰκεῖοι, οἱ ἐπιτήδειοι, οἱ προσήκοντες (γένει).

seit ἀπό u. ἐκ (ἐξ) m. *gen.* — s. langer Zeit ἐκ πολλοῦ (χρόνου), auch πολλοῦ χρόνου, διὰ πολλοῦ χρόνου, πολὺς χρόνος ἀφ' od. ἐξ οὗ. — s. sehr langer Zeit ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον. — s. alter Zeit ἀπὸ (ἐκ) τοῦ παλαιοῦ; s. sehr alter Zeit ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, ἐκ τοῦ παλαιτάτου. — s. jener Zeit ἐξ ἐκείνου, sp. ἐκ τότε (ἔκτοτε), sehr sp. ἀπὸ τότε (ἀπότοτε). — s. der Zeit, wo ... ἐξ od. ἀφ' οὗ, ἐξ ὅτου. — s. Menschengedenken ἐφ' ὅσον γε ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται, ἀπ' od. ἐξ αἰῶνος; s. Menschengedenken hat Niemand edler den Tod ertragen als Sokrates οὐδεὶς τῶν μνημονευομένων ἀνθρώπων κάλλιον ἤνεγκε τὸν θάνατον Σωκράτους. — Bei bestimmten Zahlangaben durch d. *acc.* m. e. Ordinalzahlwort, welches aber nach der Gewohnheit der Griechen auch den gegenwärtigen Zeitabschnitt in Rechnung zu bringen um eins erhöht werden muss, z. B. s. acht Tagen ἐνάτην ἤδη ἡμέραν, ἐνάτην ἡμέραν ταύτην.

seitdem 1) seit dieser Zeit: ἐκ τούτου (τοῦ χρόνου), ἐξ ἐκείνου, sp. ἐκ τότε (ἔκτοτε), sehr sp. ἀπὸ τότε (ἀπότοτε). — 2) seit der Zeit wo: ἐξ od. ἀφ' οὗ, ἐξ ὅτου; auch ἐπειδή.

Seite 1) eig. ἡ πλευρά (jede Körperfläche, dh. auch als geometrischer *t. t.*; dann bes. die zwischen Vorder- u. Rückseite liegenden Flächen, gew. im *pl.*; in dieser Bdtg. auch τὸ πλευρόν, doch selten in Prosa); τὸ μέρος (übh. Theil). — d. obere, untere S. τὸ ἄνω μέρος, τὸ κάτω μέρος; gew. τὰ ἄνω, τὰ κάτω (letztere bei stehenden Körpern auch ἡ βάσις). — d. vordere, hintere S. τὰ πρόσθεν od. ἔμπροσθεν, τὰ ὄπισθεν od. ὀπίσω. — d. rechte, linke S. τὰ δεξιά, τὰ ἀριστερά; vgl. recht, rechts, link, links. — d. andere (entgegengesetzte) S. τὰ ἕτερα, τὰ ἐπὶ (τἀπὶ) θάτερα, auf d. andere S. ἐπὶ θάτερα, bald auf die eine bald auf die andere S. τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα τοτὲ δ' ἐπὶ θάτερα; auf der anderen S. τἀπὶ θάτερα (z. B. des Flusses τοῦ ποταμοῦ), vgl. gegenüber, v. der anderen S. her ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα; auf der einen S. ... auf der anderen S. ἔνθα μὲν ... ἔνθα δέ, τῇ μὲν ... τῇ δέ; v. der einen S. ... v. der anderen S. ἔνθεν μὲν ... ἔνθεν δέ; ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα ... ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα; auf einer anderen S. ἑτέρωθι, ἄλλῃ; von einer anderen S. ἑτέρωθεν, ἄλλοθεν, ἀλλαχόθεν; nach einer anderen S. hin ἑτέρωσε, ἄλλοσε, ἀλλαχόσε. — auf dieser, jener S. τῇδε (ταύτῃ), ἐκείνῃ; nach dieser, jener S. ἐπὶ τάδε (ἐπίταδε, auch δεῦρο), ἐπ' ἐκεῖνα (ἐπέκεινα; auch ἐκεῖσε). — auf od. zu beiden S. ἀμφοτέρωθι, ἑκατέρωθι, gew. κατ' ἀμφότερα, καθ' ἑκάτερα; v. beiden S. her ἀμφοτέρωθεν, ἑκατέρωθεν, selten ἐξ ἑκατέρων; nach beiden S. hin ἀμφοτέρωσε, ἑκατέρωσε, ἐπ' ἀμφότερα, ἐφ' ἑκάτερα. — auf welcher v. beiden S.? ποτέρωθι; (indir. ὁποτέρωθι); nach welcher v. beiden S. hin? ποτέρωσε; (ὁποτέρωσε); v. welcher v. beiden S. her? ποτέρωθεν; (ὁποτέρωθεν). — auf jeder S. ἑκασταχοῦ (ἑκασταχόθι); v. jeder S. her ἑκασταχόθεν; nach jeder S. hin ἑκασταχόσε (ἑκασταχοῖ). — auf allen S. πανταχῇ; v. allen S. her πανταχόθεν; nach allen S. hin πάντῃ, πανταχόσε, πανταχοῖ. — auf keiner S. οὐδαμῇ; v. keiner S. her οὐδαμόθεν; nach keiner S. hin οὐδαμόσε, οὐδαμοῖ. — nach keiner v. beiden S. hin οὐδετέρωσε; v. keiner v. beiden S. her οὐδετέρωθεν, — d. östliche, westliche S. des Landes τὰ πρὸς ἕω, πρὸς ἑσπέραν τετραμμένα τῆς χώρας. — Im Bes. d. Seite eines Buches ἡ πλευρά (σελίδος); bei Tüchern u. dgl., die äussere, innere S.: etwa τὸ ἄνω, τὸ κάτω; v. Schiffen ὁ τοῖχος; v. Heeren u. Flotten τὰ πλάγια (vgl. Flanken). — auf d. S. gewendet, v. der S. her πλάγιος 3. — Jmd. v. d. S. angreifen ἐκ πλαγίου ἐπιτίθεσθαί τινι. — auf d. S. legen od. beugen παρεγκλίνειν (auch: sich auf d. S. beugen; das auf d. S. Beugen ἡ παρέγκλισις); — auf d. S. werfen πλάγιον καταβάλλειν; etw. auf d. S. schieben, s. wegschieben; ist es = aufschieben ἀναβάλλεσθαί τι. — bildl. sich auf d. schlechte, faule, liederliche S. werfen ἀποκλίνειν εἰς (πρὸς, ἐπὶ) τὸ χεῖρον od. εἰς (πρὸς) νώθειαν; ἐξοκέλλειν, sp. ἐξολισθάνειν εἰς φαυλότητα, ἀσέλγειαν u. dgl. — an d. S. behauen παραπλεκᾶν; an der S. anweben, anschliessen παρυφαίνειν. — an der S., zur S. (zu Seiten) Jmds. παρακαθῆσθαί τινι; sich an die S. oder zur S. Jmds. setzen παρακαθίζεσθαί τινι; Jmd. an der S. eines Anderen sitzen lassen παρακαθίζειν τινά τινι. — an der S. Jmds. od. Jmd. zur S. bleiben μένειν παρά τινι u. παρά τινα. — an der S. Jmds. od. Jmd. zur S. gehen παρέπεσθαι, παρακολουθεῖν τινι. — Jmd. an seiner S. od. zur S. haben ἔχειν τινὰ παρεπόμενον od. παρακολουθοῦντα (bildl. ἔχειν τινὰ παραστάτην, συνεργόν, συμπράκτορα). — an der S. Jmds. od. Jmd. zur S. stehen παρεστάναι, προσεστάναι od. παρεῖναί τινι (bildl. παρίστασθαι, mehr poet. παραστατεῖν τινι, auch παρεῖναί τινι, εἶναι μετά τινος; vgl. helfen, unterstützen). — Jmd. an die S. od. zur S. Jmds. stellen παριστάναι τινά τινι (bildl. παραστάτην, od. κοινωνὸν διδόναι, ποιεῖν, ἀποδεικνύναι τινά τινι). — etw. an die S. v. etw. stellen παριστάναι τί τινι, ἀντιπαραβάλλειν τι πρός od. παρά τι (um es zu vergleichen). — bei S., auf d. S. treten μεθίστασθαι (μεταστῆναι); auch ἐκποδὼν στῆναι, ὑπείκειν u. παραχωρεῖν τῆς ὁδοῦ (Platz machen); bei S. treten lassen Jmd. μεταστήσασθαί τινα. — bei S., auf die S. gehen (euphemistisch) ἀποχωρεῖν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα, ἀποπατεῖν, ἀφοδεύειν. — sich auf d. S. machen ἐκποδὼν ἀπέρχεσθαι, ἀποχωρεῖν, ὑποχωρεῖν; vgl. sich davon machen. — Jmd. bei S. nehmen παραλαμβάνειν od. μόνον ἀπολαμβάνειν τινά; Jmd. bei S. rufen ἐκκαλεῖν (u. *M.*) τινα. — bei S. schaffen od. bringen, auf die S. bringen ἐκποδὼν ποιεῖν (u. *M.*), ἀναιρεῖν ἐκ

μέσον (auch = umbringen); *ὑπεκτίθεσθαι* (um zu retten); *ὑποκλέπτειν*, *ὑφαιρεῖσθαι* (unterschlagen); *ἐκκλέπτειν* (heimlich bei S. bringen). — bei S. legen *ἀποτίθεσθαι*. — Scherz bei S.! *χωρὶς παιδιᾶς*. — von der S. Jmds. nicht weichen *οὐδέποτε ἀπολείπεσθαι* od. *ἀπαλλάττεσθαί* (*aor. P.*) *τινος*. — Jmd. v. der S. ansehen = schief ansehen (eig. u. übtr.), vgl. schief. — bildl. v. Seiten Jmds. *ἀπό*, *ἐκ*, *παρά* u. *πρός* m. *gen.*, auch blosser *gen.*, z. B. Wolwollen v. S. Jmds. *ἡ παρά τινος* od. *ἡ τινος εὔνοια*; v. väterlicher, mütterlicher S. *πρὸς πατρός*, *πρὸς μητρός*, auch *πατρόθεν*, *μητρόθεν*; v. meiner S. *τὸ ἀπ'* od. *παρ' ἐμοῦ*, *τὸ κατ' ἐμέ*, *τὸ ἐπ' ἐμοί*, auch *τό γ' ἐμόν*, z. B. v. meiner S. steht nichts im Wege *τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει*; ich lasse v. meiner S. an nichts fehlen *τῶν ἐμῶν ἐπιλείπω οὐδέν*. — 2) übtr. *a*) = Partei: auf Jmds. S. sein od. stehen *εἶναι* od. *γίγνεσθαι σύν τινι* od. *μετά τινος*; *ἵστασθαι* (*στῆναι*) *μετά τινος*; *συνίστασθαι*, *συμπράττειν τινί*, *συνεργὸν* u. *σύμμαχον εἶναί τινι*, *συμμαχεῖν τινι*, *φρονεῖν τά τινος*; d. Sieg ist auf Jmds. S. *ἡ νίκη γίγνεται σύν τινι*. — Jmd. auf seine S. bringen *πρὸς ἑαυτὸν λαμβάνειν τινά*; *παραστήσασθαι*, *προσποιεῖσθαι*, *προσκτήσασθαί τινα*, auch *ἐπάγεσθαί τινα*; Einen auf Jmds. S. bringen *ποιεῖν τινα ἐπί τινι*, *ποιεῖν τινα ὁμολογεῖν* od. *συγγνώμονα εἶναί τινι*. — auf Jmds. S. treten *γίγνεσθαι σύν τινι* od. *μετά τινος*, *τάττεσθαι* (*P.*) *μετά τινος*, *προσχωρεῖν* u. *προστίθεσθαί τινι*, *αἱρεῖσθαι τά τινος*, auch *παραστῆναι εἰς τὴν γνώμην τινός*, *συγγνώμονα γίγνεσθαί τινι*, *ὁμολογεῖν* u. *συγχωρεῖν τινι*. *b*) d. Art u. Weise, wie etw. erscheint: gew. durch die Neutr. v. *adj.*, z. B. d. gute, schwache S. eines Dinges *τὰ καλά*, *τὰ σαθρά τινος*; die schwache S. v. etw. aufdecken *εὑρίσκειν τὰ σαθρά τινος*. — auf der einen S. ... auf der anderen S. *τὰ μὲν ... τὰ δέ*, *τῇ μὲν ... τῇ δέ*. — e. gute u. e. schlechte S. haben *τὰ μὲν καλῶς*, *τὰ δὲ κακῶς ἔχειν*; *τῇ μὲν χρηστὸν εἶναι*, *τῇ δὲ καὶ κακόν*. — sich v. e. guten S. zeigen *καλὸν φαίνεσθαι* (*aor. P.*), *χρηστὸν ἑαυτὸν παρέχειν*. — von dieser S. erscheint d. Sache am vortheilhaftesten *ταύτῃ κάλλιστον φαίνεται τὸ πρᾶγμα*. — etw. v. d. guten S. ansehen *λαμβάνειν τι εἰς τὸ καλόν*. — etw. v. e. anderen S. betrachten *ἑτέρως ἐπισκοπεῖν τι*. — v. e. schlechten S. bekannt werden *γιγνώσκεσθαι* (*P.*) *ἐπὶ τὰ χείρω*. — es zeigt sich etw. v. verschiedenen S. *πολλαί εἰσιν* (*καθεστᾶσιν*) *ἰδέαι τινός*. — jedes Ding hat seine doppelte S. *προσθῆκαι δύο πᾶσίν εἰσι πράγμασιν*.

Seitenbalken (im Schiffe) *ὁ σταμίν*, *ῖνος*.

Seitenbedeckung (Seitenpanzer) *τὰ παραπλευρίδια* od. *παραμηρίδια*.

Seitenbewegung *ἡ πλαγία κίνησις* od. *φορά*; als milit. *t. t.* *ἡ παραγωγή*. — e. S. m. d. Kopfe machen *ἐκνεύειν τῇ κεφαλῇ*.

Seitenblick *τὸ ἐκ πλαγίου βλέμμα*, sp. *τὸ παράβλεμμα*. — e. S. werfen, auf Jmd. od. etw. *παραβλέπειν*, *παρορᾶν εἴς τινα* u. *εἴς τι*, *πλαγίοις ὄμμασι προσβλέπειν τινί* u. *τινά* (*τι*); auch *ὑποβλέπειν* (u. *M.*) *τινά*, *ὑφορᾶν* (u. *M.*) *τινα* (m. d. Nebenbegriffe des Argwohnes, der Verachtung).

Seitenbret *ἡ παραπεπηγμένη σανίς*, *ίδος*.

Seitendecken (der Schiffe) *τὰ παραβλήματα*, *παραρρύματα*, *αἱ δέρρεις*.

Seitenerbe umschr. *ὁ κατὰ συγγένειαν κληρονόμος*.

Seitenfenster *ἡ ἐκ πλαγίου θυρίς*, *ίδος*.

Seitenfläche *ἡ πλευρά*, *τὸ πλάγιον*.

Seitengang *ἡ ἐκ πλαγίου στοά*; in einem Parke *ὁ ἐκ πλαγίου δρόμος*.

Seitengebäude *τὸ παροικοδόμημα*.

Seitengewehr, s. Schwert, Degen, Säbel.

Seitenhieb *ἡ ἐκ πλαγίου πληγή*, bildl. *ἡ κρυπτὴ μέμψις*. — Jmd. e. S. geben *πληγὴν ἐντείνειν τινὶ ἐκ πλαγίου*, bildl. *ὑπομέμφεσθαι* od. *παρασκώπτειν τινά*. — e. S. führen *πλαγιάζειν*.

Seitenholz (am Wagenstuhl) *ἡ κνημία*.

Seitenkanal *ἡ ἐκ πλαγίου διῶρυξ*, *υχος*.

Seitenlinie *ἡ πλαγία γραμμή* (eig.); v. d. Verwandschaft *οἱ συγγενεῖς*.

Seitenpferd *ὁ σειραφόρος* (m. u. ohne *ἵππος*), seltner *ὁ σειραῖος ἵππος*.

Seitenrichtung *ἡ πλαγία θέσις*, *ἡ πλαγία φορά* (ersteres v. e. ruhenden, letzteres v. e. sich bewegenden Körper); auch *ἡ ἀπόκλισις*, *ἀπόνευσις*, *ἔκνευσις* (Abweichung v. d. geraden Richtung). — e. S. geben *ἀποκλίνειν*. — e. S. nehmen *ἀποκλίνειν*, *ἀπο-*, *ἐκ-νεύειν*, auch *ἐκκλίνειν*.

Seitenschmerz, s. Seitenstechen.

Seitenschwenkung *ἡ παραγωγή*.

Seitenstechen *ἡ πλευρῖτις*, *ιδος* (m. u. ohne *νόσος*), *οἱ τῶν πλευρῶν πόνοι*. — am S. leidend *πλευριτικός* 3. — am S. leiden *πονεῖν τὴν πλευράν*.

Seitenstoss *ὁ ἐκ πλαγίου ὠθισμός*.

Seitenstück *τὸ πλευρόν*, poet. *τὸ πλεύρωμα*; übtr. durch d. *adj.* *ἀντίστροφος* 2. (m. *gen.* u. *dat.*), *παρεμφερής* 2., *ὅμοιος* 3. (m. *dat.*), z. B. das ist e. S. zu dem, was früher geschehen ist *τοῦτο ἀντίστροφόν ἐστι τοῦ πρόσθεν γεγονότος* (*τῷ πρόσθεν γεγονότι*, *πρὸς τὸ πρόσθεν γεγονός*).

Seitenthür *ἡ παράθυρος*.

Seitenverwandte *οἱ συγγενεῖς* (v. Blutsverwandten), *οἱ κηδεσταί* (v. Verschwägerten).

Seitenwand *ὁ τοῖχος*.

Seitenweg *ἡ ἐκτροπή*, *παρεκτροπή*. — e. S. einschlagen *ἐκτρέπεσθαι*, *παρεκτρέπεσθαι* (*τῆς ὁδοῦ*).

Seitenwendung *ἡ ἀποστροφή*. — e. S. machen, geben, vgl. seitwärts.

Seitenwind *ὁ πλάγιος ἄνεμος*.

Seitenzahl *ὁ τῶν πλευρῶν* (sc. *τῶν σελίδων*) *ἀριθμός*.

seither, seitherig, s. bisher, bisherig.

seits, nur: meinerseits *ἔγωγε*, *τό γ' ἐπ' ἐμοί*, *τό γ' ἐμόν*, deinerseits *σύ γε*, *τό γε σόν* u. s. w. — grüsse ihn meinerseits *πρόσειπε αὐτὸν ὡς παρ' ἐμοῦ*.

seitwärts *ἐκ πλαγίου* od. *adj.* *πλάγιος* 3. (v. der Seite her), *εἰς τὰ πλάγια* (nach der Seite hin). — s. wenden od. lenken *ἀποκάμπτειν*, *ἀπο-*, *παρακλίνειν*, *ἀποστρέφειν*. — d. Kopf s. neigen *ἐκνεύειν τῇ κεφαλῇ* (dazu *ἡ ἔκνευσις*). — sich s. wenden *ἀπο-*, *παρα-κάμπτειν*, *ἀπο-*, *παρα-κλίνειν*, *ἀποστρέφειν*, *ἐκ-*, *παρεκ-τρέπεσθαι*; sich s. neigen *ἀπο-*, *ἐκ-νεύειν*.

Sekretär *ὁ γραφεύς*; sp. *ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν γενόμενός τινος*; als öffentlicher Beamter *ὁ γραμματεύς*; erster S. *ὁ ἀρχιγραμματεύς* sp. — S. sein *γραμματεύειν*.

Sekretariat *ἡ γραμματεία*.

Sekt *τὸ γλεῦκος*, *τὸ ἕψημα*, *τὸ σίραιον*, *ὁ σίραιος* (sp. *σίρινος*) *οἶνος*.

Sekte *ἡ αἵρεσις* sp.; *ἡ ἑταιρεία* (Klubb), *τὸ σύστημα* (Korporation); *ἡ στάσις*, *οἱ στασιῶται* (Partei, Faktion). — d. Haupt einer S. *ὁ αἱρεσίαρχος* u. *αἱρεσιάρχης*; d. Haupt einer S. sein *αἱρεσιαρχεῖν* sp.

Sektierer *ὁ αἱρετιστής*, *αἱρεσιώτης* sp.; *ὁ στασιώτης*, sp. *ὁ στασιαστής*.

Sektion 1) das Schneiden: *ἡ τομή*, einer Leiche *ἡ ἀνατομή*. — 2) = Abschnitt, Abtheilung, w. s.

sekundär *δευτερουργός* 2.

Sekundant *ὁ* (*τοῦ μονομαχοῦντος*) *παραστάτης*.

Sekunde, etwa *τὸ ἀκαρὲς τοῦ χρόνου*.

sekundieren, s. beistehen; bei e. Duelle *παραστῆναί τινι μονομαχοῦντι*.

selb, gew. durch *αὐτός* 3. in Verbindung m. Ordinalzahlen, z. B. selbander *δεύτερος αὐτός*, selbdritter *τρίτος αὐτός* u. s. w., od. durch *σύν* m. *dat.*, auch *ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ*, z. B. er kam selbzehnter *ἧκε σὺν ἐννέα ἄλλοις, ἧκεν ἐννέα ἄλλους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ*.

selber, s. selbst.

selbiger = derselbe, w. s. — selbigen Tages *αὐθημερόν*; am s. Tage geschehend *αὐθημερινός* 2., sp. *αὐθήμερος* 2.; am s. Tage wiederkommen *αὐθημερίζειν* sp. — vom s. Jahre *αὐτοετής* 2.; im s. Jahre *αὐτόετες*.

selbst 1) als *pron.* *αὐτός, ή, ό*; in Verbindung m. e. *pron. pers.* in den obliquen Casus durch d. *refl.* *ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ, -ῆς* u. s. w. — an u. für sich s. *αὐτὸς καθ' αὑτόν, αὐτὴ καθ' αὑτήν, αὐτὸ καθ' αὑτό, τὸ καθ' αὑτόν* (*αὑτήν, αὑτό*). — d. Mensch an u. für sich s. *ὁ αὐτοάνθρωπος* (*ὁ κατὰ φύσιν ἄνθρωπος*) u. so finden sich ähnliche philosophische Terminen, wie: e. Linie, Meinung an u. für sich selbst *ἡ αὐτογραμμή, ἡ αὐτόδοξα* u. dgl. — von s. *ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀπὸ* u. *ἐκ τοῦ αὐτομάτου* (*ταὐτομάτου*), *αὐτομάτως*, auch durch d. *adj.* *αὐτόματος* 2. (selten 3.), z. B. d. Zukunft wird sich v. s. günstig gestalten *τὰ μέλλοντα αὐτόματα καλῶς ἕξει*. — von sich s. entstehend od. geschehend *αὐτόματος* 2. (selten 3.); von s. geschehen od. sich ereignen *αὐτόματον γίγνεσθαι, αὐτοματίζειν*; das von s. Werden *ὁ αὐτοματισμός*; der Tod, der von s. eintritt *ὁ αὐτόματος θάνατος*. — von s. thuend *ἑκών* 3., *ἑκούσιος* 3. u. 2. (auch: v. Sachen, die man von s. thut), *ἐθελούσιος* 2. u. 3., *αὐτοκέλευστος* 2., *οὐδενὸς κελεύσαντος*. — Häufig gebraucht man Bildungen mit *αὐτός*, z. B. aus sich s. geworden *αὐτογενής* 2., sich s. richtend *αὐτόδικος* 2., durch sich s. bewegt *αὐτοκίνητος* 2., von s. kommen (ohne gerufen zu sein) *αὐτόκλητον ἔρχεσθαι* u. dgl. m. — 2) als Steigerungspartikel: *καί, καὶ δή; καὶ ... γε*, z. B. er begehrt s. das Höchste *καὶ τῶν μεγίστων ἐπιθυμεῖ*.

selbständig, s. selbstständig.

Selbstarbeit *ἡ αὐτουργία* (als Thätigkeit); *τὸ αὐτούργημα* (als Sache). — zur S. geneigt *αὐτουργικός* 3. sp.

selbstarbeitend *αὐτουργός* 2.

selbstbeherrschend *ἐγκρατής* (2.) *ἑαυτοῦ*; *σώφρων* 2.

Selbstbeherrschung *ἡ ἐγκράτεια, ἡ σωφροσύνη*. — S. besitzen *ἐγκρατῆ εἶναι ἑαυτοῦ* (sp. *ἐγκρατεύεσθαι*), *ἐγκρατῶς ἔχειν, σωφρονεῖν*.

selbstbeschäftigen, sich, *ἐπιτηδεύειν τι πρὸς ἑαυτόν*.

Selbstbeschäftigung *τὸ ἴδιον ἐπιτήδευμα*.

Selbstbetrachtung *ἡ πρὸς ἑαυτὸν σκέψις*.

Selbstbetrug *τὸ ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν*.

Selbstbewegung *ἡ αὐτοκίνησις, ἡ αὐτόματος κίνησις*.

Selbstbewunderung *τὸ ἑαυτὸν ἄγασθαι*.

Selbstbewusstsein *ἡ συνείδησις, τὸ συνειδέναι*; starkes S. *τὸ φρόνημα*. — e. starkes S. haben *μέγα φρονεῖν*.

selbsteigen *ἴδιος* 3. (auch m. *ἑαυτοῦ, ῆς, οῦ*).

Selbstempfindung *ἡ αὐτοπάθεια*.

Selbstentleibung, s. Selbstmord.

Selbsterfahrung *ἡ αὐτοπάθεια*, sp. *τὸ αὐτόπειρον*; aus S. *αὐτοπαθῶς* sp., besser *αὐτὸς παθών* 3.

Selbsterhaltung *ἡ τῆς ζωῆς* od. *περὶ τὴν ζωὴν ἐπιμέλεια*. — d. Trieb der S. *ἡ τῆς ζωῆς ἐπιθυμία*.

Selbsterkenntniss *τὸ ἑαυτὸν γνῶναι*. — zur S. gelangen *γνῶναι ἑαυτόν*.

selbsterwählt *αὐθαίρετος* 2.

selbsterworben *αὐτόκτητος* 2.

selbstgefällig *αὐθάδης* 2., sp. *αὐτάρεσκος* 2.

Selbstgefälligkeit *ἡ αὐθάδεια*.

Selbstgefühl *τὸ φρόνημα*. — S. haben *οὐ μικρὸν φρονεῖν*.

selbstgelehrt *αὐτοδίδακτος* 2.

selbstgemacht *αὐτόσκευος* 2. sp.

selbstgenügend *αὐτάρκης* 2.; im tadelnden Sinne, s. selbstgefällig.

Selbstgenügsamkeit *ἡ αὐτάρκεια*; tadelnd *ἡ αὐθάδεια*.

selbstgerichtet *αὐτόκριτος* 2. sp.

selbstgeschrieben *αὐτόγραφος* 2.; sp. auch *ὁ, ἡ αὐτόχειρ, ειρος* (eigenhändig).

Selbstgespräch *ὁ πρὸς ἑαυτὸν διάλογος*. — ein S. halten *διαλέγεσθαι* (*DP.*) *ἑαυτῷ* od. *πρὸς ἑαυτόν, διαλογίζεσθαι πρὸς αὑτόν*.

selbstgewachsen *αὐτοφυής, αὐτόφυτος* 2.

Selbsthass *τὸ ἑαυτοῦ μῖσος*.

Selbstherrschaft *ἡ αὐτοκράτεια*, sp. *αὐτοκρατορία, αὐταρχία, αὐταρχή, αὐθεντία*.

selbstherrschend *αὐτοκρατής* 2., *ὁ, ἡ αὐτοκράτωρ, ορος*.

Selbstherrschen, das, s. Selbstherrschaft; die Kunst des S. *ἡ αὐτεπιτακτική*.

Selbstherrscher *ὁ αὐτοκράτωρ, ορος, ὁ αὐτεπιτάκτης*, sp. *ὁ αὐτάρχης, αὔταρχος*, poet. *ὁ αὐθέντης*. — S. sein *αὐτοκρατορεύειν, αὐταρχεῖν, αὐθεντεῖν* sp. — den S. betreffend *αὐτοκρατορικός* 3. — Würde od. Macht des S., s. Selbstherrschaft.

Selbstherrscherin *ἡ αὐτοκράτειρα* poet., besser *ἡ αὐτοκράτωρ, ορος*.

Selbsthülfe *ἡ τιμωρία*, sp. *ἡ ἄμυνα*.

Selbstkäufer *ὁ αὐτωνητής*.

Selbstkocher *ὁ αὐθέψης*.

Selbstlauter *τὸ φωνῆεν* (m. u. ohne *γράμμα*).

Selbstlernen, das, *ἡ αὐτομάθεια*.

Selbstliebe *ἡ φιλαυτία, τὸ φίλαυτον*. — S. hegen *φιλαυτεῖν* sp., besser *φίλαυτον εἶναι*. — aus S. *φιλαύτως* sp.

Selbstlob *ὁ καθ' ἑαυτοῦ ἔπαινος*, sp. *ἡ περιαυτολογία*.

Selbstmörder *ὁ αὐτόχειρ, ὁ αὐθέντης*, sp. *αὐτοθάνατος*; auch umschr. *ὁ ἑαυτὸν ἀποκτείνας, ὁ φονεὺς ἑαυτοῦ*.

Selbstmord *ἡ αὐτοχειρία*. — einen S. begehen *ἀποκτείνειν ἑαυτόν, διαχρήσασθαι ἑαυτόν, ἀπολλύναι τὴν ζωήν*.

Selbstpeiniger *ὁ ἑαυτὸν τιμωρούμενος*.

Selbstprüfung *ὁ ἔλεγχος* od. *ἡ ἐξέτασις ἑαυτοῦ*. — e. S. anstellen *ἐλέγχειν* od. *ἐξετάζειν ἑαυτόν*.

Selbstrache *ἡ ἰδία τιμωρία*. — S. nehmen *ἰδίᾳ τιμωρεῖσθαί τινα* od. *τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος*.

selbstredend *αὐτόφωνος* 2.; *adv.* *δῆλον ὅτι* (*δηλονότι*).

Selbstruhm, s. Selbstlob u. vgl. Prahlerei.

Selbstsehen, das, *ἡ αὐτοψία* sp.

selbstsehend *ὁ αὐτόπτης*.

selbstständig, v. Sachen *αὐτοτελής* 2., sp. *αὐθυπόστατος* 2.; v. Menschen *ἐλεύθερος* 3. (sp. *αὐτεξούσιος, αὐτοτελής* 2.); auch *ὁ, ἡ αὐτοκράτωρ, ορος, αὐτοκρατής* 2. (unumschränkt); *οὐδενὸς ὑπήκοος* 2. (Niemand unterthan); v. Staaten u. Völkern *αὐτόνομος* 2., *αὐτοτελής, αὐτόδικος* 2. (diese drei Ausdrücke auch verbunden = vollkommen s.). — e. s. Staat *ἡ αὐτόπολις*; Bürger eines s. Staates *ὁ αὐτοπολίτης*. — vollkommen s. *αὐτάρκης* 2. — eine Lage, die e. Staat s. macht

ϑέσις αὐτάρκης, — s. sein, v. Personen ἐφ' ἑαυτοῦ εἶναι, ἑαυτοῦ εἶναι; v. Staaten u. Völkern ἐφ' ἑαυτοῦ οἰκεῖν, αὐτονομεῖσϑαι. — s. handeln ἐφ' ἑαυτοῦ od. ἰδίᾳ γνώμῃ πράττειν, αὐτοπραγεῖν. — vgl. eigenmächtig.

Selbstständigkeit, v. Sachen τὸ αὐτοτελές, sp. τὸ αὐϑυπόστατον; v. Menschen ἡ ἐλευϑερία, sp. αὐτεξουσιότης; v. Völkern und Staaten ἡ αὐτονομία. — absolute S. ἡ αὐτάρκεια. — S. im Handeln ἡ αὐτοπραγία.

Selbstsucht ἡ φιλαυτία, τὸ φίλαυτον; vgl. Eigennutz.

selbstsüchtig φίλαυτος 2.; τὸ ἑαυτῷ συμφέρον μόνον σκοπῶν 3., πράττων (3.) μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον; vgl. eigennützig.

Selbsttäuschung, s. Selbstbetrug.

selbstthätig αὐτουργός 2.

Selbstthätigkeit ἡ αὐτουργία.

selbsttönend αὐτόφωνος 2.

Selbstüberwindung ἡ ἑαυτοῦ (od. τῶν ἐπιϑυμιῶν) ἐγκράτεια.

Selbstverachtung ἡ ἑαυτοῦ καταφρόνησις.

Selbstverkäufer ὁ αὐτοπώλης, — d. S. betreffend αὐτοπωλικός 3.; sein Gewerbe ἡ αὐτοπωλική.

Selbstverleugnung ἡ τῶν ἰδίων συμφερόντων ὀλιγωρία.

selbstverschuldet αὐϑαίρετος 2.

selbstverständlich αὐϑομολογούμενος 3.; als *adv.* δῆλον ὅτι (δηλονότι).

Selbstvertheidigung τὸ ἀμύνεσϑαι (sp. ἡ ἄμυνα), τὸ ἀλέξασϑαι.

Selbstvertrauen τὸ φρόνημα. — S. haben φρόνημα ἔχειν, πιστεύειν ἑαυτῷ; starkes S. haben μέγα φρονεῖν; ein Mann v. starkem S. ὁ φρονηματίας. — alles S. aufgeben παντάπασιν ἀπογνῶναι.

selbstverursacht αὐϑαίρετος 2.

selbstwachsend αὐτοφυής, αὐτόφυτος 2., φύσει γιγνόμενος 3.

Selbstwahl τὸ αὐϑαίρετον, ἡ ἰδία γνώμη.

selbstzufrieden αὐτάρκης 2., εὔκολος 2.; tadelnd αὐϑάδης 2.

Selbstzufriedenheit ἡ αὐτάρκεια, ἡ εὐκολία; tadelnd ἡ αὐϑάδεια.

selig μακάριος 3., selten ὁ, ἡ μάκαρ, αρος (bes. οἱ μάκαρες die Seligen, d. i. die Gestorbenen), ὁ μακαρίτης, *fem.* ἡ μακαρῖτις, ιδος (bes. der Selige, d. i. der Verstorbene; dein s. Vater ὁ μακαρίτης σου πατήρ); übr. s. glücklich. — s. sein εὐδαιμονεῖν τὰ πάντα. — Jmd. s. preisen wegen etw. μακαρίζειν od. εὐδαιμονίζειν τινά τινος (dazu ὁ μακαρισμός, εὐδαιμονισμός). — s. gepriesen od. zu preisen μακαριστός 3. — die Gefilde der Seligen αἱ τῶν μακάρων νῆσοι, τὸ ἠλύσιον πεδίον.

Seligkeit ἡ μακαρία, ἡ μακαριότης, ἡ (μεγίστη) εὐδαιμονία.

Seligpreisen, das, ὁ μακαρισμός, εὐδαιμονισμός.

Sellerie τὸ σέλινον; vgl. Eppich.

selten σπάνιος 3. (u. 2.); *adv.* σπανίως, ὀλιγάκις, sp. σπανιάκις. — sich s. sehen lassen σπάνιον εἶναι ἰδεῖν, σπάνιον φαίνεσϑαι (*aor. P.*), auch σπάνιον εἶναι; sich s. machen σπάνιον ἑαυτὸν παρέχειν. — s. sein σπανίζειν (sp. auch: s. machen). — Ist es = ausgezeichnet οὐχ ὁ τυχών u. s. w., auch διαφέρων 3., ἐκπρεπής, διαπρεπής 2., ϑαυμαστός 3.

Seltenheit 1) das in geringer Anzahl Vorhandensein: ἡ σπάνις, ἡ σπανιότης, τὸ σπάνιον, poet. u. sp. ἡ σπανία, sp. ἡ σπάνη, ὁ σπανισμός. — 2) seltene Sache: σπάνιόν τι (χρῆμα); ist es = ausgezeichnete Sache ϑαυμαστόν od. ϑαυμάσιόν τι χρῆμα, τὸ ϑαῦμα, τὸ ϑέαμα, τὸ κειμήλιον, poet. τὸ ἄγαλμα.

seltsam ἀλλόκοτος, ἄτοπος 2.; milder ϑαυμάσιος 3.; auch ἴδιος 3. (eigen); καινός 3. (neu, unerhört). — du s. Mensch! ὦ δαιμόνιε, ὦ ϑαυμάσιε. — es wäre doch s. ἄτοπον ἂν εἴη.

Seltsamkeit 1) als Zustand: ἡ ἀτοπία, τὸ ἀλλόκοτον, ἡ καινότης. — 2) als Sache: ἀλλόκοτον, ἄτοπον, ϑαυμάσιόν τι; τὸ ϑαῦμα.

Semester ὁ ἔκμηνος (χρόνος), ἓξ μῆνες, ὁ ἥμισυς τοῦ ἐνιαυτοῦ u. dgl.

Semikolon ἡ μέση στιγμή.

Semmel ὁ σεμιδαλίτης (ἄρτος), sp. ὁ γυρίτης.

Semmelmehl ἡ σεμίδαλις, εως u. ιδος, sp. ἡ γῦρις, εως.

Semmelschnitte ὁ τοῦ σεμιδαλίτου τόμος.

Semse, s. Binse.

Senat ἡ βουλή (bes. bei den Athenern); ἡ γερουσία od. γεροντία, τὸ γεροντικόν (bes. in Sparta); ἡ σύγκλητος (sc. βουλή; gew. v. römischen S.). — S. halten σύγκλητον ἔχειν.

Senator ὁ βουλευτής, ὁ γερουσιαστής, auch ὁ γέρων, οντος, ὁ συγκλητικός. — S. sein βουλεύειν, γεροντεύειν. — d. S. betreffend βουλευτικός 3.; vgl. d. vhg. W.

Senatoreneid ὁ βουλευτικὸς ὅρκος.

Senatorenwürde ἡ βουλεία.

Senatsbeschluss τὸ προβούλευμα (in Athen); vgl. Rathsbeschluss.

senden, s. schicken.

Sendschreiben ἡ ἐπιστολή (auch *pl.*). — e. S. an Jmd. erlassen ἐπιστέλλειν τινί od. πρός τινα.

Sendung 1) das Senden: ἡ πέμψις, ἡ πομπή. — d. Zweck seiner S. erfüllen διαπράττειν (u. *M.*) ἐφ' ἃ ἧκέ τις. — 2) als Sache *a)* die Gesandten, Gesandtschaft, w. s. *b)* gesendete Waaren: τὰ κομιζόμενα od. κομισϑέντα, ἡ κομιδή. *c)* Brief, Nachricht, w. s.

Senf τὸ νᾶπυ, υος, minder gut τὸ σίναπυ, υος (τὸ σίναπι, εως). — v. S. σινάπινος 3.

Senfkorn ὁ νάπυος χόνδρος.

Senföl τὸ σιναπέλαιον sp.

Senfpflaster τὸ νάπυος κατάπλασμα. — ein S. auflegen σιναπίζειν; das Auflegen eines S. ὁ σιναπισμός sp.

sengen *a)* eig. ἀφεύειν, σταϑεύειν; auch καίειν (brennen). *b)* s. u. brennen: τέμνειν καὶ καίειν, κόπτειν καὶ καίειν, καίειν καὶ πορϑεῖν, auch πυρπολεῖν χώραν.

Sengen, das, ἡ καῦσις, sp. ἡ πυρπόλησις; sonst Verba.

Senkblei ὁ κάϑετος μόλυβδος, ἡ καταπειρατηρία, sp. ἡ βολίς, ίδος. — d. S. auswerfen, mit dem S. d. Tiefe untersuchen βολίζειν sp.

senken καϑιέναι, καταστέλλειν, auch καταβάλλειν (rasch s.); an e. Seile καϑιμᾶν. — sich s. καϑίεσϑαι (*P.*); ὑπονοστεῖν, ὑποχωρεῖν (sich allmählich s.); ῥέπειν, καταρρέπειν (bes. v. d. Wagschale); ἵζειν, ἱζάνειν, καϑιζάνειν, καϑίζεσϑαι, ἵζημα λαμβάνειν, συνίζειν u. συνιζάνειν (niedriger werden); nach einer Seite κατακλίνεσϑαι (*P.*).

Senken, das, s. Senkung.

Senker τὸ μόσχευμα, τὸ φυτευτήριον, τὸ φύτευμα, τὸ κλῆμα; ἡ παραφυάς, ἀποφυάς, άδος; ἡ παράφυσις, ἀπόφυσις.

senkrecht ὀρϑός 3., ἐπὶ (κατὰ, πρὸς, παρὰ) σταϑμήν ἐξηκριβωμένος 3.; *adv.* πρὸς od. κατὰ κάϑετον. — s. stehen ὀρϑοστατεῖν, ὀρϑὸν ἑστάναι, ὀρϑοῦσϑαι (*P.*); s. stehend ὀρϑοστάδην. — s. Stellung ἡ ὀρϑότης; s. Linie od. Höhe ἡ κάϑετος (sc. γραμμή).

Senkreis, s. Senker.

Senkung 1) das Senken: ἡ κάθεσις; mittelst e. Riemens ἡ καθίμησις. — 2) das sich Senken: ἡ συνίζησις, τὸ ἵζημα, ἡ ῥοπή; ἡ ἔγκλισις (auch als Zustand).
Senne, s. Hirt.
Sennerin, s. Hirtin.
Sennhütte ἡ ποιμενικὴ σκηνή.
Sensal, s. Mäkler.
Sensation ἡ αἴσθησις (Wahrnehmung); τὸ θαῦμα (Verwunderung). — S. machen bei Jmd. αἴσθησιν od. θαῦμα παρέχειν τινί.
Sense (den Alten unbekannt) etwa τὸ δρέπανον.
Sensenmann, etwa ὁ δρεπανηφόρος; ist es = Tod ὁ Θάνατος (der Tod führt bei den Alten weder Sense noch Sichel als Emblem, wol aber ein Schwert bei Eur. Alc. 76).
Sensenschmied, etwa ὁ δρεπανουργός.
sensibel, s. empfindlich.
Sensibilität, s. Empfindlichkeit.
Sentenz ἡ γνώμη, τὸ ἀπόφθεγμα; in der Rede τὸ ἐνθύμημα. — e. S. aussprechen ἀποφθέγγεσθαι. — gern in S. redend ἀποφθεγματικός 3. sp. — übr. vgl. Richterspruch, Urtheilsspruch.
sentimental παθητικός 3., ἐμπαθής 2.
Sentimentalität τὸ παθητικόν, τὸ ἐμπαθές, sp. ἡ ἐμπάθεια.
separat κεχωρισμένος 3. (abgesondert); ἴδιος 3. (für sich). — *adv.* χωρίς, ἰδίᾳ.
Separatfrieden αἱ ἴδιαι σπονδαί od. διαλλαγαί. — e. S. schliessen ἰδίᾳ ποιεῖσθαι σπονδάς od. εἰρήνην.
Separatverhandlungen οἱ ἴδιοι λόγοι. — S. anknüpfen ἰδίᾳ ποιεῖσθαι λόγους.
Separatvertrag αἱ ἴδιαι συνθῆκαι od. σπονδαί. — einen S. schliessen ἰδίᾳ ποιεῖσθαι συνθήκας od. σπονδάς. [Monat.
September ὁ ἔνατος μήν, ὁ Σεπτέμβριος; vgl.
Sequester, s. Beschlag 1); als Person ὁ κατεγγυῶν od. ἐνεχυράζων τι; auch ὁ ἐπίτροπος.
Sequestration, s. Beschlaglegung.
sequestrieren = in Beschlag nehmen, s. Beschlag 1); auch ἐξ ἐπιτροπῆς od. ὡς ἐπίτροπον διοικεῖν τι.
Serail ἡ γυναικωνῖτις, ιδος; auch αἱ γυναῖκες.
Serpentinstein ὁ ὀφίτης λίθος, ἡ ὀφῖτις (-ιδος) πέτρα. [σκευή; vgl. ἡ σύνθεσις.
Service ἡ ἐπιτράπεζος κατασκευή, τὰ ἐπιτράπεζα
servieren *a*) *tr.* d. Speisen: παρατιθέναι, παραφέρειν, προτίθεσθαι. *b*) *intr.* διακονεῖν.
Serviette τὸ χειρόμακτρον, τὸ ἐκμαγεῖον, sp. τὸ σινδόνιον; vgl. ἡ ἀπομαγδαλιά; des Barbiers τὸ ὠμόλινον.
servil ἀνελεύθερος 2., ταπεινός 3., ἀνδραποδώδης 2.
Servilismus, Servilität ἡ ἀνελευθερία, ἀνελευθεριότης, ταπεινότης, τὸ ἀνελεύθερον, τὸ ἀνδραποδῶδες.
Sesam τὸ σήσαμον, ὁ σήσαμος (Pflanze u. Frucht; d. Pflanze bei sp. auch ἡ σησάμη). — von S. bereitet σησάμινος 3., auch ὁ σησαμίτης.
sesamartig σησαμοειδής u. σησαμώδης 2.
Sesambrot, -kuchen ὁ σησαμίτης ἄρτος od. πλακοῦς; gew. ὁ σησαμοῦς, οῦντος, ἡ σησαμῆ, ἡ σησαμίς, ίδος, kleines S., kleiner S. τὸ σησάμιον, τὸ σησαμοῦντιον.
Sesamöl τὸ σησάμινον ἔλαιον.
Seseli τὸ σέσελι, εως.
Sessel ἡ ἕδρα, καθέδρα (allg.); ὁ δίφρος (niedrig, ohne Lehne); ὁ κλιντήρ, ῆρος (Lehnstuhl); ὁ θρόνος (hoher S. mit hoher Lehne und niedrigen Seitenlehnen).
Session, s. Sitzung.

setzen I) *tr.* 1) zum Sitzen bringen, sitzen machen *a*) eig. καθίζειν. — auf etw. s. ἐπικαθίζειν ἐπί τι; Jmd. auf e. Pferd, auf e. Schiff s. ἀναβιβάζειν τινὰ ἐφ' ἵππον, ἐπὶ ναῦν. — bildl. Jmd. auf den Thron setzen, s. Thron. — sich s. ἵζειν (selten), gew. καθίζεσθαι u. καθίζειν (καθιζάνειν), auf etw. εἴς (ἐπί) τι, ἐπί τινι u. τινος, ἐπικαθίζεσθαι u. ἐπικαθίζειν (ἐπικαθιζάνειν) τινί, ἐπί τινι, ἐπί τι; sich auf e. Pferd s. ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον, ἐπιβαίνειν ἐφ' ἵππον, sp. περιβαίνειν ἵππον; sich auf e. Schiff s. ἐπιβαίνειν νηΐ od. ἐπὶ νεώς. — sich zu Tische s. καθίζεσθαι u. (nach d. Weise der Griechen) κατακλίνεσθαι (*P.*) ἐπὶ τὸ δεῖπνον; sich weiter oben s. (als Jmd.) προκατακλίνεσθαί (*P.*) τινος. — Jmd. sich s. lassen καθίζειν τινά, κελεύειν τινὰ καθίζεσθαι, neben Jmd. παρακαθίζειν τινά τινι, κελεύειν τινὰ παρακαθίζεσθαί τινι. — sich gesetzt haben καθῆσθαι. *b*) übtr. sich s. = sich festsetzen od. niederlassen: καθίζεσθαι; ἱδρύεσθαι (*P.*) εἴς τι (diese beiden auch v. Truppen: Posto fassen), καθιδρύεσθαι (*P.*); auch κατοικεῖν, κατοικίζεσθαι (*P.*; als Bewohner). — v. e. Krankheit, sich in d. Brust s. ἱδρύεσθαι (*P.*) εἰς τὸ στῆθος od. ἐν τῷ στήθει. — sich s. lassen (Truppen) καθίζειν, ἱδρύειν. — sich zur Wehr s. ἀντιστῆναι, ἀντέχειν, ἀντιτάττεσθαι, ἀντιπαρατάττεσθαι, πρὸς od. εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, ἀμύνεσθαι. — sich zur Ruhe s. (v. e. Staatsmanne) παύεσθαι τὰ τῆς πόλεως πράττοντα od. πολιτευόμενον; sich zur Ruhe gesetzt haben σχολάζειν, σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν, ἀπράγμονα εἶναι. — sich m. Jmd. s. διαλλάττεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, διαλύεσθαι πρός τινα. — v. Flüssigkeiten ὑποχωρεῖν (εἰς τὸ κάτω), ὑπονοστεῖν, ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι); v. Weine παρίστασθαι; vgl. sich klären; v. einer Geschwulst συστέλλεσθαι, ἐλαττοῦσθαι (*P.*); v. Gebäuden u. dgl. ἵζειν, ἱζάνειν, καθιζάνειν, καθίζεσθαι, ἵζημα λαμβάνειν, συνίζειν, συνιζάνειν. — gesetztes Alter ἡ καθεστηκυῖα od. μέση ἡλικία; vgl. gesetzt. — 2) e. Platz, e. Stellung geben: τιθέναι, κατατιθέναι, ἱστάναι, καθιστάναι, ἱδρύειν, καθιδρύειν, sp. ἑδράζειν. — e. Säule, e. Denkmal setzen, s. errichten u. vgl. Standbild. — Grenzen s. ὅρους τιθέναι od. πηγνύναι; einer Sache Grenzen s., vgl. Grenze. — e. Baum s. φυτεύειν δένδρον; Pflanzen s. φυτεύειν, auch ἐμβάλλειν εἰς τὴν γῆν. — Bes. häufig in Verbindung m. *praep.*, wobei es häufig bildl. gebraucht wird, u. z. etw. an etw. s. προσ-, ἐπι-τιθέναι τινί τι; προσβάλλειν, προσερείδειν τί τινι u. πρός τι; auch συνάπτειν, προσάπτειν τί τινι (anfügen); Jmd. an's Land s. ἐκβιβάζειν τινά; alles an den gehörigen Ort s. πάντα διατιθέναι, διατάττειν, διευθετεῖν, διακοσμεῖν; übtr. Geld an etw. s. χρήματα ἀναλίσκειν od. δαπανᾶν εἴς τι; sein Leben an etw. s. παραβάλλεσθαι τὴν ψυχὴν ὑπέρ τινος. — etw. auf etw. s. ἐπιτιθέναι u. ἐφιστάναι τινί τι; d. Hut auf d. Kopf s. περιτιθέναι τὸν πῖλον τῇ κεφαλῇ; e. Inschrift auf etw. s. ἐπιγράφειν τινί τι; d. Fuss auf etw. s. ἐπιβαίνειν τινός; Jmd. d. Degen auf d. Brust s. ἐπερείδειν τὸ ξίφος τῷ στήθει τινός; seine Hoffnung, sein Vertrauen auf etw. s., vgl. Hoffnung, Vertrauen; etw. auf's Spiel s., vgl. Spiel; Jmd. auf d. Probe s., vgl. Probe. — aus etw. s., z. B. aus dem Schiffe an's Land ἀπο-, ἐκ-βιβάζειν; etw. aus den Augen s. παρορᾶν u. ὑπερορᾶν τι; ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, λόγον οὐκ ἔχειν od. ποιεῖσθαί τινος. — etw. in etw. s. ἐντιθέναι τί τινι u. εἴς τι, τιθέναι τι ἔν τινι; Jmd. ins Gefängniss s., vgl. Gefängniss; Jmd. in e. Zustand, in e. Verhältniss s.

καθιστάναι od. ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι, z. B. Jmd. in Verlegenheit s. καθιστάναι τινὰ εἰς ἀπορίαν; auch τιθέναι τινά m. entspr. *adj.*, διατιθέναι τινά m. *adv.*, z. B. Jmd. ganz u. gar in Verlegenheit s. ἀμήχανον τιθέναι τινά, Jmd. in's Unglück s. ἀθλίως διατιθέναι τινά; ferner ἐμποιεῖν od. ἐμβάλλειν τινί τι, z. B. Jmd. in Furcht s. φόβον ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν (auch παρέχειν) τινι; daneben besondere Ausdrücke, z. B. Jmd. in Schrecken s. ἐκπλήττειν, καταπλήττειν τινά, Jmd. in Verwirrung s. ταράττειν, διαταράττειν τινά u. dgl. m., worüber d. betreffenden Substantive zu vergleichen sind; gesetzt sein διακεῖσθαι od. ἔχειν m. entspr. *adv.*, z. B. in Verlegenheit gesetzt sein ἀπόρως διακεῖσθαι, ἀπορεῖν; in Furcht gesetzt sein διὰ φόβου εἶναι, περίφοβον εἶναι u. dgl. — Jmd. in Gefahr s. κινδύνοις περιβάλλειν τινά; etw. in Gefahr s. κινδυνεύειν περί u. ὑπέρ τινος, παραβάλλεσθαί τι; Jmd. od. etw. ausser Gefahr s. σῴζειν, διασῴζειν τινά u. τι, ὑπεκτίθεσθαί τινα u. τι, ἀσφαλῶς κατατιθέναι τι. — etw. in Stand s. παρα-, κατασκευάζειν τι; etw. wieder in Stand s. ἐπισκευάζειν τι; Jmd. in Stand s. κύριον ποιεῖν τινά τινος od. m. *inf.*; Jmd. ausser Stand s. ἐμποδὼν εἶναί τινί τινος od. m. folg. *inf.* (auch m. μή, μὴ οὐ), κωλύειν τινά τινος (ἀπό τινος) od. m. folg. *inf.* (auch m. μή); in den Stand gesetzt sein οἷόν τε εἶναι m. *inf.*, ausser Stand gesetzt sein οὐχ οἷόν τε εἶναι, ἀμήχανον εἶναι, ἀμηχανεῖν. — in Bereitschaft s. παρασκευάζειν, εὐτρεπίζειν. — in Bewegung s. κινεῖν; sich in Bewegung s. κινεῖσθαι (*P.*), vgl. aufbrechen 2). — Jmd. in Thätigkeit s. παρασκευάζειν od. παρορμᾶν τινα ποιεῖν τι; Jmd. ausser Thätigkeit s. παύειν τινὰ ποιοῦντά τι. — in Freiheit s., vgl. Freiheit. — sich bei Jmd. in Gunst s. εὔνοιαν κτᾶσθαι od. λαμβάνειν παρά τινος. — seine Ehre in etw. s. φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἐπί (ἔν) τινι, ὑπέρ τινος. — Jmd. etw. in den Kopf s. ἐμβάλλειν (ἐμποιεῖν) τί τινι od. τῇ γνώμῃ τινός, πείθειν τινά τι od. m. *inf.*; sich etw. in den Kopf s. παριέναι (ἵημι) τι εἰς τὴν ψυχήν, ἰσχυρῶς ἔχειν τι ἐν τῇ γνώμῃ, ἰσχυρῶς νομίζειν τι. — in Musik od. Noten s. ἐντείνειν τι εἰς ᾠδήν od. ᾠδῇ, εἰς κιθαρίσματα u. dgl. — etw. über etw. s. τιθέναι τι ὑπέρ τινος, ἐπιτιθέναι τί τινι u. ἐπί τινος, ἐφιστάναι τί τινι, ἐπί τινι, ἐπί τινος; Jmd. über Einen od. etw. s. ἐφιστάναι τινά τινι, ἐπί τινι, sp. ἐπί τινος; τάττειν, ποιεῖν τινα ἐπί τινι; über etw. gesetzt sein ἐφεστάναι τινί, ἐπί τινι, ἐπί τινος, ἐπιστατεῖν τινι u. τινος, προστατεῖν u. προστατεύειν τινός. — Jmd. über e. Fluss s., vgl. übersetzen 1) *a*). — Jmd. über Einen s. = ihn vorziehen προκρίνειν τινά τινος. — etw. unter etw. s. ὑποτιθέναι τί τινι u. ὑπό τι, καθιστάναι τι ὑπό τι od. ὑπό τινι; ist es = unter etw. zählen τιθέναι τινὰ ἔν τισι od. τινά τινων, τάττειν τινὰ εἴς τινας od. ἔν τισι, τινά τινων; Jmd. unter die Götter s. ἀνάγειν τινὰ εἰς τοὺς θεούς; unter Wasser s. κατακλύζειν; vgl. Wasser. — etw. vor etw. s. προτιθέναι τί τινος, gew. τιθέναι τι πρό τινος; auch ἀντίον καθιστάναι τί τινος (gegenüber s.); πρῶτον od. πρότερον τιθέναι od. καθιστάναι τι (voran s.). — etw. zum Pfande s. καταβάλλειν u. κατατίθεσθαί τι; etw. im Spiele s. τιθέναι τι, παραβάλλεσθαί τι. — Jmd. zur Rede s. ἀνακρίνειν τινά, λόγον λαμβάνειν παρά τινος. — Jmd. einem Anderen gleich s. ἐν ἴσῳ τιθέναι τινά τινι, τὰ αὐτὰ νέμειν τινὶ ἅπερ καί τινι, vgl. gleichstellen. — 3) festsetzen, bestimmen: τάττειν, καθιστάναι, ὁρίζειν; gesetzt sein κεῖσθαι, συγκεῖσθαι; Jmd. zum Richter s. καθιστάναι od. καθίζειν τινὰ δικαστήν; eine Zeit, einen Tag zu etw. s. χρόνον, ἡμέραν τάττειν od. ὁρίζειν τινός; eine Strafe auf etw. s. ζημίαν ἐπιτιθέναι τινί u. προτιθέναι τινός; als *perf. P.* ἐπι-, προσ-κεῖσθαι, z. B. auf viele Vergehungen ist der Tod als Strafe gesetzt πολλῶν ἁμαρτημάτων θάνατος ζημία πρόκειται; Belohnungen s. προτιθέναι (*perf. P.* προκεῖσθαι); einen Preis s., vgl. Preis. — 4) annehmen: τιθέναι, ποιεῖν; den Fall s., vgl. Fall 2) *c*). — 5) v. Schriftsetzer, etwa: τυποθετεῖν (unbelegt) od. umschr. συντιθέναι τοὺς τῶν γραμμάτων τύπους. — II) *intr.* 1) einen Satz, Sprung thun: πηδᾶν, διαπηδᾶν, ἅλλεσθαι. — über e. Graben s. πηδᾶν ὑπὲρ τάφρον, ὑπερπηδᾶν od. διαπηδᾶν τάφρον; über d. Schranken s. πηδᾶν ὑπὲρ τοὺς δρυφάκτους; ὑπερπηδᾶν, ὑπεράλλεσθαι τοὺς δρυφάκτους; über e. Fluss s., vgl. übersetzen 2). — 2) v. einigen Thieren = Junge werfen: τίκτειν, ἀποκυεῖν.

Setzen, das, ἡ θέσις, ἡ ἵδρυσις; v. Pflanzen ἡ φύτευσις; v. einigen Thieren ὁ τόκος, sp. ἡ ἀποκύησις.

Setzer, etwa ὁ τυποθέτης (unbelegt) od. umschr. ὁ συντιθεὶς τοὺς τῶν γραμμάτων τύπους.

Setzhase ὁ θῆλυς λαγώς.

Setzholz (zum Pflanzen) ὁ ἐμβολεύς sp.

Setzling, s. Senker.

Setzzeit, v. Pflanzen ἡ τῆς φυτεύσεως ὥρα; v. Thieren ὁ τοκετός, ἡ τοῦ τοκετοῦ ὥρα.

Seuche ὁ λοιμός (auch bildl.), ἡ λοιμώδης (selten λοιμικὴ) νόσος, ἡ (λοιμώδης) φθορά.

seuchenartig λοιμώδης 2.

seufzen στενάζειν, über etw. ἐπί τινι, poet. u. sp. ἐπιστενάζειν τινί. — tief, laut s. ἀναστενάζειν, μέγα στενάζειν. — nach etw. s. ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι, πόθῳ φέρεσθαί (*P.*) τινος.

Seufzen, das, ὁ στεναγμός. — ohne S. ἀστένακτος 2.; *adv.* ἀστενακτί.

Seufzer ὁ στεναγμός (mehr poet. τὸ στέναγμα), selten ὁ στόνος. — S. ausstossen ἱέναι στεναγμούς, ἀνάγειν στεναγμοὺς ἀπὸ τοῦ στήθους.

Sevenbaum, s. Sadebaum.

seyn, s. sein.

Shawl, etwa τὸ περιβόλαιον, ἡ ἀμπεχόνη.

Sibylle ἡ σίβυλλα. — wie eine S. prophezeien σιβυλλαίνειν, vgl. σιβυλλιᾶν.

sibyllinisch σιβύλλειος 3., seltner σιβυλλιακός 3. — die s. Bücher αἱ σιβύλλειαι βίβλοι, τὰ σιβύλλεια. — der aus den s. Büchern weissagt ὁ σιβυλλιστής sp.

sich *dat.* u. *acc.* 1) des *pron. refl.* ἑαυτῷ (αὑτῷ), ῇ, ῷ u. ἑαυτόν (αὑτόν), ήν, ό; *pl.* ἑαυτοῖς (αὑτοῖς), αῖς, οῖς (auch σφίσιν αὐτοῖς u. αὐταῖς od. bloss σφίσιν) u. ἑαυτούς (αὑτούς), άς, ά (auch σφᾶς αὐτούς u. αὐτάς od. bloss σφᾶς). — an und für sich (αὐτὸς) καθ' ἑαυτόν, auch bloss αὐτός. — Als *dat.* kann „sich" bei manchen Verben durch das Medium (welches man das indirecte, dativische od. auch Medium des Interesses nennt, wiedergegeben werden), z. B. sich Geld verschaffen πορίζεσθαι χρήματα, sich Arbeiter miethen μισθοῦσθαι ἐργάτας, sich etw. umthun περιβάλλεσθαί τι u. dgl. m. Ist es *acc.*, so steht zuweilen das sogenannte directe od. transitive Medium, z. B. sich waschen λούεσθαι, sich rüsten παρασκευάζεσθαι u. dgl. Oft steht das sogenannte mediale Passivum, z. B. sich bewegen κινεῖσθαι (*P.*), sich rasch bewegen φέρεσθαι (*P.*) u. dgl. Manchmal entspricht auch im Griech. das Activum, z. B. sich freuen χαίρειν, sich trösten ἀναθαρρεῖν u. dgl. — bei sich sein ἐν ἑαυτῷ (ἑαυτοῦ) εἶναι; φρονεῖν; wieder zu sich kommen

πάλιν ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι. — 2) des *pron. recipr.* ἀλλήλοις, -αις, ἀλλήλους, -ας, ἄλληλα; auch ἑαυτοῖς, ἑαυτούς u. s. w.

Sichel τὸ δρέπανον (mehr poet. ἡ δρεπάνη), selten ἡ ἅρπη. — kleine S. τὸ δρεπάνιον.

sichelförmig δρεπανοειδής, δρεπανώδης 2., μηνοειδής 2., ἐπικαμπής, ἐπικάμπιος 2., ἀμφίκυρτος 2.

Sichelform τὸ δρεπανοειδές, μηνοειδές, ἐπικαμπές, ἐπικάμπιον, ἀμφίκυρτον.

Sichellanze τὸ δορυδρέπανον, sp. λογχοδρέπανον.

Sichelschmied ὁ δρεπανουργός.

Sichelwagen τὸ δρεπανηφόρον ἅρμα.

sicher 1) keiner Gefahr unterworfen: ἀσφαλής, ἀδεής, ἀκίνδυνος 2.; v. Oertern = fest ἐχυρός, ὀχυρός 3.; s. Oerter τὰ ἐχυρά, ὀχυρά, sp. αἱ ἀσφάλειαι; an e. s. Orte ἐν ἀσφαλεῖ. — s. Zeit καιρὸς ἀσφαλής, ἡ ἀσφάλεια. — s. stellen, vgl. sichern. — etw. ganz s. verwahren ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαί τι. — s. sein ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, ἐν (τῷ) ἐχυρῷ εἶναι, ἀσφαλῶς ἔχειν; vor etw. ἐν σκέπῃ, ἐν ἀσφαλεῖ, ἐν ἀκινδύνῳ εἶναί τινος, ἄδειά ἐστί τινί τινος, ἔξω γίγνεσθαί τινος, auch οὐδὲν δέος od. οὐδεὶς κίνδυνός ἐστί τινι μή m. folg. *conj.* u. (nach histor. Temporibus) m. *opt.*; s. sein vor Unglück ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι τοῦ μηδὲν παθεῖν od. ὡς μηδὲν παθεῖν; ich bin völlig s. vor etw. πολλή μοί ἐστιν ἀσφάλεια μή od. τοῦ μή m. *inf.* — es kann Jmd. etw. s. thun ἀδεῶς ἔξεστί τινι ποιεῖν τι, ἀσφαλῶς ἔχει τινὶ ποιεῖν τι; s. reisen ἀδεῶς πορεύεσθαι. — s. gehen ἀσφαλῶς ποιεῖν τι, εὐλαβεῖσθαι (*DP.*) περί τι od. ποιοῦντά τι, οὐ προπετῶς ποιεῖν τι. — 2) keine Gefahr besorgend: ἀδεής 2., θαρραλέος 3., θαρρῶν 3. — s. sein wegen etw. ἀδεῶς ἔχειν περί τι, θαρραλέως ἔχειν πρός τι, θαρρεῖν τι, πρός τι, ἕνεκά (περί, ὑπέρ) τινος, ἐπί τινι, διά τι. — 3) keine Gefahr bringend: ἀκίνδυνος, ἀσφαλής 2., πιστός 3. (zuverlässig); s. Geleite, vgl. Geleite. — d. Meer ist nicht s. ἄπιστον ἡ θάλαττα. — d. Weg ist s. ἀσφαλῶς ἔξεστι πορεύεσθαι. — 4) zuverlässig, gewiss, bestimmt: ἀσφαλής 2., πιστός 3., βέβαιος 3. u. 2., ἐχυρός 3., σαφής 2. — s. Bürge ἐγγυητὴς ἀξιόχρεως; s. Beweis μέγα τεκμήριον. — sich auf etw. s. verlassen ἰσχυρῶς πεποιθέναι, ἰσχυρίζεσθαί τινι; ich bin s. πέποιθα, εὖ οἶδα. — er wird s. kommen οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ ἥξει; übr. vgl. gewiss II). — 5) irgend einer (wenn man e. Person od. Sache nicht näher bezeichnen will), vgl. gewiss I) 2).

Sicherheit ἡ ἀσφάλεια, τὸ ἀσφαλές, τὸ ἀκίνδυνον (Gefahrlosigkeit); ἡ ἄδεια (der Zustand, wo man nichts zu besorgen hat); ἡ βεβαιότης, τὸ βέβαιον, τὸ πιστόν (Zuverlässigkeit, Bestimmtheit); ἡ πίστις (Gewähr); übr. vgl. Bürgschaft. — grosse S. πολλὴ ἀσφάλεια. — in S., mit S. ἀσφαλῶς, ἀδεῶς, ἐπ' ἀδείας; mit grösserer S. ἀσφαλέστερον; in vollständiger S. ἐπὶ πολλῆς ἀδείας, ἀσφαλέστατα. — in S. sein ἐν ἀσφαλείᾳ, ἐν (τῷ) ἀσφαλεῖ, ἐν ἀκινδύνῳ, ἐν (τῷ) ἐχυρῷ, ἐν τῷ θαρραλέῳ εἶναι, ἀσφαλῶς od. ἀδεῶς ἔχειν. — in S. bringen Jmd. od. etw. ἀσφάλειαν ποιεῖν, παρέχειν (u. *M.*), κατασκευάζειν τινί; ἐν ἀκινδύνῳ καθιστάναι τινά u. τι, σῴζειν τινά u. τι; Jmd. ἄδειαν ποιεῖν od. διδόναι τινί; etw. ἀσφαλῶς od. ἐν ἀσφαλεῖ κατατιθέναι (u. *M.*) od. καθιστάναι τι, ἐν ἐχυρῷ ποιεῖσθαί τι, an e. anderen Ort ὑπεκτίθεσθαί τι, aus d. Stadt ἐκκομίζεσθαί τι ἐκ τῆς πόλεως, in d. Stadt εἰσκομίζεσθαι εἰς τὴν πόλιν ἐξ ἀγρῶν u. dgl. — etw. bei Jmd. in S. bringen παρακατατίθεσθαί τινί τι. — Jmd. S. geben πίστιν διδόναι, παρέχειν, ἐπιφέρειν τινί, vgl. bürgen, Bürge (sein). — auf seine S. bedacht sein φροντίζειν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας.

Sicherheitsgefühl τὸ θάρρος (θάρσος).

Sicherheitsleistung ἡ πίστις, τὰ πιστά; vgl. Bürgschaft.

Sicherheitsmassregeln τὰ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν. — S. für d. Stadt ergreifen ἀσφάλειαν κατασκευάζειν τῇ πόλει.

Sicherheitsmittel τὸ φυλακτήριον.

Sicherheitswache ἡ φυλακή, οἱ φύλακες.

sicherlich δή, δήπου, πάνυ γε, πάντως; εὖ οἶδ' ὅτι; übr. vgl. gewiss II).

sichern, etw. od. Jmd. ἐν ἀσφαλεῖ (ἐν ἀκινδύνῳ, ἐν καλῷ) τιθέναι (u. *M.*) od. καθιστάναι τι, ἀσφαλῆ ποιεῖν τινα, ἀσφάλειαν ποιεῖν, παρέχειν (u. *M.*), κατασκευάζειν τινί; sp. ἀσφαλίζειν τι (u. *M.*; das *P.* u. auch *M.* = sich s.); auch ἐν ἐχυρῷ ποιεῖσθαί τι; σῴζειν (u. *M.*), διαφυλάττειν τι (bewahren, erhalten); κρατύνειν (u. *M.*), βεβαιοῦν (u. *M.*) τι (Bestand und Festigkeit verleihen). — gesichert sein ἐν ἀσφαλεῖ od. ἀσφαλείᾳ εἶναι, ἀσφαλῶς ἔχειν; vor etw., vgl. sicher sein. — Jmd. sein L. sichern ἄδειαν ποιεῖν τινι τοῦ σώματος. — sich gegen od. etw. s. φυλάττεσθαί τι u. ἀπό τινος, εὐλαβεῖσθαί (*DP.*) τι und περί τι, sp. περί τινος.

Sicherstehen, das, ἡ ἀσφάλεια, τὸ ἀσφαλές, τὸ ἀκίνδυνον.

Sicherstellung, Sicherung ἡ βεβαίωσις; ἡ σωτηρία; gew. durch Verba, vgl. sichern.

sichtbar 1) eig. mit den Augen wahrnehmbar: ὁρατός, θεατός 3., φανερός 3., ἐμφανής, καταφανής, προφανής, ἐναργής 2. — s. machen ἐμφανίζειν; das s. Machen ἡ ἐμφάνισις, ὁ ἐμφανισμός. — s. werden φανερόν, ἐμφανῆ, καταφανῆ, προφανῆ γίγνεσθαι; ὁρᾶσθαι (*P.*); φαίνεσθαι, προφαίνεσθαι (*aor. P.*). — das s. Werden ἡ ἐμφάνεια. — 2) = deutlich, offenbar, w. s.

Sichtbarkeit τὸ φανερόν, ἐμφανές u. ä. Neutra.

sichtbarlich σαφῶς, φανερῶς, περιφανῶς, ἐναργῶς. — wir sind s. hintergangen φανεροί ἐσμεν ἐξηπατημένοι.

sichten *a)* = sieben, w. s. *b)* sondern: κρίνειν, δια-, ἀπο-, ἐκ-κρίνειν.

sichtlich = offenbar, w. s.

Sichtung *a)* das Sieben, w. s. *b)* Sonderung: ἡ κρίσις, διάκρισις, ἀπόκρισις, ἔκκρισις.

sie 1) als *fem.*: im *nom.* gew. nicht ausgedrückt; bisw. durch αὐτή, ἐκείνη; sie aber ἡ δέ (wenn ein anderes Subject als im vorhergehenden Satze eintritt). — im *acc.* αὐτήν. — „sie selbst" durch αὐτή, αὐτήν. — 2) als *plur.* im *nom.* gew. nicht ausgedrückt; sie aber οἱ (αἱ) δέ (bei wechselndem Subjecte). — im *acc.* αὐτούς, αὐτάς, αὐτά; ist das Substantiv, auf welches sich „sie" bezieht, in einem coordinierten Satze genannt, so lässt man es unübersetzt, z. B. diese Grundsätze tadeln einige, andere loben sie ταῦτα τὰ ἐπιτηδεύματα οἱ μὲν ψέγουσιν, οἱ δὲ ἐπαινοῦσιν.

Sieb τὸ κόσκινον, sp. τὸ σήστρον, ὁ δίαττος, τὸ σινίον, auch ἡ τηλία (eig. Siebrand); im Bes. ὁ ἠθμός (minder gut ἦθμός; Durchschlag); τὸ πλόκανον (zum Reinigen d. Getreides); ἡ κιναχύρα (in d. Mühle); ὁ σάλαξ, ακος, ἡ περίοδος (der Bergleute); vgl. Mehlsieb. — kleines S. τὸ κοσκίνιον. — Boden des S. τὸ δίκτυον; Rand des S. ἡ τηλία. — durch ein Sieb schlagen (laufen lassen), s. sieben. — sprichw. wie ein S. durchlöchert sein κοσκινηδὸν διατετρυπῆσθαι. — Wasser im S. tragen κοσκίνῳ ὕδωρ φέρειν, εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀντλεῖν.

siebähnlich, -artig κοσκινοειδής, ἠθμοειδής, ἠθμώδης 2.; *adv.* κοσκινηδόν.

Siebboden τὸ δίκτυον.
sieben διαττᾶν (unatt. σήθειν, διασήθειν), sp. σινιάζειν, ὑποσείειν; auch κοσκινίζειν, κοσκινεύειν.
Sieben, das ἡ διάττησις, sp. ἡ κοσκίνισις od. Verba. — wie beim S. κοσκινηδόν.
sieben, als Zahl ἑπτά (als Ziffer ζ'). — die Zahl s. ἡ ἑπτάς, άδος, ἡ ἑβδομάς, άδος (bes. ein Zeitraum v. s. Tagen, letzteres auch v. s. Jahren). — s. Finger dick ἑπταδάκτυλος 2.; v. s. Handbreiten ἑπταπάλαιστος 2.; v. s. Stadien ἑπταστάδιος 2.; Raum v. s. Stadien τὸ ἑπταστάδιον; m. s. Tischlagern ἑπτάκλινος 2.; Speisezimmer od. Speisesopha m. s. Lagern ὁ ἑπτάκλινος; s. Kotylen fassend ἑπτακότυλος 2.; s. Talente schwer od. werth ἑπτατάλαντος 2.; Zeitraum v. s. Jahren ἡ ἑπταετία; Zeitraum v. s. Monaten ἡ ἑπτάμηνος u. dgl. m., vgl. d. folg. WW. — er m. s. Andern ὄγδοος αὐτός. — eine böse Sieben = böses Weib, Megäre.
siebenblätterig ἑπτάφυλλος 2.
siebendrähtig ἑπτάμιτος 2.
Siebeneck τὸ ἑπτάγωνον.
siebeneckig ἑπτάγωνος 2., sp. ἑπταγωνικός 3.
siebenellig ἑπτάπηχυς, υ.
siebenfach ἑπτάπλους 2., ἑπτάδυμος 2. — adv. ἑπταχῇ, ἑπταχῶς.
siebenfädig ἑπτάμιτος 2.
siebenfältig ἑπταπλάσιος 3., sp. ἑπταπλασίων 2.
siebenfüssig ἑπτάπους, ουν, gen. ποδος, ἑπτὰ πόδας ἔχων 3. (m. 7 Füssen und 7 Fuss lang); ἑπτὰ ποδῶν (7 Fuss lang).
Siebengestirn αἱ πλειάδες, τὸ ἑπτάστερον.
siebenhügelig ἑπτάλοφος 2.
siebenhundert ἑπτακόσιοι 3. (als Ziffer ψ').
siebenhundertmal ἑπτακοσιοπλασιάκις.
siebenhundertste ἑπτακοσιοστός 3.
siebenjährig ἑπταετής u. ἑπταέτης 2., ἑπτέτης 2. (fem. ἡ ἑπτέτις, selten ἑπταέτις, ιδος); auch ἑπτὰ ἐτῶν, ἕβδομον ἔτος ἄγων 3. — s. Zeitraum ἡ ἑπταετία, selten ἡ ἑβδομάς, άδος.
siebenköpfig ἑπτακέφαλος 2.
siebenmonatlich ἑπτάμηνος 2., ἑπτὰ μηνῶν (7 Monate dauernd od. alt); ἑπταμηνιαῖος 3. (7 Monate alt). — s. Zeitraum ἡ ἑπτάμηνος sp.
siebenruderig ἑπτήρης 2.
siebensaitig ἑπτάχορδος, ἑπτάμιτος 2.
Siebenschläfer ὁ ἐλειός (ἐλειός).
siebenseitig ἑπτάπλευρος 2.
siebenstimmig ἑπτάφωνος, ἑπτάφθογγος 2.
siebenstöckig ἑπτώροφος 2.
siebentägig ἑφθήμερος 2. (ion. u. sp. ἑπταήμερος 2.), auch ἑπτὰ ἡμερῶν, sp. ἑβδοματικός 3. — s. Zeitraum ἡ ἑπτάς, άδος, ἡ ἑβδομάς, άδος.
siebentausend ἑπτακισχίλιοι 3. (als Ziffer ͵ζ).
Siebentel, s. Siebentheil.
siebenter ἕβδομος 3; am s. Tage ἑβδομαῖος 3.; der s. Tag ἡ ἑβδόμη; den s. Tag nach d. Geburt eines Kindes feiern ἑβδομεύειν.
Siebentheil τὸ ἑπταμόριον.
siebenthorig ἑπτάπυλος 2.
siebenthürmig ἑπτάπυργος 2.
siebentönig, s. siebenstimmig.
Siebenzahl ἡ ἑπτάς, άδος, ἡ ἑβδομάς, άδος; vgl. sieben.
siebförmig κοσκινοειδής 2.
Siebhändler ὁ κοσκινοπώλης.
Siebmacher ὁ κοσκινοποιός.
Siebwahrsager, -erin ὁ, ἡ κοσκινόμαντις, εως u. ιδος.
Siebwand ἡ τηλία.
siebzehn ἑπτακαίδεκα (als Ziffer ιζ').
siebzehnellig ἑπτακαιδεκάπηχυς, υ.
siebzehnfüssig ἑπτακαιδεκάπους, ουν, gen. ποδος.
siebzehnjährig ἑπτακαιδεκαέτης 2., ἑπτακαιδεκετής u. -έτης 2., ἑπτακαίδεκα ἐτῶν.
siebzehnmal ἑπτακαιδεκάκις.
siebzehntausend ἑπτακισχίλιοι καὶ μύριοι 3.
siebzehnte ἑπτακαιδέκατος 3. — am s. Tage ἑπτακαιδεκαταῖος 3.
siebzig ἑβδομήκοντα (als Ziffer ο'). — Zeitraum v. s. Jahren ἡ ἑβδομηκονταετία, ἑβδομηκονταετηρίς, ίδος.
Siebziger, s. d. folg. W.
siebzigjährig ὁ ἑβδομηκοντούτης (fem. -τοῦτις, ιδος), sp. ἑβδομηκονταετής 2., auch ἑβδομήκοντα ἐτῶν, ἔτη ἔχων (3.) ἑβδομήκοντα.
siebzigmal ἑβδομηκοντάκις.
siebzigste ἑβδομηκοστός 3.
siebzigtausend ἑπτακισμύριοι 3., ἑπτὰ μυριάδες.
siech νοσερός 3., νοσώδης 2., νοσῶν 3. (krank, kränklich), ἀσθενής 2., ἄρρωστος 2. (schwach, krank), ἀδύνατος 2. (kraftlos, krüppelhaft), πηρός 3. (lahm, krüppelhaft).
siechen νοσεῖν, ὑπονοσεῖν, ἀσθενῶς (ἀρρώστως, ἀδυνάτως) ἔχειν, ἀρρωστεῖν, sp. νοσηλεύεσθαι (P.); auch τήκεσθαι, συντήκεσθαι (P.; dahinschwinden).
Siechen, das ἡ ἀρρωστία, ἡ νόσος, poet. ἡ νοσηλεία; auch ἡ τηκεδών, όνος (poet.), τὸ τήκεσθαι (P.).
Siechenhaus, s. Hospital.
Siechthum ἡ νόσος; poet. ἡ τηκεδών, όνος.
sieden 1) tr. ἀναβράττειν; auch βράττειν, ἕψειν, ἑψεῖν. — gesotten ἀνάβραστος 2., ἑψητός, ἑφθός, ζεστός 3. — 2) intr. ζεῖν, βράττεσθαι (P.), ἕψεσθαι (P.).
Sieden, das 1) tr. ἡ ἕψησις. — zum S. gehörig βραστικός 3. — 2) intr. ἡ ζέσις, sp. ὁ ἐκπρησμός.
Sieder ὁ ἑψητής.
Siedhitze ἡ ζεστότης sp.
Sieg ἡ νίκη (über Jmd. τινός), sp. τὸ νίκημα. — zweifelhafter S. νίκη ἀμφιδήριτος od. ἀμφίλογος. — der S. ist auf Jmds. Seite ἡ νίκη ἐστὶ μετά τινος. — einen S. erfechten νικᾶν νίκην, in einer Schlacht νικᾶν μάχην; d. S. gewinnen, erlangen, davontragen νίκην κτᾶσθαι, ἀναιρεῖσθαι; νίκης τυγχάνειν; νίκη γίγνεταί τινι; vgl. siegen; den S. im Wettlaufe, in d. olympischen Spielen davontragen νικᾶν δρόμον, Ὀλύμπια; den S. davontragend νικηφόρος 2. — die Früchte des Sieges verlieren τὴν πρόσθεν νίκην ἀποβάλλειν. — Jmd. den S. zuerkennen ὁμολογεῖν νικᾶν τινα. — zum S. führend od. gehörig νικητικός 3.; das beste Mittel zum S. τὸ νικητικώτατον. — S. bringend νικοποιός 2. sp.
Siegel ἡ σφραγίς, ῖδος, τὸ σήμαντρον (sowol das Instrument zum Siegeln als der Abdruck); τὸ σφράγισμα, τὸ σημεῖον, sp. τὸ ἀποσφράγισμα (d. aufgedrückte S.). — d. S. auf etw. drücken σφραγῖδα ἐπιβάλλειν τινί u. ἐπιβάλλεσθαι ἐπί τινι; σημαίνεσθαί τι; seltner σφραγίζειν (u. M.), ἀποσφραγίζειν (u. M.), ἐπισφραγίζειν (gew. M.) τι. — unter S. legen etw. κατασημαίνειν (u. M.) τι; auch ἀποσημαίνεσθαί τι (bes. zum Behufe der Beschlagnahme). — d. S. öffnen, erbrechen λύειν (ἀνοίγειν) σφραγῖδα od. σήμαντρον.
Siegelabdruck ἡ σφραγίς, ῖδος, τὸ σφράγισμα, τὸ σήμαντρον, τὸ σημεῖον, sp. τὸ ἀποσφράγισμα.
Siegelbewahrer ὁ σφραγιδοφύλαξ, ακος sp.
Siegeler ὁ σφραγιστής sp., gew. durch part.; vgl. Siegel.
Siegelerde ἡ σημαντρὶς (-ίδος) γῆ; sp. auch ἡ σφραγίς, ῖδος (m. d. Beisatze Λημνία od. αἰγός); auch ἡ Λημνία σφραγῖτις.

Siegelfälscher, umschr. ὁ παραποιησάμενος τὴν σφραγῖδα.
Siegelkapsel ἡ κόγχη.
Siegelkunde ἡ σφραγιστική.
Siegellack, **-wachs** ὁ σφραγιστικὸς κηρός, ὁ ῥύπος.
siegeln = das Siegel auf etw. drücken, s. Siegel.
Siegelring ἡ σφραγίς, ῖδος, sp. ὁ σφραγιστήρ, ῆρος, gew. ὁ δακτύλιος. — Sammlung von S. ἡ δακτυλιοθήκη. — der S. schneidet (graviert) ὁ δακτυλιογλύφος, sp. δακτυλιουργός; die Kunst S. zu gravieren ἡ δακτυλιογλυφία.
siegen, über Jmd. νικᾶν τινα, κρατεῖν τινα u. τινος, κρείττω γίγνεσθαι u. περιγίγνεσθαί τινος. — vollständig s. über Jmd. παντελῶς κρατεῖν, ἐκνικᾶν τινα. — m. Jmd. s. συννικᾶν τινι od. μετά τινος. — in einer Schlacht s. νικᾶν μάχην od. μάχῃ. — im Wettlauf, in den olympischen Spielen s. νικᾶν δρόμον, Ὀλύμπια.
Siegen, das, τὸ νικᾶν, ἡ νίκη.
Sieger ὁ νικητής sp.; gew. durch *part.*, wie ὁ νικῶν, ὁ νικήσας, κρατήσας u. dgl.; auch ὁ κρείττων. — S. in einer Schlacht ὁ νικῶν μάχην od. μάχῃ; im Wettlauf ὁ νικῶν δρόμον, selten νικηφόρος m. *gen.*, z. B. S. im Pankration νικηφόρος τοῦ παγκρατίου.
Siegerin ἡ νικήτρια sp.; gew. *part.* ἡ νικῶσα, ἡ νικήσασα u. dgl.
Siegesbericht, umschr. ἡ περὶ τῆς νίκης ἀγγελία.
Siegesbeute τὰ λάφυρα (*sing.* erst sp.); vgl. Beute.
Siegesbote ὁ ἀγγέλλων τὴν νίκην, ὁ τῆς νίκης ἄγγελος.
Siegesbotschaft, s. Siegesnachricht.
Siegesdenkmal, s. Siegeszeichen.
Siegesfeier, **-fest** τὰ νικητήρια, τὰ ἐπινίκια (sc. ἱερά); ἡ ἐπινίκιος ἑορτή od. πανήγυρις. — das S. feiern (m. einem Opfer, Mahle) τὰ νικητήρια od. τὰ ἐπινίκια θύειν, ἑστιᾶν. — Aufzüge, Spiele bei einem S. ἀγῶνες, πομπαί, θέαι ἐπινίκιοι. — Tag der S. ἡ ἐπινίκιος ἡμέρα.
Siegesgefährte, **-genosse** ὁ συννικῶν, ὁ συννικήσας.
Siegesgesang, s. Siegeslied.
Siegesgeschrei ὁ (ἐπὶ τῇ νίκῃ) ἀλαλαγμός.
Siegesgöttin ἡ Νίκη.
Siegesheld ὁ κατὰ τὴν μάχην ἀριστεύσας καὶ νικήσας.
Siegeskranz ὁ (νικητήριος) στέφανος.
Siegeskrone ὁ (νικητήριος) στέφανος.
Siegeslied ὁ ἐπινίκιος ὕμνος, τὸ ἐπινίκιον, ὁ παιάν, ᾶνος, auch ὁ ἐπινίκιος παιάν. — das S. anstimmen παιανίζειν, παιωνίζειν (dazu ὁ παιανισμός).
siegeslustig φιλόνικος 2. (nach Sieg verlangend); ἐπαρθεὶς (3.) τῇ νίκῃ (durch den Sieg gehoben). — s. sein φιλονικεῖν.
Siegesnachricht, umschr. ἡ περὶ τῆς νίκης ἀγγελία. — die S. bringen ἀπαγγέλλειν τὴν νίκην.
Siegespalme, etwa ὁ (νικητήριος) στέφανος. — Jmd. die S. reichen περιτιθέναι τινὶ τὸν στέφανον.
Siegespreis τὸ νικητήριον (gew. *pl.*); τὸ (νικητήριον) ἆθλον; τὸ ἀριστεῖον, τὸ πρωτεῖον, sp. τὸ νίκημα, τὰ ἐπινίκια. — den S. davontragen νικητήρια φέρειν (u. *M.*), κομίζεσθαι, auch λαμβάνειν.
Siegesrausch, umschr. ἡ ἐκπεπταμένη od. ὑπερβάλλουσα διὰ τὴν νίκην χαρά. — im S. etw. thun μεθύοντα ὑπὸ τῆς διὰ τὴν νίκην χαρᾶς od. bloss ὑπὸ τῆς νίκης ποιεῖν τι.
Siegesruhm ἡ νικητήριος od. ἀπὸ τῆς νίκης δόξα.
Siegesschmaus τὰ νικητήρια. — einen S. feiern ἑστιᾶν νικητήρια.
Siegestag ἡ τῆς νίκης ἡμέρα od. ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐνίκησέ τις.
siegestrunken μεθύων (3.) ὑπὸ τῆς νίκης.
Siegeswagen τὸ ἐπινίκιον od. θριαμβικὸν ἅρμα.
Siegeszeichen τὸ τρόπαιον. — e. S. aufrichten τρόπαιον ἱστάναι, ἀνιστάναι, τίθεσθαι, ἵστασθαι, ἐγείρειν, über Jmd. τινός, ἀπό u. κατά τινος.
sieggewohnt ἀήττητος, ἀνίκητος 2.; auch ἀεὶ νικῶν 3., οὐδεπώποτε ἡττηθείς 3. u. dgl.
siegreich νικηφόρος 2., νικητικός 3. — s. kämpfen εὐπραγεῖν πολεμοῦντα, κατορθοῦν τὸν πόλεμον od. τῷ πολέμῳ.
siehe ἰδού, ἤν, auch ἢν ἰδού.
Signal τὸ σημεῖον, selten τὸ σῆμα, τὸ σύσσημον. — ein S. geben zu etw. σημαίνειν, ὑποσημαίνειν τι, z. B. zum Angriffe τὸ πολεμικόν. — auf das S. ἀπὸ σημείου. — S. durch Feuerbrände οἱ φρυκτοί, ὁ πυρσός (u. *pl.*), sp. ἡ πυρσεία; ein S. durch Feuerbrände geben φρυκτωρεῖν, πυρσεύειν; das Geben solcher S. ἡ φρυκτωρία, πυρσεία; der, welcher sie gibt ὁ φρυκτωρός, sp. πυρσουρός; der Ort, wo man sie gibt τὸ φρυκτώριον, sp. τὸ πυρσούριον; man gab nach Athen durch Feuerzeichen das S. v. dem Anrücken der Feinde εἰς τὰς Ἀθήνας φρυκτοὶ ᾔροντο πολέμιοι. — man gibt e. S. durch Feuerzeichen, dass Schiffe herankommen φρυκτωροῦνται νῆες προσπλέουσαι. — sich durch S. verständigen συνορᾶν ἀλλήλους.
Signalfeuer οἱ φρυκτοί, ὁ πυρσός (u. *pl.*); sp. ἡ πυρσεία; vgl. d. vhg. W.
Signalhorn τὸ κέρας.
signalisieren σημαίνειν, ὑποσημαίνειν τι; durch Feuerzeichen φρυκτωρεῖν, φρυκτοῖς σημαίνειν, πυρσεύειν, διασαφεῖν διὰ πυρσῶν. — vgl. Signal.
signieren, s. bezeichnen, unterzeichnen, siegeln, stempeln.
Silbe, s. Sylbe.
Silber ὁ ἄργυρος (bes. als Masse u. roh), τὸ ἀργύριον (verarbeitetes S., Silbermünze). — gediegenes S. ἄργυρος καθαρός od. ἄπεφθος. — mit S. belegen ἐπαργυροῦν, καταργυροῦν; m. S. belegt ἐπάργυρος, κατάργυρος 2. — m. S. ausgelegt ἀργυρόπαστος 2. sp. — m. S. gemischt ἀργυρομιγής 2. sp. — S. graben ἀργυρεύειν sp. — zu S. (zu Geld) machen ἐξαργυρίζειν (u. *M.*), ἐξαργυροῦν, sp. ἀπαργυρίζειν, ἀπαργυροῦν. — ein wenig S. (Silbergeld) τὸ ἀργυρίδιον. — S. prüfen ἀργυρογνωμονεῖν; der das S. prüft ὁ ἀργυρογνώμων, ονος. — ohne S. ἀνάργυρος 2. — v. S., s. silbern.
Silberader ἡ ἀργυρῖτιδος (γῆς) φλέψ, auch ἡ ἀργυρῖτις od. ἀργυρώδης (ὑπάργυρος) φλέψ.
silberähnlich ἀργυροειδής 2.
Silberarbeit τὸ ἀργυροῦν ἔργον.
Silberarbeiter ὁ ἀργυροκόπος, sp. ἀργυρηλάτης, ἀργυροποιός. — die Werkstatt des S. τὸ ἀργυροκοπεῖον.
silberartig ἀργυροειδής, ἀργυρώδης 2.
Silberbarre ἡ ἀργύρου πλίνθος.
Silberbergwerk τὸ ἀργυρεῖον (gew. *pl.*), τὰ ἀργυρεῖα ἔργα od. μέταλλα, τὰ ἀργύρου μέταλλα.
Silberblättchen τὸ ἀργύρου πέταλον.
Silberblech τὸ ἀργύρου ἔλασμα. — eine Bildsäule aus S. getrieben ἀνδριὰς ἀργυροῦς σφυρήλατος.
Silberdiener, etwa ὁ ἀργυροφύλαξ, κος od. ὁ ἐπὶ τῶν ἀργυρωμάτων.
Silberdraht τὸ ἀργύρου ἔλασμα.
Silbererz ἡ ἀργυρῖτις, ιδος (m. u. ohne γῆ); ἡ ἀργυρώδης od. ὑπάργυρος γῆ.
Silberfarbe ἡ ἀργύρου χρόα.
silberfarbig ἀργυροειδής 2.
Silberflotte, etwa ὁ ἀργυρολόγος στόλος.
silberfüssig ἀργυρόπους, πουν, *gen.* ποδος.

Silbergehalt ὁ ὑπὼν ἄργυρος.
Silbergeld τὸ ἀργύριον, τὰ ἀργύρου νομίσματα. — ein wenig S. τὸ ἀργυρίδιον. [ἀργύρου.
Silbergeräthe τὰ ἀργυρώματα, ἡ κατασκευὴ
Silbergeschirr τὸ ἀργύρωμα, ἡ ἀργυρίς, ίδος, τὸ ἀργυροῦν σκεῦος.
Silbergiesser, etwa ὁ ἀργυροχόος.
Silberglätte ἡ λιθάργυρος.
Silberglanz ἡ τοῦ ἀργύρου λαμπρότης. — m. S. ἀργυροφεγγής 2. poet.
Silbergrube, s. Silberbergwerk.
silberhaltig ὁ ἀργυρίτης, *fem.* ἡ ἀργυρῖτις, ιδος; ἀργυρώδης 2., ὑπάργυρος 2.
Silberkammer ἡ ἀργυροθήκη od. ἀργυριοθήκη; ὁ τῶν ἀργυρωμάτων θησαυρός.
Silberkies τὸ ἀργύρου ψῆγμα.
Silberklang φθόγγος οἷος ἀργύρου.
Silberklumpen ἡ ἀργύρου βῶλος.
Silberkorn ὁ ἀργύρου χόνδρος.
Silberling ὁ ἀργυροῦς sp.
Silbermine 1) als Münze: ἡ ἀργύρου μνᾶ. — 2) = Silbergrube, w. s.
Silbermünze τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, vgl. ὁ ἀργυροῦς; kleine S. τὸ ἀργύριον; etwas S. τὸ ἀργυρίδιον. — S. schlagen ἀργυροκοπεῖν.
silbern ἀργυροῦς 3., auch durch d. *gen.* ἀργύρου. — s. u. vergoldet ὑπάργυρος 2. — m. s. Füssen ἀργυρόπους, πουν, *gen.* ποδος. — m. s. Pferdeschmuck ἀργυροφάλαρος 2. — m. s. Zaum ἀργυροχάλινος 2.; m. s. Schilde ὁ, ἡ ἀργύρασπις, ιδος.
Silbernadel ἡ ἀργυρᾶ od. ἀργύρου βελόνη.
Silberplatte ἡ ἀργύρου πλάξ, κός.
Silberprobe ἡ τοῦ ἀργύρου δοκιμασία.
silberreich πολυάργυρος 2.; vgl. silberhaltig.
Silberschlacke ἡ ἀπὸ ἀργύρου σκωρία.
Silberschmelzer, etwa ὁ ἀργυροχόος.
Silberschrank ἡ ἀργυροθήκη od. ἀργυριοθήκη.
Silberservice ἡ ἀργυρᾶ od. ἀργύρου κατασκευή;
Silberstufe ὁ ἀργυρίτης λίθος. [τὰ ἀργυρώματα.
Silberton, s. Silberklang.
silberweiss ἀργυροειδής 2.
Silberwerk = Silberzeug u. Silbergrube.
Silberzeug τὸ ἀργύρωμα (u. *pl.*), ἡ ἀργυρίς, ίδος.
Silphion τὸ σίλφιον, ὁ καυλός (eig. Stengel des S.). — S. tragend σιλφιοφόρος 2. — m. S. bereiten σιλφιοῦν; m. S. bereitet σιλφιωτός 3.
simpel, s. einfach, einfältig.
Simplicität, s. Einfachheit, Einfalt.
Sims ὁ θριγκός (sp. θριγγός), τὸ θρίγκωμα, *dem.*
simsartig θριγκώδης 2. [τὸ θριγκίον.
Singekunst ἡ φωνασκία. — zur S. gehörig φωνασκικός 3. — sich in der S. üben φωνασκεῖν. — Lehrer in der S. ὁ φωνασκός.
singen ᾄδειν; ein Lied s. μελῳδεῖν; e. Loblied s. ὑμνεῖν, ὑμνῳδεῖν, auf Jmd. ὑμνεῖν u. ᾄδειν τινά; e. Siegeslied s. παιανίζειν u. παιωνίζειν. — zur Cither s. κιθαρῳδεῖν, zur Flöte s. ᾄδειν πρὸς αὐλόν, auch wol αὐλῳδεῖν. — s. lernen μανθάνειν ᾄδειν; φωνασκεῖν. — „singen" vom Dichter ποιεῖν; bei Anführungen durch λέγειν, φάναι, z. B. wie Homeros singt ὡς λέγει od. ὥς φησιν Ὅμηρος. — in Schlaf s. βαυκαλίζειν, βαυκαλᾶν, καταβαυκαλᾶν, καταβαυκαλίζειν. — sprichw. davon weiss ich e. Lied zu s. οἶδα τοῦτο πείρᾳ μαθών. — gern u. gut singend ᾠδικός 3.
Singen, das, ἡ ᾠδή, ἡ μελῳδία, sp. ἡ ὕμνησις; das S. eines Siegesliedes ὁ παιανισμός; das S. zur Cither, Flöte ἡ κιθαρῳδία (sp. κιθαρῴδησις), ἡ αὐλῳδία; zum Singen zur Cither, Flöte gehörig κιθαρῳδικός, αὐλῳδικός 3. — sprichw. da hilft kein S. u. Sagen πρὸς κενὴν ψάλλεις, πρὸς ἐρρωγυῖαν ᾄδεις.
Singespiel τὸ μελικὸν δρᾶμα.
Singestück τὸ μέλος, τὸ ᾆσμα; kleines S. τὸ μελύδριον, τὸ ᾀσμάτιον.
singlustig φιλῳδός 2.
Singular ὁ ἑνικὸς ἀριθμός. — im S. ἑνικῶς.
Singvogel ὁ ᾠδικὸς od. μουσικὸς ὄρνις, ιθος.
sinken 1) eig. πίπτειν, καταπίπτειν (fallen), auch καταφέρεσθαι (*P.*; rasch s.); ῥέπειν, καταρρέπειν (v. der Wagschale); καθίεσθαι (*P.*; hinabgelassen werden); δύεσθαι, καταδύεσθαι (untertauchen; auch v. der Sonne u. anderen Himmelskörpern); ἱζάνειν, ἵζειν, καθιζάνειν, καθίζεσθαι, ἵζημα λαμβάνειν, συνίζειν u. συνιζάνειν (sich senken); ὑπονοστεῖν, ὑποχωρεῖν (sich allmälich senken); ὀλισθάνειν, κατολισθάνειν (gleiten). — s. lassen καθιέναι, καταβάλλειν; auch καταδύειν (untertauchen lassen). — in Ohnmacht s. λιποψυχεῖν, λιποθυμεῖν. — in Schlaf s. καταφέρεσθαι (*P.*) od. πίπτειν εἰς ὕπνον; allmälich in Schlaf s. ὑπολισθάνειν εἰς ὕπνον. — 2) übtr. ταπεινοῦσθαι (*P.*; herabkommen); χείρω γίγνεσθαι (schlechter werden); ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι (*P.*; an Umfang, Zahl, Gehalt abnehmen); διαφθείρεσθαι (*P.*; verderbt werden; in moralischer Beziehung ganz gesunken sein διεφθαρμένον εἶναι παντάπασι τὴν ψυχήν); ἀπόλλυσθαι, ἔρρειν, πίπτειν (zu Grunde gehen). — die Preise sinken, s. fallen 2) *a*). — es sinkt Jmd. der Muth, den Muth s. lassen, vgl. Muth. — unter das Thier gesunken sein ταπεινότερον τῶν ζῴων διακεῖσθαι. — Jmd. nicht s. lassen ἀνορθοῦν τινα, vgl. beistehen, helfen, unterstützen.
Sinken, das, 1) eig. ἡ πτῶσις, sp. κατάπτωσις; ἡ καταφορά; ἡ ῥοπή; ἡ δύσις, κατάδυσις; τὸ ἵζημα; sp. ἡ ὀλίσθησις. — 2) übtr. ἡ μείωσις, ἐλάττωσις; ἡ διαφθορά; vgl. sinken.
Sinn 1) physisch *a*) das Empfindungs- u. Wahrnehmungsvermögen: ἡ αἴσθησις, τὸ αἰσθητικόν. — S. für etw. haben αἴσθησιν ἔχειν u. λαμβάνειν τινός, seltner ἐπί (περί) τινος, αἰσθάνεσθαί τινος, εὐαίσθητον εἶναι περί τι, εὐαισθήτως ἔχειν τινός u. περί τι; auch αἴσθησίς ἐστί τινί τινος. — keinen S. für etw. haben ἀναίσθητον εἶναι od. ἀναισθήτως ἔχειν τινός, οὐκ αἰσθάνεσθαί τινος. *b*) Sinneswerkzeug: τὸ αἰσθητήριον; die Sinne αἱ αἰσθήσεις; im Bes. S. des Gesichtes, Gehöres ἡ ὄψις, ἡ ἀκοή u. dgl. — es fällt etw. in d. Sinne αἰσθητόν ἐστί τι, in die Sinne Jmds. αἴσθησιν παρέχει (ἔχει, ποιεῖ) τί τινι; es fällt etw. nicht in die Sinne ἀναίσθητόν ἐστί τι. — Gesundheit (Schärfe) der S. ἡ εὐαισθησία; m. gesunden (scharfen) S. εὐαίσθητος 2. — Gegenstände der äusseren u. inneren S. τὰ αἰσθητά τε καὶ νοητά. — 2) geistig *a*) Vermögen der geistigen Wahrnehmung: ὁ νοῦς, ἡ γνώμη, ἡ διάνοια. — es kommt mir in den S. ἔννοια ἐγγίγνεταί μοι, ἐπέρχεταί μοι u. με (εἰσέρχεταί με) m. *inf.* — es kommt mir etw. wieder in den S. = ich erinnere mich einer Sache. — seinen S. auf etw. richten προσέχειν τὸν νοῦν od. τὴν γνώμην τινί, auch bloss προσέχειν τινί, ἔχειν τὸν νοῦν od. τὴν γνώμην πρός τι u. πρός τινι, ἐφιστάναι τὸν νοῦν τινι, τὴν γνώμην κατά τι, τὴν διάνοιαν (τὴν σκέψιν) περί τινος, auch bloss ἐφιστάναι τινί, ἐπί u. περί τι, περί τινος. — es hat Jmd. S. für etw. προσέχει τίς τινι τὸν νοῦν, σπουδάζει τις περί τι u. περί τινος, ἐπιμελές ἐστί τινί τινος u. m. *inf.* — den S. für etw. wecken ἐπεγείρειν τὴν διάνοιάν τινος od. τινὰ εἴς (πρός) τι. *b*) Fähigkeit des Bewusstseins: αἱ φρένες, gew. τὸ φρονεῖν, ὁ νοῦς, ἡ γνώμη. — bei Sinnen sein ἔμφρονα εἶναι, ἐν ἑαυτῷ εἶναι,

ἐντὸς ἑαυτοῦ od. τῶν λογισμῶν εἶναι, φρονεῖν, auch εὖ φρονεῖν, εὖ νοεῖν, ὑγιαίνειν; ich war nicht mehr bei S. οὐκέτ' ἐν ἐμαυτοῦ ἦν; nicht mehr bei S. sein ἄφρονα εἶναι, ἔξω ἑαυτοῦ od. γνώμης εἶναι, παραφρονεῖν, selten ἀφρονεῖν. — seiner Sinne mächtig ἔμφρων 2., φρενήρης 2.; seiner Sinne nicht mächtig ἄφρων 2., παράφρων 2. (τὴν διάνοιαν). — Jmd. v. Sinnen bringen ἐξιστάναι τινὰ ἑαυτοῦ od. τοῦ φρονεῖν, seltner bloss ἐξιστάναι τινά; v. S. kommen ἐξίστασθαι (ἐκστῆναι) τοῦ φρονεῖν, ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι, selten bloss ἐξίστασθαι, ἔξω γίγνεσθαι, auch ἀπονοεῖσθαι (*DP.*), ἄφρονα γίγνεσθαι, παραφρονῆσαι. *c)* Willensmeinung, Absicht, Gesinnung: ἡ γνώμη, ἡ διάνοια, ὁ θυμός, τὸ φρόνημα, auch ἡ ψυχή. — freier S. ἐλεύθερον φρόνημα, tyrannischer S. τὸ τυραννικὸν (φρόνημα), königlicher S. τὸ βασιλικόν, menschenfreundlicher S. τὸ φιλάνθρωπον, ἡ φιλανθρωπία, brüderlicher S. τὸ φιλάδελφον, ἡ φιλαδελφία, männlicher S. τὸ ἀνδρεῖον, ἡ ἀνδρεία, ἡ ἀνδρειότης, hoher S. τὸ (μέγα) φρόνημα, τὸ μεγαλόψυχον, ἡ μεγαλοψυχία, niedriger S. ἡ ταπεινότης, ἀνελευθερία u. dgl. m. — sich etw. in den S. kommen lassen παριέναι (ἵημι) τι εἰς τὴν ψυχήν, διανοεῖσθαί (*DP.*) τι od. m. *inf.* — sich etw. aus dem S. schlagen ἀφιέναι τι ἐκ τῆς ψυχῆς, ἀφίστασθαί τινος, ἐᾶν τι, ἐᾶν χαίρειν τι, auch οὐκέτι μεμνῆσθαί τινος (einer Sache nicht mehr eingedenk sein). — etw. im S. haben ἐν νῷ ἔχειν τι od. m. *inf.*, διανοεῖσθαι (*DP.*) u. ἐπινοεῖν τι od. m. *inf.*, γνώμην ἔχειν u. ποιεῖσθαί τινα; auch μέλλειν m. *inf.*; vgl. meinen, berücksichtigen. — mein S. steht nach etw., ich setze meinen S. auf etw. ἔχω τὴν γνώμην πρός τι, ἐπέχω τινί, ὁρμῶ ἐπί u. πρός τι. — gegen Jmd. etw. im S. haben ἐπιβουλεύειν τινί. — Jmd. durch den S. fahren (d. i. ihn zurechtweisen) νουθετεῖν, φρενοῦν, σωφρονίζειν τινά (aber v. Gedanken, Entschlüssen: ἔννοια γίγνεταί τινι; ἐπέρχεταί τινα u. τινι m. *inf.*; was ist dir durch den S. gefahren, dass du mich so behandelst? τί παθὼν οὕτω προσφέρει πρός με;). — anderen Sinnes werden ἀλλοιοῦσθαι (*P.*) τὴν γνώμην, ἄλλην γνώμην αἱρεῖσθαι, ἀπιέναι ἐπ' ἄλλην γνώμην, μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν, μεταβάλλειν (τὴν γνώμην), μεταπίπτειν, sp. μεθαρμόττεσθαι τῆς ψυχῆς. — anderen Sinnes sein ἀλλοίαν γνώμην ἔχειν, als Jmd. τἀναντία φρονεῖν τινι, ἐναντιοῦσθαι (*DP.*) τῇ γνώμῃ τινός. — auf seinem S. bestehen ἐμμένειν τῇ αὐτοῦ γνώμῃ, τηρεῖν τὴν αὐτοῦ γνώμην. — ich bin noch immer desselben S. ἐγὼ ἔτι ὁ αὐτός εἰμι (τῇ γνώμῃ) καὶ οὐκ ἐξίσταμαι, τὴν αὐτὴν ἔτι γνώμην ποιοῦμαι. — éines od. einerlei S. sein m. Jmd. διὰ μιᾶς γνώμης εἶναι, vgl. „gleichgesinnt sein" unter „gesinnt". — éines S. werden διὰ μιᾶς γνώμης γίγνεσθαι, vgl. übereinstimmen. — nach dem S. κατὰ γνώμην, κατὰ νοῦν, poet. κατὰ θυμόν; es ist (geht) etw. nach Jmds. S. ἔχει (γίγνεται) τί τινι κατὰ νοῦν; nach dem S. Jmds. handeln χαρίζεσθαί τινι. — nicht nach dem S. παρὰ γνώμην, παρ' ἃ βούλεταί τις. — viel Köpfe viel Sinne ἕκαστός τις αἱρεῖται τὸ αὑτῷ δόξαν. *d)* Bedeutung: ὁ νοῦς, ἡ διάνοια, ἡ δύναμις, auch τὸ δηλούμενον od. durch ὅ τι λέγει, ὅ τι νοεῖ. — tiefer, versteckter S. ἡ ὑπόνοια. — die Rede hat keinen S. ὁ λόγος νοῦν οὐκ ἔχει od. οὐδὲν λέγει. — ich weiss nicht, welchen S. das Wort hat οὐκ οἶδα ὅ τι νοεῖ (λέγει od. δύναται) τὸ ὄνομα. — welchen S. hat wol diese Schrift? τί δὴ ὕπεστι τούτῳ τῷ γράμματι; — ganz im eigentlichen S. ἀτεχνῶς.

Sinnbild τὸ σύμβολον, ἡ εἰκών, όνος, ἡ ὑπόνοια, sp. ὁ τύπος.

sinnbildlich συμβολικός 3., ὁ, ἡ, τὸ δι' εἰκόνος od. καθ' ὑπόνοιαν. — *adv.* δι' εἰκόνος, καθ' ὑπόνοιαν, δι' ὑπονοίας, sp. τύπῳ.

sinnen μελετᾶν, φροντίζειν, σκοπεῖν πρὸς ἑαυτόν, λογίζεσθαι πρὸς ἑαυτόν, εἰς σύννοιαν αὐτὸν αὑτῷ ἀφικνεῖσθαι; σύννουν εἶναι (παρ' ἑαυτῷ; in Gedanken versunken sein); über etw. s. μελετᾶν τι, φροντίζειν περί τινος, σκοπεῖν τι u. περί τινος, μεριμνᾶν τι u. περί τινος, ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τι u. περί τινος, ἐνθύμιον ποιεῖσθαί τι, hin u. her s. über etw. πᾶσαν ὁδὸν ἔρχεσθαι μελετῶντά τι. — auf etw. s. ἐπινοεῖν τι, μηχανᾶσθαί τι, βουλεύειν τι; heimlich od. hinterlistig auf etw. s. ἐπιβουλεύειν τι. — **sinnend** σύννους 2.

Sinnen, das, ἡ μελέτη, ἡ φροντίς, ίδος, ὁ λογισμός, ἡ σκέψις.

Sinneneindruck ἡ αἴσθησις, τὸ πάθος. — einen S. machen αἴσθησιν παρέχειν (ἔχειν, ποιεῖν).

Sinnengenuss ἡ (διὰ τοῦ σώματος) ἡδονή, τὸ ἡδύ.

Sinnenlust αἱ διὰ τοῦ σώματος od. περὶ (κατὰ) τὸ σῶμα ἡδοναί, αἱ σωματικαὶ ἡδοναί, τὰ ἀφροδίσια (v. d. Geschlechtslust).

Sinnestäuschung ἡ ψευδὴς αἴσθησις.

Sinnenwelt πάντα τὰ αἰσθητά.

Sinnesänderung ἡ γνώμης μεταβολή, ἡ μετάγνωσις (sp. μεταγνώμη), ἡ μετάνοια, sp. διατροπή.

Sinnesart ἡ τῆς ψυχῆς διάθεσις, ἡ ψυχή, ἡ γνώμη, ἡ διάνοια, τὸ φρόνημα; auch ὁ τρόπος (häufiger *pl.*). — v. einerlei S. sein m. Jmd. ὁμογνωμονεῖν, ὁμονοεῖν τινι; v. gleicher S. ὁμογνώμων, ὁμόνους 2., auch ὁμόφρων 2.; Gleichheit der S., gleiche S. ἡ ὁμόνοια, sp. ὁμογνωμοσύνη, poet. u. sp. ὁμοφροσύνη. [σεις.

Sinneswerkzeug τὸ αἰσθητήριον; *pl.* αἱ αἰσθή-

Sinngedicht τὸ ἐπίγραμμα; kleines S. τὸ ἐπιγραμμάτιον. — ein S. auf Jmd. machen ἐπιγραμματίζειν τινά sp. — Verfasser v. S. ὁ ἐπιγραμματοποιός. [τοποιός.

sinnig, s. sinnreich u. vgl. verständig.

sinnlich 1) in d. Sinne fallend: αἰσθητός 3. — 2) auf den Sinnen beruhend, durch die Sinne vermittelt: ὁ, ἡ, τὸ σώματος, διὰ τοῦ σώματος, κατὰ u. περὶ τὸ σῶμα; σωματικός 3., z. B. s. Vergnügungen αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναί; s. Begierden αἱ διὰ τοῦ σώματος ἐπιθυμίαι. — 3) dem Sinnengenuss ergeben: ἡδυπαθής 2., φιληδής (sp. φιλήδονος) 2., τρυφερός u. sp. τρυφητικός 3.; ῥᾴθυμος 2.; ἥττων (2.) τῶν ἡδονῶν od. τῶν ἐπιθυμιῶν. — s. sein ἡδυπαθεῖν, φιληδεῖν (sp. φιληδονεῖν), τρυφᾶν, θρύπτεσθαι (*P.*), ῥᾳθύμως ζῆν, ῥᾳθυμεῖν, ἥττω εἶναι od. ἡττᾶσθαι (*P.*) τῶν ἡδονῶν od. τῶν ἐπιθυμιῶν.

Sinnlichkeit 1) die sinnliche Wahrnehmbarkeit: τὸ αἰσθητόν. — 2) die Neigung zu sinnlichen Genüssen: ἡ ἡδυπάθεια, ἡ φιληδία (sp. φιληδονία), ἡ ῥᾳθυμία; auch αἱ ἡδοναί, αἱ ἐπιθυμίαι, z. B. der S. fröhnen δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, ἥττω εἶναι τῶν ἐπιθυμιῶν.

sinnlos 1) unempfindlich gegen sinnliche Eindrücke: ἀναίσθητος 2.; ἐμβρόντητος 2., ἐμβεβροντημένος 3. (wie vom Donner gerührt). — s. sein ἀναισθητεῖν, ἀναισθήτως ἔχειν, sp. ἀναισθητεύειν. — 2) verstandlos, unsinnig, w. s. — s. Worte λόγοι νοῦν οὐκ ἔχοντες, λόγοι οἷς ἂν μὴ ὑπῇ νοῦς, auch φωναὶ ἄσημοι (unartikulierte Laute).

Sinnlosigkeit 1) Unempfindlichkeit: ἡ ἀναισθησία, τὸ ἀναίσθητον. — 2) Unsinn, Unsinnigkeit, Verstandlosigkeit, w. s.

sinnreich σοφός 3., συνετός 3., εὔστοχος 2. (v.

Pers. u. Sachen); ἀγχίνους 2., εὐμήχανος, εὔπορος, mehr poet. εὐπάλαμος 2., auch δεινός 3. (v. Pers.): ἐμμελής 2., χαρίεις 3., κομψός, ἀστεῖος 3. (v. Sachen).

Sinnspruch τὸ ἀπόφθεγμα, ἡ γνώμη.

sinnverwandt, s. gleichbedeutend.

sinnvoll, s. sinnreich.

sintemal ἐπεί γε, ἐπείπερ, ἐπειδή; vgl. weil, da.

Sintflut ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός.

Sippschaft τὸ φῦλον, ἡ συγγένεια, τὸ συγγενές; mehr verächtlich ὁ θίασος, z. B. Leute v. deiner S. οἱ τοῦ σοῦ θιάσου.

Sirene ἡ σειρήν, ῆνος.

sirenenartig σειρήνιος 2.

Sirenengesang ἡ Σειρήνων ᾠδή.

Sirenenstimme ἡ σειρῆνος φωνή.

Sirius ὁ σείριος.

Sirup, etwa τὸ ἕψημα.

sistieren, s. einstellen 3).

Sistierung, s. Einstellung 2).

Sitte 1) eigenthümliches Wesen, sowol was das äussere Benehmen, als was das Innere des Menschen anbetrifft: ὁ τρόπος (bes. vom Aeusseren); τὸ ἦθος (gew. vom Inneren). — gute S. οἱ καλοὶ τρόποι, τὰ χρηστὰ ἤθη, ἡ χρηστοήθεια; v. guten S. χρηστός 3. (τὸ ἦθος), χρηστοήθης 2., καλὸς (3.) τοὺς τρόπους. — schlechte S. οἱ κακοὶ od. φαῦλοι τρόποι, τὰ κακὰ ἤθη, ἡ κακοήθεια, κακοτροπία. — v. schlechten S. κακός 3. (τὸ ἦθος), κακοήθης 2., κακὸς (3.) τοὺς τρόπους, κακότροπος 2. — 2) Gebrauch, Gewohnheit: τὸ ἔθος, ὁ νόμος, τὸ νόμιμον. — es ist S. bei ihnen ἔθος od. ἐν ἔθει ἐστὶν αὐτοῖς, νόμος ἐστὶν od. καθέστηκεν αὐτοῖς; ἔθος ἔχουσιν; νομίζουσιν; νομίζεται παρ' αὐτοῖς, νενόμισται αὐτοῖς. — es ist Jmds. S. ἔστι τινός, ἔστι πρός τινος.

Sittenaufseher ὁ σωφρονιστής.

Sittengemälde ἡ ἠθοποιία, ἠθολογία, auch wol ἠθογραφία.

Sittengesetz ὁ θεῖος νόμος; *pl.* οἱ ἄγραφοι νόμοι, τὰ ἄγραφα νόμιμα (Moralgesetz); ὁ περὶ τῆς τῶν πολιτῶν καλοκἀγαθίας νόμος (e. Gesetz, das die Sitten der Bürger regelt).

Sittenlehre 1) als Wissenschaft: ἡ ἠθική, τὸ ἠθικόν. — 2) als einzelne Vorschrift: ὁ πρὸς τὰ καλὰ od. τὴν ἀρετὴν προτρεπτικὸς λόγος.

Sittenlehrer ὁ παιδεύων τοὺς τρόπους, ὁ ἐπὶ τὰ καλά od. τὴν ἀρετὴν προτρέπων, ὁ ἠθοποιὸς ἀνήρ.

sittenlos ἀπαίδευτος, ἀπειρόκαλος 2. (ohne Bildung); gew. in moral. Beziehung ἀκόλαστος, ἀσελγής, ἄσωτος 2.

Sittenlosigkeit ἡ ἀπαιδευσία, ἀπειροκαλία (Mangel an Bildung); gew. in moral. Beziehung ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία); ἡ ἀσέλγεια; ἡ ἀσωτία.

Sittenmaler ὁ ἠθογράφος, ἠθολόγος.

Sittenreinheit ἡ ἁγνεία, sp. ἁγνότης; auch τὸ [ἁγνόν.

Sittenrichter ὁ σωφρονιστής.

sittenrichterlich σωφρονιστικός 3. sp.

Sittenspruch ἡ γνώμη, ὁ πρὸς τὰ καλὰ od. πρὸς τὴν ἀρετὴν προτρεπτικὸς λόγος.

sittenstreng σώφρων 2.; σεμνός 3.

Sittenstrenge ἡ σωφροσύνη, ἡ σεμνότης.

Sittenverderber ὁ τοὺς καλοὺς τρόπους διαφθείρων.

sittenverderblich τοὺς καλοὺς τρόπους διαφθείρων 3.; ἀνατρεπτικὸς (3.) τῶν καλῶν τρόπων.

Sittenverderbniss ἡ τῶν καλῶν τρόπων διαφθορά; οἱ κακοὶ od. πονηροὶ τρόποι; ἡ κακο- [τροπία, ἡ πονηρία.

Sittig, s. Papagei.

sittig, s. sittsam.

sittlich, s. moralisch.

Sittlichkeit, s. Moralität.

sittsam κόσμιος 3., αἰδήμων 2., σώφρων 2., εὐσχήμων 2., εὐπρεπής 2. — sich s. betragen σωφρονεῖν, εὐσχημονεῖν. — s. Betragen τὸ εὐσχημόνημα sp.

Sittsamkeit ἡ κοσμιότης, τὸ κόσμιον; ἡ αἰδώς, οῦς (selten ἡ αἰδημοσύνη); ἡ σωφροσύνη, ἡ εὐσχημοσύνη, ἡ εὐπρέπεια.

Situation, s. Lage, Stellung.

situieren, eine Sache τιθέναι, δια-, κατα-τιθέναι, καθιστάναι. — gut s. εὐθετίζειν, εὐθετεῖν. — situiert sein διακεῖσθαι; gut s. sein εὔθετον εἶναι, εὐθέτως ἔχειν, εὐθετεῖν, καλῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι.

Sitz *a*) der Ort wo od. worauf man sitzt: ἡ ἕδρα, καθέδρα; ὁ θᾶκος (ion. θῶκος); vgl. ὁ θρόνος; τὸ βάθρον. — S. im Theater u. dgl. ἡ θέα. — v. seinem S. aufstehen ἀνίστασθαι ἐκ τῆς ἕδρας, ἐξανίστασθαι τῆς ἕδρας od. τοῦ θάκου, ὑπανίστασθαι (ἐκ) τῆς ἕδρας, (ἀπὸ) τοῦ θάκου, vor Jmd. ὑπανίστασθαί τινι (τῆς ἕδρας). — Jmd. seinen S. überlassen εἴκειν od. ὑποχωρεῖν τινι τῆς ἕδρας. — einen weichen S. haben μαλακῶς καθῆσθαι. *b*) Aufenthaltsort, Wohnsitz: ἡ διατριβή, ἡ δίαιτα, selten τὸ ἦθος. — seinen S. an einem Orte haben διατρίβειν od. τὴν διατριβὴν ποιεῖσθαι, auch ἱδρῦσθαι, κατοικεῖν ἔν τινι χωρίῳ; das Uebel hat seinen S. in der Brust τὸ κακὸν ἵδρυται ἐν τῷ στήθει od. εἰς τὸ στῆθος. — seinen S. wo nehmen ἱδρύεσθαι (*P.*) εἴς τι, κατοικεῖν που, vgl. umziehen. — Jmd. aus seinem S. vertreiben ἀνιστάναι, ἐξανιστάναι τινά. — S. u. Stimme in einem Kollegium haben σύνεδρον εἶναι, συνεδρεύειν. — vgl. Wohnort.

Sitzbad τὸ ἐγκάθισμα, ὁ ἐγκαθισμός.

sitzen 1) eig. καθῆσθαι (auch καθέζεσθαι). — auf etw. s. καθῆσθαι ἐπί τινος u. ἐπί τινι, ἐπικαθῆσθαί τινι u. ἐπί τινι, poet. ἐφέζεσθαι, selten ἐφεδρεύειν. — neben Jmd. s. καθῆσθαι παρά τινι, παρακαθῆσθαί τινι, προσεδρεύειν τινί, neben Jmd. bei Tische s. (nach der Ausdrucksweise der Griechen) παρακατακεῖσθαι, seltner παρακατακλιθῆναί τινι; obenan s. bei Tische προκατακεῖσθαι u. προκατακλιθῆναι. — zusammen s. συγκαθῆσθαι. — ruhig s. καθῆσθαι (auch m. ἀργοῦντα od. οὐδὲν ποιοῦντα), ἡσυχίαν ἄγειν od. ἔχειν, ἠρεμεῖν. — immer zu Hause s. οἰκουρεῖν, οὐκ ἐξιέναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους; hinterm Ofen s. σκιατραφεῖν (minder gut σκιατροφεῖν u. *P.*); der immer zu Hause sitzt οἰκουρός 2., ἐσκιατραφηκώς 3. — im Gefängniss s. ἐν φυλακῇ (ἐν δεσμοῖς) εἶναι, (ἐν δημοσίῳ δεσμῷ) δεδέσθαι. — im Gericht s. δικαστὴν εἶναι, δικάζειν (letzteres auch: zu Gericht s.). — im Rathe s. βουλεύειν, εἶναι τῶν βουλευτῶν. — fest s. (v. einem Reiter) ἔποχον εἶναι. — einem Maler s. παρακαθῆσθαι (παρεστάναι) ζωγράφῳ. — über etw. s. προσεδρεύειν τινί, ἀεὶ εἶναι πρός τινι od. ἔχειν ἀμφί τι, διατελεῖν ἔχοντα ἀμφί τι. — Jmd. auf dem Halse s. ἐφεδρεύειν τινί, προσ-, ἐγ-κεῖσθαί τινι, v. Verfolgern ἐπικεῖσθαί τινι. — sitzen bleiben καθῆσθαι, καταμένειν ἐν ἕδρᾳ; bildl. ἔχεσθαι, κατέχεσθαι (*P.*; aufgehalten werden), καθίζεσθαι (v. Schiffen, z. B. ἐν τοῖς βράχεσιν); ebenso ἀπολαμβάνεσθαι (*P.*, ὑπ' ἀνέμων); v. einem Mädchen = keinen Mann bekommen ἀνέκδοτον εἶναι. — Jmd. sitzen lassen ἀπο-, κατα-λείπειν, auch ἐγκαταλείπειν τινά; auch ἐξαπατᾶν τινα (Jmd. täuschen); ein Mädchen s. lassen ὑποσχόμενον γαμεῖν κόρην εἶτα οὐκ ἐπιτελῆ ποιεῖν τὴν ὑπόσχεσιν (doch ist auch „Jmd. s. lassen“ so viel als „Jmd. nicht

zum Aufstehen nöthigen“ οὐκ ἀνιστάναι τινά, ἐὰν τινα καθῆσθαι); etw. s. lassen = verlieren ἀπολλύναι, ἀποβάλλειν; eine Beschuldigung nicht auf sich s. lassen ἀποτρίβεσθαι od. ἀπωθεῖσθαι ἔγκλημα; eine Beleidigung nicht auf sich s. lassen τιμωρεῖσθαι τὸν ἀδικοῦντα. — 2) uneig. der Hieb sitzt: ἔχει τις τὴν πληγήν. — das Kleid sitzt ἁρμόττει od. ἐφαρμόττει ἡ ἐσθής. — der Nagel sitzt ἐμπέπηγεν ὁ ἧλος.

Sitzen, das, ἡ ἕδρα, sp. ἡ κάθισις, καθίζησις; oft durch *part.*, z. B. im Sitzen καθήμενος 3. — das S. bei etw. ἡ προσεδρεία. — das zu Hause S. ἡ οἰκουρία, τὸ οἰκουρικόν, ἡ σκιατραφία. — das im Rathe S. ἡ βουλεία. — im S. geschehend, mit S. verbunden, s. d. folg. W.

sitzend καθήμενος 3.; ist es = mit Sitzen verbunden ἑδραῖος 3. — s. Lebensweise ὁ ἑδραῖος od. βάναυσος βίος; ein s. Handwerk ἡ βάναυσος τέχνη. — eine s. Lebensweise führen ἑδραῖον εἶναι, ἠρεμεῖν.

Sitzfleisch haben προσεδρεύειν (ἐγκαρτερεῖν) πόνοις od. μελέταις; kein S. haben φεύγειν πόνους, μαλακίζεσθαι (*M.* u. *P.*). — der e. tüchtiges S. hat χαλκέντερος 2.

Sitzplatz ἡ ἕδρα, καθέδρα; ὁ θᾶκος (ion. θῶκος); bei Schauspielen ἡ θέα.

Sitzung ἡ ἕδρα, ἡ συνεδρία (sp. συνεδρεία), τὸ συνέδριον, ἡ σύνοδος, ὁ σύλλογος. — eine S. halten ἕδραν ἔχειν, συνεδρεύειν, συγκαθῆσθαι (συγκαθίζεσθαι). — es wird eine S. gehalten σύνοδος od. σύλλογος γίγνεται.

Sitzungssaal τὸ συνέδριον.

Skala, s. Tonleiter.

skalpieren ἀποσκυθίζειν.

skandieren ῥυθμίζειν.

Skansion τὸ ῥυθμίζειν.

Skelet, s. Gerippe.

skeletieren γυμνοῦν od. ἀπογυμνοῦν τῆς σαρκός.

Skepsis ἡ σκέψις, ἡ ἐφεκτικὴ ἀγωγή.

Skepticismus ἡ τῶν σκεπτικῶν αἵρεσις od. προαίρεσις.

Skeptiker ὁ σκεπτικός, ἀπορητικός, ἐφεκτικός. — ein S. sein σκεπτικῶς ἔχειν.

skeptisch σκεπτικός, ἀπορητικός, ἐφεκτικός 3.

Skirophorion, der zwölfte attische Monat ὁ Σκιροφοριών, ῶνος; vgl. Monat.

Skizze ἡ διαγραφή, ἡ ὑπογραφή, ὁ τύπος; vgl. ἡ σκιαγραφία; e. leichte Sk. ὁ σκαριφησμός, sp. τὸ σκαρίφευμα (σκαρίφημα), ὁ σκάριφος, τὸ σκάριφον. — eine Sk. entwerfen, s. skizzieren.

skizzieren δια-, ὑπο-γράφειν; vgl. σκιαγραφεῖν, sp. σκαριφᾶσθαι u. σκαριφεύειν.

Sklave ὁ δοῦλος; ὁ οἰκέτης (Haussklave); τὸ ἀνδράποδον, *dem.* τὸ ἀνδραπόδιον (bes. Sk. durch Kriegsgefangenschaft); häufig ὁ παῖς, παιδός (Bursch); *pl.* auch τὸ οἰκετικόν. — gekaufter Sk. ὁ ἀργυρώνητος (δοῦλος); ein im Hause geborener u. aufgezogener Sk. ὁ μόθων, ωνος. — den Sk. betreffend δουλικός 3. (selten u. mehr poet. δούλειος 2.), οἰκετικός 3. — Sk. sein δουλεύειν; bildl. ein Sk. seiner Lüste sein δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς od. ταῖς ἐπιθυμίαις, ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν od. τῶν ἐπιθυμιῶν. — zum Sk. machen δουλοῦν, καταδουλοῦν (u. *M.*), ἀνδραποδίζειν, ἐξανδραποδίζειν (gew. *M.*), sp. δουλαγωγεῖν; das zum Sk. Machen ἡ δούλωσις, καταδούλωσις, ἡ ἀνδραπόδισις, ἐξανδραπόδισις, ὁ ἀνδραποδισμός, ἐξανδραποδισμός, sp. ἡ δουλαγωγία.

Sklavenarbeit τὸ δουλικὸν od. δοῦλον ἔργον; ἡ δουλικὴ ἐργασία.

Sklavenaufseher ὁ δούλων ἐπιστάτης.

Sklavenaufstand ἡ τῶν δούλων ἀπόστασις.

Sklavenbetrug ἡ δουλαπατία.

Sklavendienst ἡ δουλεία; v. einer einzelnen Dienstleistung τὸ δουλικὸν διακόνημα. — Sk. verrichten δουλικὰ πράττειν, δουλεύειν.

Sklavenhändler ὁ ἀνδραποδώνης, ὁ ἀνδραποδοκάπηλος, sp. σωματέμπορος. — ὁ ἀνδραποδιστής (Menschenräuber, Seelenverkäufer; auch derjenige, der einen Sklaven stiehlt um ihn wieder zu verkaufen).

Sklavenhandel ἡ σωματεμπορία sp.; ἡ ἀνδραποδιστική (Seelenverkäuferei). — Sk. treiben σωματεμπορεῖν sp.; besser πωλεῖν od. καπηλεύειν ἀνδράποδα; ἀνδραποδίζεσθαι (Menschenraub, Seelenverkäuferei treiben).

Sklavenherrschaft ἡ δουλοκρατία sp. — unter Sk. stehen δουλοκρατεῖσθαι (*P.*) sp.

Sklavenjoch τὸ δούλειον ζυγόν. — Jmd. in das Sk. bringen, Jmd. d. Sk. auferlegen ἐπιτιθέναι τινὶ τὸ δούλειον ζυγόν; δουλοῦν, καταδουλοῦν (u. *M.*), ἀνδραποδίζειν, ἐξανδραποδίζειν (u. *M.*) τινά.

Sklavenkleid ἡ δουλικὴ στολή.

Sklavenkrieg ἡ δουλομαχία sp.; besser umschr. ὁ πρὸς τοὺς δούλους πόλεμος.

sklavenmässig δουλοπρεπής 2., ἀνδραποδώδης 2.

Sklavenmarkt ἡ δούλων ἀγορά, auch τὰ ἀνδράποδα. — es ist e. Sk. an einem Orte πιπράσκεται od. ὤνια προτίθεται ἀνδράποδα ἔν τινι χωρίῳ.

Sklavenseele ἄνθρωπος ἀνδραποδώδης od. δουλοπρεπής.

Sklavensinn ἡ δουλοπρέπεια, τὸ δουλοπρεπὲς od. ἀνδραποδῶδες τῆς γνώμης, sp. ἡ ἀνδραποδωδία; auch ἡ ἀνελευθερία. — mit Sk. δουλοπρεπής, ἀνδραποδώδης 2., auch ἀνελεύθερος 2.

Sklavenstand ἡ τῶν δούλων τάξις, ὁ δούλου od. δοῦλος βίος; ἡ δουλεία; ist es = die Sklaven τὸ δοῦλον, οἱ δοῦλοι, τὸ οἰκετικόν.

Sklaverei ἡ δουλεία. — in der Sk. sein ἐν δουλείᾳ εἶναι, δουλεύειν. — in die Sk. führen εἰς δουλείαν ἄγειν, sp. δουλαγωγεῖν; übr. s. „zum Sklaven machen“ unter „Sklave“. — in der härtesten Sk. leben δουλεύειν τὴν χαλεπωτάτην δουλείαν. — in die Sk. gerathen δοῦλον γίγνεσθαι, δουλοῦσθαι, καταδουλοῦσθαι (*P.*).

Sklavin ἡ δούλη u. selten ἡ δουλίς, ίδος (*dem.* τὸ δουλάριον); ἡ οἰκέτις, ιδος; junge Sk. ἡ παιδίσκη.

sklavisch δουλικός 3. (selten δοῦλος 2., δούλειος 2.), δουλοπρεπής 2., ἀνδραποδώδης 2. — sk. Sinn, s. Sklavensinn. — sk. gesinnt δουλοπρεπής, ἀνδραποδώδης 2., auch ἀνελεύθερος 2. — sk. Unterwürfigkeit ἡ ἀνδραποδωδία. — v. sk. Aussehen δουλοφανής 2. sp., besser δουλοπρεπής 2.

Skorbut ἡ στομακάκη.

skorbutisch πλαδαρός 3., z. B. sk. Zahnfleisch πλαδαρὰ οὖλα. — sk. sein od. werden πλαδᾶν.

Skorpion ὁ σκορπίος. — v. einem Sk. gestochen σκορπιόδηκτος, σκορπιόπληκτος 2. — im Zeichen des Sk. geboren σκορπιανός 3. sp. — Mittel gegen den Stich eines Sk. τὸ σκορπιακόν sp. — Sk. erzeugend od. habend σκορπιοφόρος 2. sp.

skorpionähnlich σκορπιώδης u. σκορπιοειδής 2.

Skorpionkraut ὁ σκορπίος, ἡ σκορπίουρος, τὸ σκορπιοειδές.

Skorpionstein ἡ σκορπῖτις, ιδος.

Skorpionstich τὸ σκορπίου δῆγμα. — Mittel gegen den Sk. τὸ σκορπιακόν sp.

Skribent, s. Schreiber, Schriftsteller.

Skrupel 1) als Gewicht: τὸ γράμμα. — 2) übtr. Zweifel, Bedenklichkeit, w. s. — sich Sk. über etw. machen ἐνθύμιον ποιεῖσθαί τι.

skrupulös ἀπορητικός 3.; auch ὑπερακριβής 2. (allzugenau); vgl. λεπτολόγος 2.

Skrupulosität ἡ ἄγαν ἀκρίβεια, sp. ἡ λεπτομερειμνία; vgl. ἡ λεπτολογία.
Skulptur τὸ γλύμμα, ἡ γλυφή.
Smaragd ἡ σμάραγδος (λίθος; aber nicht unser Sm., sondern e. hellgrüner Flussspath, Aquamarin od. Beryll); *dem.* τὸ σμαράγδιον. — aus Sm. σμαράγδινος, σμαράγδειος 3. — v. der Farbe des Sm., s. smaragdgrün.
smaragdartig σμαραγδώδης 2., ὁ σμαραγδίτης.
smaragden σμαράγδινος, σμαράγδειος 3., auch *gen.* σμαράγδου.
smaragdgrün σμαράγδινος 3. — sm. aussehen σμαραγδίζειν.
so 1) *adv.* οὕτω (οὕτως; dieses immer vor Vokalen) u. ὧδε, verst. οὑτωσί u. ὡδί, ταύτῃ u. τῇδε (mit demselben Unterschiede, wie οὗτος u. ὅδε, dass sich ersteres hauptsächlich auf etw. Vorhergehendes, letzteres auf etw. Folgendes bezieht; doch steht bei Beziehung auf einen folgenden abhängigen Satz od. eine Apposition immer οὕτω, nie ὧδε); das demonstrative ὥς findet sich in attischer Prosa in der Regel nur in den Verbindungen καὶ ὥς „und so“, οὐδ' ὥς „auch so nicht“: sonst nur vereinzelt und ungewöhnlich. Bisweilen kann „so“ auch durch das Neutrum der *pron. demonstr.* gegeben werden, z. B. so hatte er gesprochen ταῦτα μὲν οὖν εἶπεν; er machte es so ἀπειργάσατο δὲ τάδε (worauf dann die weitere Erklärung folgt); dem ist so ταῦθ' οὕτως ἔχει; dem ist nicht so οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐ ταῦτ' ἐστί πω ταύτῃ; so musst du dich beweisen τοιοῦτον χρή σε γίγνεσθαι. — so etwa ὧδέ πως, οὕτως πως; τῇδέ πως, ταύτῃ πως, auch durch τοιαῦτα, τοιάδε, z. B. er sprach etwa so εἶπε τοιάδε; so etwa ergeht es ihm τοιαῦτα πάσχει. — so etwas τοιοῦτόν τι, τοιόνδε τι, τοιαῦτ' ἄττα. — so! (= nun gut) εἶεν; auch ἅλις (τούτων; genug davon). — so? (als Ausdruck der Verwunderung) ἀληθές; οὕτως ἄρα; auch durch εἶτα, ἔπειτα (κᾆτα, κἄπειτα), z. B. so? meinst du denn wirklich, dass er sich darum nicht kümmern werde ἔπειτ' οὐκ οἴει φροντιεῖν αὐτὸν τούτου; Zuweilen gebraucht man auch ἀλλά (bei einem Einwurfe) od. δῆτα (eingeschoben), z. B. so? wie wirst du dies machen? ἀλλὰ πῶς ποιήσεις τοῦτο; πῶς δῆτα ποιήσεις τοῦτο; — wie so? πῶς λέγεις; — wie geht es dir? so so! τί πράττεις; οἷα δή. — eben so, s. eben 2). — so! (als *interj.*) = da: ἰδού, τῆ. — so einer (ein), so eine, so ein τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον; τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε („so beschaffen“; beide auch nach dem Zshge = so trefflich, so bedeutend, so schlimm, so schlecht u. s. w.); τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον; τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε (so gross, so viel, so sehr, so weit; aber auch: so wenig, so kurz u. dgl.); so breit, so tief τοσοῦτος τὸ εὖρος, τὸ βάθος u. dgl. m. — so alt τηλικοῦτος u. τηλικόσδε 3. — so viel τοσοῦτος, τοσόσδε 3.; so u. so viel τόσον καὶ τόσον, so u. so viele τόσοι καὶ τόσοι; so viel als τοσοῦτον ὅσον; noch einmal so viel ἕτερος τοσοῦτος, δὶς τοσοῦτος, διπλάσιος 3. (sp. διπλασίων 2.); eben so viel ἴσος 3. (τὸ πλῆθος od. τὸν ἀριθμόν); so viel Mal τοσαυτάκις; so viel Mal mehr τοσαυταπλάσιος 3.; auf so viel Arten τοσαυταχῶς; so viel an mir liegt ὅσον ἐπ' ἐμοί, τό γε ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐμὸν μέρος; so viel ich kann ὅσον ἐν ἐμοί, καθ' ὅσον ἂν οἷός τ' ὦ, κατὰ od. εἰς τὸ δυνατόν, ἐκ τῶν δυνατῶν; so viel ich weiss ὅσον γ' ἐμὲ εἰδέναι; so viel ich höre ἐξ ὧν ἔγωγε ἀκούω; so viel hiervon τοσαῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων εἰρήσθω; so viel auch immer ὅσοι (auch οἵ, οἵτινες), u. zw. m. dem *conj.* (m. ἄν) v. Gegenwart u. Zukunft, m. d. *opt.* v. der Vergangenheit; so viel auch Gefahren ihn bedrohen verliert er nicht den Muth καίπερ πολλῶν ἐπικειμένων κινδύνων ὅμως οὐδὲν καταπτήσσει; um so viel mehr τοσούτῳ μᾶλλον od. πλέον. — so gut als irgend einer ὥς τις καὶ ἄλλος, εἴπερ τις καὶ ἄλλος. — so weit τοσοῦτον, εἰς τοσοῦτον, εἰς τοῦτο; = bis hieher μέχρι τούτου (τούτων); so weit in etw. gehen εἰς τοσοῦτον od. τοῦτο ἀφικνεῖσθαί (προχωρεῖν, προβαίνειν) τινος; so weit als τοσοῦτον ὅσον, ἐφ' ὅσον. — so wahr οὕτω(ς) m. *opt.*, z. B. so wahr ich lebe οὕτως ὀναίμην; so wahr Gott lebt! πρὸς θεοῦ (πρὸς θεῶν, νὴ Δία, οὐ μὰ Δία); so wahr ich Kyros heisse ἢ μή με Κῦρον νομίζετε; wenn die Betheuerung auf etw. Negatives geht, so setzt man μή m. *opt.*, z. B. so wahr ich lebe, ich werde dich nicht verlassen μὴ ὀναίμην εἴ σε προδώσω. — so sehr τοσοῦτον, οὕτως; so sehr du kannst ὡς δύνασαι od. δυνατὸν μάλιστα, εἰς τὸ δυνατόν, ἐκ τῶν δυνατῶν; so sehr als ὅσον; so sehr auch εἰ καὶ πάνυ (μάλα), καίπερ m. *part.* — so gut, schön (u. dgl.) als möglich ὡς od. ὅτι ἄριστος, κάλλιστος 3., vgl. möglich. — so oft τοσάκις, τοσαυτάκις; so oft als ὁσάκις; gew. ὅταν, ὁπόταν m. *conj.* (in Bez. auf Gegenwart u. Zukunft), ὅτε, ὁπότε m. *opt.* (in Bez. auf Vergangenheit od. in obliquer Rede). — so lange *a*) *demonstr.* τοσοῦτον (χρόνον); so lange als ἐφ' ὅσον χρόνον, ὅσον χρόνον; so lange bis ἕως (ἕως ἄν), μέχρι τούτου (τοσούτου) ἕως, εἰς τοσοῦτον (χρόνον) ἔστ' ἄν. *b*) *rel.* ὅσον (χρόνον), ἕως, ἔστε; so lange noch ἕως ἔτι; so lange die Welt steht ἀπ' αἰῶνος, ἀπ' od. ἐξ ἀρχῆς. — so schon καὶ αὐτός 3.; καὶ ἄλλως. — und so fort καὶ τὰ ἑξῆς. — so ... wie οὕτως ... ὡς; auch durch τοιοῦτος ... οἷος, z. B. ich werde mich so gegen dich benehmen wie du gegen mich τοιοῦτος ἐγὼ περί σε γενήσομαι οἷος σὺ περὶ ἐμέ; sowie ὡς, auch οἷος, ferner ὅμοιος, παραπλήσιος 3. (m. *dat.* des verglichenen Gegenstandes, auch m. folg. καί), z. B. dir geht es so wie mir ὅμοια πάσχεις ἐμοί od. οἷα καὶ ἐγώ; ganz od. gerade so wie ὥσπερ, καθ' ἅπερ, auch durch οἷόσπερ, τὸν αὐτὸν τρόπον, κατὰ ταὐτά, ὁ αὐτός 3.; du zeigst dich in diesem Punkte gerade so wie in anderen καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ ὥσπερ καὶ τἄλλα; ist es = „und“ τὲ ... καί, καί; sowie als *conjunct.* = sobald als, w. s.; sowie ... alsbald ἅμα ... καί. — so ... dass οὕτως ... ὥστε m. *inf.* od. (wenn der Folgesatz selbständiger gedacht wird) m. *ind.*, wofür auch die sonst in den Hauptsätzen möglichen Konstruktionen eintreten können; auch durch ὅστις, z. B. wer ist so einfältig, dass er nicht weiss τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὅστις οὐκ οἶδεν od. ὅστις ἀγνοεῖ. — so aber (bei Anführung eines Gegensatzes) νῦν δέ od. μέντοι; auch bloss μέντοι u. ἀλλὰ μέντοι. — so zu sagen ὡς εἰπεῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν. — so genannt καλούμενος, λεγόμενος, προσαγορευόμενος 3. (erst sp. fügen οὕτω hinzu). — 2) conjunct. *a*) Um den Anfang eines Nachsatzes zu bezeichnen, in welchem Falle es im Griechischen gewöhnlich nicht übersetzt wird; nur, wenn die Folgerung nachdrücklicher hervorgehoben werden soll, kann auch οὕτω, ἄρα, εἶτα eintreten. *b*) Bei concessiven Sätzen durch καίπερ od. καί m. *part.*, z. B. so gern ich es auch thun wollte, so ist es mir doch unmöglich ἀδύνατόν μοι ποιεῖν καίπερ πάνυ βουλομένῳ; dies würdet ihr, wenn ihr auch noch so wacker wäret, nicht durchsetzen οὐκ ἂν

διαπράξαισϑε τοῦτο εἰ καὶ πάνυ ἀγαϑοὶ εἴητε. *c*) bei Ermunterungen: *ἀλλά, δή*, z. B. so lasst uns gehen *ἀλλ' ἴωμεν*, so höre *ἄκουε δή*. *d*) = also, z. B. so will ich es denn thun *ποιήσω τοίνυν, τοιγαροῦν ποιήσω*; vgl. also; bei Fragen *οὐκοῦν*, z. B. so ist es denn wahr? *οὐκοῦν ἀληϑές ἐστιν; e*) = wenn (mehr veraltet), w. s.

sobald (als) *ἐπεὶ (ἐπειδὴ) τάχιστα* m. *ind.* u. (mit Beziehung auf die Vergangenheit od. in der obliquen Rede) m. *opt.*; *ἐπειδὰν τάχιστα* (mit Beziehung auf d. Zukunft), *ὡς πρῶτον* m. *ind.* — Auch durch *ἅμα τε* od. bloss *ἅμα* m. folg. *καί*, z. B. s. als sie die Feinde erblickt hatten, wandten sie sich zur Flucht *ἅμα (τε) τοὺς πολεμίους εἶδον καὶ εἰς φυγὴν ἐτράποντο*; daneben gebraucht man auch *ἅμα τῷ* m. *inf.*, z. B. s. sie es merkten *ἅμα τῷ αἰσϑέσϑαι*. — s. der Sommer, der Tag anbrach *ἅμα τῷ ϑέρει, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ (ἅμα τῇ ἕῳ* od. *ἅμα ἕῳ)*; s. als der Abend kommt *ἀφ' ἑσπέρας εὐϑύς*. — s. als möglich *ὡς* od. *ὅτι τάχιστα, τὴν ταχίστην*.

Socke *τὸ ποδεῖον*, poet. *πέδιλον*.

Sockel *ἡ κρηπίς, ῖδος, ἡ βάσις, τὸ βάϑρον*.

sodann *εἶτα, ἔπειτα, μετέπειτα*; übr. s. dann.

Sodbrennen *ὁ καρδιωγμός, ἡ καρδιαλγία*, sp. *ἡ καρδίωξις, ὁ καρδιόπονος*. — am S. leiden *καρδιώττειν, καρδιαλγεῖν*, sp. *καρδιοπονεῖν*. — am S. leidend *καρδιαλγής* 2., *καρδιαλγικός* 3., sp. [*καρδιακός* 3.

so eben, vgl. eben 3) *a*).

Söffel, s. Trunkenbold.

Söhnchen *τὸ υἱδιον, τὸ παιδίον, ὁ παιδίσκος*.

Söldling, Söldner *ὁ μισϑοφόρος (ἄνϑρωπος), ὁ μισϑωτός (ἄνϑρωπος, ἐπίκουρος), ὁ πεισϑεὶς μισϑῷ, ὁ ξένος*. — S. sein *μισϑοφορεῖν* (bei Jmd. *τινί* u. *παρά τινι*), *ξενιτεύεσϑαι*. — den S. betreffend *μισϑοφορικός, ξενικός* 3. — m. S. bemannt *μισϑοφόρος* 2. — S. anführen *ξεναγεῖν*; Anführer von S. *ὁ ξεναγός*. — S. werben *μισϑῷ πείϑειν στρατιώτας, συλλέγειν στρατιώτας ἐπὶ μισϑῷ, μισϑοῦσϑαι ξένους* od. *ἐπικούρους*. — S. halten *ξενοτροφεῖν*; das Halten v. S. *ἡ ξενο-* [*τροφία*.

Söldnerdienst *ἡ μισϑοφορία*.

Söldnerheer *ἡ μισϑοφορικὴ δύναμις, τὸ μισϑοφορικόν; τὸ ξενικόν (ἐπίκουρον), οἱ ξένοι, οἱ (μισϑωτοὶ) ἐπίκουροι*.

sömmern, s. sonnen.

Sömmerung, s. Sonnen, das.

sömmrig, s. sommerlich.

sofern *ὅσον (ὅσα), καϑ' ὅσον*; auch *οἷα* od. *ἅτε* m. *part.* — ist es = „insofern, wofern" *εἰ, εἰ δή*; s. nicht *εἰ μή*.

sofort, s. sogleich.

sogar *καί, καὶ δή*. — und s. *καὶ μάλα, καὶ μάλιστα*. — ja s. *καὶ δὴ καί; καὶ μὴν καί, ἀλλὰ δή* (im Anfange eines Satzes). — s. nicht *οὐδέ (μηδέ)*.

sogenannt, s. so 1).

sogleich *αὐτίκα, παραυτίκα (τὸ παραυτίκα, ἐν τῷ παραυτίκα), παραχρῆμα; εὐϑύς, εὐϑέως*; auch *ἐκ ποδός, κατὰ πόδα (κατὰ πόδας), ἐξ ὑπογυίου*; auch umschr. *οὐδὲν ἐπισχών* 3. (ohne Aufschub), *οὐδὲν ὀκνῶν* 3., *ἄοκνος* 2. (ohne Zögern), *οὐδὲν προφασιζόμενος* 3., *ἀπροφάσιστος* 2. (ohne Vorwand). — Ist es = jeden Augenblick *ὅσον οὐκ*, z. B. er wird s. hier sein *ὅσον οὐκ ἤδη παρέσται*. — s. wie = sobald als, w. s.

Sohle 1) am Fusse: *τὸ ἴχνος, τὸ πέλμα* (letzteres auch: am Schuhe); am Schuhe *ἡ κρηπίς, ῖδος, τὸ κάττυμα*. — 2) = Salzwasser: *ἡ ἅλμη*.

Sohlenleder *τὸ κάττυμα*.

Sohn *ὁ υἱός, οῦ* (daneben auch *gen. υἱέος, dat. υἱεῖ* u. bes. *pl. υἱεῖς* u. *dual. υἱέε* u. s. w.); auch *ὁ παῖς, παιδός (ὁ ἄρρην παῖς), τὸ τέκνον, ὁ ἔκγονος*. — Bei der Angabe des Namens des Vaters od. der Mutter bleibt es gew. unübersetzt, z. B. Platon der S. des Ariston *Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος*. — einen S. bekommen *γεννᾶν παῖδα, γίγνεταί τινι παῖς* (v. beiden Aeltern), *φύειν παῖδα* (vom Vater), *τίκτειν παῖδα* (v. der Mutter). — Jmd. an Sohnes Statt annehmen *παῖδα* od. *υἱὸν ποιεῖσϑαί τινα, εἰσποιεῖσϑαί τινα*, sp. *υἱοποιεῖσϑαι, υἱοϑετεῖν, υἱοῦσϑαί τινα*, Jmd. v. Einem an Sohnes Statt annehmen lassen *υἱὸν εἰσποιεῖν τινά τινι* od. *εἰσποιεῖν τινα εἰς τὸν οἶκόν τινος*; an Sohnes Statt angenommen werden *εἰσποιεῖσϑαι* (*P.*) *πρός τινα* od. *ἐπὶ τὸ ὄνομά τινος*; an Sohnes Statt angenommen *υἱοποιητός*, sp. *υἱοϑετός* 3.; Annahme an Sohnes Statt *ἡ υἱοϑεσία, υἱοϑέτησις, υἱοποίησις, υἵωσις* sp. — mein S.! *ὦ παῖ, ὦ τέκνον, ὦ φίλε παῖ*.

Sohnessohn *ὁ τοῦ υἱοῦ* od. *παιδὸς παῖς*; vgl. Enkel. [vgl. Enkelin.

Sohnestochter *ἡ τοῦ υἱοῦ* od. *παιδὸς ϑυγάτηρ*;

Sol (Sonnengott) *ὁ Ἥλιος*.

so lange, s. so 1).

solcher *τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον; τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε* (ebenso wie *οὗτος* u. *ὅδε* gebraucht; vgl. „so"; *τοῖος* 3. findet sich nur in den Formeln *τοῖος ἢ τοῖος, τοῖος καὶ τοῖος*); verstärkt *τοιουτοσί, τοιοσδί*. — ungefähr ein s. *τοιοῦτός τις*. — ein s., welcher *τοιοῦτος οἷος*. — ein eben s. *ἕτερος τοιοῦτος*. — ein s. dass *τοιοῦτος ὥστε*. — von s. Art *τοιουτότροπος* 2., sp. *τοιουτώδης* 2.; v. s. Gestalt *τοιουτόσχημος* 2. sp.: v. s. Farbe *τοιουτόχρους* 2.

solcherlei *ὁ τοιοῦτος, ἡ τοιαύτη, τὸ τοιοῦτον*; auch *τοιουτότροπος* 2., sp. *τοιουτώδης* 2.

Sold *ὁ μισϑός, ἡ μισϑοφορά; ἡ μισϑοφορία* (?); kleiner S. *τὸ μισϑάριον*; S. der Richter *τὸ δικαστικόν*; S. des Sachwalters *τὸ συνηγορικόν*; S. des Arztes *τὰ ἰατρεῖα*; S. des Fährmannes, Schiffers *τὸ ναῦλον, ὁ ναῦλος*; S. einer Rechnungs- od. Revisionsbehörde *τὸ ἐξεταστικόν*. — S. geben Jmd. *μισϑὸν παρέχειν* od. *διδόναι τινί, μισϑοδοτεῖν τινι* u. *τινα*; S. gebend *μισϑόδωρος* 2.; den S. bezahlen *ἀποδιδόναι τὸν μισϑόν*; den S. fordern *ἀπαιτεῖν τὸν μισϑόν*; mehr S. fordern *προσαιτεῖν μισϑόν*; seinen S. erhalten *ἀπολαμβάνειν τὸν μισϑόν*. — Jmd. in S. nehmen *μισϑοῦσϑαι, μισϑῷ πείϑειν τινά*; der in S. nimmt *ὁ μισϑωτής*. — um S. dienen *μισϑοφορεῖν* (bei Jmd. *τινί* u. *παρά τινι*), *μισϑαρνεῖν*; als Soldat *μισϑοῦ* od. *ἐπὶ μισϑῷ στρατεύεσϑαι (ὑπό τινι* u. *μετά τινος)*; wieder um S. dienen *ἀναμισϑαρνεῖν*; der um S. dient *ὁ μισϑοφόρος, μισϑάρνης, μίσϑαρνος*; vgl. Söldling; im S. stehend *ἔμμισϑος* 2., *μισϑοφόρος* 2., *μισϑωτός* 3., sp. *μίσϑιος* 3. u. 2., *ἐπιμίσϑιος* 2. — Dienst um S. *ἡ μισϑοφορία, μισϑαρνία*. — der den vollen S. bekommt *ἐντελόμισϑος* 2.; der wenig S. bekommt *ὀλιγόμισϑος* 2. — ausserordentlicher, erhöhter S. *ἡ ἐπιμισϑοφορά* sp. — auf geringeren S. setzen *ὑφαιρεῖσϑαι τοῦ μισϑοῦ*. — ohne od. ausser S. *ἀπόμισϑός* 2., seltner *ἄμισϑος* 2.; Jmd. ausser S. setzen *ἀπόμισϑον ποιεῖν τινα*. — nicht in S. genommen *ἀμίσϑωτος* 2.

Soldat *ὁ στρατιώτης*; vgl. Miethsoldat, Söldner. — gemeiner S., s. gemein 2). — e. tüchtiger, wackerer S. *ἀνὴρ πολεμικός* od. *δεινὸς τὰ πολεμικά*. — Soldaten! (in der Anrede) *ἄνδρες στρατιῶται*. — der Anführer u. seine S. *ὁ στρατηγὸς καὶ οἱ περὶ (ἀμφ') αὐτόν, σὺν αὐτῷ, ὑπ' αὐτόν*. — junger S. *ὁ νεοστράτευτος* sp.; besser *ὁ νεωστὶ στρατευόμενος*; alter S. *ὁ πάλαι* od. *ἐκ πολλοῦ στρατευόμενος*; ausgedienter, abgedankter

S. ὁ ἐστρατευμένος (διαστρατευσάμενος), ὁ ὑπὲρ τὸν κατάλογον od. τὴν στρατιωτικὴν (στρατεύσιμον) ἡλικίαν. — S. sein, als S. dienen στρατεύειν (u. *M.*). — S. werben, verabschieden, s. werben, verabschieden. — zum S. gehörig, den S. betreffend στρατιωτικός 3.

Soldatenalter τὰ στρατεύσιμα ἔτη, ἡ στρατεύσιμος od. στρατιωτικὴ ἡλικία, auch bloss ἡ ἡλικία. — die das S. haben οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ, οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, sp. οἱ στρατεύσιμοι. — die über das S. hinaus sind οἱ ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονότες, οἱ ὑπὲρ τὸν κατάλογον.

Soldatenaufruhr, -aufstand ἡ τῶν στρατιωτῶν στάσις.

Soldatenausdruck ἡ στρατιωτικὴ λέξις.

Soldatenbrot ὁ στρατιωτικὸς ἄρτος.

Soldatendienst, s. Kriegsdienst, Söldnerdienst.

Soldateneid ὁ στρατιωτικὸς od. τῶν στρατιωτῶν ὅρκος.

Soldatenfeind ὁ μισοστρατιώτης.

Soldatenfrau ἡ στρατιώτου γυνή.

Soldatenfreund ὁ φιλοστρατιώτης.

Soldatengrösse, umschr. τὸ μέγεθος οἷον στρατιώτου.

Soldatenhaufe τὸ στρατιωτικόν.

Soldatenkind ὁ στρατιώτου παῖς, παιδός.

Soldatenkleid ἡ στρατιωτικὴ ἐσθής od. στολή; ἡ χλαμύς, ύδος, sp. ὁ σάγος.

Soldatenleben ὁ στρατιωτικὸς (sp. στρατιώτης) βίος; ὁ κατὰ τὸ στρατόπεδον βίος.

Soldatenmanier ὁ στρατιωτικὸς od. στρατιωτῶν τρόπος.

Soldatenmantel ἡ χλαμύς, ύδος, sp. ὁ σάγος.

Soldatenpferd ὁ στρατιωτικὸς ἵππος.

Soldatenpflicht τὰ τοῦ στρατιώτου od. τῶν στρατιωτῶν.

Soldatenschaar τὸ στρατιωτικόν.

Soldatensprache ἡ κατὰ τὸ στρατόπεδον od. στρατιωτικὴ λέξις.

Soldatenstand ἡ τοῦ στρατιώτου od. τῶν στρατιωτῶν τάξις; concret τὸ στρατιωτικόν.

Soldatenweib ἡ στρατιώτου γυνή.

Soldatenwesen τὰ στρατιωτικά; vgl. Soldatenmanier.

Soldateska ὁ στρατιωτικὸς ὄχλος, τὸ στρατιωτικόν; οἱ στρατιῶται.

soldatisch στρατιωτικός 3. (auch übtr.). — s. leben στρατιωτικῶς ζῆν.

Soldheer, s. Söldnerheer.

soldlos ἀπόμισθος, seltner ἄμισθος 2.

Soldlosigkeit ἡ ἀμισθία.

Soldtruppen, s. Söldnerheer.

solenn, Solennität, s. feierlich, Feierlichkeit.

solid 1) eig. fest, derb: στερεός, στερρός, ἀδρός 3.; στερεοειδής (στερεώδης) 2., ἀδρομερής 2.; vgl. gediegen. — 2) übtr. χρηστός, ἀγαθός, πιστός 3.

Solidität 1) eig. ἡ στερεότης, στερρότης, ἡ ἀδρότης, ητος. — 2) übtr. ἡ χρηστότης, πιστότης, τὸ χρηστόν, τὸ πιστόν.

sollen 1) verpflichtet, verbunden sein: ὀφείλειν m. *inf.*; δεῖ u. χρή m. *acc.* u. *inf.*; auch durch das *Verbaladj.* auf -τέος, z. B. der Bürger soll dem Staate nützen ὠφελητέον ἐστὶ τῷ πολίτῃ τὴν πόλιν od. ὠφελητέα ἐστὶ τῷ πολίτῃ ἡ πόλις. — ich sollte od. hätte s. ἔδει od. ἐχρῆν με m. *inf.*, z. B. ich hätte dies nicht thun s. ἐχρῆν με ταῦτα μὴ ποιῆσαι; auch ἐμὸν ἔργον ἦν, z. B. ich hätte dies thun s. ἐμὸν ἔργον ἦν ταῦτα ποιῆσαι. — man sollte es meinen οἴεσθαί γε χρή. — Wenn durch „sollen" ein „befugt, berechtigt sein" (v. Pers.), „gestattet, recht, billig sein" (v. Handlungen) ausgedrückt wird, so gebraucht man ἔξεστι, δίκαιον u. ἄξιον (ἐστί); daneben auch die persönl. Konstruktion δίκαιος od. ἄξιός εἰμι, z. B. das hättest du nicht thun s. οὐκ ἐξῆν σοι (auch σε) τοῦτο ποιῆσαι, οὐ δίκαιόν σε τοῦτο ποιῆσαι, οὐ δίκαιος εἶ τοῦτο ποιῆσαι; auch ἀδικεῖς τοῦτο ποιήσας; du sollst uns befehligen σὺ δίκαιος od. ἄξιος εἶ ἡμῶν ἄρχειν; alle Menschen sollten jener gedenken ἄξιον ἦν πάντας ἀνθρώπους od. πᾶσιν ἀνθρώποις ἐκείνων μεμνῆσθαι. — Wenn durch „sollen" ein Wunsch bezeichnet wird, dessen Erfüllung nicht mehr möglich ist, so setzt man ὤφελον m. *inf.*, z. B. Kyros sollte noch leben (ὡς) ὤφελε Κῦρος ζῆν. — was nicht hätte geschehen s. οὐδὲν δέον (parenthetisch). — Oft kann „sollen" auch durch d. Verba κελεύειν, ἀξιοῦν gegeben werden, z. B. ihr sollt schweigen σιωπᾶν ὑμᾶς κελεύω od. ἀξιῶ; (er lässt euch sagen) ihr sollt eintreten κελεύει ὑμᾶς εἰσελθεῖν. — was soll ich (thun)? τί κελεύεις; τί δέει μου; was sollen wir bei ihm? τί ἡμῖν ἀξιώσει χρῆσθαι; τί ἡμῶν αὐτῷ χρέος; — ich soll nicht οὐκ ἔξεστί μοι; κωλύομαι, εἴργομαι (*P.*). — 2) zur Bezeichnung eines Befehles durch den *imp.* od. das *fut.*, z. B. du sollst wissen εὖ ἴσθι, du sollst bald erfahren τάχ' εἴσει; od. ich soll nicht mehr Kyros heissen ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε. — Aehnlich ist der Gebrauch v. „sollen" in einem mit Bestimmtheit ausgesprochenen Zugeständnisse od. einer Annahme, z. B. du sollst recht haben καλῶς ἐχέτω ὁ σὸς λόγος, auch οὐδὲν ἀντιλέγω; die Tugend soll ein Wissen sein ποιῶμεν τὴν ἀρετὴν ἐπιστήμην εἶναι. — 3) = bevorstehen, werden: μέλλειν (m. *inf. fut.*, *praes.*, selten *aor.*), z. B. was soll geschehen? τί μέλλει ἔσεσθαι; als das Treffen beginnen sollte, kamen die Gesandten τῆς μάχης μελλούσης ἔσεσθαι ἧκον οἱ πρέσβεις; sie sollten eben absegeln ἔμελλον ἐκπλεῖν; wenn ein Staat bestehen soll εἰ μέλλει πόλις εἶναι; wenn, was nie geschehen möge, dieser dich bewältigen soll εἴπερ ὃ μὴ γένοιτο οὗτός σε μέλλει (selten ἐθέλει) κρατεῖν. — Hast du den Knaben gesehen? Wie sollte ich nicht? ἆρα ἑώρακας τὸν παῖδα; τί δ' οὐ μέλλω; — Also ist der Gerechte glücklich? Wie sollte er nicht? (Warum sollte das nicht sein?) Οὐκοῦν ὁ δίκαιός ἐστιν εὐδαίμων; πῶς δ' οὐ μέλλει; (πῶς γὰρ οὐ μέλλει; ἀλλὰ τί μέλλει; ἀλλὰ τί γὰρ μέλλει;) — Wird durch „sollen" ausgedrückt, dass etw. nach unserer sicheren Erwartung geschehen wird, so gebraucht man das *fut.*, z. B. ich soll etw. wieder bekommen ἀπολήψομαί τι, ἀποδοθήσεταί μοί τι (dagegen: ich soll es noch heute wieder bekommen μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας οὔπω ἀπείληφα αὐτό); in verneinenden Sätzen dieser Art steht auch οὐ μή m. *conj.* (bes. des *aor.*, seltner m. *ind. fut.*), z. B. du sollst nie etwas Uebles von mir erfahren οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθῃς (πείσει) ὑπ' ἐμοῦ. — was soll uns das (nützen)? was sollen wir damit (anfangen)? τί ἡμῖν τοῦτον ὄφελος; τί χρησόμεθα τῷ πράγματι; was soll das (bedeuten)? τί τοῦτο θέλει; τί βούλεται τοῦτο; τουτὶ τί ἐστιν; Im unwilligen Ausrufe od. einer derartigen Frage steht der *inf.* m. τό, z. B. ich soll (sollte) das erdulden τὸ ἐμὲ παθεῖν τοῦτο. — 4) zur Bezeichnung der Möglichkeit durch d. *opt.* (in selbständigen Sätzen mit ἄν) od. *conj.* m. ἄν (in Sätzen von hypothetischer Art); zur Bezeichnung des nicht mehr Möglichen der *ind.* (mit ἄν), z. B. falls es nöthig sein sollte ἐάν τι δέῃ (nach einem histor. Tempus εἴ τι δέοι); man sollte meinen λέγοι ἄν τις, νομίζοι ἄν τις, auch λέγοις ἄν; dagegen „man hätte meinen s." ἔλεγες ἄν. — In zweifelnden Fragen steht der *conj.*, der bei indirecten Fragen nach histor. Tempus auch in den *opt.* übergehen kann, z. B. was soll ich thun? τί ποιῶ; ich weiss nicht, wo-

hin ich mich wenden soll *οὐκ ἔχω ὅποι τράπωμαι*; ich wusste nicht wohin ich mich wenden sollte *οὐκ εἶχον ὅποι τραποίμην*. — ich weiss nicht wovon ich leben soll *οὐκ ἔχω ὅθεν τὸν βίον ποιεῖσθαι*. — 5) zur Angabe der Unbestimmtheit eines Ereignisses: *φασίν, λέγουσιν*, im *P.* *λέγεται* m. folg. *acc.* u. *inf.* (auch in persönl. Konstruktion, wenn das Subjekt der Hauptbegriff ist), z. B. die Hellenen sollen gesiegt haben *φασὶ* od. *λέγουσι*, auch *λέγεται τοὺς Ἕλληνας νικῆσαι, λέγονται οἱ Ἕλληνες νικῆσαι*. — mich dünkt ich sollte ihn kennen *δοκῶ μοι γνωρίσαι αὐτόν*.

Solo (in d. Musik) *ἡ μονῳδία*. — zum S. gehörig *μονῳδικός* 3. — e. S. singen *μονῳδεῖν*; e. S. singend *μονῳδός* 2.

Solstitialpunkt *τὸ τροπικὸν σημεῖον*.

Solstitium, s. Sonnenwende.

somit 1) auf diese Weise: *οὕτω(ς), οὕτω δή, ταύτῃ*. — 2) = dadurch, vgl. dadurch 2). — 3) = folglich, w. s.

Sommer *τὸ θέρος*. — im S. *τοῦ θέρους, ἐν τῷ θέρει*. — m. Anfang des S. *ἅμα τῷ θέρει*. — in der Mitte des S. *κατὰ θέρους ἀκμήν*. — hoher S. *θέρος ἀκμάζον*. — es wird S. *θέρος ἐπέρχεται*. — den S. an einem Orte zubringen *θερίζειν ἔν τινι χωρίῳ*. — nasser S. *θέρος ὑπόμβρον*. — trockener S. *θέρος αὐχμηρόν, οἱ κατὰ τὸ θέρος αὐχμοί*. — im S., zum S. gehörig *θερινός* 3. (poet. u. sp. *θέρειος* 2.). — vgl. Sommerszeit.

Sommerabend *ἡ θερινὴ ἑσπέρα*.

Sommerapfel *τὸ θερινὸν μῆλον*.

Sommerarbeit *τὰ θερινὰ ἔργα, τὰ ἐν θέρει ἔργα*.

Sommeraufenthalt *τὸ θέρετρον* (selten). — seinen S. an einem Orte nehmen *θερίζειν ἔν τινι χωρίῳ*.

Sommerblume *τὸ θερινὸν ἄνθος*.

Sommerernte *τὸ θέρος*.

Sommerfeldzug *ἡ κατὰ τὸ θέρος στρατεία*.

Sommerfleck, s. Sommersprosse.

Sommerfrucht *ὁ θερινὸς καρπός* (v. Baumfrüchten); übr. s. Sommerkorn.

Sommergerste *ἡ σητανεία* od. *σητανία κριθή*; *ἡ τριμηνιαία* od. *τρίμηνος κριθή*.

Sommergetraide, s. Sommerkorn.

Sommergewächse *τὰ σητάνεια* od. *σητάνια φυτά*.

sommerhaft *θερινός* 3., poet. u. sp. *θέρειος* 2.

Sommerhaus *ἡ ἐν ἀγροῖς* od. *κατ' ἀγροὺς οἰκία*; vgl. *τὸ θέρετρον*.

Sommerhitze *τὸ θερινὸν καῦμα, τὸ τοῦ θέρους καῦμα*, auch *τὸ θέρος*.

Sommerkleid *τὸ θερινὸν ἱμάτιον, τὸ σείρινον* (*σείριον, σειρόν*); *τὸ σπειρίον* (?); *τὸ λήδιον* u. *ληδάριον*; poet. *τὸ θερίστριον* od. *θέριστρον*.

Sommerkorn *ὁ σητάνειος* od. *σητάνιος σῖτος*.

Sammerlager *τὸ θερινὸν στρατόπεδον*.

Sommerlehne (eines Berges) *τὰ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένα ὄρους*.

sommerlich, s. sommerhaft.

Sommerluft *ἡ θερινὴ αὔρα*.

Sommermonat *ὁ θερινὸς μήν*.

Sommernacht *ἡ θερινὴ νύξ*.

Sommerobst *οἱ θερινοὶ καρποί*; *ἡ ὀπώρα*.

Sommerpalast *τὸ θέρετρον* (selten).

Sommerregen *ὁ θερινὸς ὄμβρος*.

Sommersaat *ἡ θερινὴ σπορά*.

Sommerseite *τὰ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένα*.

Sommersitz *τὸ θέρετρον*.

Sommersolstitium, s. Sommerwende.

Sommersonne *ὁ θερινὸς* od. *κατὰ τὸ θέρος ἥλιος*.

Sommersprosse *ἡ ἔφηλις, εως* u. *ἐφηλίς, ίδος, ὁ φακός, ἡ φάκωσις* (im *pl.*). — m. S. *ἔφηλος* 2., sp. *ὁ, ἡ φακόψις, εως*.

Sommerszeit *ἡ ὥρα θέρους, ἡ θερινὴ ὥρα, τὰ θερινά*; ion. u. sp. *ἡ θερεία*, sp. *ἡ θέρειος* (*ὥρα*). — zur S., s. Sommer.

Sommertag *ἡ θερινὴ ἡμέρα*. — die heissen S. *αἱ θερμημερίαι* (auch *pl.*).

Sommerwärme *τὸ θερινὸν* od. *θέρους θάλπος*.

Sommerweizen *ὁ σητάνειος* od. *σητάνιος πυρός, ὁ τριμηνιαῖος* od. *τρίμηνος πυρός*, sp. *τὸ σιλίγνιον*; eine Art v. dunkelfarbigem S. *ὁ μελανάθηρ σῖτος* sp. — Mehl v. S. *ἄλευρα σητάνεια, ἡ σίλιγνις, εως*; Brot v. Mehl des S. *ὁ σητάνειος ἄρτος, ὁ σιλιγνίτης ἄρτος*.

Sommerwende *αἱ θεριναὶ* (*ἡλίου*) *τροπαί, αἱ ἡλίου ἐκ θέρους εἰς χειμῶνα τροπαί, αἱ θέρους τροπαί*.

Sommerwetter *τὸ θέρος, τὸ θερινόν*; *εὐδία τε καὶ θάλπη*.

Sommerwohnung, s. Sommeraufenthalt.

Sommerwurz *ἡ ὀροβάγχη, ὁ ὀσπριολέων, οντος*.

Sommerzeit *ἡ ὥρα θέρους, ἡ θερινὴ ὥρα, τὰ θερινά*; ion. u. sp. *ἡ θερεία*, sp. *ἡ θέρειος* (*ὥρα*). — vgl. Sommer.

Somnus *ὁ Ὕπνος*.

sonach *ἐκ τούτων, πρὸς ταῦτα*; *τοιγαροῦν, οὐκοῦν*, u. (postpositiv) *οὖν, ἄρα, τοίνυν*.

Sonde *ἡ μήλη* (sp. *ἡ μηλωτίς* u. *μηλωτρίς, ίδος*); *ὁ διοπτήρ, ῆρος, ἡ δίοπτρα* (weibliche S.), *dem.* *τὸ διόπτριον*. — mit der S. öffnen *διοπτρίζειν*; das Oeffnen mit der S. *ὁ διοπτρισμός*. — mit der S. untersuchen *μηλοῦν*; das Untersuchen mit der S. *ἡ μήλωσις*.

sonder, s. ohne.

sonderbar *ἴδιος* 3., sp. *ἰδιότροπος* 2. (eigenthümlich); *ἀήθης, ἀλλόκοτος* 2. (ungewöhnlich); *θαυμάσιος* 3. u. 2., *θαυμαστός* 3. (wunderbar); *ἄτοπος* 2. (nicht am rechten Orte, ungehörig); *παράδοξος* 2. (gegen die Meinung, unerwartet); *ξένος* 3. (befremdend). — es kommt mir s. vor dass ... *θαυμάζω ἐννοῶν ὅτι* ... — mir ward s. zu Muthe *θαυμάσια ἔπαθον*. — ist es nicht überaus s., dass er behauptet ...? *πῶς οὐχ ὑπερφυὲς αὐτὸν φάσκειν* ...; du s. Mensch! *ὦ θαυμάσιε, ὦ δαιμόνιε*.

Sonderbarkeit *ἡ ἰδιότης* (sp. *ἰδιοτροπία*); *ἡ ἀτοπία*; sp. *ἡ παραδοξότης*; gew. Neutra, wie *τὸ ἀλλόκοτον, τὸ ἄτοπον* u. dgl.

Sonderinteresse *τὸ ἴδιον* od. *ἰδίᾳ συμφέρον*. — ich habe ein S. *ἰδίᾳ διαφέρει μοί τι*.

sonderlich; (nur in Verbindung mit einer Negation) nicht s., kein sonderlicher *οὐ δεινός* 3., *οὐ διαφέρων* 3., *οὐ μέγας* 3., *οὐ πολλοῦ ἄξιος* 3.; auch *μέτριος* 3., *φαῦλος* 3. u. 2.; *ὁ τυχών* (u. s. w.). — *adv.* *οὐ πάνυ* (*τι*), *οὐ μάλα, οὐκ ἄγαν*; *μετρίως*. — er steht in keinem s. Ansehen *οὐκ ηὐδοκίμησεν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου*. — er ist nicht s. reich *οὐ διαφέρει πλούτῳ*.

Sonderling *ἄνθρωπος ἀλλόκοτος, ἄτοπος*, sp. *ἰδιότροπος*.

sondern (*conjunct.*) *ἀλλά, δέ*. — nicht nur ... s. auch *οὐ μόνον ... ἀλλὰ καί* (auch bloss *ἀλλά*, wenn der Gegensatz hervorzuheben ist). — s. nur *ἀλλά*.

sondern, s. absondern, scheiden.

sonders, s. sammt.

Sonderung, s. Absonderung, Scheidung.

sondieren *a*) eig. *μηλοῦν*. *b*) übtr. = untersuchen: *ἐξετάζειν, δοκιμάζειν, γνωρίζειν τι*; *ἐξέτασιν* od. *δοκιμασίαν ποιεῖσθαί τινος*. — den Meeresgrund s. *βολίζειν* sp.

Sondieren, das, **Sondierung** *a*) eig. *ἡ μήλωσις*. *b*) übtr. *ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός, ἡ δοκιμασία*.

Sonnabend *τὸ σάββατον* (u. *pl.*); bei den Neugr. *ἡ τοῦ Κρόνου ἡμέρα*.

Sonne *ὁ ἥλιος*. — die aufgehende S. *ὁ ἥλιος ἀνατέλλων* od. *ἀνίσχων*; die untergehende S. *ὁ ἥλιος δυόμενος*. — Aufgang der S. *ἡ τοῦ ἡλίου ἀνα-*

τολή; beim Aufgang der S. ἀνατέλλοντος od. ἀνίσχοντος τοῦ ἡλίου, ἅμ' ἡλίῳ ἀνατέλλοντι od. ἀνίσχοντι, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ u. ἅμ' ἡμέρᾳ, ἅμ' ἕῳ u. ἅμα τῇ ἕῳ; vor Aufgang der S. πρὶν ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, πρὸ ἡλίου ἀνίσχοντος. — Untergang der S. ἡ τοῦ ἡλίου δύσις; bei od. mit Untergang der S. δυομένου τοῦ ἡλίου, ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι; vor Untergang der S. πρὶν δῦναι τὸν ἥλιον; nach Untergang der S. μεθ' ἥλιον δύντα. — in die S. legen, der S. aussetzen ἡλιάζειν, ἀν-, προσ-ηλιάζειν; der S. ausgesetzt προσήλιος 2.; sich in die S. legen, sich der S. aussetzen ἡλιάζεσθαι; ἡλιοῦσθαι (*P.*); sich an der S. wärmen εἱληθερεῖν (u. *P.*); an der S. gewärmt εἱληθερής 2. — von der S. beschienen werden ἡλιοῦσθαι (*P.*). — von der S. erwärmt werden ἡλίῳ θερμαίνεσθαι (*P.*), sp. ἡλιοθερεῖν. — in der S. spazieren gehen περιπατεῖν ὑπὸ τὸν ἥλιον. — an der S. trocknen αὐαίνειν πρὸς τὸν ἥλιον, sp. θειλοπεδεύειν. — in die S. sehen ἀντιβλέπειν εἰς (πρὸς) τὸν ἥλιον. — unter der S. = auf der Erde ὑπὸ τὸν ἥλιον. — etw. an die S. bringen προάγειν od. ἐκφέρειν τι εἰς τὸ φῶς. — wie die S. glänzen ἡλιᾶν sp.; glänzend wie die S. ἡλιοειδής (ἡλιώδης) 2. — zur S. gehörig ἡλιακός 3. sp. — von der S. getroffen od. gestochen ἡλιόβλητος u. ἡλιόβολος 2.; v. der S. getroffen werden ἡλιοβολεῖσθαι (*P.*) sp. — v. der S. verbrannt ἡλιοκαής 2. (selten), v. Menschen ἡλιωμένος 3. — an der S. gereift ἡλιόπεπτος 2. — ohne S. ἀνήλιος 2.

sonnen ἡλιάζειν, ἀνηλιάζειν. — sich s. ἡλιάζεσθαι, ἡλιοῦσθαι (*P.*), auch εἱληθερεῖν (u. *P.*).

Sonnen, das, ἡ ἡλίωσις, sp. ἡλίασις. — ein Platz zum S. τὸ ἡλιαστήριον, vgl. τὸ ἡλιακόν.

Sonnenanbeter ὁ τὸν ἥλιον σέβων od. σεβόμενος.

sonnenartig ἡλιοειδής (ἡλιώδης) 2.

Sonnenaufgang 1) eig. s. Sonne. — 2) als Gegend: αἱ τοῦ ἡλίου ἀνατολαί. — von S. bis Sonnenuntergang ἀφ' ἡλίου ἀνατέλλοντος μέχρι δυομένου.

Sonnenbahn ὁ τοῦ ἡλίου δρόμος, ἡ τοῦ ἡλίου περιφορά; sp. ὁ ἡλιακὸς κύκλος; ἡ ἡλιακὴ περίοδος.

Sonnenbewohner ὁ ἡλιώτης.

Sonnenblick ἡ τοῦ ἡλίου ἔκλαμψις. — es kommt ein S. ὁ ἥλιος ἐκλάμπει.

Sonnenblume τὸ (μέγα) ἡλιοτρόπιον, sp. ὁ ἡλιότροπος.

Sonnenbrand τὸ (τοῦ ἡλίου) καῦμα, αἱ καύσεις, ὁ ἥλιος, sp. ἡ ἡλιοκαΐα, ὁ (τὸ) καῦσος, τὸ καύσωμα.

Sonnenfächer, vgl. Sonnenschirm u. Fächer.

Sonnenferne, etwa τὸ ἀφήλιον.

Sonnenfinsterniss ἡ τοῦ ἡλίου ἔκλειψις. — es ist eine S. ὁ ἥλιος ἐκλείπει. — es findet eine theilweise S. Statt τοῦ ἡλίου ἐκλιπές τι γίγνεται. — e. S. betrachten τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωρεῖν.

Sonnenflecken ἡ τοῦ ἡλίου κηλίς, ῖδος; vgl. Sommersprossen.

sonnenförmig ἡλιοειδής (ἡλιώδης) 2.

Sonnenglanz ἡ τοῦ ἡλίου αὐγή od. μαρμαρυγή; τὸ τοῦ ἡλίου φέγγος.

Sonnengott ὁ Ἥλιος.

sonnenhell λαμπρότατος 3., mehr poet. τηλαυγής 2.; übr. s. sonnenklar.

Sonnenhitze τὸ (τοῦ ἡλίου) καῦμα, αἱ καύσεις, ἡ εἵλη, ὁ ἥλιος, sp. ἡ ἡλιοκαΐα, ὁ (τὸ) καῦσος, τὸ καύσωμα. — durch die S. leiden ἡλιοῦσθαι (*P.*).

Sonnenhof ἡ περὶ τὸν ἥλιον ἅλως.

Sonnenhut ἡ καυσία, sp. τὸ σκιάδειον (-διον); selten ἡ θολία.

Sonnenjahr ὁ ἡλιακὸς ἐνιαυτός.

sonnenklar εἱλικρινής (selten τηλαυγής) 2., ἐναργής 2., σαφέστατος 3., κατάδηλος 2., διάδηλος 2. (selten 3.).

Sonnenlauf, s. Sonnenbahn.

Sonnenlicht τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, φωτός; auch bloss ὁ ἥλιος. — etw. an das S. bringen προάγειν (ἐκφέρειν) τι εἰς τὸ φῶς.

sonnenlos ἀνήλιος 2.

Sonnenmonat ὁ ἡλιακὸς μήν, μηνός.

Sonnenpferde οἱ τοῦ ἡλίου ἵπποι.

Sonnenpriester ὁ τοῦ Ἡλίου ἱερεύς.

sonnenreich εὐήλιος 2.

Sonnenscheibe ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος.

Sonnenschein ἡ τοῦ ἡλίου αὐγή, τὸ τοῦ ἡλίου φέγγος, ὁ ἥλιος. — im S. πρὸς τὸν ἥλιον. — im S. liegen ἡλιοῦσθαι (*P.*).

Sonnenschirm τὸ σκιάδειον (sp. σκιάδιον), ἡ σκιάς, άδος, τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου σκέπασμα.

sonnenseitig πρὸς ἥλιον τετραμμένος 3.; προσήλιος 2.; s. Zimmer ὁ ἡλιοκάμινος sp.

Sonnenstäubchen τὸ ξύσμα; vgl. Atom.

Sonnenstich ἡ ἀστροβολία, ἀστροβολησία (sp. ἀστροβλησία); ἡ σειρίασις, sp. σειρά. — am S. leidend ἀστρόβλητος 2. — am S. leiden ἀστροβολεῖσθαι (*P.*), σειριᾶν.

Sonnenstral ἡ (τοῦ ἡλίου) ἀκτίς, ῖνος.

Sonnentempel τὸ τοῦ Ἡλίου ἱερόν.

Sonnenuhr ὁ (σκιοθηρικὸς) γνώμων, ονος, τὸ ἡλιοτρόπιον, ὁ σκιαθήρας, sp. τὸ σκιόθηρον (ὄργανον), τὸ σκιοθηρικὸν ὄργανον; auch ὁ πελεκῖνος. — Stift der S. τὸ στοιχεῖον.

Sonnenuntergang 1) eig., s. Sonne. — 2) als Gegend: αἱ τοῦ ἡλίου δυσμαί.

sonnenverbrannt ἡλιωμένος 3.

Sonnenwärme τὸ τοῦ ἡλίου θάλπος; ἡ εἵλη.

Sonnenwagen τὸ Ἡλίου τέθριππον.

Sonnenweiser, s. Sonnenzeiger.

Sonnenwende αἱ (τοῦ ἡλίου) τροπαί; vgl. Sommer-, Wintersonnenwende.

Sonnenzeiger ὁ γνώμων, ονος; τὸ στοιχεῖον. — der S. weist auf fünf ὁ γνώμων σκιάζει τὴν πέμπτην.

Sonnenzirkel ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος.

sonnig εὐήλιος 2., προσήλιος 2. — ein s. Tag ἡ εὔδιος od. εὐδιεινὴ ἡμέρα.

Sonntag ἡ πρώτη τῆς ἑβδομάδος; ἡ κυριακὴ od. τοῦ κυρίου ἡμέρα, auch bloss ἡ κυριακή.

sonst 1) ausserdem: πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, πρὸς δέ, ἔτι δέ (ausser diesem, noch dazu); τὰ ἄλλα od. τἄλλα, ἄλλως (im Uebrigen, in anderer Beziehung od. Weise); in dem letzteren Falle kann es auch durch ἄλλος wiedergegeben werden, z. B. sonst aber habe ich nichts gefunden ἄλλο δέ γ' οὐδὲν εὕρηκα; und was sonst etwa noch καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον; wie nur s. Jmd. εἴ τις (ὥς τις) καὶ ἄλλος. — 2) widrigen Falles: εἰ δὲ μή, z. B. wirf das Schwert weg, sonst musst du sterben ἀπόβαλε τὸ ξίφος· εἰ δὲ μή, ἀποκτενῶ σε. Auch bleibt es ganz unübersetzt, z. B. du bist zur rechten Stunde gekommen; denn sonst wären wir verloren gewesen εἰς καιρὸν ἥκεις· ἀπολώλειμεν γὰρ ἄν. — 3) an einem anderen Orte: ἀλλαχοῦ, ἀλλαχῇ, ἀλλαχόθι, ἄλλοθι; s. wo ἄλλοθί που; s. wohin ἀλλαχόσε, ἄλλοσε; s. woher ἄλλοθέν ποθεν, ἀλλαχόθεν. — 4) zu einer anderen Zeit: ἄλλοτε; ist es = früherhin (τὸ) πρότερον, (τὸ) πρόσθεν, (τὸ) πρίν, (τὸ) πάλαι, τὸ παλαιόν.

sonstig 1) andere, übrige: ἄλλος 3. — 2) vormalig: ὁ, ἡ, τὸ πρίν (πρότερον, πάλαι); παλαιός 3.

so oft 1) demonstrativ: τοσαυτάκις. — 2) relativ: ὁσάκις; gew. ὅταν, ὁπόταν (in Beziehung auf Gegenwart u. Zukunft); ὅτε, ὁπότε m. *opt.* (in

Beziehung auf Vergangenheit u. in der *orat. obliqua* nach einem histor. Tempus).

Sopha ἡ κλίνη, ὁ σκίμπους, ποδος; vgl. Ruhebett.

Sophisma τὸ σόφισμα; *dem.* τὸ σοφισμάτιον. — einem S. ähnlich σοφισματώδης 2.

Sophist ὁ σοφιστής. — Lehrort eines S. τὸ σοφιστήριον sp. — ein S. sein (wie ein S. reden od. handeln) σοφιστεύειν; wie ein S. reden od. schreiben σοφιστιᾶν. — Kunst, Kniff eines S. ἡ σοφιστεία. — den S. betreffend σοφιστικός 3. — in d. S. vernarrt sein σοφιστομανεῖν sp.

Sophisterei ἡ σοφιστεία, τὸ σόφισμα, ὁ σοφιστικὸς od. σεσοφισμένος λόγος.

Sophistik ἡ σοφιστική, ἡ ἀντιλογική.

Sophistin ἡ σοφίστρια.

sophistisch σοφιστικός, ἀντιλογικός, sp. σοφισματικός 3.

Sorge 1) Bekümmerniss: ἡ φροντίς, ίδος, ἡ λύπη; mehr poet. ist ἡ μέριμνα; auch τὸ δέος (Furcht). — in S. sein um etw., sich S. machen um etw. ἐν φροντίδι εἶναι (γίγνεσθαι) περί τινος od. m. abs. Relativsatze; φροντίζειν τινός, περί u. ὑπέρ τινος; δεδιέναι u. φοβεῖσθαι (*aor. P.*) περί u. ὑπέρ τινος, περί τινι. — in grossen S. sein πολλὰ μεριμνᾶν; μεστὸν od. ἀνάπλεων εἶναι φροντίδων. — Jmd. S. machen φροντίδα παρέχειν τινί, εἰς φροντίδα καταστῆσαί τινα. — es ist Jmd. für mich eine S. ἐστί τίς μοι φροντίς. — Jmd. v. S. befreien ἀπαλλάττειν τινὰ φροντίδων, ἐξαιρεῖσθαι τὰς φροντίδας τινός. — sich der S. entschlagen ἀποβάλλειν τὰς φροντίδας. — sei ohne S. θάρρει. — m. S. zu kämpfen haben ἐν ἀπορίαις μεγάλαις εἶναι, ἀπορίαις μεγάλαις συνέχεσθαι (*P.*). — 2) = Sorgfalt: ἡ φροντίς, ίδος, gew. ἡ ἐπιμέλεια, ἡ μελέτη, ἡ πρόνοια, ἡ ἐπιστροφή; selten ἡ τημέλεια. — S. tragen für etw., s. sorgen 2); grosse S. für etw. tragen ἐν φροντίδι πολλῇ ἔχειν τινά, πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος, πολλὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τινός, περί τινος, περί τι; alle S. tragen πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐπιμελεῖσθαι. — das Uebrige soll meine S. sein τἄλλά μοι μελήσει. — die S. für etw. mit Jmd. theilen συνεπιμελητὴν λαμβάνειν τινά τινος (Jmd. bei der Besorgung einer Sache beiziehen), συνεπιμελεῖσθαί τινός τινι od. μετά τινος (Jmd. bei der Besorgung einer Sache helfen). — Mangel an S. ἡ ἀμέλεια.

sorgen 1) (auch: sich s.) bekümmert sein: μεριμνᾶν, λυπεῖσθαι (*P.*); um etw. φροντίζειν τινός, περί u. ὑπέρ τινος; ἐν φροντίδι εἶναι (γίγνεσθαι) περί τινος od. m. einem abh. Relativsatze; δεδιέναι u. φοβεῖσθαι (*aor. P.*) περί u. ὑπέρ τινος, περί τινι. — nicht s. (um etw.) ἀφροντιστεῖν τινος (sp. ὑπέρ τινος), ἀφροντίστως ἔχειν. — nicht für den anderen Tag s. οὐκ εἰς τὴν αὔριον μεριμνᾶν od. (sprichw.) οὐχ ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν. — sorgen dass … = besorgen, befürchten, w. s. — 2) Sorgfalt auf etw. verwenden: ἐπιμελεῖσθαί (ἐπιμέλεσθαι; *DP.*) τινος, selten περί τινος, περί τι; ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος, selten περί τινος; ἐπιμέλειαν ἔχειν τινός, περί τινος, περί τι, δι᾽ ἐπιμελείας ἔχειν τι; μέλει τινί τι od. τινος; ἐπιμελές ἐστί (γίγνεται) τινί τινος od. m. *inf.*, ἐπιμελὲς πεποίηταί τις m. *inf.*; προνοεῖν τινος (auch als *DP.*, τινός, περί u. ὑπέρ τινος), πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος; προμηθεῖσθαί τινος u. ὑπέρ τινος; κήδεσθαί τινος; ἐπιστροφὴν ἔχειν τινός, selten τημελεῖν. — dafür s. dass … ἐπιμελεῖσθαι, προνοεῖν, σκοπεῖν (u. dgl.) ὅπως … (gew. m. *ind. fut.*); auf alle mögliche Weise dafür s. dass … πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐπιμελεῖσθαι ὅπως …, πάντα ποιοῦντα ἐπιμελεῖσθαι ὅπως … — für etw. nicht s. ἀμελεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν τινός u. περί τι, περιορᾶν τι, οὐδεμίαν πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος u. dgl.

Sorgen, das, s. Sorge, sorgen.

Sorgenbrecher ὁ λυσανίας, πανσανίας (poet.) ὁ λυαῖος.

sorgenfrei, sorgenlos ἀφρόντιστος 2., seltener ὁ, ἡ ἄφροντις, ιδος; poet. u. sp. ἀμέριμνος 2.; auch ἄλυπος 2., ἀδεής 2. — s. sein ἀφροντιστεῖν, ἀφροντίστως ἔχειν. — s. leben ἄνευ φροντίδος ποιεῖσθαι τὸν βίον, εὐκόλως ἔχειν.

Sorgenstuhl, s. Lehnstuhl.

sorgenvoll φροντίδων ἀνάπλεως 2. od. μεστός 3.; poet. ὁ, ἡ πολύφροντις, ιδος, sp. πολυφρόντιστος 2.; selten πολυμέριμνος 2.; auch περιδεής 2. (voll Furcht); λυπηρός, ἀνιαρός 3. (voll Leid).

sorgfältig ἐπιμελής 2., σπουδαῖος 3., ἀκριβής 2. (v. Pers. u. Sachen); ἐπιστρεφής 2., περιεσκεμμένος 3. (v. Pers.); ἐσπουδασμένος 3. (v. Sachen). — *adv.* ἐπιμελῶς, σπουδῇ. — etw. s. betreiben ἐπιμελῶς πράττειν τι, σπουδάζειν περί (πρός, εἴς) τι, περί (ὑπέρ) τινος, προσέχειν τινὶ τὸν νοῦν. — übr. s. genau.

Sorgfalt ἡ ἐπιμέλεια, ἡ σπουδή, ἡ ἀκρίβεια, ἡ φροντίς, ίδος, ἡ ἐπιστροφή, selten ἡ τημέλεια. — S. auf etw. verwenden ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος, φροντίδα κατατίθεσθαι εἴς τι, σπουδὴν ποιεῖσθαι περί τινος u. περί τι, σπουδὴν ἔχειν περί τινος; vgl. sorgfältig (etw. betreiben). — etw. m. S. untersuchen, erörtern ἀκριβοῦν, ἐξακριβοῦν τι; διακριβοῦν (u. *M.*) τι. — übr. s. Genauigkeit.

sorglos ἀφρόντιστος 2., seltener ὁ, ἡ ἄφροντις, ιδος, poet. u. sp. ἀμέριμνος 2.; auch ἀμελής 2., ῥάθυμος, ῥαδιουργός 2., ἀνειμένος 3. (fahrlässig, leichtsinnig, schlaff). — s. sein ἀφροντιστεῖν, ἀφροντίστως ἔχειν, ἀμελεῖν, ἀμελῶς ἔχειν, ῥᾳθυμεῖν, ῥᾳδιουργεῖν, sp. ἀμεριμνεῖν, εὐωρεῖν. — s. sein in Betreff einer Sache οὐδὲν φροντίζειν τινός, οὐδὲν ἐπιστρέφεσθαί (*P.*) τινος, vgl. sorgen.

Sorglosigkeit ἡ ἀφροντιστία, ἀμεριμνία, εὐωρία sp.; besser τὸ ἀφρόντιστον; auch ἡ ἀμέλεια, ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία, ἄνεσις (Fahrlässigkeit, Leichtsinn, Schlaffheit).

sorgsam κηδεμονικός 3.; übr. s. sorgfältig.

Sorgsamkeit, s. Sorgfalt.

Sorte τὸ εἶδος, τὸ γένος. — v. der besten S. ἄριστος, κάλλιστος 3.

sortieren διατιθέναι καθ᾽ ἕκαστα, διευκρινεῖν, διακοσμεῖν.

Sortiment τὰ ὤνια, τὰ ἀγοράσματα.

so sehr, s. so 1).

Sottise, s. Thorheit, Dummheit, Grobheit.

Souffleur ὁ ὑποβολεύς.

souflieren ὑποβάλλειν.

Souper, s. Abendessen.

Souverän ὁ αὐτοκράτωρ, ορος; ὁ τύραννος (Usurpator in einem Freistaate); auch allg. ὁ ἡγεμών, όνος.

Souveränetät ἡ αὐτοκρατορία, αὐταρχία, τὸ αὐτοκρατές; ἡ τυραννίς, ίδος (usurpierte Gewalt in einem Freistaate); auch allg. ἡ ἡγεμονία. — die S. haben über eine Stadt ἡγεῖσθαι od. ἡγεμονεύειν πόλεως.

Souveränetätsrechte ἡ αὐτοκρατὴς od. αὐτοκράτωρ (sp. αὐτοκρατορικὴ) ἐξουσία.

so viel, so wahr, so weit, so wie, s. so 1).

so wol, als auch καὶ … καί (schwächer τὲ … καί, τὲ … τέ). — nicht sowol … als vielmehr οὐ τοσοῦτον … ὅσον, οὐχ οὕτως … ὡς, οὐχ οὕτως … ἀλλά.

spähen σκοπεῖν, κατασκοπεῖν (u. *M.*), σκοπὴν

ποιεῖσθαι, κατασκοπῇ χρῆσθαι, σκοπιωρεῖσθαι, poet. σκοπιάζειν; auch διερευνᾶν, κατοπτεύειν.

Spähen, das, ἡ σκοπή (selten σκοπιά), ἡ κατασκοπή; sp. ἡ διερεύνησις.

Späher ὁ σκοπός, κατάσκοπος, sp. σκοπιωρός; auch ὁ διερευνητής, selten ὁ κατόπτης.

Spänchen τὸ σχιζίον.

spärlich σπάνιος 3., ὀλίγος 3., λεπτός 3., ἀραιός 3., μανός 3.; auch εὐτελής 2. (frugal). — nicht sp., s. reichlich. — sp. sein σπανίζειν.

Spärlichkeit ἡ σπάνις, seltner ἡ σπανιότης (poet. u. sp. ἡ σπανία, sp. σπάνη); ἡ ὀλιγότης, ἡ λεπτότης, ἡ ἀραιότης, ἡ μανότης; ἡ εὐτέλεια (Frugalität).

spät ὄψιος 3., ὄψιμος 2. (sp. ὀψινός 3.); auch βραδύς 3., σχολαῖος 3. (langsam). — *adv.* ὀψέ (auch: zu sp.), βραδέως, σχολαίως, σχολῇ. — sp. od. zu sp. thun ὀψίζειν (auch: am sp. Tage thun od. kommen); sp. Abends auf den Strassen sein ὀψίζεσθαι (*DP.*) ἐν ταῖς ὁδοῖς. — sp. Abend βαθεῖα ἑσπέρα. — bis sp. Abends ἕως ὀψέ, ἐς ὀψέ. — sp. am Tage ὀψὲ τῆς ἡμέρας, ἀμφὶ od. περὶ δείλην ὀψίαν. — sp. Tageszeit δείλη ὀψία, sp. ἡ ὀψία. — in sp. Stunde ὀψὲ τῆς ὥρας. — sp. in der Nacht πόρρω τῆς νυκτός od. τῶν νυκτῶν; bis sp. in die Nacht μέχρι μέσων νυκτῶν. — sp. im Alter ὀψὲ τῆς ἡλικίας. — später ὕστερον γιγνόμενος 3., ἐπιγιγνόμενος 3., ὁ, ἡ, τὸ μετὰ ταῦτα od. ὕστερον, ὕστερος 3.; später geschlossener Waffenstillstand αἱ ἐπισπονδαί; späterhin (τὸ) ὕστερον, ἐν ὑστέρῳ, χρόνῳ ὕστερον; einige Tage später οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον, μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας. — später kommen ὑστερίζειν, ἐφυστερίζειν (auch = zu sp. kommen, wie: ὀψίζειν, sprichw. κατόπιν ἑορτῆς ἥκειν). — Nicht selten gebraucht man auch Zsstzgen m. ὀψι-, z. B. sp. blühen ὀψιανθεῖν; sp. blühend ὀψιανθής 2., sp. lernend ὀψιμαθής 2. u. dgl. — sp. Reife ἡ ὀψιότης.

späterhin (τὸ) ὕστερον, χρόνῳ ὕστερον, ἐν ὑστέρῳ.

Spätherbst τὸ φθινόπωρον τελευτῶν. — im Sp. τελευτῶντος τοῦ φθινοπώρου.

Spätling ὄψιος 3., z. B. v. Feigen ὄψια σῦκα. — v. Menschen, s. nachgeboren.

Spätobst οἱ ὄψιοι καρποί.

Spätsommer ἡ ὀπώρα.

Spalier τὸ χαράκωμα, vgl. Geländer, Zaun. — v. Soldaten u. dgl. οἱ στοῖχοι od. στίχοι, z. B. durch ein Sp. v. Soldaten διὰ δυοῖν στοίχοιν στρατιωτῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων; die Soldaten bilden Sp. στοῖχοι στρατιωτῶν ἑστᾶσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν od. ἀμφοτέρωθεν τῆς ὁδοῦ.

Spalt τὸ ῥῆγμα, ἡ ῥωγμή, διαρρωγή, selten ἡ ῥαγάς, άδος, ἡ ῥαγή, sp. ῥηγή; auch τὸ σχίσμα, ἡ διασχίς, ίδος; ἡ χηλή; sp. ἡ σχισμή. — Sp. in der Erde ἡ χαράδρα; Sp. im Felsen τὸ χάσμα, ἡ διασφάξ, αγος. — Sp. bekommen ῥήγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι (*P.*); σχίζεσθαι, διασχίζεσθαι (*P.*); ῥῆγμα λαμβάνειν; χαραδροῦσθαι (*P.*).

spaltartig ῥωγμοειδής 2.

Spalte, s. Spalt.

spalten 1) *tr.* σχίζειν, διασχίζειν, τέμνειν, διατέμνειν; ῥηγνύναι, διαρρηγνύναι. — in zwei Theile sp. δικραιοῦν (selten). — Holz sp. ξύλα σχίζειν. — m. einem Keile sp. σφηνοῦν. — gut zu sp. εὔσχιστος 2. — nicht gespalten ἄσχιστος, ἀσχιδής 2. — gespaltene Klaue ἡ χηλή; m. gespaltenen Klauen δίχηλος 2.; gespaltene Klauen haben δίχηλον εἶναι, sp. διχηλεύειν u. διχηλεῖν. — 2) *intr.* σχίζεσθαι, διασχίζεσθαι (*P.*); ῥήγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι (*P.*).

Spalten, das, ἡ σχίσις, διάσχισις, selten ὁ σχισμός; ἡ τομή, διατομή; ἡ ῥῆξις, διάρρηξις. — m. einem Keile ἡ σφήνωσις.

spaltig ῥήγματα od. ῥωγμὰς ἔχων 3.; χαραδρώδης 2. — sp. werden = Spalten bekommen, s. Spalt.

Spaltung 1) eig. = das Spalten, w. s. — als Zustand τὸ σχίσμα, τὸ ῥῆγμα. — 2) übtr. Sp. in Meinung od. Gesinnung: ἡ διαφορά, ἡ στάσις. — Sp. unter den Bürgern erregen στασιάζειν τοὺς πολίτας od. τὴν πόλιν, ἐμβάλλειν τοὺς πολίτας εἰς στάσιν. — frei von Sp. ἀστασίαστος 2. — Sp. in der Kirche τὸ σχίσμα sp. (solche Sp. betreffend, dazu gehörig σχισματικός 3.; Sp. verursachend σχισματοποιός 2.).

Span, v. Holz, ἡ σχίζα, sp. ὁ σχίδαξ, ακος. — als Abfall beim Behauen des Holzes τὸ πελέκημα sp.; beim Sägen τὸ πρῖσμα, τὰ παραπρίσματα, sp. τὸ ἀπόψηγμα; beim Feilen τὰ ῥινήματα, ῥινίσματα; τὸ ἀπορρίνημα, sp. τὸ ἀπόψηγμα. — dünn wie ein Sp. ὁ σπιζίας.

Spanferkel τὸ δελφάκιον (ὁ δέλφαξ, ακος); τὸ χοιρίον, τὸ χοιρίδιον, ὁ χοιρίσκος; sp. ὁ ἀπαλίας.

Spange ἡ περόνη (selten ἡ περονίς, ίδος), ἡ πόρπη; vgl. αἱ ἀμφιδέαι. — m. einer Sp. befestigen ἐμπερονᾶν, ἐμπορπᾶν (u. *M.*; sp. ἐπιπορπεῖσθαι). — als Schmuck am Arme, s. Armband.

Spangengewand τὸ ἐπιπόρπαμα, ἐπιπόρπημα.

spanische Fliege ἡ κανθαρίς, ίδος. — spanische Wand ὁ ὀκλαδίας τοῖχος.

Spanne ἡ σπιθαμή; ἡ λιχάς, άδος (kleine Sp.). — eine Sp. lang od. breit σπιθαμιαῖος 3., sp. σπιθαμώδης 2. — eine kurze Sp. Zeit ὁ ἐλάχιστος χρόνος.

Spannagel τὸ ἐνήλατον ἄξονος.

spannen 1) straff anziehen *a*) eig. τείνειν, ἐντείνειν, συντείνειν, selten τονοῦν; den Bogen sp. τείνειν, ἐπιτείνειν, auch ἐντείνειν (u. *M.*) τὰ τόξα; die Saiten sp. τείνειν, ἐντείνειν, ἐπιτείνειν τὰς χορδάς; e. Seil sp. ἐκτείνειν, παρατείνειν κάλων; Jmd. auf die Folter sp. παρατείνειν τινά (auch bildl.); Jmd. in den Bock sp. φιμοῦν τινα. — etw. über etw. sp. ἐπιτείνειν τι ἐπί τι; etw. um etw. sp. περιτείνειν τι περί τι od. τί τινι. *b*) übtr. Jmds. Erwartung sp.: ἐπαίρειν τινὰ ταῖς ἐλπίσιν, μετεωρίζειν od. ἀναπτεροῦν τινα. — spanne deine Hoffnungen nicht zu hoch μηδὲν ἄγαν κατελπίσῃς. — seine Forderungen zu hoch sp. μείζω ἢ προσήκει αἰτεῖσθαι. — seine Aufmerksamkeit, Thätigkeit auf etw. sp. προσέχειν τινί (τὸν νοῦν), ἐφιστάναι τὴν γνώμην κατά τι, συντείνειν εἴς (ἐπί, πρός) τι. — übr. vgl. gespannt, Saite. — gespannt sein auf etw. μετέωρον εἶναι ἐπί τινι, ἐπί τινος, πρός τι, ὀρθὸν εἶναι ἐπί τινι. — 2) jochen, anspannen, w. s. — 3) v. Kleidern u. dgl. = drücken: πιέζειν.

Spannen, das, s. Spannung.

spannenlang σπιθαμιαῖος 3., σπιθαμώδης 2.

Spannkraft ἡ εὐτονία, συντονία, τὸ εὔτονον, σύντονον; selten ἡ τάσις. — voll Sp. εὔτονος, σύντονος 2. — ohne Sp. ἄτονος 2., ἀτειμένος 3.; Mangel an Sp. ἡ ἀτονία.

Spannraupe ἡ κάμπη.

Spannriemen ὁ ἱμάς, άντος.

Spannung 1) eig. ἡ τάσις, ἐπίτασις, ἔκτασις, ἔντασις, σύντασις, συντονία; ὁ τόνος, sp. ἡ τόνωσις. — zur Sp. gehörig od. geeignet ἐντατικός 3., sp. τονωτικός 3., τόνιος 3. — 2) übtr. *a*) Sp. des Geistes: ἡ σύντασις, συντονία, διάτασις; sp. ἡ προσοχή, ἐπίστασις. — mein Gemüth ist in Sp. αἰωροῦμαι (*aor. P.*; τὴν ψυχήν); μετέωρός εἰμι (τῇ διανοίᾳ), wegen etw. μετέωρός εἰμι ἐπί τινι, ἐπί τινος, πρός τι, ὀρθός (καὶ μετέωρος) εἰμι ἐπί τινι. — in Sp. gerathen ἐπαίρεσθαι (*P.*)

τῇ ψυχῇ, μετεωρίζεσθαι (*P.*), ἀναπτεροῦσθαι (*P.*); Jmd. in Sp. setzen μετεωρίζειν, ἀναπτεροῦν, ἀνατείνειν τινά. *b*) Uneinigkeit: ἡ διαφορά, τὸ διάφορον. — in Sp. mit Jmd. sein διαφορὰν ἔχειν od. ἐν διαφορᾷ καταστῆναί τινι. — in Sp. gerathen mit Jmd. εἰς διαφορὰν ἥκειν τινί, διαφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα.

Sparbüchse, etwa ἡ ἀργυροθήκη.

sparen 1) bewahren, aufheben: ἀποτίθεσθαι; ταμιεύειν (u. *M.*); σῴζειν, διασῴζειν; φυλάττειν, διαφυλάττειν. — 2) aufschieben: ἀποτίθεσθαι (εἰσαῦθις), gew. ἀνατίθεσθαι, ἀναβάλλεσθαι. — 3) sparsam m. etw. umgehen: φείδεσθαί τινος; φειδωλίᾳ χρῆσθαι περί τι. — nicht sp. mit etw. ἀφειδεῖν τινος. — sparend mit etw. φειδωλός (2. u. 3.) τινος; nicht sparend m. etw. ἀφειδής (2.) τινος. — keine Kosten sp. ἀφειδῶς παρέχειν δαπάνην. — vgl. sparsam. — 4) = ersparen, etw.: περιποιεῖσθαί τι, φειδωλίᾳ κτᾶσθαί τι.

Sparen, das, ἡ ἀπόθεσις, ἡ φυλακή; ἡ ἀναβολή (sp. ἀνάθεσις); ἡ φειδώ; ἡ περιποίησις.

Spargel ὁ ἀσπάραγος (att. ἀσφάραγος).

Spargelbeet, umschr. ἡ πρασιὰ ἐξ ἧς ἀνατέλλει ὁ ἀσφάραγος.

Spargelpflanze, -wurzel ἡ ἀσφαραγιά.

Sparkalk ἡ γύψος.

Sparkasse, s. Sparbüchse.

Sparpfennig τὰ ἀποκείμενα χρήματα; auch τὸ ἐφόδιον, z. B. ein Sp. für das Alter hinterlegen ἐφόδιον ἀποτίθεσθαι εἰς τὸ γῆρας.

Sparren ὁ στρωτήρ, ῆρος. — sprichw. einen Sp. zu viel haben μείζω φρονεῖν ἢ κατ' ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονεῖν, ὑπὲρ od. παρὰ τὸ μέτριον φρονεῖν; auch παρακεκινηκέναι, παραπαίειν (etw. verrückt sein).

Sparrwerk οἱ στρωτῆρες; ἡ πινάκωσις.

sparsam 1) sparend: φειδωλός 2. u. 3., φειδόμενος 3. (m. etw. τινός), selten φειδός 3.; auch ἀκριβής 2. (genau); zu sp. γλίσχρος 3., vgl. knickerisch. — sp. mit etw. umgehen φείδεσθαί τινος, μετρίως χρῆσθαί τινι, φειδωλίᾳ χρῆσθαι περί τι, ἀκριβῶς ταμιεύεσθαί τι. — nicht sp. mit etw. umgehen ἀφειδεῖν τινος, ἀφειδῶς χρῆσθαί τινι. — 2) spärlich: εὐτελής 2., λιτός 3. (einfach); σπάνιος 3. u. 2. (selten). — etw. sp. einrichten εἰς εὐτέλειάν τι συντέμνειν od. σωφρονίζειν; συντέμνειν τὰς δαπάνας εἰς τἀναγκαῖα.

Sparsamkeit 1) Neigung zu sparen: ἡ φειδώ, οῦς; ἡ φειδωλία; auch ἡ ἀκρίβεια (Genauigkeit); zu grosse Sp. ἡ γλισχρότης; vgl. Knickerei. — 2) Spärlichkeit: ἡ εὐτέλεια, λιτότης (Einfachheit); ἡ σπάνις, εως, ἡ σπανιότης (Seltenheit).

Sparta ἡ Σπάρτη. — Einw. ὁ Σπαρτιάτης, *fem.* ἡ Σπαρτιᾶτις, ιδος; *adj.* Σπαρτιατικός 3.

Spass, s. Scherz. — zum Sp. μετὰ παιδιᾶς, ἐν παιδιᾷ, ἐν παιδιᾶς μέρει od. μοίρᾳ, ἐν σκώμματος μέρει, ἐπὶ καταγέλωτι, πρὸς ἡδονήν. — das ist ein Sp. für Jmd. (= das kann Jmd. leicht thun) παιδιὰ ταῦτ' ἐστί τινι.

spassen = einen Scherz machen, s. Scherz.

spasshaft, s. scherzhaft.

Spasshaftigkeit, s. Scherzhaftigkeit.

Spassmacher ὁ γελωτοποιός, sp. γελοιαστής; gemeiner Sp. ὁ βωμολόχος.

Spassmacherei ἡ γελωτοποιία; gemeine Sp. ἡ βωμολοχία.

Spassvogel ὁ σκωπτόλης; ὁ εὐτράπελος ἀνήρ.

Spatel ἡ σπάθη, ἡ σπαθίς, ίδος. — m. dem Sp.

Spaten, s. Grabscheit. [umrühren σπαθίζειν.

Spatz, s. Sperling.

spazieren περιπατεῖν, περιπάτῳ χρῆσθαι, περίπατον ποιεῖσθαι; auch wol βαδίζειν, διαβαδίζειν. — der gern sp. geht περιπατητικός 3. — sp. fahren ἐξελαύνειν, περιελαύνειν. [πάτησις.

Spazierengehen, das, ὁ περίπατος, sp. ἡ περι-

Spazierfahrt ἡ ἐξέλασις, περιέλασις. — eine Sp. machen ἐξ-, περι-ελαύνειν.

Spaziergänger ὁ περιπατητής sp.; gew. *part.* ὁ περιπατῶν, οῦντος; ist es = der gern spazieren geht ὁ περιπατητικός.

Spaziergängerin ἡ περιπατοῦσα.

Spaziergang ὁ περίπατος (Handlung u. Ort; im ersteren Sinne sp. auch ἡ περιπάτησις); ὁ δρόμος (als Ort). — einen Sp. machen, s. spazierengehen. [περιελαύνειν.

Spazierritt ἡ περιέλασις. — einen Sp. machen

Spazierweg, s. Spaziergang.

Specht ὁ δρυκολάπτης, δρυοκολάπτης; vgl. ὁ κραυγός.

Specerei τὸ ἄρωμα, τὸ θυμίαμα.

Specereihändler ὁ ἀρωματοπώλης. [belegt.

Specereihandel, etwa ἡ ἀρωματοπωλία (un-

Specialgeschichte ἡ τῶν κατὰ μέρος σύνταξις.

speciell ἴδιος 3., sp. ἰδικός, εἰδικός 3.; auch τὸ καθ' ἑαυτόν, -τήν, -τό, τὸ καθ' ἕκαστον, ἑκάστην, ἕκαστον. — *adv.* χωρίς, ἰδίᾳ.

Species τὸ εἶδος.

Speck τὸ στέαρ, ατος (*dem.* τὸ στεάτιον); τὸ λίπος; vom Schweine τὸ σύειον λίπος τεταριχευμένον od. καπνιστόν.

Speckgeschwulst τὸ στεάτωμα, *dem.* τὸ στεατωμάτιον. — eine Sp. bekommen στεατοῦσθαι (*P.*).

Speckhals ὁ παχὺς od. πολύσαρκος αὐχήν, ένος.

speckig στεατώδης, λιπώδης 2.

Speckkäfer ὁ δερμηστής.

Speckschwarte ἡ φορίνη.

Speckschwein ὁ σιτευτὸς χοῖρος.

Speckstein, etwa ὁ στεατίτης.

spedieren κομίζειν, διακομίζειν; διαπέμπειν; διαποστέλλειν.

Spediteur, umschr. ὁ τὰ ὤνια διαπέμπων od. διαστέλλων. [πομπή.

Spedition ἡ τῶν ὠνίων διαποστολή od. διαπο-

Speer, s. Lanze, Wurfspiess. — den Sp. schleudern βάλλειν τὸ ἀκόντιον, ἀκοντίζειν; Jmd. mit dem Sp. treffen ἀκοντίζειν τινά; das Schleudern des Sp. ἡ ἀκόντισις, ὁ ἀκοντισμός. — Wurf mit dem Sp. τὸ ἀκόντισμα; im Wurfe des Sp. geschickt ἀκοντιστικός 3. — mit dem Sp. kämpfen δορατίζεσθαι, δορατομαχεῖν sp.

speerdick δορατοπαχής 2.

Speerkampf ὁ δορατισμός sp.; besser ἡ δοράτων

Speerstich ἡ ἀπὸ τοῦ δόρατος πληγή. [μάχη.

Speerträger ὁ δορυφόρος, λογχοφόρος, sp. ὁ δορατοφόρος.

Speerwerfer ὁ ἀκοντιστής; tüchtiger Sp. ὁ ἀκον-

Speerwurf τὸ ἀκόντισμα. [τιστικός.

Speiche ἡ κνήμη, τὸ σκυτάλιον, ἡ σκυταλίς, ίδος.

Speichel τὸ σίαλον; τὸ πτύαλον (πτύελον, sp. ὁ πτύελος); τὸ πτύσμα, ἡ πτύσις. — Sp. erzeugend σιαλοποιός 2. — voll Sp. σιαλώδης 2. — den Mund voll Sp. haben πτυαλίζειν, πτυελίζειν.

Speicheldrüse ὁ σιαλοχόος ἀδήν, ένος.

Speichelfluss ὁ σιαλισμός, πτυαλισμός, πτυελισμός. — den Sp. haben σιαλοχοεῖν, σιαλίζειν, πτυαλίζειν, πτυελίζειν; den Sp. habend σιαλοχόος 2.

Speichellecker ὁ βωμολόχος; *pl.* auch οἱ πρόσκυ-

Speichelleckerei η βωμολοχία. [νες, ων.

Speicher τὸ ἀνώγεων (ἀνώγαιον), vgl. Magazin.

speien 1) Speichel auswerfen: πτύειν, ἀπο-, ἐκ-πτύειν. — auf etw. od. Jmd. sp. ἐμπτύειν εἴς τι (sp. τινί), προσπτύειν τινί (τινά), πρός τινα,

selten *ἐπιπτύειν τινί*. — 2) speiend von sich geben: *ἐμεῖν, ἐξ-, ἀπ-εμεῖν; ἐρυγγάνειν* (sp. *ἐρυγᾶν*), seltner *ἐρεύγεσθαι, ἐξερεύγειν* (gew. *M.*). — v. feuerspeienden Bergen *ἀναδιδόναι πῦρ, ἀναπέμπειν* od. *ἀναφυσᾶν φλόγας, ἀναπέμπειν ῥύακας*.

Speien, das, 1) *ἡ πτύσις, ὁ πτυσμός*, sp. *ἡ ἔκπτυσις*. — 2) *ἡ ἔμεσις, ὁ ἔμετος; ἡ ἐρυγή; ὁ ἐρυγμός, ἐρευγμός*. — v. Vulkanen *ἡ φλογὸς ἀναφύσησις*; gew. Verba.

Speise *ἡ ἐδωδή, τὸ ἔδεσμα, τὸ ἐδεστόν; τὸ βρῶμα, ἡ βρῶσις, τὸ βρωτόν; ἡ τροφή, ἡ σίτησις* (übh. was zur Nahrung dient); *ὁ σῖτος* (*pl. τὰ σῖτα*), *τὸ σιτίον* (gew. *pl.*; eig. Getreide, Brot; dann übh. Nahrungsmittel); *τὸ ὄψον* (jede gekochte Sp.; dann bes. Fleischspeise; später leckere Sp., zumal Fische). — Sp. u. Trank *σιτία καὶ ποτά* (*πώματα*). — Sp. zu sich nehmen od. geniessen *σῖτον* od. *τροφὴν προσφέρεσθαι; γεύεσθαι* od. *ἅπτεσθαι σίτου; χρῆσθαι σίτῳ; σιτοποιεῖσθαι*. — keine Sp. zu sich nehmen *οὐχ ἅπτεσθαι σίτου; ἀπέχεσθαι* u. *ἀποκλείεσθαι σίτου; οὐ προσδέχεσθαι σῖτον; ἀσιτεῖν*, sp. *ἀποσιτεῖν*; keine Sp. zu sich nehmend *ἄσιτος, ἀπόσιτος* 2. — Jmd. die Sp. entziehen *ἀποστερεῖν* od. *ἀποκλείειν τινὰ τῶν σιτίων, τῆς τροφῆς*. — Mangel an Sp. *ἡ σιτοδεία*; Mangel an Sp. haben *ἐνδεῶς ἔχειν σίτου*. — Sp. zubereiten *σιτοποιεῖν* (u. *M.*), bes. lecker *ὀψοποιεῖν* (u. *M.*), *ὀψαρτύειν*; auch *κατασκευάζειν, ἀρτύειν, καταρτύειν ἐδέσματα, τροφήν*; der die Sp. zubereitet *σιτοποιός, ὀψοποιός* 2., *ὁ ὀψαρτυτής*; Zubereitung der Sp., s. Speisebereitung; die Kunst Sp. zu bereiten, s. Kochkunst.

Speisebereitung *ἡ σιτοποιία*; bes. leckere Sp. *ἡ ὀψοποιία*, sp. *ὀψαρτυσία, τὸ ὀψοποίημα*, auch *ἡ ὄψου σκευασία*. — zur Sp. gehörig *σιτοποιικός, ὀψοποιικός*, seltner *σιτοποιητικός, ὀψοποιητικός, ὀψαρτυτικός* 3.

Speiseeiche *ἡ φηγός*. — vom Holz der Sp. *φήγινος* 3.

Speisegeruch *ἡ (ἀπὸ) τῶν ἐδεσμάτων ὀσμή*.

Speisekammer *τὸ ταμιεῖον*, sp. *τὸ ταμιευτήριον, ἡ ἐδεσματοθήκη, ὀψοθήκη*.

Speisekorb *τὸ κανοῦν, ἡ σπυρίς* (*σφυρίς*), *ίδος*; vgl. *ὁ γύλιος* (*γυλιός*). — kleiner Sp. *τὸ κανίσκιον, τὸ σπυρίδιον*, sp. *σπυρίχνιον*.

Speisemarkt *τὸ ὀψοπωλεῖον, τὸ ὀψοπώλιον* sp.; besser *τὰ ὄψα*.

speisen 1) *intr.*, s. essen 2). — m. Jmd. sp. *συνδειπνεῖν, συνεστιᾶσθαι, συνευωχεῖσθαί* (*aor. P.*) *τινι; δειπνεῖν μετά τινος*. — bei Jmd. sp. *ἑστιᾶσθαι παρά τινι* od. *ἔν τινος* (sc. *οἴκῳ*). — Jmd. m. sich sp. lassen *σύνδειπνον ποιεῖσθαί τινα*. — 2) *tr. a*) etw. sp. = essen 1), w. s. *b*) Jmd. sp.: *δειπνίζειν, σιτίζειν, ἑστιᾶν, εὐωχεῖν τινα*; vgl. füttern.

Speisen, das, 1) = Essen: *τὸ ἐσθίειν, δειπνεῖν; ἡ σίτησις, τὸ δεῖπνον, τὸ ἑστίαμα, ἡ εὐωχία*. — 2) Darreichung v. Speise: *ἡ σίτισις, ὁ σιτισμός* sp.; besser *ἡ ἑστίασις, σίτησις* od. Verba.

Speiseordnung *ἡ τῶν ἐδεσμάτων τάξις*.

Speiseröhre *ὁ λάρυγξ, υγγος; ἡ (ὁ) φάρυγξ, υγγος; ὁ οἰσοφάγος*; auch *ὁ λαιμός*.

Speisesaal *τὸ ἑστιατόριον*, sp. *τὸ ἑστιατήριον, δειπνητήριον, τὸ ἀνώγεων*; gemeinschaftlicher Sp. *τὸ συσσίτιον*.

Speiseschrank *ἡ τῶν ὄψων ἀποθήκη*, sp. *ἡ ὀψοθήκη, ἐδεσματοθήκη*.

Speisevorrath *σιτία* od. *ὄψα ἀποκείμενα*.

Speisewirth *ὁ ὀψοπώλης*; gew. *ὁ κάπηλος*.

Speisewirthin *ἡ ὀψόπωλις, ιδος*; gew. *ἡ καπηλίς, ίδος*.

Speisezettel *ἡ τῶν ἐδεσμάτων ἀναγραφή; γραμματείδιον περιέχον ἀναγραφὴν τῶν παρεσκευασμένων*.

Speisezimmer, s. Speisesaal.

Speisung *ἡ ἑστίασις* (bes. auch: Stammesspeisung); *ἡ σίτησις*.

Spektakel 1) = Schauspiel: *ἡ θέα, τὸ θέαμα*. — 2) = Lärm: *ὁ θόρυβος, ἡ βοή, ἡ ταραχή, ἡ τύρβη*.

spektakeln, s. lärmen, toben.

spektakulös, s. lärmend, abscheulich, schrecklich.

Spekulant *ὁ χρηματιστής, ὁ χρηματιζόμενος*; auch *ὁ χρηματιστικός*.

Spekulation 1) wissenschaftliche Betrachtung: *ἡ σκέψις, ἡ θεωρία*. — 2) Ausgehen auf Gewinn: *ὁ χρηματισμός, ἡ χρημάτισις*.

spekulativ *θεωρητικός* 3. — sp. Kraft *τὸ θεωρητικόν*.

spekulieren 1) wissenschaftlich: *σκοπεῖν* (*σκέψασθαι*) *τι* u. *περί τινος, θεωρεῖν τι* u. *περί τινος, μελετᾶν τι, φροντίζειν περί τινος*. — 2) auf Gewinn ausgehen: *χρηματίζεσθαι*.

Spelt *ἡ ζειά* (*ζέα*).

spendabel, s. freigebig.

Spende 1) das Ausgiessen einer Flüssigkeit als Opfer, Trankopfer, vgl. Trankopfer u. s. Opfer. — 2) Gabe, Geschenk: *ἡ δόσις, δωρεά, τὸ δῶρον; ἡ ἐπίδοσις* (bes. für den Staat); *ὁ ἔρανος* (zur Unterstützung Jmds.); *αἱ ἀπαρχαί* (Ehrenspende, Widmung); *ἡ νομή* (bes. *pl.*; öffentliche Sp., Geschenk an das Volk). — eine Sp. darbringen od. reichen Jmd. *ἐπιδιδόναι τι* od. *ἐπίδοσιν* (*τῷ δήμῳ*), *ἔρανον φέρειν* od. *εἰσφέρειν τινί; ἀπαρχὰς φέρειν, ἐπι-, προσ-φέρειν τινί; ἀπάρχεσθαί τινί τινος* (v. etw.); vgl. spenden 2).

spenden 1) ein Trankopfer darbringen: *σπένδειν, σπονδὰς ποιεῖσθαι*, sp. *σπονδηφορεῖν*; auch bloss *ἐκχεῖν* (ausgiessen); am Grabe Jmds. *χοὰς φέρειν* od. *ἐπιφέρειν τινί*. — 2) geben, schenken: *διδόναι, δωρεῖσθαι, ἐπιδιδόναι, χαρίζεσθαι, χορηγεῖν*; auch *νέμειν, διανέμειν*. — reichlich sp. *ἀφειδῶς* od. *δαψιλῶς παρέχειν*; Jmd. noch zum Ueberfluss sp. *ἐπιδαψιλεύεσθαί τινί τι* u. *τινος*.

Spender *ὁ δοτήρ, ῆρος*, sp. *ὁ δότης*; häufig *part.*, s. spenden 2).

spendieren, Jmd. etw. *δωρεῖσθαί τινί τι* od. *τινά τινι; χαρίζεσθαί τινί τι*.

Sperber *ὁ σπιζίας*.

Sperberbaum *ἡ ὄα*, gew. *ὄη, οἴη*. — seine Frucht *τὸ ὄον, οὖον*.

Sperling *ὁ στρουθός* (*στροῦθος*); *dem. τὸ στρουθάριον, στρουθίον*, sp. *ὁ στρουθίσκος, ἡ στρουθίς, ίδος*. — wie ein Sp. piepen od. schwatzen *στρουθίζειν*.

Sperrbaum, s. Schlagbaum.

Sperre, s. Sperrung.

sperren 1) ausspreizen: *διατείνειν*, selten *διαπλίσσειν*. — die Beine auseinander sp. *διαβαίνειν*, selten *διαπλίσσεσθαι*, sp. *διασκελίζειν*; die Lippen (Kiefer) auseinander sp. *χάσκειν, διαχάσκειν*. — übtr. sich sp. gegen etw. *ἀντερείδειν, ἀντιτείνειν, ἀντέχειν, ἀνθίστασθαί τινι* u. *πρός τι; ἐναντιοῦσθαί* (*DP.*) *τινι* u. *πρός τι*. — 2) verschliessen, versperren: *κλείειν, ἀπο-, κατα-κλείειν*, auch *ἐπικλείειν* (u. *M.*); *βαλανοῦν*. — eine Stadt sp. *ἀποκλείειν* (*ἀπείργειν*) *τοὺς ἐπιόντας τοῦ εἰσελθεῖν εἰς πόλιν* od. *τῆς εἰσόδου*. — den Weg, Hafen sp. *ἀποφράττειν τὴν ὁδόν, τὸν λιμένα*. — Jmd. den Weg sp. *ἀποφράξασθαί τινα*. — 3) hemmen: *ἀνα-, κατα-στέλλειν; κατ-, ἐπ-έχειν; κωλύειν, διακωλύειν*; sp. *ανακόπτειν*. — ein Rad sp. *δεῖν τὸν τροχὸν τῇ τροχοπέδῃ* od. *τῷ ἐποχεῖ*.

Sperren, das, = Sperrung, w. s.; ist es = das Widerstreben: *ἡ ἀντέρεισις, ἀντίστασις, ἐναντίωσις*.

Sperrhaken ὁ ἐποχεύς.
Sperrholz ὁ μοχλός.
Sperrkette (am Hafen) τὸ κλεῖθρον.
sperrig ἀμφιλαφής 2.; auch εὐρύς 3. (breit).
Sperrung 1) Verschluss: ἡ κλεῖσις, ἀπόκλεισις, sp. κατάκλεισις; eines Weges od. Hafens ἡ ἀπόφραξις. — Nicht selten durch Verba, z. B. nach Sp. der Thore κεκλεισμένων τῶν πυλῶν. — 2) Hemmung: ἡ ἐποχή, sp. καταστολή; auch ἡ κώλυσις, διακώλυσις.
Spesen ἡ δαπάνη, τὸ ἀνάλωμα (u. *pl.*).
Sphäre 1) eig. ἡ σφαῖρα; vgl. Kugel. — 2) übtr. *a*) Geschäftskreis: τὰ καθήκοντα, προσήκοντα, ἡ τάξις. — in seiner Sph. bleiben πράττειν (ἐπιτηδεύειν) τὰ καθήκοντα od. τὰ ἑαυτοῦ. — das ist nicht meine Sph. τούτων οὐδέν μοι προσήκει, οὐ πρὸς ἐμὲ ταῦτα. — 2) Verstandeskreis: das geht über deine Sph. μείζω ταῦτα ἢ κατὰ σέ, ὑπὲρ σὲ φαίνεται τὰ εἰρημένα εἰρῆσθαι, ἀδύνατός γε εἶ ταῦτα συνιέναι; wenn er etw. hört, das über seine Sph. geht εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούει. — sich nicht über seine Sph. erheben οὐχ ἅπτεσθαι μειζόνων ἢ καθ' αὑτόν.
Sphärik τὰ σφαιρικά.
sphärisch σφαιρικός 3., σφαιροειδής 2.
spicken 1) eig. στίζειν στέατι; διαπείροντα καὶ στεάτια ἐμβάλλοντα καταρτύειν. — 2) bildl. den Beutel sp.: σάττειν ἀργυρίῳ od. πληροῦν ἀργυρίου τὸ βαλάντιον.
Spicknadel, etwa ὁ ὀβελίσκος.
Spiegel 1) eig. τὸ κάτοπτρον, seltner τὸ ἔνοπτρον, εἴσοπτρον. — vor den Sp. treten παραστῆναι τῷ κατόπτρῳ. — sich in dem Sp. besehen κατ-, ἐν-οπτρίζεσθαι (*M.*), εἰσοπτρίζεσθαι (*P.*), auch ἐν κατόπτρῳ θεᾶσθαι ἑαυτόν. — (wie) in einem Sp. zeigen κατ-, ἐν-, εἰσ-οπτρίζειν. — seine Reden in denen Anderer wie in einem Sp. betrachten τοὺς ἑαυτοῦ λόγους τοῖς ἑτέρων ἐνεικονίζεσθαι. — 2) bildl. *a*) jede glänzende Oberfläche: τὸ ἔνοπτρον; Sp. des Wassers, s. Wasserspiegel. *b*) Sp. des Schiffes: τὰ ἄφλαστα, poet. ὁ κόρυμβος. *c*) Vorbild: τὸ παράδειγμα; ἡ εἰκών, όνος.
spiegelartig κατοπτρικός 3., κατοπτροειδής, εἰσοπτροειδής 2.
Spiegelbild ἡ ἔμφασις, sp. ἡ εἰσοπτρικὴ εἰκών, όνος; ὁ εἰσοπτρισμός.
Spiegelfechterei ἡ σκιαμαχία, οἱ κενοὶ λόγοι, τὸ ἀλαζόνευμα; ist es = Schattenbild, Blendwerk ἡ σκιαγραφία. — Sp. treiben σκιαμαχεῖν, ἀλαζονεύεσθαι.
Spiegelfenster ἡ κατοπτρικὴ od. κατοπτροειδὴς θυρίς, ίδος.
Spiegelfläche τὸ ἔνοπτρον.
Spiegelglätte ἡ λειότης οἵα κατόπτρου.
spiegelglatt λεῖος (3.) ὥσπερ κάτοπτρον.
spiegelhell κατοπτροειδής, εἰσοπτροειδής 2.
Spiegelkarpfen ὁ ποικίλος κυπρῖνος.
spiegeln 1) Stralen zurückwerfen: ἀποστίλβειν, ἀπαστράπτειν. — glatt u. glänzend sein wie ein Spiegel ἀποστίλβειν ὥσπερ κάτοπτρον. — 2) im Spiegel darstellen: ἐμφαίνειν (ἐν κατόπτρῳ), κατ-, ἐν-, εἰσ-οπτρίζειν. — sich sp., v. Gegenständen ἐμφαίνεσθαι (*aor. P.*; ἐν κατόπτρῳ); v. Pers. κατ-, ἐν-οπτρίζεσθαι (*M.*), εἰσοπτρίζεσθαι (*P.*); bildl. sich an Jmd. od. etw. sp. παράδειγμα ποιεῖσθαί τινα u. τι od. παραδείγματι χρῆσθαί τινι (wozu noch οἷον χρὴ εἶναι treten kann); an euch werden sich Andere sp. παράδειγμα ἔσεσθε τοῖς ἄλλοις οἵους χρὴ εἶναι.
Spieke ὁ νάρδου στάχυς, υος, sp. ὁ ναρδόσταχυς, τὸ ναρδοστάχυον.
Spiel 1) eines Instrumentes: ὁ φθόγγος, τὸ μέλος; vgl. Flöten-, Saiten-, Citherspiel. — mit klingendem Sp., v. Soldaten ὑπ' αὐλῶν, ὑπὸ τυμπάνων. — 2) Sp. der Mienen, Hände: ὁ σχηματισμός (τοῦ προσώπου, τῶν χειρῶν); der Hände ἡ χειρονομία; Sp. des Schauspielers ἡ ὑπόκρισις, ἡ μίμησις. — 3) Zeitvertreib: ἡ παιδιά, selten παιγνιά, sp. τὸ παίγνιον, ὁ παιγμός; auch ἡ διατριβή; = Glückspiel (m. Würfeln) ἡ κυβεία, ἡ ἀστραγάλισις, sp. σκιραφεία. — Sp. mit Steinen auf dem Brete, s. Bretspiel; Sp. mit dem Balle, s. Ballspiel. — öffentliche Sp. οἱ ἀγῶνες, τὰ ἀγωνίσματα, οἱ ἆθλοι, selten τὰ ἆθλα; die olympischen, pythischen, nemeischen, isthmischen Sp. τὰ Ὀλύμπια, Πύθια, Νέμεια, Ἴσθμια; solche Sp. feiern τελεῖν ἀγῶνας; ἄγειν Ὀλύμπια u. dgl.; solche Sp. anordnen τιθέναι ἀγῶνας, ἀγωνοθετεῖν; Zuschauer bei solchen Sp. sein θεᾶσθαι od. θεωρεῖν ἀγῶνας; in den olympischen Sp. siegen νικᾶν Ὀλύμπια. — ein Sp. treiben, s. spielen. — sein Sp. mit Jmd. od. etw. haben, treiben παίζειν εἴς τινα od. τι (sp. auch παίζειν τινά u. τι), ἐμπαίζειν τινί, προσπαίζειν τινί u. τινά, χλευάζειν τινά; m. dem Rechte ψηφοπαικτεῖν τὸ δίκαιον; e. leichteres Sp. mit Jmd. haben ῥᾷονι χρῆσθαί τινι. — es ist ein Sp. (= es ist sehr leicht) παιδιά ἐστιν, οὐ χαλεπόν ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἔργον. — dem Sp. ergeben sein ἐρᾶν τῆς κυβείας, προσκεῖσθαι τῇ κυβείᾳ. — im Sp. gewinnen πλεονεκτεῖν (νικᾶν) κυβεύοντα; im Sp. verlieren μειονεκτεῖν κυβεύοντα. — etw. auf's Sp. setzen κυβεύειν περί τινι (sp. ἀποκυβεύειν περί τινος, ἐναποκυβεύειν τινί); ἀναρρίπτειν τὸν περί τινος κύβον od. κίνδυνον περί τινος; παραβάλλεσθαί τι; κινδυνεύειν περί τινος, περί τινι, seltner τινί, ὑπέρ τινος; Alles auf's Sp. setzen ἀναρρίπτειν εἰς ἅπαν τὸ ὑπάρχον, ἀναρρίπτειν τὸν ὑπὲρ ἁπάντων κύβον, παραβάλλεσθαι τοῖς ὅλοις; mein Leben steht auf dem Sp. κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς od. τοῦ βίου, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἔχεταί μοι τὰ πράγματα; es stehen die wichtigsten Interessen des Staates auf dem Sp. τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει. — ein gefährliches Sp. wagen κίνδυνον ἀναρρίπτειν; man wagt ein ungewisses Sp. ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. — gewonnenes Sp. haben νενικηκέναι, νικᾶν; Jmd. gewonnenes Sp. geben λαβὴν διδόναι, παρα-, ἐν-διδόναι τινί. — bei etw. die Hand im Sp. haben μετέχειν od. κοινωνεῖν πράξεώς τινος; sich in das Sp. mischen συλλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων. — Jmd. sein Sp. verderben λυμαίνεσθαί τινι τὴν πρᾶξιν. — etw. aus dem Sp. lassen ἐᾶν, χαίρειν ἐᾶν, ἀφιέναι τι. — zum bösen Sp. eine gute Miene machen πλάττεσθαι ἀδήλως τῇ ὄψει πρὸς τὴν συμφοράν.
Spielball, s. Ball. — bildl. ἡ παιδιά; ich bin ein Sp. des Geschickes ἡ τύχη παίζει εἰς ἐμέ.
Spielbret ὁ ἄβαξ, κος, τὸ ἀβάκιον; ὁ κυβευτικὸς πίναξ, ακος, ἡ τηλία (Würfelbret); τὸ ψηφολογεῖον (für das Bretspiel).
Spielbude, s. Spielhaus.
Spielchen τὸ παίγνιον; selten τὸ ἀθυρμάτιον.
spielen 1) auf einem Instrumente: ψάλλειν, κρούειν, κρέκειν (auf einem Saiteninstrumente, u. zw. ersteres m. dem Finger, die beiden letzteren mit dem Plektron); die Cither sp. κιθαρίζειν, die Cither sp. u. dazu singen κιθαρῳδεῖν; die Flöte sp. αὐλεῖν, κρέκειν αὐλόν. — 2) v. leichter, wechselnder Bewegung: das Pferd spielt mit dem Gebisse ὁ ἵππος διαρρίπτει od. διὰ τοῦ στόματος περιάγει τὸ ψάλιον; der Wind spielt ψιθυρίζει ἡ αὔρα; der Wind spielt in den Wipfeln der Bäume ὁ ἄνεμος ἠρέμα κινεῖ (sp. διαρριπίζει) τὰ ἄκρα τῶν δένδρων; das Haar spielt

im Winde σείεται ὑπ' ἀνέμου ἡ κόμη; um Jmds. Lippen spielt ein leises Lächeln προσμειδιᾷ τις τοῖς χείλεσιν ἄκροις. — m. den Händen sp. χειρονομεῖν; dh. auch: nachahmend darstellen Jmd. μιμεῖσθαί τινα; vom Schauspieler ὑποκρίνεσθαι, ἀγωνίζεσθαι; die Rolle des Achilleus sp. ὑποκρίνεσθαι Ἀχιλλέα; Stücke des Menandros sp. ὑποκρίνεσθαι Μένανδρον; alle Rollen sp. ὑποκρίνεσθαι τὰ πάντα πρόσωπα; einen Tyrannen sp. εἰσιέναι τύραννον: übr. vgl. Rolle; übtr. im Leben: den Herrn sp. πράττειν τὰ τοῦ δεσπότου, den Herrn unter ihnen sp. ὡς δεσπότην ἀναστρέφεσθαι (*P.*) ἐν αὐτοῖς, den grossen Herrn sp. λαμπρύνεσθαι, σεμνύνεσθαι, βρενθύεσθαι; den Kranken sp. προσποιεῖσθαι od. ὑποκρίνεσθαι νοσεῖν, auch ὑποκρίνεσθαι τὸν νοσοῦντα od. ὡς νοσοῦντα; den ehrlichen Mann sp. προσποιεῖσθαι χρηστὸν εἶναι od. χρηστότητα, ὑποκρίνεσθαι σχῆμα ἀνδρὸς χρηστοῦ. — ein Stück sp. ἐπιτελεῖν θέαν; heute wird nicht gespielt οὐκ ἔστι θέα τήμερον; übr. s. aufführen. — bildl. Jmd. etw. in die Hand sp. ὑποβάλλειν τινί τι; Jmd. etw. aus der Hand sp. λανθάνειν ὑφελόμενόν τί τινος od. bloss ὑφαιρεῖσθαί τί τινος, den Krieg in die Länge sp. μηκύνειν τὸν πόλεμον. — in Farben sp. ἀλλάττειν τὰ χρώματα, παντοδαπὰ χρώματα ἀφιέναι, ποικίλον εἶναι τὸ χρῶμα; in eine Farbe sp. ἐπαλλάττειν τινί, μεταβαίνειν εἴς τι; auch durch Compos. m. ἐπί, z. B. in's Purpurfarbige sp. ἐπιπορφυρίζειν, ἐπιφοινίσσειν, ἐπιφοινικίζειν, in's Schwarze, Feuerrothe spielend ἐπίπερκος, ἐπίπυρρος 2. u. dgl. — 3) sich Zeitvertreib machen: παίζειν, fast nur poet. ἀθύρειν; ein Spiel sp. παίζειν παιδιάν; mit etw. sp. παίζειν τινί; im Bes. m. Würfeln, Bretsteinen, mit dem Balle sp., s. Würfel, Bretspiel, Ball; um etw. sp. παίζειν ἐπί τινι; m. Jmd. sp. συμπαίζειν od. συμπαίκτορα (συμπαίστορα) εἶναί τινι, χρῆσθαί τινι συμπαίκτορι. — bildl. mit Jmd. od. etw. sp. παίζειν εἴς τινα od. τι, sp. παίζειν τινά od. τι; mit dem Rechte sp. ψηφοπαικτεῖν τὸ δίκαιον. — m. Jmd. unter einer Decke sp. συντεχνάζειν τινί, εἰς ταὐτὸν συμφυσᾶν τινι. — einen Betrug sp. δόλῳ od. ἀπάτῃ χρῆσθαι, πλέκειν μηχανάς. — Jmd. einen Possen sp. παρακρούεσθαί τινα; Jmd. einen Streich sp., s. Streich.

Spielen, das, 1) auf einem Instrumente: ἡ κροῦσις, ὁ ψαλμός, sp. ὁ κρεγμός (auf einem Saiteninstrumente); das Sp. auf der Cither ἡ κιθάρισις (mit Gesang verbunden ἡ κιθαρῳδία, sp. κιθαρῴδησις), auf der Flöte ἡ αὔλησις. — 2) die leichte, wechselnde Bewegung: ἡ ἠρεμαία κίνησις; der Luft ὁ ψιθυρισμός; Sp. mit den Händen ἡ χειρονομία; des Schauspielers ἡ μίμησις, ὑπόκρισις. — 3) zum Zeitvertreib: ἡ παιδιά, selten παιγνιά, sp. τὸ παίγνιον, ὁ παιγμός, vgl. Spiel 3). — Häufig durch Verba.

spielend παίζων 3., μετὰ παιδιᾶς, ἐν παιδιᾷ.

Spieler ὁ παίκτης sp., besser durch *part.*; mit Würfeln ὁ κυβευτής, σκιραφευτής, auch ὁ φιλόκυβος (der gerne mit Würfeln spielt); m. Steinen auf dem Brete ὁ πεττευτής; ein guter Sp. ὁ κυβευτικός, πεττευτικός. — Sp. auf dem Theater ὁ ὑποκριτής; ein guter Sp. ὁ ὑποκριτικός. — Sp. auf einem Saiteninstrumente ὁ ψάλτης; vgl. Cither-, Flötenspieler u. dgl.

Spielerei ἡ παιδιά, τὸ παίγνιον; auch ἡ φλυαρία (Possen); τὸ πάρεργον (Nebenwerk); τὸ περίεργον (überflüssiges, unnöthiges Zeug). — Sp. treiben παίζειν, φλυαρεῖν, περιεργάζεσθαι.

Spielerin ἡ παίκτειρα poet., gew. durch *part.*; im Bes. Sp. auf einem Saiteninstrumente ἡ ψάλτρια.

Spielgenoss ὁ συμπαίκτωρ, συμπαίστωρ, ορος; ὁ συμπαίζων, οντος, sp. ὁ συμπαίστης.

Spielgenossin ἡ συμπαίστρια, συμπαίκτρια, ἡ συμπαίζουσα.

Spielgesell, s. Spielgenoss; beim Würfelspiel ὁ συγκυβευτής, ὁ συγκυβεύων τινί.

Spielgesellschaft ἡ συμπαιζόντων συνουσία; οἱ συμπαίζοντες.

Spielhaus τὸ κυβεῖον, sp. κυβευτήριον; auch τὸ σκιραφεῖον, σκιράφιον.

Spielhölle, s. Spielhaus.

Spielkamerad, s. Spielgenoss.

Spielleute οἱ μουσικοί.

Spielmann ὁ ψάλτης (auf einem Saiteninstrumente); übh. ὁ μουσικός. — vgl. Cither-, Flötenspieler u. dgl.

Spielplatz, etwa τὸ γυμνάσιον, ἡ παλαίστρα.

Spielratte (leidenschaftlicher Spieler) ὁ φιλόκυβος.

Spielraum ἡ χώρα, ὁ χῶρος, sp. τὸ χώρημα. — Sp. haben χώραν ἔχειν; Sp. geben od. lassen für etw. χώραν παρασκευάζειν (παρέχειν, ποιεῖν, διδόναι), ἀπολείπειν τινί. — hinreichenden Sp. für etw. darbieten χωρεῖν τι.

Spielsachen τὰ παίγνια, mehr poet. τὰ ἀθύρματα.

Spielsucht τὸ φιλόκυβον.

Spieltisch ὁ ἄβαξ, ακος.

Spielwerk, **Spielzeug** τὸ παίγνιον (u. *pl.*), mehr poet. τὸ ἄθυρμα; *dem.* τὸ ἀθυρμάτιον.

Spiess, s. Lanze u. Wurfspiess; Sp. zum Braten ὁ ὀβελός.

Spiessbürger ὁ δημότης, ὁ ἰδιώτης; auch ὁ Ἀβδηρίτης.

spiessbürgerlich δημοτικός, ἰδιωτικός, auch Ἀβδηριτικός 3.

Spiesschen τὸ δοράτιον; zum Braten ὁ ὀβελίσκος.

spiessen, Jmd. διαπείρειν od. διελαύνειν τινὰ τῷ δόρατι. — Jmd. an etw. sp. περιπείρειν τινά od. τί τινι, τι περί τι; an einen Pfahl ἀνασκολοπίζειν, ἀνασταυροῦν, σταυροῦν τινα. — sich an etw. sp. περιπείρεσθαί (*P.*) τινι, auch περιπίπτειν τινί.

Spiessen, das, ἡ διάπαρσις, διέλασις, ἡ ἀνασκολόπισις sp.; gew. Verba.

Spiesser ὁ πατταλίας, ἡ ἀχαΐνη, sp. ὁ σπαθίνης, ἡ σπαθιναία ἔλαφος.

Spiessgesell, s. Helfershelfer.

Spiessglanz τὸ στίμμι, ἡ στίμμις, εως u. ιδος, sp. τὸ στίβι, ἡ στίβη, τὸ χαλκηδόνιον. — mit Sp. färben στιμμίζειν („sich färben" durch d. *M.*).

Spiessruthe ἡ ῥάβδος. — Sp. laufen τρέχειν διὰ δυοῖν στοίχοιν στρατιωτῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων ῥαπιζόμενον ὑπ' αὐτῶν.

Spiessträger, s. Speerträger.

Spille ὁ (ἡ) ἄτρακτος, ἡ ἠλακάτη.

Spillebaum, s. Spindelbaum.

Spinat ἡ ἀδράφαξυς, υος (sp. ἀτράφαξυς, auch ἀτράφαξις, εως); strauchartiger Sp. ὁ ἅλιμος, τὸ ἅλιμον.

Spindel, 1) zum Spinnen: ὁ (sp. ἡ) ἄτρακτος, ἡ ἠλακάτη, sp. τὸ νῆτρον. — 2) in einem Gewinde: τὸ κιόνιον. — 3) des Mastbaums: ὁ ἄτρακτος, ἡ ἠλακάτη.

Spindelbaum ἡ τετραγωνιά; als Baum ἡ εὐώνυμος.

spindelförmig ἀτρακτοειδής 2. (unbelegt).

Spindelkraut ἡ ἀτρακτυλλίς, ίδος.

Spinne ἡ ἀράχνη, ὁ ἀράχνης, ἡ φάλαγξ, γγος. — giftige Sp. τὸ φαλάγγιον (auch e. Kraut als Mittel gegen den Biss derselben, sp. ὁ φαλαγγίτης; von einer solchen Sp. gestochen od. gebissen φαλαγγιόδηκτος, φαλαγγιόπληκτος 2.). — kleine Sp. τὸ ἀράχνιον. — einer Sp. ähnlich ἀραχνώδης 2.

— von der Sp. ἀραχναῖος 3. sp. — von der Sp. gewebt ἀραχνοϋφής 2. sp.
spinnefeind ἔχθιστος 3., ἄσπειστος 2., sp. ἀκατάλλακτος 2. — Jmd. sp. sein ἔχθιστόν εἶναί τινος, sp. ἀκαταλλάκτως ἔχειν πρός τινα.
spinnen νεῖν, νήθειν, seltner κλώθειν; auch κατάγειν (näml. κρόκην); übr. s. weben. — sprichw. keine Seide bei etw. sp. οὐδὲν χρηματίζεσθαι ἔκ τινος, οὐδὲν κερδαίνειν ἀπό (ἔκ) τινος, οὐδὲν περιποιεῖσθαι ἔκ τινος. — es ist nichts so fein gesponnen, es kommt endlich an die Sonnen ὁ χρόνος ποτὲ τὴν ἀλήθειαν ἄγει πρὸς τὸ φῶς.
Spinnen, das, ἡ νῆσις. — die Kunst des Sp. ἡ νηστική.
spinnenartig ἀραχνώδης 2.
Spinnengewebe τὸ ἀράχνιον, τὸ ἀράχνης ὕφασμα, selten ἡ φάλαγξ, γγος. — wie ein Sp., dem Sp. ähnlich ἀραχνιώδης 2. — (wie) mit einem Sp. überziehen ἀραχνιοῦν. — voll Sp. sein ἀραχνιοῦσθαι (*P.*). — so dünn wie Sp. ἀραχνοϋφής 2. sp.
Spinner ὁ νήστης sp.; besser *part.* der Verba unter „spinnen".
Spinnerei ἡ νῆσις; ἡ νηστική.
Spinnerin, durch *part.* der Verba unter „spinnen".
Spinnkunst ἡ νηστική.
Spinnrad, etwa ὁ ῥόμβος (att. ῥύμβος).
Spinnrocken ἡ ἠλακάτη, sp. τὸ ἐπίνητρον.
spintisieren, über etw. ἀκριβολογεῖσθαι (sp. *A.*), λεπτολογεῖν (sp. *M.*) τι u. περί τινος; τερθρεύεσθαι περί τινος u. περί τι; φροντίζειν, μεριμνᾶν περί τινος.
Spintisieren, das, ἡ ἀκριβολογία, λεπτολογία, τερθρεία; ἡ φροντίς, ίδος (u. *pl.*).
Spion ὁ κατάσκοπος, πρόσκοπος, seltner ὁ σκοπός.
Spionage, s. Spionieren.
spionieren κατασκοπεῖν (gew. *M.*), ἔχειν κατασκοπήν, κατασκοπαῖς χρῆσθαι, ἔρχεσθαι εἰς κατασκοπήν; προσκοπεῖν.
Spionieren, das, ἡ κατασκοπή, προσκοπή.
Spirallinie ἡ ἕλιξ, κος. — in einer Sp. ἑλικηδόν. — eine Sp. beschreiben ἑλικογραφεῖν sp.
spirituös πνευματικός 3. sp.; übr. s. geistig.
Spiritus τὸ πνεῦμα (auch in der Grammatik, daher *spiritus asper* τὸ δασὺ πνεῦμα, ἡ δασεῖα; *spiritus lenis* τὸ ψιλὸν πνεῦμα). — mit dem *spir. asper* bezeichnet δασύς 3.; das Bezeichnetsein mit dem *spir. asper* ἡ δασύτης; mit dem *spir. asper* bezeichnen od. aussprechen δασύνειν, πνευματίζειν (dazu ὁ δασυσμός, πνευματισμός). — mit dem *spir. lenis* bezeichnet ψιλός 3.; das Bezeichnetsein mit dem *spir. lenis* ἡ ψιλότης; mit dem *spir. lenis* schreiben ψιλογραφεῖν.
Spital, s. Hospital.
spitz, s. spitzig.
Spitzbube ὁ κέρκωψ, ωπος, ὁ πανοῦργος; im schlimmeren Sinne ὁ κλέπτης, seltner ὁ κλώψ, κλωπός, auch ὁ λωποδύτης, ὁ τοιχωρύχος, ὁ κακοῦργος. — als Schimpfname ὁ τοιχωρύχος, ὁ πανοῦργος.
Spitzbubenbande, s. Diebsbande.
Spitzbubenstreich ἡ πανουργία, τὸ πανούργημα, sp. τὸ τοιχωρύχημα. — einen Sp. machen mit etw. πανουργεῖν (πανουργίαν) περί τι, τοιχωρυχεῖν περί τι.
Spitzbüberei, s. Schelmerei u. vgl. d. vhg. W.
spitzbübisch, s. schelmisch; im schlimmen Sinne κακοῦργος 2.; κλοπικός, κλοπαῖος, κλεπτικός 3.
Spitze 1) einer Waffe: ἡ ἀκίς, ίδος, poet. u. sp. ἡ ἀκωκή, sp. ἡ ἀκή; ἡ ἄρδις (eines Pfeiles; ion. u. poet.); auch ἡ ἀκμή (übtr. der höchste Punkt einer Sache); ἡ ὀξύτης (das Spitzsein, Schärfe); τὸ κέντρον (Stachel, auch übtr.); ist es = spitzer Körper ὁ σκόλοψ, οπος. — mit einer Sp. versehen ἀκιδώδης 2., ἀκιδωτός 3.; κεκεντρωμένος, κεντρωτός 3. — 2) übh. der oberste Theil einer Sache: ἡ ἄκρα (bes. eines Berges, auch Landspitze), τὸ ἄκρον; ἡ κεφαλή (Haupt), vgl. ὁ κολοφών, ῶνος, ἡ κορυφή, ὁ κόρυμβος. — Bes. häufig gibt man es durch das *adj.* ἄκρος 3., auch durch Zsstzgen mit ἀκρο-, die aber meist erst bei Spät. vorkommen, z. B. die Sp. des Berges ἄκρον τὸ ὄρος, sp. ὁ ἀκρόλοφος, ἡ ἀκρολοφία, höchste Sp. des Berges ἀκρότατον τὸ ὄρος, Sp. des Fusses ἄκρος ὁ πούς, sp. ὁ ἀκρόπους, Sp. der Nase ἄκρα ἡ ῥίς, sp. τὸ ἀκρορρίνιον; bei Spät. Sp. des Schiffsvordertheiles τὸ ἀκρόπρωρον, ἀκροστόλιον, Sp. des Ellenbogens τὸ ἀκρωλένιον, Sp. der Deichsel τὸ ἀκρορρύμιον u. dgl. — an der Sp. sprossend ἀκρόβλαστος 2.; an der Sp. kraus ἄκρουλος 2.; an der Sp. gespalten ἀκροσχιδής 2.; Früchte an der Sp. der Bäume τὰ ἀκρόδρυα; die Früchte an den Sp. habend ἀκρόκαρπος 2. — die Sp. eines Heeres, Zuges u. s. w. τὸ ἡγούμενον. — bildl. von Pers. ὁ κορυφαῖος (od. *pl.*), ὁ ἡγεμών, όνος (od. *pl.*) u. ä. — an der Sp. stehen πρῶτον καταστῆναι od. τετάχθαι, τῆς πρώτης τάξεως τετάχθαι, ἡγεῖσθαι, von etw. ἡγεῖσθαί τινος; προεστάναι, προστατεῖν u. προστατεύειν τινός; an der Sp. des Heeres stehen ἡγεῖσθαι τοῦ στρατοῦ, στρατηγεῖν. — Jmd. an die Spitze von etw. stellen ἐφιστάναι τινά τινι, προϊστάναι τινά τινος; sich an die Spitze von etw. stellen προΐστασθαί τινος, ἡγεμόνα καταστῆναί τινος, τάττειν ἑαυτὸν ἡγεμόνα τινός. — Jmd. die Sp. bieten ὁμόσε ἔρχεσθαι od. χωρεῖν τινι; ἀντέχειν, ἀνθίστασθαι, ἀνταίρειν τινί u. πρός τινα, von Soldaten δέχεσθαι od. ὑπομένειν τινά, ἀντιτάττεσθαί (*M.* u. *P.*) τινι, κατά u. πρός τινα.
Spitzeisen ὁ ὀρύκτης, sp. ὁ ὄρυξ, γος (ὄρυγξ, γγος), ὁ ὀρυκτήρ, ῆρος.
spitzen 1) zuspitzen: ἀκονᾶν (u. *M.*), seltner ὀξύνειν, ἀποξύνειν; auch θήγειν (wetzen). — bildl. die Ohren sp. ὀρθὰ τὰ ὦτα ἱστάναι, ὄρθια τὰ ὦτα ἐφιστάναι, sp. ἐπορθιάζειν τὰ ὦτα. — sich auf etw. sp. καραδοκεῖν, ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι. — 2) der Spitzen berauben: ἀκρωτηριάζειν (u. *M.*).
spitzfindig ἀκανθώδης 2. (v. Sachen); λεπτός 3., ἀντιλογικός 3., σοφιστικός 3. (v. Pers. u. Sachen). — sp. Rede, Untersuchung ἡ λεπτολογία, ἀκριβολογία, τερθρεία, ὁ ἀκανθώδης λόγος. — sp. reden, sp. Untersuchungen anstellen über etw. λεπτολογεῖν (sp. *M.*); ἀκριβολογεῖσθαί (sp. *A.*) τι u. περί τινος, τερθρεύεσθαι περί τινος u. περί τι; der diess thut λεπτολόγος, ἀκριβολόγος 2.; sp. mit Jmd. reden διαλεπτολογεῖσθαί τινι. — sp. Schwätzer ὁ ἰσχνολέσχης.
Spitzfindigkeit ἡ λεπτότης τῶν φρενῶν; im *pl.* οἱ σχινδάλαμοι (λόγων ἀκριβῶν), αἱ ἄκανθαι, αἱ λεπτολογίαι, αἱ τερθρεῖαι; dialektische Sp. κιγκλίδες διαλεκτικαί.
Spitzglas, etwa ὁ κύαθος; *dem.* τὸ κυάθιον, ὁ κυαθίσκος.
Spitzhacke, s. Spitzeisen. [κέστρα.
Spitzhammer ἡ κροταφίς, ίδος sp.; besser ἡ
spitzig 1) eig. ἀκιδώδης 2., ἀκιδωτός 3.; gew. ὀξύς 3. (scharf); ἄκρος 3., ἔπακρος 2., selten κορυφώδης 2. (in eine Spitze auslaufend). — sp. machen, s. spitzen 1). — sp. zulaufen ἀποκορυφοῦσθαι (*P.*; selten κορυφοῦσθαι). — 2) übtr. δηκτικός 3., πικρός 3. — Jmd. eine sp. Antwort geben θρασέως ἀποκρίνεσθαί τινι.
Spitzklee τὸ ὀξυτριφύλλιον.
Spitzklette τὸ ξάνθιον.

spitzköpfig ὀξυκέφαλος 2. sp.; besser φοξὸς (3.) τὴν κεφαλήν.
Spitzmaul ὀξύστομος, ὀξύρρυγχος 2.
Spitzmaus ἡ μυγαλῆ (sp. μυογάλη), ὁ ἀρουραῖος μῦς; poet. ὁ ὕραξ, ακος.
Spitzmeisel ἡ γλαρίς, ίδος; ὁ ἐγκοπεύς.
Spitzmuschel ἡ φωλάς, άδος.
Spitzname ἡ (αἰσχρὰ) ἐπωνυμία.
Spitznase ὁ, ἡ ὀξύρρις, ινος, sp. ὀξύρρινος 2.
Spitzpfahl ὁ σκόλοψ, οπος. — v. d. Art eines Sp. σκολοποειδής 2.
Spitzsäule ὁ ὀβελός; ist es = Pyramide ἡ πυραμίς, ίδος. — kleine Sp. ὁ ὀβελίσκος.
spitzwinkelig ὀξυγώνιος 2.
Spitzwinkeligkeit ἡ ὀξυγωνιότης.
Spitzzahn ὁ κυνόδους, οντος.
Splitter τὸ κλάσμα, θραῦσμα (eig. jedes abgebrochne Stück); gew. ὁ σχινδάλαμος (σκινδάλαμος, σχινδαλμός); ὁ σχίδαξ, ακος; ὁ σκόλοψ, οπος; im *pl.* auch αἱ παρασχίδες, ων. — sich einen Sp. einstechen σκολοπίζεσθαι (*P.*) sp.
splitterartig σχιδακώδης 2.; *adv.* σχιδακηδόν sp.
Splitterbruch τὸ σχιδακηδὸν od. ἀλφιτηδὸν κάταγμα.
splitterig ψαθυρός (ψαδυρός) 3.; κραῦρος 3. u. 2.; auch εὔσχιστος 2.
splittern 1) *tr.* σχίζειν, διασχίζειν, sp. σχιδακίζειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*
splitternackt πάνυ γυμνός 3.; γυμνὸς (3.) od. γυμνωθεὶς (3.) πάντων τῶν ἱματίων.
Splitterrichter ἀνὴρ μικρολόγος; vielleicht auch ὁ σχινδαλαμοκριτής (nach σκινδαλαμοφράστης gebildet).
spötteln μυκτηρίζειν, χλευάζειν, τωθάζειν.
Spötteln, das, ὁ μυκτηρισμός, τωθασμός, χλευασμός, ἡ χλευασία.
Spötter ὁ σκωπτόλης, ὁ χλευαστής, sp. ὁ χλεύαξ, ακος, ὁ μυκτηριστής, ὁ τωθαστής, ὁ γεφυριστής, ὁ ἐμπαίκτης, ὁ σκώπτης; auch die *part.* der Verba unter „spotten".
Spötterei ἡ σκῶψις, ἡ χλευασία, ὁ χλευασμός, ὁ τωθασμός, sp. ὁ διασυρμός, γεφυρισμός, ἐμπαιγμός; auch ὁ κατάγελως, ωτος. — vgl. Spott.
Spötterin ἡ σκώπτρια sp.; gew. *part.* der Verba unter „spotten".
spöttisch σκωπτικός, χλευαστικός, διασυρτικός, τωθαστικός 3. sp.; besser πικρός, δηκτικός 3. od. *part.* der Verba unter „spotten". — sp. Rede, sp. Ausdruck τὸ σκῶμμα. — sp. Lachen ὁ σαρδάνιος (sp. σαρδόνιος u. σαρδώνιος) γέλως; sp. lachen σαρδάνιον γελᾶν, zu etw. σαρδάνιον ἐπιμειδιᾶν.
Spöttler ὁ μυκτηριστής; vgl. Spötter.
Spolien τὰ σκῦλα, τὸ σκύλευμα.
spoliieren σκυλεύειν; vgl. plündern.
spondeisch σπονδειακός 3.
Spondeus ὁ σπονδεῖος (πούς). — aus Sp. bestehen σπονδειάζειν sp.
Sporaden, die, αἱ Σποράδες (νῆσοι).
sporadisch ὁ, ἡ σποράς, άδος, σποραδικός 3.; *adv.* σποράδην.
Sporn ὁ μύωψ, ωπος (des Reiters, auch übtr.); ἡ ἐγκεντρίς, ίδος (des Reiters); τὸ κέντρον (von Hähnen und anderen Vögeln, und ebenso, jedoch besser τὸ πλῆκτρον; übr. steht τὸ κέντρον auch übtr.); ἡ παρόρμησις, sp. τὸ παρόρμημα (bloss übtr.) — in Sp. gehen ἐν τοῖς μύωψι περιπατεῖν. — dem Pferde die Sp. geben, s. spornen. — bei Jmd. die Sp. gebrauchen προσφέρειν τινὶ κέντρον; übr. vgl. anspornen, antreiben.
spornen μυωπίζειν, παίειν τῷ μύωπι τὸν ἵππον, προσβάλλειν τοὺς μύωπας τῷ ἵππῳ; auch πτερνίζειν τὸν ἵππον (mit der Ferse schlagen) sp.; übtr. s. anspornen, antreiben. — blutig sp. αἱμάττειν τοῖς μύωψιν.
Spornen, das, τὸ μυωπίζειν; übtr. ἡ παρόρμησις.
spornstreichs eig. ἐλαύνων (3.) ἀνὰ κράτος (ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ), δρόμῳ ἐκτενεστάτῳ; übh. sehr schnell κατὰ πόδας, ἐκ ποδός, ὡς ποδῶν ἔχει τις (τάχιστα), ὡς τάχιστα, τὴν ταχίστην, sp. ὁρμηδόν.
Sporteln αἱ δωρεαί, τὸ λῆμμα; bei Gericht etwa τὸ δικαστικόν, eines Advokaten τὸ συνηγορικόν.
Spott τὸ σκῶμμα, ὁ χλευασμός, ἡ χλεύη (sp. τὸ χλεύασμα), selten ἡ καταχήνη; auch ὁ μυκτηρισμός, poet. u. sp. ὁ μυκτήρ, ῆρος, ὁ μῶμος, ὁ σίλλος; sp. τὸ ἐμπαιγμα; auch wol ὁ γέλως od. κατάγελως, ωτος (das Lachen, Verlachen); vgl. Spötterei. — Gegenstand des Sp. ἡ χλεύη. — seinen Sp. m. Jmd. od. etw. treiben, s. spotten. — Jmd. m. Sp. überschütten καταντλεῖν γέλωτά τινος. — Jmd. dem Sp. preisgeben γέλωτα (καὶ παιδιὰν) ποιεῖν od. ἀποδεικνύναι τινά, γέλωτα od. χλεύην ποιεῖσθαί τινα. — zum Sp. werden γέλωτα ὀφλισκάνειν; καταγελᾶσθαι (*P.*).
spotten, über Jmd. od. etw. σκώπτειν τινά u. τι, εἴς τινα; ἀποσκώπτειν τινά, sp. εἴς τινα; ἐπισκώπτειν τινά u. τι, sp. εἴς τι; χλευάζειν τινά u. τι; τωθάζειν τινά; διακωμῳδεῖν, διασύρειν τινά u. τι; καταγελᾶν τινος; ἐντρυφᾶν τινι; sp. σιλλαίνειν τινά; milder ist μωμᾶσθαί τινα, παίζειν εἴς τινα (εἴς τι), ἐμπαίζειν τινί, προσπαίζειν τινί u. τινά.
Spotten, das, s. Spötterei.
Spottgedicht τὸ γελοῖον ᾆσμα, οἱ ἴαμβοι, ὁ σίλλος, ἡ κωμῳδία. — Sp. schreiben ἰαμβίζειν, σιλλογραφεῖν; das Schreiben eines Sp. ἡ σιλλογραφία; der Sp. schreibt ὁ σιλλογράφος, ὁ ἰαμβιστής.
Spottgeld τὸ ἐλάχιστον τίμημα. — für ein Sp. hingeben ἀποδίδοσθαι τοῦ ἐλαχίστου, τοῦ εὑρόντος, τοῦ τυχόντος.
Spottname τὸ γελοῖον ὄνομα, ἡ αἰσχρὰ ἐπωνυμία od. προσωνυμία.
Spottpreis ἡ ἐλαχίστη od. τυχοῦσα τιμή.
Spottrede τὸ σκῶμμα, τὸ κωμῴδημα. — Sp. auf Jmd. vorbringen ἀποσκώπτειν τινά, sp. εἴς τινα, σκώπτειν εἴς τινα.
Spottschrift τὸ σκωπτικὸν γράμμα; ὁ σίλλος; vgl. Spottgedicht.
Spottsucht ἡ φιλοσκωμμοσύνη sp.
spottsüchtig φιλοσκώμμων 2., ὁ φιλοσκώπτης. — sp. sein φιλοσκωπτεῖν sp.
spottweise ἐπὶ γέλωτι, μετὰ γέλωτος.
spottwolfeil εὐτελέστατος 3.; πάνυ (ἐσχάτως) εὔωνος 2.
Sprachähnlichkeit ἡ τῆς γλώττης ἀναλογία.
Spracharmuth ἡ τῶν λόγων od. λέξεων ἀπορία.
Sprache 1) Fähigkeit zu sprechen: ἡ φωνή, ἡ γλῶττα; ἡ ἑρμηνεία (Fähigkeit sich zu verständlichen). — m. Spr. begabt φωνήεις, εσσα, εν. — d. Spr. vergeht (versagt) ἡ φωνὴ ἐκλείπει, Jmd. ἡ φωνὴ ἐπιλείπει τινά. — der Schreck benimmt Jmd. d. Spr. ἀφασία λαμβάνει od. ἔχει τινά, εἰς ἀφασίαν ἔρχεταί τις. — d. Spr. wieder bekommen ἀναλαμβάνειν τὴν φωνήν. — eine schwere Sprache haben ψελλίζεσθαι (sp. *A.*), τραυλίζειν (seltner *M.*) τῇ φωνῇ. — 2) Art u. Weise zu sprechen *a*) eines Volkes: ἡ φωνή, ἡ γλῶττα, sp. ἡ διάλεκτος. — eine Spr. sprechen ἱέναι γλῶτταν; die griechische, persische Spr. reden ἑλληνίζειν, περσίζειν (auch m. τῇ φωνῇ), auch ἑλληνιστί, περσιστὶ λέγειν; eine barbarische Spr. reden βαρβαρίζειν, sp. βαρβαροφωνεῖν; der eine barbarische

Spr. redet βαρβαρόγλωττος, βαρβαρόφωνος 2.; in griechischer, persischer Spr. ἑλληνιστί (ἑλληνικῶς), περσιστί, in barbarischer Spr. βαρβαρικῶς, βαρβαριστί u. dgl. — einerlei Spr. m. Jmd. haben od. reden τῇ αὐτῇ γλώττῃ χρῆσθαί τινι, ὁμόγλωττον od. ὁμόφωνον εἶναί τινι, selten ὁμοφωνεῖν, sp. ὁμογλωττεῖν τινι. — eine andere od. fremde Spr. redend ἑτερόγλωττος 2. sp. — eine Spr. verstehen ἔμπειρον εἶναι γλώττης, συνιέναι (ἵημι) γλῶτταν; die griechische, persische Spr. verstehen ἑλληνιστὶ, περσιστὶ συνιέναι. — die Spr. des gemeinen Lebens ἡ δημοτικὴ od. δημώδης λέξις. *b)* des Individuum: ἡ λέξις, ὁ λόγος (u. *pl.*), auch ἡ διάλεκτος, ἡ διάλεξις, sp. ἑρμηνεία. — eine Spr. führen χρῆσθαι λόγῳ; eine kecke Spr. führen θρασύνεσθαι (*P.* u. *M.*; τῷ λόγῳ); eine freimüthige Spr. führen παρρησιάζεσθαι, παρρησίᾳ χρῆσθαι; eine hohe Spr. führen ὑψηλολογεῖσθαι, σεμνύνεσθαι od. κομπάζειν τῷ λόγῳ; eine andere Spr. führen ἀλλοίοις λόγοις χρῆσθαι. — dies ist die Spr. der besonnenen Leute τοιαῦτα λέγουσιν (παραινοῦσιν u. dgl.) οἱ σώφρονες ἄνδρες. — 3) = Besprechung: etw. zur Spr. bringen λόγον ἐμβάλλειν περί τινος; es kommt etw. zur Spr. λόγοι γίγνονται περί τινος, λόγος ἐμπίπτει περί τινος; als die Spr. darauf gekommen war dass ... λόγου ἐμπεσόντος ὅτι ... — 4) Aussage, z. B. nicht mit der Spr. herauswollen: μέλλειν, ὀκνεῖν (zögern); προφασίζεσθαι, ἀναδύεσθαι (Ausflüchte machen); rein mit der Spr. herausgehen ἁπλῶς ἐξειπεῖν τὰ πάντα (τὸν λόγον ἅπαντα), μηδὲν ὑποστειλάμενον λέγειν, sp. ἐξομολογεῖσθαι.

Spracheigenheit, Spracheigenthümlichkeit ἡ τῆς γλώττης od. τῆς λέξεως ἰδιότης, τὸ (τῆς γλώττης od. τῆς λέξεως) ἰδίωμα, ὁ ἴδιος τρόπος τῆς λέξεως.

Sprachfähigkeit τὸ φραστικόν, auch bloss ἡ φωνή. — Spr. habend φραστικός, sp. λογικός 3., gew. φωνήεις, εσσα, εν.

Sprachfehler 1) Fehler des Sprachorgans: τὸ τῆς γλώττης ἐλάττωμα. — 2) Fehler gegen die Richtigkeit der Sprache: τὸ περὶ τὴν λέξιν ἁμάρτημα, ὁ βαρβαρισμός; auch ὁ σολοικισμός (bes. gegen die Syntax); sp. ἡ ἀκυρολογία, ἀκυρολεξία, ἀκυρία (wenn man ein Wort nicht in der rechten Bedeutung gebraucht). — einen Spr. begehen ἁμαρτάνειν τι ἐν τῇ λέξει od. περὶ τὴν λέξιν, βαρβαρίζειν (βαρβαροφωνεῖν), σολοικίζειν (τῇ φωνῇ), sp. ἀκυρολογεῖν. — „Spr. begehend" ausser den *part.* der Verba auch: βαρβαρόγλωττος, βαρβαρόφωνος 2. sp., σόλοικος 2., ὁ σολοικιστής.

Sprachfertigkeit ἡ λόγων εὐπορία, ἡ εὐγλωττία, sp. τὸ εὔστροφον τῆς γλώττης. — Spr. besitzen λόγων εὐπορεῖν; der Spr. besitzt εὔγλωττος 2.

Sprachforscher ὁ γραμματικός.

Sprachforschung ἡ γραμματική.

Sprachgebrauch ὁ καθεστὼς od. κοινὸς τρόπος τῆς λέξεως, τὸ εἰωθός (τῆς λέξεως), ἡ τῶν ῥημάτων καὶ ὀνομάτων συνήθεια, auch bloss ἡ συνήθεια, τὰ περὶ τὴν λέξιν νομιζόμενα, sp. auch ἡ συνήθης χρῆσις od. bloss ἡ χρῆσις.

Sprachgelehrsamkeit ἡ γλώττης od. γλωττῶν (περὶ γλῶτταν od. γλώττας) ἐμπειρία, ἡ γραμματική.

Sprachgelehrter ὁ γλώττης od. γλωττῶν ἔμπειρος, ὁ γραμματικός.

Sprachkenner ὁ ἔμπειρος γλώττης, ὁ γραμματικός.

Sprachkenntniss ἡ γλώττης od. περὶ γλῶτταν ἐμπειρία, ἡ γραμματική.

Sprachkunde, -lehre ἡ γραμματική.

Sprachlehrer ὁ γραμματιστής, γραμματοδιδάσκαλος (Elementarlehrer); im höheren Sinne ὁ γραμματικός.

sprachlich γραμματικός 3.; ὁ, ἡ, τὸ τῆς λέξεως od. περὶ τὴν λέξιν. — spr. Eigenthümlichkeiten τὰ (τῆς λέξεως) ἰδιώματα.

sprachlos ἄφωνος, ἄλογος 2., ion. u. sp. ἄναυδος 2. — er wurde spr. (vor Schreck) ἀφασία ἔσχεν od. ἔλαβεν αὐτόν, εἰς ἀφασίαν ἦλθεν. — spr. machen, s. verstummen (machen).

Sprachlosigkeit ἡ ἀφωνία, ἡ φωνῆς ἔκλειψις, sp. ἡ ἀναυδία; vor Schrecken ἡ ἀφασία.

Sprachmeister, s. Sprachlehrer.

Sprachorgan τὸ φωνητικὸν ὄργανον, τὸ φωνητήριον; ἡ γλῶττα.

Sprachregel ὁ περὶ τὴν λέξιν νόμος, ὁ τῆς γλώττης κανών, όνος.

Sprachreichthum ἡ τῶν λόγων od. λέξεων ἀφθονία.

sprachrichtig κατὰ τὸν τῆς λέξεως τρόπον od. νόμον; οἰκεῖος (3.) τῇ λέξει.

Sprachrohr, etwa ὁ φωνητικὸς αὐλός.

Sprachschnitzer, s. Sprachfehler.

Sprachstudium ἡ γραμματική; vgl. d. f. W.

Sprachunterricht ἡ τῶν γραμμάτων od. τῆς γραμματικῆς μάθησις.

Sprachwerkzeuge τὰ φωνητικὰ ὄργανα, τὸ φωνητήριον, auch τὰ τῆς φωνῆς.

sprachwidrig βάρβαρος 2., auch σόλοικος 2.

Sprachwissenschaft ἡ γραμματική.

Sprechart ἡ λέξις, ἡ διάλεκτος, ἡ διάλεξις.

sprechen 1) artikulierte Laute hervorbringen: φωνεῖν, φθέγγεσθαι, λαλεῖν. — zu spr. anfangen ἄρχεσθαι χρῆσθαι τῇ φωνῇ; auch ῥηγνύναι φωνήν (von Kindern, Stummen, Verstummten). — spr. können φωνὴν ἔχειν, φωνήεντα εἶναι. — schwer spr. ψελλίζεσθαι (sp. *A.*), τραυλίζειν (seltner *M.*) τῇ φωνῇ. — eine Sprache spr., s. Sprache; griechisch spr. ἑλληνίζειν (τῇ φωνῇ), χρῆσθαι τῇ τῶν Ἑλλήνων γλώττῃ, auch ἑλληνιστὶ λέγειν (in griechischer Sprache spr.), ἑλληνιστὶ συνιέναι (ἵημι; die griechische Sprache verstehen); rein griechisch spr. καθαρῶς ἑλληνίζειν, ἀκριβοῦν τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν. — richtig spr. ὀρθῶς λέγειν, sp. ὀρθολογεῖν, ὀρθοεπεῖν. — schlecht (fehlerhaft) spr. βαρβαρίζειν (βαρβαροφωνεῖν), σολοικίζειν. — langsam spr. ἡσυχαιτέρᾳ χρῆσθαι τῇ φωνῇ. — viel spr. πολλοῖς χρῆσθαι λόγοις, πολυλόγον εἶναι, μακρολογεῖν; wenig spr. λόγοις βραχυτέροις χρῆσθαι, βραχυλογεῖν, vgl. λακωνίζειν. — 2) seine Gedanken durch Worte mittheilen: λέγειν (ἐρεῖν, εἰπεῖν, εἰρηκέναι), λόγους ποιεῖσθαι; φάναι; auch φράζειν (angeben, auseinandersetzen); ἀγορεύειν (öffentlich spr.), ῥητορεύειν, δημηγορεῖν (zum Volke spr.). — er sprach so εἶπεν (ἔλεξεν) ὧδε. — sprach er ἔφη, ἦδ' ὅς, sprach ich ἔφην, ἦν δ' ἐγώ (bei direkter Rede, eingeschoben). — und er sprach καὶ ὃς ἔφη od. εἶπεν. — sprich nur ein Wort ἓν μόνον εἰπέ. — vor Leuten spr. λέγειν od. λόγους ποιεῖσθαι ἔν τισιν, εἴς τινας, εἰς τὸ μέσον od. εἰς τὸ κοινόν τινων, auch πρός τινας. — mit Jmd. spr. διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα, λόγους ποιεῖσθαι πρός τινα; mit Jmd. allein spr. ἰδίᾳ τινὶ od. μόνον μόνῳ διαλέγεσθαι, ἰδιολογεῖσθαί τινι; mit Jmd. zu sprechen haben δεῖσθαι (*DP.*) od. χρῄζειν τινός. — mit dem sich gut spr. lässt εὐπροσήγορος, εὔκολος 2.; mit dem sich schwer spr. lässt δύσκολος, sp. δυσπροσήγορος 2. — Jmd. spr. ἔρχεσθαι εἰς λόγους τινί (mit Jmd. zusammenkommen); λόγον διδόναι τινί, χρηματίζειν τινί u. πρός τινα (Jmd. Gehör, Audienz geben); Jmd. nicht spr. wollen φεύγειν od. οὐκ ἐθέλειν εἰς λόγους ἔρχεσθαί τινι, οὐκ ἀξιοῦν

τινα λόγου τυγχάνειν. — über od. von etw. spr. *λέγειν περί τινος*; es wird über etw. gesprochen *λόγοι γίγνονται περί τινος*. — die Dinge, von denen gesprochen wurde, waren etwa folgende *οἱ δὲ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν*; von ernsthaften Dingen spr. *σπουδαιολογεῖν* (u. *M.*), *σπουδάζειν*; von nichtigen Dingen spr. *κενολογεῖν*, sp. *ματαιολογεῖν*; auch *ληρεῖν, φλυαρεῖν*; von fremdartigen Dingen spr. *ἀλλότρια λέγειν*, sp. *ἀλλοτριολογεῖν*; von schändlichen Dingen spr. *αἰσχρὰ λέγειν, αἰσχρολογεῖν*; man spricht viel von Jmd. od. etw. *πολλοὶ λόγοι γίγνονται περί τινος*, vgl. „im Munde führen" unter „Mund". — schlecht von Jmd. spr. *κακὸν* od. *κακῶς λέγειν τινά*; *διαβάλλειν τινά* (verleumden). — man kommt auf etw. zu spr. *ἐμπίπτουσιν εἴς τι* od. *εἰς λόγον τινά, ἐμπίπτει τι* od. *λόγος περί τινος*. — für Jmd. spr. *λέγειν ὑπέρ τινος, ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος, συναγορεύειν, συνηγορεῖν τινι* (Jmd. vertheidigen), *μαρτυρεῖν τινι, πίστιν παρέχειν τινί* (Zeugniss für Jmd. ablegen), *σύμμαχον εἶναι* od. *συμμαχεῖν τινι* (Jmd. unterstützen). — gegen Jmd. spr. *λέγειν κατά τινος, κατηγορεῖν τινος* (anklagen); *ἀντιλέγειν τινί* u. *πρός τινα, ἐναντιοῦσθαί* (*DP.*) *τινι* u. *πρός τινα* (widersprechen). — frei (freimüthig) spr. *παρρησιάζεσθαι, παρρησίᾳ χρῆσθαι*. — gut gesprochen! *εὖ* (*καλῶς, ὀρθῶς*) *λέγεις*. — Urtheil, Recht spr., s. Urtheil, Recht. — ein Gebet spr. *ποιεῖσθαι εὐχάς*. — eine Rede spr. *διελθεῖν λόγον*. — sprich doch nicht so! *μὴ εἴπῃς ταῦτα; εὐφήμει*. — gut auf Jmd. zu spr. sein *εὐμενῶς διακεῖσθαι πρός τινα, ἐπαινεῖν τινα*; schlecht auf Jmd. zu spr. sein *δυσμενῶς διακεῖσθαι πρός τινα, ἀηδῶς ἔχειν τινί, μέμφεσθαι* od. *ἐγκαλεῖν τινι*. — bildl. von Sachen (*ὡσπερεί, μονονουχὶ*) *φωνὴν ἀφιέναι, λέγειν*; die Sache spricht für sich selbst *αὐτὸ τὸ πρᾶγμα βοᾷ*; eine Sache, die für sich selbst spricht *πρᾶγμα αὐθομολογούμενον*.

Sprechen, das, *ὁ λόγος* (u. *pl.*); mit Jmd. *τὸ διαλέγεσθαι, ὁ διάλογος*. — zum Spr. gehörig od. geschickt *φραστικός, φωνητικός* 3. — zum Spr. ähnlich sein *ὁμοιότατον, πιθανὸν εἶναι*.

sprechend 1) Sprache habend: *φωνήεις, εσσα, εν*. — 2) von Bildern, vollkommen ähnlich: *πιθανός* 3., *ὁμοιότατος* 3. — 3) deutlich, ausgemacht: *σαφέστατος* 3., *ἐναργής* 2. (u. *sup.*). — dies thut spr. dar *τοῦτο σαφέστατα δηλοῖ*.

Sprecher *ὁ λέγων, οντος, ὁ ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ ῥήτωρ, ορος*; in der Volksversammlung *ὁ δημηγόρος*. — Spr. sein *λέγειν, ῥητορεύειν, δημηγορεῖν*.

Sprecherin *ἡ λέγουσα, ἡ ποιουμένη τοὺς λόγους*.

Sprechfreiheit, s. Redefreiheit.

Sprechweise, s. Sprechart. — sich der gemeinen Spr. nähernd *λεκτικός* 3.

Sprechweite *τὸ ἐπήκοον*. — in od. auf Spr. *εἰς ἐπήκοον, ἐν ἐπηκόῳ, ἐξ ἐπηκόου* (*ἐκ τοῦ ἐπηκόον*).

Sprechzimmer, etwa *ἡ λέσχη*.

spreizen 1) auseinander spr.: *διατείνειν*, seltner *διαπλίσσειν*. — die Beine spr. *διαβαίνειν*, seltner *διαπλίσσεσθαι*, sp. *διασκελίζειν*. — sich spr. = sich sperren (vgl. sperren 1) u. sich breit machen; vgl. breit *b*) *γ*). — 2) = stützen, w. s.

Sprengel *ὁ νομός*; sp. *ἡ διοίκησις*.

sprengen 1) *tr.* *a*) machen, dass etw. springt od. zerreisst: *ῥηγνύναι, διαρ-, καταρ-, ἀναρ-ρηγνύναι; διακόπτειν, διαιρεῖν, διασπᾶν; σχίζειν, δια-, κατα-σχίζειν*; mit Hebeln spr. *διαμοχλεύειν, ἐκμοχλεύειν*. — eine Schlachtlinie spr. *διαρ-, παραρ-ρηγνύναι φάλαγγα*. — eine Versammlung spr. *διασκεδαννύναι, δια-, κατα-λύειν*. — eine Saite spr. *ἀπορρηγνύναι χορδήν*. *b*) in kleinen Theilchen (Tropfen) ausstreuen: *χεῖν, διαχεῖν, σπείρειν, διασπείρειν, πάττειν, διαπάττειν, ῥαίνειν, διαρραίνειν* (sp. *ῥαντίζειν*), *ἄρδειν*; bei Opfern *σπένδειν*. — darauf od. darüber spr. *ἐπιχεῖν τινι, ἐπισπείρειν, ἐπιπάττειν, ἐπιρραίνειν* (sp. *ἐπιρραντίζειν*) *τινί* u. *ἐπί τι, ἐπισπένδειν τινί* u. *κατά τινος*; über etw. herab spr. *καταχεῖν κατά τινος, καταπάττειν τινός, καταρραίνειν* u. *κατασπένδειν κατά τινος*; vgl. besprengen. *c*) in eilende Bewegung setzen: *ὁρμᾶν*; ein Wild aus dem Lager spr. *ἀνιστάναι, ἀνασοβεῖν*. — Jmd. wohin spr. *κελεύειν τινὰ οἴχεσθαί ποι*. — hin und her gesprengt werden *ἄνω καὶ κάτω τρέχειν κελευσθέντα ὑπό τινος; ἄνω καὶ κάτω ἐλαύνεσθαι, διώκεσθαι* (*P.*) u. dgl. — 2) *intr.* *ὁρμᾶν* (u. *M.* gew. m. *aor. P.*), *δρόμῳ* (*τῷ ἐκτενεστάτῳ*) *φέρεσθαι* (*P.*); vom Pferde auch *ἐλαύνεσθαι* (*P.*), vom Reiter *ἐλαύνειν ἀνὰ κράτος, ἐκτείνειν τὸν ἵππον*. — durch die Stadt spr. *δρόμῳ διελαύνειν τὴν πόλιν*; das Pferd sprengt über einen Graben *ὁ ἵππος ὑπερπηδᾷ τάφρον*. — vgl. ansprengen 2), lossprengen.

Sprengen, das, 1) *tr.* *a*) das Zersprengen: *ἡ ῥῆξις, διάρρηξις, ἀνάρρηξις; ἡ διακοπή; ἡ διαίρεσις; ἡ σχίσις*, seltner *ὁ σχισμός*, sp. *ἡ διάσχισις, κατάσχισις*. — von Festungswerken *ἡ τῶν τειχῶν κατασκαφή*. — einer Versammlung *ἡ διάλυσις, κατάλυσις*. *b*) das Ausstreuen in kleinen Theilchen (Tropfen): *ἡ χύσις, διάχυσις, διασπορά, περίρρανσις*, sp. *ὁ ῥαντισμός, ἡ ἀρδεία*. — 2) *intr.* *ἡ ὁρμή, ἡ φορά, ὁ* (*ἐκτενέστατος*) *δρόμος*.

Sprengkanne *τὸ κατάχυτλον*, sp. *τὸ ἀρδάλιον, ἀρδάνιον*; beim Opfer *τὸ λοιβάσιον*, sp. *λοιβεῖον, σπονδεῖον, ἡ λοιβαία κύλιξ, ικος*.

Sprengkessel *τὸ περιρραντήριον*.

Sprengung, s. Sprengen 1) *a*).

Sprengwasser, etwa *τὸ ῥαντήριον ὕδωρ*.

Sprengwedel *ὁ ῥαντιστήρ, ῆρος; τὸ ῥαντιστήριον, ῥάντιστρον* sp.

Sprenkel *ἡ πάγη, ἡ παγίς, ίδος, ἡ ποδοστράβη*; vgl. *ἡ πηκτή*.

sprenkeln *ποικίλλειν, διαποικίλλειν; στίζειν*; schwarz spr. *μέλανι διαπάττειν*.

sprenklig *ποικίλος* 3., *στικτός* 3.; poet. *βαλιός* 3.; vgl. *ψαρός* 3.

Spreu *τὸ ἄχυρον* (gew. *pl.*), *τὸ κάρφος* (u. *pl.*), *τὸ κόμμα, ὁ φορυτός, τὸ σύρμα*. — ein Haufen Spreu, s. Spreuhaufe. — von Spreu erzeugt *ἀχύρινος* 3. — Spreu unter etw. mengen *ἀχυροῦν τι*; Beimischung von Spreu *ἡ ἀχύρωσις*.

spreuartig *ἀχυρώδης* 2.

Spreuboden *ἡ ἀχυροδόκη*, sp. *ἀχυροθήκη*.

Spreuhaufe *ὁ ἀχυρμός, ὁ ἀχυρών, ῶνος*.

Spreukorb *κόφινος πλήρης ἀχύρων*.

Sprichwörtersammler *ὁ παροιμιαγράφος*.

sprichwörtlich *παροιμιακός* 3., *παροιμιώδης* 2. sp.; *κατὰ τὴν παροιμίαν*. — sich spr. ausdrücken *παροιμιάζεσθαι* (auch: spr. etw. anführen *παροιμιάζεσθαί τι*). — man sagt spr. von denen, welche sich stellen als ob sie das nicht wüssten, was sie doch wissen: der Kreter kennt das Meer nicht *παροιμιάζεται πρὸς τοὺς προσποιουμένους μὴ εἰδέναι ἃ ἴσασιν „ὁ Κρὴς ἀγνοεῖ τὴν θάλατταν"*, man sagt von Libyen spr. … *λέγεται τὸ περὶ τῆς Λιβύης παροιμιαζόμενον* … — spr. Ausdruck *ὁ παροιμιαζόμενος λόγος, τὸ παροιμιαζόμενον*.

Sprichwort *ἡ παροιμία, τὸ λεγόμενον, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὁ παροιμιαζόμενος λόγος, τὸ παροιμιαζόμενον*. — nach dem Spr. (wie das Spr. sagt, wie es im Spr. heisst) *κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ* (*ἐν παροιμίᾳ*

od. *κατὰ τὴν παροιμίαν*) *λεγόμενον*, *τὸ παροιμιαζόμενον*, *τὸ τοῦ λόγου*, *ὡς λέγομεν παροιμιαζόμενοι*, *ὥς φασιν*, *ὡς παλαιὸς φησι λόγος*. — als Spr. brauchen, im Spr. sagen *παροιμιάζεσθαι* (als *P.*: zum Spr. werden). — das Spr. ist entlehnt von etw. *ἡ παροιμία εἴρηται ἀπό τινος*. — das Spr. „das ist ein zweiter Herakles" *ἡ παροιμία ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς λέγουσα*.

spriessen, s. aufspriessen.

Spring, s. Springbrunnen.

Springbein, s. Springfuss.

Springbrunnen *ὁ κρουνός*. — nach Art eines Spr. *κρουνηδόν* sp. — das Wasser wie ein Spr. ergiessen *κρουνίζειν*; sich wie ein Spr. ergiessen *κρουνίζεσθαι*, *ἀποκρουνίζειν*.

springen 1) einen Sprung machen *a*) von lebenden Wesen: *ἅλλεσθαι*, *πηδᾶν*; *σκιρτᾶν* (hin und her spr.); *πάλλεσθαι* (zappeln). — in die Höhe spr. *ἀναπηδᾶν*, *ἀνασκιρτᾶν*, an Jmd. in die Höhe spr. *ἀναπηδᾶν πρός τινα*, *προσάλλεσθαι*. — auf etw. spr. *ἀναπηδᾶν ἐπί τι*. — über etw. spr. *ὑπερπηδᾶν τι*, auch *διαπηδᾶν τι* (z. B. *τάφρον*). — von etw. spr. *ἀπο-*, *κατα-πηδᾶν ἀπό τινος*. — in etw. spr. *ἅλλεσθαι εἴς τι*, *ῥίπτειν ἑαυτὸν εἴς τι*, *εἰσπηδᾶν εἴς τι*. — nach etw. spr. *ὁρμᾶν* od. *ἐφορμᾶν ἐπί τι*, *δρόμῳ φέρεσθαι* (*P.*) *ἐπί τι*. — vor Freude über etw. spr. *ἀνασκιρτᾶν ὑφ' ἡδονῆς ἐπί τινι*. — gesprungen kommen *δρόμῳ ἐπέρχεσθαι*. — über die Klinge spr. lassen *κατακόπτειν*, *κατασφάττειν*, *διαχρῆσθαι*. — Geld spr. lassen *προΐεσθαι χρήματα*, *δαπανᾶν χρήματα*. — Minen spr. lassen, s. Mine 2). *b*) vom Wasser: *προρρεῖν*, *ἐκρεῖν*; *προ-*, *ἐκ-χεῖσθαι* (*P.*); *ἀνα-*, *ἐκ-βλύζειν*, selten *ἐκπιδύεσθαι* (hervorquellen); *ἀναπέμπεσθαι*, auch wol *ἀναρρίπτεσθαι* (*P.*; in die Höhe spr.). — 2) einen Sprung bekommen: *ῥήγνυσθαι*, *διαρ-*, *καταρ-*, *ἀναρ-ρήγνυσθαι* (*P.*); *σχίζεσθαι*, *κατα-*, *δια-σχίζεσθαι* (*P.*).

Springen, das, 1) das Hüpfen: *ἡ ἅλσις*, *πήδησις*, *ἀναπήδησις*, *σκίρτησις*; selten *ὁ πηδηθμός*. — zum Spr. geeignet od. geschickt *ἁλτικός*, *πηδητικός*, *σκιρτητικός* 3. — 2) das Zerspringen: *ἡ ῥῆξις*.

Springer *ὁ πηδητής*, *σκιρτητής*, *ὁ σκιρτός* sp., besser *part.*; als Gaukler *ὁ κυβιστητήρ*, *ῆρος* poet. od. *part.* *ὁ κυβιστῶν*, *ῶντος*; vgl. Tänzer.

Springfeder, etwa *ὁ ἐλατήρ*, *ῆρος*.

Springfüsse, die, (der Heuschrecke) *τὰ πηδάλια*.

springfüssig *πηδάλια ἔχων* 3.

Springgurke *τὰ βουβάλια*.

Springhengst *ὁ κήλων*, *ωνος*, *τὸ ὀχεῖον*, *ὁ ἀναβάτης*.

Springochse *τὸ ὀχεῖον*, *ὁ ἀναβάτης βοῦς*.

Springquell, s. Springbrunnen.

Springstange, etwa *ἡ ἁλτικὴ κάμαξ*, *ακος*.

Springwasser *τὸ κρουναῖον ὕδωρ*, *ατος*; bei der Geburt *ὁ ὑδρωψ*, *ωπος*, *ὁ πρόφορος*.

Spritzchen *τὸ σιφώνιον*.

Spritze *ὁ σίφων*, *ωνος*.

spritzen 1) *intr.* *ἀνακοντίζειν* (selten); *προχεῖσθαι* (*P.*); aus etw. spr. *ἐξάττειν* od. *προχεῖσθαι ἔκ τινος*. — das Wasser spritzt mir in's Gesicht *τὸ ὕδωρ ἀνακοντίζον* od. *διεσπαρμένον βάλλει τὸ πρόσωπόν μου*. — 2) *tr.* *ῥαίνειν* (sp. *ῥαντίζειν*), *πάττειν*; darauf spr. *ἐπιρραίνειν*, *ἐπιπάττειν*.

Spritzen, das, durch die vhg. Verba.

Spritzgebackenes, **-kuchen**, etwa *ὁ σκώληξ*, *ηκος*.

spröde 1) eig. *σκληρός* 3., *κραῦρος* 3. u. 2. — mit spr. Boden *σκληρόγεως*, *ων*. — spr. machen *σκληρύνειν*, *σκληροῦν*; spr. werden *σκληρύνεσθαι*, *κραυροῦσθαι* (*P.*). — 2) uneig. *θρυπτικός* 3. (zimperlich); *σκληρός*, *τραχύς*, *χαλεπός* 3. (hart, rauh). — spr. thun gegen Jmd. *θρύπτεσθαι* (*M.* u. *P.*) *πρός τινα*, *καλλωπίζεσθαί τινι* u. *πρός τινα*; auch *βαυκίζεσθαι* (seltner *A.*), *ἀκκίζεσθαι* (dies bes. von Weibern); Jmd. spr. begegnen *χαλεπῶς προσφέρεσθαί* (*P.*) *τινι*. — spr. thuend *βαυκός* 3.

Sprödigkeit 1) eig. *ἡ σκληρότης*, *κραυρότης*. — 2) uneig. *τὸ θρυπτικόν*; *ἡ σκληρότης*, *τραχύτης*, *χαλεπότης*.

Sprössling *ὁ βλαστός*, *ἡ βλάστη*, *τὸ βλάστημα*; *ὁ κλάδος*; *ὁ κλών*, *κλωνός*; *τὸ κλῆμα*; *ὁ μόσχος*, *τὸ μόσχευμα*; *ὁ θαλλός*; bildl. *τὸ ἀποβλάστημα*, *τὸ γέννημα*, sp. *ὁ κλάδος*; auch *ὁ ἔκγονος* u. von Thieren *τὸ ἔκγονον*. — vgl. d. f. W.

Sprosse 1) von Pflanzen: *ὁ βλαστός*, *ἡ βλάστη*, *τὸ βλάστημα*; *ὁ κλάδος*; *ὁ κλών*, *κλωνός*; *τὸ κλῆμα*, *ὁ μόσχος*, *τὸ μόσχευμα*; *ὁ θαλλός*; *dem.* *ὁ κλαδίσκος*, *τὸ κλάδιον*, *τὸ κλημάτιον*, *τὸ μοσχίδιον*. — bildl. s. d. vhg. W. — junge Spr. beschneiden *βλαστοκοπεῖν*; junge Spr. abnehmen *βλαστολογεῖν* (dazu *ἡ βλαστολογία*). — 2) an der Leiter: *ὁ βαθμός*; *pl.* *αἱ κλίμακες*. — ist es = Querstab *τὸ διάπηγμα*.

sprossen *βλαστάνειν* (sp. *βλαστεῖν*), *ἀπο-*, *ἐκ-βλαστάνειν*. — leicht sprossend *βλαστητικός* 3.

Sprossen, das, *ἡ βλάστησις*. — das Spr. fördernd *βλαστικός* 3.

Spruch *τὸ ῥῆμα*, *ἡ ῥῆσις*, *ὁ λόγος*, auch *τὸ λόγιον* (dies bes. Orakelspruch, w. s.); sinnreicher Spr. *ἡ γνώμη*, sp. *τὸ γνωμικόν*; witziger Spr. *τὸ ἀπόφθεγμα*; der Spruch: das Wasser ist das Beste *τὸ ἄριστον ὕδωρ*; der Spr. des Pindaros *τὸ τοῦ Πινδάρου*. — in Spr. (in der Form von Spr.) *γνωμικός* 3. — in Spr. reden *γνωμολογεῖν* (das Reden in Spr. *ἡ γνωμολογία*). — Spr. des Richters *ἡ ψῆφος*, *ἡ κρίσις*; den Spr. thun *τίθεσθαι τὴν ψῆφον*, *ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν*.

Spruchbuch *ἡ γνωμολογία*, *ἡ συλλογὴ γνωμῶν* od. *ἀποφθεγμάτων*; gew. *αἱ γνῶμαι*, *τὰ ἀποφθέγματα*.

spruchreich *γνωμικός*, *ἀποφθεγματικός* 3.

Sprudel *ὁ κρουνός*, *ἡ ἀνάβλυσις*, sp. *ὁ κρουνισμός*.

sprudeln *κρουνίζεσθαι*; *προχεῖσθαι* (*P.*); *ἀναβλύζειν* (sp. *ἀναβλύειν*), *ἐκβλύζειν*; *ἀναδιδόναι* (auch *P.*). — vgl. sieden.

Sprudeln, das, *ἡ ἀνάβλυσις* od. Verba. — vgl. Sieden.

Sprüchelchen *τὸ ῥημάτιον*, *ῥηματίσκιον* (sp. *ῥησίδιον*), *τὸ γνωμίδιον*.

Sprüchwort, s. Sprichwort.

Sprühasche *ὁ φέψαλος*, *ὁ ψεφάλυξ*, *υγος*.

sprühen 1) *intr.* *διασπείρεσθαι* (*P.*); *ἐξάττειν*. — 2) *tr.* *διασπείρειν*; Funken spr. *σπινθῆρας βάλλειν* od. *ἀναβάλλειν*; *σπινθηρίζειν*. — Funken sprühend *σπινθηροπομπός*, *σπινθηροβόλος* 2.

Sprühen, das, durch Verba.

Sprühregen *ἡ ψακάς*, *άδος*; *τὸ ψακάδιον* (u. *pl.*).

Sprung 1) das Springen: *ἡ ἅλσις*, *ἡ πήδησις*, *ἀναπήδησις*, *σκίρτησις*, selten *ὁ πηδηθμός* (als Handlung); *τὸ ἅλμα*, *πήδημα*, *σκίρτημα* (als Sache). — einen Spr. machen *ἅλλεσθαι*, *πήδημα ποιεῖσθαι*, *πηδᾶν*, *διαπηδᾶν*, in die Höhe *ἀναπηδᾶν*, *ἀνασκιρτᾶν*. — auf dem Spr. stehen *μέλλειν* mit *inf.* (gew. *fut.*, auch *praes.*, selten *aor.*), *ὁρμᾶν* (u. *M.*, gew. m. *aor. P.*), *παρεσκευασμένον εἶναι* m. *inf.* — Jmd. auf die Sprünge helfen *ὑπουργεῖν τινι μηχανήν*, auch *εἰσηγεῖσθαί τινί τι*, *προδιδάσκειν τινά τι* (eine Anleitung geben), *ὑπομιμνήσκειν τινά τι* (erinnern). — Jmd. hinter seine Spr. kommen *καταλαμβάνειν τινὰ μηχανώμενον* od. *ποιοῦντα*

τι. — wieder auf die alten Spr. kommen *μεταπίπτειν πάλιν εἰς τὸν εἰωθότα τρόπον.* — Jmd. Spr. machen *πράγματα παρέχειν τινί.* — keine grossen Spr. machen *οὐ πολὺ δύνασθαι, οὐδέν τι πολὺ ἐπιδιδόναι*; keine grossen Spr. machen können *οὐ πάνυ εὐπορεῖν.* — in der Natur gibt es keine Spr. *ἐν τῇ φύσει οὐδὲν ἐξαίφνης καὶ παρὰ καιρόν, ἀλλὰ πάντα κατὰ μικρὸν καὶ ἐν τῷ τεταγμένῳ χρόνῳ γίγνεται.* — von Thieren = das Bespringen *ἡ ὀχεία*, sp. *ἐπίβασις.* — 2) = Riss: *τὸ ῥῆγμα, ἡ διαρρωγή* (sp. *ἡ ῥαγάς, άδος, ἡ ῥαγή*); *τὸ σχίσμα.* — Spr. bekommen *ῥήγνυσθαι, διαρ-, ἀναρ-ρήγνυσθαι* (*P.*).

Sprungbein *ὁ ἀστράγαλος.*

Spucke *τὸ πτύαλον* (*πτύελον*, sp. *ὁ πτύελος, τὸ χρέμμα*); auch *τὸ σίαλον* (Speichel).

spucken *πτύειν, ἀπο-, ἐκ-πτύειν, χρέμπτεσθαι.* — häufig sp. *πτυαλίζειν* (*πτυελίζειν*). — auf Jmd. od. etw. sp., s. speien.

Spucken, das, *ἡ πτύσις, ὁ πτυσμός, ἡ χρέμψις.* — häufiges Sp. *ὁ πτυαλισμός* (*πτυελισμός*).

Spucknapf *ἡ σκάφη.*

spülen 1) *tr.* *πλύνειν, ἀπο-, ἐκ-, περι- πλύνειν, κλύζειν, δια-, κατα-κλύζειν τι.* — 2) *intr.* an etw. sp.: *προσκλύζειν τινί* u. *πρός τι*; *ἐπι-, περικλύζειν τι.*

Spülen, das, 1) *tr.* *ἡ πλύσις, περίπλυσις*; *ἡ κλύσις*, sp. *ὁ διακλυσμός.* — zum Sp. gehörig *πλυντικός* 3. — 2) *intr.* *ἡ κλύσις, ἐπίκλυσις, κατάκλυσις, ὁ ἐπικλυσμός, κατακλυσμός*, sp. *ἡ περίκλυσις, πρόσκλυσις.*

Spülfass *ὁ πλυνός.*

Spülicht, Spülig *τὸ πλύμα* (*πλύσμα*), *τὸ πλύντρον*, sp. *τὸ διάκλυσμα, περίκλυσμα.*

Spüllappen, umschr. *τὸ πλυντικὸν ῥάκος.*

Spülnapf, s. Spülfass.

Spülwasser, s. Spülicht.

spünden, ein Fass, *ἐμβύειν* od. *κλείειν πίθον ἐμβόλῳ*; *ἔμβολον* od. *ἐπίφραγμα ἐπιτιθέναι πίθῳ.*

spüren 1) nach etw. suchen: *ἰχνεύειν* (seltner *ἀν-, ἐξ-ιχνεύειν*, sp. *ἰχνηλατεῖν, ἰχνοσκοπεῖν*), *ἐρευνᾶν, ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν*; vom Jäger und Jagdhunde *στιβεύειν*; vom Jagdhunde *ῥινηλατεῖν* sp. — 2) inne werden, merken: *αἰσθάνεσθαί τινος* u. *τι, ἐπαισθάνεσθαί τινος, αἴσθησιν ἔχειν* od. *λαμβάνειν τινός, μανθάνειν τι.* — es lässt sich etw. sp. *αἴσθησις γίγνεταί τινος.* — etw. nicht sp. *ἀναίσθητον εἶναι* od. *ἀναισθήτως ἔχειν τινός.* — was man nicht spürt *ἀναίσθητος, ἀνεπαίσθητος* 2.

Spüren, das, 1) *ἡ ἰχνεία, ἴχνευσις* (sp. *ἐξίχνευσις, ἰχνηλασία, ἰχνοσκοπία*); *ἡ ἔρευνα* (sp. *ἀνερεύνησις, ἐξερεύνησις*); *ἡ στιβεία*; sp. *ἡ ῥινηλασία.* — zum Sp. geschickt *ἰχνευτικός* 3. — 2) *ἡ αἴσθησις, μάθησις.* — vgl. d. vhg. W.

Spürer *ὁ ἰχνευτής* (sp. *ἰχνηλάτης*); *ὁ στιβευτής*; sp. *ὁ ῥινηλάτης*; auch *part.* der Verba unter „spüren".

Spürhund *ὁ στιβευτὴς* od. *ἰχνευτικὸς* (sp. *ἰχνηλατικὸς*) *κύων*; gute Sp. *κύνες εὔρινες.*

Spürkraft *ἡ ἰχνευτικὴ δύναμις.* — mit guter Sp. *ὁ, ἡ εὖρις, ινος.*

Spuk 1) Lärm, Geräusch: *ὁ θόρυβος.* — Jmd. vielen Sp. machen *πολλὰ πράγματα παρέχειν τινί.* — 2) = Gespenst, w. s.

spuken; es spukt irgendwo *φάσματα* od. *εἴδωλα περιέρχεταί που.* — es spukt bei ihm od. in seinem Kopfe *ἔοικεν ὑποκεκινηκότι.* — der Wein spukt in seinem Kopfe *κραιπαλᾷ.*

Spule, der Feder *ἡ τοῦ πτεροῦ σῦριγξ, γγος, ὁ τοῦ πτεροῦ καυλός.* — beim Spinnen *τὸ πηνίον*; beim Weben *ὁ κανών, όνος.*

spulen *πηνίζεσθαι.*

Spulwurm *ὁ σκώληξ, ηκος* (*dem.* *τὸ σκωλήκιον*); *ἡ ἀσκαρίς, ίδος.*

Spund *τὸ βύσμα, τὸ ἔμβολον, τὸ ἐπίφραγμα.*

Spundloch *τὸ στόμα.*

Spundnagel *ὁ γόμφος.*

Spur *τὸ ἴχνος* (auch übtr.); *ὁ στίβος* (bes. des Wildes, Fährte, u. so auch *ἡ αἴσθησις*); *ὁ τύπος* (Sp. in Folge eines Druckes od. Schlages), auch *τὸ εἴδωλον*; *τὸ ἐπίσυρμα* (Sp. eines geschleppten Körpers); *τὸ σημεῖον, τὸ τεκμήριον* (übtr. Kennzeichen, Merkmal). — Sp. der Räder, des Wagens, s. Wagenspur. — einer Sp. folgen, eine Sp. verfolgen *κατ' ἴχνος διώκειν, ἴχνος μετιέναι*; wieder auf die Sp. kommen *πάλιν ἴχνος μετελθεῖν.* — der Sp. Jmds. folgen *διώκειν τὰ ἴχνη τινός, ἀκολουθεῖν τοῖς ἴχνεσί τινος*; einer Sache auf die Sp. kommen *εἰς ἴχνη τινὸς ἰέναι*; vgl. spüren. — die Sp. geht od. führt wohin *τὰ ἴχνη τετραμμένα ἐστὶ πρός τι* od. *φέρει εἴς τι.* — eine Sp. von etw. zurücklassen *ἴχνος* (*τύπον, εἴδωλον*) *τινὸς καταλείπειν.* — es ist keine Sp. mehr von etw. zu sehen *οὐδ' ἴχνος ὑπολέλειπταί τινος, ὅλως ἠφάνισταί τι.* — auch nicht eine Sp. *οὐδ' ὁπωστιοῦν.* — Jmd. auf die Sp. kommen *καταλαμβάνειν τινὰ μηχανώμενον* od. *ποιοῦντά τι, αἰσθάνεσθαί τινος τεχνωμένου τι.* — Spuren von etw. entdecken *ἀνευρίσκειν ἴχνη τινός, τεκμαίρεσθαί τι.* — es zeigen sich keine Sp. von etw. *οὐχ ὑποφαίνεται ἴχνη τινός* od. bloss *οὐχ ὑποφαίνεταί τι.* — ist es = Ueberbleibsel *τὸ λείψανον* (u. *pl.*), *τὸ ἐρείπιον* (gew. *pl.*); davon sind auch jetzt noch schwache Sp. übrig *τούτων καὶ νῦν ἔτι σμικρὰ ὀνείρατα λέλειπται.*

sputen, sich *σπεύδειν*, selten *ἐγκονεῖν.*

Staar 1) als Vogel: *ὁ ψάρ, ψαρός*; *ὁ ψᾶρος.* — 2) als Augenkrankheit: *τὸ γλαύκωμα* (der graue St.); *ἡ ὀφθαλμῶν ἀμαύρωσις* (der schwarze St.); vgl. *ἡ ὑπόχυσις, τὸ ὑπόχυμα.* — es bekömmt Jmd. den St. *ἀπογλαυκοῦται* od. *ἀμαυροῦται* (*P.*) *ἡ ὄψις τινός*; das Entstehen des St. *ἡ ἀπογλαύκωσις.* — Jmd. den St. stechen *ἀφαιρεῖσθαί τινα τὸ γλαύκωμα, παρακεντεῖν τὴν κόρην τινός.* — der den St. sticht *ὁ παρακεντητής.*

Staarstechen, das, *ἡ παρακέντησις, τὸ παρακέντημα.* — Nadel zum St. *τὸ παρακεντητήριον.*

Staat 1) bürgerliche Gesellschaft: *ἡ πόλις, ἡ πολιτεία*, auch *οἱ πολῖται*; *τὸ δημόσιον, τὸ κοινόν, τὰ κοινά* (Gemeinwesen). — demokratischer St. *ἡ δημοκρατουμένη πόλις, ἡ δημοκρατία*, auch *ἡ πολιτεία, ἡ πόλις.* — aristokratischer St. *ἡ ἀριστοκρατουμένη πόλις, ἡ ἀριστοκρατία.* — oligarchischer St. *ἡ ὀλιγαρχουμένη πόλις, ἡ ὀλιγαρχία.* — monarchischer St. *ἡ μοναρχία.* — dem St. gehörig: *δημόσιος, κοινός* 3. — von Seiten des St., auf Kosten des St. *ἀπὸ* (*τοῦ*) *κοινοῦ, δημοσίᾳ, κοινῇ*; sp. *κατὰ κοινόν*; auch durch das *adj.* *δημοτελής* 2. — etw. für e. Eigenthum des St. erklären *δημοσιοῦν, δημοσιεύειν, δημεύειν*, auch *δημόσιον ποιεῖν τι.* — zum Besten des St. *πρὸς* od. *εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἐπὶ τῷ τῆς πόλεως ἀγαθῷ.* — dem St. dienen *δημοσιεύειν.* — im St. leben, den St. verwalten *πολιτεύειν* (gew. *M.*, auch m. *aor. P.*). — dem St. nützlich *πολιτικός* 3. — 2) Gepränge: *ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ πρόστασις*, sp. *προστασία*; auch *τὸ καλλώπισμα, ὁ καλλωπισμός.* — St. machen *καλλωπίζεσθαι, μεγαλοπρεπῆ* od. *λαμπρὸν φαίνεσθαι* (*aor. P.*). — in grossem St. *μεγαλοπρεπέστατα.* — zu viel St. machen *ὀγκηρότερον διάγειν.*

Staatenbund *ἡ συμπολιτεία* sp.; auch *αἱ σύμμαχοι* od. *συμμαχίδες πόλεις*; *ἡ συμμαχίς, ίδος.*

Staatengeschichte ἡ τῶν ἐθνῶν ἱστορία; ἡ πραγματικὴ ἱστορία, ὁ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας τρόπος, ὁ πραγματικὸς τῆς ἱστορίας τρόπος.
Staatsakten τὰ δημόσια γράμματα; sp. αἱ ἀναγραφαί.
Staatsamt ἡ ἀρχή, seltner τὸ τέλος; auch ἡ τιμή (Ehrenstelle); ἡ ἐπιμέλεια (kommissarisches Amt); ἡ διακονία (subalternes Amt); vgl. ἡ λειτουργία. — ein St. bekleiden ἀρχὴν ἔχειν, ἄρχειν.
Staatsangelegenheiten τὰ τῆς πόλεως (πράγματα), τὰ περὶ τὴν πόλιν; τὰ δημόσια, τὰ κοινά; τὰ πολιτικά (πράγματα). — die St. besorgen πράττειν od. διοικεῖν τὰ τῆς πόλεως, ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) τοῦ κοινοῦ od. τῆς πόλεως; πολιτεύεσθαι.
Staatsanleihe τὰ δημοσίᾳ δεδανεισμένα χρήματα.
Staatsanwalt ὁ σύνδικος, sp. ἔκδικος. — St. sein συνδικεῖν τῷ κοινῷ od. τῷ δήμῳ.
Staatsarchiv τὸ δημόσιον.
Staatsausgaben τὰ τῆς πόλεως od. κοινὰ ἀναλώματα.
Staatsbeamter ὁ ἔχων ἀρχήν od. τιμήν; ὁ ἄρχων, οντος. — die St. οἱ ἐν τέλει (ὄντες), οἱ τὰ τέλη ἔχοντες, τὰ τέλη, οἱ ἐν ἀρχαῖς, αἱ ἀρχαί, οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν, οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων od. ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες.
Staatsbedürfniss ἡ δημοσίᾳ χρεία.
Staatsbehörde, s. Staatsamt; im *pl.* = die Staatsbeamten, w. s.
Staatsbeschluss τὸ ψήφισμα.
Staatsbote ὁ δημόσιος κῆρυξ, υκος.
Staatsbürger ὁ πολίτης. — St. sein πολιτεύειν (u. *M.*). — den St. betreffend πολιτικός 3. — das Leben eines St. ὁ πολιτικὸς βίος.
staatsbürgerlich πολιτικός 3.
Staatsdiener, s. Staatsbeamter. — St. sein δημοσιεύειν.
Staatsdienst, s. Staatsamt. — im St. stehen δημοσιεύειν; ἀρχὴν ἔχειν, ἄρχειν; vgl. Staatsbeamter.
Staatseigenthum τὸ δημόσιον, τὸ κοινόν (u. *pl.*). — zum St. gehörig δημόσιος 3. — zum St. erklären, s. konfiscieren.
Staatseinkommen, -einkünfte αἱ δημόσιαι od. τῆς πόλεως πρόσοδοι, οἱ πόροι, τὰ δημόσια.
Staatseinrichtung ἡ τῆς πόλεως κατάστασις.
Staatsfehler τὸ πολιτικὸν ἁμάρτημα. — einen St. begehen κακῶς πολιτεύειν (gew. *M.*).
Staatsfiskal ὁ σύνδικος.
Staatsform ἡ πολιτεία, τὸ τῆς πολιτείας εἶδος.
Staatsgebäude τὸ δημόσιον οἰκοδόμημα. — ist es = Staat τὸ (τῆς πολιτείας) σύστημα, auch ἡ πολιτεία.
Staatsgefälle τὰ τέλη; οἱ φόροι.
Staatsgefängniss τὸ δημόσιον od. κοινὸν δεσμωτήριον; auch τὸ δημόσιον.
Staatsgefangener ὁ δημοσίᾳ φυλαττόμενος; ὁ ἐν δημοσίᾳ φυλακῇ ὤν. — ein St. sein δημοσίᾳ φυλάττεσθαι (*P.*).
Staatsgeheimniss τὸ τῶν ἀρχόντων od. τὸ πολιτικὸν ἀπόρρητον.
Staatsgelder τὰ δημόσια od. κοινά (χρήματα).
Staatsgesandter ὁ δημοσίᾳ πρεσβεύων, οντος.
Staatsgeschäfte τὰ πολιτικά, τὰ τῆς πόλεως, τὰ δημόσια od. κοινά. — St. besorgen πράττειν τὰ τῆς πόλεως u. dgl.; ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) τῶν τῆς πόλεως u. dgl.; πολιτεύεσθαι.
Staatsgesetz ὁ κοινὸς νόμος.
Staatsgut, s. Staatseigenthum. — ist es = Grundstück des Staates τὸ δημόσιον χωρίον.
Staatshaushaltung ἡ τῆς πόλεως od. τῶν κοινῶν (τῶν δημοσίων) διοίκησις od. οἰκονομία.
Staatsinteresse τὸ τῆς πόλεως ἀγαθόν, τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἡ κοινὴ ὠφέλεια.
Staatskasse τὸ δημόσιον, τὸ κοινόν; τὸ ταμιεῖον. — in die St. fliessen δημόσιον γίγνεσθαι.
Staatsklage ἡ γραφή. — eine St. anstellen γράφεσθαι γραφήν, gegen Jmd. γράφεσθαί τινα γραφήν.
Staatskleid ἡ λαμπρὰ ἐσθής; vgl. ἡ ξύστις, ιδος.
staatsklug πολιτικός 3.
Staatsklugheit ἡ πολιτική, τὸ πολιτικόν.
Staatskörper τὸ τῆς πόλεως σύστημα, auch wol τὸ τῆς πόλεως σῶμα; od. τὸ κοινόν, ἡ πόλις.
Staatskollegium τὸ τῶν ἀρχόντων συνέδριον.
Staatskosten τὰ δημόσια od. κοινὰ ἀναλώματα. — auf St. δημοσίᾳ, κοινῇ, ἀπὸ (τοῦ) κοινοῦ, sp. κατὰ κοινόν; auch durch das *adj.* δημοτελής 2.
Staatskräfte αἱ τῆς πόλεως δυνάμεις.
Staatskunde ἡ τῶν πολιτικῶν ἐμπειρία; ἡ πολιτική (ἐπιστήμη od. τέχνη).
Staatskutsche ἡ λαμπρὰ ἁρμάμαξα.
Staatsländereien οἱ δημόσιοι ἀγροί.
Staatsland ἡ δημοσία γῆ.
Staatslast τὸ εἰς τὸ δημόσιον ἐπιτελούμενον; ὁ φόρος; vgl. ἡ εἰσφορά, ἡ λειτουργία.
Staatsleben ἡ πολιτεία; ist es = Leben und Wirken des Einzelnen im Staate ὁ πολιτικὸς βίος.
Staatslehre τὰ πολιτικὰ μαθήματα; ἡ πολιτική (ἐπιστήμη).
Staatsleistung ἡ λειτουργία, τὸ λειτούργημα. — eine St. übernehmen λειτουργεῖν, auch m. τῇ πόλει (u. *acc.* λειτουργίαν u. dgl.).
Staatslenker ὁ τὴν πόλιν κυβερνῶν.
staatsmännisch πολιτικός 3. (auch: st. tüchtig, wie bei Sp. πραγματικός 3.).
Staatsmann ὁ πολιτικὸς (sp. πραγματικὸς) ἀνήρ (allg.); ὁ ἐν (ἐπὶ) τοῖς πράγμασι od. ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὤν, ὁ τῶν κοινῶν od. τῶν τῆς πόλεως ἐπιμελούμενος, ὁ τὰ δημόσια od. τὰ κοινὰ πράττων, ὁ πολιτευόμενος.
Staatsmaxime τὸ πολίτευμα, ἡ πολιτεία.
Staatsminister, s. Minister.
Staatsmittel τὰ δημόσια od. κοινά (χρήματα). — aus St. δημοσίᾳ, κοινῇ, ἀπὸ κοινοῦ, sp. κατὰ κοινόν, auch durch das *adj.* δημοτελής 2.
Staatspapiere τὰ δημόσια γράμματα (Staatsakten); αἱ δημόσιαι συγγραφαί (als Geldpapiere).
Staatsprocess ὁ δημόσιος ἀγών, ῶνος; ἡ δημοσία δίκη, ἡ γραφή.
Staatsrath 1) als Körperschaft: ἡ μεγίστη βουλή, auch bloss ἡ βουλή. — 2) Mitglied derselben: ὁ τῆς μεγίστης βουλῆς μετέχων; ὁ βουλευτής.
Staatsrecht τὰ δημόσια δίκαια.
Staatsrede ἡ δημηγορία, ὁ δημηγορικὸς λόγος, ὁ πολιτικὸς λόγος, ὁ ἐν κοινῷ od. πρὸς τὸν δῆμον λόγος. — eine St. halten δημηγορεῖν (λόγον), ἐν τῷ δήμῳ τοὺς λόγους ποιεῖσθαι.
Staatsredner ὁ δημηγόρος, ὁ δημηγορῶν, οῦντος. — ein tüchtiger St. ἀνὴρ δημηγορικός. — die Kunst des St. ἡ δημηγορική.
Staatsreligion τὰ ἐν τῇ πόλει νομιζόμενα θεῖα (im antiken Sinne: οὓς ἡ πόλις νομίζει θεούς).
Staatsrente ἡ ἐκ τοῦ δημοσίου μισθοφορά (die Jmd. vom St. bezieht); αἱ τῆς πόλεως πρόσοδοι (Staatseinkommen).
Staatsrevenüen, s. Staatseinkommen.
Staatsrevolution ἡ τῆς πολιτείας μεταβολή; ὁ νεωτερισμός. — auf St. ausgehen νεωτερίζειν τὴν πολιτείαν.
Staatsruder; das St. führen κυβερνᾶν τὴν πόλιν od. πάντα τῆς πόλεως; Führung des St. ἡ τῆς

πόλεως κυβέρνησις. — der das St. führt *ὁ τῆς πόλεως κυβερνήτης.*
Staatssache, s. Staatsangelegenheiten.
Staatsschatz *τὸ δημόσιον, τὰ δημόσια χρήματα; τὸ ταμιεῖον.*
Staatsschrift *ἡ πολιτικὴ συγγραφή, τὸ πολιτικὸν σύγγραμμα.*
Staatsschuld *τὸ δημόσιον χρέος.*
Staatsschuldner *ὁ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ.*
Staatssiegel *τὸ δημόσιον σημεῖον; ἡ τῆς πόλεως σφραγίς, ῖδος.*
Staatsstreich, s. Staatsrevolution.
Staatsumwälzung, s. Staatsrevolution.
Staatsverband *τὸ τῆς πολιτείας σύστημα, ἡ πολιτεία.*
Staatsverbrechen *τὸ περὶ τὴν πόλιν ἀδίκημα.*
Staatsverbrecher *ὁ τὴν πόλιν ἀδικῶν.*
Staatsverein *ἡ πολιτικὴ κοινωνία; ἡ πολιτεία.*
Staatsverfassung *ἡ πολιτεία; τὸ τῆς πολιτείας εἶδος (σχῆμα, σύστημα)*: demokratische St. *ἡ δημοκρατία*, auch *ἡ πολιτεία*; aristokratische St. *ἡ ἀριστοκρατία* (sp. *ἀριστοκράτεια*); oligarchische St. *ἡ ὀλιγαρχία*: ochlokratische St. *ἡ ὀχλοκρατία*; monarchische St. *ἡ μοναρχία* (vgl. *ἡ τυραννίς, ίδος* u. *ἡ αὐτοκρατορία*); solche St. haben *δημοκρατεῖσθαι, ἀριστοκρατεῖσθαι, ὀλιγαρχεῖσθαι, μοναρχεῖσθαι* (*P.*; vgl. *τυραννεύεσθαι* u. *τυραννεῖσθαι P.*). — die St. ändern *μεταβάλλειν* od. *νεωτερίζειν τὴν πολιτείαν.* — eine gute St. haben *εὐνομεῖσθαι* (*P.*), *εὐνομίᾳ χρῆσθαι.*
Staatsverhältnisse *τὰ περὶ τὴν πόλιν, τὰ τῆς πόλεως.*
Staatsvermögen *τὰ δημόσια, τὰ κοινά.*
Staatsverwaltung *ἡ τῆς πόλεως* od. *τῶν κοινῶν διοίκησις (οἰκονομία); ἡ πολιτεία, τὸ πολίτευμα.* — die St. übernehmen *ἅπτεσθαι τῆς πολιτείας, ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων, προσέρχεσθαι πρὸς τὸ δημόσιον*, sp. *ἐπιβάλλειν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν.* — die St. führen *διοικεῖν τὴν πόλιν* od. *τὰ τῆς πόλεως, πράττειν τὰ τῆς πόλεως* od. *τὰ πολιτικά, πολιτεύειν* (gew. *M.*; auch m. *aor. P.*). — zur St. geeignet, geschickt *πολιτικός*, sp. *πραγματικός* 3.
Staatsvortheil *τὸ τῇ πόλει* od. *κοινῇ συμφέρον, οντος.*
Staatswagen, etwa *ἡ λαμπρὰ ἁρμάμαξα.*
Staatswappen, etwa *τὸ τῆς πόλεως παράσημον.*
Staatswirthschaft *ἡ τῶν δημοσίων ταμιεία, ἡ τῶν κοινῶν διοίκησις.*
Staatswissenschaft *ἡ πολιτική (τέχνη, ἐπιστήμη)*; auch *τὰ πολιτικά*, z. B. die St. lehren *τὰ πολιτικὰ διδάσκειν.*
Staatswohl *τὸ κοινὸν ἀγαθόν.* — dem St. schaden *τὰ πολιτικὰ βλάπτειν.*
Staatswürde *τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα*; ist es = Staatsamt *ἡ τιμή.*
Staatszweck *τὸ κοινόν, τὰ κοινά.*
Stab 1) eig. *ἡ βακτηρία*, poet. u. sp. *τὸ βάκτρον* (als Stütze u. zum Schlagen); *τὸ σκῆπτρον* (eig. zum Stützen; meistens aber übtr. als Abzeichen der Könige, Priester, Herolde); *ὁ σκίπων, ωνος* (selten in Prosa; sp. *ὁ σκηπίων, ωνος*; als Stütze); *ἡ ῥάβδος* (Ruthe; zum Schlagen u. als Abzeichen). — den St. tragend *ῥαβδοφόρος, σκηπτοῦχος* 2. — den St. vor sich setzen (von Blinden, in der Dunkelheit) *προδεικνύναι τῇ βακτηρίᾳ*; seinen St. weiter fortsetzen *προβαίνειν πορρωτέρω, ὁρμᾶν ἐπὶ τὸ πρόσω.* — das Fechten mit Stäben *ἡ ῥαβδομαχία.* — die Stäbe beim Flechtwerk, um welche die Ruthen geflochten werden *οἱ στήμονες* sp. — den St. über Jmd. brechen (vom Richter) *καταγιγνώσκειν* od. *καταψηφίζεσθαί τινος τὸν θάνατον.* — 2) übtr. *a)* ein St. Eisen: *τὸ ἔλασμα σιδήρου.* *b)* als Mass der Zimmerleute: *ὁ κανών, όνος.* *c)* im Kriegswesen = die höheren Officiere: *οἱ ἡγεμόνες; οἱ περὶ τὸν στρατηγόν.*
Stabeisen *τὰ ἐλάσματα σιδήρου.*
stabil *ἀκίνητος, ἀμετακίνητος* 2., auch *ἑδραῖος* 2. u. 3. — st. sein *ἀκινήτως* od. *ἀμετακινήτως ἔχειν.* — st. machen *ἑδραιοῦν*, st. werden *ἑδραιοῦσθαι* (*P.*) sp.
Stabilität *ἡ ἀκινησία*, gew. *τὸ ἀκίνητον*, sp. *ἡ ἑδραιότης.* — St. erlangen *ἑδραιοῦσθαι* (*P.*) sp.
Stabsofficier *εἷς τῶν ἡγεμόνων; εἷς τῶν περὶ τὸν στρατηγόν.*
Stabsquartier *τὸ στρατήγιον; ἡ στρατηγικὴ* od. *στρατηγὶς (-ίδος) σκηνή.*
Stabwurz *τὸ ἀβρότονον (ἀβρότονον).* — von St. *ἀβροτόνινος* 3.; mit St. angemachter Wein *ὁ ἀβροτονίτης οἶνος.*
Stachel 1) eig. *τὸ κέντρον*, seltner *τὸ κέντημα* (bes. bei Thieren u. auch als Kunstprodukt, z. B. zum Antreiben von Thieren); *ἡ ἐγκεντρίς, ίδος* (der Wespen; zum Antreiben von Thieren; auch Fussstachel); *ἡ ἄκανθα* (an Pflanzen; auch des Igels). — St. tragend *ἀκανθοφόρος* 2.; mit St. eingefasst *ἀκανθοστεφής* 2. — St. bekommen *ἀκανθοῦσθαι* (*P.*). — mit St. versehen *ἔγκεντρος* 2., *κεκεντρωμένος, κεντρωτός* 3., *κέντρον ἔχων* 3.; von Gewächsen *ἀκανθικός* 3., *ἀκανθώδης* 2. — mit einem St. bewaffnen od. versehen *κεντροῦν.* — den St. einstechen *ἐγκεντρίζειν* sp., vgl. stacheln. — 2) übtr. *τὸ κέντρον*, z. B. die Rede lässt einen St. in den Herzen der Zuhörer zurück *κέντρον ἐγκαταλείπει ὁ λόγος τοῖς ἀκροωμένοις.* — einen geheimen St. bei Jmd. zurücklassen *ὑποκνίζειν τινά.* — es ist mir etw. ein St. *δάκνει μέ τι* (verletzt mich); *ἐπαίρει, παρορμᾷ, παροξύνει, ἐποτρύνει μέ τι* (spornt mich an). — wider den St. läken *πρὸς κέντρα λακτίζειν.*
Stachelbeerstrauch, etwa *ἡ χαμαίβατος.*
stachelicht, s. stachlig.
Stachelknute *τὸ κέντρον, τὸ κέντημα.* — m. der St. antreiben, s. stacheln 1).
stachellos *ἄκεντρος* 2. (v. Thieren); *ἀνάκανθος* 2. (v. Pflanzen).
Stachelmyrte *ἡ κεντρομυρσίνη.*
stacheln 1) eig. *κεντρίζειν, κεντεῖν, νύττειν* (auch übtr.). — 2) übtr. *κνίζειν* (heimlich reizen); *παρορμᾶν, παροξύνειν, ἐποτρύνειν* (antreiben).
Stachelrede *ὁ πικρὸς λόγος, τὸ πικρὸν σκῶμμα.*
Stachelroche *ὁ βάτος, ἡ τρυγών, όνος.*
Stachelschwein *ὁ* u. *ἡ ὕστριξ, ιχός*, sp. *ὁ ἀκανθίων, ωνος.*
Stachelstab, s. Stachelknute.
stachlig *ἀκανθώδης* 2., *ἀκανθικός* 3., *ἀκανθηρός* 3.; *κεντρωτός* 3., sp. *κεντρώδης* 2.; auch *ἐχινώδης* 2.; *τραχύς* 3. (rauh).
Stadium *τὸ στάδιον* (die Rennbahn u. auch ein Längenmass v. 125 Schritten; in letzterer Bdtg. häufig *pl. οἱ στάδιοι*). — im St. wettlaufen *σταδιοδρομεῖν*; der im Stadium wettläuft *ὁ σταδιοδρόμος*, sp. *σταδιοδρόμης, σταδιεύς.* — ein St. lang, breit u. dgl. *σταδιαῖος* 3.
Stadt *ἡ πόλις* (bes. als Inbegriff der Bürger, *civitas*); *τὸ ἄστυ* (*urbs*), *τὸ πόλισμα* (*oppidum*). — kleine St., s. Städtchen. — feste St. *πόλισμα ἐχυρόν* od. *ὀχυρόν, πόλις περιτετειχισμένη*, auch *τὸ τεῖχος.* — offene St. *πόλις ἀτείχιστος.* — eine St. gründen *πόλιν κτίζειν*, seltner *πολίζειν* (u. *M.*); in einer Gegend eine St. gründen *πολίζειν χωρίον*, die Gründung einer St. *ἡ πόλεως κτίσις*, sp. *ὁ πολισμός.* — eine St. belagern *πολιορκεῖν πόλιν*; Belagerung einer St. *ἡ πολιορκία.* — von St. zu St. *κατὰ πόλεις, καθ' ἑκάστην τὴν πόλιν*;

aus einer St. in die andere ziehen πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβειν, ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλιν πόλεως ἀμείβεσθαι; aus der St., zur St. gehörig ἀστι-

Stadtamt τὸ ἀστικὸν τέλος. [κός 3.

Stadtangelegenheiten τὰ τῆς πόλεως, τὰ περὶ τὴν πόλιν od. περὶ τὸ ἄστυ.

Stadtarrest ἡ ἄδεσμος φυλακή; es hat Jmd. St. οὐκ ἔξεστί τινι ἐξιέναι ἐκ τῆς πόλεως. — Jmd. St. geben ἀπαγορεύειν τινὶ μὴ ἐξιέναι ἐκ τῆς πόλεως.

Stadtarzt ὁ δημόσιος ἰατρός.

Stadtbehörde ἡ ἀστικὴ ἀρχή.

Stadtbewohner ὁ ἀστός; ὁ ἀστικός; ὁ ἐν τῇ πόλει od. ἐν τῷ ἄστει κατοικῶν; *pl.* auch οἱ ἐν τῇ πόλει (οἱ ἐκ τῆς πόλεως).

Stadtchronik τὰ τῆς πόλεως χρονικά.

Stadtdiener ὁ δημόσιος (ὑπηρέτης).

Stadtflur οἱ περὶ τὴν πόλιν ἀγροί, τὰ περὶ τὴν πόλιν; als Eigenthum der Stadt οἱ τῆς πόλεως ἀγροί, τὰ τῆς πόλεως.

Stadtgarnison οἱ ἐν τῇ πόλει φρουροί.

Stadtgebiet, s. Stadtflur.

Stadtgemeine τὸ τῶν πολιτῶν κοινόν, οἱ πολῖται, ὁ δῆμος.

Stadtgericht τὸ ἐν ἄστει δικαστήριον.

Stadtgerücht, -gespräch ὁ κατὰ τὴν πόλιν διεσπαρμένος od. διατεθρυλημένος λόγος. — zum Stadtgespräch werden θρυλεῖσθαι, διαθρυλεῖσθαι (*P.*); er ist das St. πᾶσα ἡ πόλις διὰ στόματος ἔχει αὐτόν.

Stadtgraben ἡ περὶ τὴν πόλιν τάφρος.

Stadthaus τὸ ἀρχεῖον; vgl. τὸ πρυτανεῖον.

Stadtkämmerer ὁ τῆς πόλεως ταμίας.

Stadtkind ὁ ἀστός (ἀστικός), ἡ ἀστή.

Stadtkirche τὸ ἐν τῇ πόλει od. ἐν τῷ ἄστει ἱερόν.

Stadtknecht ὁ δημόσιος (ὑπηρέτης).

Stadtkommandant ὁ τῶν ἐν τῇ πόλει φρουρῶν ἐπιστάτης od. ἡγεμών; sp. ὁ πολίαρχος (πολίταρχος; St. sein πολιαρχεῖν; sein Amt ἡ πολιαρχία).

stadtkundig διατεθρυλημένος 3., πολυθρύλητος, διαβόητος, περιβόητος 2. — es ist etw. st. πολὺς ὁ λόγος διέσπαρται περί τινος εἰς τὴν πόλιν. — es wird etw. st. διαδίδοται od. ἐκφέρεταί τι εἰς τὴν πόλιν.

Stadtleben ὁ ἐν τῇ πόλει od. ἐν τῷ ἄστει βίος, ἡ ἐν τῇ πόλει διαγωγή.

Stadtleute οἱ ἀστοί, οἱ ἐν τῷ ἄστει od. ἐν τῇ πόλει (ἐκ τοῦ ἄστεως u. dgl.). [κύκλος.

Stadtmauer τὸ τῆς πόλεως τεῖχος, ὁ τῆς πόλεως

Stadtnachbar ὁ, ἡ ἀστυγείτων, ονος. — Krieg m. den St. ὁ ἀστυγειτονικὸς πόλεμος.

Stadtneuigkeit νεώτερόν τι od. καινότερόν τι λεγόμενον κατὰ τὴν πόλιν. [λιανόμοι.

Stadtobrigkeit οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες, οἱ πο-

Stadtordnung τὰ ἐν τῇ πόλει καθεστῶτα.

Stadtpolizei οἱ ἀστυνόμοι (als Behörde); τὸ ἀστυνόμιον (als Ort). — Beamter der St. ὁ ἀστυνόμος; ein solcher sein ἀστυνομεῖν; sein Amt ἡ ἀστυνομία; zu seinem Amte gehörig ἀστυνομι-

Stadtrath ἡ βουλή. [κός 3.

Stadtrecht τὰ τῆς πόλεως δίκαια.

Stadtschlüssel αἱ τῶν τῆς πόλεως πυλῶν κλεῖ-

Stadtschreiber ὁ γραμματεύς. [δες.

stadtschützend πολιοῦχος 2. [λεῖον.

Stadtschule τὸ ἐν ἄστει od. ἀστικὸν διδασκα-

Stadtsoldat ὁ φρουρικὸς στρατιώτης sp., od. τῶν φρουρῶν τις; die St. οἱ φρουροί.

Stadtsyndikus ὁ σύνδικος.

Stadtthor ἡ τῆς πόλεως πύλη (gew. *pl.*); auch αἱ τοῦ τείχους πύλαι.

Stadtviertel ἡ κώμη.

Stadtvolk = Stadtleute, w. s.

Stadtvorsteher ὁ πολιανόμος. — St. sein πολιανομεῖν.

Stadtwache οἱ ἐν τῇ πόλει φρουροί od. φύλακες.

Stadtwappen, etwa τὸ τῆς πόλεως παράσημον.

Stäbchen τὸ ῥαβδίον, ἡ δοκίς, ίδος.

Städtchen ἡ πολίχνη, τὸ πολίχνιον, sp. τὸ πολίδιον, πολισμάτιον.

Städter ὁ ἀστός; ὁ ἐν τῇ πόλει od. ἐν τῷ ἄστει (ὁ ἐκ τῆς πόλεως od. ἐκ τοῦ ἄστεως).

Städterin ἡ ἀστή.

städtisch ἀστικός 3.; ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὴν πόλιν od. κατὰ τὸ ἄστυ; οἷα δὴ ἐν τῇ πόλει od. ἐν τῷ ἄστει; übtr. = fein, artig ἀστικός, ἀστεῖος 3.

stählen 1) eig. *a*) das Eisen st.: στομοῦν, βάπτειν σίδηρον. *b*) mit Stahl belegen: κρατύνειν χάλυβι od. σιδήρῳ, auch σιδηροῦν, sp. κατασιδηροῦν. — 2) übtr. Jmd. st.: στομοῦν, ῥωννύναι, ἐπιρρωννύναι τινά; den Muth Jmds. st. θήγειν od. ἀκονᾶν τὴν ψυχήν (τὸν θυμόν) τινος, ἐπιρρωννύναι τινά; den Muth Jmds. wieder st. ἀναρρωννύναι τινά.

Stählen, das, ἡ στόμωσις (auch übtr.); ἡ βάψις, βαφή; übtr. ἡ ῥῶσις, ἐπίρρωσις.

stählern χαλυβδικός 3.; gew. durch den *gen.* χάλυβος od. (βαπτοῦ) σιδήρου; auch ἀδαμάντινος 3. u. 2., σιδηροῦς 3. (diese auch übtr., z. B. ein st. Herz στῆθος ἀδαμάντινον od. σιδηροῦν).

Stämmchen τὸ στελέχιον, τὸ μικρὸν στέλεχος; übr. s. Bäumchen.

stämmen, etw. an od. auf etw., ἐρείδειν τι εἴς od. πρός τι, κατά τινος, ἐπερείδειν τί τινι, seltner ἐνερείδειν τί τινι; auch ἀντερείδειν τί τινι u. πρός τι. — sich an od. auf etw. st. ἐρείδεσθαι εἴς τι, ἐπερείδεσθαί τινι; sich gegen etw. st. ἀντερείδειν τινί u. πρός τι; die Arme in die Seite st. ἐξαγκωνίζειν. [ἐνέρεισις.

Stämmen, das, ἡ ἔρεισις, sp. ἐπέρεισις; auch ἡ

stämmig στελεχώδης 2. (stammartig); ἁδρός 3. (gedrungen); vgl. stark. — st. Wesen ἡ ἁδροτής, ῆτος; τὸ ἁδρόν. — st. werden στελεχοῦσθαι (*P.*; eig. u. übtr.) sp.

Stämpel, s. Stempel. [ἐπί τινα.

Ständchen, Jmd. ein St. bringen, etwa κωμάζειν

Ständer ὁ στῦλος, τὸ στύλωμα; ὁ ὀρθοστάτης.

Stängel, s. Stengel.

Stängelchen (kleine Stange) τὸ καμάκιον, καμακίδιον, χαράκιον.

stängeln χαρακοῦν.

Stänker ἄνθρωπος ταρακτικός, ὁ ταραξίας; ὁ νεωτεροποιός; ὁ περίεργος, πολυπράγμων.

Stänkerei ἡ ταραχή, νεωτεροποιία; ἡ περιεργία, πολυπραγμοσύνη. — St. machen, s. stänkern.

stänkern 1) eig. Gestank verursachen, s. stinken. — 2) übtr. ταράττειν, διαταράττειν; νεωτεροποιεῖν; περιεργάζεσθαι ποιοῦντα od. ζητοῦντά τι; πολυπραγμονεῖν τι, ὑπέρ τινος, περί τι, selten πολυπραγματεῖν; vgl. zanken; „Zank erregen od. anfangen“ unter „Zank“.

Stärke 1) dem körperl. Umfange nach: τὸ πάχος, ἡ παχύτης (Dicke); ἡ ἁδροτής, ῆτος (Gedrungenheit, Derbheit); auch τὸ εὖρος (Breite). — die volle St. erreichen (v. Pflanzen) ἁδροῦσθαι (*P.*). — Bäume von der St. eines menschlichen Leibes δένδρα ἴσα τοῖς τῶν ἀνθρώπων σώμασι τὸ πάχος. — 2) der Menge nach: τὸ πλῆθος. — so gross war die St. des Heeres τοσοῦτος ἦν ὁ στρατὸς τὸ πλῆθος (τῷ πλήθει). — die St. der Feinde wird zu hoch angegeben ἐπὶ πλέον od. ἐπὶ μεῖζον ἀγγέλλονται οἱ πολέμιοι. — 3) Kraft: ἡ ῥώμη, ἡ ἰσχύς, ύος (bes. physische Kraft; ersteres gew. Körperkraft); ἡ δύναμις (übh. die Fähigkeit od. das Vermögen zu wirken); ἡ εὐτονία,

τὸ εὔτονον, ἡ συντονία, τὸ σύντονον (Spannkraft); ἡ δεινότης, τὸ δεινόν (hohes Mass, Tüchtigkeit); selten in Prosa τὸ κράτος (Obmacht); τὸ σθένος (körperliche Kraft); poet. u. sp. ἡ ἀλκή. — St. des Körpers ἡ τοῦ σώματος ῥώμη od. ἰσχύς; St. des Geistes ἡ τῆς ψυχῆς ῥώμη (ἰσχύς, δεινότης, καρτερία); St. der Urtheilskraft ἡ τῆς γνώμης δεινότης; St. der Stimme ἡ τῆς φωνῆς ἰσχύς od. βαρύτης; St. eines Geruches ἡ δριμύτης; St. von Leidenschaften ἡ ὀξύτης od. δεινότης; St. eines Heeres ἡ τοῦ στρατεύματος ἰσχύς, τὸ κράτιστον τοῦ στρατοῦ; St. eines Staates ἡ τῆς πόλεως ῥώμη od. ἰσχύς; St. eines Platzes ἡ τοῦ χωρίου ἰσχύς, τὸ ὀχυρὸν od. ἐχυρὸν τοῦ χωρίου. — St. besitzen ἰσχύειν; mehr St. besitzen πλέον od. μᾶλλον ἰσχύειν. — an St. zunehmen ἐπιδιδόναι εἰς ῥώμην, αὐξάνεσθαι (*P.*) εἰς ἰσχύν. — seine St. in etw. haben δεινὸν εἶναί τι; er hatte eine grosse St. in der Beredsamkeit, seine St. war die Beredsamkeit δεινότατος ἦν λέγειν. — 4) = Stärkemehl: τὸ ἄμυλον, ἡ ὑπόστασις.

stärken 1) stark machen: ῥωννύναι, ἐπιρρωννύναι, ἰσχυρὸν ποιεῖν (sp. ἰσχυροποιεῖν, ἰσχυροῦν), κρατύνειν τι; παρέχειν τινὶ ῥώμην (ἰσχύν, δύναμιν); auch αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν (vermehren). — wieder st. ἀναλαμβάνειν, ἀναρρωννύναι; ἀναθαρρύνειν (ermuthigen). — stärkend ῥωστικός, ἀναληπτικός 3. sp. — 2) die Wäsche st. etwa: ἀμύλῳ σκληρύνειν τὰ λίνα.

Stärken, das, s. Stärkung.

Stärkmehl, s. Stärke 4).

Stärkung ἡ ῥῶσις, ἐπίρρωσις; ἡ ῥώμης ἐπαύξησις.

Stärkungsmittel τὸ ῥωστικόν, ἀναληπτικόν sp.; τὸ ἄκοπον; vgl. τὸ ζώπυρον, τὸ ζωπύρημα.

stät, stätig, vgl. stet, stetig.

stätisch (v. Pferden) ἀπειθής, ἀνάγωγος 2.; vgl. λήθαργος 2. — st. sein ἀφηνιάζειν sp.

stäts, s. stets.

Stätte ἡ στάσις, ὁ τόπος, ἡ χώρα, ὁ χῶρος, τὸ χωρίον, ἡ ἕδρα; eines Hauses τὸ ἔδαφος, τὸ οἰκόπεδον. — vgl. Wohnstätte.

Stäubchen ἡ ψακάς (ψεκάς), άδος; ἡ πασπάλη; τὸ ψῆγμα, τὸ ψηγμάτιον; ἡ ἄχνη.

stäuben 1) Staub erregen: κονίειν, κονιορτοῦν. — es stäubt κονιορτὸς γίγνεται, ἀναφέρεται od. αἴρεται (*P.*). — in stäubender Hast κεκονιμένος 3. (καὶ πνευστιῶν); in stäubender Hast dahineilen κονίειν (mehr poet.). — 2) vom Staube reinigen: ἀπο-, ἐκ-σείειν (mehr poet. ἀπο-, ἐκ-τινάσσειν) τὸν κονιορτόν, σοβεῖν τὴν κόνιν.

stäupen ῥαβδίζειν, ῥαπίζειν; μαστιγοῦν. — Jmd. zur Stadt hinausstäupen ἐκραβδίζειν τινὰ ἐκ τῆς πόλεως.

Staffel, s. Stufe u. vgl. Staffelei.

Staffelei (der Maler) ὁ ὀκρίβας, αντος; τὸ πῆγμα.

Staffette, etwa ὁ ἄγγαρος. — eine St. senden ἀγγαρεύειν.

staffieren, s. ausrüsten, versehen, schmücken.

Staffierung, s. Ausrüstung, Schmückung.

Stag ὁ πρότονος.

Stagnol τὰ πέταλα καττιτέρου; sp. οἱ καττιτέρινοι χάρται.

Stahl ὁ χάλυψ, υβος, ὁ ἀδάμας, αντος; ὁ βαπτὸς σίδηρος, auch bloss ὁ σίδηρος. — von St., s. stählern.

Stahlarbeiter ὁ σιδηρουργός.

Stahlfeder ὁ ἀδαμάντινος ἐλατήρ, ῆρος; ἡ ἀδαμαντίνη σπεῖρα.

stahlgrün, etwa πράσινος 2., πρασοειδής 2.

Stahlhütte τὸ σιδηρουργεῖον.

Stake, s. Stange, Ruderstange.

Stalaktit, s. Tropfstein.

Stall ὁ σταθμός, ὁ σηκός, τὸ αὔλιον. — in den St. bringen κατασταθμεύειν, auch σηκάζειν ἐν αὐλίῳ. — den Stall des Augias fegen τὴν τοῦ Αὐγείου κόπρον ἐκκαθαίρειν.

Stallbaum τὸ διάφραγμα.

stallen 1) *intr.* = harnen, w. s. — 2) *tr.* = in den Stall bringen, s. Stall.

Stallfütterung ὁ χορτασμός, sp. ἡ χορτασία; auch ἡ ἔνδον τροφή. — die St. anwenden χορτάζειν (ἔνδον τρέφειν) τὰ κτήνη.

Stallhalfter ἡ ἐπιφατνιδία φορβειά.

Stallknecht ὁ ἱπποκόμος.

Stallmeister ὁ τοῦ ἱπποστασίου ἐπιστάτης, ὁ ἐπὶ τῶν ἵππων τεταγμένος.

Stallung οἱ σταθμοί; τὸ αὔλιον.

Stamm 1) eig. am Baume: τὸ στέλεχος (sp. ὁ στέλεχος), τὸ πρέμνον; selten u. mehr poet. ὁ φιτρός (astloser, abgehauener St.). — einen St. treiben στελεχοῦν; zum St. werden στελεχοῦσθαι (*P.*) sp. — wie ein St. στελεχώδης, πρεμνώδης 2. — ohne St. ἀστελέχης 2. — am St. fruchttragend στελεχόκαρπος 2. — 2) übtr. *a*) v. Menschen: τὸ γένος, ἡ γενεά; v. Völkern τὸ φῦλον (gew. nur *nom.* u. *acc.*), ἡ φυλή, τὸ ἔθνος. — von demselben St. ὁμόφυλος, ὁμοεθνής, σύμφυλος 2., sp. ὁμόεθνος 2.; von anderem St. ἀλλόφυλος, sp. ἀλλοεθνής 2. — auch = Nachkommen, w. s. *b*) eines Wortes: τὸ θέμα; den St. eines Wortes angeben θεματίζειν sp.

stammähnlich στελεχώδης, πρεμνώδης 2.

Stammältern οἱ πρόγονοι, οἱ προπάτορες.

stammartig, s. stammähnlich.

Stammbaum ἡ γενεαλογία, ὁ τῶν προγόνων κατάλογος, sp. τὰ στέμματα, τὸ γενεαλόγημα. — Jmds. St. entwerfen γενεαλογεῖν τινα od. τὴν γένεσίν τινος.

Stammbuch, etwa τὸ ὑπόμνημα (τῶν φίλων ἀπόντων).

stammeln ψελλίζειν (gew. *M.*), τραυλίζειν (auch *M.*), βατταρίζειν, διαπταίειν, poet. u. sp. βαμβαίνειν.

Stammeln, das, ὁ ψελλισμός, ὁ τραυλισμός, sp. βατταρισμός; auch ἡ ψελλότης, τραυλότης, ἡ ἰσχοφωνία.

stammelnd ψελλός, τραυλός 3., ἰσχόφωνος 2.

stammen, s. abstammen.

Stammende τὸ πρέμνον, ὁ πυθμήν, ένος.

Stammerbe, umschr. ὁ πάντων τῶν τοῦ γένους χρημάτων κληρονόμος.

Stammesverschiedenheit ἡ ἀλλοεθνία, ἀλλοφυλία.

Stammgenoss ὁ ὁμόφυλος, ὁμοεθνής, σύμφυλος, sp. ὁμόεθνος.

Stammgenossin ἡ ὁμόφυλος u. s. w., vgl. d. vhg. W.

Stammgott ὁ πατρῷος od. ὁμόγνιος θεός.

Stammgut, umschr. γήδιον, ὃ τοῖς ἀεὶ ἐκγόνοις παραδίδοται.

stammhaft, s. stämmig.

Stammhalter, umschr. ὁ διασῴζων τὸ γένος.

Stammhaus 1) eig., umschr.: ἡ ἐξ ἀρχῆς τοῖς ἐκγόνοις παραδεδομένη οἰκία. — 2) = Stammfamilie: τὸ ἐξ ἀρχῆς od. ἀρχαῖον γένος.

Stammholz τὰ ἀπὸ τοῦ στελέχους ξύλα; τὰ ἁδρὰ (ἐξαίρετα) ξύλα.

Stammland ἡ μητρόπολις, εως; gew. ἡ πατρίς, ίδος.

Stammler ὁ βατταριστής sp.; gew. ὁ ψελλιζόμενος, ὁ ψελλός, vgl. stammeln, stammelnd.

stammlos ἀστελέχης 2.

Stammmutter ἡ προμήτωρ, ορος, ἡ πρόγονος; ἡ ἀρχηγέτις, ιδος (τοῦ γένους).

Stammregister ἡ γενεαλογία, sp. τὸ γενεαλόγημα.

Stammsylbe ἡ θεματικὴ συλλαβή.

Stammtafel, s. Stammbaum.

Stammvater ὁ προπάτωρ, ορος, ὁ πρόγονος; ὁ ἀρχηγός od. ἀρχηγέτης (τοῦ γένους).

stammverwandt ὁμόφυλος, ὁμοεθνής, σύμφυλος, sp. ὁμόεθνος 2.

Stammverwandtschaft ἡ ὁμοφυλία, sp. ὁμοεθνία; auch τὸ ὁμόφυλον u. s. w.

Stammwort τὸ πρωτότυπον; τὸ πρωτόθετον ῥῆμα; ἡ πρωτότυπος λέξις; τὸ θεματικόν (ῥῆμα).

Stampfe 1) als Gefäss: ὁ ὅλμος. — 2) Keule zum Stampfen: τὸ ὕπερον, ὁ δοίδυξ, υκος, ὁ ἀλετρίβανος, ὁ τριπτήρ, ῆρος.

stampfen 1) *intr.* mit den Füssen auf die Erde: κρούειν od. κροτεῖν τὴν γῆν τοῖς ποσίν, seltner κτυπεῖν τοῖς ποσίν, sp. ποδοκτυπεῖν. — zu od. bei etw. st. ἐπικτυπεῖν τοῖς ποσίν. — 2) *tr.* κόπτειν, συγκόπτειν, τρίβειν, συντρίβειν, συνθλίβειν, συνθλᾶν; m. den Füssen st. πατεῖν, καταπατεῖν; Getreide st. πτίσσειν (πτίττειν); fest st. σάττειν.

Stampfen, das, 1) *intr.* ὁ τῶν ποδῶν κρότος, seltner ὁ τῶν ποδῶν κτύπος, sp. ἡ ποδοκρουστία. — 2) *tr.* ἡ τρῖψις, σύντριψις, sp. σύνθλιψις; m. den Füssen ἡ πάτησις sp.; des Getreides ὁ πτισμός, sp. ἡ πτίσις. — zum St. des Getreides gehörig πτιστικός 3.; Lied beim St. des Getreides τὸ πτιστικὸν μέλος, ὁ πτισμός. — das fest St. ἡ σάξις.

Stampfer; durch die *part.* der Verba unter „stampfen"; des Getreides ὁ πτιστής sp.

Stampftrog ὁ ὅλμος.

Stand 1) das Stehen und der Ort, wo man steht: ἡ στάσις; nur vom Orte ὁ σταθμός, ἡ χώρα, τὸ χωρίον (dies bes. St. auf dem Markte), ἡ τάξις (Posten). — St. des Wassers ἡ τοῦ ὕδατος στάσις. — St. für Pferde ἡ ἱππόστασις, τὸ ἱπποστάσιον, sp. ἡ ἱπποστασία; St. für Rinder ἡ βούστασις, sp. ἡ βουστασία, τὸ βουστάσιον. — seinen St. nehmen, einnehmen καθίστασθαι; ἱδρύεσθαι (*P.*); seinen St. haben στάσιν ἔχειν, καθιδρύεσθαι, ἑστάναι, καθεστάναι. — einen festen, sicheren St. haben ἐν ἀσφαλεῖ καταστῆναι (v. Pers.), ἐν ἀσφαλεῖ od. ἀσφαλῶς κεῖσθαι (v. Sachen); ἀσφαλῶς od. ἐν ἀσφαλεῖ ἱδρῦσθαι (v. Gebäuden, Statuen u. dgl.); βεβαίως ἱδρῦσθαι (v. Truppen). — keinen festen St. haben σφάλλεσθαι (*P.*; schwanken); ἀστάθμητον od. ἄστατον εἶναι. — St. halten μένειν, ὑπομένειν, ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι); καρτερεῖν, ἀντέχειν; v. Soldaten ἐμμένειν τῇ τάξει (opp. λείπειν τὴν τάξιν, sp. λιποτακτεῖν; auch φεύγειν); vor (gegen) Jmd. od. etw. St. halten ὑπομένειν, ὑφίστασθαι, δέχεσθαί τινα, ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τινα, ἀντέχειν τινί u. πρός τι, καρτερεῖν τι u. πρός τι; bei Jmd. St. halten παραμένειν τινί; in einem Zustande St. halten ἐγκαρτερεῖν τινι. — St. haltend μόνιμος, ἔμμονος, στάσιμος 2.; nicht St. haltend ἄστατος, ἀστάθμητος 2., v. Soldaten ὁ λιποτάκτης. — einen schweren St. haben τάξιν χαλεπὴν ἔχειν, πράγματα πολλὰ ἔχειν; das war e. harter St. ἐπιπονώτατον δὴ ἦν ἔργον. — 2) Bestand: ἡ κατάστασις, σύστασις. — zu St. kommen τελεῖσθαι, ἀπο-, ἐπι-τελεῖσθαι (*P.*), περαίνεσθαι, διαπεραίνεσθαι (*P.*), τέλος od. πέρας λαμβάνειν, γίγνεσθαι ἐπιτελῆ (auch καταστῆναι, γίγνεσθαι); nicht zu St. kommen ἀτελῆ γίγνεσθαι. — zu St. bringen, mit etw. zu St. kommen τελεῖν, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, περαίνειν, διαπεραίνειν (u. *M.*), ἀνύτειν, ἀπεργάζεσθαι, διαπράττεσθαί τι u. dgl., s. ausführen 2). — 3) die Art, wie etw. steht, Zustand: ἡ στάσις, gew. ἡ κατάστασις, ἡ διάθεσις. — In Verbindung m. einem *gen.* gibt man es gew. durch τά m. *gen.* od. τὰ κατὰ (περί) m. *acc.* des betreffenden *subst.*, z. B. der St. des Gewerbes τὰ τοῦ χρηματισμοῦ od. τὰ κατὰ (περὶ) τὸν χρηματισμόν; der St. der Sachen im Staate τὰ τῆς πόλεως, τὰ κατὰ (περὶ) τὴν πόλιν; ihr seht den St. der Dinge im Staate ὁρᾶτε τὴν πόλιν ἐν οἵοις ἐστίν; der gegenwärtige St. der Dinge τὰ νῦν καθεστῶτα, τὰ παρόντα. — sich in einem St. befinden ἔχειν mit entspr. *adv.* od. εἶναι m. entspr. *adj.*, z. B. sich im guten St. befinden, im (guten) St. sein εὖ od. καλῶς ἔχειν; ἀβλαβῆ, ἀκέραιον, σῶν εἶναι (unversehrt sein); sich im schlechten St. befinden, im schlechten St. sein κακῶς ἔχειν, φαῦλον od. διεφθαρμένον εἶναι. — etw. im (guten) St. erhalten διασῴζειν τι. — etw. in St. (in den gehörigen St.) setzen κατα-, παρα-σκευάζειν, εὐτρεπίζειν τι („für sich" durch d. *M.*); sich in St. setzen παρασκευάζεσθαι; etw. wieder in St. setzen ἀποκαθιστάναι, ἐπανορθοῦν, ἐπισκευάζειν τι; Kleider, Schuhe, Netze u. dgl. ἀκεῖσθαι, ἐξακεῖσθαι, ἠπᾶσθαι. — im St. sein etw. zu thun οἷόν τε εἶναι, ἱκανὸν od. δυνατὸν εἶναι, δύνασθαι ποιεῖν τι; auch ἔστιν ἔν (ἐπί) τινι ποιεῖν τι; ausser St. sein etw. zu thun ἀδύνατον od. οὐχ οἷόν τε εἶναι, ἀδυνατεῖν (selten ἀμηχανεῖν) ποιεῖν τι; weniger im St. sein etw. zu thun ἀδυνατώτερον εἶναι ποιεῖν τι. — Jmd. in den St. setzen etw. zu thun ποιεῖν τινα δυνατόν od. ἱκανόν m. *inf.*; παρέχειν τινὶ δύναμιν, παρέχειν (παρασκευάζειν, ποιεῖν) τινὶ ἐξουσίαν τοῦ mit *inf.*; ὑπουργεῖν τινι πόρον (πόρους) od. μηχανὴν (μηχανὰς) ὥστε m. *inf.* — Jmd. ausser St. setzen etw. zu thun ἀδύνατον ποιεῖν τινα m. *inf.*; ἐμποδὼν εἶναι od. γίγνεσθαί τινι m. *inf.* (wozu auch μή, μὴ οὐ hinzutreten kann) od. τοῦ μή m. *inf.*; κωλύειν, διακωλύειν τινά m. *inf.* (auch mit μή, μὴ οὐ); ἀδυνασίαν od. ἀμηχανίαν κατασκευάζειν τινὶ τοῦ m. *inf.* — 3) Stellung im Leben: ἡ τάξις, ἡ τύχη, ἡ ἀξία, auch τὸ σχῆμα. — geistlicher St. ἡ τῶν ἱερέων τάξις, οἱ ἱερεῖς; der St. der Ritter ἡ ἱππάς, άδος (τάξις); οἱ ἱππεῖς; der St. der Knechtschaft ἡ δουλεία, οἱ δοῦλοι, τὸ δοῦλον. — ehelicher St. ὁ γάμος; eheloser (lediger) St. ὁ ἄγαμος βίος, ἡ ἀγαμία, ἡ ἀζυγία. — hoher, vornehmer St. ἡ εὐγένεια, ἡ τιμή; niedriger St. ἡ ἀγένεια, ταπεινότης; v. hohem, vornehmem St. εὐγενής, ἔντιμος 2.; von niedrigem St. ἀγενής 2., ταπεινός 3.; von hohem, vornehmem St. sein εὐγενῆ κἀξ εὐγενῶν εἶναι, καλῶς γεγονέναι; ἔντιμον εἶναι; von niedrigem St. sein ἀγενῆ κἀξ ἀγενῶν εἶναι; κακῶς γεγονέναι; ταπεινῶς od. ταπεινὰ πράττειν; ein Mann von niedrigem St., s. niedrig. — gleicher St. ἡ ὁμοτιμία, ἰσοτιμία. — die höheren St. οἱ ἔντιμοι, οἱ γνώριμοι, οἱ πρωτεύοντες ἐν τῇ πόλει. — die Stände = Landstände, Reichsstände, s. Parlament.

Standarte τὸ σημεῖον, sp. ἡ σημαία.

Standbaum τὸ διάφραγμα.

Standbild ὁ ἀνδριάς, άντος. — Jmd. ein St. von Erz errichten ἀνιστάναι τινὰ χαλκοῦν.

Standesgenoss ὁ τὴν αὐτὴν τάξιν (τύχην, τιμὴν) ἔχων; ὁ ὁμότιμος, ἰσότιμος.

Standesherr, etwa ὁ δυνάστης. — ein St. sein δυναστεύειν.

Standesherrschaft, etwa τὸ (τὰ) τοῦ δυνάστου χωρίον (χωρία).

standesmässig ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τάξιν (τύχην) od. κατ' ἀξίαν; auch bloss πρέπων, προσήκων 3., ἄξιος 3., εὐπρεπής 2.

Standesperson ὁ ἔντιμος, ὁ γνώριμος, ὁ πρωτεύων ἐν τῇ πόλει; auch ὁ εὐγενὴς ἀνήρ, ὁ εὐπατρίδης (v. Adel).

standfest στάσιμος 2., σταθερός 3., sp. εὐστα-

θής 2., fast nur poet. *ἔμπεδος* 2.; auch *βέβαιος* 2. u. 3., *ἰσχυρός* 3.

standhaft *στάσιμος* 2. (sp. *εὐσταθής* 2.; selten *σταθερός* 3.); *καρτερός*, *καρτερικός* 3., *καρτερῶν* 3.; *βέβαιος* 2. u. 3., *μόνιμος*, *ἔμμονος* 2. (fest, beharrlich); *ἐγκρατής* 2. (enthaltsam); *ἀτενής* 2., *στερεός* u. *στερρός* 3. (unbeugsam); *ἀτάρακτος* 2. (unerschütterlich); *ἄφοβος*, *ἀδεής* 2. (furchtlos). — st. sein gegen etw. *καρτερεῖν πρός τι*; bei etw. *ἐγκαρτερεῖν τινι*, *καρτερεῖν ἐν* (*ἐπί*) *τινι*, *πρός τι*, *διακαρτερεῖν ἔν τινι*. — etw. st. ertragen *καρτερεῖν*, *διακαρτερεῖν τι*; das st. Ertragen *ἡ καρτερία*, *καρτέρησις*, *τὸ καρτέρημα*. — sich st. weigern *ἀπισχυρίζεσθαι*. — sich st. einer Sache enthalten *στερρῶς ἀπέχεσθαί τινος*.

Standhaftigkeit *ἡ καρτερία*, *βεβαιότης*, *ἐγκράτεια*, *ἀταραξία*, sp. *ἡ εὐστάθεια*, *σταθερότης*, *μονιμότης*; auch *τὸ καρτερικόν* u. ä. Neutra.

Standort *ἡ στάσις*, *ὁ σταθμός*; *ὁ τόπος*, *ἡ χώρα*, *τὸ χωρίον*, *ἡ ἕδρα*; *ἡ τάξις* (Posten).

Standpunkt *ἡ στάσις*, *ἡ χώρα*, *ἡ ἕδρα* (eig.); *ἡ τάξις* (eig. u. übtr.). — einen St. einnehmen *καθίστασθαι* (*καταστῆναι*); seinen St. nehmen *ἱδρύεσθαι*, *καθιδρύεσθαι* (*P.*). — v. diesem St. aus betrachten *ἐντεῦθεν*, *ἐνθένδε*, *οὕτω(ς)*, *ὧδε*, *ταύτῃ*, *τῇδε σκοπεῖν*. — vom richtigen St. aus betrachten *ὀρθῶς σκοπεῖν*; vom wahren St. aus betrachten *ἐπ' ἀληθείας σκοπεῖν*.

Standquartier *ὁ σταθμός*; *τὸ στρατόπεδον* (Lager); sp. *τὰ ἐπίσταθμα*. — sein St. irgendwo nehmen *ἱδρύεσθαι* (*P.*), *καθίζεσθαι*, *στρατοπεδεύεσθαι*, *καταστρατοπεδεύεσθαι ἔν τινι τόπῳ*, sp. *ἐπισταθμεύειν* od. *ἐπισταθμίαν ποιεῖσθαι παρά τινι* (bei Jmd.).

Standrecht, etwa *ἡ στρατιωτικὴ δίκη*. — St. halten *στρατιωτικῶς τὴν κρίσιν ποιεῖσθαι*.

Standrede (bei Beerdigungen) *ὁ ἐπιτάφιος λόγος* (sp. auch bloss *ὁ ἐπιτάφιος*), *ὁ ἔπαινος*, *τὸ ἐγκώμιον* (Lobrede). — Jmd. eine St. halten *λόγον ἐπιτάφιον εἰπεῖν ἐπί τινι*, *ἔπαινον λέγειν ἐπί τινι*, *περί τινος*.

Standredner *ὁ τὸν ἐπιτάφιον λόγον* od. *τὸν ἔπαινον λέγων*, *οντος*; sp. *ὁ ἐγκωμιαστής*, *ὁ ἐπιτάφιος σοφιστής*.

Stange *ἡ κάμαξ*, *ακος* (von Holz; auch Ruderstange, wie *ὁ κοντός*; u. bei sp. = Speerschaft, wofür besser *τὸ ξυστόν*, *τὸ δόρυ*); *ὁ στύραξ*, *ακος* (Fahnenstange); *ἡ κεραία* (gabelförmige St.; sp.); *τὸ ἔλασμα* (v. Metall). — St. am Zaume *τὸ στόμιον*. — sprichw. Jmd. die St. halten *παρεῖναι* od. *ὑπάρχειν τινί* (Jmd. zur Seite stehen); *ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος* (Jmd. vertheidigen). — bei der St. bleiben *ἔχεσθαι τῆς ὑποθέσεως*; *εἰς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν*; nicht bei der St. bleiben, s. abschweifen. — aus einer St. gemacht *καμάκινος* 2.

Staniol, s. Stagnol.

Stapel *τὸ ναυπήγιον*. — ein Schiff vom St. lassen *καθέλκειν ναῦν* (*εἰς τὴν θάλατταν*); das vom St. laufen Lassen *ὁ καθελκυσμός* (*εἰς τὴν θάλατταν*) sp. — das Schiff läuft vom St. *ἡ ναῦς καθέλκεται*, *κατάγεται* (*εἰς τὴν θάλατταν*), auch *καταφέρεται* (*P.*) *εἰς τὴν θάλατταν*.

Stapelplatz *τὸ ἐμπόριον*, sp. *τὸ ἐπίνειον*.

Stapelrecht; „es hat eine Stadt das St.", etwa *δεῖ πάντας ἐμπόρους οἵτινες ἂν ἀφίκωνται πορευόμενοι εἰς τὴν πόλιν*, *τὰ ὤνια ἐν τῷ δείγματι προτίθεσθαι*.

Stapfen, s. Fussstapfen.

stark 1) dem Umfange nach: *παχύς* 3. (dick); *μέγας*, *μεγάλη*, *μέγα* (gross), *εὐμεγέθης* 2. (ansehnlich); *ἀδρός* 3., sp. *ἀδρομερής* 2. (gedrungen, derb); *πυκνός* 3. (dicht, fest, solid). — st. Haare *ἡ πυκνὴ θρίξ*, sp. *τὸ τῶν τριχῶν πύκνωμα*. — st. werden *παχύνεσθαι*, *ἀδροῦσθαι*, *αὐξάνεσθαι*, *ἐπαυξάνεσθαι* (*P.*); st. machen *παχύνειν*, *αὐξάνειν*, *ἐπαυξάνειν*. — 2) der Zahl u. Menge nach: *πολύς*, *πολλή*, *πολύ*. — st. Heer *πολλὴ* od. *μεγάλη στρατιά*; ein st. Gefolge *πολλοὶ* od. *συχνοὶ θεράποντες*, *συχνὴ θεραπεία*. — das Heer ist 10,000 Mann st. *ἡ στρατιὰ μυρίων ἐστὶ στρατιωτῶν* od. *μυρίους ἔχει στρατιώτας*; die Feinde sollen höchstens 2000 Mann st. sein *λέγονται οἱ πολέμιοι εἶναι δισχίλιοι μάλιστα τὸ πλῆθος*. — st. Steuern *πολλοὶ φόροι*; eine st. Summe *πολλὰ* od. *συχνὰ χρήματα*; ich habe st. Ausgaben *δεῖ με πολλὰ δαπανᾶν*. — eine st. Familie haben *πολλοὺς παῖδας ἔχειν*. — st. bevölkert *πολυάνθρωπος*, selten *πολύανδρος* 2.; st. Bevölkerung *ἡ πολυανθρωπία*, sp. *πολυανδρία*; st. besuchter Ort *τὸ πολυάνδριον* sp. — st. Schnee *πολλὴ* od. *βαθεῖα χιών*. — st. essen *πολλὰ ἐσθίειν*, *πολυφάγον εἶναι*. — st. trinken *πολλὰ* od. *ἀδρότερον πίνειν*, *πολυπότην εἶναι*, selten *πολυποτεῖν*. — 3) kräftig, mächtig: *ῥωμαλέος*, *ἐρρωμένος* 3.; *εὔρωστος*, selten *εὐσθενής* 2.; *εὔτονος*, *σύντονος* 2.; *ἰσχυρός* 3.; *καρτερός* 3., *σφοδρός* 3., auch *δεινός*, *δυνατός* 3. — st. sein *ἰσχύειν*, *ἐρρῶσθαι*; (am Körper) *ἰσχύειν*, *ῥωμαλέον* od. *δυνατὸν εἶναι*, *δύνασθαι τῷ σώματι*, poet. u. sp. *εὐσθενεῖν*; (am Geiste) *ἰσχύειν* od. *δυνατὸν εἶναι τῇ ψυχῇ*; st. sein an Fussvolk *ἰσχύειν τῷ πεζῷ*. — st. machen, s. stärken. — sich st. zeigen in Gefahren *ἐρρωμενέστερον γίγνεσθαι πρὸς τὰ δεινά*. — eine st. Mauer *τεῖχος ἰσχυρόν*; eine st. Festung *τεῖχος καρτερὸν* od. *ἐχυρόν*. — mit st. Wurzel *ἰσχυρόρριζος* 2. — bildl. st. sein in etw. *δεινὸν εἶναί τι*, *ἀμφί* (*περί*, seltner *κατά*) *τι*, auch m. folg. *inf.*, z. B. ihr seid st. darin die Wahrheit zu verbergen *δεινοί ἐστε συγκρύπτειν τὸ ἀληθές*. — ein st. Beweis *τεκμήριον μέγα*, *ἐναργές*, *σαφέστατον*. — Ist es = „st. dem Grade nach, st. in seinen Aeusserungen od. Wirkungen", so gibt man es durch *μέγας*, *πολύς* 3., *ἀδρός*, *δεινός*, *ἰσχυρός*, *σφοδρός* 3. u. auch noch durch andere *adj.*, wie aus den folg. Beispielen erhellt: st. Wind *ἄνεμος πολύς*, *βίαιος*, *χαλεπός*; *πνεῦμα σφοδρόν*, *λαμπρόν*, *εὔτονον*; st. Regen *ὑετὸς πολύς*, *ὕδωρ πολὺ ἐξ οὐρανοῦ*; st. Feuer *πῦρ πολύ*, *μέγα*, *ἀδρόν*; st. Rauch *καπνὸς πολὺς* od. *δριμύς*; st. Hitze *καῦμα μέγα*, *πολύ*, *ἀδρόν*; st. Kälte *κρύος πολύ*, *μέγα*, *χαλεπόν*; st. Winter *χειμὼν πολύς*, *τραχύς*; st. Wein *οἶνος ὀξύς*, auch *ἄκρατος* (nicht gewässert); st. Arzenei *φάρμακον δραστήριον* od. *ἐνεργόν*; st. Geruch *ὀσμὴ βαρεῖα*, *δριμεῖα*; st. Rausch *μέθη πολλή*, *βαθεῖα*; st. Schlaf *ὕπνος πολὺς* od. *βαθύς*; st. Puls *σφυγμὸς ἀδρός*; st. Durchfall *διάρροια ἄκρατος*; st. Husten *βὴξ ἰσχυρά*; st. Gelächter *γέλως πολύς*, *ἰσχυρός*, *ἀνειμένος*; st. Stimme *φωνὴ μεγάλη*, *λαμπρά*; st. schreien *μέγα βοᾶν*; st. Hieb *πληγὴ ἰσχυρά*, *βιαία*, *βαρεῖα*, *εὔτονος*; st. Scharte *διπλόη συχνή*; st. Marsch *ὁδὸς* od. *πορεία μακρά*; st. Gedächtniss *μνήμη ἀγαθή*, *πιστή*, *ἰσχυρά*; st. Hoffnung *ἐλπὶς πολλὴ* od. *ἰσχυρά*; st. Muth *θάρρος ἰσχυρόν*, *εὔτολμον*, *ἡ εὐτολμία*. — man redet st. von etw. *πολλοὶ λόγοι γίγνονται περί τινος*, *πολὺς ὁ λόγος ἐνέσπαρται περί τινος*, *πολλοί τι θρυλοῦσιν*. — in st. Ausdrücken spr. *σφόδρα λέγειν*. — als *adv.* *σφόδρα*, *σφοδρῶς*, selten *κάρτα*. — sehr st. laufen *δρόμῳ ἐκτενεστάτῳ χρῆσθαι*. — etw. st. betreiben *σπουδῇ πράττειν τι*, *σφόδρα ἐπιτηδεύειν τι*, *σπουδάζειν τι*, *περί τι*, *ἐπί τινι*.

starkmüthig *καρτερὸς* (3.) *τὴν ψυχήν*; *καρτερικός* 3., *εὔτολμος* 2.

Starkmuth *ὁ καρτερὸς θυμός*; *ἡ εὐτολμία*.

Starost *ὁ ἔπαρχος*, *ὁ δυνάστης*. — St. sein *ἐπάρχειν*, über etw. *τινός*.

Starostei *ἡ ἐπαρχία*; als Ort *τὸ ἀρχεῖον*.

starr 1) eig. *στερεός* u. *στεῤῥός* 3. (fest, hart); *σκληρός* 3. (spröde, unbiegsam); *ἀκίνητος* 2. (ohne Bewegung); *ῥιγῶν* 3. (st. vor Kälte); *πεπηγώς* 3. (geronnen, gefroren); *ναρκῶν* 3., *ναρκώδης* 2., *νεναρκωμένος* 3., *ἀπονεναρκωμένος*, sp. *ἀποναρκῶν* 3. (st. vor Frost, Krampf, Schrecken); *ἀπόπληκτος*, *ἔμπληκτος* 2., *ἐκπεπληγμένος* 3., *ἐμβρόντητος* 2., *ἐμβεβροντημένος* 3. (betäubt, verblüfft); *ἀναίσθητος* 2. (ohne Gefühl); *ἀτενής* 2. (v. den Augen, die fest auf einen Punkt gerichtet sind). — st. machen *πηγνύναι*, *ναρκοῦν*, *ἀποναρκοῦν*, *ποιεῖν ναρκᾶν* od. *ῥιγῶν*, *ἐκπλήττειν*; st. werden od. sein *πήγνυσθαι*, *ναρκοῦσθαι*, *ἀποναρκοῦσθαι* (*P.*), *ναρκᾶν* (sp. *ἀποναρκᾶν*), *ῥιγῶν*, *ἀναισθήτως ἔχειν*, *ἐκπλαγῆναι*. — st. auf etw. sehen *ἀτενίζειν εἴς* od. *πρός τι*, *ἀτενὲς βλέπειν εἴς τι*; das Auge st. auf einen Punkt richten *τὴν ὄψιν εἰς τὸ ἀτενὲς ἀπερείδεσθαι*; st. Blick *τὸ ἀτενὲς τῆς ὄψεως*, *ὁ ἀτενισμός*. — 2) übtr. *στερεός*, *στεῤῥός*, *σκληρός* 3., vgl. starrköpfig.

starrblind *ἐσχάτως τυφλός* 3. — st. machen Jmd. *ἐκτυφλοῦν τινα*.

starren *ῥιγῶν* (vor Frost), *ναρκᾶν* (durch Frost, Krampf, Schrecken); *ἐκπεπλῆχθαι* (vor Schrecken), übr. vgl. starr. — von Gold st. *χρυσοῦ κατάπλεων εἶναι*, *περιττῶς καταπεπασμένον εἶναι χρυσῷ*.

Starren, das, *τὸ ῥῖγος*, *ἡ νάρκη* (*νάρκα*), *ἡ νάρκησις*, *νάρκωσις*; *ἡ ἀκινησία*; *ἡ ἔκπληξις*, sp. *ἐμβροντησία*. — das St. des Blickes *τὸ ἀτενὲς τῆς ὄψεως*, *ὁ ἀτενισμός*.

Starrheit *ἡ νάρκη* (*νάρκα*), *ἡ ἀκινησία*, *ἀναισθησία*; *ἡ στερεότης*, *στεῤῥότης*, *σκληρότης*; vgl. Starrsinn.

starrköpfig *στεῤῥός* 3., *ἰσχυρογνώμων* 2., *ἄπειστος*, *δύσπειστος*, *ἀπειθής*, *δυσπειθής* 2.; *δύστροπος* 2., *δυστράπελος* 2.; *ἀνεπιεικής* 2.; *αὐθάδης* 2., sp. *ἀνυπότακτος* 2.

Starrkopf, durch die vhg. *adj.*

Starrkrampf, s. Starrsucht.

Starrsinn *ἡ στεῤῥότης*, *ἀνεπιείκεια*, *αὐθάδεια*, *ἀπείθεια*, sp. *ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη*, *δυστροπία*, *δυστραπέλεια* (*δυστραπελία*); häufig auch durch die Neutra der *adj.* unter „starrköpfig", z. B. *τὸ ἄπειστον*.

starrsinnig, s. starrköpfig.

Starrsucht *ἡ κάτοχος*, *ἡ κατοχή*, *ἡ κατάληψις*; v. der St. befallen *κάτοχος* 2.

Stater (Münze u. Gewicht) *ὁ στατήρ*, *ῆρος* (als Silbermünze auch *τὸ τετράδραχμον* genannt; als Goldmünze auch mit dem Beisatze *χρυσοῦς*, *χρυσοῦ* od. *χρυσίου*).

Statik *ἡ στατική*. — der St. kundig *στατικός* 3.

Station *ὁ σταθμός*; vgl. Posten.

stationieren *καθιστάναι*, *τάττειν*; *καθίζειν*, *ἐγκαθίζειν*; stationiert sein *ἐγκαθῆσθαι*, *τετάχθαι*.

stationsweise *κατὰ σταθμούς*.

Statist *τὸ κωφὸν πρόσωπον*, *τὸ δορυφόρημα*.

Statistik *ἡ τῶν περὶ τὴν χώραν καὶ περὶ τὰ πολιτικὰ ἐμπειρία*.

Statistiker *ὁ τῶν περὶ τὴν χώραν καὶ περὶ τὰ πολιτικὰ ἔμπειρος*.

statistisch *ὁ*, *ἡ*, *τὸ περὶ τὴν χώραν καὶ περὶ τὰ πολιτικά*.

Stator (als Beiname des Jupiter), *ὁ Στήσιος* od. *Ἐπιστάσιος*.

Statt = Stätte, in einer Reihe von Verbindungen: *a*) St. haben od. finden: *χώραν ἔχειν*, gew. *ἐνδέχεσθαι*, *συμβαίνειν*, *γίγνεσθαι*, *ὑπάρχειν*, *τυγχάνειν ὄντα*, *οὖσαν*, *ὄν*; *impers.* *ἐγχωρεῖ*, *συγχωρεῖ*, *ἔστιν*, *ἔνεστιν*. — bei etw. St. finden *ἐν-*, *προσ-εἶναί τινι*. — Jmds. Bitte St. finden lassen = ihr St. geben, vgl. im Folg. *b*) St. geben, z. B. den Bitten od. Wünschen Jmds.: *συγχωρεῖν* od. *παραχωρεῖν δεηθέντι τινί τι* od. *inf.*, *χαρίζεσθαί τινί τι*; Jmds. Vorstellungen St. geben *πείθεσθαί* (*aor. P.*) *τινι*. *c*) an Kindes St. annehmen, s. adoptieren. *d*) Jmds. St. vertreten: *εἶναι ἀντί τινος*, *ὑπέχειν τὴν χώραν τινός*. *e*) v. Statten gehen: *χωρεῖν*, *προχωρεῖν*; glücklich v. St. gehen *καλῶς* (*εὖ*, *εὐπετῶς*, *κατὰ νοῦν*, *κατὰ λόγον*) *χωρεῖν*, (*καλῶς*) *προχωρεῖν*; *κατορθοῦσθαι* (*P.*). *f*) zu Statten kommen, Jmd. od. etw.: *συμφέρειν*, *λυσιτελεῖν τινι*; *ὠφελεῖν*, *ὀνινάναι τινά*; *εἰς δέον γίγνεσθαί τινι*; *καλῶς ἔχειν τινί*; *συμβάλλεσθαι εἴς* (*πρός*) *τι*, *ὑπέρ τινος*; auch *συμβάλλεσθαί τινι*, *ποιεῖν εἴς τι*.

statt 1) *praep.* *ἀντί τινος*, *ἐν μέρει τινός*. — st. deiner *ἐν τῷ σῷ μέρει*. — 2) als *conjunct.* „st. dass, st. zu" *ἀντὶ τοῦ* m. *inf.*, z. B. statt ihm zu helfen verliessen sie ihn u. flohen *ἀντὶ τοῦ βοηθῆσαι ἔφυγον καταλιπόντες αὐτόν*.

statthaft *καίριος* 3., *ἐπικαίριος* u. *ἐπίκαιρος* 2. (zur rechten Zeit); *εἰκώς* 3., *ἐπεικής* 2., *οὐκ ἄτοπος* 2., *ἄξιος* 3., *πρέπων* 3. (passend, angemessen); *ὀρθός* 3. (richtig); *νόμιμος* 3. u. 2., *ἔννομος* 2., *δίκαιος* 3. (gesetzmässig, rechtmässig). — es ist etw. st. *ἔξεστι ποιεῖν τι* u. dgl.: es ist etw. nicht st. *οὐ θεμιτόν* od. *οὐ θέμις* m. *inf.*

Statthaftigkeit *ἡ ἐπιείκεια*; gew. *τὸ ἐπιεικές*, *τὸ νόμιμον* u. ä. Neutra, vgl. d. vhg. W.

Statthalter *ὁ ἔπαρχος*, *ὕπαρχος*, *ἐπίτροπος*, *ἐπίσταθμος*; bei den Lakedaimoniern (dann auch übh.) *ὁ ἁρμοστής* (*ὁ ἁρμοστήρ*, *ῆρος*); bei den Persern *ὁ σατράπης*. — St. in einer Provinz sein *ἐπάρχειν χώρας*, *ἐπιτροπεύειν χώραν* od. *χώρας*, *ἁρμόττειν χώραν* od. *ἐν χώρᾳ*, *σατραπεύειν χώραν* od. *χώρας*.

Statthalterei 1) = Statthalterschaft, w. s. — 2) die Wohnung des St.: *ἡ τοῦ ἐπάρχου* (u. s. w., vgl. Statthalter) *οἰκία*; auch *τὸ ἀρχεῖον* (Amtshaus).

Statthalterschaft *ἡ ἐπαρχία*, *σατραπεία*.

stattlich *εὐπρεπής* (sp. *ἐπιπρεπής*) 2., *πρέπων* 3. (anständig, ansehnlich); *ἄξιος* 3. (würdig); *κόσμιος* 3. (ehrbar); *σεμνός* 3. (würdevoll); *κομψός* 3. (schmuck); *εὐειδής* 2. (wolgestaltet); *λαμπρός* 3., *μεγαλοπρεπής* 2., *μεγαλεῖος* 3., *σοβαρός* 3. (prächtig, glänzend); übh. *καλός* 3. (schön). — ein st. Mann *ἀνὴρ σεμνός*. — ein st. Ross *ἵππος σοβαρός*. — ein st. Mahl *δεῖπνον μεγαλοπρεπές*. — st. gekleidet *καλῶς* od. *λαμπρῶς περιεσταλμένος* 3., *εὐσταλής* 2. (*τὸ σχῆμα*). — von st. Ansehen *εὐπρεπὴς* od. *σεμνὸς ἰδεῖν*.

Stattlichkeit *ἡ εὐπρέπεια* (sp. *ἐπιπρέπεια*), *τὸ εὐπρεπές*; *ἡ κοσμιότης*; *ἡ σεμνότης*; *ἡ κομψότης*; *ἡ λαμπρότης*; *ἡ μεγαλοπρέπεια* (sp. *μεγαλειότης*); *τὸ κάλλος*; vgl. d. vhg. W.

Statue *ὁ ἀνδριάς*, *ἄντος*; *ἡ εἰκών*, *όνος* (auch *ἡ πλαστὴ εἰκών*); *τὸ ἄγαλμα* (dies bes. von einer Götterstatue). — Jmd. eine St. errichten *ἱστάναι* (*ἀνιστάναι*) *ἀνδριάντα τινός*. — Jmd. eine goldene St. errichten *ἀνιστάναι τινὰ χρυσοῦν*.

statuieren = festsetzen, annehmen, behaupten, auch: zugeben, gestatten, w. s. — ein Beispiel an Jmd. st. *παράδειγμα ποιεῖσθαί τινα*, sp. *παραδειγματίζειν τινά*.

Statur *τὸ εἶδος* (übh. die äussere Erscheinung); *ἡ μορφή* (die Gestalt); *τὸ σχῆμα* (die ganze Hal-

tung); ἡ φύσις (Körperbeschaffenheit), sp. τὸ ἀνάστημα. — er ist so ziemlich von deiner St. ὅμοιός πώς ἐστί σοι τὸ σχῆμα.

Statut τὸ σύστημα; vgl. Verfassung. — die St. τὰ καθεστῶτα, οἱ νόμοι.

statutenmässig ἔννομος 2.; *adv.* κατὰ τοὺς νόμους.

Staub ἡ κόνις (selten ἡ κονία, was auch „Kalkstaub" bedeutet); ὁ κονιορτός (aufgewühlter St.); ἡ ἄχνη (der an einem Körper haftende St., Metallstaub); ὁ χνοῦς (leichter, feiner St., Blüthenstaub). — m. St. bestreuen od. beschmutzen κονίειν (sp. κονίζειν), κονιορτοῦν. — sich im St. wälzen κονίεσθαι; sich gern im St. wälzend κονιστικός 3. — es steigt St. in die Höhe κονιορτὸς ἀναφέρεται od. αἴρεται (*P.*). — von St. umwirbelt κεκονιμένος 3. — zu St. u. Asche machen ἐκτεφροῦν sp. — bildl. in den St. treten καταπατεῖν, προπηλακίζειν. — sich aus dem St. machen ἐκποδὼν ἀπιέναι; ἀπο-, ἐκ-φεύγειν; οἴχεσθαι φεύγοντα; ἀπο-, δια-διδράσκειν; kom. ἀποσοβεῖν, ἀπολιβάζειν. — Jmd. aus dem St. heben ἀνορθοῦν τινα, εἰς ὕψος αἴρειν τινά. — Jmd. St. in die Augen streuen = täuschen, betrügen, w. s. — im St. liegen ἀπερρῖφθαι, χαμαιπετῆ εἶναι.

stauben ἀναπέμπειν κόνιν od. κονιορτόν. — es staubt κονιορτὸς ἀναφέρεται od. αἴρεται (*P.*).

staubig κονιορτώδης 2., auch κονιορτοῦ κατάπλεως 2., αὐχμηρός, ῥυπαρός 3. — sich st. machen κονίεσθαι.

Staubmasse τὸ κονιορτοῦ πλῆθος.

Staubmehl ἡ παιπάλη.

Staubplatz ἡ κονίστρα.

Staubregen ἡ ψακάς u. ψεκάς, άδος (αἱ ψακάδες); τὸ ψακάδιον.

Staubwirbel ὁ κονιορτός.

Staubwolke ὁ κονιορτός (ὥσπερ νεφέλη).

stauchen, s. stossen, stopfen u. vgl. verstauchen.

Staude ὁ (selten ἡ) θάμνος. — kleine St. ὁ θαμνίσκος, τὸ θαμνίον. — zur St. werden ἐκθαμνοῦσθαι (*P.*).

staudenartig θαμνοειδής u. θαμνώδης 2.

Staudengewächs τὸ θαμνῶδες φυτόν.

staudig θαμνοειδής u. θαμνώδης 2.

stauen, s. stopfen. — das Wasser st. κατ-, ἐπ-έχειν τὸ ὕδωρ.

staunen, s. erstaunen, sich verwundern.

Staunen, das, s. Erstaunen, Verwunderung.

Staupbesen; Jmd. den St. geben ῥαβδίζειν τινά; den St. bekommen ῥαβδίζεσθαι (*P.*).

Stechdorn ὁ παλίουρος. — aus St. παλιούρινος 3.

Stecheiche ἡ u. ὁ πρῖνος; *dem.* τὸ πρινίδιον. — v. der Art der St. πρινώδης, πρινοειδής 2. — v. dem Holze der St. πρίνινος 3. — die Frucht der St. τὸ πρῖνον.

Stecheisen ὁ κέστρος.

stechen 1) *tr.* κεντεῖν, κεντρίζειν, κεντοῦν, νύττειν; auch τύπτειν, παίειν (m. etw. τινί); m. einem spitzen Werkzeuge Löcher, Male st. στίζειν; von Insekten, Schlangen u. dgl. δάκνειν; von Bienen auch τύπτειν τῷ κέντρῳ. — in Stein, Metall u. dgl. st. γλύφειν. — durch etw. st. πείρειν, διαπείρειν τι. — ein Thier st. σφάττειν, ἀποσφάττειν. — die Sonne sticht καίει od. βάλλει ὁ ἥλιος. — sich st. νύττεσθαι, πλήττεσθαι (*P.*). — bildl. das Pferd sticht der Hafer κριθιᾷ ὁ ἵππος; es sticht Jmd. der Kitzel ἀκολασταίνει, ἀσελγαίνει τις. — Sylben st. συλλαβομαχεῖν, auch wol γλύφειν συλλαβάς sp. — sprichw. was weder gehauen noch gestochen ist ὃ τὸ λεγόμενον οὔτε πόδας οὔτε κεφαλὴν ἔχει. — 2) *intr.* in die See st.: ἀνάγειν (τὴν ναῦν); gew. ἀνάγεσθαι (*DM.* u. *DP.*). — in die Augen st. διαπρέπειν, ἐκπρέπειν. — es sticht etw. Jmd. in die Augen ἀρέσκει τινά (τινί) τι, ἐπιθυμεῖ τίς τινος.

Stechen, das, ἡ κέντησις, ὁ κεντρισμός, ἡ κέντρωσις (sämmtl. sp.); ἡ νυγμή, ὁ νυγμός; ἡ πλῆξις, πληγή, sp. τύψις; v. Insekten, Schlangen ἡ δῆξις, ὁ δηγμός; das St. von Löchern, Malen ὁ στιγμός, ἡ στίξις. — das St. in Stein, Metall ἡ γλυφή. — das St. eines Thieres ἡ σφαγή. — das in die See St. ἡ ἀναγωγή.

Stecher ὁ γλυφεύς, sp. γλύπτης.

Stechmücke ἡ ἐμπίς, ίδος.

Stechmuschel ἡ πίννα (πίννη). — Seide von der St. τὸ πιννικόν (πινικόν, πίννινον, πίνινον). — die St. betreffend πίννινος 3.

Stechnelke ἡ λυχνίς, ίδος.

Stechpalme, s. Stecheiche.

Steckbrief προγραφὴ ἡ κελεύουσα συλλαμβάνειν τινά. — einen St. gegen Jmd. erlassen προαγορεύειν od. ἀνακηρύττειν συλλαμβάνειν τινά.

Stecken, s. Stock, Stab.

stecken 1) *intr.* *a)* in etw. festsitzen od. haften: πεπηγέναι ἔν τινι, ἐμπεπηγέναι τινί (mit der Spitze in etw. hineingetrieben sein); ἱδρῦσθαι ἔν τινι, ἐνιδρῦσθαί τινι (in etw. festgemacht sein); ἔχεσθαι, ἴσχεσθαι (*P.*) ἔν τινι, ἐνέχεσθαι od. ἐνίσχεσθαί (*P.*) τινι od. ἔν τινι (in od. von etw. festgehalten werden, sich nicht rühren können). — m. dem Halse in der Schlinge st. ἔχειν τὸν τράχηλον ἐν τῷ βρόχῳ. — st. bleiben in etw. ἐνέχεσθαί τινι; auch καταλείπεσθαι (*P.*) ἔν τινι (in etw. zurückgelassen werden). — etw. in etw. st. lassen ἐγκαταλείπειν τί τινι. — bildl. in etw. st. ἐνέχεσθαί τινι, seltner ἔν τινι (z. B. in Nöthen, Unglück ἀπορίαις, κακοῖς), ebenso εἶναι ἔν τινι (z. B. ἐν ἀπορίᾳ), συνέχεσθαι (*P.*; z. B. ἀμηχανίᾳ, ταλαιπωρίᾳ, κακοῖς); συζῆν, συμβιοῦν (z. B. πενίᾳ in Armuth st.); συνοικεῖν (z. B. ἀμαθίᾳ in Unwissenheit st.). — im grössten Unglück st. περιπεπτωκέναι ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς. — in Schulden st. βεβαπτίσθαι ὀφλήμασιν, ὑπόχρεων εἶναι. — Jmd. in der Noth st. lassen περιορᾶν, ἀπολείπειν od. προδιδόναι τινὰ κακοπραγοῦντα. — in der Rede st. bleiben ταράττεσθαι od. διαταράττεσθαι (*P.*) μεταξὺ λέγοντα, διαπορεῖν λέγοντα; sp. ἀνακόπτεσθαι (*P.*). — mit seinem Versprechen st. bleiben ὀφείλειν τὴν ὑπόσχεσιν. *b)* irgendwo (im Verborgenen) sein: κρύπτεσθαι (*P.*), auch κεκρύφθαι, ἀποκεκρύφθαι ἔν τινι, übh. κεῖσθαι, ἀποκεῖσθαι ἔν τινι, ἐγκεῖσθαί τινι u. ἔν τινι; auch bloss εἶναι. — in einem Loche st. (v. Thieren) φωλεύειν u. φωλεῖν. — immer zu Hause st. οἰκουρεῖν, σκιατραφεῖσθαι (sp. σκιατροφεῖσθαι; *P.*). — im Finstern st. ἐν σκότῳ λανθάνειν. — immer bei Jmd. st. ἀεὶ συνδιατρίβειν τινί; unter éiner Decke st. εἰς ἓν συγκεκυφέναι. — es steckt etw. hinter etw. ὕπεστί τι, ὕπουλον τὸ πρᾶγμα. — es steckt viel Geld in etw. πολλὰ (χρήματα) δεδαπάνηται εἴς (πρός, ἀμφί) τι od. ἀνήλωται εἴς (πρός) τι, ἐπί τινι. — es steckt viel Arbeit in etw. ἔστι τι πολλῶν πόνων, οὐκ ἄνευ πολλῶν πόνων κατείργασταί τι, ἐπίπονόν ἐστί τι. — es steckt etw. in ihm δοκεῖ οὐκ ἀφυὴς εἶναι; es steckt viel Schlechtes in ihm φύσει ἐστὶ πάνυ κακός. — 2) *tr.* *a)* fest machen: πηγνύναι; in etw. πηγνύναι εἴς τι od. ἔν τινι, ἐμπηγνύναι εἴς τι, ἐμβάλλειν τινί u. εἴς τι. — den Braten an den Bratspiess st. ἀναπείρειν τὸ κρέας ἀνὰ τὸν ὀβελόν. — an od. auf etw. st. (m. einer Nadel) προσπερονᾶν τινί τι. — ein Ziel st. τιθέναι, προτιθέναι

σκοπόν; ἐπιτιθέναι τέρμα; vgl. Ziel. *b)* übh. etw. an eine Stelle bringen, wo es ruhig u. unbewegt liegt: ἐντιθέναι τί τινι u. εἴς τι, ἐμβάλλειν u. ἐνείρειν τί τινι u. εἴς τι; auch κρύπτειν τι εἴς τι (verbergen). — das Geld in den Beutel st. ἀποτίθεσθαι τὸ ἀργύριον ἐν τῷ βαλαντίῳ. — das Schwert in die Scheide st. κρύπτειν ξίφος. — etw. in den Mund st. ἐντιθέναι τι εἰς τὸ στόμα, προσάγειν od. προσφέρειν τι τῷ στόματι; in seinen Mund st. ἐντίθεσθαι u. προσφέρεσθαί τι. — die Hand in den Busen st. ἐντίθεσθαι τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον, κρύπτειν τὴν χεῖρα ἐν τῷ κόλπῳ. — das Licht auf den Leuchter st. λύχνον ἐπιτιθέναι τῷ λυχνούχῳ. — Jmd. einen Ring an den Finger st. περιτιθέναι τινὶ δακτύλιον; sich den Ring an den Finger st. περιτίθεσθαι δακτύλιον. — den Finger in den Hals st. καθιέναι τὸν δάκτυλον εἰς τὴν φάρυγγα. — Jmd. in's Gefängniss st. ἐμβάλλειν τινὰ εἰς τὸ δεσμωτήριον. — bildl. Geld in etw. st. χρήματα δαπανᾶν εἴς (πρός, ἀμφί) τι od. ἀναλίσκειν εἴς (πρός) τι, ἐπί τινι. — sich in Gefahr st. ἐμβαίνειν εἰς κίνδυνον, ὑποδύεσθαι κίνδυνον. — sich in Schulden st. χρέα πολλὰ συνάγειν. — in Brand st., s. Brand. — Jmd. etw. st. κρύφα ἀγγέλλειν τινί τι. — sich hinter Jmd. st. ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τινα (eig.), προστήσασθαί τινα (eig. u. übtr.). — übr. vgl. verstecken.

Stecken, das, ἡ πῆξις (sp. ἔμπηξις); ἡ ἐμβολή; ἡ ἔνερσις; ἡ ἔνθεσις. — Häufig Verba.

Steckenknecht ὁ ῥαβδοφόρος.

Steckenpferd τὸ ξύλινον ἱππάριον; übtr. τὸ προσφιλέστατον ἐπιτήδευμα. — auf einem St. reiten κάλαμον περιβεβηκέναι ὥσπερ ἵππον.

Steckerbsen οἱ πηκτοὶ ὄροβοι.

Steckling ἡ παραφυάς, άδος, τὸ παραφυές, ἡ παράφυσις, ἡ ἀποφυάς, άδος, ἡ ἀπόφυσις; ἡ παρασπάς, άδος.

Steckmuschel, s. Stechmuschel.

Stecknadel ἡ βελονίς, ίδος, auch ἡ βελόνη, ἡ [περόνη.

Steckreis, s. Steckling.

Steckrübe ἡ βουνιάς, άδος.

Steckzwiebeln τὰ πηκτὰ κρόμμυα.

Steg 1) eig. τὸ γεφύριον sp.; auch übh. ἡ διάβασις. — 2) bei einem Instrumente: ἡ μαγάς, άδος (der untere, über welchen die Saiten gespannt sind); τὸ ζυγόν (sp. ὁ ζυγός; der obere, an welchem die Wirbel angebracht sind).

Stegreif; aus dem St. ἐξ ὑπογυίου, seltner ἐξ αὐτοσχεδίου, ἐξ ἐπιδρομῆς, αὐτοσχεδίως, auch durch das *adj.* αὐτοσχέδιος 3. u. 2., αὐτοσχεδιαστικός 3. — aus dem St. gemacht αὐτοσχέδιος 3. u. 2. — was aus dem St. gemacht ist τὸ αὐτοσχεδίασμα, seltner τὸ σχεδίασμα. — etw. aus dem St. machen αὐτοσχεδιάζειν, ἀποσχεδιάζειν, σχεδιάζειν τι; aus dem St. sprechen αὐτοσχεδιάζειν (über etw. περί τινος), σχεδιάζοντα λέγειν ὅ τι ἂν τύχῃ; ἐκ (ἀπὸ) τοῦ παραχρῆμα, ἐξ ὑπογυίου, seltner ἐκ τοῦ παραυτίκα od. ἐκ τοῦ παρατυχόντος, ἐπὶ καιροῦ λέγειν. — der etw. aus dem St. thut ὁ αὐτοσχεδιαστής, sp. σχεδιαστής. — die Gabe aus dem St. zu sprechen ἡ τῶν λόγων ἑτοιμότης.

stehen 1) sich in aufrechter, ruhiger Haltung befinden: ἑστάναι (ἑστηκέναι) u. στῆναι; βεβηκέναι (festen Fuss wo gewonnen haben; diese zunächst von lebenden Wesen); κεῖσθαι, ἱδρῦσθαι (*P.*; v. leblosen Gegenständen); v. Wohnörtern οἰκεῖσθαι, κατοικεῖσθαι (*P.*); von Truppen καθῆσθαι, ἱδρῦσθαι, ἐστρατοπεδεῦσθαι. — das Wasser steht ἴσχεται τὸ ὕδωρ; auch λιμνάζει τὸ ὕδωρ (stagniert). — an, bei od. neben Jmd. od. etw. st. ἑστάναι παρά u. ἐπί τινι, ἐφεστάναι τινί u. ἐπί τινι, παρεστάναι τινί; auch κεῖσθαι παρά u. ἐπί τινι, ἐπι-, παρα-κεῖσθαί τινι. — auf etw. st. ἑστάναι ἐπί τινος u. ἐπί τινι, ἔν τινι, ἐφεστάναι τινί u. ἐπί τινι, κεῖσθαι ἐπί τινι, ἐπικεῖσθαί τινι; auf einem Beine st. σαλεύειν ἐπὶ θατέρῳ σκέλει, sp. κρηπιδοῦσθαι (*P.*) ἐπὶ θατέρου σκέλους. — um Jmd. herum st. περιεστάναι τινά. — vor Jmd. ἑστάναι πρόσθεν τινός, v. Soldaten προτετάχθαι πρό τινος; die voran Stehenden οἱ προεστῶτες. — aus einander st. διεστάναι (διαστῆναι). — die Haare st. mir zu Berge ὀρθαὶ ἑστᾶσί μοι αἱ τρίχες. — wie ich gehe u. stehe ὥσπερ ἔχω. — Wache st. προφυλάττειν, sp. προκοιτεῖν (bei Nacht ἐκκοιτεῖν); übr. s. Wache. — in Garnison st. φρουρεῖν, φρουρὰν ἄγειν, ἐν φρουρᾷ εἶναι; im Felde st. στρατεύεσθαι, ἐν στρατείᾳ od. ἐπὶ στρατείας εἶναι, ἔξω εἶναι. — seinen Mann st. ἀνδραγαθίζεσθαι (sp. ἀνδραγαθεῖν), ἄνδρα ἀγαθὸν παρέχειν ἑαυτόν, ἀξίως πράττειν ἑαυτοῦ; ist es = Stand halten, vgl. Stand. — 2) = Bestand haben, dauern: μένειν, δια-, συμ-μένειν. — so lange die Welt steht ἐφ' ὅσον μένει ὁ κόσμος. — seitdem die Welt steht ἐξ ἀρχῆς, ἐξ od. ἀπ' αἰῶνος. — so lange (seitdem) die Stadt steht ἐξ (ἀφ') οὗ ᾠκοδόμηται ἡ πόλις. — noch st. ἔτι ἑστάναι (εἶναι, ὑπάρχειν); σῴζεσθαι, διασῴζεσθαι (*P.*). — 3) übh. = sein, sich befinden: εἶναι, ὑπάρχειν; bei schriftlichen Angaben γεγράφθαι, auch εἰρῆσθαι, κεῖσθαι, z. B. es steht in dem Gesetze ἔστιν (γέγραπται, εἴρηται) ἐν τῷ νόμῳ; wo steht dieses Gesetz? ποῦ γέγραπται od. κεῖται οὗτος ὁ νόμος; — das steht auf einem anderen Blatte, sprichw. ἕτερος λόγος οὗτος. — die Thränen stehen Jmd. in den Augen δακρύων ὑπόπλεως γίγνεταί τις τοὺς ὀφθαλμούς, οἱ ὀφθαλμοί τινος ὑποπίμπλανται δακρύων. — es st. Wolken am Himmel συννεφεῖ (Ζεύς), συννένοφεν. — offen st. ἀνεῳγμένον εἶναι; auch χάσκειν (z. B. vom Munde); mein Haus steht dir zu jeder Zeit offen ἔξεστί σοι εἰσιέναι ὡς ἐμὲ ὁπόταν βούλῃ. — die Sachen st. gut, schlecht εὖ (καλῶς), κακῶς (φαύλως) ἔχει τὰ πράγματα; es steht gut, schlecht mit od. um etw. καλῶς, κακῶς ἔχει τὰ περί τι; es steht gut, schlecht um Jmd. καλῶς, κακῶς ἔχει τά τινος; es steht schlecht mit uns κακῶς ἔχει τὰ ἡμέτερα, ἐν κακοῖς ἐσμεν; wie steht es um euch? πῶς ἔχει τὰ ὑμέτερα od. τὰ καθ' ὑμᾶς; wie steht's mit dir? πῶς ἔχεις; πῶς πράττεις; so steht es mit uns οὕτως ἔχομεν, οὕτως ἔχει τὰ ἡμέτερα; vielleicht stünde es besser um euch τάχ' ἂν βέλτιον ἔσχεν ὑμῖν; es steht mit ihnen nicht zum Besten οὐ πάνυ καλῶς ἔχει τὰ αὐτῶν; es steht mit ihnen so ziemlich μετρίως πράττουσιν; ich sehe wie es um uns steht ὁρῶ ἐν οἵοις ἐσμέν; ich weiss recht gut wie es mit der Sache steht οὔ με λανθάνει τὸ πρᾶγμα οἷόν ἐστιν. — „es steht" mit einem folg. *inf.*: durch verschiedene Wendungen, z. B. es steht zu erwarten ἐλπίς ἐστιν, ἔστιν ἐλπίζειν m. *inf. fut.*; es steht etw. nicht zu leugnen ἄρνησις οὐκ ἔνεστί τινος, οὐκ ἔνεστιν ἀρνεῖσθαί τι; es steht zu befürchten φοβητέον ἐστίν, χρὴ φοβεῖσθαι, es steht leicht zu ermessen ῥᾴδιόν ἐστι (οὐ χαλεπόν ἐστι) νοῆσαι u. dgl. m. — es steht Jmd. frei, s. freistehen. — es steht etw. Jmd. gut καλῶς ἔχει od. πρέπει τί τινι; κοσμεῖ τί τινα, κόσμος ἐστί τί τινι. — es steht etw. zu etw. gut ἁρμόττει τί τινι od. πρός τι. — sich gut, schlecht st. εὖ (καλῶς), κακῶς πράττειν; sich gut bei etw. st. ὠφελεῖσθαι (*P.*), κερδαί-

νειν, κέρδος ἔχειν od. λαμβάνειν ἔκ (ἀπό) τινος, περιποιεῖσθαί τι ἀπό τινος; πολὺν μισθὸν ἔχειν, λαμβάνειν, φέρεσθαι (grossen Gehalt haben); sich schlecht st. bei etw. ὀλίγον κερδαίνειν ἀπὸ (ἐκ) τινος, ὀλίγον περιποιεῖσθαι ἀπό τινος, auch βλάπτεσθαί (*P.*) τινι u. ἀπό τινος; ὀλίγον μισθὸν ἔχειν od. λαμβάνειν (geringen Gehalt beziehen). — gleich st. mit Jmd., hinter Jmd. zurück st., s. gleichstehen, zurückstehen. — Bes. häufig erscheint so „stehen“ in Verbindung mit präpositionellen Ausdrücken, nämlich: *a)* auf dem Punkte od. Sprunge st. μέλλειν mit *inf.* des *fut.* od. *praes.*; auf Jmds. Seite st. εἶναι μετά τινος, vgl. Seite. — es steht eine Strafe auf etw. ζημία ἐπίκειταί τινι; es steht ein Preis, eine Belohnung auf etw. ἆθλον κεῖται u. πρόκειταί τινος u. ἐπί τινι; es steht ein Preis auf dem Kopfe Jmds. ἐπεκηρύχθη ἀργύριόν τινι u. ἐπί τινι, ἐπεκηρύχθη τις. — auf dem Grundstücke steht eine Schuld ἐνοφείλεται ἐν τῷ ἀγρῷ ἀργύριον. — unsere Hoffnung steht auf dir ἐν σοί ἐσμεν od. κείμεθα. *b)* es steht bei mir ἐπ' od. ἐν ἐμοί ἐστιν; der Erfolg aller Dinge steht bei Gott ἐν τῷ θεῷ πάντων τὸ τέλος ἐστίν; das steht bei Gott τούτου κύριός ἐστιν ὁ θεός. — gut bei Jmd. st. (bei Jmd. in Gunst st.) εὐδοκιμεῖν παρά τινι, χάριν ἔχειν παρά τινος (sp. πρός τινα), διὰ χάριτος εἶναι od. γίγνεσθαί τινι. — bei Jmd. schlecht st. ἀπεχθῆ εἶναί τινι, δι' ἔχθρας γίγνεσθαί τινι. *c)* für etw. st. λόγον ὑπέχειν τινός, ἀναδέχεσθαι τὴν αἰτίαν τινός (etw. verantworten); ἐγγυᾶσθαί τι, ἐγγυητὴν εἶναί τινος, πίστιν παρέχειν τινός (etw. verbürgen). — für einen Mann st. ὁμονοεῖν τε καὶ συμπράττειν. *d)* es steht nicht in meiner Macht οὐκ ἐπ' ἐμοί ἐστιν. — im Wege st. ἐμποδὼν εἶναι. — in einem Amte st. ἀρχὴν ἔχειν od. ἐπιτετράφθαι. — in Jmds. Solde st. μισθοφορεῖν παρά τινι. — in Gefahr st. ἐν κινδύνῳ εἶναι od. κινδυνεύειν. — in Verdacht st. ὕποπτον εἶναι ἐπί τινι, ὑποψίαν παρέχειν ὡς ... — in der Meinung st. γνώμην ἔχειν; νομίζειν m. *inf.* — in diesem Alter st. τηλικοῦτον εἶναι; im heiratsfähigen Alter st. ἡλικίαν ἔχειν γάμου; in demselben Alter st. κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν εἶναι; im dreissigsten Jahre st. τριακοντούτην εἶναι, τριάκοντα ἔτη γεγονέναι, ἔτος ἄγειν τριακοστόν. — es steht noch im weiten Felde πόρρω ἔτι ἐστίν, παντάπασιν ἄδηλόν ἐστι τοῦτο. — im guten (schlechten) Rufe st. εὖ od. καλῶς (κακῶς) ἀκούειν, καλῇ (κακῇ) δόξῃ χρῆσθαι, εὐδοκιμεῖν (ἀδοξεῖν). — im guten Andenken st. μνήμης τυγχάνειν μετ' εὐνοίας. *e)* wie stehst du mit deinem Nachbar? πῶς ἔχεις πρὸς τὸν γείτονα; — m. Jmd. gut, auf gutem, freundschaftlichem Fusse st. φιλικῶς ἔχειν, διακεῖσθαι, προσφέρεσθαι (*P.*) πρός τινα, auch φιλικῶς ἔχειν τινί; auf vertrautem Fusse mit Jmd. st. οἰκείως ἔχειν πρός τινα, οἰκείως χρῆσθαί τινι. — auf gespanntem Fusse mit Jmd. st. διαφορὰν ἔχειν πρός τινα. — in Handelsverbindung mit Jmd. st. συμβάλλειν συμβόλαιά τινι u. πρός τινα. *f)* Jmd. nach dem Leben st. ἐπιβουλεύειν τινί. *g)* über Jmd. od. etw. st. κρείττω εἶναί τινος, ὑπερέχειν od. διαφέρειν τινός, vgl. übertreffen; τεταγμένον εἶναι ἐπί τινι (Vorgesetzter sein, w. s.). *h)* unter Jmd. st. ἥττω εἶναι od. λείπεσθαι, ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος (Jmd. nachstehen); εἶναι ὑπό τινι, ὑποτεταγμένον εἶναί τινι (untergeben sein). — unter Wasser st. ἐπι-, κατα-κεκλύσθαι, λιμνάζειν. *i)* zu Gebote st. ὑπάρχειν, ἕτοιμον εἶναι; v. Pers.: Jmd. zu Gebote st. παρέχειν ἑαυτόν τινι χρῆσθαι. — das steht zu deinen Diensten ἔξεστί σοι χρῆσθαι τούτῳ ὅπως ἂν βούλῃ. — 4) Besonders zu bemerken sind die Verbindungen von „stehen“ mit anderen Verben, nämlich: *a)* stehen bleiben: στῆναι, ἐπιστῆναι, ὑποστῆναι (in etw. st. bleiben ἐνστῆναι); auch μένειν, ὑπομένειν, παραμένειν, ἐπιμένειν (diese auch = Stand halten, ausdauern); ist es = übrig bleiben (vom Essen) ὑπολείπεσθαι (*P.*); = abbrechen, endigen λήγειν ἐπί τινος, καταλήγειν εἴς (ἐπί) τι, ἐνέχεσθαι ἔν τινι, auch ἀπολείπειν, z. B. ich will in meiner Erörterung da, wo ich stehen blieb, fortzufahren versuchen ὅθεν ἀπέλιπον τὰ ἑξῆς τούτοις πειράσομαι διελθεῖν. — bei etw. nicht st. bleiben οὐ στέργειν τὰ ὑπάρχοντα; περαιτέρω ἀεὶ ἰέναι ζητοῦντα, μανθάνοντα u. dgl. *b)* stehen haben, z. B. Pferde (im Stalle): τρέφειν ἵππους, ἱπποτροφεῖν; Vieh st. haben τρέφειν ζῷα, ζῳοτροφεῖν. — ein Pferd in einem anderen Stalle st. haben, κατεσταθμευκέναι ἵππον. — Geld bei Jmd. st. haben ἐκδεδωκέναι od. δεδανεικέναι ἀργύριόν τινι, auch ὀφείλει τίς τινι χρήματα, vgl. schulden. *c)* zu stehen kommen: es kommt etw. hoch od. theuer zu st. πολλοῦ ἀγοράζεται od. καθέστηκέ τι; es kommt mir etw. hoch zu st. πολλῶν χρημάτων (ἐπὶ πολλῷ) ἔλαβον od. ἐκτησάμην τι; übr. vgl. theuer. *d)* stehen lassen etw.: ἐᾶν τι, οὐ κινεῖν τι, οὐχ ἅπτεσθαί τινος, ἀπέχεσθαί τινος; Jmd. st. lassen ἀπολείπειν τινά; ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος; ἀμελεῖν, παραμελεῖν, ὀλιγωρεῖν τινος. — alles st. u. liegen lassen, um sich dieser Sache zuzuwenden τῶν ἄλλων πάντων ἀφέμενον ἐπὶ τοῦτο τρέπεσθαι.

Stehen, das, ἡ στάσις, gew. Verba. — im St., s. stehend.

stehend ἑστηκώς, ἑστώς, καθεστώς 3.; στάσιμος 2., σταθερός 3. (bes. vom Wasser). — aufrecht st. ὀρθός 3., *adv.* ὀρθοστάδην; v. Sachen καθεστώς 3. (bestehend); μόνιμος 2. (bleibend), εἰωθώς 3. (gewohnt), συνεχής 2. (fortdauernd). — st. Heer δύναμις συνεστηκυῖα (συνεστῶσα). — stehenden Fusses ἐκ ποδός, κατὰ πόδα (κατὰ πόδας), s. sogleich.

stehlen κλέπτειν, ἐκ-, ὑπο-κλέπτειν, κλωπεύειν, sp. κλοπεύειν; Jmd. etw. ὑφαιρεῖσθαί τί τινος. — gestohlen κλοπιμαῖος 3. sp. — gestohlene Sache τὸ κλέμμα, sp. τὰ φώρια.

Stehlen, das, ἡ κλοπή, ἡ κλωπεία.

Stehler ὁ κλέπτης od. *part.* v. stehlen, vgl. Dieb.

steif ἄκαμπτος, ἀκαμπής 2. (nicht biegsam); στερεός u. στερρός 3. (hart); σκληρός, τραχύς 3. (spröde); παχύς 3. (dick); vgl. starr; ist es = aufrecht stehend ὀρθός, ὄρθιος 3. — ein st. Mensch ἄνθρωπος σκληρός, ἀπηνής od. δυσσύμβολος. — mit st. Haaren am Schwanze od. Halse λόφουρος 2. — st. werden, s. „starr werden“ u. vgl. „erstarren“. — st. u. fest etw. behaupten ἰσχυρίζεσθαί τι u. περί τινος, διισχυρίζεσθαί τι (beide auch m. folg. *acc.* u. *inf.*, auch ὅτι od. ὡς). — st. u. fest auf etw. bauen βεβαίως πιστεύειν τινί, ἰσχυρῶς πεποιθέναι τινί. — st. u. fest bei seiner Meinung beharren ἀμετακινήτως ἔχειν τὴν γνώμην. — sich st. gegen etw. setzen ἀπισχυρίζεσθαί τι.

Steife, s. Steifheit.

steifen 1) steif machen: στερρὸν, ἀκαμπὲς u. s. w. (vgl. steif) ποιεῖν τι; στερεοῦν, σκληρύνειν τι; auch παχύνειν τι (dick machen); ὀρθοῦν τι (gerade aufrichten). — 2) = stützen, w. s. — sich auf etw. st. ἰσχυρίζεσθαι, διισχυρίζεσθαί τινι. — sich gegen etw. st. ἀπισχυρίζεσθαί τι.

Steifheit τὸ ἄκαμπτον od. ἀκαμπές; ἡ στερεότης, στεῤῥότης; ἡ σκληρότης, τραχύτης; ἡ παχύτης, τὸ πάχος.

Steig ἡ ἀτραπός; ἡ ὁδός.

Steigbügel, etwa οἱ ἀναβολεῖς (den Alten waren die St. unbekannt; erst später bediente man sich gewisser am Lanzenschafte angebrachten Krampen; ὁ ἀναβολεύς heisst eig. der Reitknecht, welcher auf das Pferd hilft).

Steige, s. Stiege, Stufe.

Steigeisen ἡ ἐγκεντρίς, ίδος.

steigen 1) eig. *a*) sich mittelst der Füsse fortbewegen: βαίνειν. — hinauf od. hinan st. ἀναβαίνειν ἐπί τι; auf das Pferd st. ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐπιβαίνειν ἐπὶ τοῦ ἵππου, sp. περιβαίνειν (εἰς) τὸν ἵππον; man steigt auf die Pferde ἀναβαίνονται οἱ ἵπποι. — vom Pferde st. καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ ἵππου; man steigt von den Pferden καταβαίνονται οἱ ἵπποι. — in den Brunnen st. καταβαίνειν εἰς τὸ φρέαρ. — aus dem Wagen st. ἀποβαίνειν ἀπὸ τοῦ ἅρματος. — in das Schiff, aus dem Schiffe st., s. Schiff. *b*) sich erheben: αἴρεσθαι (*P.*). — in die Höhe (in die Luft) st. αἴρεσθαι μετέωρον, μετεωρίζεσθαι (*P.*), ἀναφέρεσθαι (*P.*), φέρεσθαι ἄνω. — das Pferd steigt ὁ ἵππος μετεωρίζει ἑαυτόν, ὄρθιος ἀνίσταται ὁ ἵππος. — der Fluss steigt πλήρης γίγνεται (πληθύει, ἀναβαίνει) ὁ ποταμός; das Wasser steigt ἐπιδίδωσιν εἰς ὕψος τὸ ὕδωρ. — das Blut steigt mir in's Gesicht = ich erröthe, w. s. — der Wein steigt mir in den Kopf θερμαίνομαι (*P.*) τῷ οἴνῳ τὴν κεφαλήν; οἶνος ἀναθυμιᾶται (*P.*). — steigend u. fallend ἐναλλάξ (wechselnd). — 2) übtr. an Stärke u. Bedeutung zunehmen: αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι (αὔξεσθαι, ἐπαύξεσθαι; *P.*); ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν; ἐπιτείνεσθαι (*P.*; u. ἐπιτείνειν), sp. ἀνατρέχειν. — der Preis steigt μείζων γίγνεται ἡ τιμή. — im Preise st. ἐπιτιμᾶσθαι (*P.*). — es stieg ihnen der Muth πολὺ ἐπερρώσθησαν. — an Macht, Ansehen u. dgl. st. αἴρεσθαι (μέγαν), αὐξάνεσθαι (τῇ τιμῇ od. μέγαν), μείζω γίγνεσθαι, προχωρεῖν ἐπὶ μέγα; rasch zu Ansehen empor st. ἀνατρέχειν εἰς ἀξίωμα. — Jmd. st. lassen αἴρειν τινά (μέγαν), ἐπαίρειν τινά, αὐξάνειν τινὰ ταῖς τιμαῖς, προάγειν (ἀναβιβάζειν) τινὰ εἰς τιμάς.

Steigen, das, 1) eig. *a*) ἡ ἀνάβασις, ἡ ἄνω ὁδός, ἡ ἄνοδος (das Aufwärtsgehen). — das St. der Flüsse ἡ ἀνάβασις. *b*) ὁ μετεωρισμός, ἡ μετεώρισις (das sich Erheben). — 2) übtr. ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπίδοσις, ἐπίτασις (Vermehrung, Zunahme). — das St. im Preise ἡ ἐπιτίμησις. — das St. u. Fallen ἡ ἀλλαγή (Wechsel); des Wassers ἡ αὐξομείωσις sp.

Steiger, etwa ὁ τῶν μεταλλευτῶν ἐπιστάτης.

steigern ἐν-, ἐπι-τείνειν; αὔξειν, αὐξάνειν (ἐπαύξειν, ἐπαυξάνειν). — sich st.: durch das *P.* — den Preis von etw. st. πλειστηριάζειν τι, ἐπιτείνειν τὸ τίμημά τινος.

Steigerung ἡ ἐπίτασις; ἡ αὔξησις, ἐπαύξησις; St. des Preises ὁ πλειστηριασμός; St. im Ausdrucke ἡ κλῖμαξ, ακος.

steil, Steile, Steilheit, s. schroff 1), Schroffheit 1).

Stein 1) allg. ὁ λίθος (auch ἡ λίθος v. Edelsteinen); grosser St. ἡ πέτρα, ὁ πέτρος; kleiner St. ἡ κρόκη, ὁ κάχληξ, ηκος (vom Wasser gerundeter Kiesel), ebenso ἡ ψῆφος, seltner ἡ ψηφίς, ῖδος (aber auch = Edelstein), τὸ λιθίδιον, τὸ λιθάριον (letzteres auch: Edelstein), ὁ u. ἡ χάλιξ, ικος (zum Ausfüllen, Kies, Schutt, auch Bruchstein); = Gestein (als Baumaterial u. Schmuck) ἡ λιθεία; gebrochener St. zum Bauen τὸ λατόμημα sp. — St. brechen λατομεῖν, λίθους τέμνειν. — aus St. hauen λιθοτομεῖν, sp. λατομεῖν; er steht aus St. gehauen ἕστηκε λίθινος. — St. bearbeiten, zuhauen λιθουργεῖν, κολάπτειν od. ξεῖν λίθους; St. bearbeitend λιθουργός 2.; eiserne Werkzeuge zum Bearbeiten der St. σιδήρια λιθουργά. — in St. schneiden λίθους γλύφειν. — St. schleifen λίθους τρίβειν. — St. zusammentragen λιθοφορεῖν; St. tragend od. führend λιθοφόρος, λιθαγωγός 2. — St. lesen λιθολογεῖν (auch = aus blossen St. ohne Kalk u. Mörtel bauen); der so baut λιθολόγος 2.; Bau von St. τὸ λιθολόγημα. — St. ablesen ἐκλιθολογεῖν. — mit St. werfen (bewerfen) λιθάζειν, βάλλειν λίθοις, sp. λιθοβολεῖν, πετροβολεῖν; vgl. steinigen; St. od. mit St. werfend λιθοβόλος, πετροβόλος 2. — zu St. machen λίθον ποιεῖν od. ἀποδεικνύναι; ἀπολιθοῦν, sp. λίθουργεῖν, λιθοποιεῖν; zu St. werden λιθοῦσθαι (*P.*); zu St. machend λιθοποιός 2. — mit St. belegt, gepflastert λιθόστρωτος 2., ἐστρωμένος (3.) λίθοις. — mit St. (Edelsteinen) ausgelegt od. besetzt λιθοκόλλητος 2., διάλιθος 2. — St. erzeugend λιθογόνος 2. sp. — voll St., s. steinig. — ohne St. ἄλιθος 2. — wie St. aussehen λιθίζειν sp. — v. der Natur des St., s. steinartig. — aus St. gemacht, s. steinern. — St. sägend ὁ λιθοπρίστης sp. — Abfall von St. bei der Bearbeitung ἡ λατύπη. — 2) im Bes. *a*) Denkstein: ἡ στήλη; τὸ σῆμα (bes. Grabstein); vgl. τὸ μνῆμα. *b*) im Bretspiel: ὁ πεττός, ἡ ψῆφος. — mit St. spielen πεττεύειν; παίζειν ψήφοις. — einen St. ziehen τίθεσθαι πεττόν od. ψῆφον; einen St. anders ziehen ἀνατίθεσθαι ψῆφον. — bei Jmd. einen St. im Brete haben μέγα δύνασθαι od. εὐδοκιμεῖν παρά τινι. *c*) in der Blase: ὁ λίθος, τὸ λιθίδιον; als Krankheit ἡ λιθίασις. — den St. haben, am St. leiden λιθιᾶν. — Jmd. den St. schneiden λιθοτομεῖν τινα; das Ausschneiden des St. ἡ λιθοτομία; das Instrument dazu τὸ λιθοτόμον, τὸ λιθολάβον, ὁ λιθολάβος, λιθουλκός. *d*) im Obste: τὸ ὀστοῦν, ὁ πυρήν, ῆνος. — ohne St. ἀπύρηνος 2. *e*) bildl. St. des Anstosses: τὸ ἐμποδών, τὸ ἐμπόδισμα; ὁ πρόβολος (z. B. an diesem St. werdet ihr anstossen τούτῳ ὥσπερ προβόλῳ προσπταίσετε); im N. T. τὸ σκάνδαλον. — alle St. aus dem Wege räumen ἀποσκευάζεσθαι πάντα τὰ ἐμποδών. — hüte dich, dass dir dies nicht zum zweiten Male ein St. des Anstosses werde εὐλαβοῦ μὴ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πταίῃς.

Steinadler ὁ χρυσαίετος.

steinalt πολυετής 2., βαθύγηρως, ων, βαθύτατα γηράσας 3. — ein st. Mann ἀνὴρ μάλα πρεσβύτης.

Steinarbeiter ὁ λιθουργός. — seine Werkstätte τὸ λιθουργεῖον. — seine Kunst ἡ λιθουργικὴ τέχνη, τὰ λιθουργικά.

Steinart τὸ λίθων εἶδος.

steinartig λιθοειδής, λιθώδης, πετρώδης 2.; *adv.* πετρηδόν.

Steinbock ὁ αἰγόκερως, ω u. ωτος.

Steinbrecher ὁ λιθοκόπος, seltner λιθοτόμος, λατόμος.

Steinbruch ἡ λιθοτομία, λατομία, τὸ λατόμιον u. λατομεῖον, sp. λιθοτομεῖον; *pl.* auch οἱ πλαταμῶνες, sp. αἱ λιθουργίαι. — den St. betreffend λατομικός 3. — Jmd. zur Arbeit im St. verdammen παραδιδόναι τινὰ καταδικασθέντα εἰς τὰς λατομίας.

Steinbrücke ἡ λιθίνη γέφυρα.

Steinbutte ἡ ψῆττα.

Steinchen τὸ λιθίδιον, λιθάριον, sp. λιθίον, λιθαρίδιον. — übr. vgl. „kleiner Stein" unter „Stein".

Steindamm τὸ χῶμα λίθων.

Steindruck u. s. w., s. Lithographie u. s. w.
Steineiche ἡ δρῦς, δρυός, ἡ (ὁ) πρῖνος. — kleine St. τὸ πρινίδιον. — v. der St. πρίνινος 3. — hart wie St. πρινώδης 2. — ein mit St. bewachsener Ort ὁ πρινών, ῶνος sp.
steinern λίθινος 3., λιθώδης 2., auch durch den *gen.* λίθου od. λίθων. — st. Bildsäulen τὰ λίθινα.
Steinflachs ὁ ἀμίαντος.
Steinhagel τὸ πλῆθος λίθων; poet. ἡ λιθάς, άδος.
steinhart λίθινος 3., λιθώδης 2.; übtr. ἀδαμάντινος, σιδηροῦς 3., auch durch ὁ λίθος, z. B. du bist ein st. Mann λίθος εἶ, poet. πέτρας λῆμ' ἔχεις.
Steinhauer ὁ λιθουργός, λιθοκόπος, selten ὁ λατόμος, λατύπος, sp. λιθοξόος; auch ὁ ἐργάτης λίθων. — sein Gewerbe ἡ λιθουργικὴ τέχνη, sp. ἡ λατυπικὴ (λιθοκοπικὴ, λιθοτομικὴ) τέχνη. — seine Werkstätte τὸ λιθουργεῖον, sp. λιθοξοεῖον.
Steinhaufen τὸ λίθων σώρευμα, ὁ λίθων σωρός, τὸ χῶμα λίθων.
Steinhirse τὸ λιθόσπερμον.
steinicht, s. steinartig. — an der Seite st. sein παραλιθάζειν.
steinig πετρώδης 2., τραχύς 3. (auch verbunden). — st. Land, Erdreich ὁ φελλεύς, τὸ φελλίον (*pl.*), sp. ἡ φελλίς, ίδος (m. u. ohne γῆ), ὁ φελλεών, ῶνος; st. Gegenden οἱ λίθοι. — nicht st. ἄλιθος 2., λεῖος 3. — nicht st. Boden τὸ λεῖον.
steinigen καταλεύειν, λιθάζειν, καταπετροῦν, sp. λιθοβολεῖν, λιθολευστεῖν, λιθόλευστον ποιεῖν, καταλιθάζειν, καταλιθοῦν, καταλιθοβολεῖν τινα; auch βάλλειν τινὰ λίθοις. — gesteinigt λιθόλευστος 2. poet. u. sp.
Steiniger ὁ λευστήρ, ῆρος poet.; ὁ λιθαστής sp.; gew. *part.*
Steinigung ἡ λιθοβολία, ὁ λιθασμός sp., besser Verba, z. B. er entgieng kaum der St. μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ καταπετρωθῆναι. — die St. verdienend καταλεύσιμος 2.
Steinkenner ὁ λιθογνώμων, ονος sp.
Steinkitt ἡ λιθόκολλα.
Steinklee τὸ μελίλωτον, ὁ μελίλωτος. — von St. gemacht μελιλώτινος 3.
Steinklippe, s. Klippe.
Steinkluft τὸ πετρῶδες χάσμα.
Steinkohle ὁ γεώδης od. ἐκ τῆς γῆς ἄνθραξ, [ακος.
Steinkrankheit, s. Stein.
Steinkunde ἡ λιθογνωμική sp.; ἡ τῶν λίθων ἐπιστήμη.
Steinmasse τὸ λίθων πλῆθος. — v. einem einzelnen Steine ἡ πέτρα, λίθος παμμεγέθης.
Steinmaterialien ἡ λιθεία.
Steinmauer τὸ λίθινον τεῖχος, ἡ αἱμασιά (λί-[θων).
Steinmetz, s. Steinhauer.
Steinmuschel ἡ φωλάς, άδος.
Steinöl τὸ (ἡ) νάφθα, τὸ Μηδείας ἔλαιον, selten ἡ ἄσφαλτος.
Steinpflanze τὸ λιθόδενδρον.
Steinpflaster τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος. — mit St. versehen λιθόστρωτος 2.
Steinplatte ἡ λίθου πλάξ, κός.
Steinregen ἡ λίθων ἐξ ἀέρος καταφορά, poet. ἡ λιθάς, άδος. — es fällt ein St. in einer Gegend λίθοις ὕεται χωρίον τι.
steinreich = sehr reich: βαθύπλουτος, ion. u. poet. ζάπλουτος, sp. λακκόπλουτος 2.; auch πλουσιώτατος 3. — st. sein πλουτεῖν ὑπερμεγέθη τινὰ πλοῦτον, ὑπερπλουτεῖν, sp. ζαπλουτεῖν.
Steinreich, das, τὰ τῶν λίθων εἴδη, τὸ τῶν λίθων γένος.
Steinsäge ὁ μαχαιρωτὸς od. λιθοπρίστης πρίων, [ονος.

Steinsalz οἱ ὀρυκτοὶ ἅλες.
Steinsamen, s. Steinhirse.
Steinsammler ὁ λιθοθήρας sp., besser umschr.
Steinschleifer ὁ τρίβων λίθους.
Steinschleiferkunst ἡ λιθοτριβικὴ τέχνη.
Steinschmerzen ἡ λιθίασις, ὁ λίθος, ἡ νεφρῖτις, ιδος (sc. νόσος). — an St. leiden λιθιᾶν, λίθον ἔχειν.
Steinschneidekunst ἡ δακτυλιογλυφία.
Steinschneider ὁ λιθογλύφος (sp. λιθογλύπτης, λιθουργός), ὁ δακτυλιογλύφος (sp. δακτυλιουργός).
Steinschnitt (das Ausschneiden des Blasenstei-[nes) ἡ λιθοτομία.
Steinwall τὸ λίθινον χῶμα, ἡ αἱμασιά (λίθων).
Steinweg ἡ λιθόστρωτος ὁδός.
Steinwurf ἡ λίθου βολή. — er starb durch einen St. λίθῳ βληθεὶς ἀπέθανεν.
Steiss ἡ πυγή, ὁ πρωκτός, ὁ ὄρρος; bei Vögeln u. Insekten τὸ ὀρροπύγιον. — den St. hin u. her bewegen κιγκλίζειν (v. Vögeln), σαυλοπρωκτιᾶν (v. Menschen).
Steissbein ἡ κοχώνη, αἱ προχῶναι. — das äusserste Ende des St. ὁ ὄρρος, τὸ ὀρροπύγιον.
Stellage, s. Gerüst, Gestell.
Stellbauer ἡ πηκτή, ἡ πηκτίς, ίδος.
Stelle 1) Ort, Platz: ὁ τόπος, ἡ χώρα, τὸ χωρίον, selten ὁ χῶρος. — an dieser St. ταύτῃ, ἐνταῦθα, ἐνθάδε, ὧδε. — an einer anderen St. ἄλλῃ, ἀλλαχῇ, ἀλλαχοῦ, ἄλλοθι. — an welcher St.? ποῦ; — an welcher St. (relativ) ᾗ, ὅπου. — bald an dieser, bald an jener St. ἄλλοτε ἀλλαχῇ. — an derselben St. ἐν τῷ αὐτῷ. — an manchen St. ἔστιν οὗ. — an seiner (ihrer) St., an Ort u. St. κατὰ χώραν; an Ort u. St. sein κατὰ χώραν εἶναι, χώραν ἔχειν, sp. τόπον ἔχειν; etw. an seine St. bringen καταχωρίζειν τι. — auf od. an eine andere St. bringen μετατιθέναι, μεθιστάναι, μετακινεῖν. — etw. von der St. bringen, rücken κινεῖν τι. — sich nicht von der St. rühren ἀκινήτως ἔχειν, οὐδὲν ὑπείκειν. — an Jmds. St. sein ἐν χώρᾳ τινὸς εἶναι; Jmd. an die St. Jmds. setzen καθιστάναι τινὰ ἐν χώρᾳ τινός. — es ist hier wol die schickliche St. darüber zu sprechen οὗτος καιρὸς ἂν εἴη περὶ τούτων εἰπεῖν. — auf der St., d. i. sogleich, ohne Verzug αὐτίκα, παραυτίκα, παραυτά, εὐθύς, εὐθέως, παραχρῆμα, ἐκ τοῦ παραχρῆμα, αὐθημερόν, poet. u. sp. ἀνὰ (κατὰ) τόπον, ἐπὶ τόπου. — ist es = Punkt, Theil τὸ μέρος, öfters durch Neutra, vgl. Punkt. — die St., auf welcher ein Gebäude u. dgl. ruht τὸ ἔδαφος, τὸ οἰκόπεδον. — 2) eine St. in einem Buche: τὸ χωρίον; ἡ ῥῆσις (Ausdruck, Wendung); ἡ χρῆσις (als Beleg; sp.); τὸ μαρτύριον (als Zeugniss). — 3) die Verhältnisse, die Lage, in welcher sich Jmd. befindet: ἡ χώρα, ἡ τάξις, τὸ μέρος; oft auch durch andere Wendungen, z. B. sich an Jmds. St. setzen λαμβάνειν τά τινος, wenn ich an deiner St. wäre εἰ ἐγὼ ἔπαθον ἅπερ καὶ σύ, Jmds. St. vertreten ἔχειν od. παρέχειν τὴν τάξιν τινός, εἶναι ἀντί τινος. — an Jmds. St. ἐν μέρει (χώρᾳ, τάξει) τινός, ἀντί τινος, ὑπέρ τινος. — ich will an deiner St. sprechen u. du an meiner ἐγὼ μὲν ἐρῶ ἐν τῷ σῷ μέρει, σὺ δ' ἐν τῷ ἐμῷ. — sich an Jmds. St. schämen αἰσχύνεσθαι (*DP.*) ὑπέρ τινος. — 4) Amt, Posten: ἡ χώρα, ἡ τάξις; eine hohe, ehrenvolle St. ἡ τιμή, vgl. Ehrenamt, Staatsamt. — eine St. haben, einnehmen ἔχειν τάξιν, ἀρχήν, τιμήν; eine St. im Rathe bekleiden εἶναι τῶν βουλευτῶν; βουλεύειν. — eine St. bekommen τυγχάνειν (λαγχάνειν) τιμῆς; die St. als Feldherr bekommen καταστῆναι στρατηγόν; Jmds. St. bekommen καταστῆναι ἐν χώρᾳ τινός,

ἐπαναβαίνειν εἰς χώραν τινός; eine höhere St. bekommen *αὐξάνεσθαι* (*P.*) *τῇ τιμῇ*. — Jmd. eine St. geben *καθιστάναι τινὰ εἰς χώραν* od. *τάξιν*, auch *τινὰ στρατηγόν* u. dgl.; *ἀξιοῦν τινα τυγχάνειν τιμῆς*; Jmd. eine höhere St. geben *προάγειν* (*ἀναβιβάζειν*) *τινὰ εἰς τιμήν*. — Jmd. von seiner St. entfernen *καταλύειν τινὰ τιμῆς* od. *ἀρχῆς*, *παύειν τινὰ ἄρχοντα*. — seine St. niederlegen *ἀπειπεῖν τὴν τιμήν* od. *τὴν ἀρχήν*.

stellen 1) eig. *a*) etw. stehen machen: *ἱστάναι*, *καθιστάναι*; *τιθέναι*, *κατατιθέναι* (diese nur v. Dingen; dazu als *perf. P.* *κεῖσθαι*, *κατακεῖσθαι*); *ἱδρύειν*, *καθιδρύειν* (einen festen Standort geben); *τάττειν τινά* (Jmd. einen Posten anweisen), bes. Soldaten in Reih u. Glied st. *τάττειν*, *συν-*, *παρα-τάττειν στρατιώτας*. — in Ordnung st., s. Ordnung, ordnen. — daneben od. zur Seite st. *παριστάναι*, *παρατιθέναι τινί τι*. — in etw. st. *τιθέναι ἔν τινι*, *ἐντιθέναι τινί*. — auf etw. st. *τιθέναι ἐπί τινι*, *ἐπιτιθέναι τινί*. — unter etw. st. *τιθέναι ὑπό τινι*, *ὑποτιθέναι τινί*. — Jmd. obenan, in die Mitte st. *καθιστάναι*, *τάττειν τινὰ πρῶτον*, *μέσον*; Einen über Jmd. st. *καθιστάναι* od. *τάττειν τινὰ πρό τινος*, auch *ἐφιστάναι τινά τινι* (zum Vorgesetzten machen), *περὶ πλείονος ποιεῖσθαί τινα* (höher schätzen); etw. über etw. st. *προτιθέναι τί τινος*, s. vorziehen. — eine Schlinge, Falle st. *παγίδα ἱστάναι*; bildl. Jmd. eine Schlinge, Falle st. *παγίδας ἱστάναι τινί*, *ἐπιβουλεύειν τινί*, *ἐνεδρεύειν τινά*. — Häufig in bildlichen Redensarten, wie: einen Antrag st., s. Antrag; etw. vor Augen st. *τιθέναι* od. *ποιεῖν τι πρὸ ὀφθαλμῶν*; *παριστάναι*, *ἀποφαίνειν*, *δεικνύναι*, *φανερὸν ποιεῖν τι*; etw. in Aussicht st. *προδεικνύναι*, *προτείνειν τι*; etw. dahin gestellt sein lassen *ἐᾶν τι*, *χαίρειν ἐᾶν τι*, *οὐ περαιτέρω ζητεῖν τι*; das mag dahin gestellt sein *εἶεν*; Jmd. auf freien Fuss st., s. freilassen; Jmd. vor Gericht st. *ὑπάγειν τινὰ ὑπὸ τὸ δικαστήριον*, *ὑπὸ* od. *εἰς τοὺς δικαστάς*, *εἰς δίκην*; Jmd. auf die Probe st. *πειρᾶσθαι*, *ἀπο-*, *διαπειρᾶσθαί* (*DP.*) *τινος*, vgl. Probe; Jmd. zur Rede st. *ἀνακρίνειν τινά*, *λόγον λαμβάνειν παρά τινος*; Jmd. zufrieden st. *ἀναπληροῦν τινι τὴν ἐπιθυμίαν*, *παραμυθεῖσθαί τινα*; in Zweifel st., s. Zweifel. — sich st. *ἵστασθαι*, *στῆναι*; v. Soldaten, sich in Reih u. Glied st. *τάττεσθαι*, *συν-*, *παρα-τάττεσθαι*; sich so st., dass man gehört werden kann *εἰς ἐπήκοον καταστῆναι*. — bildl. sich zur Wehr st., vgl. Wehr. — Bes. häufig erscheint „sich stellen" in der bildl. Bdtg. von „den Schein annehmen" *προσποιεῖσθαι*, *σκήπτεσθαι*, seltner *πλάττεσθαι* m. *inf.*, auch *σχηματίζεσθαι* m. *inf.* od. *ὡς* m. *part.*, z. B. sie st. sich unwissend *προσποιοῦνται ἀμαθεῖς εἶναι* (auch *προσποιοῦνται ἀμαθίαν*, *σχηματίζονται ὡς ἀμαθεῖς ὄντες*); sich st. als ob man nicht zürne *σχηματίζεσθαι* (*καλλωπίζεσθαι*) *ὡς οὐκ ὀργιζόμενον*, *ἀποκρύπτεσθαι τὴν ὀργήν*. — sich dumm st. *ἀκκίζεσθαι*. — sich taub st. *ἐθελοκωφεῖν* sp. *b*) zum Stehen bringen *ἱστάναι*, z. B. der Hund stellt ein Wild *ἡ κύων ἵστησι θηρίον*; der Jäger stellt den Eber *ὁ κυνηγέτης κατέχει τὸν κάπρον*. — 2) übtr. herbeischaffen, erscheinen lassen: *παρέχειν* (u. *M.*), z. B. Soldaten, Schiffe *στρατιώτας*, *ναῦς*; einen Zeugen st. *παρέχεσθαι*, *παριστάναι*, *ἐπάγεσθαι*, *ἀναβιβάζειν μάρτυρα*; einen Bürgen st. *ἐγγυητὴν καθιστάναι*. — sich st. = sich einfinden *παραγίγνεσθαι* (*παρεῖναι*), *ἀπαντᾶν*, zu einem Dienste *παρέχειν* (u. *M.*) *ἑαυτόν*.

Stellen, das, s. Stellung 1).

Stellholz *τὸ σκανδάληθρον* (sp. *ἡ σκανδάλη*, *τὸ σκάνδαλον*), *ἡ ὕσπληξ*, *ηγος* (*ὕσπληγξ*, *γγος*), selten *τὸ ῥόπτρον*, sp. *ὁ ἶπος*.

Stellmacher *ὁ ἁμαξοπηγός*, *ἁμαξουργός*, *ἁρματοπηγός*. — St. sein *ἁμαξοπηγεῖν*, *ἁρματοπηγεῖν*, *ἁρματοποιεῖν*.

Stellmacherei *ἡ ἁμαξοπηγία*, *ἁμαξουργία*.

Stellnetz *ἡ ἄρκυς* (*ἅρκυς*), *υος*, *τὸ ἀρκυστάσιον*, *τὸ δίκτυον*, *ἡ πηκτή* (*ἡ πηκτίς*, *ίδος*).

Stellung 1) das Stellen *a*) an einen Platz: *ἡ στάσις*, *κατάστασις*; *ἡ θέσις*; *ἡ ἵδρυσις*; der Ordnung od. dem Range nach *ἡ τάξις*, *διάταξις*, *σύνταξις*, *ἡ διακόσμησις*; eines Heeres zur Schlacht *ἡ σύνταξις*, *παράταξις*. *b*) das Herbeischaffen: *ἡ κατάστασις*, *τὸ παρέχειν* (u. *M.*). — 2) Stand, Lage: *ἡ στάσις*, gew. *ἡ κατάστασις*; *ἡ θέσις*; auch *ἡ τάξις*, *σύνταξις* (Posten, St. im Leben); ebenso *τὸ μέρος*; St. eines Heeres *ἡ τάξις*, *σύνταξις*, *παράταξις*; die politische St. eines Mannes *τὸ πολιτικὸν ἀξίωμά τινος*; bisw. auch durch Neutra, z. B. die St. des Staates *τὰ τῆς πόλεως*; ihr seht in welch schwieriger St. wir sind *ὁρᾶτε ἐν οἵοις ἐσμέν*; vgl. Lage. — eine sichere St. haben *ἐν ἀσφαλεῖ ἱδρῦσθαι*. — eine St. an einem Orte nehmen (v. Truppen) *ἱδρύεσθαι* (*P.*) od. *στρατοπεδεύεσθαι ἐν χωρίῳ τινί*; die St. um das Gezelt nehmen *τίθεσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν σκηνήν*. — in seiner St. bleiben *μένειν κατὰ χώραν*, *ἐν τῇ τάξει*; seine St. behaupten *τὴν τάξιν φυλάττειν*. — seine St. nicht verändern *ἐκ τῆς τάξεως οὐ κινεῖσθαι* (*P.*). — aus seiner St. verdrängt werden *ἐκ τῆς χώρας ὠσθῆναι*. — eine gute St. haben *εὖ ἔχειν τῆς τάξεως*. — eine höhere St. erlangen *προάγεσθαι* (*P.*) od. *ἀναβαίνειν εἰς μείζω τάξιν* od. *τιμήν*. — die festgeschlossene St. der Phalanx *τὸ πυκνὸν* (sp. *ἡ πύκνωσις*) *τῆς φάλαγγος*, vgl. *ὁ συνασπισμός*. — 3) Haltung, Positur: *ἡ στάσις*, gew. *τὸ σχῆμα*, *ἡ ἕξις*. — eine St. annehmen *σχηματίζειν ἑαυτόν*. — vgl. stellen.

Stellvertreter *ὁ τεταγμένος* od. *ὢν ἀντί τινος*, *ὁ τὴν τάξιν ἔχων τινός*. — Jmds. St. sein *τετάχθαι* od. *εἶναι ἀντί τινος*, *εἶναι ἐν μέρει τινός*. — einen St. schaffen (v. einem Militärpflichtigen) *ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ πέμπειν στρατιώτην*. — Bisw. gebraucht man Compos. m. *ἀντί*, z. B. St. des Feldherrn *ὁ ἀντιστράτηγος*, St. des Königs *ὁ ἀντιβασιλεύς* (*interrex*) u. dgl.

Stelze *τὸ κωλόβαθρον*. — auf St. gehen od. laufen *κωλοβαθρίζειν*, *καλοβατεῖν*; das auf St. Gehen *ἡ καλοβασία* (sämmtl. sp.).

Stelzenläufer *ὁ κωλοβαθριστής*, *ὁ καλοβάτης* sp.

Stelzenlauf *ἡ καλοβασία* sp.

stemmen, s. stämmen.

Stempel *ὁ χαρακτήρ*, *ῆρος*, *τὸ σημαντήριον* (das Instrument zum Stempeln u. das Gepräge); *τὸ σημεῖον*, *τὸ ἐπίσημον*, *τὸ σήμαντρον*, *ὁ τύπος* (das Gepräge; *ὁ τύπος*, wie *ὁ χαρακτήρ*, auch übtr.). — etw. mit einem St. versehen od. bezeichnen, s. stempeln.

stempeln *σημαίνειν* (u. *M.*), *ἐπισημαίνεσθαι*, *σημειοῦν*. — nach gestempeltem Masse *ἀπὸ συσσήμου* sp.

Stempeln, das, *ἡ σημασία*, *ἐπισημασία*, *σημείωσις* sp.; besser Verba.

Stendel *τὸ σατύριον*; vgl. *ὁ ὄρχις*.

Stengel *ὁ καυλός* (Hauptstengel), selten *ὁ πυθμήν*, *ένος* (des Weizens, der Gerste); *ὁ μίσχος* (Blatt-, Fruchtstengel). — in den St. schiessen *δια-*, *ἐκ-καυλεῖν*; das in den St. Schiessen *ἡ ἐκκαύλησις*. — ausgetriebener St. *τὸ ἐκκαύλημα* sp. — mit dem St. ausreissen *ἐκκαυλίζειν*. — den St. abbrechen *ἀποκαυλίζειν*; das Abbrechen des St. *ἡ ἀποκαύλισις*. — ohne St. *ἄκαυλος*, *ἀπόκαυ-*

λος 2. — zum St. gehörig καυλικός 3. — vom St. gemacht καύλινος 3., ὁ καυλίας. — m. einem St. versehen καυλωτός 3.

stengelähnlich, -artig καυλώδης 2., καυλικός 3. — *adv.* καυληδόν.

Stengelchen τὸ καυλίον.

Stenograph ὁ σημειογράφος, ταχυγράφος.

Stenographie, etwa ἡ σημειογραφία, ταχυγραφία.

Stentorstimme ἡ στεντόρειος φωνή. — m. einer St. rufen στεντόρειον βοᾶν, μεῖζον ἐμβοᾶν τοῦ Στέντορος.

Steppe τὸ ἔρημον πεδίον.

steppen ποικίλλειν od. διαποικίλλειν (τῇ ῥαφίδι).

Sterbebett; auf dem St. liegen κατακεῖσθαι ὡς ἐπὶ θανάτῳ od. ὡς ἀποθανούμενον; ἐπιθάνατον od. θανάσιμον εἶναι, selten ἐπιθανάτως (sp. ἐπιθανατίως) ἔχειν; πρὸς τῷ τελευτᾶν εἶναι; sprichw. σελίνου δεῖσθαι.

Sterbefall ὁ θάνατος. — im St. (Jmds.) ἤν τι πάθῃ (εἴ τι πάθοι), ἀποθανόντος τινός u. ä. Ausdrücke.

Sterbejahr, umschr. τὸ ἔτος ἐν ᾧ ἐτελεύτησε od. ἀπέθανέ τις.

Sterbekleid ἡ ἐντάφιος ἐσθής, ῆτος; τὸ ἐντάφιον.

Sterbelager, s. Sterbebett.

Sterbelied ὁ θρῆνος, ἡ θρηνῳδία, sp. τὸ θρηνῶδες μέλος; auch ἡ ἐπικήδειος ᾠδή, τὸ ἐπικήδειον μέλος.

Sterbeliste ὁ τῶν ἀποθανόντων κατάλογος.

sterben θνήσκειν (selten in Prosa, mit Ausnahme der *part.* θανών, τεθνεώς 3.); gew. ἀποθνήσκειν; τελευτᾶν (τὸν βίον, selten τοῦ βίου); μεταλλάττειν (selten mit τὸν βίον; auch mit ἐξ ἀνθρώπων); ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) τοῦ ζῆν; λήγειν τοῦ βίου; sp. καταλύειν τὸν βίον, καταστρέφειν (mit u. ohne τὸν βίον); auch sagt man ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίζεσθαι (*P.*) od. γίγνεσθαι; ἀπιέναι εἰς θεούς (sp. ἰέναι εἰς τὸ χρεών); ἐκλείπειν, ἀποψύχειν, mehr poet. ἐκπνεῖν; vgl. οἴχεσθαι, ἀπόλλυσθαι, διαφθείρεσθαι (*P.*), πίπτειν. — v. Sachen ἀφανίζεσθαι (*P.*), ἀπόλλυσθαι, mehr poet. θνήσκειν. — gestorben sein τεθνάναι, τετελευτηκέναι; die Gestorbenen οἱ καμόντες (οἱ κεκμηκότες). — für Jmd. st. ἀποθνήσκειν ὑπέρ (πρό) τινος, ὑπεραποθνήσκειν τινός u. ὑπέρ τινος. — vor Jmd. st. προαποθνήσκειν (sp. προτελευτᾶν) τινός; nach Jmd. st. ἐπαποθνήσκειν τινί; mit Jmd. st. συναποθνήσκειν (poet. u. sp. συνθνήσκειν, sp. συντελευτᾶν) τινί. — darin st. ἐναποθνήσκειν ἔν τινι. — eines natürlichen Todes st. αὐτομάτῳ θανάτῳ τελευτᾶν; eines frühzeitigen Todes st. πρὸ τῆς ὥρας ἀποθνήσκειν, selten ἄωρον ἀποθνήσκειν. — an einer Krankheit st. νοσήσαντα τελευτᾶν τὸν βίον, ἀποθνήσκειν od. ἀπόλλυσθαι νόσῳ od. ὑπὸ νόσου. — vor Hunger st. ἀπόλλυσθαι λιμῷ. — vor Lachen st. ἐκθνήσκειν γέλωτι od. ὑπὸ γέλωτος. — sanft st. εὖ ἀποθνήσκειν, sp. εὐθανατεῖν; schwer st. δυσθανατεῖν (sp. -τᾶν). — er wird bald st. ἤδη πρὸς τῷ τελευτᾶν ἐστιν, sprichw. σελίνου δεῖται. — wenn ich st. sollte ἤν τι πάθω (εἴ τι πάθοιμι). — sein Ruhm stirbt nicht ἀθάνατός ἐστιν ἡ δόξα αὐτοῦ. — zu st. wünschen θανατᾶν. — Andere Redensarten s. unter „Tod."

Sterben, das, ὁ θάνατος, ἡ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγή, τὸ ἀποθνήσκειν; auch ἡ φθορά (das Hinsterben). — im St. ἀποθνήσκων 3. — im St. liegen μέλλειν ἀποθανεῖσθαι, ἐγγὺς εἶναι τοῦ θανάτου, ἐπιθάνατον εἶναι; s. Sterbebett.

sterbenskrank, s. todkrank.

Sterbestunde ἡ τοῦ θανάτου ὥρα, ἡ ὥρα καθ' ἣν ἀποθνήσκει (ἀπέθανε) τις. — allg. = die Zeit des herannahenden Todes τὸ χρεών, ἡ μοῖρα, ὁ θάνατος. — in seiner St. μέλλων ἤδη ἀποθανεῖν, περὶ τὸ τελευτᾶν ἤδη ὤν, ἐγγὺς γενόμενος τοῦ θανάτου u. dgl. m.

Sterbetag ἡ τοῦ θανάτου ἡμέρα; ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀποθνήσκει (ἀπέθανε) τις.

sterblich θνητός 3., θνητοειδής 2., sp. φθαρτός 3. — st. verliebt in Jmd. ὁ, ἡ δύσερως τινος, st. in Jmd. verliebt sein δυσέρωτα εἶναί τινος (sp. δυσερωτιᾶν τινος); μαίνεσθαι (*aor. P.*) ἐπί τινι, ἐπιμαίνεσθαί τινι.

Sterblichkeit 1) als Eigenschaft; τὸ θνητόν (sp. ἡ θνητότης), auch ἡ θνητὴ φύσις. — 2) das Hinsterben: ἡ φθορά. — die St. war sehr gross πλείστη ἦν φθορὰ ἀνθρώπων; ἀπέθανον od. ἀπώλοντο πλεῖστοι ἄνθρωποι νόσῳ, λοιμῷ u. dgl.

Stern 1) eig. ὁ ἀστήρ, έρος; τὸ ἄστρον (Gestirn). — die St. beobachten ἀστρονομεῖν, ἀστρολογεῖν (dies auch: die St. kennen, deuten), παρατηρεῖν τὰ ἄστρα, sp. ἀστεροσκοπεῖν; Beobachtung der St. ἡ ἀστρονομία, ἀστρολογία, ἡ τῶν ἄστρων παρατήρησις, sp. ἡ ἀστεροσκοπία. — sich nach den St. richten (auf dem Wege) ἄστροις σημαίνεσθαι od. τεκμαίρεσθαι. — aus den St. die Zukunft deuten ἀπὸ (ἐκ) τῶν ἄστρων τεκμαίρεσθαι τὸ μέλλον. — unter die St. versetzen καταστερίζειν, καταστεροῦν, ἀστερίζειν sp. (dazu ὁ καταστερισμός, ἡ καταστέρισις). — voll Sterne ἀστεροειδής 2. — 2) v. der Aehnlichkeit der Gestalt *a*) der St. im Auge: ἡ κόρη, ἡ γλήνη. *b*) ein weisser Fleck auf der Stirne mancher Thiere: ἡ μήνη, ὁ μηνίσκος.

Sternanbeter ὁ ἀστροθύτης sp.; ὁ τὰ ἄστρα σεβόμενος.

sternartig ἀστεροειδής 2.; sp. ἀστεριαῖος 3.

Sternbild τὸ ἄστρον.

Sternchen ὁ ἀστερίσκος (auch als kritisches Zeichen zur Andeutung von lückenhaften u. unechten Stellen).

Sterndeuter ὁ ἀστρολόγος. — ein St. sein ἀστρολογεῖν.

Sterndeuterei ἡ ἀστρολογία, sp. ἡ ἀστρομαντεία, ἀστρομαντική.

Sternenbahn ἡ τῶν ἄστρων περιφορά (auch *pl.*).

Sternenheer αἱ τῶν ἀστέρων od. ἄστρων μυριάδες.

Sternenhimmel ὁ ἄστροις διειλημμένος οὐρανός; τὰ κατ' οὐρανὸν ἄστρα.

Sternenlauf ἡ τῶν ἄστρων περιφορά.

Sternenlicht τὸ τῶν ἀστέρων φῶς, φωτός.

sternförmig, s. sternartig.

sternhagelvoll; es ist Jmd. st. betrunken οὐ δύναταί τις τοὺς στρωτῆρας ἢ τὰς δοκοὺς ἀριθμεῖν.

sternhell φωτεινὸς (3.) ἀστέρων ἀναφανέντων.

Sternkunde ἡ ἀστρονομία, ἀστρολογία. — zur St. gehörig ἀστρονομικός, ἀστρολογικός 3.

sternkundig ἀστρονόμος, ἀστρολόγος 2. — st. sein ἀστρονομεῖν, ἀστρολογεῖν.

Sternschnuppe ὁ ἀστέρος ἀκοντισμός; *pl.* ἀστέρες διάττοντες (διαθέοντες, διατρέχοντες).

Sternseher ὁ ἀστρονόμος, sp. ἀστεροσκόπος.

Sternseherkunst, s. Sternkunde.

Sternwarte ἡ ἀστρονομικὴ σκοπή od. σκοπιά.

Sterz, s. Schwanz.

Sterze (am Pfluge) ἡ ἐχέτλη (poet.).

stet, stetig (besser: stät, stätig) 1) seinen Standpunkt nicht verändernd: στάσιμος 2., σταθερός 3., εὐσταθής 2., ἀπλανής 2., βέβαιος 3. u. 2., μόνιμος 2. — 2) gleichmässig fortdauernd: στάσιμος 2., εὐσταθής 2.; auch συνεχής 2., ἐνδελεχής 2., ἀδιάλειπτος 2. (ununterbrochen). — st. Proportion ἡ συνεχὴς ἀναλογία.

Stetigkeit (besser: Stätigkeit) 1) ἡ σταθερότης, εὐστάθεια sp.; besser ἡ βεβαιότης, τὸ στάσιμον

u. ä. Neutra. — 2) ἡ συνέχεια, ἐνδελέχεια od. Neutra der *adj*.

stets (besser: stäts) ἀεί, συνεχῶς, ἐνδελεχῶς, ἀδιαλείπτως.

Steuer, die, 1) Abgabe an den Staat: τὸ τέλος (allg.); ὁ φόρος (Tribut; St. der Verbündeten od. Unterjochten); ἡ ἀποφορά, ὁ δασμός (Tribut, bes. in Naturalien); ἡ σύνταξις (Tribut der Verbündeten; milderer Ausdruck für φόρος); ἡ εἰσφορά (ausserordentliche St., bes. Kriegssteuer); ἡ συντέλεια (gemeinschaftliche Beisteuer zu öffentlichen Abgaben); ἡ ἐπίδοσις (freiwillige St.). — St. entrichten φόρον τελεῖν, ὑποτελεῖν, φέρειν, διδόναι; δασμὸν φέρειν, ὑποτελεῖν, ἀποδιδόναι, ἀποπέμπειν; δασμοφορεῖν; ἀποφορὰν ἐπιτελεῖν; εἰσφέρειν (εἰσφοράν), συντελεῖν (zusammen steuern), ἐπιδιδόναι (ἐπίδοσιν; freiwillig steuern). — St. einnehmen, eintreiben δασμολογεῖν, πράττειν (εἰσπράττειν; u. *M*.) τὸν φόρον, von Jmd. τινά u. παρά τινος, sp. τελωνεῖν τινα. — St. auflegen φόρον τάττειν, ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν, προειπεῖν τινι, sp. φορολογεῖν τινα. — eine St. verwilligen τάττεσθαι φόρον. — 2) Beisteuer zu irgend einem Zwecke: ὁ ἔρανος, ἡ συμβολή. — übtr. zur St. der Wahrheit μαρτύριον τῆς ἀληθείας.

Steuer, das, s. Steuerruder.

Steueramt etwa τὸ τελώνιον; οἱ τελῶναι.

steuerbar ὑποτελής (2.) φόρου; vgl. steuerpflichtig u. s. accisbar.

Steuereinnahme ἡ δασμολογία, φορολογία sp.; ἡ τοῦ φόρου εἴσπραξις; auch ἡ τελωνία.

Steuereinnehmer ὁ φορολόγος, δασμολόγος; ὁ τὸν φόρον εἰσπράττων; ὁ τῶν προσόδων ἀποδεκτήρ, ῆρος, ὁ ἀποδέκτης; auch ὁ τελώνης.

steuerfrei φόρου οὐχ ὑποτελής 2.; ἀτελής 2. (φόρου); sp. ἀνείσφορος 2.

Steuerfreiheit ἡ ἀτέλεια (φόρου), sp. ἡ ἀνεισφορία.

Steuerkapital τὸ τίμημα.

Steuerklasse τὸ τίμημα.

Steuerliste ὁ κατάλογος, ἡ ἀπογραφή.

Steuermann ὁ κυβερνήτης, sp. οἰακιστής, σκαφίτης, πηδαλιοῦχος. — ein tüchtiger St. ὁ κυβερνητικός; ἀγαθὸς τὰ κυβερνητικά. — die Kunst des St. ἡ κυβερνητική. — ohne St. ἀκυβέρνητος 2. sp.

steuern 1) das Steuerruder lenken *a*) eig. κυβερνᾶν, seltner οἰακίζειν; auch = das Schiff lenken: εὐθύνειν τὴν ναῦν, u. übh. = segeln, schiffen: πλεῖν, ναυτίλλεσθαι (poet. ναυστολεῖν u. *M*., ναυσθλοῦσθαι), στέλλεσθαι (*aor. M*. u. *P*.). *b*) übtr. einer Sache st.: κατέχειν, κολάζειν, συστέλλειν τι (einschränken); κωλύειν, διακωλύειν τι (hindern); παύειν τι (aufhören machen); οὐ περιορᾶν γιγνόμενόν τι (nicht geschehen lassen); ἀντέχειν od. ἐναντιοῦσθαί (*DP*.) τινι u. πρός τι (Widerstand leisten). — Jmds. Unbilden st. παύειν τινὰ ἀδικοῦντα. — der Gefahr st. ἀπωθεῖσθαι τὸν κίνδυνον. — den Lüsten st. κολάζειν τὰ πάθη, κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν.

Steuern, das, ἡ κυβέρνησις (des Schiffes); ist es = das Schiffen, Segeln ὁ πλοῦς, ἡ ναυτιλία, poet. ναυστολία; sonst Verba.

steuerpflichtig ὑποτελής (2.) φόρου; συντελής 2., sp. φορολόγητος 2.

Steuerquote τὸ τίμημα.

Steuerregister, s. Steuerliste.

Steuerrest τὸ ἐλλεῖπον τοῦ φόρου.

Steuerrestant ὁ ἐλλείπων τὸν φόρον.

Steuerrevisor, etwa ὁ λογιστής, sp. ὁ λογοθέτης.

Steuerruder τὸ πηδάλιον; ὁ οἴαξ, ακος (eig. der Griff des St.). — der mittlere Theil des St. τὸ ὑπόζωμα. — das St. lenken, führen κυβερνᾶν, οἰακίζειν, ἄγειν τὸν οἴακα, sp. πηδαλιουχεῖν (dazu ἡ πηδαλιουχία); bildl. das St. des Staates führen κυβερνᾶν τὴν πόλιν od. τῆς πόλεως πάντα. — von der Gestalt eines St. πηδαλιώδης 2. — mit einem St. versehen πηδαλιωτός 3.

Steuerverwalter ὁ τῶν προσόδων ἐπιμελητής.

Steuerwesen τὰ περὶ τοὺς φόρους od. περὶ τὰς εἰσφοράς.

Stich 1) eig. ὁ νυγμός, ἡ νυγμή, ἡ κέντησις (das Stechen), gew. ὁ δηγμός, ἡ δῆξις (eig. der St. der Schlangen u. einiger Insekten; sämmtl. auch übtr.); ἡ ἡλίου βολή (St. der Sonne). — τὸ νύγμα, τὸ κέντημα, τὸ δῆγμα (die durch das Stechen verursachte Verletzung), ἡ πληγή (durch eine Waffe), auch τὸ τραῦμα (Wunde). — einen St. geben, beibringen, s. stechen. — einen St. bekommen νύττεσθαι, δάκνεσθαι, παίεσθαι (*P*.), δῆγμα od. τραῦμα λαμβάνειν. — Stiche in der Seite ἡ πλευρῖτις, ιδος (m. u. ohne νόσος). — St. verursachend νυγματώδης 2. — 2) übtr. *a*) der Wein bekommt einen St. = wird sauer: ein Wein, der einen Stich hat ὁ ὀξίνης (οἶνος), ἡ ὀξαλίς, ίδος. *b*) Jmd. einen St. geben: δάκνειν τὴν καρδίαν τινός, ἀμύττειν τὴν γνώμην τινός, νύττειν τινά. *c*) St. halten = Stand halten, s. Stand 1). — ist es = die Probe bestehen δόκιμον εἶναι od. φαίνεσθαι (*aor. P*.), δοκιμάζεσθαι (*P*.). — nicht St. halten ἐκκλίνειν (weichen), ἀποδοκιμάζεσθαι (*P*.; nicht die Probe bestehen); ἐξελέγχεσθαι (*P*.; widerlegt od. als untauglich befunden werden). *d*) Jmd. od. etw. im Stiche lassen: ἀπο-, ἐκ-, κατα-, ἐγκατα-, προ-λείπειν, προδιδόναι, καταπροδιδόναι τινά u. τι; auch προΐεσθαί τινα u. τι, φεύγειν od. οἴχεσθαι προλιπόντα τινά u. τι.

Stichblatt 1) eig. am Degen: etwa ἡ προβολή od. τὸ ἐπὶ τῇ κώπῃ ἀσπίδιον. — 2) übtr. τὸ ἐνύβρισμα sp., auch ἡ χλεύη. — Jmd. zum St. machen ἐνυβρίζειν τινί, ἐντρυφᾶν τινι, χλεύην ποιεῖσθαί τινα, γέλωτα ποιεῖν od. ἀποδεικνύναι τινά.

Stichelei τὸ σκῶμμα, ἡ χλεύη; auch τὸ αἴνιγμα, ὁ αἰνιγμός (Anspielung).

sticheln, auf Jmd. σκώπτειν u. ἀποσκώπτειν τινά od. εἴς τινα, χλευάζειν τινά, κατακνίζειν τινά; auch αἰνίττεσθαι πρός od. εἴς τινα (anspielen).

Stichelrede ὁ σκωπτικὸς λόγος, ὁ αἰνιγματώδης λόγος; vgl. Stichelei.

Stichelschimmel ὁ ψαρὸς ἵππος.

stichweise νύγδην.

Stichwunde ἡ πληγή.

sticken 1) *tr*. ποικίλλειν (τῇ ῥαφίδι). — gestickt πεποικιλμένος, ποικιλτός, ποικίλος 3.; κατάπαστος 2.; gestickte Arbeit τὸ ποίκιλμα, ἡ ποικιλία. — 2) = ersticken 2), w. s.

Sticken, das, 1) m. der Nadel: ἡ ποίκιλσις, sp. ὁ ποικιλμός; auch ἡ ποικιλία. — 2) = Ersticken (*intr*.), w. s.

stickend (heiss) πνιγώδης, seltener πνιγμώδης 2.; auch πνιγηρός 3.

Sticker ὁ ποικιλτής, sp. ὁ ποικιλτικὸς ἀνήρ.

Stickerei 1) das Sticken: ἡ ποίκιλσις, sp. ὁ ποικιλμός; auch ἡ ποικιλία, ἡ ποικιλτική (die Kunst zu sticken). — 2) gestickte Arbeit: τὸ ποίκιλμα, ἡ ποικιλία, τὸ πεποικιλμένον od. ποικιλτὸν ἔργον; τὸ ποικίλον.

Stickerin ἡ ποικίλτρια.

Stickfluss ἡ πνίξ, πνιγός; ὁ πνιγμός.

Stickhitze τὸ πνῖγος, τὸ πνιγηρὸν καῦμα.

stickig, s. stickend.

Stickluft τὸ πνῖγος, ὁ πνιγηρὸς od. πνιγώδης ἀήρ.

Stickstoff τὸ πνιγῶδες (τοῦ ἀέρος).

stieben περιφέρεσθαι (*P*.): aus einander st. σκεδάννυσθαι, διασκεδάννυσθαι, διαχεῖσθαι, δια-

σφενδονᾶσθαι (*P.*); auch *διατρέχειν*, *διαδιδράσκειν* (auseinanderlaufen).

Stiefältern *οἱ οὐ γνήσιοι γονεῖς.*

Stiefbruder *ὁ οὐχ ὁμοπάτριος* od. *οὐχ ὁμομήτριος ἀδελφός*; *ὁ οὐ κατὰ φύσιν ἀδελφός.*

Stiefel *ἡ ἐνδρομίς, ίδος*, vgl. *ὁ ἐμβάτης, ὁ κόθορνος*, u. s. Schuh.

Stiefgeschwister *οἱ οὐχ ὁμοπάτριοι* od. *οὐχ ὁμομήτριοι παῖδες.*

Stiefkind *ὁ, ἡ πρόγονος*, auch *ὁ, ἡ ἐπίκτητος παῖς.*

Stiefmütterchen (als Pflanze), etwa *τὸ τρίχουν* [*ἴον.*

stiefmütterlich *μητρυιώδης* 2. — st. Gesinnung *τὸ μητρυιῶδες.* — sich st. betragen *μητρυιάζειν* sp. — nicht st. verabreichen *ἀφειδῶς* od. *ἀφθόνως παρέχειν.*

Stiefmutter *ἡ μητρυιά.* — wie eine St. handeln *μητρυιάζειν* sp. — nach Art einer St. *μητρυιώδης* 2. — seinen Kindern eine St. geben *τοῖς αὑτοῦ παισὶν ἐπεισάγειν μητρυιάν.*

Stiefschwester *ἡ οὐχ ὁμοπάτριος* od. *ὁμομήτριος ἀδελφή*; s. Stiefbruder.

Stiefsohn *ὁ πρόγονος.*

Stieftochter *ἡ πρόγονος*, sp. *ἡ προγόνη.*

Stiefvater *ὁ μητρυιός*, sp. *ὁ ἐπιπάτωρ, ορος, ὁ πατρωός, πατρυιός.*

Stiege, s. Treppe.

Stieglitz *ἡ ἀκανθίς* u. *ἀκανθυλλίς, ίδος*; *ἡ ἀκαλανθίς, ίδος.*

Stiel 1) beim Beile: *ὁ στελεός, τὸ στελεόν* (die Oese des Beiles, in welche der St. gesteckt wird: *ἡ στελεά* od. *στειλεά*); übh. = Handhabe, Griff *ἡ λαβή*, seltner *ἡ κώπη*; St. der Lanze *ὁ καυλός.* — mit e. St. versehen *στελεοῦν* sp. — 2) bei Blättern u. Früchten: *ὁ μίσχος*; sp. *τὸ πέλμα* (nur bei Aepfeln u. Birnen); *ὁ καυλός* (Stengel, w. s.).

Stier *ὁ ταῦρος* (auch als Sternbild), *ὁ βοῦς.* — junger St. *ὁ μόσχος.* — kleiner St. *τὸ ταυρίδιον* (*ὁ ταυρίσκος*). — wie ein St. *ταυρηδόν.* — vom St. *ταύρειος* 3. u. 2.

stier (vom Auge) *ἀτενής* 2. — st. auf Jmd. blicken *ταυρηδὸν βλέπειν* od. *ὑποβλέπειν εἴς τινα.*

stierähnlich, -artig *ταυροειδής* 2.

stieren, s. stier (blicken).

Stiergefecht *ὁ πρὸς τοὺς ταύρους ἀγών, ῶνος*, sp. *ἡ ταυρομαχία*; vgl. *τὰ ταυροκαθάψια.*

Stiergestalt *ἡ ταύρου μορφή.* — von St. *ταυρόμορφος* 2.

Stierhaut *ἡ ταυρέα, ταυρῆ* (unbelegt).

Stierhetze *ἡ ταύρων θήρα*; vgl. Stiergefecht.

Stierhörner *τὰ ταύρου κέρατα.* — m. St. *ὁ, ἡ ταυρόκερως, ωτος.*

stierisch *ὥσπερ ταῦρος*; *adv.* *ταυρηδόν.*

Stierkampf *ἡ ταύρων συμβολή*; übr. vgl. Stiergefecht.

Stift, der, *ὁ στῦλος* (zum Schreiben); *ἡ περόνη* (in der Schnalle); *ἡ ψηφίς, ἴδος* (in der Mosaikarbeit); *ἡ ῥίζα* (beim Zahne; Wurzel).

Stift, das, s. Abtei.

stiften *κτίζειν* (eine Stadt, ein Reich); *οἰκίζειν, κατοικίζειν* (eine Stadt); *ἱδρύειν, καθιδρύειν* (einen Tempel u. dgl.); *καθιστάναι, πρῶτον* od. *ἐξ ἀρχῆς τιθέναι τι, ἐξάρχειν τινός* (Einrichtungen, Gebräuche u. dgl.; vgl. einführen 2)); übh. = etw. veranlassen, herbeiführen *ποιεῖν* od. *κατασκευάζειν τι, αἴτιον εἶναι* od. *γίγνεσθαί τινος.* — Ruhe, Frieden st. *ἡσυχίαν* od. *εἰρήνην ποιεῖν* (u. *M.*), zwischen Streitenden *διαλύειν* od. *διαλλάττειν ἐρίζοντας.* — Uneinigkeit, Zwietracht st. *ἔριν ποιεῖν, ἔριν* od. *διαφορὰν ἐμβάλλειν*, zwischen Leuten *διιστάναι τινά τινος, συμβάλλειν τινάς*; Krieg st. *πόλεμον ποιεῖν* od. *ἐγείρειν, πολεμοποιεῖν.* — Nutzen st. *ὠφελεῖν, ὠφέλιμόν τι πράττειν*; vielen Nutzen st. *πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιον εἶναι.* — Gutes, Böses st. *ἀγαθά, κακὰ ἐργάζεσθαι*; *ἀγαθῶν, κακῶν αἴτιον εἶναι.* — sich ein Andenken st. *μνήμην ἑαυτοῦ καταλείπεσθαι.* — „gestiftet werden" ausser den *P.* auch: *πρῶτον γίγνεσθαι.*

Stifter *ὁ κτίστης, ὁ κτίστωρ, ορος*; *ὁ οἰκιστής* od. *part.* der vhg. Verba; vgl. Gründer, Urheber.

Stifterin *ἡ κτίσασα, οἰκίσασα* u. dgl. *part.*; vgl. Urheberin.

Stiftung 1) das Stiften: *ἡ κτίσις, ἡ οἴκισις, κατοίκισις, ὁ οἰκισμός, κατοικισμός*; *ἡ ἵδρυσις, καθίδρυσις*; *ἡ κατάστασις*; durch Testament *ἡ διάθεσις*, sp. *διάταξις.* — 2) gestiftete Sache: *τὸ κτίσμα, τὸ ἵδρυμα*; *τὸ διατεθέν, διαταχθέν.*

Stiftungsfest, -tag, etwa *τὰ κτιστήρια*; od. umschr.

Stil 1) Schreibart übh.: *ἡ λέξις, ὁ τῆς λέξεως τρόπος.* — erhabener St. *ἡ ὑψηλὴ* (*μεγαλοπρεπής, σεμνή*) *λέξις*; niedriger St. *ἡ ταπεινὴ λέξις*; gemeiner St. *ἡ χαμαιτυπὴς λέξις*; einfacher St. *ἡ ἀφελὴς* (*ἁπλῆ, λιτή, ἰσχνή*) *λέξις*; blühender St. *ἡ ἀνθηρὰ λέξις*; schwülstiger St. *ἡ ὀγκώδης* (*ὀγκηρά, διθυραμβώδης*) *λέξις*; zierlicher, eleganter St. *ἡ γλαφυρὰ λέξις*; fliessender St. *ἡ εὔρους λέξις, ἡ τῆς λέξεως εὔροια*; alterthümlicher St. *ἡ ἀρχαία* (*ἀρχαιοπρεπής, ἀρχαιοπινής, εὐπινής*) *λέξις.* — im erhabenen St. schreiben *χρῆσθαι μεγαλοπρεπεῖ τῇ λέξει*, im blühenden St. schreiben *χρῆσθαι ἀνθηρᾷ τῇ λέξει*, sp. *ἀνθηρογραφεῖν.* — 2) der einem Schriftsteller eigene St.: *ὁ χαρακτὴρ τοῦ λόγου* od. *τῆς λέξεως*; der St. einer Kunst *ὁ χαρακτὴρ τέχνης*, sp. auch *ἡ χείρ* (von zeichnenden od. plastischen Künsten), z. B. ein Werk des alten St. *ἔργον χειρὸς ἀρχαίας.* — der alte St. der Baukunst *ἡ ἀρχαία τεκτονική.*

stilisieren *συντιθέναι, συντάττειν.* — gut st. *καλῶς συντιθέναι τοὺς λόγους, τῇ ὀρθῇ* od. *τῇ προσηκούσῃ λέξει χρῆσθαι.*

Stilist *ὁ λογογράφος*; vgl. Schriftsteller.

Stilistik *τὰ τέχνη λεγόμενα περὶ τῆς τῶν λόγων συνθέσεως* od. *περὶ τῆς λέξεως.*

still 1) ohne Laut: *ἄφωνος* 2. (lautlos); *σιγῶν, σιωπῶν* 3. (schweigend); *ἥσυχος* 2. (ruhig); *adv.* *ἡσύχως, ἡσυχῇ, σιγῇ, σιωπῇ*; *διὰ* od. *μετὰ σιγῆς.* — ein st. Ort *χωρίον ἥσυχον* od. *ἔρημον, ἡ ἐρημία.* — im Stillen klagen *ἡσυχῇ ὀδύρεσθαι.* — st. schweigen od. sein *σιωπᾶν, σιγᾶν, σιγὴν ἔχειν*; sei st. *ἔχ' ἥσυχος*; *παῦε*; *εὐφήμει.* — st. werden *ἀποσιωπᾶν* (dazu *ἡ ἀποσιώπησις*), *ἥσυχον γίγνεσθαι*; es wird st. *ἡσυχία γίγνεται.* — 2) übtr. ohne (rasche) Bewegung: *ἥσυχος* 2., *ἡσυχαῖος* 3., *ἀτρεμής* 2., *ἠρεμαῖος* 3.; vom Meere *γαληνός* (sp. *γαληνής*) 2., *ἄκυμος, ἀκύμαντος* 2.; von Wetter, Luft, auch vom Meere *εὔδιος* 2., *εὐδιεινός* 3.; vom Wasser, vgl. stehend; übtr. vom Wesen, Charakter: *ἥσυχος, ἡσύχιος* 2., *ἡσυχαῖος* 3., auch *γαληνός* 2., *εἰρηνικός* 3., *εὔθυμος* 2. — *adv.* *ἡσύχως, ἡσυχῇ, ἀτρέμα(ς), ἠρέμα.* — st. Meer *ἡ γαλήνη*; st. Wetter *ἡ εὐδία*; bei st. Wetter *εὐδίας, ἐν εὐδίαις.* — st. Leben *βίος ἥσυχος*; ein st. Leben führen *ἐν ἡσυχίᾳ ζῆν, ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν.* — st. sein, sich st. verhalten *ἡσυχάζειν, ἡσυχίαν ἔχειν* od. *ἄγειν*; ganz st. sein *πολλὴν ἡσυχίαν ἄγειν*; *ἠρεμεῖν* (seltner *ἠρεμίζειν*), *ἀτρέμας ἔχειν, ἀτρεμίαν ἔχειν*, seltner *ἀτρεμεῖν, ἀτρεμίζειν*; vom Meere *γαληνὸν εἶναι, γαληνίζειν*, sp. *γαληνιᾶν.* — sei still! still! *ἔχ' ἥσυχος, μέν' ἥσυχος*; still, ruhig! *ἔχε, ἠρέμα.* — es ist st. im Geschäfte *ἀργεῖ τὸ ἐργαστήριον.* — st. sitzen *ἀτρέμας ἧσθαι* od. *ἔχειν, ἠρεμεῖν,*

selten ἀτρεμεῖν; auch καϑῆσϑαι (unthätig dasitzen). — st. liegen ἠρεμεῖν, ἡσυχάζειν; ἀναπαύεσϑαι (auf einer Reise); auch καϑῆσϑαι (auf der faulen Haut liegen). — st. stehen ἡσυχάζειν, ἡσυχῇ καταστῆναι, ἠρεμεῖν u. ἠρεμίζεσϑαι (*P.*; ruhig werden); μένειν, ἐπέχειν, στῆναι, ὑποστῆναι, παύεσϑαι, ἀναπαύεσϑαι (stehen bleiben); von Geschäften ἀργεῖν. — st. stehen machen ἠρεμίζειν. — st. halten, m. dem Wagen ἐπέχειν (στῆσαι) τοὺς ἵππους, übr. s. stille stehen, inne halten; st. halten bei etw. πρᾴως φέρειν od. ὑπομένειν τι, οὐκ ἀντιτείνειν τινί od. πρός τι. — st. werden, vom Meere γαληνὸν γίγνεσϑαι, γίγνεται γαλήνη; vom Winde λωφᾶν, παύεσϑαι; γίγνεται εὐδία od. νηνεμία; ist es = besänftigt, beruhigt werden πραΰνεσϑαι, καταπραΰνεσϑαι (*P.*). — vgl. ruhig.

Stille ἡ ἡσυχία, ἠρεμία, ἀτρεμία; auch ἡ σιωπή, σιγή (das Schweigen); ἡ εἰρήνη (Friede). — Im Bes. St. des Meeres ἡ γαλήνη; St. der Luft, des Windes ἡ εὐδία, νηνεμία; St. des Gemüthes ἡ εὐϑυμία, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ γαλήνη, ἡ τῆς ψυχῆς εὐδία. — die nächtliche St. τὸ ἡσυχάζον τῆς νυκτός. — in der St. καϑ' ἡσυχίαν, ἐφ' ἡσυχίας, ἐν ἡσυχίᾳ, ἡσυχῇ, ἠρέμα; σιγῇ, σιωπῇ; in aller St. κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν; in aller möglichen St. σιγῇ ὡς ἀνυστόν.

stillen ἠρεμίζειν (zur Ruhe bringen); ἐπέχειν, κατέχειν, ἐφιστάναι (zum Stehen bringen, anhalten, hemmen); κωλύειν (hemmen, hindern); παύειν, ἀπο-, κατα-παύειν (aufhören machen); σβεννύναι (dämpfen, z. B. δίψαν, ἔρωτα); ἀπο-, ἐκ-πληροῦν, ἐκπιμπλάναι (befriedigen, z. B. ἐπιϑυμίαν, πεῖναν); παραμυϑεῖσϑαι (beruhigen, z. B. ἄλγος); κοιμίζειν (einschläfern, z. B. λύπην). — Zwistigkeiten st. διαλύειν διαφοράς. — ein Kind st., vgl. säugen. — nicht zu st. ἄπαυστος, ἀκατάπαυστος, ἄπληστος 2.

Stillen, das, s. Stillung.

Stilleben τὰ ῥωπικά.

Stillschweigen, das, ἡ σιωπή, σιγή. — es herrschte auf allen Seiten tiefes St. πολλὴ πανταχόϑεν ἦν σιγή. — St. beobachten σιγὴν ἔχειν, σιγῇ διάγειν. — etw. m. St. übergehen παριέναι (ἵημι), παραλείπειν τι, οὐδεμίαν μνήμην ποιεῖσϑαί τινος, ἀμνημονεῖν τινος u. τι.

stillschweigend σιωπῶν 3., gew. σιωπῇ. — st. Zustimmung ἡ οὐ φανερὰ od. ἡ ἀφανὴς ὁμολογία. — st. Uebereinkunft αἱ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς συνϑῆκαι. — st. Waffenstillstand αἱ αὐτόματοι σπον[δαί.

Stillsitzen, das, ἡ καϑέδρα.

Stillstand ἡ στάσις, ἐπίστασις (das Stillstehen); ἡ ἐπίσχεσις (das Stocken); ἡ διακωχή (selten); ἡ παῦλα, ἀνάπαυσις (das Aufhören); gänzlicher St. ἡ ἀκινησία. — einen St. machen od. haben ἐπέχειν, στῆναι, ὑποστῆναι, παύεσϑαι, ἀναπαύεσϑαι, λωφᾶν. — es ist St. in einem Geschäfte ἀργεῖ τὸ ἐργαστήριον. — zum St. bringen ἐπ-, κατ-έχειν, παύειν, ἀνα-, κατα-παύειν. — vgl. Waffenstillstand.

Stillung ἡ ἐπίστασις, ἐπίσχεσις, κάϑεξις; ἡ παῦσις, κατάπαυσις; ἡ ἀποπλήρωσις, ἐκπλήρωσις; ἡ παραμυϑία; vgl. stillen.

stimmberechtigt ᾧ ἔξεστι τὴν ψῆφον τίϑεσϑαι. — gleich st. ἰσόψηφος 2.

Stimmchen τὸ φωνάριον, φωνίον.

Stimme 1) eig. ὁ φϑόγγος, τὸ φϑέγμα (übh. Laut, der von einem lebenden Wesen ausgeht); ἡ φωνή (menschliche St.). — eine St. von sich geben od. hören lassen φϑέγγεσϑαι, φωνὴν ἱέναι (ἀφιέναι, προϊεσϑαι, ῥηγνύναι). — es lässt sich eine St. hören γίγνεται φωνή. — die St. heben ὀξυτέρᾳ χρῆσϑαι τῇ φωνῇ; mit gehobener St. sprechen διατείνεσϑαι. — die St. senken ὑφιέναι τὴν φωνήν; mit gesenkter, gedämpfter St. ὑφειμένῃ τῇ φωνῇ. — starke, laute St. ἡ μεγάλη φωνή, ἡ λαμπροφωνία, sp. ἡ μεγαλοφωνία; mit einer solchen begabt μεγαλόφωνος, λαμπρόφωνος 2.; eine solche haben μεγάλῃ τῇ φωνῇ χρῆσϑαι, sp. μεγαλοφωνεῖν, λαμπροφωνεῖν. — scharfe, helle St. ἡ ὀξεῖα φωνή, ἡ ὀξυφωνία; damit begabt ὀξύφωνος 2. — leise, schwache St. ἡ λεπτὴ od. ἰσχνὴ φωνή, ἡ ἰσχνοφωνία; mit einer solchen begabt λεπτόφωνος, ἰσχνόφωνος 2.; eine solche haben λεπτῇ od. ἰσχνῇ τῇ φωνῇ χρῆσϑαι, sp. ἰσχνοφωνεῖν. — tiefe St. ἡ βαρεῖα φωνή; ἡ βαρυφωνία; damit begabt βαρύφωνος 2.; eine tiefe St. haben βαρυφωνεῖν, βαρὺ φϑέγγεσϑαι φύσει. — eine rauhe St. ἡ τραχεῖα φωνή, sp. ἡ τραχυφωνία; damit begabt τραχύφωνος 2. sp.; eine rauhe St. haben τραχυφωνεῖν sp., besser τραχυτέρᾳ χρῆσϑαι τῇ φωνῇ. — eine schöne St. ἡ εὐφωνία; damit begabt εὔφωνος 2. — schlechte St. ἡ κακοφωνία; damit begabt κακόφωνος 2. — ohne St. ἄφωνος 2. — mit St. begabt φωνήεις 3. — eine innere St. ruft mir zu ἡ ψυχὴ λέγει μοι. — 2) übtr. ausgesprochene Meinung: ἡ ψῆφος (eig. Stimmstein); ἡ χειροτονία (eig. das Aufheben der Hände); ἡ γνώμη (durch Worte), auch ἡ κρίσις (Entscheidung). — seine St. geben od. abgeben, s. stimmen 2) *b*). — seine St. zu etw. geben δέχεσϑαι, δοκιμάζειν τι. — eine abfällige St. geben, durch seine St. verwerfen ἀποψηφίζεσϑαι, ἀποχειροτονεῖν τι. — die St. sind alle für Einen αἱ ψῆφοι γίγνονται πᾶσαι σύν τινι. — ich bekomme die meisten St. γίγνονταί μοι (συμβαίνουσι od. ὑπάρχουσί μοι) πλεῖσται ψῆφοι. — den fünften Theil der St. bekommen μεταλαμβάνειν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. — mit 30 St. losgesprochen werden τριάκοντα ψήφοις ἀπολύεσϑαι (*P.*). — nur éine St. mehr bekommen μιᾷ ψήφῳ ὑπερβάλλειν. — wenn nur drei St. anders gefallen wären, so würde ich losgesprochen worden sein εἰ τρεῖς μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀπεπεφεύγειν ἄν. — éine St. (zu geben) haben μίαν ψῆφον ἔχειν, μιᾶς ψήφου κύριον εἶναι. — darüber herrscht nur éine St. τοῦτο παρ' ἁπάντων ὡμολόγηται. — Jmd. seine St. abfordern ἐπιψηφίζειν τινά, ἐπάγειν τινὶ τὴν ψῆφον. — vgl. Stimmenmehrheit.

stimmen 1) *tr. a*) eig. ein Instrument· ἁρμόττειν (u. *M.*). *b*) übtr. Jmd. st.: διατιϑέναι τινά πως; Jmd. so st. παρασκευάζειν τὴν γνώμην τινὸς ὥστε m. *inf.* — Jmd. für etw. st. ἐμβάλλειν (ἐμποιεῖν, παρέχειν) τινὶ προϑυμίαν τινός; πείϑειν (προτρέπειν) τινὰ δέχεσϑαι od. ἀποδέχεσϑαί τι; Jmd. für Einen st. ποιεῖν τινα φρονεῖν τά τινος, ὁμογνώμονα od. συγγνώμονα ποιεῖν τινά τινι. — Jmd. gegen etw. st. ποιεῖν τινα ἀποδοκιμάζειν τι, διαβάλλειν τι πρός τινα. — Jmd. zur Freude od. fröhlich st. ποιεῖν τινα χαίρειν od. εὐφραίνεσϑαι (*aor. P.*), ἐμποιεῖν od. παρέχειν τινὶ χαράν (εὐφροσύνην). — Jmd. zur Traurigkeit od. traurig st. ποιεῖν τινα λυπεῖσϑαι (*P.*), ἐμποιεῖν od. παρέχειν τινὶ λύπην, καϑίζειν τινὰ λυπούμενον. — gestimmt sein διατεϑῆναι od. διακεῖσϑαι (τὴν ψυχήν), m. entspr. *adv.*, z. B. gut εὖ, καλῶς, fröhlich εὐϑύμως, düster δυσϑύμως; verdriesslich gest. sein δυσκόλως ἔχειν od. διακεῖσϑαι, δυσκολαίνειν; freudig, traurig gest. sein χαίρειν, λυπεῖσϑαι (*P.*); χαίροντα od. λυπούμενον διάγειν. — ich war ganz eigens gest. ϑαυμάσια ἔπαϑον; ich bin so gest. πέπονϑα τοιόνδε; οὕτως παρεσκεύασμαι ὥστε m. *inf.*;

mein Gemüth ist nicht so gest. um nachzugeben ἡ ψυχή μου οὐχ ὡς ὑπείξουσα παρεσκεύασται; wie ihr durch die Ankläger gest. seid ὅ τι πεπόνθατε ὑπὸ τῶν κατηγόρων; wie ihr gegen mich gest. seid ὅ τι πεπόνθατε πρὸς ἐμέ. — für Jmd. gest. sein φρονεῖν τά τινος. — für etw. gest. sein πρόθυμον εἶναι εἴς (πρός) τι, προθύμως ἔχειν πρός τι, προθυμίαν ἔχειν τινός, ἐθέλειν δέχεσθαι od. ἀποδέχεσθαί τι. — gleich gest. sein ταὐτὰ γνῶναι od. φρονεῖν; immer gleich gest. sein τὸν αὐτὸν ἀεὶ εἶναι τὴν διάνοιαν. — 2) *intr.* *a*) zu etw. st. = passend, übereinstimmend sein: ἁρμόττειν τινί, εἴς u. πρός τι, συναρμόττειν τινί u. εἴς τι, ἐνάρμοστον εἶναι od. ἐναρμόστως ἔχειν πρός τι; συμφωνεῖν u. συνᾴδειν τινί. — nicht st. zu etw. διαφωνεῖν τινι, ἀναρμοστεῖν τινι u. πρός τι, ἀνάρμοστον εἶναι πρός τι. *b*) seine Stimme geben: φέρειν (δια-, ἐκ-, ἀνα-φέρειν) τὴν ψῆφον, ἐμβάλλειν ψῆφον (εἰς τὸν καδίσκον), seltner ψηφοφορεῖν (sp. ψηφηφορεῖν); auch τίθεσθαι τὴν ψῆφον, ψηφίζεσθαι (diese auch übtr.), χειροτονεῖν, vgl. Stimme 2). — öffentlich (geheim) st. φανερὰν (κρύβδην) τὴν ψῆφον φέρειν. — für Jmd. st. τίθεσθαί τινι τὴν ψῆφον, bei einer Wahl χειροτονεῖν τινα. — für etw. st. ψηφίζεσθαί τι od. m. folg. *inf.* — mit für etw. st. σύμψηφον od. ὁμόψηφον εἶναί τινι, συμψηφίζεσθαί τινι. — gegen Jmd. st. καταψηφίζεσθαι, καταχειροτονεῖν τινος. — gegen etw. st. ἀποψηφίζεσθαι, ἀποχειροτονεῖν τι. — anders st. als Jmd. τὴν ἐναντίαν τίθεσθαί τινι, ἐναντία ψηφίζεσθαί τινι. — Jmd. st. lassen ἐπιψηφίζειν τινά, ἐπάγειν τινὶ τὴν ψῆφον; eine Volksversammlung st. lassen (vom Vorsitzenden) ἐπιψηφίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν (sp. τῇ ἐκκλησίᾳ); über etw. st. lassen ἐπιψηφίζειν τι od. m. *inf.*

Stimmen, das, = das Abgeben der St. ἡ ψηφοφορία (ψηφηφορία), ἡ τῆς ψήφου φορά, ἡ χειροτονία. — Sonst Verba.

Stimmenmehrheit ἡ νικῶσα od. κρατοῦσα (γνώμη). — nach St. ἐκ τῆς νικώσης od. κρατούσης. — durch St. beschliessen ψηφίζεσθαι, ἐπιψηφίζεσθαι; auch χειροτονεῖν, ἐπιχειροτονεῖν (diese auch: durch St. wählen). — Beschluss durch St. τὸ ψήφισμα. — die St. haben νικᾶν ταῖς ψήφοις od. χειροτονίαις. — der die St. hat ᾧ ἂν πλείστη γένηται ψῆφος od. χειροτονία.

Stimmgeben, das, s. Stimmen, das.

Stimmgeber ὁ ψηφοφόρος (ψηφηφόρος), sp. χειροτονητής; besser durch d. *part.* der Verba unter „stimmen".

Stimmhammer τὸ ἐπιτόνιον.

Stimmpfeife τὸ τονάριον, ἐπιτόνιον.

Stimmrecht ἡ ψῆφος. — gleiches St. ἡ ἰσοψηφία. — gleiches St. habend ἰσόψηφος, ὁμόψηφος 2.

Stimmritze ἡ ἐπιγλωττίς, ίδος.

Stimmstein ἡ ψῆφος (eig. runder Kiesel; dann allg. für alle Stimmzeichen; sonst gebrauchte man noch Bohnen κύαμοι, Muscheln χοιρίναι, Erzkugeln σπόνδυλοι od. σφόνδυλοι).

Stimmtafel ἡ ψῆφος, τὸ (τιμητικὸν) πινακίδιον.

Stimmung 1) eig. eines Instrumentes: τὸ ἡρμοσμένον, ἡ ἁρμονία. — 2) übtr. ἡ τῆς ψυχῆς διάθεσις, τὸ ἐν τῇ ψυχῇ (τῆς ψυχῆς) πάθος od. πάθημα; auch bloss ἡ ψυχή, z. B. in welcher St. bist du? τίνα ψυχὴν ἔχεις; ängstliche St. ψυχὴ ἀγωνιῶσα u. dgl. m. — fröhliche St. ἡ εὐφροσύνη, εὐθυμία; traurige St. ἡ δυσθυμία, ἀθυμία; ruhige, heitere St. ἡ εὐθυμία, ἡ εὐκολία, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ γαλήνη; leidenschaftliche, aufgeregte St. ἡ ὀργή; ängstliche St. ἡ ἀγωνία, ἀδημονία. — in eine St. versetzen, in einer St. sein = „stimmen, gestimmt sein" unter „stimmen" 1) *b*). — in ängstlicher St. sein ἀγωνιᾶν τὴν ψυχήν, ἀδημονεῖν. — ich befand mich in einer sonderbaren St. ἄτοπόν τι μοι πάθος προσῆν. — in gleicher St. sein συμπαθεῖν. — gleiche St. ἡ συμπάθεια.

Stimmurne ἡ ὑδρία, ὁ καδίσκος (seltner ὁ κάδος), auch τὸ κηθίον, κηθάριον, ὁ κημός.

stimulieren, s. anreizen; zur Geilheit ὑποβινητιᾶν.

Stinkbaum ἡ ἀνάγυρις, εως; ὁ u. ἡ ἀνάγυρος.

stinken κακῶς ὄζειν, im Zshange auch bloss ὄζειν; nach etw. st. ὄζειν κακόν τινος, κακὸν ἀποπνεῖν τινος, auch δυσωδία ἐστὶν ἀπό τινος.

stinkend, stinkig δύσοσμος, δυσώδης, κάκοσμος, κακώδης 2., selten ὀδμαλέος 3.; auch σαπρός 3. (faul). — st. werden, s. faulen.

Stinkkäfer ἡ βούπρηστις, ιδος.

Stipendium, etwa ἡ εὐεργεσία, τὸ εὐεργέτημα (Wolthat); auch ὁ ἔρανος (Unterstützungsbeitrag). — Jmd. ein St. ertheilen κατατίθεσθαι εὐεργεσίαν εἴς τινα, εὐεργετεῖν τινα, ἔρανον φέρειν τινί. — ein St. bekommen ἔρανον λαμβάνειν, εὐεργετεῖσθαι (*P.*).

Stirn τὸ μέτωπον, auch ἡ ὀφρύς, ύος, z. B. die St. runzeln od. in Falten legen ἀνασπᾶν τὸ μέτωπον; ἀνασπᾶν, αἴρειν, ἐπαίρειν, ἀνατείνειν, συσπᾶν, συνάγειν τὴν ὀφρύν od. gew. τὰς ὀφρῦς, mehr poet. συνοφρυοῦσθαι (*P.*). — mit gerunzelter St. σύνοφρυς, υ (in dieser Bdtg. erst sp.), besser συνωφρυωμένος 3. — die St. entrunzeln χαλᾶν τὸ μέτωπον; καταβάλλειν, μεθιέναι, κατατίθεσθαι τὰς ὀφρῦς. — sich vor die St. schlagen παίεσθαι τὴν κεφαλήν. — Jmd. die St. bieten ἐνίστασθαί τινι, ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τινα, ἀνταίρειν τινί u. πρός τινα. — mit welcher St. soll ich ihm unter die Augen treten? ποίῳ προσώπῳ (ποίοις ὄμμασι) προσόψομαι αὐτόν od. ἀντιβλέψω πρὸς αὐτόν; — mit frecher St. etw. thun ἀναιδῶς ποιεῖν τι, auch durch μετ' ἀναιδείας, ἀναιδεύεσθαι. — zur St. gehörig μετωπίδιος 2., sp. μετωπιαῖος 3. — der eine grosse St. hat ὁ μετωπίας sp. — der nach der St. den Charakter des Menschen beurtheilt od. die Nativität stellt ὁ μετωποσκόπος sp. — vor (vorn an) der St. προμετωπίδιος 2.

Stirnband, -binde τὸ μετώπιον sp.; ἡ ταινία, τὸ ἀνάδημα, selten ἡ μίτρα; bei Frauen ἡ σφενδόνη, ἡ στλεγγίς, ίδος (oft aus vergoldetem Leder od. auch aus Metall); ὁ u. ἡ ἄμπυξ, υκος (als St. der Frauen, auch der Pferde); als Abzeichen der Könige τὸ διάδημα.

Stirnblatt ἡ προμετωπίς, ίδος.

Stirnfalte τὸ ἐπισκύνιον.

Stirnhaar ἡ μετωπίδιος θρίξ, τριχός; τὸ προκόμιον.

Stirnhaut τὸ ἐπισκύνιον; abgezogene St. der Pferde u. dgl. τὸ προμετωπίδιον.

Stirnpanzer τὸ προμετωπίδιον.

Stirnschmuck, s. Stirnband.

stochern στίζειν, σχάζειν. — sich die Zähne st. διακαθαίρεσθαι τοὺς ὀδόντας.

Stock 1) Stab: ἡ βακτηρία, poet. u. sp. τὸ βάκτρον (zum Stützen u. Schlagen); τὸ ξύλον (plumper St., zum Stützen u. Schlagen; Knüttel); ὁ σκίπων, ωνος (selten in Prosa; sp. ὁ σκηπίων, ωνος; als Stütze); ἡ καμπύλη (Hacken-, Krückenstock); ὁ καλαῦροψ, οπος (der oben gekrümmte St. der Rinderhirten); ἡ ῥάβδος (zum Schlagen); ἡ σκυτάλη, τὸ σκύταλον (ein tüchtiger St., der oben dick ist); vgl. Keule. — einen St. tragen

βακτηρίαν φορεῖν (ἔχειν), βακτηρίᾳ χρῆσθαι, sp. *ξυλοφορεῖν, σκυταληφορεῖν*. — mit einem St. schlagen *παίειν τῇ βακτηρίᾳ* u. dgl., *ῥαβδίζειν, ῥαπίζειν*, sp. *ξυλοκοπεῖν, σκυταλοῦν*. — den St. gegen Jmd. aufheben, mit dem St. gegen Jmd. ausholen *ἀνατείνεσθαί (ἐπανατείνεσθαι, ἐπαναίρεσθαι*, selten *διαίρεσθαι) τινι βακτηρίαν*. — wie ein St. gestaltet od. lang *ὁ σκυταλίας*. — 2) St. von einem Baume: *τὸ κάτω τοῦ στελέχους* od. auch *τὸ* (sp. *ὁ*) *στέλεχος*, sp. *τὸ στύπος*. — 3) = Pflanze: *τὸ φυτόν*. — 4) = Fussblock: *τὸ ξύλον, ἡ ποδοκάκη*, selten *ποδοστράβη*. — 5) = Bienenstock, Bienenschwarm, w. s. — 6) = Stockwerk, w. s. — 7) = Kapital: *τὸ κεφάλαιον, τὸ ἀρχαῖον*. — 8) = gefühlloser Mensch: *τὸ στέλεχος, τὸ ξύλον*.

stockblind *ἐσχάτως τυφλός* 3.; *τὴν ὄψιν παντάπασι πεπηρωμένος* 3.; sprichw. *τυφλότερος* (3.) *τῶν σπαλάκων*.

Stockdegen *ὁ δόλων, ωνος*.

stockdumm *βλὰξ καὶ ἠλίθιος; ὁ βλιτομάμμας*.

stocken 1) aufhören sich zu bewegen: *ἴσχεσθαι (ἔχεσθαι), ἐπίσχεσθαι* (*P.*); *ἵστασθαι (στῆναι)*; auch *διαλείπειν* (aussetzen); *οὐ προχωρεῖν* (keinen Fortgang haben); *κωλύεσθαι* (*P.*; gehindert werden). — in der Rede st. *διαταράττεσθαι* (*P.*) *μεταξὺ λέγοντα, διαπορεῖν λέγοντα, ἀπορεῖν λόγων*. — in der Rede stockend *ἰσχόφωνος* 2. — die Geschäfte st. *ἀποσβέννυνται* od. *ἐκλείπουσιν οἱ χρηματισμοί*. — 2) = modern, faulen, w. s.

Stocken, das, 1) *ἡ ἐπίσχεσις, ἐποχή*; im Reden *ἡ λόγων ἀπορία, ἡ ἰσχοφωνία*. — in's St. gerathen, s. stocken. — 2) das Faulen: *ἡ σῆψις*, sp. *ἡ μύδησις*.

Stockfedern, die (im Flügel) *τὰ ὠκύπτερα*.

stockfinster *σκοτεινότατος* 3., sp. *ἀμφικνεφής* 2. — es ist st. *βαθύς ἐστι σκότος*. — in st. Nacht *σκότου μάλα βαθέος ὄντος*.

Stockfisch, s. Kabeljau. — als Schimpfwort, etwa *ἡ ψῆττα*.

stockfleckig *πλέως (πλέα, πλέων) τῶν ἀπὸ μυδήσεως σπίλων*.

stockfremd *παντελῶς ξένος* 3.

Stockknopf *ὁ κατ' ἄκραν τὴν βακτηρίαν ὀμφαλός*.

Stockprügel *τὸ ῥάπισμα*, sp. *ἡ ξυλοκοπία*. — St. bekommen *ξυλοκοπεῖσθαι* (*P.*) sp., auch *ῥαπίζεσθαι* (*P.*).

Stockschlag *τὸ ῥάπισμα*. — Jmd. St. geben *παίειν τινὰ τῇ βακτηρίᾳ, ῥαπίζειν τινά, πληγὰς ἐμβάλλειν* od. *ἐντείνειν τινί*.

Stockschnupfen *ἡ βουκόρυζα* (auch übtr.). — der den St. hat *ὁ βουκόρυζος, ὁ βλεννός*.

stockstill *παντελῶς ἄφωνος* 2.

Stockung *ἡ ἐπίσχεσις, ἡ ἐποχή*; *τὸ κώλυμα*. — St. im Handel *ἡ ἀμιξία χρημάτων*.

Stockwerk *τὸ οἴκημα*; auch *ἡ στέγη, ἡ ὀροφή*, gew. nur in Zsstzgen, z. B. mit einem St. *μονόστεγος* 2., mit zwei St. *δίστεγος, διώροφος* 2., mit drei St. *τρίστεγος* 2., *τριώροφος* 2. — das zweite St. *ἡ διστεγία*; das dritte St. *τὸ τρίστεγον, τριώροφον, ἡ τριστέγη*; das obere St., s. Oberstock.

stöbern 1) in etw.: *σκευωρεῖσθαί τι* u. *περί τι*. — 2) es stöbert = es schneit, s. schneien.

Stöberwetter *ὁ νιφετός, ὁ συρμὸς νιφετῶν*.

Stöckchen 1) kleiner Stock: *τὸ βακτήριον* (selten *βακτηρίδιον*), *τὸ σκυτάλιον, ἡ σκυταλίς, ίδος, τὸ ῥαβδίον, ἡ δοκίς, ίδος*. — 2) kleine Pflanze: *τὸ φυτάριον*.

stöckisch, s. hartnäckig, halsstarrig.

stöhnen *μέγα στενάζειν; ἀναστενάζειν; αἰάζειν; μυχθίζειν*, vgl. röcheln.

Stöhnen, das, *ὁ στεναγμός; ὁ μυχθισμός*.

Stöpsel *τὸ ἐπίφραγμα*, auch *τὸ ἔμβολον*.

Stör (der Fisch) *ὁ ἀντακαῖος*; auch *ὁ ἔλλοψ, οπος* (?).

Störefried *ἄνθρωπος στασιώδης* od. *ταραχώδης*.

stören 1) *tr.* *ταράττειν, δια-, ἐπι-ταράττειν τινά; θορυβεῖν τινα* (eig. durch Lärm, dann übh.); *ἐνοχλεῖν τινα* u. *τινι, δι' ὄχλου εἶναι* od. *γίγνεσθαί τινι, ὄχλον* od. *πράγματα παρέχειν τινί*; auch *ἐμποδὼν εἶναι* od. *γίγνεσθαί τινι; κωλύειν, διακωλύειν τινά*. — die öffentliche Ruhe st. *ταράττειν τὴν πόλιν*, auch *νεωτερίζειν τι, νεωτεροποιεῖν*. — sich bei der Arbeit nicht st. lassen *οὐκ ἀποστῆναι τοῦ ἔργου*. — 2) in etw. st.: *σκευωρεῖσθαί τι* od. *περί τι*. — in ein Wespennest st. *κινεῖν σφηκιάν*.

Störer *ὁ ταρακτής, ταραξίας* sp.; besser *ὁ διακωλυτής*, u. gew. *part.* der vhg. Verba. — St. der öffentlichen Ruhe *ὁ νεωτεροποιός, ὁ νεωτεριστής*.

störrig, s. halsstarrig, starrköpfig.

Störrigkeit, s. Halsstarrigkeit, Starrsinn.

Störung *ἡ ταραχή, ἐνόχλησις, κώλυσις, διακώλυσις* (als Handlung); *τὸ κώλυμα, τὸ διακώλυμα, τὸ ἐμποδών* (als Sache). — Jmd. St. verursachen, s. stören. — ohne alle St. *κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν*.

Stössel *τὸ ὕπερον, ὁ δοίδυξ, υκος, ὁ ἀλετρίβανος, ὁ τριπτήρ, ῆρος*.

Stösser, s. Stossvogel.

stössig *κυρίττων* 3., poet. *ὁ κορύπτιλος*.

Stoff *ἡ ὕλη* (körperlicher St.); *ἡ ὑπόστασις* (auch: unkörperlicher St.); *ἡ ἀφορμή* (Veranlassung). — St. einer Schrift od. Rede *ἡ ὑπόθεσις*, auch *ὁ λόγος*. — St. geben od. darbieten zu etw. *ἀφορμὴν διδόναι* od. *παρέχειν τινός*, auch *εἴς* od. *πρός τι*. — reichlicher St. *ἡ ἀφθονία*; reichlichen St. zum Reden haben *ἀφθονίαν ἔχειν λόγων*; einen so reichlichen St. zum Reden geben *τοσαύτην ἀφθονίαν ποιεῖν λόγων*. — Jmd. keinen St. zum Reden übrig lassen *οὐδένα λόγον ὑπολείπειν τινί*. — ist es = gewebtes Zeug *τὸ ὕφασμα*.

stofflich *ὑλικός* 3.

stofflos *ἀναφής* 2., *ἄυλος* (*ἄνυλος*) 2.

Stollen 1) unterirdischer Gang: *ὁ ὑπόνομος*, sp. *ἡ ὑπονομή*; durch St. *ὑπονομηδόν*. — 2) als Backwerk: etwa *ὁ ἐλατήρ, ῆρος*.

stolpern *προσπταίειν* (*τὸν πόδα*), *προσκόπτειν; σφάλλεσθαι* (*P.*); sp. *ψελλίζειν τὴν βάσιν*.

Stolpern, das, *τὸ σφάλμα*, sp. *ἡ προσκοπή, τὸ πρόσκομμα*; gew. Verba.

stolz 1) von lebenden Wesen: *μεγαλόφρων* 2., *σεμνός* 3., selten *ὑπέρφρων* 2. (im guten u. üblen Sinne); *μέγα φρονῶν* 3. (gew. im üblen Sinne); *ὑπερήφανος* 2., *σοβαρός* 3., *χαῦνος* 3. u. 2., *αὐθάδης* 2. (im üblen Sinne). — ein st. Ross *ἵππος σοβαρός*. — st. sein auf etw. *σεμνύνεσθαί τινι, ἐπί* u. *ἔν τινι, καλλωπίζεσθαι* u. *ἀγάλλεσθαί τινι* u. *ἐπί τινι, ἐπαγάλλεσθαι ἐπί τινι, μέγα φρονεῖν ἐπί τινι* (im guten u. üblen Sinne); *ἐπαίρεσθαί* (*P.*) *τινι, ἐπί τινι, πρός τι, ἔκ τινος; ὀγκοῦσθαι* (*P.*), *χαυνοῦσθαι* (*P.*), *βρενθύεσθαι ἐπί τινι* (im üblen Sinne). — st. thun *μεγαλοφρονεῖν* (u. *M.*) *ἐφ' ἑαυτῷ, βρενθύεσθαι, καλλωπίζεσθαι, θρύπτεσθαι, διαθρύπτεσθαι*; sp. *ὑπερηφανεῖν, ὑπερηφανεύεσθαι, σοβαρεύεσθαι*. — st. machen *ἐπαίρειν, χαυνοῦν*. — 2) von Sachen: *μεγαλοπρεπής* 2., *σεμνός* 3., auch *χαῦνος* 3. u. 2. (z. B. *χαῦνον ὄνομα*).

Stolz 1) als Eigenschaft: *ἡ μεγαλοφροσύνη, τὸ μεγαλόφρον, τὸ φρόνημα* (im guten Sinne; edler St.); *ἡ σεμνότης* (würdevoller St.); *τὸ ὑπέρφρον*

(im guten u. üblen Sinne); ἡ ὑπερηφανία, ὑπεροψία, ὁ ὄγκος, ἡ χαυνότης, ἡ αὐθάδεια (im üblen Sinne). — seinen St. in etw. setzen φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἐπί (ἔν) τινι, vgl. stolz. — 2) Gegenstand, worauf man stolz ist: τὸ αὔχημα, καύχημα, mehr poet. τὸ ἄγαλμα.

stolzieren καλλωπίζεσθαι (auch vom Pferde), βρενθύεσθαι, sp. σοβαρεύεσθαι. — das Stolzieren ὁ καλλωπισμός.

stopfen 1) in eine Oeffnung drücken, um sie auszufüllen: στοιβάζειν. — etw. in etw. st. ἐμβύειν τί τινι, ἐμφράττειν τί τινι u. εἴς τι, σάττειν (ἐνσάττειν) τι εἴς τι. — etw. zwischen etw. st. διαστοιβάζειν τί τινος. — etw. mit etw. voll st. σάττειν τί τινος u. τινι, ἐμπιπλάναι τί τινος, ἐπιπληροῦν τι. — Jmd. das Maul st. ἐπιστομίζειν (sp. φιμοῦν) τινά, ἐμφράττειν τὸ στόμα τινός, den Leuten die Mäuler st. συρράπτειν τὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων. — ein Loch st. (mit der Nadel) καταρ-, συρ-ράπτειν, ἀκεῖσθαι, ἠπᾶσθαι. — Geflügel st. = mästen χορτάζειν, σιτεύειν. — 2) zum Stillstand bringen: ἐφιστάναι, ἐπέχειν, ἀνα-, κατα-παύειν. — sich st. = sich hin u. her stossen, s. stossen. — **stopfend** (die Leibesöffnung hemmend) στυπτήριος, στυπτικός 3.

Stopfen, das, ἡ στοιβή sp.; ἡ σάξις, ἔμφραξις; eines Loches ἡ ἤπησις sp.; vom Geflügel ὁ χορτασμός, sp. ἡ χορτασία, σιτεία, σίτευσις; auch ἡ ἐπίστασις (das Hemmen). — sonst Verba.

Stopfer ὁ στοιβαστής sp., besser *part.* — ist es = Flicker ὁ ἠπητής, ἀκεστής. [τριον.

Stopfnadel ἡ ἀκέστρα, sp. τὸ ἠπητήριον, ἠπή-

Stoppel ἡ καλάμη, auch τὸ κάρφος. — St. lesen καλαμᾶσθαι, auch καρφολογεῖν.

stoppeln καλαμᾶσθαι, καρφολογεῖν.

Stoppeln, das, ἡ καρφολογία.

Storax ἡ u. ὁ στύραξ, κος. — aus St. gemacht στυράκινος 3. — nach St. riechen od. schmecken στυρακίζειν.

Storch ὁ πελαργός. — das Junge des St. ὁ πελαργιδεύς. — den St. betreffend πελαργικός 3. — der St. klappert κροτεῖ ὁ πελαργός.

storchartig πελαργώδης 2.

Storchschnabel 1) eig. τὸ τοῦ πελαργοῦ ῥάμφος. — 2) als Pflanze: τὸ γεράνειον (γεράνιον); ἡ πελαργῖτις (-ιδος) βοτάνη. — 3) als Hebemaschine: τὸ γεράνιον; vgl. Krahn.

Stoss 1) das Stossen *a*) eig. ἡ ὦσις, ὁ ὠθισμός, sp. ὁ ὠσμός, ἡ ὤθησις; auch ἡ πληγή (Schlag). — St. mit dem Fusse τὸ λάκτισμα. — St. des Windes, der Wellen u. dgl. ἡ ὁρμή, φορά, ἐπιφορά. — Jmd. einen St. geben, beibringen, s. stossen. — mit éinem St. μιᾷ ὁρμῇ. *b*) übtr. einer Sache einen St. geben: διαφθείρειν, συγχεῖν, βλάπτειν τι; λυμαίνεσθαί τι u. τινι. — seinem Herzen einen St. geben βιάζεσθαι ἑαυτόν. — das gab meinem Herzen einen harten St. τοῦτο οὐ μετρίως ἥψατο τῆς ψυχῆς μου. — einen harten St. bekommen περιπίπτειν μεγάλῃ συμφορᾷ. — 2) Haufen: ὁ σωρός, τὸ σώρευμα, ὁ θωμός.

stossen 1) *tr.* *a*) eig. ὠθεῖν (weg-, fortdrängen; auch *M.* von sich wegdrängen, wie διωθεῖσθαι); κινεῖν (in Bewegung setzen; κινεῖν τινα Jmd. st., um ihn auf etw. aufmerksam zu machen); κρούειν, κόπτειν τι (an etw. st.); mit dem Stocke, Hörnern u. dgl. st. παίειν, τύπτειν τῇ βακτηρίᾳ, τοῖς κέρασιν u. dgl.; mit den Hörnern st. κυρίττειν (sich unter einander st. διακυρίττεσθαι sp.); mit den Füssen st. λακτίζειν, vgl. κολετρᾶν. — das Schwert in die Brust st. ὠθεῖν τὸ ξίφος ὑπὸ τὸ στῆθος; Jmd. das Schwert durch die Brust st. ὠθεῖν τὸ ξίφος διά τινος, vgl. durchbohren. — sich an etw. st. (mit dem Fusse an etw. st.) προσκρούειν, auch προσπταίειν, προσκόπτειν (πόδα) τινί. — im Mörser st., s. stampfen, zerstossen. — Jmd. in etw. st. καταβάλλειν, καταρρίπτειν, κατωθεῖν, παρωθεῖν, ἐμβάλλειν, ἐνσείειν τινὰ εἴς τι. — Jmd. zu Boden st. καταβάλλειν τινά. — Jmd. über den Haufen st. ἀνα-, περιτρέπειν τινά, auch κατακόπτειν, κατακτείνειν, ἀναιρεῖν τινα. — sich hin u. her st. ὠθεῖσθαι, ὠστίζεσθαι. — etw. von sich st. ἀπ-, παρ-ωθεῖσθαί τι (auch übtr.). *b*) bildl. Jmd. vom Thron st.: ἐκβάλλειν τινὰ τῆς ἀρχῆς, vgl. Thron. — Jmd. aus einem Verein st., vgl. ausstossen I) 2) *a*). — aus dem Hause, Lande st., vgl. verstossen, verbannen. — Jmd. vor den Kopf st. προσκρούειν, προσπταίειν, προσκόπτειν τινί. — sich an Jmd. od. etw. st. προσκρούειν, προσκόπτειν τινί; auch δυσχεραίνειν τινί, κατά τινος (an Jmd.), ἐπί τινι, περί τι (an etw.). — daran stiess sich die Sache ἐν τούτῳ ἴσχετο τὸ πρᾶγμα; woran stösst sich d. Sache? ποῦ συντρίβεται τὸ πρᾶγμα; τί δὴ τὸ κωλῦόν ἐστιν; τί ἐμποδὼν τῷ πράγματι; — 2) *intr.* an etw. st., s. oben „sich an etw. st.“; ist es = angrenzen ἔχεσθαί τινος, παρα-, ἐπι-κεῖσθαί τινι, ὅμορον εἶναι u. ὁμορεῖν, συνάπτειν τινί. — an's Land st., vgl. anlanden. — das Schiff stösst an od. auf ἐποκέλλει ἡ ναῦς. — auf Jmd. od. etw. st. ἐμπίπτειν τινί od. εἴς τινα, περιπίπτειν, ἐν-, περι-τυγχάνειν τινί, ἐπιτυγχάνειν τινί u. τινός; von Raubvögeln καταφέρεσθαι (*P.*) ἐπί τι. — vom Lande st. ἀνάγειν τὴν ναῦν, ἀνάγεσθαι (*DM.* u. *DP.*), ἀπαίρειν. — zu Jmd. st. προσ-, συμ-μιγνύναι, συμμίγνυσθαι (*P.*), προσγίγνεσθαί τινι. — in die Trompete st. σημαίνειν τῇ σάλπιγγι, σαλπίζειν; in's Horn st. σημαίνειν (αὐλεῖν) τῷ κέρατι, sprichw. κώδωνας ἐξάπτεσθαι; κωδωνίζειν, δια-, ἐκ-κωδωνίζειν τι. — das Pferd stösst ὁ ἵππος κόπτει τὸν ἀναβάτην.

Stossen, das, ἡ ὦσις, ὁ ὠθισμός, sp. ὁ ὠσμός, ἡ ὤθησις; mit dem Fusse ὁ λακτισμός sp.: das St. an etw. ἡ κροῦσις; das Hin- und Herstossen ὁ ὠθισμός; sonst Verba.

Stossvogel ὁ ἰκτῖνος (ἴκτινος; *acc.* auch ἴκτινα u. ἰκτῖνα u. s. w.); ὁ κίρκος.

stossweise ὁρμηδόν sp.; vgl. ruckweise.

Stotterer ὁ βατταριστής, ψελλιστής; od. *part.* der [folg. Verba.

stottern βατταρίζειν, ψελλίζειν.

Stottern, das, ὁ βατταρισμός, ψελλισμός, ἡ ψελλότης; ἡ ἰσχοφωνία.

stotternd ψελλός 3., ἰσχόφωνος 2. od. *part.* der Verba unter „stottern“.

stracks συντόμως, vgl. alsogleich.

sträflich, s. strafbar, tadelnswerth.

Sträflichkeit τὸ ἐπιζήμιον; τὸ μεμπτόν, ἐπίμεμπτον.

sträuben ὀρθὸν ἀνιστάναι; der Vogel sträubt die Federn φρίττει ὁ ὄρνις; das Ross sträubt die Mähnen ἀναχαιτίζει ὁ ἵππος. — sich str. *a*) eig. von Haaren u. dgl.: φρίττειν, ὀρθὸν ἀνίστασθαι. — die Haare sträubten sich mir ἔφριξα. *b*) übtr. = widerstreben: στραγγεύεσθαι; στρέφεσθαι (*aor. P.*); sp. ἀναχαιτίζειν. — was hast du denn, dass du dich sträubst? τί δῆτα ἔχων στρέφει; — sich gegen etw. str. ἀντιτείνειν, ἀντερείδειν, ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τι, διαμάχεσθαί τι u. πρός τι. — sich str. etw. zu thun διαμάχεσθαι μὴ ποιεῖν τι.

Sträuben, das, ἡ ἀντίτασις (Widerstand); sonst durch die vhg. Verba.

Sträusschen ἡ δέσμη (δεσμή) ἀνθῶν.

Strafantrag τὸ τίμημα (vom Richter u. Kläger); τὸ ἐπίγραμμα (schriftlicher Str., vom Kläger).

strafbar ζημίας od. τιμωρίας ἄξιος 3., ἐπιζήμιος 2. — str. sein ζημίας ἄξιον εἶναι, ζημίαν ὀφείλειν od. ὀφλισκάνειν. — übr. s. straffällig u. vgl. schlecht.

Strafbarkeit τὸ ἐπιζήμιον; vgl. Schlechtigkeit.

Strafe ἡ ζημία, τὸ ζημίωμα, τὸ ἐπιζήμιον, sp. τὸ ἐπιζημίωμα (eig. der Schaden, den man sich durch seine Verschuldung zuzieht; dann Str. übh., bes. Geldstrafe); ἡ τιμωρία (Rache, Vergeltung; bes. Lebens- u. Leibesstrafe), ἡ κόλασις (Züchtigung, m. Wort od. That); ἡ ἐπιστροφή (Ahndung); ἡ ποινή (Busse, Sühnung); personificiert ἡ Ποινή. — vom Richter od. durch das Gesetz zuerkannte Str. ἡ δίκη, ἡ εὔθυνα (gew. *pl.*), τὸ ἐπιτίμιον (gew. *pl.*; τὸ ἐπιτίμημα; sp. ἡ ἐπιτιμία), τὸ πρόστιμον, τὰ ἐπαίτια; auch ἡ τιμή, τὸ τίμημα, ἡ ἐπιβολή, ἡ καταδίκη (diese bes. Geldstrafe). — gebührende, verdiente Str. ἡ ἀξία ζημία, auch bloss ἡ ἀξία, z.B. die verdiente Str. erhalten τὴν ἀξίαν λαμβάνειν od. κομίζεσθαι, τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι (*P.*). — Jmd. eine Str. zuerkennen od. bestimmen τιμᾶν τινί τινος, z. B. πέντε δραχμῶν; ψηφίζεσθαί τινι τίμημα (τιμήν, ζημίαν); τάττειν τινὶ ἐπιτίμιον od. ζημίαν; ὁρίζειν, γράφειν, ἐπιγράφειν τινὶ ζημίαν od. τιμωρίαν. — Jmd. eine Str. auferlegen ζημίαν od. δίκην ἐπι-, προσ-τιθέναι, ἐπι-, προσ-βάλλειν τινί. — Jmd. m. den härtesten Str. belegen κολάζειν od. τιμωρεῖσθαί τινα ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις, ζημιοῦν τινα ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις. — Str. verwirken ζημίαν ἐργάζεσθαι, δίκην od. ζημίαν ὀφλισκάνειν; Str. verwirkt haben, der Str. verfallen sein ἔνοχον εἶναι δίκῃ (ζημίᾳ, τοῖς ἐπιτιμίοις), wegen etw. ὑπόδικον εἶναί τινος. — Str. leiden, bekommen ζημίαν λαμβάνειν, (τὴν) δίκην διδόναι (für etw. τινός, ὑπέρ u. ἀντί τινος, v. Jmd. τινί), δίκην τίνειν od. ἐκτίνειν, τιμωρίαν λαμβάνειν od. τίνειν; τιμωρίας τυγχάνειν; ζημίᾳ od. τιμωρίᾳ περιπίπτειν; ζημιοῦσθαι (*P.*). — es trifft mich eine Str. ὑπομένω δίκην od. τιμωρίαν, ἥκει μοι τιμωρία; μετέρχεταί με δίκη τινός. — Str. bezahlen ζημίαν ἀπο-, ἐκ-τίνειν, καταβάλλειν, εἰσφέρειν. — es erwartet mich eine Str. ἀπό-, πρό-κειταί μοι τιμωρία. — auf Str. für Jmd. antragen (vom Kläger) τιμᾶσθαί τινί τινος; sich zu einer Str. verstehen (vom Beklagten) τιμᾶσθαί τινος; sich vor Gericht (gegenüber dem Strafantrage des Klägers) selbst die Str. bestimmen ἀντιτιμᾶσθαι, selten ὑποτιμᾶσθαι. — Jmd. zur Str. ziehen δίκην od. τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος. — eine Str. vollziehen τιμωρίαν ποιεῖσθαι. — einer Str. entgehen δια-, ἐκ-φεύγειν δίκην, διακρούεσθαι τὸ δοῦναι δίκην, διαδῦναι δίκην. — Str. auf etw. setzen ζημίαν, δίκην ἐπιτιθέναι τινί; auf die grössten Verbrechen den Tod als Str. setzen ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον ποιεῖν. — es steht eine Str. auf etw. ζημία ἐπίκειταί τινι; es steht eine Str. darauf, wenn Jmd. etw. verkauft πρόκειται ζημία τῷ πωλοῦντί τι. — eine Str. für etw. bestimmen ζημίαν od. τιμωρίαν ὁρίζειν περί τινος. — etw. für eine Str. halten ζημίαν ἡγεῖσθαί τι. — ohne Str., s. straflos. — Erhöhung, Verschärfung der Str., s. Straferhöhung.

strafen, Jmd. ζημιοῦν τινα (ζημίαν od. ζημίᾳ), ἐπιζημιοῦν τινα, τιμωρεῖσθαί τινα (wegen etw. τινός, ἀντί u. περί τινος), κολάζειν (u. *M.*) τινά, δίκην od. τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος, μετέρχεσθαί τινα τιμωρίᾳ (den Unterschied s. unter „Strafe"). — streng, hart str. μεγάλως ζημιοῦν, μεγάλαις τιμωρίαις od. ἰσχυρῶς κολάζειν; auf das Härteste str. τιμωρεῖσθαί τινα ταῖς μεγίσταις od. ἐσχάταις τιμωρίαις. — Jmd. an Geld str. ζημιοῦν τινα χρήμασιν od. εἰς τὰ χρήματα. — Jmd. m. dem Tode str. ζημιοῦν τινα θανάτῳ. — gestraft werden ζημιοῦσθαι, κολάζεσθαι (*P.*), vgl. „Strafe leiden" unter „Strafe". — am Leibe od. Gelde gestraft werden παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. — gestraft sein für etw. δίκην ἔχειν τινός. — sich für Einen str. lassen δίκην ὑπέχειν ὑπέρ τινος.

Strafen, das, ἡ τιμωρία, ἡ κόλασις, od. Verba.

Straferhöhung ἡ προστίμησις (als Handlung); τὸ προστίμημα (als Sache).

Straferlass ἡ ἄφεσις τῆς ζημίας.

Strafexempel τὸ παράδειγμα κολάσεως.

straff ἐπιστρεφής 2.; σύντονος, εὔτονος, seltner ἐπίτονος 2.; auch ἀτενής 2., σκληρός 3. — str. anziehen, s. anspannen 2).

straffällig ζημίας od. τιμωρίας ἄξιος 3., ἐπιζήμιος 2., ἔνοχος 2. (auch m. ζημίᾳ, τιμήματι, τοῖς ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιμίοις u. dgl.). — str. sein ἐνέχεσθαι (*P.*) δίκῃ od. ζημίᾳ, ζημίαν ὀφείλειν, ἄξιον εἶναι ζημίας.

Straffälligkeit τὸ ἔνοχον εἶναι ζημίᾳ u. dgl.

Straffall τὸ ζημίας od. κολάσεως ἄξιον πρᾶγμα, τὸ ζημίᾳ ἔνοχον πρᾶγμα, τὸ ἐπιζήμιον.

Straffheit ἡ συντονία, εὐτονία od. Neutra der *adj.* unter „straff".

Strafgeld τὸ τίμημα, τὸ ἐπιτίμιον (gew. *pl.*), ἡ ζημία, ἡ δίκη, καταδίκη. — vgl. Strafsumme.

Strafgerechtigkeit ἡ νέμεσις.

Strafgericht ἡ τιμωρία, göttliches Str. ἡ ἐκ θεοῦ (θεῶν) τιμωρία. — ein Str. über Jmd. ergehen lassen τιμωρίαν λαμβάνειν παρά τινος.

Strafgesetze οἱ περὶ τὰ ἀδικήματα νόμοι.

Strafkompagnie, etwa τὸ τῶν ἀτάκτων τάγμα.

straflos ἀζήμιος 2., ἀθῷος 2., ἀτιμώρητος 2. — str. davon kommen ἀθῷον od. χαίροντα ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) od. ἀπαλλάττειν.

Straflosigkeit τὸ ἀζήμιον; ἡ ἄδεια.

Strafmilderung ἡ ἄνεσις τῆς ζημίας.

Strafmittel τὸ κολαστήριον; übr. s. Strafe.

Strafort τὸ κολαστήριον.

Strafpredigt ἡ ἐπιστροφή; ὁ νουθετητικὸς od. νουθετικὸς (sp. νουθετήριος) λόγος.

Strafrecht ἡ κολάσεως ἐξουσία od. bloss ἡ κόλασις; das Str. haben κύριον εἶναι τῆς κολάσεως od. (τοῦ) κολάζειν. — ist es = Strafgesetze οἱ περὶ τῆς τῶν ἀδικημάτων κολάσεως (od. bloss περὶ τὰ ἀδικήματα) νόμοι.

Strafsumme ἡ τιμή, τὸ τίμημα; τὸ ἐπιτίμιον (gew. *pl.*); auch ἡ ζημία, ἡ δίκη; die abgeschätzte od. beantragte Str. τὰ ἐπιγεγραμμένα, τὸ ἐπίγραμμα. — die höchste Str. festsetzen od. beantragen ἐπιγράφεσθαι τὰ μέγιστα ἐπιτίμια.

Strafurtheil ἡ καταδίκη, sp. ἡ κατάκρισις.

Strafverfahren τὸ κολάσεως εἶδος od. bloss ἡ κόλασις.

Strafverschärfung, s. Straferhöhung.

strafwürdig, s. strafbar.

Strafzeit ὁ τῆς τιμωρίας (φυλακῆς, φυγῆς u. dgl.) χρόνος. — wenn nicht das Gericht auf eine längere Str. für ihn erkennt ἐὰν μὴ τὸ δικαστήριον πλέονος αὐτῷ χρόνου τιμήσῃ.

Stral ἡ ἀκτίς, ῖνος; ἡ αὐγή; = Gesichtsstral ἡ ὄψις, z. B. die v. den Augen ausgehenden Str. αἱ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων ὄψεις. — Str. werfen ἀκτῖνας βάλλειν, sp. ἀκτινοβολεῖν. — die Str. überall hin entsenden πάντῃ ἐπιβάλλειν τὰς ἀκτῖνας. — die Str. brechen sich αἱ ἀκτῖνες ἀνακλῶνται (ἀντανακλῶνται). — die Str. zurückwerfen ἀνακλᾶν (ἀντανακλᾶν) τὰς ἀκτῖνας. — m. Str. versehen ἀκτινωτός 3. sp. — wie Str. ἀκτινηδόν. — Str. im Hufe des Pferdes ἡ χελιδών, όνος.

stralen ἀκτῖνας βάλλειν, sp. ἀκτινοβολεῖν; ist

es = glänzen, funkeln ἀποστίλβειν, ἀπαστράπτειν, ἀπαυγάζειν; vgl. glänzen. — der Tempel stralt v. Gold ὁ νεὼς ἀπολάμπεται χρυσοῦ; das Meer stralt im Sonnenlicht ὁ ὠκεανὸς ἀποστίλβει πρὸς ἥλιον.
Stralen, das, ἡ ἀκτινοβολία, ἡ λάμψις sp., besser τὸ φέγγος, ἡ ἀστραπή od. gew. Verba.
stralenäugig γλαυκὰ ὄμματα ἔχων 3.; poet. *fem.* ἡ γλαυκῶπις, ιδος.
stralenartig ἀκτινοειδής 2.; *adv.* ἀκτινηδόν.
Stralenbrechung ἡ τοῦ φωτὸς ἀνάκλασις (ἀντανάκλασις).
stralend ἀκτινοειδής 2. (stralenartig); ἀκτινωτός 3. (m. Stralen versehen) sp.; gew. λαμπρός 3., seltener στιλπνός 3. (sp. στιλβός 3.) od. *part.* der Verba unter „stralen"; v. den Augen auch γλαυκός 3. [ἀκτινωτὴ κεφαλή.
Stralenhaupt αἱ περὶ τὴν κεφαλὴν αὐγαί; ἡ
Stralenkrone ὁ ἀκτινοειδὴς (ἀκτινωτὸς) στέφα-
Stralenlicht τὸ ἀκτινοειδὲς φέγγος. [νος.
stralig, s. stralend u. stralenartig.
stramm, s. straff. [κτίζειν.
strampeln σφαδάζειν; διαρρίπτειν τὼ πόδε; λα-
Strampeln, das, ὁ σφαδασμός, ὁ λακτισμός.
strampfen κρούειν τὴν γῆν τοῖς ποσίν.
Strand ἡ ἀκτή, ὁ αἰγιαλός, mehr poet. ὁ u. ἡ θίς, θινός (u. *pl.*). — ein Schiff auf den Str. laufen lassen ὀκέλλειν, ἐξ-, ἐπ-, προσ-οκέλλειν ναῦν; das Schiff auf den Str. treiben ἐκφέρειν od. ἐκβάλλειν τὸ πλοῖον (v. der Flut od. dem Winde); ἐξωθεῖν τὴν ναῦν πρὸς (εἰς) τὴν γῆν od. εἰς τὸ ξηρόν (vom Feinde).
stranden ὀκέλλειν, ἐξ-, ἐπ-, προσ-οκέλλειν, auch ἐκπίπτειν, ἐκφέρεσθαι u. ἐκβάλλεσθαι (*P.*); ναυαγεῖν (Schiffbruch leiden). — str. lassen, s. „auf den Strand laufen lassen" unter „Strand".
Strandgüter τὰ ἐκβεβλημένα, τὰ ἐκπεσόντα.
Strandläufer ὁ τροχίλος.
Strandrecht τὰ περὶ τοὺς ναυαγοῦντας δίκαια. — Str. üben ἀντιποιεῖσθαι τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἐκπιπτόντων.
Strandung ἡ ναυαγία, sp. τὸ ναυάγιον (u. *pl.*).
Strang ἡ σειρά, ὁ ἱμάς, ἄντος (zum Ziehen); ὁ βρόχος, ἡ ἀγχόνη, ἡ στραγγαλίς, ίδος, seltener ἡ στραγγάλη, sp. ἡ στραγγαλιά (zum Hängen). — Jmd. zum Str. verurtheilen καταγιγνώσκειν τινὸς ἀγχόνην. — m. dem Str. hinrichten, s. strangulieren. — sprichw. wenn alle Stränge reissen ὅταν δὴ πάντ' ἐπιλίπῃ, auch ἀνάγκης ὑπαρχούσης.
strangulieren ἀπάγχειν (sp. ἀπαγχονίζειν, ἀγχονίζειν, ἀγχονᾶν); στραγγαλᾶν, sp. στραγγαλίζειν, στραγγαλοῦν; auch πνίγειν τινά.
Strangulierung ἡ ἀγχόνη, sp. στραγγάλη; auch ὁ πνιγμός, ἡ πνῖξις, τὸ πνῖγμα.
Strangurie, s. Harnzwang.
Strapaze ὁ πόνος, seltner ὁ κόπος, ὁ κάματος; auch ἡ ταλαιπωρία, ὁ μόχθος, ἡ κακοπάθεια. — Str. haben mit od. bei etw. πόνους ἔχειν ἀμφί τι, πονεῖν περί τι, κάμνειν περί τι od. ποιοῦντά τι, μοχθεῖν περί τι od. ἐπί τινι. — Str. erdulden ταλαιπωρεῖν (u. *P.*); κακοπαθεῖν; κόπτεσθαι, καταπονεῖσθαι (*P.*). — der Str. erduldet ταλαίπωρος 2.
strapazieren, Jmd. κόπτειν, ταλαιπωρεῖν, καταπονεῖν, παραλύειν τινά. — sich str. = Strapazen (haben), w. s.
Strasse 1) Weg: ἡ ὁδός, ἡ λεωφόρος (gew. ohne ὁδός; Landstrasse, Heerweg). — besuchte Strassen ὁδοὶ στειβόμεναι. — auf öffentlicher Str. ἐν τῷ δημοσίῳ od. φανερῷ, εἰς τὸ φανερόν. — seine Str. ziehen πορεύεσθαι (*DP.*) πρόσω; übr. vgl. Weg. — 2) Gasse: ἡ ἀγυιά, ἡ πλατεῖα, ἡ ῥύμη, ἡ λαύρα; übh. ἡ ὁδός, z. B. die Stadt ist in gerade Str. getheilt ἡ πόλις κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς εὐθείας. — auf der Str. liegen θυραυλεῖν (kein Obdach haben; dazu θύραυλος 2., ἡ θυραυλία), πλανᾶσθαι (*P.*) περὶ od. κατὰ τὴν ἀγοράν; ἀναστρέφεσθαι (*DP.*) ἐν τῇ ἀγορᾷ od. κατὰ τὴν ἀγοράν (sich auf der Str. herumtreiben). — Leute, die auf der Str. liegen, s. Pflastertreter. — an der Str. gelegen, auf die Str. gehend παρόδιος 2. (z. B. von Mauern, Fenstern). — 3) = Meerenge: ὁ πορθμός, ὁ πόρος.
Strassenaufseher ὁ τῶν ὁδῶν ἐπιμελητής; ist es = Aufseher über einzelne Gassen ὁ ῥυμάρχης.
Strassenbau ἡ ὁδοποιία, sp. ὁδοστρωσία.
Strassenbaumeister ὁ ὁδοποιός.
Strassenpflaster τὸ λιθόστρωτον τῆς ὁδοῦ.
Strassenpöbel ὁ ἀγοραῖος ὄχλος.
Strassenräuber ὁ λῃστής, sp. ὁ ὁδοστάτης, ὁ ὁδοφύλαξ, κος, ὁ ὁδοιδόκος.
Strassenräuberei, s. Strassenraub.
strassenräuberisch λῃστικός, λῃστρικός 3.
Strassenraub ἡ λῃστεία, sp. ὁδοστασία. — Str. treiben λῃστεύειν, sp. ὁδοστατεῖν, ὁδοιδοκεῖν, ὁδουρεῖν.
Strassenwächter ὁ ὁδοφύλαξ, κος.
Strauch ὁ (sp. ἡ) θάμνος (u. *pl.*); ἡ λόχμη (dichter Str.); sp. τὸ ῥώπιον. — kleiner Str. ὁ θαμνίσκος. — zum Str. werden ἐκθαμνοῦσθαι (*P.*). — mit Str. dicht bewachsen λοχμώδης 2. — bei Jmd. auf den Str. schlagen διακωδωνίζειν τινά.
strauchartig θαμνώδης, θαμνοειδής, λοχμώδης 2. — str. werden ἐκθαμνοῦσθαι (*P.*).
Strauchdieb ὁ λωποδύτης; auch ὁ λῃστής.
straucheln πταίειν πρός τι; προσπταίειν (τὸν πόδα) τινί u. πρός τι; προσκόπτειν (τὸν πόδα) τινί; προσκρούειν περί τι; σφάλλεσθαι (*P.*); ὀλισθάνειν (ausgleiten); sämmtl. auch übtr.
Straucheln, das, τὸ πταῖσμα, τὸ πρόσπταισμα, τὸ σφάλμα, sp. ἡ προσκοπή, τὸ πρόσκομμα; auch τὸ ὀλίσθημα, sp. ἡ ὀλίσθησις (sämmtl. auch
strauchig = strauchartig, w. s. [übtr.).
Strauchwerk οἱ θάμνοι, ἡ λόχμη, poet. u. sp. ἡ ῥώψ, ῥωπός.
Strauss 1) v. Blumen: ἡ δέσμη (δεσμή) ἀνθῶν, τὰ συμπεπλεγμένα ἄνθη. — 2) die emporstehenden Federn auf dem Kopfe einiger Vögel: ὁ λόφος. — 3) als Vogel: ἡ u. ὁ στρουθός, gew. mit näheren Bestimmungen στρουθὸς ὁ μέγας od. ἡ μεγάλη; στρ. ὁ κατάγειος od. χερσαῖος; στρ. ὁ Λιβυκός, ἡ Λιβυκή, ὁ ἐν Λιβύῃ, ἡ Ἀραβική, ὁ Ἀράβιος; sp. ὁ u. ἡ στρουθοκάμηλος, ὁ στρουθίων, ωνος. — Str. essend στρουθοφάγος 2. — 4) Kampf: ὁ ἀγών, ῶνος, ἡ ἅμιλλα, ἡ μάχη; vgl. Kampf.
straussenähnlich, **-artig** στρουθώδης 2.
Straussenfeder τὸ τῆς στρουθοῦ (τῆς μεγάλης) πτερόν.
Strebe, **Strebeholz** ἡ ἀντηρίς, ίδος (*dem.* τὸ ἀντηρίδιον); τὸ ἔρεισμα, τὸ ὑποστήλωμα. — Str. anbringen ἀντηρίδας ὑποτείνειν.
streben, nach etw. τείνειν πρός τι, διατείνεσθαι πρός τι od. m. *inf.*; συντείνειν εἴς (ἐπί, πρός) τι; ἐπιτείνεσθαι (*P.*) εἴς τι, auch ἐπιτείνειν m. *inf.*; ὁρμᾶν (u. *DP.*) ἐπί (πρός, εἴς) τι (m. Anstrengung str.); ζηλοῦν τι (eifrig st.); σπεύδειν τι, σπουδάζειν τι, περί (εἴς, πρός) τι, ἐπί τινι, περί u. ὑπέρ τινος (sich Mühe geben um etw.); ἐπιθυμεῖν, ἐφίεσθαι, ἐρᾶν, ὀρέγεσθαι, ἐπορέγεσθαί (*DM.* u. gew. *DP.*) τινος, auch γλίχεσθαί τινος u. τι (nach etw. verlangen); διώκειν τι, θηρᾶν u. θηρεύειν (auch *M.*) τι, μετιέναι τι

(nachjagen, nachgehen); προθυμεῖσθαί (*DP.*) τι od. m. *inf.* (zu etw. Lust haben); auch ἐπιβουλεύειν τινί (nach etw. trachten); ἀξιοῦν m. *inf.*, z. B. nach der Herrschaft str. ἀξιοῦν ἄρχειν. — darnach str. dass ... πράττειν, σπουδάζειν, προθυμεῖσθαι m. folg. ὅπως u. *ind. fut.* — wetteifernd nach etw. str. ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) ἐπί u. πρός τι, ὑπέρ τινος; φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) περί τινος od. m. *inf.* — entgegen str., s. widerstreben.

Streben, das, ἡ ὁρμή (nach etw. ἐπί, πρός, εἴς τι); ἡ σπουδή (τινός, περί τι, περί τινος); ἡ ἅμιλλα (περί τινος, περί τι, ἐπί τινι, πρός τι); ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἔφεσις, ὁ ζῆλος, ἡ ὄρεξις, ἡ προθυμία (nach etw. τινός). — das auf ein freies Leben gerichtete Str. ἡ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον βίον ὡρμημένη. — sein Str. auf etw. richten, s. streben.

Strebepfeiler, s. Strebe.

Strecke τὸ διάστημα (Abstand); τὸ διαλεῖπον, οντος (Zwischenraum); übh. ἡ χώρα, τὸ χωρίον (Raum, Gegend), auch ἡ ὁδός (Weg, z. B. eine grosse Str. gehen πολλὴν ὁδὸν ἰέναι); häufig durch das Neutrum v. *adj.*, z. B. eine grosse Str. des Landes wurde von den Feinden verwüstet πολύ τι τῆς χώρας ἐδῃώθη ὑπὸ τῶν πολεμίων, eine kleine, kurze Str. ὀλίγον τι, βραχύ τι, eine kleine Str. vorgehen ὀλίγον προβαίνειν. — eine weite Str. hin μακράν; auf eine weite Str. ἐπὶ πολύ, διὰ [πολλοῦ.

Streckeisen ὁ ἐλατρεύς.

strecken 1) dehnen, Metalle: ἐλαύνειν; mit dem Hammer σφυρηλατεῖν. — 2) ausspannen, ausstrecken: τείνειν, ἀπο-, δια-, ἐκ-τείνειν; die Hände in die Höhe str. ἀνατείνειν (selten ἀνίσχειν) τὰς χεῖρας. — Jmd. die Hand hinstrecken προτείνειν od. ὀρέγειν τινὶ τὴν χεῖρα. — das Gewehr str. (= sich ergeben) παραδιδόναι τὰ ὅπλα. — sich str. (nach dem Schlafe) σκορδινᾶσθαι. — sich auf etw. hin str. κατακλίνεσθαι (*P.*) ἐπί τινι u. ἐπί τινος. — sich nach etw. str. ὀρέγεσθαί (*DM.* u. gew. *DP.*) τινος, gew. ἐκ-, δια-τείνειν τὴν χεῖρα ἐπί τι. — sich in die Länge str. μακρὸν od. εἰς μῆκος τείνεσθαι (*P.*, auch *A.*). — sprichw. sich nach der Decke str. πράττειν κατὰ τὴν δύναμιν, ἀγαπᾶν od. στέργειν τοῖς ὑπάρχουσιν.

Streich 1) = Schlag, Hieb, w. s. — 2) listige, schelmische Handlung: τὸ μηχάνημα, ἡ μηχανή, τὸ τέχνημα u. τέχνασμα, ἡ τέχνη, ἡ πανουργία, selten τὸ πανούργημα, sp. πανούργευμα; im Bes. ein hinterlistiger Str. ἡ ἐπιβουλή, τὸ ἐπιβούλευμα; ein boshafter, schurkischer Str. τὸ κακούργημα, ἡ κακουργία, τὸ πονήρευμα; muthwilliger Str. τὸ νεανίευμα, τὸ νεανιευόμενον u. νεανιευθέν, auch νεανικόν τι; ein dummer Str. τὸ πλημμέλημα, ἄτοπόν τι, σκαιόν τι; ein kluger Str. σοφόν τι, τὸ σόφισμα. — einen Str. ausführen μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαι, τεχνάζειν τι. — Jmd. einen Str. spielen λυμαίνεσθαι od. διαφθείρειν τινὶ τὴν πρᾶξιν, βλάπτειν od. σφάλλειν τινά. — einen muthwilligen Str. spielen νεανιεύεσθαι, νεανισκεύεσθαί τι (Jmd. εἴς τινα). — Jmd. einen hinterlistigen Str. spielen ἐπιβουλεύειν τινί, ὑπέρχεσθαί τινα (δόλῳ), ὑποσκελίζειν, sp. πτερνίζειν τινά. — Jmd. einen boshaften Str. spielen κακουργεῖν τινα, selten τινι. — einen dummen Str. machen πλημμελεῖν τι; προσίεσθαι ἄτοπόν τι od. σκαιόν τι. — er hat mir einen bösen Str. gespielt δεινὰ πέπονθα ὑπ' αὐτοῦ. — einen klugen Str. machen σοφίζεσθαί τι (σοφόν).

Streichbret, s. Streichholz.

streicheln ψήχειν, καταψῆν, ψηλαφᾶν, poet. u. sp. σαίνειν τινά; vgl. schmeicheln.

Streicheln, das, ἡ ψηλάφησις od. Verba; vgl. Schmeicheln, das.

streichen 1) *tr.* σμῆν, καταψῆν, ψήχειν, auch ψηλαφᾶν. — etw. glatt str. ὁμαλίζειν, ὁμαλύνειν, sp. ὁμαλοῦν τι. — den Staub von etw. str. ἀποψῆν, ἀποσμῆν, ἀπομάττειν τὴν κόνιν ἀπό τινος, auch σοβεῖν, ἀποσοβεῖν τὴν κόνιν. — sich die Haare in die Höhe str. ἀνασπᾶν τὰς τρίχας (ἀπὸ τοῦ μετώπου εἰς τὴν κορυφήν); sich die Haare herab str. κατασπᾶν τὰς τρίχας. — etw. auf etw. str. ἀλείφειν u. χρίειν τινί τι, ἐπ-, ἐν-αλείφειν τί τινι, ἐπιχρίειν τί τινι u. ἐπί τι, ἐμπλάττειν τι εἴς τι; καταλείφειν, καταχρίειν, καταπλάττειν τινί τι. — Im Bes. etw. Geschriebenes str. δι-, ἐξ-αλείφειν, διαγράφειν; eine Stelle in einem Schriftsteller περιγράφειν; Jmd. aus einer Liste str. ἀποδοκιμάζειν τινά; Jmd. aus der Bürgerliste str. περιγράφειν τινὰ ἐκ τῆς πολιτείας. — mit dem Streichholze str. (ein Fruchtmass) ἀπομάττειν (z. B. χοίνικα). — Ziegel str. πλίνθους ἕλκειν (selten ἐρύειν), πλινθεύειν. — das Messer auf etw. str. (um es zu schärfen) θήγειν, ἀκονᾶν τὴν μάχαιραν πρός τι. — Jmd. mit Ruthen str. ῥαβδίζειν τινά. — die Segel str. = einziehen, vgl. Segel; v. Schiffen auch = sich ergeben, w. s. — ein Saiteninstrument str. κρούειν, ψάλλειν. — 2) *intr.* φέρεσθαι (*P.*), χωρεῖν, v. der Luft auch πνεῖν, selten ψαίρειν, διαψαίρειν. — an etw. hin str. ἅπτεσθαι od. ψαύειν τινός. — über etw. hin str. καθικνεῖσθαι, καταφέρειν τινός; m. dem Scheermesser über die Backen Jmds. str. καταφέρειν τὸ ξυρὸν τῶν γνάθων τινός. — v. Fischen = laichen, w. s. — herum streichen = herumschweifen, -streifen, w. s. — einen Wind str. lassen, s. Wind 2).

Streichen, das, 1) *tr.* ἡ ψῆξις, ψηλάφησις. — das glatt Str. ὁ ὁμαλισμός sp. — Sonst Verba; übr. vgl. Bestreichen, das. — 2) *intr.* ἡ φορά od. Verba; ist es = das Herumschweifen ἡ πλάνη, sp. περιπλάνησις.

Streichgarn ἡ σαγήνη, τὸ ἀμφίβληστρον. — m. dem Str. fangen σαγηνεύειν; der dies betreibt ὁ σαγηνεύς, σαγηνευτής. — das Fangen m. dem Str. ἡ σαγηνεία.

Streichholz ὁ πίναξ, ακος, sp. ὁ ὁμαλιστήρ, ῆρος, ἡ ὁμαλίστρα, τὸ ὁμάλιστρον (Werkzeug zum Ebenen, Glätten); ἡ ἀπομάκτρα, sp. ἡ σκυτάλη, τὸ ῥόχανον (beim Messen von Früchten); ἡ περιστροφίς, ίδος (der Bäcker).

Streif, Streifen ἡ ῥάβδος (jeder farbige od. sonst wie hervortretende Str. auf einem Gegenstande, auch Lichtstreifen am Himmel); ἡ φολίς, ίδος (farbiger Str.; Str. von Erz); ὁ τελαμών, ῶνος, ἡ ταινία (langer, schmaler Str. von Zeug; letzteres auch: ein Str. Landes); τὸ διάζωμα (Str. im Stein, auch: e. Str. Landes). — vgl. [Vorstoss.

Streifchen τὸ ῥαβδίον, ταινίδιον.

streifen 1) *tr.* *a)* m. Streifen versehen: ῥαβδοῦν. — gestreift ῥαβδωτός 3., ἐρραβδωμένος 3.; auch γραμμαῖς διειλημμένος 3.; weiss, grün gestr. διάλευκος, διάχλωρος 2. *b)* leicht berühren: ἅπτεσθαι, ἐφ-, καθ-άπτεσθαί τινος, ψαύειν τινός; ganz leise über etw. hin str. ἄκροις τοῖς δακτύλοις ἐπιγράφειν τι; Jmd. m. einem Schusse str. βάλλοντα κούφως τραυματίζειν τινά. — mit einem Hiebe den Arm Jmds. str. παίοντα ἐπιτέμνειν τὸν βραχίονά τινος. *c)* die Haut von etw. str.: ἀπο-, ἐκ-δέρειν τι. — 2) *intr.* *a)* an etw. hin str.: φέρεσθαι u. παραφέρεσθαι (*P.*) παρά τι; an etw. vorbei str. παραμείβεσθαι od. παραλλάττειν τι. *b)* herumstreifen, w. s.; bes. v. Soldaten δια-, περι-τρέχειν, δια-, περι-θεῖν,

καταδρομὴν ποιεῖσθαι; in ein Land str. ἐπι-, κατα-τρέχειν, καταθεῖν χώραν, auch κατατρέχειν, καταθεῖν εἰς χώραν, ἐπιδρομὴν ποιεῖσθαι εἰς χώραν.

Streiferei ἡ καταδρομή, ἐπεκδρομή, ἐπιδρομή. — Str. unternehmen, vgl. streifen 2) *b*).

streifig ῥαβδωτός, ἐρραβδωμένος, γραμμαῖς διειλημμένος 3.

Streifkorps ἡ ἐκδρομή, οἱ ἔκδρομοι, οἱ πρόδρομοι, οἱ λῃσταί od. *part.* der Verba unter „streifen" 2) *b*).

Streifschuss ἡ κούφη πληγή. — Jmd. durch einen Str. verwunden βάλλοντα κούφως τραυματίζειν τινά.

Streifwunde τὸ κοῦφον τραῦμα. — Jmd. eine Str. beibringen κούφως τραυματίζειν τινά; vgl. [streifen 1) *b*).

Streifzug, s. Streiferei.

Streit ἡ διαφορά (Zwiespalt); ἡ ἔρις, ιδος (Zwist, Zank; auch Wettstreit); τὸ νεῖκος (selten in Prosa; Zank, Hader, bes. mit Worten); ἡ ἀμφισβήτησις, ἀντιλογία, sp. ἀμφιλογία, λογομαχία (Wortstreit, Disput); ἡ ἅμιλλα (Wettstreit); ἡ διαδικασία (gerichtlicher Str., s. Process, Rechtshandel); ist es = Kampf ὁ ἀγών, ῶνος, ἡ μάχη, ὁ πόλεμος, vgl. Kampf. — Str. mit Jmd. ἡ πρός τινα διαφορά od. ἔρις. — mit Jmd. in Str. gerathen εἰς διαφορὰν ἔρχεσθαί τινι, εἰς ἔριν ἀφικνεῖσθαι od. καθίστασθαί τινι; γίγνεταί τινι διαφορὰ od. ἔρις πρός τινα, διίστασθαι πρός τινα, διαφέρεσθαι (*P.*) τινι od. πρός τινα; sie geriethen mit einander in Str. ἐγένετο ἔρις αὐτοῖς od. πρὸς σφᾶς αὐτούς. — Str. mit Jmd. anfangen συνάπτειν νεῖκος πρός τινα. — Str. zwischen Einigen erregen καθιστάναι od. συμβάλλειν τινὰς εἰς ἔριν, ἔριν ἐμβάλλειν τισίν, διιστάναι (sp. συνάπτειν) τινάς. — in Str. mit Jmd. sein od. leben, s. streiten. — es erhebt sich ein Str. über etw. ἔρις od. ἀμφισβήτησις γίγνεται περί τινος, ἔρις συνίσταται ἐπί τινι. — mit Jmd. in Str. liegen δι' ἐρίδων εἶναί τινι, vor Gericht δικάζεσθαί τινι (δίκην) u. πρός τινα, διαδικάζεσθαί τινι u. πρός τινα. — einen Str. schlichten διαλύειν od. παύειν διαφοράν, zwischen den Streitenden διαλύειν od. παύειν τοὺς ἐρίζοντας od. τοὺς διαφερομένους πρὸς ἀλλήλους; den Str. mit Jmd. beilegen διαλύεσθαι πρός τινα, διίστασθαί τινι.

Streitapfel τὸ διάφορον; ihnen den Str. hinwerfen ἐπιφέρειν αὐτοῖς τὸ διάφορον. [sche Str.).

Streitaxt ὁ πέλεκυς, εως; ἡ σάγαρις (die skythi-

streitbar μάχιμος 2.; ἄλκιμος 2. (dies selten in Prosa); πολεμικός 3.; auch ἀνδρεῖος 3. (tapfer); φιλοπόλεμος 2. (kriegslustig).

streiten, m. Jmd. διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα; ἐρίζειν τινί u. πρός τινα; ἀμφισβητεῖν τινι, seltner πρός τινα (auch ἀμφιλέγειν, sp. ἀμφιλογεῖσθαι, λογομαχεῖν); ἀντιλέγειν τινί u. πρός τινα; ἁμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα; ἅμιλλαν ποιεῖσθαι πρός τινα; über od. um etw. περί τινος (über den Unterschied, s. Streit); φιλονεικεῖν πρός τινα; ist es = kämpfen ἀγωνίζεσθαι u. μάχεσθαί τινι od. πρός τινα, vgl. kämpfen; doch stehen diese auch vom Wortstreite, wie διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαί τινι u. πρός τινα; vor Gericht str. ἀγωνίζεσθαι ἐν τοῖς δικασταῖς, δικάζεσθαί τινι (δίκην) u. πρός τινα, διαδικάζεσθαί τινι u. πρός τινα. — sie streiten lebhaft mit einander ἐν πολλῇ ἔριδί εἰσι πρὸς ἀλλήλους. — darüber lässt sich str. τοῦτο ἀμφιλογίαν ἔχει. — gegen etw. str. ἀμφισβητεῖν u. φιλονεικεῖν πρός τι; gegen Jmd. str. ἀνταγωνίζεσθαί τινι, ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τινα, ἐνίστασθαί τινι (bei etw. πρός τι); ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι περί u. ὑπέρ τινος, πρός τι. — ich streite darum, dass mir die Antwort zufalle φιλονεικῶ πρὸς τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. — wider etw. str. ἐνίστασθαί τινι u. πρός τι; ἀντιτείνειν τινί u. πρός τι; ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τι, ἐναντίον εἶναί τινι u. πρός τι. — sich kindisch mit Jmd. str. διαμειρακιεύεσθαί τινι. — im Str. κατ' ἔριν od. durch die *part.* ἐρίζων, ἀγωνιζόμενος, μαχόμενος 3. u. dgl. — worüber man streitet, s. streitig. — das worum man v. allen Seiten streitet περιμάχητος 2. — die streitenden Parteien οἱ ἐναντίοι; vor Gericht οἱ ἀντίδικοι, οἱ διαδικαζόμενοι. — die Kunst (mit Worten) zu str. ἡ ἐριστική, ἀμφισβητική, ἀντιλογική.

Streiten, das, ἡ ἔρις, ιδος, ἡ ἀμφισβήτησις, ἡ ἀντιλογία; ἡ ἅμιλλα, ὁ ἀγών, ῶνος.

Streiter ὁ ἀγωνιστής (in der Schlacht u. vor Gericht); ὁ πολεμιστής u. μαχητής (in der Schlacht; beide sp.), gew. ὁ στρατιώτης (Krieger); ὁ ἐριστής (sp. in der Rede), häufig *part.* — ein tüchtiger Str. ἀνὴρ πολεμικός od. μάχιμος (im Kampfe); ἀνὴρ ἐριστικός od. ἀντιλογικός (in der Rede). — e. Str. für die Wahrheit ἀγωνιστὴς τῆς ἀληθείας.

Streitfrage τὸ ἀμφισβήτημα, τὸ ἀπόρημα; ἡ ἀμφισβήτησις, ἡ ἀπορία, ἡ ζήτησις, τὸ ζήτημα; ἡ πρότασις; τὸ πρόβλημα. — Jmd. eine Str. vorlegen προτείνειν τινὶ πρότασιν, ἐπάγειν od. προτιθέναι τινὶ ἀπόρημα. [παραστάτης.

Streitgenosse ὁ σύμμαχος; ὁ συστρατιώτης; ὁ

streitig 1) worüber gestritten wird: ἀμφισβητήσιμος, ἀμφισβήτητος 2., ἀμφισβητούμενος 3.; ἀμφίλογος 2.; auch ἐπίδικος 2. (str. vor Gericht); ἄκριτος 2. (unentschieden). — es wird etw. str. ἀμφίλογον γίγνεταί τι, ἀμφισβητεῖται (*P.*) τι. — Jmd. etw. str. machen ἀμφισβητεῖν τινι περί τινος u. τινί τινος; ἀντιποιεῖσθαί τινί τινος; διαμάχεσθαί τινι u. πρός τινα περί τινος. — str. Sache, str. Punkt, s. Streitpunkt. — 2) streitend: διάφορος 2.; die str. Parteien οἱ ἐναντίοι, οἱ ἀντίδικοι, οἱ διαδικαζόμενοι. — str. sein über etw., s. streiten.

Streitigkeit 1) die streitige Beschaffenheit einer Sache: τὸ ἀμφισβητήσιμον, ἀμφισβήτητον. — 2) = Streit: τὸ διάφορον; *pl.* τὰ ἀμφίλογα; vgl. [Streit.

Streitkolbe ἡ κορύνη; τὸ ῥόπαλον.

Streitkräfte αἱ (πολεμικαὶ) δυνάμεις, ἡ δύναμις; ἡ (εἰς τὸν πόλεμον) παρασκευή.

streitliebend, s. streitsüchtig.

Streitmacht, s. Streitkräfte, Heer.

Streitpunkt τὸ διάφορον, τὸ ἀμφισβήτημα, τὸ ἀμφισβητούμενον.

Streitross ὁ πολεμιστήριος od. ἀγωνιστὴς ἵππος.

Streitsache, s. Streitpunkt.

Streitschrift ἡ ἐριστικὴ διατριβή; τὸ ἀντιλογικὸν σύγγραμμα; Str. gegen Jmd. τὰ πρός τινα.

Streitsucht ἡ φιλονεικία, ἡ ἔρις, ιδος; vor Gericht ἡ φιλοδικία.

streitsüchtig φιλόνεικος 2., ἐριστικός 3., ὁ, ἡ φίλερις, ιδος, ὁ φιλεριστής; vor Gericht φιλόδικος 2. — str. sein φιλονεικεῖν, φιλονείκως ἔχειν, φιλονεικίᾳ χρῆσθαι, sp. φιλεριστεῖν; vor Gericht φιλοδικεῖν. [τὰ πολεμιστήρια.

Streitwagen τὸ πολεμιστήριον ἅρμα; *pl.* auch

streng 1) eig. v. Geschmack: σκληρός, αὐστηρός, πικρός 3.; v. Geruch δριμύς 3.; vom Winter, der Kälte χαλεπός, ἰσχυρός, δεινός 3., auch μέγας, μεγάλη, μέγα. — in str. Haft halten ἐν φυλακῇ ἰσχυρᾷ ἔχειν. — 2) übtr. *a*) hart, rauh: σκληρός 3., τραχύς 3., z. B. eine str. Lebensweise δίαιτα σκληρά od. τραχεῖα, str. Erziehung παιδεία

(ἀγωγή) σκληρά od. τραχεῖα, sp. ἡ σκληραγωγία. — Jmd. str. erziehen σκληρῶς ἄγειν καὶ τρέφειν τινά, sp. σκληραγωγεῖν τινα. *b*) genau, pünktlich: ἀκριβής 2., σπουδαῖος 3.: eine strenge Diät beobachten ἀκριβῶς φυλάττειν τὴν δίαιταν; str. absondern ἀκριβῶς διακρίνειν; str. untersuchen ἀκριβῶς od. δι' ἀκριβείας (διὰ πάσης ἀκριβείας), auch σπουδαίως, χαλεπῶς ἐξετάζειν; str. Ordnung od. Zucht ἡ ἀκρίβεια; str. gerecht ἀκριβοδίκαιος 2.; str. Gehorsam μεγάλη πειθαρχία. — ist es = ernst: σπουδαῖος, σεμνός 3.; str. Wesen τὸ σεμνὸν ἦθος, auch bloss τὸ σεμνόν, ἡ σεμνότης. — m. dem Nebenbegriffe des Mürrischen, Rauhen δύσκολος 2., σκληρός, στρυφνός, αὐστηρός, χαλεπός, τραχύς 3., m. jenem des Harten, Drückenden χαλεπός, τραχύς, πικρός 3., δεινός 3., z. B. ein strenger Herr δεσπότης χαλεπός od. τραχύς, str. Urtheil κρίσις σκληρά od. χαλεπή; str. Gesetz νόμος πικρός od. χαλεπός, str. Richter δικαστὴς σκληρός; nach str. Rechte verfahren τὸν νόμον μόνον ἀλλ' οὐ τὸ ἴσον σκοποῦντα πράττειν; str. strafen ἰσχυρῶς, δεινῶς od. ἀφειδῶς κολάζειν; str. regieren σπουδαίως, χαλεπῶς, τραχέως ἄρχειν; str. sein gegen Jmd. χαλεπὸν εἶναί τινι od. πρός τινα; οὐδεμίαν ῥαστώνην διδόναι τινί; Jmd. str. behandeln χαλεπῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα.

Strenge 1) eig. ἡ σκληρότης, αὐστηρότης, πικρότης, δριμύτης, χαλεπότης, δεινότης, τὸ δεινόν, τὸ ἰσχυρόν; auch ἡ ἐπίτασις, z. B. die Str. des Winters ἡ τοῦ χειμῶνος ἐπίτασις. — 2) übtr. ἡ ἀκρίβεια, σπουδαιότης; ἡ σεμνότης, τὸ σεμνόν; ἡ σκληρότης, στρυφνότης, αὐστηρότης, πικρότης od. πικρία, χαλεπότης, τραχύτης od. τὸ χαλεπόν u. ä. Neutra. — m. Str. ἀκριβῶς, σπουδαίως, χαλεπῶς, πικρῶς, τραχέως. — m. aller Str. διὰ πάσης ἀκριβείας. — geringere Str. τὸ ὑφειμένον. — m. Str. verfahren χρῆσθαι χαλεπότητι, gegen Jmd. χαλεπῶς od. τραχέως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα.

Streu τὸ ὑπόστρωμα, sp. τὸ χορτόστρωμα; = Lager von Str. ἡ στιβάς, άδος, *dem.* τὸ στιβάδιον. — Str. von Blättern ἡ φυλλάς, άδος. — auf einer Str. liegen στιβαδοκοιτεῖν sp. — sich eine Str. machen στιβάδα ποιεῖσθαι od. στρωννύναι (u. *M.*), στιβαδοποιεῖσθαι. — als Str. gebrauchen στιβαδεύειν sp.

Streubüchse, etwa ἡ ψαμμιοθήκη.

streuen σπείρειν, διασπείρειν, διασκεδαννύναι, διαρρίπτειν, διαχεῖν (auseinander str.); πάττειν τι εἴς u. ἐπί τι, ἐπί τινι, auch τί τινι, διαπάττειν τι εἴς τι u. τί τινι, καταπάττειν τί τινος u. τί τινι, ἐπιπάττειν τί τινι u. ἐπί τι, περιπάττειν τί τινι, ἐμπάττειν τι εἴς τι, sp. ἐπιπάττειν (darauf-, dareinstreuen). — Blumen str. ἄνθη βάλλειν. — darunter str. στρωννύναι, ὑποστρωννύναι (u. *M.*).

Streupulver τὸ κατάπασμα, τὸ ἐπίπαστον, sp. τὸ ξηρίον u. ξηράφιον. — wolriechendes Str. τὸ ξηρόμυρον sp. — Str. von Rosen ἡ ῥοδίς, ίδος.

Streusand τὸ ψαμμίον (u. *pl.*).

Streusandbüchse, s. Streubüchse.

Strich 1) das Streichen *a*) *tr.* z. B. m. dem Pinsel, dem Schwerte u. dgl. über etw.: ἡ καταφορά; Str. auf einem Saiteninstrumente ἡ κροῦσις (sp. ὁ κρουσμός), ὁ ψαλμός. — einen Str. m. dem Pinsel über eine Tafel machen καταφέρειν τοῦ πίνακος τὸ γραφεῖον. — einen Str. auf einem Saiteninstrumente thun κρούειν ψαλτήριον. — einen guten Str. haben εὐχερῶς κρούειν. *b*) *intr.* Str. des Windes: ἡ τοῦ ἀνέμου φορά od. ὁρμή; Str. der Vögel ἡ τῶν ὀρνίθων πορεία od. ὁδός. — in einem Str. συνεχῶς, ἀδιαλείπτως. — 2) Linie: ἡ γραμμή; auch ἡ ῥάβδος (Streifen); ὁ ὁλκός (eig. Furche, dh. der Strich, welchen man mit einem Messer in's Holz macht). — Str. ziehen od. machen γραμμὰς ἕλκειν od. ὑπογράφειν. — einen Str. durch etw. machen διαγράφειν, δι-, ἐξ-αλείφειν; Jmd. einen Str. durch die Rechnung machen λυμαίνεσθαι od. διαφθείρειν τινὶ τὴν πρᾶξιν. — 3) eine Strecke, vgl. Landstrich, Himmelsstrich; die südlichen Str. des Landes τὰ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένα τῆς χώρας; wenige Striche des Landes sind fruchtbar τῆς χώρας ὀλίγον τι ἐνεργόν ἐστιν.

Strichregen ὁ σποράδην (sp. ἐνιαχοῦ) καταφερόμενος ὄμβρος.

strichweis σποράδην, seltner ἐνιαχοῦ, ἐνιαχῇ, auch ἔσθ' ὅπου.

Strick ὁ (sp. ἡ) σχοῖνος, τὸ σχοινίον, τὸ σπάρτον, ἡ σειρά, ἡ σπεῖρα; τὸ στροφεῖον. — zum Erhängen od. Fangen ὁ βρόχος, ἡ ἀρπεδόνη, selten ἡ ἀγχόνη. — Str. um den Boden eines Bettes zu überspannen ἡ κειρία. — mit Str. bespannt σχοινότονος 2. — durch den Str. sein Leben enden ἀγχόνῃ λείπειν τὸ ζῆν. — als Schimpfwort ὁ μαστιγίας, ὁ μάσθλης, ητος. — übr. vgl. Seil, Gurte. [ίδος.

Strickchen τὸ σχοινίον, τὸ σπαρτίον, ἡ σειρίς,

stricken χηλεύειν, auch πλέκειν, ὑφαίνειν. — gestrickt χηλευτός 3.

Stricken, das, ἡ χήλευσις, πλοκή, ὑφή, sp. ὕφανσις od. Verba.

Stricker, **Strickerin**, durch die *part.* der Verba unter „stricken“. [θιον.

Strickkörbchen, etwa ὁ καλαθίσκος, τὸ καλά-

Strickleiter ἡ ἐκ σπάρτων κατεσκευασμένη κλῖμαξ, ακος.

Stricknadel ἡ χηλή, τὸ χηλώτιον, τὸ χήλευμα, ὁ συμβολεύς.

Strickzeug τὰ χηλευτικὰ σκεύη.

Striefe, s. Streif.

Striegel ἡ ξύστρα, ἡ στλεγγίς, ίδος, *dem.* τὸ στλεγγίδιον, sp. στλεγγίον (das Schabeisen, womit man sich im Bade od. in der Ringschule den mit Salböl vermischten Schweiss abstrich); ἡ ψήκτρα, seltner ἡ ψηκτρία, ἡ ψηκτρίς, ίδος, ὁ ψηκτήρ, ῆρος, ἡ σπάθη, τὸ σπάθιον (Pferdestriegel). — sich m. dem Str. den Schweiss abschaben ἀποστλεγγίζεσθαι; das so Abgeschabte τὸ στλέγγισμα, ἀποστλέγγισμα.

striegeln (ein Pferd) ψήχειν, ἀποτρίβειν, κτενίζειν.

Striegeln, das, ἡ ψῆξις, ὁ κτενισμός. [ζειν.

Strieme ἡ σμῶδιξ, ιγγος, ὁ μώλωψ, ωπος. — Str. machen μωλωπίζειν sp. — voll Str. μωλωπικός 3., μεμωλωπισμένος 3. sp., ἔμπλεως (2.) μωλώπων. — Mittel gegen Str. τὸ σμωδικὸν φάρμακον.

striemig μωλωπικός, μεμωλωπισμένος 3. sp.; μωλώπων ἔμπλεως 2.

Striez, **Striezel** ὁ ἐλατήρ, ῆρος.

strömen ῥεῖν, φέρεσθαι (*P.*); auch ὁρμᾶν (u. *DP.*). — es str. Thränen aus den Augen Jmds. δακρυρροεῖ τις. — seine Thränen str. reichlich ῥεῖ αὐτοῦ τὸ δάκρυον πολύ. — in strömende Bewegung versetzt werden ῥευματίζεσθαι (*aor. P.*).

Strömen, das, **Strömung** ὁ ῥοῦς, τὸ ῥεῦμα, ἡ ῥοή (unattisch ἡ ῥοία), auch ἡ φορά. — Str. des Meeres, vgl. Fluth u. s. Ebbe.

Stroh αἱ καλάμαι, οἱ κάλαμοι, τὸ κάρφος (gew. *pl.*). — von od. aus Str. καλάμινος 3. — sprichw. leeres Str. dreschen κενὴν ψάλλειν; ἀνόνητα ποιεῖν.

Stroharbeit τὸ καλάμινον ἔργον. [νεῖν.

Strohbund ὁ καλάμων φάκελος.

Strohdach ἡ καλάμων πεποιημένη στέγη.

Strohdecke ὁ (καλάμινος) φορμός.
Strohfarbe τὸ κιρρόν.
strohfarbig, strohgelb κιρρός 3.
Strohhalm ἡ καλάμη, ὁ κάλαμος, τὸ κάρφος. — durch einen Str. trinken κάλαμον εἰς στόμα λαβόντα μύζειν. — auch nicht einen Str. rühren οὐδὲ κάρφος κινεῖν.
Strohhütte ἡ καλαμίνη od. ἐκ καλάμων κατεσκευασμένη καλύβη.
Strohhut, etwa ἡ καλαμίνη καυσία.
Strohkranz ὁ καλάμων στέφανος.
Strohlager ἡ στιβάς, άδος, *dem.* τὸ στιβάδιον; vgl. Streu.
Strohmann τὸ ἐκ καλάμων πεποιημένον εἴδωλον.
Strohmatte ὁ (καλάμινος) φορμός.
Strohsack, etwa ἡ ψίαθος, τὸ ψιάθιον, vgl. Strohlager.
Strohseil ἡ καλαμίνη σειρά; zum Binden von Garben ἡ ἄμαλλα sp. (bei sehr Sp. τὸ οὐλόδετον, ὁ οὐλοδέτης).
Strom 1) Lauf des Wassers: ὁ ῥοῦς, ἡ ῥοή, τὸ ῥεῦμα, ἡ φορά. — gegen den Str. segeln ἀνὰ τὸν ποταμὸν πλεῖν. — gegen den Str. laufen ἄνω ποταμῶν (ῥεῖν); du schwimmst gegen den Str. ποταμὸς θαλάττῃ ἐρίζεις od. ἐρίζει, ποταμῷ μεγάλῳ ὀχετὸν ἐπάγεις. — der Str. des Geschickes τὸ τῆς τύχης ῥεῦμα. — v. dem allgemeinen Str. des Verderbens mitgerissen werden συνεπισπᾶσθαι (*P.*) ὑπὸ τοῦ κοινοῦ κακοῦ. — 2) starker, reissender Fluss: τὸ ῥεῦμα, ὁ ποταμός; ὁ χειμάρρους (Bergstrom); Str. von Lava ὁ ῥύαξ, ακος. — sich im gewaltigen Str. der Rede ergiessen πολὺν ῥεῖν. — Str. von Thränen τὸ δακρύων ῥεῦμα, δάκρυα πολλά; unter einem Str. von Thränen ὑπὸ δακρύων πολλῶν. — Ströme von Thränen vergiessen δακρυρροεῖν, πολὺ ῥεῖ τὸ δάκρυόν τινος.
stromab, stromabwärts κατὰ τὸν ποταμόν. — str. fahren καταπλεῖν (τὸν ποταμόν od. τῷ ποταμῷ).
stromauf, stromaufwärts ἀνὰ τὸν ποταμόν. — str. fahren ἀναπλεῖν (τὸν ποταμόν); die Fahrt str. ὁ ἀνάπλους.
stromweis ποταμηδόν, ῥύδην (ῥύβδην), auch ἀστακτί, z. B. die Thränen flossen str. ἀστακτὶ ἐχώρει τὰ δάκρυα.
Strophe ἡ στροφή. — die Str. betreffend στροφικός 3.; aus éiner Str. bestehend μονοστροφικός 3., μονόστροφος 2.
strotzen σπαργᾶν, σφριγᾶν, βρύειν; von Saft u. Kraft str. (v. Pflanzen, wie v. Thieren) ὀργᾶν; von etw. str. βρύειν τινί u. τινός.
Strotzen, das, τὸ σφρῖγος, sp. ἡ σπάργωσις.
strotzend σφριγώδης 2., σφριγανός, λιπαρός 3. od. *part.* der Verba unter „strotzen". — str. Fülle τὸ σφρῖγος.
Strudel ἡ δίνη (auch *pl.*), ὁ δῖνος, τὸ συστρεμμάτιον ὑδάτων, sp. ἡ ἴλιγξ, ιγγος. — voll Str. δινώδης 2.
strudeln δινεῖσθαι (*P.*), κυκλοφορεῖσθαι (*P.*), auch συστρέφεσθαι (*P.*). — vgl. sieden.
Strudeln, das, ἡ δίνησις, ἡ συστροφή, ἡ κυκλοφορία. — vgl. Sieden.
Struktur, s. Bauart; Str. der Rede ἡ σύνταξις, such ἡ κατασκευὴ τοῦ λόγου.
Strumpf, etwa ἡ πλεκτὴ κνημίς, ῖδος.
Strumpfband, etwa ὁ γονατόδεσμος, ὁ ὑπογονάτιος δεσμός.
Strumpfwirker, etwa ὁ πλέκων τὰς κνημῖδας, ὁ κνημιδοπλόκος. [πος.
Strunk ὁ κορμός, τὸ (sp. ὁ) στέλεχος, sp. ὁ στύ-
struppieren, e. Pferd κακοῦν ἵππον; struppiert werden κακοῦσθαι (*P.*), ἀπορρήγνυσθαι (*P.*) τοὺς ὤμους.
struppig αὐχμηρός 3., αὐχμῶν, ῶσα, ῶν; τραχύς 3. — str. Aussehen ὁ αὐχμός. — m. str. Haar αὐχμηρὸς (3.) τὴν κόμην, ὁ αὐχμηροκόμης. — str. sein αὐχμεῖν.
Stube τὸ οἴκημα, τὸ δωμάτιον, ἡ στέγη (übh.) ἡ δίαιτα, τὸ διαιτητήριον (Wohnstube); s. Zimmer u. vgl. Speise-, Schlafzimmer. — immer in der St. sitzen od. hocken σκιατραφεῖσθαι (sp. σκιατροφεῖσθαι; *P.*), οἰκουρεῖν; wer immer in der St. sitzt οἰκουρός 2.
Stubenarrest, etwa ἡ κατὰ τὴν στέγην od. δίαιταν φυλακή. — St. haben φυλάττεσθαι (*P.*) ἐν τῇ στέγῃ.
Stubenbursche ὁ ὁμόσκηνος, σύσκηνος. — Jmds. St. sein συσκηνεῖν, συσκηνοῦν, ὁμοσκηνοῦν τινι.
Stubenfenster ἡ κατὰ τὴν στέγην od. δίαιταν θυρίς, ίδος.
Stubengelehrte ὁ καθ' ἑαυτὸν σπουδάζων περὶ τὰ γράμματα; auch wol ὁ σχολαστικός (Pedant); vgl. Stubenhocker.
Stubenhocker ὁ οἰκουρῶν, οὖντος; ὁ ἐσκιατραφηκὼς u. ἐσκιατραφημένος, sp. ὁ σκιατραφίας, ἀνθρώπιον σκιατραφές, ὁ κατοικίδιος.
Stubenkammer τὸ τῆς διαίτης ἐχόμενον οἰκη-
Stubenmädchen, s. Kammermädchen. [μάτιον.
Stubensitzen, das, ἡ οἰκουρία, sp. σκιατραφία.
Stubensitzer, s. Stubenhocker.
Stubenthüre ἡ θύρα (u. *pl.*); kleine St. ἡ θυρίς, ίδος, τὸ θύριον.
Stubenuhr τὸ κατὰ τὴν δίαιταν ὡρολόγιον.
Student ὁ περὶ τὰ γράμματα σπουδάζων, ὁ τῶν γραμμάτων μελέτην ποιούμενος, ὁ σχολάζων τοῖς γράμμασιν. — vgl. Schüler.
Studien, die, αἱ τῶν γραμμάτων μελέται; sich den St. ergeben μελέτην ποιεῖσθαι τῶν γραμμάτων, μελετᾶν τὰ γράμματα, σχολάζειν τοῖς γράμμασιν, φιλοσοφεῖν; vgl. studieren. — Ist es = die Wissenschaften τὰ γράμματα.
studieren 1) allg. σπουδάζειν τι u. περί τι (Mühe u. Fleiss auf etw. verwenden); ἀσκεῖν u. ἐπιτηδεύειν τι (etw. üben, betreiben); μελετᾶν, δι-, ἐκ-μελετᾶν τι (etw. sorgfältig üben); σχολάζειν τινί, πρός τι, πρός u. ἐπί τινι (sich einer Sache widmen); μανθάνειν τι (etw. lernen); φροντίζειν τι (über etw. sinnen); διαπονεῖσθαί τι (etw. m. Anstrengung betreiben); εἶναι ἐπί u. πρός τινι, ἀμφί τι, ἔχειν ἀμφί (περί) τι, διατρίβειν περί τι, ἐν (ἐπί, πρός) τινι, ἀμφί u. πρός τι (sich emsig, anhaltend m. etw. beschäftigen); ὁμιλεῖν τινι (einer Sache obliegen); φιλοσοφεῖν τι u. περί τι (etw. wissenschaftlich erforschen); διερευνᾶν τι (etw. durchforschen). — etw. gründlich studiert haben ἐκμεμαθηκέναι, ἐξηκριβωκέναι, ἐξεπίστασθαί τι. — 2) Im Bes.: σπουδάζειν περὶ τὰ γράμματα, μελέτην ποιεῖσθαι τῶν γραμμάτων, σχολάζειν (τοῖς γράμμασιν), φιλοσοφεῖν; die Rechte st. μανθάνειν τὰ δίκαια od. τὰ περὶ τοὺς νόμους, ἐπιτηδεύειν τὴν δικανικήν; die Medicin st. μανθάνειν od. ἐπιτηδεύειν, auch διαπονεῖσθαι τὴν ἰατρικὴν τέχνην, die Philosophie st. σχολάζειν τῇ φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφεῖν u. dgl. — bei Jmd. st. σχολάζειν τινί (sp. παρά τινι, μετά τινος); συσχολάζειν τινί (was aber gew.: „mit Jmd. st." bedeutet), ὁμιλεῖν u. συνεῖναί τινι. — **studiert** μεμελετημένος, παρεσκευασμένος, πεφροντισμένος, ἐσκεμμένος 3.
Studieren, das, 1) allg. ἡ μελέτη, ἡ ἄσκησις, ἡ ἐπιτήδευσις, ἡ διαπόνησις, ἡ διερεύνησις (v. etw. τινός); ἡ σπουδή (περί τι); ἡ διατριβή (περί τι, ἔν τινι); ἡ μάθησις; ἡ σχολή. — 2) Im

Bes.: ἡ περὶ τὰ γράμματα σπουδή, ἡ τῶν γραμμάτων μελέτη.

Studierende, der, s. Student.

Studierstube, **-zimmer** τὸ μουσεῖον, sp. τὸ φροντιστήριον, σχολαστήριον, μελετητήριον, ἡ διατριβή.

Studium 1) = das Studieren, w. s. — 2) Gegenstand des Studierens: τὸ μελέτημα, ἐπιτήδευμα, μάθημα; ist es = Wissenschaft ἡ ἐπιστήμη, ἡ τέχνη.

Stübchen τὸ οἰκημάτιον.

Stück 1) Theil: τὸ μέρος, ἡ μερίς, ἴδος, τὸ μόριον (Theil); τὸ κῶλον (Glied); τὸ τρύφος, τὸ θρύμμα, τὸ θραῦσμα, τὸ ἀπόκλασμα (abgebrochenes St., Bruchstück); τὸ τμῆμα, ὁ τόμος (abgeschnittenes St.), ebenso τὸ τέμαχος (bes. von grossen, eingesalzenen Meerfischen); τὸ σπάραγμα, ion. u. sp. τὸ φάρσος (abgerissenes St.). — e. St. abbrechen ἀποκλᾶν, ἀποθραύειν τι. — in St. schneiden διατέμνειν, διαιρεῖν εἰς μέρη, sp. τεμαχίζειν; in zwei St. schneiden δίχα od. διχῇ τέμνειν, τέμνειν δύο (μέρη); in St. reissen διασπᾶν, διαρρηγνύναι; in St. brechen δια-, συν-θραύειν, δια-, συν-θρύπτειν; in St. schlagen δια-, συγ-, κατα-κόπτειν. — in St. zerschnittener u. eingesalzener Fisch ὁ τεμαχίτης. — ein grosses St. Weges zu Fusse gehen πολλὴν πορεύεσθαι (*DP.*) πεζῇ. — 2) ein einzelnes Ding, welches zu einer Art od. Gattung gehört: *a*) allg. τὸ χρῆμα. — e. schönes St. von einem Hirsche καλὸν χρῆμα ἐλάφου. — aus od. in einem St. ὅλος 3., sp. μονομερής 2., auch ἀσύνθετος 2. (nicht zusammengesetzt); v. Kleidern ἄρραφής 2.; Fische in ganzen St. ἰχθύες ὁλομελεῖς; aus einem St. Holz, Stein μονόξυλος, μονόλιθος 2. — in einem St. fort συνεχῶς, ἀδιαλείπτως.— Wenn der Gattungsname dabei steht, so setzt man im Griechischen bloss denselben, wozu noch bei bestimmten Zahlangaben die *acc.* τὸν ἀριθμόν od. τὸ πλῆθος hinzutreten können, z. B. ein St. Holz τὸ ξύλον, ein St. Land ὁ ἀγρός, τὸ χωρίον, e. St. Geld τὸ νόμισμα, kleines St. Geld τὸ κέρμα, τὸ κερμάτιον, sp. νομισμάτιον; zehn St. Kühe δέκα βόες (τὸ πλῆθος). — St. für St. καθ' ἓν ἕκαστον, καθ' ἕκαστον. *b*) im Bes. ein St. v. gewebtem Zeuge: ὁ ἱστός; das St., welches sich noch auf dem Webestuhl befindet ἱστὸς ἀρχόμενος; das fertige St. ἱστὸς πρὸς ἐκτομὴν ὤν; drei fertige St. vom Webestuhl nehmen τρεῖς ἱστοὺς καθαιρεῖν. — e. St. der Kunst τὸ ἔργον, τὸ τέχνημα, poet. u. sp. ἡ τέχνη; ein seltenes, prächtiges St. τὸ κειμήλιον, mehr poet. τὸ ἄγαλμα; St. auf der Bühne τὸ δρᾶμα; e. musikalisches St. τὸ κροῦμα (κροῦσμα), τὸ μέλος, ὁ νόμος. — auch = Geschütz, w. s. — 3) = Ding, Umstand: durch *pron.* im Neutrum, z. B. in diesem St. hast du Recht ταῦτά γε καλῶς λέγεις, in diesem St. hast du gefehlt τοῦτο od. ταύτῃ ἡμάρτηκας; in allen St. πάντα, τὰ πάντα, ἐπὶ od. διὰ πάντων, πάντῃ; in vielen St. ἐπὶ πολλῶν, κατὰ πολλά; in den anderen St. ἐπὶ τῶν ἄλλων, τἄλλα. — v. freien Stücken αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ; αὐτόματος, αὐτεπάγγελτος, αὐτοκέλευστος 2., ἑκών 3. (auch ἑκὼν εἶναι), ἑκούσιος 3. u. 2. — grosse St. auf Jmd. od. etw. halten πολὺ μέρος νέμειν τινί, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τινα u. τι; grössere St. auf Jmd. halten πλέον (μέρος) νέμειν τινί.

Stückchen 1) eig. τὸ μερίδιον, τὸ τμημάτιον sp.; τὸ τεμάχιον (bes. v. Fischen); auch τὸ μικρὸν μέρος, μικρόν τι, ὀλίγον τι. — 2) übtr. von listigen Handlungen: τὸ τέχνημα od. τέχνασμα, τὸ σόφισμα, ἡ κακοτεχνία.— ein artiges St. ἀστεῖόν τι.

stückchenweis κατὰ μικρά.

stückeln 1) = zerstücken, w. s. — 2) aus Flecken zusammensetzen: συντιθέναι, συρράπτειν.

stücken = zerstücken, w. s.

stückweise καθ' ἓν ἕκαστον; κατὰ μέρος od. μέρη; κατὰ μικρόν od. μικρά.

Stückwerk ἔργον od. πρᾶγμα ἀτελές. — unser Wissen ist nur St. ὀλίγον τι ἐπιστάμεθα τῶν ἁπάντων.

Stühlchen τὸ διφρίον.

stülpen πτύσσειν.

Stülpnase ἡ σιμὴ ῥίς. — eine St. haben ἀποσεσιμῶσθαι τὴν ῥῖνα.

stülpnasig σιμός 3., selten ῥινόσιμος 2.

Stümper ὁ ἰδιώτης, sp. ὁ φαυλουργός; auch ὁ φαῦλος τεχνίτης. — ein St. sein in etw. ἰδιώτην εἶναί τινος od. κατά τι, ἰδιωτεύειν τινός, ἄπειρον εἶναι od. ἀπείρως ἔχειν τινός.

Stümperei 1) als Eigenschaft: ἡ τινος ἀπειρία. — 2) als Sache: τὸ φαῦλον ἔργον; τὸ αὐτοσχεδίασμα, τὸ αὐτοσχέδιον ἔργον (was aus dem Stegreife gemacht ist).

stümperhaft ἰδιωτικός 3., φαῦλος 3. u. 2.; αὐτοσχέδιος 3. u. 2.

stümpern ἰδιωτεύειν; auch αὐτοσχεδιάζειν.

stümpfen = stumpf machen, vgl. stumpf.

Stündchen μικρά τις ὥρα.

Stündlein = dem vhg. — Im Bes. = Todesstunde, vgl. Stunde.

stündlich καθ' ὥραν, καθ' ἑκάστην τὴν ὥραν.

stürmen 1) *intr.* φέρεσθαι (*P.*), ὁρμᾶν (u. *DP.*); vgl. an-, hinein-, losstürmen. — es stürmt χειμών ἐστιν; χειμάζει (ὁ θεός); es stürmt heftig πολύς ἐστιν ὁ χειμών. — das Meer stürmt κυμαίνει ἡ θάλαττα. — der Wind stürmt ὁ ἄνεμος βιαίως καταφέρεται (*P.*). — 2) *tr.* einen Platz st.: προσβάλλειν od. προσβολὴν ποιεῖσθαι χωρίῳ od. πρὸς χωρίον; vgl. Sturm. — Bilder st. κατακόπτειν τὰ ἀγάλματα.

Stürmen, das, 1) *intr.* ἡ φορά, καταφορά (des Windes); ἡ κύμανσις, ὁ κλύδων, ωνος (des Meeres). — 2) *tr.* ἡ προσβολή, ἐπιβολή, ἐπιδρομή.

stürmisch 1) eig. χειμέριος 2. u. 3., sp. θυελλώδης 2.; v. Gegenden, Oertern δυσχείμερος 2. — st. Wetter ὁ χειμών, ῶνος. — st. sein χειμάζειν, selten χειμαίνειν; vom Meere κυμαίνειν. — es ist st. χειμάζει (ὁ θεός). — eine st. Fahrt haben πλέοντα χειμῶνι χρῆσθαι od. περιπίπτειν. — 2) übtr. θορυβώδης, ταραχώδης 2.; auch βίαιος 3. u. 2. (gewaltsam); ἄγριος 3., selten 2. (heftig, wild); μαινόμενος, μανικός 3. (rasend). — st. Neigung δεινὴ od. οἰστρώδης ἐπιθυμία.

Stürze τὸ πῶμα (sp. τὸ πωμαστήριον), τὸ ἐπίθεμα, τὸ ἐπίβλημα.

stürzen 1) *tr.* *a*) v. einer Höhe: ῥίπτειν (ῥιπτεῖν), βάλλειν; καταρρίπτειν, καταβάλλειν (herabstürzen).— Jmd. v. einer steilen Anhöhe st. κατακρημνίζειν τινά. — in etw. st. ῥίπτειν εἴς τι; ἐμ-, κατα-βάλλειν εἴς τι; auch περιβάλλειν τινί (z. B. κακῷ, συμφοραῖς), seltner καθιέναι εἴς τι (z. B. εἰς κίνδυνον). — sich in etw. st. ῥίπτειν od. ἀφιέναι ἑαυτὸν εἴς τι, εἰσπίπτειν od. ἐμπίπτειν εἴς τι, auch περιπίπτειν τινί (z. B. κακοῖς, συμφοραῖς); sich in's Schwert st. περιπίπτειν τῷ ξίφει; sich in's Feuer st. ἐμβάλλειν od. ἐπιβάλλειν ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ; sich in Gefahr st., vgl. Gefahr; sich selbst in das Unglück gestürzt haben αὐθαίρετον κακὸν ἔχειν; er hat sich in dieses Unglück gestürzt ἐμπέπτωκεν ἐν ταύτῃ τῇ συμφορᾷ. — sich auf Jmd. od. etw. st. ὁρμᾶν (u. *DP.*) ἐπί τινα, ἐπί τι; ἐπιφέρεσθαι (*P.*) u. ἐφορμᾶν τινι; ἀφιέναι ἑαυτὸν ἐπί τι. — bildl. Jmd. st. καθαιρεῖν, καταλύειν τινά (seiner Macht berauben); διαφθείρειν τινά (zu Grunde richten);

ταπεινοῦν τινα (erniedrigen); die Herrschaft, die Verfassung st. καθαιρεῖν, κατα-, δια-λύειν τὴν ἀρχήν; Jmd. vom Throne st. καταλύειν od. ἐκβάλλειν τινὰ τῆς ἀρχῆς, ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ἀρχήν, καταλύειν od. παύειν τινὰ ἄρχοντα. *b*) umstürzen: ἀνατρέπειν; einen Acker νεᾶν (καταστρέφειν) ἀγρόν. — etw. auf etw. st. = decken ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν τινί τι. — 2) *intr.* φέρεσθαι (*P.*), ὁρμᾶν (u. *DP.*; sich m. grosser Schnelligkeit fortbewegen); πίπτειν, καταπίπτειν (fallen); vom Pferde st. καταπίπτειν, κατακυλινδεῖσθαι (*P.*), καταφέρεσθαι (*P.*), auch καταρρεῖν ἀφ᾽ ἵππου; aus dem Wagen st. ἐκκυλινδεῖσθαι (*P.*) ἐκ τοῦ ἅρματος. — in etw. st. καταπίπτειν εἴς τι; εἰσ-, ἐμ-πίπτειν εἴς τι; περιπίπτειν τινί (z. B. συμφοραῖς); in das Haus st. εἰσορμᾶν od. εἰσπίπτειν εἰς οἰκίαν. — auf Jmd. st. = sich auf Jmd. st., vgl. 1). — aus etw. st., vgl. herausstürzen 2).

Stürzen, das, 1) *tr. a*) v. einer Höhe: ἡ ῥῖψις; ἡ κατάρριψις, ὁ κατακρημνισμός; bildl. ἡ καθαίρεσις, κατάλυσις, διάλυσις, ταπείνωσις. *b*) das Umstürzen: ἡ ἀνατροπή. — das St. auf etw. ἡ ἐπίθεσις. — 2) *intr.* ἡ φορά, καταφορά.

Stütze 1) eig. ἡ στῆριγξ, γγος, τὸ στήριγμα (sp. τὸ ὑποστήριγμα, ἡ στήριξις); τὸ ἔρεισμα, τὸ ὑπέρεισμα; auch ἡ ἀντηρίς, ίδος; ὁ ῥῶσταξ, ακος (um etw. darauf zu stellen). — etw. als St. darunter stellen ὑπερείδειν τι. — Im Bes. beim Weinstocke ὁ u. ἡ χάραξ, ακος, bei den auf's Land gezogenen Schiffen τὸ ἕρμα; übr. vgl. Stab. — 2) übtr. τὸ ἕρμα (m. οἷον, ὥσπερ), ὁ στῦλος, ἡ ἐπικουρία, παραμυθία, auch ὁ ἐπίκουρος, z. B. der Mann ist die St. des Weibes ἀνδρὸς ἐπικούρου δεῖται ἡ γυνή. — du bist unsere St. ἐν σοὶ ἐσμέν od. κείμεθα. — dieser Mann ist die St. des Staates οὗτος ὁ ἀνὴρ σῴζει (διασῴζει) od. ὀρθοῖ τὴν πόλιν.

stützen, etw. στηρίζειν, ὑποστηρίζειν, ὑπερείδειν τι; sp. κρηπιδοῦν. — etw. auf etw. st. ἐρείδειν τι πρός (εἴς) τι, κατά τινος; etw. durch etw. st. ὑπερείδειν τινί τι; den Weinstock durch Pfähle st. χαρακοῦν τὴν ἄμπελον. — Selten ἑρμάζειν (bes. durch einen Verband); übtr. βεβαιοῦν, ἀσφαλίζειν, σῴζειν, διασῴζειν, ὀρθοῦν τι; auch ἐπικουρεῖν, ἐπαρκεῖν τινι. — sich auf etw. st. στηρίζεσθαι εἴς od. πρός τι (selten); gew. ἐρείδεσθαι, διερείδεσθαί τινι, ἐπερείδεσθαί τινι u. ἐπί τι; ἀπερείδεσθαί (*P.*) τινι od. ἐπί (πρός) τι; ἔχεσθαί τινος (an etw. festhalten; auch übtr.); sp. κρηπιδοῦσθαι (*P.*) ἐπί τινος; übtr. σκήπτεσθαί τινι, ἀνηρτῆσθαι ἔκ τινος u. εἴς τι, πεποιθέναι u. θαρρεῖν τινι, ἰσχυρίζεσθαί τινι. — seine Hoffnungen auf Jmd. st. ἀπερείδεσθαι τὰς ἐλπίδας εἴς (πρός) τινα; meine Hoffnungen stützen sich auf Jmd. ἀνήρτημαι ταῖς ἐλπίσιν εἴς τινα. [Verba.

Stützen, das, ἡ ἔρεισις, ὑπέρεισις, στήριξις; gew.

Stützpunkt ἡ βάσις; τὸ ἕρμα (m. οἷον, ὥσπερ); ἡ ἀφορμή; militärischer St. τὸ ὁρμητήριον.

Stufe 1) eig. τὸ βάθρον, ὁ βαθμός, sp. ἡ βαθμίς, ίδος u. ῖδος; auch ὁ ἀναβαθμός, ὁ ἐπαναβασμός, sp. ἡ ἀναβαθμίς, ίδος; an der Leiter ὁ κλιμακτήρ, ῆρος; übr. vgl. αἱ κρόσσαι. — bildl. die Stufen des menschlichen Alters αἱ τῆς ἡλικίας ἀκμαί. — auf der höchsten St. der Ehre stehen ἐν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς εἶναι. — die höchste St. der Ehre ersteigen ἐπαναβαίνειν εἰς τὴν μεγίστην τιμήν. — auf einer niederen St. im Leben stehen ταπεινῶς ζῆν od. πράττειν. — zu einer so hohen St. von etw. gelangen εἰς τοσοῦτον od. τοῦτο ἀφικνεῖσθαι, ἥκειν, χωρεῖν τινος. — 2) im Bergbau e. abgeschlagenes Stück Erz: etwa τὸ τρύφος, τὸ θρύμμα. [δοσις.

Stufenfolge ἡ συνέχεια, ἡ ἀεὶ ἐπὶ τὰ μείζω ἐπί-

Stufengang ἡ οἷον διὰ βαθμῶν ἀνάβασις. — einen St. befolgen bei etw. οἷον διὰ βαθμῶν (sp. βαθμηδὸν οἷον) ἀναβαίνειν od. προϊέναι εἴς τι.

Stufenjahr ὁ κλιμακτηρικὸς ἐνιαυτός; ὁ κλιμακτήρ, ῆρος.

stufenweise βαθμηδόν, κλιμακηδόν sp., besser διὰ βαθμῶν od. κλιμάκων. — st. Wachsthum ἡ ἀεὶ ἐπὶ τὰ μείζω ἐπίδοσις; st. wachsen ἀεὶ αὐξάνεσθαι (*P.*).

Stuhl 1) zum Sitzen: ἡ ἕδρα, καθέδρα; ὁ δίφρος; selten ὁ θρόνος (Armstuhl); vgl. Lehnstuhl; τὸ βῆμα (Richterstuhl); übr. s. Nachtstuhl. — zu St. gehen ἀποχωρεῖν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα, ἀποπατεῖν, ἀφοδεύειν. — sich zwischen zwei St. niedersetzen ἐξὸν δυοῖν θάτερον ἑλέσθαι ἀποβάλλειν ἀμφότερα, auch δύο πτῶκας διώκειν. — 2) Gestell, worauf etw. ruht: ὁ κιλλίβας od. ὀκρίβας, αντος. — 3) = Stuhlgang, w. s.

Stuhlbein ὁ δίφρου πούς.

Stuhlgang 1) Leibesöffnung: ἡ κοιλιολυσία, ἡ κοιλία ὑπάγουσα; ἡ ὑποχώρησις; ἡ διαχώρησις (gelinder St.), auch ἡ εὐμάρεια. — St. machen od. befördern ὑπάγειν od. λύειν κοιλίαν (γαστέρα). — den St. befördernd διαχωρητικός 3., sp. εὐκοίλιος 2., κοιλιολυτικός 3., εὐδιαχώρητος 2.; den St. erschwerend δυσκοίλιος 2. sp.; vgl. verstopfend, unverdaulich. — ich habe St. ἡ γαστήρ μοι ὑποχωρεῖ. — der einen harten St. hat κοιλίαν σκληρὰν ἔχων 3., sp. δυσδιαχώρητος 2. — dünner St. ἡ περίπλυσις (κοιλίας). — der St. ist hart ἡ κοιλία συνίσταται. — 2) die Exkremente: τὸ ἀποπάτημα, ὁ u. ἡ ἀπόπατος, τὸ διαχώρημα, ὑποχώρημα, τὰ ἀποχωροῦντα, τὰ σιτία (σῖτα), ἡ τῆς κοιλίας ὑπόστασις; sp. ἡ ἄφοδος, übr. vgl. Koth. — harter St. τὸ σύστρεμμα.

Stuhlkappe τὸ τῆς ἕδρας ἐπικάλυμμα.

Stuhllehne τὸ ἐπίκλιντρον.

Stuhlleiste ἡ κνημία.

Stuhlzapfen τὸ πρόσθεμα, τὸ πρόσθετον, vgl. Wieke. — St. machen προσθετεῖν.

Stuhlzwang ὁ τεινεσμός. — an St. leidend τεινεσμώδης 2.

stumm ἐνεός, κωφός 3. (v. Natur aus des Sprechens nicht fähig); ἄφωνος, poet. u. sp. ἄναυδος, ἄφθογγος 2. (nicht sprechend). — st. Buchstaben γράμματα ἄφωνα od. ἄφθογγα. — st. Person κωφὸν πρόσωπον. — st. sein wie e. Fisch ἀφωνότερον τῶν ἰχθύων εἶναι. — der Schreck, der Jmd. st. macht ἡ ἀφασία.

Stummheit ἡ ἐνεότης, κωφότης (natürliche St.), ἡ ἀφωνία, τὸ ἄφωνον (absichtliche); ἡ ἀφασία (vor Schreck).

stumpf 1) eig. ἀμβλύς 3. — st. Zähne ἡ αἱμωδία, sp. ὁ αἱμωδιασμός; st. Zähne bekommen αἱμωδιᾶν. — 2) übtr. *a*) v. den Sinneswerkzeugen: ἀμβλύς 3., κωφός 3., ἀδύνατος 2.; vom Gesicht auch ἀμαυρός 3. — st. Gesicht, s. Stumpfsichtigkeit; ein st. Gesicht habend, s. stumpfsichtig. *b*) vom Geiste u. Gefühle: ἀμβλύς 3., κωφός 3., ἀναίσθητος, sp. δυσαίσθητος 2. — st. machen ἀμβλύνειν, ἀπ-, ἐξ-, κατ-αμβλύνειν; v. den Augen ἀμαυροῦν. — st. werden durch die *P.*

Stumpf, der, ὁ κορμός, τὸ πρέμνον, sp. τὸ στύπος. — m. Stumpf u. Stiel ausrotten πρεμνίζειν, ἐκπρεμνίζειν, ἐκκαυλίζειν, ἄρδην διαφθείρειν od. ἀπολλύναι. — m. St. u. Stiel ausgerottet werden αὐτόπρεμνον ἀπόλλυσθαι.

Stumpfheit 1) eig. ἡ ἀμβλύτης; der Zähne ἡ αἱμωδία, sp. ὁ αἱμωδιασμός. — 2) übtr. *a*) v. den

Sinneswerkzeugen: ἡ ἀμβλύτης, κωφότης, seltener ἡ κώφωσις, τὸ κώφωμα; vgl. Stumpfsichtigkeit. *b*) vom Geiste u. Gefühle: ἡ ἀμβλύτης, κωφότης, ἡ ἀναισθησία, τὸ ἀναίσθητον, seltner ἡ δυσαισθησία, τὸ δυσαίσθητον.

Stumpfnäschen, s. Stumpfnase. — e. artig St.! (v. einem Mädchen) σιμὴ ἐπίχαρις κληθεῖσα.

Stumpfnase ἡ σιμὴ ῥίς. — eine St habend, s. d. f. W. — eine St. haben ἀποσεσιμῶσθαι τὴν ῥῖνα.

stumpfnasig σιμός 3., selten ῥινόσιμος 2.

Stumpfnasigkeit ἡ σιμότης.

stumpfsichtig ἀμβλύς 3. (τὴν ὄψιν), ἀμβλὺ ὁρῶν 3., seltner ἀμβλυωπός, ἀμβλυωπής 2. — st. sein ἀμβλὺν εἶναι (τὴν ὄψιν), ἀμβλὺ ὁρᾶν, ἀμβλυωπεῖν, ἀμβλυώττειν.

Stumpfsichtigkeit ἡ (τῆς ὄψεως) ἀμβλύτης, ἡ ἀμβλυωπία, selten ὁ ἀμβλυωγμός, ἀμβλυωσμός.

Stumpfsinn ἡ τῆς φύσεως ἀμβλύτης; ἡ κωφότης; ἡ βραδυτής, ῆτος; ἡ ἀναισθησία, τὸ ἀναίσθητον, ἡ ἀπάθεια; auch ἡ νώθεια, νωθρότης; ἡ κόρυζα, sp. ἡ βραδύνοια, ἡ δυσαισθησία, τὸ δυσαίσθητον.

stumpfsinnig ἀμβλὺς (3.) τὴν φύσιν, βραδύς 3.; ἀναίσθητος, ἀπαθής 2.; νωθής 2., νωθρός 3., sp. βραδύνους, δυσαίσθητος 2. — st. sein ἀμβλὺν εἶναι τὴν φύσιν u. dgl.; auch ἀναισθητεῖν (sp. -τεύειν), κορυζᾶν.

Stumpfschwanz, s. Stutzschwanz.

stumpfwinkelig ἀμβλυγώνιος 2.

Stunde ἡ ὥρα; auch übh. ὁ χρόνος (Zeit, z. B. zur gewöhnlichen St. κατὰ τὸν εἰωθότα χρόνον); ὁ καιρός, auch ἡ εὐκαιρία (die rechte St., z. B. zur rechten St. ἐν καιρῷ, εἰς od. πρὸς καιρόν, auch durch καίριος 3. u. 2.); oft gibt man es durch d. Neutra v. *pron.* u. adverbielle Bildungen, z. B. von St. an (τὸ) ἀπὸ τοῦδε, αὐτόθεν, ἐξαυτῆς, vgl. alsogleich, bis auf diese St. μέχρι τοῦ νῦν, (τὸ) μέχρι τοῦδε. — freie St. ἡ σχολή, ἡ εὐκαιρία; vgl. Musse. — die letzte St. ἡ ὥρα τοῦ ἀποθανεῖν, τὸ χρεών; wenn deine St. schlägt ὅταν σοι ἐπέλθῃ τὸ χρεών. — 24 St. ἡμέρα καὶ νύξ. — eine St. lang ὡριαῖος 3. sp. — d. St. anzeigen ὡρολογεῖν sp., besser σημαίνειν od. σαφηνίζειν τὰς ὥρας. — ist es = Lektion ἡ μάθησις, vgl. Unterricht. — Jmd. St. geben διδάσκειν τινά; in die St. gehen φοιτᾶν εἰς διδασκάλου; St. nehmen bei Jmd. φοιτᾶν παρά (seltner πρός) τινα,

stunden ἀναβάλλεσθαι. [selten προσφοιτᾶν τινι.

Stundenpass τὸ δίπλωμα.

Stundenuhr τὸ ὡρολόγιον, sp. τὸ ὡροσκοπεῖον u. ὡροσκόπιον, τὸ ὡρονομεῖον u. ὡρονόμιον.

stundenweise καθ' ὥρας.

Stundenweiser τὸ στοιχεῖον.

Stundenzeiger, s. Stundenuhr u. vgl. d. vhg. W.

Stundung ἡ ἀναβολή (u. *pl.*).

stupid, **Stupidität**, s. dumm, Dummheit.

Sturm 1) eig. ὁ χειμών, ῶνος; ἡ θύελλα; ἡ λαῖλαψ, απος (selten in Prosa); ἡ καταιγίς, ίδος; ἡ ζάλη (auch St. auf dem Meere, wie immer ὁ κλύδων, ωνος). — St. erregen χειμάζειν (auch: m. St. heimsuchen); St. ausstehen, vom St. bewegt werden χειμάζεσθαι (*P.*), χειμῶνι χρῆσθαι od. ἐλαύνεσθαι (*P.*); in St. gerathen χειμῶνι περιπίπτειν. — es gibt einen St. auf dem Meere χειμάζει ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάττῃ. — 2) übtr. jeder mit Heftigkeit verbundene Andrang: ἡ ὁρμή, u. im feindlichen Sinne ἡ προσβολή, ἐπιβολή, ἐπιδρομή. — Ist es = Verwirrung, Lärm: ὁ θόρυβος, ὁ θροῦς, ἡ ταραχή, ἡ τύρβη. — St. laufen auf einen Ort προσβάλλειν od. προσβολὴν ποιεῖσθαι χωρίῳ od. πρὸς χωρίον. — eine Stadt m. St. nehmen προσβαλόντα (κατὰ κράτος, βίᾳ, ἐξ ἐπιδρομῆς, αὐτοβοεὶ, sp. ἐκ προσβολῆς) αἱρεῖν πόλιν. — den St. aushalten ὑπομένειν τὴν προσβολήν, ἀντέχειν προσβαλόντων τῶν πολεμίων, ἀντέχειν τοῖς ἐπιφερομένοις, ἀμύνεσθαι τοὺς προσβαλόντας. — einen St. abschlagen ἀπωθεῖσθαι od. ἀποκρούεσθαι προσβολήν od. τοὺς προσβαλόντας. — eine m. St. genommene Stadt πόλις δοριάλωτος. — e. Staat, der in dem St. der Parteien schwankt πόλις ἐν τῷ κλύδωνι περιφερομένη ὑπὸ τῶν στάσεων, πόλις σαλεύουσα (ἐν σάλῳ οὖσα od. σάλον ἔχουσα) ὑπὸ τῶν στάσεων. — die Stürme des Lebens οἱ τοῦ βίου χειμῶνες. — einen St. im Volke aushalten ὑπομένειν σάλον od. ἀγῶνα ἐν τῷ δήμῳ.

Sturmbalken (an Kriegsschiffen) αἱ ἐπωτίδες, ίδων (sp. auch *sing.*).

Sturmbock ὁ κριός; Kopf des St. ἡ ἐμβολή.

Sturmbrücke, etwa ἡ ἐξώστρα.

Sturmdach ἡ χελώνη.

Sturmfahne τὸ (πολεμικὸν) σημεῖον.

Sturmfluth ἡ θαλαττία ζέσις; ἡ τῆς θαλάττης ἐπιδρομή.

Sturmglocke, etwa ὁ μέγας κώδων; die St. läuten κρούειν τὸν μέγαν κώδωνα.

Sturmhaube ἡ κόρυς, υθος; vgl. Helm.

Sturmhut (als Giftpflanze) τὸ ἀκόνιτον (poet. ἡ ἀκόνιτος); τὸ κάμμορον (?). — von St. gemacht ἀκονιτικός 3.

Sturmleiter ἡ ἐπιβάθρα, ἡ κλῖμαξ, ακος.

Sturmschritt ὁ δρόμος. — im St. marschieren δρόμῳ χωρεῖν od. πορεύεσθαι (*DP.*); τροχάζειν. — im St. folgen βάδην ταχὺ ἐφέπεσθαι. — im St. anrücken δρόμῳ ἐπιφέρεσθαι (*P.*) od. προσιέναι.

Sturmwetter ὁ χειμών, ῶνος; vgl. Sturm 1).

Sturmwind ἡ θύελλα, ἡ καταιγίς, ίδος, selten in Prosa ἡ λαῖλαψ, απος.

Sturz 1) *intr.* das Stürzen, Fallen *a*) eig. ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα, ἡ φορά, καταφορά. — einen St. thun πίπτειν, καταπίπτειν; einen St. vom Pferde thun κατακυλινδεῖσθαι od. καταφέρεσθαι (*P.*) ἀφ' ἵππου; einen St. aus dem Wagen thun ἐκκυλινδεῖσθαι (*P.*) ἐκ τοῦ ἅρματος. *b*) übtr. τὸ πτῶμα, τὸ πταῖσμα, τὸ σφάλμα, auch ἡ συμφορά. — einen solchen St. thun πίπτειν τοιοῦτον πτῶμα. — das war mein St. ἐν τούτῳ od. περὶ τοῦτο ἐσφάλην. — 2) *tr.* das Stürzen, Erniedrigen: ἡ καθαίρεσις, κατάλυσις, auch ἡ ταπείνωσις.

Sturzbach ὁ χειμάρρους.

Stute ἡ (θήλεια) ἵππος.

Stutenfüllen ἡ πῶλος.

Stuterei τὸ ἱπποτροφεῖον.

Stutz (das Abgestutzte) τὸ κολοβόν, τὸ κολόβωμα.

Stutzbart ἡ κεκολασμένη od. κεκαλλωπισμένη μάσταξ, ακος.

stutzen 1) *tr.* κολούειν, κολοβοῦν, κολάζειν, ἐπιτέμνειν, auch ἀκροτομεῖν (oben beschneiden); übtr. συστέλλειν. — 2) *intr.* ἐκπλήττεσθαι (*P.*), διαταράττεσθαι (*P.*); auch ἐπέχειν (anhalten), θαυμάζειν (sich wundern), ὀκνεῖν (zögern); ἀπορεῖν (verlegen sein).

Stutzen, das, 1) *tr.* ἡ κόλουσις, κολόβωσις, κόλασις, ἐπιτομή; übtr. ἡ συστολή. — 2) *intr.* ἡ ἔκπληξις, ἡ ταραχή, ὁ ὄκνος.

Stutzer ὁ κεκαλλωπισμένος ἄνθρωπος, ὁ καλλωπιστής, sp. ὁ ὡραϊστής, selten ὁ μύρτων, ωνος.

stutzerhaft καλλωπιστικός 3., κεκαλλωπισμένος 3.; ein st. Mensch, vgl. d. vhg. Wort.

Stutzglas, etwa ὁ κύαθος.

stutzig τεταραγμένος, ἐκπεπληγμένος 3., ἐπέχων, θαυμάζων 3., ὀκνηρός 3. — st. sein über etw. ἐκπεπληγμένον εἶναι ἐπί τινι, διά (κατά, πρός)

τι, τεταράχθαι ὑπό τινος od. *πρός τι*; *ὀκνεῖν τι* od. *πρός τι*; *θαυμάζειν τι*, selten *τινί*. — Jmd. st. machen *ἐκπλήττειν, ταράττειν, διαταράττειν τινά*; *ὄκνον ἐντιθέναι* od. *παρέχειν τινί*; *θαῦμα παρέχειν τινί*.

Stutzschwanz *ἡ κεκολουμένη* (*κεκολοβωμένη, κολοβὴ*) *οὐρά*. — m. einem St. *κόλουρος* 2. — v. der Art eines St. *κολουροειδής* 2.

Styl, s. Stil.

Suada *ἡ πειθώ, οῦς*; als Göttin *ἡ Πειθώ*.

subaltern *ὑποτεταγμένος* 3., *ὑπομείων* 2.

Subhastation, subhastieren, s. Versteigerung, versteigern.

Subjekt *τὸ ὑποκείμενον, τὸ περὶ οὗ ἐστι λόγος*; vgl. Person.

subjektiv *ἴδιος* 3. — höre meine s. Ansicht *ἄκουσον ὅ μοι δοκεῖ περὶ τούτου*.

Subjunktiv, s. Konjunktiv.

Subordination *ἡ πειθαρχία, ἡ εὐταξία, ἡ εὐκοσμία*. — S. beobachten *πειθαρχεῖν*; *εὐτακτεῖν*; *εὔτακτον παρέχειν ἑαυτόν*. — keine S. beobachten *ἀπειθεῖν, ἀτακτεῖν*. — die Soldaten in S. halten *πειθαρχικοὺς* od. *εὐτάκτους παρέχειν τοὺς στρατιώτας*. — ohne S. *ἀπειθής, ἄτακτος* 2. — Mangel an S. *ἡ ἀπειθαρχία, ἀπείθεια, ἀταξία*.

subordinieren, s. unterordnen.

subsidiarisch *ἐπικουρικός* 3., *ἐπίκουρος* 2.

Subsidien *τὰ πρὸς τὸν πόλεμον δεδομένα χρήματα*. — Jmd. S. geben *χρήματα παρέχειν* (od. *M.*) *τινὶ πρὸς τὸν πόλεμον*.

Subsidientraktat *ἡ περὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον χρημάτων ὁμολογία*. — m. Jmd. einen S. schliessen *ὁμολογεῖν τινι παρέξεσθαι χρήματα πρὸς τὸν πόλεμον*.

Subsistenz, s. Bestand, Fortdauer, Unterhalt.

Subsistenzmittel *τὰ εἰς* od. *πρὸς τὸν βίον*; vgl. Unterhalt.

subsistieren, s. bestehen, auskommen.

Subskribent; durch die *part.* der folg. Verba.

subskribieren *ὑπογραψάμενον ὁμολογεῖν παρέξεσθαι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς τιμῆς*; im Zshge auch bloss *ὑπογράφεσθαι*.

substantiell *ὑποστατικός* 3., *ἐνούσιος* 2., *οὐσιώδης* 2. (sp.).

Substantiv *τὸ ὑπαρκτικὸν ῥῆμα*.

Substanz *ἡ ὑπόστασις, ἡ ὕπαρξις, ἡ οὐσία*; *τὸ ὑπάρχον, τὸ ὑποκείμενον, τὸ ὄν*.

substituieren *ἀντικαθιστάναι*, sp. *ὑποκαθιστάναι, ἀνθυποκαθιστάναι* (e. Person); *ἀντεισάγειν* (e. Ausdruck). — substituiert sein *ἐν χώρᾳ τινὸς εἶναι, ἀντικαθεστάναι τινός* od. *ἀντί τινος*.

Substitut *ὁ ἐν χώρᾳ τινὸς ὤν, ὁ ἀντικαθεστὼς τινος* od. *ἀντί τινος*; auch *ὁ συνεργός τινος*; bei sehr Sp. *ὁ ὑποκατάστατος*.

Substitution *ἡ ἀντικατάστασις, ὑποκατάστασις* (einer Person); *ἡ ἀντεισαγωγή* (eines Ausdruckes) sp.; gew. durch Verba, vgl. substituieren.

subsumieren *ὑπολαμβάνειν, ὑπονοεῖν*.

Subsumption *ἡ ὑπόληψις, ἡ ὑπόνοια*.

subtil *λεπτός* 3., *ἀκριβής* 2., auch *εὔστοχος* 2., *σοφός* 3. — s. reden, s. Forschungen anstellen über etw. *λεπτολογεῖν περί τινος*, auch *λεπτολογεῖν* (u. *M.*) *τι*; *σοφίζεσθαι*. — s. Rede *ἡ λεπτολογία*.

Subtilität *ἡ λεπτότης, ἡ ἀκρίβεια*.

subtrahieren, etw. v. etw. *ὑφαιρεῖν* (*ἀφαιρεῖν*) *τί τινος*. — wenn man von 8 : 2 subtrahiert bleibt sechs *τὰ ὀκτὼ ὑφαιρεθέντων δύο* od. *λιπόντα δύο γίγνεται ἕξ*.

Subtraktion *ἡ ὑφαίρεσις*.

Success, s. Erfolg.

Succumbenzgeld *ἡ παρακαταβολή, τὸ παράβολον*, sp. *παραβόλιον*. — das S. erlegen *παρακαταβάλλειν*. — unter Erlegung des S. mit Jmd. über etw. processieren *παρακαταβάλλειν τινί τινος*.

Succurs *ἡ βοήθεια, ἡ ἐπικουρία*; vgl. Hülfe.

suchen 1) aufsuchen: *ζητεῖν, ἀνα-, ἐπι-ζητεῖν* (sp. *ἐκζητεῖν*), *ἐρευνᾶν, ἀν-, ἐξ-ερευνᾶν, ἰχνεύειν, ἀνιχνεύειν, ἐξιχνεύειν* (sp. *ἐξιχνιάζειν*), selten in Prosa *μαστεύειν τι*; auch *ζήτησιν* u. *ἔρευναν ποιεῖσθαί τινος*. — du hast hier nichts zu suchen *οὐδέν σοί ἐστι ἐνταῦθα πρᾶγμα*; was hast du hier zu s.? *τί ἐνταῦθα κυπτάζεις ἔχων*; — Ist es = meinen od. vermuthen, dass etw. bei Jmd. od. in etw. zu finden sei: *οἴεσθαι* (*DP.*), *ἡγεῖσθαι*, z. B. das Glück im Reichthume s. *ἡγεῖσθαι τὸ πλουτεῖν τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι*; so viel Muth hätte ich nicht in ihm gesucht *οὐκ ἄν ποτε τοσοῦτον ἡγησάμην αὐτῷ θάρρος ἐνεῖναι*. — 2) sich bemühen etw. zu erlangen: *μετιέναι τι*; *διώκειν τι*; *θηρᾶν* u. *θηρεύειν* (u. *M.*) *τι*; *σπεύδειν* m. *inf.* (sp. *περί τι*); *σπουδάζειν περί τι, περί τινος, ἐπί τινι*; *ἐπιθυμεῖν* u. *ἐφίεσθαί τινος*: *ὀρέγεσθαί* (gew. *DP.*) *τινος*; *μνηστεύειν*, seltener *μνᾶσθαί τι*; auch *ζητεῖν, ἐπιζητεῖν τι*. — etw. bei Jmd. s. *αἰτεῖσθαί τινά τι, δεῖσθαί* (*DP.*) *τινός τι*; Hülfe od. Schutz bei Jmd. s. *ἐπικαλεῖσθαί τινα, καταφεύγειν πρός* (*ἐπί, παρά*) *τινα*, poet. u. sp. *προστρέπεσθαί τινα*. — Jmds. Nutzen s. *πράττειν* od. *σκοπεῖν τὸ συμφέρον τινί*. — seine Ehre in etw. s. *φιλοτιμεῖσθαι* (*DP.*) *ἐπί* (*ἔν*) *τινι*. — gesucht sein od. werden v. Jmd. *σπουδάζεσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος*. — suchen zu ... *πειρᾶσθαι* (*DP.*), *ἐπιχειρεῖν, σπεύδειν, σπουδάζειν, μηχανᾶσθαι, προθυμεῖσθαι* (*DP.*) m. *inf.*; auch: *σπεύδειν, προθυμεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι* (*DP.*), *σκοπεῖν* m. folg. *ὅπως* u. *ind. fut.* — **gesucht** *ἐπιτετηδευμένος, ἐπιτηδευτός* 3., vgl. gekünstelt; auch *προσποίητος* 2., *πεπλασμένος* 3. (erkünstelt, affektiert).

Suchen, das, 1) *ἡ ζήτησις, ἀναζήτησις, ἐπιζήτησις*; *ἡ ἔρευνα* (sp. *ἡ ἀνερεύνησις, ἐξερεύνησις*); *ἡ ἴχνευσις, ἰχνεία*, sp. *ἰχνηλασία, ἐξίχνευσις, μάστευσις*. — 2) *ἡ περί τι σπουδή*; *ἡ θήρα* u. *θήρευσίς τινος*; *ἡ ἐπιθυμία τινός*; *ἡ μνηστεία τινός*; vgl. suchen.

Sucher *ὁ ζητητής*; *ὁ ἐρευνητής*; *ὁ ἰχνευτής*; *ὁ μαστευτής*; gew. durch die *part.* der Verba unter „suchen". — übr. vgl. Sonde.

Sucht 1) starke Begierde: *ἡ ἐπιθυμία, ὁ ἔρως, ωτος, ὁ πόθος, ὁ ζῆλος*, nach etw. *τινός*. — zur S. werden *εἰς πάθος καθίστασθαι*: *μάλα δεινὸν* od. *οἰστρώδη γίγνεσθαι*. — eine S. zu etw. haben *ἐμπαθῶς διακεῖσθαι* od. *ἔχειν πρός τι*; *σφόδρα* (*ἄγαν, δεινῶς*) *ἐπιθυμεῖν* od. *ἐρᾶν τινος*; *μαίνεσθαι* (*aor. P.*) *ἐπί τινι*, sp. *εἴς* od. *πρός τι, ἐπιμαίνεσθαί τινι*, auch *κιττᾶν τινος* od. m. *inf.* — 2) die fallende S., vgl. Epilepsie.

Sudelei 1) als Handlung: *ὁ σχεδιασμός*, sp. *ἐπισυρμός*. — 2) als Sache: *τὸ σχεδίασμα, αὐτοσχεδίασμα, τὸ ἐπισεσυρμένον*.

Sudelkoch, etwa *ὁ κάπηλος*.

sudeln *σχεδιάζειν, αὐτοσχεδιάζειν, ἐπισύρειν*.

Sudler *ὁ αὐτοσχεδιαστής*, sp. *σχεδιαστής, φαυλουργός* od. *part.*; vgl. sudeln.

Süd, Süden *ἡ μεσημβρία, ὁ νότος*; als Südgegend auch: *τὰ νότια, τὰ πρὸς μεσημβρίαν* od. *νότον τετραμμένα*. — v. S. her *νοτόθεν*. — vgl. Südwind.

südlich *μεσημβρινός* 3., *νότιος* 3. u. 2. — die s. Gegenden des Landes *τὰ πρὸς μεσημβρίαν* (*νότον*) *τετραμμένα* od. *τὰ μεσημβρινὰ τῆς χώρας*.

südöstlich *πρὸς μεσημβρίαν τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς*.

Südostwind *ὁ εὖρος*; *ὁ φοινικίας*.

Südpol *ὁ ἀνταρκτικὸς* od. *νότιος πόλος*.

Südsee ἡ νοτία θάλαττα.
Südseite τὰ πρὸς μεσημβρίαν od. νότον (κείμενα od. τετραμμένα).
Süd-Süd-Ost ὁ εὐρόνοτος.
Süd-Süd-West ὁ λιβόνοτος, ὁ λιβοφοίνιξ, κος, ὁ λευκόνοτος.
südwärts πρὸς μεσημβρίαν od. νότον.
südwestlich πρὸς μεσημβρίαν τε καὶ ἡλίου δυσμάς.
Südwestwind ὁ λίψ, λιβός, ὁ νότος.
Südwind ὁ νότος, τὰ νότια. — ein Sommer, wo es viel S. gibt θέρος νοτίζον.
Sühne, s. Sühnung, Versöhnung u. vgl. Sühnopfer.
sühnen ἱλάσκεσθαι, ἐξιλάσκεσθαι (τὴν ὀργήν τινος); ἀφοσιοῦν (u. *M.*); ἀποδιοπομπεῖσθαι, ἁγνεύειν, ἁγνίζειν, καθαίρειν, καθαρὸν ποιεῖν (reinigen); λύειν, διαλύειν, ἀφοσιοῦσθαι, ἐκθύεσθαι (durch Sühnung tilgen od. abwenden). — was durch Busse gesühnt ist τὸ ἐξιλασθὲν ἀποίνοις. — eine schwere Schuld s. ἄγος ἐλαύνειν. — übr. vgl. versöhnen. — **sühnend** ἱλαστήριος, ἐξιλαστήριος 2., ἐξιλαστικός 3. (sämmtl. sehr sp.); besser καθάρσιος 2., καθαρτικός 3., καθαρτήριος 2. — zu sühnen ἐκθύσιμος 2. sp.
Sühner ὁ καθαρτής od. *part.*, vgl. sühnen.
Sühnopfer τὸ κάθαρμα, ὁ καθαρμός, τὸ καθάρσιον, seltner ἡ καθαρτήριος θυσία, τὸ καθαρτήριον; sp. ἡ ἔκθυσις, ἐκθυσία, τὸ ἵλασμα, τὸ ἱλαστήριον, τὸ ἐξίλασμα; vgl. τὰ μειλίχια ἱερά.
Sühnung ἡ κάθαρσις, ὁ καθαρμός, ὁ ἁγνισμός, ἡ ἀποδιοπόμπησις, sp. ὁ ἱλασμός, ἐξιλασμός, ἡ ἔκθυσις, ἁγνεία. — zur S. geeignet od. geschickt καθαρτικός 3.
Sühnungsmittel τὸ καθαρτικόν, sp. τὸ ἁγνιστήριον.
Sühnungsort, -stätte τὸ ἁγνιστήριον, τὸ ἁγνευτήριον.
Sümpfchen τὸ λιμνίον.
Sünde τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία, ἁμαρτωλία (ἁμαρτωλή), τὸ ἀδίκημα, ἡ ἀδικία, stärker τὸ ἀσέβημα, ἡ ἀσέβεια; auch τὸ κακούργημα, τὸ παρανόμημα, ἡ παρανομία; τὸ ἄδικον (ἀθέμιστον, ἀνόσιον, ἀσεβὲς) ἔργον, sp. ἡ ἀθεμιστία. — eine S. begehen, s. sündigen.
Sündenbock ὁ φαρμακός, ὁ δημόσιος.
Sündenfall, umschr. ἡ ἀπὸ τοῦ θείου νόμου ἀπόστασις.
Sündengeld τὸ μετ' ἀδικίας κέρδος; τὸ ἄδικον λῆμμα.
Sündenregister ὁ τῶν ἁμαρτημάτων κατάλογος; als Schimpfname κύρβις κακῶν.
Sündenschuld τὸ ἄγος.
Sünder ὁ ἁμαρτάνων od. ἁμαρτών, ὁ ἀδικῶν od. ἀδικήσας, ὁ ἀσεβῶν od. ἀσεβήσας; ὁ ἄδικος (ἀθέμιστος, ἀσεβής, κακοῦργος) ἀνήρ; sp. ὁ ἁμαρτωλός. — e. armer S. = e. zum Tode Verurtheilter κατεψηφισμένος, ἀγόμενος ἐπὶ θάνατον.
Sünderin ἡ ἁμαρτάνουσα od. ἁμαρτοῦσα u. dgl., s. d. vhg. W.; auch ἡ ἄδικος (ἀθέμιστος, ἀσεβής, κακοῦργος) γυνή.
Sündflut, s. Sintflut.
sündhaft ἄδικος, ἀθέμιστος, ἀνόσιος, ἀσεβής, κακοῦργος 2.; πονηρός, μοχθηρός 3., sp. ἁμαρτωλός 2., besser ἁμαρτητικός 3.
Sündhaftigkeit ἡ ἀδικία, ἀνοσιότης, ἀνοσιουργία, ἀσέβεια, πονηρία, μοχθηρία, sp. ἀθεμιστία; auch durch d. Neutra der vhg. *adj.*
sündig πλημμελής 2.; πολλὰ ἁμαρτών 3., sp. ἐναμάρτητος 2.; vgl. sündhaft.
sündigen ἁμαρτάνειν, πλημμελεῖν, ἀδικεῖν, ἀνοσιουργεῖν, ἀσεβεῖν, κακουργεῖν; ἄδικα (ἀθέμιστα, ἀνόσια) ποιεῖν. — gegen Jmd. s. ἁμαρτάνειν εἴς od. περί τινα, πλημμελεῖν εἴς τινα, ἀδικεῖν τινα, εἴς (πρός, περί) τινα, ἀσεβεῖν τινα, εἴς od. περί τινα. — gegen e. Gesetz s. παραβαίνειν νόμον, πλημμελεῖν εἰς od. περὶ νόμον.
sündlich, s. sündhaft.
sündlos ἀναμάρτητος 2.
Sündlosigkeit τὸ ἀναμάρτητον.
Süppchen τὸ ζωμίδιον. — sein S. trinken (v. einem alten Manne) χόνδρον λείχειν od. ῥοφεῖν.
süss γλυκύς, ἡδύς 3., poet. u. sp. auch γλυκηρός 3. — s. machen γλυκαίνειν, ἡδύνειν, selten γλυκίζειν; mit Honig s. machen μελιτοῦν; sehr s. machen καταγλυκαίνειν (u. *M.*), καθηδύνειν; das s. Machen ἡ γλύκανσις, sp. ὁ γλυκασμός. — „s. werden" durch die *P.* — Jmd. einen s. Geschmack verursachen γλυκάζειν τινά; einen s. Geschmack bekommen γλυκάζεσθαι (*P.*) sp. — s. sein γλυκάζειν sp. — s. Freund ὦ γλυκύτατε; auch ὦ γλύκων (letzteres aber mit ironischer Nebenbedeutung). — s. Wesen ἡ γλυκύτης. — du sagst mir Süsses, sprichw. ῥόδα με λέγεις. — Zu bemerken sind auch noch die vielen Compos. mit γλυκύς u. ἡδύς, z. B. mit s. Frucht γλυκύκαρπος 2., s. Früchte tragen γλυκυκαρπεῖν, s. Wein tragend ἡδύοινος 2. (auch: solchen Wein bauend), mit s. Dufte ἡδύοσμος 2. u. dgl. m.
Süssapfel τὸ γλυκύμηλον.
Süsse, s. Süssigkeit.
Süsselei, vgl. Süssthun, Süssigkeit.
süsseln ἐγγλύσσειν, γλυκάζειν.
süssen, s. „süss machen" unter „süss".
süssherb γλυκύπικρος 2.
Süssholz ἡ γλυκεῖα, sp. ἡ γλυκεῖα ῥίζα, ἡ γλυκύρριζα, τὸ γλυκύρριζον.
Süssigkeit, als Eigenschaft, ἡ γλυκύτης, sp. ἡδύτης; als Sache τὸ γλυκύ, τὸ ἥδυσμα, sp. τὸ γλύκασμα. — das Essen von S. ἡ γλυκυφαγία sp. — Jmd. S. sagen ῥόδα τινὰ λέγειν, ἡδυλογεῖν τινι.
süsskernig ἡδύκοκκος 2.
Süssklee τὸ ἡδύσαρον, ὁ πελεκῖνος.
süsslich 1) eig. ὑπόγλυκυς 2., sp. ἔγγλυκος 2.; s. sein ἐγγλύσσειν, γλυκάζειν. — 2) übtr. βαυκός 3., auch τρυφερός, ἁβρός 3. — s. thun βαυκίζεσθαι (selten *A.*), ἡδυλίζειν, ἁβρύνεσθαι.
süsslichherb γλυκύστρυφνος 2.
süsshaftig γλυκύχυλος, γλυκύχυμος 2.
süssstimmig ἡδύφωνος, γλυκύφωνος 2.
süss thun, s. „süsslich thun" unter „süsslich".
Süssthun, das, ὁ ἡδυλισμός sp.; gew. Verba, vgl. süsslich.
Suite, s. Gefolge.
Sumach ἡ u. ὁ ῥοῦς, *gen.* ῥοῦ, sp. ῥοός (als Baum); ὁ ῥοῦς (als Frucht); übr. vgl. ἡ κοκκυγέα.
summarisch σύντομος 2., κεφαλαιώδης 2.; als *adv.* ἐν κεφαλαίῳ u. κεφαλαίοις, ἐπὶ κεφαλαίων. — s. zusammenfassen od. behandeln κεφαλαιοῦν, τὸ κεφάλαιον συνάγειν; das s. Zusammenfassen ἡ κεφαλαίωσις. — in einer ganz s. Uebersicht kennen lernen βραχυτάτῳ κεφαλαίῳ μανθάνειν. — s. Uebersicht τὸ κεφάλαιον, τὸ κεφαλαίωμα. — s. Wiederholung ἡ ἀνακεφαλαίωσις; dazu gehörig od. geeignet ἀνακεφαλαιωτικός 3. sp.; s. wiederholen ἀνακεφαλαιοῦν.
Summe ὁ ἀριθμός, τὸ πλῆθος (übh. Anzahl, Menge); τὸ κεφάλαιον (Hauptsumme; auch = Hauptinhalt, wie ἡ κορυφή), seltner τὸ κεφαλαίωμα. — bei einer Rechnung τὸ σύμπαν, αντος; τὸ σύνολον. — die volle S. ἡ ἀπαρτιλογία. — eine S. Geldes ἀργυρίου πλῆθος, auch bloss τὸ ἀργύριον, τὰ χρήματα, z. B. eine grosse S. Geldes ἀργύριον πολύ, χρήματα πολλά u. dgl. m.
summen βομβεῖν. — es summt mir vor den Ohren τὰ ὦτα βομβεῖ μοι. — die Ohren summen mir v. etw. διατεθρύλημαι τὰ ὦτά τινι. — es summt mir etw. noch in den Ohren ἔναυλον ἔτι μοί ἐστί τι.
Summen, das, ὁ βόμβος, sp. ἡ βόμβησις.
summend βομβῶν 3.; *adv.* βομβηδόν.

summieren κεφαλαιοῦν, συγκεφαλαιοῦν, sp. κορυφοῦν, συγκορυφοῦν; auch συλλογίζεσθαι.
Summieren, das, ἡ κεφαλαίωσις, besser συγκεφαλαίωσις, sp. ἡ κορύφωσις, συγκορύφωσις; auch ὁ συλλογισμός.
Sumpf τὸ ἕλος, τὸ τέλμα, ἡ λίμνη. — v. ausgetretenem Seewasser gebildeter S. ἡ λιμνοθάλαττα. — zum S. machen λιμνοῦν; zum S. werden τελματοῦσθαι (P.), λιμνάζεσθαι, auch λιμνάζειν. — S. bilden λιμνάζειν (εἰς ἕλη); der Fluss macht das Land zu einem S. ὁ ποταμὸς λιμνάζει χώραν. — im S. lebend od. wachsend ἕλειος 2., selten 3.; λιμναῖος 3.; τελματιαῖος 3., sp. λιμνόβιος 2. — das Leben in dem S. βίος ἕλειος. — im S. arbeitend λιμνουργός 2. — im S. gewachsen ἑλειότροφος 2. sp.
sumpfartig ἑλώδης, τελματώδης, λιμνώδης 2.
Sumpfbinse ὁ (ἡ) ἕλειος od. λιμναῖος (λιμναία) σχοῖνος. [sp. τὸ ὑδροσέλινον.
Sumpfeppich τὸ ἕλειον σέλινον, τὸ ἑλειοσέλινον,
Sumpfgegend τὰ ἕλη, τὸ ἑλῶδες (λιμνῶδες, τελματῶδες) χωρίον; auch αἱ λίμναι. — zu einer S. werden λιμνάζειν. — der Fluss macht das Land zu einer S. ὁ ποταμὸς λιμνάζει χώραν.
sumpfig ἕλειος 2., selten 3.; ἑλώδης 2.; λιμναῖος 3., λιμνώδης 2., τελματιαῖος 3., τελματώδης 2.; vgl. d. vhg. W.
Sumpfkraut ἡ λιμναία βοτάνη.
Sumpfpflanze τὸ λιμναῖον φυτόν.
Sumpfthier τὸ ἕλειον (λιμναῖον, τελματιαῖον) [ζῷον.
Sumpfvogel ὁ λιμναῖος ὄρνις, ιθος.
Sumpfwasser τὸ τελματιαῖον od. τελματῶδες [ὕδωρ.
Sumpfweihe, s. Busshard.
summsen, s. summen.
Sund ὁ πορθμός. [πος, ὁ ἐπίπλους.
Superkargo ὁ διοπτεύων τὴν ναῦν; vgl. ὁ δίο-
Superlativ ἡ ὑπέρθεσις, τὸ ὑπερθετικόν (ὄνομα). — im S. ὑπερθετικῶς.
superlativisch ὑπερθετικός 3.
Suppe ὁ ζωμός.
Supplement, s. Nachtrag, Ergänzung.
supplicieren, s. bitten, anhalten, sich bewerben.
supplieren, s. ergänzen, nachtragen, auch = die Stelle Jmds. vertreten, s. vertreten.
Supplik, s. Bittschrift. [της.
Supplikant, s. Bittsteller, Bewerber, u. vgl. ὁ ἱκέ-
Surrogat, umschr. ὃ ἂν ὑπάρχῃ ἀντί τινος; τὸ ἀντί τινος ὑπάρχον.
suspendieren, 1) = aufschieben, w. s. — 2) Jmd. für eine Zeit des Amtes entsetzen: καταπαύειν τινὰ ἐπὶ χρόνον ἄρχοντα od. τῆς ἀρχῆς.
Suspension 1) = Aufschub, w. s. — 2) zeitweilige Entsetzung vom Amte: ἡ τινος ἄρχοντος ἐπὶ χρόνον κατάπαυσις.
Sykophant ὁ συκοφάντης. — den S. betreffend συκοφαντικός 3. — Wesen des S. ἡ συκοφαντία. — ein S. sein συκοφαντεῖν.
Sykophantenart τὸ συκοφαντικόν, ἡ συκοφαντία. — nach S. συκοφαντικῶς.
sykophantenartig συκοφαντώδης 2.
Sykophantennatur, s. Sykophantenart. — eine S. ἄνθρωπος συκοφαντικὸς τὴν φύσιν.
Sykophantenstreich τὸ συκοφάντημα.
Sykophantenthum ἡ συκοφαντία.
Sykophantin ἡ συκοφάντρια.
sykophantisch συκοφαντικός 3.
Sylbe ἡ συλλαβή. — die letzte, vorletzte, drittletzte S. ἡ καταλήγουσα, παραλήγουσα, προπαραλήγουσα. — lange, kurze S. ἡ μακρά, βραχεῖα συλλαβή. — mit langer, kurzer S. μακροσύλλαβος, βραχυσύλλαβος 2.; mit langer, kurzer S. endigend μακροκατάληκτος, βραχυκατάληκτος 2.; mit langer, kurzer S. endigen μακροκαταληκτεῖν, βραχυκαταληκτεῖν; mit langer, kurzer vorletzter S. μακροπαράληκτος, βραχυπαράληκτος 2.; die vorletzte S. lang, kurz haben μακροπαραληκτεῖν, βραχυπαραληκτεῖν. — zur S. gehörig, die S. betreffend συλλαβικός 3. — um od. über S. streiten, S. stechen συλλαβομαχεῖν sp. — S. für S. Jmd. nachschreiben κατὰ συλλαβὰς ὑπογράφειν ἅ τις [λέγει.
Sylbenmass τὸ μέτρον, sp. μετροποιία.
Sylbenstecher ὁ συλλαβομαχῶν sp.; auch wol ὁ γλύφων συλλαβάς.
sylbenweise κατὰ συλλαβάς; sp. auch *adv.* συλλαβικῶς u. *adj.* συλλαβικός 3.
syllabieren συλλαβίζειν.
Syllabieren, das, τὸ συλλαβίζειν.
Syllogismus ὁ συλλογισμός.
syllogistisch συλλογιστικός 3. — s. Ausdrucksweise, Beweisführung ὁ συλλογισμός.
Symbol, s. Sinnbild.
symbolisch συμβολικός 3.; vgl. sinnbildlich.
Symmetrie ἡ συμμετρία, ἐμμετρία, εὐρυθμία.
symmetrisch σύμμετρος, ἔμμετρος, εὔρυθμος 2.
sympathetisch συμπαθής 2.; ὁμοιοπαθής, ὁμοπαθής 2.
Sympathie ἡ συμπάθεια, ὁμοιοπάθεια, selten συμπάθησις, sp. ὁμοπάθεια. — S. mit Jmd. haben συμπαθεῖν, ὁμοιοπαθεῖν, sp. ὁμοπαθεῖν τινι.
sympathisieren, m. Jmd. = Sympathie haben, vgl. d. vhg. W.; auch ὅμοια πάσχειν τινί, ὁμοίως διατεθῆναι od. διακεῖσθαί τινι. — mit Jmd. sympathisierend συμπαθής, ὁμοιοπαθής, ὁμοπαθής (2.) τινι.
Symphonie ἡ συμφωνία. [(πέτραι).
Symplegaden αἱ συμπληγάδες od. συνδρομάδες
Symptom τὸ σημεῖον, τὸ τεκμήριον; bei den Aerzten auch: τὸ σύμπτωμα, ἡ ἐπισημασία.
Synagoge ἡ συναγωγή. — Vorsteher der S. ὁ συναγωγεύς.
Synchronismus ὁ συγχρονισμός sp.
Syndikat ἡ συνδικία.
Syndikus ὁ σύνδικος.
Synode ἡ σύνοδος.
synonym, s. gleichbedeutend.
syntaktisch συντακτικός 3.
Syntax ἡ σύνταξις.
System τὸ σύστημα. — etw. in ein S. bringen συστήσασθαι τέχνην.
systematisch συστηματικός 3.

T

T τ (*T*), τὸ ταῦ *indecl.*
tabellarisch ὥσπερ ἐν πίνακι, ὡς ἐν κεφαλαίῳ od. κεφαλαίοις. [ακος.
Tabelle ὁ κατάλογος, τὸ διάγραμμα, ὁ πίναξ,
Taberne, s. Werkstätte, Schenke.
Tableau ὁ πίναξ, κος.
Tabouret ὁ δίφρος.
Tabulat τὸ σανίδωμα, sp. ἡ πινάκωσις.
Tabulatur τὸ διάγραμμα.
Tabulet, etwa ἡ κιστίς, ίδος.
Tabuletkrämer ὁ ῥωποπώλης.
Tabuletkram ὁ ῥῶπος, τὰ ῥωπικά.

Tadel 1) das Tadeln, der Vorwurf: ἡ μέμψις (mehr poet. ἡ μομφή, sp. ἐπίμεμψις); ὁ ψόγος; ἡ ἐπιτίμησις, ἐπίληψις, ἐπιστροφή; harter T. ἡ κατάμεμψις, ἡ ἐπίπληξις, sp. ὁ κακισμός; auch ἡ λοιδορία, τὸ ὄνειδος (Schimpf); spöttischer od. höhnischer T. ὁ μῶμος (mehr poet.); T. aus Neid ὁ φθόνος. — sich T. zuziehen μέμψιν od. ψόγον ἔχειν (ὑπέχειν). — T. verdienen μέμψεως ἄξιον εἶναι. — T. erfahren ψόγῳ περιπίπτειν. — es trifft mich kein T. von Seite Jmds. ἄμεμπτός εἰμι ὑπό τινος. — T. enthaltend ἐπιτιμητικός 3. — 2) Fehler, Makel: τὸ κακόν, ἡ κακία, ἡ βλάβη; ἡ κηλίς, ῖδος. — ohne T., s. tadellos.

tadelhaft, s. tadelnswerth.

Tadelhaftigkeit τὸ μεμπτόν u. ä. Neutr.; s. tadelnswerth.

tadellos ἄμεμπτος (selten ἄμωμος, ἀμώμητος, poet. u. sp. ἀμεμφής), ἀνεπίληπτος, sp. ἄψεκτος, ἀκατάψεκτος, ἀκατηγόρητος 2.; auch καθαρός, χρηστός 3. [ἀμεμφία.

Tadellosigkeit τὸ ἄμεμπτον; selten u. poet. ἡ

tadeln, Jmd. μέμφεσθαί τινι od. τινα, μέμψιν ἐπιφέρειν (ποιεῖσθαι, auch μέμφεσθαι) τινί; μέμψιν (selten μομφὴν) ἔχειν τινί; ψέγειν τινά, ψόγον ἐπιφέρειν τινί, ψόγον ποιεῖσθαί τινος; ἐπιτιμᾶν τινι; ἐπιλαμβάνεσθαι u. καθάπτεσθαί τινος; Jmd. zu seiner Beschämung t. ἐλέγχειν τινά; Jmd. stark t. σφόδρα od. ἰσχυρῶς μέμφεσθαί τινα, κατα-, δια-μέμφεσθαί τινα, κατάμεμψιν ἔχειν τινί, ἐπιπλήττειν τινί, κακίζειν τινά; auch λοιδορεῖν τινα, λοιδορεῖσθαί τινι (selten τινα), ὀνειδίζειν τινά; spöttisch od. höhnisch t. μωμᾶσθαί τινα (mehr poet.) — etw. an Jmd. t. μέμφεσθαί τί τινος u. τινί τι, auch τινὶ ὅτι…, μεμψιμοιρεῖν τινί τι, ψέγειν τί τινος; κατηγορεῖν τινός τι; ἐπιτιμᾶν, ἐπιπλήττειν u. λοιδορεῖσθαί τινί τι. — Jmd. wegen etw. t. μέμφεσθαί τινί τινος od. τινα εἴς τι (ἐπί τινι), καταμέμφεσθαί τινά τινι (sp. τινά τινος u. ἐπί τινι), ψέγειν τινὰ ἐπί τινι od. περί τι, ἐπιτιμᾶν τινι περί τι od. ἐπί τινι. — getadelt werden ψέγεσθαι, ἐπιτιμᾶσθαι, ἐλέγχεσθαι, κακίζεσθαι (*P.*); auch μέμψιν od. ψόγον ἔχειν (ὑπέχειν), ψόγῳ περιπίπτειν. — sprichw. an dem fände auch der Neid nichts zu t. τοῦτον οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος μέμψαιτο; tadeln ist leichter als besser machen μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται. [süchtig.

Tadeln, das, s. Tadel *a*); zum T. geneigt, s. tadel-

tadelnswerth μεμπτός 3., ἐπίψογος, ἐπονείδιστος, sp. ἐπίμεμπτος, ἐπίληπτος, ἐπιλήψιμος, ἐπίμωμος 2., ψεκτός 3., αἰτίας ἄξιος 3., κακός 3.

Tadelsucht τὸ φιλόψογον, φιλαίτιον; ἡ φιλολοιδορία (Schmähsucht); ἡ φθονερία (Neidsucht).

tadelsüchtig φιλόψογος 2., ὁ φιλεπιτιμητής, φιλαίτιος 2., sp. φιλομεμφής 2., μεμπτικός, ἐπιτιμητικός 3., poet. u. sp. φιλόμωμος 2.; auch φιλολοίδορος 2. (schmähsüchtig); φθονερός 3. (neidisch).

Tadler ὁ ἐπιτιμητής, ψέκτης od. *part.* der Verba; T. aus Neigung ὁ φιλεπιτιμητής. — das Werk wird eher e. T. als Nachahmer finden μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται (sprichw.).

Tadlerin ἡ μεμφομένη, ψέγουσα od. ähnliche *part.*

Täfelchen τὸ πινάκιον, ἡ πινακίς, ίδος, ὁ πινακίσκος, τὸ πινακίσκιον, sp. πινακίδιον; Schreibtäfelchen τὸ δελτίον, τὸ δελτάριον; Stimmtäfelchen τὸ πινάκιον; ἡ ψῆφος (Stimmstein).

täfeln σανιδοῦν, φατνοῦν. — getäfelt σεσανιδωμένος 3., φατνωματικός 3.; g. Decke τὰ φατνώ- [ματα.

Täfeln, das, durch Verba.

Täfelwerk τὸ σανίδωμα; an der Decke τὰ φατνώματα.

täglich ὁ, ἡ, τὸ καθ' ἡμέραν (z. B. das t. Brot ἡ καθ' ἡμέραν τροφή, ὁ καθ' ἡμέραν βίος, τὸ καθ' ἡμέραν); auch ἡμέριος 2., selten u. meist sp. ἐφημερινός 3., ἐφημέριος, ἐφήμερος 2., καθημερινός 3. (ἐπιούσιος 2. N. T.). — t. Geschäft τὸ καθ' ἡμέραν ἐπιτήδευμα, sp. ἡ ἐφημερεία, καθημερεία. — *adv.* ἑκάστης ἡμέρας, καθ' ἑκάστην (τὴν) ἡμέραν, ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, (τὸ) καθ' ἡμέραν, sp. δι' ἡμέρας; auch ὁσημέραι.

Tändelei 1) als Handlung *a*) das Tändeln: ἡ παιδιά (παιγνιά). *b*) das Zaudern: ἡ μέλλησις, sp. ὁ μελλησμός. — 2) als Sache: ἡ παιδιά, τὸ παίγνιον, ὁ ῥῶπος, τὰ ῥωπικά; ὁ λῆρος (u. *pl.*).

Tändeler ὁ παίζων, ληρῶν; ὁ μελλητής (Zauderer).

tändelhaft, tändelig 1) spielend: παιδιώδης 2. (v. Pers. u. Sachen); παιδικός 3., παιγνιώδης 2. (v. Sachen). — 2) geringfügig, kleinlich: ῥωπικός 3., φαῦλος 3. u. 2., ληρώδης 2., οὐδενὸς ἄξιος 3. — 3) zögernd: μέλλων, sp. μελλητικός 3.; auch ὀκνηρός 3.

tändeln 1) spielen: παίζειν; ληρεῖν. — m. Jmd. t. παίζειν πρός τινα, προσπαίζειν τινί. — 2) zögern, zaudern: μέλλειν (μελλητιᾶν), ὀκνεῖν.

Tändelschürze τὸ περιζωμάτιον, ἡ περιζώστρα.

Tändler, s. Tändeler u. vgl. Trödler. [tänzer).

Tänzer ὁ ὀρχηστής; ὁ χορευτής (Reigen-, Chor-

Tänzerin ἡ ὀρχηστρίς, ίδος, sp. ἡ ὀρχήστρια.

täppisch σκαιός 3., sp. ἀδέξιος 2. — t. Wesen ἡ σκαιότης. — sich t. betragen gegen Jmd. σκαιουργεῖν περί τινα.

Täschchen τὸ θυλάκιον, ὁ θυλακίσκος, τὸ βαλαντίδιον, τὸ μαρσίπιον.

tättowieren στίζειν; tättowiert ἐστιγμένος 3. — das T. ἡ στίξις.

Täubchen τὸ περιστερίδιον, περιστέριον; τὸ φάττιον (bes. als Schmeichelwort).

Täuberich, s. Tauber.

Täufer ὁ βαπτιστής.

Täufling ὁ μέλλων βαπτισθῆναι.

täuschen, ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν (u. *M.*), σφάλλειν, παράγειν; περιέρχεσθαι; παραλογίζεσθαι (wozu noch ἀπάτη tritt; übr. auch als *P.* = getäuscht werden); ψεύδειν (u. *M.*; Jmd. in seiner Erwartung t. ψεύδειν τινὰ τῆς ἐλπίδος, die Erwartungen Jmds. t. ψεύδεσθαι τὰς ἐλπίδας τινός); παρακρούειν (gew. *M.*; Jmd. in etw. τινά τι); durch falsche Vorspiegelungen t. φενακίζειν, γοητεύειν, καταγοητεύειν; durch Trugschlüsse t. κατασοφίζεσθαι. — es täuscht mich etw. πλανᾷ μέ τι. — sich t. σφάλλεσθαι (*P.*), in etw. τινός, τινί, ἔν τινι, περί τι; ψεύδεσθαι (*P.*), in etw. τινός, περί τινος, auch τινί (darin täusche ich mich τοῦτο ψεύδομαι; ich habe mich in ihm ganz u. gar getäuscht ἔψευσμαι αὐτὸν πάντα); διαψεύδεσθαι (*P.*), in etw. τινός, περί τινος, auch τινί, in Jmd. τινός; ἁμαρτάνειν, διαμαρτάνειν, in etw. τινός. — sich t. lassen ἀπατᾶσθαι, ἐξαπατᾶσθαι (*P.*). — **täuschend** ἀπατηλός 3., ψευδής 2., auch κίβδηλος 2., selten παραγωγός 2. (v. Pers. u. Sachen); σφαλερός 3. (nur v. Sachen). — etw. t. nachahmen ἐξομοιοῦν τι τοῖς ἀληθινοῖς. — das T., s. Täuschung; zum T. geneigt ἀπατητικός, ἐξαπατητικός 3.

Täuschung, 1) das Täuschen: ἡ ἀπάτη, ἐξαπάτη; ἡ παραγωγή; τὸ ψεῦδος; ἡ παράκρουσις; ὁ φενακισμός; selten ὁ παραλογισμός. — 2) Irrthum: τὸ σφάλμα, ἁμάρτημα, ἡ παράκρουσις. — in e. grossen T. über etw. befangen sein πολὺ διεψεῦσθαί τινος.

Tafel, 1) jede Platte: ἡ πλάξ, πλακός; ἡ σανίς, ίδος (Bret); ἡ τράπεζα (übh. Platte, dann bes.

die m. einer Inschrift u. erhabener Arbeit versehene Steinplatte; Tischplatte); ὁ πίναξ, κος (Holztafel zum Schreiben, Malen u. dgl.); ἡ δέλτος (Holztafel zum Schreiben); τὸ ἀβάκιον, seltner ὁ ἄβαξ, κος (Holztafel zum Rechnen u. Zeichnen mathematischer Figuren); ἡ κύρβις (Gesetzestafel); ἡ σανίς, ίδος (für öffentl. Bekanntmachungen); τὸ παράπηγμα (für astronomische Beobachtungen). — 2) Tisch zum Speisen: ἡ τράπεζα; u. = Mahlzeit: τὸ δεῖπνον. — d. T. decken παρασκευάζειν τὴν τράπεζαν; d. T. anrichten κοσμεῖν τὴν τράπεζαν, τραπεζοποιεῖν. — d. Speisen auf d. Tisch setzen παρατιθέναι τὰ ὄψα ἐπὶ τὴν τράπεζαν, poet. u. sp. τραπεζοῦν; d. Speisen auf d. T. τὰ παρατεθειμένα u. παρακείμενα. — T. halten δειπνεῖν, δειπνοποιεῖσθαι. — offene T. halten ἐν τῷ φανερῷ δειπνεῖν (öffentlich speisen); προῖκα τροφὴν διδόναι τινί od. τρέφειν τινά (Jmd. unentgeldlich speisen). — e. T. führen ζῆν σὺν τραπέζῃ. — e. gute T. führen εὐωχεῖσθαι (*DP.*; gut essen): auch εὐωχεῖν od. λαμπρῶς, μεγαλοπρεπῶς, μαλακῶς ἑστιᾶν (gut bewirthen). — Jmd. zur T. einladen καλεῖν τινα ἐπὶ τὸ δεῖπνον; Jmd. zur T. ziehen παραλαμβάνειν τινὰ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, σύνδειπνον ποιεῖσθαί τινα. — zur T. gehen ἰέναι (εἰσιέναι) ἐπὶ τὸ δεῖπνον; sich zur T. setzen κατακλίνεσθαι (*P.*) ἐπὶ τὸ δεῖπνον (nach d. Sitte der Alten). — bei der T. sein περὶ δεῖπνον εἶναι. — d. T. aufheben τράπεζαν ἀφαιρεῖν, αἴρειν, ἀπαίρειν; διαλύειν τὸ συμπόσιον (τὴν σκηνήν): von d. Tafel aufstehen ἀνίστασθαι (ἐξανίστασθαι) ἀπὸ τοῦ δείπνου, sp. ἀποδειπνεῖν; von der T. kommen ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι. — nach der T. γενόμενος (3.) ἀπὸ δείπνου; nach aufgehobener T. ἐπεὶ ἀφῃρέθησαν αἱ τράπεζαι. — Jmd. bei der T. tödten ἀποκτείνειν τινὰ μεταξὺ δειπνοῦντα. — gemeinsame T. κοινὴ τράπεζα. — e. Gericht von der T. verbannen ὄψον ἐκτράπεζον ἀποφαίνειν.

Tafeldecker ὁ τραπεζοποιός, τραπεζοκόμος; od. umschr. ὁ τὴν τράπεζαν παρασκευάζων.

Tafelgelder τὸ εἰς τροφὴν δεδομένον ἀργύριον.

Tafelgeschirr τὰ εἰς τὴν τράπεζαν σκεύη, ἡ περὶ τὴν τράπεζαν κατασκευή.

Tafelgut τὸ εἰς ἄρτον καὶ ὄψον δεδομένον τινὶ [χωρίον.

Tafelmusik τὰ παρὰ τὸ δεῖπνον κρούσματα.

tafeln δειπνεῖν, δεῖπνον ποιεῖσθαι, δειπνοποιεῖσθαι, selten θοινάζειν.

Tag ἡ ἡμέρα, τὸ φῶς, φωτός, poet. u. sp. ὁ ἥλιος. — vor Tage πρὸ ἡμέρας, πρὶν ἡμέραν od. φῶς γενέσθαι. — der T. bricht an ἡμέρα od. φῶς γίγνεται; ὑπολάμπει (ὑποφαίνει od. ὑποφαίνεται) ἡμέρα; ἔστι πρὸς ἡμέραν. — m. Anbruch des T., s. Tagesanbruch. — d. Zeit vor Anbruch des T. ὁ ὄρθρος, τὸ περίορθρον. — bis es T. wird ἕως ἂν ἡμέρα od. φῶς γένηται. — es ist schon spät am T. ἤδη ὀψὲ τῆς ἡμέρας ἐστίν. — am hellen T. κατὰ φῶς, ἀφ' ἡμέρας. — bis zum hellen T. πρὸς φῶς πολύ. — am od. bei T. καθ' od. μεθ' ἡμέραν, ἡμέρας, auch ἡμερήσιος 3. u. 2., ἡμερινός 3., z. B. Marsch am T. ἡ ἡμερησία od. ἡμερινὴ πορεία. — bei T. u. Nacht νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ, καθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ, ἡμέρας τε καὶ νύκτωρ, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἡμέρας καὶ νυκτός; ὄναρ καὶ ὕπαρ. — T. u. Nacht νύκτας τε καὶ ἡμέρας. — so lange es noch T. ist ἕως ἔτι φῶς ἐστιν, ἔτι φωτὸς ὄντος. — d. T. neigt sich καταφέρεται (*P.*) ἡ ἡμέρα. — d. T. zubringen ἡμερεύειν, auch διημερεύειν, m. etw. ἔν τινι (sp. τινί) od. ποιοῦντά τι, m. Jmd. διημερεύειν μετά τινος, συνδιημερεύειν od. συνημερεύειν τινί (dazu ἡ συνδιημέρευσις sp.); d. ganzen T. bei etw. bleiben ἐφημερεύειν τινί sp. — an demselben T. τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ od. τῆς αὐτῆς ἡμέρας, αὐθημερόν; an demselben T. thun od. wiederkommen αὐθημερίζειν sp. — den T. vorher, nachher τῇ προτεραίᾳ, τῇ ὑστεραίᾳ; am T. vor (nach) etw. τῇ προτεραίᾳ (ὑστεραίᾳ) τινός; nach Verlauf weniger T. ὀλίγων ἡμερῶν; wenige T. nachher οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον; erst vor wenigen T., es sind erst wenige T. her seit… οὐ πολλαὶ ἡμέραι εἰσὶν ἐξ οὗ…, auch χθὲς καὶ πρώην, πρώην καὶ χθές; es ist schon Jahr u. T. seit… παρελήλυθεν ἤδη ἐνιαυτὸς ἐξ οὗ…, πολὺς ἤδη χρόνος ἐξ οὗ…: — T. für T. καθ' ἑκάστην (τὴν) ἡμέραν, καθ' ἡμέραν, ἀνὰ ἑκάστην ἡμέραν, ἑκάστης τῆς ἡμέρας, auch ὁσημέραι. — von T. zu T. εἰς ἡμέραν. — einen T. um den anderen ἡμέραν παρ' ἡμέραν, παρ' ἡμέραν. — auf od. für e. T. ἐφ' ἡμέραν. — an diesem T. (ἐν) τῇδε od. ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ; am zweiten, dritten u. s. w. T.: durch die *adj.* δευτεραῖος, τριταῖος 3. u. dgl., z. B. am zweiten T. kamen sie zu dem Dorfe δευτεραῖοι ἧκον πρὸς τὴν κώμην; am wievielten T. könnte ich wol dorthin kommen? ποσταῖος ἂν ἐκεῖσε ἀφικοίμην; — diesen T. hindurch ταύτην τὴν ἡμέραν; d. T. über δι' ἡμέρας; fünf T. lang πέντε ἡμέρας. — alle drei T. διὰ τρίτης τῆς ἡμέρας. — einen T. dauernd ἡμερήσιος 3. u. 2., ἐφήμερος 2. — einen T. lebend ἡμερόβιος 2. — auf den T. gezählt od. ausgerechnet ἡμερολεγδόν. — nach T. zählen od. bestimmen ἡμερολογεῖν. — am T. erscheinend od. sichtbar ἡμεροφανής 2. — e. heiterer, ruhiger T. ἡ εὐημερία, ἡ εὔδιος (εὐδιεινὴ) ἡμέρα, ἡ εὐδία. — e. glücklicher T. ἡ εὐημερία. — e. glücklichen T. haben εὐημερεῖν. — e. unglücklicher T. ἡ δυσημερία: ἡ ἀποφρὰς (-άδος) ἡμέρα (*dies nefastus*); e. unglücklichen T. haben δυσημερεῖν. — guten T.! χαῖρε; Jmd. e. guten T. sagen u. bieten προσειπεῖν τινα χαίρειν. — gute T. haben εὖ od. καλῶς πράττειν, εὐκόλως ζῆν, βίον ἔχειν εὐδαίμονα. — sich e. guten T. machen ἡδονῇ διδόναι τὴν ἡμέραν, χαρίζεσθαι τῷ θυμῷ. — e. T. feiern od. begehen ἑορτάζειν od. ἄγειν ἡμέραν. — müssige T. haben σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν, βίον ἔχειν σχολαῖον, σχολῇ διάγειν τὸν βίον. — seine T. beschliessen τελευτᾶν τὸν βίον od. τοῦ βίου. — in unseren T. ἐν τῷ νῦν χρόνῳ, καθ' ἡμᾶς, ἐφ' ἡμῶν; heut zu T. τὸ νῦν εἶναι, ἐν τῷ νῦν χρόνῳ; d. Menschen unserer T. οἱ καθ' ἡμᾶς od. ἐφ' ἡμῶν (οἱ νῦν) ἄνθρωποι. — in meinen alten T. πρεσβύτης ὤν; d. alten T. = d. Alter, w. s. — an d. T. kommen φανερὸν γίγνεσθαι; φαίνεσθαι, ἀναφαίνεσθαι (*aor. P.*) — etwas an d. T. bringen προφέρειν (ἄγειν) τι εἰς τὸ φῶς; καθιστάναι τι εἰς τὸ φανερόν; φανερὸν ποιεῖν τι; ἀπο-, ἀνα-, ἐκ-φαίνειν τι, ἐμφανίζειν τι. — etw. zu T. fördern ἐκφέρειν τι εἰς τὸ φῶς, auch ἀνορύττειν τι (herausgraben, v. Bergleuten). — an d. T. legen δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-δείκνυσθαι, ἀποφαίνειν (u. *M.*), δηλοῦν, ἐμφανίζειν. — am T. liegen φανερὸν (δῆλον, κατάδηλον, σαφέστατον) εἶναι. — etw. bei T. besehen ὑπ' αὐγὰς ὁρᾶν od. θεωρεῖν τι. — in d. T. hinein leben εἰκῇ ζῆν. — in d. T. hinein schwatzen εἰκῇ od. αὐτοκαβδάλως λέγειν, λέγειν ὅ τι ἂν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ στόμα.

tagähnlich ἡμεροειδής 2.

Tagearbeit τὸ δι' ἡμέρας ἔργον; τὸ ἐφήμερον od. ἡμερήσιον ἔργον; auch bloss ἡ ἐργασία.

Tagearbeiter s. Tagelöhner.

Tagebericht τὸ ἡμερήσιον ὑπόμνημα.

Tagebote ὁ ἡμερινὸς ἄγγελος.

Tagebuch ἡ ἐφημερίς, ίδος (gew. *pl.*); auch τὰ

ὑπομνήματα. — e. T. führen ἀπογράφεσθαι τὰ καθ' ἡμέραν.
Tagedieb ἄνθρωπος ἀργός od. ῥάθυμος; ὁ ἐν ἀργίᾳ (ῥᾳθυμίᾳ) τὸν βίον διάγων.
Tagefahrt (zu Lande) ἡ ἡμέρας μιᾶς ὁδός, ἡ ἡμερησία ὁδός; (zu Wasser) ὁ ἡμέρας μιᾶς πλοῦς, ὁ ἡμερήσιος πλοῦς.
tagelang διὰ πολλῶν ἡμερῶν, πολλὰς ἡμέρας (viele Tage); εἰς ἡμέραν, ἡμέραν παρ' ἡμέραν od. bloss παρ' ἡμέραν (Tag für Tag).
Tagelöhner ὁ θής, θητός; ὁ ἔριθος (gedungner Feldarbeiter; mehr poet.); ὁ μισθωτός, μισθοφόρος, ὁ ἐπὶ μισθῷ ἐργαζόμενος, sp. ὁ μισθάρνης, μίσθαρνος (Lohnarbeiter). — der Dienst u. Stand des T. ἡ θητεία, μισθαρνία. — T. sein θητεύειν, sp. ἐριθεύεσθαι; auch ἐργάζεσθαι ἐπὶ μισθῷ, μισθαρνεῖν. — den T. betreffend θητικός 3.
Tagelöhnerarbeit τὸ θητικὸν ἔργον.
Tagelöhnerin ἡ θητεύουσα γυνή; ἡ ἔριθος.
tagelöhnern θητεύειν, sp. ἐριθεύεσθαι; auch ἐπὶ μισθῷ ἐργάζεσθαι, μισθαρνεῖν.
Tagelöhnerstand ἡ θητεία, μισθαρνία; ist es = die Tagelöhner: οἱ θῆτες, τὸ θητικόν, οἱ μισθαρνοῦντες.
Tagelohn ὁ τῆς θητείας μισθός, sp. τὸ θητώνιον. — um T. dienen s. tagelöhnern.
Tagemarsch ἡ ἡμέρας (ἡμερησία) ὁδός od. πορεία; ὁ σταθμός (als Längenmass).
tagen; es tagt ὑπολάμπει od. ὑποφαίνει ἡμέρα (auch ὑποφαίνεται ἡμέρα); γίγνεται φῶς od. ἡμέρα, ὑποφαύσκει (ὑποφώσκει) ἡ ἕως (ἡ ἡμέρα od. ὁ ἥλιος).
Tagereise (zu Lande) ἡ ἡμέρας (ἡμερησία) ὁδός od. πορεία; (zur See) ὁ ἡμέρας od. ἡμερήσιος πλοῦς; e. tüchtige T. ἡμέρας μάλα μακρᾶς ὁδός; e. halbe T. ἡμίσεος ἡμέρας ὁδός; drei T. entfernt sein ἀπέχειν τριῶν ἡμερῶν ὁδόν; Entfernung v. e. T. τὸ ἡμερήσιον διάστημα.
Tagesanbruch, -anfang ὁ ὄρθρος, ἡ ἕως, ω; ἡ ἀκρωρία; auch τὸ φῶς, φωτός, ἡ ἡμέρα, z. B. gegen T. περὶ τὸν ὄρθρον, πρὸς ἡμέραν; mit T. ἅμ' ἡμέρᾳ od. ἕω (ἅμα τῇ ἡμέρᾳ od. τῇ ἕῳ), ἅμα ὄρθρῳ, ἅμα τῷ φωτί; nach T. ἡμέρας γενομένης; vor T. πρὸ ἡμέρας, πρὸ (τῆς) ἕω. — s. „Morgen" u. „Anbruch."
Tagesbefehl τὸ παράγγελμα, ἡ παράγγελσις.
Tagesbegebenheiten τὰ καθ' ἡμέραν γιγνόμενα od. γενόμενα.
Tagesgespräch οἱ αὐθήμερον λόγοι; τὸ θρύλημα, τὸ θρυλούμενον, τὰ θρυλούμενα.
Tagesgleiche ἡ ἰσημερία. — von od. in d. T. ἰσημερινός 3.
Tageslänge τὸ ἡμέρας μῆκος; ὁ ἡμέρας od. ἡμερήσιος χρόνος.
Tageslicht τὸ (ἡλίου) φῶς; τὸ ἡμερινὸν od. μεθημερινὸν φῶς; auch ὁ ἥλιος. — an's T. kommen ἥκειν od. παριέναι εἰς τὸ ἐμφανές (εἰς τοὐμφανές), εἰς τὸ φανερόν; v. Sachen φανερὸν, δῆλον od. κατάδηλον γίγνεσθαι. — vgl. Tag.
Tagesordnung *a)* allg. τὰ καθήκοντα od. προσήκοντα ἀνὰ ἑκάστην ἡμέραν. — an der T. sein γίγνεσθαι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, vgl. im Schwange sein, unter „Schwang." *b)* in einer berathenden Versammlung: τὰ προτεθέντα, τὰ προκείμενα. — auf d. T. setzen προτιθέναι τι od. πρ. σκοπεῖν τι (λέγειν περί τινος). — es steht etw. auf der T. πρόκειταί τι od. πρ. σκοπεῖν τι (λέγειν περί τινος).
Tageszeit ἡ ἡμέρας ὥρα, auch ἡ ἡμέρα, vgl. Tag. — bei früher T. πρωῒ τῆς ἡμέρας, ὄρθριον, sp. τὸ ὀρθρινόν; auch durch das *adj.* ὄρθριος 3., z. B. er kam bei früher T. ἧκεν ὄρθριος.
Tagewache ἡ ἡμερινὴ od. μεθημερινὴ φυλακή; als Pers. ὁ ἡμερινὸς φύλαξ, οἱ ἡμερινοὶ φύλακες, αἱ ἡμεριναὶ od. μεθημεριναὶ φυλακαί, τὰ ἡμεροσκόπια. — Ort der T. τὸ ἡμεροσκοπεῖον. — T. halten ἡμεροσκοπεῖν, ἡμεροφυλακεῖν.
Tagewächter ὁ ἡμεροσκόπος, ἡμεροφύλαξ, κος; ὁ ἡμερινὸς φύλαξ; s. d. vhg. W. — T. sein ἡμεροσκοπεῖν, ἡμεροφυλακεῖν.
tageweis καθ' ἡμέραν.
Tagewerk, s. Tagearbeit.
Tagsatzung τὸ κοινὸν συνέδριον; ἡ σύνοδος.
tagtäglich καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὁσημέραι, sp. ἡμέραν παρ' ἡμέραν.
Taille ἡ φυή. — von dünner T. σφηκώδης 2.
Takelwerk τὰ (τῆς νεὼς) ὅπλα od. σκευη.
Takt 1) eig. ὁ ῥυθμός, ἡ βάσις. — im od. nach d. T. ἐν ῥυθμῷ, μετὰ ῥυθμοῦ, κατὰ ῥυθμόν, vgl. taktmässig. — T. halten τηρεῖν ῥυθμόν, beim Marsche od. Tanze ἐν ῥυθμῷ βαίνειν od. ὀρχεῖσθαι, in d. Musik ἄρσιν καὶ θέσιν ἀνατείνειν, beim Schlagen mit d. Hammer ὑπὸ μίαν ἄρσιν καὶ θέσιν ἀνατείνειν καὶ κατατίθεσθαι. — aus dem T. kommen ἔξω ῥυθμοῦ γίγνεσθαι od. φέρεσθαι (*P.*). — in den T. bringen ῥυθμίζειν, καταρρυθμίζειν. — aus dem T. bringen ταράττειν, συνταράττειν. — den T. schlagen ὑποκρούειν. — d. T. machend ῥυθμοποιός 2. — das Aufschreiben des T. ἡ ῥυθμογραφία. — ohne T. ἄρρυθμος 2.; ohne T. sein ἀρρυθμεῖν; Mangel an T. ἡ ἀρρυθμία. — 2) übtr. feiner T.: ἡ εὐρυθμία, εὐταξία, auch ἡ εὐτραπελία, κομψεία. — Mangel an feinem T. ἡ ἀπειροκαλία. — e. Mann v. feinem T. ἀνὴρ εὔρυθμος, εὐτράπελος, κομψός, ἀστεῖος; e. Mensch ohne T. ἄνθρωπος ἀπειρόκαλος, ἄκαιρος. — e. richtigen T. in etw. haben ἐμμελῶς κρίνειν τι od. περί τινος.
taktfest εὔρυθμος 2.; *adv.* ἐν ῥυθμῷ od. μετὰ ῥυθμοῦ; übtr. t. in etw. sein ἀκριβῶς ἐπίστασθαί τι, ἐξεπίστασθαί τι, μάλα ἐμπείρως ἔχειν τινός.
Taktik ἡ τακτική, τὰ τακτικά, τὰ ἀμφὶ τάξεις, ἡ στρατηγία. — e. Buch über T. τὸ τακτικὸν σύγγραμμα. — in d. T. erfahren τακτικός, στρατηγικός 3.
Taktiker ὁ τακτικός.
taktisch τακτικός 3.
taktlos ἄρρυθμος 2.; übtr. ἄκαιρος, ἀπειρόκαλος 2., σκαιός 3.
Taktlosigkeit ἡ ἀρρυθμία; übtr. ἡ ἀκαιρία, ἀπειροκαλία, σκαιότης.
taktmässig ῥυθμικός 3., ἔνρυθμος, εὔρυθμος 2.; *adv.* εὐρύθμως, ἐνρύθμως, ἐν ῥυθμῷ, μετὰ ῥυθμοῦ, κατὰ ῥυθμόν. — t. blasen ῥυθμοὺς σαλπίζειν. — t. Musikstück ὁ ῥυθμός.
Taktschlag ἡ ἄρσις καὶ θέσις; s. Takt.
Talar ὁ ποδήρης χιτών, ῶνος; τὸ ὀρθοστάδιον, ὁ ὀρθοσταδίας, ὁ ὀρθοστάδιος χιτών.
Talent 1) als Gewicht u. Geld: τὸ τάλαντον. — ein T. schwer oder werth ταλαντιαῖος 3., zwei, drei, viel T. werth od. schwer διτάλαντος 2., τριτάλαντος 2. (sp. τριταλαντιαῖος 3.), πολυτάλαντος 2.; ein T., viele T. besitzend ταλαντιαῖος 3., πολυτάλαντος 2.; Bürge für ein T. ταλαντιαῖος ἔγγυος. — drei T. τρία τάλαντα, sp. ὁ τριτάλαντος. — 2) übtr. Naturanlage: ἡ φύσις, auch ἡ δύναμις, z. B. poetisches T. ἡ ποιητικὴ δύναμις. — gutes, grosses T. ἡ εὐφυΐα, ἡ ἀγαθὴ φύσις, ἡ φύσεως ἰσχύς; e. Mann v. T. ἀνὴρ εὐφυής. — ohne T. ἀφυής 2.; Mangel an T. ἡ ἀφυΐα. — T. zu etw. haben εὖ πεφυκέναι πρός τι, kein T. zu etw. besitzen ἀφυῆ εἶναι πρός τι.
talentlos ἀφυής 2.
Talentlosigkeit ἡ ἀφυΐα.

talentvoll εὐφυής 2., οὐκ ἀφυής 2., εὖ πεφυκώς 3., φύσιν ἀγαθὴν ἔχων 3.
Talg τὸ στέαρ (*gen.* στέατος), ὁ δημός, τὸ λίπος; *dem.* τὸ στεάτιον. — zu T. werden στεατοῦσθαι (*P.*) sp. — aus T. στεάτινος 3.
talgartig στεατώδης 2.
talgig στεατώδης, λιπώδης 2.
Talglicht ὁ στεάτινος λύχνος.
Talisman τὸ βασκάνιον, sp. προβασκάνιον, ἡ προφυλακή, τὸ περίαμμα.
Tamariske ἡ μυρίκη. — v. der T. μυρίκινος 3.
Tambour ὁ τυμπανιστής.
Tambourin τὸ ῥόπτρον.
Tand ὁ ῥῶπος, τὰ ῥωπικά, ὁ λῆρος (u. *pl.*), auch χρῆμα οὐδενὸς ἄξιον.
Tang τὸ φῦκος, τὸ φυκίον (gew. *pl.*). — T. fressend φυκοφάγος 2. — voll T. φυκώδης 2. — mit T. ausstopfen φυκοῦν sp.
tangartig φυκώδης, sp. φυκιώδης 2.
Tangente ἡ ἐπιψαύουσα (*sc.* γραμμή).
Tanne ἡ ἐλάτη; Rothtanne ἡ ἄρρην ἐλάτη; Weisstanne ἡ θήλεια ἐλάτη.
tannen *adi.* ἐλάτινος 3. u. 2.
Tannenhain τὸ ἐλατῶν ἄλσος. [τίνη.
Tannenharz ἡ ἐλατίνη od. ἀπὸ τῆς ἐλάτης ῥη-
Tannenholz τὸ ἐλάτινον ξύλον.
Tannenwald ἡ ἐλατῶν ὕλη, ὁ ἐλατῶν δρυμός.
Tannenzapfen ὁ στρόβιλος; *dem.* τὸ στροβίλιον.
Tante, s. Muhme. [— aus T. στροβίλινος 3.
Tanz τὸ ὄρχημα, ἡ ὄρχησις, selten ὁ ὀρχησμός; ἡ χορεία, τὸ χόρευμα, ὁ χορός (Reigentanz). — e. T. aufführen ἐπιτελεῖν χορόν, χορεύειν χορείαν. — zum T. gehörig, den T. betreffend ὀρχηστικός, χορευτικός 3. [χεῖσθαι.
Tanzbär umschr. ὁ ἄρκτος ὁ πεπαιδευμένος ὀρ-
Tanzboden, τὸ ὀρχηστικὸν μελετητήριον, ὁ ὀρχηστικὸς τόπος; poet. ὁ χορός.
tanzen ὀρχεῖσθαι, ὄρχησιν ποιεῖσθαι; auch χορεύειν (vom Reigentanz). — auf einem Beine t. ἀσκωλιάζειν. — sprichw. Jmd. auf der Nase herumtanzen περιυβρίζειν τινά; nach Jmds. Pfeife
Tanzen, das, ἡ ὄρχησις. [t., s. Pfeife.
Tanzfigur τὸ (ὀρχηστικὸν) σχῆμα.
Tanzkunst ἡ ὀρχηστική (m. u. ohne τέχνη), ἡ
Tanzlied τὸ ὀρχηστικὸν μέλος. [ὄρχησις.
tanzlustig φιλορχήμων 2., ὁ φιλορχηστής.
Tanzmeister ὁ ὀρχηστοδιδάσκαλος; ὁ χοροδιδάσκαλος (der den Chor im Tanz u. Gesang unterrichtet). [ὄρχησιν κρούματα.
Tanzmusik ἡ ἐμμέλεια; od. umschr. τὰ παρὰ τὴν
Tanzplatz, Tanzsaal, s. Tanzboden.
Tanzschuh τὸ ὀρχηστικὸν πέδιλον.
tanzsüchtig χορομανής 2. (mehr poet.). — t. sein ὀρχηστομανεῖν sp.
Tanzweise ἡ ἐμμέλεια.
Tapet; etw. auf's T. bringen προφέρειν τι εἰς τὸ μέσον, εἰσφέρειν τι, λόγον ἐμβάλλειν περί τινος.
Tapete ὁ τάπης, ητος, ἡ τάπις (auch δάπις), ιδος (*dem.* τὸ δαπίδιον, sp. ταπήτιον); auch ἡ αὐλαία; vgl. τὰ κρεκάδια.
tapezieren στρωννύναι (ἐπιστρωννύναι, κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν) τι τάπησιν od. τάπισιν (δάπισιν).
tapfer ἀνδρεῖος, ἀγαθός, θαρραλέος 3., εὔψυχος 2., selten u. mehr poet. ἄλκιμος 2. — t. That τὸ καλὸν ἔργον, ἡ ἀριστεία, sp. τὸ ἀνδραγάθημα. — t. sein, sich t. zeigen od. beweisen ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν; auch ἀνδρεῖον od. ἀγαθὸν παρέχειν ἑαυτόν, ἄνδρα ἀγαθὸν γίγνεσθαι od. εἶναι. — sich t. halten ἰσχυρίζεσθαι, μένειν, ὑπομένειν. — der tapferste sein ἀριστεύειν (unter d. Bürgern πολιτῶν).
Tapferkeit ἡ ἀνδρία u. ἀνδρεία, ἡ ἀνδραγαθία, ἡ ἀρετή; ἡ εὐψυχία, auch ἡ ἀλκή. — vgl. Muth. — Preis der T. τὸ ἀριστεῖον.
tappen (im Finstern) πλανᾶσθαι (*P.*) od. ψηλαφᾶν ἐν σκότῳ; m. dem Stabe vor sich hin t. προδεικνύναι τῇ βακτηρίᾳ.
Tarantel τὸ φαλάγγιον. — v. der T. gestochen φαλαγγιόδηκτος, φαλαγγιόπληκτος 2. sp. — Heilmittel gegen den Biss der T. τὸ φαλάγγιον, φα-
Tarif, etwa τὸ παράπηγμα. [λαγγίτιον.
Tarnkappe ἡ Ἅιδου κυνῆ.
Tartsche ἡ ἀσπίς, ίδος.
Tasche ἡ πήρα (Reisesack, Ranzen); ὁ μάρσιπος, τὸ μαρσίπιον (Beutel, Sack); ὁ θύλακος (Sack, Ranzen, gew. v. Leder); τὸ βαλάντιον (Beutel, Geldbeutel); unseren T. in d. Kleidern, welche d. Alten nicht kannten, entspricht ὁ κόλπος, d. i. der Bausch des Kleides, welcher durch das Gürten gebildet wurde u. dessen man sich als T. bediente. — in die T. stecken κρύπτειν τι τῇ πήρᾳ u. dgl.; in die T. (des Kleides) stecken κατατίθεσθαί τι εἰς τὸν κόλπον; bildl. κερδαίνειν τι.
Taschenbuch τὸ ἐγχειρίδιον; ἡ δέλτος.
Taschengeld, umschr. τὸ εἰς τὰ πρόχειρα ἀναλώματα od. εἰς τέρψιν καὶ ἡδονὴν δεδομένον
Taschenkrebs ὁ πάγουρος. [τινὶ ἀργύριον.
Taschenspieler ὁ ψηφοπαίκτης, sp. ψηφοκλέπτης; auch ὁ θαυματοποιός, θαυματουργός, ὁ γόης, ητος, ὁ μαγγανευτής. — e. T. sein = Taschenspielerkünste (machen).
Taschenspielerei, s. Taschenspielerkunst.
Taschenspielerin ἡ θαυματοποιός, θαυματουργός, μαγγανεύτρια.
Taschenspielerkunst ἡ ψήφων παιδιά; ἡ θαυματοποιία, θαυματουργία, μαγγανεία, γοητεία. — T. machen ψηφοπαικτεῖν, θαυματοποιεῖν, θαυματουργεῖν, μαγγανεύειν, γοητεύειν.
Taschenspielerstückchen τὸ μαγγάνευμα, γοήτευμα, sp. θαυματούργημα.
Tasse ὁ κύαθος; *dem.* τὸ κυάθιον; vgl. Schale.
tasten ψηλαφᾶν; nach etw. t. ἐπιψηλαφᾶν τι u. τινος; auf etw. herum t., s. betasten.
Tastsinn ἡ ἁφή, ἐπαφή.
Tatze ὁ ὄνυξ, υχος, ὁ πούς, ποδός, auch ἡ χείρ, χειρός (beim Affen od. Bären).
Tau ὁ κάλως, ω (*dem.* τὸ καλώδιον), τὸ πεῖσμα, τὸ σχοινίον (bes. Schiffstau); im Bes. ὁ τέρθριος (zum Aufspannen der Segel), vgl. ὁ πούς, ἡ ὑπέρα, ὁ χαλινός; τὸ τοπεῖον (gew. *pl.*; die T. der Takellage); τὰ ἐπίγυα (m. u. ohne σχοινία), sp. τὰ ἀπόγεια (Hintertaue zum Anbinden des Schiffes am Lande); ὁ κεροίαξ, ακος (um die Segelstangen zu regieren); τὸ ὑπόζωμα (starkes Tau, wagerecht, wie e. Gurte, um d. Schiff gelegt).
taub 1) eig. κωφός 3., etw. t. ὑπόκωφος 2. — t. werden κωφοῦσθαι (*P.*), κωφὸν γίγνεσθαι. — meine Ohren sind ganz t. geworden durch dein Geschrei τὰ ὦτά μου ἐκκεκώφωκας (od. -ηκας) βοῶν, διατεθρύλημαι τὰ ὦτα ὑπὸ σοῦ βοῶντος. — t. sein für od. gegen etw. ἀνήκοον εἶναί τινος, οὐχ ὑπακούειν τινός, auch κωφὸν εἶναί τινος. — m. hörenden Ohren t. sein ἀκούοντα οὐ μανθάνειν od. συνιέναι (ἵημι). — t. Ohren predigen κωφῷ λέγειν od. ᾄδειν. — 2) übtr. *a*) ohne Gefühl: ἀναίσθητος, ἀπαθής 2. *b*) ohne Gehalt: κενός 3., διάκενος 2.; v. Fruchtkörnern ἄγονος 2.
Taube ἡ περιστερά; wilde T. ἡ πελειάς, άδος (Feldtaube); ἡ φάττα (die grosse Holz- od. Ringeltaube), ἡ φάψ, φαβός (die kleinere); vgl. ἡ οἰνάς, άδος. — junge T. ὁ περιστεριδεύς, s. Täubchen. — glaubst du, dass dir d. gebratenen T. in d. Maul fliegen werden? ἆρ' οἴει τὰς κίχλας ὀπτὰς εἰς τὴν φάρυγγά σοι εἰσπτήσεσθαι;

taubenähnlich, -artig περιστεροειδής 2.

Taubenei τὸ περιστερᾶς ᾠόν.

Taubenfalk ὁ φαττοφόνος (ἱέραξ), sp. ὁ φαττοφόντης.

Taubenfeder τὸ περιστερᾶς πτερόν od. πτίλον (s. Feder).

Taubenfleisch τὰ περιστερῶν κρέα.

Taubenhaus ὁ περιστερεών, ῶνος, τὸ περιστεροτροφεῖον.

Taubenkraut ὁ περιστερεών, ῶνος, auch τὸ περιστέριον, ἡ ἱερὰ βοτάνη, ἡ ἀριστερεών, ῶνος.

Taubennest ἡ περιστερᾶς καλιά.

Taubenschlag, s. Taubenhaus.

Tauber ὁ περιστερός.

Taubhafer ὁ αἰγίλωψ, ωπος.

Taubheit ἡ κωφότης, seltener ἡ κώφωσις, τὸ κώφωμα; auch ἡ ἀνηκοΐα (das Nichthören sp.).

taubstumm ἐνεός (selten ἐννεός) 3., auch κωφὸς καὶ ἐνεὸς ἐκ γενεᾶς.

tauchen 1) *tr.* βάπτειν, selten βαπτίζειν; δύειν. — in etw. t. βάπτειν εἴς τι u. ἔν τινι, ἐμβάπτειν εἴς τι, sp. ἔν τινι; bei Sp. auch ἐμβαπτίζειν τινί. — 2) *intr.* δύεσθαι, καταδύεσθαι; κολυμβᾶν, κατακολυμβᾶν.

Tauchen, das 1) *tr.* ἡ βαφή, βάψις, sp. ἡ βάπτισις. — 2) *intr.* ἡ δύσις; ἡ κολύμβησις u. selten ὁ κόλυμβος sp. — zum T. geschickt δυτικός 3.

Taucher 1) v. Menschen: ὁ κολυμβητής, κατακολυμβητής; selten ὁ δύτης. — 2) e. Wasservogel: ἡ κολυμβίς, ίδος, ὁ κόλυμβος, ἡ αἴθυια.

Taucherkunst ἡ κολυμβητική (*sc.* τέχνη).

Taufbecken τὸ βαπτιστήριον.

Taufe ὁ βαπτισμός, τὸ (ἱερὸν) βάπτισμα, ἡ βάπτισις; ἡ μύησις (auch: Vorbereitung zur T.); τὸ φώτισμα (sämmtl. N. T. u. K. S.).

taufen βαπτίζειν.

Taufen, das ὁ βαπτισμός, ἡ βάπτισις; vgl. Taufe.

Taufkapelle, -stein, -zelle τὸ βαπτιστήριον.

taugen, zu etw. χρήσιμον, ἐπιτήδειον εἶναι εἴς (πρός) τι, ἱκανὸν εἶναι εἴς (πρός, ἐπί) τι; ἐφαρμόττειν τινί, εἴς (ἐπί, πρός) τι. — es taugt etw. nichts οὐδὲν ὄφελός ἐστί τινος. — wer od. was nichts taugt ἀχρεῖος, ἄχρηστος, ἀχρήσιμος 2.

Taugenichts ὁ οὐδενὸς ἄξιος, ὁ μαστιγίας (*verbero*), ὁ ὄλεθρος; sp. ὁ παλίμπρατος.

tauglich ἐπιτήδειος 3. u. 2., χρήσιμος 2. u. 3., auch χρηστός, καλός, ἀγαθός, οἰκεῖος 3.; ἱκανός 3. (hinreichend), δίκαιος 3. (recht, brauchbar). — t. zu etw. sein, s. taugen.

Tauglichkeit ἡ ἐπιτηδειότης, χρησιμότης, χρηστότης, ἱκανότης.

Taumel ὁ ἴλιγγος (Schwindel); ἡ καρηβαρία, selten καρηβάρησις (Schwere des Kopfes); ἡ κραιπάλη (T. in Folge des Rausches), ἡ μέθη (Trunkenheit); ist es = gewaltige Aufregung des Gemüthes ἡ πτόησις od. πτοίησις. — T. der Freude ἡ ὑπερβάλλουσα od. ἄγαν χαρά, ἡ ὑπερβολὴ χαρᾶς. — im T. der Freude παρενεχθεὶς (3.) ὑπὸ τῆς ἡδονῆς; im T. des Glückes ἐπαρθεὶς (3.) τῇ εὐτυχίᾳ, μεθύων (3.) ὑπὸ τῆς εὐτυχίας od. τῇ εὐτυχίᾳ.

taumelig παράφορος 2., ἰλιγγιῶν 3. u. ä. *part.* — t. sein καρηβαριᾶν, καρηβαρᾶν, καρηβαρεῖν; s. taumeln.

taumeln σφάλλεσθαι (*P.*), βαδίζειν σφαλερὸν καὶ παράφορον, παραφέρεσθαι (*P.*); ἰλιγγιᾶν (schwindelig sein); κραιπαλᾶν (in Folge eines Rausches).

Taumeln, das, τὸ σφάλλεσθαι, ἡ παραφορά; s. Taumel.

Tausch ἡ ἀλλαγή, δι-, μετ-αλλαγή, μετάλλαξις; ἡ ἀμοιβή; ἡ ἀντίδοσις (des Vermögens; s. d. Lex.). — den T. betreffend ἀλλακτικός 3. — e. schlechten T. machen τὸ λεγόμενον χρύσεα χαλκείων (ἀμείβεσθαι).

tauschen, etw. gegen etw. ἀλλάττειν τι ἀντί τινος, διαλλάττειν (u. *M.*) τί τινος od. ἀντί τινος, διαμείβεσθαί τί τινος od. ἀντί τινος, δέχεσθαί τι ἀντί τινος, ἀντιδιδόναι τί τινος. — bildl. ich möchte nicht gern m. dir t. οὐκ ἂν ἡδέως δεξαίμην τὴν τύχην σου, οὐχ ἑκὼν ἂν γενοίμην οὗ σὺ νῦν εἶ.

Tauschhändler ὁ ἐπ' ἀλλαγῇ ποιούμενος τὴν ἐμπορίαν.

Tauschhandel ἡ μεταβλητική, ἡ ἀλλαγή, ἡ τῶν φορτίων ἀμοιβή. — T. treiben ἐπ' ἀλλαγῇ τὴν ἐμπορίαν ποιεῖσθαι od. ἐμπορεύεσθαι, auch wol μεταβάλλεσθαι τὰ φορτία.

Tauschmittel τὸ ὑπάλλαγμα.

tauschweise ἀλλαγῇ, δι' ἀλλαγῆς.

tausend χίλιοι, αι, α; als Ziffer ͵α. — d. Zahl T., e. Anzahl v. T. ἡ χιλιάς, άδος; viele Tausende πολλαὶ χιλιάδες. — Haufe od. Korps von t. Mann ἡ χιλιοστύς, ύος. — von t. Mann χιλίανδρος 2. — t. Mann Reiterei ἵππος χιλία. — Befehlshaber von t. Mann ὁ χιλίαρχος (selten χιλιάρχης); sein Posten ἡ χιλιαρχία; e. solcher sein χιλιαρχεῖν. — t. Talente werth od. schwer χιλιοτάλαντος 2. — ein Schiff v. t. Tonnen πλοῖον χιλιοφόρον sp. — m. t. Dörfern χιλιόκωμος 2. sp. — v. t. Jahren χιλιετής 2., Zeit v. t. Jahren ὁ χιλιετὴς χρόνος, sp. ἡ χιλιετηρίς, ίδος, ἡ χιλιετία, ἡ χιλιάς, άδος. — um t. Drachmen bestrafen χιλιοῦν. — Opfer von tausend (Thieren) ἡ χιλιόμβη sp. — steht es übh. für e. unbestimmte grosse Zahl χίλιοι u. gew. μυρίοι 3.; tausende u. tausende μυριάδες; t. Dank sagen μεγίστην od. πλείστην χάριν λέγειν.

Tausendblatt ὁ μικρὸς χιλιόφυλλος (Schafgarbe); τὸ μυριόφυλλον (e. Wasserpflanze).

tausenderlei μυρίοι 3.; πολλοὶ καὶ παντοδαποί 3.

tausendfach, -fältig χιλιοπλάσιος 3., χιλιοπλασίων 2.; übh. = unzählig μυρίος 3. (u. *pl.*)

tausendfüssig χιλιόπους, πουν, *gen.* ποδος (unbelegt).

Tausendfuss ἡ σκολοπένδρα. — v. d. Art des T. σκολοπενδρώδης 2.

Tausendgüldenkraut τὸ κενταύριον, ἡ κενταυρίς, ίδος, selten ἡ κενταυρία; auch ἡ νάρκη.

tausendjährig χιλιετής 2. od. ἐτῶν χιλίων. — d. t. Reich Christi ὁ χιλιασμός; Anhänger dieser Lehre ὁ χιλιαστής K. S.

Tausendkünstler ὁ θαυματοποιός; ὁ πανουργότατος.

tausendmal χιλιάκις; = unzählige Male μυριάκις.

tausendpfündig χιλιόλιτρος 2. (unbelegt).

Tausendschön ὁ ἀμάραντος. — v. T. ἀμαράντινος 3.

tausendste χιλιοστός 3. — der t. Theil τὸ χιλιοστὸν μέρος, sp. ἡ χιλιοστή. — nicht der t. Theil οὐδὲ πολλοστὸν μέρος.

tausendwinkelig χιλιάγωνος 2.

Tauwerk τὰ τῆς νεὼς ὅπλα od. σκευή. — T. der Takellage τὰ τοπεῖα.

Taxation ἡ τίμησις, sp. διατίμησις.

Taxator ὁ τιμητής.

Taxe ἡ τακτὴ τιμή, τὸ τίμημα.

taxieren τιμᾶν (u. *M.*), sp. διατιμᾶσθαι; auch συντάττειν (bestimmen, festsetzen). — hoch taxieren τιμᾶν (u. *M.*) τι μεγάλου od. χρημάτων πολλῶν.

Taxus ὁ τάξος sp.; besser ἡ (seltner ὁ) σμῖλαξ od. μῖλαξ, κος. — v. T. σμιλάκινος 3.

Tazette ὁ ἔνδον κροκώδης νάρκισσος.

Technik τὰ τῆς τέχνης (d. kunstmässige Verfahren); ἡ τέχνη, ἐπιστήμη, ἐμπειρία (Kunstfertigkeit).

technisch τεχνικός 3., ἔντεχνος 2.

Technologe ὁ τεχνολόγος. — e. T. sein τεχνολογεῖν.

Technologie ἡ τεχνολογία.

technologisch τεχνολογικός 3.

Teich ἡ λίμνη; τὸ ἕλος (mehr: Sumpf); kleiner T. τὸ λιμνίον; T. von ausgetretenem Seewasser ἡ λιμνοθάλαττα. — zum T. machen λιμνοῦν. — im T. lebend λιμνόβιος 2. sp.; im T. arbeitend λιμνουργός 2. sp.
teichartig λιμνώδης 2.
Teichgras τὸ βρύον.
Teichwasser τὸ λιμναῖον ὕδωρ.
Teig τὸ σταῖς (σταίς), *gen.* σταιτός (T. v. Weizenmehl); τὸ φύραμα (allg.); ἡ μᾶζα (bes. v. Gerstenmehl). — T. machen od. kneten μάττειν (sp. μαζᾶν u. *M.*), auch φυρᾶν od. φύρειν.
teigicht σταίτινος 3.
teigig (v. Brote u. dgl.) κολλώδης 2.
Teint ὁ (τοῦ σώματος) χρώς, χρωτός; ἡ χρόα. — v. weissem T. λευκὸς (3.) τὴν χρόαν.
Teleskop, s. Fernrohr.
Teller ὁ πίναξ, ακος; gew. ἡ λεκανίσκη, sp. ἡ λεκανίς, ίδος; auch τὸ λεκάνιον, sp. λεκανίδιον; ἡ λοπάς, άδος. [πλάστιγξ, γγος.
Tellerchen τὸ λοπάδιον, ὁ λοπαδίσκος; vgl. ἡ
Tellerlecker ὁ τραπεζολείχων, οντος, ὁ τραπεζολοιχός.
Tempel τὸ ἱερόν, ὁ νεώς, seltener ναός; T. eines Heros τὸ ἡρῷον, T. der Here τὸ Ἡραῖον, des Hephaistos τὸ Ἡφαιστεῖον u. dgl. — Bezirk eines T. τὸ τέμενος. — e. T. berauben, plündern ἱεροσυλεῖν; etwas aus einem T. stehlen ἱεροσυλεῖν τι.
Tempelaufseher ὁ νεωκόρος; sein Amt ἡ νεωκορία, T. sein νεωκορεῖν.
Tempelbau ἡ ἱεροῦ od. νεὼ οἰκοδόμησις.
Tempelbauer ὁ νεωποιός (ναοποιός).
Tempelbezirk τὸ τέμενος, sp. τεμένισμα. — e. T. einem Gotte weihen τέμενος τεμενίζειν θεῷ.
Tempeldiener, -erin ὁ, ἡ ἱερόδουλος; vgl. Tem-
Tempelgut τὰ ἱερὰ χρήματα. [pelaufseher.
Tempelhof τὸ τέμενος.
Tempelhüter ὁ νεωφύλαξ (ναοφύλαξ), κος; vgl. Tempelaufseher. [συλος.
Tempelräuber ὁ ἱερόσυλος, sp. ὁ θεοσύλης, θεό-
tempelräuberisch ἱεροσυλικός 3. sp.
Tempelraub ἡ ἱεροσυλία, sp. ἱεροσύλησις, θεοσυλία; auch ἡ ἱερῶν κλοπή. — T. verüben ἱεροσυλεῖν, κλέπτειν τὰ ἱερά.
Tempelwärter, s. Tempelaufseher, Tempelhüter.
Temperament ἡ ὀργή, ἡ φύσις, ὁ τρόπος (u. *pl.*). — ruhiges T. ἡ εὐοργησία; v. ruhigem T. εὐόργητος 2., vgl. gelassen. — hitziges T. ἡ δυσοργησία (δυσοργία), τὸ ὀξύρροπον (τῆς φύσεως); v. hitzigem T. δυσόργητος (δύσοργος) 2., gew. ὀξύρροπος 2., ὀξύς 3.; vgl. jähzornig.
Temperatur ἡ (τοῦ ἀέρος) κρᾶσις. — gute T. ἡ εὐκρασία; v. guter, gemässigter T. εὔκρατος 2.; ὁ, ἡ, τὸ εὔκρας, ατος; εὐκραής 2.; an Orten von gemässigter T. ἐν εὐκρασιν; schlechte T. ἡ (τοῦ ἀέρος) δυσκρασία; v. schlechter T. δύσκρατος 2.
temperieren μέτριον, μαλακώτερον od. ἠπιώτερον ποιεῖν. — gut temperiert εὔκρατος 2., ὁ, ἡ, τὸ εὔκρας, ατος, εὐκραής 2.; schlecht t. δύσκρα-
Temperierung ἡ κρᾶσις. [τος 2.
Tempo ἡ ἀγωγή, vgl. Takt.
temporisieren συμπεριφέρεσθαι (*P.*) τοῖς καιροῖς; vgl. zögern.
Tendenz, s. Absicht, Ziel, Zweck.
Tenne ἡ ἅλως, ω (auch *gen.* ἅλωνος); sp. ὁ δῖνος.
Teppich ὁ τάπης, ητος, ἡ τάπις (auch δάπις), ιδος; auch τὸ στρῶμα; kleiner T. τὸ δαπίδιον, sp. ταπήτιον.
Termin ἡ τακτὴ ἡμέρα od. bloss ἡ ἡμέρα; ἡ προθεσμία (Verjährungstermin; erst sp. allg.); gerichtlicher T. ἡ τῆς κρίσεως od. δίκης ἡμέρα; auch bloss ἡ κρίσις od. δίκη, z. B. da der T. heranrückte ἐνεστώσης τῆς κρίσεως; T. der Auspfändung ἡ ὑπερημερία. — einen T. festsetzen τάττειν (u. *M.*) ἡμέραν. — in bestimmten T. κατὰ χρόνους; in bestimmten T. zahlen ταξάμενον ἀποδιδόναι. — Versäumung des T. ἡ ὑπερημερία (bei einer Zahlung), sp. ἡ παραπροθεσμία. — der e. bestimmten Termin verabsäumt ὑπερήμερος 2., sp. ἐκπρόθεσμος 2. (auch verb. ὑπερήμερος καὶ ἐκπρόθεσμος); den T. nicht halten ὑπερήμερον γίγνεσθαι od. εἶναι, sp. ἐκ-, παρα-προθεσμεῖν.
Terminologie οἱ τεχνικοὶ ὅροι.
Terminus, s. Kunstausdruck.
terminweise κατὰ χρόνους τακτούς, ἐν χρόνοις τακτοῖς. — t. abzahlen ταξάμενον ἀποδιδόναι.
Terpentin ἡ τερεβινθίνη (ῥητίνη). — v. T. τερεβίνθινος, τερμίνθινος 3. — dem T. gleichen τερεβινθίζειν. — voll von T. τερεβινθώδης 2.
Terpentinbaum ἡ τέρμινθος, τερέβινθος.
Terpentinöl τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον.
Terpentinsalbe τὸ τερεβίνθινον χρῖσμα (χρῖμα).
Terrain ὁ τόπος, ἡ χώρα, τὸ χωρίον. — weites, offenes T. ἡ εὐρυχωρία, τὸ εὐρυχώριον. — schmales, beengtes T. ἡ στενοχωρία. — günstiges T. ἡ καλὴ od. ἐπιτήδειος χώρα, sp. ὁ εὔκαιρος τόπος, ἡ εὐκαιρία τοῦ τόπου. — ungünstiges, schlechtes T. ἡ δυσχωρία. — für Reiterei geeignetes T. ἡ ἱππασίμη χώρα, ὁ ἱππάσιμος χῶρος, τὸ ἱππάσιμον (*opp.* τὸ δύσιππον χωρίον, *pl.* τὰ δύσιππα; ἡ ἄνιππος χώρα).
Terrainschwierigkeiten ἡ τῶν χωρίων χαλεπότης; αἱ δυσχωρίαι; τὰ δύσιππα.
Terrasse, etw. ἡ παραδρομίς, ίδος, vgl. ὁ ξυστός.
terrassenartig, -förmig, s. stufenweis.
Terrine, etwa ὁ κρατήρ, ῆρος; vgl. Napf.
Territorium, s. Gebiet.
Tertianfieber ὁ τριταῖος (πυρετός), ὁ τριταιοφυὴς πυρετός. — das T. betreffend τριταϊκός 3. — das T. haben τριταΐζειν. — Schmerzen, die d. T. mit sich bringt τριταιογενῆ ἀλγήματα.
Terz, d. grosse, τὸ δίτονον; d. kleine τὸ τριημιτόνιον, τριημίτονον; v. e. kleinen T. τριημιτονιαῖος 3.
Testament ἡ διαθήκη (gew. *pl.*), ἡ διάθεσις, sp. ἡ διάταξις. — e. T. machen διαθήκην (διαθήκας) γράφειν, διατίθεσθαι (διαθήκην). — durch e. T. über etw. verfügen διατίθεσθαί τι, selten διατάττεσθαι περί τινος. — Jmd. durch e. T. etw. vermachen διατίθεσθαί τινί τι, διαθέμενον καταλείπειν τινί τι. — e. T. öffnen, zurücknehmen, unterschieben, umstossen διαθήκας ἀνοίγειν, ἀναιρεῖν (λύειν), ὑποβάλλειν, ἀκύρους ποιεῖν (ἀναιρεῖν). — unfähig e. T. zu machen ἄκυρος (2.) διατίθεσθαι. — ohne T. sterben οὐ διαθέμενον ἀποθνήσκειν. — das alte, neue T. ἡ παλαιά, καινὴ διαθήκη.
testamentarisch ἐκ διαθήκης od. *part.* διαθέμενος 3. — t. über etw. verfügen, s. d. vhg. W.
testieren *a)* bezeugen, w. s. *b)* Testament machen, s. Testament.
Teufel ὁ κακὸς δαίμων, ονος; ὁ κακοδαίμων, sp. τὸ δαιμόνιον, ὁ διάβολος. — geh zum T.! βάλλ' (ἔρρ') ἐς κόρακας; wirst du dich nicht zum T. scheeren οὐκ ἐς κόρακας ἀποφθερεῖ μου; — Jmd. zum T. schicken ἐς κόρακας ἐξελαύνειν τινά, σκορακίζειν τινά. — der T. soll dich holen ἀπόλοιο, κάκιστ' ἀπόλοιο, φθείρου. — des T. sein κακοδαιμονᾶν, selten κακοδαιμονεῖν; der des T. ist ὁ, ἡ κακοδαίμων, ονος. — der T. ist los ἄνω κάτω πάντα. — der T. treibt dabei sein Spiel δαιμόνιόν τι τὰ πράγματα ἐλαύνει. — ein armer T. ὁ αὐτολήκυθος.
teufelisch δαιμονικός, διαβολικός 3. sp.; ist es =

ruchlos: μιαρώτατος, ἀνοσιώτατος, ἀσεβέστατος 3. — l. lachen σαρδάνιον (sp. σαρδόνιον) γελᾶν.
Teufelsbanner ὁ κακοδαιμονιστής, ὁ τῶν κακῶν δαιμόνων ἐξορκιστής.
Teufelsdreck τὸ σίλφιον (auch als Pflanze); ὁ Μηδικὸς ὀπός.
Text οἱ λόγοι, sp. τὸ ὕφος τῶν λόγων; der bei e. kritischen Bearbeitung zu Grunde liegende T. τὸ κείμενον. — der T., über welchen gesprochen wird ἡ τοῦ λόγου ὑπόθεσις. — Jmd. d. Text lesen ἐπιτιμᾶν, ἐπιπλήττειν τινί, νουθετεῖν τινα. — aus d. T. kommen ἐκπίπτειν.
Thälchen ὁ αὐλωνίσκος.
Thäter ὁ πράκτωρ, ορος, gew. durch d. *part.* ὁ ποιήσας, πράξας, ἐργασάμενος u. dgl.; übr. vgl. ὁ αὐθέντης.
Thäterin ἡ ποιήσασα, πράξασα, ἐργασαμένη.
thätig ἐνεργός 2. (sp. ἐνεργής 2., ἐνεργητικός 3.; poet. u. sp. ἔμπρακτος 2.); δραστήριος 2., δραστικός 3. (handelnd, wirksam); πρακτικός 3. (geschäftig, unternehmend); ἐργαστικός, ἐργατικός 3. (regsam, arbeitsam); φίλεργος 2. (emsig), auch φιλοπράγμων 2. (aber gew. m. übler Nebenbdtg.); σπουδαῖος 3. (eifrig); ἄσχολος 2. (keine Musse habend). — th. sein ἐνεργὸν usw. εἶναι, auch ἐνεργὸν παρέχειν ἑαυτόν, ἐνεργεῖν, ἐν ἔργῳ εἶναι, πρὸς τῷ ἔργῳ εἶναι, ἐργάζεσθαι, πράττειν, ἀσχολεῖσθαι (*P.*), ἀσχολίαν ἄγειν, sp. φιλεργεῖν; auch φιλοπραγμονεῖν (aber gew. m. übler Nebenbdtg.). — etw. th. betreiben σπεύδειν τι od. m. *inf.*, σπουδάζειν τι, περί (εἴς, πρός) τι, περί u. ὑπέρ τινος, ἐπί τινι.
Thätigkeit ἡ ἐνέργεια, τὸ ἐνεργόν, τὸ δραστήριον, sp. ἡ δραστηριότης (Wirksamkeit); ἡ ἐργασία, τὸ ἔργον, ἡ πραγματεία (Beschäftigung, Hantierung, Gewerbe); ἡ φιλεργία (Emsigkeit; auch ἡ φιλοπραγμοσύνη, gew. aber m. übler Nebenbdtg.); ἡ σπουδή, σπουδαιότης, τὸ σπουδαῖον (Eifer). — Th. des Geistes ἡ διάνοια, ὁ τῆς διανοίας λογισμός. — angestrengte Th. ἡ σύντονος σπουδή. — in Th. sein, s. „thätig (sein)"; in voller Th. sein σφόδρα ἐργάζεσθαι, ὅλον εἶναι πρός τινι, ἐπιτηδεύειν τι. — Jmd. in Th. setzen κινεῖν τινα, τρέπειν od. παρορμᾶν τινα πρὸς ἔργον od. ἐργασίαν. — ausser Th. sein ἔργον οὐδὲν ἔχειν, ἀργὸν od. ἀπράγμονα εἶναι, ἀργεῖν, ἀπρακτεῖν, sp. ἀπραγεῖν. — Jmd. ausser Th. setzen παύειν τινὰ ἐργαζόμενον, καθιστάναι τινὰ ἀπράγμονα, einen Beamten u. dgl. παύειν τινὰ ἄρχοντα; παύειν, κατα-, παρα-λύειν τινὰ ἀρχῆς. — Jmds. Th. hemmen ἀπείργειν τινὰ τοῦ ἔργου od. τῶν πραγμάτων.
thätlich ἔργῳ (durch d. That); βιαίως, βίᾳ (gewaltsam). — sich th. an Jmd. vergreifen χεῖρας ἐπιβάλλειν od. προσφέρειν τινί, ἐπιχειρεῖν od. ἐπιτίθεσθαί τινι, ἅπτεσθαί τινος.
Thätlichkeit ἡ βία (Gewalt), auch αἱ χεῖρες, z. B. es zu Th. kommen lassen, zu Th. schreiten ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων od. bloss ἄρχειν χειρῶν, τρέπεσθαι πρὸς βίαν; es kommt zu Th. ἄχρι χειρῶν προχωρεῖ. — Th. an Jmd. verüben βίᾳ χρῆσθαι περί τινα, βιαίως χρῆσθαί τινι, βιαίως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα.
Thal τὸ κοῖλον, sp. ἡ κοιλάς, άδος; auch ἡ νάπη, τὸ νάπος; ὁ αὐλών, ῶνος (jede Vertiefung zwischen Bergen u. Uferrändern); übr. vgl. Thalgrund, Thalschlucht.
thalartig κοῖλος 3., sp. αὐλωνοειδής 2.
Thalgrund ὁ κοῖλος τόπος, ἡ νάπη, τὸ νάπος, ἡ συνάγκεια, sp. τὸ σύναγκος.
Thalschlucht τὸ ἄγκος, ἡ χαράδρα, auch ἡ νάπη, τὸ νάπος, ἡ συνάγκεια, sp. τὸ σύναγκος.
That τὸ πρᾶγμα, ἡ πρᾶξις, τὸ ἔργον; auch durch *part.* τὸ πραχθέν, τὸ πεπραγμένον u. dgl. — e. grosse Th. ἔργον μέγα, λαμπρόν; e. rühmliche Th. ἔργον καλόν; eine wackere, brave Th. τὸ ἀνδραγάθημα (sp.); e. preiswürdige Th. ἡ ἀριστεία, sp. τὸ ἀρίστευμα; e. kühne, verwegene Th. τὸ τόλμημα, ἔργον τολμηρόν; e. glückliche, gelungene Th. τὸ κατόρθωμα; e. schlechte Th. τὸ κακούργημα. — e. Th. vollbringen ἔργον ἐργάζεσθαι, κατεργάζεσθαι, πράττειν, ἀποδείκνυσθαι; e. wackere Th. vollbringen ἀνδραγαθίζεσθαι, sp. ἀνδραγαθεῖν; e. preiswürdige, glückliche Th. vollbringen ἀριστεύειν, κατορθοῦν. — Jmd. mit Rath u. That beistehen ὠφελεῖν τινα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, συμβουλεύειν τε καὶ συμπράττειν τινί, σύμβουλόν τε καὶ συνεργὸν γίγνεσθαί τινι. — durch d. Th. belehrt πείρᾳ μαθών 3. — in d. Th. ἔργῳ, τῷ ὄντι, ὄντως, (ὡς) ἀληθῶς. — auf der Th., auf frischer Th. ἐν τῷ ἔργῳ, παρ' αὐτῷ τῷ ἔργῳ; Jmd. auf der Th. oder auf frischer Th. ertappen, überweisen ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνειν, ἐξελέγχειν τινά; auch καταφωρᾶν τινα m. *part.*, z. B. ἐπιβουλεύοντα; auf frischer Th. ertappt werden ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλίσκεσθαι. — es wird Jmd. gleich nach der Th. vor Gericht gezogen πρόσφατός τις κρίνεται. — sie entflohen nach der Th. ἐργασάμενοι ἀπέφυγον.
Thatbestand τὰ ἔργα τῶν πραχθέντων.
Thatendrang, -durst ἡ φιλοπραγμοσύνη; od. umschr. ἡ πρὸς καλὰ od. λαμπρὰ ἔργα ὁρμή.
thatenlos, s. thatlos.
thatenreich umschr. πολλοῖς ἔργοις λαμπρός 3. od. ἐπίσημος 2.
thatkräftig δραστήριος 2., δραστικός 3., πρακτικός 3.; ἐνεργός 2., sp. ἐνεργής 2., ἐνεργητικός 3.; auch δυνατός 3. [στηριότης.
Thatkraft ἡ ἐνέργεια, τὸ δραστήριον, sp. ἡ δρα-
thatlos ἀπράγμων 2., ἄπρακτος 2., ἀργός 2.
Thatlosigkeit ἡ ἀπραγμοσύνη, ἀπραξία, sp. ἀπραγία; auch ἡ ἀργία.
Thatsache τὸ πρᾶγμα, τὸ πεπραγμένον, τὸ ἔργον. — durch Th. beweisen ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ἀποδεικνύναι. — das ist e. allgemein bekannte Th. τοῦτο ἴσασιν ἅπαντες, πρὸς (παρὰ) πάντων τοῦτο ὁμολογεῖται od. ὡμολόγηται. — es ist durch unleugbare Th. dargethan, dass ich der reichste bin ἐπ' αὐτοφώρῳ εἴλημμαι πλουσιώτατος ὤν; durch unleugbare Th. etw. beweisen ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπιδεικνύναι τι; durch unleugbare Th. überweisen ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐξελέγχειν.
thatsächlich ἔργῳ γενόμενος 3., ὁ, ἡ, τὸ ἔργῳ od. τῷ ὄντι. — das Th. τὸ γενόμενον (u. *pl.*). — übr. vgl. Thatsache.
Thau ἡ δρόσος. — es fällt Th., s. thauen 1). — Th. fallen lassen δροσίζειν, sp. δροσοβολεῖν. — Th. gebend, spendend δροσοβόλος 2. — Mangel an Th. ἡ ἀδροσία sp.
thauartig δροσώδης 2.
thauen 1) es thaut = es fällt Thau: δρόσος γίγνεται od. καταφέρεται (*P.*) — th. lassen δροσίζειν, sp. δροσοβολεῖν. — 2) es thauet = es tritt Thauwetter ein, s. Thauwetter.
Thauen, das, 1) umschr., s. thauen 1). — 2) ἡ τῆς χιόνος τηκεδών, όνος, od. umschr.
thauig δροσερός 3., δροσοβόλος 2., δροσώδης 2., sp. δρόσιμος 2.
Thautropfen ἡ δρόσου ψακάς, άδος. — kleiner Th. τὸ δρόσου ψακάδιον.
Thauwetter; es tritt Th. ein τήκεται (ἀνατήκεται, ἀπέρχεται) ἡ χιών. [χιόνα.
Thauwind ἄνεμος χλιαρός, ἄνεμος τήκων τὴν
Theater τὸ θέατρον (auch = die Zuschauer, wofür

sonst οἱ θεαταί); kleines Th. τὸ θεατρίδιον. — Platz im Th. ἡ θέα; e. Platz im Th. haben θέαν ἔχειν; d. Platz im Th. einnehmen θέαν καταλαμβάνειν; Jmd. e. Platz im Th. anweisen, e. Platz im Th. für Jmd. kaufen θέαν κατανέμειν τινί, θέαν ἀγοράζειν τινί. — auf's Th. bringen εἰσφέρειν εἰς τὸ θέατρον, sp. θεατρίζειν. — Ist es = theatralische Aufführung ἡ θέα, z. B. wenn Th. ist θέας ἐπιτελουμένης od. οὔσης. — das Th. ist aus ἀπέρχονται οἱ ἐκ τοῦ θεάτρου, διαλύονται [οἱ θεώμενοι.

theaterartig θεατροειδής 2.

Theaterberichte αἱ διδασκαλίαι.

Theatercoup; e. Th. anwenden αἴρειν μηχανήν.

theaterförmig θεατροειδής 2.

Theatergelder τὰ θεωρικά (vgl. d. Lex.).

Theaterheld ὁ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἥρως, ωος.

theatermässig θεατρικός 3., sp. σκηνικός 3.; auch ὥσπερ ἐν τῇ σκηνῇ, ὥσπερ ἐν τῷ θεάτρῳ.

Theatermaler ὁ σκηνογράφος.

Theatermalerei ἡ σκηνογραφία.

Theaternarr ὁ θεατρομανής sp. — ein Th. sein θεατρομανεῖν sp.

Theatermaschine ἡ μηχανή.

Theatermaschinist ὁ σκευοποιός.

Theaternachrichten αἱ διδασκαλίαι.

Theaterpächter ὁ θεατρώνης, θεατροπώλης, vgl. ὁ ἀρχιτέκτων, ονος.

Theaterschneider ὁ σκευοποιός.

Theatersitz ἡ θέα; vgl. Theater.

Theaterstück τὸ δρᾶμα.

Theatertänzer ὁ κατὰ τὴν σκηνὴν ὀρχηστής.

Theatertänzerin ἡ κατὰ τὴν σκηνὴν ὀρχηστρίς, ίδος.

Theatertruppe ὁ θίασος Διονύσου; vgl. herumziehend.

Theatervorhang ἡ αὐλαία.

Theaterwesen τὰ περὶ τὴν σκηνήν.

theatralisch θεατρικός, sp. σκηνικός 3., auch ὁ, ἡ, τὸ ἐν τῇ σκηνῇ od. κατὰ τὴν σκηνήν; *adv.* ὥσπερ ἐν τῇ σκηνῇ od. ἐν τῷ θεάτρῳ. — th. Apparat τὸ σκευοποίημα; Herstellung desselben ἡ σκευοποιία; der d. th. Apparat herstellt ὁ σκευοποιός.

Theer ἡ πίττα. — Th. schweelen πιττουργεῖν, auch πιττοκαυτεῖν (aus Fichten πεύκην). — m. Th. bestreichen, s. theeren. — voll Th. πιττώδης 2. — Erdpech mit Th. gemischt ἡ πιττάσφαλτος. [— übr. s. Pech.

Theerbereiter ὁ πιττουργός.

Theerbereitung ἡ πιττουργία.

theeren πιττοῦν, πιττοκοπεῖν, πιτταλοιφεῖν. — das Th. ἡ πίττωσις, sp. πιττοκοπία.

Theergalle ἡ ὀρρόπιττα.

theerig πιττώδης 2., πιττηρός 3.

Theerofen τὸ πιττουργεῖον.

Theerschweelen, das, ἡ πιττουργία.

Theerschweeler ὁ πιττουργός.

Theil τὸ μέρος, τὸ μόριον (übh.); ἡ μερίς, ίδος (Antheil); ἡ μοῖρα (der Jmd. zugefallene Th.); τὸ κῶλον (Th. eines thierischen Leibes, eines Gebäudes, auch einer Rede). — Th. v. e. Schriftwerke ὁ τόμος. — In Verbindung m. *adj.* wird es oft gar nicht ausgedrückt, z. B. der grössere Th. τὸ πλέον (v. Sachen), οἱ πλείους (v. Personen); der grösste Th. τὸ πλεῖστον, τὸ πολύ (τὰ πολλά) (v. Sachen), οἱ πλεῖστοι (v. Personen); d. grosse Th. des Volkes τὸ πολὺ τοῦ δήμου, οἱ πολλοί; der grösste Th. des Landes ἡ πλείστη τῆς χώρας; die inneren, äusseren Th. τὰ ἔνδον (ἐντός), τὰ ἔξω; die oberen, unteren Th. τὰ ἄνω, τὰ κάτω. — d. eine Th. ... d. andere Th. (e. Th. ... e. anderer Th.) τὰ μὲν ... τὰ δέ (v. Sachen); οἱ μὲν ... οἱ δέ (v. Pers.); e. Theil μέρος τι, τινά u. v. Pers. τινές; e. guter Th. συχνόν τι (v. Sachen), συχνοί, πολλοί (v. Pers.). — e. kleiner, geringer Th. von etw. τὸ πολλοστὸν μέρος od. μοριόν τινος, sp. τὸ πολλοστημόριόν τινος. — gleicher Th. ἡ ἴση μοῖρα, τὸ ἴσον μέρος, ἡ ἰσομοιρία, seltener ἡ ἴση; gleichen Th. haben τῶν ἴσων τυγχάνειν, m. Jmd. τῶν ἴσων μετέχειν τινί, ἰσομοιρεῖν τινος, an etw. m. Jmd. ἰσομοιρεῖν τινός τινι u. πρός τινα; Jmd. gleichen Th. nehmen lassen ἰσόμοιρον ποιεῖν u. καθιστάναι τινά τινος; gleichen Th. habend ἰσόμοιρος 2. — d. übrige Th. τὸ λοιπόν, τὰ λοιπά. — aus grossen, kleinen, vielen, feinen Th. bestehend μεγαλομερής, μικρομερής, πολυμερής, λεπτομερής 2.; das Bestehen aus grossen, kleinen, feinen Th. ἡ μεγαλομέρεια, μικρομέρεια, λεπτομέρεια. — in Th. zerlegen, s. theilen. — Th. nehmen od. haben an etw. μετέχειν (μέρος) τινός, κοινωνεῖν, ἐπικοινωνεῖν τινος (m. Jmd. τινί), auch μεταλαγχάνειν, μεταλαμβάνειν τινός, μέτεστί τινί τινος; κοινοῦσθαί τινος, gew. τι; selten μερίζεσθαί τινος; an e. Unternehmung, Arbeit (u. dgl.) Jmds. Th. nehmen συνεργεῖν τινί τι, πρός (εἴς) τι, συλλαμβάνειν τινί τι u. τινος, συλλαμβάνεσθαί τινί τινος; συνεπιλαμβάνειν τινί, gew. συνεπιλαμβάνεσθαί τινί τινος; an Jmds. Schmerz, Freude Th. nehmen συναλγεῖν u. συνήδεσθαί (*P.*) τινι; vgl. theilen. — Jmd. Th. an etw. nehmen lassen μεταδιδόναι τινί τινος, κοινωνὸν ποιεῖσθαί τινά τινος; Andere an seinem Glücke Th. nehmen lassen κοινωνικῶς χρῆσθαι τοῖς εὐτυχήμασιν. — keinen Th. haben od. nehmen an etw. οὐδὲν μετέχειν od. κοινωνεῖν τινος, ἀπογίγνεσθαί τινος; ich habe keinen Th. an etw. οὐδὲν (οὐδ' ὁτιοῦν) προσήκει μοί τινος. — e. Th. v. etw. fordern μεταιτεῖν μέρος τινός od. bloss μεταιτεῖν τινος; sich e. Th. zueignen v. etw. μερίζεσθαί τί τινος; einen Th. unseres Seins fordert d. Vaterland für sich τῆς γενέσεως ἡμῶν τι ὁ πατρὶς μερίζεται. — es wird mir etw. zu Th. γίγνεταί μοί τι, λαμβάνω τι, τυγχάνω τινός; es wird mir etw. nicht zu Th. ἀποτυγχάνω, ἀτυχῶ od. ἁμαρτάνω τινός. — seinen Th. bekommen τὴν ἀξίαν λαμβάνειν, τὰς ἀξίας (πληγὰς) λαμβάνειν; er soll seinen Th. bekommen κλαύσεται. — Adverbielle Ausdrücke: zum Th. μέρος τι, τὸ μέρος, κατὰ μέρος, κατά τι μέρος, sp. ἐπὶ μέρους; ist es = einigermassen τρόπον τινά; πώς, πῄ (encl.). — zum Th. ... zum Th. τὸ μὲν ... τὸ δέ, τὰ μὲν ... τὰ δέ, τοῦτο μὲν ... τοῦτο δέ, v. Pers. οἱ μὲν ... οἱ δέ. — zum grössten Th. κατὰ τὸ πολὺ μέρος, sp. τὸ πλεῖστον μέρος, ἐκ τοῦ πλείστου μέρους, vgl. grösstentheils. — eines Theils ... andern Theils μέρος μέν τι ... μέρος δέ τι. — grossen Theils τὸ πολύ. — meisten Theils, s. meistentheils. — ich meines Theils, für meinen Th. τὸ ἐμὸν μέρος, τό γ' ἐμόν, τό γ' ἐπ' ἐμοί, ἔγωγε; er seines Theils ἐκεῖνος τὸ καθ' αὑτόν, τὸ ἐκείνου μέρος, τὸ ἐπ' ἐκείνῳ. — zu gleichen Th. ἐξ ἴσου, ἐξ ἴσης. — um ein gut Th. besser sein πολλῷ ἀμείνω εἶναι.

theilbar μεριστός, διαιρετός 3.; gut od. leicht th. εὐμέριστος, εὐδιαίρετος 2.; nicht th. ἄτμητος 2.

Theilbarkeit τὸ μεριστόν, διαιρετόν; τὸ εὐμέριστον, εὐδιαίρετον.

Theilchen τὸ μερίδιον sp.; τὸ βραχύτατον od. ἐλάχιστον μέρος, τὸ πολλοστὸν μέρος.

theilen 1) in Theile zerlegen *a*) eig. μερίζειν, διαμερίζειν; διαλαμβάνειν; διαιρεῖν (u. *M.*); νέμειν, gew. διανέμειν; σχίζειν, διασχίζειν (eig. spalten); τέμνειν, διατέμνειν (eig. zerschneiden); übr. s. vertheilen, zutheilen. — sich th. μερίζεσθαι (*M.*); σχίζεσθαι, διασχίζεσθαι (*P.*); χωρίζεσθαι (*P.*). — in zwei Theile th. δίχα ποιεῖν od. τέμνειν, διχάζειν; sich in zwei Theile th.

δίχα γίγνεσθαι; in zwei Theile getheilt sein δίχα εἶναι. — in drei, vier Theile th. διαιρεῖν, διανέμειν εἰς (κατὰ) τρία, τέτταρα μέρη od. bloss τρία, τέτταρα μέρη; in drei Theile th. τριχῇ ποιεῖσθαι, διαιρεῖσθαι, διανέμειν; sich in drei Theile th. τριχῇ γίγνεσθαι. — d. Perser theilen sich in zwölf Stämme Πέρσαι διῄρηνται (εἰς) δώδεκα φυλάς od. δώδεκα φυλαὶ Περσῶν διῄρηνται. — sich m. Jmd. in etw. th. μερίζεσθαί τι μετά τινος u. πρός τινα, διανέμεσθαί τι πρός τινα; etw. unter sich th. διαλαμβάνειν, διαιρεῖσθαι, νέμεσθαι, διανέμεσθαί τι. *b*) übtr. etw. m. Jmd. th.: μεταδιδόναι τινί τινος, κοινωνὸν ποιεῖν τινά τινος; ist es = gemeinschaftlich m. Jmd. etw. geniessen, erfahren u. dgl. μετέχειν (μέρος) τινός τινι (auch μετέχειν τὸ ἴσον τινός); κοινωνεῖν, ἐπικοινωνεῖν τινός τινι; κοινοῦσθαί τινος, gew. τι; μεταλαγχάνειν, μεταλαμβάνειν τινός, μέτεστί τινί τινος (auch μέτεστί τινι μέρος τινός); selten μερίζεσθαί τινος; e. Arbeit, Anstrengung m. Jmd. th. συνεργεῖν τινι, συλλαμβάνειν u. συνεπιλαμβάνειν τινί, συμπονεῖν τινι; u. so gebraucht man noch viele Compos. mit σύν, z.B. Jmds. Freude th. συγχαίρειν od. συνήδεσθαί (*P.*) τινι; d. Schmerz Jmds. th. συναλγεῖν, συνάχθεσθαι (*DP.*), συλλυπεῖσθαί (*P.*) τινι, Jmds. Unglück th. συνατυχεῖν τινι u. dgl. m. — Jmds. Schicksal th. τὰ αὐτὰ πάσχειν od. πεπονθέναι τινί. — ich theile deine Liebe ἔχεις με συνερῶντα, ἀντερῶ σου. — ich theile deine Ansicht od. Meinung δοκεῖ καὶ ἐμοὶ ταῦτα ὅπερ σοί; ich theile diese Ansicht συνδοκεῖ μοι ταῦτα; vgl. beistimmen. — getheilter Meinung sein διχογνωμονεῖν (sp. διχοφρονεῖν), δίχα γίγνονται αἱ γνῶμαι, οὐ ταὐτὰ φρονεῖν od. γιγνώσκειν, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν. — 2) trennen, sondern, w. s.

Theilen, das, ὁ μερισμός (sp. διαμερισμός), ἡ διαίρεσις, ἡ νομή, διανομή; vgl. ἡ σχίσις, διάσχισις, τομή, διατομή, u. s. Trennen, Sondern, das.

Theiler ὁ μεριστής sp.; besser *part.* der Verba unter „theilen."

Theilerin ἡ μερίστρια sp.; besser *part.*

Theilhaben, das, ἡ μετοχή, μέθεξις, μετάσχεσις; ἡ κοινωνία, κοινώνησις.

Theilhaber ὁ μερίτης, ὁ κοινωνός (selten ἐπικοινωνός), ὁ κοινών, ῶνος (nur *nom.* u. *acc. pl.*), ὁ μετέχων, οντος.

theilhaftig μετέχων 3., μέτοχος 2.; ὁ κοινωνός; κοινωνῶν u. ἐπικοινωνῶν 3., ἐπήβολος 2., τυχών 3. (sämmtl. m. *gen.*). — einer Sache th. werden μεταλαμβάνειν, μεταλαγχάνειν, τυγχάνειν, ἐφικνεῖσθαί τινος; ἐπήβολον γίγνεσθαί τινος. — einer Sache th. sein μετέχειν τινός, μέτεστί τινί τινος, κοινωνεῖν u. ἐπικοινωνεῖν τινος, μετειληφέναι τινός; einer Schuld th. sein ἔνοχον εἶναί τινι u. τινος. — Jmd. einer Sache th. machen μεταδιδόναι τινί τινος, παρέχειν (u. *M.*) τινί τι.

Theilnahme ἡ μετοχή, μέθεξις, μετάσχεσις, μετάληψις; ἡ κοινωνία, κοινώνησις; Th. an Jmds. Arbeit, Unternehmen u. dgl. ἡ σύλληψις, συνεργία (συνέργεια); Th. an Jmds. Geschick ἡ συμπάθεια, auch ὁ ἔλεος (Mitleid), ἡ ἐπιμέλεια, ἡ φροντίς, ἴδος (Sorgfalt, Interesse), ἡ φιλανθρωπία (Menschenfreundlichkeit). — Th. an Jmds. Freude od. Schmerz zeigen φανερὸν εἶναι (φαίνεσθαι *aor. P.*) συγχαίροντα (συνηδόμενον) od. συναλγοῦντα (συναχθόμενον, συλλυπούμενον) τινι. — Th. bei den Menschen finden ἐπιμελείας od. φιλανθρωπίας τυγχάνειν παρ' ἀνθρώποις. — Th. für etw. zeigen ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) od. φροντίζειν τινός; Jmd. Th. beweisen φιλανθρώπως χρῆσθαί τινι od. προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, φιλανθρωπεύεσθαι πρός τινα, ἐλεεῖν τινα.

theilnahmslos ἀνελεήμων (ἀνηλεήμων) 2., ἀνηλεής 2. — th. gegen e. Unglücklichen sein περιορᾶν τινα κακῶς πράττοντα.

theilnehmend ὁ κοινωνός, κοινωνῶν, ἐπικοινωνῶν 3., μετέχων 3., μέτοχος 2. (übh.); an Jmds. Geschick u. dgl. συμπαθής 2., auch ἐλεήμων 2., ἐλεητικός 3. (mitleidig), φιλάνθρωπος 2. (menschenfreundlich).

Theilnehmer ὁ μερίτης, ὁ κοινωνός (selten ἐπικοινωνός), ὁ μέτοχος od. *part.*, vgl. „Theil nehmen" unter „Theil." — Im Bes.: Th. an e. Arbeit, Unternehmung ὁ συλλήπτωρ, ορος, ὁ συμπράκτωρ, ορος, ὁ συνεργός, ὁ συνεργολάβος, an d. Reise ὁ συνοδοιπόρος, an e. Verschwörung ὁ συνωμότης u. dgl. Compos. mehr.

Theilnehmerin ἡ κοινωνός, ἡ μέτοχος od. *part.* — Im Bes.: Th. an e. Arbeit, Unternehmung ἡ συλλήπτρια, ἡ συνεργός u. dgl. m.

Theilnehmung, s. Theilnahme.

theils ... theils τὸ (τὰ) μὲν ... τὸ (τὰ) δέ, τοῦτο μὲν ... τοῦτο δέ, ἅμα μὲν ... ἅμα δέ, auch [καὶ ... καί.

Theilung, s. Theilen, das.

theilweise μέρος, τὸ μέρος (beide als *acc.* der Beziehung), κατὰ μέρος od. μέρη, sp. ἐπὶ μέρους u. *adi.* μερικός 3.; auch kann es durch μέρος od. μέρη (im *nom.*) gegeben werden.

Thema ἡ ὑπόθεσις, sp. τὸ θέμα. — bei seinem Th. bleiben μένειν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως; vom Th. abkommen ἀποπλανᾶσθαι (*aor. P.*) ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως. — ich kehre zu meinem Th. zurück ἐπανέρχομαι ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν od. ὅθεν ἐξέβην [τῷ λόγῳ.

Theolog ὁ θεολόγος; sp. ὁ θεολογικός.

Theologie ἡ θεολογία; ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη.

theologisch θεολογικός 3.

Theorem τὸ θεώρημα; *dem.* τὸ θεωρημάτιον.

Theoretiker ὁ θεωρητικός.

theoretisch θεωρητικός 3. (*opp.* πρακτικός 3.). — etw. th. u. praktisch betreiben ἐπιστήμῃ καὶ ἐμπειρίᾳ ἀσκεῖν τι, μελετᾶν καὶ ἀσκεῖν τι.

Theorie ἡ θεωρία; auch ἡ τέχνη, ἡ ἐπιστήμη (als Inbegriff v. Lehren). — in Theorie u. Praxis ἐπιστήμῃ τε καὶ ἐμπειρίᾳ.

Theosoph ὁ θεόσοφος sp.

Theosophie ἡ θεοσοφία sp.

Theriak ἡ θηριακή, τὸ θηριακόν (φάρμακον).

Thermometer τὸ θερμόμετρον (neu geb. Wort).

These ἡ θέσις. — e. Th. aufstellen θέσιν προτιθέναι, τιθέναι (auch bloss τιθέναι m. folg. *acc.* u. *inf.*). — über Thesen disputieren θέσεις εἰπεῖν.

Thesis ἡ θέσις; vgl. d. vhg. W.

theuer 1) eig. τίμιος 3., τιμὴν πολλὴν ἔχων 3., πολυτελής 2., πολλοῦ ἄξιος 3. — nicht th., s. wohlfeil. — etw. th. machen τίμιον ποιεῖν τι, vgl. vertheuern. — theurer werden ἐπιτιμᾶσθαι (*P.*). — etw. th. kaufen, verkaufen πολλοῦ od. πολλῶν χρημάτων πρίασθαι, ἀποδόσθαί τι. — wie th.? πόσου; — wie th. es auch sei ὁποσουοῦν. — th. Zeit, s. Theuerung. — übtr. etw. theuer bezahlen müssen μεγίστην δίκην διδόναι τινός; d. kurze Vergnügen kam ihm th. zu stehen ἀντὶ βραχείας ἡδονῆς πολλὰ κακὰ ἔλαβεν; ich fürchte, dass uns unser Leichtsinn th. zu stehen kommt δέδοικα μὴ φανῶμεν ἐπὶ πολλῷ ἐρραθυμηκότες. — 2) übtr. werth, lieb: τίμιος 3., πολλοῦ od. πλείστου ἄξιος 3.; φίλος 3., προσφιλής 2. (auch *sup.*). — etw. th. achten ἐντίμως ἔχειν od. ἄγειν τι, περὶ πολλοῦ od. πλείστου ποιεῖσθαί τι, πολλοῦ od. πλείστου ἄξιον νομίζειν τι. — hoch u.

th. schwören ὀμνύναι κατ' ἐξωλείας ἦ μήν m. *inf.* — mein Theurer! ὦ φίλτατε, ὦ φιλότης.

Theuerung 1) hoher Preis: ἡ μεγάλη τιμή, ἡ πολυτέλεια. — 2) theure Zeit: ἡ σιτοδεία; auch ἡ σπανοσιτία, sp. σπανοκαρπία.

Thier τὸ ζῷον (jedes lebende Wesen); τὸ θηρίον (das Th. als vernunftloses Wesen, dh. auch als Schimpfwort). — wildes Th. ὁ θήρ, θηρός (selten in Prosa), gew. τὸ ἄγριον θηρίον, od. bloss τὸ θηρίον. — zahmes Th. τὸ ἥμερον ζῷον. — vierfüssiges Th. τὸ τετράπουν, ποδος. — kleines Th., s. Thierchen. — Th. halten ζωοτροφεῖν, θηριοτροφεῖν, gew. ζῷα od. θηρία τρέφειν; Th. haltend ζωοτρόφος, θηριοτρόφος 2.; das Halten v. Th. ἡ ζωοτροφία; Ort wo wilde Th. gehalten werden τὸ θηριοτροφεῖον sp. — Th. fressen ζωοφαγεῖν; Th. fressend ζωοφάγος 2.; das Fressen v. Th. ἡ ζωοφαγία. — das Einfangen lebendiger Th. ἡ ζωοθηρία, ζωοθηρική; dazu gehörig ζωοθηρικός 3. — Th. opfern ζωοθυτεῖν sp.; Opfer von Th. ἡ ζωοθυσία sp. — v. Th. erzeugt ζωογενής 2. — zum (wilden) Th. machen θηριοῦν, ἀπο-, ἐκ-θηριοῦν; „zum (wilden) Th. werden" durch d. *P.* — mit wilden Th. kämpfen θηριομαχεῖν; der m. wilden Th. kämpft ὁ θηριομάχης, θηριομάχος; Kampf m. wilden Th. ἡ θηριομαχία (sämmtl. sp.). — v. wilden Th. gefressen werden, e. Raub wilder Th. werden θηριόβρωτον od. θηρόβρωτον γίγνεσθαι (sp.).

Thierarabeske τὸ ζωόφυτον.

Thierart τὸ ζῴων od. θηρίων γένος (εἶδος).

thierartig θηριώδης, sp. θηριοειδής 2.

Thierarzneikunde ἡ ἱππιατρική (eig. Rossarzneikunde).

Thierarzt ὁ ἱππίατρος (eig. Rossarzt); sp. ὁ κτηνίατρος (Vieharzt).

Thierbild τὸ ζῴδιον, ζῳδάριον.

Thierbildner ὁ ζῳδιογλύφος.

Thierblut τὸ ζῴων od. θηρίων αἷμα.

Thierchen τὸ ζῳδάριον, ζῴδιον, sp. τὸ ζῳάριον, ζωΰφιον; auch τὸ θηρίδιον.

Thiergarten ὁ παράδεισος; wenn wilde Thiere darin gehalten werden τὸ θηριοτροφεῖον. sp.

Thiergefecht ἡ θηριομαχία, θηρομαχία sp.

Thiergeschichte ἡ τῶν ζῴων od. περὶ τῶν ζῴων ἱστορία; ἡ ζωϊκὴ ἱστορία; τὸ ζωϊκόν.

Thiergestalt ἡ θηριομορφία, θηρομορφία; v. Th. ζῳόμορφος, θηριόμορφος, θηρόμορφος 2. (sämmtl. sp.).

Thierhaut τὸ θηρίου δέρμα, ἡ θηρίου δορά.

Thierheit ἡ ζωότης; im tadelnden Sinne ἡ θηριότης, τὸ θηριῶδες.

Thierhetze ἡ θηριομαχία, θηρομαχία sp.; vgl. [Hetze.

thierisch ζωογενής 2.; im üblen Sinne θηριώδης 2., ἄγριος 3., selten 2. — th. Gestalt, s. Thiergestalt. — th. Wesen ἡ θηριότης, τὸ θηριῶδες.

Thierkämpfer ὁ θηριομάχης, θηριομάχος sp.; besser ὁ τοῖς θηρίοις ἀγωνιζόμενος.

Thierkreis ὁ ζῳοφόρος κύκλος, ὁ ζῳδιακός (κύκλος), ὁ τῶν ζῳδίων κύκλος, sp. ὁ ζῳδιοφόρος κύκλος. — d. Bilder des Th. τὰ ζῴδια, τὰ στοιχεῖα.

Thiermaler ὁ τὰ ζῷα γράφων, ὁ ζωγράφος.

Thiermalerei ἡ ζωγραφία.

Thiernatur ἡ θηρεία od. θήρειος φύσις.

Thieropfer ἡ ζῳοθυσία sp.; besser ἡ τῶν ζῴων [θυσία.

Thierpflanze τὸ ζωόφυτον.

Thierreich τὰ τῶν ζῴων γένη.

Thierstimme ἡ θηρεία (θήρειος) od. θηριώδης [φωνή.

Thierwelt τὰ ζῷα.

thönern κεραμεοῦς (sp. κεραμοῦς) 3., κεραμεικός, κεραμικός, κεράμινος, sp. κεράμειος 3., auch πήλινος 3. u. *gen.* κεράμου, πηλοῦ. — th. Geschirr τὸ κεράμιον, ὁ κέραμος, sp. ἡ κεραμίς, ίδος u. *pl.* τὰ κέραμα.

thöricht ἀνόητος 2., ἄφρων 2., ἀσύνετος 2. (unverständig, ohne Einsicht); ἀβέλτερος 3., ἠλίθιος 3., εὐήθης 2. (albern, einfältig); ὁ, ἡ βλάξ, βλακός, μωρός 3. (stumpfsinnig, dumm); ἄβουλος 2. (ohne Ueberlegung); ἄσοφος 2. (unklug; poet. u. sp.); μάταιος 3. u. 2. (bes. v. Sachen; eitel, zwecklos, erfolglos); ἄτοπος 2. (unpassend, ungereimt). — th. sein ἀνοηταίνειν (selten ἀσυνετεῖν, ἀφρονεῖν), εὐηθίζεσθαι, βλακεύειν. — th. reden od. handeln μωραίνειν, ἠλιθιάζειν.

Thörin ἡ μωρά; ἡ ἀνόητος od. ἠλιθία γυνή.

Thon ὁ πηλός (gemeiner Th., aber auch: Töpferthon); ὁ κέραμος, ἡ κεραμὶς (-ίδος) od. κεραμῖτις (-ιδος) od. κεραμικὴ γῆ, ὁ κεραμικὸς πηλός (Töpferthon); ἡ ἄργιλος od. ἄργιλλος (weisser Th., Porzellanerde). — aus Th., s. thönern. — m. Th. vermischte Erde ἡ ὑπάργιλος γῆ.

thonartig πηλώδης, ἀργιλώδης (ἀργιλλώδης) 2. — th. Erde ἡ ὑπάργιλος γῆ.

Thonerde, s. Thon.

Thongeschirr ὁ κέραμος, τὸ κέραμον (u. *pl.*), τὸ ὄστρακον (u. *pl.*).

Thongrube umschr. ὁ βόθρος ἐν ᾧ ὀρύττουσιν [ἄργιλον.

thonig, s. thonartig.

Thor, das, ἡ πύλη (gew. *pl.*); ὁ πυλών, ῶνος (Portal, Thorgebäude); τὰ θυρώματα (Portal). — m. Th. versehen πυλοῦν. — m. offenen Th. ἀναπεπταμένας ἔχων (3.) τὰς πύλας. — übr. vgl. Thür.

Thor, der, ὁ μωρός u. a. substantivierte *adj.*, vgl. thöricht. — e. grosser Th. sein λίαν ἀνόητον εἶναι. — einem Th. ähnlich ἠλιθιώδης 2. sp.

Thorfahrt αἱ πύλαι; ὁ πυλών, ῶνος.

Thorflügel, die, αἱ πύλαι, τὰ θυρώματα.

Thorgeld τὸ διαπύλιον.

Thorheit ἡ ἄνοια, ἀφροσύνη, ἀσυνεσία; ἡ ἀβελτερία, ἠλιθιότης, εὐήθεια; ἡ βλακεία; ἡ μωρία; ἡ ἀβουλία, sp. ἀσοφία, ματαιότης, ματαιοσύνη; auch ἡ ἀτοπία (über d. Unterschied s. thöricht). — grosse Th. πολλὴ ἄνοια, z. B. es ist eine grosse Th. zu glauben πολλὴ ἄνοια εἴ τις οἴεται od. πολλῆς ἀνοίας ὅστις οἴεται. — v. Jmd. der Th. bezüchtigt werden μωρίαν ὀφλισκάνειν παρά τινι. — Ist es = thörichte Handlung τὸ ἠλίθιον (μάταιον, ἄτοπον) ἔργον. — e. Th. begehen μωραίνειν, ἠλιθιάζειν; μωρόν τι ποιεῖν u. dgl.

Thorhüter ὁ πυλωρός. — Th. sein πυλωρεῖν. — d. Wohnung des Th. τὸ πυλώριον.

Thorhüterin ἡ πυλωρός.

Thorriegel ὁ μοχλός.

Thorschluss ἡ τῶν πυλῶν κλεῖσις. — vor Th. πρὶν κλεισθῆναι τὰς πύλας. — nach Th. κεκλεισμένων ἤδη τῶν πυλῶν.

Thorschreiber ὁ ἐπὶ τῶν πυλῶν γραμματεύς; ὁ [πυλωρός.

Thorsperre, s. Thorschluss.

Thorwache ἡ ἐπὶ ταῖς πύλαις φυλακή; οἱ ἐπὶ ταῖς πύλαις φύλακες.

Thorwärter, s. Thorhüter.

Thorweg, s. Thorfahrt.

Thorzoll τὸ διαπύλιον.

Thränchen τὸ δακρύδιον.

Thräne τὸ δάκρυον (*dat. pl.* auch δάκρυσιν; auch v. der Thr. des Weinstocks u. dgl.) — heisse Thr. δάκρυα θερμά. — Th. hervorlocken δάκρυα ἐκ-, προ-καλεῖσθαι. — Jmd. zu Thr. rühren προάγειν τινὰ εἰς δάκρυα. — sich der Thr. nicht enthalten können, v. Thr. überwältigt werden οὐ δύνασθαι μὴ οὐ δακρύειν, οὐ δύνασθαι od. οὐχ οἷόν τ' εἶναι κατέχειν τὰ δάκρυα, οὐχ οἷόν τ' εἶναι κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν. — es treten Jmd. die Thr.

in's Auge *δακρύων ἐμπίπλανται* od. *ὑποπίμπλανται οἱ ὀφθαλμοί τινος*, *δακρύων ὑπόπλεώς τις γίγνεται τοὺς ὀφθαλμούς*.—mit Thr. im Auge *ἔνδακρυς, υ*; unter Thr. *δακρύων* 3., *μετὰ δακρύων, σὺν δακρύοις*; unter vielen Thr. *μετὰ πολλῶν δακρύων*; voll Thr. *δακρυώδης* 2., *δεδακρυμένος* 3.; ohne Thr. *ἄδακρυς, υ, ἀδάκρυτος* 2. (auch: „keine Thr. kostend" sp.); *adv.* *ἀδακρυτί*. —eine Thr. fallen lassen *δάκρυον ἀφιέναι* od. *ἐκβάλλειν*.—die Thr. rollen, fliessen über die Wangen herab *δάκρυα καταστάζει κατὰ τῶν παρειῶν*.— die Thr. stürzen mir stromweis aus den Augen *βίᾳ καὶ ἀστακτὶ χωρεῖ μου τὰ δάκρυα*. — in Thr. zerfliessen *τήκεσθαι* (*P.*) *δακρύοις* od. *δακρύοντα*. — in Thr. schwimmen *δακρυρροεῖν*. — Thr. vergiessen *ἐκχεῖν* od. *προχεῖν δάκρυα*; *δακρύειν, κλαίειν*; über Jmd. od. etw. *δακρύειν, ἀποδακρύειν, κλαίειν τινά* u. *τι*; blutige Thr. weinen *αἵματι κλαίειν*; bei etw. Thr. vergiessen *ἐπιδακρύειν*. — Lächeln unter Thr. *ὀκλαυσίγελως, ωτος*.

thränen, v. Menschen, s. weinen; v. Pflanzen *δακρυρροεῖν*. — die Augen thr. *οἱ ὀφθαλμοὶ πλέω εἰσὶ δακρύων*. — das Thr. der Augen (als krankhafter Zustand) *ἡ* (*τῶν ὀφθαλμῶν*) *ῥυάς* od. *ῥοιάς, άδος*.

thränenartig *δακρυώδης* 2.

Thränenfistel *ὁ αἰγίλωψ, ωπος*.

Thränenguss *ἡ τῶν δακρύων ἔκχυσις*.

thränenleer, -los *ἄδακρυς, υ*; *adv.* *ἀδακρυτί*.

thränenliebend *φιλόδακρυς, υ* sp.

thränenreich, -voll *πολύδακρυς, υ, πολυδάκρυτος* 2. (poet.).

Thränenstrom *τὸ ῥεῦμα δακρύων, ἡ δακρύων ἐπιφορά, τὰ πολλὰ δάκρυα*.

thränenvoll, s. thränenreich. [*ἔλαιον*.

Thran *τὸ λίπος*; *ἡ πιμελή*; *τὸ τῶν ἰχθύων*

Thron *ὁ* (*βασίλειος*) *θρόνος*; bildl. *ἡ ἀρχή, ἡ βασιλεία*. — Jmd. auf den Thr. setzen *καθίζειν* od. *ἐγκαθίζειν τινὰ εἰς θρόνον*; bildl. *καθιστάναι τινὰ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν* od. *τινὰ βασιλέα* (*ἄρχοντα*). — den Thr. besteigen *καθέζεσθαι ἐπὶ θρόνου*; bildl. *καθίστασθαι* (*καταστῆναι*) *εἰς τὴν ἀρχὴν* od. *ἄρχοντα*; *αἱρεῖσθαι τὴν ἀρχήν*; als Nachfolger *λαμβάνειν, παραλαμβάνειν, διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν* od. *τὴν βασιλείαν*. — auf dem Thr. sitzen *καθῆσθαι ἐπὶ θρόνου*, bildl. *ἔχειν* od. *κατέχειν τὴν ἀρχήν, ἄρχειν* od. *βασιλεύειν*. — Jmd. vom Thr. stossen od. stürzen *ἐκβάλλειν, παύειν* od. *καταλύειν τινὰ τῆς ἀρχῆς*; *παύειν τινὰ ἄρχοντα*; *ἀφαιρεῖσθαί τινα τὴν ἀρχήν*. — nach dem Thr. streben *ἐπιθυμεῖν τῆς ἀρχῆς* od. *τῆς βασιλείας*.— vom Thr. steigen *καταβαίνειν ἐκ θρόνου*; bildl. *ἀπαλλάττεσθαι* (*aor. P.*) *τῆς ἀρχῆς, παύεσθαι βασιλεύοντα* od. *ἄρχοντα*.

Thronbesteigung *ἡ εἰς τὴν ἀρχὴν κατάστασις*; gew. durch Verba, z. B. gleich nach seiner Thr. *εὐθὺς παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν* od. *εὐθὺς καταστὰς εἰς τὴν ἀρχὴν* u. dgl.

thronen *καθῆσθαι ἐπὶ θρόνου*; bildl. *ἔχειν* od. *κατέχειν τὴν ἀρχήν, ἄρχειν, βασιλεύειν*.

Thronerbe *ὁ τῆς ἀρχῆς κληρονόμος*; *ὁ διάδοχός τινος* (*βασιλεύοντος*); vgl. Thronfolger.

Thronerbin *ἡ τῆς ἀρχῆς κληρονόμος*.

Thronfolge *ἡ διαδοχή*.

Thronfolger *ὁ τῆς βασιλείας διάδοχος*; *ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν*; ist es = der künftige Thr. *ὁ διαδεξόμενος τὴν βασιλείαν*.

Thronhimmel, s. Baldachin.

Thronsessel *ὁ θρόνος*.

Thür *ἡ θύρα* (auch *pl.* v. Doppel- od. Flügelthüren); *ἡ πύλη* (gew. *pl.*; Thor); *τὸ θύρωμα* (gew. *pl.*; ebenfalls eine grössere Th., bes. auch als Architekturstück); selten findet sich *τὰ θύρετρα* (bei Sp. auch im *sing.*). — falsche od. geheime Th. *τὸ ψευδόθυρον*; vgl. Hinterthüre. — die Th. zumachen *προστιθέναι*, auch *ἐπιτιθέναι, ἐπισπᾶν* (u. *M.*), seltner *ἐφέλκεσθαι τὴν θύραν*. — zugemachte Th. *αἱ προσκείμεναι θύραι*. — die Th. zuschlagen *ἐπιρρηγνύναι τὴν θύραν*; Jmd. die Th. vor der Nase zuschlagen *προσαράττειν τινὶ τὴν θύραν* od. *εἰς τὸ μέτωπόν τινος εὐθὺ τὴν θύραν*. — die Th. öffnen *ἀνοιγνύναι, ἀναπεταννύναι*, auch *ἀνα-, παρα-κλίνειν θύραν*; vom Thürhüter *ὑπακούειν τινός*. — die Th. öffnet sich *ἀνοίγνυται* od. *ἀναπετάννυται* (*P.*) *ἡ θύρα*. — offene Th. *θύραι ἀνεῳγμέναι* od. *ἀναπεπταμέναι*; meine Th. steht Jedermann offen *ἀνέῳκται ἡ θύρα ἡ ἐμὴ τῷ βουλομένῳ εἰσελθεῖν*. — an die Th. klopfen *κρούειν, κόπτειν τὴν θύραν*, auch *θυροκοπεῖν* (dazu *ἡ θυροκοπία*); sachte an die Th. klopfen *τρυγανᾶν τὴν θύραν*. — gegen die Th. treten *ἐνάλλεσθαι τῇ θύρᾳ*; die Th. aufstossen *ὠθεῖν τὴν θύραν*; die Th. einsprengen *ἐκμοχλεύειν τὴν θύραν*. — die Th. verschliessen *κλείειν, συγκλείειν, ἐπικλείειν* (u. *M.*) *τὴν θύραν*; die Th. verriegeln *βαλανοῦν, μοχλοῦν*, selten *πακτοῦν, ζυγωθρίζειν τὴν θύραν*; die Th. aufschliessen, aufriegeln *χαλᾶν*, selten *ἀναζυγοῦν τὴν θύραν*. — hinaus vor die Th. *θύραζε*; vor der Th. *θύρασι(ν), ἐπὶ ταῖς θύραις*.— vor der Th. sein (sich aufhalten) *θυραυλεῖν* (dazu *ἡ θυραυλία*). — mit einer Th. versehen *θυροῦν*; mit vielen Th. versehen sein *πολλαῖς ἐξόδοις τεθυρῶσθαι*.— das Verfertigen von Th. *ἡ θυροπηγία*. — ein Haus mit Th. auf beiden Seiten *οἰκία ἀμφίθυρος*. — bildl. Jmd. die Th. weisen *ἐξελαύνειν, ἐκβάλλειν τινά*. — die Th. suchen *ἐθέλειν ἀποδιδράσκειν*.—Jmd. den Stuhl vor die Th. setzen *ἀποπέμπεσθαί τινα, ἀποπηδᾶν τινος*. — mit der Th. bei etw. in's Haus fallen *φορτικῶς* od. *σκαιῶς ἐπιχειρεῖν τινι*; zwischen Th. u. Angel stecken *εἰς τὰς μεγίστας ἀπορίας καταστῆναι, ἐνέχεσθαι ἐν ταῖς μεγίσταις ἀπορίαις*. — vor seiner Th. kehren *τὰ ἑαυτοῦ σκοπεῖν*. — vor der Th. stehen = bevorstehen, w. s.

thürähnlich *θυροειδής* 2.

Thürangel *ὁ στροφεύς, ὁ* (sp. *ἡ*) *στρόφιγξ, ιγγος*; kleine Th. *τὸ στροφίγγιον*; v. der Gestalt einer Th. *στροφιγγοειδής* 2.

Thürband *αἱ ἀμφιδέαι*.

Thürchen *τὸ θύριον, ἡ θυρίς, ίδος*.

Thüreinfassung *τὰ θυρώματα*.

Thürflügel *αἱ θύραι, τὰ θυρώματα*.

Thürgesims *τὸ ὑπέρθυρον*.

Thürgriff *ὁ ἐπισπαστήρ, ῆρος* (sp. *τὸ ἐπίσπαστρον*); *ὁ κόραξ, ακος*; *ἡ κορώνη*; *τὸ ῥόπτρον*; *ὁ λύκος*.

Thürhüter *ὁ θυρωρός*. — Th. sein *θυρωρεῖν*. — seine Zelle *τὸ θυρωρεῖον*. — Sein Amt *ἡ θυρωρεία*.

Thürhüterin *ἡ θυρωρός*.

Thürklopfer *ὁ κόραξ, ακος*; *ἡ κορώνη*; *τὸ ῥόπτρον*; *ὁ λύκος*.

Thürkranz *τὸ ὑπέρθυρον*.

Thürmchen *τὸ πυργίον*, sp. *τὸ πυργίσκιον, πυργισκάριον*; auch *τὸ τυρρίδιον*.

thürmen *πυργοῦν* (mehr poet.); sich th. *κορυφοῦσθαι* (*P.*; mehr poet.); vgl. aufthürmen.

Thürmer *ὁ πυργοφύλαξ, ακος*.

Thürpfeiler, -pfosten *ἡ παραστάς, άδος*; selten *ὁ σταθμός*.

Thürriegel, s. Riegel.

Thürring, s. Thürgriff.
Thürschwelle ὁ τῆς θύρας βαθμός; ὁ (τῆς θύρας) ὀδός. — die obere Th. τὸ ὑπέρθυρον, ὁ ἀνώτερος βαθμός, sp. τὸ ἀνώφλιον.
Thürsteher, s. Thürhüter.
Thürsturz = obere Thürschwelle, s. Thürschwelle.
thun ποιεῖν (thätig sein; etw. machen, fertigen, verrichten); πράττειν (etw. zu Stande bringen, ausführen); δρᾶν (ausführen, vollbringen); ἐργάζεσθαι (in Thätigkeit sein, wirken; etw. in's Werk setzen). — Im Bes. 1) *tr.* *a*) eig. ποιεῖν, πράττειν, δρᾶν, ἐργάζεσθαί τι. — nichts th. σχολάζειν, σχολὴν ἄγειν, ἀργεῖν; vgl. müssig. — Jmd. Gutes th. εὖ od. ἀγαθόν τι ποιεῖν (δρᾶν) τινα, ἀγαθόν τι ἐργάζεσθαί τινα, auch εὐεργετεῖν τινα; Jmd. Böses th. κακῶς od. κακόν τι ποιεῖν (δρᾶν) τινα, κακόν τι ἐργάζεσθαί τινα, κακουργεῖν od. ἀδικεῖν τινα. — was er mir thut οἷόν μ' ἐργάζεται, ὅ τι με ποιεῖ od. δρᾷ (seltner ist d. Konstr. ποιεῖν, δρᾶν, ἐργάζεσθαί τινί τι). — ich habe ihm nichts gethan οὐδὲν ἠδίκησα αὐτόν; das thut mir nichts οὐδέν με βλάπτει od. κωλύει τοῦτο, οὐδέν μοι διαφέρει τοῦτο. — was werden wir mit diesen th.? τί ποιήσομεν περὶ τούτων; dasselbe mit etw. th. ταὐτὸν δρᾶν περί τι. — das Seinige th. τὰ αὑτοῦ od. τὰ καθήκοντα πράττειν. — seine Schuldigkeit th. τὰ δέοντα od. προσήκοντα πράττειν (ποιεῖν). — Alles th. πάντα ποιεῖν, ἐπὶ πᾶν ἐλθεῖν; das thut Alles τοῦτ' ἔστι τὸ ὅλον. — sein Möglichstes th. μηχανᾶσθαι πάσας μηχανάς, πάντα κάλων ἐξιέναι (ἐφιέναι, ἐκτείνειν, κινεῖν), πάντα λίθον κινεῖν. — das kann man ja th. οὐδὲν κωλύει. — was er nicht hätte th. sollen ὃ μήποτε ὤφελε ποιῆσαι; οὐδὲν δέον. — ich weiss nicht was ich th. soll οὐκ ἔχω ὅ τι ποιῶ; auch ἀπορῶ (bei etw. περί τινος, εἴς od. πρός τι; auch bloss τί [*encl.*]); ἀμηχανῶ (περί τινος, auch bloss τί). — etw. auf Aufforderung od. Befehl th. κελευσθέντα, ἐπιταχθέντα ποιεῖν τι; auch = gehorchen, w. s. — „etw. nicht th." auch = nicht gehorchen, sich weigern, w. s. — Bes. häufig findet es sich mit Substantiven als blosse Umschreibung eines einfachen Verbalbegriffes, z. B. Jmd. Abbitte th. παραιτεῖσθαί τινα συγγνώμην ἔχειν, συγγνώμην αἰτεῖσθαι παρά τινος ὑπέρ τινος; eine Bitte th. δέησιν ποιεῖσθαι; Busse th. μεταγνῶναι, μετανοῆσαι; Dienste th. bei Jmd. ὑπηρετεῖν, διακονεῖν τινι, θεραπεύειν τινά; Jmd. gute Dienste th. ὠφελεῖν τινα, πολλοῦ ἄξιον γίγνεσθαι od. παρέχειν ἑαυτόν τινι; Einhalt th. einer Sache κατέχειν, συστέλλειν, κωλύειν τι; Erwähnung th. einer Sache μνήμην ποιεῖσθαί τινος; einen Fall th. πίπτειν (πτῶμα); eine Frage th. ἐρωτᾶν (ἐρώτημα); Jmd. einen Gefallen (etw. zu Gefallen) th. χαρίζεσθαί τινί τι, πρὸς χάριν ποιεῖν τινί τι; was soll ich dir zu Gefallen th.? τί ἂν ποιῶν σοι χαρισαίμην; ein Gelübde th. εὐχὴν ποιεῖσθαι; Jmd. etw. kund th., Meldung v. etw. th. ἀγγέλλειν, ἀπαγγέλλειν τινί τι; Jmd. etw. zu Leide th. λυπεῖν, ἀδικεῖν, ὑβρίζειν τινά; Jmd. etw. zu Liebe th. χαρίζεσθαί τινί τι; Recht th. δίκαια ποιεῖν od. δρᾶν; der thut Niemand etw. zu Leide, sprichw. χόρτον ἔχει ἐπὶ τοῦ κέρατος; Jmd. Schaden th. βλάπτειν τινά; einen Schrei th. ἀναβοᾶν; einen Schritt th. προβαίνειν (ποσίν); einen Schwur th. ὅρκον ποιεῖσθαι; einen Sprung th. πηδᾶν (πήδημα); einen Trunk th. πίνειν; Jmd. Unrecht (Jmd. zu viel) th. ἀδικεῖν τινα; des Guten zu viel th. πλείω ἐσθίειν od. πίνειν ἢ ὥστε φέρειν; Widerstand th. ἀντέχειν, ἀνθίστασθαι; Jmd. seinen Willen (etw. zu Willen) th. χαρίζεσθαί τινί τι; Wirkung th. ποιεῖν; Wunder th. θαυμαστὰ od. μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον ποιεῖν (ἐργάζεσθαι) u. dgl. — Jmd. etw. zu wissen th. = Nachricht geben, verkündigen, mittheilen, w. s. — sich etw. zu Gute th. χαρίζεσθαι ἑαυτῷ od. τῇ ἐπιθυμίᾳ; (im Essen) εὐωχεῖσθαι (*aor. P.*); sich etw. zu Gute th. auf etw. λαμπρύνεσθαί τινι u. ἔν τινι, σεμνύνεσθαι ἐπί (ἔν) τινι, vgl. prunken. — er kann viel dabei th. μέγα δύναιτ' ἂν βουλόμενός γε συμπράττειν. — ich kann nichts mehr dabei th. οὐδὲν προὔργου ποιήσαιμ' ἂν καίπερ βουλόμενος ὠφελεῖν. — es thut nichts (zur Sache) οὐδὲν διαφέρει, οὐδὲν πρᾶγμα; ist es = ich nehme es nicht übel οὐδὲν μέμφομαι, οὐδεὶς φθόνος. — es thut Noth = es ist nöthig, s. nöthig. — Wenn „thun" nur einen vorausgehenden speciellen Verbalbegriff im Allgemeinen wiederholt, so pflegt man im Griechischen dafür jenes Verbum zu setzen, z. B. sie versichern wol, dass sie die Wahrheit sagen werden, thun es aber doch nicht φάσκοντες τἀληθῆ ἐρεῖν ὅμως οὐκ ἀληθεύουσιν (ὅμως ψεύδονται). — In den Ausdrücken: „ich thue nichts anderes als ..., was thue ich anderes als ..." wird es nicht ausgedrückt, z. B. was thust du anderes als lügen? ἄλλο τι ἢ ψεύδει; was werde ich anderes th. als ihn zum Gehorsam zwingen? τί ἄλλο ἢ ἀναγκάσω αὐτὸν πεισθῆναι; er thut nichts anderes als lügen οὐδὲν ἄλλο ἢ ψεύδεται; du brauchst nichts zu th. als zu schweigen μηδὲν ἄλλο ἢ σιώπα. *b*) = bringen, legen, z. B. Wasser in den Wein th. ὕδωρ ἐπιχεῖν od. προσμιγνύναι τῷ οἴνῳ; das Pferd in den Stall th. ἄγειν τὸν ἵππον εἰς τὸν σταθμόν, sp. κατασταθμεύειν τὸν ἵππον; Salz an das Fleisch th. ἐπιβάλλειν ἅλας τῷ κρέατι. — etw. dazu th. προστιθέναι τινί τι. — etw. davon th. ἀφαιρεῖν τί τινος. — etw. bei Seite th. ἀποτίθεσθαί τι. — 2) *intr.* *a*) in Verbindung m. *adj.* u. *adv.*, z. B. wol th. ὀρθῶς od. καλῶς ποιεῖν, häufig m. *part.*, z. B. du thust wol (recht) daran, dass du dich vorsiehst καλῶς ποιεῖς προνοῶν; ich erinnere mich. Daran thust du wol, sagte ich μέμνημαι ἔγωγε. Καλῶς γε σύ, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν. — Jmd. wol th. εὐεργετεῖν τινα. — spröde th. θρύπτεσθαι. — dumm th. ἀκκίζεσθαι. — gross th., vgl. prahlen. — gefährlich th. δεινὸν ποιεῖσθαι. — schön m. Jmd. th. ὑποκορίζεσθαί τινα, ἐνωραΐζεσθαί τινι, θωπεύειν τινά. — böse th. προσποιεῖσθαι ὀργήν. — es Jmd. gleich th. wollen ἀξιοῦν μιμεῖσθαί τινα; es Jmd. gleich th. = gleichkommen, w. s. — es thut mir etw. gut συμφέρει μοί τι, ὠφελεῖ μέ τι; es thut mir etw. wol ἡδύ ἐστί μοί τι, ἡδομένῳ ἐστί μοί τι, auch χαίρω m. *part.*, z. B. eine Auszeichnung thut ihm wol χαίρει τιμώμενος; es thut mir etw. wehe λυπεῖ od. ἀνιᾷ μέ τι; δάκνει μέ τι; es thut mir etw. leid βαρέως od. χαλεπῶς φέρω τι, ἐπί τινι. — man muss zur Sache th. ἐπιχειρητέον τῷ πράγματι. *b*) thun als ob, als wenn ... = sich stellen, sich geberden, w. s. *c*) in gewissen impersonellen Verbindungen: es ist mir um etw. zu th. μέλει μοί τι od. τινος (es liegt mir etw. am Herzen); δέομαί (*aor. P.*) τινος (ich bedarf einer Sache); πράττω τι (ich betreibe etw.); σκοπῶ τι (ich habe etw. im Auge); διώκω, θηρῶ od. θηρεύω (u. *M.*) τι, ἐπιθυμῶ τινος (ich strebe od. trachte nach einer Sache). — es ist mir darum zu th., dass ... τοῦτο σκοπῶ ὅπως m. *ind. fut.*, προθυμοῦμαι m. *ind. fut.* u. *inf.* — es ist mir nur um dich zu th. δέδοικα περὶ σοῦ μόνον. — es ist um mich

gethan ὄλωλα, ἀπόλωλα; ἔρρει τὰ ἐμά (πράγματα). — es will etw. gethan sein δεῖ od. χρὴ ποιεῖν τι. — 3) in Verbindung mit anderen Verben *a*) **zu thun haben:** ἐργάζεσθαι; ἔργον (πράγματα) ἔχειν, ἀσχολίαν ἄγειν od. ἔχειν, ἄσχολον εἶναι, ἀσχολεῖσθαι (*P.*); nichts zu th. haben ἔργον οὐδὲν ἔχειν, σχολάζειν, σχολὴν ἔχειν od. ἄγειν, ἔστι τινὶ σχολή, auch ἀργεῖν; alle Hände voll zu th. haben πολλὰ ἔργα od. πράγματα ἔχειν, sp. πολνάσχολον εἶναι. — man hat zu th., wenn man dies Alles kennen lernen will ἔργον ἐστὶ πάντα ταῦτα μαθεῖν. — es hätte Jmd. viel zu th., wollte er Alles erzählen πολὺ ἂν ἔργον εἴη τινὶ πάντα διελθεῖν. — was hast du bei der Thüre zu th.? τί κυπτάζεις ἔχων περὶ τὴν θύραν; — mit etw. zu th. haben = mit etw. beschäftigt sein, s. beschäftigen, auch = betheiligt sein an etw., s. betheiligen; er wird damit zu th. haben ἔργον ἔσται od. οὐ ῥᾴδιον ἔσται αὐτῷ διαπράξασθαι τοῦτο, οὐ μὴ ῥᾳδίως προχωρήσῃ αὐτῷ τὸ ἔργον. — m. Jmd. zu th. haben χρῆσθαι od. ὁμιλεῖν τινι u. (m. dem Nebenbegriffe der üblen Gesellschaft) φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα (übh. mit Jmd. verkehren); σπουδάζειν πρός τινα, χρηματίζειν τινί u. πρός τινα (Geschäfte mit Jmd. abmachen). — ich habe mit dir nichts zu th. ἐμοὶ καὶ σοὶ οὐδέν ἐστι πρᾶγμα. — ich habe es nur mit dir zu th. (d. i. nur mit dir in Wort od. That zu streiten) ἐμοὶ πρὸς σὲ μόνον ὁ λόγος od. ὁ ἀγών ἐστιν. *b*) **zu thun machen:** sich etw. zu th. machen μελετᾶν τι; sich mit unnützen Dingen od. mit solchen, die Einen nichts angehen, zu th. machen πολυπραγμονεῖν, φιλοπραγμονεῖν. *c*) **zu thun geben** Jmd.: ἔργον προστάττειν τινί.

Thun, das, αἱ πράξεις, τὰ ἔργα, τὰ ἐπιτηδεύματα.

Thunfisch ὁ θύννος (kleiner od. junger Th. ὁ θύνναξ, ακος, ἡ θυννάς, άδος, ἡ θυννίς, ίδος); das Weibchen vom Th. ἡ θύννα u. ἡ θυννίς, ίδος; besondere Arten des Th. sind ἡ πηλαμύς, ύδος (τὸ κύβιον), ὁ ὄρκυνος od. ὁ ὄρκυς, υνος (eine grössere), ἡ αὖξις, ιδος (eine Art junger Th.), ἡ κορδύλη (eine kleinere Art). — vom Th. θύννειος 3. — Fleisch vom Th. τὰ θύννεια, τὸ θύννειον; eingepökeltes Fleisch vom Th. τὸ θύννειον τάριχος, vgl. τὸ ὠμοτάριχον, ὁ ὠμοτάριχος. — dem Th. auflauern θυννοσκοπεῖν; das Auflauern auf den Th. ἡ θυννοσκοπία; der dies thut ὁ θυννοσκόπος; Ort u. Gerüst dazu τὸ θυννοσκοπεῖον. — Th. fangen (m. einem Spiesse) θυννάζειν; Ort zum Fange der Th. τὸ πηλαμυδεῖον. — v. der Art des Th. θυννώδης 2. — mit dem Kopfe eines Th. θυννοκέφαλος 2.

Thunfischfänger ὁ θυννοθήρας.

Thunfischfang ἡ τῶν θύννων θήρα, vgl. ἡ πηλαμυδεία. — Netz zum Th. ἡ θυννευτικὴ σαγήνη.

thunlich πρακτός 3., ἀνυστός 3.; auch οἷός (3.) τε, δυνατός 3. (γίγνεσθαι); ἐνδεχόμενος 3. — es ist th. οἷόν τέ ἐστιν, ἐγχωρεῖ, συγχωρεῖ, ἐνδέχεται. — so viel als th. ὅσον γε δυνατόν, ὡς od. ἢ ἀνυστόν.

Thurm ὁ πύργος (Festungsthurm, Belagerungsthurm; auch die thurmartigen Gerüste auf Schiffen od. Elephanten); ἡ τύρρις (τύρσις; zur Befestigung, auch als Zierrath); ὁ μόσσυν, υνος (*dat. pl.* auch μοσσύνοις; hölzerner, thurmartiger Bau); auch = Gefängniss, w. s. — einen Th. bauen πυργοποιεῖν sp.; besser πύργον οἰκοδομεῖν, ἀνιστάναι, κατασκευάζειν. — mit Th. versehen, befestigen πυργοῦν (u. *M.*). — einen Th. angreifen (v. einem Th. aus kämpfen) πυργομαχεῖν; dazu πυργομάχος 2. — zum Th. gehörig ὁ πυργίτης, ἡ πυργῖτις, ιδος sp. — in Gestalt eines Th. gearbeitet πυργωτός 3. — Unterlage eines Th. auf Kriegsschiffen ὁ πυργοῦχος sp.

thurmartig πυργοειδής u. πυργώδης 2. — th. gemacht od. gearbeitet πυργωτός 3.

Thurmbau ἡ πυργοποιία sp., besser ἡ πύργου οἰκοδομία.

Thurmfalke ἡ κερχνής, ῆδος, ἡ κέρχνη.

Thurmhüter ὁ πυργοφύλαξ, ακος.

Thurmknopf ἡ κατ' ἄκραν τὴν τύρριν σφαῖρα.

Thurmsperling ὁ πυργίτης στρουθός.

Thurmspitze ἄκρα ἡ τύρρις; τὸ τῆς τύρρεως ἄκρον.

Thurmuhr τὸ κατὰ τὴν τύρριν ὡρολόγιον.

Thurmwächter ὁ πυργοφύλαξ, ακος.

Thymian τὸ θύμον, sp. ὁ θύμος. — mit Th. angemacht ὁ θυμίτης. — Trank aus Th., Essig u. Salzwasser ἡ θυμοξάλμη. — nach Th. schmecken θυμίζειν.

tief 1) eig. βαθύς 3., von horizontaler Tiefe auch εὐρύς 3. (breit); bei bestimmten Zahlangaben durch den *acc.* des Bezuges, z. B. eine Grube fünf Schuhe t. βόθρος πέντε ποδῶν τὸ βάθος od. πέντε πόδας ἔχων τὸ βάθος; die Hopliten stellten sich 30 Mann t. auf οἱ ὁπλῖται ἐτάχθησαν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος; die Schlachtordnung 12 Mann t. aufstellen τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν τὸ βάθος; so t. τοσοῦτος (3.) τὸ βάθος. — Bisweilen kann es auch durch πολύς 3. gegeben werden, z. B. t. Schnee χιὼν πολλή, neben βαθεῖα; sehr t. Schnee χιὼν παμπληθής; vom Tone u. der Stimme βαρύς 3.; die Saite, welche den tiefsten Ton hat ἡ ὑπάτη; einen t. Ton geben βύθιον φθέγγεσθαι. — unermesslich t. ἄβυθος, ἄβυσσος 2.; unermesslich t. Schnee χιὼν ἄπλετος. — nicht t. ἀβαθής 2. — mit t. gehenden Wurzeln βαθύρριζος 2.; das t. gehende Wurzeln Treiben ἡ βαθυρριζία; mit t. Thälern βαθυαγκής 2.; mit t. Erdreich βαθύγεως 2.; t. gehend (v. Schiffen) βαθύπλοος 2. u. dgl. Compos. mehr bei Dichtern u. Sp. — t. machen, s. vertiefen. — 2) übtr. βαθύς 3., z. B. es ist noch t. Morgengrauen βαθὺς ἔτι ὄρθρος; t. Nacht νὺξ βαθεῖα (πολλή); t. Schlaf ὕπνος βαθύς; t. Frieden εἰρήνη βαθεῖα od. πολλή; t. im Alter vorgerückt sein εἰς βαθὺ τῆς ἡλικίας προήκειν; ein Mann von t. Einsicht ἀνὴρ βαθὺς (3.) τῇ ψυχῇ, sp. βαθυγνώμων 2. — Gew. gibt man es durch πολύς, μέγας, δεινός 3., z. B. t. Schweigen σιωπὴ πολλή; t. aufathmen μέγα ἀναπνεῖν; t. Einsicht σύνεσις πολλή od. δεινή, ἐμπειρία πολλή, sp. ἡ βαθυγνωμοσύνη; ein t. Denker δεινὸς λογίζεσθαι, δεινὸς φιλόσοφος; t. Trauer πένθος μέγα od. δεινόν; t. trauern μέγα τὸ πένθος ποιεῖσθαι; t. Schmerz ἀλγηδὼν δεινή od. βαρυτάτη; es schmerzt mich etw. t. πάνυ ἄχθομαί (*DP.*) τινι, δεινῶς ἀλγῶ ἐπί τινι; das tiefste Elend ἡ ἐσχάτη od. μεγίστη ταλαιπωρία. — t. in Schulden stecken ὑπέρχρεων εἶναι, βεβαπτίσθαι ὀφλήμασιν. — in t. Gedanken sein σύννουν εἶναι, vgl. Gedanke. — t. Kenntniss ἐπιστήμη ἀκριβεστάτη; t. Kenntnisse in etw. besitzen ἀκριβέστατα ἐπίστασθαί τι. — sich t. in die Seele einprägen ἱκανῶς καταδύεσθαι εἰς τὴν ψυχήν (*intr.*), βεβαίως τίθεσθαι ἐν τῇ ψυχῇ (*tr.*).

tiefathmend μέγα ἀναπνοῶν 3.

tiefdenkend δεινὸς (3.) λογίζεσθαι; συνετώτατος, λογικώτατος 3.

Tiefe 1) als Eigenschaft: *a*) eig. τὸ βάθος, τὸ βαρύ; v. horizontaler T. auch τὸ εὖρος, ἡ εὐρύτης. — die Schlachtordnung hatte eine geringe T. ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος ἐγένετο ἡ φάλαγξ; der

Schlachtordnung eine T. von 12 Mann geben τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν τὸ βάθος; die T. der Schlachtordnung betrug 50 Mann Hopliten ἐγένοντο τὸ βάθος ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. *b*) übtr. T. des Geistes: τὸ τῆς ψυχῆς βάθος; T. der Erkenntniss ἡ τῆς γνώμης δεινότης; T. der Stimme, des Tones ἡ βαρύτης. — 2) als Sache: τὸ βάθος, τὸ βαθύ; ὁ βυθός (bes. Meerestiefe; nur in dieser Bdtg. ὁ βυσσός); vgl. Abgrund. — was in der T. ist βύθιος 3. (mehr poet.), sp. 2.; in die T. des Meeres hinab tauchen βύθιον ὑποδῦναι (εἰς θάλατταν). — in die T. senken, werfen βυθίζειν. — aus der T. herauf kommen ἐκβυθίζεσθαι sp.

Tiefenmesser, s. Senkblei.

tiefgebeugt ταπεινότατος 3., κατηφέστατος 3.

Tiefsinn 1) als Gemüthszustand: ἡ σύννοια; stärker ἡ μελαγχολία. — 2) besonderer Scharfsinn: σύνεσις πολλή od. δεινή; τὸ δεινὸν τῆς γνώμης, sp. ἡ βαθυγνωμοσύνη, ἡ ἀναθεώρησις.

tiefsinnig 1) in tiefen Gedanken begriffen: σύννους 2.; auch = melancholisch, w. s. — 2) sehr scharfsinnig: συνετώτατος 3., βαθὺς (3.) τῇ ψυχῇ, sp. βαθυγνώμων 2.

Tiegel τὸ τάγηνον u. τήγανον, auch ἡ λοπάς, ?άδος. — im T. braten od. rösten ταγηνίζειν u. τηγανίζειν; das Braten od. Rösten im T. ὁ τηγανισμός, sp. ἡ ταγήνισις. — im T. gebraten od. geröstet ταγηνιστός u. τηγανιστός 3.

Tiegelchen τὸ τηγάνιον; τὸ λοπάδιον.

Tiger ὁ u. ἡ τίγρις, εως u. ιος, sp. ιδος. — wie ein T. gefleckt τιγροειδής 2.

tigerartig τιγροειδής 2.; bildl. θηριώδης 2.

Tigerfell, -haut ἡ τίγρεως δορά.

Tigerhund ἡ τιγροειδὴς κύων.

tilgen ἀλείφειν, ἐξαλείφειν, διαγράφειν (ausstreichen, auslöschen, etw. Geschriebenes); δια-, κατα-λύειν (u. *M.*; aufheben, beseitigen; bes. διαλύειν [u. *M.*] χρέος eine Schuld t.); ἐξαιρεῖν (entfernen, z. B. einen Buchstaben, auch übtr. ἀπιστίαν, ὑποψίαν u. dgl.); παύειν, καταπαύειν (beendigen); ἐκτρίβειν, ἀφανίζειν, ἀναιρεῖν, διαφθείρειν (zu Grunde richten, vertilgen). — das Feuer t. σβεννύναι od. κατασβεννύναι τὸ πῦρ.

Tilgung ἡ ἐξάλειψις, διαγραφή sp.; ἡ διάλυσις, κατάλυσις; ἡ ἀναίρεσις, ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός, ἡ διαφθορά; häufig Verba.

Tinktur ἡ βαφή; τὸ φάρμακον.

Tinte u. s. w., vgl. Dinte u. s. Farbe.

Tirade in der Musik ἡ καμπή; in der Rede λόγοι κεκαλλιεπημένοι, λόγος κεκαλλωπισμένος.

Tisch ἡ τράπεζα (allg.); ὁ ἄβαξ, ακος (Prunktisch, Nipptisch; auch Rechentisch, wie ἡ λογιστηρία τράπεζα); τὸ ἐλεόν (ὁ ἐλεός Küchentisch; auch ἡ μαγειρικὴ τράπεζα); übtr. = das Speisen, die Speisen selbst ἡ τράπεζα, τὸ δεῖπνον, ἡ θοίνη, sp. auch ἡ δίαιτα. — den T. decken παρασκευάζειν τὴν τράπεζαν, παρατιθέναι (ἐπάγειν, εἰσφέρειν) τὴν τράπεζαν (weil die Tische in's Zimmer gebracht wurden); den Tisch mit Speisen besetzen κοσμεῖν τὴν τράπεζαν; τραπεζοποιεῖν. — den T. abräumen ἀφαιρεῖν (αἴρειν, ἀπαίρειν, ἐκφέρειν) τὴν τράπεζαν. — zu T. gehen ἰέναι od. εἰσιέναι ἐπὶ τὸ δεῖπνον. — sich zu T. setzen καθίζεσθαι, (nach der Art der Alten) κατακλίνεσθαι (*P.*) ἐπὶ δείπνῳ; sich bei T. obenan setzen προκατακλίνεσθαι (*P.*). — bei T. sitzen καθῆσθαι ἐπὶ δείπνῳ, περὶ δεῖπνον εἶναι (κατακεῖσθαι, sp. ἀνακεῖσθαι, auch m. δειπνοῦντα; obenan sitzen προκατακεῖσθαι). — vom T. aufstehen ἀνίστασθαι (ἐξανίστασθαι) ἀπὸ τοῦ δείπνου, sp. ἀποδειπνεῖν. — vom T. kommen ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι. — über od. bei T. παρὰ δεῖπνον, ἐν τῷ δειπνεῖν, sp. ἐπὶ διαίτῃ, παρὰ τὴν δίαιταν. — Jmd. zu T. bitten καλεῖν τινα ἐπὶ τὸ δεῖπνον. — Jmd. zu T. bei sich behalten παραλαμβάνειν τινὰ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, σύνδειπνον ποιεῖσθαί τινα. — mit Jmd. an einem T. essen συντράπεζον od. ὁμοτράπεζον ἔχειν τινά. — einen guten T. führen λαμπρᾷ τῇ διαίτῃ od. τῇ τραπέζῃ χρῆσθαι; εὐωχεῖσθαι (*DP.*); auch εὐωχεῖν od. λαμπρῶς (μεγαλοπρεπῶς, μαλακῶς) ἑστιᾶν (gut bewirthen). — bei Jmd. den T. haben λαμβάνειν τὴν τροφὴν παρά τινος. — freien T. haben ἀμισθὶ λαμβάνειν τὴν τροφήν. — Jmd. den T. geben τροφὴν παρέχειν τινί, ἑστιᾶν τινα. — gemeinsamer T. κοινὴ τράπεζα. — mit Jmd. an einem T. essend, s. Tischgenoss. — auf od. bei dem T. ἐπιτραπέζιος 2. — zum T. gehörig ἐπιτράπεζος 2. — die auf den T. gestellten Speisen τὰ ἐπιτραπεζώματα. — einen T. tragend τραπεζοφόρος 2. — v. der Gestalt eines T. τραπεζοειδής 2. — den T. deckend, bei T. aufwartend τραπεζοκόμος 2. — das Verfertigen v. T. ἡ τραπεζοποιία. — vgl. Tafel.

tischartig τραπεζοειδής 2.

Tischbein ὁ τῆς τραπέζης πούς, ποδός.

Tischblatt ὁ τῆς τραπέζης πίναξ, ακος.

Tischchen τὸ τραπέζιον, τὸ ἀβάκιον. — sprichw. T. decke dich! παρατίθου τράπεζα· αὐτὴ παρασκεύαζε σαυτήν.

Tischdecker ὁ τραπεζοποιός, τραπεζοκόμος, ὁ παρασκευάζων τὴν τράπεζαν.

tischförmig τραπεζοειδής 2.

Tischfreund ὁ σύνδειπνος; ὁ παράσιτος, ὁ τραπεζεύς (letztere gew. mit übler Nebenbdtg. = Schmarotzer); vgl. Tischgenosse.

Tischgänger, -erin ὁ, ἡ τῇ τραπέζῃ τινὸς χρώμενος, -ένη; ὁ, ἡ τὴν τροφὴν παρά τινος λαμβάνων, -νουσα.

Tischgast ὁ σύνδειπνος.

Tischgebet ἡ ἐπιτραπέζιος od. πρὸ τοῦ δείπνου [εὐχή.

Tischgeld ὁ τῆς τροφῆς μισθός.

Tischgenosse ὁ σύνδειπνος, ὁμοτράπεζος, σύσσιτος, ὁμόσιτος, ὁ σύγκλινος, sp. συγκλίτης. — Jmds. T. sein συνδειπνεῖν u. συσσιτεῖν τινι od. μετά τινος, ὁμοτράπεζον od. σύσσιτον εἶναί τινι, ὁμοσιτεῖν τινι.

Tischgeräthe τὰ ἐπιτράπεζα σκεύη.

Tischgesellschaft ἡ συσσιτία; οἱ σύνδειπνοι, ὁμοτράπεζοι, σύσσιτοι.

Tischgespräch οἱ παρὰ τὸ δεῖπνον λόγοι, οἱ συμποτικοὶ od. συμποσιακοὶ λόγοι. — ein T. führen παρὰ τὸ δεῖπνον od. ἐν τῷ δείπνῳ διαλέγεσθαι (*DP.*).

Tischlager ἡ κλίνη. — mit drei T. τρίκλινος 2. — Sitz von drei T. τὸ τρίκλινον.

Tischler ὁ ξυλουργός, λεπτουργός.

Tischlerarbeit ἡ ξυλουργία, λεπτουργία.

Tischlerhandwerk ἡ ξυλουργική.

Tischlied τὸ σκόλιον.

Tischmesser ἡ ἐπιτραπέζιος μάχαιρα.

Tischnachbar ὁ παρακλίτης. — Jmds. T. sein παρακατακλιθῆναί τινι.

Tischreden, s. Tischgespräch.

Tischtrunk τὸ παρὰ τὸ δεῖπνον προσφερόμενον [ποτόν.

Tischtuch, etwa ἡ ἐπιτραπέζιος ὀθόνη.

Tischwein ὁ εὐτελέστερος οἶνος.

Tischzeit ἡ τοῦ δειπνεῖν ὥρα.

Tischzeug αἱ ἐπιτραπέζιοι ὀθόναι.

Titel 1) eines Buches: ἡ ἐπιγραφή; sp. ἡ παραστιχίς, ίδος (τὸ παραστιχίδιον), ὁ σίλλυβος (der Zettel m. dem Namen des Verfassers, welchen man den Schriftrollen anzuhängen pflegte). —

das Buch führt den T. ἐπιγέγραπται τὸ βιβλίον… — 2) Benennung nach Stand od. Rang: τὸ (τίμιον) ὄνομα, ἡ (τιμία) ἐπωνυμία, προσωνυμία od. προσηγορία, sp. τὸ τίμιον προσαγόρευμα, ὁ χρηματισμός. — einen T. führen προσαγορεύεσθαι, καλεῖσθαι (P.), sp. χρηματίζειν. — einen T. annehmen ὄνομα od. ἐπωνυμίαν δέχεσθαι, sp. χρηματίζειν. — Jmd. einen T. geben προσαγορεύειν τινὰ ὄνομα (wozu noch ἐπὶ τιμῇ hinzutreten kann). — 3) = Rechtstitel: τὸ δικαίωμα.

titulieren, Jmd. προσαγορεύειν τινά (ἐπὶ τιμῇ).

Toast ἡ φιλοτησία, sp. ἡ πρόποσις, τὸ ἀναφώνημα. — einen T. auf Jmd. ausbringen φιλοτησίαν u. -ίας προπίνειν τινὶ μετὰ προσαγορεύσεως, sp. ἀναφωνεῖν (Ausbringung eines T. ἡ ἀναφώνησις).

toben θορυβεῖν, θόρυβον ποιεῖσθαι (Lärm machen); κυμαίνειν, χειμάζεσθαι (P.), κτυπεῖν (vom Meere); ταράττεσθαι (P.; in Verwirrung, Aufruhr sein; von einer Volksmasse, auch vom Meere); ἀγανακτεῖν (vom gährenden Weine, von eiternden Geschwüren; übh. in heftiger Gemüthsaufregung sein); μαίνεσθαι, ἐκμαίνεσθαι (*aor. P.*; rasend sein); λυττᾶν (in Wuth sein); βακχεύειν (verzückt sein); ἀγριαίνεσθαι, ἐξαγριαίνεσθαι (*P.*: wild werden); ἀγριαίνειν (wild sein; auch vom Meere). — **tobend** θορυβώδης, ταραχώδης 2.; vom Meere κυματώδης 2.; von Leidenschaften ἄγριος 3., οἰστρώδης 2.

Toben, das, ὁ θόρυβος (Lärm); ἡ κύμανσις, ὁ κτύπος (das Wogen, vom Meere); ἡ ταραχή (Verwirrung, Aufruhr); ἡ ἀγανάκτησις, ἡ μανία, ἡ λύττα, ἡ βακχεία (vom Gemüthe).

Tochter ἡ θυγάτηρ, θυγατρός; ἡ παῖς, παιδός, ἡ ἔκγονος; bei Angabe der Aeltern bloss ἡ m. dem *gen.*, z. B. Polyxene, die T. des Priamos Πολυξένη ἡ Πριάμου. — als T. annehmen εἰσποιεῖσθαι od. τίθεσθαι θυγατέρα.

Tochterkind ὁ, ἡ τῆς θυγατρὸς παῖς; ὁ θυγατριδοῦς, ἡ θυγατριδῆ.

Tochtermann ὁ γαμβρός; ὁ τῆς θυγατρὸς ἀνήρ; vgl. Schwiegersohn.

Tod ὁ θάνατος, τὸ θνήσκειν; ἡ (τοῦ βίου) τελευτή; ἡ τοῦ βίου ἀλλαγή; ἡ τοῦ βίου καταστροφή; auch ἡ μοῖρα θανάτου; τὸ χρεών (nur im *nom.* u. *acc.*; Todesverhängniss, -geschick). — der natürliche T. ὁ κατὰ φύσιν od. αὐτόματος θάνατος; gewaltsamer T. ὁ βίαιος θάνατος. — schöner, glücklicher, leichter T. ὁ εὐδαίμων θάνατος, ὁ εὐθάνατος θάνατος, sp. ἡ εὐθανασία; eines schönen, leichten T. sterben εὖ ἀποθνήσκειν, sp. εὐθανατεῖν, ῥᾴδιον θάνατον τελευτᾶν; einen solchen T. habend εὐθάνατος 2.; einen schweren T. haben δυσθανατεῖν (sp. -τᾶν); einen schweren T. habend δυσθάνατος 2. (auch: einen schweren T. bringend). — der rühmliche T. ὁ καλὸς od. εὐκλεὴς θάνατος; eines rühmlichen T. sterben καλῶς od. εὐκλεῶς ἀποθνήσκειν. — den T. eines Feldherrn sterben στρατηγοῦ θάνατον ἀποθνήσκειν, ὡς προσήκει στρατηγῷ ἀποθνήσκειν. — eines frühzeitigen T. sterben πρὸ τῆς ὥρας ἀποθνήσκειν. — dem T. nahe ἐπιθάνατος 2., θανάσιμος 2.; dem T. nahe sein ἐπιθάνατον od. θανάσιμον εἶναι (sp. ἐπιθανάτως od. ἐπιθανατίως ἔχειν), μέλλειν ἀποθανεῖσθαι, εἶναι πρὸς τῷ τελευτᾶν od. ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου, πάρεστί τινι τὸ τοῦ βίου τέλος, auch σελίνου δεῖσθαι; mit dem T. ringen ψυχορραγεῖν (poet. u. sp.), δυσθανατεῖν. — den T. finden λαγχάνειν od. τυγχάνειν τελευτῆς, vgl. sterben. — der T. naht Jmd. ἐπ-, προσ-έρχεταί τινι ὁ θάνατος. — ich bin des T. ὄλωλα (gew. ἀπόλωλα); ich will des T. sein ἀπολοίμην, τεθναίην. — Jmd. den T. geben, s. tödten. — sich zu T. sehnen ἀποθνήσκειν πόθῳ; sich zu T. fürchten ἐκθνήσκειν δέει; sich zu T. lachen ἐκθνήσκειν γέλωτι od. ὑπὸ γέλωτος; sich zu T. schreien διαρραγῆναι κεκραγότα; sich zu T. hungern ἀπόλλυσθαι λιμῷ, ἐγκαρτερεῖν. — Jmd. zu T. ärgern ἀπάγχειν τινά; sich zu T. ärgern ἀπάγχεσθαι. — Jmd. zu T. prügeln παίειν τινὰ εἰς θάνατον, ἀποτυμπανίζειν τινά; zu T. gegeisselt werden ἀπόλλυσθαι μαστιγούμενον. — sich den T. wünschen θανατᾶν. — Jmd. zum T. verurtheilen θανατοῦν τινα, κρίνειν τινὰ θανάτου, καταγιγνώσκειν (καταψηφίζεσθαι, κατακρίνειν, καταδικάζειν) τινὸς θάνατον; es wird (ist) Jmd. zum T. verurtheilt καταγιγνώσκεταί τινος θάνατος, κατακρίνεταί τις ἀποθνήσκειν, κατεψηφισμένος ἐστί τινος θάνατος. — Jmd. zum T. führen ἄγειν τινὰ ἐπὶ θάνατον od. τὴν ἐπὶ θανάτῳ. — Jmd. auf T. u. Leben anklagen κρίνειν τινὰ (περὶ) θανάτου, ὑπάγειν τινὰ θανάτου; auf T. u. Leben angeklagt sein κρίνεσθαι (*P.*) περὶ θανάτου. — den T. verwirkt haben ὀφλεῖν θανάτου. — vielmals den T. verdienen πολλῶν θανάτων ἄξιον εἶναι. — auf Leben u. T. kämpfen ἀγωνίζεσθαι περὶ ψυχῆς, περὶ θανάτου, περὶ τῶν μεγίστων, περὶ τῶν ὅλων. — Kampf auf Leben u. T. ὁ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγών. — nach seinem T. ἀποθανόντος od. τελευτήσαντος αὐτοῦ. — es ist der T. des Staates, wenn er einem anderen unterthan wird θάνατός ἐστι τὴν πόλιν ἑτέρᾳ ὑπήκοον γίγνεσθαι; der Gedanke daran ist mein T. ἀπ-, διόλλυμαι ταῦτ' ἐννοούμενος.

todbringend θανατηφόρος 2., s. tödtlich.

Todesangst ἡ ἀγωνία. — in T. sein ἐν ἀγωνίᾳ εἶναι, ἀγωνιᾶν, ἀπόλλυσθαι φόβῳ, ἐκθνήσκειν δέει; vor Jmd. od. etw. τεθνάναι τῷ δέει od. τῷ φόβῳ τινά od. τι.

Todesart ὁ θάνατος (bes. im *pl.*), ὁ θανάτου τρόπος, ἡ θανάτου ἰδέα. — die schnellste, leichteste T. ὁ ῥᾷστος, τάχιστος θάνατος.

Todesbecher τὸ θανάσιμον πόμα.

Todesbetrachtung ἡ περὶ τοῦ θανάτου σκέψις.

Todesengel, etwa ἡ Μοῖρα.

Todesfall ὁ θάνατος. — im T. ἤν τι πάθῃ τις u. dgl.

Todesfurcht ὁ τοῦ θανάτου φόβος.

Todesgedanken haben μελετᾶν θάνατον; διατεθῆναι τὴν ψυχὴν ὡς ἀποθανούμενον.

Todesgefahr ὁ περὶ τῆς ψυχῆς od. περὶ τῶν μεγίστων κίνδυνος. — in T. sein κινδυνεύειν περὶ τῆς ψυχῆς od. περὶ τῶν μεγίστων, auch τὸν περὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον; ἀγωνίζεσθαι περὶ τῆς ψυχῆς, τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον θεῖν od. τρέχειν. — sich der T. aussetzen ἀναρρίπτειν τὸν περὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον; παραβάλλεσθαι τὴν ψυχήν.

Todesgeschick, s. Todesloos.

Todeskampf ἡ ἀγωνία, sp. ψυχορραγία. — im T. sein ἐπιθάνατον εἶναι, δυσθανατεῖν, poet. u. sp. ψυχορραγεῖν.

Todesloos τὸ χρεών (nur *nom.* u. *acc.*), ἡ μοῖρα.

Todesnoth, s. Todesgefahr, Todeskampf.

Todesqual, s. Todeskampf.

Todesschlaf ὁ ἀεὶ od. ἀίδιος ὕπνος.

Todesschweiss ὁ κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἱδρώς, ῶτος.

Todesstille ἡ μακρὰ σιγή.

Todesstoss ἡ καιρία (mit u. ohne πληγή). — den T. bekommen καιρίαν πληγῆναι.

Todesstrafe ἡ θανάτου ζημία, auch bloss ὁ θάνατος, z. B. es steht auf etw. T. θάνατος ἐπίκειταί τινι. — die T. auf etw. setzen θάνατον ζημίαν ποιεῖν ἐπί τινι. — Jmd. m. der T. belegen ζημιοῦν τινα θανάτῳ. — die T. verwirkt haben θανάτου ἄξιον εἶναι, θάνατον ὀφείλειν.

— die T. vollziehen *θανατοῦν*; Vollziehung der T. *ἡ θανάτωσις*.

Todesstunde *ἡ τοῦ θανάτου ὥρα*, auch *τὸ χρεών* (nur *nom.* u. *acc.*), *ἡ μοῖρα*. — in seiner T. *μέλλων ἤδη ἀποθανεῖν, περὶ τὸ τελευτᾶν ἤδη ὤν*. — meine T. ist gekommen *ἐμοὶ τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν*.

Todestag *ἡ τοῦ θανάτου ἡμέρα*.

Todesurtheil *ἡ θανάτου κρίσις*. — das T. über Jmd. aussprechen = zum Tode verurtheilen, s. Tod. — das T. an Jmd. vollziehen *θανατοῦν τινα*; Vollziehung des T. *ἡ θανάτωσις*.

Todesverachtung *ἡ τοῦ θανάτου καταφρόνησις*.

Todesweg *ἡ ἐπὶ θανάτῳ (ὁδός)*.

todeswerth *θανάτου ἄξιος* 3.

Todeszeichen *τὸ θανάτου σημεῖον*.

Todfeind *ὁ ἔχθιστος, ὁ ἀδιάλλακτος ἐχθρός*. — ein T. dieser Stadt *ἐχθρὸς τῷ ταύτης τῆς πόλεως ἐδάφει*.

Todfeindschaft *ἡ ἄσπονδος ἔχθρα*.

todkrank *ἐπιθάνατος, θανάσιμος* 2. — t. sein *ἐπιθάνατον* od. *θανάσιμον εἶναι* (sp. *ἐπιθανάτως* od. *ἐπιθανατίως ἔχειν*), *σελίνου δεῖσθαι*.

todt *a*) eig. *νεκρός* 3.; auch durch d. *part.* *θανών* (besser *ἀποθανών*) 3., *τεθνηκώς* u. *τεθνεώς* 3.; auch *ἄψυχος* 2. (leblos). — ein t. Körper *νεκρὸν σῶμα*, auch bloss *σῶμα*. — die T. *οἱ τεθνεῶτες, οἱ καμόντες*. — das Reich der T. *ὁ ᾅδης*. — für od. wie t. daliegen *κεῖσθαι ὡς (ὥσπερ) νεκρόν* od. *τεθνεῶτα*. — t. schlagen *ἀποτυμπανίζειν*, s. tödten; t. prügeln *παίειν εἰς θάνατον, ἀποτυμπανίζειν*; t. werfen m. Steinen *καταλεύειν*. — sich t. fallen *πεσόντα ἀποθανεῖν*. — sich t. lachen *ἐκθνήσκειν γέλωτι* od. *ὑπὸ γέλωτος*; sich t. ärgern *ἀπάγχεσθαι*. — es wird Jmd. t. gesagt *ἀγγέλλεταί τις τεθνάναι*. — ein t. Gesagter, der hinterdrein wieder zum Vorschein kommt *ὑστερόποτμος* 2. sp. — lebendig t. sein *ἔμψυχον νεκρὸν εἶναι*. *b*) übtr. ein t. Ort: *χωρίον ἔρημον ἀνθρώπων*, vgl. Einöde. — v. Bildern, Statuen u. dgl. = ohne Leben *ψυχρός* 3. — das t. Meer *ἡ Ἀσφαλτῖτις, ιδος (λίμνη), ὁ Ἀσφαλτίτης*.

Todte, der, *ὁ νεκρός, ὁ νέκυς, υος*, übr. s. todt. — die Todten führen *νεκραγωγεῖν*; T. überfahren *νεκροστολεῖν*; T. tragen od. begraben *νεκροφορεῖν* u. dazu *νεκροφόρος* 2. (sämmtl. sp.); T. geleitend *νεκροπομπός* 2. poet. u. sp. — Plünderung od. Beraubung der T. *ἡ νεκροσυλία*. — den T. betreffend, ihm gehörig *νεκρικός* 3. sp. — Jmd. von den T. auferwecken *ἀνιστάναι τινὰ ἐκ θανάτου* od. *ἀποθανόντα, ἀναβιώσασθαί τινα*. — v. den T. auferstehen *ἀναβιῶναι*.

todtenähnlich *νεκρώδης* 2.; *ὥσπερ νεκρός, νεκρῷ ἐοικώς* 3.

Todtenbahre *ἡ κλίνη*, sp. *τὸ νεκροφορεῖον*.

Todtenbehältniss *τὸ νεκροδοχεῖον* sp.; *ἡ νεκροθήκη* poet.

Todtenbeschwörer *ὁ νεκρόμαντις, ὁ νεκυόμαντις*.

Todtenbeschwörung *ἡ νεκρομαντεία, νεκυομαντεία*. — der Ort dazu *τὸ νεκρομαντεῖον, νεκυομαντεῖον*.

Todtenbett; auf dem T. *ἐπιθάνατος ὤν, ἐπὶ τῇ τοῦ βίου τελευτῇ γενόμενος* u. dgl.

Todtenbinde *ἡ κειρία* sp.

todtenblass, -bleich, s. todtenfarbig.

Todtenbote *ὁ νεκράγγελος* sp.

Todtenfarbe *τὸ πελιτνὸν (πελιδνὸν, πελιὸν) χρῶμα*; *ἡ πελιτνότης (πελιδνότης)*.

todtenfarbig *πελιτνός* (minder gut *πελιδνός*), *πελιός* 3. — t. sein od. werden *πελιτνοῦσθαι (πελιδνοῦσθαι), πελιοῦσθαι, πελιαίνεσθαι* (*P.*).

Todtenfeier, -fest *τὰ θανατούσια, τὰ νεκύσια*, vgl. *τὰ γενέσια, τὰ νεμέσεια*, u. s. Leichenfeier.

Todtenfleck *το τοῦ θανάτου σημεῖον*.

Todtengericht *ἡ περὶ τῶν ἀποθανόντων κρίσις*.

Todtengerippe *τὰ νεκροῦ ὀστᾶ*.

Todtengeruch *ἡ νεκρώδης ὀσμή*.

Todtengespräch *ὁ νεκρικὸς διάλογος* sp., besser *ὁ τῶν νεκρῶν διάλογος*.

Todtengräber *ὁ νεκροθάπτης, νεκροτάφος* sp.; besser *ὁ τοὺς νεκροὺς θάπτων*.

Todtengruft, s. Gruft, Grab.

Todtenhaufe *ἡ νεκάς, άδος* poet. u. sp.; besser *ὁ σωρὸς νεκρῶν*.

Todtenklage *ὁ κομμός, ὁ ὀλοφυρμός*; *ὁ θρῆνος, ἡ θρηνῳδία*; sp. *τὸ θρηνῶδες μέλος*.

Todtenkleid *ἡ ἐντάφιος ἐσθής, ῆτος*; *τὸ ἐντάφιον*.

Todtenknochen *τὸ νεκροῦ ὀστοῦν*.

Todtenkopf *ἡ νεκροῦ κεφαλή*.

Todtenkranz *ὁ ἐντάφιος στέφανος*; vgl. *ἡ εἰρεσιώνη*.

Todtenliste *ὁ τῶν ἀποθανόντων κατάλογος*.

Todtenmahl *τὸ περίδειπνον*.

Todtenopfer *τὸ ἐνάγισμα*. — Jmd. ein T. darbringen *ἐναγίζειν, ἐναγισμὸν ποιεῖσθαι* od. *τελεῖν τινι*. — Darbringung eines T. *ὁ ἐναγισμός*, vgl. Todtenspende.

Todtenschlaf *ὁ κάρος, ἡ καταφορά*. — dem T. ähnlich *καρώδης* 2. — im T. liegen *ὑπὸ μανδραγόρα* od. *ἐκ μανδραγόρου καθεύδειν*.

Todtenschmuck *ὁ ἐντάφιος κόσμος*.

Todtenspende *ἡ χοή* (gew. *pl.*). — Jmd. eine T. darbringen *χοὰς χεῖσθαι, φέρειν, ἐπιφέρειν τινί*.

Todtentanz *ἡ νεκρικὴ χορεία*, besser *ἡ τῶν νεκρῶν χορεία*.

Todtenurne *ἡ ὑδρία*.

Todtenwache *ἡ ἐπὶ νεκρῷ φυλακή*.

Todtenwächter *ὁ νεκροφύλαξ, ακος*.

todtgebornes; ein t. Kind zur Welt bringen *νεκροτοκεῖν* sp., besser *νεκρὸν βρέφος τίκτειν*.

Todtschläger *ὁ ἀνδροκτόνος, ἀνθρωποκτόνος* (poet. u. sp.), s. Mörder.

Todtschlag *ὁ φόνος, ἡ σφαγή*.

Todtsein, das, *τὸ τεθνάναι*, sp. *ἡ νεκρότης*.

Töchterchen *τὸ θυγάτριον*, sp. *θυγατρίδιον*; auch *ἡ παιδίσκη*.

tödten *a*) eig. *κτείνειν*, gew. *ἀπο-, κατα-κτείνειν*, auch *ἀποκτιννύναι, κατακαίνειν* (übh. des Lebens berauben); *ἀναιρεῖν, φονεύειν, διαφθείρειν, δια-, κατα-χρῆσθαι, ἀπολλύναι* (umbringen, morden); *σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν* (abschlachten, niedermetzeln); *θανατοῦν* (bes. hinrichten). — getödtet werden, durch die *P.*, auch *ἀποθνήσκειν* od. *τελευτᾶν ὑπό τινος*. — sich selbst t. *ἀποκτείνειν, διαχρῆσθαι ἑαυτόν, βιάζεσθαι ἑαυτόν*, auch *ἀποθνήσκειν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ*. *b*) übtr. die Zeit t.: *κακῶς τίθεσθαι τὸν καιρόν* od. *τὴν σχολήν, ἀποχρῆσθαι τῇ σχολῇ*; die Begierden t. *κολάζειν* od. *κατασβεννύναι τὰς ἐπιθυμίας*.

Tödten, das, s. Tödtung.

tödtlich *a*) eig. *θανάσιμος* 2., *θανατηφόρος* 2., *ἐπιθάνατος* 2., sp. *θανατώδης* 2.; auch *φθαρτικός* 3., *ὀλέθριος* 2. u. 3. (verderblich). — von Wunden, Schlägen *θανάσιμος* 2., *καίριος* 3. u. 2. — t. Schlag *ἡ καιρία* (mit u. ohne *πληγή*). — Jmd. einen t. Schlag beibringen *θανασίμως* od. *καιρίως τύπτειν τινά, καιρίαν τύπτειν τινά*; einen t. Biss beibringen *θανάσιμα δάκνειν τινά*. *b*) übtr. t. Feindschaft: *ἡ ἄσπονδος* od. *ἀδιάλλακτος ἔχθρα*. — Jmd. t. hassen *ἄσπονδον μῖσος μισεῖν τινα*.

Tödtlichkeit *τὸ θανάσιμον, τὸ καίριον*.

Tödtung *ἡ ἀναίρεσις, ὁ φόνος, ἡ σφαγή, ἡ θανάτωσις*.

Tölpel *ὁ σκαιὸς ἄνθρωπος, ὁ βλάξ, βλακός*; vgl. tölpisch. — ein T. sein *βλακεύειν*. — sich wie ein

T. betragen ἀγροικίζεσθαι, σκαιουργεῖν, sp. φορτικεύεσθαι.

Tölpelei ἡ (τῶν τρόπων) σκαιότης, ἡ ἀγροικία, ἡ ἀπειροκαλία, ἡ ἀβελτερία, ἡ φορτικότης, ἡ βλακεία.

tölpelhaft σκαιός 3.; ἰδιωτικός 3.; ἄγροικος 2.; ἀπειρόκαλος 2.; ἀβέλτερος 3.; φορτικός 3.; ὁ, ἡ βλάξ, βλακός; βλακικός 3. — t. sein od. sich benehmen, s. Tölpel. — t. Wesen, s. Tölpelei.

Tölpelhaftigkeit, s. Tölpelei.

tölpisch, s. tölpelhaft. — t. Wesen, s. Tölpelei.

tönen ἠχεῖν, κλάζειν, ψοφεῖν, φθέγγεσθαι, φωνεῖν (über den Unterschied s. Ton). — die Rede tönt mir noch in den Ohren ἔναυλός ἐστιν ἔτι μοι ὁ λόγος. — **tönend** ἠχώδης 2., sp. ἠχητικός 3.

Tönen, das, ἡ ἠχή, seltner ὁ ἦχος; ὁ φθόγγος; [s. Ton.

Tönnchen, s. Fässchen.

Töpfchen τὸ χυτρίδιον, ἡ χυτρίς, ίδος (auch als Trinkgeschirr).

Töpfer ὁ κεραμεύς (sp. κεραμευτής, κεραμοποιός), ὁ χυτρεύς, sp. ὀστρακεύς. — ein T. sein κεραμεύειν. — zum T. gehörig κεραμεικός, κεραμευτικός 3. — vom T. gemacht, s. thönern, irden.

Töpferarbeit ὁ κέραμος; τὸ κεράμιον, τὸ ὄστρακον (u. *pl.*).

Töpferei ἡ κεραμεία, κεραμική, sp. κεραμευτική; vgl. Töpferwerkstatt. — die T. treiben κεραμεύειν.

Töpfererde, s. Thonerde.

Töpfergeschirr, s. Thongeschirr.

Töpferhandwerk, -kunst ἡ κεραμεία, κεραμική, sp. κεραμευτική. — das T. treiben κεραμεύειν.

Töpfermarkt οἱ κέραμοι (ὁ κέραμος), αἱ χύτραι, sp. τὸ χυτροπωλεῖον.

Töpfermasse τὸ φύραμα.

1. **töpfern** (als Verbum) κεραμεύειν.

2. **töpfern** = thönern, irden.

Töpferofen ἡ κεραμεικὴ (κεραμικὴ, sp. κεραμευτικὴ) κάμινος.

Töpferscheibe ὁ κεραμεικὸς (κεραμικὸς, sp. κεραμευτικὸς) τροχός. — auf der T. gedreht τροχήλατος 2.

Töpferthon, s. Thon.

Töpferwaare ὁ κέραμος, τὰ κεράμια, τὰ ὄστρακα.

Töpferwerkstatt τὸ κεραμεῖον.

Toga ἡ τήβεννα, ἡ τήβεννος, τὸ ἱμάτιον; *toga praetexta* ἡ περιπόρφυρος (mit u. ohne ἐσθής od. τήβεννα). — die männliche T. bekommen τὸ ἀνδρεῖον ἱμάτιον ἀπολαμβάνειν.

Toilette ὁ ἄβαξ, κος (Putztisch); ὁ καλλωπισμός (das sich Putzen); übr. vgl. Anzug. — T. machen καλλωπίζεσθαι.

tolerant, Toleranz, s. duldsam, Duldsamkeit.

toll λυττῶν, ῶσα, ῶν (eig. v. Thieren; poet. u. sp. λυσσώδης 2., λυσσομανής 2.); ἐμμανής 2., μανικός 3., auch *part.* μαινόμενος, μανείς 3. (rasend); ἄφρων, παράφρων, ἔκφρων 2. (des Verstandes beraubt); vgl. zornig; bisw. auch bloss = ungeheuerlich, seltsam, w. s. — t. sein λυττᾶν, μαίνεσθαι (*aor. P.*), παραφρονεῖν, παρανοεῖν, ἀγριαίνειν. — Jmd. t. machen μαίνειν, ἐκμαίνειν τινά; gew. μανίαν ἐμβάλλειν od. ἐμποιεῖν τινι, ποιεῖν τινα μαίνεσθαι; ἐξαγριαίνειν, ἐξαγριοῦν τινα, vgl. erzürnen. — t. werden μανῆναι, ἐκμανῆναι, ἐκφέρεσθαι (*P.*) πρὸς ὀργήν; ἀγριοῦσθαι, ἐξαγριοῦσθαι, ἐξαγριαίνεσθαι (*P.*). — man möchte t. werden μανοῦμαι. — ich wäre ja t., wenn ich … καὶ γὰρ ἂν μαινοίμην εἰ … — t. sein auf etw. μαίνεσθαι ἐπί τινι, ἐπιμαίνεσθαί τινι; t. sein auf Jmd. (= erzürnt sein) μαίνεσθαι κατά τινος.

Tollhäusler ἄνθρωπος μαινόμενος, μανείς, λυττῶν.

Tollhaus ἡ τῶν μαινομένων φυλακή. — sprichw. er ist reif für das T. Ἀντικύρας δεῖ αὐτῷ.

Tollheit 1) als Zustand: ἡ λύττα, ἡ μανία; ἡ παράνοια, παραφροσύνη, ἄνοια, ἀφροσύνη. — 2) tolle Handlung: τὸ μανικὸν od. μαινομένου ἔργον; milder τὸ τερατῶδες (ἀλλόκοτον, ἄτοπον) ἔργον. — es ist etw. eine T. μαινομένου od. μανία ἐστί τι, πολλὴ ἄνοιά ἐστί τι.

tollköpfig μανικός 3., ὀξύρροπος 2.

Tollkopf ἄνθρωπος μανικός od. ὀξύρροπος.

Tollkirsche ὁ μανικὸς στρύχνος, ἡ μανικὴ στρύχνος, τὸ μανικὸν στρύχνον.

Tollkraut, s. Bilsenkraut, Schierling u. vgl. Tollkirsche.

tollkühn τολμηρός 3., παράβολος (sp. παράτολμος) 2., ῥιψοκίνδυνος 2., προπετής 2. (ἐπὶ τῶν κινδύνων), θρασύς 3. — t. sein κίνδυνον παραβάλλεσθαι (ῥίπτειν, ἀναρρίπτειν), sp. παρατολμᾶν, ῥιψοκινδυνεῖν.

Tollkühnheit ἡ τόλμα, τὸ τολμηρόν, τὸ θράσος, ἡ θρασύτης, sp. ἡ τολμηρία, ῥιψοκινδυνευσία.

Tomback χαλκὸς καὶ ὀρείχαλκος καὶ ψευδάργυρος κεκραμένοι.

Ton 1) eig. ἡ ἠχή, seltner ὁ ἦχος (Schall); ἡ κλαγγή (Klang); ὁ ψόφος (mehr Geräusch, unartikulierter T.); ὁ φθόγγος, τὸ φθέγμα (v. musikalischen Instrumenten u. v. lebenden Wesen); ἡ φωνή (v. lebenden Wesen, bes. v. Menschen, aber auch v. musikalischen Instrumenten); ὁ τόνος (als musikalischer *t. t.*; u. zw. bes. der ganze T., wie sp. τὸ τονικόν; auch: T. in der Rede, Accent u. bei Sp. Farbenton). — von der Länge eines T. τονιαῖος 3. — halber T. τὸ ἡμιτόνιον, ἡ δίεσις, τὸ λεῖμμα; $^1/_3$ T. ἡ χρωματικὴ δίεσις, $^1/_4$ T. ἡ ἐναρμόνιος δίεσις. — verschiedener T. ἡ ἑτεροφωνία; lieblicher T. ἡ ἡδυφωνία sp., besser ἡ ἡδεῖα φωνή u. dgl. — einen T. von sich geben ἀφιέναι φωνήν od. φθόγγον, übr. s. tönen. — einen hohen, tiefen T. von sich geben ὀξὺ, βαρὺ φθέγγεσθαι. — in einem anderen T. sprechen ἑτέραν ἀφιέναι φωνήν; bildl. μεταβαλόντα ἄλλῃ τοὺς λόγους ποιεῖσθαι. — einen ruhigen T. haben (im Reden) ἡσυχαιτέρᾳ χρῆσθαι τῇ φωνῇ. — in einem sanften od. rauhen T. mit Jmd. sprechen πρᾴως od. χαλεπῶς προσειπεῖν τινα, πρᾳείᾳ od. χαλεπῇ τῇ φωνῇ προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — da muss man einen leiseren T. annehmen πρᾳότερον δεῖ λέγειν, auch πρᾳότερον δεῖ ἀποκρίνεσθαι (in einer Antwort). — im zornigen T. ὥσπερ ὀργῇ, im beleidigenden T. πρὸς od. κατ' ἐπήρειαν. — den T. angeben ἐνδιδόναι, Jmd. den T. für die Tanzweise angeben ἐνδιδόναι τινὶ τῆς ὀρχήσεως σχήματα; bildl. den T. in etw. angeben ἡγεῖσθαι, ὑφ-, προ-ηγεῖσθαί τινος, ἡγεμόνα εἶναι od. γίγνεσθαί τινος, χορηγεῖν od. χορηγὸν εἶναί τινος, auch διδάσκαλον γίγνεσθαί τινος; fähig den T. in etw. anzugeben ἡγεμονικός (3.) τινος. — den T. herabstimmen ἐνδιδόναι, καθυφίεσθαι. — aus einem anderen T. spielen μεταβάλλειν μέλος; bildl. μεταβαλόντα ἄλλῃ τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, μεταβαλόντα ἄλλως χρῆσθαι τῷ πράγματι u. dgl. — den T. auf eine Sylbe setzen τονοῦν, τονίζειν συλλαβήν. — den T. auf etw. legen τόνον προσβάλλειν τινί. — übr. vgl. Tonart. — 2) übtr. *a*) T. in der Malerei: τὸ χρῶμα, sp. ὁ τόνος. *b*) übh. Art u. Weise: ὁ τρόπος (z. B. der Rede, des Briefes). — guter, feiner T. ἡ ἀστειότης, κομψεία, κομψότης, εὐμουσία; ein Mann von gutem, feinem T. ἀνὴρ ἀστεῖος, κομψός, εὔμουσος. — schlechter T. ἡ ἀπειροκαλία, ἀνελευθερία; ein Mann von schlechtem T. ἀνὴρ ἀπειρόκαλος, ἀνελεύθερος. — es ist T. geworden εἰς ἔθος καθέστηκεν, ἐν ἔθει ἐστίν, νενόμισται, νομίζεται.

Tonangeber ὁ ὑφηγητής, ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ

χορηγός, ὁ διδάσκαλος. — T. sein in od. bei etw., s. „den Ton angeben“ unter „Ton.“

Tonart ὁ τρόπος, ὁ νόμος, ἡ ἁρμονία. — wie aus éiner T. ὥσπερ ἀφ᾽ ἑνὸς διαγράμματος.

Tonfall ὁ ῥυθμός. [sikus.

Tonkünstler ὁ μουσικός; ὁ ἁρμονικός; vgl. Mu-

Tonkunst ἡ μουσική; Theorie der T. ἡ ἁρμονική.

Tonleiter τὸ διάγραμμα.

tonlos ἄφθογγος, ἄφωνος 2. (lautlos); ἄτονος 2. (unbetont).

Tonne ὁ πίθος, ἡ πιθάκνη (att. φιδάκνη); τὸ τεῦχος (als Gefäss); ὁ ἀμφορεύς (als Gefäss u. Mass). — eine T. Goldes, etwa χρυσοῦ ἑξήκοντα τάλαντα. [νος 2.

tonreich φωνήεις, εσσα, εν; mehr poet. ἡδύφω-

Tonsetzer ὁ μελοποιός. — T. sein μελοποιεῖν.

Tonsetzung ἡ μελοποιία.

Tonstück τὸ μέλος; für ein Saiteninstrument (dann auch allg.) τὸ κροῦμα (κροῦσμα); für die Cither τὸ κιθάρισμα; für die Flöte τὸ αὔλημα.

Tonsur, etwa ἡ κουρά.

Tonsylbe ἡ τονουμένη συλλαβή.

Tonsystem τὸ (ἁρμονιῶν) σύστημα.

Tonzeichen ὁ τόνος, ἡ κεραία, ἡ προσῳδία; musikalische T. τὰ διαγράμματα.

Top (Mastspitze) ἄκρος ὁ ἱστός.

top! εἶεν; ἔστω ταῦτα.

Topas τὸ τοπάζιον, selten ὁ τόπαζος, ὁ τοπάζιος λίθος; auch ὁ χρυσόλιθος, vgl. ἡ ὑαλοειδὴς λίθος.

Topf ἡ χύτρα, ὁ χύτρος, selten ὁ χύτρινος, vgl. ὁ χυτρόπους, ποδος (allg.); ἡ κακκάβη, κάκκαβος (Kochtopf); ἡ ὑδρία (Wassertopf). — ein Kind in einem T. aussetzen χυτρίζειν παιδίον (dazu ὁ χυτρισμός). — in einem T. bereitet ὁ χυ-

topfartig χυτροειδής 2. [τρίτης sp.

Topfhändler ὁ χυτροπώλης.

Topfhändlerin ἡ χυτρόπωλις, ιδος.

Topfscherben τὰ χύτρια od. χύτρεια, τὰ τῶν χυτρῶν ὄστρακα.

Topfmarkt αἱ χύτραι, sp. τὸ χυτροπωλεῖον.

Topfspiel ἡ χυτρίνδα παιδιά. — das T. spielen χυτρίνδα παίζειν.

Topik ἡ τοπική.

topisch τοπικός 3.

Topograph ὁ τοπογράφος sp.

Topographie ἡ τοπογραφία sp.

topographisch τοπογραφικός 3. sp.

Topsegel, s. Segel. [γύλιος (γυλιός).

Tornister ἡ πήρα, ἡ σακοπήρα, ἀσκοπήρα; ὁ

Tort, s. Possen, Schaden.

Torte, etwa ὁ στρεπτός, vgl. Kuchen.

Tortur, s. Folter, Marter.

Torturwerkzeug, s. Folterwerkzeug.

tosen, **Tosen**, das, s. brausen, Brausen, das.

total, s. ganz, gänzlich.

Totalität, s. Gesammtheit, Ganze.

Totalsinn ἡ σύμπασα γνώμη.

Totalsumme τὸ σύμπαν, τὰ σύμπαντα.

Tour (im Tanze) τὸ σχῆμα. — eine T. machen σχηματίζειν. — übr. vgl. Haartour.

Trab τὸ διατροχάζειν, ὁ αὐτοφυὴς δρόμος. — im T. gehen, reiten, s. traben.

Trabant ὁ δορυφόρος, sp. ὁ σωματοφύλαξ, κος. — Jmd. als T. begleiten δορυφορεῖν τινα.

traben, vom Pferde (τὸν αὐτοφυῆ) διατροχάζειν; vom Reiter ἵππῳ διατροχάζοντι ἐλαύνειν.

Tracht 1) Last, Bürde: ὁ φόρτος, τὸ φορτίον, τὸ φόρημα, ἡ φορά (soviel man fortbringt; ἡ φορά auch = Menge, Masse, z. B. eine Tr. solcher Schurken φορὰ τοιούτων λυμεώνων); τὸ βάσταγμα. — eine Tr. Schläge πληγαὶ πολλαί od. ἱκαναί. — v. Speisen ἡ περίοδος, περιφορά. — 2) Kleidung: τὸ φόρημα, ἡ στολή, ἡ σκευή, τὸ σχῆμα, ὁ τῆς στολῆς τρόπος, ἡ περιβολή.

trachten ὀρέγεσθαι (*aor. M.* u. *P.*), ἐφίεσθαί τινος, στοχάζεσθαί τινος u. πρός τι, μετιέναι (μετέρχεσθαι) τι; θηρᾶν u. θηρεύειν (auch *M.*) τι, διώκειν τι; περιβάλλεσθαί τι (nach etw. streben); ἐπιθυμεῖν τινος (begehren); ἀντιλαμβάνεσθαι (*DM.*), ἀντιποιεῖσθαί (*aor. P.*) τινος (beanspruchen); σπουδάζειν περί (πρός, εἴς) τι, ἐπί τινι, περί (ὑπέρ) τινος (sich um etw. bemühen); φιλοτιμεῖσθαί (*DP.*) τι, περί u. πρός τι (etw. als eine Ehrensache betrachten). — Jmd. nach dem Leben tr. ἐπιβουλεύειν τινί (θάνατον).

Trachten, das, ἡ ὄρεξις, ἔφεσις, θήρα, θήρευσις, δίωξις, ἐπιθυμία, ἀντίληψις, περιβολή, sp. ἀντιποίησις (nach etw. τινός); auch ἡ περί τι σπουδή, ἡ ἐπί τινι φιλοτιμία. — vgl. d. vhg. W.

Tradition ἡ παράδοσις, ὁ παραδεδομένος λόγος, τὰ παραδεδομένα. — durch Tr. wissen ἀκοῇ εἰδέναι.

trächtig ἐγκύμων, ἔγκυος 2.; ἐπίφορος 2. — tr. sein κυεῖν, κύειν, κυοφορεῖν; ἐν γαστρὶ φέρειν od. ἔχειν.

träge ἀργός 2.; νωθής 2., νωθρός 3. (selten νωθρώδης 2.), βραδύς 3. (diese auch: geistig tr.); μαλακός 3., ὁ, ἡ βλάξ, βλακός, βλακώδης 2., βλακικός 3. (schlaff; geistig tr.); σχολαῖος 3. (langsam); ὀκνηρός 3. (saumselig); ῥᾴθυμος 2. (leichtsinnig). — tr. sein ἀργεῖν, νωθρεύεσθαι, μαλακίζεσθαι (*M.* u. *P.*), βλακεύειν, ὀκνεῖν, ῥᾳθυμεῖν.

Träger 1) der Tragende: ὁ φέρων, βαστάζων u. dgl., s. tragen; poet. u. sp. ὁ φορεύς, vgl. Lastträger. — 2) Riemen od. Querholz zum Tragen: τὸ ἀνάφορον, sp. ὁ ἀναφορεύς. — 3) in der Architektur: ὁ ῥῶσταξ, ακος. — Ist es = Querbalken ὁ στρωτήρ, ῆρος.

Trägerin ἡ φέρουσα, βαστάζουσα u. dgl., s. tra-

Trägerlohn τὸ φόρετρον, φορεῖον sp. [gen.

Trägheit ἡ ἀργία, ἡ νώθεια, νωθρότης, ἡ βραδυτής, ῆτος, ἡ μαλακία, ἡ βλακεία, ὁ ὄκνος, ἡ ῥᾳθυμία; vgl. träge.

Trägsinn ἡ βλακεία.

trällern τερετίζειν; ein Lied μινυρίζειν, μινύρεσθαι (μέλος).

Trällern, das, ὁ τερετισμός, τὸ τερέτισμα; ὁ μινυρισμός, τὸ μινύρισμα.

Tränkchen τὸ τριμμάτιον, φαρμάκιον.

Tränke ἡ πίστρα, sp. ἡ ποτίστρα, τὸ ποτιστήριον.

tränken ποτίζειν, ἄρδειν, selten ἀρδεύειν (auch = bewässern, beregnen, z. B. wenn der Himmel die Gefilde tränkt ὅταν ὁ θεὸς ποτίζῃ τὰ πεδία).

Tränken, das, ἡ πότισις, ὁ ποτισμός sp.; ἡ ἀρδεία, ἄρδευσις sp.

Tränklein, s. Tränkchen.

Träubchen τὸ βοτρύδιον.

träufeln 1) *tr.* στάζειν, σταλάττειν (sp. σταλᾶν); etw. in etw. tr. ἐνστάζειν τινί τι, ἐνσταλάττειν τι εἴς τι. — 2) *intr.* στάζειν, λείβεσθαι (*P.*).

Träufeln, das, ἡ στάξις, ὁ σταλαγμός.

Träumchen τὸ ὀνειράτιον sp.

träumen, von etw. ὀνειρώττειν, ὀνειροπολεῖν τι (letzteres auch übtr., z. B. du träumst bloss davon ὀνειροπολεῖς περὶ τούτου; geträumter Reichthum ὀνειροποληθεὶς πλοῦτος); auch ὄναρ ἰδεῖν; ἐνυπνιάζειν (u. *M.*). — es träumte mir dass ein Blitzstral in das väterliche Haus schlug ἔδοξέ μοι καθ᾽ ὕπνον σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν.

Träumen, das, ἡ ὀνείρωξις, ὀνειροπολία.

Träumer ὁ ἐνυπνιαστής sp., besser *part.* — ist es = träumerischer Mensch, s. träumerisch.

Träumerei = träumerisches Wesen, s. d. f. W.

träumerisch *ὀνειρώδης* 2. — übtr. *ὁ, ἡ βλάξ, κός, βλακώδης* 2., *βλακικός* 3. — tr. Mensch *ὁ βλάξ, βλακός*; ein solcher sein *βλακεύειν*. — tr. Wesen *ἡ βλακεία*.
Traganth *ἡ τραγάκανθα; τὸ ποτήριον* (?).
Tragbahre *τὸ φέρετρον* (poet. u. sp. *φέρτρον*).
Tragband *τὸ ἀνάφορον*, sp. *ὁ ἀναφορεύς*.
tragbar 1) zu tragen: *βαστακτός* 3.; *οἰστός* 3. (erträglich). — 2) fruchtbar: *καρποφόρος, εὔκαρπος, εὔφορος, κάρπιμος* 2. (v. Boden u. Gewächsen); *θῆλυς* 3. (von Gewächsen); *ἡ φοράς, άδος* (von Gewächsen u. Thieren). — tr. sein *καρποφορεῖν, καρποφυεῖν, εὐκαρπεῖν, εὐφορεῖν*.
Tragbarkeit *ἡ εὐκαρπία*, sp. *εὐφορία, καρποφορία*. [*φορεῖον, τὸ φόρημα*.
Trage *τὸ φέρετρον* (poet. u. sp. *φέρτρον*), *τὸ*
Tragebalken *ὁ στρωτήρ, ῆρος*.
Trageband, s. Tragband.
Trageholz *τὸ ἀνάφορον, σκευοφόριον*, sp. *ὁ*
Tragekorb, s. Korb. [*ἀναφορεύς*, vgl. *ἡ ἄσιλλα*.
tragen I) tr. 1) eig. *φέρειν* (allg.); *βαστάζειν* (m. den Händen od. auf den Schultern); *ἄγειν* (fortbewegen); *κομίζειν* (holen, bringen); z. B. etw. auf den Schultern tr. *ἐπ' ὤμων φέρειν* od. *βαστάζειν τι*, nach Hause tr. *κομίζειν οἴκαδε*. — mit sich tr. *φέρεσθαι, κομίζεσθαι, ἀποφέρεσθαι* (forttr.), *ἔχειν* (bei sich tr.). — leicht od. gut zu tr. *εὔφορος* 2. — etw. auf den Armen od. Händen tr. *ἐν ταῖς ἀγκάλαις* od. *ἐπ' ἀγκάλαις περιφέρειν τι*; bildl. Jmd. auf den Händen tr. *ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρειν τινά*. — Jmd. zu Grabe tr. *ἐκφέρειν, ἐκκομίζειν τινά*. — bildl. das Herz auf der Zunge tr. *παρρησιάζεσθαι, παρρησίᾳ χρῆσθαι*. — den Körper (od. sich) gerade tr. *ὀρθὸν βαδίζειν*; er trägt sich gut *εὐσχημόνως βαδίζει, εὐσχημονεῖ*. — die Nase hoch tr. *τὰς ὀφρῦς ἀνασπᾶν* (*αἴρειν, ἐπαίρειν, ἀνατείνειν*), vgl. *βρενθύεσθαι, ὑπτιάζειν*. — Oft finden sich auch Bildungen, wie *λυχνοφόρος* 2. (eine Leuchte tragend; dazu *λυχνοφορεῖν*), *λαμπαδηφόρος* 2. (Fackeln tragend; dazu *λαμπαδηφορεῖν*; *ἡ λαμπαδηφορία*) u. dgl. — 2) uneig. *a*) hervorbringen: *φέρειν* (z. B. *καρπούς*); *φύειν* (v. Boden u. Pflanzen); *ἀνιέναι* (*ἵημι*; vom Boden); auch *γίγνεταί τι ἀπό* od. *ἔκ τινος*, z. B. der Baum, das Land trägt Früchte *γίγνονται καρποὶ ἀπὸ δένδρου* od. *ἐκ χώρας*. — von Thieren *κυεῖν* (*κύειν*), *κυοφορεῖν, ἐν γαστρὶ ἔχειν* od. *φέρειν*. — Auch hier merke man Zsstzgen, wie *καρποφόρος* 2. (Früchte tragend; dazu *καρποφορεῖν, ἡ καρποφορία*), *δενδροφόρος* 2. (Bäume tragend; dazu *δενδροφορεῖν, ἡ δενδροφορία*) u. dgl. — **tragend** *ἐπίφορος* 2. (v. Gewächsen), *ἡ φοράς, άδος* (von Gewächsen u. Thieren). — Geld tr. s. eintragen 3). *b*) Kleider tr.: *φέρειν*; *φορεῖν* (immer, gewöhnlich tr.); auch bloss *χρῆσθαί τινι, ἔχειν τι*; *ἠμφιέσθαι τι*; eine Tiare tr. *περιτεθεῖσθαι* (*περικεῖσθαι*) *τιάραν*, einen Mantel tr. *περιβεβλῆσθαι χλαμύδα*, einen Degen tr. *περιεζωσμένον ἔχειν ξίφος*. — schwarze, weisse Kleider tr. *μελανειμονεῖν, λευχειμονεῖν*. — sich kostbar tr. *χρῆσθαι ἱματίοις πολυτελέσιν*. — Man bemerke noch Zsstzgen, wie *στρεπτοφόρος* 2. (eine Halskette tragend), *ὁπλοφόρος* 2. (Waffen tragend; dazu *ὁπλοφορεῖν*). *c*) = haben: *ἔχειν τι, χρῆσθαί τινι, ἔστι τινί τι*, z. B. einen Namen tr. *ὄνομα ἔχειν, χρῆσθαι ὀνόματι, ὄνομά ἐστί τινι*. — In Verbindung mit Subst. durch *ποιεῖσθαι*; z. B. Sorge für etw. tr. *πρόνοιαν* od. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος*, Leid tr. um Jmd. *πένθος ποιεῖσθαί τινος* u. dgl. m., worüber d. betr. Subst. zu vergleichen sind. — etw. in Gedanken mit sich herum tr. *διὰ μνήμης ἔχειν* od. *φέρειν τι*. — einen Gedanken mit sich herum tr. *διάγειν μελετῶντά τι*. — man trägt sich mit diesem Gerüchte *οὗτος ὁ λόγος πολὺς ἐνέσπαρται* (*διέσπαρται*), *διαδίδοται ὁ λόγος οὗτος, διατεθρύληται τοῦτο*, vgl. Gerücht. *d*) über sich nehmen, erdulden: *φέρειν, ὑποφέρειν, ὑπομένειν, ὑφίστασθαι, ἀνέχεσθαί τι*. — die Kosten v. etw. tr. *παρέχειν τὴν δαπάνην* od. *τὰ ἀναλώματά τινος, χορηγεῖν τινι*. — die Schuld v. etw. tr. *αἰτίαν ἔχειν* od. *αἴτιον εἶναί τινος*. — Jmds. Schulden tr. *ἐκτίνειν ὑπέρ τινος* (sp. *ὑπερεκτίνειν τινός*) *ἀργύριον*. *e*) davon tr.: *φέρεσθαι, ἀποφέρεσθαι, αἴρεσθαι, λαμβάνειν, κτᾶσθαι*. — den Sieg, Preis davon tr., s. Sieg, Preis. — II) *intr.* = reichen: *ἐξικνεῖσθαι, ἐφικνεῖσθαι*. — weit, nicht w. tr. *ἐπὶ πολὺ, ἐπὶ βραχὺ ἐξικνεῖσθαι*.
Tragen, das, *ἡ φορά* (das Hervorbringen v. Früchten); *ἡ κομιδή* (das Holen, Bringen); gew. Verba. — das Tr. des Körpers *τὸ σχῆμα* (Haltung).
Tragereff, s. Trageholz.
tragisch *τραγικός* 3., *τραγῳδικός* 3. — tr. Schauspieler *ὁ τραγικὸς ὑποκριτής, ὁ τραγῳδιῶν ὑποκριτής, ὁ τραγῳδός*. — tr. sprechen *τραγῳδεῖν*, sp. *τραγικεύεσθαι*. — tr. darstellen *τραγῳδεῖν*. — tr. Darstellung *τὸ τραγῴδημα*.
Tragödie *ἡ τραγῳδία*. — eine Tr. aufführen *τραγῳδεῖν*. — bei der Aufführung v. Tr. *ἐν τοῖς τραγῳδοῖς*; bei der Aufführung neuer Tr. *τραγῳδοῖς καινοῖς*. — kleine Tr. *τὸ τραγῳδάριον* sp. — der Tr. unangemessen *ἀτράγῳδος* 2.
Tragödiendichter, -schreiber *ὁ τραγικός* (m. u. ohne *ποιητής*), *ὁ τραγῳδοποιός* (*τραγῳδιοποιός*), selten *ὁ τραγῳδός*, sp. *ὁ τραγῳδιο-*
Tragödienspielen, das, *ἡ τραγῳδία*. [*γράφος*.
Tragödienspieler = tragischer Schauspieler, s. tragisch.
Train *ὁ ὄχλος, ὁ σκευοφορικὸς στρατός, τὰ σκευοφόρα, τὰ ὑποζύγια*.
Traktament 1) = Schmaus, w. s. — 2) Geld zur Verköstigung (bei Soldaten): *τὸ σιτηρέσιον*; vgl. Löhnung. [Vergleich, Vertrag, w. s.
Traktat 1) Abhandlung: *ἡ πραγματεία*. 2) =
traktatmässig *ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὰς συνθήκας*.
traktatwidrig *ὁ, ἡ, τὸ παρὰ τὰς συνθήκας*.
traktieren 1) = bewirthen, w. s. — 2) = behandeln, w. s. — mit Jmd. t. = unterhandeln, w. s.
trallala, etwa *θρεττανελό*.
Trampelthier, s. Dromedar.
tranchieren *διατέμνειν, διαιρεῖν, διανέμειν*. — tranchiertes Fleisch *κρέα νενεμημένα*.
Trank *τὸ ποτόν, τὸ πῶμα* (minder gut *πόμα*), *ἡ πόσις*; vgl. Arzneitrank. — Jmd. einen Trank geben (vom Arzte) *ποτίζειν τινά*.
Trankopfer *ἡ σπονδή, λοιβή* (auch *pl.*); *ἡ χοή* (für Todte, gew. *pl.*). — ein Tr. verrichten od. darbringen *σπονδὰς ποιεῖσθαι, σπένδειν*, sp. *σπονδηφορεῖν*; für Todte *χοὰς φέρειν* (*ἐπιφέρειν*) *τινί*. — zum Tr. gehörig *σπονδεῖος, σπονδειακός* 3. — Gefäss od. Schale zum Tr. *τὸ λοιβεῖον, σπονδεῖον, τὸ λοιβάσιον, ἡ λοιβαία κύλιξ*.
Tranksteuer, etwa *ὁ ἀπὸ τῶν ποτῶν φόρος*.
transitiv *ἀλλοπαθής* 2.; *δια-, μετα-βατικός* 3.
Transito *ἡ διαγωγή*.
Transitozoll *τὸ διαγώγιον, παραγώγιον*. — von Jmd. Tr. fordern *παραγωγιάζειν τινά*.
translocieren, Translocierung, s. versetzen, Versetzung.
transparent *διαφανής, διαυγής* 2.
Transpiration *ὁ διάπνους, ἡ διαπνοή* (*διάπνευσις, διάπνοια*). — leicht durch Tr. sich verflüchtigend *εὐδιάπνευστος, εὐδιάπνους, εὐδιαφόρη-*

τος 2.; schwer durch Tr. sich verflüchtigend δυσδιάπνευστος, δυσδιαφόρητος 2. — gehinderte Tr. ἡ ἀδιαπνευστία (δυσδιαφορησία), Mangel an Tr. haben ἀδιαπνευστεῖν. — die Tr. fördernd διαπνευστικός 3.

transpirieren διαπνεῖν. — der leicht transpiriert εὐδίοδος, εὐδιαφόρητος 2.; der schwer transpiriert δυσδιαφόρητος 2.

Transport 1) Fortschaffung: ἡ ἀγωγή, κομιδή, διακομιδή, παρακομιδή, παραπομπή. — 2) was fortgeschafft wird: ἡ παραπομπή, τὰ φορτία, τὰ ἀγώγιμα.

transportieren κομίζειν, δια-, παρα-κομίζειν; (als Eskorte) παραπέμπειν. — anderswohin tr. μετακομίζειν.

Transportieren, das, s. Transport 1).

Transportkosten, umschr. αἱ τῆς ἀγωγῆς od. τῆς κομιδῆς δαπάναι.

Transportmittel, umschr. τὰ πρὸς τὴν ἀγωγήν od. τὴν κομιδήν.

Transportschiff τὸ φορτηγικὸν πλοῖον, ἡ φορτηγὸς (φορταγωγὸς) ναῦς; ἡ ἄκατος; für Reiterei τὸ ἱππαγωγὸν πλοῖον, ἡ ἱππαγωγός (ναῦς, τριήρης), sp. ἡ ἱππηγός; für Soldaten ἡ στρατιῶτις (-ιδος) ναῦς.

Transportwagen ἡ ἅμαξα.

1. **Trappe,** = Spur, w. s.

2. **Trappe** (als Vogel) ἡ ὠτίς, ίδος.

trappen κτυπεῖν τοῖν ποδοῖν.

trara (als Nachahmung des Trompetentones) θρέττε, vgl. φλαττόθρατ.

Traube ὁ βότρυς, υος (τὸ βότρυον), ἡ σταφυλή (am Weinstocke; ἡ, sp. ὁ ὄμφαξ, κος unreife Tr., aber auch: Tr. des Epheu; übr. s. unreif); ὁ κόρυμβος (am Epheu u. anderen Pflanzen). — der Weinstock setzt Tr. an ἡ ἄμπελος βοτρυοῦται. — Tr. tragen βοτρυοφορεῖν sp.

traubenartig βοτρυηρός 3., βοτρυώδης (βοτρυοειδής) 2.

traubenförmig βοτρυώδης (βοτρυοειδής) 2. — *adv.* βοτρυδόν.

Traubenstiel ὁ τοῦ βότρυος μίσχος.

Traubenwein ὁ ἀμπέλινος οἶνος.

traubenweis βοτρυδόν.

traubig βοτρυηρός 3., βοτρυώδης (βοτρυοειδής) 2.

trauen 1) *intr.* *a*) = vertrauen, Jmd. od. auf Jmd., auf etw.: πιστεύειν τινί, πεποιθέναι τινί, θαρρεῖν od. ἰσχυρίζεσθαί τινι; ich traue dir (glaube, dass sich etw. so verhält, wie du sagst) πείθομαί (*aor. P.*) σοι οὕτως ἔχειν τὸ πρᾶγμα. — Jmd. nicht tr. ἀπιστεῖν τινι. — man traut mir πιστεύομαι (*P.*), man traut mir nicht ἀπιστοῦμαι (*P.*). — seinen Augen nicht tr. ὁρῶντα ἀπιστεῖν. — in der Nacht kann man den Ohren mehr tr. als den Augen ἐν τῇ νυκτὶ τὰ ὦτα πιστότερά ἐστι τῶν ὀφθαλμῶν. *b*) sich trauen = getrauen, w. s. — 2) tr. = ehelich verbinden: συζευγνύναι τινά τινι (καθ' ἱερῶν).

Trauer 1) äussere Tr.: τὸ πένθος, auch ὁ θρῆνος (Wehklage). — tiefe Tr. μέγα πένθος, sp. ἡ βαρυπενθία. — Jmd. in Tr. versetzen πένθει περιβάλλειν τινά. — in Tr. sein πένθος ἔχειν, ἐν πένθει εἶναι; πενθικῶς ἔχειν (um Jmd. τινός). — Tr. haben πένθος ποιεῖσθαι od. ἄγειν. — in Tr. sein Leben hinbringen διὰ πένθους διάγειν τὸν βίον. — zur Tr. gehörig πενθικός 3., poet. u. sp. πένθιμος 2. (sp. auch 3.). — auch = Trauerkleidung, w. s. — 2) = Traurigkeit, w. s.

Trauerbote ὁ κακάγγελος poet. u. sp.; besser umschr. ὁ τὰ δεινὰ ἀπαγγέλλων.

Trauerbotschaft ἡ κακὴ ἀγγελία.

Trauerfall τὸ πένθος, ἡ συμφορά.

Trauerflor, etwa τὸ τοῦ πένθους σημεῖον.

Trauergedicht τὸ ἐπικήδειον ᾆσμα; vgl. ὁ ἔλεγος, τὰ ἐλεγεῖα, ἡ ἐλεγεία, u. s. Trauergesang.

Trauergepränge ἡ ἐπικήδειος πομπή.

Trauergesang ἡ ἐπικήδειος ᾠδή, τὸ ἐπικήδειον (m. u. ohne μέλος).

Trauergewand, s. Trauerkleid.

Trauerhaus ὁ πένθος ἄγων (od. πένθιμος poet. u. sp.) οἶκος.

Trauerjahr ὁ τοῦ πένθους ἐνιαυτός.

Trauerkleid, Trauerkleidung τὸ πενθικὸν (poet. u. sp. πένθιμον) ἱμάτιον; ἡ πενθικὴ (πένθιμος) στολή od. ἐσθής; gew. τὸ μέλαν ἱμάτιον. — e. Tr. anlegen μέλαν ἱμάτιον περιβάλλεσθαι. — in Tr. sein μελανειμονεῖν, μέλαν ἱμάτιον φορεῖν, πενθικῶς ἐσκευάσθαι. — in Tr. ἐν τοῖς πενθίμοις sp.

Trauerlied ὁ θρῆνος, ἡ θρηνῳδία. — vgl. Trauergesang.

Trauermahl τὸ περίδειπνον.

Trauermantel τὸ ἐπικήδειον ἱμάτιον.

Trauermusik τὸ ἐπικήδειον od. πενθικὸν μέλος; ἡ ἐπικήδειος od. πενθικὴ συμφωνία.

trauern πένθος ποιεῖσθαι od. ἄγειν (äusserlich); λυπεῖσθαι, ἀνιᾶσθαι (*P.*), ἀλγεῖν (innerlich). — um Jmd. tr. πενθεῖν τινα, πενθικῶς ἔχειν τινός, nach antiker Sitte κόπτεσθαι, τύπτεσθαί τινα, κείρεσθαι (ξυρεῖσθαι) ἐπί τινι. — über etw. tr. λυπεῖσθαι u. ἀνιᾶσθαί τινι, ἐπί τινι, ἀλγεῖν τινι, ἐπί (ἔν) τινι.

Trauern, das, τὸ πένθος.

Trauerrede ὁ ἐπιτάφιος (ἐπικήδειος) λόγος.

Trauerspiel, s. Tragödie.

Trauerversammlung ὁ τῶν πενθούντων σύλλογος; οἱ παρόντες ἐπὶ τὴν ταφήν od. ἐπὶ τὸ κῆδος (bei d. Bestattung).

Trauerwagen ἡ ἐπικήδειος ἅμαξα.

Trauerzeichen τὸ τοῦ πένθους σημεῖον.

Trauerzeit ὁ τοῦ πένθους χρόνος.

Traufe ἡ ὑδρορρόα, sp. ὑδρόρροια, ὁ ὑδρορρόος. — vgl. Regen.

traulich οἰκεῖος 3., προσφιλής 2. — tr. schwatzen ὀαρίζειν poet. u. sp.

Traulichkeit ἡ οἰκειότης, τὸ προσφιλές.

Traum τὸ ἐνύπνιον, ὁ ὄνειρος (auch m. d. Formen ὀνείρατος usw.; ion. u. sp. τὸ ὄνειρον), τὸ ὄναρ (nur *nom.* u. *acc.*) — im Tr. ὄναρ; nicht im Tr. οὐδ' ὄναρ, vgl. Wachen. — e. Tr. haben ὄναρ od. ἐνύπνιον ὁρᾶν. — e. Tr. senden (eingeben) φαίνειν ὄναρ; mir wird e. Tr. v. e. Gotte eingegeben ἀπὸ θεοῦ τινός μοι γίγνεται ὄναρ. — e. Tr. auslegen κρίνειν (δια-, ὑπο-κρίνειν) ὄνειρον.

traumartig ἐνυπνιώδης, ὀνειρώδης 2.

Traumbild, s. Traumerscheinung.

Traumbuch τὰ ὀνειροκριτικά.

Traumdeuter ὁ ὀνειροκρίτης, ὀνειρόμαντις, ὀνειροσκόπος, ὁ τῶν ὀνείρων ὑποκριτής.

Traumdeuterei ἡ ὀνειροκριτική, τὸ ὀνειροπολικόν.

Traumdeuterin ἡ ὀνειροκρίτις, ιδος, ἡ ὀνειρόμαντις, ἡ ὀνειροσκόπος.

Traumdeutung ἡ ὀνειροκρισία. — zur Tr. gehörig ὀνειροκριτικός, sp. ὀνειροσκοπικός 3.

Traumerscheinung, -gesicht ἡ (ἐνυπνίου od. κατ' ὄναρ) ὄψις, τὸ ἐνύπνιον, ἡ ἐν τοῖς ὀνείροις φαντασία, τὸ ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιφαινόμενον, sp. ἡ ὀνειροφαντασία. — e. Tr. haben ὁρᾶν ὄναρ od. ἐνύπνιον.

Traumgott ὁ Ὄνειρος.

traun ἦ μήν (bei eidlichen Versicherungen); δῆτα, δή; τοί (encl.; einfach bestätigend).

Traurede, etwa ὁ γαμήλιος λόγος.

traurig *a*) v. Personen: ἀνιαρός 3., ἄθυμος, δύσθυμος 2. (von der inneren Stimmung; περίλυπος 2. sehr tr.); στυγνός 3., σκυθρωπός 2. u. 3. (dem Aussehen nach); φαῦλος 3. u. 2., μοχθηρός 3.

(elend, armselig). — Jmd. tr. machen *λυπεῖν* od. *ἀνιᾶν τινα, λύπην κατασκευάζειν τινί, ἀθυμίαν ἐμβάλλειν τινί*. — tr. sein über etw. *λυπεῖσθαι, ἀνιᾶσθαί (P.) τινι* u. *ἐπί τινι, ἀθυμεῖν τινι* u. *πρός τι, ἀθύμως ἔχειν διά τι*. — tr. aussehen *σκυθρωπάζειν, σκυθρωπῶς ἔχειν, στυγνὸν εἶναι ὁρᾶν*. *b)* v. Sachen: *λυπηρός, ἀνιαρός* 3. (Trauer bringend, erst sp. *στυγνός* 3., *σκυθρωπός* 2. u. 3., z. B. tr. Tage *στυγναὶ ἡμέραι*, tr. Anblick *σκυθρωπὸν θέαμα*); *οἰκτρός, ἐλεεινός* 3. (kläglich, jämmerlich); *λυπρός* 3., *φαῦλος* 3. u. 2., *μοχθηρός* 3.) elend, armselig); *βαρύς* 3., *χαλεπός* 3. (drückend); *δεινός* 3. (schrecklich). — e. tr. Leben führen *λυπηρῶς* od. *μοχθηρῶς ζῆν*.

Traurigkeit *a)* als Zustand: *ἡ λύπη, ἀνία, ἀθυμία* (v. d. inneren Stimmung); *ἡ στυγνότης, σκυθρωπότης* (vom Aussehen). *b)* als Eigenschaft: *τὸ λυπηρόν, οἰκτρόν* u. ä. Neutra; *ἡ βαρύτης, χαλεπότης, δεινότης, λυπρότης, μοχθηρία, φαυλότης*; s. traurig.

Trauring *ὁ γαμήλιος δάκτυλος*.

Trauschein, etwa *τὸ γάμων μαρτύριον* (Bescheinigung der Trauung); *ἡ γάμων ἄδεια* (Erlaubnissschein zur Trauung).

traut *φίλος* 3., *προσφιλής* 2.

Trauung *ἡ καθ' ἱερῶν σύζευξις*.

Travestie *ἡ παρῳδία*, vgl. *ἡ ἱλαροτραγῳδία, ὁ φλύαξ, κος*. — nach Art einer Tr. *παρῳδικός* 3.

travestieren *παρῳδεῖν*.

Travestierung *ἡ παρῳδία*.

Treber, s. Trester.

treffen 1) erreichen *a)* eig., bes. e. Ziel: *ἐξικνεῖσθαί τινος, ἐφικνεῖσθαι πρός τι; τυγχάνειν, ἐπιτυγχάνειν τινός*; im Bes. durch Schuss od. Wurf *βάλλειν τι*, durch e. Stoss od. Hieb *παίειν τι*. — etw. glücklich tr. *εὖ στοχάζεσθαί τινος, εὐστόχως (εὔστοχα) βάλλειν τι*; gut od. sicher treffend *εὔστοχος* 2., seltner *ἐπιτυχής* 2. — so trifft d. Wurfspiess am sichersten *οὕτω οἴχεται τὸ ἀκόντιον εὐστοχώτατον*. — etw. nicht tr. *ἁμαρτάνειν, ἀφαμαρτάνειν τινός*; nicht treffend *ἄστοχος* 2. (etw. *τινός*). — v. Blitze, Schlage getroffen werden, s. Blitz, Schlag. — d. Schall trifft das Ohr *ὁ ἦχος προσβάλλει πρὸς τὸ οὖς*. — *b)* übtr., das Rechte, Wahre tr.: *τυγχάνειν, ἐπιτυγχάνειν τινός*, sp. *εὐστοχεῖν τινος* (*opp.* *ἁμαρτάνειν, ἀφαμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν*, sp. *ἀστοχεῖν τινος*); d. rechten Zeitpunkt tr. *ἐπιτυγχάνειν τοῦ καιροῦ*, auch *εἰς καιρὸν παρεῖναι* (zur rechten Zeit da sein); bes. den Sinn, Zweck v. etw. tr. *εὖ στοχάζεσθαί τινος, καλῶς* od. *ὀρθῶς εἰκάζειν (τεκμαίρεσθαι, τοπάζειν) τι, εἰκασίᾳ καταλαμβάνειν τι*; d. Sinn eines Orakels tr. *συμβάλλεσθαι τὸν χρησμὸν ὅ τι νοεῖ*. — du triffst d. Nagel auf d. Kopf *εὖ γε στοχάζει τοῦ πράγματος*. — das Rechte treffend *ἐπιτυχής, εὔστοχος* 2. m. *gen.* — gut getroffen! *καλῶς δῆτα μανθάνεις* od. *γιγνώσκεις*, sprichw. *καλὰ δὴ παταγεῖς*. — d. Rede trifft mich *ὁ λόγος ἐμοῦ καθικνεῖται*; das trifft mich *πρὸς ἐμὲ ἀνήκει τοῦτο*. — tr., vom Maler *πιθανῶς (κατὰ φύσιν, ζωτικῶς, ὁμοιότατον τῷ ἀληθινῷ) ἀπεικάζειν*. — 2) auf Jmd. stossen: *ἐμπίπτειν τινί* u. *εἴς τινα, περι-, προσ-πίπτειν τινί, ἐν-, ἐπι-, περι-, συντυγχάνειν τινί*. — Ist es = Jmd. antreffen: *καταλαμβάνειν τινά*; Jmd. zu Hause tr. *ἔνδον καταλαμβάνειν τινά*. — 3) es trifft mich etw. = es begegnet mir etw.: *συμβαίνει* od. *γίγνεταί μοί τι, τυγχάνω τινός* (allg.); *ἐμ-, προσ-, συμ-πίπτει μοί τι, καταλαμβάνει μέ τι* (bes. etw. Schlimmes) u. so auch *ἐμπίπτω τινί* u. *εἴς τι, περι-, προσ-πίπτω τινί, περιτυγχάνω τινί; ὀφλισκάνω τι* (z. B. es trifft mich Schande *αἰσχύνην ὀφλισκάνω*; es trifft mich d. Vorwurf der Feigheit *δειλίαν ὀφλ.*); dasselbe Unglück hat schon viele getroffen *ταὐτὰ πολλοὶ ἤδη πεπόνθασιν*. — wenn mich ein Unglück tr. sollte *ἤν τι πάθω (εἴ τι πάθοιμι), ἤν τί μοι συμβῇ (εἴ τί μοι συμβαίη), ἤν τι γένηται περὶ ἐμέ (εἴ τι γένοιτο περὶ ἐμέ)*. — d. Reihe, d. Loos trifft mich, s. Reihe, Loos. — 4) es trifft sich: *συμβαίνει* od. *συμπίπτει* m. *inf.*, *τυγχάνω* m. *part.*, z. B. es traf sich, dass d. Herold seinen Ruf erschallen liess *συνέβη* od. *συνέπεσε τὸν κήρυκα κηρῦξαι, ἔτυχεν ὁ κῆρυξ κηρύττων*. — wie sich's trifft *ὡς (ὅπως) ἂν τύχῃ (ὡς τύχοι), ἐκ τοῦ τυχόντος* od. *παρατυχόντος*; wo sich's traf *ᾗ (ὅπου) ἔτυχεν*; wenn es sich trifft *ἐὰν τύχῃ (εἰ τύχοι)*; da od. wenn es sich trifft *τυχόν* (*acc. abs.*) — wenn es sich trifft, dass man nicht jagen kann *ὅταν ἀναγρία ἐμπίπτῃ*. — 5) es trifft = es trifft zu, s. zutreffen. — 6) ⟹ veranstalten: *ποιεῖσθαι*, z. B. eine Wahl tr. *αἵρεσιν ποιεῖσθαι*; einen Vergleich mit Jmd. tr. *συνθήκας ποιεῖσθαί τινι* od. *πρός τινα, σ. τίθεσθαι μετά τινος*; Anstalt zu etw. tr. *παρασκευάζειν* (u. M.) *τι, παρασκευάζεσθαι εἴς (πρός, ἐπί) τι*.

Treffen, das, 1) der Zustand, dass man etw. trifft: *ἡ εὐστοχία* (eig. u. übtr.); gew. Verba. — 2) Gefecht: *ἡ παράταξις*; vgl. Gefecht, Kampf, Schlacht. — 3) Schlachtreihe, Schlachtordnung: *ἡ τάξις*; im ersten Tr. stehen *τῆς πρώτης τάξεως τετάχθαι*.

treffend *εὔστοχος* 2. (eig. u. übtr., z. B. *λόγος, παιδιά*); *ἐπιτυχής* 2. (gew. übtr., z. B. *δόξα*); *καίριος* 3. u. 2. (zur rechten Zeit); *πιθανός* 3. (v. Behauptungen); *ἰσχυρός* 3., *σαφής* 2. (v. Beweisen); *ἐναργής* 2. (v. Beispielen, Beweisen). — tr. Verstand *διάνοια εὔστοχος* od. *οὐκ ἄστοχος*. — eine tr. Bemerkung über etw. machen *εὐστόχως, ἐπιτυχῶς, οἰκειότατα κρίνειν* od. *λέγειν περί τινος*. — nicht tr. *ἄστοχος* 2.; auch *ἄτοπος, ἄκαιρος* 2. (was nicht am Orte, nicht zur rechten Zeit ist).

Treffer, etwa *Ἑρμοῦ κλῆρος*. — einen Tr. machen *τυγχάνειν τινός, εὖ στοχάζεσθαί τινος, εὐτυχεῖν*. — einen guten Tr. haben *πολλῇ τῇ εὐστοχίᾳ χρῆσθαι*.

trefflich, s. vortrefflich.

Trefflichkeit, s. Vortrefflichkeit.

treiben I) *tr.* 1) Jmd. od. etw. m. Gewalt in Bewegung setzen *a)* eig. *ἐλαύνειν, ἄγειν* (lebende Wesen); *κινεῖν* (bewegen); *ὠθεῖν* (stossen); vgl. aus-, ein-, fort-, heraus-, hin-, ver-, weg-, zusammentreiben. — d. Vieh auf d. Weide tr. *ἐξάγειν τὰ βοσκήματα ἐπὶ τὴν νομήν*. — d. Wasser treibt ein Rad *τὸ ὕδωρ περιάγει τροχόν*. — einen Nagel od. Keil in etw. tr. *ἧλον ἐμβάλλειν τινί, σφῆνα ἐμπηγνύναι τινί*. — Holz aus einander tr. *διασχίζειν ξύλα*; durch Keile *διασφηνοῦν* sp. — Wild tr. *ἐξανιστάναι* od. *συνελαύνειν θηρία (ὀγμεύοντας)*. — d. Metall tr. = strecken *ἐλαύνειν*, vgl. getrieben. *b)* übtr. = drängen, Jmd.: *ἐπείγειν, κατεπείγειν τινά* u. stärker *ἐγ-, ἐπικεῖσθαί τινι*; anreizen *κινεῖν τινα*; nöthigen, zu etw. *ἀναγκάζειν τινά τι* od. mit *inf.*, *ἀναγκάζειν τινὰ πρός τι* od. *inf.*; antreiben, zu etw. *ἐπάγειν τινὰ ἐπί τι, ὁρμᾶν τινα ἐπί τι, παρορμᾶν, παροξύνειν, προτρέπειν τινὰ εἴς (ἐπί, πρός) τι*. — d. Feinde in die Flucht tr. *τρέπεσθαι τοὺς πολεμίους, τροπὴν ποιεῖσθαι τῶν πολεμίων*. — Jmd. in d. Enge tr. *εἰς ἀπορίαν (εἰς ἀπορίας) καθιστάναι* od. *ἐμβάλλειν τινά*. — Jmd. zu Paaren tr. *συστέλλειν, κολάζειν, σωφρονίζειν τινά*. — vom Wahnsinn getrieben werden *ἐλαύνεσθαι (P.) μανίᾳ*. — ich werde v. der Noth getrieben *ἀναγκάζομαι (P.), ἀνάγκη μοι* m. *inf.* — auf's Aeusser-

ste in die Enge getrieben werden φορμορραφεῖσθαι (*P.*) ἐπὶ τὰ στενά. — aus seiner Bahn getrieben werden παραφέρεσθαι (*P.*). — 2) hervorbringen, vom Boden u. von Pflanzen: ἀνιέναι (ἵημι), φύειν, ἐκ-, ἀνα-φύειν; Wurzeln tr. ῥίζας ἄγειν, ῥιζοῦσθαι (*P.*, seltner *M.*), sp. ῥιζοβολεῖν. — Schweiss tr. ἱδρῶτα ἐξάγειν, ἱδρωτοποιεῖν. — 3) etw. ausüben, betreiben, e. Kunst, e. Gewerbe u. dgl.: ἐργάζεσθαι, ἐξεργάζεσθαι, πράττειν, ἀσκεῖν, ἐπιτηδεύειν, μελετᾶν τι; μεταχειρίζεσθαί τι; χρῆσθαί τινι; εἶναι od. διατρίβειν περί τι; auch ὁμιλεῖν τινι (z. B. γυμναστικῇ, φιλοσοφίᾳ), μετιέναι τι (z. B. σοφίαν, ἀστρονομίαν); etw. m. Eifer u. Fleiss tr. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, σπουδάζειν τι, περί (πρός, εἴς) τι, περί (ὑπέρ) τινος, ἐπί τινι, ὅλον εἶναι περί τι, auch φιλοτιμεῖσθαί (*DP.*) τι, περί (πρός) τι (etw. als eine Ehrensache ansehen). — Im Bes. Ackerbau tr. τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, γεωργεῖν, Philosophie tr. φιλοσοφεῖν, ein Handwerk tr. δημιουργεῖν, Handelsgeschäfte tr. χρηματίζεσθαι, unnütze Dinge tr. περιεργάζεσθαι u. dgl. m., worüber die betr. Substantiva zu vergleichen sind. — was treibst du denn? τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; wie man es treibt, so geht es οἷα τὰ ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβάντα. — etw. weit tr. πόρρω προβαίνειν, ἥκειν, γίγνεσθαί τινος. — den Uebermuth so weit tr., dass ... εἰς τοῦτο (τοσοῦτον) ὕβρεως προβαίνειν (ἀφικνεῖσθαι, ἥκειν) ὥστε... — d. Ungerechtigkeit auf d. Aeusserste tr. εἰς τοὔσχατον ἐλθεῖν ἀδικίας. — etw. zu weit tr., sprichw. ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν. — II) *intr.* 1) v. Pflanzen u. Gewächsen: αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι (*P.*); ἀνα-, ἐκ-βλαστάνειν, ἀνατέλλειν. — 2) vom Wasser fortgetrieben werden: φέρεσθαι (*P.*), stromabwärts καταφέρεσθαι (*P.*); an's Ufer getrieben werden καταφέρεσθαι ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν.

Treiben, das, 1) *tr.* *a*) eig. das Fortbewegen: ἡ ἔλασις, ἡ ἀγωγή, ἡ κίνησις. *b*) übtr. α) das Antreiben: ἡ παρόρμησις, ὁ παροξυσμός, ἡ προτροπή. β) das Betreiben: ἡ ἐργασία, ἄσκησις, ἐπιτήδευσις, μελέτη, sp. ἡ μεταχείρισις, ὁ μεταχειρισμός; das Tr. von Handelsgeschäften ἡ χρημάτισις, ὁ χρηματισμός. — Ist es = Bestrebung, Beschäftigung ἡ σπουδή, τὸ ἐπιτήδευμα. — das ist sein Tr. πρὸς τούτῳ od. περὶ τοῦτο ὅλος ἐστίν, τούτῳ συζῇ. — 2) *intr.* *a*) v. Pflanzen: ἡ ἀνα-, ἐκ-βλάστησις, sp. ἡ τῶν φυτῶν προβολή; bes. vom Getreide ἡ τοῦ σίτου ἐκβολή (aber auch ἡ τῶν φύλλων ἐκβολή). *b*) auf dem Wasser: ἡ φορά, καταφορά.

Treiber ὁ ἐλαύνων od. ἄγων; auf der Jagd ὁ συνελαύνων od. ἐξανιστὰς τὰ θηρία.

Treibjagd umschr. ἡ θήρα, καθ' ἣν συνελαύνεται τὰ θηρία. — eine Tr. halten θήραν ποιεῖσθαι τῶν θηρίων συνελαυνομένων.

trennbar χωριστός, διαιρετός, τμητός 3.; leicht tr. εὐχώριστος, εὐδιαίρετος 2.

trennen χωρίζειν, διαχωρίζειν (im Raume sondern); διαιρεῖν (die Theile eines Ganzen sondern); λύειν, δια-, ἀνα-λύειν, διαζευγνύναι (Verbundenes tr.), auch δίχα ποιεῖν (v. zwei Dingen); διακρίνειν (von einander scheiden); διιστάναι, διαστέλλειν, διοικίζειν (auseinander stellen od. legen); δια-, ἀπο-σπᾶν (auseinander reissen); σχίζειν, διασχίζειν (spalten); τέμνειν, διατέμνειν (zerschneiden); διχάζειν, δίχα τέμνειν (in zwei Theile tr.); ὁρίζειν, δι-, ἀφ-ορίζειν (durch Grenzen tr.); auch ἀπαλλάττειν (losmachen). — von etw. tr. χωρίζειν τινός, ἀπό τινος; διαχωρίζειν ἀπό τινος; διαζευγνύναι τινός u. ἀπό τινος; ἀπαλλάττειν τινός; d. Aeltern von d. Kindern tr. ἀποσπᾶν τοὺς γονέας ἀπὸ τῶν παίδων; Kämpfende od. Streitende tr. διαλύειν μαχομένους od. ἐρίζοντας. — uns trennt ein grosser Raum (e. weite Entfernung) πολὺ ἀπέχομεν od. ἀφέσταμεν ἀλλήλων. — sich v. etw. tr. χωρίζεσθαί (*P.*) τινος u. ἀπό τινος, δίχα γίγνεσθαί τινος, ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος; sich v. Jmd. tr. ἀπαλλάττεσθαί τινος, ἀπιέναι ἀπό τινος; ἀφίστασθαί (ἀποστῆναι) τινος u. ἀπό τινος (v. Jmd. abfallen); sich vom Manne, von der Frau trennen, s. scheiden. — sich trennen (von Streitenden oder einer Versammlung) διαλύεσθαι (*P.*). — getrennt sein v. etw. κεχωρίσθαι τινός od. ἀπό τινος, χωρὶς εἶναί τινος, ἀπαρτᾶσθαί (*P.*) τινος. — v. einander getrennt (d. i. uneinig) sein διαφέρεσθαι (*P.*) ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους, διαστῆναι πρὸς ἀλλήλους; vom Manne getrennt leben ἀπ' ἀνδρὸς εἶναι.

Trennung 1) *tr.* ὁ χωρισμός, ἡ διαχώρισις, ὁ διαχωρισμός; ἡ διαίρεσις; ἡ λύσις, διάλυσις, ἀνάλυσις; ἡ διάζευξις; ἡ διάσπασις, ὁ δια-, ἀπο-σπασμός. — 2) *intr.* ὁ χωρισμός, ἡ ἀπαλλαγή; ἡ διαφορά (Uneinigkeit); oft durch Verba, z. B. sie küssten sich bei der Tr. ἀπαλλαττόμενοι ἐφίλησαν ἀλλήλους u. dgl.

Trense ἡ ὑποχαλινιδία.

Trepan τὸ τρύπανον, ὁ πρίων, ονος, τὸ ἀβάπτιστον; vgl. Krontrepan.

Trepanation ἡ ἀνάτρησις.

trepanieren ἀνατετραίνειν.

Trepanieren, das, ἡ ἀνάτρησις.

treppab κατὰ τῆς κλίμακος. — t. treppauf ἄνω καὶ κάτω τῆς κλίμακος.

treppauf ἀνὰ τὴν κλίμακα.

Treppchen ἡ κλιμακίς, ίδος, τὸ κλιμάκιον, τὸ κλιμακίδιον.

Treppe ἡ κλῖμαξ, κος (u. *pl.*), αἱ ἀναβάσεις. — die Tr. hinunter gehen καταβαίνειν κατὰ τῆς κλίμακος; die Tr. hinaufsteigen ἀναβαίνειν διὰ κλίμακος. — wie eine Tr., s. treppenartig.

treppenartig κλιμακώδης 2., κλιμακωτός 3.; *adv.* κλιμακηδόν sp.

Treppenstufe ὁ κλιμακτήρ, ῆρος.

Trespe τὸ ζιζάνιον, ἡ αἶρα; voll Tr. ζιζανιώδης, [αἰρώδης 2.

Tresse, s. Borte.

Trester τὸ ἀποπίεσμα; von Oliven, Trauben τὸ στέμφυλον (gew. *pl.*); τὰ βρύτεα (βρύτια).

Tresterwein ὁ στεμφυλίτης οἶνος; ὁ δευτερίας οἶνος.

treten 1) *intr.* ἵστασθαι, καθίστασθαι (στῆναι, καταστῆναι; einen Stand nehmen); ἔρχεσθαι (gehen); βαίνειν, βαδίζειν (schreiten). — auf etw. tr. καθίστασθαι ἐπί τινος, ἐπιβαίνειν τινός (selten τινί); ἐπερείδεσθαί τινι u. ἐπί τι, ἐπιστηρίζεσθαί (*P.*) τινι, auch ἐρείδειν τὴν βάσιν εἴς (πρός) τι, ἐπιστηρίζειν τὴν βάσιν τινί (etw. als Stützpunkt einnehmen), πατεῖν τι (etw. m. dem Fusse drücken); auf die Rednerbühne tr. ἀναβαίνειν od. παρέρχεσθαι ἐπὶ τὸ βῆμα; auf Jmds. Seite tr. γίγνεσθαι σύν τινι od. μετά τινος, προστίθεσθαι u. προσχωρεῖν τινι, τάττεσθαι μετά τινος, αἱρεῖσθαι τά τινος. — auf die Seite od. bei Seite tr. μεθίστασθαι (μεταστῆναι), auch ἐκποδὼν ἵστασθαι, ὑπείκειν, ὑποχωρεῖν (Platz machen). — an etw. tr. καθίστασθαι παρά τι, παρίστασθαί τινι, ἐφίστασθαί τινι od. ἐπί τι; an's Land tr. ἀποβαίνειν εἰς γῆν, ἐκβαίνειν (τῆς νεώς); an Jmds. Stelle tr. διαδέχεσθαί τινι, sp. τινα, καταστῆναι ἀντί τινος od. ἐν χώρᾳ τινός. — aus etw. tr. ἐξέρχεσθαι, προέρχεσθαι, προβαίνειν, ἐκβαίνειν ἔκ τινος. — in etw. tr.

εἰσέρχεσθαι εἴς τι, ἔσω παραγίγνεσθαί τινος (in das Innere von etw., z. B. eines Hauses), ἐπιβαίνειν τινός (z. B. auf ein Schiff, ein Land); ἐμβαίνειν od. εἰσβαίνειν εἴς τι (z. B. εἰς ποταμόν), übr. s. eintreten 1) *a*); in Jmds. Fussstapfen tr. τὰ ἴχνη τινὸς μετιέναι od. διώκειν, χρῆσθαί τινι ὡς παραδείγματι; in Jmds. Dienste tr. ἐπαγγέλλεσθαί τινι ὑπηρεσίαν, ὑπηρέτην γίγνεσθαί τινος; στρατεύεσθαι ὑπό τινι (v. Soldaten); in andere Dienste tr. ἄλλον αἱρεῖσθαι δεσπότην; in d. Ehestand tr., s. heiraten; in Unterhandlungen m. Jmd. tr. ἐπικηρυκεύεσθαί τινι u. πρός τινα; in d. Klasse od. Reihe der Epheben tr. ἐξέρχεσθαι εἰς τοὺς ἐφήβους, γίγνεσθαι τῶν ἐφήβων; der in das 17te Jahr getreten ist εἰς ἔτος ἐμβεβηκὼς ἑπτακαιδέκατον. — die Thränen treten ihm in die Augen δακρύων ἐμπίπλαταί (ὑποπίμπλαται, ὑπόπλεως γίγνεται) τις τὰ ὄμματα. — der Saft tritt in die Bäume χυλοῦ ἐμπίπλαται τὰ δένδρα. — das Blut tritt ihm in d. Wangen ἐρυθραίνεται (*P.*) τὸ πρόσωπόν τινος; ἐρυθραίνεται od. ἐρυθριᾷ τις (bes. vor Scham). — dazwischen tr. ἐν μέσῳ στῆναι od. γίγνεσθαι. — zu Jmd. od. etw. tr. ἐφ-, παρίστασθαί τινι, προσιέναι τινί, παραγίγνεσθαί τινι; Jmd. zu nahe tr. ἀδικεῖν, βλάπτειν, λυπεῖν τινα. — unter etw. tr. ἵστασθαι, ἔρχεσθαι, χωρεῖν ὑπό τι; unter sie tr. ἐν μέσῳ στῆναι αὐτῶν; Jmd. unter die Augen tr. εἰς ὄψιν ἔρχεσθαί τινι. — vor etw. od. Jmd. tr. στῆναι ἐκ τοῦ ἔμπροσθέν τινος; hinter etw. od. Jmd. tr. στῆναι ὄπισθέν τινος, ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τι u. τινα. — 2) *tr.* πατεῖν, καταπατεῖν τι u. τινα (auch übtr., wie unser „m. Füssen tr.“; ebenso ἐμβαίνειν, gew. ἐπεμβαίνειν τινί); κολετρᾶν (m. Füssen stossen, beim Ringen), selten λακπατεῖν. — Jmd. od. etw. in den Staub (Koth) tr. προπηλακίζειν τινά u. τι. — das Pflaster tr. ἀργὸν περιπατεῖν.

Treten, das, ἡ πάτησις, ὁ πάτος sp.; besser τὸ πατεῖν; das in den Staub (Koth) Tr. ἡ προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός.

Tretrad τὸ τύμπανον, ἡ ἕλιξ, κος.

treu πιστός 3. (zuverlässig); φερέγγυος, seltner ἐχέγγυος 2. (eig. Bürgschaft leistend, dann: zuverlässig); μόνιμος 2. (ausdauernd, beharrlich; u. so auch παράμονος, παραμόνιμος 2.); βέβαιος 3. u. 2. (sicher, zuverlässig); ἀξιόχρεως 2. (glaubwürdig); χρηστός 3., ὅσιος 3., εὐσεβής 2. (redlich, gewissenhaft in der Erfüllung seiner Pflichten); von Bildwerken πιθανός 3., ἐναργής 2., auch ζωτικός 3.; von Erzählungen ἀκριβής 2. (genau), ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahrhaft). — Jmd. tr. bleiben ἐμμένειν τῇ πρός τινα πίστει, παραμένειν τινί, τὰ πιστὰ τηρεῖν τινι; es bleibt mir Jmd. tr. πιστὸν ἔχω τινά, πιστῷ χρῶμαί τινι; sich (seinem Charakter) tr. bleiben ἀεὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διαφυλάττειν, ἀεὶ τὸν αὐτὸν εἶναι, οὐκ ἐξίστασθαι τοῦ ἑαυτοῦ τρόπου, ἐγκαρτερεῖν τῷ ἑαυτοῦ ἤθει; einer Sache tr. bleiben ἐμμένειν τινί (seltner ἔν τινι), μένειν ἔν (ἐπί) τινι, ἀντέχεσθαί τινος, διαφυλάττειν τι; seinem Vorsatze tr. bleiben οὐκ ἐξίστασθαι τῆς προαιρέσεως. — es tr. mit Jmd. meinen ἀδόλως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι. — Jmd. einen tr. Rath geben χρηστὰ συμβουλεύειν τινί. — etw. tr. bekennen ἁπλῶς ἐξειπεῖν od. ὁμολογεῖν τι. — etw. tr. erzählen od. schildern ἁπλῶς od. ἀκριβῶς διέρχεσθαί τι, διηγεῖσθαί τι κατὰ τὸ ὄν. — vgl. untreu.

Treubruch ἡ παρασπόνδησις, τὸ παρασπόνδημα sp.; ἡ ἐπιορκία. — einen Tr. begehen, vgl. d. f. W.

treubrüchig παράσπονδος 2., ἐπίορκος 2. — tr. handeln παρασπονδεῖν (gegen Jmd. τινά u. εἴς τινα), παρασυγγραφεῖν (τινά), ἐπιορκεῖν (τινά u. κατά τινος).

Treubrüchigkeit, s. Treulosigkeit, Treubruch.

Treue ἡ πίστις, ἡ πιστότης, τὸ πιστόν, τὸ μόνιμον (sp. ἡ μονιμότης), ἡ χρηστότης, εὐσέβεια, ὁσιότης (über d. Unterschied, s. treu); v. Gemälden ἡ πιθανότης, ἐνέργεια; v. Erzählungen ἡ ἀκρίβεια, ἀλήθεια. — Jmd. den Eid der Treue schwören lassen πιστοῦν τινα ὅρκῳ (ὅρκοις), den Eid der Tr. fordern πιστὰ ἀξιοῦν γενέσθαι; den Eid der Tr. schwören ὀμνύναι ἦ μὴν πιστὸν ἔσεσθαι, ὅρκον καὶ πίστιν διδόναι. — Jmd. ein Pfand der Tr. geben πίστιν od. πιστὰ διδόναι τινί. — sich gegenseitig die Tr. zusichern πίστιν od. πιστά, auch δεξιὰν διδόναι καὶ λαμβάνειν, πιστὰ διδόναι ἀλλήλοις, πίστιν διδόναι καὶ δέχεσθαι ἀλλήλοιν. — die Tr. bewahren φυλάττειν od. ἐμπεδοῦν τὴν πίστιν, Jmd. πιστὸν παρέχειν ἑαυτόν τινι, τὰ πιστὰ τηρεῖν τινι; den Eid der Tr. halten ἐμμένειν τῷ ὅρκῳ (τοῖς ὅρκοις). — Jmds. Tr. auf die Probe stellen πειρᾶσθαί τινος εἰ πιστός ἐστιν. — auf Tr. u. Glauben διὰ πίστεως, κατὰ πίστιν; auf Tr. u. Glauben etw. geben εἰς πίστιν διδόναι τι. — bei meiner Tr.! οὕτως ὀναίμην.

treufleissig πρόθυμος 2.

treugesinnt πιστός 3.

treuherzig εὐήθης 2., ἄκακος, ἄδολος 2., χρηστός 3., ἁπλοῦς 3. — tr. bekennen ἁπλῶς ἐξομολογεῖσθαι od. ἐξειπεῖν.

Treuherzigkeit ἡ εὐήθεια, τὸ ἄκακον, ἡ χρηστότης, ἁπλότης.

treulich πιστῶς, χρηστῶς, ἀκάκως, ἀδόλως, ἁπλῶς. — etw. tr. verrichten καλῶς διαπράττειν (u. *M.*) τι. — tr. den Schwur halten ἐμπεδοῦν τοὺς ὅρκους.

treulos ἄπιστος 2.; ἀνόσιος, ἀσεβής 2. — Jmd. tr. werden, ihn tr. verlassen ἀφίστασθαί (ἀποστῆναι) τινος. — tr. an Jmd. handeln προδιδόναι, καταπροδιδόναι τινά; vgl. unzuverlässig.

Treulosigkeit ἡ ἀπιστία.

Treuwort ἡ πίστις.

Triangel, s. Dreieck.

Tribun ὁ δήμαρχος, φύλαρχος. — sein Amt, s. Tribunat. — Tr. sein δημαρχεῖν, φυλαρχεῖν.

Tribunal τὸ βῆμα; vgl. Gerichtshof.

Tribunat ἡ δημαρχία, φυλαρχία. — während seines Tr. δημαρχοῦντος αὐτοῦ.

Tribune τὸ βῆμα.

tribunicisch δημαρχικός 3.

Tribus ἡ φυλή. — Mitglied der Tr. ὁ φυλέτης, ὁ φυλετικός. — in die Tr. aufnehmen φυλετεύειν.

Tribut ὁ φόρος, ὁ δασμός, ἡ ἀποφορά. — Jmd. einen Tr. auferlegen τάττειν od. ἐπιτάττειν, auch ἐπιτιθέναι, ἐπιβάλλειν τινὶ φόρον (δασμόν), sp. φορολογεῖν τινα. — Tr. entrichten φόρον τελεῖν (ὑποτελεῖν), φέρειν, διδόναι, ἀπάγειν; δασμὸν φέρειν, ἀποφέρειν, ἀποδιδόναι, ἀπάγειν; δασμοφορεῖν, sp. φορολογεῖσθαι (*P.*). — Tr. einheben, von Jmd. δασμολογεῖν τινα, sp. φορολογεῖν τινα; auch πράττειν, εἰσπράττειν τινὰ φόρον, πράττεσθαι, εἰσπράττεσθαί τινα u. παρά τινος φόρον. — Tr. einhebend δασμολόγος, sp. φορολόγος 2.; Einhebung des Tr. ἡ δασμολογία, sp. φορολογία. — der Natur ihren Tr. zollen ὑπέχειν τὸν τῇ φύσει ὀφειλόμενον θάνατον; wir alle müssen der Natur ihren Tr. zollen πᾶσιν ἡμῖν ἀποθανεῖν ὀφείλεται, πάντες θανάτῳ ὀφειλόμεθα.

tributär, tributpflichtig δασμοφόρος 2., ὑποτελής 2. (gew. m. *gen.* φόρου od. φόρων); vgl. unterthan.

Trichter ἡ χοάνη, χώνη; vgl. ὁ ἠθμός (besser ἠθμός).
Trichterchen τὸ χωνίον.
Trieb 1) Neigung: ἡ ὁρμή, ἡ ἔφεσις, ἡ ὄρεξις, ἡ ἐπιθυμία, ὁ ἔρως, ωτος. — unbändiger Tr. ἡ μανία. — einen Tr. zu etw. haben ὁρμᾶν (u. *M.*, gew. m. *aor. P.*) εἴς (πρός, ἐπί) τι; ὁρμητικῶς ἔχειν πρός τι; ἐφίεσθαί τινος; ὀρέγεσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινος, ἐρᾶν u. ἐπιθυμεῖν τινος; einen natürlichen Tr. zu etw. haben φύσει ὁρμᾶν εἴς od. πρός (ἐπί) τι, φύσει φέρεσθαι (*P.*) ἐπί od. πρός τι; einen unbändigen Tr. zu etw. haben μαίνεσθαι (*aor. P.*) εἴς od. πρός τι. — aus eigenem, freiem Tr. ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδενὸς κελεύσαντος, vgl. Antrieb u. freiwillig. — einen Tr. erregend ὁρμητικός 3. — 2) Spross, Sprössling, w. s.
Triebfeder *a)* eig. s. Feder 3). *b)* übtr. ἡ ὁρμή, ἀφορμή, ἡ αἰτία, τὸ αἴτιον, sp. τὸ παρόρμημα.
Triebrad *a)* eig. ὁ κινητικὸς τροχός. *b)* übtr., s. Triebfeder *b)*.
Triebsand ἡ ψάμμος.
Triebwerk, s. Maschine.
triefäugig γλαμυρός 3., ὁ, ἡ γλάμων, ωνος, λημηρός 3., ungew. λημαλέος 3., sp. λημώδης 2.; auch ὀφθαλμιῶν 3. — tr. sein, s. Triefaugen (haben).
Triefäugigkeit ἡ ὀφθαλμία, selten ἡ λημία (u. *pl.*), sp. ἡ λημότης.
Triefaugen ὀφθαλμοὶ γλαμυροί. — Tr. haben γλαμᾶν, λημᾶν, ὀφθαλμιᾶν.
triefen λείβεσθαι (*P.*), στάζειν, σταλάττειν, ψακάζειν (minder gut ψεκάζειν), auch ῥεῖν (fliessen). — von etw. tr. ῥεῖν τινι.
Triefen, das, ἡ στάξις, ὁ σταλαγμός; vgl. Thränen, das.
Trier ἡ Αὐγοῦστα Τρηβιρῶν.
Triest ἡ Τεργέστη, τὸ Τέργεστον.
Trift ἡ νομή.
Triftgerechtigkeit ἡ ἐπινομία.
triftig ἀξιόχρεως 2. (glaubwürdig, gültig), πιστός 3. (glaubwürdig), ἐπιεικής 2. (billig, recht); ὀρθός 3. (richtig); ἱκανός 3. (ausreichend); δίκαιος 3. (gerecht); ἄξιος 3. (würdig); βαρύς 3. (gewichtig). — nicht ohne tr. Gründe οὐκ ἀλογίστως.
Triftigkeit ἡ ἀξία, ἐπιείκεια, ἱκανότης; τὸ ἀξιόχρεων u. ä. Neutra.
Triller τὸ τερέτισμα (allg.), ὁ στρόβιλος (beim Gesange). — einen Tr. schlagen, s. trillern.
trillern τερετίζειν.
Trillern, Trillerschlagen, das, ὁ τερετισμός (allg.); ὁ κομπισμός (auf einem Instrumente).
Trimeter ὁ τρίμετρος ἴαμβος, τὸ τρίμετρον. — Verfasser von Gedichten in Hexametern u. Tr. ποιηταὶ ἐπῶν ἑξαμέτρων καὶ τριμέτρων.
trinkbar πότιμος 2., ποτός 3. — nicht tr. ἄποτος 2.
Trinkbecher, s. Becher.
trinken πίνειν (m. *gen.* u. *acc.*, z. B. πίνειν ὕδατος einen Trunk Wasser thun; aber πίνειν ὕδωρ gew. Wasser tr.); ἐμπίνειν (in sich hineintrinken); ῥοφεῖν (schlürfen); λάπτειν (gierig od. lüstern tr.). — in langen, vollen Zügen tr. ἕλκειν (ἄμυστιν), ἀμυστὶ πίνειν, ἀμυστίζειν, ἀπνευστὶ ἕλκειν od. πίνειν. — dabei od. darunter tr. ὑποπίνειν (auch: allmälich, nach u. nach tr.). — aus einem Geschirr tr. πίνειν ἔκ τινος, seltner ἔν τινι. — zu tr. fordern πιεῖν αἰτεῖν; Jmd. etw. zu tr. geben πιεῖν δοῦναί τινί τι, ποτίζειν τινά τι (unatt. πιπίσκειν τινά τι). — tr. wollen διψῆν (dürsten). — sich voll tr. ἐμπίνειν, auch ὑποπίνειν (allmälich). — Jmd. zu Boden tr. νικᾶν τινα πίνοντα, κατασείειν τινά. — auf etw. tr. ἐπιχεῖσθαί τινος, ἐπίχυσιν λαμβάνειν od. ποιεῖσθαί τινος; auf Jmds. Gesundheit tr. φιλοτησίαν προπίνειν τινί. — viel tr. πολυποτεῖν; der viel trinkt ὁ πολυπότης, *fem.* -τις, ιδος. — gerne u. viel tr. φιλοποτεῖν, ποτικῶς ἔχειν; der gern trinkt ὁ φιλοπότης, *fem.* -τις, ιδος; φίλοινος 2., ποτικός 3. — an der Mutterbrust tr. θηλάζειν τιτθήν, auch τινά (an der Mutter) od. ἔκ τινος. — nicht trinkend od. getrunken habend ἄποτος 2. — Oft durch Zsstzgen, wie: Wein tr. οἰνοποτεῖν (dazu ὁ οἰνοπότης), ungemischten Wein tr. ἀκρατοποτεῖν (ὁ ἀκρατοπότης), kalt tr. ψυχροποτεῖν (ὁ ψυχροπότης), doch sind die Ausdrücke wie οἶνον πίνειν u. dgl. üblicher.
Trinken, das, ὁ πότος, ἡ πόσις; ἡ ῥόφησις (Schlürfen); ἡ λάψις (gieriges Tr.); ἡ ἄμυστις, ιδος (unmässiges Tr.); das Tr. von Wein, Wasser ἡ οἰνοποσία, ὑδροποσία; das kalt Tr. ἡ ψυχροποσία. — Neigung zum Tr. ἡ φιλοποσία, φιλοινία, οἰνοφλυγία. — Neigung od. Lust zum Tr. haben φιλοπότην εἶναι, φιλοποτεῖν, ποτικῶς ἔχειν. — beim Tr. παρὰ πότον, ἐν τῷ πότῳ, ἐν od. ἐπ' οἴνῳ, παρ' οἶνον.
Trinker ὁ πότης, ὁ ποτικός; starker Tr. ὁ φιλοπότης, ὁ φίλοινος, ὁ ποτίστατος; vgl. ὁ ἀκρατοπότης.
Trinkerin ἡ πότις, ιδος; starke Tr. ἡ φιλοπότις, ιδος, ἡ ποτιστάτη.
Trinkgefäss, s. Trinkgeschirr.
Trinkgelag τὸ συμπόσιον, ὁ πότος, ἡ ἐν τοῖς πότοις συνουσία, vgl. ὁ κώθων, ωνος.
Trinkgeld τὸ δῶρον, τὰ ἐπίχειρα; ἡ ἐπιφορά (Zulage zum Lohne).
Trinkgeschirr 1) als einzelnes Gefäss: τὸ ποτήριον, τὸ ἔκπωμα. — Im Bes. ἡ ἄμυστις, ιδος (grosser Becher, bei den Thrakern üblich); ὁ ἀρύβαλος (-λλος; beutelförmig, m. engem Halse, also = „Flasche“); ὁ κάνθαρος (zweihenkelig, auf hohem Fusse, mit weiter Mündung); τὸ καρχήσιον (länglich, in der Mitte eingezogen, mit zwei bis zum Boden reichenden Henkeln); τὸ κισσύβιον (Holzbecher); ἡ κοτύλη, ὁ κότυλος (napfartig, doppelhenkelig); ὁ κύαθος (einhenkelig, Tasse); ἡ κύλιξ, ικος (zweihenkelig, auf einem zierlichen Fusse; dazu die Art, welche man ὁ θηρίκλειος, auch ἡ θηρικλεία, τὸ θηρίκλειον nannte); ἡ κύμβη, τὸ κυμβίον (der κύλιξ ähnlich); ὁ κώθων, ωνος (irdenes, bauchiges Tr., m. gewundenem Halse, bes. in Lakedaimon, u. übh. von Soldaten, Matrosen gebraucht); τὸ λαβρώνιον, ὁ λαβρώνιος (zweihenkeliger Humpen); ἡ λεπαστή (ähnlich der κύλιξ, mit ganz kurzem Fusse); τὸ ὀξύβαφον (klein, napfartig); ὁ σκύφος (unserer „Bowle“ ähnlich, mit zwei kleinen, gerade abstehenden Henkeln); ἡ φιάλη (flache, henkellose Schale, ohne Fuss); vgl. Trinkhorn. — 2) als Collectivum: τὰ ποτήρια, τὰ ἐκπώματα.
Trinkgesellschaft οἱ συμπόται; als Sache τὸ συμπόσιον, ἡ συμποτῶν συνουσία.
Trinkglas τὸ ὑαλοῦν ποτήριον.
Trinkhaus τὸ καπηλεῖον.
Trinkhorn τὸ κέρας, ατος; τὸ κεράτινον ποτήριον; τὸ ῥυτόν (unten m. einer kleinen Oeffnung); weil es gewöhnlich in einen Thierkopf endete, so benannte man es auch πάρδαλις, κάπρος, ὄνος u. dgl.
Trinkkanne ὁ κάνθαρος.
Trinklied τὸ παροίνιον od. πάροινον μέλος; *pl.* τὰ παροίνια od. πάροινα; vgl. τὸ σκόλιον.
Trinklust ἡ φιλοποσία.
Trinkschale τὸ πέταχνον, ἡ φιάλη; *dem.* τὸ φιάλιον, ἡ φιαλίς, ίδος.
Trinkwasser τὸ πότιμον od. ποτὸν ὕδωρ.
trippeln, etwa ἀκταίνειν (mehr poet.).
Tripper ἡ γονόρροια. — den Tr. haben γονορ-

ρεῖν. — mit dem Tr. behaftet γονορροϊκός 3., γονόρροιος, γονορρυής 2.

Tritt 1) das Auftreten: ἡ βάσις, gew. τὸ βῆμα, τὸ βάδισμα. — einen Tr. machen βαίνειν, βαδίζειν. — einen falschen Tr. machen ὀλισθάνειν, σφάλλεσθαι (*P.*). — vgl. Schritt. — 2) Stoss mit dem Fusse, s. Fusstritt. — 3) Fussstapfe, w. s. — 4) das, worauf man tritt: τὸ βῆμα, τὸ βάθρον; τὸ ὑποπόδιον.

Triumph ὁ θρίαμβος (u. zw. ὁ μέγας θρίαμβος der eigentl. Tr., ὁ ἐλάττων θρίαμβος *ovatio*), auch ἡ πομπή, πομπεία. — einen Tr. halten θριαμβεύειν (θρίαμβον), θρίαμβον ἄγειν, εἰσ-, κατ-άγειν, auch πομπεύειν (πομπήν), πομπὴν ἄγειν, ἐπιτελεῖν. — einen Tr. feiern, über Jmd. θριαμβεύειν ἐπί τινι u. ἀπό (κατά) τινος, wegen eines Sieges ἐπὶ νίκῃ, ἀπὸ νίκης, auch νίκην. — Jmd. im Tr. aufführen θριαμβεύειν τινά; etw. im Tr. aufführen ἐν τῷ θριάμβῳ παράγειν od. κομίζειν τι, auch πομπεύειν τι. — einen Tr. davontragen, s. triumphieren *b*). — zum Tr. gehörig θριαμβικός 3. — der, welcher den Tr. hält ὁ θριαμβευτής; der, welcher einen Tr. gehalten hat ἀνὴρ θριαμβικός.

Triumphator ὁ θριαμβευτής. — ihn betreffend θριαμβευτικός 3.

Triumphbogen ἡ θριαμβικὴ πύλη.

triumphieren *a*) einen Triumph feiern, s. Triumph. *b*) einen Triumph davontragen über Jmd.: τρόπαιον ἱστάναι κατά τινος; vgl. besiegen. *c*) stolz frohlocken, über etw.: ἀγάλλεσθαί τινι u. ἐπί τινι, γαυριᾶν (u. *M.*) τινι u. ἐπί τινι.

Triumphkleid ἡ θριαμβικὴ od. θριαμβὶς (-ίδος) στολή.

Triumphlied ὁ θριαμβικὸς od. ἐπινίκιος ὕμνος.

Triumphwagen τὸ θριαμβικὸν ἅρμα.

Triumphzug, s. Triumph.

trivial ὁ, ἡ, τὸ ἐκ τριόδου; ἀγοραῖος 2.; δημοτικός 3.; δημώδης 2.; τυχών, ἐπι-, παρα-τυχών 3.; φαῦλος 3. u. 2. — tr. Gesänge τὰ δημώματα.

trochäisch τροχαϊκός 3., τροχαιειδής 2.

Trochäus ὁ τροχαῖος.

trocken 1) eig. ξηρός, αὖος 3. (ohne Feuchtigkeit); αὐχμηρός 3., αὐχμώδης 2., αὐχμῶν (*gen.* -ῶντος) 3. (dürr); σκληρός 3., περισκελής 2. (vor Trockenheit spröde u. hart); διψηρός 3., sp. διψαλέος 3. (eig. durstig); ἰσχνός 3. (durch Trockenheit mager, hager); καπνυρός 3. (an der Luft getrocknet); ἄβροχος 2. (nicht benetzt); ἄνομβρος 2. (ohne Regen). — tr. Witterung ὁ αὐχμός, ἡ ἀνομβρία. — tr. Land ἡ ξηρὰ γῆ. — Mass für tr. Dinge ξηρὰ μέτρα. — tr. machen, werden, s. trocknen. — tr. Augen ὀφθαλμοὶ ξηροί (als krankhafter Zustand), ὀφθαλμοὶ ἀδάκρυτοι (thränenlos; mit tr. Augen ἀδακρυτί). — tr. Nahrung ἡ ξηροτροφία; sie geniessen ξηροσιτεῖν, ξηροφαγεῖν sp. — fähig auf dem Tr. zu gehen ξηροβατικός 3., auf dem Tr. lebend ξηροτροφικός 3. — mit tr. Früchten ξηρόκαρπος 2. u. dgl. Zsstzgen mehr. — etw. in's Tr. bringen ἐπὶ ξηροῦ ποιεῖν od. τιθέναι τι; sprichw. = in Sicherheit bringen, s. Sicherheit. — sein Schäfchen im Tr. haben, s. Schäfchen. — Jmd. auf's Tr. setzen (d. i. ihn um etw. betrügen) ἐπὶ ξηροῖς καθίζειν τινά. — tr. Brot essen ἄρτον μόνον ἐσθίειν. — 2) übtr. ξηρός, ἰσχνός 3. (v. der Rede, dem Stile); ψυχρός 3. (kalt, fade; v. Pers. u. Sachen). — tr. Gerede ἡ ψυχρολογία, ψυχροὶ λόγοι. — die tr. Wahrheit sagen πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν (πάσας τὰς ἀληθείας) λέγειν.

Trockenheit ἡ ξηρότης (auch übtr. der Rede, des Stiles); ἡ ξηρασία (sp. ξήρανσις; selten ὁ αὔανσμός); auch ὁ αὐχμός (Tr. der Witterung, wie ἡ ἀνομβρία Regenmangel); Tr. der Rede ἡ ψυχρότης, τὸ ψυχρόν.

Trockenplatz τὸ θειλόπεδον, vgl. ὁ ταρρός.

trocknen 1) *tr.* ξηραίνειν, αὐαίνειν, ἀφαναίνειν, ἀφαύειν; καπνυροῦν (an der Luft tr.), ἰσχναίνειν (dörren); sp. ξηροποιεῖν. — an der Sonne tr. αὐαίνειν πρὸς τὸν ἥλιον, sp. θειλοπεδεύειν. — tr. lassen ἀναψύχειν. — 2) *intr.* ξηραίνεσθαι, αὐαίνεσθαι, καπνυροῦσθαι, ἰσχναίνεσθαι (*P.*).

Trocknen, das, ἡ ξήρανσις, αὔανσις. — zum Tr. gehörig od. geschickt ξηραντικός 3.

Troddel ὁ κροσσός, θύσανος. — mit Tr. besetzt κροσσωτός, θυσανωτός 3.

troddelartig, **troddelig** θυσανώδης 2.

Trödelbude τὸ παντοπωλεῖον, παντοπώλιον.

Trödelfrau ἡ παντόπωλις, ιδος.

Trödelkram ἡ παντοπωλία; vgl. Trödelbude.

Trödelmarkt ἡ σπειρόπωλις (-ιδος) ἀγορά.

trödeln 1) eig. παντοπωλεῖν. — 2) übtr. = zaudern, w. s.

Trödeln, das, ἡ παντοπωλία. — vgl. Zaudern.

Trödelwaare ὁ ῥῶπος, τὰ ῥωπικά; selten ἡ γρύτη, τὸ γρυτάριον.

Trödler ὁ παντοπώλης, ῥωποπώλης. — vgl. Zauderer.

Trödlerin, s. Trödelfrau.

Tröpfchen ἡ ψακάς (ψεκάς), άδος; τὸ ψακάδιον (ψεκάδιον); ἡ ῥανίς, ίδος.

tröpfeln ψακάζειν (ψεκάζειν), στάζειν, σταλάττειν. — es tröpfelt ψακάζει. — **tröpfelnd** στακτός 3., sp. σταλακτός, στακτικός, σταλακτικός 3.

Tröpfeln, das, ἡ στάξις, ὁ σταλαγμός.

trösten παραμυθεῖσθαι, παρηγορεῖν (seltner *M.*); im Unglücke tr. κουφίζειν τὴν ἀτυχίαν. — ich tröste mich mit etw. παραμυθίαν ἔχω ἔκ τινος, παρηγορεῖ od. κουφίζει μέ τι, κούφισιν φέρει μοί τι. — leicht zu tr., worüber man sich leicht tr. kann εὐπαραμύθητος 2.; schwer zu tr. δυσπαραμύθητος 2. — **tröstend** παραμυθητικός, παρηγορικός 3. — das Tr. τὰ παρηγοροῦντα.

Trösten, das, ἡ παραμυθία.

Tröster ὁ παραμυθητής, ὁ παρακλήτωρ, ορος sp.; besser Verba.

tröstlich παραμυθητικός, παρηγορικός 3.

Tröstung, s. Trösten, das.

Trog ἡ σκάφη (allg.); ἡ πύελος (bes. Waschtrog); ἡ (ὁ) ληνός (Viehtrog, Backtrog); ἡ κάρδοπος, ἡ μάκτρα (Backtrog).

trogartig πυελώδης 2.

trollen, sich, ἔρρειν, ἀπέρρειν.

Trommel τὸ τύμπανον. — die Tr. schlagen od. rühren, s. trommeln.

trommelartig τυμπανοειδής, τυμπανώδης 2.

trommeln τυμπανίζειν, κρούειν τὸ τύμπανον.

Trommeln, das, ὁ τυμπανισμός.

Trommelschläger, **-erin** ὁ τυμπανιστής; ἡ τυμπανίστρια.

Trommelwassersucht ὁ τυμπανίας ὕδρωψ od. ὕδερος; ὁ τυμπανίτης. — an der Tr. leidend τυμπανικός 3., ὁ τυμπανίτης; an der Tr. leiden τυμπανοῦσθαι (*P.*).

Trompete ἡ σάλπιγξ, γγος, sp. ἡ βυκάνη. — mit der Tr. ein Zeichen geben σημαίνειν τῇ σάλπιγγι. — die Tr. tönt od. schmettert ἡ σάλπιγξ φθέγγεται, auch σαλπίζει (näml. ὁ σαλπιγκτής). — auf das Zeichen der Tr. ἀπὸ σάλπιγγος, παρὰ σάλπιγγα; vgl. Trompetensignal.

trompeten σαλπίζειν; sp. βυκανᾶν, βυκανίζειν.

Trompeten, das, τὸ σαλπίζειν, sp. ὁ βυκανισμός.

Trompetenschall, **-signal**, **-stoss** τὸ σάλπισμα (sp. τὸ βυκάνημα); auch ἡ σάλπιγγος ἠχή, τὸ σαλπιστικὸν κροῦμα, od. bloss ἡ σάλπιγξ, γγος.

— unter Trompetenschall ὑπὸ σάλπιγγος. — auf das Trompetensignal ἀπὸ σάλπιγγος, παρὰ σάλπιγγα; ἐπεὶ ἐσάλπιγξεν (näml. ὁ σαλπιγκτής).
Trompeter ὁ σαλπιγκτής (σαλπικτής, sp. σαλπιστής), sp. ὁ βυκανητής, βυκανιστής; zuw. auch nicht ausgedrückt, z. B. der Tr. bläst, gibt ein Zeichen σαλπίζει, σημαίνει τῇ σάλπιγγι.
Trompeterstück τὸ σαλπιστικόν.
Tropäe, s. Trophäe.
Trope, der, ὁ τρόπος, ἡ μεταφορά. — die Tropen, s. Wendekreis.
Tropf, s. Dummkopf. — ein armer Tr. ὁ κακοδαίμων, ὁ ταλαίπωρος; vgl. ὁ αὐτολήκυθος.
Tropfbad τὰ στακτὰ λουτρά.
Tropfen ἡ σταγών, όνος, ὁ σταλαγμός, poet. τὸ στάλαγμα; Tr. vom Regen od. Thau ἡ ῥανίς, ίδος, ἡ ψακάς (ψεκάς), άδος. — vgl. Tröpfchen.
tropfen, s. tröpfeln.
tropfenweis στάγδην; *adj.* σταλαγμιαῖος 3. sp. — tr. herauskommend, s. tröpfelnd. — Wunde, aus welcher tr. Eiter kommt ἕλκος δακρυῶδες.
Tropflauge ἡ στακτὴ κονία. [θος.
Tropfstein ὁ πῶρος; auch wol ὁ σταλακτίτης λί-
Trophäe τὸ τρόπαιον. — Tr. wegen eines Seesieges τρόπαιον ναυμαχίας, sp. τρόπαιον ναύμαχον. — eine Tr. errichten τρόπαιον τιθέναι, ἱστάναι (u. *M.*), ἀνιστάναι, ἐγείρειν, wegen etw. τινός, über Jmd. τινός, ἀπό u. κατά τινος.
tropisch τροπικός, μεταφορικός 3. — vgl. südlich, heiss.
Tross ὁ ὄχλος (allg.); οἱ σκευοφόροι, τὰ σκευοφόρα, ὁ σκευοφορικὸς στρατός, τὰ ὑποζύγια, οἱ ἀκόλουθοι (beim Heere).
Trossbube, -knecht ὁ σκευοφόρος, σκευαγωγός, ὁ ἐπὶ τοῖς ὑποζυγίοις. — Tr. sein σκευοφορεῖν.
Trosspferd ὁ σκευοφόρος od. σκευαγωγὸς ἵππος.
Trost ἡ παραμυθία, παρηγορία, παραψυχή; τὸ παραμύθιον, παρηγόρημα. — Tr. für od. bei etw. παραμύθιόν τινος; Tr. im Leide παραψυχὴ τῷ πένθει. — Jmd. Tr. zusprechen, s. trösten. — Tr. gewähren παραμυθίαν od. παραμύθιον εἶναί τινι, παραμυθίαν ἔχειν od. παρέχειν τινί, κοῦφισιν φέρειν τινί; es gewährt mir keinen geringen Tr. zu hören ... οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν ἀκούων ... — Jmd. etw. zum Tr. sagen παραμυθούμενον λέγειν τί τινι.
Trostbrief αἱ παραμυθητικαὶ (παρηγορικαὶ) ἐπιστολαί.
Trostgrund τὸ παραμύθιον, παρηγόρημα; ἡ παραμυθία, παρηγορία.
Trostlied τὸ παραμυθητικὸν μέλος.
trostlos 1) v. Pers.: ἀπαραμύθητος, sp. ἀπαρηγόρητος 2. — 2) v. Sachen: ἄπορος, ἀμήχανος, ἀνήκεστος, ἀβοήθητος, ἀβόηθος 2. — tr. sein, s. verzweifeln.
Trostlosigkeit 1) v. Pers.: τὸ ἀπαραμύθητον. — 2) v. Sachen: ἡ ἀμηχανία, sp. ἀβοηθησία.
Trostrede ὁ παραμυθητικὸς od. παρηγορικὸς λόγος.
trostreich παραμυθητικός, παρηγορικός 3.; παραμυθίαν ἔχων od. παρέχων 3.
Trostschrift ὁ παραμυθητικὸς od. παρηγορικὸς
trostvoll, s. trostreich. [λόγος.
Trostwort ἡ παραμυθία.
Trott, s. Trab.
trottieren, s. traben.
Trottoir, etwa αἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὄχθαι.
Trotz τὸ θράσος, ἡ θρασύτης (Frechheit); ἡ αὐθάδεια, τὸ αὔθαδες (Anmassung); ἡ ἀπείθεια, sp. δυσπείθεια (Ungehorsam, Widerspenstigkeit); sp. ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη (Starrköpfigkeit).
— einer Sache Tr. bieten, s. trotzen. — Jmd. etw. zum Tr. thun βίᾳ τινὸς ποιεῖν τι.
trotz, s. ohnerachtet.
trotzen θρασύνεσθαι (*P.*), ἀποθρασύνεσθαι, αὐθαδίζεσθαι (sp. αὐθαδιάζεσθαι), ἀπειθεῖν. — Jmd. tr. ἀπειθεῖν τινι, ἀπειθῶς (δυσπειθῶς) ἔχειν πρός τινα (Jmd. ungehorsam sein); ἀνθίστασθαί (ἀνταίρειν) τινι u. πρός τινα, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα, ἀνταρκεῖν τινι (sich Jmd. widersetzen); einer Sache tr. ἀνταρκεῖν τινι, ἀντέχειν τινί u. πρός τι, καρτερεῖν πρός τι, ἐγκαρτερεῖν τινι, auch καταφρονεῖν τινος; einer Gefahr tr. ὑφίστασθαι od. ὑπομένειν κίνδυνον, ὁμόσε ἰέναι od. χωρεῖν κινδύνῳ; v. Sachen: ἀντέχειν πρός τι, z. B. die Thüre trotzte dem Andringen ἡ θύρα ἀντέσχε πρὸς τὰς προσβολάς. — mit Jmd. tr. ἀγανακτεῖν τινι, πρός τινα, κατά τινος. — auf etw. tr. θρασύνεσθαί τινι u. ἐπί τινι, μέγα φρονεῖν ἐπί τινι.
trotzig θρασύς 3., αὐθάδης 2.; ἀπειθής, δυσπειθής 2., ἰσχυρογνώμων 2.; vgl. Trotz.
Trotzkopf ἄνθρωπος θρασύς, αὐθάδης, auch κερουτιῶν, ῶντος.
Trubel ἡ τύρβη, ταραχή, ὁ θόρυβος, ὄχλος.
Truchsess ὁ ἐδέατρος.
trübe θολερός 3., θολώδης 2. (v. Flüssigkeiten); νεφελώδης 2., ἀκατάστατος 2. (vom Urin); συννέφελος, συννεφής, ἐπινέφελος, ἐπινεφής 2. (v. Luft, Wetter; es wird trübe συννεφεῖ, ἐπινεφεῖ; tr. Himmel, vgl. umwölkt); ἀμαυρός, ἀμυδρός 3. (von früher glänzenden Gegenständen). — trübes Bild ἀμυδρὰ ὄψις. — tr. Augen ὀφθαλμοὶ ἀμαυροί od. ἀμυδροί (d. i. schwache Augen); ὄμμα συννεφές (tr., umwölkter Blick); tr. werden (v. den Augen) ἀμαυροῦσθαι (*P.*). — tr. Stirne μέτωπον συννεφές. — v. Menschen συννενοφώς 3., συννεφής, κατηφής 2., σκυθρωπός 2. u. 3., στυγνός 3. — tr. Zeiten καιροὶ χαλεποί.
trüben θολοῦν, ἀναθολοῦν (Flüssigkeiten); συννεφεῖν, sp. νεφοῦν (die Luft); ἀμαυροῦν, ἀμυδροῦν (etw. Glänzendes). — der Himmel trübt sich, s. umwölken. — das Auge trübt sich ἀμαυροῦται (*P.*) ἡ ὄψις. — das Gemüth Jmds. tr. λυπεῖν, ταράττειν, διαταράττειν τινά. — sprichw. kein Wasser tr. οὐδὲ ἓν ἀδικεῖν.
Trübsal ἡ ταλαιπωρία, ἡ δυστυχία, τὰ κακά, οἱ πόνοι, οἱ μόχθοι. — Jmd. in Tr. bringen ταλαιπωρεῖν, κακοῦν τινα. — in Tr. sein, Tr. haben ταλαιπωρεῖσθαι (*P.*), ταλαιπωρεῖν, δυστυχεῖν, δυστυχίᾳ od. συμφορᾷ χρῆσθαι, κακῶς od. κακὰ ἔχειν, κακοῦσθαι (*P.*), κακοῖς συνέχεσθαι (*P.*), ἐν δεινοῖς εἶναι.
trübselig ταλαίπωρος 2., ἄθλιος 3., δυστυχής 2. — es geht mir tr. ταλαιπωροῦμαι (*P.*) u. dgl., vgl. Trübsal (haben). — er sieht tr. aus στυγνός ἐστιν ὁρᾶν.
Trübsinn ἡ λύπη, ἀνία (Betrübniss), ἡ ἀθυμία, δυσθυμία, κατήφεια (Niedergeschlagenheit), ἡ βαρυθυμία (Schwermuth), ἡ μελαγχολία (tiefe Schwermuth, Melancholie); ἡ σκυθρωπότης, τὸ σκυθρωπόν, ὁ σκυθρωπασμός, ἡ στυγνότης (düsteres Wesen).
trübsinnig περίλυπος 2., ἀνιαρός 3.; ἄθυμος, δύσθυμος, κατηφής 2., βαρύθυμος 2., μελαγχολικός 3., σκυθρωπός 2. u. 3., στυγνός 3. (den Unterschied s. beim vhg. Worte). — tr. sein ἀνιαρῶς ἔχειν, ἀθυμεῖν, δυσθυμεῖν, κατηφεῖν (sp. κατηφιᾶν), βαρυθυμεῖν (u. *M.*), μελαγχολᾶν, σκυθρωπάζειν.
Trübung ἡ θόλωσις, ἀναθόλωσις, ἀμαύρωσις, sp. ἀμύδρωσις.

Trüffel τὸ ἄσχιον, vgl. τὸ γεράνιον, τὸ μίσυ, νος u. εως, τὸ ὕδνον. [schen.
trügen ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν, ψεύδειν, vgl. täu-
trügerisch, trüglich ἀπατηλός, ἀπατητικός, δολερός, σφαλερός 3., ἄπιστος, κίβδηλος 2.
Trümmer τὰ ἐρείπια, τὰ λείψανα; eines Schiffes τὰ ναυάγια. — in Tr. gehen κατάγνυσθαι, διαρρήγνυσθαι (*P.*).
Trug ἡ ἀπάτη, ὁ δόλος. — ohne Tr., s. truglos.
Trugbild, Truggestalt τὸ φάντασμα, τὸ (κενὸν) εἴδωλον.
truglos ἄδολος, ἄκακος, ἀψευδής, sp. ἄψευστος 2., auch εὐήθης 2., πιστός 3.
Truglosigkeit ἡ ἀκακία, ἀψεύδεια, εὐήθεια, πιστότης od. Neutra der vhg. *adj.*
Trugschluss ὁ παραλογισμός, τὸ σόφισμα (*dem.* τὸ σοφισμάτιον), ὁ σοφιστικὸς λόγος, im Widerlegen ὁ παρεξέλεγχος, ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος. — einem Tr. ähnlich σοφισματώδης 2. — Jmd. durch Tr. täuschen παραλογίζεσθαι, κατασοφίζεσθαί τινα (zum Täuschen durch Tr. gehörig παραλογιστικός 3.; der durch Tr. täuscht ὁ παραλογιστής sp.). — durch Tr. widerlegen παρεξελέγχειν.
Truhe ἡ κιβωτός.
Trumpf; einen Tr. daraufsetzen διισχυρίζεσθαί τι od. m. folg. *acc.* u. *inf.*, auch ὅτι.
Trunk 1) das Trinken, w. s. — bes. das viele Trinken ἡ φιλοποσία, φιλοινία. — den Tr. lieben φιλοπότην εἶναι, sp. φιλοποτεῖν, οἰνοφλυγεῖν; auch ἥττω εἶναι οἴνου; der den Tr. liebt ὁ φιλοπότης, *fem.* -τις, ιδος; φίλοινος 2. — sich dem Tr. ergeben ἀποκλίνειν πρὸς od. εἰς φιλοποσίαν. — 2) = Trank, w. s. — einen Tr. thun πίνειν τινός; einen kalten Tr. thun ψυχροῦ ὕδατος πίνειν. — Jmd. einen Tr. von etw. geben διδόναι τινὶ πίνειν τινός.
trunken μεθύων 3.; μέθυσος 3., sp. 2. (bes. v. Weibern); vom Weine tr. ἔξοινος 2.; παροινικός 3., παροίνιος, πάροινος 2. (letztere „in der Trunkenheit frech, übermüthig"); (οἴνῳ) βεβαρημένος od. βεβαπτισμένος 3. — etw. tr. ὑποπεπωκώς, ὑποβεβρεγμένος 3. — Jmd. tr. machen μεθύσκειν τινά; tr. werden μεθύσκεσθαι, οἰνοῦσθαι, ἐξ-, δι-οινοῦσθαι (*P.*), ἥττω γενέσθαι τοῦ οἴνου; ganz tr. werden ὑπερμεθύσκεσθαι. — tr. sein μεθύειν, ἐξοινεῖν, κραιπαλᾶν; ganz tr. sein ὑπερπλησθῆναι μέθης. — vgl. freudetrunken.
Trunkenbold ὁ μεθυστής, ὁ μεθυστικός, ὁ φιλοπότης, ὁ ποτίστατος; ὁ οἰνόφλυξ, γος.
Trunkenheit ἡ μέθη. — in der Tr. διὰ μέθης, ἐν μέθαις, ὑπὸ μέθης od. *part.* μεθύων 3. — Mittel wider die Tr. φάρμακον ἀμέθυστον. — in der Tr. frech, ausgelassen παροινικός 3., παροίνιος u. πάροινος 2. — sich in der Tr. frech, ausgelassen betragen παροινεῖν, gegen Jmd. τινά u. εἴς τινα. — freches Betragen in der Tr., Beleidigung od. Misshandlung in der Tr. ἡ παροινία. — in der Tr. der Freude μεθύων (3.) ὑπὸ χαρᾶς.
Trunkliebe ἡ φιλοποσία, φιλοινία, οἰνοφλυγία.
Trupp τὸ πλῆθος, τὸ σύστημα, ὁ ὄχλος; v. Soldaten τὸ στῖφος, τὸ τάγμα, ἡ τάξις u. (v. Reitern) ἡ ἴλη; v. Thieren ἡ ἀγέλη.
Truppe τὸ σύστημα, ὁ θίασος; vgl. herumziehend.
Truppen ἡ στρατιά, τὸ στράτευμα, ὁ στρατός, οἱ στρατιῶται, ἡ δύναμις. — schwere Tr. οἱ ὁπλῖται, τὸ ὁπλιτικόν, τὰ ὅπλα; leichte Tr. οἱ ψιλοί, τὸ ψιλόν, οἱ γυμνῆτες, ἡ γυμνητεία, τὸ γυμνητικόν.
Truppenschau ἡ τῶν στρατιωτῶν ἐξέτασις. — eine Tr. abhalten ἐξέτασιν ποιεῖσθαι τῶν στρατιωτῶν. [γεληδόν.
truppweis κατ' ἴλας; v. Thieren κατ' ἀγέλας, ἀ-
Truthahn ὁ Ἰνδικὸς ἀλεκτρυών, όνος.

Trutz- und Schutzbündniss ἡ συμμαχία. — ein solches mit Jmd. schliessen συμμαχίαν ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα.
Trutzwaffen τὰ ὅπλα.
Tuch *a*) als Zeug: τὸ ὕφασμα (übh. gewebtes Zeug); wollenes T. τὸ ἐξ ἐρίων ὕφασμα; baumwollenes T. τὸ ἐκ βύσσου ὕφασμα. — Mantel aus T. τὸ ἐρεοῦν od. ἐξ ἐρίων ἱμάτιον. *b*) als Kleidungsstück: τὸ ὀθόνιον (von Leinwand); baumwollenes, seidenes T. βύσσινον, σηρικὸν ὀθόνιον.
Tuchlappen τὸ (ἐρεοῦν) ῥάκος.
Tuchmacher ὁ ἐριουργός, ὁ ἐρίων ὑφάντης. — seine Werkstatt τὸ ἐριουργεῖον. — T. sein ἐριουργεῖν.
Tuchmacherei ἡ ἐριουργία, ἡ ἐριουργική (als Geschäft); τὸ ἐριουργεῖον (als Lokale).
Tuchscheerer ὁ γναφεύς, κναφεύς.
Tuchweber ὁ ἐρίων ὑφάντης.
Tuck; Jmd. einen T. anthun ἐπηρεάζειν τινί, sp. [τινά u. τινός.
Tüchelchen τὸ ὀθόνιον.
tüchtig 1) stark, gross: ἁδρός, παχύς 3., μέγας 3., καρτερός 3.; δεινός 3. (gewaltig); σφοδρός 3. (ungestüm). — *adv.* σφόδρα, δεινῶς, μάλα. — 2) = tauglich: καλός, ἀγαθός, χρηστός, ἱκανός, δίκαιος, σπουδαῖος, δεινός 3.; ἐπιτήδειος 3. u. 2. — t. in etw. ἀγαθός τι, δεινός τι, περί τινος od. m. *inf.*; ein t. Redner δεινὸς λέγειν. — *adv.* εὖ, καλῶς. — vgl. tauglich, taugen.
Tüchtigkeit ἡ ἁδρότης, ἧτος, ἡ παχύτης (körperl. Stärke); ἡ ἀρετή, ἡ χρηστότης (innere Trefflichkeit); ἡ δεινότης (Stärke, Geschicklichkeit, Trefflichkeit). — vgl. Tauglichkeit.
Tücke *a*) als Eigenschaft: ἡ κακία, κακοήθεια, κακοτροπία, κακοπραγμοσύνη, πανουργία. *b*) tückische Handlung: τὸ κακούργημα, πανούργημα, ἡ κακουργία, πανουργία, κακοτεχνία, sp. τὸ κακοήθευμα, κακοτέχνημα, ἡ κακομηχανία. — die Tücken eines Pferdes τὰ δηνεύματα.
tückisch κακοήθης, κακότροπος, κακοπράγμων, πανοῦργος, ἐπίβουλος, ὕπουλος 2. — t. Wesen, t. Handlung, s. Tücke. — tückischer Weise ἐξ od. μετ' ἐπιβουλῆς, τῇ ἐπιβουλῇ. — t. handeln κακοτεχνεῖν, κακοτεχνίζειν, πανουργεῖν, sp. κακοπραγμονεῖν, κακομηχανεῖν, κακομηχανᾶσθαι, κακοηθεύεσθαι, πανουργεύεσθαι.
Tümpfel τὸ τέλμα, ἡ συστὰς (-άδος) ὀμβρίων ὑδάτων. — ein T. werden τελματοῦσθαι (*P.*). — Wasser aus einem T. ὕδωρ τελματιαῖον od. τελματῶδες.
Tünche ἡ κονία, ἡ τίτανος. — Anstrich mit T. τὸ κονίαμα, sp. περιάλειμμα. — mit T. anstreichen, s. d. f. W.
tünchen κονιᾶν, περιαλείφειν, τιτανοῦν, τιτάνῳ χρίειν od. ἐπιχρίειν. — getüncht κονιατός 3.
Tünchen, das, ἡ κονίασις.
Tüncher ὁ κονιατής.
Tünchkalk ἡ κονία, ἡ τίτανος.
Tüpfel ἡ στιγμή, τὸ στίγμα; ἡ φολίς, ίδος.
Tüpfelchen ἡ στιγμή; vgl. Jota.
tüpfeln στίζειν. — **getüpfelt** στικτός 3.
Türkis ὁ κάλαϊς (κάλλαϊς).
türkisblau καλάινος u. καλλάινος 3.
Tuff ὁ πῶρος, ὁ πώρινος λίθος. — von T. πώρινος 3.
tuffartig πωροειδής, πωρώδης 2.
Tuffstein, s. Tuff.
Tugend ἡ ἀρετή (sowol von einzelnen trefflichen Eigenschaften als vom ganzen Wesen); ἡ καλοκἀγαθία, ἡ χρηστότης, ἡ δικαιοσύνη (seltner ἡ δικαιότης), ἡ ὁσιότης (Bravheit; dem Rechte u. den Pflichten entsprechende Handlungsweise); τὸ καλόν, τὸ ἀγαθόν (einzelne gute Eigenschaft); weibliche T., s. Keuschheit. — die T. der Mässig-

keit, Weisheit u. dgl.: bloss ἡ σωφροσύνη, σοφία u. dgl. — sich der T. befleissigen τὴν ἀρετὴν διώκειν, ἀρετὴν ἐπιτηδεύειν od. ἀσκεῖν. — aus der Noth eine T. machen στέργειν ἀνάγκῃ πεισθέντα.

Tugendfreund ὁ τὴν ἀρετὴν διώκων od. ἐπιτηδεύων.

tugendhaft καλός, ἀγαθός, καλὸς καὶ ἀγαθός 3., ὅσιος (3.) καὶ εὐσεβής (2.), δίκαιος 3., χρηστός 3.; v. Frauen, s. keusch. — t. sein καλὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, καλοκἀγαθίᾳ χρῆσθαι, ἀσκεῖν od. ἐπιτηδεύειν τὴν ἀρετήν.

Tugendpfad ἡ δι᾽ ἀρετῆς ὁδός. — den T. einschlagen τὴν δι᾽ ἀρετῆς ὁδὸν τρέπεσθαι.

tugendreich, s. tugendhaft.

tugendsam κόσμιος 3. u. 2., σώφρων 2., vgl. züchtig.

Tugendspiegel τὸ ἀρετῆς παράδειγμα; v. einer Pers. πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένος 3.

Tulpe; den Alten unbekannt, bei den Neugr. τὸ λαλές.

tummeln, Pferde περιάγειν od. δαμάζειν ἵππους, πωλοδαμνεῖν; vgl. ἐξαλινδεῖν. — sich t. σπεύδειν, ἐπείγεσθαι (*DP.*), ἐγκονεῖν.— tummle dich! ἴθι ἀνύσας, ἄνυε; οὐκ ἀνύσεις;

Tummelplatz, s. Reitschule; übtr. ἡ παλαίστρα, ἀλινδήθρα.

Tumult ἡ τύρβη, ὁ θόρυβος, ἡ ταραχή (selten ὁ τάραχος); ἡ στάσις (Aufruhr).

tumultuarisch θορυβώδης, ταραχώδης 2., θορυβητικός 3.

Tunke τὸ ἔμβαμμα, τὸ ἐμβάπτεσθαι, τὸ βάμμα.

tunken, etw. in etw. βάπτειν τι εἴς τι u. ἔν τινι; ἐμβάπτειν τι εἴς τι, sp. ἔν τινι (für sich *M.*).

tupfen, auf etw. ἠρέμα ἅπτεσθαί τινος; mit dem Finger ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἅπτεσθαί τινος.

Turban ἡ τιάρα; vgl. ἡ κυρβασία, ἡ κίδαρις. — wie ein T. τιαροειδής 2. — einen T. tragend τιαροφόρος 2.

turbieren, s. stören, beunruhigen, necken.

turbulent, s. unruhig, stürmisch.

turnen γυμνάζεσθαι (γυμνάζειν ἑαυτόν), ἀσκεῖν τὸ σῶμα.

Turner ὁ γυμναζόμενος; ὁ γυμναστικός.

Turnier, etwa ὁ ἱππικὸς ἀγών, ῶνος.

turnieren, etwa ἐπιτελεῖν ἱππικὸν ἀγῶνα.

Turnkunst ἡ γυμναστική, παιδοτριβική.

Turnlehrer ὁ γυμναστής, παιδοτρίβης.

Turnplatz ἡ παλαίστρα, ὁ ξυστός.

Turnschule τὸ γυμνάσιον, ἡ παλαίστρα.

Turnübung ἡ γυμνασία, sp. γύμνασις, τὸ γύμνασμα; auch ὁ γυμνικὸς ἀγών, ῶνος.

Turnwesen τὸ γυμναστικόν (u. *pl.*).

Turteltaube ἡ τρυγών, όνος. — wie eine T. girren τρύζειν.

Tyrann ὁ τύραννος (im antiken Sinne: Usurpator in einem freien Staate; im modernen Sinne ὁ ἄδικος, ἄγριος, χαλεπὸς, ὠμὸς τύραννος od. δεσπότης od. βασιλεύς). — Lust haben T. zu werden τυραννησείειν, sp. τυραννιᾶν. — sich zum T. aufwerfen ἐπιχειρεῖν τυραννεῖν. — als T. herrschen über etw. τυραννεύειν u. τυραννεῖν τινος. — sich wie ein T. benehmen τυραννεύειν. — v. T. beherrscht werden τυραννεύεσθαι u. τυραννεῖσθαι (*P.*). — es mit d. T. halten τυραννίζειν. — den T. betreffend τυραννικός 3. — T. machend od. bildend τυραννοποιός 2. — den T. morden τυραννοκτονεῖν sp. — Haus od. Palast des T. τὸ τυραννεῖον.

Tyrannei ἡ τυραννίς, ίδος, selten ἡ τυραννία; τὸ τυραννικόν (im antiken Sinne; im modernen ἡ ἄδικος, ἀγρία, χαλεπὴ, ὠμὴ τυραννίς od. δεσποτεία od. ἀρχή). — nach T. schmecken τυραννιᾶν sp.

Tyrannenlehrer ὁ τυραννοδιδάσκαλος.

Tyrannenmörder ὁ τυραννοκτόνος; den T. betreffend τυραννοκτονικός 3. sp.

Tyrannenmord ἡ τυραννοκτονία; den T. betreffend τυραννοκτονικός 3. sp.; einen T. begehen τυραννοκτονεῖν sp.

Tyrannin ἡ τύραννος, sp. ἡ τυραννίς, ίδος; ἡ ἀγρία, χαλεπὴ, ὠμὴ δεσπότις, ιδος; vgl. Tyrann.

tyrannisch τυραννικός 3.; vgl. hart, grausam. — t. Grundsätze annehmen μανθάνειν τὸ τυραννικόν. — ein t. Gepräge haben τυραννιᾶν sp.

tyrannisieren, Jmd. χαλεπῶς, ὠμῶς τυραννεῖν (τυραννεύειν) od. δεσπόζειν (δεσποτεῖν, sp. δεσποτεύειν) od. ἄρχειν τινός; προσφέρεσθαί (*P.*) τινι χαλεπῶς od. αὐθάδως; προσφέρεσθαί τινι ὥσπερ δούλῳ, χρῆσθαί τινι ὡς δούλῳ.

U

U. Den kurzen U-Laut hat die griechische Sprache nicht; demgemäss wird das lat. ŭ in Stammsylben theils durch υ, theils durch ο, in den Endsylben durch ο wiedergegeben; dem lat. ū entspricht der Diphthong ου.

übel κακός 3., φαῦλος 3. u. 2., πονηρός 3. (physisch u. moralisch schlecht; euphem. ἕτερος 3.); δυσχερής, ἀηδής 2. (unangenehm, widrig); χαλεπός 3. (z. B. üble Zeiten καιροὶ χαλεποί); bes. häufig gebraucht man aber Zsstzgen mit δυσ- u. κακο-, z. B. üb. Geruch ἡ δυσοσμία, δυσωδία, sp. κακοσμία; üb. riechend δύσοσμος, κάκοσμος, δυσώδης, κακώδης 2.; üb. Laune ἡ δυσκολία, übler Laune sein δυσκολαίνειν, δυσκόλως ἔχειν; üb. gesinnt κακόνους, δυσμενής 2.; üb. Lage τὰ κακὰ (πράγματα), ἡ κακοπραγία, δυσπραγία, τὰ δεινά; sich in einer üb. Lage befinden ἐν κακοῖς od. δεινοῖς εἶναι, κακῶς διακεῖσθαι, κακοπραγεῖν, δυσπραγεῖν; üb. Ruf ἡ κακὴ φήμη, ἡ κακοδοξία, ἡ δύσκλεια, poet. ἡ δυσφημία; im üb. Rufe stehen κακῶς ἀκούειν, κακοδοξεῖν, κακόδοξον εἶναι u. dgl. m. — der Zeitpunkt ist üb. gewählt αἰσχρὸς ὁ καιρός. — das ist ein üb. Umstand πονηρὸν τοῦτο τὸ πρᾶγμα. — Jmd. üb. behandeln κακῶς προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, κακῶς χρῆσθαί τινι, αἰκίζεσθαί τινα; üb. Behandlung ἡ αἰκία.—Jmd. Uebles thun κακὰ od. κακῶς ποιεῖν τινα, κακοποιεῖν τινα. — üb. reden von Jmd. κακὰ od. κακῶς λέγειν, κακολογεῖν, κακηγορεῖν, διαβάλλειν τινά. — Jmd. üb. wollen, üb. gesinnt sein gegen Jmd. κακονοεῖν (selten δυσνοεῖν), κακόνουν od. δύσνουν εἶναί τινι, δυσμενῆ εἶναί τινι, δυσμενῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, μισεῖν τινα. — es ist mir üb. ναυτιῶ, ἀηδῶς ἔχω, ἐμετιῶ (ich habe Neigung zum Erbrechen), λιποθυμῶ (ich werde ohnmächtig). — es ist mir üb. zu Muthe ἀθυμῶ, δυσθυμῶ, ἀθύμως ἔχω od. διάκειμαι; es wird mir üb. bei etw. ἄσην od. ἀηδίαν παρέχει μοί τι. — es geht mir üb. κακῶς ἔχω (πράττω, πάσχω). — es geht üb. mit etw. κακῶς ἔχει od. προχωρεῖ τι. — ich bin üb. daran ἐν δεινοῖς εἰμι. — etw. üb. nehmen od. empfinden βαρέως

od. χαλεπῶς φέρειν τι, ἐπί τινι, δυσανασχετεῖν τι, ἀγανακτεῖν u. δυσμεναίνειν ἐπί τινι. — etw. üb. auslegen ὑπολαμβάνειν τι ἐπὶ τὸ χεῖρον; Jmd. etw. üb. auslegen μέμφεσθαί τινα εἴς τι. — Jmd. etw. üb. vergelten κακὴν χάριν ἀποδιδόναι τινί τινος od. ὑπέρ τινος. — etw. üb. anwenden οὐκ εἰς καλὸν od. οὐκ εἰς δέον χρῆσθαί τινι, ἀπο-, παρα-χρῆσθαί τινι. — ich muss wol od. üb. ἀνάγκη μοι καὶ μὴ βουλομένῳ od. καὶ δυσχεραίνοντι. — üb. davon kommen κλαίοντα od. οὐ χαίροντα ἀπαλλάττειν (ἀπαλλάττεσθαι aor. P.). — das soll ihm üb. bekommen! οἰμώξεται, κλαύσεται.

Uebel, das, τὸ κακόν, τὸ δεινόν, ἡ συμφορά; vgl. Krankheit, Leiden. — etw. für ein Ueb. halten συμφορὰν νομίζειν τι. — Jmd. ein Ueb. zufügen κακὸν περιάπτειν τινί, κακοῦν τινα. — ein Ueb. (Leiden) an etw. (einem Theile des Körpers) haben κακὸν ἔχειν περί τι; κακῶς ἔχειν (πονεῖν, κάμνειν) τι. — wenn ein Ueb. im Körper steckt ἐάν τι σαθρὸν ᾖ ἐν τῷ σώματι. — das Ueb. ärger machen πλέον θάτερον ἀπεργάζεσθαι od. ποιεῖν.

Uebelbefinden, das, ἡ καχεξία, ἡ κακὴ ἕξις od. διάθεσις; auch ἡ ἀσθένεια, ἀρρωστία, τὸ ἀρρώστημα.

übelberüchtigt κακόδοξος, διαβόητος 2. — üb. sein κακῶς ἀκούειν, κακοδοξεῖν. — üb. machen διαβοᾶν.

übelgelaunt δύσκολος 2. — üb. sein δυσκολαίνειν, δυσκόλως ἔχειν, δυσθετεῖσθαι (P.).

übelgesinnt κακόνους, δύσνους, δυσμενής 2. — üb. sein κακονοεῖν (selten δυσνοεῖν), δυσμενῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι.

Uebelkeit ἡ ἄση, ἀηδία; ἡ ναυτία (bes. v. der Seekrankheit). — Ueb. haben ἀηδῶς ἔχειν, ναυτιᾶν.

Uebelklang ἡ ἀσυμφωνία, δυσφωνία, κακοφωνία.

übelklingend ἀσύμφωνος, δύσφωνος, κακόφωνος 2.

Uebellaune, s. üble Laune unter „übel".

übellaunig, s. übelgelaunt.

Uebellaut, s. Uebelklang.

übellautend, s. übelklingend.

übelriechend δύσοσμος, κάκοσμος, δυσώδης, κακώδης 2. — üb. Athem ἡ τοῦ στόματος δυσωδία.

Uebelstand τὸ κακὸν od. πονηρὸν πρᾶγμα; auch ἡ βλάβη, τὸ βλάβος (Schaden, Nachtheil); τὸ ὄνειδος (Schimpf). — ein Ueb. für etw. sein βλάπτειν τι, αἰσχύνειν, καταισχύνειν τι.

Uebelthäter ὁ κακοῦργος, ὁ κακοποιός.

Uebelthat τὸ κακούργημα, ἡ κακουργία, τὸ ἀδίκημα, ἡ ἀδικία, τὸ ἀσέβημα, sp. ἀνοσιούργημα; auch τὸ κακὸν (πονηρόν, αἰσχρόν, ἄδικον, ἀνόσιον, ἀσεβὲς) ἔργον. — eine Ueb. begehen an Jmd. ἔργον ἀνόσιον ποιεῖν περί τινα, ἀδικεῖν τινα, περί od. εἴς τινα; ἀσεβεῖν περί od. εἴς τινα.

Uebelwollen ἡ κακόνοια, δύσνοια, δυσμένεια. — Ueb. gegen Jmd. hegen = übel wollen; s. übel.

üben *a*) etw. ausüben od. betreiben: ἀσκεῖν, ἐργάζεσθαί τι; ἐπιτηδεύειν, μελετᾶν τι (eifrig üb.). — Gerechtigkeit üb. ἀσκεῖν δικαιοσύνην, χρῆσθαι δικαιοσύνῃ. — Rache, Vergeltung üb., s. diese WW. *b*) durch Uebung ausbilden: ἀσκεῖν, γυμνάζειν (τινά, τὸ σῶμα, τὴν ψυχὴν u. dgl.); ἐκ-, δια-πονεῖν (τὸ σῶμα, τὴν φωνὴν u. dgl.); den Leib üb. σωμασκεῖν; die Stimme üb. φωνασκεῖν. — Jmd. in etw. üb. γυμνάζειν τινὰ περί τι, ἔν τινι; geübt in etw. γεγυμνασμένος (3.) ἔν τινι, auch γεγυμνασμένος τι. — Jmd. im Turnen üb. παιδοτριβεῖν τινα. — sich in etw. üb. ἀσκεῖν τι, ἀσκεῖσθαί τι, γυμνάζεσθαι ἔν τινι, περί τι; μελετᾶν τι u. m. part., z. B. im Steuern κυβερνῶντα; sich im Bogenschiessen üb. μελετᾶν τόξῳ (bes. steht μελετᾶν auch von rednerischen Uebungen). — sich in od. an etw. üb. ἐγγυμνάζεσθαι od. ἐμμελετᾶν τινι.

Ueben, das, *a*) einer Sache: ἡ ἄσκησις, ἐργασία, ἐπιτήδευσις, μελέτη. *b*) das sich Ueb., s. Uebung.

über *A*) als *praep.* I) räumlich, u. zw. 1) mit dem *dat.* construiert zur Bezeichnung der Ruhe *a*) eig. ὑπέρ mit *gen.*, z. B. üb. dem Dorfe erhob sich ein Hügel ὑπὲρ τῆς κώμης ἦν γήλοφος. Häufig gebraucht man auch Zsstzgen mit ὑπέρ, z. B. üb. etw. liegen ὑπερκεῖσθαί τινος, üb. etw. hervorragen ὑπερέχειν τινός u. dgl. — Ist es = „über ... hinaus, jenseits": ὑπέρ m. *gen.* u. *acc.*, πέρα u. πέραν m. *gen.*, ἔξω m. *gen.*, z. B. die üb. den Säulen des Herakles wohnen οἱ ὑπὲρ τὰς Ἡρακλείας στήλας οἰκοῦντες, üb. dem Flusse πέραν τοῦ ποταμοῦ, das Meer üb. den Säulen (des Herakles) ἡ ἔξω στηλῶν θάλαττα. *b*) übtr. üb. etw. (her) sein: εἶναι ἐν u. πρός τινι, ἔχειν ἀμφί u. περί τι, κυπτάζειν περί τι, διατρίβειν περί (ἀμφί, πρός) τι, ἐν (ἐπί, πρός) τινι, πράττειν u. ἐπιτηδεύειν τι. — üb. Jmd. stehen εἶναι ὑπέρ τινα; ein Redner, der hoch über den Anderen steht ῥήτωρ ὑπὲρ τοὺς πάντας. — üb. der Mahlzeit, üb. dem Essen ἐν τῷ δείπνῳ, üb. dem Trinken παρὰ πότον, ἐν τῷ πότῳ; gew. gebraucht man *part.*, z. B. üb. der Tafel besprachen sie sich δειπνοῦντες διελέχθησαν, üb. dem Lesen schlief er ein ἀναγιγνώσκων κατέδαρθεν. — 2) m. dem *acc.* verbunden *a*) zur Bezeichnung der Bewegung od. Richtung: ὑπέρ m. *acc.* u. *gen.*, auch διά m. *gen.* (eig. durch etw., durch etw. hin), z. B. üb. etw. schiessen τοξεύειν ὑπέρ τι, üb. die Vordermänner weg schiessen τοξεύειν ὑπὲρ τῶν πρόσθεν; üb. der Stadt (auf den Anhöhen um dieselbe) hin gehen πορεύεσθαι (*DP.*) ὑπὲρ τῆς πόλεως, über den Markt hin gehen βαδίζειν διὰ τῆς ἀγορᾶς; üb. etw. gehen = überschreiten βαίνειν ὑπέρ τι (üb. eine Anhöhe), βαίνειν διά τινος (üb. einen Fluss), doch gew. braucht man Zsstzgen, wie ὑπερβαίνειν, ὑπερβάλλειν ὄρος, διαβαίνειν ποταμόν; etw. üb. etw. hin halten od. strecken ὑπερέχειν, ὑπερτείνειν τί τινος; sich üb. etw. hin strecken ὑπερέχειν τινός, ὑπερτείνειν ὑπέρ τι. — über das Meer hin schiffen πλεῖν διὰ τοῦ πόντου, διαπλεῖν τὸ πέλαγος, auch ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὸ πέλαγος. — sprichw. üb. Hals u. Kopf fliehen προτροπάδην φεύγειν; Jmd. üb. Hals u. Kopf hinauspeitschen ἐπικλινῆ ἐκραβδίζειν τινά. — Ist es = „über etw. herab od. her": κατά m. *gen.*, z. B. die Thränen rinnen üb. die Wangen τὰ δάκρυα λείβεται κατὰ τῶν παρειῶν. Gew. gebraucht man hier Zsstzgen m. κατά, z. B. üb. etw. fliessen καταρρεῖν κατά τινος (neben ῥεῖν κατά τινος), καταχεῖν τινος u. κατά τινος. — Gleich „über ... hin" (zur Bezeichnung der Verbreitung über einen Raum): ἀνά u. κατά m. *acc.*, διά m. *gen.*, z. B. üb. das ganze Land ἀνὰ od. κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, διὰ πάσης τῆς χώρας. — Bisw. ist es gleich „um", wo es sodann durch περί zu geben ist, bes. in Zsstzgen, z. B. einen Mantel üb. die Schultern werfen περιβάλλεσθαι ἱμάτιον. Wo es endlich eine rasche Folge v. Personen, Dingen od. Zuständen ausdrückt, gibt man es durch ἐπί m. *dat.*, ἐκ m. *gen.*, z. B. Einer üb. den Anderen ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, ἄλλος ἐξ ἄλλου, Geld üb. Geld χρήματα ἐπὶ χρήμασιν, Unglück üb. Unglück κακὰ ἐπὶ κακοῖς, κακὰ ἐκ κακῶν; einmal üb. das andere πολλάκις. Von bildl. Wendungen gehören hieher: Jmd. üb. etw. setzen καθιστάναι od. τάττειν τινὰ ἐπί τινι; üb. etw. gesetzt sein τετάχθαι

ἐπί τινι, κύριον εἶναι od. προστατεῖν τινος; eine Trophäe üb. Jmd. errichten τρόπαιον ἱστάναι τινός, ἀπό u. κατά τινος. Bei den Verben, welche „Herr sein, herrschen, gebieten, Herr werden, die Oberhand gewinnen, siegen" bezeichnen, setzt der Grieche den blossen *gen.*, z. B. üb. etw. herrschen ἄρχειν τινός, üb. Jmd. siegen κρατεῖν, περιγίγνεσθαί τινος (daneben νικᾶν τινα) u. dgl. Weiterhin kommen hier in Betracht die Verba, welche eine rasche Einwirkung auf eine Person od. Sache (über Jmd. od. etw. her) bezeichnen; der Grieche gebraucht hier Zsstzgen m. ἐπί, zuw. auch m. περί, z. B. üb. Jmd. od. etw. her fallen ἐπιπίπτειν, ἐπιφέρεσθαι (*P.*), ἐπιτίθεσθαί τινι; sich üb. etw. her machen ἐπιχειρεῖν τινι, ἐφάπτεσθαί τινος; es kommt etw. üb. mich ἐπέρχεταί od προσπίπτει μοί τι, περιπίπτω τινί. Nahe steht der Gebrauch von „über" bei den Verben, welche das auf sich Nehmen od. Ertragen v. etw. bezeichnen, wo der Grieche Zsstzgen m. ὑπό gebraucht, z. B. etw. üb. sich nehmen ὑποδέχεσθαι u. ὑφίστασθαί τι; etw. üb. sich ergehen lassen ὑπομένειν, ὑπέχειν, auch φέρειν, ὑποφέρειν τι; etw. nicht über's Herz bringen können οὐ τολμᾶν m. *inf.* Sehr häufig findet sich „über" bei Verben zur Bezeichnung des Gegenstandes der Handlung, wo es im Griech. durch verschiedene präpositionelle Ausdrücke od. von den Verben regierte Casus gegeben wird, u. zw. bei den Verben, welche eine geistige Thätigkeit bezeichnen, durch περί, seltner ὑπέρ m. *gen.*, auch περί m. *acc.*, κατά m. *gen.*, z. B. üb. etw. sprechen λόγους ποιεῖσθαι περί τινος, die allgemeine Stimme üb. das Leben der Menschen ἡ περὶ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον φήμη, das habe ich über die Perser im Allgemeinen zu sagen ταῦτα δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχω λέγειν; bei den Verben, welche eine Gemüthsäusserung ausdrücken, gew. durch ἐπί m. *dat.* od. den blossen *dat.*, z. B. sich üb. etw. freuen ἥδεσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι, auch m. *part.* (üb. das Lob Jmds. ἐπαινούμενον ὑπό τινος), sich üb. etw. ärgern ἄχθεσθαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, περί u. ἐπί τινος; üb. etw. zürnen ὀργίζεσθαί (*aor. P.*) τινι, ἐπί τινι, ἐπί u. ὑπέρ τινος, περί u. διά τι; üb. etw. klagen ὀδύρεσθαί τι, ὀλοφύρεσθαί τινι; bei den Verben des Kämpfens, Streitens περί u. ὑπέρ m. *gen.*, z. B. üb. etw. streiten ἀγωνίζεσθαί περί u. ὑπέρ τινος; bei den Interjectionen steht der blosse *gen.*, z. B. o üb. das Geschick ὦ τῆς τύχης, ach üb. das Elend φεῦ τῶν κακῶν. *b)* zur Bezeichnung des Ueberschreitens eines Zieles od. einer Grenze (über ... hinaus): ὑπέρ m. *acc.*; πέρα, ἐκτός, ἔξω m. *gen.*, z. B. üb. das Ziel schiessen ὑπὲρ τὸν σκοπὸν τοξεύειν, üb. die Grenze fahren πέρα ὅρου ἐλαύνειν; üb. die Grenze hinaus schaffen ἐκτὸς τῶν ὅρων ἐκβάλλειν. — Sehr häufig in bildl. Wendungen, vom Mass u. Grade ὑπέρ u. παρά m. *acc.*, z. B. üb. Vermögen ὑπὲρ od. παρὰ δύναμιν, üb. Erwarten παρὰ δόξαν (γνώμην, λόγον), παρ' ἐλπίδα, ἀπ' od. ἐκτὸς ἐλπίδος, παρὰ προσδοκίαν; über das Mass, über die Massen πέρα τοῦ μέτρου od. μετρίου, ὑπὲρ τὸ μέτρον, ὑπερβαλλόντως, ἄγαν, ὑπεράγαν, λίαν; üb. die Gebühr ὑπὲρ τὴν ἀξίαν, πέρα τοῦ δικαίου od. προσήκοντος; das geht üb. menschliche Kräfte τοῦτο μεῖζόν ἐστιν ἢ κατ' ἄνθρωπον; das geht üb. unseren Horizont od. üb. unsere Begriffe μεῖζον τοῦτο ἢ καθ' ἡμᾶς, ἔχει τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς; üb. dies geht nichts οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ τούτου, οὐδὲν οἷον τοῦτο; Lob geht ihm üb. Alles ἐπαινούμενος μᾶλλον ἥδεται ἢ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν; Jmd. üb. Alles ehren τιμᾶν τινα μάλιστα πάντων, προτιμᾶν τινα πάντων; sich üb. die Menschen hinaus dünken ὑπὲρ ἄνθρωπον φρονεῖν, μεῖζον φρονεῖν ἢ κατ' ἄνθρωπον; üb. etw. hinaus sein ἔξω εἶναί τινος; sich üb. etw. hinaus setzen καταφρονεῖν, ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν τινος; v. der Zahl u. Menge ὑπέρ m. *acc.*, πλέον ἤ, z. B. üb. die Hälfte ὑπὲρ ἥμισυ, üb. hundert Jahre ὑπὲρ ἑκατὸν ἔτη; üb. 70 Jahre alt ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα, selten ὁ ὑπερεβδομηκονταέτης; üb. die gesetzliche Zeit Trierarch sein ἐπιτριηραρχεῖν; da schon zwei Monate üb. die gesetzliche Zeit meiner Trierarchie verflossen sind ἐπιτετριηραρχημένων ἤδη μοι δυοῖν μηνοῖν. — II) zeitlich, sowol = hindurch: διά m. *gen.*, z. B. den Tag üb. δι' ἡμέρας, auch bloss ἡμέρας (während des Tages), als = nach: ἐν m. *dat.*, μετά m. *acc.*, z. B. heute üb. acht Tage ἐν ἡμέραις ὀκτὼ od. μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς νῦν (ἀπὸ τῆς τήμερον); übers Jahr εἰς νέωτα, μετ' ἐνιαυτόν; üb. lang od. kurz θᾶττον ἢ ὀψιαίτερον. — *B)* als *adv.* über u. über: παντελῶς, παντάπασιν; üb. u. üb. voll sein ὑπέρπλεων (ὑπερπλήρη) εἶναι, ὑπερεμπλησθῆναι, ὑπερπληρωθῆναι, ὑπεργέμειν, v. etw. τινός; sein Körper ist üb. u. üb. mit Blasen bedeckt τὸ σῶμα αὐτοῦ φλυκταίναις ἐξήνθηκεν; die Stadt ist üb. ἑάλωκεν od. παραδέδοται ἡ πόλις.

überackern καταροῦν.

überall πάντῃ, πανταχοῦ, πανταχῇ, sp. πανταχόθι; auch ἑκασταχοῦ, sp. ἑκασταχόθι; üb. auf der Erde πανταχοῦ τῆς γῆς. — üb. her πανταχόθεν, ἑκασταχόθεν od. durch d. *adj.* παντοδαπός 3. — üb. hin πανταχόσε, πανταχοῖ (πανταχῇ), πάντοσε, πάντῃ, ἑκασταχόσε, sp. ἑκασταχοῖ. — üb. wo ὅπου ἄν m. *conj.* (nach hist. *temp.* ὅπου m. *opt.*). — üb. wohin ὅποι ἄν (m. gleicher Constr.).

überalt ὑπέργηρως, ων. — üb. sein ὑπεργηράσκειν sp.

überantworten, Ueberantwortung, s. übergeben, Uebergabe.

überarbeiten 1) *tr.* διασκευάζειν, ἐπιδιασκευάζειν, sp. ἐπεξεργάζεσθαι; auch ἀπακριβοῦν. — 2) *refl.* sich üb.: ἀποκάμνειν πονοῦντα, ὑπερπονεῖν.

Ueberarbeitung ἡ διασκευή, sp. ἐπεξεργασία.

überaus ὑπερβαλλόντως, διαφερόντως, ἐσχάτως, ἐς τὰ ἔσχατα. — gew. durch Zsstzgen mit ὑπέρ od. den *sup.* der *adj.*, z. B. üb. gross ὑπερμεγέθης, ὑπερφυής 2., μέγιστος 3., ὑπερβάλλων (3.) τῷ μεγέθει, auch ἄπλετος 2.; üb. lieben ὑπεραγαπᾶν, ὑπερφιλεῖν, sp. ὑπερστέργειν; sich üb. freuen ὑπερήδεσθαι (*P.*), ὑπερχαίρειν u. dgl. m.

überbauen ὑπεροικοδομεῖν sp.; besser ἐποικοδομεῖν τι ἐπί τινι od. ἐπί τινος.

Ueberbein τὸ γάγγλιον. — wie ein Ueb. γαγγλιώδης 2.

überbeugen, überbiegen, über etw. κάμπτειν τι ὑπέρ τι, ἐπικάμπτειν τι. — sich üb. über etw. ὑπερκύπτειν τινός; ἐπικύπτειν ἐπί od. εἴς τι, auch τινί.

überbieten 1) eig. ἐπιβάλλειν; ὑπερβάλλειν τῇ τιμῇ, sp. ὑπερθεματίζειν (dazu ὁ ὑπερθεματισμός); auch umschr. μείζω τὴν τιμὴν ἐπαγγέλλεσθαι. — 2) übtr. Jmd. durch etw.: ὑπερβάλλειν od. ὑπερακοντίζειν τινά τινι od. m. *part.*, ὑπεραίρειν τινά τινι, ὑπερφέρειν τινός τινι, ὑπερπαίειν τινός u. τινά; etw. üb. ὑπερβολὴν ποιεῖσθαί τινος. — sich nicht in etw. üb. lassen οὐδεμίαν ὑπερβολὴν λείπειν τινός.

überbinden περι-, ἐπι-δεῖν τί τινι.

Ueberbleibsel τὸ λείψανον, τὸ περίλειμμα, selten τὸ λεῖμμα, ἀπόλειμμα, κατάλειμμα. — Ueb.,

aus welchen sich eine neue Bildung entwickelt τὰ ζώπυρα.
Ueberblick ἡ σύνοψις. — etw. unter éinen Ueb. bringen ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἄγειν τι.
überblicken καθ-, συν-ορᾶν.
überbreiten ὑπερστρωννύναι sp.; besser ἐπιστρωννύναι τί τινι, καταστρωννύναι τινί τι.
überbringen φέρειν, προσφέρειν, κομίζειν, προσκομίζειν, παραδιδόναι; ἀποφέρειν (etw. Anvertrautes, zur Bestellung Uebergebenes, z. B. einen Brief); eine Nachricht üb. ἀπ-, δι-αγγέλλειν τί τινι od. πρός τινα, προσαγγέλλειν τί τινι, ἀγγελίαν φέρειν τινί. [der vhg. Verba.
Ueberbringer, Ueberbringerin durch d. *part.*
Ueberbringung ἡ προσφορά, παράδοσις; einer Nachricht ἡ ἀπαγγελία, sp. προσαγγελία, διαγγελία.
überbrücken γεφυροῦν; γεφύρᾳ ζευγνύναι od. bloss ζευγνύναι.
Ueberbrückung ἡ γεφύρωσις, sp. ἡ ζεῦξις.
überdachen, s. bedachen.
Ueberdecke, s. Decke.
überdecken, s. bedecken u. bedachen.
überdem, s. überdies.
überdenken λογίζεσθαι, ἀνα-, δια-, ἐκ-λογίζεσθαί τι; σκοπεῖν τι; ἐννοεῖν (u. *DP.*) u. ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τι; ἐν νῷ λαμβάνειν τι; τὸν νοῦν προσέχειν τινί; ἐφιστάναι τὴν γνώμην (τὴν διάνοιαν, τὸν νοῦν) τινί, κατά u. ἐπί τι, περί τινος, auch προσέχειν τινί, ἐφιστάναι τινί, περί τινος, ἐπί u. περί τι. — nochmals bei sich üb. ἀναπεμπάζεσθαι.
überdies πρὸς τούτοις, πρὸς δέ, ἔτι δέ, προσέτι; üb. noch πρὸς δὲ καί; u. üb. καὶ πρός (γε); ist es = zumal ἄλλως τε καί.
überdrüssig διακορής (διάκορος) 2., μεστός 3. (einer Sache τινός). — einer Sache üb. sein διακορῆ, διάκορον, μεστὸν εἶναί τινος, auch μεστὸν εἶναι u. ἀπειρηκέναι m. *part.*, ἄδην ἔχειν τινός, κεκορέσθαι (*pf. P.*) τινός; ἅλις ἐστί τινί τινος. — einer Sache üb. werden κορέννυσθαί (*P.*) τινος, ἐκκάμνειν τι, ἀπαγορεύειν m. *part.*; ἐμπίπλασθαί τινος od. m. *part.* — alles wird man üb. πάντων κόρος ἐστίν. — der leicht einer Sache üb. wird ἀψίκορος 2. — Jmds. üb. sein ἀηδῶς ἔχειν τινί. — wessen man leicht üb. wird πλήσμιος 3. sp.
Ueberdruss ὁ κόρος; ἡ ἀηδία (unatt. ἡ ἄση); τὸ ἀηδές; ἡ πλησμονή, sp. τὸ πλήσμιον. — zum Ueb. εἰς od. πρὸς κόρον, ἄδην, κατακόρως. — bis zum Ueb. ἄχρι κόρου. — m. Ueb. ἀηδῶς. — Ueb. verursachen, zum Ueb. werden κόρον ἔχειν. — keinen Ueb. erzeugend ἀκόρεστος 2.
übereilen 1) Jmd. üb. = überraschen, w. s. — 2) etw. üb. od. sich m. etw. üb.: σχεδιάζοντα ποιεῖν τι, αὐτοσχεδιάζειν τι, ἐπισύρειν τι (etw. flüchtig, ohne Vorbereitung machen); προπετῶς, ἀπερισκέπτως, εἰκῇ πράττειν τι (sp. προπετεύεσθαι), ἐξ ἐπιδρομῆς ποιεῖν τι (etw. unüberlegt, voreilig thun); ἀπερισκέπτως od. ἀλογίστως ὁρμᾶν ἐπί τι (unüberlegt an etw. gehen); πλημμελεῖν τι (etw. verkehrt thun, versehen). — es könnte sich Jmd. üb. u. sagen αἴξειεν ἄν τις εἰπεῖν (selten).
übereilt προπετής, ἀπερίσκεπτος, ἀλόγιστος 2.; ταχύς 3.: *adv.* auch εἰκῇ. — üb. sprechen od. handeln, s. übereilen (sich) 2). — üb. urtheilen über etw. αὐτοσχεδιάζειν περί τινος. — üb. Arbeit τὸ αὐτοσχεδίασμα, τὸ αὐτοσχεδιαστικὸν ἔργον.
Uebereilung ἡ προπέτεια, τὸ ἀπερίσκεπτον, ἀλόγιστον, sp. ἡ ἀλογιστία, ἀπερισκεψία; auch ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα (Versehen, Verkehrtheit). — Ueb. im Handeln ἡ ταχυεργία.
überein ὁμοίως, παραπλησίως, ἴσον (ἴσα), κατὰ ταὐτά; häufig durch d. entspr. *adj.*, z. B. sich üb. kleiden ἐσθῆτι χρῆσθαι ὁμοίᾳ, παραπλησίᾳ od. τῇ αὐτῇ; üb. denken τὰ αὐτὰ φρονεῖν, τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν, ὁμοίᾳ τῇ γνώμῃ χρῆσθαι.
übereinander ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, ἐπ' ἀλλήλοις; übr. s. einander. — die Beine üb. schlagen ἐπαλλάττειν τὰ σκέλη. — mit üb. gekreuzten Armen ἐπηλλαγμέναις (ἐνηλλαγμέναις) δι' ἀλλήλων ταῖς χερσίν. [der Beine τῶν σκελῶν.
Uebereinanderschlagen, das, ἡ ἐπάλλαξις, z. B.
übereinkommen, m. Jmd. ὁμολογεῖν τινί (über etw. ἐπί τινι, περί τι, περί τινος); συνομολογεῖν τινι (übereinstimmen); συμβαίνειν τινί od. πρός τινα (über etw. περί τινος), συντίθεσθαί τινι od. πρός τινα (über etw. σ. τινί τι), προσχωρεῖν τινι, συνθήκην ποιεῖσθαί τινι od. πρός τινα (einen Vertrag abschliessen). — m. einander üb. εἰς τὸ μέσον συμβαίνειν od. ὁμολογεῖν. — gegenseitig üb. ἀνθομολογεῖσθαι πρός τινα. — wir sind übereingekommen ὡμολόγηται, σύγκειται ἡμῖν, συμβεβήκαμεν. — das worüber man übereinkommt oder übereingekommen ist τὸ ὁμολογούμενον, ὡμολογημένον. — m. etw. üb. ὅμοιον, ἴσον, παραπλήσιον εἶναί τινι (gleich sein); συμβαίνειν, συμφωνεῖν, συνᾴδειν τινί (im Einklange stehen); ἁρμόττειν πρός τι, συναρμόττειν τινί od. εἴς τι.
Uebereinkommen, -kunft ἡ ὁμολογία, συνομολογία (bes. mündliches Ueb.), ἡ σύμβασις, ἡ συνθήκη (Vertrag, mündl. u. schriftl.), ἡ σύνταξις, τὸ σύνθημα (Verabredung); auch τὸ ὡμολογημένον, συνωμολογημένον, συγκείμενον. — ein Ueb. treffen m. Jmd., s. übereinkommen. — gegenseitiges Ueb. ἡ ἀνθομολόγησις sp. — nach od. gemäss dem Ueb. ἐκ τοῦ ὡμολογημένου (ἐκ τῶν ὡμολογημένων), κατὰ τὰ συγκείμενα; ein gütliches Ueb. m. Jmd. treffen πείθειν τινά. — bis üb. das Weitere ein Ueb. erzielt ist ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος συμβαθῇ.
übereinstimmen, von Personen ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν τινι (Jmd. beipflichten); συμφωνεῖν τινι u. πρός τινα, ὁμοδοξεῖν τινι, selten συγγνώμονα εἶναί τινι (gleicher Meinung sein); ὁμόψηφον od. σύμψηφον εἶναί τινι (im Urtheile; üb. etw. τινός); προστίθεσθαί τινι od. τῇ γνώμῃ τινός (sich Jmd. anschliessen); ὁμονοεῖν, ὁμοφρονεῖν, ὁμογνωμονεῖν, ὁμογνώμονα εἶναί τινι, τὰ αὐτὰ φρονεῖν τινι (gleiche Gesinnung haben); συμβαίνειν, συμφέρεσθαί (*P.*) τινι (einträchtig sein, harmonieren). — wir stimmen überein συνδοκεῖ ἡμῖν; da alle übereinstimmten συνδοκοῦν od. συνδόξαν ἅπασιν. — v. Sachen ἁρμόττειν πρός τι, συναρμόττειν τινί u. εἴς τι, εὐάρμοστον εἶναι od. εὐαρμόστως ἔχειν πρός τι, συμβαίνειν, συνᾴδειν, συμφωνεῖν τινι; auch ὅμοιον, παραπλήσιον εἶναί τινι (gleich, ähnlich sein). — m. etw. nicht üb. ἀπᾴδειν ἀπό τινος, auch bloss τινός u. πρός τι, διαφωνεῖν τινι u. πρός τι; nicht üb. mit einander ἀπᾴδειν ἀπ' ἀλλήλων, διαφωνεῖν ἀλλήλοις. — es stimmt nicht m. Jmds. Charakter überein οὐκ ἔστι πρός τινος od. πρὸς τοῦ τρόπου τινός.
übereinstimmend σύμφωνος 2. (v. Sachen, seltener v. Pers.; mit etw. τινί u. πρός τι); εὐάρμοστος 2. (v. Sachen; m. etw. τινί u. πρός τι); ἀκόλουθος u. ἀνάλογος 2. (entsprechend, angemessen; m. etw. τινί u. τινός); ὅμοιος 3., παραπλήσιος 3. u. 2. (ähnlich; m. etw. τινί); ὁμολογούμενος, ὡμολογημένος 3. (allgemein angenommen); ὁμόψηφος, σύμψηφος 2. (gleiches urtheilend, m. Jmd. τινί, über etw. τινός); ὁμόδοξος, ὁμογνώ-

μων, ὁμόνους, ὁμόφρων, selten συγγνώμων 2. (von gleicher Meinung, Gesinnung). — üb. behaupten ὁμολογεῖν.

Uebereinstimmung ἡ ὁμολογία, συνομολογία; ἡ συμφωνία; in der Meinung, Gesinnung ἡ ὁμοδοξία, ὁμόνοια, mehr poet. ὁμοφροσύνη, sp. ὁμογνωμοσύνη. — nach Ueb. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων. — in Ueb. m. etw. ἀκολούθως τινί, od. durch d. *adj.* ἀκόλουθος, ἀνάλογος (2.) τινι u. τινος. — nach allgemeiner Ueb. συνδοκοῦν ἅπασιν. — über den Schluss der Rede herrscht allgemeine Ueb. τὸ τέλος τῶν λόγων κοινῇ πᾶσιν ἔοικε συνδεδογμένον εἶναι.

übereintreffen συμβαίνειν od. συμπίπτειν τινί; εἰς ταὐτὸν συνιέναι τινί.

überessen, sich, ὑπερεμπίπλασθαι, ὑπερπίμπλασθαι, sp. ὑπερεμφορεῖσθαι (*P.*) (an etw. τινός).

überfärben ἐπιχρώζειν, ἐπιχρωματίζειν, ἐπιχρωννύναι.

Ueberfärben, das, ἡ ἐπίχρωσις.

überfahren 1) *tr.* *a*) Jmd. über einen Fluss: περαιοῦν, διαπεραιοῦν, διαβιβάζειν, διάγειν, διακομίζειν, διαπορθμεύειν, sp. διαπερᾶν. *b*) Jmd. im Fahren umwerfen: ἐλαύνοντα ἀνατρέπειν (καταβάλλειν, καταπατεῖν) τινά. — 2) *intr.* περᾶν, διαπερᾶν, περαιοῦσθαι (*aor. P.*; selten im *A.*), διαπεραιοῦσθαι (*aor. M.* u. *P.*), διαβαίνειν, διαπλεῖν.

Ueberfahrt 1) als Handlung: ἡ διακομιδή, sp. πορθμεία (*tr.*); ἡ διάβασις, ὁ διάπλους, sp. ἡ περαίωσις, διαπεραίωσις (*intr.*, das Uebergehen). — Opfer für glückliche Ueb. τὰ διαβατήρια. — 2) Ort zum Ueberfahren: ὁ πορθμός, πόρος, ἡ διάβασις, sp. τὸ διαπέραμα.

Ueberfall ἡ προσβολή, ἡ ἐξ ἀπροσδοκήτου ἐπίθεσις, ἡ ἐπιδρομή. — einen Ueb. machen, s. überfallen. — durch einen Ueb. ἐξ ἐπιδρομῆς.

überfallen ἐμ-, προσ-πίπτειν τινί, ἐπιγίγνεσθαί τινι (v. Pers. u. Sachen); ἐπιτρέχειν, ἐπιτίθεσθαι, ἐπικεῖσθαί τινι (v. Pers.; bes. den Feind); προσβάλλειν τινί (bes. einen Ort); ἐμβάλλειν od. εἰσβάλλειν εἰς χώραν, ἐπιτρέχειν χώραν (ein Land); καταλαμβάνειν, αἱρεῖν τινα (von Zuständen, vgl. befallen).

überflechten περι-, ἐπι-πλέκειν τινί τι.

überfliegen ὑπερπέτεσθαι. — bildl. in der Rede ἐπι-, παρα-τρέχειν τι; im Lesen διατρέχειν ἀναγιγνώσκοντα.

überfliessen, v. Gefässen ὑπέρπλεων εἶναι, ὑπερεμπλησθῆναι; von Flüssigkeiten ὑπερχεῖσθαι, ὑπερεκχεῖσθαι (*P.*), ὑπερπολάζειν. — bildl. περιρρεῖν, πλεονάζειν.

überflügeln *a*) eig. den Feind: ὑπερκερᾶν τινα (auf einem Flügel); ὑπερφαλαγγεῖν (sp. ὑπερφαλαγγίζειν) τινος (auf beiden Flügeln); περιττεύειν τινός; auch κυκλοῦσθαί τινα (einschliessen). *b*) bildl. = übertreffen, w. s.

Ueberflügelung ἡ ὑπερκέρασις, ἡ ὑπερφαλάγγησις, sp. ὑπερφαλάγγωσις, auch ἡ κύκλωσις.

überflüssig 1) in reichem Masse vorhanden: ἄφθονος 2., δαψιλής 2., auch περιττός 3. — 2) unnöthig: περιττός 3., περίεργος 2. — üb. sein περιττεύειν, πλεονάζειν. — etw. Ueberflüssiges thun γλαῦκ' Ἀθήναζε (sc. φέρειν). — m. üb. Säften περιττωματικός 3.

Ueberfluss 1) reichliches Vorhandensein: ἡ ἀφθονία, περιουσία, δαψίλεια, εὐπορία. — im Ueb. ἀφθόνως od. durch ein *adj.*, z. B. etw. im Ueb. haben (Ueb. haben an etw.) ἄφθονον od. δαψιλὲς ἔχειν τι, ἀφθονίαν ἔχειν τινός, εὐπορεῖν τινος, sp. δαψιλεύεσθαί τινι. — Ueb. an junger Mannschaft haben ἀκμάζειν νεότητι. — etw. im Ueb. liefern ἄφθονον παρέχειν τι. — im Ueb. leben ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν od. τρέφεσθαι (*P.*). — Ueb. habend εὔπορος 2. — 2) überreichliches Vorhandensein: τὸ περιττόν, τὸ περίεργον, ἡ περιττότης, sp. περιττεία; auch ἡ περιουσία, ὁ πλεονασμός. — im Ueb. ἐκ περιττοῦ (auch „zum Ueb.", wie ἐκ περιουσίας, sp. περιουσίας χάριν, πρὸς περιουσίαν). — im Ueb. vorhanden sein περιττεύειν, πλεονάζειν. — Ueb. an etw. haben πλεονάζειν τινός, sp. περιττεύειν τινί. — etw. zum Ueb. hergeben ἐπιδαψιλεύεσθαί τι od. τινος. — Ueb. von Sorgfalt ἡ περιεργία. — Ueb. der Säfte im Körper ἡ πλημμυρίς, ίδος.

überfluthen 1) *tr.* κατα-, συγ-κλύζειν. — 2) *intr.* πλημμυρεῖν, ἀναπλημμυρεῖν sp.; vgl. überlaufen 1) *a*).

überfressen, s. überessen.

überführen 1) eig. über einen Ort: διαβιβάζειν, διακομίζειν, διάγειν (über eine Fläche), vgl. überfahren 2); ὑπερβιβάζειν (über eine Anhöhe; doch auch allg.). — 2) übtr. durch Gründe überführen: ἐλέγχειν, ἀπ-, δι-, ἐξ-, κατ-ελέγχειν τινά, einer Sache durch d. *part.* od. einen Satz m. ὅτι, z. B. Jmd. der Lüge üb. ἐξελέγχειν τινὰ ψευδόμενον od. ὅτι ψεύδεται; αἱρεῖν τινα, einer Sache τινός od. durch *part.*, z. B. eines Diebstahls αἱρεῖν τινα κλοπῆς od. κλέπτοντα; durch Zeugen u. Zeugnisse üb. von etw. καταμαρτυρεῖν τινός τι od. *inf.* (überführt werden einer Sache καταμαρτυρεῖσθαί τι). — nicht überführt, nicht zu überführen ἀνέλεγκτος, ἀνεξέλεγκτος 2.; leicht, schwer zu üb. εὐέλεγκτος (εὐεξέλεγκτος), δυσέλεγκτος (δυσεξέλεγκτος) 2. — überführt werden können ἔλεγχον ἔχειν.

Ueberführung ὁ ἔλεγχος, sp. ἡ ἔλεγξις.

Ueberfülle ἡ ἀφθονία, ἡ περιουσία, τὸ περιττόν, ἡ ὑπερβολή.

überfüllen ὑπερπιμπλάναι, ὑπερεμπιπλάναι, ὑπερπληροῦν, Jmd. od. etw. m. etw. τινά od. τί τινος; auch ὑπεργεμίζειν τί τινος. — „sich üb." durch d. *P.* — überfüllt ὑπέρπλεως, ων, ὑπερπλήρης 2.; üb. sein mit etw. ὑπερπλησθῆναι, ὑπεργέμειν τινός.

Ueberfüllung ἡ ὑπερπλήρωσις sp. (als Handlung); ἡ πλησμονή (als Zustand).

überfüttern ὑπερεμπιπλάναι, ὑπερπληροῦν.

Uebergabe ἡ παράδοσις, ἔκδοσις, ἀπόδοσις; einer Stadt, s. Kapitulation.

Uebergang 1) das Gehen über einen Fluss: ἡ διάβασις, sp. περαίωσις, διαπεραίωσις; auch ἡ δίοδος; über ein Gebirge ἡ ὑπερβολή; häufig durch *part.*, z. B. bei dem Ueb. über den Fluss, über den Berg διαβαίνοντες τὸν ποταμόν, ὑπερβάλλοντες τὸ ὄρος. — 2) der Ort, wo man übergeht: ἡ διάβασις, ὁ πόρος, sp. τὸ διαπέραμα (über eine Fläche), ἡ ὑπερβολή (über eine Höhe); auch ἡ δίοδος, πάροδος. — 3) Uebertritt zu einer andern Partei: ἡ ἀπόστασις, sp. ἀποστασία; das Uebergehen an einen andern Ort ἡ μετάβασις, μεταβολή (auch das Uebergehen in einen andern Zustand, wie ἡ ἐπαλλαγή, sp. ἐπάλλαξις); endlicher Uebergang in etw. ἡ εἴς τι ἀποτελεύτησις. — das Uebergehen zu einem andern Punkt der Rede ἡ μετάβασις.

Uebergangspunkt, s. Uebergang 2).

Uebergangszoll τὸ παραγώγιον, διαγώγιον.

übergeben 1) *tr.* παρα-, ἐν-, ἐπι-διδόναι τινί τι; ἐγχειρίζειν, παρεγγυᾶν τινί τι (einhändigen); ἀποδιδόναι τινί τι (was man zu übergeben verpflichtet ist). — eine Stadt üb., s. kapitulieren. — Jmd. ein Geschäft üb. ἐπιτρέπειν od. ἐφιέναι τινί τι. — 2) *refl.* sich üb., s. erbrechen 2).

übergehen 1) *tr.* ἐᾶν, παριέναι (ἵημι), παρέρχεσθαί τι; παραλείπειν, ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-λείπειν τι

(bes. in der Rede τῷ λόγῳ od. λέγοντα), auch ὑπερβαίνειν τι, οὐ ποιεῖσθαι μνήμην τινός, ἀμνημονεῖν τινος u. τι; etw. mit Stillschweigen üb. σιωπᾶν τι. — Jmd. üb. παραλείπειν τινά, ἀμελεῖν, παραμελεῖν τινος, λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος. — 2) *intr.* *a*) über einen Ort gehen: διαβαίνειν, περᾶν, διαπερᾶν, περαιοῦσθαι (*aor. P.*), διαπεραιοῦσθαι (*aor. M.* u. *P.*; über eine Fläche; διαπλεῖν zu Schiffe); ὑπερβαίνειν, ὑπερβάλλειν (über eine Höhe), sämmtl. m. *acc.* d. Ortes. *b*) = überfliessen, w. s. — d. Augen gehen Jmd. über δακρύων ὑπόπλεῳ γίγνονται οἱ ὀφθαλμοί τινος, δακρύων ἐμπίπλαταί τις. — sprichw. wessen d. Herz voll ist, davon geht d. Mund über τοῖς παροῦσιν ἕκαστος ἀφθόνως χρῆται. *c*) an einen andern Ort gehen: μεταβαίνειν, μεθίστασθαι εἰς ἄλλην χώραν. — zu einer andern Partei üb. ἀφ-, μεθ-ίστασθαι (ἀπο-, μετα-στῆναι) πρός τινα, v. Jmd. παρά τινος; προσχωρεῖν τινι u. πρός τινα; im Kriege αὐτομολεῖν πρός τινα (selten εἴς τινα), auch αὐτομολεῖν ἐν τῇ πολιτείᾳ (im Staate v. einer Partei zur andern üb.); in der Schlacht μετατάττεσθαι παρά τινα. — die Stadt geht zu den Feinden über ἡ πόλις παραδίδοται od. ἐνδίδοται (*P.*) τοῖς πολεμίοις. — zu einer andern Meinung üb. μεταβάλλεσθαι (selten *A.*). — in einen andern Zustand, in eine andere Lage üb. μεταβαίνειν, μεταβάλλειν εἴς od. ἐπί τι, μεθίστασθαι εἴς τι, περιίστασθαι εἴς τι, auch ἐπαλλάττειν τινί od. πρός τι; zuletzt od. endlich in etw. üb. ἀποτελευτᾶν εἴς τι; in Fäulniss üb. σήπεσθαι (*aor. P.* m. *FM.* u. *pf.* 2 *A.*), σῆψιν λαμβάνειν, σαπρὸν γίγνεσθαι. — zu etw. üb. (in d. Behandlung od. Darstellung) μεταβαίνειν od. μετεκβαίνειν εἴς od. πρός τι. — zu einer andern Lebensweise üb. προσχωρεῖν πρὸς ἄλλον βίον. — auf Jmd. üb. περιέρχεσθαι, περιίστασθαι, περιήκειν, καθήκειν εἴς τινα.

Uebergehen, das, 1) das Auslassen (hier auch **Uebergehung**): ἡ παράλειψις; gew. durch *part.*, z. B. mit Ueb. von etw. παραλείπων (παραλιπών) τι. — 2) das Uebergehen von einer Partei zur andern: ἡ ἀπόστασις, sp. ἀποστασία; im Kriege ἡ αὐτομολία, sp. αὐτομόλησις; übr. s. Uebergang 3).

Uebergewicht 1) eig. τὸ ὑπερβάλλον, οντος; ἡ ῥοπή, sp. ἐπιρροπή. — das Ueb. haben ῥοπὴν ἔχειν, ῥέπειν (auch übtr.). — die Masse der Armen hat das Ueb. (an der Zahl) τὸ τῶν πενήτων πλῆθος ὑπερέχει od. ὑπερβάλλει, πλείους εἰσὶν οἱ πένητες τὸ πλῆθος. — 2) übtr. ἡ ἐπικράτεια. — das Ueb. über Jmd. od. etw. haben κρείττω εἶναι, κρατεῖν, ἐπικρατεῖν τινος, μεῖζον δύνασθαι od. ἰσχύειν τινός, ὑπερέχειν τινός u. ὑπερβάλλειν τινὰ δυνάμει. — das Ueb. gewinnen ἐπιπολάζειν, über etw. od. Jmd. περιγίγνεσθαί τινος, κρείττω γίγνεσθαί τινος. — eine Meinung gewinnt das Ueb. γνώμη νικᾷ (meine Meinung bekommt das Ueb. ἡ ἐμὴ νικᾷ). — es gewinnt bei mir etw. das Ueb. über etw. αἱροῦμαί τι ἀντί τινος. — das Ueb. zur See haben θαλαττοκρατεῖν.

übergiessen 1) zu voll giessen: etwa ὑπερχεῖν; gew. πλέον τοῦ δέοντος ἐγχεῖν u. dgl. — 2) etw. mit etw.: καταχεῖν τί τινος od. κατά τινος, ἐπιχεῖν τινί τι, κατασκεδαννύναι τί τινος (über etw. hingiessen); βρέχειν, διαβρέχειν τί τινι (etw. mit etw. benetzen); πλύνειν, καταπλύνειν τι (etw. abspülen).

überglätten ἐπιλεαίνειν.

überglücklich ὑπερευδαίμων 2. — üb. sein ὑπερευδαιμονεῖν.

übergolden, s. vergolden.

übergross ὑπέρμεγας 3., ὑπερμεγέθης 2., auch ὑπερφυής 2., ὑπερβάλλων (3.) τῷ μεγέθει, ἄμετρος, ἄπλετος 2., δεινός 3. — in üb. Fülle ὑπερπλήθης 2.

Ueberguss ἡ ἐπίχυσις, sp. τὸ ἐπίχυμα.

überhängen 1) *tr.* Jmd. etw.: περιβάλλεσθαί τι (sich etw. περιβάλλεσθαί τι; auch ἐξαρτᾶσθαί τι, z. B. πήραν); κατα-, ἐμ-, παρα-πεταννύναι τί τινι. — 2) *intr.* (überhangen): ὑπερκρέμασθαι, ὑπερέχειν τινός; προπίπτειν, προκύπτειν.

überhäufen, Jmd. m. etw. ἀφθόνως od. ἄφθονον παρέχειν τί τινι; κατακλύζειν τινά τινι. — Jmd. mit Wolthaten üb. πολλὰ εὐεργετεῖν τινα; mit Gütern μακαριστὸν ποιεῖν τινα πολλοῖς od. πᾶσιν; mit Schmähungen ἐξαράττειν τινὰ αἰσχροῖς od. πᾶσι τοῖς κακοῖς; m. Geschäften μηχανᾶσθαί τινι πολλὴν ἀσχολίαν, πράγματα πάμπολλα παρέχειν τινί. — du überhäufst mich mit Lob χρυσῷ με πάττεις. — überhäuft sein m. etw. ἄφθονον ἔχειν τι, ἀφθονίαν ἔχειν τινός, πληθύειν τινί, selten τινός; γέμειν, ὑπεργέμειν τινός; mit Geschäften überhäuft sein πολλὴν ἀσχολίαν ἄγειν od. ἔχειν.

Ueberhäufung, als Handlung: durch die Verba; als Zustand: ἡ ἀφθονία; auch τὸ πλῆθος (die Menge, Masse).

überhand nehmen πολὺν γίγνεσθαι, ὑπερβάλλειν; κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, ἐκνικᾶν, ἐπιπολάζειν.

Ueberhang 1) überragender Theil: ἡ προβολή. — 2) was man über etw. hängt: ἡ περιβολή, τὸ περιβόλαιον; τὸ παραπέτασμα, sp. ἐμπέτασμα, καταπέτασμα, vgl. Decke, Umhüllung.

überhangen, s. überhängen 2).

überhaupt ὅλως, τὸ σύνολον, τὸ σύμπαν, τὸ παράπαν; ἐπίπαν, καθ' ἅπαν, ἐν κεφαλαίῳ, συλλήβδην, πάμπληθες. — üb. nicht ἀρχήν od. τὴν ἀρχήν m. einer Negation, z. B. üb. nicht nachforschen τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ζητεῖν.

überheben 1) Jmd. einer Sache: ἀπαλλάττειν od. ἀπολύειν τινά τινος, κουφίζειν τινά τινος, ἀφαιρεῖν τινί τι. — einer Sache überhoben sein ἀπηλλάχθαι od. περιγενέσθαι τινός, οὐδὲν δεῖσθαί τινος; ich bin des Redens überhoben οὐδέν με δεῖ εἰπεῖν. — 2) sich üb.: ἐπαίρεσθαί (*P.*) τινι, πλεονάζειν τινί; vgl. stolz, aufgeblasen, übermüthig sein.

Ueberhebung 1) *tr.* ἡ ἀπαλλαγή, ἀπόλυσις; ἡ κούφισις, sp. ὁ κουφισμός. — 2) *intr.* = Stolz, Aufgeblasenheit, Uebermuth, w. s.

überhelfen συλλαμβάνειν (u. *M.*) τινὶ διαβαίνοντι od. ὑπερβαίνοντι; bildl. βοηθεῖν τινι ἀποροῦντι od. κακῶς ἔχοντι u. ä., vgl. helfen.

überhell ὑπέρλαμπρος, sp. ὑπεραυγής 2.

überhin, s. darüberhin.

überhören 1) nicht hören: παρακούειν τινός. — 2) Jmd. üb.: ἀκούειν καταλέγοντος od. διιόντος τινός τι; auch ἐξετάζειν τινά, ἐξέτασιν ποιεῖσθαί τινος.

überholen, im Laufen παρατρέχειν τινά, προτρέχειν τινός (beide auch bildl.); φθάνειν τινά, προτερεῖν τινος (Jmd. zuvorkommen); übtr. νικᾶν τινα, περιγίγνεσθαί τινος.

überhüpfen 1) eig. ὑπερπηδᾶν τι. — 2) übtr. = übergehen 3).

Ueberhüpfung, s. Uebergehen 1).

überirdisch ὑπέργειος, sp. ὑπερχθόνιος 2.; gew. οὐράνιος 3., μετέωρος 2. (was am Himmel, in der Luft ist), θεῖος 3. (göttlich). — von üb. Dingen reden μετεωρολογεῖν; üb. Dinge betrachten τὰ μετέωρα σκοπεῖν; der von üb. Dingen redet, sie betrachtet ὁ μετεωρολόγος, μετεωροσκόπος; Rede od. Lehre von üb. Dingen ἡ μετεωρολογία (aber sämmtl. nur im physischen Sinne, während im

geistigen Sinne θεολογεῖν, ὁ θεολόγος, ἡ θεολογία zu gebrauchen sind).
überkippen ἀποκλίνεσθαι (*P.*), προπίπτειν.
überkleben ἐπι-, περι-, προσ-κολλᾶν, ἐπι-, περι-, προσ-πλάττειν τί τινι.
Ueberkleid τὸ περιβόλαιον, τὸ ἐπένδυμα, τὸ ἱμάτιον; vgl. ἡ χλαῖνα.
überkleiden, etw. mit etw. περιστέλλειν, περικαλύπτειν τί τινι.
überklettern ὑπερακρίζειν.
überklug ὑπέρσοφος 2.
Ueberklugheit ἡ περίνοια.
überkochen 1) *tr.* länger als Noth ist kochen: μακρότερον τοῦ δέοντος ἕψειν. — 2) *intr.* ὑπερζεῖν, ὑπερκαχλάζειν, ὑπερπαφλάζειν.
Ueberkochen, das, (*intr.*) ἡ ὑπέρζεσις.
überkommen, etw. von Jmd. παραλαμβάνειν, παραδέχεσθαί τι παρά τινος, διαδέχεσθαί τι παρά τινος u. τί τινι. — es überkömmt mich etw. καταλαμβάνει, ὑπέρχεταί μέ τι.
überladen, ein Thier, φορτίον μεῖζον ἐπιβάλλειν (ἐπιτιθέναι) ὑποζυγίῳ ἢ ὥστε φέρειν, ein Schiff u. dgl. ὑπεργεμίζειν; den Magen ὑπερεμπιπλάναι, ὑπερπληροῦν τὴν γαστέρα. — sich üb. (sich den Magen üb.) ὑπερπληροῦσθαι, ὑπερεμπίπλασθαι, sp. ὑπερεμφορεῖσθαι (*P.*).
überladen *adj.* ὑπέργομος 2. sp.; besser ὑπεργεμισθείς 3.; üb. sein ὑπεργέμειν. — übtr. v. Ausdruck, Stil περιττός 3.; überladener Ausdruck od. Stil ἡ περιττολογία; so reden od. schreiben περιττολογεῖν; so redend od. schreibend περιττολόγος 2. — vgl. schwülstig.
Ueberladung *a*) eig. ἡ πλησμονή, sp. τὸ πλήσμιον. *b*) übtr. ἡ περιττότης, τὸ περιττόν.
überlästig ἐπαχθής 2., ἀχθεινός 3., δύσφορος 2., s. lästig.
überlang ὑπερμήκης 2. ion. u. sp.; besser μακρότατος, μήκιστος 3. [μολεῖν.
Ueberläufer ὁ αὐτόμολος. — ein Ueb. sein αὐτο-
überlassen, Jmd. etw. παραχωρεῖν τινί τινος (abtreten); παρα-, συγ-χωρεῖν, ἀν-, ἐφ-, παριέναι, ἐπιτρέπειν τινί τι od. mit *inf.* (zulassen, gestatten); Jmd. das Wort üb. λόγον διδόναι τινί; sich einer Neigung od. Leidenschaft üb. διδόναι, ἐκ-, ἐπι-διδόναι ἑαυτόν τινι od. εἴς τι; ἐφιέναι τινί; ἐνδιδόναι τινί, selten πρός u. εἴς τι. — es ist od. bleibt mir üb. ἔξεστί μοι, ἐπ' ἐμοί ἐστιν, δίδοταί μοι m. *inf.*; ἐπιτέτραμμαί τι. — sich selbst üb. sein ἄφετος, ἄνετος 2., ἀνειμένος 3.; sich selbst üb. sein ἀφεῖσθαι, ἀνεῖσθαι, vgl. „sein eigener Herr sein" unter „Herr."
Ueberlassung ἡ παραχώρησις (das Abtreten), ἡ συγχώρησις, ἐπιτροπή, selten ἡ ἔφεσις (das Zulassen, Gestatten); gew. Verba.
Ueberlast, umschr. etwa τὸ μεῖζον τοῦ δέοντος ἄχθος. — bildl. ὁ ὄχλος, z. B. Jmd. Ueb. machen ὄχλον παρέχειν τινί, δι' ὄχλου εἶναι od. γίγνεσθαί τινι.
überlasten, s. überladen.
überlaufen 1) *intr.* *a*) überfliessen, w. s.; vgl. auch „übersieden." — von Flüssen u. dgl. ὑπερβάλλειν τὸ ῥεῖθρον, ὑπεραίρειν (εἰς τὰ χωρία). — die Galle läuft mir über ἡ χολή ἐπιζεῖ μοι. *b*) zu den Feinden üb.: αὐτομολεῖν, ἀπ-, ἐξ-αυτομολεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους. — bildl. Wölbungen, die in einander üb. κόλποι ἀνοιγόμενοι δι' ἀλλήλων. — 2) *tr.* *a*) Jmd. im Laufe überholen, s. überholen. *b*) Jmd. durch häufiges Kommen belästigen: ἐνοχλεῖν τινα od. τινι πολλάκις φοιτῶντα, ἐγκεῖσθαί τινι. *c*) flüchtig durchlesen: διατρέχειν ἀναγιγνώσκοντα. *d*) es überläuft mich etw.: λαμβάνει μέ τι, ἐπέρχεταί μοί od. μέ τι, ὑπέρχεταί μέ τι; es überläuft mich ein Schauder od. kalt ἐπιτρέχει μοι φρίκη.
Ueberlaufen, das, ἡ ὑπέρζεσις (das Uebersieden); ἡ αὐτομολία, sp. αὐτομόλησις (das Ueb. zum Feinde); sonst Verba.
überlaut, von d. Stimme ὑπερβάλλων 3., λαμπρότατος 3.; *adv.* μεγάλῃ τῇ φωνῇ. — üb. lachen ὑπερκαγχάζειν sp.
überleben, Jmd. ἐπιβιοῦν τινι, περιγίγνεσθαί τινος. — eine nicht zu überlebende Schmach αἰσχύνη ἄβιος.
überlegen 1) eig. darüberlegen: ἐπι-, ἐπανα-τιθέναι, ἐπιβάλλειν τινί τι; vgl. belegen, bedecken. — Jmd. üb. παρατείνειν τινά. — 2) übtr. erwägen: λογίζεσθαι, ἀνα-, δια-, ἐκ-, ἐπι-λογίζεσθαι; διανοεῖσθαι (*DP.*), ἐννοεῖν (u. *DP.*), ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*); σκοπεῖν (σκέψασθαι), ἐπισκοπεῖν τι; συννοεῖν τι; βουλεύεσθαι περί τινος; etw. m. Jmd. üb. συμβουλεύεσθαί τινι περί τινος; etw. bei sich üb. σκοπεῖν τι πρὸς ἑαυτόν, ἐπιβουλεύεσθαι, λόγον διδόναι ἑαυτῷ περί τινος, ἐν ἑαυτῷ τι συννοεῖσθαι, εἰς σύννοιαν αὐτὸν αὑτῷ ἀφικνεῖσθαι περί τινος. — etw. wiederholt od. reichlich üb. ἀναλογίζεσθαι, περινοεῖν τι.
überlegen *adj.* κρείττων 2., καθυπέρτερος 2., sp. ὑπερδέξιος 2. mit *gen.* — an Zahl Jmd. üb. πολλαπλάσιος (3.) τινος. — üb. Macht ἡ ὑπερβάλλουσα δύναμις; üb. Heer ὑπερβολὴ στρατιᾶς. — Jmd. üb. sein κρείττω εἶναι, περιεῖναι (περιγενέσθαι), ὑπερέχειν, πλεονεκτεῖν τινος (an etw. τινί); πλέον ἔχειν τινός; Jmd. an Macht üb. sein ὑπερβάλλειν τινὰ δυνάμει; Jmd. an Zahl üb. sein πολλαπλάσιον γίγνεσθαί τινος τὸ πλῆθος. — vgl. übertreffen. [προτέρημα.
Ueberlegenheit ἡ ἐπικράτεια, πλεονεξία, sp. τὸ
überlegsam συνετός 3., σώφρων 2., φρόνιμος 2.
überlegt ἐσκεμμένος, βεβουλευμένος, πεφροντισμένος 3.; σοφός, συνετός 3. — üb. handeln, s. Ueberlegung.
Ueberlegung ὁ λογισμός, ἀναλογισμός, διαλογισμός (sp. ἐκλογισμός, ἐπιλογισμός); ἡ σκέψις, ἡ σύννοια, ἡ βουλή. — gemeinsame Ueb. ἡ συμβουλία. — etw. in Ueb. ziehen σκέψιν ποιεῖσθαι περί τινος, λογισμὸν ἔχειν περί τινος. — nach reiflicher Ueb. etw. thun ἐκ λογισμοῦ od. εὖ (καλῶς) βουλευσάμενον, εὖ σκεψάμενον ποιεῖν τι. — m. Ueb. handeln γνώμῃ πράττειν, ohne Ueb., s. unüberlegt; ohne Ueb. u. Verstand ἄνευ λογισμοῦ τε καὶ νοῦ. [γνώμη.
Ueberlegungskraft τὸ λογιστικόν, ἡ σύνεσις, ἡ
überlesen διελθεῖν ἀναγιγνώσκοντα; flüchtig üb. διατρέχειν ἀναγιγνώσκοντα.
überliefern, s. übergeben; durch Rede παραδιδόναι. — überliefert erhalten παραλαμβάνειν.
Ueberlieferung, s. Uebergabe; durch Rede ἡ παράδοσις; durch Ueb. erfahren ἀκοῇ μανθάνειν od. παραλαμβάνειν. — Ist es = das Ueberlieferte τὰ παραδεδομένα, ἡ παραδοχή, ἡ φήμη.
überlisten περισοφίζεσθαί (sp. κατασοφίζεσθαι) τινα; περιέρχεσθαί τινα (σοφῶς, δι' ἀπάτης), περιτρέχειν τινά, παρακρούειν (gew. *M.*) τινα, παραλογίζεσθαί τινα (ἀπάτῃ), ἐξαπατᾶν τινα (δόλῳ), δολοῦν τινα; ὑποσκελίζειν (sp. πτερνίζειν) τινά; im Kriege καταστρατηγεῖν τινα.
Ueberlistung ἡ παράκρουσις, δόλωσις, ἀπάτη, sp. ὁ παραλογισμός; ἡ καταστρατηγία (im Kriege).
übermachen, s. überschicken.
Uebermacht τὸ ὑπερβάλλον τῆς δυνάμεως, ἡ ὑπερβάλλουσα δύναμις; auch τὸ πλέον, οἱ πλείους (die Mehrzahl).
übermächtig δυνάμει προὔχων od. ὑπερβάλλων 3., sp. ὑπερδύναμος 2.

übermässig ὑπερβάλλων, πλεονάζων 3.; ὁ, ἡ, τὸ καθ' ὑπερβολήν; ὁ, ἡ, τὸ ἄγαν od. λίαν; περιττός 3., ἄμετρος, ὑπέρμετρος 2.; ὑπερφυής, ὑπέρογκος 2.; auch δεινός 3., ἀμήχανος, ἄπλετος 2., ἐξαίσιος 2. u. 3. — *adv.* ἄγαν, λίαν, ὑπὲρ τὸ μέτρον, ὑπερβαλλόντως, εἰς od. καθ' ὑπερβολήν; sp. ἐξ ὑπερβολῆς. — gew. gebraucht man Zsstzgen mit ὑπέρ, z. B. üb. gross ὑπέρμεγας 3., ὑπερμεγέθης 2.; üb. dick ὑπέρπαχυς 2.; sich üb. freuen ὑπερχαίρειν, ὑπερήδεσθαι (*P.*), üb. essen, trinken ὑπερεσθίειν, ὑπερπίνειν. — üb. Regenwetter ἡ ὑπερομβρία (auch *pl.*). — üb. Glück ὑπερβολὴ τῆς εὐδαιμονίας u. dgl.

übermalen ἐπιχρωματίζειν, ἐπιχρωννύναι, ἐπιχρώζειν.

Uebermalen, das, ἡ ἐπίχρωσις.

übermannen, Jmd. κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, περιγίγνεσθαί τινος; erst sp. κατανδρίζεσθαί τινος; vgl. besiegen.

Uebermass τὸ ἐπίμετρον (eig. was über das Mass hinausgeht); ἡ ὑπερβολή, ὑπεροχή, τὸ ὑπερβάλλον, sp. ὑπεραῖρον. — im Ueb. καθ' od. εἰς ὑπερβολήν, ὑπερβαλλόντως, ἄγαν, λίαν. — Ueb. der Freude ἡ ὑπερβολὴ χαρᾶς, ἡ καθ' ὑπερβολὴν χαρά, ἡ ἄγαν od. λίαν χαρά u. dgl.

übermeistern, s. übermannen, übertreffen.

übermenschlich ὑπεράνθρωπος 2. sp., besser ὁ, ἡ, τὸ ὑπὲρ ἄνθρωπον, μείζων (2.) ἢ κατ' ἄνθρωπον; auch δεινός 3. (gewaltig); θεῖος, δαιμόνιος 3. (göttlich).

übermessen ἀναμετρεῖσθαί τι; vgl. messen.

übermorgen μεταύριον sp., besser εἰς τρίτην ἡμέραν, εἰς ἕνην. — s. d. f. W.

übermorgend; der üb. Tag ἡ μεταύριον sp., besser ἡ τρίτη ἡμέρα, ἡ ἕνη; am üb. Tage τῇ ἕνῃ, ἕνης.

übermüthig ὑπερήφανος 2., poet. u. sp. ὑπέρφρων 2.; auch ὁ ὑβριστής, ὑβριστικός 3., ὁ ὑπερόπτης, ὑπεροπτικός 3., αὐθαδικός 3. — üb. Betragen, s. Uebermuth. — üb. Behandlung ἡ ἐπήρεια, ὁ ἐπηρεασμός, ἡ ὑπερηφανία, ἡ ὕβρις. — üb. sein μέγα φρονεῖν, sp. ὑπερηφανεῖν. — üb. werden ἐξυβρίζειν, ἀναφυσᾶσθαι (*P.*) — Jmd. üb. behandeln ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα (sp. πρός τινα), ἐξυβρίζειν περί τινα (sp. τινά), selten καθυβρίζειν τινός u. τινά, εἴς τινα (unatt. τινί); sp. ὑπερηφανεῖν τινα; auch ἐπηρεάζειν τινί, ἐντρυφᾶν τινι.

Uebermuth ἡ ὕβρις, ἡ ὑπερηφανία, sp. ἡ ὑπερφρόνησις, ὑπερφροσύνη, ὑπερφέρεια; auch τὸ φρόνημα, ἡ τρυφή; ἡ ἐπήρεια (kränkender Ueb.). — sich zum Ueb. verleiten lassen ἐξυβρίζειν; seinen Ueb. so weit treiben εἰς τοσοῦτον ἐξυβρίζειν.

übernachten διάγειν τὴν νύκτα; αὐλίζεσθαι, καταυλίζεσθαι (*DM.* u. gew. *DP.*; im Freien üb.): νυκτερεύειν, διανυκτερεύειν (die Nacht durchwachen).

übernächtig ἕωλος 2.

Uebernahme ἡ παραδοχή, ὑποδοχή, διαδοχή, selten ἀναδοχή; ἡ παράληψις, ἡ ἀναίρεσις, gew. durch Verba. — Ueb. einer verdungenen Arbeit ἡ ἐργολαβία.

übernatürlich ὑπερφυής 2.; ἐξαίσιος 2. u. 3.; δεινός 3.; θεῖος, δαιμόνιος 3.

übernehmen 1) in Empfang nehmen: δέχεσθαι, ἐκ-, δια-, παρα-, προσ-δέχεσθαι; παραλαμβάνειν. — 2) auf od. über sich nehmen: ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαι, ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι), ὑποδύεσθαι, ὑπέχειν, ἀναλαμβάνειν, αἱρεῖσθαι, ἀναιρεῖσθαί τι; ὑποδύεσθαι, ἀνα-, παρα-, ὑποδέχεσθαι, ὑφίστασθαι m. *inf.* (*fut.* od. *aor.*). — eine verdungene Arbeit üb. ἐργολαβεῖν. — ein Geschäft üb. ἀντιλαμβάνεσθαι πράγματος.

Uebernehmer, einer verdungenen Arbeit ὁ ἐργολάβος, ἐργολήπτης; sonst durch d. *part.* der vhg.

Uebernehmung, s. Uebernahme. [Verba.

überpflügen, s. überackern.

überragen, etw. ἐξ-, ὑπερ-έχειν τινός, ὑπερτείνειν ὑπέρ τινος; Jmd. od. etw. durch etw. üb. ὑπερέχειν τινός τινι od. *part.*; ὑπεραίρειν τινά τινι.

überraschen, Jmd. φθάνειν τινὰ καταλαβόντα; ἐξαίφνης od. ἐξ ἀπροσδοκήτου καταλαμβάνειν τινά; ἐπιπίπτειν u. ἐφίστασθαί (ἐπιστῆναι) τινι; die Nacht überraschte sie bei dem Baue der Mauer ἡ νὺξ ἐπέλαβεν αὐτοὺς τειχίζοντας. — es überrascht mich etw. ἐξ ἀπροσδοκήτου ἐπιγίγνεταί μοί τι, ἐπιπίπτει μοί τι, ἐπιλαμβάνει μέ τι. — Jmd. bei etw. üb., s. ertappen. — Ist es = in Verwunderung setzen θαῦμα παρέχειν τινί, ἐκπλήττειν τινά, sp. ξενίζειν τινά. — ich werde von einer Erscheinung überrascht, es überrascht mich eine Erscheinung ἐκπλήττομαι ἰδών τι.

überraschend ἀπροσδόκητος 2. (unvermuthet); ἐκπληκτικός 3., sp. ἔκπληκτος 2. (in Staunen versetzend); θαυμαστός 3. (wunderbar); ἀλλόκοτος, παράδοξος 2. (seltsam, sonderbar). — s. plötzlich.

Ueberraschung ἡ ἔκπληξις (als Handlung); τὸ ἀπροσδόκητον, αἰφνίδιον, τὸ παρὰ τὴν δόξαν συμβάν, άντος (als Sache).

überrechnen λογίζεσθαι, ἀνα-, δια-, ἐπι-, συλλογίζεσθαι; ἀναπεμπάζεσθαι (sp. *A.*).

Ueberrechnung ὁ λογισμός, διαλογισμός, ἐπιλογισμός, συλλογισμός, sp. ἐκλογισμός.

überreden πείθειν, ἀναπείθειν, Jmd. zu etw. τινά τι od. τινὰ ποιεῖν τι, auch λόγοις προάγειν od. προτρέπειν (u. *M.*) τινὰ εἰς (ἐπί, πρός) τι od. *inf.* — Jmd. auf listige Weise üb. παραπείθειν τινά. — Jmd. üb. von etw. abzulassen μεταπείθειν τινὰ περί τινος od. μὴ ποιεῖν τι. — sich von Jmd. zu etw. üb. lassen πείθεσθαι (*P.*) ὑπό τινός τι od. ποιεῖν τι, auch πεισθέντα ὑπό τινος ποιεῖν τι. — überredend ἀναπειστήριος 3., πιθανός, πειστικός (πιστικός) 3., πιστός 3.; nicht überredend ἀπίθανος 2. — leicht, schwer zu üb. εὔπειθής 2. (εὔπειστος, εὔπιστος 2., πιθανός 3.), δυσπειθής 2. (δύσπειστος, δύσπιστος 2., ἀπίθανος 2.); sich leicht, schwer üb. lassen εὐπίστως, δυσπίστως ἔχειν.

Ueberredung ἡ πειθώ, οῦς, sp. ἡ πεῖσις; vgl. ἡ παραμυθία. — Göttin der Ueb. ἡ Πειθώ.

Ueberredungsgabe, -kraft ἡ πειθώ, οῦς, ἡ πιθανότης. — mit Ueb. sprechen πιθανολογεῖν (dazu ἡ πιθανολογία). — Mangel an Ueb. ἡ ἀπιθανότης sp.

Ueberredungskunst ἡ πειθώ, οῦς, ἡ πιθανουργική (sp. πιθανολογική) τέχνη.

überreich ὑπέρπλουτος, ὑπερπλούσιος 2., sp. ὑπερχρήματος 2. — üb. sein ὑπερπλουτεῖν.

überreichen, s. übergeben, einhändigen.

überreichlich ἄφθονος, δαψιλής 2.; περιττός 3.

Ueberreichung, s. Uebergabe, Einhändigung.

überreif ὑπέρωρος 2. (auch übtr.).

überreiten 1) im Reiten niederwerfen, s. niederreiten. — 2) im Reiten zuvorkommen: παριππεύειν; gew. ἱππεύοντα φθάνειν τινά, ἱππεύοντα προτερεῖν τινος. — 3) über einen Platz hinreiten: διιππεύειν διὰ χωρίου τινός.

überrennen 1) = niederrennen, w. s. — 2) im Rennen zuvorkommen: φθάνειν τινὰ δρόμῳ od. τρέχοντα, προτερεῖν τινος od. ἀπολείπειν τινὰ τρέχοντα.

Ueberrest, s. Rest, Ueberbleibsel.

überrheinisch ὁ, ἡ, τὸ πέραν od. ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ Ῥήνου.

Ueberrock τὸ ἱμάτιον, τὸ περιβόλαιον, ἡ χλαῖνα, ἡ ἐφεστρίς, ίδος, sp. ἡ διπλοΐς, ΐδος.
überrumpeln, s. überraschen. — eine Stadt üb. αἰφνιδίως ἐπιπίπτειν (προσπίπτειν) πόλει od. καταλαμβάνειν πόλιν; ἐξ ἐπιδρομῆς od. ἐξ ἐφόδου αἱρεῖν πόλιν.
übersäen κατασπείρειν. — übersäet sein mit etw. μεστὸν εἶναί τινος, πληθύειν τινός.
übersättigen ὑπερπιμπλάναι, ὑπερεμπιπλάναι, ὑπερπληροῦν. — übersättigt, s. übersatt.
Uebersättigung ἡ πλησμονή, sp. τὸ πλήσμιον; auch ὁ κόρος.
übersalzen, s. versalzen.
übersatt ὑπερεμπλησθείς 3.; διακορής u. διάκορος 2., sp. ὑπέρκορος, ὑπερκορής 2.; auch πλήρης 2., μεστός 3. (sämmtl. m. *gen.*).
überschätzen, Jmd. ὑπερτιμᾶν, ὑπεράγασθαι (*DP.*), ὑπερθαυμάζειν τινά; auch umschr. ὑπὲρ τὴν ἀξίαν θαυμάζειν τινά, πλέον τοῦ δικαίου νέμειν τινί. — sich üb. ἐπὶ πλέον αὑτὸν δοξάζειν.
Ueberschätzung, durch Verba.
überschäumen ὑπεραφρίζειν.
überschallen, etw. ὑπερφθέγγεσθαί τι; gew. μεῖζον φθέγγεσθαί τινος.
überschatten, s. beschatten.
überschauen, s. übersehen.
überschicken ἐπι-, ἀπο-στέλλειν, sp. διαποστέλλειν; ἐπι-, δια-, ἀπο-πέμπειν.
Ueberschickung ἡ ἐπίπεμψις, sp. ἡ διαποστολή od. Verba.
überschiffen 1) *tr.* *a*) Jmd. od. etw. auf einem Schiffe übersetzen: περαιοῦν, διαπεραιοῦν, διαβιβάζειν πλοίῳ, διακομίζειν, διάγειν, διαπορθμεύειν, sp. διαπερᾶν. *b*) einen Fluss u. dgl. üb.: διαπλεῖν, διαπεραιοῦσθαι (*aor. M.* u. *P.*), διαπερᾶν, διαβαίνειν (πλοίῳ) ποταμόν. — 2) *intr.* διαπλεῖν, διαβαίνειν πλοίῳ od. πλέοντα, vgl. überfahren 2).
Ueberschiffung ἡ διακομιδή, sp. πορθμεία (*tr.*); ἡ διάβασις, ὁ διάπλους, sp. ἡ περαίωσις, διαπεραίωσις (*intr.*).
überschlämmen κατιλύειν.
Ueberschlag 1) an der Wage: ἡ ῥοπή, sp. ἐπιρροπή. — 2) am Kleide: τὸ παταγεῖον sp. — 3) Umschlag auf Wunden, s. Umschlag 3). — 4) ungefähre Berechnung: ὁ λογισμός, ἐπιλογισμός, συλλογισμός.
überschlagen 1) *tr.* *a*) ein Kleid, s. umschlagen, zurückschlagen. *b*) die Beine od. Arme üb.: ἐπαλλάττειν (ἐναλλὰξ od. ἐπαλλὰξ ἴσχειν) τὼ πόδε, τὼ χεῖρε. *c*) darüberlegen: ἐπιτιθέναι τινί τι; bes. einen Umschlag auf einen kranken Theil καταπλάττειν τί τινι. *d*) ein Blatt in einem Buche: παριέναι (ἵημι), παραλείπειν. *e*) = überrechnen, w. s. — 2) *intr.* *a*) v. der Wage: ῥοπὴν (sp. ἐπιρροπὴν) ἔχειν, ῥέπειν. *b*) rücklings niederfallen: ὕπτιον καταπίπτειν, sp. ὑπτιάζειν. *c*) lau werden: χλιαρὸν γίγνεσθαι, ἠρέμα χλιαίνεσθαι (*P.*). — üb. lassen ἠρέμα χλιαίνειν. — überschlagenes Wasser χλιαρὸν ὕδωρ. — 3) *refl.* sich üb.: ἀνα-, περι-τρέπεσθαι (*P.*), ὕπτιον καταπίπτειν, sp. ὑπτιάζειν; ist es = einen Burzelbaum machen κυβιστᾶν, über etw. ἐκκυβιστᾶν ὑπέρ τινος.
überschleichen, Jmd. ὑπέρχεσθαι, ὑποδύεσθαι, mehr poet. ὑφέρπειν τινά.
überschleiern καλύπτειν, περικαλύπτειν.
überschmieren, s. beschmieren *a*).
überschminken ἐπικομμοῦν, ἐπικαλλύνειν sp.
überschnappen *a*) v. der Stimme: etwa τρίζειν (τετριγέναι *pf.*). *b*) verrückt werden: ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν, παράφρονα γίγνεσθαι, παρακινεῖν. — überschnappt sein παρακεκινηκέναι; etw. üb. sein ὑποκεκινηκέναι.
überschneien κατανίφειν sp., besser κρύπτειν [χιόνι.
überschön ὑπέρκαλλής, ὑπέρκαλος 2.
überschreiben ἐπιγράφειν τι (eine Ueberschrift machen); vgl. abschreiben.
überschreien ὑπερβοᾶν, ὑπερφωνεῖν, ὑπερφθέγγεσθαί τινα; besser καταβοᾶν τινα, κατακράζειν τινά.
überschreiten 1) eig. ὑπερβαίνειν (eine Höhe); διαβαίνειν (einen Fluss, Graben). — 2) übtr. ein Alter: ἐκ-, ὑπερ-βαίνειν ἡλικίαν, γίγνεσθαι ὑπὲρ ἡλικίαν; e. Gesetz, Mass, e. Eid, Vertrag παρα-, ἐκ-, ὑπερ-βαίνειν νόμον, μέτρον, ὅρκον, συνθήκας; auch ὑπερπηδᾶν νόμον, ὑπερβάλλειν μέτρον, ποιεῖν παρὰ τὰς συνθήκας od. σπονδάς, παρανομεῖν, παρασυγγραφεῖν, παρασπονδεῖν, ἐπιορκεῖν u. dgl. — vgl. Mass.
Ueberschreitung ἡ διάβασις, ὑπερβολή, sp. ὑπέρβασις (eig.); ἡ παράβασις sp. (übtr.; besser durch Verba); Ueb. v. Gesetzen, Verträgen ἡ παρανομία (παρανόμησις), τὸ παρανόμημα; ἡ παρασπόνδησις, τὸ παρασπόνδημα; v. Eiden ἡ [ἐπιορκία.
Ueberschrift, s. Aufschrift.
überschütten, Jmd. mit etw. κατακλύζειν τινά τινι; καταντλεῖν, καταχεῖν τινός τι; περιχεῖν τινί τι. — etw. mit Schutt üb. καταχωννύναι, sp. ἐπιχωννύναι τι. — bildl. Jmd. mit Worten üb. κατακλύζειν u. καταχωννύναι τινὰ λόγοις. — mit etw. überschüttet sein, s. überhäufen.
Ueberschuss ἡ περιουσία, τὸ περιττόν, τὰ περιττεύοντα, τὰ περιόντα, τὰ περιγιγνόμενα.
überschwänglich ὑπερβάλλων 3., ὑπέρογκος, ὑπέρμετρος 2.; περιττός 3.; auch ἄμετρος, ἄπλετος 2.
Ueberschwänglichkeit τὸ ὑπερβάλλον, ἡ ὑπερ- [βολή.
überschwemmen (ein Land) κατα-, ἐπι-κλύζειν, sp. συγκλύζειν; θαλαττοῦν (durchs Meer üb.; aber auch: zum Meere machen), sp. πελαγίζειν; auch ἐπιχεῖσθαί (*P.*) τινι (häufig im bildl. Sinne); ὑπερχεῖσθαι (*P.*) ὑπέρ τι. — überschwemmt werden κατακλύζεσθαι *P.* (bei Hdt. πελαγίζειν, sp. ἐπιλιμνάζεσθαι). — Jmd. mit etw. üb. κατακλύζειν τινά τινι, καταντλεῖν τινός τι.
Ueberschwemmung ὁ κατακλυσμός, ἡ ἐπίκλυσις, sp. ὁ ἐπικλυσμός, ἡ κατάκλυσις, ὑπέρχυσις.
überschwimmen, s. hinüberschwimmen.
Ueberschwimmen, das, ἡ διάνηξις sp.; besser [Verba.
überseeisch διαπόντιος 2.
übersegeln 1) = hinüberschiffen, w. s. — 2) im Segeln zuvorkommen: φθάνειν πλέοντα. — 3) über den Haufen segeln: ἐπιπλεύσαντα καταδύειν (καταποντίζειν, ποντοῦν).
übersehbar, s. übersichtlich.
übersehen 1) überblicken *a*) eig. καθορᾶν (selten ὑπερορᾶν), καταθεᾶσθαι, κατασκοπεῖσθαι. — üb. können ἐξικνεῖσθαι τῇ ὄψει ἐπί (πρός) τι, ἐν ἀπόπτῳ ἔχειν τι. — man kann v. einem Punkte aus etw. üb. ἄποπτον od. κάτοπτόν ἐστί τι ἀπό (ἔκ) τινος. — leicht zu üb. εὐσύνοπτος 2. *b*) übtr. α) durchsehen, durchgehen, w. s. β) fassen, begreifen, verstehen, w. s. γ) Jmd. üb. = Jmd. überlegen sein in etw.: διαφέρειν τινός τινι od. τι, προ-, ὑπερ-έχειν τινός τινι, ἀπολείπειν τινὰ εἴς τι, ὑπερβάλλειν od. ὑπεραίρειν τινά τινι. — 2) nicht bemerken: παρορᾶν, sp. παραβλέπειν (ist es = „absichtlich übersehen" περιορᾶν); auch παριέναι (ἵημι), παρα-, ἐκ-λείπειν τι; ἀμελεῖν, κατ-, παρ-αμελεῖν τινος. — übersehen (*part.*) ἐκλιπής 2.
überselig τρισμακάριος 2. u. 3., ὁ τρισμακαρίτης, [sp. τρισμακάριστος 2.
übersenden, s. überschicken.

übersetzen 1) *tr.* *a)* hinüberbringen: *περαιοῦν, διαπεραιοῦν, διαβιβάζειν, διάγειν, διακομίζειν, διαπορθμεύειν*, sp. *διαπερᾶν, παρακομίζειν* (über einen Fluss); *ὑπερβιβάζειν* (über einen Berg u. dgl.). *b)* aus einer Sprache in die andere üb.: *μεταγράφειν*, sp. *μεθερμηνεύειν, μεταφράζειν*; in seine Sprache üb. *μεταφέρειν εἰς τὴν ἑαυτοῦ φωνήν* od. *γλῶτταν*. — 2) *intr.* *περᾶν, διαπερᾶν, περαιοῦσθαι* (*aor. P.*; selten im *A.*), *διαπεραιοῦσθαι* (*aor. M.* u. *P.*), *διαβαίνειν*, seltner *διαβάλλειν* (über einen Fluss); *ὑπερβαίνειν, ὑπερβάλλειν, ὑπεραίρειν* (über einen Hügel, Wall u. dgl.). — über einen Graben setzen *ὑπερ-, δια-πηδᾶν τάφρον*.

Uebersetzen, das, 1) über einen Fluss: *ἡ διάβασις*, sp. *ἡ περαίωσις, διαπεραίωσις*; über einen Berg *ἡ ὑπερβολή*, sp. *ὑπέρβασις*. — 2) aus einer Sprache in die andere: *ἡ μετάφρασις* sp.

Uebersetzer *ὁ μεταφράστης* sp., od. *part.*

Uebersetzung, s. Uebersetzen, das.

Uebersicht *ἡ σύνοψις*. — in eine Ueb. bringen *ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἄγειν*.

übersichtig *ὁ ἰλλός, ὁ στράβων, ωνος*, sp. *στραβός* 3. — üb. sein *ἰλλαίνειν*, sp. *στραβίζειν*.

übersichtlich *σύνοπτος, εὐσύνοπτος* 2.; auch *κεφαλαιώδης* 2. (summarisch). — nicht üb. *ἀσύνοπτος* 2.

übersiedeln 1) *tr.* *μετοικίζειν*. — 2) *intr.* *μετοικίζεσθαι* (*P.*), *διοικίζεσθαι, μετοικεῖν*.

Uebersiedelung *ἡ μετοίκησις, μετοικία*, sp. *ὁ μετοικισμός*.

übersieden *ὑπερζεῖν, ὑπερκαχλάζειν, ὑπερπαφλάζειν*.

Uebersieden, das, *ἡ ὑπέρζεσις*.

übersilbern *κατ-, ἐπ-αργυροῦν*. — **übersilbert** *ἐπάργυρος, κατάργυρος* 2.

übersinnlich *ὑπερούσιος* 2. sp.; besser *θεῖος, δαιμόνιος* 3.

überspannen 1) darüber spannen: *ἐπι-, ἐπεν-, περι-τείνειν τί τινι*. — 2) zu sehr spannen: *ὑπερτείνειν* sp.; gew. *ἄγαν* od. *λίαν τείνειν* (*ἐπιτείνειν*). — seine Forderungen üb. *πλείω τοῦ δικαίου αἰτεῖν*. — **überspannt** *ὁ, ἡ, τὸ ἄγαν* od. *λίαν, ὁ, ἡ, τὸ καθ᾽* od. *εἰς ὑπερβολήν, ὑπερβάλλων* 3., auch *ἄμετρος* 2. (unmässig). — üb. sein (geistig) *ὑποκεκινηκέναι*, vgl. Schwärmer.

Ueberspanntheit *ἡ ὑπερβολή*; geistige Ueb., s. Schwärmerei.

überspinnen *περιπλέκειν τί τινι*.

überspringen 1) überspringen *a)* eig. *ὑπερπηδᾶν, ὑπεράλλεσθαι*, auch *διαπηδᾶν*. *b)* übtr. Jmd. üb.: *ἀπολείπειν τινά, προτιμᾶσθαί* (*P.*) *τινος*; ist es = übergehen, nicht berücksichtigen *παραλείπειν τινά* u. *τι, παριέναι* (*ἵημι*), *παρέρχεσθαι, ἀπολείπειν τι*. — 2) überspringen: *διαπηδᾶν ἀπό τινος ἐπί τι, ἐκπηδᾶν ἔκ τινος εἴς τι* (v. einem Gegenstand auf den andern); *ἀποπηδᾶν τινος πρός τινα* (v. einer Partei zu einer andern); *ταχέως μεταβαίνειν* od. *μεταβάλλειν εἴς* od. *ἐπί τι* (in einen Zustand); vgl. übergehen.

Ueberspringen, das, *τὸ ὑπέραλμα* sp., gew. Verba, vgl. Uebergehen, das.

übersprudeln *ὑπερκαχλάζειν*.

überstehen *ἐξαντλεῖν τι, ἀποπονεῖν τι; περιγίγνεσθαί τινος* od. *ἔκ τινος, ἀπαλλάττεσθαί* (*aor. P.*) *τινος, σῴζεσθαι* u. *διασῴζεσθαι* (*P.*) *ἔκ τινος, ἐκσῴζεσθαί* (*P.*) *τινος* od. *ἔκ τινος*; auch *καρτερεῖν τι* (z. B. *λιμόν*).

Ueberstehung durch die vhg. Verba.

übersteigbar *ὑπερβατός* 3.

übersteigen 1) übersteigen: *a)* eig. *ὑπερβαίνειν, ὑπερβάλλειν, ὑπεραίρειν, ὑπερακρίζειν*; auch *γίγνεσθαι ὑπέρ τινος*. *b)* übtr. *α)* überwinden: *περιγίγνεσθαι* od. *κρατεῖν τινος, ἀπολείπειν τινά*. *b)* über etw. hinausgehen: *ὑπερβάλλειν, ὑπεραίρειν, εἶναι ὑπέρ τι* od. *παρά τι*, auch *μείζω* (*μεῖζον*) *εἶναί τινος*. — wenn er etw. hört, das seine Fassungskraft übersteigt *εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούει*; das übersteigt die menschlichen Kräfte *τοῦτο μεῖζόν ἐστιν ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον*; dies übersteigt Alles *οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ᾽ ἄλλα*. — 2) übersteigen: *μεταβαίνειν, μετεκβαίνειν*, sp. *μετεμβαίνειν*. — üb. lassen *μεταβιβάζειν, μετεμβιβάζειν*, sp. *μετεκβιβάζειν*.

Uebersteigen, das, 1) *ἡ ὑπερβολή*. — 2) *ἡ μετάβασις*.

übersteigern, s. überbieten.

übersteiglich, s. übersteigbar.

Uebersteigung *ἡ ὑπερβολή*, sp. *ὑπέρβασις*. — Gew. Verba.

überstimmen 1) durch Stimmenmehrheit besiegen: *νικᾶν τινα ταῖς ψήφοις* od. *τῷ τῶν ψήφων πλήθει, ἐπικρατεῖν τινος ταῖς ψήφοις*. — 2) die Saiten eines Instrumentes: *ὑπερτείνειν*.

überstralen 1) = bestralen, w. s. — 2) durch Glanz übertreffen: *ὑπεραυγάζειν* sp., besser *ὑπερβάλλειν τῇ λαμπρότητι*.

überstreichen, s. bestreichen.

überstreifen 1) überstreifen: *ἀναπτύσσειν, ἀναστέλλειν*. — in etw. üb. *μεταβαίνειν, μεταβάλλειν εἴς* od. *ἐπί τι*. — 2) überstreifen: *ἐπι-, παρα-τρέχειν τι*.

überstreuen, s. bestreuen.

überströmen 1) *tr.* *κατα-, ἐπι-κλύζειν*. — 2) *intr.* *ἐπικλύζειν*, selten *πλημμυρεῖν*; vgl. überfliessen.

Ueberströmen, das, *ἡ ἐπίκλυσις*, sp. *ὁ ἐπικλυσμός*; selten *ἡ πλημμυρίς, ίδος, ἡ πλήμμυρα*.

überstudieren, sich, *ἀμέτρως ὁμιλεῖν τοῖς γράμμασιν*.

überstürzen 1) überstürzen: *ἐπιβάλλειν, ἐπιτιθέναι*. — 2) überstürzen *a)* *intr.* *καταφέρεσθαι* (*P.*), *καταπίπτειν*. — sich üb., s. überschlagen 3). *b)* *tr.* = übereilen, w. s. — sich üb. = übereilen, w. s.

Ueberstürzen, das, 1) *ἡ καταφορά*. — 2) = Uebereilung, w. s.

übertäuben 1) Jmd.: *ἐκκωφεῖν, ἐκκωφοῦν τινα*; auch *ἐκπλήττειν τινά*. — von Jmd. übertäubt werden *διαθρυλεῖσθαι* (*P.*) *ὑπό τινος*. — 2) übertönen: *ὑπερηχεῖν, ὑπερφθέγγεσθαι* sp., besser *κρείττω γίγνεσθαί τινος*; auch durch die Verba *ἀντιπαταγεῖν, ἀντηχεῖν*, z. B. das Sausen des Windes übertäubt das Geräusch ihres Anmarsches *ὁ ἄνεμος ἀντιπαταγεῖ ψόφῳ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτούς*.

übertheuer *ὑπερτίμιος* 2.; *πολυτελής* (2.) *παρὰ τὴν ἀξίαν, πολυτελέστερος* od. *τιμιώτερος* (3.) mit u. ohne *τοῦ δέοντος*.

übertheuern *πλειστηριάζειν, ἐπιτιμᾶν*.

übertölpeln *κατασοφίζεσθαι, παραλογίζεσθαι, παρακρούεσθαί τινα; ὑποσκελίζειν, συκοφαντεῖν τινα*. — Einer der sich leicht üb. lässt *ὁ ὦτος*.

übertönen *ὑπερηχεῖν, ὑπερφθέγγεσθαι* sp.; gew. *κρείττω γίγνεσθαι* od. *εἶναί τινος*; auch durch *ἀντιπαταγεῖν, ἀντηχεῖν*, vgl. übertäuben 2).

übertragen 1) übertragen: *μεταφέρειν, μετακομίζειν*; in eine andere Sprache, s. übersetzen 1) *b*). — 2) übertragen *a)* Jmd. etw.: *ἀνατιθέναι, ἐπι-, προσ-τάττειν, ἐντέλλεσθαι, ἐπιτρέπειν τινί τι*. *b)* Jmd. üb. = Jmd. ersetzen: *παρέχειν* od. *ὑπέχειν τὴν τάξιν τινός*; = für Jmd. bezahlen *τὴν τιμὴν τελεῖν ὑπέρ τινος*. *c)* ein Kleid, s. abnützen. — **übertragen** (*part.*) *κατατετριμμένος* 3. (abgenützt; ein üb. Kleid *ὁ τρίβων, ωνος, dem. τὸ τριβώνιον*); *μεταφορικός* 3. (v. uneigentlicher Bedeutung; ein üb. Ausdruck *ἡ μεταφορά*).

Uebertragung 1) v. einem Ort zum andern: ἡ μεταφορά, sp. κομιδή; Ueb. der Bedeutung von einem Worte auf das andere ἡ μεταφορά; übrigens s. Uebersetzung 2). — 2) eines Geschäftes: ἡ ἐπιτροπή.

übertreffen, Jmd. in etw. ὑπερφέρειν, ὑπερέχειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναί τινος τινι; ὑπερβάλλειν (u. *M.*), ὑπερβαίνειν, ὑπεραίρειν, ὑπερπηδᾶν, ὑπερακοντίζειν, ὑπερπαίειν τινά τινι; ὑπερτείνειν τινός u. τινά τινι; προέχειν τινός τινι, εἴς (πρός, κατά) τι, ἔν τινι, selten τινά τινι; διαφέρειν τινός τινι, εἴς τι, ἔν τινι; παριέναι, παρατρέχειν τινά τινι; νικᾶν τινά τινι od. m. *part.*; κρείττω εἶναί τινός τι od. εἴς τι; κρατιστεύειν τινὸς ἔν τινι, sp. παραφέρειν τινά τινι. — Alle üb. ἀριστεύειν, πρωτεύειν (sp. πρωτιστεύειν), κρατιστεύειν πάντων. — Jmd. an Ruhm od. Beifall üb. παρευδοκιμεῖν τινα sp. — an Zahl üb. πολλαπλάσιον εἶναί τινος, περιττεύειν τινός. — von Jmd. übertroffen werden in etw. ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος od. νικᾶσθαι (*P.*) ὑπό τινος m. *part.* — die Erwartung übertreffend κρείττων (2.) τῆς ἐλπίδος.

übertreiben 1) hinübertreiben: διελαύνειν. — 2) zu sehr antreiben: ἐλαύνοντα καταπονεῖν. — 3) beim Erzählen: ὑπερβολὰς λέγειν, ὑπερβάλλειν; etw. üb. ὑπερβάλλεσθαί τι; αἴρειν τι τῷ λόγῳ; ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμεῖν τι; δεινοῦν τι ἐπὶ τὰ μείζω, sp. ἐκδεινοῦν τι, δεινοποιεῖν τι (besser δεινὸν ποιεῖσθαί τι); ἐπιτραγῳδεῖν, seltner ἐκ-, παρα-τραγῳδεῖν τι (σεμνοῦν τι Hdt.). — im Lobe üb. ὑπερεπαινεῖν, sp. ὑπερεπαίρειν; seine Forderungen üb. πλείω τοῦ δικαίου αἰτεῖν; er übertrieb so sehr seine Forderungen dass ... τοσαῦτα ᾔτησεν ὑπερβάλλων ὥστε ... — übh. etw. ohne Mass thun ὑπερβαλλόντως od. ἀμέτρως χρῆσθαί τινι; es mit der Ehrsucht üb. ὑπερβαλλούσῃ χρῆσθαι τῇ φιλοτιμίᾳ. — Alles üb. ἀμέτρως ἔχειν εἰς πάντα.

Uebertreibung ἡ ὑπερβολή, ἡ ἀμετρία (Masslosigkeit). — in der Rede ἡ δείνωσις. — mit Ueb. εἰς od. καθ' ὑπερβολήν, ὑπερβαλλόντως, ὑπερβεβλημένως, sp. ὑπερβολικῶς; auch ἀμέτρως.

übertreten; 1) über treten *a*) v. Gewässern: ὑπερβαίνειν, ὑπεραίρειν (εἰς τὰ χωρία); ἐπικλύζειν, κατακλύζειν (τὰ χωρία). *b*) zu einer Partei üb.: ἀφ-, μεθ-ίστασθαι (ἀπο-, μετα-στῆναι) πρός τινα; προσχωρεῖν τινι u. πρός τινα, vgl. übergehen 2) *c*). — 2) übertreten *a*) ein Gesetz, einen Vertrag: ὑπερβαίνειν, παραβαίνειν τι, vgl. überschreiten 2). *b*) den Fuss, Schuh, s. vertreten.

Uebertreter ὁ παρα-, ὑπερ-βαίνων, οντος, ὁ παρα-, ὑπερ-βάς, άντος u. ä. *part.*

Uebertretung ἡ παράβασις sp.; v. Gesetzen ἡ παρανομία, vgl. Ueberschreitung; häufig Verba.

Uebertretungsfall; im Ueb. ἐάν τις παραβῇ τὸν νόμον, ἐάν τις παρανομήσῃ u. dgl.

übertrieben ὑπερβάλλων 3., ὁ, ἡ, τὸ καθ' od. εἰς ὑπερβολήν, ὁ, ἡ, τὸ ἄγαν od. λίαν, περιττός 3., κατακορής 2., auch ἄμετρος 2., δεινός 3. — nicht selten durch Zsstzgen mit ὑπέρ, z. B. üb. philosophieren ὑπερφιλοσοφεῖν, üb. ehrgeizig, furchtsam ὑπερφιλότιμος, ὑπέρφοβος 2. u. dgl. — er machte so üb. Forderungen ᾔτησε τοσαῦτα ὑπερβάλλων.

übertrinken ὑπερπίνειν, ὑπερεμπίπλασθαι (*P.*) ποτοῦ.

Uebertritt ἡ πρός τινα ἀπόστασις, sp. ἡ προσχώρησις.

übertünchen κονιᾶν, καταλευκοῦν, sp. καταλευκαίνειν. — dünn üb. ἐπιλεπτύνειν τιτάνῳ. —

übertüncht κονιατός, κεκονιαμένος 3.; übtr. ἐπίπλαστος 2.; mit etw. üb. sein περιπεπεμμένον od. περιπεπλασμένον εἶναί τινι.

Uebertünchen, das, ἡ κονίασις.

übervoll ὑπέρπλεως, ὑπερπλήρης 2. sp., besser κατάπλεως 2.; auch ὑπέργομος 2. — v. Gefässen ὑπερχειλής 2. — üb. machen ὑπερπιμπλάναι, ὑπερεμπιπλάναι, ὑπερπληροῦν, ὑπεργεμίζειν. — üb. sein ὑπερεμπεπλῆσθαι, ὑπερπεπληρῶσθαι, ὑπεργέμειν.

übervortheilen πλεονεκτεῖν τινος, sp. τινα; παρακρούεσθαι, παραλογίζεσθαί τινα. — um 100 Drachmen übervortheilt werden πλεονεκτεῖσθαι ἑκατὸν δραχμαῖς.

Uebervortheilung ἡ πλεονεξία, τὸ πλεονέκτημα; ἡ παράκρουσις, ὁ παραλογισμός.

überwachen ἐπισκοπεῖν τινα u. τι; vgl. beaufsichtigen.

überwachsen 1) *tr.* *a*) eig. über etw. hinüberwachsen: ὑπερφύεσθαι (-φῦναι); gew. καλύπτειν, ἐπι-, περι-, κατα-καλύπτειν; σκιάζειν, κατα-, ἐπι-σκιάζειν. *b*) im Wachsen übertreffen: ὑπερφύεσθαί τινα u. τι (auch bildl. = Jmd. übertreffen, an etw. τινί), μείζω φύεσθαί τινος. — 2) *refl.* sich üb.: ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος od. μῆκος λαμβάνειν.

überwältigen ὑπερβιάζεσθαί τινα; κρατεῖν τινος u. τινα, ἐπι-, κατα-κρατεῖν τινος, περιγίγνεσθαί τινος, κρείττω γίγνεσθαί τινος, χειροῦσθαι u. νικᾶν τινα, sp. καταγωνίζεσθαί τινα, κατισχύειν τινά u. τινός, ὑπερδυναμοῦν, ὑπερδυναστεύειν τινά; vgl. unterwerfen, unterjochen. — im Bes.: im Kriege üb. καταπολεμεῖν τινα; im Ringen καταπαλαίειν τινά; im Zweikampfe üb. καταμονομαχεῖν τινα sp. — von Jmd. überwältigt werden ἡττᾶσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ἥττω γίγνεσθαί τινος, νικᾶσθαι (*P.*) ὑπό τινος.

Ueberwältigen, das, **Ueberwältigung** ἡ ἐπικράτησις (selten ἐπικράτεια, sp. κατακράτησις), ἡ χείρωσις, sp. ὁ καταγωνισμός, ἡ καταπολέμησις, καταπάλαισις. — die Kunst des Ueb. ἡ χειρωτικὴ τέχνη.

überwärmen ὑποθερμαίνειν.

überwallen ὑπερζεῖν, ὑπερκαχλάζειν, ὑπερπαφλάζειν.

überwalzen ἐπικυλινδροῦν.

überweben περιυφαίνειν τί τινι.

überweise ὑπέρσοφος 2.; καθ' od. εἰς ὑπερβολὴν σοφός 3.

überweisen 1) Jmd. etw. üb. = zuweisen, übertragen 2) *a*). — 2) Jmd. üb. = überführen 2).

überweissen, s. übertünchen.

Ueberweisung, s. Ueberführung.

überwerfen 1) überwerfen, e. Kleid: περιβάλλειν („sich üb." durch d. *M.*). — 2) überwerfen sich mit Jmd.: διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, διίστασθαι (διαστῆναι) πρός τινα, προσκρούειν τινί; auch διαφορὰ γίγνεταί τινι πρός τινα.

überwichtig ὑπερβαρής 2. (ion. ὑπέρβαρυς, υ); übtr. ὑπερμεγέθης 2.; auch allg. περιττός 3.

überwickeln περιειλεῖν, περιπλέκειν τί τινι.

Ueberwickeln, das, ἡ περιείλησις, περιπλοκή.

überwiegen 1) überwiegen: ῥοπήν (sp. ἐπιρροπήν) ἔχειν od. λαμβάνειν, ῥέπειν, bei sehr sp. ὑπερσταθμίζεσθαι, ὑπερταλαντᾶν (-τεύειν, -τίζειν). — 2) überwiegen: κρείττω εἶναί τινος; ὑπερβάλλειν (u. *M.*), ὑπεραίρειν τι; ὑπερτείνειν τινός u. τι.

überwiegend κρείττων, μείζων 2., ὑπερβάλλων 3.

überwinden = überwältigen, w. s. — sich selbst üb. κρείττω γίγνεσθαι ἑαυτοῦ. — die Leidenschaften, den Zorn u. dgl. üb. κρείττω γίγνεσθαι od. κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν, τῆς ὀργῆς, καταστέλλειν τὰς ἐπιθυμίας, κατέχειν τὴν ὀργήν. — Hindernisse üb. ὑπερβάλλειν, ὑπεξαιρεῖν (u. *M.*) τὰ ἐμποδών. — sich üb. können ἀνέχεσθαι m.

part., ὑπομένειν m. *part.* u. *inf.*, τολμᾶν (mehr poet. τλῆναι) m. *inf.* [*part.*
Ueberwinder ὁ νικῶν, ὁ νικήσας, κρατήσας u. ä.
Ueberwindung 1) = Ueberwältigung, w. s.; auch ἡ καταστροφή (Unterjochung). — 2) Selbstbeherrschung: ἡ ἐγκράτεια, σωφροσύνη. — es bedarf vieler Ueb. πολλῆς ἐγκρατείας δεῖ. — es gehört viele Ueb. dazu οὐ πάνυ ἀνεκτόν ἐστιν.
überwintern 1) *intr.* χειμάζειν, δια-, παρα-χειμάζειν, χειμερίζειν, διάγειν τὸν χειμῶνα; v. Pflanzen διετίζειν. — 2) *tr.* διαφυλάττειν τὸν χειμῶνα od. διασῴζειν διὰ τοῦ χειμῶνος.
Ueberwinterung ἡ χειμασία, sp. παραχειμασία.
überwölben ἀποχειοῦν.
überwölken νεφέλαις κρύπτειν. — der Himmel überwölkt sich συννεφεῖ; der Himmel hat sich überwölkt συννένοφεν. — überwölkt συννεφής 2.
überwogen 1) ü b e r wogen: ἐκκυμαίνειν. — 2) überw o g e n: ὑπεραίρειν εἴς τι; κατα-, ἐπι-κλύζειν τι. [βλῆμα.
Ueberwurf ἡ περιβολή, τὸ περιβόλαιον, τὸ κατά-
überzählen ἀναπεμπάζεσθαι, λογίζεσθαι, δια-, ἐπι-λογίζεσθαι.
überzählig περιττός 3., πλεονάζων 3.; v. Gliedern eines Körpers παραφυόμενος 3. — üb. sein περιττεύειν, πλεονάζειν; v. Gliedern παραφύεσθαι.
Ueberzähligkeit ἡ περιττότης, τὸ περιττόν.
Ueberzahl τὸ ὑπερβάλλον πλῆθος, τὸ πλέον, οἱ πλείους.
überzeugen πείθειν, ἀνα-, κατα-πείθειν (Jmd. von etw. τινά τι), πίστιν ἐμποιεῖν τινι, ἀναγκάζειν τινά (durch Vernunftgründe); ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν (überweisen); διδάσκειν τινά τι (belehren). — sich durch Jmd. von etw. üb. lassen πείθεσθαί (*P.*) τινί τι od. ὅτι (ὡς). — überzeugt sein πεπεῖσθαι, πεποιθέναι, πιστεύειν, auch τὴν γνώμην ἔχειν, z. B. seid üb., dass ich nicht nachgeben werde ὡς ἐμοῦ οὐ συγχωρήσοντος οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. — davon bin ich üb. dass ... ἐκεῖνο πέπεισμαι ὡς ... od. τοῦτ' εὖ οἶδα ὅτι ... — von der Richtigkeit einer Sache üb. sein πεπεῖσθαι ὀρθῶς ἔχειν τι. — sich von etw. üb. σαφῶς γιγνώσκειν τι, καταμανθάνειν τι. — ich kann mich nicht üb. οὐ πείθω ἐμαυτόν. — die Gabe zu üb. ἡ πιθανότης. — **überzeugend** πειστικός (πιστικός), πιθανός 3., ἀναπειστήριος 3., πιστός 3.; nicht üb. ἀπίθανος 2. — leicht, schwer zu üb., s. überreden.
Ueberzeugung 1) *intr.* ἡ πίστις, τὸ πεπεῖσθαι (πεποιθέναι, πιστεύειν). — die Ueb. haben = überzeugt sein, s. überzeugen. — das ist meine Ueb. οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω. — zu einer Ueb. bringen, gelangen, s. überzeugen; Jmd. zu einer anderen Ueb. bringen μεταπείθειν τινά; zu einer anderen Ueb. gelangen μεταπείθεσθαι (*P.*), μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν. — schwer zu einer anderen Ueb. zu bringen δυσανάπειστος 2. — in od. bei dieser Ueb. οὕτω γιγνώσκων 3.; in der Ueb. dass ... πεπεισμένος (3.) ὅτι ..., häufig durch ὡς m. *part.* od. *adj.* u. *subst.* (auch m. *gen.* od. *acc. abs.*), z. B. er nahm ihn mit in der Ueb. dass er sein Freund sei ἔλαβεν αὐτὸν ὡς φίλον, die Väter halten die Söhne von schlechten Menschen fern, in der Ueb., dass die Gesellschaft der Schlechten eine Vernichtung der Tugend sei οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀπείργουσι κακῶν ἀνθρώπων ὡς τὴν τῶν κακῶν ὁμιλίαν κατάλυσιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς od. ὡς τῆς τῶν κακῶν ὁμιλίας καταλύσεως οὔσης τῆς ἀρετῆς. — ich thue etw. gegen meine Ueb. οὐχ ἑκὼν od. ἄκων ποιῶ τι. — nach bester, gewissenhafter Ueb. γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ. — 2) *tr.* ἡ πειθώ, οῦς, τὸ πείθειν.
Ueberzeugungsgabe ἡ πειθώ, οῦς, ἡ πιθανότης.
Ueberzeugungsgrund ἡ πειθώ, οῦς, ἡ πίστις, τὸ πιστόν. [gungsgabe.
Ueberzeugungskraft ἡ πίστις, vgl. Ueberzeu-
Ueberzeugungsmittel, s. Ueberzeugungsgrund.
überziehen 1) ü b e r ziehen, ein Kleid: περιβάλλεσθαι, ἐπενδύεσθαι (ἐπενδύνειν). — 2) überz i e h e n, etw. m. etw.: ἐν-, περι-τείνειν τί τινι; καλύπτειν, περικαλύπτειν τί τινι; περιχρίειν, περι-, ἐμ-πλάττειν τί τινι, περιχεῖν τινί τι. — mit Gold, Silber, Kupfer, Eisen üb. καταχρυσοῦν, κατ-, ἐπ-αργυροῦν, καταχαλκοῦν, κατασιδηροῦν; damit überzogen κατάχρυσος (ἐπίχρυσος), κατάργυρος (ἐπάργυρος), ἐπίχαλκος (κατάχαλκος) 2. — mit Leder üb. καταβυρσοῦν. — mit Farbe üb. ἐπιχρωματίζειν χρώματά τινι, ἐπιχρώζειν u. ἐπιχρωννύναι τι. — mit Wolken üb. κρύπτειν νεφέλαις, vgl. überwölken. — bildl. Jmd. mit Krieg üb. πόλεμον ἐπιφέρειν τινί; πόλεμον ἐκφέρειν πρός (ἐπί) τινα, sp. τινί; πόλεμον ποιεῖσθαί τινι; ein Land mit Krieg üb. πολέμῳ κατ-
Ueberzieher, s. Ueberrock. [έχειν χώραν.
überzinnen καλύπτειν od. περιπλάττειν καττιτέρῳ. [σάκχαρ.
überzuckern περιπλάττειν τι σάκχαρι od. τινὶ
Ueberzug τὸ ἔλυτρον, τὸ ἐπι-, περι-κάλυμμα; der Ueb. für Kissen webt ὁ τυλυφάντης.
überzwerch κατὰ διάμετρον.
üblich νομιζόμενος 3., νόμιμος 3. u. 2., καθεστώς 3., συνήθης 2., εἰωθώς 3.; in einem Lande ἐπιχώριος 3. u. 2. — übl. sein νομίζεσθαι (*P.*), ἐν ἔθει εἶναι, καθεστάναι, in einem Lande ἐπιχωριάζειν (u. *M.*), gew. ἐπιχώριον εἶναι. — es ist bei ihnen übl. νομίζουσιν, νενόμισται od. ἐν ἔθει ἐστὶν αὐτοῖς, ἔθος καθέστηκεν αὐτοῖς, ἐπιχώριόν ἐστιν od. ἐπιχωριάζει (ἐν) αὐτοῖς. — so wie es übl. ist κατὰ τὸ εἰωθός, auch τὸ νο-
Ueblìgkeit, s. Uebelkeit. [μιζόμενον.
übrig λοιπός 3., ἐπί-, περί-, ὑπό-, κατά-λοιπος 2., περιλιπής, ὑπολιπής, selten ἐπιλιπής 2. od. durch die *part.* der Verba λείπειν, κατα-, περι-, ὑπο-λείπειν („übr. lassen"). — „übr. bleiben" durch d. *P.* der angeführten Verba, auch durch λοιπὸν u. s. w. εἶναι, auch περιεῖναι, περιγίγνεσθαι. — es bleibt mir übr. λοιπόν ἐστί μοι, περίεστι od. περιγίγνεταί μοι. — übr. behalten περιποιεῖν (u. *M.*). — ein Uebriges thun πλέον ποιεῖν τοῦ δέοντος. — Ist es = der, die, das Andere ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο; die Uebr. οἱ ἄλλοι, οἱ ἕτεροι. — im Uebr. = übrigens, w. s.
übrigens τὰ ἄλλα (τἄλλα), τὰ δ' ἄλλα. — als *conj.* ἀλλά, μέντοι (letzteres postpositiv).
Uebung ἡ γυμνασία (τὸ γυμνάσιον, sp. τὸ γύμνασμα; bes. Leibesübung); ἡ ἄσκησις, τὸ ἄσκημα, ἡ μελέτη, τὸ μελέτημα, ἡ ἐπιτήδευσις, ἡ τριβή, διατριβή; τὸ διαπόνημα (anstrengende Ueb.); ist es = die durch Ueb. erlangte Fertigkeit ἡ τριβή, ἡ συνήθεια. — Ueb. des Leibes ἡ σωμασκία; der Stimme ἡ φωνασκία. — eine Ueb. in etw. anstellen ἄσκησιν od. μελέτην ποιεῖσθαί τινος; ἀσκεῖν, μελετᾶν, ἐπιτηδεύειν τι. — etw. in Ueb. haben γεγυμνάσθαι περί od. πρός τι, ἔν τινι, auch γεγυμνάσθαι τι. — durch Ueb. zu erlangen ἀσκητός 3. — ohne Ueb. ἀγύμναστος, ἀνάσκητος, ἀμελέτητος 2. — Mangel an Ueb. ἡ ἀμελετησία.
Uebungsplatz τὸ γυμνάσιον, ὁ δρόμος.
Uebungszeit ὁ τῆς ἀσκήσεως od. τῆς μελέτης χρόνος.
üppig τρυφερός, ἁβρός 3., mehr poet. χλιδανός 3.;

v. Pers. ἀσελγής, ἀκόλαστος, ἄσωτος 2. (ausschweifend). — üpp. lebend ἁβροδίαιτος, ἁβρόβιος 2.; üpp. Lebensweise τὸ ἁβροδίαιτον. — üpp. Wiesen λειμῶνες ἄφθονοι. — üpp. leben τρυφερῶς ζῆν, ἁβροτέρᾳ τῇ διαίτῃ χρῆσθαι, ἁβρότητι χλιδαίνεσθαι (*P.*). — üpp. sein τρυφᾶν, σπαργᾶν, χλιδᾶν (v. Pers.); σφριγᾶν, σπαργᾶν (vom Körper u. einzelnen Theilen desselben); ἐξανθεῖν, ἐξυβρίζειν (v. Pflanzen); ὀργᾶν (v. Pflanzen u. Boden). — die Erde ist bedeckt mit üpp. Grün ἡ γῆ ἐξανθεῖ. — üpp. Jugendfülle ἡ σπαργῶσα ἀκμή; von üpp. Jugendfülle strotzen σφριγᾶν ἥβῃ.

Ueppigkeit ἡ τρυφή, ἁβρότης, χλιδή (sp. τρυφερότης); ἡ ἀσέλγεια, ἀκολασία (ἀκολαστία), ἀσωτία (Ausschweifung); v. Körper u. seinen Theilen τὸ σφρίγος, ἡ σπάργωσις. — in Uepp. verfallen ἐξίστασθαι od. ἐξοκέλλειν εἰς τρυφήν, ἐκτρυφᾶν; in grössere Uepp. verfallen ἐξίστασθαι εἰς τὸ τρυφερώτερον.

Ufer ἡ ὄχθη (u. *pl.*; U. eines Flusses); ἡ ἀκτή, ὁ αἰγιαλός (U. des Meeres; u. zw. ersteres: das schroffe, steile, letzteres: das flache); ἡ ῥαχία (felsiges Meeresufer); ὁ (ἡ) θίς, θινός (Düne); ἡ ἠών, όνος (gew. Meerufer); τὰ χείλη (Rand; allg.).

Uferaas τὸ ἐφήμερον. [sp. ὁ τρωγλίτης.

Uferschwalbe ὁ κύψελος, ὁ ἄπους, *gen.* ἄποδος,

Uhr τὸ ὡρολόγιον, sp. τὸ ὡροσκόπιον (natürl. von der Sonnen-, Wasseruhr zu verstehen). — wie viel U. ist es? ποσάπους ἡ σκιά; ποσάπουν τὸ στοιχεῖον; — es ist noch nicht 7 Uhr (Morgens) ὁ γνώμων οὔπω σκιάζει τὴν τρίτην (im Sommer), τὴν πρώτην (im Winter) u. dgl. — nach der U. sehen ἐπιμετρεῖν od. σκοπεῖν τὴν σκιάν.

Uhrfeder, vgl. Feder 3).

Uhrmacher ὁ κατασκευάζων ὡρολόγια, ὁ ὡρολο-

Uhrwerk τὸ τοῦ ὡρολογίου μηχάνημα. [γοποιός.

Uhrzeiger (an der Sonnenuhr) ὁ γνώμων, ονος, τὸ στοιχεῖον.

Uhu ὁ βύας. — wie ein U. schreien βύζειν.

Ulme ἡ πτελέα. — von der U. πτελέινος 3.

ulmenartig πτελεώδης 2.

Ulmenhain, -wald ὁ πτελεών, ῶνος sp. [νος 3.

Ulmenholz τὰ πτελέινα ξύλα. — von U. πτελέι-

um I) *praep.* 1) örtlich: περί, seltner ἀμφί m. *acc.*; da wo ein Verhältniss der Ruhe bezeichnet werden soll, auch περί m. *dat.* — um Jmd. sein εἶναι ἀμφί od. περί τινα, σύν τινι, συνεῖναί τινι; Jmd. um sich haben ἔχειν τινὰ μεθ' ἑαυτοῦ. — Häufig gebraucht man mit περί zsgstzte Verba, z. B. Jmd. um den Hals fallen περιβάλλειν od. περιλαμβάνειν τινά, rings um die Stadt gehen κύκλῳ περιιέναι τὴν πόλιν, sich um etw. erstrecken περιέχειν τι. — 2) zeitlich: περί u. ἀμφί m. *acc.*, z. B. um Mittag περὶ (ἀμφὶ) μέσην τὴν ἡμέραν, um Mitternacht περὶ μέσας νύκτας; um dieselbe Zeit κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. — 3) in anderen übertragenen Verhältnissen *a*) zur Bezeichnung der Folge u. wechselweisen Uebernahme v. etw., z. B. Einer um den Anderen ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, ἄλλος ἐξ ἄλλου, ἄλλος μετ' ἄλλον, ἐν τῷ μέρει ἕκαστος; einen Tag um den andern παρ' ἡμέραν; ein Wort um das andere sprechen λόγον ἐκ λόγου λέγειν. *b*) zur Angabe des Masses: παρά m. *acc.*, z. B. um vieles παρὰ πολύ, um ein Haar παρὰ μικρὸν (sp. παρ' ὀλίγον), auch ὀλίγου od. μικροῦ δεῖν; doch bei weitem häufiger steht der blosse *dat.*, z. B. um einen Kopf grösser sein als Jmd. μείζω εἶναί τινος (αὐτῇ) τῇ κεφαλῇ; um fünf Fuss höher sein πέντε ποσὶν ὑψηλότερον εἶναί τινος od. ὑπερβάλλειν τι; zehn ist um zwei mehr als acht τὰ δέκα τῶν ὀκτὼ δυοῖν πλείω ἐστίν; um vieles besser πολλῷ ἀμείνων 2.; er gewann einen Vorsprung um eine grosse Strecke πολλῷ προὔλαβεν; um so viel wie od. als … τοσοῦτον ὅσον …; um so viel mehr als … τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ … *c*) zur Bezeichnung der Bedingung, unter welcher man irgend etw. leistet: ἐπί m. *dat.*, z. B. um Lohn ἐπὶ μισθῷ, daneben auch μισθοῦ. *d*) zur Bezeichnung des Werthes od. Preises: ἐπί m. *dat.*, ἀντί m. *gen.*, gew. der blosse *gen.*, z. B. um hohen Preis ἐπὶ πολλῷ od. πολλοῦ; um welchen Preis? ἐπὶ πόσῳ; πόσου; um vieles Geld πολλῶν χρημάτων u. ἀντὶ πολλῶν χρημάτων. — Jmd. um etw. strafen τιμᾶν τινί τινος, ζημιοῦν τινά τινι. *e*) zur Bezeichnung des Gegenstandes einer Bemühung: περί, seltner ὑπέρ m. *gen.*, z. B. um etw. kämpfen μάχεσθαι περί od. ὑπέρ τινος, um etw. würfeln κυβεύειν περί τινος; daneben finden sich auch andere Constructionen, wie: um etw. bitten δεῖσθαί (*DP.*) τινος, sich um etw. kümmern φροντίζειν od. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, um etw. fürchten δεδιέναι od. φοβεῖσθαι (*aor. P.*) περί od. ὑπέρ τινος, περί τινι, sich um Jmd. verdient machen ὠφελεῖν od. εὐεργετεῖν τινα, sich viele Verdienste um Jmd. erwerben πολλοῦ ἄξιον γίγνεσθαί τινι u. dgl. m. *f*) zur Angabe einer Veranlassung „um … willen“: ἕνεκα od. χάριν m. *gen.*, ἐπί m. *dat.*, διά m. *acc.*, z. B. um deinetwillen σοῦ χάριν od. ἕνεκα, σὴν χάριν, etw. um des Gewinnes willen thun ἐπὶ κέρδει ποιεῖν τι. — sich um etw. betrüben λυπεῖσθαί (*P.*) τινι, ἐπί τινι, διά τι. — Jmd. um etw. beneiden φθονεῖν τινί τινος, ζηλοῦν τινά τινος. — um etw. weinen κλαίειν τι. — Jmd. um einer Sache willen loben ἐπαινεῖν τινα ἐπί τινι, πρός od. εἴς τι. — um der Götter willen πρὸς θεῶν. *g*) zur Angabe einer Beziehung = in Betreff: περί od. κατά m. *acc.*, z. B. es steht gut (schlecht) um etw. καλῶς (κακῶς) ἔχει (τὰ) περί τι od. (τὰ) κατά τι; wie steht es um dich? πῶς ἔχει τὰ περί σε; πῶς ἔχεις; — wie ist dir um's Herz? πῶς ἔχεις γνώμης; — es ist eine herrliche Sache um die Tugend καλόν γε ἡ ἀρετή. — es ist Schade um ihn ἄξιός ἐστιν ἐλεεῖν od. θρηνεῖν. *h*) zur Bezeichnung des Gegenstandes, dessen man verlustig wird, z. B. um etw. kommen ἀποβάλλειν od. ἀπολλύναι τι, στερεῖσθαι, ἀποστερεῖσθαί (*P.*) τινος u. τι, ἐκπίπτειν τινός; Jmd. um etw. bringen ἀποστερεῖν τινά τινος u. τι, ἐκβάλλειν τινά τινος; ums Leben kommen, s. Leben. — es ist um etw. geschehen ἀπόλωλέ τι, φροῦδόν ἐστί τι, ἔρρει od. οἴχεταί τι; es ist um mich geschehen ὄλωλα, ἀπόλωλα, φροῦδός εἰμι, οἴχομαι. — II) *conj.* „um zu“ [vgl. I) 3) *f*)]: ὑπὲρ od. ἕνεκα τοῦ m. *inf.*, auch bloss τοῦ m. *inf.*, ἐπὶ τῷ m. *inf.*, πρὸς τὸ m. *inf.*; auch der blosse *inf.* (zuweilen m. ὡς od. ὥστε), z. B. er liess die Hälfte des Heeres zurück um das Lager zu bewachen κατέλιπε τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος φυλάττειν τὸ στρατόπεδον. Daneben gebraucht man das *part. fut.* (auch m. ὡς), z. B. sie liefen herbei um zu helfen προσέδραμον βοηθήσοντες, od. die Umschreibung mit βουλόμενος, z. B. sie kamen um Geld einzutreiben ἦλθον βουλόμενοι χρήματα εἰσπράξασθαι; endlich gebraucht man auch die Form des Finalsatzes mit den Partikeln ὅπως, ὡς, ἵνα, die sich nach einem Haupttempus m. dem *conj.* (u. zw. ὅπως, ὡς auch m. dem *conj.* m. ἄν, doch niemals ἵνα ἄν), nach einem historischen Tempus gew. m. dem *opt.* verbinden. Nach ὅπως folgt auch der *ind. fut.*, der nach historischen Temporibus in den *opt.* übergehen kann. Zu bemerken ist noch, dass solche Sätze auch durch Substantive im *dat.* m.

der *praep.* ἐπί gegeben werden können, z. B. Keiner nimmt mit freiem Willen Geschenke, um sich selbst zu schaden δῶρα ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κακῷ οὐδεὶς ἑκὼν λαμβάνει; etw. lernen, um daraus ein Gewerbe zu machen μανθάνειν τι ἐπὶ τέχνῃ; ferner dass bei Fragesätzen solche Sätze im Griech. zu Hauptsätzen werden, während der regierende Satz im Deutschen in einen Participialsatz umgewandelt wird, z. B. was müssen wir thun, um Frieden zu bekommen? τί ποιοῦντες εἰρήνης τευξόμεθα; — III) als *adv.* um sein = vergangen, verflossen sein, s. vergehen, verfliessen; das ist weit um μακρὰ ἡ περίοδος αὕτη. — um u. um = ringsum, w. s. — rechts, links um, s. rechts, links.

umackern 1) rings herum ackern: κύκλῳ ἀροῦν. — 2) ackernd bearbeiten: στρέφειν τῷ ἀρότρῳ (ἀροῦντα), auch bloss ἀροῦν, καταροῦν; μεταβάλλειν τὴν γῆν (allg.); νεοῦν (eine Brache; sp.); δεύτερον od. ἐκ δευτέρου ἀροῦν (schon bestelltes Land).

Umackern, das, ὁ ἄροτος; einer Brache ὁ νεατός, sp. ἡ νέωσις.

umändern μεταβάλλειν (u. *M.*), μεταποιεῖν, μεταλλάττειν, ἀλλοιοῦν; μεθαρμόττειν (bes. zum Bessern); μεθιστάναι, μετατιθέναι (u. *M.*), μεθιδρύειν (eig. anders stellen); μεταστρέφειν eig. umdrehen); μετασκευάζειν (anders einrichten); μετακοσμεῖν (umordnen); μεταπλάττειν (umbilden); μεταχαράττειν (eig. umprägen). — seine Meinung um. μετατίθεσθαι; μεταβάλλεσθαι (seltner *A.*). — sich um. μεταβάλλειν, μεθίστασθαι (μεταστῆναι), ἐξίστασθαι; ἀλλοιοῦσθαι (*P.*; τὴν γνώμην), ἄλλον γίγνεσθαι; μεθαρμόττεσθαι (*P.*). — die Verhältnisse haben sich dahin umgeändert εἰς τοῦτο τὰ πράγματα περιέστηκεν.

Umänderung ἡ μεταβολή, ἡ μεταλλαγή (selten μετάλλαξις), ἡ ἀλλοίωσις, ἡ μετάθεσις, μετάστασις, μεθίδρυσις, μετακόσμησις, sp. μετασκευή, μεταποίησις.

umarbeiten μεταποιεῖν, μεταπλάττειν; ein Buch, s. überarbeiten. — vgl. übr. umackern, umgestalten, umkehren.

Umarbeitung ἡ μεταποίησις sp.; auch = Ueberarbeitung, w. s.

umarmen περιβάλλειν, περιλαμβάνειν, περιπτύσσεσθαί τινα (poet. u. sp. περιπτύσσειν τινὰ ταῖς χερσίν), seltner προσπτύσσεσθαι, ἐναγκαλίζεσθαί τινα; auch περιπλέκεσθαί (*P.*) τινι, περιχεῖσθαί (*P.*) τινι.

Umarmung ἡ περιβολή, περιπλοκή, sp. περίπτυξις.

umbauen 1) umbauen: μετοικοδομεῖν. — 2) umbauen: περιοικοδομεῖν.

umbehalten περιβεβλημένον od. ἠμφιεσμένον ἔχειν τι; οὐ περιαιρεῖσθαι od. οὐκ ἀποδύεσθαί τι.

umbetten μεθυποστρωννύναι.

Umbetten, das, ἡ μεθυπόστρωσις.

umbeugen = umbiegen 1).

umbiegen 1) *tr.* κάμπτειν, ἐπι-, ἐγ-, κατα-κάμπτειν; ἐπι-, περι-κλᾶν (einbiegen); ἀνακάμπτειν, ἀνακλᾶν (rückwärts biegen). — 2) *intr.* ἐπι-, ἀνα-κάμπτειν; καμπὴν od. καμπτῆρα ποιεῖσθαι.

Umbiegung ἡ ἐπικαμπή, sp. ἐπίκαμψις; auch ἡ ἀνάκαμψις.

umbilden μετα-, ἀνα-πλάττειν, selten παραπλάττειν; μετασχηματίζειν, μεταμορφοῦν, sp. ἀναμορφοῦν; vgl. umändern. — sich um. μετασχηματίζεσθαι (*P.*), μεταβάλλειν εἰς ἄλλο εἶδος. — Jmd. um (durch Erziehung) μεταπαιδεύειν.

Umbildung ἡ ἀνάπλασις (sp. ἡ μετάπλασις, ὁ μεταπλασμός, παραπλασμός); ἡ μετασχημάτισις, ὁ μετασχηματισμός, ἡ μεταμόρφωσις. — Ist es = das Umgebildete: τὸ ἀνάπλασμα.

umbinden 1) etw. um etw.: περιδεῖν (u. *M.*), auch ἀνα-, δια-δεῖν τί τινι; περιάπτειν τί τινι; sich Sohlen um. ὑποδεῖσθαι. — 2) anders binden: μεταδεῖν.

umblasen, mit dem Athem φυσῶντα ἀνατρέπειν; vom Winde ἐπιπνεύσαντα ἀνατρέπειν od. καταβάλλειν.

umblicken περιβλέπειν, περισκοπεῖν, vgl. umsehen.

umblöken περιμυκᾶσθαι.

umbrausen περιηχεῖν, sp. περικτυπεῖν.

umbrechen περι-, ἀνα-κλᾶν; s. umstürzen.

umbringen διεργάζεσθαι (selten κατεργάζεσθαι); ἀναιρεῖν; ἀπο-, κατα-κτείνειν; διαφθείρειν; ἀπολλύναι; σφάττειν, ἀπο-, κατα-σφάττειν; φονεύειν, διαχρῆσθαι (selten καταχρῆσθαι).

Umbringung ἡ ἀναίρεσις, ἡ διαφθορά, ὁ φόνος, ἡ σφαγή, sp. κατασφαγή.

umdämmen, etw. περιχωννύναι τι, περιβάλλειν τινὶ χῶμα, εἰργνύναι τι χώματι.

umdämmern συσκιάζειν. — meine Augen sind wie umdämmert τοῖς ὀφθαλμοῖς μου οἷον νέφος περικέχυται.

umdampfen, etw. περικαλύπτειν τι ἀτμίδι.

umdecken, ein Dach μετατιθέναι τὰς κεραμίδας ἐν τῇ στέγῃ; den Tisch μετασκευάζειν.

umdonnern, etw. βροντᾶν περί τι.

umdrängen, Jmd. πέριξ od. κύκλῳ ἐγ-, ἐπι-κεῖσθαί τινι, πανταχόθεν προσπίπτειν τινί.

umdrehen 1) = umkehren 1), w. s. — 2) im Kreise: περιστρέφειν, περιάγειν, περιφέρειν, δινεῖν, περιδινεῖν. — „sich um.“ durch d. *P.*, auch ἐπανακυκλεῖσθαι.

Umdrehung 1) Umkehrung, w. s. — 2) im Kreise: ἡ περιστροφή, περιαγωγή, περιφορά, δίνη, δίνησις (sp. περιδίνησις), ἐπανακύκλησις.

umduften περιπνεῖν. — umduftet sein διειλημμένον εἶναι ὀσμαῖς.

umdunkeln συσκιάζειν τι, ἐπισκοτεῖν τινι.

umfärben μεταβάπτειν, μεταχρωννύναι.

umfahren 1) umfahren *a*) *tr.* durch Fahren umwerfen: ἐλαύνοντα ἀνατρέπειν od. καταβάλλειν. *b*) *intr.* im Fahren einen Umweg machen: ἐλαύνοντα πλανᾶσθαι (*P.*), ἐλαύνοντα ἁμαρτάνειν od. ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὁδοῦ. — 2) umfahren etw.: περιελαύνειν τι, zu Schiffe περιπλεῖν, περιβάλλειν τι.

Umfall, s. Umfallen.

umfallen κατα-, συμ-πίπτειν; ἀνατρέπεσθαι (*P.*); v. Bäumen ἐκπίπτειν.

Umfallen, das, ἡ σύμπτωσις, sp. κατάπτωσις; ἡ ἀνατροπή.

umfalten περιπτύσσειν.

Umfang ἡ περίοδος, ἡ περίμετρος, τὸ περίμετρον, ὁ περίβολος, ἡ περιβολή, ἡ περιφέρεια, sp. ἡ περιοχή, περιγραφή; auch ὁ κύκλος (Umkreis); ist es = Mass: τὸ μέτρον, = Menge, Masse: τὸ πλῆθος. — etw. in seinem ganzen Umf. betrachten καθ' ἕκαστον (καθ' ἕκαστα) od. ἀκριβέστατα θεωρεῖν τι.

umfangen, s. umfassen. — der Schlaf umfängt mich ὕπνος με λαμβάνει.

umfangreich ἐπὶ πολὺ διήκων 3.; ἀμφιλαφής 2.; vgl. weit, gross.

umfassen περιλαμβάνειν, περιβάλλειν τινά u. τι (allg.); πέριξ λαμβάνειν τινά; περι-, συμ-πλέκεσθαί (*P.*) τινι (umschlingen); περι-, ἐμπεριέχειν τι (in sich fassen); χωρεῖν (von Massen u. Gefässen). — Jmds. Kniee um. ἅπτεσθαι τῶν γονάτων τινός. — Jmd. mit Liebe um. σφόδρα ἀγαπᾶν τινα. — **umfassend** ἀμφιλαφής 2.; umf.

Kenntnisse von etw. haben ἐμπειρότατον εἶναι od. ἐμπειρότατα ἔχειν τινός. — ein Mann von umf. Gelehrsamkeit ἀνὴρ σοφώτατος, πολύιδρις, πολυΐστωρ.

umflattern, etw. περιπέτεσθαί τι; πτερύσσεσθαι περί τι.

umflechten 1) umflechten: περιπλέκειν τινί τι. — 2) umflechten: etwa μεταπλέκειν.

Umflechten, das, ἡ περιπλοκή.

umfliegen, etw. περιπέτεσθαί τι.

umfliessen, etw. περιρρεῖν τι; περιχεῖσθαί (*P.*) τινι. — **umflossen** περίρρυτος 2.

umfluthen περικυμαίνειν τι; s. d. vhg. W.

umformen μετατυποῦν sp., s. umbilden.

Umformung ἡ μετατύπωσις sp., s. Umbildung.

Umfrage halten, **umfragen**, bei Jmd. nach etw. διερωτᾶν τινά τι, διαπυνθάνεσθαί τινός τι, bei jedem Einzelnen ἐρωτᾶν τινας καθ' ἕκαστον, πυνθάνεσθαί τινων καθ' ἕκαστον.

umfriedigen περιφράττειν.

Umfriedigung ὁ φραγμός (als Handlung u. Sache); τὸ φράγμα, περίφραγμα, παράφραγμα, sp. τὸ περίφρακτον, ἡ περιφραγή; auch ὁ περίβολος, ἡ περιβολή (als Sache).

umfüllen μεταχεῖν, μετεγχεῖν, sp. μετερᾶν, auch μεταγγίζειν (aus einem Gefäss in ein anderes; dazu ὁ μεταγγισμός).

umgähnen ἀμφιχάσκειν poet.

umgänglich εὐσύμβολος 2., ὁμιλητικός 3., εὐπροσήγορος, φιλοπροσήγορος 2., φιλάνθρωπος 2., κοινός 3., sp. ἐντευκτικός 3. — nicht um. ἄμικτος, ἀκοινώνητος, ἀπροσήγορος, sp. δυσέντευκτος, ἀνέντευκτος 2. — um. Wesen, s. d. f. W.

Umgänglichkeit ἡ εὐπροσηγορία, φιλοπροσηγορία, φιλανθρωπία, κοινότης.

umgaffen κεχηνότα περιβλέπειν.

Umgang 1) das Herumgehen: ἡ περίοδος, sp. περιοδεία, περιπόλησις; einen Um. machen περιέρχεσθαι, περιπολεῖν, περιοδεύειν. — feierlicher Um. ἡ πομπή; einen feierlichen Um. halten πομπὴν πέμπειν, ἄγειν, ποιεῖσθαι. — 2) gesellige Verbindung: ἡ ὁμιλία, τὸ ὁμίλημα (sp. προσομιλία, προσομίλησις), ἡ συνουσία, ἡ κοινωνία, ἡ συνήθεια, sp. συναναστροφή, auch ἡ χρεία; vertrauter Um. ἡ οἰκειότης. — die Kunst des Um. ἡ ὁμιλητική. — Um. mit Jmd. haben ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν τινι od. πρός τινα (sp. ἐφ-, συν-ομιλεῖν τινι), συνεῖναί τινι, πλησιάζειν τινί, ἐντυγχάνειν τινί, χρῆσθαί τινι, ἐπιμιγνύναι (u. *M.*) τινί u. πρός (παρά) τινα; συμπροσμιγνύναι (u. *M.*) τινί; ἐναλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινι, συναλλάττειν u. συνδιατρίβειν τινί, sp. συναναστρέφεσθαί (*P.*) τινι. — vertrauten Um. m. Jmd. haben οἰκείῳ (οἰκείως) χρῆσθαί τινι, οἰκείως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα. — vielen Um. mit Jmd. haben πολλὰ συνεῖναί τινι, συχνὰς τὰς συνουσίας ποιεῖσθαι πρός τινα. — den Um. mit Jmd. aufgeben διαλύεσθαι τὴν συνουσίαν πρός τινα, τὴν συνουσίαν τινὸς ἀπολείπειν. — 3) die Leute, mit denen man umgeht: οἱ ὁμιλοῦντες od. συνόντες, οἱ ὁμιληταί, οἱ συνήθεις. — 4) Um. nehmen v. etw.: φεύγειν, διαφεύγειν τι. — ich kann von einer Sache nicht Um. nehmen ἀνάγκη μοι m. entspr. *inf.*

umgarnen, Jmd. περιστοιχίζειν (gew. *M.*) τινά.

umgaukeln; es umgaukeln mich Erscheinungen φαντάσματα δοκῶ μοι ὁρᾶν περιπετόμενα.

umgeben 1) umgeben Jmd. etw.: περιβάλλειν τινά τινι; ἀμπέχειν (ἀμπίσχειν) u. ἀμφιεννύναι τινά τι u. τινά τινι. — 2) umgeben, etw. mit etw.: περιβάλλειν τινί τι u. τί τινι, z. B. eine Stadt mit einer Mauer τεῖχος πόλει od. πόλιν τείχει; δια-, περι-λαμβάνειν τί τινι; περιτιθέναι τινί τι; im Bes. mit einer Mauer περιτειχίζειν τι, mit einem Graben περιταφρεύειν τι, περιτείνειν τινὶ τάφρον, mit einem Walle περιχαρακοῦν, mit Pallisaden περισταυροῦν (u. *M.*), mit einem Zaune περιφράττειν; mit Soldaten περιιστάναι στρατιώτας τινί u. περί τι; wie mit einem Kranze um. περιστεφανοῦν, poet. u. sp. περιστέφειν. — mit vielen Trabanten umgeben sein πολλοὺς δορυφόρους ἔχειν περὶ ἑαυτόν; es umgab ihn eine grosse Menge Menschen πολλοὶ περιέστασαν αὐτόν, πολὺς περιεκέχυτο αὐτῷ ὅμιλος. — Jmd. mit Leuten um. (zum Umgang) προσάγειν τινί τινας. — v. Dingen: „umgeben sein" περιειλῆφθαι od. περιειλημμένον εἶναί τινι. — etw. od. Jmd. um. = um etw. od. Jmd. herumgehen, von Sachen περιέχειν od. περιλαμβάνειν τι u. τινά, v. Pers. περιίστασθαί τι u. τινα; vgl. umzingeln.

Umgebung 1) als Handlung: ἡ περιβολή; vgl. Umzingelung. — 2) die zunächst gelegenen Gegenstände: τὰ περί (ἀμφί) τι, τὰ πέριξ, τὰ περικείμενα. — 3) die Personen, welche den Umgang Jmds. bilden: οἱ περί (ἀμφί) τινα, οἱ σύν τινι, οἱ συνόντες od. ὁμιλοῦντές τινι, οἱ ὁμιληταί τινος.

Umgegend ἡ πέριξ χώρα, ὁ πέριξ τόπος, τὰ περί τι, τὰ περικείμενα.

umgehen 1) *tr.* umgehen *a)* eig. um etw. herumgehen: περιιέναι (περιέρχεσθαι), περιπορεύεσθαι (*DP.*), περιπολεῖν, περιοδεύειν τι. — den Feind um. κυκλοῦσθαι (selten *A.*), περικυκλοῦσθαί τινα; vgl. „in den Rücken kommen" unter „Rücken". *b)* uneig. φεύγειν, διαφεύγειν τι. — ich kann etw. nicht um. ἀνάγκη μοι m. entspr. *inf.* — 2) *intr.* umgehen *a)* einen Umweg machen, s. Umweg. *b)* mit Jmd. um. α) verkehren: ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν τινι u. πρός τινα (sp. ἐφ-, συν-ομιλεῖν τινι), συνεῖναί τινι, πλησιάζειν τινί, ἐντυγχάνειν τινί, χρῆσθαί τινι, ἐπιμιγνύναι (u. *M.*) τινί, πρός (παρά) τινα, συμπροσμιγνύναι (u. *M.*) τινί, ἐναλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινι, συναλλάττειν u. συνδιατρίβειν τινί, sp. συναναστρέφεσθαί (*P.*) τινι. — viel mit Jmd. um. πολλὰ συνεῖναί τινι, συχνὰς τὰς συνουσίας ποιεῖσθαι πρός τινα. — vertraut mit Jmd. um. οἰκείῳ (οἰκείως) χρῆσθαί τινι, οἰκείως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα. β) behandeln, begegnen: χρῆσθαί τινι, προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, seltner περιέπειν τινά, mit entspr. *adv.*, z. B. hart mit Jmd. um. τραχέως od. χαλεπῶς προσφέρεσθαί τινι, freundlich, mild mit Jmd. um. φιλικῶς, πράως χρῆσθαί τινι. *c)* mit etw. um. α) sich mit etw. beschäftigen: διατρίβειν περί (ἀμφί, πρός) τι, ἔν (ἐπί, πρός) τινι; διατριβὴν ποιεῖσθαί τι, ἔν τινι, περί τι; εἶναι ἐν (πρός) τινι, ἀμφί (περί) τι; ἔχειν ἀμφί (περί) τι; πράττειν, ἐπιτηδεύειν τι. — mit etw. umzugehen wissen ἐπίστασθαί τι od. χρῆσθαί τινι, ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός. β) etw. vorhaben: βουλεύεσθαι, ἐπινοεῖν τι od. m. *inf.*; ἐν νῷ ἔχειν od. διανοεῖσθαι (*aor. P.*) m. *inf.*; μέλλειν m. folg. *inf. fut.*; auch παρασκευάζεσθαι, μηχανᾶσθαί τι (letzteres gew. mit übler Nebenbdtg.). — mit einer Reise um. παρασκευάζεσθαι (ὡς) εἰς od. ἐπὶ πορείαν.

umgehends, s. nachgehends.

Umgehung ἡ περίοδος (auch: „des Feindes", wie ἡ κύκλωσις, περικύκλωσις, ἡ εἰς τὸ ὄπισθέν τινος περιέλασις), sp. ἡ περιοδεία.

umgekehrt 1) *adj.* ἀν-, ἐπ-, κατ-, μετ-εστραμμένος 3.; ὕπτιος 3.; auch ἐναντίος 3., ἀντίστροφος 2. (in entgegengesetzter Richtung). — 2) *adv.* τοὐναντίον, τἀναντία, ἔμπαλιν, τοὔμπαλιν, ἀνάπαλιν, ἀντεστραμμένως, ἀντικειμένως, ἐξ ὑποστροφῆς; gerade um. ἀπαρτὶ μᾶλλον. — sich um.

verhalten wie etw. *ἀντιπεπονθέναι τινί.* — jetzt ist man um. auf die Vögel vernarrt *νυνὶ ὑποστρέψαντες (μεταστρέψαντες) ὀρνιθομανοῦσιν.* — das ist bei mir um. *ἐμοὶ ταῦτ᾽ ἀνέστραπται.*

umgestalten, s. umbilden, umändern.

Umgestaltung, s. Umbildung, Umänderung.

umgiessen 1) umgiessen *a*) e. gegossene Masse: *ἀναχωνεύειν*, sp. *μεταχαλκεύειν.* *b*) eine Flüssigkeit: *μεταχεῖν, μετεγχεῖν*, sp. *μετερᾶν*, auch *μεταγγίζειν* (aus e. Gefässe in das andere; dazu *ὁ μεταγγισμός*). [zäunen.

umgittern *κιγκλίδα περιβάλλειν τινί*; vgl. um-

umglänzen *περιλάμπειν*, sp. *περιαυγάζειν τι.* — **umglänzt** *περίαυγος, περιαυγής* 2.

Umglänzen, das, *ἡ περιαύγεια.*

umgraben 1) umgraben: *περισκάπτειν* (u. *M.*), *γυροῦν.* — 2) umgraben: *σκάπτειν, ἀνα-, περισκάπτειν, σκαλεύειν, ἀνασκαλεύειν.*

Umgraben, das, 1) *ἡ περίσκαψις, γύρωσις.* — 2) *ὁ σκαφητός.*

umgreifen *περιλαμβάνειν.*

umgrenzen *περιορίζειν.*

Umgrenzung *ὁ περιορισμός* (als Handlung); *οἱ ὅροι* (als Sache), vgl. Grenze.

umgrünen *θάλλειν περί τι.*

umgürten *περι-, δια-, ὑπο-, παρα-ζωννύναι*; sich mit etw. um. *περι-, δια-, ὑπο-, παρα-ζώννυσθαί τι.* — mit etw. umgürtet sein *περιεζωσμένον εἶναί τι*; das womit man umgürtet ist *τὸ περίζωμα, ἡ περιζώστρα.*

Umgürten, das, **Umgürtung,** durch Verba.

umhaben *ἀμπέχεσθαι (ἀμπισχνεῖσθαι), ἠμφιέσθαι, περιβεβλῆσθαι, ἐνδεδυκέναι τι*; auch *περικεῖσθαί τι* (z. B. einen Gurt, eine Maske).

umhacken 1) umhacken *a*) den Boden, s. umgraben 2). *b*) einen Baum, s. umhauen. — 2) umhacken, s. umgraben 1).

Umhacken, das, s. Umgraben, Umhauen.

umhängen 1) umhängen, Jmd. etw.: *περιβαλλειν τινά τινι* u. *τινί τι, ἀμφιεννύναι τινά τι*; auch *περιτιθέναι τινί τι* (z. B. eine Kette), *περιάπτειν τινί τι* (z. B. ein Amulet). — sich um. *περιβάλλεσθαι, ἀμφιέννυσθαι, περιτίθεσθαι, περιάπτεσθαί τι.* — 2) umhängen, etw. mit etw.: *καλύπτειν τί τινι, περικαλύπτειν τινί τι.*

umhallen, s. umtönen.

umhalsen, s. umarmen.

Umhang *τὸ περιπέτασμα, περικάλυμμα.*

umhangen, etw. um. haben *περιβεβλῆσθαι* u. *περικεῖσθαί τι.* — mit etw. um. sein *περικεκαλυμμένον* od. *περιπεπετασμένον εἶναί τινι.*

umhauen *κόπτειν, κατα-, ἐκ-κόπτειν, τέμνειν*; Bäume um. *δενδροκοπεῖν, δενδροτομεῖν* (auch mit *χώραν* die Bäume in einem Lande um.).

Umhauen, das, *ἡ ἐκκοπή, κατακοπή, ἡ τομή*; v. Bäumen *ἡ δενδροτομία* sp.

umhegen *περιφράττειν.*

Umhegung, s. Umfriedigung.

umher *πέριξ, κύκλῳ.* — in Zsstzgen durch *περί*, seltner durch *διά.*

umherbewegen *περιάγειν, περιφέρειν.* — sich um. (bes. rasch) *περιφέρεσθαι* (*P.*).

umherblicken *περιβλέπειν.*

umherfahren, s. herumfahren 2). — Ist es = sich rasch umherbewegen *διάττειν, περιφέρεσθαι* (*P.*).

umherfallen *διασπείρεσθαι, διαχεῖσθαι* (*P.*).

umherfliegen *περιπέτεσθαι* (von Vögeln), sonst auch *περιφέρεσθαι* (*P.*); in Stücken um. *διασφενδονᾶσθαι* (*P.*).

umherführen, s. herumführen 1).

umhergehen *περιέρχεσθαι, περιπατεῖν, διαφοι-*

umhergiessen *περι-, δια-χεῖν.* [*τᾶν.*

umherhüpfen *περι-, δια-σκιρτᾶν.*

umherjagen 1) *tr.* *περισοβεῖν, περιδιώκειν.* — 2) *intr.* *θηρῶντα περι-, δι-έρχεσθαι.*

umherirren *πλανᾶσθαι, δια-, περι-πλανᾶσθαι* (*P.*), selten *ἀλᾶσθαι* (*P.*), sp. *ἀλύειν*; auch *περιφέρεσθαι* (*P.*). — viel od. weit umherirrend *πολυπλανής* 2., selten *πολυπλάνητος, πολύπλανος* 2.

umherkriechen *περιέρπειν.*

umherlagern, sich um etw. *περικαθίζεσθαί τι*; umhergelagert sein *περικαθῆσθαι*; vgl. herumlagern.

umherlaufen *περιθεῖν, περιτρέχειν, διαθεῖν, διατρέχειν*; vgl. umherirren; von Flüssigkeiten *περιρρεῖν, περιχεῖσθαι* (*P.*), *διαρρεῖν, διαχεῖσθαι* (*P.*).

umherliegen, s. herumliegen.

umherreisen, s. herumreisen.

umherreiten, s. herumreiten; ist es = planlos um. *ἐφ᾽ ἵππῳ πλανᾶσθαι* (*P.*).

umherrennen *περιθεῖν, περιτρέχειν, διαθεῖν, διατρέχειν.*

umherrollen 1) *tr.* *δια-, περι-κυλινδεῖν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*

umherschicken *περι-, δια-πέμπειν.*

umherschiffen *περιπλεῖν.*

umherschleichen *λάθρα περιέρχεσθαι.*

umherschlendern *περιπατεῖν.*

umherschleppen *περιέλκειν, περισύρειν.*

umherschütten *περι-, δια-χεῖν.*

umherschwärmen *διαπέτεσθαι* (von Vögeln); *κωμάζειν, περικωμάζειν* (von lustigen Zechern in der Nacht); vgl. d. f. W.

umherschweifen *πλανᾶσθαι, περι-, δια-πλανᾶσθαι* (*P.*); selten *ἀλᾶσθαι* (*P.*); sp. *ἀλύειν, ἀλινδεῖσθαι* (*P.*), auch *ῥέμβεσθαι* (*DP.*). — die Augen um. lassen *περιφέρειν τὼ ὀφθαλμώ.*

Umherschweifen, das, *ἡ πλάνη*, sp. *ἡ πλάνησις, περιπλάνησις.*

umhersehen *περιβλέπειν.* — scheu um. *παπταίνειν, διαπαπταίνειν* poet. u. sp.

umhersenden *διαπέμπειν.*

umhersinnen, über etw. *διασκοπεῖν* (u. *M.*) *τι* u. *περί τινος.*

umhersitzen *διακαθῆσθαι* (an verschiedenen Orten; um. lassen *διακαθίζειν*); übr. s. herumsitzen.

umherspähen *διασκοπεῖν* (u. *M.*); *περισκοπεῖν*

umherspazieren *περιπατεῖν.* [(u. *M.*).

umherspringen *δια-, περι-σκιρτᾶν.*

umherspritzen 1) *tr.* *διαρραίνειν, διαχεῖν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*

umherstehen *διεστάναι, χωρὶς ἑστάναι* (an verschiedenen Orten); *περιεστάναι* (um einen Gegenstand), v. Sachen *περικεῖσθαι.*

umherstolzieren, z. B. auf dem Markte *σοβεῖν περὶ τὴν ἀγοράν* od. *διὰ τῆς ἀγορᾶς.*

umherstreuen *διασπείρειν*, sp. *διασκορπίζειν.*

umherstreifen, s. umherschweifen.

umhertaumeln *σφαλλόμενον περιέρχεσθαι.*

umhertragen *περιφέρειν.* — ein Gerücht *διαδιδόναι* od. *διασπείρειν λόγον.*

umhertreiben, s. herumtreiben.

umhertreten, s. herumtreten.

umherwälzen *περικυλινδεῖν.* [*οδεύειν.*

umherwandeln *περινοστεῖν, περιπατεῖν, περι-*

umherwandern *περιπορεύεσθαι* (*DP.*), *περιοδοιπορεῖν.*

umherwerfen *διαρρίπτειν, διασπείρειν*, sp. *διασκορπίζειν.*

umherwohnen *περιοικεῖν.*

umherzeigen, umschr. *πᾶσιν ἑξῆς δεικνύναι* u.

umherzerren *περιέλκειν, περισύρειν.* [dgl.

umherziehen 1) *tr.* *περιέλκειν, περισύρειν.* —

2) *intr.* *περιέρχεσθαι, περιπορεύεσθαι* (*DP.*), vgl. umherschweifen.
umhin; ich kann nicht umhin zu gehorchen *οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ πείσομαι, ἀνάγκη μοι πείθεσθαι,* auch *πολλὴ* od. *πᾶσα ἀνάγκη μοι πείθεσθαι*; ich kann nicht umhin dir Glauben zu schenken *οὐκ ἔχω ὅπως σοι ἀπιστήσω.*
umhüllen, Jmd. od. etw. m. etw. *κατακαλύπτειν τινά* od. *τί τινι*; *περικαλύπτειν τινί τι*; *περιαμπέχειν τινά τι, τί τινι*, vgl. umkleiden. — sich umhüllen m. etw. *περιαμπέχεσθαί τι.*
Umhüllung *ἡ περικαλυφή* (als Handlung); *τὸ περικάλυμμα, περιπέτασμα* (als Sache).
umhüpfen, etw. *περισκιρτᾶν τι, σκιρτᾶν περί τι.*
umjagen, etw. *δρόμῳ φέρεσθαι* (*P.*) *περί τι.*
Umkehr *ἡ ἀναστροφή, ἐπιστροφή, μεταστροφή.* — Jmd. zur Um. bewegen *ἀποστρέφειν τινά*; übtr. *μεταρρυθμίζειν* od. *σωφρονίζειν τινά*; sp. *ἐπιστρέφειν τινά.*
umkehren 1) *tr.* *στρέφειν, ἀνα-, ἐπι-, κατα-, μετα-, περι-, ὑπο-στρέφειν*; auch *ἀνατρέπειν* (umstürzen); übtr. s. umändern. — Jmd. um. machen *ἀποστρέφειν τινά.* — sich um. *στρέφεσθαι, ἀνα-, περι-, ἐπι-στρέφεσθαι* (*aor. P.*), *μεταστρέφεσθαι* (*M.*, auch m. *aor. P.*), *ὑποστρέφεσθαι* (*aor. P.*), *ἀποστρέφεσθαι* (*aor. P.*, bes. zur Flucht); auch *στρέφειν, ἀνα-, ἐπι-, ὑπο-στρέφειν*; bildl. seine Gesinnung ändern, s. (sich) umändern. — d. Sache hat sich ganz umgekehrt *τοὐναντίον* od. *εἰς τοὐναντίον καθέστηκε* (*εἰς τοὐναντίον περιέστηκε*) *τὸ πρᾶγμα.* — 2) *intr.* *ἀνα-, ὑπο-στρέφειν* (*-στρέφεσθαι*; *aor. P.*); vgl. zurückkehren. — mit dem Wagen um. *ἀνα-, ὑπο-κάμπτειν* (auch allg.). — vgl. umgekehrt.
Umkehren, das, 1) *tr.* *ἡ ἀναστροφή, ἐπιστροφή*; *ἡ ἀνατροπή* (das Umstürzen). — 2) *intr.* = Umkehr, w. s.
umkippen 1) *tr.* *ἀποκλίνειν, ἀνατρέπειν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*
umklammern, Jmd. *περιλαμβάνειν* od. *πέριξ λαμβάνειν τινὰ ταῖς χερσίν*; *περι-, συμ-πλέκεσθαί* (*P.*) *τινι, περιπτύσσεσθαί τινα* (poet. u. sp. *περιπτύσσειν τινὰ ταῖς χερσίν*), seltner *προσπτύσσεσθαί τινα.* — vgl. anklammern.
umkleiden 1) umkleiden, Jmd. mit etw.: *περιαμπέχειν* (*περιαμπίσχειν*) *τινά τι, ἀμφιεννύναι τινά τι*; *περιβάλλειν, περιστέλλειν τινά τινι*; *περιτιθέναι τινί τι.* — 2) umkleiden: *μεταμφιεννύναι* (sp. *μεταμφιάζειν*), *μεταμπίσχειν, μετενδύειν, μετασκευάζειν.* — sich um. durch d. *M.*
Umkleidung 1) das Bekleiden: *ἡ περιστολή*; vgl. Bekleidung. — 2) das Wechseln der Kleider: *ἡ τῶν ἐσθήτων ἀλλαγή* od. Verba.
umknicken 1) *tr.* *περικλᾶν, περιθραύειν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*
Umknickung *ἡ περίκλασις* od. Verba.
umkommen *ἀπόλλυσθαι, διαφθείρεσθαι* (*P.*), *ἀποθνήσκειν, τελευτᾶν* (durch od. vor etw. *τινί, ὑπό τινος*); in d. Schlacht um. *πίπτειν* od. *ἀναιρεῖσθαι* (*P.*) *ἐν μάχῃ.* — bei etw. um. *παραπόλλυσθαι.* — mit Jmd. um. *συναπόλλυσθαι, συνδιαφθείρεσθαι, συναποθνήσκειν τινί.* — nichts u. lassen *οὐδὲν προΐεσθαι* od. *ἀποβάλλειν.*
Umkommen, das, *ἡ διαφθορά, ὁ ὄλεθρος.*
umkränzen, Jmd. *στεφανοῦν, περιστεφανοῦν τινα*; *ἀναδεῖν τινα* od. *τὴν κεφαλήν τινος*; *περιτιθέναι τινὶ στέφανον.*
Umkreis *ἡ περίοδος, ὁ κύκλος.* — im Um. *πέριξ, κύκλῳ.* — vgl. Umgegend.
umkreisen, etw. *περικυκλοῦσθαί* (selten *A.*) *τι, κύκλῳ περιφέρεσθαι* (*P.*) *περί τι.*
umkriechen *περιέρπειν.*
umkrümmen, s. krümmen u. vgl. umbiegen.
umladen *μετατιθέναι τὸν φόρτον.*
umlärmen *περιψοφεῖν τι*; *θορυβεῖν περί τι.*
umlagern, etw. *περιστρατοπεδεύεσθαι* (sp. *A.*), *περικαθῆσθαί τι,* auch *περικυκλοῦσθαί τι*, vgl. belagern. — bildl. Jmd. um. *ἐπι-, ἐγ-κεῖσθαί τινι.*
Umlagerung *ἡ περικύκλωσις*, vgl. Belagerung.
Umlauf *ἡ περιφορά, περίοδος*, seltner *ἡ περιδρομή*, sp. *ὁ περίδρομος*; auch *ἡ ἀνακύκλησις, ἐπανακύκλησις, κυκλοφορία.* — ein Gerücht in U. bringen *διαδιδόναι* od. *διασπείρειν λόγον.* — es ist ein Gerücht im U. *διαδίδοται* (*διέσπαρται*) *λόγος, χωρεῖ λόγος, πολὺς ἐστιν ὁ λόγος, διατεθρύληταί τι.* — U. des Geldes *ἡ τῶν νομισμάτων* (*τῶν χρημάτων*) *διάδοσις.*
umlaufen 1) umlaufen = um etw. herumlaufen: *περιτρέχειν τι, τρέχειν περί τι*; auch *περιέχειν, περιλαμβάνειν τι* (umgeben). — 2) umlaufen *a*) *intr.* einen Umweg machen, s. Umweg. — von Gerüchten *διαδίδοσθαι, διασπείρεσθαι* (*P.*), *διαθρυλεῖσθαι* (*P.*). *b*) *tr.* im Laufen umwerfen: *τρέχοντα* (*ἐπιδραμόντα*) *ἀνατρέπειν* od. *καταβάλλειν.*
Umlaut, etwa *ὁ φωνήεντος μετασχηματισμός* od. *τὸ μετασχηματισθὲν φωνῆεν.*
umlegen 1) um etw. herumlegen: *περιβάλλειν, περιτιθέναι τινί τι*, vgl. umhängen. — sich etw. um. *περιβάλλεσθαι, περιτίθεσθαί τι.* — 2) e. stehenden Gegenstand um.: *κλίνειν.* — auf d. Rücken um. *ὕπτιον κατακλίνειν, καταβάλλειν*; sich auf d. Rücken um. *ὕπτιον κατακλίνεσθαι* (*P.*), *ὕπτιον καταβάλλειν ἑαυτόν, ὑπτιάζειν.* — übtr. vgl. umbiegen. — 3) anders legen: *μετατιθέναι.*
umlenken 1) *tr.* *στρέφειν, ἀνα-, ἐπι-, ὑπο-στρέφειν.* — 2) *intr.* *ἀνα-, ὑπο-στρέφειν* (u. *P.*); *κάμπτειν* (um etw. *περί τι*), *ἀνα-, ὑπο-κάμπτειν.* — bildl. = seine Gesinnung ändern, s. umändern.
Umlenken, das, *ἡ ἀναστροφή, ἐπιστροφή*; *ἡ κάμψις, ἀνάκαμψις.*
umleuchten, s. umglänzen.
umliegend *περικείμενος* 3., *ὁ, ἡ, τὸ πέριξ*, sp. *περίχωρος* 2.; das um. Land *ἡ περιοικίς, ίδος.*
umlodern *περιφλέγειν.*
ummachen, Jmd. etw. *περιτιθέναι τινί τι.*
ummalen 1) ummalen, d. i. mit Gemälden umgeben: *κύκλῳ γραφαῖς διαποικίλλειν.* — 2) ummalen *a*) mit Farbe anlegen: *ὑπογράφειν.* *b*) anders malen: *μεταγράφειν.*
ummauern *περιτειχίζειν, περιοικοδομεῖν τι*; *περιβάλλειν τινὶ τεῖχος* od. *τι τείχει*; *περιλαμβάνειν τι τείχει.* — ummauerter Ort *τὸ περιτείχισμα.*
Ummauerung *ἡ περιτείχισις, ὁ περιτειχισμός* (als Handlung), *τὸ περιτείχισμα* (als Sache).
ummodeln *μεταρρυθμίζειν.*
umnachten, etw. *συσκιάζειν*, erst sp. *συσκοτάζειν τι*; besser *ἐπισκοτεῖν τινι.*
umnähen *περιρράπτειν τί τινι.*
umnagen *περιτρώγειν.*
umnebeln *ἐπισκοτεῖν τινι*, selten *ἐπισκοτίζειν, ἐπισκοτάζειν τι*, vgl. umwölken.
umnehmen *περιβάλλεσθαί τι*; *ἀμφιέννυσθαί τι.*
umordnen *μετακοσμεῖν.*
Umordnung *ἡ μετακόσμησις.*
umpacken *μετατιθέναι* (von Neuem packen); *ἀνασκευάζειν* (u. *M.*), *μετασκευάζειν* (an einen andern Ort packen).
umpanzern *θωρακίζειν.* — sich um. *ἐπιθωρακίζεσθαι, ἐνδύεσθαι θώρακα.*
umpfählen *σταυροῦν, περισταυροῦν* (u. *M.*), *χα-*

ρακοῦν, περιχαρακοῦν. — umpfählter Ort τὸ χαράκωμα, σταύρωμα, περισταύρωμα.
Umpfählung ἡ σταύρωσις, sp. χαράκωσις (als Handlung); τὸ σταύρωμα, περισταύρωμα, χαράκωμα (als Sache).
umpflanzen 1) umpflanzen: περιφυτεύειν, φυτεύειν περί τι, περιλαμβάνειν φυτοῖς. — 2) umpflanzen: μεταφυτεύειν, sp. μεταμοσχεύειν.
umpflügen, s. umackern.
umpfropfen μετεγκεντρίζειν.
umprägen μεταχαράττειν, μετακόπτειν.
Umprägung ἡ μεταχάραξις.
umquartieren 1) *tr.* κατατάττειν τινὰ εἰς ἄλλην σκηνὴν od. εἰς ἄλλον σταθμόν (von Soldaten). — 2) *intr.* (auch: „sich um."): μετασκηνοῦν; διοικίζεσθαι; vgl. umziehen 1) *b*).
Umquartierung τὸ μετασκηνοῦν; vgl. Umzug.
umrändern περιχειλοῦν; κρασπεδοῦν.
umranken, etw. (sich umr. um etw.) περιελίττεσθαι (*P.*) περί τι, auch περιελίττεσθαί τινι.
umrauschen περιηχεῖν, περιψοφεῖν, περιβομβεῖν; περικλύζειν (umspülen).
umreisen 1) umreisen: περιπορεύεσθαι (*DP.*), περιοδοιπορεῖν, περιοδεύειν. — 2) umreisen: πλανᾶσθαι od. περιπλανᾶσθαι (*P.*) κατὰ τὴν ὁδόν, περίοδον ποιεῖσθαι ἐν τῇ πορείᾳ.
umreissen καθαιρεῖν, κατασκάπτειν (niederreissen); ἀνατρέπειν, καταβάλλειν (niederwerfen).
umreiten 1) umreiten: περιιππεύειν (περιιππάζεσθαι), περιελαύνειν. — 2) umreiten, s. niederreiten.
umrennen 1) umrennen: περιτρέχειν, περιθεῖν. — 2) umrennen, s. niederrennen.
umringen κυκλοῦσθαι, περικυκλοῦσθαι (seltner *A.*), ἐγκυκλοῦσθαι; κύκλῳ περιβάλλεσθαι, περιλαμβάνειν, περιίστασθαι; περιπτύσσειν. — von Gefahren umringt sein ἐν κινδύνοις εἶναι, συνέχεσθαι (*P.*) κινδύνοις.
Umringung ἡ κύκλωσις, περικύκλωσις, seltner ἐγκύκλωσις.
Umriss ἡ περιγραφή, διαγραφή, ὑπογραφή, auch bloss γραφή, τὸ διάγραμμα; ἡ σκιαγραφία, τὸ σκιαγράφημα, ὁ τύπος, sp. ἡ ἰχνογραφία. — im Um. τύπῳ od. ἐν τύπῳ. — einen Um. v. etw. entwerfen δια-, περι-, ὑπο-, συγ-γράφειν τι, σκιαγραφεῖν τι, τύπῳ λαμβάνειν τι, ὑποτυποῦσθαί τι.
umrühren κυκᾶν, δια-, συγ-κυκᾶν, τορύνειν, τορυνᾶν, ταράττειν, διαταράττειν.
Umrühren, das, ἡ κύκησις.
umrütteln δια-, συσ-σείειν.
umsäuseln περιψιθυρίζειν.
umsatteln 1) *tr.* μετασκευάζειν τὸν ἵππον. — 2) *intr.* μεταλλάττειν od. μεταβάλλειν τὸ ἐπιτήδευμα, ἄλλην τέχνην αἱρεῖσθαι, auch bloss μεταβάλλεσθαι (seine Meinung ändern), vgl. umändern. [ἀμοιβή.
Umsatz ἡ μεταβολή, μεταλλαγή, ἀνταλλαγή,
umsausen περιβομβεῖν, περιψοφεῖν.
umschaben περιξεῖν (περιξύειν).
umschälen περιλέπειν (περιλεπίζειν), περιφλοϊζειν.
Umschälen, das, ὁ περιφλοϊσμός.
umschaffen μεταποιεῖν, sp. μεταγεννᾶν; übr. s. umbilden.
Umschaffung, s. Umbildung.
umschallen περιηχεῖν, selten περικτυπεῖν.
umschanzen περισταυροῦν, περιχαρακοῦν, περιτειχίζειν, auch χωννύναι χῶμα περί τι; vgl. ummauern, umpfählen.
Umschanzung, vgl. Ummauerung, Umpfählung.
umscharren σκαλεύειν, σκαριφᾶσθαι, διασκαριφᾶσθαι (bes. von Hühnern).

umschatten περι-, ἐπι-, συ-σκιάζειν. — umschattet ἐπίσκιος, σύσκιος 2.; umschatteter Ort τὸ σύσκιον.
Umschattung ὁ περισκιασμός, συσκιασμός, ἡ ἐπισκίασις (sämmtl. sp.); besser Verba.
umschauen, sich, s. umsehen.
umschaufeln περισκάπτειν.
umscheeren περιξυρεῖν (-ρᾶν).
umscheinen περιλάμπειν, sp. περιαυγάζειν.
umschienen περιβάλλειν κνημῖδάς τινι. — sich um. περιβάλλεσθαι κνημῖδας.
umschiessen, s. niederschiessen 1).
umschiffen, etw. περιπλεῖν τι, πλεῖν περί τι, auch πλέοντα περιέρχεσθαί τι; von einem Orte aus ἐκπεριπλεῖν.
Umschiffung ὁ περίπλους.
Umschlag 1) am Kleide: ἡ παρυφή, sp. τὸ παταγεῖον. — 2) Hülle um einen Gegenstand: τὸ κάλυμμα, περικάλυμμα, τὸ ἔλυτρον. — 3) auf kranke Theile: τὸ ἐπίθεμα; im Bes. feuchter ἡ ἐμβροχή, τὸ ἔμβρεγμα; warmer τὸ θέρμασμα, κατάντλημα, χλίασμα, erweichender Um. τὸ μάλαγμα, kalter Um. τὸ ψῦγμα. — Um. auf etw. machen καταιονᾶν (-νεῖν) τι. — 4) eine entscheidende Veränderung: ἡ ῥοπή, καταστροφή, auch ἡ τροπή, μεταβολή, μετάπτωσις. — U. der Witterung ἡ γιγνομένη περὶ τὸν ἀέρα τροπή.
umschlagen 1) *intr.* *a*) eig. plötzlich umfallen: καταπίπτειν, ἀνατρέπεσθαι (*P.*); ὕπτιον καταφέρεσθαι (*P.*), ὑπτιάζειν. *b*) übtr. eine andere Richtung nehmen: μεταπίπτειν, μεταβάλλειν, μεταβολὴν od. τροπὴν λαμβάνειν, τρέπεσθαι; in's Gegentheil um. περιίστασθαι od. καθίστασθαι εἰς τοὐναντίον; bes. zum Schlechten um. μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ χεῖρον; ἐξίστασθαι; ἐκτρέπεσθαι (*P.*), φθείρεσθαι (*P.*). — umgeschlagener Wein οἶνος ἐξεστηκώς (sp. οἶνος ἐκτροπίας), ὁ τροπίας. — 2) *tr.* *a*) umbiegen, w. s.; = um etw. herum schlagen περιπτύσσειν, περιβάλλειν, περιτιθέναι, περιάπτειν τινί τι. *b*) umhauen, w. s. *c*) umwenden: κλίνειν, μετακλίνειν. — ein Blatt in einem Buche, s. umwenden 1) *a*). *d*) umprägen, w. s.
Umschlagen, das, 1) *tr.* ἡ ἀνάκαμψις, περίπτυξις, ἡ κλίσις, μετάκλισις, gew. Verba. — 2) *intr.* s. Umfallen, das, u. vgl. Umschlag 4). [σθαι.
umschleichen περιέρπειν; auch λάθρα ὑπέρχε-
umschleiern περι-, κατα-καλύπτειν τι; bildl. ἐπισκοτεῖν τινι.
umschliessen περικλείειν (u. *M.*); περιειργνύναι; vgl. umzingeln.
Umschliessung, vgl. Umzingelung.
umschlingen 1) etw. um etw.: περιελίττειν τί τινι od. περί τι, περιπλέκειν τί τινι, περιπτύσσειν τί τινι. — 2) Jmd. od. etw.: περιπτύσσεσθαί τινα, περι-, συμ-πλέκεσθαί (*P.*) τινι, περιελίττεσθαι (*P.*) περί τι od. τινι; vgl. umarmen. — Jmd. od. etw. fest umschlungen halten προσ-, συμ-πεφυκέναι τινί.
umschmeissen ἀνατρέπειν, καταβάλλειν.
umschmelzen ἀναχωνεύειν.
umschmieden μεταχαλκεύειν sp. — das Umschmieden ἡ μεταχάλκευσις sp.
umschmieren περιχρίειν, περιαλείφειν τί τινι.
umschnallen (sich etw.) περιπορπᾶσθαι, ἐπιπορπεῖσθαί τι; vgl. umgürten.
umschneiden περιτέμνειν, περικόπτειν. — das Umschneiden ἡ περικοπή, περιτομή.
umschnüren περισφίγγειν, vgl. umflechten 1).
umschränken περιειργνύναι, περιορίζειν, περιγράφειν.
Umschränkung ὁ περιορισμός, ἡ περιγραφή.
umschreiben 1) umschreiben: μεταγράφειν. —

2) umschreiben *a)* um etw. herumschreiben: περιγράφειν. *b)* durch mehrere Worte ausdrücken: περι-, παρα-, μετα-φράζειν.
Umschreibung ἡ παρά-, περί-, μετά-φρασις.
umschreiten περιβαίνειν (selten ἀμφιβαίνειν), auch περιπλίσσεσθαι περί τι; übr. = umgehen 1) *a)*, w. s.
Umschrift τὸ περιγεγραμμένον, ἡ περιγραφή.
umschürzen, Jmd. περίζωμα περιτιθέναι τινί. — sich um. mit etw. περιζώννυσθαί τι.
umschütteln δια-, συσ-, ἀνα-σείειν, mehr poet. διατινάσσειν.
umschütten 1) umschütten: περιχεῖν; Schutt um etw. aufwerfen περιχωννύναι. — 2) umschütten *a)* in ein anderes Gefäss: μεταχεῖν, μετεγχεῖν, sp. μεταγγίζειν (dazu ὁ μεταγγισμός). *b)* verschütten: ἐκ-, προ-χεῖν; ἀνατρέπειν (umstossen).
umschwärmen περιπέτεσθαι (von Vögeln, Insekten); περικωμάζειν (von lustigen Zechern); κύκλῳ ἐπιτίθεσθαι od. ἐπικεῖσθαι (von Feinden).
umschweben περιπέτεσθαί τι (eig.); συνέπεσθαί τινι (begleiten; es umschweben uns süsse Düfte beim Spaziergange συμπαρομαρτοῦσιν ἡμῖν περιπατοῦσιν ἡδεῖαι ὀσμαί). — es umschweben uns Gefahren περιίστανται ἡμᾶς κίνδυνοι, συνεχόμεθα (*P.*) κινδύνοις.
Umschweif ἡ περίοδος, ἡ πλάνη, ὁ ἑλιγμός, sp. ἡ περιαγωγή. — im Reden ἡ μακρολογία. — Um. machen πλανᾶσθαι, περιπλανᾶσθαι (*P.*); im Reden μακρολογεῖν; wozu bedarf es der Um.? τί δεῖ μακρολογεῖν; — ohne Um. reden ἀπὸ (ἐκ) τοῦ εὐθέως λέγειν, ἁπλῶς od. συντόμως λέγειν, auch παρρησιάζεσθαι (freimüthig reden). — mit Umschweifen περιωδευμένως sp. — s. kurz.
umschweifen πλανᾶσθαι, περιπλανᾶσθαι (*P.*).
umschwenken περιστρέφειν; „sich um." durch d. *P.*; vgl. umkehren.
umschwimmen περινεῖν, περινήχεσθαι.
umschwingen περιδινεῖν, sp. περιδονεῖν, auch περιάγειν; „sich um." durch d. *P.* — das Umschwingen ἡ περιδίνησις, περιαγωγή.
umschwirren περιβομβεῖν.
Umschwung ἡ περιφορά, περιαγωγή, περιστροφή, ἡ ῥύμη.
umsegeln, s. umschiffen.
umsehen, sich, 1) rückwärts sehen: ἐπιστρέφεσθαι (*aor. P.*), μεταστρέφεσθαι (*M.*, auch m. *aor. P.*). — ohne sich umzusehen ἀμεταστρεπτί. — 2) umherblicken: περιβλέπειν, περισκοπεῖν (u. *M.*); von einem hohen Punkte aus κατασκοπεῖν (u. *M.*); sich scheu um. παπταίνειν, διαπαπταίνειν (poet. u. sp.). — sich nach Jmd. od. etw. um. περιβλέπειν, περιορᾶν, περι-, δια-σκοπεῖν (u. *M.*) τινα u. τι, übr. σκοπεῖν τινα u. τι, ζητεῖν τινα u. τι, πειρᾶσθαι (*DP.*) εὑρεῖν τινα u. τι; vgl. vermissen. — sich in etw. um. διαθεᾶσθαι, διαθρεῖν τι; sich in etw. umgesehen haben ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός, ἐπαΐειν περί τινος; sich nicht in etw. umgesehen haben ἄπειρον εἶναι od. ἀπείρως ἔχειν τινός, οὐδέν τινος ἐπαΐειν.
umsetzen 1) an einen anderen Ort: μετατιθέναι, μεθιστάναι, μετακινεῖν, μεθιδρύειν, μετατάττειν; vgl. umpflanzen 2). — 2) = umtauschen, vertauschen (w. s.): μεταβάλλεσθαι. — 3) etw. mit etw. um. = besetzen: περιλαμβάνειν τί τινι; vgl. besetzen 2). — 4) sich um., d. i. plötzlich seine Richtung ändern, s. umspringen 1) *a)*.
Umsetzen, das, ἡ μετάθεσις, μετάστασις, μετακίνησις, μεθίδρυσις; vgl. Umsatz.
umseufzen περιστενάζειν, περιστένειν.
Umsichgreifen, das, ἡ νομή, ἐπινομή (bes. von Geschwüren, Feuer u. dgl.); vgl. Wachsthum, Zunahme.
Umsicht ἡ σύνεσις, τὸ συνετόν (Einsicht); ἡ πρόνοια (Vorsicht); ἡ εὐβουλία (besonnene Ueberlegung); ἡ εὐλάβεια (Behutsamkeit).
umsichtig συνετός 3., προνοητικός 3., εὔβουλος 2., εὐλαβής 2.; vgl. d. vhg. W.
umsiedeln μετοικίζειν, seltner ἀνοικίζειν. — sich um. μετοικίζεσθαι (*P.*), μετοικεῖν, μεταν ίστασθαι, sp. μετεξανίστασθαι; in's Binnenland um. ἀνοικίζεσθαι; vgl. umquartieren 2).
Umsiedelung 1) *tr.* ἡ μετοίκισις sp., gew. Verba. — 2) *intr.* ἡ μετοίκησις, μετοικία, μετανάστασις, sp. ὁ μετοικισμός.
umsinken, s. umfallen.
umsonst 1) ohne Lohn: προῖκα, ἀμισθί, ἐξ ἀτελείας, sp. ἀκερδῶς; auch δωρεάν (geschenksweise). — um. thuend od. gethan ἄμισθος 2. — 2) ohne Erfolg, vergeblich: μάτην, ἄλλως; διὰ κενῆς (auch mit μάτην, ἄλλως); sp. εἰς od. κατὰ κενόν. — sich um. abmühen ἀνόνητα πονεῖν; die Mühen sind um. κενοί εἰσιν οἱ πόνοι. — 3) ohne Grund: εἰκῇ, ἄλλως (τὴν ἄλλως, ὡς ἄλλως), ἐκ τοῦ περιόντος.
umspannen 1) umspannen: μεταζευγνύναι. — 2) umspannen *a)* umfassen (w. s.): περιλαμβάνειν, πέριξ λαμβάνειν. *b)* über etw. spannen: περιτείνειν τί τινι od. περί τι.
Umspannung 1) τὸ μεταζευγνύναι. — 2) ἡ περίληψις; τὸ περιτείνειν; vgl. d. vhg. W.
umspinnen περιπλέκειν.
umspringen 1) umspringen *a)* plötzlich seine Richtung verändern, vom Winde: τρέπεσθαι (*P.*), τροπὴν λαμβάνειν; der Wind springt oft um τὸ πνεῦμα λαμβάνει τροπὰς παντοδαπάς. *b)* mit Jmd. od. etw. um.: ἀφειδῶς χρῆσθαί τινι. — 2) umspringen: περισκιρτᾶν τι, σκιρτᾶν περί τι.
umspülen περικλύζειν τι.
umständlich 1) von Sachen: ἀκριβής 2. (genau), περιττός 3. (weitläufig, weitschweifig, w. s.). — e. Sache um. erzählen διεξηγεῖσθαί τι, διεξέρχεσθαι λέγοντα καθ' ἓν ἕκαστον τῶν πραγμάτων. — 2) von Personen: περίεργος 2., περιττολόγος 2.
Umständlichkeit ἡ ἀκρίβεια (Genauigkeit), ἡ περιεργία, περιττότης (Weitläufigkeit, Weitschweifigkeit); im Reden ἡ περιττολογία.
Umstand τὸ πρᾶγμα; = Ereigniss, Vorfall τὸ γιγνόμενον, γεγενημένον; τὸ συμβαῖνον (συμβάν, συμβεβηκός), τὸ συμπῖπτον (συμπεσόν); τὸ σύμπτωμα (bes. unglücklicher Um.); = Zustand ἡ κατάστασις, sp. περίστασις. — Gew. wird es nicht übersetzt, sondern man braucht Wendungen mit Neutren, z. B. dazu kommt noch d. Um. dass ... πρὸς δὲ τούτοις καί; e. günstiger Um. καλόν τι, σύμφορόν τι; dringender Um. τὰ ἀναγκαῖα; d. gegenwärtigen Um. τὰ παρόντα, τὰ καθεστῶτα; die Um. Jmds. τὰ περί τινα, τά τινος; dieses Um. wegen τούτου ἕνεκα; an diesem Um. scheitert etw. ἐν τούτῳ ναυαγεῖ τι; nach den Um. πρὸς τὸ συμπῖπτον, πρὸς τὰ συμβάντα; nach d. gegenwärtigen Um. πρὸς τὸ παρόν od. τὰ παρόντα, ἐκ τῶν παρόντων (selten ἐκ τοῦ παρόντος); unter diesen Um., bei so bewandten Um. ὧδ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων; (τούτων) οὕτως ἐχόντων, ἐκ τούτων τοιούτων ὄντων, ἐν τῷ τοιούτῳ od. τοῖς τοιούτοις, ἐν τῷ τοιῷδε. — so gut es meine Um. erlauben κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν. — glückliche Um. ἡ εὐπραγία, εὐπραξία, εὐπορία; schlechte U. αἱ ἀπορίαι, τὰ δεινά. — in guten Um. sein εὖ πράττειν, εὐπραγεῖν, εὐπορεῖν (χρημάτων), εὐθενεῖν (εὐθηνεῖν; u. *M.*),

καλῇ τῇ τύχῃ χρῆσθαι; in schlechten Um. sein κακῶς ἔχειν od. πράττειν, ἐν ἀπορίαις od. δεινοῖς εἶναι, κακῇ τῇ τύχῃ χρῆσθαι, selten κακοθηνεῖν. — ich komme in gute Um. εὐπορία παραγίγνεταί μοι; ich komme in schlechte Um. ἐλαττοῦμαι (*P.*) τὴν τύχην. — sich in denselben Um. m. Jmd. befinden ταὐτὰ πεπονθέναι τινί. — Umstände machen περιεργάζεσθαι (unnützes Zeug treiben); θρύπτεσθαι (*P.*), ἀκκίζεσθαι (sich zieren); προφασίζεσθαι (Ausflüchte machen); ὀκνεῖν, μέλλειν (zögern). — ohne Umstände ἐξ ἑτοίμου, ἑτοίμως, αὐτόθεν (sogleich); προθύμως (bereitwillig); ἀόκνως (ohne zu zögern); ῥᾳδίως (leicht); συντόμως (kurz); auch durch d. *adj.* u. *part.* ἄοκνος 2., οὐδέν τι μέλλων 3., οὐδὲν προφασιζόμενος 3.; vgl. schlechthin. — sich in die Um. fügen μετακυλινδεῖν αὐτὸν ἀεὶ πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον.

umstechen, s. umgraben 2) u. umnähen.

umstecken 1) mit einer Nadel an sich befestigen: ἐπιπορπεῖσθαι, περιπορπᾶσθαι. — 2) um etw. herum stecken: περιπηγνύναι τί τινι, περιλαμβάνειν τινί τι.

umstehen περιεστάναι. — die Umstehenden οἱ περιεστῶτες, auch bloss οἱ παρόντες.

umstellen 1) umstellen: μεθιστάναι, μετατιθέναι, μεθιδρύειν, μετακινεῖν, μετατάττειν. — die Buchstaben eines Wortes ἀναγραμματίζειν. — 2) umstellen, etw. mit etw.: περιιστάναι τί τινι od. περί τι, περιτιθέναι τί τινι od. περί τι; περιλαμβάνειν τινί τι; rings um. (eig. das Wild mit Stellnetzen, dann übtr.) περιστοιχίζειν (gew. *M.*); die Jäger um. ein Gebüsch οἱ κυνηγέται περιίστανται θάμνον; einen Hügel mit dem Heere um. περιίστασθαι λόφον στρατεύματι; eine Stadt mit grosser Heeresmacht um. περικαθίζεσθαι πόλιν πολλῇ δυνάμει; etw. mit Posten um. περιφρουρεῖν τι.

Umstellung 1) Umstellung: ἡ μετάστασις, μετάθεσις, μεθίδρυσις, μετακίνησις, μετάταξις; der Buchstaben eines Wortes ὁ ἀναγραμματισμός, von Wörtern (in d. Syntax) τὸ ὑπέρβατον. — 2) Umstellung: ἡ περίληψις; vgl. Umzingelung.

umstempeln μεταχαράττειν (umprägen), vgl. umbilden.

umstimmen 1) *tr.* μεθαρμόττειν (eig. u. übtr.); μεταρρυθμίζειν, μεταπείθειν, ἀναπείθειν (übtr.); umgestimmt werden μεταπείθεσθαι (*P.*), auch ἀλλοιοῦσθαι (*P.*) τὴν γνώμην, μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν. — 2) *intr.* der Reihe nach abstimmen: διαψηφίζεσθαι.

Umstimmung 1) *tr.* ἡ μεθάρμοσις. — 2) *intr.* ἡ μεταβολή; vgl. Veränderung.

umstören ἀνα-, δια-ταράττειν, ἀνατυρβάζειν.

umstossen ἀνα-, περι-τρέπειν, καταβάλλειν. — übtr. ein Gesetz, einen Vertrag u. dgl. καθαιρεῖν, καταλύειν, ἄκυρον ποιεῖν, sp. ἀκυροῦν, ἀθετεῖν; auch συγχεῖν.

Umstossung ἡ ἀνατροπή; übtr. ἡ καθαίρεσις, κατάλυσις, σύγχυσις, sp. ἀκύρωσις, ἀθέτησις.

umstralen, s. umglänzen.

umstreichen περιχρίειν, περιαλείφειν τί τινι.

umstreuen περιπάττειν τι. — **umstreut** περίπαστος 2.

umstricken περιπλέκειν τί τινι; übtr. Jmd. um. περιστοιχίζειν (gew. *M.*) τινά.

Umstrickung ἡ περιπλοκή.

umströmen περιρρεῖν τι, περιχεῖσθαί (*P.*) τινι u. τι. — **umströmt** περίρρυτος 2.

Umströmung ἡ περιρροή, sp. περίρροια.

umstülpen ἀναπτύσσειν, ἀναστέλλειν.

umstürmen περιτρέχειν, περιμάχεσθαι; vgl. umtosen.

umstürzen 1) *tr.* ἀνα-, περι-τρέπειν, καταβάλλειν, ἀνα-, κατα-στρέφειν; übtr. ἀνα-, περιτρέπειν, μεταστρέφειν, ἀν-, καθ-αιρεῖν, καταλύειν, συγχεῖν. — 2) *intr.* ἀνατρέπεσθαι (*P.*); καταπίπτειν, καταφέρεσθαι (*P.*).

Umsturz 1) *tr.* ἡ ἀνατροπή (seltner περιτροπή); ἡ ἀναίρεσις, καθαίρεσις, κατάλυσις, σύγχυσις. — 2) *intr.* ἡ πτῶσις (sp. κατάπτωσις); ἡ καταφορά.

umsuchen, etw. δι-, ἐξ-, διεξ-ερευνᾶν (u. *M.*) τι.

umsummen περιβομβεῖν.

umtanzen 1) umtanzen: περιχορεύειν τι, χορεύειν περί τι. — 2) umtanzen: ὀρχούμενον ἀνατρέπειν od. καταβάλλειν.

umtaufen πάλιν βαπτίζειν; übtr. = einen anderen Namen geben μετονομάζειν τινά, μετατίθεσθαί τινι ὄνομα.

Umtaufen, das, ὁ πάλιν βαπτισμός (παλιμβαπτισμός); ἡ μετονομασία.

Umtausch ἡ ἀμοιβή, ἀλλαγή, διαλλαγή, μεταλλαγή, ἀνταλλαγή; ἡ ἀντίδοσις; ἡ μετάληψις.

umtauschen, etw. ἀλλάττειν, μεταλλάττειν, ἀνταλλάττειν (u. *M.*), μεταβάλλειν (u. *M.*); etw. für etw. ἀλλάττειν τι ἀντί τινος, ἀλλάττεσθαι, ἀνταλλάττεσθαι, διαλλάττειν (u. *M.*), ἀμείβεσθαι, διαμείβεσθαί τί τινος u. ἀντί τινος, ἀντικαταλλάττεσθαί τί τινος u. ἀντί (ὑπέρ) τινος, καταλλάττεσθαί τι πρός τι, μεταλαμβάνειν τι ἀντί τινος.

umthun 1) = umwerfen 1) *b*). — 2) sich nach etw. um.: μετέρχεσθαί τι, ζητεῖν τι, διώκειν τι, σπουδάζειν τι, περί (πρός, εἰς) τι, περί (ὑπέρ) τινος, ἐπί τινι.

umtoben περικτυπεῖν τι; θορυβεῖν περί τι.

umtönen περιηχεῖν τι.

umtosen περιψοφεῖν, περικτυπεῖν τι.

umtreiben περιάγειν, περιελαύνειν.

umtreten καταπατεῖν.

Umtrieb 1) eig. ἡ περιαγωγή; vgl. Umlauf. — 2) geheime Um. im Staate: ὁ νεωτερισμός (u. *pl.*), ἡ νεωτεροποιία, αἱ τοῦ δήμου κινήσεις, αἱ δημαγωγίαι. — Um. machen νεωτερίζειν, νεώτερόν τι ποιεῖν, νεωτέρων πραγμάτων ἐπιθυμεῖν, κινεῖν τὸν δῆμον, δημαγωγεῖν.

umwachen περιφυλάττειν, περιφρουρεῖν τι.

umwachsen περιφύεσθαί τινι; um. lassen περιφύειν. — das Um. ἡ περίφυσις.

umwälzen 1) eig. περικυλινδεῖν, περιστρέφειν. — sich um. περιφέρεσθαι, περιάγεσθαι (*P.*); κυκλεῖσθαι, ἐπανακυκλεῖσθαι, κυκλοφορεῖσθαι. — 2) übtr. die Staatsverfassung: καταλύειν od. ἀνατρέπειν τὴν πολιτείαν; νεωτερίζειν.

Umwälzung 1) eig. ἡ περικύλισις sp.; das sich Umwälzen ἡ κύκλησις, ἀνακύκλησις, ἐπανακύκλησις, ἡ κυκλοφορία. — 2) übtr. der Staatsverfassung: ἡ τῆς πολιτείας κατάλυσις od. ἀνατροπή.

umwandeln 1) umwandeln, s. umändern. — 2) umwandeln, s. umgehen 1) *a*), umwandern.

Umwandelung, s. Umänderung. — eine Um. erfahren μεταστῆναι.

umwandern περιοδοιπορεῖν, περιπορεύεσθαι (*DP.*), περινοστεῖν.

umweben περιυφαίνειν τι; besser παρυφαίνειν τινί τι.

umwechseln 1) *tr.*, s. umtauschen. — 2) *intr.* mit Jmd. um.: διαδέχεσθαί τινι, sp. τινα. — **umwechselnd** (*adv.*) κατὰ διαδοχήν, sp. ἐκ διαδοχῆς, ἐκ περιτροπῆς, ἐκ περινομῆς.

Umwechselung, s. Umtausch, Wechsel.
Umweg ἡ περίοδος, sp. περιοδεία; auch ἡ περιβολή, ὁ κύκλος (beide auch verb.); ὁ ἑλιγμός. — einen Um. machen κύκλῳ πορεύεσθαι (*DP.*), οὐ τῇ συντομωτάτῃ χρῆσθαι; einen weiten Um. machen μακρὰν κύκλῳ πορεύεσθαι, περίοδον πολλὴν ποιεῖσθαι; viele Um. machen πολλοὺς ἑλιγμοὺς πλανᾶσθαι (*P.*), πολλὰ περιπλανᾶσθαι (*P.*). — auf Umwegen περιωδευμένως sp.
umwehen 1) umwehen: περιπνεῖν τι. — **umweht** περίπνους 2. — 2) umwehen: ἐπιπνέοντα ἀνατρέπειν od. καταβάλλειν.
Umwehen, das, ἡ περίπνοιά sp.; gew. Verba.
umwenden 1) *tr.* *a*) eig. ἀνατρέπειν, ἀνα-, καταστρέφειν (das Oberste zum Untersten); μετατρέπειν, μετα-, ἐπι-στρέφειν (das Vordere nach hinten); περιάγειν, περιτρέπειν, περιστρέφειν (im Kreise um.). — einen Wagen um. κάμπτειν, ἐπικάμπτειν, ἐπιστρέφειν ἅρμα. — ein Blatt (eines Buches) um.: etwa μετακλίνειν σελίδα; (nach antiker Weise) ἀνελίττειν. — sich um., s. umkehren. *b*) übtr. Jmd. um.: μεταπείθειν τινά; im übeln Sinne παραπείθειν τινά; im guten Sinne μεταρρυθμίζειν, σωφρονίζειν, sp. ἐπιστρέφειν τινά. — 2) *intr.* = umkehren 2), w. s.
Umwenden, das, s. Umkehr, Umkehren.
umwerfen 1) *tr.* *a*) = umstürzen, w. s. *b*) umthun: περιβάλλειν od. περιτιθέναι τινί τι; ein Kleid um. περιβάλλεσθαι, περιτίθεσθαι, ἀμφιέννυσθαί τι. — 2) *intr.* *a*) mit einem Fuhrwerk: ἀνατρέπεσθαι (*P.*). *b*) in der Rede: διαταράττεσθαι (*P.*) od. διαπορεῖσθαι (*aor. P.*) μεταξὺ λέγοντα.
Umwerfen, das, ἡ ἀνατροπή; vgl. d. vhg. Verba.
umwickeln, umwinden περιελίττειν, περιειλεῖν τι περί τι od. τί τινι, περιπλέκειν τί τινι; auch καθελίττειν, κατειλεῖν τί τινι.
Umwickelung, Umwindung ἡ περιέλιξις, περιείλησις, ἡ περιπλοκή; auch ἡ κατείλησις sp.; gew. Verba.
umwölken συννεφεῖν, ἐπινεφεῖν. — es (d. Himmel) umwölkt sich συννεφεῖ, ἐπινεφεῖ (ὁ Ζεύς); es hat sich umwölkt συννένοφεν. — **umwölkt** συννέφελος, ἐπινέφελος 2.; συννεφής, ἐπινεφής, sp. σύννεφος 2.; umwölkter Himmel τὰ ἐπινεφῆ, ἡ συννέφεια; bei um. Himmel ἐπινεφέλων ὄντων, ὅταν ἐπινέφελον ᾖ. — um. Blick, Stirne ὄμμα, μέτωπον συννεφές.
Umwölkung ἡ ἐπίνεψις.
umwogen περικυμαίνειν, περικλύζειν. — vgl. umgeben.
umwohnen περιοικεῖν τι. — **umwohnend** περιοικῶν 3., περίοικος 2., πέριξ οἰκῶν 3., ὁ, ἡ, τὸ πέριξ.
Umwohner, die, οἱ περίοικοι, οἱ πέριξ (οἰκοῦντες), οἱ περιοικοῦντες.
umwühlen ὑπ-, δι-ορύττειν; vgl. umscharren.
Umwurf ἡ περιβολή, τὸ περιβόλαιον.
umzählen ἀν-, δι-αριθμεῖν.
umzäunen περιφράττειν, περιειργνύναι. — **umzäunt** περίφρακτος 2.
Umzäunung 1) als Handlung: ἡ περίφραξις sp.; besser Verba. — 2) als Sache: ὁ φραγμός, τὸ φράγμα, τὸ περίφραγμα, sp. τὸ περίφρακτον, ἡ περιγραφή; auch ὁ περίβολος, ὁ σηκός, ὁ θριγκός, ἡ αἱμασιά.
umzechig κατὰ διαδοχήν, sp. ἐκ διαδοχῆς, ἐκ περιτροπῆς, ἐκ περινομῆς.
umzeichnen 1) umzeichnen: περιγράφειν. — 2) umzeichnen: μεταγράφειν.
umziehen 1) umziehen: *a*) *tr.* u. z. *α*) Jmd. um. = ihm ein anderes Kleid anziehen: μετενδύειν, μεταμφιεννύναι τινά τι. — sich um. μετενδύεσθαι, μεταμφιέννυσθαι, μεταμπίσχεσθαι. *β*) = niederziehen, w. s. *b*) *intr.* seinen Wohnsitz verändern: μετοικίζεσθαι (*P.*), διοικίζεσθαι, μετοικεῖν, μετανίστασθαι, sp. μετεξανίστασθαι; auch μεταλλάττειν χώραν. — 2) umziehen: *a*) = umwandern, w. s.; auch περιελαύνειν (umreiten). *b*) etw. womit um.: περιτείνειν τινί τι; περιλαμβάνειν τί τινι, περιβάλλειν τινί τι u. τί τινι; vgl. umgeben. — es (der Himmel) umzieht sich, s. umwölken.
Umziehen, das, 1) Umziehen *a*) Wechsel der Kleider: τὸ μετενδῦναι, ἡ ἱματίων μεταβολή. *b*) das Niederziehen: ἡ κατάσπασις, ὁ κατασπασμός, ἡ καθαίρεσις, ὁ καθελκυσμός. *c*) Veränderung des Wohnortes: ἡ μετοίκησις, μετοικία, μετανάστασις, sp. ὁ μετοικισμός; auch ἡ διοίκισις. — 2) Umziehen *a*) das Umwandern: ἡ περίοδος, sp. περιοδεία. *b*) das Umgeben mit etw.: ἡ περιβολή, περίληψις.
umzingeln, s. umringen. — eine Stadt um. περικαθίζεσθαι, συγκλείειν, πολιορκεῖν πόλιν; eine Stadt umzingelt halten περικαθῆσθαι πόλιν (κύκλῳ). — die Feinde um. κύκλῳ περιέρχεσθαι τοὺς πολεμίους.
Umzingelung ἡ κύκλωσις, περικύκλωσις, selten ἐγκύκλωσις; auch ἡ περιβολή; einer Stadt ἡ πολιορκία.
Umzug 1) = Umziehen, das, 1) *c*), w. s. — 2) öffentlicher Aufzug: ἡ πομπή; auch ὁ κῶμος (bes. von Zechern unter Scherz u. Gesang). — einen Um. halten πομπὴν πέμπειν, πομπεύειν, ἄγειν; auch κωμάζειν. — einen Um. um etw. halten περιοδεύειν τι.
umzwitschern ἀμφιτιττυβίζειν.
un nur in Zsstzgen, ganz entsprechend dem sogenannten griech. *α privativum*, bisweilen auch der untrennbaren Partikel δυσ-, bes. zur Bezeichnung des Widrigen; vgl. die f. WW.
unabänderlich ἀμετάστροφος, ἀμετάβλητος, ἀμετάστατος, ἀκίνητος, ἀμετακίνητος 2.; ἀεὶ ὁ αὐτός (u. s. w.), sp. ἀμετάθετος 2. — un. sein ἀκινήτως od. ἀμετακινήτως ἔχειν.
Unabänderlichkeit τὸ ἀκίνητον od. ἀμετακίνητον.
unabgeklärt ἀδιύλιστος 2.
unabgenutzt ἀτριβής, ἀκέραιος 2.
unabgerichtet ἀπαίδευτος 2., ἄγριος 3.; v. Hunden, Pferden u. dgl. ἀνάγωγος 2., sp. ἀτιθάσευτος, ἀχειραγώγητος 2.
unabgesondert ἀχώριστος, ἄκριτος, sp. ἀδιάκριτος, ἀδιαχώριστος 2.
unabgetheilt ἀχώριστος, sp. ἀδιαίρετος 2.
unabgewischt ἀκάθαρτος, ἀκόρητος, ἄσμηκτος 2.
unabhängig οὐδενὸς ὑπήκοος 2., ἀνεπίτακτος 2., ἐλεύθερος 3., sp. αὐτεξούσιος 2. — von Staaten bes. αὐτόνομος 2., auch ἀβασίλευτος 2. (von keinem Könige beherrscht); ein un. Staat ἡ αὐτόπολις, dessen Bürger ὁ αὐτοπολίτης; un. sein αὐτονομεῖσθαι.
Unabhängigkeit ἡ ἐλευθερία, sp. ἡ αὐτεξουσιότης; häufig durch d. *Neutra* der vhg. *adj.* — politische Un. ἡ αὐτονομία.
unablässig ἀδιάλειπτος 2., συνεχής 2., ἐπίμονος 2., sp. ἀπαράλειπτος, ἀνέκλειπτος 2., ἀνελλιπής 2., ἀνένδοτος 2., ἀκατάπαυστος, ἀδιάπαυστος 2. — *adv.* ἀδιαλείπτως, συνεχῶς, ἐπιμόνως, ἀεί; etw. un. festhalten ἀπρὶξ ἔχεσθαί τινος; un. etw. thun οὐ παύεσθαι ποιοῦντά τι; διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι, οὐ διαλείπειν ποιοῦντά τι; Jmd. un. bitten λιπαρεῖν τινα, ἐγκεῖσθαί τινι δεόμενον.
Unablässigkeit ἡ συνέχεια, ἡ ἐπιμονή.
unabsehbar ἄπειρος, ἀπέραντος, ἄπλετος, ἀμήχανος 2.; vgl. unendlich.

unabsetzbar 1) keinen Absatz findend: ἄπρατος 2. — 2) von einem Beamten: er ist un. ἀκατάπαυστός ἐστιν ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ.
Unabsetzbarkeit ἡ ἀπρασία (einer Waare); τὸ ἀκατάπαυστον εἶναι τὴν ἀρχήν τινος (von einem Beamten).
unabsichtlich ἀπροβούλευτος (ἀπρόβουλος), ἀπροαίρετος 2.; ἀκούσιος 2.; bei Sp. *adv.* ἀπροθέτως. — un. etw. thuend ἄκων 3.
Unabsichtlichkeit ἡ ἀπροβουλία, ἡ ἀπροαιρεσία; auch durch d. *Neutra* der vhg. *adj.*
unabweisbar ἄφυκτος 2., ἀναγκαῖος 3. — es ist un. πᾶσα od. ἅπασα ἀνάγκη mit folg. *inf.*
unabwendbar ἀπαραίτητος, ἄφυκτος, sp. ἀπαράτρεπτος 2.; vgl. unvermeidlich.
unachtsam ἀφύλακτος, ἀμελής, ὀλίγωρος, sp. ἀπρόσεκτος, ἀνεπίστατος 2.; ist es = leichtsinnig ἀπερίσκεπτος 2., ῥᾴθυμος 2. — un. sein auf etw. ἀμελῶς ἔχειν περί τι, ἀμελεῖν od. ὀλιγωρεῖν τινος, οὐ προσέχειν τινί.
Unachtsamkeit ἡ ἀμέλεια, ἡ ὀλιγωρία, ἡ ἀφυλαξία, ἡ ἀνεπισκεψία, sp. ἡ ἀπροσεξία, ἀνεπιστασία, ὀλιγώρησις. — leichtsinnige Un. τὸ ἀπερίσκεπτον (sp. ἡ ἀπερισκεψία), ἡ ῥᾳθυμία.
unadelig ἀγεννής 2., s. bürgerlich.
unächt, Unächtheit, s. unecht, Unechtheit.
unähnlich ἀνόμοιος, ἀπεμφερής 2. — un. sein ἀπεοικέναι; un. machen ἀνομοιοῦν.
Unähnlichkeit ἡ ἀνομοιότης.
unanfechtbar, s. unbezwinglich.
unaffektiert, s. ungekünstelt.
unafficierbar ἀπαθής 2. (von etw. τινός).
unangebaut, s. unbebaut.
unangebrochen (als t. t. der Bergleute) ἄτμητος
unangebunden ἄφετος, ἄδετος 2. [2.
unangefochten ἀπαθής, ἀβλαβής, ἀτάρακτος, sp. ἀνενόχλητος, ἄδηκτος 2.; von Behauptungen ἀναμφισβήτητος 2. — un. bleiben κακὸν οὐδὲν πάσχειν; ἀναμφισβήτητον διατελεῖν. — Jmd. un. lassen ἐᾶν (χαίρειν ἐᾶν) od. ἀφιέναι τινά, ἀπέχεσθαί τινος.
unangefressen (von Insekten u. dgl.) ἄκοπος 2.
unangeklagt ἀνέγκλητος, sp. ἀκατηγόρητος 2.
unangekleidet γυμνός 3., sp. ἀναμφίεστος u. ἀνένδυτος 2.
unangekündigt ἀκατ-, ἀνεπ-άγγελτος 2., ἀκήρυκτος 2.
unangemeldet ἀκατάγγελτος 2., αὐτεπάγγελτος 2.
unangemerkt ἀμνημόνευτος 2., sp. ἀσημείωτος, ἀπαρασημείωτος, ἀπαρασήμαντος 2. (unbezeichnet).
unangemessen ἀνάρμοστος, ἀνεπιτήδειος, ἄμετρος, ἀπρεπής, ἄτοπος, ἄκαιρος 2.; ἀλλότριος 3., sp. ἀνοίκειος 2. — un. sein ἀπεμφαίνειν sp.; für etw. ἀνάρμοστον εἶναι od. ἀναρμοστεῖν τινι u. πρός τι; ἀνεπιτήδειον εἶναι πρός τι.
Unangemessenheit ἡ ἀναρμοστία, ἡ ἀμετρία, ἡ ἀκαιρία, sp. ἡ ἀπέμφασις; auch durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unangenehm ἀηδής 2., ἄχαρις, ι (*gen.* ιτος), ἀτερπής 2.; δυσχερής 2.; βαρύς 3.; χαλεπός, πικρός, ἀνιαρός, λυπηρός 3.; auch ἀχάριστος, ἀνήδυστος 2., ἀχθεινός 3., sp. ἀκαταθύμιος, ἀνήδυντος, ἀνήδονος 2. — etw. un. finden βαρέως φέρειν u. δυσχεραίνειν τι od. ἐπί τινι; es ist mir etw. un. ἄχθομαι (*DP.*) od. χαλεπαίνω τινί (ἐπί τινι); ἀνιῶμαι (*P.*) ἐπί τινι, ἀχθόμενος ποιῶ τι; ἄχθομαι od. ἀνιῶμαι ποιῶν τι, ἀνιᾷ od. λυπεῖ μέ τι.
unangerührt, s. unberührt.
unangesagt ἀκατ-, ἀνεπ-άγγελτος 2.
unangesehen ἀφανής, ἄδοξος, ἀδόκιμος, ἄτιμος 2.; auch ἀμαυρός 3.; sp. ἀνεπίφαντος 2.
unangestochen (von Insekten) ἄκοπος 2.
unangetastet s. unberührt, unversehrt. — Jmd. od. etw. un. lassen ἐᾶν (χαίρειν ἐᾶν) od. ἀφιέναι τινά u. τι, ἀπέχεσθαί τινος.
unangezündet ἄκαυστος 2.
unangreifbar ἄληπτος, sp. ἀνεπιχείρητος, ἀπραγμάτευτος 2.; auch δυσπρόσοδος 2. (z. B. χωρίον).
unannehmlich 1) nicht annehmbar: ἀπρόσδεκτος, ἀπαράδεκτος 2. sp.; besser umschr. — 2) = unangenehm, w. s.
Unannehmlichkeit 1) als Empfindung: ἡ ἀηδία, ἡ λύπη, ἡ ἀνία. — 2) als Sache: τὸ ἄχθος, τὸ δυσχερές, τὸ βαρύ, τὸ κακόν. — Jmd. Un. bereiten πράγματα παρέχειν τινί. — 3) als Eigenschaft: ἡ δυσχέρεια, ἡ βαρύτης.
unansehnlich, übh. ἀφανής 2., seltner ἄσημος 2.; im Bes. von Gestalt u. Grösse ταπεινός, μικρός, λεπτός 3., φαῦλος 3. u. 2. — von der Menge οὐ πολύς 3., ὀλίγος 3. — wenig werth μικροῦ ἄξιος 3., οὐκ ἀξιόλογος 2., εὐτελής 2.; häufig auch durch *dem.*, z. B. un. Mensch τὸ ἀνθρώπιον, ὁ ἀνθρωπίσκος, τὸ ἀνθρωπάριον, un. Stadt ἡ πολίχνη, τὸ πολίχνιον, un. Kunst τὸ τεχνύδριον. — übr. s. unbedeutend, unangesehen.
Unansehnlichkeit ἡ ἀφάνεια, ταπεινότης, μικρότης, λεπτότης, φαυλότης, ὀλιγότης, εὐτέλεια.
unanständig ἀσχήμων, κακοσχήμων 2.; ἀγεννής, ἀνελεύθερος 2. (v. Personen u. Sachen); αἰσχρός 3., ἀπρεπής 2. (v. Sachen); ἀπειρόκαλος 2. (von Personen). — sich un. betragen ἀσχημονεῖν; un. Betragen ἡ ἀσχημοσύνη; vgl. unartig.
Unanständigkeit 1) als Eigenschaft: ἡ ἀσχημοσύνη, ἀγένεια, ἀπρέπεια, ἀπειροκαλία. — 2) als Sache: τὸ αἰσχρόν, τὸ ἀπρεπές.
unanstössig ἀνεπίληπτος, ἄμεμπτος, ἀνεμέσητος, ἀνεπίφθονος, sp. ἀπρόσκοπος 2. [letzlich.
unantastbar ἄψαυστος, ἄθικτος 2.; s. unver-
Unantastbarkeit durch d. *Neutr.* der *adj.*
unanwendbar ἀνεπιτήδειος, ἀνωφελής, ἄχρηστος, ἀχρεῖος 2.; οὐ οὐδέν ἐστιν ὄφελος; auch φαῦλος 3. u. 2., sp. ἀχρήσιμος 2.
Unanwendbarkeit ἡ ἀχρηστία, φαυλότης; sp. ἡ ἀνεπιτηδειότης, ἀχρειότης.
Unart 1) als Eigenschaft: ἡ ἀπειροκαλία, ἀπαιδευσία, ἀγροικία; ἡ ἀσχημοσύνη. — 2) als Sache: τὸ αἰσχρόν, τὸ ἀπρεπές; τὸ νεανίευμα, τὸ νεανιευόμενον (νεανιευθέν); vgl. Unartigkeit 2).
unartig ἀπειρόκαλος, ἀπαίδευτος, ἄγροικος 2.; φορτικός 3.; ἀσχήμων 2. — un. Betragen, s. Unart 1). — un. sein od. sich benehmen ἀσχημονεῖν, ἀγροικίζεσθαι, ἀπειροκαλεύεσθαι.
Unartigkeit 1) als Eigenschaft, s. Unart 1). — 2) als Handlung: τὸ νεανίευμα (im jugendlichen Muthwillen verübt); stärker ἡ ὕβρις, τὸ ὕβρισμα. — Un. begehen νεανιεύεσθαι u. νεανισκεύεσθαι (gegen Jmd. εἴς τινα), ὑβρίζειν (τινά u. εἴς τινα), ἀγροικίζεσθαι, ἀπειροκαλεύεσθαι.
unartikuliert ἄναρθρος, ἀδιάρθρωτος 2.; auch ἄσημος 2.
unattisch ἀνάττικος 2., vgl. ἑλληνικός, κοινός 3.
unaufgefordert ἄκλητος, ἀπαράκλητος, αὐτοκέλευστος, ἀκέλευστος, αὐτεπάγγελτος 2.; auch umschr. οὐδενὸς κελεύσαντος, ἀφ' ἑαυτοῦ; vgl. freiwillig.
unaufgeklärt 1) v. Menschen: ἀπαίδευτος, ἀμαθής, ἀσύνετος 2. — über etw. un. sein ἀγνοεῖν τι od. περί τινος, οὐ σαφῶς εἰδέναι od. ἐπίστασθαί τι. — 2) v. Sachen: ἀσαφής, ἄδηλος 2.
unaufgelöst ἄλυτος, ἀδιάλυτος, ἀναπόλυτος 2.; ἀδιάκριτος 2. (unentschieden).
unaufgezeichnet ἄγραφος 2.

unaufhaltbar, unaufhaltsam ἀκατάσχετος, ἀνεπίσχετος, ἀκάθεκτος, ἀκατάπαυστος, ἀκώλυτος 2.; auch ἀκόλαστος 2. (ungezügelt). — un. Andrang ἀμετάκλητος ὁρμή sp. — un. fliehen προτροπάδην φεύγειν.

unaufhörlich ἄπαυστος (sp. ἀκατάπαυστος, ἀδιάπαυστος) 2., ἀδιάλειπτος (sp. ἀπαράλειπτος) 2.; poet. u. sp. ἄληκτος, sp. ἀκατάληκτος 2.; auch συνεχής 2.; οὐδὲν ἐπισχών 3., οὐδένα χρόνον διαλιπών 3. — *adv.* συνεχῶς, ἀδιαλείπτως; auch ἀεί, διὰ τέλους, διὰ παντός, sp. ἀπαυστί. — un. etw. thun διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι, οὐ διαλείπειν ποιοῦντά τι.

unauflöslich ἄλυτος, ἀδιάλυτος, ἀναπόλυτος, sp. ἀκατάλυτος 2. — un. Schwierigkeit ἡ ἀμηχανία.

unaufmerksam τὸν νοῦν οὐ προσέχων 3., ἀμελής 2.; sp. ἀνεπίστατος, ἀπρόσεκτος 2.

Unaufmerksamkeit τὸ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν, sp. ἡ ἀνεπιστασία, ἀπροσεξία.

unaufschiebbar ἀμέλλητος 2. sp., besser umschr.

unausbleiblich ἀναγκαῖος 3.; εἱμαρμένος, πεπρωμένος 3. — übr. s. unvermeidlich.

unausdenkbar ἀδύνατος od. ἀμήχανος (2.) ἐπινοεῖν (εὑρεῖν).

unausforschlich ἀνεξεύρετος 2.; ἀνεξερεύνητος, ἀδιερεύνητος 2.; ἀνεξέταστος 2., sp. ἀδιεξέταστος 2.

unausführbar ἀτέλεστος 2.; ἀμήχανος od. ἀδύνατος (2.) ποιεῖν (διαπράττεσθαι); auch bloss ἀμήχανος 2.

Unausführbarkeit ἡ ἀμηχανία, τὸ ἀμήχανον.

unausführlich 1) nicht ausgeführt: οὐκ ἀκριβής 2., ἀσαφής 2. — 2) = unausführbar, w. s.

unausfüllbar ἀνεκπλήρωτος 2. sp.

unausgearbeitet ἀδιέργαστος, sp. ἀνεξέργαστος 2.; auch ἡμιτελής 2. (halbvollendet).

unausgebildet ἀδιάπλαστος, ἀδιάρθρωτος, ἀτελής 2.; sp. ἀδιατύπωτος 2.

unausgeforscht, s. unerforscht.

unausgeführt ἀτέλεστος, ἀτελής 2.; ἄπρακτος 2.; ἀδιέργαστος, sp. ἀνεξέργαστος, ἀκατέργαστος 2.; auch ἡμιτελής 2. (halbvollendet).

unausgelöscht ἀνεξάλειπτος 2.

unausgelöst ἀναπόλυτος 2.

unausgemacht ἀμφισβητήσιμος 2.; ἄδηλος, ἀσαφής, ἀφανής 2. — die Sache ist noch un. τὸ πρᾶγμα ἐν ἀφανεῖ ἔτι κεῖται od. ἐν ἀμφισβητησίμῳ ἔτι ἐστίν.

unausgepackt, von Kisten πλήρης 2. — v. deren Inhalte οὐκ ἐξαιρεθείς 3., οὐκ ἐκτεθείς 3.

unausgesetzt, s. unaufhörlich.

unausgesöhnt ἀδιάλλακτος, ἀκατάλλακτος 2.

unausgestattet ἄπροικος, ἀνέκδοτος 2.

unausgesucht ἀνέκλεκτος 2. sp.; besser umschr.

unausgetilgt ἀνεξάλειπτος, sp. ἀδιάφθαρτος 2.

unausgetrocknet ἀνεξίκμαστος 2.

unaushaltbar, s. unerträglich.

unauslöschlich 1) v. brennenden Dingen: ἄσβεστος 2. (mehr poet.). — bildl. un. Durst ἡ ἄπαυστος δίψα; un. Hass τὸ ἄσπειστον μῖσος. — 2) v. einer Schrift u. dgl.: ἀνεξάλειπτος (sp. ἀνάλειπτος) 2.; ἀνέκπλυτος 2.

unausreichend οὐχ ἱκανός 3., ἐλλιπής 2.; sp. ἀνίκανος 2.

unaussprechlich ἄρρητος, ἀνέκφραστος (mehr poet. ἄφραστος), ἀφθεγκτος, ἀμύθητος 2.; auch ἄλογος, ἀδιήγητος 2., sp. ἀνεκλάλητος, ἀφθέγμων 2. — un. viel, gross ἀμήχανος (2.) τὸ πλῆθος, τὸ μέγεθος; un. lange ἀμήχανον ὅσον χρόνον; sich un. freuen ὑπερφυῶς ὡς χαίρειν.

unausstehlich οὐκ ἀνεκτός od. ἀνασχετός 2. (sp. 3.), δυσάνεκτος, sp. δυσανάσχετος, ἀνύποιστος 2.; auch ἐπαχθής 2., βαρύτατος, δεινότατος 3. u. dgl. — es ist un. οὐκ ἀνεκτῶς ἔχει. — etw. un. finden δυσανασχετεῖν τι.

Unausstehlichkeit ἡ ἐπάχθεια sp.; besser durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unaustilgbar ἀνεξάλειπτος, ἀνέκπλυτος 2., sp. ἀνεξίτηλος 2.

unausweichlich, s. unvermeidlich.

unbändig ἀδάμαστος, ἀχαλίνωτος 2. (nicht gebändigt od. gezügelt; eig. u. übtr.), ἀτιθάσευτος u. ἀτίθασος 2. (ungezähmt; eig.), δυσκάθεκτος 2. (schwer zurückzuhalten); nur von Menschen ἄγριος 3. (wild), ὠμός 3. (roh), ἀκρατής 2. (unmässig), ἀκράτητος 2. (nicht zu bewältigen), ἀκόλαστος 2. (zügellos, in etw. περί τι, z. B. περὶ τὰ ἀφροδίσια). — un. sein ὑβρίζειν.

Unbändigkeit ἡ ἀγριότης; ἡ ὠμότης; ἡ ἀκράτεια; ἡ ἀκολασία; sonst durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unbärtig ἀγένειος 2., sp. ὁ, ἡ ἀπώγων, ωνος, ἀνύπηνος 2. — das war gleich einem un. Jungen gesprochen ἀγένειον τοῦτο εἴρηκας.

Unbärtigkeit τὸ ἀγένειον.

unbarbiert ἄξυρος 2. (τὸ γένειον).

unbarmherzig ἀνηλεής, ἀνελεήμων, ἀνηλεήμων 2.; ἀσυγγνώμων 2., poet. ἀνοικτίρμων 2., sp. ἀνίλαστος 2., ἀνίλεως, ων, ἀσυμπαθής 2., ἀφιλοικτίρμων 2.; auch ὠμός 3. (roh).

Unbarmherzigkeit ἡ ἀνελεημοσύνη, ἡ ἀσυμπάθεια, ἡ ἀσπλαγχνία sp., auch ἡ ὠμότης (Rohheit); häufig durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unbeabsichtigt, s. unabsichtlich.

unbeachtet ἄσκεπτος, ἀνεπίσκεπτος 2., ἀμελής 2., ἀμελούμενος u. ἠμελημένος 3., sp. ἀκάτοπτος 2. — etw. un. lassen ἀσκέπτως od. ἀμελῶς ἔχειν τινός, ἀμελεῖν τινος; οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν od. οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος; οὐ φροντίζειν τινός; οὐκ ἐντρέπεσθαί (*P.*) τινος u. τι; ἐᾶν τι (χαίρειν); περιορᾶν (sp. ὑπερορᾶν) τι. — un. bleiben ἀμελεῖσθαι u. ἀτιμάζεσθαι (*P.*).

unbeackert, s. unbebaut.

unbeantwortet ἀναπόκριτος, ἀναντιφώνητος 2. sp. — etw. un. lassen οὐκ ἀποκρίνεσθαι εἴς (πρός) τι.

unbeantwortlich δυσαπόκριτος 2. sp. — v. Fragen auch ἄπορος 2.

unbearbeitet ἀδιέργαστος (sp. ἀκατέργαστος), ἀκατασκεύαστος 2. — un. Land γῆ ἀργός od. ἀργοῦσα; ein ganz un. Punkt τόπος παντάπασιν ἀδιεξέργαστος. — un. Gold, Silber χρυσός, ἄργυρος ἀργός.

unbeaufsichtigt ἀφύλακτος 2.; ἀμελούμενος 3., auch ἄφετος 2.

unbeauftragt ἀνεπίτακτος, ἀκέλευστος, αὐτοκέλευστος 2. — es thut Jmd. etw. un. οὐδενὸς κελεύσαντος (αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ od. ἰδίᾳ) ποιεῖ τίς τι.

unbebaut ἀγεώργητος 2., ἀργός 2., ἀργῶν 3., ἄγριος 3., ἀγροῖκος 2.; auch ἔρημος 3. u. 2. (wüst). — un. sein, bleiben χερσεύειν, ἀργεῖν. — un. Land ἡ χέρσος (αἱ χέρσοι).

1. **unbedacht** (= ohne Dach) ἀστέγαστος 2.

2. **unbedacht** 1) = unbedachtsam, w. s. — 2) nicht berücksichtigt, nicht versorgt: ἀνεπίσκεπτος, ἀμελούμενος od. ἠμελημένος 3. — Jmd. un. lassen οὐ προνοεῖν τινος; οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔχειν od. ποιεῖσθαί τινος; οὐ κήδεσθαί τινος; ἀμελῶς ἔχειν περί τινα.

unbedachtsam ἀπρονόητος, ἀπρομηθής, ἄβουλος, ἄσκεπτος, ἀπερίσκεπτος, ἀλόγιστος, ἀφύλακτος 2.; auch ἀμελής 2., προπετής 2., sp. ἀνεπίστατος 2. — was ohne Absicht u. Ueberlegung geschieht ἀπροαίρετος, ἀπροβούλευτος, seltner

ἀπρόβουλος 2. — un. sein *ἀμελῶς ἔχειν*; sp. *ἀλογιστεῖν* u. *ἀπρονοητεῖν*.
Unbedachtsamkeit *ἡ ἀπρομήθεια, ἀβουλία, τὸ ἀπερίσκεπτον, τὸ ἀλόγιστον, ἡ ἀφυλαξία, ἡ ἀμέλεια, προπέτεια*; sp. *ἡ ἀλογιστία, ἀπρονοησία, ἀπερισκεψία*; ist es = Unvorsätzlichkeit *ἡ ἀπροβουλία, ἀπροαιρεσία*.
unbedächtig, s. unbedachtsam.
unbedauert *ἀνελέητος, ἀνηλέητος* 2. — s. unbeweint.
unbedeckt *ἀστέγαστος* 2. (ohne Dach); *ἄστρωτος*, sp. *ἄσκεπος* u. *ἀσκέπαστος* 2. (ohne Decke); *ἀκάλυπτος*, sp. *ἀκατακάλυπτος* 2. (ohne Hülle); auch *γυμνός, ψιλός* 3. (nackt, bloss).
unbedenklich, v. Sachen *ἀδεής* 2., *ἀκίνδυνος* 2. — v. Pers. *ἀπροφάσιστος* 2., *ἄοκνος* 2., *οὐδὲν ἐπισχών* 3., *πρόθυμος* 2.
unbedeutend *οὐδενὸς* od. *μικροῦ* (*ὀλίγου*) *ἄξιος* 3.; *ἀσθενής* 2., *ταπεινός* 3., *εὐτελής* 2., *μικρός, ὀλίγος, βραχύς* 3., *φαῦλος* 3. u. 2., *ἐλαφρός* 3. — un. Mensch *ἄνθρωπος φαῦλος* od. *ἀφανής, ἀνὴρ τοῦ δήμου*. — etw. für un. halten *μικρὸν ἡγεῖσθαί τι*; *περὶ ὀλίγου* od. *ἐλάττονος ποιεῖσθαί τι*; *οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος*. — vgl. unansehnlich.
unbedient *ἀθεράπευτος* 2.
unbedingt *ἀναγκαῖος* 3., *ἁπλοῦς* 3.; bei späteren Philosophen auch durch *ἀπόλυτος* 2. — Sehr häufig umschr. durch *ἀνάγκη* (sc. *ἐστίν*) m. *inf.*, z. B. müssen wir nicht un. zugestehen *ἆρ' οὐκ ἀνάγκη ὁμολογεῖν; ἄλλο τι ἢ ὁμολογεῖν χρή;* — in der Antwort *ἀνάγκη, ἀμέλει*. — un. Vertrauen in Jmd. setzen *πιστεύειν τινὶ ὡς ἐχεγγυωτάτῳ*.
unbedroht *ἀκίνδυνος, ἀσφαλής* 2.
unbeeidigt *ἀνώμοτος* 2.; *οὐκ ἐξορκωθείς* od. *ἐξορκισθείς* 3., sp. *οὐχ ὁρκωτός* 3.
unbeendigt, s. unvollendet.
unbeerbt *ἀκληρονόμητος* 2. sp.; gew. *ὁ, ἡ ἄπαις, δος* (ohne Kinder), z. B. un. sterben *ἄπαιδα ἀποθνήσκειν*.
unbeerdigt *ἄταφος, ἄθαπτος*, sp. *ἀκήδευτος* 2.
unbefahren, mit Wagen *ἀναμάξευτος* 2.; mit Schiffen *ἄπλευστος* 2.
unbefangen *ἀτάρακτος* 2. (nicht verwirrt); *ἐλεύθερος* 3., *ἐλευθέριος* 2. (frei, freimüthig); *ἁπλοῦς* 3., *ἀφελής* 2. (schlicht, einfältig). — mit un. Blicke *ὀρθοῖς ὄμμασιν*. — un. sprechen *παρρησιάζεσθαι*, sp. *παρρησίαν ἄγειν*.
Unbefangenheit *τὸ ἀτάρακτον* (sp. *ἡ ἀταραξία*); *ἡ ἐλευθερία, ἡ ἁπλότης*. — Un. im Reden *ἡ παρρησία*.
unbefehligt, s. unbeauftragt, unaufgefordert.
unbefestigt *ἀτείχιστος, ἄφρακτος, ἀνώχυρος*, sp. *ἀχαράκωτος* 2.
unbefeuchtet *ἄτεγκτος, ἄβροχος*, sp. *ἀνάρδευτος, ἀκατάρδευτος* 2.
unbefiedert *ἄπτερος* 2., *ὁ, ἡ ἀπτήν, ῆνος*.
unbefleckt *ἀμίαντος, ἀκήρατος, ἀκέραιος* 2., sp. *ἀμόλυντος, ἀκηλίδωτος* 2.; auch *καθαρός* 3., *ἁγνός* 3., *εὐαγής* 2.
Unbeflecktheit *ἡ ἁγνότης, ἡ καθαρότης*, od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unbeflügelt *ἄπτερος* 2., *ὁ, ἡ ἀπτήν, ῆνος*.
unbefohlen, s. ungeheissen, unaufgefordert, unbeauftragt.
unbefolgt *ἄπρακτος* 2. (ungethan); sp. *ἀδιακόνητος* 2. — etw. un. lassen *οὐχ ὑπακούειν τινός* u. *τινί*; *ἀμελεῖν* u. *ὀλιγωρεῖν τινος*; das Gesetz nicht un. lassen *τῷ νόμῳ πείθεσθαι* (*aor. P.*).
unbefragt *οὐκ ἐρωτηθείς* 3.; auch *οὐδενὸς ἐρωτῶντος* od. *ἐρομένου* u. dgl.
unbefreundet *οὐ προσήκων* 3. (*φιλίᾳ*); *ξένος* 3.; sp. *ἀνοίκειος* 2.
unbefriedigend *οὐχ ἱκανός* 3., *ἐλλιπής* 2.; sp. *ἀνίκανος* 2.
unbefriedigt *ἐψευσμένος* 3. (v. Pers.); *ἀπλήρωτος, ἀνεκπλήρωτος* 2. (v. Wünschen, Begierden u. dgl.) — un. sein *ἐψεῦσθαι*. — es lässt mich etw. un. *οὐκ ἀγαπῶ* od. *οὐ στέργω τινί* u. *τι*. — keiner meiner Wünsche blieb un. *ὧν ἐπεθύμησα οὐδενὸς ἀπέτυχον*.
unbefruchtet *ἀκάρπωτος* 2.
unbefugt *ἄδικος* 2., *οὐ δίκαιος* 3.; sp. *αὐτεξούσιος* 2. (eigenmächtig). — un. Weise *ἀδίκως*; *οὐ προσηκόντως*. — ich bin un. etw. zu thun *οὐ δίκαιος* od. *οὐ κύριός εἰμι ποιεῖν τι*; *οὐκ ἔξεστι* od. *οὐ προσήκει μοι ποιεῖν τι*.
unbegabt *ἄκληρος, ἄμοιρος* 2.; *ἐνδεής* 2., *ἔρημος* 2. (mit etw. *τινός*); vgl. geistlos.
unbegehrlich *ὁ οὐ πλεονέκτης*; *οὐ πλεονεκτικός* 3., sp. *ἀνεπιθύμητος* 2.
unbegehrt *οὐ ποθεινός* 3., *οὐκ ἐπιθυμητός* 3., *οὐκ ὀρεκτός* 3., *οὐκ ἐφετός* 3.; auch *ἀζήλωτος* (mehr poet. *ἄζηλος*) 2., sp. *ἀσπούδαστος* 2.
unbegeistert *ἀνενθουσίαστος* 2. sp.; besser umschr.
unbeglaubigt *ἀμάρτυρος, ἀτέκμαρτος*, sp. *ἀνέγγυος* 2.; auch *ἀβέβαιος* 2.
unbegleitet *μόνος* 3.; *ἄνευ ἀκολούθων*.
unbeglückt *ἄκληρος* 2., ion. u. poet. *ἀνόλβιος, ἄνολβος* 2.
unbegnügsam *ὁ πλεονέκτης*; *πλεονεκτικός* 3.; s. unersättlich.
Unbegnügsamkeit *ἡ πλεονεξία*; *ἡ ἀπληστία*.
unbegraben *ἄταφος, ἄθαπτος*, sp. *ἀκήδευτος* 2.
unbegreiflich *ἀνόητος, ἀδια-, ἀπερι-νόητος*, sp. *ἀκατανόητος, ἄληπτος, ἀκατά-, ἀσύλ-, ἀμετάληπτος* 2.; auch *παράδοξος* 2., *θαυμαστός* 3. — un. Sache *τὸ τέρας*; etw. für un. erklären *τέρας φάναι εἶναί τι*; eine un. Aeusserung thun *τέρας λέγειν*.
Unbegreiflichkeit *ἡ ἀκαταληψία* sp.; besser *Neutr.* der vhg. *adj.*
unbegrenzt *ἄπειρος, ἀπέραντος*, sp. *ἀπερίγραπτος, ἀπερίγραφος, ἀπαράγραφος, ἀτερμάτιστος, ἀπεράτωτος, ἀπεριόριστος* 2. (grenzenlos); *ἀόριστος* 2. (nicht genau begrenzt). — un. Ehrgeiz *ἡ ἀνυπέρβλητος φιλοτιμία*.
Unbegrenztheit *τὸ ἄπειρον* u. dgl. *Neutra*.
unbegründet *ἀτέκμαρτος* 2., *ἀβέβαιος* 2.; *κενός* 3. (leer, nichtig); *ψευδής* 2. (falsch). — un. Furcht *δέος ἀδεές*.
unbegrüsst *ἀπροσηγόρητος, ἀπροσαύδητος* 2. sp.; besser durch Verba, z. B. Jmd. un. lassen *οὐ προσειπεῖν* od. *οὐκ ἀσπάζεσθαί τινα*.
unbegütert *ἄκληρος* 2.; *χρημάτων ἐνδεής* 2.; poet. u. sp. *ἀκτήμων* 2.
unbehaart *ψιλός* 3. (*τριχῶν*); *ὁ, ἡ ἄθριξ, ἄτριχος*.
unbehackt *ἄσκαφος* 2.
unbehaftet *ἀπηλλαγμένος* 3., *ἐλεύθερος* 3. (mit etw. *τινός*).
unbehaglich *ἀηδής, ἀτερπής, δυσχερής* 2. — v. Pers. *δύσκολος, δυσχερής, δυσάρεστος* 2. — sich un. fühlen *ἀηδῶς* od. *φαύλως ἔχειν*; *ἀηδῶς διακεῖσθαι*; *δυσαρεστεῖν* (u. *-εῖσθαι*).
Unbehaglichkeit *ἡ ἀηδία, δυσχέρεια, δυσαρέστησις, δυσκολία*; sp. *ἡ ἀτερψία* (*ἀτερπία*), *δυσαρεστία*; selten *ἡ ἄση* (Ekel).
unbehangen *ἀκάλυπτος*, sp. *ἀπερικάλυπτος* 2.
unbehauen *ἄξεστος, ἀκατάξεστος* 2. (v. Steinen); *ἀπελέκητος* 2. sp. (vom Holze).
unbeherrscht *ἀβασίλευτος*, seltner *ἄναρκτος* 2., sp. *ἀδυνάστευτος, ἀνηγεμόνευτος* 2.
unbeherzigt *ἀμελούμενος, ἠμελημένος* 3. — un. bleiben *ἀμελεῖσθαι, ὀλιγωρεῖσθαι* (*P.*). — etw. un. lassen *ἀσκέπτως ἔχειν τινός*; *οὐκ ἐνθυμεῖ-*

σθαί (*DP.*) τινος u. τι, οὐ φροντίζειν τινός; οὐκ ἐντρέπεσθαί (*P.*) τινος u. τι.
unbeherzt ἄνανδρος 2.; s. feig.
Unbeherztheit ἡ ἀνανδρία; s. Feigheit.
unbeholfen, unbehülflich δυσκίνητος 2. (schwer beweglich); σκαιός 3. (linkisch); ἀφυής 2. (ungeschickt); νωθής 2., νωθρός 3. (langsam an Körper u. Geist). — un. sein νωθρεύεσθαι.
Unbeholfenheit, Unbehülflichkeit ἡ δυσκινησία; ἡ σκαιότης; ἡ νώθεια, νωθρότης; sp. ἡ ἀφυΐα, ἡ νωθρεία.
unbehütet ἀφύλακτος, ἀφρούρητος 2.
unbehutsam ἀφύλακτος 2.; ἀπρό-, ἀπερί-σκεπτος 2.; ἀπρονόητος 2.; προπετής, sp. ἀνευλαβής 2.
Unbehutsamkeit ἡ ἀφυλαξία, ἡ προπέτεια, τὸ ἀπερίσκεπτον, sp. ἡ ἀπερισκεψία, ἀπρονοησία.
unbekannt 1) *pass.* nicht gekannt: ἀγνοούμενος 3., ὁ, ἡ ἀγνώς, ῶτος, ἄγνωστος 2., sp. ἀγνώριστος 2.; auch ἄπυστος 2. (von dem man nichts vernommen hat); ἀκαταμάθητος, ἀνιστόρητος 2. (was man nicht kennen gelernt, nicht erforscht hat). — Ist es = dunkel, unklar ἄδηλος, ἀφανής, seltner ἄσημος 2.; = unberühmt ἄδοξος, ἀφανής, sp. ἀνεπίφαντος 2. — es ist mir etw. un. ἀγνοῶ τι; λανθάνει μέ τι. — un. bleiben ἀγνοεῖσθαι (*P.*). — Jmd. ist un. ἀδοξεῖ τις. — un. Grösse (als *t. t.* der Mathematik) ὁ ἀριθμός. — 2) *act.* un. mit etw. = unkundig einer Sache: ἀγνοῶν (3.) τι od. περί τινος, οὐκ εἰδώς (3.) τι, ὁ, ἡ ἀγνώς (-ῶτος) τινος; ἀμαθής (2.) τινος u. περί τινος, sp. ἀνεννόητός (2.) τινος, ἀνιστόρητος (2.) περί τινος; = unerfahren ἄπειρος, ἀπαθής, ἀσυνήθης, ἄγευστος 2. (sämmtl. m. *gen.*). — un. sein mit etw. ἀγνοεῖν τι u. περί τινος; ἀμαθαίνειν τι u. εἴς τι; ἀπείρως ἔχειν τινός od. πρός τι; ξένως ἔχειν τινός. — un. mit dem Schlechten ἀπειρόκακος 2.; mit dem Schönen ἀπειρόκαλος 2.; mit einer Kunst ἀπειρότεχνος 2. sp. — übr. s. unkundig.
Unbekanntheit ἡ ἀφάνεια, ἀδοξία, ἀγνωσία.
Unbekanntschaft ἡ ἄγνοια, ἀγνωσία, ἀπειρία, ἀσυνήθεια (mit etw. τινός); sp. ἡ ἀθεωρησία. — Un. mit dem Schönen ἡ ἀπειροκαλία.
unbekehrt ἀμετανόητος 2. (N. T.); ἀμετάπειστος (2.) τὴν γνώμην.
unbeklagt ἀνελέητος, ἀνηλέητος 2.; übr. s. unbeweint.
unbekleidet γυμνός 3. (ἐσθῆτος).
unbekräftigt ἄκυρος, ἀκύρωτος, auch ἀβέβαιος 2.
unbekränzt ἀστεφάνωτος 2.
unbekümmert ἀμελής, ἀφρόντιστος, ὀλίγωρος 2. (um etw. τινός); ἀδεής 2. (furchtlos); ῥάθυμος 2. (leichtsinnig, fahrlässig); sp. ἀτημελής, ἀνεπιστρεφής, ἀνεπίστρεπτος 2. (um etw. τινός). — un. Leben βίος ἀμέριμνος sp. — un. sein ἀφροντίστως (sp. ἀτημελῶς) ἔχειν; ῥᾳθυμεῖν; um etw. ἀφροντιστεῖν u. ἀφυλακτεῖν τινος; ἀμελῶς ἔχειν, ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, οὐ φροντίζειν τινός; ἐᾶν (χαίρειν ἐᾶν) τι. — sei un. θάρρει.
Unbekümmertheit ἡ ἀμέλεια, ὀλιγωρία, ἡ ῥᾳθυμία; sp. ἡ ἀφροντιστία, ἀμεριμνία, ὀλιγωρησις.
unbeladen φόρτου ἔρημος 2.; κενός 3.
unbelästigt ἀνενόχλητος 2. sp.; ἄλυπος 2. — Jmd. un. lassen οὐκ ἐνοχλεῖν τινα od. τινι.
unbelagert ἀπολιόρκητος 2. sp. — un. bleiben οὐ πολιορκεῖσθαι (*P.*).
unbelastet, s. unbeladen.
unbelaubt ἄφυλλος 2.; ἄνευ φύλλων; ἔρημος (2.) φύλλων.
unbelauscht ἀπαρατήρητος 2. sp.; gew. durch οὐδενὸς παρατηροῦντος od. ἐπακούοντος.
unbelebt ἄψυχος, sp. ἄζωος 2.; auch ψυχῆς ἔρημος 2.; v. einem Orte ἀνθρώπων ἔρημος 2. u. 3.
Unbelebtheit τὸ ἄψυχον, sp. ἡ ἀζωΐα; v. einem Orte ἡ ἐρημία.
unbelehrt ἀπαίδευτος, ἀδίδακτος 2.; ἀμαθής 2.
unbeleidigt οὐκ ἀδικηθείς 3., οὐχ ὑβρισμένος 3., sp. ἀνύβριστος, ἀνεπηρέαστος 2.
unbelesen ἀγράμματος 2., γραμμάτων ἄπειρος 2., ἀμαθής 2.
Unbelesenheit ἡ γραμμάτων ἀπειρία, ἡ ἀμαθία, sp. ἡ ἀγραμματία.
unbeleuchtet ἀφώτιστος 2. sp., mehr poet. ἀφεγγής 2.; vgl. unerklärt.
unbeliebt ἄχαρις, ι (*gen.* ιτος); οὐκ ἀγαπητός 3.; vgl. unangenehm.
unbelohnt ἄμισθος, ἀχάριστος, sp. auch ἀκερδής 2.
unbemalt ἄγραφος 2.
unbemannt κενός 3.
unbemerkbar, -lich ἀν-, ἀνεπ-αίσθητος 2.; ἄσημος, ἄδηλος, ἀφανής 2. — un. machen ἀφανίζειν (dazu ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός).
unbemerkt ἀφανής, ἄσημος, ἄδηλος 2. — *adv.* λάθρα; ἀφανῶς, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς; κρύβδην, κρύφα, κρυφῇ. — un. etw. thun λανθάνειν od. ἀφανῆ εἶναι ποιοῦντά τι, auch ποιεῖν τι ἀφανῆ ὄντα. — un. bleiben λανθάνειν (Jmd. τινά); οὐχ ὁρᾶσθαι, περιορᾶσθαι, ἀμελεῖσθαι (*P.*). — etw. un. lassen ἀμελεῖν τινος; οὐχ ὁρᾶν τι, περιορᾶν τι, ἀγνοεῖν τι.
unbemitleidet ἀνελέητος od. ἀνηλέητος 2.
unbemittelt ἄπορος, ἀχρήματος 2., ἀδύνατος (2.) χρήμασιν, ἐνδεής 2., poet. u. sp. ἀκτήμων 2. — un. sein ἐνδεῶς ἔχειν; ἀπορεῖν χρημάτων.
unbemüht ἄπονος 2. (um etw. πρός τι). — un. sein um etw. ἀμελῶς ἔχειν τινός od. περί (πρός) τι; ἀμελεῖν τινος; οὐκ ἐφίεσθαί τινος.
unbenachrichtigt ἀγνοῶν 3. od. durch Umschr.
unbenannt ἀνώνυμος 2., sp. ἀν-, ἀκατ-ονόμαστος 2.
unbeneidet ἀζήλωτος, mehr poet. ἄζηλος 2., sp. ἀζηλοτύπητος 2.
unbenetzt ἄτεγκτος, sp. ἀν-, ἀκατ-άρδευτος 2.; auch ἄβροχος, sp. ἄβρεκτος, ἀνότιστος, ἄρραντος 2.
unbenommen ἀκώλυτος 2. — es bleibt mir un. ἔξεστι, πάρεστί μοι; da es mir un. war ἐξόν od. παρόν μοι.
unbenutzt ἀνωφέλητος, ἄχρηστος 2.; auch ἀργός 2. — etw. un. lassen οὐ χρῆσθαί τινι, ἀμελεῖν τινος, προΐεσθαί τι; die Zeit un. vorbeigehen lassen παριέναι (ἵημι) τὸν καιρόν.
unbeobachtet ἀφύλακτος 2., sp. ἀπαρατήρητος 2.; auch ἀμελής 2.
unbeordert, s. unbeauftragt.
unbepanzert ἀθωράκιστος 2.
unbepflanzt ἀφύτευτος 2.
unbequem ἀνεπιτήδειος, ἀνάρμοστος, ἄκαιρος, ἄτοπος, sp. ἀνοίκειος 2.; auch αἰσχρός 3. (zu etw. πρός τι). — zum Gebrauche un. δυσχερής 2. — zum Reiten un. ἄφιππος, ἄνιππος 2.
Unbequemlichkeit ἡ ἀκαιρία, ἀτοπία, δυσχέρεια, sp. ἀνεπιτηδειότης; häufig durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.* — Jmd. Un. verursachen πράγματα παρέχειν τινί; eine Sache bereitet mir Un. πράγματα ἔχω ἔν τινι od. ποιῶν τι.
unberappt οὐκ ἐξαληλιμμένος 3.
unberast χλόης ψιλός 3. od. ἔρημος 2.
unberathen ἄβουλος, ἄπορος, ἀμήχανος 2. — un. sein ἀπορεῖν βουλῆς.
Unberathenheit ἡ ἀβουλία, ἀπορία.
unberaubt ἄσυλος, ἀσύλητος, sp. ἀσκύλευτος, ἀλήστευτος 2.
unberauscht ἀκραίπαλος, sp. ἀμέθυστος 2.
unberechenbar ἀσυλλόγιστος 2.
unberechtigt, s. unbefugt.

unberedt ἀδύνατος (2.) λέγειν; οὐ δεινὸς (3.) λέγειν; λόγων ἄπειρος 2.

Unberedtsamkeit ἡ τοῦ λέγειν ἀδυναμία (ἀδυνασία, ἀπειρία).

unbereichert οὐ πλούσιος γενόμενος 3., οὐ πλέον ἔχων 3. u. dgl. Umschr.

unbereitet, s. unvorbereitet.

unbereut ἀμεταμέλητος, sp. ἀμετανόητος 2.

unberichtet 1) nicht gemeldet: ἀκατάγγελτος 2. — 2) ohne Nachricht, Anweisung od. Erfahrung: ἀμαθής, ἄπειρος 2. (in einer Sache τινός).

unberichtigt ἀδιόρθωτος 2. — von Schulden οὐκ ἀποδεδομένος 3. — die Schuld un. lassen οὐκ ἀποδιδόναι od. οὐ διαλύειν χρέος.

unberitten 1) ohne Pferd: ἄνιππος 2. — 2) nicht zugeritten: ἀδάμαστος 2., οὐ πεπωλευμένος 3.

unberücksichtigt, s. unbeachtet.

unberühmt ἄδοξος, ἀδόκιμος, ἀφανής, ἀκλεής 2. — un. sein ἀδοξεῖν. — von un. Abkunft sein κακῶς γεγονέναι, πατρὸς ἀφανοῦς εἶναι.

Unberühmtheit ἡ ἀδοξία, ἀφάνεια, ἀγνωσία.

unberührbar ἄψαυστος, ἄθικτος, ἀναφής, ἀνέπαφος, ἀθιγής 2.

unberührt ἄψαυστος, ἄθικτος, ἀκίνητος 2., auch ἀκήρατος 2. (v. etw. τινός), sp. ἀθιγής 2. — etw. un. lassen οὐχ ἅπτεσθαί τινος, ἀπέχεσθαί τινος, sp. ἀψαυστεῖν; in Rede u. Schrift παραλείπειν τι, ἀμνημονεῖν τινος; s. übergehen.

unberufen 1) nicht gerufen od. befugt: ἀκέλευστος 2.; οὐ δίκαιος 3., sp. αὐτεξούσιος 2. — du warst ein un. Vertheidiger οὐ σὸν ἔργον ἦν, οὐ δίκαιος ἦσθα od. οὐ προσῆκέ σοι ἀπολογεῖσθαι. — etw. un. thun πολυπραγμονεῖν τι, ὑπέρ τινος, περί τι; περιεργάζεσθαι ποιοῦντά τι. — 2) = unbescholten, w. s.

unberuhigt ἀπαραμύθητος, ἄπαυστος, sp. ἀκατάπαυστος, ἀκαταπράϋντος 2.

unbesäet ἄσπορος 2.

unbesänftigt ἀκήλητος, sp. ἀκαταπράϋντος 2.; auch ἄγριος 3.

unbesaitet ἄχορδος 2.

unbeschadet ἄνευ βλάβης. — un. der Ehre οὐκ αἰσχρῶς; οὐκ ἐπονειδίστως. — un. des Rufes οὐκ ἀδόξως.

unbeschädigt ἀβλαβής, ἀκέραιος, ἀκήρατος, ἀτριβής 2., σῶς, σῶν (σῶος 3.?); mehr poet. ἀπήμων, ἀσινής 2., sp. ἀλύμαντος 2. — von Würmern un. ἄκοπος 2., vgl. ἀθριπήδεστος 2.

unbeschäftigt ἀπράγμων 2., σχολαῖος 3. — un. sein σχολάζειν, σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν, πρᾶγμα οὐδὲν ἔχειν. — vgl. geschäftslos.

unbeschattet οὐκ ἐπεσκιασμένος 3., sp. ἄσκιος, ἀσκίαστος 2.

unbescheiden ἄκοσμος 2., αὐθάδης 2., προπετής 2., θρασύς 3., stärker ἀναιδής, ἀκόλαστος 2.; auch ὁ, ἡ ἀλαζών, όνος (prahlerisch); s. dreist, anmassend.

Unbescheidenheit ἡ ἀκοσμία, αὐθάδεια, προπέτεια, θρασύτης, τὸ θράσος, stärker ἡ ἀναίδεια, ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία); auch ἡ ἀλαζονεία (Prahlerei); s. Dreistigkeit, Anmassung.

unbeschenkt ἄδωρος, ἀδώρητος 2.

unbeschienen ἀφώτιστος 2. sp.

unbeschiffbar ἄπλους 2., οὐ πλώϊμος 2., οὐ ναυσίπορος 2., οὐ περάσιμος (2.) ναυσίν.

unbeschifft ἄπλευστος 2.

unbeschimpft ἀνύβριστος, sp. ἀλώβητος, ἀκάκωτος 2.

unbeschirmt, s. unbeschützt.

unbeschmutzt ἀμίαντος 2.

unbeschnitten ἄτμητος, sp. ἀπερίτμητος 2.; von der Rebe ἀκλάδευτος 2. sp.

unbescholten ἄμεμπτος 2.; ἀνέγκλητος 2. (*adv.* auch ἀνεγκλητί); ἀνεπίληπτος, ἀνεπιτίμητος, ἀδιάβλητος, ἀνυπεύθυνος 2.; unatt. ἄμωμος u. ἀμώμητος 2.; auch ὅσιος, χρηστός 3. — un. bleiben ἀνέγκλητον διαγίγνεσθαι od. ἑαυτὸν παρέχειν.

Unbescholtenheit, gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*, auch ἡ χρηστότης, ὁσιότης.

unbeschoren ἄκουρος, sp. ἀκούρευτος 2.; s. ungeschoren.

unbeschränkt 1) = unbegrenzt, w. s. — 2) unabhängig: αὐτόνομος 2., ἐλεύθερος 3., sp. αὐτεξούσιος 2.; vgl. unumschränkt.

unbeschreiblich λόγου κρείττων od. μείζων 2.; ἀδιήγητος, sp. ἀνεκδιήγητος 2. — eine un. Menge ἀμήχανοι τὸ πλῆθος od. πλήθει ἀμήχανοι; un. lange ἀμήχανον ὅσον χρόνον; auf eine un. Weise ἀμήχανον οἷον.

Unbeschreiblichkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unbeschrieben 1) ohne Schrift: ἄγραφος 2.; οὐ καταγεγραμμένος 3.; auch κενός 3. (leer). — nicht geschildert: ἀπερι-, ἀδι-ήγητος 2.

unbeschrieen ἀβάσκαντος 2. sp.; besser umschr.

unbeschützt ἀφύλακτος, ἀφρούρητος, ἄφρουρος, ἄφρακτος 2.

unbeschuht ἀνυπόδητος 2. — das Unbeschuhtsein ἡ ἀνυποδησία.

unbeschuldigt ἀνέγκλητος, ἀναίτιος, sp. ἀκατηγόρητος, ἀνυπαίτιος, ἀνεπαιτίατος 2.

unbeschwerlich ἄλυπος, ἀνεπαχθής, sp. ἀβαρής 2.

unbeschwert ἀβαρής 2. (eig.); ἄπονος, ἄλυπος, ἀνεπαχθής 2. (übtr.).

unbeschwichtigt ἀπαραμύθητος 2., sp. ἀκαταπράϋντος 2.

unbeschworen ἀνώμοτος 2.

unbeseelt ἄψυχος 2.

unbesehen ἀνεπίσκεπτος, ἀνεξέταστος 2.

unbeseitigt bleiben οὐκ ἐξ-, ἀφ-αιρεθῆναι; οὐκ ἀποσκευάζεσθαι (*P.*).

unbesetzt κενός 3. (übh. leer); ψιλός 3. (ohne Bäume); ohne Besatzung ἀφύλακτος, ἀφρούρητος, ἄφρουρος 2., ἔρημος 2.; ein un. Tisch (kom.) ἡ ἀνερμάτιστος τράπεζα.

unbesichtigt, s. unbesehen.

unbesiegbar, **unbesiegt** ἀήττητος, ἀνίκητος, ἄμαχος, sp. ἀκαταμάχητος, ἀκατάμαχος, ἀκαταγώνιστος, auch ἀκαταπάλαιστος 2. (im Ringen).

Unbesiegbarkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unbesiegelt, s. unversiegelt.

unbesohlt ἀκάττυτος 2.

unbesoldet ἄμισθος 2.; *adv.* ἄνευ μισθοῦ, ἀμισθί.

unbesonnen ἄσκεπτος, ἀπρό-, ἀπερί-σκεπτος, ἀλόγιστος, ἀνεπιλόγιστος, ἀνόητος, ἀνεπινόητος, ἀπρομηθής, ἄβουλος, ἄλογος, ἄφρων 2.; προπετής 2., sp. εἰκαῖος 3. — übr. s. unbedachtsam.

Unbesonnenheit 1) als Zustand: τὸ ἀπερίσκεπτον, ἀλόγιστον; ἡ ἀπρομήθεια, ἀβουλία, ἀφροσύνη; ἡ προπέτεια, sp. ἡ ἀπερισκεψία, ἀλογιστία. — 2) als Handlung: τὸ ἄλογον od. ἀλόγιστον ἔργον, sp. τὸ ῥᾳδιούργημα.

unbesorgt 1) sorglos: ἀμελής 2., sp. ἀμέριμνος 2., ἄφροντις, ι (-ιδος); auch ἀδεής 2. (furchtlos); θαρραλέος 3. (getrost); ῥᾳδιουργός 2., ῥᾴθυμος 2. (leichtsinnig). — un. sein vor etw. θαρρεῖν τι, um Jmd. od. etw. περί (ὑπέρ, ἕνεκα) τινος, πρός τινα u. τι; ἀφυλακτεῖν τινος (unbekümmert sein um etw.), ἀμελεῖν od. ἀμελῶς ἔχειν τινός (etw. vernachlässigen). — sei un. μὴ φρόντιζε; θάρρει, auch ἀμέλει. — du kannst um sein Leben ganz un. sein κίνδυνος od. φόβος οὐδεὶς μὴ ἀποθάνῃ. — 2) nicht verrichtet: ἄπρακτος 2.; nicht gepflegt ἀθεράπευτος, sp. ἀνεπιμέλητος 2. — un. bleiben ἀμελεῖσθαι (*P.*).

unbespannt 1) vom Wagen: *ἄνευ ὑποζυγίων*. — 2) ohne Saiten: *ἄχορδος* 2.
unbesprochen *ἄρρητος* 2.
unbesprungen *ἄβατος* 2.
unbeständig *ἀστάθμητος*, *ἄστατος*, *ἀκατάστατος* 2. (eig. u. übtr.); *ἀβέβαιος*, *ἄπιστος*, *εὐμετάβολος*, *εὐμετάβλητος* 2., *σφαλερός* 3. (nur übtr.), sp. *ἀνερμάτιστος* 2. (eig.). — un. Mensch *ἄνθρωπος ἀτέκμαρτος*. — un. sein *ἀκαταστάτως ἔχειν*, sp. *ἀκαταστατεῖν*.
Unbeständigkeit *τὸ ἀστάθμητον*, *ἀβέβαιον*, *εὐμετάβλητον* u. dgl. Neutra; *ἡ ἀπιστία*; erst sp. *ἡ ἀκαταστασία*, *ἀστασία*, *ἀβεβαιότης*, *εὐμεταβλησία*; *ἡ ἀνωμαλία*.
unbestätigt *ἀμάρτυρος* 2.
Unbestand, s. Unbeständigkeit.
unbestattet *ἄταφος*, *ἄθαπτος*, sp. *ἀκήδευτος* 2.
unbestaubt *ἀκόνιτος* 2.
unbestechlich *ἀδωροδόκητος* 2., *ἄδωρος* (2.) *χρημάτων*; *ἀδιάφθορος* 2.; *ἄτρωτος* (2.) *χρήμασιν*; *ἀνάλωτος* (2.) *ὑπὸ χρημάτων*, auch *κρείττων* (2.) *χρημάτων*; sp. *ἀκαταδέκαστος*, *ἀνάργυρος* 2.
Unbestechlichkeit *ἡ ἀδωροδοκία*, *ἀδωρία*; besser durch d. *Neutr*. der vhg. *adj*.
unbesteiglich *ἄβατος*, *ἀνεπίβατος* 2.
unbestellt *ἠμελημένος* 3. (vernachlässigt); *ἄπρακτος* 2. (nicht gethan); *ἀδιοίκητος* 2. (nicht geordnet, z. B. *οἶκος*); vom Lande *ἀγεώργητος*, *ἀργός*, *ἄσπορος*, *ἀνωφέλητος* 2. — un. bleiben *ἀμελεῖσθαι* (*P*.), *ἄπρακτον γίγνεσθαι* (von Aufträgen); *ἀργεῖν*, *χερσεύειν* (von einem Felde); *οὐ διακομίζεσθαι* (*P*.), *οὐκ ἀφικνεῖσθαι* (v. Briefen).
unbesteuert *ἀτελής* 2.; *οὐχ ὑποτελὴς* (2.) *φόρου*, sp. *ἀφορολόγητος* 2.
unbestiegen *ἄβατος*, *ἀνεπίβατος* 2.
unbestimmbar *ἀτέκμαρτος*, *ἄδηλος*, *ἀσαφής* 2.
unbestimmt *ἀόριστος*, *ἀδιόριστος*, sp. *ἀπεριόριστος*, *ἀπερίγραπτος*, *ἀπερίγραφος* 2.; bei Mathematikern auch *ἄπειρος* 2. (ohne bestimmte Grenze); *ἄδηλος*, *ἀσαφής*, *ἀτέκμαρτος* 2. (nicht genau zu erkennen), *ἀμφίβολος* 2. (zweideutig); *ἀβέβαιος* 2. (unzuverlässig). — un. reden *ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ λέγειν*. — un. sein *ἀοριστεῖν*; un. Ausdruck *λόγος ἀοριστούμενος* sp.
Unbestimmtheit *ἡ ἀοριστία* od. durch d. *Neutr*. der vhg. *adj*.
unbestochen *ἀδιάφθαρτος* 2.; übr. s. unbestechlich. — vom Urtheil *δίκαιος* 3., *ὀρθός* 3., *ἐπιεικής* 2.
unbestraft *ἀζήμιος*, *ἀκόλαστος* 2.; *ἀτιμώρητος*, *ἀθῷος* 2. (für etw. *τινός*), seltner *ἀνεπιτίμητος* 2. — *adv*. auch *νηποινεί*, *νηποινί*, sp. *ἀποινεί*. — Jmd. un. lassen *ἀζήμιον ἐᾶν* od. *ἀφιέναι τινά*. — un. davonkommen *ἀζήμιον*, *ἀθῷον* od. *χαίροντα ἀπαλλάττειν*.
unbestreitbar, s. unbestritten.
unbestritten *ἀναμφισβήτητος*, *ἀναμφίλογος* 2., seltner *ἀνανταγώνιστος* 2., sp. *ἀναμφίλεκτος*, *ἀδήριτος* 2.; auch *ὡμολογημένος* 3., *σαφέστατος* 3. — die väterliche Erbschaft un. besitzen *τὰ πατρῷα ἀνεπίδικα ἔχειν*. — un. tüchtig werden *δοκίμως καλὸν κἀγαθὸν γίγνεσθαι*.
unbestürzt *ἀνέκπληκτος*, *ἀτάρακτος*, sp. *ἀκατάπληκτος* 2.; auch *θαρρῶν* 3.
unbesucht *ἄβατος* 2. (unbetreten); *ἔρημος* 2., sp. *ἀνεπίμικτος*, *ἀπείρατος* 2. (von Jmd. *τινί*, auch *τινός*).
unbesudelt *ἀμίαντος*, sp. *ἀμόλυντος*, *ἀκηλίδωτος* 2., s. unbefleckt.
unbetastet *ἄψαυστος*, sp. *ἀψηλάφητος* 2.; s. unberührt.
unbethaut *ἄνευ δρόσου*. — das Unbethautsein *ἡ ἀδροσία* sp.
unbetheiligt *ἄμοιρος* 2. (an etw. *τινός*). — ich bin un. bei etw. *οὐ μετέχω* od. *κοινωνῶ τινος*; *οὐ* (*οὐδὲν*) *μέτεστί μοί τινος*; *οὐ* (*οὐδὲν*) *προσήκει μοί τινος*. — an einem Vergehen un. sein *ἀναίτιον* (*οὐ συναίτιον*) *εἶναί τινος*.
unbethört *ἀνεξαπάτητος*, sp. *ἀγοήτευτος* 2.
unbetitelt *ἀνεπίγραφος* 2.
unbetont *ἄτονος* 2.
unbetrachtet *ἀνεπίσκεπτος*, *ἀνεξέταστος* 2.
unbeträchtlich *ὀλίγος*, *μικρός* 3., *φαῦλος* 3. u. 2., *βραχύς* 3.; *μικροῦ* od. *ὀλίγου ἄξιος* 3.
unbetrauert *ἀνηλέητος* (*ἀνελέητος*) 2.; gew. umschr., z. B. er starb un. *ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ ἐπένθησαν* u. dgl.
unbetreten *ἀτριβής* (*ἄτριπτος*) 2.; *ἄβατος* 2.; poet. u. sp. *ἀστιβής* 2.
unbetriebsam *ἀργός* 2., sp. *ἀδρανής* 2.
Unbetriebsamkeit *ἡ ἀργία*; sp. *ἡ ἀδράνεια*.
unbetroffen *ἀπαθής* 2. (von etw. *τινός*); = unbestürzt *ἀνέκπληκτος* 2. (durch etw. *ὑπό τινος*), *ἀτάρακτος* 2.
unbetrübt *ἄλυπος* 2.
unbetrüglich 1) nicht betrügend: *ἄδολος* 2. — 2) nicht zu betrügen: *ἀνεξαπάτητος*, sp. *ἀγοήτευτος* 2. — das Unbetrüglichsein *ἡ ἀνεξαπατησία* sp.
unbeugsam, s. unbiegsam.
unbeunruhigt *ἀτάρακτος*, *ἀθορύβητος*, sp. *ἀνενόχλητος* 2.
unbewachsen *ψιλός* 3.
unbewacht *ἀφύλακτος*, *ἀφρούρητος*, *ἄφρουρος* 2. — un. sein *ἀφρουρεῖν*, *ἀφυλακτεῖσθαι* (*P*.) sp.
unbewährt *ἀδόκιμος* 2. (nicht erprobt); *ἀμάρτυρος* 2. (unbezeugt); *ἀβέβαιος*, *ἀτέκμαρτος* 2. (unsicher, unzuverlässig).
unbewässert *ἀνύδρευτος*, *ἄρραντος*, sp. *ἀνάρδευτος* 2.; auch *οὐκ ἐπίρρυτος* 2.
unbewaffnet *ἄοπλος*, *ἄνοπλος* 2., *γυμνός* 3. u. *ψιλός* 3. (auch mit *gen*. *ὅπλων*).
unbewahrt, s. unbewacht.
unbewandert *ἄπειρος*, *ἀμαθής*, *ἀμελέτητος* 2., sp. *ἀτριβής* 2. (in etw. *τινός*). — un. sein in etw. *ἀπείρως*, *ἀμαθῶς* od. *ξένως ἔχειν τινός*.
unbeweglich 1) eig. *ἀκίνητος*, *ἀμετακίνητος* 2.; *ἀκλινής* 2.; *ἀσφαλής*, *ἀτρεμής* 2.; sp. *ἄτρεπτος* 2. — un. sein *ἀκινήτως ἔχειν*, seltner *ἀκινητίζειν*, *ἀκινητεῖν*. — un. Güter *τὰ ἔγγεια κτήματα*, *ἡ ἔγγειος κτῆσις* (*οὐσία*); *τὰ ἔγγεια*. — 2) übtr. vom Willen u. Gemüth: *ἀκίνητος*, *ἀπαραίτητος*, *ἀπαραμύθητος* 2., selten *ἄγναμπτος* 2., sp. *ἄτρεπτος*, *ἀδιάτρεπτος*, *ἀνένδοτος* 2.; auch *στερρός* 3.
Unbeweglichkeit *ἡ ἀκινησία* (eig.), sp. *ἡ ἀδιατρεψία* (übtr.); gew. durch d. *Neutr*. der vhg. *adj*.
unbewegt *ἀκίνητος*, *ἀτρεμής*, *ἀσάλευτος* 2. (eig. u. übtr.), vgl. unbeweglich. — un. bleiben *ἀτρεμεῖν*, *ἀτρεμίαν* od. *ἀτρέμας ἔχειν*, *ἀκινήτως ἔχειν*, *οὐ κινεῖσθαι* (*P*.).
unbewehrt *ἄοπλος*, *ἄνοπλος* 2. (ohne Waffe); *ἀθωράκιστος* 2. (ohne Panzer); vgl. unbewaffnet.
unbeweibt *ἄγαμος* 2., mehr poet. *ὁ*, *ἡ ἄζυξ*, *γος*, sp. *ἄζευκτος* 2.
unbeweint *ἀδάκρυτος* 2. poet.; *ἄκλαυστος* 2. poet. u. sp.; besser umschr., z. B. er starb un. *ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ ἔκλαυσαν* u. dgl.
unbeweisbar, -lich *ἀναπόδεικτος*, *ἀνεξέλεγκτος* 2.
unbewiesen, s. unbeweisbar.
unbewölkt *ἀνέφελος*, *ἀνόμιχλος* 2.; auch *εὔδιος*, *αἴθριος* 2. (heiter). — un. Himmel *ἡ εὐδία*, *ἡ αἰθρία*; *ὁ καθαρὸς καὶ αἴθριος ἀήρ*.
unbewohnbar *ἀοίκητος*, sp. *ἀκατοίκητος* 2.
Unbewohnbarkeit *τὸ ἀοίκητον*.
unbewohnt *ἀοίκητος*, sp. *ἀκατοίκητος* 2.; auch *ἔρημος* 2. (*ἀνθρώπων*).
unbewusst *ἄγνωστος* 2. (unbekannt); *ἀκούσιος* 2. (unfreiwillig); gew. umschr., z. B. er that dies un.

ἔλαθεν ἑαυτὸν τοῦτο ποιήσας; οὐ συνῄδη ἑαυτῷ τοῦτο ποιήσας od. ποιήσαντι; ἠγνόει ὅτι ἐποίησε τοῦτο, auch ἀγνοίᾳ τοῦτο ἐποίησεν. — es ist mir etw. un. ἀγνοῶ τι od. περί τινος; λανθάνει μέ τι, οὐ σύνοιδα ἐμαυτῷ m. *part.*

unbezähmbar ἀδάμαστος 2. (bes. v. einem Rosse), sp. ἀκατάσχετος 2.

unbezähmt ἀδάμαστος 2. (bes. v. einem Rosse), ἀκόλαστος 2.

unbezahlt οὐκ ἀποδεδομένος od. διαλελυμένος 3. (v. Schulden); οὐκ ἀπειληφὼς (3.) τὸ χρέος od. τὸν μισθόν (v. Pers.).

unbezaubert ἀκήλητος 2.

unbezeichnet ἀσήμαντος, ἄσημος 2.

unbezeugt ἀμάρτυρος, ἀμαρτύρητος 2.

unbezweifelt ἀναμφισβήτητος, ἀναμφίλογος, sp. ἀναμφίλεκτος, ἀδίστακτος, ἀνενδοίαστος 2.; auch ὡμολογημένος 3.

unbezwinglich ἀήττητος, ἀνίκητος, ἀκράτητος, ἀχείρωτος, ἄμαχος, δύσμαχος, ἀνάλωτος 2.; mehr poet. ἀπρόσμαχος 2.; sp. ἀκαταμάχητος, ἀκαταγώνιστος, ἀνεκβίαστος, ἀκαταπόνητος 2.

unbezwungen, s. unbezwinglich.

unbiegsam ἄκαμπτος, ἀκαμπής, ἀμετάκλαστος, sp. ἀμετακλινής 2. (eig. u. übtr.); ἀμετάπειστος, ἀπαραίτητος, sp. ἄτρεπτος, ἀδιάτρεπτος, ἀμετάτρεπτος, ἀνένδοτος 2.; auch σκληρός, στερρός 3. (übtr.).

Unbiegsamkeit ἡ ἀκαμψία, sp. ἀκαμπία (eig.); ἡ ἀδιατρεψία sp. (übtr.); gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

Unbilde, Unbill ἡ αἰκία, τὸ αἴκισμα, τὸ ἀδίκημα, ἡ ἐπήρεια, ἡ ὕβρις. — Jmd. Un. anthun (sich Un. gegen Jmd. erlauben) ἀδικεῖν, αἰκίζεσθαί τινα, ἐπηρεάζειν τινί, ὑβρίζειν (καθυβρίζειν) τινά u. εἴς τινα, ὕβρει χρῆσθαι περί τινα. — das Anthun von Un. ὁ ἐπηρεασμός, αἰκισμός. — jede Un. erdulden πᾶσαν αἰκίαν αἰκίζεσθαι (*P.*).

unbildlich ἀμετάφορος 2. (unbelegt); ἄνευ μεταφορᾶς.

unbildsam ἄπλαστος 2. (v. Stoffen); ἀπαίδευτος, ἀμαθής 2. (v. Pers.).

unbillig ἀνεπιεικής, ἄνισος, ἀγνώμων 2. — un. sein od. handeln gegen Jmd. ἀγνωμονεῖν εἴς (πρός, περί) τινα, ἀνίσως ἔχειν πρός τινα.

Unbilligkeit ἡ ἀνεπιείκεια, ἀγνωμοσύνη (als Zustand); τὸ ἀνεπιεικὲς ἔργον, το ἀδίκημα (als Sache).

unblokiert ἀτείχιστος 2.

unblutig ἀναίμακτος, ἀναίματος 2. — *adv.* ἀναιμακτί sp., ἀναιμωτί poet. u. sp.

unbrauchbar ἀχρεῖος 2. (sp. 3.), ἄχρηστος 2., ἀχρήσιμος 2., οὐδενὸς ἄξιος 3., φαῦλος 3. u. 2. — un. sein ἐν οὐδενὸς χρείᾳ εἶναι; ἀχρήστως ἔχειν. — un. machen διαφθείρειν, sp. ἀχρειοῦν.

Unbrauchbarkeit ἡ ἀχρηστία, ἡ φαυλότης; od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unbrüderlich ἀνάξιος (2.) ἀδελφοῦ; οὐχ ὥσπερ ἀδελφός; οὐχ ὡς πρέπει ἀδελφῷ; auch allg. ἄστοργος, sp. ἀφιλόστοργος 2.

unbussfertig ἀμετανόητος 2. N. T.; besser οὐ μετανοῶν 3.; οὐ μεταγιγνώσκων 3.; οὐ μεταμελόμενος 3.

unchristlich, umschr. οὐχ ὡς προσήκει Χριστιανῷ od. -νοῖς; auch allg. ἀνόσιος, ἀσεβής 2.

und καί, τέ (*encl.*), von denen das erstere dem lat. *et*, das letztere dem lat. *que* entspricht u. wie dieses immer nachgesetzt wird; doch findet sich bei Verbindung zweier Begriffe od. Satzglieder ein einzelnes τέ nur selten. — Hierbei bemerke man Folgendes: *a*) Oft gebraucht man im Griech. bei Verbindung zweier Begriffe u. Satzglieder, wo wir das einfache „und“ setzen, τὲ ... τέ; τὲ — καί (wobei das zweite Glied bedeutsam hervorgehoben wird; u. zw. wenn zwei Begriffe verbunden werden, gew. nicht getrennt, aber wenn zwei Satzglieder verbunden werden, immer getrennt); stärker καὶ ... καί (wo wir zuweilen „sowol ... als auch“ setzen können); bei einem Gegensatze auch μὲν ... δέ (einestheils ... anderntheils). *b*) Wenn mehrere Begriffe an einander gereiht werden, so werden sie sämmtlich wie im Lateinischen durch *et*, im Griech. durch καί mit einander verbunden, während man im Deutschen bloss den letzten durch „und“ anschliesst, z. B. die Insel Sicilien liefert Getreide, Wein u. Oel Σικελία ἡ νῆσος φέρει σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, wofür auch lebendiger die asyndetische Nebeneinanderstellung vorkommen kann, z. B. in dem Thiergarten waren viele Thiere, Hirsche, Gazellen, Eber u. wilde Esel ἐνῆν ἐν τῷ παραδείσῳ πολλὰ θηρία, ἔλαφοι, δορκάδες, κάπροι, ὄνοι ἄγριοι. *c*) Wenn sich auf ein Subject zwei od. mehrere Verba beziehen, so gebraucht man im Griech. häufig das *part.* ohne „und“, z. B. sie überfielen sie u. hieben sie nieder προσπεσόντες κατέκοψαν αὐτούς; gehe hin u. sage προσελθὼν εἰπέ. — und nicht wird im Griech. gew. durch καὶ οὐ, καὶ μή gegeben, wenn ein affirmativer Satz vorangeht, bei vorhergehendem negativen Satze aber durch οὐδέ, μηδέ, wo wir auch das blosse „und“ gebrauchen, z. B. man muss gehorchen u. sich nicht der Obrigkeit widersetzen δεῖ πείθεσθαι καὶ μὴ ἀντιτείνειν τοῖς ἄρχουσιν, man muss nicht gehorchen u. nicht die Waffen übergeben οὐ δεῖ πείθεσθαι οὐδὲ τὰ ὅπλα παραδιδόναι. — und auch καὶ δή, καὶ δὴ καί. — und zugleich ἅμα τε καί, τὲ καὶ ... ἅμα. — und doch καὶ ὅμως, καί τοι. — und zwar (und das) καὶ ταῦτα; auch durch καὶ ... γέ od. das blosse καί, z. B. ich gerieth in's Unglück und zwar in ein sehr grosses περιέπεσον συμφοραῖς καὶ μεγάλαις γε. — und dabei καὶ οὗτος, z. B. es sind rathlose u. dabei schlechte Leute, die durch Meineid etw. durchsetzen wollen ἀπόρων ἐστὶ καὶ τούτων πονηρῶν οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας πράττειν τι.

Undank ἡ ἀχαριστία, ἀγνωμοσύνη. — Jmd. mit Un. lohnen ἀχαριστίᾳ χρῆσθαι περί τινα, ἀχαριστεῖν πρός τινα; χάριν οὐκ ἀποδιδόναι τινί; ἀγνωμονεῖν εἴς (πρός, περί) τινα. — mit Un. gelohnt werden ἀχαριστεῖσθαι (*P.*) παρά τινος. — sprichw. Un. ist der Welt Lohn οἱ πλείους ἀχάριστοι.

undankbar ἀχάριστος 2., auch ἀγνώμων 2. — un. sein gegen Jmd. ἀχαριστεῖν πρός τινα; χάριν οὐκ ἀποδιδόναι τινί, ἀγνωμονεῖν εἴς (πρός, περί) τινα.

Undankbarkeit ἡ ἀχαριστία, ἀγνωμοσύνη.

undenkbar ἀδιανόητος, sp. ἀνεπινόητος 2. (unbegreiflich); ἀμήχανος, ἀδύνατος 2. (unmöglich).

Undenkbarkeit τὸ ἀδιανόητον, sp. ἡ ἀνεπινοησία; vgl. Unmöglichkeit.

undenklich, etwa durch ἀμήχανος ὅσος, z. B. un. Zeit ἀμήχανον ὅσον χρόνον, δι' αἰῶνος; seit un. Zeit ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον, ἐξ od. ἀπ' αἰῶνος; für un. Zeit εἰς od. πρὸς αἰῶνα.

undeutlich ἀφανής 2. (nicht erkennbar); ἄδηλος, ἀσαφής 2. (nicht genau erkennbar); ἄσημος 2. (ohne deutliche Kennzeichen); ἀμαυρός, ἀμυδρός 3. (halbverloschen).

Undeutlichkeit ἡ ἀσάφεια, ἀφάνεια, sp. ἀμαυρότης, ἀμυδρότης; od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

undeutsch, in Bezug auf Sitte *παρὰ τὸν τῶν Γερμανῶν τρόπον*. — in Bezug auf Sprache *σόλοικος* 2.; un. sprechen *σολοικίζειν*.
undienlich *ἀνεπιτήδειος, ἀχρεῖος, ἄχρηστος, ἀχρήσιμος, ἀνωφελής, ἀλυσιτελής, ἀσύμφορος* 2.; auch *φαῦλος* 3. u. 2.
Undienlichkeit *ἡ ἀχρηστία, ἡ φαυλότης*, sp. *ἡ ἀνεπιτηδειότης*.
undienstfertig *ἀχάριστος* 2., *ἀπρόθυμος* 2.
Undienstfertigkeit *ἡ ἀχαριστία*.
Unding 1) das nicht Vorhandene: *τὸ οὐδέν (μηδέν)*; *τὸ οὐκ (μὴ) ὄν, τὸ οὐχ (μὴ) ὑπάρχον*. — 2) sonderbares Ding, Ungeheuer: *τὸ τέρας, ατος*.
unduldsam *ἀνεπιεικής* 2., *αὐθάδης* 2.; od. durch Umschr., z. B. *οὐ φέρων* (3.) *τοὺς ἑτέρως φρονοῦντας* u. dgl.
Unduldsamkeit *ἡ ἀνεπιείκεια, ἡ αὐθάδεια*.
undurchdringlich *ἀδιάβατος*, sp. *ἀπέρατος* 2.; übtr. s. unerforschlich. — un. Finsterniss *τὸ πολὺ σκότος*. [*adj*.
Undurchdringlichkeit, durch d. *Neutr*. der vhg.
undurchsichtig *οὐ διαφανής* 2., sp. *ἀδιόρατος* 2.
undurchsucht *ἀσκευώρητος* 2. sp.
uneben 1) eig. *ἀνώμαλος* (*ἀνωμαλής*) 2.; *τραχύς* 3. — 2) übtr. nicht un.: *οὐ μεμπτός* 3., *οὐ φαῦλος* 3. u. 2.; *οὐ κακός* 3.; *adv*. *οὐκ ἀπὸ τρόπου*.
Unebenheit *ἡ ἀνωμαλότης, ἀνωμαλία*; *ἡ τραχύτης*.
unecht *κίβδηλος* 2. (bes. von Münzen, Waaren), *νόθος* 3. u. 2. (bes. von Kindern), auch *ὑποβολιμαῖος* 3. (untergeschoben); vom Gelde auch *ἀδόκιμος* 2., *παρακεκομμένος, παρακεχαραγμένος* 3., *παράσημος* 2.; von Schriften, die mit Unrecht einem Verfasser zugeschrieben werden *ψευδεπίγραφος* 2. sp. — eine Stelle als un. bezeichnen u. verwerfen *ἀθετεῖν, ὀβελίζειν* sp.; vgl. *ὁ ὀβελός, ὁ ἀστερίσκος*. — un. sein (v. Schriftwerken) *νοθεύεσθαι* (*P*.) sp. — un. machen, s. verfälschen.
Unechtheit *ἡ κιβδηλία*; *ἡ νοθεία* (v. Kindern).
unedel *ἀγεννής* 2. (eig. u. übtr.); *ἀνελεύθερος, ἄσεμνος* 2.; *αἰσχρός* 3., *κακός* 3. (übtr.). — un. Abkunft *ἡ ἀγέννεια, τὸ ἀγεννές*. — un. Gesinnung *ἡ ἀγέννεια, ἀνελευθερία*.
unehelich *νόθος* 3. u. 2.; *ἀνέγγυος* 2. — un. Abkunft *ἡ νοθεία*.
unehrbar *ἄκοσμος, ἄσεμνος* 2.; *αἰσχρός* 3.
Unehrbarkeit *ἡ ἀκοσμία*; *τὸ αἶσχος*.
Unehre *ἡ ἀτιμία, ἀδοξία, κακοδοξία*; *ἡ αἰσχύνη*; *τὸ ὄνειδος*. — Jmd. Un. machen *αἰσχύνην φέρειν* od. *περιάπτειν τινί*; Jmd. zur Un. gereichen *ὄνειδος εἶναί τινι*.
unehrenhaft *ἄτιμος* 2.; *οὐκ ἄξιος* 3.; *αἰσχρός* 3.
Unehrenhaftigkeit *τὸ αἶσχος, ἡ αἰσχρότης*.
unehrerbietig *ἀναιδής* 2., sp. *ἀναιδήμων* 2. — sich un. gegen Jmd. betragen *οὐκ αἰδεῖσθαί* [(*DP*.) *τινα*.
Unehrerbietigkeit *ἡ ἀναίδεια*.
unehrlich 1) ehrlos, schimpflich: *ἄσεμνος, ἄτιμος* 2.; *αἰσχρός* 3. — 2) unredlich: *ἄπιστος* 2., *κακοήθης* 2., *κακός* 3.
Unehrlichkeit 1) Ehrlosigkeit, Schimpflichkeit: *ἡ ἀτιμία*; *τὸ αἶσχος*. — 2) Unredlichkeit: *ἡ ἀπιστία, ἡ κακοήθεια*.
uneigennützig *ἐλευθέριος* 2., *δίκαιος* 3., *οὐ πλεονέκτης, οὐ πλεονεκτικός* 3., sp. *ἀκερδής* 2.
Uneigennützigkeit *ἡ ἐλευθεριότης*; *ἡ* (*εἰς τὰ χρήματα*) *δικαιοσύνη*.
uneigentlich *ἄκυρος* 2., *καταχρηστικός* 3. sp.; = übertragen *μεταφορικός* 3., sp. *τροπικός* 3. — un. Ausdruck *ἡ μεταφορά*, sp. *ὁ τρόπος, ἡ ἀκυρολογία, ἀκυρία, ἀκυρολεξία*. — ein Wort im un. Sinne gebrauchen *καταχρῆσθαι ὀνόματι*; Gebrauch eines Wortes in un. Bedeutung *ἡ κατάχρησις*; im un. Sinne gebraucht *καταχρηστικός* 3., *ἀκυρολέκτητος* 2. sp. — in un. Ausdrücken sprechen *μεταφορικῶς εἰπεῖν*, sp. *ἀκυρολογεῖν*.
Uneigentlichkeit *τὸ ἄκυρον*; *ἡ ἀκυρία* sp.
uneingedenk *ἀμνήμων* 2., sp. *ἀμνημόνευτος* 2. — un. sein *ἀμνημονεῖν*; *ἐπιλελῆσθαι*.
uneingeerntet *ἀσυγκόμιστος* 2.
uneingehüllt *ἀκάλυπτος*, sp. *ἀπερικάλυπτος* 2.
ungerufen *ἄκλητος, αὐτόκλητος* 2.
uneingepökelt *ἀτάριχευτος* 2.
uneingeschränkt *ἀπερίγραπτος, ἀπερίγραφος, ἀπερίληπτος* 2. (unbegrenzt; sämmtl. sp.); *αὐτεξούσιος* 2. (sp.), besser *ὁ, ἡ αὐτοκράτωρ, ορος* (unumschränkt).
uneingeweiht *ἀμύητος, ἀτέλεστος* 2. (in etw. *τινός*, sp. *τινί*), sp. *ἀμυσταγώγητος* 2. (v. Pers.); *βέβηλος* 2. (v. Pers. u. Sachen); *κοινός* 3. (v. Sachen).
uneingezäunt *ἄερκτος* 2.
uneinig *διάφορος* 2., *ἀσύμφωνος* 2., *διχογνώμων* 2., sp. *διχόθυμος, δίθυμος* 2. — un. sein *διχογνωμονεῖν*, sp. *διχογνωμεῖν, διχονοεῖν*; m. Jmd. *διαστῆναι πρός τινα, διαφέρεσθαι* (*P*.) od. *στασιάζειν τινί* u. *πρός τινα* (über etw. *περί* od. *ὑπέρ τινος*); *διχοστατεῖν πρός τινα*; *ἀμφισβητεῖν τινι* (über etw. *περί τινος*); *διαφωνεῖν τινι*, sp. *πρός τινα*. — unter einander un. sein *διαφέρεσθαι* (*P*.) od. *στασιάζειν ἀλλήλοις* u. *πρὸς ἀλλήλους*.
Uneinigkeit *ἡ διαφορά, ἀσυμφωνία*; *ἡ διχοστασία*, sp. *διχόνοια, διχογνωμοσύνη, διχοφροσύνη*; auch *ἡ ἔρις, ιδος*; selten *τὸ νεῖκος*.
uneinnehmbar *ἀνάλωτος* 2.
uneins, s. uneinig. [*σος* 2.
unelegant *ἄκομψος* (sp. *ἀκόμψευτος*) 2.; *ἄμουν*-
unempfänglich *ἀνεπίδεκτος, ἄδεκτος* 2. sp.; besser *ἀναίσθητος* 2., für etw. *τινός*; für eine Lehre *ἀμαθής* 2. (ebenfalls m. *gen*.). — un. sein für etw. *οὐ προσδέχεσθαι, οὐ προσίεσθαί τι*; *ἀναισθήτως ἔχειν τινός*; *ὀλιγωρεῖν τινος*. — un. sein für die Lehren Jmds. *ἀμαθῶς ἔχειν τῶν λόγων τινός*.
Unempfänglichkeit *ἡ ἀναισθησία*; *ἡ ὀλιγωρία*, sp. *ὀλιγώρησις* (für etw. *τινός*).
unempfindbar *ἀναίσθητος* 2.
unempfindlich *ἀναίσθητος* 2. (gegen etw. *τινός*; sp. *δυσαίσθητος* 2.); *ἀπαθής* 2. (*τινός* od. *πρός τι*), mehr poet. *ἄγναμπτος* 2. (*πρός τι*); auch *ἀμβλύς* 3. — un. gegen schmerzliche Eindrücke *ἀνάλγητος* 2. (*τινός*; sp. *ἀναλγής* 2., *πρός τι*); gegen Leiden Anderer *ἄτεγκτος* 2. (vgl. unbarmherzig). — un. sein *ἀναισθητεῖν* (sp. *ἀναισθητεύειν, δυσαισθητεῖν*); *ναρκᾶν* (starr, gelähmt sein); gegen etw. *ἀναισθήτως ἔχειν τινός*, sp. *ἀπαλγεῖν πρός τι*.
Unempfindlichkeit *ἡ ἀναισθησία* (sp. *δυσαισθησία*), *ἡ ἀπάθεια, ἡ ἀναλγησία*; auch durch d. *Neutr*. der vhg. *adj*., wie *τὸ ἀναίσθητον* u. dgl., sp. *τὸ ἀνώδυνον*.
unempfunden *ἀναίσθητος* 2.
unendlich *ἄπειρος, ἀπέραντος, ἀτελής*, sp. *ἀτελεύτητος* 2. — un. gross, viel *ἄμετρος, ἄπλετος, ἄφθονος* 2., *ἀμήχανος* (2.) *τὸ μέγεθος* od. *τὸ πλῆθος* (sp. *ἀπειρομεγέθης* 2.), *ὑπερφυής* 2.; un. lange Zeit *ἀμήχανον ὅσον χρόνον*; un. grosser Aufwand *δαπάνη ὑπερβάλλουσα*. — un. oft *ἀπειράκις*. — auf un. verschiedene Art *ἀπειραχῶς* sp. — un. vielfach *ἀπειροπλάσιος* u. *-πλασίων* 2. sp. — sich un. freuen *ἀμήχανον ὅσον* od. *ὑπερφυῶς ὡς χαίρειν*; un. reich sein *ὑπερβαλλόντως πλουτεῖν*.
Unendlichkeit *ἡ ἀπειρία*; gew. durch d. *Neutr*. der vhg. *adj*.

unentbehrlich ἀναγκαῖος 3. — die unentbehrlichsten Bedürfnisse τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα.
Unentbehrlichkeit ἡ ἀνάγκη; τὸ ἀναγκαῖον.
unentdeckt ἀνεξεύρετος 2.; ἄδηλος, ἀφανής 2. — von Verbrechen bes. ἀνεξέλεγκτος 2., auch wol ἀφώρατος 2. — un. bleiben οὐ δῆλον γίγνεσθαι, οὐ δηλοῦσθαι (*P.*), οὐ καταφωρᾶσθαι (*P.*), λανθάνειν.
unentfliehbar ἄφυκτος, minder gut ἄφευκτος, sp. ἀνέκφυκτος 2., auch ἀναπόδραστος, ἀδιάδραστος 2.
unentgeltlich ἄμισθος 2. — *adv.* ἀμισθί, ἄνευ μισθοῦ; δωρεάν; προῖκα.
unenthaltsam ἀκρατής 2. (in etw. τινός). — un. sein ἀκρατεῖν, auch ἀκρατεύεσθαι (sp. *A.*).
Unenthaltsamkeit ἡ ἀκράτεια, ἀκρασία. — aus Un. entspringend ἀκρατευτικός 3.
unentheiligt ἀβέβηλος 2.
unenthüllt, s. verhüllt.
unenthülst ἄπτιστος 2.
unentkräftet ἀκέραιος 2.; εὔρωστος 2.
unentreissbar ἀναφαίρετος 2. sp.
unentrinnbar, s. unentfliehbar.
unentschieden *a*) worüber noch kein Urtheil gefällt ist: ἄκριτος, ἀδιάκριτος, ἀδίκαστος 2. *b*) v. zweifelhaftem Ausgange: ἄκριτος (ἀδιάκριτος), ἀμφισβητήσιμος, ἀμφίβολος 2. — von Schlachten bes. ἀγχώμαλος 2.; ἀντίπαλος 2. (vgl. ἰσοπαλής, sp. ἰσόπαλος 2.); ἰσόρροπος, sp. ἀμφίρροπος 2. — ein un. Seetreffen liefern ἀγχώμαλα ναυμαχεῖν. — die Sache ist noch un.: sprichw. τρὺξ κατ᾽ ὀπώραν. *c*) übh. unbestimmt: ἄδηλος, ἀσαφής 2. — un. sein in etw. πλανᾶσθαι (*P.*) ἔν τινι od. περί τι. — etw. un. lassen οὐ διακρίνειν τι, καταλείπειν τι.
Unentschiedenheit ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀκρισία, od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unentschlossen ἄβουλος, ἄπορος 2.; auch ὀκνηρός 3. (bedenklich). — un. sein ἀπορεῖν, ἀμφιγνοεῖν, ἀμφιδοξεῖν, ὀκνεῖν; ich bin un. was ich sagen soll οὐκ ἔχω τί φῶ.
Unentschlossenheit ἡ ἀβουλία, ἡ ἀπορία, ὁ ὄκνος.
unentschlüssig, s. unentschlossen.
unentschuldigt ἀναπολόγητος 2. sp.
unentsiegelt ἄλυτος 2. — einen Brief un. lassen οὐ λύειν τὴν τῆς ἐπιστολῆς σφραγῖδα od. τὴν ἐπιστολήν.
unentstellt ἀδιάφθορος, sp. ἀλύμαντος 2.
unentweiht ἀβέβηλος, ἀμίαντος, ἄχραντος 2.; auch καθαρός 3. (unbefleckt, rein).
unentwickelt *a*) nicht auseinander gewickelt: ἄλυτος, sp. ἀνεξέλικτος 2.; übtr. = nicht erklärt: ἀνεξήγητος 2. sp. *b*) noch nicht ausgebildet: ἀδιάρθρωτος 2. (vom Körper); ἀπαίδευτος 2. (vom Geiste); ὠμός 3. (von Stoffen).
unentziffert ἀνεξήγητος 2. sp.
unentzündet ἀφλέγμαντος 2. (von Körpertheilen).
unerachtet, s. ohnerachtet.
unerbaulich ψυχρός 3., φαῦλος 3. u. 2., ἄχρηστος 2.
unerbaut 1) eig. ἀνοικοδόμητος 2. — 2) übtr. ἀκήλητος 2. — ich gieng davon ganz un. ἀπῆλθον οὐδὲν τούτου ἀπολαύσας. — un. sein über etw. οὐκ εὐφραίνεσθαι (*aor. P.*), οὐχ ἥδεσθαί (*P.*) τινι.
unerbittlich ἀπαραίτητος, ἀπαραμύθητος, ἄκαμπτος 2., selten ἄγναμπτος, ἄτεγκτος 2., ἀτενής 2., sp. ἀπαράτρεπτος, ἀπροσφώνητος 2.; auch στερρός 3.
unerbrochen, s. unentsiegelt.
unerfahren, in etw. ἄπειρός (2.) τινος u. πρός τι; νέος (3.) περί τι; ὁ ἰδιώτης τινός, κατά τι, auch ἰδιώτης τι; ἀμαθής u. ἀνεπιστήμων (2.) τινός, περί τινος; ἀδαής (2.) τινος, sp. ἀτριβής (2.) τινος. — un. sein in etw. ἀπείρως od. ξένως ἔχειν τινός; ἄγευστον εἶναί τινος. — un. im Kriege ἀπόλεμος, sp. ἀπειροπόλεμος 2.; un. im Schlechten ἀπειρόκακος 2., im Schönen ἀπειρόκαλος 2.; in der Schifffahrt od. zur See un. ἀπειρόπλους, ἀπειροθάλαττος 2. sp.
Unerfahrenheit ἡ ἀπειρία, ἀμαθία, sp. ἰδιωτεία.
unerfindlich ἀνεξεύρετος 2.
unerforschlich ἀνεξέταστος, ἀνεξερεύνητος, ἀδιερεύνητος, ἀνεξέλεγκτος, ἀνεξεύρετος, sp. ἀδιεξέταστος, ἀνερεύνητος 2.
Unerforschlichkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerforscht ἀβασάνιστος 2.; übr. s. unerforschlich.
unerfreulich ἀτερπής 2. (zum Hören εἰς ἀκρόασιν); ἀηδής 2.; ἄχαρις, ι (*gen.* ιτος); ἀνιαρός 3., sp. ἀβούλητος, ἀψυχαγώγητος 2. — un. Kunde ἀκοὴ ἁλμυρά od. πικρά.
unerfüllt ἀτελής 2., ἄπρακτος 2.; auch κενός 3. (leer, eitel); μάταιος 3. u. 2. (erfolglos). — un. bleiben οὐκ ἀποβαίνειν od. ἀποτελεῖσθαι (*P.*); ἀτελῆ γίγνεσθαι. — es bleibt mir etw. un. ἀτυχῶ, ἀποτυγχάνω, ἁμαρτάνω, σφάλλομαί (*P.*) τινος. — etw. un. lassen ἐκλείπειν, ψεύδεσθαί τι; ein Versprechen un. lassen ὑπόσχεσιν ψεύδεσθαι, οὐκ ἀποδιδόναι, οὐκ ἐκτελεῖν od. ἐπιτελεῖν; eine Hoffnung un. lassen ἐλπίδα οὐκ ἐκπληροῦν.
unerfunden ἀνεξεύρετος 2.
unergiebig ἄφορος, ἄκαρπος 2. (v. Gewächsen u. vom Erdreich); auch στερρός 3. (vom Boden).
Unergiebigkeit ἡ ἀφορία, ἀκαρπία od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unergötzlich, s. unerfreulich.
unergründet, s. unerforscht.
unergründlich 1) eig. v. Untiefen: ἄβυσσος, ἄβυθος 2. — 2) übtr. = unerforschlich, w. s.
Unergründlichkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerheblich οὐκ ἀξιόλογος 2., οὐκ ἄξιος (3.) λόγου; sp. ἀναξιόλογος 2. — übr. s. unbedeutend.
Unerheblichkeit, s. Geringfügigkeit, Kleinigkeit.
unerhellt ἀφώτιστος 2. sp.
unerhört 1) nicht berücksichtigt od. gewährt: gew. durch οὐ τυγχάνειν od. ἀτυχεῖν u. dgl. Umschr., z. B. meine Bitten bleiben un. οὐ τυγχάνω (auch ἀτυχῶ, ἀποτυγχάνω) ὧν δέομαι; δεόμενος οὐδὲν διαπράττω; auch durch μάταιος 3. u. 2., κενός 3. (erfolglos, nichtig). — 2) ungewöhnlich: ἄτοπος, ἀλλόκοτος 2., καινός 3.; auch ἀνήκουστος 2. (nicht anzuhören).
unerkannt ἄγνωστος 2., ὁ, ἡ ἀγνώς, ῶτος, ἀγνώριστος 2., ἀμφιγνοηθείς 3. — un. bleiben οὐ γνωρίζεσθαι (*P.*).
unerkennbar ἄγνωστος 2., ἀδύνατος (2.) γνῶναι; auch ἄδηλος, ἀσαφής, ἄσημος 2.
unerkenntlich 1) = unerkennbar, w. s. — 2) = undankbar, w. s.
Unerkenntlichkeit 1) τὸ ἄδηλον, ἀσαφές, ἡ ἀσάφεια. — 2) ἡ ἀχαριστία, ἀγνωμοσύνη.
unerklärbar, -lich ἀδιήγητος, ἀδιεξίτητος, sp. ἀνεξήγητος, ἀνερμήνευτος 2., auch ἀσύμβλητος (δυσσύμβλητος, δυσσύμβολος), δυσσύνετος 2.; ἀσαφής, ἄδηλος 2. — das ist mir un. τοῦτο οὐ συνιέναι (οὐ μανθάνειν) δύναμαι.
Unerklärbarkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerklärt ἀδιήγητος, ἀπεριήγητος, sp. ἀνεξήγητος 2. — übr. s. unerklärlich, unklar.
unerkünstelt ἄτεχνος, ἄπλαστος, sp. ἀνυπόκριτος 2.; auch ἁπλοῦς 3. — übr. s. ungekünstelt.
unerlässlich ἀναγκαῖος 3.
unerlaubt ἀπόρρητος 2.; ἀθέμιστος u. ἀθέμιτος 2.; sp. ἀσυγχώρητος 2.; auch οὐκ ὀρθός 3., οὐ

δίκαιος 3. — es ist etw. un. *οὐ θέμις ἐστί*, *οὐ θεμιτὸν*, *οὐκ ἔξεστι ποιεῖν τι*.
Unerlaubtheit *τὸ ἀθέμιστον*.
unerleidlich, s. unleidlich.
unerleuchtet *ἀφώτιστος* 2. sp.
unermesslich *ἄμετρος*, seltner *ἀμέτρητος* (sp. *ἀκαταμέτρητος*) 2.; *ἄπειρος*, *ἀπέραντος* 2.; *ἄπλετος* 2.; auch *ἀνάριθμος*, *ἀναρίθμητος* 2. (unzählbar). — un. tief *ἄβυθος*, *ἄβυσσος* 2.; *ἄπειρος* (2.) *τὸ βάθος*; un. viel, gross, schön *ἀμήχανος* (2.) *τὸ πλῆθος* (*τῷ πλήθει*), *τὸ μέγεθος*, *τὸ κάλλος*; un. Weisheit *σοφία ἀμήχανος ὅση*.
Unermesslichkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unermüdet *ἄκοπος* 2.; poet. u. sp. *ὁ*, *ἡ ἀκμής*, *ῆτος*; *ἀκάματος* 2., *ἄτρυτος* 2.; selten *ἀκαταπόνητος* 2.
unermüdlich, s. unermüdet.
Unermüdlichkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerobert *ἀνάλωτος* 2.
uneröffnet *ἄλυτος* 2.; auch durch *κλειστός* 3., *κεκλεισμένος* 3.
unerörtert *ἀδιήγητος*, *ἀπεριήγητος* (sp. *ἀνεξήγητος*) 2.; auch *ἀνεξέταστος*, *ἀβασάνιστος* 2.
unerprobt *ἀδόκιμος*, *ἀδοκίμαστος* 2.; *ἀπείρατος* 2.; *ἀνεξέταστος*, *ἀβασάνιστος* 2.; *ἀκωδώνιστος* 2.
unerquicklich, s. unerfreulich.
unerrathen *ἀσύμβλητος* 2.
unerreichbar *ἀνέφικτος*, *ἀπαρακολούθητος* 2. sp.; *ἀκατάληπτος* 2. (bes. m. dem Geiste) sp.; gew. durch Umschr. *ὃ οὐκ ἔστι καταλαβεῖν*; *οὗ οὐκ ἔστιν ἐφικνεῖσθαι*; *ἀδύνατος* (2.) *καταλαβεῖν*.
unerreicht *ἀτελής* 2. (nicht erfüllt); *μάταιος* 3. u. 2. (erfolglos); häufig durch Umschr., z. B. *οὔ τις οὐκ ἐφίκετο*, *οὔ τις ἀπέτυχεν* u. dgl.; übr. s. unerreichbar. — es bleibt Jmd. un. *πάντας ἀπολείπει τις*.
unersättlich *ἄπληστος*, sp. *ἀκόρεστος* 2. (in etw. *τινός*); *ἀπλήρωτος* 2. (*περί τι*) sp. — un. sein *ἀπλήστως ἔχειν* (in etw. *τινός*, *πρός* od. *περί τι*); *ἀπληστεύεσθαί τινος*. — er war so un., dass … *εἰς τοῦτο ἀφίκετο τῆς ἀπληστίας ὥστε* …
Unersättlichkeit *ἡ ἀπληστία* (in etw. *τινός*), selten *ἡ ἀκορία*.
unerschaffen *ἀγένητος* 2.; *ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχων* 3.
unerschöpflich *ἀνέκλειπτος*, *ἀνεξάντλητος* 2. sp.
unerschöpft 1) = unermüdet, w. s. — 2) v. Sachen: *ἀκέραιος* 2., *ἀκραιφνής* 2.
unerschrocken *ἄφοβος* 2.; *ἀδεής* 2.; *ἀνέκπληκτος* (sp. *ἀκατάπληκτος*) 2.; *ἀτρεμής* 2. (poet. *ἄτρεστος* 2.); *ἀτάρακτος* 2.; auch *εὐθαρσής* 2. — un. sein *θαρρεῖν*; *εὐθαρσεῖν*.
Unerschrockenheit *ἡ ἀφοβία*, *ἡ ἀνεκπληξία*, sp. *ἡ ἀκαταπληξία*, *ἀταραξία*; auch *τὸ ἄφοβον*, *ἀνέκπληκτον* u. dgl. — die höchste Un. *τὸ ἀνεκπληκτότατον*. — Un. zeigen in Haltung, Miene u. Worten *ἄφοβον δεικνύναι σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους*.
unerschütterlich, unerschüttert 1) eig. *ἀστυφέλικτος*, *ἀσάλευτος*, *ἀκίνητος*, sp. *ἄσειστος*, *ἀκατάσειστος*, *ἀκράδαντος* 2. — 2) übtr. *ἀκίνητος*, *ἀτάρακτος*, *ἀνέκπληκτος*, sp. *ἀκατάπληκτος*, *ἀκλόνητος*, *ἄκλονος* 2.
Unerschütterlichkeit *ἡ ἀνεκπληξία*, sp. *ἀκαταπληξία*, *ἀταραξία*; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerschwinglich *ἀμήχανος* 2., *ὑπερβάλλων* 3.
unersetzlich *ἀνήκεστος*, sp. *ἀνεπανόρθωτος* 2.
unerspriesslich *ἀνόνητος*, *ἀσύμφορος*, *ἀνωφελής*, *ἀλυσιτελής* 2.
unersteigbar, -lich *οὐκ ἐπιβατός* 2. (sp. 3.); sp. *ἀνεπίβατος* 2.
unerstiegen *ἄβατος* 2.

unerträglich *οὐκ ἀνεκτός* u. *ἀνασχετός* 2. (sp. 3.); *δυσάνεκτος* (sp. *δυσανάσχετος*) 2.; *ἀφόρητος* 2.; *δύσφορος* 2.; sp. *ἀκαρτέρητος*, *ἀνύποιστος*, *δύσοιστος*, *ἀνυπομόνητος*, *ἀβάστακτος* 2.; auch *ἐπαχθής* 2., *βαρύτατος* 3.; *δεινός* 3. (u. *sup.*); *μείζων* (2.) *ἢ ὥστε φέρειν* od. *ἀνέχεσθαι*. — un. Leben *βίος ἀβίωτος*; un. Schande *αἰσχύνη ἄβιος*. — es ist un. *οὐκ ἀνεκτῶς ἔχει*. — es ist un. zu leben *ἀβίωτον* (*ἐστίν*); auch *ἀβίωτον ζῆν*. — etw. un. finden *δυσανασχετεῖν τι*, auch *πρός τι*, *ἐπί τινι*.
Unerträglichkeit *ἡ δεινότης*, *ἡ βαρύτης*; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerwachsen *ἄνηβος*, sp. *ἀνήλικος* 2.
unerwähnt *ἀμνημόνευτος* 2. — etw. un. lassen *ἀμνημόνευτον παρελθεῖν τι*; *ἀμνημονεῖν τινος*; *παραλείπειν τι*. — un. bleiben *ἀμνημονεῖσθαι* (*P.*).
unerwärmt *ἀθέρμαντος* 2.
unerwartet *ἀπροσδόκητος*, *ἀδόκητος*, *ἀνέλπιστος*, *παράλογος*, *ἄλογος*, *παράδοξος*, *ἄτοπος*, sp. *ἀνυπονόητος* 2. — *adv.* *ἀπροσδοκήτως*, *παραλόγως*, *παραδόξως*, auch *αἰφνιδίως*, *ἀμαθῶς*; *ἐξ ἀπροσδοκήτου*, *ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου*, *ἐκ τοῦ παραδόξου* (*καὶ παραλόγου*); *παρ' ἐλπίδα*, *παρὰ λόγον* od. *γνώμην*; *ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς*; *παρὰ δόξαν* od. *προσδοκίαν*. — es kam mir etw. un. *ἐγένετο παρ' ἃ ἤλπιζον*; es kommt mir etw. nicht un. *προσδεχομένῳ ἐστί μοί τι*.
unerwecklich *ἀνέγερτος* 2.
unerweichlich *ἀτέραμνος*, *ἀτεράμων* 2.; sp. *ἀμάλακτος* 2. (eig. u. übtr.); *ἄτεγκτος* 2. (übtr.); vgl. unerbittlich.
Unerweichlichkeit *ἡ ἀτεραμνότης* od. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unerweislich *ἀναπόδεικτος*, *ἀνεξέλεγκτος* 2.
unerwidert 1) nicht beantwortet: *ἀναπόκριτος* 2. sp. — etw. un. lassen *οὐκ ἀποκρίνεσθαι πρός τι*; einen Gruss un. lassen *οὐκ ἀντασπάζεσθαι*, *οὐκ ἀντιπροσειπεῖν*. — 2) = unvergolten, w. s.
unerwiesen, s. unerweislich.
unerwogen *ἄσκεπτος* 2., s. unüberlegt.
unerwünscht *ἀνεθέλητος* 2. (selten), sp. *ἀβούλητος* 2.; gew. durch Umschr., z. B. das kam mir un. *παρ' ἃ ἤλπισα τοῦτό μοι ἐγένετο*; das kommt mir nicht un. *ἀσμένῳ μοι τοῦτο γίγνεται*.
unerzeugt *ἀγέννητος*, *ἀγένητος* 2.
unerzogen 1) noch nicht herangewachsen: *ἄνηβος* 2., *νήπιος* 3. (selten in Prosa); *ἔτι παῖς ὤν* 3. — 2) ohne Erziehung: *ἀπαίδευτος*, *ἀπαιδαγώγητος*, *ἀπαιδάγωγος* 2.
unerzwungen *ἑκούσιος* 3. u. 2., sp. *ἀνεκβίαστος* 2.
unessbar *οὐκ ἐδεστός* 3., *οὐκ ἐδώδιμος* 2.; sp. *ἄβρωτος* 2.
unfähig 1) ohne natürliche Anlagen: *ἀφυής* 2. (für etw. *πρός τι*), *δυσμαθής* 2., sp. *ἀνεπίδεκτος* 2. (für etw. *τινός*). — 2) unvermögend: *ἀδύνατος* 2. (zu etw. *εἴς τι* od. m. *inf.*), *ἀμήχανος* 2. (m. *inf.*); *ἀνεπιτήδειος* 2. (*πρός τι* od. m. *inf.*), sp. *ἀνίκανος* 2. — un. sein *οὐχ οἷόν τε εἶναι*, *οὐ δύνασθαι*, *ἀδυνατεῖν*, *οὐκ ἔχειν* m. *inf.* — es ist Jmd. (in Folge seines Charakters) un. zu einer Handlungsweise *οὐκ ἔστι πρὸς τοῦ τρόπου τινὸς ποιεῖν τι*. — Jmd. un machen etw. zu thun *ἀμήχανόν τινα διατιθέναι ποιεῖν τι*.
Unfähigkeit 1) Mangel an Fähigkeiten: *ἡ ἀφυΐα*, *ἡ δυσμαθία*. — 2) Unvermögen: *ἡ ἀδυναμία*, *ἀδυνασία*, sp. *ἀνεπιτηδειότης*.
unfahrbar *ἄπορος* 2. — für Frachtwagen: *ἀναμάξευτος* 2.
Unfall *τὸ ἀτύχημα*, *ἡ ἀτυχία*, *τὸ πταῖσμα*, *τὸ σφάλμα*, *ἡ συμφορά*, *τὸ πάθος*, sp. *τὸ ἀπόπτωμα*. — einen Un. erleiden *περιπίπτειν* od. *χρῆσθαι συμφορᾷ*; *σφάλλεσθαι* (*P.*). — wenn mir

ein Un. begegnen sollte ην τι πάθω. — übr. s. Unglück.

unfehlbar 1) nicht fehlend: eig. vom Bogen ἄφυκτος 2.; übtr. = nicht dem Irrthume unterworfen: ἀναμάρτητος 2.; seltner ἀδιάπτωτος 2.; sp. ἀδιάπταιστος 2. — 2) gewiss eintreffend: ἀναγκαῖος 3., βέβαιος 2. u. 3., ἀναμφίβολος 2.

Unfehlbarkeit ἡ ἀδιαπτωσία (selten); gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unfein, s. grob, unhöflich.

unfern οὐ πόρρω, πλησίον, von etw. τινός.

Unfläterei ἡ ἀκαθαρσία, ἡ βδελυρία, ἡ ῥυπαρία. — Un. im Reden ἡ αἰσχρολογία.

unflätig ἀκάθαρτος 2., ῥυπαρός 3., βδελυρός 3., sp. ἀσυρής 2. — un. im Reden αἰσχρολόγος 2. — un. Reden führen αἰσχρολογεῖν. — un. Wesen, s. Unfläterei.

Unflat ὁ ῥύπος; ὁ αὐχμός; übr. s. Koth, Schmutz.

Unfleiss ἡ ἀμέλεια, ῥᾳθυμία, auch ἡ ἄνεσις, ἀργία. [ἀργός 2.

unfleissig ἀμελής 2., ῥᾴθυμος 2., ἀνειμένος 3.,

unförmlich ἄμορφος, δύσμορφος 2.; ἄρρυθμος 2.; ἀσχήμων 2.; ἀλλόκοτος 2.

Unförmlichkeit ἡ ἀμορφία, δυσμορφία; ἡ ἀσχημοσύνη.

unfolgsam ἀπειθής, δυσπειθής 2.; ἀνήκουστος 2.; ἀνυπήκοος 2. (Jmd. τινός), sp. ἀνήκοος, ἀνυπότακτος 2. — un. sein Jmd. ἀπειθεῖν τινι, ἀπειθῶς ἔχειν πρός τινα; ἀνηκουστεῖν τινος.

Unfolgsamkeit ἡ ἀπείθεια (δυσπείθεια); ἡ ἀνηκουστία, τὸ ἀνήκουστον, sp. τὸ ἀνήκοον.

unfrei ἀνελεύθερος 2. — un. Wesen ἡ ἀνε-

unfreigebig ἀνελεύθερος 2. [λευθερία.

Unfreigebigkeit ἡ ἀνελευθερία.

unfreiwillig ἄκων 3., selten ἀβούλητος 2. (nur von Pers.); ἀκούσιος 2., ἀναγκαῖος 3., selten ἀνεθέλητος 2. (von Handlungen u. Zuständen).

Unfreiwilligkeit ἡ ἀνεθελησία, ἀκουσιότης sp.; besser ἡ ἀνάγκη od. durch d. vhg. *adj.*

unfreundlich αὐστηρός 3. (ernst); σκυθρωπός 2. u. 3., σκυθρός 3., στυγνός 3. (düster, finster); σκληρός 3., ἀπηνής 2. (hart); ἀπροσήγορος (sp. δυσπροσήγορος), δυσσύμβολος, δυσπρόσοδος, ἀκοινώνητος 2. (nicht umgänglich); χαλεπός 3., δύσκολος 2. (mürrisch, verdriesslich); ἀηδής 2. (widrig). — un. aussehen σκυθρωπάζειν. — Jmd. un. begegnen ἀχαρίστως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα. — freundliche Dienste auf un. Art erweisen χάριτας ἀχαρίστως χαρίζεσθαι. — un. Wesen ἡ σκυθρωπότης, τὸ σκυθρωπόν, sp. ὁ σκυθρωπασμός, ἡ στυγνότης.

Unfreundlichkeit ἡ αὐστηρότης; ἡ σκυθρωπότης; ἡ σκληρότης; ἡ δυσκολία; ἡ ἀηδία; sp. ἡ στυγνότης.

unfreundschaftlich δύσνους 2., δυσμενής 2., ἄφιλος 2. — un. gegen Jmd. sein δυσμενῶς ἔχειν τινί.

Unfriede ἡ διαφορά, ἡ διάστασις; übr. s. Zwist.

unfriedlich ἐριστικός 3., φιλόνεικος 2., δυσμενής 2.

Unfriedlichkeit ἡ φιλονεικία, ἡ δυσμένεια.

unfruchtbar 1) ἄκαρπος 2. (v. Boden, Pflanzen u. Thieren); ἄφορος, ἀκάρπωτος 2., λυπρός 3. (vom Boden); αγονος 2. (vom männl. Geschlechte, v. Pflanzen; auch übtr. vom Geiste); στέριφος 3. (vom weibl. Geschlechte, auch v. Pflanzen); ἄτοκος 2. (v. Frauen). — un. sein, vom Boden ἀκαρπεῖν, auch χερσεύειν; von Thieren ἀγονεῖν. — un. Land ἡ χέρσος (αἱ χέρσοι), sp. ἡ κεχερσωμένη γῆ. — ein Mittel, das (Frauen) un. macht τὸ ἀτόκιον sp. — 2) übtr. = fruchtlos, vergeblich, w. s.

Unfruchtbarkeit 1) eig. ἡ ἀκαρπία, ἀφορία, sp. ἀγονία, ἀτοκία; v. Weibern auch ἡ ἀσυλληψία sp.; vom Boden u. übtr. vom Geiste ὁ αὐχμός (Dürre). — 2) übtr. = Fruchtlosigkeit, w. s.

unfüglich ἀνεπιτήδειος, ἄτοπος, ἄκαιρος, ἀνεπιεικής 2.

Unfüglichkeit ἡ ἀνεπιείκεια, sp. ἀνεπιτηδειότης; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unfügsam, s. unfolgsam.

Unfügsamkeit, s. Unfolgsamkeit.

unfühlbar ἀναίσθητος, ἀνεπαίσθητος 2. — un. sein αἴσθησιν οὐ παρέχειν od. οὐκ ἔχειν.

unfürstlich οὐ βασιλικός 3.; αἰσχρὸς (3.) od. οὐ πρέπων (3.) βασιλεῖ u. dgl. Umschr.

Unfug ἡ ἀταξία (Unordnung); ὁ θόρυβος, ἡ τύρβη (Lärm); ἡ ἀκοσμία, ἀπειροκαλία, ἀσχημοσύνη (ungeziemendes Benehmen); ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία; Ausgelassenheit). — Un. treiben ἀτακτεῖν, ἀτάκτως ἔχειν; θορυβεῖν; θόρυβον ποιεῖν; ἀσχημονεῖν.

unfurchtsam, s. furchtlos.

Unfurchtsamkeit, s. Furchtlosigkeit.

ungalant ἄκομψος, ἀπειρόκαλος 2.; vgl. grob.

ungangbar 1) wo man nicht gehen kann: ἄβατος, ἄνοδος, ἄπορος (sp. ἀπόρευτος) 2.; auch ἀτριβής 2., mehr poet. ἀστιβής 2. (nicht betreten). — 2) ungebräuchlich: ἄχρηστος 2., ἐξηλλαγμένος 3., sp. ἀπηρχαιωμένος 3. (veraltet). — un. Münze

ungastlich ἄξενος 2. [νόμισμα ἀδόκιμον.

Ungastlichkeit ἡ ἀξενία sp.

ungeachtet 1) *adj.* ἄτιμος, ἄδοξος 2.; ἀμελούμενος 3. — 2) *adv.* = ohnerachtet, w. s.

ungeändert οὐ μετηλλαγμένος 3.; ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό. — etw. un. lassen οὐ κινεῖν τι.

ungeahndet, s. ungestraft.

ungeahnet ἀνέλπιστος 2.

ungebacken οὐκ ὀπτός 3.; auch ὠμός 3. (roh).

ungebändigt ἀδάμαστος 2.

ungebahnt ἀτριβής, mehr poet. ἀστιβής 2.; auch ἄπορος 2.

ungeberdig ἀσχήμων 2. — sich un. stellen ἀσχημονεῖν. — sich un. hin u. her werfen σκορδινᾶσθαι. [νόμενος).

ungebessert ἀδιόρθωτος 2.; οὐδὲν βελτίων (γε-

ungebeten αὐτεπάγγελτος, αὐτοκέλευστος, αὐτόματος 2. (unaufgefordert); auch durch οὐδενὸς κελεύσαντος od. δεηθέντος; ist es = uneingeladen ἄκλητος, αὐτόκλητος, ἀνεπάγγελτος 2. — etw. un. thun ἑκόντα od. ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν τι.

ungebeugt ἀκλινής 2. (eig.); ἄκαμπτος 2. (eig. u. übtr.); sp. ἀταπείνωτος 2. (nur übtr.).

ungebildet 1) ohne Form: ἄπλαστος, ἄμορφος 2. — 2) ohne geistige Bildung: ἀπαίδευτος, ἀπαιδαγώγητος (ἀπαιδάγωγος) 2., ἀμαθής, ἄμουσος, ἀγράμματος 2.; auch ἀπειρόκαλος 2., σόλοικος 2., ὁ ἰδιώτης; φαῦλος (3.) τὰ γράμματα.

Ungebildetheit ἡ ἀπαιδευσία, ἀμαθία, ἀμουσία, ἀπειροκαλία, sp. ἀγραμματία, ἰδιωτεία.

ungebogen ἄκαμπτος 2.

ungeboren ἀγέννητος 2., auch ἀγενής 2.

ungebräuchlich ἀήθης 2., ἀρχαῖος 3. — v. Wörtern ἄχρηστος 2.; un. sein ἀχρηστεῖν sp.

ungebrannt οὐκ ὀπτός 3., ὠμός 3. (v. Ziegeln u. dgl.); οὐ φρυκτός 3., sp. ἄφρυκτος 2. (v. Bohnen u. dgl.).

ungebraten οὐκ ὀπτός 3.; auch ὠμός 3. (roh).

ungebraucht ἄχρηστος 2. sp.; besser καινός 3. (neu). [στος 2.

ungebrochen ἄθραυστος, ἄρρηκτος, sp. ἄκλα-

Ungebühr ἡ ἀπρέπεια, ἀκαιρία, ἀκοσμία, ἀσχημοσύνη; τὸ ἀπρεπές od. ἄκαιρον; auch ἡ ὕβρις, ἡ ἐπήρεια, ὁ ἐπηρεασμός (ungebührliche Behandlung, Beleidigung).

ungebührlich *a*) unanständig: ἀπρεπής, ἐκπρεπής 2., αἰσχρός 3., ἄκοσμος 2., ἀσχήμων 2. — un. Betragen ἡ ἀσχημοσύνη, s. Ungebühr. — sich un. benehmen ἀσχημονεῖν, ἀκοσμεῖν. *b*) unpassend: ἄκαιρος, ἄτοπος 2.; ἀπὸ καιροῦ, παρὰ καιρόν. *c*) unbillig: ἀνεπιεικής 2., ἀνάξιος 2., ἄδικος 2.; *adv.* ἀπεικότως. — Jmd. un. behandeln ἐπηρεάζειν τινί (sp. τινά), ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα; [vgl. Ungebühr.

Ungebührlichkeit, s. Ungebühr.

ungebunden 1) ohne Bande: ἄδετος, ἄδεσμος 2.; ἐλεύθερος 3. — 2) uneingeschränkt: ἀνειμένος 3., ἄνετος 2.; stärker ἀκόλαστος 2., ἀσελγής 2. (ausgelassen, ausschweifend); auch ἀνέκπληκτος 2. (nicht betroffen od. eingeschüchtert); übr. vgl. freimüthig. — 3) un. Rede: ὁ πεζὸς λόγος; in un. Rede πεζῇ; s. Prosa.

Ungebundenheit (Uneingeschränktheit) ἡ ἄνεσις, im schlimmen Sinne ἡ ἀκολασία, ἀσέλγεια (Ausgelassenheit, Ausschweifung); ἡ ὕβρις (Frevel); übr. vgl. Freiheit, Freimüthigkeit.

ungedämpft ἄσβεστος 2.

ungedeckt ἄστρωτος 2. (ohne Decken); ἀστέγαστος 2. (ohne Dach). — un. Tisch ἡ ἀκόσμητος τράπεζα. — übr. vgl. ungeschützt.

ungedeihlich ἀνόνητος, ἀσύμφορος, ἀλυσιτελής, [ἀνωφελής 2.

ungedroschen ἄτριπτος 2.

ungedruckt etwa ἀτύπωτος 2.; od. durch ἀνέκδοτος 2. (nicht herausgegeben).

ungedüngt ἀκόπριστος, ἄκοπρος 2.

Ungeduld ἡ ὁρμή, auch τὸ ὁρμητικόν; ἡ σφοδρότης, ὀξύτης, χαλεπότης. — etw. m. Un. ertragen χαλεπῶς od. βαρέως (οὐ πρᾴως) φέρειν τι. — etw. m. zu grosser Un. angreifen ὀξύτερον ἀντιλαμβάνεσθαί τινος. — etw. m. Un. erwarten καραδοκεῖν τι.

ungeduldig ὁρμητικός 3.; σφοδρός 3., ὀξύς 3., χαλεπός 3., οὐ καρτερικός 3.; οὐ πρᾷος (πραεῖα, πρᾷον). — un. sein χαλεπαίνειν. – un. Erwartung ἡ καραδοκία sp.

ungeebnet ἀνώμαλος, ἀνωμαλής 2.

ungeehrt ἀτίμητος, ἄτιμος 2.; ἀτιμαζόμενος 3.; ἀμελούμενος 3.; ἀθεράπευτος 2.

ungeeignet ἀνεπιτήδειος, ἄκαιρος, ἄτοπος, sp. ἀνοίκειος, ἄθετος 2.; auch οὐ προσήκων 3., φαῦλος 3. u. 2.; übr. vgl. unpassend.

ungeendigt ἀτελεύτητος, ἀτέλεστος 2.; gew. ἀτελής 2.; auch ἀπέραντος 2. (ohne Resultat).

ungeerntet ἀθέριστος, ἀσυγκόμιστος 2.

ungefähr 1) *adj.* οὐκ ἀκριβής 2., δοκῶν (3.) εἶναι, z. B. die un. Anzahl πλῆθος τὸ δοκοῦν εἶναι. — Häufig durch verbale Ausdrücke, z. B. eine un. Berechnung v. etw. machen εἰκάσαντα λογίζεσθαί τι, schon bei einer un. Berechnung dürften die Kosten sehr hoch erscheinen καὶ τῷ μὴ ἐπ' ἀκριβὲς σκοποῦντι αἱ δαπάναι δόξειαν ἂν μέγισται εἶναι, ihre Anzahl dürfte nach einer un. Schätzung dreihundert betragen τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰκάσειεν ἄν τις ἐπὶ τριακοσίους εἶναι; bei bestimmten Zahlangaben gebraucht man auch περί od. ἀμφί mit *acc.*, ὡς, ἴσως, ὅσον, auch μάλιστα (eig. höchstens), z. B. ihre un. Anzahl betrug dreihundert (es waren un. dreihundert) ἦσαν περὶ od. ἀμφὶ τριακοσίους, ἦσαν ὡς (ἴσως, ὅσον) τριακόσιοι, ἦσαν τριακόσιοι μάλιστα. — 2) *adv.* σχεδόν (σχεδόν τι); πού, πώς (*encl.*); ὡς εἰκάσαι; ἴσως. — un. so ὧδέ πως. — sie waren un. eine Parasange entfernt ἀπεῖχον ὅσον παρασάγγην. — Balken, die un. zwei Ellen lang sind ξύλα ὅσον διπήχη; Steine un. eine Mine schwer λίθοι ὅσον μναιαῖοι; bei bestimmten Zahlangaben auch durch περί od. ἀμφί m. *acc.*, ὡς, ἴσως, auch μάλιστα; s. unter 1).

Ungefähr, das, ἡ τύχη, τὸ αὐτόματον. — von Un. τύχῃ (τινί), ἀπὸ τύχης (ἀπροσδοκήτου), ἔκ τινος τύχης od. ἐκ τύχης, διὰ τύχην, κατὰ τύχην (τινά), κατὰ τύχας; ἀπὸ ταὐτομάτου, ἐκ τοῦ αὐτομάτου; von Un. kommend od. geschehend αὐτόματος 2. (selten 3.), selten εἰκαῖος 3.; gew. gebraucht man τυγχάνειν mit *part.*, z. B. er kam von Un. ἔτυχε παρελθών; auch τυχόν (*acc. abs.*), z. B. es war, meine ich, so von Un. οὕτως οἶμαι τυχόν. — es trifft sich von Un., dass … συμβαίνει m. *inf.* — auf's Un. εἰκῇ; auf's Un. schiessen, rathen εἰκηβολεῖν.

ungefährdet ἀσφαλής, ἀκίνδυνος, ἀδεής 2. — un. sein ἐν ἀσφαλεῖ od. ἀκινδύνῳ εἶναι.

ungefährlich ἀσφαλής, ἀκίνδυνος 2. — v. Thieren ἀσινής 2.

ungefällig 1) nicht gefallend: ἄχαρις, ι, *gen.* ιτος; ἀηδής 2. — 2) un. gegen Andere: οὐχ ὑπηρετικός 3., οὐ θεραπευτικός 3., οὐ προσηνής 2.; auch ἄγροικος 2., ἀπειρόκαλος 2., φορτικός 3. — un. sein ἀχαριστεῖν.

Ungefälligkeit 1) τὸ ἄχαρι, ιτος, ἡ ἀηδία. — 2) ἡ ἀγροικία, ἀπειροκαλία, φορτικότης.

ungefälscht, s. unverfälscht.

ungefärbt ἄχρωστος, ἀχρωμάτιστος, sp. ἄβαφος 2. — v. Haaren ἀφαρμάκευτος 2. sp.

ungefegt ἀκόρητος 2., ἀκάθαρτος 2.

ungefesselt ἄδετος, ἄδεσμος 2.

ungefiedert ἄπτερος 2., ὁ, ἡ ἀπτήν, ῆνος.

ungeflickt ἀρραφής 2.

ungeflochten ἄπλοκος 2. sp.

ungeflügelt ἄπτερος 2.

ungefoltert ἀβασάνιστος 2.

ungefordert 1) freiwillig, v. Pers.: ἀπαράκλητος, ἀκέλευστος, αὐτοκέλευστος 2., ἑκών 3.; v. Sachen ἑκούσιος 3. u. 2. — 2) geschenkt: δωρητός 3.; etw. un. bekommen λαμβάνειν τι δωρεάν.

ungeformt ἄπλαστος, ἀσχημάτιστος, sp. ἀτύπωτος, ἀδιατύπωτος, ἀνέργαστος 2.

ungefragt οὐκ ἐρωτηθείς 3.; οὐδενὸς (μηδενὸς) [ἐρωτήσαντος u. dgl.

ungefügig δυσχερής 2.

Ungefügigkeit ἡ δυσχέρεια.

ungefühlt ἀναίσθητος 2.

ungeführt οὐδενὸς (μηδενὸς) ἡγουμένου u. dgl.

ungefüllt ἀπλήρωτος 2. sp.; gew. κενός 3.

ungefürchtet οὐ φοβερός 3,

ungefüttert (v. Kleidern) οὐχ ὑπερραμμένος 3.

ungegerbt ἄψηκτος 2., poet. ἀδέψητος 2. — un. Fell ἡ ἀβύρσευτος δορά sp.; un. Rindshaut δέρμα ὠμοβόειον; aus un. Rindshaut ὠμοβόινος 3.

ungegessen 1) *act.* ἄσιτος 2., ἄγευστος (2.) σίτου. — ohne Frühstück ἀνάριστος, ἀναρίστητος 2. — ohne Mittagsmahl ἄδειπνος 2. — 2) *pass.* ἄβρωτος 2.

ungeglättet, s. unpoliert.

ungegliedert ἄναρθρος, ἀδιάρθρωτος 2.

ungegründet 1) unwahr: οὐκ ἀληθής 2., ψευδής 2. — 2) nichtig: κενός 3., μάταιος 3. u. 2., seltener εἰκαῖος 3. — deine Behauptung ist un. οὐδὲν λέγεις. — übr. s. unbegründet.

ungegrüsst ἀπροσηγόρητος, ἀπροσαύδητος 2.

ungegürtet ἄζωστος 2.

ungehärtet, etwa ἀστόμωτος 2. od. umschr.

ungehalten, sein über etw. χαλεπαίνειν τινί, πρός τι, ἐπί τινι; δυσφορεῖν τι, τινι, ἐπί τινι, διά τι; δυσχεραίνειν τι, τινί, ἐπί τινι, πρός τι; ἀγανακτεῖν τινι, ἐπί τινι, ὑπέρ u. περί τινος, διά (πρός) τι; βαρέως od. χαλεπῶς φέρειν τι; über Jmd. χαλεπαίνειν (u. *P.*) τινί od. πρός τινα, wegen etw. τινί τινος; δυσχεραίνειν τινί, κατά τινος; ἀγανακτεῖν τινι, πρός τινα, κατά τινος.

Ungehaltensein, das, ἡ ἀγανάκτησις, δυσφορία, od. Verba; s. das vhg. W.

ungehechelt ἄλοπος 2.

ungeheiligt ἀνίερος 2., βέβηλος 2.

ungeheilt ἀνίατος, ἀθεράπευτος 2.

ungeheissen ἀκέλευστος, αὐτοκέλευστος 2.; ἀπαράκλητος 2., αὐτεπάγγελτος 2., od. umschr. durch οὐδενὸς (μηδενὸς) κελεύσαντος; sp. ἀπαράγγελτος, ἀνεπίτακτος 2. — un. etw. thun αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν τι, ἑκόντα ποιεῖν τι. — übr. s. freiwillig.

ungehemmt, s. unhemmbar u. ungehindert.

ungeheuchelt ἄτεχνος, ἄπλαστος 2.; ἁπλοῦς 3., sp. ἀνυπόκριτος 2.

ungeheuer ὑπερφυής 2.; τερατώδης 2.; ὑπερβάλλων 3.; παμμεγέθης 2., πάμπολυς, παμπόλλη, πάμπολυ; ἄπλετος 2.; δεινός 3.; θαυμάσιος 3. u. 2.; ἐξαίσιος 2. u. 3.; auch ἄμετρος, ἀμέτρητος 2. (unermesslich). — un. viel, gross ὑπερφυής (2.) τὸ μέγεθος, ἀμήχανος (2.) τὸ πλῆθος, τὸ μέγεθος; eine un. Menge πάμπολύ τι πλῆθος, πλῆθος ὅσον ἀμήχανον; un. stark ἀμηχάνως ὡς, σφόδρα. — ich freue mich un. ὑπερφυῶς ὡς χαίρω.

Ungeheuer, das, τὸ τέρας, vgl. Seeungeheuer.

ungehindert ἀκώλυτος, ἀνεμπόδιστος, sp. ἀνεπικώλυτος, ἀπαραπόδιστος 2. — *adv.* ἀνέδην, selten ἀκωλυτί.

ungehobelt ἄξεστος 2.; übtr. ἄκομψος, ἄγροικος, ἀπειρόκαλος, ἄμουσος 2., φορτικός 3., auch ἐπαχθής 2.

ungehöhnt ἀνύβριστος 2.

ungehörig, s. ungebührlich.

ungehörnt ἀκέρατος 2., ἄκερως, ων, auch ἄκερος 2.

ungehört ἄκλυτος 2. — vor Gericht ἄκριτος 2. od. *adv.* ἀκρίτως, z. B. Jmd. ungehört verurtheilen καταγιγνώσκειν τινὸς ἀκρίτου od. ἀκρίτως.

ungehorsam ἀπειθής 2. (gegen Jmd. τινί), δυσπειθής 2.; ἀνυπήκοος 2. (gegen Jmd. τινός); auch ἀνήκουστος (sp. ἀνήκοος, ἀνυπότακτος) 2.; ἄτακτος 2. — Jmd. un. sein ἀπειθεῖν od. οὐ πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι; ἀπειθῶς ἔχειν πρός τινα; seltner ἀνηκουστεῖν τινος; auch ἀτακτεῖν, sp. ἀφηνιάζειν.

Ungehorsam ἡ ἀπείθεια, ἀπειθαρχία; ἡ ἀνηκουστία, τὸ ἀνήκουστον (ἀνήκοον), ἡ ἀταξία, sp. ἡ δυσπείθεια, ὁ ἀφηνιασμός.

ungehudelt ἀνενόχλητος 2., ἀταλαίπωρος 2.

ungehütet ἀφύλακτος 2.

ungekämmt ἀκτένιστος 2.; vgl. ἄσμηκτος, ἀπαράλεκτος 2.

ungekannt ἄγνωστος 2., ὁ, ἡ ἀγνώς, ῶτος; auch ἀφανής 2., ἀνώνυμος 2. (ohne Namen, Ruf); ξένος 3., καινός 3. (fremd, neu).

ungekauft ἀπρίατος 2.

ungekaut ἀμάσητος 2.

ungekleidet, s. unbekleidet.

ungeknetet ἄτριπτος, ἀφύρατος 2.

ungekocht ἀνέψητος, ἄπεπτος, ἄπυρος, sp. ἄνεφθος 2.; auch ὠμός 3. (roh).

ungekostet ἄγευστος 2.

ungekränkt ἀνύβριστος, ἀπαθής, ἀβλαβής, sp. ἀκάκωτος, ἄδηκτος 2.

ungekrönt ἀστεφάνωτος, mehr poet. ἀστέφανος 2.

ungekünstelt ἄτεχνος, ἄπλαστος 2.; ἀκατάσκευος, ἀκατασκεύαστος, sp. ἀτεχνίτευτος, ἀτέχναστος, ἀνεπιτέχνητος, ἀποίητος, ἀνεπιτήδευτος, ἀπέριττος, ἀπερίεργος 2.; auch ἀφελής 2., ἁπλοῦς 3., φαῦλος 3. u. 2. — un. Wesen ἡ ἀφέλεια, ἁπλότης, φαυλότης, sp. ἀπεριεργία.

ungeladen 1) nicht eingeladen: ἄκλητος 2. — 2) von Schiessgewehren, etwa κενός 3.

ungeläufig βραδύς 3., ἀνοίκειος 2. — es ist mir etw. un. ἀπείρως ἔχω τινός od. πρός τι; ξένως ἔχω τινός, ἀνοικείως ἔχω πρός τι. — etw. un. sein im Sprechen οὐ πάνυ δεινὸν εἶναι λέγειν od. τοὺς λόγους.

ungeläutert ἀκάθαρτος 2.

ungelegen ἄκαιρος, ἄτοπος, ἀνεπιτήδειος 2.; auch ὀχληρός 3., ἐπαχθής 2. — ich werde dir mit meiner Frage nicht un. kommen οὐκ ὀχληρὸς ἔσομαί σοι πυνθανόμενος. — es kommt mir etw. un. ἐνοχλεῖ μέ od. μοί τι; ἐνοχλοῦμαι (*P.*) ὑπό τινος, ἀπὸ καιροῦ od. παρὰ καιρόν ἐστί μοί τι, ἄχθομαί (*DP.*) τινι. — un. Zeit ἡ ἀκαιρία.

Ungelegenheit ἡ δυσχέρεια, τὰ πράγματα, z. B. Jmd. Un. machen πράγματα παρέχειν τινι, δυσχέρειαν παρέχειν τινί; auch ἀνιᾶν τινα.

ungelehrig δυσμαθής 2. — un. sein δυσμαθῶς ἔχειν.

Ungelehrigkeit ἡ δυσμαθία.

ungelehrt ἀδίδακτος, ἀμαθής, ἄμουσος, ἀπαίδευτος, ἀγράμματος 2., φαῦλος (3.) τὰ γράμματα; auch ἀνεπιστήμων 2., ὁ ἰδιώτης.

Ungelehrtheit ἡ ἀμαθία, ἀμουσία, ἀπαιδευσία, ἀγραμματία; auch ἡ ἀνεπιστημοσύνη.

ungeleimt ἀκόλλητος 2.

ungelenk δυσκίνητος 2., βραδύς 3.; σκληρός 3. (dies auch übtr.); auch ἀγύμναστος 2. (ungeübt, in etw. τινός, πρός u. περί τι).

Ungelenkigkeit ἡ δυσκινησία, ἡ βραδυτής, ῆτος, ἡ σκληρότης; ἡ ἀγυμνασία.

ungelesen, lassen, οὐκ ἀναγιγνώσκειν.

ungeliebt ἀνέραστος 2. sp.; gew. οὐ προσφιλής 2., ἄφιλος 2.

ungelobt ἀνεγκωμίαστος 2.

ungelöscht ἄσβεστος, ἀκατάσβεστος 2. (bes. mit τίτανος Kalk; bei Sp. auch ἡ ἄσβεστος = un. Kalk).

ungelöst ἄλυτος, ἀδιάλυτος 2.

ungelöthet ἀκόλλητος, auch ἀστέγνωτος 2.

Ungemach τὸ κακόν, τὸ ἀλγεινόν (u. *pl.*); ἡ ταλαιπωρία; übr. s. Leid, Schmerz. — Un. erleiden κακὰ πάσχειν od. ἔχειν; ταλαιπωρεῖσθαι (*P.*) u. ταλαιπωρεῖν; κακοῦσθαι (*P.*). — Jmd. Un. bereiten ταλαιπωρεῖν, κακοῦν τινα.

ungemacht ἀπαρασκεύαστος 2., vgl. ungethan.

ungemächlich ἀνάρμοστος, ἀνεπιτήδειος 2., δυσχερής 2.

Ungemächlichkeit ἡ ἀνεπιτηδειότης sp.; ἡ δυσχέρεια. — Jmd. Un. bereiten πράγματα παρέχειν τινί.

ungemäht ἀθέριστος 2. sp.

ungemäss, s. unpassend, unschicklich.

Ungemässheit ἡ ἀπρέπεια; τὸ ἀπρεπές od. ἀνεπιτήδειον.

ungemässigt ἀκρατής, ἄμετρος 2.

ungemästet οὐ σιτευτός 3.

ungemahnt οὐκ ἀπαιτηθείς 3.; οὐδενὸς (μηδενὸς) ἀπαιτήσαντος.

ungemein οὐχ ὁ τυχών (ἡ τυχοῦσα, τὸ τυχόν); διαφέρων 3., ἐξαίρετος 2.; stärker θαυμαστός 3., ὑπερφυής 2. — *adv.* διαφερόντως, σφόδρα, ὑπερφυῶς, θαυμαστῶς. — un. hoch ὑπερύψηλος 2.; un. lächerlich ὑπεργέλοιος 2.; un. gefährlich ὑπέρδεινος 2. u. so oft durch Compos. mit ὑπέρ. — ich freue mich un. ὑπερφυῶς ὡς χαίρω.

ungemerkt, s. unbemerkt.

ungemessen ἄμετρος, ἀμέτρητος, sp. ἀκαταμέτρητος 2.

ungemischt ἄκρατος, ἄμικτος, seltner ἀκέραιος, sp. ἀσύγκρατος, ἀσυγκέραστος 2. — un. Wein ὁ ἄκρατος; un. Wein trinken ἀκρατοποτεῖν; das Trinken von un. Wein ἡ ἀκρατοποσία; der solchen trinkt ὁ ἀκρατοπότης. — vgl. unvermischt.

ungemünzt ἄσημος 2.

ungemüthlich ἀπηνής 2., σκληρός 3. (v. Pers.); ἄχαρις, ι (*gen.* ιτος), ἀχάριστος 2. (v. Sachen). — vgl. unangenehm.

ungenährt ἄτροφος 2.

ungenannt ἀνώνυμος 2. — Jmd. un. lassen οὐκ ὀνομάζειν τινά, οὐ λέγειν τὸ ὄνομά τινος.

ungenau οὐκ ἀκριβής 2., auch ἐπισεσυρμένος 3. (schleuderisch, undeutlich, bes. von der Schrift).

ungeneigt 1) ohne guten Willen: ἀπρόθυμος 2., ὀκνηρός 3. (zu etw. εἴς τι). — un. sein zu etw. οὐκ ἐθέλειν od. βούλεσθαί τι od. ποιεῖν τι, οὐ προθυμεῖσθαί (*DP.*) τι od. ποιεῖν τι. — 2) ohne Zuneigung: δύσνους 2., δυσμενής 2., ἀλλότριος 3., ἀπεχθής 2. — Jmd. un. sein δυσμενῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, ἀλλοτρίως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα, ἀπεχθῶς ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα, sp. δυσνοεῖν τινι.

Ungeneigtheit 1) Mangel an gutem Willen: ὁ ὄκνος. — 2) Mangel an Zuneigung: ἡ δύσνοια, δυσμένεια, ἀλλοτριότης.

ungeniessbar ἄβρωτος, sp. ἀναπόλαυστος 2.; allg. ἀηδής 2. (widrig).

ungenöthigt ἀκέλευστος, αὐτοκέλευστος 2.

ungenossen ἄγευστος 2.

ungenügend οὐχ ἱκανός 3., ἐνδεής 2., οὐκ ἐξαρκῶν 3.

ungenügsam ἄπληστος 2., ἀκρατής 2., selten in Prosa ἀκόρεστος 2. (in etw. τινός), sp. ἀνίκανος 2. — un. sein in etw. ἀκρατῶς ἔχειν πρός τι, ἀπλήστως ἔχειν τινός, πρός u. περί τι.

Ungenügsamkeit ἡ ἀπληστία, ἀκράτεια.

ungenützt ἄχρηστος, ἀνωφέλητος 2.

ungeöffnet οὐκ ἀνεῳγμένος 3.; κεκλεισμένος 3.

ungeopfert ἄθυτος 2.

ungeordnet ἄτακτος, ἀσύντακτος 2. (bes. v. Soldaten); ἄκοσμος, gew. ἀκόσμητος 2.; ἀσυσκεύαστος 2.; ἀδιόρθωτος 2., ταραχώδης 2.; auch ἀνομοθέτητος 2. (nicht durch Gesetze geordnet); sp. ἀδιάτακτος, ἀδιακόσμητος, ἀκατακόσμητος 2. — etw. un. darstellen συγχεῖν τι; un. Vortrag λόγος συγκεχυμένος. — un. Zustand ἡ ἀκοσμία, τὸ ἄκοσμον.

ungepaart ἀσυνδύαστος 2. sp.

ungepanzert ἀθωράκιστος 2.

ungepflanzt ἀφύτευτος 2.

ungepflastert οὐκ ἐστρωμένος (3.) λίθοις.

ungepflegt ἀθεράπευτος, ἀτημέλητος 2.

ungepflügt ἀνήροτος, ἀφάρωτος 2. (poet.); gew. ἀγεώργητος 2.

ungepicht ἀκώνιστος 2.; ἀπίττωτος 2.

ungeplagt ἀταλαίπωρος, sp. ἀκάκωτος, ἀνενόχλητος 2.

ungeplündert ἀλήστευτος, ἀσκύλευτος 2. sp. (v. Pers.); ἄσυλος 2. (v. Orten); am besten durch d. Verba unter „plündern."

ungeprägt ἄσημος 2.

ungepriesen ἀνεγκωμίαστος 2.

ungeprüft ἀνεξέταστος, ἀβασάνιστος, ἀπείρατος 2.; v. Pers. ἀδοκίμαστος 2. — Gerüchte un. hinnehmen ἀκοὰς ἀβασανίστως δέχεσθαι.

ungeputzt 1) ungeschmückt: ἀκόσμητος, ἄκοσμος 2., οὐ κεκαλλωπισμένος 3., sp. ἀκαλλώπιστος 2. — 2) = ungereinigt, w. s.

ungerade 1) uneben: ἀνώμαλος, ἀνωμαλής 2., ἄνισος 2.: auch ἀνεύθυντος 2. (eig. nicht gerade gemacht); übr. s. krumm. — 2) v. Zahlen: περιττός 3., ἀνάρτιος 2. — vgl. gerade I) 2) *a*).

ungerächt ἀτιμώρητος 2.; s. ungestraft.

ungeräuchert ἀκάπνιστος 2.

ungerathen, s. schlecht, unbrauchbar. — v. Kindern κακῶς πεπαιδευμένος 3.

ungerechnet durch παρά m. *acc.*, χωρίς m. *gen.*, ἐκτός m. *gen.* — Oft durch d. *part.* παραλιπών, ἀφείς 3., z. B. alles dieses un. ἀφεὶς od. παραλιπὼν ταῦτα πάντα, auch παραλελειμμένων τούτων πάντων. — un. dass χωρὶς τοῦ m. *inf.*

ungerecht ἄδικος 2.; παράνομος, ἄνομος 2. (von Pers. u. Handlungen); οὐκ ὀρθός 3. (v. Handlungen). — un. sein od. handeln gegen Jmd. ἀδικεῖν τινα, ἀδίκως χρῆσθαί τινι, ἀδίκως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι, πρός τινα; παρανομεῖν εἴς (περί) τινα, sp. ἀδικοπραγεῖν, ἀνομεῖν.

ungerechtfertigt ἀναπολόγητος 2. sp.

Ungerechtigkeit 1) als Eigenschaft: ἡ ἀδικία; ἡ παρανομία; ἡ ἀνομία. — 2) als Handlung: τὸ ἀδίκημα; τὸ παρανόμημα, sp. τὸ ἀνόμημα. — eine Un. begehen ἀδικίᾳ χρῆσθαι, s. ungerecht (sein, handeln).

ungeregelt ἀδιόρθωτος, ἀκόσμητος, ἄκοσμος 2.; vgl. ungeordnet.

ungereimt 1) eig. ohne Reim: οὐχ ὁμοιοτέλευτος 2. — 2) übtr. abgeschmackt, albern: ἄτοπος, ἄκαιρος, ἀλλόκοτος, ἄλογος 2.; ἀπεικώς 3., πλημμελής 2. — es ist un. ἀπέοικεν, ἀτόπῳ ἔοικεν; du sagst nichts un. οὐδὲν ἀπὸ τρόπου od. ἀπὸ καιροῦ λέγεις.

Ungereimtheit 1) als Eigenschaft: ἡ ἀτοπία, ἀκαιρία, ἀλογία; auch durch d. *Neutr.* der vbg. *adj.* — 2) als Handlung: ἄτοπόν τι, ἀλλόκοτόν τι; ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα. — eine Un. begehen: ἄτοπόν τι ποιεῖν, πλημμελεῖν.

ungereinigt ἀκάθαρτος, ἀκόρητος 2., οὐ κεκαθαρμένος 3., οὐ λελαμπρυσμένος 3. (dies v. glänzenden Dingen); auch ἄσμηκτος 2. (nicht abgerieben); ἀναπόνιπτος 2. (ungewaschen, w. s.).

ungerichtet ἄκριτος 2.; *adv.* ἀκρίτως.

ungerieben ἄτριπτος 2.; auch ἄσμηκτος 2. (nicht abgerieben).

ungeritten ἀδάμαστος, ἀνάγωγος 2. (nicht zugeritten.

ungern ἄκων 3.; seltner ἀκούσιος 2. (unfreiwillig); ἀπρόθυμος, ἀηδής 2. (mit Unlust). — *adv.* ἀκουσίως, sp. ἀκοντί; auch ἀπροθύμως, ἀηδῶς. — un. etw. thun ἄχθεσθαι (*DP.*) ποιοῦντά τι, ἀχθόμενον ποιεῖν τι, auch ἀνιᾶσθαι (*P.*), ἀγανακτεῖν ποιοῦντά τι, οὐκ ἐθέλειν ποιεῖν τι. — etw. un. haben (sehen) βαρέως, χαλεπῶς od. δυσχερῶς φέρειν τι, ἄχθεσθαί τινι u. ἐπί τινι, δυσχερῶς ἔχειν ἐπί τινι, πρός τι. — Jmd. un. haben ἀηδῶς ἔχειν τινί, ἀηδῶς διακεῖσθαι πρός τινα. — etw. nicht un. sehen οὐκ ἀχθεινῶς ὁρᾶν τι. — un. folgen ἀχαρίστως ἕπεσθαι.

ungerochen, s. ungerächt.

ungeröstet ἄφρυκτος 2. sp.; οὐ φρυκτός 3.

ungerügt ἀνεξέλεγκτος 2. (unwiderlegt); ἀμεμπτος, ἀνεπιτίμητος 2. (ungetadelt).

ungerühmt ἀνεγκωμίαστος 2.

ungerührt ἀκίνητος 2.; ἄκαμπτος, mehr poet. ἄγναμπτος 2.; auch ἀπαραίτητος, ἀπαραμύθητος 2. (unerbittlich), στερρός 3. (hart); sp. ἄτρεπτος, ἀδιάτρεπτος 2. — un. bleiben bei etw. ἄκαμπτον (ἄγναμπτον, sp. ἄτρεπτον) εἶναι πρός τι; οὐ κάμπτεσθαί (*P.*) τινι.

ungerüstet ἀθωράκιστος 2. (ohne Panzer); γυμνός 3. (ὅπλων); ἄοπλος, ἄνοπλος 2. (ohne Waffen); ἀπαρασκεύαστος, ἀπαράσκευος 2. (ohne Zurüstung).

ungerüttelt ἀτάρακτος, sp. ἄσειστος, ἀκατάσειστος 2.

ungerufen ἄκλητος, αὐτόκλητος 2., αὐτοκέλευστος 2. — *adv.* ἀκλητί sp.

ungerupft ἀπαράτιλτος 2. (eig.); ἀψάλακτος 2. (übtr.).

ungesäet ἄσπορος, ἄσπαρτος 2.

ungesättigt ἀκόρεστος 2., οὐ κεκορεσμένος 3., οὐκ ἐμπεπλησμένος 3.

ungesäubert, s. ungereinigt.

ungesäuert ἄζυμος 2.

ungesäugt ἄθηλος 2.

ungesäumt 1) ohne Saum: ἄνευ κρασπέδου. — 2) ohne Zögern: ἄοκνος (sp. ἀμέλλητος) 2., πρόθυμος 2.; od. durch Umschr. οὐ μέλλων 3., οὐδένα χρόνον διαλιπών 3. — *adv.* παραχρῆμα, προθύμως, sp. ἀμελλητί.

ungesagt ἄρρητος 2. — etw. un. lassen ἄρρητόν τι παριέναι (ἵημι); παραλείπειν τι (λέγοντα). — was gesagt worden ist, soll als un. gelten ἄρρητα ἔστω τὰ εἰρημένα.
ungesalzen ἄναλτος, ἄναλμος, sp. ἄναλος, ἀνάλιστος, ἀνάλμυρος 2. — Ist es = „nicht eingesalzen" ἀταρίχευτος 2.
ungesammelt ἀσυγκόμιστος 2.
ungesattelt ἄστρωτος 2.
ungeschält ἀλόπιστος, ἀλέπιστος 2.
ungeschändet ἀδιάφθαρτος 2.
ungeschärft ἄστομος 2. (bes. vom Schwert) sp.
ungeschätzt 1) eig. ἀτίμητος 2. — 2) übtr. ἄτιμος 2., ἠτιμωμένος 3.
ungeschaffen ἀγένητος, sp. ἄκτιστος 2.
ungeschehen ἀγένητος, ἄπρακτος, ἀποίητος 2. — un. machen ἄπρακτον ποιεῖν τι, ἀγένητον ποιεῖν od. τιθέναι τὸ πραχθέν; ἀνακαλεῖν τι.
ungescheut 1) ohne Scheu, Scham: ἀναιδής, ἀναίσχυντος 2. — 2) ohne Bedenken, Furcht: ἄοκνος, ἀδεής, ἄφοβος 2.; θρασύς 3.; sp. ἀμέλλητος 2. (*adv.* ἀμελλητί).
Ungeschicklichkeit ἡ σκαιότης (linkisches Wesen); ἡ ἀφυΐα (Mangel an natürl. Anlage) sp.; ἡ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀμουσία, ἀνεπιστημοσύνη, ἀπαιδευσία, selten ἡ ἀχειρία (Mangel an Fertigkeit od. Bildung); ἡ βραδυτής, ῆτος, τὸ νωθρόν, ἡ νωθρότης, sp. νωθρεία od. νωθρία (Schwerfälligkeit). — Un. im Reiten ἡ ἀφιππία.
ungeschickt 1) linkisch, ohne Fertigkeit: ἀφυής 2. (zu etw. πρός τι), σκαιός 3., sp. ἀδέξιος, ἄχειρος 2., ὁ, ἡ ἄχειρ, ρος; auch ἀγύμναστος 2. (ungeübt; in etw. τινός od. πρός, εἰς, περί τι); ἄτεχνος 2. (ohne Kunst); βραδύς 3., νωθρός 3., νωθής 2. (langsam, schwerfällig). — un. im Turnen ἀπάλαιστρος 2. sp. — un. im Reiten ἄφιππος 2. — sich un. benehmen δυσθετεῖσθαι (*P.*); un. zu Werke gehen ἀμηχανοποιεῖσθαι (ungew.), sp. σολοικίζειν τῇ χειρί. — 2) unkundig: ἀμαθής u. ἀνεπιστήμων 2. (in etw. τινός, περί τινος), ἄπειρος 2. (τινός); = ungebildet ἀπαίδευτος, ἄμουσος 2.
Ungeschicktheit, s. Ungeschicklichkeit.
ungeschieden, v. Raume ἀχώριστος 2.; ist es = nicht ausgeschieden: ἄκριτος, ἀδιάκριτος 2.
ungeschlacht ἄγριος 3., ἄγροικος 2., σόλοικος 2., φορτικός 3. — sich un. benehmen ἀγροικίζεσθαι, sp. σολοικίζειν, φορτικεύεσθαι.
Ungeschlachtheit ἡ ἀγριότης, ἀγροικία, φορτικότης; sp. ὁ σολοικισμός (e. Verstoss gegen die gute Sitte).
ungeschliffen 1) eig. ἄθηκτος 2. — 2) übtr. ἀπειρόκαλος 2., s. ungeschlacht. — sich un. benehmen ἀπειροκαλεύεσθαι.
Ungeschliffenheit ἡ ἀπειροκαλία; s. Ungeschlachtheit.
ungeschlossen ἄκληστος, ἄκλειστος 2. (nicht verschlossen); ἄδεσμος 2. (ungefesselt).
ungeschmähet ἀλοιδόρητος, ἀνύβριστος, sp. ἀνεπηρέαστος 2.
ungeschmälert ἀκέραιος, ἀκραιφνής 2. (v. der Kraft; ungeschwächt); ἀνενδεής 2. sp. (woran nichts fehlt); ἐντελής 2. (ganz).
ungeschmeichelt ἀκολάκευτος, ἀθώπευτος 2.
ungeschmeidig σκληρός, τραχύς 3. (eig. u. übtr.); δυσχερής, δυστράπελος, δυσσύμβολος 2. (übtr.).
Ungeschmeidigkeit ἡ σκληρότης, τραχύτης (eig. u. übtr.); ἡ δυσχέρεια, sp. δυστραπελία, δυστραπέλεια (übtr.).
ungeschminkt 1) eig. ἀκαλλώπιστος, sp. ἀκόμμωτος 2. (ungeputzt); ἀνεπίπλαστος, ἀνήλειπτος, ἀνήλειφος, ἀνηλιφής 2. (nicht angestrichen) sp. — 2) übtr. ἄπλαστος, sp. ἀσκεύαστος, ἀπέριττος 2.; auch ἀφελής 2. (einfach), ἄκρατος 2. (rein).
ungeschmolzen ἄτηκτος 2.
ungeschmückt ἄκοσμος, gew. ἀκόσμητος 2.; ἀκαλλώπιστος 2.; ἄκομψος 2.; auch ἀφελής 2. (einfach).
ungeschnitten ἄτμητος 2.
ungeschnitzt ἄγλυφος 2. sp.
ungescholten ἀνέγκλητος, ἀνεπιτίμητος, ἄμεμπτος 2.
ungeschoren ἄκουρος, sp. ἄκαρτος, ἀκούρευτος 2. — v. Schafen ἄπεκτος 2. sp. — Jmd. un. lassen ἐᾶν τινα; οὐκ ἐνοχλεῖν τινα u. τινί; Jmd. nicht un. lassen πράγματα od. ἀσχολίαν παρέχειν τινί. — un. davonkommen σῶν od. χαίροντα ἀπαλλάττειν.
ungeschrieben ἄγραφος, ἀγράμματος, selten ἄγραπτος 2.
ungeschroten 1) eig. ἄπτιστος 2. — 2) übtr. = ungeschlacht, w. s.
ungeschürzt ἄζωστος 2.
ungeschützt ἄφρακτος, ἀφύλακτος 2.; vgl. ἀτείχιστος 2.
ungeschult ἀπαίδευτος, ἀσυγκρότητος 2.
ungeschuppt ἀλεπίδωτος 2., ὁ, ἡ ἄλεπις, ιδος, ἀλέπιδος 2., ἀφολίδωτος 2. (sämmtl. sp.; ohne Schuppen); ἀλέπιστος 2. (von den Schuppen nicht gereinigt).
ungeschwächt ἀκήρατος, ἀκέραιος, ἀκραιφνής, ἄθραυστος 2.
ungeschwänzt ἄκερκος 2. — von Insekten ἀνορροπύγιος 2.
ungeschworen ἀνώμοτος 2.
ungesehen ἀόρατος, ἀνόρατος 2., ἄοπτος (sp. ἄνοπτος) 2., ἀθέατος 2., auch ἀφανής 2.
ungesellig ἀνομίλητος, ἄμικτος, ἀπρόσμικτος, ἀκοινώνητος 2.; ὁ, ἡ ἄζυξ, υγος; δυσπρόσοδος, δυσσύμβολος 2.; sp. ἀνεπίμικτος, ἀπροσμιγής, ἀνέντευκτος, δυσέντευκτος, ἀσυνάλλακτος 2.
Ungeselligkeit ἡ ἀμιξία, sp. ἀνεπιμιξία, ἀκοινωνησία; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
ungesetzlich ἄνομος, παράνομος 2.; ἀθέμιστος, ἀθέμιτος 2. (gegen das göttliche Recht), sp. ἄθεσμος 2. — Auch durch Umschr. παρὰ τὸν νόμον (τοὺς νόμους) od. τὸν θεσμόν (τοὺς θεσμούς). — un. Kampf od. Streit ἡ ἀδικομαχία.
Ungesetzlichkeit ἡ ἀνομία, παρανομία; sp. ἡ ἀθεμιστία, ἀθεσμία.
ungesetzmässig, s. ungesetzlich.
Ungesetzmässigkeit, s. Ungesetzlichkeit.
ungesichtet ἄκριτος, ἀδιάκριτος 2.
ungesiebt ἄσηστος 2.
ungesittet ἀπειρόκαλος, ἄγροικος, ἀπαίδευτος, ἀνάγωγος 2. — es ist sehr un. πολλὴ ἀγροικία ἐστίν. — un. Wesen, s. d. f. W.
Ungesittetheit ἡ ἀπειροκαλία, ἀγροικία, ἀπαιδευσία, sp. ἀναγωγία.
ungesondert ἀχώριστος, ἄκριτος, ἀδιάκριτος 2.
ungesotten, s. ungekocht.
ungespalten ἄσχιστος, ἀσχιδής 2.
ungespannt ἄτονος, ἀσύντονος 2.; ἀνειμένος 3.; χαλαρός 3.; sp. ἄνετος 2.
ungespart ἀταμίευτος 2.
ungespeist, s. ungegessen.
ungesperrt ἄκλειστος (ἄκληστος), ἄφρακτος 2.
ungespornt ἀκέντητος 2.
ungesprächig ἀπροσήγορος, sp. ἀνέντευκτος, δυσέντευκτος, ὀλιγόλογος 2.
Ungesprächigkeit ἡ ἀπροσηγορία, sp. ἡ δυσεντευξία.
ungesprochen ἄρρητος 2.; vgl. ungesagt.
ungestählt ἀστόμωτος, ἄβαπτος 2. sp.
ungestalt, ungestaltet ἄμορφος, δύσμορφος 2., δυσειδής 2., ἄωρος 2., αἰσχρός 3.; sp. κακοειδής, κακόμορφος 2., auch ἀδιατύπωτος 2. (unausgebildet).

Ungestaltheit ἡ ἀμορφία, δυσμορφία; ἡ αἰσχρότης, τὸ αἶσχος; sp. ἡ δυσείδεια.

ungestattet, s. unerlaubt.

ungestillt ἄπαυστος, ἄσβεστος 2.; ἄπληστος 2., selten ἀκόρεστος 2.; sp. ἀκατάπαυστος, ἀκαταπράυντος 2. — Ist es = ungesäugt: ἄθηλος 2.

ungestimmt ἀνάρμοστος 2.

ungestirnt ἄναστρος 2.

ungestört ἀτάρακτος, seltner ἀτάραχος 2.; ἀθόρυβος, seltner ἀθορύβητος 2.; ἀόχλητος, sp. ἀνενόχλητος, ἀπαρενόχλητος 2.; auch ἥσυχος 2. (ruhig); ἀκήρατος 2. (ungetrübt); *adv.* καθ' ἡσυχίαν, ἐν ἡσυχίᾳ, ἐφ' ἡσυχίας, ἐν ἡσυχίᾳ. — Jmd. un. lassen ἥσυχον ἐᾶν τινα, οὐκ ἐνοχλεῖν τινα u. τινι. — un. Glück συνεχής, βέβαιος εὐδαιμονία. — un. sein οὐκ ἐνοχλεῖσθαι (*P.*), σχολὴν ἄγειν od. ἔχειν.

Ungestörtheit ἡ σχολή, sp. ἡ ἀταραξία.

ungestossen ἄτριπτος, sp. ἄκοπος 2. (nicht klein gestossen).

ungestraft ἀζήμιος, ἀτιμώρητος, ἀθῷος 2. (für od. wegen etw. τινός); ἄτιμος 2. (ἐπί τινι), ἀκόλαστος 2., sp. ἀνεπιτίμητος 2. — *adv.* νηποινεί u. νηποινί. — etw. un. hingehen lassen ἀθῷον ἐᾶν τι; οὐ τιμωρεῖσθαί τι; περιορᾶν τι. — un. davonkommen ἀζήμιον, ἀθῷον, χαίροντα ἀπαλλάττειν u. ἀπαλλάττεσθαι. — Jmd. un. lassen ἀτιμώρητον, ἀθῷον ἐᾶν od. ἀφιέναι τινά. — un. bleiben οὐ διδόναι δίκην. — du sollst es nicht un. gethan haben οὐ καταπροίξει τοῦτο ποιήσας; er soll mich nicht un. gehöhnt haben ἐμοῦ δ' ἐκεῖνος οὐ καταπροίξεται. — man kann etw. un. thun ἄδειά ἐστί τινι ποιεῖν τι.

Ungestraftheit τὸ ἀζήμιον, ἀθῷον u. ä. Neutra.

ungestriegelt ἀστλέγγιστος, ἄψηκτος 2.

ungestüm ὀξύς, σφοδρός, δεινός, χαλεπός 3. (heftig); ἄμετρος 2. (übermässig); ταραχώδης 2. (verwirrt); οἰστρώδης 2. (z. B. un. Begierde οἰστρώδης ἐπιθυμία). — v. Gewässern κυμαίνων 3., ῥόθιος 2. — v. Gewässern, Regen, Stürmen λάβρος 2., v. Regen, Stürmen ῥαγδαῖος 3. (auch übtr. v. Menschen), v. Stürmen βίαιος 3. u. 2. (gewaltsam). — *adv.* σφόδρα, σφοδρῶς, δεινῶς, ὀξέως, χαλεπῶς, λάβρως.

Ungestüm, das, ἡ ὀξύτης, σφοδρότης, δεινότης; ἡ ὁρμή; ἡ φορά; ἡ βία. — v. Stürmen auch ἡ ζάλη, sp. ἡ ῥαγδαιότης. — mit Un. etw. fordern σφόδρα ἀπαιτεῖν τι.

ungesucht 1) eig. ἀζήτητος, ἀνερεύνητος 2. — 2) übtr. = einfach, ungekünstelt, w. s.

ungesühnt ἀκάθαρτος 2.

ungesund 1) kränklich: ἄρρωστος, ἀσθενής, νοσώδης 2., auch νοσερός 3., ἐπίνοσος 2. — 2) krank machend: νοσώδης 2., νοσηρός 3.; auch βαρύς 3. (v. Gegenden).

Ungesundheit 1) Kränklichkeit: ἡ ἀρρωστία, ἀσθένεια. — 2) der Gesundheit nachtheilige Beschaffenheit: τὸ νοσηρόν, τὸ νοσῶδες, τὸ βαρύ.

ungetadelt ἀνεπιτίμητος, ἄμεμπτος, ἀνέγκλητος 2.; ion. u. sp. ἀμώμητος u. ἄμωμος 2.

ungetäuscht ἀνεξαπάτητος 2.

ungetauft ἀβάπτιστος 2.

ungethan ἄπρακτος, ἀποίητος 2.

ungetheilt ἀμέριστος, ἀμερής 2.; ἀδιαίρετος 2.; ἀδιάσπαστος 2.; sp. ἀδιάτμητος u. ἀδιάτομος 2. (nicht zertheilt); ἀνέμητος 2. (nicht vertheilt). — un. Beifall erhalten ἐπαίνου τυγχάνειν πρὸς ἁπάντων. — nach dem un. Urteile Aller πάντων ὁμολογούντων.

Ungethüm τὸ τέρας, ατος, mehr poet. τὸ κνώδαλον. — im Meere τὸ κῆτος. — übr. s. Gespenst.

ungetragen (v. Kleidern) ἀτριβής 2.; auch καινός 3. (neu).

ungetrennt ἀχώριστος, ἀδιαίρετος, ἀδιάσπαστος, ἀδιάλυτος, sp. ἀδιάζευκτος 2.

ungetreten ἀπάτητος 2.

ungetreu, s. untreu.

ungetrieben, s. ungeheissen.

ungetröstet ἀπαραμύθητος 2.

ungetrübt 1) eig. ἀθόλωτος, sp. ἀνεπιθόλωτος 2.; auch ἄθολος 2. — vom Himmel ἀνέφελος 2., übr. s. heiter. — 2) übtr. ἄλυπος, ἀκήρατος, ἀτάρακτος 2.

ungetüncht ἀκονίατος, sp. ἀνήλειπτος, ἀνήλειφος, ἀνήλιφος, ἀνηλιφής 2.

ungeübt 1) nicht geübt in etw.: ἀγύμναστός (2.) τινος, εἴς (πρός, περί) τι; ἀμελέτητός (2.) τινος, περί τινος, πρός τι; ἄπειρός (2.) τινος; sp. ἀτριβής (2.) τινος; auch ἀνάσκητος 2., v. Soldaten ἀσυγκρότητος 2. — un. sein in etw. ἀγυμνάστως ἔχειν πρός τι, ἀπείρως ἔχειν τινός. — 2) nicht ausgeübt: οὐκ ἐπιτηδευτός 3.; vgl. ἀσυγγύμναστος 2.

Ungeübtheit ἡ ἀμελετησία, ἀγυμνασία, ἀπειρία, sp. ἀνασκησία, ἀτριψία.

ungewählt 1) nicht durch Wahl bestellt: ἀχειροτόνητος 2. sp.; οὐ χειροτονηθείς 3. — 2) = einfach, ungekünstelt, w. s.; auch τυχών, ἐπιτυχών 3. (der erste beste).

ungewärmt ἀθέρμαντος 2.

ungewässert 1) = unbewässert, w. s. — 2) nicht mit Wasser gemischt, vom Weine: ἄκρατος 2., ζωρός 2.

ungewaffnet ἄοπλος, ἄνοπλος 2.; γυμνός od. ψιλός 3. (auch m. *gen.* ὅπλων).

ungewalkt ἄγναπτος 2.

ungewandt ἀδέξιος 2., σκαιός 3.

Ungewandtheit ἡ σκαιότης.

ungewarnt ἀνουθέτητος 2.

ungewartet, = ohne Pflege: ἀθεράπευτος, ἀτημέλητος (sp. ἀτημελής) 2.; ἀμελούμενος 3.

ungewaschen ἄλουτος, ἄνιπτος, ἀναπόνιπτος 2. (v. Körper); ἄπλυτος 2. (v. Kleidern). — übtr. ein un. Maul, s. Maul.

Ungewaschenheit ἡ ἀλουσία, ἀπλυσία, od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

ungewebt ἀνύφαντος 2.

ungewechselt ἀμετάλλακτος 2.; vom Gelde etwa ἀδιακερμάτιστος 2.

ungeweiht ἀνίερος 2. (v. Sachen); βέβηλος 2. (v. Pers. u. Sachen); ἀμύητος, ἀτέλεστος, ἀτελής 2. (v. Pers.).

ungeweissagt ἀμάντευτος 2. sp.; besser umschr.

ungeweisst ἀκονίατος 2., vgl. ungetüncht.

ungewendet (v. Kleidern) ἀπαράτρεπτος 2.

ungewiss ἀβέβαιος 2., ἐπισφαλής 2., σφαλερός 3. (schwankend); ἄδηλος 2., ἀσαφής u. ἀφανής 2. (undeutlich); ἄπιστος 2. (unzuverlässig); ἀμφίβολος 2. (zweifelhaft, zweideutig); ἀμφισβητήσιμος 2. (streitig). — auf's Un. hin εἰς ἄδηλον, εἰκῇ. — un. sein, v. Sachen ἄδηλον εἶναι, ἐν ἀφανεῖ κεῖσθαι, sp. ἀοριστεῖν; v. Pers. ἀπορεῖν, ἀμφισβητεῖν, διστάζειν. — da es un. ist ἄδηλον ὄν.

ungewissenhaft ἀνόσιος 2., ἀσεβής 2. (gottlos); ἄδικος 2. (ungerecht); ῥᾳδιουργός 2. (leichtsinnig); ἄπιστος 2. (treulos); ἐπίορκος 2. (meineidig).

Ungewissenhaftigkeit ἡ ἀνοσιότης, ἀσέβεια, ἀδικία, ῥᾳδιουργία, od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

Ungewissheit ἡ ἀσάφεια, ἀμφιβολία, sp. ἡ ἀβεβαιότης, ἀδηλότης, ἀδηλία; daneben τὸ ἄπιστον, τὸ ἐπισφαλές u. ä. Neutra. — Ist es = Zweifel: ἡ

ἀμφισβήτησις, ἡ ἀπορία, ἡ ἀμφιβολία. — in Un. sein, schweben ἐν ἀπορίᾳ εἶναι od. ἔχεσθαι (*P.*), ἀπορεῖν, ἀπόρως ἔχειν, ἀμφιβολίᾳ ἔχεσθαι (*P.*). — Jmd. in Un. setzen εἰς ἀπορίας ἐμβάλλειν od. ἀπόρως διατιθέναι τινά. — Jmd. aus der Un. reissen παύειν τινὰ ἀποροῦντα.

Ungewitter ὁ χειμών, ῶνος.

ungewöhnlich 1) selten: οὐκ εἰωθώς 3., ἀήθης 2. — 2) auffallend, seltsam: ἀλλόκοτος 2., θαυμάσιος 3. u. 2., θαυμαστός 3.; ἔκτοπος, ἄτοπος 2.; sp. ἐξηλλαγμένος u. παρηλλαγμένος 3.; auch ξένος 3. (fremd); καινός 3. (neu). — Ist es = ausgezeichnet: διαφέρων 3., ἐκπρεπής 2.; = was über das gewöhnliche Mass hinausgeht: ἐξαίσιος 2. u. 3., δεινός 3., ὑπερφυής 2. — un. werden παλαιοῦσθαι, ἀπαρχαιοῦσθαι (*P.*; veralten); vgl. aufhören. — un. Worte od. Ausdrücke τὰ ἔξω πάτου ὀνόματα.

Ungewöhnlichkeit ἡ ἀήθεια, καινότης, ἀτοπία; sonst durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

ungewölkt ἀνέφελος 2.

ungewogen 1) nicht abgewogen: οὐ σταθείς 3. — 2) ungeneigt: δύσνους, δυσμενής 2., ἀλλότριος 3., κακόνους 2., ἀπεχθής 2. — Jmd. un. sein δυσμενῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, seltner δυσμεναίνειν τινί; auch ἀλλοτρίως ἔχειν od. διακεῖσθαι πρός τινα, ἀπεχθῶς ἔχειν τινί, ἀπεχθῶς διακεῖσθαι πρός τινα, sp. δυσνοεῖν τινι.

Ungewogenheit ἡ δύσνοια, δυσμένεια; ἡ ἀλλοτριότης; ἡ κακόνοια, ἀπέχθεια.

ungewohnt ἀήθης, ἀσυνήθης 2. (allg.); ἀλλότριος, ξένος, καινός 3. (v. Sachen), s. ungewöhnlich; ἄπειρος 2. (v. Pers.). — einer Sache un. sein ἀήθη od. ἄπειρον εἶναί τινος, ἀπείρως ἔχειν τινός.

Ungewohntheit ἡ ἀήθεια, ἀσυνήθεια (v. Pers. u. Sachen), ἡ ἀλλοτριότης, τὸ καινόν (v. Sachen); ἡ ἀπειρία (v. Pers.).

ungewürzt ἀνάρτυτος, ἀνήδυντος 2. (auch übtr.)

ungezählt ἀναρίθμητος, ἀνάριθμος 2. [sp.

ungezähmt ἀνήμερος 2., ἀδάμαστος 2., ἄγριος 3., sp. ἀτιθάσευτος, ἀτίθασος 2.

ungezäumt ἀχαλίνωτος 2.

ungezeichnet ἄσημος 2.

ungezeigt (unerwiesen) ἀναπόδεικτος 2.

Ungeziefer, etwa τὰ ζῳδάρια τὰ λυμαινόμενα, τὰ ἑρπετὰ καὶ δακετά; mehr poet. τὰ κνώδαλα.

ungeziemend ἀπρεπής 2., ἀνάξιος 2., οὐ προσήκων 3., auch αἰσχρός 3.

ungeziert ἁπλοῦς 3., ἀφελής 2., ἄτεχνος 2., sp. ἀπερίεργος, ἀπέριττος, ἄτεχνος 2.; vgl. ungeschmückt.

ungezimmert ἀπελέκητος 2.

ungezogen ἀπαίδευτος, ἀπαιδαγώγητος, ἀνάγωγος 2. (ohne Erziehung); ἀπειρόκαλος 2., ἄγροικος 2., ἀκόλαστος 2. (unanständig, ausgelassen); νεανικός 3., ὑβριστικός 3. (muthwillig, übermüthig). — un. handeln, sich betragen ἀγροικίζεσθαι, ἀπειροκαλεύεσθαι, νεανιεύεσθαι, νεανισκεύεσθαι, ἀκολασταίνειν.

Ungezogenheit 1) als Eigenschaft: ἡ ἀπαιδευσία, ἀπειροκαλία, ἀγροικία, ἀκολασία, sp. ἀναγωγία. — 2) als Handlung: τὸ νεανίευμα, τὸ αἰσχρὸν ἔργον, auch ἡ ὕβρις, ἡ ἀπειροκαλία, ἀγροικία.

ungezüchtigt ἀκόλαστος 2.

ungezügelt 1) eig. ἀχαλίνωτος 2.; ἀχάλινος 2. (dies auch übtr.). — 2) übtr. ἀκόλαστος, ἀκρατής 2.; ἀνειμένος 3.

ungezwungen 1) ohne Zwang: ἀβίαστος 2., sp. ἀναναγκαστος, ἀκαταναγκαστος 2.; auch ἑκών 3. (freiwillig, v. Pers.); ἐθελούσιος 3. (v. Pers., seltner v. Sachen); ἑκούσιος 3. u. 2. (v. Handlungen, seltner v. Pers.). — *adv.* ἐθελοντί, ἐθελοντήν, ἐθελοντηδόν, sp. ἑκοντί, ἑκοντήν. — 2) = unverstellt, ungekünstelt, einfach, w. s.

Ungezwungenheit 1) Freiheit von Zwang: τὸ ἑκούσιον, ἐθελούσιον. — 2) = Einfachheit: ἡ ἁπλότης, ἀφέλεια.

ungläubig ἄπιστος, ἀπίθανος 2., sp. ἀπιστητικός 3. — un. sein ἀπιστεῖν.

Unglaube ἡ ἀπιστία.

unglaublich ἄπιστος, ἀπίθανος 2.; παράδοξος 2. — eine ganz un. Weisheit σοφία ἀμήχανος ὅση. — un. viel ἀμήχανον ὅσον; un. sehr ἀμηχάνως ὡς σφόδρα. — un. Dinge erzählen παραδοξολογεῖν (dazu ἡ παραδοξολογία, παραδοξολόγος 2.; vgl. παραδοξογράφος 2.). — es ist mir etw. un. ἀπιστίαν μοί τι παρέχει, ἀπιστίαν ἔχω περί τινος; es ist etw. ganz un. πολλὴν ἀπιστίαν ἔχει τι. — du erzählst Unglaubliches ἄπιστος εἶ.

Unglaublichkeit ἡ ἀπιστία, ἀπιθανότης, τὸ ἄπιστον, ἀπίθανον.

unglaubwürdig οὐκ ἀξιόπιστος 2., ἄπιστος 2. — v. Zeugen u. Bürgen bes. οὐκ ἀξιόχρεως 2.

ungleich 1) uneben: ἀνώμαλος (ἀνωμαλής) 2.; τραχύς 3. — 2) v. verschiedener Beschaffenheit: ἀνόμοιος 2., ἄνισος 2., ἀνώμαλος (ἀνωμαλής) 2., οὐχ ὁ αὐτός u. s. w.; auch ἀσύμμετρος 2. (unproportioniert). — un. im Kampfe οὐκ ἰσοπαλής (ἰσόπαλος) 2.; un. schwer ἀνομοιοβαρής 2.; von un. Zahl ἀνισάριθμος 2.; von un. Art ἀνομοιοειδής 2.; bei Sp. ἀνομοιόστροφος 2. (aus un. Strophen bestehend), ἀνομοιόχρονος 2. (von un. Sylbenlänge), ἀνομοιογενής 2. (von un. Geschlecht), ἀνισοειδής 2. (von un. Gestalt) u. s. w. — 3) v. Zahlen: περιττός 3., ἀνάρτιος 2. — *adv.* πολύ, πολλῷ, μακρῷ, z. B. un. grösser πολὺ (πολλῷ, μακρῷ) μείζων; un. der Grösste πολὺ μέγιστος.

ungleichartig ἀνομοιοειδής 2., ἀνώμαλος (ἀνωμαλής) 2.; sp. ἀνομοιογενής 2. — aus un. Theilen bestehend ἀνομοιομερής 2.

Ungleichartigkeit ἡ ἀνωμαλία, ἀνωμαλότης, τὸ ἀνομοιοειδές, ἀνώμαλον.

ungleichförmig ἀνόμοιος 2; ἀνώμαλος (ἀνωμαλής) 2., ἀσύμμετρος 2.

Ungleichförmigkeit ἡ ἀνομοιότης, ἀνωμαλία, ἀνωμαλότης, ἀσυμμετρία.

Ungleichheit ἡ ἀνομοιότης, ἀνομοίωσις, ἀνωμαλία, ἀνωμαλότης, τὸ ἄνισον, sp. ἡ ἀνισότης.

ungleichseitig ἑτερομήκης 2., ἀνισόπλευρος 2. — un. Dreieck τρίγωνον σκαληνόν; un. Viereck τετράγωνον ἑτερόμηκες.

Unglimpf ἡ ἀνεπιείκεια, χαλεπότης, τραχύτης, σκληρότης; ἡ αἰκία, ἡ ὕβρις; vgl. Schimpf.

unglimpflich ἀνεπιεικής 2., χαλεπός 3., τραχύς 3., σκληρός 3. — un. mit Jmd. umgehen χαλεπῶς od. τραχέως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι.

Unglück ἡ ἀτυχία, δυστυχία, ἡ κακὴ τύχη (sp. ἡ κακοτυχία; sämmtl. als Zustand), so auch ἡ κακοδαιμονία (böses Geschick), ἡ κακοπάθεια, ταλαιπωρία (Leiden, Drangsal); ἡ ἀκληρία (elende, hülflose Lage); ἡ κακοπραγία (Un. bei einer Unternehmung; dann übh.). — Ist es = unglücklicher Fall, Unglücksfall: τὸ ἀτύχημα, δυστύχημα, ἡ (κακὴ) τύχη, τὸ κακόν, τὸ δεινόν, ἡ συμφορά, τὸ πάθος, τὸ πάθημα, seltner ἡ πάθη, sp. τὸ ἀκλήρημα, δυσκλήρημα; auch τὸ πταῖσμα, τὸ σφάλμα (Unfall), ἡ ἀτυχία, sp. ἡ ἀποτυχία (das Misslingen); das Un. Anderer τὰ ὑφ' ἑτέρων δυστυχηθέντα. — Un. haben, im Un. sein δυστυχεῖν (seltner κακοτυχεῖν), δυστυχίᾳ χρῆσθαι, κακοδαιμονεῖν (δυσδαιμονεῖν), κακοπαθεῖν, ἐν κακοῖς od. δεινοῖς εἶναι, κακοπραγεῖν, κακῶς πράττειν, χρῆσθαι συμφορᾷ od. -αῖς, ἐνέχεσθαι (*P.*) συμφοραῖς, ταλαιπωρεῖν (u. *P.*); Un. haben

mit od. bei etw. ἀτυχεῖν ἔν τινι, δυστυχεῖν τινι, ἔν τινι, εἴς (πρός, περί) τι, κακοπραγεῖν περί τι; σφάλλεσθαι (P.) ἔν τινι, περί τι; πταίειν ἔν τινι, sp. auch τινί, περί τι; bei Erreichung eines Zweckes ἀτυχεῖν, ἀποτυγχάνειν, σφάλλεσθαι, ἁμαρτάνειν (sp. πταίειν) τινός. — er hatte das Un. zu od. dass … συνέβη αὐτῷ m. *inf.* — in's Un. gerathen περιπίπτειν κακοῖς od. συμφορᾷ. — mich trifft od. mir begegnet ein Un. καταλαμβάνει με συμφορά, συμβαίνει od. ἥκει μοι κακόν, περιπίπτω συμφορᾷ; wenn mir ein Un. begegnen od. zustossen sollte ἐάν τι πάθω (εἴ τι πάθοιμι). — viel Un. ausstehen πολλὰ καὶ κακὰ (δεινὰ) πάσχειν. — Jmd. in's Un. bringen od. stürzen ἐμβάλλειν τινὰ εἰς κακόν od. εἰς ἀτυχίαν, περιβάλλειν τινὰ κακοῖς od. συμφοραῖς, καθιστάναι τινὰ εἰς δυστυχίαν od. ταλαιπωρίαν, ποιεῖν τινα δυστυχεῖν. — sich köpflings in's Un. stürzen ἐκτραχηλίζεσθαι (P.). — etw. für ein Un. halten συμφορὰν ἡγεῖσθαί (κρίνειν, νομίζειν) τι. — es ist kein Un., wenn … οὐδὲν δεινὸν εἰ. — das wäre ein Un. ὃ μὴ γένοιτο (ὦ θεοί). — zum Un. οὐδὲν δέον, ὃ μήποτ' ὤφελε γενέσθαι. — zum grössten Un., was das grösste Un. ist (war) τὸ δὲ δεινότατον. — zu Jmds. Un. ἐπὶ κακῷ od. ἐπὶ βλάβῃ τινός; zu meinem Un. τῇ ἐμῇ δυστυχίᾳ. — sich über Anderer Un. freuen χαίρειν ἐπὶ τοῖς τῶν ἄλλων κακοῖς, selten ἐπιχαιρεκακεῖν. — Jmd. sein Un. gönnen ἐφήδεσθαί (P.) τινι κακόν τι παθόντι. — Un. bringend u. bedeutend, s. unglücklich 2). — Un. abwendend ἀποτρόπαιος 2.

unglücklich 1) v. Pers. u. deren Zustande: ἀτυχής, δυστυχής 2. (dem Alles fehl schlägt); κακοδαίμων, δυσδαίμων 2., mehr poet. κακοτυχής 2. (den ein böses Geschick verfolgt); κακοπαθής 2. u. sp. κακόπαθος 2. (der Uebles zu erdulden hat); ἄθλιος 3., ταλαίπωρος 2., τλήμων 2., sehr selten τάλας, τάλαινα, τάλαν (elend); ἄκληρος, ἄμοιρος 2. (mittellos, hülflos). — schwer un. βαρυσύμφορος 2. (selten). — un. sein = Unglück haben; Jmd. un. machen = in's Unglück stürzen, s. Unglück. — un. kämpfen ἀτυχεῖν od. δυστυχεῖν μαχόμενον. — un. loosen δυσκληρεῖν; un. lebend κακόβιος 2. u. dgl. Bildungen mehr, bes. poet. u. sp. — Jmd. für un. halten κακοδαιμονίζειν sp.; Jmd. für recht un. halten πολλήν τινος καταγιγνώσκειν δυστυχίαν. — 2) v. Sachen = Unglück bringend: κακός, δεινός 3., ὀλέθριος 2. u. 3. — von un. Vorbedeutung ἀπαίσιος 2., übr. s. Vorbedeutung. — un. Tag, s. Unglückstag; einen un. Tag haben δυσημερεῖν.

Unglücksbote ὁ κακάγγελος poet. u. sp.; besser umschr. ὁ τὰ δεινὰ ἀπαγγέλλων, οντος.

Unglücksbotschaft ἡ κακὴ ἀγγελία.

unglückselig κακοδαίμων, selten δυσδαίμων 2.; übr. s. unglücklich 1).

Unglückseligkeit ἡ κακοδαιμονία, δυσδαιμονία; ἡ ἀθλιότης.

Unglücksfall, s. Unglück.

Unglücksgefährte ὁ τῶν κακῶν μετέχων (Jmds. τινί); auch ὁ (κακὰ) συμπάσχων od. συμπαθῶν τινι.

Unglückskind, durch κακοδαίμων, δυσδαίμων 2., ἀθλιώτατος 3.

Unglücksloos ἡ ἀκληρία, sp. δυσκληρία; ein Un. haben ἀκληρεῖν (δυσκληρεῖν).

Unglücksmann, -mensch ὁ κακοδαίμων od. δυσδαίμων ἀνήρ (ἄνθρωπος).

Unglücksprophet, -prophetin ὁ, ἡ μάντις κακῶν.

Unglücksstifter, -stifterin ὁ τῶν κακῶν αἴτιος, ἡ τῶν κακῶν αἰτία, ὁ, ἡ κακοποιός.

Unglückstag ἡ ἀποφρὰς (-άδος) ἡμέρα, ἡ ἄπρακτος ἡμέρα; mehr poet. ἡ δυσημερία.

Unglücksvogel ὁ κακὸς οἰωνός. — übtr. ἄνθρωπος κακοδαίμων od. δυσδαίμων.

Ungnade ἡ δυσαρέστησις; ἡ ὀργή. — bei Jmd. in Ungnade fallen ἐκπίπτειν τῆς φιλίας od. τῆς χάριτός τινος, ἀποβάλλειν τὴν χάριν τινός, ἀποστερεῖσθαι (P.) τῆς εὐνοίας τινός, δι' ἀπεχθείας γίγνεσθαί τινι.

ungnädig ἀπηνής 2.: δύσκολος 2.; αὐστηρός 3.; χαλεπός 3.; τραχύς 3.; ἄγριος 3., sp. ἀνίλεως 2. — un. gegen Jmd. sein δι' ὀργῆς ἔχειν od. ἐν ὀργῇ ποιεῖσθαί τινα; sich un. gegen Jmd. benehmen χαλεπῶς od. τραχέως προσφέρεσθαί (P.) τινι.

ungöttlich 1) zu den Göttern nicht gehörend, der Gottheit nicht geziemend: οὐκ ὤν (3.) τῶν θεῶν, οὐ πρέπων (3.) τῷ θείῳ od. τοῖς θεοῖς u. dgl. — 2) = gottlos, w. s.

ungriechisch βάρβαρος 2., βαρβαρικός 3.; poet. ὁ, ἡ ἀνέλλην, ηνος, sp. ἀνελλήνιστος 2.

ungründlich ἐπιπόλαιος 2., οὐκ ἀκριβής 2.; s. oberflächlich.

Ungründlichkeit, s. Oberflächlichkeit.

Ungrund τὸ ἀναληθὲς sp.; τὸ ψεῦδος.

ungültig, von Gesetzen, Verträgen, Urtheilen ἄκυρος, sp. ἀνάδαστος 2.; von Münzen ἀδόκιμος 2. — etw. un. machen ἄκυρον (sp. ἀνάδαστον) ποιεῖν τι, καταλύειν, καθαιρεῖν τι, sp. ἀκυροῦν, ἀθετεῖν τι.

Ungültigkeit τὸ ἄκυρον.

ungünstig 1) v. Pers.: ἀλλότριος 3.; δύσνους, κακόνους 2.; δυσμενής, ἀπεχθής 2.; ἐχθρός 3. — Jmd. un. sein ἀλλοτρίως (ἀπεχθῶς, χαλεπῶς) διακεῖσθαι πρός τινα; δυσμενῶς (ἀπεχθῶς, ἐχθρῶς) ἔχειν τινί, μισεῖν τινα, sp. δυσνοεῖν τινι. — 2) v. Sachen u. Zuständen: ἄκαιρος 2., κακός 3., οὐ καλός 3., χαλεπός 3., ἀνεπιτήδειος 2. — v. Vorbedeutungen: κακός 3., poet. ἀριστερός 3.; sp. ἀπαίσιος 2. — da die Opfer un. waren ἀθύτων καὶ ἀκαλλιερήτων ὄντων τῶν ἱερῶν, auch τῶν ἱερῶν οὐκ ὄντων καλῶν. — un. Zeit ἡ ἀκαιρία; un. Zeit zur Schifffahrt ἡ ἄπλοια; zur un. Zeit ἀπὸ od. ἄνευ καιροῦ, παρὰ καιρόν. — von Jmd. die un. Meinung hegen, dass er … καταγιγνώσκειν τινὸς τοῦτο ὅτι …

ungütig δυσμενής 2., βαρύς, τραχύς 3., σκληρός, αὐστηρός 3.; auch ἀνηλεής, ἀνηλεήμων, ἀνελεήμων 2. (unbarmherzig). — etw. un. aufnehmen δυσχερῶς od. κακῶς ὑπολαμβάνειν τι; βαρέως (χαλεπῶς, οὐ πρᾴως) φέρειν τι, οὐκ εἰς καλὸν δέχεσθαί τι, δυσχεραίνειν τι.

Ungunst 1) v. Pers.: ἡ δύσνοια, κακόνοια, δυσμένεια; ἡ ἀπέχθεια. — 2) v. Umständen: ἡ ἀκαιρία, ἡ χαλεπότης; od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

ungut, etw. für un. nehmen βαρέως (χαλεπῶς) φέρειν τι. — nichts für un.! ἀλλὰ σύγγνωθι; μηδὲν πρὸς ὀργήν; ihr werdet die Worte nicht für un. nehmen συγγνώσεσθε τοῖς εἰρημένοις.

unhaltbar οὐκ ἰσχυρός 3., auch ἀβέβαιος 2. — ein (strategisch) un. Ort χωρίον οὐκ ὀχυρόν od. οὐκ ἐρυμνόν; ein un. Versprechen ὑπόσχεσις ματαία (μάταιος); ein un. Beweis ἐπίδειξις οὐχ ἱκανή od. οὐκ ὀρθή.

Unhaltbarkeit ἡ ματαιότης sp.; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unharmonisch ἀνάρμοστος 2., ἐξαρμόνιος 2., ἐκμελής 2., ἄρρυθμος 2.

Unheil τὸ κακόν, ἡ συμφορά. — Un. stiften κακὰ ποιεῖν od. ἐργάζεσθαι, κακῶν αἴτιον γίγνεσθαι. — nicht wieder gut zu machendes Un. τὸ ἀνή-

κεστον od. *ἀμήχανον κακόν.* — entsetzliches Un. erfahren *ἀνήκεστόν τι πάσχειν.*
unheilbar *ἀνίατος* 2., *δυσαλθής* u. *ἀναλθής* 2., auch *ἀβόηθος* u. *ἀβοήθητος* 2., sp. *ἀθεραπευτος*, *ἀννγίαστος* 2.—übtr. *ἀνήκεστος* 2.; *ἄσωτος* 2. (dies bes. in moral. Bez.). — un. sein *ἀνιάτως ἔχειν.*
Unheilbarkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unheilig 1) nicht geweiht, s. ungeweiht. — 2) gottlos, frevelhaft: *ἀνόσιος* 2.; *ἀσεβής* 2.
Unheiligkeit *ἡ ἀνοσιότης*, *ἡ ἀσέβεια*, od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.* [übr. s. schädlich.
unheilsam *ἀσύμφορος*, *ἀνωφελής*, *ἀλυσιτελής* 2.;
unheilvoll *ὀλέθριος* 2. u. 3., od. durch Umschr., wie *πλείστων κακῶν αἴτιος* 3., *πλεῖστα κακὰ ἔχων* 3.; auch *βλαβερώτατος* 3. u. dgl., s. schädlich.
unheimlich, etwa *ξένος* 3., vgl. schauerlich. — es ist mir un. zu Muthe *ἀδημονῶ τὴν ψυχήν*; un. Gefühl *ἡ ἀδημονία* sp.
unhemmbar, s. unaufhaltbar.
unhöflich *ἄκομψος*, *ἀπαίδευτος*, *ἀπειρόκαλος*, *ἄγροικος* 2. [*κία.*
Unhöflichkeit *ἡ ἀπαιδευσία*, *ἀπειροκαλία*, *ἀγροι-*
unhörbar umschr. *ὃ ἂν μὴ οἷόν τε ᾖ ἀκούειν.*
unhold, s. ungünstig, ungeneigt,
Unhold, der, *ὁ κακὸς δαίμων*, *ονος*; auch *ὁ κακοδαίμων*, *ὁ ἀλάστωρ*, *ορος*, *ὁ μιάστωρ*, *ορος*.
uninteressant *ἀτερπής*, *ἀηδής* 2. (unerfreulich); *ψυχρός* 3. (fade); *οὐκ ἀξιόλογος* 2., *οὐκ ἄξιος* (3.) *λόγου* (unwichtig).
universal *καθολικός* 3. sp.; s. allgemein.
Universalarznei *ἡ πανάκεια*; *τὸ πάνακες* (*φάρμακον*).
Universalerbe, -erbin, umschr. *ὁ, ἡ κληρονόμος ἁπάσης τῆς οὐσίας.* — vgl. *ἡ ἐπίκληρος.*
Universalgeschichte *ἡ τῶν καθόλου πραγμάτων σύνταξις*; *ἡ καθολικὴ καὶ κοινὴ ἱστορία.*
Universalmittel, s. Universalarznei.
Universität, etwa *ἡ ἀκαδήμεια* (*ἀκαδήμια*); auch *τὸ μουσεῖον.*
unkäuflich *οὐκ ὤνιος* 2. (selten 3.); *οὐκ ὠνητός* 3.
unkenntlich *δύσγνωστος* (sp. *δυσγνώριστος*) 2., *ἀδιάγνωστος* 2.; auch *ἄδηλος*, *ἀφανής* 2., *ἀμαυρός*, *ἀμυδρός* 3. — un. machen *ἀφανίζειν*, *ἀμαυροῦν*, sp. *ἀμυδροῦν.*
Unkenntlichkeit *ἡ ἀφάνεια*, *ἡ ἀμαυρότης*, sp. *ἡ ἀμυδρότης*; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
Unkenntniss *ἡ ἄγνοια*, *ἀγνωσία*, *ἀπειρία.*
unkeusch *ἄναγνος* 2. (übh.); *ἀσελγής* 2., *λάγνος* 2., sp. *λαγνικός* 3. (gew. vom Manne); *μάχλος* 2. (bes. vom Weibe). — un. sein *ἀσελγαίνειν*, *λαγνεύειν* (u. *M.*), sp. *μαχλᾶν.*
Unkeuschheit *ἡ ἀσέλγεια*, *ἡ λαγνεία* (gew. vom Manne); ion. u. poet. *ἡ μαχλοσύνη* (bes. vom Weibe).
unkindlich *ἀσεβής* (2.) *περὶ τοὺς γονέας*; auch *ἄστοργος* 2. (lieblos). [*ἀδιάγνωστος* 2.
unklar *ἀσαφής*, *ἄδηλος* 2.; auch *ἀσύνοπτος*, sp.
Unklarheit *ἡ ἀσάφεια*, sp. *ἀδηλία*, *ἀδηλότης.*
unklug *ἄσοφος* 2. (poet. u. sp.); *ἄλογος*, *ἀλόγιστος*, *ἄβουλος*, *ἄφρων* 2.; *ἀβέλτερος* 3.; *ἀνόητος*, *ἀσύνετος* 2.; *μωρός* 3.; auch *ἄστοχος* 2.
Unklugheit *ἡ ἀλογία*, *τὸ ἀλόγιστον*, *ἡ ἀβουλία*, *ἀφροσύνη*, *ἀβελτερία*, *ἄνοια*, *ἀσυνεσία*, *μωρία*, sp. *ἡ ἀσοφία*, *ἀλογιστία*, *ἀστοχία.*
unkörperlich *ἀειδής* 2., *ἀσώματος* (sp. *ἄσωμος*) 2.; *ἄυλος* (sp. *ἄνυλος*) 2.; auch *ἀναφής* 2. (eig. was man nicht fassen kann).
Unkörperlichkeit *τὸ ἀσώματον*, sp. *ἡ ἀυλία.*
Unkosten *ἡ δαπάνη*, *τὸ δαπάνημα*, *τὸ ἀνάλωμα* (oft *pl.*); *ἡ χορηγία*; auch durch *τὰ χρήματα*, z. B. weder Un. noch Mühe sparen *οὔτε χρημάτων οὔτε πόνων φείδεσθαι.* — auf eigene Un. *ἰδίᾳ*, *παρ' ἑαυτοῦ*, *ἐκ τῶν ἑαυτοῦ*; auf Un. des Staates *δημοσίᾳ.* — sich grosse Un. machen *πολλὰ χρήματα δαπανᾶν* (u. *M.*), für etw. *εἴς* (*πρός*, *ἀμφί*) *τι.* — ohne grosse Un. *ὀλίγα* od. *οὐ πολλὰ δαπανήσας* od. *ἀναλώσας* 3. — die Un. tragen *φέρειν τὰ ἀναλώματα.*
unkräftig *ἀσθενής*, *ἄρρωστος* 2.; *ἀδύνατος* (sp. *ἀδύναμος*) 2., *ἄτονος* 2., auch *ἀνενεργής*, sp. *ἀνενέργητος* 2. (unwirksam); übr. s. kraftlos, schwach, unwirksam.
Unkräftigkeit *ἡ ἀσθένεια*, *ἀρρωστία*; *ἡ ἀδυναμία* u. *ἀδυνασία*; sp. *ἡ ἀτονία*, *ἀνενεργησία.*
Unkraut *τὸ ἄγριον φυτόν* od. *σπέρμα*; Un. im Getreide *τὸ ζιζάνιον*, *ἡ αἶρα* (Lolch).
unkriegerisch *ἀπόλεμος* 2., *οὐ πολεμικός* 3.
unkünstlich *ἄτεχνος* 2., *φαῦλος* 3. u. 2.; übr. s. ungekünstelt.
Unkunde *ἡ ἄγνοια*, *ἀγνωσία*, *ἀπειρία*, *ἀνεπιστημοσύνη*, *ἀμαθία.* — Un. in der Geschichte *ἡ ἀνιστορησία* sp.
unkundig, einer Sache *ἀγνοῶν* (3.) *τι*; *ὁ, ἡ ἀγνώς* (*-ῶτος*) *τινος*; *ἀνεπιστήμων* (2.) *τινός* u. *περί τινος*; *ἄπειρος* (2.) *τινος*; *ἀμαθής* (2.) *τινος*, *τι* u. *περί τινος*; *ἀδαής* (2.) *τινος* (selten); *ὁ, ἡ ἀΐστωρ* (*-ορος*) *τινός*; *ὁ ἰδιώτης τινός*, *τι*, *κατά τι*, auch *ἰδιωτικός* 3.; poet. u. sp. *ἄγνωστος* 2.; sp. *ἀνιστόρητος* 2. (bes. in d. Geschichte). — des Guten u. Rechten un. *ἀπειραγαθος* 2. sp.; des Bösen un. *ἀπειρόκακος* 2.; des Meeres, der Schifffahrt un. *ἀπειροθάλαττος*, *ἀπειρόπλους* 2. sp.; des Flötenspieles un. *ἄναυλος* 2. sp. u. dgl. Bildungen noch mehrere bei Sp. — un. sein *ἰδιωτικῶς ἔχειν*, einer Sache *ἀγνοεῖν τι*; *ἀπείρως ἔχειν τινός* u. *πρός τι*; *ἰδιωτεύειν τινός*; selten *ἀμαθῶς ἔχειν τινός*, sp. *ἀνιστορήτως ἔχειν τινός.*
unlängst *νεωστί*, *ἄρτι*, *ἀρτίως*, *ἔναγχος*; *πρῴην*, *πρῴην καὶ χθές*, *χθὲς καὶ πρῴην*, *ἐχθὲς καὶ πρῴην.*
unlateinisch, im Zshge durch *σόλοικος* 2. — un. sprechen *σολοικίζειν τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ*, *βαρβαρίζειν τὴν τῶν Ῥωμαίων φωνήν.*
unlauter 1) eig. *ἀκάθαρτος* 2., *οὐκ εἰλικρινής* 2., *οὐ καθαρός* 3. (nicht lauter, nicht rein, auch übtr.); *θολερός* 3. (trübe, schmutzig). — 2) übtr. *οὐκ ὀρθός* 3., *κακός* 3., *σκολιός* 3., *δολερός* 3., *ὕπουλος* 2. — un. sprechen, handeln *σκολιὰ λέγειν*, *πράττειν.*
Unlauterkeit 1) eig. *ἡ ἀκαθαρσία* (auch übtr.). — 2) übtr. *ἡ κακία*; *τὸ κακόν*, *τὸ δολερόν*, *τὸ σκολιόν*, sp. *ἡ σκολιότης.*
unleidlich 1) = unerträglich, w. s. — 2) v. Pers. = mürrisch: *δύσκολος*, *δυσάρεστος* 2., *δυσχερής* 2., *χαλεπός* 3. — un. sein *δυσκόλως*, *δυσχερῶς*, *χαλεπῶς ἔχειν*, auch *δυσκολαίνειν*, *δυσχεραίνειν*, *δυσαρεστεῖν* (u. *δυσαρεστεῖσθαι*).
Unleidlichkeit 1) = Unerträglichkeit, w. s. — 2) mürrisches Wesen: *ἡ δυσκολία*, *δυσχέρεια*, *δυσαρέστησις*, sp. *δυσαρεστία.*
unlenksam *ἀπειθής*, *δυσπειθής* 2., *δυσχερής* 2.; sp. *δυσάγωγος* 2. [*πείθεια.*
Unlenksamkeit *ἡ ἀπείθεια*, *δυσχέρεια*, sp. *δυσ-*
unleserlich *δυσανάγνωστος* 2. sp.; besser *ἀμυδρός* 3., übr. s. undeutlich.
unleugbar *ἀναμφίλογος*, *ἀναμφισβήτητος*, sp. *ἀναμφίλεκτος* 2. (unbestritten, ausgemacht); *σαφέστατος* 3., *ἐναργής* 2. (ganz deutlich od. klar); *ἁπλοῦς* 3. (einfach).
unleutselig *μισάνθρωπος* 2., *οὐ φιλάνθρωπος* 2.; auch *ἀπάνθρωπος*, *ἀνομίλητος*, *ἄμικτος*, *ἀπρόσμικτος*, *δυσσύμβολος*, *δυσπρόσοδος* 2., sp. *ἀφιλάνθρωπος* 2.; übr. s. ungesellig.
Unleutseligkeit *ἡ μισανθρωπία*, *ἀπανθρωπία*,

ἀμιξία, sp. *ἀκοινωνησία*; häufig durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*
unlieb, s. unangenehm.
unliebenswürdig *ἀνέραστος* 2. sp.
unlieblich *ἄχαρις, ι* (*gen.* *ιτος*), *ἀηδής* 2.
Unlieblichkeit *τὸ ἄχαρι, ιτος*.
unlöblich *ἐπονείδιστος* 2., *αἰσχρός* 3.
unlösbar *ἄλυτος* 2.
unlogisch *ἄλογος*, sp. *ἀσυλλόγιστος* 2.
Unlust *ἡ ἀηδία*; *ἡ ἀρρωστία* (z. B. zum Kriegsdienste *τοῦ στρατεύειν*). — mit Un. *ἀηδῶς*.
unlustig *ἀηδής* 2.; *δύσκολος, δυσάρεστος, δυσχερής* 2.; auch *ἄρρωστος* 2.; übr. s. unangenehm, mürrisch.
unmächtig *ἀδύνατος, ἀσθενής, ἀκρατής* 2. — einer Sache un. sein *ἀκρατῆ εἶναί τινος, οὐ κρατεῖν τινος*; übr. s. mächtig.
unmännlich *ἄνανδρος* 2., *οὐκ ἀνδρώδης* 2., *μαλακός* 3. (weichlich), *δειλός* 3. (feig). — sich un. betragen *ἀνάνδρως διακεῖσθαι*, gegen Jmd. *ἀνάνδρως ἔχειν πρός τινα*.
Unmännlichkeit *ἡ ἀνανδρία, μαλακία* (seltener *μαλακότης*), *δειλία*.
unmässig, in etw. *ἀκρατής* (2.) *τινος*; *ἀκόλαστος* (2.) *περί* od. *πρός τι*; auch *ἀσελγής* 2., *ἄσωτος* 2.; v. Sachen *ἄμετρος* 2., *ὑπερβάλλων* 3., *δεινός* 3. — un. sein in etw. *ἀκρατῶς* od. *ἀκολάστως ἔχειν πρός τι*. — un. sein od. leben *ἀκρατεύεσθαι* (sp. *A.*), *ἀκολασταίνειν, ἀσελγαίνειν, ἀσελγῶς διακεῖσθαι* od *ζῆν, ἀσώτως ζῆν*, sp. *ἀσωτεύεσθαι*.
Unmässigkeit *ἡ ἀκράτεια* od. *ἀκρασία*; *ἡ ἀκολασία* (*ἀκολαστία*), *ἀσέλγεια, ἀσωτία* (Unenthaltsamkeit, Ausschweifung); *ἡ ἀμετρία, ὑπερβολή* (Uebermass). — Un. in etw. *ἡ τινος ἀκράτεια, ἡ πρός τι ἀκρασία, ἡ τινος* od. *περί τι ἀκολασία*.
unmanierlich *ἀσχήμων, κακοσχήμων* 2.; *ἄκοσμος* 2. (allg.); *ἀπειρόκαλος* 2. (v. Pers.); *αἰσχρός* 3., *ἀπρεπής* 2. (v. Sachen). — sich un. betragen *ἀσχημονεῖν*.
Unmanierlichkeit *ἡ ἀσχημοσύνη, ἀπρέπεια, ἀπειροκαλία* (als Eigenschaft); *τὸ αἰσχρόν, ἀπρεπές* (als Sache).
unmannbar *ἄνηβος* 2.; sp. *ἄωρος* (2.) *πρὸς γάμον*.
Unmannbarkeit *ἡ ἄνηβος ἡλικία*, sp. *ἡ ἀνανδρία*.
unmaskiert 1) eig. *αὐτοπρόσωπος* 2. — 2) übtr. = unverstellt, w. s.
Unmass *ἡ ἀμετρία, τὸ ἀμήχανον* od. *ἄμετρον* [*πλῆθος*.
Unmasse *τὸ ἄμετρον* od. *ἀμήχανον πλῆθος*; meist durch d. *adj.* *ἄμετρος, ἀμήχανος, ἄπλετος* 2., z. B. eine Un. von Dariken *δαρεικοὶ ἄμετροι*, eine Un. von Tagen zubringen *διατρίβειν ἀμήχανον ὅσον χρόνον*, eine Un. Schnee *χιὼν ἄπλετος*.
unmassgeblich, nach meiner un. Meinung *ὥς γε ἡ ἐμὴ δόξα, κατά γε ἐμὴν δόξαν* od. bloss *κατά γε τὴν ἐμήν*; *ἔμοιγε δοκεῖν, ὡς ἐγῷμαι*; auch *εἰ βούλει* (wenn du willst); oft auch durch den *opt.* mit *ἄν*, in Verbindung mit den eben genannten Ausdrücken, z. B. das geschieht nach meiner un. Meinung nicht *οὐκ ἂν γένοιτο τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖν*.
unmelodisch *ἐκμελής, ἄρρυθμος, ἄμουσος* 2.
Unmensch *ἀπάνθρωπός τις* od. durch ähnliche Umschr., s. d. f. W.
unmenschlich 1) wild, grausam: *ἀπάνθρωπος* 2., *ἄγριος* 3., *ὠμός* 3., *θηριώδης* 2. — 2) = übermenschlich, w. s.
Unmenschlichkeit *ἡ ἀγριότης, ὠμότης*, selten *ἡ ἀπανθρωπία*. — eine Un. gegen Jmd. begehen *ὠμότατα προσφέρεσθαι* (*P.*) *πρός τινα*. — übr. s. Grausamkeit.
unmerklich *ἀνεπαίσθητος* 2.; *ἀφανής, ἄδηλος, ἄσημος* 2.; sp. *δυσγνωστος, ἀνεπίγνωστος, ἀρρεπής* 2. — *adv.* *κατὰ σμικρόν, κατὰ βραχύ, ἠρέμα*; sehr oft durch *λανθάνειν* mit *part.*, z. B. es nimmt etw. un. zu *λανθάνει τι ἐπιδιδόν*; auch durch Compos. mit *ὑπό*, z. B. un. verfliessen *ὑπορρεῖν*; s. auch unvermerkt.
unmild *ἀπηνής, ἀνήμερος* 2., auch *χαλεπός* 3., *τραχύς* 3.; übr. s. hart.
unmittelbar *ἄμεσος* 2. sp.; gew. durch *αὐτός* 3., z. B. sich un. an den Archon wenden *τρέπεσθαι πρὸς αὐτὸν τὸν ἄρχοντα*; un. am Flusse *παρ' αὐτὸν τὸν ποταμόν*. — un. auf etw. folgen *ἑξῆς τινος* od. *τινι εἶναι* (*γίγνεσθαι*), *ἑξῆς τινος κεῖσθαι*; un. neben Jmd. den Sitz einnehmen *ἑξῆς τινος τὸν θρόνον λαμβάνειν*; sich un. an etw. anschliessen *ἔχεσθαί τινος, ὡς ἐγγύτατα ἕπεσθαί τινι*. — „un. nachdem“ durch das *part.* des *aor.* mit folg. *ἅμα καί* od. durch *ἅμα εὐθύς* mit *part.*, z. B. un. nachdem die Lakedaimonier angegriffen hatten, kamen die Korinthier *προσβαλόντων τῶν Λακεδαιμονίων ἅμα καὶ ἐπῆλθον οἱ Κορίνθιοι*; un. nachdem ich dies gesagt hatte, stand ich auf *ταῦτα ἅμα εἰπὼν ἀνέστην* (*ἅμα ταῦτα εἶπον καὶ ἀνέστην*); un. nachdem ihnen diese Nachricht zugekommen war, eilten sie zu Hülfe *τῆς ἀγγελίας ἅμα ῥηθείσης προσεβοήθησαν*; un. nachdem er angekommen war, griff er an *εὐθὺς ἥκων προσέβαλεν*. — un. mit etw. beginnen *ἄρχεσθαι εὐθὺς ἀπό τινος*.
unmittheilbar, durch Umschr. *οὐ ἂν μὴ οἷόν τε ᾖ μεταδοῦναι ἄλλῳ*. — in der Rede *ἄρρητος, ἀπόρρητος* 2.
unmodisch *ἀήθης* 2. (ungewöhnlich); *ἀρχαῖος, ἀρχαικός* 3., *ἀρχαιότροπος* 2. (altmodisch).
unmöglich *ἀδύνατος, ἀμήχανος, ἄπορος* 2.; sp. *ἀνένδεκτος* 2. (unzulässig); *ἀνέφικτος* 2. (unerreichbar). — es ist un. *ἀδύνατόν* (*ἀμήχανον, ἄπορον*) *ἐστιν, οὐκ ἔστιν, οὐχ οἷόν τέ ἐστιν, οὐκ ἔσθ' ὅπως, οὐδεμία μηχανή* (*ἐστιν*); *οὐκ ἐνδέχεται*; es ist mir un. etw. zu thun *οὐ δύναμαι ποιεῖν τι*; *ἀδύνατός* (*ἀμήχανος* od. *οὐχ οἷός τε*) *εἰμι ποιεῖν τι*; *ἀδύνατόν μοί ἐστι ποιεῖν τι*; *οὐκ ἐνδέχεταί μοι ποιεῖν τι*. — man kann etw. un. glauben *ἀδύνατον* od. *οὐχ οἷόν τέ ἐστι πιστεύειν τι, οὐκ ἔστιν ὅπως πιστεύει τίς τι*. — etw. für un. halten *ἀδύνατόν τι ἡγεῖσθαι* od. *νομίζειν, τῶν ἀδυνάτων τιθέναι τι*. — ein Weg, auf dem man un. eindringen kann *ὁδὸς ἀμήχανος εἰσελθεῖν*. — Unmögliches unternehmen *ἀδυνάτοις ἐπιχειρεῖν* od. *ἐπιτίθεσθαι*. — nach dem Un. streben *τῶν ἀδυνάτων ἐρᾶν*. — das Un. möglich machen *ἐκ τῶν ἀμηχάνων πόρους εὐμηχάνους πορίζειν*.
Unmöglichkeit *τὸ ἀδύνατον, ἀμήχανον*; *ἡ ἀμηχανία, ἀπορία* (die Un. sich zu helfen, Verlegenheit); *ἡ ἀδυναμία, ἀδυνασία* (Unvermögen). — es ist eine Un. = es ist unmöglich, w. s. — reine Un.! sprichw. *κόρακες λευκοί*. — Jmd. in die Un. versetzen etw. zu thun *ἀδύνατον* od. *ἀμήχανον καθιστάναι* (*ποιεῖν*) *τινὰ πράττειν τι*.
unmoralisch *ἀνόσιος, ἀθέμιστος* (*ἀθέμιτος*), *ἄδικος* 2., *κακός* 3. (von Pers. u. Handlungen); *ἀσεβής* 2., *κακοήθης* 2. (v. Pers.); *αἰσχρός* 3. (v. Handlungen). — un. handeln *αἰσχρόν τι* od. *κακόν τι ποιεῖν*.
unmündig *οὐκ ἐφ' ἑαυτοῦ ὤν* 3., *οὐκ αὐτοκράτωρ ὤν* 3.; auch *ἄνηβος* 2.; *νήπιος* 3. (selten); *παῖς ἔτι ὤν* 3. (noch nicht erwachsen).
Unmündigkeit *ἡ ἄνηβος ἡλικία*.
unmüssig *ἄσχολος* 2. — un. sein *ἀσχολεῖσθαι* (*P.*) u. *ἀσχολεῖν*.
unmütterlich *ἀνάξιος* (2.) *μητρός* od. allg. *ἄστοργος* 2. (lieblos).

unmusikalisch ἄμουσος 2.

Unmuth, s. Missmuth. [w. s.

unmuthig *a*) = muthlos, w. s. *b*) = missmuthig,

unnachahmlich ἀμίμητος 2. — von un. Lebenswandel ἀμιμητόβιος 2. sp.

unnachgiebig ἀνεπιεικής 2., sp. ἀπαραχώρητος 2. — s. starrköpfig.

Unnachgiebigkeit ἡ ἀνεπιείκεια. — s. Starrsinn.

unnachsichtig ἀσυγγνώμων 2.

unnahbar ἀπροσπέλαστος, ἀπέλαστος 2. sp.; besser durch Umschr. ᾧ οὐχ οἷόν τέ ἐστι πελάζειν.

unnatürlich 1) gegen den natürlichen Lauf der Dinge: ὁ, ἡ, τὸ παρὰ τὴν φύσιν od. οὐ κατὰ τὴν φύσιν, ὑπερφυής 2.; ist es = sonderbar, seltsam ἀλλόκοτος, ἄτοπος 2. — *adv.* οὐ κατὰ τὴν φύσιν, παρὰ τὴν φύσιν, παρὰ τὸ εἰκός, ἀλλοκότως. — un. gross μείζων (2.) ἢ κατὰ φύσιν. — 2) erkünstelt: προσποίητος 2., πλαστός 3., πεπλασμένος 3., auch περίεργος 2.

Unnatürlichkeit 1) als Sache: τὸ παρὰ τὴν φύσιν γιγνόμενον; τὸ ὑπερφυές, τὸ ἄτοπον (das Ungewöhnliche); τὸ προσποίητον, τὸ πλαστόν (das Erkünstelte). — 2) als Eigenschaft: ἡ ἀτοπία, περιεργία.

unnehmbar ἀναφαίρετος 2. sp. (nicht wegzunehmen). — von festen Orten ἀνάλωτος, ἄληπτος 2.

unnennbar *a*) eig. ἀνωνόμαστος (sp. ἀκατονόμαστος) 2.; auch ἄρρητος 2. (was man nicht nennen darf). *b*) übtr. = unendlich, ungemein, w. s.

Unnennbarkeit, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unnöthig οὐκ ἀναγκαῖος 3.; περιττός 3., περίεργος 2. (überflüssig); μάταιος 3. u. 2., sp. auch εἰκαῖος 3. (zwecklos, vergeblich). — *adv.* οὐδὲν δέον (*acc. abs.*); μάτην, εἰκῇ. — un. Furcht haben δέος ἀδεὲς δεδιέναι. — es ist etw. un. οὐ δεῖ τινος; etw. un. finden περίεργον ἡγεῖσθαί (νομίζειν) τι. — unnöthiger Weise verschwenden εἰς οὐδὲν δέον ἀναλίσκειν. — un. Dinge treiben περιεργάζεσθαι; un. Untersuchungen anstellen περιεργάζεσθαι ζητοῦντά τι.

unnütz ἄχρηστος, ἀχρεῖος, ἀχρήσιμος 2. (unbrauchbar); ἀλυσιτελής, ἀνωφελής, ἀνόνητος, ἀσύμφορος 2. (was keinen Nutzen bringt); οὐδενὸς ἄξιος 3., φαῦλος 3. u. 2. (nichts werth, schlecht); ἀνήνυτος 2., μάταιος 3. u. 2., κενός 3., sp. εἰκαῖος 3. (zwecklos, vergeblich); περιττός 3., περίεργος 2. (überflüssig). — un. Dinge treiben περιεργάζεσθαι; un. Untersuchungen anstellen περιεργάζεσθαι ζητοῦντά τι. — un. Geschäftigkeit ἡ περιεργία. — un. Geschwätz ἡ φλυαρία, ὁ φλύαρος, sp. ὁ φλήναφος (auch *pl.*), τὸ φληνάφημα, φλυάρημα; viel un. Geschwätz machen πολλὰ od. πολλὴν φλυαρίαν φλυαρεῖν. — sich un. Mühe machen ἀνήνυτα od. ἄλλως (μάτην) πονεῖν. — für un. Dinge ausgeben ἀναλίσκειν εἰς οὐδὲν δέον.

unordentlich 1) = ungeordnet, w. s. — un. sein ἀτακτεῖν. — 2) liederlich: ἀνειμένος 3. (sp. ἄνετος 2.), ῥᾴθυμος 2.; = ausschweifend ἀσελγής, ἄσωτος 2. — ein un. Leben führen ἀνειμένως διαιτᾶσθαι (*aor. P.*) od. ζῆν; ἀνειμένῃ τῇ διαίτῃ χρῆσθαι, ἀσώτως ζῆν.

Unordnung 1) Mangel an Ordnung: ἡ ἀταξία (sp. ἀσυνταξία), ἀκοσμία, ἀκρισία, sp. ἀλογία; auch ἡ ταραχή, τύρβη, ὁ θόρυβος (Verwirrung, Lärm). — in Un. bringen ταράττειν, διαταράττειν, θορυβεῖν, auch κυκᾶν, ἀνατυρβάζειν. — in Un. gerathen durch d. *P.*, von Soldaten λείπειν τὰς τάξεις (Reih u. Glied verlassen). — 2) Liederlichkeit: ἡ ἄνεσις, ῥᾳθυμία; Ausschweifung ἡ ἀσέλγεια, ἀσωτία.

unorthographisch οὐκ ὀρθῶς γεγραμμένος 3.

unpaar = ungerade, w. s. — paar u. unpaar spielen ἀρτιάζειν, das Spiel ὁ ἀρτιασμός.

unpässlich ἐπίνοσος 2., νοσώδης 2., ἀσθενής, ἄρρωστος 2. — un. sein ὑπονοσεῖν, ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν. — übr. s. krank.

Unpässlichkeit ἡ ἀρρωστία, ἀσθένεια, τὸ ἀρρώστημα, sp. ἡ ἀνωμαλία. — eine leichte Un. τὸ νοσημάτιον.

unparteiisch 1) = neutral: μέσος 3., μετ' οὐδετέρου ὤν 3. — un. sein, bleiben μεσεύειν, μέσον ἑαυτὸν φυλάττειν, διὰ μέσου εἶναι, μετ' οὐδετέρου εἶναι od. στῆναι, οὐδεμίας ἑταιρείας od. προαιρέσεως εἶναι. — 2) = gerecht: δίκαιος, ὀρθός 3.; = billig ἴσος 3., ἐπιεικής 2., κοινός 3.; sp. ἀμερής u. ἀνερίθευτος 2. — un. urtheilen ὀρθῶς, δικαίως κρίνειν; un. seine Stimme abgeben οὔτε θυμῷ οὔτ' εὐνοίᾳ χαρισάμενον τίθεσθαι τὴν ψῆφον.

Unparteilichkeit ἡ δικαιοσύνη, ὀρθότης, ἐπιείκεια; seltner ἡ ἰσότης. — richterliche Un. ἡ περὶ τὰς κρίσεις ὀρθότης.

unpass, s. unpässlich.

unpassend ἀνάρμοστος, ἀνεπιτήδειος, ἀπρεπής, ἄτοπος, sp. ἀνοίκειος, ἄθετος 2.; auch ἄκαιρος, sp. ἄωρος 2. (nicht an der Zeit). — un. Zeitpunkt καιρὸς αἰσχρός. — nicht un. οὐκ ἀπὸ σκοποῦ. — un. sein ἀναρμοστεῖν, ἀτόπως ἔχειν. — das Unpassende, un. Wesen ἡ ἀναρμοστία, ἀπρέπεια, ἀτοπία, ἀκαιρία, sp. ἡ ἀνεπιτηδειότης.

unperiodisch ἀπερίοδος 2.

unpersönlich ἀπρόσωπος 2.

unpflichtmässig ἄδικος, ἀσεβής 2. — vgl. ungesetzlich.

unphilosophisch ἀφιλόσοφος, ἀφιλοσόφητος 2.; auch οὐκ ἀκριβής 2. (nicht gründlich); ist es = eines Philosophen nicht würdig φιλοσόφου od. σοφοῦ ἀνάξιος 2.

unpoetisch οὐ ποιητικός 3.; auch wol ταπεινός 3. (niedrig, gemein); ψυχρός 3. (kalt, fade).

unpoliert ἄξεστος 2. — übtr. = unhöflich, ungebildet, w. s.

unpolitisch οὐ πολιτικός 3.; auch = unklug, w. s.

unpraktisch οὐ πρακτικός 3.; φαῦλος 3. u. 2.

unprobiert, s. ungeprüft.

unräthlich 1) = unrathsam, w. s. — 2) nicht zu Rathe haltend: ἀφειδής 2. (nicht sparsam). — un. mit etw. umgehen οὐ φείδεσθαί τινος, ἀφειδῶς χρῆσθαί τινι, ἀφειδῶς ἔχειν τινός.

Unrath ὁ συρφετός, ὁ σύρφαξ, κος, τὸ περίττωμα (auch übtr.); ὁ χλῆδος, τὰ ἀποχωροῦντα, seltner τὸ λῦμα, sp. τὰ σκύβαλα; übr. s. Schmutz, Koth, Mist. — das ist Un. (unnützes Zeug) ταῦτα περίεργα.

unrathsam, umschr. ὃ οὐχ οἷόν τέ ἐστι συμβουλεύειν τινί u. dgl.; gew. ἀχρήσιμος, ἄχρηστος, ἀσύμφορος 2.; s. unnütz.

unrecht 1) nicht richtig: οὐκ ὀρθός 3.; οὐκ ἀληθής 2., οὐκ ἀληθινός 3. (unwahr, unecht); ψευδής 2. (falsch); πλημμελής 2. (fehlerhaft, irrig); auch οὐ καλός 3., οὐκ ἄξιος 3., οὐ προσήκων (πρέπων, δέων) 3., ἀνεπιτήδειος 2., ἄτοπος 2.; manchmal auch durch andere Wendungen, z. B. auf eine un. Weise οὐχ ὃν προσήκει τρόπον, οὐχ ᾧ προσήκει τρόπῳ; an den un. Mann kommen προσιέναι od. συγγίγνεσθαι οὐχ ᾧ δεῖ od. οὐχ ᾧ βούλεταί τις (bildl. κρείττονι ἐντυγχάνειν; v. Pers.), παραδίδοσθαι (*P.*) οὐχ ᾧ δεῖ od. προσήκει (v. Sachen, wofür man auch „in un. Hände kommen" sagt); etw. un. erzählen οὐ κατὰ τὸ ὂν (daneben οὐκ ὀρθῶς) διηγεῖσθαί τι; einen un. Gebrauch v. etw. machen κακῶς (οὐ καλῶς) χρῆσθαί τινι,

ἀπό-, παρα-χρῆσθαί τινι. — un. gehen ἁμαρτάνειν od. ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὁδοῦ. — etw. un. hören od. verstehen παρακούειν τινός. — zur un. Zeit οὐκ ἐν καιρῷ, οὐκ εἰς καιρόν, οὐκ εἰς καλόν, ἀπὸ καιροῦ, ἄνευ καιροῦ. — etw. un. finden οὐκ ἐπαινεῖν τι, μέμφεσθαί τι, vgl. missbilligen. — 2) dem Rechte zuwider: ἄδικος 2., ἀθέμιστος (ἀθέμιτος) 2., παράνομος 2., οὐ δίκαιος 3. — es ist un. v. mir dies zu thun ἀδικῶ ποιῶν τοῦτο. — vgl. „ungerecht" u. s. d. f. W.

Unrecht 1) Unrichtigkeit in einigen Wendungen, als: Un. haben (bei Behauptungen) οὐκ ὀρθῶς λέγειν, οὐδὲν λέγειν, ἁμαρτάνειν, σφάλλεσθαι (*P.*), vgl. (sich) täuschen; er schien ihm nicht Un. zu haben ἔδοξέ τι λέγειν αὐτῷ. — Jmd. Un. geben οὐ συμφάναι τινί, οὐχ ὁμολογεῖν τινι, οὐ πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι (nicht beistimmen), ἀντιλέγειν τινί u. πρός τινα, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα (Jmd. in etw. τινί τι, τινί τινος, auch περί, ὑπέρ τινος). — Un. behalten οὐ πείθειν λέγοντα (nicht überzeugen), ἐλέγχεσθαι od. ἐξελέγχεσθαι (*P.*; widerlegt werden), ἥττω εἶναι, ἡττᾶσθαι (*P.*; unterliegen; vor Gericht καταψηφίζεσθαι *P.*). — mit Un. οὐκ ὀρθῶς, οὐκ εἰκότως; nicht mit Un. οὐκ ἀπεικότως, οὐκ εἰκῇ. — 2) ungerechte, unbillige Handlung: ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα, τὸ ἄδικον (ἔργον), ἡ παρανομία, ἀνομία, τὸ παρανόμημα, sp. τὸ ἀνόμημα, ἡ παρανόμησις; auch τὸ ἔγκλημα (das Un., worüber man sich beschwert), z. B. sich Genugthuung für das Un., was man erlitten hat, verschaffen μετιέναι τὰ ἐγκλήματα. — Un. thun ἀδικεῖν, παρανομεῖν, ποιεῖν παρὰ τὰ δίκαια od. παρὰ τοὺς νόμους; Jmd. Un. thun ἀδικεῖν τινα, περί (εἴς) τινα, παρανομεῖν εἴς (περί) τινα; Jmd. grosses Un. thun μεγάλα ἀδικεῖν τινα; ihr thut Un., dass ihr den Krieg beginnt ἀδικεῖτε τοῦ πολέμου ἄρχοντες. — der gern Un. thut ἀδικητικός 3. sp. — ich leide Un., mir geschieht Un. ἀδικοῦμαι (*P.*), v. Jmd. ὑπό τινος; man thut mir Un., dass man mich zu solchen Leuten zählt ἄδικα od. ἀνάξια πάσχω ἐξετασθεὶς μετὰ τοιούτων. — dreifaches Un. begehen τριχῇ ἀδικεῖν. — Jmd. Un. mit Un. vergelten ἀνταδικεῖν τινα. — m. Un. οὐ δικαίως, ἀδίκως, ἀναξίως.

unrechtmässig οὐ δίκαιος 3., ἄδικος 2., ἄνομος, παράνομος 2., ὁ, ἡ, τὸ παρὰ τὸ δίκαιον od. παρὰ τοὺς νόμους; auch οὐκ ὀρθός 3. — un. Gut ἃ κέκτηταί τις ἀδίκως. — unrechtmässiger Weise ἀδίκως, παρανόμως, auch βίᾳ (m. Gewalt).

Unrechtmässigkeit ἡ ἀνομία, τὸ παράνομον, τὸ ἄδικον.

unredlich ἄπιστος, κακοήθης 2., auch κακός 3.

Unredlichkeit ἡ ἀπιστία, κακοήθεια.

unregelmässig ἄτακτος, ἄκοσμος 2. (gegen Regel u. Ordnung), ἀκατάστατος 2. (nicht in stätiger Ordnung, z. B. ἀκ. δίαιτα un. Lebensweise); ἀνώμαλος 2. (ungleichmässig; bes. als *t. t.* der Grammatik). — un. Fieber ὁ πλανήτης (πλανώδης), auch ἀκατάστατος πυρετός.

Unregelmässigkeit ἡ ἀταξία, ἀκοσμία, ἀνωμαλία, τὸ ἀκατάστατον, sp. ἡ ἀκαταστασία.

unreif ἄωρος 2. (allg.); v. Früchten ἄπεπτος 2., ὠμός 3.; un. Traube ἡ (sp. ὁ) ὄμφαξ, ακος (von un. Trauben ὀμφάκινος 3., ὁ ὀμφακίτης, *fem.* -κῖτις, ιδος; Wein von un. Trauben ὁ ὀμφακίας, besser ὁ ὀμφάκινος od. ὀμφακίτης οἶνος; Saft der un. Traube τὸ ὀμφάκιον sp.; Trank aus un. Trauben u. Honig τὸ ὀμφακόμελι sp.; v. dem Ansehen od. dem Geschmack einer un. Traube ὀμφακώδης 2.); v. Menschen ἄνηβος 2.; v. Plänen u. Unternehmungen ἀτελής 2.

Unreife, durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unrein 1) eig. οὐ καθαρός 3., ἀκάθαρτος 2., sp. ἀσυρής 2.; auch θολερός 3.; ῥυπῶν 3., ῥυπαρός 3.; αὐχμῶν, ῶσα, ῶν, αὐχμηρός 3. (schmutzig); poet. u. sp. πιναρός 3. — un. Flüssigkeit ὁ ὕδρωψ, ωπος, un. Blut ὁ ἰχώρ, ῶρος; un. Luft ἀὴρ θολερός (trübe), ἀὴρ πνιγηρός (erstickend, dumpfig); un. Stimme φωνὴ ἀσαφής. — 2) übtr. οὐ καθαρός 3., ἀκάθαρτος 2., μιαρός 3., ἄναγνος, ἀνόσιος 2.

Unreinigkeit 1) als Zustand: ἡ ἀκαθαρσία, sp. ῥυπαρία; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.* — 2) als Sache: ὁ ῥύπος, τὸ κάθαρμα; selten τὸ λῦμα.

unreinlich ῥυπῶν 3., αὐχμῶν, ῶσα, ῶν; ῥυπαρός, αὐχμηρός 3.; ἄλουτος, ἄπλυτος 2. (ungewaschen). — s. unrein.

Unreinlichkeit ἡ ἀλουσία, ἀπλυσία, ῥυπαρία, sp. ἀνηλειψία. [λος 3. u. 2.

unreputierlich ἀνάξιος, ἀπρεπής 2., auch φαῦ-

unrettbar ἀνήκεστος 2.; ἄσωτος (bes. in sittlicher Beziehung, sp. ἄσωστος) 2.; ἀβοήθητος u. ἀβόηθος 2. — übr. s. rettungslos.

unrichtig οὐκ ὀρθός 3.; ψευδής 2. (falsch); οὐκ ἀληθής 2. (unwahr); πλημμελής 2. (fehlerhaft, irrig); οὐκ ἀκριβής 2. (nicht genau); ἀδόκιμος 2. (nicht bewährt, nicht probehältig). — un. Meinung ἡ ψευδὴς δόξα, sp. ἡ ψευδοδοξία (eine un. Meinung hegen ψευδοδοξεῖν, ψευδοδοξάζειν sp.). — un. Urtheil κρίσις od. γνώμη οὐκ ὀρθή, οὐκ ἀκριβής, οὐ δικαία; ein un. Urtheil fällen οὐκ ὀρθῶς (οὐ δικαίως) κρίνειν od. γιγνώσκειν; παραγιγνώσκειν (τοῦ δικαίου). — un. sprechen οὐκ ὀρθῶς λέγειν; un. Ausdruck λέξις οὐκ ὀρθή od. πλημμελής, auch κακή.

Unrichtigkeit τὸ ψευδές, πλημμελές, ἀδόκιμον (unrichtige Beschaffenheit); τὸ ψεῦδος (Unwahrheit); ἡ πλημμέλεια, ἡ ἁμαρτία, τὸ ἁμάρτημα, ἡ πλάνη, τὸ σφάλμα (Irrthum, Fehler).

unrühmlich ἄδοξος, ἀκλεής, ἄτιμος 2. — Ist es = nicht anständig: ἀπρεπής 2., οὐ καλός 3., αἰσχρός 3. — für un. halten ἀδοξεῖν sp.

Unrühmlichkeit ἡ ἀδοξία; ἡ ἀπρέπεια, τὸ αἶσχος, ἡ αἰσχρότης.

Unruhe ἡ ἀκαταστασία sp. (das nicht Feststehen; auch = Un. im Staate); ἡ ταραχή (selten ὁ τάραχος), sp. διαταραχή (Verwirrung; ἡ ταραχή zumal im Staate, hier bes. *pl.* αἱ ταραχαί, aber auch im Innern des Menschen); ὁ θόρυβος (Lärm); ὁ ὄχλος (Gedränge; dann auch: „innere Un.", in den Redensarten: ὄχλον παρέχειν τινί, δι' ὄχλου εἶναι od. γίγνεσθαί τινι Jmd. Un. machen); ἡ ἐνόχλησις (Beunruhigung von Aussen); ἡ στάσις, ὁ νεωτερισμός (Un. im Staate); ἡ φροντίς, ίδος, ἡ μέριμνα (innere Un., Sorge); ἡ πολυπραγμοσύνη (Geschäftigkeit). — Jmd. Un. machen ταράττειν, ἀνα-, δια-ταράττειν, θορυβεῖν τινα, ἐνοχλεῖν τινα u. τινι, πράγματα παρέχειν τινί (vgl. oben); sich Un. machen um od. über etw. ἐν φροντίδι εἶναι od. γίγνεσθαι περί τινος, φροντίζειν τινός, περί (ὑπέρ) τινος. — das macht mir Un. ἐκεῖνο ἀθυμῶ ὅτι ... — in Un. gerathen über etw. θορυβεῖσθαί (*P.*) τινι, ὑπό τινος, περί (πρός) τι, ταράττεσθαι (*P.*) περί (διά) τι. — Un. erzeugend θορυβώδης 2., sp. ταρακτικός 3. — Un. im Staate erregen ταράττειν (στασιάζειν) τὴν πόλιν, εἰς στάσιν ἐμβάλλειν τὴν πόλιν od. τοὺς πολίτας, στάσιν ποιεῖν (ἐμποιεῖν) ἐν τῇ πόλει, νεωτερίζειν. — zu Un. geneigt ταραχώδης 2., στασιώδης 2., στασιαστικός 3.; zu Un. geneigt sein ταραχωδῶς ἔχειν.

unruhig ἀκατάστατος 2. (nicht beständig); ταραχώδης 2. (unstät, leicht in Unruhe gerathend od.

Unruhe erzeugend); θορυβητικός 3., θορυβώδης 2. (lärmend, stürmisch); un. im Gemüth τεθορυβημένος, τεταραγμένος 3., auch μετέωρος 2. (gespannt); politisch un. ταραχώδης, στασιώδης 2., στασιαστικός 3. — ein un. Kopf ὁ νεωτεροποιός, νεωτεριστής. — ein un. (leiser) Schlaf ὕπνος ἐπιπόλαιος. — un. sein κινεῖσθαι (P.), sp. ἀκαταστατεῖν (sich rühren); θορυβεῖν (lärmen); im Staate νεωτερίζειν, νεωτεροποιεῖν, ταραχωδῶς ἔχειν, στασιάζειν; im Gemüthe un. sein ἐνοχλεῖσθαι, θορυβεῖσθαι, ταράττεσθαι (P.), μετέωρον εἶναι (τῇ διανοίᾳ), μετεωρίζεσθαι (P.), αἰωρεῖσθαι (DP.) τὴν ψυχήν. — Jmd. un. machen ταράττειν, ἀνα-, δια-ταράττειν, θορυβεῖν τινα, μετεωρίζειν τινά. — es geht un. her ταραχαὶ γίγνονται.

unsäglich ἄρρητος, ἀμύθητος, ἀνέκφραστος 2.; umschr. λόγου μείζων 2.

unsanft οὐ πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον; ἀπηνής 2., ἀνήμερος 2., auch χαλεπός, τραχύς 3. u. dgl.; s. hart.

unsauber, s. unrein, unreinlich.

Unsauberkeit, s. Unreinigkeit, Unreinlichkeit.

unschadhaft ἀκέραιος, ἀβλαβής, ἀκραιφνής 2.; σῶς 3. u. 2.

Unschadhaftigkeit ἡ ἀκεραιότης, ἀβλάβεια sp.; besser τὸ ἀκέραιον.

unschädlich ἀβλαβής, ἀσινής, ἄλυπος 2.; ἄκακος 2. (gutmüthig). — die Gefahren un. machen τοὺς κινδύνους ἀθῴους ποιεῖν. — Jmd. un. machen ἐκποδὼν ποιεῖσθαί τινα.

Unschädlichkeit ἡ ἀβλάβεια sp.; besser ἡ ἀκακία, ἀλυπία, τὸ ἀβλαβές, ἀσινές.

unschätzbar ἀτίμητος 2. od. umschr. ὃ οὐκ ἔστι τιμᾶν (τιμᾶσθαι); auch πλείστου ἄξιος 3., πολυτίμητος (πολύτιμος) 2., ὑπερτίμιος 2.; übr. s. kostbar.

Unschätzbarkeit τὸ πολυτίμητον; übr. s. Kostbarkeit.

unschamhaft ἀναιδής, ἀναίσχυντος 2.; vgl. schamlos.

Unschamhaftigkeit ἡ ἀναίδεια, ἀναισχυντία; vgl. Schamlosigkeit.

unscheinbar ἀμαυρός, ἀμυδρός 3. (ohne Glanz, unkenntlich); ἀφανής 2. (nicht in die Augen fallend); ταπεινός 3. (niedrig, gemein); μικρός 3. (unbedeutend); οὐκ ἀξιόλογος 2. (nicht beträchtlich); εὐτελής 2. (wolfeil); φαῦλος 3. u. 2. (schlicht). — Oft durch *dem.*, s. unansehnlich. — un. machen ἀμαυροῦν, ἀφανίζειν; „un. werden" durch d. *P.*

Unscheinbarkeit ἡ ἀφάνεια, ἡ ταπεινότης, ἡ φαυλότης, ἡ εὐτέλεια, sp. ἡ ἀμαυρότης, ἀμυδρότης.

unschicklich ἀπρεπής 2., οὐ πρέπων 3., ἄτοπος 2., ἀπεικώς 3., ἀσχήμων, ἀπειρόκαλος 2. — un. sein οὐ πρέπειν, ἀπεοικέναι; sich un. betragen ἀσχημονεῖν, ἀπειροκαλεύεσθαι.

Unschicklichkeit ἡ ἀπρέπεια, ἀσχημοσύνη, ἀπειροκαλία, ἀτοπία. — eine Un. begehen ἀπρεπές od. ἄτοπόν τι ποιεῖν; ἀσχημονεῖν, ἀπειροκαλεύεσθαι.

unschiffbar ἄπλους 2.

Unschlitt, s. Talg.

unschlüssig ἄπορος, seltner ἀμφίβολος, ἀμφίδοξος 2. — un. sein ἀπορεῖν (u. *M.*; verstärkt διαπορεῖν u. *DP.*), ἀμφιγνοεῖν, ἀμφιδοξεῖν.

Unschlüssigkeit ἡ ἀπορία.

unschmackhaft ἀηδής 2., sp. μωρός 3.; auch ἀνήδυντος u. ἀνήδυστος 2. (ungewürzt), ἕωλος 2. (abgestanden). — un. machen μωραίνειν sp.

Unschmackhaftigkeit τὸ ἀηδές, τὸ μωρόν.

unschmelzbar ἄτηκτος 2.

unschön ἀκαλλής 2. sp.; αἰσχρός 3. (hässlich).

Unschuld 1) Schuldlosigkeit: τὸ ἀναίτιον (sp. ἀνυπαίτιον); τὸ ἀνέγκλητον, τὸ ἀναμάρτητον. — 2) Keuschheit: ἡ ἁγνεία, sp. ἁγνότης, vgl. Jungfrauschaft. — seine Un. bewahren ἁγνεύειν, ἁγνῶς διαζῆν; παρθενεύεσθαι (v. einer Jungfrau). — 3) Einfalt u. Redlichkeit: ἡ ἀκακία, sp. ἀβλάβεια; auch ἡ εὐήθεια, χρηστότης; ἡ ἁπλότης (Naivetät).

unschuldig 1) schuldlos: ἀναίτιος (sp. ἀνυπαίτιος, ἀκαταιτίατος) 2., ἀνυπεύθυνος 2., ἀνέγκλητος 2., ἀναμάρτητος 2., sp. ἀθῷος 2. — un. sein an etw. ἀναίτιον εἶναί τινος. — für un. erklärt werden ἀπολύεσθαι (*P.*) τῶν ἐγκλημάτων. — 2) keusch: ἁγνός 3.; καθαρός 3. (rein); sp. ἄφθορος 2. (unverdorben). — 3) einfältig, gutherzig: ἄκακος 2.; εὐήθης 2., χρηστός 3.; ἁπλοῦς 3. (naiv); auch ἀβλαβής 2. (unschädlich), ἄλυπος, ἀλύπητος 2. (nicht kränkend). — ein un. Scherz σκῶμμα ἀνεπαχθές; das ist doch eine ganz un. Sache τοῦτο δὴ ἀνεμέσητόν ἐστιν.

unschwer ἀβαρής 2., οὐ βαρύς 3. (eig.); οὐ χαλεπός 3., ῥᾴδιος 3. (übtr.).

unschwesterlich ἀνάξιος (2.) ἀδελφῆς; od. allg. ἄστοργος 2. (lieblos).

Unsegen, s. Fluch, Unglück.

unselig ἀτυχής (δυστυχής) 2.; ἄθλιος 3.; κακοδαίμων 2.; ἄθεος 2. (gottverlassen); — un. Zustand ἡ ἀθλιότης, κακοδαιμονία.

unser 1) *gen.* von „uns": ἡμῶν (ἡμῶν αὐτῶν). — unser sind viele ἡμεῖς πολλοί ἐσμεν. — 2) als *pron. possess.*: ἡμέτερος 3. od. ἡμῶν, z. B. unser Vater ὁ ἡμέτερος πατήρ od. ὁ πατὴρ ἡμῶν, u. im Zshge gew. bloss ὁ πατήρ. — er ist un. Freund φίλος ἡμέτερός ἐστιν. — aus un. Lande ἡμεδαπός 3. — in un. Tagen καθ' ἡμᾶς, ἐφ' ἡμῶν. — soweit es in un. Macht steht τό γ' ἡμέτερον, τό γ' ἐφ' ἡμῖν.

unserig, s. unser 2).

unserseits τὸ καθ' ἡμᾶς αὐτούς. — wir un. ἡμεῖς δ' αὖ.

unserthalben, -wegen, -willen ἡμῶν χάριν od. ἕνεκα, ὑπὲρ ἡμῶν; τὸ καθ' ἡμᾶς (was uns anbetrifft); vgl. unser 2).

unsicher οὐκ ἀσφαλής 2., σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2. (ohne Festigkeit, ohne Verlass); ἀκατάστατος 2. sp., besser ἀβέβαιος 2., οὐ βέβαιος 2. u. 3. (unbeständig); οὐ πιστός 3., ἄπιστος 2. (dem nicht zu trauen ist); ἀμφίβολος 2. (zweideutig); μετέωρος 2. (schwankend, z. B. un. Zustände μετέωρα πράγματα); ταραχώδης 2. (unstät, unruhig; un. Spuren ταραχώδη ἴχνη); ἀστάθμητος 2. (nicht zu ermessen od. zu bestimmen); ἄδηλος, ἀφανής, ἀσαφής 2. (unbestimmt, ungewiss); οὐκ ὀχυρός od. ἐχυρός 3. (v. einem Orte). — es ist un. zu reisen (d. Strassen sind un.) οὐκ ἔστιν ἀδεῶς od. ἀσφαλῶς πορεύεσθαι.

Unsicherheit ἡ ἀπιστία, ἀσάφεια, sp. ἡ ἐπισφάλεια, ἀβεβαιότης, ἀδηλότης; gew. durch d. Neutra der *adj.*, wie τὸ σφαλερόν, ἀστάθμητον u. dgl. — die Un. der Strassen ὁ κατὰ τὰς ὁδοὺς (ἀπὸ τῶν λῃστῶν) κίνδυνος.

unsichtbar ἀόρατος, ἀθεώρητος, ἀθέατος 2.; auch ἀειδής, ἀφανής, ἄδηλος 2.; poet. u. sp. ἄφαντος 2. — un. machen ἀφανίζειν, seltner ἀδηλοῦν; „un. werden" durch d. *P.*, auch ἀφανῆ (u. dgl.) γίγνεσθαι, οὐκέτι ὁρᾶσθαι (*P.*); das un. Machen od. Werden ἡ ἀφάνισις, seltner ὁ ἀφανισμός. — mit un. Adern ἀδηλόφλεβος 2.

Unsichtbarkeit τὸ ἀόρατον, ἀειδές, ἀφανές, ἄδηλον, sp. ἡ ἀδηλότης, ἀδηλία.

Unsinn ἡ ἀφροσύνη, auch παραφροσύνη (sp. παραφρόνησις, παραφρονία); ἡ ἄνοια, παράνοια, μανία, ἀλογία, τὸ ἄλογον; sp. ἡ φρενοβλάβεια. — einen Un. begehen ἄλογόν τι ποιεῖν.

unsinnig ἄφρων, παράφρων, ἔκφρων 2., μανικός 3., ἄνους, ἀνόητος 2. (v. Pers. u. Sachen); ὁ, ἡ

παραπλήξ, ῆγος, μανείς 3., φρενοβλαβής 2. (v. Pers.); ἄλογος 2., μανιώδης 2. (v. Sachen), auch ἄμετρος 2. (über das Mass). — un. sein μανικῶς διακεῖσθαι od. ἔχειν; ἀλόγως ἔχειν; μαίνεσθαι (*aor. P.*), παραφρονεῖν, seltner ἀφρονεῖν. — Jmd. un. machen ἔκφρονά (u. dgl.) τινα ποιεῖν; μαίνειν u. ἐκμαίνειν τινά, μανίαν ἐμβάλλειν τινί.

Unsitte τὸ κακὸν od. πονηρὸν ἔθος. — es ist eine Un. ἀπρεπές ἐστιν, οὐ πρέπει od. οὐ προσήκει mit *inf.*

unsittig ἄκοσμος, ἀπειρόκαλος, ἀπαίδευτος 2.

Unsittigkeit ἡ ἀκοσμία, ἀπειροκαλία, ἀπαιδευσία.

unsittlich κακός, πονηρός 3. (v. Pers. u. Sachen); κακοήθης 2. (v. Pers.); αἰσχρός 3. (v. Handlungen); übr. vgl. ungerecht, lasterhaft.

Unsittlichkeit ἡ κακία, πονηρία, κακοήθεια, τὸ αἶσχος, ἡ αἰσχρότης, τὸ αἰσχρόν; vgl. Lasterhaftigkeit.

unsittsam, s. unsittig.

Unsittsamkeit, s. Unsittigkeit.

unsorgsam ἀμελής, ὀλίγωρος, ἀκηδής 2.; auch ἀνειμένος 3., ῥᾴθυμος 2., ῥᾳδιουργός 2. (leichtsinnig, fahrlässig). — übr. s. sorglos.

Unsorgsamkeit ἡ ἀμέλεια, ὀλιγωρία (sp. ὀλιγώρησις), sp. ἡ ἀκηδία; auch ἡ ῥᾳθυμία, ῥᾳδιουργία, ἄνεσις (Leichtsinn, Fahrlässigkeit). — vgl. Sorglosigkeit.

unsparsam ἀφειδής, ἀταμίευτος 2. — un. m. etw. umgehen ἀφειδῶς od. ἀταμιεύτως χρῆσθαί τινι, seltner ἀφειδῶς ἔχειν τινός.

unsprechbar ἀπροσήγορος (sp. δυσπροσήγορος), δυσπρόσοδος, ἀκοινώνητος, sp. ἀνέντευκτος u. δυσέντευκτος 2.

unstät ἀκατάστατος (sp. ἄστατος), ἀστάθμητος, ἀβέβαιος 2., οὐ βέβαιος 2. u. 3., ταραχώδης 2.; ὁ πλάνης, ητος (umherirrend), περιπόλαιος 2. (v. den Augen). — poet. u. sp. ἀνίδρυτος 2., sp. ἀνέδραστος 2. — un. sein πλανᾶσθαι (*P.*), ἀκαταστάτως ἔχειν, sp. ἀκαταστατεῖν, ἀστατεῖν.

Unstätigkeit ἡ ἀστασία, ἀκαταστασία, ἀβεβαιότης sp.; besser durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unstandhaft οὐ μόνιμος 2., ἀβέβαιος 2., οὐ βέβαιος 2. u. 3. (v. Pers. u. Sachen); bloss v. Pers. οὐ καρτερικός 3. (nicht ausdauernd), δειλός 3. (feig), ἀκρατής 2. (un. gegen Leidenschaften); bloss v. Sachen σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2.

Unstandhaftigkeit ἡ ἀβεβαιότης sp.; ἡ δειλία, ἀκράτεια, ἀκρασία; meist durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unstatthaft ἄτοπος 2. (nicht am rechten Orte); ἄκαιρος 2. (nicht zur rechten Zeit); ἀνεγχώρητος 2. sp. (nicht angehend); auch οὐκ εἰκώς 3., ἀπεικώς 3., ἀπρεπής 2., οὐκ ἐπιεικής 2. (nicht geziemend); ἀθέμιστος u. ἀθέμιτος 2. (gegen d. göttliche Recht); παράνομος 2. (gegen Sitte u. Gesetz).

Unstatthaftigkeit ἡ ἀτοπία, ἀκαιρία, ἀπρέπεια; gew. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unsterblich ἀθάνατος, sp. ἀθανής, ἄφθαρτος 2. — un. Ruhm ἡ ἀθάνατος od. ἀείμνηστος δόξα. — Jmd. un. machen ἀθάνατόν τινα ποιεῖν od. τιθέναι; ἀπαθανατίζειν, sp. ἀθανατίζειν u. ἀπαθανατοῦν τινα.

Unsterblichkeit ἡ ἀθανασία, sp. ὁ ἀθανατισμός, ἡ ἀφθαρσία; Un. des Ruhmes ἡ ἀθάνατος od. ἀΐδιος μνήμη. — an die Un. glauben ἀθανατίζειν (selten).

Unstern ἡ κακὴ τύχη, ἡ ἀτυχία. — es waltet ein Un. über etw. διάκειταί τι ἐπικήρως.

unsträflich ἁγνός 3., ἀνέγκλητος, ἄμεμπτος, ἄκακος, ἀναμάρτητος, ἀνεμέσητος 2.; auch δίκαιος, ὅσιος 3., ὅσιος καὶ δίκαιος 3.

Unsträflichkeit ἡ ἁγνεία (sp. ἁγνότης), ἡ δικαιοσύνη, ἡ ὁσιότης (diese auch verb.). — Häufig durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

unstrafbar ἀζήμιος, ἀθῷος, ἀναίτιος 2.

unstreitbar ἀπόλεμος 2., οὐ μάχιμος 2.

unstreitig, s. unbestritten. — *adv.* ἀμέλει.

unstudiert 1) was man nicht studiert hat, umschr.: ὃ οὐ μεμελέτηκέ τις. — eine un. Rede ὁ αὐτοσχέδιος (ἐξ αὐτοσχεδίου, αὐτοσχεδιαστικὸς) λόγος; eine un. Rede halten αὐτοσχεδιάζειν, s. Stegreif. — 2) der nicht studiert hat: ἀδίδακτος, ἀπαίδευτος, ἀμελέτητος, ἀγράμματος 2.; ὁ ἰδιώτης.

unsündhaft ἀναμάρτητος, ἀνέγκλητος, ἄμεμπτος 2.; s. unsträflich.

Unsündhaftigkeit, s. Unsträflichkeit.

Unsumme, s. Unzahl.

untadelhaft ἄμεμπτος, ἀνέγκλητος, ἀνεπίκλητος, ἀνεπίληπτος, ἀνεπιτίμητος, ἀνεμέσητος, ἀδιάβλητος 2.; poet. u. sp. ἀμεμφής 2.

Untadelhaftigkeit ἡ ἀμεμφία poet.; besser durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

untadelig, s. untadelhaft.

untättowiert ἄστικτος 2.

untauglich ἄχρηστος, ἀχρεῖος, ἀχρήσιμος 2. (unbrauchbar); ἀνεπιτήδειος 2. (unpassend); ἀνόνητος, ἀλυσιτελής, ἀνωφελής, ἀσύμφορος 2. (unnütz); φαῦλος 3. u. 2., ἀνάξιος 2. (schlecht, werthlos). — un. zum Kampfe ἀπόλεμος 2. (unkriegerisch), ἀπόμαχος 2. (kampfunfähig); un. zum Kampfe sein ἀπολέμως ἔχειν. — un. zum Kriegsdienst ἀδύνατος (2.) σώματι; un. sein zum Kriegsdienst ἀδυνάτως ἔχειν πρὸς τὰς στρατείας. — ein für Reiterei un. Terrain χωρίον ἄφιππον. — etw. un. machen ἀχρεῖον ποιεῖν, sp. ἀχρειοῦν τι. — un. geworden sein zu etw. ἀπειρηκέναι πρός τι.

Untauglichkeit ἡ ἀχρηστία (sp. ἀχρειότης), ἡ φαυλότης, sp. ἀνεπιτηδειότης, ἀνωφέλεια; häufig durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

untaxiert ἀτίμητος 2.

unten κάτω; weiter un. κατωτέρω, ganz un. κατωτάτω; bei Verweisungen in e. Buche gibt man „unten" od. „weiter unten" durch ὄπισθεν, ὀπίσω, ὕστερον, sp. ἔμπροσθεν, ἐνδοτέρω, z. B. es wird un. davon die Rede sein λέξομεν ἐν τοῖς ὄπισθεν od. ὀπίσω; siehe un. ζήτει ὄπισθεν; auch gebraucht man κάτωθεν, z. B. das weiter un. angeführte Gesetz ὁ κάτωθεν νόμος. — unten u. oben ἄνω καὶ κάτω. — unten ansitzen τελευταῖον od. ἔσχατον καθῆσθαι. — von un. her κάτωθεν. — nach un. (hin) εἰς τὰ κάτω. — un. liegen ὑποκεῖσθαι.

unter I) mit d. *dat.*, die Ruhe bezeichnend 1) örtlich: ὑπό m. *dat.*, selten mit *gen.* (gew. nur: un. der Erde ὑπὸ γῆς, un. der Achsel tragen ὑπὸ μάλης φέρειν); auch κατά m. *gen.*, in der Formel ὁ κατὰ γῆς der un. der Erde ruht. — un. freiem Himmel ἐν (τῷ) ὑπαίθρῳ, auch durch d. *adj.* ὑπαίθριος, ὕπαιθρος 2. — un. Wasser stehen κατακλυσθῆναι. — mit Jmd. un. einer Decke stecken εἰς ἓν συγκεκυφέναι τινί; mit Jmd. un. einer Decke spielen συντεχνάζειν τινί. — etw. un. den Händen haben μεταχειρίζειν (gew. *DM.*, selten *DP.*) τι. — un. Einem sitzen καθῆσθαι (κατακεῖσθαι) ὑπό τινι u. τινα. — 2) zur Bezeichnung des Umgebenseins v. etw. od. Begriffenseins in etw.: ἐν m. *dat.*, z. B. un. den Menschen ἐν ἀνθρώποις. — er bekam einen Namen un. den Hellenen ὄνομα ἐγένετο αὐτοῦ ἐν τοῖς Ἕλλησιν. — wir sind un. uns αὐτοί ἐσμεν. — un. uns gesagt ὥς γε ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι, ὡς πρὸς σέ. — un. Anderem auch ἄλλα τε (τά τε ἄλλα) καί, z. B. er sagte un. Anderem auch dies ἄλλα τε πολλὰ εἶπε καὶ δὴ καὶ τόδε. — Wenn durch das mit

„unter“ verbundene *subst.* ein Ganzes bezeichnet wird, zu welchem dann ein Theil in Beziehung tritt, so setzt man im Griechischen den partitiven *gen.*, z. B. einer un. den Soldaten τῶν στρατιωτῶν τις, viele un. den Menschen πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων; ebenso auch bei *superl.*, z. B. d. grösste unter den Hellenischen Städten τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων μεγίστη; un. zwei Uebeln das kleinere wählen δυοῖν κακοῖν τὸ ἔλαττον αἱρεῖσθαι. — un. einer Zahl, Gattung, Klasse sein εἶναί τινων, εἶναι ἔν τισιν, auch τελεῖν εἴς τινας. — Wenn „unter“ ein gegenseitiges Verhältniss ausdrückt, so gibt man es durch πρός m. *acc.* od. d. blossen *dat.*, z. B. un. einander wetteifern ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους, un. einander uneinig sein διαφέρεσθαι (*P.*) ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους, un. einander festsetzen συντίθεσθαι ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους. — 3) zur Bezeichnung der Unterordnung od. Abhängigkeit: ὑπό m. *dat.*, ἐπί m. *dat.*, z. B. un. Jmd. (un. Jmds. Gewalt) stehen εἶναι ὑπό τινι, daneben auch εἶναι ἐπί τινι; ὑποχείριον εἶναί τινι, ὑπήκοον εἶναί τινι u. τινος, ὑποτετάχθαι τινί; ist es = Jmd. nachstehen, s. nachstehen; tief un. Jmd. stehen πολὺ λείπεσθαί (*aor. P.*) τινος. — un. Jmds. Herrschaft stehen ἄρχεσθαι (*P.*) ὑπό τινι, gew. ὑπό (ἔκ, πρός) τινος. — un. Jmds. Anführung ἡγουμένου, στρατηγοῦντός τινος. — Jmd. un. sich (un. seiner Gewalt) haben ἔχειν τινὰ ὑφ᾽ ἑαυτῷ, ὑποχείριον od. ὑπήκοον ἔχειν τινά, πειθόμενον ἔχειν τινά, κρατεῖν od. κρείττω εἶναί τινος; ich habe etw. un. meinen Händen ἐπ᾽ ἐμοί ἐστί τι, ἐπιτέτραπταί τί μοι. — un. einer Bedingung ἐπί mit *dat.*, z. B. un. der Bedingung vollkommener Rechtsgleichheit (un. ganz gleichen Rechten) ἐπ᾽ ἴσοις καὶ ὁμοίοις, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. — un. der Bedingung dass … ἐφ᾽ ᾧ (τε), ἐπὶ τῷ, auch ὥστε mit *inf.*, z. B. sie gaben ihnen die Todten zurück un. der Bedingung, dass man nicht die Dörfer verbrenne ἀπέδοσαν αὐτοῖς τοὺς νεκροὺς ἐφ᾽ ᾧ (τε) μὴ καίειν τὰς κώμας, sie schlossen mit ihnen ein Bündniss un. der Bedingung, dass sie frei und unabhängig bleiben sollten συμμαχίαν ἐποιήσαντο ἐπὶ τῷ ἐλευθέροι καὶ αὐτόνομοι εἶναι. — un. dem Vorwande ἐπὶ προφάσει (auch bloss προφάσει), auch προφάσει χρώμενος od. προφασιζόμενος 3.; übr. s. Bedingung, Vorwand. — un. dem Scheine … in der That aber τῷ μὲν λόγῳ (λόγῳ μὲν) … τῷ δὲ ἔργῳ (ἔργῳ δέ), δοκῶν (προσποιούμενος) μὲν … τῇ δὲ ἀληθείᾳ u. dgl. — 4) bei Zeit- u. Massbestimmungen: ἐντός mit *gen.*, z. B. ein Mann un. 60 Jahren ἀνὴρ ἐντὸς ἑξήκοντα ἐτῶν γεγονώς, daneben ἀνὴρ οὔπω ἑξήκοντα ἔτη γεγονώς od. ἔλαττόν τι ἢ ἑξήκοντα ἔτη γεγονώς; die Männer un. 20 Jahren οἱ ἐντὸς εἴκοσιν ἐτῶν. — etwas un. 1000 Mann ὀλίγῳ ἐλάττους χιλίων, ὀλίγῳ ἀποδέοντες od. οὐ πολὺ λειπόμενοι τῶν χιλίων. — d. Propyläen der Akropolis wurden nicht un. 5 Jahren vollendet ἐξειργάσθη τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως χρόνῳ οὐκ ἐλάττονι πέντε ἐτῶν. — 5) zur Bezeichnung gleichzeitiger Zustände od. begleitender Umstände: ἐν m. *dat.*, παρά m. *acc.*, μεταξύ od. μετά m. *gen.*, ὑπό m. *gen.*, *acc.*, selten *dat.*, z. B. un. d. Essen ἐν δείπνῳ, παρὰ δεῖπνον, un. dem Trinken παρὰ πότον, ἐν (ἐπ᾽) οἴνῳ, παρ᾽ οἶνον, ἐπὶ τῇ κύλικι (ἐπὶ τῆς κύλικος, παρὰ τὴν κύλικα), mitten un. dem Gespräche μεταξὺ τῶν λόγων, un. Geschrei μετὰ βοῆς, un. Flötenspiel πρὸς od. ὑπὸ (τὸν) αὐλόν, ὑπ᾽ αὐλοῦ, seltner ὑπ᾽ αὐλῷ od. αὐλοῖς, un. Peitschenhieben ὑπὸ μαστίγων, un. Mühen μετὰ πόνων u. dgl. — Daneben gebraucht man auch *part.*, zu welchen näher bestimmend noch μεταξύ, ἅμα treten können, z. B. mitten un. dem Sprechen hielt mich d. Gedanke zurück μεταξὺ λέγοντά με ἐπέσχεν ἡ ἔννοια, un. Geschrei stürmten sie an βοῶντες αμα προσέβαλον, un. Geisselhieben sterben μαστιγούμενον ἀποθνήσκειν. — Bei Angabe eines grösseren Zeitabschnittes, in welchen ein Ereigniss fällt, setzt man ἐπί mit *gen.* od. den sogenannten *gen. abs.*, z. B. un. der Regierung des Kyros ἐπὶ Κύρου ἄρχοντος od. bloss Κύρου ἄρχοντος, un. Theseus u. den ersten Königen ἐπὶ Θησέως καὶ τῶν πρώτων βασιλέων, un. den Vorfahren ἐπὶ τῶν προγόνων. — un. den Waffen stehen ἐν ὅπλοις εἶναι. — II) mit d. *acc.*, die Bewegung bezeichnend, 1) örtlich: ὑπό m. *acc.*, auch κατά m. *gen.* (un. … hinab), z. B. sich un. die Mauern zurückziehen ἀναχωρεῖν ὑπὸ τὰ τείχη, un. das Wasser tauchen καταδύεσθαι κατὰ τοῦ ὕδατος. — Jmd. un. die Erde bringen κρύπτειν τινὰ γῇ (Jmd. bestatten), αἴτιον εἶναί τινι ἀποθανεῖν (Jmds. Tod verschulden). — un. Wasser setzen κατακλύζειν. — Jmd. un. die Augen kommen ἔρχεσθαι εἰς ὀφθαλμούς τινι u. τινος od. εἰς ὄψιν τινί. — Jmd. etw. un. die Augen sagen κατ᾽ ὀφθαλμοὺς λέγειν τινί τι. — Jmd. etw. un. die Hand (un. den Fuss) geben ὑποβάλλειν od. ὑποτίθεσθαί τινί τι. — un. Segel gehen ἀνάγεσθαι (*DM.* u. *DP.*). — 2) zur Angabe des Gelangens od. Verbreitens un. eine grössere Masse: εἰς mit *acc.*, z. B. un. die Menschen gehen ἐξέρχεσθαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, προϊέναι εἰς τὸ φανερόν; un. die Feinde gerathen ἐμπίπτειν εἰς τοὺς πολεμίους od. τοῖς πολεμίοις, περιπίπτειν τοῖς πολεμίοις. — Jmd. un. eine Klasse zählen τάττειν τινὰ εἴς τινας od. ἔν τισιν; τάττειν τινὰ εἶναί τινων; τιθέναι (u. *M.*) τινὰ εἴς τινας od. ἔν τισιν; τιθέναι τινά τινων; λογίζεσθαί τινά τινων εἶναι; seltner ἀριθμεῖν τινα ἔν τισιν od. εἴς τινας; etw. un. die Wolthaten rechnen τίθεσθαί (ἀριθμεῖν, νομίζειν) τι ἐν; εὐεργεσίας μέρει. — un. etw. gehören εἶναί τινων; auch τελεῖν εἴς τινας, sp. ἔν τισιν. — Jmd. un. d. Götter versetzen ἀνάγειν τινὰ εἰς τοὺς θεούς. — sich un. die Menge mischen προσμίγνυσθαι (*P.*) τοῖς πολλοῖς, ἐμβάλλειν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πολλούς. — un. einander bringen (mischen, rühren) συμ-, ἀνα-μιγνύναι, συγκεραννύναι, συγκυκᾶν, συνταράττειν. — etw. un. Einige vertheilen διανέμειν od. διαδιδόναι τί τισιν. — un. d. Soldaten gehen αἱρεῖσθαι τὸ στρατιωτικόν od. τὸν στρατιωτικὸν βίον. — 3) zur Bezeichnung der Unterordnung od. Abhängigkeit in einigen Redensarten, wie: un. Jmds. Gewalt kommen γίγνεσθαι ὑπό τινι od. ἐπί τινι; Jmd. un. seine Gewalt bringen ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τινα; vgl. unterwerfen, unterjochen. — Jmd. un. den Befehl Jmds. stellen ὑποτάττειν τινά τινι. — übr. vgl. untereinander, unterwegs.

Unterabtheilung ἡ ὑποδιαίρεσις (als Handlung); τὸ ὑποδιαίρεμα sp. (als Sache). — Un. machen ὑποδιαιρεῖν, minder gut ἀποδιαιρεῖν.

unterackern ὑπαροῦν.

Unteradmiral ὁ ἐπιστολεύς.

Unterarm ὁ πῆχυς, εως; auch ἡ χείρ, χειρός.

Unterbalken τὸ ἐπιστύλιον, τὸ ἐπίστυλον, ἡ ἐπιστυλίς, ίδος.

Unterbau ἡ κρηπίς, ῖδος, sp. τὸ κρηπίδωμα, τὸ ἀνάλημμα, ἡ ὑποσκευή, ὑπόστασις.

Unterbauch τὸ ὑπογάστριον, ὑπήτριον; ἡ κάτω [κοιλία.

unterbauen ὑποικοδομεῖν.

Unterbefehlshaber ὁ ὑποστράτηγος, ὕπαρχος, sp. ὑποστρατοφύλαξ, ακος; *pl.* seine Un. οἱ ὑπ᾽

αὐτὸν ἄρχοντες. — Un. auf der Flotte ὁ ἐπιστολεύς. — Un. sein ὑποστρατηγεῖν, selten ὑπάρχειν. — Amt. des Un. ἡ ὑπαρχία.

Unterbehörde ἡ ὑποτεταγμένη ἀρχή. — Jmds. Un. οἱ ὑπό τινα ἄρχοντες.

Unterbette τὸ ὑπόστρωμα, ἡ τύλη (selten τὸ τυλεῖον); τὸ κώδιον (Schafpelz).

unterbinden 1) unterbinden: ὑποδεῖν („sich un.“ *M.*). — 2) unterbinden: διαδεῖν, ἀποβροχίζειν, auch umschr. δεσμῷ ἀπείργειν od. ἀποκλείειν.

unterbleiben παραλείπεσθαι (*P.*), οὐ τελεῖσθαι (*P.*), οὐκ ἀποτελεῖσθαι (*P.*), ἄπρακτον γίγνεσθαι. — es hätte un. können οὐκ ἔδει γενέσθαι; was hätte un. sollen οὐδὲν δέον. — es soll un. ἐᾶν χρή, χαιρέτω.

unterbrechen, etw. ἐπέχειν, ἐπιλαμβάνειν, ἐφιστάναι τι (anhalten); κωλύειν τι, selten ἐγκόπτειν τινί (hemmen); ταράττειν, ἐπιταράττειν τι; ἐνοχλεῖν τινι u. τι (stören); ἀναπαύειν, διαναπαύειν τι (dazwischen aufhören machen); sp. μεσολαβεῖν τι (im Fortgange aufhalten). — d. Stillschweigen un. ῥηγνύναι φωνήν. — d. Nacht unterbrach den Kampf ἡ νὺξ ἐπέλαβε τὸ ἔργον; d. Sturm unterbrach die Seeschlacht ὁ χειμὼν διέλυσε τοὺς ναυμαχοῦντας. — eine v. Gräben unterbrochene Ebene πεδίον τάφροις διειλημμένον. — die Schlachtordnung, die Darstellung un. διασπᾶν τὴν τάξιν, τὴν διήγησιν. — den Marsch un. διαπαύεσθαι (διαναπαύεσθαι) πορευόμενον. — Jmd. im Reden un. ἐπέχειν τινὰ λέγοντα, παρενοχλεῖν τινα λέγοντα u. τινι λέγοντι, ὑποκρούειν τινά od. τὸν λόγον τινός; auch ὑπολαμβάνειν (μεταξύ; abs., bes. im *part. aor.*); sp. μεσολαβεῖν τινα. — um die Rede zu un. μεταξὺ τῶν λόγων (parenthetisch).

Unterbrechung ἡ ἐπίσχεσις (sp. ἐποχή), ἐπίστασις; ἡ κώλυσις (als Sache τὸ κώλυμα, τὸ κωλῦον); ἡ ταραχή, sp. ἐνόχλησις, ἐγκοπή; auch ἡ ἀνάπαυσις, διανάπαυσις; selten ἡ διάλειψις. — Un. in der Rede ἡ ὑπόκρουσις. — nach einer Un. von einem Jahre übernimmt er wieder die Liturgie διαλιπὼν ἐνιαυτὸν ἕνα λειτουργεῖ. — ohne Un. ἀδιαλείπτως, συνεχῶς. — Fieber mit Un. πυρετὸς διαλείπων.

unterbreiten ὑποστρωννύναι („sich, d. i. für sich un.“ *M.*).

unterbringen 1) unter Dach u. Fach bringen: ὑπάγειν τινὰ εἰς καταγώγιον; auch δέχεσθαι, ὑποδέχεσθαί τινα (aufnehmen); διατιθέναι (u. *M.*; in die rechte Ordnung bringen). — 2) Jmd. versorgen: παρασκευάζειν τινὶ τροφήν (Jmd. Unterhalt verschaffen); προξενεῖν od. εὑρίσκειν τινὶ ἔργον (Jmd. eine Beschäftigung verschaffen); auch allg. προνοεῖσθαί (*DP.*; auch προνοεῖν) τινος od. ὑπέρ τινος, πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος (für Jmd. sorgen). — seine Tochter un. ἄνδρα εὑρίσκειν τῇ θυγατρί, συνοικίζειν τὴν θυγατέρα ἀνδρί.

unterbrochen οὐ συνεχής 2., διαλείμματα ἔχων 3.; auch διειλημμένος 3. (v. etw. durchschnitten); τεταραγμένος 3. (gestört).

Unterdeck τὸ ἔνδον κατάστρωμα.

unterdessen ἐν τούτῳ, ἐν τοσούτῳ, ἐν τῷ μεταξύ (χρόνῳ), auch bloss μεταξύ; τέως.

unterdrücken 1) die Aeusserung von einer Empfindung, Leidenschaft u. dgl.: κατ-, ἐπ-έχειν τι (hemmen); κρύπτειν τι (verheimlichen); κολάζειν τι (im Zaume halten), κρατεῖν u. κρείττω γίγνεσθαί τινος, ἐπικρατεῖν τινος u. τι (Herr werden über etw., z. B. τῶν ἐπιθυμιῶν); παύειν, καταπαύειν τι (zur Ruhe bringen). — etw. in der Rede un. παραλείπειν τι, παριέναι (ἵημι) τι (ἄρρητον). — das Lachen un. κατέχειν τὸν γέλωτα od. τὸ μὴ γελᾶν. — Jmd. od. etw. un. = nicht aufkommen lassen κολούειν τινά u. τι. — ein Testament un. ὑποκλέπτειν διαθήκας. — 2) in Abhängigkeit bringen: χειροῦσθαι od. ὑποχείριον ποιεῖν; καταστρέφεσθαι; δουλοῦν, καταδουλοῦν (u. *M.*).

Unterdrücker durch die *part.* der vhg. Verba.

Unterdrückung ἡ ἐπίσχεσις, κάθεξις, κατοχή, sp. ἐποχή, κατάσχεσις; ἡ κρύψις; ἡ κόλασις; ἡ κατάπαυσις; ἡ κόλουσις; ἡ χείρωσις, καταστροφή, δούλωσις, καταδούλωσις; sp. auch ἡ ἀνασκευή (τῆς ἐπιθυμίας). — über den Unterschied, s. unterdrücken.

untere ὁ, ἡ, τὸ κάτω (κάτωθεν; dem Orte nach); ἐλάττων 2. (dem Range nach); übr. vgl. unterirdisch. — die un. Theile τὰ κάτω (κάτωθεν).

untereinander durch d. *pron. recipr.* ἀλλήλων in den entspr. Casus, z. B. sich un. streiten διαφέρεσθαι (*P.*) ἀλλήλοις od. πρὸς ἀλλήλους, sich un. lieben φιλεῖν ἀλλήλους u. dgl. — un. bringen, rühren, s. unter II) 2).

unterfangen, sich τολμᾶν, ἐπιχειρεῖν.

Unterfangen, das, ἡ τόλμα, ἐπιχείρησις; τὸ τόλμημα, ἐπιχείρημα.

Unterfeldherr ὁ ὑποστράτηγος, ὕπαρχος; seine Un. οἱ ὑπ᾽ αὐτὸν ἄρχοντες.

Unterfläche ἡ βάσις.

unterfüttern, etw. ὑπορράπτειν τί τινι.

Unterfutter τὸ ὑπερραμμένον.

Untergang 1) v. Gestirnen: ἡ δύσις (u. *pl.*); selten ἡ κατάδυσις; ἡ δυσμή (*pl.*; bes. v. d. Sonne); ἡ καταφορά (sp. auch *pl.*; v. d. Sonne). — Häufig durch Verba, z. B. vom Aufgang der Sonne bis zu ihrem Un. ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατέλλοντος μέχρι δυομένου. — 2) das Verschwinden, Vernichtung: ἡ φθορά, διαφθορά; ὁ ὄλεθρος; ἡ καθαίρεσις, ἀφάνισις, sp. ὁ ἀφανισμός, ἡ ἀπώλεια. — einer Sache den Un. bereiten ἀπολλύναι, διαφθείρειν, καθαιρεῖν, ἀφανίζειν τι; den Un. finden ἀπόλλυσθαι; διαφθείρεσθαι (*P.*), καθαιρεῖσθαι (*P.*), ἀφανίζεσθαι (*P.*). — dem Un. ganz nahe sein ἐγγύτατα θεῖν τοῦ ὀλέθρου. — dem Un. nicht unterworfen ἀνώλεθρος, ἄφθαρτος 2.

untergeben, Jmd. etw. ἐπιτρέπειν τινί τι; τάττειν od. καθιστάναι τινὰ ἐπί τινι; Einen Jmd. ὑποτάττειν τινά τινι.

untergeben *adj.*, s. unterthan. — die Un. οἱ ὑπό τινι; vgl. Diener.

untergehen 1) hinuntersinken: καταδύεσθαι, καταδύνειν (*aor.* καταδῦναι; v. Himmelskörpern u. Schiffen; im letzteren Falle auch mit κατὰ τῆς θαλάττης); δύεσθαι, δύνειν (*aor.* δῦναι; v. Himmelskörpern, auch v. Schiffen mit εἰς τὴν θάλατταν). — nicht untergehend ἀβάπτιστος 2. — un. machen καταδύειν. — 2) das Dasein verlieren: ἀπόλλυσθαι; διαφθείρεσθαι (*P.*), καθαιρεῖσθαι (*P.*); ἀφανίζεσθαι (*P.*).

untergraben 1) eig. ὑπ-, δι-ορύττειν, ὑποσκάπτειν; auch ὑπονομεύειν (durch Minen); sp. ὑπερείπειν. — 2) übtr. διορύττειν, seltner ὑπορύττειν, sp. ὑπερείπειν; auch μηχανᾶσθαι καταλύειν (καθαιρεῖν, ἀνατρέπειν), auch bloss καταλύειν, ἀνατρέπειν.

Untergrabung 1) eig. ἡ ὑπόρυξις, διόρυξις, ὑπόσκαφή sp. — 2) übtr. ἡ κατάλυσις, ἀνατροπή.

Unterhändler ὁ διάγγελος, sp. ὁ πρόξενος, προξενητής, μεσίτης. — Un. des Friedens ὁ λόγους περὶ τῆς εἰρήνης προσφέρων. — Un. sein μεσιτεύειν sp.

unterhalb κάτω u. κάτωθεν mit *gen.*; ὑπό mit *dat.* u. *acc.* — mehr un. κατωτέρω u. κατώτερον.

Unterhalt ἡ τροφή (sp. ἀποτροφή), ὁ βίος, τὰ

ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ πρὸς τὸν βίον, ἀφ' ὧν ζῇ τις; vgl. ἡ ἀγορά, τὸ σιτηρέσιον. — dauernder Un. ἡ διατροφή. — seinen Un. von etw. haben ἔχειν τὸν βίον ἔκ (ἀπό) τινος, ὁ βίος ἐστί τινι ἀπό τινος, τρέφεσθαι (*P.*) ἀπό τινος, ζῆν ἀπό τινος. — sich seinen Un. mit od. durch etw. verschaffen (erwerben) βίον ποιεῖσθαι (κτᾶσθαι, συλλέγεσθαι) ἀπό τινος, βίον πορίζεσθαι ἔκ τινος. — Jmd. seinen Un. verschaffen παρέχειν τινὶ τροφήν od. βίον, παρασκευάζειν τινὶ τροφήν.

unterhalten 1) unterhalten: ὑπέχειν τί τινι. — 2) unterhalten *a*) bewirken, dass etw. fortdauert: σῴζειν, διασῴζειν τι (einen Gegenstand, auch einen Zustand; u. in dem letzteren Falle auch: φυλάττειν, διαφυλάττειν); τρέφειν τινά, τροφὴν παρέχειν τινί (etw. Lebendes), vgl. halten I) 2) *b*). — Feuer un. σῴζειν od. τρέφειν πῦρ (φλόγα). — ein Bauwerk un. ἐπισκευάζειν οἰκοδόμημα. — die Freundschaft mit Jmd. un. διαφυλάττειν φιλίαν πρός τινα, διατελεῖν φίλον ὄντα τινί. *b*) die Aufmerksamkeit Jmds. beschäftigen: διατριβὴν (εὐθυμίαν, τέρψιν) παρέχειν τινί; τέρπειν (εὐφραίνειν, ψυχαγωγεῖν) τινα, sp. διάγειν τινά. — sich mit etw. un. διατρίβειν ἔν (ἐπί, πρός) τινι, περί (ἀμφί, πρός) τι, auch m. *part.*; τέρπεσθαί τινι; εὐφραίνεσθαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, διά τινος; ψυχαγωγεῖσθαί (*P.*) τινι, ἐπί τινι. — sich mit Jmd. un. διατρίβειν (διατριβὴν) μετά τινος, ὁμιλεῖν τινι, über etw. διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα περί τινος, διαμυθολογεῖν πρός τινα περί τινος; sich eifrig mit Jmd. un. σπουδαιολογεῖν (u. *M.*) πρός τινα. — **unterhaltend** ἐπίχαρις, ι, *gen.* ιτος; χαρίεις 3.; ψυχαγωγός 2.; v. Pers. εὐτράπελος 2., ἀστεῖος 3., γλυκύς 3.

Unterhaltung 1) das Erhalten: τὸ σῴζειν, διαφυλάττειν; ἡ σωτηρία, φυλακή; v. lebenden Wesen ἡ τροφή, θρέψις, τὸ τρέφειν, τὸ τὰ ἐπιτήδεια πορίζειν u. dgl. — Un. eines Bauwerkes ἡ ἐπισκευή. — 2) Zeitverkürzung: ἡ διατριβή, διαγωγή, τέρψις, durch Gespräch ἡ ὁμιλία, συνουσία, διάλεξις, ὁ διάλογος, οἱ λόγοι. — musikalische od. deklamatorische Un. τὸ ἀκρόαμα. — eine Un. führen über etw. λόγους ποιεῖσθαι od. διαλέγεσθαι (*DP.*) περί τινος. — eine Un. anknüpfen über etw. λόγον ἐμβάλλειν περί τινος; mit Jmd. εἰς λόγους ἐλθεῖν od. ἀφικέσθαι τινί. — Un. gewähren διατριβὴν (εὐθυμίαν, τέρψιν) παρέχειν. — Gegenstand der Un. ἡ διατριβή, ἡ διαγωγή, τὸ ἔργον, τὸ ὁμίλημα.

Unterhaltungskosten τὰ εἰς τὴν ἐπισκευὴν ἀναλωθέντα χρήματα (für in Stand Haltung); αἱ περὶ τὴν τροφὴν δαπάναι, τὰ τῆς τροφῆς (für Beschaffung des Unterhaltes).

unterhandeln, mit Jmd. wegen od. über etw. λόγους ποιεῖσθαι πρός τινα περί τινος, εἰς λόγους συμβαίνειν τινὶ περί τινος, διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα περί τινος; πράττειν πρός τινά τι, διαπράττεσθαι πρός τινα περί τινος, χρηματίζειν τινὶ u. πρός τινα περί τινος (diese drei bes. von politischen, diplomatischen Unterhandlungen); durch einen Herold mit Jmd. un. διακηρυκεύεσθαί τινι, ἐπικηρυκεύεσθαί τινι u. πρός τινα, über etw. περί τινος.

Unterhandlung οἱ λόγοι; diplomatische Un. ὁ χρηματισμός sp.; Un. durch einen Herold ἡ ἐπικηρυκεία. — Un. mit Jmd. anknüpfen ἔρχεσθαι od. συμβαίνειν εἰς λόγους τινί, λόγους προσφέρειν τινί, durch einen Herold ἐπικηρυκεύεσθαί τινι u. πρός τινα; Un. mit einander anknüpfen εἰς λόγους συνέρχεσθαι ἀλλήλοις. — Un. pflegen mit Jmd., s. unterhandeln. — sich mit Jmd. in Un. einlassen συμβαίνειν εἰς λόγους τινί, προσδέχεσθαι λόγους παρά τινος, auch δέχεσθαι od. προσίεσθαι τοὺς παρά τινος πεμφθέντας. — die Un. mit Jmd. abbrechen οὐκέτι εἰς λόγους συνέρχεσθαί τινι, ἄπρακτον ἀποπέμπειν τινά. — es finden Un. über etw. Statt λόγοι γίγνονται περί τινος. — auf dem Wege von Un. διὰ λόγων; vgl. ὁμολογίᾳ (καθ' ὁμολογίαν).

Unterhauptmann ὁ ὑπολόχαγος.

Unterhemd ὁ χιτωνίσκος (bei Männern); τὸ χιτώνιον (bei Frauen).

unterhöhlen ὑποκοιλαίνειν sp.; gew. ὑπορύττειν.

unterjochen δουλοῦν, καταδουλοῦν (u. *M.*); ἀνδραποδίζειν, gew. ἐξανδραποδίζειν (u. *M.*); übr. vgl. unterwerfen. — wieder un. ἀναδουλοῦν sp.

Unterjochung ἡ δούλωσις, καταδούλωσις; ἡ ἀνδραπόδισις, ἐξανδραπόδισις, ὁ ἀνδραποδισμός, ἐξανδραποδισμός.

unterirdisch καταγειος, ὑπόγειος 2. (ion. u. sp. καταγαιος, ὑπόγαιος 2.); χθόνιος 3., selten καταχθόνιος, ὑποχθόνιος 2.; auch ὁ, ἡ, τὸ ὑπὸ od. κατὰ γῆς. — un. Götter οἱ χθόνιοι (θεοί); poet. οἱ νέρτεροι (übh. die Un.). — un. Gang ὁ ὑπόνομος, sp. ἡ ὑπονομή; durch un. Gänge ὑπονομηδόν. — un. Gänge anlegen ὑπονομεύειν. — un. Feuer πῦρ γηγενές.

Unterkehle τὸ ὑπὸ τῷ γενείῳ od. ὑπὸ τὸ γένειον.

Unterkiefer ἡ κάτω γνάθος.

Unterkinn, s. Unterkehle.

Unterkleid ὁ χιτών, ῶνος; unter dem Panzer ὁ ὑποδύτης sp. — ein Un. mit einem Aermel od. ohne Aermel ἡ ἐξωμίς, ίδος; Verfertiger von solchen Un. ὁ ἐξωμιδοποιός; Verfertigung von solchen Un. ἡ ἐξωμιδοποιία.

Unterkönig ὁ ἔπαρχος, vgl. ὁ σατράπης.

unterköthig ὕπουλος, ὑπόπυος, sp. ὑπόνομος 2.

unterkommen = ein Unterkommen finden, s. d. f. W.

Unterkommen 1) Obdach: ἡ ὑποδοχή. — ein Un. bei Jmd. finden ὑποδοχῆς od. ξενίας τυγχάνειν παρά τινος u. παρά τινι. — 2) Versorgung: ὁ βίος. — ein Un. finden βίον εὑρίσκεσθαι od. κτᾶσθαι. — ein gutes Un. haben βίον ἔχειν ἱκανόν.

unterkriechen ὑποδύεσθαι (ὑποδῦναι) ὑπό τι, selten ὑποδ. τι.

unterkriegen, Jmd. περιγίγνεσθαί τινος, κρατεῖν od. κρείττω γίγνεσθαί τινος, κατεργάζεσθαί τινα.

Unterlage ἡ ὑπόθεσις (sp. τὸ ὑπόθεμα, ὑπόθημα, ἡ ὑπόστασις), ἡ βάσις, τὸ βάθρον (allg.); τὸ ὑπέρεισμα (untergesetzte Stütze); τὸ ὑπόστρωμα (das Untergestreute); Un. des Hebels τὸ ὑπομόχλιον.

Unterlass; ohne Un., s. unaufhörlich.

unterlassen παρα-, ἀπο-, ἐκ-, κατα-λείπειν τι; ἐλλείπειν u. ἀνιέναι (ἵημι) τι od. m. *part.*; διαλείπειν m. *part.*; ἀφιέναι τι; μεθιέναι u. παριέναι τι od. m. *inf.*; οὐ ποιεῖν τι; ἐᾶν τι od. ποιεῖν τι; παύεσθαι od. λήγειν τινός od. ποιοῦντά τι; auch φείδεσθαί τινος od. m. *inf.* — ich kann nicht un. zu lachen οὐ δύναμαι μὴ οὐ γελᾶν. — unterlass' es ja nicht μὴ ἄλλως ποίει. — aus Scham un. ἀπαισχύνεσθαι; aus Feigheit un. ἀποδειλιᾶν τι od. m. *inf.*

Unterlassung ἡ παράλειψις, ἔλλειψις; Un. von Uebungen ἡ ἀνασκησία sp.

unterlaufen 1) eig. ὑποτρέχειν τι od. ὑπό τι. — Jmd. (beim Ringen) un. μέσον λαμβάνειν τινά. — 2) mit Blut un.: πελιτνὸν od. ὕφαιμον γίγνεσθαι; πελιτνοῦσθαι (πελιδνοῦσθαι), auch πελιοῦσθαι, πελιαίνεσθαι (*P.*). — das Un. mit Blut

ἡ πελίωσις. — mit Blut un. (*adj.*) πελιτνός (πελιδνός), πελιός 3. — mit Blut un. Stelle τὸ πελίωμα, πελίτνωμα (πελίδνωμα), τὸ ἐκχύμωμα, ἡ ἐκχύμωσις, πελίωσις, τὸ ὑπώπιον, ὁ αἱμάλωψ, ωπος. — eine mit Blut un. Stelle bilden ἐκχυμοῦσθαι (*P.*). — 3) es läuft etw. mit unter: παρεμπίπτει τι. — etw. mit un. lassen ἐγκαταμιγνύναι τι.

Unterlefze, s. Unterlippe.

unterlegen ὑποτιθέναι, ὑποβάλλειν; ὑπερείδειν (unterstützen); ὑποστρωννύναι (unterstreuen). — Jmd. eine Absicht un. ἐπιφέρειν od. ἀνατιθέναι τινὶ ὡς βούλεται ... — mit untergelegten Pferden reisen τοὺς ἵππους κατὰ σταθμοὺς ἀλλάττοντα ποιεῖσθαι τὴν πορείαν.

Unterlehrer ὁ ὑποδιδάσκαλος; vgl. ὁ χαμαιδιδάσκαλος sp.

Unterleib τὸ ἦτρον, ὑπήτριον, ὑπογάστριον, ἡ κοιλία, sp. τὸ ὑποκοίλιον; der Un. mit den Eingeweiden τὸ ὑποχόνδριον (u. *pl.*). — den Un. betreffend ὑπογάστριος 2. — am Un. leidend ὑποχονδριακός 3.

unterliegen, Jmd. od. einer Sache ἡττᾶσθαί (*DP.*) τινος u. ὑπό τινος, ἥττω εἶναι od. γίγνεσθαί τινος, κρατεῖσθαι od. νικᾶσθαι (*P.*) ὑπό τινος, ὑπείκειν τινί. — dem Schmerze, den Anstrengungen un. ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν) ὑπ' ἀλγηδόνος, ὑπὸ πόνων od. ἀλγοῦντα, πονοῦντα. — einer Krankheit un. ἀπόλλυσθαι od. διαφθείρεσθαι (*P.*) ὑπὸ νόσου. — es unterliegt etw. vielem Zweifel πολλὰς ἀπορίας ἔχει τι; vgl. Zweifel.

Unterliegen, das, ἡ ἧττα.

Unterlippe τὸ κάτω χεῖλος.

untermalen ὑπογράφειν („sich un." durch d. *M.*).

Untermalung ἡ ὑπογραφή.

untermauern ὑποικοδομεῖν; vgl. ὑποτειχίζειν.

Untermauern, das, ἡ ὑποτείχισις od. Verba.

untermengen, etw. mit etw. ὑπο-, ἐγκαταμιγνύναι τί τινι; ἀναμιγνύναι u. ἀνακεραννύναι τί τινι od. πρός τι; προσμιγνύναι τί τινι. — **untermengt** ἀναμεμιγμένος, πεφυρμένος 3.; *adv.* ἀναμίξ, φύρδην, εἰκῇ.

Untermengung ἡ ἀνάμιξις sp., gew. Verba.

unterminieren ὑπονομεύειν, auch ὑπ-, δι-ορύττειν, sp. ὑποταφρεύειν, ἀνακρεμαννύναι ὀρύγμασιν. — **unterminiert** ὑπόνομος 2. — der unterminiert ὁ ὑπονομευτής, διορυκτής sp.

Unterminierung ἡ ὑπόρυξις, auch ἡ διόρυξις, τὸ διόρυγμα. — zur Un. geschickt ὑπορυκτικός 3.

untermischen, s. untermengen.

unternähen ὑπορράπτειν τί τινι.

unternehmen, etw. ἐπιχειρεῖν u. ἐγχειρεῖν τινι; ἅπτεσθαι u. ἀνθάπτεσθαί τινος; ἐπιτίθεσθαι u. ἐπιβάλλεσθαί τινι od. m. *inf.*; ἐνίστασθαι u. ὑφίστασθαί τι; ὁρμᾶσθαι (*DP.*) πρός (ἐπί, εἰς) τι; πειρᾶσθαί (*DP.*) τινος od. m. *inf.*; auch bloss πράττειν τι; ποιεῖσθαί τι, z. B. einen Feldzug un. ποιεῖσθαι στρατείαν. — etw. für Lohn un. ἐργολαβεῖν (sp. *M.*) τι. — etw. gegen Jmd. un. πράττειν τι κατά τινος, ἐπιχειρεῖν u. ἐπιτίθεσθαί τινι; um Lohn ἐργολαβεῖν κατά τινος od. ἐπί τινα. — nichts un. ἡσυχίαν od. σχολὴν ἄγειν; σχολάζειν; ἀργεῖν.

Unternehmen, das, s. Unternehmung.

unternehmend δραστήριος 2.; δραστικός 3.; πρακτικός 3.; vgl. kühn.

Unternehmer ὁ ἐπιχειρητής, ἐγχειρητής od. durch d. *part.* der Verba unter „unternehmen". — Un. um Lohn ὁ ἐργολάβος.

Unternehmung 1) als Handlung: ἡ ἐπιχείρησις, sp. ἐγχείρησις; auch ἡ ἐπιβολή; ἡ ὁρμή; ἡ πεῖρα; sp. ἡ ὑπόθεσις. — Un. für Lohn ἡ ἐργολαβία. — zu Un. gehörig od. geschickt ἐγχειρητικός, ἐπιχειρητικός 3. — 2) als Sache: τὸ ἐπιχείρημα, ἐγχείρημα, τὸ ἔργον, τὸ πρᾶγμα, ἡ πρᾶξις. — kriegerische Un. ἡ πολεμικὴ πρᾶξις, ἡ στρατεία, ὁ στόλος. — eine Un. gegen Jmd. machen στρατεύεσθαι ἐπί τινα. — eine Un. auf etw. machen πειρᾶσθαί (*DP.*) τινος. — glückliche Un. τὸ κατόρθωμα, εὐπράγημα sp.; Glück bei Un. ἡ εὐπραγία. — glücklich sein bei einer Un. κατορθοῦν τι, ἔν τινι, περί τι, sp. τινι; auch εὐπραγεῖν. — es misslingt mir eine Un. ἀποτυγχάνω τινὸς ᾧ ἐνεχείρησα u. dgl. Umschr.

Unternehmungsgeist τὸ δραστήριον (sp. ἡ δραστηριότης); sp. ἡ μεγαλοπραγμοσύνη; vgl. Kühnheit. [3., μεγαλοπράγμων 2.

unternehmungslustig δραστήριος 2., δραστικός

Unteroffizier, etwa ὁ πεντεκοστήρ, ῆρος, ὁ πεντηκόνταρχος (der 50 Mann kommandiert); ὁ δεκάδαρχος, selten δεκαδάρχης (der 10 Mann kommandiert); ὁ πεμπάδαρχος (der fünf Mann kommandiert).

unterordnen, Jmd. Einem ὑποτάττειν τινά τινι; ποιεῖν τινα ὑπό od. ἐπί τινι. — sich Einem od. etw. un. ὑποτάττειν ἑαυτόν τινι, ὑποτάττεσθαί τινι, ὑποβάλλειν ἑαυτόν τινι u. ὑπό τι. — Jmd. untergeordnet sein ὑποτετάχθαι τινί, εἶναι ὑπό od. ἐπί τινι. — eine untergeordnete Sache πρᾶγμα οὐ πολλοῦ ἄξιον, πρᾶγμα φαῦλον.

Unterordnung 1) das Unterordnen: ἡ ὑπόταξις, ὑποταγή sp., besser Verba. — 2) das Untergeordnetsein: τὸ ὑποτετάχθαι; τὸ ὑπό od. ἐπί τινι [εἶναι.

unterpfählen ὑπερείδειν χάραξιν.

unterpfändlich ἐν ἐνεχύρου od. ὑποθήκης μέρει.

Unterpfand τὸ ἀποτίμημα; übr. vgl. Pfand. — etw. als Un. geben ἀποτιμᾶν τι; als Un. dienen ἀποτιμᾶσθαι (*P.*), auch ὁμηρεύειν (v. Geiseln); sich etw. als Un. geben lassen ἀποτιμᾶσθαί (*M.*) τι. — als Un. gegeben ἀπότιμος 2. — das Geben als Un. ἡ ἀποτίμησις. — der etw. als Un. empfängt ὁ ἀποτιμητής sp. — Un. der Treue τὸ πιστόν. — sich gegenseitig Un. der Treue geben πιστὰ διδόναι καὶ λαμβάνειν. — etw. als Un. seiner Rettung annehmen σύμβολον τῆς αὐτοῦ σωτηρίας ποιεῖσθαί τι.

unterpflügen ὑπαροῦν.

unterreden, sich mit Jmd. διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι od. πρός τινα, διαμυθολογεῖν πρός τινα, κοινολογεῖσθαί τινι u. πρός τινα, ἔντευξιν ποιεῖσθαί τινι, ἐντυγχάνειν τινί, συνέρχεσθαι εἰς λόγους τινί, διατρίβειν μετά τινος, ὁμιλεῖν τινι.

Unterredung ὁ διάλογος (sp. διαλογισμός), οἱ (κοινοὶ) λόγοι, ἡ κοινολογία, ἡ ἔντευξις, ἡ ὁμιλία. — wissenschaftliche Un. ἡ διατριβή, διάλεξις; eine wissenschaftliche Un. pflegen διαλογίζεσθαι. — eine Un. mit Jmd. halten, s. unterreden.

Unterricht 1) das Unterrichten: ἡ παιδεία, παίδευσις, διδασκαλία, διδαχή, διατριβή, selten ἡ παραγγελία, ion. u. sp. ἡ κατήχησις. — Un. in den Anfangsgründen ἡ στοιχείωσις sp. — der frühen Un. genossen hat παιδομαθής 2.; der späten Un. geniesst ὀψιμαθής 2.; später Un. ἡ ὀψιμαθία; späten Un. geniessen ὀψιμαθεῖν. — Jmd. Un. ertheilen in etw., s. unterrichten 1). — Un. bei Jmd. nehmen φοιτᾶν πρός od. παρά τινα, selten προσφοιτᾶν τινι; auch χρῆσθαί τινι διδασκάλῳ. — Un. bei Jmd. haben παιδεύεσθαι od. διδάσκεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, συνεῖναι od. ὁμιλεῖν τινι, διατρίβειν μετά τινος. — Jmd. durch Un. od. im Un. weiter bringen προδιδάσκειν τινά. — 2) die Kenntnisse, welche man Jmd. beibringt: ἡ παιδεία, παίδευσις, τὸ παίδευμα, δίδαγμα, ἡ μάθησις, τὸ μάθημα.

unterrichten 1) Jmd. in etw.: *διδάσκειν τινά τι* od. *ποιεῖν τι*; *παιδεύειν τινὰ ἔν τινι* (*περί τι*), *τινά τι* od. *ποιεῖν τι*; auch *διδασκαλίαν ποιεῖσθαι* od. *παρέχειν*, sp. *κατηχεῖν*. — in den Anfangsgründen un. *στοιχειοῦν*, *καταστοιχειοῦν*, *καταστοιχίζειν* sp.; besser *διδάσκειν τινὰ τὰ στοιχεῖα*. — Jmd. in etw. un. lassen *διδάσκεσθαί τινά τι*. — Jmd. noch weiter un. *ἐπιδιδάσκειν τινά*. — **unterrichtet** *παιδευτός*, *πεπαιδευμένος* 3., in etw. *ἔμπειρος* (2.) *τινος* u. *περί τι* od. *περί τινος*; un. sein in etw. *ἐπίστασθαί τι*, *ἔμπειρον εἶναι* od. *ἐμπείρως ἔχειν τινός*; genau in etw. un. sein *ἐξεπίστασθαί τι*. — der unterrichtet *ὁ παιδευτής*. — 2) Jmd. von etw.: *φράζειν*, *δηλοῦν τινί τι*. — **unterrichtet** *εἰδώς* 3.; von etw. un. sein *εἰδέναι τι*; nicht un. sein von etw. *ἀγνοεῖν τι* u. *περί τινος*; recht un. sein von etw. *τἀληθῆ εἰδέναι περί τινος*.

Unterrichten, das, s. Unterricht 1). — zum Un. gehörig od. geschickt *παιδευτικός* 3.

Unterrichtsgegenstand *τὸ παίδευμα*, *ἡ μάθησις*, *τὸ μάθημα*.

Unterrichtswesen *τὰ περὶ τὴν παιδείαν*.

Unterrock *ὁ χιτών, ῶνος*; vgl. *τὸ χιτώνιον*.

untersagen, Jmd. etw. *ἀπαγορεύειν τινὶ* (*τινὰ*) *μὴ ποιεῖν τι*; vgl. verbieten. — **untersagt** *ἀπόρρητος* 2. [*τὸ ἀπαγόρευμα*.

Untersagung *ἡ ἀπόρρησις*, sp. *ἡ ἀπαγόρευσις*,

Untersatz *ἡ ὑπόθεσις*, sp. *τὸ ὑπόθεμα*, *ὑπόθημα*, *ὑπόστημα*, *ἡ ὑπόστασις*; auch *τὸ βάθρον*; *τὸ ἔρεισμα*, *ὑπέρεισμα*, sp. *ὑποστήριγμα* (Stütze).

unterscharren, etw. (unter die Erde) *κατορύττειν τι*; *κρύπτειν τι γῇ*.

unterscheiden, etw. mit den Augen *διορᾶν τι*; mit dem Geiste *διαιρεῖν* (u. *M.*), *διακρίνειν* (u. *M.*) *τι*; etw. von etw. *διορίζειν τί τινος* u. *ἀπό τινος*, auch *πρός τι*; *διαγιγνώσκειν τι πρός τι*. — genau un. *διευκρινεῖν*. — durch Zeichen un. *σημείοις διαλαμβάνειν*. — sich von Jmd. od. etw. in etw. un. *διαφέρειν τινός* (sp. *παρά τινα*) *τινι* u. *τι*, *ἔν* u. *ἐπί τινι*, *εἴς* (*κατά*, *πρός*) *τι*; *διαλλάττειν τινός τι* u. *τινι*; *διίστασθαί* (*διαστῆναι*) *τινος*, *παραλλάττειν τινός*. — leicht zu un. *εὐκρινής*, *εὐδιάγνωστος*, *εὐδιάκριτος* 2.; schwer zu un. *δυσκρινής*, *δύσκριτος*, *δυσδιάγνωστος*, *δυσδιάκριτος* 2.; nicht zu un. *ἀδιάκριτος*, *ἀδιάγνωστος* 2. — die Kunst zu un. *ἡ διακριτική*.

Unterscheiden, das, s. d. f. W. — zum Un. dienlich od. geschickt *διαιρετικός*, *διακριτικός*, *διαγνωστικός* 3.

Unterscheidung *ἡ διαίρεσις*, *διόρισις*, *ὁ διορισμός*, *ἡ διάκρισις*, *διάγνωσις*.

Unterscheidungszeichen *τὸ διακριτικὸν σημεῖον*.

Unterschenkel *ἡ κνήμη*.

unterschieben *ὑποβάλλειν* (auch übtr. *παῖδα*), *ὑποτιθέναι* („sich un." durch d. *M.*). — sich un. lassen *ὑποβάλλεσθαι*. — Jmd. die Absicht un. dass ... *καταψεύδεσθαί τινος ὡς βούλεται* ... — **untergeschoben** *ὑποβολιμαῖος* 3. (v. Kindern); *νόθος* 3. u. 2. (v. Schriftwerken). — un. sein *νοθεύεσθαι* (*P.*) sp.

Unterschieben, das, *ἡ ὑποβολή* (auch übtr. *παιδός*); *ἡ ὑπόθεσις*.

Unterschied *ἡ διαφορά*, *τὸ διάφορον* (u. *pl.*), *τὸ διαφέρον, οντος*, *ἡ διαφορότης*, *διάστασις*, sp. *διαφορία*; auch *ἡ ἀνομοιότης* (Ungleichheit), *ἡ παραλλαγή*, sp. *τὸ παράλλαγμα*; selten *τὸ μέσον*. — mit Un. *διαφόρως*. — ohne Un. *ἀδιαφόρως*, *ἀδιακρίτως*; sie tödteten Alle ohne Un. *ἀπέκτειναν ἅπαντας ὅτῳ ἐντύχοιεν* od. *οὐδενὸς φειδόμενοι*. — es macht einen Un. *διαφέρει*; es macht einen grossen Un., es ist ein grosser Un. *πολὺ διαφέρει*. — es macht keinen Un. für Jmd. *οὐδὲν διαφέρει τινί*. — es macht keinen geringen Un., ob sich die Sache so od. anders verhält *οὐ σμικρόν τι παραλλάττει οὕτως ἔχον ἢ ἄλλως*. — ich finde keinen Un. darin ... *οὐκ οἶδ' ὅ τι διαφέρει* ... — einen Un. machen zwischen etw. *ἡγεῖσθαί τι διαφέρειν τινός*. — es ist ein grosser Un. zwischen Thieren u. Pflanzen *μέγα διαφέρει ἀλλήλων τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά*; was ist für ein Un. zwischen einem Zürnenden u. einem Wahnsinnigen? *τί διαφέρει ὁ ὀργιζόμενος τοῦ μαινομένου;* — es ist ein sehr grosser Un. zwischen sagen u. thun *πλεῖστον κεχώρισται τό τε λέγειν καὶ τὸ πράττειν*. — es ist ein himmelweiter Un. zwischen sehen u. hören *οὐράνιον ὅσον* (od. *τὸ πᾶν*) *διαφέρει τό τε ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν*.

unterschieden, s. verschieden 1). [schiedenartig.

unterschiedlich, s. verschieden 2) u. vgl. ver-

unterschlagen 1) unterschlagen, Jmd. ein Bein: *ὑποσκελίζειν*, sp. *πτερνίζειν τινά*; auch *στρέφειν τινὶ ἕδραν*. — 2) unterschlagen: *ὑφαιρεῖσθαι*, *σφετερίζεσθαι*, *νοσφίζεσθαι*, *κλέπτειν*, *διακλέπτειν*, selten *ὑπο-*, *ὑπεκ-κλέπτειν*.

Unterschlagung 1) eines Beines: *ὁ ὑποσκελισμός*, *πτερνισμός*; besser Verba. — 2) v. Geld: *ἡ ὑφαίρεσις*, *ὁ σφετερισμός*, *νοσφισμός*; *ἡ κλοπή*, *κλωπεία*.

Unterschleif = das Unterschlagen 2); als Sache *τὸ κλέμμα*, *τὰ κλαπέντα*. — einen Un. machen, s. unterschlagen 2).

unterschreiben *ὑπογράφειν*; etw. un. *ὑπογράφεσθαί τι*; bildl. = beipflichten, billigen, w. s. — sich un. *ἐπιβάλλειν* (*ἐπι-*, *προσ-γράφειν*) *τὸ αὑτοῦ ὄνομα* (auf etw. *τινί*), sp. *ὑποσημαίνεσθαι*, *ὑποσημειοῦσθαι*.

Unterschreiben, das, *ἡ ὑπογραφή*.

Unterschreiber *ὁ ὑπογραμματεύς*. — sein Amt *ἡ ὑπογραμματεία*. — Un. sein *ὑπογραμματεύειν*.

Unterschrift *τὸ ὑπόγραμμα*, sp. *ἡ ὑπογραφή*. — die Statue hat folgende Un. *ὑπογέγραπται τῷ ἀνδριάντι τάδε*. — vgl. Aufschrift.

unterschüren, etw. *ὑφάπτειν τι*, *ὑποβάλλειν πῦρ τινι*.

unterschwären *ὑποπυΐσκεσθαι* (*P.*, sp. *A.*).

Unterschwelle *ὁ ὀδός*; vgl. Schwelle.

Untersegel *τὸ κάτω ἱστίον*.

Unterseite *τὰ κάτω*. [*δύειν*.

untersenken *καθιέναι*; in eine Flüssigkeit *κατα-*

Untersenkung *ἡ κάθεσις*.

untersetzen *ὑποτιθέναι*, *ὑφιστάναι*, *ὑποβάλλειν*. — untergesetzt sein *ὑποκεῖσθαι*.

untersiegeln, etw. *ἐπιβάλλειν τινὶ σφραγῖδα*; *ἐπισφραγίζεσθαι*, *κατασφραγίζειν τι*; *κατασημαίνειν* (u. *M.*) *τι*.

Untersiegelung *ἡ ἐπισφράγισις* sp.; besser Verba.

untersinken *δύεσθαι*, *κατα-*, *ὑπο-δύεσθαι*

Untersinken, das, *ἡ κατάδυσις*. [(-*δῦναι*).

unterspannen, etw. *ὑποτείνειν τί τινι*.

unterspülen *ὑποκλύζειν*.

unterst, zu un. *κατωτάτω*; od. durch d. *adj.* *ἔσχατος*, *τελευταῖος* 3.

Unterstadt *ἡ κάτω πόλις*.

unterstämmen, etw. *ὑπερείδειν τινί τι*.

Unterstämmung *ἡ ὑπέρεισις* sp.; besser d. Ver-

Unterstatthalter *ὁ ὕπαρχος*. [bum.

unterste *ὁ, ἡ, τὸ κατωτάτω*; *τελευταῖος*, *ἔσχατος* 3.

unterstecken, etw. *ὑποβάλλειν τινί τι*; vgl. verbergen. — Soldaten un. *ἀναμιγνύναι* od. *διανέμειν στρατιώτας εἰς τάξεις*.

unterstehen, sich, *τολμᾶν*, *ἀποτολμᾶν*, *ἐπιχειρεῖν*, *ὑφίστασθαι* (*ὑποστῆναι*) m. *inf.*

unterstellen, etw. *ὑφιστάναι*, *ὑποτιθέναι*, *ὑπο-*

βάλλειν, ὑπερείδειν τινί τι; übtr. unterschieben, w. s.

Untersteuermann ὁ πρωράτης, πρωρεύς. — Un. sein πρωρατεύειν. — dem Un. gehörig πρωρατικός 3. — das Schiff als Un. lenken ὑποκυβερνᾶν τῆς νεώς sp.

unterstopfen, etw. διαστοιβάζειν τί τινος, ὑποβάλλειν τί τινι.

unterstreichen, etw. ὑπογράφειν τινὶ γραμμήν; γραμμὴν ὑπό τι ἄγοντα σημαίνειν τι.

unterstreuen ὑποπάττειν; ὑποστρωννύναι.

unterstützen 1) unterstützen, etw.: ὑπερείδειν τί τινι. — 2) unterstützen etw. *a*) eig. etw. stützen od. aufrecht erhalten, als Stütze für etw. dienen: ὑποστηρίζειν τι, ἐπικουφίζειν τι; Jmd. mit der Hand un. ὑπολαμβάνειν τινά. *b*) übtr. Hülfe leisten: ἐπικουρεῖν (βοηθεῖν, ἐπιβοηθεῖν, ἐπαρκεῖν) τινι, ὠφελεῖν τινα, συλλαμβάνειν, συμπράττειν, συναγωνίζεσθαι, συνεργάζεσθαι, συνεργὸν εἶναί τινι; ὑπηρετεῖν τινι. — Jmd. bei od. in etw. un. συνεργὸν εἶναί τινί τινος, πρός od. εἴς τι; συλλαμβάνειν τινί τι u. τινος, συλλαμβάνεσθαί τινί τινος; συμπράττειν τινί τι; συναγωνίζεσθαί τινί τι; συνεπιλαμβάνεσθαί τινί τινος; συνεργάζεσθαί τινί τι od. πρός τι. — — Jmd. m. etw. un. ὑπηρετεῖν, ὑπουργεῖν, ἐπαρκεῖν, χορηγεῖν τινί τι. — etw. un. συμπράττειν, περί τινος; συνεπιλαμβάνεσθαι u. μετέχειν τινός.

Unterstützung 1) eig. ἡ ὑπέρεισις sp.; gew. Verba. — 2) übtr. ἡ ἐπικουρία, ἐπικούρησις, βοήθεια, ὠφέλεια, συνεργία; sp. ἡ ἐπάρκεια, τὸ συνέργημα. — Un. gewähren, s. unterstützen 2) *b*). — Beitrag zur Un., s. d. f. W.

Unterstützungsbeitrag ὁ ἔρανος. — Un. einsammeln ἐρανίζειν (dazu ἡ ἐράνισις, ὁ ἐρανισμός).

Unterstützungsverein ὁ ἔρανος. — Theilnehmer an einem Un. ὁ ἐρανιστής. — den Un. betreffend ἐρανικός 3. — Vorsteher eines Un. ὁ ἐρανάρχης sp.

untersuchen διακρούειν, κωδωνίζειν, διακωδωνίζειν; ἐξετάζειν (ganz vereinzelt ἐτάζειν; allg.); δοκιμάζειν (prüfen); ἐρευνᾶν τι, ἔρευναν ποιεῖσθαί τινος (durchsuchen); ζητεῖν τινος u. περί τινος, ζήτησιν ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος, ἀναζητεῖν τι (v. richterlichen u. wissenschaftlichen Untersuchungen); σκοπεῖν (u. *M.*; σκέψασθαι), διασκοπεῖν (u. *M.*), ἀνασκοπεῖν (sp. *M.*) τι u. περί τινος, ἐπισκοπεῖν (u. *M.*) τι (aufmerksam besehen; dann bes. wissenschaftlich un.); καταμανθάνειν (auskundschaften); ἀνακρίνειν τι u. τινά, ἀνάκρισιν ποιεῖσθαί τινος (vom Richter); εὐθύνειν τινά (zur Rechenschaft ziehen, vgl. Rechenschaft). — peinlich un. βασανίζειν τινά; vgl. foltern. — genau un. ἀκριβῶς ἐξετάζειν τι; ἀκριβολογεῖσθαί (sp. *A.*) τι u. περί τινος; διακριβοῦσθαι περί τινος, διακριβοῦν τι; διερευνᾶν (u. *M.*), ἐξερευνᾶν (sp. *M.*) τι; διαγιγνώσκειν τι; sp. ἐξευκρινεῖν τι. — spitzfindig un. λεπτολογεῖν (u. *M.*) περί τινος. — gemeinschaftlich mit Jmd. etw. un. ἐπισκοπεῖν τι κοινῇ μετά τινος. — mit der Sonde un., s. Sonde.

Untersuchen, das, s. Untersuchung. — zum Un. gehörig od. geschickt ἐξεταστικός, ζητητικός 3.

Untersucher ὁ ἐξεταστής, δοκιμαστής, ἐρευνητής, ζητητής: vgl. ὁ βασανιστής.

Untersuchung ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός (allg.); ἡ δοκιμασία (Prüfung); ἡ ἔρευνα (Durchsuchung); ἡ ζήτησις, ἀναζήτησις (gerichtliche u. wissenschaftliche Un.; als Sache τὸ ζήτημα); ἡ σκέψις, ἐπίσκεψις, διάσκεψις (sp. ἀνασκοπή; wissenschaftliche Un.); ἡ ἀνάκρισις (gerichtliche Un.), u. so auch ἡ δίκη. — Jmd. zur Un. ziehen καθιστάναι τινὰ εἰς δίκην od. κρίσιν, κρίνειν τινά; mit Jmd. eine Un. anstellen ἀνακρίνειν τινά; zur Un. gezogen werden ἀνακρίνεσθαι (*P.*); sich einer Un. unterziehen κρίνεσθαι (*P.*), ὑπέχειν δίκην; nachdem die Un. von ihnen beendigt war ἐπειδὴ ἀνεκρίθησαν. — Un. von rechenschaftspflichtigen Beamten u. dgl. αἱ εὔθυναι; vgl. Rechenschaftsablegung. — peinliche Un. ὁ βασανισμός. — genaue Un. ἡ ἀκριβολογία, διάγνωσις, sp. δι-, ἐξ-ερεύνησις. — genau in der Un. ἀκριβολόγος 2. — spitzfindige Un. ἡ λεπτολογία. — der spitzfindige Un. anstellt λεπτολόγος 2. — eine Un. über etw. anstellen ζήτησιν od. ἐξέτασιν ποιεῖσθαί τινος u. περί τινος, σκέψιν ποιεῖσθαι περί τινος; vgl. untersuchen. — etw. zum Gegenstande der Un. machen ὑποτίθεσθαί τι.

untertauchen 1) *tr.* etw. in etw.: βάπτειν, βαπτίζειν τι εἴς τι od. ἔν τινι, ἐμβάπτειν τι εἴς τι (sp. ἔν τινι), sp. ἐμβαπτίζειν τινί, καταβάπτειν u. καταβαπτίζειν εἴς τι; auch καταδύειν τι εἴς τι. — wiederholt un. ἀναβαπτίζειν sp. — 2) *intr.* κατα-, ὑπο-δύεσθαι (-δῦναι); vgl. tauchen. — nicht untertauchend ἀβάπτιστος 2.

Untertauchen, das, 1) *tr.* ἡ βάψις, sp. ἡ βάπτισις, ὁ βαπτισμός, καταβαπτισμός. — 2) *intr.* ἡ κατάδυσις.

Untertaucher ὁ βάπτης, sp. βαπτιστής, καταβαπτιστής.

unterthänig = unterthan, w. s.; ist es = „ganz gehorsam" πάντα πειθαρχῶν 3., πειθαρχικός 3., εὐπειθής 2. — un. sein πειθαρχεῖν, selten εὐπειθεῖν.

Unterthänigkeit ἡ ὑπόταξις sp.; ἡ δουλεία (Leibeigenschaft); ist es = „Gehorsam" ἡ πειθαρχία, εὐπείθεια. — in Un. εὐπειθῶς. — den Staat zur Un. gegen die Lakedaimonier bringen πρὸς τὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοον ἁρμόττεσθαι τὴν πολιτείαν.

unterthan ὑπήκοος, selten κατήκοος 2. (Jmd. τινός u. τινί), ὕποχος 2. (τινί), ὑποχείριος 2. u. 3. (τινί), ὑποτεταγμένος 3. (τινί), sp. ὕπαρχος 2. (τινός); auch ὁ, ἡ, τὸ ὑπό τινι; δοῦλος 3. (leibeigen). — Jmd. un. sein ὑπήκοον εἶναί τινι u. τινος, ὑποχείριον od. ὕποχον εἶναί τινι, ὑποτετάχθαι τινί, εἶναι ὑπό τινι, ἄρχεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, auch δοῦλον εἶναί τινος, δουλεύειν τινί; milder πειθαρχεῖν τινι, ὑπακούειν τινός u. τινί. — sich Jmd. un. machen ὑποχείριον ποιεῖσθαί τινα, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαί τινα; Jmd. Einem un. machen ὑποχείριον ποιεῖν τινά τινι; vgl. unterwerfen. — Keinem un. οὐδενὸς ὑπήκοος 2.; αὐτόνομος 2. (καὶ ἐλεύθερος 3.).

Unterthan, der, ὁ ὑπήκοος, ὁ ὑποτεταγμένος, ὁ ἀρχόμενος; auch ὁ δοῦλος (in den despotischen Staaten des Orientes); im *pl.* οἱ ὑπό τινι, τὸ ὑπήκοον, auch οἱ πολῖται (die Bürger). — Jmds. Un. sein ὑποτεταγμένον εἶναί τινι, εἶναι ὑπό τινι, ἄρχεσθαι (*P.*) ὑπό τινος.

Untertheil τὸ κάτω μέρος, τὸ od. τὰ κάτω; bisw. auch ὁ πούς, ποδός (z. B. bei einem Tische, Beutel).

untertreten ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι) ὑπό τι, ὑποτρέχειν ὑπό τι, auch bloss ὑποτρέχειν τι, sp. τινί.

Untertreten, das, ἡ ὑποδρομή. — Ort zum Un. ἡ ὑποδρομή, ὁ ὑπόδρομος sp., besser ἡ καταφυγή.

Untervormund ὁ δεύτερος ἐπίτροπος.

unterwärts κάτω, εἰς (πρὸς) τὰ κάτω. — un. gehend κατωφερής 2.

unterwegs κατὰ τὴν ὁδόν, ἐν τῇ ὁδῷ, κατὰ τὴν πορείαν, ἐν τῇ πορείᾳ. — Gew. durch ein *part.*, wie πορευόμενος, ἐλαύνων, πλέων 3. — un. sein πορεύεσθαι (*DP.*), ἐλαύνειν, πλεῖν. — un. lassen, s. unterlassen.

unterweisen, Unterweisung, s. unterrichten, Unterricht 1).

Unterwelt ὁ ᾅδης, τὰ κάτω, auch οἱ κάτω. — in der Un. ἐν ᾅδου. — in die Un. εἰς ᾅδου.

unterwerfen, Jmd. od. etw. κατεργάζεσθαι, δουλοῦν, καταδουλοῦν τινα u. τι; Jmd. od. etw. Einem ὑποχείριον ποιεῖν τινά od. τί τινι, ὑποτάττειν τινά τινι, ποιεῖν τινα ὑπό τινι. — sich Jmd. od. etw. un. καταστρέφεσθαι, ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, ὑποχείριον ποιεῖσθαι, χειροῦσθαι, παρίστασθαι, ὑπάγεσθαι, δουλοῦσθαι, καταδουλοῦσθαί τινα u. τι; κρατεῖν τινος. — sich Jmd. od. einer Sache un. ὑποτάττειν, ὑποβάλλειν od. διδόναι ἑαυτόν τινι, ὑποτάττεσθαι u. ὑποπίπτειν (ὑποκύπτειν) τινί; sich den Gesetzen un. πείθεσθαι (*aor. P.*) τοῖς νόμοις. — sich einer Strafe un. ὑπέχειν δίκην od. τιμωρίαν. — das Urtheil einer Revision un. τὴν ψῆφον ἀνάδικον καθιστάναι. — Jmd. der Verantwortung un. ὑπεύθυνον καθιστάναι τινά. — **unterworfen** ὑποτεταγμένος 3., vgl. unterthan. — einer Sache un. sein ἥττω εἶναί τινος, auch ἔνοχον εἶναί τινι, ἐνέχεσθαί (*P.*) τινι od. ἔν τινι; einer Sache nicht un. sein κρείττω εἶναί τινος, ἐκτὸς εἶναί τινος. — der Rechenschaft nicht un. ἀνεύθυνος 2.; Abgaben nicht un. ἀτελής 2.

Unterwerfung ἡ ὑποταγή, ὑπόταξις sp.; besser ἡ χείρωσις, δούλωσις, καταδούλωσις.

unterwinden, sich, s. unterstehen.

unterworfen, s. unterwerfen.

unterwühlen ὑπ-, δι-ορύττειν; übtr. διορύττειν, seltner ὑπορύττειν; vgl. untergraben.

unterwürfig 1) = unterthan, w. s. — Jmd. un. sein εἶναι ὑπό u. ἐπί τινι. — den Feinden seine Heimat un. machen ὑποχειρίαν ὑποτίθεσθαι τοῖς ἐχθροῖς τὴν πατρίδα. — 2) = unterthänig: πειθαρχικός 3., εὐπειθής 2., πάντα πειθαρχῶν 3.; im schlimmen Sinne=kriechend: ταπεινός 3., ἀνδραποδώδης 2. — nicht un. ἀνυπότακτος 2.; vgl. starrköpfig.

Unterwürfigkeit, s. Unterthänigkeit; im schlimmen Sinne ἡ ταπεινότης, ἀνδραποδωδία, τὸ ἀνδραποδῶδες.

unterzeichnen, etw. ὑπογράφεσθαί τι, sp. ὑποσημαίνεσθαι, ὑποσημειοῦσθαι. — etw. mit un. συσσημαίνεσθαι.

Unterzeichnung ἡ ὑπογραφή, sp. ὑποσημείωσις.

unterziehen 1) unterziehen: ὑποτείνειν, ὑποβάλλειν τί τινι. — 2) = unterwerfen, z. B. einer Revision, Verantwortung, vgl. unterwerfen. — sich einer Sache un. ὑφίστασθαι, ὑποδύεσθαι, ὑπο-, ἀνα-δέχεσθαι, ὑπομένειν, ὑπέχειν τι. — sich einer Gefahr un. κινδυνεύειν κίνδυνον, αἱρεῖσθαι κίνδυνον; vgl. Gefahr. — sich einer Besorgung un. ἐνδύεσθαι εἰς τὴν ἐπιμέλειάν τινος.

Unterzug τὸ ὑπόβλημα; τὸ ὑπέρεισμα.

unthätig ἀργός 2., ἀπράγμων, ἄπρακτος 2., ἄπονος 2., sp. ἀδρανής 2., ἄπεργος 2. — un. sein ἀργεῖν, ἀπρακτεῖν, ἡσυχίαν ἔχειν od. ἄγειν, ἡσυχάζειν.

Unthätigkeit ἡ ἀργία, ἀπραξία, ἀπονία, sp. ἀπραγία; auch ἡ ἡσυχία; politische Un. ἡ ἀπραγμοσύνη, τὸ ἄπραγμον.

Unthat, s. Missethat, Verbrechen.

untheilbar ἀμερής, ἀμέριστος 2., sp. ἀμεριαῖος 3.; auch ἀδιαίρετος, ἄτμητος, ἄτομος 2. [Neutra.

Untheilbarkeit τὸ ἀμέριστον, ἀδιαίρετον u. ä.

untheilhaft, -haftig ἄμοιρος, ἀμέτοχος 2., einer Sache τινός. — ich bin einer Sache un. οὐδὲν μετέχω od. οὐδὲν μέτεστί μοί τινος, οὐδὲν προσήκει μοί τινος, sp. ἀμοιρῶ τινος.

Untheilhaftigkeit τὸ ἄμοιρον, ἀμέτοχον.

untheilnehmend ἀσυμπαθής 2. sp.; besser ἀνελεήμων u. ἀνηλεήμων 2., σκληρός 3.

Unthier τὸ τέρας, ατος, mehr poet. τὸ κνώδαλον. — als Schimpfwort τὸ κνώδαλον, τὸ κάθαρμα.

unthunlich ἀμήχανος, ἀδύνατος, ἄπορος 2.

Unthunlichkeit ἡ ἀμηχανία, ἀπορία, τὸ ἀμήχανον, ἀδύνατον, ἄπορον.

untief ἀβαθής 2. sp.

Untiefe τὸ βράχος (nur *pl.* τὰ βράχη); τὸ τέναγος. — Untiefen haben τεναγίζειν.

untragbar, Untragbarkeit, s. unfruchtbar, Unfruchtbarkeit.

untrennbar ἀχώριστος, ἀδιαίρετος, ἀδιάσπαστος, sp. ἀδιάζευκτος, ἀδιαχώριστος 2.

untreu ἄπιστος 2. — un. werden οὐ φυλάττειν τὴν πίστιν; Jmd. un. werden ἀφίστασθαί (ἀποστῆναι) τινος, auch ἀποπηδᾶν τινος. — seiner Natur un. werden ἐξίστασθαι τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, λείπειν τὴν αὑτοῦ φύσιν; seinem Charakter un. werden ἐξίστασθαι τοῦ ἑαυτοῦ τρόπου; seinem Worte, Versprechen un. werden ψεύδεσθαι τὴν πίστιν, τὴν ὑπόσχεσιν; seiner Pflicht un. werden ἀμελεῖν τῶν δεόντων, οὐ δρᾶν τὰ δέοντα. — der Wahrheit un. werden προδιδόναι τὴν ἀλήθειαν.

Untreue ἡ ἀπιστία, τὸ ἄπιστον. — eine Un. begehen an Jmd. ἀφίστασθαί τινος, ἀπολείπειν τινά, auch προδιδόναι, καταπροδιδόναι τινά (verrathen).

untrinkbar οὐ πότιμος 2.

untröstlich ἀπαραμύθητος 2.

untrüglich ἀψευδής, sp. ἀδιάψευστος, ἄψευστος 2.; auch πιστότατος, σαφέστατος 3. (letzteres bloss v. Sachen). — un. sein ἀψευδεῖν, sp. ἀψευστεῖν (v. Pers.).

Untrüglichkeit ἡ ἀψεύδεια, τὸ ἀψευδές, ἡ σαφεστάτη πίστις.

untüchtig, s. untauglich, unfähig.

Untüchtigkeit, s. Untauglichkeit, Unfähigkeit.

Untugend ἡ κακία, πονηρία (als Beschaffenheit); τὸ ἁμάρτημα (Fehler, Vergehen); übr. vgl. Unsitte.

untugendhaft κακός, πονηρός 3.

unübergehend, s. intransitiv.

unüberlegt ἀπερίσκεπτος, ἀπρόσκεπτος, ἄσκεπτος, ἄβουλος, ἀγνώμων, ἀλόγιστος, ἀπρονόητος, ἀπροβούλευτος, ἀσύννους, ἀπροαίρετος 2., sp. ἀπρομηθής 2.; auch προπετής 2. (voreilig), αὐτοσχέδιος 3. u. 2. (aus dem Stegreife). — *adv.* ἀπερισκέπτως, ἀπροσκέπτως u. s. w.; auch εἰκῇ, ἐξ ἐπιδρομῆς, sp. ἐξ αὐτοσχεδίου, ἀβουλεί, ἀβουλεύτως. — un. handeln ἀγνωμονεῖν, ἀβουλίᾳ χρῆσθαι, sp. ἀλογιστεῖν; auch αὐτοσχεδιάζειν.

Unüberlegtheit ἡ ἀβουλία, ἀπρομήθεια, ἀγνωμοσύνη, ἀγνωσία, ἀπροαιρεσία, sp. ἀπερισκεψία, ἀλογιστία, ἀπρονοησία; auch τὸ ἀπερίσκεπτον u. ä. Neutra.

unübersehbar ἄπειρος, ἀπέραντος 2.

unübersetzbar, umschr. ὃ οὐκ ἔστι μεταφράζειν.

unübersteiglich 1) eig. ἀδιάβατος, sp. ἀνυπέρβατος 2. — 2) übtr. ἀνυπέρβλητος 2.; gew. ἄπορος, ἀμήχανος 2.

unübertrefflich ἀνυπέρβλητος 2. (in etw. εἴς τι), sp. ἀπαραμίλλητος, ἀπαράμιλλος 2.; auch πάντων κράτιστος od. ἄριστος 3., δεινότατος 3., οὐδενὸς δεύτερος 3.

unübertroffen ἀνυπέρβλητος 2. (in etw. εἴς τι). — un. dastehen ὑπερβολὴν οὐκ ἔχειν, in etw. οὐδεμίαν ὑπερβολὴν λείπειν (ἀπο-, κατα-λείπειν) τινός.

unüberwindlich ἀήττητος, ἄμαχος, ἀνίκητος, ἀνυπόστατος, ἀνυπέρβλητος, sp. ἀκαταμάχητος, ἀπεριγένητος, ἀνυπέρβατος 2.

Unüberwindlichkeit τὸ ἀήττητον, ἀνίκητον u. ä. Neutra.
unüberwunden ἀήττητος, ἀνίκητος 2.
unumgänglich 1) = ungesellig, w. s. — 2) nicht zu umgehen: ἄφυκτος, sp. ἀνέκφευκτος 2.; gew. ἀναγκαῖος 3. — es ist un. nothwendig πᾶσα od. πολλὴ ἀνάγκη (ἐστίν), παντελῶς δεῖ.
Unumgänglichkeit 1) = Ungeselligkeit, w. s. — 2) Nothwendigkeit: ἡ ἀνάγκη.
unumschränkt ἀπερίγραπτος, sp. ἀπερίγραφος, ἀπεριόριστος 2. (v. Sachen); ἀνυπεύθυνος, αὐτόνομος, sp. αὐτεξούσιος 2. (v. Pers.). — un. Herrscher ὁ αὐτοκράτωρ, ορος, ὁ δεσπότης. — un. Herrschaft ἡ αὐτοκρατορία sp., besser ἡ δεσποτεία, ἡ ἐξουσία. — un. Herrscher sein αὐτοκρατορεύειν sp., besser δεσπόζειν, δεσποτεῖν. — un. Macht ἡ ἀνεπίληπτος ἐξουσία, gew. bloss ἡ ἐξουσία; un. Macht über etw. haben αὐτοκράτορα εἶναί τινος od. περί τινος. — etw. in seine un. Gewalt bekommen κυρίως παραλαμβάνειν τι. — un. Freiheit ἡ ἄκρατος ἐλευθερία.
unumstösslich ἀμετάπτωτος, ἀσφαλής, ἀνέλεγκτος, ἀνεξέλεγκτος 2.; auch βεβαιότατος, σαφέστατος 3.
Unumstösslichkeit ἡ ἀμεταπτωσία, ἀνελεγξία sp.; besser ἡ ἀσφάλεια od. *Neutra* der vhg. *adj.*
unumwunden ἀπερικάλυπτος 2. sp.; besser ἁπλοῦς 3.; un. sprechen οὐδὲν ὑποστειλάμενον [εἰπεῖν.
unumzäunt ἄερκτος 2.
ununterbrochen ἀδιάλειπτος, ἀδιάπαυστος, sp. ἀδιάστατος, ἀδιάστικτος 2.; auch ἐνδελεχής, συνεχής 2. — un. sein συνείρειν (auch von der Zeit). — un. Fortdauer ἡ ἐνδελέχεια; un. Folge ἡ συνέχεια. — Häufig gebraucht man d. Verba διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι m. *part.*, z. B. un. arbeiten διατελεῖν πονοῦντα. — in un. Linie abziehen συνείρειν ἀπιόντας.
ununterrichtet *a*) keinen Unterricht empfangen habend: ἀπαίδευτος, ἀδίδακτος 2., ἀμαθής 2. (in etw. τινός, περί τινος, περί τι), auch ἀνήκοος 2. (τινός). *b*) keine Nachricht empfangen habend: ἀνήκοος 2., v. etw. τινός; οὐκ εἰδώς (3.) τι.
ununtersucht ἀνεξέταστος, ἄκριτος (*adv.* ἀκριτί), ἀκωδώνιστος, ἀζήτητος, ἀβασάνιστος, ἀνέλεγκτος, ἀνεξέλεγκτος 2.
ununterwürfig οὐχ ὑπήκοος 2., sp. ἀνυπότακτος 2. (nicht unterworfen); vgl. ungehorsam.
unväterlich πατρὸς ἀνάξιος 2.; auch ἄστοργος 2. (übh. lieblos).
unverächtlich ἀκαταφρόνητος 2., οὐκ ἀνάξιος 2.
unveränderlich ἀμετάβλητος, ἀμετάστροφος, ἀμετάστατος, ἀμετάπτωτος, ἀκίνητος, ἀμετακίνητος, ἀναλλοίωτος, ἀνετεροίωτος, sp. ἄτρεπτος, ἀδιάτρεπτος, ἀμετάτρεπτος, ἀμετάβολος, ἀμετάλλακτος, ἀπαράλλακτος, ἀμεταποίητος, ἀμετάθετος, ἀπαράβατος 2.; mit Rücksicht auf den Sinn ἀμετάπειστος, ἀμετάγνωστος 2. — un. sein ἀκινήτως od. ἀμετακινήτως ἔχειν.
Unveränderlichkeit ἡ ἀμεταβλησία, sp. ἀμεταπτωσία; gew. durch d. *Neutra* der vhg. *adj.*
unverändert ἀεὶ ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό; ἀεὶ ὅμοιος 3., ἀκίνητος 2.; vgl. unveränderlich. — un. lassen οὐ κινεῖν, ἀκίνητον ἐᾶν. [σθαι.
unveräusserlich, umschr. ὃ οὐκ ἔστιν ἀποδό-
unverantwortlich ἀναπολόγητος, ἀπαραίτητος 2. [αὐτοφυής 2.
unverarbeitet ἀκατέργαστος, ἀκατασκεύαστος 2.,
unverbesserlich 1) fehlerlos: τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., παντελής 2. — 2) was sich nicht bessern lässt: ἀδιόρθωτος, ἀνεπανόρθωτος 2., ἀνίατος 2.; v. Pers. ἀνουθέτητος 2.; ἀπαραμυθήτως κακός 3., ἄσωτος 2. — un. sein ἀνιάτως ἔχειν.
unverbessert ἀδιόρθωτος, ἀνεπανόρθωτος 2.
unverbindlich 1) nicht einnehmend: οὐκ ἐπίχαρις, ι, *gen.* ιτος; οὐ ψυχαγωγικός 3. — 2) nicht verpflichtend: οὐ κύριος 3. — es ist etw. für mich un. οὐκ ἐνέχομαί (*P.*) τινι.
unverblümt ἁπλοῦς 3. — un. sprechen οὐδὲν ποικίλλειν, οὐδὲν ὑποστειλάμενον λέγειν; παρρησιάζεσθαι.
unverborgen οὐκ ἀποκεκρυμμένος 3., οὐκ ἄδηλος 2.: vgl. offenbar. — es ist mir etw. un. οὐ λανθάνει μέ τι, σαφῶς ἐπίσταμαί τι; es ist mir un., dass du dieses gethan hast οὐ λανθάνεις με τοῦτο ποιήσας.
unverboten οὐκ ἀπόρρητος 2. — es ist mir etw. un. ἔξεστί μοι m. *inf.*
unverbrannt ἄκαυστος, sp. ἀκατάκαυστος 2.
unverbraucht οὐκ ἀναλωθείς od. οὐκ ἀνηλωμένος 3.; auch λοιπός 3. (übrig).
unverbrennlich ἄκαυστος, ἀφλόγιστος 2.
unverbrüchlich ἔμπεδος 2., βέβαιος 3. u. 2., auch εὐσεβής 2.; un. an der Bundesgenossenschaft festhalten ἀβλαβῶς ἐμμένειν τῇ συμμαχίᾳ.
unverbürgt ἀνεγγύητος? ἀνεχέγγυος, sp. ἀδέσποτος 2.
unverbunden ἀσύνδετος, ἀσύμπλεκτος 2. (nicht verbunden); ἄζευκτος 2. (nicht zusammengejocht); ἀνεπίδετος, ἀθεράπευτος 2. (v. Wunden).
unverdächtig ἀνύποπτος, ἀνυπόπτευτος, sp. ἀνυπονόητος 2.; πιστός 3. [πιστότης.
Unverdächtigkeit τὸ ἀνύποπτον, τὸ πιστόν; ἡ
unverdammt ἄκριτος, sp. ἀκατάκριτος 2.; auch οὐ καταδικασθείς od. οὐ καταψηφισθείς 3.
unverdaulich ἄπεπτος, δύσπεπτος 2.; ἐπιπολαστικός 3.
Unverdaulichkeit ἡ ἀπεψία, δυσπεψία; ἡ ὠμότης. — an Un. leiden ἀπεπτεῖν, δυσπεπτεῖν.
unverdaut ἄπεπτος 2., ὠμός 3.
unverdeckt ἀκάλυπτος, ἀπαρακάλυπτος, ἀκαλυφής, sp. ἀνεπικάλυπτος, ἀκάλυφος, ἄσκεπος, ἀσκέπαστος 2.
unverderblich, **unverderbt** ἀδιάφθαρτος, ἀδιάφθορος, sp. ἄφθαρτος, ἄφθορος 2.
Unverderbtheit ἡ ἀφθαρσία, ἀδιαφθορία sp.; besser τὸ ἀδιάφθαρτον u. ä. Neutra.
unverdient ἀνάξιος 2.; *adv.* ἀναξίως, παρὰ τὴν ἀξίαν, οὐ προσηκόντως; un. leiden ἀναξιοπαθεῖν sp., besser ἀνάξια πάσχειν; un. Geschick od. Leiden ἡ ἀναξιοπάθεια (selten).
unverdorben ἀδιάφθαρτος, ἀδιάφθορος, sp. ἄφθαρτος, ἄφθορος 2.; auch ἀκέραιος 2. (unversehrt).
Unverdorbenheit ἡ ἀφθαρσία, ἀδιαφθορία, ἀκεραιότης sp., besser τὸ ἀδιάφθαρτον, τὸ ἀκέραιον.
unverdreht ἀδιάστροφος, ἀδιάστρεπτος 2.
unverdrossen ἄοκνος, ἀπροφάσιστος 2., auch πρόθυμος 2., ἐθελουργός, ἐθελόπονος 2. — ganz un. μάλα προθύμως; un. arbeiten ἐθελουργεῖν sp. — un. wirken προθυμεῖσθαι (*DP.*).
Unverdrossenheit ἡ ἀοκνία (selten); ἡ προθυμία, ἐθελουργία, ἐθελοπονία.
unverdünnt ἄκρατος 2. (bes. vom Weine).
unverdungen ἀμίσθωτος 2.
unveredelt ἀνήμερος 2.; αὐτοφυής 2.
unverehelicht ἄγαμος 2. (vom Manne); ἄνανδρος, ἀνέκδοτος 2. (v. der Frau); sp. ἄζευκτος 2.
unvereidet οὐχ ὁρκωτός 3., ἀνώμοτος 2.
unvereinbar ἀσύστατος, ἀσύναπτος, ἄμικτος, ἀνάρμοστος 2. (m. etw. τινί u. πρός τι); sp. ἀσυνάρμοστος, ἀσύμμικτος, ἀσυνάρτητος, ἀνοίκειος, ἀσύνακτος, ἀκόλλητος, ἀκέραστος, ἀσύμβατος 2. — un. sein ἀναρμοστεῖν, mit etw. τινί u. πρός τι.

Unvereinbarkeit ἡ ἀναρμοστία od. d. *Neutra* der vhg. *adj.*
unvereinbarlich, s. unvereinbar.
unvereint = getrennt, s. trennen.
unverfälscht ἀκέραιος, ἄκρατος 2. (ungemischt, rein); ἀκίβδηλος, sp. ἀκιβδήλευτος 2. (v. Waaren u. Münzen; v. Waaren sp. auch ἀπαραποίητος, ἀκαπήλευτος 2.); allg. ἄδολος, sp. ἀνόθευτος 2.; vgl. übr. echt, rein, lauter.
Unverfälschtheit τὸ ἀκέραιον, ἀκίβδηλον u. ä. Neutra. [λος 2., ἁπλοῦς 3.
unverfänglich ἀνυπονόητος 2. sp.; gew. ἄδο-
unverfault ἄσηπτος, ἀσαπής 2.
unverflüchtigt ἀδιάπνευστος 2.
unvergänglich ἀδιάφθορος, ἀνώλεθρος, sp. ἄφθαρτος, ἀδιάφθαρτος, poet. u. sp. ἄφθιτος 2.; auch ἀθάνατος, ἀΐδιος, ἀγήρως, ἀγήρατος 2. — un. Ruhm, Andenken δόξα, μνήμη ἀείμνηστος.
Unvergänglichkeit ἡ ἀφθαρσία sp.; besser ἡ ἀθανασία od. *Neutra* der vhg. *adj.*
unvergesslich ἀνεπίληστος 2. sp.; ἀείμνηστος 2.
Unvergesslichkeit τὸ ἀείμνηστον; ἡ ἀθάνατος od. ἀΐδιος μνήμη.
unvergleichbar, -lich ἀσύγκριτος, δυσπαράβλητος 2. sp.; besser ἀνυπέρβλητος 2., ἐξαίρετος 2., πάντων διαφέρων 3.
unvergoldet οὐκ ἐπίχρυσος 2.
unvergolten οὐκ ἀντιδεδομένος od. ἀνταποδεδομένος 3., ἄμισθος 2.; auch ἀτιμώρητος 2. (ungerächt). — etw. un. lassen εὖ παθόντα οὐκ ἀντευεργετεῖν, ἀγαθὰ παθόντα οὐκ ἀνταποδιδόναι od. οὐκ ἀντωφελεῖν (eine Wolthat), οὐ μνησικακεῖν τινος od. περί τινος (eine Unbilde).
unvergrössert ἀναύξητος, ἀναυξής 2.
unverhältnissmässig ἀνάρμοστος, ἄρρυθμος, παράλογος, ἄμετρος 2.; auch οὐ δίκαιος 3., οὐ προσήκων 3.
Unverhältnissmässigkeit ἡ ἀναρμοστία, ἀρρυθμία, ἀμετρία.
unverhätschelt ἄθρυπτος 2.
unverharscht ἀκατούλωτος 2. sp., besser οὐκ ἀπουλωμένος 3.
unverheert ἀδῄωτος, ἀπόρθητος 2.; v. einem Lande auch ἄτμητος 2.
unverhehlt ἀπαρακάλυπτος 2.
unverheiratet, s. unverehelicht.
unverherrlicht ἀνεγκωμίαστος 2.
unverhindert ἀνεμπόδιστος 2., οὐ κεκωλυμένος 3.
unverhöhnt ἀνύβριστος 2.
unverhört ἄκριτος 2.
unverhofft ἄελπτος 2., gew. ἀνέλπιστος, ἀδόκητος, ἀπροσδόκητος 2. — *adv.* ἐξ ἀέλπτου, ἐκ δυσελπίστων, gew. ἐξ ἀπροσδοκήτου, ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου, παρ' ἐλπίδα, ἀπ' od. ἐκτὸς ἐλπίδος, ἐξ ἀπόρων. — vgl. plötzlich.
unverhohlen ἀπαρακάλυπτος, sp. ἀνυπόστολος 2. — *adv.* ἀποκεκαλυμμένως; un. sagen οὐδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν.
unverhüllt, s. unverdeckt.
unverkäuflich ἄπρατος 2.
Unverkäuflichkeit ἡ ἀπρασία.
unverkauft ἄπρατος 2.
unverkennbar ἐμφανής, ἐναργής, εἰλικρινής 2., auch φανερώτατος, σαφέστατος 3. — es ist un., dass er sich grämt δῆλός ἐστι od. φαίνεται λυπούμενος.
unverkleinert, s. unverkürzt, unversehrt.
unverknorpelt ἀσυμπώρωτος 2.
unverkürzt οὐδὲν ἐλάττων 2.; ἐντελής 2.
unverletzbar, -lich ἄσυλος 2., ὅσιος 3., sp. ἀβέβηλος, ἀπαράβατος 2.
Unverletzbarkeit, -lichkeit ἡ ἀσυλία od. *Neutra* der vhg. *adj.*
unverletzt ἄθικτος 2. poet. u. sp., ἀθιγής 2. sp.; besser ἀνέπαφος 2. — vgl. unversehrt.
Unverletztheit, s. Unversehrtheit.
unverleumdet ἀσυκοφάντητος 2.
unverlobt ἀνέγγυος 2.
unverloost ἀκλήρωτος 2.; *adv.* ἀκληρωτί.
unverloren σῶς 2. u. 3.
unvermählt, s. unverehelicht.
unvermeidlich ἄφυκτος (sp. ἄφευκτος, ἀνέκφευκτος), ἀπαραίτητος 2.; auch εἱμαρμένος, πεπρωμένος 3.; ἀναγκαῖος 3. (nothwendig). — er stirbt un. οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἀποθανεῖται, οὐκ ἔστιν ὅπως ἐκφεύξεται τὸν θάνατον, παντελῶς δεῖ αὐτὸν ἀποθανεῖν. — das un. Verhängniss τὸ εἱμαρμένον. — ein Kampf ist un. ἀνάγκη μάχεσθαι.
Unvermeidlichkeit τὸ ἀναγκαῖον, ἡ ἀνάγκη.
unvermeint, s. unvermuthet.
unvermerkt ἀναίσθητος, ἀνεπαίσθητος, sp. ἀπαρατήρητος 2.; auch ἀφανής 2., vgl. plötzlich. — *adv.* λάθρα, λεληθότως; auch durch λανθάνειν m. folg. *part.*, z. B. sie näherten sich un. ἔλαθον προσελθόντες.
unvermiethet ἀμίσθωτος 2.
unvermindert, s. unverkürzt, unversehrt.
unvermischt ἀμιγής 2. (mit etw. τινός, τινί u. πρός τι); ἄμικτος 2. (mit etw. τινί u. πρός τι); ἀνεπίμικτος 2. (mit etw. τινός); ἀκέραστος 2. (mit etw. τινός); ἀκέραιος, ἄκρατος, ἀκραιφνής 2., sp. ἀσύγχυτος, ἀπαράχυτος 2.; auch ζωρός 2. (vom Weine); auch καθαρός 3. (rein).
Unvermischtheit ἡ ἀμιξία.
unvermittelt ἀμεσίτευτος 2. sp. — die un. Gegensätze (in der Dialektik) τὰ ἄμεσα.
Unvermögen ἡ ἀδυναμία, ἀδυνασία, ἀσθένεια, sp. ἀδράνεια; vgl. Armuth. — das Un. zu sprechen ἡ τοῦ λέγειν ἀδυνασία. — sein Un. kennen συνειδέναι ἑαυτῷ ἀδυνάτῳ ὄντι.
unvermögend *a*) nicht im Stande: ἀδύνατος 2., οὐχ οἷός (3.) τε, m. *inf.* — un. sein ἀδύνατον, οὐχ οἷόν τε εἶναι, ἀδυνατεῖν, οὐκ ἔχειν m. *inf.* *b*) kraftlos: ἀδύνατος, ἀσθενής 2., sp. ἀδρανής 2. — un. sein ἀσθενεῖν. *c*) zur Zeugung unfähig: ἄγονος 2., ὁ εὐνουχίας. *d*) arm: ἀδύνατος, ἀσθενής, ἄπορος, ἄκληρος, ἀχρήματος 2.
unvermuthet ἀδόκητος, ἀπροσδόκητος, ἄλογος, παράλογος, παράδοξος, sp. ἀνυπονόητος, ἀπρονόητος 2. — *adv.* παρὰ δόξαν, παρὰ γνώμην, παρὰ λόγον, ἐξ ἀπροσδοκήτου, ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου, ἐκ τοῦ παραδόξου, sp. ἐκ παραλόγου; auch durch λανθάνειν m. *part.*, z. B. sie kamen unhin ἔλαθον αὐτοὺς παραγενόμενοι; vgl. unverhofft, plötzlich.
unvernarbt, s. unverharscht.
unvernehmlich ἀσαφής 2.
unvernünftig ἄλογος, ἀνόητος, ἀσύνετος 2. (v. Pers. u. Sachen); ἄνους, ἀλόγιστος, ἄφρων, ἀλογώδης 2. (v. Pers.).
Unvernunft ἡ ἀλογία, τὸ ἀλόγιστον, ἡ ἄνοια, ἀφροσύνη, ἀσυνεσία, τὸ ἄφρον.
unverpachtet ἀμίσθωτος 2.
unverpfändet ἀνεπιδάνειστος 2.; besser οὐκ ἀποτετιμημένος 3., οὐκ ἀπότιμος 2., vgl. ἄστικτος 2.
unverpicht ἀπίττωτος 2.
unverrichtet ἄπρακτος, ἀποίητος, ἀτελής 2. — Jmd. unverrichteter Sache ziehen lassen ἄπρακτον ἀποπέμπειν τινά; un. Sache fortgehen ἄπρακτον ἀπελθεῖν.
unverriegelt ἄκλειστος (ἄκληστος) 2.
unverringert, s. unverkürzt.

unverrückt ἀκίνητος, ἀμετακίνητος 2.; vgl. unverwandt.

unverschämt ἀναιδής, ἀναίσχυντος, sp. ἀδυσώπητος 2.; selten ἄχρωμος 2.; auch θρασύς 3., ἰταμός 3.; *adv.* auch μετ᾽ ἀναιδείας. — un. That τὸ ἀναισχύντημα. — un. sein od. handeln ἀναισχυντεῖν, ἀναιδεύεσθαι (ganz un. sein ἀπαναισχυντεῖν); gegen Jmd. καταναιδεύεσθαι u. καταναισχυντεῖν τινος sp. — un. behandelt werden ἀναισχυντεῖσθαι (*P.*). — un. genug sein, um zu sagen, dass … ἀπαναισχυντεῖν ὡς …

Unverschämtheit ἡ ἀναίδεια, ἀναισχυντία, ἰταμότης, θρασύτης.

unverschanzt ἀτείχιστος, ἀχαράκωτος, ἄφρακτος 2.

unverschleiert ἀποκεκαλυμμένος 3. (auch übtr.: un. Reden λόγοι ἀποκεκαλυμμένοι).

unverschlossen ἄκλειστος (ἄκληστος), sp. ἀδιάκλειστος 2.

unverschnitten ὁ ἐνόρχης, poet. ἔνορχος 2. — von Haaren ἄτμητος 2.

unverschont, Niemand un. lassen οὐδενὸς φείδεσθαι od. ἀπέχεσθαι.

unverschuldet 1) unverdient: ἀνάξιος 2. — un. leiden ἀνάξια πάσχειν, sp. ἀναξιοπαθεῖν; un. Leiden ἡ ἀναξιοπάθεια (selten). — vgl. unschuldig. — 2) ohne Schulden: οὐχ ὑπόχρεως 2.

unverschwiegen ἀσίγητος 2., besser οὐ σιγηλός 3.

Unverschwiegenheit ἡ ἀσιγησία sp.

unversehen u. *adv.* **unversehens,** s. unvermuthet.

unversehrt ἀκέραιος, ἀκήρατος, ἀκραιφνής, ἀβλαβής, selten ἀσινής 2.; mehr poet. ἀπήμων 2.; auch σῶς 2. u. 3.; ὁλόκληρος 2.

Unversehrtheit ἡ ἀκεραιότης, ἀβλάβεια, sp. ὁλοκληρία.

unversetzt ἀμετακίνητος 2.

unversiegbar ἀέναος 2.

unversiegelt ἀσήμαντος, auch ἀσφράγιστος 2.

unversöhnlich ἀδιάλλακτος, ἀκατάλλακτος, ἀπαραίτητος, ἄσπειστος 2. (v. Pers. u. Sachen); ἀσυγγνώμων, sp. ἀνίλαστος, ἀνεξίλαστος 2. (v. Pers.), ἄσπονδος, ἀδιάλυτος, sp. ἀμετάγνωστος 2. (v. Sachen). — einen un. Hass gegen Jmd. hegen ἀδιαλλάκτως od. ἀκαταλλάκτως ἔχειν (διακεῖσθαι) τινί u. πρός τινα. — un. Krieg gegen Jmd. führen ἀδιαλύτως πολεμεῖν τινι; sie führen einen un. Krieg mit einander πόλεμός ἐστιν αὐτοῖς ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος.

Unversöhnlichkeit τὸ ἀδιάλλακτον od. ἀκατάλλακτον.

unversorgt ἄκληρος 2., ἄπορος od. ἐνδεὴς (2.) τῶν πρὸς τὸν βίον; (v. Töchtern) ἀνέκδοτος 2.

unversperrt ἄκλειστος (ἄκληστος), ἄφρακτος 2.

unverständig ἀνόητος, ἄνους, ἀγνώμων, ἀλόγιστος, ἀσύνετος, ἄφρων 2., ἀβέλτερος 3., μωρός 3. — un. sein ἀνοηταίνειν; un. handeln ἀγνωμονεῖν.

unverständlich ἀφανής, ἄσημος, ἀσαφής 2.; ἀσύνοπτος 2. (nicht übersehbar): ἀγράμματος 2. (unartikuliert); auch ἄγνωστος, ἀδιάκριτος, δυσσύμβλητος 2.; ἀκατάληπτος 2. (unbegreiflich). — die eine ganz un. Sprache reden ἀγνωστότατοι τὴν γλῶτταν.

Unverständlichkeit ἡ ἀσάφεια.

Unverstand ἡ ἄνοια, ἀγνωμοσύνη, ἀλογιστία, ἀλογία, ἀσυνεσία, ἀφροσύνη, ἀβελτερία, ἀμαθία, μωρία (sp. ἀνοησία); τὸ ἄφρον. — mit Un. ἀλογίστως.

unversteckt φανερός 3., ἐμφανής, προφανής 2. — etw. un. lassen οὐ κρύπτειν τι.

unverstellt ἄπλαστος, sp. ἀνυπόκριτος 2.; auch ἁπλοῦς 3., αὐθέκαστος 2.

unverstümmelt ἄπηρος, ἀπήρωτος 2.; ἀρτιμελής 2.; vgl. unversehrt.

unversucht ἄγευστος 2. (nicht gekostet), ἀπείρατος (sp. ἀπείραστος) 2. (unerprobt). — nichts (kein Mittel) un. lassen εἰς πᾶν ἀφικνεῖσθαι, πάσας μηχανὰς μηχανᾶσθαι u. sprichw. πάντα κάλων ἐξιέναι (ἐκτείνειν, ἐφιέναι, κινεῖν), πάντα λίθον κινεῖν, πᾶσαν φωνὴν ἱέναι, πάσας φωνὰς ἀφιέναι; auch οὐδὲν ἀργὸν ἐᾶν.

unvertheidigt ἔρημος (2.) φρουρῶν od. φυλάκων (v. einem Platze); ἀναπολόγητος 2. (m. Worten).

unvertheilt ἀνέμητος, ἀδιανέμητος 2.

unvertilgbar ἀνεξάλειπτος, ἀνέκπλυτος 2.; ἀδιάφθορος, ἀδιάφθαρτος 2.; v. Farben ἀνεξίτηλος 2.

unverträglich *a*) v. Pers.: ἀκοινώνητος, ἄμικτος 2. (ungesellig); δυσσύμβολος 2., χαλεπός 3. (mit dem es schwer auszukommen ist); φιλαπεχθήμων (sp. φιλαπεχθής) 2., φιλόνεικος 2. (streitsüchtig, rechthaberisch). — un. sein φιλονεικεῖν, φιλονείκως u. φιλαπεχθημόνως ἔχειν. *b*) v. Sachen: ἀνάρμοστος 2. (m. etw. τινί u. πρός τι); ἀλλότριος 3. (τινός); ἐναντίος 3. (τινί); sp. ἀνοίκειος 2. (τινί u. τινός). — un. sein mit etw. ἀναρμοστεῖν τινι u. πρός τι, auch ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι.

Unverträglichkeit ἡ ἀκοινωνία, φιλαπεχθημοσύνη, φιλονεικία, χαλεπότης, sp. ἀκοινωνησία.

unverurtheilt ἄκριτος, ἀκατάκριτος, ἀδίκαστος 2.

unverwehrt ἄφρακτος, ἀφύλακτος 2.

unverwandelt ἀμετάβλητος, seltner ἀμετάβολος, ἀμετάλλακτος 2.; auch ἀναλλοίωτος, ἀνετεροίωτος 2. — s. unverändert, unveränderlich.

unverwandt ἀδιάστροφος, ἄστροφος 2.; ἀτενής 2. — mit un. Blicke ἀτενές, ἀσκαρδαμυκτί, auch ἀμεταστρεπτί; Jmd. un. ansehen ἀτενὲς ὁρᾶν εἴς τινα, sp. ἀτενίζειν εἴς od. πρός τινα, ἀσκαρδαμυκτεῖν τινα.

unverwehrt ἀκώλυτος 2. — es ist un. ἔξεστι, οὐδεὶς φθόνος, ἀνεπίφθονόν ἐστι m. folg. *inf.*

unverweilt, s. unverzüglich.

unverwelklich ἀμάραντος 2.; auch ἀγήρως, ἀγήρατος 2., ἀθάνατος 2., sp. ἀειθαλής 2.

unverwerflich ἀναπόβλητος 2. sp.; besser ἄμεμπτος, ion. u. poet. ἄμωμος 2.; auch δόκιμος 2., πιστός 3.; v. einem Zeugen bes. ἀξιόχρεως 2.

unverweslich ἄσηπτος, ἀσαπής 2.; ἀδιάφθορος, ἀδιάφθαρτος, ἄφθαρτος 2.

Unverweslichkeit ἡ ἀφθαρσία sp.; gew. τὸ ἄσηπτον u. ä. Neutra.

unverwickelt ἁπλοῦς 3.

unverwindlich ἀκατάπαυστος, ἀκαταπράϋντος, ἀπέραντος 2. sp. (v. Schmerzen); ἀνήκεστος 2. (v. Verlusten).

unverwischbar ἀνεξάλειπτος, ἀνέκπλυτος, ἀνεξίτηλος 2.

unverworren ἀτάρακτος, ἀτάραχος 2.; v. der Schreibart σαφής 2.

unverwüstet, s. unverheert.

unverwüstlich ἀδιάφθορος, ἀδιάφθαρτος, ἀνώλεθρος 2.; ἰσχυρότατος 3.

unverwundbar ἄτρωτος 2. (v. etw. τινί od. ὑπό τινος).

Unverwundbarkeit ἡ ἀτρωσία sp.; besser τὸ ἄτρωτον.

unverwundet ἄτρωτος, ἄπληκτος 2.; σῶς 2. u. 3.

unverzärtelt ἄθρυπτος 2.

unverzäunt ἄερκτος, ἄφρακτος 2.

unverzagt ἄφοβος, ἀδεής 2., poet. u. sp. ἄτρεστος 2.; auch εὐθαρσής 2.; vgl. beherzt.

Unverzagtheit ἡ ἀφοβία; vgl. Beherztheit.

unverzehntet ἀδεκάτευτος 2.

unverzehrt ἄβρωτος 2.

unverzeihlich οὐ συγγνωστός 3.; συγγνώμης οὐκ ἄξιος 3.

unverzerrt ἀδιάστροφος 2.

unverziert ἀκόσμητος, ἀκαλλώπιστος 2.

unverzinset ἄτοκος 2., ἄνευ τόκων.

unverzögert ἀνυπέρθετος, ἀμέλλητος 2., auch τάχιστος 3. — *adv.*, s. unverzüglich.
unverzollt ἀδεκάτευτος 2., sp. ἀναπόγραφος 2. (nicht in das Zollregister eingetragen).
unverzüglich ἀνυπέρθετος, ἀμέλλητος 2., auch τάχιστος 3. — *adv.* ἀμελλητί sp., besser τὴν ταχίστην, εὐθύς, ἀπροφασίστως, ἀόκνως, μάλα προθύμως od. durch die *adj.* ἀπροφάσιστος, ἄοκνος 2.; etw. un. thun οὐδεμίαν ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος, οὐκ εἰς ἀναβολὰς πράττειν τι.
unvollendet ἀτέλεστος, ἀτελεύτητος, gew. ἀτελής 2., sp. ἀτελείωτος, ἀσυντέλεστος, ἀσυντελής, ἀναπάρτιστος 2.; auch ἀδιέργαστος (sp. ἀνεξέργαστος) 2.; ἀκέφαλος 2. (z. B. μῦθος).
unvollkommen ἀτελής 2., οὐ τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., ἐνδεής 2.
Unvollkommenheit ἡ ἀτέλεια, τὸ ἀτελές, τὸ ἐνδεές. [ἀκέφαλος 2.
unvollständig ἀτελής 2., ἐνδεής 2., ἐλλιπής 2.,
Unvollständigkeit τὸ ἀτελές, ἐνδεές, ἐλλιπές.
unvollzählig οὐ πλήρης 2., οὐχ ἱκανός 3., ἐνδεής, ἐλλιπής 2.
unvollzogen ἄπρακτος 2.
unvorbereitet ἀπαρασκεύαστος, ἀπαράσκευος, sp. ἀπροκατασκεύαστος 2.; auch ἀμελέτητος 2. — un. sein auf etw. ἀμελετήτως ἔχειν πρός τι. — un. reden od. handeln αὐτοσχεδιάζειν. — das Unvorbereitetsein ἡ ἀπαρασκευασία, ἀμελετησία.
unvorgreiflich ἀπρόληπτος 2. sp.
unvorhergesehen ἀπρόοπτος, ἀπροόρατος 2.; gew. ἀπρόσκεπτος, ἀπροφύλακτος, ἀπρονόητος 2. — *adv.* auch ἀμαθῶς. — vgl. plötzlich.
unvorsätzlich ἀπροβούλευτος (ἀπρόβουλος) 2., ἀπροαίρετος 2., sp. *adv.* ἀπροθέτως. — vgl. unabsichtlich.
Unvorsätzlichkeit ἡ ἀπροβουλία, ἀπροαιρεσία.
unvorsichtig ἀφύλακτος (sp. ἀπροφύλακτος) 2., ἀπρονόητος 2., ἀπερίσκεπτος 2., sp. ἀπροβούλευτος, ἀπρομηθής 2.; auch ἀμελής 2., προπετής 2. — un. sein ἀφυλακτεῖν.
Unvorsichtigkeit ἡ ἀφυλαξία, ἀπρομήθεια, ἀπερισκεψία, ἀμέλεια, προπέτεια, sp. ἀπρονοησία.
unvortheilhaft ἀσύμφορος, ἀλυσιτελής, ἀνωφελής, ἀνεπιτήδειος 2.
unwahr ψευδής 2. (v. Pers. u. Sachen); ἀναλήθης 2. sp. (v. Pers.); πλαστός 3. (v. Sachen).
Unwahrheit τὸ ψευδές, τὸ πλαστόν (als Beschaffenheit); τὸ ψεῦδος, τὸ πλάσμα (als Sache). — Un. sagen ψευδῆ λέγειν. — er ist keiner Un. fähig οὐχ οἷός τέ ἐστι ψεύδεσθαι.
unwahrscheinlich ἀπίθανος, ἄπιστος 2., οὐκ ἀπεικώς (ἀπεοικώς) 3. — un. sein ἀπεοικέναι. — nicht un. ἀπαράλογος 2. sp. — eine un. Sache τὸ τέρας.
Unwahrscheinlichkeit ἡ ἀπιθανότης, ἀπιστία, τὸ ἀπεικός, ότος.
unwandelbar, s. unveränderlich. — m. Rücksicht auf die Gesinnung ἀμετάπειστος, ἀδιάτρεπτος 2. — *adv.* ἀναμαρτήτως.
Unwandelbarkeit, s. Unveränderlichkeit; Un. des Sinnes ἡ ἀδιατρεψία sp., besser τὸ ἀδιάτρεπτον τῆς γνώμης.
unwegsam ἄνοδος, ἄβατος, δύσβατος, ἄπορος, δύσπορος, ἀπόρευτος, δυσπόρευτος, ἀτριβής, poet. u. sp. ἀστιβής 2. — un. Gegend ἡ δυσχωρία, sp. ἡ ἀνοδία; *pl.* auch τὰ δύσβατα.
Unwegsamkeit τὸ ἄνοδον, δύσβατον u. ä. Neutra.
unweiblich ἄθηλυς 2. sp.; gew. umschr. οὐ κατὰ τὰς γυναῖκας, παρὰ τὴν γυναικείαν φύσιν; auch ἀνδρώδης 2. (männlich, τὴν φύσιν).
unweigerlich ἀπροφάσιστος, ἄοκνος, πρόθυμος [2.
unweise ἄσοφος 2.; vgl. thöricht.
unweit, von Jmd. od. etw. οὐ πόρρω (seltner οὐ μακράν) τινός, ἐγγύς τινος.
unwerth ἀνάξιος, ἀπάξιος 2. (einer Sache τινός); auch φαῦλος 3. u. 2. (schlecht).
Unwerth, der, τὸ ἀνάξιον, ἡ φαυλότης, vgl. ἡ ἀπαξία.
Unwesen, das, ἡ τύρβη, ἡ ταραχή, ὁ τάραχος, vgl. Lärm, Unruhe.
unwesentlich περιττός 3., ὁ, ἡ, τὸ ἔξω (τοῦ πράγματος u. dgl.).
unwichtig οὐκ ἀξιόλογος (sp. ἀναξιόλογος) 2., μικροῦ ἄξιος 3., οὐκ ἄξιος (3.) λόγου, φαῦλος 3. u. 2., λεπτός, κοῦφος, βραχύς 3. [der vhg. *adj.*
Unwichtigkeit ἡ φαυλότης, λεπτότης od. Neutra
unwiderleglich ἀνέλεγκτος, ἀνεξέλεγκτος 2.
unwiderlegt, = d. vhg. W.
unwiderruflich ἀμετάθετος, ἀμετάγνωστος, auch ἀμετακίνητος 2.; βέβαιος 2. u. 3.
unwidersprechlich ἀναμφίλογος, ἀναμφισβήτητος, sp. ἀναμφίλεκτος, ἀναντίλεκτος, ἀναντίρρητος 2.; auch ἐμφανέστατος, σαφέστατος 3.
unwiderstehlich ἀνυπόστατος, ἄμαχος, ἀνίκητος, ἀήττητος 2.; auch ἀμήχανος, ἄπορος 2.; poet. ἀπρόσοιστος 2.
unwiderbringlich ἀνεπανόρθωτος, ἀδιόρθωτος 2.; ἀνήκεστος 2.
Unwille ἡ ἀγανάκτησις (heftiger Un. ἡ διαγανάκτησις sp.); ἡ δυσαρέστησις (sp. δυσαρεστία), ἡ δυσθυμία, δυσκολία, δυσφορία, δυσχέρεια, auch ἡ ὀργή; Un. über Jmd. od. etw. ἡ κατάμεμψίς τινος. — Un. bei Jmd. erregen ἀγανάκτησιν ἔχειν τινί. — Un. empfinden über Jmd. od. etw., s. unwillig (sein).
unwillfährig ἀπρόθυμος, ἀχάριστος 2. — un. sein gegen Jmd. ἀχαριστεῖν τινι u. πρός τινα.
unwillig ἀχθόμενος 3., ἀγανακτῶν 3., ἀγανακτητικός (ἀγανακτικός sp.) 3., ὀργιζόμενος 3.; auch δυσάρεστος, δύσθυμος, δύσκολος, δυσχερής 2.; ist es = ungern ἄκων 3., selten ἀκούσιος 2., auch ἀπρόθυμος 2. (nicht bereitwillig). — un. sein über Jmd. od. etw. ἀγανακτεῖν τινι u. ἐπί τινι, πρός τινα, περί u. ὑπέρ τινος, διά τι, auch mit *part.* (verst. διαγανακτεῖν); ἄχθεσθαι (*DP.*), ἀνιᾶσθαι, λυπεῖσθαί (*P.*) τινι u. ἐπί τινι, auch m. *part.*; δυσαρεστεῖν (u. *M.*) τινι; δυσκολαίνειν τινί; δυσφορεῖν τινι, διά τι; ἀσχάλλειν τινί u. ἐπί τινι; βαρέως od. χαλεπῶς φέρειν τι, ἐπί τινι; χαλεπαίνειν τινί, πρός τι, ἐπί τινι; ὀργίζεσθαί (*aor. P.*) τινι, ἐπί τινι, περί u. διά τι; selten u. mehr poet. νεμεσᾶν τινι. — un. sein zu etw. οὐ πρόθυμον εἶναι od. ὀκνεῖν mit *inf.*
unwillkommen ἀκούσιος 2.; δυσάρεστος, δυσχερής, δύσφορος 2.; sp. ἀβούλητος 2. (ἀνεθέλητος 2. Hdt.). — es ist mir etw. un. ἀκούσιόν μοί ἐστί τι, δυσχεραίνω τι, βαρέως od. χαλεπῶς φέρω τι u. ἐπί τινι. — er ist Keinem un. erschienen οὐδενὶ ἀκουσίως ἀφῖκται.
unwillkürlich ἀβούλητος, αὐτόματος, ἀποαίρετος 2.; auch ἀκούσιος 2. (v. Sachen), ἄκων 3. (v. Personen).
unwirksam ἀνενεργής, ἀνενέργητος, ἄπρακτος, ἀδύνατος, ἀσθενής, sp. ἀδρανής 2.; auch μάταιος 3. u. 2. — es bleibt etw. un. οὐδὲν δύναταί τι; seine Bitten bleiben un. οὐδὲν πλέον ποιεῖ od. ἀνύτει δεόμενος. — etw. un. machen συγχεῖν τι.
Unwirksamkeit ἡ ἀδυναμία, ἀδυνασία, ἀσθένεια, ματαιότης, sp. ἀνενεργησία, ἀδράνεια.
unwirthbar ἄξενος, ἄμικτος 2.
Unwirthbarkeit ἡ ἀξενία, τὸ ἄξενον.
unwirthlich, s. unwirthbar.
unwirthschaftlich οὐκ οἰκονομικός 3.; auch δαπανηρός 3., sp. εὐδάπανος 2.

unwissend 1) ohne Kenntniss v. etw.: ἀγνοῶν 3., οὐκ εἰδώς 3.; ἀνεπιστήμων, ἄπειρος, ἀμαθής 2. — un. in etw. sein ἀγνοεῖν τι od. περί τινος, οὐκ εἰδέναι, οὐκ ἐπίστασθαί τι; ἀνεπιστήμονα od. ἄπειρον εἶναι, ἀπείρως ἔχειν τινός od. περί τινος; ἀμαθῆ εἶναί τινος, περί τινος, περί τι, ἀμαθαίνειν τι u. εἴς τι; ἰδιώτην εἶναί τινος u. κατά τι, ἰδιωτεύειν τινός. — 2) ohne wissenschaftliche Bildung: ἀμαθής, ἄμουσος, ἀγράμματος, ἀπαίδευτος 2., ἰδιωτικός 3., ὁ ἰδιώτης; ganz un. ἀστοιχείωτος 2. sp.

Unwissenheit 1) Unkunde in etw.: ἡ ἄγνοια, ἀνεπιστημοσύνη τινός; ἡ ἀπειρία τινός, ἔν τινι; ἡ ἀμαθία τινός, περί τι. — in Un. etw. thun, s. unwissentlich. — 2) Mangel an wissenschaftlicher Bildung: ἡ ἀμαθία, ἀμουσία, ἀπαιδευσία, sp. ἀγραμματία.

unwissenschaftlich ἀνεπιστήμων 2., ἄτεχνος 2.

unwissentlich ἀπροβούλευτος (ἀπρόβουλος), ἀπροαίρετος 2., ἀκούσιος 2. — *adv.* ἀκουσίως, ἀκόντως, auch ἄκων 3., οὐχ ἑκών od. ἀγνοίᾳ, ὑπ' ἀγνοίας, δι' ἄγνοιαν.

unwitzig ἀνάστειος 2.; ψυχρός 3.

unwohl ἄρρωστος, ἀσθενής 2. — un. sein ἀρρωστεῖν, ἀσθενεῖν, ἀρρώστως od. ἀσθενῶς ἔχειν, κακῶς ἔχειν od. πράττειν, χαλεπῶς ἔχειν.

Unwohlsein, das, τὸ ἀρρώστημα, ἡ ἀσθένεια, [ἀρρωστία.

unwohnbar, s. unbewohnbar.

unwürdig ἀνάξιος, ἀπάξιος 2., οὐκ ἄξιος 3.; *adv.* οὐ κατ' ἀξίαν. — etw. als un. von sich weisen ἀπαξιοῦν τι. — Jmd. einer Sache für un. halten ἀπαξιοῦν τινά τινος (auch *M.*, m. folg. *inf.*) sp. — un. Behandlung ἡ ἀπαξίωσις (v. Jmd.); ἡ ἀναξιοπάθεια (die man erfährt; selten); un. Behandlung erfahren ἀνάξια πάσχειν, sp. ἀναξιο- [παθεῖν.

Unwürdigkeit τὸ ἀνάξιον.

unzählbar ἀναρίθμητος 2.; ἄπειρος od. ἀμήχανος (2.) τὸ πλῆθος; μυρίος 3.

Unzählbarkeit τὸ ἀναρίθμητον.

unzählig = unzählbar. — un. Mal ἀπειράκις. — auf un. Arten ἀπειραχῶς.

unzähmbar ἀτιθάσευτος, δυστιθάσευτος 2.

Unzahl ἡ ἀμετρία, ἡ μυριάς, ἄδος, τὸ ἄμετρον (ἄπειρον, ἀμήχανον) πλῆθος. — eine Un. Feinde πολέμιοι ἀμήχανον ὅσοι.

unzart χαλεπός 3., τραχύς 3., βαρύτερος 3.

Unze ἡ οὐγκία; τὸ δωδεκατημόριον.

Unzeit ἡ ἀκαιρία, ἀωρία. — zur Un. ἄκαιρος, παράκαιρος, ἄωρος (ἔξωρος), ἄτοπος 2.; *adv.* ἀκαίρως, ἀπὸ καιροῦ, παρὰ καιρόν, οὐκ ἐν καιρῷ (οὐκ εἰς καιρόν, οὐκ εἰς καλόν), παρακαίρως, ἀωρί (bes. von der tiefen Nacht), sp. ἀπροσλόγως. — zur Un. reden ἀκαιρολογεῖν (dazu ἡ ἀκαιρολογία, ἀκαιρολόγος 2.) sp.

unzeitig 1) zur Unzeit geschehen: ἄκαιρος, παράκαιρος, ἄωρος (ἔξωρος), ἄτοπος 2. — 2) unreif: ἄωρος 2. [ἀωρία.

Unzeitigkeit 1) = Unzeit, w. s. — 2) Unreife: ἡ

unzerbrechlich ἄρρηκτος, ἀρραγής, ἄρρατος, ἄθρυπτος, ἀκάτακτος 2.

Unzerbrechlichkeit τὸ ἄρρηκτον u. ä. Neutra.

unzerbrochen ἄθραυστος, ἄθρυπτος 2.

unzerhauen ἀδιάτμητος, sp. ἀδιάτομος, ἀδιάκο- [πος 2.

unzerlegbar, s. untheilbar.

unzerlegt ἀδιάτμητος 2.; s. ganz.

unzermalmt ἀσύντριπτος 2., vgl. ἀνέρεικτος 2.

unzerreissbar ἄρρηκτος, sp. ἀδιάρρηκτος 2.

unzerrissen ἀδιάσπαστος 2.

unzerschlagen ἄθραυστος, ἄθρυπτος 2.

unzerschmolzen ἄτηκτος 2.

unzerschnitten ἀδιάτμητος 2.

unzerspalten ἄσχιστος, ἀσχιδής 2.

unzerstörbar ἄλυτος, ἀδιάλυτος, ἀκατάλυτος, ἀκαθαίρετος 2., vgl. unvergänglich.

Unzerstörbarkeit τὸ ἄλυτον u. ä. Neutra; vgl. Unvergänglichkeit.

unzerstückelt ἀδιάτμητος, ὁλομελής 2., sp. ἀμίστυλλευτος, ἀμίστυλλος 2.

unzertheilbar, s. untheilbar.

unzertheilt ἀδιάτμητος 2.; ist es = unvertheilt ἀδιανέμητος 2.

unzertrennlich ἀχώριστος, ἀδιάλυτος 2.

unziemlich, s. unschicklich.

Unziemlichkeit, s. Unschicklichkeit.

Unzier, Unzierde τὸ ἄκοσμον, ἄκομψον; τὸ ὄνειδος, ἡ αἰσχύνη.

unzierlich ἄκομψος, ἄκοσμος, ἀσχήμων, sp. ἄσχημος 2. [ψον.

Unzierlichkeit ἡ ἀκοσμία, ἀσχημοσύνη, τὸ ἄκομ-

unzinsbar ἀτελής 2.; οὐχ ὑποτελής 2. (φόρου).

Unzinsbarkeit ἡ ἀτέλεια.

Unzucht ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία), ἡ ἀσέλγεια, ἡ πορνεία, ἡ κιναιδεία u. κιναιδία, ἡ ἑταίρησις (als Eigenschaft); ἡ αἰσχρουργία, τὸ αἰσχρὸν ἔργον, τὸ ἀκολάστασμα, sp. ἀκολάστημα (als Handlung); ἡ μοιχεία (Ehebruch). — Un. treiben αἰσχρουργεῖν, αἰσχροποιεῖν (sp. αἰσχροπραγεῖν); πορνεύεσθαι (sp. *A.*), ἑταιρεῖν (sp. ἑταιρεύεσθαι), κιναιδεύεσθαι (sp.), μοιχεύειν (Ehebruch treiben, dann übh.); mit einem Weibe μοιχεύειν τινά; vom Weibe μοιχεύεσθαι (*P.*) ὑπό τινος, auch μοιχεύεσθαί τινι.

unzüchtig ἀκόλαστος 2.; ἀσελγής 2. (bes. v. Männern); πορνικός, ἑταιρικός, μοιχικός 3.; un. Mensch ὁ πόρνος, ὁ κίναιδος, μοιχός, v. Weibern ἡ πόρνη, ἡ μοιχάς, άδος. — v. Handlungen αἰσχρός 3., ἀναιδής 2., vgl. Unzucht. — un. Dinge reden αἰσχρολογεῖν, αἰσχρορρημονεῖν (dazu ἡ αἰσχρολογία, αἰσχρορρημοσύνη; αἰσχρόλογος, αἰσχρορρήμων 2.), sp. κιναιδολογεῖν (ἡ κιναιδολογία; κιναιδόλογος 2.).

Unzüchtigkeit, s. Unzucht. — Unzüchtigkeiten reden αἰσχρολογεῖν, αἰσχρορρημονεῖν, sp. κιναιδολογεῖν; vgl. d. vhg. W.

unzufrieden δυσάρεστος, δύσκολος, δυσχερής 2.; un. mit seinem Schicksal μεμψίμοιρος 2. — un. sein mit Jmd. od. etw. δυσαρεστεῖν (u. *M.*) τινι, δυσκολαίνειν τινί, δυσκόλως διακεῖσθαι od. ἔχειν πρός τινα, δυσχεραίνειν τινί u. τι, ἐπί τινι, περί u. πρός τι, κατά τινος, δυσχερῶς ἔχειν πρός τι u. πρός τινα, μέμφεσθαί τινι; m. seinem Schicksal μεμψιμοιρεῖν.

Unzufriedenheit ἡ δυσαρέστησις (sp. δυσαρεστία), δυσκολία, δυσχέρεια; ἡ μέμψις, κατάμεμψις; Un. mit sich selbst ἡ κατάμεμψις ἑαυτοῦ, mit seinem Schicksale ἡ μεμψιμοιρία.

unzugänglich ἄβατος, sp. ἀνέμβατος, ἀπρόσβατος, ἀνεπίβατος, ἀνείσοδος, ἀπροσόδευτος, ἀπρόσιτος 2.; v. Pers. ἀπρόσοδος, ἀπρόσοιστος, sp. ἀν-, δυσ-έντευκτος 2. — un. sein ἀπροσοίστως ἔχειν.

Unzugänglichkeit τὸ ἄβατον u. ä. Neutra.

unzugeritten ἀδάμαστος 2.

unzulänglich οὐχ ἱκανός 3.; ἐνδεής, ἐλλιπής 2.

Unzulänglichkeit τὸ ἐνδεές, ἐλλιπές; auch ἡ ἔνδεια.

unzulässig ἀσυγχώρητος, ἀνεγχώρητος, ἀνένδεκτος, ἀνεπίδεκτος 2. (sämmtl. sp.); besser ἄτοπος, ἀθέμιστος (ἀθέμιτος) 2. — es ist etw. un. οὐκ ἔξεστι od. οὐ θεμιτόν m. folg. *inf.*

Unzulässigkeit ἡ ἀτοπία od. Neutra der vhg. *adj.*

unzureichend, s. unzulänglich.

unzusammengesetzt ἀσύνθετος 2.

unzusammenhängend ἀσυνάρτητος, ἀσυνάρμοστος 2.; οὐ συνεχής 2.

unzuträglich ἀσύμφορος, ἀλυσιτελής, ἀνεπιτήδειος 2.

Unzuträglichkeit ἡ ἀλυσιτέλεια, ἀνεπιτηδειότης sp.; besser Neutra der vhg. *adj.*

unzuverlässig ἄπιστος 2. (dem man nicht trauen kann); ἀσύνθετος 2. (mit dem man keinen Vertrag abschliessen kann); ἀβέβαιος 2., σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2. (unsicher); ἀστάθμητος 2. (nicht zu bestimmen); ἀμφίβολος 2. (zweideutig); κίβδηλος 2. (trügerisch). — un. sein ἀπίστως ἔχειν.

Unzuverlässigkeit ἡ ἀπιστία, ἡ ἀμφιβολία, κιβδηλία, sp. ἀβεβαιότης; gew. τὸ ἄπιστον u. ä. Neutra.

unzweckmässig ἀνεπιτήδειος, ἄκαιρος, ἄτοπος, sp. ἀνοίκειος 2.

Unzweckmässigkeit ἡ ἀκαιρία, ἀτοπία, sp. ἀνεπιτηδειότης; od. Neutra der vhg. *adj.*

unzweideutig ἀναμφίβολος 2. sp.; gew. σαφής 2.

unzweifelhaft ἀναμφισβήτητος, ἀναμφίλογος, sp. ἀναμφίβολος 2.; auch σαφέστατος 3.; ἐμφανής, ἐναργής 2.

Unzweifelhaftigkeit τὸ ἀναμφισβήτητον u. ä. Neutra.

Urältermutter ἡ προμήτωρ, ορος.

Urältern οἱ προπάτορες, οἱ πρόγονοι.

Urahnherr ὁ τοῦ γένους ἀρχηγέτης od. ἀρχηγός.

uralt ἀρχαῖος 3. (u. *sup.*; auch παλαιὸς καὶ ἀρχαῖος); πολυχρόνιος 2., πολυετής 2. — seit ur. Zeit ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου. — vor ur. Zeit πρόπαλαι, sp. ἔκπαλαι.

Uranfang ἡ ἀρχή.

urbar ἐργάσιμος, γεωργήσιμος 2., ἐνεργός 2., auch ἥμερος 2. — ur. Land τὰ ἐργάσιμα, ἡ ἐργάσιμος, ἡ γεωργία, τὸ γεώργιον. — ur. machen ἡμεροῦν, ἐξημεροῦν, ἐργάζεσθαι, γεωργεῖν, θεραπεύειν.

Urbarmachen, das, **Urbarmachung** ἡ ἡμέρωσις, ἐξημέρωσις, ἐργασία, γεωργία, θεραπεία.

Urbedeutung, s. Grundbedeutung.

Urbeginn ἡ ἀρχή.

Urbegriff τὸ στοιχεῖον, τὸ στοιχείωμα.

Urbestandtheile τὰ στοιχεῖα, τὰ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχοντα.

Urbewegung ἡ πρωτουργὸς κίνησις.

Urbewohner ὁ αὐτόχθων, ονος.

Urbild τὸ ἀρχέτυπον, sp. τὸ πρωτότυπον.

Urelemente τὰ στοιχεῖα.

Urenkel ὁ ἀπέγγονος.

Urenkelin ἡ ἀπέγγονος.

Urgeschichte τὰ κατ' ἀρχήν, τὰ ἀρχαῖα.

Urgrossmutter ἡ ἐπιτηθή, sp. ἡ προμάμμη.

urgrossväterlich προπαππικός 3.

Urgrossvater ὁ πρόπαππος, sp. ἐπίπαππος.

Urgrund ἡ πρώτη αἰτία.

Urheber ὁ αἴτιος, ἀρχηγός, sp. ἔξαρχος; ὁ ἐξ ἀρχῆς ποιῶν od. πλάττων τι; vgl. Schöpfer. — Ur. von etw. sein αἴτιον εἶναί τινος, ἄρχειν τινός, ἐξάρχειν τινός u. τι, ἐξ ἀρχῆς ποιεῖν τι.

Urheberin ἡ αἰτία, ἡ ἐξ ἀρχῆς ποιοῦσά τι; vgl. d. vhg. Wort.

Urin, s. Harn.

Urinblase, Uringang, Uringlas, s. Harnblase u. s. w.

urinieren, s. harnen.

urintreibend, s. harntreibend.

Urinverhaltung ἡ οὔρου ἐπίστασις.

Urkraft ἡ ἐξ ἀρχῆς (πρώτη od. πρωτουργὸς) δύναμις.

Urkunde ἡ συγγραφή, τὰ γράμματα, τὸ γραμματεῖον (*dem.* τὸ γραμματείδιον), sp. ὁ χρηματισμός.

urkundlich συγγραφικῶς; κατὰ συγγραφήν, κατὰ συγγραφάς.

Urlaub, umschr. ἡ ἄδεια τοῦ ἀπιέναι ἐπὶ ῥητὸν χρόνον, sp. τὸ συγχώρημα (z. B. Ur. von Jmd. bekommen συγχώρημα λαμβάνειν παρά τινος). — Jmd. Ur. geben ἀφιέναι od. ἀποπέμπειν τινὰ ἐπὶ ῥητὸν χρόνον, συγχωρεῖν τινι ἀπιέναι ἐπὶ ῥητὸν χρόνον. — Ur. nehmen αἰτεῖσθαι παρά τινος ἄδειαν τοῦ ἀπιέναι ἐπὶ ῥητὸν χρόνον.

Urne ὁ ἀμφορεύς (allg.; *dem.* τὸ ἀμφορείδιον); ἡ ὑδρία (Todten-, Stimmurne, *dem.* τὸ ὑδρίον, ἡ ὑδρίσκη); ὁ κάδος (Stimmurne; *dem.* ὁ καδίσκος, τὸ καδίσκιον).

urplötzlich ἀγχίστροφος 2.; vgl. plötzlich.

Urquell ἡ ἀρχή, ἡ πρωτουργὸς αἰτία; ἡ πρωτουργὸς πηγή; ἡ γένεσις.

Ursache ἡ αἰτία, τὸ αἴτιον, ἡ ἀρχή; ἡ ἀφορμή, ἡ λαβή (Veranlassung); ἡ πρόφασις (Vorwand). — mitwirkende Ur. τὸ συναίτιον. — Ur. v. etw. sein αἴτιον εἶναί τινος, αἰτίαν ἔχειν τινός, ἐν αἰτίᾳ εἶναί τινος; nicht Ur. v. etw. sein ἀναίτιον εἶναί τινος. — die Ur. davon ist folgende τὸ δὲ αἴτιον τόδε. — aus dieser Ur. διὰ τοῦτο od. ταῦτα; aus der Ur. weil ... διὰ τό mit *inf.*; aus vielen Ur. διὰ πολλά, πολλῶν ἕνεκα. — aus welcher Ur.? διὰ τί; — ich habe Ur. δίκαιός (3.) εἰμι mit *inf.*; ich habe keine Ur. zu ... οὐκ ἔχω m. *inf.* — ohne Ur. εἰκῇ, ἀλόγως. — Jmd. als Ur. von etw. betrachten λέγειν τινὰ αἴτιον εἶναί τινος, ἐπιφέρειν τινὶ τὴν αἰτίαν τινός, αἰτιᾶσθαί τινά τινος. — vgl. Grund, Urheber.

ursächlich αἴτιος 3., πρωτουργός 2.

Urschrift, s. Original.

Ursprache ἡ ἐξ ἀρχῆς (sp. πρωτότυπος) γλῶττα.

ursprünglich ὁ, ἡ, τὸ κατ' ἀρχήν, κατ' ἀρχάς, ἐξ ἀρχῆς, auch (τὴν) ἀρχήν; auch ἀρχαῖος 3., πρῶτος 3., sp. πρωτότυπος 2. — *adv.* κατ' ἀρχήν (κατ' ἀρχάς), ἐξ ἀρχῆς, (τὴν) ἀρχήν, πρῶτον u. erst sp. πρώτως; vgl. ἀνέκαθεν.

Ursprung ἡ ἀρχή, ἡ αἰτία, ἡ γένεσις. — vom Ur. an ἐξ ἀρχῆς; εὐθὺς γεννηθείς 3. — seinen Ur. v. etw. haben γεγονέναι od. ἔχειν τὴν γένεσιν ἐκ (ἀπό, παρά) τινος; von Flüssen, den Ur. auf einem Gebirge haben πηγὰς ἔχειν ἐκ τῶν ὀρῶν od. ἐν τοῖς ὄρεσιν; der Fluss hat seinen Ur. im Palaste ὁ ποταμὸς ἔχει τὰς πηγὰς ἐκ τῶν βασιλείων.

Urstoff, s. Element.

Urtheil ἡ γνώμη, διαγνώμη, διάγνωσις, κρίσις, διάκρισις; ist es = „Meinung, Ansicht" ἡ δόξα. — ein Ur. sprechen od. fällen über etw. κρίσιν (γνώμην, διαγνώμην, διάγνωσιν) ποιεῖσθαι περί τινος, γιγνώσκειν περί τινος, διαγιγνώσκειν τι, κρίνειν τι u. περί τινος, vom Richter δικάζειν τι, vom Schiedsrichter διαιτᾶν τι; auch ψῆφον φέρειν, διαφέρειν, τίθεσθαι περί τινος (seine Stimme abgeben); das Ur. gerecht fällen σὺν τῷ νόμῳ τίθεσθαι τὴν ψῆφον, ὀρθῶς τὴν δίκην δικάζειν; gegen Jmd. ein Ur. fällen καταγιγνώσκειν, καταδικάζειν, καταψηφίζεσθαί τινος. — sein Ur. aussprechen ἀποφαίνεσθαι τὴν γνώμην. — verschiedene Ur. fällen οὐ ταὐτὰ κρίνειν od. γιγνώσκειν, δίχα γιγνώσκειν od. ψηφίζεσθαι. — nach meinem Ur. ὥσπερ ἐγὼ γιγνώσκω, ἐξ ὧν μοι δοκεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, δοκεῖν ἐμοί, κατά γε τὴν ἐμὴν (δόξαν od. γνώμην). — Jmd. ohne Ur. u. Recht hinrichten ἄκριτον od. ἀκριτὶ ἀποκτείνειν τινά. — Mangel an Ur. ἡ ἀκρισία.

urtheilen, über etw. κρίνειν τι u. περί τινος, γιγνώσκειν περί τινος, διαγιγνώσκειν τι, vgl. Urtheil. — falsch ur. οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν, παραγιγνώσκειν, σφάλλεσθαι (*P.*). — nach dem Briefe zu ur. εἴ γε ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δεῖ σκοπεῖν.

urtheilsfähig ἱκανὸς (3.) γνῶναι; γνωμονικός 3.; συνετός 3.

Urtheilsfähigkeit τὸ ἱκανὸν τῆς γνώμης; ἡ σύνεσις.

Urtheilskraft ἡ σύνεσις, διάνοια, διανόησις, γνώμη.

urtheilslos ἀγνώμων 2.

Urtheilslosigkeit ἡ ἀγνωμοσύνη, ἀκρισία.

Urtheilsspruch ἡ κρίσις, διάγνωσις, διαγνώμη; vgl. Verdammungsurtheil. — ohne Ur. entlassen ἀδίκαστον ἀφιέναι.
Urübel ἡ ἀρχὴ τῶν κακῶν; τὸ πρωτουργὸν κακόν.
Ururenkel, etwa ὁ δισέγγονος.
Ururenkelin, etwa ἡ δισέγγονος.
Urgrossvater, etwa ὁ δίσπαππος.
Urvater ὁ τοῦ γένους ἀρχηγέτης od. ἀρχηγός, ὁ προπάτωρ, ορος, sp. ὁ πατριάρχης.
Urwald, etwa ὕλη ἡ ἀρχαιοτάτη.
Urwelt ὁ ἐξ ἀρχῆς κόσμος.
Urwesen τὸ ὄν, ὄντος; ἡ ἐξ ἀρχῆς οὐσία.
Urwort τὸ ἀρχέτυπον, sp. πρωτότυπον.
Urzeit ὁ κατ' ἀρχὴν χρόνος. — aus der Ur. ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου.
Usurpation ὁ σφετερισμός.
Usurpator ὁ σφετεριστής; der Herrschaft ὁ σφετερισάμενος τὴν ἀρχήν, ὁ βίᾳ καταστὰς εἰς τὴν ἀρχήν; in demokratischen Staaten ὁ τύραννος.
usurpieren σφετερίζεσθαι, βίᾳ αἱρεῖσθαι; die Herrschaft in einem demokratischen Staate τυραννῆσαι, τυραννεῦσαι. — usurpierte Herrschaft ἡ τυραννίς, ίδος.
Utensilien τὰ σκεύη, τὰ ἔπιπλα, ἡ κατασκευή.

V

v Ϝ (F), τὸ δίγαμμα, τὸ δίγαμμον, welcher Laut aber nur in der ältesten Zeit und später bei den Aeoliern u. Doriern im Gebrauche war; im ionischen u. attischen Dialekte ersetzte man es durch οὐ u. β.
Väterchen τὸ πατρίδιον; ὁ πάππας (gew. *voc.* u. *acc*).
väterlich πατρῷος 3. u. 2. (was vom Vater auf d. Sohn vererbt); πατρικός 3. (von Freundschaft u. Feindschaft, welche vom Vater auf den Sohn vererbt); πάτριος 3. u. 2. (bei den Vätern üblich, von Sitten, Gebräuchen, Einrichtungen). — v. Haus ἡ πατρῴα οἰκία; v. Vermögen τὰ πατρῷα; v. Sitte, Brauch τὸ πάτριον, τὰ πάτρια; es ist v. Brauch bei ihnen πάτριόν ἐστιν αὐτοῖς m. *inf.*; v. Freunde οἱ πατρικοὶ φίλοι. — *adv.* ὥσπερ od. οἷα πατήρ. — v. waltend πατρονόμος 2.; die unter v. Gewalt Stehenden οἱ πατρονούμενοι (*P.*); v. Gewalt ἡ πατρονομία.
Vagabund, s. Landstreicher.
vagieren, s. herumstreifen.
vakant κενός 3., ἔρημος 2. — v. sein κενὸν εἶναι, ἠρημῶσθαι.
Vakanz ἡ κενότης, ἡ κενὴ χώρα; vgl. Ferien.
valedicieren, Valet sagen, s. Lebewol.
Vasall, etwa ὁ πελάτης, vgl. Lehensmann.
Vasalleneid οἱ τῶν πελατῶν ὅρκοι.
Vasallenschaft, etwa ἡ πελατεία.
Vase, vgl. Urne.
Vater ὁ πατήρ, πατρός, auch ὁ φύσας od. γεννήσας τινά. — leiblicher V. ὁ κατὰ φύσιν πατήρ. — ein glücklicher, zärtlicher V. εὔτεκνος, φιλότεκνος (φιλόστοργος) πατήρ. — von Seiten des V. πατρόθεν, πρὸς πατρός. — Jmd. nach dem V. benennen πατρόθεν ἐπονομάζειν τινά. — Jmds. Namen mit Hinzufügung des V. auf eine Säule aufschreiben ἀναγράφειν τινὰ πατρόθεν ἐν στήλῃ. — vom V. herrührend πατρῷος 3. u. 2., πάτριος 3. u. 2., πατρικός 3.; vgl. väterlich. — ohne V. ὁ, ἡ, ἀπάτωρ, ορος. — nach dem V. gerathen πατρῴζειν, πατριάζειν sp. — ein Name, nach dem des V. gebildet τὸ πατρωνυμικόν (ὄνομα). — den V. morden πατροκτονεῖν. — übtr. der Gründer, Urheber von etw. ὁ πατήρ, ὁ δημιουργός, ὁ ἀρχηγός, ὁ αἴτιός τινος.
Vaterfreude ἡ διὰ τὰ τέκνα od. ἐκ τῶν τέκνων εὐφροσύνη, vgl. ἡ εὐπαιδία, εὐτεκνία.
Vaterglück ἡ εὐπαιδία, εὐτεκνία.
Vatergüte ἡ φιλοστοργία, φιλοτεκνία.
Vaterhand ἡ τοῦ πατρὸς χείρ; übtr. Jmd. an der V. führen προνοεῖσθαί (*DP.*) τινος, περί (ὑπέρ) τινος od. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος od. περί τινος ὥσπερ πατέρα.
Vaterherz, etwa ἡ ψυχὴ ἡ φιλοῦσα τὰ τέκνα; gew. bloss durch ὁ πατήρ, z. B. das V. kränken λυπεῖν τὸν πατέρα.
Vaterhuld, s. Vatergüte. — mit V. für Jmd. sorgen ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος εὔνουν ὄντα ὥσπερ πατέρα.
vaterländisch πάτριος 3. u. 2. (selten πατρῷος 3. u. 2.), ἐγχώριος 2. u. 3., ἐπιχώριος 3. u. 2. — v. Boden ἡ πατρίς, ίδος.
Vaterland ἡ πατρίς, ίδος, selten ἡ οἰκεία. — ohne V. ἄπολις, ι (-ιδος). — das V. liebend ὁ, ἡ φιλόπατρις, ιδος, gew. ὁ, ἡ φιλόπολις, εως u. ιδος. — aus demselben V. τῆς αὐτῆς χώρας od. πόλεως, sp. ὁ συμπατριώτης; vgl. Landsmann. — aus dem V. gehen λείπειν τὴν πατρίδα, ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν. — sprichw., wo es Einem wol geht, da ist sein V. πατρίς ἐστι πᾶσ' ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ, τῷ καλῶς πράττοντι πᾶσα γῆ πατρίς, πᾶσα γῆ πατρίς ἐστιν ἐν ᾗ ἄν τις ἔχῃ τὰ ἐπιτήδεια.
Vaterlandsfreund ὁ φιλόπολις, εως u. ιδος, ὁ φιλόπατρις, ιδος.
Vaterlandsliebe ἡ φιλοπατρία, ὁ τῆς πατρίδος ἔρως, ωτος.
vaterlandslos ἄπολις, ι, *gen.* ιδος.
Vaterliebe ἡ φιλοστοργία (ὥσπερ τοῦ πατρός).
vaterliebend ὁ, ἡ φιλοπάτωρ, ορος.
vaterlos ὁ, ἡ ἀπάτωρ, ορος; πατρὸς ἔρημος 2.; vgl. Waise.
Vatermörder ὁ πατροκτόνος, πατροφόνος, πατραλοίας, πατροτύπτης od. umschr. ὁ τὸν πατέρα ἀποκτείνας.
Vatermörderin ἡ πατροκτόνος, πατροφόνος od. umschr. ἡ τὸν πατέρα ἀποκτείνασα.
Vatermord ἡ πατροκτονία sp., besser umschr. ὁ τοῦ πατρὸς φόνος. — einen V. begehen πατροκτονεῖν.
Vatername τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα.
Vatersbruder ὁ πατράδελφος, ὁ τοῦ πατρὸς ἀδελφός, ὁ πάτρως, ωος u. ω; ὁ πρὸς πατρὸς θεῖος.
Vatersschwester ἡ τοῦ πατρὸς ἀδελφή, ἡ πρὸς πατρὸς τηθίς, ίδος.
Vaterstadt ἡ πατρίς, ίδος, im Zshge auch bloss ἡ πόλις.
Vaterstelle; bei Jmd. V. vertreten εἶναί τινι ἀντὶ πατρός, ὥσπερ πατέρα προνοεῖσθαί (*DP.*) τινος, περί (ὑπέρ) τινος od. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος u. περί τινος.
Vatertheil τὰ πατρῷα.
Vegetabilien τὰ φυτά. — sich von V. nährend καρποφάγος (*opp.* σαρκοφάγος, κρεοφάγος) 2.
vegetabilisch ὁ, ἡ, τὸ ἀπὸ τῶν φυτῶν.
Vegetation τὰ φυτά, τὰ τῶν φυτῶν.
vegetieren τὴν τῶν φυτῶν ζωὴν ζῆν; vgl. ἀργεῖν, ἀργὸν διατρίβειν.

Veilchen τὸ ἴον. — weisses V. τὸ λευκὸν (χλωρὸν) ἴον, τὸ λευκόιον. — blaues V. τὸ μέλαν ἴον (τὸ μελάνιον). — mit V. bekränzt ἰοστέφανος 2.
Veilchenbeet ἡ ἰωνιά.
veilchenblau, -farbig ἰώδης 2., ἰοβαφής 2., ἰάνθινος 3.
Veilchenkranz ὁ ἴων στέφανος.
Ventil τὸ ἐπιστόμιον, sp. ὁ κρουνός, ὁ στρόφιγξ, γγος, ὁ στροφεύς.
verabfolgen lassen, Jmd etw. παραδιδόναι, παρέχειν, συγχωρεῖν τινί τι.
Verabfolgung ἡ παράδοσις, συγχώρησις.
verabreden, etw. mit Jmd. συντίθεσθαί τί τινι u. πρός τινα, συμβάλλεσθαί τινι u. πρός τινα περί τινος, συμβάλλεσθαί τινι λόγους περί τινος. — sich m. einander über etw. v. διομολογεῖσθαι περί τινος. — verabredet sein συγκεῖσθαι, ὡμολογῆσθαι, συνωμολογῆσθαι; verabredetes Zeichen τὸ συγκείμενον σημεῖον, τὸ σύνθημα; auf ein v. Zeichen ἐκ od. ἀπὸ συνθήματος. — verabredeter Massen ἐκ παρασκευῆς.
Verabredung ἡ ὁμολογία, συνομολογία, ἡ συνθήκη, τὸ σύνθημα, selten ἡ ῥήτρα. — der V. gemäss ἐκ συνθήκης, ἐκ συνθήματος; unserer V. gemäss κατὰ τὴν ὁμολογίαν, ἐξ ὧν ὡμολογήσαμεν. — eine V. mit Jmd. treffen σύνθημα ποιεῖσθαι πρός τινα; vgl. verabreden.
verabsäumen, etw. ἐλλείπειν τι; aus Fahrlässigkeit u. Leichtsinn καταρρᾳθυμεῖν (sp. καταργεῖν) τι, ἀργεῖν od. ἀπορρᾳθυμεῖν τινος, μεθιέναι τι od. mit *inf.*, auch ἀμελεῖν, κατ-, παρ-αμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, κατολιγωρεῖν τινος; ὑστερεῖν u. ὑστερίζειν τινός (zu spät kommen). — es wird etw. verabsäumt ἀργεῖταί od. καταρρᾳθυμεῖταί (*P.*) τι, ἄπρακτον γίγνεταί τι.
Verabsäumung ἡ ἀμέλεια, ὀλιγωρία, sp. ὀλιγώρησις. — V. der nöthigen Körperpflege ἡ τοῦ σώματος ἀθεραπευσία.
verabscheuen δυσχεραίνειν, ἀποστρέφεσθαι (*aor. P.*), poet. u. sp. στυγεῖν, ἀποστυγεῖν (sämmtl. m. *acc.*), καταπτύειν τινός (v. Pers. u. Sachen); βδελύττεσθαι (*DP.*; sp. καταβδελύττεσθαι), μυσάττεσθαι (*DP.*), selten ἀποπτύειν, sp. σικχαίνειν (u. *M.*) (m. *acc.*, v. Sachen); διαπτύειν (m. *acc.*, v. Pers.); ἀφοσιοῦσθαί τι (aus religiösen Begriffen).
verabscheuenswerth, -würdig κατάπτυστος, mehr poet. ἀπόπτυστος 2.; βδελυρός (sp. βδελυκτός) 3., μυσαρός 3., poet. u. sp. στυγερός 3., sp. ἀποτρόπαιος 2.
verabscheut κατάπτυστος, mehr poet. ἀπόπτυστος 2.; vgl. das vhg. Wort. — eine v. Sache τὸ βδέλυγμα sp., τὸ μύσαγμα poet.
Verabscheuung ἡ βδελυγμία.
verabscheuungswürdig, s. verabscheuenswerth.
verabschieden ἀποπέμπειν, ἀφιέναι; einen Soldaten ἀπόμισθον ποιεῖν; eine Versammlung od. ein Heer v. διαπέμπειν od. διαλύειν σύλλογον, στρατιάν. — verabschiedet werden ἀπόμισθον γίγνεσθαι.
Verabschiedung ἡ ἄφεσις, ἀποπομπή, ἀπόπεμψις. — V. einer Versammlung od. eines Heeres ἡ διάλυσις.
verachten καταφρονεῖν τινος; ὑπερφρονεῖν τινος u. τινα od. τι; ὑπερορᾶν τινα u. τι; ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖσθαί τινα u. τι; λόγον οὐδένα ποιεῖσθαί τινος; ὀλιγωρεῖν, κατολιγωρεῖν τινος; ἀτιμάζειν, φαυλίζειν (sp. ἐκφαυλίζειν) τινά u. τι; ἀπαξιοῦν τινα u. τι; sp. σκυβαλίζειν τινά u. τι. — es ist dies nicht zu v. οὐκ εὐκαταφρόνητον od. ἀτιμαστέον τοῦτο.
verachtet καταφρονηθείς 3., ἀπερριμμένος 3., ἄδοξος, ἀκλεής, ἄτιμος 2. — v. Sache τὸ σκύβαλον.

Verachtung ἡ καταφρόνησις, τὸ καταφρόνημα; ἡ ὑπεροψία (sp. ἡ ὑπερφρόνησις, ὑπερφροσύνη); ἡ ὀλιγωρία, sp. ὁ φαυλισμός, ἐκφαυλισμός, σκυβαλισμός (als Handlung); ἡ ἀδοξία, ἀτιμία (als Zustand, den man erleidet).
verachtungswerth, -würdig καταφρονεῖσθαι ἄξιος 3., εὐκαταφρόνητος 2., οὐδενὸς ἄξιος 3., ἀνάξιος 2. u. 3., φαῦλος 3. u. 2.; auch ἄτιμος, ἄδοξος 2.
Verächter ὁ καταφρονητής sp.; besser ὁ ὑπερόπτης od. *part.* der Verba unter „verachten."
verächtlich 1) = verachtungswürdig, w. s. — 2) verachtend: καταφρονητικός, ὑπεροπτικός, sp. ὑπερορατικός 3., poet. u. sp. ὑπέροπτος 2.; auch ὑβριστικός 3., ὁ ὑβριστής. — Jmd. v. behandeln καταφρονεῖν τινος, ἀτιμάζειν τινά, ἐν ἀτιμίᾳ ἔχειν τινά; προπηλακίζειν, σκορακίζειν τινά; ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα. — v. Behandlung ὁ προπηλακισμός, σκορακισμός; ἡ προπηλάκισις, ἡ ὕβρις. [εὐκαταφρόνητον.
Verächtlichkeit ἡ ἀτιμία, ἀδοξία, φαυλότης, τὸ
verähnlichen, etw. ἀφ-, ἐξ-ομοιοῦν (sp. ἐξομοιάζειν) τί τινι u. πρός τι.
Verähnlichung ἡ ἀφ-, ἐξ-ομοίωσις.
veränderlich εὐμετάβολος, εὐμετάβλητος, εὐμετάπτωτος, εὔτρεπτος (sp. εὐμετάστατος) 2.; ἀλλοιωτός, ποικίλος 3.; auch σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2. (trüglich); ἀστάθμητος 2. (unbeständig); κοῦφος 3. (leichtsinnig). — v. in Geschmack u. Neigung ἀψίκορος 2.
Veränderlichkeit ἡ εὐτρεψία sp., besser durch die Neutra der vhg. *adj.* — V. in Geschmack u. Neigung ἡ ἀψικορία.
verändern, s. ändern, umändern. — die Miene, Farbe v. τρέπεσθαι τὸ πρόσωπον, τὴν χρόαν, vgl. Miene, Farbe. — den Ort v. ἀμείβειν, μεταβάλλειν, μεταλλάττειν τὸν τόπον od. τὴν χώραν; seinen Wohnsitz v., s. umziehen 1) *b*). — die bestehenden Gesetze v. κινεῖν τοὺς καθεστῶτας νόμους.
Veränderung, s. Aenderung, Umänderung. — V. der Gesinnung ἡ μετάνοια; V. des Wohnsitzes, s. Umziehen 1) *c*). — eine V. erfahren μεταβολὴν λαμβάνειν od. ἔχειν, μεταβολῆς τυγχάνειν, ἀλλοίωσίν τινα ἀλλοιοῦσθαι (*P.*). — es tritt eine V. in etw. ein ἀλλοιοῦταί (*P.*) τι od. τά τινος.
veräussern ἀλλοτριοῦν, ἀπαλλοτριοῦν; ἀποδόσθαι. [gew. Verba.
Veräusserung ἡ ἀλλοτρίωσις, ἀπαλλοτρίωσις,
verallgemeinern, etw. κοινὸν ποιεῖν τι.
veralten ἀπαρχαιοῦσθαι, παλαιοῦσθαι (*P.*); auch παρακμάζειν. — v. lassen παλαιοῦν. — veraltet ἀπηρχαιωμένος 3., bei Sp. auch ἀνακεχωρηκώς 3., z. B. ein v. Ausdruck ῥῆμα ἀνακεχωρηκός, ἡ γλῶττα.
Veralten, das, ἡ παρακμή sp.; gew. Verba.
veranlassen, etw. αἴτιον od. αἰτίαν εἶναί τινος; ἐνδιδόναι τι; παρέχειν τι; ἐργάζεσθαι, ἀπεργάζεσθαι, ποιεῖν τι; auch εἰσηγεῖσθαι, κινεῖν τι; ἄρχειν τινός. — Jmd. zu etw. v. αἴτιον od. ἀφορμὴν γίγνεσθαί τινί τινος; ἡγεμόνα εἶναι od. γίγνεσθαί τινί τινος; πρόφασιν παρέχειν τινί τινος; παρορμᾶν τινα ἐπί (εἴς, πρός) τι od. mit *inf.*; ἐπαίρειν τινά mit *inf.*; εἰσηγεῖσθαί τινί τι od. mit *inf.*; ἐπάγειν τινὰ ἐπί τι, ἐνάγειν τινὰ εἴς τι od. mit *inf.*; κινεῖν τινα πρός τι; auch κελεύειν τινά mit *inf.*
Veranlasser ὁ αἴτιος, ὁ εἰσηγητής, ὁ ἡγεμών, όνος; V. von etw. sein, s. veranlassen.
Veranlassung ἡ αἰτία, τὸ αἴτιον, ἡ ἀφορμή; auch ἡ πρόφασις (Vorwand), ἡ λαβή (eig. Blösse). — die V. zu etw. sein, s. veranlassen. — Jmd. V. zu etw. geben αἴτιον εἶναι od. γίγνεσθαί τινί

τινος, ἡγεμόνα εἶναι od. *γίγνεσθαί τινί τινος*; *αἰτίαν* (*ἀφορμήν, πρόφασιν*) *παρέχειν τινί τινος, ἐνδιδόναι ἀρχήν* (*ἀφορμήν, πρόφασιν, λαβήν*) *τινι, οἷον λαβὴν ἀποδιδόναι τινί.* — eine V. zu etw. haben *ἀφορμὴν ἔχειν τινός*, auch *πρός* od. *εἴς τι*; *πρόφασιν ἔχειν τινός.* — eine V. haben nicht mitzugehen *πρόφασιν ἔχειν μὴ συνακολουθεῖν.* — auf Jmds. V. *εἰσηγησαμένου, κελεύσαντος* od. *παρορμήσαντός τινος*, auch *διά τινα.* — ohne V. *ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀπὸ ταὐτομάτου, αὐτόματος* 2. u. 3.; vgl. freiwillig.

veranschaulichen, etw. *τιθέναι* od. *ποιεῖν τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, παριστάναι τι.*

Veranschaulichung *ἡ παράστασις.*

veranschlagen *λογίζεσθαι, συλλογίζεσθαι*, z. B. man veranschlagte die Kosten auf 10 Talente *συνελογίσαντο τὰς δαπάνας εἶναι δέκα ταλάντων*; im Allgemeinen (oberflächlich) v. *εἰκάζειν*, z. B. man veranschlagte d. Menge zu 1000 Menschen *εἰκάζετο εἶναι τὸ πλῆθος ὡς χιλίων ἀνθρώπων.*

Veranschlagung *ὁ λογισμός, συλλογισμός*; *ἡ εἰκασία, ὁ εἰκασμός.*

veranstalten *ποιεῖν* (übh.); *παρα-, κατα-σκευάζειν* (zurecht machen); *μηχανᾶσθαι, τεχνάζειν, τεχνᾶσθαι* (künstlich, listig v.); *συντιθέναι* (anstiften, anzetteln); übh. = veranlassen, w. s. — ein Fest v. *ἑορτὴν ποιεῖν*; Spiele v. *ἀγῶνας ποιεῖν, τιθέναι, καθιστάναι*; ein gemeinschaftliches Mahl v. *συνάγειν συσσίτιον.* — etw. mit v. od. v. helfen *συγκατασκευάζειν.*

Veranstaltung *ἡ κατασκευή, παρασκευή*, auch durch Verba, z. B. auf Jmds. V. *τεχνησαμένου τινός.* — V. zu etw. treffen *παρασκευάζειν τι*; *παρασκευάζεσθαι εἴς* od. *πρός τι*, auch mit *ὡς* u. *part. fut.*

verantworten, sich *ἀπολογεῖσθαι* (auch m. *ὑπὲρ ἑαυτοῦ*, gegen Jmd. od. etw. *πρός τινα, πρός τι*, wegen etw. *περί τινος*; selten *ἀπηγορεῖσθαι*), *δικαιολογεῖσθαι* (gegen Jmd. *πρός τινα*, wegen etw. *περί τινος*); auch übh. *ἀντιλέγειν τινί* od. *πρός τινα* (Jmd. widersprechen); ist es = Jmd. Rechenschaft ablegen *λόγον διδόναι τινί*; etw. v. = Rechenschaft für etw. ablegen *λόγον διδόναι* od. *ὑπέχειν τινός*; vgl. Rechenschaft. — was sich nicht leicht v. lässt *ἀναπολόγητος* 2. sp. — es wird mir gestattet mich zu v. *λόγου τυγχάνω.*

verantwortlich 1) was sich verantworten lässt: *εὐαπολόγητος* 2. sp., besser umschr. — 2) der sich verantworten muss: *ὑπεύθυνος* 2. (von Pers. u. Aemtern), *ὑπαίτιος* 2. (von Pers.). — Jmd. v. sein *ὑπεύθυνον* od. *ὑπαίτιον εἶναί τινι*; für etw. v. sein *ὑπεύθυνον* od. *ὑπαίτιον εἶναί τινος, ὑπέχειν λόγον τινός.* — Jmd. v. machen für etw. *λόγον* od. *εὐθύνας λαμβάνειν παρά τινος, ὑπέρ τινος*, sich Einem v. machen *διδόναι αὐτὸν ὑπεύθυνόν τινι.* — nicht v. *ἀνεύθυνος, ἀνυπεύθυνος* 2. — wofür man nicht v. ist *ἀνεύθυνος* 2.

Verantwortung *ἡ ἀπολογία*, selten *τὸ ἀπηγόρημα*; vgl. Rechenschaft. — Jmd. zur V. ziehen wegen etw. *λαμβάνειν λόγον* od. *εὐθύνας παρά τινος ὑπέρ τινος*; *ἀνακρίνειν τινὰ περί τινος.* — zur V. gezogen werden wegen etw. *λόγον* od. *εὐθύνας ὑπέχειν τινός, ὑπεύθυνον γίγνεσθαί τινος.* — die V. für etw. auf sich nehmen *ὑπεύθυνον παρέχειν ἑαυτόν τινος.* — keiner V. ausgesetzt *ἀνεύθυνος, ἀνυπεύθυνος* 2. — wofür man keiner V. ausgesetzt ist *ἀνεύθυνος* 2. — auf eigene V. *ἀφ' ἑαυτοῦ, ἰδίᾳ.*

verarbeiten 1) bearbeiten: *κατ-, ἐξ-εργάζεσθαι, κατασκευάζειν*, auch *πλάττειν.* — 2) verbrauchen: *ἀναλίσκειν, ἀπ-, ἐξ-αναλίσκειν.* — Speisen v. *ἐκπονεῖν σιτία.*

Verarbeitung 1) *ἡ κατεργασία, ἐξεργασία, ἡ κατασκευή.* — 2) *ἡ ἀνάλωσις, ἡ ἀπ-, ἐξ-ανάλωσις*; sonst Verba.

verargen, Einem etw. *νεμεσᾶν τινί τινος* (selten); gew. *μέμφεσθαί τινί τι, τινί τινος, τινα εἴς τι, τί τινος*; *μεμψιμοιρεῖν* u. *ἐγκαλεῖν τινί τι*; *ψέγειν τινὰ ἐπί τινι* od. *τί τινος.* — was man Jmd. v. muss *νεμεσητός* 3.; nicht zu v. *ἀνεμέσητος, ἀνεπίφθονος* 2. — man kann es ihm nicht v., dass ... *ἀνεμέσητον* od. *ἀνεπίφθονόν ἐστιν αὐτῷ* m. *inf.*, *οὐδεὶς φθόνος* m. folg. *acc.* u. *inf.*, *συγγνώμη* od. *συγγνωστόν ἐστί τινι* mit folg. *inf.* od. *εἰ.*

verarmen *πένητα* od. *ἄπορον γίγνεσθαι*; *καταστῆναι εἰς πενίαν* od. *ἀπορίαν*; durch Zinsen v. *κατατοκίζεσθαι* (*P.*). — verarmt sein *πένητα* od. *ἄπορον εἶναι*, sprichw. auch *αὖον εἶναι.*

Verarmung, umschr. durch d. vhg. Verba.

verauktionieren *ἀποκηρύττειν.*

Verauktionierung *ἡ ἀποκήρυξις.*

verbacken *ἀναλίσκειν εἰς ἄρτους* u. dgl.

Verbalinjurie *ἡ κακηγορία.* — Jmd. eine V. anthun *κακηγορεῖν τινα.* — Klage wegen V. *ἡ κακηγορίου δίκη.*

Verband *ὁ ἐπίδεσμος, τὸ ἐπίδεσμα* (sp. *τὸ ἐπίδεσμον, ἡ ἐπιδεσμίς, ίδος*), *ὁ κατάδεσμος, τὸ λαμπάδιον, τὸ σκέπαρνον, τὸ σπληνίον, ὁ σπλήν, σπληνός*, *dem.* *ὁ σπληνίσκος*, sp. *τὸ σπληνίδιον, σπληνάριον.* — einen V. anlegen *ἐπιδεῖν* (Jmd. an d. Hand *τινὶ τὴν χεῖρα*), *καταδεῖν*, sp. *καταδεσμεύειν.* — es ist ihm ein V. angelegt *ἐπιδέδεται τὸ τραῦμα αὐτοῦ, ἐπιδέδεται τὴν χεῖρα* u. dgl. — — Anlegung des V. *ἡ ἐπίδεσις*, sp. *κατάδεσις.* — ohne V. *ἀνεπίδετος* 2. sp. — übr. s. Verbindung.

verbannen *φυγαδεύειν τινά* (*ἐκ τῆς πόλεως*), *φυγάδα ποιεῖν τινα* (*τῆς πατρίδος*); *ὀστρακίζειν, ἐξοστρακίζειν τινά* (durch das Scherbengericht v.), *ἐκκηρύττειν τινά* (durch Heroldsruf), seltner *ἀνδρηλατεῖν τινα* (sämmtl. von Pers.); *ἐκβάλλειν* (*ἐκ τῆς πόλεως* od. *χώρας, ἔξω τῆς πόλεως*), *ἐξελαύνειν, ἐξορίζειν* (diese auch von Zuständen). — „verbannt werden" ausser den *P.* der Verba auch *ἐκπίπτειν*; für immer verbannt werden *φεύγειν ἀειφυγίαν* od. *ἐν ἀειφυγίᾳ.* — **verbannt** *ὁ, ἡ φυγάς, άδος.* — verbannt sein *φεύγειν* (sp. *φυγαδεύειν*); auf ein Jahr verbannt sein *ἀπενιαυτεῖν, ἀπενιαυτίζειν* (auch übh. verbannt sein).

Verbannter, der, *ὁ φυγάς, άδος, ὁ φεύγων, οντος, ὁ ἐκπεσών, όντος*; im *pl.* auch *ἡ φυγή*; bei sp. auch *τὸ φυγαδικόν, οἱ φυγαδικοί.* — den V. betreffend *φυγαδικός* 3. — die V. zurückführen *κατάγειν τοὺς φυγάδας*; Zurückführung der V. *ἡ καταγωγή.*

Verbannung *ἡ φυγαδεία* sp., besser *ἡ ἐκβολή, ἐξέλασις* (das Verbannen), auch *ὁ ἐξοστρακισμός* (durch das Scherbengericht); *ἡ φυγή* (auch mit *τῆς πατρίδος*; das Verbannen, Verbanntwerden u. Verbanntsein); immerwährende V. *ἡ ἀειφυγία, ἡ ἀΐδιος φυγή*; V. auf ein Jahr *ἡ ἀπενιαύτησις* (auch allg.). — in die V. gehen *φεύγειν*; aus der V. zurückkehren *κατέρχεσθαι* (*κατιέναι*). — in die V. schicken, s. verbannen.

Verbannungsort, umschr. *τὸ χωρίον ἐν ᾧ διατρίβει τις φεύγων.*

verbarrikadieren *ἀποφράττειν* (*ἀποφραγνύναι*); auch *ἀπ-, δι-οικοδομεῖν*; ein Gässchen mit Wagen v. *ἁμάξας προβαλόμενον ἀποφράττειν στενωπόν.* — sich mit Wagen v., s. Barrikade.

Verbarrikadierung *ἡ ἀπόφραξις.*

verbauen 1) durch einen Bau versperren: *ἀπ-, δι-, παρ-οικοδομεῖν* (sp. *ἐνοικοδομεῖν*); vgl. *ἀπο-, δια-τειχίζειν.* — 2) auf einen Bau verwen-

den: ἀναλίσκειν εἰς (πρὸς) ἔργον, ἐπ' ἔργῳ; δαπανᾶν εἰς (πρὸς) ἔργον, ἀμφὶ ἔργα.

verbauern ἀπαγροικίζεσθαι (*P.*) sp.; ἄγροικον γίγνεσθαι.

verbeissen κατέχειν, auch ἀποκρύπτεσθαι (verbergen); vgl. καταπέττειν (Il. 1, 81).

Verbeissung ἡ κάθεξις, sp. κατάσχεσις.

verbergen κρύπτειν, ἀπο-, ἐπι-, κατα-, συγκρύπτειν; ἐπηλυγάζειν; ἀφανῆ ποιεῖν. — etw. v. sich v. ἀπο-, ἐπι-, κατα-κρύπτεσθαι, ἐπηλυγάζεσθαι; unter der gemeinsamen Furcht ihre eigene v. τῷ κοινῷ φόβῳ ἐπηλυγάζεσθαι τὸν σφέτερον. — sich v. ἀπο-, ἐπι-, ὑπο-κρύπτεσθαι, seltner κρύπτεσθαι, auch κρυπτεύειν; sich hinter etw. od. Jmd. v. ἐπηλυγάζεσθαι (-γίζεσθαι), ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τινα u. τι, προστήσασθαί τινα. — sich vor Scham v. wegen etw. καταδύεσθαί τινι u. ἐπί τινι. — etw. vor Jmd. v. κρύπτειν, ἀποκρύπτεσθαί τινά τι, ἐπικρύπτεσθαί τινά τι od. τι πρός τινα, συγκρύπτειν τινί u. τινά τι. — verborgen sein ἀποκεκρύφθαι, ἄδηλον εἶναι; Jmd. od. vor Jmd. λανθάνειν τινά. — sich verborgen halten ἐγκρυφιάζειν.

Verbergung ἡ κρύψις, ἐπίκρυψις.

Verbesserer ὁ διορθωτής, ἐπανορθωτής od. *part.*

verbessern διορθοῦν, ἐπανορθοῦν (u. *M.*); auch μεθαρμόττειν; εἰς od. ἐπὶ τὸ βέλτιον καθιστάναι, βελτιοῦν; bisw. auch αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν (vermehren). — etw. Geschriebenes v. μεταγράφειν; auch διασκευάζειν (ein Schriftwerk umarbeiten). — schlecht v. παραδιορθοῦν sp.

Verbessern, das, **Verbesserung** ἡ διόρθωσις, ἐπανόρθωσις, μεθάρμοσις, sp. βελτίωσις (als Handlung); τὸ διόρθωμα, ἐπανόρθωμα (als Sache). — schlechte V. τὸ παραδιόρθωμα sp. — zum V. gehörig διορθωτικός, ἐπανορθωτικός, sp. βελτιωτικός 3.

verbeugen, sich κύπτειν, προκύπτειν. — sich tief vor Jmd. v. προσκυνεῖν τινα.

Verbeugung ἡ προσκύνησις, sp. τὸ προσκύνημα.

verbiegen κάμπτειν, ἐπικάμπτειν; κυρτοῦν, διαστρέφειν. — „sich v." durch die *P.*

Verbiegung ἡ κάμψις, κύρτωσις, διαστροφή.

verbieten ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν), κωλύειν, οὐκ ἐᾶν. — etw. od. Jmd. etw. v. ἀπαγορεύειν τινὶ (τινὰ) μὴ ποιεῖν τι (selten mit folg. ὅπως μή u. *conj.*), οὐκ ἐᾶν τινα ποιεῖν τι, κωλύειν τινὰ (μὴ) ποιεῖν τι, προστάττειν od. παραγγέλλειν τινὶ μὴ ποιεῖν τι, durch öffentlichen Ausruf ἀποκαλεῖν od. ἀποκηρύττειν τινὰ μὴ ποιεῖν τι. — Jmd. sein Haus v. παραιτεῖσθαί τινα τῆς οἰκίας. — vgl. verboten.

Verbieten, das, ἡ ἀπόρρησις.

verbilden κακῶς πλάττειν; v. geistiger Bildung κακῶς παιδεύειν.

verbinden 1) zubinden: ἐπιδεῖν (z. B. τραῦμα); καταδεῖν (z. B. τοὺς ὀφθαλμοὺς μίτρᾳ); auch περικαλύπτειν, περισκεπάζειν τί τινι (rings bedecken). — einen Verwundeten v. θεραπεύειν τινὰ τετρωμένον; Einer, dessen Wunden verbunden sind ἐπιδεδεμένος τὰ τραύματα. — eine nicht verbundene Wunde ἕλκος ἀνεπίδετον. — 2) zusammenbinden, vereinigen: συνδεῖν, συντιθέναι, συνάγειν; etw. mit etw. συνάπτειν, συναρμόττειν τί τινι; paarweise, ehelich v. συζευγνύναι, συνδυάζειν, συνέργειν τινά τινι. — verbunden συναφής, συνεχής 2., paarweise v. σύζυγος 2., ὁ, ἡ σύζυξ, γος; v. sein mit etw. ἔχεσθαί τινος (im Raume), εἶναι μετά τινος (in Raum u. Zeit), auch ἔχειν τι, z. B. mit Gefahr v. sein κίνδυνον ἔχειν, ἐπικίνδυνον od. οὐκ ἀκίνδυνον εἶναι; auch ἔπεστι, πρόσεστι, ἔνεστί τί τινι; die Sache ist mit Gefahr v. ἔνι κίνδυνος ἐν τῷ πράγματι; paarweise v. sein συζυγεῖν; durch Verwandtschaft mit Jmd. v. sein προσήκειν τινὶ τῷ γένει, συγγενῆ εἶναί τινι. — sich v. καθ' ἓν γίγνεσθαι, ὁμοῦ γίγνεσθαι, συνίστασθαι, m. Jmd. ἵστασθαι od. γίγνεσθαι μετά τινος, τάττεσθαι μετά τινος od. σύν τινι, προστίθεσθαί τινι, σύμμαχον γίγνεσθαί τινι; sich mit etw. v. συμμίγνυσθαί (*P.*) τινι; sich gegen Jmd. v. συνίστασθαι ἐπί τινα; sich paarweise, ehelich v. συζεύγνυσθαι, συνδυάζεσθαι (*P.*). — 3) verbindlich machen, verpflichten: καταλαμβάνειν, κατέχειν; das Gesetz verbindet zu etw. κελεύει ὁ νόμος ποιεῖν τι. — ich bin zu etw. verbunden δίκαιός εἰμι ποιεῖν τι; ἀνάγκη μοι (με) ποιεῖν τι; χρή με ποιεῖν τι; Jmd. zu Dank v. sein χάριν ὀφείλειν τινί. — Jmd. sich verbinden ἀναρτᾶσθαι (selten ἐξαρτᾶσθαι), ἀνακτᾶσθαί τινα, durch Wolthaten εὐεργετοῦντα u. dgl. — sich zu etw. v. ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαι, ὑφίστασθαι, ἐπαγγέλλεσθαί τι od. mit *inf.*, gew. des *fut.*; übr. vgl. versprechen.

Verbinden, das, ἡ ἐπίδεσις, sp. κατάδεσις, eines Verwundeten ἡ θεραπεία (Pflege).

verbindlich 1) verpflichtend: κύριος 3. — das ist nicht für mich v. τοῦτό με οὐ κατέχει, οὐ δίκαιός εἰμι ποιεῖν ταῦτα. — Ist es = einnehmend, gefällig ἐπίχαρις, ι, *gen.* ιτος, κεχαρισμένος 3., αἱμύλος 3. u. 2., selten αἱμύλιος 2. — 2) verpflichtet: Jmd. v. sein ὑποχείριον εἶναί τινι. — sich Jmd. v. machen, sich zu etw. v. machen, s. verbinden 3).

Verbindlichkeit 1) verbindende Kraft: τὸ κύριον, selten τὸ κῦρος, τὸ κράτος; auch τὸ ἀξίωμα. — 2) Gefälligkeit: ἡ χάρις, ιτος, ἡ εὐεργεσία, τὸ εὐεργέτημα. — Jmd. V. schuldig sein χάριν ὀφείλειν τινί. — 3) das Verpflichtetsein: τὸ προσῆκον, καθῆκον, δέον. — ich habe die V. etw. zu thun δίκαιός εἰμι ποιεῖν τι, ἀνάγκη μοι (με) ποιεῖν τι, χρή με ποιεῖν τι. — es legt mir etw. d. V. auf etw. zu thun εἰς ἀνάγκην καθίστησί μέ τι ποιεῖν τι.

Verbindung 1) das Verbinden *a*) von Wunden: ἡ ἐπίδεσις, sp. κατάδεσις. *b*) das Vereinigen: ἡ σύνδεσις, ὁ σύνδεσμος, ἡ συναγωγή, ἡ σύνθεσις, ἡ σύναψις, ἡ συναρμογή; paarweise, eheliche V. ἡ σύζευξις, ἡ (γάμων) σύνερξις, ὁ συνδυασμός. — zur V. geeignet συνδετικός, συνδυαστικός 3. — 2) das Verbundensein: ἡ συναφή (sp. συνάφεια), ἡ συνέχεια, ὁ σύνδεσμος; paarweise od. eheliche V. ἡ συζυγία; gesellige V. ἡ κοινωνία, ὁμιλία; Handelsverbindung ἡ ἐπιμιξία; politische V. ἡ ἑταιρεία; auch = Bündniss, w. s. — in V. stehen m. etw. ἔχεσθαί τινος, συνῆφθαί τινι; ἐξηρτῆσθαί τινος od. ἔκ τινος, vgl. „verbunden sein" unter „verbinden" 1); mit Jmd. in V. stehen κοινωνεῖν, ὁμιλεῖν τινι; auch ἐπιμιξίᾳ χρῆσθαι πρός τινα (von Völkern, die in Handelsverbindung mit einander stehen). — in keiner V. mit Jmd. od. etw. stehen οὐδὲν κοινὸν ἔχειν τινι, κεχωρίσθαι τινός. — mit Jmd. in V. treten συνίστασθαί τινι, συμμιγνύναι (u. *P.*) τινί, προσμιγνύναι τινί, φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα; auch = ein Bündniss schliessen, s. Bündniss. — eine geheime V. stiften ἑταιρείαν συνιστάναι, seltner συγκροτεῖν. — in V. mit Jmd. od. etw. σύν τινι, μετά τινος, ὁμοῦ od. ἅμα τινί.

Verbindungsbegriff ὁ σύνδεσμος.

Verbindungsmittel ὁ σύνδεσμος.

Verbindungspartikel, -wort ὁ σύνδεσμος. — ohne V. ἀσύνδετος 2.

verbitten, sich etw. παραιτεῖσθαί τι. — sich etw. von Einem v. ἀπαγορεύειν τινὶ od. τινὰ μὴ ποιεῖν τι, οὐκ ἐᾶν τινα ποιεῖν τι.

Verbitten, das, ἡ παραίτησις od. Verba.

verbittern, Jmd. etw. *λυμαίνεσθαί τινί τι.* — verbittert werden gegen Jmd. *ἐμπικραίνεσθαί* (*P.*) *τινι, πικραίνεσθαι* (*P.*) *πρός τινα.*
Verbitterung *ἡ λύμη*; gegen Jmd. *ἡ πικρία, πι-*
verblassen, s. erblassen. [*κρότης.*
verbleiben *μένειν, δια-, ἐπι-, κατα-, παρα-, ἐμμένειν*; auch *διαγίγνεσθαι, διατελεῖν* m. entspr. *part.*
verbleichen *ἀπανθεῖν, παρακμάζειν, παρανθεῖν*; *μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι* (*P.*; seine Blüthe, seinen Glanz verlieren); *ἀμαυροῦσθαι*, selten *ἀμυδροῦσθαι* (*P.*; trübe, undeutlich werden); *ἀφανίζεσθαι* (*P.*; entschwinden).
Verbleichen, das, *ἡ ἀπάνθησις, παρακμή* sp.; *ἡ μάρανσις, ἀπομάρανσις, ἀφάνισις*, sp. *ὁ ἀφανισμός.*
verblenden *ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν, καταγοητεύειν, γοητεύειν, παράγειν, διαφθείρειν.*
Verblendung *ἡ ἀπάτη, ἐξαπάτη, διαφθορά*; *ἡ γοητεία*; vgl. d. poet. *ἡ ἄτη.*
verblichen *ὠχρός, ἀμαυρός, ἀμυδρός* 3.; auch *part. ἀπηνθηκώς* 3., *ἀπομαρανθείς* 3. u. dgl.; bisw. auch = gestorben, s. sterben.
verblüffen *ἐκπλήττειν, διαταράττειν, ἐμβροντᾶν.* — **verblüfft** *ἐκπλαγείς, ἐκπεπληγμένος* 3., *ἀπόπληκτος, ἔμπληκτος*, sp. *ἔκπληκτος* 2., auch *ὁ, ἡ καταπλήξ, ῆγος*; *ἐμβρόντητος* 2., *ἐμβεβροντημένος* 3. — v. sein *χασμᾶσθαι.*
Verblüfftheit, Verblüffung *ἡ κατάπληξις, ἔκπληξις, ἐμπληξία*, sp. *ἔμπληξις, ἐμβροντησία.*
verblühen *ἀπανθεῖν, παρανθεῖν*; *παρακμάζειν* (sp. *ἐξακμάζειν*); *μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι* (*P.*). — **verblüht** durch d. *part. perf.*, auch *ἔξωρος* 2.
Verblühen, das, *ἡ ἀπάνθησις, παρακμή* sp.; *ἡ μάρανσις, ἀπομάρανσις*, sp. *ὁ μαρασμός.*
verblümt *ποικίλος* 3., sp. *ἐσχηματισμένος* 3., *ἀλληγορικός* 3.; auch *αἰνιγματώδης* 2. (räthselhaft). — etw. v. geben *ποικίλλειν τι, αἰνίττεσθαί τι*; *δι' αἰγνιμῶν* od. *καθ' ὑπόνοιαν* (*δι' ὑπονοιῶν*) *λέγειν τι.*
verbluten, sich *ἔξαιμον γίγνεσθαι, λειφαιμεῖν* (*λιφαιμεῖν*). — der sich verblutet hat *ἔξαιμος, λείφαιμος* (*λίφαιμος*) 2. [*αἱμία* (unbelegt).
Verblutung *ἡ αἵματος πρόχυσις*; auch wol *ἡ λιφ-*
verborgen *κρυπτός, ἀποκεκρυμμένος* 3.; *ἀπόκρυφος, ἄδηλος, ἀφανής* 2.; *adv. κρύφα, κρυφῇ, ἀπόκρυφον, λάθρα*, vor Jmd. *τινός.* — v. sein, bleiben *κεκρύφθαι, ἀποκεκρύφθαι, λανθάνειν, διαλανθάνειν*, vor Jmd. v. bleiben *λανθάνειν, διαλανθάνειν τινά*, z. B. es bleibt mir nicht v., dass du begehrst *οὐ λανθάνεις με ὅτι ἐπιθυμεῖς.* — etw. im V. thun *λανθάνειν ποιοῦντά τι.* — etw. vor Jmd. v. halten *κρύπτειν, ἀποκρύπτεσθαί τί τινα, ἐπικρύπτεσθαί τί τινα* u. *πρός τινα.*
verborgen, s. borgen 2) u. ausleihen.
Verborgenheit *τὸ κρυπτόν, τὸ ἄδηλον, τὸ ἀφανές*, sp. *ἡ ἀποκρυφή.* — in der V. leben *σκοτει-*
Verborgung *ὁ δανεισμός.* [*νὸν ζῆν.*
Verbot *τὸ ἀπαγόρευμα* sp.; besser *ἡ ἀπόρρησις, τὸ ἀπόρρημα.* — ein V. erlassen gegen etw. *ἀποκηρύττειν* od. *ἀποκαλεῖν μὴ ποιεῖν τι*; vgl. verbieten.
verboten *ἀπόρρητος* 2.; auch *οὐ θεμιτός* 3., *οὐ δίκαιος* 3., *οὐχ ὅσιος* 3. — es ist v. *οὐκ ἔξεστιν, οὐ θεμιτόν, οὐ θέμις ἐστίν, οἱ νόμοι κωλύουσιν* u. dgl. [*φαντος* 2., *παρυφασμένος* 3.
verbrämen *παρυφαίνειν.* — **verbrämt** *παρύ-*
Verbrämung *ἡ παρυφή*, sp. *τὸ παρύφασμα.*
Verbrauch *ἡ ἀνάλωσις, ἡ δαπάνη* (das Verbrauchen u. das Verbrauchte); *τὸ ἀνάλωμα* (das Verbrauchte).
verbrauchen *ἀναλίσκειν, κατ-, ἐξ-αναλίσκειν*; *καταχρῆσθαι* (seltner *διαχρῆσθαι*); *δαπανᾶν, καταδαπανᾶν*; selten *ἀναισιμοῦν, καταισιμοῦν.*
verbrausen *ἀποβράττειν*; *παρακμάζειν.*
verbrechen, etw. *ἁμαρτάνειν, πλημμελεῖν, ἀδικεῖν, ἄδικόν τι ποιεῖν, κακουργεῖν, παρανομεῖν.* — etw. gegen Jmd. v. *ἀδικεῖν τινα, ἄδικον γίγνεσθαι περί τινα.*
Verbrechen, das, *τὸ ἁμάρτημα, πλημμέλημα, ἀδίκημα, κακούργημα, παρανόμημα, τὸ ἄδικον* od. *ἀνόσιον ἔργον.* — ein V. begehen *ἔργον ἄδικον* od. *ἀνόσιον ἐργάζεσθαι*; s. verbrechen.
Verbrecher *ὁ κακοῦργος, ὁ ἀδικῶν, ἀδικήσας* u. ä. *part.*
Verbrecherin *ἡ κακοῦργος*; *ἡ ἀδικοῦσα* u. ä. *part.* [*ράνομος* 2.
verbrecherisch *κακοῦργος, ἄδικος, ἀνόσιος, πα-*
verbreiten *διαδιδόναι, σπείρειν, διασπείρειν*, in einem Orte *εἴς τι*, unter Leute *εἴς τινας*; *ἐκφέρειν πρός* od. *εἴς τινας*; ein Gerücht v.: auch *διαθροεῖν*, sp. *διασκεδαννύναι.* — sich v. *διαδίδοσθαι, διαθρυλεῖσθαι, διαχεῖσθαι* (*P.*), *χωρεῖν, διέρχεσθαι*, seltner *διάττειν, διαπίπτειν*; d. Gerücht ist in der Stadt verbreitet *ὁ λόγος ἐν τῇ πόλει κατεσκέδασται*; übr. vgl. Gerücht. — sich verzehrend od. verheerend über etw. v. (von Feuer, Krankheiten, Feinden) *ἐπινέμεσθαί τι.* — verbreitet sein (von Krankheiten) *ἐπιδημεῖν*; verbreitet (von Krankheiten) *ἐπιδήμιος* 2.
Verbreitung *ἡ διάδοσις, διασπορά*, od. Verba.
verbrennbar *καύσιμος* 2., *καυστός, καυστικός* 3., sp. *κατακαύσιμος* 2.; leicht verbrennbar *εὔφλεκτος* 2.
verbrennen 1) *tr. καίειν, κατακαίειν, καταφλέγειν*, selten *καταπιμπράναι*; auch *πυροῦν.* — 2) *intr.* durch d. *P.* der Verba. — **verbrannt** *καυστός* 3.; von der Sonne v. *ἡλιόβολος*, seltner *ἡλιόβλητος, ἡλιοκαής, ἡλιόκαυστος* 2. — halb verbrannt *ἡμίφλεκτος* 2.
verbrennlich, s. verbrennbar.
Verbrennung *ἡ καῦσις*, sp. *κατάφλεξις, κατάκαυσις*; auch *ἡ πύρωσις.*
verbriefen, etw. *ἐπισφραγίζεσθαί τι.*
verbringen, die Zeit *διατρίβειν, διάγειν* (auch mit *acc.*, wie *χρόνον, βίον* u. dgl.); *διατελεῖν* m. entspr. *acc.* — Geld v., s. verthun. [*ἡ ἀνάλωσις.*
Verbringung (der Zeit) *ἡ διατριβή*; des Geldes
verbrüdern, sich mit Jmd. *ἀδελφίζειν τινά, συνοικειοῦσθαί* (*P.*) *τινι*; mit Jmd. verbrüdert sein *οἰκειότατα χρῆσθαί τινι*; verbrüdert *ἀδελφός* 3.
Verbrüderung; als Handlung durch die vhg. Verba; als Sache *ἡ ἑταιρεία* (bes. zu politischen Zwecken).
verbünden, sich mit Jmd. *συμμαχίαν ποιεῖσθαι πρός τινα, σύμμαχον ποιεῖσθαί τινα.* — verbündet *σύμμαχος* 2., auch *fem. ἡ συμμαχίς, ίδος.*
verbürgen, etw. *ἐγγυᾶσθαι, βεβαιοῦν τι.* — sich für Jmd. od. für etw. v. *ἐγγυητὴν γίγνεσθαι* od. *καταστῆναί τινος, ἐγγυᾶσθαί* (*ἐγγύην*) *τινα* u. *τι*; *πιστοῦσθαί τι, πιστὰ παρέχειν ὑπέρ τινος.* — sich mit etw. v. *διεγγυᾶσθαί τινος.* — sich für Jmd. bei Einem v. *ἐγγυᾶσθαί τινά τινι* u. *πρός τινα, διεγγυᾶν τινα πρός τινα*, sp. *καταπιστοῦσθαι ὑπέρ τινος πρός τινα.* — sich dafür v, dass ... *ἀναδέχεσθαι* od *ἐγγυᾶσθαι* mit *inf. fut.* — **verbürgt** *ἐχέγγυος* 2., *πιστός* 3., *βέβαιος* 3. u. 2. [*στωσις.*
Verbürgung *ἡ διεγγύησις, ἡ ἐγγύη*, sp. *καταπί-*
verbuhlt *ἐρωτικός* 3.; von Frauen *ἑταιρικός* 3.
Verbum *τὸ ῥῆμα, ἡ ῥηματικὴ λέξις.* — zum V. gehörig *ῥηματικός* 3.
verbunden, s. verbinden 3).

Verdacht ἡ ὑποψία, ὑπόνοια, gegen Jmd. εἴς od. πρός τινα; auch τὸ ὕποπτον, gegen Jmd. πρός τινα, auch τινός. — bei Jmd. V. erregen ὑποψίαν παρέχειν od. ἐμποιεῖν τινι. — V. haben auf Jmd., V. hegen gegen Jmd. ὑποψίαν ἔχειν πρός τινα, ἐν ὑποψίᾳ ἔχειν τινά, ὑπόπτως ἔχειν πρός τινα, ὑποπτεύειν τινά, ὑφορᾶσθαί (selten *A.*) τινα, ὑπονοεῖν τι εἴς τινα, sp. ὕποπτόν τι ἔχειν εἴς τινα; man hegt V. gegen Jmd. ὑποπτεύεταί (*P.*) τις. — sehr starken V. haben auf etw. ἐν πλείστῃ ὑποψίᾳ ποιεῖσθαί τι. — V. schöpfen gegen Jmd. ὑποψίαν λαμβάνειν κατά τινος. — in V. gerathen ἐμπίπτειν εἰς ὑποψίαν. — in V. stehen ἐν ὑποψίᾳ od. ὑπονοίᾳ εἶναι, ὑποπτεύεσθαι (*P.*), bei Jmd. ὑπόπτως ἔχειν od. διακεῖσθαί τινι. — es erregt etw. V. ὕποπτόν ἐστί τι; es entsteht bei Jmd. V. gegen Einen δι' ὑποψίας od. ὕποπτος γίγνεταί τίς τινι. — einen V. von sich entfernen ἀπαμύνεσθαι od. ἀποτρίβεσθαι ὑποψίαν; einen solchen V. möglichst von sich entfernen ἑαυτὸν ὡς πορρωτάτω ποιῆσαι τοιαύτης ὑποψίας. — nicht den geringsten Grund zum V. zeigen οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόναι. — vgl. d. folg. WW.

verdachtlos 1) keinen Verdacht erregend: ἀνύποπτος, ἀνυπονόητος, ἀνυπόπτευτος 2. — 2) keinen Verdacht habend: ἀνύποπτος, ἀνυπονόητος 2.

Verdachtlosigkeit τὸ ἀνύποπτον.

verdächtig ὕποπτος 2., einer Sache τινός u. ἐπί τινι. — etw. für v. halten ἐν ὑποψίᾳ ποιεῖσθαί τι. — v. sein ὕποπτον εἶναι, ὑποπτεύεσθαι (*P.*). — Jmd. v. sein ὕποπτον εἶναί τινι, ὑπόπτως διακεῖσθαι od. ἔχειν τινί. — es kommt mir etw. v. vor ὑποψίαν παρέχει μοί τι, ὑφορῶμαί τι, ὑπονοῶ περί τινος. — Jmd. v. machen ὕποπτον ποιεῖσθαί τινα, διαβάλλειν τινά, bei Jmd. πρός τινα. — es wird mir etw. v. δι' ὑποψίας od. ὕποπτον γίγνεταί μοί τι.

verdächtigen διαβάλλειν.

Verdächtigkeit τὸ ὕποπτον.

Verdächtigung ἡ διαβολή; übr. s. Verdacht.

verdämmen ἀπο-, δια-χωννύναι.

Verdämmung ἡ ἀπόχωσις, διάχωσις.

verdammen, Jmd. zu etw. καταγιγνώσκειν, κατακρίνειν, καταδικάζειν, auch καταχειροτονεῖν, καταψηφίζεσθαί τινός τι (die beiden letzteren: in einer Versammlung, durch Aufhebung der Hände u. Abgabe von Stimmsteinen); als Schiedsrichter Jmd. v. καταδιαιτᾶν τινος. — verdammt werden, ausser den *P.* der genannten Verba auch ἁλίσκεσθαι, wegen Diebstahles κλοπῆς, ἐπὶ κλοπῇ, κλέπτοντα. — ich bin zum Tode verdammt κατέγνωσταί μου ὁ θάνατος. — zu einer Strafe verdammt sein ζημίαν ὀφείλειν. — zum doppelten Schadenersatz verdammt sein διπλῆν βλάβην ὀφείλειν. — ich will verdammt sein, wenn nicht ... κάκιστα ὀλοίμην εἰ μή ... — **verdammt** κατακεκριμένος 3., sp. κατάκριτος, κατάδικος 2. (zu etw. τινός); κατακρίσιμος 2., übr. s. verflucht.

verdammlich, s. tadelnswerth, schlecht.

Verdammniss, s. Verdammung, Strafe.

Verdammung ἡ κατάγνωσις, καταδίκη, sp. κατάκρισις. — in einer Versammlung durch Abgabe von Stimmsteinen od. Aufheben der Hände ἡ καταψήφισις (sp. ὁ καταψηφισμός), ἡ καταχειροτονία.

Verdammungsurtheil ἡ καταδίκη, sp. τὸ κατάκριμα, κρίμα.

verdammungswerth καταγνώσεως od. καταδίκης ἄξιος 3.

verdampfen δι-, ἐξ-ατμίζεσθαι (*P.*; daneben ἐξατμίζειν); selten ἀνατμίζεσθαι (*P.*), ἐξατμιᾶν; auch ἀνα-, ἐκ-θυμιᾶσθαι (*P.*), διαχεῖσθαι (*P.*), διαπνεῖσθαι (*P.*; daneben διαπνεῖν). — v. lassen δι-, ἐξ-ατμίζειν, ἐκθυμιᾶν.

Verdampfung ἡ ἀποθυμίασις sp.; gew. Verba.

verdanken, Jmd. etw. ὀφείλειν τινί τι, χάριν εἰδέναι od. ἔχειν τινὶ ὑπέρ τινος. — Jmd. viel zu v. haben πολλὴν χάριν ὀφείλειν τινί. — Jmd. sein Leben v. σωθέντα χάριν ἔχειν τινί, σῶστρα ὀφείλειν τινί.

verdauen πέττειν (seltner πέπτειν), δια-, ἐκπέττειν, καταπέττειν (καταπέπτειν), καθέψειν, auch κατεργάζεσθαι. — gut od. leicht v. εὐπεπτεῖν (dazu εὔπεπτος 2.). — vgl. d. f. W.

verdaulich; leicht v. εὔπεπτος, εὐέψητος, εὐκατέργαστος 2., sp. διαχωρητικός 3. — schwer v. δυσκατέργαστος, δύσπεπτος 2. — nicht v., s. unverdaulich.

Verdauung ἡ πέψις, διάπεψις, κατεργασία, vgl. ἡ ἀνάδοσις. — gute, leichte V. ἡ εὐπεψία. — schwere, schlechte V. ἡ δυσπεψία. — Mangel an V. ἡ ἀπεψία. — zur V. geschickt, sie befördernd πεπτικός, πεπτήριος 3.

Verdauungsbeschwerden τὰ περὶ τὴν πέψιν κακά. [φύσις.

Verdauungskraft ἡ ἀλλοιωτικὴ δύναμις od.

Verdauungsmittel τὸ πεπτικόν od. πεπτήριον (sc. φάρμακον).

Verdeck τὸ κατάστρωμα, τὸ σανίδωμα. — Schiffe mit V. πλοῖα κατάφρακτα, sp. σεσανιδωμένα od. σανιδωτά. — Schiffe ohne V. πλοῖα ἄφρακτα od. ἀστέγαστα.

verdecken καλύπτειν, ἐπι-, κατα-, περι-καλύπτειν τί τινι, auch προκαλύπτειν (verhüllen, umhüllen); σκεπάζειν, περι-, κατα-σκεπάζειν; στεγάζειν, καταστεγάζειν, στέγειν, περιστέγειν, sp. στεγνοῦν, καταστεγνοῦν τι (decken, bedecken, zum Schutze u. Schirme); ἐπισκοτεῖν (ἐπισκοτάζειν) τινι, ἐπιπροσθεῖν τινι (die Aussicht auf etw. v.; Jmd. die Aussicht auf etw. v. ἐπισκοτεῖν τινι τῆς θέας); κρύπτειν, ἀπο-, ἐπι-, κατα-, συγ-κρύπτειν τι (verbergen); περιπέττειν τί τινι (beschönigend v.). — **verdeckt** durch d. *part. perf. P.* der genannten Verba, auch καλυπτός, κρυπτός, seltner στεγαστός 3.; mehr poet. στεγανός 3.

Verdecken, das, **Verdeckung** ἡ ἐπικάλυψις, κατακάλυψις sp.; ἡ περικαλυφή; auch ἡ σκέπασις sp.; ἡ ἐπιπρόσθησις; ἡ κρύψις, ἐπίκρυψις.

verdenken, Jmd. etw., s. verargen.

Verderb, s. Verderben, das.

verderben 1) *tr.* φθείρειν, gew. διαφθείρειν; ἀπ-, δι-ολλύναι τι; λυμαίνεσθαί τι u. τινι. — es mit Jmd. v. προσκρούειν, προσπταίειν τινί, δι' ἀπεχθείας γίγνεσθαί τινι, εἰς ἀπέχθειαν ἐλθεῖν τινι, ἀπεχθάνεσθαί τινι. — 2) *intr.* φθείρεσθαι, gew. διαφθείρεσθαι (*P.*); ἀπ-, δι-ὄλλυσθαι; auch κόπτεσθαι (*P.*; vom Getreide). — mögest du ganz u. gar v. ἐξώλης (καὶ προώλης) ἀπόλοιο. — den Magen verderbend κακοστόμαχος 2.

Verderben, das, ἡ φθορά (selten ὁ φθόρος), ἡ διαφθορά, ἡ λύμη, ἡ βλάβη (*tr.* u. *intr.*); ἡ ἀπώλεια (gew. *intr.* sp.), ἡ ἐξώλεια (gänzliches V.; *intr.*); ὁ ὄλεθρος (*tr.* u. *intr.*). — Jmd. in's V. stürzen διαφθείρειν od. ἀπολλύναι τινά; Jmd. ganz u. gar in's V. stürzen ἐξώλη (καὶ προώλη) ποιεῖν τινα. — sich in's V. stürzen εἰς ἀπώλειαν od. εἰς προὖπτον ὄλεθρον διδόναι ἑαυτόν. — Jmd. zum V. gereichend, s. verderblich. — dem V. unterworfen, s. verderblich 1). — dem V. nicht unterworfen ἀνώλεθρος, ἄφθαρτος 2.

Verderber ὁ διαφθορεύς (sp. φθορεύς), ὁ λυμεών, ῶνος; häufig durch *part.*, s. verderben.

verderblich 1) dem Verderben unterworfen: φθαρτός 3. — 2) Verderben bringend: ὀλέθριος 2., φθαρτικός 3., sp. φθοροποιός 2., διαφθαρτικός 3.; auch βλαβερός, κακός, χαλεπός, δεινός 3. — ein v. Mensch ὁ ὄλεθρος, ὁ φθόρος.

Verderblichkeit ἡ κακία, πονηρία; τὸ βλαβερόν, τὸ κακόν.

Verderbniss ἡ κακία, πονηρία; übr. s. Verderben.

verderbt διεφθαρμένος 3.; κακός, πονηρός 3.; ganz v. ἐξώλης 2., ἄσωτος 2.; übr. vgl. verdorben.

Verderbtheit ἡ πονηρία, κακία; vgl. ἡ ἀσωτία.

verdeutlichen σαφηνίζειν, δια-, ἀπο-σαφηνίζειν, δια-, ἀπο-σαφεῖν. — **verdeutlichend** σαφηνιστικός, διασαφητικός 3. sp.

Verdeutlichung ὁ σαφηνισμός, ἡ διασάφησις, sp. Verba.

verdeutschen μεταφράζειν εἰς τὴν τῶν Γερμανῶν γλῶτταν.

verdichten πυκνοῦν; noch mehr v. ἐπιπυκνοῦν. — **verdichtend** πυκνωτικός 3. — **verdichtet** πυκνός 3. — vgl. verdicken.

Verdichtung ἡ πύκνωσις.

verdicken πηγνύναι, παχύνειν; συνιστάνειν (dies nur von Flüssigkeiten); sich v. πήγνυσθαι, παχύνεσθαι, σωματοῦσθαι (*P.*), συνίστασθαι.

Verdickung ἡ πῆξις, πάχυνσις, σωμάτωσις.

verdielen σανιδοῦν.

verdienen 1) erwerben: ἐργάζεσθαι, κτᾶσθαι, χρηματίζειν, εὑρίσκειν (u. *M.*), πορίζεσθαι, auch λαμβάνειν; κερδαίνειν (gewinnen); περιποιεῖσθαι (eig. erübrigen). — sich Dank v. bei Jmd. χάριν κατατίθεσθαί τινι u. πρός τινα. — übr. s. Verdienst, der. — 2) sich würdig machen einer Sache: ἄξιον εἶναι od. γίγνεσθαί τινος od. mit folg. *inf.*; προσήκει τινί (selten τινά) m. *inf.*; δίκαιον εἶναι m. *inf.*; auch ὀφλισκάνειν (etw. Schlimmes, z. B. γέλωτα, αἰσχύνην); v. von Jmd. ausgelacht zu werden γέλωτα ὀφλισκάνειν πρός τινα, παρά τινι. — noch dazu v. προσοφλισκάνειν τι. — so wie es Jmd. verdient ἀξίως τινός, κατὰ τὴν ἀξίαν τινός, προσηκόντως. — sein Glück nicht v. ἀναξίως od. παρὰ τὴν ἀξίαν εὐτυχεῖν (εὖ πράττειν).

Verdienst, der, ἡ ἐργασία, τὸ κέρδος, τὸ λῆμμα, auch ὁ μισθός, τὸ μίσθωμα (Lohn); vgl. ἡ ἐμπολή. — leichter V. ἡ τῆς ἐργασίας εὐπορία. — guten, geringen V. gewähren μεγάλα, βραχέα ὠφελεῖν; guten, vielen V. haben von od. bei etw. κτήσασθαι χρήματα πολλά, μεγάλα ὠφελεῖσθαι (*P.*) ἀπό (ἐκ) τινος, πολλὰ κερδαίνειν (χρηματίζειν) ἀπό od. ἔκ τινος, πολλὰ λαμβάνειν ἔκ τινος; einen besseren V. bei etw. haben πλέον ἀργύριον ἐργάζεσθαι ἀπό τινος.

Verdienst, das, 1) Würdigkeit: ἡ ἀξία. — nach V. κατά od. πρὸς τὴν ἀξίαν (κατ' ἀξίαν), auch ἀξίως. — über V. ὑπέρ od. παρὰ τὴν ἀξίαν, auch ἀναξίως. — Jmd. nach V. lohnen τὴν ἀξίαν νέμειν τινί. — nach V. gelohnt werden τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι (*P.*), τὴν ἀξίαν κομίζεσθαι. — 2) das, wodurch man sich den Dank Anderer erwirbt: ἡ ἀρετή (v. einer Eigenschaft); τὸ ἀγαθὸν od. καλὸν ἔργον (als Handlung); τὸ εὐεργέτημα, ἡ εὐεργεσία (als wolthätige Handlung). — sich um Jmd. V. erwerben ὠφελεῖν, εὖ ποιεῖν od. εὐεργετεῖν τινα; sich grosse V. um Jmd. erwerben πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιον γίγνεσθαί τινι. — grosse V. um Jmd. haben πολλοῦ ἄξιον εἶναί τινι.

verdienstlich ὠφέλιμος 2. u. 3., seltner ὀνήσιμος 2.; auch χρήσιμος 2., χρηστός 3., übh. καλός 3.

Verdienstlichkeit τὸ ὠφέλιμον, χρήσιμον.

verdienstvoll πολλοῦ od. πλείστου ἄξιος 3.

verdient 1) dessen man sich würdig gemacht hat: ἄξιος, δίκαιος 3.; προσήκων 3. (geziemend), auch wol οἰκεῖος 3. (angemessen). — die v. Strafe erhalten τὴν ἀξίαν λαμβάνειν. — 2) der sich Verdienste erworben hat: χρηστός 3., πολλοῦ ἄξιος 3., πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιος 3. — ein v. Staatsmann ἀνὴρ πολλὰ ἀγαθὰ πεποιηκὼς τὴν πόλιν. — sich um Jmd. v. machen ὠφελεῖν, εὖ ποιεῖν od. εὐεργετεῖν τινα, παρέχειν ἑαυτὸν χρήσιμόν τινι, χάριν κατατίθεσθαί τινι u. πρός τινα; πολλοῦ ἄξιον γίγνεσθαί τινι, πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιον γίγνεσθαί τινι.

verdingen μισθοῦν, ἀπο-, ἐκ-μισθοῦν; ἐκδιδόναι (ἐπὶ μισθῷ). — zu v. μισθώσιμος, sp. ἐκδόσιμος 2.

Verdingung ἡ μίσθωσις, sp. ἐκμίσθωσις; auch ἡ ἔκδοσις.

verdolmetschen ἑρμηνεύειν, μεθερμηνεύειν, μεταφράζειν, ἐξηγεῖσθαι.

Verdolmetschung ἡ ἑρμηνεία (sp. ἑρμήνευσις, μεθερμήνευσις), ἡ μετάφρασις, ἡ ἐξήγησις.

verdoppeln διπλασιάζειν, διπλασιοῦν, διπλάζειν, διπλοῦν, ἀναδιπλοῦν, sp. ἀναδιπλασιάζειν; auch διπλάσιον od. διπλοῦν ποιεῖν. — sich v. διπλασιάζεσθαι (*P.*) u. s. w., auch διπλάσιον od. διπλοῦν γίγνεσθαι. — seine Schritte v. ἐπιτείνειν τὴν βάδισιν.

Verdoppelung ὁ διπλασιασμός, selten ἡ δίπλωσις, ὁ διπλασμός, ἡ ἀναδίπλωσις, ὁ ἀναδιπλασιασμός.

verdorben διεφθαρμένος 3. (auch moralisch v.); κακός, πονηρός 3. (sittlich v.). — ganz v. ἐξώλης 2. (auch moralisch, wie ἄσωτος 2). — v. Wein οἶνος τροπίας od. τετραμμένος. — mit v. Magen κακοστόμαχος 2.; einen v. Magen haben κακοστομαχεῖν sp.

Verdorbenheit ἡ διαφθορά (auch moral. V.); ἡ κακία, πονηρία (sittliche V., vgl. ἡ ἀσωτία).

verdorren ξηραίνεσθαι, ἀποξηραίνεσθαι, αὐαίνεσθαι, ἀφ-, ἐξ-αναίνεσθαι, μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*); ἀποσκέλλεσθαι (m. *fut. M.*, *aor.* u. *perf.* II *A.*). — v. machen od. lassen ξηραίνειν, ἀποξηραίνειν, ἀφ-, ἐξ-αναίνειν, ἐξαναζειν, μαραίνειν. — **verdorrt** ἀπεξηραμμένος, ἀπομαρανθείς, ἀπεσκληκώς 3., auch ξηρός 3.

Verdorrung ἡ ξηρασία, ὁ ξηρασμός, sp. ἡ ξήρανσις; auch ἡ αὔανσις, ἡ μάρανσις, ἀπομάρανσις.

verdrängen, Jmd. aus etw. ἀπ-, ἐξ-ωθεῖν τινά τινος u. ἔκ τινος; ἐκβάλλειν τινὰ ἔκ τινος; ἀπελαύνειν τινά τινος u. ἀπό τινος. — verdrängt werden ἐκπίπτειν τινός u. ἔκ τινος. [σις.

Verdrängung ἡ ἄπωσις, ἡ ἐκβολή; sp. ἡ ἀπέλα-

verdrehen στρέφειν, δια-, ἐκ-, παρα-στρέφειν, στρεβλοῦν. — die Augen v. διαστρέφειν τὼ ὀφθαλμώ, selten ἰλλαίνειν τὼ ὀφθαλμώ, sp. ἰλλώπτειν, ἰλλωπεῖν, ἰλλωπίζειν, στραβίζειν; auch σιλλοῦν. — das Recht v. στρεψοδικεῖν; die Gesetze v. κλιμακίζειν τοὺς νόμους; die Thatsachen v. συκοφαντεῖν τὰ συμβάντα, συκοφαντίαν προσάγειν τοῖς πράγμασιν. — dafür sorgen, dass die Sache nicht verdreht werden könne φυλάττεσθαι μή πῃ ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ. — **verdreht** διεστραμμένος 3., διάστροφος 2., στρεβλός 3.; ein v. Glied τὸ παράστρεμμα; v. Augen ὀφθαλμοὶ διάστροφοι, sp. ὁ στραβισμός; mit v. Augen ἰλλός, στραβός 3., ὁ στράβων, ωνος.

Verdrehung ἡ διαστροφή, ἐκστροφή; V. der Augen ἡ ἴλλωσις, sp. ὁ στραβισμός.

verdreifachen τριπλασιάζειν, τριπλοῦν.

Verdreifachung ὁ τριπλασιασμός.

verdriessen; es verdriesst mich etw. λυπεῖ od. ἀνιᾷ μέ τι, δυσχεραίνω τινί, ἐπί τινι, περί τι, ἄχθομαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, ἐπί τινος, βαρέως φέρω τι, ἐπί τινι, χαλεπῶς φέρω τι, τινί, ἐπί τινι. — es verdriesst mich etw. zu thun ὀκνῶ, ἀποκνῶ ποιεῖν τι; οὐκ ἀνέχομαι ποιῶν τι. — ich lasse mich es nicht v. etw. zu thun οὐ κατοκνῶ ποιεῖν τι.

verdriesslich 1) Unlust empfindend: δύσκολος, δυσχερής, δυσάρεστος, δύσθυμος 2., σκυθρωπός 3. u. 2., σκυθρός 3. — v. sein δυσκολαίνειν, δυσχεραίνειν, δυσαρεστεῖν (u. *M.*), δυσθυμεῖν (selten *M.*), δυσθυμίαν ἄγειν od. ἔχειν, σκυθρωπάζειν. — über etw. v. sein δυσκολαίνειν τινί, δυσχεραίνειν τινί, ἐπί τινι, περί τι, δυσαρεστεῖν (u. *M.*), δυσθυμεῖν τινι, ἀγανακτεῖν τινι, ἐπί τινι, διά τι, περί u. ὑπέρ τινος, auch mit *part.*, ἄχθομαί (*DP.*) τινι, ἐπί τινι, ἐπί τινος od. mit *part.* — Jmd. v. machen λυπεῖν od. ἀνιᾶν τινα, δυσθυμίαν παρέχειν τινι. — 2) Unlust verursachend: δυσχερής, δύσκολος, ἀηδής 2., ἀνιαρός, λυπηρός 3., auch βαρύς, χαλεπός 3. — das ist eine v. Sache χαλεπὸν τὸ πρᾶγμα.

Verdriesslichkeit 1) innere Unlust: ἡ δυσκολία, δυσχέρεια, δυσαρέστησις (sp. δυσαρεστία), τὸ δυσάρεστον, ἡ δυσθυμία, τὸ δύσθυμον, ἡ ἀηδία, ἡ σκυθρωπότης, sp. ὁ σκυθρωπασμός. — 2) widrige, unangenehme Beschaffenheit: ἡ δυσχέρεια, βαρύτης, χαλεπότης; τὸ δυσχερές, χαλεπόν, ἀνιαρόν. — 3) verdriessliche Sache: τὸ δυσχερὲς (χαλεπὸν, ἀνιαρὸν) πρᾶγμα od. ἔργον, *pl.* auch bloss τὰ δυσχερῆ, τὰ ἀνιαρά u. dgl. — Jmd. Verdriesslichkeiten verursachen πράγματα παρέχειν τινί, ἐνοχλεῖν τινα u. τινι. — V. haben πράγματα ἔχειν, ἐνοχλεῖσθαι (*P.*).

verdrossen ὀκνηρός 3. (saumselig); ἀπρόθυμος 2. (nicht bereitwillig, ungern); δύσθυμος 2. (missmuthig); ἄθυμος 2. (muthlos). — v. sein ὀκνεῖν, ἀπ-, κατ-οκνεῖν; ἀπροθύμως ἔχειν; δυσθυμεῖν, ἀθυμεῖν, δυσθύμως u. ἀθύμως ἔχειν.

Verdrossenheit ὁ ὄκνος, τὸ ἀπρόθυμον, ἡ δυσθυμία, ἀθυμία.

verdrücken καταπιέζειν. — das V. ἡ καταπίεσις.

Verdruss ἡ ἀγανάκτησις, ὀργή, λύπη, ἀνία (Unwille, Aerger); ἡ ἀηδία (Widerwillen); ἡ διαφορά (Zwistigkeit); τὰ πράγματα (Händel). — etw. mit V. thun ἄχθεσθαι (*DP.*), ἀνιᾶσθαι (*P.*), ἀγανακτεῖν ποιοῦντά τι; ἀχαρίστως ποιεῖν τι. — Jmd. V. machen πράγματα παρέχειν τινί; λυπεῖν, ἀνιᾶν τινα, von Sachen auch δάκνειν τινά. — es macht mir etw. V., ich habe V. πράγματα ἔχω; ἀνιῶμαι, λυποῦμαι (*P.*). — einen V. mit Jmd. haben διαφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα, διαβεβλῆσθαί τινι. — sich einen V. bei Jmd. machen ἀπεχθάνεσθαί τινι, προσκρούειν, προσπταίειν τινί.

verdünnen *a*) Flüssigkeiten: ὕδωρ ἐπιχεῖν τινι, vgl. mischen. *b*) den Umfang eines Körpers verringern: λεπτύνειν, ἀπολεπτύνειν, συστέλλειν.

Verdünnung 1) = Mischung, w. s. — 2) ἡ λέπτυνσις, ὁ λεπτυσμός, ἡ συστολή.

verdüstern, s. verdunkeln.

verduften διαπνεῖν (u. *P.*), ἐκθυμιᾶσθαι (*P.*), ἐξατμίζεσθαι, διατμίζεσθαι (*P.*; daneben διατμίζειν); übr. s. verdampfen.

Verduften, das, ἡ ἐκθυμίασις od. Verba.

verdungen μισθωτός 3., ἔκδοτος 2. — v. Arbeit übernehmen ἐργολαβεῖν, ἐκλαμβάνειν; Uebernahme von v. Arbeit ἡ ἐργολαβία (sp. ἐργολάβεια); der v. Arbeit übernimmt ὁ ἐργολάβος, ἐργολήπτης.

verdunkeln σκοτοῦν, ἀποσκοτοῦν, sp. σκοτίζειν, ἀποσκοτίζειν τι (in Dunkelheit bringen); ἐπισκοτεῖν (sp. ἐπισκοτίζειν) τινι, ἐπιπροσθεῖν τινι (im Lichte stehen, auch übtr.); ἐπισκιάζειν τι u. τινί (beschatten, auch übtr.); ἐπηλυγάζειν (gew. *M.*) τι (überschatten, bedecken); ἀμαυροῦν τι (des Glanzes berauben; auch übtr.); ἀποκρύπτειν τι (verbergen; auch übtr., z. B. τὴν σοφίαν τινός). — Jmd. v. ἀμαυροῦν τινα, ἐπισκοτεῖν τινι, sp. παρευδοκιμεῖν τινά τινι (in etw.). — Jmds. Ruhm v. ἀμαυροῦν, ταπεινοῦν, κολούειν τήν τινος δόξαν, ἐπισκοτεῖν τῇ τινος δόξῃ.

Verdunkelung ἡ σκότωσις, ὁ σκοτισμός, σκοτασμός (sämmtl. sp.); ἡ ἐπισκότησις, ἐπισκότισις, ὁ ἐπισκοτισμός (sämmtl. sp.); ἡ ἐπιπρόσθησις; ἡ ἐπισκίασις (sp.); ἡ ἀμαύρωσις; sp. ἡ παρευδοκίμησις.

verdunsten διαφορεῖσθαι, ἐξαεροῦσθαι (*P.*); ἐξικμάζειν (u. *P.*). — v. lassen ἐξαεροῦν, ἐξικμάζειν. — vgl. verdampfen.

Verdunsten, das, ἡ ἐξαέρωσις sp., besser Verba; übr. vgl. Verdampfung.

verdursten ἀπόλλυσθαι δίψῃ od. δίψει; vgl. ἐκδιψᾶν u. s. verschmachten.

verdutzt, s. verblüfft.

veredeln βελτίω ποιεῖν τινα, παιδεύειν τινὰ παιδείαν καλήν; Pflanzen v. ἡμεροῦν, ἐξημεροῦν (auch übtr. v. Menschen). — sich v. βελτίω γίγνεσθαι, ἐπιδιδόναι ἐπὶ τὸ βέλτιον. — **veredelt** ἥμερος 2.

Veredelung ἡ παιδεία, v. Pflanzen u. übtr. auch v. Menschen ἡ ἡμέρωσις, ἐξημέρωσις (*tr.*); ἡ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπίδοσις (*intr.*).

verehelichen συζευγνύναι; sich v. γαμεῖν τινα (vom Manne): γαμεῖσθαί τινι (vom Weibe). — **verehelicht** sein συνοικεῖν (ἀνδρί, γυναικί).

Verehelichung ἡ σύζευξις; ὁ γάμος.

verehren σέβομαι (*DP.*; daneben σέβειν); αἰδεῖσθαι (*DP.*); ἄγασθαι (gew. *DP.*), ζηλοῦν, θαυμάζειν; durch äussere Zeichen v. τιμᾶν, θεραπεύειν, ἀσπάζεσθαι. — göttlich v. προσκυνεῖν, sp. θρησκεύειν τινά. — Jmd. etw. v. τιμᾶν, γεραίρειν τινά τινι; übr. s. schenken.

Verehrer, der Götter ὁ εὐσεβὴς περὶ τοὺς θεούς, ὁ θεραπεύων τοὺς θεούς; V. eines Menschen ὁ ἐραστής τινος (auch Liebhaber, wie ὁ ἐπιθυμητής τινος), ὁ ζηλωτής τινος, ὁ τιμῶν od. θεραπεύων τινά; V. einer Sache ὁ ἐπιθυμητής, auch ὁ θαυμαστής τινος (Bewunderer). — V. sein von etw., s. verehren. — viele V. haben πολλοὺς ἐπιθυμητὰς λαμβάνειν, θαυμάζεσθαι (*P.*) πρὸς πολλῶν.

Verehrung ὁ σεβασμός, ἡ σέβασις sp.; besser ἡ αἰδώς, οὖς, ὁ ζῆλος, ἡ τιμή, ἡ θεραπεία; göttliche V. ἡ προσκύνησις, sp. ἡ θρησκεία. — Gegenstand der V. τὸ σέβασμα sp., τὸ σέβας poet.

verehrungswürdig σεβάσμιος 2. sp.; besser αἰδοῖος 3., sp. αἰδέσιμος 2., αἰδεστός 3.; auch σεμνός 3., ἁγνός 3.

vereiden, vereidigen, Jmd. ὁρκίζειν, ὁρκοῦν; ἐξορκίζειν, ἐξορκοῦν, auch καταλαμβάνειν τινὰ ὅρκῳ. — **vereidet** ὁρκωτός 3., ὀμόσας, ἐπομόσας 3. — der vereidigt ὁ ὁρκωτής, sp. ὁρκωμότης.

Vereidigung, Vereidung, ἡ ἐξόρκωσις, sp. ὁ ἐξορκισμός, ὁρκισμός.

Verein ἡ σύστασις, ἡ σύνοδος, ἡ κοινωνία; politischer V. ἡ ἑταιρεία. — einen V. bilden συνίστασθαι (συστῆναι). — im V. mit Jmd. μετά τινος, σύν τινι.

vereinbar ὅμοιος, οἰκεῖος 3.; ἁρμόττων, συναρμόττων 3. — nicht v. ἀνόμοιος, ἀνάρμοστος, ἀνοίκειος, ἀσύναπτος, sp. ἀσύγκριτος, ἀσύνακτος 2.

vereinbaren συνάπτειν, συναρμόττειν; mündlich v. δι-, συν-ομολογεῖν. — die Hauptpunkte sind schon vereinbart τὰ μέγιστα ἤδη διωμολόγηται. — sich nicht v. können οὐ δύνασθαι ἅμα γίγνεσθαι; vgl. d. f. W.

vereinbarlich, s. vereinbar.

vereinen, vereinigen 1) *tr.* *a*) eig. συνάπτειν, συναρμόττειν, συζευγνύναι (verbinden, letzteres bes. ehelich verbinden); μιγνύναι, συμμιγνύναι (vermischen); συνάγειν (wozu noch εἰς μίαν χώραν, εἰς ταὐτόν tritt; an éinem Ort zusammenbringen). — in eine Heerschaar v. συντάττειν. *b*) übtr. Streitende v., s. aussöhnen, versöhnen. — widersprechende Ansichten (u. dgl.) v. ποιεῖν τι συνᾴδειν τινί; das lässt sich mit etw. nicht v. ἀπᾴδει τοῦτο ἀπό τινος (sp. τινός, πρός τι), οὐ συνᾴδει τοῦτό τινι. — 2) *refl.* sich v. *a*) eig. συνέρχεσθαι (εἰς ἕν od. εἰς ταὐτόν), ὁμοῦ od. ἅμα γίγνεσθαι, συνάγεσθαι (*P.*), συνίστασθαι; mit Jmd. εἰς ταὐτὸν ἔρχεσθαι od. συνέρχεσθαί τινι, συμμιγνύναι (u. *P.*), προσμιγνύναι τινί. *b*) übtr. = sich versöhnen, übereinkommen, einig werden, s. versöhnen, übereinkommen, einig. — **vereint, vereinigt** ἐν τῷ αὐτῷ ὤν od. γενόμενος 3.; v. sein mit Jmd. ἐν τῷ αὐτῷ od. ὁμοῦ εἶναί τινι, συνεῖναί τινι (örtlich); συμπεφυκέναι τινί (von Natur aus), συνεζεῦχθαί τινι (bes. durch die Ehe). — **vereinigend** συναγωγός 2.

vereinfachen, etw. ποιεῖν (κατασκευάζειν) τι ἁπλούστερον; auch συντέμνειν τι.

Vereinfachung ἡ συντομία, sp. συντομή; sonst durch die vhg. Ausdrücke.

vereinigen, s. vereinen.

Vereinigung 1) das Vereinigen: ἡ συναφή (συνάφεια), συναρμογή, σύζευξις (dies bes. durch die Ehe); ἡ μῖξις, σύμμιξις; ἡ συναγωγή; übr. vgl. Aussöhnung, Versöhnung. — 2) das sich Vereinigen: ἡ σύστασις; sonst durch Verba, z. B. nach ihrer V. ὁμοῦ od. ἅμα γενόμενοι, συμμίξαντες; übr. vgl. Versöhnung, Uebereinkunft. — V. von Pers. zu einem bestimmten Zwecke ἡ σύστασις, zu politischen Zwecken ἡ ἑταιρεία.

Vereinigungspunkt τὸ χωρίον εἰς ὃ συνέρχονται (Ort der Zusammenkunft); ἡ συναφή (Berührungspunkt).

vereinzeln μονοῦν; διαλύειν, διαχωρίζειν, διασπᾶν. — **vereinzelt** ὁ, ἡ σποράς, άδος; *adv.* σποράδην, κατὰ μόνας, ἰδίᾳ. — v. lebend ὁ, ἡ σποράς, άδος, σποραδικός 3.

Vereinzelung ἡ μόνωσις, ἰδίωσις (auch als Zustand); ἡ διάλυσις, διαχώρισις (sp. ὁ διαχωρισμός), διάσπασις.

vereiteln μάταιον ποιεῖν (sp. ματαιοῦν), διαλύειν, διαφθείρειν, σφάλλειν. — Jmds. Hoffnung v. ὑποτέμνειν (καταλύειν) τὴν ἐλπίδα τινός, ἐκκρούειν τινὰ τῆς ἐλπίδος. — Jmd. sein Vorhaben, seinen Plan v. διαφθείρειν (λυμαίνεσθαι) τινὶ τὴν πρᾶξιν. — vereitelt werden διαλύεσθαι, διαφθείρεσθαι (*P.*), ἀτέλεστον γίγνεσθαι. — es wird mir etw. vereitelt σφάλλομαι (*P.*), ἀποτυγχάνω, ἀτυχῶ τινος, οὐκ ἀποβαίνει μοί τι. — meine Hoffnung wird mir vereitelt ἐκπίπτω, σφάλλομαι od. ψεύδομαι (*P.*) τῆς ἐλπίδος.

Vereitelung ἡ διάλυσις, κατάλυσις, διαφθορά; od. durch die vhg. Verba.

vereitern ἔμπυον γίγνεσθαι, ἐμπυοῦσθαι, ἐμπυΐσκεσθαι (*P.*), ἑλκοῦσθαι (*P.*).

Vereiterung ἡ ἕλκωσις; als Sache τὸ ἕλκωμα, ἐμπύημα.

verekeln, Jmd. etw. ναυτίαν (βδελυγμίαν, selten ἄσην) παρέχειν (ἐμβάλλειν, ἐμποιεῖν) τινί τινος.

verenden ἀπογίγνεσθαι; vgl. sterben.

verengen στενοῦν, gew. ἀποστενοῦν, συνάγειν, συστέλλειν. — „sich v.“ durch d. *P.*, auch συναγωγὴν ἔχειν od. λαμβάνειν.

Verengung ἡ συναγωγή (*tr.* u. *intr.*); ἡ στένωσις, τὸ στένωμα (*intr.*).

vererben κατακληρονομεῖν sp.; besser κληρονομίαν καταλείπεσθαι.

verewigen αἰώνιον od. ἀΐδιον ποιεῖν τι, sp. ἀθανατίζειν τι; das Andenken an etw. v. ἀείμνηστον (sp. ἀειμνημόνευτον) ποιεῖν τι. — seinen Ruhm v. ἀείμνηστον τὴν δόξαν καταλείπειν, ἀθανάτου δόξης τυγχάνειν.

Verewigung ὁ ἀθανατισμός sp.; besser umschr. durch d. vhg. Ausdrücke.

verfälschen διαφθείρειν (in allen Beziehungen; bes. eine Schrift v. διαφθείρειν συγγραφήν), sp. νοθεύειν; im Bes. Münzen, Waaren v. κιβδηλεύειν od. κίβδηλον ποιεῖν; Mass u. Gewicht v. διαλυμαίνεσθαι; auch παραποιεῖν (nachmachen); ein Siegel v. παραποιεῖν, παραγλύφειν; Stempel, Münzen v. παρακόπτειν, παραχαράττειν; den Wein v. δολοῦν τὸν οἶνον sp.

Verfälscher durch d. *part.* der vhg. *adj.*; s. Fälscher.

verfälscht διεφθαρμένος 3., κίβδηλος 2., νόθος 3. u. 2., v. Münzen ἀδόκιμος 2., παρακεκομμένος, παρακεχαραγμένος 3., παράσημος 2.

Verfälschung ἡ διαφθορά, sp. νόθευσις; im Bes. ἡ κιβδηλεία (-λία); sp. ἡ παραποίησις, παραχάραξις.

verfänglich σοφιστικός 3., ἀπατηλός, ἀπατητικός, δολερός 3. (betrügerisch, listig). — v. Frage τὸ σόφισμα (*dem.* τὸ σοφισμάτιον), τὸ σοφιστικόν (ἄπορον, ἀγκύλον) ἐρώτημα. — eine v. Frage thun σοφιστικόν (ἄπορον, ἀγκύλον) τι ἐρωτᾶν.

Verfänglichkeit τὸ σοφιστικόν, ἀπατηλόν u. dgl.

verfärben 1) *tr.* παραχρωννύναι, μεταβάπτειν. — 2) *refl.* sich v.: μεταβάλλειν od. ἀλλάττειν τὴν χρόαν (τὸ χρῶμα), μεθιστάναι τοῦ χρώματος; von Menschen auch: διαφθείρειν τοῦ χρώματος; sp. μεταβάπτεσθαι (*P.*), z. B. vor Furcht ὑπὸ δέους.

Verfärbung ἡ τοῦ χρώματος μεταβολή od. μετάστασις.

verfahren 1) *intr.* πράττειν, m. entspr. *adv.*, z. B. gerecht v. δικαίως od. ὀρθῶς πράττειν, daneben δικαιοσύνῃ χρῆσθαι (in einer Sache περί τι); vom Richter ὀρθῶς δικάζειν τὴν δίκην. — mit od. gegen Jmd. v. χρῆσθαί τινι, z. B. mild gegen Jmd. v. πρᾴως χρῆσθαί τινι, πρᾳότητι χρῆσθαι περί τινα; auch προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα, z. B. roh gegen Jmd. v. προσφέρεσθαι πρός τινα ὠμῶς od. μετ' ὠμότητος; auch μεταχειρίζεσθαί τινα ὠμῶς; ich weiss, wie er mit Jenen v. ist οἶδα οἷα ἐποίησεν ἐκείνους. — 2) *tr.* ἐξάγειν, ἐκκομίζειν. — 3) *refl.* sich v.: ἐλαύνοντα ἁμαρτάνειν od. ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὁδοῦ.

Verfahren, das, 1) Handlungsweise: ἡ πρᾶξις, πραγματεία, auch ὁ τρόπος; ἡ ὁδός; ἡ μέθοδος (kunstgemässes, wissenschaftliches V.). — Häufig gibt man es, wenn es mit einem *adj.* verbunden ist, durch ein blosses *subst.*, z. B. ein gerechtes V. gegen Jmd. beobachten δικαιοσύνῃ χρῆσθαι περί τινα; das Verfahren Jmds. gegen die Anderen ἅ τις ποιεῖ τοὺς ἄλλους, οἷος γίγνεταί τις περὶ τοὺς ἄλλους. — gerichtliches V. ἡ κρίσις, ἡ δίκη; ein gerichtliches V. einleiten εἰσάγειν od. παρασκευάζειν δίκην. — 2) = Ausfuhr, w. s.

Verfahrungsart, -weise, s. Verfahren 1).

Verfall ἡ διαφθορά, sp. τὸ ἐλάττωμα; τὸ κατάπτωμα, ἡ κατάπτωσις; besser umschr., z. B. in V. bringen διαφθείρειν, μειοῦν, ἐλαττοῦν, ταπεινοῦν; in V. kommen, s. verfallen 1); in V. sein διεφθαρμένον εἶναι, κακῶς ἔχειν, τεταπεινῶσθαι.

verfallen 1) zusammenfallen: *a*) eig. συμπίπτειν,

καταπίπτειν, καταρρεῖν, περικαταρρεῖν (v. Gebäuden); τήκεσθαι (*P.*), μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*), selten φθίνειν (hinschwinden, von organischen Körpern); verfallen sein (von Menschen) κατεσκληκέναι. *b*) bildl. v. Einrichtungen u. dgl.: καταρρεῖν, διαφθείρεσθαι (*P.*); κλίνειν, ἀποκλίνειν, ῥέπειν ἐπὶ τὸ χεῖρον, auch bloss κλίνειν; von einem Gewerbe u. dgl. auch ἐλαττοῦσθαι (*P.*). — 2) gerathen *a*) in einen Zustand, bes. einen üblen: ἐμπίπτειν εἴς τι, περιπίπτειν, περιτυγχάνειν, sp. ὑποπίπτειν τινί (z. B. ζημίᾳ, νόσῳ u. dgl.); κατολισθάνειν (auch ὑπολισθάνειν allmälig v.) εἴς τι (z. B. εἰς ἔρωτα); ἐξοκέλλειν (ἐξολισθάνειν), sp. ἐπιδιδόναι (ἑαυτὸν) εἴς τι (z. B. εἰς τρυφήν). — in eine Leidenschaft, in Raserei v. ἐκφέρεσθαι (*P.*), seltner ἐκφοιτᾶν εἴς τι. — in Schlaf v. καταφέρεσθαι (*P.*), κατολισθάνειν (ὑπολισθάνειν) εἰς ὕπνον. — aus einem Zustande in einen anderen v. μεταπίπτειν, μεθίστασθαι ἔκ τινος εἴς τι. — verfallen sein ἐνέχεσθαι u. ἔνοχον εἶναί τινι (z. B. ζημίᾳ, ἀραῖς); derselben Strafe v. sein ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔνοχον εἶναι; Jmd. v. sein ὑποχείριον εἶναί τινι. *b*) auf einen Gedanken v.: ἐπέρχεταί τινί τι, ἔννοια γίγνεταί τινι u. dgl., s. einfallen 2) *b*) ε). — im Gespräche auf etw. v. λέγοντα ἐμπίπτειν εἴς τι, ἐπι-, περι-τυγχάνειν τινί. — 3) = verloren gehen, z. B. das Pfand Jmds. verfällt ἀποβάλλει τις τὴν ὑποθήκην; das Pfand ist verfallen οἴχεται ἡ ὑποθήκη; der Wechsel Jmds. ist verfallen ὑπερήμερός ἐστί τις, sp. ὑπερήμερός ἐστί τις τῆς προθεσμίας, ὑπερήμερος καὶ ἐκπρόθεσμός ἐστί τις τοῦ ὀφλήματος. — 4) = verstreichen, w. s. — verfallen sein ἐξ-, παρ-εληλυθέναι, οἴχεσθαι, παροίχεσθαι.

Verfallen, das, ἡ μάρανσις, ἀπομάρανσις, sp. ὁ μαρασμός (das Dahinschwinden); übr. s. Verfall.

Verfalltag, -zeit ἡ ὑπερημερία, sp. προθεσμία.

verfangen 1) sich v. in etw.: ἐνέχεσθαί τινι u. ἔν τινι. — der Wind verfängt sich ἐγκαταλαμβάνεται (*P.*) ὁ ἄνεμος. — ein Thier verfängt sich φύσης μεστὸν γίγνεται od. πνεύματος ὑπερεμπίπλαται (*P.*) ζῷον. — 2) sich v. = unterfangen, w. s. — 3) = wirken, von einer Arzenei: ποιεῖν; übh. = Eindruck machen, s. Eindruck.

verfassen (ein Buch u. dgl.) συντιθέναι, συντάττειν, συγγράφειν, πραγματεύεσθαι.

Verfasser ὁ συγγραφεύς, ὁ συγγράψας u. ä. *part.*

Verfassung 1) das Verfassen eines Buches u. dgl.: ἡ σύνθεσις, σύνταξις, συγγραφή. — 2) Zustand: ἡ κατάστασις, σύστασις, διάθεσις; geistige, leibliche V. ἡ τῆς ψυχῆς, τοῦ σώματος ἕξις. — in einer V. sein διακεῖσθαί πως. — in einer solchen V. sein, dass ... οὕτω κατεσκευασμένον od. παρεσκευασμένον εἶναι ὥστε ... — es ist etw. in einer guten (schlechten) V. εὖ od. καλῶς (κακῶς od. φαύλως) ἔχει τι od. τὰ περί τι. — in der V. sein etw. zu thun οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν τι. — sich in die V. setzen παρασκευάζειν ἑαυτόν m. *inf.* od. ὅπως u. *ind. fut.* — V. des Staates τὸ σύνταγμα od. σύστημα τῆς πολιτείας. ἡ πολιτεία, gute V. ἡ εὐνομία; mit guter V. εὔνομος 2. — ein Staat hat eine gute V. εὐνομεῖται (*DP.*) od. εὐνομίᾳ χρῆται ἡ πόλις. — vgl. aristokratisch, demokratisch, oligarchisch.

verfassungsmässig νόμιμος 3. u. 2., ἔννομος 2., νόμῳ καθεστώς 3.; *adv.* νόμῳ, κατὰ τοὺς νόμους.

verfassungswidrig παράνομος 2.; *adv.* παρανόμως, παρὰ τοὺς νόμους.

verfaulen σήπεσθαι, ἀπο-, κατα-σήπεσθαι (*P.*, m. *perf.* II *A.* σεσηπέναι); ganz v. διασήπεσθαι. — v. lassen σήπειν, κατασήπειν; ganz v. lassen διασήπειν. — **verfault** κατασεσηπώς 3., auch σαπρός 3.

Verfaulen, das, ἡ σῆψις.

verfechten, etw. διαμάχεσθαι περί od. ὑπέρ τινος. ἀγωνίζεσθαι περί τινος (gegen Jmd. τινί u. πρός τινα), selten ὑπερμαχεῖν τινος (Jmd. od. etw.; sämmtl. mit Wort u. That); διισχυρίζεσθαί τι, auch ἰσχυρίζεσθαί τι u. περί τινος, auch ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος (für Jmd. od. etw.; mit Worten).

Verfechter ὁ πρόμαχος, προαγωνιστής, sp. ὑπέρμαχος, od. *part.* der vhg. Verba.

Verfechtung ὁ ὑπέρ τινος ἀγών, ὦνος, ἡ ὑπέρ τινος ἀπολογία, sp. ἡ ὑπερμάχησις.

verfehlen ἁμαρτάνειν, ἀφ-, δι-αμαρτάνειν (etw. τινός); ἐξαμαρτάνειν, sp. παραμαρτάνειν (eig. ein Ziel, dann übtr. einen Plan, Zweck u. dgl. v.): ἀστοχεῖν, sp. παραστοχάζεσθαί τινος (das Ziel v.): ἀποτυγχάνειν, ἀτυχεῖν τινος (etw. nicht treffen, nicht erreichen), so auch οὐκ ἐφικνεῖσθαί τινος od. πρός τι. — πλανᾶσθαι (*P.*) ἀπό τινος, ἀποπλανᾶσθαί τινος (abirren vom Ziele); παραφέρεσθαί (*P.*) τι u. τινος (bei etw. vorüber schiessen); σφάλλεσθαί (*P.*) τινος (z. B. τῆς γνώμης, τῆς ἀληθείας), auch ἀποσφάλλεσθαί τινος; ψεύδεσθαι, διαψεύδεσθαί (*P.*) τινος (sich täuschen); auch παραπίπτειν (τινός). — Reden, die ihren Zweck v. λόγοι μάταιοι πλανώμενοι. — den Zweck verfehlend ἄστοχος 2.

Verfehlen, das, ἡ ἀπότευξις, ἀποπλάνησις; gew. Verba.

verfeinden, Jmd. mit Jmd. εἰς ἔχθραν καθιστάναι τινά τινι, συγκρούειν τινά τινι u. πρός τινα, διαβάλλειν τινὰ πρός (εἴς) τινα, ἐκπολεμοῦν (ἐκπολεμεῖν) τινά τινι u. πρός τινα. — sich mit Jmd. v. εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν (ἀφικέσθαι, καταστῆναι) τινι, ἀπεχθάνεσθαί τινι, δι' ἀπεχθείας γίγνεσθαί τινι, συγκρούειν, προσκρούειν τινί, διίστασθαι πρός τινα, διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα. — **verfeindet** ἀπεχθής 2., ἐχθρός 3.

Verfeindung ἡ ἐκπολέμωσις (das Verfeinden); ἡ σύγκρουσις, πρόσκρουσις (das sich Verfeinden), auch ἡ ἀπέχθεια (als Zustand), mit Jmd. πρός τινα. — Gew. Verba.

verfeinern ἐξεργάζεσθαι (ausarbeiten); κοσμεῖν, δια-, ἐπι-, κατα-κοσμεῖν (ein schöneres Ansehen geben); ἀποτορνεύειν (eig. abdrechseln); παιδεύειν, ἡμεροῦν (die Sitten v.).

Verfeinerung ἡ ἐξεργασία; ἡ κόσμησις, δια-, κατα-κόσμησις; ἡ παιδεία, παίδευσις, ἡμέρωσις.

verfertigen ποιεῖν, κατασκευάζειν, ἐργάζεσθαι, ἀπ-, ἐξ-εργάζεσθαι, δημιουργεῖν, ἀποδείκνυσθαι, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν. — Häufig gebraucht man Compos., wie: Bildsäulen v. ἀνδριαντοποιεῖν, Ziegel v. πλινθοποιεῖν, πλινθουργεῖν u. dgl. m.

Verfertiger ὁ ποιητής, δημιουργός, sp. κατασκευαστής; häufig auch durch d. *part.* der vhg. Verba. — Daneben auch durch Compos., wie: V. von Bildsäulen ὁ ἀνδριαντοποιός, ἀγαλματοποιός, sp. ἀγαλματουργός, ἀνδριαντουργός; V. von Ziegeln ὁ πλινθουργός; V. von Wagen ὁ ἁρματοπηγός, ἁμαξοπηγός, ἁμαξουργός u. dgl. m.

Verfertigung ἡ ποίησις, ἡ ἐργασία, ἀπεργασία, ἡ κατασκευή; häufig gebraucht man Compos., wie: V. von Bildsäulen ἡ ἀνδριαντοποιία, ἀγαλματοποιία, sp. ἀγαλματουργία, ἀνδριαντουργία; V. von Ziegeln ἡ πλινθοποιία, πλινθουργία; V. von Wagen ἡ ἁμαξοπηγία, ἁμαξουργία u. dgl. m.

verfilzen συμπιλεῖν.

Verfilzen, das, ἡ συμπίλησις. — zum V. geeignet συμπιλητικός 3.

verfinstern σκοτοῦν, ἀποσκοτοῦν, sp. σκοτίζειν, ἀποσκοτίζειν τι; auch ἐπισκοτεῖν (sp. ἐπισκοτίζειν), ἐπιπροσθεῖν τινι; ἀμαυροῦν τι. — verfinstert werden σκοτοῦσθαι, ἀποσκοτοῦσθαι, ἀμαυροῦσθαι (*P.*); sp. ἐπισκοτεῖσθαι, ἐπιπροσθεῖσθαι; von Sonne u. Mond ἐκλείπειν. — bildl. es verfinstert sich Jmds. Gesicht bei einem Anblicke ἀγριοῦται (*P.*) τὸ πρόσωπόν τινος od. σκυθρωπάζει τις ἐπὶ τῇ θέᾳ τινός.

Verfinsterung ἡ σκότωσις, ἡ ἐπισκότωσις sp. (s. Verdunkelung); besser ἡ ἐπιπρόσθησις, ἡ ἀμαύρωσις; von Sonne u. Mond ἡ ἔκλειψις. — V. der Sonne durch die Erde ἡ τῆς γῆς πρὸς τὸν ἥλιον ἀντίφραξις.

verflechten, etw. in etw. ἐμ-, συμ-πλέκειν τί τινι.

Verflechtung ἡ ἔμπλεξις, ἐμπλοκή, σύμπλεξις, συμπλοκή.

verfliegen διαπέτεσθαι; διαφυσᾶσθαι, διαχεῖσθαι, διασκεδάννυσθαι (*P.*), auch διασκεδασθὲν οἴχεσθαι, διαπνεῖν (u. *P.*).

Verfliegen, das, ἡ διαπνοή, sp. διάπνευσις; gew. Verba.

verfliessen παραρρεῖν; gew. übtr. von der Zeit ἐξ-, παρ-, δι-έρχεσθαι; verflossen sein ἐξήκειν, οἴχεσθαι, παροίχεσθαι; als das Jahr verflossen war περιιόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ. — die verflossene Nacht ἡ παροιχομένη νύξ; am verflossenen Tage τῇ προτεραίᾳ (ἡμέρᾳ). — es waren 7 Tage seit der Einnahme von Mytilene verflossen ἡμέραι ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ ἑπτά. — es verfliesst viel od. lange Zeit χρόνος ἐγγίγνεται πολύς od. συχνός. — nachdem eine kurze Zeit verflossen war οὐ πολλοῦ χρόνου μεταξὺ γενομένου.

verfluchen ἐπαρᾶσθαί τινι; καταρᾶσθαί τινι, sp. τινα; ἀρὰν ἐπεύχεσθαί τινι; ἐπάρατον ποιεῖσθαί τινα; auch κατεύχεσθαί τινος; kirchlich v. ἀναθεματίζειν K. S. — zu v. καταράσιμος 2. sp. — **verflucht** κατάρατος, ἐπάρατος 2.; d. Verfluchte (im kirchl. Sinne) τὸ ἀνάθεμα K. S.

Verfluchung ἡ κατάρα, sp. κατάρασις; im kirchl. Sinne ὁ ἀναθεματισμός K. S.

verflüchtigen ἐξαεροῦν, διαλύειν εἰς αὖραν, διαφυσᾶν. — „sich v." durch d. *P.*, auch διαφορεῖσθαι (*P.*), διαπνεῖν (u. *P.*).

Verfluss, durch d. Verba unter „verfliessen", z. B. nach V. dieser Zeit ἐξεληλυθότος τούτου τοῦ χρόνου, nach V. des Jahres περιιόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ; vor V. der Zeit πρὶν ἐξελθεῖν τὸν χρόνον.

Verfolg τὰ ἑξῆς τινος, τὰ μετά τι, τὰ ἔκ τινος, τὰ ἀποβάντα (ἀποβησόμενα); V. der Rede οἱ ἑξῆς od. ὕστερον λόγοι; im V. der Rede προϊόντος τοῦ λόγου od. ἐν τοῖς ὕστερον λόγοις. — vgl. Verlauf.

verfolgen 1) nachsetzen Jmd. od. etw.: διώκειν, κατα-, μετα-διώκειν τινά u. τι; δίωξιν ποιεῖσθαί τινος; μεταθεῖν, μετιέναι (μετέρχεσθαι), θηρᾶν, θηρεύειν (u. *M.*) τι. — ferner, weiter v. ἐπιδιώκειν; bis an's Ende od. unausgesetzt v. ἐκδιώκειν. — Jmd. gerichtlich v. wegen etw. διώκειν τινά τινος u. περί τινος, ἐπεξιέναι τινί u. τινά τινος, ἐπεξέρχεσθαί τινί τινος; nochmals gerichtlich v. ἐπιδιώκειν; gerichtlich verfolgt werden wegen etw. φεύγειν τινός. — übh. = bedrücken ἐγ-, ἐπι-κεῖσθαί τινι, θλίβειν, πιέζειν, κακῶς ποιεῖν τινα. — das, was verfolgt wird τὸ δίωγμα. — 2) fortsetzen: μετιέναι (μετέρχεσθαι), auch δι-, διεξ-ιέναι (-έρχεσθαι) τι; διατελεῖν, διάγειν, διαγίγνεσθαι ποιοῦντά τι (etw. fortwährend betreiben); ἐμμένειν τινί (bei etw. beharren).

Verfolger ὁ διώκτης (N. T.); besser durch d. *part.* der vhg. Verba.

Verfolgung 1) das Nachsetzen: ἡ δίωξις, ὁ διωγμός, τὸ δίωγμα, sp. ἡ μεταδίωξις; ferneres, weiteres V. ἡ ἐπιδίωξις, ὁ ἐπιδιωγμός. — V. einer Sache ἡ δίωξις, τὸ δίωγμα, ἡ θήρα, θήρευσις, τὸ θήρευμά τινος. — gerichtliche V. ἡ δίωξις. — auch durch *part.*, z. B. er kam bei der V. der Feinde um διώκων τοὺς πολεμίους ἀπέθανεν. — 2) das Fortsetzen: ἡ διέξοδος (der Rede); gew. Verba, z. B. er beharrte in der V. seiner philosophischen Studien διετέλει μελετῶν τὴν φιλοσοφίαν u. dgl.

verfressen κατεσθίειν (καταφαγεῖν), κατοψοφαγεῖν, καταβροχθίζειν, καταπίνειν.

Verfressen, das, ἡ κατοψοφαγία, ὁ καταβροχθισμός sp.; ἡ κατάποσις.

verfügen 1) anordnen, befehlen, w. s.; über etw. v. διατίθεσθαι, διοικεῖν (u. *M.*) τι. — über etw. zu v. haben κύριον εἶναι od. κυριεύειν τινός; auch ταμίαν εἶναί τινος; ich habe über etw. zu v. ἐπ' ἐμοί ἐστί τι, ἐξουσίαν ἔχω τινός, ἐξουσία ἐστί μοί τινος; unumschränkt über etw. v. αὐτοκράτορα εἶναί τινος; ich v. über etw. nach Gutdünken διατίθεμαί τι od. βουλεύω περί τινος, ὅπως ἂν βούλωμαι. — Jmd. über etw. v. lassen ποιεῖν τινα κύριόν τινος, ἐπιτρέπειν τινί τι; man lässt mich über etw. v. ἐπιτέτραμμαί τι. — 2) sich wohin v. = sich wohin begeben 1).

Verfügung τὸ ἐπίταγμα, πρόσταγμα, παράγγελμα; letztwillige V., s. Testament. — eine V. treffen προστάττειν, παραγγέλλειν, διατίθεσθαι, διατάττειν τι. — Jmd. etw. zur V. stellen παριστάναι, παρέχειν τινί τι. — es steht etw. zu meiner V. πάρεστι od. ὑπάρχει μοί τι, ἕτοιμον ἔχω τι; übr. s. verfügen.

verführen 1) Waaren: ἐξάγειν, ἐκκομίζειν. — 2) = zu etw. verleiten, w. s.; auch ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν τινα (betrügen), κακοτεχνεῖν τινα (arglistig berücken); moralisch verderben διαφθείρειν (z. B. γυναῖκα); ein Weib zu v. suchen πειρᾶν γυναῖκα.

Verführer ὁ ἀπατεών, ῶνος (Betrüger); = der moralisch verderbt ὁ διαφθορεύς (poet. u. sp. φθορεύς); auch ὁ διαφθείρων τινά.

verführerisch ἐπαγωγός, seltner παραγωγός 2., ἐφολκός 2. (verleitend, verlockend); ἀπατηλός, ἀπατητικός 3. (trügerisch); κακότεχνος 2. (arglistig, berückend). — v. lächeln ἐπαγωγὸν μειδιᾶν. — v. Speise ὄψον ἐπαγωγόν.

Verführung ἡ παραγωγή, ἡ ἀπάτη (Verlockung, Trug); ἡ ἐπαγωγή (Anlockung); ἡ διαφθορά (moralische Verderbung).

verfüttern, Getreide ἀναλίσκειν τὰ σῖτα παραβάλλοντα τοῖς ζῴοις.

vergällen, s. verbittern.

vergänglich φθαρτός 3., θνητός 3.; ἐξίτηλος 2.; ἐφήμερος 2.; vgl. ἀμυχιαῖος 3.; auch βραχύς 3. (kurz).

Vergänglichkeit τὸ φθαρτόν, τὸ ἐξίτηλον; auch ἡ βραχύτης (Kürze).

vergaffen, sich in etw. σφόδρα ἐπιθυμητὴν γίγνεσθαί τινος; in Jmd. δεινῷ ἔρωτι ἁλίσκεσθαί τινος, vgl. χανεῖν εἴς τινα.

vergangen παρελθών, παρεληλυθώς, παροιχόμενος, γεγενημένος 3. — in der v. Zeit ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ, τὸν παρελθόντα χρόνον, (τὸ) πάλαι.

Vergangenheit ὁ παρελθὼν (παρεληλυθώς, πρόσθεν, ἔμπροσθεν) χρόνος, τὰ παρελθόντα (παρεληλυθότα, παροιχόμενα, γεγενημένα), τὰ πρότερον γενόμενα, τὰ πρὸ τούτων (γενόμενα).

vergeben 1) weggeben: *προδιδόναι, προΐεσθαί τι.* — etw. an Jmd. v. *νέμειν, ἐπιτρέπειν τινί τι.* — sich (seiner Würde) etw. v. *οὐκ ἀξίως* od. *ἀναξίως πράττειν ἑαυτοῦ*; sich nichts v. *οὐδὲν ἀνάξιον πράττειν ἑαυτοῦ.* — seinem Ansehen nichts v. *φυλάττειν* od. *τηρεῖν τὸ ἀξίωμα.* — seinem Rechte etw. v. *ὑφίεσθαι* od. *ὑπείκειν τι τῶν δικαίων.* — 2) = verzeihen, w. s. — die Sünden v. *ἀφ-, μεθ-ιέναι τὰ ἁμαρτήματα.* — 3) Jmd. v. = vergiften, w. s.

vergebens *μάτην, εἰκῇ, ἄλλως*; auch *διὰ κενῆς* (wozu noch *μάτην* od. *ἄλλως* treten kann), sp. *εἰς* od. *κατὰ κενόν, κατὰ κενῆς.*

vergeblich *μάταιος* 3. u. 2. (fruchtlos), *εἰκαῖος* 3. (zwecklos), *κενός* 3. (nichtig); *adv. ματαίως*, sp. *κενῶς*; übr. s. vergebens. — eine v. Arbeit verrichten, v. Anstrengungen machen *μάτην τι πονεῖν, ἀνόνητα πονεῖν*; sprichw. *εἰς τετρημένον πίθον ἀντλεῖν, εἰς τὸν Δαναΐδων πίθον ὑδροφορεῖν, κοσκίνῳ ὕδωρ φέρειν, εἰς οὐρανὸν τοξεύειν, εἰς πῦρ ξαίνειν, δικτύῳ ἄνεμον θηρᾶν, λίθον ἕψειν, τὰς πέτρας σπείρειν.*

Vergeblichkeit *ἡ κενότης* od. *Neutr.* der vhg. *adj.*

Vergebung 1) einer Sache an Jmd.: *ἡ ἐπιτροπή.* — 2) = Verzeihung, w. s. — 3) = Vergiftung, [w. s.

vergegenwärtigen *παριστάναι.*

Vergegenwärtigung *ἡ παράστασις* sp.; *τὸ παριστάναι.*

vergehen 1) *intr. ἀφανίζεσθαι* (*P.*); *ἀπόλλυσθαι*; *φθείρεσθαι, διαφθείρεσθαι* (*P.*), *ἐξίτηλον γίγνεσθαι* (zu Nichte werden, zu Grunde gehen). — v. der Zeit *παρ-, ἐξ-ιέναι* (*-έρχεσθαι*; vergangen sein *ἐξήκειν, οἴχεσθαι, παροίχεσθαι*), *φεύγειν*; es vergeht eine gewisse Zeit *δια-, ἐγ-γίγνεται χρόνος.* — von Zuständen *παύεσθαι, ἀποπαύεσθαι, λήγειν, λωφᾶν* (letzteres von üblen Zuständen); es vergeht mir etw. *ἀπολείπει μέ τι.* — vor Furcht v. *ἀπόλλυσθαι φόβῳ*; vor Schmerzen v. od. v. mögen *ἀπόλλυσθαι ὑπ' ἀλγηδόνων*; vor Sehnsucht v. *ἐκτήκεσθαι* (*P.*) *πόθῳ.* — 2) *refl.* sich v. an Jmd.: *πλημμελεῖν, ἁμαρτάνειν, ἐξαμαρτάνειν, παρανομεῖν εἴς* (*περί*) *τινα, ἀδικεῖν τινα*, seltner *εἴς* (*περί*) *τινα, κακουργεῖν τινα* u. *περί τινα.* — sich wider das Gesetz v. *παρανομεῖν, παραβαίνειν* od. *κακουργεῖν τὸν νόμον.* — sich schwer gegen Jmd. v. *ἀνόσιόν τι ποιεῖν περί τινα*; sich schwer an der Gottheit v. *ἀσεβεῖν τὸ θεῖον, εἰς* od. *περὶ τὸ θεῖον.*

Vergehen, das, 1) das zu Grunde Gehen: *ἡ φθορά*; auch *ἡ λώφησις* (das Aufhören); gew. Verba. — 2) das sich Vergehen: *ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα, ἡ ἁμαρτία, τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἀδικία, κακουργία, τὸ ἀδίκημα, κακούργημα, ἡ παρανομία, τὸ παρανόμημα*; *τὸ κακὸν* od. *ἄδικον ἔργον*; schweres V. *τὸ ἀνόσιον* od. *ἀσεβὲς ἔργον*; auch durch Verba, z. B. Jmd. auf einem V. ertappen *φωρᾶν, καταφωρᾶν τινα ἀδικοῦντα* u. dgl.

Vergehung, s. Vergehen 2).

vergelten *ἀντιποιεῖν, ἀντιδρᾶν*, Jmd. mit etw. *ἀμείβεσθαί τινά τινι*; *ἀντιδιδόναι, ἀνταποδιδόναι τινί τι.* — Jmd. Gleiches mit Gleichem v. *ἀμείβεσθαι* od. *ἀμύνεσθαί τινα ὁμοίοις, τὸ ὅμοιον ἀποδιδόναι τινί*; *καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλέξασθαι.* — Jmd. Wolthaten v. *ἀντευεργετεῖν τινα* (vgl. *ἀντευποιεῖν*), *εὖ παθόντα χάριν ἀποδιδόναι τινί.* — Böses mit Bösem v. *ἀντιποιεῖν κακά, κακῶς παθόντα ἀντιδρᾶν κακῶς*, Jmd. *ἀντικακουργεῖν, ἀντιβλάπτειν* od. *ἀντιτιμωρεῖσθαί τινα.* — Unrecht mit Unrecht v. *ἀδικούμενον ἀνταδικεῖν*, auch *μνησικακεῖν*; Schmähungen mit Schmähungen v. *κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν κακῶς, λοιδορούμενον ἀντιλοιδορεῖσθαι.* — mir wird Gleiches mit Gleichem vergolten *ταὐτὰ ἀντιπάσχω, τὴν ἴσην ἀπολαμβάνω.* — mir wird Gutes mit Gutem vergolten *ἀντιπάσχω ἀγαθά* od. *χρηστά, ἀντευπάσχω*; mir wird Böses mit Bösem vergolten *ἀντιπάσχω κακά* od. *κακῶς.* — Jmd. für etw. übel v. *φαύλην χάριν ἀποδιδόναι τινὶ ὑπέρ τινος*; mir wird übel für etw. vergolten *φαύλην* od. *κακὴν χάριν ἀπολαμβάνω ὑπέρ τινος.* — Jmd. v. was er gethan hat *ἀμύνεσθαί τινα ὧν ἔδρασεν.* — ich werde dir dieses gerechte Verfahren v. *ἀμείψομαί σε τῆσδε τῆς δικαιοσύνης.*

Vergeltung *ἡ ἀμοιβή* (sp. *ἄμειψις*); auch *ἡ ἀνταπόδοσις, ἀντιδωρεά* (Gegengabe). — „zur V." durch mit *ἀντί* zsgstzte Verba, z. B. zur V. thun *ἀντιποιεῖν, ἀντιδρᾶν*, zur V. bewirthen *ἀνθεστιᾶν*, zur V. tödten *ἀνταποκτείνειν* u. dgl.

Vergeltungsrecht ausüben *κακῶς παθόντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς.*

vergessen, etw. *λανθάνεσθαί τινος* (selten in Prosa), gew. *ἐπιλανθάνεσθαί τινος* u. *τι*, auch *περί τινος* u. m. folg. *inf.*; *ἐκλανθάνεσθαί τινος* u. *τι*, auch m. folg. *ὅτι*; *λήθη τινὸς λαμβάνει τινά*; auch *παραλείπειν, παριέναι* (*ἵημι*) *τι* (etw. zu sagen v.); *ἀμελεῖν τινος* (etw. vernachlässigen). — etw. Erlerntes v. *ἀπομανθάνειν τι, ἐξίστασθαι τῶν μαθημάτων.* — ich habe etw. v. *οὐ μέμνημαί τινος, ἀμνημονῶ* (*ἀμνημονεύω*) *τινος* od. *τι*, auch m. folg. *ὅτι* od. *part.*, *διαπέφευγέ μέ τι.* — etw. nicht v. *διαμνημονεύειν τινός* u. *τι, ἐν μνήμῃ φυλάττειν τι*; *οὐκ ἀμνημονεῖν τινος* u. *τι, περί τινος*; *μνησικακεῖν τινος* u. *τι, περί τινος*; Jmd. etw. nicht v. *μνησικακεῖν τινί τινος, μνησικακεῖν πρός τινα.* — etw. über etw. v. *ἐπιλανθάνεσθαί τινος ὑπό τινος.* — Jmd. etw. v. lassen, s. „in Vergessenheit bringen", unter „Vergessenheit". — v. werden *λήθη γίγνεται* od. *ἐγγίγνεταί τινος*; *ἀμνημονεῖσθαι, ἀμνηστεῖσθαι*, auch *ἀμελεῖσθαι* (*P.*); ganz u. gar v. sein *μετὰ λήθης ἄτιμον κεῖσθαι.* — sich v. = des Gebührenden nicht eingedenk sein: *ῥᾳδιουργεῖν, ῥᾳθυμεῖν*, stärker *πλημμελεῖν*; in der Trunkenheit *παροινεῖν.*

vergessen (*adj.*) 1) was vergessen worden ist: *ἀμνηστούμενος, ἀμνηστηθείς* 3.; auch *ἀμνημόνευτος* 2. (nicht erwähnt). — 2) = vergesslich, w. s.

Vergessenheit *ἡ λήθη, ἀμνηστία*; übr. s. Vergesslichkeit. — in V. kommen (gerathen) *ἀμνημονεῖσθαι, ἀμνηστεῖσθαι, ἀμελεῖσθαι* (*P.*). — es kömmt etw. bei Jmd. in V. *λήθη ἐγγίγνεταί τινί τινος.* — etw. in V. gerathen lassen od. bringen *λήθην ποιεῖσθαί τινος, λήθῃ παραδιδόναι τι*, bei Jmd. *εἰς λήθην τινὸς ἐμβάλλειν τινά, λήθην ἐμποιεῖν τινί τινος.*

vergesslich *ἐπιλήσμων, ἐπίλησμος, ἀμνήμων* 2. — v. sein *λήθην ἔχειν.* — ich bin nicht so v. *οὐ τοσαύτην λήθην ἔχω.*

Vergesslichkeit *ἡ ἐπιλησμοσύνη, ἐπιλήσμη*, sp. *ἐπιλησμονή.*

vergeuden *καθηδυπαθεῖν*, s. verschwenden. — die Zeit v. *ἀποδιατρίβειν τὸν χρόνον.*

Vergeudung, s. Verschwendung.

vergiessen *προχεῖν, ἐκχεῖν*; Thränen v. *δάκρυα ἐκβάλλειν, δακρύειν, δακρυρροεῖν.*

Vergiessung *ἡ ἔκχυσις, πρόχυσις.*

vergiften, etw. *φαρμάττειν, φαρμακοῦν τι*; gew. *φάρμακα ἐμβάλλειν* od. *προσμιγνύναι τινί*, auch *εἰσβάλλειν εἴς τι*; die Pfeile v. *τοῖς οἰστοῖς ἐπαλείφειν τοξικόν, ἐμβάπτειν οἰστοὺς εἰς τοξικόν.* — Jmd. v. *φαρμακεύειν τινά, φάρμακον προσφέρειν* od. *διδόναι τινί* (Gift geben); *φαρμάκῳ διαφθείρειν* od. *ἀναιρεῖν τινα* (durch

Gift umbringen). — sich v. φαρμακεύειν ἑαυτόν, φαρμακοποτεῖν, φάρμακον λαμβάνειν od. πίνειν. — **vergiftet** φαρμακτός 3., φαρμακώδης 2.; nicht v. ἀφάρμακτος 2.

Vergifter, s. Giftmischer.

Vergiftung, eines Anderen ἡ φαρμακεία, φαρμάκευσις; seiner selbst ἡ φαρμακοποσία.

vergittern περιφράττειν τι, od. genauer περιβάλλειν κιγκλίδα τινί.

Vergitterung 1) das Vergittern: ἡ περίφραξις sp., gew. Verba. — 2) = Gitter, w. s.

verglasen ὑαλοῦν (unbelegt); γανοῦν.

Verglasung ἡ γάνωσις.

Vergleich 1) Uebereinkunft: ἡ καταλλαγή (bei einem Streite); ἡ ὁμολογία, σύμβασις, συνθήκη (übh.). — einen V. mit Jmd. eingehen od. schliessen, s. vergleichen 2). — auf keinen V. eingehen wollen ἀσυμβάτως ἔχειν; sich auf keinen V. einlassend ἀσύμβατος 2.; Abneigung gegen einen V. τὸ ἀσύμβατον; eine Besprechung, die zu keinem V. führt ἡ ἀσύμβατος κοινολογία. — 2) = Vergleichung, w. s. — im V. mit Jmd. od. etw. παρά (πρός) τινα u. τι, ὡς πρός τι, od. durch *part.*, wie παραβαλλόμενος od. συγκρινόμενός (3.) τινι u. dgl.; etw. in V. stellen m. etw., s. vergleichen 1).

vergleichbar συμβλητός, παραβλητός 3.; auch παραπλήσιος 3. u. 2., ἐμφερής (παρεμφερής) 2., ἐοικώς 3.

vergleichen 1) Jmd. mit Jmd., etw. mit etw.; συμβάλλειν τινά u. τί τινι, τι πρός τι; παραβάλλειν τι πρός (παρά) τι, ἀντιπαραβάλλειν τι πρός (παρά) τι; παρατιθέναι τινά od. τί τινι, τι πρός τι; συγκρίνειν τινά τινι od. πρός τινα, τί τινι od. πρός τι; ἐξετάζειν τινὰ od. τι πρός (παρά) τινα od. τι (seltener ἀντεξετάζειν τί τινι, παρά u. πρός τι); παραθεωρεῖν τινά od. τί τινι, τι πρός τι; εἰκάζειν τί τινι u. πρός τι, ἀπ-, παρ-, προσ-εικάζειν τί τινι. — Schriften mit einander v. παραναγιγνώσκειν, ἀνταναγιγνώσκειν γράμματα, auch ἐξετάζειν (sp. ἀντεξετάζειν, ἀντιβάλλειν) γράμματα πρὸς ἄλληλα. — 2) Jmd. mit Einem v. = aussöhnen: διαλλάττειν τινά τινι u. πρός τινα, καταλλάττειν τινὰ πρός τινα, συναλλάττειν τινά τινι, διαλύειν τινὰ πρός τινα. — sich mit Jmd. v. δι-, κατ-αλλάττεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα, συναλλάττεσθαι (*P.*) πρός τινα, διαλύεσθαι (*M.* u. *P.*) πρός τινα; συμβαίνειν τινί od. πρός τινα, συντίθεσθαι πρός τινα, συνθήκην ποιεῖσθαί τινι u. πρός τινα, συγχωρεῖν τινι u. πρός τινα, προσχωρεῖν τινι, διοικεῖσθαι πρός τινα. — sich mit einander v. διαλύεσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους.

Vergleichung ἡ παραβολή, ἀντιπαραβολή, sp. ἡ παράθεσις, σύγκρισις, εἰκασία; v. Schriften ἡ ἀντεξέτασις, ἀντιβολή sp. — einen V. anstellen, s. vergleichen 1). — in V., s. Vergleich 2).

vergleichungsweise ἐκ παραβολῆς, sp. παραβολικῶς.

verglichen παράβλητος, σύγκριτος 2., od. *part. perf. P.* der Verba unter „vergleichen". — v. mit etw. ὡς πρός τι, s. Vergleich 2).

vergliedern δι-, συν-αρθροῦν, sp. ἐναρθροῦν. — sich v. γιγγλυμοῦσθαι (*P.*). — **vergliedert** γιγγλυμωτός 3.

Vergliederung ἡ διάρθρωσις, συνάρθρωσις, sp. ἐνάρθρωσις; vgl. ὁ γίγγλυμος.

verglimmen ἐκτυφοῦσθαι (*P.*); mehr poet. τύφεσθαι (*P.*). — v. lassen ἐκτυφοῦν.

verglühen *a*) eig. ἀποπαύεσθαι πυρούμενον (πυρακτούμενον). *b*) übtr. μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*), παρακμάζειν.

vergnügen, Jmd. τέρπειν, εὐφραίνειν, auch ψυχαγωγεῖν, κηλεῖν τινα, εὐθυμίαν παρέχειν τινί. — sich v. εὐπαθεῖν, an etw. ἥδεσθαι (*P.*) u. χαίρειν τινί u. ἐπί τινι od. m. *part.*, εὐφραίνεσθαί (*aor. P.*) τινι u. ἐπί τινι, τέρπεσθαί (*aor. P.*) τινι od. m. *part.*, ἀγάλλεσθαί τινι u. ἐπί τινι od. m. *part.*, auch εὐθυμίαν ἔχειν ἔκ τινος, stärker ἐντρυφᾶν τινι (in dem Genusse von etw. schwelgen).

Vergnügen, das, ἡ ἡδονή, ἡ τέρψις, ἡ ψυχαγωγία; τὸ τερπνόν, τὸ ἡδύ (bes. *pl.*); auch ἡ εὐπάθεια, ἡ ἡδυπάθεια (Wolleben, Sinnengenuss). — sinnliches V. αἱ τοῦ σώματος (διὰ τοῦ σώματος, περὶ od. κατὰ τὸ σῶμα, σωματικαί) ἡδοναί. — sein V. an etw. finden φιληδεῖν τινι; übr. vgl. sich vergnügen. — V. aus etw. schöpfen ἀπολαύειν τινός. — nach V. haschen θηρεύειν τὰς ἡδονάς. — dem V. ergeben sein, das V. lieben φιληδεῖν (sp. φιληδονεῖν; das V. liebend φιληδής, sp. φιλήδονος 2.; Hang zum V. ἡ φιληδία, sp. φιληδονία), ἡδυπαθεῖν (dem V. ergeben ἡδυπαθής 2.), auch ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν, δουλεύειν τῇ ἡδονῇ, ῥᾳθυμεῖν. — Jmd. ein V. mit etw. machen πρὸς ἡδονὴν ποιεῖν τί τινι, ἐν χάριτι (κατὰ χάριν, χάριτος ἕνεκα) ποιεῖν τινί τι, εἰς τὴν τινος χάριν ποιεῖν τι, χαρίζεσθαί τινί τι. — etw. nach seinem V. thun καθ' ἡδονὴν ποιεῖν τι. — es ist ein V. ἡδύ od. οὐκ ἀηδές ἐστί τι. — es gereicht mir etw. zum V. ἡδύ od. ἡδομένῳ ἐστί μοί τι, ἐν ἡδονῇ od. καθ' ἡδονήν ἐστί μοί τι. — mit V. ἡδέως. — mit dem grössten V. ἡδέως μάλα, ἥδιστα.

vergnüglich τερπνός 3., ἐπιτερπής (selten εὐπαθής) 2., εὐφραντικός 3., ἡδύς 3., χαρίεις 3.; übr. s. ergötzlich.

vergnügsam, **Vergnügsamkeit**, s. genügsam, Genügsamkeit.

vergnügt εὔθυμος 2., φαιδρός, ἱλαρός 3., εὔκολος 2., auch durch d. *part.* εὐφραινόμενος, εὐφρανθείς, χαίρων, γεγηθώς 3. — v. sein εὐθυμίαν ἔχειν od. ἄγειν; über etw. εὐθυμεῖσθαί τινι u. ἐπί τινι (bei etw. ἔν τινι), γεγηθέναι ἐπί τινι; übr. s. sich vergnügen.

Vergnügung ἡ ἡδονή, τὸ ἡδύ, ἡ τέρψις, τὸ τερπνόν, ἡ ἡδυπάθεια; ἡ ψυχαγωγία, κήλησις; sp. ἡ ἀπάτη; übr. s. Vergnügen.

Vergnügungslust ἡ φιληδία (sp. φιληδονία), ἡ ἡδυπάθεια, ἡ ῥᾳθυμία.

vergnügungslustig φιληδής (sp. φιλήδονος) 2., ἡδυπαθής 2., ῥάθυμος 2.; ἡδονῇ χαίρων 3. — v. sein φιληδεῖν (sp. φιληδονεῖν), ἡδυπαθεῖν, ῥᾳθυμεῖν.

Vergnügungsort τὸ ἐνηβητήριον (ἡβητήριον); [auch ἡ διατριβή.

Vergnügungsreise, etwa ἡ θεωρία.

Vergnügungssucht ἡ τῶν ἡδονῶν δουλεία; übr. s. Vergnügungslust.

vergnügungssüchtig sein δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν; übr. s. vergnügungslustig.

vergönnen, Jmd. etw. οὐ φθονεῖν τινί τινος od. m. *inf.*, auch συγχωρεῖν τινί τι od. m. *inf.* — es ist vergönnt συγχωρεῖ; οὐδεὶς φθόνος; es ist dir vergönnt ἔξεστί σοι m. *inf.* — es wird mir etw. von Jmd. nicht vergönnt φθονοῦμαί (*P.*) τινος ὑπό τινος.

Vergönnung ἡ συγχώρησις od. Verba.

vergöttern, Jmd. ἀνάγειν τινὰ εἰς τοὺς θεούς, ἀπαθανατίζειν τινά (eig.); ἀποθεοῦν (sp. ἐκθειάζειν, ἐκθειοῦν, ἐκθεοῦν) τινα, auch θεόν τινα νομίζειν (eig. u. übtr.).

Vergötterung ἡ ἀποθέωσις, sp. ὁ ἐκθειασμός.

vergolden καταχρυσοῦν, auch χρυσοῦν. — im Feuer v. ἐκ πυρὸς χρυσοῦν. — **vergoldet** κεχρυ-

σωμένος, χρυσωτός 3.; leicht v. ἐπίχρυσος, κατάχρυσος 2., vgl. χρυσόκλυστος 2.
Vergolder ὁ χρυσωτής.
Vergoldung ἡ χρύσωσις. — V. im Feuer ἡ ἐκ πυρὸς χρύσωσις.
vergraben, etw. in etw. κατορύττειν τι εἴς τι u. ἔν τινι, in die Erde κατὰ γῆς, auch κατακρύπτειν τι γῇ od. εἰς γῆν.
Vergraben, das, ἡ κατόρυξις.
vergreifen 1) die Hand v. = durch Fehlgreifen verrenken: διαστρέφειν od. ἐξαρθρεῖν (ἐξαρθροῦν) τὴν χεῖρα. — 2) sich v. *a*) = falsch greifen: λαβόντα ψεύδεσθαι od. σφάλλεσθαι (*P.*). *b*) sich an etw. v.: ἅπτεσθαί τινος, ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιβάλλειν τὰς χεῖράς τινι; sich an fremdem Eigenthume v. σφετερίζεσθαι, ὑπεξαιρεῖσθαι, κλέπτειν τι. — sich an Jmd. v. ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιβάλλειν τινὶ τὰς χεῖρας, stärker αἰκίζεσθαι, λωβᾶσθαί τινα. — 3) es ist etw. vergriffen: ἀποδέδοται od. πέπραταί τι.
Vergreifen, das, 1) der Hand: ἡ τῆς χειρὸς διαστροφή od. ἐξάρθρησις. — 2) das sich V. an fremdem Eigenthume: ὁ σφετερισμός, ἡ ὑπεξαίρεσις, ἡ κλοπή; an Jmd. ὁ αἰκισμός, τὸ αἴκισμα, ἡ αἰκία, ἡ λώβη.
Vergrösserer, durch d. *part.* der folg. Verba.
vergrössern μεγαλύνειν, gew. αὐξάνειν (αὔξειν; dem Umfange u. Grade nach), daneben ἐπαυξάνειν (ἐπαύξειν, eig. noch mehr v.); auch πλείω ποιεῖν (der Menge nach); μηκύνειν, ἐκτείνειν (lang machen, ausdehnen); ἐπιτείνειν (steigern); in der Rede μεγαλύνειν, δεινοῦν (ἐπὶ τὰ μείζω, sp. ἐκδεινοῦν, δεινοποιεῖν), κοσμεῖν ἐπὶ τὸ μεῖζον; prahlerisch v. ἀλαζονεύεσθαι περί τινος, κομπάζειν τι. — vergrössert werden, sich v. αὐξάνεσθαι od. ἐπαυξάνεσθαι (*P.*), μείζω od. πλείω γίγνεσθαι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, ἐπιδιδόναι, sp. προκόπτειν.
vergrössernd αὐξητικός 3.
Vergrösserung ἡ αὔξησις, ἐπαύξησις (*tr.* u. *intr.*), ἡ αὔξη, ἐπίδοσις (*intr.*).
Vergrösserungsglas ἡ δίοπτρα δι' ἧς σκοπουμένῳ μείζω φαίνεται τὰ ἀεὶ ὁρώμενα ἢ κατὰ τὸ ὄν.
Vergrösserungsplan ἡ τῶν μειζόνων ἐπιβολή od. περιβολή. — V. haben μειζόνων ἐπιθυμεῖν od. ὀρέγεσθαι (*DP.*), προσ-, περι-βάλλεσθαί τι.
Vergrösserungssucht ἡ μειζόνων ἐπιθυμία od. ὄρεξις; ἡ πλεονεξία.
vergrösserungssüchtig μειζόνων ἐπιθυμῶν 3., ὁ πλεονέκτης, πλεονεκτικός 3. — v. sein μειζόνων ἐπιθυμεῖν; πλεονεκτεῖν.
vergünstigen, Jmd. etw. χαρίζεσθαί τινί τι.
Vergünstigung ἡ χάρις, ιτος, sp. τὸ χάρισμα, ὁ χαρισμός.
vergüten ἐπανορθοῦν, παραμυθεῖσθαι, ἀκεῖσθαι (einen Verlust); ἀντιδιδόναι, ἀνταποδιδόναι (dafür geben).
Vergütung ἡ ἐπανόρθωσις, τὸ ἐπανόρθωμα, ἡ παραμυθία, τὸ παραμύθιον, ἡ ἀνταπόδοσις.
Verhack ἡ δένδρων ἐκκοπή.
Verhältniss 1) Beziehung: ὁ λόγος (auch als arithmetischer t. t.), ἡ ἀναλογία (Proportion), τὸ μέτρον (Mass u. Proportion). — es findet das gleiche V. in Beziehung auf etw. statt, es steht etw. in gleichem V. ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶ περί τινος. — es findet dabei folgendes V. statt τὸ πρᾶγμά ἐστι τοιόνδε. — in od. nach V. ἀνὰ od. κατὰ λόγον (von etw. τινός), auch durch das *adv.* ἀναλόγως od. *adj.* ἀνάλογος 2.; in demselben V. wie etw. ἀνὰ (κατά, εἰς) τὸν αὐτὸν λόγον τινί; auch gibt man „im od. nach V." bloss durch κατά od. πρός u. παρά (diese eig. im Vergleiche) mit *acc.* (z. B. im V. zu d. übrigen lebenden Wesen leben die Menschen wie die Götter παρὰ τὰ ἄλλα ζῷα ὥσπερ θεοὶ οἱ ἄνθρωποι βιοτεύουσιν); ist es = „nach Beschaffenheit" κατὰ τρόπον, πρὸς τρόπον. — im V. stehen zu etw. εἶναι κατά τι. — im entgegengesetzten V. stehen ἀντιπάσχειν. — Ausmittlung des gegenseitigen V. zweier Dinge τό τινος πρός τι ἀναλόγισμα. — die V. der Menschen zu Gott τὰ τῶν ἀνθρώπων πρὸς θεόν. — die V. der Menschen unter einander τὰ τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους. — in Verhältnissen stehen mit Jmd. κοινωνεῖν, ὁμιλεῖν τινι, von Völkern u. Staaten ἐπιμιξίᾳ χρῆσθαι πρός τινα, ἐπιμιξία ἐστί τινι καί τινι; in freundschaftlichen, feindlichen V. mit Jmd. stehen φιλικῶς, ἐχθρῶς διακεῖσθαι πρός τινα. — in keinem V. mit Jmd. stehen οὐδὲν κοινὸν ἔχειν τινί. — 2) Stand, Lage: ἡ περίστασις, besser τά τινος (πράγματα), τὰ περί τινα, z. B. es steht gut (schlecht) m. Jmds. V. εὖ (καλῶς) ἔχει od. φέρεται (κακῶς ἔχει) τά τινος; in welchen V. befindet sich Jmd.? ἐν ποίῳ καθέστηκε τά τινος; — in guten (schlechten) V. sein εὖ (κακῶς) πράττειν; in dürftigen, niedrigen V. leben ὑποδεέστερον πράττειν, ταπεινῶς od. ταπεινὰ πράττειν, ταπεινῶς ζῆν. — in den V. eines Privatmannes bleiben ἐν ἰδιώτου μέρει διαγαγεῖν. — in seine früheren V. zurückkehren ἀπολαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ.
verhältnissmässig ἀνάλογος, σύμμετρος 2., οἰκεῖος 3.; auch ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἀλλήλους, ας, α, z. B. d. v. Geschwindigkeit der Gestirne τὸ τῶν ἄστρων τάχος τὸ πρὸς ἄλληλα. — *adv.* ἀναλόγως, ἀνὰ u. κατὰ λόγον, συμμέτρως, οἰκείως.
verhängen 1) etw. m. etw. = verhüllen, w. s. — 2) die Zügel v.: χαλᾶν, ἀναχαλᾶν, ἀν-, ἐφ-ιέναι, ἐνδιδόναι τὸν χαλινὸν od. τὴν ἡνίαν (u. gew. τὰς ἡνίας). — m. verhängtem Zügel reiten ἐλαύνειν ἀνέντα (τὸν ἵππον), ἐλαύνειν ἀπὸ ῥυτῆρος. — 3) etw. über Jmd. v.: ἐπάγειν, ἐφιέναι, ἐπιπέμπειν, ἐπιβάλλειν τινί τι. — eine Strafe üb. Jmd. v. ἐπιτιθέναι τινὶ δίκην od. ζημίαν; es ist eine Strafe über etw. verhängt ἐπίκειταί τινι od. ἔπεστιν ἐπί τινι ζημία. — **verhängt** (vom Geschick) εἱμαρμένος 3.; von Gott v. ἐκ θεοῦ, auch θεῖος 3.: ion., poet. u. sp. θεήλατος 2. — es ist vom Geschick v. εἵμαρται, πέπρωται; vgl. Schicksal.
Verhängniss ἡ μοῖρα, ἡ εἱμαρμένη, πεπρωμένη, ἡ ἀνάγκη, τὸ χρεών (nur *nom.* u. *acc.*); s. Schicksal. [αἴτιος 3.
verhängnissvoll δεινός 3.; auch πολλῶν κακῶν
verhärten *a*) eig. σκληρύνειν, ἀποσκληρύνειν, sp. σκληροῦν, ἀποσκληροῦν; auch πωροῦν (bes. neue Knochenbildungen), σκιρροῦν (Geschwüre); τυλοῦν (zu einer Schwiele). — „sich v." durch d. *P.* *b*) übtr. σκληρύνειν (sp. πωροῦν) τὴν καρδίαν τινός. — **verhärtet** σκιρρώδης 2. od. *part. perf. P.* der vhg. Verba; übr. s. verstockt. — v. Geschwür ὁ σκίρρος.
Verhärtung 1) das Verhärten: ὁ σκληρυσμός, ἡ πώρωσις. — 2) das Verhärtete: τὸ σκλήρυσμα (σκλήρωμα), τὸ πώρωμα, ὁ σκίρρος; vgl. Schwiele.
verhätscheln θρύπτειν, διαθρύπτειν, σκιατραφεῖν (sp. σκιατροφεῖν); auch θωπεύμασι διαφθείρειν (durch Schmeicheleien verderben); übr. vgl. verweichlichen. [φία (sp. σκιατροφια).
Verhätschelung ἡ θρύψις, διάθρυψις, σκιατρα-
Verhaft ἡ φυλακή, ὁ δεσμός, auch τὸ δεσμωτήριον (Gefängniss). — in V. nehmen, in V. sein, vgl. d. folg. W.
verhaften, Jmd. συλλαμβάνειν τινά; ἄγειν, ἀπ-

ἄγειν, ἀποτίθεσθαι, παραδιδόναι, ἐμβάλλειν τινὰ εἰς τὴν φυλακήν; ἀπ-, εἰσ-άγειν εἰς τὸ δεσμωτήριον. — von Jmd. verhaftet werden können *ἀγώγιμον εἶναί τινι.* — verhaftet sein *ἐν φυλακῇ* od. *δεσμωτηρίῳ εἶναι, δεδέσθαι.*

Verhaftung *ἡ σύλληψις.* — eine V. vornehmen *σύλληψιν ποιεῖσθαι.* — Häufig durch *part.*, z. B. nach der V. stellten sie ihn vor Gericht *συλλαβόντες αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς τὸ δικαστήριον.*

verhageln *χαλαζοκοπεῖν.*— unsere Felder wurden verhagelt *ἡ χάλαζα ἀπέκειρεν ἡμῶν τὰ λήια.*

Verhageln, das, *ἡ χαλαζοκοπία* od. durch Verba.

verhallen, s. verklingen.

verhalten 1) *tr.* zurückhalten: *κατέχειν, ἀπολαμβάνειν, ἐφιστάναι*; auch *ἀποκρύπτεσθαι* (verbergen, z. B. *τὴν ὀργήν*). — 2) *refl.* sich v. *a)* = verweilen, zurückbleiben, w. s. *b)* = beschaffen sein: *ἔχειν*, auch *εἶναι*, z. B. es verhält sich so *οὕτως ἔχει*, wie verhält sich dies? *πῶς ἔχει ταῦτα;* da es sich so verhält od. verhielt *οὕτως ἐχόντων (τῶν πραγμάτων)*, wenn es sich so verhält *εἰ δ᾽ ἔστιν οὕτως ἔχον*, die Sache verhielt sich so, so verhielt es sich mit der Sache *τοιοῦτόν τι ἦν τὸ πρᾶγμα.* *c)* = gesinnt sein, sich betragen gegen Jmd.: *ἔχειν τινί* u. *πρός τινα, διακεῖσθαι πρός τινα, προσφέρεσθαί (P.) τινι* u. *πρός τινα* mit entspr. *adv.*, auch *εἶναι* od. *γίγνεσθαι περί τινα* mit entspr. *adj.*; sich gehorsam gegen Jmd. v. *παρέχειν ἑαυτὸν πειθόμενόν τινι*; sich ruhig v. *ἡσυχίαν ἄγειν* od. *ἔχειν, ἡσυχάζειν.* — sich bei etw. v. *ἔχειν πρός τι, εἶναι ἔν τινι, χρῆσθαί τινι*, z. B. wie soll ich mich bei d. Sache v.? *πῶς χρήσομαι τῷ πράγματι; πῶς ποιήσω περὶ τούτου;* sich ruhig bei etw. v. *πράως φέρειν τι.* — sich zu etw. v. (von Sachen) *ἔχειν* od. *εἶναι πρός τι*; sich umgekehrt v. zu etw. *ἐναντίως ἔχειν πρός τι.*

Verhalten, das, *ἡ ἕξις*; gew. *ὁ τρόπος* (Art u. Weise sich zu betragen, zu verfahren); *ἡ δίαιτα* (bes. das vom Arzte vorgeschriebene V.); häufig umschr., z. B. Jmd. ein Verhalten bei etw. anempfehlen *παραινεῖν τινι ὁποῖον χρὴ εἶναι αὐτὸν ἔν τινι* u. dgl. — Jmd. ein V. vorschreiben (vom Arzte) *διαιτᾶν τινα.*

Verhaltung *ἡ κάθεξις (κατοχή), ἀπόληψις, ἐπίστασις.*

Verhaltungsbefehl *τὸ πρόσταγμα, ἐπίταγμα, παράγγελμα, ἡ παραγγελία, ἐντολή*; schriftlicher V. *τὰ γράμματα*, vgl. *ἡ σκυτάλη.* — Jmd. V. geben *ἐκδιδάσκειν τινὰ ὅ τι δεῖ πράττειν* od. *ὅπως δεῖ πράττειν τι.*

Verhaltungsregel *ἡ ὑποθήκη*; die für einen Kranken vom Arzte vorgeschriebene V. *ἡ δίαιτα.* — Jmd. V. vorschreiben *παραινεῖν τινι ὁποῖον δεῖ γίγνεσθαι αὐτόν* u. dgl., vom Arzte *διαιτᾶν τινα.*

verhandeln 1) etw. mit Jmd.: *πράττειν τι πρός τινα, διαπράττεσθαι πρός τινα περί τινος, χρηματίζειν* (u. *M.*) *τινὶ* u. *πρός τινα περί τινος*, durch Gesandte *πέμπειν πρός (παρά, ως) τινα περί τινος*; übh. = sich mit Jmd. über etw. besprechen od. berathen *διαλέγεσθαί (DP.) τινι* u. *πρός τινα, συμβουλεύεσθαί τινι περί τινος.* — etw. v. *λόγους ποιεῖσθαι περί τινος, κοινῷ λόγῳ χρῆσθαι περί τινος, βουλεύεσθαι περί τινος*, auch *ἀγωνίζεσθαι περί τινος* (für u. wider sprechen, debattieren). — es wird über etw. verhandelt *λόγοι γίγνονται περί τινος.* — es wird ein Process verhandelt *δίκη γίγνεται* od. *δικάζεται.* — 2) = verkaufen, w. s.

Verhandlung *ὁ χρηματισμός* (in öffentlichen Geschäften); übh. *οἱ λόγοι*, auch *ὁ ἀγών, ῶνος* (Debatte). — mit Jmd. V. anknüpfen *εἰς λόγους συνέρχεσθαί τινι.* — die V. eröffnen *ἄρχειν τοῦ λόγου.* — die V. über etw. einleiten *χρηματίζειν περί τινος*, seltner *ὑπέρ τινος.*

verharren *διαμένειν, διατελεῖν, διαγίγνεσθαι, διάγειν* mit *part.*; bei etw. v. *διαμένειν ἐν* od. *ἐπί τινι* (sp. *ἐπί τινος*), *ἐμ-, παρα-, προσ-μένειν τινί, ἐπιμένειν τινί, ἐπί τινι* u. *τινος.*

Verharren, das, *ἡ ἐμμονή, ἐπιμονή*, selten *διαμονή, παραμονή.*

verharschen *διαπωροῦσθαι (P.), ἀπ-, ἐπ-ουλοῦσθαι (P.).* — v. machen *ἀπ-, ἐπ-ουλοῦν.* — verharschte Wunde *ἡ οὐλή.*

Verharschen, das, *ἡ ἀπούλωσις, ἐπούλωσις.* — das V. befördernd *ἀπ-, ἐπ-ουλωτικός* 3.

verhasst *ἐχθρός* 3., seltner *ἀπεχθής* 2.; auch *μισητός* 3., *ἐπίφθονος* 2. — v. werden bei Jmd. *ἀπεχθάνεσθαί τινι* u. *πρός τινα, δι᾽ ἀπεχθείας γίγνεσθαί τινι, διαβάλλεσθαί (P.) τινι, εἴς* u. *πρός τινα*; v. sein bei Jmd. *ἐπιφθόνως διακεῖσθαί τινι, ἐπίφθονον* u. *ἀπεχθῆ εἶναί τινι, μισεῖσθαι (P.) ὑπό τινος, μῖσος ἔχειν πρός* u. *παρά τινος.* — Jmd. v. machen *εἰς ἔχθραν* od. *μῖσος καθιστάναι τινά, ἔχθραν κατασκευάζειν τινί, φθόνον συνάγειν τινί*, bei Jmd. *διαβάλλειν τινὰ πρός* od. *εἴς τινα, μῖσος* od. *φθόνον ἐμποιεῖν τινί τινος.* — sich v. machen *ἀπεχθάνεσθαι, ἐπάγεσθαι μῖσος* od. *φθόνον, ἔχθραν αἱρεσθαι* od. *κτᾶσθαι*, bei Jmd. *ἀπεχθάνεσθαί τινι* u. *πρός τινα, εἰς ἔχθραν ἀφικνεῖσθαί τινι*; sich ganz u. gar bei Jmd. v. machen *εἰς πᾶσαν ἀπέχθειαν ἐλθεῖν τινι.* — v. machen *δι᾽ ἀπεχθείας γίγνεσθαι, ἀπέχθειαν ἔχειν* od. *φέρειν*, z. B. dies macht v. *ταῦτα δι᾽ ἀπεχθείας γίγνεται.*

Verhau *ἡ δένδρων ἐκκοπή.*

verhauchen *ἐκπνεῖν.*

Verhauchen, das, *ἡ ἐκπνοή, ἔκπνευσις.*

verhauen, den Weg *δένδρεσιν ἐκκεκομμένοις* od. *καταβεβλημένοις ἀποφράττειν τὴν ὁδόν.* — Jmd. den Weg v. *ἀποφράττειν τινά, ἀποκλείειν τινὰ τῆς ὁδοῦ.*

verheeren, Verheerung, s. verwüsten, Verwüstung.

verhehlen, s. verheimlichen.

verheilen 1) *tr.* *ἐξιᾶσθαι*; *ἀπ-, ἐπ-ουλοῦν.* — 2) *intr.* *ἀπ-, ἐπ-ουλοῦσθαι (P.).*

Verheilung 1) *tr.* *τὸ ἐξιᾶσθαι.* — 2) *intr.* *ἡ ἀπούλωσις, ἐπούλωσις*; übr. s. Verharschen.

verheimlichen *κρύπτειν, ἀπο-, ἐπι-, κατα-, συγκρύπτειν*, etw. v. sich *ἀπο-, ἐπι-, ὑπο-κρύπτεσθαι*, seltner *κρύπτεσθαι.* — Jmd. etw. v. *κρύπτειν, ἀποκρύπτεσθαί τινά τι, ἐπικρύπτεσθαί τινά τι* u. *τι πρός τινα, συγκρύπτειν τινί* u. *τινά τι.* — nicht v. können *οὐ λανθάνειν* mit *part.*, z. B. dieses Treiben wirst du vor mir nicht v. können *οὐ λήσεις με ταῦτα ἐπιτηδεύων.* — Jmd. v., dass … *ἐπικρύπτεσθαί τινα ὡς …*

Verheimlichung *ἡ κρύψις, ἐπίκρυψις.*

verheiraten *συζευγνύναι, ζευγνύναι γάμῳ* (Sohn od. Tochter); seine Tochter v. *ἐκδιδόναι (πρὸς γάμον)* u. *ἐκδίδοσθαι*, sp. *γαμίσκειν* u. *γαμίζειν τὴν θυγατέρα*, an Jmd. *συνοικίζειν τὴν θυγατέρα τινί.* — sich v. mit Jmd., s. heiraten. — **verheiratet** *γεγαμηκώς* 3. (vom Manne); *συνοικισθείς* 3., sp. *ὕπανδρος* 2. (vom Weibe); *συζυγείς* 3. (allg.); v. sein mit Jmd. *συνοικεῖν τινι* (von Mann u. Frau); glücklich v. sein *γήμαντα* od. *γημαμένην εὐτυχεῖν.* — ich habe dort eine Tochter v. *ἔστι μοι ἐκεῖ θυγάτηρ παρ᾽ ἀνδρὶ ἐκδεδομένη.*

Verheiratung 1) das Verheiraten: *ἡ σύζευξις* (allg.); *ἡ ἔκδοσις* (vom Vater, der die Tochter verheiratet). — 2) eheliche Verbindung, s. Heirat, Ehe.

verheissen *ἐπαγγέλλεσθαι, προφαίνειν*; vgl. versprechen. — durch öffentlichen Ausruf v. *κηρύττειν.*

Verheissung τὸ ἐπάγγελμα, ἡ ἐπαγγελία; vgl. Versprechen.
verhelfen, Jmd. zu etw. προβιβάζειν τινὰ εἴς τι, αἴτιον εἶναί τινί τινος; πορίζειν, παρέχειν (u. *M.*) τινί τι; συγκατασκευάζειν τινί τι; συμπράττειν τινί τι, συλλαμβάνειν τινί τι u. τινί τινος, συνεργεῖν τινί τι u. πρός τι, συνεργὸν εἶναι τινί τινος, εἴς u. πρός τι; von Sachen συμφέρειν τινὶ ἐπί (πρός, εἴς) τι.
Verhelfer ὁ συνεργός, seltner ὁ συλλήπτωρ, συμπράκτωρ, ορος.
Verhelfung, zu etw. ἡ πρός od. περί τι συνεργία, sp. ἡ σύλληψις, σύμπραξις, προβίβασις, ὁ προβιβασμός.
verherrlichen λαμπρύνειν, φαιδρύνειν; λαμπρὸν, περίβλεπτον, εὐκλεᾶ ποιεῖν od. καθιστάναι; κοσμεῖν od. ἐπικοσμεῖν (λόγῳ); vgl. rühmen, preisen. [Rühmen, Preisen.
Verherrlichung ἡ διὰ τῶν λόγων κόσμησις; vgl.
verhetzen, s. aufhetzen. — Leute untereinander v. συγκρούειν τινὰς ἀλλήλοις, ἐμβάλλειν τινὰς εἰς ἔχθραν πρὸς ἀλλήλους, διιστάναι τινάς.
Verhetzung ἡ σύγκρουσις; s. Aufhetzung.
verhexen, s. verzaubern.
Verhinderer ὁ διακωλυτής, sp. ἐμποδιστής.
verhinderlich, s. hinderlich.
verhindern, etw., s. hindern. — Jmd. an etw. v. κωλύειν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἀπο-, διακωλύειν τινά τινος, εἴργειν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἀπείργειν τινά τινος, ἐμποδίζειν τινά τινος od. πρός τι, ἐμποδὼν εἶναι od. γίγνεσθαί τινί τινος, ἐμπόδιον εἶναί τινί τινος u. πρός τι. — verhindert sein (durch Geschäfte) ἀσχολεῖσθαι (*P.*), ἀσχολίαν ἔχειν od. ἄγειν.
Verhinderung 1) das Verhindern: ἡ κώλυσις, ἀπο-, δια-κώλυσις, ὁ ἐμποδισμός. — 2) = Hinderniss, w. s. — V. durch Geschäfte: ἡ ἀσχολία; eine V. haben, s. verhindert sein.
verhöhnen, Jmd. od. etw. καταγελᾶν τινος, ἐπεγγελᾶν u. ἐγγελᾶν τινι, ἐγχάσκειν τινί, χλευάζειν, δια-, κατα-χλευάζειν τινά, διασύρειν τινά u. τι; stärker ὑβρίζειν (καθυβρίζειν) τινά u. εἴς τινα; auch ἀπομυκτίζειν, διαμυκτηρίζειν (durch Naserümpfen v.); διαμυλλαίνειν (m. verzogenem Munde); bitter v. σαρκάζειν sp.
Verhöhnung ὁ κατάγελως, ωτος, ἡ χλευασία, ὁ χλευασμός, sp. τὸ χλεύασμα, ὁ διασυρμός; stärker ἡ ὕβρις; V. durch Naserümpfen ὁ ἀπομυκτισμός sp.; bittere V. ὁ σαρκασμός sp.
verhöken, etw. καπηλεύειν, sp. ἐκκαπηλεύειν τι.
Verhör ἡ ἀνάκρισις. — ein V. mit Jmd. anstellen ἀνακρίνειν τινά, ἀνάκρισιν ποιεῖσθαί τινος. — peinliches V. ἡ βάσανος, ὁ βασανισμός.
verhören 1) vom Richter: ἀνακρίνειν τινά, ἀνάκρισιν ποιεῖσθαί τινος; peinlich v. βασανίζειν τινά. — 2) = falsch hören: παρακούειν τινός, οὐκ ὀρθῶς ἀκούειν τινός od. μανθάνειν τι.
verhoffen κατελπίζειν; übr. s. hoffen.
Verhoffen, das, ὁ κατελπισμός sp., gew. ἡ ἐλπίς, ίδος. — wider V. παρ' ἐλπίδα (ἐλπίδας), παρὰ γνώμην; über V. ὑπὲρ ἐλπίδα, ἐκτὸς ἐλπίδος; vgl. unverhofft.
verhüllen, etw. mit etw. καλύπτειν, περι-, ἐπι-, παρα-, συγ-καλύπτειν, auch προκαλύπτειν τί τινι; übr. vgl. verbergen. — sich v. ἐγ-, συγ-, παρα-καλύπτεσθαι; seltner ἐπικαλύπτεσθαι.
Verhüllung 1) das Verhüllen: ἡ ἐπικάλυψις sp.; besser Verba. — 2) die Hülle: τὸ κάλυμμα, ἐπικάλυμμα, περικάλυμμα, ἡ περικαλυφή, τὸ προκάλυμμα, sp. τὸ παρακάλυμμα, συγκάλυμμα.
verhüten, etw. ἀμύνεσθαι, ἀπέχειν, ἀπείργειν, ἀποτρέπειν τι (etw. abwehren, abhalten); εὐλαβεῖσθαι (*DP.*), φυλάττεσθαί τι (sich vor etw. hüten). — v. dass ... εὐλαβεῖσθαι od. φυλάττεσθαι μή ..., διατηρεῖν μή ... (m. folg. *conj.* od. *opt.*), σκοπεῖν od. ποιεῖν ὅπως μή ... (mit *ind. fut.* u. *conj.* od. *opt.*). — was Gott v. wolle ὃ μὴ γένοιτο ὦ θεοί. [λάβεια.
Verhütung ἡ ἀποτροπή; auch ἡ φυλακή, ἡ εὐ-
verhungern ἀποθνήσκειν (ἀπόλλυσθαι) λιμῷ od. ὑπὸ λιμοῦ, διαφθείρεσθαι (*P.*) λιμῷ. — Jmd. v. lassen περιορᾶν τινα ἀπολλύμενον λιμῷ od. ὑπὸ λιμοῦ, διαφθείρειν od. ἀποκτείνειν τινὰ λιμῷ, λιμοκτονεῖν τινα. — **verhungert** λιμῷ διεφθαρμένος 3. (durch Hunger umgekommen); ἔκλιμος 2., κακῶς ἔχων (3.) ὑπὸ λιμοῦ, auch κατεσκληκώς 3. (ausgehungert).
verhunzen διαστρέφειν, διαφθείρειν.
Verhunzung ἡ διαστροφή, διαφθορά.
verhuren καταπορνεύειν.
verhypothecieren, etw. ἀποτιμᾶν τι; sich etw. v. lassen ἀποτιμᾶσθαί τι. — verhypotheciert sein ἀποτετιμῆσθαι.
Verhypothecierung ἡ ἀποτίμησις.
verjähren παλαιοῦσθαι (*P.*). [θεσμία.
Verjährung ἡ παλαίωσις; gesetzliche V. ἡ προ-
Verjährungsfrist, -termin ἡ προθεσμία.
verjagen, s. vertreiben, verscheuchen.
Verjagung, s. Vertreibung, Verscheuchung.
verinteressieren, s. verzinsen.
verirren, sich ἁμαρτάνειν, ἀφ-, δι-αμαρτάνειν τινός od. mit entspr. *part.*; πλανᾶσθαι (*P.*) ἀπό τινος, ἀποπλανᾶσθαί (*P.*) τινος, auch παραφέρεσθαί τι u. τινος. — ein Stück Vieh sich von d. Herde v. lassen ἀποβουκολεῖν πρόβατον u. dgl.
Verirrung 1) eig. ἡ πλάνη, ἡ πλάνησις, ἡ ἀποπλάνησις. — 2) übtr. = Fehlgriff, Missgriff, Fehler, w. s.
verjüngen ἀνανεάζειν (sp. *M.*), ἀνανεοῦν (gew. *M.*). — sich v. ἀνηβᾶν, sp. ἀνηβάσκειν; auch ἀπο-, ἐκ-δύεσθαι τὸ γῆρας (eig. von den Schlangen, dann bildl. übh.). — sich nach oben zu v. ἄνω συνάγεσθαι (*P.*), auch συναγωγὴν ἔχειν od. λαμβάνειν.
Verjüngung ἡ ἀνανέωσις; V. nach oben ἡ πρὸς τὰ ἄνω συναγωγή.
Verkäufer ὁ πρατήρ, ῆρος, ὁ πωλητής u. πωλητήρ, ῆρος; V. im Grossen ὁ ἔμπορος, im Kleinen ὁ κάπηλος; häufig auch durch d. *part.* von „verkaufen." — Auch bildet man Zsstzgen m. -πώλης, z. B. V. von Salben, Büchern ὁ μυροπώλης, βιβλιοπώλης u. dgl.
Verkäuferin ἡ πωλήτρια, gew. durch d. *part.* von „verkaufen"; V. im Kleinen ἡ καπηλίς, ίδος. — Auch bildet man Zsstzgen m. -πωλις, ιδος, z. B. V. von Bändern ἡ ταινιόπωλις u. dgl.
verkäuflich ὤνιος 3. u. 2., πράσιμος 2.; s. bestechlich. — v. Waaren τὰ ὤνια, τὰ ἀγοράσματα.
Verkäuflichkeit, s. Bestechlichkeit.
verkappen, Jmd. σκευάζειν (ἐνσκευάζειν) τινά, σκευὴν περιτιθέναι τινί. — sich v. σκευάζεσθαι u. ἐνσκευάζεσθαι; σκευὴν ἐνδύεσθαι od. περιτίθεσθαι. — übr. vgl. verhüllen, verbergen. — **verkappt** ἐσκευασμένος, ἐνεσκευασμένος 3.; übtr. = versteckt, w. s.
Verkappung ἡ σκευή; s. Verhüllung.
Verkauf ἡ πρᾶσις (sp. διάπρασις); ἡ διάθεσις; ἡ πώλησις, πωλή, seltner ἀπεμπόλησις, sp. ἀπεμπολή. — V. aus freier Hand ἡ διὰ χειρὸς πρᾶσις. — zum V. haben ὤνιον od. πράσιμον ἔχειν τι. — zum V. stellen od. ausbieten διατίθεσθαί τι, ὤνιον προτιθέναι od. παρέχειν τι. — zum V. ausstehen ὤνιον εἶναι.
verkaufen *a*) eig. πιπράσκειν (sp. διαπιπρά-

σκειν) τι; πρᾶσιν ποιεῖσθαί τινος, πωλεῖν, ἀπεμπολᾶν, ἐμπολᾶν τι; ἀποδίδοσθαί τι (im *fut.* u. *aor.*); für einen Preis τινός; auch διατίθεσθαί τι (eig. zum Verkauf auslegen). — Beute, Getreide v. λαφυροπωλεῖν, σιτοπωλεῖν. — aus freier Hand v. διὰ χειρὸς πιπράσκειν. — ich kann etw. an Jmd. v. διάθεσίς τινός μοί ἐστι πρός τινα. — keine Gelegenheit zu v. ἡ ἀπρασία. — es ist etw. zu v. ὤνιόν ἐστί τι; etw. zu v. haben ὤνιον ἔχειν τι. *b)* übtr. = Jmd. für Geld verrathen: πιπράσκειν, πωλεῖν τί τινι. — sich an Jmd. v. πιπράσκειν ἑαυτόν τινι; sich Jmd. zu etw. v. μισθοῦν ἑαυτόν τινι ἐπί τι, παρέχειν ἑαυτόν τινι ἐπὶ μισθῷ mit entspr. *inf.* — ich bin verrathen u. verkauft πέπραμαι κἀπόλωλα.

Verkehr ἡ ἀναστροφή (das Herumgehen, d. Aufenthalt an einem Orte); ἡ ἐπιμιξία (V. zwischen Völkern, Ständen u. dgl., bes. auch Handelsverkehr mit Jmd. πρός od. παρά τινα); αἱ ἔφοδοι (zwischen Völkern u. Staaten; unter einander πρὸς ἀλλήλους); τὰ συναλλάγματα, τὰ συμβόλαια, ὁ χρηματισμός, ἡ χρημάτισις, ἡ περὶ τὰ συμβόλαια πραγματεία, sp. bloss ἡ πραγματεία (Handelsverkehr); ἡ ὁμιλία, κοινωνία (übh. Gemeinschaft); ἡ ὁμιλία, διατριβή (geistiger Verkehr). — mit Jmd. in V. stehen od. V. haben, s. verkehren 2) *a)*. — in V. treten m. Jmd. συμβάλλειν συμβόλαιά τινι, συμβάλλειν τινί u. πρός τινα; ich trete mit Jmd. in V. ὁμιλία γίγνεταί μοι πρός τινα. — allen V. mit Jmd. abbrechen ἀπολείπειν τὴν συνουσίαν τινός, οὐκέτι χρῆσθαί τινι. — Mangel an V. ἡ ἀμιξία, sp. ἀνεπιμιξία, τὸ ἀνεπίμικτον; Mangel an gegenseitigem V. ἡ ἀμιξία ἀλλήλων. — ohne V. mit Jmd. ἄμικτος (2.) πρός τινα, sp. ἀνεπίμικτός (2.) τινι; Jmd. den V. mit etw. abschneiden ἀνεπίμικτον ποιεῖν τί τινι.

verkehren 1) *tr.* δια-, παρα-στρέφειν. — 2) *intr.* *a)* an einem Orte = sich wo aufhalten: στρέφεσθαι (*aor. P.*) ἔν τινι χωρίῳ, ἀναστρέφεσθαι (*aor. P.*) ἔν τινι χωρίῳ, κατά τι χωρίον; unter Menschen v. ἀναστρέφεσθαι ἐν ἀνθρώποις. *b)* mit Jmd. v.: ἐπιμίγνυσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, ἐπιμιξίᾳ χρῆσθαι πρός τινα, συμμιγνύναι (u. *P.*) τινί, συγγίγνεσθαι u. συνδιατρίβειν τινί, διατρίβειν (συνδιατρίβειν) μετά τινος, ὁμιλεῖν τινι u. πρός τινα (auf gleichem Fusse ἀπὸ τοῦ ἴσου), χρῆσθαί τινι; bes. in Handelsgeschäften ἐναλλάττεσθαί (*P.*) τινι, συναλλάττειν τινί, συμβάλλειν (συμβόλαια) τινί u. πρός τινα, χρηματίζεσθαί τινι u. πρός τινα. — mit etw. v. ἀναστρέφεσθαι ἔν τινι (sp. ἐπί τινι, περί τι); χρῆσθαί τινι, vgl. sich beschäftigen.

Verkehren, das, ἡ διαστροφή, παραστροφή.

verkehrt 1) eig. διεστραμμένος, παρεστραμμένος 3., διάστροφος 2., στρεβλός 3. — 2) übtr. σκαιός 3., οὐκ ὀρθός 3., ἄτοπος 2., πλημμελής 2. — v. handeln od. reden ἄτοπόν τι ποιεῖν od. λέγειν, πλημμελεῖν. — sprichw. die v. Welt ἅμαξα τὸν βοῦν (ἕλκει), ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα, ἄνω ποταμῶν. — etw. v. anpacken ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνειν.

Verkehrtheit, als Eigenschaft ἡ στρεβλότης (sp. auch übtr.); ἡ ἀτοπία, σκαιότης (übtr.); als Sache τὸ ἄτοπον πρᾶγμα od. ἔργον, ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα.

Verkehrung, s. Verkehren.

verkeilen σφηνοῦν, κατασφηνοῦν.

Verkeilung ἡ σφήνωσις.

verkennen ἀγνοεῖν τι u. περί τινος (ion. ἀλλογνοεῖν τι); οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν od. κρίνειν τι u. περί τινος, σφάλλεσθαι (*P.*) τῆς περί τινος κρίσεως, ἁμαρτάνειν τινός, διαψεύδεσθαί (*P.*) τινος. — sich selbst v. ἑαυτὸν ἀγνοεῖν.

Verkennung ἡ ἄγνοια, ἡ ἀγνωσία; gegenseitige V. ἡ ἀγνωσία ἀλλήλων.

verketten συμπλέκειν, συνάπτειν, συνείρειν, συνδεῖν. [συνάφεια.

Verkettung ἡ συμπλοκή, σύναψις, συναφή, sp.

verketzern, umschr. etwa αἰτιᾶσθαί τινα καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν od. οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν περὶ τῶν θείων; auch übh. διαβάλλειν τινά.

Verketzerung ἡ διαβολή; sonst durch die vhg.

verkitten κολλᾶν, δια-, συγ-κολλᾶν. [Ausdrücke.

Verkittung ἡ κόλλησις, συγκόλλησις.

verklären, Jmd. περιβάλλειν τινὶ λαμπρότητα; λαμπρὸν καθιστάναι od. ποιεῖν τινα. — es verklärt sich das Antlitz Jmds. φαιδρύνεταί (*P.*) τις τὸ πρόσωπον. — mit verklärtem Antlitze φαιδρὸς (3.) λάμποντι μετώπῳ.

verklagen, Jmd. wegen etw. κατηγορεῖν τινός τι (selten τινος περί τινος u. τινός τινος; bei Jmd. πρός τινα); αἰτιᾶσθαι, ἐπαιτιᾶσθαί τινά τινος u. τινά τι (selten τινα περί τινος); ἐπιφέρειν od. ἐπάγειν τινὶ τὴν αἰτίαν τινός, ἐγκαλεῖν τί τινι, selten τι πρός τινα; Jmd. vor Gericht v. ὑπάγειν τινά (εἰς δίκην, ὑπὸ od. εἰς τοὺς δικαστάς). ἐγκαλεῖν τινι δίκην, διώκειν τινὰ δίκην (in Civilsachen) u. γραφήν (in Kriminalsachen), wegen etw. λαγχάνειν τινὶ δίκην τινός; auch bloss λαγχάνειν τινί τινος; ἐπεξιέναι τινά u. τινί τινος (ἐπεξέρχεσθαί τινί τινος), ἐπισκήπτεσθαί τινί τινος (diese beiden wegen schwerer Vergehungen); διώκειν τινά τινος, γράφεσθαι τινί τινος (dies in Kriminalsachen). — **verklagt** ὑπόδικος 2.; verklagt werden φεύγειν (auch m. δίκην od. γραφήν; von Jmd. ὑπό τινος; wegen etw. τινός); διώκεσθαι (*P.*); ὑπέχειν δίκην τινός; αἰτίαν ἔχειν od. ἐν αἰτίᾳ εἶναί τινος.

Verklagen, das, ἡ κατηγορία, ἡ αἰτίασις, τὸ ἔγκλημα; übr. s. Anklage.

verklammern προσαγωγίοις συνάπτειν; συνδεῖν.

Verklammerung ὁ σύνδεσμος; ἡ σύνδεσις.

verklatschen, s. verleumden.

verklausulieren, etw. προσθήκαις ὁρίζειν od. ἀφορίζειν τι.

verkleben, verkleiben πηλῷ χρίειν, ἐπι-, περιχρίειν τι; πηλὸν ἐπ-, προσ-αλείφειν τινί; vgl. verkitten.

verkleiden, Jmd. σκευάζειν (ἐνσκευάζειν) τινά, σκευὴν περιτιθέναι τινί. — sich v. σκευάζεσθαι, ἐν-, μετα-σκευάζεσθαι, σκευὴν ἐνδύεσθαι od. περιτίθεσθαι, περιβάλλεσθαι σχῆμα ἀλλότριον. — Männer als Satyrn verkleidet ἄνδρες εἰς Σατύρους διεσκευασμένοι. — ein Schiff m. Bleiplatten v. ἀποστεγανοῦν ναῦν μολυβδίναις κεραμί-[σιν.

Verkleidung ἡ σκευή.

verkleinern 1) eig. ἐλαττοῦν, μειοῦν, συστέλλειν. — 2) übtr. = herabsetzen, w. s. — Jmds. Ruhm v. ἀμαυροῦν τὴν δόξαν τινός.

Verkleinerung 1) eig. ἡ ἐλάττωσις, μείωσις συστολή. — 2) übtr. = Herabsetzung, w. s.

Verkleinerungssucht ἡ βασκανία.

Verkleinerungswort τὸ ὑποκοριστικὸν (ὄνομα).

verklingen ἀπηχεῖν; οὐκέτι ἀκούεσθαι (*P.*); bildl. ich sehe, dass meine Worte fruchtlos v. ὁρῶ ματαίους καὶ ἀδυνάτους τοὺς λόγους μου πλανωμένους.

verknöchern συμπήγνυσθαι (*P.*) εἰς ὀστοῦν; auch κονδυλοῦσθαι (*P.*).

Verknöcherung τὸ κονδύλωμα, ὁ κόνδυλος.

verknorpeln συνάγεσθαι (*P.*) εἰς χόνδρον, auch συγχονδροῦσθαι (*P.*). — verknorpelt sein χονδριᾶν.

Verknorpelung ἡ συγχόνδρωσις.
verknüpfen συνάπτειν, συμπλέκειν, συνείρειν, συναρμόττειν, συζευγνύναι, συνδεῖν, etw. mit etw. τί τινι.
Verknüpfung ἡ σύναψις, συναφή (sp. συνάφεια), συμπλοκή, συναρμογή, σύζευξις, σύνδεσις, ὁ σύνδεσμος.
verkochen 1) *intr.* *a*) aufhören zu kochen: ἀποζεῖν. — den Zorn v. lassen καταπέττειν (καταπέπτειν) τὴν ὀργήν. *b*) durch zu vieles Kochen sich verflüchtigen: μακρότερον τοῦ δέοντος ἑψηθέντα ἐξαεροῦσθαι (*P.*). — 2) *tr.* πέττοντα od. ἕψοντα καταναλίσκειν.
verkörpern σωματοῦν, sp. σωματίζειν, ἐνσωματοῦν. — verkörpert ἐνσώματος, ἔνσωμος 2. sp.
Verkörperung ἡ σωμάτωσις, sp. ἐνσωμάτωσις.
verköstigen, Jmd. παρέχειν τινὶ τὴν τροφήν od. τὰ ἐπιτήδεια; τρέφειν od. σιτίζειν τινά.
Verköstigung ἡ τροφή, sp. ὁ σιτισμός, ἡ σίτισις.
verkohlen 1) *tr.* ἀπανθρακοῦν, sp. ἀπαιθαλοῦν. — 2) *intr.* durch d. *P.*
verkommen, s. dahinschwinden, verderben.
verkosten, etw. γεύεσθαί τινος.
verkriechen, sich ὑπάγειν ἑαυτόν, auch ἀποκρύπτειν ἑαυτόν; πτήσσειν, ὑπο-, κατα-πτήσσειν (sich unterducken). — sich in etw. v. καταδύεσθαι εἴς od. κατά τι. — sich unter etw. v. ὑποδύεσθαι ὑπό τι. — sich vor Scham v. καταδύεσθαι ὑπὸ τῆς αἰσχύνης.
verkrümeln 1) etw.: συνθραύειν; übtr. = verbrauchen, verschwenden, w. s. — 2) sich v.: συνθραύεσθαι (*P.*); übtr. καταναλίσκεσθαι, ἀφανίζεσθαι (*P.*).
verkrümmen διαστρέφειν, κυρτοῦν, ἀγκυλοῦν.
Verkrümmung ἡ διαστροφή, κύρτωσις, ἀγκύλωσις.
verkrüppeln πηροῦσθαι, ἀναπηροῦσθαι (*P.*); πηρὸν od. ἀνάπηρον γίγνεσθαι. — v. lassen πηροῦν, ἀναπηροῦν. — **verkrüppelt** πηρός 3., πεπηρωμένος 3., ἀνάπηρος 2.
Verkrüppelung ἡ πήρωσις (als Handlung u. Zustand); τὸ πήρωμα, ἡ ἀναπηρία (als Zustand).
verkümmern 1) *tr.* Jmd. etw.: συστέλλειν, ἐλαττοῦν, μειοῦν τί τινος (schmälern); ἀφαιρεῖσθαί τινός τι u. τινά τι, ἀποστερεῖν τινά τινος u. τινός τι (entziehen). — 2) *intr.* μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*); τήκεσθαι, κατατήκεσθαι (*P.*), mehr poet. φθίνειν.
verkünden, verkündigen ἀγγέλλειν, ἀν-, ἀπ-, δι-, εἰσ-, ἐπ-, κατ-, παρ-, προσ-αγγέλλειν (vgl. d. griech. Lex.); vorher v. προαγγέλλειν. — Im Bes. vom Herold κηρύττειν, ἀνακηρύττειν; vom Orakel ἀναιρεῖν, ἐκφέρειν, μαντεύεσθαι, χρῆσαι; prophetisch v. ἀπομαντεύεσθαι, προφητεύειν, μαντικῶς εἰπεῖν; durch Zeichen v. σημαίνειν, προσημαίνειν. — Jmd. etw. Erfreuliches v. εὐαγγελίζεσθαί τινι (εὐτυχίαν).
Verkündiger ὁ ἄγγελος, ἐξάγγελος (Bote); ὁ κῆρυξ, υκος (Herold, Ausrufer); ὁ προφήτης (Weissager).
Verkündigerin ἡ ἄγγελος (Botin); ἡ κηρύκαινα (Ausruferin); ἡ προφῆτις, ιδος (Weissagerin).
Verkündigung ἡ ἀγγελία, τὸ ἄγγελμα; des Heroldes ἡ κήρυξις, ἀνακήρυξις sp.; τὸ κήρυγμα; vgl. Orakel, Weissagung.
verkünsteln κακοτεχνεῖν. — **verkünstelt** περίεργος 2.
verkürzen 1) eig. βραχύνειν, βραχὺν od. βραχύτερον ποιεῖν, συστέλλειν, συντέμνειν, sp. συγκόπτειν. — Jmd. die Zeit v. διατριβὴν παρέχειν τινί. — 2) übtr. Jmd. v.: πλεονεκτεῖν τινος. — Jmd. etw. v.: μειοῦν, ἐλαττοῦν, συστέλλειν τί τινος.
Verkürzung ἡ συστολή, sp. συντομή, συγκοπή. — V. Jmds. ἡ πλεονεξία; ist es = Schmälerung: auch ἡ μείωσις, ἐλάττωσις.
verkuppeln μαστροπεύειν (mit Jmd. πρός τινα; sp. διαμαστροπεύειν), προαγωγεύειν. — geschickt zu v. προαγωγικός 3.
Verkuppeln, das, ἡ μαστροπεία, προαγωγεία.
Verkuppler ὁ μαστροπός, ὁ προαγωγός.
Verkupplerin ἡ μαστροπός, ἡ προαγωγός.
verlachen καταγελᾶν τινος, ἐγγελᾶν u. ἐπεγγελᾶν τινι, διαγελᾶν τινα. — übr. s. verhöhnen.
verlacht καταγέλαστος 2.
Verlachung ὁ κατάγελως, ωτος, sp. ἡ καταγέλασις.
verlängern μηκύνειν, ἀπομηκύνειν; ἀπο-, ἐκ-, παρα-τείνειν; προάγειν (dem Raume u. der Zeit nach); παρεκτείνειν (räumlich). — eine Linie v. διάγειν γραμμήν. — die Zwischenzeit so viel als möglich v. τὸν μεταξὺ χρόνον ὡς πλεῖστον ποιεῖν. — Jmd. den Oberbefehl v. ἐπιμετρεῖν τινι τῆς στρατηγίας χρόνον; seinen Aufenthalt v. ἐπιμετρεῖν τῇ μονῇ.
Verlängerung ἡ ἔκτασις, ἀπότασις, παρέκτασις, sp. ὁ μηκυσμός.
verlässlich πιστός 3., βέβαιος 3. u. 2.
verlästern, Jmd., s. lästern. — Jmd. bei Einem v. διαβάλλειν τινὰ πρός od. εἴς τινα.
Verlästerung, s. Lästerung.
verläugnen, s. verleugnen.
verläumden, s. verleumden.
Verlag ἡ χορηγία, sp. τὸ χορήγημα. — etw. in V. nehmen, s. verlegen.
Verlagshandlung τὸ βιβλιοπωλεῖον.
verlahmen χωλεύεσθαι, χωλοῦσθαι, sp. χωλαίνεσθαι (*P.*); auch ἀποχωλοῦσθαι (*P.*).
verlangen 1) nach etw.: ἐπιθυμεῖν, ἐφίεσθαί τινος; ὀρέγεσθαί (gew. *DP.*) τινος, γλίχεσθαί τινος u. τι; auch ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι; poet. ἱμείρειν u. ἱμείρεσθαί τινος (sich nach etw. sehnen). — heftig nach etw. v. ἐρᾶν τινος, διψῆν u. πεινῆν τινος, προπετῶς φέρεσθαι (*P.*) πρός τι. — 2) etw. v.: δεῖσθαί (*aor. P.*) τινος; χρῄζειν τινός u. τι; ἐθέλειν, βούλεσθαί τι; ἀξιοῦν, δικαιοῦν τι (als billig od. recht beanspruchen), ἀντιποιεῖσθαί τινος (beanspruchen), αἰτεῖν (u. *M.*; fordern), welche Verba auch sämmtl. einen *inf.* neben sich haben können. — etw. von Einem v. δεῖσθαί τινός τι od. m. *inf.*, αἰτεῖν (u. *M.*) τινά τι, παρά τινός τι, auch τινα mit *inf.*, ἀξιοῦν, δικαιοῦν, auch κελεύειν τινά mit *inf.*; ἀπαιτεῖν τινά τι (etw. von Jmd. v., wozu er verpflichtet ist). — mehr verlange ich nicht περαιτέρω ζητῶ οὐδέν, ἀρκεῖ μοι τοῦτο, τοῦτ' ἔχων ἅπαντα ἔχω.
Verlangen, das, 1) Trieb, Neigung zu etw.: ἡ ἐπιθυμία, ἔφεσις, ὄρεξις, τὸ ἐπιθυμοῦν; sehnliches V. ὁ πόθος, sp. ἡ ἐπιπόθησις, ἐπιποθία, selten in Prosa ὁ ἵμερος. — heftiges V. ὁ ἔρως, ωτος, ὁ δεινὸς πόθος, auch ἡ δίψα, πεῖνα. — V. nach etw. haben od. tragen, s. verlangen 1). — 2) Wunsch, Forderung: ἡ δέησις, αἴτησις, τὸ αἴτημα, ἡ ἀξίωσις, δικαίωσις; auch durch d. Verba unter „verlangen" 2), z. B. was ist dein Verlangen? τί βούλει; auf Jmds. V. δεηθέντος (ἀξιώσαντος, κελεύσαντος) τινός.
verlarven, Jmd. od. sich, s. maskieren. — **verlarvt** πρόσωπον περικείμενος 3., sp. ἔνσκευος 2.
verlassen 1) hinterlassen: καταλείπειν (u. *M.*). — 2) sich von etw. od. Jmd. entfernen: λείπειν, ἀπο-, ἐκ-, κατα-, προ-λείπειν τι od. τινά; ἀπαλλάττεσθαί (*P.*) τινος u. ἀπό τινος. — „einen Ort v." auch: ἀποχωρεῖν ἀπό od. ἐκ χωρίου, ἐξιέναι ἐκ χωρίου; ἐρημοῦν τόπον (räumen); einen Ort v. u. sich anderswohin begeben ἀπαλλάττεσθαι (ἀποχωρεῖν) εἰς od. πρὸς ἄλλο χωρίον, ἐκλεί-

πειν χωρίον εἰς ἄλλο χωρίον; seinen Wohnsitz v. *μετανίστασθαι, μετοικεῖν, μετοικίζεσθαι* (*P.*), auch *ἐξανίστασθαι*. — d. Wache v. *καταλύειν τὴν φρουράν* (d. Wache beenden); seinen Posten v. *λείπειν τὴν τάξιν, λιποτακτεῖν*. — Jmd. v. = von ihm abfallen *ἀφίστασθαί* (*ἀποστῆναι*) *τινος* u. *ἀπό τινος*; Jmd. v. u. zu Einem übergehen *ἀφίστασθαί τινος* (*ἀπό τινος*) *εἴς* od. *πρός τινα*, auch *ἀπαλλάττεσθαι πρός* od. *εἴς τινα*; Jmd. v. = im Stiche lassen *ἀπο-, προ-λείπειν, προδιδόναι, καταπροδιδόναι, προΐεσθαί τινα*. — eine Arbeit v. *καταλείπειν ἔργον, παύεσθαι* od. *ἀποπαύεσθαι ἔργου*. — es verlässt mich ein Zustand *ἐξίσταμαί τινος*. — eine Krankheit verlässt Jmd. *ἀπαλλάττεταί τις νόσου, λωφᾷ τις νόσου* od. *ἀπὸ νόσου*. — 3) sich auf Jmd. od. etw. v.: *θαρρεῖν τινι, πιστεύειν* u. *πεποιθέναι τινί*, auf etw. *ἰσχυρίζεσθαί τινι*; Jeder verlässt sich auf den Andern *ἕκαστός τις πιστεύει ἄλλον τινὰ πράξειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ*. — verlass dich darauf *εὖ ἴσθι, εὖ τοῦτο ἐπίστω*. — worauf man sich v. kann *πιστός* 3., *βέβαιος* 3. u. 2.

verlassen *adj.* *ἔρημος* 2., *γυμνός* 3., *ψιλός* 3., von etw. *τινός*; auch *ἐρημωθείς, γυμνωθείς, ἀπηρημωμένος* 3., von etw. *τινός*.

Verlassenheit *ἡ ἐρημία, τὸ ἔρημον*.

Verlassenschaft *τὰ καταλελειμμένα χρήματα*; *ὁ κλῆρος*; *ἡ οὐσία*. — die V. betreffend *κληρικός* 3.

Verlassung *ἡ ἀπόλειψις, ἔκλειψις, κατάλειψις*; *ἡ προδοσία*.

Verlaub; mit V. zu reden *εἰ θέμις εἰπεῖν*.

Verlauf *ἡ προχώρησις*; V. einer Krankheit *ἡ τῆς νόσου* od. *περὶ τὴν νόσον σύστασις*; den V. des Processes erzählen *τὴν δίκην ὡς ἐγένετο διηγεῖσθαι*. — nach V. einer Zeit *χρόνου τινὸς ἐξελθόντος* od. *διελθόντος*, auch *χρόνου τινὸς διαγενομένου*, selten *ἐπιγενομένου*. — im V. der Zeit, der Rede *προϊόντος τοῦ χρόνου, τοῦ λόγου*.

verlaufen 1) *intr.* *παρ-, δι-, ἐξ-έρχεσθαι* (*-ιέναι*); nachdem eine ziemliche Zeit verlaufen war *χρόνου συχνοῦ διαγενομένου* od. *ἐπιγενομένου*. — Ist es = sich ereignen: *γίγνεσθαι*; = einen Ausgang nehmen: *ἀποβαίνειν*, z. B. die Sache verlief also *τὸ πρᾶγμα ἐγένετο* (*ἀπέβη*) *ὧδε*. — 2) *refl.* sich v. *a*) vom Wasser: *ἀπορρεῖν, διαρρεῖν, ὑπορρεῖν*; auch *ἀποχωρεῖν, ἀφανίζεσθαι* (*P.*). *b*) von lebenden Geschöpfen: *ἀπο-, δια-σκεδάννυσθαι* (*P.*), *διαλύεσθαι* (*P.*; sich zerstreuen); auch *πλανᾶσθαι* (*P.*; sich verirren): *ἀποβουκολεῖσθαι* (*P.*; von einem Thiere, das sich von der Herde verläuft; ein Schaf sich verlaufen lassen *ἀποβουκολεῖν πρόβατον*).

verlaufen *πλανητός, πλανητικός* 3., *ὁ πλανήτης*, *fem.* *ἡ πλανῆτις, ιδος*; sonst durch d. *part.* der vhg. Verba, wie *διασκεδασθείς* 3. u. dgl.

verlauten *λέγεσθαι* (*P.*), *θρυλεῖσθαι* (*P.*). — es verlautet *λέγεται, λέγουσιν, ὁ λόγος ἔχει*; vgl. sagen 1). — sich v. lassen gegenüber Jmd. *ὑποφαίνειν τινί, παραφθέγγεσθαι πρός τινα*.

verleben *διαζῆν, καταζῆν, διαβιοῦν, καταβιοῦν*. — seine Zeit v. *διάγειν τὸν βίον, διαφέρειν τὸν αἰῶνα*. — das Alter v. *διὰ γήρως περᾶν*. — das ganze Leben mit Jmd. v. *συνδιατρίβειν τινὶ τὸν πάντα αἰῶνα*. — einen Tag mit Jmd. v. *συνημερεύειν τινί, συνδιημερεύειν τινί* od. *μετά τινος*. — **verlebt** 1) durchlebt: *παρελθών, παρεληλυθώς* 3. — 2) = abgelebt 2), w. s.

verlegen 1) an einen anderen Ort bringen: *μετατιθέναι, μεθιστάναι, μετακινεῖν, μετάγειν, μεταφέρειν, μεθιδρύειν, μετατάττειν*. — die Versammlung nach Sikyon v. *μετάγειν τὴν ἐκκλησίαν εἰς Σικυῶνα*; auf eine andere Zeit v. *μεταφέρειν εἰς αλλον χρόνον*. — das Lager v. *μεταστρατοπεδεύεσθαι πρός* od. *εἴς τι*; *ἀναστρατοπεδεύεσθαι*. — den Wohnsitz v. *μετανίστασθαι, μετοικεῖν*, sp. *μεθιδρύεσθαι* (*P.*) *εἰς ἄλλην χώραν*. — Im Bes. = an einen unrechten Ort legen *ἐν ἀφανεῖ κατατιθέναι*; ich habe etw. verlegt *ἀγνοῶ ὅπου κατέθηκά τι, ἐπελαθόμην καταθεὶς ὅπου κεῖταί τι*. — 2) Jmd. den Weg v. = versperren, w. s. — 3) mit etw. versehen: *παρέχειν* (u. *M.*) *τινί τι, χορηγεῖν τινί τι*. — Bes. ein Buch v. *χορηγεῖν τὴν δαπάνην βιβλίου, παρέχειν τὰ ἀναλώματα βιβλίου*, auch *ἐκδιδόναι βιβλίον*.

verlegen *adj.* 1) veraltet: *παλαιούμενος* 3., *ἀπηρχαιωμένος* 3., *ἀρχαῖος* 3. — 2) rathlos: *ἄπορος, ἀμήχανος* 2. (auch verb.). — v. machen, werden, sein, s. „in Verlegenheit bringen, kommen, sein“ unter „Verlegenheit.“ — v. sein um etw. *ἀπορεῖν τινος*; ich bin um. eine Antwort v. *ἀπορῶ* od. *ἀμηχανῶ ὅ τι ἀποκρίνωμαι, οὐκ ἔχω ἀποκρίνασθαι*.

Verlegenheit *ἡ ἀπορία, τὸ ἄπορον, ἡ ἀμηχανία* (Rathlosigkeit); *ἡ στενοχωρία* (Klemme, Noth); *ἡ ταραχή* (Verwirrung); *ἡ ἀδημονία* (innere Unruhe). — in V. sein *ἀπορεῖν* (u. *M.*; verst. *διαπορεῖν* u. *DP.*), *ἀπόρως ἔχειν, ἐν ἀπορίᾳ* od. *ἐν ἀπόρῳ εἶναι* od. *ἔχεσθαι* (*P.*), *ἀπορίᾳ ἐνέχεσθαι* (*P.*), *ἀμηχανεῖν, τεταραγμένον* od. *τεθορυβημένον εἶναι, ἀδημονεῖν*; in V. sein wegen od. über etw. *ἀπορεῖν τι, τινι, περί τινος, εἴς* u. *πρός τι* (verst. *διαπορεῖν περί τινος, ἐπί τινι*); *ἀμηχανεῖν περί τινος* (diese beiden auch mit *inf.*, z. B. wegen dieser Entscheidung bin ich nicht in V. *τοῦτο κρῖναι οὐκ ἀπορῶ* od. *οὐκ ἀμηχανῶ*); *τεταράχθαι περί* u. *διά τι*; *τεθορυβῆσθαι περί* (*πρός*) *τι*; *ἀδημονεῖν τινι*. — in V. kommen *ἀπορῆσαι* (*διαπορῆσαι*), *εἰς ἀπορίαν καταστῆναι* od. *ἐμπίπτειν*; *ταράττεσθαι, διαταράττεσθαι, ἐνοχλεῖσθαι* (*P.*). — Jmd. in V. bringen *εἰς ἀπορίαν καθιστάναι* od. *ἐμβάλλειν τινά*; *ἄπορον* (*ἀμήχανον*) *καθιστάναι* od. *ποιεῖν τινα*; *ἐνοχλεῖν τινι* u. *τινα*; *ταράττειν, διαταράττειν τινά*. — Jmd. aus der V. helfen *σῴζειν τινὰ ἐκ τῆς ἀπορίας*; *ἀκεῖσθαι τὰς ἀπορίας τινός*.

Verleger (eines Buches) *ὁ βιβλιοπώλης* (Buchhändler).

Verlegung *ἡ μετάθεσις, μετάστασις, μετακίνησις*, sp. *μεταγωγή, μεθίδρυσις*. — V. des Lagers *ἡ ἀναστρατοπεδεία*. — V. des Wohnsitzes *ἡ μετανάστασις, μετοίκησις*.

verleiden, Jmd. etw. *παρέχειν τινὶ ἀηδίαν τινός*.

verleihen 1) verborgen: *δανείζειν, κιχράναι*. — auf Zinsen v. *τοκίζειν*. — übr. vgl. vermiethen. — 2) geben, gewähren: *παρέχειν* (u. *M.*), *διδόναι, πορίζειν* (u. *M.*), *ἐπαρκεῖν*; auch *νέμειν, ἀπο-, ἐπι-νέμειν* (zutheilen); *μεταδιδόναι τινί τινος* (mittheilen); *περιποιεῖν* (u. *M.*), *προσ-, περι-τιθέναι, περιάπτειν τινί τι* (ein äusseres Gut, wie z. B. *τιμήν, δυναστείαν, ἀγαθά* u. dgl.); *ἐμποιεῖν, ἐμφύειν, ἐμβάλλειν τινί τι* (etw. Innerliches, z. B. *ψυχήν, φρόνησιν* u. dgl.). — es ist mir nicht (von der Natur) verliehen *οὐ πέφυκα* m. *inf.*

Verleiher 1) *ὁ δανειστής* od. *part.* der Verba unter „verleihen“ 1). — 2) = Geber, w. s.

Verleihung 1) das Verborgen: *ὁ δανεισμός*; auf Zinsen *ὁ τοκισμός*; vgl. Vermiethung. — 2) das Geben: *ἡ δόσις, μετάδοσις*, od. Verba.

verleimen *κατα-, δια-κολλᾶν*.

Verleimung *ἡ κατα-, δια-κόλλησις* (unbelegt).

verleiten *παράγειν, ὑπάγειν* (u. *M.*), *ἐφέλκεσθαι*, auch *ἀπατᾶν, ἐξαπατᾶν* (täuschen). — Jmd. zu etw. v. *ἐπάγειν τινὰ ἐπί τι, ἐπάγεσθαί*

τινα εἴς τι; ἐξάγειν (u. *M.*) *τινὰ εἴς* od. *ἐπί τι; ὑπάγειν τινὰ ποιεῖν τι; πείθειν* od. *ἀναπείθειν τινὰ ποιεῖν τι; παρακαλεῖν τινα εἴς* (*πρός*) *τι* od *ποιεῖν τι, ἐπαίρειν τινὰ ποιεῖν τι.* — sich v. lassen *ἐπαίρεσθαι, ἐξάγεσθαι, πείθεσθαι* (*P.*) m. *inf.*

Verleitung *ἡ παραγωγή, ἐξαγωγή, ὑπαγωγή; ἡ ἀπάτη, ἐξαπάτη.*

verlernen *ἀπο-, μετα-μανθάνειν*; das Verlernte *τὸ ἀπομάθημα.*

Verlernen, das, *ἡ ἀπομάθησις* (unbelegt), *τὸ ἀπομανθάνειν.*

verlesen *διιέναι* (*διέρχεσθαι*); *διεξέρχεσθαι; καταλέγειν.*

verletzen, Jmd. od. etw. *βλάπτειν* od. *καταβλάπτειν τινά* u. *τι; σίνεσθαί τινα* u. *τι*; schwer v. *λωβᾶσθαί τινα* u. *τι, λυμαίνεσθαί τινι* (*τινα* u. *τι*); übr. vgl. verwunden. — übtr. Jmd. v. = beleidigen, kränken *ἀδικεῖν, ἀνιᾶν, λυπεῖν τινα*; die Rede verletzte ihn *ἔδακεν αὐτὸν ὁ λόγος.* — Jmds. Ehre v. *λυμαίνεσθαι τῇ τινος δόξῃ.* — Jmds. Ansehen v. *κολούειν τὴν τινος δύναμιν.* — die Treue v. *παραβαίνειν τὴν πίστιν.* — das Bündniss (den Vertrag) v. *παραβαίνειν* (*λύειν*) *τὰς σπονδάς, παρασπονδεῖν*; den Eid v. *ἐκβαίνειν* (*παραβαίνειν, λύειν*) *τὸν ὅρκον.* — das Gesetz v. *παραβαίνειν τὸν νόμον, ποιεῖν παρὰ τὸν νόμον, παρανομεῖν.*

Verletzung 1) als Handlung: *ἡ βλάψις, λύμη, λώβη*; übtr. V. eines Eides u. dgl. *ἡ παράβασις* sp.; gew. Verba. — V. eines Gesetzes *ἡ παρανομία,* sp. *παρανόμησις.* V. eines Vertrages *ἡ παρασπόνδησις.* — V. der Pflichten gegen Gott *ἡ περὶ τὸν θεὸν ἀσέβεια.* — 2) als Sache: *ἡ βλάβη, λύμη, λώβη*; körperliche V. *τὸ τραῦμα.* — übtr. *ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα*; V. des Gesetzes *τὸ παρανόμημα*; V. eines Vertrages *τὸ παρασπόνδημα* sp.

verleugnen 1) sich lossagen von Jmd. od. etw.: *προλείπειν, προδιδόναι, καταπροδιδόναι τινά* u. *τι; ἐξίστασθαί τινος*; feierlich etw. v. *ἀπομνύναι* (*ἦ μήν*) *μή* u. *inf.* — 2) sagen, dass etw. nicht sei, s. leugnen. — sich v. lassen *οὐ φάναι παρεῖναι* od. *ἔνδον εἶναι.* — 3) dem Wesen eines Dinges entgegenhandeln: *ποιεῖν παρά τι.* — sich selbst v. *βιάζεσθαι ἑαυτόν.*

Verleugnung, durch d. vhg. Verba.

verleumden *διαβάλλειν* (Einen bei Jmd. *τινὰ πρός τινα*), *βασκαίνειν τινά, συκοφαντεῖν τινα,* selten *ψιθυρίζειν κατά τινος*; auch *καταψεύδεσθαί τινός τι*; vgl. schmähen, lästern.

Verleumder *ὁ βάσκανος, συκοφάντης,* sp. *διάβολος, ψιθυριστής*; od. *part.* der vhg. Verba.

verleumderisch *διάβολος* 2. (sp. *διαβλητικός, διαβολικός* 3.), *βάσκανος* 2. (sp. *βασκαντικός* 3.), *συκοφαντικός* 3. — auf v. Weise *διαβόλως.*

Verleumdung *ἡ διαβολή, βασκανία, συκοφαντία, τὸ συκοφάντημα,* sp. *ὁ ψιθυρισμός*; vgl. Schmähung, Lästerung.

verlieben, sich in Jmd. *ἐρασθῆναί τινος, ἔρωτι ἁλίσκεσθαί τινος*; sich in Jmd. verliebt haben *ἐρᾶν τινος, ληφθῆναι* od. *ἁλῶναι ἔρωτί τινος.* — **verliebt** *ἐρῶν* 3., *ἐρωτικός* 3., sp. *ὁ, ἡ φίλερως, ωτος, φιλέραστος* 2.; auch *ἁλούς* od. *ληφθείς* (3.) *ἔρωτι, ἥττων* (2.) *ἔρωτος.* — ein Verliebter *ὁ ἐραστής, φιλεραστής.* — v. sein, in Jmd. *ἐρᾶν* od. *ἐρωτικῶς ἔχειν τινός, ἔρωτα ἔχειν τινός*; = verliebter Natur sein: *φιλεραστεῖν.* — heftig in Jmd. v. sein *ἔρωτι αἴθεσθαί τινος*; rasend v. *ἐρωτομανής* 2. sp.; rasend v. sein *ἐρωτομανεῖν*; rasend in Jmd. v. sein *μαίνεσθαί* (*aor. P.*) *ἐπί τινι, ἐπιμαίνεσθαί τινι.* — in sich selbst v. *αὐθάδης* 2., sp. *αὐτάρεσκος* 2.

Verliebtheit *ἡ φιλεραστία, τὸ ἐρωτικόν,* sp. *ἡ ἐρωτοληψία.* — rasende V. *ἡ ἐρωτομανία* sp.

verlieren 1) *tr. ἀπο-, ἐκ-βάλλειν τι* (um etw. kommen, gew. durch seine Schuld); *ἀπολλύναι τι* (eig. zu Grunde richten; durch seine Schuld v.); *ἀφαιρεῖσθαί* (*P.*) *τι, ἀποστερεῖσθαί* (*P.*) *τι* u. *τινος; στερίσκεσθαι* u. *γυμνοῦσθαί* (*P.*) *τινος* (einer Sache beraubt werden); *ἐκβάλλεσθαι* (*P.*) *ἔκ τινος, ἐκπίπτειν ἔκ τινος* (selten *ἀπό τινος*; um etw. gebracht werden); *ἐξίστασθαί τινος,* selten *ἔκ τινος* (etw. aufgeben). — Ist es = Schaden od. Verlust haben, an etw. *ζημιοῦσθαι* u. *βλάπτεσθαί* (*P.*) *τι, ἐλαττοῦσθαί* (*P.*) *τι* u. *τινι,* bei etw. *ἔκ* u. *ἀπό τινος* od. mit *part.*, z. B. beim Handel *χρηματίζοντα,* an od. bei Jmd. *ὑπό τινος*; = etw. unbenützt lassen *προΐεσθαι, προλείπειν, προδιδόναι τι*; etw. nutzlos anwenden *ἐκχεῖν τι*; Mühe, Arbeit v. *ἀνόνητα πονεῖν.* — Im Bes.: Jmd. od. etw. aus den Augen (aus dem Gesichte) v. *οὐκέτι ὁρᾶν* od. *ἀποκρύπτειν τινά* u. *τι*; die Besinnung (den Verstand) v. *ἔξω φρενῶν* od. *ἑαυτοῦ γίγνεσθαι; ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν*; Blätter v. *φυλλορροεῖν, φυλλοβολεῖν, φυλλοχοεῖν*; Blut v. *ἐκχεῖν αἷμα*; viel Blut v. *αἱμορραγεῖν*; etw. aus d. Gedächtnisse v. *ἀποβάλλειν τι*; die Hoffnung v. *ἐκπίπτειν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος,* sp. *ἀπελπίζειν*; den Kopf v. *ταράττεσθαι, διαταράττεσθαι* (*P.*), *ἐκπλήττεσθαι* (*P.*); den Muth v. *ἀποβάλλειν τὸν θυμόν; ἀθυμῆσαι, καταθυμῆσαι,* selten *ἀπολείπειν*; den Process v. *ἡττᾶσθαι* (*P.*) od. *ὀφλεῖν δίκην*; eine Schlacht v. (*μαχόμενον*) *ἡττᾶσθαι* (*P.*), *ἀτυχεῖν μάχῃ*; ein Stück Vieh v. (vom Hirten) *ἀποβουκολεῖν πρόβατον* u. dgl.; ein Uebel v. *ἀπαλλάττεσθαι* (*P.*) *κακοῦ τινος*; kein Wort v. *οὐδὲν λέγειν, σιωπᾶν, ἡσυχίαν ἄγειν*; kein Wort über etw. v. *οὐδένα λόγον ποιεῖσθαι περί τινος*; die Zähne (beim Wechseln) v. *ἐκβάλλειν τοὺς ὀδόντας*; Zeit v. *μέλλειν, ὀκνεῖν*; es ist keine Zeit zu v. *οὐ δεῖ μέλλειν, ἀκμὴ ἔργου*; ohne Zeit zu v. *ἀόκνως,* sp. *ἀμελητί.* — beim Spiel v. *ἐλαττοῦσθαι* (*P.*) *κυβεύοντα,* etw. an Jmd. v. *ἀφαιρεῖσθαί* (*P.*) *τι ὑπό τινος κυβεύοντα.* — Alles v. *πταίειν τοῖς ὅλοις.* — nichts zu v. haben *οὐδὲν ἔχειν παραβάλλεσθαι, περὶ οὐδενὸς κινδυνεύειν.* — **verloren** gehen *ἀπογίγνεσθαι*; auch *ἀπόλλυσθαι, διαφθείρεσθαι* (*P.*; zu Grunde gehen); es geht mir etw. v. = ich verliere, s. oben; es ist mir etw. v. *στέρομαί τινος.* — ich bin v. *ὄλωλα, ἀπόλωλα; ἔρρει τὰ ἐμά.* — die günstige Gelegenheit ist v. *οἴχεται ὁ καιρός.* — etw. v. geben, für v. halten *ἀπογιγνώσκειν τινός* u. *τι,* sp. *ἀπελπίζειν τινός* u. *τι, περί τινος*; es wird etw. v. gegeben *ἀπογιγνώσκεταί* (*P.*) *τι.* — 2) *refl.* sich v.: *ἀπογίγνεσθαι* (sich entfernen); *ἀποχωρεῖν, ἀπέρχεσθαι, οἴχεσθαι* (weggehen); *ἀποπλανᾶσθαι* (*P.*; sich verirren); *ἀφανίζεσθαι* (*P.*; verschwinden); von Zuständen *παύεσθαι, ἀπο-, κατα-παύεσθαι, λωφᾶν.* — sich aus den Augen v. *ἀφανὴς γίγνεσθαι, ἀφανίζεσθαι* (*P.*). — sich von Jmds. Seite v. *ἀπολείπειν τινά.* — der Fluss verliert sich im Sande *τὸ ῥεῦμα εἰσδύεται εἰς ψάμμον.* — der Rauch verliert sich in der Luft *ὁ καπνὸς εἰς τὸν ἀέρα διασκεδάννυται.* — sich in Gedanken v. *σύννουν γίγνεσθαι.* — sich in eine lange Rede v. *ἐξοκέλλειν εἰς λόγου μῆκος.*

Verlieren, das, *ἡ ἀποβολή, ἐκβολή* od. Verba.

Verliess, etwa *ἡ ὑπόγειος φυλακή, τὸ ὑπόγειον δεσμωτήριον.*

verloben, seine Tochter Jmd. v. *ἐγγυᾶν, κατεγγυᾶν, ὁμολογεῖν, καθομολογεῖν* (u. *M.*), poet. u. sp. *νυμφεύειν τινὶ τὴν θυγατέρα.* — sich v. mit einer Jungfrau *ἐγγυᾶσθαί* (*P.*) *τινα*; sich m. einem Manne v. *ἐγγυᾶσθαί* (*P.*) *τινι.* — **verlobt**

ἐγγυητός 3., v. sein mit der Tochter Jmds. *ἐγγεγυῆσϑαι τῇ ϑυγατρί τινος.*
Verlobte *ἡ νύμφη.*
Verlobter *ὁ νυμφίος.*
Verlobung *ἡ ἐγγύη, ἐγγύησις.* [W.
Verlobungsfest *τὰ κατεγγυητικά* (?); vgl. d. vhg.
verlocken *παράγειν, ὑπάγειν* (u. *M.*), *ἐπάγεσϑαι, ἐφέλκεσϑαι*, auch *δελεάζειν τινά* (anködern); übr. vgl. verleiten. [tung.
Verlockung *ἡ παραγωγή, ὑπαγωγή*; vgl. Verlei-
verlodern 1) in Flammen aufgehen: *καταφλέγεσϑαι* (*P.*). — 2) aufhören zu lodern: *παύεσϑαι φλεγόμενον*; *ἀποσβέννυσϑαι* (*P.*; mit *perf.* u.
Verlöbniss, s. Verlobung. [*aor.* II *A.*).
verlöschen 1) *intr.* *σβέννυσϑαι, ἀπο-, κατα-σβέννυσϑαι* (*P.*; mit *perf.* u. *aor.* II *A.*); vom Glanze *ἀμαυροῦσϑαι* (*P.*); übtr. *μαραίνεσϑαι, ἀπο-, ἐκμαραίνεσϑαι* (*P.*); *ἐκλείπειν.* — 2) *tr.* = auslöschen 1), w. s.
Verlöschen, das, *ἡ σβέσις* (*tr.* u. *intr.*), *ἡ κατάσβεσις, ἐξάλειψις* (*tr.*). [*κολλᾶν.*
verlöthen *στεγνοῦν, συστεγνοῦν*; *κολλᾶν, συγ-*
Verlöthung *ἡ στέγνωσις, κόλλησις, συγκόλλησις.*
verlogen, s. lügenhaft.
verlohnen 1) Jmd. etw.: *ἀντευεργετεῖν* u. *ἀνταμείβεσϑαί τινα ἀντί τινος, ἀμείβεσϑαί τινά τινι.* — es verlohnt sich der Mühe *ἄξιον* (gew. ohne *ἐστίν*); *ἄξιόν ἐστι σπουδῆς.* — 2) Jmd. Lohn zahlen für etw.: *μισϑὸν τελεῖν τινί τινος.*
verloosen *διακληροῦν, διαλαγχάνειν*, sp. *κατακληροῦν, κληροδοτεῖν*; vgl. *κατακληρουχεῖν.*
Verloosung *ἡ διακλήρωσις, διάληξις, κληροδοσία* sp.; gew. Verba.
verludern, verlüderlichen *κατασωτεύεσϑαι* sp.
Verlust 1) das Verlieren: *ἡ ἀποβολή, ἐκβολή*, sp. *ἡ ἀπώλεια*; auch *ἡ ἀφαίρεσις, στέρησις, ἀποστέρησις* (Beraubung, Entziehung); *ἡ φϑορά, διαφϑορά* (Vernichtung); V. einer Schlacht *ἡ ἧττα*; V. eines Processes *ἡ ἧττα δίκης.* — Oft durch Verba, z. B. den V. einer Sache hoch anschlagen *μεγάλου τινὸς ἡγεῖσϑαι ἐστερῆσϑαι*; mit V. von etw. durchkommen *ἀφαιρεϑέντα τι* od. *στερηϑέντα τινὸς διαφεύγειν* od. *διασῴζεσϑαι* (*P.*). — 2) das Verlorene: *τὰ ἀπολωλότα*; auch *ἡ βλάβη* (seltner *τὸ βλάβος*), *ἡ ζημία, τὸ ἐλάττωμα* (Nachtheil, Schaden); *ἡ συμφορά, ἀτυχία, τὸ ἀτύχημα, πταῖσμα* (Unfall, Unglück). — einen V. erleiden *βλάπτεσϑαι, ζημιοῦσϑαι* (*P.*), auch *ἐλαττοῦσϑαι* (*P.*), z. B. beim Spiele *κυβεύοντα*; *περιπίπτειν ζημίᾳ* od. *συμφορᾷ* u. dgl.; grossen V. erleiden *βλάπτεσϑαι* (u. dgl.) *μεγάλα, σφάλλεσϑαι* (*P.*) *μεγάλα* od. *μεγάλως*; einen V. an etw. erleiden *ἐλαττοῦσϑαί* (*P.*) *τι* od. *τινι.* — Jmd. einen V. zufügen *βλάπτειν* od. *ζημιοῦν τινα, βλάβην* od. *ζημίαν φέρειν τινί, ζημίαν ποιεῖν τινι.* — etw. für einen V. erachten *ζημίαν ἡγεῖσϑαι* od. *λογίζεσϑαί τι.* — etw. mit V. thun *μετὰ βλάβης* od. *ἐπὶ ζημίᾳ ποιεῖν τι.* — einen V. ersetzen *ἐπανορϑοῦν* (u. *M.*) *βλάβην*; Jmd. einen V. ersetzen *ἀπο-, ἐκτίνειν τινὶ βλάβην.* — da er einen grossen V. (von Menschen) erlitten hatte (von einem Feldherrn) *πολλοὺς ἀποβαλὼν* (3.) *ἀνϑρώπους* od. *στρατιώτας* u. dgl.
verlustig, einer Sache *ἀφῃρημένος* (3.) *τι, ἀπεστερημένος* (3.) *τι* u. *τινός*; einer Berechtigung od. Ehre v. *ἄτιμός* (2.) *τινος*; der Bürgerrechte v. *ἄτιμος* 2. — einer Sache v. sein *στέρεσϑαί τινος.* — Jmd. einer Sache v. machen, für v. erklären *ἀφαιρεῖσϑαί τινά τι, ἀποστερεῖσϑαί τινά τι* u. *τινος*; Jmd. der bürgerlichen Rechte v. erklären *ἀτιμοῦν, ἀτιμάζειν τινά.* — v. werden od. gehen einer Sache = verlieren, w. s.; ist es = etw. nicht erlangen: *σφάλλεσϑαι* (*P.*), *ἀποτυγχάνειν, ἁμαρτάνειν, διαμαρτάνειν τινός.*
vermachen, Jmd. etw. *διατίϑεσϑαί τινί τι, διατιϑέμενον καταλείπεσϑαί τινί τι, κληρονόμον καϑιστάναι τινά τινος*, sp. *κληροδοτεῖν τινί τι.*
Vermachung *ἡ διάϑεσις*, sp. *κληροδοσία.*
Vermächtniss 1) = Testament, w. s. — 2) das vermachte Gut: *τὰ διατεϑέντα*; *ὁ κλῆρος*, sp. *ἡ κληροδοσία.*
vermählen, Jmd. mit Jmd. *συνοικίζειν τινά τινι.* — sich v., vgl. heiraten, verheiraten.
Vermählung *ὁ συνοικισμός*; übr. s. Heirat.
vermänteln, etw. *παραμπέχειν, περιπέττειν* (*λόγοις*), *ὑποκορίζεσϑαι, ἐπηλυγάζειν* (gew. *M.*), *συσκιάζειν τι.*
Vermäntelung *ὁ ὑποκορισμός*; als Sache *τὸ ὑποκόρισμα, προκάλυμμα, παρακάλυμμα.*
vermahnen, Jmd. *νουϑετεῖν τινα.* — Jmd. zu etw. v., s. ermahnen. — **vermahnend** *νουϑετητικός, νουϑετικός* 3.
Vermahner *ὁ νουϑετητής* sp., besser *ὁ νουϑετῶν*; vgl. Ermahner.
Vermahnung *ἡ νουϑεσία, νουϑέτησις, ὁ νουϑετησμός*; als Sache *τὸ νουϑέτημα*; vgl. Ermahnung.
Vermahnungsrede *ὁ νουϑετικὸς* od. *νουϑετητικὸς λόγος, τὸ νουϑέτημα*; übr. s. Ermahnungs-
vermaskieren, sich, s. maskieren 1). [rede.
vermauern *ἀποφράττειν* od. *ἐμφράττειν λίϑοις*; *ἀποτειχίζειν, ἀπολαμβάνειν τείχει*; übr. s. verbauen.
Vermauern, das, *ἡ ἀποτείχισις, ὁ ἀποτειχισμός.*
vermehren *αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν* (*αὔξειν, ἐπαύξειν*); *ἐπιτείνειν*; *πλέον ποιεῖν*; bisw. durch Compos. mit *πρός*, z. B. seine Auslagen v. *προσδαπανᾶν*, die Strafsumme v. *προστιμᾶν* u. dgl. — sich v. *αὐξάνεσϑαι, ἐπαυξάνεσϑαι* (*P.*), *ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν* od. *ἔχειν*; sich an Zahl v. *ἐπιδιδόναι εἰς τὸ πλῆϑος, πλεῖον γίγνεσϑαι*; von Pflanzen *εὐτοκεῖν*; sich stark vermehrend (von Thieren) *πολύγονος* (*opp.* *ὀλιγόγονος*) 2.
Vermehrung 1) das Vermehren: *ἡ αὔξησις, ἐπαύξησις.* — 2) das sich Vermehren: *ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις*, selten *τὸ αὔξημα*; auch *ἡ ἐπίδοσις, ἐπίτασις.* — starke, geringe V. (von Thieren) *ἡ πολυγονία, ὀλιγογονία.*
vermeiden *φεύγειν, δια-, ἐκ-, ὑπο-φεύγειν τινά* u. *τι*; *ἐκτρέπεσϑαί τινα* u. *τι*; *παρεκκλίνειν τινά* u. *τι*; *διαδύεσϑαί τινα*; auch *ἀποδειλιᾶν τινος* (aus Verzagtheit). — etw. zu v. suchen *φυλάττεσϑαι* (*M.*) u. *εὐλαβεῖσϑαί* (*DP.*) *τι.* — zu v. suchen, dass ... *φυλάττεσϑαι μή* (*ὡς μή, ὅπως μή, ὥστε μή*), *εὐλαβεῖσϑαι μή* od. mit *inf.* — **vermeidlich** *φευκτός* 3.
Vermeidung *ἡ φυγή, φυλακή, εὐλάβεια.*
vermeinen, s. meinen. — **vermeint** *δοκῶν* 3. (*εἶναι*); auch durch *ὡς* mit einem *part.*, z. B. wehklagen über den v. Tod der Tochter *ϑρηνεῖν τὴν ϑυγατέρα ὡς ἀποϑανοῦσαν*; s. scheinbar *b*).
vermelden, s. melden. — Jmd. einen Gruss v. von Einem *ἀπαγγέλλειν τινὶ χαίρειν παρά τινος.* — Jmd. seinen Gruss v. *λέγειν τινὶ χαίρειν, κελεύειν τινὰ χαίρειν.*
Vermeldung, s. Meldung.
vermengen, Vermengung, s. vermischen, Vermischung.
vermerken, s. bemerken 2). — etw. übel v., s. aufnehmen 4) *b*).
vermessen 1) *tr.* *a*) = messen, w. s. — ein Land v. *γεωμετρεῖν.* *b*) = nach dem Masse vertheilen: *διαμετρεῖν* (*M.* nach d. Masse unter sich verthei-

len), ἀπομετρεῖν, μέτρῳ διανέμειν. — 2) *refl.* *a*) unrichtig od. falsch messen: μετροῦντα σφάλλεσθαι (*P.*); κακῶς μετρεῖν; auch κρουσιμετρεῖν (betrügerisch messen, bes. Getreide). *b*) betheuern: δι-, κατ-όμνυσθαι. *c*) sich erkühnen: τολμᾶν, ἀποτολμᾶν, θαρρεῖν m. *inf.*; m. Worten sich keck zu etw. anheischig machen ἀλαζονεύεσθαι, καυχᾶσθαι; θρασέως od. θρασυνόμενον ἐπαγγέλλεσθαι (ὑφίστασθαι, ὑποδέχεσθαι) m. *inf.*

vermessen, *adj.* τολμηρός (sp. τολμητικός) 3.; ὁ τολμητής (τολμητίας); θρασύς 3.; προπετής 2.; ῥιψοκίνδυνος 2., sp. ἐθελοκίνδυνος 2. — v. sein τολμᾶν, sp. ῥιψοκινδυνεῖν.

Vermessenheit ἡ τόλμα (sp. τόλμη); ἡ θρασύτης, τὸ θράσος; ἡ προπέτεια, sp. ῥιψοκινδυνευσία.

Vermessung ἡ ἀναμέτρησις, καταμέτρησις; ἡ διαμέτρησις sp.; gew. Verba.

vermiethen μισθοῦν, ἀπο-, ἐκ-μισθοῦν, ἐκδιδόναι. — ein Schiff v. ναυλοῦν sp. — zu v. μισθώσιμος 2. — **vermiethet** μισθωτός 3., ἔκδοτος 2.

Vermiethung ἡ μίσθωσις, sp. ἐκμίσθωσις; auch ἡ ἔκδοσις. — zur V. gehörig μισθωτικός 3.

vermindern, etw. μειοῦν, ἐλαττοῦν, μεῖον od. ἔλαττον ποιεῖν τι; συστέλλειν, συντέμνειν, συνάγειν τι; ἀφαιρεῖν τινος; bisw. auch ταπεινοῦν τι, z. B. τὸν φθόνον. — sich v. μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι (*P.*); μεῖον od. ἔλαττον γίγνεσθαι; v. Krankheiten auch λωφᾶν.

Verminderung ἡ μείωσις, ἐλάττωσις, συστολή, συναγωγή; als Sache τὸ μείωμα, ἐλάττωμα.

vermischen μιγνύναι, ἀνα-, δια-, κατα-, συμμιγνύναι (Trockenes u. Flüssiges); κεραννύναι, ἀνα-, κατα-, συγ-κεραννύναι (Flüssiges); auch φύρειν, συμφύρειν; übr. s. mischen. — **vermischt** σύμμικτος 2.; *adv.* ἀναμίξ, φύρδην, sp. φυράδην.

Vermischung ἡ μίξις, σύμμιξις (sp. ἀνάμιξις, κατάμιξις); ἡ κρᾶσις, σύγκρασις, κατακέρασις (κατάκρασις); sp. ὁ φυρμός.

vermissen ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι (sich nach etw. sehnen); ἐπιζητεῖν τι (nach etw. suchen); δεῖσθαί (*DP.*) τινος (etw. bedürfen). — **vermisst** ἐπιπόθητος 2. sp. [ζήτησις.

Vermissung ὁ πόθος (sp. ἡ ἐπιπόθησις); ἡ ἐπι-

vermitteln μεσιτεύειν, ἐμμεσιτεύειν sp., besser διαπράττεσθαι od. προξενεῖν, etw. für Jmd. τινί τι; auch συμπράττειν τινί τι od. m. *inf.* (auch m. ὥστε), z. B. sie hofften er werde v., dass sie Naupaktos wieder bekämen ἤλπιζον αὐτὸν συμπράξειν αὐτοῖς Ναύπακτον ἀπολαβεῖν. — einen Streit v. διαλύειν διαφοράν, zwischen zwei Parteien διαλύειν τινὰ πρός τινα, συναλλάττειν τινάς. — etw. als Schiedsrichter v. διαιτᾶν τι.

vermittelst διά m. *gen.*, seltener μετά m. *gen.*, ἀπό od. ἐκ m. *gen.*, bisw. auch ἐν m. *dat.* Sehr häufig steht der blosse Dativ (*dat. instrumentalis*) od. auch χρώμενος 3. m. *dat.* od. ähnliche Umschr.

Vermittelung ἡ μεσιτεία sp., besser ἡ διάπραξις, σύμπραξις, gew. aber durch d. Verba unter „vermitteln". — Ist es = Aussöhnung ἡ συναλλαγή.

Vermittler ὁ μεσίτης sp., ὁ πρόξενος poet. u. sp.; besser ὁ προαγωγός od. durch d. *part.* der Verba unter „vermitteln". — Ist es = Schiedsrichter: ὁ μέσος δικαστής, ὁ διαιτητής; = Aussöhner, Friedensstifter ὁ διαλλακτής, ὁ εἰρηνοποιός. [s. vermitteln.

Vermittlerin ἡ μεσῖτις, ιδος sp., besser *part.*,

vermodern μυδᾶν, διαμυδᾶν; σήπεσθαι, κατασήπεσθαι (*P.* m. *perf.* II *A.*). — v. lassen σήπειν, κατασήπειν. — **vermodert** σαπρός, σαθρός 3.

Vermoderung ἡ σῆψις, σαπρότης, sp. μύδησις.

vermöbeln διασκευάζεσθαι; vgl. vergeuden.

vermöge ἐκ od. ἀπό m. *gen.*, κατά od. διά m. *acc.*, ἕνεκα m. *gen.*

vermögen δύνασθαι, δυνατὸν εἶναι (auch m. folg. *inf.*; können, im Stande sein; Macht, Gewalt haben); ἰσχύειν (m. folg. *inf.* erst sp.; Kraft, Macht haben); οἷόν τε εἶναι, ἔχειν (m. folg. *inf.*; können, im Stande sein). — viel v. μέγα δύνασθαι, πολὺ ἰσχύειν, bei Jmd. παρά τινι. — so viel ich vermag ὅσον ἐν od. ἐπ' ἐμοί, τὸ κατ' ἐμέ. — nicht v. ἀδύνατον εἶναι, ἀδυνατεῖν. — etw. gegen Jmd. v. κρείττω εἶναί τινος; nichts gegen Jmd. v. ἥττω εἶναί τινος. — über Jmd. etw. v. δύναμιν ἔχειν εἴς τινα, ἰσχύειν od. εὐδοκιμεῖν παρά τινι. — es über sich v. δύνασθαι, τολμᾶν m. *inf.*, ἀνέχεσθαι m. *part.* — Jmd. zu etw. v. προάγειν (προτρέπειν) τινὰ εἴς (ἐπί) τι od. m. *inf.*, πείθειν (ἀναπείθειν) τινά m. *inf.*

Vermögen, das, 1) Fähigkeit, Kraft: ἡ δύναμις (übh.); ἡ ἕξις (geistiges V.); ἡ ἐξουσία (Macht od. Gewalt etw. zu thun). — nach V. εἰς u. κατὰ δύναμιν, εἰς u. κατὰ τὸ δυνατόν, ἐκ τῶν δυνατῶν, ἐκ τῶν ἐνόντων. — über V. παρά u. ὑπὲρ δύναμιν. — es steht in meinem V. δύναμαι, δυνατός εἰμι, οἷός τέ εἰμι, ἔχω, ἔξεστί μοι, ἐξουσίαν ἔχω, ἐξουσία ἐστί μοι, κύριός εἰμι m. *inf.*; so weit es in meinem V. steht ὅσον ἐν od. ἐπ' ἐμοί, τὸ κατ' ἐμέ. — 2) Besitz: ἡ οὐσία, ἡ κτῆσις, τὰ χρήματα, τὰ κτήματα, τὰ ὄντα, τὰ ὑπάρχοντα, auch τὰ ἀγαθά; ὁ οἶκος (dies bes. Gesammtvermögen); ist es = Wolhabenheit ἡ εὐδαιμονία, εὐπορία, περιουσία, sp. ἡ εὐχρηματία, πολυχρηματία, selten ὁ ὄλβος. — (viel) V. besitzen od. haben (χρήματα) πολλὰ ἔχειν od. κεκτῆσθαι, εὐπορεῖν χρημάτων, εὐδαιμονεῖν, selten εὐχρημονεῖν, sp. εὐχρηματεῖν, πολυχρηματεῖν; auch πλουτεῖν (reich sein). — V. erwerben κτᾶσθαι od. περιποιεῖσθαι χρήματα, χρηματίζεσθαί, κατασκευάζεσθαι οἶκον. — gar kein V. besitzen οὐδὲν κεκτῆσθαι, ἄπορον od. ἀχρήματον εἶναι. — sein V. zerrütten, durchbringen οἰκοφθορεῖν (dazu οἰκοφθόρος 2., ἡ οἰκοφθορία); Jmd. um sein V. bringen κατοικοφθορεῖν τινα, gew. ἀποστερεῖν τινα τῆς οὐσίας; um sein V. kommen οἰκοφθορεῖσθαι (*P.*), gew. ἀποστερεῖσθαι (*P.*) τῆς οὐσίας od. τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν. — von seinem V. leben ἐκ περιουσίας ζῆν.

vermögend 1) mächtig: δυνατός 3., ἰσχυρός 3., δυνάμενος 3., ἰσχύων 3. — v. sein, s. vermögen. — 2) begütert: χρήματα ἔχων 3., εὔπορος, εὐδαίμων 2., sp. εὐχρήματος 2.; auch πλούσιος 3., μακάριος 3. (reich), selten ὄλβιος 3. — der Vermögende ὁ ἔχων, οντος. — v. sein, = Vermögen haben, s. Vermögen 2).

Vermögensaufzeichnung ἡ ἐπιγραφή.

Vermögensentziehung ἡ χρημάτων ἀφαίρεσις.

Vermögensinventar ἡ ἀπόφανσις. [μευσις.

Vermögenskonfiskation ἡ (τῶν χρημάτων) δη-

vermögenslos ἀχρήματος, ἄπορος 2. — v. sein ἀχρήματον od. ἄπορον εἶναι, οὐδὲν κεκτῆσθαι.

Vermögenslosigkeit ἡ ἀχρηματία, ἀπορία.

Vermögenssteuer ὁ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων χρημάτων φόρος, ἡ εἰσφορά.

Vermögenstausch ἡ ἀντίδοσις. — den V. anbieten ἀντιδιδόναι. — Jmd. die Trierarchie unter Anbot des V. zumuthen τριηραρχίαν ἀντιδιδό-

Vermögenstaxe τὸ τίμημα. [ναι τινί.

Vermögensumstände, -verhältnisse τὰ ὑπάρχοντα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν. — in guten V. sein εὐπορεῖν χρημάτων od. τῶν πρὸς τὸν βίον, χρήματα ἔχειν ἱκανά; vgl. Vermögen (besitzen).

vermummen σκευὴν περιτιθέναι τινί; περι-, ἐγ-καλύπτειν τινά.
vermuthen δοξάζειν, εἰκάζειν (seltner ἐπεικάζειν), τοπάζειν, ὑπολαμβάνειν, συμβάλλειν (u. *M.*), στοχάζεσθαι, σταθμᾶσθαι, μαντεύεσθαι, τεκμαίρεσθαι; auch ὑπονοεῖν, ὑποπτεύειν, ὑποτοπεῖν, ὑποτοπεύειν, sp. ὑποτοπάζειν (diese gew. m. dem Nebenbegriffe des Argwohnes). — richtig v. καλῶς od. εὖ στοχάζεσθαι, τἀληθῆ δοξάζειν. — aus etw. v. τεκμαίρεσθαί τινι, ἀπό od. ἔκ τινος, στοχάζεσθαι ἔκ od. ἀπό τινος, διά τινος, σταθμᾶσθαί τινι, εἰκάζειν τινί, ἀπό od. ἔκ τινος. — grösser als man v. konnte μεῖζον τῆς δόξης. — es ist zu v., es lässt sich v. ἔνεστιν (πάρεστιν) εἰκάζειν. — so weit es sich v. lässt ὡς εἰκάσαι. — nichts Gutes v. οὐ χρηστὰ μαντεύεσθαι.
Vermuthen, das, ἡ δόξα. — wider V. παρὰ δόξαν, παρὰ γνώμην; übr. s. unerwartet, unverhofft. — im V. geschickt εἰκαστικός, στοχαστικός 3.
vermuthlich ὡς τὸ εἰκός, εἰκότως, ὡς ἔοικεν, ὡς δοκεῖν, ὡς εἰκάσαι.
Vermuthung ἡ δόξα, ἡ εἰκασία, ἡ ὑπόληψις, ἡ στόχασις, ὁ στοχασμός, ἡ τέκμαρσις, ἡ ὑπόνοια, sp. ὁ εἰκασμός, ὑποτοπασμός. — eine V. haben, s. vermuthen. — nach V. εἰκάζων (εἰκάσας) 3. u. a. *part.* — bei Jmd. eine V. erregen δόξαν ὑποβάλλειν od. παρέχειν τινί. — es macht etw. viele V. rege πολλὴν ὑπόνοιαν ἔχει τι. — es berechtigt etw. zur V. dass ... γίγνεταί τι εἰς ὑποδοχὴν τοῦ m. *inf.*
vermuthungsweise durch d. Verba unter „vermuthen", z. B. v. sagen εἰκάσαντα εἰπεῖν.
vernachlässigen ἀμελεῖν, παρ-, κατ-αμελεῖν (stärker ἐξαμελεῖν), ὀλιγωρεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν τινός od. περί τινα, ὀλιγώρως ἔχειν τινός (übh.); aus Geringschätzung v. ἀτιμάζειν τινά, καταφρονεῖν τινος; aus Leichtsinn καταρραθυμεῖν τι (sp. παραρραθυμεῖν τινος), καθυφίεσθαί τι; aus Trägheit καταβλακεύειν τι. — „vernachlässigt werden" durch d. *P.*, auch ἐν ἀμελείᾳ εἶναι od. κεῖσθαι, ἀτημελήτως ἔχειν, ἀργεῖσθαι (*P.*). — sich v. ῥαθυμεῖν, ῥᾳδιουργεῖν. — **vernachlässigt** ἠμελημένος 3., ἀτημέλητος (sp. ἀτημελής), ἀθεράπευτος, ἀνεπίσκεπτος, sp. ἀνεπιμέλητος 2.
Vernachlässigung ἡ ἀμέλεια, ὀλιγωρία, sp. ὀλιγώρησις (übh.); auch ἡ καταφρόνησις (Geringschätzung); ἡ ἀθεραπευσία (Mangel an Pflege); ἡ ἀμελετησία (Mangel an Uebung); ἡ κάκωσις (schlechte Behandlung der Kinder od. Mündel von ihren Eltern od. Vormündern).
vernähen 1) zunähen: ἀπορ-, διαρ-, καταρ-, συρ-ράπτειν. — einen Riss v. ἀκεῖσθαι, ἠπᾶσθαι. — 2) m. Nähen verbrauchen: ῥάπτοντα ἀναλίσκειν.
vernageln καθηλοῦν, κατακλείειν ἥλοις. — bildl. ganz vernagelt sein ἀφυέστατον εἶναι.
Vernagelung ἡ καθήλωσις sp.
vernarben ἐπ-, ἀπ-, κατ-ουλοῦσθαι (*P.*). — v. lassen ἐπ-, ἀπ-, κατ-ουλοῦν.
Vernarbung ἡ ἐπούλωσις, ἀπούλωσις, κατούλωσις.
vernarren, sich in etw. μαίνεσθαι (*aor. P.*) ἐπί τινι, sp. εἴς od. πρός τι; auch ἐπιμαίνεσθαί τινι.
vernaschen καταλιχνεύειν sp.
vernehmen 1) erfahren: αἰσθάνεσθαι, πυνθάνεσθαι, ἀκούειν, ἐπ-, κατ-ακούειν, συνιέναι (ἵημι) τινός u. τι; μανθάνειν τι; παραλαμβάνειν τι (ἀκοῇ), auch παραδέχεσθαί τι (einen Ruf, eine Sage). — übr. s. verstehen. — 2) Jmd. v. = verhören 2), w. s.
Vernehmen, das, 1) das Hören: ἡ ἀκοή, ἡ αἴσθησις. — dem V. nach ὡς λέγεται, ὡς ὁ λόγος ἔχει, ὡς ἀκούω. — 2) die Beziehung, in welcher man zu Jmd. steht: τὰ πρός τινα; gutes V. ἡ ὁμόνοια, εὔνοια, φιλία; schlechtes V. ἡ διαφορά. — in gutem V. mit Jmd. stehen εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, φιλικῶς ἔχειν (διακεῖσθαι, προσφέρεσθαι *P.*) πρός τινα; in schlechtem V. mit Jmd. stehen διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, δυσμενῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα. — sich mit Jmd. in's V. setzen κοινοῦσθαί τινι u. πρός τινα, über etw. περί τινος, auch ἀνακοινοῦσθαί τινί τι u. περί τινος.
vernehmlich ἐξακουστός 2. sp.; gew. σαφής 2. — v. sprechen λέγειν εἰς ἐπήκοον.
Vernehmlichkeit τὸ σαφές, sp. τὸ ἐξακουστόν.
Vernehmung, s. Verhör.
verneigen, sich vor Jmd. προσκυνεῖν τινα, sp. τινι.
Verneigung ἡ προσκύνησις, sp. τὸ προσκύνημα.
verneinen οὔ φάναι m. *inf.*; ἀποφάναι (ἀποφάσκειν) m. *inf.* u. μή; ἀνανεύειν τι; ἀρνεῖσθαι, ἀπ-, ἐξ-αρνεῖσθαί (*DP.*) τι od. m. *inf.*, gew. m. μή; ἔξαρνον εἶναι od. γίγνεσθαί τι, περί τινος od. m. *inf.*, gew. m. μή. — **verneinend** ἀρνητικός, ἐξαρνητικός, ἀποφατικός, στερητικός, sp. ἀνανευστικός 3.
Verneinung ἡ ἀπόφασις; ἡ ἄρνησις, ἐξάρνησις, sp. ἀπάρνησις; auch ἡ στέρησις.
vernichten ἀπολλύναι, διαφθείρειν, ἀναιρεῖν, ἐξαιρεῖν, καθαιρεῖν (zu Grunde richten): ἀνατρέπειν, συγχεῖν (umstürzen); καταλύειν (Gesetze, Verfassung); ἀφανίζειν, ἐκκόπτειν, ἐξαλείφειν, ἀποσβεννύναι (austilgen). — **vernichtet** ausser den *part. perf. P.* der vhg. Verba auch: ἀφανής 2.
Vernichter ὁ καθαιρέτης, sp. ἀφανιστής; gew. durch d. *part.* der vhg. Verba.
Vernichtung ἡ φθορά, gew. διαφθορά; ἡ ἀναίρεσις, καθαίρεσις; ἡ ἀνατροπή, σύγχυσις; ἡ κατάλυσις; ἡ ἀφάνισις, sp. ὁ ἀφανισμός; bildl. auch ὁ κατακλυσμός.
Vernünftelei τὸ μεριμνᾶν, sp. ἡ λεπτολογία.
vernünfteln μεριμνᾶν, λεπτολογεῖν, σοφίζεσθαι.
vernünftig 1) v. Pers. *a*) mit Vernunft begabt: λόγον od. νοῦν ἔχων 3., νουνεχής 2.; ἔννους 2., ἔλλογος 2., λογικός 3., ἔμφρων 2., φρόνιμος 2., συνετός 3. — v. sein λόγον od. νοῦν ἔχειν. *b*) der Vernunft gemäss handelnd: εὖ φρονῶν 3., φρόνιμος 2., συνετός 3., νουνεχής 2., ὑγιής 2., auch εὐγνώμων, ἐπιεικής 2., μέτριος 3. u. 2., σώφρων 2., σωφρονικός 3., σοφός 3. — v. sein od. handeln εὖ φρονεῖν, σωφρονεῖν. — v. machen σωφρονίζειν, φρενοῦν. — 2) v. Sachen = der Vernunft gemäss: εὔλογος 2., οὐκ ἄλογος 2., λογικός 3., εὐγνώμων, ἐπιεικής 2., μέτριος 3. u. 2., σώφρων 2., σωφρονικός 3., auch ὑγιής 2. (eig. gesund), ὀρθός 3. (recht, richtig). — *adv.* εὐλόγως, λογικῶς u. dgl., auch νοῦν ἐχόντως, ἐχόντως νοῦν, λόγον ἐχόντως, κατὰ λόγον, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, μετὰ λόγου. — v. sein εὐλόγως ἔχειν, λόγον (ὀρθὸν od. ἐοικότα) ἔχειν. — was v. Grund hat τὸ εὔλογον. — einen v. Gebrauch v. etw. machen εἰς δέον χρῆσθαί τινι. — nichts Vernünftiges vorbringen οὐδὲν ὑγιὲς προφέρειν od. λέγειν.
Vernunft ὁ λόγος, ὁ νοῦς (als geistige Fähigkeit); ἡ φρόνησις, ἡ σύνεσις, τὸ φρόνιμον, ἡ γνώμη (vernünftige Einsicht); ὁ λογισμός (Ueberlegung); ἡ σωφροσύνη, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη (vernünftiges Verhalten). — V. haben λόγον od. νοῦν ἔχειν, von Sachen εὐλόγως ἔχειν, λόγον (ὀρθὸν od. ἐοικότα) ἔχειν. — mit V. μετὰ λόγου; der V. gemäss, s. vernunftgemäss. — bei (gesunder) V. sein (εὖ) φρονεῖν: der bei V. ist ἔμφρων

2., φρόνιμος 2., s. vernünftig 1) *a*). — der nicht bei V. ist ἄφρων, ἀνόητος 2.; ohne V. ἄλογος 2. — die gesunde V. lehrt (ὁ) λόγος αἱρεῖ; so lehrt die gesunde V. οὕτως αἱρεῖ. — zur V. bringen σωφρονίζειν; zur V. kommen σωφρονίζεσθαι (*P.*), σώφρονα γίγνεσθαι. — V. annehmen πείθεσθαι (*P.*). — keine V. annehmen οὐ πείθεσθαι, ἀκολασταίνειν.

vernunftgemäss, s. vernünftig 2).

Vernunftlehre ἡ λογική.

vernunftlos ἄλογος 2. (ohne Vernunft); ἄφρων, ἀνόητος 2. (nicht bei Vernunft). — v. sein ἀνοηταίνειν, mehr poet. ἀφρονεῖν, sp. ἀλογεύεσθαι (*DM.*), ἀλογεῖσθαι (*P.*).

Vernunftlosigkeit ἡ ἀλογία, ἡ ἀφροσύνη.

vernunftmässig, s. vernünftig 2).

Vernunftmässigkeit ἡ εὐλογία, τὸ εὔλογον.

Vernunftschluss ὁ συλλογισμός, s. Schluss 4).

vernunftwidrig ἄλογος, sp. παράλογος 2.; *adv.* ἀλόγως, παρὰ λόγον, sp. παραλόγως.

veröden 1) *tr.* ἐρημοῦν; ἀνάστατον ποιεῖν; ganz v. ἐξερημοῦν; übr. s. verwüsten. — 2) *intr.* durch d. *P.*, auch ἀνάστατον γίγνεσθαι. — **verödet** ἔρημος 2. u. 3., ἀνάστατος 2.

Verödung ἡ ἐρήμωσις (*tr.*) sp.; gew. Verba.

veröffentlichen φανερὸν ποιεῖν, εἰς τὸ φανερὸν ἄγειν od. λέγειν; εἰς τὸ μέσον φέρειν (προφέρειν) od. λέγειν; ἐκφέρειν; εἰς κοινὸν λέγειν.

Veröffentlichung ἡ ἐκφορά sp.; gew. Verba.

veroffenbaren ἀποδηλοῦν; vgl. offenbaren u. veröffentlichen. [Offenbarung.

Veroffenbarung τὸ ἀποδηλοῦν u. 3. Verba; vgl.

verordnen τάττειν, καθιστάναι, δια-, συν-τάττειν (feststellen, anordnen); ἐπι-, προσ-τάττειν, παραγγέλλειν (befehlen). — eine Arzenei v. προστάττειν φάρμακον. — es ist verordnet worden παρήγγελται, δέδοκται. — in seinem letzten Willen v. διατίθεσθαι.

Verordnung 1) als Handlung: ἡ τάξις, gew. ἡ ἐπίταξις, πρόσταξις, προσταγή, sp. ἐπιταγή, διαταγή. — 2) als Sache: τὸ ἐπίταγμα, τὸ πρόσταγμα, sp. διάταγμα; auch τὸ παράγγελμα, τὸ δόγμα, τὸ νομοθέτημα; daneben auch durch *part.*, z. B. die Verordnungen befolgen ἐμμένειν τοῖς προστεταγμένοις, τοῖς παρηγγελμένοις u. dgl. — eine V. erlassen προτιθέναι ἐπίταγμα. — übr. s. Befehl, Gesetz.

verpachten μισθοῦν, ἀπο-, ἐκ-μισθοῦν, sp. διαμισθοῦν; auch ἐκδιδόναι. — zu v. μισθώσιμος 2. — **verpachtet** μισθωτός 3., ἔκδοτος 2.

Verpachtung ἡ μίσθωσις, sp. ἐκμίσθωσις; auch ἡ ἔκδοσις.

verpallisadieren σταυροῦν, ἀπο-, περι-σταυροῦν; χαρακοῦν (χαρακίζειν, sp. χαρακοποιεῖσθαι), ἀπο-, περι-χαρακοῦν.

Verpallisadierung 1) als Handlung: ἡ σταύρωσις, ὁ χαρακισμός, sp. ἡ χαράκωσις, χαρακοποιία, χαρακοβολία. — 2) als Sache: τὸ σταύρωμα (περισταύρωμα), τὸ χαράκωμα, sp. ὁ χάραξ, ακος.

verpassen, etw. παριέναι (ἵημι), παραλείπειν τι; ἀμελεῖν, παραμελεῖν, καταμελεῖν τινος; die rechte Zeit v. ὑστερίζειν od. ὑστερεῖν τοῦ καιροῦ.

verpesten, etw. λυμαίνεσθαί τι u. τινι, διαφθείρειν τι; sp. λοιμεύεσθαί τι.

verpfählen, **Verpfählung**, s. verpallisadieren, Verpallisadierung.

verpfänden, etw. τιθέναι (u. *M.*), ὑποτιθέναι τι; ἀποτιμᾶν τι, ἐνέχυρον τιθέναι τι, auch ἐνεχυράζειν, sp. ἐνεχυριάζειν τι. — noch dazu v. προσενεχυράζειν. — sich etw. v. lassen τίθεσθαί τι, gew. ὑποτίθεσθαι, ἐνεχυράζεσθαι, ἀποτιμᾶσθαί τι, für etw. τινός. — verpfändet sein ἀποτετιμῆσθαι, ὑποκεῖσθαι, für etw. τινός. — **verpfändet** ἀποτετιμημένος, ὑποκείμενος 3., auch ἀπότιμος 2.

Verpfändung ἡ ἀποτίμησις, ἡ θέσις.

verpflanzen μεταφυτεύειν, μεταίρειν (an einen anderen Ort); ἀπο-, δια-, ἐκ-φυτεύειν, μεταμοσχεύειν (durch Ableger); übtr. μεταφέρειν; Menschen an einen anderen Wohnsitz μετοικίζειν, ἀνιστάναι.

Verpflanzung ἡ μεταφυτεία, μέταρσις, sp. μεταφύτευσις (an einen anderen Ort); ἡ ἀποφυτεία, sp. μεταμόσχευσις (durch Ableger). — übtr. V. v. Menschen an einen anderen Wohnsitz ἡ μετοίκισις, ἀνάστασις.

verpflegen, Jmd. τρέφειν τινά, παρέχειν od. πορίζειν τινὶ τὴν τροφήν, τὰ ἐπιτήδεια, σῖτον διδόναι od. μετρεῖν τινι, σιτίζειν τινά (Jmd. Beköstigung, Unterhalt geben); ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, θεραπεύειν τινά (Jmd. Pflege angedeihen lassen).

Verpfleger ὁ τροφεύς, selten ὁ τροφός; vgl. Pfle-

Verpflegerin ἡ τροφός. [ger.

Verpflegung 1) als Handlung: ἡ τροφή, sp. ἡ σίτισις, ὁ σιτισμός (Verköstigung); ἡ ἐπιμέλεια, ἡ θεραπεία (Pflege). — 2) als Sache: ἡ τροφή, ἡ σίτησις, τὸ σιτηρέσιον, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ περὶ τὴν τροφήν.

verpflichten, sich Jmd. ἀναρτᾶσθαί (sp. ἐξαρτᾶσθαι) τινα, χάριν κατατίθεσθαι παρά τινι, χάριν τίθεσθαί τινι, durch Wolthaten εὐεργεσίαν κατατίθεσθαι εἴς (πρός) τινα, auch geradezu εὐεργετεῖν τινα. — Jmd. durch einen Eid v. καταλαμβάνειν τινὰ ὅρκῳ (ὅρκοις), vgl. vereiden. — Jmd. zu etw. v. ὅσιον ποιεῖν τινι m. *inf.*, προστάττειν τινί m. *inf.* — sich zu etw. v. ὑπισχνεῖσθαι, ὑφίστασθαι, ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαι, ἐπαγγέλλεσθαί τι od. m. *inf. fut.* — sich zu einer Arbeit Jmd. gegenüber verpflichtet haben συγγραφὰς ἔχειν παρά τινος. — ich bin zu etw. verpflichtet ὀφείλω ποιεῖν τι, δίκαιός εἰμι ποιεῖν τι, προσήκει od. καθήκει μοι ποιεῖν τι, χρή od. δεῖ με ποιεῖν τι; ich bin verpflichtet dieses Versprechen zu erfüllen ὀφείλω ταύτην τὴν ὑπόσχεσιν; zu Dank verpflichtet sein χάριν ὀφείλειν, Jmd. für etw. τινί τινος; ich werde dir für deine Wolthaten ungemein verpflichtet sein μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράψει.

Verpflichtung 1) als Handlung: τὸ ἀναρτᾶσθαι; übr. s. Vereidung. — 2) als Sache: τὸ καθῆκον, τὸ προσῆκον, οντος; vgl. Pflicht; auch ἡ ὀφειλομένη χάρις, ιτος (schuldiger Dank). — eine V. auf sich haben = verpflichtet sein, s. verpflichten. — eine V. von Jmd. übernommen haben συγγραφὰς ἔχειν παρά τινος. — es besteht eine V. für Jmd. etw. zu thun ἐπάναγκές ἐστί τινι od. τινα ποιεῖν τι. — keiner V. gegen Jmd. nachkommen οὐδὲν τῶν δικαίων ποιεῖν τινι.

verpflöcken πατταλοις πηγνύναι od. κατακλείειν.

verpfuschen διαφθείρειν.

Verpfuschung ἡ διαφθορά.

verpichen πιττοῦν, καταπιττοῦν. — **verpicht** πιττωτός 3. — der verpicht ὁ πιττωτης.

Verpichung ἡ πίττωσις.

verplaudern, eine Zeit λαλοῦντα διατρίβειν χρόνον; Jmd. die Langeweile v. λαλοῦντα διατριβὴν παρέχειν τινί. — sich v., s. ausplaudern.

verplempern, s. verschleudern. — sich mit Jmd. v. φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα.

verpönen ζημίαν ἐπιτιθέναι τινί; ἀπαγορεύειν (ἀπειπεῖν, verbieten, w. s.). — **verpönt** ἀπόρρητος 2.; es ist etw. v. ζημία ἐπίκειται od. ἔπεστί τινι. [θεῖν.

verprassen σπαθᾶν (διασπαθᾶν); καθηδυπα-

verprocessieren διαδικαζόμενον καταδαπανᾶν od. καταναλίσκειν.

verproviantieren, Jmd. σιτηρεσιάζειν τινά, sp. σιταρκεῖν; gew. σῖτον (ἀγορὰν, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἐπιτήδεια) παρέχειν (πορίζειν, παρασκευάζειν, χορηγεῖν) τινί, selten ἐφοδιάζειν τινά; eine Stadt v. σῖτον od. τὰ ἐπιτήδεια εἰσάγειν (εἰσκομίζειν, παρακομίζειν) εἰς πόλιν. — sich v. ἐπισιτίζεσθαι, seltner ἐφοδιάζεσθαι, auch παρασκευάζεσθαι σῖτον; v. Oertern εἰσκομίζεσθαι. — verproviantiert sein ἐπισιτισμὸν, σῖτον od. τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν.

Verproviantierung ὁ ἐπισιτισμός.

Verputz (an Gebäuden) τὸ κονίαμα.

verputzen, s. berappen.

Verräther ὁ προδότης od. *part.* der Verba unter „verrathen".

Verrätherei ἡ προδοσία, selten πρόδοσις.

Verrätherin ἡ προδότις, ιδος.

verrätherisch προδοτικός 3. — in v. Unterhandlungen mit Jmd. treten πράττειν πρός τινα προδοσίαν.

verrammeln ἀπο-, ἐμ-, δια-φράττειν; seltner [πακτοῦν.

Verrammelung ἡ ἀπόφραξις, ἔμφραξις, sp. ὁ ἐμφραγμός, ἡ πάκτωσις.

verrammen, s. verrammeln.

Verrath ἡ προδοσία, seltner πρόδοσις. — V. betreiben πράττειν προδοσίαν, auch bloss πράττειν.

verrathen 1) etw. ausplaudern: ἐξαγορεύειν (ἐξειπεῖν), ἐξαγγέλλειν, ἐκφέρειν, ἐκλαλεῖν. — 2) etw. Verborgenes entdecken: καταφωρᾶν; δηλοῦν, σημαίνειν, auch ὑποφαίνειν (versteckt andeuten); vor Gericht μηνύειν. — sich selbst v. ἁλίσκεσθαι, auch καταφωρᾶσθαι (*P.*). — 3) Jmd. od. etw. den Feinden überliefern: προδιδόναι, καταπροδιδόναι, προΐεσθαί τινά od. τί τινι; sp. auch πράττειν τί τινι (bes. im *P.*, z. B. da ihnen die Stadt v. wurde πραττομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως). — von Jmd. v. u. verkauft sein προδεδόσθαι καὶ πεπρᾶσθαι ὑπό τινος; übr. s. verkaufen *b*). — **verrathen** πρόδοτος 2.

verrauchen ἐξ-, δι-ατμίζεσθαι (*P.*; daneben διατμίζειν); διαπνεῖσθαι (*P.*) u. διαπνεῖν; übtr. vom Zorne ἐκπνεῖν; σβέννυσθαι, ἀποσβέννυσθαι (*P.* m. *perf.* u. *aor.* II *A.*). — v. lassen δι-, ἐξ-ατμίζειν.

Verrauchen, das, ἡ διαπνοή; gew. Verba.

verrauschen ἐξηχεῖν, gew. παύεσθαι ἠχοῦντα u. dgl. — übtr. ἀπιέναι, οἴχεσθαι; v. Leidenschaften auch σβέννυσθαι, ἀποσβέννυσθαι (*P.* m. *perf.* u. *aor.* II *A.*).

verrechnen 1) in Rechnung bringen: καταλογίζεσθαι, ὑπολογίζεσθαι (sp. *A.*), ἐπαναφέρειν, ὑπολογεῖν. — 2) sich v.: κακῶς λογίζεσθαι; ψεύδεσθαι (*P.*) od. σφάλλεσθαι (*P.*), auch ἁμαρτάνειν λογιζόμενον. — sich in etw. v. ψεύδεσθαί τινος u. περί τινος, σφάλλεσθαι (*P.*) ἔν τινι, περί τι, περί τινος.

Verrechnung 1) das Berechnen: ὁ καταλογισμός, ὑπολογισμός, ὑπόλογος. — 2) Irrthum im Rechnen: τὸ (ἐν τῷ λογισμῷ) σφάλμα.

verrecken ἀπόλλυσθαι; διαφθείρεσθαι (*P.*); ἀποθνήσκειν. — **verreckt** νεκρός 3., von Thieren κενέβρειος 2.; verreckte Thiere τὰ κενέβρεια, sp. τὰ θνησείδια; Fleisch verreckter Thiere τὰ θνησείδια κρέα, τὰ θνησιμαῖα sp.

verreden, etw. ἀπομνύναι m. folg. μή u. *inf.* — der Mensch soll nichts v. ἀνθρώποις οὐδέν ἐστιν ἀπώμοτον.

verreiben (Farben) συμφθείρειν, auch φθείρειν.

Verreibung (der Farben) ἡ φθορά.

verreisen 1) *intr.* ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν (in's Ausland); übh. πορεύεσθαί (*DP.*) ποι. — **verreist** ἀπόδημος, gew. ἔκδημος 2. — 2) *tr.* πορευόμενον δαπανᾶν od. ἀναλίσκειν.

Verreisen, das, ἡ ἀποδημία, ἐκδημία, sp. ἀποδήμησις (in's Ausland); übh. ἡ πορεία.

verrenken στρέφειν, gew. δια-, παρα-στρέφειν; παρακινεῖν; παραρθρεῖν; auch ἐξαρθρεῖν, sp. ἐξαρθροῦν (eig. ausrenken), vgl. ἐκβάλλειν. — sich v. διαστρέφεσθαι (*P.*), auch ἐξαρθρεῖν (eig. sich ausrenken), vgl. ἐκπαλεῖν. — **verrenkt** διάστροφος 2., sp. χαλαρός 3.; auch ἔξαρθρος 2. (eig. ausgerenkt), vgl. ἐκπαλής 2.: verrenktes Glied τὸ στρέμμα, διάστρεμμα, sp. τὸ παράρθρημα, τὸ χάλασμα; auch τὸ ἐξάρθρημα, sp. ἐξάρθρωμα (eig. Ausrenkung).

Verrenkung 1) als Handlung: ἡ διαστροφή, ἐκβολή, sp. παράρθρησις; auch ἡ ἐξάρθρησις, sp. ἐξάρθρωσις (Ausrenkung). — 2) als Sache: τὸ στρέμμα, διάστρεμμα, ἡ διάστασις (ὀστῶν), sp. παράρθρημα, τὸ χάλασμα, τὸ παρακίνημα; auch τὸ ἐξάρθρημα, sp. ἐξάρθρωμα (Ausrenkung).

verrennen, Jmd. den Weg ὑποτρέχειν τινά, ἀποφράγνυσθαί τινα; ὑποτέμνεσθαί τινα od. τὰς ὁδούς τινος.

verrichten ἐργάζεσθαι, ἀπ-, ἐξ-, κατ-εργάζεσθαι; πράττειν, διαπράττειν (u. *M.*); ἀνύτειν; περαίνειν; ἐπιτελεῖν; auch bloss ποιεῖν (bes. *M.*) u. δρᾶν, z. B. ein Opfer, Gebete v. θυσίαν, εὐχὰς ποιεῖσθαι. — eine herrliche That v. ἔργον λαμπρὸν ἀποδείκνυσθαι. — etw. mit den Händen v. παλαμᾶσθαί τι ταῖς χερσίν. — etw. glücklich v. κατορθοῦν τι; was glücklich verrichtet ist τὸ κατόρθωμα. — seine Nothdurft v. ἀποπατεῖν. — weggehen um seine Nothdurft zu v., s. Nothdurft.

Verrichtung τὸ ἔργον, τὸ πρᾶγμα, ἡ πρᾶξις. — In Verbindung m. *gen.* oft durch die blossen im *gen.* stehenden *subst.*, z. B. V. eines Opfers, eines Dienstes ἡ θυσία, ἡ ὑπηρέτησις u. dgl.; oft durch Verba, z. B. nach V. des Opfers giengen sie fort θύσαντες (θυσάμενοι) od. ποιησάμενοι τὴν θυσίαν ἀπῆλθον. — glückliche V. ἡ κατόρθωσις.

verriechen (sich) ἀπολλύναι τὴν ὀσμήν; vgl. verduften.

verriegeln, etw. μοχλοῦν, sp. ἐπιμοχλοῦν, ἐπιζυγοῦν τι; auch ἐπιβάλλειν od. ἐμβάλλειν τὸν μοχλόν τινι, βαλανοῦν τι. — **verriegelt** κλει-

Verriegelung ἡ μοχλοῦ ἐπιβολή. [στός 3.

verringern, s. vermindern, verkleinern.

Verringerung, s. Verkleinerung.

verrinnen ἀπορρεῖν, διαρρεῖν; διαχεῖσθαι (*P.*).

verrosten ἰοῦσθαι, κατιοῦσθαι (*P.*). — **verrostet** ἰωμένος 3., ἰώδης 2.

verrucht μιαρός 3., ἀνόσιος 2., ἀσεβής 2.; auch πονηρός, μοχθηρός, κάκιστος 3.

Verruchtheit ἡ μιαρία, ἀνοσιότης, ἀσέβεια; auch ἡ πονηρία, μοχθηρία.

verrücken κινεῖν, μετακινεῖν; auch παρακινεῖν (an einen unrechten Ort). — Jmd. den Kopf v. παρακινεῖν τινα, ταράττειν od. διαταράττειν τὴν γνώμην τινός, ἐκπλήττειν τινά; vgl. d. f. W. — **verrückend** ἐκστατικός 3.

verrückt 1) eig. μετακίνητος, παρακίνητος 2. — 2) übtr. ὁ, ἡ παραπλήξ, ῆγος, παραπεπληγμένος 3. (selten παράπληκτος 2.), παρακεκινηκώς 3., παράφορος 2., παράφρων 2., sp. παρακινητικός 3., auch ἐκστατικός 3., μαινόμενος od. μανείς 3., μανικός 3.; ein wenig v. ὑποκεκινηκώς 3. — Jmd. v. machen παρακινεῖν τινα, ταράττειν od. διαταράττειν τὴν γνώμην τινός, ἐξιστάναι τινὰ τοῦ φρονεῖν, seltner ἐξιστάναι τινά od. τὸν λογισμόν (τὴν διάνοιαν) τινος. — v. werden παρακινεῖσθαι, παραπλήττεσθαι, παραφέρεσθαι

(sämmtl. *P.*); ἐξίστασθαι τοῦ φρονεῖν, τῶν λογισμῶν, auch ἑαυτοῦ; διαφθείρεσθαι od. διαφορεῖσθαι (*P.*) τὴν γνώμην. — v. sein παρακεκινηκέναι (sp. παρακινητικῶς ἔχειν), παραπαίειν, παρανοεῖν, παραφρονεῖν, seltner παρακρούειν; auch μαίνεσθαι (*aor. P.*), ἐνέχεσθαι μανίαις; ein wenig v. sein ὑποκεκινηκέναι.
Verrücktheit ἡ παράνοια, παραφροσύνη (sp. παραφρόνησις, παραφρονία), ἡ τῆς διανοίας παραφορά, ἡ (τῶν λογισμῶν) ἔκστασις, ἡ μανία.
Verrückung ἡ μετακίνησις.
Verruf, Jmd. in V. bringen διαβοᾶν τινα, διαβάλλειν τινά, περιβόητον ποιεῖν τινα, sp. περιβοᾶν τινα; auch ἀδοξίαν od. κακοδοξίαν κατασκευάζειν τινί, ὀνείδη περιάπτειν τινί. — in V. kommen ἐπιβοᾶσθαι (*P.*), διαβάλλεσθαι (*P.*); περιβόητον γίγνεσθαι, ἀδοξίᾳ od. ὀνείδεσι περιπίπτειν. — im V. sein κακῶς ἀκούειν.
verrufen = in Verruf bringen, s. das vhg. W. — **verrufen** (*adj.*) ἐπιβόητος, διαβόητος, περιβόητος 2., πολυθρύλητος 2., διατεθρυλημένος 3., ἄδοξος 2. — v. sein κακῶς ἀκούειν.
verrunzeln ῥυτιδοῦν. — sich v. ῥυτιδοῦσθαι (*P.*). — **verrunzelt** ἐρρυτιδωμένος 3., s. runzelig.
Vers ὁ στίχος; auch τὸ ἔπος (bes. epischer V., Hexameter); τὸ μέτρον; vgl. iambisch. — V. machen στίχους γράφειν, sp. στιχουργεῖν; V. machend στιχουργός, στιχογράφος 2. sp.; Verfertigung von V. ἡ στιχοποιία, στιχουργία sp. — V. für V. sprechen στιχομυθεῖν (dazu ἡ στιχομυθία). — in V. bringen ἐντείνειν (εἰς ἔπος od. ἔπη), τιθέναι εἰς μέτρον, sp. στιχίζειν; in V. gebracht ἐν μέτρῳ πεποιημένος 3., sp. στιχήρης 2., στιχηρός 3.
versäumen 1) bei etw. nicht anwesend sein: ἀπολείπεσθαι (*aor. P.*), ἀπεῖναί τινος, οὐ παρεῖναί τινι; auch ὑστερεῖν, ὑστερίζειν τινός (bei etw. zu spät kommen). — 2) etw. vorbei gehen lassen, etw. zu thun unterlassen: παραλείπειν, ἐλλείπειν, παριέναι (ἵημι), παραφέρειν τι; etw. aus Trägheit v. καταργεῖν, καταβλακεύειν τι; es wird etw. aus Trägheit versäumt ἀργεῖταί τι. — etw. aus Nachlässigkeit v. ἀμελεῖν u. καταμελεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν τινός od. περί τι, ἐν ἀμελείᾳ τίθεσθαί τι. — etw. aus Leichtsinn v. καταρρᾳθυμεῖν, ἀπορρᾳθυμεῖν τινος. — v. etw. zu thun ἀμελεῖν τοῦ m. *inf.* — die Schule v. οὐ φοιτᾶν εἰς διδασκάλου, sp. οὐκ ἐπιφοιτᾶν τῷ διδασκαλείῳ. — es ist keine Zeit zu v. ἀκμὴ ἔργου, καιροῦ ἀκμή.
Versäumniss 1) das Versäumen: τὸ ἔλλειμμα, ἡ ὑστέρησις, ἡ ἀμέλεια, ἡ ἀργία. — 2) hinderlicher Umstand: τὸ κώλυμα, ἡ ἀσχολία. — Jmd. eine V. bereiten ἀσχολίαν od. πράγματα παρέχειν τινί.
versagen 1) = versprechen, w. s. — ich habe mich schon versagt πίστιν od. πιστὰ ἤδη δέδωκα. — die Waare ist schon versagt = verkauft, s. verkaufen. — meine Tochter ist schon versagt ἄλλῳ τινὶ ἤδη κατηγγύηκα τὴν θυγατέρα. — 2) = abschlagen 1) *e*), w. s. — es wird mir etw. versagt ἀποτυγχάνω od. ἀτυχῶ τινος. — ich werde dir nichts v. οὐκ ἀτυχήσεις παρ' ἐμοῦ οὐδενὸς ὧν ἂν βούλῃ, πάντων ὧν ἂν δέῃ τεύξει παρ' ἐμοῦ, πάντα σοι χαριοῦμαι. — sich Vieles v. ἑαυτῷ ἐλλείπειν πολλά. — ich kann mir etw. nicht v. οὐχ οἷός τέ εἰμι od. οὐ δύναμαι μὴ οὐ ποιεῖν τι. — 3) nicht von Statten gehen: οὐκ ἀποβαίνειν, μάταιον εἶναι. — die Kräfte v. mir ἀπείρηκα ἤδη. — es versagt mir etw. ἐπιλείπει μέ τι.
Versagen, das, vgl. d. f. W. — das V. der Kräfte ἡ ἀπαγόρευσις.
Versagung ἡ ἄρνησις, ἐξάρνησις, sp. ἀπάρνησις; auch ἡ ἀπότευξις (das Misslingen).
versalzen, etw. ἅλας περιττοὺς προσμιγνύναι od. προσπάττειν τινί. — übtr. Jmd. die Lust v. λυμαίνεσθαί τινι τὴν ἡδονήν.
versammeln συνάγειν, συλλέγειν, ἀγείρειν, συναγείρειν, ἀθροίζειν, συναθροίζειν; συγκαλεῖν (zusammenrufen); selten ἁλίζειν, συναλίζειν. — „sich v." durch d. *P.*, auch συνιέναι (συνελθεῖν), an einem Orte ἐν χωρίῳ u. εἰς χωρίον; auch παραγίγνεσθαι (παρεῖναι) εἰς τόπον.
Versammlung 1) das Versammeln: ἡ συναγωγή, συλλογή, ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός, selten ἡ ἄγερσις, ὁ ἀγερμός, sp. ὁ συναγερμός, συναθροισμός. — 2) das Zusammenkommen: ἡ σύνοδος, ὁ σύλλογος, ἡ συλλογή, selten ὁ ἀγερμός. — 3) die Versammelten: ὁ σύλλογος, ἡ συλλογή, ἡ σύνοδος, selten ὁ ἀθροισμός; bes. zur Berathung τὸ συνέδριον (auch: Senat, wie ἡ βουλή, sp. ἡ σύγκλητος); V. des Volkes ἡ ἐκκλησία (bes. in Athen; u. zw. κυρία die regelmässige, σύγκλητος die ausserordentliche; vgl. ἡ ἁλία); ἡ ἀγορά (in Athen, bes. V. von einzelnen Phylen od. Demen); ἡ πανήγυρις (bes. zu einem allgemeinen Feste, Festversammlung). — eine V. berufen, veranstalten συλλέγειν od. συγκαλεῖν τινας, σύλλογον ποιεῖν τινων, ἐκκλησίαν συλλέγειν (συνάγειν, ἀθροίζειν, ποιεῖν), ἀγορὰν ποιεῖν od. συνάγειν. — eine V. halten σύλλογον ποιεῖσθαι, ἐκκλησίαν ποιεῖσθαι, sp. ἄγειν; auch ἐκκλησιάζειν (ἐκκλησίαν); es findet eine V. statt γίγνεται od. καθίσταται ἐκκλησία. — eine V. entlassen od. aufheben ἀνιστάναι (διαλύειν, ἀφιέναι) ἐκκλησίαν, διαλύειν σύλλογον. — in einer V. berathen od. verhandeln über etw. ἐκκλησιάζειν περί (selten ὑπέρ) τινος. — in der V. ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐπ' ἐκκλησίας. — in der V. sprechen λέγειν od. λόγους ποιεῖσθαι ἐν τῷ δήμῳ, πρὸς τὸν δῆμον, πρὸς τοὺς πολίτας.
Versammlungslokal τὸ συνέδριον; vgl. d. f. W.
Versammlungsort χωρίον εἰς ὃ συλλέγονται od. τὸν σύλλογον ποιοῦνται, ὁ σύλλογος, τὸ συνέδριον; V. des Volkes ἡ ἐκκλησία, τὸ ἐκκλησιαστήριον sp., gew. ἡ ἀγορά (Markt), ἡ πνύξ, πυκνός (der bekannte Hügel bei Athen), vgl. τὸ θέατρον.
versanden 1) *tr.* καθαμμίζειν. — 2) *intr.* καθαμμίζεσθαι, ἀποθινοῦσθαι (*P.*).
Versandung τὸ καθαμμίζεσθαι, ἀποθινοῦσθαι.
Versart τὸ μέτρον.
versauern 1) eig. ὀξύνεσθαι (*P.*) u. ὀξύνειν. — **versauert** κάτοξος 2. — 2) übtr. ἀμβλύτερον γίγνεσθαι, sp. καταβλακεύεσθαι (*P.*), ἐκκακεῖν.
versaufen πίνοντα od. κωθωνιζόμενον σπαθᾶν (διασπαθᾶν); auch wol καταπίνειν.
Versausgang τὸ ἀκροτελεύτιον.
Versbau ἡ στιχοποιία, στιχουργία sp.
verschämt αἰδήμων 2., selten αἰδοῖος 3. — v. sein αἰδεῖσθαι (*DP.*), αἰδοῦς ἐμπίπλασθαι (*P.*).
Verschämtheit ἡ αἰδώς, οῦς; sp. ἡ αἰδημοσύνη.
verschänden, Verschändung, s. schänden, Schändung.
verschärfen ἐπιτείνειν; μείζω ποιεῖν. — eine Strafe v. προστιμᾶν, μείζω τὴν τιμωρίαν ἐπεξιέναι. — verschärfte Strafe τὸ προστίμημα, ἡ μείζων τιμωρία.
Verschärfung 1) als Handlung: ἡ ἐπίτασις; einer Strafe ἡ προστίμησις. — 2) als Sache: τὸ προστίμημα (bei einer Strafe).
verschaffen πορίζειν (zu Wege bringen, herbeischaffen); παρασκευάζειν (u. *M.*), ἑτοιμάζειν (bereit machen); παρέχειν (u. *M.*; gewähren); ἐργάζεσθαι, κατεργάζεσθαι (bewirken, erwir-

ken); διαπράττεσθαι (durchsetzen); περιποιεῖν (durch seine Thätigkeit herbeistellen); εὑρίσκειν, ἐξευρίσκειν (ausfindig machen); προξενεῖν (vermitteln); περιάπτειν (eig. umthun, umhängen, dann bildl. ἀγαθὸν, τιμὴν περιάπτειν Gutes, Ehre v.), auch προστρίβεσθαι (z. B. Ehre δόξαν), sämmtl. τινί τι Jmd. etw. — sich etw. v. πορίζεσθαι, παρασκευάζειν ἑαυτῷ, ἑτοιμάζεσθαι, περιποιεῖσθαι, εὑρίσκεσθαι, περιάπτειν ἑαυτῷ, κτᾶσθαί τι. — Jmd. etw. zu v. suchen προμνᾶσθαί τινί τι. — zu v. ποριστός 3.

Verschaffen, das, **Verschaffung** ὁ πορισμός, ἡ παρασκευή, ἡ προξένησις. — zum V. geschickt ποριστικός 3.

verschanzen φράττειν, sp. διαφράττειν (allg.); τειχίζειν, περιτειχίζειν (durch Mauern od. Wälle); σταυροῦν, ἀπο-, περι-σταυροῦν, χαρακοῦν, ἀπο-, περι-χαρακοῦν (verpallisadieren); ἀπο-, περιταφρεύειν (durch einen Graben). — sich v. φράττεσθαι, περισταυροῦσθαι. — verschanzter Ort, s. Verschanzung 2).

Verschanzung 1) das Verschanzen: ἡ τείχισις, ὁ τειχισμός, ἡ περιτείχισις, ὁ περιτειχισμός, ἡ σταύρωσις, ὁ χαρακισμός, sp. ἡ χαράκωσις, ἡ ἀποτάφρευσις. — 2) Schanzwerk: τὸ τείχισμα, περιτείχισμα, ἀποτείχισμα, τὸ σταύρωμα (περισταύρωμα), τὸ χαράκωμα, sp. ὁ χάραξ, ακος; auch τὸ ἔρυμα. — eine V. anlegen τειχίζειν, um einen Ort ἔρυμα od. χαράκωμα περιβάλλειν τινί, περιτειχίζειν, περισταυροῦν, περιχαρακοῦν, περιταφρεύειν τι; um einen belagerten Ort ἀποτειχίζειν τι (dazu ἡ ἀποτείχισις).

verscharren κατορύττειν, καταχοῦν, κατακρύπτειν γῇ.

Verscharrung ἡ κατόρυξις, sp. κατάχωσις.

verscheeren ἀποκείρειν.

Verschen τὸ στιχίδιον.

verscheiden ἐκπνεῖν, ἀπογίγνεσθαι; vgl. sterben.

Verscheiden, das, ἡ τελευτή.

verschenken, an Jmd. etw. δωρεῖσθαί τινί τι od. τινά τινι (an Mehrere διαδωρεῖσθαί τισί τι), χαρίζεσθαί τινί τι; leichtsinnig v. προΐεσθαί τινί τι.

Verschenkung ἡ δόσις.

verscherzen, etw. συγχεῖν, ἀπολλύναι, διαφθείρειν, προδιδόναι, προΐεσθαι, ἀποβάλλειν, ἀπορρίπτειν τι. — Jmds. Gunst v. συγχεῖν τὴν πρόσθεν χάριν τινός, ἐκπίπτειν τῆς φιλίας τινός.

Verscherzung ἡ σύγχυσις, διαφθορά, πρόδοσις, πρόεσις, ἀποβολή.

verscheuchen ἀπελαύνειν, ἀποσοβεῖν (v. etw. τινός u. ἀπό τινος); διασοβεῖν (auseinanderscheuchen); übr. s. vertreiben. — von Zuständen ἀπελαύνειν, ἐκπλήττειν, z. B. φόβον, λύπην u. dgl. — von sich v. ἀποσοβεῖσθαι.

Verscheuchung ἡ ἀπέλασις, ἀποσόβησις, διασόβησις sp.; besser Verba.

verschicken ἀπο-, ἐκ-πέμπειν, ἀποστέλλειν; auch διαπέμπειν (bes. nach verschiedenen Seiten).

Verschickung ἡ ἀποπομπή, ἐκπομπή, διαπομπή, ἔκπεμψις, ἀποστολή.

verschieben 1) wegschieben: μετακινεῖν; an einen unrechten Ort παρακινεῖν. — 2) aufschieben: ἀναβάλλεσθαι, ἀνατίθεσθαι, ἀποτίθεσθαι, meist mit εἰσαῦθις, sp. ὑπερτίθεσθαί τι; vgl. aufschieben 2).

Verschiebung 1) das Wegschieben: ἡ μετακίνησις; an einen unrechten Ort ἡ παρακίνησις. — 2) das Aufschieben: ἡ ἀναβολή, sp. ὑπέρθεσις.

1. **verschieden**, *adj.* 1) nicht gleich: διάφορος 2. (von etw. τινός); ἕτερος 3., ἄλλος 3. (von etw. τινός, ἤ τι, παρά τι); ἀλλοῖος 3. (von etw. τινός, ἤ τι); οὐχ ὁ αὐτός 3., ἀνόμοιος 2. (von etw. τινί); κεχωρισμένος, διῃρημένος 3. (von etw. τινός); ἐξηλλαγμένος 3. (von etw. τινός od. πρός τι); übr. s. verschiedenartig. — v. sein von Jmd. od. etw. in etw. διαφέρειν, διαλλάττειν τινός τι u. τινός τινι, διηλλάχθαι τινός τινι. — v. machen ἀλλάττειν, ἀλλοιοῦν, ἑτεροιοῦν; v. werden ἀλλοιοῦσθαι, ἑτεροιοῦσθαι, ἀνομοιοῦσθαι (*P.*). — das sind zwei v. Dinge τὸ μὲν ἕτερον, τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν. — verschiedener Meinung sein οὐ ταὐτὰ δοξάζειν, ἄλλην γνώμην ἔχειν. — von v. Gestalt ἑτεροσχήμων 2., ἀλλοιόμορφος 2., ἀλλοιοσχήμων 2. — aus v. Strophen bestehend ἀλλοιόστροφος 2. — von v. Länge ἑτερομήκης 2. — mit v. Sprache ἀλλόγλωττος 2. — 2) Verschiedene = Mehrere: ἔνιοι, αι, α; ἔστιν οἵ, αἵ, τά; auch τινές, τινά (*encl.*; neben τινά auch ἄττα).

2. **verschieden**, *part.* zu „verscheiden": καμών 3., κεκμηκώς 3.; übr. vgl. todt.

verschiedenartig ἀλλοῖος, ἑτεροῖος 3., ἑτερογενής 2., sp. ἀλλοιότροπος 2. (von verschiedener Art); παντοῖος, παντοδαπός, ποικίλος 3. (von allerlei Art).

Verschiedenartigkeit ἡ ἀλλοιότης, ἑτεροιότης; auch ἡ ποικιλία (Mannigfaltigkeit).

verschiedenfarbig ἑτερόχρους, sp. ἀλλοιόχρους 2., auch ποικίλος 3.

Verschiedenfarbigkeit ἡ ἑτεροχροιότης, ἡ ποικιλία.

Verschiedenheit ἡ ἀλλοιότης, ἑτερότης, ἑτεροιότης, ἀνομοιότης, ἡ διαφορά. — V. der Sprache ἡ ἀλλογλωττία sp.

verschiessen 1) *intr.* ἐξανθεῖν sp.; gew. ἀμαυροῦσθαι, ἀφανίζεσθαι, διαφθείρεσθαι (sämmtl. *P.*), ἐξίτηλον γίγνεσθαι. — 2) *tr.* Pfeile u. dgl.: ἐκτοξεύειν βέλη; ἀναλίσκειν οἰστούς.

verschiffen διακομίζειν πλοίοις.

verschilft δονακώδης 2. poet.; μεστὸς (3.) od. πλήρης (2.) δονάκων. — ein v. Ort ὁ δονακών, ῶνος.

verschimmeln εὐρωτιᾶν, μυδᾶν. — **verschimmelt** εὐρωτιῶν, μυδῶν 3.

Verschimmeln, das, ἡ μύδησις sp.

verschlämmen κατιλύειν; ἐπιχοῦν (ἐπιχωννύναι). — **verschlämmt** ἐπίχωστος 2., sp. τυφλός 3. (von der Mündung eines Flusses). — übr. s. versanden.

Verschlämmung ἡ ἐπίχωσις od. Verba.

verschlafen 1) schlafend zubringen: κοιμώμενον od. καθεύδοντα διάγειν: auch κατακοιμίζειν, z. B. den besten Theil des Tages v. κατακοιμίζειν τῆς ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον. — 2) durch Schlafen versäumen: κοιμώμενον παριέναι (ἵημι) τι, κοιμώμενον οὐκ αἰσθάνεσθαί τινος; auch κατακοιμᾶν, κατακοιμίζειν (z. B. τὴν φυλακήν).

verschlafen, *adj.* κάθυπνος 2.; ὑπνώδης 2., sp. ὑπνηλός 3. — v. sein ὕπνῳ κατέχεσθαι (*P.*); beim Aufstehen σκορδινᾶσθαι.

Verschlafenheit τὸ κάθυπνον, τὸ ὑπνῶδες.

Verschlag τὸ διάφραγμα.

verschlagen 1) *tr.* *a*) durch einen Verschlag absondern: ἀπο-, δια-φράττειν (-φραγνύναι). *b*) Schiffe, Seefahrer v.: ἀποπλανᾶν, παρα-, ἀπο-φέρειν, auch ἀπολαμβάνειν. — v. werden ἀποπλανᾶσθαι, παρα-, ἀπο-φέρεσθαι (*P.*), auch ἀπολαμβάνεσθαι (*P.*) ὑπ' ἀνέμου; in ein Land v. werden ἀποφέρεσθαι εἰς od. πρὸς γῆν, ἀποληφθέντα ὑπ' ἀνέμων ἐλθεῖν εἰς χώραν. *c*) durch Schlagen stumpf od. unbrauchbar machen: κόπτοντα ἀμβλὺν od. ἀχρεῖον ποιεῖν. *d*) sich etw. v.: ἀποβάλλειν τι, ἀποστερεῖν ἑαυτόν τινος. — 2) *intr.* *a*) vom Wasser u. dgl. = lau werden: ὑποχλιαίνεσθαι (*P.*). — etw. v. lassen ὑποχλιαίνειν τι. *b*) plötzlich erkranken, bes.

in Folge von Erkältung: *νοσῆσαι* od. *περιπεσεῖν νόσῳ ὑπὸ ψύχους* od. *ῥίγους*. *c*) es verschlägt viel, wenig: *πολὺ, ὀλίγον διαφέρει*; das verschlägt mir nichts *οὐδέν μοι διαφέρει τοῦτο*; was verschlägt es dir? *τί σοι διαφέρει;*
verschlagen, *adj.* *πανοῦργος* 2., *πολύτροπος* 2., *ποικίλος* 3., *ἐπίτριπτος* 2.; mehr poet. *πολύπλοκος* 2. — ein verschlagener Mensch *ἡ παιπάλη, τὸ τρίμμα, περίτριμμα, ἡ τρύμη*.
Verschlagenheit *ἡ πανουργία, πολυτροπία, ποικιλία*.
verschlechtern, s. verschlimmern.
verschleiern *καλύπτειν, κατα-, περι-καλύπτειν*; übr. s. verhüllen, beschönigen.
Verschleierung *ἡ περικαλυφή*, sp. *ἡ κατακάλυψις*.
verschleifen *παρατείνειν, ἀπομηκύνειν* (in die Länge ziehen); *διατρίβειν* (aufhalten); *ἀναβάλλεσθαι* (aufschieben); die Töne v. *σύρειν φωνάς*.
Verschleifen, das, *ἡ διατριβή, ἡ ἀναβολή*; der Töne *ὁ συρμός*.
verschleimt *ὁ φλεγματίας*, sp. *φλεγματικός, φλεγματιαῖος* 3.; auch *μυξώδης* 2.
verschlemmen *σπαθᾶν, διασπαθᾶν*; auch *κατα-, ἐκ-πίνειν*, sp. *κατασωτεύεσθαι*.
verschleppen *διασπᾶν, διαφορεῖν*; übtr. = verschleifen, w. s.
Verschleppung *ἡ διάσπασις, διαφόρησις*; übtr. *ἡ διατριβή, ἀναβολή*.
verschleudern, eine Waare *ἀποδίδοσθαί τι τοῦ ἐλαχίστου, τοῦ εὑρόντος, τοῦ τυχόντος*; übr. vgl. verschwenden.
Verschleuderung durch d. vhg. Verbalausdrücke; übr. vgl. Verschwendung.
verschliessbar *κλειστός* 3.
verschliessen *κλείειν* (*κλῄειν*), *ἀπο-, κατα-, συγ-, ἐπι-κλείειν*; übr. s. versperren. — Jmd. die Thüre v. *ἀποκλείειν τινὰ τῆς θύρας*. — sein Ohr für etw. v. *ἐπισχέσθαι* (*ἐπιφράττεσθαι, ἐπιβύσασθαι*) *τὰ ὦτα ὥστε μὴ ἀκούειν τινός*.
Verschliessung *ἡ κλεῖσις* (*κλῇσις*), *ἀπόκλεισις, σύγκλεισις*, sp. *κατάκλεισις*.
verschlimmern *χεῖρον ποιεῖν, ἐλαττοῦν, διαφθείρειν*; durch Verbesserung v. *παραδιορθοῦν* sp. — sich v. *χεῖρον γίγνεσθαι*; *ἀποκλίνειν εἰς* (*ἐπὶ, πρὸς*) *τὸ χεῖρον*; *ῥέπειν εἰς* od. *πρὸς τὸ χεῖρον*; *μεταβάλλειν εἰς* od. *ἐπὶ τὸ χεῖρον*; *τρέπεσθαι εἰς* (*ἐπὶ, πρὸς*) *τὸ χεῖρον*; auch *ἐλαττοῦσθαι* (*P.*), *διαφθείρεσθαι* (*P.*); v. Krankheiten *ἐπιτείνεσθαι* (*P.*).
Verschlimmerung *ἡ εἰς τὸ χεῖρον ἀπόκλισις* od. *ῥοπή, ἡ ἐπὶ* od. *πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολή*; von einer Krankheit *ἡ ἐπίτασις*.
verschlingen 1) verschlucken: *κατεσθίειν, καταπίνειν*; *ἀπο-, κατα-βροχθίζειν*: gierig v. *κάπτειν, ἀνα-, ἐγ-κάπτειν*, selten in Prosa *λαφύττειν*. — 2) = verwickeln, w. s.
Verschlingen, das, **Verschlingung** 1) Verschluckung: *ἡ κατάποσις*, sp. *ὁ καταβροχθισμός*; gieriges V. *ἡ κάψις, ἀνάκαψις*. — 2) = Verwickelung, w. s.
verschlossen *κλειστός* 3., *κατάκλειστος* 2.; *κεκλεισμένος, κατακεκλεισμένος* 3. — v. Menschen *ἀκοινώνητος* 2., *κρυψίνους* 2.
Verschlossenheit *ἡ ἀκοινωνησία, κρυψίνοια* sp.
verschlucken, s. verschlingen 1).
Verschlucken, das, s. Verschlingen 1).
Verschluss = Verschliessung, w. s. — etw. in V. haben *κεκλεισμένον κατέχειν* od. *φυλάττειν τι*.
verschmachten *τήκεσθαι, συντήκεσθαι, μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι, αὐαίνεσθαι* (*P.*). — gänzlich v. *ἐκτήκεσθαι, ἐκμαραίνεσθαι* (*P.*). — vor Durst, vor Hunger v. *ἀπόλλυσθαι* od. *διαφθείρεσθαι* (*P.*) *λιμῷ, δίψῃ*, auch *ἀφαναίνεσθαι* (*P.*) *δίψῃ*. — v. machen *μαραίνειν, ἐκμαραίνειν*. — Jmd. v. lassen *περιορᾶν τινα τηκόμενον* u. dgl.
Verschmachten, das, *ἡ μάρανσις, ἀπομάρανσις, αὔανσις*; poet. *ἡ τηκεδών, όνος*.
verschmähen, etw. *ἀπ-, δι-ωθεῖσθαί τι* (von sich weisen, zurückweisen); *ἀποβάλλειν, ἀπορρίπτειν*, stärker *ἀποπτύειν τι* (verächtlich zurückweisen), *ὑπερφρονεῖν τινος* u. *τι* (aus Hochmuth); auch *ἀπαξιοῦν τι* (als seiner unwürdig ablehnen); *παραιτεῖσθαί τι* (etw. ausschlagen, sich verbitten); *οὐ βούλεσθαί τι, οὐ δέχεσθαί τι* (etw. nicht wollen, nicht annehmen); *ἀπέχεσθαί τινος* (sich von etw. enthalten); *φεύγειν τι* (etw. fliehen, meiden), auch *μισεῖν τι* (etw. hassen); *καταφρονεῖν, ὀλιγωρεῖν, ἀμελεῖν τινος, ὑπερορᾶν τι* (etw. verachten, vernachlässigen). — ich verschmähe etw. zu thun *οὐκ ἀξιῶ* od. *οὐκ ἐθέλω ποιεῖν τι*. — **verschmäht** *ἀπόβλητος, καταφρόνητος* 2., od. durch die *part. perf. P.* der vhg. Verba.
Verschmähung *ἡ ἀποβολή, παραίτησις*; auch *ἡ καταφρόνησις, ὀλιγωρία* (sp. *ὀλιγώρησις*), *ἀμέλεια, ὑπεροψία*.
verschmausen *καταπίνειν*, sp. *καταθοινᾶσθαι* (*DP.*); selten *λαφύττειν*.
verschmelzen 1) *intr.* *συντήκεσθαι* (*P.*), *συμπήγνυσθαι* (*P.*); auch *συμμίγνυσθαι, συγκεράννυσθαι* (*P.*, sich vermischen), *συγχεῖσθαι* (*P.*), *συμφύεσθαι* (sich eng verbinden), mit etw. *τινί*. — von Vokalen od. Sylben *συναλείφεσθαι* (*P.*). — 2) *tr.* *συντήκειν, συμμιγνύναι, συγκεραννύναι*, etw. mit etw. *τί τινι*. — Vokale od. Sylben v. *συναλείφειν φωνήεντα* od. *συλλαβάς*.
Verschmelzung *ἡ σύντηξις, σύμμιξις, σύγκρασις*, seltner *σύγχυσις*. — V. von Vokalen od. Sylben *ἡ συναλοιφή*.
verschmerzen, etw. *ἀπαλγεῖν τι*; auch *ἐπιλανθάνεσθαί τινος* (vergessen). — erlittenes Unrecht v. *οὐ μνησικακεῖν τινος* od. *περί τινος*.
Verschmerzen, das, *ἡ ἀπάλγησις* sp.; s. Vergessen.
verschmieren 1) zuschmieren: *κατα-, ἐπι-πλάττειν*; *κατα-, ἐπι-χρίειν*; *κατ-, ἐπ-αλείφειν*. — rings v. *περιπλάττειν, περιχρίειν, περιαλείφειν*. — 2) durch Schmieren verbrauchen: *ἐπιπλάττοντα* (*ἐπιχρίοντα* u. dgl.) *ἀναλίσκειν*.
Verschmierung *ἡ κατάπλασις, ἐπίπλασις, κατάχρισις, ἐπίχρισις*; sp. *ἡ περίπλασις, περίχρισις*.
verschmitzt, **Verschmitztheit**, s. verschlagen, Verschlagenheit.
verschnauben, **verschnaufen** *ἀναπνεῖν*, sp. *διαπνεῖν*; auch *ἀναπνοὴν λαμβάνειν, ἀναλαμβάνειν* (*ἑαυτόν*). — Jmd. von etw. v. lassen *ἀναπνοὴν διδόναι τινί τινος, ποιεῖν τινα ἀναπνεῖν ἔκ τινος, ἀναλαμβάνειν τινὰ ἔκ τινος*.
verschneiden 1) beschneiden: *ἐπι-, περι-κόπτειν, ἐπι-, συν-τέμνειν*; *κολούειν*, auch *κολοβοῦν* (verstümmeln); im Bes. Bäume *κλαδεύειν δένδρα*, Haare *περικείρειν τὰς τρίχας*. — 2) entmannen: *ἐκτέμνειν*, sp. *εὐνουχίζειν*.
Verschneidung 1) das Beschneiden: *ἡ ἐπικοπή, περικοπή, κόλουσις, κολόβωσις*; von Bäumen *ἡ κλάδευσις, κλαδεία*. — 2) das Entmannen: *ἡ ἐκτομή*, sp. *ὁ εὐνουχισμός*.
verschneien *κρύπτειν* od. *καλύπτειν νιφετῷ*, sp. *κατανίφειν*. — **verschneit** sein *κατειλημμένον* od. *κεκρυμμένον εἶναι χιόνι πολλῇ*.
verschnitten 1) beschnitten: *ἐπίκοπος* 2., *κολοβός* 2. — mit v. Schwanze *κόλουρος* 2. (mit bes. *fem.* *ἡ κολουρίς, ιδος* poet.). — 2) entmannt: *ἐκτετμημένος* 3.; nicht v. *ὁ ἐνόρχης*, poet. *ἔνορχος* 2.

Verschnittener ὁ ἐκτομίας, ὁ εὐνοῦχος, sp. ὁ σπάδων, ωνος u. οντος. — einem V. ähnlich εὐνουχοειδής 2.

verschnitzeln συντέμνειν μικρά.

verschnüren περι-, δια-σφίγγειν. — das V. ἡ περίσφιγξις, διάσφιγξις.

verschnupfen, es verschnupft mich etw. προσκρούω od. προσκόπτω τινί, ἀγανακτῶ τινι, ἐπί τινι, περί (ὑπέρ) τινος, διά τι, ἀνιῶμαι (*P.*) od. ἄχθομαί (*DP.*) τινι u. ἐπί τινι, βαρέως φέρω τι, ἐπί τινι, δυσχεραίνω τινί, ἐπί τινι, περί τι, δυσφορῶ τινι.

verschönern κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν (sp. ἐκκοσμεῖν), καλλύνειν, καλλωπίζειν.

Verschönerung ἡ κόσμησις (sp. ἐκκόσμησις), ὁ καλλωπισμός.

verschollen ἄμνηστος 2. — v. sein ἀμνηστεῖσθαι (*P.*).

verschonen, Jmd. od. etw. φείδεσθαί τινος, φειδώ τινος ἔχειν od. ποιεῖσθαι, ἀπέχεσθαί τινος; auch συγγνώμην ἔχειν (διδόναι, ἀπονέμειν, νέμειν) τινί (Jmd. verzeihen); ἐᾶν τινα (Jmd. gehen lassen). — Jmd. mit etw. v. οὐ προσφέρειν τινί τι, ἀπαλλάττειν τινά τινος. — verschont bleiben von od. mit etw. ἀπηλλάχθαι od. ἐλεύθερον εἶναί τινος. — Jmd. od. etw. nicht v. ἀφειδεῖν τινος.

Verschonung ἡ φειδώ, οῦς (auch: das Nichtbelästigen); ἡ συγγνώμη (Verzeihung). — um V. bitten παραιτεῖσθαι τὸν βίον, αἰτεῖσθαι συγγνώμην.

verschränken 1) kreuzweise stellen od. legen: ἐπαλλάττειν; mit verschränkten Füssen διεστραμμένος (3.) τοὺς πόδας. — **verschränkt** ἐπηλλαγμένος 3. — *adv.* ἐπαλλάξ, ἐναλλάξ. — 2) mit Schranken umgeben: περιφράττειν; vgl. Schranke.

Verschränkung 1) das kreuzweise Stellen: ἡ ἐνάλλαξις, ἐπάλλαξις; auch ἡ ἐπαλλαγή (als Zustand). — 2) das Umgeben mit Schranken: ἡ περίφραξις sp.; übr. s. Schranke.

verschreiben 1) falsch schreiben: ἁμαρτάνειν γράφοντα. — 2) etw. schriftlich zusichern *a*) als Eigenthum: καταγράφειν τινί τι. *b*) als Pfand od. als Hypothek: ἀποτιμᾶν τι, ὑποτιθέναι τινί τι. — sich etw. v. lassen ἀποτιμᾶσθαι od. ὑποτίθεσθαί τι. — 3) schriftlich fordern od. herbeischaffen: δι' ἐπιστολῶν κελεύειν τινὰ διαπέμπειν τι, ἐπιστέλλειν τινὶ πέμπειν τι; Jmd. v. ἐπιστέλλειν τινὶ παραγίγνεσθαι, μεταπέμπεσθαί τινα. — 4) etw. schriftlich verordnen: διὰ γραφῆς od. διὰ γραμμάτων προστάττειν τινί τι.

Verschreibung 1) als Handlung: ἡ ἀποτίμησις od. durch d. Verba. — 2) als Sache: ἡ συγγραφή, τὸ συμβόλαιον, sp. τὸ χειρόγραφον, χειρογράφημα. — eine V. ausstellen συγγραφὴν συγγράφεσθαι, sp. χειρογραφεῖν.

verschreien = in Verruf bringen, s. Verruf.

Verschreiung ἡ περιβόησις, περιβοησία sp.; besser ἡ διαβολή od. Verba, s. Verruf.

verschrieen, s. verrufen.

verschroben διάστροφος 2., διεστραμμένος 3. — v. sein διεστράφθαι. — v. machen διαστρέφειν.

Verschrobenheit ἡ διαστροφή, τὸ διάστροφον.

verschrumpfen ῥικνοῦσθαι (*P.*). — **verschrumpft** ῥικνός 3., ῥικνώδης 2., κατεσκληκώς 3.

Verschub ἡ ἀναβολή, sp. ἡ ὑπέρθεσις. — ohne V. ἀμελλητί sp.

verschüchtern, Verschüchterung, s. einschüchtern, Einschüchterung.

verschütten 1) wegschütten: ἐκχεῖν, προχεῖν. — 2) durch Schutt versperren od überdecken: χοῦν (χωννύναι), ἀπο-, ἐπι-, κατα-, προσ-χοῦν. — ein Bergwerk v. συγχεῖν μέταλλον. — einen Graben v. συσκάπτειν τάφρον. — durch den Einsturz einer Wand verschüttet werden ὑπὸ τοίχου συμπεσόντος od. τοῖς πτώμασι τοίχου ἀπολαμβανόμενον διαφθείρεσθαι (*P.*).

Verschüttung 1) das Wegschütten: ἡ ἔκχυσις, πρόχυσις. — 2) das Zuschütten: ἡ χῶσις, ἐπίχωσις, sp. ἀπόχωσις, κατάχωσις; auch ἡ σύγχυσις.

verschulden 1) Schulden auf etw. machen: ὑπόχρεων (sp. κατάχρεων, καταδάνειον) ποιεῖσθαί τι. — 2) eine Schuld auf sich laden: αἴτιον γίγνεσθαι od. καθίστασθαί τινος. — etw. verschuldet haben αἴτιον od. ὑπαίτιον εἶναί τινος. — was habe ich verschuldet? τί δὴ ἔγωγε ἡμάρτηκα; — wenn ich etw. verschuldet habe εἴ τι ἐγὼ ἠδίκησα.

Verschulden, das, s. Schuld 2). — ohne V. παρὰ τὴν ἀξίαν; ohne Jmds. V. ἄκοντός τινος. — es stösst Jmd. ohne sein V. ein Unglück zu ἀναξίῳ τινὶ προσπίπτει συμφορά.

verschuldet 1) mit Schulden behaftet: ὑπόχρεως, sp. κατάχρεως, καταδάνειος 2.; übermässig v. ὑπέρχρεως 2. — v. sein ὑπόχρεων εἶναι; v. werden ὑπόχρεων γίγνεσθαι, sp. ὑπαργυρεύειν (u. *P.*). — das Haus ist v. ἐνοφείλεται ἀργύριον ἐν οἰκίᾳ. — 2) verdient: ἄξιος, δίκαιος 3.; selbst v. αὐθαίρετος 2.

Verschuldung 1) das verschuldet Sein: τὸ ὑπόχρεων εἶναι, sp. ἡ ὑπαργύρευσις. — 2) = Schuld 2), w. s.; ist es = Verdienst ἡ ἀξία.

verschwägern, sich mit Jmd. κηδεύειν τινί, συνάπτειν κῆδος od. κηδείαν τινί. — **verschwägert** ὁ κηδεστής, sp. ὁ σύγγαμβρος; mit Jmd. v. sein κηδεύειν τινί, sp. ἐπιγαμβρεύειν τινί.

Verschwägerung τὸ κῆδος, ἡ κηδεία, κηδεστία, sp. ἐπιγαμβρεία.

verschwärzen, s. verleumden.

verschwatzen 1) ausplaudern, w. s. — 2) mit Schwatzen hinbringen: λαλοῦντα διατρίβειν; ἀποδιατρίβειν.

verschweigen σιγᾶν, σιωπᾶν, κατασιωπᾶν u. stärker ἀποσιωπᾶν τι; σιγῇ ἔχειν τι; auch οὐ λέγειν, οὐκ ἀποφαίνειν τι. — etw. vor Jmd. v. ἀποκρύπτεσθαί τινά τι; vgl. verheimlichen.

Verschweigung ἡ κρύψις, ἐπίκρυψις od. durch d. vhg. Verba.

verschwelgen καθηδυπαθεῖν, κατοψοφαγεῖν. — das V. ἡ κατοψοφαγία sp.

verschwenden σπαθᾶν, διασπαθᾶν; ἀναλίσκειν, καταναλίσκειν; δαπανᾶν, καταδαπανᾶν; προΐεσθαι; συγχεῖν; sp. διαφορεῖν. — die Zeit v. ἀποδιατρίβειν τὸν χρόνον.

Verschwender ὁ ἀναλωτής, φιλαναλωτής, od. *part.*, z. B. ὁ προέμενος τὴν οὐσίαν u. dgl.

verschwenderisch δαπανηρός 3. (v. Pers. u. Sachen); ἀναλωτικός 3. (v. Sachen); προετικὸς (3.) χρημάτων, ἀφειδής (2.), sp. φιλανάλωτος 2.; auch ἀταμίευτος 2. (nicht haushälterisch; von Pers.). — v. leben ἐκκεχυμένως ζῆν.

Verschwendung ἡ δαπάνη (u. *pl.*), ἡ πρόεσις, ἡ ἀφειδία.

verschwiegen 1) v. Pers. σιωπηρός, σιωπηλός 3.; sp. ἐχέμυθος 2. — v. sein ἐχεμυθεῖν. — 2) von Sachen: ἀπόρρητος 2.

Verschwiegenheit ἡ σιγή, σιωπή, sp. ἐχεμυθία. — V. beobachten σιγὴν ἔχειν, σιωπὴν παρέχειν; vgl. verschweigen.

verschwinden ἀφανίζεσθαι (*P.*), ἀφανῆ (poet. u. sp. ἄφαντον) od. ἐξίτηλον γίγνεσθαι, ἐκποδὼν ἀπιέναι; vgl. versiegen. — v. lassen ἀφανίζειν.

ἀφανῆ ποιεῖν. — verschwunden sein *ἠφανίσθαι, ἀφανῆ εἶναι, οὐκέτι ὁρᾶσθαι* (*P.*), *οἴχεσθαι, φροῦδον εἶναι.*

Verschwinden, das, *ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός.*

verschwistert sein *ἀδελφίζεσθαι* (*P.*: selten). — **verschwistert** *ἀδελφός, ἀδελφικός* 3.

Verschwisterung *ἡ ἀδέλφιξις* (selten).

verschwitzen 1) ausschwitzen: *ἀφ-, δι-, ἐξ-ιδροῦν.* — 2) durch Schwitzen verderben: *διαφθείρειν ἱδρῶτι.*

verschwören 1) schwören, dass man etw. nicht thun wolle: *ἀπομνύναι*, auch *ἐξομνύναι* (gew. *M.*) mit folg. *μή* u. *inf.* — der Mensch soll nichts v. *ἀνθρώπῳ οὐδέν ἐστιν ἀπώμοτον.* — 2) sich v. = Schwüre thun: *ὅρκους ποιεῖσθαι.* — sich mit Leib u. Seele v. *κατ' ἐξωλείας ὀμνύναι, ἐξώλειαν ἐπαρᾶσθαι ἑαυτῷ.* — er verschwor sich, dass er das nicht thun werde *ἀπώμοσεν ἦ μὴν μὴ ποιήσειν τοῦτο.* — 3) sich v. = eine Verschwörung eingehen: *συνομνύναι* (sp. *M.*), *συνωμοσίαν ποιεῖσθαι*, auch *συνίστασθαι*, gegen Jmd. *ἐπί τινα.*

Verschwörung *ἡ συνωμοσία, ἡ σύστασις*, sp. *τὸ συνώμοτον.* — eine V. anzetteln *συνωμοσίαν συνάγειν*, sp. *συγκροτεῖν, πράττειν*; eine V. unter d. Soldaten anzetteln *συνιστάναι τοὺς στρατιώτας εἰς συνωμοσίαν.* — eine V. eingehen *συνωμοσίαν ποιεῖσθαι.* — zur V. gehörig *συνωμοτικός* 3.

Verschworner *ὁ συνωμότης, ὁ μετέχων τῆς συνωμοσίας*, sp. *ὁ ἐνώμοτος*; die V. *οἱ ἐν τῇ συνωμοσίᾳ* (*οἱ ἐκ τῆς συνωμοσίας*), *οἱ συνεστῶτες.*

versehen 1) aus Unachtsamkeit fehlen *a*) sich v.: *πλημμελεῖν, ἁμαρτάνειν, σφάλλεσθαι* (*P.*), *ἀγνοεῖν.* *b*) etw. v.: *περιορᾶν τι, ἁμαρτάνειν περί τι, σφάλλεσθαι* (*P.*) *ἔν τινι* od. *περί τι*, auch *παραμελεῖν τινος, ῥᾳθυμεῖν ἐπί τινι* u. *περί τι.* — es bei Jmd. v. *προσκρούειν*, sp. *προσκόπτειν, προσπταίειν τινί.* — 2) Jmd. mit etw. v.: *παρέχειν* (u. *M.*), *ἐπαρκεῖν, πορίζειν, παρα-, κατασκευάζειν, χορηγεῖν τινί τι*, auch *κατασκευάζειν, χορηγεῖν τινά τινι*, bisw. *περιτιθέναι τινί τι*, z. B. Jmd. mit Vollmacht v. *πίστιν περιτιθέναι τινί.* — sich mit etw. v. *πορίζεσθαί τι, παρασκευάζειν ἑαυτῷ τι*; *παρα-, κατα-σκευάζεσθαί τι*, auch *κτᾶσθαι, περιποιεῖσθαί τι.* — ich bin mit etw. v. *ἔχω τι, ἔστι* od. *πάρεστί μοί τι*; gut od. reichlich m. etw. v. sein *εὐπορεῖν τινος, ἄφθονον ἔχειν τι*, sp. *δαψιλεύεσθαί τινι.* — 3) etw. v. = verwalten, w. s. — Jmds. Stelle v. *ὑπέχειν χώραν* od. *τάξιν τινός, εἶναι ἀντί τινος.* — 4) sich einer Sache v. = sie erwarten: *προσδέχεσθαι, ὑπολαμβάνειν, προσδοκᾶν*, auch *ὑποπτεύειν, ὑπονοεῖν τι* (mit dem Nebenbegriffe des Argwohnes). — ehe man es sich versieht *ἐξ ἀπροσδοκήτου, ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου*, vgl. unerwartet. — sich nicht versehend *ἀπροσδόκητος* 2., *ἀφύλακτος* 2.; sich einer Sache nicht v. *ἀφυλάκτως διακεῖσθαι.*

versehen (*part.*), mit etw. *ἔχων* (3.) *τι, παρεσκευασμένος* (3.) *τι* u. *τινί, κατεσκευασμένος* (3.) *τινί.* — ich bin mit etw. v. *ἔχω τι, ἔστι* od. *πάρεστί μοί τι.* — reichlich mit Allem v. sein *ἄφθονα* od. *ἀφθόνως ἔχειν πάντα, ἀφθονίαν ἔχειν πάντων*; mit Geld v. sein *ἕτοιμον ἔχειν ἀργύριον.* — mit Rudern, Mauern v. *κωπήρης, τειχήρης* 2. u. dgl. Bildungen mit der Wurzel *ἀρ*, welche bes. bei Dichtern vorkommen.

Versehen, das, *ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα*; *τὸ ἁμάρτημα, ἡ ἁμαρτία, διαμαρτία*; *τὸ πταῖσμα, τὸ σφάλμα*; *ἡ ἄγνοια*, sp. *τὸ ἀγνόημα, τὸ ἀλόγημα, τὸ παρόραμα, ἡ παρόρασις*; auch *τὸ ἀγνοούμενον.* — aus V. *ὑπ' ἀγνοίας, ἀγνοίᾳ, ἀγνοῶν* 3., *ἐπιλαθόμενος* 3. — aus V. liegen bleiben *ἀργεῖσθαι, ἀμελεῖσθαι, παραμελεῖσθαι* (*P.*).

— ein V. machen *πλημμελεῖν, ἁμαρτάνειν, σφάλλεσθαι* (*P.*); *ἀγνοεῖν.*

versehren *βλάπτειν, κακοῦν, λυμαίνεσθαι.*

Versehrung *ἡ βλάβη, λύμη*, selten *κάκωσις.*

Versehung, mit etw. *ἡ παρασκευή, κατασκευή, χορηγία τινός*, sp. *ὁ πορισμός τινος.*

Versemachen, das, *ἡ στιχοποιία, στιχουργία* sp.

Versemacher *ὁ στιχουργός, στιχογράφος* sp., besser *ὁ στίχους ποιῶν* u. dgl.

versenden, Versendung, s. verschicken, Verschickung.

versengen *ἐπικαίειν.*

Versengung *ἡ ἐπίκαυσις.*

versenken *καταδύειν* (auch übtr., z. B. Jmd. in Kummer *τινὰ ἄχει*); *βυθίζειν, καταβυθίζειν*; in's Meer v. *καταποντίζειν, καταποντοῦν*, sp. *ἀποποντοῦν.* — Jmd. in Schlaf v. *κατασπᾶν τινα εἰς ὕπνον, κατακοιμᾶν, κατακοιμίζειν*, sp. *καταφέρειν τινά.* — den Geist in etw. v. *ἐφιστάναι τὴν γνώμην κατά τι, ἐνερείδειν τὴν ψυχήν τινι.* — in Gram, Elend versunken sein *συνέχεσθαι* (*P.*) *ἄχει, ταλαιπωρίᾳ.*

Versenkung 1) als Handlung: *ἡ κατάδυσις, βυθισμός* sp.; besser Verba. — in's Meer *ὁ καταποντισμός.* — 2) als scenischer Apparat: *τὸ ἀναπίεσμα.*

versessen sein, auf etw. *μαίνεσθαι* (*aor. P.*) *ἐπί τινι, ἐπιμαίνεσθαί τινι*, sp. *ἐπιμανῆ εἶναι πρός* od. *εἴς τι, ἐπιμανῶς ἔχειν πρός τι, προσκαρτερεῖν* u. *προσλιπαρεῖν τινι*; auch *δεινὸν εἶναί τι* od. *περί τι, σφόδρα ἔχεσθαί τινος.*

versetzen 1) wohin bringen *a*) eig. an einen anderen Ort: *μεθιστάναι, μετατιθέναι, μετακινεῖν, μεταίρειν, μεθιδρύειν, μετατάττειν*; von Pflanzen, s. verpflanzen. — einen Beamten v. *καθιστάναι τινὰ εἰς ἄλλην ἀρχήν.* — Bewohner in eine andere Gegend v. *μετοικίζειν, ἀνιστάναι.* — Jmd. unter d. Götter v. *ἀνάγειν τινὰ εἰς τοὺς θεούς, ἀπαθανατίζειν*, sp. *ἀποθεοῦν τινα.* — Buchstaben u. Wörter v. *ὑπερβιβάζειν*; Buchstaben eines Wortes v., um daraus spielend ein neues Wort zu bilden *ἀναγραμματίζειν* sp. — versetzt sein *μετακεῖσθαι.* *b*) Jmd. in einen Zustand v.: *καθιστάναι τινὰ εἴς τι, ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι* u. *τινί τι*, z. B. Jmd. in's Elend v. *καθιστάναι* od. *ἐμβάλλειν τινὰ εἰς ἀπορίαν*, Jmd. in Furcht v. *ἐμβάλλειν τινὶ φόβον*; *διατιθέναι τινά* mit entspr. *adv.*, z. B. in eine Verlegenheit, in Misstrauen *ἀπόρως, ἀπίστως*; *καθίζειν τινά* mit *inf.* od. *part.*, z. B. in Thränen *κλαίειν, κλαίοντα*; *ποιεῖν τινα* mit *inf.*, z. B. in Freude *χαίρειν*; Jmd. in die Nothwendigkeit v. *ἀνάγκην ἐπι-, προστιθέναι τινί, ἀναγκάζειν τινά* mit *inf.*; daneben auch specielle Verba, z. B. Jmd. in Furcht v. *φοβεῖν, ἐκπλήττειν τινά*, Jmd. in Bestürzung od. Unruhe v. *θορυβεῖν τινα* u. dgl. — aus einem Zustande in einen andern versetzt werden *μεταστῆναι ἔκ τινος εἴς τι.* — in die Nothwendigkeit versetzt werden *καταστῆναι εἰς ἀνάγκην*; in eine schlimme Lage, in's Elend versetzt werden *καταστῆναι εἰς ἀπορίαν, περιπίπτειν συμφοραῖς.* — ich bin in die Nothwendigkeit versetzt *ἀνάγκη μοι* mit *inf.*; ich bin in die grösste Furcht versetzt *μέγιστός με περιίσταται* (*περιέστηκε*) *φόβος*; wir sind aus dem Frieden in den Krieg versetzt *πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχομεν.* — sich (im Geiste) an einen Ort, in e. Zeit v. *γίγνεσθαι ἔν τινι τόπῳ* od. *χρόνῳ τῇ διανοίᾳ.* — 2) beibringen, z. B. Jmd. einen Schlag: *πληγὴν ἐμβάλλειν, ἐντείνειν, προστρίβεσθαί τινι*; Jmd. einen Faustschlag v. *κόνδυλον ἐντρίβειν τινί.* — 3) etw. mit etw. v. *a*) = versperren: *ἀπο-, δια-, ἐμ-φράττειν* (*-φρα-*

γνύναι) τί τινι, ἐπιβάλλειν τί τινι. *b)* = vermischen: κεραννύναι τί τινι, πρός τι, μετά τινος; μιγνύναι, προσ-, συμ-μιγνύναι τί τινι, sp. ἀναδεύειν τί τινι. — 4) etw. zum Pfande einsetzen = verpfänden, w. s. — 5) = antworten: ὑπολαβόντα λέγειν od. φάναι. — 6) sich v., von Krankheitsstoffen: ἀποσκήπτειν od. ἀποστηρίζειν εἴς τι, ἱδρύεσθαι (*P.*) εἴς τι od. ἔν τινι.

Versetzung 1) das Versetzen an einen anderen Ort: ἡ μετάστασις, μετάθεσις, seltner μετακίνησις, μεθίδρυσις, μετάταξις; von Pflanzen ἡ μεταφυτεία, μέταρσις, sp. μεταφύτευσις, s. Verpflanzung; von Bewohnern eines Ortes ἡ μετοίκισις, ἀνάστασις; V. unter die Götter ἡ ἀποθέωσις sp. — V. von Buchstaben ὁ ὑπερβιβασμός sp., zum Behufe eines Wortspieles τὸ ἀνάγραμμα. — 2) eines Ortes = Versperrung: ἡ ἀπόφραξις, ἔμφραξις. — 3) V. mit etw. = Vermischung: ἡ μῖξις, σύμμιξις; ἡ κρᾶσις, σύγκρασις. — 4) Einsetzung eines Pfandes: ἡ ἀποτίμησις, ἡ θέσις. — 5) plötzliche Absonderung des Krankheitsstoffes auf einen Körpertheil: ἡ ἀπόσκηψις, ἀποστήριξις, τὸ ἀποστήριγμα, sp. ἀπόσκημμα.

verseufzen στενάζοντα διατρίβειν.

Versfuss ὁ πούς, ποδός; ἡ βάσις.

versichern 1) für gewiss ausgeben: βεβαιοῦν (u. *M.*), διαβεβαιοῦσθαι, ἰσχυρίζεσθαι, διισχυρίζεσθαι; διαμαρτύρεσθαι (eig. Götter u. Menschen zum Zeugen anrufen); πίστιν παρέχειν, ἐπι-, προσ-τιθέναι; auch φάναι ἦ μήν mit *inf. fut.* — eidlich v. ὀμόσαντα od. ἐπομόσαντα λέγειν. — sei versichert εὖ ἴσθι. — versichert sein πεπεῖσθαι, πεποιθέναι. — sich versichert halten ἀσφαλῶς od. βεβαίως νομίζειν (ἡγεῖσθαι). — übr. vgl. verbürgen. — 2) in Sicherheit stellen, s. sichern. — 3) sich einer Sache v.: κρατεῖν τινος, κατέχειν τι. — sich Jmds. v. πιστοῦσθαί τινα.

Versicherung 1) als Handlung: ἡ βεβαίωσις, gew. Verba; vgl. Sicherung. — 2) als Sache: ἡ πίστις, τὸ πιστόν, τὸ πίστωμα. — eidliche V., s. Schwur. — die stärksten V. geben πίστεις διδόναι μεγίστας.

versiechen μαραίνεσθαι, ἀπο-, κατα-μαραίνεσθαι (*P.*); τήκεσθαι, συντήκεσθαι (*P.*).

versiegeln ἀποσφραγίζειν (u. *M.*), κατασφραγίζειν, selten ἐπισφραγίζεσθαι; auch ἐπιβάλλειν τινί σφραγῖδα; σημαίνειν, κατασημαίνειν (u. *M.*). — gerichtlich v. ἀπο-, παρα-σημαίνεσθαι.

Versiegelung ἡ σφραγῖδος ἐπιβολή; sonst Verba.

versiegen ἐπι-, ἐκ-λείπειν; ἀφανίζεσθαι (*P.*); auch σβέννυσθαι, κατασβέννυσθαι (*P.* mit *perf.* u. *aor.* II. *A.*); sp. ἀναδύεσθαι. — nie versiegend ἀέναος 2.

versilbern 1) m. Silber überziehen: ἐπαργυροῦν, καταργυροῦν. — **versilbert** ἐπάργυρος, κατάργυρος 2. — 2) für Silber umsetzen: ἐξαργυρίζειν (u. *M.*), seltner ἐξαργυροῦν, sp. ἀπαργυρίζειν, ἀπαργυροῦν.

Versilbern, das, durch die vbg. Verba.

versinken καταδύεσθαι (καταδῦναι), in etw. κατά τινος, z. B. in das Meer κατὰ τῆς θαλάττης. — in Schlaf v. καταφέρεσθαι (*P.*) od. πίπτειν εἰς τὸν ὕπνον; allmählich in Schlaf v. ὑπολισθάνειν εἰς τὸν ὕπνον. — in Schwelgerei v. κατολισθάνειν (ὑπολισθάνειν), ἐξοκέλλειν, auch ἐξολισθάνειν εἰς τρυφήν od. ἀσέλγειαν. — in's Elend v. περιπίπτειν κακοῖς. — ganz in ein Laster versunken sein διεφθάρθαι ὑπὸ κακοῦ τινος. — in Gedanken versunken sein σύννουν εἶναι, sp. ἐπὶ συννοίας γενέσθαι.

Versinken, das, ἡ κατάδυσις.

versinnlichen, etw. ἐμφανὲς ποιεῖν od. καθιστάναι τι, πρὸ ὀφθαλμῶν ποιεῖν (ἱστάναι, τιθέναι) τι. — übr. s. verdeutlichen.

Versinnlichung, durch d. vbg. Verba; übr. s. Verdeutlichung.

Version, s. Uebersetzung.

Versmass τὸ μέτρον, sp. ἡ μετροποιία.

versöhnen ἱλάσκεσθαι, ἱλεοῦσθαι, ἐξιλάσκεσθαι, sp. ἐξιλεοῦσθαι (auch *A.*) (bes. eine Gottheit, einen Verstorbenen); πραΰνειν, καταπραΰνειν (übh. besänftigen). — Jmd. mit einem Andern v. διαλλάττειν τινά τινι u. πρός τινα, καταλλάττειν τινὰ πρός τινα, συναλλάττειν τινά τινι, διαλύειν τινὰ πρός τινα. — sich mit Jmd. v. δι-, κατ-αλλάττεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα, συναλλάττεσθαι (*P.*) πρός τινα, διαλλαγὰς od. καταλλαγὰς ποιεῖσθαι πρός τινα, διαλύεσθαι u. καταλύειν πρός τινα. — **versöhnend** ἐξιλαστήριος 2., ἐξιλαστικός 3., ἱλαστήριος 2., διαλλακτήριος 3. (sämmtl. sp.).

Versöhner ὁ διαλλακτής, sp. καταλλακτής, od. durch d. *part.* der vbg. Verba.

versöhnlich συμβατικός 3., εὐκατάλλακτος, εὐδιάλλακτος 2.; ῥᾴδιος (3.) od. εὐμαρής (2.) πρὸς διαλλαγάς; auch πρᾷος, πραεῖα, πρᾷον, poet. u. sp. μείλιχος 2.

Versöhnlichkeit τὸ εὐκατάλλακτον, ἡ πρὸς διαλλαγὰς εὐμάρεια, auch ἡ πρᾳότης.

Versöhnung ὁ ἱλασμός, ὁ ἐξιλασμός, ἡ ἐξίλασις, ἡ ἐξιλέωσις (sämmtl. sp.); ἡ διαλλαγή, καταλλαγή, συναλλαγή (häufig *pl.*), ἡ διάλυσις (auch *pl.*). — zur V. die Hand bieten ἄρχειν τῆς διαλύσεως. — zur V. geneigt, s. versöhnlich. — zur V. gehörig od. führend συμβατικός 3.

Versöhnungsmittel τὸ ἱλαστήριον, τὸ ἵλασμα, ἐξίλασμα, ἐξιλέωμα (sämmtl. sp.).

Versöhnungswerk αἱ διαλλαγαί od. καταλλαγαί.

versoffen 1) dem Trunke ergeben: διεφθαρμένος (3.) πότῳ; μεθυστικός 3., ὁ μεθυστής, *fem.* ἡ μεθύστρια, kom. ποτίστατος 3. — 2) mit Saufen durchgebracht: ἀπολωλὼς (3.) πότῳ od. οἴνῳ.

versorgen 1) Jmd. mit etw. v.: παρέχειν (u. *M.*), πορίζειν, ἐπαρκεῖν, παρα-, κατα-σκευάζειν, χορηγεῖν, sämmtl. τινί τι; auch κατασκευάζειν, χορηγεῖν τινά τινι. — 2) Jmd. v.: προνοεῖν u. πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος, προνοεῖσθαί (*DP.*) τινος, περί u. ὑπέρ τινος, κήδεσθαί τινος, ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) τῶν τινος πραγμάτων, auch τροφὴν od. τὰ ἐπιτήδεια παρέχειν τινί, τρέφειν τινά.

Versorger ὁ ἐπιμελητής, ὁ κηδεμών, όνος, ὁ τροφεύς, selten ὁ τροφός.

Versorgung 1) das Versorgen: ἡ πρόνοια, κηδεμονία, ἐπιμέλεια; ἡ τροφή. — 2) der Zustand, dass man versorgt ist: ὁ βίος, ἡ τροφή. — ich bekomme eine V. τυγχάνω ἀφ' ὧν ζῶ. — eine gute V. haben βίον ἱκανὸν ἔχειν. — ich habe dadurch eine V. βίον πορίζομαι (κτῶμαι, ποιοῦμαι, ἔχω) ἀπὸ τούτου.

Versorgungsanstalt, umschr. = in einer V. untergebracht sein ἐν τοῖς ἀδυνάτοις μισθοφορεῖν.

verspäten 1) *tr.* etw.: ἀναβάλλεσθαί τι, ἀναβολὴν ποιεῖσθαί τινος, sp. ὑπερτίθεσθαί τι. — 2) sich v.: ὑστερεῖν, ὑστερίζειν; ὀψίζειν (u. *DP.*).

Verspätung 1) das Verspäten: ἡ ἀναβολή, sp. ὑπέρθεσις. — 2) das sich Verspäten: ὁ ὀψισμός sp.; besser Verba.

versparen ἀνατίθεσθαι, ἀποτίθεσθαι (meistens mit εἰσαῦθις), ἀναβάλλεσθαι, sp. ταμιεύεσθαι.

Versparung ἡ ἀπόθεσις, ἀναβολή.

verspeisen κατεσθίειν, καταβιβρώσκειν, σιτεῖσθαί (*P.*) τι; seltner καταναλίσκειν; vgl. verschmausen.

Verspeisung ἡ κατάβρωσις, κατανάλωσις; besser Verba.

versperren ἀπο-, ἐμ-, ἀντι-φράττειν; auch ἀπο-

κλείειν, ἀπείργειν. — Jmd. den Weg v. *ἀποφράττεσθαί τινα, ἐμποδὼν ἵστασθαί (στῆναι) τινι,* sp. *διακλείειν τινὰ τῆς ὁδοῦ*; auch *ὑποτέμνεσθαί τινα.* — Jmd. die Aussicht v. *ἐπισκοτεῖν τινι τῆς θέας.*

Versperrung *ἡ ἀπόφραξις, ἔμφραξις, ἀντίφραξις,* sp. *ὁ ἐμφραγμός*; auch *ἡ ἀπόκλεισις.*

verspielen 1) im Spiele den Kürzeren ziehen: *ἡττᾶσθαι* (*P.*), *ἥττω εἶναι, μειονεκτεῖν κυβεύοντα* u. dgl. — 2) im Spielen durchbringen: *ἀπολλύναι* od. *δαπανᾶν κυβεύοντα* u. dgl.; *κατακυβεύειν,* sp. *ἐκκυβεύεσθαι* (*P.*).

versplittern, s. zersplittern; übtr. ein Vermögen *σπαθᾶν, διασπαθᾶν*; die Zeit v. *διαφθείρειν τὸν χρόνον.*

verspotten *σκώπτειν, ἀπο-, ἐπι-σκώπτειν τινά* u. *εἴς τινα, κατασκώπτειν τινά*; *χλευάζειν,* seltner *ἐπι-, κατα-χλευάζειν τινά*; *τωθάζειν, ἐπιτωθάζειν τινά*; *παίζειν εἴς τινα, προσπαίζειν τινά* u. *τινί, ἐμπαίζειν τινί*; *κωμῳδεῖν, διακωμῳδεῖν τινα* (bes. im Lustspiele). — vgl. verhöhnen, verlachen.

Verspottung *ἡ σκῶψις* (sp. *ἐπίσκωψις*); *ἡ χλευασία, ὁ χλευασμός*; *ὁ τωθασμός* (sp. *ἐπιτωθασμός*); *τὸ κωμῴδημα,* sp. *ὁ ἐμπαιγμός.*

versprechen 1) zusagen: *ὑπισχνεῖσθαι* (verst. *καθυπισχνεῖσθαι* sp.), *ὑφίστασθαι* (in Folge einer Ansprache od. Bitte); *ἐπαγγέλλεσθαι* (sich zu etw. erbieten); *ὁμολογεῖν, καθομολογεῖν* (eine Zusicherung in Folge einer Verhandlung geben); *ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαι* (sich zu etw. bereit erklären); sämmtl. mit *acc.* od. mit folg. *inf.*, gew. des *fut.* — vgl. verheissen. — fest od. sicher v. *διαβεβαιοῦσθαι*; auch *ἐγγυᾶσθαι* mit folg. *inf. fut.*; *ὑπισχνεῖσθαι, ὁμολογεῖν ἦ μήν* mit *inf. fut.* — übr. s. verloben. — Ist es = Hoffnung geben *ἐλπίδα παρέχειν ὡς* mit *ind. fut.* od. *ὡς* mit *part. fut.*, z. B. er verspricht ein wackerer Mann zu werden *πολλὰς ἐλπίδας παρέχει ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔσται* od. *ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐσόμενος.* — sich viel von etw. v. *ἐλπίζειν ὠφέλειαν μεγάλην ἔσεσθαι ἔκ τινος, προσδοκᾶν μέγα ὠφελήσεσθαι ἀπό (ἔκ) τινος.* — 2) sich v. = sich im Sprechen versehen: *πλημμελεῖν* od. *ἐξαμαρτάνειν λέγοντα.*

Versprechen, das, **Versprechung** *ἡ ὑπόσχεσις, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ ἐπαγγελία*; auch *ἡ ὁμολογία,* sp. *ἀναδοχή* (Zusage). — Jmd. ein V. machen *ὑπόσχεσιν* od. *ἐπαγγελίαν ποιεῖσθαί τινι, πίστιν διδόναι τινί, ὑποτείνειν τινὶ ὑπόσχεσιν.* — Versprechungen machen *ἐλπίδας λέγειν* od. *ποιεῖσθαι,* Jmd. *ἐλπίδας ὑποτείνειν τινί.* — es beim V. bewenden lassen *ἐν ἐπαγγελίᾳ καταλείπειν.* — sein V. halten *ἐκπληροῦν (ἀποδιδόναι, ἐπιτελεῖν) τὴν ὑπόσχεσιν*; *τὴν ἐπαγγελίαν εἰς τέλος ἄγειν.* — sein V. nicht halten *ψεύδεσθαι τὴν ὑπόσχεσιν.* — ein V. erfüllt erhalten *ἀπολαμβάνειν ὑπόσχεσιν.* — es geht ein V. in Erfüllung *ὑπόσχεσις ἀποβαίνει.* — die Erfüllung eines V. erzwingen *ἀναπράττειν ὑπόσχεσιν.*

versprengen *διασκεδαννύναι, διασπείρειν,* sp. *διασκορπίζειν.* [gew. Verba.

Versprengung *ἡ διασπορά,* sp. *ὁ διασκορπισμός*;

verspringen, sich den Fuss *πηδῶντα διαστρέφειν (ἐξαρθρεῖν, ἐξαρθροῦν) τὸν πόδα.* — die Zeit v. *πηδῶντα διατρίβειν τὸν χρόνον.* — die Grillen v. *πηδῶντα ἐκβάλλειν τὰς φροντίδας.*

verspritzen *διαχεῖν, ἐκχεῖν, διαρραίνειν.*

verspünden *ἐμβύειν, ἐμφράττειν.*

Verspündung *ἡ ἔμφραξις.*

verspüren, s. merken 1).

Verspürung *ἡ αἴσθησις.*

verständig 1) von Personen: *a*) Verstand habend: *νοῦν ἔχων* 3., *νουνεχής* 2.; *ἔννους* 2., *ἔμφρων* 2., *φρόνιμος* 2. — v. sein *νοῦν ἔχειν.* *b*) dem Verstande gemäss handelnd: *εὖ φρονῶν* 3., *νουνεχής* 2., *ὑγιής* 2., *φρόνιμος* 2., *φρενήρης* 2., *συνετός* 3., *σώφρων* 2., *σοφός* 3., *ἐπιεικής* 2. — v. sein od. handeln *εὖ φρονεῖν, σωφρονεῖν.* — v. machen *σωφρονίζειν, φρενοῦν.* — 2) von Sachen: *εὔλογος* 2., *οὐκ ἄλογος* 2., *σώφρων* 2., *σωφρονικός* 3., *σοφός* 3., auch *ὑγιής* 2. (eig. gesund), *ὀρθός* 3. (recht, richtig), *ἐπιεικής* 2. (schicklich). — verständiger Weise *νοῦν ἐχόντως, ἐχόντως νοῦν.* — v. sein *εὐλόγως ἔχειν.* — einen v. Gebrauch von etw. machen *εἰς δέον χρῆσθαί τινί.* — übr. s. vernünftig.

verständigen 1) Jmd. über etw.: *διδάσκειν (ἐκ-, προ-διδάσκειν) τινά τι*; vgl. mittheilen. — 2) sich mit Jmd. v.: *συνέρχεσθαι εἰς λόγους τινί*; *συμβαίνειν* u. *συγχωρεῖν τινι* u. *πρός τινα*; sich über etw. mit Jmd. v. *συμβαίνειν τινί τι, διομολογεῖσθαι πρός τινα περί τινος, συνομολογεῖσθαί τινι περί τινος, ἀνομολογεῖσθαι πρός τινα (παρά τινος) περί τινος, συντίθεσθαί τινί τι* od. *πρός τινά τι.*

Verständigung 1) Jmds. von etw., vgl. Mittheilung 1). — Gabe der V. *ἡ ἑρμηνεία.* — 2) mit Jmd.: *ἡ σύμβασις, ὁμολογία, διομολογία* (sp. *διομολόγησις*), *συνομολογία.* — bis über das Weitere eine V. erzielt sein wird *ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος συμβαθῇ.*

verständlich *ἐξακουστός* 2. sp. (hörbar); *γνωστός* 3., *εὔγνωστος, εὐμαθής, εὐπαρακολούθητος* 2. (erkenntlich); *εὔσημος* 2., *σαφής* 2., *ἐμφανής, καταφανής* 2., *εὐκρινής* 2., *δῆλος* 3. (übh. deutlich). — etw. v. machen *σαφηνίζειν, δηλοῦν.*

Verständlichkeit *ἡ σαφήνεια, εὐκρίνεια* od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

Verständniss 1) das Verstehen, w. s.; übr. vgl. Sinn 2). — 2) das sich Verstehen *a*) Uebereinkunft: *ἡ σύμβασις, σύστασις*; *ἡ κοινὴ βουλή.* — im V. mit Jmd. stehen *συστῆναί τινι* u. *μετά τινος, κοινῇ βουλεύεσθαι σύν τινι.* — Verständnisse m. Jmd. anknüpfen *πράττειν πρός τινα.* *b*) Vernehmen, Beziehung zu Jmd.: *τὰ πρός τινα.* — gutes V. *ἡ ὁμόνοια, ὁμογνωμοσύνη, φιλία*; schlechtes V. *ἡ διαφορά*; im guten V. mit Jmd. stehen *ὁμονοεῖν, ὁμοφρονεῖν, ὁμογνωμονεῖν τινι, φιλικῶς ἔχειν (διακεῖσθαι, προσφέρεσθαι P.) πρός τινα*; im schlechten V. mit Jmd. stehen *διαφέρεσθαί* (*P.*) *τινι* u. *πρός τινα, διαφωνεῖν τινι* (sp. *πρός τινα*), *δυσμενῶς ἔχειν τινί* u. *πρός τινα.*

verstärken *ῥωννύναι, ἐπιρρωννύναι* (kräftigen); *κρατύνειν* (fester, haltbarer machen); *αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν (αὔξειν, ἐπαύξειν*; vermehren); *πλέον ποιεῖν* (mehr machen); *ἐπιτείνειν* (steigern). — die Stimme v. *ἐπιτείνειν* od. *ἀνάγειν τὴν φωνήν.* — die Fronte v. *ἀναπτύσσειν τὴν φάλαγγα.* — sich v. *αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι* (*P.*), *ἐπίδοσιν λαμβάνειν* od. *ἔχειν, ἐπιδιδόναι ἐπὶ τὸ πλέον* od. *ἐπὶ τὸ μεῖζον, πλέον* od. *μεῖζον γίγνεσθαι.*

Verstärkung 1) das Verstärken: *ἡ ἐπίρρωσις* (Kräftigung); *ἡ αὔξησις, αὔξη* (Vermehrung); *ἡ ἐπίτασις* (Steigerung). — 2) das sich Verstärken: *ἡ αὔξη, ἐπίδοσις* (Zunehmen, Wachsthum). — 3) das Verstärkende, bei Truppen: *ἡ βοήθεια, ἐπικουρία, οἱ ἐπίκουροι.* — eine V. an sich ziehen *συνάγειν πλείω τὴν δύναμιν.* — er erhielt eine V. von zehn Schiffen *προσεγένοντο αὐτῷ νῆες δέκα.* — einer V. der Garnison bedürfen *προσδεῖσθαι φρουρῶν.* [*ναι.*

verstäuben *διαχεῖν, διαρραίνειν, διασκεδαννύ-*

Verstand *ὁ νοῦς, ἡ διάνοια, ὁ λογισμός,* selten *αἱ φρένες* (als geistige Fähigkeit); auch *ἡ φύσις*

(natürlicher Verstand); ἡ γνώμη, ἡ σύνεσις, ἡ φρόνησις, τὸ φρόνιμον (Einsicht); ἡ σωφροσύνη (verständiges Verhalten). — V. habend νουνεχής 2., νοῦν ἔχων 3., ἔννους 2., übr. s. verständig. — V. haben νοῦν ἔχειν; ist es = bei Verstand sein (εὖ) φρονεῖν, σωφρονεῖν; „V. haben", von Sachen εὐλόγως od. ὀρθῶς ἔχειν. — Schärfe des V., durchdringender V. ἡ δριμύτης, ἀγχίνοια; mit scharfem, durchdringendem V. δριμύς 3., ἀγχίνους 2.; ein Mann von vielem, grossem V. ἀνὴρ συνετώτατος. — ohne V., s. verstandlos. — ohne V. handeln ἀλογίστως (ἀπερισκέπτως, εἰκῇ) πράττειν. — nicht bei V. sein παραφρονεῖν, παραπαίειν, παρακόπτειν τῇ διανοίᾳ, ἔξω ἑαυτοῦ εἶναι. — um den V. kommen ἔξω ἑαυτοῦ γίγνεσθαι, ἐξίστασθαι ἑαυτοῦ od. τοῦ φρονεῖν. — wieder zu V. kommen ἀναφρονεῖν, ἐντὸς ἑαυτοῦ πάλιν γίγνεσθαι, ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν. — für den menschlichen V. fasslich sein αἱρετέον εἶναι ἀνθρώπου γνώμῃ. — wenn ihr nicht den V. in den Schuhen habt εἰ μὴ ὁ νοῦς ὑμῶν ἐστιν ἐν τοῖς σκύτεσιν, εἰ μὴ τὸν ἐγκέφαλον ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε. — der V. kommt mit den Jahren von selbst αὐτὸ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσέρχεται. — Ist es = der Sinn eines Wortes, s. Sinn 2) *d*).

Verstandeskräfte ἡ τῆς φύσεως ἰσχύς, νός.

Verstandesschärfe ἡ σύνεσις, ἡ ἀγχίνοια, ἡ δριμύτης.

Verstandesschwäche τὸ ἀσθενὲς τῆς γνώμης, ἡ τῆς γνώμης ἀσθένεια.

verstandlos ἄνους, ἄφρων, ἀνόητος 2. — v. sein [ἀνοηταίνειν.

Verstandlosigkeit ἡ ἄνοια, ἀφροσύνη.

verstarren, s. erstarren.

verstatten, Verstattung, s. erlauben, Erlaubniss.

verstauben 1) voll Staub werden: κατάπλεων γίγνεσθαι κόνεως; κόνει καλύπτεσθαι (*P.*), auch ἀμαυροῦσθαι (*P.*; den Glanz verlieren). — 2) in Staub verfliegen: διασκεδασθέντα od. διαπτόμενον οἴχεσθαι (ὥσπερ κόνιν).

verstauchen διαστρέφειν, παραρθρεῖν. — **verstaucht** διάστροφος 2.; das v. Glied τὸ παράρθρημα sp.

Verstauchung ἡ διαστροφή, sp. παράρθρησις.

Versteck τὸ ἀφανές, selten ὁ μυχός; sp. ἡ κρυπτηρία, τὸ κρυπτήριον. — aus dem V. ἐκ τοῦ ἀφανοῦς. — übr. s. Hinterhalt. — sich in ein V. legen ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι).

verstecken, s. verbergen. — sich v. an einem Orte καταδύεσθαι ἔν τινι u. εἴς τι. — sich unter etw. v. ὑποδύεσθαι ὑπό τι.

versteckt 1) eig. κρυπτός 3., κρυφαῖος 3. u. 2., selten κρύφιος 3.; auch λαθραῖος 3., ἀφανής 2. — *adv.* κρύφα, κρυφῇ, κρύβδην, λάθρα, selten κρυφαίως, κρυφίως. — etw. v. thun λανθάνειν ποιοῦντά τι. — v. Sinn eines Wortes, einer Stelle ἡ ὑπόνοια. — etw. v. andeuten ὑποσημαίνεσθαι od. ὑπαινίττεσθαί τι; v. drohen ὑπαπειλεῖν u. ä.

Versteckung ἡ κρύψις, ἐπίκρυψις. [Compos.

verstehen 1) fassen, auffassen *a*) mit dem Gehör: κατακούειν τι; falsch v. παρακούειν τινός (auch = nicht v. wollen). — so sprechen, dass man verstanden werden kann λέγειν εἰς ἐπήκοον. — sich so stellen, dass man verstanden werden kann στῆναι εἰς ἐπήκοον. *b*) mit dem Verstande: συνιέναι (ἵημι) τι u. τινός; μανθάνειν, καταμανθάνειν, συλλαμβάνειν, καταλαμβάνειν τι; νοεῖν, ἐννοεῖν, κατανοεῖν τι; γιγνώσκειν τι; αἰσθάνεσθαί τινος u. τι; sp. παραδέχεσθαί τι. — Jmd. v. συνιέναι τινός. — falsch v. παρανοεῖν, οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκειν. — ich verstehe ihn nicht recht οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκω ἃ λέγει. — nicht v. ἀγνοεῖν.; ich verstehe ihn nicht ἀγνοῶ ὅ τι ποτὲ βούλεται λέγειν. — es versteht Keiner von euch auch nur ein Wort des Andern μανθάνετε οὐδὲ ἓν ἀλλήλων.— ich verstehe (in Antworten) μανθάνω. — wol verstanden! (in Ermahnungen) εὖ ἴσθι. — das versteht sich! δῆλα δή; πῶς γὰρ οὔ; πῶς δ' οὔ; πάνυ γε; πάνυ μὲν οὖν; κομιδῇ μὲν οὖν; μάλιστά γε; πάντων μάλιστα. — leicht zu v. εὐμαθής, εὔγνωστος, seltner εὐσύμβλητος 2.; schwer zu v. δυσσύνετος, δύσγνωστος, seltner δυσμαθής 2., sp. δυσσύμβλητος, δυσσύμβολος, δύσληπτος 2. — Jmd. etw. zu v. geben σημαίνειν, δηλοῦν, ὑποδεικνύναι τινί τι; Jmd. unter der Hand od. dunkel etw. zu v. geben ὑποσημαίνειν τινί τι; etw. leise zu v. geben ὑπαινίττεσθαί τι.— was verstehst du darunter? τί δὴ τοῦτο λέγεις; — das versteht sich von selbst αἱρεῖ ὁ λόγος, τοῦτο καὶ τυφλῷ δῆλον, τοῦτο κἂν παῖς γνοίη. — eine Sache, die sich von selbst versteht πρᾶγμα αὐθομολογούμενον. — etw. v. (d. i. hinzudenken) προσυπακούειν. — 2) etw. od. sich auf etw. v.: ἐπίστασθαί τι, εἰδέναι τι; ἐπαΐειν τι u. περί τινος; ἔμπειρον εἶναί τινος, περί τινος, περί τι; ἐμπείρως ἔχειν τινός u. περί τινος; ἐπιστήμονα εἶναί τινος u. τι, auch περί τινος, περί τι od. mit *inf.*; δεινὸν εἶναί τι, περί τινος, περί τι od. mit *inf.* — etw. von etw. v. ἐπαΐειν τί τινος u. gew. περί τινος; nichts von etw. v. οὐδὲν ἐπαΐειν τινός od. περί τινος; nicht viel von etw. v. οὐ πάνυ ἔμπειρον εἶναί τινος. — etw. genau v. ἐξεπίστασθαι (poet. u. sp. ἐξειδέναι), ἀκριβῶς εἰδέναι, ἀκριβοῦν τι. — etw. besser v. als Jmd. μᾶλλον ἀκριβοῦν τί τινος. — Griechisch v. ἑλληνιστὶ συνιέναι. — 3) sich v. *a*) auf etw., vgl. 2). *b*) zu etw.: δέχεσθαι, ἀνα-, ὑπο-δέχεσθαί τι; πείθεσθαι (*P.*) ποιεῖν τι; ὑφίστασθαι (ὑποστῆναι) ποιήσειν τι; ὁμολογεῖν τι od. ποιήσειν τι. — sich zu einer Schrift v. ὁμολογεῖν γεγραφέναι τι. — sich zu einem Tribute v. τάττεσθαι φόρον. *c*) sich mit Jmd. v.: ὁμονοεῖν, ὁμογνωμονεῖν, ὁμοφρονεῖν τινι; ταὐτὰ φρονεῖν τινι; ὁμολογεῖν τινι; vgl. verständigen (sich) 2). — sich nicht mit Jmd. v. ἀναρμοστεῖν τινι.

Verstehen, das, 1) das Fassen, Begreifen: ἡ μάθησις, σύλληψις, νόησις, κατανόησις, sp. κατάληψις. — zum V. gehörig od. geschickt νοητικός 3. — 2) Einsicht: ἡ ἐπιστήμη, ἐμπειρία, σύνεσις.

versteigen, sich 1) eig., umschr.: ἀναβάντα εἰς ὄρος ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὁδοῦ; ἀναβῆναι εἰς τόπον ὅθεν οὐκ ἔστι καταβῆναι u. dgl. — 2) übtr. sich so weit in etw. v.: εἰς τοῦτο προβαίνειν τινός. — sich zu weit v. ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον, sprichw. ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν od. ἅλλεσθαι. — wohin versteigst du dich? ποῖ φέρει τῆς γνώμης; — sich nicht weit in etw. verstiegen haben οὐ πάνυ δεινὸν εἶναί τι.

versteigern ἀποκηρύττειν, δημοσίᾳ πιπράσκειν. — sein Hab u. Gut v. lassen ἀπάρτιον προγράφειν sp. — öffentlich versteigerte Güter τὰ δημιόπρατα.

Versteigerung ἡ ἀποκήρυξις, sp. ἀπαρτία.

versteinern 1) *tr.* λιθοῦν, ἀπολιθοῦν; auch λίθον ποιεῖν (τιθέναι, ἀποδεικνύναι; diese auch übtr.), μεταβάλλειν εἰς λίθον. — Jmd. wie versteinert ansehen λιθίνως βλέπειν πρός τινα. — 2) *intr.* durch die *P.* der vhg. Verba; sp. auch πετροῦσθαι (*P.*).

Versteinerung 1) als Handlung: ἡ ἀπολίθωσις, sp. λίθωσις. — 2) als Sache: ζῷον od. φυτὸν εἰς λίθον μεταβεβλημένον.

verstellen 1) eine andere Stellung geben: μεθιστάναι, μετατιθέναι, μετατάττειν, μετακινεῖν;

bes. an einen unrechten Ort *παρακινεῖν*; vgl. verlegen 1). — 2) ein anderes Ansehen geben, z. B. seine Stimme v.: *προσποιεῖσθαι φωνὴν ἀλλοτρίαν*; das Gesicht v. *πλάττεσθαι τῇ ὄψει*, = verzerren *δια-, παρα-στρέφειν τὸ πρόσωπον*. — sich v. *ὑποκρίνεσθαι σχῆμα ἀλλότριον*; ist es = den Schein einer Eigenschaft annehmen, welche man nicht besitzt *προσποιεῖσθαι* m. *inf.* od. *ὡς* m. *part.*, *σκήπτεσθαί τι* od. m. *inf.*, *ὑποκρίνεσθαι* m. *inf.* od. *ὡς* m. *part.*; = sich zieren *ἀκκίζεσθαι*, *καλλωπίζεσθαι*, *θρύπτεσθαι* (*P.*); sich im Reden v. *εἰρωνεύεσθαι*, gegenüber Jmd. *πρός τινα*, sp. *εἰρωνίζειν*; sich so verstellend *ὁ*, *ἡ εἴρων*, *ωνος*. — übr. vgl. entstellen.

verstellt 1) = entstellt, w. s. — 2) erheuchelt: *προσποίητος* 2., *πλαστός* 3., *ἐπίπλαστος* 2., *κατάπλαστος* 2.; auch *ψευδής* 2., *οὐκ ἀληθής* 2. (falsch, unwahr). — in v. Weise *εἰρωνικῶς*. — v. Hinterhalt *ἡ ψευδενέδρα*, v. Hülfe *ἡ ψευδοβοήθεια* u. dgl. Compos. mehr.

Verstellung 1) Umstellung: *ἡ μετάθεσις*, *μετακίνησις*, sp. *μετάταξις*. — 2) Heuchelei: *ἡ ὑπόκρισις*, *προσποίησις*, *εἰρωνεία*, *ὁ ἀκκισμός*; s. verstellen 2). — als Sache: *τὸ προσποίημα*. — zur V. geeignet od. geschickt *εἰρωνικός* 3., *ὑποκριτικός* 3.

verstellungsfähig *εἰρωνικός*, *ὑποκριτικός* 3.

Verstellungskunst *τὸ εἰρωνικόν*, *ἡ εἰρωνεία*. — in der V. geübt, vgl. d. vhg. W.

versterben, s. sterben. [*τινος*.

versteuern, etw. *φόρον τελεῖν* od. *διδόναι ὑπέρ*

verstieben *διασκεδάννυσθαι* (*P.*); verstoben sein *διασκεδασθὲν οἴχεσθαι*.

verstimmen 1) eig. die Saiten: *ἀπηχεῖς* od. *διαφώνους ποιεῖν τὰς χορδάς*; *ποιεῖν διαφωνεῖν τὰς χορδάς*. — **verstimmt** *ἀπηχής*, *διάφωνος* 2., von einem Instrumente auch *ἀνάρμοστος* 2. — v. sein *διαφωνεῖν*, sp. *ἀπηχεῖν*, von einem Instrumente auch *ἀναρμοστεῖν* (*καὶ διαφωνεῖν*). — 2) übtr. Jmd. v.: *ἀθυμίαν* (*δυσθυμίαν*, *λύπην*) *κατασκευάζειν τινί*, *ποιεῖν τινα σκυθρωπάζειν*. — **verstimmt** *ἄθυμος*, *δύσθυμος*, *δύσκολος* 2., *σκυθρωπός* 2. u. 3. — v. sein *ἀθύμως ἔχειν*, *δυσθύμως* (*δυσκόλως*) *ἔχειν* od. *διακεῖσθαι*, *σκυθρωπῶς ἔχειν*, *σκυθρωπάζειν*. — bleibend v. sein *σκυθρωπὸν ὄντα διάγειν*.

Verstimmung 1) von Saiten od. Instrumenten: *ἡ διαφωνία*, *ἀναρμοστία*. — 2) des Gemüthes: *ἡ ἀθυμία*, *δυσθυμία*, *δυσκολία*, *σκυθρωπότης*. — man merkt Jmd. eine V. an *ἔνδηλός ἐστί τις ἀχθόμενος* od. *λυπούμενος*.

verstocken *μυδᾶν*, *διαφθείρεσθαι* (*P.*) *τῷ ὑγρῷ*.

verstockt *σκληρός* 3., *ἀναίσθητος* 2., *βεβυσμένος* 3. (*τὰ ὦτα*). — v. sein *ἐσκληρύνθαι*, *ἀναισθήτως ἔχειν* od. *διακεῖσθαι*. [*ἀναίσθητον*.

Verstocktheit *ἡ σκληρότης*, *ἡ ἀναισθησία*, *τὸ*

verstören *ταράττειν*, *διαταράττειν*, *συγχεῖν τινα*; *διαφθείρειν τὴν διάνοιάν τινος*. — **verstört** *τεταραγμένος*, *συγκεχυμένος* 3.; verstörter Blick *βλέμμα διεφθαρμένον*.

Verstörung *ἡ ταραχή*; *ἡ σύγχυσις*.

verstohlen *κλόπιος* 3. poet.; besser *κρυφαῖος*, *κρύφιος* 3.; *λαθραῖος* 3., auch *ἀφανής* 2. — *adv.* *κρύφα*, *κρυφῇ*, *κρύβδην* (*κρυφαίως*, *κρυφίως*), *λάθρα*. — v. etw. thun *κλέπτειν τι*; verstohlener Weise etw. entwenden *κλέπτειν*, *ὑποκλέπτειν* (*ὑπεκκλέπτειν*), *ὑφαιρεῖσθαί τι*.

verstopfen *βύειν* (*βυνεῖν*), *ἐμβύειν*, *ἐπιβύειν*, *ἐμ-*, *ἐπι-*, *ἀπο-φράττειν*; sich die Ohren v. *ἐπιβύεσθαι*, *ἐπιφράττεσθαι τὰ ὦτα*. — den Leib v. *ἐφιστάναι*, *ἐπέχειν*, sp. *στεγνοῦν τὴν κοιλίαν*. — **verstopft** *στεγνός* 3., sp. *ἐστεγνωμένος* 3., *ἀνέκκριτος* 2. (vom Leibe). — der Leib wird v. *ὑφίσταται ἡ κοιλία*. — in der Nase v. *βεβυσμένος* (3.) *τὴν ῥῖνα*. — **verstopfend** *ἐφεκτικὸς* od. *στατικὸς* (3.) *κοιλίας*, *στεγνωτικός* 3.

Verstopfung *ἡ ἀπόφραξις*, *ἔμφραξις* (*ἐπίφραξις*), *τὸ ἔμφραγμα*, sp. *ὁ ἐμφραγμός*; V. des Leibes *ἡ τῆς γαστρὸς στεγνότης*, *ἡ* (*τῆς κοιλίας*) *ἐπίστασις*, sp. *ἡ τῆς κοιλίας στέγνωσις*. — V. herbeiführend *ἐφεκτικὸς* od. *στατικὸς* (3.) *κοιλίας*, *στεγνωτικός* 3. — an V. leidend *στεγνός* 3., *στεγνωθείς* 3.; an V. leiden *στεγνοπαθεῖν* sp.; anfangen an V. zu leiden *στεγνοῦσθαι* (*P.*) *τὴν κοιλίαν*.

verstorben *τεθνηκώς*, *υῖα*, *ός*, (*τεθνεώς*, *ῶσα*, *ώς*), *ἀποθανών* 3., *νεκρός* 3. — die Verstorbenen *οἱ τεθνεῶτες*, *οἱ κεκμηκότες*, *οἱ καμόντες*, *οἱ κάτω*, *οἱ ἐν ᾅδου*.

Verstoss 1) Versehen: *ἡ πλημμέλεια*, *τὸ πλημμέλημα*, *τὸ ἁμάρτημα*, *τὸ πταῖσμα*, *τὸ σφάλμα*, sp. *τὸ παράπτωμα*, *ἡ παράπτωσις*. — einen V. begehen gegen etw. *ἁμαρτάνειν περί* od. *εἴς τι*, *πταίειν περί τι*, *σφάλλεσθαι* (*P.*) *περί τι*, sp. *παραπταίειν*. — V. gegen die gute Sitte *ἡ ἀκοσμία*; einen V. gegen die Sitte od. gegen seine Pflicht begehen *ἀκοσμεῖν*. — 2) = Uneinigkeit, Misshelligkeit, w. s.

verstossen 1) *intr.* *πταίειν*, sp. *παραπταίειν*. — gegen etw. v. *πταίειν περί τι*, *ἁμαρτάνειν εἴς* od. *περί τι*; auch *ἀκοσμεῖν περί τι* (gegen die Sitte od. seine Pflicht). — bei Jmd. v. *προσκρούειν*, *προσπταίειν*, *προσκόπτειν τινί*. — 2) *tr.* *ἀπωθεῖν* (u. *M.*), *ἐξωθεῖν*, *ἀποβάλλεσθαι*; auch *ἐκβάλλειν* (bes. *θυγατέρα*), *ἀποπέμπεσθαι*, *ἐκπέμπειν* (u. *M.*; bes. *γυναῖκα*), *ἀποκηρύττειν* (bes. *υἱόν*). — Jmd. aus etw. v. *ἐκβάλλειν*, *ἐκκρίνειν τινὰ ἔκ τινος*; *ἀπελαύνειν τινά τινος* od. *ἀπό τινος*; vgl. *ἀποδοκιμάζειν*. — **verstossen** *ἀποκήρυκτος* 2.

Verstossung *ἡ ἄπωσις*, *ἐκβολή*, *ἀπόπεμψις*, *ἀποκήρυξις*.

verstreichen 1) *tr.* = zuschmieren, verschmieren, w. s. — 2) *intr.* von der Zeit = verfliessen, w. s. — eine Zeit dazwischen v. lassen *διαλείπειν χρόνον*. — nachdem ein Tag verstrichen war *διαλιπούσης ἡμέρας*. — zehn Tage v. lassen *παριέναι* (*ἵημι*) *ἡμέρας δέκα*. — die Zeit v. lassen *προΐεσθαι καιρόν*.

verstreuen *διασπείρειν*, *διασκεδαννύναι*, *διαχεῖν*, sp. *διασκορπίζειν*.

Verstreuung *ἡ διασπορά*, *ἡ διάχυσις*, sp. *ὁ διασκορπισμός*.

verstricken, Jmd. in etw. *ἐμπλέκειν τινά τινι*, *ἔν τινι*, *εἴς τι*; *περιπλέκειν*, *περιβάλλειν τινά τινι*; *συμποδίζειν*, sp. *παγιδεύειν τινά*; Jmd. in seine Verschuldung mit v. *ἀναπιμπλάναι τινὰ τῶν αἰτιῶν*. — sich in etw. v. *ἐμπλέκεσθαί* (*P.*) *τινι*, *ἔν τινι*, *εἴς τι*; *ἐμπίπτειν εἴς τι*, *περιπίπτειν τινί*; in etw. verstrickt sein *ἐμπεπτωκέναι τινί* od. *ἔν τινι*, *ἐνέχεσθαι* od. *συνέχεσθαί* (*P.*) *τινι*. — **verstrickend** *παγιδευτικός* 3. sp.

Verstrickung *ἡ περιπλοκή*, sp. *τὸ παγίδευμα*.

verstudieren *καταφροντίζειν τι* (kom. W.).

Verstümmeler, durch d. *part.* der folg. Verba.

verstümmeln *πηροῦν*, *ἀναπηροῦν*, *ἀνάπηρον ποιεῖν*, selten *κωφοῦν* (an einzelnen Gliedern); *κολούειν*, *κολοβοῦν*, *περι-*, *ἐπι-κόπτειν*; *ἀκρωτηριάζειν* (bes. *M.*; an den äusseren Theilen); *λωβᾶσθαι*, *λυμαίνεσθαι*, verst. *διαλυμαίνεσθαι*, *διαλωβᾶσθαι* (sp. *A.*; entstellen). — **verstümmelt** *πηρός* 3., gew. *πεπηρωμένος* 3., *ἀνάπηρος* 2.; auch *κολοβός* 2. (sp. *κολοβώδης* 2.; poet. *κόλος* 2.); *ἐπίκοπος* 2.

Verstümmelung 1) als Handlung: ἡ πήρωσις, περικοπή, ἐπικοπή, κολόβωσις, κόλουσις, sp. ὁ ἀκρωτηριασμός; vgl. ἡ λώβη, λύμη. — 2) als Zustand: ἡ πήρωσις, τὸ πήρωμα, ἡ ἀναπηρία, τὸ κολόβωμα, sp. ἡ κολοβότης.
verstummen 1) eig. die Sprache verlieren: κωφοῦσθαι (*P.*). — 2) nicht weiter sprechen: σιωπᾶν, ἀποσιωπᾶν, ἄφωνον (mehr poet. ἄναυδον) γίγνεσθαι; auch οὐδὲν ἔτι ἀντιλέγειν od. ἐναντιοῦσθαι (*DP.*; nicht mehr widersprechen); vor Schreck od. Staunen v. εἰς ἀφασίαν ἐλθεῖν, ἀφασία λαμβάνει τινά. — v. machen ἀφωνίζειν, ἐπιστομίζειν, sp. σιωπᾶσθαί τινα. — verstummt sein σεσιγῆσθαι (von Sachen).
Verstummung ἡ ἀποσιώπησις, gew. ἡ ἀφωνία; vor Staunen od. Schreck ἡ ἀφασία.
verstutzen, s. stutzen, abstutzen. — **verstutzt** κολοβός 2., κεκολασμένος 3., sp. κολοβώδης 2., poet. κόλος 2. — mit verstutztem Schwanze κόλουρος 2. (dazu bes. *fem.* ἡ κόλουρις, ιδος).
Verstutzung ἡ κόλουσις, κολόβωσις, κόλασις, περικοπή, ἐπικοπή, sp. ὁ ἀκρωτηριασμός.
Versuch ἡ πεῖρα, ἀπόπειρα, διάπειρα, sp. ἡ πείρασις, τὸ πείραμα. — zum V. εἰς ἀπόπειραν od. διάπειραν, ἐπὶ πείρᾳ. — einen V. mit Jmd. od. etw. machen πεῖραν od. ἀπόπειραν λαμβάνειν od. ποιεῖσθαί τινος, διάπειραν λαμβάνειν τινός, πειρᾶσθαι, ἀπο-, δια-πειρᾶσθαί (*DP.*) τινος. — einen kühnen V. an Jmd. od. etw. machen ἀποκινδυνεύειν ἔν τινι od. περί τινος. — einen V. auf etw. machen πειρᾶν u. πειρᾶσθαί τινος, ἐπιχειρεῖν τινι. — es auf einen V. ankommen lassen κινδυνεύειν ποιοῦντά τι. — einen V. aufgeben ἀποκάμνειν ποιοῦντά τι.
versuchen 1) Jmd. auf die Probe stellen: πειρᾶσθαι, ἀπο-, δια-πειρᾶσθαί (*DP.*) τινος, πεῖραν (διάπειραν) λαμβάνειν τινός, δοκιμάζειν τινά, δοκιμασίαν ποιεῖσθαί τινος; sp. πειρᾶν (διαπειρᾶν), πειράζειν (διαπειράζειν) τινά. — ein Mädchen v. πειρᾶν κόρην. — 2) kosten: γεύεσθαι, ἀπογεύεσθαί τινος, auch übtr. = 3). — Jmd. etw. v. lassen γεύειν τινά τινος. — der etw. nicht versucht hat ἄγευστος (2.) τινος. — 3) einen Versuch machen, unternehmen: πειρᾶσθαί τινος od. mit *inf.*; ἀπο-, δια-πειρᾶσθαί τινος; ἐγχειρεῖν od. ἐπιχειρεῖν τινι; übr. s. Versuch. — Alles v. ἐπὶ πᾶν ἔρχεσθαι, πᾶσαν μηχανᾶσθαι μηχανήν, sprichw. πάντα λίθον κινεῖν, πάντα κάλων ἐξιέναι (ἐφιέναι), ἐκτείνειν, κινεῖν. — etw. versucht haben πεπειρᾶσθαί τινος, πεῖραν ἔχειν τινός, ἔμπειρον εἶναι od. ἐμπείρως ἔχειν τινός.
Versuchen, das, s. Versuch u. Versuchung. — zum V. geeignet od. geschickt πειραστικός 3.
Versucher ὁ πειραστής sp., besser ὁ πειρῶν, πειράσας.
versuchsweise ὡς εἰς ἀπόπειραν od. διάπειραν; ἐπὶ πείρᾳ.
Versuchung ἡ πείρασις, sp. ὁ πειρασμός. — Jmd. in V. führen πειρᾶν τινα, sp. φέρειν τινὰ εἰς πειρασμόν.
versudeln μολύνειν (sp. δια-, κατα-μολύνειν); καταρρυπαίνειν, καταμιαίνειν; auch διαφθείρειν.
Versudelung ὁ μολυσμός sp.; besser Verba.
versühnen, Versühnung, s. versöhnen, Versöhnung.
versündigen, sich an Jmd. od. etw., gegen Jmd. od. etw. ἁμαρτάνειν (ἐξαμαρτάνειν) εἴς od. περί τινα, περί τι; πλημμελεῖν εἴς τινα, εἴς u. περί τι, ἀδικεῖν τινα, περί od. εἴς τινα, stärker ἀσεβεῖν εἰς od. περί τινα (τι), πρός τι, auch ἀσεβεῖν τινα u. τι. — sich gegen die Gesetze v. παραβαίνειν τοὺς νόμους, παρανομεῖν. — etw. von sich weisen, aus Furcht sich zu v. ἀφοσιοῦσθαί τι.
Versündigung ἡ ἁμαρτία, τὸ ἁμάρτημα, ἡ πλημμέλεια, τὸ πλημμέλημα, ἡ ἀδικία, τὸ ἀδίκημα, stärker τὸ ἀσέβημα, τὸ ἄγος, τὸ μίασμα. — eine schwere V. sühnen ἄγος ἐλαύνειν. — V. gegen die Gesetze ἡ παρανομία, τὸ παρανόμημα.
versüssen γλυκαίνειν, ἀπογλυκαίνειν (sp. γλυκάζειν); ἡδύνειν, seltner ἀφ-, καθ-ηδύνειν (diese auch übtr.). — **versüssend** ἡδυντικός, sp. γλυκαντικός 3.
Versüssung ἡ γλύκανσις, sp. ὁ γλυκασμός.
versumpfen 1) *tr.* λιμνοῦν, sp. τελματοῦν. — 2) *intr.* λιμνάζειν (u. *P.*), sp. τελματοῦσθαι (*P.*). — **versumpft**, s. sumpfig.
Versumpfung ἡ λιμνασία (*intr.*); sonst Verba.
versweise στιχηδόν sp.; gew. κατὰ στίχους.
vertändeln διατρίβειν φλυαροῦντα (z. B. τὸν χρόνον; auch ἀποδιατρίβειν τὸν χρόνον); ἀναλίσκειν od. δαπανᾶν εἰς φλυαρίας (z. B. ἀργύριον).
vertagen ἀναβάλλεσθαι, ἀνατίθεσθαι (εἰσαῦθις), sp. ὑπερτίθεσθαι.
Vertagung ἡ ἀναβολή, sp. ἡ ὑπέρθεσις.
vertanzen ὀρχούμενον διατρίβειν (χρόνον); ὀρχούμενον καταναλίσκειν od. ἀπολλύναι (διαφθείρειν; Geld, Schuhe u. dgl.).
vertauschen, etw. gegen etw. ἀλλάττειν τι ἀντί τινος, ἀλλάττεσθαί τί τινος u. πρός τι, ἀνταλλάττεσθαί τί τινος u. ἀντί τινος (seltner *A.*), ἀντικαταλλάττεσθαί τί τινος u. ἀντί (ὑπέρ) τινος, διαλλάττειν (u. *M.*) τί τινος u. ἀντί τινος, καταλλάττειν (gew. *M.*) τι πρός τι; μεταλλάττειν, μεταβάλλειν (u. *M.*) τι; μεταλαμβάνειν τι ἀντί τινος; διαμείβειν τι πρός τι, διαμείβεσθαί τι ἀντί τινος. — eine Stadt mit der andern v. πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβειν u. ἀλλάττειν, πόλιν ἑτέραν ἐξ ἑτέρας μεταλλάττειν. — gegenseitig v. ἀνθυπαλλάττειν sp.
Vertauschung ἡ ἀλλαγή, μεταλλαγή, μετάλλαξις, καταλλαγή, seltner ἡ ἀντικαταλλαγή, διαλλαγή, ἐναλλαγή; auch ἡ μετάληψις, μεταβολή, ἀμοιβή, sp. διάμειψις. — gegenseitige V. ἡ ἀνθυπαλλαγή sp.
verteufelt δεινός 3. (u. *sup.*); im schlimmen Sinne πονηρότατος, κάκιστος, μοχθηρός 3.
vertheidigen *a*) Jmd. mit Worten: λέγειν ὑπέρ τινος, ἀπολογεῖσθαι u. ἀπολογίαν ποιεῖσθαι ὑπέρ τινος; ὑπεραπολογεῖσθαί τινος. — sich v. λέγειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀπολογεῖσθαι (auch mit ὑπὲρ ἑαυτοῦ), wegen etw. περί τινος, vor od. gegen Jmd. πρός τινα, auch τινί; sich gegen etw. v. ἀπολογεῖσθαί τι u. πρός τι. — Jmd. vor Gericht v. συνηγορεῖν, συνδικεῖν τινι. *b*) Jmd. durch die That: ἀμύνειν τινί, ὑπέρ od. πρό τινος; ἐπικουρεῖν od. βοηθεῖν τινι, ἐπικουρίαν ποιεῖσθαί τινι; συμμαχεῖν τινι, προμάχεσθαί τινος. — etw. v. ἀμύνεσθαι περί τινος, μάχεσθαι περί od. ὑπέρ τινος, προΐστασθαί (προστῆναι) τινος. — sich gegen Jmd. v. ἀμύνεσθαι, ἀλέξασθαι, ἀπωθεῖσθαί τινα, ἀντέχειν τινί u. πρός τινα, ἀπομάχεσθαί τινα u. πρός τινα (von einem höheren Punkte, bes. von einer Mauer aus). — seine Gerechtsame v. δικαιολογεῖσθαι περί (ὑπέρ) τινος.
Vertheidiger ὁ πρόμαχος, ὁ προαγωνιστής, ὁ προστάτης, ὁ ἐπίκουρος, ὁ βοηθός; ὁ φύλαξ, ακος; auch durch *part.*, s. das vhg. W. — die V. einer Festung οἱ φύλακες, οἱ φρουροί; vgl. Besatzung. — V. vor Gericht ὁ συνήγορος, σύνδικος.
Vertheidigerin ἡ πρόμαχος, ἡ ἐπίκουρος, ἡ συνήγορος, od. *part.*; vgl. d. vhg. W.

Vertheidigung ἡ ἀπολογία (mit Worten); ἡ βοήθεια, ἐπικουρία, sp. ἄμυνα (durch die That), so auch ἡ προστασία, προστατεία (Schutz). — V. vor Gericht ἡ συνηγορία, συνδικία. — V. seiner Gerechtsame ἡ δικαιολογία. — zur V. geeignet od. geschickt ἀμυντήριος 2.

Vertheidigungsanstalten τὰ πρὸς τὸ ἀπομάχεσθαι od. ἀμύνεσθαι παρεσκευασμένα; übh. ἡ παρασκευή.

Vertheidigungsbündniss ἡ ἐπιμαχία. — ein V. schliessen ἐπιμαχίαν ποιεῖσθαι.

Vertheidigungskrieg, umschr. πόλεμος ἐν ᾧ ἀμύνονται τοὺς ἐπιόντας. — einen V. führen πολεμεῖν μόνον ὅσον ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιόντας.

vertheidigungslos ἀπαράσκευος, ἀπαρασκεύαστος 2. (ungerüstet); ἀφύλακτος, ἀφρούρητος, ἄφρουρος 2. (unbewacht, unbeschützt); φυλάκων (φρουρῶν, βοηθῶν, ἐπικούρων) ἔρημος 2. (ohne Besatzung, Beistand). [βολή.

Vertheidigungsmittel τὸ ἀμυντήριον; ἡ προ-

Vertheidigungspunkt τὸ ἀπολόγημα (in der Rede); τὸ ὀχυρόν od. ἐχυρόν, τὸ ὀχύρωμα (fester Punkt), ἡ ἀποστροφή (wohin man sich zurückziehen u. wo man sich halten kann).

Vertheidigungsrede, -schrift ἡ ἀπολογία.

Vertheidigungsstand; etw. in V. setzen ποιεῖν τι ἱκανὸν ἀπομάχεσθαι. — sich in V. setzen παρασκευάζεσθαι ὡς ἀπομαχούμενον od. ἀμυνούμενον. [auch blos τὰ ἀμυντήρια.

Vertheidigungswaffen τὰ ἀμυντήρια ὅπλα, sp.

vertheidigungsweise zu Werke gehen ἀμύνεσθαι μόνον. — den Krieg v. führen πολεμεῖν μόνον ὅσον ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιόντας.

vertheilen νέμειν, ἀπο-, δια-, ἐπι-, κατα-νέμειν; δια-, κατα-μερίζειν; διαδιδόναι, διαιρεῖν, διαλαμβάνειν. — durchs Loos v. διακληροῦν. — unter sich v. νέμεσθαι, δια-, ἐπι-, κατα-νέμεσθαι, διαιρεῖσθαι; in sich v. καταμερίζεσθαι. — Truppen v. διατάττειν. — Land (an Kolonisten) v. κατακληροῦν, κατακληρουχεῖν sp., besser ἀναδάσασθαι. — **vertheilt** (von einem Lande) ἀνάδαστος 2. [*part.* der vhg. Verba.

Vertheiler ὁ νομεύς, sp. διανομεύς; gew. durch

Vertheilung ἡ νομή, νέμησις, διανομή, selten ἐπινέμησις, sp. διανέμησις; auch ἡ διάδοσις, διαίρεσις. — V. von Land ὁ ἀναδασμός.

vertheuern ἐπιτιμᾶν τι, ἐπαυξάνειν τὴν τιμήν τινος, ἐπιβάλλειν τῇ τιμῇ τινος; auch πλειστηριάζειν (höher ausbieten).

Vertheuerung ἡ ἐπιτίμησις; sp. ὁ πλειστηριασμός (das Ausbieten um höheren Preis).

Verthuer, s. Verschwender.

verthun δαπανᾶν, καταδαπανᾶν (u. *M.*), ἀναλίσκειν, καταναλίσκειν, προΐεσθαι. — sein Vermögen v. διασκευάζεσθαι τὴν οὐσίαν.

Verthun, das, ἡ δαπάνη (u. *pl.*), τὸ δαπάνημα (u. *pl.*), ἡ δαπάνησις, ἡ ἀνάλωσις, ἡ πρόεσις.

vertiefen βαθύνειν, κοιλαίνειν, ἐγκοιλαίνειν. — sich v. in etw. ὅλον γίγνεσθαι πρός τινι, μεριμνᾶν τι u. περί τινος.

vertieft 1) eig. κοῖλος 3., ἔγκοιλος 2. — 2) übtr. in Gedanken: σύννους 2. — in etw. v. sein ὅλον εἶναι πρός τινι.

Vertiefung 1) eig. *a*) als Handlung: ἡ βάθυνσις, κοίλανσις, besser Verba. *b*) als Sache: τὸ κοῖλον, ἔγκοιλον, ἡ κοιλότης, sp. ἡ κοιλάς, ἄδος; auch τὸ βάθυσμα, sp. ἡ εἰσοχή. — 2) übtr. in Gedanken: ἡ σύννοια, τὸ σύννουν.

vertilgen, s. tilgen, vernichten. — m. der Wurzel v. ἐκριζοῦν sp. — mit Stumpf u. Stiel v. πρόρριζον od. πίτνος τρόπον ἐκτρίβειν; mit Stumpf u. Stiel vertilgt werden αὐτόπρεμνον ἀπόλλυσθαι.

Vertilger ὁ ἐκριζωτής sp.; übr. s. Vernichter.

Vertilgung, s. Vernichtung; V. mit der Wurzel ἡ ἐκρίζωσις sp.

Vertilgungskrieg ὁ πανώλεθρος πόλεμος; gew. umschr., z. B. einen V. gegen ein Volk führen πολεμοῦντα ἔθνος πᾶν ἀναιρεῖν καὶ ἀφανίζειν.

verträglich εὐσυνάλλακτος, εὐσυμπερίφορος 2. sp.; gew. μέτριος 3. u. 2., ἐπιεικής 2., φιλόφρων 2., εὔκολος 2., εἰρηναῖος, εἰρηνικός 3.

Verträglichkeit ἡ εὐσυναλλαξία, τὸ εὐσυνάλλακτον, ἡ συμπεριφορά sp.; gew. ἡ μετριότης, ἐπιείκεια, εὐκολία, φιλοφροσύνη.

verträumen ὥσπερ ὀνειροπολοῦντα διατρίβειν.

Vertrag ἡ συνθήκη (auch *pl.*; mündlicher u. schriftlicher V.); ἡ σύμβασις, ἡ ὁμολογία, mehr poet. ἡ συνθεσία (mündliche Uebereinkunft), ἡ συγγραφή (schriftlicher V.); ἡ συναλλαγή, τὸ συνάλλαγμα (oft *pl.*), τὸ συμβόλαιον (u. *pl.*; Handelsvertrag, Kontrakt); αἱ σπονδαί (feierlicher, öffentlicher V.); τὸ σύνθημα, τὸ συγκείμενον od. ὡμολογημένον (u. *pl.*; übh. was verabredet worden ist). — einen V. mit Jmd. schliessen συνθήκας ποιεῖσθαί τινι u. πρός τινα, συνθήκας τίθεσθαι μετά τινος, συντίθεσθαί τί τινι u. πρός τινα, ὁμολογίαν ποιεῖσθαι πρός τινα, διαθήκην διατίθεσθαί τινι, συνάλλαγμα ποιεῖσθαι πρός τινα, (συμβόλαια) συμβάλλειν τινί u. πρός τινα, σπονδὰς ποιεῖσθαι πρός τινα, σπένδεσθαί τινι od. πρός τινα. — Verträge unter einander schliessen πίστεις ποιεῖσθαι ἀλλήλοις. — einen schriftlichen V. abschliessen, sich durch einen schriftlichen V. verpflichten συγγράφεσθαι. — es wird ein V. abgeschlossen συνθῆκαι od. σπονδαὶ γίγνονται. — d. V. halten ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις od. σπονδαῖς, διαφυλάττειν od. ἐμπεδοῦν τὰς συνθήκας (τὰς σπονδάς, τὰς ὁμολογίας); τηρεῖν τὴν πίστιν. — den V. brechen ὑπερβαίνειν τὰς συνθήκας, λύειν τὰς σπονδάς (συνθήκας, ὁμολογίαν), ψεύδεσθαι συνθήκας. — gegen den V. handeln παραβαίνειν τὰς συνθήκας od. σπονδάς, ποιεῖν παρὰ τὰς συνθήκας od. σπονδάς. — dem V. gemäss κατὰ τὴν συνθήκην (κατὰ τὰς συνθήκας), ἐκ τῆς συνθήκης (ἐκ τῶν συνθηκῶν).

vertragen 1) verschleppen: διαφορεῖν; auch παρακινεῖν (verrücken). — 2) ertragen: φέρειν, ὑπομένειν, ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν τι, auch καρτερικὸν εἶναι πρός τι. — etw. nicht v. können οὐχ ὑπομένειν τι, χαλεπῶς od. βαρέως φέρειν τι, φεύγειν τι. — 3) sich v. *a*) sich vergleichen mit Jmd.: συμβαίνειν πρός τινα, συναλλάττεσθαι (*P.*) πρός τινα. *b*) einträchtig sein mit Jmd.: συμφέρεσθαί (*P.*) τινι; ὁμονοεῖν, ὁμογνωμονεῖν, ὁμοφρονεῖν τινι. — sich mit Jmd. nicht v. können διαφωνεῖν τινι u. πρός τινα, ἀπᾴδειν ἀπό τινος, ἀλλοτρίως διακεῖσθαι πρός τινα. *c*) von Sachen = passen: συμβαίνειν εἴς τι; ἁρμόττειν τινί, εἴς u. πρός τι; ἐπιτήδειον εἶναί τινι, εἴς u. πρός τι; οἰκείως ἔχειν πρός τι. — sich mit etw. nicht v. ἀναρμοστεῖν τινι u. πρός τι; ἀπᾴδειν ἀπό τινος, sp. πρός τι, auch τινός; ἐναντίον εἶναί τινι; ἀλλότριον εἶναί τινος.

vertragsmässig ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὰς συνθήκας od. τὰς σπονδάς; ἐν ταῖς σπονδαῖς εἰρημένος 3.; auch ῥητός 3. — v. Lohn, Tribut ἡ σύνταξις.

vertrauen 1) *intr.* auf Jmd. od. etw.: πιστεύειν od. πεποιθέναι τινί; θαρρεῖν τινι, sp. ἐπί τινι (sp. auch ἐπιθαρρεῖν τινι); ἐλπίδας ἔχειν ἔν τινι (auf Jmd.), ἐπί τινι (auf etw.). — übr. s. trauen. — 2) *tr.* = anvertrauen *a*), w. s.

Vertrauen ἡ πίστις, τὸ πιστόν (das, welches man zu Jmd. hat u. von Jmd. geniesst); τὸ θάρρος

(*θάρσος*; Zuversicht); sp. *ἡ πεποίθησις*. — V. haben od. fassen zu Jmd., sein V. auf Jmd. od. etw. setzen *πιστεύειν (πεποιθέναι) τινί*, *θαρρεῖν τινι*, sp. *ἐπί τινι* (sp. auch *ἐπιθαρρεῖν τινι*); *θαρρεῖν τινα* (dies eig. „Jmd. trauen"), *ἐλπίδας ἔχειν ἔν τινι* (auf Jmd.), *ἐπί τινι* (auf etw.). — auf dir beruht unser V. *ἐν σοί ἐσμεν* od. *κείμεθα*. — mit V. auf Jmd. od. etw. blicken *ἀποβλέπειν πρός (εἴς) τινα, πρός τι*. — Jmd. V. schenken *πιστεύειν τινί*, selten *πίστιν ἔχειν τινί*, *τὸ πιστὸν νέμειν τινί*; Jmd. kein besonderes V. schenken *οὐ σφόδρα πιστεύειν τινί*. — man schenkt mir kein V., ich geniesse kein V. bei Jmd. *οὐ πιστεύομαι* (*P.*), *ἀπιστοῦμαι* (*P.*) *ὑπό τινος*. — kein V. verdienen *ἄπιστον εἶναι*, *ἀπίστως ἔχειν*. — ich habe kein V. zu Jmd. od. etw. *ἄπιστός ἐστί μοί τις*, *ἄπιστόν ἐστί μοί τι*. — Jmd. das V. von Einem entziehen *ἄπιστον ποιεῖν τινά τινι*. — im V. auf Jmd. od. etw. *πιστεύων* (3.) *τινί*, seltner *πίσυνος* (2.) *τινι*. — Jmd. etw. im V. sagen *ἰδίᾳ* od. *δι᾽ ἀπορρήτων εἰπεῖν τινί τι*. — des V. werth od. würdig *ἀξιόπιστος* 2. — weil sie kein V. (auf ein Gelingen) hatten *διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι*.

Vertrauensmann *ἀνὴρ πιστός, ἀξιόπιστος*.

vertrauensvoll *θαρρῶν* 3., *θαρραλέος* 3.

vertrauenswerth *ἀξιόπιστος* 2.

vertrauern, z. B. sein Alter *διὰ πένθους διάγειν τὸ γῆρας*.

vertraulich *οἰκεῖος* 3., *συνήθης* 2. — v. Mittheilung *ἡ ἰδίᾳ* od. *δι᾽ ἀπορρήτων ὁμιλία*. — übr. s. vertraut.

Vertraulichkeit *ἡ οἰκειότης, ἡ συνήθεια*.

vertraut *οἰκεῖος* 3., *συνήθης* 2., *προσφιλής* 2. — mit Jmd. v. sein od. v. umgehen, in v. Verhältnissen mit Jmd. stehen *οἰκείως ἔχειν* od. *διακεῖσθαι πρός τινα, οἰκείως χρῆσθαί τινι, συνήθη εἶναί τινι, συνήθως ἔχειν πρός τινα*. — v. Umgang mit Jmd. *ἡ τινος οἰκειότης, ἡ τινος (μετά τινος, πρός τινα) συνήθεια*. — mit Jmd. v. werden *οἰκειοῦσθαι, συνοικειοῦσθαί* (*P.*) *τινι*. — mit etw. v. sein *συνήθη εἶναί τινι, ἐντριβῆ εἶναί τινι*; auch *ἔμπειρον εἶναί τινος, περί τινος, περί τι*; *ἐμπείρως ἔχειν τινός, περί τινος*. — mit etw. v. werden *ἐντριβῆ γίγνεσθαι περί τι*. — Einen mit Jmd. v. machen *συνοικειοῦν τινά τινι, συνήθη ποιεῖν τινά τινι*, mit etw. *ἔμπειρον ποιεῖν τινά τινος*.

Vertrauter *ὁ οἰκεῖος, ὁ συνήθης, τῶν πιστῶν τις*. — Jmd. zu seinem V. machen *οἰκειοῦν* (gew. *M.*) *τινα*.

Vertrautheit *ἡ οἰκειότης, συνήθεια*; mit etw. *ἡ τινος* od. *ἔν τινι τριβή, ἡ τινος* od. *περί τι ἐμπειρία*.

vertreiben *ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν*; *ἀπ-, ἐξ-ωθεῖν*; *ἐκβάλλειν*; *ἐξαιρεῖν*. — Jmd. aus der Stadt, dem Lande v. *ἐκβάλλειν τινὰ ἐκ (ἔξω) τῆς πόλεως, ἐκ τῆς χώρας*; *ἐκδιώκειν, φυγαδεύειν τινά*; die Bewohner eines Landes v. *ἐξανιστάναι, ἐξοικίζειν*, auch *ἀνιστάναι ἐκ τῆς χώρας τοὺς οἰκοῦντας*. — aus der Stadt, dem Lande vertrieben werden *ἐκπίπτειν (ἐκ τῆς πόλεως), φεύγειν (ἐκ τῆς πόλεως, τὴν ἑαυτοῦ)*. — Jmd. aus seinem Besitze v. *ἐκβάλλειν τινὰ τῶν ὑπαρχόντων, ἐξάγειν τινὰ ἐκ τῶν πατρῴων*; Jmd. aus dem Hause v. *ἐκβάλλειν τινὰ ἐκ τῆς οἰκίας*; aus dem Hause vertrieben werden *ἐκπίπτειν οἰκίας*. — Jmd. aus einer Position (im Kriege) v. *ἐκκρούειν, ἐκκόπτειν τινά*. — Fremde v. *ξενηλατεῖν, ξενηλασίαν ποιεῖσθαι*. — Schmerzen, Empfindungen u. dgl. v. *παύειν*, z. B. Jmd. die Furcht v. *παύειν τινὰ φόβου* od. *φοβούμενον*. — Jmd. seine Keckheit v. *ἐκκόπτειν τινὸς τὴν θρασύτητα*. — Jmd. die Faulheit durch Schläge v. *ἐξαναγκάζειν τὴν ἀργίαν τινὸς πληγαῖς*. — sich die Zeit v. *διατρίβειν*, sp. *διαπαιδαγωγεῖν τὸν χρόνον*. — Farben v. *φθείρειν, συμφθείρειν τὰ χρώματα*. — Waaren v. *διατίθεσθαι τὰ ὤνια*.

Vertreiber, durch d. *part.* der vhg. Verba.

Vertreibung *ἡ ἐξέλασις* (sp. *ἀπέλασις*); *ἡ ἄπωσις, ἡ ἐκβολή*; V. aus dem Wohnsitze *ἡ ἀνάστασις*, seltner *ἐξανάστασις*, sp. *ὁ ἐξοικισμός*; V. aus dem Lande, der Stadt *ἡ φυγή* (*intr.*); V. aus dem Besitze *ἡ ἐξαγωγή*; V. von Fremden *ἡ ξενηλασία*. — V. unangenehmer Empfindungen *ἡ παῦσις*. — V. der Zeit *ἡ διατριβή*. — V. der Farben *ἡ φθορά*. — Häufig durch Verba, z. B. nach V. der Gegner wurde er zum König gewählt *ἐκβαλὼν τοὺς ἐναντίους* od. *ἐκπεσόντων τῶν ἐναντίων ἐχειροτονήθη βασιλεύς* u. dgl.

vertreten 1) verstauchen: *διαστρέφειν, παραρθρεῖν*. — sich den Fuss v. *στραφῆναι τὸν πόδα*. — 2) niedertreten (z. B. Schuhe): *καταπατεῖν, συμπατεῖν*. — 3) Jmd. den Weg v.: *ἐμποδὼν ἵστασθαί τινι, ἀποφράττεσθαί τινα*. — 4) Jmd. v. = Jmds. Stelle versehen: *ὑπέχειν χώραν* od. *τάξιν τινός, εἶναι* od. *πράττειν ἀντί τινος, ἐν μέρει τινὸς εἶναι*. — ich werde deine Stelle v. *ἐν τῷ σῷ μέρει ἔσομαι*. — 5) = beschützen: *προΐστασθαι (προστῆναι), προστατεύειν, προστατεῖν τινος*; *προδικεῖν* od. *προξενεῖν τινος*; Jmd. bei einem Andern v. *ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινός τινι* od. *πρός τινα*; vor Gericht *συνηγορεῖν, συνδικεῖν τινι*.

Vertreter *ὁ τεταγμένος ἀντί τινος* (Stellvertreter); *ὁ προστάτης* (in Athen, bes. der Metöken); *ὁ πρόδικος*; *ὁ πρόξενος* (dies bes. Handelskonsul); vgl. Vormund; vor Gericht *ὁ σύνδικος, συνήγορος*. — sich Jmd. zum V. wählen *προστήσασθαί τινα, ἐπιγράφεσθαι (γράφεσθαι)* od. *νέμειν τινὰ προστάτην*.

Vertretung 1) Verstauchung: *ἡ διαστροφή*, sp. *παράρθρησις*. — 2) das Wirken für Jmd.: *ἡ προστασία, προστατεία, προδικία, προξενία*; vor Gericht *ἡ συνηγορία, συνδικία*.

Vertrieb (von Waaren) *ἡ διάθεσις*, sp. *διάπρασις*; selten *ἡ ἀπεμπόλησις*, sp. *ἀπεμπολή*.

Vertriebener *ὁ φυγάς, άδος*; *ὁ φεύγων, οντος*; *ὁ ἐκπεσών, όντος*; *ὁ ἐκπεπτωκώς, ότος*.

vertrinken 1) durch Trinken verzehren: *κατα-, ἐκ-πίνειν*. — 2) beim Weine verbringen: *ἐν* od. *ἐπ᾽ οἴνῳ* (sp. *παρ᾽ οἶνον*) *διάγειν*. — 3) durch Trinken vertreiben: *ἀπελαύνειν οἴνῳ* od. *πότῳ*.

vertrocknen 1) austrocknen: *ξηραίνεσθαι, ἀπο-, κατα-ξηραίνεσθαι* (*P.*); *αὐαίνεσθαι* (*P.*). — 2) = verdorren, w. s.

Vertrocknung *ἡ αὔανσις*.

vertrödeln *καπηλεύειν*. — Zeit v. *ἀποδιατρίβειν τὸν χρόνον, διατρίβειν τὸν χρόνον φλυαροῦντα*.

vertrösten, Jmd. auf etw. *λέγειν τινὶ ἐλπίδας τινός*; *ὑποτείνειν τινὶ ἐλπίδα* od. *ἐλπίδας τινός* (auch *ἐλπίδας καὶ ὑποσχέσεις*). — Jmd. immer v. *παρατείνειν τινὰ ἐλπίδας λέγοντα, διάγειν ἐλπίδας λέγοντά τινι*.

Vertröstung *ἡ ἐλπίς, ίδος*. — Jmd. V. geben *ἐλπίδας λέγειν* od. *ὑποτείνειν τινί*.

vertuschen *συναλείφειν*, gew. *περιστέλλειν, συσκιάζειν*; vgl. verheimlichen.

verübeln, Jmd. etw., s. verargen.

verüben *ἐργάζεσθαι, ἐξ-, κατ-εργάζεσθαι, πράττειν, διαπράττειν* (u. *M.*); auch *ποιεῖν*. — etw. an Jmd. v. *ἐργάζεσθαί τινά τι*; *πράττειν τινί τι*, seltner *τινά τι*; *ποιεῖν τινά τι*, selten *τινί τι*; *δρᾶν τινά τι*.

Verübung ἡ διάπραξις; gew. Verba.
verunehren ἀτιμάζειν, αἰσχύνειν, καταισχύνειν τινά u. τι; λυμαίνεσθαί τινι u. τινα (τι); λωβᾶσθαί τινα; auch ἀτιμίαν κατασκευάζειν τινί. — **verunehrt** λελυμασμένος (3.) τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ.
Verunehrung ἡ αἰσχύνη, ἀτιμία, λώβη, λύμη.
veruneinigen διιστάναι τινάς od. τινά τινος; καθιστάναι τινὰς εἰς διαφοράν; συμβάλλειν τινάς (εἰς ἔριν); vgl. διατέμνειν. — sich mit Jmd. v. διίστασθαι (διαστῆναι) πρός τινα, διαφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα, διχοστατεῖν πρός τινα, διαφορὰ γίγνεταί τινι πρός τινα, δι' ἀπεχθείας γίγνεσθαί τινι, auch προσκρούειν (προσκόπτειν, προσπταίειν) τινί.
Veruneinigung ἡ διάστασις, διαφορά, διχοστασία, ἀπέχθεια, sp. διχοφροσύνη, πρόσκρουσις, προσκοπή.
verunglimpfen, Jmd. κακῶς λέγειν od. κακολογεῖν τινα, λοιδορεῖσθαί τινι, seltner τινα, λοιδορεῖν τινα; stärker λυμαίνεσθαί τινι u. τινα, λωβᾶσθαί τινα, προπηλακίζειν τινά. — durch Verleumdung v. διαβάλλειν, βασκαίνειν τινά; βλασφημεῖν περί u. κατά τινος, εἴς τινα.
Verunglimpfung ἡ κακολογία, λοιδόρησις, λοιδορία, stärker ἡ λύμη, λώβη, προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός; durch Verleumdung ἡ διαβολή, βασκανία, βλασφημία.
verunglücken περιπίπτειν συμφορᾷ (in ein Unglück gerathen); ἀπόλλυσθαι, stärker ἐξόλλυσθαι, auch διαφθείρεσθαι (*P.*; zu Grunde gehen); κακῶς χωρεῖν od. φέρεσθαι (*P.*; von Unternehmungen). — eine Unternehmung verunglückt mir κακοπραγῶ περί τι, ἀποτυγχάνω τινός, ἀτυχῶ τινος u. ἔν τινι, δυστυχῶ ἔν τινι, περί u. εἴς τι, σφάλλομαι (*P.*) ἔν τινι, περί τι. — zur See v. ναυαγεῖν (dieses auch übtr.), vgl. Schiffbruch. — wenn ich v. sollte ἥν τι πάθω (εἴ τι πάθοιμι).
Verunglückung ἡ ἀτυχία, ἀπότευξις, τὸ ἀτύχημα, τὸ σφάλμα, sp. ἡ ἀποτυχία; auch ἡ κακοπραγία (v. einer Unternehmung). — V. zur See ἡ ναυαγία.
verunheiligen, **Verunheiligung**, s. entheiligen, Entheiligung.
verunreinigen μολύνειν (sp. καταμολύνειν); ῥυπαίνειν, καταρρυπαίνειν; μιαίνειν, καταμιαίνειν, übr. s. beflecken.
Verunreinigung ὁ μολυσμός, ἡ μίανσις sp.; gew. Verba, übr. vgl. Befleckung.
verunstalten αἰκίζεσθαι; λωβᾶσθαι; übr. vgl. entstellen.
Verunstaltung ὁ αἰκισμός, ἡ αἰκία (als Handlung); ἡ λώβη (auch als Zustand).
veruntreuen σφετερίζεσθαι (selten *A.*), νοσφίζεσθαι, ὑπεξαιρεῖσθαι, κλέπτειν, sp. ὑπεκκλέπτειν.
Veruntreuung ὁ σφετερισμός, ὁ νοσφισμός, ἡ ὑπεξαίρεσις, ἡ κλοπή.
verunzieren, s. entstellen; auch αἰσχρὸν εἶναί τινι, αἶσχος περιάπτειν τινί.
verursachen, etw. αἴτιον εἶναι od. γίγνεσθαί τινος, αἰτίαν εἶναί τινος; ἐργάζεσθαι, ἀπεργάζεσθαι, ποιεῖν, κατασκευάζειν, κινεῖν, auch συνάγειν τι. — Jmd. etw. v. παρέχειν τινί τι, αἴτιον εἶναί τινί τινος, auch κατασκευάζειν τινί τι (z. B. ἀδοξίαν), ἐμποιεῖν τινί τι (z. B. φόβον) u. dgl.
Verursacher ὁ αἴτιος.
Verursachung, durch Verba; s. verursachen.
verurtheilen, s. verdammen. — verurtheilt sein ὄφλειν (δίκην); von Staatswegen verurtheilt sein ὄφλειν δίκην τῷ δημοσίῳ; schiedsrichterlich v. sein ὄφλειν δίαιταν; *in contumaciam* v. sein ὄφλειν ἐρήμην (δίκην).
Verurtheilung, s. Verdammung. — ohne V. ἄκριτος 2. — der V. entgehen ἀποφεύγειν τὴν δίκην.
vervielfachen, **vervielfältigen** πολλαπλασιοῦν, sp. πολλαπλασιάζειν; auch πολλαπλάσιον ποιεῖν. — **vervielfältigt** πολλαπλάσιος 3., πολλαπλασίων 2.
Vervielfachung, **Vervielfältigung** ἡ πολλαπλασίωσις, sp. ὁ πολλαπλασιασμός.
vervollkommnen, etw. ἐξεργάζεσθαι, ἐκ-, διαπονεῖν τι; auch βελτίω od. τέλειον ποιεῖν τι od. τινα; τελειοῦν τι u. τινα. — sich v. βελτίω od. τέλειον γίγνεσθαι; τελειοῦσθαι (*P.*); sich in etw. v. ἐκμελετᾶν τι, ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι, προκόπτειν ἔν τινι.
Vervollkommnung ἡ ἐξεργασία, διαπόνησις sp., besser ἡ τελείωσις; die eigene V. ἡ ἐπίδοσις, sp. ἡ προκοπή.
vervollständigen ἀνα-, ἐκ-πληροῦν.
Vervollständigung ἡ ἀναπλήρωσις.
verwachen, eine Nacht ἀγρυπνεῖν, διαγρυπνεῖν [νύκτα.
verwachsen *a)* zusammenwachsen: συμφύεσθαι (συμφῦναι). — was v. kann σύμφυτος 2. *b)* von einer Wunde = zuwachsen, vernarben, w. s.
verwachsen, *adj.* 1) zusammengewachsen: συμφυής 2., συμπεφυκώς 3. — 2) schlecht gewachsen: κακοφυής 2., διεστραμμένος 3., διάστροφος 2.; übr. s. buckelig.
Verwachsen, das, ἡ σύμφυσις, sp. συμφυή; von Wunden, s. Vernarbung.
verwässern ἐξυδατοῦν, sp. ἐξυδαροῦν; übtr. μάταιον od. ψυχρὸν ποιεῖν.
verwahren φυλάττειν, διαφυλάττειν, τηρεῖν, διατηρεῖν, σῴζειν, ἀσφαλῶς od. ἐν ἀσφαλείᾳ τιθέναι; auch ἀποτίθεσθαι (eig. bei Seite legen). — etw. ganz sicher v. ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαί τι. — einen Ort v. περιφράττειν, περιτειχίζειν χωρίον. — etw. bei Jmd. v., Jmd. etw. zu v. geben κατατίθεσθαί τι παρά τινι, παρακατατίθεσθαί τί τινι. — sich vor etw. v. φυλάττεσθαί τι, εὐλαβεῖσθαί (*DP.*) τι. — mit Pelzen gegen die Kälte verwahrt περιπεφραγμένος (3.) σισύραις πρὸς κρύος. [Verba.
Verwahrer ὁ φύλαξ, κος; gew. *part.* der vbg.
verwahrlosen ἀμελεῖν, παρ-, κατ-, ἐξ-αμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, ἀμελῶς od. ὀλιγώρως ἔχειν τινός; ἀμελῶς ἔχειν περί τι; auch διαφθείρειν τι (v. und dadurch verderben).
Verwahrlosung ἡ ἀμέλεια, ὀλιγωρία, sp. ὀλιγώρησις.
Verwahrung ἡ φυλακή, τήρησις, sp. διατήρησις. — Jmd. etw. in V. geben κατατίθεσθαί τι παρά τινι, παρακατατίθεσθαί τινί τι. — etw. in V. bringen ἀποτίθεσθαί τι, heimlich etw. in V. bringen ὑπεκτίθεσθαί τι. — Jmd. in V. bringen = in's Gefängniss setzen εἰς φυλακὴν διδόναι τινά. — das was in V. gegeben wird ἡ παρακαταθήκη.
Verwahrungsmittel τὸ φυλακτήριον, τὸ ἐπικούρημα, τὸ ἐπίκουρον, seltner τὸ ἀλέξημα, sp. ἡ προφυλακή, gegen etw. τινός; auch τὸ ἀλεξιφάρμακον (eig. Gegenmittel gegen Gift, dann übh.).
verwaisen 1) *tr.* *a)* eig. ὀρφανίζειν poet., ὀρφανοῦν, χηρεύειν sp.; gew. ὀρφανὸν τιθέναι, ἐρημοῦν γονέων. *b)* übtr. ἐρημοῦν, ἀποστερεῖν mit entspr. *gen.* — 2) *intr.* ἐρημοῦσθαι (*P.*) γονέων. — **verwaist** ὀρφανός 3. u. 2., ἔρημος (2.) γονέων, mehr poet. χῆρος 3.; v. sein χηρεύειν, poet. ὀρφανεύεσθαι (*P.*).
Verwaisung ἡ ὀρφανία, auch ἡ χηρεία, sp. χήρευσις u. χήρωσις; allg. ἡ ἐρημία.

verwalten διοικεῖν (haushalten); διαχειρίζειν (u. *M.*), μεταχειρίζειν (gew. *DM.*; eig. handhaben); ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) u. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος (besorgen); πράττειν, selten διέπειν (behandeln, verrichten); ἐπιστατεῖν τινος, εἶναι ἐπί τινι (als Vorgesetzter v.); ἐπιτροπεύειν τινός u. τι (etw. Anvertrautes v.); ταμιεύειν u. ταμιεύεσθαι (mit etw. wirthschaften). — ein Haus v. οἰκονομεῖν u. οἰκεῖν οἶκον, διοικεῖν οἰκίαν. — den Staat v. διοικεῖν τὴν πόλιν od. τὰ τῆς πόλεως, διαχειρίζειν τὰ πράγματα, πράττειν τὰ τῆς πόλεως, ἐπιστατεῖν τῆς πόλεως, οἰκεῖν τὴν πόλιν, auch πολιτεύειν (u. *M.*). — ein Amt v. μεταχειρίζεσθαι od. ἄρχειν ἀρχήν. — sein Amt v. πράττειν τὰ καθ' ἑαυτόν (τὰ ἑαυτοῦ) od. τὰ καθήκοντα.

Verwalter ὁ διοικητής sp.; besser ὁ ἐπιμελητής, ἐπιστάτης, ἐπίτροπος, selten u. poet. ὁ δίοπος; auch ὁ ταμίας (Wirthschafter). — V. eines Hauses ὁ οἰκονόμος; V. eines Landgutes ὁ ἀγροκόμος sp. — V. sein, s. verwalten.

Verwaltung ἡ διοίκησις, διαχείρισις, ἐπιμέλεια, ἐπίστασις, ἐπιτροπή, ἐπιτροπεία, ἐπιτρόπευσις, ἐπιτροπία, sp. ἡ μεταχείρισις, ἐπιστασία, ὁ μεταχειρισμός; auch ἡ ταμιεία, sp. ταμίευσις (Bewirthschaftung). — V. eines Hauses ἡ οἰκονομία; des Staates ἡ πολιτεία, τὸ πολίτευμα; eines Amtes ἡ ἀρχή. — die V. eines Staates in Händen haben ἔχειν τὰ πράγματα. — zur V. geschickt διοικητικός, ἐπιμελητικός, ἐπιτροπευτικός 3., vgl. οἰκονομικός 3.

Verwaltungsbehörde οἱ ἐπιμεληταί.

verwandeln μεταβάλλειν, μεταλλάττειν, ἀλλοιοῦν, ἑτεροιοῦν, sp. μεταμορφοῦν. — Jmd. aus etw. in etw. v. ποιεῖν τινά τινα ἀντί (ἔκ) τινος. — sich v. μεταβάλλειν, ἀλλοιοῦσθαι, ἑτεροιοῦσθαι (*P.*), ἄλλον γίγνεσθαι, auch ἐξίστασθαι, τρέπεσθαι (bes. zum Schlechten); sich in etw. v. γίγνεσθαί τι ἔκ (ἀντί) τινος, ἀφομοιοῦν αὑτόν τινι u. πρός τι. — in Geld v. ἐξαργυρίζειν u. ἐξαργυροῦν (auch *M.*). — Häufig gebraucht man mit ἀπό od. ἐκ zsgstzte Verba, die sich auf -όω endigen, z. B. in einen Baum verwandelt werden ἀποδενδροῦσθαι (*P.*), in einen Stein v. ἀπολιθοῦν, in Luft v. ἐξαεροῦν (ἐξαιθεροῦν) u. dgl. m.

Verwandelung ἡ μετάλλαξις, ἀλλοίωσις, ἑτεροίωσις, sp. μεταμόρφωσις (*tr.*); ἡ μεταβολή, τροπή, ἔκστασις (*intr.*; in etw. εἴς τι). — eine V. annehmen μεταβάλλεσθαι μεταβολήν, τρέπεσθαι τροπήν. — „die Verwandlungen" als Titel v. Werken, wie z. B. das bekannte des Ovidius τὰ ἑτεροιούμενα, αἱ μεταμορφώσεις.

verwandt 1) eig. συγγενής, ὁμογενής 2., προσήκων 3. (γένει), ἀναγκαῖος 3., οἰκεῖος 3., ἐπιτήδειος 3. u. 2. (sämmtl.: mit Jmd. τινί). — ein naher V. ἐγγὺς προσήκων τῷ γένει (κατὰ γένος); der nächste V. ὁ ἐγγυτάτω γένους od. γένει, ὁ ἀγχιστεύς (auch συγγενὴς ἀγχιστεύς). — der durch Heirat V. ὁ κηδεστής. — seine V. liebend ὁ, ἡ φιλοκηδεμών, όνος. — v. sein mit Jmd. συγγενη εἶναί τινι u. s. w., auch συγγένειαν ἔχειν τινί; nahe v. sein ἀγχιστεύειν, ganz nahe v. sein mit Jmd. ἐγγυτάτω εἶναί τινος γένει, ἄγχιστα εἶναί τινος γένους; durch Heirat mit Jmd. v. sein κηδεύειν τινί. — 2) übtr. συγγενής 2. (mit etw. τινί u. τινός); ὁ, ἡ, τὸ ἐγγύς (selten σύνεγγυς; mit etw. τινός u. τινί); ἀδελφός 3. (mit etw. τινί u. τινός); παραπλήσιος 3. u. 2. (mit etw. τινί, selten τινός); ὅμοιος 3. (mit etw. τινί). — v. sein mit etw. συγγενῆ εἶναί τινι od. τινος u. dgl. — ziemlich mit etw. v. sein ἐγγύς τι τείνειν τινός. — ganz nahe mit etw. v. sein ἀγχιστεύειν τινός. — einen v. Gang haben συγγενῶς ἔρχεσθαι.

Verwandter, s. d. vhg. W. — den V. betreffend συγγενικός 3.

Verwandtin ἡ συγγενής od. προσήκουσα τῷ γένει γυνή; durch Heirat ἡ κηδέστρια sp.

Verwandtschaft 1) eig. *a*) das Verwandtsein: ἡ συγγένεια, τὸ συγγενές (sp. ἡ ὁμογένεια); ἡ οἰκειότης; ἡ ἀναγκαιότης; nahe V. ἡ ἀγχιστεία; V. durch Heirat ἡ κηδεία, τὸ κήδευμα, τὸ κῆδος. — die engste V. ἡ οἰκειοτάτη συγγένεια. — die V. betreffend συγγενικός 3. *b*) die Verwandten: οἱ ἐν γένει, τὰ γένη (die Descendenten); οἱ συγγενεῖς, ἡ συγγένεια, οἱ προσήκοντες (τῷ γένει; die Kollateralen); οἱ ἀναγκαῖοι, οἰκεῖοι (allg.). — 2) übtr. ἡ συγγένεια, τὸ συγγενές, τὸ ἐγγύς, ἡ κοινωνία. — in V. stehen mit etw. συγγενῆ εἶναί τινι u. τινος, ἐγγὺς εἶναί τινος u. τινι, κοινόν τι ἔχειν τινί, κοινωνίαν τινὰ ἔχειν τινός. — die menschliche Seele steht in V. mit Gott ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ συγγενής ἐστι τῷ θείῳ od. μετέχει τῆς θείας φύσεως, θεῖόν τι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή. — in keiner V. mit etw. stehen οὐδὲν κοινὸν od. ὅμοιον ἔχειν τινί, οὐδὲν ὅμοιον εἶναί τινι.

verwandtschaftlich συγγενικός 3.; ὁ, ἡ, τὸ κατὰ τὴν συγγένειαν.

verwarnen, Verwarnung, s. warnen, Warnung.

verwaschen 1) durch Waschen verbrauchen: λούοντα od. πλύνοντα ἀναλίσκειν. — 2) = wegwaschen, w. s. — in der Malerei, die Farben v. συγχρώζειν. — **verwaschen** ἀμυδρός 3. (undeutlich). — 3) = ausplaudern, w. s.

verweben 1) beim Weben verbrauchen: ὑφαίνειν. — 2) durch Weben verbinden: προσ-, συνυφαίνειν; συμ-, δια-πλέκειν.

verwechseln 1) vertauschen, umtauschen: ἀλλάττειν (u. *M.*), ἀντ-, κατ-αλλάττειν (u. *M.*), δι-, μετ-αλλάττειν, μεταβάλλειν, μεταλαμβάνειν, διαμείβεσθαι; vgl. vertauschen. — grosses Geld in kleine Münzsorten v. διακερματίζειν, sp. ἀποκερματίζειν. — 2) etw. unrichtig für etw. Anderes nehmen: μεταλαμβάνειν τι ἀντί τινος, συγχεῖν τί τινι.

Verwechselung 1) Vertauschung: ἡ ἀλλαγή, καταλλαγή, μεταλλαγή, μετάλλαξις, selten διαλλαγή; auch ἡ μετάληψις. — 2) aus Irrthum: ἡ σύγχυσις.

verwegen τολμηρός 3., ἰταμός 3., θρασύς 3., παράβολος 2., φιλοκίνδυνος, ῥιψοκίνδυνος 2. (v. Pers. u. Sachen), ὁ ἴτης, προπετής 2., selten τολμητικός 3. (nur v. Pers.); bei Sp. *adv.* τετολμηκότως. — verwegener Mensch ὁ τολμητής, sp. ὁ τολμητίας.

Verwegenheit ἡ τόλμα, ἰταμότης, θρασύτης, προπέτεια, τὸ θράσος; τὸ τολμηρόν, τὸ φιλοκίνδυνον u. ä. Neutra. — die V. haben τολμᾶν.

verwehen 1) *intr.* vom Winde: λήγειν, παύεσθαι. — 2) *tr.* διασκεδαννύναι. — ein Schiff v., s. verschlagen. — eine Spur v. ἀφανίζειν. — der Weg ist m. Schnee verweht ἡ ὁδὸς χιόνι ἀποκέκρυπται.

verwehren οὐκ ἐᾶν τι; ἀπαγορεύειν, κωλύειν u. ἐπικωλύειν τι; ἐμποδὼν od. ἐμπόδιον εἶναί (γίγνεσθαι) τινι. — Jmd. etw. v. οὐκ ἐᾶν τινα ποιεῖν τι, ἀπαγορεύειν τινὶ μὴ ποιεῖν τι, κωλύειν, ἀπο-, δια-κωλύειν τινὰ (μὴ) ποιεῖν τι u. τινά τινος, κατακωλύειν τινὰ ποιεῖν τι u. τινά τινος, ἀπείργειν τινά τινος u. τινὰ (μὴ) ποιεῖν τι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι μὴ ποιεῖν τι. — nicht v. ἐᾶν, vgl. zulassen. — ich v. es nicht οὐδὲν ἀντιλέγω, οὐδεὶς φθόνος.

Verwehren, das, ἡ κώλυσις, διακώλυσις, ἐναντίωσις, sp. τὸ ἀπαγόρευμα.

verweichlichen ἀπαλύνειν, selten μαλακύνειν; auch θρύπτειν, διαθρύπτειν; durch Erziehung v. σκιατραφεῖν (σκιατροφεῖν); ist es = weibisch machen θηλύνειν, ἀπο-, ἐκ-, κατα-θηλύνειν. — **verweichlicht** μαλακός, θρυπτικός, τρυφερός, mehr poet. χλιδανός 3.; auch ἐσκιατραφηκώς 3.
Verweichlichung ἡ ἐκθήλυνσις, σκιατραφία (als Handlung); ἡ θρύψις, μαλακία, τρυφή, χλιδή (als Zustand).
verweigern οὐ φάναι m. folg. *inf.*; ἀποφάναι τι od. m. folg. *inf.* u. μή; ἀρνεῖσθαι, ἀπ-, ἐξ-αρνεῖσθαί (*DP.*) τι od. m. folg. *inf.* u. μή; ἀναίνεσθαί τι od. m. *inf.*; ἀπαναίνεσθαί τι; ἀνανεύειν τι; auch οὐ βούλεσθαι, οὐκ ἐθέλειν m. *inf.* — ich verweigere es nicht οὐδὲν ἀντιλέγω, οὐδεὶς φθόνος.
Verweigerung ἡ ἀπόφασις; ἡ ἄρνησις, ἐξάρνησις (sp. ἀπάρνησις); ἡ ἀπόρρησις (Verbot).
verweilen διατρίβειν, μένειν, κατα-, ἐμ-μένειν (an einem Orte ἔν τινι τόπῳ, auch ἐνδιατρίβειν τόπῳ τινί od. ἔν τινι τόπῳ); διατρίβειν περί τινα τόπον, καθῆσθαι πρός τινι (bei einem Orte). — bei etw. v. = sich mit etw. befassen διατρίβειν ἐν (ἐπί, πρός) τινι, περί (ἀμφί, sp. πρός) τι; ἐν-, προσ-διατρίβειν τινί; bei Jmd. v. διατρίβειν μετά τινος, συν-, προσ-διατρίβειν τινί, παραμένειν τινί; ist es = zögern (auch: sich v.) διατρίβειν, διατριβὴν ποιεῖσθαι, χρονίζειν, μέλλειν, auch ἐπικαταμένειν; ohne zu v. οὐ μέλλων 3., vgl. unverzüglich. — den Blick auf etw. v. lassen ἐᾶν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν ἔν τινι.
Verweilen, das, **Verweilung** ἡ διατριβή, μονή, selten ἐπιμονή, καταμονή; auch ἡ καθέδρα, ἡ μέλλησις, ὁ χρονισμός (das Zögern).
verweinen 1) mit Weinen zubringen: δακρύοντα διατελεῖν od. διάγειν. — 2) durch Weinen erleichtern: δακρύοντα κουφίζειν od. παύειν. — 3) durch Weinen verderben: δακρύοντα διαφθείρειν.
verweint δεδακρυμένος 3., ὑπόπλεως (2.) δακρύων; ἔνδακρυς, *v.* — mit v. Augen ὑπόπλεως τὰ ὄμματα δακρύων.
Verweis ἡ ἐπιτίμησις, ἐπίπληξις; τὸ νουθέτημα, ἡ νουθέτησις, ὁ νουθετησμός; ἡ μέμψις (selten μομφή); ὁ ψόγος; ἡ κόλασις, τὸ κόλασμα. — Jmd. einen V. geben ἐπιτιμᾶν u. ἐπιπλήττειν τινί, νουθετεῖν τινα, μέμφεσθαί τινι, μέμψιν ποιεῖσθαι od. ἐπιφέρειν τινί, ψέγειν, διαψέγειν, κολάζειν τινά.
verweisen 1) Jmd. an einen anderen Ort weisen: ἀποπέμπειν τινὰ πρός τι; Jmd. auf etw. v. τρέπειν τινὰ ἐπί τι, auf eine Stelle ὑποδεικνύναι τινὶ χωρίον τι. — etw. an Jmd. v. ἐπιτρέπειν τινί τι, ἀνάγειν τι εἴς τινα, ἀναβάλλεσθαί τι ἐπί τινα, ἐπαναφέρειν τινί τι. — etw. an den Senat v. ἀποδιδόναι εἰς τὴν βουλὴν περί τινος. — 2) verbannen: ἐκβάλλειν, ἀπελαύνειν; übr. s. verbannen. — 3) Jmd. etw. v.: ἐπιτιμᾶν u. ἐπιπλήττειν τινί τι; μέμφεσθαί τινί τι; ψέγειν τινὰ ἐπί τινι; νουθετεῖν od. κολάζειν τινὰ ποιοῦντά τι.
Verweisung 1) = Verbannung, w. s. — 2) an Jmd.: ἡ ἐπιτροπή, ἐπαναφορά.
verwelken μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*). — v. lassen ἐκμαραίνειν.
verwelklich φθαρτός 3., ἐπίκηρος 2.
verwelkt μαρανθείς, ἀπομαρανθείς 3.
Verwelkung ἡ μάρανσις, sp. ὁ μαρασμός.
verwenden 1) wegwenden, in der Formel: kein Auge von Jmd. od. etw. v. ἀσκαρδαμυκτὶ ὁρᾶν τινα, sp. ἀτενὲς βλέπειν εἴς τινα; ἀτενίζειν εἴς (πρός) τι u. τινί; ἐνατενίζειν τινί. — ohne ein Auge zu v. ἀσκαρδαμυκτί. — 2) etw. zu einem Zwecke verbrauchen: χρῆσθαί τινι εἴς (πρός) τι, δαπανᾶν τι εἴς (πρός, ἀμφί) τι, auch τί τινι (*M.*, auch m. *aor. P.*: von dem Seinigen v.), καταδαπανᾶν τι εἴς τι, ἀναλίσκειν τι εἴς (πρός) τι, ἐπί τινι, καταναλίσκειν τι εἴς τι, sp. ἔν τινι; sp. καταχωρίζειν τι εἴς τι. — Zeit auf etw. v. διατρίβειν περί τι od. ποιοῦντά τι. — Sorgfalt auf etw. v. ἐπιμελείᾳ χρῆσθαι περί τι, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος; viele Sorgfalt auf etw. v. πολλὴν φροντίδα κατατίθεσθαι εἴς τι. — etw. zu seinem Vortheil v. εἰς τὸ ἴδιον κατατίθεσθαί τι. — etw. gut v. εὖ od. καλῶς τίθεσθαί τι, καλῶς od. ἐς καλὸν χρῆσθαί τινι. — ganz v. ἀπαναλίσκειν; etw. zwecklos od. nutzlos v. παραναλίσκειν; noch dazu v. προσαναλίσκειν. — das Verwendete τὸ ἀνάλωμα; das zwecklos Verwendete τὸ παρανάλωμα. — sich v. lassen von Jmd. παρέχειν ἑαυτόν τινι χρῆσθαι. — 3) sich für Jmd. v.: προηγορεῖν τινος, παραιτεῖσθαι περί τινος, bei Jmd. ἱκετεύειν τινὰ ὑπέρ τινος, ἐντυγχάνειν τινὶ ὑπέρ τινος, sp. ὑπερεντυγχάνειν τινί τινος u. ὑπέρ τινος. — sich für etw. v. προθυμεῖσθαι (*DP.*) ὅπως m. folg. *ind. fut.* (u. nach histor. Temporibus m. *opt.*), ὡς m. *conj.* (u. *opt.*); πράττειν m. folg. *ind. fut.* (u. *opt.*).
Verwendung 1) das Verbrauchen: ἡ χρῆσις, χρεία; ἡ ἀνάλωσις, δαπάνη, δαπάνησις. — 2) für Jmd.: ἡ παραίτησις, seltner ἡ προηγορία, ἡ ὑπέρ τινος ἔντευξις.
verwerfen 1) nicht annehmen: οὐ δέχεσθαι od. προσδέχεσθαι; οὐ προσίεσθαι; ἀποδοκιμάζειν, ἀπογιγνώσκειν, auch ἀπο-, ἐκ-βάλλειν (m. Verachtung); ἀποψηφίζεσθαι, ἀποχειροτονεῖν (durh Abstimmung); sp. ἀπολέγειν (z. B. δικαστήν); eine Behauptung v.: auch διαρρίπτειν. — sich v. ἀνάξια πράττειν ἑαυτοῦ, κακίζεσθαι (*P.*); sich an Jmd. v. φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα. — nicht zu v. οὐ μεμπτός 3., οὐ φαῦλος 3. u. 2. — 2) zu frühzeitig (Junge) werfen: ἐκβάλλειν, ἀμβλίσκειν, ἐξαμβλίσκειν (ἐξαμβλοῦν), sp. ἀπαμβλίσκειν, selten ἀποφθείρειν.
verwerflich ἀδόκιμος, ἀπόβλητος 2., sp. ἀπρόσδεκτος, ἀπάρεστος 2.; häufig φαῦλος 3. u. 2.
Verwerflichkeit τὸ ἀδόκιμον; ἡ φαυλότης.
Verwerfung ἡ ἀποβολή, auch wol ἡ ἀποψήφισις; gew. Verba.
verwesen σήπεσθαι, ἀπο-, κατα-σήπεσθαι (*P.* m. *perf. A.*). — v. lassen σήπειν, κατασήπειν. —
verwest σαπρός 3. [vgl. Verwalter.
Verweser ὁ ἐπίτροπος, ὁ ἐπιτροπεύων, οντος;
verweslich φθαρτός 3.; vgl. sterblich.
Verwesung 1) das Verfaulen: ἡ σῆψις, sp. ἀπόσηψις. — 2) = Verwaltung: ἡ ἐπιτροπεία, ἐπιτροπία, ἐπιτροπή, ἐπιτρόπευσις; vgl. Verwaltung.
verwetten, etw. περιδίδοσθαι περί τινος, παραβάλλεσθαί τι. — ich verwette mein Leben περιδίδομαι περὶ τῆς κεφαλῆς. [νος 3.
verwichen παρελθών, παρεληλυθώς, παροιχόμε-
verwickeln, in etw. ἐμπλέκειν εἴς τι, ἔν τινι, τινί; περιπλέκειν τινί τι; συμπλέκειν τί τινι; παραποδίζειν (eig. die Füsse v.; dann übh.). — Sich in etw. v. ἐμπλέκεσθαί (*P.*) τινι, εἴς τι, ἔν τινι; συμπλέκεσθαί (*P.*) τινι; selten ἐμπαλάσσεσθαί (*P.*) τινι, ἔν τινι. — übtr. Jmd. in etw. v. περιβάλλειν τινά τινι (z. B. in Gefahren κινδύνοις); ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι (z. B. εἰς κινδύνους); καθιστάναι τινὰ εἴς τι (z. B. in Händel εἰς ἀγῶνας; den Staat mit Jmd. in Krieg v. τὴν πόλιν καθιστάναι τινὶ εἰς πόλεμον od. ἐν πολέμῳ); Jmd. in seine Schuld mit v. ἀναπιμπλάναι τινὰ τῆς αἰτίας. — Jmd. in einen Process v.,

s. Process. — in etw. verwickelt werden *περιπίπτειν τινί, καταστῆναι εἴς τι.* — in einen Krieg verwickelt sein mit Jmd. *πόλεμον ἔχειν πρός τινα.*

verwickelt 1) eig. *ἐμπεπλεγμένος, περιπεπλεγμένος, συμπεπλεγμένος* 3. — 2) übtr. *συμπεπλεγμένος* 3., *ποικίλος* 3.; auch *οὐχ ἁπλοῦς* 3., *οὐδαμῶς σαφής* 2., *ἀσαφής* 2., *δύσκριτος* 2., sp. *δυσκρινής* 2. — sehr v. *πολύπλοκος* 2. — v. Fragen stellen *περιπλοκὰς ἐρωτᾶν.*

Verwickelung *ἡ πλοκή* (bes. auch von einer dramatischen Handlung); *ἡ περιπλοκή* (bes. übtr.); *ἡ ἐμπλοκή, συμπλοκή.*

verwildern *ἀπαγριοῦσθαι, ἐξαγριοῦσθαι* (*P.*; auch von Pflanzen); *θηριοῦσθαι, ἀποθηριοῦσθαι*, selten *ἐκθηριοῦσθαι* (*P.*; zum Thier werden); *ἐκβαρβαροῦσθαι* (*P.*; zum Barbaren werden). — v. lassen *ἐξαγριοῦν, ἀποθηριοῦν* (*ἐκθηριοῦν*), *ἐκβαρβαροῦν.* — **verwildert** *ἄγριος* 3.; *θηριώδης*, sp. *ἀγριώδης* 2.

Verwilderung *ἡ ἀπαγρίωσις*, sp. *ἡ ἀποθηρίωσις, θηρίωσις*, auch *ἡ ἐκβαρβάρωσις*; als Zustand *ἡ ἀγριότης, τὸ ἄγριον, θηριῶδες.*

verwilligen, s. bewilligen, gestatten. — eine Steuer v. *τάττεσθαι φόρον.*

Verwilligung, s. Bewilligung.

verwinden, s. verschmerzen.

verwirken, s. verbrechen. — das Leben v. *θανάτου ζημίαν ὀφείλειν, ἄξιον εἶναι θανάτου, ὄφλειν θανάτου*; die Freiheit v. *ἄξιον εἶναι δεδέσθαι.*

verwirklichen *ἔργῳ ἀποδεικνύναι* (u. *M.*); *ἀπεργάζεσθαι; ἐπιτελεῖν; ἐπιτελὲς ποιεῖν τι.* — **verwirklicht** *ἐπιτελής* 2.

Verwirklichung *ἡ ἀπεργασία, ἐπιτέλεσις, ἐνέργεια*; als Sache *ἡ ἀλήθεια* (*τῶν ἔργων*), *τὸ ἀληθές, τὰ ἔργα.*

verwirren *ταράττειν, ἀνα-, δια-, ἐπι-, συνταράττειν*, sp. *καταταράττειν*; auch *συγχεῖν, κυκᾶν, φύρειν, συμφύρειν, παρακινεῖν.* — **verwirrend** *ταρακτικός* 3., selten *ταραχώδης* 2. — **verwirrt** *ταραχώδης* 2., *πεφυρμένος* 3., *ἄκριτος* 2. — Jmd. v. machen *ποιεῖν τινα ἀπορεῖν, ἐκπλήττειν τινά*; v. werden *ἐκπλαγῆναι; ἐξίστασθαι ἑαυτοῦ; ἀπορῆσαι*; verwirrt sein *ἀπορεῖν* (verlegen sein); *ὑποκεκινηκέναι* (verrückt sein).

Verwirrung *ἡ τάραξις, ὁ ταραγμός, ἡ σύγχυσις* (als Handlung); *ἡ ταραχή*, seltner *ὁ τάραχος, ἡ τύρβη, ἡ ἀκρισία* (als Zustand). — in V. bringen, s. verwirren. — mein Geist ist in V. *τετάραγμαι* (*διατετάραγμαι*) *τὴν γνώμην.* — leicht in V. zu bringen *ταραχώδης* 2. — Verwirrungen ausgesetzt sein *ταραχωδῶς διακεῖσθαι.*

verwischen *ἐξ-, δι-αλείφειν*; auch *ἀμαυροῦν, ἀμυδροῦν* (dunkel, undeutlich machen); *ἀφανίζειν* (unsichtbar machen). — die Farben v. *συγχρῴζειν.* — **verwischt** *ἀμυδρός* 3.

Verwischung *ἡ ἐξάλειψις* sp.; gew. *ἡ ἀμαύρωσις* (sp. *ἀμύδρωσις*); *ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός.*

verwittern *τήκεσθαι, διαφθείρεσθαι* (*P.*); *σαθρὸν* od. *ψαθυρὸν γίγνεσθαι*; auch *ἀμαυροῦσθαι, ἀμυδροῦσθαι* (*P.*). — **verwittert** *σαθρός, ψαθυρός*, auch *ἀμυδρός* 3.

Verwitterung, durch d. Verba; als Zustand *ἡ ψαθυρότης, σαθρότης, ἀμυδρότης*; gew. durch d. Neutra der entspr. *adj.*

verwittwet *χῆρος* 3. — v. sein *χηρεύειν*, sp. *χηροῦν.*

verwöhnen *κακῶς συνεθίζειν*, auch *θρύπτειν, διαθρύπτειν, διαφθείρειν*; vgl. verzärteln.

Verwöhnung *ἡ διαφθορά* (als Handlung); *ἡ θρύψις* (sp. *διάθρυψις*), *ἡ μαλακία* (als Zustand).

verworfen *ἀπόβλητος* 2., gew. *ἀποδεδοκιμασμένος* 3.; in moralischer Hinsicht *διεφθαρμένος* 3., *οὐδενὸς ἄξιος* 3., *φαῦλος* 3. u. 2., *μοχθηρός* 3., *ἐξώλης* 2. — ein v. Mensch *τὸ κάθαρμα.*

Verworfenheit *ἡ φαυλότης, μοχθηρία.*

verworren *ἄκριτος* 2., *ταραχώδης* 2., *σύμμικτος* 2., *πεφυρμένος* 3.; auch *ἀσαφής* 2. (unklar); übr. s. verwickelt.

Verworrenheit *ἡ ἀκρισία, ἡ ταραχή, ἡ σύγχυσις*; auch *ἡ ἀσάφεια, τὸ ἀσαφές* (Unklarheit).

verwünschen, Jmd. *καταρᾶσθαί τινι* (sp. *τινα*), *ἐπαρᾶσθαί τινι, κατεύχεσθαί τινος*; selten *ἐπιθειάζειν.* — zu v. *ἀπευκτός* 3.

verwünscht *κατάρατος, ἐπάρατος* 2., sp. *καταράσιμος* 2.; auch *κακοήθης* 2., z. B. ein ganz v. Schlüssel! *κλειδίον κακοηθέστατον.* — ein v. Streich! *πονηρὸν τὸ πρᾶγμα.*

Verwünschung *ἡ ἀρά, κατάρα*, sp. *ἡ κατάρασις*, poet. *ἡ ἐπαρά, τὸ κάτευγμα.* — V. gegen Jmd. ausstossen *ἀρὰς ἐπαρᾶσθαι* od. *ἐπεύχεσθαί τινι*; viele arge V. gegen Jmd. ausstossen *πολλὰ καὶ κακὰ κατεύχεσθαι κατά τινος.*

verwürzen *ὑπὲρ τὸ προσῆκον ἡδύνειν.*

verwüsten *διαφθείρειν τι; λυμαίνεσθαί τι* u. *τινι; κακοῦν* u. *κακῶς ποιεῖν τι* (allg.); *πορθεῖν, ἐκπορθεῖν, σίνεσθαι, δῃοῦν, ἐρημοῦν* (eine Stadt od. ein Land), *ἀνάστατον ποιεῖν* (ein Land von Bewohnern entblössen; dazu als *P.* *ἀνάστατον γίγνεσθαι*), *τέμνειν, περικόπτειν*, sp. *ἐκκόπτειν* (ein Land durch Niederhauen der Bäume u. Abschneiden der Feldfrüchte v.); *καθαιρεῖν, κατασκάπτειν* (Gebäude, Städte); mit Feuer v. *πυρπολεῖν, καίειν.* — mit Feuer u. Schwert v. *τέμνειν καὶ καίειν.* — **verwüstet** *ἀνάστατος* 2., *ἔρημος* 2. u. 3.; nicht v. *ἄτμητος* 2.

Verwüster *ὁ λυμαντήρ, ῆρος; ὁ λυμεών, ῶνος*; poet. u. sp. *ὁ πορθητής*; gew. *part.*

Verwüstung *ἡ διαφθορά, ἡ λύμη, ἡ κάκωσις* (allg.); im Bes. *ἡ ἐρήμωσις, ἀνάστασις, τμῆσις, καθαίρεσις, κατασκαφή*, sp. *πόρθησις, ἐκπόρθησις*, vgl. verwüsten.

verwundbar *τρωτός* 3.

verwunden 1) eig. *τραυματίζειν, τιτρώσκειν*; auch *παίειν, βάλλειν* u. dgl. — Jmd. tödtlich v. *καιρίαν πληγὴν προστρίβειν τινί.* — verwundet werden *τραυματίζεσθαι, τραῦμα λαμβάνειν.* — tödtlich verwundet werden *καιρίαν τρωθῆναι*, selten *καιρίᾳ τυπῆναι.* — am Kopfe verwundet werden *τιτρώσκεσθαι* (*P.*) *τὴν κεφαλήν.* — 2) übtr. *τιτρώσκειν* (z. B. von der Liebe); auch *δάκνειν, ἀνιᾶν* (diese = kränken).

verwundern, sich über Jmd. od. etw. *θαυμάζειν τινά* u. *τι*, auch *τινός*, selten *τινί.* — ich verwundere mich dass … *θαυμάζω ὡς* od. *ὅτι* …, auch m. folg. *εἰ* (wenn die Sache, über welche man sich verwundert, noch zweifelhaft erscheint). — es verwundert mich *θαυμάζω, θαυμαστόν μοι φαίνεται, θαῦμα λαμβάνει με.* — es ist nicht zu v. *οὐδὲν θαυμαστόν, θαῦμα οὐδέν.* — **verwundert** *ἐκπεπληγμένος* (*ἐκπλαγείς*) 3., sp. *ἔκπληκτος* 2., *ἔκθαμβος* 2.; ganz v. sein über etw. *ἐκπεπλῆχθαί τινι* od. *ἐπί τινι.*

Verwunderung *τὸ θαῦμα*, selten *τὸ θάμβος.* — Jmd. in V. setzen *θαῦμα παρέχειν τινί.* — in V. gerathen *θαυμάσαι, ἐν θαύματι γίγνεσθαι, ἐκπλήττεσθαι* (*P.*), sp. *θαμβεῖσθαι, ἐκθαμβεῖσθαι* (*P.*).

Verwundeter *ὁ τραυματίας, ὁ τρωθείς* od. *τραυματισθείς, ὁ τετρωμένος.*

Verwundung *ἡ τρῶσις* (das Verwunden); *τὸ τραῦμα* (Wunde). — eine leichte V. *τὸ ἐπιπόλαιον τραῦμα, ἡ ἀμυχή.*

verzählen, sich, *ἁμαρτάνειν* (*διαμαρτάνειν*) od. *πλημμελεῖν ἀριθμοῦντα; ψεύδεσθαι* (*P.*) *τοῦ ἀριθμοῦ.*

verzärteln, Verzärtelung, s. verweichlichen, Verweichlichung.
verzäunen ἀπο-, διαι-, περι-φράττειν (-φραγνύναι). — **verzäunt** περίφρακτος 2.
Verzäunung 1) als Handlung: ἡ ἀπόφραξις. — 2) = Zaun, w. s.
verzagen ἀποδειλιᾶν (bei od. vor etw. ἔν τινι, πρός τι); ἀποβάλλειν τὸν θυμόν; ἀθυμῆσαι; καταπίπτειν τῷ θυμῷ; an etw. ἀπογιγνώσκειν τινός u. τι, auch m. folg. *inf.* (gew. *fut.*), bisw. m. μή; sp. ἀπελπίζειν τινός u. τι. — verzage nicht θάρρει.
Verzagen, das, ἡ ἀπόγνοια, sp. ἀπόγνωσις (an etw. τινός); sp. auch ἡ ἀποδειλίασις, ὁ ἀπελπισμός.
verzagt ἄθυμος, ἄτολμος, sp. ἀθαρσής 2.; auch δειλός 3., ἄνανδρος 2. — v. sein ἀθυμεῖν, ἀθύμως ἔχειν. — v. werden, s. verzagen.
Verzagtheit ἡ ἀθυμία, ἀτολμία; ἡ δειλία, ἀνανδρία, sp. ἀποδειλία. — etw. aus V. aufgeben ἀποδειλιᾶν τινος.
verzaubern, Jmd. φαρμάττειν, γοητεύειν, καταγοητεύειν τινά; ἐπᾴδειν τινί.
verzechen καταπίνειν, ἐκπίνειν.
verzehnten, etw. τελεῖν τὴν δεκάτην τινός, sp. ἐκδεκατεύειν τι.
verzehren 1) eig. aufessen: κατεσθίειν (καταφαγεῖν); καταβιβρώσκειν; selten βόσκεσθαι, καταβόσκεσθαι. — 2) übtr. verbrauchen, verthun: καταναλίσκειν, καταδαπανᾶν; ist es = allmälich aufreiben, erschöpfen κατατρίβειν, κατατρύχειν, καταμαραίνειν; von Feuer u. Krankheiten νέμεσθαι, ἐπινέμεσθαι, διαφθείρειν; von Leidenschaften, bes. vom Kummer τήκειν, ἐκ-, κατα-τήκειν, mehr poet. σμύχειν (allmählich v.). — sich v. τήκεσθαι, ἐκ-, κατατήκεσθαι (*P.*), mehr poet. σμύχεσθαι (*P.*); auch ἀπόλλυσθαι, mehr poet. φθίνειν. — **verzehrend** τηκτικός 3. [vhg. Verba.
Verzehrer ὁ ἀναλωτής; gew. durch d. *part.* der
Verzehrung 1) eig. ἡ κατάβρωσις sp. — 2) übtr. ἡ κατανάλωσις, sp. καταδαπάνη; auch ἡ κατάτριψις, διαφθορά, τῆξις; gew. Verba.
verzeichnen 1) aufzeichnen: ἀναγράφειν, απογράφειν (u. *M.*), auch δια-, κατα-γράφειν. — 2) schlecht zeichnen: κακῶς γράφειν. — sich v. ἁμαρτάνειν γράφοντα.
Verzeichniss ὁ κατάλογος, ὁ πίναξ, ακος; auch ἡ ἀπογραφή, διαγραφή, τὸ διάγραμμα, sp. ἡ καταγραφή. — ein genaues V. von dem, was im Hause ist ἀκριβῶς γεγραμμένα ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ.
Verzeichnung ἡ ἀναγραφή, ἀπογραφή, καταγραφή.
verzeihen, Jmd. etw. συγγιγνώσκειν τινί τι, selten τινί τινος; συγγνώμην ἔχειν τινί τινος u. περί τι; auch συγγνώμην ποιεῖσθαι πρός τι, συγγνώμην ἀπονέμειν (νέμειν, διδόναι) τινί, sp. συγγνωμονεῖν τινι; auch αἰδεῖσθαί (m. *aor. M.*) τινα (begnadigen). — Jmd. vom Herzen v. πολλὴν συγγνώμην ἔχειν τινί. — es wird etw. von Jmd. verziehen συγγνωμόν τι γίγνεται πρός τινος; es wird mir etw. verziehen, es verzeiht mir Jmd., s. Verzeihung (erlangen). — es ist zu v. συγγνώμη (ἐστί) m. *inf.*, seltner συγγνωστόν od. συγγνωστά (ἐστι) m. *inf.*; es lässt sich etw. v. συγγνωστόν ἐστί τι, συγγνώμην ἔχει τι. — verzeih mir's Gott! σὺν θεοῖς εἰπεῖν, σὺν θεοῖς εἰρήσεται.
verzeihend συγγνώμων 2. od. *part.* der vhg. Verba. — nicht v. ἀσυγγνώμων 2.
verzeihlich, συγγνωστός u. συγγνωστέος 3., seltner συγγνωμονικός 3.; auch συγνώμην ἔχων 3., συγγνώμης ἄξιος 3. — es ist v. συγγνώμη (ἐστί) m. *inf.* od. folg. εἰ (ἐάν); es ist sehr v. πολλὴ συγγνώμη εἰ...
Verzeihlichkeit τὸ συγγνωστόν.
Verzeihung ἡ συγγνώμη, τὸ σύγγνωμον; auch ἡ αἰδώς, οῦς, ἡ αἴδεσις (Begnadigung). — um V. bitten συγγνώμην αἰτεῖσθαι (wegen etw. ὑπέρ τινος), συγγνώμης δεῖσθαι (*DP.*); Jmd. um V. bitten παραιτεῖσθαί τινα. — Jmd. V. angedeihen lassen, s. verzeihen. — V. erlangen συγγνώμης τυγχάνειν, v. Jmd. παρά τινος (wegen etw. ὑπέρ τινος, sp. ἔν od. ἐπί τινι); συγγνώμην λαμβάνειν παρά τινος. — V. verdienen συγγνώμην ἔχειν, συγγνωστὸν εἶναι. — zur V. geneigt συγγνωμονικός 3.
verzerren δια-, παρα-στρέφειν; die Lippen od. den Mund v. (höhnisch) διαμυλλαίνειν.
verzerrt διάστροφος 2.; v. Gesichter πρόσωπα ἐξεστηκότα.
Verzerrung ἡ διαστροφή; auch ὁ σπασμός, τὸ σπάσμα (Zuckung, Krampf).
verzetteln σπαθᾶν, διασπαθᾶν.
Verzicht ἡ ἄφεσις, ἀπόστασις, sp. παραχώρησις. — V. leisten auf etw. ἀφιέναι u. ἀπειπεῖν τι; προΐεσθαί τι; ἀφ-, ἐξ-ίστασθαί τινος; ἐᾶν u. χαίρειν ἐᾶν τι; sp. ἀποτάττεσθαί τινι; ist es = etw. verzagend aufgeben ἀπογιγνώσκειν τινός u. τι, ἀποδειλιᾶν τινος, sp. ἀπελπίζειν τινός u. τι. — gegenüber Jmd. auf etw. V. leisten παραχωρεῖν τινί τινος.
verzichten = Verzicht leisten, s. d. vhg. W.
Verzichtleistung, s. Verzicht.
verziehen 1) *tr.* *a*) = verzerren, w. s. *b*) = schlecht erziehen: κακῶς παιδεύειν, auch διαφθείρειν. — 2) *refl.* sich v.: ἀπέρχεσθαι (weggehen); παρέρχεσθαι, παραφέρεσθαι (*P.*; vorübergehen); λωφᾶν, παύεσθαι, λήγειν (nachlassen, aufhören). — 3) *intr.* = warten, zögern, w. s.
Verziehung 1) Verzerrung: ἡ διαστροφή. — 2) schlechte Erziehung: ἡ φαύλη παιδεία od. παίδευσις; ἡ διαφθορά. — 3) das Verweilen od. Zögern: ἡ μονή, ἐπιμονή, μέλλησις, τὸ μέλλημα, sp. ὁ μελλησμός, χρονισμός.
verzieren κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν, sp. ἐκκοσμεῖν; auch καλλύνειν, καλλωπίζειν, ποικίλλειν, ion. u. poet. ἀσκεῖν.
Verzierung 1) als Handlung: ἡ κόσμησις, sp. ἐκκόσμησις; auch ὁ καλλωπισμός; ἡ ποίκιλσις, ὁ ποικιλμός. — 2) als Gegenstand: τὸ κόσμημα (sp. ἐπικόσμημα), ὁ κόσμος, τὸ καλλώπισμα, ὁ καλλωπισμός, τὸ ποίκιλμα, ἡ ποικιλία.
verzinnen καττιτεροῦν, γανοῦν.
Verzinnung ἡ γάνωσις (als Handlung u. Sache) sp.; τὸ γάνωμα (als Sache) sp.
verzinsen, etw. διδόναι (ἀποδιδόναι, ἀποτίνειν, τελεῖν) τόκον τινός; τοκοφορεῖν τι.
Verzinsung ἡ τοῦ τόκου ἀπόδοσις od. ἀπότισις.
verzögern, etw. ἀναβάλλεσθαι, διατρίβειν, διακρούεσθαι, μηκύνειν, προάγειν ἐπὶ μῆκος, παρατείνειν, ἐπέχειν, auch βραδύτερον od. σχολαῖον ποιεῖν τι; sp. παρέλκειν τι. — „verzögert werden" ausser den *P.* auch: χρόνιον γίγνεσθαι.
Verzögerung ἡ ἀναβολή, ἐπίσχεσις, διάκρουσις, sp. παρέλκυσις, παρολκή, παραγωγή; ist es = das Zögern ἡ τριβή, διατριβή, ἡ μέλλησις, ἡ βραδυτής, ῆτος, τὸ μέλλημα, sp. ὁ μελλησμός.
verzollen, etw. τελεῖν (ἐκτίνειν) φόρον τινός od. ἀπό τινος. — nicht verzollt ἀναπόγραφος 2.
Verzollung ἡ τοῦ φόρου ἔκτισις. [sp.
Verzuckung, s. Krampf.
Verzückung, s. Begeisterung. [werden νυμφιᾶν.
verzückt νυμφόληπτος 2.; s. begeistert. — v.

Verzug, s. Verzögerung. — ohne V. ἀνυπερθέτως, ἀμελλητί od. *adj.* ἀνυπέρθετος, ἀμέλλητος 2. (sämmtl. sp.), gew. εὐθύς, αὐτίκα u. dgl., vgl. alsogleich; auch ὥσπερ ἔχω (wie ich gehe u. stehe). — die Sache leidet keinen V. τὸ πρᾶγμα οὐκ ἐνδέχεται ἀναβολήν.

verzweifeln ἀπονοεῖσθαι (*DP.*), ἀνελπίστως ἔχειν, an etw. ἀπογιγνώσκειν τινός u. τι, sp. ἀπελπίζειν τινός u. τι; am Leben v. ἀπονενοημένως διακεῖσθαι πρὸς τὸ ζῆν. — da man an der Rettung verzweifelt τῆς σωτηρίας ἀνελπίστου οὔσης. — ich verzweifle daran gerettet zu werden ἀνέλπιστός εἰμι (τοῦ) σωθήσεσθαι.

verzweifelt ἀπεγνωσμένος 3., ἀνέλπιστος, ἄπορος 2.; v. Pers. ἀπονενοημένος, ἀπονοηθείς 3. — eine ganz v. Lage ἀπορία ἐσχάτη. — v. kämpfen ἀπονοηθέντα διαμάχεσθαι, sp. ψυχομαχεῖν; v. Kampf ἡ ψυχομαχία sp. — verzweifelter Weise ἀπονενοημένως, ἀπεγνωσμένως.

Verzweifelung ἡ ἀπόγνοια, sp. ἀπόγνωσις (an etw. τινός); auch ἡ ἀπόνοια, τὸ ἀνέλπιστον (sp. ὁ ἀπελπισμός); ἡ παράστασις. — Jmd. in V. bringen εἰς ἀπόνοιαν καθιστάναι τινά. — ich gerathe in V. πολλὴ ἀθυμία ἐγγίγνεταί μοι. — in V. sein ἀνελπίστως ἔχειν; in gänzlicher V. sein ἐσχάτως ἀθυμεῖν καὶ ἀπορεῖν. — sich der V. hingeben πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τρέπεσθαι.

verzweiflungsvoll ἀπονενοημένος, ἀπονοηθείς 3.

Vesicatoria τὰ ἐκδόρια (sc. φάρμακα).

Vesperbrot τὸ δειλινόν.

Vesperzeit ἡ δειλινὴ ὥρα; gew. ἡ δείλη, auch δείλη ὀψία. — zur V. περὶ δείλην (ὀψίαν), auch τὸ δειλινόν.

Vesta ἡ Ἑστία. — Priesterin der V., s. d. f. W.

Vestalin ἡ τῆς Ἑστίας ἱέρεια; *pl.* αἱ Ἑστιάδες (παρθένοι).

Vesuv ὁ Οὐεσούβιος, Βεσούβιος.

Vettel ἡ γραῦς, γραός, τὸ γρᾴδιον (γραΐδιον).

Vetter ὁ ἀνεψιός.

Vetterschaft ἡ ἀνεψιότης.

vexieren, Jmd. προσπαίζειν τινά u. τινί, ἐμπαίζειν τινί, ἐντρυφᾶν τινι; ist es = belästigen, plagen ἐνοχλεῖν τινα u. τινι, πράγματα παρέχειν τινί, auch ἀνιᾶν od. λυπεῖν τινα.

Vexieren, das, ὁ ἐμπαιγμός sp., besser Verba; ist es = Belästigung, Plage ἡ ἐνόχλησις, ἀνία.

Vibration ὁ παλμός.

vibrieren πάλλεσθαι.

Vibrieren, das, ὁ παλμός.

Vieh *a*) Thiere übh.: τὰ ζῷα, auch τα θηρία (bes. wilde Thiere). — unvernünftiger als das V. ἀφρονέστερος (3.) τῶν θηρίων. *b*) die zahmen Thiere, die der Mensch hält: τὰ ζῷα, τὰ θρέμματα, τὰ κτήνη. — ein Stück V. τὸ κτῆνος (allg.); τὸ βόσκημα (grösseres, bes. Rind), τὸ πρόβατον (kleineres, bes. Schaf). — V. halten ζῳοτροφεῖν, κτηνοτροφεῖν, sp. θρεμματοτροφεῖν, προβατεύειν; auch κτήνη (βοσκήματα, πρόβατα) τρέφειν; V. haltend ζῳοτρόφος, κτηνοτρόφος, προβατοτρόφος 2.; das Halten von V. ἡ ζῳοτροφία, κτηνοτροφία; dazu gehörig ζῳοτροφικός 3. — von V. beweidet werden προβατεύεσθαι (*P.*; sp.). — Herde von V., s. Viehherde.

viehartig βοσκηματώδης, sp. κτηνώδης 2.; gew. θηριώδης 2.

Vieharzneikunde, s. Thierarzneikunde.

Vieharzt ὁ κτηνίατρος sp.; übr. s. Thierarzt.

Viehbremse ὁ οἶστρος. — von V. gequält werden οἰστρᾶν.

Viehdieb ὁ τῶν βοσκημάτων κλέπτης.

viehdumm κτηνώδης, προβατώδης 2. sp. — ein v. Mensch τὸ πρόβατον.

Viehfutter ὁ χόρτος, τὸ χόρτασμα, selten u. mehr poet. ἡ βοσκή (allg.); ὁ χιλός (grünes V.).

Viehhändler ὁ τὰ κτήνη πωλῶν; ὁ προβατοπώλης, προβατοκάπηλος (Händler mit Kleinvieh).

Viehhandel, umschr. ἡ τῶν κτηνῶν (βοσκημάτων, προβάτων) πώλησις.

Viehherde ἡ ἀγέλη, τὸ βόσκημα (bes. von grösserem Vieh); ἡ ποίμνη, τὸ ποίμνιον (vom kleineren Vieh).

Viehhirt ὁ νομεύς (bes. des kleineren Viehes); ὁ βουκόλος (des grösseren Viehes).

Viehhof ἡ ἔπαυλις, ἡ αὐλή.

viehisch βοσκηματώδης, sp. κτηνώδης 2.; stärker θηριώδης 2., ἄγριος 3. u. 2.

viehmässig βοσκηματώδης 2., sp. κτηνώδης 2., κτηνοπρεπής 2. [πεύουσα.

Viehmagd, umschr. ἡ τὰ κτήνη (u. dgl.) θερα-

Viehmarkt ἡ κτηνῶν ἀγορά; als Ort τὰ κτήνη.

Viehseuche ἡ τῶν κτηνῶν λύμη od. φθορά, ὁ τῶν κτηνῶν λοιμός. — es bricht eine V. aus λοιμὸς ἐμπίπτει τοῖς κτήνεσιν.

Viehstall ὁ σταθμός (*pl.* auch τὰ σταθμά); sp. τὸ κτηνοτροφεῖον.

Viehtrift ἡ νομή.

Viehtrog ἡ (ὁ) ληνός.

Viehweide ἡ νομή.

Viehzucht ἡ ζῳοτροφία, ζῳοτροφική, κτηνοτροφία, (vom Kleinvieh) ἡ προβατευτική; vgl. ἡ ἀγελαιοτροφία, ἀγελαιοτροφική. — V. treiben ζῳοτροφεῖν, κτηνοτροφεῖν, sp. θρεμματοτροφεῖν, προβατεύειν, auch κτήνη (βοσκήματα, πρόβατα) τρέφειν; vgl. Vieh. — ein zur V. geeignetes Land χώρα προβατεύσιμος sp. — ein zur V. untaugliches Land γῆ ἀνεπιτήδειος προβατεύεσθαι (*P.*; sp.).

viel πολύς, πολλή, πολύ; auch συχνός 3. (reichlich, zahlreich); auch durch d. *subst.* τὸ πλῆθος, z. B. viel Geld πλῆθος ἀργυρίου. — Wenn neben πολύς noch ein anderes attributives Adjectiv steht, so wird es mit demselben in der Regel durch καί (τὲ καί) verbunden, z. B. viele wackere Männer πολλοὶ καὶ (πολλοί τε καὶ) ἀγαθοὶ ἄνδρες. — Bezeichnet „viel" nur einen grossen Theil von einem Ganzen, so kann darauf im Griechischen auch ein Genitiv folgen, z. B. viele Menschen glauben πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων (neben πολλοὶ ἄνθρωποι) νομίζουσιν. — der Leute, die da glauben, dass man alles um Geld kaufen könne, gibt es viele πολλοί εἰσιν οἳ νομίζουσιν ὅτι πάντα ἔξεστι πρίασθαι χρημάτων. — sehr viel πάμπολυς, παμπόλλη, πάμπολυ; πλεῖστος 3.; unendlich v., s. unendlich. — nicht viel οὐ πολύς 3., vgl. wenig. — zu viel (viel zu viel) ὑπέρμετρος, ἄμετρος 2., περιττός 3.; *adv.* ἄγαν; nur nicht zu viel! (zu viel ist ungesund) μηδὲν ἄγαν. — das ist zu viel gesagt τοῦτο ὑπερβολὴν ἔχει. — nicht zu viel μέτριος 3. u. 2. — viel mächtiger πολὺ (πολλῷ) δυνατώτερος u. dgl. — wie viel? πόσος 3.; (in indirecter Frage ὁπόσος); relativ ὅσος, ὁπόσος 3., im Ausruf οσος 3. — so viel, s. soviel. — zum Verwundern viel, Wunder wie viel θαυμαστὸν ὅσον. — es fehlt viel (nicht viel = wenig), vgl. fehlen 2). — viel auf etw. halten, vgl. halten 2) *f*). — sich viel dünken νομίζειν εἶναί τι, μέγα φρονεῖν (ἐφ' ἑαυτῷ). — es ist mir gleich viel οὐδέν μοι διαφέρει. — an vielen Orten πολλαχοῦ, πολλαχόθι; v. vielen Orten od. Seiten πολλαχόθεν; nach vielen Orten od. Seiten πολλαχόσε; auf viele Arten πολλαχῇ, πολλαχῶς; aus vielen Gründen πολλαχόθεν. — Endlich sind noch die Compos. mit πολύς zu bemerken, z. B. v. vielen Arten, Farben πολυειδής, πολύχρους 2., vgl. die folg. WW.

vielästig πολύκλαδος, πολυκλαδής, πολύοζος, πολύκλωνος 2.
Vielästigkeit ἡ πολυοζία.
vieläugig πολυόμματος 2.
vielartig πολυειδής, πολύτροπος, πολυφυής 2.; ποικίλος 3.; übr. s. mannigfaltig.
Vielartigkeit ἡ πολυειδία, τὸ πολυειδές, ἡ ποικιλία.
Vielbelesenheit ἡ πολυαναγνωσία sp.
vielbeschäftigt πράγματα ἔχων (3.) πολλά, ἀσχολίαν ἔχων πολλήν.
vielbesprochen πολυθρύλητος 2.
vielbesucht πολυάνθρωπος 2., εἰς ὃ od. ἐφ' ὃ πολλοὶ συνέρχονται.
vielbesungen πολυύμνητος 2. poet. u. sp., πολύυμνος 2. poet.
vielblätterig πολύφυλλος 2.
vieldeutig ποικίλος 3., sp. λοξός 3.
Vieldeutigkeit ἡ ποικιλία, sp. λοξότης.
Vieleck τὸ πολύγωνον.
vieleckig πολύγωνος, πολυγώνιος 2.
Vieleckszahl ὁ πολύγωνος (ἀριθμός).
vielerfahren πολύπειρος 2.
vielerlei παντοδαπός, παντοῖος, ποικίλος 3., πολύς 3. — auf v. Art πολλαχῇ, πολλαχῶς, παντοδαπῶς, παντοίως, τρόπῳ παντοίῳ.
vielersehnt πολυπόθητος 2.
Vielessen, das, ἡ πολυφαγία, s. Gefrässigkeit.
Vielesser ὁ πολυφάγος, ὁ ἐσθίων πολλά; s. gefrässig.
vielfach πολλαπλοῦς 3., πολύς 3.; s. vielfältig u. vielerlei.
vielfältig πολλαπλάσιος 3., πολυπλασίων 2., πολυπλάσιος 3., sp. πολλαπλασίων 2.; auch πολλαπλοῦς 3., πολύτροπος 2. — auf v. Art πολλαχῶς, πολλαχῇ.
Vielfältigkeit ἡ πολλαπλασιότης, gew. τὸ πολλαπλάσιον.
vielfarbig πολύχρους, sp. πολυχρώματος u. πολύχρωμος 2.; auch ποικιλόχρους 2., ποικίλος 3.
Vielfarbigkeit ἡ πολύχροια, τὸ πολύχρουν, ἡ ποικιλία.
vielfaserig πολύινος 2.
vielfassend εὐρύχωρος (εὐρυχωρής) 2., auch πολύχωρος, sp. πολυχώρητος u. πολυχανδής 2.
vielfrässig, s. gefrässig.
Vielfrässigkeit, s. Gefrässigkeit.
Vielfrass, s. gefrässig.
vielfüssig πολύπους, ουν, *gen.* ποδος.
Vielfuss ὁ ἴουλος. — dem V. ähnlich ἰουλώδης 2.
vielgeliebt πολυέραστος 2., ἀγαπητός 3., auch φίλτατος, προσφιλέστατος 3.
vielgelobt πολυεπαίνετος 2.
vielgeltend πολυτίμητος, πολύτιμος 2. (hochgeschätzt, hoch im Preise); πολυδύναμος 2. sp., besser δυνατώτατος 3. (vielen Einfluss habend).
vielgeschäftig πολυπράγμων, φιλοπράγμων, περίεργος, sp. πολυπράγματος 2. — v. sein πολυπραγμονεῖν, φιλοπραγμονεῖν, περιεργάζεσθαι, πολυπραγματεῖν.
Vielgeschäftigkeit ἡ πολυπραγμοσύνη, φιλοπραγμοσύνη, περιεργία.
vielgestaltig πολυειδής, πολύμορφος, sp. πολυσχήμων, πολυσχημάτιστος 2.
Vielgestaltigkeit ἡ πολυειδία, πολυμορφία.
vielgliederig πολυμελής, πολύκωλος 2.
Vielgötterei ἡ πολυθεότης, πολυθεΐα K. S.
vielhändig ὁ, ἡ πολύχειρ, χειρος.
vielhalmig πολυκάλαμος 2.
Vielheit τὸ πλῆθος. — V. der Arten, Gestalten ἡ πολυειδία, πολυμορφία u. dgl.
Vielherrschaft ἡ πολυαρχία.
vieljährig πολυετής 2. (viele Jahre alt); πολλῶν ἐτῶν u. πολυχρόνιος 2. (viele Jahre alt u. dauernd); διὰ πολλῶν ἐτῶν γενόμενος 3. (viele Jahre dauernd).
Vieljährigkeit ἡ πολυετία, sp. πολυχρονιότης.
vielknotig πολυγόνατος 2.
vielköpfig πολυκέφαλος 2.
vielkundig πολυήκοος 2.
vielleicht ἴσως; τάχα; τυχόν (τυχὸν ἴσως); πού (encl.); sp. θᾶττον. — auch durch d. *opt.* m. ἄν. — wenn v. εἴ (ἐάν) ποτε, εἴ που, εἴ τι, auch εἰ πολλάκις. — dass od. damit nicht v. μή ποτε, ἵνα μή ποτε, μὴ πολλάκις, ἵνα μὴ πολλάκις. — auch durch κινδυνεύειν m. *inf.*, z. B. die Stadt wäre v. ganz verloren gewesen ἐκινδύνευσεν ἡ πόλις πᾶσα διαφθαρῆναι.
vielleidend πολύπονος 2., sp. πολυπαθής 2.
viellöcherig πολύτρητος 2. poet. u. sp.
Vielmännerei ἡ πολυγαμία K. S.
vielmal, s. vielmals. — v. mehr od. grösser πολλαπλάσιος 3., πολυπλασίων 2., πολυπλάσιος 3., sp. πολλαπλασίων 2., m. folg. ἤ od. *gen.*
vielmalig συχνός 3.
vielmals πολλάκις, θαμά, seltner θαμινά; auch πολλαχῇ, πολλαχοῦ, συχνόν, συχνά, sp. συχνάκις.
vielmehr μᾶλλον, πολὺ μᾶλλον. — oder v. μᾶλλον δέ.
vielnamig πολυώνυμος 2.
vielruderig πολύκωπος 2., πολύζυγος 2. (beide poet.).
vielsäulig πολύστυλος 2.
vielsaitig πολύχορδος 2.
Vielsaitigkeit ἡ πολυχορδία.
vielsamig πολύσπερμος u. πολυσπέρματος 2.
vielschenkelig πολυσκελής 2.
vielschreibend πολυγράφος 2.
Vielschreiberei ἡ πολυγραφία.
vielseitig 1) eig. πολύπλευρος 2. — 2) übtr. πολύτροπος 2., ποικίλος 3. — v. gebildet sein πολλῶν ἔμπειρον εἶναι.
Vielseitigkeit ἡ πολυτροπία, ποικιλία; der Bildung ἡ πολλῶν ἐμπειρία.
vielsitzig πολύεδρος 2.
vielspaltig πολυσχιδής 2.
vielsprachig πολύγλωττος 2.
vielstengelig πολύκαυλος 2.
vielstimmig πολύφωνος, πολύφθογγος 2.; auch πολύχορδος 2. (vielsaitig).
Vielstimmigkeit ἡ πολυφωνία, vgl. ἡ πολυχορδία.
vielstöckig πολύστεγος, πολυόροφος 2.
vielstreitig πολυμάχητος 2.
vielsylbig πολυσύλλαβος 2.
vieltägig πολυήμερος 2.
vielthätig πολυπράγμων 2.
Vielthätigkeit ἡ πολυπραγμοσύνη.
vieltheilig πολυμερής 2.
vielthorig πολύπυλος 2.
Vielthuerei ἡ πολυπραγμοσύνη, φιλοπραγμοσύνη.
vielthürig πολύθυρος 2.
vielthürmig πολύπυργος 2. poet.
vieltönend, **-tönig** πολύφωνος, πολύφθογγος, poet. πολυηχής 2.; auch πολύχορδος 2. (vielsaitig).
Vieltönigkeit ἡ πολυφωνία, sp. πολυηχία; vgl. ἡ πολυχορδία.
vieltraubig πολυστάφυλος 2.; ὁ, ἡ πολύβοτρυς, υος (beide mehr poet.).
vieltriebig πολυμάσχαλος 2.
Vieltrinken, das, ἡ πολυποσία.
Vieltrinker ὁ πολυπότης (*fem.* ἡ πολυπότις, ιδος), ὁ πολύποτος, ὁ πολυκώθων, ωνος.
vielumfassend εὐρύχωρος (εὐρυχωρής) 2., vgl. ἀμφιλαφής 2. — v. Kenntniss ἡ πλείστων ἐμπειρία, ἡ πολυμαθία (πολυμάθεια).
vielvermögend 1) allg. πολυδύναμος 2. sp.; gew. πολλὴν δύναμιν ἔχων 3. — 2) viel Vermögen be-

sitzend: πολυχρήματος, sp. πολυχρήμων 2.; poet. u. sp. πολυκτήμων 2. — v. sein πολυχρηματεῖν sp.

Vielvermögenheit 1) τὸ πολυδύναμον; gew. ἡ πολλὴ δύναμις. — 2) ἡ πολυχρηματία, sp. πολυχρημοσύνη, πολυκτημοσύνη, πολυκτησία.

vielversprechend πλείστας ἐλπίδας od. καλὴν τὴν ἐλπίδα παρέχων 3.

Vielweiberei ἡ πολυγαμία K. S.; vgl. Polygamie.

vielweniger πολὺ od. πολλῷ ἧττον. — noch v. μή τί γε (δή), μή τι δή.

vielwinkelig πολύγωνος, sp. πολυγώνιος 2.

vielwissen, sich, μέγα φρονεῖν (m. etw. ἐπί τινι), φρονήματι ἐπαίρεσθαι (*P.*), φρονήματος ἐμπίπλασθαι od. ὑποπίμπλασθαι (*P.*); φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*; m. etw. ἐπί τινι).

vielwissend πολυμαθής 2., sp. ὁ, ἡ πολυΐστωρ, ορος, πολυγράμματος 2.

Vielwisser ὁ πολυμαθὴς ἀνήρ.

Vielwisserei ἡ πολυμαθία (πολυμάθεια).

vielwurzelig πολύρριζος 2.

vielzähnig ὁ, ἡ πολυόδους, οντος sp.

vielzeilig πολύστοιχος u. πολύστιχος 2., auch πολύγραμμος 2.

Vielzeiligkeit ἡ πολυστοιχία, πολυστιχία.

vielzüngig πολύγλωττος 2.

vielzweigig, **Vielzweigigkeit**, s. vielästig, Vielästigkeit.

vier τέτταρες, τέτταρα; als Ziffer δ'. — die Zahl v. ἡ τετράς, άδος, selten ἡ τετρακτύς, ύος. — Zahl von Vieren τὸ τετραδεῖον u. τετράδιον sp. — Zeit von v. Tagen ἡ τετράς, άδος; Zeitraum von v. Jahren ἡ τετραετία, ὁ τετραετὴς χρόνος. — von v. Ellen τετράπηχυς, υ; von v. Fuss τεττάρων ποδῶν, τετράπεδος 2.; mit v. Flächen τετράπεδος 2.; v. Minen werth od. schwer τετραμναῖος 3., τετράμνους, ουν; Strecke von v. Stadien τὸ τετραστάδιον u. dgl. m.; vgl. d. folg. WW. — in v. Tagen wohin kommen τεταρταῖον ἀφικνεῖσθαί ποι. — in v. Stücke theilen τέτραχα διανέμειν. — auf allen Vieren kriechen τετραποδηδὸν (sp. τετραποδιστί, τετραποδητί) βαδίζειν; auf v. Füssen gehen τετραποδίζειν.

vierbeinig τετράπους, πουν, *gen.* ποδος; poet. u. sp. τετρασκελής 2.

Vierdrachmenstück τὸ τετράδραχμον.

vierdrähtig, etwa τετράμιτος 2.

Viereck τὸ τετράγωνον (bes. Quadrat); längliches V. τὸ πλαίσιον. — ein V. bilden τετραγωνεῖν sp. — von der Gestalt eines V. τετραγωνοειδής 2. sp.

viereckig τετράγωνος 2., sp. τετραγωνιαῖος 3., auch τετράπεδος 2. — v. machen τετραγωνίζειν (dazu ὁ τετραγωνισμός).

vierellig τετράπηχυς, υ, sp. τετραπηχυαῖος 3.

viererlei τετραπλάσιος 3., seltner τετραπλασίων 2., auch τετραπλοῦς 3., τετραξός 3. — auf v. Art τετραχῇ, τετραχῶς, seltner τετραπλῇ.

vierfach τετραπλοῦς 3., τετραξός 3. — auf v. Art τετραχῇ, τετραχῶς, τετραπλῇ. — v. machen τετραπλασιάζειν (unbelegt). — v. Reihe ἡ τετραστοιχία; in v. Reihe τετράστοιχος 2.; v. Betrag, v. Sold ἡ τετραμοιρία; v. Strafe ἡ τετραπλασία.

vierfältig, s. vierfach u. viererlei.

vierfingerig τετραδάκτυλος 2. sp.

vierflächig τετράπεδος 2.

Vierfürst ὁ τετράρχης; sein Amt, seine Provinz ἡ τετραρχία, sp. τετραδαρχία. — ein V. sein τετραρχεῖν; unter einem V. stehen τετραρχεῖσθαι, sp. τετραδαρχεῖσθαι (*P.*); den V. betreffend τετραρχικός 3.

vierfüssig τετράπους, πουν, *gen.* ποδος. — v. Thiere τὰ τετράποδα. — v. sein τετραποδίζειν.

Viergespann τὸ τέθριππον, sp. τὸ τέτρωρον. — ein V. halten τεθριπποτροφεῖν (dazu τεθριπποτρόφος 2.).

viergliederig τετράκωλος 2. sp.

vierhändig ὁ, ἡ τετράχειρ, χειρος.

vierhundert τετρακόσιοι 3.; als Ziffer υ'. — v. Mann schwere Infanterie ἀσπὶς τετρακοσία. — d. vierhundertste τετρακοσιοστός 3.

vierjährig τετραετής 2.; ἐτῶν τεττάρων. — ein v. Kind παῖς ἔχων ἔτη τέτταρα od. ἄγων ἔτος τέταρτον. — v. Zeitraum ἡ τετραετία. — v. Fest ἡ τετραετηρίς, ίδος.

vierkantige Ecken γωνίαι τετράμετροι.

vierköpfig τετρακέφαλος 2.

viermal τετράκις. — v. so viel als τετραπλάσιος 3. (seltner τετραπλασίων 2.) m. *gen.* — 4 $^1/_5$ mal so gross τετραπλασιεπίπεμπτος 2. — v. nehmen τετραπλασιάζειν (unbelegt).

viermonatlich τετράμηνος 2., sp. τετραμηνιαῖος 3.; auch μηνῶν τεττάρων.

vierräderig τετράκυκλος, sp. τετράτροχος 2. [sp.

Vierruderer ἡ τετρήρης, τὸ τετρηρικὸν πλοῖον

vierruderig τετρηρικός 3., τετράσκαλμος 2. sp.

viersäulig τετράστυλος 2.

viersaitig τετράχορδος 2.

vierschenkelig τετρασκελής 2.

vierschrötig τετράγωνος, sp. τετράπηχυς 2.; auch ἁδρός 3., εὐπαγής 2.

Vierschrötigkeit ἡ ἁδροτής, ῆτος.

vierseitig τετράπλευρος 2., vgl. τετράπεδος 2.

viersitzig τετράκλινος 2.

vierspännig τέθριππος 2., poet. τετράζυγος 2. — v. Wagen τὸ τέθριππον.

vierspaltig τετράσχιστος 2., vgl. τετράξοος 2.

vierspannig τετραπάλαιστος 2., sp. τετραπαλαι-

vierstimmig, etwa τετράφωνος 2. [στιαῖος 3.

vierstöckig τετρώροφος, τετράστεγος 2.

vierstündig ὡρῶν τεττάρων.

viersylbig τετρασύλλαβος 2.

Viersylbigkeit ἡ τετρασυλλαβία.

viertägig τετραήμερος 2., ἡμερῶν τεττάρων. — in einem v. Zeitraume κατὰ τετραήμερον. — v. Fieber ὁ τεταρταῖος (πυρετός). — das v. Fieber haben τεταρταΐζειν; das v. Fieber betreffend τεταρταϊκός 3.

viertausend τετρακισχίλιοι 3.; als Ziffer ͵δ. — d. viertausendste τετρακισχιλιοστός 3.

vierte τέταρτος 3. — der v. Tag ἡ τετάρτη ἡμέρα; am v. Tage kommen τεταρταῖον ἀφικνεῖσθαι; am v. Tage Fieberanfälle haben τεταρταῖον πονεῖσθαι (*P.*). — der v. Theil τὸ τεταρτημόριον, τὸ τέταρτον μέρος, auch ἡ τετάρτη, selten τὸ τέταρτον; um den v. Theil thun od. arbeiten τεταρτίζειν. — zum v. Male τὸ τέταρτον. — im v. Grade τετάρτως.

viertehalb τρεῖς καὶ ἥμισυς u. ἡμίσεια; τρία καὶ ἥμισυ.

Viertel, das, τὸ τεταρτημόριον, τὸ τέταρτον μέρος, selten τὸ τέταρτον, vgl. ἡ τετάρτη. — V. einer Stadt ἡ κώμη.

vierteljährig τρίμηνος 2., τριμηνιαῖος 3., τριῶν

vierteljährlich διὰ τρίτου μηνός. [μηνῶν.

Vierteljahr τρεῖς μῆνες, ἡ τρίμηνος, τὸ τρίμηνον.

Viertelmeister ὁ στενωπάρχος sp.

Viertelton ἡ (ἐναρμόνιος) δίεσις. — aus V. bestehend διεσιαῖος 3.

viertens τὸ τέταρτον, auch bloss τέταρτον.

Viertheil, s. Viertel.

viertheilen εἰς τέτταρα μέρη διαιρεῖν od. δια-

viertheilig τετραμερής 2. [σπᾶν.

vierthorig τετράπυλος 2. sp.

vierthürig τετράθυρος 2.

vierthürmig τετράπυργος 2. sp.

vierundzwanzig εἴκοσι τέτταρες, τέτταρες καὶ εἴκοσι; als Ziffer κδ΄. — v. Stunden ἡμέρα καὶ νύξ.

Vierung ὁ τετραγωνισμός.

Vierweg ἡ τετραοδία, τὸ τετραόδιον sp.

vierwinkelig τετράγωνος 2.

vierzehn τετταρεσκαίδεκα, τετταρακαίδεκα; als Ziffer ιδ΄.

vierzehnjährig ὁ τετταρακαιδεκέτης (τετταρεσκαιδεκέτης), *fem.* -κέτις, ιδος.

vierzehnte τετταρακαιδέκατος (τετταρεσκαιδέκατος) 3., δέκατος τέταρτος, τέταρτος ἐπὶ δέκα. — am v. Tage τετταρακαιδεκαταῖος (τετταρεσκαιδεκαταῖος) 3.

vierzeilig τετράστοιχος, sp. τετράστιχος 2.

vierzeitig τετράχρονος 2.

vierzig τετταράκοντα, als Ziffer μ΄. — die Zahl v. ἡ τετταρακοντάς, άδος (auch: eine Zeit von v. Tagen). — Zeit od. Alter von v. Jahren ἡ τετταρακονταετία. — v. Ellen lang, hoch u. dgl. τετταρακοντάπηχυς, υ; v. Klafter lang τετταρακοντόργυιος 2.

vierzigjährig ὁ τετταρακονταέτης (-τούτης) 2.; ἐτῶν τετταράκοντα.

vierzigmal τετταρακοντάκις.

Vierzigruderer τετταρακοντήρης 2.

vierzigste τετταρακοστός 3. — am v. Tage τετταρακοσταῖος 3. — Abgabe im Betrage des v. Theiles der steuerpflichtigen Gegenstände ἡ τετταρακοστή.

vierzigtausend τετρακισμύριοι 3.; τέτταρες μυριάδες; als Ziffer ͵μ.

vierzüngig τετράγλωττος 2. sp.

vigilant, s. wachsam.

Vignette τὸ ἔμβλημα.

Viktualien τὰ σιτία.

Viole τὸ ἴον.

violett ἰοβαφής 2., ἰάνθινος 3. (poet. ἰανθής 2.).

Viper ἡ ἔχιδνα, ὁ ἔχις, εως; übr. s. Natter.

Virtuose, in einer Sache ὁ σοφιστής τινος, sp. τι; δεινός τι; σοφώτατός τι u. περί τι. — V. auf der Flöte αὐλητὴς ἄριστος u. dgl.

Virtuosität ἡ δεινότης, ἡ ἀρετή, ἡ σοφία. — V. in etw. besitzen δεινὸν εἶναί τι, vgl. Virtuose.

Visier *a*) am Helme: etwa τὸ στόμα; vgl. τὰ κεγχρώματα. *b*) an mathematischen Instrumenten: ἡ δίοπτρα, τὸ δίοπτρον.

visieren 1) nach etw. zielen: στοχάζεσθαί τινος. — 2) ausmessen: μετρεῖν, ἐκμετρεῖν, auch στερεομετρεῖν.

Visieren, das, 1) ὁ στοχασμός; beim Nivellieren ἡ διοπτρεία. — 2) ἡ μέτρησις, ἐκμέτρησις, auch ἡ στερεομετρία.

Visierer ὁ στερεομέτρης.

Visierkunst ἡ στερεομετρία.

Visitation ἡ ἐξέτασις, ὁ ἐξετασμός, ἡ ἔρευνα; ἡ κατασκοπή, sp. ἡ ἐπισκοπή; der Posten ἡ ἐφοδεία.

Visitator ὁ ἐξεταστής, sp. ὁ ἐρευνητής, auch ὁ ἐπίσκοπος.

Visite ἡ ἔντευξις, ὁ ἀσπασμός, sp. ὁ χαιρετισμός. — Jmd. eine V. machen ἐντυγχάνειν τινί, ἐπισκοπεῖν, ἀσπάζεσθαι, sp. χαιρετίζειν τινά.

visitieren ἐξετάζειν (διεξετάζειν), ἐρευνᾶν, κατασκοπεῖν (u. *M.*), ἐπισκοπεῖν, auch ἐφοδεύειν (bes. die Posten).

Visitieren, das, s. Visitation.

Vitriol ἡ στυπτηρία; vgl. Vitriolöl.

vitriolartig στυπτηριώδης 2.

Vitriolerz ἡ (στυπτηρία) χαλκῖτις, ιδος (rother Atramentstein); τὸ μίσυ (gelber Atramentstein).

Vitriolöl τὸ χαλκανθές, sp. ἡ χαλκάνθη, ὁ u. ἡ χάλκανθος, τὸ χάλκανθον; natürliches V. τὸ σταλακτικὸν χάλκανθον, τὸ σταλακτόν, ἡ σταλακτίς, ίδος, ὁ σταλαγμίας. — dem V. ähnlich χαλκανθώδης 2.

Vivat, Jmd. ein V. bringen εὐτυχίαν ἐπεύχεσθαί τινι.

Vliess τὸ κῶς (κῶας). — das goldene V. τὸ χρυσόμαλλον δέρμα.

Vögelchen τὸ ὀρνίθιον, ὀρνιθάριον.

Völkerrecht τὰ τῶν ἐθνῶν δίκαια, τὰ κοινὰ πάντων νόμιμα.

Völkerschaft τὸ ἔθνος, τὸ φῦλον.

Völkerwanderung ἡ τῶν ἐθνῶν μετανάστασις od. μετοίκησις (μετοικία).

Völlerei ἡ ἀσωτία, ἀσέλγεια. — Frass u. V. γαστριμαργία καὶ φιλοποσία.

völlig παντελής, ἐντελής 2., πλήρης 2., τέλειος u. τέλεος 3. u. 2.; auch ἱκανός 3. — *adv.* παντελῶς, τελέως, auch ἀτεχνῶς (bes. „v. wie“ ἀτεχνῶς ὥσπερ od. οἷον). — v. ausgewachsen ἐντελὴς 2., τέλειος 3. u. 2. — Jmd. v. Genüge leisten ἐξαρκεῖν τινι. — v. Freiheit haben ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον εἶναι. — v. über etw. zu verfügen haben αὐτοκράτορα εἶναί τινος od. m. *inf.*

Vogel ὁ u. ἡ ὄρνις, ιθος, τὸ ὄρνεον, auch τὸ πτηνόν; mehr poet. ὁ οἰωνός (grösserer V., bes. vom Raubvogel; in der att. Prosa nur in der Bedeutung „Wahrsagevogel“). — V. fangen ὀρνιθεύειν, ὀρνιθοθηρᾶν, sp. ἰξεύειν. — vom V. ὀρνίθειος 2. — Liebhaber von V. ὀρνιθομανής 2.; ein solcher sein ὀρνιθομανεῖν. — in einen V. verwandeln ὀρνιθοῦν, ἀπορνιθοῦν, ἀπορνεοῦν sp. — von der Gestalt eines V. ὀρνιθόμορφος, ὀρνιθοφυής 2. — ein Werk über V. τὰ ὀρνιθιακά. — V. fressend ὀρνιθοφάγος 2. — sprichw. den V. kennt man an seinen Federn, etwa ἐξ ὀνύχων λέοντα.

vogelartig ὀρνιθώδης (ὀρνιθοειδής) 2.

Vogelbauer ἡ καλιά; übr. s. Käfig u. vgl. Vogelhaus.

Vogeldeuter, s. Vogelschauer.

Vogelbeere τὸ ὄον (οὖον).

Vogelbeerbaum ἡ ὄα, ὄη, οἴη.

Vogelei τὸ ὀρνίθειον ᾠόν.

Vogeldreck ἡ ὀρνίθειος κόπρος.

Vogelfänger ὁ ὀρνιθοθήρας, ὀρνιθευτής, sp. ὁ ὀρνιθαγρευτής, poet. ὁ ἰξευτής. — die Kunst des V., s. d. f. W.

Vogelfang ἡ τῶν ὀρνίθων θήρα, sp. ἡ ὀρνιθοθηρία; auch ἡ ὀρνιθευτική, ὀρνεοθηρευτική.

Vogelfleisch τὰ ὀρνίθεια (κρέα).

Vogelflug ἡ τῶν ὀρνίθων πτῆσις; auch οἱ οἰωνοί, z. B. den V. beobachten τηρεῖν τοὺς οἰωνούς, οἰωνίζεσθαι, poet. u. sp. οἰωνοσκοπεῖν; sich zur Beobachtung des V. niedersetzen καθέζεσθαι ἐπ' οἰωνοῖς. — Beobachtung des V. ὁ οἰωνισμός, ἡ οἰωνοσκοπία. — Prophezeiung aus dem V. τὸ οἰώνισμα. — Ort zur Beobachtung des V. τὸ οἰωνοσκοπεῖον, οἰωνιστήριον sp. — ein günstiges Z. aus d. V. bekommen οἰωνοῖς χρῆσθαι αἰσίοις.

vogelfrei ἀγώγιμος 2., ἐπικηρυχθείς 3., auch ἄτιμος 2. — Jmd. für v. erklären ποιεῖν τινα ἀγώγιμον εἶναι, ἀτιμοῦν τινα, προαγορεύειν τινὰ ἄτιμον εἶναι, ἐπικηρύττειν τινὶ u. ἐπί τινι ἀργύριον od. τινὶ χρήματα.

Vogelfutter ἡ τῶν ὀρνίθων τροφή.

Vogelgarn ἡ νεφέλη; ἡ πάγη, ἡ παγίς, ίδος.

Vogelgesang αἱ τῶν ὀρνίθων φωναί od. ᾠδαί, τὰ τῶν ὀρνίθων μέλη.

Vogelgeschrei αἱ τῶν ὀρνίθων φωναί; v. Wahrsagevögeln οἱ τῶν οἰωνῶν φθόγγοι.

Vogelhändler ὁ ὀρνιθοπώλης, ὀρνιθοκάπηλος, sp. ὁ ὀρνεοπώλης.

Vogelhaus τὸ ὀρνιθοτροφεῖον, τὸ ὀρνιθοβοσκεῖον, sp. τὸ ὀρνιθοκομεῖον, ὁ ὀρνιθών, ῶνος.

Vogelklaue ὁ ὀρνίθειος ὄνυξ, υχος.

Vogelleim ὁ ἰξός. — m. V. bestreichen ἰξοῦν. — klebrig wie V. ἰξώδης 2. — V. machen ἰξοποιεῖν sp.
Vogelmarkt οἱ ὄρνιθες, sp. τὸ ὀρνεοπώλιον.
Vogelmilch (ein Kraut) τὸ ὀρνιθόγαλον.
Vogelnarr ὁ ὀρνιθομανής. — ein V. sein ὀρνιθομανεῖν sp.
Vogelnest ἡ (ὀρνίθειος) καλιά. — ein V. m. den Jungen ἡ νεοττιά.
Vogelnetz ἡ νεφέλη, ἡ πηκτή.
Vogelschau ἡ οἰωνοσκοπία, ὁ οἰωνισμός, sp. ἡ ὀρνιθεία, ὀρνιθοσκοπία, ὀρνεοσκοπία; übr. s. Vogelflug.
Vogelschauer ὁ οἰωνοσκόπος, ὁ οἰωνιστής, ὁ οἰωνόμαντις, sp. ὁ ὀρνιθοσκόπος, ὁ ὀρνεοσκόπος. — ein V. sein οἰωνοσκοπεῖν, ὀρνιθοσκοπεῖσθαι, ὀρνεοσκοπεῖν. — den V. betreffend οἰωνιστικός, οἰωνοσκοπικός 3. — Kunst des V. ἡ οἰωνιστική, seltener οἰωνοσκοπική, οἰωνομαντική.
Vogelscheuche, s. Scheuche.
Vogelschlinge ἡ πάγη, ἡ παγίς, ίδος, sp. ἡ ὀρνιθοπέδη.
Vogelsteller, s. Vogelfänger.
Vogelwicke ἡ ἀφάκη.
Vogelzeichen ὁ οἰωνός, τὸ οἰώνισμα, τὸ οἰωνιστήριον.
Vogt ὁ ἐπίτροπος; ὁ ταμίας.
Vokal τὸ φωνῆεν (selten mit γράμμα od. στοιχεῖον).
Vokativ ἡ κλητική (sc. πτῶσις); τὸ προσαγορευτικόν.
Volk 1) in Beziehung auf gemeinschaftliche Abstammung u. Sprache: τὸ ἔθνος, τὸ φῦλον. — von demselben V. ὁμοεθνής, ὁμόφυλος, sp. ὁμόεθνος 2.; von demselben V. sein ὁμοεθνεῖν sp.; Zugehörigkeit zu demselben V. ἡ ὁμοεθνία, ὁμοφυλία. — von einem andern V. ἀλλόφυλος, seltner ἀλλοεθνής 2.; Abstammung von einem andern V. ἡ ἀλλοεθνία, ἀλλοφυλία sp. — 2) in Bezug auf den Staat: ὁ δῆμος. — dem V. gehörig δημόσιος, κοινός 3. — dem V. nützlich δημωφελής 2. — auf Kosten des V. δημοσίᾳ, auch δημοτελής 2. — mit dem ganzen V. πανδημεί, πανδημίᾳ; das ganze V. ἡ πανδημία. — 3) die niedere Klasse der Bürger: ὁ δῆμος, οἱ δημόται, τὸ πλῆθος, οἱ πολλοί; mit übler Nebenbedtg. ὁ ὄχλος. — ein Mann aus dem V. ἀνὴρ ἐκ δήμου, ὁ δημότης, ὁ ἰδιώτης. — das V. ergötzend δημοτερπής 2. — 4) Schwarm, Schaar: ὁ δῆμος, gew. ἡ ἀγέλη, τὸ πλῆθος.
volkreich πολυάνθρωπος (πολύανδρος), πολύοχλος 2., auch συχνός 3. — v. sein πολυανδρεῖν, πολυανθρωπεῖν, πολυοχλεῖν.
Volksanführer ὁ δημαγωγός. — ein V. sein δημαγωγεῖν.
Volksauflauf ἡ τοῦ δήμου ταραχή, ἡ (τῶν πολιτῶν) στάσις. — einen V. anstiften od. veranlassen ταράττειν τὸν δῆμον, εἰς στάσιν ἐμβάλλειν τὴν πόλιν, στάσιν ἐν τῇ πόλει ποιεῖν u. dgl.
Volksaufwiegler ὁ ταράττων τὸν δῆμον od. τὴν πόλιν; vgl. d. vhg. W.
Volksbeherrscher ὁ ἐθνάρχης sp.; besser umschr.
Volksbelustigung τὸ δήμωμα, τὸ δημοτερπές; s. Volksfest.
Volksbeschluss τὸ ψήφισμα. — durch einen V. bestimmen od. festsetzen ψηφίζεσθαι, χειροτονεῖν. — durch einen V. wählen χειροτονεῖν; eine solche Wahl ἡ χειροτονία. — durch einen V. verwerfen, abschaffen ἀποχειροτονεῖν. — einen V. abfassen γράφειν ψήφισμα. — einem V. ähnlich ψηφισματώδης 2. — der mit V. handelt ὁ ψηφισματοπώλης.
Volksfest ἡ πανήγυρις; ἡ δημοσία (δημοτελής, πάνδημος, κοινή) ἑορτή. — ein V. feiern πανηγυρίζειν; das Feiern eines V. ὁ πανηγυρισμός; der ein V. mitfeiert ὁ πανηγυριστής. — zu einem V. gehörig, dabei üblich πανηγυρικός 3.
Volksfreude ἡ δημοσία od. κοινὴ εὐφροσύνη.
Volksfreund ὁ δημοτικός, ὁ δημοκρατικός, ὁ δημεραστής.
volksfreundlich δημοτικός 3.
Volksführer ὁ δημαγωγός. — ein V. sein δημαγωγεῖν.
Volksgemeinde ὁ δῆμος.
Volksgeist ἡ κοινὴ διάνοια.
Volksglaube ἡ τῶν πολλῶν δόξα.
Volksgunst ἡ παρὰ τῶν πολλῶν εὔνοια. — nach der V. streben δημοκοπεῖν; nach V. strebend od. haschend δημοκόπος 2., δημοκοπικός 3.; das Haschen nach V. ἡ δημοκοπία, τὸ δημοκόπημα (sämmtl. sp.).
Volkshaufe ὁ ὄχλος.
Volksherrschaft ἡ δημοκρατία; vgl. Demokratie.
Volkslaune αἱ τοῦ δήμου od. τοῦ πλήθους ὀργαί.
Volkslehrer ὁ δημοδιδάσκαλος sp.
Volksleiter ὁ δημαγωγός. — ein V. sein δημαγωγεῖν. — nach Art eines V. δημαγωγικός 3.
Volksleitung ἡ δημαγωγία.
Volksliebling ὁ τοῖς πολλοῖς κεχαρισμένος.
Volkslied τὸ κοινὸν ᾆσμα; τὸ μέλος, ὃ οἱ πολλοὶ od. πάντες φιλοῦσιν ᾄδειν.
Volksmacht τὸ τῶν πολλῶν κράτος; ἡ τῶν πολλῶν δύναμις.
volksmässig δημώδης, sp. λαώδης 2.
Volksmeinung ἡ κοινὴ od. τῶν πολλῶν δόξα. — nach der V. ἐξ ὧν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν.
Volksmenge τὸ τῶν ἐνοικούντων πλῆθος; ὁ ὄχλος. — bedeutende V. ἡ πολυανθρωπία, sp. πολυανδρία; mit bedeutender V., vgl. volkreich. — geringe V. ἡ ὀλιγανθρωπία, sp. ὀλιγανδρία; mit geringer V. ὀλιγάνθρωπος 2.; geringe V. haben ὀλιγανδρεῖν, ὀλιγανθρωπεῖν (sp. *M.*).
Volkspartei οἱ ἐκ τοῦ δήμου, οἱ δημοτικοί.
Volksrede ἡ δημηγορία, ὁ δημηγορικὸς λόγος. — eine V. halten δημηγορεῖν (λόγον), ἐν τῷ δήμῳ λέγειν od. λόγους ποιεῖσθαι.
Volksredner ὁ δημηγόρος, ὁ δημηγορῶν, οῦντος, ὁ ἐν τῷ δήμῳ λόγους ποιούμενος. — ein V. sein δημηγορεῖν.
Volksregierung ἡ δημοκρατία; vgl. Demokratie. — zur V. gehörig δημοκρατικός 3. — eine V. haben, unter einer V. stehen δημοκρατεῖσθαι (*P.*).
Volksreligion, s. Staatsreligion.
Volkssache τὸ κοινὸν πρᾶγμα.
Volkssage ὁ κοινὸς od. δημώδης λόγος; auch bloss ὁ λόγος, ὁ μῦθος.
Volksschluss, s. Volksbeschluss.
Volksschmaus ἡ δημοθοινία; vgl. ἡ ἑστίασις. — einen V. geben δημοθοινεῖν, ἑστιᾶν τὸν δῆμον.
Volksschmeichelei ἡ δημοκοπία, τὸ δημοκόπημα sp.; ἡ τοῦ δήμου κολακεία.
Volksschmeichler ὁ δημοκόλαξ, ακος, ὁ δημοκόπος sp.; ὁ τὸν δῆμον κολακεύων, οντος.
Volkssitte ὁ (πάτριος od. κοινὸς) νόμος; τὰ ἐπιχώρια.
Volkssprache ἡ κοινὴ διάλεκτος.
Volksstamm τὸ ἔθνος, τὸ φῦλον (gew. nur *nom.* u. *acc.*), ἡ φυλή; vgl. Nation.
volksthümlich ὁ, ἡ, τὸ τοῦ ἔθνους (sp. ἐθνικός 3.); ἐγχώριος 2. u. 3., ἐπιχώριος 3. u. 2., οἰκεῖος 3.
Volksthum τὸ τοῦ ἔθνους; auch ἡ ὁμοεθνία, ὁμοφυλία.
Volkstribun, s. Tribun.
Volksversammlung ἡ ἐκκλησία (Versammlung

des ganzen Volkes; vgl. *ἡ ἁλία*); *ἡ ἀγορά* (in Athen Versammlung einzelner Demen u. Phylen). — regelmässige, bestimmte V. *κύριαι ἐκκλησίαι*; ausserordentliche V. *σύγκλητοι ἐκκλησίαι*. — eine V. halten *ἐκκλησίαν ποιεῖσθαι, ἐκκλησιάζειν (ἐκκλησίαν)*. — es wird eine V. gehalten *γίγνεται* od. *καθίσταται ἐκκλησία*. — eine V. veranstalten *ἐκκλησίαν ποιεῖν (συλλέγειν, συνάγειν, ἀθροίζειν)*. — eine V. entlassen, aufheben *ἐκκλησίαν ἀνιστάναι (διαλύειν, ἀφιέναι)*. — an einer V. theilnehmen *ἐκκλησιάζειν, μετέχειν ἐκκλησίας*. — etw. in der V. berathen *ἐκκλησιάζειν περί (ὑπέρ) τινος*. — etw. in der V. verhandeln *ἐκκλησιάζειν τι*. — Zusammenkunft zu einer V., Verhandlung in derselben *ὁ ἐκκλησιασμός* sp. — Ort zur V. *τὸ ἐκκλησιαστήριον* sp.; vgl. *ἡ ἀγορά, ἡ πνύξ, πυκνός, τὸ θέατρον*. — in der V. *ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐπ' ἐκκλησίας*. — in der V. reden *ἀγορεύειν, λόγους ποιεῖσθαι ἐν τῷ δήμῳ*. — Mitglied einer V., Redner in derselben *ὁ ἐκκλησιαστής*. — die V. betreffend *ἐκκλησιαστικός* 3. — Sold für d. Theilnahme an der V. *ὁ ἐκκλησιαστικὸς μισθός*, gew. *τὸ ἐκκλησιαστικόν*. — die Liste der zur Theilnahme an der V. berechtigten Bürger *ὁ ἐκκλησιαστικὸς πίναξ*.

voll 1) angefüllt: *μεστός* 3.; *πλέως, πλέα, πλέων*; *πλήρης* 2. (von etw. *τινός*). — ganz v. *ἀνάπλεως, ἔμπλεως, κατάπλεως* 2., *ἀνάμεστος, κατάμεστος* 2. (von etw. *τινός*); ziemlich v. *ὑπόπλεως* 2. (von etw. *τινός*); übermässig od. allzu v. *ὑπέρπλεως, ὑπερπλήρης* 2. — deine Hand ist v. von etw. geworden (= beschmutzt) *ἡ χείρ σοι πλέα γεγένηται ἀπό τινος*; ganz v. von Blut u. Erde *κατάπλεως γῆς καὶ αἵματος*. — v. machen etw. mit etw. *πιμπλάναι, ἀνα-, ἐκ-πιμπλάναι, ἐμπιπλάναι, πληροῦν, μεστοῦν, ἀναμεστοῦν, γεμίζειν τί τινος*; ganz v. machen *καταμεστοῦν, καταγεμίζειν*; ein wenig od. allmälich v. machen *ὑποπιμπλάναι, ὑποπληροῦν*; übermässig od. allzu v. machen *ὑπερπιμπλάναι, ὑπερπληροῦν, ὑπεργεμίζειν*; ist „v. machen" = beschmutzen mit etw. *ἀναπιμπλάναι τί τινος*. — v. sein von etw. *πλήρη, μεστὸν* u. s. w. *εἶναί τινος, ἐμ-, ἀνα-πλησθῆναί τινος, γέμειν τινός* (selten *τινί*); sehr v. sein *καταγέμειν τινός*; übermässig v. sein *ὑπεργέμειν τινός*. — er hat uns die Ohren von Jmd. v. geredet *ἐμπέπληκε τὰ ὦτα ἡμῶν τινος*. — voller Freude *περιχαρής* 2., voller Trauer *περίλυπος* 2., voller Erwartung sein *μεστὸν εἶναι ἐλπίδων, μετέωρον εἶναι τῇ διανοίᾳ, ἀναπτερωθῆναι*. — voller Wunden sein *τραύματα ἔχειν πολλά*. — alle Hände v. zu thun haben *πλείστας ἔχειν ἀσχολίας*. — die Augen stehen ihm v. Thränen, s. Thränen. — ein Scheffel v. *ὅσον χωρεῖ* od. *δέχεται μέδιμνος*. — 2) vollständig: *ἐντελής* 2. (woran nichts fehlt, z. B. *μισθός*), *παντελής* 2. (vollkommen, z. B. *νίκη*), *τέλειος* od. *τέλεος* 3. u. 2. (z. B. sieben v. Jahre *τελέους ἑπτὰ ἐνιαυτούς*; ein v. Lochos *λόχος τέλειος*); *ὅλος* 3. (ganz, z. B. nicht v. zwanzig Jahre *οὐχ ὅλα εἴκοσιν ἔτη*), auch *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* (z. B. er blieb v. dreissig Tage *ἔμεινε τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας*). — mit v. Genauigkeit *διὰ πάσης ἀκριβείας, μετὰ πλείστης ἀκριβείας, ἀκριβέστατα*. — im v. Laufe *δρόμῳ ἐκτενεστάτῳ*. — mit v. Rechte *λόγῳ τῷ δικαιοτάτῳ. πάνυ δικαίως* od. *προσηκόντως*. — v. Rüstung *ἡ (παντελὴς) πανοπλία*. — in v. Wuth *μαινόμενος (μανίαν ἐρρωμένην)*. — v. Ladung *φόρτος ἱκανός*. — v. Mannes-, Greisenalter *ἀνδρὸς, πρεσβύτου τέλος*. — zur v. Reife bringen *πρὸς τέλος ἄγειν*. — v. machen *πληροῦν, ἀνα-, ἐκ-πληροῦν, ἐκπιμπλάναι*, auch *συμπληροῦν* (u. *M.*).

vollauf *ἔκπλεως* 2., *ἄφθονος* 2., *δαψιλής* 2. — *adv. χύδην*. — v. zu leben haben *ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν* od. *τρέφεσθαι* (*P.*), *ἀφθονίαν ἔχειν τῶν ἐπιτηδείων, ἄφθονα* od. *ἔκπλεω ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια*. — v. zu thun haben *πολλὴν ἀσχολίαν ἔχειν, πράγματα ἔχειν πάμπολλα*.

vollblütig *πολύαιμος (πολυαίματος)* 2., selten *πληθωρικός* 3. — v. sein *πολυαιμεῖν, ὑπεραιμοῦν*, sp. *πληθωριᾶν*.

Vollblütigkeit *ἡ πολυαιμία*, selten *ἡ πληθώρα*, sp. *ἡ ὑπεραίμωσις*.

vollbringen *ἐργάζεσθαι, ἀπ-, ἐξ-, κατ-εργάζεσθαι, ἔργῳ καθιστάναι*; *ἀποδείκνυσθαι, τελειοῦν (τελεοῦν)*; *ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-, συν-τελεῖν*; *διαπράττειν* (u. *M.*), *καταπράττειν*; übr. s. vollenden. — das Leben v. *διεξέρχεσθαι τὸν βίον*. — mit eigener Hand v. *αὐτοχειρίζειν* (ungew.); mit eigener Hand vollbringend *ὁ, ἡ αὐτόχειρ, χειρος*.

Vollbringen, das, s. Vollbringung. — zum V. geschickt *ἐξεργαστικός* 3.

Vollbringer *ὁ ἐργάτης*, gew. durch d. *part.* der vhg. Verba; mit eigener Hand *ὁ αὐτόχειρ, χειρος*.

Vollbringung *ἡ ἀπ-, ἐξ-, κατ-εργασία*; *ἡ ἀπόδειξις*; *ἡ τελείωσις*; *ἡ ἐπιτέλεσις*, selten *ἀποτέλεσις*; sp. *ἡ κατάπραξις*; häufig durch d. entspr. Verba, z. B. er starb nach V. grosser Thaten *ἔργα μεγάλα* od. *λαμπρὰ ἀποδειξάμενος ἀπέθανεν*. — übr. s. Vollendung.

Vollbürger *ὁ ὅμοιος*.

vollbürtig *γνήσιος* 3.

Vollbürtigkeit *ἡ γνησιότης*.

vollenden 1) zu Ende bringen: *τελεῖν, ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-, συν-τελεῖν*; *τελειοῦν (τελεοῦν), ἐκτελειοῦν*; *περαίνειν, διαπεραίνειν*; *ἀνύτειν, δι-, ἐξ-, κατανύτειν*; *τέλος* (selten *τὴν κορυφὴν*) *ἐπιτιθέναι τινί*; *κολοφῶνα ἐπιτιθέναι (προσβιβάζειν, ἐπάγειν) τινί*; *τέλος ποιεῖσθαί τινος, εἰς (ἐπὶ) τέλος ἔρχεσθαί τινος*; *τελεσιουργεῖν*; seltner *ἀπαρτίζειν*; übr. vgl. vollbringen. — „vollendet werden" ausser den *P.* auch *τέλος λαμβάνειν, τέλος γίγνεταί τινος* u. *τινι*. — vollendet sein *τέλος* od. *πέρας ἔχειν*. — etw. vollendet haben *ἐπὶ τῷ τέλει εἶναί τινος*. — vollendend *τελεσιουργός* 2., *τελεστικός* 3. — **vollendet** ausser den *part. perf. P.* auch *τέλειος* od. *τέλεος* 3. u. 2. — 2) vollkommen machen, s. vollkommen.

Vollender *ὁ τελειωτής* sp.; besser durch die *part.* der vhg. Verba.

vollends 1) gar noch: *δή*; *γέ* (*encl.*), auch *γὲ δή*. — u. du v. *καὶ σύ γε*. — 2) gänzlich: *ὅλως, πάμπαν, σύμπαν, παντελῶς*.

Vollendung 1) das Vollenden: *ἡ ἐπιτέλεσις* (selten *ἀποτέλεσις*); *ἡ τελείωσις, ἐκτελείωσις*; poet. u. sp. *ἡ ἄνυσις*, sp. *ἡ διάνυσις, τελεσιουργία*. — Opfer für glückliche V. *τὰ τελεστήρια*. — 2) Vollkommenheit, w. s.

vollführen, Vollführung, s. vollbringen, Vollbringung.

vollfüllen, etw. mit etw., s. „vollmachen" unter „voll" 1).

vollgültig *κύριος, ἄξιος, ἱκανός* 3.; von einer Münze *δοκιμώτατος* 3.; von Zeugen *ἀξιόχρεως* 2. — v. sein *τέλος ἔχειν*.

Vollgültigkeit *ἡ ἀξία, ἱκανότης*, od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

Vollheit *ἡ πλησμονή*, sp. *τὸ πλήσμιον*; auch *ἡ μέθη* (Trunkenheit).

volljährig *ἡλικίαν ἔχων* 3.; *τέλειος (τέλεος)* 3. u. 2.

Volljährigkeit *ἡ ἡλικία*; *ἡ τελειότης*.

vollkommen *τέλειος (τέλεος)* 3. u. 2.; *ἐντελής, παντελής*, sp. *ὁλοτελής* 2.; auch *ἄρτιος* 3. (so wie etw. sein soll); *ἄκρος* 3. (ausgezeichnet, in

etw. εἴς od. περί τι); ἄμεμπτος 2. (untadelig). — *adv.* τελέως, παντελῶς (ἐντελῶς); auch ἀπαρτί (sp. ἀπηρτισμένως), ἀκριβῶς (bei Mass- u. Zahlangaben), z. B. es sind v. zehn Tage ἡμέραι εἰσὶν ἀπαρτὶ δέκα. — v. machen τελειοῦν (τελεοῦν); v. werden τελειοῦσθαι (*P.*). — in v. ausgebildeter Gestalt erzeugen τελειογονεῖν (dazu ἡ τελειογονία; τελειογόνος 2.); v. ausgebildete Junge gebären τελειοτοκεῖν. — v. reifes Kind βρέφος τελεόμηνον od. τελεόγονον (τῷ χρόνῳ). — vollkommen! (in Antworten) παντελῶς γε, παντελῶς μὲν οὖν, κομιδῇ μὲν οὖν.

Vollkommenheit ἡ τελειότης, τὸ τελείωμα, ἡ τελείωσις; ἡ παντέλεια, sp. ἐντέλεια; auch τὸ τέλος, z. B. zur V. in etw. gelangen πρὸς τέλος ἔρχεσθαί τινος.

vollmachen 1) = anfüllen, besudeln, s. voll 1). — 2) = vollzählig machen, s. vollzählig.

Vollmacht ἡ ἐξουσία (Machtvollkommenheit); ἡ ἐπιτροπή (die von Jmd. ertheilte V.). — V. erhalten zu etw. ἐπιτροπὴν λαμβάνειν εἴς τι od. τινός, ἐπιτρέπεσθαί (*P.*) τι, ἐξουσίαν λαμβάνειν τινός. — V. haben zu etw. ἐπιτετραμμένον εἶναί τι, κύριον εἶναί τινος, ἐξουσίαν ἔχειν τινός od. m. *inf.*, ἐξουσία ἐστί τινί τινος (περί τινος) od. m. *inf.* — Jmd. V. geben zu etw. ἐπιτροπὴν διδόναι τινί m. *inf.*, ἐπιτρέπειν τινί τι, κύριον ποιεῖν τινά τινος od. m. *inf.*; ἐξουσίαν διδόναι (παρέχειν, ποιεῖν) τινί τινος od. m. *inf.* — mit unumschränkter V. versehen ὁ, ἡ αὐτοκράτωρ, ορος, αὐτοκρατής 2., zu etw. τινός od. gew. mit *inf.*; die Gesandten sind mit unumschränkter V. zum Abschluss des Friedens gekommen ἥκουσιν οἱ πρέσβεις αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης.

Vollmond ἡ πλήρης (sp. ὁλόκυκλος) σελήνη; selten ἡ πανσέληνος (σελήνη), ἡ διχόμηνος σελήνη. — Ist es = Zeit des V. ἡ πανσέληνος, ἡ διχομηνία. — beim V., zur Zeit des V. ἐν ταῖς πανσελήνοις, κατὰ τὴν πανσέληνον, sp. κατὰ τὸ πανσέληνον. — den V. betreffend πανσεληνιακός 3. sp.; im V. sein πανσεληνιάζειν sp.; zum V. machen ὁλοκυκλοῦν sp.

Vollmondsnacht ἡ πανσέληνος νύξ.

vollpfropfen, etw. mit etw. σάττειν τί τινος u. τινι. — vollgepfropft sein mit etw. γέμειν τινός; vgl. vollstopfen.

vollsaftig πολύοπος 2.; von animalischen Wesen σφριγώδης 2., σφριγῶν, σπαργῶν 3., sp. πληθωρικός 3. — v. sein σφριγᾶν, σπαργᾶν, sp. πληθωριᾶν.

Vollsaftigkeit τὸ πολύοπον; von animalischen Körpern ἡ πληθώρα, τὸ σφρίγος, ἡ σπάργωσις.

vollständig ὅλος 3., ὁλόκληρος, sp. ὁλοτελής 2. (ganz); ἐντελής 2. (woran nichts fehlt); τέλειος od. τέλεος 3. u. 2., παντελής 2. (vollkommen); ἱκανός 3. (hinreichend). — vgl. vollzählig. — v. sein τέλειον εἶναι, τέλος ἔχειν. — v. Reife od. Entwicklung τὸ τέλος. — v. machen τελεῖν, ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-, συν-τελεῖν, τελειοῦν, ἐκτελειοῦν, sp. ἀπαρτίζειν.

Vollständigkeit ἡ ὁλοκληρία; ἡ τελειότης.

vollstimmig πάμφωνος 2. (in musikalischer Hinsicht); πάμψηφος 2., *adv.* παμψηφεί (von Abstimmungen); sämmtl. mehr poet., dh. besser umschr., z. B. der Gesang ist v. πάντες ἅμα συμφθέγγονται καὶ συνᾴδουσιν; seine Lossprechung war eine v. ἀπελύθη πάσαις ταῖς ψήφοις.

vollstopfen, etw. mit etw. στοιβάζειν τι εἴς τι, σάττειν τί τινος u. τινι, ἐμπιπλάναι τί τινος.

vollstrecken, s. vollziehen.

Vollstrecker, durch d. *part.* der Verba unter „vollziehen."

Vollstreckung, s. Vollziehung.

volltönend πάμφωνος 2. (mehr poet.). — eine sehr v. Stimme haben μάλα εὔφωνον od. λαμπρόφωνον εἶναι.

vollwichtig δίκαιος, ὀρθός 3., auch ἄξιος 3.; δόκιμος 2. (von Münzen).

Vollwichtigkeit ὁ δίκαιος σταθμός.

vollwüchsig ἁδρός 3.; τέλειος od. τέλεος 3. u. 2.

Vollwüchsigkeit ἡ ἁδροτής, ῆτος; ἡ τελειότης.

vollzählig ἔκπλεως, ων; ἐντελής 2., παντελής 2., τέλειος (τέλεος) 3. u. 2., sp. ἀπηρτισμένος 3. — v. machen πληροῦν, ἀνα-, ἐκ-πληροῦν, ἐκπιμπλάναι, συμπληροῦν (u. *M.*), sp. ἀπαρτίζειν.

Vollzähligkeit ὁ ἀπηρτισμένος ἀριθμός.

vollziehen ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-τελεῖν; περαίνειν; πράττειν, διαπράττειν (u. *M.*), καταπράττειν, ἔργῳ ἐπεξέρχεσθαι od. καθιστάναι. — eine Hochzeit v. συντελεῖν γάμον.

Vollzieher, durch d. *part.* der vhg. Verba.

Vollziehung ἡ ἐπιτέλεσις, selten ἀποτέλεσις; sp. ἡ κατάπραξις.

Volontär ὁ ἐθελοντής.

voltigieren ἐφάλλεσθαί τινι u. ἐπί τι (auf etw. springen); ὑπεράλλεσθαί τι, selten τινος (über etw. wegspringen).

Volute ἡ ἕλιξ, ικος, ἡ κάλχη, ὁ κριός.

vomieren, s. erbrechen.

Vomieren, das, s. Erbrechen, das.

Vomitiv, s. Brechmittel.

von, *praep.* mit *dat.* 1) zur Bezeichnung des Ausgehens, der Entfernung od. Trennung *a*) von einem Orte: ἐκ m. *gen.* (von ... aus), ἀπό m. *gen.* (von ... weg), παρά m. *gen.* (von ... her), κατά m. *gen.* (von ... herab), z. B. von der Land- u. von der Seeseite ἐκ γῆς καὶ (ἐκ) θαλάττης, vom Wagen, vom Pferde steigen καταβαίνειν ἐκ τῆς ἁμαμάξης, ἀπὸ τοῦ ἵππου, von Tische kommen ἀπὸ δείπνου γίγνεσθαι, von Jmd. kommen ἥκειν (φαίνεσθαι *aor. P.*) παρά τινος, von den Bergen fliessen ῥεῖν od. καταρρεῖν κατὰ τῶν ὀρῶν. — Häufig steht bei Verben dieser Art d. blosse *gen.*, z. B. etw. von etw. trennen χωρίζειν τί τινος (neben ἀπό τινος), von Jmd. weggehen od. sich entfernen ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος (neben ἀπό τινος; von einem Orte ἀπό u. ἐκ τινος); von etw. entfernt sein ἀπέχειν τινός u. ἀπό τινος; auch übtr. Einen von etw. befreien ἐλευθεροῦν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἀπαλλάττειν u. ἀπολύειν τινά τινος; von den Fesseln λύειν τινὰ ἐκ τῶν δεσμῶν, von der Arbeit ruhen ἀποπαύεσθαι τοῦ ἔργου u. dgl. m. — Auch sind hier die mit dem Suffix -θεν gebildeten Ortsadverbien (urspr. Genitive) zu bemerken, z. B. von Hause οἴκοθεν, von Athen Ἀθήνηθεν, von Kolonos Κολωνῆθεν u. dgl. m., bes. zahlreich im dichterischen Sprachgebrauch; in der Prosa finden sich bes. häufig solche Adverbia, von Pronominalstämmen gebildet, wie: von da (her) od. hier ἐνθένδε, ἐντεῦθεν (verst. ἐνθενδί, ἐντευθενί; etwa von da an ἐνθένδε ποθέν), von dort (her) ἐκεῖθεν, von da u. dort ἔνθεν καὶ (τε καὶ) ἔνθεν, von da her ... von dort her ἔνθεν μὲν ... ἔνθεν δέ; von wo? πόθεν; von irgend wo ποθέν (*encl.*); von wo (her) ὅθεν, ἔνθεν; von beiden Seiten ἑκατέρωθεν, ἀμφοτέρωθεν; von jeder Seite her, von allen Seiten her ἑκασταχόθεν, πανταχόθεν, ἁπανταχόθεν; von vielen Seiten her πολλαχόθεν; von anderswo her ἄλλοθεν; von aussen, innen her ἔξωθεν, ἔνδοθεν; von oben, unten her ἄνωθεν, κάτωθεν; von weitem od. fern her πόρρωθεν (πρόσωθεν), μακρόθεν; von vorn πρόσθεν, ἔμπροσθεν, von hinten ὄπισθεν; den Krieg von dort

hieher verpflanzen *τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο μεταφέρειν*. — Bisw. gebraucht man auch Compos. mit *ἀπό*, z. B. einen Laut von sich geben *ἀφιέναι ἦχον*, die Kleider von sich werfen *ἀποῤῥίπτειν* (*ἀποβάλλειν*) *τὰ ἱμάτια*. — von einem Meere zum andern *ἀπὸ* (*ἐκ*) *θαλάττης εἰς θάλατταν*, von Kopf bis zu den Füssen *ἐκ κεφαλῆς εἰς τοὺς πόδας*, Jmd. von Land zu Land jagen *διώκειν τινὰ γῆς πρὸ γῆς*, von einer Stadt zur andern wandern *πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβειν* (*ἀλλάττειν*); von Wort zu Wort *κατὰ λέξιν*; von Mann zu Mann *κατ' ἄνδρας*. — Jmd. von Angesicht zu Angesicht sehen *ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν τινα*. — Bezeichnet es das Heraustreten aus einem Zustande, so gibt man es durch *ἐκ*, z. B. vom Schlaf erwachen *ἐγείρεσθαι* (*P.*) *ἐξ ὕπνου*, sich von dem Schrecken erholen *ἀναλαμβάνειν αὑτὸν ἐκ τοῦ φόβου*; wenn das Uebergehen aus einem Zustande in einen andern ausgedrückt werden soll, durch *ἀντί* mit *gen.*, z. B. Jmd. vom Könige zum Sklaven machen *δοῦλον ποιεῖν τινα ἀντὶ βασιλέως*, von Federn aufs Stroh kommen *πτωχὸν ἀντὶ πλουσίου γίγνεσθαι*. — In übtr. Bdtg. steht „von" häufig zur Bezeichnung des Ursprunges, der Abstammung und allg. der Angehörigkeit, wo man es durch *ἀπό* od. *ἐκ* mit *gen.* wiedergibt, z. B. von Jmd. stammen *γίγνεσθαι ἀπό* (*ἐκ*) *τινος*, daneben *γίγνεσθαι* od. *εἶναί τινος*; Könige von königlichen Ahnen *βασιλεῖς ἐκ βασιλέων*, brave Söhne von braven Aeltern *ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν*; hieher gehören auch Wendungen, wo „von" mit seinem Casus einem Genitiv gleich kommt u. so auch im Griech. übersetzt wird, z. B. der Sohn von Jmd. *ὁ υἱός τινος*, eine Schrift von Jmd. *ἡ συγγραφή τινος*. Hörner von Ochsen *κέρατα βοῶν* u. dgl.m. — ein Ungeheuer von e. Menschen *δεινὸν τὸ χρῆμα τοῦ ἀνθρώπου*; ein Wunder von einem Weibe *χρῆμα θαυμαστὸν γυναικός*. — Wenn die Heimat Jmds. angegeben werden soll, so gebraucht man gew. ein *adj.*, das von dem Ortsnamen gebildet ist, z. B. Solon von Athen *Σόλων ὁ Ἀθηναῖος*. Thales von Milet *Θαλῆς ὁ Μιλήσιος*, Bias von Priene *Βίας ὁ Πριηνεύς* u. dgl.; ein Fremdling von Milet *ξένος ἐκ Μιλήτου*. Aehnlich auch bei der in Attika üblichen Bezeichnung der Abkunft durch den Namen des Gaues (Demos), z. B. Demosthenes von Paiania *Δημοσθένης ὁ Παιανιεύς*, daneben: Sophokles von Kolonos *Σοφοκλῆς Κολωνῆθεν*, Aristeides von Alopeke *Ἀριστείδης Ἀλωπεκῆθεν* od. *ἐξ Ἀλωπεκῆς* (neben *ὁ Ἀλωπεκεύς*). — vom Vater, von der Mutter her *πατρόθεν*, *μητρόθεν* (neben *πρὸς πατρός*, *πρὸς μητρός*). — etw. von Jmd. erhalten *λαμβάνειν* od. *δέχεσθαί τι παρά τινος*; von Jmd. etw. hören od. erfahren *ἀκούειν τινός τι* od. *παρά* (selten *πρός*) *τινός τι*, *πυνθάνεσθαί τι παρά τινος*. — Endlich gehören hieher noch einzelne mehr adverbielle Redensarten, wie: vom Herzen, von Grund aus, von Neuem, von ungefähr, von Statten gehen, von Nöthen haben, von Person (=persönlich), welche sämmtlich unter den betreff. WW. nachzuschlagen sind. *b*) von der Zeit: *ἐκ* u. *ἀπό* mit *gen.*, z. B. von der od. dieser Zeit, von da an *ἐκ* od. *ἀπὸ τούτου* (*τοῦδε*) *τοῦ χρόνου*, *ἀπὸ τοῦδε*, *ἐντεῦθεν*, *τοὐντεῦθεν*. — von nun an *ἀπὸ τοῦ νῦν*, *ἀπὸ τοῦδε*. — von heute an *ἐκ* (*ἀπὸ*) *τῆσδε τῆς ἡμέρας*. — von sehr langer Zeit her *ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον*. — von alter Zeit her *ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου*, *ἀπὸ* (*ἐκ*) *παλαιοῦ*. — von frühem Morgen an *ἐξ ἑωθινοῦ*. — von Kindheit an *ἐκ παιδός*, *ἐκ παίδων*; von zarter Kindheit an *ἐκ νέων* (*μικρῶν*) *παίδων*, *ἐκ παιδίου*, sp. *ἐκ νηπίου* od. *νηπίων*. — von Jahr zu Jahr *ἔτος εἰς ἔτος*, *κατ' ἔτος*, von Tag zu Tag (*ἡμέραν*) *παρ' ἡμέραν*, *καθ' ἡμέραν*. — von Zeit zu Zeit *ἐνίοτε*, *ἔσθ' ὅτε*. — 2) zur Bezeichnung eines Attributes od. Prädikates, u. z.: *a*) des Stoffes, gew. durch einen *gen.* od. auch durch ein entspr. *adj.*, z. B. eine Bildsäule von Gold *ἀνδριὰς χρυσοῦ* (*πεποιημένος*) od. *χρυσοῦς*, ein Haus von Stein *οἴκημα λίθου* od. *λίθινον*; von Stein sein *λίθου* od. *λίθινον εἶναι*; von Stahl sein *ἐξ ἀδάμαντος εἶναι*; von Gold machen *ποιεῖν τι χρυσοῦ* od. *ἐκ χρυσοῦ*. — Wenn durch „von" die Bestandtheile einer Sache bezeichnet werden, so steht der blosse *gen.*, z. B. ein Haufe von Steinen *σωρὸς λίθων*; ein Kranz von Veilchen *στέφανος ἴων*, von Rosen *στέφανος ῥόδων* od. *ῥόδινος*, von Fichtenlaub *στέφανος πίτυος* od. *ἐκ πίτυος πεπλεγμένος*; eine Menge von Menschen *πλῆθος ἀνθρώπων*. — Hieher gehört auch „von" zur Bezeichnung eines materiellen Mittels, wodurch etw. erhalten od. bestritten wird, z. B. von Früchten, von den Herden, vom Ackerbau leben *ζῆν ἀπὸ καρπῶν*, *ἀπὸ τῶν ποιμνίων*, *ἀπὸ γεωργίας*; seinen Unterhalt von etw. haben *ποιεῖσθαι τὸν βίον ἀπό τινος*; die Seemacht von den Einkünften der Inseln erhalten *τρέφειν τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν νήσων*; sich vom Staate bereichern *πλούσιον γίγνεσθαι ἀπὸ τῆς πόλεως*. — voll, leer von etw. *πλέως* (*πλήρης*, *μεστός*), *κενός τινος*; von Freunden entblösst sein *ἔρημον εἶναι φίλων*. *b*) des Masses nach Raum u. Zeit, ebenfalls durch einen *gen.* od. ein entspr. *adj.* u. *part.*, z. B. eine Mauer von 10 Fuss Höhe u. 5 Fuss Breite *τεῖχος τὸ μὲν ὕψος δέκα ποδῶν*, *τὸ δ' εὖρος πέντε*, ein Raum von 8 Fuss *χωρίον ὀκτὼ ποδῶν* od. *ὀκτώπουν*, eine Reise von 6 Tagen *ἐξ ἡμερῶν ὁδός*, ein Mann von 30 Jahren *ἀνὴρ τριάκοντα ἐτῶν* od. *τριακοντούτης*, auch *ἀνὴρ ἔχων* od. *γεγονὼς ἔτη τριάκοντα*, ein Vermögen von 5 Talenten *οὐσία πέντε ταλάντων* od. *πεντετάλαντος*. *c*) einer körperlichen od. geistigen Eigenschaft, in welchem Falle auch häufig der *gen.* od. entspr. *adj.* stehen, z. B. ein Mann von grossem Ansehen *ἀνὴρ ἀξιώματος πολλοῦ*, *ἀνὴρ τῶν ἐν ἀξιώματι*, *ἀνὴρ ἐν πολλῇ τιμῇ ὤν* od. *πλεῖστα τιμώμενος*, eine Sache von sehr grossem Werthe *χρῆμα πλείστου τιμήματος*, *πλείστου ἄξιον*, *πολυτίμητον* (*πολύτιμον*); eine Sache von Wichtigkeit *χρῆμα βαρύ* od. *ἀξιόλογον*; ein Mann von grossem Vermögen *ἀνὴρ χρήματα ἔχων πολλά* od. *πολυχρήματος*, eine Frau von schönem Wuchse *γυνὴ εὐφυής* u. dgl. m. Noch gewöhnlicher aber ist der Gebrauch eines *adj.*, zu welchem ein näher bestimmendes *subst.* meistens im *acc.*, seltner im *dat.*, hinzutritt, z. B. ein Mann von menschenfreundlicher Gesinnung *ἀνὴρ φιλάνθρωπος τοὺς τρόπους* (neben *ἀνὴρ τρόπου φιλανθρώπου*), eine Frau von schöner Gestalt *γυνὴ καλὴ τὸ εἶδος* (neben *γυνὴ εὐειδής*); von Geburt (Nation) ein Grieche, von griechischer Abkunft *Ἕλλην τὸ γένος*; er ist von Geburt ein Fremder, durch Aufnahme in euren Verband aber Bürger *γένει μὲν ξένος ἐστί*, *τῇ δὲ παρ' ὑμῶν ποιήσει πολίτης*. — 3) zur Bezeichnung des Ganzen gegenüber dem Theile durch den *gen. part.*, z. B. Einer von ihnen *εἷς αὐτῶν*, Keiner von ihnen *οὐδεὶς αὐτῶν*; Viele von Wenigen *ὀλίγοι ἐκ πολλῶν*; die Grenzen vom Lande *οἱ τῆς χώρας ὅροι*. — von etw. nehmen *λαμβάνειν τινός*; von etw. essen od. trinken *ἐσθίειν* od. *πίνειν τινός*; von seinem Vermögen geben *διδόναι παρ' ἑαυτοῦ*. — 4) zur Bezeichnung der Wirkung od. Ursache, bes. bei *P.*: *ὑπό* mit *gen.*, z. B. von Jmd. geschlagen werden *τύ-*

πτεσθαι ὑπό τινος, seltner παρά mit *gen.*, (bes. bei Verben der Aeusserung od. des Gebens, z. B. es ist von uns zugestanden ὡμολόγηται παρ' ἡμῶν) u. ἐκ m. *gen.* (bei Verben des Gebens, z. B. die Städte wurden ihm vom König gegeben αἱ πόλεις ἐδόθησαν αὐτῷ ἐκ od. παρὰ τοῦ βασιλέως); sehr selten in att. Prosa ist πρός mit *gen.* (eig. von Seiten Jmds.), das sich meist nur in ion. Prosa, bei Dichtern u. Sp. findet. — die von Jmd. bewirkte Rettung ἡ ἔκ τινος σωτηρία, das von etw. herrührende Geräusch ὁ ἔκ τινος ψόφος, das von Jmd. verübte Unrecht τὸ παρά τινος ἀδίκημα, die von Jmd. verhängte Strafe ἡ παρά τινος τιμωρία, die von etw. ausströmende Wärme ἡ παρά τινος θερμότης; es wird mir etw. von euch nicht unverdankt bleiben οὐκ ἀχαρίστως ἕξει τί μοι παρ' ὑμῶν. — Auch hier findet sich öfters der blosse *gen.*, z. B. die Geschenke von Jmd. τά τινος (od. παρά τινος) δῶρα, die Schickungen von den Göttern τὰ τῶν θεῶν (auch τὰ ἐκ od. παρὰ τῶν θεῶν). — von Natur φύσει; ich habe etw. von Natur φύσει ὑπάρχει μοί τι; von Natur aus so beschaffen sein τοιοῦτον πεφυκέναι. — von freien Stücken ἀπὸ od. ἐκ ταὐτομάτου; etw. von freien Stücken thun ἑκόντα ποιεῖν τι; von selbst αὐτόματος 2. (selten 3.). — etw. von Hörensagen wissen ἀκοῇ od. ἐξ ἀκοῆς εἰδέναι τι. — das wäre nicht recht von ihm gewesen οὐκ ἂν ὀρθῶς τοῦτ' ἐποίησεν. — das ist recht schön von dir, dass du mir es früher sagtest καλῶς ἐποίησας προειπών. — Vortheil von etw. ziehen κερδαίνειν ἀπό (ἔκ) τινος. — der Ertrag von dem Boden καρποὶ οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν γιγνόμενοι. — 5) zur Bezeichnung des Gegenstandes einer Thätigkeit, bes. bei Verben der Aeusserung, durch περί mit *gen.*, auch mit *acc.*, seltner ὑπέρ mit *gen.*, auch κατά mit *gen.* (bes. bei nachtheiligen Aeusserungen), z. B. von etw. sprechen λέγειν, λόγους ποιεῖσθαι, διαλέγεσθαι (*DP.*) περί τινος; was urtheilest du von dieser Sache? τί γιγνώσκεις περὶ τούτου τοῦ πράγματος; es behauptet Jmd. etw. Nachtheiliges von mir καταγιγνώσκει μού τίς τι. — ein Buch von der Reitkunst οἱ περὶ τῆς ἱππικῆς λόγοι; ein Buch von der Haushaltungskunst ὁ οἰκονομικός. — die Belagerung von einer Stadt ἡ πόλεως πολιορκία. — ein Beweis von etw. τεκμήριόν τινος u. περί τινος.

vondannen, s. dannen.

voneinander ἀλλήλων, ἀπ' od. ἐξ ἀλλήλων; gew. durch Compos. m. διά, ἀπό; vgl. d. f. WW. u. s. auseinander.

voneinander bersten διαρρήγνυσθαι (*P.*).

voneinander brechen διαρρηγνύναι, διασπᾶν.

voneinander breiten ἀνα-, δια-πεταννύναι; ἐξαπλοῦν.

voneinander bringen χωρίζειν, διαχωρίζειν, διιστάναι ἀπ' ἀλλήλων, διαζευγνύναι ἀλλήλων od. ἀπ' ἀλλήλων; Streitende διαλύειν.

voneinander fallen διαλύεσθαι, διαχεῖσθαι (*P.*); διαρρεῖν.

voneinander fliessen διαρρεῖν; διαχεῖσθαι (*P.*).

voneinander geben, sich, χάσκειν, διαχάσκειν.

voneinander gehen, von Pers. ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) ἀπ' ἀλλήλων; διίστασθαι; διαλύεσθαι (*P.*; von einer Versammlung); von Sachen διαλύεσθαι (*P.*), χάσκειν, διαχάσκειν.

voneinander gelegen κεχωρισμένος 3., χωρὶς κείμενος 3., διεστώς 3.

voneinander halten διέχειν, διαλαμβάνειν.

voneinander hauen διακόπτειν, διατέμνειν.

voneinander jagen διασκεδαννύναι, διασοβεῖν.

voneinander kommen διασκεδάννυσθαι, διαλύεσθαι (*P.*).

voneinander laufen διαθεῖν (διατρέχειν) ἄλλον ἄλλῃ; διαλύεσθαι (*P.*); auch διαρρεῖν (zerfliessen); ἀνατήκεσθαι (*P.*; schmelzen).

voneinander legen χωρίζειν, διαχωρίζειν; auch ἀνα-, δια-πεταννύναι (auseinander breiten).

voneinander liegen χωρὶς κεῖσθαι; διεστάναι; κεχωρίσθαι od. ἀπέχειν (ἀπ') ἀλλήλων.

voneinander machen, s. voneinander legen.

voneinander nehmen διαιρεῖν, χωρίζειν, διαχωρίζειν.

voneinander reissen διασπᾶν, διέλκειν, διαρρηγνύναι.

voneinander sägen διαπρίειν.

voneinander scheiden 1) *tr.* δια-, ἀπο-κρίνειν. — 2) *intr.* διίστασθαι; ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) u. ἀπιέναι ἀπ' ἀλλήλων; διαλύεσθαι (*P.*; von einer Versammlung).

voneinander schlagen 1) = voneinander hauen, w. s. — 2) voneinander breiten, w. s.

voneinander schneiden διατέμνειν; διχοτομεῖν (entzweischneiden).

voneinander setzen χωρὶς καθίζειν; διακαθίζειν. — sich v. s. χωρὶς καθίζεσθαι; διακαθίζεσθαι.

voneinander sitzen χωρὶς καθῆσθαι; διακαθῆσθαι.

voneinander spalten διασχίζειν.

voneinander spannen διατείνειν; Zugvieh διαζευγνύναι.

voneinander theilen διαιρεῖν, διαλαμβάνειν.

voneinander thun χωρίζειν, διαχωρίζειν; sich v. thun χάσκειν, διαχάσκειν.

voneinander trennen χωρίζειν, διαχωρίζειν, διαιρεῖν, διαλύειν; sich v. tr., vgl. voneinander scheiden.

voneinander treten 1) *intr.* διίστασθαι (διαστῆναι). — 2) *tr.* πατοῦντα διαρρηγνύναι.

voneinander wehen διαφυσᾶν.

voneinander werfen διαρρίπτειν, διασκεδαννύναι, sp. διασκορπίζειν.

voneinander wickeln ἀν-, ἐξ-ελίττειν.

voneinander ziehen 1) *tr.* διασπᾶν, διέλκειν. — 2) *intr.* διοικίζεσθαι.

vor 1) zur Bezeichnung des Früherseins *a*) im Raume: πρό m. *gen.*, auch ἔμπροσθεν, seltner πρόσθεν, ἐπίπροσθεν m. *gen.* (eig. vorn vor etw.). — vor etw. stehen στῆναι ἔμπροσθέν τινος, προστῆναί τινος. — vor etw. stellen ἱστάναι (τιθέναι) τι πρό (ἔμπροσθεν) τινος. — Jmd. vor sich haben ἔμπροσθεν od. ἐπίπροσθεν ἔχειν τινά. — vor die Front treten τοῦ μετώπου πρόσθεν ἰέναι. — etw. vor Jmd. auf die Erde niederlegen εἰς τὸ πρόσθεν τινὸς τιθέναι τι ἐπὶ τὴν γῆν. — vor den Füssen ἐμποδών, ἐν ποσίν; was vor der Hand liegt τὰ ἐν ποσίν. — vor den Wagen spannen ὑφ' ἅμαξαν ἄγειν. — vor der Thüre stehen (sprichw.) μέλλειν καὶ μόνον οὔπω παρεῖναι; vgl. bevorstehen. — bildl. Gewalt geht vor Recht ἡ βία ἔμπροσθέν ἐστι τοῦ δικαίου. — sich vor Jmd. auszeichnen διαφέρειν τινός. — vor allen andern Menschen διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. — vor allen Dingen πρὸ παντός (πάντων), μάλιστα. — Jmd. od. einer Sache den Vorzug geben vor Jmd. od. etw., s. vorziehen 2). — vor Allen ausgezeichnet werden προτιμᾶσθαι (*P.*) ἐκ πάντων. *b*) in der Zeit: πρό m. *gen.*, selten πρόσθεν m. *gen.* (auch dem Casus nachgestellt), noch seltener πρότερον m. *gen.* (besser πρότερον πρό m. *gen.*); daneben findet sich auch πρίν (πρότερον πρίν), πρότερον ἤ m. einem Verbum, z. B. vor Tagesanbruch πρὸ τῆς ἡμέρας u. πρὶν ἡμέραν γενέσθαι, vor Sonnenuntergang πρὸ ἡλίου δύντος, πρὶν ἥλιον δῦναι, vor Ankunft des Königs πρὶν παρεῖναι τὸν βασιλέα, πρότερον ἤ

παρῆν ὁ βασιλεύς. — der Krieg vor dem Perserkriege ὁ ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμος. — vor Alters τὸ πάλαι; vor Kurzem νεωστί. — vor diesem, vor dieser Zeit πρὸ τοῦ (προτοῦ). — Bei bestimmten Zeitangaben, von dem jetzigen Zeitpunkte an gerechnet, gebraucht man die Ordinalzahlen, jedoch um eins vermehrt, mit dem entspr. *subst.* im *acc.*, z. B. vor zwei Tagen τρίτην ἤδη ἡμέραν, vor zwei od. drei Jahren τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί. — vor Jmd. etw. thun, wohin kommen φθάνειν τινὰ ποιοῦντά τι, ἀφικόμενόν ποι. — 2) zur Bezeichnung des Gegenüberseins (des im Angesichte Seins): ἔμπροσθεν mit *gen.*, ἐναντίον (sp. ἐνώπιον) m. *gen.* (auch ἐξ ἐναντίας, ἐξ ἐναντίου, ἐκ τοῦ ἐναντίου); ἐπί m. *gen.*, seltner m. *dat.*; auch ἐν m. *dat.* (eig. unter, inmitten); εἰς u. πρός m. *acc.* (nach Jmd. od. etw. hin, zu Jmd.), z. B. sich vor die Fronte stellen ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν στῆναι τῆς φάλαγγος, vor Allen sagen ἐναντίον ἁπάντων λέγειν, vor Gericht sprechen ἐπὶ δικαστῶν (ἐπὶ δικαστηρίου, seltner ἐπὶ τοῖς δικασταῖς), ἐν τοῖς δικασταῖς λέγειν, vor dem Volke sprechen ἐν τῷ δήμῳ od. εἰς (πρὸς) τὸν δῆμον λόγους ποιεῖσθαι od. λέγειν. — vor den Augen schweben προφαίνεσθαι (*aor. P.*) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν; sich vor Augen halten ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τι; vor den Augen haben ἐπίπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ἔχειν. — vor aller Augen sich entkleiden ἀποδύεσθαι εἰς τὸ φανερόν. — vor aller Augen (vor aller Welt) überwiesen werden ἐλέγχεσθαι (*P.*) ἐπὶ πάντων. — vor Gericht erscheinen εἰσιέναι εἰς τοὺς δικαστάς, ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον. — vor den Thesmotheten belangt werden γράφεσθαι (*P.*) πρὸς τοὺς θεσμοθέτας. — Bezeichnet „vor" die Bewegung in die Nähe eines Gegenstandes, so gebraucht man εἰς (πρός) u. mehr im feindlichen Sinne ἐπί m. *acc.*, z. B. vor die Stadt rücken πρὸς (ἐπὶ) τὴν πόλιν πορεύεσθαι; bisw. auch ὑπό m. *gen.*, z. B. das Heer vor den Berg, vor die Mauer führen ἄγειν τὸ στράτευμα ὑπὸ τὸ ὄρος od. ὑπὸ τὸ τεῖχος; hieher gehören auch Redensarten, wie: etw. vor Gericht bringen ἀναφέρειν τι εἰς (πρὸς) τοὺς δικαστάς, etw. vor die Gemeinde bringen ἀναφέρειν τι εἰς τὸ κοινόν; etw. vor das Volk bringen ἀναφέρειν τῷ δήμῳ περί τινος; etw. vor die Volksversammlung bringen προτιθέναι λόγον περί τινος εἰς τὴν ἐκκλησίαν. — Ist „vor" = „im Vergleiche mit", so gibt man es durch παρά m. *acc.*, z. B. vor diesem erschien der Zug des Dareios als unbedeutend ὁ Δαρείου στόλος μικρός τις ἐφάνη παρὰ τοῦτον; ist es = „vor dem Richterstuhle, nach dem Urtheile" πρός m. *gen.*, z. B. wir thun weder vor den Göttern noch vor den Menschen ein Unrecht οὐκ ἀδικοῦμεν οὔτε πρὸς θεῶν οὔτε πρὸς ἀνθρώπων. — 3) zur Bezeichnung einer Ursache, Veranlassung: διά m. *acc.* (bes. von äusseren), ὑπό m. *gen.* (bes. von inneren), z. B. vor Hitze διὰ καῦμα, vor Trauer ὑπὸ λύπης u. dgl.; oft auch durch den blossen *dat.*, z. B. vor Hunger umkommen λιμῷ ἀπόλλυσθαι, bisw. auch *part.*, z. B. vor Kummer weinen λυπηθέντα δακρύειν. — In Verbindung mit Subst. wird „vor" mit seinem Casus gew. durch den *gen.* gegeben, z. B. Furcht vor etw. φόβος τινός, die Furcht vor den Feinden ὁ τῶν πολεμίων u. ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβος; Scheu vor Jmd. αἰδώς τινος, in Schutz vor etw. ἐν σκέπῃ τινός; in Verbindung mit Verben durch verschiedene Konstruktionen, z. B. vor etw. fliehen φεύγειν τι u. ἀπό τινος, etw. vor Jmd. verbergen ἀποκρύπτεσθαί τινά τι, sich vor etw. in Acht nehmen od. hüten φυλάττεσθαι od. εὐλαβεῖσθαί (*DP.*) τι, sich vor etw. fürchten φοβεῖσθαι (*aor. P.*) od. δεδοικέναι τι; sich vor Jmd. scheuen αἰδεῖσθαί (*DP.*) τινα; vor Jmd. aufstehen ἐξ-, ὑπ-ανίστασθαί τινι, εἴκειν τινὶ τῆς ἕδρας.

Vorabend ἡ πρὸ τῆς ἑορτῆς (sp. προεόρτιος) ἑσπέρα.

vorackern 1) früher als Jmd. ackern: φθάνειν τινὰ ἀροτριῶντα. — 2) im Ackern Jmd. ein Muster geben: ἀροτριῶντα παράδειγμα διδόναι τινί.

Voraltern οἱ πρόγονοι, οἱ προπάτορες, οἱ ἄνωθεν (πρόγονοι), οἱ πρόσθεν γεγενημένοι.

Vorahnung, s. Ahnung.

voran πρόσθεν, ἔμπροσθεν, auch durch πρῶτος 3. u. (wenn von zwei Leuten die Rede ist) πρότερος 3., z. B. v. stehen πρῶτον od. πρότερον ἑστάναι, τετάχθαι. — v. gehen ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι. — Meistentheils durch Zsstzgn. m. πρό, vgl. d. f. WW.

vorandringen προορμᾶν (u. *DP.*). [μᾶν.

voraneilen προθεῖν, προτρέχειν, ἡγεῖσθαι δρό-

voranfliegen προπέτεσθαι; auch ἡγεῖσθαι.

vorangehen πρῶτον od. πρότερον πορεύεσθαι (*DP.*), προάγειν; Jmd. v. ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαί τινος u. τινι, ἐξηγεῖσθαί τινι; in feierlichem Aufzuge προπομπεύειν τινός. — Jmd. mit etw. v. ἡγεῖσθαί τινί τινος, ἡγεμόνα εἶναι od. γίγνεσθαί τινί τινος; fähig Jmd. mit gutem Beispiele in etw. voranzugehen ἡγεμονικὸς (3.) πρός τι. — Jmd. im Tode v. ἀποθνήσκειν πρό τινος, προαποθνήσκειν τινός. — an etw. v. πρωτεύειν τινί od. ἔν τινι, προήκειν τινί. — das der Hochzeit vorangehende Opfer τὰ προτέλεια γάμων; ein solches Opfer feiern τὰ προτέλεια θύειν.

vorankommen, Jmd. προφθάνειν τινά; φθάνειν τινὰ ποιοῦντά τι; προτερεῖν τινος.

voranlaufen, Jmd. προτρέχειν, προθεῖν, προεκθεῖν, seltner προεκτρέχειν τινός; auch παραθεῖν τινα, φθάνειν τινὰ τρέχοντα.

voranreiten προελαύνειν, προϊππεύειν (sp. *M.*); auch ἡγεῖσθαι, προ-, ἐξ-ηγεῖσθαι ἐλαύνοντα od. ἱππεύοντα.

voranrücken προελαύνειν, προάγειν, προορμᾶν (u. *DP.*); auch ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι.

voranschicken προπέμπειν, προαποστέλλειν.

voranschwimmen πρῶτον od. πρότερον νεῖν, ἡγεῖσθαι τῶν νεόντων, sp. προνήχεσθαι.

voransegeln προπλεῖν; ἡγεῖσθαι πλέοντα.

voransetzen, Jmd. πρῶτον od. πρότερον τιθέναι od. καθίζειν τινά.

voranstehen πρῶτον od. πρότερον καταστῆναι od. τετάχθαι; übtr. πρωτεύειν (an etw. τινί od. ἔν τινι), προήκειν (τινί).

voranstellen, Jmd. πρῶτον od. πρότερον τάττειν od. καθιστάναι τινά, προτάττειν τινά τινος.

voranstürzen προεκπηδᾶν.

vorantanzen προχορεύειν; gew. ἡγεῖσθαι χορεύοντα od. τοῦ χοροῦ.

voranziehen, s. voranrücken.

Vorarbeit τὸ παρασκευαστικὸν ἔργον, ἡ προκατασκευή (προπαρασκευή), ἡ προμελέτησις, ὁ προάγων, ωνος. — eine V. machen προπονεῖν, προμελετᾶν.

vorarbeiten 1) eine Arbeit als Muster für einen Andern machen: ἔργῳ δεικνύναι τινί τι, ἔργῳ διδάσκειν τινά τι. — 2) im Voraus arbeiten: προκατα-, προπαρα-σκευάζειν (u. *M.*), προπονεῖν. — 3) Jmd. v.: προπονεῖν, προοδοποιεῖν, auch ὁδοποιεῖν τινι.

vorauf, s. voran.

voraus πρότερον od. πρότερος 3. — im od. zum Voraus νῦν ἤδη, πρὶν ἐξελθεῖν τὸν χρόνον; gew.

aber durch Compos. m. πρό, z. B. im Voraus berathen προβουλεύειν; vgl. d. f. WW.

vorausandeuten προαινίττεσθαι.

vorausanzeigen προσημαίνειν (durch ein Zeichen); προαγγέλλειν (durch eine Nachricht).

vorausbedingen πρότερον συντίθεσθαι; sich etw. v. ἀξιοῦν, προλαμβάνειν τι.

vorausbekommen προλαμβάνειν, φθάνειν λαβόντα (der Zeit nach); ἐξαίρετον λαμβάνειν τι, πλεονεκτῆσαί τινί τινος (dem Betrage nach).

vorausbestimmen προλέγειν u. προαγορεύειν (dazu *aor.* προειπεῖν); auch πρότερον ὁρίζειν od. διορίζειν (u. *M.*), sp. προδιορίζειν (u. *M.*), προορίζειν.

vorausbezahlen προκαταβάλλειν, προδιδόναι; vgl. προεισφέρειν.

Vorausbezahlung ἡ προκαταβολή, πρόδοσις.

vorauseilen προτρέχειν, προθεῖν, προεκτρέχειν, προεξορμᾶν, προορμᾶσθαι (*aor. P.*); Jmd. v. προτρέχειν τινός, φθάνειν τινά (τρέχοντα u. dgl.).

vorausempfinden προαισθάνεσθαι.

Vorausempfindung ἡ προαίσθησις.

vorausentscheiden προκαταγιγνώσκειν.

vorauserinnern προϋπομιμνήσκειν (unbelegt).

vorauserzählen προδιηγεῖσθαι, προδιεξέρχεσθαι, sp. προδιεξοδεύειν.

vorausfahren προελαύνειν, προηγεῖσθαι ἐλαύνοντα od. ἐφ' ἁμάξης.

vorausfliegen, s. voranfliegen.

vorausfreuen, sich προχαίρειν, προήδεσθαι (*P.*), sp. προγηθεῖν.

vorausgeben προδιδόναι, προπαρέχειν.

vorausgehen προϊέναι, προπορεύεσθαι (*DP.*), προάγειν; auch ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι; der Zeit nach v. πρότερον εἶναι od. προτερεῖν τινος. — — übr. vgl. vorangehen, vorhergehen.

vorausgeniessen, etw. προαπολαύειν τινός.

vorausbaben, etw. vor Jmd. πλέον ἔχειν τί τινος, προέχειν τινός τινι, πλεονεκτεῖν τινός τινι u. τι, προτερεῖν τινός τινι, κρείττω εἶναί τινός τι. — ihr werdet nichts v. οὐδὲν προτερήσετε. — seinen Lohn v. προειληφέναι τὸν μισθόν.

vorausbören προακούειν.

vorauslassen ἐᾶν τινα προελθεῖν; vgl. vorbeilassen.

vorauslaufen, s. voranlaufen.

vorausmarschieren προάγειν, προπορεύεσθαι (*DP.*), προελαύνειν; auch ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι.

vorausmerken προαισθάνεσθαι, προνοεῖν; vgl. vermuthen, argwöhnen.

vorausnehmen προλαμβάνειν, προκαταλαμβάνειν; auch φθάνειν λαβόντα od. καταλαβόντα.

vorausreisen προπορεύεσθαι (*DP.*), προοδοιπορεῖν, προοδεύειν; auch ἡγεῖσθαι τῆς ὁδοῦ.

Vorausreisender ὁ προοδοιπόρος sp.; besser *part.* der vhg. Verba.

vorausreiten, s. voranreiten.

voraussagen προλέγειν u. προαγορεύειν (dazu *aor.* προειπεῖν); vom Weissager μαντεύεσθαι, seltner προμαντεύεσθαι (sp. *A.*), προφητεύειν (ion. προφητίζειν), auch ὀττεύεσθαι (aus einem Zeichen); vom Orakel χρᾶν, ἀναιρεῖν.

Voraussagung ἡ προαγόρευσις, auch ἡ μαντεία (Weissagung); als Sache τὸ προειρημένον od. προρρηθέν, auch ἡ μαντεία, τὸ μάντευμα, sp. ἡ προφητεία (Weissagung), ὁ χρησμός (v. Orakel).

vorausschicken προπέμπειν, προαποπέμπειν, προαποστέλλειν; in der Rede v. προοιμιάζεσθαι (auch φροιμιάζεσθαι), προοιμιαζόμενον λέγειν.

voraussehen, s. vorhersehen.

vorausseiu πρόσθεν od. ἔμπροσθεν εἶναί τινος (dem Raume und der Zeit nach); προτερεῖν τινος (der Zeit nach; so auch προϋπάρχειν, sp. προτυγχάνειν); Jmd. v. φθάνειν τινά, ἀπολείπειν τινά (dies auch übtr.). — übtr. προέχειν τινός (in etw. τινί; ἔν τινι; εἴς, πρός, κατά τι); διαφέρειν τινός (in etw. τί; τινί; ἔν u. ἐπί τινι; εἴς, κατά, πρός τι). — den Ereignissen v. ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων.

voraussetzen ὑπολαμβάνειν, τιθέναι, ὑποτίθεσθαι, sp. προϋποτίθεσθαι; auch ποιεῖν. — vorausgesetzt, dass ἐάν (ἐάνπερ) m. *conj.*

Voraussetzung ἡ ὑπόληψις, ὑπόθεσις. — eine V. machen ὑπόθεσίν τινα ὑποτίθεσθαι, ὑπόληψίν τινα ὑπολαμβάνειν. — nur unter einer V. ἐξ ὑποθέσεως, πρὸς od. καθ' ὑπόθεσιν (*opp.* ἁπλῶς schlechtweg). — unter dieser V. ἐὰν ταῦτα τιθώμεθα, εἰ χρὴ οὕτω λαμβάνειν. — in od. unter der V., dass ... ὑπολαβών, ὑποθέμενος 3., auch ἡγούμενος, νομίζων 3. mit *inf.*; auch ὡς m. *part.*, z. B. er nahm ihn auf in der V., dass er sein Freund sei ἐδέξατο αὐτὸν ὡς φίλον (ὄντα); in der V., dass sich die Sache so verhält ὡς οὕτω ἐχόντων τῶν πραγμάτων, unter der V., dass dies wahr ist ἐπὶ τούτοις ἀληθευομένοις. — in derselben V. ταὐτὰ ὑπολαβών. — nach welcher V.? κατὰ τίνα λόγον;

voraussichtlich πρόδηλος 2.

vorausspreugen προελαύνειν ἀνὰ κράτος.

vorausspringen, s. vorspringen 1).

vorausstellen προκαθιστάναι, προτάττειν, πρόσθεν (ἔμπροσθεν) καθιστάναι od. τάττειν.

vorausstanzen, s. vortanzen.

voraustragen προφέρειν, προκομίζειν, ἡγεῖσθαι od. προηγεῖσθαι φέροντα.

voraustreten πρῶτον καταστῆναι; ἡγεῖσθαι.

vorausüben προγυμνάζειν.

vorausverkündigen προαγγέλλειν.

Vorausverkündigung ἡ προαγγελία sp.

vorausvermuthen προϋποπτεύειν.

vorauswissen προειδέναι, προεπίστασθαι, selten προεξεπίστασθαι.

vorauszahlen προκαταβάλλειν.

Vorauszahlung ἡ προκαταβολή.

vorausziehen προηγεῖσθαι, ἡγεῖσθαι, προάγειν; vor Jmd. v. ἔμπροσθεν ἡγεῖσθαί τινος.

Vorbau τὸ προῳκοδομημένον; vgl. Vorhaus.

vorbauen 1) eig. προοικοδομεῖν od. ἔμπροσθεν οἰκοδομεῖν τί τινος; zum Schutze προτειχίζειν sp. — 2) übtr. einer Sache v.: προφυλάττεσθαί τι; vgl. Vorkehrung (treffen).

Vorbauung (übtr.) ἡ προφυλακή.

Vorbedacht ἡ προβουλή, πρόνοια. — mit V. ἐκ προβουλῆς, ἐκ προνοίας, προνοηθείς 3., vgl. vorsätzlich. — ohne V. οὐδὲν προνοηθείς 3., ἀβούλως, εἰκῇ; auch ἄκων 3., ἀκουσίως, sp. ἀκοντί.

vorbedächtig προνοητικός 3., προμηθής 2.

Vorbedeutung ἡ προσημασία sp., besser τὸ σημεῖον, selten u. mehr poet. τὸ σῆμα (allg.); so auch τὸ σύμβολον, seltner ὁ σύμβολος (Begegniss); τὸ τέρας (von einer Naturbegebenheit); ἡ φήμη (vorbedeutende Stimme; von Vogelstimmen, menschlichen Stimmen, auch von Naturerscheinungen, Träumen); ἡ κληδών, όνος (durch einen Laut od. Ruf; selten), so auch ἡ ὄττα (welches dann allg. steht); ὁ οἰωνός, poet. u. sp. τὸ οἰώνισμα (eig. Vogelzeichen, dann übh.); τὰ ἱερά (aus den Eingeweiden der Opferthiere; dagegen τὰ σφάγια aus den Bewegungen derselben). — gute V. σημεῖον καλόν, οἰωνὸς αἴσιος, ὄττα ἀγαθή, ἡ εὐφημία; schlimme V. σημεῖον κακόν, οἰωνὸς κακός (sp. ἀπαίσιος), ὄττα κακή. — von guter, günstiger V. αἴσιος 3., καλός 3., poet. u. sp. εὔ-

σημος 2.; von schlechter, ungünstiger V. *κακός* 3., sp. *ἀπαίσιος*, *κακόσημος* 2. — eine glückliche V. aus dem Opfer bekommen *καλλιερεῖν* (u. *M.*); das Opfer gibt eine glückliche V. *τὰ ἱερὰ γίγνεται*, *καλὰ γίγνεται τὰ ἱερά*, *καλά ἐστι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ σφάγια*, *καλλιερεῖται* (*P.*) *τὰ ἱερά*; Opfer mit glücklicher V. *τὸ καλλιέρημα* sp. — etw. als eine V. ansehen *οἰωνίζεσθαί τι*, *οἰωνὸν ποιεῖσθαι* od. *τίθεσθαί τι*, sp. *εἰς οἰωνὸν* od. *πρὸς οἰωνοῦ τίθεσθαι*, *δι'* od. *πρὸς οἰωνοῦ λαμβάνειν τι*; etw. als eine gute V. ansehen *οἰωνίζεσθαί τι χρηστὸν εἶναι*, sp. *εἰς οἰωνὸν χρηστὸν τίθεσθαί τι*; etw. als eine schlimme V. ansehen *οἰωνίζεσθαί τι ἀνεπιτήδειον εἶναι*, *κακὸν οἰωνὸν τίθεσθαί τι*, sp. *ἐξοιωνίζεσθαι*, *ὀττεύεσθαί τι*. — durch V. verkündigen *προσημαίνειν*. — unter günstigen V. *οἰωνοῖς χρώμενος* (3.) *αἰσίοις*.

Vorbegriff *τὸ στοιχεῖον*.

Vorbehalt *ἡ ὑπόθεσις*. — einen V. machen, s. vorbehalten. — mit dem V., dass ... *ἐπὶ τῷ* mit *inf.*, *ἐφ' ᾧ* od. *ἐφ' ᾧ τε* m. *inf.*

vorbehalten, sich etw. *ὑπεξαιρεῖσθαι*, *ὑπολείπεσθαί τι*; auch *ἀξιοῦν* mit entspr. *inf.*, z. B. er behielt sich vor, dass er, wenn er auch zu spät käme, etw. von der Tafel habe *ἠξίωσε καὶ ὑστερήσας ἀπολαύειν τι τοῦ δείπνου*. — übr. vgl. aufschieben.

vorbei mit Verben: gew. durch Compos. m. *παρά*. — an etw. v. *παρά* m. *acc.*, bisweilen auch der blosse *acc.* — vorbei! *παράμειβου*, *παραμειβώμεθα* u. dgl.

vorbeidefilieren *παρελαύνειν*.

vorbeieilen *παροίχεσθαι*; *παραφέρεσθαι* (*P.*); vgl. vorbeilaufen.

vorbeifahren, an etw. *παρελαύνειν*, *παραφέρεσθαι* (*P.*), sp. *παροχεῖσθαι παρά τι*; zu Wasser *παραπλεῖν τι*, *παρακομίζεσθαί* (*P.*) *τι* u. *παρά τι*.

Vorbeifahren, das (zu Wasser), *ὁ παράπλους*; sonst Verba.

vorbeifliegen *παραπέτεσθαι*, auch *παραφέρεσθαι* (*P.*), an etw. *παρά τι*.

vorbeifliessen *παραρρεῖν* u. *παραφέρεσθαι* (*P.*), an etw. *παρά τι*.

vorbeiführen *παράγειν*, *παρακομίζειν*, *παραπέμπειν*, an etw. *παρά τι*.

vorbeigehen, an etw. *παρέρχεσθαι* (*παριέναι*), *παρεξέρχεσθαί τι* u. *παρά τι*; sp. *παροδεύειν τι*; auch *παραμείβεσθαί* (sp. *A.*) *τι*; *παραπορεύεσθαί* (*DP.*) *τι* u. *παρά τι*; *παραλλάττειν τι*. — übr. vgl. aufhören.

Vorbeigehen, das, *ἡ πάροδος*, sp. *παρόδευσις*, *παροδεία*. — im V. *ἐν τῇ παρόδῳ*, *ἐκ παρόδου*, *κατὰ τὴν πάροδον*, *ἐν παραδρομῇ*, *ἐκ παραδρομῆς*.

vorbeikommen, an etw. *παραλλάττειν* u. *παραμείβεσθαί τι*; übr. vgl. vorbeigehen, vorbeifahren.

vorbeilassen 1) eig. *παριέναι* (*ἵημι*), *παραπέμπειν*, *ἐᾶν παρελθεῖν*. — 2) übtr. *παριέναι*, *παραλείπειν*, *προΐεσθαί τι*; auch *παραβαίνειν* (*καιρόν*).

vorbeilaufen *παρατρέχειν*, *παραθεῖν*, *δρόμῳ παραφέρεσθαι* (*P.*); sp. *παραδιδράσκειν*.

Vorbeilaufen, das, *ἡ παραδρομή*.

vorbeimarschieren *παρελαύνειν*. — v. lassen *παράγειν*.

vorbeipassieren, an etw. *παραλλάττειν τι*; von Sachen *παρακομίζεσθαί* (*P.*) *τι* u. *παρά τι*.

vorbeireisen *παραπορεύεσθαι* (*DP.*) *παρά τι*; *παροδεύειν τι*.

vorbeireiten *παρελαύνειν* u. *παριππεύειν παρά* [*τι*.

vorbeirennen *δρόμῳ παρελαύνειν* od. *παραφέρεσθαι* (*P.*); übr. s. vorbeilaufen.

vorbeischiffen *παραπλεῖν*; s. vorbeifahren.

Vorbeischiffen, das, *ὁ παράπλους*.

vorbeischlüpfen *παρολισθάνειν* (daneben hingleiten); *λανθάνειν παριόντα* (unvermerkt vorbeikommen); *παροίχεσθαι* (schnell vorübergehen).

vorbeischwimmen *παρανήχεσθαι*, *παρανεῖν* (v. Belebtem); *παραπλεῖν*, auch *παρακομίζεσθαι* od. *παραφέρεσθαι* (*P.*; v. Leblosem).

vorbeisegeln, s. vorbeischiffen.

vorbeisein, s. vorübersein. — es ist mit Allem vorbei *οἴχεται τὰ πάντα*. — es ist vorbei mit uns *ὀλώλαμεν*, *ἀπολώλαμεν*, *ἔρρει τὰ ἡμέτερα*, poet. u. sp. *φροῦδα τὰ ἡμέτερα*.

vorbeistreichen *παρέρχεσθαι*, *παροίχεσθαι* (v. der Zeit); *παραφέρεσθαι* (*P.*; vom Winde); vgl. vorbeifliegen.

vorbeiströmen *παραρρεῖν*.

vorbeitragen *παραφέρειν*, *παρακομίζειν*, an etw. *παρά τι*.

vorbeiziehen *παρελαύνειν*, an etw. *παρά τι*; übr. vgl. vorbeigehen, -fahren.

vorbenannt *προειρημένος*, *εἰρημένος* 3.

vorberathen *προβουλεύειν*.

Vorberathung *ἡ προβούλευσις* sp.; gew. *τὸ προβουλεύειν*.

vorbereiten *παρα-*, *προπαρα-*, *προκατα-σκευάζειν*; *ἑτοιμάζειν*, *προετοιμάζειν*; *προδιοικεῖν*, sp. *προευτρεπίζειν*; auch *προοδοποιεῖν*. — Jmd. v. *προγυμνάζειν τινά* (durch körperliche Uebungen, auch übtr.), *προπαιδεύειν* (durch Unterricht); Jmd. auf etw. v. *παρασκευάζειν τὴν γνώμην τινὸς ὥστε* m. *inf.* (m. Rücksicht auf Gemüthsstimmung). — sich auf etw. v. *μελετᾶν* u. *ἐκμελετᾶν τι*; *προμελετᾶν*; *παρασκευάζεσθαι εἴς* (*πρός*) *τι*, auch *ὡς εἴς τι* od. *ὡς* u. *part. fut.* — **vorbereitet** sein auf etw. *ἕτοιμον εἶναι εἴς* od. *πρός τι*, auch m. *inf.*; nicht v. auf etw. *ἀμελέτητος* (2.) *πρός τι*; ich bin auf das, was ihr fragt v. *οὐκ ἀμελέτητός εἰμι* (*ἀμελετήτως ἔχω*) *περὶ ὧν πυνθάνεσθε*.

Vorbereitung *ἡ παρασκευή*, sp. *προκατασκευή*, *προπαρασκευή*, *παρασκεύασις*, *προδιοίκησις*; als Sache *ἡ παρασκευή*, *τὸ παρασκεύασμα*. — körperliche V. *ἡ προγυμνασία* sp.; geistige V. *ἡ μελέτη*, sp. *προμελέτησις*. — die Jagd ist eine V. für den Krieg *ἡ θήρα μελέτη ἐστὶ τοῦ πολέμου*. — ohne V. *ἀπαράσκευος* u. *ἀπαρασκεύαστος* 2., *ἀμελέτητος* 2.; vgl. Stegreif.

Vorbereitungsunterricht *ἡ προπαιδεία*.

Vorbereitungswissenschaften *ἡ προπαιδεία*, sp. *τὰ προπαιδεύματα*.

Vorbericht *τὸ προοίμιον* (*φροίμιον*), *ὁ πρόλογος*. — einen V. machen *προοιμιάζεσθαι* (*φροιμιάζεσθαι*), sp. *προλογίζειν*.

vorbesagt *προειρημένος*, *εἰρημένος* 3.

Vorbescheid, **vorbescheiden**, s. Vorladung, vorladen.

vorbestimmen *προορίζειν*; *προκαθιστάναι* (u. [*M.*).

Vorbestimmung *ὁ προορισμός*, sp. *ἡ προόρισις*.

vorbeten *προηγεῖσθαι εὐχόμενον*; Jmd. v. *ὑπαγορεύειν τινὶ εὐχάς*.

vorbeugen 1) eig. sich v.: *προνεύειν* (*εἰς τὸ πρόσθεν*), *προκύπτειν*. — 2) übtr. einer Sache v.: *προφυλάττεσθαί τι*, *προλαμβάνειν* u. *προκαταλαμβάνειν* (sp. *M.*) *τι*, auch *φυλάττειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μὴ γένηταί τι*; *προνοεῖσθαι* (*DP.*) u. *πρόνοιαν ποιεῖσθαι ὅπως μὴ γένηταί τι*; *ἀποτροπὴν εὑρίσκειν τινός*.

Vorbeugung *ἡ προφυλακή*, *πρόνοια*.

vorbiegen, sich, s. vorbeugen 1).
Vorbild, vgl. Muster, Ideal.
vorbilden ὑποτυποῦν (u. *M.*), sp. προδιατυποῦν, προζωγραφεῖν; Jmd. (geistig) v. προπαιδεύειν τινά.
Vorbildung ἡ προδιατύπωσις sp.; besser Verba. — geistige V. ἡ προπαιδεία.
vorbinden, etw. περιδεῖν (sp. περιδεσμεύειν, περιδεσμεῖν) τι; sich etw. v. περιδεῖσθαι, περιζώννυσθαί τι.
Vorbinden, das, ἡ περίδεσις.
vorblasen, Jmd. καταυλεῖν τινος. — sich etw. v. lassen αὐλεῖσθαι, καταυλεῖσθαι.
Vorblasen, das, ἡ καταύλησις.
Vorbote ὁ προάγγελος; übr. vgl. Vorzeichen.
vorbringen (eine Aeusserung) προφέρειν (u. *M.*), εἰσφέρειν, ἐπιδεικνύναι (u. *M.*), ἀποφαίνειν (u. *M.*), auch μνησθῆναι περί τινος; διηγεῖσθαι, εἰσηγεῖσθαι, λέγειν τι. — etw. öffentlich v. εἰς μέσον φέρειν (προφέρειν, τιθέναι, προτιθέναι, λέγειν, φθέγγεσθαι) τι. — etw. in der Rede v. παρεμβάλλειν τι εἰς τὸν λόγον, μνησθῆναί τινος od. περί τινος ἐν τῷ λόγῳ. — eine Klage, Beschuldigung, Beschwerde v., vgl. diese WW. — etw. zu seiner Vertheidigung v. προβάλλεσθαί τι, ἀπολογεῖσθαί τι. — etw. gegen Jmd. v. λέγειν τι κατά τινος, κατηγορεῖν τινός τι, ἐγκαλεῖν τινί τι.
Vorbringung ἡ προφορά, gew. ἡ ἀπόφανσις, διήγησις. [βας, αντος.
Vorbühne τὸ προσκήνιον, vgl. τὸ λογεῖον, ὁ ὀκρί-
Vordach τὸ γεῖσον, γείσωμα (γεῖσσον, γείσσωμα; *dem.* τὸ γεισίον); sp. τὸ προτέγιον, προτέγισμα, προστέγασμα. — das V. stützen γεισιποδίζειν.
vordeklamieren, Einigen etw. ὑποκρίνεσθαι od. διελθεῖν τι πρός τινας od. ἔν τισιν.
vordem πρὸ τοῦ (minder gut προτοῦ), πρὸ τούτου od. τούτων, (τὸ) πρόσθεν, ἔμπροσθεν, (τὸ) πρότερον, (τὸ) πάλαι. — noch nie v. οὔπω πρόσθεν.
Vorderarm ὁ πῆχυς, εως, auch ἡ χείρ, χειρός; vgl. ἡ ἀγκάλη.
Vorderblatt ἡ ὠμοπλάτη.
Vorderbug ὁ ὦμος, ἡ ὠμοπλάτη (auch *pl.*).
vordere ὁ, ἡ, τὸ πρόσθεν od. ἔμπροσθεν, πρόσθιος 3., ἐμπρόσθιος 2.; auch πρῶτος 3. (d. erste), πρότερος 3. (v. zweien).
Vorderflügel ἡ ἔμπροσθεν πτέρυξ, υγος.
Vorderfuss ὁ πρόσθιος od. ἐμπρόσθιος πούς, τὸ πρόσθιον od. ἐμπρόσθιον σκέλος; v. gewissen Thieren ἡ χείρ, χειρός (Tatze). — Ist es = der vordere Theil des Fusses: τὸ ἄκρον od. τὰ ἄκρα τοῦ ποδός.
Vordergebäude τὸ πρόσθιον od. ἐμπρόσθιον οἴκημα, τὰ ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας.
Vorderglied ἄκρον τὸ κῶλον; das V. des Fingers ἄκρος ὁ δάκτυλος. — bei Truppen οἱ προτεταγμένοι, οἱ πρωτοστάται od. προστάται, ἡ πρώτη od. (wenn nur 2 Glieder sind) προτέρα τάξις. — in einer Proportion od. einem Schlusse τὸ ἡγού-
Vordergrund τὸ od. τὰ ἔμπροσθεν. [μενον.
Vorderhaar τὸ προκόμιον; ἡ κατὰ τὸ μέτωπον od. μετωπίδιος κόμη.
Vorderhand τὰ ἄκρα τῆς χειρός.
Vorderhaupt, s. Vorderkopf.
Vorderhaus τὰ ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας.
Vorderkopf τὸ βρέγμα.
Vorderlauf, s. Vorderfuss.
Vorderleib τὰ ἔμπροσθεν τοῦ σώματος.
Vorderleute, durch d. *pl.* der f. WW.
Vordermann ὁ πρόσθεν od. ἔμπροσθεν, ὁ προτεταγμένος, ὁ προστάτης.
Vordermast ὁ ἔμπροσθεν ἱστός.
Vorderrad ὁ ἔμπροσθεν κύκλος od. τροχός.
Vordersatz τὸ πρότερον κῶλον, ἡ πρότασις; in der Logik ἡ πρότασις, τὸ λῆμμα; im Schlusse τὸ ἡγούμενον od. προηγούμενον.
Vorderschenkel τὸ πρόσθιον σκέλος.
Vorderschinken ἡ ὠμοπλάτη.
Vorderseite τὸ od. τὰ ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον, τὸ πρόσωπον, ἡ προτομή; τὸ στόμα (v. Heere).
Vordersitz ἡ ἔμπροσθεν ἕδρα; im Theater u. dgl. ἡ προεδρία.
vorderste πρῶτος 3.; (v. zweien) πρότερος 3. — die V. im Treffen οἱ πρωτοστάται od. προστάται.
Vorderstück τὸ ἔμπροσθεν od. ἐμπρόσθιον μέρος.
Vordertheil τὸ od. τὰ ἔμπροσθεν; τὸ πρόσωπον, auch ἡ προτομή (bes. bei Thieren). — beim Schiffe ἡ πρῷρα, sp. τὸ πρόσωπον. — vom V. her πρῴραθεν; das äusserste V. des Schiffes τὰ πρωρήσια sp.; m. entgegengekehrtem V. ἀντίπρῳρος 2.
Vorderthür ἡ (ἔμπροσθεν) θύρα; vgl. ἡ αὔλειος (θύρα).
Vordertreffen ἡ πρώτη τάξις (sp. ἡ πρόταξις, τὸ πρόταγμα); οἱ πρῶτοι τεταγμένοι, οἱ πρωτοστάται, auch οἱ προτεταγμένοι, οἱ προστάται, οἱ πρόμαχοι; τὸ μέτωπον, τὸ στόμα.
Vorderzahn ὁ πρόσθεν ὀδούς; *pl.* auch οἱ γελα-
Vorderzug ἡ πρώτη τάξις. [σῖνοι.
vordrängen προωθεῖν. — sich v. ὠθεῖσθαι (*P.*) εἰς τὸ πρόσθεν, προορμᾶν; übtr. ἔμπροσθεν τῶν ἄλλων γενέσθαι.
vordringen προχωρεῖν, προορμᾶν, προελαύνειν.
Vordringen, das, ἡ εἰς τὸ πρόσθεν ὁρμή; gew. Verba, z. B. beim V. der Feinde προορμησάντων τῶν πολεμίων.
voreilen, Jmd. φθάνειν od. προφθάνειν τινὰ τρέχοντα u. dgl.; προτρέχειν u. προθεῖν τινος; einer Sache v. ἔμπροσθεν εἶναί τινος.
voreilig προπετής 2.; ἀγνώμων 2., ἀπρονόητος, ἀπερίσκεπτος 2. — v. mit der Zunge πρόγλωττος 2. sp. — v. sein προπετεύεσθαι, προπετεῖν sp., besser προπετῆ εἶναι, ἀγνωμονεῖν; m. der Zunge προγλωττεύειν sp., besser προπετῆ γλῶτταν ἔχειν.
Voreiligkeit ἡ προπέτεια, τὸ προπετές; ἡ ἀπερισκεψία, ἀγνωμοσύνη, ἀγνωσία, sp. ἀπρονοησία.
vorempfinden, etw. προαισθάνεσθαί τινος.
Vorempfindung ἡ προαίσθησις. — V. eines Leidens ἡ προπάθεια sp.
vorenthalten, Einem etw. φθονεῖν τινί τινος; ἀποστερεῖν τινά τι (bes. was man zu geben verpflichtet ist), ἀπείργειν od. ἀποκλείειν τινά τινος. — ich will es dir nicht v. οὐδεὶς φθόνος, οὐ φθονήσω.
vorerinnern πρόσθεν ὑπομιμνήσκειν; προπαρασκευάζειν τὴν γνώμην τινὸς λέγοντα.
Vorerinnerung ὁ προπαρασκευάζων λόγος; vgl. Vorrede.
vorerst (τὸ) πρῶτον, τὰ πρῶτα.
vorerwähnt προειρημένος 3.
vorerzählen διεξέρχεσθαι, διέρχεσθαι, διεξηγεῖσθαι, ἀφηγεῖσθαι.
voressen, etw. προεσθίειν τι.
Voressen, das, τὸ πρόδειπνον.
Vorfahr, im Amt u. dgl., s. Vorgänger; *pl.* die V. = die früher Lebenden οἱ πρόγονοι od. προγεγενημένοι, οἱ πατέρες, οἱ προπάτορες, οἱ ἄνω τοῦ γένους.
vorfahren 1) zuerst fahren: προελαύνειν; ἡγεῖσθαι u. προηγεῖσθαι ἐφ' ἅρματος (ἐφ' ἁμάξης) od. ἐλαύνοντα. — 2) daneben vorbei fahren: παρελαύνειν (ἐφ' ἅρματος). — 3) im Fahren

überholen: φθάνειν od. προφθάνειν τινὰ ἐλαύνοντα, προτερεῖν τινος ἐλαύνοντα.
Vorfall τὸ πρᾶγμα; gew. τὸ γιγνόμενον od. γενόμενον; τὸ συμβαῖνον, συμβὰν od. συμβεβηκός; τὸ προσπῖπτον od. προσπεσόν (παραπῖπτον, συμπῖπτον, sp. ὑποπῖπτον); τὸ πραττόμενον od. πεπραγμένον; bisw. auch durch d. Neutra des Artikels, z. B. die V. im Kriege, im Rathe τὰ τοῦ πολέμου, τὰ ἐν τῇ βουλῇ. — widriger, unglücklicher V. ἡ συμφορά, sp. ἡ περίστασις. — ein sonderbarer V. παράδοξόν τι.
vorfallen 1) eig. προπίπτειν. — 2) = sich ereignen: γίγνεσθαι, συμβαίνειν, προσπίπτειν, παραπίπτειν, συμπίπτειν, sp. ὑποπίπτειν; auch πράττεσθαι (*P.*).
vorfassen προλαμβάνειν. — **vorgefasst** προειλημμένος 3.; v. Meinung, s. Vorurtheil.
Vorfechter ὁ πρόμαχος, ὁ προαγωνιστής.
vorfinden, etw. καταλαμβάνειν τι; ἐν-, περιτυγχάνειν τινί. — es findet sich etw. vor ὑπάρχει τι.
vorfordern καλεῖν; κελεύειν παραγίγνεσθαι, μεταπέμπεσθαι; übr. s. vorladen.
Vorforderung ἡ κλῆσις; s. Vorladung.
vorführen προάγειν, auch παριστάναι (zu Jmd.); Zeugen v. παρίστασθαι, παρέχεσθαι, προβάλλεσθαι μάρτυρας. — Truppen v. παράγειν od. ἐπιδεικνύναι στράτευμα. — Beispiele v. ἐπάγεσθαι παραδείγματα. — in Schriftwerken od. auf der Bühne v. εἰσάγειν, παράγειν; Jmd. im Triumphe v. παράγειν τινὰ ἐν τῷ θριάμβῳ. — sich Jmd. v. lassen κελεύειν ἀγαγεῖν ἑαυτῷ τινα.
Vorführung ἡ προαγωγή, εἰσαγωγή, auch παραγωγή.
Vorgänger 1) Leiter, Führer: ὁ ἡγεμών, όνος, ὁ ἀγωγός. — 2) V. im Amte: ὁ πρότερον ὢν ἐν τῇ ἀρχῇ, ὁ πρό τινος ἔχων τὴν ἀρχήν; der V. in der Regierung ὁ πρό τινος βασιλεὺς od. βασιλεύων (ἄρχων). — er war mein V. im Amte παρείληφα παρ' αὐτοῦ τὴν ἀρχήν, διεδεξάμην τὴν ἀρχὴν παρ' αὐτοῦ, auch bloss διεδεξάμην αὐτῷ [(αὐτόν).
vorgängig, s. vorläufig.
Vorgang 1) = Vortritt, w. s. — übtr. = Vorbild, Muster, w. s.; nach dem V. Jmds. χρώμενός (3.) τινι παραδείγματι (sp. ὑποδείγματι); ἡγουμένου od. προηγουμένου τινός. — 2) Begebenheit, Vorfall, w. s. — der V. der Sache τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο.
vorgaukeln, Jmd. etw. καταγοητεύειν τινά.
vorgeben φάσκειν; fälschlich v. ψεύδεσθαι; προσποιεῖσθαι, σκήπτεσθαι, z. B. er gibt vor ein Arzt zu sein προσποιεῖται od. σκήπτεται ἰατρὸς εἶναι; etw. v. προφασίζεσθαί τι od. m. *inf.*, προβάλλεσθαί τι; προέχεσθαί (προΐσχεσθαι) τι.
Vorgeben, das, ἡ προσποίησις; als Sache τὸ προσποίημα, ἡ σκῆψις, ἡ πρόφασις, τὸ πρόβλημα; auch ὁ λόγος. — dem V. nach λόγῳ μέν, τῷ μὲν λόγῳ (opp. ἔργῳ δέ, τῷ δὲ ἔργῳ).
Vorgebirge ἡ ἄκρα, τὸ ἀκρωτήριον. — ein V. bilden ἀκρωτηριάζειν.
vorgeblich προσποίητος 2.; ψευδής 2.; *adv.* λόγῳ, τῷ λόγῳ. — v. Grund ἡ πρόφασις; v. Hülfe ἡ ψευδοβοήθεια u. dgl. Compos. mehr.
vorgefasst, s. vorfassen.
Vorgefühl ἡ προαίσθησις. — ein V. von etw. haben προαισθάνεσθαί τινος.
vorgehen 1) = vorangehen, vorausgehen, w. s. — 2) = vorrücken 2), w. s. — 3) den Vorzug haben: προέχειν, προφέρειν τινός, κρείττω εἶναί τινος, διαφέρειν τινός, auch ἐπίπροσθεν εἶναι od. γίγνεσθαί τινος. — es geht etw. bei ihm einer Sache vor προὐργιαίτερόν ἐστιν αὐτῷ τί τινος, προὐργιαίτερον ποιεῖται τί τινος. — 4) = sich zutragen, vorfallen, w. s. — es geht etw. vor γίγνεται od. πράττεταί τι. — es geht damit etw. vor γίγνεταί τι περὶ αὐτό.
Vorgemach ἡ προστάς, άδος, ὁ προκοιτών, ῶνος, τὸ προδωμάτιον sp.; poet. ὁ πρόδομος.
vorgenannt εἰρημένος, προειρημένος 3.
Vorgenuss ἡ προαίσθησις. — einen V. von etw. haben προαισθάνεσθαί τινος, προαπολαύειν τινός.
Vorgericht τὸ προεισαγόμενον ὄψον.
Vorgesang τὸ προοίμιον.
Vorgeschmack, s. Vorgenuss.
Vorgesetzter ὁ προστάτης, ἐπιστάτης, ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἐπί τινι τεταγμένος. — Jmds. V. sein προστατεῖν (προστατεύειν), ἐπιστατεῖν, ἄρχειν τινός; τετάχθαι ἐπί τινι.
vorgestern πρόχθες sp.; besser πρῴην, τρίτην ἡμέραν; s. gestern.
vorgestrig προχθεσινός 3. sp.; besser durch ein [*adv.*; s. d. vhg. W.
vorglänzen ἐκ-, δια-λάμπειν (eig. u. übtr.); ἐκ-, δια-πρέπειν, gew. ἐκπρεπῆ, διαπρεπῆ εἶναι (übtr.).
vorgreifen προλαμβάνειν, προκαταλαμβάνειν; Jmd. v. φθάνειν τινά m. *part.*, z. B. Jmd. im Urtheil v. φθάνειν τινὰ κρίνοντα.
Vorgreifen, das, ἡ πρόληψις.
vorgreifend προληπτικός 3.
vorgucken προκύπτειν.
vorhaben 1) vorn umhaben: περιεζῶσθαι od. διεζῶσθαί τι; eine Maske v. πρόσωπον περικεῖσθαι od. ἐπικεῖσθαι. — 2) im Sinne haben: ἐπινοεῖν, διανοεῖσθαι (*DP.*), selten ἐννοεῖν; auch μέλλειν m. *inf. fut.*; προχειρίζεσθαι m. *inf.*; μηχανᾶσθαι u. παρασκευάζεσθαί τι, ἐπιχειρεῖν τινι od. m. *inf.*; πράττειν τι; μελετᾶν τι od. m. *inf.* — gegen Jmd. etw. v. ἐπιβουλεύειν τινί, sp. κακῶς ἐπινοεῖν τινι. — was hast du mit mir vor? τί διανοεῖ με δρᾶσαι; τί διανοεῖ μοι χρῆσθαι;
Vorhaben, das, = Plan 2) *b*). — heimliches, hinterlistiges V. ἡ ἐπιβουλή.
vorhängen 1) *tr.* παραπεταννύναι, προτείνειν, προκαλύπτειν. — 2) *intr.* παραπεπταμένον εἶναι, ἐπικρέμασθαι.
Vorhalle ἡ προστασία (-σιά), sp. ἡ προστάς, άδος; auch ἡ παστάς, άδος; τὸ πρόστοον, τὸ προπύλαιον (gew. *pl.*), seltner τὸ πρόπυλον (gew. *pl.*), sp. ἡ προπυλίς, ίδος.
vorhalten 1) *tr.* *a*) entgegenhalten: προέχειν (προΐσχεσθαι), προτείνειν, ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, etw. vor etw. τί τινος. — etw. zur Vertheidigung v. προβάλλεσθαί τι. *b*) darreichen, hinhalten: προτείνειν, παρέχειν; als Lockspeise προτείνειν, προσσείειν, sp. παραβάλλεσθαι. — Jmd. etw. zur Beachtung v. ἐνδεικνύναι (u. *M.*) τινί τι. *c*) Jmd. etw. zu Gemüthe führen: ὑποβάλλειν τινί τι; vgl. vorwerfen 2). — sich etw. v. ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τι. — 2) *intr.* ἀντέχειν, μένειν, διαμένειν (Bestand haben); ἀρκεῖν, ἀντ-, ἐξ-αρκεῖν (ausreichen).
Vorhalten, das, 1) eig. ἡ προβολή; sonst Verba. — 2) übtr. ἡ ὑποβολή; vgl. Vorwerfen, das, 2).
Vorhand 1) = Vorderhand, w. s. — 2) übtr. = Vorrang, w. s.
vorhanden ὑπάρχων, παρών 3. — die v. Dinge τὰ ὄντα od. ὑπάρχοντα. — v. sein ὑπάρχειν, παρεῖναι, ὑπεῖναι. — noch v. sein περιεῖναι, ὑπεῖναι. — nicht mehr v. sein οὐ σῴζεσθαι od. οὐ διασῴζεσθαι (*P.*). — früher v. sein προϋπάρχειν.
Vorhandensein, das, ἡ οὐσία, ἡ ὕπαρξις; das frühere V. ἡ προὕπαρξις.
Vorhang τὸ παραπέτασμα, sp. περιπέτασμα, καταπέτασμα; auch τὸ προκάλυμμα; ἡ αὐλαία

(bes. vor der Bühne, auch vor dem Zelte); V. zum Herablassen τὸ καταβλημα.
vorhangen, s. vorhängen 2).
Vorhaus τὸ πρόθυρον (gew. *pl.*), ὁ θυρών, ῶνος, selten ὁ πρόδομος. — V. eines Tempels ὁ πρόναος, sp. τὸ πρόναον.
Vorhaut ἡ ἀκροποσθία, sp. τὸ ἀκροπόσθιον, ἡ πόσθη; im N. T. ἡ ἀκροβυστία.
vorher πρόσθεν, ἔμπροσθεν, (τὸ) πρότερον, τὸ πρίν, πρὸ τοῦ (minder gut προτοῦ), τὸν παρελθόντα χρόνον, ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ; lange v. πάλαι, πρόπαλαι, sp. ἔκπαλαι; kurz v. ὀλίγῳ πρότερον, ὀλίγον od. μικρὸν ἔμπροσθεν. — am Tage v. τῇ προτεραίᾳ. — jetzt u. v. νῦν δὴ καὶ πέρυσιν. — in Zsstzgen durch Compos. m. πρό od. durch das Verb. simplex m. πρότερον, auch durch φθάνειν m. einem *part.*, od. durch d. *part.* προλαβών 3., z. B. v. ankommen φθάσαι ἀφικόμενον, schon v. für etw. sorgen προλαβόντα ἐπιμελεῖσθαί τινος; vgl. d. f. WW.
vorher abfahren προεξελαύνειν; zu Schiffe προανάγεσθαι.
vorher abfallen (v. Jmd.) προαφίστασθαι.
vorher abkühlen προκαταψύχειν.
vorher ablassen (v. etw.) προαφίστασθαι.
vorher abschicken προαποπέμπειν, προαποστέλλειν.
vorher abschlachten προαποσφάττειν, προκατασφάττειν.
vorher ahnen προαισθάνεσθαι, μαντεύεσθαι.
vorher altern προγηράσκειν.
vorher anfallen προεπιχειρεῖν, προεπιτίθεσθαι.
vorher anfeuchten προβρέχειν.
vorher anfüllen προεμπιπλάναι.
vorher angeben προδηλοῦν, προλέγειν; ἐν τοῖς πρότερον od. ἔμπροσθεν δηλοῦν od. λέγειν.
vorher anklagen προκατηγορεῖν.
vorher ankommen προαφικνεῖσθαι.
vorher ankündigen προαγγέλλειν, προαγορεύειν (προειπεῖν), προσημαίνειν; selten προφράζειν.
vorher anzeigen προδηλοῦν, προσημαίνειν, bes. gerichtlich προμηνύειν.
vorher anzünden προεμπιπράναι.
vorher argwöhnen προϋποπτεύειν.
vorher aufbrechen προεξανίστασθαι.
vorher aufgehen προανατέλλειν.
vorher auflösen προδιαλύειν.
vorher aufschreiben προαναγράφειν (u. *M.*).
vorher aufschreien προαναβοᾶν.
vorher aufspringen προαναπηδᾶν.
vorher aufstehen προεξανίστασθαι.
vorher ausgeben προεκδιδόναι.
vorher ausgiessen προεκχεῖν.
vorher ausscheiden προεκκρίνειν.
vorher austrinken προεκπίνειν.
vorher austrocknen προαποξηραίνειν.
vorher ausziehen, sich den Mantel προαποδύεσθαι τὸ ἱμάτιον.
vorher bedenken προβουλεύεσθαι; προενθυμεῖσθαι (*DP.*); προνοεῖν; selten προφροντίζειν, sp. προλογίζεσθαι.
vorher beistehen, Jmd. προτιμωρεῖν τινι.
vorher bekränzen προστεφανοῦν sp.
vorher bemächtigen, sich einer Sache προκαταλαμβάνειν τι.
vorher berathschlagen προβουλεύειν (u. *M.*).
vorher bereiten προπαρασκευάζειν, προκατασκευάζειν.
vorher beschliessen προβουλεύεσθαι, προγιγνώσκειν. — es ist vorher beschlossen προδέδοκται.
vorher besetzen προκαταλαμβάνειν.
vorher besiegen προνικᾶν; als *P.* προηττᾶσθαι.
vorher besorgen προθεραπεύειν τι; προεπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος.
vorher bestimmen προτάττειν; sp. προορίζειν.
Vorherbestimmung ὁ προορισμός sp.
vorher betrachten προσκοπεῖν (προσκέψασθαι), προθεωρεῖν.
vorher betrüben προλυπεῖν.
vorher bewohnen προενοικεῖν.
vorher blühen προανθεῖν.
vorher darreichen προπαρέχειν.
vorher durchsuchen προδιερευνᾶν.
vorher einnehmen προκαταλαμβάνειν.
vorher einrichten προδιοικεῖν, προοικονομεῖν.
vorher einsehen προγιγνώσκειν, προκατανοεῖν.
vorher empfinden προαισθάνεσθαι.
Vorherempfindung ἡ προαίσθησις. [νειν.
vorher erfahren προπυνθάνεσθαι; προμανθάνειν.
vorher erkennen προγιγνώσκειν, προκατανοεῖν.
vorher erklären (seine Meinung) προαποφαίνεσθαι.
vorher erweichen προμαλάττειν. [σθαι.
vorher erzählen προδιηγεῖσθαι, προκαταλέγειν.
vorher essen προεσθίειν.
vorher fasten προνηστεύειν.
vorher fragen προερωτᾶν.
vorher fürchten προφοβεῖσθαι (*aor. P.*).
vorher gehen προϊέναι (προέρχεσθαι); ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι (v. Pers.); προγίγνεσθαι, προϋπάρχειν (v. Zuständen). — **vorher gehend** πρότερος 3., ὁ, ἡ, τὸ πρόσθεν, auch durch d. *part.* προγεγενημένος, προϋπάρχων, προϋπάρξας 3., sp. προηγούμενος 3. — in der v. Nacht τῇ πρόσθεν νυκτί. — in der v. Zeit (τὸ) πρότερον, ἐν τῷ ἔμπροσθεν od. τῷ παρελθόντι χρόνῳ. — am v. Tage τῇ προτεραίᾳ (selten m. ἡμέρᾳ). — die v. Erzählung ὁ προειρημένος λόγος. — im V. ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἐν τοῖς προειρημένοις, ἐν τοῖς ἐπάνω.
vorher geniessen προαπολαύειν. [ἐπάνω.
vorher gewähren προπαρέχειν.
vorher gewöhnen προεθίζειν.
vorher herausführen προεξάγειν.
vorher herausgehen προεκχωρεῖν.
vorher herausnehmen προεξαιρεῖν.
vorher herausstürzen προεξάττειν.
vorher heraustragen προεκφέρειν, προεκκομίζειν.
vorher herauswerfen προεκβάλλειν. [ζειν.
vorher hinaufsteigen προαναβαίνειν.
vorher hineinführen προεισάγειν.
vorher hineingehen προεισέρχεσθαι.
vorher hineinschicken προεισπέμπειν.
vorher hineinwerfen προεισ-, προεμ-βάλλειν.
vorher hoffen προελπίζειν.
vorherig πρότερος 3.; ὁ, ἡ, τὸ πρότερον (πρίν, ἔμπροσθεν); προγεγενημένος 3.
vorher kosten προγεύεσθαι, selten προγευματίζειν.
vorher krank sein προνοσεῖν. [ζειν.
vorher leihen προδανείζειν.
vorher lernen προμανθάνειν.
vorher lesen προαναγιγνώσκειν.
vorher loosen προλαγχάνειν, προκληροῦν.
vorher melden προαγγέλλειν.
vorher merken προαισθάνεσθαι.
vorher ordnen προτάττειν; προδιοικεῖν (u. *M.*).
vorherrschen κρατεῖν, ἐπικρατεῖν, ἐκνικᾶν, ἐπιπολάζειν.
vorher sagen, s. voraussagen.
Vorhersagung, s. Voraussagung.
vorher sehen προορᾶν (u. *M.*), προνοεῖν; auch προγιγνώσκειν (z. B. τὰ μέλλοντα). — es ist vorher zu sehen, dass Krieg werden wird δῆλος od. φανερός ἐστι πόλεμος ἐσόμενος.
vorher sterben προαποθνῄσκειν, προτελευτᾶν, προαπόλλυσθαι.

vorher stimmen 1) *intr.* πρότερον ψηφίζεσθαι, sp. προψηφίζεσθαι. — 2) *tr.* Jmd.: προπαρασκευάζειν τὴν γνώμην τινός. [οὖντα.
vorher thun προεργάζεσθαι; auch φθάνειν ποι-
vorher tödten προαναιρεῖν, προαποκτείνειν.
vorher trinken προπίνειν.
vorher üben προασκεῖν.
vorher überlegen, s. vorher bedenken.
vorher überreden προπείθειν.
vorher umkommen προαπόλλυσθαι.
vorher unterrichten προπαιδεύειν.
vorher urtheilen προγιγνώσκειν.
vorher veranstalten προπαρασκευάζειν, προμηχανᾶσθαι. [τινι.
vorher verbrauchen, etw. προκαταχρῆσθαί
vorher verkündigen προαγγέλλειν, προαπαγγέλλειν; vom Herolde (auch: durch den Herold) προκηρύττειν; vom Wahrsager, s. voraussagen; v. den Göttern προφαίνειν.
Vorherverkündigung ἡ προάγγελσις, sp. τὸ προάγγελμα.
vorher verlassen προαπολείπειν.
vorher verleumden προδιαβάλλειν.
vorher vermuthen προϋπολαμβάνειν, auch προϋποπτεύειν (vorher argwöhnen).
vorher vernichten προαπολλύναι, προδιαφθεί-
vorher versprechen προϋπισχνεῖσθαι. [ρειν.
vorher wahrnehmen προαισθάνεσθαι.
vorher weggehen προαπέρχεσθαι (προαπιέναι); προαποχωρεῖν.
vorher wegnehmen προκαταλαμβάνειν, προαρπάζειν, προαφαιρεῖν (u. *M.*); heimlich v. w. προϋφαιρεῖν, προϋφαρπάζειν.
vorher wegschicken προαποπέμπειν, προαποστέλλειν.
vorher wissen προειδέναι, προεπίστασθαι.
vorher zahlen προτελεῖν.
vorher züchtigen προκολάζειν.
vorher zusammenkommen προσυγγίγνεσθαι.
vorher zusammenwachsen προσυμφύεσθαι.
vorheucheln, Jmd. etw. πλάττεσθαί τι (τῷ λόγῳ) πρός τινα, ἐξαπατᾶν τινα λέγοντα ψευδῆ.
vorhin ἄρτι, ἀρτίως, νεωστί.
Vorhof τὸ πρόθυρον (gew. *pl.*), auch αἱ θύραι, z. B. im V. sitzen ἐπὶ ταῖς θύραις καθῆσθαι; vgl. ἡ αὐλή. — vor einem Palaste od. Tempel τὸ προπύλαιον (gew. *pl.*), τὸ πρόπυλον (meist *pl.*), sp. ἡ προπυλίς, ίδος. — vor einem Tempel τὸ προτεμένισμα. — zum V. gehörig προπύλαιος 3.
Vorhut, s. Vortrab.
vorjährig ὁ, ἡ, τὸ πέρυσι(ν), περυσινός 3., προέτειος 2., ἔνος (ἕνος) 3. — v. Wein ὁ περυσίας sp.
vorig πρότερος 3.; ὁ, ἡ, τὸ πρόσθεν od. ἔμπροσθεν; πρότερον γενόμενος 3. — vom od. im v. Jahre ἔνος (ἕνος) 3., περυσινός 3.; im v. Jahre πέρυσι(ν), ἐν τῷ πρόσθεν ἔτει. — in v. Zeiten πρότερον, ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, πάλαι.
Vorkämpfer ὁ πρόμαχος, προαγωνιστής. — V. sein προμαχεῖν, seltner προμάχεσθαι, προαγωνίζεσθαι.
Vorkäufer ὁ προπώλης, sp. προπωλητής, προαγοραστής. — V. sein προπωλεῖν, sp. προαγοράζειν.
Vorkammer, s. Vorgemach.
Vorkampf ὁ προάγων, ωνος, sp. τὸ προαγώνισμα. — einen V. bestehen προαγωνίζεσθαι.
vorkauen 1) eig. dem Kinde: ψωμίζειν τὸ παιδίον. — das Vorgekaute, vorgekauter Bissen τὸ ψώμισμα. — 2) übtr. Jmd. etw.: πολλάκις (συχνὰ) ὑπαγορεύειν τινί τι od. διδάσκειν τινά τι.
vorkaufen προπωλεῖν, sp. προαγοράζειν.
vorkehren στρέφειν τι εἰς τὸ ἐμφανές; προέχειν (προΐσχειν), προτείνειν, προβάλλεσθαί τι. — übr. vgl. Vorkehrungen (treffen).
Vorkehrung ἡ παρασκευή, προπαρασκευή, μηχανή; auch ἡ φυλακή, προφυλακή (gegen etw.). — V. treffen παρασκευάζεσθαι, προπαρασκευάζεσθαι, sp. προμηχανᾶσθαι. — V. gegen etw. treffen παρασκευάζεσθαι (μηχανᾶσθαι, προκαταλαμβάνειν) ὅπως μὴ γένηταί τι, πρόνοιαν od. φυλακὴν ποιεῖσθαί τινος, προκαταλαμβάνειν u. προφυλάττεσθαί τι. — V. zur Abreise treffen συσκευάζεσθαι (πορείαν; ὡς εἰς πορείαν).
Vorkeller, etwa τὸ προλάκκιον.
Vorkenntnisse ἡ προπαιδεία, τὰ προπαιδεύματα. — Jmd. die V. beibringen προπαιδεύειν τινά.
Vorklage, umschr., z. B. m. einer V. kommen προοιμιαζόμενον (οὐ κελευσθέντα λέγειν) ὀδύρεσθαι od. μέμφεσθαι.
vorklagen, Jmd. ὀδύρεσθαι πρός τινα, ὀδυρόμενον λέγειν πρός τινα.
vorkleben, etw. einer Sache προσκολλᾶν τινί τι.
vorkommen 1) an die Oberfläche kommen, sichtbar werden: προ-, ἐμ-φαίνεσθαι (*aor. P.*), sp. προπίπτειν. — 2) Jmd. v.: φθάνειν od. προφθάνειν τινά, selten προτερεῖν τινος. — 3) bei Jmd. v. = vorgelassen werden: εἰσάγεσθαι (*P.*) πρός τινα; ἐντυγχάνειν τινί; εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τινι, προσέρχεσθαί τινι; συνίστασθαί (*P.*) τινι. — nicht v. bei Jmd. ἀποκωλύεσθαί (ἀπείργεσθαι, ἀπελαύνεσθαι; *P.*) τινος. — bei Jmd. v. wollen βούλεσθαι προσέρχεσθαί τινι od. auch δεῖσθαί (*DP.*) τινος. — 4) vorhanden sein, anzutreffen sein: ὑπάρχειν, εἶναι, auch εὑρίσκεσθαι (*P.*; gefunden werden), sp. κεῖσθαι (z. B. die Wendung kommt bei Homer vor κεῖται ἡ λέξις παρ' Ὁμήρῳ). — bei etw. v. ἐνεῖναι ἔν τινι. — 5) sich zutragen, vorfallen: συμβαίνειν, γίγνεσθαι (ἐγγίγνεσθαι), προσπίπτειν, παραπίπτειν, συμπίπτειν, sp. ὑποπίπτειν — es kommt vor ἐνδέχεται; dergleichen viel vorkommt ἃ πολλὰ ἐνδέχεται. — es pflegt vorzukommen φιλεῖ γίγνεσθαι. — dabei v. ἐγγίγνεσθαί τινι, seltner ἔν τινι. — es kommt mir etw. vor ἐντυγχάνω od. ἐπιτυγχάνω τινί, καταλαμβάνει μέ τι, προσπίπτει od. ἀπαντᾷ μοί τι. — es ist mir noch nie ein so guter Wein vorgekommen οὔπω ἐπιτετύχηκα οἴνῳ οὕτω ἡδίονι. — so etw. ist mir noch nie vorgekommen οὐπώποτε ἔγωγε ἑώρακα (u. dgl.) τοιοῦτον. — es kommt vor dass … ἔστιν ὅτε … — bei vorkommenden Fällen ὅταν (ἐὰν) τύχῃ, nach einem hist. Tempus ὅτε (εἰ) τύχοι. — 6) scheinen: δοκεῖν, κινδυνεύειν, ἐοικέναι. — diese Leute kommen mir wie Rasende vor οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοκοῦσι (κινδυνεύουσι) μαίνεσθαι od. εἴξασι μαινομένοις. — es kommt mir vor als ob ich … δοκῶ μοι m. *inf.*, διανοοῦμαι ὡς m. *part.* — es kommt mir wunderbar vor θαυμαστόν μοι φαίνεται. — sich selbst lächerlich v. γέλωτα ὀφλισκάνειν παρ' ἑαυτῷ.
Vorkommenheit τὸ συμβαῖνον od. συμβάν; τὸ προσπῖπτον u. dgl.; s. Vorfall.
Vorkost τὸ γεῦμα.
vorkosten, etw. προγεύεσθαί τινος.
Vorkoster ὁ προγεύστης (*fem.* ἡ προγευστρίς, ίδος); vgl. ὁ ἐδέατρος.
vorladen καλεῖν (vom Richter od. Kläger; im letzteren Falle gew. *M.* = v. lassen); ἀνακαλεῖσθαι (vom Richter); κλητεύειν (vom Richter, Gerichtsdiener, Kläger); προσκαλεῖν (u. *M.*; vom Kläger; im *M.* auch = einen Zeugen v., wie εἰσκαλεῖν); εἰσάγειν (vom Kläger). — „vorgela-

den werden“ ausser den *P.* der genannten Verba auch: *δικάζεσθαι.*

Vorladung *ἡ κλῆσις, πρόσκλησις*; auch Verba, z. B. auf eine V. nicht erscheinen *κληθέντα οὐ παραγίγνεσθαι.* — Jmd. eine schriftliche V. zufertigen *προγράφειν τινὶ κρίσιν.*

vorlängst *πάλαι, πρόπαλαι*, sp. *ἔκπαλαι*; auch *τὸ πάλαι, τὸ παλαιόν, ἀπὸ* (sp. *ἐκ*) *παλαιοῦ.*

Vorläufer *ὁ πρόδρομος*; auch *πρόδρομος* 2., z. B. das Frühstück ist der V. der Mahlzeit *τὸ ἄριστον πρόδρομόν ἐστι τοῦ δείπνου.*

vorläufig, durch Compos. mit *πρό*, z. B. v. Darstellung *ἡ προδιήγησις*; v. darstellen *προδιηγεῖσθαι*; v. Unterricht *ἡ προπαιδεία*; v. unterrichten *προπαιδεύειν.*

Vorlage *τὸ πρόβλημα; τὸ προτεθέν, τὸ προκείμενον*; sp. *ἡ πρότασις.*

vorlassen 1) = vorauslassen, vorbeilassen, w. s. — 2) zu Jmd. lassen: *προσ-, παρ-ιέναι* (*ἵημι*), *εἰσ-, προσ-άγειν, ἐᾶν εἰσελθεῖν* (vom Diener); *προσίεσθαι, εἰσδέχεσθαι* (von dem, welcher Audienz gibt). — nicht v. Einen bei Jmd. *ἀποκωλύειν, ἀπείργειν, ἀπελαύνειν τινά τινος* u. *ἀπό τινος* (vom Diener); *ἀποπέμπειν τινὰ ἄπρακτον* (auch von dem, welcher Audienz gibt). — vorgelassen werden, s. vorkommen 3).

Vorlassen, das, *ἡ εἰσαγωγή, προσαγωγή*; gew. Verba.

vorlaufen, s. voranlaufen.

vorlaut *προπετής* 2., *ἰταμός* 3.; v. Reden *ἄκαιρος* 2. — v. Wesen *ἡ προπέτεια, ἰταμότης, τὸ προπετές, τὸ ἰταμόν.* — v. sein *προπετεύεσθαι, ἰταμεύεσθαι* sp.

vorlegen 1) *tr. a*) eig. etw. vor etw.: *προβάλλειν τί τινος* u. *πρό τινος*; *ἐπιβάλλειν, ἐπιτιθέναι τινί τι.* — vorgelegt sein *προ-, ἐπι-κεῖσθαι.* — bei Tische v. (Speisen) *ἐπι-, δια-νέμειν.* — 2) übtr. zur Beurtheilung u. dgl. v.: *προβάλλειν*, sp. *προτείνειν*; zur Berathung *προτιθέναι*; zur Entscheidung *ἐπιτρέπειν τινί τι*, einem Kollegium *εἰσφέρειν τισίν* od. *εἴς τινας*; zur Abstimmung (in) der Volksversammlung *ἐπιψηφίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν* od. *τῇ ἐκκλησίᾳ*; zur Betrachtung od. Schau v. *προτιθέναι* (u. *M.*), *ἐπιδεικνύναι* (u. *M.*); übh. öffentlich v. *εἰς* (*τὸ*) *μέσον φέρειν* (*προφέρειν, τιθέναι, κατατιθέναι*) *τι.* — die vorgelegte Frage *τὸ πρόβλημα*, sp. *ἡ πρότασις.* — 2) sich v. = vorwärts legen, vorbeugen: *προπίπτειν, προκύπτειν.*

Vorleger *ὁ διανομεύς* sp., *ὁ δαιτρός* poet. u. sp.; vgl. *ὁ ἐδέατρος.*

Vorlegeschloss, etwa *τὸ ἐπίβλητον κλεῖθρον.*

Vorlegung 1) eig. *ἡ προβολή, ἐπιβολή, ἐπίθεσις*; von Speisen *ἡ διανομή.* — 2) übtr. *ἡ πρόθεσις*, gew. Verba; zur Schau *ἡ δεῖξις, ἐπίδειξις.*

vorleiern *ῥαψῳδεῖν*, auch *ὑμνεῖν.*

vorlesen *ἀναγιγνώσκειν, ὑπαναγιγνώσκειν*, sp. *ἀναλέγεσθαι*; nebenbei od. zur Vergleichung v. *παραναγιγνώσκειν* (erst sp. übl. = vorlesen); übr. vgl. vortragen 2). — das Vorgelesene *τὸ ἀνάγνωσμα.*

Vorlesen, das, *ἡ ἀνάγνωσις*, sp. *παρανάγνωσις.* — zum V. geschickt *ἀναγνωστικός* 3.

Vorleser *ὁ ἀναγνώστης*, sp. *ὑπαναγνώστης.*

Vorlesung = Vorlesen, das. — Ist es = Vortrag: *ἡ ἀκρόασις, τὸ ἀκρόαμα, οἱ λόγοι.* — öffentliche V. *ἡ δεῖξις, ἐπίδειξις.* — eine V. halten *ἀκρόασιν* od. *λόγους ποιεῖσθαι*, über etw. *περί τινος*, vor Einigen *ἐπί τινων* (*ἐπί τισιν*), auch *ἀναγιγνώσκοντα διελθεῖν* od. *ἐξηγεῖσθαί τι*; eine öffentliche V. halten *ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι, ἐπιδείκνυσθαι λόγον.*

vorletzte *παρέσχατος* 2. sp., besser *ὁ, ἡ, τὸ πρὸ τοῦ ἐσχάτου* od. *ὑστάτου.* — v. Sylbe *ἡ παραλήγουσα* (*συλλαβή*), sp. *ἡ παρατελευταία* od. *παρατέλευτος.* — mit dem Akut auf der v. Sylbe *παροξύτονος* 2., mit dem Circumflex auf der v. Sylbe *προπερισπώμενος* 3. — mit langer, kurzer v. Sylbe *μακροπαράληκτος, βραχυπαράληκτος* 2.; lange, kurze v. Sylbe haben *μακροπαραληκτεῖν, βραχυπαραληκτεῖν* sp.

vorleuchten 1) Jmd. mit einem Lichte u. dgl.: *προφαίνειν* od. *λύχνον προφέρειν τινί*; m. einer Fackel *δᾳδουχεῖν τινι.* — übtr. Jmd. (als Beispiel) v. *λαμπρὸν παράδειγμα εἶναί τινι.* — 2) = vorglänzen, w. s.

Vorleuchten, das, *ἡ δᾳδουχία* sp.; gew. Verba.

vorlieb nehmen, m. etw. *ἀγαπᾶν* od. *στέργειν τινί* u. *τι*, auch *ἀρκεῖ τινί τι*, sp. *ἀρκεῖσθαί* (*P.*) *τινι.*

Vorliebe, für etw. *ἡ προθυμία, ἐπιθυμία, αἵρεσίς τινος, ἡ σπουδή τινος* od. *περί τι* (*περί τινος*). — eine V. für Jmd. haben *ἀγαπᾶν* od. *φιλεῖν τινα μᾶλλον τῶν ἄλλων, προτιμᾶν τινα*, für etw. *προαιρεῖσθαι* od. *προτιμᾶν τι, σφόδρα ἐπιθυμεῖν τινος, πολλὴν προθυμίαν ἔχειν τινός, πόθῳ φέρεσθαί* (*P.*) *τινος.* — V. für einen Ort *ἡ φιλοχωρία*; V. für einen Ort haben *φιλοχωρεῖν.*

vorliegen *προκεῖσθαι* (eig. u. übtr.); *ὑποκεῖσθαι, ἐν μέσῳ κεῖσθαι* (übtr.). — es liegt mir etw. zur Behandlung vor *μεταχειρίζω* u. *μεταχειρίζομαί τι.* — **vorliegend** *προκείμενος, ὑποκείμενος* 3., *παρών* 3., *ὁ, ἡ, τὸ ἐμποδών.*

vorlügen, Jmd. etw. *καταψεύδεσθαί τι πρός τινα, ψευδόμενον λέγειν τινί τι, ψευδῆ λέγειν τινί.*

vormachen 1) eig. etw. vor etw.: *κατασκευάζειν τι πρό τινος, προβάλλειν τι πρό τινος* od. *τί τινος*; *ἐπιβάλλειν* od. *ἐπιτιθέναι τινί τι.* — 2) Jmd. etw. v. *a*) zeigen, damit er es nachmachen kann: *ὑποδεικνύναι τινί τι, ἐπιδεικνύντα διδάσκειν τινά τι, ἐξηγεῖσθαί τινί τινος* od. *τι.* *b*) vorprahlen, vorlügen: *πλάττεσθαί τι πρός τινα, ἀλαζονεύεσθαι πρός τινα*; vgl. vorlügen, vorheucheln, betrügen, überlisten. — Jmd. blauen Dunst v. *ὀνειροπολεῖν τινα*; vgl. d. folg. W.

vormalen, Jmd. etw. *ὑπογράφειν τινί τι*; auch übtr., z. B. Jmd. schöne Aussichten v. *ὑπογράφειν τινὶ ἐλπίδας ἀγαθάς.*

vormalig *ὁ, ἡ, τὸ πρίν* (*πρότερον, πρόσθεν, πάλαι*); *παλαιός* 3., *ἀρχαῖος* 3.

vormals *πρόσθεν*, (*τὸ*) *πρότερον*, (*τὸ*) *πρίν*, (*τὸ*) *πάλαι, πρὸ τοῦ* (*προτοῦ*), *τὸν παρελθόντα χρόνον, ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ.*

Vormann, s. Vordermann.

Vormauer *τὸ προτείχισμα* (letzteres auch übtr., wie *ἡ προβολή*).

vormessen *προμετρεῖν* (sowol: „vorher messen“ als „zumessen“).

Vormesser *ὁ προμετρητής.*

vormittägig *ὁ, ἡ, τὸ πρὸ τῆς μεσημβρίας*; *ὁ, ἡ, τὸ ἕωθεν, ἑωθινός* 3. (diese eig. „morgendlich“).

Vormittag *ἡ πρὸ τῆς μεσημβρίας ὥρα, ὁ πρὸ τῆς μεσημβρίας χρόνος.* — am V., s. d. folg. W.

Vormittags *πρὸ τῆς μεσημβρίας* (allg.); *ἕωθεν, τὸ ἑωθινόν* (am Morgen); *ἀμφὶ* (*περὶ*) *ἀγορὰν πλήθουσαν* (von 10—12 Uhr).

Vormünderin *ἡ ἐπίτροπος* od. *ἐπιτροπεύουσα.*

Vormund *ὁ ἐπίτροπος* od. *ἐπιτροπεύων, οντος*; vgl. *ὁ ὀρφανοφύλαξ, κος, ὁ ὀρφανοτρόφος.* — V. sein von Jmd. *ἐπιτροπεύειν τινός* u. *τινα.* — etw. als V. verwalten *ἐπιτροπεύειν τι*; für Jmd. als V. die Geschäfte besorgen *ἐπιτροπεύειν τινί.* — unter einem V. stehen *ἐπιτροπεύεσθαι* (*P.*),

ἐπ' ἐπιτρόπῳ εἶναι. — Jmd. zum V. bestellen über Einen καθιστάναι τινὰ ἐπίτροπόν τινος od. τινι, ἐπιτρέπειν τινά τινι. — Jmd. zum V. nehmen προστήσασθαί τινα. — den V. betreffend ἐπιτροπικός 3.

Vormundschaft ἡ ἐπιτροπή, ἐπιτροπεία (ἐπιτροπία), ἐπιτρόπευσις, über Jmd. τινός. — die V. über Jmd. führen ἐπίτροπον εἶναί τινος, ἐπιτροπεύειν τινός u. τινά. — unter V. stehen ἐπιτροπεύεσθαι (*P.*), ἐπ' ἐπιτρόπῳ εἶναι. — die V. betreffend ἐπιτροπικός 3.

vormundschaftlich ἐπιτροπικός 3., sp. ἐπιτροπαῖος 3. — die v. Verwaltung v. etw. führen ἐπιτροπεύειν τι.

Vormundschaftsangelegenheiten τὰ περὶ τὴν ἐπιτροπήν.

Vormundschaftsklage ἡ τῆς ἐπιτροπῆς od. ἐπιτροπίας δίκη. [λόγοι.

Vormundschaftsrechnung οἱ τῆς ἐπιτροπῆς

vorn πρόσθεν, ἔμπροσθεν. — von vorn ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, κατὰ πρόσωπον; auch durch d. *adj.* ἐμπρόσθιος 2., z. B. Wunden von vorn τὰ ἔμπροσθεν od. ἐμπρόσθια (auch τὰ ἐναντία) τραύματα. — nach v. hin od. zu εἰς τὸ ἔμπροσθεν (εἰς τοὔμπροσθεν). — von vorn herein ἐξ ἀρχῆς; von vorn herein nicht οὐδ' ἀρχήν; sie sorgen schon von vorn herein dafür προλαβόντες ἤδη ἐπιμελοῦνται τούτου. — von vorn an ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑπαρχῆς (beide auch m. dem Zusatze πάλιν, αὖθις, z. B. wieder von v. anfangen ἐξ ἀρχῆς αὖθις od. πάλιν λέγειν, ποιεῖν u. dgl.).

vornageln, etw. vor etw. προσηλοῦν τί τινι u. πρός τι.

Vornageln, das, ἡ προσήλωσις.

Vorname τὸ προωνύμιον sp. — mit dem V. προώνυμος 2. sp.

vornan πρῶτος 3. — v. sein πρῶτον ἡγεῖσθαι; bildl. πρωτεύειν, unter Einigen τινῶν od. ἔν τισιν, in etw. τινί od. ἔν τινι.

vornehm 1) = vorzüglich (in dieser Bdtg. nur *sup.*): πρῶτος 3., auch κράτιστος, ἄριστος 3., μέγιστος, κάλλιστος 3., πάντων διαφέρων 3., πρωτεύων (3.) ἐν πᾶσιν. — 2) von hohem Range, Stande: ἔντιμος 2., δόκιμος, γνώριμος 2., τίμιος 3., πρωτεύων 3., auch εὐγενής 2. (von edler Geburt); σεμνός 3. (von würdevollem Aeusseren; aber auch im schlimmen Sinne = v. thuend); von Sachen τίμιος 3., λαμπρός 3., σεμνός 3. (dies bes. auch vom Benehmen, von Manieren, wie sp. σεμνοπρεπής 2.). — v. Miene τὸ σεμνὸν πρόσωπον, auch ἡ ὀφρύς, ύος (dies bes. im üblen Sinne); eine v. Miene annehmen σεμνοπροσωπεῖν. — v. Anstand ἡ σεμνοπρέπεια sp. — im v. Tone reden σεμνολογεῖν, sp. σεμνηγορεῖν (dazu ἡ σεμνολογία, σεμνολόγος 2.). — v. thuen σεμνύνεσθαι, βρενθύεσθαι (dies bes. von Gang u. Geberden, wie sp. πομπεύειν), μεγαλύνεσθαι, θρύπτεσθαι, selten λαμπρύνεσθαι.

vornehmen 1) e. Kleidungsstück: περιζώννυσθαι (einen Schurz); περιτίθεσθαι, προκαλύπτεσθαι (eine Maske); περι-, προ-καλύπτεσθαι (einen Schleier). — 2) etw. zur Hand nehmen: προχειρίζεσθαί τι, ἐπιχειρεῖν τινι, ἅπτεσθαι od. ἐφάπτεσθαί τινος; ist es = ausführen: ποιεῖσθαι, z. B. eine Jagd v. θήραν ποιεῖσθαι, eine Prüfung mit etw. v. ἐξέτασιν ποιεῖσθαί τινος u. dgl. — etw. wieder v. ἀναλαμβάνειν τι, αὖθις σκοπεῖν περί τινος. — Einen (von Mehreren) besonders v. διαλαμβάνειν τινά. — Jmd. v. u. ausfragen ἀνακρίνειν τινά. — 3) etw. sich v. = einen Vorsatz fassen, s. Vorsatz.

Vornehmen, das, 1) eines Kleidungsstückes: τὸ περιζώννυσθαι u. dgl. — 2) das Unternehmen: τὸ ἐπιχείρημα, ἡ ἐπιχείρησις, τὸ πρᾶγμα. — 3) = Vorsatz, w. s. [της.

Vornehmheit ἡ εὐγένεια, σεμνότης, sp. ἐντιμό-

vornehmlich μάλιστα, διαφερόντως, οὐχ ἥκιστα, τὸ μέγιστον.

Vornehmthuerei ἡ ὀφρύς, ύος, sp. ἡ σεμνοτυφία.

vornennen καταλέγειν, δι-, διεξ-έρχεσθαι.

Voropfer τὸ πρόθυμα.

vorpfeifen, Jmd. καταυλεῖν τινος. — sich etw. v. lassen αὐλεῖσθαι, καταυλεῖσθαι.

Vorplatz τὸ (τὰ) ἔμπροσθεν; übr. s. Vorraum.

vorplaudern, Jmd. λαλεῖν τινι, διαλαλεῖν τινι u. πρός τινα.

Vorposten ἡ προφυλακή (gew. *pl.*), οἱ πρόφυλακες, sp. οἱ πρόκοιτοι; vgl. οἱ ἡμεροσκόποι (τὰ ἡμεροσκόπια), οἱ ἡμεροφύλακες (Tagewachen); οἱ νυκτοφύλακες (Nachtwachen). — V. ausstellen προφυλακὰς ποιεῖσθαι. — auf V. stehen προφυλάττειν, sp. προκοιτεῖν; vgl. ἡμεροσκοπεῖν (ἡμεροφυλακεῖν), νυκτοφυλακεῖν.

Vorpostengefecht αἱ τῶν προφυλακῶν ἀψιμαχίαι. [τάττειν.

vorpostieren προτάττειν; πρῶτον u. πρότερον

vorpredigen, Jmd. παραινεῖν, παρα-, διακελεύεσθαί τινι; νουθετεῖν τινα; auch πολλάκις ταὐτὰ ὑπαγορεύειν τινί (Jmd. oft etw. vorsagen); vgl. ὑμνεῖν.

Vorpredigen, das, ἡ παραίνεσις, ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός, ἡ νουθέτησις, νουθεσία.

vorräthig ὑπάρχων, παρών 3., παρεσκευασμένος 3., ἕτοιμος 3. u. 2. — ich habe etw. v. ὑπάρχει μοί τι, ἀπόκειταί μοί τι, ἐν ἑτοίμῳ ἐστί μοί τι, παρεσκεύασμαί τι.

vorragen, über etw. ἐξ-, προ-, ὑπερ-έχειν τινός; auch προεξίστασθαι, sp. προπίπτειν τινός; vgl. hervorragen.

Vorragung ἡ ἐξοχή, sp. ὑπεροχή.

Vorrang τὸ πρωτεῖον (gew. *pl.*, sp. τὸ προτέρημα); ἡ ὑπεροχή; auch ἡ προεδρία (Vorsitz); ἡ πρεσβεία, τὸ πρεσβεῖον (gew. *pl.*; V. des Alters). — den V. vor Jmd. haben πρωτεύειν τινός (in etw. τινί od. ἔν τινι), προτιμᾶσθαί (*P.*) τινος. — Jmd. den V. geben vor Jmd. προτιμᾶν τινά τινος. — Jmd. den V. zugestehen ὑποχωρεῖν τινι (τῶν πρωτείων), ὑπείκειν τινὶ τῶν πρωτείων. — den V. erhalten τυγχάνειν τῶν πρωτείων. — Jmd. den V. in etw. streitig machen φιλονεικεῖν τινι πρός τι od. πρός τινα περί (ὑπέρ) τινος.

Vorrath τὸ ὑπάρχον, τὸ παρόν (u. *pl.*); sp. τὸ ταμίευμα (Wirthschaftsvorrath). — Oft durch *part.*, z. B. V. an Getreide ὁ ὑπάρχων od. ἀποκείμενος σῖτος. — reichlicher V. ἡ ἀφθονία, περιουσία, εὐπορία, δαψίλεια; reichlicher V. an Getreide ἡ ἀφθονία σίτου, ὁ ἄφθονος σῖτος. — ich habe V. von etw. ὑπάρχει od. ὑπόκειταί μοί τι, περίεστί μοί τι; ich habe reichlichen V. an etw. ἀφθονίαν ἔχω od. εὐπορῶ τινος. — etw. aus dem V. nehmen ταμιεύεσθαί τι; das, was man aus dem V. nimmt τὸ ταμίευμα.

Vorrathskammer τὸ ταμιεῖον (bes. für Speisevorrath); ἡ ἀποθήκη, sp. παράθεσις (übh. Magazin, Speicher); ἡ σκευοθήκη (für Geräthe, Geschirr); ὁ θησαυρός (bes. Schatzkammer; bei Sp. auch allg.).

Vorraum τὸ (τὰ) ἔμπροσθεν; bes. τὸ πρόθυρον (gew. *pl.*; vor einem Hause); τὸ προτεμένισμα (vor einem Heiligthume). — V. im Hause ὁ θυρών, ῶνος.

vorrechnen ἐξαριθμεῖν; auch καταλέγειν, καθ'

ἕκαστα λέγειν, διεξέρχεσθαι, διεξηγεῖσθαι, sp. ἐκδιηγεῖσθαι.

Vorrechnung ἡ ἐξαρίθμησις sp.; gew. Verba.

Vorrecht ἡ προνομία, τὸ προτέρημα sp., besser umschr., z. B. es hat Jmd. ein V. in etw. ἴδιον δέδοταί τί τινι παρὰ τοὺς ἄλλους, ἐξαίρετον ὑπάρχει od. ἐστί τί τινι.

Vorrede τὸ προοίμιον (φροίμιον), selten ὁ πρόλογος. — eine V. machen προοιμιάζεσθαι (φροιμιάζεσθαι), sp. προλογίζειν. — ohne V. ἀπροοιμίαστος 2.

Vorredner ὁ προοιμιαζόμενος (der mit seiner Rede etw. einleitet); ὁ πρότερον λέγων od. εἰπών (der früher spricht od. gesprochen hat); ὁ προηγορῶν, οῦντος (der für Andere das Wort führt).

vorreiten 1) *intr.* *a*) voranreiten: ἡγεῖσθαι (προηγεῖσθαι) ἐφ' ἵππου; vor Jmd. od. etw. v. προελαύνειν πρό τινος, sp. προιππεύειν (u. *M.*) τινός. *b*) nach vorn reiten: ἐλαύνειν εἰς τὸ πρόσθεν. — 2) *tr.* Jmd. ein Pferd v.: ἐπιδεικνύναι (u. *M.*) τινὶ ἵππον.

Vorreiter ὁ προελαύνων, οντος; auch ὁ ἔφιππος ἡγεμών, όνος, vgl. ὁ πρόδρομος.

vorrichten παρα-, προπαρα-, προκατα-σκευάζειν.

Vorrichtung ἡ παρασκευή, κατασκευή; τὸ παρασκεύασμα, κατασκεύασμα; vgl. Anordnung.

vorrücken 1) *tr.* *a*) eig. fortbewegen: προάγειν, προκινεῖν, προωθεῖν, selten προφέρειν. — etw. vor etw. rücken προβάλλειν τί τινος u. πρό τινος, παραβάλλειν τί τινι. *b*) übtr. = vorwerfen, w. s. — 2) *intr.* vom Feldherrn u. Heere: προάγειν, προέρχεσθαι (προϊέναι), προελαύνειν, προχωρεῖν, πορεύεσθαι (*DP.*) εἰς τὸ ἔμπροσθεν; v. den Truppen ἰέναι τοῦ πρόσω, προκινεῖσθαι (*P.*). — gegen den Feind v. προάγειν od. ἐπέρχεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. — v. lassen προάγειν, προκινεῖν. — allmälich v. ὑπάγειν. — die Zeit rückt vor προβαίνει od. προχωρεῖ (sp. προκόπτει) ὁ χρόνος; als die Nacht weit vorgerückt war ὡς πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, ἐπεὶ πόρρω ἦν τῆς νυκτός. — als der Sommer vorgerückt war τοῦ θέρους προεληλυθότος. — im Alter vorgerückt sein προεληλυθέναι (προβεβηκέναι) τῇ ἡλικίᾳ, πόρρω εἶναι τοῦ βίου; im Alter weit vorgerückt sein προήκειν εἰς βαθὺ τῆς ἡλικίας. — Ist es = „vorwärts kommen“ προβαίνειν, προχωρεῖν, z. B. auf einen ehrenvolleren Platz v. προβαίνειν εἰς τιμιωτέραν ἕδραν; v. = vorwärts kommen ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, in etw. ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι, προκόπτειν ἔν τινι, in etw. ein gut Theil v. προκόπτειν τινὸς μέγα μέρος; v. Sachen = vorwärts gehen, von Statten gehen προχωρεῖν, seltner προκόπτειν (auch *P.*).

Vorrücken, das, **Vorrückung** 1) *tr.* ἡ προαγωγή, πρόωσις, sp. ὁ προωσμός; übtr. = Vorwerfen, das 2), w. s. — 2) *intr.* ἡ εἰς τὸ ἔμπροσθεν πορεία, ἡ πρόοδος; V. gegen Jmd. ἡ ἔφοδος, ἐπαγωγή. — übtr. = Fortschritt, Gedeihen ἡ ἐπίδοσις, sp. ἡ προκοπή, ἡ πρόοδος.

vorrufen προκαλεῖν, ἐκκαλεῖσθαι.

Vorsaal ἡ παστάς, άδος, poet. u. sp. ὁ πρόδομος; vgl. Vorhalle.

Vorsabbat τὸ προσάββατον.

Vorsänger ὁ προάδων, οντος; ὁ ἐνδιδοὺς od. ἐξάρχων τὸ μέλος; ὁ ἡγούμενος τῆς ᾠδῆς.

vorsätzlich προαιρετός 3. (v. Sachen); ἑκούσιος 3. u. 2. (gew. v. Sachen); ἑκών 3., ὁ ἐθελοντής (v. Pers.); ἐθελούσιος 2. u. 3. (v. Pers. u. Sachen). — *adv.* προαιρετῶς, gew. ἐκ (sp. μετὰ) προνοίας, ἐκ προαιρέσεως, γνώμῃ, sp. ἐκ προθέσεως, κατὰ πρόθεσιν; auch ἐπίτηδες (verstärkt ἐξεπίτηδες), ἐπιτηδεύσας 3., ἑκουσίως, ἑκουσίᾳ, καθ' ἑκουσίαν (sp. ἑκοντί), ἐθελοντί, ἐθελοντήν, ἐθελοντηδόν, ἐθελουσίως. — etw. v. thun βουλευσάμενον πράττειν τι, ἐπιτηδεύειν τι.

vorsagen, Jmd. etw. ὑποβάλλειν, ὑπαγορεύειν, ἐξηγεῖσθαί τινί τι (zum Nachsprechen od. Lernen); καταλέγειν, δι-, διεξ-έρχεσθαι, διεξηγεῖσθαι, sp. ἐκδιηγεῖσθαί τινί τι (hersagen); ὑποβάλλειν od. παραινεῖν τινί τι (als Belehrung od. Warnung).

Vorsagen, das, ἡ ὑποβολή, sp. ὑπαγόρευσις; zur Belehrung od. Warnung ἡ ὑποβολή, παραίνεσις.

Vorsatz ἡ προαίρεσις, πρόνοια, sp. πρόθεσις, ὑπόθεσις; auch ἡ γνώμη, διάνοια, βουλή. — einen V. fassen προτίθεσθαί τι od. m. *inf.*; προαιρεῖσθαι, βουλεύεσθαι, auch διανοεῖσθαι (*DP.*) u. ἐπινοεῖν m. *inf.*; γνώμην ποιεῖσθαι m. *inf.* — das ist mein V. οὕτω προῄρημαι. — auf seinem V. beharren ἐμμένειν τῇ γνώμῃ. — mit V., s. vorsätzlich; mit V. pflichtvergessen sein ἐθελοκακεῖν (dazu ἐθελόκακος 2., ἡ ἐθελοκάκησις u. ἐθελοκακία sp.). — ohne V., s. unabsichtlich.

vorschallen ἐξηχεῖν, vgl. ἐκλάμπειν.

Vorschein, zum V. kommen φαίνεσθαι, ἀνα-, ἐκ-, προ-φαίνεσθαι (*aor. P.*); φανερὸν γίγνεσθαι; δηλοῦσθαι, ὁρᾶσθαι (*P.*); im Bes. darin od. daran zum V. kommen ἐμφαίνεσθαι; darauf od. dabei zum V. kommen ἐπιφαίνεσθαι; daneben zum V. kommen παραφαίνεσθαι; ein wenig od. allmälich zum V. kommen ὑποφαίνεσθαι; plötzlich zum V. kommen ἐφίστασθαι. — zum V. bringen ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-, προ-φαίνειν u. s. w.; auch φανερὸν ποιεῖν, δηλοῦν, ἐπιδεικνύναι.

vorscheinen ἐκλάμπειν; διαφαίνεσθαι (*aor. P.*) u. διαφαίνειν. — v. lassen διαφαίνειν.

vorschicken προπέμπειν.

vorschieben 1) vorwärts schieben: προκινεῖν, προωθεῖν. — 2) etw. vor etw. schieben: προβάλλειν τί τινος u. πρό τινος; ἐμ-, ἐπι-βάλλειν τινί τι. — den Riegel v. ἐμβάλλειν τὸν μοχλόν. — übtr. Jmd. v. (um sich hinter ihm zu verstecken) προΐστασθαι od. ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τινα.

vorschiessen 1) eig. πρότερον ἀφιέναι τὸ βέλος. — 2) übtr. Geld v.: προδιδόναι, προπαρέχειν, προκαταβάλλειν; die Kosten προαναλίσκειν; ausserordentliche Steuern προεισφέρειν. — Jmd. Geld v. χορηγεῖν od. δανείζειν τινὶ χρήματα; vgl. leihen.

vorschiffen προπλεῖν.

vorschimmern ἐξαστράπτειν (poet.); s. vorscheinen.

Vorschlag 1) τὸ εἰσήγημα, ἡ εἰσήγησις; auch ἡ πρόκλησις (Aufforderung); ἡ συμβουλία, συμβουλή (Rath); ἡ (γνώμης) παραίνεσις (Anempfehlung); ἡ γνώμη, ἡ βουλή (Ansicht); bisw. bloss ὁ λόγος (u. *pl.*), z. B. Jmds. V. annehmen πείθεσθαι (*aor. P.*) τοῖς τινος λόγοις od. πείθεσθαί τινι, δέχεσθαι τοὺς τινος λόγους, daneben ὁμολογεῖν τινι (συμβουλεύοντι u. dgl.). — Jmd. einen V. machen λόγους προσφέρειν τινὶ περί τινος, εἰσηγεῖσθαι, συμβουλεύειν, παραινεῖν, ὑποτίθεσθαί τινί τι od. m. *inf.*, προκαλεῖσθαί τινά τι, εἴς (ἐπί, πρός) τι od. m. *inf.*, προτίθεσθαι πρός τινα m. *inf.*; auch bloss λέγειν, z. B. einen heilsamen V. machen συμφέροντα (χρήσιμα) λέγειν, ἐς καλὸν λέγειν. — etw. in V. bringen εἰσηγεῖσθαι, συμβουλεύειν, παραινεῖν, ὑποτίθεσθαι, προκαλεῖσθαι, προτιθέναι τι; ein Gesetz εἰσφέρειν od. γράφειν νόμον; einen Beschluss in der Volksversammlung ψήφισμα γράφειν, ἐπάγειν (seltner εἰσ-, προσ-φέρειν); den Frieden in V. bringen γράφειν εἰρήνην od. εἰρή-

νην ποιεῖσθαι u. dgl. — einen V. an das Volk gelangen lassen εἰσφέρειν γνώμην εἰς (πρὸς) τὸν δῆμον. — Jmds. V. beitreten προστίθεσθαι τῇ τινος γνώμῃ. — auf Jmds. V. εἰπόντος (παραινέσαντος, συμβουλεύσαντος, προκαλεσαμένου, εἰσηγησαμένου) τινός, bei Gesetzesvorschlägen u. dgl. γράψαντος od. εἰσενεγκόντος τινός. — das ist mein V. οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω, ταῦτ' ἐγὼ συμβουλεύω. — Jmd. als Strategen in V. bringen προβάλλεσθαί τινα στρατηγόν. — 2) in der Musik: ἡ ἀνάκρουσις. — einen V. machen ἀνακρούειν.

vorschlagen 1) eig. etw. vor etw.: παραπηγνύναι τί τινι, προσπηγνύναι τί τινι u. πρός τι, προσηλοῦν τί τινι u. πρός τι. — 2) übtr. *a*) v. Kaufleuten: πλειστηριάζειν. *b*) einen Vorschlag machen, in V. bringen, s. Vorschlag. — Jmd. zum Strategen v. προβάλλεσθαί τινα στρατηγόν; da er zum Strategen vorgeschlagen war προβληθέντος αὐτοῦ στρατηγοῦ.

vorschleppen προέλκειν, ἐξέλκειν.

Vorschmack τὸ γεῦμα; ἡ προαίσθησις. — einen V. von etw. bekommen προγεύεσθαι od. προγευματίζειν τινός; προαισθάνεσθαί τινος. — Jmd. einen V. von etw. geben προγεύειν τινά τινος.

vorschmecken; es schmeckt etw. vor μάλιστα αἴσθησιν παρέχει τι; πλείστη ἐστὶν αἴσθησίς τινος. [τα.

vorschmeicheln, Jmd. ἐξαπατᾶν τινα θωπεύον-

vorschneiden διατέμνειν, διανέμειν, poet. u. sp. δαιτρεύειν.

Vorschneider ὁ δαιτρός poet. u. sp.; ὁ διανομεύς sp.; gew. ὁ διανέμων τὰ κρέα u. dgl.

vorschnell, Vorschnelligkeit, s. voreilig, Voreiligkeit.

vorschreiben 1) voranschreiben: προ-, ὑπογράφειν. — 2) zum Nachschreiben: ὑπογράφειν. — 3) verordnen: ὑπογράφειν, προσ-, ἐπι-τάττειν, προαγορεύειν (προειπεῖν), παραγγέλλειν, auch κελεύειν. — ein Gesetz v. νόμον γράφειν, ὑπογράφειν (sp. διαγράφειν), τάττειν, auch τιθέναι (dies vom Gesetzgeber, aber τίθεσθαι vom Volke im Freistaate).

vorschreien, Jmd. καταβοᾶν τινος.

vorschreiten προβαίνειν, προχωρεῖν (auch übtr.); ἐπιδιδόναι, in etw. εἴς (ἐπί, πρός) τι, προκόπτειν ἔν τινι (übtr.); vgl. vorrücken.

Vorschrift 1) zum Nachschreiben: ἡ ὑπογραφή, sp. ὁ ὑπογραμμός. — 2) Verordnung, Befehl: ἡ προγραφή, τὸ πρόγραμμα, τὸ πρόσταγμα, τὸ ἐπίταγμα, τὸ παράγγελμα, ἡ παράγγελσις, auch ἡ ἐντολή; ὁ νόμος (Gesetz). — Jmd. V. über etw. geben διδάσκειν τινὰ ὡς χρὴ ποιεῖν τι.

vorschriftlich τεταγμένος, προστεταγμένος, τακτός 3.

vorschriftsmässig τακτός 3., ἔννομος 2.; *adv.* κατὰ τοὺς νόμους.

Vorschritt ἡ ἐπίδοσις, sp. προκοπή.

Vorschub ἡ προβίβασις, ὁ προβιβασμός sp.; gew. ἡ ὑπουργία (sp. ὑπούργησις), ὑπηρεσία, ὠφέλεια. — Jmd. V. thun od. leisten προβιβάζειν τινά, ὑπηρετεῖν od. ὑπουργεῖν τινι; auch ὠφελεῖν τινα (in etw. εἴς τι). — einer Sache V. thun προβιβάζειν τι, ὑπηρετεῖν od. ὑπουργεῖν τινι, συμβάλλεσθαί τινι, sp. ἐφοδιάζειν τι. — V. erhalten von od. durch Jmd. ὠφελεῖσθαι (*P.*) ὑπό (παρά, πρός) τινος, durch etw. ἀπό od. ἔκ τινος.

vorschütten παραχεῖν, παραχωννύναι, προχωννύναι (προχοῦν); παρα-, προ-βάλλειν.

vorschützen 1) eig. προέχειν (u. *M.*), προΐσχεσθαι, προτείνειν, προβάλλεσθαι, προΐστασθαι. — 2) übtr. zum od. als Vorwand gebrauchen, s. Vorwand.

Vorschützung ἡ σκῆψις; übr. s. Vorwand.

vorschuhen, etwa καττύειν.

Vorschuss ἡ προκαταβολή; von Kosten etwa ἡ προανάλωσις; von ausserordentlichen Steuern ἡ προεισφορά; auch τὸ δάνειον, δάνεισμα (Darlehen); ἡ πρόδοσις (Handgeld); ὁ ἔρανος (als Unterstützung).

vorschwatzen, Jmd. etw. καταλαλεῖν, καταφλυαρεῖν, καταληρεῖν τινός τι; vgl. vorlügen.

vorschweben, Jmd. (im Geiste) παρίστασθαί τινι (ἐν τῇ γνώμῃ), προφαίνεσθαί (*aor. P.*) τινι πρὸ τῆς ψυχῆς, ἐπέρχεσθαί τινι u. τινα. — es schwebt mir etw. im Traume vor παρίσταταί μοί τι ἐν ὀνείρῳ, δοκῶ μοι ὁρᾶν τι ἐν ὀνείρῳ.

vorschwindeln, Jmd. etw. καταγοητεύειν τινά, ἐξαπατᾶν τινα λόγοις ψευδέσιν.

vorsehen, sich, vor Jmd. od. etw. εὐλαβεῖσθαι (*DP.*), φυλάττεσθαι, προφυλάττεσθαί τινα u. τι; auch φυλακὴν ποιεῖσθαί τινος (vor etw.), φυλακὴν ἔχειν περί (πρός) τινα u. περί τι. — sieh dich vor, dass nicht ... φύλαξαι ὅπως (ὡς) μή m. *conj.*, σκόπει od. ὅρα ὅπως μή m. *ind. fut.*

Vorsehung ἡ πρόνοια; ἡ θεία ἐπιμέλεια od. φροντίς, ἴδος (göttliche Fürsorge); ἡ θεία μοῖρα (göttliche Fügung). — durch göttliche V. θείᾳ μοίρᾳ, κατὰ τὸ θεῖον, θείως, auch ἐκ θεοῦ, κατὰ θεόν. — etw. als einen Wink der V. ansehen θεῖόν τι εἶναι νομίζειν. — auch dies ist ein Werk der V. καὶ τοῦτο προνοητικόν.

vorsetzen 1) eig. *a*) etw. vor etw.: ἐπιτιθέναι, ἐπι-, ἐμ-, παρα-βάλλειν τί τινι; προβάλλειν τι πρό τινος. — seinen Namen v. προγράφειν, auch ἐπιγράφειν τὸ αὐτοῦ ὄνομα. — den Fuss v. προβαίνειν (πόδα). *b*) Speisen vor Jmd. hinsetzen: παρατιθέναι, παραφέρειν, selten προτιθέναι τι; sich v. lassen παρατίθεσθαι, selten προτίθεσθαι. — die vorgesetzten Speisen τὰ παρακείμενα, προκείμενα. — 2) übtr. *a*) Jmd. über etw. od. Jmd. setzen: ἐφιστάναι τινά τινι; καθιστάναι (τάττειν, ποιεῖν) τινὰ ἐπί τινι; καθιστάναι τινὰ ἄρχοντά τινος; ἐπιτρέπειν τινί τι. *b*) sich v. = einen Vorsatz fassen, vgl. Vorsatz.

Vorsetzen, das 1) vor etw.: ἡ ἐπίθεσις, ἐπιβολή. — 2) vor Jmd. (von Speisen): ἡ παράθεσις.

vorsetzlich, s. vorsätzlich.

Vorsicht ἡ πρόνοια, προμήθεια; ἡ φυλακή, προφυλακή; auch ἡ εὐλάβεια (Behutsamkeit); vgl. Umsicht. — V. gebrauchen, mit V. verfahren od. zu Werke gehen bei etw. πρόνοιαν ποιεῖσθαί τινος, φυλακὴν ποιεῖσθαι od. ἔχειν περί τι, φυλάττεσθαι περί u. πρός τι, πεφυλαγμένως ἔχειν πρός τι, εὐλαβεῖσθαι (*DP.*) u. εὐλαβείᾳ χρῆσθαι περί τι, sp. εὐλογιστεῖν ἔν τινι u. πρός τι. — m. V., s. vorsichtig. — ohne V., s. unvorsichtig.

vorsichtig εὐλαβής 2., φυλακτικός 3., προνοητικός 3., προμηθής 2., εὐλόγιστος 2.; auch ἀσφαλής 2. (bes. vom Feldherrn); *adv.* auch πεφυλαγμένως, διεσκεμμένως. — v. sein = Vorsicht gebrauchen, vgl. Vorsicht. — v. mit etw. umgehen φυλακτικῶς od. ἐπιμελῶς χρῆσθαί τινι.

Vorsichtigkeit, s. Vorsicht.

Vorsichtsmassregel ἡ φυλακή, τὸ φυλακτήριον, sp. ἡ προφυλακή, τὸ προφυλακτικόν, προφυλακτήριον. — V. treffen προνοεῖσθαι (*DP.*); gegen etw. od. Jmd. φυλάττεσθαι u. προφυλάττεσθαί τι u. τινα. — ohne V. ἀφύλακτος 2. u. *adv.* ἀφυλάκτως. — wogegen keine V. getroffen sind ἀπροφύλακτος 2.

vorsingen 1) vor Jmd. singen: κατᾴδειν τινός, ἐπᾴδειν τινί τι (bes. um Jmd. anzulocken). —

sich etw. v. lassen καταδέσθαι. — 2) den Gesang leiten: προᾴδειν; ἐνδιδόναι od. ἐξάρχειν τὸ μέλος, ἡγεῖσθαι τῆς ᾠδῆς.

Vorsitz ἡ προεδρία (bes. im Rathe, bei einem Feste); bei Tische ἡ πρωτοκλισία, προκατάκλισις sp. — den V. haben προεδρεύειν (im Rathe τῆς βουλῆς). — bei Tische πρῶτον καθῆσθαι (nach der Art der Alten πρῶτον κατακεῖσθαι, προκατακεῖσθαι). — übr. vgl. πρυτανεύειν, ἐπιστατεῖν.

Vorsitzender ὁ πρόεδρος; vgl. ὁ πρύτανις, ὁ ἐπιστάτης.

Vorsommer, etwa ἡ τοῦ ἔαρος ἀκμή. — im V. τελευτῶντος τοῦ ἔαρος, εὐθὺ τοῦ θέρους.

Vorsorge ἡ πρόνοια, προμήθεια; vgl. Sorge 2). — V. tragen für etw. πρόνοιαν (προμήθειαν) ποιεῖσθαι od. ἔχειν τινός, προνοεῖσθαί (*DP.*) τινος, προμηθεῖσθαί (*DP.*) τινος; vgl. sorgen 2).

Vorspann ἡ ὑποζυγίων ἐπικουρία od. ἐπάρκεια. — Jmd. V. geben ἐπαρκεῖν τινι ὑποζύγια.

vorspannen 1) vor etw. ausspannen: προτείνειν πρό τινος; παρα-, περι-τείνειν τινί. — 2) Zugthiere anspannen an den Wagen: ζευγνύναι ὑπὸ τὸ ἅρμα, ὑποζευγνύναι; auch ζευγνύναι ἅρμα, ὑποζεύγνυσθαι ἅρμα. — Jmd. v. = Vorspann (geben).

Vorspannen, das, ἡ ζεῦξις.

vorspiegeln, Jmd. etw. προτείνειν, ὑποτείνειν (sp. *M.*) τινί τι; φενακίζειν (ἀπατᾶν, ὀνειροπολεῖν, διαβουκολεῖν) τινὰ λέγοντά τι, sp. σκηνικεύεσθαί τινί τι. — Jmd. Hoffnungen v. ὑποτείνειν (ὑπογράφειν) τινὶ ἐλπίδας.

Vorspiegelung ὁ φενακισμός, ἡ ἀπάτη; als Sache τὸ πλάσμα, οἱ κενοὶ od. ψευδεῖς λόγοι.

Vorspiel 1) eig. τὸ προοίμιον (φροίμιον); ἡ ἀναβολή; τὸ ἐνδόσιμον; V. auf der Flöte τὸ προαύλιον, sp. προαύλημα; V. auf der Cither τὸ προκιθάρισμα sp. — ein V. machen προοιμιάζεσθαι (φροιμιάζεσθαι), ἀναβάλλεσθαι, προαναβάλλεσθαι, ἐνδιδόναι, sp. προανακρούεσθαι; auf der Flöte προαυλεῖν. — 2) übtr. τὸ προοίμιον (φροίμιον); ὁ προάγων, ωνος, sp. τὸ προαγώνισμα; auch ἡ ἀνακίνησις, z. B. τῶν λόγων. — ein V. von etw. sein ὥσπερ προοίμιον εἶναί τινος, sp. προοιμιάζεσθαί τι. — dies war für ihn ein V. grosser Unternehmungen ἐχρήσατο τούτῳ ὡς προάγωνι μεγάλων ἔργων.

vorspielen 1) Jmd.: αὐλεῖν, κιθαρίζειν (u. dgl.) παρόντος τινός; καταυλεῖν τινος. — sich v. lassen αὐλεῖσθαι, καταυλεῖσθαι (auf der Flöte); ψάλλεσθαι (*P.*; auf einem Saiteninstrumente). — 2) ein V. machen, s. Vorspiel.

Vorsprache, s. Fürsprache.

vorsprechen 1) etw., damit Jmd. es nachspreche: ἡγεῖσθαι, ἐξηγεῖσθαι (λόγον od. λέγοντα). — der Herold sprach ihnen das Gebet vor εὐχὰς ἐποιοῦντο ὑπὸ κήρυκος. — 2) bei Jmd. v., s. besuchen, einkehren.

vorspringen 1) hervorspringen: προ-, ἐκ-πηδᾶν; προ-, ἐξ-άλλεσθαι; προ-, ἐκ-τρέχειν. — 2) vorausspringen: προπηδᾶν τινος. — 3) vorragen, w. s.

Vorsprung 1) das Voraussein vor Jmd. *a*) eig. einen V. gewinnen: προλαμβάνειν, vor Jmd. τινά, auch τινός, auf dem Wege od. der Flucht τινὰ τῆς ὁδοῦ od. τῆς φυγῆς. — einen V. haben προτερεῖν (τῆς ὁδοῦ). — wenn sie einen bedeutenden V. gewonnen haben ἐὰν πολλῷ od. πολὺ (auch πολὺ τῆς ὁδοῦ) προλάβωσιν. — einen hinlänglichen V. gewonnen haben προειληφέναι ἱκανὸν διάστημα. — d. Schiff hat e. V. von e. Tage προέχει ἡ ναῦς ἡμέρᾳ μιᾷ. — bei günstigem Wetter e. V. im Wachsthum gewinnen προλαμβάνειν ἐν εὐδίαις τὴν αὔξησιν; im Knospen einen V. haben προτερεῖν τῇ βλαστήσει. *b*) übtr. τὸ πλεονέκτημα, sp. προτέρημα, πρόλημμα. — einen V. vor Jmd. haben προέχειν, προτερεῖν τινος; vgl. Vorzug. — 2) vorspringender Theil: τὸ πρόβλημα, ἡ προβολή; an einem Gebäude ἡ ἐκφορά, besser τὸ γεῖσον od. γείσωμα; am Giebel τὸ ἀκρωτήριον (u. *pl.*); bei einem Gebirge τὸ ἀκρωτήριον. — einen V. bilden ἀκρωτηριάζειν; vgl. vorragen.

Vorstadt τὸ προάστειον (sp. auch „Haus in der V."). — in der V. gelegen προάστειος 2.

Vorstädter ὁ προαστίτης sp.

vorstädtisch προάστειος 2.

Vorstand 1) „das Erscheinen vor Gericht" in der Wendung: „einen V. haben" κληθέντα παρεῖναι ἐν τῷ δικαστηρίῳ od. εἰς τὸ δικαστήριον. — 2) = Kaution, w. s. — 3) = Vorsteher, w. s.

Vorstandschaft ἡ προστασία, προστατεία; vgl. Vorsteheramt.

vorstechen, s. hervorstechen.

vorstecken, etw. ἐμπηγνύναι od. ἐμβάλλειν τι πρό τινος (ἔμπροσθέν τινος); προεμβάλλειν τι πρό τινος; προσπηγνύναι τί τινι. — Jmd. ein Ziel v. προτιθέναι od. καθιστάναι τινὶ σκοπόν; sich ein Ziel v. προτίθεσθαι σκοπόν; es ist uns ein Ziel vorgesteckt πρόκειται ἡμῖν σκοπός.

vorstehen 1) hervorstehen (w. s.): ἐξ-, ὑπερέχειν. — 2) vor Jmd. od. etw. stehen (von Pers.): στῆναι πρό τινος od. ἔμπροσθέν τινος; (von Dingen) κεῖσθαι πρό τινος od. ἔμπροσθέν τινος, προκεῖσθαί τινος. — 3) über Jmd. od. etw. gesetzt sein: προεστάναι, προστατεύειν u. προστατεῖν τινος; ἄρχειν u. ἡγεῖσθαί τινος; ἐπιστατεῖν τινι u. τινος, über etw. τεταγμένον εἶναι ἐπί τινι (ἐπί τινος), εἶναι ἐπί τινι, ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος, διοικεῖν τι. — seinen Geschäften v. können ἱκανὸν εἶναι πράττειν τὰ ἑαυτοῦ od. τὰ προσήκοντα.

Vorsteher ὁ προστάτης, ἐπιστάτης; ὁ προεστώς, ἐφεστώς, ῶτος; ὁ ἐπιμελητής (vgl. ἐπίτροπος); auch ὁ ἄρχων, οντος, ὁ ἡγεμών, όνος. — Im Bes.: V. einer Provinz ὁ ἔπαρχος (vgl. σατράπης); V. eines Quartieres ὁ ἐπίσταθμος (dann auch übh.); häufig gebraucht man Compos. mit ἀρχι- od. auf -αρχος, -άρχης, z. B. V. der Priester ὁ ἀρχιερεύς (selten ὁ ἀρχιέρεως), V. einer Zunft ὁ ἀρχίφυλος sp. u. dgl. m.; V. einer Turnschule ὁ γυμνασίαρχος u. -άρχης, V. einer Schule ὁ σχολάρχης sp. (dazu γυμνασιαρχεῖν, σχολαρχεῖν) u. dgl. m. — V. von etw. sein, s. vorstehen 3). — Jmd. zum V. von etw. machen προϊστάναι τινά τινος, ἐφιστάναι τινά τινι, ἐπί τινι (ἐπί τι, ἐπί τινος); ποιεῖν od. τάττειν τινὰ ἐπί τινι; ἐπιτρέπειν τινί τι.

Vorsteheramt ἡ προστατεία, προστασία, ἐπίστασις (sp. ἐπιστασία, ἐπιστατεία); ἡ ἐπιμέλεια; ἡ ἐπιτροπεία, ἐπιτροπή, ἐπιτρόπευσις; ἡ ἀρχή. — Im Bes. ἡ ἀρχιερεία (unbelegt; ion. ἡ ἀρχιερωσύνη), ἡ γυμνασιαρχία u. dgl., vgl. d. vhg. W.

Vorsteherin ἡ προστάτις od. ἐπιστάτις, ιδος; ἡ προεστῶσα od. ἐφεστῶσα. — vgl. Vorsteher.

vorstellen 1) etw. vor etw. stellen: τιθέναι (ἱστάναι) τι πρό τινος od. ἔμπροσθέν τινος; προτιθέναι (προϊστάναι) τί τινος; προβάλλειν τι πρό τινος; προτάττειν τί τινος. — vorgestellt sein vor etw. προκεῖσθαί τινος. — 2) Jmd. Einem persönlich v.: συνιστάναι od. προσάγειν τινά τινι. — sich Jmd. v. προσιέναι τινὶ od. πρός τινα, ἐντυγχάνειν od. εἰς ὄψιν ἔρχεσθαί τινι. — 3) darstellen, vor's Auge stellen *a*) vom Dichter od. Künstler: ποιεῖν; vom bildenden Künstler πλάττειν; vom Maler od. Bildhauer τυποῦν (dann auch allg.); vom Schauspieler, Mimiker ὑποκρί-

νεσθαι, μιμεῖσθαι (letzteres auch allg.). — im Allgemeinen (im Umrisse) v. ὑποτυποῦν (u. *M.*). — einen König v. (auf der Bühne) ὑποκρίνεσθαι βασιλέα od. σχῆμα βασιλέως; alle Personen v. ὑποκρίνεσθαι πάντα τὰ προσωπεῖα. — alles Mögliche v. ὑποκρίνεσθαι πᾶσαν ὑπόκρισιν. — etw. Grosses v. δοκεῖν εἶναί τι. — was soll das v.? τί τοῦτο βούλεται (θέλει, νοεῖ, δύναται); *b*) Jmd. etw. v. = vor Augen stellen: παριστάναι, προφαίνειν τινί τι. — sich v. = sich dem Auge darstellen προφαίνεσθαι (*aor. P.*); der Seele Jmds. παρίστασθαί τινι (ἐν τῇ γνώμῃ), προφαίνεσθαί τινι πρὸ τῆς ψυχῆς. — Ist es = Jmd. Vorstellungen machen: παριστάναι τινί τι, παραινεῖν τινί τι, διδάσκειν τινά τι, ὑπομιμνήσκειν τινά τι u. περί τινος, νουθετεῖν τινα περί τινος. *c*) sich etw. (im Geiste) v.: ἐννοεῖν (u. *DP.*) τι; ὑπολαμβάνειν τι τῇ διανοίᾳ; ἔννοιαν λαμβάνειν τινός; εἰκάζειν od. εἰκασίᾳ καταλαμβάνειν τι; δοξάζειν τι; seltner προ-, ἀνα-, ὑπο-τυποῦσθαί τι, φαντάζεσθαί (*DP.*) τι (besser als *P.*, z. B. das Schöne wird sich ihm nicht wie ein Gesicht v. τὸ καλὸν οὐ φαντασθήσεται αὐτῷ οἷον πρόσωπόν τι); φαντασιοῦσθαί (*DP.*) τι; ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαί τι. — sich v., dass ... ἡγεῖσθαι, νομίζειν mit *inf.*, διανοεῖσθαι (*DP.*) ὡς m. *part.* — sich etw. zu schrecklich v. ὑπολαμβάνειν od. ὑπονοεῖν τι ἐπὶ τὸ φοβερώτερον. — sich etw. lebendig v. θεωρεῖν τι τῇ ψυχῇ. — sich etw. als ein Beispiel v. προτάττεσθαί τι. — übr. vgl. denken.

vorstellbar δοξαστός 3.

vorstellig, Jmd. etw. v. machen διδάσκειν τινά τι.

Vorstellung 1) persönliche V. Jmds.: ἡ σύστασις, προσαγωγή. — 2) Darstellung: durch den Künstler od. Dichter: ἡ ποίησις; durch den bildenden Künstler ἡ πλάσις, τύπωσις; vom Schauspieler ἡ μίμησις (auch übh.), ἡ ὑπόκρισις; als Sache τὸ πλάσμα, μίμημα, selten τὸ τύπωμα. — Insbes. theatralische V. ἡ θέα (Aufführung eines Drama), τὸ δρᾶμα (das aufgeführte Stück), ἡ διδασκαλία (Aufführung eines Stückes durch den Dichter); eine V. geben ἐπιτελεῖν θέαν, auch διδάσκειν δρᾶμα (vom Dichter), ὑποκρίνεσθαι δρᾶμα (von den Schauspielern); wenn eine V. stattfindet θέας ἐπιτελουμένης od. οὔσης. — 3) Ermahnung: ἡ νουθέτησις, νουθεσία, τὸ νουθέτημα, ἡ παραίνεσις, auch οἱ λόγοι. — Jmd. V. machen, s. vorstellen 3) *b*). — Jmds. V. Gehör geben ὑπακούειν od. πείθεσθαί (*aor. P.*) τινι νουθετοῦντι od. παραινοῦντι. — meine V. finden keinen Eingang παραινῶν od. νουθετῶν οὐδὲν ἐς πλέον ποιῶ. — 3) V. im Geiste, Gedankenbild: ἡ φαντασία, τὸ φάντασμα, ἡ ἔννοια, ἡ δόξα; auch ἡ ἰδέα (Begriff); vgl. ἡ πρόληψις. — leere, falsche V. ἡ κενὴ, ψευδὴς δόξα, ἡ ἀλλοδοξία, sp. κενοδοξία, ψευδοδοξία; eine leere, falsche V. haben ἀλλοδοξεῖν, sp. κενοδοξεῖν, ψευδοδοξεῖν. — richtige V. ἡ ἀληθὴς od. ὀρθὴ δόξα, ἡ ὀρθοδοξία; eine richtige V. haben ὀρθοδοξεῖν, ὀρθὴν δόξαν ἔχειν, ὀρθῶς (ὀρθὰ) δοξάζειν, οἴεσθαι ἀληθῆ. — eine V. von etw. bekommen ἔννοιαν (φαντασίαν) λαμβάνειν τινός. — eine V. von etw. haben ἔννοιαν ἔχειν τινός; keine V. von etw. haben οὐκ ἐννοεῖν τι. — Jmd. eine V. von etw. beibringen εἰς ἔννοιάν τινος ἄγειν τινά; Jmd. eine richtige V. von etw. beibringen ἐμποιεῖν τινι δόξαν ὀρθήν. — sich eine V. von etw. bilden od. machen εἰς ἔννοιαν ἔρχεσθαί τινος, συλλαμβάνειν τι τῇ γνώμῃ; vgl. vorstellen 3) *c*). — sich eine klare V. vom Staatsmanne machen συλλαμβάνειν τὸν πολιτικόν. — sich eine zu grosse V. von etw. machen ἐπὶ πλέον δοξάζειν τι. — nach meiner V. ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, δοκεῖν ἐμοί (ἔμοιγε), ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς ἐγῷμαι. — wovon man eine V. hat od. haben kann νοητός 3. — wovon man keine V. hat ἀνεννόητος 2. (sp.; besser in der Bdtg.: „keine V. von etw. habend" m. *gen.*). — der V. fähig φανταστικός 3. — durch die V. empfangen φανταστός 3.

Vorstellungsvermögen τὸ φανταστικόν, τὸ νοητικόν, ἡ νόησις; als t. t. der Stoiker ἡ καταληπτικὴ φαντασία. — V. besitzen φαντασιοῦσθαι (*DP.*).

vorstopfen παρεμβύειν, ἐμφράττειν, παρεμφράττειν; παρεμ-, ἐπεμ-βάλλειν.

Vorstoss ἡ παρυφή (sp. τὸ παρύφασμα), τὸ κράσπεδον, τὸ γεῖσον (γεῖσσον); vgl. τὸ σκυτάλιον. — Kleid m. einem V. τὸ παρυφές, ἡ παρυφίς, ίδος.

vorstossen 1) *tr.* *a*) vorwärts stossen: προωθεῖν, ὠθεῖν εἰς τὸ πρόσθεν. *b*) mit einem Vorstosse versehen: παρυφαίνειν, κρασπεδοῦν. — 2) *intr.* = vorragen, w. s.

vorstrecken 1) eig. προτείνειν; auch προβάλλεσθαι, z. B. einen Speer. — 2) übtr. Geld v., s. vorschiessen 2).

Vorstreckung 1) eig. ἡ πρότασις; des Speeres ἡ προβολή. — 2) übtr. von Geld, s. Vorschuss.

vorstreichen (d. Haare) κατασπᾶν (τὰς τρίχας).

vorstreuen προβάλλειν τί τινι.

vorsuchen ἀναζητεῖν, ἀνερευνᾶν.

Vortänzer ὁ προορχηστής; beim Reigen ὁ τοῦ χοροῦ ἡγεμών, όνος; ὁ χορηγός.

vortanzen προορχεῖσθαι; beim Reigen ἡγεῖσθαι τοῦ χοροῦ, χορηγεῖν, vgl. προχορεύειν.

Vortempel ὁ πρόναος, sp. τὸ πρόναον.

Vortheil τὸ συμφέρον, οντος, τὸ σύμφορον (u. *pl.*), τὸ λυσιτελές od. λυσιτελοῦν, οῦντος; τὸ ἀγαθόν; ἡ ὄνησις; ἡ ὠφέλεια, τὸ ὠφέλημα, τὸ ὄφελος (nur *nom.* u. *acc.*), sp. ἡ εὐχρηστία; auch ὁ καρπός (der aus etw. entspringende Nutzen); τὸ κέρδος, τὸ λῆμμα (Gewinn), ἡ ἐργασία (Erwerb), ἡ πλεονεξία, τὸ πλεονέκτημα, sp. τὸ προτέρημα, τὸ πρόλημμα (V. über Andere); ὁ καιρός (die günstige Zeit, der aus der Benutzung derselben entspringende Nutzen). — V. haben od. ziehen v. etw. ὠφελεῖσθαι (*P.*) u. ὠφέλειαν (ἀγαθὰ) ἔχειν ἀπό (ἔκ) τινος, ὠφέλειά ἐστι od. γίγνεταί τινι ἀπό (ἔκ) τινος, ὄνασθαί τί τινος u. ἀπό τινος, καρποῦσθαί τι, ἀπολαύειν τινός, ἀπονέμεσθαί τινος u. τι, καρπὸν λαμβάνειν ἀπό τινος, κερδαίνειν ἔκ (ἀπό) τινος, auch περιγίγνεταί τί τινι ἔκ τινος; mehr V. haben πλείω (μείζω, μᾶλλον) ὠφελεῖσθαι; V. haben od. ziehen von Jmd. ὠφελεῖσθαι (*P.*), sp. εὐχρηστεῖσθαι (*P.*) ὑπό τινος, auch ὠφέλειά ἐστί τινι παρά τινος, kom. τρυγᾶν τινα. — ich habe den V., dass ... περιγίγνεταί μοι m. *inf.* — was soll das für einen V. für uns haben? τί δῆτ' ἂν εἴη ὄφελος τούτου ἡμῖν; — wir haben keinen V. davon, wenn ... οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος od. οὐδὲν ἡμῖν συμφέρει εἰ ... — aus Allem V. ziehen πανταχόθεν ὠφελεῖσθαι. — Jmd. V. gewähren od. bringen ὠφέλειαν φέρειν od. παρέχειν (u. *M.*) τινί, κέρδος φέρειν τινί, ὠφελεῖν u. ὀνινάναι τινά, ἀγαθοῦ τινος αἴτιον εἶναί τινι; Jmd. einen geringen V. gewähren μικρὰ ὠφελεῖν τινα; es bringt mir etw. V. συμφέρει od. λυσιτελεῖ μοί τι, ὄφελός ἐστί μοί τινος. — zum V. Jmds. ἐπ' ὠφελείᾳ od. ἐπ' ἀγαθῷ τινος, auch ὑπέρ τινος, z. B. zum V. Jmds. sprechen λέγειν ὑπέρ (auch πρός) τινος. — es gereicht etw. zum V. ἐν καιρῷ (ἐπὶ καιροῦ) γίγνεταί τι, καιρὸν ἔχει τι. — es geschieht etw. zu Jmds. V. γίγνεταί τι ἐπ' ἀγαθῷ τινος. — zu Jmds. V. sein εἶναι ὑπὲρ od. πρός τινος. — mehr als es für uns von V. ist

περαιτέρω τοῦ ἡμετέρου συμφέροντος. — sich V. verschaffen εὑρίσκειν od. διαπράττεσθαι ἑαυτῷ ἀγαθόν τι. — seinen V. wahrnehmen παραφυλάττειν τὸ συμφέρον, τηρεῖν (παρατηρεῖν) τὸν καιρόν. — bloss auf seinen V. sehen od. bedacht sein, nur seinen V. suchen τὰ ἑαυτοῦ μόνον σκοπεῖν, πράττειν μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον, φιλοκερδεῖν, ἐργολαβεῖν, auf niedrige, schmutzige Weise αἰσχροκερδεῖν, αἰσχροκερδῆ εἶναι. — im V. sein πλέον ἔχειν, πλεονεκτεῖν, προέχειν (vor Jmd.), auch προτερεῖν, sp. γίγνεσθαι ἐπὶ προτερήματος. — im V. sein bei etw. πλεονεκτεῖν τινι. — etw. für einen V. halten κέρδος ἡγεῖσθαι od. νομίζειν τι. — vgl. d. folg. W.

vortheilhaft συμφέρων 3., σύμφορος 2., λυσιτελής 2., ὠφέλιμος 2. u. 3., κερδαλέος 3., ἀγαθός 3., χρήσιμος 2. u. 3., χρηστός 3., εὔχρηστος 2., ἐπιτήδειος 3. u. 2., καλός 3.; zu od. für etw. v. συμφέρων, σύμφορος, ὠφέλιμος, ἐπιτήδειος εἴς (πρός) τι, χρήσιμος εἴς (πρός, περί, κατά) τι. — — v. sein ἐν ὠφελείᾳ εἶναι, ἐν καιρῷ od. ἐπὶ καιροῦ γίγνεσθαι, καιρὸν ἔχειν, für Jmd. ἀγαθὸν od. καλὸν εἶναί τινι, συμφέρειν od. λυσιτελεῖν τινι, προὔργου εἶναι od. συμβάλλεσθαί τινι, ὠφελεῖν od. ὀνινάναι τινά; übr. vgl. Vortheil. — es ist v. für uns, dass die Feinde nicht gerüstet sind σύμφοροί εἰσιν ἡμῖν οἱ πολέμιοι ἀπαράσκευοι ὄντες.

vorthun, s. vornehmen 1).

vortönen, s. vorschallen.

Vortrab οἱ προηγούμενοι, τὸ ἡγούμενον (μέρος) τῆς στρατιᾶς, οἱ προπορευόμενοι (sp. ἡ προπορεία); auch οἱ πρόδρομοι, οἱ πρόοδοι. — den V. bilden ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι.

verträllern, Jmd. τερετίζειν πρός τινα, ἀναμινυρίζειν; vgl. vorsingen.

Vortrag 1) das Vortragen einer Rede: ἡ διέξοδος λόγου; einer Prunkrede ἡ ἐπίδειξις λόγου; einer Sache, um sie zu erklären ἡ διήγησις, ἐξήγησίς τινος; einer amtlichen Sache vor einer Behörde ἡ ἀναφορὰ περί τινος εἴς τινα. — etw. in V. bringen (in einer Versammlung) προτιθέναι od. εἰσηγεῖσθαί τι; bei einer Behörde ἀναφέρειν τι εἴς (ἐπί) τινα, περί τινος παρά τινα, sp. τί τινι, περί τινός τινι. — Reden, die nur für den mündlichen V. bestimmt sind οἱ λεκτικοὶ τῶν λόγων. — durch den V. sich äussernd προφορικός 3. sp. — 2) die Art des Vortragens: ἡ λέξις, auch ἡ προφορά (mit Rücksicht auf Aussprache). — einen guten V. haben λέξει καλῇ od. λόγῳ καλῷ χρῆσθαι, ἐπιτήδειον od. δυνατὸν εἶναι λέγειν. — 3) vorgetragene Rede: ὁ λόγος (οἱ λόγοι), ἡ ῥῆσις; ist es = Prunkrede ἡ ἐπίδειξις; = gelehrter Vortrag ἡ ἀκρόασις, τὸ ἀκρόαμα. — einen V. über etw. halten λόγους od. ἀκρόασιν ποιεῖσθαι περί τινος; διελθεῖν τι od. περί τινος (Jmd. τί τινι od. πρός τινα), διεξελθεῖν περί τινος, διηγεῖσθαι u. διεξηγεῖσθαί τι, auch διαλέγεσθαι (*DP.*) περί τινος; zum Prunke ἐπιδείκνυσθαι λόγον od. λόγους (vor Jmd. τινί), ἐπίδειξιν ποιεῖσθαι. — einen langen V. halten πολὺν εἶναι λέγοντα, πολλὰ διελθεῖν, μακρὸν λόγον od. μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν, διὰ μακρῶν λέγειν. — V. über Politik λόγος πολιτικός.

vortragen 1) etw. vor Jmd.: προφέρειν, προκομίζειν τι; gew. προέρχεσθαι od. ἡγεῖσθαι φέροντα od. ἔχοντά τι; e. Leuchte v., s. vorleuchten. — d. Fahne wird vorangetragen προηγεῖται τὸ σημεῖον. — 2) e. Rede v.: διέρχεσθαι, διεξέρχεσθαι, διατίθεσθαι λόγον, zum Prunke ἐπιδείκνυσθαι λόγον. — etw. v. διέρχεσθαί τι u. περί τινος; δι-, ἐξ-ηγεῖσθαι, λέγειν, καταλέγειν τι; διεξελθεῖν od. λόγους ποιεῖσθαι περί τινος, auch διαλέγεσθαι (*DP.*) περί τινος, zum Prunke ἐπιδείκνυσθαί τι. — Jmd. etw. v. διελθεῖν τί τινι od. πρός τινα, εἰσηγεῖσθαί τινί τι, λέγειν τι πρός τινα (εἴς τινας), λόγους προσφέρειν τινί; übr. vgl. „in Vortrag bringen" unter „Vortrag" 1).

Vortrank τὸ πρόπομα.

vortrefflich ἀγαθός, καλός, χρηστός 3.; auch διαπρεπής, ἐκπρεπής 2., διαφέρων 3., ἐξαίρετος 2. (ausgezeichnet, auserlesen); ἄμεμπτος 2. (untadelig); δεινός 3. (ausserordentlich); ganz v. ἄριστος, κάλλιστος 3., παντὸς ἄξιος 3. — *adv.* εὖ, καλῶς, δεινῶς, διαφερόντως; ganz v. ἄριστα, κάλλιστα, ὑπερβαλλόντως, ὑπερφυῶς, ὑπέρευ. — mein Vortrefflicher! ὦ 'γαθέ, ὦ λῷστε, ὦ δαιμόνιε (ironisch).

Vortrefflichkeit ἡ ἀρετή, ἡ δεινότης; τὸ κάλλος.

vortreiben προάγειν, προελαύνειν, προωθεῖν; auch ἄγειν (ἐλαύνειν, ὠθεῖν) εἰς τὸ πρόσθεν.

vortreten 1) vor Jmd. od. etw. treten: προΐστασθαί τινος (bes. zum Schutze); ἔμπροσθέν τινος ἵστασθαι (στῆναι) od. γίγνεσθαι (Jmd. gegenübertreten); ἐπισκοτεῖν τινι, ἐπίπροσθεν γίγνεσθαι u. ἐπιπροσθεῖν τινι (verdecken u. verdunkeln); εἰς μέσον καθίστασθαι (καταστῆναι; aus einer Menge v.). — übr. vgl. „den Vortritt haben" unter „Vortritt". — 2) von Sachen: προπίπτειν; vgl. vorragen.

Vortreten, das, ἡ πρόπτωσις (vgl. Hervorragen, das); sonst durch d. vhg. Verba.

Vortritt τὸ ἡγεῖσθαι, προηγεῖσθαι. — den V. vor Jmd. haben προτιμᾶσθαί (*P.*) τινος.

Vortrupp τὸ πρῶτον τάγμα, τὸ προταχθέν, οἱ προταχθέντες; vgl. Vortrab.

Vortuch τὸ περίζωμα; *dem.* τὸ περιζωμάτιον.

vorüben προγυμνάζειν τινά; προμελετᾶν τι. — sich v. προγυμνάζεσθαι, προμελετᾶν.

vorüber, in Zsstzgen m. Verben durch παρά; übr. vgl. vorbei.

vorüberfahren, s. vorbeifahren.

Vorübergang ἡ πάροδος.

vorübergehen 1) eig. = vorbeigehen, w. s. — v. lassen, s. vorbei lassen 1). — 2) von der Zeit: δι-, διεξ-, παρ-έρχεσθαι; rasch v. φεύγειν; von Zuständen λωφᾶν, παύεσθαι, καταπαύεσθαι. — v. lassen, s. vorbei lassen 2) u. vgl. versäumen 2).

Vorübergehen, das, s. Vorbeigehen.

vorüber kommen, vorüber laufen, vorüber reiten, vorüber schiffen, s. vorbei kommen u. s. w.

vorüber sein *a*) an einem Orte: παρεληλυθέναι τι u. παρά τι; παρηλλαχέναι τι. *b*) von d. Zeit: οἴχεσθαι, παροίχεσθαι; δι-, παρ-εληλυθέναι; ἐξήκειν. — als der Mittag vorüber war ἡνίκα ἔξω μέσου ἡμέρας (ἔξω τῆς μεσημβρίας) ἐγένετο. *c*) von Erscheinungen: οὐκέτι ὁρᾶσθαι (*P.*), οἴχεσθαι; von Zuständen πεπεράνθαι, τέλος ἔχειν, πανσθῆναι, ἀποπαυσθῆναι, οὐκέτι γίγνεσθαι. — die Gefahr ist für mich vorüber ἔξω τοῦ δεινοῦ γεγένημαι. — nachdem Alles vorüber war πάντων πεπραγμένων od. διαπεπραγμένων.

Vorübung ἡ προγυμνασία, τὸ προγύμνασμα sp.; besser ἡ μελέτη (z. B. die Jagd ist eine V. für den Krieg ἡ θήρα μελέτη ἐστὶ τοῦ πολέμου; sp. ἡ προμελέτησις); ὁ προάγων, ωνος (bes. für. eine Festfeier).

Vorurtheil ἡ οὐκ ὀρθὴ δόξα, ἡ οἴησις, ὑπόληψις. — V. gegen etw. ὑπόνοια od. ὑποψία πρός τι. — ein V. fassen δόξαν αἱρεῖσθαι οὐκ ὀρθήν. — ein V. gegen Jmd. od. etw. haben ὑπονοεῖν τι εἴς τινα od. περί τινος, ὑποπτεύειν τινά u. τι.

— welche That von ihm hast du gesehen, dass du ein solches V. gegen ihn gefasst hast? τί ἰδὼν ποιοῦντα τοιαῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ;

Vorwache ἡ προφυλακή, οἱ προφύλακες.

vorwachsen 1) = hervorwachsen, w. s. — 2) davor wachsen: ἐπι-, παρα-φύεσθαί τινι; σκεπάζειν τι (bedecken); ἐπισκοτεῖν u. ἐπιπροσθεῖν τινι (verdecken).

vorwälzen προκυλινδεῖν (vorwärts wälzen); ἐπικυλινδεῖν τι ἐπί τι (vor etw. wälzen).

vorwärts πρόσω (εἰς τὸ πρόσω), εἰς τὸ πρόσθεν, εἰς τοὔμπροσθεν. — weiter v. προσωτέρω, περαιτέρω; weiter v. als nöthig ist προσωτέρω τοῦ καιροῦ, περαιτέρω τοῦ δέοντος. — v. gehen πρόσω od. τοῦ πρόσω ἰέναι (χωρεῖν); εἰς τὸ πρόσθεν od. εἰς τοὔμπροσθεν ἰέναι (χωρεῖν), προϊέναι od. προβαίνειν (εἰς τὸ πρόσθεν), προχωρεῖν; vgl. vorrücken. — vorwärts! πρόβαινε (πρόβα), πρόαγε δή, χώρει δή. — sich v. neigen προνεύειν, προκύπτειν; v. stossen προωθεῖν u. dgl., vgl. die Compos. mit „vor."

vorwalten κρατεῖν, ἐπικρατεῖν; ἐπιπολάζειν; ἐκνικᾶν.

Vorwand ἡ πρόφασις, ἡ σκῆψις, τὸ πρόσχημα, τὸ προκάλυμμα (sp. παρακάλυμμα); ἡ παρεύρεσις; auch bloss ὁ λόγος. — scheinbarer V. ἡ εὐπρέπεια; unter einem scheinbaren V. μετ' εἰκότος τινὸς καὶ εὐπρεπείας. — unter einem guten V. μετ' ὀνομάτων καλῶν. — unter dem V. ἐπὶ προφάσει, προφάσει, ἀπὸ προφάσεως, ὀνόματι, auch durch *part.*, wie προφασιζόμενος, προσποιούμενος 3. u. dgl. — dem V. nach πρόφασιν, λόγῳ μέν (τῷ μὲν λόγῳ). — unter keinem V. οὐδεμιᾷ προαιρέσει, ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως. — etw. zum V. nehmen od. gebrauchen χρῆσθαί τινι προφάσει; προφασίζεσθαι od. σκήπτεσθαί τι; προβάλλεσθαί (προτείνειν, προΐσχεσθαι, προΐστασθαι) τι, προσποιεῖσθαί τι, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαί τι; einen V. gebrauchen od. anwenden προφάσει χρῆσθαι, πρόφασιν προφασίζεσθαι (προτείνειν, προΐσχεσθαι, ποιεῖσθαι). — einen V. suchen, ersinnen πρόφασιν ζητεῖν, ἐξευρίσκειν, πορίζεσθαι, κατασκευάζειν. — einen V. ergreifen πρόφασιν λαμβάνειν; einen V. herbeizerren πρόφασιν ἕλκειν; alle möglichen V. ergreifen πάσας προφάσεις προφασίζεσθαι od. ἕλκειν. — einen V. haben πρόφασιν ἔχειν (auch = einen Vorwand darbieten, von Sachen; dagegen von Pers. πρόφασιν διδόναι od. ἐνδιδόναι). — er ist der V. für etw. πρόσχημα καὶ ὄνομα γίγνεταί τινος. — ohne V. ἀπροφασίστως od. *adj.* ἀπροφάσιστος 2.

vorweben παρυφαίνειν.

vorweg, s. voran, voraus. — v. gehen, s. voran gehen, vorausgehen. — v. schicken προαπο-, προεκ-πέμπειν; προαπο-, προεξαπο-στέλλειν. — v. nehmen προ-, προκατα-λαμβάνειν, προαρπάζειν; das Vorwegnehmen ἡ πρόληψις, προκατάληψις. — v. haben ἀπέχειν, ἀπειληφέναι.

vorweisen, s. vorzeigen.

Vorwelt τὰ πάλαι; von Pers. οἱ πάλαι (ὄντες), οἱ προγεγενημένοι, οἱ ἀρχαῖοι od. παλαιοί.

vorwenden = als Vorwand gebrauchen, s. Vorwand.

vorwerfen 1) eig. προβάλλειν, παραβάλλειν (bes. Futter); vgl. vorhalten. — 2) übtr. Jmd. etw. v.: προφέρειν, ἐπιφέρειν, ὀνειδίζειν, ἐγκαλεῖν τινί τι (selten ἐγκαλεῖν πρός τινά τι, τινί τινος); ἐπικαλεῖν, ἐπιτιμᾶν, ἐπιπλήττειν, μέμφεσθαι, μεμψιμοιρεῖν τινί τι, ἔγκλημα ποιεῖν τινί τι, κατηγορεῖν τινός τι.

Vorwerfen, das, 1) eig. durch Verba. — 2) übtr. ἡ προφορά, ὁ ὀνειδισμός sp.; besser ἡ μέμψις, ἐπιτίμησις.

Vorwerk 1) Meierhof: ἡ ἔπαυλις, τὸ ἐπαύλιον, ἡ αὐλή; sp. τὸ προάστειον. — 2) bei einer Festung: τὸ προτείχισμα.

vorwinseln μινυρίζειν πρός τινα.

Vorwissen, das, τὸ συνειδός, ότος, ἡ συνείδησις. — m. meinem V. ἐμοῦ συνειδότος. — ohne Jmds. V. ἀγνοοῦντός τινος; λάθρα (κρύφα) τινός, ἀπόκρυφόν τινος, ἄνευ τινός; etw. ohne Jmds. V. thun λανθάνειν τινὰ ποιοῦντά τι.

Vorwitz ἡ πολυπραγμοσύνη (φιλοπραγμοσύνη), ἀλλοτριοπραγμοσύνη (sp. ἡ ἀλλοτριοπραγία); ἡ περιεργία; auch ἡ προπέτεια (Voreiligkeit); ἡ ἀκαιρία, ἀτοπία (Taktlosigkeit, ungehöriges Benehmen).

vorwitzig πολυπράγμων (φιλοπράγμων), ἀλλοτριοπράγμων 2., περίεργος 2.; auch προπετής 2. (voreilig); ἄκαιρος, ἄτοπος 2. (taktlos, zudringlich). — v. sein πολυπραγμονεῖν (φιλοπραγμονεῖν, sp. ἀλλοτριοπραγεῖν), περιεργάζεσθαι.

Vorwort, = Präposition, Vorrede, w. s.

Vorwurf τὸ ἔγκλημα, ἡ αἰτία, ἡ κατηγορία, τὸ κατηγόρημα (Beschuldigung, Anklage); ἡ μέμψις (mehr poet. ἡ μομφή; Tadel); ἡ ἐπιτίμησις, τὸ ἐπιτίμημα (harter Tadel); τὸ ὄνειδος, τὸ ὀνείδισμα, sp. ὁ ὀνειδισμός (Schimpf); ἡ προφορά (sp.; das Vorrücken); ἡ καταβοή, sp. καταβόησις (lauter V.). — Jmd. V. machen ἐγκαλεῖν τινι, μέμφεσθαι u. μέμψιν ποιεῖσθαί τινι, αἰτιᾶσθαί τινα, κατηγορεῖν τινος; Jmd. starke V. machen ἐπιτιμᾶν, ἐπιπλήττειν τινί; Jmd. laute V. machen, Jmd. mit V. überschütten καταβοᾶν τινος; Jmd. drohende V. machen ἐπιτιμᾶν τινι μετ' ἀπειλῶν. — sich selbst V. machen αἰτιᾶσθαι od. καταμέμφεσθαι ἑαυτόν. — Jmd. etw. zum V. machen, s. vorwerfen 2). — mit V. überschüttet werden καταβοᾶσθαι (*P.*). — es werden mir V. gemacht wegen etw., es wird mir etw. zum V. gemacht ἐγκαλεῖταί od. ἐπικαλεῖταί μοί τι, ἐπιτιμῶμαι ἐπί τινι, ἐπιτιμᾶταί μοί τι, ὀνειδίζομαι ἐπί τινι (εἴς τι), ἐγκλήματα ἔχω ἐπί τινι od. διά τι. — es trifft mich ein V. αἰτίαν ἔχω od. ὑπέχω; ἐν ἐγκλήματί εἰμι od. γίγνομαι. — sich den V. von etw. zuziehen ὀφλισκάνειν τι, z. B. den V. der Feigheit δειλίαν. — V. verdienen μέμψεως ἄξιον εἶναι; was V. verdient αἰτίας ἄξιος 3., ἐπονείδιστος 2. — frei von V., s. vorwurfsfrei. — sich frei von V. halten ἄμεμπτον (ἀναίτιον, ἀνέγκλητον, ἀνεπίφθονον) διαγίγνεσθαι od. παρέχειν (διατηρεῖν) ἑαυτόν, ἀνεγκλήτως ἔχειν, ἀνεπιφθόνως διάγειν. — man macht ihm keinen V. daraus, dass er sagt ... ἀνεπίφθονον αὐτῷ ἐστιν εἰπεῖν.

vorwurfsfrei ἄμεμπτος, ἀναίτιος, ἀνέγκλητος, ἀνεπίφθονος 2.

vorzählen ἀπαριθμεῖν, ἐξαριθμεῖν (sp. *M.*) τινί τι, καταριθμεῖν (gew. *M.*) τι πρός τινα, καταλέγειν τινί τι.

Vorzählung ἡ ἀπαρίθμησις, seltner ἐξ-, κατ-[αρίθμησις.

Vorzeichen τὸ σημεῖον (selten τὸ σῆμα), sp. ἡ προσημασία; auch τὸ τέρας, τὸ προγνωστικόν; vgl. Vorbedeutung.

vorzeichnen 1) Jmd. etw. *a*) eig. ὑπογράφειν τινί τι, auch διαγράφειν τινί τι (als Muster). *b*) übtr. προδεικνύναι, προδιηγεῖσθαί τινί τι; vgl. vorschreiben. — 2) etw. = anzeichnen: παρασημαίνεσθαι, sp. παρασημειοῦσθαί τι.

Vorzeichnung 1) als Muster: ἡ ὑπογραφή, ὁ ὑπογραμμός; übtr. ἡ προδιήγησις (durch Auseinandersetzung). — 2) = das Anzeichnen: ἡ παρασημείωσις sp.; gew. Verba.

vorzeigen δεικνύναι, ἀναδεικνύναι, ἀποδεικνύναι (u. *M.*), ἐπιδεικνύναι (u. *M.*; gew. mit dem Nebenbegriffe des Prahlens); ἀποφαίνειν (u. *M.*); προφέρειν.
Vorzeiger, durch d. *part.* der vhg. Verba.
Vorzeigung ἡ δεῖξις, ἀνάδειξις, ἀπόδειξις, ἐπίδειξις; s. vorzeigen.
Vorzeit ὁ πρότερον od. παλαιὸς χρόνος; = die Menschen der V. οἱ πάλαι, οἱ παλαιοί, οἱ προγεγενημένοι. — in der V. (τὸ) πάλαι, τὸ πρίν, (τὸ) πρότερον. — in der V. lebend od. geschehend πρότερον od. πρὶν γενόμενος 3., παλαιός 3., προγεγενημένος 3.
vorziehen 1) hervorziehen: προέλκειν; unter etw. ὑφέλκειν, ὑποσπᾶν, ὑπεξαιρεῖν. — 2) vor einem Gegenstande hinziehen: παρατείνειν τί τινι, auch προβάλλεσθαί τί τινος u. πρό τινος; einen Vorhang vor etw. v. προκαλύπτειν τινὶ παραπέτασμα. — 3) den Vorzug geben Jmd. od. einer Sache vor Jmd. od. etw.: αἱρεῖσθαί τι πρό (ἀντί) τινος, τί τινος, τι μᾶλλον (πρότερον) ἤ τι; προαιρεῖσθαί τί τινος, τι πρό (ἀντί) τινος, τι μᾶλλον ἤ τι; ἀνθαιρεῖσθαί τί τινος; προτιμᾶν τινά u. τί τινος, τι πρό (ἀντί) τινος; τιμᾶν τινα πρό τινος; προκρίνειν τινά τινος u. ἀντί τινος; προτιθέναι τί τινος u. ἀντί τινος; προΐστασθαί τί τινος (wozu noch ἐπίπροσθεν tritt); ἐπίπροσθεν ποιεῖν (u. *M.*) τί τινος, περὶ πλείονος ποιεῖσθαί τί u. τινά τινος; ἀγαπᾶν τι ἀντί (πρό) τινος. — etw. allem Andern v. πρὸ πάντων αἱρεῖσθαι od. ποιεῖσθαί τι.
Vorzimmer τὸ προδωμάτιον, ἡ προστάς, άδος; poet. u. sp. ὁ πρόδομος.
vorzüglich ἄκρος 3. (in etw. εἴς od. περί τι); ἐξαίρετος 2., διαφέρων 3., ἐπίσημος 2., poet. u. sp. ἔξοχος 2., προφερής 2.; vgl. vortrefflich. — *adv.* διαφερόντως, μάλιστα; οὐχ ἥκιστα. — der Vorzüglichste ὁ πρῶτος, κράτιστος, οὐδενὸς δεύτερος. — das Vorzüglichste τὸ ἄκρον, ἡ ἀκμή (die Spitze), τὸ ἄνθος (die Blüthe). — der Vorzüglichste sein unter Einigen πρωτεύειν τινῶν od. ἔν τισιν, in etw. τινί od. περί τι, ἀριστεύειν πάντων. — vorzüglicher sein als Jmd. in einem Stücke διαφέρειν τινός τινι, ἔν (ἐπί) τινι, εἴς (κατά) ...
Vorzüglichkeit ἡ ἀρετή, ἐκπρέπεια. [πρός] τι.
Vorzug 1) das Vorziehen: ἡ προτίμησις, πρόκρισις; das Vorgezogenwerden: ἡ ὑπεροχή, sp. ἡ ἐξοχή, τὸ προτέρημα, auch ἡ ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα, ἡ τιμή; vor Allen τὰ πρωτεῖα. — den V. haben vor Jmd. προέχειν od. ὑπερέχειν τινός, πλεονεκτεῖν τινος, vor Allen πρωτεύειν od. ἀριστεύειν πάντων. — Jmd. den V. einräumen ἀπονέμειν τινὶ τὴν ὑπεροχήν, vor Jmd., vgl. vorziehen 3). — den V. verdienen vor etw. αἱρετώτερον od. πλείονος ἄξιον εἶναί τινος, vor Jmd. ἄξιον εἶναι προτιμᾶσθαί (*P.*) τινος. — 2) als Eigenschaft: ἡ ἀρετή, τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν.
vorzugsweise διαφερόντως, μάλιστα, οὐχ ἥκιστα, selten ἐξαιρέτως, sp. κατ' ἐξοχήν.
votieren, s. stimmen 2) *b*).
Votieren, das, ἡ ψηφοφορία (ψηφηφορία), ἡ τῆς ψήφου φορά, ἡ χειροτονία.
Votum, s. Stimme 2).
Vulkan 1) als Apellativum: ὄρος πῦρ ἀναφυσῶν od. ῥύακας ἀναπέμπον. — 2) als *nom. pr.* Ἥφαιστος.
vulkanisch καιόμενος καὶ ἔχων (3.) κρατῆρας πυρός. — v. Gegend τὸ φλεγραῖον πεδίον, τὰ φλεγραῖα; vgl. ἡ φλέγρα, αἱ φλέγραι.

W

W in der alten Sprache durch das Digamma vertreten, z. B. Ϝέργον (Werk). Späterhin gab man d. W ausländischer Wörter durch Οὐ oder Β, z. B. Ravenna Ῥάβεννα u. Ῥαούεννα, Vienna Οὐίεννα u. Βίεννα, u. dgl. m.
Waare τὰ ὤνια, τὰ ἀγοράσματα (Marktwaare); ἡ ἐμπολή (selten τὸ ἐμπόλημα), ἡ ἐμπορία, τὸ ἐμπόρευμα, τὸ ἀγώγιμον (Handelswaare); ὁ φόρτος, τὸ φορτίον (u. *pl.*), ὁ γόμος (Fracht, Ladung; d. beiden letzteren bes. Schiffsladung); auch umschr. ἅ τις πωλεῖ od. πιπράσκει (was Jmd. verkauft, z. B. der Krämer lobt seine W. ὁ κάπηλος ἐπαινεῖ ἃ πωλεῖ), ἅ τις ὠνεῖται od. ἀγοράζεται (was Jmd. kauft). — Im Bes. kleine od. kurze W. ὁ ῥῶπος (sp. τὰ ῥωπικά), τὰ γέλγη; grüne W. τὰ λάχανα; hölzerne W. τὰ ξύλινα σκεύη; seidene W. τὰ σηρικά u. dgl. m. — W. (bes. Esswaaren) zum Verkaufe bringen ἀγορὰν ἄγειν, φέρειν, παρέχειν, παρασκευάζειν.
Waarenlager, s. Magazin, Kaufladen, Stapelplatz, Bazar; auch = die Waaren, s. d. vhg. W.
Waarensteuer, s. Waarenzoll.
Waarentausch ἡ (τῶν φορτίων) ἀλλαγή.
Waarenzoll τὸ ἀγοραστικόν; die Waarenzölle in den Häfen u. auf den Märkten für sich einheben τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς καρποῦσθαι.
Wabe τὸ κηρίον, ἡ σχαδών, όνος.
wach ἐγρηγορώς 3., ἀγρυπνῶν 3., ἄυπνος 2., sp. ἐγρήγορος 2. — im w. Zustande ὕπαρ, sp. ἐγρηγορότως, im w. u. nicht w. Zustande ὕπαρ τε καὶ ὄναρ; was im w. Zustande geschieht ἐγρηγορικός 3. — w. erhaltend ἄγρυπνος 2., ἐγρηγόρσιος 2. — w. sein ἐγρηγορέναι, ἀγρυπνεῖν.
Wachdienst ἡ φυλακή, φρουρά. — im W. sein ἐν φρουρᾷ εἶναι.
Wache 1) das Wache Halten: ἡ φυλακή, φρουρά, sp. φρούρησις. — W. halten od. thun φυλακὴν (-κάς) ἔχειν od. ποιεῖν; φυλάττειν (φυλακήν), φρουρεῖν; W. halten lassen φυλακὴν (-κάς) ποιεῖσθαι. — W. halten od. thun am Tage ἡμεροφυλακεῖν, ἡμεροσκοπεῖν, bei Nacht νυκτοφυλακεῖν, am Thore πυλωρεῖν. — W. stehen (als Schildwache) προφυλάττειν, sp. προκοιτεῖν (bei Nacht ἐκκοιτεῖν). — d. W. haben ἐν (ἐπὶ) φρουρᾷ εἶναι. — 2) die Wächter: οἱ φύλακες, φρουροί, sp. πρόκοιτοι; auch ἡ φυλακή, φρουρά, sp. προκοιτεία u. -τία; ausgestellte W., vorgeschobener Posten ἡ προφυλακή (gew. *pl.*), οἱ προφύλακες, προφυλάττοντες; W. bei Tage οἱ ἡμεροφύλακες, ἡμεροσκόποι (τὰ ἡμεροσκόπια), bei Nacht οἱ νυκτοφύλακες, am Thore οἱ πυλωροί (wobei noch zu bemerken ist, dass statt des *pl.* οἱ φύλακες u. dgl. der *sing.* steht, wenn von dem einzelnen Manne, der Schildwache od. dem Posten, die Rede ist). — W. ausstellen φύλακας (von dem Einzelnen φύλακα) u. φυλακὴν (φυλακάς) καθιστάναι (u. *M.*), ἐφιστάναι, περιιστάναι, διατιθέναι u. dgl. — die Wache zieht auf ἡ διαδοχὴ γίγνεται τῇ φυλακῇ. — Befehlshaber der W., s. Wachkommandant. — 3) = Wachhaus, w. s.
wachen 1) wach sein: ἐγρηγορέναι, ἀγρυπνεῖν. — **wachend,** s. wach. — 2) Wache halten, s.

Wache; übtr. über od. für etw. w. φυλάττειν τι, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι u. ἐπιμελεῖσθαί (*DP.*) τινος; προνοεῖν (u. bes. *DP.*) τινος, sp. ἐπαγρυπνεῖν τινι, ὑπεραγρυπνεῖν τινος.

Wachen, das, ἡ ἐγρήγορσις, ἀγρυπνία, ἀυπνία. — im W. ὕπαρ, sp. ἐγρηγόρτως; im Schlafen u. W. ὕπαρ τε καὶ ὄναρ.

Wachfeuer τὰ πυρά.

wachhabend ἐν (ἐπὶ) φρουρᾷ ὤν, φυλακὴν ἔχων od. ποιῶν, φυλάττων 3.

Wachhaus τὸ φυλακτήριον; auch ἡ τῶν φρουρῶν od. φυλάκων σκηνή (στέγη).

Wachholder ἡ ἄρκευθος, vgl. ἡ κέδρος. — von W. gemacht ἀρκεύθινος 3.

Wachholderbaum ἡ ἄρκευθος.

Wachholderbeere ἡ ἄρκευθος, sp. ἡ ἀρκευθίς, ίδος; vgl. ἡ κεδρίς, ίδος.

Wachholderbusch ἡ ἄρκευθος.

Wachholderöl τὸ ἀπὸ τῶν ἀρκεύθων (ἀρκευθίδων) ἔλαιον.

Wachholdersaft ὁ ἀπὸ τῶν ἀρκεύθων (ἀρκευθίδων) χυλός.

Wachholderstrauch ἡ ἄρκευθος.

Wachhütte (für d. Obsthüter) τὸ ὀπωροφυλάκιον.

Wachkommandant ὁ φρούραρχος (sp. φρουράρχης); ὁ ἄρχων τῆς φυλακῆς; ὁ προφύλαξ, ακος; = Kommandant der Nachtwache ὁ νυκτοφυλάκων sp.

Wachkommando ἡ φρουραρχία.

Wachmeister, s. Wachtmeister.

Wachparade, etwa ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις παράταξις.

Wachposten (als Ort) τὸ φυλακτήριον, sp. τὸ φυλάκειον (φυλάκιον); auch = Wache 2), w. s.

Wachs ὁ κηρός, τὸ κηρίον; ἡ μάλθα (μάλθη; weiches W., um etw. damit zu überziehen). — von W. κήρινος 3.; weich od. biegsam wie W. κήρινος 3., κηροειδής 2. — aus W. bilden, mit W. zusammenfügen κηροῦν; mit W. überziehen κηροῦν, sp. ἐγκηροῦν; das Ueberziehen mit W. ἡ κήρωσις; mit W. überzogen κηρωτός 3. — aus W. bossieren κηροπλαστεῖν; aus W. bossiert κηρόπλαστος 2.; die Kunst in W. zu bossieren ἡ κηροπλαστική. — in W. malen κηρογραφεῖν.

wachsähnlich κηροειδής (κηρώδης) 2.

wachsam *a*) dem Schlafe nicht unterliegend: ἐγρηγορώς 3., sp. ἐγρήγορος 2.; ἄγρυπνος, ἄυπνος 2. — w. sein ἐγρηγορέναι, ἀγρυπνεῖν. *b*) zum Bewachen geschickt: φυλακτικός 3. — ein wachsames Auge auf etw. haben φυλάττειν τι, ἐπιμελῶς σκοπεῖν τι, sp. ἀγρυπνεῖν τινι u. εἴς τι, ἐπαγρυπνεῖν τινι, ὑπεραγρυπνεῖν τινος.

Wachsamkeit ἡ ἐγρήγορσις (sp. ἐγρηγόρησις), τὸ ἐγρηγορός, ότος; ἡ ἀγρυπνία, ἀυπνία (der Zustand, dass man dem Schlafe widerstehen kann); τὸ φυλακτικόν (Tauglichkeit zum Wachen).

Wachsanstrich τὸ κήρωμα.

wachsartig κηροειδής (κηρώδης) 2.

Wachsbild τὸ κηρόπλαστον, sp. κηροπλαστεῖον.

Wachsbildner, Wachsbossierer ὁ κηροπλάστης, sp. κηροτέχνης; ihn betreffend κηροπλαστικός 3.; seine Kunst ἡ κηροπλαστική.

Wachschiff ἡ φρουρίς, ίδος, ἡ προφυλακὶς (-ίδος, sp. φυλακίς, -ίδος) ναῦς; selten ἡ περίπολος; vgl. τὸ κατασκόπιον.

wachsen *a*) grösser werden: αὐξάνεσθαι (αὔξεσθαι), ἐπαυξάνεσθαι (ἐπαύξεσθαι) (*P.*); μείζω γίγνεσθαι; ἐπιδιδόναι; αὔξησιν λαμβάνειν; ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν; v. Flüssen, s. anschwellen. — in die Höhe w. ἐπιδιδόναι εἰς ὕψος. — in (an) etw. w. ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι, προκόπτειν τινί u. ἐν τινι. — um das Doppelte, Dreifache, Vierfache w. γίγνεσθαι διπλάσιον, τριπλάσιον, τετραπλάσιον. — etw. w. machen αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν, μείζω ποιεῖν τι; ἐπίδοσιν παρέχειν (παρασκευάζειν, ποιεῖν) τινι. — die Haare, den Bart w. lassen, s. Haare, Bart. — 2) erzeugt werden: φύεσθαι (φῦναι), γίγνεσθαι; βλαστάνειν (bes. von Pflanzen). — w. lassen φύειν, ἀναδιδόναι, ἀνιέναι (ἵημι), φέρειν. — schön, schlecht gewachsen εὐφυής, κακοφυής 2. — vgl. gewachsen.

Wachsen, das, ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις, ἐπίδοσις. — zum W. geeignet αὐξητικός 3.

Wachsfackel, s. Wachskerze.

wachsfarbig, wachsgelb κηροειδής 2., κήρινος 3.

Wachshändler ὁ κηροπώλης.

Wachshandlung τὸ κηροπωλεῖον.

Wachsharz ὁ πιττόκηρος.

Wachskerze ὁ κηρίων, ωνος, τὸ κηρίον; *pl.* οἱ κηροί sp.

Wachskuchen τὸ κηρίον.

Wachsleinwand ἡ κηρωτὴ ὀθόνη.

Wachslicht, s. Wachskerze.

Wachsmaler ὁ κηρογράφος.

Wachsmalerei ἡ κηρογραφία.

Wachsmehl, s. Bienenbrot.

Wachspech ὁ κηρόπιττος.

Wachspflaster τὸ κήρωμα, τὸ κηρωτόν, τὸ κηρωτάριον, τὸ κηρωτομάλαγμα, ὁ κηρόπιττος. — in der Art eines W. κηρωτοειδής 2.

Wachspomade ἡ κηρωτή.

Wachssalbe τὸ κήρωμα, ἡ κηρωτή.

Wachsscheibe τὸ κηρίον.

Wachsstein ὁ κηρίτης λίθος.

Wachsstock, s. Wachskerze.

Wachstafel τὸ κηρίον, τὸ κήρωμα.

Wachsthum ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις; ἡ ἐπίδοσις, sp. προκοπή. — W. haben, s. wachsen. — das W. befördern v. etw. αὐξάνειν, ἐπ-, συν-αυξάνειν τι; das W. befördernd αὔξιμος 2., αὐξητικός 3.

Wachstuch, s. Wachsleinwand.

Wachtel ὁ ὄρτυξ, υγος (ἡ ὄρτυξ vom Weibchen); kleine W. τὸ ὀρτύγιον. — W. haltend ὀρτυγοτρόφος 2.; W. halten ὀρτυγοτροφεῖν. — Liebhaberei für W. ἡ ὀρτυγομανία.

Wachtelfänger ὁ ὀρτυγοθήρας.

Wachtelfang ἡ τῶν ὀρτύγων θήρα.

Wachtelgarn τὸ (τῶν ὀρτύγων) θήρατρον.

Wachtelhändler ὁ ὀρτυγοπώλης.

Wachtelhaus τὸ ὀρτυγοτροφεῖον.

Wachtelkönig ἡ ὀρτυγομήτρα.

Wachtelschlag *a*) Gesang der Wachtel: ἡ τοῦ ὄρτυγος φωνή. *b*) ein beliebtes Spiel der Athener, unserem Hahnenschlag vergleichbar: ἡ ὀρτυγοκοπία; dieses Spiel treiben ὀρτυγοκοπεῖν; der dieses Spiel treibt ὁ ὀρτυγοκόπος; dieses Spiel betreffend ὀρτυγοκοπικός 3.

Wachtelweizen τὸ μελάμπυρον.

Wachthurm ἡ σκοπή, σκοπιά; vgl. τὸ φρυκτώριον.

Wachtmeister, etwa ὁ πεντηκόνταρχος; sein Amt ἡ πεντηκονταρχία; W. sein πεντηκονταρχεῖν.

Wackelei, s. Wackeln, das.

wackelig σφαλερός 3., ἐπισφαλής 2., ἄστατος, ἀκατάστατος 2.

wackeln σφάλλεσθαι (*P.*), σαλεύειν (selten *P.*); sp. ἀστατεῖν, ἀκαταστατεῖν; auch = sich bewegen, w. s.

Wackeln, das, ὁ σάλος, ἡ σάλευσις, sp. τὸ σάλευμα, ἡ ἀστασία, vgl. Bewegung.

wacker ἀγαθός 3. (gut, tüchtig); καλὸς κἀγαθός 3. (ein Ehrenmann); χρηστός 3. (brav, bieder); γενναῖος 3. (von edler Gesinnung); καρτερός 3. (kräftig, tapfer); ἀνδρεῖος, ἀνδρικός 3. (mannhaft, tapfer); ἐνεργός (sp. ἐνεργής) 2., δεινός 3. (thatkräftig, tüchtig); σπουδαῖος 3. (eifrig, thätig, tüchtig). — ein w. Freund πιστὸς od. ἀληθινὸς φίλος. — ein w. Mann sein, sich als solcher betragen ἀνδρίζεσθαι, ἀνδραγαθίζεσθαι,

sp. ἀνδραγαθεῖν, auch ἄνδρα ἀγαθὸν γίγνεσθαι; w. Gesinnung u. Handlungsweise ἡ ἀνδραγαθία, vgl. d. folg. W.; w. That τὸ ἀνδραγάθημα sp., auch ἔργον γενναῖον, χρηστόν; *pl.* αἱ ἀνδρεῖαι. — als *adv.* εὖ, καλῶς, γενναίως; πάνυ, σφόδρα (sehr).

Wackerheit ἡ χρηστότης, καλοκἀγαθία, γενναιότης, ἀρετή, ἀνδρεία (ἀνδρία), ἀνδραγαθία, δεινότης, ἐνέργεια; τὸ γενναῖον; vgl. d. vhg. W.

Wade ἡ κνήμη, ἡ γαστροκνημία, sp. γαστροκνήμη, τὸ γαστροκνήμιον. — zur W. gehörig κνημιαῖος, sp. κνημαῖος 3. — von der Dicke einer W. κνημοπαγής 2. — mit schönen, mageren, dicken W. εὔκνημος, κακόκνημος, παχύκνημος 2.

waden, s. waten.

Wadenbein ἡ περόνη.

wächsern κήρινος 3., κηροειδής (κηρώδης) 2.

Wächter ὁ φύλαξ, κος, ὁ φρουρός (gew. *pl.*); auf einer Warte ὁ σκοπός, sp. σκοπιωρός, vgl. φρυκτωρός.

Wächterin ἡ φύλαξ, κος, ἡ φυλακίς, ίδος, sp. ἡ φυλάκισσα. [σκος.

Wägelchen τὸ ἁμάξιον, ἡ ἁμαξίς, ίδος, ὁ διφρίσκος.

wägen ζυγὸν ἱστάναι; σταθμᾶσθαι, ἱστάναι (σταθμῷ), sp. σηκοῦν, τρυτανίζειν, ζυγοστατεῖν, ζυγοφορεῖν; mit oder auf der Hand w. διαβαστάζειν.

Wägen, das, ἡ στάθμησις, τὸ ἐξάγιον sp.; gew. Verba. — zum W. gehörig ζυγικός 3. sp.

Wäger ὁ ζυγοστάτης sp.; besser *part.*, s. wägen.

wählen αἱρεῖσθαι, Jmd. zum Archonten αἱρεῖσθαί τινα ἄρχοντα, u. im Bes. χειροτονεῖν (durch Aufheben der Hände in der Volksversammlung), ψηφίζεσθαι, sp. ψηφοφορεῖν, ψηφηφορεῖν (durch Mehrheit der Stimmen); προαιρεῖσθαι, ἐκλέγειν (u. *M.*), προκρίνειν (auswählen); durch's Loos w. κληροῦν, ἀποκληροῦν, κληρωσάμενον αἱρεῖσθαι; durch's Loos gewählt werden λαγχάνειν m. *inf.*; vgl. Loos. — Beamte w. ἀρχαιρεσιάζειν. — in eine Genossenschaft u. dgl. gewählt werden ἐγκρίνεσθαι (*P.*) εἴς τινας u. ἔν τισιν. — **gewählt** αἱρετός, χειροτονητός 3.; die durch's Loos gewählten Rathsmänner οἱ λαχόντες βουλευταί. — leicht zu w. εὐαίρετος 2.

Wählen, das, s. Wahl. [sp.; besser *part.*

Wähler ὁ χειροτονητής, ψηφηφόρος, ψηφοφόρος

wählerisch ὁ σίκχος; δύσκολος, δυσάρεστος 2. — w. sein δυσαρεστεῖν (u. *M.*), selten δυσκολαίνειν, σικχαίνειν (u. *DP.*)

wähnen δοξάζειν, δοκεῖν, δοκεῖ τινι, οἴεσθαι (*DP.*), ὑπολαμβάνειν; auch ὑποπτεύειν (bes. argwöhnen).

Wähnen, das, ἡ δόκησις (sp. δοξασία), τὸ δόξασμα, ἡ δόξα, ἡ οἴησις, ἡ ὑπόληψις.

währen, s. dauern.

während 1) als *praep.*: ἐν mit *dat.*; διά mit *gen.*; παρά, κατά u. ἀνά mit *acc.*; μεταξύ mit *gen.*; auch ἐπί mit *gen.*, z. B. w. der Nacht ἐν νυκτί, διὰ νυκτός, w. des ganzen Lebens παρ' ὅλον τὸν βίον, w. des ganzen Tages ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, w. des Friedens ἐπ' εἰρήνης, w. der Regierung des Philippos ἐπὶ τῆς Φιλίππου ἀρχῆς (ἐπὶ Φιλίππου ἄρχοντος). — Nicht selten durch *part.*, wozu noch μεταξύ u. ἅμα treten können, z. B. w. der Regierung des Kyros Κύρου ἄρχοντος; er besprach sich mit ihm w. des Essens μεταξὺ δειπνοῦντι διελέχθη, sie kämpften w. des Marsches ἅμα πορευόμενοι ἐμάχοντο u. dgl. — 2) als *conjunct.*: ἐν ᾧ, ὅτε, ὡς; auch hier gew. durch ein *part.* (auch m. μεταξύ od. ἅμα), z. B. w. ich dies sprach, hielt er mich zurück ἐπέσχε με μεταξὺ λέγοντα u. ä.

Währmann, s. Gewährsmann.

Währung (Werth des Geldes) ἡ ἀξία.

Wäldchen τὸ ἄλσος.

wälschen βαρβαρίζειν.

Wälscher ὁ βάρβαρος, sp. βαρβαρόφωνος, βαρβαρόγλωττος.

wälzen κυλινδεῖν (κυλίνδειν; seltner κυλίειν); „sich w." durch d. *P.* — übtr. etw. auf Jmd. w. ἐπιφέρειν τινί τι, τρέπειν τι εἴς τινα; auf sich w. etw. ἐπάγεσθαί τι. — etw. von sich w. ἀποτρίβεσθαι, ἀπωθεῖσθαί τι.

Wälzen, das, ἡ κυλίνδησις (auch: das sich W.), seltner ἡ κύλισις.

Wärme ἡ θέρμα u. θέρμη (u. *pl.*), ἡ θερμότης, selten ἡ θερμασία; auch τὸ θερμόν; τὸ θάλπος (u. *pl.*; Hitze), ἡ ἀλέα (gemässigte innere u. äussere W.). — ohne W. ἄθερμος, selten ἀθαλπής 2.

Wärmegrad τὸ θάλπος, z. B. ein hoher W. πολὺ τὸ θάλπος; was für ein W.? πόσον τὸ θάλπος; u. dgl. [W.).

Wärmemesser, etwa τὸ θερμόμετρον (neugeb.

wärmen θερμαίνειν, θάλπειν, ἀλεαίνειν, χλιαίνειν; sich w. θερμαίνεσθαι, θάλπεσθαι, χλιαίνεσθαι (*P.*), ἀλεαίνειν, ἀλεάζειν. — **wärmend** θερμαντήριος, θερμαντικός, sp. ἀλεαντικός 3.

Wärmer ὁ θερμαντήρ, ῆρος, τὸ θερμαντήριον; s. Wärmflasche.

Wärmestoff τὸ θερμαντικόν.

Wärmflasche, Wärmstein ὁ (ὀστράκινος, κεραμεοῦς, χαλκοῦς) φανός, τὸ φανωτὸν πυριατήριον.

Wärter ὁ θεράπων, οντος, ὁ κηδεμών, όνος, ὁ ἐπιμελητής, ὁ φύλαξ, κος; auch durch *part.*, s. warten 2).

Wärterin ἡ θεράπαινα, ἡ κηδεμών, όνος, ἡ φύλαξ, κος, ἡ φυλακίς, ίδος, sp. ἡ ἐπιμελήτρια; auch durch *part.*, s. warten 2). — W. eines Kindes ἡ τίτθη (τιτθή), ἡ τροφός, ἡ τιθήνη, ἡ τιθηνουμένη.

Wäsche 1) das Waschen: ἡ πλύσις. — in der W. sein πλύνεσθαι, ῥύπτεσθαι (*P.*). — etw. in die W. geben κελεύειν πλύνειν τι. — 2) linnenes Zeug: τὰ λινᾶ (τὰ λίνα), ἡ ὀθόνη (u. *pl.*, bes. feine W.).

Wäscher ὁ πλύντης, ὁ πλύνων, οντος; ὁ ῥυπτήρ, ῆρος; bildl. s. Schwätzer.

Wäscherin ἡ πλυντρίς, ίδος, ἡ πλύνουσα; bildl. s. Schwätzerin.

Wässerchen τὸ ὑδάτιον.

wässerig *a)* eig. ὑδαρής, ὑδαρώδης 2., ὑδατώδης (ὑδατοειδής) 2., ὑδάτινος 3. u. 2., ὑδαλέος 3.; ganz w. ἔξυγρος 2. — w. machen ὑδατοῦν, ἐξυδατοῦν, ἐξυδαροῦν; „w. werden" durch d. *P.* — w. Reinigung haben ὑδαταίνειν (u. *M.*). — w. Wesen od. Beschaffenheit ἡ ὑδαρότης sp. *b)* bildlich: ὑδαρής 2., ψυχρός 3., ἀσθενής 2.

wässern ὑδρεύειν, mehr poet. ὑδραίνειν; auch ἄρδειν (ἀρδεύειν), βρέχειν. — gewässerter Zeug (Moiré) τὰ ὑδατοβαφῆ od. ὑδατόκλυστα ὀθόνια.

Wässerung ἡ ὑδρεία, ὕδρευσις, βρέξις, sp. ἀρδεία, ἄρδευσις.

Waffe τὸ ὅπλον; die Waffen τὰ ὅπλα, τὰ σκεύη, τὰ ὁπλίσματα, ἡ ὅπλισις, ἡ ἐξόπλισις, καθόπλισις, sp. ὁ καθοπλισμός. — W. zum Kampf in der Nähe τὰ ἀγχέμαχα ὅπλα. — in od. mit W. ἔνοπλος 2., ὡπλισμένος, ἐξωπλισμένος 3. — unter den W. stehen ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι; die Nacht über unter den W. bleiben νυκτερεύειν ἐν τοῖς ὅπλοις; unter den W. bleiben μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις. — unter die W. treten lassen παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα, κελεύειν ἐπὶ τὰ ὅπλα, auch ἐξ-

ὁπλίζειν τοὺς στρατιώτας. — unter die W. treten *ἐξοπλίζεσθαι, λαμβάνειν (ἀναλαμβάνειν) τὰ ὅπλα*; das unter die W. Treten *ἡ ἐξοπλισία.* — die W. ergreifen *λαμβάνειν (ἀναλαμβάνειν, αἴρειν,* auch *ἁρπάζειν* hastig ergreifen) *τὰ ὅπλα, ὁπλίζεσθαι, ἐξοπλίζεσθαι*; bildl. *ἅπτεσθαι τῶν ὅπλων, τρέπεσθαι ἐπὶ τὰ ὅπλα.* — die W. anlegen *ἐνδύεσθαι (ἐνδῦναι) τὰ ὅπλα.* — die W. ab-, niederlegen *τίθεσθαι (κατατίθεσθαι) τὰ ὅπλα.* — die W. wegwerfen *ῥίπτειν* od. *ἀποβάλλειν τὰ ὅπλα.* — die W. strecken vor Jmd. *τὰ ὅπλα παραδιδόναι τινί.* — W. tragen *ὅπλα φέρειν, ὁπλοφορεῖν.* — W. führen *ὅπλα ἔχειν, ὅπλοις χρῆσθαι*; s. schwerbewaffnet; die Kunst schwere W. zu führen u. zu gebrauchen *ἡ ὁπλιτική.* — mit schweren W. kämpfen *ὁπλομαχεῖν*; der mit schweren W. kämpft *ὁ ὁπλομάχος, ὁπλομάχης*; das Kämpfen mit schweren W. u. die Kunst dies zu thun *ἡ ὁπλομαχία.* — das Verfertigen von W. *ἡ ὁπλοποιία*; die Kunst W. zu fertigen *ἡ ὁπλοποιική, ὁπλοποιητική.* — das Glück ist Jmds. W. hold *ἡ τύχη συμμαχεῖ* od. *συναγωνίζεταί τινι.*

Waffenbruder *ὁ ὅμαιχμος, σύμμαχος*; *ὁ συστρατιώτης, ὁ συστρατευόμενός (συστρατευσάμενος) τινι*; auch *ὁ σύσκηνος* (Zeltgenoss).

Waffenfabrik *τὸ ὅπλων ἐργαστήριον.*

waffenfähig *ἡλικίαν ἔχων* 3., *ὁ, ἡ, τὸ ἐν ἡλικίᾳ*; *στρατεύσιμος* 2.; *μάχιμος* 2. — die w. Mannschaft *οἱ ἐν ἡλικίᾳ, ἡ ἡλικία*; auch durch *ἡβηδόν*, z. B. die ganze w. Mannschaft der Mytilenäer niederhauen *τοὺς Μυτιληναίους ἡβηδὸν ἀποσφάξαι.*

Waffengefährte, s. Waffenbruder.

Waffengefährtin *ἡ συστρατιῶτις, ιδος* sp.

Waffengeklirr *ὁ (ἀπὸ) τῶν ὅπλων θόρυβος* od. *ψόφος.*

Waffengewalt *τὰ ὅπλα, ἡ βία.* — mit W. *βίᾳ, κατὰ κράτος, κατὰ τὸ καρτερόν.*

Waffenglanz *ἡ τῶν ὅπλων λαμπρότης.*

Waffenglück *ἡ ἐν τοῖς πολέμοις* od. *ταῖς μάχαις εὐπραγία.* — W. haben *εὐπραγεῖν ἐν ταῖς μάχαις*; *κατορθοῦν τὸν πόλεμον* od. *τῷ πολέμῳ.* — vgl. Kriegsglück.

Waffenkammer *ἡ ὁπλοθήκη, τὸ ὁπλοφυλάκιον.*

waffenlos *ἄοπλος, ἄνοπλος,* sp. *ἔξοπλος* 2.

Waffenplatz *τὸ (πρὸς τὸν πόλεμον) ὁρμητήριον*; *ἡ εἰς τὸν πόλεμον ἀφορμή*; *τὸ πολέμου ἐργαστήριον.*

Waffenrock *ἡ χλαμύς, ύδος*; *dem. τὸ χλαμύδιον.* — von der Art eines W. *χλαμυδοειδής* 2. — einen W. tragen *χλαμυδοφορεῖν*; mit einem W. bekleidet *κεχλαμυδωμένος* 3. — Verfertigung von W. *ἡ χλαμυδουργία, χλαμυδοποιία.*

Waffenrüstung, s. Rüstung.

Waffenruhe, s. Waffenstillstand.

Waffenruhm, s. Kriegsruhm.

Waffenschau *ἡ ἐξοπλισία, ἡ τῶν ὅπλων ἐξέτασις,* sp. *ἡ ὁπλοσκοπία.*

Waffenschmied *ὁ ὁπλοποιός.* — seine Kunst *ἡ ὁπλοποιική, ὁπλοποιητική.* — diese Kunst treiben *ὁπλοποιεῖν.*

Waffenschmuck *ὁ τῶν ὅπλων κόσμος.* — im vollen W. *ἐσταλμένος* (3.) *εἰς τὸν πόλεμον ὡς κάλλιστα.*

Waffenspiel *τὸ ἐνόπλιον παίγνιον.*

Waffenstillstand *ἡ ἀνοχή* (gew. *pl.*); *ἡ ἀνακωχή* (sp. *διακωχή*), *ἡ ἐκεχειρία*; feierlich abgeschlossener W. *αἱ σπονδαί*; bloss faktischer W. (ohne durch einen Vertrag sanktioniert zu sein) *ἀνακωχὴ ἄσπονδος.* — W. schliessen mit Jmd. *ἀνοχὰς (ἐκεχειρίαν, σπονδὰς) ποιεῖσθαι πρός τινα, (ἀνοχὰς) σπένδεσθαί τινι* od. *πρός τινα, γίγνεταί τινι ἐκεχειρία πρός τινα, δι' ἀνακωχῆς γίγνεσθαί τινι, γίγνονταί τινι σπονδαὶ πρός τινα.* — W. auf ein Jahr machen (schliessen) *ἐκεχειρίαν ποιεῖσθαι ἐνιαύσιον*; es wird ein W. auf 3 Monate geschlossen *γίγνονται σπονδαὶ τρίμηνοι.* — Jmd. W. bewilligen *ἀνοχὰς διδόναι τινί.* — W. haben *ἐκεχειρίαν ἔχειν,* m. Jmd. *σπονδαί εἰσί τινι πρός τινα, δι' ἀνακωχῆς γενέσθαι τινί.* — W. halten *ἐκεχειρίαν ἄγειν, φυλάττειν τὰς σπονδάς.* — den W. brechen *λύειν τὰς σπονδάς.* — einen W. zur Bestattung der Gebliebenen bewilligen *τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδιδόναι*; W. zur Bestattung der Gebliebenen verlangen *τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους αἰτεῖν*; die Gebliebenen in Folge eines W. bestatten *τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀναιρεῖσθαι (ἀπολαμβάνειν, ἀπάγεσθαι, κομίζεσθαι).* — ohne W. *ἄσπονδος* 2. — von einem W. ausgeschlossen *ἔκσπονδος* 2.

Waffenstreit *ἡ μάχη, ὁ τῶν ὅπλων ἀγών (-ῶνος).*

Waffentanz *ἡ πυρρίχη, ἡ ἐνόπλιος ὄρχησις* od. *κίνησις, τὰ ἐνόπλια, τὸ πυρρίχιον ὄρχημα, ἡ πυρρίχιος ὄρχησις.* — Takt u. Weise des W. *ὁ ἐνόπλιος (ῥυθμός), ὁ κατ' ἐνόπλιον ῥυθμός, ὁ πυρρίχιος ῥυθμός.* — den W. tanzen *πυρριχίζειν, ὀρχεῖσθαι πυρρίχην*; das Tanzen des W. *ὁ πυρριχισμός* sp.; der den W. tanzt *ὁ πυρριχιστής* (denselben betreffend *πυρριχιστικός* 3.).

Waffenthat *τὸ πολεμικὸν ἔργον.*

Waffenträger *ὁ ὑπασπιστής.*

Waffenübung *ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις* od. *πολεμικὴ ἄσκησις*; *ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις* od. *ἐνόπλιος μελέτη.*

waffnen *ὁπλίζειν, ἐξ-, καθ-οπλίζειν*; auch *παρασκευάζειν.* — „sich w." durch die *M.*, auch *ἐνδύεσθαι (ἐνδῦναι) τὰ ὅπλα.* — sich gegen etw. w. *παρασκευάζεσθαι πρός (εἴς) τι, ἀντισχυρίζεσθαι πρός τι.* — sich Jmd. mit gewaffneter Hand widersetzen *ὅπλα ἀνταίρεσθαί τινι, ἀνταίρειν* (seltner *M.*) *τινί* u. *πρός τινα.*

Waffnen, das, *ἡ ὅπλισις, ὁ ὁπλισμός.*

Wage *ὁ ζυγός, τὰ ζυγά, ὁ σταθμός* (sp. *τὸ σταθμίον, σταθμίδιον*), *ἡ τρυτάνη,* sp. *ὁ ζυγόσταθμος, ἡ ζυγοτρυτάνη*; auch *αἱ πλάστιγγες.* — jedes Wort auf die W. legen *ἀργυραμοιβικῶς τῶν λεγομένων ἕκαστα ἐξετάζειν.* — Jmd. od. etw. die W. halten *ἰσόρροπον εἶναί τινος* u. *τινι, πρός τι, ἰσορροπεῖν τινι.* — die W. als Gestirn *ὁ ζυγός*; im Zeichen der W. geboren *ζυγιανός* 3.

Wagebalken *ὁ ζυγός*; *ἡ πλάστιγξ, γγος* (eig. die Zunge am W.); auch *ἡ φάλαγξ, γγος*; der Mittelpunkt desselben *τὸ σπαρτίον.*

Wagehals *ὁ ῥιψοκίνδυνος, φιλοκίνδυνος* (sp. *ἐθελοκίνδυνος*); *ὁ κινδυνευτής*; *ὁ τολμητής* (sp. *τολμητίας*); *ὁ παντοποιός*; *ὁ παράβολος.*

wagehalsig *ῥιψοκίνδυνος, φιλοκίνδυνος* (sp. *ἐθελοκίνδυνος*) 2.; *κινδυνευτικός, παρακινδυνευτικός* 3.; *τολμηρός, τολμητικός* 3.; *παράβολος* 2.; *παντοποιός* 2. — w. sein *ῥιψοκινδυνεῖν, πάντα ποιεῖν.*

Wagemeister *ὁ ζυγοστάτης* sp.

Wagen *τὸ ὄχημα* (Fuhrwerk); *τὸ ἅρμα* (zweirädriger W., bes. Streitwagen); *ἡ ἅμαξα,* poet. u. sp. *ἡ ἀπήνη* (vierrädriger W., bes. Last-, Transportwagen); *ἡ ἁρμάμαξα* (bedeckter Prachtu. Reisewagen, bes. für Frauen); *ἡ ῥέδη* sp. (vierräderiger W., Kutsche); *ὁ δίφρος* (selten; jeder W. zum Fahren v. Pers.); *τὸ ζεῦγος* (jedes zweispännige Fuhrwerk); *τὸ τέθριππον* (vierspänniger W.); kleiner W., s. Wägelchen. — als Sternbild *ἡ ἅμαξα* od. auch *ἡ ἄρκτος.* — zu W. fahren *ὀχεῖσθαι ἐφ' ἅρματος, ἐφ' ἁμάξης, ἐν ἁρμαμάξῃ*; *ἐλαύνειν τὸ ἅρμα, τὸ ζεῦγος.* — den W. lenken *ἁρματηλατεῖν.* — an den W. spannen *ζευγνύναι ὑφ' ἅρμα*; sich an den W. spannen *ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν ζεύγλην.* — einen W. bauen

ἁμαξοπηγεῖν, ἁρματοπηγεῖν, ἁρματοποιεῖν sp. — ein W. Getreide u. dgl. ἅμαξα σίτου. — einen W. füllend ἁμαξοπληθής 2. — was nur auf einem W. fortgeschafft werden kann ἁμαξιαῖος 3. — zum W. gehörig ἁρμάτειος, ἁμαξικός 3., sp. ἁρμάτιος, ἁρματινός 3., ὁ ἁρματίτης. — auf W. lebend od. hausend ἁμαξόβιος, ἁμάξοικος 2. sp.; auf W. leben ἁμαξεύειν sp. — zu W. wettrennen ἁρματοδρομεῖν (-δραμεῖν); zu W. wettrennend ἁρματοδρόμος 2.

wagen τολμᾶν, παρακινδυνεύειν (abs. u. m. *acc.* od. m. *inf.*); διακινδυνεύειν (abs. u. m. *inf.*); ἐπιχειρεῖν τινι od. *inf.*; ὑπομένειν τι od. ποιοῦντά τι; ὑφίστασθαί τι; ist es = auf's Spiel setzen παραβάλλεσθαι, seltner παραρρίπτειν τι; κινδυνεύειν περί τινος u. περί τινι, διακινδυνεύειν περί τινος; ἀναρρίπτειν κίνδυνον od. τὸν κύβον περί τινος. — es sei gewagt ἀνερρίφθω κύβος. — sich an Jmd. w. ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιέναι τινί u. ἐπί τινα. — sprichw. frisch gewagt ist halb gewonnen ἀρχὴ ἥμισυ παντός. — **gewagt** ἐπικίνδυνος 2., παρακεκινδυνευμένος, παρακινδυνευτικός 3., παράβολος 2. — gewagtes Unternehmen τὸ κινδύνευμα, ἡ παρακινδύνευσις, τὸ τόλμημα.

Wagen, das, ἡ τόλμησις, ἐπιχείρησις.

Wagenachse ὁ (τοῦ ἅρματος od. τῆς ἁμάξης) ἄξων, ονος.

Wagenburg τὸ ἁρμάτων od. ἁμαξῶν ὀχύρωμα. — eine W. aufführen περιβάλλεσθαι ἅρματα od. ἁμάξας.

Wagendecke ἡ τῆς ἁμάξης od. ἁρμαμάξης σκηνή.

Wagendeichsel ὁ τοῦ ὀχήματος ῥυμός.

Wagenfabrik (als Gewerbe) ἡ διφροπηγία, διφρουργία; auch ἡ ἁμαξοπηγία, ἁρματοπηγία (letzteres nicht belegt).

Wagengeleise ἡ ἁρματοτροχιά, ἁμαξοτροχιά.

Wagengestell ἡ ὑπερτερία; vgl. Wagenstuhl, Wagenkorb.

Wagenhimmel ἡ σκηνή.

Wagenkorb τὸ κάναθρον; τὰ τῆς ἁμάξης γέρρα.

Wagenleiter ἡ κλῖμαξ, ακος.

Wagenlenker ὁ ἡνίοχος (ὑφηνίοχος W. des im Streitwagen fahrenden Kriegers), ἁρματηλάτης, mehr poet. διφρηλάτης. — W. sein ἡνιοχεῖν, ἁρματηλατεῖν. — den W. betreffend ἡνιοχικός 3. — die Kunst des W. ἡ ἡνιοχική.

Wagenmacher, s. Wagner.

Wagenmeister ὁ ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν.

Wagenpferd ὁ ὀχηματικὸς ἵππος; *pl.* τὸ (ἵππων) ζεῦγος. — W. halten τρέφειν ἵππους καὶ ἅρματα, τρέφειν ζεῦγος (ζεύγη), ἁρματοτροφεῖν. — das Halten von W. ἡ ἁρματοτροφία.

Wagenrad ὁ ἁρμάτειος od. ἁμαξικὸς τροχός.

Wagenrand ἡ ἄντυξ, υγος.

Wagenremise ἡ τῶν ἁρμάτων od. ἁρμαμαξῶν παράθεσις.

Wagenrennen ἡ ἁρματοδρομία, ἱπποδρομία.

Wagenschlag ἡ τῆς ἁρμαμάξης θύρα.

Wagenschmiere τὸ ἁρμάτειον ἄλειφαρ, ατος.

Wagensitz ὁ δίφρος.

Wagenspur, s. Wagengeleise.

wagerecht ἰσόρροπος 2. — w. sein ἰσορροπεῖν. — w. Beschaffenheit od. Lage ἡ ἰσορροπία.

Wagestück, s. Wagniss.

waghaft, s. wagehalsig u. „gewagt" unter „wagen".

Waghals, **waghalsig**, s. Wagehals, wagehalsig.

Wagner ὁ ἁρματοπηγός, ἁμαξοπηγός; auch ὁ διφροπηγός, διφρουργός (beide nicht belegt).

Wagnerhandwerk ἡ διφροπηγία, διφρουργία, auch ἡ ἁμαξοπηγία, ἁρματοπηγία (letzteres nicht belegt). — das W. treiben ἁμαξοπηγεῖν.

Wagniss τὸ τόλμημα, κινδύνευμα, ἡ παρακινδύνευσις, τὸ κεκινδυνευμένον. — ein W. unternehmen ἀναρρίπτειν od. παραβάλλεσθαι κίνδυνον, τολμᾶν τόλμημα.

Wagschale ἡ τρυτάνη, ἡ πλάστιγξ, γγος. — etw. auf die W. legen = auf die Wage legen, s. Wage. — ein grosses Gewicht in die W. legen μεγάλην τὴν ῥοπὴν ποιεῖν.

Wahl ἡ αἵρεσις; ἡ χειροτονία (durch Aufheben der Hände in der Volksversammlung), ἡ ψηφοφορία (ψηφηφορία; durch Abstimmung); ἡ κλήρωσις, ὁ κλῆρος, ἡ λῆξις (durch das Loos); ἡ προαίρεσις, κρίσις, ἐκλογή (Auswahl). — freie W. ἡ προαίρεσις. — W. der Magistrate ἡ ἀρχαιρεσία (gew. *pl.*); sp. τὰ ἀρχαιρέσια. — eine W. anstellen αἵρεσιν ποιεῖσθαι; es findet eine W. statt αἵρεσις γίγνεται. — eine W. treffen, s. wählen. — Jmd. die W. lassen αἵρεσιν διδόναι (ἐπιτρέπειν, προβάλλειν, προτιθέναι) τινί, auch διδόναι τινὶ ἑλέσθαι. — ich habe die W. ἔστι (γίγνεται, δέδοται) μοι αἵρεσις; ἔξεστί μοι od. ἔστιν ἐπ' ἐμοὶ ἑλέσθαι; du hast die freie W. zwischen beiden Sachen ἔξεστί σοι τούτων ὁπότερον βούλει ἑλέσθαι. — „lasset ihnen nicht die freie W." sprichw. μηδ' ἐπὶ δυοῖν ἀγκύραιν ὁρμεῖν αὐτοὺς ἐᾶτε. — ohne W. ἄνευ ψήφου (ohne Wahlakt); ἀκρίτως, gew. εἰκῇ (ohne Auswahl, ohne Ueberlegung). — aus freier W. ἐκ προαιρέσεως.

Wahlamt ἡ αἱρετὴ (χειροτονητὴ) ἀρχή.

wahlfähig αἱρετός 3., δυνάμενος (3.) αἱρεθῆναι; auch ἐπίτιμος 2. (im Vollgenuss der bürgerlichen Rechte).

Wahlfreiheit ἡ τοῦ αἱρεῖσθαι ἐξουσία, auch bloss ἡ αἵρεσις. — ich habe W. ἔξεστί μοι od. ἔστιν ἐπ' ἐμοὶ ἑλέσθαι.

Wahlfürst ὁ αἱρετὸς (ᾑρημένος, κεχειροτονημένος) ἄρχων od. βασιλεύς.

Wahlherr, s. Wähler.

Wahlkaiser ὁ αἱρετὸς (ᾑρημένος) αὐτοκράτωρ, ορος.

Wahlkapitulation αἱ πρὸ τῆς αἱρέσεως συνθῆκαι (ὁμολογίαι) od. ἐφ' οἷς ἂν αἱρεθῇ τις.

Wahlkönig ὁ αἱρετὸς βασιλεύς.

Wahlplatz 1) der Ort, wo gewählt wird: ὁ τῆς αἱρέσεως τόπος. — 2) = Schlachtfeld, w. s.

Wahlrecht ἡ τῆς αἱρέσεως ἐξουσία od. bloss ἡ αἵρεσις.

Wahlreich, umschr. ἡ πόλις, ἐν ᾗ οὐ διαδέχεται ὁ υἱὸς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν βασιλείαν ἀλλ' οἱ πολῖται αἱροῦνται τὸν ἀεὶ βασιλέα.

Wahlstätte, s. Wahlplatz.

Wahlstimme ἡ ψῆφος. — Jmd. seine W. geben τὴν ψῆφον φέρειν (τίθεσθαι) τινί od. ὑπέρ τινος.

Wahltag ἡ ἀρχαιρεσία (gew. *pl.*), sp. τὰ ἀρχαιρέσια.

Wahlurne ἡ ὑδρία.

Wahlversammlung ἡ ἀρχαιρεσία (gew. *pl.*), sp. τὰ ἀρχαιρέσια. — eine W. halten ἀρχαιρεσιάζειν.

Wahn ἡ δόξα, δόκησις, οἴησις, ὑπόληψις, τὸ δόξασμα. — im W. sein od. stehen, s. wähnen. — Jmd. seinen W. benehmen ἀπαλλάττειν τινὰ τῆς δόξης, ἐξαιρεῖσθαί τινος τὴν δόξαν. — seinen W. fahren lassen ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) τῆς δόξης. — vgl. Argwohn.

Wahnglaube ἡ ψευδὴς δόξα.

Wahnsinn ἡ μανία; ἡ παραφροσύνη, ἡ (τῆς διανοίας) παραφορά, ἡ παράνοια, παρακοπή, φρενοβλάβεια, sp. ἡ παραφρόνησις. — Spuren von W. zeigen παρακινητικῶς ἔχειν. — zum W. geneigt μελαγχολικός 3.

wahnsinnig μανείς 3., μανικός 3., μανικώδης, μανιώδης 2., παράφρων, παράφορος, παράνους, παράκοπος 2.; παραπεπληγμένος 3., ὁ, ἡ παραπλήξ, ῆγος, selten παράπληκτος 2.; φρενοβλα-

βής 2., sp. παρακινητικός, παρακοπτικός 3. — w. sein μαίνεσθαι (DP.), παραφρονεῖν, παρανοεῖν, παρακόπτειν (τῇ διανοίᾳ), παραπαίειν, παραπεπλῆχθαι, παρακινεῖν, μελαγχολᾶν; w. werden μανῆναι, παραπαίειν, παρακινεῖν, [illegible]ραπλήττεσθαι (P.), ἐξίστασθαι τῶν φρεν[illegible] w. machen Jmd. μανίαν ἐμβάλλειν od. ἐ[illegible]εῖν τινι, μαίνεσθαι ποιεῖν τινα, ἐκμαίνειν τι[illegible]

Wahnwitz ἡ τῶν λογισμῶν od. τῶν φρενῶν ἔκστασις; ἡ φρενοβλάβεια; vgl. Wahnsinn.

wahnwitzig ἐξεστὼς (3.) τῶν λογισμῶν od. τῶν φρενῶν; φρενοβλαβής 2.; vgl. wahnsinnig.

wahr ἀληθής 2. (allg.); ἀληθινός 3. (wahrhaft, wirklich, echt); γνήσιος 3. (echt); ἀψευδής 2. (ohne Lug u. Trug); πιστός 3. (glaubwürdig, zuverlässig); ἁπλοῦς 3. (einfach, unverstellt); ὀρθός, δίκαιος 3. (recht, richtig, gehörig); σαφής 2. (augenscheinlich, ausgemacht); auch durch ὁ, ἡ, τὸ τῇ ἀληθείᾳ od. ἀληθῶς, gew. ὡς ἀληθῶς, z. B. die w. Weisen οἱ τῇ ἀληθείᾳ od. ὡς ἀληθῶς σοφοί; bisw. durch αὐτός 3., z. B. die w. Tugend ἡ ἀρετὴ αὐτή. — die w. Verhältnisse od. Umstände αἱ ἀλήθειαι. — du bist ein w. Weib γυναικὸς οὐδὲν διαφέρεις. — w. reden ἀληθῆ λέγειν, ἀληθεύειν (seltner *M.*; im *A.* auch: „w. machen, als w. erweisen“ u. „w. sein“); selten ἀληθίζεσθαι (u. sp. *A.*). — rede ich w.? ἆρα λέγω τι; — ist es w.? ἆρ᾽ ὀρθῶς λέγεις; auch (ironisch) ἄληθες; — so w. ich lebe οὕτω ζῴην, οὕτως ὀναίμην. — ;„nicht w.?“, vgl. „nicht“.

wahren φυλάττειν, τηρεῖν, σῴζειν; bildl. δορυφορεῖν τινα. — sich w. = sich vorsehen, auf der Hut sein, w. s.

wahrhaft, wahrhaftig ἀληθής 2., ἀληθινός 3., ἀληθευτικός 3., ἀψευδής 2., πιστός 3., σαφής 2., ὁ, ἡ, τὸ τῇ ἀληθείᾳ od. (ὡς) ἀληθῶς; auch αὐτός 3. u. mehr bei Sp. αὐθέκαστος 2. — *adv.* ἀληθῶς. ὡς ἀληθῶς, ἐπ᾽ od. μετ᾽ ἀληθείας, ὄντως, τῷ ὄντι; w.? ἦ γάρ; u. ironisch ἄληθες; — „w.!“ (als Betheuerung) ναὶ μὰ Δία, νὴ τὸν Δία.

Wahrhaftigkeit ἡ ἀλήθεια, πιστότης; auch τὸ ἀληθές, τὸ πιστόν.

Wahrheit ἡ ἀλήθεια, sp. ἀληθότης; auch τὸ ἀληθές, τὸ σαφές. — die volle (reine) W. πᾶσα ἡ ἀλήθεια. — die W. sagen τἀληθῆ λέγειν, ἀληθεύειν (seltner *M.*), selten ἀληθίζεσθαι (sp. *A.*), τὴν ἀλήθειαν (τὰς ἀληθείας) λέγειν od. εἰπεῖν, ἀληθείᾳ χρῆσθαι, ἀψευδεῖν (ἀψευστεῖν), auch τὰ ὄντα λέγειν, ὀρθῶς λέγειν; die volle od. reine W. sagen πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν (πάσας τὰς ἀληθείας) λέγειν. — in W. τῇ ἀληθείᾳ (ταῖς ἀληθείαις), selten ἀληθείᾳ, ἐπ᾽ ἀληθείας, τὸ ἀληθές, ἀληθῶς, ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι, ὄντως; als ironische Frage ἄληθες; — der W. gemäss κατὰ τὴν ἀλήθειαν, μετ᾽ ἀληθείας, sp. πρὸς ἀλήθειαν. — hinter der W. zurückbleiben (in einer Erzählung) ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων λέγειν.

Wahrheitsforscher ὁ περὶ τὴν ἀλήθειαν σπουδάζων, οντος.

Wahrheitsfreund ὁ φιλαλήθης.

Wahrheitsliebe τὸ φιλάληθες, ἡ ἀψεύδεια.

wahrheitsliebend φιλαλήθης 2., ἀψευδής, sp. ἄψευστος 2.

wahrlich ἦ που, ἦ μήν, καὶ μήν; δῆτα, δή που (beide nachgesetzt); ναὶ μὰ τὸν Δία, νὴ τὸν Δία. — w. nicht μὰ τὸν Δία, οὐ μὰ τὸν Δία.

wahrnehmbar αἰσθητός (sp. αἰσθητικός) 3. — leicht w. εὐαίσθητος 2.

wahrnehmen *a*) bemerken: αἰσθάνεσθαί τινος u. τι; ἐννοεῖν (u. *DP.*), κατανοεῖν τι; μανθάνειν τι; γιγνώσκειν τι (sämmtl. auch m. *part.*), auch συνιέναι τι. — genau od. deutlich w. διαισθάνεσθαι, καταμανθάνειν τι. — der wahrnimmt ὁ αἰσθητής. — leicht wahrzunehmen εὐαίσθητος 2. (auch: der leicht wahrnimmt); leicht w. εὐαισθήτως ἔχειν, sp. εὐαισθητεῖν. *b*) auf etw. aufmerken: τηρεῖν, ἐπι-, παρα-τηρεῖν, φυλάττειν τι. *c*) etw. berücksichtigen, Rücksicht auf etw. nehmen: προνοεῖν (u. *DP.*) τινος, ἐπιμελεῖσθαι (ἐπιμέλεσθαι, *DP.*) u. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος.

Wahrnehmung 1) als Handlung: ἡ αἴσθησις (sp. αἰσθησία), κατανόησις. — 2) als Sache: τὸ αἴσθημα, κατανόημα. — die Nacht gibt minder deutliche W. ἡ νὺξ ἀσαφεστέρα ἐστίν.

wahrsagen, Wahrsager u. dgl., s. weissagen, Weissager u. s. w.

wahrscheinlich εὔλογος 2., ἐπιεικής 2., ἐπίδοξος 2., πιθανός 3., gew. εἰκώς, δοκῶν 3. — wahrscheinlicher Weise εἰκότως, κατὰ τὸ εἰκός, ἐκ τοῦ εἰκότος, ἐκ od. ἀπὸ τῶν εἰκότων, τῷ εἰκότι, ὡς ἔοικεν, ὡς (τὸ) εἰκός, ᾗ εἰκός; wahrscheinlicher Weise hätte er es gemacht εἰκὸς ἦν αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι. — w. sein εὐλόγως ἔχειν. — es ist w. dass … εἰκός (γε) m. folg. *acc.* u. *inf.*; ἔοικεν, κινδυνεύει m. *inf.* (diese beiden m. persönl. Constr., z. B. es ist w., dass Krieg werden wird ἔοικε od. κινδυνεύει, auch ἐπίδοξός ἐστι πόλεμος ἔσεσθαι). — w. machen πιθανοῦν, πιθανολογεῖν, sp. πιθανεύεσθαι; geschickt od. geeignet etw. w. zu machen πιθανουργικός, πιθανολογικός 3.; der etw. w. macht πιθανολόγος, πιθανουργός 2.; das Wahrscheinlichmachen ἡ πιθανολογία, πιθανουργία.

Wahrscheinlichkeit (als Eigenschaft) ἡ πιθανότης, ἐπιείκεια, εὐλογία; als Sache τὸ εἰκός, εὔλογον. — der W. nach εἰκότως, κατὰ τὸ εἰκός, τῷ εἰκότι, ἐκ τοῦ εἰκότος, ἐκ od. ἀπὸ τῶν εἰκότων, ὡς ἔοικεν, ὡς (τὸ) εἰκός, ᾗ εἰκός; aller W. nach ἐκ τῶν εὐλόγων. — das liegt ausser aller W. τοῦτο ἐκτὸς τῶν εὐλόγων πίπτει. — nach W. reden, erklären, schliessen εἰκοτολογεῖν sp. (dazu ἡ εἰκοτολογία).

Wahrscheinlichkeitsgründe τὰ εἰκότα; W. anführen πιθανολογεῖν; Anführung von W. ἡ πιθανολογία.

Wahrung ἡ φυλακή, τήρησις.

Wahrzeichen τὸ σῆμα, σημεῖον, ἐπίσημον, σύσσημον, σύμβολον, τεκμήριον; vgl. Zeichen.

Waid ἡ ἴσατις, ιδος.

waidähnlich, -artig, -farbig ἰσατώδης 2.

Waise ὁ ὀρφανός, ἡ ὀρφανή; auch umschr. ὁ (ἡ) πατρὸς καὶ μητρὸς ἔρημος (ἐρήμη); vaterlose W. πατρὸς ἐρημωθείς (-εῖσα) od. στερηθείς (-εῖσα). — zur W. machen ἀποστερεῖν od. ἐρημοῦν πατρὸς καὶ μητρός, poet. ὀρφανίζειν, sp. ὀρφανοῦν. — W. ernähren od. erziehen ὀρφανοὺς τρέφειν, sp. ὀρφανοτροφεῖν. — Pfleger der W., s. Waisenvater. — Zustand od. Lage der W. ἡ ὀρφανία, auch ἡ ἐρημία. — die W. betreffend, ihr gehörig ὀρφανικός 3.

Waisengelder τὰ ὀρφανικὰ χρήματα.

Waisenhaus τὸ ὀρφανοτροφεῖον sp.

Waisenkind, -knabe ὁ ὀρφανὸς παῖς; *pl.* τὰ ὀρφανὰ τέκνα, οἱ ὀρφανοὶ παῖδες; s. Waise.

Waisenmädchen ἡ ὀρφανὴ παῖς.

Waisenmutter ἡ ὀρφανοτρόφος.

Waisenstand ἡ ὀρφανία, auch ἡ ἐρημία.

Waisenvater ὁ ὀρφανοφύλαξ, κος, ὁ ὀρφανοτρόφος, selten u. poet. ὁ ὀρφανιστής.

Waizen, s. Weizen.

Wald ἡ ὕλη (allg.); ὁ δρυμός, sp. ὁ δρυμών, ῶνος (Laubwald, bes. Eichenwald); τὸ ἄλσος (Hain, bes. einer Gottheit geweiht). — im W. lebend

ὑλόβιος, ὑλονόμος (sp. *ὑληνόμος*) 2. — sprichw. wie es in den W. schallt, hallt es zurück *ὁπποῖόν κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις* Il. 20, 250.
waldartig *ὑλώδης, ἀλσώδης* 2.
Waldaufseher, s. Waldhüter.
Waldbach, s. Waldstrom.
Waldbauer *ὁ ἐν τῇ ὕλῃ* od. *ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκῶν, οὖντος.* [*δρον.*
Waldbaum *τὸ ἄγριον* od. *ὄρειον* (*ὀρεινὸν*) *δέν-*
Waldbewohner, s. Waldbauer.
Waldbiene *ἡ ἀγρία* od. *ὀρεία* (*ὀρεινὴ*) *μέλιττα; ἡ ὑλονόμος μέλιττα.*
Waldbirne *ἡ ἀχράς, άδος* (Baum u. Frucht); sp. *τὸ ἀγριοαπίδιον* (vom Baume).
Waldblume *τὸ ἄγριον* od. *ὄρειον ἄνθος.* [*καΐά.*
Waldbrand *ἡ καθ' ὕλην* od. *κατὰ δρυμὸν πυρ-*
Waldesel *ὁ ἄγριος ὄνος*, sp. *ὁ ὄναγρος.* — vom W., ihm ähnlich *ὀνάγρινος* 3. — von W. beweidet *ὀναγρόβοτος* 2.
Waldfrevel *ἡ τῆς ὕλης βλάβη.*
Waldgegend *ἡ ὑλώδης χώρα; τὰ ὑλώδη.*
Waldgott *ὁ Πάν, Πανός.*
Waldhanf *ἡ ὑδράστινα.*
Waldhonig *τὸ ἄγριον μέλι, ιτος.*
Waldhorn *τὸ κέρας.*
Waldhüter *ὁ ὑλωρός.*
Waldhuhn, etwa *ὁ, ἡ λαγώπους, ποδος.*
waldig *ὑλώδης*, sp. *δρυμώδης* 2. — w. Gegenden *τὰ ὑλώδη.*
Waldleute *οἱ ἐν ταῖς ὕλαις* od. *ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκοῦντες, οἱ τὰς ὕλας* od. *τὰ ὄρη κατοικοῦντες.*
Waldmeister, s. Waldhüter.
Waldmensch *ὁ ὑλόβιος* od. *ἄγριος ἄνθρωπος.*
Waldnymphe *ἡ δρυάς* (*ἁμαδρυάς*), *άδος.*
Waldordnung *ὁ περὶ τῶν ὑλῶν νόμος.*
Waldrebe *ἡ ἀγρία ἄμπελος*, sp. *ἡ ἀγριάμπελος, ἡ κληματίς, ίδος, ἡ κληματῖτις, ιδος.*
Waldschlucht *ἡ νάπη, τὸ νάπος, τὸ ἄγκος.*
Waldstrom *ὁ χειμάρρους* (sp. *χείμαρρος*), *ἡ χαράδρα*, vgl. Wildbach.
Waldtaube, s. Holztaube.
Waldteufel *ὁ σάτυρος.*
Waldthal *ἡ νάπη, τὸ νάπος, τὸ ἄγκος.*
Waldung, s. Wald.
Waldvogel *ὁ ἄγριος* (*ὑλονόμος*) *ὄρνις, ιθος.*
Waldwasser, s. Waldstrom.
Waldweg *ἡ κατὰ τὴν ὕλην ἀτραπός; ἡ δι' ὕλης* (*φέρουσα*) *ἀτραπός.*
Walke *τὸ κναφεῖον, γναφεῖον.*
walken *κναφεύειν, κνάπτειν* (*γνάπτειν*).
Walken, das, *ἡ κνάψις;* (als Gewerbe) *ἡ κναφευτική.* — zum W. gehörig *κναφικός* (*γναφικός*) 3. — durch W. neu ausstaffieren *ἐπιγνάπτειν;* ein durch W. neu ausstaffiertes Kleid *χιτὼν ἐπίγναπτος* od. *δευτερουργής.*
Walker *ὁ κναφεύς* (*γναφεύς*); sp. *δευτερουργός, στιβεύς.* — zum W. gehörig *κναφευτικός* 3., seine Kunst *ἡ κναφευτική* (*γναφ.*).
Walkererde *ἡ σμηκτρὶς* (*σμηκτίς, -ίδος*) *γῆ; ἡ κιμωλία γῆ; τὸ λίτρον* (*νίτρον*).
Walkerhandwerk *ἡ κναφευτική* (*γναφ.*).
Walkerkardetsche *ὁ κνάφος.*
Walkerwerkstätte *τὸ κναφεῖον* (*γναφεῖον*).
Wall *τὸ χῶμα, ὁ* (sp. *ἡ*) *χοῦς, ἡ ἀναβολή* (Erdwall); *τὸ σταύρωμα, χαράκωμα*, sp. *ὁ χάραξ, ακος* (aus Pallisaden); *τὸ περιτείχισμα, τὸ τεῖχος* (aus Mauerwerk). — einen W. aufführen (v. Erde) *χῶμα χοῦν;* um eine Stadt *περιβάλλεσθαι πόλιν χώματι, σταυρώματι, τείχει,* od. *τῇ πόλει χῶμα, σταύρωμα, τεῖχος; περισταυροῦν* (u. *M.*), *περιχαρακοῦν, περιτειχίζειν πόλιν.*
Wallach *ὁ ἐκταμίας ἵππος*, sp. *ὁ θλαδίας.*
wallachen *ἐκτέμνειν*, sp. *ὀρχοτομεῖν, εὐνουχίζειν.*
wallen 1) von kochendem Wasser: *ζεῖν*, sp. *ζεννύναι* (auch bildl. von einer gährenden Masse, dem w[illegible]den Meere u. dgl.), selten u. mehr poet. *β*[illegible]*ν* (sp. *βράζειν*); *κυμαίνειν* (wogen); *βλύζειν,* [illegible]*τειν*, sp. *βλύειν* (überfliessen); *σείεσθαι* (*P.*, [illegible]. Haaren); *σφύζειν* (vom Blute). — 2) gehen, reisen: *βαίνειν, βαδίζειν, πορεύεσθαι* (*DP.*). — noch auf Erden w. *εἶναι ἔτι ἐν τοῖς ἀνθρώποις.*
Wallen, das, *ἡ ζέσις*, selten *ὁ βρασμός; ἡ κύμανσις* (das Wogen).
Wallfahrt *ἡ πρόσοδος*, vgl. *ἡ θεωρία.*
wallfahrten *πρόσοδον ποιεῖσθαι*, vgl. *θεωρεῖν.*
Wallfisch *ἡ φάλαινα, τὸ κῆτος*, vgl. *ὁ φυσητήρ, ῆρος, ἡ φώκαινα.* — von der Art des W. *κητώ-*
Wallfischfänger *ὁ τὰς φαλαίνας θηρῶν.* [*δης* 2.
Wallfischfang *ἡ τῶν φαλαινῶν θήρα.*
Wallgraben *ἡ* (*περὶ τὸ χῶμα, χαράκωμα, τεῖχος*)
Wallnuss *τὸ κάρυον.* [*τάφρος.*
Wallnussbaum *ἡ καρύα.*
Wallross *ὁ θαλάττιος ἵππος.*
Wallung *ἡ ζέσις*, selten *ὁ βρασμός* (von kochendem Wasser); *ἡ κύμανσις* (das Wogen); W. im Blute *ἡ σφύξις, ὁ σφυγμός.* — in W. sein, s. wallen 1). — mit W. im Blute *σφυγματώδης, σφυγμώδης* 2.
walten, über etw. *κρατεῖν, κράτος ἔχειν, κύριον εἶναι, κυριεύειν τινός* (Gewalt über etw. haben); *διοικεῖν τι* (etw. verwalten). — Jmd. über etw. w. lassen *ἐπιτρέπειν τινί τι.*
Walze *ὁ κύλινδρος, ἡ φάλαγξ, γγος, ἡ σκυτάλη;* vgl. *ὁ σύρτης.* — kleine W. *τὸ κυλίνδριον, σκυτάλιον, ἡ σκυταλίς, ίδος.*
walzen 1) mit der Walze ebnen: *κυλινδροῦν; ὁμαλίζειν* (*ὁμαλύνειν*) *τῷ κυλίνδρῳ.* — 2) von Tanzenden: *ὀρχεῖσθαι τὸν στρόβιλον, περιφέρεσθαι* (*P.*) *εἰς στρόβιλον.*
walzenförmig *κυλινδρώδης, κυλινδροειδής* 2., sp. *κυλινδρικός* 3.
Walzer *ὁ στρόβιλος.* — einen W. tanzen, s. walzen 2). [*ίδος.*
Wamme *τὸ λωγάνιον* (*λωγάλιον*); *ἡ λαμυρίς,*
Wamms, etwa *ὁ χιτών, ῶνος, ὁ χιτωνίσκος.*
Wampe, s. Wamme.
Wand *ὁ τοῖχος; τὸ διάφραγμα* (Zwischenwand, Scheidewand). — eine W. durchziehen *διαφραγνύναι* (*διαφράττειν*). — an der W. *ἐντοίχιος* 2. sp. — an die W. schreibend od. malend *τοιχογράφος* 2.; das Schreiben od. Malen an die W. *ἡ τοιχογραφία* sp. — die W. durchbrechen (um zu stehlen) *τοιχωρυχεῖν* (dazu *τοιχωρύχος* 2., *ἡ τοιχωρυχία*).
Wandel, s. Lebenswandel u. vgl. Handel.
wandelbar *εὐμετάβολος, εὐμετάβλητος, παλίμβολος*, auch *εὐμετακίνητος, εὐμετάπτωτος,* sp. *εὐμετάθετος, εὐμετάστατος* 2.; *ἀβέβαιος, ἀκατάστατος*, sp. *ἄστατος* 2.; *οὐ μόνιμος* 2.; *ἐπισφαλής* 2., *σφαλερός* 3.; *ἀγχίστροφος* 2. (schnell w.); übr. s. schadhaft.
Wandelbarkeit *ἡ ἀβεβαιότης, ἀστασία, ἀκαταστασία, παλιμβολία* sp.; besser durch d. Neutra der vlg. *adj.*, wie *τὸ εὐμετάβολον* u. dgl.; vgl. Schadhaftigkeit.
wandeln 1) gehen: *βαίνειν, βαδίζειν, χωρεῖν, πορεύεσθαι* (*DP.*); bildl. = leben, z. B. unsträflich w. *ζῆν ἀμέμπτως, εὐσεβῶς.* — 2) = verwandeln, w. s.
Wanderer *ὁ ὁδοιπόρος.*
Wanderleben *ὁ ἀκατάστατος βίος;* (bei Thieren) *ὁ ἐκτοπιστικὸς βίος.*

wanderlustig ὁ ἀποδημητής, ἀποδημητικός 3., *φιλαπόδημος* 2.

wandern *πορεύεσθαι* (*DP.*), *ὁδοιπορεῖν*, *ὁδεύειν*; in die Fremde w. *ἀποδημεῖν*; nach einem anderen Wohnsitze w. *μετανίστασθαι*, [illegible]*οικίζεσθαι* (*P.*), *μετοικεῖν*, vgl. auswande[illegible]on einem Lande zum anderen w. *γῆν ἐκ γῆ*[illegible]*ίβεσθαι*.

Wandern, das, ἡ *πορεία*, *ὁδοιπορί*[illegible]elten *ὁδεία*. — das W. betreffend *ὁδοιπορικός* 3.

Wanderschaft ἡ *ἀποδημία*, sp. *ἀποδήμησις*.

Wandersmann ὁ *ὁδοιπόρος*.

Wanderstab ἡ *βακτηρία*. — den W. ergreifen *ἀποδημεῖν*, *ὁρμᾶν* (u. *DP.*) *ἐπὶ πορείαν*.

Wanderthier τὸ *ἐκτοπιστικὸν ζῷον*.

Wanderung ἡ *πορεία*, *ὁδοιπορία*, selten *ὁδεία*; auch ἡ *ἀποδημία*. — W. nach einem anderen Wohnsitze ἡ *μετανάστασις*, *μετοίκησις*, sp. ὁ *μετοικισμός*. — eine W. antreten *ὁρμᾶν* (u. *DP.*) *ἐπὶ πορείαν*.

Wandgemälde ἡ *ἐντοίχιος* od. *ἐπὶ τοῦ τοίχου* (*κατὰ τὸν τοῖχον*) *γραφή*.

Wandleuchter ὁ *κατὰ τὸν τοῖχον λύχνος*.

Wandnachbar ὁ *ὁμότοιχος*.

Wandpfeiler ὁ *τοῦ τοίχου στῦλος*; ἡ *τοῦ τοίχου* [*στήλη*.

Wanduhr τὸ *ἐντοίχιον* od. *ἐν τοίχῳ ὡρολόγιον*.

Wange ἡ *παρειά*.

wankelmüthig *ἀβέβαιος*, *εὐμετάβολος*, *εὐμετάβλητος*, *παλίμβολος*, *ἀγχίστροφος* 2., auch *ταχύβουλος* 2.

Wankelmuth ἡ *ἀβεβαιότης*, *παλιμβολία* sp.; besser τὸ *εὐμετάβολον*, τὸ *τῆς γνώμης ἀγχίστροφον*.

wanken *σφάλλεσθαι* (*P.*), *παραφέρεσθαι* (*P.*), *σαλεύειν*, sp. *ἀστατεῖν*; auch *ὀλισθάνειν* (ausgleiten); nach allen Seiten hin w. *περισφάλλεσθαι* (*P.*); es wanken mir die Kniee *ὑπολύεταί μου τὰ γόνατα*; in seiner Ansicht w. *ταράττεσθαι*, *διαταράττεσθαι* (*P.*); ich wanke nicht *οὐκ ἐξίσταμαι*.

Wanken, das, ὁ *σάλος*; τὸ *ὀλίσθημα*, sp. ἡ *ὀλίσθησις* (das Ausgleiten, Fehltritt u. bildl. τὸ *σφαλμα*).

wankend *σφαλερός* 3., *ἐπισφαλής* 2., *παράφορος* 2., vgl. wandelbar; leicht w. *ἀκροσφαλής* 2. (in der Gesundheit *πρὸς ὑγίειαν*). — etw. w. machen *σφάλλειν*, *διασείειν τι* (letzteres gew. bildl.); Jmd. w. machen *ταράττειν*, *διαταράττειν*, *διασείειν τινά*. — mit w. Schritten einhergehen *παράφορον βαδίζειν*.

wann 1) *adv.* *πότε*; *πηνίκα*; (in direkter Frage); *ὁπότε*, *ὁπηνίκα* (in indirekter Frage; auch relativisch, wie *ἡνίκα*). — dann u. w. *ἐνίοτε*, *ἐνιαχῇ*, *ἐνιαχοῦ*, *ἔστιν ὅτε*, *ἔσθ᾽ ὅτε*. — von wannen? *πόθεν*; u. indir. *ὁπόθεν*. — 2) *conjunct.* *ὅτε*, *ὁπότε*, *ἡνίκα* (m. *ind.* u. *opt.*), *ὅταν*, *ὁπόταν*, *ἡνίκα ἄν* m. *conj.*; daneben auch Participialkonstr., z. B. w. der Mond aufgeht *ἀνατελλούσης τῆς σελήνης* u. dgl.

Wanne τὸ *λίκνον*, sp. ὁ *λικμός* (zum Schwingen des Getreides); zum Waschen u. Baden, s. Wasch-, Badewanne u. vgl. Mulde. [bauch.

Wanst ἡ *γαστήρ*, *γαστρός*, ἡ *κοιλία*; vgl. Dick-

Wanze ὁ *κόρις*, *εως*, sp. ἡ *κόρις*, *ιδος*.

Wappen, s. Abzeichen (dem Alterthume waren [die W. unbekannt).

wappnen, s. waffnen.

Wardein ὁ *ἀργυρογνώμων*, *ονος*. — ein W. sein *ἀργυρογνωμονεῖν*.

warm *θερμός* 3. (Hitze enthaltend; auch übtr., wie *ὀξύς*, *σφοδρός* 3. v. Pers. u. Sachen, *σύντονος* 2. v. Sachen; ein w. Freund *εὔνους* od. *χρηστός* od. *γενναῖος φίλος*); *ἀλεεινός* 3. (Wärme gebend; ein w. Oberkleid *παχεῖα ἐφεστρίς*). — etw. w. *ὑπόθερμος* 2.; sehr w. *διάθερμος*, *περίθερμος*, *εὔθερμος* 2. — w. machen *θερμαίνειν*, *θάλπειν*, *ἀλεαίνειν*; w. werden *θερμαίνεσθαι*, *θάλπεσθαι* (*P.*); *ἀλεαίνειν*, *ἀλεάζειν*. — etwas w. machen *ὑποθερμαίνειν*; sehr w. machen *διαθερμαίνειν*, *διαθάλπειν*. — Jmd. den Kopf w. machen *ὑπεκκαίειν τὴν γνώμην τινός*; *ταράττειν*, *διαταράττειν τινά*.

warnen *νουθετεῖν* (sp. *κατανουθετεῖν*) *τινα*, *παραινεῖν τινι*, *ἀποτρέπειν τινά*; auch *ἐναντιοῦσθαί* (*DP.*) *τινι* (v. sachl. Subjekten). — Jmd. vor etw. w. *ἀποτρέπειν τινά τινος*, *παραινεῖν τινι μὴ ποιεῖν τι* od. *φεύγειν τι*, *ἐναντιοῦσθαί τινι ποιεῖν τι*. — sich w. lassen *νουθετεῖσθαι*, *ἀποτρέπεσθαι* (*P.*); sich durch Jmd. w. lassen *πείθεσθαί* (*P.*) *τινι*, *ἀκούειν* (*ὑπακούειν*) *τινὸς παραινοῦντος* od. *νουθετοῦντος*; sich durch etw. w. lassen *παραδείγματι χρῆσθαί τινι*. — der sich nicht w. lässt *ἀνουθέτητος* 2. — **warnend** *νουθετητικός*, *νουθετικός*, sp. *νουθετήριος* 3.; ein w. Beispiel *παράδειγμα ἀποτρεπτικὸν κακῶν*.

Warnen, das, s. Warnung. — zum W. gehörig *παραινετικός* 3.

Warner ὁ *νουθετητής*, ὁ *παραινετήρ*, *ῆρος* sp.; besser *part.*

Warnung ἡ *νουθέτησις*, ἡ *νουθεσία*, ἡ *νουθετητική*, ὁ *νουθετησμός*; ἡ *παραίνεσις*; ἡ *ἀποτροπή*; ἡ *ὑποθήκη*, *ὑποβολή*. — auf Jmds. W. hören = sich warnen lassen, s. warnen. — zur W. dienen, dass ... *παράδειγμα γίγνεσθαι τοῦ μή* m. *inf.* — der keine W. annimmt *ἀνουθέτητος* 2.

Warte ἡ *σκοπή*, *σκοπιά*, *περιωπή*. — von einer W. aus schauen *ἀποσκοπεῖν* (*ἀποσκέπτεσθαι*).

Wartegeld ὁ *εἰς τὸν μεταξὺ χρόνον διδόμενος μισθός*.

warten 1) *intr.* *μένειν*, *ἀνα-*, *ἐπι-*, *περι-*, *ὑπομένειν*; *ἐπέχειν* (*ἐπίσχειν*; innehalten). — auf Jmd. w. *μένειν*, *ἀνα-*, *περι-*, *ὑπο-μένειν τινά*, *ἐκδέχεσθαί τινα*; auf etw. w. *μένειν*, *περιμένειν τι*, *ἐκδέχεσθαί τι*; ist es = auf etw. hoffen *ἐλπίζειν ἔσεσθαι* od. *γενήσεσθαί τι*, *προσδοκᾶν τι*, *προσδοκίαν ἔχειν τινός*; ist es = etw. abwarten, ablauern *τηρεῖν*, *ἐπιτηρεῖν*, *φυλάττειν τι*; auf eine günstige Gelegenheit w. *τηρεῖν τὸν καιρόν*, *καιροφυλακεῖν*, sp. *καιροτηρεῖν*; sehnlich auf etw. w. *καραδοκεῖν τι*; man wartet auf die Ankunft Jmds. mit einem grossen Heere *προσδόκιμός ἐστί τις μεγάλην ἔχων στρατιάν*. — es wartet etw. meiner *μένει*, *ἐπι-*, *ὑπο-μένει μέ τι*. — die günstige Gelegenheit wartet nicht *οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*. — auf sich w. lassen *μέλλειν*. — 2) *tr.* *θεραπεύειν τινά*, selten *τημελεῖν τινος* u. *τινα*, sp. *καιροφυλακεῖν τινα*; vgl. sorgen (für Jmd.); einen Kranken w. *θεραπεύειν νοσοῦντα*, *νοσηλεύειν*, sp. *νοσοκομεῖν τινα*; ein Kind w. *τιθηνεῖσθαι παιδίον*. — seines Amtes od. Berufes w. *πράττειν τὰ δέοντα* od. *τὰ προσήκοντα*.

Warten, das, ἡ *μονή*, *ἐπι-*, *ὑπο-μονή*; das W. auf etw. ἡ *προσδοκία*; das sehnliche W. auf etw. ἡ *καραδοκία*. — vgl. Wartung.

Wartthurm, s. Warte.

Wartung ἡ *θεραπεία*, *κηδεμονία*; ἡ *ἐπιμέλεια*, selten *τημέλεια* (Fürsorge); W. von Kranken ἡ *τῶν νοσούντων θεραπεία*, ἡ *νοσοτροφία*, *νοσηλεία*; W. von Kindern ἡ *τιθήνησις*. — ohne W. *ἀθεράπευτος* 2.; der W. entbehren *ἀθεράπευτον εἶναι*, *ἀτημελήτως* od. *ἀτημελῶς ἔχειν*. — Mangel an W. ἡ *ἀθεραπευσία*, *ἀθεραπεία*.

warum 1) als Fragewort: *διὰ τί*; *τί*; *τίνος* (*τοῦ*) *χάριν* od. *ἕνεκα*; *διὰ τίνα αἰτίαν*; auch *πρὸς τί*; *ἐπὶ τῷ*; (wozu? zu welchem Zwecke?); *πῶς*; (eig. „wie"); in der indirekten Frage steht *δι᾽*

ὅ, ὅτι u. dgl. — Will man eine Handlung als aus einem verkehrten Grunde hervorgegangen missbilligen, so übersetzt man „warum“ durch *τί μαθών* od. *τί παθών* (eig. was fällt dir ein od. was ficht dich an, dass ...). — w. nur? *τί ποτε; τί δήποτε;* — w. denn? *τί γάρ; τί μήν; πῶς μήν;* — w. nicht? *πῶς γὰρ οὔ;* — w. nicht gar? *θαυμαστὰ* od. *ἄτοπα λέγεις; ἀληθές;* — 2) als *relativum*: *δι' ὅ (διό), διότι, ἐφ' ᾧ, ἐφ' ὅτῳ.*

Warze (als Hautauswuchs) *ἡ ἀκροχορδών, όνος; ἡ μυρμηκία* (gew. *pl.*, W. an der flachen Hand od. Fusssohle) sp. — an W. leiden *μυρμηκιᾶν*; das Hervorbrechen von W. u. das Jucken derselben *ἡ μυρμηκίασις, ὁ μυρμηκιασμός.*

warzig *ἀκροχορδονώδης* 2. sp.

was 1) als Fragepronomen: *τί* (direkt); *ὅ τι* (indirekt). — was für einer? *τίς, τί; ποῖος* 3.; (indirekt *ὅστις, ἥτις, ὅ τι; ὁποῖος* 3.; im Ausrufe *οἷος* 3.); aus was für einem Lande? *ποδαπός* 3.; (indirekt *ὁποδαπός* 3.); zu was für einem Zwecke? *ἐπὶ τῷ;* was denn? *τί γάρ; τί δή (δαί);* was soll das bedeuten? *τί τοῦτο (θέλει* od. *βούλεται); πῶς τοῦτο λέγεις;* (wie meinst du das?); was das bedeutet, weiss ich nicht *ταυτὶ οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγει.* — 2) als Relativum: *ὅ τι, ἅ τινα; ὅ, ὅπερ, ἅ, ἅπερ*; alles was *ὅσα.* — was für einer *ὅστις, ἥτις, ὅ τι; οἷος, ὁποῖος* 3.

Waschbecken *τὸ χερνίβιον,* poet. u. sp. *τὸ χέρνιβον,* sp. *τὸ χέρνιπτρον, ὁ νιπτήρ, ῆρος* (zum Waschen der Hände); *ὁ ποδανιπτήρ (ποδονιπτήρ), ῆρος* (zum Waschen der Füsse).

waschen 1) eig. *λούειν* (v. Körpertheilen); *πλύνειν, ἀποπλύνειν* (Wäsche, Kleider u. dgl.); *νίζειν, ἐκνίζειν, ῥύπτειν* (Hände, Kleider u. dgl.). — sich w. *λούεσθαι,* auch *ῥύπτεσθαι* (*P.*). — sich das Gesicht w. *νίψασθαι τὸ πρόσωπον*; sich die Hände w. (bes. vor einem Opfer) *χερνίπτεσθαι.* — bildl. sich rein w. von etw. *ἐκνίζεσθαι* u. *ἀποτρίβεσθαί τι*; Jmd. (den Kopf) w. *πλύνειν τινά, πλυνὸν ποιεῖν τινα*; einen Mohren weiss w. *Αἰθίοπα σμήχειν.* — gewaschen *πλυτός* 3. — 2) übtr. = schwatzen, w. s.

Waschen, das, *ἡ πλύσις,* sp. *νίψις*; auch *ἡ ῥύψις*; das W. der Hände *τὸ χέρνιμμα.* — sich mit W. beschäftigen *περὶ πλυνοὺς ἔχειν.*

Wascherde *ἡ πλυντρὶς (-ίδος) γῆ.*

Waschfass *τὸ πλυντικὸν ἀγγεῖον.*

Waschfrau, s. Wäscherin.

Waschgeld *τὸ πλύντρον.*

Waschgold *τὸ σεσυρμένον χρυσίον.*

waschhaft, s. schwatzhaft.

Waschhaftigkeit, s. Schwatzhaftigkeit.

Waschhaus, etwa *οἱ πλυνοί.*

Waschkessel *τὸ πλυντικὸν χαλκεῖον.*

Waschkorb, etwa *ὁ κόφινος.*

Waschkunst *ἡ πλυντική.*

Waschlappen *τὸ πλυντικὸν ῥάκος.*

Waschmaul *ἄνθρωπος λάλος, ὁ ἀδολέσχης.*

Waschtrog, -wanne *ὁ πλυνός; ἡ σκάφη.*

Waschwasser *τὸ νίμμα* (mehr poet. *νίπτρον*), *τὸ ἀπόνιπτρον,* sp. *ἀπόνιμμα* (zum Reinigen des Körpers); *τὸ πλύμα, τὸ πλύντρον* (zum Reinigen der Wäsche); vgl. Badewasser.

Waschweib, s. Wäscherin. — = ein geschwätziges Weib *γυνὴ λάλος* od. *πολυλόγος.* — du schwatzest wie ein W. *ἐπιτροχάδην ἀγορεύεις γρηὶ καμινοῖ ἶσος* Od. 18, 27.

Wasser *a*) eig. *τὸ ὕδωρ, ὕδατος.* — fliessendes W. *τὸ ῥυτὸν (ναματιαῖον* od. *ποτάμιον) ὕδωρ; τὸ νᾶμα, ῥεῦμα*; stehendes W. *τὸ στάσιμον* od. *λιμναῖον ὕδωρ, ἡ λίμνη*; von od. mit stehendem W. *ὑδροστάσιμος* 2.; s. Brunnen-, Fluss-, Meer-, Quellwasser. — Ist es = „Ansammlung von W.“ *ἡ πηγή* (Quell), *ὁ ποταμός* (Fluss), *ἡ λίμνη* (Teich), *ἡ θάλαττα* (Meer); zu W. u. zu Lande, s. Land; zu W. gehen, s. „in See gehen“ unter „See“. — ein wenig W. *τὸ ὑδάτιον, ναμάτιον.* — W. schöpfen [illegible]n *ὑδρεύεσθαι*; Ort wo man W. schöpft *τ[illegible]ρεῖον, ὕδρευμα.* — W. tragen od. bringen *ὕδ[illegible] φέρειν, ὑδροφορεῖν.* — W. trinken *ὕδωρ πίνειν, ὑδροποτεῖν,* selten *ὑδατοποτεῖν.* — etw. unter W. setzen *κατακλύζειν τι, κρύπτειν τι ὕδατι*; Jmd. unter W. setzen *βάπτειν, βαπτίζειν τινά.* — mit W. begiessen, netzen, s. wässern. — W. halten *στέγειν ὕδωρ.* — W. ziehen (v. der Sonne) *ἕλκειν ὕδωρ*; vgl. *ἡ ῥάβδος.* — in's W. gehen *ἅπτεσθαι τοῦ ὕδατος.* — das W. geht mir bis an die Kniee *βρέχω* (u. *P.*) *τὰ γόνατα, βρέχομαι* (*P.*) *πρὸς τὰ γόνατα.* — sich nicht über dem W. halten können *οὐχ ὑπερέχειν τοῦ κλύδωνος.* — im W. (lebend od. wachsend) *ἔνυδρος* 2., vgl. *ἐνάλιος* 2.; unter W. *ὕφυδρος* 2., vgl. *ὕφαλος, ὑποβρύχιος* 2. — Ueberfluss an W. *ἡ εὐυδρία, πολυυδρία*; Ueberfluss an W. habend, reichlich mit W. versehen, s. wasserreich. — Mangel an W. *ἡ ἀνυδρία*; Mangel an W. habend, ohne W., s. wasserarm. — W. hervorbringend *ὑδροποιός* 2. sp. — W. liebend *φίλυδρος* 2. — W. im Blute *ὁ ἰχώρ, ῶρος.* — bildl. das ist W. auf meine Mühle *ἕρμαιον τουτό μοί ἐστιν*; W. in den Brunnen tragen *γλαῦκ' Ἀθήναζε*; zu W. machen u. werden = zu Nichte machen u. werden, s. nicht; Jmd. das W. nicht reichen *πολὺ ἀπολείπεσθαι* (*aor. P.*) od. *ἥττω εἶναί τινος.* — ein Demagoge vom reinsten W. *δημαγωγὸς ἀληθινός*; Demokratie vom reinsten W. *δημοκρατία ἄκρατος.* — kein W. trüben *οὐδὲ κάρφος κινεῖν, οὐδὲ ἓν ἀδικεῖν.* *b*) = Thränen, z. B. die Augen stehen Jmd. voll W. *τὰ ὄμματά τινος ὑποπίμπλαται* od. *ὑπόπλεῳ εἰσι (γίγνεται) δακρύων*; auch = Harn (w. s.), z. B. das W. abschlagen *οὐρεῖν*; = Schweiss, z. B. ganz im W. sein *ἐν ὕδατι βρέχεσθαι* (*P.*); v. einem Steine, einer Perle: ein schönes W. haben *εὐαυγέστατον εἶναι.*

Wasserader *ἡ τῶν ὑδάτων φλέψ, φλεβός; ὁ κρουνός.*

Wasserampfer *τὸ ὑδρολάπαθον.*

wasserarm *ἄνυδρος* 2., *ὕδατος ἐνδεής* 2.

wasserartig *ὑδατώδης, ὑδατοειδής, ὑδαρώδης* 2., s. wässerig.

Wasserbau *ἡ ἐν ὕδασιν οἰκοδομία* od. *κατασκευή.*

Wasserbecken *ἡ λίμνη; ὁ κρατήρ, ῆρος.* — vgl. Wassergefäss.

Wasserbehälter, -behältniss *ἡ ὑδροθήκη* (bes. auf einem Schiffe) sp.; vgl. Cisterne.

Wasserbette, s. Flussbette.

Wasserblase *ἡ πομφόλυξ, υγος;* sp. *ἡ φῦσα, ἡ φυσαλίς (φυσαλλίς), ίδος*; vgl. Blase; als krankhafte Erscheinung am Körper *ἡ ὑδατίς, ίδος.*

Wasserblatter *ἡ ὑδατίς, ίδος*; vgl. Blatter.

wasserblau *κυανοῦς* 3.; vgl. wasserfarbig.

Wasserblei *ἡ μολύβδαινα.*

Wasserblume *τὸ ἔνυδρον ἄνθος.*

Wasserbruch *ἡ ὑδροκήλη.*

Wasserdamm *τὸ τὴν θάλατταν* od. *τὸν ποταμὸν ἀπεῖργον χῶμα.*

Wasserdampf *ὁ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀποφερόμενος ἀτμός.*

wasserdicht *στέγων* (3.) *ὕδωρ*; unbelegt ist *ὑδατοστεγής* 2.

Wasserdost *ἡ ἠπατῖτις, ιδος, τὸ ἠπατώριον.*

Wassereidechse *ἡ ἔνυδρος σαύρα.*

Wassereimer *ἡ ὑδρία, τὸ ὑδρεῖον; ὁ ἀμφορεύς, ὁ κάδος.*

Wasserfahrt *ὁ πλοῦς.*

Wasserfall *ὁ καταρράκτης.*

Wasserfarbe 1) Farbe des Wassers: *τὸ τοῦ ὕδα-*

τος χρῶμα. — 2) mit Wasser angemachte Farbe: τὸ ὕδατι δεδευμένον χρῶμα.
wasserfarbig ὑδατόχρους, ὑδατώδης 2., ὑδαλέος 3.
Wasserfass ὁ κάδος.
Wasserfenchel τὸ φελλάνδριον.
Wasserfläche τὸ ἄνω τοῦ ὕδατος; auch bloss τὸ ὕδωρ, ατος.
Wasserflasche ἡ ὑδρία.
Wasserfluth ὁ κλύδων, ωνος; vgl. Ueberschwemmung.
Wasserfrosch ὁ ἔνυδρος βάτραχος.
Wassergalle, s. Regenbogen.
Wassergang τὸ ὑδραγωγεῖον (ὑδραγώγιον); ὁ ὀχετός.
Wassergefäss, s. Wassereimer.
Wassergeflügel οἱ ἔνυδροι ὄρνιθες.
Wassergewächs τὸ ἔνυδρον φυτόν.
wasserhell ὑδατώδης 2.
Wassergraben ὁ ὀχετός, ἡ διῶρυξ, -χος (sp. -γος), ἡ διωρυχή (sp. διορυχή, διωρυγή, διορυγή).
Wasserhodenbruch ἡ ὑδροκήλη. — damit behaftet ὑδροκηλικός 3. (auch: zur Heilung des W. gehörig).
Wasserholen, das, ἡ ὑδρεία, ὕδρευσις.
Wasserhose ὁ τυφών (-ῶν), ῶνος, mehr poet. ὁ τυφώς; sp. ὁ σίφων, ωνος.
Wasserhuhn ὁ φαλαρίς (φαληρίς), ίδος, ἡ αἴθυια; rothes W. ὁ πορφυρίων, ωνος.
Wasserjagd ἡ ὑδροθηρία sp.
Wasserkanne ἡ ὑδρία, ὁ κάδος, ἡ κάλπις, ιδος, ἡ πρόχους, sp. προχόη. — kleine W. ὁ καδίσκος, τὸ κάλπιον, τὸ προχοΐδιον (προχοΐδιον).
Wasserkessel τὸ χαλκεῖον, sp. ὁ ἰπνολέβης, ητος (bes. der grosse W. in den Badestuben); vgl. Kessel.
Wasserkopf τὸ ὑδροκέφαλον.
Wasserkrug, s. Wasserkanne.
Wasserkünstler, etwa ὁ ὑδραυλικός.
Wasserkunst, etwa ἡ ὑδραυλική.
Wasserleitung *a*) als Handlung: ἡ ὀχετεία, ὑδραγωγία. *b*) als Sache: ὁ ὀχετός, τὸ ὀχέτευμα, ὑδραγωγεῖον (ὑδραγώγιον); sp. ὁ ἀγωγὸς ὕδατος. — der die Aufsicht über die W. hat ὁ ὑδραγωγός.
Wasserlilie ἡ μαδωνάϊς (böotisch).
Wasserlinse ὁ ἐπὶ od. ἐκ τῶν τελμάτων φακός; ἡ λέμνα; vgl. ὁ ποτάμιος στρατιώτης, ἡ στρατιῶτις, ιδος.
wasserlos ἄνυδρος 2.
Wassermangel ἡ ἀνυδρία, λειψυδρία; ἡ ὕδατος ἀπορία. — W. habend ἄνυδρος 2., ὕδατος ἐνδεής 2.
Wassermann (als Gestirn) ὁ ὑδροχοεύς, ὑδροχόος.
Wassermaschine ὁ κοχλίας.
Wassermaus ὁ ἔνυδρος μῦς.
Wassermenge ἡ πολυυδρία. — eine geringe W. ὀλίγον ὕδωρ.
Wassermolch ἡ ἔνυδρος σαλαμάνδρα.
Wassermoos τὸ φῦκος, τὰ φυκία.
Wassermücke ὁ ἔφυδρος κώνωψ, ωπος.
Wassermühle ἡ ὑδρομύλη, τὸ ὑδρομύλιον, ὑδρόμυλον, ὁ ὑδρόμυλος.
Wassernymphe ἡ ναΐς, ναΐδος.
Wasserorgel ἡ ὕδραυλις, sp. ὁ ὕδραυλος, ἡ ὑδραύλησις. — zur W. gehörig ὑδραυλικός 3. — der die W. spielt ὁ ὑδραύλης.
Wasserpfeffer τὸ ὑδροπέπερι.
Wasserpflanze, s. Wassergewächs.
Wasserplatz τὸ ὑδρεῖον.
Wasserpumpe ὁ κοχλίας.
Wasserquelle, s. Quelle.
Wasserrabe, vielleicht ὁ ὀνοκρόταλος.
Wasserrad τὸ τύμπανον.
wasserreich εὔυδρος, πολύυδρος 2. — w. sein εὐυδρεῖν sp.
Wasserreichthum ἡ πολυυδρία.
Wasserreis ἡ παραφυάς, άδος, τὸ παραφυές.
Wasserreise ὁ πλοῦς; ἡ ναυτιλία.
Wasserrinne ἡ ὑδρορρόα (-ρόη), sp. ἡ ὑδρόρροια.
Wasserröhre ὁ (ὑδραγωγὸς) σωλήν, ῆνος od. αὐλός.
Wassersäule ὕδατος οἷον στήλη; vgl. Wasserhose.
Wasserschaden ἡ ἐκ τοῦ ὕδατος od. ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ βλάβη.
wasserscheu ὑδροφόβος 2.
Wasserscheu ἡ ὑδροφοβία (ὑδροφοβή), ὁ ὑδροφόβος (ὑδροφόβας), τὸ ὑδροφοβικὸν πάθος. — die W. haben ὑδροφοβιᾶν (-βεῖν) (sämmtl. sp.).
Wasserschildkröte ἡ ἔνυδρος χελώνη.
Wasserschlange ἡ ὕδρα, ὁ ὕδρος; ὁ ἔνυδρος ὄφις.
Wasserschlauch ὁ (ὑδροδόκος) ἀσκός.
Wasserschöpfen, das, ἡ ὑδρεία, ὕδρευσις. — zum W. gehörig ὑδρευτικός 3.
Wasserschwalbe ὁ κύψελος.
Wasserschwamm ὁ σπόγγος (att. σφόγγος).
Wasserseite τὰ πρὸς τὴν θάλατταν od. πρὸς τὸν ποταμὸν τετραμμένα.
Wassersgefahr ὁ ἀπὸ τῶν ὑδάτων od. ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ κίνδυνος.
Wassersnoth ὁ κατακλυσμός, τὸ ἀπὸ τῶν ὑδάτων δεινόν.
Wasserspiegel τὸ ἄνω od. ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος.
Wasserspritze ὁ σίφων, ωνος.
Wasserständer ἡ (sp. ὁ) ληνός.
Wasserstand τὸ τῶν ὑδάτων ὕψος.
Wasserstral τὸ προχεόμενον ὕδωρ.
Wasserstrom τὸ ῥεῦμα.
Wasserstrudel, s. Strudel.
Wassersucht ὁ ὕδρωψ, ωπος, ὁ ὕδερος, sp. ἡ ὑδερίασις, ὑδρωπίασις, ὑδρώπισις, ὁ ὑδρωπισμός; auch τὸ ὑδροπιῶδες, τὸ ὑδρωπικὸν πάθος, τὸ ὑδερικὸν ἀρρώστημα. — die W. haben ὑδρωπιᾶν, ὑδεραίνειν, ὑδεριᾶν, ὑδαταίνεσθαι, ὑδατοῦσθαι (*P.*). — die W. bekommen ὑδρωπικὸν γίγνεσθαι.
wassersüchtig ὑδρωπικός, ὑδερικός 3., ἔφυδρος, ὕφυδρος 2., ὑδρωπιώδης, ὑδρωποειδής, ὑδατώδης 2. — von w. Art od. Beschaffenheit ὑδρωποειδής, ὑδερώδης 2. — w. sein u. werden, s. d. vhg. W.
Wassertaufe, s. Taufe.
Wasserthier τὸ ἔνυδρον ζῷον.
Wassertonne, s. Wasserfass.
Wasserträger, -trägerin ὁ, ἡ ὑδροφόρος. — W. sein ὑδροφορεῖν.
Wassertragen, das, ἡ ὑδροφορία.
Wassertransport ἡ πορθμεία.
Wassertrinken, das, ἡ ὑδροποσία.
Wassertrinker ὁ ὑδροπότης.
Wassertropfen ἡ ὕδατος σταγών, όνος.
Wassertümpel ἡ (ὀμβρίων) ὑδάτων συστάς, άδος; τὸ τέλμα.
Wasseruhr ἡ κλεψύδρα, τὸ ὑδρολόγιον. — Bauch der W. ἡ κώδεια. — während der mir durch die W. zugemessenen Zeit ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι. — die W. anhalten ἐπιλαβεῖν τὸ ὕδωρ.
Wasservogel ὁ ἔνυδρος ὄρνις.
Wasserwage τὸ ὑδροσκοπεῖον (-σκόπιον), ὁ ὑδροστάτης.
Wasserwanne ἡ πύελος, ἡ σκάφη.
Wasserwirbel, s. Strudel, Wirbel.
Wasserwoge τὸ κῦμα, ὁ κλύδων, ωνος.
waten, durch einen Fluss διαβαίνειν ποταμόν. — wodurch man w. kann διαβατός 3.
watscheln παράφορον βαδίζειν.
Watte τὸ ὑπόστρωμα, vgl. Futter.
wau, wau αὖ, αὖ.

Webe ὁ ἱστός.
Webekunst ἡ ὑφαντική, κερκιστική, sp. ἱστουργική (sc. τέχνη).
weben ὑφαίνειν, κερκίζειν, selten ἱστουργεῖν; fertig w. ἐξυφαίνειν; in etw. w. u. leben χρῆσθαί τινι καὶ συζῆν. — **gewebt** ὑφαντός 3.
Weben, das, ἡ ὑφή, ὕφανσις; ἡ ἱστουργία, κέρκισις. — zum W. gehörig od. geschickt ὑφαντικός, sp. ἱστουργικός 3.
Weber ὁ ὑφάντης, ὁ ἱστουργός.
Weberbaum ὁ ἱστός, sp. τὸ μεσάντιον.
Weberblatt ἡ σπάθη.
Weberei, s. Weben u. Webekunst. — bei der W. [ἐν ἱστοῖς.
Weberfaden ὁ μίτος.
Webergarn, s. Garn.
Weberin ἡ ὑφάντρια, ἱστουργός.
Weberkamm ἡ σπάθη.
Weberkarde ὁ δίψακος.
Weberkunst, s. Webekunst.
Weberlade, -schiffchen ἡ κερκίς, ἴδος, ἡ σπάθη. — die Kunst W. zu verfertigen ἡ κερκιδο-[ποιική.
Weberspule ὁ κανών, όνος; τὸ πηνίον.
Weberstube τὸ ἱστουργεῖον sp. — in der W. ἐν [ἱστοῖς.
Weberstuhl ὁ ἱστός.
Weberzettel ὁ στήμων, ονος.
Wechsel 1) Veränderung: ἡ ἀλλαγή, κατ-, μετ-, παρ-αλλαγή, selten διαλλαγή; ἡ μετ-, παράλλαξις, μεταβολή, τροπή, περιτροπή; auch ἡ ἀμοιβή; ἡ μετάληψις. — W. der Jahreszeiten αἱ τοῦ ἔτους od. τῶν ὡρῶν τροπαί, αἱ τῶν ὡρῶν μεταβολαί; W. des Wetters ἡ γενομένη περὶ τὸν ἀέρα τροπή; W. des Glückes ἡ τῆς τύχης τροπή od. μεταβολή; W. der Feste αἱ τῶν ἑορτῶν ἀμοιβαί. — zum W. geneigt εὐμετάβλητος, εὐμετάβολος 2., sp. μεταβολικός 3. — dem W. unterworfen sein οὐ βέβαιον od. οὐ μόνιμον εἶναι, οὐ μένειν. — 2) Schuldverschreibung: ἡ συγγραφή, τὸ γραμματεῖον, γραμματείδιον. — einen W. ausstellen συγγραφὴν συγγράφεσθαι; auch συγγραφὴν τίθεσθαι παρά τινι. — auf W. leihen μετὰ συγγραφῆς δανείζειν (vom Gläubiger), δανείζεσθαι (vom Schuldner). — ohne W. leihen ἀσύγγραφα δανείζειν u. δανείζεσθαι.
Wechselbalg ὁ ὑποβολιμαῖος παῖς; vgl. Missgeburt.
Wechselbank ἡ τράπεζα. — eine W. anlegen σκευάζεσθαι τράπεζαν.
Wechselbrief ἡ συγγραφή, vgl. Wechsel 2).
Wechselfall ἡ μεταβολή. — die W. des Glückes τὰ τῆς τύχης.
Wechselfieber ὁ διαλείπων πυρετός; οἱ ἐκ περιόδου πυρετοί; ὁ τριταῖος od. τεταρταῖος πυρετός (drei-, viertägiges Fieber); s. dreitägig, viertägig.
Wechselgesang τὸ ἀμοιβαῖον ᾆσμα; τὰ ἀμοιβαῖα.
Wechselgeschäft ὁ ἐπὶ συγγραφῇ χρηματισμός, ἡ ἐπὶ συγγραφῇ χρημάτισις. — ein W. machen χρηματίζεσθαι ἐπὶ συγγραφῇ.
Wechselgespräch οἱ ἀμοιβαῖοι λόγοι, ἡ κοινολογία. — ein W. mit Jmd. halten ἀμείβεσθαί τινα λόγοις, προσδιαλέγεσθαί (*DP.*) τινι, κοινολογεῖσθαί (*DM.*, sp. auch *DP.*) τινι u. πρός τινα.
Wechselheirat αἱ γάμων ἐπαλλαγαί, αἱ ἐπιγαμίαι.
wechsellos ἀμετακίνητος (sp. ἀμετάβλητος u. ἀμετάβολος) 2.; βέβαιος 3. u. 2.
Wechselmord ἡ ἀλληλοφονία, ἀλληλοκτονία.
wechseln 1) *intr.* μεταβάλλειν, μεταπίπτειν; ἀλλοιοῦσθαι od. ἑτεροιοῦσθαι (*P.*); ἄλλον od. ἕτερον γίγνεσθαι; auch εἰς τοὐναντίον καθίστασθαι (in's Gegentheil umschlagen). — unaufhörlich w. συνεχεῖς ποιεῖσθαι τὰς μεταβολάς. — mit od. unter einander w. ἐπαλλάττειν; vgl. abwechseln; es wechseln in diesem Lande hohe Berge mit fruchtbaren Ebenen ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἐστὶ τὰ μὲν ὄρη ὑψηλὰ τὰ δὲ πεδία εὐδαίμονα. — mit einander w. lassen παραλλάττειν ἀλλήλων τινά. — 2) *tr.* ἀλλάττειν, δι-, κατ-, μετ-αλλάττειν; ἀμείβεσθαι, μεταβάλλειν (u. *M.* das Seinige), μεταλαμβάνειν. — die Kleider w. μεταβάλλεσθαι od. μεταλαμβάνειν τὰ ἱμάτια, μεταμπίσχεσθαι, μεταμφιέννυσθαι, μετενδύεσθαι (μετενδῦναι), auch ἄλλην αἱρεῖσθαι στολήν. — den Ort w. χώραν ἀμείβειν; μεταβάλλειν (χώραν, einen Ort um den andern χώραν ἐκ χώρας). — die Farbe w., s. Farbe; Briefe w. mit Jmd., s. Brief. — seine Meinung od. Gesinnung w. μεταβάλλεσθαι (selten *A.*), ἀλλοιοῦσθαι (*P.*) τὴν γνώμην. — Worte mit Jmd. w. διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα; auch = sich streiten mit Jmd., w. s. — Geld w. διακερματίζειν. — **wechselnd** = abwechselnd, veränderlich, w. s. — **gewechselte** Briefe od. Reden γράμματα ἀμοιβαῖα, λόγοι ἀμοιβαῖοι.
Wechseln, das, s. Wechsel. [od. νόμιμα.
Wechselrecht τὰ περὶ τῶν συγγραφῶν δίκαια
Wechselschuld τὸ ἐπὶ συγγραφῇ ὀφειλόμενον χρέος. — eine W. machen δανείζεσθαι od. δάνεισμα ποιεῖσθαι od. χρέος λαμβάνειν ἐπὶ συγγραφῇ.
wechselseitig ἀμοιβαῖος 2. u. 3. (selten); *adv.* ἀμοιβαίως. — Gew. aber durch d. *pron. recipr.* ἀλλήλων, durch Compos. mit ἀλληλο- od. mit ἀντί; Beispiele s. unter „gegenseitig". — Auch gebraucht man andere Wendungen, z. B. sich w. schaden κακῶς ποιεῖν καὶ πάσχειν, w. Liebe τὸ φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι. — w. Verbindung durch Heirat αἱ γάμων ἐπαλλαγαί, αἱ ἐπιγαμίαι.
wechselweis ἐναλλάξ, ἐπαλλάξ, παραλλάξ, κατ' ἐναλλαγήν, ἐν (τῷ) μέρει, ἀνὰ μέρος, ἐκ διαδοχῆς, κατὰ διαδοχήν, ἐν περιτροπῇ (sp. ἐκ περιτροπῆς); übr. s. d. vhg. W.
wechselvoll εὐμετάβολος, εὐμετάβλητος 2.
Wechselwind ἡ τροπαία, τροπή.
Wechselwinkel ἡ ἐναλλὰξ γωνία.
Wechselwirkung; in W. stehen ποιεῖν καὶ πάσχειν, διδόναι καὶ λαμβάνειν; ὠφελεῖν, βλάπτειν ἀλλήλους u. ä. Wendungen.
Wechsler, s. Geldwechsler.
Wechslergeschäft, vgl. Geldwechslergeschäft; auch ἡ δανειστικὴ ἐργασία.
Wechslertisch ἡ τράπεζα, τὸ ξύλον.
wecken 1) = aufwecken, w. s. — 2) = erregen, [w. s.
Wecken, das, s. Aufwecken, das, Erregung.
Wedel ἡ ῥιπίς, ἴδος. — die Flamme mit dem W. anfachen ῥιπίζοντα ἐγείρειν φλόγα, ῥιπίζειν φλόγα; s. anfachen.
wedeln ῥιπίζειν. — mit dem Schwanze w. σαίνειν (τῇ οὐρᾷ); διασαίνειν od. διασείειν τῇ οὐρᾷ.
Wedeln, das, ἡ ῥίπισις, sp. ὁ ῥιπισμός; mit dem Schwanze τὸ σαίνειν.
weder … noch οὔτε … οὔτε (μήτε … μήτε), auch οὐδὲ … οὐδέ; bisw. steht bloss οὐδέ bei dem zweiten zu negierenden Begriffe, z. B. er bekam weder von dieser noch von einer anderen Frau Kinder ἐκ δὲ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες αὐτῷ ἐγένοντο. — weder … noch auch οὔτε … οὐδέ (μήτε … μηδέ).
Weg 1) eig. ἡ ὁδός (die Bahn, auf welcher man geht u. das Gehen selbst); ὁ πόρος (Pfad, Bahn; selten); ἡ πορεία (Marsch, Reise); selten ὁ στόλος (Gang, Reise); W. zu etw. od. Jmd. ἡ ἔφ-, πρόσ-οδος; W. aus etw. ἡ ἔξοδος; W. an etw. hin ἡ πάροδος; W. nach aufwärts, bes. von der Küste in's Binnenland ἡ ἄνοδος, ἡ ἄνω ὁδός,

ἡ ἀνάβασις; W. nach abwärts, bes. vom Binnenland nach der Küste ἡ κάθοδος, ἡ κάτω ὁδός, ἡ κατάβασις; guter W. ἡ εὐοδία; einen guten W. haben εὐοδεῖν; auf einen guten W. führen εὐοδοῦν; es ist guter W. εὔπορόν ἐστιν. — im Bes. ἡ ἀτραπός (Fusspfad), ἡ ἁμαξιτός (Fahrweg); ὁ πάτος, ἡ (selten ὁ) τρίβος, ὁ στίβος, ἡ στειβομένη ὁδός (gangbarer, betretener W.); ἡ χειροποίητος od. ὡδοπεποιημένη ὁδός (gebahnter W.); ἡ λεωφόρος (gew. ohne ὁδός; öffentlicher W., Heerstrasse). — der gerade, kürzeste W. ἡ ὀρθή od. εὐθεῖα (ὁδός), ἡ εἰς τὸ εὐθὺ ὁδός, ἡ σύντομος od. συντομωτάτη (ὁδός); gerades Wegs ὀρθήν, τὴν εὐθεῖαν, εὐθύωρον, εἰς τὸ εὐθύ, vgl. geradaus; auf dieser Strasse ist es der kürzeste W. ταύτῃ συντομώτατόν ἐστιν. — einen W. nehmen od. einschlagen, s. einschlagen; den geraden W. einschlagen πορεύεσθαι τὴν εὐθεῖαν, auch συντέμνειν; den W. des Rechtes einschlagen, betreten, s. Rechtsweg; einen anderen W. einschlagen τρέπεσθαι od. ἐκτρέπεσθαι ἄλλην od. ἑτέραν ὁδόν. — einen W. gehen ἰέναι (ἔρχεσθαι), βαδίζειν, πορεύεσθαι (*DP.*) ὁδόν, χρῆσθαι ὁδῷ; den W. ausserhalb der Mauer gehen πορεύεσθαι τὴν ἔξω τείχους; geh deiner Wege! τὴν σαυτοῦ τρέπου, ὕπαγε δή (τὴν σαυτοῦ ὁδόν). — sich auf den W. machen ὁρμᾶν u. ὁρμᾶσθαι (*DP.*) εἰς τὴν πορείαν, vgl. aufbrechen; auf dem W. sein ἐν τῇ πορείᾳ εἶναι; auf dem W., s. unterwegs. — den W. zurücklegen, s. zurücklegen. — vom W. abkommen ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὁδοῦ, ἐκτὸς δρόμου φέρεσθαι (*P.*); vom W. abbiegen, ablenken ἐκτρέπεσθαι. — Jmd. den W. zeigen od. weisen δεικνύναι (δηλοῦν) τινὶ τὴν ὁδόν, ἡγεῖσθαί τινι τῆς ὁδοῦ, προηγεῖσθαί τινι ὁδόν, προηγεῖσθαί τινος, mehr poet. ὁδηγεῖν τινα. — den W. bahnen od. bereiten ὁδοποιεῖν τινι (ὁδόν); sich den W. bahnen ὁδοποιεῖν (u. *M.*); den W. pflastern, s. pflastern. — Jmd. auf den W. bringen ὁδοποιεῖν u. προοδοποιεῖν τινι. — Jmd. od. einer Sache im W. stehen ἐμποδὼν εἶναί τινι, ἐμπόδιον εἶναί τινι u. τινος, sp. ἐπιπροσθεῖν τινι, auch ἐμποδίζειν, κωλύειν τινά u. τι, οὐκ ἐᾶν τι; Jmd. od. einer Sache in den W. treten ἐμποδὼν γίγνεσθαί τινι, ἐμπόδιον γίγνεσθαί τινι u. τινος, ἐπίπροσθεν γίγνεσθαί τινι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι; was ist im W.? τί ἐμποδών; τί κωλύει; τί ἐστι τὸ κωλῦον; τί ἐν μέσῳ ἐστίν; — aus dem W. gehen ἐκποδὼν ἰέναι (ἀπιέναι, χωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι [*aor. P.*], ἵστασθαι, ἀφ-, ἐξ-ίστασθαι); Jmd. aus dem W. gehen = ihm Platz machen: ἐκποδὼν στῆναί τινι, παραχωρεῖν (εἴκειν, ὑπείκειν) τινὶ τῆς ὁδοῦ, ἐξίστασθαί τινι (τῆς ὁδοῦ), ὑπεξίστασθαί τινι; Jmd. od. einer Sache aus dem W. gehen = ausweichen, vermeiden ἐκτρέπεσθαι, ὑπεκτρέπεσθαί τινα u. τι; ἐξίστασθαι, ὑπεξίστασθαί τι; φεύγειν τινά u. τι. — aus dem Wege! ἐκποδών, πάρεχ' ἐκποδών, ἐξίστω. — etw. aus dem W. räumen ἐκποδὼν ποιεῖσθαί τι, ἀναιρεῖν τι (ἐκ μέσου); Jmd. aus dem W. räumen ἐκποδὼν ποιεῖσθαι (ποιεῖν) τινα, ἀναιρεῖν τινα (das *P.* dazu ist ἐκποδὼν γίγνεσθαι, was auch = „aus dem W. kommen“ bedeutet); heimlich aus dem W. räumen ὑπεξαιρεῖν (u. *M.*). — Jmd. etw. in den W. legen ἐμποδὼν ποιεῖσθαί τί τινι. — 2) übtr. *a*) Art u. Weise: ἡ ὁδός; der W. einer Untersuchung ἡ μέθοδος. — auf einem W. ὁδῷ, καθ' ὁδόν; auf diesem W. ταύτῃ od. τῇδε (τῇ ὁδῷ). — auf gerechtem W. ἐκ (μετὰ) τοῦ δικαίου, σὺν τῷ δικαίῳ; auf gesetzlichem W. κατὰ τοὺς νόμους. — auf welchem W. kann ich das erreichen? τίνα ὁδὸν ἰὼν τύχοιμι ἂν τούτου; *b*) Mittel u. Wege, s. Mittel 2). *c*) zu Wege bringen = zu Stande bringen, s. Stand 2). *d*) das hat seine guten Wege: σχολῇ γ' ἂν γένοιτο τοῦτο.

weg ἐκποδών; φροῦδος 3. (selten in Prosa). — weg damit! ἄπαγε; weg mit dir! ἄπαγε (σαυτὸν ἐκποδών), ἔρρε, auch ἐκποδών, πάρεχ' ἐκποδών, ἐξίστω; weg mit diesem Gerede! ἄπαγε ταῦτα λέγων; weg m. d. Hand! ἐκποδὼν ἔχε τὴν χεῖρα. — doch weg mit diesen Dingen! ἀλλ' ἐῶμεν (χαίρειν) ταῦτα. — in éinem weg συνεχῶς. — In Zsstzgen meist durch ἀπό, ἐκ, auch παρά, ἀνά, [vgl. d. f. WW.

wegangeln, s. wegfischen.

wegarbeiten ἀφαιρεῖν (durch Arbeiten entfernen); ἀπεργάζεσθαι (vollenden).

wegbahnend ὁδοποιός 2., ὁδοποιητικός 3.

wegbegeben, sich ἀπιέναι (ἀπέρχεσθαι), ἀποχωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*); οἴχεσθαι (ἀπιόντα).

wegbeissen, s. abbeissen, fortbeissen; bildl. Jmd. w. ἐκποδὼν ποιεῖσθαί τινα.

wegbeizen βαφῇ ἀφανίζειν, ἀποτήκειν τι.

wegbereitend, s. wegbahnend.

wegbeugen παρακλίνειν.

wegblasen ἀπο-, δια-φυσᾶν; φυσῶντα od. προσπνέοντα διασκεδαννύναι. — wie weggeblasen sein οἴχεσθαι φροῦδον.

wegbleiben, von etw. ἀπογίγνεσθαι, ἀπεῖναι, ἀφίστασθαι, ἀπολείπεσθαί (*aor. P.*) τινος; οὐ παραγίγνεσθαί τινι, οὐ μετέχειν τινός. — von Jmd. ἀφίστασθαί τινος, ἀποπηδᾶν τινος, ἀποφοιτᾶν τινος u. παρά τινος, οὐκέτι προσιέναι τινί. — vgl. ausbleiben.

wegbrechen 1) = abbrechen (*tr.* u. *intr.*). — 2) = ausbrechen I) 2).

Wegbrechen, das 1) ἡ καθαίρεσις, περιαίρεσις; s. Abbruch 1). — 2) ἡ ἀπέρασις.

wegbrennen 1) *tr.* ἀποκαίειν; = niederbrennen κατακαίειν, καταφλέγειν, καταπιμπράναι. — 2) *intr.* durch die *P.*

wegbringen 1) von einem Orte: ἀπάγειν, ἀποσκευάζειν (bes. *M.*), ἀνασκευάζειν (u. *M.*), ἀποφέρειν (u. *M.*), ἀποκομίζειν, ἐκκομίζειν (u. *M.*), ἐκποδὼν ποιεῖσθαι (ποιεῖν). — heimlich an einen sicheren Ort bringen ὑπεκτίθεσθαι. — heimlich bei Seite schaffen κλέπτειν, ἐκ-, ὑπο-, ὑπεκκλέπτειν. — 2) = wegtilgen, vertilgen, w. s.

wegdrängen ἀπ-, παρ-ωθεῖν (von sich *M.*).

wegdrücken ἀπο-, παρ-ωθεῖν; sich w. ὑπαποκινεῖν (τῆς ὁδοῦ).

Wegeaufseher, s. Strassenaufseher.

Wegebau ἡ ὁδοποιία, ὁδοποίησις.

Wegebesserung ἡ τῶν ὁδῶν ἐπισκευή.

Wegebreit τὸ ἀρνόγλωσσον.

Wegedorn ἡ ῥάμνος, ὁ u. ἡ παλίουρος. — v. W. παλιούρινος 3.

Wegegeld ὁ ἀπὸ τῶν ὁδῶν τελούμενος φόρος.

wegeilen ἀφορμᾶν (gew. *DP.*), οἴχεσθαι ἀπιόντα od. φεύγοντα, auch bloss φεύγειν. — das W. ἡ φυγή. [ὁ λῃστής.

Wegelagerer ὁ ὁδοιδόκος, ὁδοστάτης sp.; besser

Wegelagerung ἡ ὁδοστασία; W. treiben ὁδοιδοκεῖν, ὁδοστατεῖν, ὁδοσκοπεῖν (sämmtl. sp.), s. Raub.

wegen 1) zur Bezeichnung der Ursache, des Grundes: διά m. *acc.*, ἐπί m. *dat.*, ὑπό m. *gen.*, ἐκ m. *gen.*, ἕνεκα m. *gen.* (der gew. voransteht). — Daneben finden sich auch andere Wendungen je nach den betreffenden Verben, z. B. ich zürne Jmd. w. dessen, was ich erlitten habe ὀργίζομαί τινι ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθη, ich bestrafe Jmd. w. dessen, was er gefrevelt hat τιμωροῦμαί τινα

ἀνθ᾽ ὧν ὕβρισεν, Jmd. w. etw. Vorwürfe machen μέμφεσθαί τινί τινος, Jmd. w. etw. tadeln μέμφεσθαί τινα κατά od. εἴς τι, ἐπί τινι, ich komme w. dieser Unglücksfälle in üblen Ruf διαβάλλομαι ἀπὸ τούτων τῶν συμφορῶν, in Streit sein w. etw. διαφέρεσθαι (*P.*) περί τινος, w. etw. besorgt sein φοβεῖσθαι (*aor. P.*) περί (ὑπέρ) τινος; w. dieses Mannes kannst du unbesorgt sein τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι οὐδὲν δεῖ σε φοβεῖσθαι. — 2) zu Gunsten, um ... willen: ἕνεκα m. *gen.*, χάριν m. *gen.* (beide gew. ihrem Casus nachgestellt), auch ὑπέρ, περί m. *gen.* od. durch den blossen *dat.*

Wegerich, s. Wegedorn.

Wegesäule ἡ στήλη.

Wegescheide, s. Wegscheide.

wegessen, etw. ἐξ-, κατ-εσθίειν (-φαγεῖν), καταβιβρώσκειν; s. verzehren. — v. etw. ἀπο-, περιτρώγειν, ἀπ-, περι-εσθίειν τι.

Wegestrecke ἡ ὁδός.

Wegezehrung τὸ ἐφόδιον, τὰ ἐφόδια.

wegfahren 1) *tr.* ἀπάγειν, ἀπο-, ἐκ-κομίζειν. — 2) *intr.* ἀπελαύνειν; zu Schiffe ἀπο-, ἐκ-πλεῖν, ἀνάγεσθαι (*M.* u. *P.*); = sich schnell entfernen ἀποφέρεσθαι (*P.*), οἴχεσθαι φερόμενον.

wegfallen ἐκλείπειν; παραλείπεσθαι (*P.*); οὐ μένειν; οὐ γίγνεσθαι. — w. können = überflüssig sein περιττὸν od. περίεργον εἶναι. — w. lassen παραλείπειν, παριέναι (ἵημι), ἐᾶν τι.

wegfangen ἀπο-, ὑπο-λαμβάνειν; ἐκθηρᾶσθαι, [ἐκθηρεύειν.

wegfaulen, s. abfaulen.

wegfegen, s. abfegen.

wegfeilen ἀπορρινᾶν.

wegfischen κλέπτειν, ἐκ-, ὑπο-, ὑπεκ-κλέπτειν, [ὑφαιρεῖσθαι.

wegfliegen, s. fortfliegen.

wegfliehen, s. entfliehen.

wegfliessen ἀπορ-, ἐκ-, διαρ-, ὑπεκ-ρεῖν.

wegflüchten 1) *tr.* ἀποσκευάζεσθαι, ὑπεκτίθεσθαι, ὑπεκκομίζεσθαι. — 2) *intr.* ἀπο-, διαδιδράσκειν; ὑπο-, ὑπεκ-φεύγειν.

wegfressen, s. wegessen.

wegführen ἄγειν, ἀπ-, ἐξ-άγειν; ἀπο-, ἐκ-κομίζειν; m. sich w. ἄγεσθαι, ἐξάγεσθαι, ἄγειν μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ἀπιέναι ἄγοντα od. ἔχοντα.

Wegführen, das, **Wegführung** ἡ ἀγωγή, ἀπ-, ἐξ-αγωγή, ἀποκομιδή.

Weggang, s. Fortgang 1).

weggeben ἐκ-, προ-διδόναι, an Mehrere διαδιδόναι. — leichtsinnig w. προΐεσθαι.

weggehen 1) eig. ἀπιέναι (ἀπέρχεσθαι), ἀποχωρεῖν, ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*), ἀποπορεύεσθαι (*DP.*); οἴχεσθαι, selten ἀποίχεσθαι; aus einer Verbindung μεθίστασθαι (μεταστῆναι); v. einander διαλύεσθαι (*P.*) ἀπ᾽ ἀλλήλων; von einem Orte w. ἀπιέναι ἐκ τόπου τινός, ὁρμᾶν ἀπὸ od. ἐκ τόπου τινός, ἀπανίστασθαι ἀπὸ u. ἐκ χωρίου τινός od. mit blossem *gen.*, auch μετανίστασθαι; aus dem Vaterlande ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν, λείπειν τὴν πατρίδα; von Jmd. w. ἀπαλλάττεσθαί τινος, ἀποφοιτᾶν τινος u. παρά τινος. — heimlich w. ὑπάγειν, ὑπεξάγειν (αὐτόν), ὑπεκφεύγειν, ἀποδιδράσκειν. — Jmd. w. lassen ἀφιέναι, ἀποπέμπειν (u. *M.*) τινά; Jmd. w. heissen ἀπελαύνειν τινά, von seinem Platze, Wohnsitze ἀνιστάναι, ἀπανιστάναι τινά; Jmd. nicht w. lassen οὐκ ἐᾶν ἀπιέναι τινά, κατέχειν τινά. — 2) übtr. *a*) von Waaren = Absatz haben, s. Absatz. *b*) von Schmutzflecken u. dgl.: ἀφανίζεσθαι (*P.*); ἐξίτηλον γίγνεσθαι.

Weggehen, das, ἡ ἄφοδος, ἀποχώρησις, ἀπαλλαγή, von Mehreren ἡ διάλυσις. — Häufig durch Verba.

Weggenosse ὁ συνοδοιπόρος, συνέμπορος.

weggiessen ἀπο-, ἐκ-, προ-χεῖν.

weghaben 1) empfangen haben: ἀπέχειν, ἀπειληφέναι. — 2) = verstehen, begreifen, w. s.

weghacken ἀποκόπτειν, ἀποτέμνειν; s. abhauen.

weghängen ἀπαρτᾶν τι ἀλλαχοῦ.

weghalten ἀπέχειν.

weghaschen ἐκθηρᾶσθαι (ἐκθηρεύειν), ὑφαρ-[πάζειν, ὑπεξαιρεῖσθαι.

weghauchen ἀποπνεῖν; s. wegblasen.

wegheben μεταίρειν, μετακινεῖν; mit einem Hebel μοχλεύειν, ἀπομοχλεύειν.

weghetzen ἐπαφέντα κύνας ἀπελαύνειν.

wegholen ἀπάγειν, ἀποκομίζειν, ἐκκομίζειν (u. *M.*), ἀποφέρειν (u. *M.*).

weghüpfen ἀποσκιρτᾶν; s. wegspringen.

Weghüter ὁ ὁδοφύλαξ, κος.

weghuschen ἀποσοβεῖν.

weghusten ἀποβήττειν.

wegjagen ἀπελαύνειν, ἀποδιώκειν, ἀποσοβεῖν; aus der Stadt ἐκβάλλειν (ἐκ) τῆς πόλεως, dazu als *P.*: ἐκπίπτειν (ἐκ) τῆς πόλεως.

wegkapern ὑφαρπάζειν, ὑπεξαιρεῖσθαι.

wegkaufen προωνεῖσθαι sp., προλαμβάνειν τι ὠνούμενον.

wegkehren 1) = wegwenden, w. s. — 2) = weg-[fegen, s. abfegen.

wegkönnen; nicht w. οὐ δύνασθαι (οὐχ οἷόν τ᾽ εἶναι) ἀπιέναι od. ἀπαλλάττεσθαι.

wegkommen 1) loskommen: ἀπαλλάττειν (u. *M.* m. *aor. P.*), v. Jmd. od. etw. τινός u. ἀπό τινος. — gut bei etw. w. χαίροντα (ἀθῷον) ἀπαλλάττειν ἔκ τινος; übel w. κακῶς ἀπαλλάττειν. — 2) es kommt mir etw. weg: ἀποβάλλω τι, ἀποστεροῦμαί (*P.*) τινος.

wegkratzen ἀποξεῖν, ἀποξύειν.

wegkriechen ἀφέρπειν.

weglassen 1) von sich lassen: ἀφιέναι, ἀποπέμπειν (u. *M.*); nicht w. οὐκ ἐᾶν ἀπιέναι od. bloss κατέχειν. — 2) auslassen, übergehen, w. s.

Weglassen, das, ἡ παράλειψις sp.; besser Verba.

weglaufen ἀποθεῖν, ἀποτρέχειν, δρόμῳ ἀπιέναι od. ἀποχωρεῖν, ἀποδιδράσκειν; φεύγειν, ἀποφεύγειν.

weglecken ἀπο-, ἀνα-λείχειν; von etw. περιλεί-[χειν.

weglegen ἀποτιθέναι (u. *M.*); ein Kind ἀπο-, ἐκ-τιθέναι. — an einen anderen Ort μετατιθέναι.

Weglegung ἡ ἀπόθεσις (auch: W. eines Kindes, wie ἡ ἔκθεσις). — W. an einen andern Ort ἡ με-[τάθεσις.

wegleihen, s. verleihen.

wegleiten παράγειν, παρατρέπειν; Wasser durch einen Graben ἀπ-, παρ-οχετεύειν.

weglenken (*tr.* u. *intr.*), s. ablenken.

weglocken παράγειν; Jmd. von etw. ἀπάτῃ ἀποτρέπειν τινά τινος; durch falsche Hoffnungen Jmd. aus seinem Vaterlande w. ἐλπίδας προτείνοντα πείθειν τινὰ λιπεῖν τὴν πατρίδα.

Weglockung ἡ παραγωγή.

wegmachen, s. wegstreichen, wegtilgen. — sich w. ἀπο-, δια-διδράσκειν, δραπετεύειν, ἀπολιβάζειν, ἀπολιταργίζειν; sich schnell w. ἀποσοβεῖν, φεύγειν; sich heimlich w. ὑπαποκινεῖν, ὑπάγειν, ὑπεξάγειν (αὐτόν), ὑπο-, ὑπεκ-φεύγειν.

wegmarschieren ἀφ-, ἐξ-ορμᾶν (u. *M.* mit *aor. P.*); ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν; ἀπο-, ἐκ-πορεύεσθαι (*DP.*), ἀποχωρεῖν, ἀπαίρειν, ἀπ-, ἐξ-άγειν.

Wegmass τὸ μέτρον τῆς ὁδοῦ.

wegmeisseln ἐκκολάπτειν.

wegmessen διαμετρεῖν.

wegmüssen 1) weggehen müssen: δεῖν ἀπιέναι. — 2) getilgt werden müssen: δεῖν ἐξαλείφεσθαι.

wegnagen ἀποτρώγειν; v. etw. περιτρώγειν.

Wegnahme ἡ αἵρεσις, ἀναίρεσις, ἀφαίρεσις; ἡ στέρησις, ἀποστέρησις; W. einer Stadt ἡ αἵρεσις, ἅλωσις. — Häufig durch Verba.

wegnehmen 1) etw. von einem Orte: *λαμβάνειν, αἴρειν, ἀφιστάναι; ἀναιρεῖν; ἐκποδὼν ποιεῖσθαι* (seltner *A.*). — 2) ein Stück v. einer Sache: *λαμβάνειν, ἀπολαμβάνειν, παραιρεῖν τί τινος*; heimlich v. etw. *ὑφαιρεῖν* u. *ὑπεξαιρεῖσθαί τινός τι*. — 3) Jmd. etw. nehmen: *ἀφαιρεῖσθαί τινά τι* od. *τινός τι, παραιρεῖσθαί τινός τι* (sp. *τί τινι, τινά τινος, τινά τι*), *ἀποστερεῖν τινά τινος, τί τινος, τινά τι, ἀποσπᾶν τί τινος* u. *ἀπό τινος, ἀφαρπάζειν τινί τι*; heimlich w. *ὑφαιρεῖν* (u. *M.*) *τί τινος, ὑφαρπάζειν τί τινος, ὑπεξαιρεῖσθαι, ὑπο-, ὑπεκ-κλέπτειν τι*; eine Stadt w. *λαμβάνειν, αἱρεῖν πόλιν* (dazu als *P. ἁλίσκεσθαι*).

Wegnehmung, s. Wegnahme.

wegpacken *ἀνασκευάζειν* (u. *M.*), *ἀποσκευάζειν* (bes. *M.*); sich w., s. fortpacken u. vgl. sich wegmachen.

wegpeitschen *μαστιγοῦντα* od. *μάστιγι ἀπελαύνειν τινά.*

wegphilosophieren *σοφιζόμενον* od. *παραλογιζόμενον διδάσκειν μὴ εἶναί τι.*

wegpissen *ἀπουρεῖν.*

wegpolieren *ἐκ-, ἀπο-λεαίνειν; ἀποξεῖν, ἀποξύειν.*

wegprügeln *πληγαῖς ἀπελαύνειν τινά.*

wegputzen *ἀπο-, ἐκ-καθαίρειν.*

wegradieren *ἀποξεῖν, ἀποξύειν; ἐξαλείφειν.*

wegräumen *αἴρειν, ἀναιρεῖν, ἀφαιρεῖν, ἀποσκευάζειν* (bes. *M.*), *ἀνασκευάζειν* (u. *M.*); *ἐκποδὼν ποιεῖσθαι* (seltner *ποιεῖν*); *ἀνακαθαίρειν* (Schutt u. dgl.). [Verba.

Wegräumung *ἡ ἀναίρεσις, ἀνακάθαρσις*; häufig

wegraffen *ἁρπάζειν, ἀν-, ἀφ-, συν-αρπάζειν*; heimlich w. *ὑφαρπάζειν.*

wegrauben *ἐξ-, ἀφ-, συν-αρπάζειν*, vgl. rauben.

wegreiben *ἀπο-, ἐκ-τρίβειν.*

Wegreise, s. Abreise.

wegreisen, s. abreisen, verreisen.

wegreissen 1) = losreissen, w. s. — unter dem Leibe w. *ὑποσπᾶν.* — mit w. *παρασύρειν.* — Jmd. etw. w. *ἀφ-, ἐξ-αρπάζειν τινί τι*; heimlich w. *ὑφαρπάζειν τινί τι.* — 2) = niederreissen, [w. s.

wegreiten *ἀφιππεύειν, ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν.*

wegrennen, s. fortrennen 1) u. vgl. weglaufen.

wegrollen 1) *tr. ἀποκυλινδεῖν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*

wegrücken 1) *tr. μετακινεῖν.* — 2) *intr. ἀπιέναι, ἀποχωρεῖν, μεθίστασθαι* (*μεταστῆναι*); vgl. [wegmarschieren.

wegrufen, s. abrufen 2).

wegrupfen, s. abrupfen.

wegsägen *ἀποπρίειν.*

wegsam *εὔοδος, εὔπορος* 2., *βάσιμος* 2.

wegsaufen *ἀπο-, ἐκ-πίνειν.*

wegsaugen *ἀπομυζᾶν, ὑποπίνειν.*

wegschaben *ἀποξεῖν* (*ἀποξύειν*).

wegschaffen, s. wegbringen. — schnell w. *ἀπολιβάζειν.*

Wegschaffung *ἡ ἀποφορά, ἡ ἀφάνισις, ὁ ἀφανισμός*; sonst Verba.

wegschaufeln *ἀφαιρεῖν τῇ ἄμῃ.*

Wegscheide *ἡ* (*ὁδῶν*) *ἀποτομή*, poet. *ἡ σχιστὴ ὁδός*; s. Kreuzweg.

wegschenken, s. verschenken. — leichtsinnig w. *προΐεσθαι.*

wegscheren *ἀποκείρειν, ἀποξυρᾶν* (*ἀποξύρειν*). — sich w. = sich fortpacken, w. s.

wegscheuchen *ἀποσοβεῖν* (selten *M.*), *ἀποπτοεῖν*; bildl. *ἀποσείεσθαι.*

wegschicken *ἀποπέμπειν* (u. *M.*), *ἀφιέναι*; *ἀποστέλλειν* (m. einem Auftrage). — Soldaten u. dgl., s. entlassen.

wegschieben *κινεῖν, μετακινεῖν; ἀπωθεῖν.*

wegschiessen 1) abschiessen, w. s. — 2) durch Schiessen tilgen: *βάλλοντα ἀναιρεῖν.*

wegschiffen *ἀπο-, ἐκ-πλεῖν, ἀπαίρειν, ἀνάγεσθαι* (*M.* u. *P.*). [γωγή.

Wegschiffen, das, *ὁ ἀπόπλους, ἔκπλους, ἡ ἀναγωγή.*

wegschlagen 1) abschlagen: *ἀποκρούειν, ἀποκόπτειν, ἀποτέμνειν.* — 2) zurückschlagen: *ἀπωθεῖν* (u. *M.*), *ἀποκρούειν* (u. *M.*), *διακρούεσθαι.*

wegschleichen, sich, s. fortschleichen u. sich heimlich wegmachen.

wegschleifen 1) abschleifen: *τῇ ἀκόνῃ ἀφ-, περιαιρεῖν.* — 2) = wegschleppen, w. s.

wegschleppen, Jmd. *ἀποσύρειν, ἀφέλκειν*; mit Gewalt *ἀφ-, ἀν-, συν-αρπάζειν*; mit sich w. *παρασύρειν*; Jmd. als Sklaven w. *ἀνάρπαστον ποιεῖν τινα*, bes. als Sklave weggeschleppt werden *ἀνάρπαστον γίγνεσθαι.* — etw. w. = wegbringen; nach verschiedenen Seiten *διαφορεῖν.*

wegschleudern *ἀποσφενδονᾶν, ἀποπάλλειν, ἀπορρίπτειν, ἀφιέναι*; auch = verschleudern, [w. s.

wegschlürfen *ἀπορ-, ἐκ-ροφεῖν.*

wegschmeissen *ἀποβάλλειν, ἀπορρίπτειν, ἀφιέναι*; übtr. *προΐεσθαι.*

wegschmelzen 1) *tr. ἀπο-, κατα-, συν-τήκειν.* — 2) *intr.* durch d. *P.*

wegschnappen *ἀνακάπτειν, προαρπάζειν*; Jmd. etw. *προαρπάζειν τινός τι*; Jmd. heimlich etw. w. *ὑφαρπάζειν τί τινος.*

Wegschnappen, das, *ἡ ἀνάκαψις.*

wegschneiden, s. abschneiden.

wegschnellen *ἀποπάλλειν.*

wegschrecken, Jmd. v. etw. *ἀποσοβεῖν τινά τινος* u. *ἀπό τινος*; *φόβῳ ἀπελαύνειν* u. *ἀποτρέπειν τινά τινος.*

wegschütteln, s. abschütteln.

wegschütten *ἀπο-, ἐκ-, προ-χεῖν; ἐξερᾶν.*

wegschwemmen, s. fortschwemmen u. wegspülen.

wegschwimmen *ἀπονεῖν, ἀπονήχεσθαι, ἀποκολυμβᾶν.*

wegsegeln, s. wegschiffen.

wegsehen *ἀποβλέπειν, ἀφορᾶν, ἀποστρέφειν τοὺς ὀφθαλμούς*, auch *ἀποστρέφεσθαι* (*aor. P.*). — über etw. w. (bildl.) *ὑπερορᾶν τι, περιορᾶν τι* (*γενόμενον*), *ὀλιγωρεῖν* u. *καταφρονεῖν τινος.*

wegsehnen, sich *ἐπιθυμεῖν ἀπιέναι.*

weg sein 1) nicht mehr dasein: *ἀπεῖναι; οἴχεσθαι* (*φροῦδον*), *φροῦδον εἶναι; οὐκέτι ὁρᾶσθαι* (*P.*), *οὐκέτι παρεῖναι; παρεληλυθέναι* (von der Zeit); in der Fremde sein, s. Fremde. — unsere Furcht ist weg *ἀπηλλάγμεθα τοῦ φόβου.* — 2) nicht bei sich sein: *ἔξω αὑτοῦ εἶναι; οὐκέτι ἐν αὑτῷ* (*αὑτοῦ*) *εἶναι.* — 3) über etw. weg sein: *ἐκτὸς* od. *ἔξω εἶναί τινος, ἀπηλλάχθαι* (*ἀπηλλαγμένον εἶναι*) *τινός, περιγεγονέναι τινός* u. *ἔκ τινος*; auch *κρείττω* (*οὐχ ἥττω*) *εἶναί τινος.*

Wegsein, das, *ἡ ἀπουσία, ἀπαλλαγή.*

wegsenden *ἀποστέλλειν, ἀποπέμπειν, ἀφιέναι.*

Wegsendung *ἡ ἀποστολή, ἀπόπεμψις, ἀποπομπή.*

wegsengen *ἀποκαίειν.*

wegsetzen 1) *tr. ἀποτιθέναι* (u. *M.*). — an einen andern Ort *μετατιθέναι, μεθιστάναι, μετακινεῖν.* — sich w. *χωρὶς καθίζεσθαι.* — sich über etw. w. *ὑπερπηδᾶν τι; ὑπερορᾶν, περιορᾶν τι, ὀλιγωρεῖν* (*ἀμελεῖν*) u. *καταφρονεῖν τινος, οὐδὲν φροντίζειν τινός, περὶ οὐδενὸς ἡγεῖσθαί τι, παρ' οὐδὲν ἡγεῖσθαί* (*ποιεῖσθαι, τίθεσθαι*) *τι, οὐδένα λόγον ποιεῖσθαί τινος, οὐκ ἐπιστρέφεσθαί* (*aor. P.*) *τινος*; sich über Jmd. w. *ὑπερορᾶν τινα, οὐδὲν φροντίζειν τινός, καταφρονεῖν τινος, κρείττω ἑαυτὸν νομίζειν τινός.* — 2) *intr.* = über etw. wegspringen, w. s. [ausbrechen I) 2).

wegspeien *ἀπο-, ἐκ-πτύειν*; vom Erbrechen, s.

wegsprengen 1) *tr. ἀπορρηγνύναι, ἀπαράττειν, ἀποσχίζειν.* — 2) *intr. ἀπελαύνειν ἀνὰ* (*κατὰ*) *κράτος* od. *ἐκτείναντα τὸν ἵππον.*

wegspringen ἀποπηδᾶν, ἀφάλλεσθαι; über etw. ὑπερπηδᾶν, ὑπεράλλεσθαί τι.
Wegspringen, das, ἡ ἄφαλσις, sp. ἀποπήδησις; ἡ ὑπερπήδησις sp.
wegspucken ἀποπτύειν.
wegspülen ἀποκλύζειν, ἀποπλύνειν; κατακλύζειν (wegschwemmen).
Wegspülen, das, ἡ ἀπόκλυσις sp.; ὁ κατακλυσμός.
wegstecken, s. verbergen.
wegstehlen κλέπτειν, ἀπο-, δια-, ἐκ, ὑπεκ-, ὑποκλέπτειν. — sich w. ὑπο-, δια-κλέπτειν αὑτόν, ὑπεξάγειν (αὑτόν), ὑπαποκινεῖν, ὑπεκδύεσθαι, sp. ὑποδιδράσκειν, besser λανθάνειν ἀποδιδράσκοντα.
wegstellen, v. etw. ἀφιστάναι; bei Seite stellen ἀποτιθέναι (u. *M.*), an einen andern Ort stellen μετατιθέναι, μεθιστάναι, μετακινεῖν. — sich w. ἀφ-, μεθ-ίστασθαι.
wegsterben ἀποθνήσκειν, ἀπόλλυσθαι, οἴχεσθαι ἀποθανόντα. — vor Jmd. w. προαποθνήσκειν τινός.
wegstibitzen, etw. ἀποβλίττειν, ἀπολιβάζειν τι; auch ἀφανίζειν τι.
wegstossen ἀπ-, παρ-ωθεῖν; ἀποκρούειν. — von sich w. ἀπωθεῖσθαι, ἀποκρούεσθαι.
Wegstrecke ἡ ὁδός.
wegstreichen, s. ausstreichen 2).
wegstreifen, s. abstreifen; im Vorbeigehen w. παρασύρειν.
wegthauen 1) *tr.* ἀπο-, κατα-, συν-τήκειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*
wegthun ἀποσκευάζειν (bes. *M.*), ἀποτιθέναι (u. *M.*); ἐκποδὼν ποιεῖσθαι (selten *A.*) u. ἔχειν; vgl. wegnehmen. — ein Kleidungsstück = ablegen, w. s. — auch = verbergen, w. s.
wegtilgen ἀφανίζειν, ἐξίτηλον ποιεῖν; s. ausstreichen 2).
wegtragen ἀποκομίζειν, ἐκκομίζειν (u. *M.*), ἀποφέρειν (u. *M.*).
Wegtragen, das, ἡ ἀποφορά.
wegtreiben ἀπ-, ἐξ-ελαύνειν; aus der Stadt ἐκβάλλειν (ἐκ) τῆς πόλεως; dazu als *P.*: ἐκπίπτειν (ἐκ) τῆς πόλεως.
wegtreten 1) *tr.* ἐπιβαίνοντα od. πατοῦντα ἀφαιρεῖν. — 2) *intr.* ἐξ-, ἀφ-, μεθ-ίστασθαι; s. weggehen.
wegwälzen μετακυλινδεῖν; übtr. s. abwälzen.
wegwandern ἀπο-, ἐκ-δημεῖν; einen andern Wohnsitz suchen, s. auswandern.
wegwaschen ἀπο-, ἐκ-νίζειν (-νίπτειν); ἀποπλύνειν, ἀποκλύζειν; einen Schimpf ἐκνίζειν od. διαλύειν ὄνειδος.
wegwehen ἐκπνεῖν; πνέοντα διασκεδαννύναι.
wegweisen, s. abweisen u. verweisen.
Wegweiser ὁ ὁδηγός, ὁ ἡγεμών, όνος (τῆς ὁδοῦ). — W. für Jmd. sein ἡγεῖσθαί τινι τῆς ὁδοῦ, προηγεῖσθαί τινι od. τινος (ὁδόν), ὁδηγεῖν τινα. — die Fackel dient als W. ἡ δᾲς προηγεῖται.
Wegweiserin ἡ ὁδηγός, ἡ ἡγεμών, όνος (τῆς ὁδοῦ); s. d. vhg. W.
wegwenden, s. abwenden 1).
Wegwendung ἡ ἀποστροφή, ἀποτροπή.
wegwerfen ἀποβάλλειν, ῥίπτειν, ἀπορρίπτειν; auseinanderwerfen διαρρίπτειν; leichtsinnig w. προΐεσθαι, s. verschwenden. — sich w. καταισχύνειν ἑαυτόν; sich an Jmd. w. φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα. — **wegwerfend** ὑβριστικός, καταφρονητικός 3., auch αἰσχρός 3.; w. v. Jmd. reden ὑβριστικῶς (ὑβριστικὰ) λέγειν περί τινος; sp. ἐξουδενίζειν u. ἐξουδενοῦν (-εῖν) τινα; Jmd. w. behandeln ὑβρίζειν τινά u. εἴς τινα, προπηλακίζειν u. σκορακίζειν τινά. — der wegwirft ὁ ἀποβολεύς.
Wegwerfung ἡ ἀποβολή; ἡ ῥῖψις, ἀπόρριψις, διάρριψις; ἡ πρόεσις; s. Verschwendung; ist es = verächtliche Behandlung: ἡ ὕβρις, προπηλάκισις, ὁ προπηλακισμός, σκορακισμός, sp. ἡ ἐξουδένωσις, ὁ ἐξουδενισμός.
wegwetzen ἀπο-, ἐκ-τρίβειν.
wegwischen 1) *tr.* = abwischen, w. s. — 2) *intr.* = durchwischen 2).
wegwollen βούλεσθαι od. ἐπιθυμεῖν ἀπιέναι, ἀπαλλαξείειν; auch μέλλειν ἀπιέναι (im Begriffe sein wegzugehen).
wegwünschen ἀπεύχεσθαί τι; Jmd. w. εὔχεσθαί τινα οἴχεσθαι; sich w. von Jmd. εὔχεσθαι (ἐπιθυμεῖν, βούλεσθαι) ἀπαλλάττεσθαί τινος; ἀπαλλαξείειν. [σκύβαλον.
Wegwurf τὸ κάθαρμα, ἀποκάθαρμα, sp. τὸ
wegzaubern, Jmd. od. etw. ἀφανίζειν (ἀφαιρεῖν) τινα od. τι ἐπῳδαῖς (φαρμάκοις); eine Krankheit, Schmerzen u. dgl. παύειν ἐπῳδαῖς (φαρμάκοις); vgl. lindern, beschwichtigen.
wegzehren, s. aufzehren.
wegzerren ἀποσπᾶν, ἀφέλκειν, ἀποσύρειν; mit w. παρασύρειν.
wegziehen 1) *tr.* ἀποσπᾶν, ἀφέλκειν, ἀνθέλκειν; darunter od. heimlich w. ὑποσπᾶν, ὑφέλκειν, ὑφαιρεῖν; Truppen w. ἀπάγειν; Jmd. w. παράγειν τινά, von etw. ἀφιστάναι, ἀποτρέπειν τινά τινος. — 2) *intr.* *a*) aus einer Wohnung, s. ausziehen; aus einem Lande, s. auswandern; v. Zugvögeln μεταχωρεῖν. *b*) von einem Heere: s. abmarschieren u. aufbrechen II) 2).
Wegziehen, das, **Wegzug**, s. Fortziehen.
1. **wehe** *interj.* φεῦ (zur Bezeichnung des Schmerzes od. Unwillens; gew. m. *nom.*, z. B. weh, o Hellas! φεῦ ὦ Ἑλλάς: selten m. *gen.*, z. B. weh, die Thorheit! φεῦ τῆς μωρίας), ἰού (gew. verdoppelt), ἰώ (auch häufig verdoppelt; beide als Ausdruck des Schmerzes); poet. u. sp. αἰαῖ (auch m. *gen.*). — wehe mir! οἴ μοι. — wehe rufen αἰάζειν.
2. **wehe** *adv.*; es thut mir etw. w., z. B. der Kopf, die Augen ἀλγῶ τὴν κεφαλήν, τὰ ὄμματα; von geistigen Schmerzen ἀλγῶ τινι, ἐπί τινι, διά (περί) τι; λυπεῖ (ἀνιᾷ, κνίζει, δάκνει) μέ τι; es thut mir w. zu sehen, zu hören u. dgl. λυποῦμαι (ἀνιῶμαι, ἄχθομαι) ὁρῶν od. ἀκούων; es thut mir w., dass ... λυποῦμαι od. ἄχθομαι ὅτι ... — dein Unglück thut mir w. συνάχθομαι τῇ συμφορᾷ σου, συναλγῶ od. συλλυποῦμαί σοι. — Jmd. w. thun λυπεῖν, ἀνιᾶν, ἀδικεῖν τινα; — was w. thut, s. schmerzlich, kränkend.
Wehe, das, *a*) Schmerz: τὸ ἄλγος (körperl. u. geistig), ἡ ἀλγηδών, όνος (meist körperl.), ἡ λύπη (geistig). — Wehen bei der Geburt, s. Geburtsschmerz. *b*) unglückliche Lage: τὰ κακά, αἱ συμφοραί; ἡ κακουχία, ταλαιπωρία.
wehen πνεῖν, φυσᾶν.
Wehen, das, ἡ πνοή, τὸ πνεῦμα, ἡ φύσησις.
Wehgeschrei ἡ οἰμωγή; ἡ ὀλολυγή (bes. v. Weibern). — ein W. erheben οἰμώζειν, χρῆσθαι οἰμωγῇ, ὀλολύζειν. — in ein W. ausbrechen ἀνοιμώζειν, ἀνολολύζειν.
Wehklage ἡ οἰμωγή, ὁ ὀδυρμός (auch *pl.*), ἡ ὀλόφυρσις (auch *pl.*), ὁ ὀλοφυρμός, ὁ θρῆνος (häufig *pl.*); ὁ σχετλιασμός (m. dem Nebenbegriffe des Unwillens). — in W. ausbrechen ἀνοιμώζειν, ἀνοδύρεσθαι, ἀνολοφύρεσθαι, ἀναβοᾶν εἰς οἰμωγήν; in laute W. ausbrechen ἀνευφημεῖν. — zur W. geneigt θρηνητικός 3., θρηνώδης 2., ὀδυρτικός 3.
wehklagen οἰμώζειν, ὀδύρεσθαι, ὀλοφύρεσθαι,

θρηνεῖν; αἰάζειν; σχετλιάζειν (mit dem Nebenbegriffe des Unwillens). — w. über etw. οἰμώζειν ἐπί τινι, ὀλοφύρεσθαί τινι, θρηνεῖν τι, θρήνους ποιεῖσθαι περί τινος.

Wehklagen, das, s. Wehklage.

wehmüthig 1) Wehmuth empfindend: δύσθυμος 2., seltner βαρύθυμος 2. — w. gestimmt sein δυσθύμως ἔχειν, δυσθυμίαν ἔχειν od. ἄγειν, δυσθυμεῖν (selten *M.*), sp. βαρυθυμεῖν (u. *M.*). — — 2) in Wehmuth begründet: θρηνώδης 2., ἐλεεινός, οἰκτρός 3.

Wehmuth ἡ δυσθυμία, τὸ δύσθυμον, seltner ἡ βαρυθυμία. — Jmd. in W. versetzen δυσθυμίαν κατασκευάζειν τινί, ποιεῖν τινα δυσθυμεῖν. — W. über etw. empfinden δυσθυμεῖν τινι, sp. βαρυθυμεῖν ἐπί τινι; ἄχθεσθαί (*aor. P.*) τινι u. ἐπί τινι. — zur W. geneigt δυσθυμικός 3.

wehmuthsvoll, s. wehmüthig 2).

Wehmutter, s. Hebamme.

1. **Wehr,** die, 1) Vertheidigung: ἡ ἀλκή, sp. ἄμυνα. — sich zur W. setzen πρὸς od. εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, gegen Jmd. ἀμύνεσθαι u. ἀλέξεσθαί τινα, ἀντιτάττεσθαί τινι u. πρός τινα, ἀνθίστασθαι u. ἐνίστασθαί τινι u. πρός τινα, ἀνταίρειν (u. *M.*) τινί u. πρός τινα, ὅπλα ἀνταίρεσθαί τινι, δέχεσθαί τινα. — sich zur W. setzend ἐνστατικός 3. — 2) = Waffe: τὸ ὅπλον, τὸ ἀμυντήριον; [vgl. Schwert.

2. **Wehr,** das, s. Damm.

wehren 1) Einhalt thun, hemmen, einer Sache: κατέχειν, κωλύειν, παύειν τι, ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τι, οὐκ ἐᾶν τι od. m. *inf.*; Jmd. etw. w. οὐκ ἐᾶν τινα ποιεῖν τι, κωλύειν τινά τινος (ἀπό τινος), auch τινὰ (μὴ) ποιεῖν τι, εἴργειν τινά τινος u. ἀπό τινος (man wehrt mir εἴργομαι μὴ od. ὥστε μὴ ποιεῖν), ἀποτρέπειν τινά τινος od. τινὰ ποιεῖν τι, ἐναντιοῦσθαί τινί τινος u. περί τινος od. τινὶ ποιεῖν τι, παύειν od. καταπαύειν τινὰ ποιοῦντά τι, ἀπαγορεύειν τινὶ μὴ ποιεῖν τι. — 2) sich w. = sich zur Wehr setzen, s. Wehr, die.

Wehrgehäng ὁ τελαμών, ῶνος.

wehrhaft οἷός τ' ὢν (3.) ἀμύνεσθαι od. ἀλέξεσθαι; ἡλικίαν ἔχων 3., ἐν ἡλικίᾳ ὢν 3. (im waffenfähigen Alter stehend), auch στρατεύσιμος 2., μάχιμος 2.

Wehrkraft, die, (eines Landes) οἱ μάχιμοι ἄνδρες, τὸ μάχιμον.

wehrlos ἄοπλος (ἄνοπλος), ἄφρακτος 2. (v. Personen); v. Plätzen ἄφρακτος, ἀφύλακτος, ἄφρουρος, ἀφρούρητος 2. (unbewacht), ἀτείχιστος 2. (ohne Mauern).

Wehrlosigkeit ἡ ὅπλων ἐρημία; τὸ ἄοπλον u. ä. Neutra, s. d. vhg. W.

Wehrstand τὸ στρατιωτικόν, οἱ στρατιῶται.

Wehruf, s. Wehgeschrei.

Weib ἡ γυνή, γυναικός, τὸ γύναιον; s. Frau, Greisin. — dem W. eigen od. zukommend γυναικεῖος 3. (selten 2.); γυναικηρός 3., θῆλυς 3. — Weiber lieben γυναικεραστεῖν sp.; W. liebend, s. Weiberfreund, Weiberliebhaber. — dem W. geziemend γυναικοπρεπής 2. — von Weibern beherrscht werden γυναικοκρατεῖσθαι (*P.*). — ein W. nehmen ἄγεσθαι γυναῖκα; γαμεῖν τινα; ein zweites W. nehmen ἐπιγαμεῖν. — zum W. (weibisch) machen θηλύνειν, ἀποθηλύνειν. — eine Behörde, welche die Aufsicht über die Weiber führt οἱ γυναικονόμοι; das Amt ἡ γυναικονομία; ein solches Amt bekleiden γυναικονομεῖν sp.

Weibchen τὸ γυναικάριον. — bei Thieren ἡ θήλεια od. durch d. *adj.* θῆλυς 3., z. B. das W. d. Pferdes ἡ θήλεια ἵππος u. seit Aristoteles: ὁ θῆλυς ὀρεύς d. W. des Maulesels u. dgl.

Weiberanschläge αἱ γυναικεῖαι βουλαί.

Weiberarbeit τὸ γυναικεῖον ἔργον; *pl.* auch τὰ γυναικῶν ἔργα.

Weiberart ὁ γυναικεῖος τρόπος. — nach W. κατὰ τὰς γυναῖκας, ὥσπερ γυναῖκες, γυναικὸς τρόπον, sp. γυναικιστί; auch γυναικώδης 2.

weiberartig γυναικώδης 2.

Weiberfeind ὁ μισογύνης, sp. μισόγυνος u. μισογύναιος 2.; ein W. sein μισογυνεῖν sp.

Weiberfreund ὁ γυναικοφίλης, ὁ φιλογύναιξ, κος, ὁ φιλογύνης, φιλογύναιος.

Weiberfluss τὰ γυναικεῖα; s. Menstruation.

Weiberfurcht 1) Furcht, wie sie Weiber haben, weibische Furcht: ὁ γυναικώδης od. ἄνανδρος φόβος. — 2) Furcht vor Weibern: ὁ γυναικῶν φόβος.

Weibergefolge αἱ ἀκολουθοῦσαι od. παρεπόμεναι γυναῖκες.

Weibergeheul αἱ γυναικῶν οἰμωγαί, ἡ (γυναικῶν) ὀλολυγή.

Weibergeschrei ἡ γυναικῶν βοή (κραυγή); vgl. d. vhg. W.

Weibergeschwätz οἱ γυναικεῖοι λῆροι od. φλήναφοι.

Weibergunst ἡ παρὰ τῶν γυναικῶν εὔνοια.

Weibergezänk αἱ γυναικεῖαι ἔριδες.

weiberhaft, s. weibisch.

Weiberhass 1) Hass gegen die Weiber: ἡ μισογυνία (μισογύνεια), τὸ τῶν γυναικῶν μῖσος. — 2) Hass, welchen die Weiber hegen: τὸ (ἐκ) τῶν γυναικῶν μῖσος.

Weiberherrschaft ἡ γυναικοκρατία. — unter W. stehen γυναικοκρατεῖσθαι (*P.*).

Weiberherz ἡ γυναικεία ψυχή.

Weiberklage ὁ γυναικεῖος θρῆνος (u. *pl.*).

Weiberkleider, -kleidung ἡ γυναικεία ἐσθής od. στολή; τὰ γυναικεῖα ἱμάτια. — in W. θηλύστολος 2.; W. tragen θηλυστολεῖν sp.

Weiberkrankheit ἡ γυναικεία od. θήλεια νόσος.

Weiberkrieg ὁ τῶν γυναικῶν πόλεμος.

Weiberliebe 1) Liebe zu den Weibern: ἡ φιλογυνία (φιλογύνεια); rasende W. ἡ γυναικομανία. — 2) Liebe, welche Weiber hegen: ὁ γυναικεῖος od. γυναικῶν ἔρως.

Weiberliebhaber ὁ γυναικεραστής sp., s. Weiberfreund.

Weiberlist ἡ γυναικεία πανουργία.

Weibermacht ἡ τῶν γυναικῶν δύναμις.

Weibermärchen ἡ γραολογία sp.; besser ὁ γραῶν ὕθλος.

weibermässig γυναικώδης 2.

Weibermantel τὸ γυναικεῖον ἱμάτιον; ὁ πέπλος.

Weibermörder ὁ γυναικοκτόνος sp., besser umschr.

Weibermütze, s. Haube.

Weibermuth ὁ γυναικεῖος θυμός. — mit W. γυναικόθυμος 2.

Weibername τὸ γυναικεῖον ὄνομα.

Weibernarr ὁ γυναικομανής.

Weibernatur ἡ γυναικεία od. θήλεια φύσις.

Weiberputz, s. Weiberschmuck.

Weiberraub ἡ τῶν γυναικῶν ἁρπαγή.

Weiberregiment, s. Weiberherrschaft.

Weiberrock ὁ γυναικεῖος χιτών, ῶνος.

Weiberschmuck ὁ γυναικῶν od. γυναικεῖος κόσμος; τὰ γυναικῶν od. γυναικεῖα κοσμήματα od. καλλωπίσματα.

Weiberschönheit τὸ γυναικεῖον κάλλος.

Weiberschuh, s. Frauenschuh.

Weibersinn τὸ γυναικεῖον ἦθος.

Weiberstimme ἡ γυναικεία φωνή. — m. W. γυναικόφωνος 2.

Weiberstube, s. Frauenzimmer 1).

Weibersucht, s. Weibertollheit.
weibersüchtig, s. weibertoll.
weibertoll γυναικομανής 2. — w. sein γυναικομανεῖν.
Weibertollheit ἡ γυναικομανία.
Weibertracht τὸ γυναικεῖον σχῆμα, sp. ἡ θηλυστολία; s. Weiberkleider.
Weibertreue ἡ γυναικεία πίστις.
Weibertücke ἡ τῶν γυναικῶν κακοήθεια.
Weibertugend ἡ γυναικῶν ἀρετή.
Weibervolk, s. Weibsvolk.
Weiberwohnung, s. Frauenzimmer 1).
Weiberzierde umschr. ὁ κόσμος ἐστὶ od. κόσμον φέρει ταῖς γυναιξίν.
Weiberzorn ὁ γυναικεῖος θυμός. — m. W. γυναικόθυμος 2.
weibisch 1) = weiblich, w. s. — 2) im verächtlichen Sinne = weichlich (w. s.): γυναικεῖος 3. (selten 2.), γυναικικός 3., γυναικώδης 2., θῆλυς 3., θηλυδριώδης 2., ἄνανδρος 2. — ein w. Mensch ὁ θηλυδρίας, γυναικίας. — sich w. betragen γυναικίζειν (u. P.), sp. θηλυκεύεσθαι. — w. Betragen, Wesen ἡ γυναίκισις, ὁ γυναικισμός, ἡ θηλύτης, ἀνανδρία. — w. werden γυναικοῦσθαι (P.). — w. machen θηλύνειν, ἀποθηλύνειν, ἀπαλύνειν; ganz w. machen ἐκ-, δια-θηλύνειν.
weiblich γυναικεῖος 3. (selten 2.), ὁ, ἡ, τὸ τῶν γυναικῶν; θῆλυς 3. — w. Geschlecht τὸ θῆλυ; w. Geschlechtes θῆλυς 3., θηλυγενής 2., im grammat. Sinne θῆλυς, θηλυκός 3. — das Erzeugen von w. Kindern ἡ θηλυγονία; w. Kinder erzeugend θηλυγόνος 2.; w. Kinder erzeugen θηλυγονεῖν; das Gebären von w. Kindern ἡ θηλυτοκία; w. Kinder gebärend θηλυτόκος 2.; w. Kinder gebären θηλυτοκεῖν. — w. Natur, w. Wesen ἡ θηλύτης. — von w. Ansehen γυναικώδης, sp. θηλυφανής 2. — von w. Gestalt γυναικόμορφος 2. — mit w. Stimme γυναικόφωνος 2. — w. Kleidung, s. Weiberkleider.
Weiblichkeit ἡ θηλύτης; τὸ γυναικεῖον ἦθος.
Weibsbild τὸ γύναιον.
Weibsleute αἱ γυναῖκες; s. Weibsvolk.
Weibsperson ἡ γυνή, γυναικός; τὸ γύναιον.
Weibsvolk τὸ τῶν γυναικῶν γένος; τὸ θῆλυ (γένος); αἱ γυναῖκες.
weich μαλακός (μαλθακός) 3. (eig. u. übtr., z. B. τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος); ἁπαλός 3. (von der Haut u. Körpertheilen); ὑγρός 3. (geschmeidig, elastisch); θῆλυς 3. (z. B. ὕδωρ); πέπων 2., πέπειρος 2. (reif, v. Früchten); τακερός 3. (mürbe, v. Früchten); ψαθυρός 3. (mürbe, vom Fleische); μαλθώδης 2. (w. u. zäh, wie Wachs) sp.; übtr. ἐπιεικής, εὐγνώμων 2., vgl. nachsichtig, mitleidig. — w. Leib od. Stuhlgang ἡ ὑγρὰ κοιλία. — Schafe mit w. Fell πρόβατα μαλακά. — w. machen μαλάττειν, seltner μαλακύνειν; v. Früchten πεπαίνειν (reif machen); τακεροῦν (bes. w. kochen); Jmd. w. stimmen κατα-, ἐπι-κλᾶν τινα; w. (gestimmt) werden μαλακίζεσθαι (DM. u. DP.), s. nachgeben. — einen w. Leib machen λαπάττειν (ὑπάγειν) τὴν κοιλίαν od. γαστέρα; einen w. Leib haben λαπάττεσθαι.
Weichbild τὰ περικείμενα; auch οἱ ἀγροί, τὸ προάστειον; vgl. Grenze.
Weiche 1) = Weichheit, w. s. — 2) die Weiche u. die Weichen am Körper: ὁ κενεών, ῶνος, ἡ λαγών, όνος (gew. pl.), τὰ κοῖλα, poet. u. ion. ἡ λαπάρα (u. pl.).
1. **weichen** 1) nachgeben: εἴκειν, ὑπείκειν, ἐνδιδόναι, παρα-, ὑπο-χωρεῖν; vor Jmd. w., s. ausweichen; vor dem Feinde ἀναχωρεῖν (εἰς τοὐπίσω od. πάλιν) ὑπό τινος, ὑποχωρεῖν τινι u. τινα, ἐγκλίνειν τινί, sp. τινά; auch ἐνδιδόναι, τρέπεσθαι; v. seinem Posten w. παραχωρεῖν τῆς τάξεως. — 2) Jmd. nachstehen: ὑπείκειν τινί, ἥττω od. δεύτερον εἶναί τινος.
2. **weichen** = weich werden (in einer Flüssigkeit) βρέχεσθαι, διαβρέχεσθαι (P.). — w. lassen βρέχειν, διαβρέχειν.
1. **Weichen**, das, ἡ παραχώρησις, ἔνδοσις; ἡ ἀνα-, ὑπο-χώρησις, ἡ τροπή. — die Feinde zum W. bringen τρέπειν εἰς φυγὴν u. τρέπεσθαι τοὺς πολεμίους, τροπὴν ποιεῖν (u. M.) τῶν πολεμίων.
2. **Weichen**, das, ἡ βρέξις, sp. βροχή.
weichfleischig μαλακόσαρκος 2.
weichgesottene Eier ᾠὰ ἡμιπαγῆ.
weichhärig ὁ, ἡ μαλακόθριξ, -τριχος.
weichhäutig μαλακόδερμος 2.
Weichheit ἡ μαλακότης (μαλθακότης), ἁπαλότης, ὑγρότης; W. des Gemüthes ἡ ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη.
weichherzig μαλακός od. ὑγρός 3. (τὸ ἦθος); ἐπιεικής, εὐγνώμων 2., s. nachsichtig, mitleidig. — Jmd. w. machen κατα-, ἐπι-κλᾶν τινα.
Weichherzigkeit τὸ μαλακὸν ἦθος, ἡ τοῦ ἤθους ὑγρότης; vgl. Nachgiebigkeit, Nachsichtigkeit, Mitleidigkeit.
weichkernig μαλακοπύρηνος 2.
weichlich μαλακός (μαλθακός), ἁπαλός, ἁβρός, ὑγρός 3.; θῆλυς 3., θηλυδριώδης 2.; τρυφερός, θρυπτικός 3., ἄνανδρος 2. — w. Lebensart τὸ ἁβροδίαιτον (sp. ἡ ἁβροδίαιτα), ἡ τρυφή, χλιδή. — w. machen διαθρύπτειν, ἀπαλύνειν; w. sein μαλακίζεσθαι (M. u. P.), μαλκίειν (μαλκιᾶν); θρύπτεσθαι, διαθρύπτεσθαι (P.); weichlicher werden εἰς τὸ τρυφερώτερον μεταστῆναι. — w. leben ἡδυπαθεῖν, τρυφερῶς ζῆν, τρυφᾶν, selten χλιδᾶν; auch ἁβρότητι χλιδαίνεσθαι (P.). — s. weibisch.
Weichlichkeit ἡ μαλακία (selten μαλακότης), ἁπαλότης, ἁβρότης; ἡ θηλύτης; ἡ τρυφή (sp. τρυφερότης); ἡ θρύψις; ἡ ἀνανδρία; auch ἡ ἡδυπάθεια (Wolleben). — durch W. entkräften διαθρύπτειν, συγκλᾶν μαλακίᾳ; vgl. weibisch.
Weichling ὁ μαλακίων, ωνος, ὁ θηλυδρίας, sp. ὁ τρυφητής.
weichmäulig μαλακόγναθος 2.
weichmüthig, s. weichherzig.
weichschalig μαλακόστρακος 2. (von Thieren); μαλακόφλοιος 2. (von Pflanzen); μαλακόδερμος [2. (von Eiern).
Weichsel ὁ Οὐιτούλας, α.
Weichselzopf αἱ στόρθυγγες (σπόρθυγγες).
Weide, Weidenbaum ἡ ἰτέα (vgl. ἡ ἑλίκη); ἡ οἰσύα (vgl. ἡ λύγος: Bandweide). — ein mit W. bewachsener Ort ὁ ἰτεών, ῶνος sp. — v. der W., aus W. gemacht, s. weiden u. Weidenzweig.
Weide 1) Ort zum Weiden: ἡ νομή. — auf d. W. treiben ἐξάγειν (ἐξελαύνειν) ἐπὶ τὴν νομήν; νέμειν, ποιμαίνειν. — auf die W. gehen, auf der W. sein νέμεσθαι (M.), ποιμαίνεσθαι (P.). — das Vieh auf der W. ἡ νομή, τὰ βοτά, τὸ βόσκημα (u. pl.), τὸ ποίμνιον (u. pl.). — gegenseitige Benützungen der W. ἡ ἐπινομία; d. Vieh auf fremde W. treiben ἐπινέμειν (βοσκήματα). — 2) Futter, Nahrung: ἡ νομή (selten βοσκή), ἡ τροφή; gute, fette W. ἡ εὐβοσία; mit guter W. εὔβοτος 2. — bildl. W. für die Augen, Ohren, s. Augenweide, Ohrenweide.
weiden 1) *intr.* νέμεσθαι, νομεύεσθαι, βόσκεσθαι (M.), ποιμαίνεσθαι (P.). — auf einem Platze νέμεσθαι (sp. ἐπινέμεσθαι) χωρίον τι. — 2) *tr.* νέμειν, νομεύειν, ποιμαίνειν; auch βουκολεῖν. — bildl. die Augen, Ohren w. ἑστιᾶν τοὺς ὀφθαλμούς, τὰς ἀκοάς; sich an etw. w. ἑστιᾶσθαί (aor. P.) τινι, sp. τινος, εὐωχεῖσθαί (aor. P.) τινος, ἥσθηναι (P.) τινι od. ἐπί τινι; sich an Hoffnungen w. τρέφεσθαι (P.) ἐλπίσιν.
Weiden, das, ἡ νομή, sp. βόσκησις; das W. auf fremdem Boden ἡ ἐπινομία.

weiden ἰτέινος, οἰσύινος 3., od. durch den *gen.*
Weidenbast ὁ ἰτέινος φλοιός. [ἰτέας, οἰσύας.
Weidenbaum, s. Weide.
Weidenblatt τὸ ἰτέας od. οἰσύας φύλλον.
Weidengeflecht τὰ οἴσυα (auch der Markt, wo solches verkauft wird).
Weidenholz τὰ ἰτέινα ξύλα.
Weidenlaub τὰ ἰτέινα φύλλα.
Weidenrinde τὸ ἰτέινον λέμμα.
Weidenruthe ἡ ἰτεΐνη od. ἀπὸ τῆς ἰτέας ῥάβδος.
Weidenzweig ὁ ἰτέας od. οἰσύας κλάδος. — von W. geflochten ἰτέινος, οἰσύινος 3. — aus W. arbeitend, flechtend οἰσυουργός, οἰσυοπλόκος 2.
Weideplatz ἡ νομή.
Weiderecht ἡ ἐπινομία.
Weidevieh ἡ νομή, τὰ βοτά, τὸ βόσκημα (u. *pl.*).
Weidicht ὁ ἰτεών, ῶνος sp. [τὸ ποίμνιον (u. *pl.*).
weidlich, s. tüchtig.
weidmännisch θηρευτικός, κυνηγετικός 3.
Weidmann, s. Jäger.
Weidmesser ἡ ἀγρευτικὴ μάχαιρα.
Weidtasche ἡ τοῦ κυνηγέτου πήρα.
Weidwerk 1) Jägerei: τὰ θηρευτικὰ ἔργα, ἡ θηρευτική, τὸ θηρευτικόν; vgl. Jägerei, Jagd. —
Weife, s. Haspel. [2) das Wild: τὰ θηρία.
weifen, s. haspeln, abhaspeln.
weigern, sich einer Sache od. etw. zu thun ἀρνεῖσθαί (*DP.*, selten *DM.*) τι, auch m. *f. inf.* (gew. m. μή) od. ὅτι (ὡς) οὐ; ἀπαρνεῖσθαί (*DP.*) τι, selten ἀναίνεσθαί τι; παραιτεῖσθαί τι (etw. ausschlagen, sich etw. verbitten); οὐ προσδέχεσθαί τι (nicht annehmen, nicht übernehmen); προφασίζεσθαι (Ausflüchte machen); auch οὐ φάναι ποιεῖν τι, οὐκ ἐθέλειν (οὐκ ἀξιοῦν) ποιεῖν τι, διαμάχεσθαι μὴ ποιεῖν τι. — sich standhaft w. ἀπισχυρίζεσθαι. — ohne sich zu w. ἀπροφασίστως, προθύμως od. durch d. *adj.* ἀπροφάσιστος, πρόθυμος 2., ἑκών 3. [od. Verba.
Weigerung ἡ ἄρνησις, ἀπάρνησις, παραίτησις;
Weigerungsfall; im W. ἐὰν δὲ οὐ φῇ (εἰ δὲ οὐ φαίη) od. kurz εἰ δὲ μή.
1. **Weihe**, der, ὁ ἰκτῖνος (ἴκτινος; dazu auch d. Formen: *acc.* ἴκτινα, sp. ἰκτῖνα, *nom. pl.* ἰκτῖνες, *dat. pl.* ἰκτῖσιν).
2. **Weihe**, die, ἡ τελετή, τὸ τέλος, ἡ μύησις (Einweihung einer Person); ἡ καθιέρωσις, sp. ἀφιέρωσις, καθοσίωσις, ἐγκαίνισις, ὁ ἐγκαινισμός, τὸ ἐγκαίνισμα (einer Sache). — Jmd. die W. geben, s. einweihen u. vgl. Einweihung. — eben die W. empfangen habend ἀρτιτελής, νεοτελής 2. — die letzten u. höchsten W. (in den eleusinischen Mysterien) τὰ ἐποπτικά, sp. ἡ ἐποπτεία; diese W. empfangen haben ἐποπτεύειν; der sie empfangen hat ὁ ἐπόπτης.
weihen 1) durch Ceremonien heilig machen (einem Gotte): ἱεροῦν, καθιεροῦν (sp. ἀφιεροῦν), auch καθοσιοῦν τι θεῷ; ἱερὸν ποιεῖν τι θεῷ, gew. θεοῦ; das Opfer w. κατάρχεσθαι τῶν ἱερῶν; einen Platz w. (zu einem Tempel) τεμενίζειν τέμενος od. ἱερόν. — 2) als heilig darbringen: καθαγίζειν, καθοσιοῦν, ἀνατιθέναι; die Erstlinge w., s. Erstlingsopfer. — geweiht sein
Weihen, das, s. Weihung. [ἀνακεῖσθαι.
Weiher, s. Teich, Fischteich.
Weiherede ὁ καθιερωτικὸς λόγος.
Weihgeschenk τὸ ἀνάθημα. — etw. als W. einem Gotte darbringen od. in einem Tempel aufstellen ἀνατιθέναι τι (ἀνάθημα) θεῷ od. εἰς ἱερόν. — als W. einem Gotte geweiht od. in einem Tempel aufgestellt sein ἀνακεῖσθαι θεῷ od. εἰς ἱερόν. [χερνίβιον.
Weihkessel τὸ περιρραντήριον, kleiner W. τὸ
Weihnachten τὰ γενέθλια (Ἰησοῦ Χριστοῦ).
Weihnachtsgeschenk δῶρον ἐν τοῖς γενεθλίοις (Ἰησοῦ Χριστοῦ) διδόμενον.
Weihrauch ὁ λιβανωτός (auch: der Ort, wo man W. verkauft). ὁ λίβανος; ein wenig W. τὸ λιβανίδιον. — nach W. riechen λιβανίζειν, dem W. ähnlich sein λιβανωτίζειν sp. — W. tragend λιβανωτοφόρος, sp. λιβανοφόρος 2.; ein Land, das W. trägt ἡ λιβανωτοφόρος (sc. χώρα). — von W. gemacht λιβανώτινος 3. sp. — mit W. räuchern λιβανωτίζειν. — m. W. vermischen λιβανοῦν sp. — W. verkaufen λιβανωτοπωλεῖν.
weihrauchartig λιβανοειδής, λιβανώδης 2.
Weihrauchbaum ὁ λίβανος, sp. ἡ δενδρολίβανος.
weihrauchfarbig λιβανόχρους 2. sp.
Weihrauchfass ἡ λιβανωτρίς, ίδος, ὁ λιβανωτός sp.; vgl. Rauchfass.
Weihrauchhändler ὁ λιβανωτοπώλης, sp. λιβανοπώλης. — ein W. sein λιβανωτοπωλεῖν.
Weihrauchkorn ὁ χόνδρος λιβανωτοῦ.
Weihrauchland ἡ λιβανωτοφόρος.
Weihrauchpulver ἡ μάννα (λιβανωτοῦ od. λι-
weihrauchtragend, s. Weihrauch. [βάνου).
Weihung ἡ καθιέρωσις, sp. ἀφιέρωσις, καθοσίωσις; vgl. Einweihung.
Weihwasser ἡ χέρνιψ, βος, sp. τὸ ἀπόνιμμα; auch τὸ ἱερὸν od. καθαρτικὸν (καθάρσιον, καθαρ-
Weihwedel τὸ περιρραντήριον. [τήριον) ὕδωρ.
weil ὅτι, διότι, ὡς, ἐπεί, ἐπειδή; auch διὰ τό mit *inf.* (auch ὑπὸ τοῦ, ἐκ τοῦ, ἕνεκα τοῦ m. *inf.*) od. durch ein *part.* (wozu noch ἅτε, ὡς tritt), z. B. die Lampe verbreitet Licht, weil sie eine helle Flamme hat ὁ λύχνος διὰ τὸ λαμπρὰν φλόγα ἔχειν od. ἅτε λαμπρὰν φλόγα ἔχων φῶς παρέχει. — weil ja, weil denn ἐπεί γε, ἐπειδή γε. — weil einmal, weil doch ἐπείπερ; weil denn (doch) einmal ἐπείπερ γε.
weiland *adv.* πάλαι, τὸ πάλαι, πρίν, τὸ πρίν, τὸ παλαιόν. — als *adj.* ὁ, ἡ, τὸ πάλαι; πρὶν γενόμενος 3. [(μικρός) τις χρόνος.
Weilchen ὀλίγον (μικρόν) τι (χρόνου); ὀλίγος
Weile ὁ χρόνος; eine kleine W. ὀλίγος (μικρὸς, οὐ πολὺς) χρόνος. — nach einer kleinen W. οὐ πολὺ (οὐ πολλῷ, βραχεῖ χρόνῳ) ὕστερον; er kam nach einer kleinen W. ἧκεν οὐ πολὺν χρόνον ἐπισχὼν od. διαλιπών. — nach einer geraumen W. συχνῷ χρόνῳ ὕστερον; er kam nach einer geraumen W. zurück συχνόν τινα χρόνον διατρίψας ἐπανῆκεν. — eine W. (als *acc.* der Zeitdauer) χρόνον τινά, τέως. — auf eine W. ἐπί od. εἴς τινα χρόνον. — sprichw. eile mit W. σπεῦδε
weilen, s. verweilen. [βραδέως.
Weilen, das, s. Verweilen.
Wein ὁ οἶνος. — wenig od. schlechter W. τὸ οἰνάριον, ὁ οἰνίσκος, τὸ οἰνίδιον; weisser W. κιρρὸς οἶνος; rother W. ἐρυθρὸς od. μέλας οἶνος. — reiner, ungemischter W. οἶνος ἄκρατος od. εὔζωρος, auch bloss ὁ ἄκρατος, sp. τὸ ἄκρατον; m. Wasser vermischter W. οἶνος κεκραμένος od. μεμιγμένος; ungemischten W. trinken ἀκρατοποτεῖν (dazu ὁ ἀκρατοπότης, ἡ ἀκρατοποσία); wenig gemischten W. trinken ζωρότερον πίνειν. — alter, wolriechender W. οἶνος παλαιὸς καὶ εὐώδης, ὁ ἀνθοσμίας (mit u. ohne οἶνος), ὁ σαπρίας οἶνος; abgestandener, kahmiger W. οἶνος ἐξιστάμενος od. ἐξεστηκώς. — beim W. ἐν (ἐπ') οἴνῳ, παρ' οἶνον. — W. bauen ἀμπελουργεῖν. — W. trinken πίνειν οἶνον (aber οἴνου einen Trunk davon thun), sp. οἰνοποτεῖν. — W. einschenken ἐγχεῖν οἶνον, οἰνοχοεῖν (dazu ἡ οἰνοχοΐα). — W. kosten οἴνου γεύεσθαι, οἰνογευστεῖν. — W. bereiten οἰνοποιεῖν, οἰνουργεῖν (dazu οἰνοποιός

2., ἡ οἰνοποιία, οἰνουργία) sp. — W. verkaufen οἰνοπωλεῖν, im Kleinen καπηλεύειν. — mit W. berauschen οἰνοῦν. — nach W. schmecken od. riechen οἰνίζειν. — von W. gemacht οἴνινος 3. — von W. schwer, trunken οἰνοβαρής 2. — W. enthaltend οἰνηρός 3. — W. tragend οἰνοφόρος, ἀμπελοφόρος 2. — mit W. bepflanzt οἰνόφυτος, ἀμπελόφυτος 2. — guten od. vielen W. habend πολύοινος, εὔοινος 2.; guten od. vielen W. haben πολυοινεῖν, εὐοινεῖν; Reichthum od. guter Ertrag v. W. ἡ πολυοινία, εὐοινία; ohne W. ἄοινος 2.; eine Nahrung, wobei man wenig Wein geniesst τροφὴ ἀοινοτέρα; Enthaltung vom W. ἡ ἀοινία; sich vom W. enthalten ἀοινεῖν. — sprichw. der W. eröffnet die Herzen ὁ οἶνος κάτοπτρον τοῦ νοῦ, ἀνδρὸς οἶνος ἔδειξε νοῦν; im W. ist Wahr-

Weinart τὸ οἴνου εἶδος. [heit οἶνος καὶ ἀλήθεια.

weinartig οἰνώδης, οἰνοειδής 2.

Weinbau ἡ ἀμπελουργία, ἡ τῆς ἀμπέλου φυτεία. — zum W. gehörig ἀμπελουργικός 3. — W. treiben ἀμπελουργεῖν. — die Kunst des W. ἡ ἀμπελουργική.

Weinbauer ὁ ἀμπελουργός, ὁ ἀμπελουργῶν, οῦν-

Weinbecher, s. Becher. [τος.

Weinbeere ἡ ῥάξ, ῥαγός; ὁ ἀμπέλινος καρπός; kleine W. τὸ ῥάγιον; getrocknete W. ἡ ἀσταφίς (σταφίς), ίδος, vgl. Rosine. — W. ablesen ῥαγίζειν, sp. ῥαγολογεῖν (dazu ἡ ῥαγολογία). — von W., zu W. gehörig ῥαγικός 3. — ausgepresste W.,

weinbeerähnlich ῥαγοειδής 2. [s. Weinhülse.

Weinbeerkern τὸ γίγαρτον.

Weinbeerstiel ὁ ῥαγικὸς μίσχος.

Weinberg ὁ ἀμπελών, ῶνος; poet. u. sp. τὸ οἰνόπεδον. — Arbeit im W. ἡ ἀμπελουργία.

Weinblatt τὸ οἴναρον, τὸ ἀμπέλινον φύλλον. — die W. abbrechen οἰναρίζειν.

Weinblüthe 1) Blüthe des Weinstocks: ἡ οἰνάνθη, selten ἀμπελάνθη. — 2) Zeit, wo der Wein blüht: ἡ τῆς οἰνάνθης ὥρα. — in der Zeit der W. ἀκμαζούσης τῆς ἀμπέλου.

Weinbrühe τὸ οἴνινον ζωμίδιον od. ἔμβαμμα.

Weindurchseiher ὁ οἰνοηθητής sp.

weinen δακρύειν, selten δακρυρροεῖν, auch ἐκχεῖν δάκρυα (Thränen vergiessen), κλαίειν (att. κλάειν; klagen, jammern); κλαυθμυρίζεσθαι (winseln; von kleinen Kindern). — über etw. w. δακρύειν τι u. ἐπί τινι, κλαίειν τι, auch m. *part.* — w. machen κλαίοντά τινα καθιστάναι od. καθίζειν. — ohne zu w. ἀδακρυτί, selten u. poet. die *adj.* ὁ, ἡ ἄδακρυς; ἀδάκρυτος, ἄκλαυστος 2. — alle lachten u. weinten durcheinander κλαυσίγελως εἶχε πάντας. — w. mögen κλαυσείειν.

Weinen, das, τὸ δακρύειν, τὸ κλαίειν; τὰ κλαύματα, ἡ κλαυθμονή, ὁ κλαυθμός; ὁ κλαυθμυρισμός (v. Kindern); auch τὰ δάκρυα (Thränen). — zum W. bringen, s. weinen (machen).

weinenswerth δακρύων ἄξιος 3.

weinerlich κλαυθμώδης 2., κλαυστικός 3. — w. thun κλαυσιᾶν, κλαυστικῶς ἔχειν.

Weinernte, s. Weinlese.

Weinessig τὸ οἴνινον ὄξος.

Weinfässchen ἡ πιθάκνη (φιδάκνη), τὸ πιθάκνιον, sp. ἡ πιθακνίς, ίδος. [οἰνωπός 3. u. 2.

weinfarbig ὁ, ἡ οἰνόχρως, ωτος, οἰνόχρους 2.,

Weinfass ὁ οἰνηρὸς od. οἴνου πίθος, τὸ οἰνηρὸν od. οἴνου κεράμιον, τὸ οἰνοφόρον σκεῦος od. ἀγγεῖον, sp. τὸ οἰνοφορεῖον (οἰνοφόριον). — als Schimpfwort ὁ ἀκρατοκώθων, ωνος.

Weinfläschchen τὸ οἴνου λαγύνιον, sp. ἡ οἴνου λαγυνίς, ίδος. [(Korbflasche).

Weinflasche ὁ (ἡ) οἴνου λάγυνος; ἡ πυτίνη

Weingäbelchen ἡ κληματίς, ίδος.

Weingärtner, s. Weinbauer.

Weingarten, s. Weinberg.

Weingefäss τὸ οἰνοφόρον σκεῦος od. ἀγγεῖον, sp. τὸ οἰνοφορεῖον (οἰνοφόριον).

Weingegend, s. Weinland.

Weingeruch ὁ οἴνου ὀσμή od. ἀποφορά. — einen W. haben οἰνίζειν sp. [ben οἰνίζειν sp.

Weingeschmack ὁ οἴνου χυμός. — einen W. ha-

Weinglas, s. unter „Trinkgeschirr."

Weingott ὁ Βάκχος, ὁ Διόνυσος.

Weinhändler ὁ οἰνοπώλης, sp. οἰνέμπορος.

Weinhändlerin ἡ οἰνόπωλις, ιδος. [νοπωλεῖν.

Weinhandel ἡ οἴνου ἐμπορία. — W. treiben οἰ-

Weinhaus τὸ οἰνοπώλιον; gew. τὸ καπηλεῖον (Weinschenke).

Weinheber ὁ σίφων, ωνος. — Wein mit dem W. herausnehmen σιφωνίζειν οἶνον.

Weinhefen ἡ τρύξ, τρυγός.

Weinholz τὰ ἀμπέλινα ξύλα.

Weinhülse τὸ στέμφυλον (gew. *pl.*), sp. τὰ βρύ-

Weinhüter ὁ οἰνοφύλαξ, κος. [τεα u. βρυτια.

Weinjahr ἡ εὐοινία; ἡ οἴνου εὐετηρία.

weinig, s. weinartig.

Weinkäufer ὁ ἀγοράζων od. ὠνούμενος οἶνον.

Weinkeller ὁ οἰνών, ῶνος, sp. ὁ οἰνεών, ὁ πι-

Weinkelter, s. Kelter. [θεών, ῶνος.

Weinkenner ὁ ἔμπειρος ὢν τῶν οἴνων.

Weinkranz ὁ οἰνάρου στέφανος.

Weinkern, s. Weinbeerkern.

Weinkosten, das, ἡ οἴνου γεῦσις. — die Kunst des W. ἡ οἰνογευστική.

Weinkrug ὁ u. ἡ στάμνος, ἡ ὑδρία.

Weinladen, s. Weinhaus.

Weinlager ἡ οἰνοθήκη; vgl. Weinkeller.

Weinland 1) Gegend, wo Wein gebaut wird: ἡ οἰνοφόρος (ἀμπελοφόρος) χώρα. — gutes W. ἡ εὔοινος od. πολύοινος χώρα. — 2) = Weinberg, w. s.

Weinlaub τὰ ἀμπέλινα φύλλα, τὰ οἴναρα; sp. τὸ ἀμπελόφυλλον. — W. abbrechen οἰναρίζειν. — vom W. οἰνάρεος 3. [καλύβη.

Weinlaube ἡ ἀμπελίνη (ἀμπέλινος) σκηνή od.

Weinlese ὁ τρύγητος, sp. ἡ τρύγη (τῶν ἀμπέλων). — W. halten τρυγᾶν (βότρυς). [γῶν, ῶντος.

Weinleser ὁ τρυγητήρ, ῆρος, ὁ τρυγητής; ὁ τρυ-

Weinleserin ἡ τρυγήτρια, ἡ τρυγῶσα.

Weinliebhaber ὁ οἰνεραστής sp.; ὁ φίλοινος.

weinlos ἄοινος 2. [ἀοινία.

Weinmangel ἡ οἴνου σπάνις; gänzlicher W. ἡ

Weinmarkt ὁ οἶνος.

Weinmass τὸ οἰνηρὸν μέτρον.

Weinmesser τὸ κλαστήριον sp.

Weinmeth τὸ οἰνόμελι, ιτος.

Weinmost, s. Most.

Weinmutter, s. Weinhefen.

Weinpfahl ἡ (ὁ) ἀμπέλου χάραξ, ακος; vgl. ὁ οἴ-

Weinpresse ἡ ληνός, ὁ τριπτήρ, ῆρος. [νωτρος.

Weinranke τὸ (ἀμπέλινον od. ἀμπέλου) κλῆμα, selten ἡ οἰναρίς, ίδος; auch ἡ ἕλιξ, κος (ἀμπέλου).

Weinrausch ὁ οἰνηρὸς κάρος; s. Rausch.

Weinrebe ὁ ἀμπέλου κλάδος; ἡ ἄμπελος; vgl. Rebe. — Stock aus einer W. ἡ ἀμπελίνη βακτηρία. — W. mit Trauben ὁ ὄσχος (sp. ὠσχος), ἡ ὄσχη (sp. ὦσχη); W. mit Trauben tragend ὀσχοφόρος 2.

weinreich εὔοινος, πολύοινος 2., οἰνώδης 2.

Weinsäufer ὁ οἰνοπότης, ἀκρατοπότης, vgl. Säu-

Weinschank, s. Weinhaus. [fer, Saufaus.

Weinschenk ὁ κάπηλος, sp. οἰνοκάπηλος. — ein W. sein καπηλεύειν.

Weinschenke τὸ καπηλεῖον. — Wirth (Wirthin) der W. ὁ κάπηλος, ἡ καπηλίς, ίδος.

Weinschlauch ὁ οἰνηρὸς ἀσκός.
Weinschöpfer ἡ οἰνήρυσις (Gefäss zum Weinschöpfen).
Weinsorte ὁ οἶνος.
Weinstein (gebrannter), **Weinsteinsalz** ἡ φέκλη (σφέκλη); ἡ τρὺξ οἴνου ἡ ὀπτή (πεφρυγμένη).
Weinsteuer ὁ ἀπὸ τοῦ οἴνου φόρος.
Weinstock ἡ ἄμπελος; poet. ἡ οἰνάς, άδος, ἡ οἴνη; kleiner W. ἡ ἀμπελίς, ίδος, τὸ ἀμπέλιον. — an Bäumen in die Höhe gezogener W. ἡ ἀναδενδράς, άδος (Wein von solchen W. ὁ ἀναδενδρίτης οἶνος). — wilder W. ἡ ἀγρία ἄμπελος; veredelter W. ἡ ἡμερίς, ίδος. — reich an W. ἀμπελώδης 2., sp. πολυάμπελος 2. — von W. ἀμπέλινος 3. u. 2., ἀμπελικός 3. — Erde zum Belegen der W. ἡ ἀμπελῖτις (-ιδος) γῆ. — vom W. erzeugt ἀμπελογενής 2.
weintoll οἰνομανής 2.
Weintonne, s. Weinfass.
weintragend οἰνοφόρος 2.
Weintraube ὁ βότρυς, υος, ὁ ἀμπέλινος καρπός; reife W. ἡ σταφυλή (selten ἡ σταφυλίς, ίδος); unreife W. ἡ (sp. ὁ) ὄμφαξ, ακος; kleine W. τὸ βοτρύδιον, sp. σταφύλιον; getrocknete W. ἡ ἀσταφίς (σταφίς), ίδος. — Saft von unreifen W. τὸ ὀμφάκιον; von unreifen W. gemacht ὀμφάκινος 3., ὁ ὀμφακίτης, *fem.* ἡ ὀμφακῖτις, ιδος; Wein von unreifen W. ὁ ὀμφάκινος (ὀμφακίτης) οἶνος; ὁ ὀμφακίας. — übr. s. Traube.
Weintrester τὰ στέμφυλα, sp. τὰ βρύτεα u. βρύτια; auch ἡ τρύξ, τρυγός.
Weintrinken, das, ἡ οἰνοποσία, ἀκρατοποσία; starkes W. ἡ πολυοινία.
Weintrinker ὁ οἰνοπότης, ἀκρατοπότης.
Weintropfen ἡ οἴνου σταγών, όνος.
weintrunken ὁ, ἡ οἰνόφλυξ, γος; ᾠνωμένος 3.
Weintrunkenheit ἡ οἰνοφλυγία, sp. οἴνωσις.
Weinvorrath ὁ ἀποκείμενος οἶνος.
Weinzoll, s. Weinsteuer.
weis machen, Jmd. etw. σχηματίζεσθαί τι πρός τινα; ἐξαπατῶντα λέγειν τινί τι; ὀνειροπολεῖν τινα λέγοντά τι.
weise σοφός 3., σώφρων 2., φρόνιμος 2., auch εὔβουλος 2. (wolberathen). — ein w. Rath ἡ εὐβουλία. — w. sein od. handeln σωφρονεῖν. — sich w. dünkend δοκησίσοφος, δοξόσοφος 2.
Weise, der, ὁ σοφός, ὁ σώφρων, ονος.
Weise, die, 1) Art: ὁ τρόπος, auch τὸ σχῆμα (die Form); ἡ ὁδός (die Verfahrungsart); die gewohnte W. τὸ ἔθος, ὁ νόμος. — auf welche W.? τίνι τρόπῳ; τίνα τρόπον; auch πῇ; πῶς; — auf diese W. τούτῳ τῷ τρόπῳ, τοῦτον τὸν τρόπον, οὕτω(ς), ὧδε, ταύτῃ, τῇδε. — auf welche W. (*rel.*) ᾧ (ὅτῳ, ᾧ τινι) τρόπῳ, ὃν (ὅν τινα) τρόπον, ὡς, ὅπως, ὅπῃ. — auf eine andere W. ἄλλῳ τρόπῳ, ἄλλον τρόπον, κατ' ἄλλον τρόπον, ἄλλως, ἄλλῃ. — doch auf irgend eine W. ἑνί γέ τῳ τρόπῳ, ἐξ ἑνός γέ του τρόπου. — auf alle W., in jeder W. πάντα τρόπον (πάντας τρόπους), ἐκ παντὸς τοῦ τρόπου, ἐξ ἅπαντος τρόπου, κατὰ πάντα τρόπον, πάντως. — auf jede mögliche W. πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ. — in welcher W. nur immer μετὰ ὁτουοῦ τρόπου. — auf keine W., in keiner W. οὐδενὶ τρόπῳ, οὐδένα τρόπον, ἐξ οὐδενὸς τρόπου, κατ' οὐδένα τρόπον, οὐδαμῶς (wofür natürlich je nach der Form des Satzes auch μηδενὶ τρόπῳ u. s. w. stehen kann). — auf dieselbe W. τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰς (κατὰ) τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως, ὡσαύτως, κατὰ ταὐτά. — in der gewohnten W. ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ. — nach gewohnter W. κατὰ τρόπον. — nicht in ihrer gewohnten W. οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ. — gegen ihre gewohnte W. παρὰ τὸν ἑαυτῶν τρόπον, παρὰ τὸν ἄλλον τρόπον. — auf eigenthümliche W. ἰδίᾳ, auf eine ganz besondere W. διαφερόντως. — unbesonnener W. ἀλογίστως, ἀπερισκέπτως. — nach Jmds. W., in der W. von etw. τρόπον od. ἐν τρόπῳ τινός, ἐν σχήματί τινος, δίκην τινός, auch κατά m. *acc.* — es ist seine W. ἐστὶ πρὸς τρόπον αὐτοῦ, ἐν ἔθει ἐστὶν od. νόμιμόν ἐστιν αὐτῷ, ὧδέ πως νομίζει, φιλεῖ πως. — es möge Jeder nach seiner W. auswählen ἐκλεγέσθω πρὸς τρόπον ἕκαστος. — 2) Melodie: ὁ τρόπος, ὁ νόμος, τὸ μέλος, ἡ μελῳδία; vgl. Melodie.
Weisel, s. Bienenkönigin.
weisen δεικνύναι, ἀπο-, ἐπι-δεικνύναι; s. zeigen. — mit dem Finger w. δακτυλοδεικτεῖν. — Jmd. den Weg w. ἡγεῖσθαί τινι (τῆς ὁδοῦ; als Führer), φράζειν τινὶ τὴν ὁδόν (Jmd. die Richtung des Weges angeben). — der Zeiger (der Sonnenuhr) weist auf sechs ὁ γνώμων σκιάζει τὴν ἕκτην. — Einen an Jmd. w. προστρέπειν τινά τινι, κελεύειν τινὰ τρέπεσθαι πρός τινα. — Jmd. von sich w. ἀπελαύνειν, ἀπωθεῖν (u. *M.*), ἀποπέμπειν (u. *M.*) τινά; etw. von sich w. ἀπ-, δι-ωθεῖσθαι, ἀποτρίβεσθαί τι. — Jmd. die Thüre w., Jmd. aus dem Hause w. ἀπελαύνειν, ἀπωθεῖν, ἐξελαύνειν, ἐκβάλλειν, ἐκδιώκειν τινά.
Weisen, das, ἡ δεῖξις, ἐπίδειξις.
Weiser 1) Zeiger (des Weges): ὁ ἡγεμών, όνος, sp. ὁ ὁδηγός. — an der Uhr (Sonnenuhr): ὁ γνώμων, ονος. — 2) = Weisel, s. Bienenkönigin. — 3) = ein Weiser, s. Weise, der.
weiserlos τοῦ ἡγεμόνος ἔρημος 2.
Weisheit ἡ σοφία, σωφροσύνη. — Liebe zur W. ἡ φιλοσοφία; die W. lieben, nach ihr streben φιλοσοφεῖν; die W. liebend, ein Freund der W. ὁ φιλόσοφος.
Weisheitsdünkel ἡ δοκησισοφία, δοξοσοφία.
Weisheitslehrer ὁ τῆς σοφίας διδάσκαλος; vgl. ὁ σοφιστής.
Weisheitsregel ὁ σοφὸς λόγος; ὁ κανών, όνος.
Weisheitszahn ὁ σωφρονιστήρ, ῆρος; ὁ κραντήρ, ῆρος.
weislich σοφῶς, φρονίμως, δεξιῶς, auch εὖ, καλῶς.
weiss λευκός 3.; etwas w. ἐπίλευκος, ὑπόλευκος 2. — w. Haare αἱ λευκαὶ τρίχες, αἱ πολιαί (τρίχες); mit weissem Haare ὁ, ἡ λευκόθριξ, τριχος; w. Haare haben λευκοτριχεῖν sp. — w. gekleidet ὁ, ἡ λευχείμων, ονος; w. gekleidet sein λευχειμονεῖν; w. Kleidung τὸ λευκόν. — mit w. Fleische λευκόσαρκος 2. — w. Farbe τὸ λευκόν; w. Farbe der Haut ἡ λευκόχροια; mit w. Farbe (der Haut) λευκόχρους 2., ὁ, ἡ λευκόχρως, ωτος; w. Farbe haben λευκοχροεῖν. — mit w. Frucht λευκόκαρπος 2. — mit w. Panzer ὁ, ἡ λευκοθώραξ, ακος. — w. machen λευκοῦν (sich w. machen: durch das *M.*), λευκαίνειν, ἀπο-, δια-λευκαίνειν; w. werden λευκαίνεσθαι, ἀπολευκαίνεσθαι (*P.*), selten ἀφύειν; ein wenig w. werden ὑπολευκαίνεσθαι (*P.*); das Weisswerden ἡ λεύκανσις. — der w. Fluss der Frauen τὰ λευκά. — w. angestrichene Tafel τὸ λεύκωμα (auch: w. Fleck im Auge, w. Staar, wie ἡ λεύκωσις). — die w. Flecke an den Fingernägeln αἱ λεῦκαι. — w. malen λευκογραφεῖν.
weissagen μαντεύεσθαι (auch: sich w. lassen); χρησμολογεῖν, χρησμῳδεῖν, sp. προφητεύειν (προφητίζειν), χρησμοδοτεῖν, χρησμηγορεῖν; selten u. mehr poet. θεσπίζειν, θεσπιῳδεῖν; auch χρᾶν (v. einem Orakel), ἀναιρεῖν (bes. vom Delphischen), sp. χρηστηριάζειν; aus dem Fluge u. den Stimmen der Vögel οἰωνίζεσθαι, poet.

οἰωνοσκοπεῖν (sp. *M.*); aus den Eingeweiden der Opferthiere *ἱεροσκοπεῖσθαι.*
Weissagen, das, s. Weissagung.
Weissager *ὁ μάντις, ὁ χρησμῳδός, ὁ χρησμολόγος (ἀνήρ), ὁ προφήτης*, sp. *ὁ χρησμοδότης, χρησμηγόρης, χρησμηγόρος.* — W. aus der Hand *ὁ χειρόμαντις*, aus dem Mehle *ὁ ἀλευρόμαντις*, aus dem Vogelfluge, s. Vogelschauer; aus den Eingeweiden der Opferthiere *ὁ ἱεροσκόπος.* — den W. betreffend, ihm gehörig *μαντικός* 3.
Weissagerin *ἡ μάντις, ἡ χρησμολόγος γυνή, ἡ προφῆτις, ιδος.*
weissagerisch, s. prophetisch.
Weissagerkunst *ἡ μαντική.*
Weissagung 1) das Weissagen: *ἡ μαντεία, χρησμῳδία*, sp. *ἡ χρησμολογία, προφήτευσις.* — W. aus dem Fluge der Vögel *ἡ οἰωνοσκοπία, ὁ οἰωνισμός*, s. Vogelschauer; aus den Eingeweiden der Opferthiere *ἡ ἱεροσκοπία.* — die Gabe der W., s. Prophetengabe. — 2) das Geweissagte: *τὸ μάντευμα, μαντεῖον, ἡ μαντεία, χρησμῳδία, ὁ χρησμός*, sp. *τὸ προφήτευμα, τὸ χρησμολόγιον, χρησμῴδημα, ἡ προφητεία*; vgl. Orakel 1).
Weissagungsgabe, s. Prophetengabe.
weissarmig *λευκώλενος* 2.; *λευκόπηχυς, υ.*
weissbeschildet *ὁ, ἡ λεύκασπις, ιδος.*
weissblätterig *λευκόφυλλος* 2.
Weissbrot *ὁ (λευκὸς) ἄρτος.*
Weissdorn *ἡ λευκάκανθα, ὁ κράταιγος.*
Weisse, die, *ἡ λευκότης, τὸ λευκόν.* — die W. der Haut *ἡ λευκόχροια.*
Weisse, das, *τὸ λευκόν*; das W. im Auge *τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ λευκόν, ἡ σφενδόνη*; das W. im Ei *τὸ (τοῦ ᾠοῦ) λευκόν.* — in's W. fallen *ἐπιλευκαίνειν.*
weissen *λευκοῦν, λευκαίνειν, ἀπολευκαίνειν*; eine Wand *λευκοῦν* od. *κονιᾶν τοῖχον.* — **geweisst** *λελευκωμένος, κονιατός* 3.
Weissen, das, *ἡ λεύκωσις*; von einer Wand *ἡ κονίασις.*
weissfarbig *λευκόχρους* 2.
Weissfisch *ὁ λευκίσκος.*
weissfüssig *λευκόπους, πουν*, *gen.* *ποδος.*
weissgefiedert *λευκόπτερος* 2.
weissgefleckt *λευκόστικτος*, sp. *λευκοποίκιλος* 2.
weissgekleidet *λευχείμων* 2., *λευκὰ ἱμάτια ἔχων* 3. — w. sein *λευχειμονεῖν.*
Weissgerber, s. Gerber.
weissgeschwänzt *λεύκουρος* 2.
weissgestreift *μεσόλευκος, διάλευκος* 2.
weissglänzend *λευκαυγής* 2.
weissgrau *πολιός* 3.
weissgrün *λευκόχλωρος* 2.
weisshaarig *ὁ, ἡ λευκόθριξ, τριχος*, sp. *λευκόκομος* 2.
weisshäutig *ὁ, ἡ λευκόχρως, ωτος; λευκόχρους* 2.; sp. *λευκοδέρματος, λευκόδερμος* 2.
weissköpfig *λευκοκέφαλος* 2.
Weisskohl *ἡ λευκοκράμβη.*
Weisskopf *ὁ λευκόθριξ, τριχος; ὁ λευκόκομος.*
weisslich *ὑπόλευκος, ἐπίλευκος* 2., selten *ἀφυώδης* 2. — w. sein od. aussehen *ἐπιλευκαίνειν.*
Weissling, s. Weissfisch.
Weisspappel *ἡ λεύκη.* — Hain von W. *ὁ λευκών, ῶνος.*
weissroth *λευκέρυθρος, λευκόπυρρος* 2.
Weissschimmel *ὁ λευκὸς* od. *λευκόθριξ ἵππος.*
weisssprenkelig, s. weissgefleckt.
weissstengelig *λευκόκαυλος* 2.
Weisstanne *ἡ θήλεια ἐλάτη.*
weisswangig *λευκοπάρειος* 2. (poet.).
Weisswerden, das, *ἡ λεύκανσις.*
weisswollig *λευκόμαλλος* 2.
Weisszeug *αἱ ὀθόναι.*
Weisung, s. Befehl, Auftrag, Verweis.
weit 1) lang, entfernt: *μακρός* 3.; ein w. Weg *μακρὰ* od. *πολλὴ ὁδός*; auch bloss *πολλή*; eine w. Reise *ἡ μακρὰ πορεία*, sp. *ἡ μακροπορία.* — *adv.* *μακράν, πολλὴν ὁδόν, πόρρω.* — sich w. erstrecken *ἐπὶ πολὺ τείνειν.* — wie w. ist es von Athen nach Eleusis? *πόση ἡ ὁδὸς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσῖνα;* — die Stadt liegt drei Stadien w. vom Meere *ἡ πόλις τρία στάδια ἀπέχει τῆς θαλάττης.* — w. von etw. sein *μακρὰν ἀπεῖναί τινος, μακρὰν ἀπέχειν τινός* u. *ἀπό τινος, πόρρω εἶναι* od. *γενέσθαι τινός*; w. von Jmd. wohnen *μακρὰν ἀποικεῖν τινος.* — w. von einander abstehen *πολὺ διέχειν ἀπ' ἀλλήλων.* — w. weg von etw. *πόρρω τινός* od. *ἀπό τινος*, selten *μακράν τινος* od. *ἀπό τινος.* — w. hin *ἐπὶ πολύ, πόρρω.* — w. her *πόρρωθεν*; vgl. her. — so w. als möglich *εἰς τὸ ἐπὶ πλεῖστον, ὡς πορρωτάτω, ἐπὶ μακρότατον.* — w. entfernt, in w. Abstande *διὰ πολλοῦ.* — von Weitem, aus od. in w. Entfernung *πόρρωθεν, ἐκ πολλοῦ*; aus sehr w. Entfernung *ἐκ πάνυ πολλοῦ*; auch nicht von W. sich nähern *οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν.* — eine w. Reise machen *μακρὰν ἀποδημεῖν.* — er gewann einen w. Vorsprung *προὔλαβε πολλῷ.* — 2) geräumig: *εὐρύς* 3., *εὐρύχωρος, εὐρυχωρής* 2. — w. Raum *ἡ εὐρυχωρία, τὸ εὐρυχώριον.* — w. Schuhe *χαλαρὰ ὑποδήματα.* — Wenn ein bestimmtes Mass bezeichnet werden soll, gibt man es durch *τὸ εὖρος* od. *τὸ πλάτος*, z. B. der Graben ist 20 Fuss w. *ἡ τάφρος ἐστὶν εἴκοσι ποδῶν (εἴκοσι πόδας ἔχει) τὸ εὖρος.* — 3) zur Bezeichnung eines Masses od. Grades: durch d. *neutr.* *πολύ*, z. B. Jmd. w. bringen *πολὺ προβιβάζειν τινά*; es w. bringen, s. bringen 2) *b*). — Jmd. w. übertreffen *πολὺ διαφέρειν τινός.* — Bei *comp.* u. *sup.* *πολύ*, seltner *μακρῷ* (bei *comp.* auch *πολλῷ*), daneben auch *παρὰ πολύ* (bei Weitem), z. B. w. glücklicher sein als Jmd. *πολὺ (πολλῷ) εὐδαιμονέστερον εἶναί τινος, πολὺ διαφέρειν εὐδαιμονίᾳ τινός.* — so w. *μέχρι ἐνταῦθα, μέχρι τούτου* (bis zu diesem Punkte), *εἰς τοῦτο, εἰς (ἐπὶ) τοσοῦτον, μέχρι τούτου* od. *τοσούτου* (bis zu diesem Grade), z. B. so w. in etw. gehen od. kommen *εἰς τοῦτο ἀφικνεῖσθαί (ἐλθεῖν, ἥκειν, προϊέναι, προελαύνειν) τινος ὥστε* m. folg. *inf.*, ihr habt es so w. in der Unverschämtheit gebracht *εἰς τοσοῦτον ἥκετε* od. *προήλθετε ἀναιδείας*, ich sehe dass die Sachen so w. gekommen sind *ὁρῶ τὰ πράγματα εἰς τοῦτο προηγμένα*, ich gehe so w., dass ich zugestehe Unrecht zu haben *τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι ὥστε ἀδικεῖν ὁμολογῶ.* — so w. als *μέχρι οὗ (ὅσον, ὁπόσον); ὅσον, ἐφ' ὅσον* (in so w. als). — so w. als möglich *καθ' ὅσον δυνατόν* od. *ἐφικτόν (ἐστίν).* — es ist noch nicht so w. damit *οὐκ ἔστι πω τὰ πράγματα ἐν τούτῳ.* — in so w. *ταύτῃ*; ist es = in so w. als *ὅσον, ἐφ' ὅσον.* — so w. die Kräfte reichen *μέχρι δυνατοῦ.* — ich bin w. entfernt zu … (davon so w. entfernt dass …), w. entfernt dass …, s. entfernt. — wie w.? *μέχρι τοῦ;* — zu w. gehen *ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον*; es würde zu w. führen alles durchzugehen *μακρὸν ἂν εἴη, πολὺς ἂν εἴη λόγος πάντα διελθεῖν*; die Rede zu w. ausdehnen *πόρρω ἀποτείνειν τὸν λόγον.* — so w. davon *καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα, καὶ τούτων μὲν ἅλις.* — vgl. weiter.
weitaussehend, s. langwierig, zweifelhaft.
weitberühmt *δια-, περι-βόητος* 2.
Weite 1) Entfernung: *τὸ μῆκος* (Länge); *το διάστημα* (Abstand). — innerhalb der W. eines Bogenschusses *ἐκ τόξου ῥύματος*; auf Bogenschusses W. *εἰς τόξου ῥῦμα.* — 2) Umfang: *τὸ εὖρος*

(τὸ πλάτος), sp. ἡ εὐρύτης; auch ἡ εὐρυχωρία; τὸ εὐρυχώριον (weiter Platz). — vgl. Ferne.

weiter 1) *adj.* *a*) länger, entfernter: μακρότερος 3., πορρωτέρω ὤν 3., πλέον ἀπέχων 3. *b*) geräumiger: εὐρύτερος 3.; v. Schuhen χαλαρώτερος 3. *c*) über etw. hinausgehend, sich an etw. anschliessend: ὁ, ἡ, τὸ ἐπὶ πλέον, ὁ, ἡ, τὸ ἑξῆς (ἐφεξῆς), ὁ, ἡ, τὸ μετὰ ταῦτα; auch ἐχόμενος 3.; ἄλλος, η, ο; λοιπός 3. — das Weitere τὰ ἑξῆς, τὰ ἐντεῦθεν, τὰ ἐχόμενα τούτων, τὰ λοιπά. — es bedarf weiterer Kosten προσδεῖ δαπάνης; es bedarf eines Weiteren (weiterer Auseinandersetzung) πλείονος ἐνδεῖ. — was bedarf es noch w. Worte? τί δεῖ ἔτι λέγειν; ohne Weiteres αὐτίκα, αὐτόθεν, s. alsogleich. — das Weitere vollziehen τὰ ἐκ τούτων πράττειν. — 2) *adv.* μακρότερον, ἐπὶ πλέον, πορρωτέρω; auch πέρα, περαιτέρω (darüber hinaus); auch = noch dazu, ausserdem, s. ferner 2) *b*). — w. als Noth ist πέρα od. περαιτέρω τοῦ δέοντος. — w. oben ἀνωτέρω, w. unten κατωτέρω. — w. gehen προϊέναι (εἰς τὸ πρόσθεν), προβαίνειν (εἰς τὸ πρόσθεν), προχωρεῖν, ἰέναι τοῦ πρόσω (vorwärts gehen); πορρωτέρω od. περαιτέρω ἰέναι (προϊέναι, προβαίνειν; über ein gewisses Mass, über eine gewisse Grenze). — w. fahren προελαύνειν. — w. führen od. bringen προάγειν, προβιβάζειν, προκομίζειν. — es w. bringen in etw. ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι, seltner προκόπτειν ἔν τινι, vgl. bringen 2) *b*). — w. keiner, w. nichts ἄλλος οὐδείς, ἄλλο οὐδέν. — als wenn w. nichts wäre ὡς οὐδὲν ὂν πρᾶγμα. — und so w. καὶ τὰ λοιπά, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. — nicht w. οὐκέτι, οὐκέτι πέρα; nicht w. von etw. sprechen παύεσθαι λέγοντα περί τινος. — nicht w. können (= ermüdet sein) ἀπειρηκέναι. — er konnte kein Wort w. sprechen οὐκέτι ἠδυνήθη πλείω λέγειν; kein Wort w. μὴ πλείω εἴπῃς, auch ἐπίσχες, ἅλις τούτων. — es bedarf keines Wortes w. οὐδὲ λόγου προσδεῖ. — etw. w. bedürfen προσδεῖσθαί (*DP.*) τινος. — nun was w.? εἶτα (ἔπειτα) δὲ τί; εἶτα τί τοῦτο; — weiter! πρόαγε δή. — w. erzählen τὰ ἑξῆς (τὰ λοιπὰ) λέγειν od. διελθεῖν (in einer Erzählung fortfahren), εἰς πλείους διαγγέλλειν (Mehreren mittheilen).

weitläufig 1) eig. *a*) weit, entfernt, s. weit 1). — w. Verwandter ὁ ἀνεψιός, w. Verwandte ἡ ἀνεψιά. *b*) weit auseinanderstehend: μανός 3. — w. stehen διεστάναι, διέχειν. *c*) weit, geräumig, s. weit 2), auch μέγας, μεγάλη, μέγα (gross), πολύς, πολλή, πολύ (viel). — 3) übtr. *a*) umständlich: μακρός 3.; ὁ, ἡ, τὸ διὰ μακροτέρων, sp. διεξοδικός 3.; auch περιττός 3., περίεργος 2. (übermässig, überflüssig). — w. Reden ὁ μακρότερος λόγος, ἡ μακρολογία, seltner μακρηγορία. — w. sein in etw. πολὺν εἶναι ποιοῦντά τι, auch περιεργάζεσθαι; im Reden μακρολογεῖν, μακρηγορεῖν, μακροτέροις λόγοις χρῆσθαι, μακρὸν λόγον ἀποτείνειν, μηκύνειν (τὸν λόγον), πολὺν εἶναι λέγοντα; zu w. sein im Reden μηκύνειν λόγους μακροτέρους. — etw. w. erzählen διὰ μακροτέρων od. πλειόνων λέγειν, ἐπὶ πλέον διηγεῖσθαι. — es wäre zu w. alles durchzugehen μακρὸν ἂν εἴη od. πολὺς ἂν εἴη λόγος πάντα διελθεῖν. *b*) = langwierig, schwierig, verwickelt, w. s.

Weitläufigkeit 1) eig. ἡ μανότης (das vereinzelt Stehen); τὸ εὖρος, sp. ἡ εὐρύτης, auch ἡ εὐρυχωρία (Geräumigkeit); τὸ μέγεθος (Grösse); τὸ πλῆθος (Menge). — 2) übtr. *a*) Umständlichkeit: ἡ περιεργία; im Reden ἡ μακρολογία, selten μακρηγορία; auch ἡ περιττολογία, τὸ μῆκος τῶν λόγων. — W. machen περιεργάζεσθαι; in der Rede (κύκλῳ) περιβάλλεσθαι, sp. περιττολογεῖν; vgl. weitläufig 2) *a*). *b*) Langwierigkeit, Schwierigkeit, w. s. — W. machen χρόνους ἐμποιεῖν, χρόνον ποιεῖν; Jmd. W. machen πράγματα παρέχειν τινί.

weitreichend ἐπὶ πολὺ τείνων od. διήκων 3.; ὁ, ἡ, τὸ ἐπὶ πολύ.

weitschichtig, s. weitläufig.

weitschweifig μακρός 3., ὁ, ἡ, τὸ διὰ μακροτέρων, δικανικός 3., sp. διεξοδικός 3.; auch περίεργος 2., περιττός 3. — vgl. weitläufig 2) *a*).

Weitschweifigkeit, s. Weitläufigkeit 2) *a*).

weitsehend (πολὺ) προορῶν 3., selten προορατικός 3. — vgl. d. f. W.

weitsichtig ὀξυδερκής (ὀξυδορκής) 2.; im Gegens. zu „kurzsichtig" ὁ πρεσβύτης.

Weizen ὁ πυρός (häufig *pl.*); ὁ σῖτος. — vom W. πύρινος 3. — W. messen πυρομετρεῖν; W. verkaufen πυροπωλεῖν (Ort wo man W. verkauft τὸ πυροπωλεῖον); mit W. handeln πυροκαπηλεύειν. — W. tragen πυροὺς φέρειν, sp. πυροφορεῖν; W. tragend πυροὺς φέρων 3., selten πυροφόρος 2.

Weizenacker ὁ πυροὺς φέρων (selten πυροφόρος) ἀγρός.

Weizenbier ὁ πύρινος οἶνος.

Weizenboden ἡ πυροὺς φέρουσα (selten πυροφόρος) γῆ od. χώρα.

Weizenbrot ὁ (πύρινος) ἄρτος; ὁ ἀλευρίτης (sp. πυρίτης) ἄρτος. — W. essen ἀρτοσιτεῖν. — das feinste W. ὁ σεμιδαλίτης od. γυρίτης (ἄρτος).

Weizenernte ἡ πυροτομία, ὁ πυραμητός, ὁ τοῦ πυροῦ θερισμός. ἡ τῶν πυρῶν συγκομιδή.

Weizenfeld, s. Weizenacker.

weizengelb πυρρός 3., sp. κνηκόπυρος 2.

Weizengraupen ὁ χόνδρος, vgl. ὁ χιδρίας πυρός; als Gericht τὰ χίδρα (χίδρα); der ein solches Gericht verkauft ὁ χιδροπώλης.

Weizengrütze ἡ πυρίνη πτισάνη.

Weizenhandel treiben πυροπωλεῖν.

Weizenkleie τὰ πύρινα πίτυρα.

Weizenkorn ὁ πυρός.

Weizenmehl τὸ ἄλευρον (gew. *pl.*); das feinste W. ἡ σεμίδαλις, εως u. ιδος, ἡ γῦρις, εως. — Teig von W. τὸ σταῖς (σταίς), σταιτός; von solchem Teig σταΐτινος 3.

Weizenmesser ὁ πυρομέτρης od. πυρομετρητής [sp.

Weizenschnitt, s. Weizenernte.

Weizenstroh αἱ ἀπὸ τῶν πυρῶν καλάμαι.

Weizenverkäufer ὁ πυροπώλης.

welch ein! ποῖος 3. (ποῖός τις); auch τίς, τί; in indirekter Frage ὁποῖος 3.; relativisch οἷος 3. (dies auch: im Ausrufe). — Ist es = wie gross (viel, lang), auch πόσος 3.; indir. ὁπόσος; relat. ὅσος 3.

welcher 1) *pron. rel.*: ὅς, ἥ, ὅ. — w. nur, w. immer ὅστις, ἥτις, ὅ τι; ὅς (ἥ, ὅ) ἄν m. *conj.* bei Bez. auf Gegenwart u. Zukunft; dagegen ὅς m. *opt.* ohne ἄν bei Bez. auf Vergangenheit u. in *orat. obl.* — w. eben ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ. — alle welche ὅσοι, ὅσαι, ὅσα. — w. von beiden ὁπότερος 3. — von w. Art οἷος, ὁποῖος 3.; von w. Art nur od. immer ὁποῖός τις οὖν, ὁποῖος δή (δήποτε, δήποτε, οὖν δή), ὁστισοῦν, ὅστις δή (δήποτε, δηποτοῦν). — auf welche Art ὅπως, ὅπῃ; auf welche Art immer ὁπῃοῦν. — an welchem Orte οὗ, ὅπου; an welchem Orte immer ὁπουοῦν. — „derjenige, welcher" ist bloss durch d. *pron. rel.* auszudrücken, häufig mit der sogenannten Attraktion, z. B. mit Denjenigen, welche er bei sich hatte, gieng er gegen die Verschanzung σὺν οἷς εἶχεν ᾔει πρὸς τὸ τεῖχος; auch gebraucht man ein *part.* mit dem Artikel, z. B. derjenige,

welcher meint ὁ νομίζων. — 2) Fragewort: τίς, τί; in indirekter Frage ὅστις, ἥτις, ὅ τι; von welcher Art? ποῖος 3.; (indir. ὁποῖος 3.); w. von beiden? πότερος 3.; (indir. ὁπότερος 3.). — Ist „welcher" = wie gross (viel, lang), so gibt man es durch πόσος 3.; (indir. ὁπόσος 3.). — auf w. Art? τίνι τρόπῳ; τίνα τρόπον; πῶς; πῇ; (indir. ὅντινα τρόπον, ὅπως, ὅπῃ).

welcherlei οἷος, ὁποῖος 3.

welk μαρανθείς, μεμαρασμένος, ἀπομαρανθείς, ἀπομεμαρασμένος 3.; παρῃκμακώς 3.; sp. ἀθαλλής 2.; vgl. schlaff. — w. werden, s. welken.

welken μαραίνεσθαι, ἀπομαραίνεσθαι (*P.*); παρακμάζειν; παρανθεῖν.

Welken, das, ἡ μάρανσις, ἀπομάρανσις, sp. ὁ μαρασμός, ἡ παρακμή.

Welkheit τὸ μεμαράνθαι od. παρῃκμακέναι; sp. ὁ μαρασμός; vgl. Schlaffheit.

Welle 1) des Wassers: τὸ κῦμα, vgl. Woge. — W. schlagen κυμαίνειν (κυμαίνεσθαι *P.*), κυματοῦσθαι, κυματίζεσθαι (*P.*); das W. Schlagen ἡ κύμανσις, κυμάτωσις. — voll W. κυματοειδής, κυματώδης 2. — 2) = Walze: ὁ κύλινδρος. — 3) Bündel von Reisig: ὁ φάκελος. — in W. binden φακελοῦν sp.

wellenförmig 1) wie die Wellen des Meeres: κυματοειδής, κυματώδης 2. — w. Bewegung ἡ κύμανσις, κυμάτωσις. — in w. Bewegung gerathen, s. „Wellen schlagen" unter „Welle". — 2) walzenförmig: κυλινδροειδής, κυλινδρώδης 2.

wellenreich κυματοειδής, κυματώδης 2.

wellenschlagend κυμαίνων 3., sp. κυματηρός 3., jon. u. poet. ὁ κυματίας. [ρισμός.

Wels ὁ σίλουρος. — das Essen von W. ὁ σιλου-

Welt 1) der Inbegriff aller vorhandenen Dinge: τὰ πάντα, τὸ πᾶν, τὸ σύμπαν, τὰ ὅλα; bei den Philosophen bes. ὁ κόσμος; vgl. Weltall. — Im engeren Sinne = die Erde als Wohnsitz der Menschen ἡ γῆ, ἡ οἰκουμένη; auch = der Inbegriff aller irdischen (sinnlichen) Dinge τὰ ἐν τῇ γῇ od. ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ἐν ἀνθρώποις, τὰ ἀνθρώπεια, τὰ τῶν ἀνθρώπων. — in der W. ἐν τῇ γῇ, ἐν ἀνθρώποις. — alle Menschen in der W. πάντες οἱ ὄντες ἄνθρωποι, πάντες οἱ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἄνθρωποι. — alles Gold in der W. πᾶς ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσός. — nichts in der W. οὐδὲν πάντων. — alles in der W. πᾶν τὸ ἐνόν, οὐδὲν ὅ τι οὔ. — was in aller W.? τί δήποτε; — wie in aller W.? πῶς ποτε; τίνα ποτὲ τρόπον; — ich glaube dass ihr alles in der W. darum geben würdet νομίζω ἀντὶ πάντων ἂν χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι. — ich bitte euch um alles in der W. ἱκετεύω πρὸς παίδων, πρὸς γυναικῶν, πρὸς τῶν ὄντων ἀγαθῶν ὑμῖν u. dgl.; um alles in der W. erbarmet euch πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ ἐλεήσατε. — die W. umsegeln περιπλεῖν τὴν γῆν. — von Erschaffung der W. an ἀπ' od. ἐξ ἀρχῆς. — diese W. ὁ ἐνθάδε τόπος. — von dieser W. in eine andere wandern ἐκ τοῦ ἐνθάδε τόπου μετοικεῖν εἰς ἄλλον τόπον. — die W. schaffen κοσμοποιεῖν (auch = die W. entstehen lassen, etw. als eine W. betrachten), κοσμουργεῖν, κοσμοπλαστεῖν. — die W. erschaffend κοσμοποιός 2. — Entstehung der W. ἡ κοσμογονία. — der Fürst der W. (vom Teufel) ὁ κοσμοκράτωρ, ορος N. T. — 2) der Inbegriff aller lebenden Menschen: οἱ ἄνθρωποι, πάντες ἄνθρωποι. — alle W. σύμπαντες οἱ ἄνθρωποι. — die jetzige W. οἱ νῦν od. καθ' ἡμᾶς (ὄντες od. ἄνθρωποι). — ein Mann nach der jetzigen W. ἀνὴρ οἷοί γε νῦν εἰσιν οἱ ἄνθρωποι; ein Mann nach der alten W. ἀνὴρ ἀρχαιότροπος. — die W. kennen πεῖραν εἰληφέναι τῶν ἀνθρώπων. — der geschickteste Künstler in der W. τῶν ὄντων τεχνικώτατος, τεχνίτης οὐδενὸς δεύτερος. — der schlechteste Mensch in der W. ὁ πάντων πονηρότατος. — auf die W. kommen γίγνεσθαι. — zur W. bringen τίκτειν. — aus der W. gehen ἀπιέναι od. ἀφανίζεσθαι (*P.*) ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαλλάττεσθαι (*aor. P.*) τοῦ βίου. — in die W. kommen ἐξέρχεσθαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους od. εἰς τὴν ἀλλοδαπήν; ἀποδημεῖν, ἐκδημεῖν. — etw. in die W. schicken ἐκφέρειν εἰς τὸ φῶς τι, ἐκδιδόναι τι (herausgeben), εἰς τὸ μέσον φέρειν τι, διαδιδόναι τι (kund machen, verbreiten). — das ist die verkehrte W., s. verkehrt.

Weltachse ὁ τοῦ κόσμου ἄξων, ονος.

Weltall τὸ πᾶν, τὸ σύμπαν; ἡ τῶν ὅλων τάξις od. φύσις; ὁ οὐρανός, ὁ κόσμος.

Weltalter ὁ αἰών, ῶνος.

Weltbau ἡ τῶν πάντων κατασκευή (σύστασις od. κατάστασις).

Weltbegebenheiten τὰ ἐν ἀνθρώποις od. κατὰ τὴν οἰκουμένην γιγνόμενα.

Weltbeherrscher ὁ πάντων κύριος (v. Gott); ὁ πάντων τῶν ἀνθρώπων od. τῆς οἰκουμένης κύριος od. δεσπότης (v. einem Monarchen).

weltbekannt πᾶσι δῆλος 3.; ἐν πᾶσι θρυλούμενος od. τεθρυλημένος 3.

weltberühmt ἔνδοξος (2.) παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. — w. werden δόξαν λαμβάνειν παρὰ πάντων ἀνθρώπων, δόξης τυγχάνειν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. [γητής.

Weltbeschreiber ὁ κοσμογράφος; vgl. ὁ περιη-

Weltbeschreibung 1) Beschreibung des Weltgebäudes: ἡ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ἐξήγησις; ἡ κοσμογραφία. — 2) Beschreibung der Erde: ἡ πάσης τῆς οἰκουμένης περιήγησις, ἡ γεωγραφία, τὰ γεωγραφούμενα.

Weltbezwinger, umschr. ὁ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καταστρεψάμενος u. dgl.

Weltbrand ἡ τῶν ὅλων πυρὶ πολλῷ φθορά.

Weltbrauch τὸ τῶν ἀνθρώπων εἰωθός, τὰ ἀνθρώπινα.

Weltbürger ὁ κοσμοπολίτης, ὁ κόσμου πολίτης.

Weltbürgerin ἡ κοσμοπολῖτις, ιδος.

Weltende 1) Grenze der Welt: τὰ ἔσχατα od. τὸ πέρας τῶν ὅλων; auch τὰ ἔσχατα od. τὸ πέρας τῆς γῆς (Erdgrenze). — 2) Weltuntergang: ἡ τῶν ὅλων καταστροφή od. φθορά.

Welterlöser ὁ ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους σώσας; ὁ πάντων σωτήρ, ῆρος.

Welterschaffung ἡ κοσμοποιΐα.

Weltfreude αἱ κατὰ τὴν γῆν ἡδοναί; τὰ ἐν ἀνθρώποις καλά od. ἡδέα.

Weltgebäude ἡ τῶν ὅλων σύνταξις od. τάξις; τὸ τῶν ὅλων σύστημα.

Weltgegend τὸ κλίμα (auch mit dem Beisatze οὐρανοῦ od. τῆς γῆς).

Weltgeist, etwa ὁ τοῦ κόσμου δαίμων, ονος; vgl. Weltseele.

Weltgericht ἡ τελευταία κρίσις; im N. T. u. bei K. S. bloss ἡ κρίσις, z. B. der Tag des W. ἡ τῆς κρίσεως ἡμέρα.

Weltgeschichte ἡ κοινὴ ἱστορία, ἡ τῶν καθόλου πραγμάτων σύνταξις.

Welthändel τὰ ἐν ἀνθρώποις γιγνόμενα (γενόμενα).

Weltheiland, s. Welterlöser. [μενα).

Weltherrschaft ἡ πάντων τῶν ἐθνῶν od. ἀνθρώπων ἀρχή (ἡγεμονία). — nach der W. streben ἐπιθυμεῖν ἄρχειν πάντων ἀνθρώπων.

Weltkenntniss ἡ τῶν ἀνθρώπων (τῶν ἐν ἀνθρώποις, τῶν ἀνθρωπίνων) ἐμπειρία. — W. besitzen ἔμπειρον εἶναι πάντων τῶν ἀνθρωπίνων.

weltklug τῶν ἀνθρωπίνων ἔμπειρος 2., sp. πολιτικός 3.

Weltklugheit ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ἐμπειρία; sp. τὸ πολιτικόν.

Weltkörper, etwa τὸ οὐράνιον σῶμα; vgl. Stern.

Weltkunde, s. Weltbeschreibung.

weltkundig, s. weltbekannt.

Weltlauf τὸ ἐν ἀνθρώποις εἰωθός, τὰ ἀνθρώπινα. — das ist so der W. οὕτω φιλεῖ γίγνεσθαι ἐν ἀνθρώποις.

Weltlehre, s. Weltbeschreibung 1).

weltlich 1) zur Welt gehörig: κοσμικός 3. — 2) die Menschen betreffend: ἀνθρώπινος 3. — 3) auf das Irdische bezüglich: κοινός 3., βέβηλος 2., sp. κοσμικός 3.; im Gegensatze des Geistlichen λαϊκός 3. sp., besser βέβηλος 2. u. von Personen auch wol ὁ ἰδιώτης. — w. gesinnt κοσμικός 3., κοσμόφρων 2. sp., besser περὶ τὰ κενὰ σπουδάζων 3. u. dgl.

Weltlicht τὸ πάντων od. κοινὸν φῶς.

Weltliebe ἡ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἡδέων ἐπιθυμία; auch wol ἡ κενοσπουδία, ματαιοσύνη sp.

Weltlust, s. Weltfreude.

Weltmann ὁ ἀστεῖος od. κομψὸς ἀνήρ.

Weltmeer ὁ ὠκεανός, ἡ μεγάλη θάλαττα.

Weltordnung ἡ τῶν ὅλων τάξις od. σύνταξις (physische); ἡ τῶν ὅλων διοίκησις (moralische).

Weltpol ὁ τοῦ κόσμου πόλος.

Weltregierer ὁ τὰ ὅλα διοικῶν.

Weltregierung ἡ τῶν ὅλων διοίκησις; sp. τὸ κοσμοδιοικητικόν.

Weltrichter ὁ περὶ πάντων τῶν ἀποθανόντων τὴν κρίσιν ποιούμενος.

Weltschöpfer ὁ τοῦ κόσμου δημιουργός, ὁ κοσμοπλάστης, κοσμουργός, κοσμοποιός, κοσμοποιητής; vgl. Schöpfer.

Weltschöpfung ἡ κοσμοποιία, κοσμουργία; vgl. Schöpfung. — zur W. gehörig κοσμοποιητικός [3. sp.

Weltseele ἡ τοῦ κόσμου ψυχή.

Weltsystem τὸ τῶν ὅλων σύστημα.

Welttheil τὸ τῆς γῆς od. τῆς οἰκουμένης μέρος; auch ἡ ἤπειρος in dem Ausdrucke αἱ δύο ἤπειροι von Europa u. Asien, zu welchem letzteren man auch Libyen od. Afrika rechnete, d. i. von der ganzen im Alterthume bekannten Erde.

Weltumsegler ὁ περιπλέων (περιπλεύσας) τὴν [γῆν.

Weltumseglung ὁ τῆς γῆς περίπλους.

Weltweiser ὁ φιλόσοφος.

Weltweisheit ἡ φιλοσοφία.

Wende (der Sonne) αἱ τροπαί; vgl. Sommer-, Wintersonnenwende.

Wendehals ἡ ἴυγξ, υγγος.

Wendekreis, s. Wendezirkel.

Wendeltreppe ἡ ἑλικτὴ κλῖμαξ, ακος, ὁ κοχλίας.

wenden 1) *tr.* τρέπειν (übh. eine Richtung geben); στρέφειν, ἐπιστρέφειν (eine andere, bes. entgegengesetzte Richtung geben; im letzteren Falle auch μεταστρέφειν, μεταβάλλειν; vgl. umwenden, umkehren 1)); κάμπτειν, ἐπικάμπτειν (biegen); κλίνειν (neigen); λυγίζειν (drehen u. w.). — hin u. her w. ἄνω καὶ κάτω στρέφειν (μεταστρέφειν). — von einer Sache weg u. anders wohin w. ἀποστρέφειν. — seine Augen, seine Aufmerksamkeit auf etw. w., s. Augen, Aufmerksamkeit. — den Rücken w., s. Rücken. — Geld, Sorgfalt u. dgl. auf etw. w., s. verwenden. — ein Kleid w. τὰ ἐντὸς ἐσθῆτος τρέπειν ἔξω. — sich w. τρέπεσθαι (*M.*), στρέφεσθαι, ἐπιστρέφεσθαι (*aor. P.*), μεταστρέφεσθαι (*aor. P.*), vgl. umkehren 2); auch κλίνειν (sich neigen); sich hin u. her w. ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι, auch bloss στρέφεσθαι od. ἑλίττεσθαι. — beim Tanzen od. Ringen sich w. λυγίζεσθαι. — derlei Sachen pflegen sich oft anders zu w. φιλεῖ τὰ τοιαῦτα ἄλλῃ τρέπεσθαι. — sich zum Schlimmen w. μεταπίπτειν; das Glück hat sich gewendet περιέστηκεν od. μεταπέπτωκεν ἡ τύχη, εἰς τοὐναντίον περιέστηκε (καθέστηκε) τὰ πράγματα; übr. vgl. Blatt. — sich nach einem Orte hin w. τρέπεσθαί ποι; sich zu etw. w. τρέπεσθαι εἴς (ἐπί, πρός, auch κατά) τι. — sich zu Jmd. w. τρέπεσθαι πρός τινα, βλέπειν πρός τινα, προσιέναι, προσχωρεῖν τινι, καταφεύγειν πρός τινα; sich an Jmd. w., u. zw. mit einer Bitte προσιέναι τινὶ δεόμενον, selten προστρέπεσθαί τινα, sp. ἐντυγχάνειν τινί; auch ἐπιτρέπεσθαί τινι (sich anvertrauen); mit einer Rede λέγειν πρός τινα od. βλέποντα εἴς (πρός) τινα. — sich von Jmd. w. ἀποστρέφεσθαί (*aor. P.*) τινος u. τινα (letzteres: mit Abscheu), ἀφίστασθαί τινος, προλείπειν τινά; sich rasch von Jmd. w. ἀποπηδᾶν τινος. — 2) *intr.* στρέφειν, ἐπιστρέφειν; στρέφεσθαι, ἐπιστρέφεσθαι (*aor. P.*); mit dem Wagen ἐπιστρέφειν τὸ ἅρμα od. ἐλαύνοντα; κάμπτειν.

Wendepunkt ἡ καταστροφή, ἡ ῥοπή; Wendepunkt der Sonne τὰ τροπικὰ σημεῖα.

Wendezirkel ὁ τροπικὸς κύκλος (sp. ὁ τροπικός), αἱ τροπαί. — die Zeichen des W. τὰ τροπικὰ (σημεῖα od. ζῷα).

Wendung 1) das Wenden: ἡ στροφή, ἐπιστροφή; ἡ ἀναστροφή (das Umwenden). — 2) das sich Wenden: ἡ τροπή, στροφή, ἐπιστροφή, μεταβολή. — W. mit dem Wagen ἡ κάμψις. — als milit. *t. t.* ἡ κλίσις, auch ἡ ἐπιστροφή (bes. Flankenbewegung), ἡ ἀναστροφή (Rückwendung); ἡ μεταβολή (das Kehrtmachen nach rückgängiger Bewegung). — W. beim Tanze od. beim Ringen ἡ στροφή, ὁ λυγισμός. — die W. einer Sachlage ἡ τροπή, καταστροφή, μεταβολή; entscheidende W. ἡ ῥοπή. — die schliessliche W. τὸ τελευταῖον ἐκβάν. — eine W. machen στρέφεσθαι (*aor. P.*; daneben στρέφειν); beim Tanzen u. Ringen λυγίζεσθαι; alle möglichen W. machen πάσας στροφὰς στρέφεσθαι; häufige W. machen πυκνὰ μεταφέρεσθαι (*P.*). — eine W. nehmen τρέπεσθαι (τροπήν), στρέφεσθαι (*aor. P.*), κλίνειν; eine andere W. nehmen ἄλλῃ τρέπεσθαι od. κλίνειν, ἀλλοιοῦσθαι (*P.*), μεταβάλλεσθαι u. μεταβάλλειν, μεθίστασθαι; eine entgegengesetzte W. nehmen εἰς τοὐναντίον περιίστασθαι; eine schreckliche W. nehmen εἰς δεινὸν (ὑπέρδεινον) περιίστασθαι; eine gute, schlechte W. nehmen κλίνειν ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἐπὶ τὸ χεῖρον; ἀποβαίνειν καλῶς, κακῶς; eine schlechte W. nehmen ῥέπειν od. ἀποκλίνειν ἐπὶ τὸ χεῖρον, περιίστασθαι εἰς κακόν; der Parteistreit nahm eine so grause W. οὕτως ὠμὴ προυχώρησεν ἡ στάσις. — einer Sache eine andere W. geben (bes. zum Bessern) μεθαρμόττειν τι.

wenig ὀλίγος 3. (*comp.* μείων, ἥττων) u. οὐ πολύς 3. (von geringer Anzahl); εὐαρίθμητος 2., ἀριθμητός 3. (leicht zu zählen, zählbar); μικρός (σμικρός) 3. (*comp.* ἐλάττων, *sup.* ἐλάχιστος) u. βραχύς 3. (von geringem Umfange); σπάνιος 3. u. 2. (selten); μέτριος 3. u. 2. (mässig); auch τοσοῦτος, -αύτη, -οῦτον (wo sich diese Bdtg. aus dem Zshge ergibt), z. B. glaubst du, dass wir Wenigen den Feinden gewachsen sein werden ἆρ' οἴει ἡμᾶς τοσούτους ὄντας ἱκανῶς ἕξειν πρὸς τοὺς πολεμίους. — einige Wenige ὀλίγοι τινές. — w. Menschen ὀλίγοι ἄνθρωποι, auch ὀλίγοι τῶν ἀνθρώπων (eig. Wenige unter den Menschen). — der Guten gibt es Wenige οἱ

χρηστοὶ ὀλίγοι (οἱ πλείους κακοί). — ein Mann berühmt wie Wenige ἀνὴρ ἐν ὀλίγοις εὐδόκιμος. — mit w. Worten sagen, darthun δι' ὀλίγων od. διὰ βραχέων λέγειν, δηλοῦν; mit w. Worten erwidern κατὰ βραχὺ ἀποκρίνεσθαι; mit den wenigsten Worten darthun ἐν βραχυτάτῳ δηλοῦν u. dgl. — w. werth οὐ πολλοῦ od. μικροῦ ἄξιος 3., φαῦλος 3. u. 2. — w. od. nichts ἤ τι ἢ οὐδέν. — w. zu sehen sein σπάνιον εἶναι ἰδεῖν. — zu w. um ... ὀλίγος ὥστε (ὡς) mit *inf.* — es fehlt w. daran dass ..., s. fehlen 2) *a*). — an w. Orten ὀλιγαχοῦ; von w. Orten ὀλιγαχόθεν. — Endlich noch eine Anzahl von Compos. mit ὀλίγος, z. B. Alter von w. Jahren ἡ ὀλιγοετία, mit w. Federn ὀλιγόπτερος 2., w. trinken ὀλιγοποτεῖν u. dgl. — *adv.* „wenig, ein wenig" ὀλίγον, μικρόν, βραχύ, wozu noch τί (*encl.*) treten kann, z. B. ὀλίγον τι u. s. w. — ein w. zurückgehen, zurückbleiben μικρὸν ἀναχωρεῖν, ὑπολείπεσθαι (*P.*); ein w. warten ὀλίγον χρόνον περιμένειν, μικρὸν ἐπισχεῖν; ein w. irgendwo verweilen μικρὰ ἄττα διατρίβειν που. — ein w. früher (später) ὀλίγῳ (daneben ὀλίγον u. ὀλίγον τι) πρότερον (ὕστερον); ein w. grösser ὀλίγῳ od. μικρῷ μείζων. — ein w. vorher μικρῷ πρόσθεν. — eben so w. als ... οὐδὲν μᾶλλον od. οὐδέν τι μᾶλλον ἤ. — eben so w. auch οὐδὲν δὲ μᾶλλον, οὐδ' αὖ, οὐδέ γε. — **weniger** μείων, ἐλάττων 2. (von geringerem Umfange od. geringerer Zahl), ἥττων 2. (in geringerem Grade); *adv.* ἔλαττον, ἧττον. — bei Zahlausdrücken durch δέων 3., z. B. er sandte 100 Schiffe w. zwei ἔπεμψεν ἑκατὸν δυοῖν δεούσας ναῦς; bei Sp. auch andere Wendungen, wie: 60 Jahre w. einem ἑξήκοντα ἑνὸς δέοντος ἔτη; 30 Jahre w. zwei τριάκοντα ἔτη λείποντα δυοῖν, 100 Trieren w. fünf τριήρεις πέντε λείπουσαι τῶν ἑκατόν. — nicht w. als zehn οὐκ ἔλαττον δέκα, nicht w. als zehn Talente werth sein εἶναι οὐκ ἔλαττον ἢ δέκα ταλάντων. — w. werden μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι (*P.*). — w. haben od. bekommen als Jmd. μεῖον od. ἔλαττον ἔχειν, μειονεκτεῖν τινος, ἐλαττοῦσθαι od. ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος. — mehr od. w. (ἢ) πλέων ἢ ἐλάττων, *adv.* (ἢ) πλέον ἢ ἔλαττον, πλέον ἔλαττον, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον, μᾶλλόν τε καὶ ἧττον, μᾶλλον ἢ ἧττον. — um etw. w. ἧττόν τι; um nichts w. οὐχ (οὐδὲν) ἧττον, οὐδενὸς ἧττον, οὐχ ἧττον οὐδέν; nicht mehr u. nicht w. οὐδὲν ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον. — nicht ... noch w. οὐ ... ἀλλ' οὐδέ, übr. vgl. geschweige denn od. dass. — nichts desto w. ἀλλ' ὅμως, οὐ μὴν ἀλλά, οὐδὲν ἧττον, οὐδὲν μεῖον. — am **wenigsten** ἥκιστα; am allerwenigsten ἥκιστα πάντων; vgl. wenigstens.

wenigemale ὀλιγάκις.

Wenigkeit 1) als Eigenschaft: ἡ ὀλιγότης, μικρότης, βραχύτης, σπανιότης u. σπάνις, εως. — 2) als Sache: τὸ ὀλίγον u. ä. Neutra.

wenigstens τὸ ἐλάχιστον (τοὐλάχιστον). — Als beschränkende u. hervorhebende Partikel gibt man es durch γέ (*encl.*) od. stärker durch γοῦν. — doch w. ἀλλά γε, ἀλλ' οὖν γε, ἀλλά γέ τοι, ἀλλά γε μέντοι. — w. doch τοί γε.

wenn 1) Bedingungspartikel: εἰ mit *ind.* u. *opt.*, ἐάν (ἤν, ἄν) mit *conj.*, u. zw. *a*) εἰ mit *ind.* u. im Nachsatze d. *ind.* od. *imp.*, wenn einfach etw. Thatsächliches ausgesagt werden soll. *b*) εἰ mit *ind.* eines histor. Tempus u. im Nachsatze d. *ind.* eines histor. Tempus mit ἄν, wenn die Erfüllung der Bedingung als etw. Unmögliches bezeichnet werden soll. *c*) ἐάν mit *conj.* u. im Nachsatze d. *ind.* eines Haupttempus od. d. *imp.*, wenn man etw. in Bezug auf einen vorauszusetzenden u. zu erwartenden Fall aussagt. *d*) εἰ mit *opt.* u. im Nachsatze d. *opt.* mit ἄν, wenn man einen bloss möglichen, bloss angenommenen Fall bezeichnen will. Das Nähere sehe man in der Grammatik. Als Negation steht im bedingenden Satze immer μή. — Häufig treten im Griech. Participialconstr. ein, z. B. w. du im Glücke bist, hast du viele Freunde καλῶς πράττων πολλοὺς ἔχεις φίλους, w. Gott will, kannst du auch auf einem Rohre schiffen θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις u. dgl. — w. es auf diesen ankommt τὸ κατὰ τοῦτον (εἶναι), τό γε ἐπ' ἐκείνῳ εἶναι, w. es auf mich ankommt τὸ ἐπ' ἐμοί, δι' ἐμέ; w. jener nicht wäre εἰ μὴ δι' ἐκεῖνον. — wenn ja (wirklich, denn, nur) εἴ γε, auch εἰ δή; w. anders εἴπερ, εἰ δή; wenigstens w. εἴ γε, εἰ γοῦν; w. also εἰ ἄρα, εἰ τοίνυν; w. etwa εἴ τι (εἴ τί που), εἰ ἄρα, w. nicht etwa εἰ μὴ ἄρα; w. einmal εἴ ποτε, εἰ δή; w. vielleicht εἴ που, εἴ πως; wenn ... wenn aber εἰ μὲν ... εἰ δέ; w. auch (gleich), auch w. εἰ καί, καὶ εἰ, καίπερ m. *part.*; w. auch vielleicht κἂν εἰ; w. auch noch so sehr εἰ τὰ μάλιστα. — als wenn, s. als 1) *d*). — übr. vgl. „wann" 2). — 2) Wunschpartikel: „wenn doch, wenn nur" εἴθε, εἰ γάρ m. *opt.*, wenn die Erfüllung des Wunsches möglich ist, dagegen m. *ind.* eines histor. Tempus, wenn die Erfüllung unmöglich ist, u. zw. m. *ind.* des *imperf.*, wenn der Gedanke in der Gegenwart, m. *ind.* des *aor.*, wenn er in der Vergangenheit als nicht wirklich vorzustellen ist. — Im letzteren Falle (wenn nämlich die Erfüllung des Wunsches unmöglich ist), gebraucht man auch (ὡς) ὤφελον, ες, εν m. *inf.*, z. B. wenn doch Kyros noch lebte! ὡς ὤφελε ζῆν ἔτι Κῦρος. Daneben gebraucht man auch Umschr. mit βουλοίμην ἄν, ἠβουλόμην ἄν, z. B. ἠβουλόμην ἂν Κῦρον ἔτι ζῆν.

wenngleich εἰ καί; auch καίπερ m. *part.*

wer 1) Fragepronomen: τίς; in indirekter Frage ὅστις, ἥτις. — w. ist so thöricht, dass er nicht einsieht τίς οὕτως ἀνόητος ὅστις οὐ γιγνώσκει. — wer ist's? wer da? τίς οὗτος; τίς εἶ; τίνες ἐστέ; auch τίς ἔσθ' ὁ κόπτων τὴν θύραν; (wenn Jmd. an die Thüre klopft). — 2) als *pronom. relat.*: ὅστις, ἥτις, ὅ τι; auch durch ein *part.* mit dem Artikel, z. B. wer will ὁ βουλόμενος, ὁ θέλων. — wer auch nur, wer auch immer ὅστις ποτέ, ὅστις δή, ὅστις δήποτε od. δηποτοῦν, ὁστισοῦν, auch ὃς ἄν m. *conj.* (in Beziehung auf Gegenwart u. Zukunft; dagegen ὅς m. *opt.* in Beziehung auf Vergangenheit), πᾶς ὁ m. *part.*, z. B. wer auch nur dies hört πᾶς ὁ ἀκούων τοῦτο.

werben μνηστεύειν (u. *M.*; um eine Frau γυναῖκα; dann auch übh., z. B. um die Stelle eines Heerführers τὴν στρατηγίαν); μετέρχεσθαι (μετιέναι) u. stärker θηρᾶν od. θηρεύειν (u. *M.*) τι (um eine Sache). — Soldaten w. στρατιώτας συλλέγειν, καταλέγειν (dies eig. „ausheben"), συνάγειν, μισθοῦσθαι, πείθειν μισθῷ, παρασκευάζεσθαι; auch ξενολογεῖν, sp. στρατολογεῖν.

Werben, das, s. Werbung.

Werber ὁ μνηστήρ, ῆρος, ὁ μνηστής (Freier); von Soldaten ὁ ξενολόγος od. *part.* der vhg. Verba.

Werberin ἡ προμνήστρια od. προμνηστρίς, ίδος (die für einen Freier, im Namen eines Freiers wirbt).

Werbung ἡ μνηστεία (um eine Frau); ἡ περί τι σπουδή, stärker ἡ θήρα τινός (um eine Sache); von Soldaten ἡ συλλογή, ὁ σύλλογος, ἡ συναγωγή; ὁ κατάλογος (dies eig. Aushebung), auch ἡ ξενολογία, sp. στρατολογία.

werden *γίγνεσθαι* (entstehen); *φύεσθαι* (*aor.* *φῦναι*; von Natur aus werden; auch *φύσει γίγνεσθαι*), z. B. es wird Tag *ἡμέρα* od. *φῶς γίγνεται*, auch *ἡμέρα ἐπιλάμπει*; es wird Nacht *νὺξ γίγνεται*, *ἡ νὺξ ἐπέρχεται*, es wird Sommer *θέρος γίγνεται*, *τὸ θέρος ἐπέρχεται*; bisw. auch bloss *εἶναι*, z. B. es wird Krieg werden *πόλεμος ἔσται*. — etw. w. *γίγνεσθαι*, *καθίστασθαί τι*, auch *φύεσθαι* (zu etw. erwachsen; z. B. Feldherr w. *στρατηγὸν γίγνεσθαι* od. *καθίστασθαι*, Kyros ward der schönste aller Jünglinge *Κῦρος ἔφυ κάλλιστος πάντων τῶν νεανιῶν*), *ἀποβαίνειν* (z. B. schlechter w. *χείρω ἀποβαίνειν*). — aus einem Reichen ein Bettler w. *ἀντὶ πλουσίου πτωχὸν γίγνεσθαι*; aus einem König zum Tyrannen w. *τύραννον ἀποβαίνειν ἐκ βασιλέως*; der Staat wurde aus einer Oligarchie eine Demokratie *ἡ πόλις ἐξ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν μετέβαλεν* (*μετέπεσεν*). — endlich od. schliesslich w. *τελευτᾶν* od. *ἀποτελευτᾶν εἴς τι*, z. B. was soll schliesslich daraus werden? *εἰς τί τελευτήσει τάδε;* aus der Oligarchie wurde endlich eine Demokratie *ἡ ὀλιγαρχία ἀπετελεύτησεν εἰς δῆμον*. — was soll aus od. mit mir w.? *τί (τίς) γένωμαι; τί πάθω;* ich weiss nicht, was aus od. mit mir w. soll *οὐκ ἔχω ὅ τι γένωμαι*. — bedenke, was aus od. mit dir w. würde, wenn … *ἐννόησον τί ἂν πάθοις εἰ* … — es wird nichts daraus *μάταιον* od. *κενόν ἐστι τὸ πρᾶγμα* (die Sache hat keinen Erfolg), *οὐ δυνατὸν τοῦτο γενέσθαι*, *οὐκ ἐῶ* (ich lasse das nicht zu). — alt w. *γηράσκειν* (zum Greise w.); *πολὺν χρόνον ζῆν*, *μακρόβιον εἶναι* (lange leben); sechszig Jahre alt w. *μέχρι ἑξήκοντα ἐτῶν βιῶναι*, *τελευτᾶν βιόντα ἔτη ἑξήκοντα* u. dgl. m. — Im Griech. gebraucht man für „werden" in Verbindung m. *adj.* od. *subst.* oft eigene Verba, z. B. zahm w. *ἡμεροῦσθαι* (*P.*), sauer w. *ὀξύνεσθαι* (*P.*) u. *ὀξύνειν*, zu Stein w. *λιθοῦσθαι*, *ἀπολιθοῦσθαι* (*P.*) u. dgl. m., worüber die betr. *adj.* u. *subst.* zu vergleichen sind. — es wird mir etw. = es wird mir zu Theil, vgl. Theil; dein Lohn soll dir w. *ἀπολήψει τὸν μισθόν*. — Im Deutschen ist „werden" zu einem reinen Hülfsverbum geworden u. muss dann im Griech. durch die entsprechenden Tempusformen u. Modi gegeben werden, z. B. ich würde dir gerne Glauben schenken, wenn ich nicht sehen würde … *ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι*, ich würde dir gerne Glauben schenken, wenn ich nicht sehen würde … *ἡδέως ἂν ἐπίστευόν σοι εἰ μὴ ἑώρων* … u. dgl. m.

Werden, das, *ἡ γένεσις* od. Verba.

werfen 1) *tr.* *a*) schleudern: *βάλλειν*, *ῥίπτειν* (*ῥιπτεῖν*), seltner *ἱέναι*, auch *ἀφιέναι*. — in etw. w. *βάλλειν* od. *ῥίπτειν εἴς τι*; *ἐμβάλλειν εἴς* od. *κατά τι*; *εἰσβάλλειν*, *εἰσ-*, *ἐν-*, *ἀφ-ιέναι εἴς τι*. — auf etw. w. *ἐπιβάλλειν τί τινι* u. *ἐπί τι*; auf etw. herab w. *καταβάλλειν ἐπί τι*. — in die Höhe w. *ἀναβάλλειν*, *ἀναρρίπτειν* (*ἀναρριπτεῖν*), *ἀνιέναι*, *ἀναπέμπειν*. — nieder od. zu Boden w. *καταβάλλειν*, *καταρρίπτειν*; vgl. niederwerfen. — aus etw. w. *ἐκβάλλειν*, *ἐκρίπτειν*; vgl. herauswerfen. — durch etw. w. *βάλλειν* od. *ῥίπτειν διά τινος*, *διαβάλλειν* od. *διιέναι διά τινος*. — durch od. aus einander w. *διαρρίπτειν*, *διασείειν*, sp. *διασκορπίζειν*; hin u. her w. *σείειν*, *διασείειν*, mit dem Schweife auch: *διασαίνειν τῇ οὐρᾷ*. — Im Bes. Anker w. *ἄγκυραν βάλλεσθαι*, *ἀφιέναι*; das Netz w. *καθιέναι* (*βάλλειν*) *τὸ δίκτυον*; das Senkblei w. *καθιέναι τὴν καταπειρατηρίαν*, vgl. Senkblei; den Mantel um sich w. *περιβάλλεσθαι τὸ ἱμάτιον*; Licht auf etw. w. *φῶς ἐπιβάλλειν τινί*, *καταλάμπειν τινός*, sp. *τι*, sp. *φωτίζειν*, *διαφωτίζειν τι*, *καταυγάζειν τι* (eig.; die letzteren auch übtr.), *σαφηνίζειν*, *διασαφηνίζειν τι* (übtr.); Schatten w. *ἀποσκιάζειν*, *σκιὰν ποιεῖν*; einen Schatten auf etw. w. *ἐπισκοτεῖν τινι* (auch bildl.). — seine Augen, Blicke auf etw. w. *ἐπιβάλλειν τὰ ὄμματα* od. *τὰς ὄψεις τινί*; vgl. Auge, Blick; bildl. = nach etw. begehren, verlangen, w. s. — über den Haufen w. *καταβάλλειν*, *καθαιρεῖν*, *ἀνατρέπειν*; vgl. Haufen. — in's Gefängniss w. *ἐμβάλλειν εἰς δεσμωτήριον* (als *P.*: *ἐμπίπτειν εἰς δεσμωτήριον*). — den Feind w. *τρέπεσθαι* (*τρέψασθαι*), *ὠθεῖσθαι*, *ἀπωθεῖσθαι*, *ἀποκρούεσθαι τοὺς πολεμίους*. — Truppen in eine Stadt w. *εἰσβάλλειν* od. *εἰσπέμπειν στρατιώτας εἰς πόλιν*; eine Besatzung in eine Stadt w. *φρουρὰν εἰσβάλλειν*, *εἰσπέμπειν*, *εἰσάγειν εἰς πόλιν*, *καθιστάναι ἐν πόλει* od. *ἐγκαθιστάναι πόλει*. — vom Pferde: die Beine leicht w. *ὑγρὰ μετεωρίζειν τὰ σκέλη*. — Jmd. od. etw. w. mit etw. *βάλλειν*, *παίειν*, selten *ἱέναι τινά* od. *τί τινι*; Jmd. mit dem Wurfspiesse w. *ἀκοντίζειν τινά*, *βάλλειν* od. *παίειν τινὰ ἀκοντίῳ*; mit Steinen w. *λίθοις βάλλειν* od. *παίειν τινά*, sp. *λιθοβολεῖν τινα*. — den Wurfspiess Jmd. in die Brust w. *βάλλειν τὸ στῆθός τινος τῷ ἀκοντίῳ*, *βάλλειν τινὰ τῷ ἀκοντίῳ κατὰ τὸ στῆθος*; Jmd. etw. an den Kopf w. *βάλλειν τινά τινι πρὸς τὴν κεφαλήν*. — nach Jmd. w. *βάλλειν κατά τινος* od. *εἴς τινα*, mit dem Wurfspiesse *ἀκοντίζειν κατά τινος* od. *εἴς τινα*. — mit vielen Worten um sich w. *ῥίπτειν λόγους*; mit vielen Worten um sich w. *πλείστῳ τῷ λόγῳ χρῆσθαι*. — die Schuld auf Jmd. w. *τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν* od. *ἐπάγειν τινί*. *b*) v. Thieren = gebären: *τίκτειν*, sp. *ἀποκυεῖν*. — 2) *refl.* sich w. *a*) eig. *βάλλειν*, *ῥίπτειν ἑαυτόν*; ist es = einander w. *βάλλειν ἀλλήλους*. — sich hin u. her w. *ῥιπτάζειν ἑαυτόν*, *ῥιπτάζεσθαι* (*P.*), *στρέφεσθαι* (*aor. P.*). — sich auf Jmd. w. *ὁρμᾶν* (u. *DP.*) *εἴς* u. *ἐπί τινα*, *φέρεσθαι* (*P.*) *εἴς* (*ἐπί*, *πρός*) *τινα*; *ἐπιτίθεσθαι*, *προσπίπτειν τινί*; *προσβάλλειν τινί* u. *πρός τινα*. — sich in eine Stadt w. *εἰσπίπτειν* (*παραπίπτειν*) *εἰς πόλιν*, auch *κατακλείεσθαι* (*P.*) *εἰς πόλιν* (in eine Stadt eingeschlossen werden), *καταφεύγειν εἰς πόλιν* (v. Flüchtigen). — sich auf etw. w. *ὁρμᾶν εἴς* od. *πρός τι*, *φέρεσθαι εἴς* od. *πρός τι*, *ἀφιέναι ἑαυτὸν ἐπί τι*, seltner *ἐπιβάλλεσθαί τινι*; von einer Krankheit: sich auf einen Körpertheil w. *ἱδρύεσθαι* (*P.*) *ἔν τινι* od. *εἴς τι*; *στηρίζειν*, *κατα-*, *ἀπο-στηρίζειν*, *κατα-*, *ἀπο-σκήπτειν εἴς τι*, sp. *ἐνσκήπτειν τινί* u. *εἴς τι*. — sich Jmd. zu Füssen w. *προσπίπτειν τοῖς γόνασι* od. *ποσί τινος*, *προσπίπτειν τινί*, *ὑποπίπτειν τινί*, *προκυλινδεῖσθαί τινος* u. *τινι*. — sich in die Brust w. *ὑπτιάζειν*, *βρενθύεσθαι*. *b*) sich krümmen od. biegen, vom Holze: *στρέφεσθαι*, *διαστρέφεσθαι* (*P.*); *κάμπτεσθαι* (*P.*); *κυρτοῦσθαι* (*P.*); *ἕλκεσθαι* (*P.*). — was sich nicht wirft *ἄστρεπτος*, *ἀστραβής* 2.

Werfen, das 1) das Schleudern: *ἡ βολή*, *ἡ ῥίψις*. — 2) das Gebären: *ὁ τόκος*, sp. *ἡ ἀποκύησις*.

Werft, Werfte 1) = Schiffswerfte, w. s. — 2) der Aufzug bei den Webern: *ὁ στήμων*, *ονος*.

Werg *τὸ στυππεῖον* od. *στύππιον*, sp. *ἡ στύππη*; auch *τὸ κεσκίον*, *τὸ ἐπικτένιον*. — von W. *στύππινος* 3. — der mit W. handelt *ὁ στυππειοπώλης*.

Werk 1) allg. *τὸ ἔργον* (übh.): *τὸ ποίημα* (das Gemachte); *τὸ πρᾶγμα* (das Gethane), auch *ἡ πρᾶξις* (That); sp. *τὸ κτίσμα*. — künstliches W. *τὸ τέχνημα*, poet. u. sp. *τὸ τέχνασμα*, *ἡ τέχνη*; vgl. *τὸ δημιούργημα*. — ein gutes W. *ἔργον ἀγαθόν* od. *καλόν*; *τὸ εὐεργέτημα*, *ἡ εὐεργεσία*; ein gutes W. verrichten *ἐργάζεσθαι ἔργον καλόν*, an

Jmd. εὖ ποιεῖν od. δρᾶν τινα, εὐεργετεῖν τινα. — ein schlechtes W. ἔργον κακόν, τὸ κακούργημα, ἡ κακουργία. — ein grosses, schwieriges W. ἔργον μέγα, χαλεπόν. — ein W. verrichten πράττειν ἔργον; ein W. zu Stande bringen od. vollenden ἔργον διαπράττεσθαι, ἀπο-, ἐπι-τελεῖν, ἀπεργάζεσθαι, ἀποδείκνυσθαι; etwas in's Werk setzen ἔργῳ καθιστάναι τι, ἐπιτελεῖν τι ἔργῳ; ἐξεργάζεσθαι, διαπράττειν (u. *M.*), ἀποτελεῖν, ἐξανύτειν, περαίνειν τι; ein W. unternehmen ἐπιχειρεῖν ἔργῳ, ἐπιβάλλεσθαί τι (sp. τινι), ἅπτεσθαι τοῦ ἔργου; an's W. gehen, zum W. schreiten ἰέναι (βαδίζειν) εἰς od. ἐπὶ τὸ ἔργον, τρέπεσθαι ἐπὶ od. εἰς τὸ ἔργον, ὁρμᾶν εἰς od. πρός τι. — etw. im W. haben μηχανᾶσθαι, τεχνᾶσθαί τι. — es ist etw. im W. μέλλει τι γίγνεσθαι od. γενήσεσθαι. — das ist mein W. τούτων ἔγωγε αἴτιος. — 2) im Bes. *a*) Schriftwerk: ἡ γραφή, τὸ βιβλίον; ἡ συγγραφή, τὸ σύγγραμμα (bes. in Prosa, opp. τὸ ποίημα, ἡ ποίησις); ἡ πραγματεία (bes. Geschichtswerk). *b*) an einer Festung: τὸ τεῖχος, τὸ ἔρυμα, allg. auch τὸ οἰκοδόμημα.

Werkchen (kleines Schriftwerk) τὸ βιβλίδιον, βιβλιδάριον, βιβλιάριον, sp. βιβλαρίδιον; auch τὸ συγγραμμάτιον.

Werkeltag, s. Werktag.

Werkleute οἱ ἐργάται, sp. οἱ ἐργαστηριακοί.

Werkmeister ὁ τῶν ἐργατῶν ἐπιστάτης, sp. ὁ ἐργαστηριάρχης; ist es = Verfertiger ὁ δημιουργός, ὁ τεχνίτης.

Werkstätte, -statt τὸ ἐργαστήριον, sp. τὸ δημιουργεῖον. — Im Bes. durch Bildungen auf -εῖον, z. B. W. des Sattlers, Schusters τὸ ἡνιοποιεῖον, τὸ σκυτοτομεῖον (σκυτεῖον) u. dgl.

Werktag ἡ ἐργάσιμος ἡμέρα.

werkthätig ἐνεργός 2. (sp. ἐνεργής 2., ἐνεργητικός 3.), δραστήριος 2., δραστικός 3., πρακτικός 3.

Werkthätigkeit ἡ ἐνέργεια, τὸ ἐνεργόν, τὸ δραστήριον, sp. ἡ δραστηριότης.

Werkzeug τὸ ἐργαλεῖον; auch τὸ σκεῦος, ἡ ἐπισκευή (Geräth); τὸ ὄργανον (allg.; im Bes. = Organ, Sinneswerkzeug, w. s.); künstliches W. ἡ μηχανή; übtr. v. Menschen τὸ σκεῦος (auch im verächtlichen Sinne). — es dient mir Jmd. als W. χρῶμαί τινι (ὡς) ὑπηρέτῃ od. ὑπουργῷ, ὑπουργεῖ od. ὑπηρετεῖ μοί τις.

Wermuth τὸ ἀψίνθιον, sp. ἡ ἄψινθος; vgl. τὸ σέριφον, ἡ σέριφος.

Wermuthwein ὁ ἀψινθίτης (οἶνος).

werth ἄξιος 3., ἐπάξιος 2. (einer Sache τινός). — gleich viel w. wie etw. ἀντάξιός (2.) τινος. — viel w. πολλοῦ ἄξιος 3., s. werthvoll. — wie viel w.? πόσος 3.; — wenig w. ὀλίγου od. μικρᾶς τιμῆς ἄξιος 3. — der Rede w. ἄξιος λόγου, ἀξιόλογος, ἀξιομνημόνευτος 2.; des Lobes w. ἄξιος ἐπαίνου od. ἐπαινεῖσθαι, ἀξιέπαινος 2. — nichts w. sein οὐδὲν εἶναι. — das ist wenig od. nichts w. τούτου οὐδέν ἐστιν ὄφελος ἢ ὀλίγον. — es ist der Mühe w. ἄξιόν ἐστι m. *inf.* — w. sein etw. ἄξιον εἶναί τινος, δύνασθαί τι (gelten). — etw. w. halten τιμᾶν od. ἀγασθαί (*DP.*) τι, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί τι. — Jmd. od. etw. einer Sache w. erachten ἀξιοῦν (selten ἐπ-, κατ-αξιοῦν) τινά od. τί τινος. — Bei bestimmter Angabe des Werthes gebraucht man neben dem *gen.* des Werthes noch eigene Bildungen, z. B. ein Haus, das zwei Talente w. ist οἰκία διτάλαντος; ein Ring, der zehn Minen w. ist δακτύλιος δεκάμνους u. dgl.

Werth ἡ ἀξία (Realwerth), ἡ τιμή, τὸ τίμημα (Nominalwerth); ἡ δύναμις (Geltung); τὸ ποσόν (Quantität, Gehalt, z. B. des Geldes); ἡ ἀμοιβή (Tauschwerth; Valuta); ἡ ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα (Ansehen); ἡ ἀρετή (moralischer W.). — W. haben, im W. stehen τίμιον od. ἔντιμον εἶναι, τιμᾶσθαι (*P.*); den W. von etw. haben ἄξιον εἶναί τινος, δύνασθαί τι; im od. vom W. (mit Angabe des Betrages) durch den *gen.* od. eigene Bildungen, z. B. ein Haus im W. von zwei Talenten οἰκία δυοῖν ταλάντοιν od. διτάλαντος, ein Ring im W. von zehn Minen δακτύλιος δέκα μνῶν od. δεκάμνους. — ohne W., s. werthlos. — im od. vom gleichen W. wie etw. ἀντάξιός (2.) τινος, ἰσότιμός (2.) τινι, sp. ἀντίτιμός (2.) τινος. — v. grossem W., s. werthvoll. — im W. steigen τιμιώτερον od. ἐντιμότερον γίγνεσθαι, ἐπιτιμᾶσθαι (*P.*). — im W. sinken ἀτιμότερον γίγνεσθαι, ἐπανιέναι (ἵημι). — einer Sache einen grossen W. beilegen πολὺ νέμειν τινί; einen W. auf etw. legen πολλοῦ ἄξιον νομίζειν τι, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι od. ἡγεῖσθαί τι, τιμᾶν τι; auf etw., das man besitzt μέγα φρονεῖν ἐπί τινι, φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) ἐπί τινι; einen höhern od. zu hohen W. auf etw. legen μεῖζον μέρος od. πλέον νέμειν τινί. — keinen W. auf etw. legen περὶ οὐδενὸς ἡγεῖσθαί τι, παρ' οὐδὲν τίθεσθαί τι. — etw. nach seinem W. verkaufen ἀποδόσθαί τι τῆς ἀξίας. — über den W. ὑπὲρ τὴν ἀξίαν; etw. über den wahren W. erheben κοσμεῖν τι ἐπὶ τὸ μεῖζον.

werthgeschätzt τίμιος 3., ἔντιμος 2., ἀγαστός 3.

werthlos οὐδενὸς ἄξιος 3., φαῦλος 3. u. 2.

Werthlosigkeit ἡ φαυλότης.

werthschätzen καταξιοῦν; gew. περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι od. ἡγεῖσθαι, πολλοῦ ἄξιον νομίζειν, τιμᾶν, διὰ τιμῆς ἄγειν, ἄγασθαι (gew. *DP.*); vgl. hochschätzen. [vgl. Hochschätzung.

Werthschätzung ἡ ἀξίωσις (καταξίωσις), ἡ τιμή;

werthvoll πολλοῦ ἄξιος 3., τίμιος 3., πολυτίμητος (πολύτιμος) 2., πολυτελής 2., τιμαλφής 2. — sehr od. höchst w. τιμιώτατος 3. u. ā. *sup.*, auch πλείστου ἄξιος 3.

Wesen 1) dasjenige, was e. Ding zu dem macht, was es ist: ἡ οὐσία; τὸ ὄν, ὄντος; τοῦτο ὅ ἐστι τι; auch ἡ φύσις (natürliche Beschaffenheit); ἡ δύναμις (Bedeutung, Geltung); bisw. gibt man es durch ὤν 3., z. B. nicht nach dem Scheine der Tugend, sondern nach dem W. derselben trachten οὐ τῆς δοκούσης εἶναι ἀλλὰ τῆς οὔσης ἀρετῆς ἐφίεσθαι; in der philosophischen Sprache seit Aristoteles gebraucht man auch Bildungen, wie ὁ αὐτοάνθρωπος der Mensch seinem W. nach, das W. des Guten τὸ αὐτοάγαθον u. dgl. — etw. seinem W. nach betrachten σκοπεῖν τι αὐτὸ καθ' αὑτό. — Im Bes. Charakter, Gemüthsart eines Menschen τὸ ἦθος, ὁ τρόπος, οἱ τρόποι; gew. gebraucht man hier eigene Substantiva od. die Neutra der entsprechenden Adjectiva, z. B. menschenfreundliches W. ἡ φιλανθρωπία, τὸ φιλάνθρωπον, bäurisches, grobes W. ἡ ἀγροικία, ἀπειροκαλία, tolles W. τὸ μανιῶδες, μανικόν u. dgl. m.; übr. vgl. Betragen. — es gehört zum W. eines wackeren Mannes ἔστιν ἀνδρὸς γενναίου. — Hieher gehören auch die Redensarten: viel Wesens von etw. machen δεινὸν ποιεῖσθαί (sp. *A.*) τι, πολὺν εἶναι ἐγκωμιάζοντά τι, ἀλαζονεύεσθαι περί τινος; mach' nicht so viel W. μηδὲν θρύπτου od. ἀκκίζου; irgendwo sein W. treiben ἀναστρέφεσθαί (*aor. P.*) που, ἔν τινι τόπῳ, κατά τινα τόπον; sein W. mit Jmd. treiben φύρεσθαι (*P.*) πρός τινα. — böses W. = fallende Sucht, s. fallend. — etw. im baulichen W. erhalten σῶν φυλάττειν τι; διαφυλάττειν od. διασῴζειν τι. — gemeines W. τὸ κοινόν (τὰ κοινά), τὰ τῆς πόλεως. — 2) selbständiger Gegenstand: τὸ ὄν, ὄντος, τὸ ὑπάρχον, οντος, ἡ φύσις; lebendes

W. τὸ ζῷον. — Bisw. gebraucht man auch bloss das *pron.* τί (*encl.*), z. B. ein klebriges W. γλίσχρον τι u. dgl.
Wesenheit ἡ οὐσία.
wesenlos κενός 3. — w. Ding ἡ σκιά, τὸ εἴδωλον, τὸ ὄνειρον (ὄναρ).
wesentlich 1) im Wesen einer Sache begründet od. dazu gehörig: οὐσιώδης, ἀρχοειδής 2. (philosoph. *t. t.* seit Aristoteles); besser ὁ, ἡ, τὸ φύσει od. κατὰ φύσιν, φυσικός 3.; auch ὤν 3. (wirklich), ἀληθής 2. (wahr). — *adv.* φύσει, κατὰ φύσιν, ὄντως, τῷ ὄντι, ἀληθῶς. — w. Eigenschaft od. Beschaffenheit ἡ φύσις. — sich w. unterscheiden φύσει διαφέρειν. — 2) hauptsächlich, bedeutend: κύριος 3.; ἀναγκαῖος 3.; auch ἀξιόλογος 2., λόγου ἄξιος 3., od. bloss μέγας 3., πολύς 3. — es macht einen w. Unterschied πολὺ od. πλεῖστον διαφέρει. — dies ist w. erforderlich ἀνάγκη τοῦτο γίγνεσθαι. — das Wesentliche (u. Wesentlichste) τὸ κεφάλαιον (u. *pl.*). — im Wesentlichen ἐν κεφαλαίῳ (κεφαλαίοις), ἐπὶ κεφαλαίων (κεφαλαίου).
weshalb 1) fragend: διὰ τί; ἐκ τίνος (τοῦ); τίνος (τοῦ) ἕνεκα; ἐπὶ τίνι (τῷ); auch bloss τί; od. τί βουλόμενος; — w. denn nur? τί δήποτε; — In der abhängigen Frage treten natürlich die indirekten Fragepronomina ein, z. B. δι᾽ ὅ τι, ὅτου ἕνεκα u. s. w. — 2) *relat.* διό, διότι, διόπερ, οὗ ἕνεκα, ἐφ᾽ ᾧ, ἐξ οὗ od. ὧν.
Wespe ὁ σφήξ, σφηκός. — kleine W. τὸ σφηκίον. — Zelle der W. τὸ σφηκίον. — Larve der W. ἡ σχαδών, όνος.
wespenartig σφηκώδης 2.
Wespenmade ἡ σχαδών, όνος.
Wespennest ἡ σφηκιά, ὁ σφηκών, ῶνος. — sprichw. in ein W. gerathen περιπίπτειν σφηκιαῖς, in ein W. stören κινεῖν σφηκιάν.
Wespenwabe τὸ τῶν σφηκῶν κηρίον.
West, s. Westwind.
Weste, etwa ὁ περὶ τὸ στέρνον (sp. περιστέρνιος) [χιτωνίσκος.
Westen αἱ (τοῦ ἡλίου) δυσμαί, ἡ (τοῦ ἡλίου) δύσις (auch *pl.*); ἡ ἑσπέρα. — gegen W. πρὸς ἥλιον δύσιν od. δυσμάς, πρὸς ἑσπέραν. — aus od. von W. ἐξ ἡλίου δυσμῶν.
westlich ὁ, ἡ, τὸ πρὸς ἑσπέραν od. πρὸς ἥλιον δύσιν (δυσμάς); ἑσπέριος 3. u. 2., ἑσπερινός 3., sp. δυσμικός, δυτικός 3. — die w. Gegend τὰ ἑσπέρια; die w. Theile des Landes τὰ πρὸς ἑσπέραν τετραμμένα τῆς χώρας.
Westseite τὰ πρὸς ἑσπέραν (τετραμμένα od. κεκλιμένα); τὰ ἑσπέρια.
westwärts πρὸς ἑσπέραν, πρὸς ἥλιον δύσιν od. [δυσμάς.
Westwind ὁ ζέφυρος, τὸ ζεφυρικὸν od. ζεφύριον [πνεῦμα.
weswegen, s. weshalb.
Wette ἡ ῥήτρα, ἡ περίδοσις. — eine W. um viel Geld machen ῥήτραν ποιεῖσθαι ἐπὶ παμπόλλῳ ἀργυρίῳ; vgl. wetten. — um die W. ἐξ ἁμίλλης; etw. um die W. thun ποιεῖν τι ἁμιλλώμενον, ἁμιλλᾶσθαι ποιοῦντά τι; vgl. wetteifern; häufig gebraucht man auch *Compos.* mit διά, z. B. mit Jmd. um die W. untertauchen διαβαπτίζεσθαι πρός τινα, mit Jmd. um die W. laufen διαθεῖν τινι u. πρός τινα, mit Jmd. um die W. singen διᾴδειν τινί u. dgl. m.
Wetteifer ἡ ἅμιλλα (in etw. τινός, περί τινος, περί τι); ὁ ἀγωνισμός (selten); ἡ φιλοτιμία (in etw. τινός, πρός, περί, εἴς τι); ἡ φιλονεικία (in etw. περί τινος, πρός u. περί τι), auch ὁ ζῆλος, ἡ ζήλωσις, seltner τὸ ζήλωμα (Nacheiferung); ἡ ἔρις, ιδος (in etw. τινός, gew. περί τινος; mehr Streit). — aus W. mit Jmd. κατ᾽ ἔριν τινός; übr. durch die *part.* der Verba unter „wetteifern," z. B. φιλοτιμούμενος πρός τινα. — sie zum W. unter einander anreizen ἔριν (ἔριδας) ἐμβάλλειν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους, εἰς ἔριν συμβάλλειν αὐτούς. — etw. zum Gegenstand des W. machen ἐφάμιλλον ποιεῖν τι.
Wetteiferer ὁ ἀνταγωνιστής, ζηλωτής od. durch [die *part.* der folg. Verba.
wetteifern, mit Jmd. ἁμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι od. πρός τινα (in etw. τινί; um etw. περί τινος, ἐπί od. πρός τι; im Wettlauf w. ἁμιλλᾶσθαι στάδιον); διαμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα (in etw. ἔν τινι; um etw. περί od. ὑπέρ τινος, περί, εἴς, πρός τι); ἀνθαμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι; ἅμιλλαν ποιεῖσθαι πρός τινα (um etw. περί τινος, ἐπί τινι); φιλοτιμεῖσθαι (*DP.*) πρός τινα (um etw. περί τινος); ἀγωνίζεσθαι πρός τινα (um etw. περί τινος); ἀνταγωνίζεσθαί τινι (in etw. ἔν τινι; um etw. τί [*encl.*]); φιλονεικεῖν τινι u. πρός τινα (um etw. περί od. ὑπέρ τινος, πρός τι, sp. περί τινι); γίγνεταί τινι φιλονεικία πρός τινα (um etw. περί τινος); ἐρίζειν τινί u. πρός τινα (in etw. τινί; um etw. περί od. ὑπέρ τινος); häufig auch durch Zsstzgn. mit διά, z. B. im Laufen mit Jmd. w. διαθεῖν τινι u. πρός τινα, im Tanzen διορχεῖσθαί τινι, im Bogenschiessen διατοξεύεσθαί τινι. — obwol alle in der Liebe zum Vaterlande w. können ἐφαμίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσι κειμένης. — **wetteifernd** ἐφάμιλλος 2. (auch = worin man wetteifert), φιλότιμος, φιλόνεικος 2.; w. auf das Wild losgehen ἁμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὰ θηρία, w. die Anhöhe hinanklimmen ἁμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον, w. das Land zu erreichen suchen ἀνθαμιλλᾶσθαι εἰς τὴν γῆν.
wetten, um etw. περιδίδοσθαι περί τινος (mit Jmd. τινί), ῥήτραν ποιεῖσθαι ἐπί τινι.
Wetter ἡ ὥρα. — schönes, heiteres W. ἡ εὐδία, εὐημερία; bei heiterem W. αἰθρίας, εὐδίας, ἐν εὐδίαις, εὐημερίας οὔσης. — trübes W. ἡμέραι συννεφεῖς. — schlechtes, stürmisches W. ὁ χειμών, ῶνος. — heiteres W. mit trübem wechselnd ἡ μιξαιθρία, τὰ μιξαίθρια (selten). — es wird heiteres W. αἰθρία γίγνεται, διαιθριάζει; es wird trübes W. συννεφεῖ (Ζεύς); es ist stürmisches W. χειμάζει.
Wetterbeobachter ὁ μετεωρολόγος, sp. ἀεροσκό- [πος.
Wetterbeobachtung ἡ μετεωρολογία; sp. ἡ ἀεροσκοπία.
Wetterdach τὸ γεῖσον (γεῖσσον), τὸ γείσωμα u. ἀπογείσωμα (γείσσωμα); *dem.* τὸ γεισίον. — mit einem W. versehen ἀπογεισοῦν (ἀπογεισσοῦν).
Wetterfahne τὸ ἀνεμούριον.
Wetterglas, etwa τὸ ἀερόμετρον.
Wetterleuchten, das ἡ ἀστραπή (u. *pl.*).
Wetterprophet ὁ ἀερόμαντις (unbelegt); ὁ ἀεροσκόπος sp.
Wetterprophezeiung ἡ ἀερομαντεία (unbelegt); [ἡ ἀεροσκοπία sp.
Wetterschaden ἡ χαλαζοκοπία (Hagelschlag).
Wetterseite τὰ πρὸς τοὺς χειμῶνας τετραμμένα (bei uns τὰ πρὸς ἑσπέραν, mit u. ohne τετραμ- [μένα).
Wetterstral ὁ κεραυνός, ὁ σκηπτός.
wetterwendisch εὐμετάβολος, εὐμετάβλητος 2.; ἀστάθμητος, ἀκατάστατος, sp. ἄστατος 2.; auch μετάβουλος, ταχύβουλος 2., ἐπέτειος 2.
Wetterzeichen ἡ ἐπισημασία; ἡ διοσημεία u. διοσημία. — es ist etw. ein W. ἐπισημαίνει τι.
Wettfahrt ἡ ἁρματοδρομία.
Wettgesang ὁ μουσικὸς ἀγών, ῶνος; vgl. τὸ ἀμοιβαῖον ᾆσμα, τὰ ἀμοιβαῖα.
wettkämpfen, s. einen Wettkampf (halten).
Wettkämpfer ὁ ἀγωνιστής; ὁ ἀθλητής (bes. bei den öffentlichen Spielen). — als W. auftreten ἀγωνίζεσθαι, ἀθλεῖν, im Wettlauf ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) od. ἀγωνίζεσθαι στάδιον. — in den olympischen Spielen w. ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὀλύμπια.

Wettkampf ὁ ἀγών, ῶνος, ὁ ἆθλος, selten τὰ ἆθλα (bes. öffentlicher W.); ἡ ἀγωνία, ἡ ἀγώνισις, τὸ ἀγώνισμα, ἡ ἅμιλλα. — e. W. veranstalten ἀγῶνα τιθέναι, προτιθέναι, καθιστάναι, ποιεῖν. — Jmd. zum W. auffordern προειπεῖν ἀγῶνά τινι (vom Kampfordner), προκαλεῖσθαί τινα εἰς ἀγῶνα (vom Gegner). — einen W. bestehen ἀγῶνα ποιεῖσθαι od. ἀγωνίζεσθαι; mit Jmd. ἀγωνίζεσθαι u. διαγωνίζεσθαι (ἀγῶνα), ἁμιλλᾶσθαι u. διαμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα, um etw. περί od. ὑπέρ τινος. — Preis im W. τὸ ἆθλον; einen Preis beim Wettkampfe aussetzen προτιθέναι ἆθλον; es ist ein Preis beim W. ausgesetzt ἆθλον πρόκειται τοῦ ἀγῶνος. — Ordner u. Richter beim W. ὁ ἀγωνοθέτης, ἀθλοθέτης; ein solcher sein ἀγωνοθετεῖν, ἀθλοθετεῖν; sein Amt ἡ ἀγωνοθεσία, ἀθλοθεσία. — zum W. gehörig ἀγωνικός 3. — Sieger im W. ὁ ἀθλοφόρος.

Wettläufer ὁ σταδιοδρόμος (σταδιοδρόμης), sp. σταδιεύς; vgl. ὁ δολιχοδρόμος.

Wettlauf ὁ δρόμος, τὰ δρομικά (sp. τὸ δρομικόν). — einen W. mit Jmd. machen ἀγωνίζεσθαί τινι περὶ δρόμου. — einen W. in der Rennbahn machen σταδιοδρομεῖν (δολιχοδρομεῖν), ἀγωνίζεσθαι od. ἁμιλλᾶσθαι (*DP.*) στάδιον, auch ἀσκεῖν στάδιον, sp. σταδιεύειν. — im W. siegen νικᾶν στάδιον.

Wettreiten, das ὁ δρόμος.

Wettrennen, das ὁ δρόμος; vgl. Wettfahrt, Wettrennen.

Wettrenner, s. Wettläufer; von einem Pferde ὁ σταδιοδρόμος ἵππος.

Wettsänger, die, οἱ περὶ μουσικῆς ἐρίζοντες; vgl. οἱ βουκολιασταί.

Wettstreit ὁ ἀγών, ῶνος, ἡ ἀγωνία, ἀγώνισις, τὸ ἀγώνισμα, ἡ ἅμιλλα, ἡ φιλονεικία; übr. vgl. Wetteifer, Wettkampf. — ein gelehrter W. ὁ μουσικὸς ἀγών. — einen W. mit Jmd. haben in od. über etw. ἀγωνίζεσθαι πρός τινα περί τινος; ἀνταγωνίζεσθαί τινι ἔν τινι u. τινί τι; διαγωνίζεσθαί τινι u. πρός τινα περί τινος; s. wetteifern, u. vgl. „einen Wettkampf bestehen" unter „Wettkampf".

wettstreiten = einen Wettstreit haben, s. d. vhg. W. — in den Olympischen Spielen w. ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὀλύμπια.

Wettstreiter ὁ ἀγωνιστής, ἀνταγωνιστής.

wetzen ἀκονᾶν (u. *M.*), θήγειν, selten ὀξύνειν; bildl. d. Zunge w. θήγειν od. ἀκονᾶν τὴν γλῶτταν.

Wetzen, das, ἡ ἀκόνησις, θῆξις sp.; besser Verba.

Wetzstein ἡ ἀκόνη; poet. ἡ θηγάνη.

wichsen (Schuhe) περικωνεῖν (ἐμβάδια).

Wicht τὸ φαῦλον ἀνθρώπιον od. ἀνθρωπάριον; ὁ φαῦλος ἀνθρωπίσκος.

wichtig μέγας, μεγάλη, μέγα, σπουδαῖος 3., ἄξιος 3. (λόγου), βαρύς 3. (v. Sachen), πολλοῦ ἄξιος 3., ἀξιόλογος 2., οὐχ ὁ τυχών, οὐχ ἡ τυχοῦσα, οὐ τὸ τυχόν (v. Pers. u. Sachen); δυνατός 3., μέγα δυνάμενος 3. (v. Pers.); *comp.* auch προυργιαίτερος 3. (bes. im *neutr.*, v. Sachen). — ein w. Mann im Staate sein εἶναι ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν πολιτῶν. — so w. τηλικοῦτος, -αύτη, -οῦτον. — nichts für wichtiger halten οὐδὲν προυργιαίτερον νομίζειν (ποιεῖσθαι) τινός od. ἤ τι. — ihm ist nichts wichtiger als... οὐδὲν προυργιαίτερόν ἐστιν αὐτῷ ἤ mit *inf.*; οὐδὲν πρεσβύτερόν ἐστιν αὐτῷ τοῦ m. *inf.* — von w. Dingen reden σπουδαιολογεῖν; w. Dinge besprechen mit Jmd., in w. Verhandlungen mit Jmd. begriffen sein σπουδάζειν πρός τινα. — w. thun, sich w. machen πυργοῦν αὐτόν, σεμνύνεσθαι, δοκεῖν εἶναί τι. — u. was das Wichtigste ist τὸ δὲ μέγιστον, μέγιστον δέ, καὶ τὸ μέγιστον, τὸ δὲ κεφάλαιον.

Wichtigkeit τὸ μέγεθος; ἡ ἀξία, τὸ ἀξίωμα; ἡ ῥοπή. — das ist für euch von sehr grosser W. ταῦτα ὑμῖν ἐστι σπουδαιότατα. — eine Sache von W. πρᾶγμα σπουδαῖον; Sachen von W. mit Jmd. verhandeln σπουδάζειν πρός τινα. — von W. sein ῥοπήν τινα ἔχειν; es sei nicht von geringer W., ob sie zugegen od. abwesend seien οὐ μικράν τινα αὐτῶν ῥοπὴν εἶναι καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων. — es ist von grosser od. hoher W. μέγα od. πολὺ διαφέρει; es ist von grösster W. πλεῖστον διαφέρει, ἐν τοῖς μεγίστοις ἐστίν. — von solcher W. τηλικοῦτος, -αύτη, -οῦτον. — einer Sache W. beilegen πολὺ νέμειν τινί, περὶ πολλοῦ (selten bloss πολλοῦ) ποιεῖσθαί τι; einer Sache sehr grosse W. beilegen νέμειν τινὶ πλεῖστον (μέρος), περὶ πλείστου ποιεῖσθαί τι.

Wicke τὸ βικίον, ἡ βικία.

Wickel τὸ ἐνείλημα (das Zusammengerollte), so auch ἡ σπεῖρα; ist es = Knäuel ἡ τολύπη (bes. von gekrempelter Wolle); τὸ μηρυμάτιον, sp. ἡ ἀγαθίς, ίδος.

Wickelkind ὁ σπαργανιώτης poet.

wickeln 1) allg. συμπλέκειν, συσπειρᾶν, συνελίττειν. — einen Faden auf einen Knäuel w. μηρύεσθαι λίνον; gekrempelte Wolle auf einen Knäuel w. τολυπεύειν. — etw. in etw. w. ἐνελίττειν τί τινι u. εἴς τι, ἐνειλεῖν τί τινι u. ἔν τινι. — etw. über od. um etw. w. περιελίττειν (περιειλίττειν) τι περί τι, τί τινι, περιειλεῖν τί τινι. — aus einander w. διελίττειν, διειλεῖν, vgl. ἀνελίττειν (ἀνειλίττειν), ἀνειλεῖν. — 2) ein Kind = in Windeln einschlagen: σπαργανοῦν, selten σπαργανᾶν; in Decken w. ἐγκορδυλεῖν.

Wickeln, das, ἡ συμπλοκή; sp. ἡ περιείλησις; auch ἡ ἀνέλιξις (ἀνείλιξις). — eines Kindes ἡ σπαργάνωσις (unbelegt). — Gew. *Verba.*

Wickelschnur, etwa ἡ κειρία; vgl. Windel.

Widder ὁ κριός (auch als Sternbild u. Belagerungsmaschine); vgl. Mauerbrecher. — mit dem Gesicht eines W. κριοπρόσωπος 2. — einen W. tragend κριοφόρος 2.

widderartig κριοειδής 2.

widderförmig κριόμορφος 2.

Widderhorn τὸ κριοῦ κέρας.

widderköpfig κριοκέφαλος 2., κριοπρόσωπος 2.

wider εἰς u. πρός m. *acc.* (zur Angabe der Richtung), so auch ἐπί mit *acc.* (bes. in feindlicher Beziehung); κατά m. *gen.* (gegen; in der Regel in feindlicher Beziehung); παρά mit *acc.* (zuwider, entgegen; zur Angabe des Widerstreites gegen etw.); ἀνά m. *acc.* (eig. aufwärts); z. B. w. den Wind segeln πρὸς ἀντίον (ἐναντίον) τὸν ἄνεμον πλεῖν; w. ein Land zu Felde ziehen στρατεύεσθαι εἰς χώραν, w. Jmd. στρατεύεσθαι πρός od. ἐπί τινα, w. Jmd. Krieg führen πολεμεῖν τινι, πρός u. ἐπί τινα; w. Jmd. sprechen λέγειν κατά τινος; w. Jmd. entscheiden (v. Richter) καταδικάζειν τινός; w. die Natur παρὰ φύσιν; w. Recht u. Billigkeit παρὰ πάντα τὰ δίκαια; w. die Gesetze handeln ποιεῖν od. δρᾶν παρὰ τοὺς νόμους, παρανομεῖν, παραβαίνειν τοὺς νόμους; w. d. Strom schwimmen ἀνὰ τὸν ποταμὸν νεῖν. — w. Willen ἄκων 3., ἀκούσιος 2.; w. Jmds. Willen ἄκοντός τινος, ἄνευ τινός, βίᾳ τινός. — etw. w. Jmd. haben μέμφεσθαί τινί τι; ἀγανακτεῖν τινι ἐπί τινι. — In Zsstzgn. durch ἀντί, wenn es „dagegen", „zur Vergeltung" bezeichnet; vgl. die folg. WW.

widerbellen ἀνθυλακτεῖν.

Widerdruck ἡ ἀντέρεισις.

widerfahren; es widerfährt mir etw. (Böses) συμβαίνει (sp. συναντᾷ), συντυγχάνει, γίγνεταί μοί τι; πάσχω τι (κακόν τι, κακῶς); περιπίπτω τινί. — es widerfährt mir etw. Gutes εὖ od. ἀγαθόν τι πάσχω. — es widerfährt mir dasselbe, wie einem Anderen ταὐτὰ πάσχω τινί. — wenn mir ein Un-

glück w. sollte ἤν τι πάθω (εἴ τι πάθοιμι). — Jmd. Gerechtigkeit w. lassen τὰ δίκαια γιγνώσκειν (ψηφίζεσθαι) περί τινος, τὰ δίκαια ποιεῖν τινι; ist es = Jmd. gerecht behandeln δικαιοσύνῃ χρῆσθαι περί τινα, δικαίως προσφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα.

Widerhaken τὸ ἄγκιστρον, sp. ὁ ὄγκινος; bes. an der Pfeilspitze ὁ ὄγκος. — mit W. versehen ἀγκιστροῦν, παραγκιστροῦν; mit W. ἀγκιστρωτός 3.

Widerhall ἡ ἠχώ, οῦς, sp. ἡ ἀντήχησις, ἀντανάκλασις. — einen W. geben, s. widerhallen 2); v. einem Schalle vielfachen W. geben μιᾶς φωνῆς πολλὰς ἀντανακλάσεις ποιεῖν. — einen W. gebend ἀντίτυπος 2. — leerer W. sprichw. τελευτίκιος ἠχώ.

widerhallen 1) *tr.* ἀνταποδιδόναι, ἀντανακλᾶν. — 2) *intr.* ἀντανακλᾶσθαι (*P.*), ἀνταποδίδοσθαι (*P.*, v. Lauten); ἀντηχεῖν, ἀντιφθέγγεσθαι (v. Gegenständen; auch ἀποδιδόναι ἦχον). — fünfmal w. πέντε ἤχους ἀπεργάζεσθαι. — widerhallend ἀντίτυπος 2.

Widerhalt 1) Gegenstütze: τὸ ἀντέρεισμα (unbelegt), τὸ ἔρεισμα, ἡ στήριγξ, ιγγος, τὸ στήριγμα, sp. ἡ ἀντίβασις. — einen W. bilden, s. widerhalten 1). — 2) = Dauer, w. s.

widerhalten 1) eine Gegenstütze bilden: ἀντερείδειν, ἀντέχειν, ἀντωθεῖν. — 2) = dauern: ἀντέχειν, κατέχειν, διαμένειν, καρτερεῖν.

Widerlage τὸ ἀντέρεισμα (unbelegt); τὸ ἔρεισμα, ὑπέρεισμα.

widerlegen ἐλέγχειν (verst. ἀπ-, δι-, ἐξ-ελέγχειν) τινά u. τι; ἔλεγχον ποιεῖσθαί τινος; auch ἀνατρέπειν, ἀνασκευάζειν, ἀναιρεῖν τι (einen Grund, eine Behauptung umstossen, zu nichte machen), διαλύειν (u. *M.*) τι (bes. διαβολήν, ἔγκλημα), ἀπολύεσθαι, ἀποτρίβεσθαι, ἀπαμύνεσθαί τι (v. sich abwälzen, z. B. αἰτίαν, ὑποψίαν u. dgl.), ἐκβάλλειν τι (z. B. λόγον, eine Rede, einen Grund). — den Irrthum Jmds. w. ἐλέγχειν od. ἀπελέγχειν τινὰ ἁμαρτόντα. — zu w. ἐλεγκτός 3.; leicht zu w. εὐέλεγκτος, εὐεξέλεγκτος 2.; schwer zu w. δυσεξέλεγκτος, δυσέλεγκτος 2.; nicht zu w. ἀνέλεγκτος, ἀνεξέλεγκτος 2.

Widerlegung ὁ ἔλεγχος (sp. ἡ ἔλεγξις); sp. ἡ ἀνασκευή, ἀνατροπή; auch ἡ διάλυσις. — zur W. geschickt ἐλεγκτικός 3.

widerlich ἀηδής, δυσχερής, ἐπαχθής, εἰδεχθής 2., ἀχθεινός 3., βαρύς 3., χαλεπός 3., δύσφορος 2. — w. Geruch ἡ δυσωδία, δυσοσμία; von w. Geruche δυσώδης, δύσοσμος (δύσοδμος) 2. — w. Ansehen ἡ δυσείδεια; von w. Ansehen δυσειδής 2. — ein w. Mensch ἄνθρωπος δύσκολος (δυσχερής, χαλεπός). — es ist mir etw. w. = es widert mich an, s. anwidern. — übr. vgl. ekelhaft.

Widerlichkeit ἡ ἀηδία, δυσχέρεια, βαρύτης, χαλεπότης; auch τὸ δυσχερές u. ä. *Neutra*.

widern; es widert mich etw., s. anwidern u. vgl. widerstehen.

widernatürlich ὁ, ἡ, τὸ παρὰ φύσιν; ἀλλόκοτος 2.

Widerpart ὁ ἐναντίος, ὑπεναντίος, ἐναντιούμενος; vor Gericht ὁ ἀντίδικος; übr. vgl. Widersacher. — Jmd. das W. halten ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα, in etw. τί (*encl.*), τινός, περί u. ὑπέρ τινος; übr. vgl. sich widersetzen, Widerstand (leisten); vor Gericht ἀντιδικεῖν τινι u. πρός τινα.

widerrathen, Jmd. etw. πείθειν od. παραπείθειν τινὰ μὴ ποιεῖν τι, ἀποτρέπειν τινά τινος, ἀποσπεύδειν τινά, auch ἀποσπεύδειν τι (etw. w.).

widerrechtlich ἄδικος, sp. ἄθεσμος 2.; auch παράνομος 2., ὁ, ἡ, τὸ παρὰ τὸ δίκαιον od. παρὰ τοὺς νόμους; βίαιος 3. u. 2. (gewaltsam). — als *adv.* auch βίᾳ (m. Gewalt). — w. handeln ἀδικεῖν, ἄδικόν τι ποιεῖν, ἀδικίᾳ χρῆσθαι, παρανομεῖν.

Widerrechtlichkeit ἡ ἀδικία, παρανομία, sp. παρανόμησις; auch ἡ βία, βιαιότης (Gewaltthätigkeit); vgl. ἡ ὕβρις. — als Sache τὸ ἀδίκημα, τὸ παρανόμημα.

Widerrede ἡ ἀντιλογία, ἀντίφασις, ἀντίλεξις, sp. ἀντέμφασις; auch ἡ ἐναντιολογία, ὁ ἐναντίος λόγος, ἡ ἐναντίωσις, τὸ ἐναντίωμα. — ohne W. οὐδὲν ἀντειπών 3., auch οὐδὲν προφασιζόμενος 3., ἀπροφάσιστος 2. (ohne einen Vorwand zu brauchen), πρόθυμος 2., ἑτοῖμος 3. u. 2. (bereitwillig); ἑκών 3. (freiwillig). — ohne alle W. μάλα προθύμως, προθυμότατα.

Widerrist (am Pferde) ἡ ἀκρωμία, τὸ ἀκρώμιον, [sp. ἡ ἀκρωμίς, ίδος.

Widerruf ἡ παλινῳδία, παλιλλογία, od. Verba; vgl. d. folg. W.

widerrufen, etw. ἀνα-, μετα-τίθεσθαί τι; παλιν-(ῳδεῖν τι.

Widersacher ὁ ἐναντίος, ὑπεναντίος, ἐναντιούμενος; ὁ ἀνταγωνιστής, ἀντίπαλος, ἀντιστασιώτης (*pl.* ἡ ἀντίστασις), poet. u. sp. ὁ ἐνστάτης; W. vor Gericht ὁ ἀντίδικος.

Widerschein ἡ ἀνταύγεια, sp. ἀντιφάνεια, ὁ ἀντιφωτισμός, ἡ ἀπόστιλψις. — einen W. geben ἀνταυγεῖν (sp. ἀνταυγάζειν), ἀντιφαίνειν, ἀποστίλβειν. — einen W. gebend ἀνταυγής 2.

widersetzen, sich Jmd. ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα; ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τινα, ἐνίστασθαί τινι, ἀνταίρειν (seltner *M.*) τινί u. πρός τινα; vgl. Widerstand (leisten). — sich mit Worten Jmd. w. ἀντιλέγειν τινί u. πρός τινα, einer Sache πρός τι, auch περί od. ὑπέρ τινος.

widersetzlich ἀντίτυπος, ἀπειθής, ἀνυπήκοος, sp. ἀνυπότακτος 2. — w. sein gegen Jmd. οὐ πείθεσθαι (*aor. P.*) od. ἀπειθεῖν τινι, ζυγομαχεῖν τινι u. πρός τινα, gegen etw. ἀντιτείνειν τινί u. πρός τι.

Widersetzlichkeit ἡ ἀπείθεια, ἀπειθαρχία, od. [Neutra der vhg. *adj.*

widersinnig ἄλογος, sp. παράλογος 2.; auch ἀπεικώς 3., ἄτοπος, ἀλλόκοτος 2. — w. sein ἀπεοικέναι, sp. ἀπεμφαίνειν. — auf eine w. Weise ἀπεικότως, παρὰ λόγον, sp. παραλόγως. — lauter w. Zeug vorbringen οὐδὲν ὑγιὲς λέγειν.

Widersinnigkeit ἡ ἀλογία, ἀτοπία od. Neutr. der vhg. *adj.*

widerspenstig, **Widerspenstigkeit**, s. wider-[setzlich, Widersetzlichkeit.

Widerspiel τὸ ἐναντίον, τὰ ἐναντία. — Jmd. das W. halten, s. Widerpart.

widersprechen, Jmd. in etw. ἀντιλέγειν (ἀντειπεῖν) τινὶ od. πρός τινα περί u. ὑπέρ τινος; ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινί τι, τινί τινος u. περί (ὑπέρ) τινος, auch ἐναντιοῦσθαι πρός τινα, τἀναντία λέγειν τινί, ἐναντιολογεῖν τινι. — ein wenig w. Jmd. ὑπεναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι. — sich selbst w. ἐναντία λέγειν od. ἐναντιολογεῖν αὐτὸν αὑτῷ, sp. περιπίπτειν ἑαυτῷ. — einer Sache w. ἀντιλέγειν τινί u. πρός τι, ἐναντιοῦσθαί τινι u. πρός τι. — v. Sachen: einer Sache w. ἐναντίον εἶναί τινι, ὑπεναντίον εἶναί τινι u. πρός τι, οὐκ ἀκόλουθον εἶναί τινι u. τινος.

widersprechend ἐναντίος 3., ὑπεναντίος 3., auch ἄτοπος 2., οὐκ ἀκόλουθος 2.: vgl. das vhg. W.

Widersprecher, durch die *part.* der vhg. Verba.

Widerspruch, 1) das Widersprechen u. d. Worte, mit denen man widerspricht: ἡ ἀντιλογία, ἐναντιολογία, ἐναντίωσις, τὸ ἐναντίωμα; einiger W. ἡ ὑπεναντίωσις, τὸ ὑπεναντίωμα. — es findet etw. W. ἀντιλέγεταί τι. — W. gegen etw. erheben, mit sich selbst in W. gerathen, s. widersprechen. — ohne W., s. Widerrede. — zum W. geneigt ἀντιλογικός, ἐναντιολογικός 3. — 2) der Zustand, dass etw. einem Andern widerspricht:

ἡ ἐναντιότης, ὑπεναντιότης, τὸ ἐναντίον od. ὑπεναντίον, τὸ διάφορον. — mit etw. im W. stehen ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τι, ἐναντίον εἶναί τινι, ὑπεναντίον εἶναί τινι u. πρός τι. — mit sich selbst in W. gerathen αὐτὸν ἑαυτῷ ἐναντιοῦσθαι od. ἐναντίον γίγνεσθαι.

Widerstand ἡ ἀντίτασις, ἀντέρεισις, ἔνστασις, sp. ἀντίστασις; als Sache τὸ ἐναντίωμα, τὸ κώλυμα (Hinderniss); häufig durch die folg. Verba, z. B. nach kurzem W. ὀλίγον χρόνον ὑποστάς, ihr W. war heftig σφόδρα ἀντεῖχον u. dgl. m. — Jmd. od. einer Sache W. leisten ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τινα, ἐνίστασθαί τινι u. πρός τι, ἀνταίρειν (seltner *M.*) τινί u. πρός τινα, ἀντερείδειν τινί u. πρός τι, ἀντέχειν u. ἀντιτείνειν τινί u. πρός τι, ἀντιπράττειν τινί; auch ἀντιτάττεσθαί τινι, πρός u. κατά τινα, πρός τι (sich entgegenstellen), ὑφίστασθαί τινι u. τινα (Stand halten), ebenso δέχεσθαι od. ὑπομένειν τινά (im Kampfe), ἀμύνεσθαί τινα (abwehren), κωλύειν τινά od. τι (hemmen), καρτερεῖν τι (Stand halten, Trotz bieten, einer Sache). — allen W. leisten πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτείνειν. — einer Sache W. leisten können ἀνταρκεῖν πρός τι, κρείττω εἶναί τινος. — einer Sache nicht W. leisten können ἡττᾶσθαι (*P.*) od. ἥττω εἶναί τινος. — W. finden κωλύεσθαι, ἐμποδίζεσθαι (*P.*). — ohne W. ἀμαχεί.

widerstehen, Jmd. od. einer Sache, s. Widerstand (leisten). — es widersteht mir etw. μυσάττομαι od. βδελύττομαί (*DP.*) τι, δυσχεραίνω τινί, ἄχθομαί (*DP.*) τινι, selten ἄσην παρέχει τί μοι, προσίσταταί τί μοι.

widerstralen ἀνταυγεῖν (sp. ἀνταυγάζειν), ἀντιφαίνειν, ἀποστίλβειν; v. etw. w. ἀστράπτειν τινί.

widerstreben, Jmd. od. einer Sache ἀντιτείνειν τινί u. πρός τι; ἀντερείδειν τινί u. πρός τι; ἀντιπράττειν τινί u. πρός τι; ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα od. τι; ἀνθίστασθαί τινι u. πρός τινα; ἐνίστασθαί τινι u. πρός τι; ἐναντίον εἶναί τινι; vgl. Widerstand (leisten). — **widerstrebend** ἐναντίος 3., ἀντίτυπος 2.

Widerstreben, das ἡ ἀντίτασις, ἀντέρεισις, ἐναντίωσις, ἔνστασις, sp. ἀντίστασις.

Widerstreit, **widerstreiten**, s. Widerspruch, widersprechen.

widerwärtig, s. widerlich, widrig. — es ist mir etw. w. = es widert mich etw. an, s. anwidern u. vgl. widerstehen.

Widerwärtigkeit 1) widrige Beschaffenheit: ἡ ἀηδία, δυσχέρεια, δυσκολία, βαρύτης, sp. ἐπάχθεια; auch τὸ δυσχερές, ἐπαχθές u. ä. Neutr. — 2) widriges Ereigniss: τὸ κακόν, τὸ δεινόν, ἡ συμφορά, auch τὰ πράγματα, z. B. W. haben κακὰ ἔχειν od. πάσχειν, πράγματα ἔχειν; Jmd. W. bereiten πράγματα παρέχειν τινί.

Widerwille ἡ ἀηδία (unatt. ἡ ἄση); ἡ ἀχθηδών, όνος; ἡ ἀγανάκτησις. — einen W. haben, gegen etw. δυσχεραίνειν τι, τινί, ἐπί τινι, περί τι, μυσάττεσθαι u. βδελύττεσθαί (*DP.*) τι; gegen Jmd. δυσχεραίνειν od. ἀγανακτεῖν τινι, ἀλλοτρίως ἔχειν πρός τινα. — mit W. ἀηδῶς, ἀχθεινῶς, πρὸς ἀχθηδόνα; mit W. tragen χαλεπῶς od. βαρέως φέρειν τι; mit W. sehen ἀγανακτεῖν ἰδόντα τι, ἀγανακτοῦντα ὁρᾶν τι. — ohne W. οὐκ ἀηδῶς; ἡδέως.

widmen 1) Jmd. etw. als Zeichen der Liebe u. Achtung darbringen: ἀναδεικνύναι, ὀνομάζειν, κατονομάζειν, χαρίζεσθαι, sp. προσφωνεῖν τινί τι; übr. vgl. weihen. — 2) sich od. seine Kräfte einer Sache w.: σχολάζειν τινί, πρός τι, πρός u. ἐπί τινι, σχολὴν ποιεῖσθαί τινι, gew. ἐπί τινι, περί u. πρός τι, διδόναι ἑαυτόν τινι, προσκεῖσθαί τινι (sp. ἀνακεῖσθαί τινι u. πρός τι), σπουδάζειν περί τι, ἐπιτηδεύειν τι; sich ganz einer Sache w. ὅλον καὶ πάντα εἶναι πρός τινι. — sich seinen Freunden w. σχολάζειν τοῖς φίλοις. — seine Zeit einer Sache w. καταναλίσκειν τὸν χρόνον εἴς od. πρός τι; διατρίβειν ἔν (ἐπί, πρός) τινι, περί (ἀμφί, seltner πρός) τι. — Fleiss, Sorgfalt einer Sache w. σπουδὴν od. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περί τινος, ἐπιμελῶς πράττειν od. ἀσκεῖν τι, προσεδρεύειν τινί. — seine Dienste Jmd. w. διδόναι ἑαυτὸν χρῆσθαί τινι, ὑπηρετεῖν, ὑπουργεῖν τινι.

Widmung ἡ ἀνάδειξις, sp. ἡ προσφώνησις, τὸ προσφώνημα; gew. Verba; vgl. Weihung.

widrig 1) entgegengesetzt: ἐναντίος, ἀντίος 3. — w. Wind ὁ ἐναντίος ἄνεμος, selten ἡ παλίμπνοια; oft bloss durch ἄνεμος, z. B. von w. Winden aufgehalten werden κατέχεσθαι (*P.*) ὑπ' ἀνέμων. — der Wind ist w. κωλύει ὁ ἄνεμος, ἄπλοιά ἐστιν. — widrigen Falls εἰ (ἐὰν) δὲ μή, selten εἰ δέ. — 2) was gegen Absicht u. Wunsch ist: ἀλλόκοτος, ἄτοπος, ἄκαιρος 2., κακός 3.; übr. vgl. widerlich. — w. Geschick, s. Missgeschick.

widrigenfalls, s. widrig 1).

widriggesinnt ἀπεχθής, δυσμενής, δύσνους 2.; übr. vgl. feindlich 2).

Widrigkeit 1) das entgegengesetzt Sein: ἡ ἐναντιότης. — 2) das gegen Wunsch Sein: τὸ ἀλλόκοτον, ἡ ἀτοπία, ἀκαιρία; übr. vgl. Widerlichkeit, Widerwärtigkeit.

wie 1) als Fragepartikel, u. z. *a*) in direkter Frage: πῶς; πῇ; — wie? du schweigst? ἡ γὰρ σιωπᾷς; — wie nun ...? πῶς οὖν ...; als selbständige Frage: „wie nun?" τί δέ; τί γάρ; — wie aber? τί δέ; — wie so? τί γάρ; πῶς λέγεις; — wie so denn? τί δή; τί δῆτα; τί δαί; πῶς δαί; — wie meinst du dies? πῶς τοῦτο λέγεις; πῶς τί τοῦτο λέγεις; — wie so nicht? wie sollte es nicht? wie anders? πῶς δ' οὔ; πῶς γὰρ οὔ; — wie viel? πόσος 3.; (auch: wie gross, wie lang, wie weit, wie hoch u. dgl., wozu noch näher bestimmende *acc.* treten, z. B. τὸ μέγεθος, τὸ μῆκος, τὸ ὕψος u. dgl.); wie viel sind ihrer? πόσοι εἰσὶν αὐτοί; — wie weit ist es? πόση τις ἡ ὁδός; wie weit ist d. Heer von hier entfernt? πόσον ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; ist „wie weit" = bis zu welchem Grade εἰς τί; εἰς πόσον; — wie lange? πόσον χρόνον; wie lange ist es her? πόσον χρόνον ἔχει; wie lange wirst du zaudern? μέχρι τοῦ μελλήσεις; — um wie viel? wie theuer? πόσου; wie theuer war das Aufgeld? ἐκ πόσου ἦν ἡ καταλλαγὴ τῷ ἀργυρίῳ; — der wie vielte? πόστος 3.; — am wie vielten Tage könnte ich wol dorthin kommen? ποσταῖος ἂν ἐκεῖσε ἀφικοίμην; — wie gross? wie alt? πηλίκος 3.; — wie beschaffen? ποῖος 3.; — wie vielfach? ποσαπλάσιος, sp. ποσαπλοῦς 3.; — auf wie vielerlei Art? ποσαχῶς; — wie vielmal? wie oft? ποσάκις; — wie viel Fuss messend? ὁ, ἡ ποσάπους, ποδος; — Endlich sei noch bemerkt, dass, wenn der Antwortende das Fragewort wiederholt, im Griech. die im indirekten Fragesatze übliche Form eintritt, z. B. wie könnten wir dies machen? Wie? Ich will es dir sagen: πῶς ἂν ποιοῖμεν τοῦτο; ὅπως; ἐρῶ σοι. *b*) in indirekter Frage treten dafür die zsgstzten Relative ein, z. B. ὅπως, ὅπῃ u. s. w.; doch können mehr lebhaft auch die direkten Fragepronomina beibehalten werden. — 2) im Ausrufe: ὡς; wie gross, wie viel! ὅσος 3.; wie wacker u. dgl.! οἷος 3.; wie gross (wie stark), wie alt! ἡλίκος 3. — Wunder wie gross θαυμαστὸς ὅσος od. ἡλίκος. — 3) als Relativ:

ὡς, ᾗ, ὅπως, selten καθά, verst. ὥσπερ, ᾗπερ, selten ὁπωσπερ. — bei Anführung eines Beispieles οἷον. — wie (nur) immer, wie auch nur ὅπως δή, ὅπως δήποτε, ὁπωσοῦν, auch ὁπωστιοῦν (nur in den Verbindungen καὶ od. οὐδ' ὁπ.). — wie viel, wie gross ὅσος, ὁπόσος 3.; wie gross, wie viel auch (immer, nur) ὅσος δή od. δήποτε, ὅσοσπερ, ὁπόσοσπερ, ὁποσοσοῦν, ὁποσοστισοῦν. — der wie vielte ὁπόστος 3.; der wie vielte auch immer ὁποστοσοῦν. — wie beschaffen οἷος, ὁποῖος 3.; wie beschaffen auch immer οἷος δήποτε, οἷος οὖν, ὁποιοσοῦν, ὁποιοστισοῦν. — wie gross, wie alt ἡλίκος, ὁπηλίκος 3; wie gross auch immer ὁπηλικοσοῦν. — wie viel mal (wie oft) ὁσάκις, ὁποσάκις; wie oft auch immer ὁποσακισοῦν. — auf wie viel Arten ὁσαχῇ, ὁσαχῶς. — wie vielfach ὁσαπλάσιος 3., ὁσαπλασίων 2.; wie vielfach auch immer ὁποσοπλασιοσοῦν. — an wie viel Orten ὁσαχοῦ, ὁποσαχῇ; an wie viel Orte ὁσαχοῖ. — wie viel Fuss lang ὁ, ἡ ὁσάπους, ποδος. — von wie viel Monaten ὁποσάμηνος 2. — wie mir scheint ὡς (ὥς γ') ἐμοὶ δοκεῖ od. δοκεῖν; wie ich meine ὥσπερ οἴομαι. — wie du eingestehst, ist diese Behauptung begründet ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, ὀρθῶς ἔχει οὗτος ὁ λόγος. — wie er war, wie er gieng u. stand εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν. — Bei Vergleichungen gibt man „wie" durch ὡς, ὥσπερ, καθάπερ; so ... wie οὕτω(ς) ... ὡς (ὥσπερ); so gross od. viel wie ... τοσοῦτος ὅσος ...; so beschaffen wie ... τοιοῦτος οἷος ...; so gross, so alt wie ... τηλικοῦτος ἡλίκος ...; häufig tritt in diesem Falle die Attraktion ein, z. B. ich glaube, dass es Leuten, wie ihr seid, schwer fällt, sich anzustrengen ἡγοῦμαι τοῖς οἵοις ὑμῖν ἀνθρώποις χαλεπὸν εἶναι τὸ πονεῖν; für Leute in dem Alter wie wir, ist das e. schlimme Sache ἐκεῖνο δεινὸν τοῖς ἡλίκοις νῷν u. dgl. m. Auch gebraucht man adverbielle *acc.*, wie τρόπον, δίκην, z. B. wie eine Auster, wie ein Gefäss ὀστρέου τρόπον, ἀγγείου δίκην, od. adverbielle Bildungen auf -δόν, z. B. wie ein Hund, wie ein Stier κυνηδόν, ταυρηδόν. — „so gut wie möglich" u. dgl. Wendungen gibt man durch ὡς, ὅτι (selten ὅπως) βέλτιστος; so schnell wie möglich ὡς δυνατὸν (ᾗ δύναταί τις) τάχιστα, auch τὴν ταχίστην; wie nur immer möglich ᾗ δυνατὸν μάλιστα. — wie wenn ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς u. ὥσπερ mit *part.* — Nach Ausdrücken der Gleichheit od. Aehnlichkeit gibt man „wie" gew. durch d. *dat.*, daneben auch durch ὥσπερ καί od. ein Relativum, z. B. wir würden dasselbe thun was ihr ταὐτὰ ἂν ὑμῖν ἐπράττομεν, ταὐτὰ ἂν ἐπράττομεν ὥσπερ ὑμεῖς, die Budiner haben nicht dieselbe Sprache wie die Geloner οἱ Βουδῖνοι οὐ τῇ αὐτῇ γλώττῃ χρῶνται καὶ Γελωνοί, sie leiden dasselbe wie die Feinde ταὐτὰ πάσχουσι(ν) τοῖς πολεμίοις, καὶ od. ὥσπερ od. ἃ (οἷα) οἱ πολέμιοι, die Vornehmsten im Staate müssen eben so gut den Gesetzen gehorchen wie die Geringsten δεῖ τοὺς πρώτους ἐν τῇ πόλει ἐξ ἴσου od. κατὰ ταὐτὰ τοῖς ἐσχάτοις πείθεσθαι τοῖς νόμοις. — wie auch ὡς (ὥσπερ, καθάπερ) καί; καὶ δὴ καί, ἅμα καί; ist es = „obgleich," so gibt man es durch καίπερ od. καί mit *part.*, εἰ καί mit *ind.*, z. B. ich folge dir nicht, wie du auch bitten magst οὐ πείθομαί σοι καίπερ πολλὰ λιπαροῦντι (εἰ καὶ πολλὰ λιπαρεῖς); wie es auch kommen mag ὁποῖον ἂν ποτε γένηται, ὅ τι ἂν συμβῇ. — 4) als Zeitpartikel: ὅτε (m. *ind.* u. von wiederho[illegible] Fällen der Vergangenheit mit *opt.*), ὡς (blo[illegible] *ind.*), daneben häufig Participialconstructi[illegible]r. vgl. „als" 3).

Widehopf ὁ ἔποψ, οπος. — sein Ruf ἐποποῖ. — wie ein W. schreien ποπίζειν.

wieder αὖ, αὖθις, πάλιν (sowol zur Bezeichnung der Wiederholung als Entgegenstellung, nur im letzteren Sinne ἔμπαλιν); daneben τὸ δεύτερον (zum zweiten Male), ἐκ καινῆς (von Neuem); ἐν μέρει (wechselweise); verst. πάλιν αὖ (αὖθις), αὖ (αὖθις) πάλιν, αὖθις αὖ. — Wenn „wieder" das Zurückkehren in eine frühere Lage u. dgl. bezeichnet, gibt man es durch πάλιν, ἔμπαλιν, daneben durch Compos. mit ἀνά, z. B. w. Muth bekommen πάλιν θαρρεῖν od. ἀναθαρρεῖν; w. zu sich kommen πάλιν ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι, ἀναλαμβάνειν (ἑαυτόν), ἀναφέρειν (ἑαυτόν), ἀναφέρεσθαι (*P.*). — nie w. οὔποθ' ὕστερον. — w. ein solcher ἕτερος od. ἄλλος τοιοῦτος; w. so viele Talente vergeuden τοσαῦτα ἄλλα od. ἕτερα τάλαντα καταναλίσκειν. — In Zsstzgn. gibt man es durch ἀνά (zur Bezeichnung der Wiederholung), ἀντί (zur Bezeichnung der Gegenseitigkeit od. Wechselwirkung), ἀπό (zur Bezeichnung des Zurückgebens od. Zurücknehmens); daneben häufig durch αὖθις od. πάλιν in der oben angegebenen Weise; vgl. d. f. WW.

wieder abändern, s. wieder ändern.

wieder abgeben ἀποδιδόναι (zurückgeben); πάλιν ἀποδιδόναι (zum zweiten Mal abgeben).

wieder ablegen πάλιν ἀποτίθεσθαι (z. B. Kleider); πάλιν κατατίθεσθαι (Lasten).

wieder abnehmen 1) *intr.* πάλιν μειοῦσθαι od. ἐλαττοῦσθαι (*P.*); auch παρακμάζειν (an Heftigkeit). — 2) *tr.* περιαιρεῖσθαι πάλιν.

wieder abtheilen διαιρεῖν od. διαλαμβάνειν πάλιν; ist es = Unterabtheilungen machen ὑποδιαιρεῖν (dazu ἡ ὑποδιαίρεσις).

wieder abtreten 1) *intr.* ἀπέρχεσθαι; πάλιν ἀπέρχεσθαι od. ὑποχωρεῖν. — 2) *tr.* ἀποδιδόναι, ἀποκαθιστάναι τι.

wieder abziehen 1) *tr.* περιαιρεῖσθαι πάλιν (aber περιαιρεῖσθαι αὖθις: zum zweiten Mal abnehmen). — 2) *intr.* ἀναχωρεῖν πάλιν, auch αὖθις (zum zweiten Male).

wieder ändern μετατιθέναι, μετακινεῖν, μεταλλάττειν, μετακοσμεῖν; = nochmals ändern μετατιθέναι αὖθις u. s. w.

wieder anbauen ἐργάζεσθαι πάλιν (einen Acker); κατοικίζειν πάλιν (ein Land).

wieder anbrennen ἀνακαίειν.

wieder anfachen ἀναρριπίζειν; ἀναζωπυρεῖν, ἐκζωπυρεῖν. — das W. ἡ ἐκζωπύρησις.

wieder anfangen 1) *intr.* ἄρχεσθαι πάλιν; πάλιν od. αὖθις γίγνεσθαι; auch ἐπανέρχεσθαι (zurückkehren). — 2) *tr.* πάλιν od. αὖθις ἐπιχειρεῖν τινι (ἐπιβάλλεσθαί τινι, ἅπτεσθαί τινος); auch ἀναλαμβάνειν τι (wieder aufnehmen). — einen Krieg wieder anfangen πάλιν εἰς πόλεμον καθίστασθαι od. πόλεμον αἱρεῖσθαι; ἀναμάχεσθαι, ἀναπολεμεῖν.

wieder anfeinden *a*) von Neuem: πάλιν μισεῖν; auch πάλιν κακῶς ποιεῖν od. κακουργεῖν (durch die That). *b*) gegenseitig: ἀντιμισεῖν; auch ἀντικακουργεῖν, κακῶς παθόντα ἀντιδιατιθέναι κακῶς (durch die That).

wieder angreifen *a*) von Neuem: ἅπτεσθαί τινος (ἐπιχειρεῖν τινι) πάλιν od. αὖθις; feindlich ἐπιτίθεσθαί τινι (προσβάλλειν τινὶ) πάλιν od. αὖθις. *b*) gegenseitig überfallen: ἀντεπιτίθεσθαι mit *dat.*

wieder anhalten πάλιν ἐπέχειν (κατέχειν).

wieder anheben αὖθις od. πάλιν ἄρχεσθαί τινος.

wieder anklagen *a*) von Neuem: αὖθις od. πά-

λιν κατηγορεῖν τινος. b) gegenseitig: *ἀντικατηγορεῖν* m. *gen.*

wieder ankleiden *ἀμφιεννύναι πάλιν.* — sich wieder ankleiden *πάλιν ἀμφιέννυσθαι*; *ἀναλαμβάνειν τὰ ἱμάτια.*

wieder anknüpfen *πάλιν συνάπτειν.*

wieder ankommen, -anlangen *ἐπανέρχεσθαι*; *πάλιν ἀφικνεῖσθαι*; von Waaren *πάλιν εἰσάγεσθαι* (*P.*).

wieder annehmen *ἀναλαμβάνειν*; etw. was man zurückgegeben hat *δέχεσθαί τι ἀποδεδομένον.*

wieder anregen *ἀνεγείρειν*; *πάλιν παρορμᾶν* od. *παροξύνειν.*

wieder anrücken 1) *tr. πάλιν προσκινεῖν.* — 2) *intr. πάλιν προσέρχεσθαι, προσάγειν.*

wieder anschaffen *παρασκευάζειν πάλιν*; *ἀνακτᾶσθαι.* [gew. Verba.

Wiederaufbau *ἡ ἀνάκτισις, ὁ ἀνοικισμός* sp.;

wieder aufbauen *ἀνοικοδομεῖν*, sp. *ἀνοικίζειν, ἀνακτίζειν*; auch allg. *ἀνασκευάζειν.*

Wiederaufbauung, s. Wiederaufbau.

wieder aufblühen *ἀνανθεῖν*; *πάλιν ἐξανθεῖν.*

wieder aufbrechen 1) *tr. πάλιν ἀναρρηγνύναι*; von Briefen *πάλιν λύειν.* — 2) *intr. a*) zum Abzug: *πάλιν αἴρειν* (*ἀπαίρειν, ἀναζευγνύναι*). *b*) von Wunden: *ἀναρρήγνυσθαι, ἀναξαίνεσθαι* (*P.*); ist es = nochmals aufbrechen *πάλιν ἀναρρήγνυσθαι.* [ern.

wieder aufbringen *πάλιν εἰσάγειν*; vgl. erneu-

wieder aufdecken *ἀνακαλύπτειν* (*πάλιν*).

wieder auferwecken *ἀνεγείρειν* u. *ἀναβιώσασθαι* (*πάλιν*).

wieder auffinden *ἀνευρίσκειν* (*πάλιν*).

wieder auffrischen, s. erneuern.

wieder aufführen, ein Gebäude *ἀνοικοδομεῖν, ἀνασκευάζειν*; ein Stück (auf dem Theater) *ἀναδιδάσκειν.*

wieder aufgeben *πάλιν ἀφιέναι* od. *ἐᾶν*; die Hoffnung *πάλιν ἀποβάλλειν τὴν ἐλπίδα.*

wieder aufgehen, von Gestirnen *ἀνίσχειν, ἀνατέλλειν*; von Pflanzen *ἀνατέλλειν, ἀναβλαστάνειν*; von Thüren *πάλιν ἀνοίγεσθαι* (*P.*); v. einem Knoten *λύεσθαι, ἀνα-, δια-λύεσθαι* (*P.*); von Wunden, s. aufbrechen. — die Seefahrt geht wieder auf *πλοῦς γίγνεται πάλιν, πλώιμος πάλιν ἐστὶν ἡ θάλαττα.*

wieder aufheitern, Jmds. Antlitz *διαγαληνίζειν πάλιν τὸ πρόσωπόν τινος*; Jmd. *φαιδρύνειν* od. *εὐφραίνειν τινὰ πάλιν.* — der Himmel heitert sich wieder auf *αἰθρία γίγνεται πάλιν.*

wieder aufhelfen, einem Gefallenen *ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν τινα* (auch übtr., wie *βοηθεῖν* od. *ἐπικουρεῖν τινι*).

wieder aufkommen *a*) von Kranken, s. genesen. *b*) wieder in gute Umstände kommen: *ἀνακύπτειν*; *πάλιν αὐξάνεσθαι* (*P.*). *c*) von Gebräuchen: *πάλιν ἐπικρατεῖν* od. *ἐπιπολάζειν.*

wieder aufkratzen *ἀναξαίνειν.*

wieder aufleben *ἀναβιώσκεσθαι* (*ἀναβιῶναι*), sp. *ἀναζῆν*; auch *ἀνα-, ἐκ-ζωπυρεῖσθαι* (*P.*).

Wiederaufleben, das, *ἡ ἀναβίωσις* sp.

wieder auflösen *ἀναλύειν.*

Wiederaufnahme *ἡ ἀνάληψις*; von Jmd. *ἡ πάλιν εἰσδοχή, ἡ* (*πάλιν*) *καταδοχή.*

wieder aufnehmen *ἀναλαμβάνειν*; den Faden der Rede *ἐπανέρχεσθαι ἐπὶ τὸν λόγον* od. *τὴν ὑπόθεσιν*; Jmd. w. a. *εἰσδέχεσθαί τινα πάλιν*, einen Verbannten *καταδέχεσθαί τινα.*

wieder aufregen *ἀναρριπίζειν, ἀνεγείρειν.*

wieder aufreissen *ἀναρρηγνύναι* (auch eine Wunde *ἀναξαίνειν*).

wieder aufrichten *ἀνορθοῦν, ἐπανορθοῦν, ἀνεγείρειν* (auch übtr.); ist es = wieder aufstellen *πάλιν ἀνιστάναι*; vgl. wieder aufbauen.

Wiederaufrichtung *ἡ ἐπανόρθωσις, ἀνέγερσις.*

wieder aufschlagen (d. Augen) *ἀναβλέπειν.*

wieder aufsetzen *πάλιν ἐπιτιθέναι*; einen Hut u. dgl. *πάλιν περιτιθέναι*; sich (*sibi*) w. a.: durch d. *M.* — sich (*se*) w. a. *πάλιν ἀναβαίνειν* (*ἐπὶ τὸν ἵππον*).

wieder aufstehen *πάλιν ἀνίστασθαι* (*ἀναστῆναι*); von einer Krankheit *ἀναλαμβάνειν* (*ἑαυτόν*); vgl. genesen.

wieder auftrennen *ἀναλύειν* (*πάλιν*).

Wiederauftreten, das, (des Chores) *ἡ ἐπιπάροδος.*

wieder ausbessern *ἀνασκευάζειν, ἀκεῖσθαι, ἐξακεῖσθαι* (*πάλιν*).

wieder ausbrechen 1) *tr. ἐκρηγνύναι* u. *ἐκκόπτειν πάλιν, ἐξαιρεῖν πάλιν βίᾳ*; vgl. wieder ausspeien. — 2) *intr. πάλιν ἐκ-, καταρ-ρήγνυσθαι* (*P.*) (von einem Sturme, Kriege u. dgl., auch *πάλιν γίγνεσθαι*); von Leidenschaften auch *πάλιν ἐξανθεῖν*; von feuerspeienden Bergen *πάλιν ῥύακας ἀναπέμπειν.* [τειν.

wieder ausgraben *ἀνορύττειν*; *πάλιν ἐξορύτ-*

wieder auskleiden, Jmd. *πάλιν ἀποδύειν τινά*; *πάλιν περιαιρεῖν τινος τὰ ἱμάτια.* — sich w. a. *ἀποδύεσθαι*; *πάλιν περιαιρεῖσθαι τὰ ἱμάτια.*

wieder auslösen *πάλιν ἀπολυτροῦσθαι*, sp. *ἐκλυτροῦσθαι.* [σις.

Wiederauslösung *ἡ ἀπολύτρωσις*, sp. *ἐκλύτρω-*

wieder ausschlagen (von Pflanzen) *ἀναβλαστάνειν.*

wieder ausspeien *ἀπεμεῖν* (*ἐξεμεῖν, ἐξερυγγάνειν, ἐξερᾶν*) *πάλιν.*

wieder begehren *ἀπαιτεῖσθαι*; *ποθεῖν* u. *ἐπιποθεῖν πάλιν.*

wieder beginnen, s. wieder anfangen.

wieder beissen *ἀντιδάκνειν.*

wieder bekommen 1) zurückbekommen: *ἀναλαμβάνειν, ἀνακτᾶσθαι, λαμβάνειν* od. *παραλαμβάνειν πάλιν*; *κομίζεσθαι, ἀνακομίζεσθαι*; auch *ἀπολαμβάνειν*, seltner *ἀποδέχεσθαι* (worauf man ein Recht hat). — seine Kräfte w. b. *ἀναρρώννυσθαι* (*P.*). — sein Gesicht w. b. *ἀναβλέπειν.* — 2) von Neuem bekommen: *αὖθις* od. *δεύτερον λαμβάνειν.* — 3) zum Entgelt bekommen: *ἀντιλαμβάνειν, ἐν μέρει λαμβάνειν.*

Wiederbekommen, das, *ἡ ἀνάληψις, ἀντίληψις, ἡ κομιδή, ἀνακομιδή*, sp. *ἀνάκτησις.*

wieder bekriegen, Jmd. *ἀντιπολεμεῖν τινι* (dagegen bekr.); *πάλιν* od. *αὖθις πολεμεῖν τινι* (v. Neuem bekr.).

wieder beleben *ἀναβιώσασθαι*; auch *ἀνα-, ἐκζωπυρεῖν.*

Wiederbelebung *ἡ ἐκζωπύρησις* sp.

wieder bemächtigen, sich einer Sache *ἀνακτᾶσθαι, ἀναλαμβάνειν τι*; *πάλιν κατέχειν τι.*

wieder beschenken *ἀντιδωρεῖσθαι* (gegenseitig besch.); *πάλιν* od. *αὖθις δωρεῖσθαι* (von Neuem besch.).

wieder besetzen *πάλιν κατέχειν* (einen Ort); *ἄλλον καθιστάναι ἄρχοντα* (ein Amt).

Wiederbesetzung, durch Verba.

wieder bestellen, Jmd. *κελεύειν τινὰ αὖθις παραγίγνεσθαι*; etw. bei Jmd. *πάλιν ἐκδιδόναι* od. *ἐπιτάττειν τινί τι.*

wieder besuchen *ἀντεπισκοπεῖν* (dagegen bes.); *αὖθις ἐπισκοπεῖν* (v. Neuem bes.). — die Schule w. b. *πάλιν* od. *αὖθις φοιτᾶν εἰς διδασκάλου.*

wieder betrachten *ἀναθεωρεῖν*; *πάλιν* od. *αὖθις θεωρεῖν.*

Wiederbetrachtung *ἡ ἀναθεώρησις.*

wieder bezahlen *ἀποδιδόναι* (*πάλιν*); *ἀπαρι-*

ϑμεῖν; s. vergelten. — Ist es = von Neuem bez. *πάλιν ἐκτίνειν* od. *καταβάλλειν*.
Wiederbezahlung *ἡ ἀπόδοσις*.
wieder bitten *ἀντιδεῖσϑαι* (dagegen b.); *αὖϑις δεῖσϑαι* (wiederum b.). — Ist es = wieder einladen *ἀντικαλεῖν* od. *αὖϑις καλεῖν*.
wieder blühen *ἀνανϑεῖν*.
wieder bringen *ἀνακομίζειν, ἀνάγειν*; vgl. zurückerstatten.
Wiederbringen, das, *ἡ ἀνακομιδή*; vgl. Zurückerstattung.
wieder dienen, Jmd. *ἀνϑυπηρετεῖν, ἀντιχαρίζεσϑαί τινι*; *ἀντευεργετεῖν, ἀντωφελεῖν τινα*.
wieder durchsehen (ein Buch) *πάλιν ἀναγιγνώσκειν*, auch *ἐπιδιασκευάζειν* (um es zu verbessern).
wieder einbringen (etw. Versäumtes u. dgl.) *ἐπανορϑοῦν, ἀκεῖσϑαι*.
wieder einführen *εἰσάγειν πάλιν*; Jmd. in sein Amt *πάλιν καϑιστάναι τινὰ ἄρχοντα*; *ἀποκαϑιστάναι τινά*.
wieder eingraben *κατορύττειν πάλιν* (vergraben).
wieder einladen, s. wieder bitten.
wieder einlösen *λύεσϑαι (πάλιν)*.
wieder einnehmen *πάλιν αἱρεῖν* od. *κατέχειν*; *ἀναλαμβάνειν*.
wieder einräumen *ἀποδιδόναι, ἀποκαϑιστάναι*; Jmd. das alte Recht w. e. *ἀποκαϑιστάναι τινά*. [*πάλιν*.
wieder einreissen *καϑαιρεῖν* od. *κατασκάπτειν*
wieder einrichten *ἀποκαϑιστάναι*; *πάλιν καταρτίζειν*.
Wiedereinrichtung *ἡ ἀποκατάστασις*.
wieder einschlafen *πάλιν κατακοιμᾶσϑαι* (*aor. P.*); *πάλιν καταδαρϑάνειν* od. *καταφέρεσϑαι* (*P.*) *εἰς ὕπνον*.
wieder einsetzen *πάλιν καϑιστάναι*, Jmd. als Archon *τινὰ ἄρχοντα*; *ἀποκαϑιστάναι τινά*; einen Vertriebenen w. e. *κατάγειν τινά*, als König *ἐπὶ βασιλείᾳ*; wieder in seine Rechte als Bürger eingesetzt werden *ἀνασῴζεσϑαι* (*P.*) *εἰς τὴν πατρίδα* od. *ἐκ τῆς φυγῆς*. — Jmd. in den vorigen Besitz w. e. *ἀποδιδόναι τινὶ τὰ ἑαυτοῦ*. — in eine Würde wieder eingesetzt werden *ἀπολαμβάνειν τιμήν*.
Wiedereinsetzung *ἡ πάλιν κατάστασις, ἡ ἀποκατάστασις, ἡ καταγωγή*.
wieder einstudieren (ein Stück) *ἀναδιδάσκειν* [(*δρᾶμα*).
wieder eintheilen *πάλιν* od. *αὖϑις διαιρεῖν*; auch *ὑποδιαιρεῖν* (Unterabtheilungen machen).
Wiedereintheilung *ἡ πάλιν διαίρεσις*; *ἡ ὑποδιαίρεσις*.
wieder empfangen, s. wieder bekommen.
wieder emporkommen *ἀνακύπτειν* (eig. u. übtr.); *πάλιν αὐξάνεσϑαι* (*P.*; übtr.).
wieder entbrennen *ἀναλάμπειν*.
wieder entstehen *πάλιν* od. *αὖϑις γίγνεσϑαι*; *ἀνεγείρεσϑαι* (*P.*).
wieder erfahren, es erfährt Jmd. etw. w. *ἀπαγγέλλεταί* (*P.*) *τί τινι* od. *πρός τινα*; es erfährt Jmd. w. Leid *πάλιν* od. *αὖϑις πάσχει τις κακά*.
wieder ergreifen *ἀναλαμβάνειν*.
wieder erhalten, s. wieder bekommen.
wieder erheben *πάλιν ὑψοῦν* (gew. übtr.); *πάλιν αὐξάνειν* (übtr.).
wieder erholen, sich, s. erholen u. vgl. „wieder zu sich kommen" unter „wieder."
wieder erinnern, sich an etw. *ἀναμιμνήσκεσϑαί* [(*P.*) *τινος*.
Wiedererinnerung *ἡ ἀνάμνησις*.
wieder erkennen *ἀναγιγνώσκειν, ἀναγνωρίζειν*.
Wiedererkennung *ἡ ἀνάγνωσις, ἀναγνώρισις, ὁ ἀναγνωρισμός*.
Wiedererkennungszeichen *τὸ ἀναγνώρισμα*.
wieder erlangen, s. wieder bekommen.
wieder ermannen, sich, s. ermannen.
wieder erneuern, s. erneuern.
wieder erobern *πάλιν κατέχειν τι, πάλιν κρατεῖν* od. *ἐπικρατεῖν τινος*; *ἀναλαμβάνειν τι*.
Wiedereroberung *ἡ ἀνάληψις*.
Wiederersatz, s. Ersatz.
wieder erscheinen *αὖϑις φαίνεσϑαι* (*aor. P.*); von Pers. *αὖϑις παραγίγνεσϑαι*. [ten.
wieder ersetzen, **-erstatten**, s. ersetzen, vergü-
Wiedererstattung, s. Ersatz, Vergütung.
wieder erwachen *ἀνεγείρεσϑαι* (*P.*; *πάλιν*).
wieder erwägen, etw. *αὖϑις σκοπεῖν τι* u. *περί τινος*; *ἀναπολεῖν, ἐπαναπολεῖν τι*.
Wiedererwägung *ἡ ἐπαναπόλησις* sp.
wieder erwählen *πάλιν* od. *αὖϑις αἱρεῖσϑαι*.
wieder erwärmen *ἀναϑερμαίνειν, ἀναϑάλπειν, ἀναχλιαίνειν*.
Wiedererwärmung *ἡ ἀναϑερμασία*.
wieder erwerben *ἀνακτᾶσϑαι, ἀναλαμβάνειν*.
Wiedererwerbung *ἡ ἀνάκτησις, ἀνάληψις*.
wieder erzählen *αὖϑις διελϑεῖν* (v. Neuem erz.); Jmd. etw. *ἀπ-, ἐξ-αγγέλλειν τί τινι* od. *πρός τινα*; *παραδιδόναι τί τινι* (überliefern).
wieder fangen *αὖϑις συλλαμβάνειν* od. *ϑηρᾶν*.
wieder finden *ἀνευρίσκειν*; v. Pers. auch *αὖϑις ἐντυγχάνειν τινί*.
Wiederfinden, das, *ἡ ἀνεύρεσις*.
wieder fordern *ἀπαιτεῖν*; *ἀναπράττειν* (u. *M.*).
Wiederfordern, das, *ἡ ἀπαίτησις, ἀνάπραξις*.
wieder füllen *πάλιν ἐμπιπλάναι*.
wieder geben *ἀποδιδόναι*; ist es = dagegen geben *ἀντιδιδόναι, ἀνταποδιδόναι*. — übr. vgl. übersetzen.
Wiedergeben, das, *ἡ ἀπόδοσις, ἀντίδοσις*.
wieder geboren werden *ἀναβιώσκεσϑαι* (*ἀναβιῶναι*); *ἀναγεννᾶσϑαι* (*P.*; sp.); *πάλιν γίγνεσϑαι*.
Wiedergeburt *ἡ παλιγγενεσία, ἀναγέννησις* sp.; zur W. gehörig *παλιγγενέσιος* 2.
wieder genesen, **Wiedergenesung**, s. genesen, Genesung.
wieder gewinnen, etw. *ἀνακτᾶσϑαι, ἀνασῴζεσϑαι, ἀναλαμβάνειν τι*; *πάλιν* od. *αὖϑις τυγχάνειν τινός*.
Wiedergewinnen, das, *ἡ ἀνάκτησις, ἀνάληψις*.
wieder grünen *ἀναϑάλλειν, ἀναβλαστάνειν*.
wieder grüssen *ἀντασπάζεσϑαι, ἀντιπροσαγορεύειν* (*-ειπεῖν*) *τινά*.
wieder gutmachen *ἐπανορϑοῦν* (u. *M.*), *ἀκεῖσϑαι, ἀναλαμβάνειν*.
wieder haben, etw. *ἀπειληφέναι τι*. — w. h. wollen *ἀπαιτεῖν*.
wieder heilen 1) *tr.* *ἀνιᾶσϑαι*; *πάλιν ἀκεῖσϑαι*. — 2) *intr.* *ὑγιᾶ γίγνεσϑαι, ὑγιαίνειν, ὑγιάζεσϑαι* (*P.*); von Wunden *ἀπουλοῦσϑαι* (*P.*).
wieder heiraten *ἐπιγαμεῖν* (darnach od. dazu heiraten); *δευτερογαμεῖν* (zum zweiten Male heiraten) K. S. [*ρετεῖν τινι*.
wieder helfen, Jmd. *ἀντωφελεῖν τινα, ἀνϑυπη-*
wieder herausgeben *ἀποδιδόναι, ἀποκαϑιστάναι*. [stellen, Herstellung.
wieder herstellen, **Wiederherstellung**, s. her-
wieder hervorwachsen *ἀναβλαστάνειν πάλιν*.
wiederholen 1) w i e d e r holen: *ἀνακομίζειν* (u. *M.*); *ἀναλαμβάνειν*. — 2) wieder h o l e n: *ἀναλαμβάνειν, ἐπαναλαμβάνειν, ἀναπολεῖν, ἐπαναπολεῖν, ἐπανιέναι* (*ἐπανέρχεσϑαι*), *ἐπανανεοῦσϑαι*, sp. *ἀνακυκλεῖν, ἐπανακυκλεῖν*; bes. Worte wiederholen *πάλιν* od. *αὖϑις λέγειν, δὶς λέγειν, παλιλλογεῖν, ἐπαναδιπλοῦν*; auch *λέγειν* od. *διηγεῖσϑαι ταὐτά*, vgl. *ταυτολογεῖν*; e. That

w. πάλιν od. αὖθις (δεύτερον) ποιεῖν τι. — es wiederholt sich etw. ἐπανέρχεταί τι. — Jmd. w. lassen ἀναποδίζειν τινά. — **wiederholt** συχνός, πολύς 3.; als *adv.* (zu wiederholten Malen) πολλάκις, συχνόν, συχνά; w. auf etw. zurückkommen ἐπανιέναι περί τινος.

Wiederholung ἡ ἀνάληψις, ἐπανάληψις, selten ἐπαναπόλησις, ἀνακύκλησις; W. von Worten ἡ παλιλλογία, ἡ ἐπαναδίπλωσις; vgl. ἡ ταυτολογία.

wieder hungern ἀναπεινῆν.

wieder kauen ἀναμασᾶσθαι (auch übtr.); von Thieren μηρυκάζειν, sp. μηρυκᾶσθαι, ἀναμηρυκᾶσθαι, μηρυκίζειν.

Wiederkauen, das, ὁ μηρυκισμός sp.

Wiederkehr, s. Rückkehr.

wiederkehren, s. rückkehren. — v. Ereignissen αὖθις od. πάλιν γίγνεσθαι; von Krankheiten αὖθις od. τὸ δεύτερον ἐπιπίπτειν τινί.

wieder kommen *a*) nochmals kommen: αυθις od. πάλιν ἔρχεσθαι (ἀφικνεῖσθαι). *b*) = wiederkehren, vgl. rückkehren.

wieder küssen ἀντιφιλεῖν (τῷ στόματι).

Wiederkunft ἡ δευτέρα ἄφιξις; s. Rückkehr.

wieder lebendig werden ἀναβιώσκεσθαι (ἀναβιῶναι), sp. ἀναβιοῦν.

wieder lernen ἀναμανθάνειν.

wieder lieben ἀντιφιλεῖν τινα; ἀντερᾶν τινος.

wieder loben ἀντεπαινεῖν (dagegen l.); πάλιν od. αὖθις ἐπαινεῖν (v. Neuem l.).

wieder lösen, Wiederlösung, s. lösen, Lösung.

wieder melden, Jmd. etw. ἀνταπαγγέλλειν τινί τι. [εσθαι.

wieder nachlassen πάλιν λωφᾶν od. ἀναπαύ-

wieder nehmen ἀναλαμβάνειν (wieder aufnehmen); πάλιν δέχεσθαι (wieder annehmen); ἀπολαμβάνειν (zurück nehmen etw., worauf man ein Recht hat). — Jmd. etw. w. n. πάλιν ἀφαιρεῖσθαί τινά τι. [ἀφαίρεσις.

Wiedernehmen, das, ἡ ἀνάληψις, ἀπόληψις,

wieder nützen, Jmd. ἀντωφελεῖν, auch ἀντευερ-

Wiederruf, s. Zurückberufung. [γετεῖν τινα.

wieder sagen διαθρυλεῖν; διαδιδόναι. — Jmd. etw. w. s. ἐξαγορεύειν u. ἐκλαλεῖν τι πρός τινα.

Wiedersagen, das, ἡ ἐξαγόρευσις, ἐκλάλησις sp.

wieder sammeln συλλέγειν πάλιν. — seine Kräfte w. s. ἀναρ-, ἐπιρ-ρώννυσθαι (*P.*). — sich w. s. ἀναλαμβάνειν (ἑαυτόν), ἀνακτᾶσθαι ἑαυτόν, ἀναπνεῖν, πάλιν ἐν ἑαυτῷ γίγνεσθαι.

wieder schaffen ἀποκαθιστάναι; vgl. wieder erwerben.

wieder schelten *a*) dagegen sch.: ἀντιλοιδορεῖν (u. *M.*), ἀνταγορεύειν κακῶς; gew. κακῶς λέγειν τὸν κακῶς λέγοντα, λοιδορίᾳ χρῆσθαι πρὸς τὸν λοιδορούμενον, κακῶς ἀκούοντα ἀνταγορεύειν κακῶς. *b*) von Neuem sch.: πάλιν od. ἐκ καινῆς λοιδορεῖν.

wieder schicken *a*) von Neuem sch.: πάλιν od. αὖθις πέμπειν. *b*) zurückschicken: ἀναπέμπειν; πάλιν ἀποπέμπειν. *c*) gegenseitig sch.: ἀντιπέμπειν.

wieder schimpfen, s. wieder schelten.

wieder schlagen ἀντιπαίειν, ἀντιτύπτειν; auch ἀμείβεσθαί τινα πληγαῖς od. πληγὰς λαβόντα ἀντιδιδόναι.

wieder schmähen κακῶς ἀκούοντα ἀνταγορεύειν κακῶς; vgl. wieder schelten.

wieder schmücken ἀντικοσμεῖν. [επιστέλλειν.

wieder schreiben ἀντιγράφειν ἐπιστολήν; ἀντ-

wieder schwanger werden πάλιν od. αυθις κυεῖν. — auch ἐπικυεῖν; ἐπικυΐσκεσθαι (ehe man noch geboren hat).

wieder sehen, Jmd. πάλιν (αὖθις, auch ἔτι) ὁρᾶν od. βλέπειν τινά; πάλιν od. αὖθις ἐντυγχάνειν τινί. — nicht w. s. οὐκέτι ὁρᾶν τινα; niemals w. s. οὔποτε ὁρᾶν τινα. [Verba.

Wiedersehen, das, ἡ αὖθις ἔντευξις. — gew.

wieder senden, s. wieder schicken.

wieder suchen ἀναζητεῖν, ἐπιζητεῖν.

Wiedersuchen, das, ἡ ἀναζήτησις, ἐπιζήτησις.

Wiedertäufer ὁ ἀναβαπτιστής.

Wiedertaufe ὁ ἀναβαπτισμός.

wieder taufen ἀναβαπτίζειν.

wieder thun ἀντιδρᾶν.

wieder überdenken, s. wieder erwägen.

wiederum, s. wieder.

wieder umgraben ἀνασκαλεύειν sp.

wieder umkehren 1) *tr.* πάλιν στρέφειν, ἀναστρέφειν; vgl. umkehren 1). — 2) *intr.* πάλιν ἀνα-, ὑπο-στρέφειν (ἀνα-, ὑπο-στρέφεσθαι *aor. P.*); vgl. zurückkehren. — mit dem Wagen w. u. πάλιν ἀνακάμπτειν od. ὑποκάμπτειν.

wieder umpflügen πάλιν ἀροῦν.

wieder unterjochen ἀναδουλοῦν sp.

wieder vereinigen πάλιν συνάπτειν τί τινι; vgl. vereinigen, aussöhnen.

Wiedervereinigung, s. Vereinigung, Aussöhnung.

wieder vergelten, Wiedervergeltung, s. vergelten, Vergeltung.

Wiederverkäufer ὁ ἀναπιπράσκων, οντος.

Wiederverkauf ἡ ἀνάπρασις.

wieder verkaufen ἀναπιπράσκειν.

wieder verlangen, s. wieder fordern. [σθοῦν.

wieder vermiethen πάλιν μισθοῦν od. ἐκμι-

wieder zahlen, s. wieder bezahlen.

wieder zerbrechen ἀνακαταγνύναι.

Wiederzerbrechen, das, ἡ ἀνακάταξις.

wiefern 1) fragend: πῇ; — 2) *relativ*: ᾗ, ὅπῃ, ὅσον, καθ' ὅσον, ἐφ' ὅσον.

Wiege τὸ λῖκνον; ἡ σκάφη; ἡ αἰώρα (schwebende W.). — von der W. an ἐκ (πρώτων) σπαργάνων; ἀπὸ γενεᾶς, ἐκ παιδός (εὐθύς), εὐθὺς ἐκ παίδων, ἐκ νέων od. μικρῶν παίδων.

wiegen 1) *tr. a*) schaukeln: αἰωρεῖν, δινεῖν, σείειν. — auf den Armen w. πάλλειν ἐν ταῖς ἀγκάλαις. — in Schlaf w. βαυκαλίζειν, βαυκαλᾶν, καταβαυκαλᾶν, καταβαυκαλίζειν. *b*) unrichtig für wägen, w. s. — 2) *intr.* σταθμὸν od. βάρος (seltner ὁλκὴν) ἔχειν (mit *gen.* des Gewichtes); ἄγειν od. ἕλκειν (mit *acc.* des Gewichtes). — gleich schwer w. ἴσον τὸν σταθμὸν ἔχειν.

Wiegen, das, ἡ αἰώρησις, ὁ παλμός, sp. ἡ πάλσις, σεῖσις.

Wiegenlied τὸ βαυκάλημα, ἡ καταβαυκάλησις sp.

wie gern, wie gross, s. wie.

wiehern χρεμετίζειν, selten φθέγγεσθαι. — was w. kann χρεμετιστικός 3.

Wiehern, das, 1) als Handlung: ὁ χρεμετισμός. —

wie hoch, s. wie. [2) als Sache: τὸ χρεμέτισμα.

Wieke ἡ στροβίλη, ὁ πεττός; vgl. Seifenzäpfchen.

wie lang, wie lange, wie oft, s. wie.

Wiese ὁ λειμών, ῶνος, poet. ὁ λεῖμαξ, ακος; auch τὸ χορτοκοπεῖον od. χορτοκόπιον sp. (wo Heu geerntet wird). — von der W., zur W. gehörig λει-

wie sehr, s. wie. [μώνιος 3.

Wiesel ἡ γαλῆ, ἡ ἴκτις, ιδος (ἰκτίς).

Wieselfalle ἡ γαλεάγρα.

Wieselfell ἡ γαλῆς δορά.

wiesenartig λειμωνοειδής 2.; ion. λειμακώδης 2.

Wiesenblume τὸ λειμώνιον ἄνθος.

Wiesengras ἡ λειμωνία πόα.

Wiesengrund, -land ὁ λειμών, ῶνος.

wie so, wie viel, wie vielte, wie weit, s. wie.

wie wol εἰ καί (ἐὰν καί); auch καί, καίπερ mit *part.*

wild 1) eig. ἄγριος 3., selten 2. (v. Thieren, Pflanzen, Gegenden). — w. Thier τὸ (ἄγριον) θηρίον; w. Thiere τὰ θηρία, τὰ ἄγρια. — w. Schwein ὗς ἄγριος, ὁ κάπρος; w. Biene ἡ ἀνθρήνη, sp. ἡ ἀνθρηδών, όνος; w. Esel ὁ ἄγριος ὄνος, sp. ὁ ὄναγρος; vgl. Waldesel. — wie ein w. Thier θηριώδης 2. (auch: voll wilder Thiere). — w. Oelbaum ἡ ἀγριέλαιος, sp. ἀγριελαία, w. Kümmel τὸ ἄγριον κύμινον, sp. ἀγριοκύμινον u. dgl. — es wächst etw. w. αὐτόματον φύεται od. γίγνεταί τι, ἀγριοῦταί (P.) τι, sp. αὐτοματίζει τι. — 2) übtr. a) ohne Bildung, Gesittung: ἄγριος 3., selten 2., ὠμός 3. (roh; auch: grausam); τραχύς, χαλεπός 3. (rauh, hart, schroff); μανικός 3., μαινόμενος u. μανείς 3. (rasend, toll); ἄγροικος, ἀπαίδευτος, ἀπειρόκαλος, ἄμουσος 2. (ungebildet); σφοδρός, ὀξύς, θερμός 3. (hitzig); übr. vgl. zornig, leidenschaftlich. — ein w. Pferd ἵππος ὑβριστής od. θυμοειδής; ein w. Jüngling νεανίσκος ὑβριστικός od. θυμώδης. — w. Blick τὸ ἄγριον βλέμμα, τὸ τοῦ προσώπου ἀγριωπόν. — von w. Art ἀγριώδης 2. — w. machen ἀγριοῦν, ἐξαγριοῦν (auch = zornig machen, wie ἐξαγριαίνειν, τραχύνειν, selten ἀγριαίνειν); „w. werden" durch die P.; ist es = leidenschaftlich, zornig werden ἀγριοῦσθαι, ἐξαγριοῦσθαι, ἐξαγριαίνεσθαι, θηριοῦσθαι, τραχύνεσθαι, χαλεπαίνεσθαι (P.). — w. wogendes Meer πέλαγος ἠγριωμένον; der Fluss wogt w. ὁ ποταμὸς ἀγριοῦται (τραχύνεται, sp. ἀγριαίνει). — wildes (grimmiges) Antlitz πρόσωπον ἠγριωμένον. b) „ohne Weihe, gegen die herkömmliche Sitte" in den Ausdrücken: wilde Ehe: οἱ ἄθυτοι γάμοι, ἡ παλλακεία, παλλακία; in w. Ehe mit Jmd. leben παλλακεύεσθαί τινα (vom Manne); παλλακεύεσθαί τινι (vom Weibe). — die in w. Ehe lebt, s. Kebsfrau. — Kinder aus w. Ehe ἄθυτα παλλακῶν σπέρματα, οἱ νόθοι.

Wild τὰ (ἄγρια) θηρία, ἡ θήρα; vgl. Wildpret 1).

Wildbahn τὸ κυνηγέσιον (Jagdrevier). — das Pferd, das auf der W. geht ὁ σειραφόρος (ἵππος), ὁ σειραῖος ἵππος.

Wildbraten τὰ ἀπὸ τῶν θηρίων κρέα ὀπτά.

Wilddieb ὁ τὰ θηρία κλέπτων.

Wilde, der, ὁ ἄγριος ἄνθρωπος.

Wildfang νεανικός τις, νεανίας τις; ἄνθρωπος ὑβριστής od. ὑβριστικός.

wildfremd παντελῶς ξένος 3.; βάρβαρος 2.

Wildgarn τὸ δίκτυον, τὸ θήρατρον, τὸ πλέγμα.

Wildgarten ὁ περιειργμένος παράδεισος.

Wildhafer, s. Taubhafer.

Wildheit ἡ ἀγριότης, ὠμότης, τραχύτης, χαλεπότης, ἀγροικία, ἀπαιδευσία; τὸ θηριῶδες; vgl. wild.

Wildkalb ὁ νεβρός.

Wildniss τὸ ἄγριον od. ἔρημον χωρίον; ἡ ἐρημία, sp. ἀγρία.

Wildpret 1) wilde Thiere: τὰ (ἄγρια) θηρία, τὰ ἄγρια; ἡ θήρα. — ein Stück τὸ ἄγρευμα. — 2) Fleisch v. Wild: τὰ θήρεια κρέα.

Wildschaden ἡ ἀπὸ τῶν θηρίων βλάβη.

Wildschütz, s. Wilddieb.

Wildschur, etwa ἱμάτιον ἐκ θηρείων δερμάτων κατεσκευασμένον.

Wildspur τὰ τῶν θηρίων ἴχνη.

Wildstand τὸ τῶν θηρίων πλῆθος od. bloss τὰ θηρία.

wild wachsend ἄγριος 3., selten 2., αὐτοφυής 2., αὐτόφυτος 2., αὐτόματος 2., sp. αὐτοματίζων 3.

Wildzaun τὸ τὰ θηρία εἶργον ἕρκος.

Wille 1) Willensvermögen: ἡ βούλησις, τὸ βουλόμενον, τὸ βούλεσθαι, τὸ ἐθέλειν (vgl. wollen); auch ἡ ψυχή, ἡ γνώμη (als Sitz des W.). — freier W. τὸ τῆς γνώμης ἐλεύθερον. — 2) Aeusserung des W.: τὸ βούλημα, ἡ βούλησις, ἡ γνώμη, τὸ βουλόμενον, τὸ δοκοῦν, τὸ δόξαν, τὸ δεδογμένον (Willensmeinung, Entschluss); ἡ προαίρεσις (Plan, Vorsatz); ἡ προθυμία (guter W., Geneigtheit, Neigung). — freier W. ἡ αἵρεσις, z. B. Jmd. freien W. lassen αἵρεσιν διδόναι τινί; aus freiem W. αὐτὸς βουλόμενος 3., ἑκών 3., ἑκούσιος 3. u. 2., ὁ ἐθελοντής, ἐθελούσιος 2. u. 3., adv. ἑκουσίως, ἑκουσίᾳ, ἐξ ἑκουσίας, καθ' ἑκουσίαν (sp. ἑκοντί, ἑκοντήν), ἐθελοντί, ἐθελοντήν, ἐθελοντηδόν; die Liebe ist eine Sache des freien W. τὸ ἐρᾶν ἐθελούσιόν ἐστιν; was man mit freiem W. thut τὰ ἑκούσια. — etw. mit W. thun ἑκόντα od. ἑκούσιον ποιεῖν τι; vgl. absichtlich, vorsätzlich. — ohne W. etw. thun ἄκοντα (selten ἀκούσιον) ποιεῖν τι; vgl. unabsichtlich. — insoweit es von meinem W. abhängt, mit meinem W. ἑκὼν εἶναι. — nach Jmds. W. κατὰ τὴν γνώμην τινός; etw. mit Jmds. W. thun ἑκόντος τινὸς (συναινοῦντος od. κελεύσαντός τινος) ποιεῖν τι. — nach eigenem W. handelnd αὐτογνώμων 2.; nach eigenem W. handeln αὐτογνωμονεῖν. — gegen od. wider W. Jmds. παρὰ τὴν γνώμην τινός; etw. gegen od. wider Jmds. W. thun ἄκοντός τινος od. βίᾳ τινὸς ποιεῖν τι. — guter W. ἡ προθυμία, s. Wohlwollen; böser W., s. Böswilligkeit. — guten W. haben od. zeigen πρόθυμον εἶναι, προθυμεῖσθαι (DP.). — beim besten W. καὶ μάλα βουλόμενος 3.; auch nicht beim besten W. οὐδὲ βουλόμενος 3. — Jmd. zu Willen sein πείθεσθαι (aor. P.), πειθαρχεῖν, χαρίζεσθαι, ὑπηρετεῖν τινι, ὑπακούειν τινί u. τινός. — sich ganz in Jmds. W. fügen παρέχειν ἑαυτόν τινι χρῆσθαι ὅτι ἂν βούληται. — wenn es dein W. ist εἴπερ σοι βουλομένῳ ἐστίν. — das ist mein W. ταῦτ' οὖν κελεύω, οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω, οὕτως ἐμοὶ δέδοκται. — seinen W. aussprechen ἀποφαίνεσθαι τὴν γνώμην. — ich bestehe auf meinem W. ἐμμένω οἷς ἂν δόξῃ ἐμοί od. τοῖς δεδογμένοις ἐμοί; der auf seinem W. besteht ἰσχυρογνώμων 2. — es steht in meinem W. ἐπ' ἐμοί ἐστιν. — etw. in Jmds. W. stellen ἐπιτρέπειν τινί τι. — Willens sein γνώμην ποιεῖσθαι, διανοεῖσθαι (DP.), ἐν νῷ ἔχειν, βούλεσθαι, ἐθέλειν, προαιρεῖσθαι (προῃρῆσθαι), προθυμεῖσθαι (DP.) m. folg. inf. — um Jmds. W. χάριν τινός; um meinetwillen ἐμὴν χάριν. — Jmd. um Gottes W. bitten ἱκετεύειν τινὰ πρὸς θεῶν. — letzter W., s. Testament; im letzten W. verordnen διατίθεσθαι.

willenlos 1) ohne Willen: ἄνευ γνώμης; vgl. unselbständig. — 2) ohne Absicht: ἄκων 3. (v. Personen), ἀκούσιος 2. (gew. von Handlungen).

Willensäusserung ἡ γνώμης δήλωσις.

Willensfreiheit τὸ τῆς γνώμης ἐλεύθερον; auch ἡ αἵρεσις (freie Wahl).

Willensmeinung ἡ γνώμη, τὸ βούλημα, ἡ βούλησις, τὸ βουλόμενον, τὸ δόξαν, τὸ δεδογμένον. — seine W. aussprechen ἀποφαίνεσθαι τὴν γνώμην. — das ist meine W. οὕτω διάκειμαι τὴν γνώμην, οὕτως ἔγωγε γιγνώσκω, οὕτω δέδοκταί ἐμοί.

Willensneigung ἡ γνώμη, ἡ ψυχή.

Willensrichtung ἡ προαίρεσις.

Willensvermögen, s. Wille 1).

willfährig εὐπειθής 2., πειθαρχικός 3., πρόθυμος 2., ὑπηρετητικός 3. — Jmd. w. sein πείθεσθαι (aor. P.), πειθαρχεῖν τινι, πειθόμενον ἑαυτὸν παρέχειν τινί, χαρίζεσθαί τινι, ὑπακούειν τινί u. τινός, ὑπηρετεῖν τινι. — sich w. zeigen ἐνδείκνυσθαι τὴν προθυμίαν.

Wilfährigkeit ἡ εὐπείθεια, ἡ πειθαρχία, ἡ προθυμία.

willfahren, Jmd., s. willfährig sein.
Willfahrung ἡ χάρις, ιτος; ἡ ὑπηρέτησις, ἡ ὑπηρεσία.
willig ἑκών 3., auch ἑκούσιος 3. u. 2., ἐθέλων 3., ὁ ἐθελοντής, ἐθελούσιος 2. u. 3. (freiwillig); ἄσμενος 3. (gern); πρόθυμος 2., ἕτοιμος 3. u. 2. (bereitwillig); ἀπροφάσιστος 2. (ohne Ausflüchte); ἄοκνος 2. (ohne Zögern). — *adv.* ἑκουσίως, ἑκουσίᾳ, ἐξ ἑκουσίας, καθ᾽ ἑκουσίαν (sp. ἑκοντί, ἑκοντήν), ἐθελοντί, ἐθελοντήν, ἐθελοντηδόν; ἀσμένως; προθύμως, ἑτοίμως; ἀπροφασίστως; ἀόκνως. — w. zur Arbeit ἐθελόπονος, ἐθελουργός 2.; w. zur Arbeit sein ἐθελουργεῖν sp. — w. sein zu etw. προθυμεῖσθαί (*DP.*) τι u. ποιεῖν τι, προθύμως ἔχειν πρός τι, ἡδέως δέχεσθαί τι.
willigen, in etw. δέχεσθαι, ἀπο-, προσ-δέχεσθαί τι, ἐπαινεῖν τι; vgl. bewilligen, einwilligen.
Willigkeit ἡ προθυμία, τὸ πρόθυμον. — W. zur Arbeit ἡ ἐθελοπονία, sp. ἐθελουργία. — mit W. προθύμως, ἀσμένως; mit der grössten W. προθυμότατα, ἀσμεναίτατα (ἀσμενέστατα).
Willkomm, s. Willkommen.
willkommen ἀσπαστός 3. (poet. u. sp. ἀσπάσιος 3. u. 2.); auch ἀγαπητός 3., χαρίεις 3., ἡδύς 3., προσφιλής 2., selten εὐάρεστος 2. — Jmd. w. heissen ἀσπάζεσθαι, δεξιοῦσθαι, φιλοφρονεῖσθαί τινα; χαίρειν προσαγορεύειν od. κελεύειν τινά, auch bloss προσαγορεύειν τινά. — sei w.! χαῖρε. — etw. w. heissen ἀσπάζεσθαί τι, ἀσμένως od. ἡδέως δέχεσθαί τι. — es ist mir etw. w. ἔστι od. γίγνεταί μοί τι βουλομένῳ (ἡδομένῳ, ἀσμένῳ); ἀγαπῶ τι u. τινι.
Willkommen ὁ ἀσπασμός, ἡ δεξίωσις, ἡ φιλοφρόνησις, τὸ φιλοφρόνημα, ἡ προσαγόρευσις, ἡ πρόσρησις, τὸ πρόσρημα. — Jmd. ein W. zutrinken φιλοφρονούμενον προπίνειν τινί.
Willkür ἡ ἐξουσία (Macht u. Freiheit etw. zu thun); ἡ αἵρεσις (freie Wahl); im schlimmen Sinne ἡ αὐθάδεια. — etw. Jmds. W. überlassen ἐπιτρέπειν τινί τι, ἐξουσίαν διδόναι (παρέχειν, ποιεῖν) τινί τινος, κύριον ποιεῖν τινά τινος, ποιεῖν τι ἐπί τινι. — es steht etw. in meiner W. ἐπ᾽ od. παρ᾽ ἐμοί ἐστί τι, ἐξουσίαν ἔχω τινός, ἐξουσία ἐστί μοι περί τινος. — nach W. κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐκ τῶν δοξάντων, sp. ἐπ᾽ ἀδείας, ἐπ᾽ ἐξουσίας, πρὸς ἐξουσίαν, auch umschr., z. B. er hiess ihn mit der Stadt nach W. verfahren ἐκέλευσεν αὐτὸν χρῆσθαι τῇ πόλει ὅ τι (ὅπως) [βούλοιτο.
Willkürherrschaft, s. Tyrannei.
Willkürherrscher, s. Tyrann.
willkürlich ἐξουσιαστικός 3., αὐτεξούσιος 2. sp.; besser αὐθαίρετος 2., αὐτογνώμων 2., u. im schlimmen Sinne αὐθάδης 2. — w. verfahren αὐτογνωμονεῖν, αὐθαδίζεσθαι, sp. ἐξουσιάζειν, auch durch Umschreibungen, z. B. er verfuhr ganz w. ἐποίησε πάντα ὅ τι βούλοιτο od. προέλοιτο u. dgl., s. Willkür u. vgl. eigenmächtig.
Willkürlichkeit τὸ αὐθαίρετον, τὸ αὐτόγνωμον; ἡ αὐθάδεια.
wimmeln, von etw. γαργαίρειν, auch ὑπερεμπλησθῆναι od. γέμειν τινός. — von Würmern w. ζεῖν σκωλήκων, sp. ἐπιβρύειν σκώληξιν.
wimmern μινυρίζειν, μινύρεσθαι; bes. von kleinen Kindern κλαυθμυρίζεσθαι; vgl. winseln. — **wimmernd** μινυρός 3.
Wimmern, das, τὸ μινύριγμα (μινύρισμα), sp. ὁ μινυρισμός; von kleinen Kindern ὁ κλαυθμυρισμός, τὸ κλαυθμύρισμα; vgl. Winseln.
Wimpel τὸ σημεῖον. — die W. aufstecken αἴρειν τὰ σημεῖα.
Wimper ἡ βλεφαρίς, ίδος; sp. αἱ βλεφαρίτιδες τρίχες.
Wind 1) eig. ὁ ἄνεμος, τὸ πνεῦμα; ἡ αὔρα (Lufthauch, Luftzug). — frischer, kräftiger W. ἄνεμος λαμπρός. — heftiger, starker W. ἄνεμος μέγας, χαλεπός, ἐξαίσιος. — guter (günstiger) W. τὸ οὔριον (καλὸν, sp. φορὸν, ἐπίφορον) πνεῦμα, ἡ οὐρία, selten u. mehr poet. ὁ οὖρος, selten auch ἡ εὐηνεμία; günstigen W. haben, m. günstigem W. segeln ἀνέμῳ καλῷ χρῆσθαι, κατ᾽ οὖρον φέρεσθαι (*P.*), ἐξ οὐρίας πλεῖν (θεῖν, δραμεῖν), οὔρια θεῖν, (ἐν) οὐρίῳ πλεῖν; wenn man immer günstigen W. hat ἐὰν ἀεὶ κατὰ πρύμναν ἵστηται ὁ ἄνεμος. — ungünstiger W. ἄνεμος ἐναντίος od. σκαιός; bei ungünstigem W. segeln ἐναντίῳ χρῆσθαι τῷ ἀνέμῳ. — gegen den W. segeln πλαγιάζειν πρὸς τοὺς ἀντίους ἀνέμους. — es erhebt sich ein W. γίγνεται ἄνεμος od. πνεῦμα. — der W. geht ὁ ἄνεμος πνεῖ. — der W. legt sich ἄνεμος παύεται od. λήγει (sp. ἐνδιδοῖ καὶ συνιζάνει). — dem W. ausgesetzt προσήνεμος, κατήνεμος 2., πνευματικός 3., πνευματώδης 2.; vor dem W. geschützt ὑπήνεμος 2. — unter dem W. stehen στῆναι ἔνθα πνεῖ ὁ ἄνεμος od. ἐκ τοῦ προσηνέμου μέρους. — dem W. aussetzen, durch den W. bewegen ἀνεμοῦν (auch: m. W. füllen), sp. ἀνεμίζειν; dem W. ausgesetzt sein, im W. hin u. her flattern ἀνεμοῦσθαι, ἐξανεμοῦσθαι (*P.*; auch: vom W. aufgebläht werden). — durch den W. verderbt werden ἐξανεμοῦσθαι (*P.*). — etw. in den W. schlagen ἀνέμοις τι διδόναι, προΐεσθαι od. παραβάλλεσθαί τι, auch ἀμελεῖν u. ὀλιγωρεῖν τινος, ἀμελῶς ἔχειν περί τι. — in den W. reden ἄλλως (μάτην, auch κωφοῖς) λέγειν. — W. machen φλυαρεῖν, ληρεῖν (leeres Zeug schwatzen), ἀλαζονεύεσθαι (prahlen), ψεύδεσθαι (lügen). — das ist nichts als W. λῆροι ουτοι, φλυαρία ταῦτ᾽ ἐστιν. — W. von etw. bekommen ὀσφραίνεσθαί τινος. — 2) Blähung: ἡ φῦσα, τὸ πνεῦμα, *dem.* τὸ πνευμάτιον; unanständige Ausdrücke sind: ἡ πορδή (laute Blähung, Furz), τὸ βδέσμα (Fiest). — einen W. fahren od. streichen lassen προΐεσθαι φῦσαν, ἀποψοφεῖν, selten ἀποματαΐζειν; unanständig sind: πέρδεσθαι, ἀποπέρδεσθαι (farzen), βδεῖν, βδύλλειν, ὑποβδύλλειν (fiesten). — an W. leidend πνευματώδης 2. — voll von W. πνευματικός 3., πνευμάτων od. φυσῶν μεστός 3. — W. haben πνευματοῦσθαι (*P.*). — vgl. Blähung.
Windbeutel ὁ ἀλαζών, όνος; selten ὁ χαύναξ, ακος, ὁ ἀλαζονίας.
Windbeutelei ἡ ἀλαζονεία; als Sache τὸ ἀλαζό-[νευμα.
windbeuteln ἀλαζονεύεσθαι (aufschneiden); auch ψεύδεσθαι (lügen), ληρεῖν, φλυαρεῖν (unnützes Zeug reden).
windbeutelig ἀλαζονικός 3. (aufschneiderisch), auch ψευδής 2. (lügnerisch, erlogen).
Windblase ἡ φυσαλίς u. φυσαλλίς, ίδος.
Windblatter τὸ ἐμφύσημα.
Windbruch 1) als körperlicher Schaden: ἡ πνευματοκήλη sp.; W. des Nabels ὁ πνευματόμφαλος. — 2) v. Winde umgeworfene Bäume: ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καταβεβλημένη ὕλη, sp. ἡ ἀνεμοφθορία.
1. **Winde** (als Maschine) ἡ στρέβλη, τὰ τροχίλια (sp. ἡ τροχιλία u. τροχαλία), ὁ ὄνος; auch τὸ στροφεῖον (um Anker zu heben), ἡ ἐξελίκτρα u. τὸ ἐξέλικτρον (mit doppeltem Seile, Göpel); vgl. ἡ σκυταλίς, ίδος.
2. **Winde** (als Blume), s. Windrose.
windeähnlich, -artig τροχιλώδης 2.
Windei τὸ ὑπηνέμιον od. ἀνεμιαῖον ᾠόν; τὸ οὔριον u. κυνόσουρον ᾠόν, τὸ ζεφύριον ᾠόν.
Windel τὸ σπάργανον (*pl.*), sp. τὸ σπαργάνωμα. — in W. einschlagen σπαργανοῦν, selten σπαργανᾶν.

windeln *σπαργανοῦν*, selten *σπαργανᾶν*.
Windeln, das, *ἡ σπαργάνωσις* sp.
winden 1) drehen: *στρέφειν, στρεβλοῦν, ἑλίττειν*, sp. *σπειρᾶν*. — Kränze w. *πλέκειν στεφάνους*. — auf od. über etw. w. *ἀνειλεῖν, ἀνελίττειν*. — etw. um etw. w. *περιειλεῖν, περιελίττειν τι περί τι, περιπλέκειν τί τινι* u. *περί τι*. — etw. in etw. w. *ἐμπλέκειν τί τινι*.—sich w. *στρέφεσθαι, ἑλίττεσθαι* (*P.*), auch *ἑλιγμοὺς ποιεῖσθαι, κυρτοῦσθαι* (*P.*); sich um etw. w. *περιελίττεσθαί* (*P.*) *τινι* u. *περί τι*, auch *ἑλίττεσθαι περί τι, περιπλέκεσθαι*, sp. *περισπειρᾶσθαί* (*P.*) *τινι*. — sich hin u. her w. *στρέφεσθαι ἄνω καὶ κάτω*. — Jmd. etw. aus der Hand w. *βίᾳ ἐξαιρεῖσθαί τί τινος, ἐκβιάζεσθαί τί τινος*. — **gewunden** *ἑλικτός, στρεβλός, στρεπτός, σκολιός* 3. — 2) m. der Winde heben: *ὀνεύειν*. [*πλοκή, περιπλοκή*.
Winden, das, *ἡ στρέψις, ἡ ἕλιξις; ἡ πλέξις*,
Windfahne *τὸ ἀνεμούριον*.
Windflügel *τὸ ἀνεμούριον*.
Windgott *ὁ Αἴολος*; *pl. οἱ ἄνεμοι*.
Windhafer *ὁ αἰγίλωψ, ωπος*.
Windhund, -spiel, s. Jagdhund.
windig 1) eig. *ἀνεμιαῖος* 2. u. 3., *ἀνεμώδης* 2., *πνευματώδης* 2.; w. Tag *ἡ κηλὰς* (*-άδος*) *ἡμέρα*. — 2) übtr. *ἀνεμιαῖος* 2. u. 3., *μάταιος* 3. u. 2., *κενός* 3. [*ταιότης*.
Windigkeit *τὸ ἀνεμιαῖον, ἡ κενότης*, sp. *ἡ μα-*
Windmacher *ὁ ἀλαζών, όνος*; vgl. Windbeutel.
Windmacherei, s. Windbeutelei. [*μένη μύλη*.
Windmühle, umschr. *ἡ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀγο-*
Windrose (als Pflanze) *ἡ ἀνεμώνη*, sp. *ἡ ἀνεμωνίς, ίδος, τὸ ἠνέμιον*; (als Verzeichniss der Winde) *ὁ τῶν ἀνέμων πίναξ, ακος*.
Windsbraut, s. Sturm u. Wirbelwind.
Windschaden, s. Windbruch 2).
windschnell *ἀνέμου θάσσων* 2., *τάχιστος* 3., poet. *ἀνεμώκης* 2.
windstill *νήνεμος* 2. (mehr poet.); *γαληνός* 2., *εὔδιος* 2., *εὐδιεινός* 3.; *ἀνήνεμος, ἀπνεύματος* 2. — w. sein *γαληνιάζειν* (sp. *γαληνιᾶν*), *γαληνίζειν, ἀνηνεμεῖν, νηνεμεῖν*. — w. machen *γαληνίζειν*.
Windstille *ἡ νηνεμία* (mehr poet.); *ἡ γαλήνη*, sp. *γαληνότης*; auch *ἡ ἀνηνεμία, ἡ ἄπνοια, ἡ εὐδία*.
Windstoss *ἡ πνεύματος καταφορά, ἡ καταιγίς, ίδος*, auch bloss *τὸ πνεῦμα*; vgl. *ἡ σμώνη, σμώς*.
Windsucht *ὁ τυμπανίας ὕδρωψ* od. *ὕδερος, ὁ τυμπανίτης*. — an der W. leidend *ὁ τυμπανίτης, τυμπανικός* 3. [*σπεῖρα; ἡ καμπή*.
Windung *ἡ ἕλιξ, ικος, ὁ ἑλιγμός, ἡ ἑλίκη, ἡ*
Windwehe *χιὼν πολλὴ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου συνηγμέ-* [*νη*.
Windwolke *ἡ κηλὰς* (*-άδος*) *νεφέλη*.
Windzug *ἡ πνεύματος φορά, τὸ πνεῦμα*. — ohne W. *ἀπνεύματος* 2.
Wink *τὸ νεῦμα*; auch *τὸ σημεῖον* (übh. Zeichen). — Jmd. einen W. geben *ἐπινεύειν τινί*, auch *σημαίνειν, ὑποσημαίνειν, ὑποδεικνύναι τινί*; Jmd. durch einen versteckten W. etw. andeuten *νεύματι ἀφανεῖ χρώμενον δηλοῦν τινί τι*. — etw. als einen freundschaftlichen W. annehmen *δέχεσθαί τι ὡς μετ' εὐνοίας εἰρημένον*. — etw. als einen freundschaftlichen W. der Vorsehung ansehen *θεῖόν τι νομίζειν*.
Winkel 1) in der Mathematik: *ἡ γωνία*; vgl. *ὁ ὄγκος*. — rechter W. *ἡ ὀρθὴ γωνία*; spitziger W. *ἡ ὀξεῖα γωνία*; stumpfer W. *ἡ ἀμβλεῖα γωνία, τὸ ἀμβλυγώνιον*. — innerer u. äusserer W. *ἡ ἐντὸς* u. *ἐκτὸς γωνία*. — ebener W. *ἡ ἐπίπεδος γωνία*; körperlicher W. *ἡ στερεὰ γωνία*. — einen W. (bes. einen rechten) bildend *ἐγγώνιος* 2. — W. der Augen *ὁ κανθός*. — 2) verborgener Ort: *ὁ μυχός, ἡ γωνία*; als Aufenthalt von Thieren *ἡ φωλεά* (*φωλέα*), *ὁ φωλεός*. — in einem abgelegenen W. *μύχιος* 3. — sich in einem W. aufhalten *ἐγγωνιάζειν* sp., bes. v. Thieren *φωλεύειν* u. *φω-*
Winkelchen *τὸ γωνίδιον*, vgl. *τὸ φωλίον*. [*λεῖν*.
Winkeleisen, s. Winkelmass.
winkelförmig *γωνιοειδής, γωνιώδης* 2.
winkelig *γωνιαῖος* 3.; *γωνιοειδής, γωνιώδης* 2., vgl. *ἐγγώνιος* 2.; ist es = mit verborgenen Oertern *μυχώδης, φωλεώδης* 2. — w. werden *ἀπογωνιοῦσθαι*, sp. *γωνιοῦσθαι* (*P.*).
Winkelmass *ὁ γνώμων, ονος, ἡ γωνία, ὁ κανών, όνος*. — das Richten nach dem W. *ὁ γωνιασμός*.
winkelrecht *εὐγώνιος, ἐγγώνιος* 2.; *κανονικός* 3.; *πρὸς ὀρθὸν ἠκριβωμένος* 3.
Winkelzug *ἡ στροφή, διάδυσις*. — W. machen *στρέφεσθαι* (*P.*, mit *fut. M.*), *διαδύεσθαι, ποικίλλειν, πανουργίᾳ χρῆσθαι*. — alle möglichen W. machen *πάσας στροφὰς στρέφεσθαι*. — was machst du solche W.? *τί τοιαῦτα στρέφει;*
winken *νεύειν, νεύματι χρῆσθαι* (mit dem Kopfe od. den Augen); *σημαίνειν* (bes. mit der Hand; übh. ein Zeichen geben). — er winkte ihnen stehen zu bleiben *ἐσήμηνεν αὐτοῖς στῆναι*.
Winken, das, *ἡ νεῦσις*, sp. *ἡ σημασία, σήμανσις*.
winseln *κνυζᾶσθαι* u. *κνυζεῖσθαι* (sp. *A.*); vgl. wimmern.
Winseln, das, *τὸ κνύζημα*, poet. u. sp. *ὁ κνυζηθμός*; vgl. Wimmern.
Winter *ὁ χειμών, ῶνος*. — im W. *χειμῶνος ὄντος*, auch bloss (*τοῦ*) *χειμῶνος, ἐν* (*τῷ*) *χειμῶνι*. — den W. über *τὸν χειμῶνα, διὰ* (*τοῦ*) *χειμῶνος*. — in der Mitte des W. *χειμῶνος μέσου, κατὰ χειμῶνα μέσον*. — harter (strenger) W. *χειμὼν πολύς* (*μέγας, ἰσχυρός*). — zum W. gehörig, im W. vorkommend *χειμερινός* 3. — den W. zubringen *χειμάζειν, δια-, παρα-χειμάζειν, χειμερίζειν*, sp. *χειμαδεύειν, χειμαδίζειν*. — im W. gesäet *χειμόσπορος* 2. — im W. gesäet werden *χειμοσπορεῖσθαι* (*P.*). — sich im W. üben *χειμασκεῖν* sp. — mit hartem, strengem W. *δυσχείμερος* 2. (auch: empfindlich gegen den W.).
Winterabend *ἡ χειμερινὴ ἑσπέρα*.
Winterapfel *τὸ χειμερινὸν μῆλον*.
Winterarbeit *τὸ διὰ τοῦ χειμῶνος* od. *χειμερινὸν ἔργον*. [*τεία*.
Winterfeldzug *ἡ χειμερινὴ* od. *ἐν χειμῶνι στρα-*
Winterfrucht, -getreide *ὁ χειμόσπορος σῖτος*.
Wintergrün *ἡ κληματίς, ίδος*; vgl. *ἡ χειμερίνη*.
winterhaft *χειμέριος* 2. u. 3., seltner *χειμερινός* 3.; *δυσχείμερος* 2. [*ξύλα*.
Winterholz *τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἀποκείμενα*
Winterkälte *τὸ τοῦ χειμῶνος* (*ἐν τῷ χειμῶνι* od. *χειμερινὸν*) *κρύος*; auch *ὁ χειμών, ῶνος*, z. B. W. ausstehen *καρτερεῖν* od. *ὑπομένειν τὸν χειμῶνα*.
Winterkleid *τὸ χείμαστρον* sp., besser *ἡ χειμερινὴ ἐσθής, ῆτος*; vgl. *ἡ χλαῖνα*.
Winterlager *τὸ χειμάδιον* (u. *pl.*). — im W. sein od. stehen *χειμάζειν, δια-, παρα-χειμάζειν*. — im W. Uebungen anstellen *χειμασκεῖν* sp.
winterlich, s. winterhaft. [*μερινὴ τέρψις*.
Winterlustbarkeit *ἡ κατὰ τὸν χειμῶνα* od. *χει-*
Wintermonat *ὁ χειμερινὸς μήν, μηνός*.
wintern; es wintert *χειμών ἐστιν, χειμάζει*, seltner *χειμερίζει, χειμαίνει*.
Winternacht *ἡ χειμερινὴ νύξ*.
Winterquartier *τὸ χειμάδιον* (u. *pl.*), *ἡ χειμασία*. — W. beziehen *χειμάδια πήγνυσθαι*. — W. nehmen an einem Orte *χειμαδίῳ χρῆσθαι χωρίῳ τινί*. — im W. stehen *χειμάζειν, δια-, παραχειμάζειν*.

Winterregen ὁ χειμερινὸς ὄμβρος.
Winterreise ἡ χειμερινὴ od. ἐν χειμῶνι πορεία.
Winterrock ἡ χλαῖνα, vgl. Winterkleid.
Wintersaat τὸ χειμόσπορον.
Winterschlaf ἡ φωλεία, sp. φώλευσις. — den W. halten φωλεύειν, φωλεῖν, διαναρκᾶν.
Winterschuh ἡ ἀσκέρα, τὸ ἀσκερίσκον (ion.); vgl. Schuh. [κλιμένα.
Winterseite τὰ πρὸς βορρᾶν τετραμμένα od. κε-
Wintersolstitium αἱ χειμεριναὶ ἡλίου τροπαί, sp. αἱ χειμέριαι τροπαί.
Wintersonne ὁ χειμερινὸς od. κατὰ τὸν χειμῶνα ἥλιος.
Wintersonnenwende, s. Wintersolstitium.
Wintersturm ὁ χειμών, ῶνος, selten ἡ χειμασία; poet. u. sp. τὸ χεῖμα.
Wintertag ἡ χειμερινὴ ἡμέρα; die W. αἱ διὰ τοῦ χειμῶνος ἡμέραι.
Winterweizen οἱ χειμόσποροι πυροί.
Winterwetter ὁ χειμών, ῶνος, poet. u. sp. τὸ χεῖμα, auch τὰ χειμερινά.
Winterwohnung τὸ χειμάδιον.
Winterzeit ἡ τοῦ χειμῶνος od. χειμερινὴ ὥρα, ὁ χειμερινὸς χρόνος, τὰ χειμερινά, sp. τὰ χειμέρια, ἡ χειμερεία. — zur W., vgl. Winter.
Winzer ὁ ἀμπελουργός, ὁ τρυγητής.
Winzergeschäft ἡ ἀμπελουργική.
Winzerin ἡ ἀμπελουργός, ἡ τρυγήτρια.
Winzermesser τὸ κλαστήριον.
winzig ἀκαριαῖος 3. (ἀκαρής 2. nur in gewissen Verbindungen, z. B. in einer w. kleinen Zeit ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ, ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου u. dgl.); auch durch die *sup.* ἐλάχιστος, λεπτότατος, βραχύτατος 3.
Wipfel ἡ κορυφή, τὸ ἄκρον; gew. durch d. *adj.* ἄκρος 3., z. B. der W. der Tanne ἄκρα ἡ ἐλάτη.
wippsterzen σαυλοπρωκτιᾶν.
wir ἡμεῖς. — Oft, wie auch bisw. im Deutschen, zur Bezeichnung einer einzelnen Person.
Wirbel 1) kreisförmige Bewegung: ὁ στρόβιλος (poet. ὁ στρόβος, ὁ στρόμβος); ἡ δίνη (bes. *pl.*), ὁ δῖνος; ἡ ἕλιξ, ικος. — im W. sich bewegen, vgl. wirbeln 2). — 2) = Strudel, w. s. — 3) W. auf dem Kopfe: ἡ κορυφή. — 4) als Geräth *a)* an der Spindel: ὁ σφόνδυλος (σπόνδυλος). *b)* an Saiteninstrumenten: ὁ κόλλοψ, οπος, τὸ ἐπιτόνιον. — mit W. spannen κολλοπίζειν.
Wirbelbein ὁ σφόνδυλος (σπόνδυλος; bes. am Rückgrat od. Halse); ὁ (sp. ἡ) στρόφιγξ, ιγγος, sp. ὁ στροφεύς.
Wirbelbewegung ἡ δίνησις, δίνη.
Wirbeldosten (eine Pflanze) τὸ κλινοπόδιον.
wirbelig sein, s. schwindeln 1).
Wirbelknochen, s. Wirbelbein.
wirbeln 1) *tr.* στροβεῖν (sp. στροβιλοῦν), περιφέρειν εἰς στρόβιλον. — 2) *intr.* (auch: sich w.) συστρέφεσθαι (*P.*) od. durch die *P.* der vhg. Verba.
Wirbeln, das, ἡ δίνησις, δίνη, τὸ δίνευμα.
Wirbelwind ὁ στρόβιλος (poet. ὁ στρόβος, στρόμβος), ἡ λαῖλαψ, απος (auch m. στρόβιλος verbunden); ὁ τυφῶν (τυφών), ῶνος, mehr poet. ὁ τυφώς, auch ἡ δίνη, ὁ δῖνος, ἡ ἕλιξ, ικος, ἡ συστροφὴ ἀνέμου.
wirken 1) eine Wirkung ausüben: ποιεῖν (bes. auch von Arzneien u. dgl.), δύνασθαι, ἰσχύειν, ἐνεργεῖν; auch ἀντιτικὸν (ἀνυστικὸν) u. δραστήριον (δραστικὸν) εἶναι (wirksam sein); πλέον τι ποιεῖν (etw. ausrichten); πράττειν, διαπράττειν (u. *M.*), ἐργάζεσθαί τι (bewirken). — viel, wenig w. πολὺ (πολλά), μικρὸν (μικρὰ) δύνασθαι. — nichts w. οὐδὲν δύνασθαι, οὐδὲν (ἐς) πλέον ποιεῖν, οὐδὲν πλέον δρᾶν, πράττειν od. ἀνύτειν. — auf das Gemüth Jmds. w. διατιθέναι τὴν ψυχήν τινός πως. — es wirkt wol od. übel auf mich εὖ od. κακῶς πάσχω od. διατίθεμαι (τὴν ψυχὴν) ὑπό τινος. — für Jmd. w. πράττειν ὑπέρ τινος, συμπράττειν τινί, ὑπουργεῖν u. ὑπηρετεῖν τινι. — viel für Jmd. w. πολλοῦ ἄξιον γίγνεσθαί τινι. — 2) = weben, w. s.
Wirken, das, 1) Kraftäusserung: ἡ δύναμις, ἡ ἐνέργεια, ἡ πρᾶξις. — 2) das Weben, w. s.
Wirker, s. Weber.
wirklich ὤν, οὖσα, ὄν, ὑπάρχων 3., sp. ὑπαρκτικός, ὑπαρκτός 3. (w. vorhanden); ἀληθής 2., ἀληθινός 3. (wahrhaft, wahr); *adv.* τῷ ὄντι, ὄντως, τὸ ἀληθές, (ὡς) ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, ταῖς ἀληθείαις, ἐπ' ἀληθείας, sp. πρὸς ἀλήθειαν; auch ἐμφανῶς, z. B. Jmd. nicht mit leeren Worten, sondern w. behülflich sein ὠφελεῖν τινα οὐ λόγοις, ἀλλ' ἐμφανῶς; bisw. durch δή od. γέ (*encl.*), z. B. w. sehr berühmt εὐδοκιμώτατος δή, λαμπρότατός γε. — die w. Dinge τὰ ὄντα, τὰ ὑπάρχοντα. — die w. Beschaffenheit einer Sache ἡ ἀλήθεια. — w. sein εἶναι, ὑπάρχειν, καθ' ὑπόστασιν εἶναι; w. werden γίγνεσθαι, εἰς τὸ φανερὸν καθίστασθαι; w. machen ἔργῳ καθιστάναι od. ἀποδεικνύναι; ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-τελεῖν. — wirklich? ἦ γάρ; u. ironisch ἀληθές;
Wirklichkeit 1) das Existieren: ἡ οὐσία, τὸ εἶναι, τὸ ὑπάρχειν, ἡ ὑπόστασις, ἐντελέχεια, sp. ὕπαρξις. — W. haben ὑπάρχειν, καθ' ὑπόστασιν εἶναι. — zur W. bringen, s. wirklich (machen). — 2) im Gegensatz zum Scheine od. Falschen: ἡ ἀλήθεια, τὸ ἀληθές. — in der W. τῷ ὄντι, ἔργῳ, τὸ ἀληθές, ὡς ἀληθῶς. — grösser erscheinend als in der W. μείζων φανεὶς (3.) τοῦ δέοντος.
wirksam ἀνυτικός (ἀνυστικός) 3., ἀνύσιμος 2., ἐνεργός 2. (sp. ἐνεργής 2. u. ἐνεργητικός 3.); δραστήριος 2., δραστικός 3., πρακτικός 3., auch δυνατός, ἰσχυρός 3. — w. sein, s. wirken; wirksamer sein πλέον δύνασθαι od. ἰσχύειν.
Wirksamkeit ἡ δύναμις, ἡ ἰσχύς, ύος, ἡ ἐνέργεια, ἡ πρᾶξις; öffentliche W. ἡ πολιτεία, τὸ πολίτευμα. — in W. treten ἐν ἔργῳ γίγνεσθαι.
Wirkung ἡ δύναμις, ἡ ἐνέργεια, ἡ πρᾶξις (das Wirken); τὸ ἔργον, sp. τὸ ἐνέργημα (das Bewirkte). — W. haben, keine W. haben, grosse od. geringe W. haben, s. wirken. — eine gute W. auf Jmd. haben εὖ od. καλῶς διατιθέναι τινά, ὠφελεῖν τινα. — eine gute W. von etw. erfahren εὖ πάσχειν od. διατίθεσθαι (*P.*) ὑπό τινος.
Wirkungskreis τὰ πράγματα, τὰ καθήκοντα, gew. τά τινος, τὰ κατά τινα; auch ἡ ἐπιμέλεια (eines Beamten). — so weit sich mein W. erstreckt ἐφ' ὅσον δύναμαι, ὅσον ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπ' ἐμοί. — einen kleinen W. haben οὐ πολὺ δύνασθαι od. ἰσχύειν.
wirren, unter einander ταράττειν, δια-, συνταράττειν, τυρβάζειν, κυκᾶν, συγκυκᾶν, φύρειν.
Wirren, die, αἱ ταραχαί, αἱ στάσεις.
Wirrwar ἡ ταραχή (selten ὁ τάραχος); ἡ τύρβη, selten ὁ κυκεών, ῶνος, sp. ὁ φυρμός; auch ἡ ἀταξία, ἀκοσμία (Mangel an militärischer Disciplin).
Wirtel, s. Wirbel 4) *a)*.
Wirth 1) Verwalter einer Wirthschaft: ὁ οἰκονόμος. — ein guter W. sein οἰκονομικὸν εἶναι, καλῶς διοικεῖν τὰ τῆς οἰκίας, τὰ ἴδια (τὰ ἑαυτοῦ). — 2) Herr des Hauses: ὁ τῆς οἰκίας od. τοῦ οἴκου δεσπότης, auch bloss ὁ δεσπότης, sp. οἰκοδεσπότης. — 3) welcher Fremde bei sich aufnimmt: ὁ ξενοδόκος (ξενοδόχος), ὁ ξένος. — Jmds. W. sein ξενίζειν τινά. — 4) Gastwirth: ὁ πανδοκεύς (sp. πανδοχεύς); ὁ κάπηλος (Schenkwirth). — W. sein πανδοκεύειν, καπηλεύειν. —

Gewerbe eines W. ἡ πανδοκεία, πανδόκευσις, καπηλεία.

wirthbar οἰκήσιμος 2., οἰκητός 3.; vgl. εὔξενος 2.

Wirthin 1) ἡ οἰκονόμος. — 2) ἡ τῆς οἰκίας od. τοῦ οἴκου δέσποινα, auch bloss ἡ δέσποινα, sp. ἡ οἰκοδέσποινα. — 3) ἡ ξενοδόκος, ἡ ξένη. — 4) ἡ πανδοκεύτρια, ἡ καπηλίς, ίδος; vgl. Wirth.

wirthlich, s. wirthschaftlich.

Wirthschaft 1) Verwaltung des Hauses: ἡ οἰκονομία, ἡ τῶν οἰκείων (τῆς οἰκίας) ἐπιμέλεια od. διοίκησις. — die W. führen, s. wirthschaften. — die W. betreffend οἰκονομικός 3. — 2) Familie, Hausstand: ὁ οἶκος, οἱ κατ' οἶκον, οἱ οἰκέται, sp. ἡ οἰκετεία. — eine grosse W. haben πολλοὺς τρέφειν οἰκέτας. — eine W. für sich haben καθ' ἑαυτὸν (ἰδίᾳ, κατ' ἰδίαν) ζῆν. — 3) Gewerbe eines Gastwirthes: ἡ πανδοκεία, πανδόκευσις; ἡ καπηλεία (Schenkwirthschaft). — W. treiben πανδοκεύειν, καπηλεύειν. — 4) Besitzung auf d. Lande: ὁ ἀγρός, ἡ ἔπαυλις, τὸ χωρίον.

wirthschaften οἰκονομεῖν (τὴν οἰκίαν), διοικεῖν τὴν οἰκίαν, ἐπιμελεῖσθαι (*DP.*) od. ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι τῆς οἰκίας, ταμιεύειν (u. *M.*). — mit etw. w. οἰκονομεῖν (sp. *M.*), διοικεῖν, ταμιεύειν (u. *M.*) τι. — gut w. καλῶς διοικεῖν τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν (τὰ ἑαυτοῦ, τὰ ἴδια).

Wirthschaften, das, s. Wirthschaft 1). — die Kunst des W. ἡ οἰκονομική. — Schrift über das W. ὁ οἰκονομικός.

Wirthschafter ὁ οἰκονόμος, ὁ διοικητής, ὁ ταμίας; eines Gutes ὁ ἀγροκόμος sp.; auch durch die *part.* der vhg. Verba.

Wirthschafterin ἡ οἰκονόμος, ἡ ταμία, ἡ σηκίς, ίδος, sp. ἡ διοικήτρια; auch durch *part.*, s. das vhg. W.

wirthschaftlich οἰκονομικός, sp. ταμιευτικός 3.

Wirthschaftlichkeit τὸ οἰκονομικόν.

Wirthschaftsbuch τὸ γραμματεῖον.

Wirthschaftsgebäude τὸ ταμιεῖον (u. *pl.*); auch τὰ σιτοβόλια καὶ οἱ σταθμοί.

Wirthshaus τὸ πανδοκεῖον (sp. πανδοχεῖον), auch ἡ κατάλυσις, τὸ καταγώγιον (καταγωγεῖον), sp. τὸ κατάλυμα (Herberge); gemeines W., Schenke τὸ καπηλεῖον. — mit W. versehen sein πανδοκεύεσθαι (*P.*) sp. — ohne W. ἀπανδόκευτος 2. sp.

Wisch 1) zum Abwischen, etwa: ὁ σπόγγος (Schwamm). — 2) ein Fetzen Papier: τὸ σκύβαλον, auch χαρτης οὐδενὸς ἄξιος od. allg. χρῆμα οὐδενὸς ἄξιον.

wischen 1) *tr.* σμῆν, σμήχειν. — 2) *intr.* in etw. w.: ὑποδύεσθαι ὑπό τι; heraus w. διεκδύεσθαι; vgl. entwischen.

Wischen, das, ἡ σμῆξις sp.; besser Verba. — zum W. gehörig σμηκτικός 3.

Wischer, etwa τὸ σμηκτικὸν ὄργανον. — vulgär, übtr. = Verweis, w. s.

Wischlappen, s. Wisch 1) u. vgl. d. f. W.

Wischtuch, vgl. Schnupftuch, Serviette.

Wischwasch ὁ ὕθλος (u. *pl.*).

Wissbegierde ἡ φιλομάθεια, φιλομαθία, τὸ φιλομαθές.

wissbegierig φιλομαθής 2., sp. ὁ, ἡ φιλίστωρ, ορος, ὁ, ἡ φιλεπιστήμων, ονος. — w. sein φιλομαθεῖν, sp. φιλιστορεῖν.

wissen εἰδέναι (allg.): ἐπίστασθαι (sich auf etw. verstehen, Kunde od. Kenntniss von etw. haben); γιγνώσκειν (γνῶναι, ἐγνωκέναι; ersehen, erkennen); auch μεμαθηκέναι, πεπυσμένον εἶναι (daneben auch πυνθάνεσθαι), διδαχθῆναι, παρειληφέναι; ist es = vermögen, können ἔχειν mit *inf.*, z. B. wenn du etw. zu sagen weisst εἴ τι ἔχεις εἰπεῖν. — ich weiss, dass … οἶδα, ἐπίσταμαι, γιγνώσκω mit folg. ὅτι (ὡς) od. *part.*, z. B. ich weiss, dass ich sterblich bin οἶδα θνητὸς ὤν (selten οἶδα ἐμαυτὸν θνητὸν ὄντα), ich weiss, dass ich unterliege γιγνώσκω ἥττων ὤν. — von etw. w. εἰδέναι od. ἐπίστασθαι περί τινος. — genau w. σαφῶς (ἀκριβῶς, εὖ) εἰδέναι od. ἐπίστασθαι, ἀκριβοῦν, ἐξεπίστασθαι, ἐκμεμαθηκέναι. — wol w. εὖ εἰδέναι, οὐκ ἀγνοεῖν. — nicht w. ἀγνοεῖν, φεύγει τινά τι, λανθάνει τινά τι u. περί τινος; auch οὐκ ἔχειν, z. B. ich weiss nicht, was ich thun soll οὐκ ἔχω ὅ τι (τί) ποιῶ; ist es = verlegen sein ἀπορεῖν, z. B. ich weiss nicht, was ich sagen soll ἀπορῶ ὅ τι χρὴ λέγειν. — ich weiss nicht wie οὐκ οἶδ' ὅπως od. ὅπῃ. — ich weiss nicht, ob ich es kann οὐκ ἂν οἶδ' εἰ δυναίμην. — Gott weiss es ἴστω θεός. — ich weiss es aus Erfahrung οἶδα πείρᾳ μαθών. — durch Hörensagen w. ἀκοῇ od. ἐξ ἀκοῆς εἰδέναι. — noch w. μνημονεύειν, μεμνῆσθαι. — auswendig w. ἀπὸ μνήμης εἰδέναι, ἐξεπίστασθαι (selten ἐξειδέναι). — weisst du nun, was du thun sollst? οἶσθ' οὖν ὅ τι δρᾶσον. — etw. w. wollen βούλεσθαι μανθάνειν od. πυνθάνεσθαί τι; = zu w. vorgeben προσποιεῖσθαι εἰδέναι τι. — um etw. w. συνειδέναι τι u. περί τινος: ohne dass die Anderen darum wussten ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις sp., besser gibt man „ohne zu w.“ durch οὐκ εἰδώς 3., ἀγνοῶν 3. u. meistens λανθάνειν, z. B. er gerieth ohne es zu w. unter die Feinde ἐνέπεσεν εἰς τοὺς πολεμίους λαθὼν αὐτόν u. gew. ἔλαθεν ἑαυτὸν ἐμπεσὼν εἰς τοὺς πολεμίους. — v. Jmd. etw. w. συνειδέναι τινί τι od. τινὶ ὅτι …, τινὶ ποιήσαντι u. dgl.; ich weiss mich eines Verbrechens schuldig σύνοιδα ἐμαυτῷ κακὸν εἰργασμένῳ. — Jmd. etw. zu w. thun δηλοῦν, ἀνακοινοῦσθαι, προειπεῖν τινί τι. — sich viel auf etw. w. μέγα φρονεῖν ἐπί τινι; sich viel darauf w., dass … μέγα φρονεῖν ὅτι … — Jmd. Dank w., s. Dank. — von etw. nichts w. wollen ἀπαξιοῦν τι; vgl. verschmähen. — sich keinen Rath w. ἀπορεῖν (u. *M.*), verst. διαπορεῖν (u. *DP.*).

Wissen, das, τὸ εἰδέναι; auch ἡ ἐπιστήμη, ἡ γνῶσις (Kenntniss, Verständniss); vgl. Wissenschaft. — ohne Jmds. W. λάθρα, κρύφα, ἀπόκρυφόν τινος; ἀγνοοῦντός τινος, μὴ συνειδότος τινός; auch durch λανθάνειν, z. B. er trat ohne mein W. ein λαθών με εἰσῆλθεν od. ἔλαθέ με εἰσελθών. — mit W. u. Willen, vgl. wissentlich, vorsätzlich. — ohne Jmds. W. u. Willen ἄκοντός τινος, ἄνευ τινός. — meines W. ὅσον γ' ἐμὲ εἰδέναι. — nach bestem W. u. Gewissen γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ.

Wissenschaft ἡ ἐπιστήμη, ἡ γνῶσις (Kenntniss); ἡ μάθησις, τὸ μάθημα, τὸ παίδευμα, ἡ παιδεία (Wissenschaft als Disciplin). — die Wissenschaften τὰ μαθήματα, τὰ γράμματα, οἱ λόγοι; die schönen W. ἡ ἐγκύκλιος παιδεία, τὰ ἐγκύκλια (μαθήματα), auch bloss ἡ παιδεία; Unterricht in den schönen W. ἡ ἐγκύκλιος ἀγωγή. — mathematische W. τὰ μαθήματα. — sich mit den W. beschäftigen διατρίβειν περὶ τὰ μαθήματα od. περὶ τὰ γράμματα, φιλοσοφεῖν; Beschäftigung mit den W. ἡ περὶ τὰ γράμματα διατριβή od. σπουδή, ἡ φιλοσοφία.

wissenschaftlich τεχνικός 3. (z. B. w. gebildeter Redner ῥήτωρ τεχνικός; w. gearbeitet τεχνικῶς πεποιημένος 3.; auch ἀκριβής 2. (genau, gründlich). — w. Behandlung eines Gegenstandes ἡ περί τι φιλοσοφία; (als Sache) ἡ τέχνη. — w. Erkenntniss ἡ ἐπιστήμη. — w. Bildung ἡ παιδεία. — w. gebildet καλῶς od. ἐν τοῖς καλοῖς πεπαιδευμένος 3. — w. Bemühungen ἡ περὶ τὰ γράμματα σπουδή, ἡ φιλοσοφία. — w. thätig

sein *σπουδάζειν περὶ τὰ γράμματα*, *φιλοσοφεῖν*. — etw. w. behandeln *φιλοσοφεῖν τι, περί τινος, περί τι*, sp. *ὑπέρ τινος*. — Gegenstand der w. Bemühung *τὸ φιλοσόφημα*. [(*μαθεῖν*).

wissenswürdig *ἄξιος* od. *καλὸς* (3.) *εἰδέναι*

wissentlich *ἑκών* 3., seltner *ἑκούσιος* 3. u. 2. (v. Pers.); *ἑκούσιος, προαιρετός, ἐπιτηδευτός* 3. (v. Handlungen). — *adv. ἐκ προαιρέσεως*; *κατὰ προαίρεσιν*, *ἐκ προνοίας*, *ἐπίτηδες*, *ἐξεπίτηδες*, sp. *ἐκ προθέσεως*, *κατὰ πρόθεσιν*; auch *ἑκουσίως*, *ἑκουσίᾳ*, *καθ' ἑκουσίαν*, sp. *ἑκοντί*.

wittern *ὀσφραίνεσθαι, ὀσμᾶσθαί τινος* (allg.); *στιβεύειν*, *ῥινηλατεῖν τι* sp. (von Hunden); übtr. *αἰσθάνεσθαί τινος*, *μαντεύεσθαί τι*, auch *ὑπονοεῖν*, *ὑποπτεύειν*, *ὑποτοπεῖν* (u. *M.*) *τι* (argwöhnen).

Wittern, das, *ἡ ὄσφρησις*; sp. *ἡ στιβεία*, *ῥινηλασία* (vom Hunde). — übtr. *ἡ αἴσθησις*, *ἡ μαντεία*. — Häufig Verba.

Witterung 1) = Wetter, w. s. — 2) der Geruch, nach dem man etw. aufspürt: *ὀσμὴ ἡ ἀποφερομένη*. — 3) = das Wittern, w. s. — der Hund hat W. vom Hasen *ὀσφραίνεται ἡ κύων τοῦ λαγώ*. — der Regen erschwert für die Hunde die W. *οἱ ὄμβροι τὴν γῆν ταῖς κυσὶ ποιοῦσι δύσοσμον*.

Witterungszeichen, s. Wetterzeichen.

Wittthum *τὰ τῇ χήρᾳ εἰς τροφὴν δεδομένα* (*χρήματα*).

Wittwe *ἡ χήρα*. — W. sein *χηρεύειν*. — zur W. machen *χηροῦν* poet., besser *ποιεῖν* od. *καθιστάναι τινὰ χήραν*.

Wittwengehalt, s. Wittthum.

Wittwenstand *ἡ χηρεία*, sp. *ἡ χήρευσις*, *τὸ χήρευμα*. — im W. sein od. leben *χηρεύειν*.

Wittwer *ὁ χῆρος*. — W. sein *χηρεύειν*.

Witz 1) Scharfsinn: *ἡ σύνεσις*, *ἡ ἀγχίνοια*. — 2) das schnelle u. treffende Entdecken v. Aehnlichkeiten an verschiedenartigen Dingen: *a*) als Vermögen: *ἡ ἀστειοσύνη*, *ἀστειότης* sp., besser *ἡ εὐτραπελία*, *ἡ κομψεία*, *κομψότης*. — W. haben *ἀστεῖον*, *κομψὸν*, *εὐτράπελον εἶναι*. *b*) als Sache: *τὸ σκῶμμα*, *ἡ χαριτία*, *τὸ κόμψευμα*, sp. *τὸ χαριέντισμα*, *ἡ ἀστειολογία*, *ὁ ἀστεϊσμός*; auch *ὁ ἀστεῖος* (*κομψὸς*, *εὐτράπελος*) *λόγος*; im *pl.* auch *αἱ εὐτραπελίαι*. — beissender W. *ὁ σίλλος*, *ὁ σαρκασμός* sp. — einen W. machen *λέγειν σκῶμμα*; Witze machen *κομψεύεσθαι*, *χαριεντίζεσθαι*; das Witze Machen: *ὁ χαριεντισμός*.

Witzbold *ὁ σκωπτόλης*.

Witzelei *τὰ ψυχρὰ σκώμματα*.

witzeln *ψυχρὰ σκώμματα λέγειν*.

witzig *ἀστεῖος* 3., *εὐτράπελος* 2., *κομψός* 3., *χαρίεις* 3., *ἐπίχαρις* u. *εὔχαρις*, *ι*, *gen.* *ιτος* (v. Personen u. Sachen); *δεξιός* 3. (v. Sachen). — w. Einfall *ἡ χαριτία*, *ὁ ἀστεῖος* (*κομψὸς*, *εὐτράπελος*) *λόγος*, *τὸ κόμψευμα*, sp. *ἡ ἀστειολογία*, *ὁ ἀστεϊσμός*, *τὸ χαριέντισμα*. — w. sein, w. Einfälle haben *κομψεύεσθαι*, *χαριεντίζεσθαι* (dazu *ὁ χαριεντισμός*), sp. *εὐτραπελεύεσθαι*.

witzigen, Jmd. *σωφρονίζειν*, *φρενοῦν τινα*. — der Jmd. witzigt *ὁ σωφρονιστής*, sp. *σωφρονιστήρ*, *ῆρος*. — um zu w. *σωφρονίσεως* (*σωφρονιστύος*) *ἕνεκα*.

Witzigung *ἡ σωφρόνισις*, *ὁ σωφρονισμός*, *τὸ σωφρόνισμα*, selten *ἡ σωφρονιστύς*, *ύος*, sp. *ἡ φρένωσις*. — das diene zur W. *εἰς σωφρόνισμα ἔστω* [*τοῦτο*.

Witzling *ὁ σκωπτόλης*; *ὁ γεφυριστής*.

wo 1) fragend: *ποῦ;* (in indirekter Frage *ὅπου*). — wo in aller Welt? *ποῦ ποτε γῆς;* wo im Lande? *ποῦ τῆς χώρας;* — von wo? *πόθεν;* — 2) indefinitiv: *πού* (*encl.*); vgl. irgendwo. — 3) *relat.*: *οὗ*, *ὅπου*, *ᾗ*, *ὅπῃ*, *ἔνθα*, *ἔνθαπερ*; seltner *ἵνα*. — von wo *ὅθεν*, *ὅθενπερ*, *ἔνθεν*, *ἔνθενπερ*, *ὁπόθεν*. — wo auch nur *ὅπου ποτέ*, *ὅπου δή ποτε*, auch *ὅπου ἄν* mit *conj.* (in Beziehung auf Gegenwart u. Zukunft; *ὅπου* mit *opt.* in Beziehung auf Vergangenheit). — von wo es auch sei *ὁποθενοῦν*. — Man bemerke noch, dass bei Verben der Bewegung unser deutsches „wo“ durch *ὅθεν* (woher) od. *ὅποι* (*ὅπῃ*; wohin) gegeben wird, z. B. Jeder weiss wol, wo die Sonne aufgeht u. wo sie untergeht *πᾶς τις εἰδείη ἄν*, *ὁπόθεν ἀνίσχει ὁ ἥλιος καὶ ὅποι δύεται*; weisst du wol, wo du die Rede beginnen u. wo du sie endigen sollst *ἆρ' οἶσθα*, *ὁπόθεν ἄρξει τοῦ λόγου καὶ ὅποι τελευτήσεις*. — 4) Bedingungspartikel: *εἰ*, *ἐάν*, vgl. wenn. — wo nicht *εἰ δὲ μή* (*ἐὰν δὲ μή*).

wobei 1) fragend *a*) v. Raume: *πρὸς* (*παρὰ*, *ἐπὶ*) *τίνι;* *b*) v. Zuständen: *ἐν τίνι;* *τί πάσχων;* *τί ποιῶν;* u. dgl. — Indirekt: *πρὸς ᾧ τινι* u. s. w. — 2) *relat.* *a*) v. Raume: *πρὸς* (*παρ'*, *ἐφ'*) *ᾧ*; *b*) v. Zuständen: *ἐν ᾧ* od. *οἷς*, *οἷς παραγενόμενος*, *ἃ πάσχων*, *ἃ ποιῶν* u. dgl.

Woche *ἡ ἑβδομάς*, *άδος*; auch *ἡμέραι ἑπτά*; *pl.* die Wochen, s. Wochenbett.

Wochenbesuch, einen W. machen *ἐπισκοπεῖν λοχευομένην*.

Wochenbett *ἡ λοχεία*. — im W. liegen *λοχεύεσθαι* (*P.*). — ins W. kommen, s. gebären.

Wochenlohn *ὁ καθ' ἑβδομάδα ἀποδιδόμενος* [*μισθός*.

Wochentag etwa *ἡ ἐργάσιμος ἡμέρα*.

wodurch 1) fragend: *διὰ τί;* *τίνι;* *τίνος ἕνεκα;* auch *πῶς;* (wie?), *τί ποιῶν;* u. ä. Umschr., z. B. w. erwirbt er sich seinen Lebensunterhalt? *ποῖον ἔργον ἐπιτηδεύων* (*ἀπὸ ποίας ἐργασίας*) *ποιεῖται τὸν βίον;* — In indirekten Fragen treten natürlich die indirekten Fragepronomina ein, wie: *δι' ὅτου*, *ὅτῳ*, u. dgl. — 2) *relat.* *a*) v. Raume: *δι' οὗ* od. *οὗπερ* u. s. w. *b*) v. einem Mittel od. einer Veranlassung: *ἀφ'* (*ἐξ*) *οὗ* od. *ὧν*, *ᾗ*, *ᾗπερ*; häufig durch Umschr., z. B. *ᾧ χρώμενος*, *ἃ ποιῶν* u. dgl.

wöchentlich *καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα*.

Wöchnerin *ἡ λεχώ*, *οῦς*, *ἡ λοχευομένη*, sp. *ἡ λοχεύτρια*.

wölben *καμαροῦν*, *ψαλιδοῦν*, auch allg. *κυρτοῦν* (krümmen). — gewölbt *κεκαμαρωμένος*, *καμαρωτός*, *ψαλιδωτός* 3.; allg. auch *κυρτός* 3.

Wölben, das *ἡ καμάρωσις*; allg. *ἡ κύρτωσις*.

Wölbung *τὸ καμάρωμα* sp., besser *ἡ ἀψίς*, *ῖδος*, *ἡ ψαλίς*, *ίδος*, sp. *τὸ ψαλίδωμα*; allg. *τὸ κύρτωμα*. — vgl. d. vhg. W.

Wölfin *ἡ λύκαινα*; sp. *ἡ λύκος*.

wölfisch *λύκειος* 2.

Wölkchen *τὸ νεφέλιον*; kleines (fahles) W. *ἡ* [*κνηκίς*, *ίδος*.

Wörtchen, *τὸ ῥημάτιον*, *ῥηματίσκιον*, *λογίδιον*, *λεξείδιον*, *ὀνομάτιον*.

Wörterbuch *τὸ λεξικόν*. — Verfasser eines W. *ὁ λεξικογράφος*.

Wörterverzeichniss *τὸ λέξεων* (*ῥημάτων*, *ὀνομάτων*) *κατάλογος*; vgl. Wort.

wörtlich *κατὰ λέξιν*, *τῷ ῥήματι*, *κατὰ ῥῆμα*, sp. *πρὸς ἔπος* (nach dem Wortlaute); *καθ' ἕκαστα* (Wort für Wort). — w. sagen *εἰπεῖν τῷ ῥήματι*. — eine Rede w. mittheilen *ἀπαγγέλλειν τοὺς λόγους κατὰ ῥῆμα* od. *πάντα τὸν λόγον ὥσπερ εἴρηται*.

wofern *εἰ* m. *ind.*, *ἐάν* (*ἤν*, *ἄν*) m. *conj.*; dafür in d. indirekten Rede nach histor. Tempp. *εἰ* m. *opt.*

wofür 1) fragend: *ἀντὶ τίνος* od. *τοῦ;* *ὑπὲρ τίνος;* *διὰ τί;* *πρὸς τί;* — Bisw. bloss durch *τίς;* *ποῖος;* z. B. w. hältst du dies? *ποῖον νομίζεις τοῦτο;* — In der indirekten Frage tritt *ὅστις*, *ὁποῖος* ein, z. B. weisst du, w. du dies erhalten hast? *ἆρ' οἶσθα ἀνθ' ὅτου εἴληφας τοῦτο;*

weisst du, w. ich dich halte? ἆρ' οἶσθα ὁποῖόν τινα ὑπολαμβάνω σε εἶναι; — 2) *relat.*: ἀνθ' οὗ od. ὧν, ὑπὲρ οὗ, δι' ὅ, πρὸς ὅ u. s. w.; er ist der, w. du ihn hältst τοιοῦτός ἐστιν, οἷον καὶ νομίζεις. — vgl. für.

Woge τὸ κῦμα; stark bewegte W. ὁ κλύδων, ωνος, ἡ κυματωγή. — das Rauschen der Wogen τὸ ῥόθιον. — W. schlagen, s. wogen. — von W. umgeben κυματοειδής 2. — W. hervorbringend ὁ κυματίας (ion.).

wogegen 1) fragend: ἀντὶ τοῦ; πρὸς τί; indirekt ἀνθ' ὅτου, πρὸς ὅ τι. — 2) *relat.* ἀνθ' οὗ od. ὧν, πρὸς ὅ od. ἅ u. s. w.

wogen κυματοῦσθαι, κυματίζεσθαι (*P.*), κυμαίνειν (sp. *P.*), sp. κλυδωνίζεσθαι. — w. machen κυμαίνειν sp. — **wogend** ὁ κυματίας ion. u. poet.; besser κυμαίνων 3., κυματοειδής 2.

Wogen, das, ἡ κύμανσις, sp. κυμάτωσις; auch ὁ κλύδων, ωνος.

wogenartig κυματοειδής, κυματώδης 2.

wogenlos ἀκύμαντος, ἄκυμος, ἀκύμων 2.

Wogenschlag τὸ κλυδώνιον, ὁ κλύδων, ωνος.

Wogenschwall ὁ κλύδων, ωνος, ἡ κυματωγή.

wogig κυματώδης 2., κυμαίνων 3.; ion. u. poet. ὁ κυματίας; sp. κυματηρός 3.

woher 1) fragend: πόθεν; (vom Orte, von der Abstammung, auch *causal*); ἀπὸ τοῦ; ἐκ τοῦ; ἀπὸ τίνος od. ποίας αἰτίας; (*causal*). — In indirekten Fragen ὁπόθεν, ἐξ od. ἀφ' ὅτου u. s. w. — w. gebürtig ποδαπός 3.; (indirekt ὁποδαπός 3.). — w. kommt es? τί δὲ τὸ αἴτιον; — w. anders? πόθεν ἄλλοθεν; — w. denn? (als Ausdruck der Verwunderung) πόθεν γάρ; od. bloss πόθεν; — 2) *relat.*: ὅθεν, ὁπόθεν, ἔνθεν, ἀφ' od. ἐξ οὗ (ὅτου) u. s. w. — w. auch immer ὁποθενοῦν, ὁπόθεν δήποτε.

wohin 1) fragend: ποῖ; (πῇ;) indirekt ὅποι (ὅπῃ). w. denn? w. nur? ποῖ δέ; ποῖ ποτε; — du siehst, w. es mit mir gekommen ist ὁρᾷς ἐν οἵοις εἰμί. — Bei den Verbis des Setzens, Stellens u. s. w. durch ποῦ; (ὅπου). — 2) *relat.*: οἷ, ὅποι, ὅπῃ, selten ἵνα; auch durch ὅπου, s. oben. — w. auch immer ὅποι ποτέ.

wohl εὖ, καλῶς, ὀρθῶς. — es thut mir etw. w., s. wohlthun. — es bekommt mir etw. w. εὖ γίγνεταί μοί τι, συμφέρει od. λυσιτελεῖ μοί τι, καλῶς ἔχει τί μοι, ὠφελοῦμαι (*P.*) ἀπό od. ἔκ τινος, εὖ ἔχω ἔκ τινος. — möge es dir w. bekommen! ὄναιο, εὖ σοι γένοιτο. — w. daran thuen, Jmd. w. thun, s. thun 2) *a*). — ich befinde mich w., mir ist w., es geht mir w. εὖ od. καλῶς πράττω; es gehe dir w.! εὖ σοι γένοιτο, εὐτυχοίης, εὐπραγοίης. — mir ist w. zu Muthe εὐθύμως ἔχω, εὐθυμίαν ἄγω, εὐθυμοῦμαι (selten *A.*); mir ist dabei w. zu Muthe θαρρῶ πρὸς τὸ πρᾶγμα, περὶ (ὑπὲρ) τοῦ πράγματος, τοῦ πράγματος ἕνεκα, ἐπὶ τῷ πράγματι; mir ist bei der Sache nicht w. zu Muthe ὀκνῶ τὸ πρᾶγμα od. περὶ τοῦ πράγματος. — Jmd. w. leiden können ἀγαπᾶν τινα, εὐμενῶς διακεῖσθαι πρός τινα. — Jmd. w. wollen, s. wohlwollen. — es ist mir etw. w. bekannt οὐκ ἀγνοῶ τι od. περί τινος, οὐ λανθάνει od. οὐ φεύγει μέ τι. — sich's w. sein lassen ἡδυπαθεῖν, εὐπαθεῖν, τρυφᾶν, bei etw. ἐντρυφᾶν τινι; der sich's w. sein lässt ἡδυπαθής 2. — lebe w.! χαῖρε, ὑγίαινε, ἔρρωσο, εὐτύχει. — Als Zeichen des Beifalles: „ganz w.!" πάνυ γε, εὖ γε, ὀρθῶς, μάλιστα; der Zustimmung „nun w.!" εἶεν, „ja wohl!" καὶ μάλα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὔ; — In der Frage: ἆρα, ἆρ' οὖν, z. B. glaubst du w.? ἆρ' οὖν οἴει; auch ποτέ (*encl.*), z. B. durch welche Reden w. liess er sich bestimmen? τίσι ποτὲ (τίσι δήποτε) λόγοις ἐπείσθη; — zur Beschränkung einer Behauptung: durch d. *opt.* mit ἄν, auch durch πού (*encl.*), ἴσως, τάχα (vielleicht); κινδυνεύω m. *inf.*, z. B. du hast w. Recht κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν. — doch w. δήπου. — Endlich ist noch zu bemerken, dass die Griechen da, wo wir „wohl" mit *adj.* verbinden, gerne Compos. mit εὖ gebrauchen, z. B. w. gebildet εὐφυής 2., vgl. d. f. WW.

Wohl, das, τὸ ἀγαθόν; auch ἡ σωτηρία (Heil); ἡ εὐτυχία, εὐδαιμονία, εὐπραγία (Glück); selten ὁ ὄλβος. — das öffentliche W. τὰ κοινὰ ἀγαθά. — für das W. Jmds. sorgen ἐπιμελεῖσθαι (ἐπιμέλεσθαι; *DP.*), ἐπιμέλειαν od. πρόνοιαν ποιεῖσθαι, προνοεῖν (u. *DP.*) τινος. — auf sein eigenes W. bedacht sein σκοπεῖν τὸ ἴδιον συμφέρον. — Jmds. W. befördern ὠφελεῖν τινα. — sein W. auf's Spiel setzen κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. — das ganze W. des Staates steht auf dem Spiele τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει. — an seinem W. verzweifeln ἀπογιγνώσκειν τῆς σωτηρίας, sp. τὴν σωτηρίαν. — auf dir beruht unser W. ἐν σοὶ ἐσμέν od. κείμεθα, εἰς (πρὸς) σὲ βλέπομεν.

wohlachtbar τίμιος 3., ἔντιμος 2., σεμνός 3.

wohlan ἄγε, φέρε, ἴθι, ἔχε. — w. denn! ἄγε δή, ἀλλ' ἄγε, φέρε δή, ἀλλὰ φέρε δή, ἴθι δή, ἔχε δή, εἶα δή, auch bloss ἀλλά, δή.

wohlanständig, εὐπρεπής, ἀξιοπρεπής 2., πρέπων 3., πρεπώδης 2., auch εὐσχήμων, εὔκοσμος 2. u. übh. καλός 3. — sich w. betragen εὐσχημονεῖν. — es ist w. πρέπει, προσήκει, καλῶς ἔχει, καλόν ἐστι m. *inf.*

Wohlanständigkeit ἡ εὐπρέπεια, ἀξιοπρέπεια, εὐσχημοσύνη, εὐκοσμία, κοσμιότης; auch τὸ πρέπον, τὸ κόσμιον.

wohlauf ἄγε, ἄγε δή, s. wohlan. — w. sein ἐρρῶσθαι, ὑγιαίνειν, σῶν εἶναι; bleib w.! ὑγίαινε, ἔρρωσο.

wohlbedacht φρόνιμος 2., συνετός 3. (verständig); σοφός 3. (weise); περιεσκεμμένος, (εὖ) βεβουλευμένος 3. (überlegt).

wohlbedächtig προνοητικός 3., φυλακτικός 3., εὐλαβής 2.

Wohlbedächtigkeit ἡ εὐλάβεια, τὸ προνοητικόν, τὸ φυλακτικόν.

wohlbefestigt εὐερκής, εὐτείχιστος 2.

wohlbefinden, sich, ὑγιαίνειν, σῶν εἶναι (körperlich); εὖ (καλῶς) ἔχειν od. πράττειν (vom Körper u. äusseren Umständen); εὐημερεῖν, εὐθενεῖν (εὐθηνεῖν: v. äusseren Umständen); sp. εὐεκτεῖν (vom Körper). — sich **wohlbefindend** εὐεκτικός 3. (sp. ὁ εὐέκτης), εὔρωστος 2.

Wohlbefinden, das, ἡ εὐεξία, εὐρωστία; vgl. ἡ εὐημερία, ἡ εὐθένεια (εὐθηνία); ion. u. poet. [ἡ εὐεστώ.

wohlbegabt εὐφυής 2.

Wohlbehagen, das, ἡ εὐπάθεια, ἡδυπάθεια, εὐθυμία, εὐκολία, sp. εὐαρέστησις; auch ἡ ἡδονή (Vergnügen). — W. empfinden εὐπαθεῖν (ἡδυπαθεῖν). — W. an etw. finden ἥδεσθαί (*P.*) τινι, sp. εὐαρεστεῖν (u. *P.*) τινι.

wohlbehalten σῶς, σῶν (σῶος?), ἀκέραιος 2., ἀπαθής 2., ἀβλαβής 2., κακὸν οὐδὲν παθών 3.

Wohlbehaltenheit ἡ ἀκεραιότης, ἡ ἀβλάβεια sp.; besser τὸ ἀκέραιον u. ä. Neutra; auch ἡ σωτηρία.

wohlbekannt εὔγνωστος 2., γνώριμος 2. u. 3.

wohlbeleibt εὔσαρκος, πολύσαρκος 2., εὐσωματώδης 2.; auch εὐεκτικός 3. (sp. ὁ εὐέκτης), παχύς 3. — w. sein εὐσωματεῖν, sp. εὐεκτεῖν τῷ σώματι. — w. machend εὐεκτικός 3.; w. machen εὐσαρκοῦν sp.

Wohlbeleibtheit ἡ εὐσαρκία, πολυσαρκία, εὐσωματία, auch τὸ πάχος, ἡ παχύτης.

wohlberathen εὔβουλος 2.

Wohlberathenheit ἡ εὐβουλία.

wohlberedt δεινὸς (3.) λέγειν; εὖ ἔχων (3.) λόγων.

wohlbesonnt εὔειλος 2.

wohlbetagt μάλα πρεσβύτης ὤν, μακρόβιος 2., sp. βαθύγηρως 2.

wohlbewährt εὐδόκιμος 2.

wohlbewaffnet εὔοπλος 2., εὖ παρεσκευασμένος 3. — w. sein εὐοπλεῖν sp.

wohlbewandert ἐμπειρότατος 3. (in etw. τινός u. περί τι). — w. sein in etw. ἀκριβῶς εἰδέναι τι, εὖ ἔχειν περί τι, εν ἐπαΐειν περί τινος.

wohldenkend ἐπιεικής 2.; vgl. wohlgesinnt.

wohlerfahren, in etw. ἐμπειρότατός (3.) τινος u. περί τι; πλείστην ἐμπειρίαν ἔχων (3.) τινός u. περί τι.

wohl ergehen; es ergeht mir w. εὖ πράττω.

Wohlergehen, das, s. Wohlsein.

wohlerhalten σῶς, σῶν (σῶος?); ἀκέραιος 2., ἀβλαβής 2.

wohlerzogen εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος 3.

Wohlfahrt ἡ σωτηρία, ἡ εὐτυχία, εὐδαιμονία, εὐπραγία; übr. vgl. Wohl.

wohlfeil εὔωνος, εὐτελής 2., λυσιτελής 2.; auch ἄξιος 3., ὀλίγης τιμῆς, sp. εὐώνητος 2.; ist es = schlicht, unbedeutend φαῦλος 3. u. 2., πολλοῦ ἄξιος 3. — w. machen, geben (verkaufen) ἐπευωνίζειν (sp. εὐωνίζειν), ὀλίγου ἀποδόσθαι. — w. zu etw. kommen ὀλίγου (τιμήματος) κτᾶσθαι od. πρίασθαί τι. — das Getreide ist wohlfeiler geworden ἐπανῆκεν ὁ σῖτος (ἐλάττονος πωλεῖται ὁ σῖτος). — w. Zeiten ἡ τῶν πρὸς τὸν βίον εὐωνία.

Wohlfeilheit ἡ εὐωνία, εὐτέλεια.

wohlgeartet εὐφυής 2., ἀγαθὸς (3.) τὴν φύσιν; auch εὐπαίδευτος 2., εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος 3.

wohlgebaut εὐφυής, εὔμορφος 2.

wohlgebildet 1) vom Körper, s. wohlgebaut. — 2) vom Geiste: εὐπαίδευτος 2., εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος 3.

Wohlgebildetheit ἡ εὐφυΐα, εὐμορφία.

wohlgeboren εὐγενής 2.

wohlgefällig εὐάρεστος 2., ἁρμόττων 3., ἐπίχαρις, ι (*gen.* ιτος), κεχαρισμένος 3. — w. sein, Jmd. εὐαρεστεῖν τινι sp., besser ἀρέσκειν τινί, seltner τινά.

Wohlgefälligkeit ἡ χάρις, ιτος.

Wohlgefallen, das, ἡ εὐαρέστησις, εὐαρεστία sp.; gew. ἡ ἡδονή. — ich habe mein W. an etw. ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι, ἥδομαί (*P.*) τινι, sp. εὐαρεστῶ (u. *P.*) τινι.

wohlgehen; es geht mir wohl εὖ od. καλῶς πράττω, καλῶς ἔχω.

wohlgekleidet εὐσταλής, εὐείματος 2., poet. u. sp. εὐείμων 2. — w. sein εὐειματεῖν, sp. εὐειμονεῖν.

wohlgelegen εὖ κείμενος od. ἔχων 3., εὔκαιρος 2.

wohlgelingen καλῶς od. εἰς καλὸν ἀποβαίνειν, κατορθοῦσθαι (*P.*; v. Unternehmungen); καλὸν γίγνεσθαι (v. Werken).

wohlgelungen καλῶς ἀποβάς 3.; καλός u. κάλλιστος 3.; vgl. d. vhg. W.

wohlgemeint εὔνους 2., εὐνοϊκός 3., χρηστός 3. — ich gebe dir einen w. Rath εὖ σοι φρονῶν συμβουλεύω.

wohlgemuth εὔθυμος 2., εὔελπις, ι (*gen.* ιδος), θαρρῶν 3., θαρραλέος 3. — w. sein εὐθυμεῖσθαι (selten *A.*), θαρρεῖν, sp. εὐελπιστεῖν.

wohlgenährt εὐτραφής, εὐτρεφής 2.; vgl. wohlbeleibt.

Wohlgenährtheit ἡ εὐτροφία.

wohlgeneigt εὐμενής, εὔνους, εὐγνώμων 2., εὐνοϊκός 3. — w. sein Jmd. εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὐμενῶς ἔχειν τινί; vgl εὐγνωμονεῖν.

Wohlgeneigtheit ἡ εὔνοια, εὐμένεια, εὐγνωμοσύνη, τὸ εὔνουν, εὐμενές.

wohlgeordnet εὔτακτος 2., εὖ od. καλῶς τεταγμένος 3., εὔκοσμος, εὐσύνθετος 2. — w. sein εὐτάκτως ἔχειν, sp. εὐκοσμεῖν; von Staaten εὐνομεῖσθαι (*DP.*); ein w. Staat πόλις εὐνομουμένη.

wohlgerathen 1) v. Sachen: προχωρεῖν (καλῶς); καλῶς od. εἰς καλὸν ἀποβαίνειν, κατορθοῦσθαι (*P.*); übr. vgl. gedeihen. — 2) v. Kindern: χρηστὸν od. καλὸν κἀγαθὸν γίγνεσθαι, καλὴν ἐλπίδα παρέχειν.

wohlgerathen (als *part.*) 1) v. Sachen: καλῶς ἀποβάς 3., κατορθωθείς 3. — 2) v. Kindern: εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος 3., εὐπαίδευτος 2.; χρηστός 3., καλὸς κἀγαθός 3., καλὴν ἐλπίδα παρέχων 3.

Wohlgeruch ἡ εὐωδία, εὐοσμία, εὐοδία, τὸ εὐῶδες; ἡ ἡδεῖα ὀσμή. — W. von etw. empfinden εὐωδιάζεσθαι (*P.*) ὑπό τινος. — es strömt W. von etw. aus ἥδιστον ἀποπνεῖ τινος.

wohlgerüstet εὔοπλος, εὐσταλής 2.; καλῶς παρεσκευασμένος 3.

Wohlgeschmack ἡ εὐστομία, εὐχυμία, τὸ ἡδύ, ἡ ἡδονή.

wohlgeschmückt εὔκοσμος, εὐσταλής 2., καλῶς κεκοσμημένος 3.

wohlgeschützt εὐσκεπής 2. (vor etw. τινός).

wohlgesinnt εὔνους, εὐμενής, εὐγνώμων 2., εὐνοϊκός 3. — w. sein, gegen Jmd. εὐνοεῖν τινι, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὐμενῶς ἔχειν τινί; vgl. εὐγνωμονεῖν.

wohlgesittet κόσμιος 3. (sp. 2.), εὔκοσμος 2., σώφρων 2. — w. Betragen ἡ εὐκοσμία. — w. sein σωφρονεῖν.

Wohlgestalt ἡ εὐμορφία.

wohlgestaltet εὔμορφος, εὐειδής 2.; καλὸς (3.) τὴν μορφήν; von Gesicht εὐπρόσωπος 2.

wohlgethan καλῶς ἔχων 3. — etw. nicht für w. halten οὐχὶ καλῶς ἔχειν νομίζειν τι.

wohlgetroffen (v. Bildern) πιθανός 3.

wohlgewachsen εὐφυής 2.

wohlgewogen, **Wohlgewogenheit**, vgl. wohlgeneigt, Wohlgeneigtheit.

wohlgezogen εὐπαίδευτος, εὐάγωγος 2., εὖ od. καλῶς πεπαιδευμένος 3.

Wohlgezogenheit ἡ εὐαγωγία, sp. εὐπαιδευσία.

wohlhabend εὔπορος, εὐδαίμων, sp. εὐχρήματος 2. — w. sein εὐπορεῖν (χρημάτων), εὖ ἔχειν χρημάτων, εὐθενεῖν (εὐθηνεῖν), εὐδαιμονεῖν, sp. εὐχρηματεῖν, selten εὐχρημονεῖν.

Wohlhabenheit ἡ (χρημάτων) εὐπορία, ἡ εὐδαιμονία, ἡ εὐθένεια (εὐθηνία), sp. ἡ εὐχρηματία.

wohlhäbig εὐδαίμων 2., poet. λιπαρός 3.

Wohlhäbigkeit ἡ εὐδαιμονία.

Wohlklang ἡ εὐφωνία, εὐστομία.

wohlklingen εὔφωνον εἶναι, sp. εὐφθογγεῖν. —

wohlklingend εὔφωνος, εὔστομος, poet. u. sp. εὔφθογγος, εὐηχής 2. — w. Stimme od. Rede φωνή od. λέξις εὐεπής.

Wohllaut, **wohllauten**, vgl. d. vhg. WW.

Wohlleben ἡ ἡδυπάθεια, εὐπάθεια, im tadelnden Sinne ἡ τρυφή, τὰ ἡδέα, τὰ μαλακά: ist es = glückliches Leben: ἡ εὐζωΐα. — im W. sein, ein W. führen ἡδυπαθεῖν, εὐπαθεῖν, τρυφᾶν, τρυφερῶς ζῆν, sp. εὐζωεῖν.

wohlmeinend, s. wohlgesinnt.

Wohlmeinung, s. Wohlwollen.

wohlredend εὐεπής, εὔστομος, καλλιεπής 2.

Wohlredenheit ἡ εὐέπεια, εὐστομία, sp. καλλιέπεια, καλλιλογία, καλλιλεξία.

wohlriechen εὐοσμεῖν.

wohlriechend εὐώδης, εὔοσμος, εὔοδμος, ἡδύοσμος (ἡδύοδμος) 2.

wohlschmeckend εὔστομος, εὔχυμος, εὔχυλος 2., ἡδύς, γλυκύς 3.

wohl sein, vgl. sich wohl befinden.

Wohlsein, das, ἡ εὐεξία, εὐρωστία; vgl. Wohlbefinden, u. s. Gesundheit.

Wohlstand 1) guter Zustand: ἡ εὐπορία, εὐδαιμονία, εὐθένεια (εὐθηνία), sp. εὐχρηματία; selten ὁ ὄλβος. — sich im W. befinden εὐπορεῖν, εὐδαιμονεῖν, εὐθενεῖν (εὐθηνεῖν), sp. εὐχρηματεῖν, selten εὐχρημονεῖν. — 2) = Wohlanständigkeit, w. s. — den W. beobachten εὔκοσμον od. εὐσχήμονα εἶναι, εὐσχημονεῖν, χρῆσθαι κοσμιότητι. — dem W. gemäss εὐπρεπής, ἀξιοπρεπής 2.

wohlstehen εὖ ἔχειν od. πράττειν. — Jmd. w. πρέπειν τινί.

Wohlthäter ὁ εὐεργέτης od. *part.*, wie ὁ εὐεργετῶν (εὖ ποιῶν), ὁ εὐεργετήσας (εὖ ποιήσας). — Jmds. W. sein εὐεργετεῖν τινα, εὖ od. ἀγαθὸν ποιεῖν τινα. — ich werde dich als meinen grössten W. betrachten μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράψει. — Jmd. den Ehrentitel eines W. zuerkennen ψηφίζεσθαί τινι εὐεργεσίαν.

Wohlthäterin ἡ εὐεργέτις, ιδος od. *part.*, wie ἡ εὐεργετοῦσα (εὖ ποιοῦσα), ἡ εὐεργετήσασα (εὖ ποιήσασα).

wohlthätig 1) v. Pers.: εὐεργετικός 3. (*fem.* ἡ εὐεργέτις, ιδος), sp. ἀγαθοποιός, ἀγαθουργός 2. — 2) v. Sachen: εὐεργετικός 3., χρήσιμος 2., ὠφέλιμος 2. u. 3., σύμφορος 2., ἀγαθός, χρηστός, καλός 3. — w. sein für Jmd. καλὸν εἶναί τινι, ὠφελεῖν τινα, συμφέρειν τινί.

Wohlthätigkeit 1) als Eigenschaft v. Pers.: τὸ εὐεργετικόν, ἡ φιλανθρωπία, sp. ἡ ἀγαθουργία, ἀγαθοποιία. — in der W. von Jmd. übertroffen werden ἡττᾶσθαί (*P.*) τινος εὖ ποιοῦντα. — 2) als Eigenschaft von Sachen: ἡ χρηστότης, sp. χρησιμότης; ἡ ὠφέλεια; od. durch d. *Neutr.* der vhg. *adj.*

Wohlthat ἡ εὐεργεσία, τὸ εὐεργέτημα, τὸ ἀγαθόν. — Jmd. eine W. erweisen (erzeigen) εὐεργετεῖν τινα (εὐεργεσίαν), εὖ od. ἀγαθὸν ποιεῖν τινα, εὐεργεσίαν κατατίθεσθαι πρός (εἴς) τινα (sp. εὐεργεσίαν κατατιθέναι εἴς τινα), εὐεργεσίαν προσφέρειν τινί; Jmd. grosse, viele W. erweisen μεγάλα, πολλὰ εὐεργετεῖν τινα. — zuerst W. erweisen προϋπάρχειν εὐεργεσιῶν od. τῷ ποιεῖν εὖ; vorher erzeigte W. τὰ προϋπηργμένα. — W. von Jmd. empfangen εὐεργετεῖσθαι (*P.*) ὑπό τινος, εὖ od. ἀγαθὰ πάσχειν ὑπό τινος; vorher keine W. von Jmd. empfangen προπάσχειν οὐδὲν ἀγαθὸν ὑπό τινος. — Jmd. W. mit W. vergelten ἀντευεργετεῖν τινα; ἀμείβεσθαί τινα εὐεργεσίαις; W. mit W. zu vergelten geneigt ἀντευεργετικός 3. — W. an Jmd. verschwenden εὐεργεσίας προΐεσθαί τινι. — Jmd. sich durch W. verbindlich machen od. verpflichten χάριν κατατίθεσθαί τινι od. παρά τινι.

wohlthun, Jmd. εὐεργετεῖν, εὖ ποιεῖν, ὠφελεῖν τινα (v. Pers.); es thut mir etw. wohl ἐν ἡδονῇ ἐστί μοί τι, τέρπει od. εὐφραίνει μέ τι, εὖ πάσχω ἔκ τινος, ἥδομαί (*P.*) τινι. — **wohlthuend** ἡδύς, καλός 3., vgl. wohlthätig 2).

Wohlthun, das, ἡ εὐεργεσία, τὸ εὐεργετεῖν, ἡ ὠφέλεια, sp. ἡ ἀγαθουργία, ἀγαθοποιία.

wohlüberlegt περιεσκεμμένος 3., εὐβούλευτος 2., εὖ (καλῶς) βεβουλευμένος 3.

wohlumzäunt εὐερκής 2.

wohlverdient 1) v. Lohn, Strafe u. dgl.: ἄξιος, δίκαιος 3. — 2) v. Pers.: πολλοῦ ἄξιος 3. — er hat sich um den Staat w. gemacht πολλοῦ ἄξιος od. πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιος γέγονε τῇ πόλει, μέγα (μεγάλα) ὠφέλησε τὴν πόλιν.

wohl verhalten, sich, εὔτακτον (πειθαρχικόν, κόσμιον, εὔκοσμον, auch εὐτακτοῦντα, πειθαρχοῦντα) παρέχειν ἑαυτόν; εὐτακτεῖν, πειθαρχεῖν. [σμιότης, εὐκοσμία.

Wohlverhalten, das, ἡ εὐταξία, πειθαρχία, κο-

wohlverstanden εὖ od. σαφῶς ἴσθι; auch δῆτα, δή; γέ (*encl.*).

wohlverwahrt εὐσκεπής 2. (vor etw. τινός).

wohlweise σοφώτατος 3.

wohlweislich εὐλαβέστατα, περιεσκεμμένως, σοφώτατα.

wohlwollen, Jmd. εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί od. πρός τινα, εὔνουν εἶναί τινι, εὐμενῶς ἔχειν τινί, προσφιλῶς ἔχειν od. χρῆσθαί τινι, seltner εὖ φρονεῖν τινι (Jmd. ungemein w. ἄριστα φρονεῖν τινι).

Wohlwollen, das, ἡ εὔνοια, εὐμένεια, εὐγνωμοσύνη, φιλοφροσύνη; τὸ εὔνουν, τὸ εὐμενές, τὸ φιλόφρον u. προσφιλές; ἡ χάρις, ιτος. — W. gegen Jmd. ἡ τινος (εἴς od. πρός τινα) εὔνοια, W. gegen dich εὔνοια ἡ σή. — euer W. τὸ ὑμέτερον εὔνουν. — aus W. εὐνοίᾳ, κατ' od. δι' εὔνοιαν, δι' εὐνοίας. — sich Jmds. W. erwerben κτᾶσθαι τὴν παρά τινος εὔνοιαν, ἀνακτᾶσθαι u. ἀναρτᾶσθαί τινα. — W. gegen Jmd. hegen εὔνοιαν ἔχειν τινί; vgl. wohlwollen. — Jmd. W. beweisen εὔνοιαν παρέχειν τινί (εἴς τινα) od. ἐνδείκνυσθαί τινι, φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινα. — Jmd. einen Beweis seines W. geben φιλοφρονεῖσθαί τινί τι.

wohlwollend εὔνους, εὐμενής, εὐγνώμων 2., εὐνοϊκός 3., φιλόφρων 2., προσφιλής 2., auch φιλάνθρωπος 2. — w. sein, s. wohlwollen.

wohnbar, s. bewohnbar.

wohnen οἰκεῖν, ἐνοικεῖν, κατοικεῖν; διαιτᾶσθαι, ἐνδιαιτᾶσθαι (*DP.*), τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι, auch allg. διατρίβειν (sich aufhalten). — an einem Orte w. οἰκεῖν, κατοικεῖν ἐν χωρίῳ, seltner χωρίον; ἐνοικεῖν ἐν χωρίῳ u. χωρίον; διαιτᾶσθαι, ἐνδιαιτᾶσθαι, διατρίβειν ἐν χωρίῳ; auf dem Lande w. διαιτᾶσθαι ἐπ' ἀγροῦ od. ἐν ἀγρῷ. — mit Jmd. zusammen w. συνοικεῖν τινι. — neben Jmd. od. etw. w. παροικεῖν τινι. — gerne an einem Orte w. φιλοχωρεῖν.

Wohnen, das, ἡ οἴκησις, κατοίκησις, ἐνοίκησις, sp. κατοικία.

Wohngebäude ἡ οἴκησις, τὸ οἰκητήριον.

wohnhaft, an einem Orte ἔνοικος (2.) τινι, κάτοικος (2.) ἔν τινι od. durch d. *part.* der Verba unter „wohnen". — w. sein an einem Orte, vgl. wohnen.

Wohnhaus ἡ οἰκία, ὁ οἶκος, ἡ οἴκησις, τὸ οἰκητήριον.

wohnlich οἰκήσιμος 2., οἰκητός 3.

Wohnort, -platz, -sitz τὸ οἰκητήριον, τὸ οἴκημα, ἡ οἴκησις, κατοίκησις (sp. κατοικία); ἡ δίαιτα; selten τὸ ἦθος (u. *pl.*). — seinen W. irgendwo nehmen κατοικεῖν που, ἐνοικίζεσθαί που; κατοικίζεσθαι (*M.*), ἱδρύεσθαι u. καθιδρύεσθαι (*P.*) ἐν χωρίῳ τινί od. εἰς χωρίον τι; τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι ἐν χωρίῳ τινί. — seinen Wohnsitz verändern μετοικεῖν, μετοικίζεσθαι (*P.*), μεθίστασθαι; seinen W. von einem Orte nach einem anderen verlegen διοικίζεσθαι ἐκ τόπου τινὸς εἰς ἄλλον. — Jmd. einen W. an einem Orte anweisen κατοικίζειν τινὰ εἰς χωρίον τι od. ἐν χωρίῳ τινί; Einigen getrennte W. anweisen διοικίζειν τινάς; Jmd. einen anderen W. anweisen μετοικίζειν, ἀνιστάναι τινά; Versetzung in einen W. ἡ κατοίκισις, ὁ κατοικισμός; Versetzung in getrennte W. ὁ διοικισμός; Versetzung in andere W. ἡ μετοίκισις. — Verlegung des W. ἡ μετοίκησις, μετοικία, sp. ὁ μετοικισμός. — seinen W. landeinwärts verlegen ἀνοικίζεσθαι; Verlegung

des W. landeinwärts ἡ ἀνοίκισις, ὁ ἀνοικισμός. — in einen W. od. an einem W. zusammenbringen συνοικίζειν ἔν τινι u. εἴς τι (dazu ἡ συνοίκισις, ὁ συνοικισμός).

Wohnstube ἡ δίαιτα, τὸ διαιτητήριον, τὸ οἴκημα; W. der Männer ὁ ἀνδρών, ῶνος, ἡ ἀνδρωνῖτις, ιδος; der Frauen ὁ γυναικών, ῶνος, ἡ γυναικωνῖτις, ιδος.

Wohnung ἡ οἴκησις, κατοίκησις, οἰκία (sp. κατοικία); τὸ οἴκημα; ἡ δίαιτα. — seine W. an einem Orte aufschlagen κατοικεῖν που, τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι ἐν χωρίῳ τινί; vgl. Wohnort. — seine W. irgendwo haben τὴν δίαιταν ἔχειν ἐν χωρίῳ τινί; vgl. wohnen. — Jmd. eine W. irgendwo anweisen κατοικίζειν τινὰ εἰς τόπον τινά od. ἐν τόπῳ τινί.

Wohnzimmer s. Wohnstube. [Wohl u. s. w.

wol, Wol u. die weiteren Bildungen, vgl. wohl,

Wolf 1) als Thier: ὁ λύκος; junger W. ὁ λυκιδεύς. — vom W. λύκειος 2. — vom W. zerrissen λελυκωμένος 3.; vom W. angebissen λυκόβρωτος 2., sp. ὁ, ἡ λυκοσπάς, άδος. — 2) Entzündung der Schenkel beim Gehen od. Reiten: τὸ παράτριμμα, τὸ τῶν μηρῶν διάτριμμα. — einen W. bekommen, sich einen W. gehen od. reiten παρατρίβεσθαι τὸν μηρόν od. τὰ περὶ τράμιν.

wolfartig λυκώδης, λυκοειδής 2.

Wolfsauge (ein Stein) ὁ λυκόφθαλμος.

Wolfsbalg ἡ λυκῆ, τὸ λύκειον δέρμα, ἡ λύκου

Wolfsbiss τὸ λύκου δῆγμα. [δορά.

Wolfsfang ἡ τῶν λύκων θήρα.

wolfsfarbig λυκόχροος, ουν sp.

Wolfsfreundschaft ἡ λυκοφιλία.

Wolfsgeheul ὁ λυκηθμός sp.; besser ὁ λύκου

Wolfshaut, s. Wolfsbalg. [od. λύκων ὠρυγμός.

Wolfsjäger ὁ λυκοθήρας sp., besser umschr.

Wolfsjagd ἡ τῶν λύκων θήρα.

Wolfsmilch ὁ τιθύμαλος u. τιθύμαλλος; eine Art davon ὁ παράλιος τιθύμαλος, auch ἡ τιθυμαλίς, ίδος.

Wolfszahn ὁ λυκόδους, οντος (*pl.*); ὁ λύκειος

Wolga ὁ Ῥᾶ (*indecl.*). [ὀδούς.

Wolke ἡ νεφέλη, τὸ νέφος. — W. in einer Flüssigkeit (bes. im Urin) ἡ νεφέλη, τὸ ἐπινέφελον, τὸ ἐναιώρημα. — mit W. umzogen ἐπινέφελος, ἐπινεφής, συννέφελος, συννεφής, sp. σύννεφος 2. — der Himmel umzieht sich mit W. ἐπινεφεῖ ὁ Ζεύς, συννεφεῖ (ὁ Ζεύς); wenn sich der Himmel mit W. umzogen hat ἐπινεφέλων ὄντων. — mit W. bedeckter Himmel ἡ συννέφεια. — Wind der W. bringt ἄνεμος ἐπινεφής.

wolkenähnlich νεφελοειδής, νεφελώδης 2.

Wolkenbruch, etwa τὸ νεφελῶν ἔκρηγμα.

wolkenlos ἀνέφελος 2.; vgl. heiter. [λαι.

Wolkenzug ἡ τῶν νεφελῶν φορά; auch αἱ νεφέ-

wolkig νεφελοειδής, νεφελώδης 2. (wolkenähnlich, -artig); ἐπινέφελος, συννέφελος, ἐπινεφής, συννεφής 2. (mit Wolken umzogen).

Wollarbeit ἡ ἐριουργία, ἡ ἐριουργικὴ τέχνη. — die W. betreffend ἐριουργικός 3.

Wollarbeiter ὁ ἐριουργός. — Werkstatt für W. τὸ ἐριουργεῖον.

wollartig ἐριώδης 2.; vgl. wollig.

Wolle τὸ ἔριον (gew. *pl.*; auch: die wollenartigen Haare auf der Haut mancher Thiere, wie ὁ μνοῦς, ὁ χνοῦς, ἡ λάχνη, ἡ δρόσος. — τὸ ἔριον, ὁ χνοῦς auch: die W. auf der Schale von Früchten); ἡ πoκάς, άδος (selten; W. vom Schafe); τὸ κνάφαλον od. γνάφαλον (die vom Walker beim Appretieren abgekratzte W., deren man sich zum Ausstopfen u. Polstern bediente; so weich wie W. κναφαλώδης u. γναφαλώδης 2.). — in W. arbeiten ἐριουργεῖν; mit W. handeln ἐριοπωλεῖν; W. spinnen ταλασιουργεῖν. — W. tragend ἐριοφόρος 2. — von W., s. wollen. — Knäuel von gekrempelter W. ἡ τολύπη. — die geschorene W. eines Schafes ὁ πόκος; kleines Häufchen geschorener W. τὸ ποκάριον.

Wollekrempler ὁ ἔρια ξαίνων, οντος.

wollen (aus Wolle gemacht) ἐρεοῦς, ᾶ, οῦν; auch *gen.* ἐρίου od. ἐρίων.

wollen βούλεσθαι (von dem vernünftigen, auf Ueberlegung begründeten Wollen); ἐθέλειν (seltner θέλειν; übh. geneigt sein; dah. auch die beiden Verba neben einander gestellt werden, z. B. Demosth. 2, 20 ἄν οἵ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑμεῖς βούλησθε); auch προθυμεῖσθαι (*DP.*) m. *inf.* (bereitwillig sein), ἑτοῖμον εἶναι m. *inf.* (bereit, entschlossen sein), αἱρεῖσθαί τι (sich, d. i. für sich erwählen), δεῖσθαι (*DP.*) u. χρῄζειν τινός (haben wollen), ἐπιθυμεῖν τινος (begehren), ἀξιοῦν m. *inf.* (beanspruchen), λέγειν od. φάναι m. *inf.* (sagen, behaupten, z. B. er will dies mit eigenen Augen gesehen haben λέγει αὐτὸς ἑωρακέναι τοῦτο, φησὶν αὐτόπτης γενέσθαι τούτου), προσποιεῖσθαι, ἐπαγγέλλεσθαι (vorgeben, sich dafür ausgeben, z. B. er will dies gehört haben προσποιεῖται ἀκηκοέναι τοῦτο, er will ein Lehrer der Kriegskunst sein ἐπαγγέλλεται διδάσκειν τὰ πολεμικά), κελεύειν (befehlen, z. B. das Gesetz will es so ὁ νόμος οὕτω κελεύει), μέλλειν mit *inf. fut.*, *praes.*, selten *aor.* (im Begriffe sein), u. so auch εἶμι mit *part.*, z. B. was ich eben sagen wollte ὅπερ δὴ ᾖα ἐρῶν; bisweilen auch durch οἷον εἶναι, z. B. die Sache ist von Bedeutung u. will nicht in kurzer Zeit entschieden sein τὸ πρᾶγμα μέγα ἐστὶ καὶ οὐχ οἷον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διακριθῆναι. — Daneben können auch andere Wendungen eintreten, wie: d. *opt.* mit ἄν, z. B. wer wollte auch ihm Vertrauen schenken? τίς γὰρ ἂν καὶ πιστεύσειεν αὐτῷ; bei Aufforderungen der *conj.*, z. B. wollen wir gehen! ἴωμεν; auch das *fut.*, z. B. so will ich es denn thun οὐκοῦν ποιήσω τοῦτο; er sagte, er wolle es thun ὑπέσχετο τοῦτο ποιήσειν, od. durch d. *verba desiderativa*, z. B. thun, lachen wollen δρασείειν, γελασείειν u. dgl. — ich wollte wol βουλοίμην ἄν (von etw. Möglichem, dagegen von etw. Unmöglichem ἠβουλόμην ἄν). — wenn du willst εἰ βούλει, εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν; wenn du lieber willst, oder wenn du willst εἰ δὲ βούλει. — so Gott will, vgl. Gott. — wollte Gott, du hättest es nie erfahren ὡς ὤφελες μήποτε πυθέσθαι τοῦτο. — willst du dass ich dir sage βούλει φράσω. — was will das sagen? τί τοῦτο θέλει od. βούλεται; das will viel sagen μέγα od. δεινὸν δὴ τοῦτο, auch ἔστι τι; das will nichts sagen πρᾶγμα οὐδέν. — was willst du damit sagen? τί τοῦτο λέγεις; πῶς τοῦτο λέγεις; was willst du mit derlei Schmähungen? τί βουλόμενος λοιδορεῖς τοιαῦτα; — was willst du? τίνος δέει; was willst du von mir? τί od. τίνος δέει μου; τί ἀξιοῖς τυχεῖν παρ' ἐμοῦ; auch τί με καλεῖς; (warum rufst du mich?). — zu Jmd. w. δεῖσθαί τινος, βούλεσθαι ἐντυγχάνειν τινί; nach einem Orte w. πορεύεσθαί (*DP.*) ποι. — es sei wer es wolle ὁστισοῦν, ὅστις δηποτοῦν, ὅστις ποτέ, ὅστις ἄν mit *conj.* (nach einem histor. Tempus ὅστις mit *opt.*), es sei wie es wolle ὁπῃοῦν, ὁπῃτιοῦν u. dgl. m. — lieber w. als … μᾶλλον βούλεσθαι ἤ … (auch bloss βούλεσθαι ἤ …), μᾶλλον αἱρεῖσθαι ἤ …, übr. vgl. vorziehen. — nicht w. οὐ βούλεσθαι, οὐκ ἐθέλειν, ἀβουλεῖν. — du magst w. od. nicht κἂν θέλῃς κἂν μὴ θέλῃς. —

jeder der will ὁ βουλόμενος, ὁ θέλων. — die Sache will sehr in Acht genommen sein τὸ πρᾶγμα πολλῆς δεῖται ἐπιμελείας.
Wollen, das, ἡ βούλησις; auch τὸ βούλημα (das Gewollte).
wollenartig ἐριώδης 2., vgl. wollig.
Wollenfabrik τὸ ἐριουργεῖον.
Wollespinner ὁ ταλασιουργός.
Wollespinnerei ἡ ταλασία, ταλασιουργία, τὰ ταλάσια ἔργα. — W. treiben ταλασιουργεῖν.
Wollespinnerin ἡ ταλασιουργός.
wolletragend ἐριοφόρος 2.
Wollhändler ὁ ἐριοπώλης. — ein W. sein ἐριοπωλεῖν. — nach Art der W. ἐριοπωλικῶς.
wollig ἐριώδης 2. (wollartig); χνοώδης 2. (flaumartig); κναφαλώδης u. γναφαλώδης 2. (weich, wie abgekratzte Wolle); ἔμμαλλος 2. (zottig); παππώδης 2. (von Pflanzen, welche haarige Samenbüschel haben).
Wollkorb ὁ τάλαρος, *dem.* τὸ ταλάριον, ὁ ταλαρίσκος, ἡ ταλαρίς, ίδος.
Wollkraut ὁ φλόμος, ἡ λυχνῖτις (-ιδος) φλομίς, ίδος.
Wollmarkt τὸ ἐριοπώλιον, τὰ ἔρια.
wollreich δασύμαλλος, εὔποκος 2. poet.; besser umschr.
Wollschur ὁ πόκος (ἡ πόκη?).
wollüstig ἡδυπαθής 2. (übh. genussliebend); τρυφερός 3., τρυφερόβιος 2. (üppig); der Geschlechtslust ergeben λάγνος 2., sp. λαγνικός 3., selten ὁ λάγνης (vom Manne); μάχλος 2. (bei Sp. e. bes. *fem.* ἡ μαχλάς, άδος; bes. von Weibern); übh. ἀσελγής, ἀκρατής, ἀκόλαστος 2. (ausschweifend). — w. sein ἡδυπαθεῖν, ῥᾴδιον εἶναι πρὸς τὰς ἡδονάς, τρυφᾶν, τρυφερῶς ζῆν; λαγνεύειν (vom Manne, im *M.* vom Weibe); μαχλᾶν (bes. vom Weibe) sp.; übh. ἀσελγαίνειν, ἀκολασταίνειν, ἀνειμένως ζῆν.
Wollüstling ὁ τῶν ἡδονῶν ἥττων, ὁ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀκρατής, selten ὁ λάγνης; vgl. ὁ ἰθύφαλλος.
Wollust ἡ ἡδονή, ἡδυπάθεια, εὐπάθεια (angenehme Empfindung, aber auch = Sinnenlust; so bes. αἱ ἡδοναί); τὰ ἀφροδίσια, ὁ ἀφροδισιασμός (Liebesgenuss); ἡ λαγνεία (Geilheit, vom Manne; vom Weibe ἡ μαχλοσύνη poet.); ἡ ἀσέλγεια, ἀκρασία, ἀκολασία (ἀκολαστία), ἄνεσις (Ausschweifung); auch umschr. ἡ τῶν ἡδονῶν ἐπιθυμία. — der W. ergeben sein ἥττω εἶναι τῶν (περὶ od. κατὰ τὸ σῶμα, auch τοῦ σώματος, σωματικῶν) ἡδονῶν, δουλεύειν τῇ ἡδονῇ od. ταῖς ἡδοναῖς. — W. empfinden ἡδυπαθεῖν. — der W. geniessen ἀφροδισιάζειν (vom Manne; das *P.* vom Weibe); mit Jmd. der W. geniessen ἀφροδισιάζειν πρός τινα. — in W. leben ἡδυπαθεῖν, τρυφᾶν, τρυφερῶς od. ἀνειμένως ζῆν, ἀσελγαίνειν, ἀκολασταίνειν.
Wollwäsche ἡ τῶν πόκων πλύσις.
Wollwäscher ὁ ἐριοπλύτης.
Wollweber, s. Wollarbeiter.
Wollweberei, s. Wollarbeit. — als Ort τὸ ἐριουργεῖον.
womit 1) fragend: τίνι; τῷ; (indirekt ὅτῳ), z. B. w. willst du das beweisen? τίνι δὴ χρήσει τεκμηρίῳ; w. willst du dich entschuldigen? τί δὴ ἀπολογήσει; — 2) *relat.*: ᾧ, ᾗ u. s. w., auch μεθ' οὗ, ὃ ἔχων, ᾧ χρώμενος u. dgl.
wonach 1) fragend: durch τίς (indirekt ὅστις) in den entsprechenden Casus od. mit passenden *praep.* verbunden, z. B. w. strebst du? τίνος ἐπιθυμεῖς; w. beurtheilst du das? πρὸς od. κατὰ τί λογίζει ταῦτα; u. dgl. — 2) *relat.*: durch ὅς in den entsprechenden Casus od. mit den passenden *praep.*, z. B. nun kannst du das sehen, w. du immer begehrtest νῦν ἔξεστί σοι ὁρᾶν ὧν ἀεὶ ἐπεθύμεις, das, w. man etw. beurtheilt ἐξ ὧν κρίνουσί τι od. κρίνεταί τι u. dgl. — vgl. nach.
Wonne ἡ ἡδονή, ἡ τέρψις, mehr poet. ἡ χαρμονή, sp. ἡ χαρμοσύνη; auch τὸ τερπνόν, τὸ ἡδύ. — W. empfinden ἥδεσθαι (*P.*), τέρπεσθαι, ἀπολαύειν ἡδονῆς. — es ist eine W. ἥδιστόν ἐστιν.
Wonnetaumel ἡ ὑφ' ἡδονῆς μανία. — im W. sein περιχαρῆ ἀναπτέσθαι, μανῆναι ὑφ' ἡδονῆς.
wonnetrunken μανεὶς (3.) ἡδονῇ od. ὑφ' ἡδονῆς, poet. u. sp. ὁ, ἡ ἡδονοπλήξ, ῆγος; auch περιχαρής 2.
wonnevoll, wonnig ἥδιστος, γλυκύτατος, χαριέστατος 3.
woran 1) fragend: *a)* vom Orte: πρὸς (παρά, ἐπί) τίνι od. τῷ; κατὰ τί; *b)* zur Bezeichnung des Grundes: τίνι (τῷ); ἐκ τίνος od. τοῦ; auch πῶς; (wie?). — w. liegt es? τί δὲ τὸ αἴτιον; auch τί τὸ κωλῦον; τί ἐμποδών; (was ist das Hinderniss?). — Häufig treten je nach den Verben, mit welchen „woran“ verbunden wird, andere Construktionen ein, z. B. w. hast du Mangel? τίνος ἀπορεῖς; w. denkst du? τί διανοεῖ; u. dgl. m. — Uebrigens tritt in der indirekten Frage ὅστις ein, z. B. ich weiss nicht, w. du Vergnügen findest οὐκ οἶδα, ὅτῳ χαίρεις. — 2) *relat.* *a)* vom Orte: πρὸς (παρά, ἐφ', auch ἐν) ᾧ, ᾗ u. s. w. *b)* zur Angabe des Grundes: ἐξ οὗ, δι' ὃ u. s. w.; übr. finden sich hier dieselben Construktionen, wie unter 1), z. B. und das war es, w. er am meisten Vergnügen fand καὶ τοῦτο ἦν, ᾧ μάλιστα ἔχαιρεν.
worauf 1) fragend: *a)* örtlich: ἐπὶ τίνος od. τοῦ; ἐπὶ τίνι od. τῷ; ἐν τίνι od. τῷ; Wird die Bewegung nach einem Orte bezeichnet εἰς τί; ἐπὶ τί; *b)* zur Angabe des Gegenstandes, auf welchen sich eine Handlung bezieht: πρὸς τί; z. B. w. geht die Rede? πρὸς τί τείνει ὁ λόγος; τοῦ πέρι ὁ λόγος; auch andere Wendungen, z. B. w. verlässest du dich? τίνι δὲ πιστεύεις; w. gründet sich diese Vermuthung? τίνι (ἀπὸ od. ἐκ τίνος, auch πρὸς τί) τεκμαίρει ταῦτα; w. soll man warten? τί δὲ δεῖ περιμένειν; u. dgl. m., worüber die betr. Verba zu vergleichen sind. — Uebrigens tritt in indirekten Fragen ὅστις ein, z. B. ich weiss nicht, w. deine Rede geht οὐκ οἶδα, πρὸς ὅ τι τείνει ὁ σὸς λόγος; — 2) *relat.*: *a)* vom Orte: ἐπὶ u. ἐν ᾧ, ἐφ' οὗ, καθ' ὃ u. s. w.; bei Angabe der Bewegung nach einem Orte ἐφ' od. εἰς ὃν u. s. w. *b)* zur Angabe der Beziehung: πρὸς ὅν, περὶ οὗ u. s. w.; vgl. unter 1).
woraus 1) fragend: ἐκ τίνος od. τοῦ; auch πόθεν; (woher?). — indirekt ἐξ ὅτου, ὁπόθεν. — 2) *relat.*: ἐξ οὗ u. s. w., auch ὅθεν.
worein 1) fragend: εἰς τί; indirekt: εἰς ὅ τι. — 2) *relat.*: εἰς ὃν u. s. w.
worfeln λικμᾶν, βράττειν.
Worfeln, das, ἡ λίκμησις sp., ὁ λικμητός poet.; od. Verba. — zum W. gehörig λικμητικός 3. sp.
Worfler ὁ λικμητής sp.; od. *part.*, s. worfeln.
Worfschaufel τὸ λίκνον, sp. ὁ λικμός, ἡ λικμητηρίς, ίδος, τὸ λικμητήριον (Getreideschwinge); τὸ πτύον (πτέον).
worin 1) fragend: *a)* örtlich: ἐν τίνι; auch ποῦ; (wo?). *b)* in welcher Hinsicht: κατὰ τί; daneben auch andere Wendungen, z. B. w. unterscheiden sich die Menschen von den Thieren? τίνι διαφέρουσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν θηρίων; w. bist du erfahren? τίνος ἔμπειρος εἶ; — In der indirekten Frage tritt ὅστις ein, z. B. ich weiss nicht, w. er sich auszeichnet οὐκ οἶδα, ὅτῳ διαφέρει. — 2) *relat.* *a)* örtlich: ἐν ᾧ u. s. w., auch οὗ, ὅπου, ἔνθα. *b)* in welcher Hinsicht: καθ' ὃ u. andere Construktionen, vgl. 1).
wornach, s. wonach.
Wort 1) als Bestandtheil der Rede: ἡ λέξις (auch: ein seltenes, eigenthümliches W.): τὸ ῥῆμα, τὸ

ὄνομα, seltner τὸ ἔπος, sp. ἡ φωνή. — eigenthümlich gebrauchtes, veraltetes W. ἡ γλῶττα, τὸ γλώττημα; von der Art solcher W. γλωττηματικός 3.; solche W. aufzeichnend γλωττογράφος 2. sp. — das W. „Tochter" τὸ θυγάτηρ bei Gramm. — von W. zu W., W. für W. κατὰ ῥῆμα, sp. αὐτολεξεί; übr. vgl. wörtlich. — 2) Rede: ὁ λόγος (u. *pl.*), ἡ ῥῆσις, ἡ λέξις, seltner ὁ μῦθος. — leere W. λόγοι κενοί, sp. ἡ κενολογία; leere W. machen κενολογεῖν; unnütze W. λόγοι περιττοί, ἡ περιττολογία; unnütze W. machen περιττολογεῖν. — schöne W. λόγοι εὐπρεπεῖς; εὐπρέπεια λόγου, τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου; mit schönen W. μετ' ὀνομάτων καλῶν; schöne W. machen εὐπρεπείᾳ λόγων χρῆσθαι. — mit kurzen W. διὰ βραχέων, ἐν βραχεῖ (ἐν βραχέσιν), δι' ὀλίγων; um es mit kurzen W. zu sagen (ὡς) συνελόντι εἰπεῖν, auch bloss συνελόντι, ὡς ἐν κεφαλαίῳ od. κεφαλαίοις εἰπεῖν; mit éinem W. ἑνί γε λόγῳ, ὡς ἐν βραχυτάτῳ δηλῶσαι. — viele W. λόγοι πολλοί, ἡ μακρολογία, πολυλογία; viele W. machen μακρολογεῖν, πολὺν εἶναι λέγοντα, πολυλόγον εἶναι, sp. πολυλογεῖν; um nicht viele W. zu machen ὡς συντόμως εἰπεῖν, ὡς συντέμνω λόγον, συντέμνοντι. — mit klaren W. sagen διαρρήδην od. σαφῶς λέγειν. — mit diesen W. stand er auf ταῦτα εἰπὼν (λέξας) ἀνέστη. — das waren seine letzten W. τοῦτο τελευταῖον ἐφθέγξατο. — das waren (sind) seine eigenen W. οὕτως εἶπε τῷ ῥήματι. — ihr versteht meine W. nicht ἀγνοεῖτε ὅ τι λέγω. — kein wahres W. vorbringen ἀληθές γ' οὐδὲν εἰπεῖν. — kein W. verlieren οὐδὲν λέγειν, σιωπᾶν; ohne éin W. zu sprechen σιωπῶν 3., οὐδὲν εἰπών 3. — auf's W. πρὸς ἔπος; Jmd. auf's W. gehorchen προθυμότατα ὑπακούειν τινός u. τινί. — so dass ein W. das andere gibt ἔπος πρὸς ἔπος. — das W. führen λέγειν; für Jmd. λέγειν ἀντί u. ὑπέρ τινος; προηγορεῖν; vor Gericht συνηγορεῖν, συνδικεῖν. — das W. nehmen ἄρχεσθαι λέγειν od. λόγου, ἅπτεσθαι λόγου, auch ὑπολαμβάνειν (zur Erwiderung od. Entgegnung). — Jmd. das W. geben διδόναι (ἀποδιδόναι) τινὶ λόγον; vor Gericht ἀπο-, παρα-διδόναι, ἐγχεῖν τινι τὸ ὕδωρ. — das W. bekommen od. erhalten λόγου τυγχάνειν, λόγον δέχεσθαι, ῥήτραν λαμβάνειν od. παραλαμβάνειν. — um's W. bitten αἰτεῖσθαι λόγον, δεῖσθαι τυγχάνειν λόγου. — Jmd. das W. lassen ὑπείκειν τινὶ λόγων. — in's W. fallen μεταξὺ ὑπολαμβάνειν; vgl. unterbrechen. — — Jmd. nicht zu W. kommen lassen οὐκ ἐᾶν λέγειν τινά, οὐ φωνὴν ἀνέχεσθαί τινος. — es konnte kein Anderer zum W. kommen οὐκ ἦν ἑτέρῳ εἰπεῖν. — Jmd. das W. entziehen ἀπαγορεύειν τινὶ λέγειν τὰ ἑξῆς. — ihm gebührt das erste W. εἰκὸς ἄρχεσθαι αὐτὸν λόγου. — Jmd. gute W. geben πείθειν τινὰ λόγῳ, δεῖσθαί τινος; ein gutes W. für Jmd. einlegen λέγειν od. ἱκετεύειν ὑπέρ τινος; Jmd. das W. reden λέγειν ὑπέρ τινος, ἀπολογεῖσθαι (*DM.*, auch *DP.*) ὑπέρ τινος, ὑπεραπολογεῖσθαί τινος; einer Sache das W. reden συμβουλεύειν od. συναγορεύειν τινί τι, συμβουλεύειν τινὶ od. πείθειν τινὰ ποιεῖν τι. — etw. durch gute W. bekommen πειθοῖ λαμβάνειν τι. — es bedarf keiner W. οὐ δεῖ λόγου. — es ist nicht mit W. zu beschreiben οὐκ ἔστιν εἰπεῖν λόγῳ, μεῖζόν ἐστιν ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι. — W. mit Jmd. wechseln διαλέγεσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα (sich unterreden), διὰ λόγων ἐρίζειν τινί, μάχεσθαί τινι od. πρός τινα (διὰ λόγων), sp. λογομαχεῖν (sich streiten). — ein W. an Jmd. richten λέγειν τί τινι u. πρός τινα; προσαγορεύειν (προσειπεῖν) τινά τι. — ich habe ein W. mit dir zu reden λόγος ἐστί μοι πρός σε. — es fallen W. γίγνονται λόγοι. — etw. nicht W. haben wollen ἀρνεῖσθαί (*DP.*) τι, s. leugnen; auch οὐχ ὁμολογεῖν (nicht eingestehen). — in (durch) W. u. That ἔργῳ καὶ λόγῳ (λόγῳ καὶ ἔργῳ). — W. u. That ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. — 3) Versprechen: ἡ ὑπόσχεσις, ἡ πίστις. — Jmd. das W. geben πίστιν od. πιστὰ διδόναι τινί, vgl. versprechen; sich einander das W. geben πίστιν od. πιστὰ διδόναι καὶ λαμβάνειν, πιστὰ διδόναι ἀλλήλοις, πίστιν διδόναι καὶ δέχεσθαι ἀλλήλοιν. — das W. erhalten von Jmd. πίστιν od. πιστὸν (πιστὰ) λαμβάνειν παρά τινος. — ich halte mein W. φυλάττω τὴν πίστιν, τηρῶ τὰ πιστά, ἐπιτελῶ ἃ ὑπεσχόμην, ἐμμένω οἷς ὑπεσχόμην, βεβαιῶ τὸν λόγον od. ἃ συνεθέμην u. dgl. — ich halte mein W. nicht (ich breche mein W.) ψεύδομαι τὴν πίστιν od. ὑπόσχεσιν, λύω od. διαλύω ἃ συνεθέμην od. τὰ συγκείμενα (ὡμολογημένα). — ich nehme mein W. zurück ἀνατίθεμαι ἃ ὑπεσχόμην od. τὰ εἰρημένα. — Jmd. beim W. nehmen od. halten ἀξιοῦν τινα ἐπιτελεῖν ἃ ὑπέσχετο, ἀναπράττειν τὴν ὑπόσχεσιν. — auf Jmds. W. bauen πιστεύειν τινὶ ὑποσχομένῳ ποιήσειν τι. — ein Mann von W. ἀνὴρ πιστός. — ein Mann ein W. οὐκ ἂν ψεύσαιτο ἀνὴρ ἀγαθός (vgl. οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ). — nur keine leeren W.! μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων.

Wortableitung ἡ ἐτυμολογία, sp. παρονομασία. — dazu gehörig ἐτυμολογικός 3.

wortarm λόγων ἄπορος 2. (v. Menschen); ἐνδεῶς ἔχων (3.) λέξεων (v. Sprachen).

Wortarmuth ἡ λόγων ἀπορία (v. Menschen); ἡ λέξεων ἔνδεια od. σπάνις (v. Sprachen).

wortartig ὀνοματώδης 2.

Wortaufwand ἡ πολυλογία, μακρολογία. — W. machen μακρολογεῖν, πολυλόγον od. μακρολόγον εἶναι, sp. πολυλογεῖν.

Wortbildner ὁ ὀνοματοθέτης, ὀνοματουργός, sp. ὀνοματοποιός.

Wortbildung ἡ ὀνοματοθεσία, ὀνοματοποίησις, ὀνοματοποιία sp.

wortbrüchig ἄπιστος 2. — w. werden ψεύδεσθαι τὴν πίστιν od. ὑπόσχεσιν, οὐκ ἐμμένειν τοῖς ὡμολογημένοις.

Wortbrüchigkeit ἡ ἀπιστία, sp. ἀθεσία.

Worterklärer ὁ τῶν λέξεων ἐξηγητής.

Worterklärung ὁ τῆς λέξεως διορισμός, ἡ τῆς λέξεως ἐξήγησις.

Wortfolge ἡ τῶν λέξεων συναφή od. συνάφεια.

Wortforscher ὁ ἐτυμολόγος. — ein W. sein ἐτυμολογεῖν.

Wortforschung ἡ ἐτυμολογία.

Wortfügung ἡ σύνταξις (auch: die Lehre von der W.).

Wortführer ὁ λέγων, ὁ τοὺς λόγους ποιούμενος, ὁ προηγορῶν, οὗτος; vor Gericht ὁ συνήγορος, σύνδικος.

Wortfülle τὸ τῶν λόγων πλῆθος, ἡ τῶν λόγων εὐπορία.

Wortgefecht ἡ λόγων ἀψιμαχία, ἡ (λόγων) μάχη, sp. ἡ λογομαχία. — ein W. mit Jmd. haben μάχεσθαί τινι u. πρός τινα.

Wortgeklingel ὁ λόγων ψόφος od. πάταγος; vgl. d. f. W.

Wortgepränge ὁ λόγων κόμπος, ὁ ῥημάτων ἀγλαϊσμός.

Wortgezänk, s. Wortstreit u. Wortgefecht.

Wortjäger ὁ ὀνοματοθήρας, λεξιθήρας, λογοθήρας sp.

Wortjagd ἡ τῶν ὀνομάτων od. λέξεων θήρα, sp. ἡ λεξιθηρία.

Wortkampf, s. Wortgefecht, Wortstreit.

wortkarg βραχυλόγος 2. — w. sein βραχυλογεῖν.

Wortkargheit ἡ βραχυλογία.

Wortklauber ὁ ὀνοματοθήρας sp.
Wortklauberei ἡ τῶν ὀνομάτων θήρα.
Wortkrämer ὁ λογοπώλης sp.
Wortkram οἱ κενοὶ λόγοι, τὸ τῶν λόγων πλῆθος.
Wortkrittler ὁ μικρολογούμενος καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων μαχόμενος.
Wortkünstler ὁ λογοδαίδαλος.
Wortlaut, durch die Wendungen unter „wörtlich“, z. B. die Reden von ihnen nach dem W. berichten ἀπαγγέλλειν τοὺς λόγους αὐτῶν κατὰ ῥῆμα; dies aber ist der W. seiner Rede λέγει δὲ κατὰ λέξιν οὕτως u. dgl.
Wortprunk, s. Wortgepränge.
Wortregister ὁ τῶν λέξεων κατάλογος od. πίναξ, ακος.
wortreich εὔπορος (2.) λόγων; im schlimmen Sinne πολυλόγος, μακρολόγος 2., λάλος 2.
Wortreichthum ἡ τῶν λόγων εὐπορία. [ὄχλος.
Wortschwall τὸ ὀνομάτων πλῆθος; ὁ λόγων
Wortspiel ἡ παρονομασία; vgl. ὁ ἀναγραμματισμός (ein W. machen ἀναγραμματίζειν).
Wortstellung ἡ τῶν λέξεων θέσις, sp. ἡ λογοθεσία.
Wortstreit ἡ διὰ τῶν λόγων ἅμιλλα, vgl. Wortgefecht; = ein Streit über Worte ἡ περὶ ὀνομάτων διαφορά.
Wortverdreher ὁ διαστρέφων τοὺς λόγους, ὁ κακουργῶν τὸν λόγον. — du bist ein W. συκοφάντης εἶ ἐν τοῖς λόγοις.
Wortverdrehung ἡ τῶν λόγων διαστροφή, ἡ περὶ τοὺς λόγους κακουργία, ἡ ἐν τοῖς λόγοις συκοφαντία.
Wortversetzung ἡ τῶν ὀνομάτων μετάθεσις.
Wortverstand τὸ διὰ τῶν ῥημάτων αὐτῶν σημαινόμενον.
Wortwechsel ἡ ἔρις, ιδος; heftiger W. ὁ ὠθισμὸς λόγων. — einen W. mit Jmd. haben διὰ λόγων ἐρίζειν τινί u. πρός τινα; selten ὠθίζεσθαι (*P.*).
worüber 1) fragend: *a*) eig. ἐπὶ τίνος od. τίνι; ὑπὲρ τίνος; *b*) übtr. ἐπὶ τίνι; διὰ τί; auch τί; (zur Angabe der Veranlassung od. des Grundes); περὶ τίνος; (zur Angabe des Gegenstandes, auf welchen sich die Handlung bezieht). — In der abhängigen Frage treten natürlich die indirekten Pronomina ein, z. B. ἐφ' ᾧτινι (ἐφ' ὅτῳ) u. s. w. — 2) *relat. a*) eig. ἐφ' οὗ od. ᾧ (ἧς, ᾗ u. s. w.), ὑπὲρ οὗ. *b*) übtr. ἐφ' ᾧ, δι' ὅν u. s. w. (zur Angabe der Veranlassung); περὶ οὗ (zur Angabe der Beziehung).
worunter 1) fragend: *a*) vom Orte: ὑπὸ τίνι (τῷ); auch ὑπὸ τί; (mit Verben der Bewegung). *b*) um das Gehören zu einer Gemeinschaft zu bezeichnen: ἐν τίσι; (εἰς τίνας); auch τίνων; — In der abhängigen Frage treten natürlich die indirekten Fragepronomina ein, z. B. ὑφ' ᾧτινι od. ὅτῳ u. s. w. — 2) *relat. a*) vom Orte: ὑφ' ᾧ od. ᾗ u. s. w.; auch ὑφ' ὅν od. ἥν u. s. w. (bei Verben der Bewegung). *b*) um das Gehören zu einer Gemeinschaft zu bezeichnen: ἐν οἷς (εἰς οὕς); ὧν.
woselbst ἔνθα, ἔνθαπερ, οὗ, ὅπου, ᾗ.
woven 1) fragend *a*) zur Bezeichnung des Ausgehens von etw., auch des Mittels: πόθεν; ἀπὸ od. ἐκ τίνος (τοῦ); *b*) zur Bezeichnung des Gegenstandes einer Handlung: περὶ τίνος; κατὰ u. περὶ τί; — In der abhängigen Frage treten natürlich die indirekten Fragepronomina ein, z. B. ὁπόθεν, ἀφ' οὗτινος od. ὅτου u. s. w. — 2) *relat. a*) zur Bezeichnung des Ausgehens von etw., auch des Mittels: ὅθεν, ἀφ' od. ἐξ οὗ, ἧς u. s. w. *b*) zur Angabe des Gegenstandes der Handlung: περὶ οὗ od. ἧς u. s. w.; καθ' od. περὶ ὅν u. s. w.

wovor 1) fragend *a*) vom Orte: πρὸ τίνος (τοῦ); *b*) übtr. vom Beweggrunde: ἀπὸ τίνος; διὰ τί; auch τί; τίνι; z. B. w. fürchtet ihr euch? τί φοβεῖσθε; w. bangt euch? τίνι ἀδημονεῖτε; — In der abhängigen Frage treten natürlich die indirekten Fragepronomina ein, z. B. πρὸ οὗτινος od. ὅτου u. s. w. — 2) *relat. a*) eig. vom Orte: πρὸ οὗ od. ἧς u. s. w. *b*) übtr. vom Beweggrunde: ἀφ' οὗ, δι' ὅν u. a. Wendungen, vgl. unter 1).
wozu 1) fragend: τίνος (τοῦ) ἕνεκα; πρὸς od. ἐπὶ τί; ἵνα τί; ἐπὶ τίνι (τῷ); auch bloss τί; z. B. w. soll das nützen? τί τοῦτο ὄφελος; w. noch viele Worte? τί δεῖ ἔτι μακρολογεῖν; — w. beriefst du ihn? τί βουλόμενος μετεπέμψω αὐτόν; — In der abhängigen Frage treten natürlich die indirekten Fragepronomina ein, z. B. οὗτινος od. ὅτου ἕνεκα u. s. w. — 2) *relat.* οὗ ἕνεκα, πρὸς od. ἐφ' ὅ, ἐφ' ᾧ u. dgl.
Wrack τὸ ναυάγιον (gew. *pl.*).
Wucher ὁ τοκισμός, δανεισμός; schmutziger W. ἡ ὀβολοστατική, ἡ αἰσχροκέρδεια. — W. treiben τοκίζειν, δανείζειν; schmutzigen W. treiben ὀβολοστατεῖν (sp. τοκογλυφεῖν), αἰσχροκερδεῖν. — etw. mit W. wiedergeben πολλαπλάσιον ἀποδιδόναι τι.
Wucherblume τὸ χρυσάνθεμον.
Wucherer ὁ χρήστης, τοκιστής, δανειστής; schmutziger W. ὁ ὀβολοστάτης, sp. τοκογλύφος.
Wucherhandwerk ὁ τοκισμός, ἡ ὀβολοστατική.
wuchern, s. Wucher (treiben). — v. Pflanzen: τραγᾶν, φυλλομανεῖν.
Wuchern, das, ὁ τοκισμός, δανεισμός.
Wuchs 1) Wachsthum: ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις, ἐπίδοσις. — im W. sein αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι (αὔξεσθαι, ἐπαύξεσθαι; *P.*), ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, ἐπιδιδόναι. — im besten W. stehen ἀκμάζειν. — 2) die Art, wie etw. gewachsen ist: ἡ φυή (poet.), besser ἡ φύσις; v. Pflanzen ἡ φυτεία. — von geradem W. ὀρθοφυής 2.; gerader W. ἡ ὀρθοφυΐα. — von schönem W. εὐφυής 2.; schöner W. ἡ εὐφυΐα. — von schlechtem W. κακοφυής 2. — von schlankem W. εὐμήκης 2. (τὸ σῶμα; bloss v. Menschen).
Wucht ἡ ῥοπή, ἡ ῥύμη, ἡ φορά.
wühlen 1) eig. ὀρύττειν, ἀν-, δι-, ὑπ-ορύττειν, ἀνασκάπτειν. — 2) übtr. in etw. w.: σκευωρεῖσθαί τι od. περί τι, κινεῖν τι; im Staate w. ταράττειν τὴν πόλιν, νεωτερίζειν τι περὶ τὴν πολιτείαν.
Wühlen, das, ἡ ὄρυξις (sp. ὀρυχή), ὑπόρυξις; übtr. s. Wühlerei.
Wühler ὁ νεωτεριστής, νεωτεροποιός. [ποιΐα.
Wühlerei ἡ ταραχή, ὁ νεωτερισμός, ἡ νεωτερο-
Wünschelruthe τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥαβδίον.
wünschen, etw. εὔχεσθαι (selten κατεύχεσθαι) m. *inf.* (einen Wunsch hegen u. aussprechen); βούλεσθαί τι od. m. *inf.*, ἐθέλειν m. *inf.* (wollen); προθυμεῖσθαί (*DP.*) τι od. m. *inf.* (eifrig w.); ἐπιθυμεῖν, ἐφίεσθαι, γλίχεσθαι, ὀρέγεσθαι (*DM.* u. *DP.*), χρῄζειν, sämmtl. m. *gen.* od. *inf.* (begehren, verlangen, trachten); δεῖσθαί (*DP.*) τινος od. m. *inf.* (bedürfen, verlangen); ποθεῖν, ἐπιποθεῖν τι od. m. *inf.* (sich sehnen). — w. dass etw. nicht geschehe ἀπεύχεσθαι μὴ γενέσθαι τι. — Jmd. alles Gute w. εὔχεσθαί (seltner ἐπ-, κατ-εύχεσθαι) τινι πάντα τἀγαθά. — Jmd. Böses w. εὔχεσθαι od. ἐπεύχεσθαί τινι κακόν, εὔχεσθαι u. κατεύχεσθαι δεινὸν κατά τινος, ἐπαρᾶσθαί (seltner καταρᾶσθαι) τινί τι. — Jmd. wol zu leben w. χαίρειν λέγειν τινί. — ich wünsche dir wol zu leben χαῖρε, ἔρρωσο, ὑγίαινε.

— Jmd. Glück zu etw. w. *συνήδεσθαί (P.) τινι ἐπί τινι* od. *ὅτι ..., συγχαίρειν τινὶ ἐπί τινι.*

Wünschen, das, *ἡ εὐχή, τὸ εὔχεσθαι; ἡ ἐπιθύμησις, ἐπιθυμία, τὸ ἐπιθύμημα; ἡ ἔφεσις; ἡ ὄρεξις;* sp. *ἡ πόθησις, ἐπιπόθησις, ἐπιποθία.*

wünschenswerth *εὐκτός* 3., *εὐκταῖος* 3., sp. *ἐπευκτός* 3.; auch *ποθεινός* 3. (sp. *ἐπιπόθητος* 2.), *ζηλωτός, αἱρετός* 3. — es ist etw. für mich wünschenswerther als etw. *αἱρετώτερόν ἐστί τί μοί τινος; προαιροῦμαι* od. *προτιμῶ τί τινος, ἀντί (πρό) τινος, μᾶλλον (πρότερον) αἱροῦμαί τι ἤ τι, αἱροῦμαί τι πρό* od. *ἀντί τινος.*

Würde *ἡ ἀξία* (Werth, äussere W.); *τὸ ἀξίωμα, ἡ ἀξίωσις* (Ansehen, Geltung); *ἡ τιμή* (Ehre, ehrenvolle Stellung); *τὸ γέρας* (mehr poet.; Ehrenamt); *τὸ σεμνόν, ἡ σεμνότης,* sp. *ἡ σεμνοπρέπεια* (würdevolle Erscheinung, würdevolles Betragen); *ἡ εὐπρέπεια, εὐσχημοσύνη* (Anstand, anständige Haltung, anständiges Benehmen). — die W. des Stiles *ἡ τοῦ λόγου μεγαλοπρέπεια* od. *σεμνότης.* — erkünstelte W. *ἡ σεμνοτυφία* sp. — nach Würden *κατ' ἀξίαν, κατὰ* od. *πρὸς τὴν ἀξίαν, ἀξίως, καταξίως;* nicht nach Würden *παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀναξίως,* auch *ὑπὲρ τὴν ἀξίαν* (d. i. über Gebühr). — nach Würden (nicht nach W.) behandelt werden *ἄξια (ἀνάξια) πάσχειν.* — zu hohen W. gelangen *εἰς μεγάλας τιμὰς ἀφικνεῖσθαι;* Jmd. mit hohen W. bekleiden *κοσμεῖν, περιέπειν τινὰ τιμαῖς μεγάλαις;* Jmd. zu hohen W. befördern *προάγειν τινὰ ἐπὶ μεγάλας τιμάς, αὐξάνειν* od. *ἐπαυξάνειν τινὰ τιμαῖς;* in W. stehen *τιμὴν ἔχειν, τιμᾶσθαι (P.), ἔντιμον εἶναι, διαφέρειν τιμῇ;* in den höchsten W. stehen, die höchste W. bekleiden *πρῶτον εἶναι τῇ τιμῇ;* eine höhere W. haben als Jmd. *προέχειν τινὸς τιμῇ;* mit Jmd. in gleicher W. sein *τὴν αὐτὴν τιμὴν ἔχειν τινί.* — etw. unter seiner W. halten *ἀπαξιοῦν τι* od. m. *inf.* u. *μή; οὐκ ἀξιοῦν* m. *inf.*; *ἀνάξιον* od. *αἰσχρὸν ἡγεῖσθαί τι* od. m. *inf.* — der W. des Staates nichts vergeben *οὐδὲν ἀνάξιον τῆς πόλεως πράττειν.* — seine W. behaupten *ἀξίως πράττειν ἑαυτοῦ.* — mit W., vgl. würdevoll.

Würdenträger *ὁ ἔχων τιμήν;* *pl.* *οἱ ἔχοντες τιμάς,* sp. *οἱ ἐπ' ἀξίας.*

würdevoll *σεμνός* 3., *εὐπρεπής, μεγαλοπρεπής* 2., sp. *σεμνοπρεπής* 2. — w. od. im w. Tone sprechen *σεμνολογεῖν,* sp. *σεμνηγορεῖν, σεμνομυθεύειν,* poet. *σεμνομυθεῖν,* sp. *M.* (dazu *ἡ σεμνολογία, σεμνολόγος* 2., sp. *ἡ σεμνηγορία, σεμνομυθία*). — eine w. Miene annehmen *σεμνοπροσωπεῖν.* — w. auftreten *σεμνύνεσθαι.*

würdig 1) werth, angemessen: *ἄξιος* 3., *ἐπάξιος* 2., *δίκαιος* 3. — einer Sache w. sein *ἄξιον* od. *ἐπάξιον εἶναί τινος.* — Jmd. einer Sache für w. halten *ἄξιον νομίζειν τινά τινος, ἀξιοῦν* (selten *ἐπαξιοῦν, καταξιοῦν*) *τινά τινος.* — seiner w. handeln *ἀξίως πράττειν ἑαυτοῦ, τὰ πρέποντα ποιεῖν ἑαυτῷ.* — w. des Vertrauens, des Lobes *ἀξιόπιστος, ἀξιέπαινος* 2. u. dgl. Bildungen mehr. — 2) = ehrwürdig, w. s.

würdigen, Jmd. einer Sache *ἀξιοῦν* (selten *ἐπαξιοῦν*) *τινά τινος, τιμᾶν τινά τινι.* — etw. w. *κρίνειν τι* u. *περί τινος, κρίσιν ποιεῖσθαί τινος;* sp. *ἀναμετρεῖσθαί τι.*

Würdigkeit *τὸ ἄξιον, ἡ ἀξία, ἡ ἀξίωσις, τὸ ἀξίωμα.* — nach W. *κατ' ἀξίαν, κατὰ τὴν ἀξίαν, πρὸς τὴν ἀξίαν, ἀξίως.*

Würdigung *ἡ ἀξίωσις, τίμησις;* einer Sache *ἡ κρίσις,* sp. *ἀναμέτρησις.*

Würfel *ὁ κύβος* (m. sechs bezeichneten Seitenflächen); *ὁ ἀστράγαλος* (Knöchel; mit vier bezeichneten Seitenflächen); ist es = W. in einem Zeuge *τὸ πλινθίον, ἡ πλινθίς, ίδος.* — mit W. spielen *κυβεύειν, ἀστραγαλίζειν, σκιραφεύειν.* — der W. ist gefallen *ἔρριπται* od. *ἀνέρριπται κύβος.* — die Zahl od. das Auge auf dem W. *τὸ σημεῖον, ὁ τύπος, τὸ τρῆμα, ἡ στιγμή, ὁ κύβος.* — vgl. Würfelspiel.

würfelartig *κυβοειδής* 2.; *ἀστραγαλώδης* 2. (dies unbelegt).

Würfelbecher *ὁ φιμός;* vgl. *ἡ πυργία, ὁ σκίραφος.*

Würfelbein *ὁ ἀστράγαλος.*

Würfelbret *ἡ τηλία.*

Würfelchen *τὸ ἀστραγάλιον, ὁ ἀστραγαλίσκος* (beide unbelegt).

würfelförmig, s. würfelartig.

würfelig *κυβικός* 3.

würfeln *κυβεύειν, ἀστραγαλίζειν, σκιραφεύειν.* — mit Einem w. *διακυβεύειν πρός τινα, διαβάλλεσθαι τοῖς κύβοις πρός τινα.*

Würfeln, das, **Würfelspiel** *ἡ κυβεία, ἡ ἀστραγάλισις, ἡ σκιραφεία.* — W. treiben, s. würfeln; der Ort, wo man W. treibt *τὸ σκιραφεῖον, σκιράφιον,* sp. *κυβευτήριον.* — zum W. gehörig *κυβευτικός* 3. (auch: im W. geschickt). — sein Vermögen im W. verlieren *κυβεύοντα ἀπολλύναι τὴν οὐσίαν.*

Würfelspieler *ὁ κυβευτής, σκιραφευτής.* — ein geschickter W. *ὁ κυβευτικός.*

würgen *ἄγχειν, πνίγειν.*

Würgen, das, *ὁ πνιγμός, ἡ πνῖξις, τὸ πνῖγμα.*

würgend *πνιγηρός* 3., *πνιγώδης, πνιγμώδης* 2.

Würger *ὁ ἄγχων* od. *πνίγων, οντος;* vgl. Mörder.

Würmchen *τὸ σκωλήκιον, τὸ ἑλμίνθιον.*

Würstchen *τὸ γαστρίδιον, γαστρίον; τὸ χορδάριον.*

Würze *τὸ ἄρτυμα,* gew. *τὸ ἥδυσμα* (*dem.* *τὸ ἡδυσμάτιον;* beide auch übtr.); *τὸ ὄψον* (bloss übtr., z. B. Leid ist W. für das Glück *πόνος ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς*).

Würzelchen *τὸ ῥιζίον.*

würzen *ἀρτύειν, ἡδύνειν, χυμίζειν* (sämmtl. auch übtr.). — **würzend** *ἡδυντικός* 3. — **gewürzt** *ἡδυντός, ἀρτυτός* 3.

Würzen, das, *ἡ ἄρτυσις, ὁ ἡδυσμός* sp.; besser Verba.

würzhaft, Würzkrämer, Würzkraut, Würzladen, s. gewürzhaft, Gewürzhändler, Gewürzkraut, Gewürzladen.

wüst 1) unbebaut: *ἔρημος* 2. u. 3., *ἄγριος* 3. — w. Land, w. Boden *ἡ χέρσος,* sp. *ἡ κεχερσωμένη γῆ.* — w. Gegend *ἡ ἔρημος (χώρα), ἡ ἐρημία,* sp. *ἡ ἐρήμη;* *pl.* *τὰ ἔρημα.* — w. machen *ἐρημοῦν.* — w. sein od. liegen *χερσεύειν.* — w. werden *χερσεύεσθαι (P.),* sp. *χερσοῦσθαι (P.).* — 2) liederlich: *ἄσωτος* 2., *ἀνειμένος* 3. — ein w. Leben führen *ἀνειμένως ζῆν,* sp. *ἀσωτεύεσθαι.*

Wüste, Wüstenei *ἡ ἔρημος χώρα, ἡ ἐρημία, τὰ ἔρημα,* sp. *ἡ ἐρήμη.*

Wüstheit 1) einer Gegend: *ἡ ἐρημία.* — 2) der Sitten: *ἡ ἀσωτία.*

Wüstliegen, das (des Landes) *ἡ χερσεία,* besser *τὸ χερσεύειν.*

Wüstling *ὁ ἄσωτος, ὁ ἰθύφαλλος.*

wüthen *μαίνεσθαι, ἐκμαίνεσθαι* (*aor. P.*), *λυττᾶν, οἰστρᾶν, ἀγριαίνειν* (dies bes. auch vom Meere). — die Krankheit wüthet *ἀκμάζει* od. *πολλή ἐστιν ἡ νόσος;* die Krankheit wüthet im Volke *ἡ νόσος ἐπινέμεται τὸν δῆμον.*

Wüthen, das, s. Wuth.

wüthend *μαινόμενος, μανείς, λυττῶν* 3., *μανικός* 3., *μανιώδης, λυττώδης, οἰστρώδης* 2., sp. *λυττομανής* 2., *λυττητικός* 3. — w. Begierde *ἐπιθυμία οἰστρώδης.* — Jmd. w. machen *μαίνειν, ἐκμαίνειν τινά, μανίαν* od. *λύτταν ἐμβάλλειν τινί.*

seltner *οἰστρᾶν, ἐξοιστρᾶν* (sp. *οἰστρεῖν, ἐξοιστρεῖν*) *τινα*; *ἐξαγριαίνειν* (*ἀγριαίνειν*) *τινά*. — w. werden *μαίνεσθαι, ἐκμαίνεσθαι* (*aor. P.*), *ἐξαγριοῦσθαι* (*ἐξαγριαίνεσθαι*), *ἀγριοῦσθαι* (*ἀγριαίνεσθαι P.*). — w. sein, s. wüthen.
Wütherich *ὁ ἄγριος* od. *ὠμὸς ἄνθρωπος*.
wüthig, s. wüthend.
Wulst *ὁ ὄγκος*; als *t.t.* der Baukunst *τὸ κυμάτιον*.
wund *παρατετριμμένος* 3. (aufgerieben); *τετραυματισμένος, τετρωμένος* 3. (verwundet); *ἑλκώδης* 2. (eiternd). — w. Stelle *τὸ ἕλκωμα, τὸ ἑλκῶδες*. — w. machen *ἑλκοῦν*; w. werden *ἑλκοῦσθαι* (*P.*). — sich w. gehen *παρατρίβεσθαι τοὺς μηρούς*. [auch *ἡ ἰατρική*.
Wundarzneikunst *ἡ χειρουργία, χειρουργική*;
Wundarzt *ὁ χειρουργός* (gemeines Wort; gew. *ὁ ἰατρός*). — Werkstätte des W. *τὸ ἰατρεῖον*.
Wunde *τὸ τραῦμα* (*dem.* *τὸ τραυμάτιον*; allg.); *τὸ ἕλκος* (*dem.* *τὸ ἑλκύδριον*; bes. eiternde W.); *ἡ πληγή* (Hieb-, Stosswunde); *τὸ δῆγμα* (Bisswunde); *τὸ βλῆμα* (selten; Schusswunde). — W. von vorn, auf d. Brust *τὸ ἐναντίον* od. *ἔμπροσθεν* (*ἐμπρόσθιον*) *τραῦμα*; W. auf dem Rücken *τὸ ὄπισθεν τραῦμα*. — Jmd. eine W. beibringen (schlagen) *πληγὴν ἐπιβάλλειν* od. *ἐπιφέρειν τινί*; vgl. verwunden. — tödtliche W. *πληγὴ καιρία*; Jmd. eine tödtliche W. beibringen *παίειν τινὰ καιρίαν* (*πληγήν*). — eine W. bekommen (erhalten) *τραῦμα λαμβάνειν*; *τραυματίζεσθαι, τιτρώσκεσθαι* (*P.*), *περιπίπτειν τραύματι* od. *πληγῇ*; eine tödtliche W. erhalten *τύπτεσθαι* (*P.*) *καιρίᾳ*, gew. *καιρίαν τιτρώσκεσθαι* (*P.*). — schwärende W. hervorbringen *ἑλκοῦν*. — der eine W. empfangen hat *ὁ τραυματίας*; mit W. bedeckt *κατατετρωμένος* 3., *τραυμάτων ἀνάπλεως* 2. — übtr. *τὸ τραῦμα, τὸ ἕλκος*; vgl. *ἡ συμφορά, τὸ πάθος, ἡ ἧττα* u. dgl.
Wundeisen, s. Sonde.
wundenfrei *ἄτρωτος*, sp. *ἀτραυμάτιστος* 2.
Wundenmahl *ἡ οὐλή, ὠτειλή*.
Wunder *τὸ θαῦμα*; auch *τὸ τέρας, ατος* (jede ungewöhnliche Erscheinung); *θεῖόν τι* (göttliche Fügung od. Einwirkung); übr. vgl. Wunderwerk. — sein W. an etw. sehen *θαυμάζειν* od. *ἐκπλήττεσθαι* (*P.*) *ἰδόντα τι*. — ein W. aus etw. machen *δεινὸν ποιεῖσθαί* (selten *ποιεῖν*) *τι*. — es nimmt mich etw. W. *θαυμάζω τι, τινός, περί τινος, θαυμαστόν μοι φαίνεταί τι*; vgl. wundern. — es ist kein W. *οὐ* (*οὐδὲν, οὐδέν γε*) *θαῦμα, οὐδὲν θαυμαστόν*. — was W.? *τί θαυμαστόν;* — W. erzählen *τερατολογεῖν* (*παραδοξολογεῖν*), *τερατεύεσθαι* (gew. im üblen Sinne = faseln, aufschneiden); W. erzählend *τερατολόγος* 2. (wovon man W. erzählt), *παραδοξολόγος* 2. — W. thun *θαυματουργεῖν, θαυματοποιεῖν*, sp. *τερατοποιεῖν, τερατουργεῖν* (gew. im schlimmen Sinne „Gaukeleien treiben"; erst bei Sp. von wunderthätigem Wirken). — W. wie viel, gross *θαυμαστὸς* od. *θαυμάσιος ὅσος* od. *ἡλίκος*; W. wie sehr *θαυμασίως ὡς*. — W. der Tapferkeit verrichten *θαυμαστὰ ἔργα ἀρετῆς ἐπιτελεῖν*; Leute, die wahre W. an Weisheit sind *τερατώδεις εἰς σοφίαν*.
wunderbar *θαυμαστός* 3., *θαυμάσιος* 3. (selten 2.); auch *τερατώδης* 2., sp. *τεράστιος* 2. (einem Wunderzeichen ähnlich); *ἄτοπος, παράδοξος, ἀλλόκοτος* 2. (auffallend, seltsam). — w. Dinge erzählen *θαυμαστὰ λέγειν*, auch *τερατολογεῖν, τερατεύεσθαι* (gew. im üblen Sinne = faseln, aufschneiden; dazu *τερατολόγος* 2., *ἡ τερατεία, τερατολογία*); *παραδοξολογεῖν* (dazu *παραδοξολόγος* 2., *ἡ παραδοξολογία*); die Nachwelt wird von uns w. Dinge erzählen *εἰς παραδοξολογίαν τοῖς ἐσομένοις ἔφυμεν*. — der über w. Dinge schreibt *παραδοξογράφος* 2. — auf eine w. Weise *θαυμαστῶς*. — von w. Schönheit *θαυμάσιος τὸ κάλλος*. — das ist doch w., was du sagst *θαυμαστὸν δὴ τοῦτο λέγεις*.
Wunderbarkeit, durch d. Neutra der vhg. *adj.*; auch *ἡ ἀτοπία, παραδοξία*.
Wunderbaum *τὸ σιλλικύπριον, τὸ* (sp. *ἡ*) *κίκι, εως, ὁ κρότων, ωνος*. — Oel aus der Frucht des W. *τὸ κίκι, τὸ κίκινον ἔλαιον*.
Wunderbild *τὸ θαυματοποιὸν* (*θαυματουργὸν*) *ἄγαλμα*.
Wunderding *τὸ τέρας, ατος, τὸ θαῦμα, τὸ θαυμαστόν* od. *τερατῶδες*.
Wundererscheinung *τὸ τέρας, ατος*.
Wundergabe *ἡ θαυματοποιικὴ δύναμις, ἡ θαυματοποιία, θαυματουργία*.
Wundergeschichte *ὁ θαυμαστὸς λόγος, τὸ τεράτευμα, ἡ τερατολογία*.
Wundergeschöpf *τὸ τέρας, ατος*.
wundergross *θαυμάσιος* (3.) *τὸ μέγεθος*; *θαυμάσιος* od. *θαυμαστὸς* (3.) *ὅσος*.
Wunderkind *τὸ θαυμαστὸν παιδίον*.
Wunderkraft *ἡ θαυματοποιὸς* (*θαυματουργὸς*) od. *θαυματοποιικὴ δύναμις*; *θεία τις δύναμις*.
Wunderkur *ἡ θαυμασία* (*τεράστιος*) *θεραπεία*.
wunderlich 1) seltsam, sonderbar: *θαυμαστός* 3., *θαυμάσιος* 3. (sp. 2.), *τερατώδης* 2., sp. *τεράστιος* 2.; auch *ἀλλόκοτος, ἄτοπος, παράδοξος* 2., *ξένος* 3., *καινός* 3. — du w. Mensch! *ὦ δαιμόνιε*. — 2) eigensinnig, launenhaft: *δύσκολος, δυσάρεστος, δυστράπελος, δυσχερής* 2. — w. sein *δυσκολαίνειν, δυσχεραίνειν, δυσαρεστεῖν* u. *δυσαρεστεῖσθαι*.
Wunderlichkeit 1) Seltsamkeit, Sonderbarkeit: *τὸ θαυμαστόν, τερατῶδες* u. ä. Neutra; *ἡ ἀτοπία, παραδοξία*. — 2) eigensinniges, launenhaftes Wesen: *ἡ δυσκολία, δυσαρέστησις* (sp. *δυσαρεστία*), *δυσχέρεια*, sp. *δυστραπέλεια* u. *δυστραπελία*.
Wundermann, s. Wunderthäter; ist es = ausserordentlicher Mann *ὁ θαυμαστὸς ἀνήρ*.
wundern, sich, *θαυμάζειν*. — ich wundere mich, es wundert mich, dass ... *θαυμάζω ὡς* od. *ὅτι* (v. Thatsachen), *ὅπως* (eig. „wie"), *εἰ* (eig. „ob"; wenn man an der Wirklichkeit dessen, worüber man sich verwundert, noch Zweifel hegt); ich wundere mich, dass du behauptest *θαυμάζω σου λέγοντος*. — sich über etw. w. *θαυμάζειν τι*, über Jmd. *θαυμάζειν τινός*; über Jmds. Tapferkeit *θαυμάζειν τινὸς τὴν ἀνδρείαν* od. *τινὰ τῆς ἀνδρείας*.
wunderschön *κάλλιστος* 3., *πάγκαλος* 2. u. 3.; *θαυμάσιος* od. *θαυμαστὸς* (3.) *τὸ κάλλος*.
wunderselten *πάνυ σπάνιος* 3.
Wunderthäter *ὁ θαυματοποιός, θαυματουργός*, sp. *τερατοποιός, τερατουργός*. — ein W. sein *θαυματουργεῖν, θαυματοποιεῖν*, sp. *τερατοποιεῖν, τερατουργεῖν*.
wunderthätig *θαυματοποιός, θαυματουργός*, sp. *τερατοποιός, τερατουργός* 2. — w. sein, vgl. das vhg. W.
Wunderthätigkeit *ἡ θαυματοποιία, θαυματουργία*, sp. *τερατοποιία, τερατουργία*.
Wunderthat *τὸ θαυμάσιον ἔργον, τὸ θαῦμα*, sp. *τὸ τερατούργημα, θαυματούργημα*.
Wunderthier *τὸ τερατῶδες θηρίον, τὸ τέρας, ατος*. [auch *θεῖος* 3.
wundervoll *θαυμαστός* 3., *θαυμάσιος* 3. (sp. 2.);
Wunderwerk *τὸ τέρας, ατος*; vgl. Wunderthat. — die sieben W. *τὰ ἑπτὰ θεάματα*. — W. ver-

richten ἔργα θεῖα ἀποτελεῖν; vgl. ein Wunderthäter (sein). — ein W. aus etw. machen δεινὸν ποιεῖσθαί (selten ποιεῖν) τι.

Wunderzeichen τὸ τέρας, ατος; am Himmel bes. τὸ οὐράνιον σημεῖον, ἡ διοσημεία (-μία).

Wundfieber ὁ ἐκ τραύματος πυρετός. — ein W. bekommen πυρέττειν ἐκ τραύματος.

Wunsch ἡ εὐχή, ὁ πόθος, ἡ ἐπιθυμία, ἐπιθύμησις, τὸ ἐπιθύμημα (das Wünschen); τὸ ἐπιθύμημα, ὃ (ἃ) εὔχεταί τις, οὗ (ὧν) ἐπιθυμεῖ τις (das, was man wünscht). — einen W. thun εὔχεσθαι (selten κατεύχεσθαι), εὐχὴν εὔχεσθαι od. ποιεῖσθαι. — einen W. haben od. hegen ποθεῖν τι, ἐπιθυμεῖν τινος. — ich sehe meinen W. erfüllt τυγχάνω τῆς εὐχῆς od. ὧν ἐπιθυμῶ, ἐπὶ τὸ πέρας ἀφῖγμαι τῆς εὐχῆς. — dein W. soll dir gewährt werden τεύξει ὧν ἐπιθυμεῖς. — das ist mein grösster W. τούτου μάλιστα ἐπιθυμῶ. — wenn ein W. vergönnt ist εἰ ἔξεστιν εὔξασθαι. — Jmds. W. erfüllen ποιεῖν ὃ ἂν ἐπιθυμῇ τις. — Jmds. W. entsprechen εἶναι τοιοῦτον οἷον ἂν εὔξαιτό τις. — Jmd. nach W. handeln πράττειν τινὶ κατὰ νοῦν od. πρὸς χάριν; Jmd. nach W. sprechen πρὸς χάριν λέγειν τινί. — nach W. κατὰ νοῦν od. γνώμην, καθ' ἃ βούλεταί τις, εἰς ὑποδοχήν τινος; es geht mir etw. nach W. κατὰ νοῦν od. κατὰ γνώμην χωρεῖ od. προχωρεῖ (auch γίγνεται, ἀπο-, ἐκ-βαίνει, ἀπαντᾷ) μοί τι. — gegen W. παρὰ γνώμην, παρ' ἃ βούλεταί τις.

Wurf ἡ βολή, selten ὁ βόλος (bes. mit Würfeln; so auch ἡ πτῶσις κύβων); mit einem Wurfspiesse τὸ ἀκόντισμα, poet. u. sp. ἡ ῥιπή. — einen W. thun βάλλειν; einen glücklichen W. thun εὐστόχως (εὔστοχα) βάλλειν, βαλόντα τυγχάνειν τοῦ σκοποῦ (mit einer Wurfwaffe), τρὶς ἓξ βάλλειν (mit Würfeln). — es kömmt mir etw. in od. unter den W. ἀπαντᾷ, παρα-, συν-τυγχάνει μοί τι; ἐν-, ἐπι-, παρα-τυγχάνω, περιπίπτω τινί.

Wurfgarn τὸ δίκτυον.

Wurfgeschoss τὸ καταπελτικὸν βέλος (von einer Wurfmaschine); vgl. übr. Wurfspiess.

Wurfmaschine ὁ καταπέλτης, τὸ καταπελτικόν (ὄργανον; für Speere u. Steine); ἡ λιθοβόλος μηχανή, τὸ λιθοβόλον (für Steine).

Wurfriemen ἡ ἀγκύλη. — mit einem W. versehen ἐναγκυλᾶν (sp. *M.*). — ein Wurfspiess mit dem W. τὸ μεσάγκυλον. — ohne W. ἀνάγκυλος 2.

Wurfschaufel, s. Worfschaufel.

Wurfscheibe ὁ δίσκος. — die W. werfen δισκεύειν, selten δισκεῖν, δισκοβολεῖν; die W. werfend δισκοβόλος 2.; die W. tragend δισκοφόρος 2.; von der Art einer W. δισκοειδής 2.

Wurfschlinge τὸ πλόκανον; vgl. ἡ στεφάνη.

Wurfspiess τὸ ἀκόντιον, poet. u. sp. ὁ ἄκων, οντος (zur Jagd u. zum Kampfe); τὸ παλτόν, ἡ λόγχη, τὸ βέλος (zum Kampfe); ἡ σιβύνη (*dem.* τὸ σιβύνιον), τὸ σίγυνον, ὁ σιγύνης (zur Jagd). — Riemen am W. ἡ ἀγκύλη; vgl. Wurfriemen. — ein W. mit dem Wurfriemen τὸ μεσάγκυλον. — den W. schleudern od. werfen ἀκόντιον βάλλειν, ἀφιέναι τὸ παλτόν od. τὴν λόγχην, ἀκοντίζειν (nach Jmd. εἴς τινα); das Schleudern des W. ἡ ἀκόντισις, ὁ ἀκοντισμός; darin geschickt ἀκοντιστικός 3. — Jmd. mit dem W. treffen ἀκοντίζειν τινά, βάλλειν od. παίειν τινὰ ἀκοντίῳ; Jmd. mit dem W. erlegen κατακοντίζειν τινά, καταβάλλειν τινὰ ἀκοντίζοντα od. τῷ ἀκοντίῳ. — Soldat mit einem W. ὁ ἀκοντιστής.

Wurfweite ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖται βέλος. — bis zur W. μέχρι λίθου (ἀκοντίου) βολῆς. — innerhalb (ausserhalb) der W. ἐντὸς (ἔξω) βέλους.

Wurm 1) als Thier: τὸ ἑρπετόν (übh. kriechendes Insekt); ὁ σκώληξ, ηκος (bes. Spul-, Regenwurm); ἡ ἕλμινς od. ἕλμις, ινθος (bes. Eingeweide-, Spulwurm); ἡ τερηδών, όνος, ὁ θρίψ, θριπός (Holzwurm; vgl. ὁ ἴψ, ἰπός); ἡ εὐλή (Made in faulenden Körpern). — W. bekommen σκωληκοῦσθαι (*P.*), sp. σκωληκιᾶν, vgl. wurmstichig; an W. leiden ἑλμινθιᾶν. — W. erzeugen σκωληκοτοκεῖν (dazu σκωληκοτόκος 2., ἡ σκωληκοτοκία). — wie ein W. schleichen σκωληκίζειν sp. — W. fressend σκωληκοφάγος 2. — sprichw. auch ein W. krümmt sich, wenn er getreten wird ἔστι κἀν σέρφῳ χολή. — übtr. nagender W. ἡ θυμοβόρος (θυμοδακής, θυμοφθόρος) λύπη poet. — 2) als Krankheit, etwa: ἡ τερηδών, όνος. — den W. bekommen τερηδονίζεσθαι.

wurmähnlich, -artig σκωληκοειδής, σκωληκώδης, ἑλμινθώδης 2., sp. ὁ σκωληκίτης.

wurmen; es wurmt mich etw. δάκνει od. ἀνιᾷ μέ τι, βαρέως od. χαλεπῶς φέρω τι.

wurmförmig, s. wurmartig.

wurmfrässig, s. wurmstichig.

Wurmfrass ἡ σκωλήκωσις, sp. σκωληκίασις.

wurmig, s. wurmstichig.

Wurmloch τὸ διάβρωμα.

Wurmmehl τὸ πρῖσμα.

wurmstichig σκωληκόβρωτος, σκωληκόβορος 2., θριπήδεστος 2. — w. werden σκωληκοῦσθαι (*P.*; sp. σκωληκιᾶν), θριποκοπεῖσθαι (*P.*; sp. τερηδονίζεσθαι), θηριοῦσθαι, ζωοῦσθαι, ἐκζωοῦσθαι (*P.*); das w. Werden ἡ σκωλήκωσις, sp. σκωληκίασις.

Wurst ἡ χορδή, τὸ χόρδευμα, ὁ ἀλλᾶς, ᾶντος; auch ἡ γαστήρ, γαστρός, ἡ φύσκη (Magenwurst). — W. machen χορδεύειν, ἀλλαντοποιεῖν. — mit W. handeln ἀλλαντοπωλεῖν.

wurstartig ἀλλαντοειδής 2.

Wursthändler ὁ ἀλλαντοπώλης.

Wurstmacher ὁ ἀλλαντοποιός.

Wurzel 1) eig. ἡ ῥίζα (allg.), τὸ ῥίζωμα (Wurzelmasse); vgl. ὁ πυθμήν, ένος. — mit der W. πρόρριζος 2. (*adv.* πρόρριζον), sp. αὐτόρριζος 2. — mit der W. ausrotten ῥιζολογεῖν, ῥιζοτομεῖν sp., vgl. ausrotten; mit der ganzen W. ὁλόρριζος 2. — ohne W. ἄρριζος 2. — von der W. aus ῥιζόθεν. — aus der W. gemacht ὁ ῥιζίας. — zur W. gehörig ῥιζικός 3. — mit in einander verwachsenen W. σύνταρρος 2. — W. schlagen, fassen, treiben ῥιζοῦσθαι (*P.*, auch *M.*; auch übtr.); ῥιζοφυεῖν, sp. ῥιζοβολεῖν; das W. Schlagen ἡ ῥίζωσις; aus der W. treibend ῥιζοφυής 2.; aus der W. gewachsen ῥιζόφυτος (vgl. ῥιζοφοίτητος, ῥιζόφυλλος, ῥιζοκέφαλος) 2. — W. sammeln, schneiden ῥιζολογεῖν, ῥιζοτομεῖν (dazu ῥιζολόγος, ῥιζοτόμος 2.; ἡ ῥιζοτομία); W. graben ῥιζωρυχεῖν (ῥιζωρύχος 2.); W. essen ῥιζοφαγεῖν (ῥιζοφάγος 2.). — 2) übtr. W. des Nagels ἡ ῥιζωνυχία, τὰ ῥιζωνύχια; eines Berges ἡ ῥίζα; übh. Ursprung, Quelle: ἡ ῥίζα, gew. ἡ ἀρχή, ἡ αἰτία, auch ἡ μητρόπολις, z. B. Geiz ist die W. aller Schlechtigkeit ἡ φιλαργυρία πάσης κακίας ἐστὶ μητρόπολις. — als *t. t.* der Mathematik ἡ πλευρά, vgl. ὁ πυθμήν, ένος.

wurzelartig ῥιζώδης 2.

Wurzelende ὁ πυθμήν, ένος.

Wurzelgräber, s. Wurzelsammler.

Wurzelhändler ὁ ῥιζοπώλης.

wurzelhaft πρωτότυπος 2.

Wurzelmann ὁ ῥιζοτόμος.

wurzeln = Wurzel (schlagen), w. s.

Wurzeln, das, ἡ ῥίζωσις.

wurzelreich πολύρριζος 2.

Wurzelreichthum ἡ πολυρριζία.
Wurzelsaft ὁ ῥιζίας ὀπός.
Wurzelsammler ὁ ῥιζολόγος, ῥιζοτόμος.
Wurzelschössling ὁ αὐτόμολος.
Wurzelwort τὸ πρωτότυπον.
Wurzelzahl ἡ πλευρά; vgl. ὁ πυθμήν, ένος.
Wust 1) ungeordnete Masse: ὁ ὄχλος, selten τὰ γάργαρα. — 2) = Schmutz, w. s.
Wuth ἡ μανία, ἡ λύττα (Raserei, letzteres bes. Hundswuth); ὁ οἶστρος (heftige Leidenschaft, bes. Liebeswuth). — in W. gerathen μανῆναι, ἐκμαίνεσθαι (*aor. P.*); οἰστρᾶσθαι, selten λυττοῦσθαι (*P.*). — in W. sein μαίνεσθαι, λυττᾶν, οἰστρᾶν (sp. οἰστρεῖν). — Jmd. in W. versetzen μαίνειν, ἐκμαίνειν, οἰστρᾶν τινα, μανίαν od. λύτταν ἐμβάλλειν τινί. — vgl. Zorn, zornig.

Y

Ysop, s. Isop.

Z

Z ζ (Z), τὸ ζῆτα (*indecl.*). — Doch ist das griech. ζ nicht unserem Zet-laute gleich, sondern wird vielmehr wie ein *ds* ausgesprochen.
Zacke, Zacken ἡ u. ὁ στόρθυγξ, υγγος, ἡ στόρθη poet. (bes. am Hirschgeweih); ὁ ὀδούς, όντος (Zahn).
zacken σχάζειν, χαράττειν. — **gezackt** χαρακτός 3., πριονωτός 3.
zackig ὀδοντωτός 3., ὀδόντας od. στόρθυγγας ἔχων 3.
zähe 1) eig. γλίσχρος 3., γλισχρώδης 2., γλοιώδης 2., ἰξώδης 2., κολλώδης 2. — z. werden γλισχραίνεσθαι (*P.*). — 2) übtr. γλίσχρος 3. (sowol „beharrlich, hartnäckig", als „knickerig, filzig"); φειδωλός 3. u. 2. (sparsam, karg); vgl. filzig. — z. sein γλισχρεύεσθαι sp. — z. an etw. halten γλίσχρως od. σφόδρα ἀπρὶξ ἀντέχεσθαί τινος, ἐμμένειν τινί; selten λιπαρεῖν τινι.
Zähigkeit ἡ γλισχρότης (eig. u. übtr.); ἡ φειδωλία (übtr. Kargheit); vgl. Filzigkeit.
zählbar ἀριθμητός 3.
zählen 1) *tr.* ἀριθμεῖν τι, ἀριθμὸν ποιεῖσθαί τινος; auch πεμπάζειν (an den Fingern z.; selten). — bei sich od. im Stillen z. ἀριθμεῖσθαι. — alles was sich z. lässt πάντα ὅσα δυνατὰ εἰς ἀριθμὸν ἐλθεῖν. — es zählt Jmd. fünfzig Jahre ἔστι τις πεντήκοντα ἐτῶν, ἔχει τις πεντήκοντα ἔτη; das Heer zählt 10,000 Mann ὁ στρατός ἐστιν ἀνδρῶν μυρίων τὸ πλῆθος; die Feinde sollen mehr als 1000 Mann z. λέγονται οἱ πολέμιοι εἶναι πλέον ἢ χίλιοι. — etw. zu od. unter etw. z. καταριθμεῖν, gew. καταλογίζεσθαί τι ἔν τισιν, τιθέναι τί τινων od. ἔν τισιν, selten καταλέγειν τι εἴς τινα; ἐναριθμεῖν τί τισιν; vgl. unter II) 2). — Jmd. zu den Reichsten z. καταριθμεῖσθαι od. καταλέγειν τινὰ πλουσιώτατον. — Jmd. zu seinen Freunden od. unter seine Freunde z. ἡγεῖσθαί τινα τῶν φίλων εἶναι. — worunter gezählt werden ἀριθμεῖσθαι (*P.*) ἔν τισιν od. εἴς τινας, ἐξετάζεσθαί (*P.*) τινων, εἴς τινας, ἔν τισιν; τελεῖν, συντελεῖν εἴς τινας. — leicht zu zählen εὐαρίθμητος 2. — wozu gezählt ἐνάριθμος 2., ἐναρίθμιος 2. (poet.). — 2) *intr.* zu od. unter etw. z. = gezählt werden, vgl. 1). — ich zähle auf Einen πιστεύω od. πέποιθά τινι; ich kann auf Einen z. ὑπάρχει μοί τις. — ich zähle darauf, dass du kommen wirst πιστεύω σε ἥξειν.
Zählen, das, **Zählung** ἡ ἀρίθμησις, auch ὁ ἀριθμός, z. B. die Z. von etw. veranstalten ἀριθμὸν ποιεῖν τινος; die Z. von etw. vornehmen ἀριθμὸν ποιεῖσθαί τινος. — es wird die Z. von etw. vorgenommen ἀριθμὸς γίγνεταί τινος.
zähmen ἡμεροῦν, ἐξημεροῦν, τιθασεύειν; ein Pferd z. δαμάζειν ἵππον. — übtr. κατέχειν, κολάζειν τι (z. B. τὴν ὀργήν, τὴν γλῶτταν), κρατεῖν τινος (z. B. τῆς ὀργῆς, τῶν ἐπιθυμιῶν). — der seine Begierden zu z. weiss κρείττων (2.) τῶν ἐπιθυμιῶν; der seine Begierden nicht zu z. weiss ἥττων (2.) τῶν ἐπιθυμιῶν od. τῶν ἡδονῶν. — **gezähmt** ἥμερος 2., τιθασός 2. — leicht zu z. εὐτιθάσευτος 2.
Zähmen, das, s. Zähmung. — zum Z. geschickt τιθασευτικός 3. — Mittel zum Z. τὸ τιθάσευμα.
Zähmer ὁ τιθασευτής, sp. ὁ ἡμερωτής.
Zähmung ἡ ἡμέρωσις, ἐξημέρωσις, ἡ τιθασεία, τιθάσευσις; bildl. ἡ κάθεξις, κατοχή, κόλασις, sp. ὁ κολασμός.
Zähneputzen, das, ἡ ἀποδόντωσις sp. od. umschr., vgl. Zahn.
Zähneklappern, das, ὁ βρυχετός sp.; ὁ τῶν ὀδόντων κρότος.
Zähneknirschen ὁ βρυχετός sp.; ἡ τῶν ὀδόντων πρῖσις.
Zähre, s. Thräne.
Zänker ὁ φιλόνεικος, ἐριστικός, ὁ φιλεριστής, sp. ὁ ἐριστής.
Zänkerei ἡ ἀψιμαχία; vgl. Zank.
zänkisch ἐριστικός 3., φιλόνεικος 2., ὁ, ἡ φιλέρις, ιδος. — zänkisch sein φιλονεικεῖν, φιλονείκως ἔχειν, φιλονεικίᾳ χρῆσθαι, sp. φιλεριστεῖν. — z. Wesen ἡ φιλονεικία, τὸ φιλόνεικον.
Zäpfchen ἡ βάλανος (Seifenzäpfchen, w. s.; vgl. Wieke); ὁ γαργαρεών, ῶνος, sp. ἡ κιονίς, ίδος (Zäpfchen im Schlunde; zu Krankheiten am Z. geneigt κιονικός 3. sp.); als Frucht eines Baumes τὸ στροβίλιον.
zärtlich 1) eig. ἁπαλός 3. (zart, weich); λεπτός 3. (dünn, fein). — 2) übtr. *a*) weichlich, verzärtelt: μαλακός 3.; ἐσκιατραφηκώς u. ἐσκιατραφημένος 3.; θρυπτικός 3.; auch ἁβρός, τρυφερός, mehr poet. χλιδανός 3. (üppig). — z. sein μαλακίζεσθαι (*P.* u. *M.*), μαλακιᾶν (sp. μαλακιεῖν), μαλακῶς ἔχειν. — z. thun θρύπτεσθαι, διαθρύπτεσθαι, τρυφᾶν. — Jmd. z. erziehen σκιατραφεῖν, θρύπτειν, διαθρύπτειν τινά. — sich z. bewegen σαυλοῦσθαι, διασαυλοῦσθαι, σαυλοπρωκτιᾶν. — z. Lebensweise ἡ τρυφή, τὸ ἁβροδίαιτον, sp. ἡ ἁβροδίαιτα; z. lebend ἁβροδίαιτος 2., sp. τρυφερόβιος 2., besser τρυφερός 3. — mit z. Stimme anreden θρυπτικόν τι προσφθέγγεσθαι. *b*) liebevoll: φιλόφρων 2., φιλόστοργος 2., sp. ἀγαπητικός 3. — z. Liebe ἡ φιλοστοργία (zu Jmd. εἴς od. πρός τινα). — Jmd. z. lieben φιλοστοργεῖν, στέργειν, ἀγαπᾶν τινα; z. geliebt

ἀγαπητός 3. — z. Freundschaft *ἡ φιλία καὶ οἰκειότης*. — z. Freundschaft zu Jmd. hegen *οἰκειότατα ἔχειν πρός τινα* od. *χρῆσθαί τινι*, auch *χρῆσθαί τινι οἰκειοτάτῳ*. — z. Eltern *γονεῖς φιλότεκνοι*; z. Kinder *παῖδες φιλόστοργοι* od. *εὐσεβεῖς*. — z. Blick *βλέμμα μαλακόν*. — z. Worte *λόγοι μαλακοί, αἱ μαλακίαι*.

Zärtlichkeit 1) eig. *ἡ ἁπαλότης, μαλακότης*. — 2) übtr. *a*) Weichlichkeit: *ἡ μαλακία, ἡ θρύψις, ἡ ἁβρότης, ἡ τρυφή*. *b*) liebevolles Benehmen: *ἡ φιλοφροσύνη, ἡ στοργή, ἡ φιλοστοργία*; der Eltern gegen die Kinder *ἡ φιλοτεκνία*; der Kinder gegen die Eltern *ἡ φιλοστοργία* od. *εὐσέβεια*. — Jmd. mit Z. lieben *φιλοστοργεῖν, στέργειν, ἀγαπᾶν τινα*.

Zärtling *ὁ μαλακίων, ωνος*; *ὁ ἐσκιατραφηκώς* od. *ἐσκιατραφημένος*.

zäumen, das Pferd, *χαλινοῦν τὸν ἵππον, χαλινὸν ἐμβάλλειν τῷ ἵππῳ*.

Zäumen, das, *ἡ χαλίνωσις*.

zagen *ὀκνεῖν, μέλλειν* (zögern); *ἀθυμεῖν, ἀθύμως ἔχειν* (muthlos sein); sp. *δειλιᾶν*. — vor etw. z. *ὀκνεῖν τι, μαλακίζεσθαι* (*M.* u. *P.*) *πρός τι, ἀποδειλιᾶν τινος, τι* u. *πρός τι, ἀθυμεῖν πρός τι*.

Zagen, das, *ὁ ὄκνος, ἡ μέλλησις, τὸ μέλλημα*, sp. *ὁ μελλησμός* (das Zögern), *ἡ ἀθυμία* (Muthlosigkeit), *ἡ ἀποδειλίασις, ἀποδειλία* sp. (Verzagtheit).

zaghaft *ὀκνηρός* 3. (saumselig); *μαλακός* (3.) *πρὸς τὸν κίνδυνον* od. *τὸ κινδυνεύειν, ἄτολμος* 2., *ἄθυμος* 2. (muthlos); vgl. feige. — z. werden *μαλακίζεσθαι* (*M.* u. *P.*), *ἀποδειλιᾶν*, sp. *ἐκκακεῖν*.

Zaghaftigkeit *ὁ ὄκνος, ἡ πρὸς τοὺς κινδύνους μαλακία, ἡ ἀθυμία, ἀτολμία*, sp. *ἡ ἀποδειλίασις* u. *ἀποδειλία*; vgl. Feigheit.

Zahl *ὁ ἀριθμός* (übh.), *τὸ πλῆθος* (Masse, Menge); auch = Zahlzeichen, w. s. — gerade Z. *ὁ ἄρτιος ἀριθμός*; ungerade Z. *ὁ ἀνάρτιος* od. *περιττὸς ἀριθμός*. — die Z. Eins, Zwei, Drei, Vier u. dgl. *ἡ μονάς, δυάς, τριάς, τετράς, άδος* (selten *ἡ τετρακτύς, ύος*) u. s. w. — an Z. (*τὸν*) *ἀριθμόν, ἀριθμῷ, εἰς ἀριθμόν, τὸ πλῆθος*; in Z. angeben *εἰς ἀριθμὸν εἰπεῖν*. — zu der Z. der Wackeren gehören *εἶναι τῶν γενναίων*; zu der Z. der Ritter gehören *τελεῖν εἰς ἱππέας, ἱππάδα τελεῖν*. — Jmd. unter die Z. von etw. rechnen, s. zählen.

zahlbar *ἀποδόσιμος* 2. sp.; besser umschr. — es ist eine Schuld z. *ἀποδιδόναι* od. *διαλύειν δεῖ χρέος τι*.

zahlen *τίνειν, ἀπο-, ἐκ-τίνειν*; auch *καταβάλλειν* (erlegen); *τελεῖν* (bes. eine Abgabe; so auch *ἀποφέρειν*); *ἀποδιδόναι* (seltner *ἀνταποδιδόναι*; zurückgeben). — eine Schuld z. *διαλύειν* od. *ἀποδιδόναι χρέος*; Strafe, Tribut z., s. Strafe, Tribut. — sich von Jmd. Geld z. lassen *πράττεσθαί τινα ἀργύριον* (Geld eintreiben); *διαφθείρεσθαι* (*P.*), *δωροδοκεῖν* (sich bestechen lassen; vgl. bestechen 2) *a*)). — man hat mir Lohn zu z. *ὀφείλεταί μοι μισθός*.

Zahlengrösse *ὁ ἀριθμός*.

Zahlenreihe *ὁ στίχος ἀριθμῶν*.

Zahler *ὁ ἀποτίνων, οντος* u. ä. *part.*; vgl. zahlen.

zahllos *ἀναρίθμητος* 2. (mehr poet. *ἀνάριθμος* 2.); auch *ἀμήχανος* od. *ἄπειρος* (2.) *τὸ πλῆθος*. — eine z. Masse *πλῆθος ἀμήχανον ὅσον*.

Zahllosigkeit *τὸ ἀναρίθμητον*; *τὸ ἄπειρον πλῆθος*.

Zahlmeister *ὁ ταμίας*; auch *ὁ τὸν μισθὸν ἐκτίνων* u. ä. Umschreibungen.

Zahlpfennig *ἡ ψῆφος* (Rechenstein); *τὸ σύμβολον* (Marke).

zahlreich *πολύς, πολλή, πολύ, συχνός* 3. (wozu auch noch d. *acc.* der Beziehung: *τὸ πλῆθος* hinzutreten kann); sp. *πολυάριθμος* 2.

Zahltag *ἡ τῆς ἐκτίσεως ἡμέρα*; *ἡμέρα ᾗ χρὴ καταβάλλειν τι* u. ä. Umschreibungen.

Zahlung *ἡ ἔκτισις, καταβολή, ἀπόδοσις, ἀποφορά*; vgl. Abgabe. — eine Z. leisten *ἀπο-, ἐκ-τίνειν χρήματα* u. dgl.

zahlungsfähig sein *οἷόν τε εἶναι ἀπο-, ἐκ-τίνειν χρήματα* od. *ἀποδιδόναι τι* u. dgl.

Zahlungsfrist, -termin *ἡ πρὸς τὴν ἔκτισιν* od. *καταβολὴν τακτὴ ἡμέρα*; übr. s. Termin.

Zahlwort *τὸ ἀριθμητικὸν ὄνομα*.

Zahlzeichen *τὸ ἀριθμητικὸν* od. *ἀριθμοῦ σημεῖον*, auch wol *τὸ γράμμα*.

zahm *ἥμερος, εὐήμερος* 2. (im Gegensatze von wild); *τιθασός* 2. (kirr gemacht); *χειροήθης* 2. (an die Hand gewöhnt); *πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον* (sanft). — Jmd. Fleisch von z. u. wilden Thieren vorsetzen *παραφέρειν τινὶ κρέα καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων*. — z. machen, s. zähmen.

Zahn 1) eig. *ὁ ὀδούς, όντος*. — die vorderen Zähne *οἱ πρόσθεν* od. *πρόσθιοι ὀδόντες, οἱ γελασῖνοι*. — die Z. auf den Seiten *οἱ γομφίοι*; vgl. Backenzahn. — eng stehende Z. *ὀδόντες προσεχεῖς*; lückenhafte Z. *ὀδόντες ἀραιοί*; mit lückenhaften Z. *ὁ, ἡ ἀραιόδους, οντος*. — ohne Z., s. zahnlos. — mit scharfen od. spitzigen Z. *ὁ, ἡ καρχαρόδους, οντος* (sp. auch *neutr. καρχαρόδουν*). — mit den Z. klappern *συγκροτεῖν τοὺς ὀδόντας*. — mit den Z. knirschen *πρίειν* (u. *M.*), auch *διαπρίειν τοὺς ὀδόντας*; sp. *τρίζειν τοὺς ὀδόντας*. — die Z. zeigen *ἐκφαίνειν* od. *προφαίνειν τοὺς ὀδόντας*; die Z. fletschen *σεσηρέναι*. — stumpfe Z. haben od. bekommen *αἱμωδιᾶν*; stumpfe Z. *ἡ αἱμωδία*, sp. *ὁ αἱμωδιασμός*. — Z. bekommen *ὀδοντοφυεῖν, φύειν ὀδόντας*, sp. *ὀδοντοποιεῖν, ὀδοντιᾶν*. — einen Z. verlieren *ἐκβάλλειν ὀδόντα*. — sich einen Z. herausnehmen lassen *ἐξαιρεῖσθαι ὀδόντα*. — die Z. wackeln *σείονται* (*P.*) *οἱ ὀδόντες*. — die Z. putzen *καθαίρειν ὀδόντας*, sp. *ἀποδοντοῦν*, mit etw. *παρατρίβειν τοὺς ὀδόντας τινί*. — das Putzen der Z. *ἡ ἀποδόντωσις* sp. — ein Mann, der Haare auf den Z. hat *ἀνὴρ παρρησιαστικός* od. *θρασύς*. — Jmd. auf den Z. fühlen *διακωδωνίζειν τινά*. — 2) an einem Instrumente: *ὁ ὀδούς, όντος*; vgl. *ὁ κνώδων, οντος*. — mit Z. versehen *ὀδοντοῦν, ὀδοντίζειν*. — mit Z. versehen *ὀδοντικός* 3.

zahnartig *ὀδοντοειδής* 2. (unbelegt).

Zahnarzt, umschr. *ὁ τῶν ὀδόντων ἰατρός*.

Zahnbrecher, umschr. *ὁ τοὺς ὀδόντας ἐξαιρῶν*. — wie ein Z. schreien, etwa *λαρυγγίζειν*, vgl. schreien.

Zahnbürste *ὁ ὀδοντοξέστης* sp.

zahnen *ὀδοντοφυεῖν, φύειν ὀδόντας*, sp. *ὀδοντοποιεῖν, ὀδοντιᾶν*.

Zahnen, das, *ἡ ὀδοντοφυΐα*; auch *ὁ βόλος* (Zahnwechsel).

Zahnfäule *ἡ τῶν ὀδόντων σηπεδών, όνος*.

Zahnfistel *ἡ κατὰ τὴν γνάθον σῦριγξ, ιγγος*.

Zahnfleisch *τὸ οὖλον* (gew. *pl.*; auch: die Geschwulst des Zahnfleisches; vgl. *ἡ ἐπουλίς, ίδος, ἡ παρουλίς, ίδος*); *τὰ ἔνουλα* (das Z. auf der inneren Seite der Zähne) sp.

Zahngeschwür *ἡ παρουλίς* u. *ἐπουλίς, ίδος*.

Zahnhöhle *ὁ ὀλμίσκος*.

zahnlos *ὁ, ἡ ἀνόδους, οντος*, sp. auch *neutr.* [*ἀνόδουν*.

Zahnlücke *τὸ* (*ἐν τοῖς ὀδοῦσιν*) *ἀραίωμα*. — mit Z. *ὁ, ἡ ἀραιόδους, οντος*.

ὀδοντότριμμα sp.;
Zahnpulver τὸ ὀδοντόσμηγμα, ὀδοντότριμμα sp.;
besser umschr. τὰ τῶν ὀδόντων σμήματα.
Zahnschmerzen ἡ ὀδονταλγία sp.; besser τὸ
ἀπ' ὀδόντος od. ὀδόντων ἄλγος. — Z. haben
ὀδονταλγεῖν, ἀλγεῖν τοὺς ὀδόντας, vgl. ὀδοντιᾶν.
Zahnstocher ἡ καλαμίς, ἴδος, ἡ ὀδοντογλυφίς,
ίδος, τὸ ὀδοντόγλυφον sp. — die Zähne mit einem
Z. (von Mastyxholz) putzen σχινίζειν τοὺς ὀδόν-
τας, an einem Z. kauen σχινίζεσθαι; der diess
thut ὁ σχινοτρώκτης od. σχινοτρώξ, ὦγος sp.
Zahnwechsel ὁ βόλος.
Zahnweh, s. Zahnschmerzen.
Zahnzange ἡ ὀδοντάγρα, τὸ ὀδονταγωγόν.
Zange ἡ λαβίς, ίδος; auch ὁ καρκίνος (bes. Feu-
erzange; sp.); ἡ θερμαστρίς, ίδος (eig. Feuer-
zange, dann auch übh.).
Zank ἡ ἔρις, ιδος, selten in Prosa τὸ νεῖκος
(Streit), ἡ λοιδορία, λοιδόρησις, ὁ λοιδορησμός
(das Schimpfen, Schmähen); ἡ ἀψιμαχία, ἡ (ἐν
τοῖς λόγοις) μάχη (Wortgefecht); ἡ διαφορά,
διάστασις, auch ἡ στάσις (Zwist, Zwiespalt). —
Gegenstand des Z., s. Zankapfel. — einen Z. mit
Jmd. haben, s. zanken 2). — Z. erregen unter Ei-
nigen ἔριν ἐμβάλλειν τισίν, εἰς στάσιν ἐμβάλ-
λειν τινάς, εἰς ἔριν καθιστάναι τινάς. — in Z.
gerathen mit Jmd. εἰς ἔριν ἐλθεῖν od. καταστῆ-
ναί τινι; γίγνεταί τινι ἔρις πρός τινα.
Zankapfel τὸ τῆς ἔριδος μῆλον; bildl. τὸ ἔρισμα
poet., besser τὸ διάφορον. — ihnen den Z. hin-
werfen ἐπιφέρειν αὐτοῖς τὸ διάφορον.
zanken 1) mit Jmd.: λοιδορεῖσθαι (auch *DP.*) u.
διαλοιδορεῖσθαί τινι, λοιδορίᾳ χρῆσθαι πρός
τινα, μέμφεσθαί τινι, ἐπιτιμᾶν τινι, auch ἀγανα-
κτεῖν τινι, χαλεπαίνειν τινί u. πρός τινα. — mit
Jmd. über etw. z. ὀνειδίζειν τινί τι u. περί τινος,
μέμφεσθαί τί τινος, τινα εἴς τι, κατά τι, ἐπί
τινι, ψέγειν τινὰ ἐπί τινι, ἀγανακτεῖν τινι, ἐπί
τινι, περί τινος, διά τι, χαλεπαίνειν τινὶ ἐπί
τινι, auch τινί τινι. — 2) sich mit Jmd. z., über
od. wegen etw.: ἐρίζειν τινὶ u. πρός τινα περί
τινος; φιλονεικεῖν τινι u. πρός τινα περί od.
ὑπέρ τινος; διαφέρεσθαί (*P.*) τινι u. πρός τινα
περί τινος, ἁμιλλᾶσθαί (*DP.*) τινι u. πρός τινα
περί τινος; sich unter einander z. ἐν ἔριδι εἶναι
πρὸς ἀλλήλους, στασιάζειν πρὸς (κατ', ἐπ') ἀλ-
λήλους, über etw. περί τινος. — übr. vgl. streiten.
Zanksucht ἡ φιλολοιδορία sp., besser τὸ φιλο-
λοίδορον, seltner τὸ λοίδορον (Neigung zum
Schelten); ἡ φιλονεικία, τὸ φιλόνεικον, τὸ ἐριστι-
κόν, ἡ φιλαπεχθημοσύνη (Neigung zum Streiten).
zanksüchtig φιλολοίδορος 2. (geneigt zum Schel-
ten; vgl. tadelsüchtig); φιλόνεικος 2., ἐριστικός
3., φιλαπεχθήμων, sp. φιλαπεχθής 2. (geneigt
zum Streiten). — z. sein φιλονείκως, φιλαπε-
χθημόνως ἔχειν.
τὸ ἔμβολον, τὸ ἐπιστόμιον.
Zapfen 1) am Fasse: τὸ ἔμβολον, τὸ ἐπιστόμιον.
— 2) an der Thüre, s. Thürangel; zum Ver-
schliessen der Thüre ἡ βάλανος; das Loch in der
Thüre, in welches der Z. eingreift ἡ βαλανοδόκη;
die Thüre durch den vorgesteckten Z. schliessen
βαλανοῦν τὴν θύραν. — 3) der Z., der sich um
eine Axe dreht: ὁ κνώδαξ, ακος sp. — 4) Z. im
Munde, s. Zäpfchen. — 5) als Frucht von Bäu-
[men: ὁ στρόβιλος.
zapfen, s. abzapfen.
zapfenförmig στροβιλοειδής, στροβιλώδης 2. —
ein z. Ohrenschmuck τὸ στροβίλιον.
Zapfenloch ὁ τόρμος; vgl. ἡ βαλανοδόκη.
Zapfenstreich τὸ ἀναπαυτήριον σημεῖον. — den
Z. schlagen σημαίνειν τοῖς τυμπάνοις τὸ ἀνα-
παυτήριον.
zappeln ἀσπαίρειν (seltner σπαίρειν); ἀσκαρί-
ζειν (sp. σκαρίζειν); σφαδᾴζειν; πάλλεσθαι (*P.*).

— Jmd. z. lassen οὐκ ἀξιοῦν βοηθεῖν τινι, οὐχ
ὑπακούειν τινὸς ἐπιβοωμένου. — vgl. zucken.
Zappeln, das, ὁ σφαδᾳσμός, παλμός; vgl. Zu-
cken, das.
zart λεπτός 3. (dünn, fein); ἁπαλός, μαλακός 3.
(weich, weichlich); ἁβρός 3. (weichlich, üppig).
— z. Knaben παῖδες νέοι καὶ ἁπαλοί. — z. Kin-
der παῖδες νήπιοι; z. Saaten τὰ νήπια (φυτά;
mehr poet.). — von z. Fleische ἁπαλόσαρκος 2.
— z. machen ἁπαλύνειν. — von z. Gewebe λε-
πτοϋφής 2.; z. Keime treibend λεπτόπλαστος 2.
— mit z. Haut λεπτόδερμος 2.; z. Haut ἡ λεπτο-
δερμία. — von z. Jugend an ἐκ παιδός, ἐκ παί-
δων, ἐκ νέου, ἐκ νέων, ἐκ νέων παίδων, seltner
ἐκ νηπίων, ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων.
Zartgefühl ἡ αἰδώς, οῦς.
Zartheit ἡ λεπτότης, ἁπαλότης, μαλακότης, ἁ-
[βρότης; vgl. zart.
Zaser, s. Faser.
Zauber 1) Bezauberung: ἡ γοητεία, ἐπῳδή, κή-
λησις; auch ἡ βασκανία (Behexung); vgl. Zauber-
mittel. — Mittel gegen Z. τὸ βασκάνιον. — 2) hoher
Reiz: ἡ χάρις, ιτος, τὸ ἐπίχαρι, ιτος, auch τὸ
φίλτρον, sp. ἡ γοητεία.
Zauberbann, umschr. ἡ δι' ἐπῳδῆς ἀνάγκη.
Zauberbude τὸ μαγγανευτήριον.
Zauberei ἡ γοητεία, φαρμακεία, μαγγανεία,
μαγεία, ἡ μαγική, μαγευτική, sp. ἡ μαγγανευ-
τική. — vgl. Zauberstück.
Zauberer ὁ γόης, ητος, ὁ φαρμακεύς, ὁ μάγος,
μαγευτής, sp. ὁ μαγγανευτής, φαρμακευτής.
Zauberformel, -gesang ἡ ἐπῳδή, τὸ μαγικὸν
ᾆσμα. — durch Z. locken, beruhigen κηλεῖν,
ἐπᾴδειν; durch Z. lockend, beruhigend ἐπῳδός 2.
Zauberin ἡ φαρμακίς, ίδος, ἡ φαρμάκεια, sp. ἡ
φαρμακεύτρια, μαγγανεύτρια.
zauberisch μαγικός, μαγευτικός, sp. μαγγανευ-
τικός, γοητικός, γοητευτικός, κηλητικός 3.; ist es
= voll Reiz χαριέστατος, ἐπιχαριτώτατος 3.
Zauberkraft ἡ μαγικὴ δύναμις.
Zauberkreisel ἡ ἴυγξ, ἴυγγος, ὁ ῥόμβος (ῥύμ-
βος). — den Z. umdrehen, um Jmd. anzulocken
ἕλκειν τὴν ἴυγγα ἐπί τινι.
Zauberkunst ἡ μαγική, μαγευτική, sp. μαγγα-
νευτική; Zauberkünste τὰ μαγγανεύματα, γοη-
τεύματα, αἱ ἐπῳδαί; Z. anwenden μαγεύειν, ἐπ-
[ᾴδειν.
Zauberlied, s. Zauberformel.
Zaubermittel τὸ φάρμακον, φαρμάκιον, τὸ μά-
γευμα, auch τὸ φίλτρον (Liebestrank). — Z. an-
wenden μαγεύειν, φαρμακεύειν; Anwendung v.
Z. ἡ μαγεία, φαρμακεία, φαρμάκευσις. — Z. bei
Jmd. anwenden μαγεύειν, φαρμακεύειν, κατα-
φαρμακεύειν, καταφαρμάττειν τινά. — etw. mit
Z. bestreichen καταφαρμάττειν τι φαρμάκοις.
— Jmd. durch Z. befangen, verlocken κηλεῖν τινα
(dazu ἡ κήλησις); auch γοητεύειν, καταγοητεύ-
ειν τινά.
zaubern γοητεύειν, φαρμακεύειν, μαγεύειν, ἐπ-
[ᾴδειν.
Zauberrad ὁ ῥόμβος (ῥύμβος).
Zauberreiz ἡ ἴυγξ, υγγος.
Zauberring ὁ φαρμακίτης δακτύλιος.
Zauberspruch ἡ ἐπῳδή, sp. ἐπίρρησις. — einen
Z. anwenden ἐπᾴδειν.
Zauberstab ἡ (μαγικὴ) ῥάβδος.
Zauberstück τὸ γοήτευμα, τὸ μαγγάνευμα.
Zaubertrank τὸ φάρμακον, τὸ φαρμάκιον; τὸ
φίλτρον (Liebestrank).
Zauberwort τὸ μαγικὸν ὄνομα; ἡ ἐπῳδή.
Zauderer ὁ μελλητής.
zauderhaft ὀκνηρός 3., βραδύς 3., μέλλων 3., sp.
μελλητικός 3.
[ρόν.
Zauderhaftigkeit ἡ βραδυτής, ῆτος, τὸ ὀκνη-
zaudern ὀκνεῖν, μέλλειν, διαμέλλειν, βραδύνειν,

διατρίβειν, χρονίζειν, στραγγεύεσθαι, περιορᾶσθαι. — mit etw. z. διαμέλλησιν ποιεῖσθαί τινος.
Zaudern, das, ὁ ὄκνος, ἡ μέλλησις (sp. ὁ μελλησμός), τὸ μέλλημα, ἡ διαμέλλησις, ἡ τριβή, διατριβή; sp. ἡ στραγγεία, ὁ χρονισμός.
Zaum ὁ χαλινός (eig. das Gebiss); ἡ ἡνία (gew. *pl.*; Zügel). — mit goldenem Z. χρυσοχάλινος 2. — den Z. dem Pferde anlegen χαλινὸν ἐμβάλλειν τῷ ἵππῳ, χαλινοῦν τὸν ἵππον. — im Z. halten κατέχειν, συνέχειν, κολάζειν, συστέλλειν; leicht im Z. zu halten εὐκάθεκτος 2. — mit dem Z. lenken χαλιναγωγεῖν sp., besser ἡνιοχεῖν (dazu ἡ χαλιναγωγία sp., besser ἡ ἡνιόχησις, ἡνιοχεία). — übr. vgl. Zügel. [vgl. zügellos.
zaumlos ἀχάλινος 2. (auch übtr.), ἀχαλίνωτος 2.;
Zaun τὸ φράγμα, ὁ φραγμός, τὸ ἕρκος, sp. τὸ περίφραγμα, τὸ περίφρακτον, ὁ περιφραγμός, ἡ περιφραγή, τὸ περιφράκτισμα. — einen Z. um etw. machen, etw. mit einem Z. einschliessen περιφράττειν (περιφραγνύναι) τι, περιοικοδομεῖν αἱμασιὰν περί τι, περιβάλλειν (u. *M.*) ἕρκος τινί. — eine Ursache vom Z. brechen αἱρεῖσθαι πρόφασιν τὴν τυχοῦσαν.
Zaunkönig ὁ τροχίλος, ὁ βασιλίσκος.
Zaunpfahl ὁ χάραξ, ακος.
zausen, Jmd. τίλλειν τινά; Jmd. bei den Haaren z. τίλλειν τὴν κόμην τινός.
Zausen, das, ἡ τίλσις, ὁ τιλμός. [στής; vgl. Säufer.
Zechbruder ὁ συμπότης, ὁ συμποτικός; ὁ κωθωνι-
Zeche 1) Antheil des Einzelnen bei einem Gelage: ἡ συμβολή, ὁ ἔρανος. — seine Z. bezahlen καταβάλλειν od. εἰσφέρειν τὸν ἔρανον, φέρειν (εἰσφέρειν, τιθέναι, κατατιθέναι, καταβάλλειν, ἀποδιδόναι) τὴν συμβολήν. — 2) die sämmtlichen Kosten eines Gelages: τὸ συμποσίου ἀνάλωμα, ἡ εἰς συμπόσιον δαπάνη. — die Z. bezahlen ὑπέχειν τὸ συμποσίου ἀνάλωμα; bildl. ὑπέχειν δίκην τινός, ἀπολαύειν τινός.
zechen πίνειν; gew. κωθωνίζεσθαι, κρατηρίζειν, sp. κυαθίζειν; mehr poet. ἀμυστίζειν. — in Gesellschaft z. συμπίνειν.
Zechen, das, ὁ πότος; ὁ κωθωνισμός; mehr poet. ἡ πυκνὴ ἄμυστις. — das Z. in Gesellschaft τὸ συμπόσιον, poet. u. sp. ἡ συμποσία.
Zecher ὁ κωθωνιστής; übr. s. Zechbruder u. Trinker. [λειν εἰς τὸ συμπόσιον.
zechfrei ἀσύμβολος 2. — z. sein οὐδὲν συμβάλ-
Zechgesellschaft οἱ συμπόται, τὸ συμπόσιον.
Zechschwester ἡ συμπότις, ιδος; ἡ φιλοπότις,
Zeder u. s. w.; vgl. Ceder. [ιδος.
Zehe ὁ τοῦ ποδὸς δάκτυλος. — auf den Zehen gehen ἄκροις τοῖς ποσὶ βαδίζειν, sp. ἀκροβατεῖν; auf den Z. ἀκροποδητί.
zehn δέκα; als Ziffer ι΄. — die Zahl z., eine Anzahl von z. ἡ δεκάς, άδος, sp. ἡ δεκανία. — von z. Fuss δεκάπους, πουν; von z. Ellen δεκάπηχυς, υ, sp. δεκαπηχυαῖος 3.; von z. Plethren δεκάπλεθρος 2.; z. Tischlager fassend δεκάκλινος 2.; z. Minen schwer od. werth δεκάμνους 2., δεκαμναῖος 3.; Zeit von z. Jahren ἡ δεκαετία u. dgl. Bildungen mehr; vgl. auch d. folg. WW.
Zehend, s. Zehnte.
Zehner 1) als Zahl: ἡ δεκάς, άδος. — 2) als obrigkeitliche Person: ὁ δεκάρχης, selten δεκάδαρχος; die Z. οἱ δέκα; Regierung der Z. ἡ δεκαρχία, selten δεκαδαρχία.
zehnellig δεκάπηχυς, υ, sp. δεκαπηχυαῖος 3.
zehnerlei, **zehnfach**, **zehnfältig** δεκαπλάσιος 3. u. 2., δεκαπλοῦς 3. — das Zehnfache ἡ δεκα-
zehnfingerig δεκαδάκτυλος 2. [πλασία.
zehnfüssig δεκάπους, πουν, *gen.* ποδος; ποδῶν δέκα.
zehnjährig δέκα ἐτῶν, δεκαετής 2. (zehn Jahre alt u. zehn Jahre dauernd); δεκαέτηρος 2. (zehn Jahre dauernd); δέκα ἔτη ἔχων 3., δέκατον ἔτος ἄγων 3. (zehn Jahre alt). — z. Zeitraum ἡ δεκαετία, ὁ δεκαέτηρος χρόνος.
Zehnmänner οἱ δέκα.
zehnmal δεκάκις.
zehnmonatlich δεκάμηνος 2., δέκα μηνῶν, sp.
zehnruderig δεκήρης 2. [δεκαμηνιαῖος 3.
zehnsaitig δεκάχορδος 2.
zehnsäulig δεκάστυλος 2.
zehnstufig δεκάβαθμος 2.
zehntägig δεχήμερος 2., δέκα ἡμερῶν, sp. δεκαταῖος 3.
zehntausend μύριοι 3., als Ziffer ͵ι. — die Zahl z., eine Anzahl von z. ἡ μυριάς, άδος; letzteres auch ἡ μυριοστύς, ύος. — der Zehntausendste μυριοστός 3.; das zehntausendste Theilchen τὸ μυριοστημόριον. — zehntausendfältig μυριοπλάσιος 2., μυριοπλασίων 2. — zehntausendmal μυριάκις. — Befehlshaber von 10,000 Mann ὁ μυρίαρχος u. dgl. Bildungen mehr.
zehnte δέκατος 3. — der z. Theil τὸ δέκατον μέρος (μόριον), τὸ δεκατημόριον, ἡ δεκάτη. — den z. Theil von etw. einer Gottheit weihen δεκατεύειν τι θεῷ. — der z. Tag ἡ δεκάτη (ἡμέρα). — am z. Tage δεκαταῖος 3. — übr. vgl. decimieren.
Zehnte, der, ἡ δεκάτη, vgl. ἡ ἐπικαρπία. — den Z. einnehmen od. eintreiben δεκατεύειν, sp. ἀποδεκατοῦν; Eintreibung des Z. ἡ δεκατηλογία, v. etw. ἡ δεκάτευσίς τινος. — Jmd. den Z. auflegen δεκατοῦν τινα sp., besser ἐπιτάττειν τινὶ δεκάτην. — den Z. entrichten τελεῖν τὴν δεκάτην, sp. ἀποδεκατοῦν. — der Ort, wo der Z. eingenommen wird τὸ δεκατευτήριον, δεκατώνιον, sp. δεκατηλόγιον.
Zehnteinnehmer ὁ δεκατηλόγος, sp. δεκατευτής.
Zehntel τὸ δεκατημόριον, τὸ δέκατον (μέρος).
zehnten = den Zehnten auflegen, entrichten, s.
zehntens τὸ δέκατον. [Zehnte.
Zehntpächter ὁ δεκατώνης.
zehnzöllig δεκαδάκτυλος 2.
zehren 1) von etw. = von etw. leben, vgl. leben 4); auch δαπανᾶν, ἀναλίσκειν τι (aufwenden, verbrauchen). — von der Schnur zehren, s. Schnur. — 2) vermindern, erschöpfen: μειοῦν, ἐλαττοῦν, τήκειν, μαραίνειν, ἀπομαραίνειν τι; auch νέμεσθαί τι (von Krankheiten). — zehrende Krankheit ἡ φθινὰς (-άδος) νόσος, ἡ φθίσις, ἡ
Zehrfieber ὁ μαρασμώδης πυρετός. [φθόη.
zehrfrei ἀδάπανος 2.; gew. umschr., z. B. Jmd. z. halten ὑπουργεῖν τινι τὴν δαπάνην.
Zehrgeld, **-pfennig** τὸ σιτηρέσιον; für eine Reise τὸ ἐφόδιον (u. *pl.*). — Jmd. m. Z. versehen ἐφοδιάζειν τινά. — Jedem ein Z. von 5 Drachmen auszahlen lassen πενταδραχμίαν ἑκάστῳ ἐφοδιάζεσθαι.
Zehrung ἡ τροφή, τὰ σιτία, τὰ ἐπιτήδεια. — freie Z. haben ἀμισθὶ λαμβάνειν τὴν τροφήν.
Zeichen τὸ σημεῖον (allg.); τὸ σῆμα (seltner in Prosa; bes. Mahlzeichen, Denkzeichen); τὸ σύμβολον (Kenn-, Wahr-, Ab-, Vorzeichen); τὸ τεκμήριον (Kennzeichen); τὸ ἐπίσημον, παράσημον, sp. σύσσημον (Kenn-, Ab-, Wahrzeichen); τὸ δεῖγμα (Beweis); τὸ ἄστρον (Himmelszeichen, Sternbild); τὸ τέρας, ατος, ἡ διοσημεία u. διοσημία (Himmels-, An-, Vor-, Wunderzeichen); ὁ οἰωνός (Vorzeichen, dem Vogelfluge entnommen). — eingebranntes Z. τὸ στίγμα, bei Pferden τὸ κόππα, τὸ σίγμα (σάν); e. Pferd m. e. solchen Z. ὁ κοππατίας, σαμφόρας. — beigeschriebenes (kritisches) Z. ἡ παραγραφή, vgl. ἡ παράγραφος, ὁ ἀστερίσκος, ὁ

ὀβελός. – verabredetes Z. τὸ σύνθημα, sp. σύσση-
μον. – Z. des Thierkreises τὸ ζῴδιον; im Z. des Wid-
ders, Skorpions geboren κριανός, σκορπιανός 3.
u. dgl. bei Sp. — das Z. zum Rückzuge τὸ ἀνα-
κλητικόν. – ein Z. geben zu etw. σημαίνειν, ὑπο-
σημαίνειν τι od. mit folg. *inf.*, im Kriege bes. αἴ-
ρειν σημεῖον mit *inf.*, zum Rückzuge τὸ ἀνακλη-
τικὸν σημαίνειν od. σαλπίζειν, zum Angriffe ση-
μαίνειν ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις; als mit der
Trompete das Z. zum Schweigen gegeben war
ἐπεὶ τῇ σάλπιγγι ἡ σιωπὴ ὑπεσημάνθη; d. Trom-
peter gab das Z. ἐσήμηνεν (sc. ὁ σαλπιγκτής). —
Jmd. e. heimliches Z. geben ὑποσημαίνειν τινί τι.
— ein Z. m. d. Hand geben σημαίνειν τῇ χειρί, κα-
τασείειν τῇ χειρί, Jmd. κατασείειν τινί. — ein Z.
sein von etw. od. dass ... δεικνύναι, ὑποδεικνύ-
ναι, δηλοῦν τι; auch ἔστι τί τινος; κατηγορεῖ τι
ὡς (ὅτι) ... — aus Z. schliessen τεκμαίρεσθαι.
— ein Z. an etw. machen, s. zeichnen 1). — ein
Z. der Freundschaft geben φιλικόν τι ποιεῖν.

Zeichendeuter ὁ τερατοσκόπος.

Zeichendeuterei ἡ τερατοσκοπία.

Zeichenkunst ἡ γραφική.

Zeichenmeister ὁ τῆς γραφικῆς διδάσκαλος, ὁ
ἐπαγγελλόμενος τὴν γραφικήν.

Zeichensprache ὁ διὰ σημείων λόγος.

Zeichenunterricht ἡ τῆς γραφικῆς διδασκαλία.

zeichnen 1) ein Zeichen an etw. machen: σημαί-
νειν, σημειοῦν (u. *M.*), δια-, ἐπι-σημαίνεσθαι,
παρασημαίνειν (u. *M.*), sp. ἐπι-, παρα-σημειοῦ-
σθαι; auch σημείοις διαλαμβάνειν τι; Jmd. mit
einem spitzigen Instrumente (mit einem glühen-
den Eisen) z. στίζειν τινά (στίγμα). — der Ge-
zeichnete ὁ στιγματίας. — 2) im Umrisse dar-
stellen: γράφειν, δια-, ὑπο-γράφειν.

Zeichnen, das, 1) ἡ σημασία, σημείωσις, ἐπιση-
μείωσις sp., gew. Verba. — 2) ἡ γραφή, δια-
γραφή. — vgl. d. vhg. W.

Zeichnung ἡ γραφή, διαγραφή, τὸ διάγραμμα.
— eine Z. von etw. entwerfen διαγράφειν τι.

zeideln βλίττειν, sp. βλιμάζειν.

Zeideln, das, τὸ βλίττειν.

Zeidler ὁ βλίττων, οντος.

Zeigefinger ὁ λιχανός (δάκτυλος).

zeigen 1) auf etw. hindeuten: δεικνύναι, σημαί-
νειν τι; mit dem Finger δεικνύναι τι δακτύλῳ,
δακτυλοδεικτεῖν. — Jmd. den Weg z. δεικνύναι
τινὶ τὴν ὁδόν; vorangehen u. den Weg z. ἡγεῖ-
σθαί τινι τῆς ὁδοῦ, προηγεῖσθαι τὴν ὁδόν, auch
προηγεῖσθαί τινι u. τινος. — Jmd. etw. durch
Wort od. Beispiel z. διδάσκειν τινά τι, ἐξηγεῖ-
σθαί τινί τινος. — 2) etw. sehen lassen: δεικνύ-
ναι, ἐπι-, ἀπο-δεικνύναι, ἀποφαίνειν, ἀναφαί-
νειν, δηλοῦν, δῆλον od. φανερὸν ποιεῖν, παρέ-
χειν ὁρᾶν, auch bloss παρέχειν; etw. von sich
sehen lassen ἐπι-, ἀπο-, ἐν-δείκνυσθαι, ἀποφαί-
νεσθαι, παρέχεσθαι. — sich z. φαίνεσθαι, ἀνα-,
ἐπι-φαίνεσθαι (*aor. P.*), ὁρᾶσθαι (*P.*), φανερὸν
od. δῆλον γίγνεσθαι, δηλοῦσθαι (*P.*); auch bloss
γίγνεσθαι (geschehen, eintreten). — sich z. als
etw. δεικνύναι, ἐπι-, ἀπο-δεικνύναι, παρέχειν
ἑαυτόν τινα, auch γίγνεσθαί τινα, z. B. sie zeig-
ten sich als wackre Männer ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγέ-
νοντο; φαίνεσθαι mit *part.*, z. B. er zeigte sich
als e. schlechten Mann ἐφάνη κακὸς ἀνὴρ ὤν; er
zeigt Reue φανερός od. δῆλός ἐστι μεταμελόμε-
νος. — es zeigt sich, dass ... δῆλον od. φανε-
ρὸν γίγνεται, φαίνεται ὅτι ..., gew. in persönl.
Construktion mit d. *part.*, z. B. es zeigte sich,
dass die Leute des Ariaios weniger zu den Helle-
nen hielten ἔνδηλοι ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἀριαῖον
ἧττον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν. — es
wird sich z. δείξει. — 3) beweisen, darthun:
δεικνύναι, ἀποδεικνύναι, ἀποφαίνειν τι, häufig
auch mit *part.*, z. B. ich werde z., dass er viel-
mals den Tod verdient hat δείξω αὐτὸν πολλῶν
θανάτων ἄξιον ὄντα; auch ἐλέγχειν, ἐξελέγχειν
mit *part.* (überführen), z. B. Demosthenes zeigte,
dass Philippos dem Staate viele Unbilden ange-
than habe Δημοσθένης ἐξήλεγξε τὸν Φίλιππον
πολλὰ ἀδικήσαντα τὴν πόλιν. — übr. vgl. be-
weisen. [δήλωσις; od. Verba.

Zeigen, das, ἡ δεῖξις, ἐπί-, ἀπό-, ἔν-δειξις; ἡ

Zeiger (an der Uhr) ὁ γνώμων, ονος. — der Z.
weist auf fünf ὁ γνώμων σκιάζει τὴν πέμπτην.

zeihen, Jmd. einer Sache καταγιγνώσκειν τινός
τι, τινός τινος; κατηγορεῖν τινός τι, τινός τινος,
τινος περί τινος; ἐγκαλεῖν τινί τι; auch ἐλέγχειν
od. ἐξελέγχειν τινά mit *part.*, z. B. Jmd. der Lüge
z. ἐλέγχειν τινὰ ψευδόμενον, ebenso καταμηνύ-
ειν τινὸς ψευδομένου. — ich werde von Jmd. ei-
ner Sache geziehen ὀφλισκάνω τι πρός τινος od.
[τί τινι.

Zeilchen τὸ στιχίδιον.

Zeile ὁ στίχος, τὸ ἔπος; halbe Z. τὸ ἡμιστίχιον.
— in Z. bringen στιχίζειν sp. — in wenigen Z.
auseinandersetzen δηλοῦν ἐν βραχυτάτῳ. — nicht
eine Z. οὐδέν, οὐδὲ γράμμα. [στιχηδόν sp.

zeilenweise στιχήρης 2., στιχηρός 3. sp.; *adv.*

Zeisig ὁ σπίνος, *dem.* τὸ σπινίδιον u. σπίνιον.

Zeit ὁ χρόνος (allg.); ἡ ὥρα (jeder bestimmte
Zeitabschnitt, dh. Jahreszeit, Tageszeit, Stunde;
auch: rechte, passende Z.); ὁ καιρός, seltner
ἡ ἐγκαιρία, ἐπικαιρία (rechte, günstige Z.); ἡ
σχολή (freie Z., Musse); τὸ ὕδωρ, ατος (die dem
Kläger od. Beklagten vor Gericht zugemessene
Z.). — die gegenwärtige Z. ὁ ἐνεστὼς od. (νυνὶ)
παρὼν χρόνος; die vergangene Z. ὁ παρελθὼν
od. παρεληλυθὼς χρόνος, ὁ πρόσθεν od. πρὸ
τοῦ χρόνος; die zukünftige Z. ὁ μέλλων od. ἐπιὼν
χρόνος, ὁ ἔπειτα χρόνος. — seit dieser Z. ἐκ τού-
του (τοῦ χρόνου), ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου; seit
der Z., wo ἐξ οὗ od. ὅτου, ἀφ' οὗ; v. dieser Z. an
ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ τότε χρόνου; bis auf diese Z. μέ-
χρι τούτου, εἰς τόδε. — von Z. zu Z. ἐνίοτε, ἔσθ'
ὅτε. — bis auf d. jetzige Z. μέχρι τοῦ νῦν, μέχρι
τῶν νῦν ἀνθρώπων; bis zu meiner, unserer Z. εἰς
ἐμέ od. ἡμᾶς, μέχρι ἐμοῦ od. ἡμῶν. — zu mei-
ner, unserer Z. ἐπ' ἐμοῦ, ἐφ' ἡμῶν od. καθ'
ἡμᾶς. — zur Z. des Theseus ἐπὶ Θησέως (βασι-
λεύοντος); zur Z. der Perserkriege κατὰ τὰ Μη-
δικά; zur Z. der Republik δημοκρατουμένης τῆς
πόλεως. — eine Z. lang χρόνον τινά, μέχρι του,
τέως. — auf eine Z. εἰς od. ἐπὶ χρόνον. — um
dieselbe Z. περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, κατὰ τοὺς αὐ-
τοὺς χρόνους. — nach einer Z. διὰ χρόνου (auch:
nach langer Z.). — mit der Z. χρόνῳ. — in frühe-
rer Z. τὸ πρίν, (τὸ) πρότερον; vor Zeiten (τὸ)
πάλαι, τὸ παλαιόν; v. alter Z. her ἀπὸ (ἐκ) πα-
λαιοῦ. — in späterer Z. (χρόνῳ) ὕστερον. —
kurze Z. ὀλίγον (βραχύν, οὐ πολὺν) χρόνον;
kurze Z. nachher βραχεῖ χρόνῳ od. ὀλίγῳ ὕστε-
ρον; lange Z. μακρὸν (πολύν, συχνὸν) χρόνον;
nach langer Z. διὰ πολλοῦ (χρόνου); seit langer
Z. ἐκ πολλοῦ; seit sehr langer Z. ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖ-
στον; übr. vgl. kurz, lang. — wie lange Z. ist es
her? πόσος χρόνος ἐστίν; — zu welcher Z.?
πότε; πηνίκα; zu welcher Z. des Tages? πηνίκα
τῆς ἡμέρας; welche Z. ist es eigentlich? πηνίκα
μάλιστα; — morgen um diese Z. αὔριον τηνι-
κάδε. — zur Z. des Sommers ὥρᾳ θέρους. — um
diese Z. des Sommers τηνικαῦτα τοῦ θέρους. —
für alle Z. τὸν ἀεὶ χρόνον, εἰς ἅπαντα χρόνον,
ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον. — der beste Citherspieler
seiner Z. κιθαρῳδὸς ἄριστος τῶν τότε od. τῶν

καθ' ἑαυτόν, κτλ. τῶν τότε οὐδενὸς δεύτερος. — vor der Z. πρὸ τῆς ὥρας; vor der Z. sterben πρὸ τῆς ὥρας, auch ἄωρον (sp. πρόωρον) ἀποθανεῖν. — zur rechten, gewohnten Z. τὴν ὥραν, καθ' ὥραν. — zur rechten, gelegenen Z. ἐν καιρῷ, εἰς καιρόν, seltner κατὰ καιρόν, καιρῷ, auch ἐν ὥρᾳ, εἰς καλόν, ἐν δέοντι; was zur rechten Z. geschieht καίριος 3., ἐπικαίριος, εὔκαιρος 2.; zur unrechten, ungelegenen Z. ἀπὸ καιροῦ, παρὰ καιρόν. — ungelegene, ungünstige Z. ἡ ἀκαιρία. — zu gelegener Z. ἐπὶ od. μετὰ σχολῆς, κατὰ σχολήν. — es ist etw. an der Z. καιρὸν ἔχει τι. — es ist Z. zu etw. od. etw. zu thun ὥρα ἐστί τινος od. ποιεῖν τι, καιρός ἐστι (seltner καιρὸν ἔχει) ποιεῖν τι. — es ist hohe Z. dass ... ἀκμὴ τινος od. mit *inf.*; es ist die höchste Z. ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς ἐστιν. — noch ist es Z. ἔτι ἐγχωρεῖ. — es ist keine Z. zu verlieren οὐ δεῖ μέλλειν, ἀκμὴ ἔργου; ohne Z. zu verlieren ἀόκνως. — Z. haben σχολάζειν, σχολή ἐστί τινι; keine Z. haben οὐ σχολάζειν, οὐ σχολή ἐστί τινι, ἀσχολία ἐστί τινι, ἄσχολον εἶναι, ἀσχολεῖσθαι (*P.*). — ich habe Z. zu etw. od. etw. zu thun σχολή ἐστί μοι od. σχολάζω ποιεῖν τι, sp. σχολὴν ἄγω τινί od. ποιεῖν τι; Z. für Jmd. haben σχολὴν ἔχειν ἀμφί τινα; es ist Z. für etw. σχολή ἐστι πρός τι. — sich Z. nehmen zu etw. σχολὴν ποιεῖσθαι πρός τι od. m. *inf.*; sich Z. lassen bei etw. σχολῇ πράττειν τι. — einer Sache Z. widmen σχολάζειν τινί, πρός τι, πρός τινι, σχολὴν ἄγειν ἐπί τινι, περί τι. — ich habe keine Z. zu etw. od. etw. zu thun ἀσχολίαν ἄγω περί τινος, ἄσχολός εἰμι ὥστε mit *inf.* — Jmd. Z. lassen zu etw. σχολὴν διδόναι od. παρέχειν τινὶ ποιεῖν τι; Jmd. keine Z. zu etw. lassen ἀσχολίαν παρέχειν τινὶ τοῦ m. *inf.* — Jmd. die Z. rauben ἄσχολον ποιεῖν od. παρέχειν τινά, ἀσχολίαν παρέχειν τινί, sp. ἀσχολεῖν τινα. — es fehlt mir an Z. zu etw. ἀσχολία ἐστί μοι πρός τι. — die Z. nicht erwarten können οὐ φέρειν τὴν διατριβήν. — sich in die Z. schicken δουλεύειν τῷ καιρῷ. — die Z. weise benützen καλῶς χρῆσθαι καιροῖς, εὖ τίθεσθαι τὰ παρόντα. — in eine Z. fallen γίγνεσθαι, συμβαίνειν κατά τινα χρόνον, ἔν τινι χρόνῳ. — in sehr schlimmen Z. ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς; übr. vgl. Zeitumstände, Zeitalter, Zeitabschnitt.

Zeitabschnitt τὸ χρόνου μέρος, auch bloss ὁ χρόνος; ein längerer Z. (bes. in der Geschichte) ἡ (χρόνου) περίοδος.

Zeitalter ὁ αἰών, ῶνος, ἡ γενεά, ἡ ἡλικία. — das goldene Z. ἡ χρυσῆ γενεά. — das jetzige Z. ἡ νῦν ἡλικία; die Menschen des jetzigen Z. οἱ καθ' ἡμᾶς od. ἐφ' ἡμῶν, οἱ νῦν (ἄνθρωποι). — vor unserem Z. πρὸ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας. — im Z. der Perserkriege κατὰ od. περὶ τὰ Μηδικά.

Zeitangabe ἡ χρονογραφία sp.; gew. durch ὁ χρόνος, z. B. Z. machen δηλοῦν od. γράφειν τοὺς χρόνους.

Zeitaufwand τὸ χρόνου ἀνάλωμα, auch ὁ ἀναλωθεὶς χρόνος, ἡ διατριβή; bisw. bloss ὁ χρόνος, z. B. grossen Z. erfordern πολλοῦ χρόνου δεῖσθαι.

Zeitbedürfniss, umschr. τὸ τοῖς νῦν od. nach dem Zshge τοῖς τότε ἀνθρώποις ἀναγκαῖον.

Zeitbeschreiber ὁ χρονογράφος.

Zeitbeschreibung ἡ χρονογραφία.

Zeitbücher, s. Jahrbücher.

Zeitdauer ὁ αἰών, ῶνος, ὁ χρόνος.

Zeitfehler 1) falsche Zeitangabe: τὸ περὶ τὸν χρόνον σφάλμα, sp. ὁ ἀναχρονισμός. — einen Z. begehen σφάλλεσθαι (*P.*) περὶ τὸν χρόνον, sp. ἀναχρονίζειν. — 2) Gebrechen einer Zeit: κακόν τι κοινὸν τοῖς νῦν od. nach dem Zshge τοῖς τότε ἀνθρώποις.

Zeitgeist τὸ τῶν νῦν od. nach dem Zshge τῶν τότε ἀνθρώπων ἦθος, ἡ τῶν νῦν od. τῶν τότε ἀνθρώπων διάνοια.

zeitgemäss καίριος 3., ἐπικαίριος u. εὔκαιρος 2., auch ὁ, ἡ, τὸ ἐν καιρῷ od. κατὰ καιρόν: ἐπιτήδειος (3. u. 2.) τῷ νῦν od. nach dem Zshge τῷ τότε χρόνῳ.

Zeitgenosse, Jmds. ὁ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενός τινι, ὁ ἡλικιώτης od. ἧλιξ (-ικος) τινος; ὁ κατά τινα od. ἐπί τινος. — unsere Z. οἱ καθ' ἡμᾶς od. ἐφ' ἡμῶν.

Zeitgenossin ἡ ἡλικιῶτις (-ιδος) od. ἡ ἧλιξ (-ικος) τινος; od. umschr., vgl. d. vhg. W.

Zeitgeschichte ἡ τῶν καθ' ἡμᾶς γενομένων ἱστορία.

zeither μέχρι δεῦρο (τοῦ χρόνου), gew. μέχρι τοῦ νῦν, μέχρι τοῦδε ἀεί.

zeitherig ὁ, ἡ, τὸ μέχρι τοῦ νῦν u. dgl.; vgl. d. vhg. W.

zeitig 1) bei Zeiten, zur rechten Zeit: καίριος 3. od. ἐν καιρῷ, εἰς καιρόν, ἐν ὥρᾳ. — z. kommen = schnell kommen ταχέως παραγίγνεσθαι. — z. aufstehen = früh aufstehen πρωὶ ἀνίστασθαι. — 2) reif: ὡραῖος 3., ὡρικός 3., sp. ὥριμος 2., ὥριος 3.; vgl. reif.

zeitigen 1) *tr.* πεπαίνειν, ἁδρύνειν. — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch ἁδροῦσθαι (*P.*).

Zeitigkeit ἡ ὡραιότης; vgl. Reife.

Zeitigung ἡ πέπανσις, ἅδρυνσις.

Zeitkürzung, s. Zeitvertreib; übr. vgl. Verkürzung.

Zeitkunde ἡ χρόνων ἐπιστήμη; auch wol ἡ χρονολογία (unbelegt).

Zeitlänge τὸ χρόνου μῆκος od. πλῆθος.

Zeitlang; eine Z. χρόνον τινά, μέχρι του, τέως.

Zeitlauf οἱ καιροί.

Zeitlebens διὰ παντὸς τοῦ βίου, παρ' ὅλον τὸν βίον, ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ.

zeitlich 1) = zeitig 1), w. s. — 2) = irdisch, weltlich, w. s. — z. Dinge τὰ ἀνθρώπινα. — z. Güter τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθά. — das Z. segnen ἀπαλλάττεσθαι (*P.*) τοῦ ζῆν.

Zeitlichkeit τὰ κατὰ τὴν γῆν, τὰ ἀνθρώπινα.

Zeitlose τὸ κολχικόν, τὸ ἐφήμερον.

Zeitmass ὁ ῥυθμός, τὸ μέτρον, ὁ χρόνος. — im Z. ῥυθμικός 3.

Zeitmangel ἡ ἀπορία χρόνου, ἡ ἀσχολία.

Zeitordnung ἡ τῶν χρόνων τάξις.

Zeitperiode ἡ (χρόνου) περίοδος.

Zeitpunkt ὁ χρόνος; auch ὁ καιρός (der rechte, günstige Z.). — den (rechten) Z. abwarten τηρεῖν τὸν καιρόν, καιροφυλακεῖν, sp. καιροτηρεῖν (dazu ἡ καιροτήρησις). — übr. vgl. Zeit.

Zeitraum ὁ χρόνος; ein längerer Z. ἡ (χρόνου) περίοδος.

Zeitrechnung ἡ χρονολογία; zur Z. gehörig χρονολογικός 3. (unbelegt).

Zeitregister τὰ χρονικά, ἡ χρονογραφία.

Zeitschrift αἱ ἐφημερίδες.

Zeitumstände οἱ καιροί. — nach den Z. πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρόν.

Zeitung αἱ ἐφημερίδες.

Zeitungschreiber ὁ ἡμερογράφος sp.; besser umschr.

Zeitverkürzung, s. Zeitvertreib.

Zeitverlust ἡ χρόνου διατριβή; auch ὁ χρόνος (u. *pl.*), z. B. Z. verursachen χρόνους ἐμποιεῖν. — ohne Z. οὐ μέλλων 3., sp. ἀμέλλητος 2. (*adv.* ἀμελλητί).

Zeitvertreib ἡ διαγωγή, τριβή, διατριβή, παραμυθία, sp. ἀπάτη; auch ἡ τέρψις (Ergötzung); ἡ παιδιά (Spiel). — zum Z. ἐκ περιουσίας. —

zum Z. geeignet *ἀπατητικός* 3. sp., vgl. ergötz-
zeitweilig *ὁ, ἡ, τὸ ἀεί* od. *ἑκάστοτε.* [lich.

Zeitwort *τὸ ῥῆμα, ἡ ῥηματικὴ λέξις.* — transitives od. actives Z. *τὸ μεταβατικὸν (ἐνεργητικὸν, ἀλλοπαϑὲς) ῥῆμα*; intransitives Z. *τὸ ἀμετάβατον ῥῆμα*; passives Z. *τὸ παϑητικὸν ῥῆμα*; reflexives Z. *τὸ μέσον ῥῆμα.*

Zelle *ἡ σκηνή, καλύβη*; vgl. Gemach. — Z. der Bienen u. Wespen *ὁ κύτταρος, ἡ ϑυρίς, ίδος*; der Bienen *τὸ μελίττιον*, sp. *ἡ γλήνη*; der Wespen *τὸ σφηκίον.*

Zellengewebe, etwa *ὁ σπογγοειδὴς χιτών, ῶνος.*

zellig *σπογγοειδής, σπογγώδης* 2. (schwammartig).

Zelt *ἡ σκηνή, τὸ σκήνημα, σκήνωμα; ἡ καλύβη; τὸ στεγνόν.* — ein Z. aufschlagen *σκηνὴν ποιεῖν, πηγνύναι* od. *ἵστασϑαι*; *σκηνοποιεῖσϑαι* (sp. *A.*), sp. *σκηνοπηγεῖν* (dazu *ἡ σκηνοποιΐα, ἡ σκηνοπηγία*); sein Z. aufschlagen *σκηνοῦν, κατασκηνοῦν; σκηνᾶν, κατασκηνᾶν* (u. *M.*); das Aufschlagen seines Z. *ἡ σκήνωσις.* — in Zelten wohnen *σκηνοῦν, σκηνᾶν*; in Z. wohnend *ὁ σκηνίτης.* — die Z. abbrechen *καταλύειν* od. *ἀναιρεῖσϑαι τὰς σκηνάς.* — mit Jmd. in éinem Z. wohnen *συσκηνεῖν, συσκηνοῦν τινι*; in éinem Z. zusammenwohnen *ὁμοσκηνοῦν*; das Zusammenwohnen in éinem Z. *ἡ συσκηνία, ὁμοσκηνία*; vgl. Zeltge-

Zeltbette, s. Feldbette. [noss.

Zeltbewohner *ὁ ἐν σκηνῇ κατοικῶν, οῦντος; ὁ σκηνίτης (ἄνϑρωπος).*

Zeltchen *τὸ σκηνίδιον*, sp. *ἡ σκηνίς, ίδος.*

Zeltdach *ἡ σκηνή, τὸ σκιάδειον (σκιάδιον), ὁ οὐρανίσκος.* — m. einem Z. bedeckt *ἐσκηνημένος* 3.

Zeltfabrik *τὸ σκηνορραφεῖον* sp.

Zeltgenoss *ὁ σύσκηνος, ὁμόσκηνος.* — Jmds. Z. sein *σύσκηνον εἶναι, συσκηνεῖν* u. *συσκηνοῦν τινι.* — Zeltgenossen sein *ὁμοσκηνοῦν.*

Zeltgenossenschaft *ἡ συσκηνία, ὁμοσκηνία.*

Zeltmacher *ὁ σκηνοποιός, σκηνορράφος.*

Zeltnachbar *ὁ παρασκηνῶν, οῦντος.* — Jmds. Z. sein *παρασκηνεῖν* u. *παρασκηνοῦν τινι.*

Zeltpflock *ὁ τῆς σκηνῆς πάτταλος.*

Zeltstange *ἡ (τῆς σκηνῆς) κάμαξ, ακος.*

Zeltwächter *ὁ σκηνοφύλαξ, ακος.*

Zenith *ἡ κορυφή; ὁ πόλος.*

zensieren, Zensor, Zensur, s. censieren u. s. w.

Zentner, etwa *αἱ ἑκατὸν λίτραι*, u. wol auch *τὰ δύο τάλαντα.*

Zentnerlast, umschr. *τὸ βαρύτατον ἄχϑος.*

zentralisieren, s. centralisieren; auch *συγκεφαλαιοῦν.*

Zentrum, s. Mittelpunkt. — eines Heeres *τὸ μέσον*; im Z. *κατὰ μέσον.*

Zephyr *ὁ ζέφυρος*; vgl. Westwind.

Zepter *τὸ σκῆπτρον.* [*σκηπτουχία.*

Zepterträger *ὁ σκηπτοῦχος.* — Würde des Z. *ἡ*

zerarbeiten *κατεργάζεσϑαι, καταπονεῖν, κατατρίβειν.* — sich z. *διαπονεῖσϑαι, ἐκκάμνειν πονοῦντα.*

zerbeissen *κατα-, δια-, συν-δάκνειν*; auch *μασᾶσϑαι, βρύκειν.* [(*P.*).

zerbersten *ῥήγνυσϑαι, διαρ-, ἀναρ-ρήγνυσϑαι*

zerbläuen, Jmd. *καταλοᾶν, καταξαίνειν, συγκόπτειν, δέρειν τινά*; vgl. *ὑποβιάζειν.*

zerblasen *διαφυσᾶν, διαπνεῖν*; auch umschr. *ἐπιπνέοντα διασκεδαννύναι.*

zerbraten *καταφρύγειν.*

zerbrechen 1) *tr.* *κλᾶν, δια-, ἐκ-, κατα-, συγκλᾶν; καταγνύναι* (selten *ἀγνύναι*); *ῥηγνύναι, διαρ-, καταρ-ρηγνύναι*; auch *ϑραύειν, δια-, κατα-, συν-ϑραύειν, ϑρύπτειν, δια-, κατα-ϑρύπτειν* (sp. *συνϑρύπτειν*), *συντρίβειν* (in kleinere Theile z.). — sich den Kopf mit etw. z. *κατατρίβεσϑαι* (*P.*) od. *διάγειν μεριμνῶντά τι* od. *περί τινος.* — 2) *intr.* durch d. *P.* der obigen Verba.

zerbrechlich *ϑραυστός* 3., selten *ϑραυλός* 3.; auch *ψαϑυρός (ψαδυρός)* 3., *ψαφαρός* 3., *σαϑρός* 3. (bröcklicht, morsch). — leicht z. *εὔϑραυστος, εὔϑρυπτος* 2., *διάϑραυστος* 2.

Zerbrechlichkeit *ἡ ψαϑυρότης*, sp. *σαϑρότης*; od. Neutr. der vhg. *adj.* [*ϑρύψις*, sp. *σύντριψις.*

Zerbrechung *ἡ κλάσις, κάταξις, ῥῆξις, ϑραῦσις,*

zerbröckeln 1) *tr.* *ϑρύπτειν, δια-, κατα-ϑρύπτειν, συντρίβειν.* — 2) *intr.* durch d. *P.* — was sich leicht zerbröckelt *εὔϑρυπτος* 2.

Zerbröckelung *ἡ ϑρύψις*, sp. *σύντριψις.*

zerdrücken *κατα-, συν-ϑλίβειν; κατα-, συνϑλᾶν*; auch *συμπιέζειν* (zusammendrücken).

Zerdrückung *ἡ σύνϑλιψις* sp.

Zeremonie, Zeremoniell, zeremoniell, s. Ceremonie u. s. w.

zerfahren 1) *intr.* *διαλύεσϑαι, διαχεῖσϑαι, διασκεδάννυσϑαι* (*P.*). — 2) *tr.* *ἐλαύνοντα κατατρίβειν.*

zerfahren (*adj.*) *διαλελυμένος, τεταραγμένος* 3.

zerfallen *διαπίπτειν, διαχεῖσϑαι, διαλύεσϑαι* (*P.*), *διαρρεῖν; ϑρύπτεσϑαι* (*P.*). — in Theile z. *διῃρῆσϑαι εἰς μέρη*; in zwei Parteien z. *διαστῆναι εἰς δύο μέρη.* — m. Jmd. z. *διαστῆναι πρός τινα, διαφέρεσϑαί* (*P.*) *τινι* od. *πρός τινα, προσκρούειν τινί.* — unter einander z. *ταράττεσϑαι* (*P.*) *ἐν σφίσιν αὐτοῖς.*

zerfallen (*adj.*) *διακεχυμένος, διαλελυμένος* 3. — e. m. sich od. m. der Welt z. Mensch *ἄνϑρωπος παντελῶς δύσκολος* od. *μισάνϑρωπος.*

zerfeilen *διαρρινεῖν, καταρρινεῖν.*

Zerfeilen, das, *ἡ διαρρίνησις.*

zerfetzen *σπαράττειν, δια-, κατα-σπαράττειν; ῥακοῦν, καταρρακοῦν.*

Zerfetzen, das, *ὁ σπαραγμός.*

zerflattern *διαπέτεσϑαι; διαπτόμενον οἴχεσϑαι.*

zerfleischen *σπαράττειν, δια-, κατα-σπαράττειν, διαφορεῖν; ἀμύττειν, καταμύττειν; δρύπτειν, περι-, κατα-δρύπτειν*, vgl. *κατακόπτειν, κατατέμνειν.* — sich z. *δρύπτεσϑαι.*

Zerfleischung *ὁ σπαραγμός*, sp. *ἡ ἄμυξις, ἀμυχή.*

zerfliessen *διαρρεῖν, διαχεῖσϑαι* (*P.*; v. Flüssigkeiten); *τήκεσϑαι, ἀνα-, δια-, κατα-, συν-τήκεσϑαι* (*P.*), *διαλύεσϑαι* (*P.*), *λείβεσϑαι, διαλείβεσϑαι* (v. schmelzenden Körpern). — in Thränen z. *τήκεσϑαι δακρυρροοῦντα.* — z. lassen, s. zerlassen.

Zerfliessen, das, *ἡ τῆξις, ἀνάτηξις, σύντηξις, τὸ σύντηγμα, ἡ διάλυσις.*

zerfressen *δια-, κατα-βιβρώσκειν; δια-, κατατρώγειν*; auch *κατακόπτειν* (v. Motten).

Zerfressen, das, *ἡ ἀνάβρωσις, διάβρωσις* sp.

zergehen = zerfliessen (von schmelzenden Kör-

Zergehen, das, s. Zerfliessen. [pern).

zergeisseln, s. zerpeitschen.

zergliedern *μελίζειν, διαμελίζειν* sp., besser *ἀνατέμνειν*, auch *διαρϑροῦν* (übtr., wie *διαιρεῖν καϑ᾽ ἕκαστα*).

Zergliederung *ὁ διαμελισμός* sp., besser *ἡ ἀνατομή*; übtr. *ἡ διάρϑρωσις.* — zur Z. gehörig *ἀνατομικός* 3.

Zergliederungskunst *ἡ ἀνατομική.*

zerhacken *κόπτειν, δια-, κατα-, συγ-κόπτειν; κατακρεουργεῖν.*

Zerhacken, das, *ἡ δια-, κατα-, συγ-κοπή.*

zerhämmern *σφύραις κατακόπτειν* od. *κατατρίβειν.*

zerhauen *δια-, κατα-κόπτειν, διατέμνειν.*

zerkauen *δια-, κατα-μασᾶσϑαι.*

zerklopfen κατακόπτειν, κατακόπτοντα διατρίβειν.

zerknacken πιέζοντα od. συμπιέζοντα κατακλᾶν (συγκλᾶν), κατατρίβειν, συντρίβειν.

zerkneten διαμάττειν.

zerknicken δια-, κατα-κλᾶν.

zerknirschen δια-, συν-τρίβειν. — **zerknirscht** κατηφής 2., μεταμελητικός 3., συντετριμμένος 3.; z. werden συντρίβεσθαι (*P.*) τῇ διανοίᾳ od. τὴν διάνοιαν; z. sein κατηφεῖν.

Zerknirschung ἡ κατήφεια, sp. συντριβή.

zerkochen καθέψειν.

Zerkochen, das, ἡ καθέψησις.

zerkrachen διαλακεῖν.

zerkratzen ἀμύττειν, καταμύττειν; καταξαίνειν; κατακνῆν; διακνίζειν; selten δρύπτειν, κατα-, περι-δρύπτειν; v. Hühnern, den Boden z. διασκαριφᾶσθαι.

zerkrümeln θρύπτειν, δια-, κατα-θρύπτειν (sp. συνθρύπτειν); κατα-, συν-τρίβειν.

zerlassen τήκειν, ἀνα-, δια-, κατα-, συν-τήκειν; in etw. z. διιέναι (ἵημι) τινί od. ἔν τινι.

Zerlassen, das, ἡ τῆξις, ἀνάτηξις, σύντηξις, τὸ σύντηγμα; ἡ διάλυσις, δίεσις.

zerlaufen 1) *intr.* = zerfliessen, w. s. — 2) *tr.* τρέχοντα κατατρίβειν. — sich z. ἐκκάμνειν τρέ- [χοντα.

zerlegbar διαιρετός 3.

zerlegen διαιρεῖν, διαμερίζειν, διανέμειν (übh. in Theile z.); διαλαμβάνειν (auseinander nehmen); δια-, κατα-τέμνειν, διαρραχίζειν (zerschneiden); ἀνα-, δια-λύειν, διιέναι (ἵημι; auflösen); vgl. zergliedern. — Fleisch z. δαιτρεύειν poet. u. sp.

Zerlegung ἡ διαίρεσις, διανομή, sp. ὁ διαμερισμός (übh.); ἡ διατομή (das Zerschneiden); ἡ ἀνά-, διά-λυσις, δίεσις (Auflösung); vgl. Zergliederung.

zerlöchern διατρυπᾶν, διατετραίνειν (durchbohren); ῥακοῦν, καταρρακοῦν (zerfetzen). — **zerlöchert** πολυσχιδής, ῥακώδης 2.

zerlumpen ῥακοῦν, καταρρακοῦν. — **zerlumpt** πολυσχιδής, ῥακώδης 2.; z. Kleid τὸ ῥάκος (u. *pl.*).

zermahlen καταλεῖν, κατα-, συν-τρίβειν.

Zermahlen, das, ἡ κατάτριψις, sp. σύντριψις, συντριβή.

zermalmen καταλοᾶν, λεαίνειν, σμώχειν; θραύειν, κατα-, συν-θραύειν; θρύπτειν, καταθρύπτειν (sp. συνθρύπτειν); κατα-, συν-τρίβειν.

Zermalmung ἡ λέανσις, θραῦσις, θρύψις, κατάτριψις, sp. σύντριψις.

zermartern κατα-, ἐκ-τρύχειν, ἀπο-, ἐκ-δέρειν.

zermetzeln κατα-, συγ-κόπτειν, κατακρεουργεῖν.

zernagen δια-, κατα-βιβρώσκειν, δια-, κατα-, ἐκ-τρώγειν; κατακόπτειν.

Zernagung ἡ ἀνάβρωσις, διάβρωσις sp. [nichtung.

zernichten, Zernichtung, s. vernichten. Ver-

zerpeitschen διαμαστιγοῦν; μάστιγι δέρειν od. [ἐκδέρειν.

zerpflücken. s. zerraufen.

zerplatzen ῥήγνυσθαι, ἀναρ-, διαρ-, καταρ-, ἐκρήγνυσθαι (*P.*); διαλακεῖν.

Zerplatzen, das, ἡ ῥῆξις.

zerpressen καταπιέζειν, ἰποῦν, ἀπιποῦν; ἀπο- [θλίβειν.

zerprügeln, s. zerbläuen.

zerquetschen κατα-, συν-θλᾶν; κατα-, συν-, ἀπο-θλίβειν; κατα-, συν-τρίβειν.

Zerquetschung ἡ σύνθλιψις, ἀπόθλιψις; ἡ κατάτριψις, σύντριψις. [κατα-σπαράττειν.

zerraufen τίλλειν, διατίλλειν; σπαράττειν, δια-,

Zerraufen, das, ἡ τίλσις, ὁ τιλμός, ὁ σπαραγμός.

zerreiben τρίβειν, δια-, κατα-, συν-τρίβειν; θρύπτειν, δια-, κατα-θρύπτειν (sp. συνθρύπτειν); λεαίνειν; σμώχειν.

Zerreibung ἡ θρύψις, κατάτριψις, sp. λέανσις, συντριβή, σύντριψις; gew. Verba.

zerreissen 1) *tr.* ῥηγνύναι, διαρ-, καταρ-, περιρρηγνύναι (zerbrechen); διαιρεῖν, διασπᾶν (auseinander legen od. ziehen); σχίζειν, δια-, καταSχίζειν (zerschlitzen); σπαράττειν, δια-, κατασπαράττειν, διαφορεῖν (zerraufen); σκύλλειν, κατασκύλλειν (selten), διακνίζειν (zerzausen); ῥακοῦν, καταρρακοῦν, λακίζειν (zerfetzen). — in Stücke z. διασφενδονᾶν. — vom Wolf zerrissen werden λυκοῦσθαι, sp. λυκόβρωτον od. λυκοσπάδα γίγνεσθαι. — von wilden Thieren zerrissen werden θηρόβρωτον (θηριόβρωτον) γίγνεσθαι. — 2) *intr.* durch d. *P.* der vhg. Verba.

Zerreissung ἡ ῥῆξις, διαίρεσις, διάσπασις, sp. ὁ διασπασμός; auch ἡ σχίσις, διάσχισις, κατάσχισις, ὁ σπαραγμός, sp. ὁ σκυλμός.

zerren ἕλκειν, σύρειν, σπᾶν; nach einer anderen Seite z. περισπᾶν; nach der entgegengesetzten Seite z. ἀνθέλκειν (auch: hin u. her z.).

Zerren, das, ἡ ἕλξις, sp. ἕλκυσις, ὁ ἑλκυσμός.

zerrissen ῥακώδης 2., ἐρρακωμένος, λακιστός 3. (zerfetzt); διεσπασμένος 3. (auseinander gezogen). [κνίζειν.

zerritzen ἀμύττειν, καταμύττειν, δια-, κατα-

Zerritzen, das, ἡ ἄμυξις, ἀμυχή.

zerrösten καταφρύγειν.

zerrühren τορύνειν, τορυνᾶν, συγκυκᾶν.

zerrütten ταράττειν, δια-, συν-ταράττειν (sp. καταταράττειν), συγχεῖν (in Unordnung bringen, verwirren); διαφθείρειν (zu Grunde richten); so auch ἀνατρέπειν (eig. umstürzen); übr. vgl. zerstören.

Zerrüttung ἡ ταραχή, ἡ διαφθορά, ἡ ἀνατροπή; vgl. Zerstörung.

zerrupfen τίλλειν, διατίλλειν; vgl. zerraufen.

Zerrupfen, das, ἡ τίλσις, ὁ τιλμός, ὁ σπαραγμός.

zersägen πρίειν, δια-, κατα-πρίειν. — **zersägt** διάπριστος 2.

Zersägen, das, ἡ πρῖσις.

zerschaben κατακνῆν, κατακνίζειν, καταξεῖν (καταξύειν).

Zerschaben, das, ἡ κατάξυσις od. Verba.

zerscheitern διαρρήγνυσθαι (*P.*).

zerschellen 1) *intr.* διαρ-, καταρ-, περιρ-ρήγνυσθαι (*P.*); διασφενδονᾶσθαι (*P.*). — 2) *tr.* διαρ-, καταρ-, περιρ-ρηγνύναι; διασφενδονᾶν; κατα-, συν-θραύειν.

zerschiessen τοξεύοντα (ἀκοντίζοντα od. übh. βάλλοντα) διαιρεῖν od. διακόπτειν.

zerschlagen κατα-, συν-θραύειν; κατα-, δια-, συγ-κόπτειν; κατα-, συν-τρίβειν. — Jmd. z. καταξαίνειν τινὰ πληγαῖς; δέρειν od. ἐκδέρειν τινά. — wie zerschlagen sein συγκεκόφθαι, κατατετρίφθαι, κατατετρῦσθαι, κεκμηκέναι, ἀποκεκμηκέναι, ἀπειρηκέναι; „wie zerschlagen" ausser d. *part.* bei Sp. auch κατάκοπος 2. — sich z. διαλύεσθαι (*P.*). — die Friedensunterhandlungen zerschlugen sich ἄπρακτοι ἀπηλλάγησαν οἱ περὶ εἰρήνης λόγους ποιησάμενοι.

zerschlitzen σχίζειν, δια-, κατα-σχίζειν.

Zerschlitzen, das, ἡ σχίσις, διάσχισις, κατάσχι- [σις.

zerschmeissen, s. zerschlagen.

zerschmelzen 1) *tr.* τήκειν, ἀνα-, ἀπο-, δια-, κατα-, συν-τήκειν; διαχεῖν. — 2) *intr.* durch d. *P.* der Verba; auch διαχεῖσθαι, διαλύεσθαι (*P.*). — **zerschmelzend** διαχυτικός 3.

Zerschmelzen, das, ἡ τῆξις, ἀνάτηξις, σύντηξις, τὸ σύντηγμα; ἡ διάλυσις.

zerschmettern κατα-, συν-θραύειν; συναράττειν, συρρηγνύναι, συντρίβειν, διασφενδονᾶν. — etw. an einem Felsen z. προσαράττειν τι πέτρᾳ.

Zerschmetterung ἡ θραῦσις, sp. σύντριψις; gew. Verba.

zerschneiden τέμνειν, δια-, κατα-τέμνειν, διαιρεῖν; in zwei Stücke z. δίχα od. διχῇ τέμνειν, διχοτομεῖν. — Fleisch in Stücke z. μιστύλλειν, διαμιστύλλειν poet. u. ion.; vgl. κατακρεουργεῖν.

Zerschneidung ἡ τομή, διατομή, διαίρεσις; ἡ διχοτομία, sp. διχοτόμησις.

zerschroten πτίττειν.

Zerschroten, das, ὁ πτισμός, sp. ἡ πτίσις.

zersetzen διακρίνειν; δια-, ἀνα-λύειν. — „sich z." durch d. *P.*

Zersetzung ἡ διάκρισις, διάλυσις, ἀνάλυσις.

zerspalten σχίζειν, δια-, κατα-σχίζειν; διιστάναι.

Zerspaltung ἡ σχίσις, διάσχισις, κατάσχισις.

zersplittern 1) *tr.* καταθραύειν, διαθρύπτειν, κατασχίζειν; bildl. διασπᾶν. — zersplittert sein (von einer Heeresmacht) διεσπάσθαι. — 2) *intr.* καταθραύεσθαι, διαθρύπτεσθαι, κατασχίζεσθαι (*P.*).

Zersplitterung 1) *tr.* ἡ κατάσχισις; bildl. ἡ διάσπασις, sp. ὁ διασπασμός. — 2) *intr.* durch d. Verba, z. B. die Z. der Heeresmacht τὸ διεσπάσθαι τὴν δύναμιν; Z. der Stimmen ἡ πολυψηφία.

zersprengen διαρρηγνύναι, δια-, κατα-κόπτειν, διαρραίνειν; auch διωθεῖν (z. B. φάλαγγα).

Zersprengung ἡ διακοπή; ἡ δίωσις od. Verba.

zerspringen διαρ-, καταρ ρήγνυσθαι (*P.*), διασφενδονᾶσθαι (*P.*).

zerspritzen διαρραίνειν (*tr.*); *intr.* durch d. *P.*

zerstäuben διασκεδαννύναι, sp. διασκορπίζειν.

Zerstäubung ὁ διασκορπισμός sp.; besser Verba.

zerstampfen πτίττειν, καταπτίττειν; κατα-, συντρίβειν.

Zerstampfung ὁ πτισμός (sp. ἡ πτίσις), ἡ κατάτριψις, sp. σύντριψις.

zerstechen κεντεῖν, δια-, κατα-κεντεῖν.

Zerstechen, das, ἡ διακέντησις.

zerstieben διασκεδάννυσθαι (*P.*), διασκεδασθὲν οἴχεσθαι; διασπείρεσθαι, διασφενδονᾶσθαι, διαχεῖσθαι, sp. διασκορπίζεσθαι (*P.*). — unsere frühere Einigkeit ist zerstoben ἡ πρόσθεν ἡμῖν ὁμολογία ἐκκέχυται.

zerstören καθ-, ἀν-, ἐξ-αιρεῖν, πορθεῖν, poet. πέρθειν (verst. ἐκπορθεῖν, selten ἐκπέρθειν), κατασκάπτειν, καταβάλλειν (bes. ein Gebäude, eine Stadt u. dgl.), auch ἀνάστατον ποιεῖν (eine Stadt); διαιρεῖν, διαφορεῖν, διασπᾶν (aus einander nehmen, ziehen; weg-, nieder-reissen); ἀνατρέπειν (eig. umstürzen, umwerfen); διασκαριφᾶσθαι (eig. zerscharren; dann übtr., z. B. εὐδαιμονίαν); δια-, κατα-λύειν (eig. auflösen, z. B. πολιτείαν, ἀρχὴν u. dgl.); ἀπολλύναι, διαφθείρειν τι, λυμαίνεσθαί τι u. τινι (verderben, zu Grunde richten); ἀναλίσκειν (aufzehren, z. B. τὴν ὑγίειαν). — mit Feuer z. πυρπολεῖν, ἐμ-, κατα-πιμπράναι. — von Grund aus z. καθαιρεῖν (καταβάλλειν, κατασκάπτειν, καταλύειν) εἰς ἔδαφος, κατ᾽ ἄκρας αἱρεῖν od. ἐξαιρεῖν. — vgl. zertrümmern. — **zerstörend** ἀνατρεπτικός, ἀναιρετικός 3. (etw. τινός).

Zerstörer ὁ ἀνατροπεύς, ὁ λυμαντήρ, ῆρος, sp. ὁ ἀναιρέτης, poet. u. sp. ὁ πορθητής; gew. *part.* der vlhg. Verba.

Zerstörung ἡ καθαίρεσις, ἀναίρεσις, κατασκαφή, selten u. mehr poet. ἡ πέρσις, sp. ἡ πόρθησις (verst. ἐκπόρθησις), τὸ πόρθημα; auch ἡ ἀνατροπή, ἀνάστασις, κατάλυσις, διαφθορά, λύμη.

zerstossen κατα-, συγ-κόπτειν; κατα-, συντρίβειν.

Zerstossung ἡ κατάτριψις, sp. σύντριψις.

zerstreubar σκεδαστός 3.

zerstreuen 1) eig. διασπείρειν, σκεδαννύναι, δια-, κατα-σκεδαννύναι, διαρρίπτειν, διαφορεῖν, sp. διασκορπίζειν; auch διασπᾶν. — die Wolken z. ἀπαιθριάζειν τὰς νεφέλας. — „sich z." durch d. *P.* der Verba; auch ἀποσκεδάννυσθαι (*P.*). — 2) übtr. *a*) etw. z.: ἀπελαύνειν, ἀποσείειν, διαλύειν (z. B. λύπας, φροντίδας); auch ἐκπλήττειν (z. B. τὸ λυπηρόν). *b*) Jmd. z. *α*) seine Aufmerksamkeit von etw. ablenken: ἀποτρέπειν, ἀποσπᾶν τινά τινος. — es zerstreut mich etw. ταράττει (διαταράττει) μέ τι, ἐνοχλεῖ μοί od. μέ τι. — durch viele Geschäfte zerstreut sein διεσπάσθαι πρὸς πολλὰ ἔργα, ἄσχολον εἶναι od. ἀσχολεῖσθαι (*P.*) περὶ πολλὰ ἔργα. — vgl. zerstreut 2). *β*) Jmd. aufheitern: εὐθυμίαν παρέχειν τινί, εὐφραίνειν τινά. — sich z. διαχεῖσθαι (*P.*) τὴν γνώμην, εὐφραίνεσθαι (*aor. P.*), τρέπεσθαι πρὸς τὴν ἄνεσιν od. τὸ ῥαθυμεῖν.

Zerstreuer ὁ σκεδαστής sp.; besser Verba.

zerstreut 1) eig. διεσπαρμένος, ἐσκεδασμένος, δι-, κατ-εσκεδασμένος 3.; ὁ, ἡ σποράς, άδος; *adv.* σποράδην. — 2) übtr. = unachtsam: διατεταραγμένος 3., ἀσύννους, sp. ἀπρόσεκτος 2.; auch ἀναίσθητος 2.

Zerstreutheit ἡ ἀπροσεξία, τὸ ἀπρόσεκτον sp.; ἡ ἀναισθησία.

Zerstreuung 1) eig. *a*) das Zerstreuen: ἡ διασπορά, sp. ἡ σκέδασις, διαφόρησις, ὁ σκεδασμός, διασκορπισμός; auch ἡ διάσπασις, sp. ὁ διασπασμός. *b*) das Zerstreutsein: τὸ διεσκεδάσθαι, τὸ διεσπάσθαι. — 2) übtr. *a*) = Zerstreutheit, w. s. *b*) Erheiterung, Vergnügung: ἡ διάχυσις sp.; gew. ἡ ἀνάπαυλα πόνων; ἡ ἄνεσις; ἡ τέρψις; ἡ ῥαθυμία; sp. ἡ ἀπάτη. — Jmd. Z. verschaffen, sich Z. machen, vgl. zerstreuen.

zerstückeln κατὰ μικρὰ ποιεῖν (als *P.* κατὰ μικρὰ γίγνεσθαι); κερματίζειν (κατὰ μικρά), κατακερματίζειν (εἰς μικρά), καταμερίζειν (εἰς πολλά); σπαράττειν, δια-, κατα-σπαράττειν; κατα-, συγ-κόπτειν; Fleisch z. κατακρεουργεῖν; ion. u. poet. μιστύλλειν, διαμιστύλλειν, auch τεμαχίζειν (bes. einen grossen Meerfisch).

Zerstückelung ὁ σπαραγμός, ἡ κατακοπή, sp. ὁ κερματισμός, κατακερματισμός.

zertheilen μερίζειν, δια-, κατα-μερίζειν; δια-, κατα-νέμειν; διαιρεῖν; διχάζειν; in zwei Hälften διχοτομεῖν, δίχα od. διχῇ ποιεῖν; gliederweis z., s. zergliedern. — die Wolken z. ἀπαιθριάζειν τὰς νεφέλας. — eine Geschwulst, Verhärtung z. διαφορεῖν, διαχεῖν. — ein zertheilendes Mittel τὸ διαφορητικὸν φάρμακον.

Zertheilung ἡ διαίρεσις, ὁ μερισμός, sp. ὁ διαμερισμός, καταμερισμός, ἡ καταμέρισις; in zwei Hälften ἡ διχοτομία, sp. διχοτόμησις; einer Geschwulst ἡ διαφόρησις sp. — zur Z. geeignet διαφορητικός 3.

zertrennen, Zertrennung, s. trennen, Trennung.

zertreten κατα-, συμ-πατεῖν. — das Zertretene τὸ καταπάτημα sp.

Zertreten, das, ἡ καταπάτησις sp.

zertrümmern ἐρείπειν, κατερείπειν (selten in Prosa); übr. vgl. zerstören.

Zertrümmerung, s. Zerstörung.

zerwaschen πλύνοντα κατατρίβειν.

zerwehen διαφυσᾶν, διαπνεῖν; auch ἐπιπνέοντα διασκεδαννύναι.

zerweichen 1) *tr.* διιέναι (ἵημι), διαλύειν od. ἀνατήκειν ὑγρῷ τινι. — 2) *intr.* διαλύεσθαι, ἀνατήκεσθαι (*P.*).

Zerweichen, das, ἡ δίεσις, τῆξις (*tr.*); sonst Verba.

zerwerfen 1) entzwei werfen: βάλλοντα od. ῥίπτοντα κατατρίβειν (κατακόπτειν). — 2) aus einander werfen: διασπείρειν, διαρρίπτειν, σκε-

δαννύναι, δια-, κατα-σκεδαννύναι, διαφορεῖν, sp. *διασκορπίζειν.* [1) *a*).

Zerwerfen, das, *ἡ διάρριψις*; vgl. Zerstreuung.

zerwühlen *δι-, ὑπ-ορύττειν*; *διασκαριφᾶσθαι.*

Zerwürfniss *ἡ διαφορά, τὸ διάφορον*; vgl. Streit, Uneinigkeit.

zerzausen *δια-, κατα-ξαίνειν*; selten *σκύλλειν, κατασκύλλειν*; vgl. zerraufen.

zerzupfen *τίλλειν, διατίλλειν.*

Zerzupfen, das, *ἡ τίλσις, ὁ τιλμός.*

Zetergeschrei *ἡ δεινὴ βοή*; auch *οἰμωγὴ μεγάλη* (vom Weheruf). — ein Z. erheben *δεινῶς* od. *μέγα βοᾶν* (*ἀναβοᾶν*), *ἀναβοᾶν εἰς οἰμωγήν, μέγα ἀνοιμώζειν.*

Zettel 1) ein kleines Stück Papier: *τὸ χαρτίον, χαρτίδιον* sp.; besser *τὸ γραμματίδιον.* — 2) bei den Webern = Aufzug 1), w. s.

Zeug 1) Stoff zu Kleidungsstücken: *τὸ ὕφος, ἡ ὑφή*; Zeuge mit eingewebten Figuren: *τὰ ὑφαντά*; glatte Zeuge *τὰ λεῖα.* — linnen Z. *τὸ λίνον, ἡ ὀθόνη*; feines linnen Z. *ἡ σινδών, όνος*; baumwollen Z. *ἡ βυσσίνη σινδών*; grobes Z. (bes. aus Ziegenhaaren) *ὁ σάκος*; solches Z. tragend *σακοφόρος* 2. — 2) Geräthe: *τὸ σκεῦος* (gew. *pl.*), *ἡ κατασκευή*; vgl. Geräthe. — 3) Sache: *τὸ χρῆμα, τὸ πρᾶγμα.* — albernes, dummes Z. *ὁ λῆρος* (u. *pl.*), *ἡ φλυαρία*; schlechtes Z. *ὁ χλῆδος, φαῦλόν τι, οὐδενὸς ἄξια* u. dgl.

Zeuge *ὁ μάρτυς, υρος*; mehr poet. *ὁ ἵστωρ, ορος* (Augenzeuge); auch *ὁ γνωστήρ, ῆρος*, sp. *ὁ γνώστης*; der Z. dafür, dass man Jmd. auf gesetzliche Weise vor Gericht gerufen habe *ὁ κλητήρ, ῆρος.* — Z. von etw. sein *παρατυγχάνειν* od. *παραγίγνεσθαί τινι, αὐτόπτην εἶναί τινος* (sp. *αὐτοπτεῖν τι*), *αὐτήκοον εἶναί τινος.* — Z. sein *μαρτυρεῖν*; bes. vor Gericht *κλητεύειν.* — als Z. vor Gericht auftreten *διαμαρτυρεῖν.* — Jmd. zum Z. anrufen *ποιεῖσθαί τινα μάρτυρα, μαρτύρεσθαί* (*δια-, ἐπι-μαρτύρεσθαι*) *τινα.* — Jmd. zum Z. nehmen dafür, dass ... *ἐπιμαρτύρεσθαί τινα* mit folg. *inf.* od. *ὅτι.* — etw. als Z. aussagen *μαρτυρεῖν* od. *ἐκμαρτυρεῖν τι.* — vor Z. *μαρτύρων ἐναντίον, ἐν μάρτυσιν*; vor Z. aussagen *ἐπιμαρτύρεσθαι.* — einen Z. stellen *μάρτυρα ἐπάγεσθαι* (*παρέχεσθαι, παριστάναι*); vgl. *διαμαρτυρεῖν τινα.* — Gott sei mein Z. *θεός μοι μάρτυς ἔστω*, auch bloss *θεὸς ἴστω.* — falscher Z. *ὁ ψευδόμαρτυς, υρος.* — ein falscher Z. sein *ψευδομαρτυρεῖν.* — falsche Z. für sich aufstellen *καταψευδομαρτυρεῖσθαι.* — ohne Z. *ἀμάρτυρος* 2. (nicht durch Z. bestätigt), sonst = ungesehen, allein, w. s. — übr. vgl. zeugen, Zeugniss, bezeugen.

Zeugeglied *τὸ γεννητικὸν* od. *γόνιμον μόριον* (u. z. ersteres bes. vom weiblichen, letzteres vom männlichen Z., vgl. Schamglied).

Zeugekraft *ἡ γεννητικὴ* (sp. *γενεσιουργὸς*) *δύναμις.*

1. **zeugen** = ein Zeugniss ablegen *μαρτυρεῖν* (v. Pers. u. Sachen; für Jmd. *τινί, ὑπέρ τινος*, für etw. *τί* (*encl.*) u. *τινί*); *διαμαρτυρεῖν* (v. Pers., vor Gericht, in Betreff der Zulässigkeit einer Rechtssache); *ἐκμαρτυρεῖν τι* (für etw.; v. Pers.); *μαρτύριον, τεκμήριον* od. *σημεῖον εἶναί τινος, δηλοῦν* od. *ὑποφαίνειν τι* (v. etw. z.; v. Sachen). — falsch z. *ψευδομαρτυρεῖν, τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν.* — gegen Jmd. z. *καταμαρτυρεῖν, καταμηνύειν τινός.* [*τός* 3.

2. **zeugen** = erzeugen, w. s. — **gezeugt** *γεννη-*

Zeugenaussage *τὸ μαρτύριον, ἡ μαρτυρία*; eines abwesenden Zeugen *ἡ ἐκμαρτυρία.*

Zeugenverhör *ἡ τῶν μαρτύρων ἀνάκρισις.*

Zeuger *ὁ γεννήτωρ, ορος*; vgl. Erzeuger.

Zeugerin *ἡ γεννήτειρα*; vgl. Erzeugerin.

Zeughaus *ἡ σκευοθήκη*, sp. *ὁπλοθήκη, τὸ ὁπλοφυλάκιον.*

Zeugma (als Redefigur) *τὸ ζεῦγμα.*

Zeugmeister *ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων*, sp. *ὁ ὁπλοφύλαξ, ακος.*

Zeugniss *τὸ μαρτύριον, ἡ μαρτυρία*; eines abwesenden Zeugen *ἡ ἐκμαρτυρία.* — ein Z. ablegen, s. 1. zeugen. — auf Hörensagen ein Z. ablegen *μαρτυρεῖν ἀκοήν.* — Ablegung eines Z. *ἡ μαρτυρία*, vgl. *ἡ διαμαρτυρία.* — abwesend sein Z. ablegen *ἐκμαρτυρεῖν.* — Jmd. zur Ablegung eines Z. auffordern *γράφειν τινὶ μαρτυρίαν.* — ein Z. wofür abgeben *μαρτυρίαν τινὸς παρέχεσθαι.* — ich weiss, man wird mir das Z. geben, dass ... *οἶδα μαρτυρήσεσθαί μοι ὅτι* ... — die Sache bedarf meines Z. nicht *οὐδὲν ἐμοῦ δεῖται* od. *προσδεῖται μάρτυρος τὸ πρᾶγμα.* — falsches Z. *ἡ ψευδομαρτυρία* (gew. *pl.*, z. B. wegen falschen Z. straffällig *ψευδομαρτυριῶν ὑπόδικος* 2.), *τὸ ψευδομαρτύριον* (*pl.*); ein falsches Z. ablegen *ψευδομαρτυρεῖν*; gegen Jmd. ein falsches Z. ablegen *καταψευδομαρτυρεῖν τινος.*

Zeugung *ἡ γένεσις, γέννησις, γονή*; Z. von Kindern *ἡ παιδογονία, παιδοποιία, παιδοποίησις, τέκνωσις, τεκνοποιία*, sp. *τεκνοποίησις, τεκνογονία.* — starke, geringe Z. *ἡ πολυγονία, ὀλιγογονία.*

zeugungsfähig *γόνιμος* 2. u. 3.

Zeugungsfähigkeit *τὸ γόνιμον.*

Zeugungsglied, s. Zeugeglied.

Zeugungskraft, s. Zeugekraft.

Zeus *ὁ Ζεύς, Διός.* — vom Z. *ἐκ Διός.* — Fest des Z. (in Athen) *τὰ Διπόλια* (*Διπόλια, Διπόλεια*).

Zichorien u. s. w., vgl. Cichorien.

Zicklein *ὁ* (*ἡ*) *ἔριφος, τὸ αἰγίδιον*, sp. *τὸ ἐρίφιον.* — von einem Z. *ἐρίφειος* 2.

Zider, s. Apfelwein, Obstwein.

Ziege, *ἡ αἴξ, αἰγός, ἡ χίμαιρα* (selten *ἡ χίμαρος*); kleine Z. *τὸ αἰγίδιον.* — Z. essend *αἰγοφάγος* 2. — mit dem Gesicht einer Z. *αἰγοπρόσωπος* 2. — zur Z. gehörig *αἴγεος* 3., *χιμαίρειος* 3.

Ziegel *ἡ πλίνθος* (sowol der rohe als der gebrannte; Mauerziegel; *dem.* *τὸ πλινθίον*); *ὁ κέραμος, ἡ κεραμίς, ίδος* (bes. Dachziegel); *ὁ καλυπτήρ, ῆρος* (Dachziegel sp.). — von Ziegeln *πλίνθινος* 3. — von Z. bauen *πλινθεύειν* (auch: die Gestalt eines Z. geben). — nach Art od. Gestalt eines Z. *πλινθηδόν.* — Z. tragen *πλινθοφορεῖν* (dazu *πλινθοφόρος* 2.). — mit Z. decken *κεραμιδοῦν, κεραμοῦν*, sp. *καλυπτηριάζειν.* — aus Erde Z. machen *πλινθεύειν* (u. *M.*) *γῆν.* — Z. machen, streichen *πλίνθους ἕλκειν* od. *ἐρύειν*, gew. *πλινθουργεῖν, πλινθοποιεῖν*, sp. *πλινθουλκεῖν*; Verfertigung von Z. *ἡ πλινθουργία, πλινθοποιία, πλινθεία.* — Z. brennen *πλίνθους ὀπτᾶν.*

Ziegelbrennen, das, *ἡ πλινθεία.*

Ziegelbrenner *ὁ πλινθουργός*, sp. *πλινθουλκός, πλινθευτής, πλινθιακός*; auch *ὁ τὰς πλίνθους ὀπτῶν.*

Ziegelbrennerei *τὸ πλινθεῖον.*

Ziegeldach *ἡ κεραμωτὴ στέγη, τὸ κεραμωτόν*; *αἱ κεραμίδες.*

Ziegeldecker *ὁ συνάπτων τὰς κεραμίδας*; vgl. Dachdecker.

Ziegelerde *ἡ κεραμὶς* (*-ίδος*) od. *κεραμῖτις* (*-ιδος*) *γῆ*; *ἡ κεραμικὴ γῆ, ὁ κέραμος.*

ziegelförmig *πλινθωτός* 3. sp.; *adv.* *πλινθηδόν.*

Ziegelform *τὸ πλίνθου σχῆμα*; in Z. *πλινθηδόν.*

Ziegelhütte *τὸ πλινθεῖον.*

Ziegelmehl, umschr. *πλίνθοι κατατετριμμέναι.*

Ziegelofen *ἡ κεραμευτικὴ κάμινος.*

Ziegelscheune *τὸ πλινθεῖον.*

Ziegelschicht ὁ δόμος πλίνθων od. πλίνθου.
Ziegelstein, s. Ziegel. [ποιία, πλινθεία.
Ziegelstreichen, das, ἡ πλινθουργία, πλινθο-
Ziegelstreicher, s. Ziegelbrenner.
ziegenäugig αἰγωπός 2.
Ziegenbart ὁ αἴγεος od. τῆς αἰγὸς πώγων, ωνος.
Ziegenbein τὸ τῆς αἰγὸς σκέλος.
Ziegenbock, s. Bock 1).
Ziegenböckchen, s. Böckchen.
Ziegenbrand (ein Kraut) ὁ αἰγίπυρος.
Ziegenfell ἡ αἰγὸς δορά, ἡ αἰγῆ, ἡ αἰγίς, ίδος, ion. ἡ ἰξαλῆ.
Ziegenfett τὸ αἴγεον od. αἰγὸς (αἰγῶν) στέαρ,
Ziegenfleisch τὰ αἴγεα κρέα. [ατος.
Ziegenfuss ὁ αἰγὸς πούς. — mit Ziegenfüssen αἰγίπους, πουν, *gen.* ποδος.
Ziegengesicht; mit einem Z. αἰγοπρόσωπος 2.
Ziegenhaar αἱ αἴγεαι od. αἰγῶν τρίχες. — Z. haben αἰγοτριχεῖν sp. [(gew. *pl.*), sp. τὸ αἰγονόμιον.
Ziegenherde ἡ αἰγῶν ἀγέλη, selten τὸ αἰπόλιον
Ziegenhirt ὁ αἰπόλος, sp. αἰγελάτης; vgl. αἰγι-
ziegenhörnig αἰγόκερως, ων. [κορεύς.
Ziegenhorn τὸ αἴγεον od. αἰγὸς κέρας.
Ziegenklau (eine Pflanze) τὸ αἰγώνυχον.
Ziegenkopf (ein Vogel) ὁ αἰγοκέφαλος.
Ziegenmelker ὁ αἰγιθήλας sp.
Ziegenmilch τὸ αἴγεον od. αἰγὸς γάλα.
Ziegenmist ἡ σφυράς (σπυράς), άδος (u. *pl.*); ὁ (sp. ἡ) σπύραθος, sp. τὸ σπύρδανον (σπύρδαρον?; *pl.*). — dem Z. ähnlich σπυραθώδης 2.
Ziegenpest (eine Pflanze) ὁ αἰγόλεθρος.
Ziegenstall ὁ αἰγῶν σταθμός.
Ziegenweide τὸ αἰγονόμιον sp.
Ziegenwolle τὰ ἀπὸ τῶν αἰγῶν ἔρια; vgl. Zie-
Ziehbrunnen τὸ φρέαρ, ατος. [genhaar.
Zieheimer ὁ γαυλός.
ziehen I) *tr.* 1) langsam fortbewegen *a*) eig.: ἕλκειν, σύρειν, ἄγειν, σπᾶν. — einen Wagen z. ἄγειν ἅρμα od. ἅμαξαν. — den Degen z. ἕλκειν, ἐξέλκειν (ἐκ κολεοῦ), gew. σπάσασθαι od. γυμνοῦν τὸ ξίφος. — einen Stein z. (im Bretspiel) κινεῖν (τίθεσθαι, φέρεσθαι) πεττόν. — ein Loos z. κληροῦν (u. *M.*), λαγχάνειν. — in die Höhe z. ἀνασπᾶν, ἐπαίρειν, auch ἀνιμᾶν; die Augenbrauen in die Höhe z. τὰς ὀφρῦς ἀνασπᾶν, αἴρειν, ἐπαίρειν, ἀνατείνειν. — Wasser aus dem Brunnen z. ἀνασπᾶν od. ἀνιμᾶν ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος; vgl. schöpfen. — Jmd. aus etw. z. ἀνασπᾶν τινα ἐκ τινος. — ein Schiff an's Land z. ἀνέλκειν ναῦν; ein Schiff in's Meer z. καθέλκειν od. κατασπᾶν ναῦν; vgl. Schiff. — an od. in sich z. ἕλκειν ἐφ' od. πρὸς ἑαυτόν. — die Sonne zieht Wasser ὁ ἥλιος ἕλκει ὕδωρ; ῥάβδοι εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ. — der Magnet zieht eiserne Ringe an sich ἡ μαγνησία λίθος ἄγει δακτυλίους σιδηροῦς. — den Mund z. διαστρέφειν τὸ στόμα, höhnisch διαμυλλαίνειν. — den Hut z. περιαιρεῖσθαι τὸν πῖλον. — den Schleier vom Kopfe z. ἀφαιρεῖσθαι τὴν καλύπτραν τῆς κεφαλῆς. — in etw. z., s. hereinziehen 1). — Wein auf Flaschen z. σιφωνίζοντα τὸν οἶνον ἐγχεῖν εἰς λαγύνους. — Saiten auf ein Instrument z. ἐντείνειν od. ἐπεντείνειν χορδάς. — etw. über etw. z. ἐπι-, περιτείνειν τινί τι; ein Kleid über ein anderes z. ἐπενδύεσθαι (ἐπενδύνειν) ἱμάτιον. — an od. v. der Seite z. παρέλκειν. — nach sich z., s. nachziehen 1). — nach einer andern Seite z. περισπᾶν. — nach der entgegengesetzten Seite z. ἀνθέλκειν (auch: hin u. her z.). *b*) übtr. Jmd. auf die Seite z.: λαμβάνειν τινὰ ἰδίᾳ od. χωρίς. — Jmd. auf seine Seite od. an sich z. παρασπᾶσθαί τινά τινος; πρὸς ἑαυτὸν λαμβάνειν τινά; προσ-, ἐπ-άγεσθαι, ἐπισπᾶσθαι, παραστήσασθαι, προσποιεῖσθαι, προσκτήσασθαι, οἰκειοῦσθαί τινα. — Truppen an sich z. συλλέγειν od. ἀθροίζειν (συναθροίζειν) ἀμφ' ἑαυτὸν στράτευμα, ἀναλαμβάνειν στρατιώτας. — etw. an sich z. παρασπᾶσθαι, ἐξιδιοῦσθαι, ἐξιδιάζεσθαι (sp. ἐξιδιοποιεῖσθαι), εἰς τὸ ἴδιον κατατίθεσθαι, οἰκειοῦσθαί τι, οἰκείωσιν ποιεῖσθαί τινος, auch σφετερίζεσθαί τι. — Aller Augen auf sich z. πάντων τὰς ὄψεις πρὸς ἑαυτὸν στρέφειν, περίβλεπτον γίγνεσθαι ὑπὸ πάντων; auch πάντες ἀποβλέπουσι πρός τινα. — etw. auf sich z., vgl. sich zuziehen; ist es = auf sich beziehen νομίζειν εἰρῆσθαί τι εἰς ἑαυτόν. — Jmd. zu etw. z. ἕλκειν τινὰ ἐπί τι. — Jmd. zur Tafel z. σύνδειπνον ποιεῖσθαί τινα. — Jmd. zur Berathung, zu Rathe z. σύμβουλον ποιεῖσθαί τινα, παραλαμβάνειν τινὰ ἐπὶ τὴν συμβουλήν, χρῆσθαί τινι συμβούλῳ, über etw. ἀνακοινοῦσθαί τινι περί τινος, συμβουλεύεσθαί τινι περί τινος, sp. προσανατίθεσθαί τινι περί τινος. — Jmd. zur Verantwortung z., vgl. Verantwortung. — zu einer Berathung gezogen werden μετέχειν od. μεταλαμβάνειν βουλῆς. — sich etw. zu Gemüthe z. ἐνθυμεῖσθαί (*DP.*) τινος u. τι. — Jmd. vor Gericht z., s. Gericht. — Truppen aus einem Lande z. ἀπάγειν τὴν στρατιὰν ἐκ γῆς (aus einem Lande abziehen); συλλέγειν στρατιώτας ἐκ χώρας (in einem Lande ausheben, anwerben u. dgl.). — seine Nahrung aus etw. z. ποιεῖσθαι (πορίζεσθαι, κτήσασθαι, ἔχειν) τὸν βίον ἀπό τινος; τρέφεσθαι (*P.*) ἀπό od. ἐκ τινος. — Nutzen (Vortheil) aus od. von etw. z. ὠφελεῖσθαι (*P.*) ἐκ od. ἀπό τινος, κέρδος λαμβάνειν od. ποιεῖσθαι ἐκ τινος, καρποῦσθαί τι, ἀπολαύειν τινός. — eine Folge (einen Schluss) aus etw. z. τεκμαίρεσθαί τινι u. ἐκ (ἀπό) τινος, συλλογίζεσθαι ἔκ τινος. — Jmd. aus einer schlimmen Lage z. ἀπαλλάττειν, λύειν, ἀπολύειν τινὰ κακοῦ τινος, ἀπορίας; aus einer Gefahr σώζειν τινὰ ἐκ κινδύνου, ἐκσώζειν τινὰ (ἐκ) κινδύνου; sich aus einer Sache z. ἀπαλλάττεσθαί (*aor. P.*) τινος, σώζεσθαι (*P.*) ἔκ τινος. — etw. nach sich z. ἐργάζεσθαί τι, ἀποβαίνειν εἴς τι, τίκτειν od. γεννᾶν τι. — einen Ton z. σύρειν (ἐκτείνειν) φωνήν. *c*) sich z. (von dicken Flüssigkeiten): γλίσχρον εἶναι. — sich in's Kleine (in die Enge) z. συστέλλεσθαι (*P.*), συνάγεσθαι (*P.*), συναγωγὴν ἔχειν od. λαμβάνειν. — sich z. = sich werfen (v. einem Holze), vgl. werfen 2) *b*). — in die Länge z., sich in die Länge z., vgl. Länge. — Ist es = sich erstrecken τείνειν; übr. vgl. erstrecken 2). — 2) durch Ziehen gestalten: ἄγειν, ἐλαύνειν, τείνειν, z. B. eine Mauer, einen Graben ἄγειν (ἐλαύνειν) τεῖχος, τάφρον; einen Graben z. τείνειν τάφρον; einen Graben um etw. z. περιτείνειν τάφρον τινί, περιταφρεύειν τι; eine Mauer um etw. z. περιβάλλειν τεῖχός τινι, περιτειχίζειν τι. — Linien z. γραμμὰς ἄγειν od. τείνειν, s. Linie. — Furchen z. αὐλακίζειν. — 3) aufziehen: τρέφειν, ἀνα-, ἐκτρέφειν (von lebenden Wesen u. Pflanzen); φυτεύειν, φυτουργεῖν, sp. φυτοτροφεῖν, φυτηκομεῖν (Pflanzen); Pferde, Hunde z. ἱπποτροφεῖν, κυνοτροφεῖν. — übtr. = bilden παιδεύειν, auch ἄγειν; gut, schlecht gezogen καλῶς, κακῶς (φαύλως) ἀχθείς od. ἠγμένος 3. — Jmd. zum Gehorsam z. πειθόμενον παρέχειν τινά. — II) *intr.* 1) sich langsam fortbewegen: χωρεῖν, πορεύεσθαι (*DP.*), von einem Heere u. vom Feldherrn ἐλαύνειν, ἄγειν; zu Felde z. στρατεύεσθαι, gegen Jmd. ἐπί τινα. — in den Krieg z. ὁρμᾶν (u. *DP.*) ἐπὶ τὸν πόλεμον: auf die Jagd z.

ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν u. dgl.; auf einen Posten z. τάττεσθαι (*P.*) εἴς τι. — anderswohin z. μετοικεῖν, μετοικίζεσθαι (*P.*), διοικίζεσθαι; in ein anderes Land μετανίστασθαι εἰς ἄλλην χώραν. — von einer Stadt zur andern z. πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάττειν od. ἀμείβειν; ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλιν ἀμείβεσθαι. — 2) es zieht (die Luft): χωρεῖ (διαχωρεῖ) ἡ αὔρα. — es zieht mir in den Gliedern σπῶμαι (*P.*). — **ziehend** ἀγωγός 2., ἑλκτικός, ὁλκός 3., σπαστικός 3. — übr. vgl. anziehen.

Ziehen, das, 1) *tr.* *a)* das Fortbewegen: ἡ ἕλξις (sp. ἕλκυσις, ὁ ἑλκυσμός), ἡ ὁλκή, ὁ συρμός, ἡ σπάσις. *b)* das Aufziehen: ἡ ἀγωγή, τροφή. — 2) *intr.* *a)* das Weitergehen: ἡ πορεία, ἡ ὁρμή; das in's Feld Z. ἡ ἔλασις, ἡ στρατεία, sp. στράτευσις; das wohin Z. ἡ μετοίκησις, μετοικία, μετανάστασις, διοίκισις. *b)* krampfhaftes Z. in d. Gliedern: ὁ σπασμός, τὸ σπάσμα.

Ziehmutter, s. Pflegemutter.

Ziehseil, s. Zugseil.

Ziehung (eines Looses) ἡ κλήρωσις.

Ziel 1) allg. Ende, Grenze: τὸ τέλος, τὸ τέρμα, τὸ πέρας, ατος, ὁ ὅρος. — einer Sache ein Z. setzen ὅρους τίθεσθαί τινος, τέλος ἐπιτιθέναι τινί, παύειν τι. — an's Z. gelangen ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸ τέρμα; am Z. v. etw. sein ἐπὶ τῷ τέλει od. τῷ τέρματί τινος εἶναι. — Mass u. Z. halten τηρεῖν τὸ μέτριον, μέτριον εἶναι, σωφρονεῖν; in etw. μετριάζειν περί u. πρός τι, auch τινί, ἔν τινι; μετρίως χρῆσθαί τινι, μετρίως ποιεῖν τι. — halte Mass u. Z. in allen Dingen μηδὲν ἄγαν. — 2) im Bes.: ὁ σκοπός, ὁ στόχος (das Z., wonach man wirft od. schiesst, dann übh. Zweck, Absicht); τὸ τέρμα (beim Wettlauf od. bei Wettfahrten, vgl. ὁ καμπτήρ, ῆρος; dann auch übh. das, wornach man strebt); vgl. Zweck. — ein Z. aus-, vorstecken σκοπὸν τίθεσθαι od. προτιθέναι; δεικνύναι τέρμα; bildl. Jmd. ein Z. vorstecken ὑποτιθέναι τινὶ σκοπόν. — es ist ein Z. ausgesteckt σκοπὸς πρόκειται od. ἔκκειται. — nach einem Z. werfen od. schiessen βάλλειν, τοξεύειν πρὸς (ἐπὶ) σκοπόν od. ἐπὶ σκοποῦ, ἱέναι ἐπὶ σκοπόν od. στόχον, στοχάζεσθαι σκοποῦ; bildl. nach einem Z. streben στοχάζεσθαί τινος, selten πρός τι; vgl. streben. — das Z. treffen τυγχάνειν od. καθικνεῖσθαι τοῦ σκοποῦ (auch bildl. sein Z. erreichen, vgl. erreichen). — das Z. glücklich treffen εὐστοχεῖν, εὐστόχως βάλλειν (das Z. glücklich treffend εὔστοχος 2.; glückliches Treffen des Z. ἡ εὐστοχία; sämmtl. auch übtr.). — das Z. verfehlen παραλλάττειν (ἀποτυγχάνειν, ἁμαρτάνειν) τοῦ σκοποῦ (auch bildl. sein Z. verfehlen, wie ἀποτυγχάνειν τῆς γνώμης). — vom Z. abkommen πόρρω γίγνεσθαι τοῦ πράγματος, ἀποπλανᾶσθαι (*P.*) τῆς ὑποθέσεως, sprichw. ἐκτὸς od. ἔξω δρόμου φέρεσθαι (*P.*). — nach demselben Z. mit Jmd. streben εἰς τὸ αὐτὸ σπεύδειν τινί. — es führt zu demselben Z. εἰς ταὐτὸν φέρει. — etw. zu seinem Z. führen = vollenden, w. s. — noch am Z. seinen Zweck verfehlen, sprichw. ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. — ohne alles Z. πρὸς οὐδένα σκοπόν.

zielen, nach etw. στοχάζεσθαί τινος. — mit einer Rede auf Jmd. z. τείνειν τὸν λόγον εἴς τινα, αἰνίττεσθαί τινα, εἴς (πρός) τινα, versteckt auf Jmd z. ὑπαινίττεσθαί τινα u. εἴς τινα. — diese Rede zielt auf mich τοῦτο εἰς ἐμὲ τείνει od. εἴρηται; der Orakelspruch zielt auf dieses ὁ χρησμὸς εἰς τοῦτο ῥέπει. — übr. vgl. abzielen, bezwecken.

Zielscheibe ὁ σκοπός. — Jmd. zur Z. seines Witzes machen διασύρειν, διακωμῳδεῖν τινα, [vgl. verspotten.

ziemen, s. geziemen.

Ziemer (ein Vogel), s. Krammetsvogel.

ziemlich μέτριος 3. u. 2., ἐπιεικής 2., ἱκανός 3.; bisw. durch τίς, τί (*encl.*), z. B. eine z. Macht besitzen δύναμίν τινα ἔχειν, als ein Mann von z. Ansehen im Staate gelten φαίνεσθαί τινα ἐν τῇ πόλει. — *adv.* μετρίως, ἐπιεικῶς, ἱκανῶς; so z. σχεδόν, σχεδόν τι. — eine z. Anzahl, z. Viele οὐκ [ὀλίγοι.

Zier, s. Zierde.

Zieraffe, s. Stutzer.

Zierbengel ὡραϊστὴς ἀπειρόκαλος.

Zierde ὁ κόσμος, τὸ κόσμημα (sp. τὸ κόσμιον); τὸ καλλώπισμα, ὁ καλλωπισμός; vgl. Zierrath. — Jmd. zur Z. gereichen κόσμον εἶναί (φέρειν, παρέχειν) τινι, κοσμεῖν τινα. — eine grosse Z. seines Geschlechtes μέγα ὄφελος τοῦ γένους.

zieren, Jmd. od. etw. κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν (sp. ἐκκοσμεῖν), καλλωπίζειν, seltner καλλύνειν τινά u. τι; ist es = zur Zierde gereichen κόσμον εἶναί (φέρειν, παρέχειν) τινι. — sich z. θρύπτεσθαι (*P.*; gegen Jmd. πρός τινα, bei etw. πρός τι), καλλωπίζεσθαι (πρός τινα), ἀκκίζεσθαι (sp. *A.*), ὡραΐζεσθαι (ὡράζεσθαι), selten διαθρύπτεσθαι; auch ἀβρύνεσθαι (*P.*), καλλύνεσθαι. — übr. vgl. geziert.

Zieren, das, ἡ κόσμησις (sp. ἐκκόσμησις); ὁ καλλωπισμός, auch = Ziererei, vgl. d. f. W.

Ziererei ὁ ἀκκισμός, ἡ θρύψις, sp. διάθρυψις.

zierlich κομψός, γλαφυρός 3., auch καλός 3.; im tadelnden Sinne ἁβρός 3. — z. reden καλλιεπεῖσθαι. — z. Reden λόγοι κεκαλλιεπημένοι.

Zierlichkeit ἡ κομψότης, γλαφυρότης, γλαφυρία, τὸ κάλλος; im tadelnden Sinne ἡ ἁβρότης.

Zierrath τὸ κόσμημα, ἐπικόσμημα, καλλώπισμα, τὸ ποίκιλμα, ἡ ποικιλία.

Ziffer τὸ γράμμα, ἡ ψῆφος.

Zikade, s. Cikade.

Zimmer τὸ οἴκημα, auch ὁ οἶκος (bes. Speisezimmer), ἡ στέγη, τὸ δωμάτιον (bes. Schlafzimmer, Zimmer im oberen Stockwerk); übr. vgl. Schlafgemach, Speisesaal, Wohnstube.

Zimmerarbeit τὸ τεκτονικὸν ἔργον, ἡ τεκτονία, [ξυλουργία.

Zimmeraxt τὸ σκέπαρνον.

Zimmerchen τὸ οἰκημάτιον, ὁ οἰκίσκος.

Zimmerhandwerk ἡ τεκτονική, τὰ τεκτονικά, ἡ [ξυλουργική.

Zimmerhof τὸ τεκτονεῖον.

Zimmerholz, s. Bauholz.

Zimmermann ὁ τέκτων, ονος, ὁ τεκτονικός, sp. ὁ ξυλουργός. — als Z. arbeiten τεκταίνεσθαι. — Z. sein τεκτονεύειν sp.

zimmern τεκταίνεσθαι; allg. κατασκευάζειν.

Zimmet τὸ κιννάμωμον. — v. Z. gemacht κινναμώμινος 3. — Z. tragend κινναμωμοφόρος 2. — dem Z. ähnlich sein κινναμωμίζειν sp. — vgl. ἡ κασία (κασσία).

Zimmetfarbe τὸ χρῶμα κινναμώμου.

Zimmetgeruch ὀσμὴ οἷα κινναμώμου.

Zimmetleser (ein Vogel) ὁ κιννάμωμος, sp. κινναμολόγος.

Zimmetöl τὸ κινναμώμινον ἔλαιον, sp. τὸ κινναμωμέλαιον, vgl. ἡ στακτή.

Zimmetrinde ἡ κασία (κασσία).

Zink ὁ ψευδάργυρος.

Zinkblech τὸ ψευδαργύρου ἔλασμα.

Zinkblume ἡ πομφόλυξ, υγος.

Zinke ὁ ὀδούς, όντος.

Zinn ὁ καττίτερος. — von Z. καττιτέρινος 3. — mit Z. überziehen καττιτεροῦν.

Zinnbergwerk τὰ μέταλλα καττιτέρου.

Zinne ἡ ἔπαλξις, ἡ στεφάνη.

zinnern καττιτέρινος 3. od. *gen.* κασσιτέρου.
Zinngiesser ὁ καττιτεροποιός, καττιτερουργός.
Zinninseln αἱ Καττιτερίδες νῆσοι.
Zinnober τὸ κιννάβαρι, εως (ὁ κιννάβαρις), sp. τὸ ἄμμιον, τὸ τιγγάβαρι.
zinnoberfarbig, -roth κινναβάρινος 3., sp. τιγγαβάρινος 3.
Zins 1) = Steuer, Abgabe, w. s. — 2) = Miethe, 1). — 3) Interessen: ὁ τόκος; auch τὸ ἔργον (z. B. das Kapital u. die Z. für die zwölf Jahre τό τ' ἀρχαῖον καὶ τὸ ἔργον τῶν δώδεκα ἐτῶν). — auf Z. leihen δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, τοκίζειν. — das Leihen auf Z. ὁ τοκισμός. — auf Z. nehmen δανείζεσθαι ἐπὶ τόκῳ u. ἐπὶ τόκον. — Z. geben τόκους διδόναι od. ἀποδιδόναι, vgl. verzinsen; vom Kapitale (auch: Z. tragen) τόκους φέρειν. — mit Z. zurückgeben ἐν τόκῳ ἀποδιδόναι. — Z. von Jmd. nehmen τόκους λαμβάνειν ἀπό τινος. — keine Z. tragend ἄτοκος 2., auch ἀργός 2. (liegend ohne Verwendung). — Z. auf Z. τόκοι τόκων, τόκοι ἐπίτοκοι, sp. ὁ ἀνατοκισμός. — die Z. zum Kapital schlagen τόκους τῷ κεφαλαίῳ συνάπτειν.
zinsbar φόρου ὑποτελής 2., συντελής 2., δασμοφόρος 2. — nicht z., s. zinsfrei. — z. sein δασμοφορεῖν, Jmd. συντελεῖν τινι od. εἴς τινα. — Jmd. z. machen ποιεῖν τινα φόρου ὑποτελῆ.
zinsen συντελεῖν; τελεῖν (ὑποτελεῖν, φέρειν, διδόναι, ἀπάγειν) φόρον; δασμὸν ἀποδιδόναι od. ἀποπέμπειν, δασμοφορεῖν. [ἀποφορά.
Zinsentrichtung ἡ τῶν τόκων ἀπόδοσις od.
zinsfrei ἀτελής 2.; φόρου οὐχ ὑποτελής 2.
Zinsfreiheit ἡ ἀτέλεια.
Zinsfuss ὁ τόκος.
Zinshahn ὁ εἰς φόρον δεδομένος ἀλεκτρυών, όνος.
Zinskorn ὁ εἰς φόρον δεδομένος σῖτος.
Zinsmann ὁ συντελής od. συντελῶν, οῦντος.
Zinsregister ὁ τῶν φόρων κατάλογος.
Zinstag ἡ ἡμέρα καθ' ἣν καταβάλλονται οἱ τόκοι od. τελεῖται ὁ φόρος.
Zipfel τὸ ἀπόσπασμα; am Schlauche od. am Schiffsegel ὁ ποδεών, ῶνος. — ein schmaler Z. Landes ποδεὼν στενός.
Zipfelchen τὸ ἀποσπασμάτιον.
Zipperlein ἡ ἀρθρῖτις, ιδος. — am Z. krank ἀρθριτικός 3. — Z. an den Füssen ἡ ποδάγρα, vgl. Podagra; an den Händen ἡ χειράγρα, vgl. Hand- [gicht.
Zirbeldrüse τὸ κωνάριον.
Zirbelnuss ὁ στρόβιλος; *dem.* τὸ στροβίλιον.
Zirkel 1) = Kreis, w. s. — im Schluss od. Beweise, vgl. Zirkelschluss. — 2) Instrument zum Beschreiben eines Kreises: ὁ διαβήτης.
Zirkelfigur τὸ κύκλον σχῆμα, ὁ κύκλος.
Zirkelfläche ἡ ἅλως, ω.
zirkelförmig, s. kreisförmig.
Zirkellinie ὁ κύκλος, ὁ γῦρος. [γῦρον ἄγειν.
zirkeln κύκλον γράφειν, sp. κυκλογραφεῖν; auch
zirkelrund κυκλοτερής 2., κύκλιος 3. u. 2., κυκλικός 3. [πος, ὁ κύκλος.
Zirkelschluss ὁ διάλληλος od. δι' ἀλλήλων τρό-
Zirkular, s. Sendschreiben.
Zirkulation, s. Umlauf, Kreislauf.
zirkulieren = im Umlauf od. im Kreislauf sein, [w. s.
Zirkumflex, s. Circumflex.
Zirkus, s. Circus.
zirpen τρίζειν (τετριγέναι), τερετίζειν, vgl. πιπίζειν, τιτίζειν; von den Cikaden βαβράζειν.
Zirpen, das, ὁ τριγμός, τρισμός, τὸ τερέτισμα, ὁ [τερετισμός.
zischeln ψιθυρίζειν.
Zischeln, das, ὁ ψιθυρισμός, τὸ ψιθύρισμα.
zischen σίζειν (bes. von glühenden Körpern, die mit Wasser benetzt werden); συρίττειν, τρίζειν (τετριγέναι; e. zischenden Laut von sich geben).
Zischen, das, ἡ σίξις, ὁ σιγμός, ὁ συριγμός (συρισμός), ὁ τριγμός, τρισμός; als Sache τὸ σύ- [ριγμα.
Zischlaut τὸ σίγμα od. σῖγμα.
Zischler ὁ ψιθυριστής.
Zisterne, Zitadelle, Zitat, Zitation, Zither (u. s. w.), **zitieren, Zitrone** (u. s. w.), s. Cisterne u. s. w.
Zitterespe ἡ κερκίς, ίδος.
Zitterfisch ἡ νάρκη.
Zitterich, s. Flechte.
zitterig, s. zitternd.
zittern πάλλεσθαι (*P.*, selten *A.*); σπαίρειν (seltner ἀσπαίρειν; eig. zucken); σείεσθαι, κατασείεσθαι (*P.*; erschüttert werden); vor Furcht z. τρέμειν; ein wenig z. ὑποτρέμειν. — vor Jmd. z. τρέμειν τινά, für etw. περί τινος. — nicht z. ἀτρεμεῖν. — **zitternd** τρομώδης 2., poet. τρομερός 3.; ein wenig z. ὑπότρομος 2.; nicht z. ἀτρεμής 2., poet. u. sp. ἄτρομος, ἄτρεστος 2.
Zittern, das, ὁ παλμός, ὁ τρόμος.
Zitterpappel ἡ κερκίς, ίδος.
Zitterroche ἡ νάρκη.
Zitze ἡ θηλή, ὁ τιτθός, ὁ μαστός.
zitzenförmig θηλοειδής 2.
Zivilisation, zivilisieren, Zivilkleidung, vgl. Civilisation u. s. w.
Zobel, etwa ὁ Ποντικὸς μῦς. [μα.
Zobelpelz, etwa τὸ ἀπὸ τοῦ Ποντικοῦ μυὸς δέρ-
Zobelthier, s. Zobel.
Zober, etwa ἡ πύελος, ἡ σκάφη.
Zögerer ὁ μελλητής od. *part.* der folg. Verba.
zögern μέλλειν, διαμέλλειν, διατρίβειν, βραδύνειν, ὀκνεῖν, στραγγεύεσθαι, χρονίζειν, ἐγχρονίζειν, διατριβὴν ποιεῖσθαι; mit etw. z. διαμέλλησιν ποιεῖσθαί τινος, vgl. aufschieben. — nicht z. χρόνον οὐδένα ἐμποιεῖν. — Lust haben zu z. μελλητιᾶν sp. — übr. vgl. zaudern.
Zögern, das, ἡ μέλλησις, διαμέλλησις, τὸ μέλλημα, sp. ὁ μελλησμός; auch ὁ ὄκνος, ἡ καθέδρα. — zum Z. geneigt μελλητικός 3. sp.
zögernd ὀκνηρός 3. od. *part.* der vhg. Verba.
Zögerung ἡ τριβή, διατριβή; übr. s. Zögern, das. — keine Z. mehr! μὴ τριβὰς ἔτι. — Z. verursachen διατριβὴν ἐμποιεῖν, ἐμβάλλειν, παρέχειν, auch ποιεῖν (bei etw. τινί), χρόνους ἐμποιεῖν.
Zögling ὁ τρόφιμος, τὸ θρέμμα (*dem.* τὸ θρεμμάτιον), τὸ παίδευμα; ὁ τραφείς, έντος.
Zöllner, s. Zollbeamter.
Zofe ἡ ἅβρα, ἡ θεράπαινα od. θεραπαινίς, ίδος.
Zoll 1) als Abgabe: τὸ τέλος, ὁ φόρος, vgl. ἡ δεκάτη, ἡ πεντηκοστή. — von Waaren τὸ ἐπώνιον. — einen Z. auf etw. legen φόρον od. τέλος ἐπιτάττειν τινί, sp. φορολογεῖν τι. — einen Z. von Jmd. erheben τέλος ἐκλέγειν τινά od. παρά τινος, τελωνεῖν τινα. — Zölle pachten τελωνεῖν, ὠνεῖσθαι τὰ τέλη; Pacht von Zöllen ἡ τελωνία. — Z. geben τέλη εἰσ-, ἀπο-φέρειν. — 2) als Längenmass: ὁ δάκτυλος. — einen Z. lang, dick u. s. w. [δακτυλιαῖος 3.
Zollamt τὸ τελώνιον.
zollbar ὑποτελής 2. (φόρου).
Zollbeamter ὁ τελώνης, ὁ πεντηκοστολόγος. — Z. sein τελωνεῖν, πεντηκοστολογεῖν. — den Z. betreffend τελωνικός 3.
Zolldefraudation; eine Z. begehen παρατελωνεῖ- [σθαι sp.
Zolleinnahme ἡ τελωνία.
Zolleinnehmer, s. Zollbeamter.
zollen 1) eig. τελεῖν, ὑποτελεῖν. — 2) übtr. νέμειν, ἀπονέμειν, ἀπο-, ἐκ-τίνειν. — Jmd. Dank z. ἀποδιδόναι od. ἀνταποδιδόναι τινὶ χάριν; es zollt mir Jmd. Dank ὑπάρχει μοι χάρις παρά τινος. — man zollt mir Beifall τυγχάνω ἐπαίνου, ἐπαινοῦμαι (*P.*), εὐδοκιμῶ.

Zollerhebung ἡ τελωνία.
zollfrei ἀτελής 2. (φόρου).
Zollfreiheit ἡ ἀτέλεια.
Zollgesetze οἱ τελωνικοὶ νόμοι.
Zollhaus τὸ τελώνιον.
Zollpacht ἡ τελωνία.
Zollpächter ὁ τελώνης, ὁ τὰ τέλη ὠνούμενος (πριάμενος). — Z. sein τελωνεῖν.
Zone ἡ ζώνη, τὸ κλίμα.
Zoologie ἡ περὶ τῶν ζῴων ἱστορία, ἡ ζωϊκὴ ἱστορία, τὸ ζωϊκόν (ἡ ζῳολογία ist ein neugebildetes Wort).
Zopf, etwa ἡ ὄπισθεν πλεκτάνη.
Zorn ἡ ὀργή, ὁ θυμός; seltner τὸ μένος (was mehr poet. ist); poet. u. sp. ἡ χολή (eig. Galle); ion. u. poet. ὁ χόλος; auch ἡ ἀγανάκτησις (Unwille). — heftiger Z. ὀργὴ μεγάλη od. ἰσχυρά. — vor od. aus Z. ὑπ' ὀργῆς. — im Z. ὀργῇ, δι' ὀργῆς, δι' ὀργήν, μετ' ὀργῆς, πρὸς ὀργήν, s. zornig 1). — in Z. gerathen ὀργίζεσθαι (*aor. P.*; über Jmd. od. etw. τινί, ἐπί τινι, διά od. περί τι), παροργίζεσθαι (über Jmd. πρός τινα), selten ἐξοργίζεσθαι; auch καταστῆναι od. προάγεσθαι (*P.*) εἰς ὀργήν, περιπίπτειν ὀργῇ; θυμοῦσθαι (*aor. P.*; über Jmd. od. etw. τινί). — Jmd. zum Z. reizen, in Z. bringen ὀργίζειν, ἐξοργίζειν, seltner παροργίζειν τινά; καθιστάναι od. προάγειν τινὰ εἰς ὀργήν, ὀργὴν u. ὀργὰς ἐμποιεῖν τινι. — Z. auf Jmd. haben ὀργὴν ἔχειν πρός τινα, ὀργῇ (ἐν ὀργῇ, δι' ὀργῆς) ἔχειν τινά, ὀργὴν ποιεῖσθαί τινι, χαλεπαίνειν u. ἀγανακτεῖν τινι od. πρός τινα. — Jmd. seinen Z. zu erkennen geben ἐνσημαίνεσθαί τινι τὴν ὀργήν. — seinen Z. nicht beherrschen können ἥττω εἶναι τῆς ὀργῆς. — seinen Z. mässigen κρατεῖν τῆς ὀργῆς od. τοῦ θυμοῦ; πεπαίνειν od. κατέχειν τὴν ὀργήν. — der Z. verraucht παρακμάζει καὶ παρανθεῖ τὸ τῆς ὀργῆς. — Jmds. Z. erfahren περιπίπτειν τῇ ὀργῇ τινος. — zum Z. geneigt, s. zornig. — Geneigtheit zum Z. ἡ ὀργιλότης. — vgl. Jähzorn.
zornig 1) erzürnt: ὀργιζόμενος, ὀργισθείς 3.; θυμούμενος, τεθυμωμένος 3.; sp. κεχολωμένος 3.; auch ἄγριος 3., χαλεπός, πικρός 3. — z. werden, machen; auf Jmd. z. sein, s. in Zorn gerathen, bringen; Zorn haben auf Jmd., unter „Zorn." — sehr z. sein περιθύμως ἔχειν. — 2) zum Zorne geneigt: ὀργίλος 3., θυμοειδής 2., θυμικός 3.; ῥᾴδιος (3.) πρὸς ὀργήν.
Zote ὁ βδελυρὸς od. αἰσχρὸς λόγος, ἡ αἰσχρολογία, sp. κιναιδολογία, τὸ κιναίδισμα, ἐπικιναίδισμα. — Z. reissen αἰσχρολογεῖν, αἰσχρορρημονεῖν, αἰσχροεπεῖν, seltner αἰσχρομυθεῖν, sp. κιναιδολογεῖν.
Zotenreisser ὁ αἰσχρολόγος, αἰσχρορρήμων, sp. κιναιδολόγος.
Zotenreisserei ἡ αἰσχρολογία, αἰσχρορρημοσύνη, sp. κιναιδολογία.
Zotenschreiber ὁ ἀναισχυντογράφος.
Zotte ὁ μαλλός, selten ἡ οἰσυπίς, ἴδος.
zotteln 1) *intr.* βραδυπορεῖν sp., besser βραδὺ χωρεῖν. — 2) *tr.* μαλλοῦν.
zottig λάσιος, δασύς, μαλλωτός 3. — mit z. Nacken ὁ, ἡ λασιαύχην, ενος poet. — m. z. Haare ὁ, ἡ λασιόθριξ, τριχος u. λασιότριχος 2. poet.
zu A) als *praep.* 1) vom Orte *a*) auf d. Frage wo?: ἐν m. *dat.*, κατά m. *acc.*, ἐπί m. *gen.* u. *dat.*, z. B. zu Athen ἐν Ἀθήναις u. Ἀθήνησι, auch κατ' Ἀθήνας, παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις; zu Ross, zu Wagen ἐφ' ἵππου, ἐφ' ἅρματος; zu Schiffe ἐπὶ νεῶν od. ναυσίν; zu Fuss πεζῇ. — es verbreitet sich ein Gerücht zu Rom διασπείρεται λόγος κατὰ od. εἰς τὴν Ῥώμην. — zu Hause οἴκοι. — hier zu Lande παρ' ἡμῖν, ἐνθάδε. — zu Wasser u. zu Lande καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. — Treffen zu Lande, zur See ἡ πεζομαχία, ναυμαχία; ein Treffen zu Lande, zur See liefern πεζομαχεῖν, ναυμαχεῖν. — zur Rechten, zur Linken ἐν δεξιᾷ, ἐν ἀριστερᾷ; zu beiden Seiten ἀμφοτέρωθι. — Jmd. zur Seite sitzen παρακαθῆσθαί τινι. — etw. zur Hand haben πρόχειρον ἔχειν τι. — tausend Mann zu Pferde ἱππεῖς χίλιοι u. dgl. — zum Fenster hineinsteigen ἀναβαίνειν διὰ τῆς θυρίδος; zur Thüre hinausgehen ἰέναι θύραζε. *b*) auf die Frage wohin?: πρός, εἰς, ἐπί, κατά, παρά m. *acc.*, bei persönl. Begriffen auch ὡς, z. B. zu Jmd. gehen ἔρχεσθαι πρὸς od. ὡς τινα, προσέρχεσθαί τινι; Einen zu Jmd. führen ἄγειν τινὰ πρός u. παρά τινα, προσάγειν τινά τινι; Jmd. zu sich lassen εἰσ-, προσδέχεσθαί τινα; die Hände zum Himmel erheben ἀνατείνειν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν; sich zu Jmd. setzen καθίζεσθαι παρά τινα, παρακαθίζεσθαί τινι; sich zu Pferde setzen ἀναβαίνειν (ἐπὶ τὸν ἵππον); zu Schiffe gehen ἐπιβαίνειν (ἐπὶ τὴν ναῦν, auch τῆς νεώς), ἐμβαίνειν (εἰς τὴν ναῦν). — zu Bette gehen κοιμᾶσθαι (*aor. P.*), κατακλίνεσθαι (*P.*). — zu Boden werfen καταβάλλειν. — etw. zu Papier bringen ἀναγράφειν τι. — wieder zu sich kommen ἀναλαμβάνειν (ἑαυτόν), ἐν ἑαυτῷ πάλιν γίγνεσθαι u. dgl. m. — bis zu … μέχρι, seltner ἄχρι m. *gen.*; μέχρι εἰς (ἐπί, πρός) m. *acc.*, sp. ἄχρι πρός m. *acc.* — 2) von der Zeit: κατά m. *acc.*, ἐπί m. *gen.*, auch ἐν m. *dat.*, bisw. durch den blossen *gen.* od. *dat.*, od. durch den sogenannten *gen. absol.*, z. B. zu jener Zeit κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, zu meiner Zeit κατ' ἐμέ, ἐπ' ἐμοῦ, zur Zeit des Kyros ἐπὶ Κύρου (ἄρχοντος), Κύρου ἄρχοντος; zu Mittag ἐν μεσημβρίᾳ, τῆς μεσημβρίας, περὶ μεσημβρίαν, μεσημβρίας οὔσης, zur Nachtzeit ἐν νυκτί, νυκτός, νύκτωρ; zur Zeit des Sommers ὥρᾳ θέρους; zu Friedenszeiten ἐπ' εἰρήνης, ἐν εἰρήνῃ, εἰρήνης οὔσης; zur Zeit der Noth, der Gefahr ἐν τοῖς δεινοῖς, ἐν τοῖς κινδύνοις; zur rechten Zeit ἐν καιρῷ, εἰς καιρόν, καιρῷ. — zur Zeit = jetzt τὸ νῦν, τὸ νῦν γ' ἔχον. — zu welcher Zeit? πότε; — zu irgend einer Zeit ποτέ (*encl.*). — zu einer andern Zeit ἄλλοτε. — zu Zeiten ἐνίοτε, ἔσθ' ὅτε. — zu keiner Zeit, s. niemals. — zu Anfang ἐν ἀρχῇ, κατ' ἀρχήν, κατ' ἀρχάς, ἀρχόμενος 3.; zu Ende ἐπὶ τελευτῆς (seltener ἐν τελευτῇ), τέλος, (τὸ) τελευταῖον, τελευτῶν 3. — zum ersten, zweiten Mal (τὸ) πρῶτον, (τὸ) δεύτερον u. s. w. — 3) übtr. *a*) zur Bezeichnung des Hinzutretens zu etw., auch der Verbindung mit etw.: πρός u. ἐπί m. *dat.*, auch πρός m. *acc.*, z. B. noch zu diesem πρὸς τούτῳ ἔτι; zu dem Gesagten noch etw. hinzufügen πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔτι λέγειν τι; zu alle dem ἐπὶ πᾶσι τούτοις; drei zu fünf τρία ἐπὶ τοῖς πέντε; etw. zum Brote essen ἐσθίειν (λαμβάνειν, ἔχειν) ἐπὶ τῷ ἄρτῳ od. ἐπὶ τῷ σίτῳ, ὀψᾶσθαι, ἐποψᾶσθαι. — zu etw. schweigen σιωπᾶν πρός τι; zu etw. lachen γελᾶν πρός τι od. ἐπί τινι, ἐπιγελᾶν τινι. — ja, nein zu etw. sagen συμφάναι, ἀποφάναι. — was sagst du zu der Sache? τί σοι δοκεῖ περὶ τοῦ πράγματος; — seine Zustimmung zu etw. geben συμφάναι, ἐπαινεῖν, ἀποδέχεσθαί τι. — sich zu etw. verhalten ἔχειν πρός τι. — sich zu etw. schicken ἁρμόττειν τινί u. πρός τι, ἐφαρμόττειν τινί. *b*) zur Angabe des Gegenstandes, auf welchen e. Handlung gerichtet ist: εἰς, πρός, ἐπί m. *acc.*, z. B. zur Mahlzeit laden καλεῖν ἐπὶ δεῖπνον; Jmd. zur Tafel ziehen σύνδειπνον ποιεῖσθαί τινα; zum Volke sprechen λέγειν πρὸς τὸν δῆμον od. ἐν τῷ δήμῳ; Jmd. zu Rathe ziehen παρακαλεῖν τινα εἰς συμ-

βουλίαν, σύμβουλον ποιεῖσθαί τινα, ἀνακοινοῦσθαί τινι περί τινος; Jmd. zur Rechenschaft ziehen λόγον λαμβάνειν παρά τινος, ἀνακρίνειν τινά; Jmd. zu Leibe gehen ἐπιτίθεσθαι, ἐπεξέρχεσθαι, ἐπιχειρεῖν τινι; sich etw. zu Herzen nehmen ἐνθυμεῖσθαι (*DP.*) u. ἐνθύμιον ποιεῖσθαί τι; zu Ende bringen ἀπο-, ἐκ-, ἐπι-τελεῖν, περαίνειν, s. vollenden; zu Ende gehen τέλος λαμβάνειν, τελευτᾶν, λήγειν, παύεσθαι, auch ἐκλείπειν, ἐπιλείπειν (ausgehen); Neigung od. Lust zu etw. haben ἐπιθυμεῖν τινος od. m. *inf.*, πρόθυμον εἶναι εἴς od. πρός τι, προθυμίαν ἔχειν od. προθυμεῖσθαι (*DP.*) m. *inf.*; Vertrauen zu Jmd. haben πιστεύειν, πεποιθέναι, θαρρεῖν τινι; sich zu Tode hungern ἀποκαρτερεῖν; sich zu Tode lachen ἐκθνήσκειν γέλωτι u. dgl. m. *c*) zur Angabe des Zweckes od. der Bestimmung: πρός, εἰς, ἐπί m. *acc.*, ἐπί m. *dat.*, auch der blosse *dat.*, z. B. ausreichen zu etw. ἀρκεῖν πρός τι, ἱκανὸν εἶναι εἴς (ἐπί, πρός) τι; zu etw. geeignet od. tauglich sein ἐπιτήδειον εἶναι εἴς od. πρός τι; etw. zu seinem eigenen Vortheil verwenden εἰς τὸ ἴδιον κατατίθεσθαί τι; sich zu etw. rüsten παρασκευάζεσθαι (ὡς) εἴς τι; Jmd. zu Hülfe rufen ἐπικαλεῖσθαί τινα; Jmd. zu Hülfe kommen βοηθεῖν, ἐπιβοηθεῖν, ἐπικουρεῖν τινι; zu dem Ende ἐπὶ τούτῳ; zum Nutzen, Vortheil ἐπ' ἀγαθῷ, ἐπ' ὠφελείᾳ, zum Nachtheil, Schaden ἐπὶ βλάβῃ, ἐπὶ κακῷ; zu seinem Unglück auf Jmd. stossen od. an Jmd. gerathen προσφθείρεσθαί (*P.*) τινι, φθείρεσθαι (*P.*) πρός τινα; zum Besten Jmds. ὑπέρ τινος, zum allgemeinen Besten ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ; Jmd. zum Tode führen ἄγειν τινὰ ἐπὶ θάνατον od. ἐπὶ θανάτῳ; es gereicht mir etw. zur Ehre κόσμον φέρει od. κόσμος ἐστί μοί τι; es gereicht mir etw. zur Schande αἰσχύνην φέρει od. περιάπτει μοί τι; Jmd. etw. zu Gefallen thun χαρίζεσθαί τινί τι; zum Scheine λόγου ἕνεκα; zum Vorwande πρόφασιν; zum Beispiel οἷον u. dgl. m. — Hängt ein solcher Ausdruck von einem andern *subst.* ab, so gibt man ihn gew. bloss durch den *gen.*, z. B. die Veranlassung zu etw. ἡ αἰτία (τὸ αἴτιον, ἡ ἀφορμή) τινός, Veranlassung zu etw. haben ἀφορμὴν ἔχειν τινός (εἴς od. πρός τι), πρόφασιν ἔχειν τινός. *d*) zur Angabe des Masses, der Art u. Weise: εἰς od. πρός m. *acc.*, häufig *adv.*, z. B. zum Ueberdruss εἰς od. πρὸς κόρον, ἄδην, κατακόρως; zur Genüge ἱκανῶς, ἀρκούντως, ἅλις; etw. zur Genüge haben ἱκανὸν ἔχειν τι; zum Ueberfluss ἀφθόνως; etw. zum Ueberfluss haben ἄφθονον ἔχειν τι, ἀφθονίαν ἔχειν τινός; zur Noth χαλεπῶς, μόλις; zum Höchsten τὸ μέγιστον, τὸ πλεῖστον; zum Wenigsten τὸ ἐλάχιστον; die Kosten zur Hälfte tragen τὸ ἥμισυ τῶν δαπανῶν παρέχειν. — Bei Zahlbestimmungen ἀνά od. κατά m. *acc.*, z. B. zu zweien, dreien ἀνὰ (κατὰ) δύο, τρεῖς, daneben σύνδυο, σύντρεις u. dgl. *e*) zur Bezeichnung des Versetzens od. Uebergehens aus einem Zustande in den andern: durch εἰς m. *acc.* od. eigene Verba, z. B. zu Stein machen μεταβάλλειν εἰς λίθον, daneben λιθοῦν, ἀπολιθοῦν; zu Stein werden μεταβάλλεσθαι (*P.*) od. μεταβάλλειν εἰς λίθον, λιθοῦσθαι (*P.*), zu Gelde machen ἐξαργυρίζειν u. ἐξαργυροῦν u. dgl. — Bei den Verben „wählen, ernennen zu etw." u. dgl., setzt man das mit „zu" verbundene *subst.* als Prädicat in den *acc.*, oder bei passiver Constr. in den *nom.*, z. B. Jmd. zum Archon wählen χειροτονεῖν τινα ἄρχοντα; man wählte ihn zum Archon ἐχειροτονήθη ἄρχων; eben so auch: Jmd. zum Erben einsetzen καθιστάναι τινὰ κληρονόμον; sich Eine zur Frau nehmen ἄγεσθαί τινα γυναῖκα; sich Jmd. zum Freunde machen ποιεῖσθαί (ἀνακτᾶσθαι) τινα φίλον; Jmd. zum Bundesgenossen bekommen σύμμαχον λαμβάνειν τινά; zum reichen Manne werden πλούσιον γίγνεσθαι; Jmd. zum Freunde haben φίλῳ χρῆσθαί τινι; etw. zum Beweise gebrauchen τεκμηρίῳ χρῆσθαί τινι; zum Beispiel dienen παράδειγμα εἶναι u. dgl. m. — B) als *adv.* 1) = verschlossen: κεκλεισμένος 3., z. B. die Thüre ist zu κεκλεισμένη ἐστὶν ἡ θύρα. — 2) in Verbindung m. *praep.*: auf ... zu ἐπί (ὡς ἐπί) m. *acc.*, nach ... zu πρός (ὡς πρός) m. *acc.* — 3) zu zu! ἄγε δή; εἶα δή. — 4) als Steigerungspartikel: ἄγαν, λίαν, z. B. das ist nur zu wahr τοῦτο ἄγαν ἀληθές; die zu grosse Freiheit ἡ ἄγαν ἐλευθερία. — Bei *adj.* u. *adv.* gebraucht man gew. d. Comparativ, wozu noch τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ μετρίου hinzutreten kann, z. B. zu gross μείζων 2. (τοῦ δέοντος), daneben auch ὑπέρμεγας, ὑπερβάλλων 3., ἄμετρος 2.; bei Verbindung m. Verben Compos. m. ὑπέρ, z. B. zu viel essen ὑπερεσθίειν u. dgl. — Soll bezeichnet werden, dass eine Eigenschaft für einen bestimmten Zweck nicht entsprechend ist, so setzt man auch den Positiv, z. B. das Wasser ist zu kalt zum Baden τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὥστε λούσασθαι. — ich weiss nur zu gut σαφῶς πάνυ μεμάθηκα od. ἐπίσταμαι; es ist nur zu gewiss σαφέστατον δὴ τοῦτο. — 5) als Partikel beim *inf.*, u. z. nach *adj.* durch den blossen *inf.*, z. B. es ist viel leichter etw. zu erwerben, als, wenn man es erworben hat, es zu erhalten πολὺ ῥᾷόν ἐστι κτήσασθαί τι ἢ κτησάμενον διαφυλάττειν; nach *subst.* durch den blossen *inf.* od. d. *inf.* m. τοῦ, z. B. die Hoffnung zu siegen ἡ ἐλπὶς νικήσειν, das Verlangen zu leben ἡ τοῦ ζῆν ἐπιθυμία; nach Verben durch den blossen *inf.*, z. B. er scheint zu meinen δοκεῖ od. κινδυνεύει οἴεσθαι, er bat mich es nicht zu thun ἐδεήθη μου μὴ ποιήσειν τοῦτο, alle wünschen glücklich zu sein πάντες ἐπιθυμοῦσιν εὐδαίμονες εἶναι, auch ohne Gold vermögen die Menschen glücklich zu sein καὶ ἄνευ χρυσοῦ ἔξεστιν ἀνθρώποις εὐδαίμοσιν εἶναι, er liess die Hälfte des Heeres zurück, um das Lager zu bewachen κατέλιπε τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος φυλάττειν τὸ στρατόπεδον. — Daneben finden sich auch andere Constructionen, z. B. die Constr. mit dem *part.* nach den Verben, welche „anfangen, endigen, sich freuen, sich ärgern" bezeichnen; nach d. Verben od. verbalen Ausdrücken, welche den Begriff der „Furcht, Besorgniss" enthalten, μή m. *conj.* (u. nach einem histor. Temp. m. *opt.*) u. dgl. m., worüber die einzelnen Verba zu vergleichen sind. Bisw. gebraucht man auch die Verbaladjectiva auf -τός u. -τέος, z. B. es ist zu verwundern θαυμαστόν, ein nicht zu ertragender Schmerz ἄλγος οὐκ ἀνεκτόν, es ist od. steht zu befürchten φοβητέον. — Ueber „um zu", „ohne zu", vgl. um [II], ohne 2).

zuarbeiten, s. fortarbeiten.

zubauen ἀπ-, περι-οικοδομεῖν; auch ἀπο-, περιτειχίζειν.

Zubehör ἡ παρασκευή; τὰ περί (πρός, κατά) τι; τὰ προσκείμενά τινι; τὰ ἐχόμενά τινος.

zubeissen δάκνειν.

zubenamen ἐπ-, προσ-ονομάζειν, ἐπικαλεῖν, προσαγορεύειν τινά τι. — **zubenamt** ἐπικαλούμενος, ἐπικληθείς 3. u. dgl.; s. Name.

zubereiten σκευάζειν, κατα-, παρα-, ἐπι-σκευάζειν; ἀρτύειν (dies bes. Speisen); ἐξ-, κατ-αρτύειν (sp. κατ-, ἀπ-αρτίζειν); ἑτοιμάζειν; εὐτρεπίζειν. — Speisen z. ὀψαρτύειν. — sich zu etw. z., s. vorbereiten.

Zubereiter, durch d. *part.* der vhg. Verba. — Z. v. Speisen ὁ ὀψαρτυτής.

Zubereitung ἡ σκευασία; ἡ κατασκευή, παρασκευή (sp. παρασκεύασις). — Z. der Speisen ἡ ὀψαρτυσία; ἡ τοῦ ὄψου σκευασία; die Kunst der Z. von Speisen ἡ ὀψαρτυτική.

Zubereitungsart ἡ σκευασία; s. Zubereitung.

zubinden συνδεῖν (sp. auch συνδεσμεῖν u. συνδεσμεύειν). — Wunden z. τραύματα ἐπιδεῖν. — die Augen z. τοὺς ὀφθαλμοὺς περικαλύπτειν od. καταδεῖν.

Zubinden, das, ἡ σύνδεσις; v. Wunden ἡ ἐπίδεσις.

zublinzeln κατιλλώπτειν τινί.

zubringen 1) zu Jmd. bringen: προσ-, εἰσ-φέρειν, προσ-, εἰσ-άγειν, προσκομίζειν τινί τι. — etw. einem Manne als Mitgift z. εἰς τὸν οἶκον εἰσφέρεσθαί τι; ἐπιφέρεσθαί τι (mit u. ohne προῖκα). — den Kindern eine Stiefmutter z. μητρυιὰν ἐπεισάγειν τοῖς παισίν. — eine Nachricht Jmd. z. προσαγγέλλειν τινί τι; die zugebrachte Nachricht ἡ προσαγγελία. — Jmd. einen Trunk z. προπίνειν τινί, s. Gesundheit. — 2) die Zeit m. etw. verbringen: διάγειν ἔν τινι od. ποιοῦντά τι; διατρίβειν (χρόνον) ἔν τινι, περί τι, πρός od. ἐπί τινι; κατατρίβειν χρόνον ποιοῦντά τι; ἀναλίσκειν χρόνον ἐπί τινι od. εἴς τι; ἀσχολεῖσθαι (*P.*) περί od. ἐπί τι, auch ποιοῦντά τι. — d. Leben m. etw. z. τὸν βίον διάγειν od. διατρίβειν ποιοῦντά τι; διατελεῖν (τὸν βίον) ποιοῦντά τι; auch διαζῆν (mit u. ohne τὸν βίον); διαπλέκειν τὸν βίον; sp. ἐγκαταβιοῦν od. ἐγκαταγηράσκειν τινί. — den Tag z. ἡμερεύειν od. διημερεύειν ἔν τινι (bei etw.), ἔν τινι τόπῳ (an einem Orte). — die Nacht z. νυκτερεύειν, unter Waffen ἐν ὅπλοις; διαννκτερεύειν (mit u. ohne νύκτα), mit etw. τινί.

Zubringen das, 1) das zu Jmd. Bringen: ἡ προσαγωγή, ἡ προσφορά. — das Z. einer Nachricht ἡ προσαγγελία. — 2) das Verbringen: ἡ διατριβή, ἡ διαγωγή.

Zubrot τὸ ὄψον, sp. τὸ προσόψημα.

zubüssen προσ-, ἐπ-αναλίσκειν; προσκαταβάλλειν; πρὸς τοῖς δεδομένοις παρέχεσθαι. — das Fehlende z. πληροῦν od. ἀναπληροῦν τὸ ἐλλεῖπον.

Zubusse τὸ προσκατάβλημα; sp. τὸ ἀναπλήρωμα.

Zucht 1) das Aufziehen, Pflege: ἡ τροφή, τὸ τρέφειν, sp. ἡ ἀναγωγή (von Kindern u. Thieren); ἡ φύτευσις, ἡ ἀγωγή, auch ἡ παιδεία (von Gewächsen). — 2) sittliche Erziehung: ἡ παιδεία u. παίδευσις; ἡ παιδαγωγία (sp. παιδαγώγησις); ἡ ἀγωγή. — strenge Z. ἡ σκληραγωγία sp. — Jmd. in Z. halten πειθόμενον παρέχειν τινά. — Jmd. ein Kind in Z. geben παραδιδόναι τινὶ παῖδα παιδεύειν. — 3) Sittsamkeit, Ehrbarkeit; ἡ κοσμιότης; ἡ σωφροσύνη; v. Soldaten = Disciplin ἡ εὐταξία, ἡ πειθαρχία. — Z. haben, beobachten σωφρονεῖν, εὐτακτεῖν, πειθαρχεῖν; Z. haltend εὔτακτος 2. — in Züchten u. Ehren σωφρόνως καὶ κοσμίως. — ohne Z. ἀκόσμως, ἀτάκτως, ἀναιδῶς.

Zuchthaus τὸ σωφρονιστήριον, τὸ δικαιωτήριον, τὸ δεσμωτήριον, sp. τὸ κολαστήριον. — für Sklaven τὸ ζητρεῖον (ζήτρειον).

Zuchthengst τὸ ὀχεῖον, ὁ κήλων, ωνος, sp. ὁ ἱπποβάτης.

zuchtlos ἄκοσμος, ἄτακτος, ἀκόλαστος, ἀναιδής 2. — z. sein ἀτακτεῖν; ἀτάκτως ἔχειν, ἀκολασταίνειν, ἀναιδεύεσθαι, selten ἀναιδεῖσθαι.

Zuchtlosigkeit ἡ ἀκοσμία, ἀταξία, ἀκολασία (ἀκολαστία).

Zuchtmeister ὁ κολαστής (Züchtiger); = Aufseher des Zuchthauses ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ, ακος; ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν; sp. ὁ δεσμοφύλαξ od. εἱρκτοφύλαξ, ακος.

Zuchtochse τὸ ὀχεῖον; ὁ ἀναβάτης od. ἐπιβάτης βοῦς.

Zuchtruthe ἡ μάστιξ, γος; τὸ σκῦτος. — unter Jmds. Z. stehen εἶναι ὑπό τινι; πάντα πειθαρχεῖν τινι; sp. μαστιγονομεῖσθαι (*P.*). — der Z. bedürfen μαστιγονόμου δεῖσθαι (*DP.*).

Zuchtsau, s. Mutterschwein.

Zuchtvieh τὰ θρέμματα. — Z. halten θρεμματοτροφεῖν sp.

zucken 1) *tr.* = zücken, w. s. — 2) *intr.* κινεῖσθαι (*P.*), σπᾶσθαι (*P.*), πάλλεσθαι (*P.*), πηδᾶν. — vor Schmerzen, bes. v. Sterbenden σφαδάζειν, σπαίρειν, seltener ἀσπαίρειν. — d. Auge zuckt, es zuckt im Auge ἅλλεται ὁ ὀφθαλμός. —

zuckend σπαστικός 3., vgl. σπασμώδης, σπασματώδης 2.

Zucken, das, ὁ σπασμός, τὸ σπάσμα, ἡ πήδησις, τὸ πήδημα, ὁ παλμός, ὁ σφαδασμός, τὸ ἅλμα.

Zucker τὸ σάκχαρ, αρος; τὸ σάκχαρι, τὸ σάκχαρον, auch ἡ σάκχαρις.

Zuckerbäcker ὁ πεμματουργός, auch ὁ πλακουντοποιός u. ὁ ποπανοποιός.

Zuckerbäckerei (als Ort) τὸ ποπανεῖον; (als Kunst) etwa ἡ πλακουντοποιική; dazu gehörig, sie betreffend πλακουντοποιικός 3.; der über Z. schreibt ὁ πεμματολόγος sp.

Zuckerbrot, etwa ὁ σακχαρίτης ἄρτος.

Zuckerbüchse, etwa ἡ σακχαροθήκη (ohne Beleg).

Zuckergebäck, s. Zuckerwerk.

Zuckerkörner οἱ χόνδροι σακχάρου.

zuckern ἡδύνειν τι σακχάρῳ; σάκχαρόν τινι προσ-, ἐπι-πάττειν.

Zuckerrohr, durch Umschr. ὁ τὸ σάκχαρον παρέχων κάλαμος.

Zuckersieder, etwa ὁ σακχαροπηγός (ohne Beleg, nach ἁλοπηγός gebildet).

Zuckersiederei als Ort τὰ σακχαροπήγια (ohne Beleg, nach τὰ ἁλοπήγια gebildet).

zuckersüss γλυκύτατος, ἥδιστος 3.

Zuckerwerk τὰ πέμματα, τὰ τραγήματα, τὸ πόπανον, τὸ γλύκυσμα; auch τὸ μελίτωμα od. μελίπηκτον (Honigkuchen).

Zuckerworte τὰ γλυκέα ῥήματα. — das sind für mich Z. ῥόδα με εἴρηκας.

Zuckerwurzel τὸ σίσαρον.

Zuckung, s. Zucken, das. — mit Z. verbunden σπασμώδης, σπασματώδης 2.

zudämmen χοῦν, ἀπο-, προσ-, συγ-χοῦν (-χωννύναι); ἐμφράττειν.

Zudämmung ἡ χῶσις, ἀπόχωσις, ἔμφραξις, sp. ὁ ἐμφραγμός.

zudecken, etw. καλύπτειν, κατα-, ἐπι-, περι-καλύπτειν, περιστέλλειν τι (m. einer Hülle); σκεπάζειν τι (m. einer Decke); στέγειν u. στεγάζειν τι (m. einem Dache, Schirme); ἐπιτιθέναι τινὶ πῶμα, πωμάζειν u. πωματίζειν τι (m. einem Deckel), κρύπτειν, ἐπι-, κατα-, συγ-κρύπτειν τι (verbergen). — Jmd. durch Reden od. Schlüsse z. βαπτίζειν τινά. — Jmd. m. Prügeln z. δέρειν, ἐκδέρειν τινά. — sie sind zugedeckt (beim Trunke) βεβαπτισμένοι εἰσίν.

Zudecken, das, ἡ περικαλυφή, sp. ἡ κατα-, ἐπικάλυψις, περιστολή, σκέπασις, auch ἡ κρύψις, ἐπίκρυψις.

zudem πρὸς δέ, προσέτι δέ, πρὸς δ᾽ ἔτι, πρὸς τούτοις, ἔτι δέ.

zudenken, Jmd. etw. διανοεῖσθαι (*DP.*) διδόναι τινί τι; ἀνατιθέναι τινί τι.

zudrängen, sich εἰσβιάζεσθαι; βίᾳ εἰσάγειν ἑαυτόν.

zudrehen συστρέφειν; vgl. zukehren.

zudringlich ἄκαιρος 2., φορτικός 3., χαλεπός 3.

Zudringlichkeit ἡ ἀκαιρία, ἡ φορτικότης, χαλεπότης od. Neutr. der vhg. *adj.*

zudrücken συλλαμβάνειν (z. B. Jmd. den Mund u. die Augen z. συλλαμβάνειν τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς τινος); Jmd. die Kehle z. ἄγχειν τινά. — die Augen z. καταμύειν (mit u. ohne τὰ βλέφαρα), μύειν (erst sp. mit τὰ ὄμματα), συγκλείειν (seltner κλείειν) τὰ βλέφαρα; bildl. ein Auge bei etw. z. περιορᾶν τι (γιγνόμενον), sp. ὑπερορᾶν τι γιγνόμενον.

Zudrücken, das, (der Augen) ἡ μύσις, sp. κατάμυσις; od. Verba.

zuduften, Jmd. προσπνεῖν τινι.

züchtig κόσμιος 3. u. 2., αἰδήμων 2., αἰδοῖος 3., σώφρων 2.; auch ἁγνός 3. (keusch).

züchtigen κολάζειν (u. *M.*), εὐθύνειν, σωφρονίζειν, sp. παιδεύειν.

Züchtiger ὁ κολαστής, σωφρονιστής od. *part.* der vhg. Verba.

Züchtigkeit ἡ κοσμιότης, ἡ αἰδώς, οῦς (sp. αἰδημοσύνη), ἡ σωφροσύνη; auch ἡ ἁγνεία, sp. ἁγνότης (Keuschheit).

Züchtigung 1) als Handlung: ἡ κόλασις (sp. ὁ κολασμός), ὁ σωφρονισμός (ἡ σωφρόνισις), sp. ἡ παιδεία. — zur Z. gehörig od. geschickt κολαστικός, σωφρονιστικός 3. — 2) als Sache: τὸ κόλασμα, σωφρόνισμα. — Z. bekommen κολάζεσθαι (*P.*).

Züchtigungsmittel τὸ κολαστήριον.

Züchtigungsort τὸ κολαστήριον.

Züchtling ὁ εἰς κολαστήριον od. σωφρονιστήριον παραδεδομένος.

zücken, das Schwert, σπᾶν (gew. *M.*), γυμνοῦν, selten ἕλκειν (u. *M.*) τὸ ξίφος.

Zügel ἡ ἡνία (gew. *pl.*); ὁ χαλινός (eig. Gebiss). — die Z. führen ἡνιοχεῖν, poet. u. sp. ἡνιοχεύειν; das Führen der Z. ἡ ἡνιοχεία, sp. ἡνιόχησις; das Führen der Z. betreffend ἡνιοχικός 3. — die Z. nachlassen od. schiessen lassen χαλᾶν, ἐφιέναι (seltner ἀν-, ἀφ-ιέναι, ἐνδιδόναι) τὰς ἡνίας (auch übtr.), διδόναι τὸν χαλινόν; dem Pferde die Z. lassen ἀνιέναι τὸν ἵππον; mit verhängtem Z. reiten ἐλαύνειν ἀνέντα, ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνειν (mit u. ohne τὸν ἵππον; auch ἀπὸ ῥυτῆρος ἄγειν). — die Z. kurz halten συνέχειν τὸν χαλινόν. — die Z. anziehen ὀπίσω σπᾶν τὸν χαλινόν, εἰς τοὐπίσω ἕλκειν od. ἀντιτείνειν τὰς ἡνίας; bildl. ἐπιτείνειν. — den Z. dem Pferde anlegen χαλινοῦν τὸν ἵππον, ἐμβάλλειν τὸν χαλινὸν ταῖς (τοῦ ἵππου) γνάθοις. — im Z. halten = im Zaume halten, s. Zaum. — die Z. abstreifen ἀφηνιάζειν (eig. u. übtr.) sp. — Jmd. die Z. des Staates übergeben παραδιδόναι τινὶ τὰς ἡνίας τῆς πόλεως. — ohne Z. ἀχάλινος, ἀχαλίνωτος 2.

zügellos ἀχάλινος, ἀχαλίνωτος 2. (auch übtr.); ἀκόλαστος 2., ἀκρατής 2., ἄμετρος 2., ἀνειμένος 3. (übtr.). — z. sein ἀκολασταίνειν, ἀκρατεύεσθαι.

Zügellosigkeit ἡ ἀκολασία (ἀκολαστία), ἀκρασία, ἀκράτεια, ἄνεσις.

zügeln χαλινοῦν m. *acc.*, ἡνιοχεῖν m. *acc.* u. *gen.* (beide auch übtr.); κατέχειν, κολάζειν, συστέλλειν m. *acc.*, κρατεῖν m. *gen.* (nur übtr.).

Zügelung ἡ ἡνιόχησις (auch übtr.); ἡ κάθεξις, κόλασις.

zümpferlich θρυπτικός 3. — z. thun θρύπτεσθαι (*P.*), ἀκκίζεσθαι. — z. antworten θρυπτικόν τι ἀποκρίνεσθαι.

zünden 1) *tr.* ἅπτειν, ἀνάπτειν, καίειν, ἀνακαίειν τι. — 2) *intr.* durch d. *P.*; auch φλέγεσθαι (*P.*).

Zünden, das, ἡ ἄναψις, καῦσις, ἀνάκαυσις (*tr.*), sonst Verba.

Zündschwamm τὸ ἀγαρικόν.

Zündstoff τὸ ὑπέκκαυμα, ἔκκαυμα; vgl. Zunder.

zünftig φυλετικός 3.

Züngelchen τὸ γλωττίδιον.

zürnen, Jmd. od. auf Jmd. ὀργίζεσθαί (*DP.*) τινι, ὀργὴν ποιεῖσθαί τινι, ὀργῇ u. ἐν ὀργῇ ἔχειν τινά, δι' ὀργῆς ἔχειν τινά; θυμοῦσθαί (*DP.*) τινι; ἀγανακτεῖν τινι, πρός τινα, κατά τινος; χαλεπαίνειν τινί od. πρός τινα. — über etw. z. ὀργίζεσθαί τινι, ἐπί τινι, ἐπί u. ὑπέρ τινος, διά u. περί τι; ἀγανακτεῖν τινι, ἐπί τινι, περί u. ὑπέρ τινος, διά u. πρός τι; χαλεπαίνειν πρός τι, ἐπί τινι, auch χαλεπαίνειν τινός. — Jmd. wegen etw. z. χαλεπαίνειν τινί τινι.

Zürnen, das, ἡ ὀργή, ἀγανάκτησις.

zueignen ἰδιοποιεῖν sp.; besser οἰκειοῦν, ἐξ-, προσ-οικειοῦν (zu eigen machen); ὀνομάζειν, κατονομάζειν, ἀναδεικνύναι, προσνέμειν, sp. προσφωνεῖν (widmen); vgl. weihen. — sich z. ἰδιοῦσθαι, ἐξιδιοῦσθαι, ἐξιδιάζεσθαι (sp. ἰδιοποιεῖσθαι, ἐξιδιοποιεῖσθαι), οἰκειοῦσθαι, ἐξ-, προσ-οικειοῦσθαι; εἰς τὸ ἴδιον κατατίθεσθαι; ἐπιγράφεσθαι, προσποιεῖσθαι, sp. ἐπιδράττεσθαι; auf unrechtmässige Weise σφετερίζεσθαι, vgl. anmassen. — sich den Ruhm v. einem Ereignisse z. ἑαυτὸν ἐπιγράφειν ἐπὶ τὰ γεγενημένα. — sich Jmds. Herz z. ἀνακτᾶσθαι od. ἀναρτᾶσθαί τινα.

Zueignung ἡ ἰδίωσις, ὁ ἐξιδιασμός; besser ἡ οἰκείωσις, ἡ προσποίησις, ὁ σφετερισμός; ist es = Widmung ἡ ἀνάδειξις, sp. προσφώνησις, τὸ προσφώνημα.

zueilen δρόμῳ χωρεῖν; auf Jmd. προστρέχειν, προσθεῖν τινι; auf einen Ort δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) εἴς od. ἐπί τι, ὁρμᾶν πρός od. ἐπί τι.

zuerkennen, Jmd. etw. ἀνατιθέναι, νέμειν, προσνέμειν, ἀποδιδόναι τινί τι; durch richterliches Urtheil ἐπιδικάζειν (seltner προσδικάζειν), ἐπικρίνειν τινί τι, δικάζειν εἶναί τί τινος (sich etw. z. lassen ἐπιδικάζεσθαί τι); als Strafe καταγιγνώσκειν od. καταψηφίζεσθαί τινός τι, τιμᾶν τινί τινος, ἐπιτιμᾶν τινί τι.

Zuerkennung, durch die vhg. Verba.

zuerst 1) vor allen Anderen: πρῶτος 3. (wenn aber von Zweien die Rede ist πρότερος 3.); *adv.* μάλιστα. — z. etw. thun ἄρχειν τινός, ἐξάρχειν τινός u. τι, ὑπάρχειν τινός, ὑπάρχειν od. φθάνειν ποιοῦντά τι. — 2) zum ersten Male, anfangs: (τὸ) πρῶτον, (τὴν) ἀρχήν, (τὸ) κατ' ἀρχάς.

zuertheilen, Jmd. etw. νέμειν, ἀπο-, προσ-νέμειν τινί τι.

zufächeln, Jmd. διαρριπίζειν εἴς τινα.

zufällig τυχών, ἐπιτυχών, παρατυχών, προστυχών 3., τυχηρός 3., αὐτόματος 2. (selten 3.), sp. περιπτωτικός 3. — zufälliger Weise τυχόντως, gew. τυχόν, παρατυχόν, τύχῃ, ἀπὸ od. ἐκ τύχης (ἔκ τινος τύχης), διὰ τύχην, κατὰ τύχην (τινά), κατὰ συντυχίαν τινά, ἐκ od. διὰ τοῦ προστυχόντος, ἐν τῷ παρατυχόντι, ἀπὸ συμπτώματος, κατὰ σύμπτωμα, ἀπὸ od. ἐκ τοῦ αὐτομάτου, αὐτομάτως. — die z. Dinge τὰ τῆς τύχης. — Häufig gebraucht man τυγχάνειν m. *part.*, auch συμβαίνειν (συμπίπτειν) m. *inf.*, z. B. er war z. verreist ἔτυχεν ἀποδημήσας, συνέβη αὐτὸν ἀποδημῆσαι; z. liess der Herold seinen Ruf erschallen συνέπεσε τὸν κήρυκα κηρῦξαι. — z. begegnen, aufstossen παρα-, προσ-πίπτειν.

Zufälligkeit ἡ τύχη, τὸ τυχόν (προστυχόν), όντος, τὸ συμβάν, άντος od. συμβεβηκός, ότος.

zufahren 1) *intr.* *a*) vorwärts fahren: *προελαύνειν, προάγειν.* *b*) auf etw. z.: *προσελαύνειν τινί, ἐπελαύνειν τινί* u. *ἐπί τι*, v. Schiffenden *προσπλεῖν τινι, ἐπιπλεῖν τινι* u. *ἐπί τι*; ist es = sich auf etw. stürzen *δρόμῳ φέρεσθαι* (*P.*) *ἐπί τι, ἐπιτρέχειν* od. *ἐφορμᾶν τινι*; = etw. ohne Ueberlegung beginnen *ἀπερισκέπτως* od. *οὐ βουλευσάμενον ἐπιχειρεῖν τινι.* — 2) *tr.* *προσάγειν, προσκομίζειν.*

Zufall 1) das Ungefähr: *ἡ τύχη, τὸ αὐτόματον.* — es ist etw. Z. *αὐτόματον γέγονέ τι.* — etw. für einen Z. halten *τύχης ἔργον νομίζειν τι.* — die Macht des Z. *τὰ τῆς τύχης.* — aus, durch Z., s. „zufälliger Weise" unter „zufällig." — ich nehme, was der Z. mit sich bringt *ὅ τι ἂν τύχῃ* (od. *τύχω*, nämlich *αἱρούμενος*), *τοῦτο αἱροῦμαι, ὅ τι ἂν συμβῇ αἱροῦμαι.* — 2) zufällige Begebenheit: *ἡ συντυχία, τὸ σύμπτωμα*, selten *ἡ περίπτωσις*; auch *τὸ περίπτωμα, ἡ συμφορά*, sp. *ἡ περίστασις* (die aber sämmtl. gew. „Unfall" bedeuten); bes. häufig gebraucht man die *part.* *τὸ συμβάν, άντος, τὸ συμβεβηκός, ότος, τὸ συμπῖπτον* od. *παραπῖπτον, οντος.* — unglücklicher Z. *ἡ ἀτυχία, τὸ ἀτύχημα.* — es begegnet mir ein Z. *πάσχω τι.* — dem Z. ausgesetzt *περιπτωτικός* 3. sp.

zufallen 1) niederfallend sich schliessen: *καθίεσθαι* (*P.*; herabgelassen werden); *κλείεσθαι, κατακλείεσθαι* (*P.*; geschlossen werden). — die Augen fallen zu *συμμύει τὰ βλέφαρα* od. *τὰ ὄμματα, μύει τὰ ὄμματα.* — 2) Jmd. zu Theil werden: *προσπίπτειν, συμβαίνειν, γίγνεσθαι, προσγίγνεσθαί τινι*; auch *τυγχάνει* od. *λαγχάνει τίς τινος, λαμβάνει τίς τι.* — durch's Loos z. *ἐπικληροῦσθαι* (*P.*).

zufertigen, Jmd. etw. *ἐπιπέμπειν, ἐπιστέλλειν τινί τι*; Jmd. eine gerichtliche Vorladung z. *προγράφειν κρίσιν* od. *δίκην τινί.*

Zufertigung 1) als Handlung: *ἡ ἐπίπεμψις.* — 2) als Sache: *ἡ ἐπιστολή.*

zuflicken *ἀπορ-, συρ-ράπτειν*; vgl. flicken.

zufliegen, Jmd. *προσ-, ἐπι-πέτεσθαί τινι.*

zufliessen *ἐπιρ-, προσ-ρεῖν*; dem Meere z. *ἐπιρρεῖν*; auch *ῥεῖν* od. *εἰσβάλλειν εἰς τὴν θάλατταν, φέρεσθαι* (*P.*) *πρὸς τὴν θάλατταν.* — es fliesst mir etw. zu *γίγνεταί μοί τι*; bes. im reichlichen Masse *ἐπιρρεῖ μοί τι, ἄφθονον γίγνεταί μοί τι, ἀφθονία γίγνεταί μοί τινος.* — Jmd. etw. z. lassen *παρέχειν, ἐπαρκεῖν, χορηγεῖν τινί τι, μεταδιδόναι τινί τινος.* — **zufliessend** *ἐπίρρυτος* 2.

Zuflucht *ἡ καταφυγή, ἀποστροφή*, sp. *τὸ καταφύγιον*; bildl. *ὁ λιμήν, ένος* (Hafen); vgl. *τὸ ἄσυλον* (Freistätte). — seine Z. zu Jmd. nehmen *καταφεύγειν ἐπί* (*πρός, παρά*) *τινα, τρέπεσθαι πρός τινα.* — seine Z. wohin nehmen *καταφεύγειν εἰς* od. *ἐπί τινα τόπον, ὑποδύεσθαι ὑπό τι*; seine Z. zu etw. nehmen *καταφεύγειν* od. *ἀποχωρεῖν εἰς* (*ἐπί, πρός*) *τι, τρέπεσθαι εἰς* (*ἐπί, πρός*) *τι, ἀπέρχεσθαι ἐπί τι.* — Jmd. Z. gewähren *δέχεσθαι, εἰσδέχεσθαί τινα.*

Zufluchtsort, -stätte *ἡ καταφυγή, ἀποστροφή, ὑποδοχή, ἀναχώρησις*, sp. *τὸ καταφύγιον, ἡ ὑποδρομή, ὑπόδυσις*; ion. u. sp. *τὸ κρησφύγετον.*

zuflüstern, Einem etw. *ψιθυρίζειν τι πρός τινα* od. *τινί τι πρὸς τὴν ἀκοήν, διαψιθυρίζειν προσπίπτοντα πρὸς τὸ οὖς τινος; ὑποφθέγγεσθαί τινί τι.*

Zuflüsterung *ὁ ψιθυρισμός.*

Zufluss 1) das Zufliessen: *ἡ ἐπιρροή, ἐπίρροια*, seltner *ἐπίρρυσις* (*ἐπίρρευσις*); auch *ἡ ἐπίχυσις.* — 2) das was zufliesst: *τὸ ἐπιρρέον.* — der Z. wird geringer *ἔλαττον τὸ ῥεῦμα προσέρχεται.* — Z. habend *ἐπίρρυτος* 2. — bildl. Z. von Menschen *τὸ τῶν ἐπιρρεόντων, ἐπιόντων* od. *συνιόντων πλῆθος.* — Ist es = Hülfsmittel: *οἱ πόροι, αἱ πρόσοδοι*; grosser, reichlicher Z. *ἡ εὔροια, εὐπορία, ἀφθονία, δαψίλεια.* — Z. an etw. haben *εὐπορεῖν τινος; πολὺ ἐπιρρεῖ μοί τι.*

zufolge *ἐκ* od. *ἀπό* m. *gen.*; *κατά* u. *πρός* m. *acc.*; *ἑπομένως* od. *ἀκολούθως τινί.*

zufragen, s. nachfragen.

zufrieden *αὐτάρκης* 2. (selbstgenügend); *εὔκολος* 2. (leicht zufrieden zu stellen, genügsam); *εὔθυμος* 2. (heiteren Muthes). — mit Wenigem z. *ὀλιγαρκής* 2. — mit etw. z. sein *ἀγαπᾶν* od. *στέργειν τινί* u. *τι, στέργειν ἐπί τινι, ἀρκεῖ τινί τι, ἀρκεῖσθαί* (*P.*) *τινι, ἀρέσκεσθαί* (*P.*) *τινι*, auch *ἀποδέχεσθαι, ἐπαινεῖν τι* (etw. billigen). — mit sehr Wenigem z. sein *πάνυ μικρὰ ἔχοντα ἀρκοῦντα ἔχειν.* — z. sein, dass ... *ἀγαπᾶν ὅτι* od. *εἰ* (*ἐάν, ἤν*), auch m. *part.* (sp. m. *inf.*), *στέργειν εἰ* (*ἐάν*) od. m. *part.*, *ἀρκεῖ τινι ὅτι* od. *ἐάν*, auch m. *inf.*; sie waren z., dass sie gerettet wurden *ἀγαπητῶς ἔτυχον σωτηρίας* od. *ἐσώθησαν.* — man muss z. sein, dass (wenn) ... *ἀγαπητὸν εἰ* (*ἐάν*) od. m. folg. *inf.* — mit Jmd. z. sein *ἐπαινεῖν τινα, ἄγασθαί* (*DP.*) *τινος.* — Jmd. z. stellen *ἄμεμπτον ποιεῖν* od. *ποιεῖσθαί τινα, ἀρέσκεσθαί τινα, ἀποπληροῦν τινα*, auch *πραΰνειν, καταπραΰνειν, παραμυθεῖσθαί τινα.* — sich z. geben *στέργειν, οὐ μεμψιμοιρεῖν.* — ich bin's z. *ἐπαινῶ, οὐδὲν ἀντιλέγω, οὐδὲν κωλύω, οὐδεὶς φθόνος.*

Zufriedenheit *ἡ αὐτάρκεια* (Selbstgenügsamkeit); *ἡ εὐκολία* (Genügsamkeit); *ἡ εὐθυμία* (heitere Stimmung); ist es = Billigung, Zustimmung *ἡ ἀποδοχή, ὁ ἔπαινος.* — sich die allgemeine Z. erwerben *ἔπαινον ἔχειν* od. *ἐπαίνου τυγχάνειν πρὸς ἁπάντων, ἐπαινεῖσθαι* (*P.*) *ὑφ' ἁπάντων.* — Jmd. seine Z. bezeugen *ἐπαινεῖν τινα.*

zufrieren *πήγνυσθαι, συμπήγνυσθαι* (*P.*).

zufügen, Jmd. etw. *ποιεῖν* od. *δρᾶν τινά τι* (z. B. Jmd. Böses z. *κακὰ* (*κακῶς*) *ποιεῖν* od. *δρᾶν τινα*); *περιάπτειν τινί τι* (z. B. dem Staate Schande z. *περιάπτειν τῇ πόλει αἰσχύνην*); *φέρειν τινί τι* (z. B. Jmd. Schaden z. *φέρειν τινὶ βλάβην*, neben *βλάπτειν τινά*). — Jmd. Unrecht z. *ἀδικεῖν τινα.*

zuführen 1) etw. auf einem Fuhrwerke: *προσ-, παρα-κομίζειν, ἄγειν, προσ-, ἐπ-άγειν; παραπέμπειν.* — Proviant z. *ἀγορὰν παρέχειν.* — Getreide z. *σιταγωγεῖν* (dazu *σιταγωγός* 2.). — dem Körper wird Nahrung zugeführt *τροφὴ ἐπάγεται τῷ σώματι.* — 2) Einen zu Jmd. führen: *ἄγειν τινὰ πρός τινα, προσάγειν τινά τινι.*

Zuführung *ἡ ἐπ-, προσ-αγωγή*, übr. s. Zufuhr 1).

zufüllen 1) hinzu giessen: *ἐπι-, ἐπεγ-, προσ-, προσεγ-χεῖν; ἐπιβάλλειν.* — 2) ausfüllen: *ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-πληροῦν; χωννύναι, ἐγ-, συγ-χωννύναι.*

Zufüllung 1) das Hinzugiessen: *ἡ ἔγχυσις, ἐπίχυσις.* — 2) das Ausfüllen: *ἡ ἀνα-, ἀπο-, ἐκπλήρωσις; ἡ χῶσις, ἔγχωσις.*

Zufuhr 1) das Zuführen: *ἡ ἐπ-, προσ-αγωγή; ἡ κομιδή* (*παρακομιδή*), *παραπομπή.* — Z. von Getreide *ἡ σιταγωγία.* — 2) das Zugeführte: *ἡ παραπομπή; ἡ ἀγορά, ὁ ἐπισιτισμός.* — dem Heere Z. bringen *ἀγορὰν κομίζειν, παρέχειν, παρασκευάζειν τῇ στρατιᾷ.* — die Z. abschneiden *τὴν ἀγορὰν περικόπτειν, ἀποκλείειν τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων.* — reichliche Z. verschaffen *ἀγορᾶς εὐπορίαν* od. *ἀφθονίαν παρέχειν.*

Zug 1) das Ziehen *a*) *tr.* *ἡ ἕλξις, ὁλκή, ὁ ὁλκός*, sp. *ἡ ἕλκυσις, ὁ ἑλκυσμός.* — einen Z. machen (im Bretspiel) *φέρεσθαι πεττόν*; sie wissen

nicht, was für einen Z. sie machen sollen οὐκ ἔχουσιν ὅ τι φέρωσιν. — Z. mit dem Netze ὁ βόλος. — Z. beim Trinken ἡ σπάσις; langer, starker Z. ἡ ἄμυστις, ἰδος (mehr poet.); in éinem Z. trinken ἀμυστὶ πίνειν, ἀμυστίζειν (mehr poet.); in vollen Z. trinken χανδὸν πίνειν. — Auch = Athemzug, w. s.; in den letzten Z. liegen ψυχορραγεῖν (mehr poet.), sp. ψυχουλκεῖσθαι, besser ἐσχάτως διακεῖσθαι, πρὸς τῷ τελευτᾶν ἤδη εἶναι, σελίνου δεῖσθαι. *b*) *intr.* ἡ ἔλασις, πορεία, ἀγωγή, ὁρμή, φορά. — in od. mit éinem Z., auf éinen Z. μιᾷ ὁρμῇ. — in éinem Z. fort συνεχῶς. — eine lange Rede in éinem Z. vortragen μακρὸν ἀποτείνειν λόγον, μακρὰν ἀποτείνειν ῥῆσιν. — Z. eines Heeres ἡ στρατεία, ὁ στόλος, ἡ πορεία, ἡ ὁρμή. — einen Z. unternehmen gegen Jmd. στρατείαν ποιεῖσθαι od. στρατεύεσθαι ἐπί τινα. — den Z. antreten ὁρμᾶσθαι (*DP.*) ἐπὶ τὴν στρατείαν. — einen Z. mitmachen συστρατεύειν (u. *M.*). — feierlicher Z. ἡ πομπή, sp. πομπεία; im feierlichen Z. gehen πομπεύειν; im feierlichen Z. mitgehen συμπομπεύειν. — Z. der Luft ἡ τοῦ πνεύματος φορά; im Z. stehen ἐν περίπνῳ εἶναι. — Z. zu etw. ἡ ὁλκή, ῥοπή; übr. vgl. Neigung. — 2) das, was zieht *a*) eine Menge: ἡ ἀγέλη; v. Soldaten ἡ τάξις, τὸ τάγμα; festgeschlossener Z. τὸ στῖφος. — den Z. anführen ἡγεῖσθαι τῆς τάξεως. — den Z. beschliessen οὐραγεῖν. *b*) = Gespann, w. s. — 3) das, was durch Ziehen entsteht: ὁ ὁλκός. — Z. mit der Feder ἡ γραμμή, κεραία; das Hastige, das sich in jedem Z. ausspricht τὸ διὰ πάσης κεραίας διῆκον σφοδρόν; übr. vgl. Strich. — Z. im Gesichte ὁ τοῦ προσώπου τύπος, τὸ τοῦ προσώπου ἦθος. — ein Z. von Menschenfreundlichkeit, Härte φιλάνθρωπόν τι, σκληρόν τι.

Zugabe ἡ ἐπιθήκη, προσθήκη, ἐπίδοσις, τὸ ἐπίμετρον, sp. τὸ ἐπιχορήγημα. — als Z. ἐν προσθήκης μέρει. — eine Z. geben, s. zugeben 1).

zugänglich εἰσβατός, προσβατός, sp. προσιτός, εἰσιτητός 3. (v. Oertern). — leicht z. εὐπρόσοδος, εὐπρόσιτος 2. (v. Oertern u. Pers.), εὐέφοδος 2. (v. Oertern). — schwer z. δυσπρόσοδος, δυσπρόσιτος 2. (v. Oertern u. Pers.), δύσβατος, sp. δυσέφοδος 2. (v. Oertern), δυσέντευκτος 2. sp. (v. Pers.). — Jedermann z. βέβηλος 2. (v. Oertern; *profanus*).

Zugänglichkeit τὸ εἰσβατόν u. 3. Neutra.

Zugang 1) das Hinzugehen: ἡ πρόσβασις, ἐπίβασις; ἡ πρόσοδος, εἴσοδος. — Jmd. den Z. zu etw. gestatten ἐᾶν τινα προσελθεῖν τινι, προσίεσθαί τινα εἴς τι, εἰσδέχεσθαί τινα. — Jmd. den Z. zu etw. nicht gestatten εἴργειν τινά τινος od. ἀπό τινος, ἀπείργειν τινά τινος, κωλύειν τινά τινος, ἀπό τινος od. τινὰ μὴ εἰσελθεῖν, ἀποκωλύειν τινά τινος. — 2) der Ort, durch welchen man hinzugeht: ἡ εἴσοδος, πρόσοδος, πάροδος, ἔφοδος; ἡ εἰσβολή, προσβολή; ἡ πρόσβασις, sp. προσαγωγή. [πτερόν.

Zugbrücke ἡ ἐπιβάθρα, ὁ καταρράκτης, sp. τὸ

zugeben 1) über das Mass geben: ἐπιδιδόναι, ἐπιμετρεῖν, ἐπι-, προσ-τιθέναι. — 2) = zugestehen, w. s. — zugegeben dass ... καίτοι καὶ τοῦτο εἰ m. *opt.*

zugegen παρών, παραγενόμενος 3. — z. sein, bei etw. παρεῖναι, παραγενέσθαι, auch παρατυγχάνειν τινί (zufälliger Weise).

zugehen 1) schnell gehen: σπεύδειν, poet. u. sp. ἐγκονεῖν. — 2) sich zumachen lassen: οἷόν τε εἶναι κλείεσθαι (κατακλείεσθαι) od. προστίθεσθαι (v. einer Thüre); οἷόν τε εἶναι συνάγεσθαι (v. einem Kleide). — 3) auf Jmd. z.: προσιέναι (προσέρχεσθαι) τινί u. πρός τινα, ὁμόσε χωρεῖν τινι. — es geht mir eine Nachricht zu φέρεται (*P.*) od. ἔρχεταί μοι ἀγγελία, προσαγγέλλεταί μοί τι. — 4) geschehen, sich zutragen: γίγνεσθαι, συμβαίνειν, auch πράττεσθαι (*P.*). — wie ist das zugegangen? πῶς δὴ τοῦτο γέγονεν; — wie geht das zu? πῶς πράττεται τοῦτο; — die Sache gieng so zu τοιοῦτόν τι ἦν τὸ πρᾶγμα. — es geht ganz natürlich zu οἰκείως od. εἰκότως γίγνεται.

Zugehör, s. Zubehör.

zugehören, Jmd. ἴδιον εἶναι od. bloss εἶναί τινος; ὑπάρχειν τινί.

zugehörig, Jmd. ἴδιός (3.) τινος, οἰκεῖός (3.) τινι; ὑπάρχων (3.) τινί.

zugemessen τακτός 3.; σύμμετρος, ἔμμετρος 2.

Zugemüse; vgl. Gemüse u. s. Zukost.

zugesellen, Jmd. od. etw. συν-, παρ-ιστάναι τινά τινι; προσάπτειν, προστιθέναι τί τινι. — sich Jmd. z. προσγίγνεσθαι, προστίθεσθαί τινι, συμμιγνύναι (u. *P.*) τινί, ἕπεσθαι, παρέπεσθαί τινι, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεσθαί τινι.

Zugeständniss ἡ ὁμολογία, προσομολογία (sp. ὁμολόγησις); ἡ συγχώρησις (als Handlung); τὸ ὁμολόγημα, τὸ ὁμολογούμενον od. ὡμολογημένον, auch ἡ ὁμολογία, sp. τὸ συγχώρημα (als Sache).

zugestehen 1) eingestehen: ὁμολογεῖν, προσ-, συν-, καθ-ομολογεῖν, φάναι, συμφάναι, συγχωρεῖν, διδόναι. — 2) bewilligen, gestatten: συγ-, ἐγ-χωρεῖν, συν-, προσ-ομολογεῖν, συναινεῖν, διδόναι, ἀπο-, παρα-διδόναι, ἐπιτρέπειν τινί τι od. m. *inf.*; ἐπινεύειν τινὶ πρός τινα, χαρίζεσθαί τινί τι; ἐᾶν τινα m. *inf.*; οὐκ ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινί τι od. τινος, auch m. *inf.*, οὐ κωλύειν τινά m. *inf.* (wozu auch μή treten kann). — nicht z. οὐ περιορᾶν m. *part.*, z. B. ich werde es nicht z., dass du dich entfernest οὐ μή σε περιόψομαι ἀπελθόντα.

zugethan εὔνους, εὐμενής, προσφιλής 2., φίλος 3. — Jmd. z. sein εὔνουν, φίλον u. s. w. εἶναί τινι, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί, auch ὑπάρχειν od. προσκεῖσθαί τινι, φρονεῖν τά τινος; einer Sache z. sein προσκεῖσθαί (verst. προσανακεῖσθαι) τινι, σπουδάζειν περί τι, ἐπιτηδεύειν τι. — übr. vgl. geneigt, gewogen.

Zugfische οἱ ἀγελαῖοι ἰχθύες.

Zugführer, etwa ὁ πεντηκόνταρχος.

Zuggarn, s. Zugnetz.

Zuggraben ὁ ὀχετός, τὸ ὀχέτευμα; vgl. Kanal.

zugiessen ἐπιχεῖν, ἐπεγχεῖν, προσχεῖν.

zugleich ὁμοῦ, ἅμα, ἐν τῷ αὐτῷ, ἐν ταὐτῷ; häufig durch Zsstzgn. mit σύν, z. B. z. vor Anker liegen συνορμεῖν; z. zwingen συμβιάζεσθαι u. dgl.

Zugloch ἡ ἀναπνοή, διαπνοή; ἡ ὀπή (Luke).

Zugluft ἡ τοῦ πνεύματος φορά. — in der Z. stehen ἐν περίπνῳ εἶναι.

Zugmittel, s. Vesicatoria.

Zugnetz, der Fischer ἡ σαγήνη, der Vogelsteller τὸ ἐπίσπαστρον sp., besser ἡ νεφέλη, ἡ πηκτή. — mit dem Z. fischen od. fangen σαγηνεύειν; Fischerei od. Fang mit dem Z. ἡ σαγηνεία; der mit dem Z. fischt ὁ σαγηνευτής (σαγηνεύς).

Zugochse ὁ ζύγιος (ὑποζύγιος) βοῦς, ὁ ἐργάτης βοῦς, poet. u. sp. βοῦς ἀροτήρ.

Zugpferd ὁ ζύγιος (ὑποζύγιος) ἵππος.

Zugpflaster τὸ μάλαγμα (erweichendes Pflaster); übr. vgl. Vesicatoria.

zugraben κατορύττειν.

zugreifen λαμβάνειν, συλλαμβάνειν τι; ἐπι-, ἀντι-λαμβάνεσθαι, ἅπτεσθαί τινος; ἐπιχειρεῖν τινι, ἐπιβάλλεσθαί τινι; hastig z. ἁρπάζειν, συναρπάζειν τι. — bei etw. z., s. helfen 1).

Zugreifen, das, ἡ σύλληψις, ἐπιχείρησις; hastiges Z. ἡ ἁρπαγή; Z. bei etw. ἡ σύλληψις.
Zugschiff ἡ ὁλκάς, άδος.
Zugseil ὁ ῥυτήρ, ῆρος, τὸ ῥῦμα, τὸ ἐπίσπαστρον.
Zugthier τὸ ὑποζύγιον.
Zugthüre, s. Fallthüre.
zugürten συλλαμβάνειν τῷ ζωστῆρι.
Zugvieh τὰ ὑποζύγια.
Zugvogel ὁ ὁδοιπόρος ὄρνις, ιθος; *pl.* οἱ ἀγελαῖοι ὄρνιθες.
zugweis ἀγεληδόν.
Zugwind ἄνεμος ὁ διαπνέων; übr. vgl. Zugluft.
zuhaben, die Thüre κεκλεισμένην ἔχειν τὴν θύραν; die Augen z. καταμεμυκέναι τὰ βλέφαρα; den Mund z. μεμυκέναι τῷ στόματι.
zuhängen, etw. καλύπτειν, ἐπι-, περι-, προκαλύπτειν τι, etw. mit etw. ἐπιπετεννύναι τινί τι, περιπεταννύναι τί τινι.
zuhalten κατ-, συν-έχειν; κατα-, συλ-, ἐπιλαμβάνειν (wozu noch τῇ χειρί od. ταῖς χερσίν treten kann). — sich die Ohren z. ἐπισχέσθαι τὰ ὦτα (ταῖς χερσίν). — die Thüre z. = verschlossen halten κεκλεισμένην ἔχειν τὴν θύραν.
zuhauen 1) durch Hauen bearbeiten: περικόπτειν, κατεργάζεσθαι, κατασκευάζειν; bes. mit der Axt πελεκᾶν; Steine z., auch ξεῖν λίθους, vgl. συνεργάζεσθαι. — **zugehauen** πελεκητός 3. — 2) einen Hieb thun: παίειν, τύπτειν, κόπτειν.
Zuhauen, das, ἡ περικοπή, κατεργασία, κατασκευή; bes. mit der Axt ἡ πελέκησις; v. Steinen, auch ἡ ξέσις.
zuhefteln συμπερονᾶν, περονᾶν, πορπᾶν.
zuheilen 1) *tr.* ἀκεῖσθαι, ἐξακεῖσθαι, ἰᾶσθαι, ἐξιᾶσθαι. — 2) *intr.* ἀπ-, ἐπ-, κατ-ουλοῦσθαι (*P.*; vernarben). — z. lassen ἀπ-, ἐπ-, κατ-ουλοῦν.
Zuheilung 1) *tr.* ἡ ἴασις, ἄκεσις, ἐξάκεσις. — 2) *intr.* ἡ ἀπ-, ἐπ-, κατ-ούλωσις (Vernarbung).
zuhören, Einem od. etw. ἀκούειν, ἐπακούειν τινός u. τι, εἰσακούειν τι, ἀκροᾶσθαί τινος u. τι, ἀκρόασιν ποιεῖσθαί τινος, σχολάζειν τινί. — aufmerksam z. Einem od. etw. προσέχειν τινί (νοῦν), kom. κεχηνέναι πρός τινα, sp. εἴς τινα, κατά τινος. — ruhig z. καθ' ἡσυχίαν ἀκούειν, ἀνέχεσθαι ἀκούοντα. — gerne zuhörend ἀκουσματικός 3. sp.
Zuhören, das, ἡ ἀκρόασις; od. Verba.
Zuhörer ὁ ἀκροατής, minder gut ὁ ἀκουστής; od. *part.* der vhg. Verba. — Jmds. Z. sein ἀκούειν τινός (λέγοντος u. dgl.), ἀκροᾶσθαί τινος, als Schüler συνεῖναί τινι, φοιτᾶν πρός τινα, seltner προσφοιτᾶν τινι.
Zuhörerin ἡ ἀκροωμένη.
zuhorchen, Jmd. ὑπακούειν τινός u. τινί, ὠτακουστεῖν τινα; übr. vgl. zuhören.
zuhüllen, s. einhüllen.
zujagen 1) *tr.* Jmd. etw.: ἐλαύνειν od. συνελαύνειν τι πρός τινα. — 2) *intr.* ἐλαύνειν ἀνὰ κράτος.
zujauchzen, Jmd. ἐπευφημεῖν, ἐπαλαλάζειν τινί; einer Sache ἐπιφωνεῖν τινι.
zukehren ἐπιστρέφειν, προστρέπειν τινί τι, τρέπειν τι εἴς od. πρός τι. — sich z. ἐπιστρέφεσθαι (*aor. P.*) εἴς τι. — Jmd. das Gesicht z. βλέπειν πρός τινα. — Jmd. den Rücken z. νῶτα ἐπιστρέφειν τινί, ἀποστρέφεσθαί (*aor. P.*) τινος.
zukeilen, s. verkeilen.
zuklatschen, Beifall ἀνακροτεῖν (τὼ χεῖρε), Jmd. ἐπικροτεῖν τινι.
zukleben, s. verkleben.
zuklemmen συνθλίβειν, συμπιέζειν.
zuklinken (die Thüre) προστιθέναι τὴν θύραν.
zuknöpfen, etwa συμπερονᾶν.
zuknüpfen συνδεῖν, συμπλέκειν.

zukommen 1) auf Jmd. = zugehen 3); v. Sachen überbracht werden: παραδίδοσθαι, προσφέρεσθαι (*P.*). — es kommt mir eine Nachricht zu ἔρχεταί μοι ἀγγελία; ἀγγέλλεται, ἀπ-, ἐπ-, εἰσ-, προσ-αγγέλλεταί μοί τι. — Jmd. eine Nachricht z. lassen ἀπαγγέλλειν τινί τι u. πρός τινα, schriftlich ἐπιστέλλειν τινί τι. — 2) Jmd. zu Theil werden: γίγνεσθαί τινι. — Jmd. etw. z. lassen μεταδιδόναι τινί τινος, παρέχειν (u. *M.*) τινί τι, χορηγεῖν τινί τι u. τινά τινι. — 3) gebühren: προσήκειν, καθήκειν. — es kommt mir zu προσήκει μοι (με) m. *inf.*, πρὸς ἐμοῦ ἐστι m. *inf.*, ἐμὸν ἔργον ἐστί m. *inf.*, ἐπιβάλλει μοί τι (auch μοι m. *inf.*), δίκαιός εἰμι m. *inf.* — es kommt dem Richter zu τοῦ κριτοῦ ἐστι m. *inf.* — der Theil, welcher Jmd. zukommt τὸ γιγνόμενον od. ἐπιβάλλον τινὶ μέρος, τὸ ἐπιβάλλον ἐπί τινα μέρος.
Zukost τὸ ὄψον (*dem.* τὸ ὀψάριον), sp. τὸ ὄψημα, προσόψημα. — Z. ohne Brot ὄψον καθ' αὑτό. — Z. tragend ὀψοφόρος 2. — Z. einkaufen ὀψωνεῖν (dazu ἡ ὀψωνία). — Z. essen ὀψοφαγεῖν (dazu ὀψοφάγος 2., ἡ ὀψοφαγία). — als Z. essen ὀψᾶσθαι, ἐποψᾶσθαι sp.
zukünftig, s. künftig. — die z. Zeit, s. Zukunft.
Zukunft τὸ μέλλον, οντος, τὸ ἐπιόν, όντος, ὁ μέλλων od. ἐπιὼν χρόνος, ὁ ἔπειτα od. ὕστερον χρόνος, ὁ λοιπὸς (ἐπίλοιπος, ὕστερος) χρόνος; τὰ μέλλοντα, τὰ ἐσόμενα (zukünftige Umstände). — für die Z. εἰς τὸν ἔπειτα (μετέπειτα) χρόνον, εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον, πρὸς τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου, τὸ λοιπόν, εἰς τὸ λοιπόν, τὰ λοιπά. — in Z. τοῦ ἐπιόντος χρόνου, ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ, ὕστερον, χρόνῳ ὕστερον, ὑστέρῳ χρόνῳ, ἐν ὑστέροις χρόνοις, αὖθις, μετὰ ταῦτα, τὸ μετὰ τοῦτο, τὸ ἀπὸ τούτου. — in nicht ferner Z. οὐκ εἰς μακρόν. — die Z. kann Niemand voraussehen τὸ μέλλον ἀόρατον, ἀσαφῆ τὰ ἐσόμενα. — in die Z. sehen προορᾶν (u. *M.*) τὸ μέλλον od. τὸ ἐπιόν. — für die Z. sorgen προνοεῖν (u. *DP.*), μεριμνᾶν εἰς τὸ αὔριον. [τινα.
zulächeln, Jmd. προσμειδιᾶν τινι, προσγελᾶν
zulänglich ἱκανός 3., διαρκής, αὐτάρκης 2. — z. sein ἀρκεῖν, ἐξ-, δι-αρκεῖν.
Zulänglichkeit ἡ ἱκανότης, διάρκεια.
zulässig ἐνδεχόμενος 3. — es ist z. ἔξεστιν, ἐνδέχεται, ἐγχωρεῖ; es ist nicht z. οὐ θεμιτόν, οὐ θέμις.
Zulässigkeit τὸ ἐνδεχόμενον. — nach Z. εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, καθ' (εἰς) ὅσον ἐνδέχεται.
Zulage, s. Zugabe; zum Solde ἡ ἐπιφορά, ὁ πλέων μισθός. — eine Z. fordern προσαιτεῖν μισθόν.
zulangen 1) *intr.* *a*) hinreichen: ἀρκεῖν, δι-, ἐξαρκεῖν, ἱκανὸν εἶναι (zu etw. εἴς od. πρός τι). — das langt für mich zu ἀπόχρη μοι τοῦτο. *b*) etw. Dargebotenes nehmen: λαμβάνειν (πρὸς ἑαυτόν), προσφέρεσθαι, προσίεσθαί τι (nach etw.); hastig nach etw. z. ἁρπάζειν τι. — 2) *tr.* Jmd. etw. z.: διδόναι, παραδιδόναι, παρέχειν, ὑπηρετεῖν, ὑπουργεῖν τινί τι.
Zulangen, das, (nach etw.) ἡ προσφορά; hastiges Z. ἡ ἁρπαγή; sonst Verba.
zulassen 1) verschlossen halten: κεκλεισμένον ἐᾶν od. ἔχειν; οὐκ ἀνοίγειν. — 2) den Zugang verstatten: προσάγειν (Einen zu Jmd. τινά τινι, auch ἐᾶν τινα εἰσιέναι ὥς τινα); εἰσάγειν, εἰσπέμπειν, παριέναι (ἵημι), ἐᾶν εἰσελθεῖν (an einen Ort); δέχεσθαι, προσ-, εἰσ-δέχεσθαι, προσίεσθαι (zu sich z.). — nicht zu Jmd. od. zu etw. z. κωλύειν, ἀποκωλύειν τινός od. τοῦ (μὴ) εἰσελθεῖν πρός (ὥς) τινα; εἴργειν, ἀπείργειν τινός;

ἐξείργειν τινά τινος od. ἔκ τινος. — 3) geschehen lassen, gestatten: προσίεσθαι, προσ-, ἐνδέχεσθαί τι; ἐᾶν, ἐφιέναι, ἐπιτρέπειν, συγχωρεῖν m. *inf.*; περιορᾶν m. *part.* — nicht z. οὐ προσίεσθαι u. dgl., auch κωλύειν τι od. mit *inf.* (auch mit μή), ἐνίστασθαί τινι od. πρός τι. — wenn es Gott zulässt ὅταν ὁ θεὸς παρείκῃ; soweit es die Kräfte z. ὅσον γ' ἂν ἡ δύναμις παρείκῃ.

Zulassung 1) das Einlassen: ἡ προσαγωγή; ἡ εἰσδοχή. — über die Z. zu mir sollst du entscheiden τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σὺ ἄρξεις. — 2) Gestattung: ἡ συγχώρησις, seltner ἡ ἔφεσις, ἐπιτροπή. — mit Jmds. Z. συγχωρήσαντός τινος, μὴ κωλύοντός τινος.

Zulauf ἡ συνδρομή; τὸ πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγομένων. — es ist ein Z. von Menschen πολλοὶ συντρέχουσιν od. συνέρχονται. — es hat Jmd. Z. πολλοὶ φοιτῶσι πρός od. παρά τινα, πολλοὶ προσφοιτῶσί τινι.

zulaufen 1) herbeilaufen: συν-, προσ-τρέχειν, προσθεῖν; συνέρχεσθαι (συνιέναι), συλλέγεσθαι (*P.*). — auf Jmd. od. etw. z. δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) πρός (εἴς) τινα od. τι, τείνειν ὥς τινα, εἴς (πρός) τι; (δρόμῳ) ὁρμᾶν εἴς (ἐπί) τινα, πρός (ἐπί) τι, προσθεῖν od. προστρέχειν τινί. — 2) schnell laufen: σπεύδειν δρόμῳ, poet. u. sp. ἐγκονεῖν. — 3) sich endigen: τελευτᾶν εἴς τι. — spitzig z. τελευτᾶν εἰς κορυφήν, ἀποκορυφοῦσθαι (*P.*), συνάγεσθαι (*P.*) εἰς ὀξύ, εἰς ὀξύτερον ἔχειν τὴν συναγωγήν.

zulegen 1) = zusammenlegen 1), zudecken, w. s. — 2) dazu thun: ἐπιβάλλειν, προσ-, ἐπι-τιθέναι, ἐπι-, προσ-διδόναι, ἐπιμετρεῖν. — Jmd. an Gehalt z. μισθὸν μείζω (πλείω) διδόναι od. παρέχειν τινί. — 3) sich etw. z.: αἱρεῖσθαι, λαμβάνειν, πορίζεσθαι, κτᾶσθαί τι.

Zulegung 1) = Zusammenlegung, Zudeckung, w. s. — 2) Hinzufügung: ἡ προσθήκη, ἐπιθήκη.

zuleimen συγκολλᾶν.

Zuleimung ἡ συγκόλλησις.

zuletzt (τὸ) τέλος, (τὸ) τελευταῖον, τὰ τελευταῖα, (τὸ) ὕστατον, ἐν (τοῖς) ὑστάτοις. — Wenn aber durch „zuletzt" prädikativisch das angedeutet wird, was in einer Reihe von Gegenständen od. Handlungen den Schluss bildet, so stehen die *adj.* τελευταῖος 3. (v. Ordnung u. Folge, z. B. Jmd. z. stellen τελευταῖον τάττειν τινά; z. auftreten τελευταῖον παρελθεῖν); ὕστατος 3. (v. Zeit u. Ordnung, z. B. er kam z. ὕστατος ἦλθεν); ἔσχατος 3. (v. Ort u. Lage, z. B. z. liegt Thule ἐσχάτη κεῖται ἡ Θούλη); τελευτῶν 3. (am Ende einer Handlung, z. B. z. sagte er od. willigte er ein τελευτῶν ἔλεγεν od. συνεχώρησεν).

zum, d. i. zu dem.

zumachen κλείειν, ἐπι-, συγ-κλείειν (zuschliessen; bes. auch τὸ στόμα; die Augen z. συγκλείειν, seltner κλείειν τὰ βλέφαρα); συνάγειν (zuziehen); προσκλίνειν, προστιθέναι (z. B. τὰς θύρας); auch ἐμφράττειν (verstopfen); ἐπι-, κατα-χωννύναι (zuschütten); πληροῦν (ausfüllen). — einen Deckel z. ἐπι-, προσ-τιθέναι πῶμα, πωμάζειν, πωματίζειν. — einen Brief z., s. zusiegeln. — die Augen z. καταμύειν (mit u. ohne τὰ βλέφαρα), μύειν (erst sp. mit τὰ ὄμματα); auch = sterben, w. s. — übr. vgl. zudecken.

Zumachen, das, ἡ κλεῖσις, σύγκλεισις; ἡ ἔμφραξις; ἡ ἐπίχωσις, κατάχωσις; der Augen ἡ μύσις, κατάμυσις.

zumal καὶ ταῦτα, καὶ μάλιστα; auch ἄλλως τε καί (nur in Verbindung mit *part.*, mit causalen u. hypothetischen Partikeln, z. B. z. da ἄλλως τε καὶ ἐπειδή, neben ἐπειδή γε καί; z. wenn ἄλλως τε καὶ εἰ od. ἐάν, ὅταν).

zumauern ἀποικοδομεῖν (sp. ἐνοικοδομεῖν); διατειχίζειν; ἀποφράττειν od. ἐμφράττειν τείχει.

zumessen 1) nach dem Masse übergeben: ἀπο-, δια-μετρεῖν, auch bloss μετρεῖν. — sich z. lassen μετρεῖσθαι, διαμετρεῖσθαι. — 2) = beimessen, w. s.

zumitteln, s. zuschicken, zuweisen.

zumurmeln, s. zuflüstern.

zumuthen, Jmd. etw. ἀξιοῦν, δικαιοῦν, κελεύειν τινὰ ποιεῖν τι, φάναι δεῖν τινα ποιεῖν τι, δεῖσθαί (*DP.*) τινος ποιεῖν τι, auch ἐπι-, προσ-τάττειν τινί τι od. ποιεῖν τι. — mir wird mehr zugemuthet als ich leisten kann προστάττεταί μοι μείζω ἢ κατὰ δύναμιν.

Zumuthung ἡ ἀξίωσις, δικαίωσις, auch ἡ πρόσταξις, ἐπίταξις.

zunächst 1) vom Orte u. übtr. vom Range: ἐγγύτατα (ἔγγιστα) od. ἐγγυτάτω (einer Sache τινός, sp. τινί), sp. ἐχομένως (τινός); auch πρός mit *dat.* — z. befindlich ἐγγυτάτω ὢν 3., ἐγγύτατος 3.; ἐχόμενος 3. (m. *gen.*). — z. nach Jmd. δεύτερος (3.) μετά τινα. — 2) v. der Zeit: μετὰ ταῦτα εὐθύς; ἐπὶ od. πρὸς τούτοις; auch = zuerst, erstlich, w. s.

zunähen, s. vernähen 1).

zunageln, s. vernageln.

Zunahme ἡ αὔξη, αὔξησις, ἐπαύξη, ἐπαύξησις; ἡ ἐπίδοσις, sp. ἡ προκοπή.

Zuname, s. Beiname. — mit dem Z. ἐπίκλην, ἐπικαλούμενος, ἐπικληθείς 3.

Zunder τὸ ἔκκαυμα, ὑπέκκαυμα, sp. τὸ αἴθυγμα; bildl. τὸ ὑπέκκαυμα, sp. ἡ ὑπόθυψις.

Zunderschwamm τὸ ἀγαρικόν.

zunehmen αὐξάνεσθαι (ἐπαυξάνεσθαι, αὔξεσθαι, ἐπαύξεσθαι; *P.*); ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν, προχωρεῖν ἐπὶ τὸ πλέον. — sehr z. πολὺ ἐπιδιδόναι. — nach u. nach z. ἐπαναδιδόναι. — in od. an etw. z. ἐπιδιδόναι εἴς, πρός, ἐπί τι, προκόπτειν ἔν τινι.

Zunehmen, das, s. Zunahme; des Mondes ἡ τῆς σελήνης ἀναπλήρωσις. — zum Z. geeignet, dessen fähig αὐξητικός 3., αὐξητός 2.

zuneigen, s. hinneigen.

Zuneigung ἡ πρόσκλισις sp.; besser ἡ εὔνοια, εὐμένεια, φιλοφροσύνη. — Z. zu Jmd. haben εὔνοιαν ἔχειν τινί, εὔνουν εἶναί τινι, εὐνοϊκῶς ἔχειν τινί u. πρός τινα, εὐνοεῖν τινι. — Z. gegen Jmd. äussern εὔνοιαν παρέχειν τινί u. εἴς τινα, εὔνοιαν ἐνδείκνυσθαί τινι. — aus Z. εὐνοίᾳ, κατ' od. δι' εὔνοιαν, δι' εὐνοίας.

Zunft ἡ φυλή (Volksabtheilung; vgl. ἡ φρατρία); τὸ σύστημα (Korporation); ἡ ἐργασία (Gilde, z. B. τῶν βαφέων). — in die Z. aufnehmen φυλετεύειν.

zunftgemäss φυλετικός 3.

Zunftgenosse ὁ φυλέτης, ὁ ἐν τῇ αὐτῇ φυλῇ od. ἐργασίᾳ ὤν, ὁ μετέχων τῆς φυλῆς od. ἐργασίας. — d. Z. betreffend φυλετικός 3.

Zunftmeister ὁ φύλαρχος (dazu φυλαρχεῖν, ἡ φυλαρχία); ὁ τῆς ἐργασίας προστάτης.

zunftweis κατὰ φυλάς, κατ' ἐργασίας.

Zunge 1) eig. ἡ γλῶττα. — zügellose Z. ἡ ἀθυρογλωττία, ἀθυροστομία sp.; ἡ γλωτταλγία poet. u. sp.; mit frecher Z. ἀθυρόγλωττος u. ἀθυρόστομος 2. poet. u. sp.; γλώτταλγος u. γλώτταργος 2. — die Z. im Zaume halten κατέχειν τὴν γλῶτταν. — geläufige, fertige Z. ἡ εὐγλωττία; mit geläufiger, fertiger Z. εὔγλωττος 2. — die Z. betreffend γλωττικός 3. — die Z. abschneiden γλωττοτομεῖν. — die Z. ist gebunden κλεὶς (βοῦς) ἐπὶ γλώττης βέβηκεν. — 2) übtr. *a*) in der

Schnalle: *ἡ περόνη, πόρπη. b)* an der Wage: *ἡ πλάστιγξ, γγος. c)* Dialekt, Mundart: *ἡ γλῶττα*; vgl. Mundart; s. auch Sprache.

zungenähnlich *γλωττοειδής* 2.

Zungendrescher *ὁ γλώτταλγος* od. *γλώτταργος* sp., *ὁ ἀθυρόγλωττος* od. *ἀθυρόστομος* poet. u. sp.; vgl. Schwätzer. — ein Z. sein *γλωττοστροφεῖν*.

Zungendrescherei *ἡ γλωτταλγία* poet. u. sp.: *ἡ ἀθυρογλωττία* od. *ἀθυροστομία* sp.; vgl. Geschwätzigkeit.

Zungenfehler *τὸ τῆς γλώττης ἐλάττωμα* (Fehler des Sprachorganes); *ἡ τῆς γλώττης διαμαρτία* (Zungensünde).

zungenfertig *εὔγλωττος* 2.

Zungenfertigkeit *ἡ εὐγλωττία*.

zungenförmig *γλωττοειδής* 2.

Zungenhalter *ὁ γλωττοκάτοχος*.

Zungenkünstler *ὁ γλωττοτέχνης* sp.

Zungenkuss *ὁ γλωττισμός*; besser *τὸ καταγλώττισμα, τὸ μανδαλωτόν*. — einen Z. geben *καταγλωττίζειν*.

Zungenspitze *ἄκρα ἡ γλῶττα*.

zunichtemachen, s. nicht a. E.

zunicken *νεύειν, δια-, ἐπι-, κατα-νεύειν*, sp. *προσνεύειν*.

Zunicken, das, *ἡ νεῦσις, ἐπίνευσις, κατάνευσις*.

zuordnen *προσ-, παρα, συν-τάττειν*.

zupfen *τίλλειν*; Jmd. am Barte z. *τίλλειν τὸν πώγωνά τινος*.

Zupfen, das, *ἡ τίλσις, ὁ τιλμός*.

zupflügen *ἐπισκάπτειν*; *ὑπαροῦν*.

zupfropfen *ἐπι-, ἐμ-φράττειν*.

Zupfropfen, das, *ἡ ἔμφραξις, ἐπίφραξις*.

zupichen, s. verpichen.

zurathen, Jmd. *συμβουλεύειν* od. *παραινεῖν τινι ποιεῖν τι*; *πείθειν τινὰ ποιεῖν τι*; vgl. zureden.

Zurathen, das, *ἡ παραίνεσις, συμβουλή, συμβουλία*. — auf Jmds. Z. etw. thun *συμβουλεύσαντός τινος* od. *πεισθέντα ὑπό τινος ποιεῖν τι*.

zuraunen, Jmd. etw. *ὑποφθέγγεσθαί τινί τι*; vgl. zuflüstern.

zurechnen 1) eig. auf Jmds. Rechnung setzen: *καταλογίζεσθαί τί τινι* u. *πρός τινα*. — 2) übtr. zuschreiben, beimessen: *ἀνα-, προσ-τιθέναι, ἐπιφέρειν, ἐπάγειν, ἀπο-, προσ-νέμειν τινί τι*; auch *ἀναφέρειν* u. *ἐπαναφέρειν*, sp. *ἀνάπτειν τι εἴς τινα*. — etw. hauptsächlich dem Glücke z. *τὸ πλεῖστον μέρος τινὸς μεταδιδόναι τῇ τύχῃ*.

Zurechnung, von etw. *ἡ ἀναφορά τινος εἴς τινα*; od. Verba.

zurechtbringen *εὐτρεπίζειν* (u. *M.*), *εὐτρεπὲς ποιεῖσθαι*; auch = vollenden, w. s. — wieder z. *καταρτίζειν*; *ἐπανορθοῦν* (u. *M.*). — einen Irrenden z. *εἰς τὴν (ὀρθὴν) ὁδὸν ἄγειν* od. *ἐπανάγειν τινά*.

zurecht finden, sich, an einem Orte *εὑρίσκειν* (*ἐξευρίσκειν*) *τὴν ὁδόν* u. dgl.; übtr. in einer Sache *μανθάνειν, καταμανθάνειν τι*; auch *οἰκείῳ χρῆσθαί τινι*.

zurecht helfen, Jmd. *ἡγεῖσθαί τινι τῆς ὁδοῦ*, poet. u. sp. *ὁδηγεῖν τινα* (Jmd. den Weg weisen); *διδάσκειν τινά* (Jmd. belehren).

zurecht kommen, mit etw. *μεταχειρίζεσθαι, διαχειρίζεσθαί τι*; *ἐπίστασθαι χρῆσθαί τινι*. — mit Jmd. z. *συμφέρεσθαι, συμπεριφέρεσθαί* (*P.*) *τινι*. — gut bei etw. z. *ὠφελεῖσθαι* (*P.*) *ἀπό* od. *ἔκ τινος, καρποῦσθαί τι, ἀπολαύειν τινός*; schlecht bei etw. z. *βλάπτεσθαι* (*P.*) *ἔκ τινος, φλαῦρόν τι ἀπολαύειν τινός, κακῶς ἀπαλλάττειν τινός*.

zurecht legen *ἑτοιμάζειν, παρασκευάζειν* („für sich" durch d. *M.*); *προχειρίζεσθαι, πρόχειρον τιθέναι*.

Zurechtlegung *ἡ παρασκευή*.

zurecht machen *ἑτοιμάζειν, παρα-, κατα-σκευάζειν, εὐτρεπίζειν* („für sich" durch d. *M.*); auch *εὐτρεπὲς ποιεῖσθαι, προχειρίζεσθαι, ἐξ-, καταρτύειν*, auch *κοσμεῖν, διακοσμεῖν*. — das Bette z. *στρωννύναι τὴν κλίνην* od. *κοίτην*. — sich z. *κατα-, παρα-σκευάζεσθαι, ἑτοιμάζεσθαι, ἐξαρτύεσθαι*. — **zurecht gemacht** *παρεσκευασμένος* 3., *ἕτοιμος* 3. u. 2., *εὐτρεπής* 2.

zurecht setzen *διατιθέναι* (*κόσμῳ*); *διατάττειν*; *κοσμεῖν, διακοσμεῖν*. — Jmd. den Kopf z. *νουθετεῖν, σωφρονίζειν τινά*.

zurecht stellen *διατιθέναι, ἑτοιμάζειν*; vgl. zurecht legen.

zurecht weisen, Jmd. *ἡγεῖσθαί τινι τῆς ὁδοῦ*, sp. *ὁδηγεῖν τινα* (Jmd. den Weg weisen); *εἰς τὴν (ὀρθὴν) ὁδὸν ἄγειν* od. *ἐπανάγειν τινά* (Jmd. auf den rechten Weg führen); übtr. *διδάσκειν τινά* (Jmd. belehren); *νουθετεῖν, σωφρονίζειν, φρενοῦν τινα* (ermahnen, witzigen).

Zurechtweisung *ἡ νουθέτησις, τὸ νουθέτημα, ὁ νουθετησμός, ὁ σωφρονισμός* (*ἡ σωφρόνισις, ἡ σωφρονιστύς, ύος*), sp. *ἡ φρένωσις*.

zureden, Jmd. *παραμυθεῖσθαί τινι*, zu etw. *δια-, παρα-κελεύεσθαι* od. *παραινεῖν τινί τι* od. m. *inf.*, *πείθειν τινὰ ποιεῖν τι*; ist es = trösten *παραμυθεῖσθαι, παρηγορεῖν* (sp. *M.*) *τινα*.

Zureden, das, *ὁ διακελευσμός, παρακελευσμός, ἡ παρακέλευσις, ἡ παραίνεσις*; = Tröstung *ἡ παραμυθία*, sp. *παρηγορία*. — Jmd. durch Z. bestimmen, gewinnen *λόγῳ* od. *δι' ὁμιλίας πείθειν τινά, ἐξ ὁμιλίας προσάγεσθαί τινα*. — auf Jmds. Z. *διακελευσαμένου* od. *παραινέσαντός τινος, πεισθεὶς ὑπό τινος* u. dgl.

zureichen 1) *tr.* darreichen: *προτείνειν, ὀρέγειν*; *παρα-, ἐπι-διδόναι*; *παρέχειν*. — es reicht Einer dem Anderen die Fackel zu *διαδιδόασιν ἀλλήλοις τὴν λαμπάδα*. — 2) *intr.* = genügen, hinreichen 2), w. s.

zureichend = hinlänglich, w. s. — z. Grund *λόγος δίκαιος* od. *πιθανός*.

zureiten 1) *tr.* ein Pferd: *πωλεύειν, πωλοδαμνεῖν, δαμάζειν, καταρτύειν ἵππον*. — ein zugerittenes Pferd *ἵππος δεδαμασμένος* od. *κατηρτυσμένος*; ein nicht zugerittenes Pferd *πῶλος ἀδάμαστος* od. *ἀνάγωγος*. — 2) *intr.* *ἱππάζεσθαι, ἐλαύνειν δρόμῳ*; auch *προελαύνειν*.

Zureiten, das, *ἡ πώλευσις*, sp. *κατάρτυσις, δάμασις*. — zum Z. geeignet *πωλευτικός* 3.

zurichten = zurecht machen, w. s. — Jmd. übel z. *κακῶς διατιθέναι, κακῶς* od. *οὐ πάνυ τι καλῶς περιέπειν τινά, κακοῦν* u. stärker *αἰκίζεσθαί τινα*. — übel zugerichtet sein *κακῶς διακεῖσθαι*.

Zurichtung *ἡ παρασκευή, κατασκευή*, sp. *ἐξ-, κατ-άρτυσις* (als Handlung); *ἡ παρασκευή, κατασκευή, τὸ παρασκεύασμα, κατασκεύασμα, ὁ παρασκευασμός* (als Sache).

zuriegeln, s. verriegeln u. vgl. *μανδαλοῦν*.

zurollen 1) *tr.* *προσ-, ἐπι-κυλινδεῖν* (zuwälzen): *συνελίττειν* (zusammenrollen). — 2) *intr.* *προσ-, ἐπι-κυλινδεῖσθαι* (*P.*), auch *φέρεσθαι* (*P.*) *ἐπί τι*.

zurudern *κώπας ἀναφέρειν*; *ἐλαύνειν ἐντειναμενον*; auf etw. *ἐλαύνειν πρός τι*.

zurück *ὀπίσω, εἰς τοὐπίσω* od. *τοὔπισθεν, πάλιν, ἔμπαλιν, εἰς τοὔμπαλιν, ἐπὶ πόδα*, sp. *ἀνὰ πόδα*; übr. vgl. d. f. WW. — zurück! *ἄναγε*.

zurückbeben, vor etw. *ὀκνεῖν τι, ἀποκνεῖν τι* u. *πρός τι, ἀποδειλιᾶν ἔν τινι* u. *πρός τι, ἐκπλαγέντα ἀποστῆναί τινος*.

zurückbegeben, sich, *ἀναχωρεῖν* (*ὀπίσω, εἰς τοὐπίσω, εἰς τοὔπισθεν*); vgl. zurückgehen. — sich wieder z. *εἰς τοὔμπαλιν ἀπιέναι*.

zurückbegehren ἀπαιτεῖν (u. *M.*), von Jmd. etw. τινά τι. — das Z. ἡ ἀπαίτησις. [πάλιν.
zurückbehalten κατέχειν; οὐκ ἀποδιδόναι
zurückbekommen ἀπολαμβάνειν; κομίζεσθαι, ἀνακομίζεσθαι. — das Z. ἡ κομιδή, ἀνακομιδή.
zurückberufen ἀνακαλεῖν (u. *M.*), ἀποκαλεῖν, μεταπέμπεσθαι πάλιν; aus der Verbannung κατάγειν, ἐπανάγειν.
Zurückberufung ἡ ἀνάκλησις, gew. Verba; aus der Verbannung ἡ καταγωγή.
zurückbeugen ἀνακάμπτειν, ἀνακλίνειν, ἀνακλᾶν, ὑπτιάζειν. — sich z. ἀναπίπτειν, ἐξυπτιάζειν, ὑπτιάζειν.
Zurückbeugung ἡ ἀνάκαμψις, ἀνάκλισις, ἀνάκλασις, ὁ ὑπτιασμός.
zurückbeziehen ἐπαναφέρειν εἴς (ἐπί, πρός) τι, ἀναφέρειν ἐπί (πρός) τι. — zurückbeziehende Fürwörter ἀντωνυμίαι ἀντανακλαστικαί.
Zurückbeziehung (auf etw.) ἡ ἐπαναφορά (εἴς od. πρός τι), ἡ ἀναφορά (ἐπί od. πρός τι); ἡ ἀναγωγή.
zurückbiegen, s. zurückbeugen.
zurückbinden, etwa ἀναδεῖν; die Hände z. περιάγειν τὼ χεῖρε (εἰς τοὐπίσω od. εἰς τοὔπισθεν), ἀποστρέφειν τὰς χεῖρας.
Zurückbinden, das, etwa ἡ ἀνάδεσις; der Hände ἡ τῶν χειρῶν περιαγωγή od. ἀποστροφή.
zurückbleiben λείπεσθαι, ἀπο-, ὑπο-, καταλείπεσθαι (*P.* mit *fut. M.*; zurückgelassen werden, übrig bleiben; λείπεσθαι, ἀπο-, ὑπο-λείπεσθαι auch „hinten bleiben"); ὑπο-, κατα-μένειν u. so auch καταλείπεσθαι (ferner bleiben). — hinter Jmd. z. λείπεσθαι, ἀπο-, ὑπο-λείπεσθαί τινος, auch ὑστερεῖν od. ὑστερίζειν τινός (hinter Jmd. od. später als Jmd. kommen); hinter etw. z. λείπεσθαι, ἀπολείπεσθαί τινος, ἐνδεᾶ (ἐνδεέστερον) od. ὑποδεέστερον εἶναί τινος; hinter Jmd. in etw. z. λείπεσθαί τινός τι, τινι, κατά τι od. m. *part.*, ἀπολείπεσθαί τινος ἔν τινι, ἐλλείπειν τινός τινι (daneben ἐλλείπεσθαί [*P.* mit *fut. M.*] τινός τι od. m. *part.*), ὑστερεῖν od. ὑστερίζειν τινός τινι od. ἔν τινι, ἥττω od. ὑποδεέστερον εἶναί τινος, ἐνδεᾶ (ἐνδεέστερον) εἶναί τινι u. τι; ὕστερον γίγνεσθαί (φαίνεσθαι) τινός τινι. — in der Ausführung hinter dem Vermögen z. τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ od. ἐνδεέστερον πράττειν. — in (innerhalb) etw. z. ἐγκαταλείπεσθαι (*P.*) ἔν τινι.
Zurückbleiben, das, ἡ ὑπόλειψις, ἡ ἀπόλειψις (auch übtr.); ἡ ἔλλειψις (bloss übtr.); ἡ ὑπομονή. — das Z. in (innerhalb) etw. ἡ ἐγκατάλειψις.
Zurückblick, durch d. folg. Verba; ist es = Erinnerung ἡ ἀνάμνησις.
zurückblicken, auf etw. ἀφορᾶν u. ἀποβλέπειν εἴς (ἐπί, πρός) τι; ist es = sich erinnern ἀναμιμνήσκεσθαί (*P.*) τι, τινος, περί τι, περί τινος.
zurückbrechen ἀνακλᾶν. — das Z. ἡ ἀνάκλασις.
zurückbringen ἀνακομίζειν, ἀνάγειν, ἐπανάγειν; glücklich z. ἀνασῴζειν. — einen Verbannten z. κατάγειν φεύγοντα od. φυγάδα. — eine Nachricht z. ἀπαγγέλλειν τι. — Jmd. von etw. z. ἀποτρέπειν (ἀποσπᾶν) τινά τινος, ἀπάγειν τινὰ ἀπό τινος, παραπείθειν τινὰ μὴ ποιεῖν τι. — Mittel, um Jmd. von etw. zurück zu bringen τὸ κολαστήριον.
Zurückbringung ἡ ἐπαναγωγή od. Verba. — eines Verbannten ἡ καταγωγή; einer Nachricht ἡ ἀπαγγελία. — Z. von etw. ἡ ἀποτροπή.
zurückdenken, an etw. ἀναμιμνήσκεσθαί (*P.*) τι, τινος, περί τι, περί τινος.
zurückdrängen ἀνειλεῖν, s. zurückstossen; die Feinde, s. zurückschlagen 1) *a*).
zurückdrehen ἀναστρέφειν.
Zurückdrehung ἡ ἀναστροφή.
zurückdrücken ἀναπιέζειν; ἀπ-, παρ-ωθεῖν („von sich" durch d. *M.*, u. so auch ἀποβιάζεσθαι). [(εἰς τοὔπισθεν).
zurückeilen σπεύδειν od. φεύγειν εἰς τοὐπίσω
zurücken 1) *tr.* προσκινεῖν, προσάγειν. — 2) *intr.* *a*) auf Jmd. z.: ὁμόσε ἰέναι od. χωρεῖν τινι, ὁρμᾶν (u. *DP.*) πρός (εἴς, ἐπί) τινα, φέρεσθαι (*P.*) πρός (εἴς, ἐπί) τινα, προσφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα, von einem Feldherrn od. Heere προσάγειν ἐπί τινα, ἐπάγειν τινί. — auf etw. z. ὁρμᾶν πρός od. ἐπί τι, χωρεῖν ἐπί τι. *b*) = Platz machen, s. Platz.
zurückfahren 1) *tr.* ἀνακομίζειν, ἀνάγειν. — 2) *intr.* *a*) mit einem Fahrzeuge: ἀπελαύνειν πάλιν; ἀνακομίζεσθαι (*P.*); zu Schiffe κατάγεσθαι (*M.* u. *P.*). *b*) vor Schrecken: ἐκπλαγέντα ἀφίστασθαι (ἀποστῆναι); κατορρωδεῖν τι. *c*) = zurückprallen, w. s.
zurückfallen ἀναπίπτειν; ὕπτιον καταπίπτειν; ὑπτιάζειν. — in den alten Fehler wieder z. πάλιν περιπίπτειν τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι. — es fällt etw. an Jmd. zurück ἀπολαμβάνει τίς τι. — auf Jmd. od. etw. z. ἀναφέρεσθαι (ἐπαναφέρεσθαι; *P.*) εἴς τινα, ἐπί u. πρός τι; die Schande fällt auf dich zurück εἰς σὲ τρέπεται τὸ αἰσχρόν. — mögen die Götter diese Worte auf ihre Häupter z. lassen! εἴθε οἱ θεοὶ τούτους τοὺς λόγους εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀποστρέψειαν. — es fällt auf ihn ein Schimmer von Ruhm zurück ἀνακλᾶται εἰς αὐτὸν δόξα τις.
zurückfliegen ἀποπέτεσθαι πάλιν.
zurückfliehen ἀποφεύγειν; φεύγειν ὀπίσω od. εἰς τοὐπίσω (εἰς τοὔπισθεν).
zurückfliessen ἀναρρεῖν.
Zurückfliessen, das, ἡ ἀνάρροια.
zurückfordern ἀπαιτεῖν (u. *M.*), etw. von Jmd.
Zurückforderung ἡ ἀπαίτησις. [τινά τι.
zurückführen ἀνάγειν, ἐπανάγειν, ἀνακομίζειν. — einen Vertriebenen z. κατάγειν, ἐπανάγειν. — etw. auf Jmd. od. auf etw. z. ἀναφέρειν (ἐπαναφέρειν) τι εἴς τινα, ἐπί od. πρός τι, ἀνάγειν τι εἴς τινα, εἴς od. ἐπί τι, ἐπανάγειν τι ἐπί τι. — seine Abkunft auf Jmd. z. τὸ γένος ἀναφέρειν εἴς τινα, auch bloss ἀναφέρειν εἴς τινα.
Zurückführung ἡ ἐπαναγωγή; eines Verbannten ἡ καταγωγή; Z. (auf etw.) ἡ ἐπαναφορά (εἴς od. πρός τι), ἡ ἀναφορά (ἐπί od. πρός τι); ἡ ἀναγωγή.
Zurückgabe ἡ ἀπόδοσις, ἀνταπόδοσις.
Zurückgang ἡ ἀναχώρησις, ὑποχώρησις; vgl. Rückgang.
zurückgeben ἀποδιδόναι, ἀνταποδιδόναι.
zurückgehen ἀνα-, ὑπο-χωρεῖν, ἀνάγειν, ἐπανάγειν, ἀνιέναι, ἐπανιέναι. — z. lassen od. heissen ἀναχωρίζειν. — es geht etw. zurück = geht nicht vor sich οὐκ ἀποβαίνει τι, οὐ γίγνεταί τι; vgl. rückgängig (werden); ist es = in einen schlechten Zustand gerathen, s. zurückkommen 2). — übr. vgl. zurücktreten, zurück-
Zurückgehen, das, s. Zurückgang. [weichen.
Zurückgezogenheit ἡ ἀναχώρησις; gew. ἡ ἐρημία; von öffentlichen Geschäften ἡ ἀπραγμοσύνη, ἀπραξία, sp. ἀπραγία. — in Z. von öffentlichen Geschäften lebend ἀπράγμων 2.
zurückhaben ἀπέχειν, ἀπειληφέναι.
zurückhallen ἀντηχεῖν, ἀντιφθέγγεσθαι, ἐπηχεῖν; von den Lauten ἀντανακλᾶσθαι (*P.*).
zurückhalten κατέχειν, ἐπέχειν (κατίσχειν,

ἐπίσχειν); *ἀνακόπτειν*. — den Zorn z. *κατέχειν τὴν ὀργήν, κρατεῖν τῆς ὀργῆς, ἀποκρύπτεσθαι τὴν ὀργήν*. — seine Meinung z. *ἐπέχειν, ὑποστέλλεσθαι*. — Jmd. von etw. z. *ἐπέχειν* od. *ἐπίσχειν τινά τινος, ἀποτρέπειν τινά τινος, εἴργειν τινά τινος* od. *ἀπό τινος*, auch *τινὰ ποιεῖν τι, ἀπείργειν τινά τινος* od. *τινὰ (μή) ποιεῖν τι, κωλύειν τινά τινος* u. *ἀπό τινος* od. *τινὰ (μή) ποιεῖν τι, ἀποκωλύειν τινά τινος* od. *τινὰ (μή) ποιεῖν τι*. — Jmd. von einem Anderen z. *εἴργειν* od. *κωλύειν τινά τινος* u. *ἀπό τινος*. — sich z. *ἐπέχειν, ὑποστέλλεσθαι* (seltner *ἀναστέλλεσθαι*); auch *κρατεῖν ἑαυτοῦ*.

zurückhaltend *εὐλαβής* 2. (vorsichtig); *κρυψίνους* 2. (von versteckter Sinnesart). — z. sein *εὐλαβεῖσθαι* (*DP*.), auch *ἐπέχειν, ὑποστέλλεσθαι* (seltner *ἀναστέλλεσθαι*). — z. Wesen *ἡ εὐλάβεια, κρυψίνοια*.

Zurückhaltung *ἡ κάθεξις, κατοχή, ἐποχή* (*tr*.); *ἡ εὐλάβεια* (*intr*.). — ohne Z. *οὐδὲν ἀποκρυπτόμενος* 3., auch *ἁπλῶς*; ohne Z. sprechen *οὐδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν, παρρησιάζεσθαι*.

zurückholen, s. zurückführen, zurückbringen.

Zurückholung, s. Zurückführung, Zurückbringung.

zurückkehren *ἀνιέναι, ἐπανιέναι* (*ἀνέρχεσθαι, ἐπανέρχεσθαι*), *πάλιν ἰέναι* (*ἔρχεσθαι*), *ἐπανάγειν, ἀπονοστεῖν, ὑποστρέφεσθαι* (*aor. P*.), *πάλιν κομίζεσθαι* (*P*.), *ἀνακομίζεσθαι* (*P*.), auch bloss *ἀφικνεῖσθαι*; zurückgekehrt sein *ἐπανήκειν*, auch bloss *ἥκειν*. — zu Schiffe z. *κατάγεσθαι* (*M*. u. *P*.; doch im *M*. auch allg.). — von Verbannten *κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα*. — an demselben Tage z. *αὐθημερίζειν* sp.

zurückkönnen *δύνασθαι ἀναχωρεῖν* od. *ὑποχωρεῖν* u. dgl.

zurückkommen 1) eig. = zurückkehren, w. s. — in der Rede auf etw. z. *ἐπανιέναι* (*ἐπανέρχεσθαι*) *εἰς* od. *ἐπί τι, ἐπανάγειν ἐπί τι*; immer wieder auf dasselbe z. *εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφέρεσθαι* (*P*.). — um wieder auf meinen Gegenstand zurück zu kommen *ἐπάνειμι γὰρ ὅθεν ἐξέβην*. — von etw. z. = es sein lassen *ἐᾶν, χαίρειν ἐᾶν, ἀφιέναι τι, ἀπαλλάττεσθαί* (*aor. P*.) *τινος*. — von einer Meinung z. *μεταγιγνώσκειν, μετανοεῖν*. — 2) bildl. in einen schlechten Zustand gerathen: *ἀποκλίνειν εἰς* (*ἐπί, πρὸς*) *τὸ χεῖρον*, vgl. *ὑποβαίνειν*; in seinen Vermögensumständen z. *ἐλαττοῦσθαι* (*P*.) *τὴν οὐσίαν*. — im Lernen z. *ἀπομανθάνειν τι*.

Zurückkunft *ἡ ἐπάνοδος, ὑποστροφή*, sp. *ἀπονόστησις*; bes. eines Verbannten *ἡ κάθοδος*. — Häufig durch *part*., z. B. nach meiner Z. *ἐπανελθών, ἀφικόμενος* u. dgl.

zurücklassen *καταλείπειν*; auch *ὑπολείπειν* (übrig lassen); *ἀπολείπειν* (hinter sich lassen, verlassen). — darin od. dabei z. *ἐγκαταλείπειν*.

Zurücklassung *ἡ κατάλειψις, ἀπόλειψις* od. Verba.

zurücklaufen *ἀναθεῖν, ἀνα-, ἐπανα-τρέχειν, ὀπίσω* (*εἰς τοὔμπαλιν*) *τρέχειν* od. *θεῖν*, selten *παλινδρομεῖν*.

Zurücklaufen, das, *ἡ παλινδρομή, παλινδρομία*, besser Verba.

zurücklegen 1) rückwärts legen: *ἀνακλίνειν*; *κλίνειν* od. *στρέφειν εἰς τοὔπίσω*. — sich z. = sich zurücklehnen, w. s. — 2) aufheben: *κατα-, ἀπο-τιθέναι* („für sich“ durch d. *M*.), *θησαυρίζειν* (u. *M*.). — zurückgelegt sein *ἀποκεῖσθαι*. — 2) einen Weg vollenden: *διιέναι, διεξιέναι* (*διέρχεσθαι, διεξέρχεσθαι*); *ἀνύτειν, διανύτειν, κατανύτειν*. — den Weg nach einem Orte z. *κατανύτειν εἰς* u. *ἐπὶ τόπον, διανύτειν εἰς* od. *πρὸς τόπον*. — das sechzigste Jahr zurückgelegt haben *εἶναι ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη*.

Zurücklegung 1) das Aufheben: *ἡ ἀπόθεσις, ὁ θησαυρισμός*. — 2) das Vollenden: *ἡ ἄνυσις* poet. u. sp., *ἡ διάνυσις* sp.; besser Verba.

zurücklehnen *ἀνακλίνειν*. — sich z. *ἀνακλίνεσθαι* (*P*.), vgl. zurückbiegen.

Zurücklehnen, das, *ἡ ἀνάκλισις* (*intr*.).

zurücklenken *ἀνακάμπτειν, ἀναστρέφειν*.

Zurücklenkung *ἡ ἀνάκαμψις, ἀναστροφή*.

zurückliefern *ἀποδιδόναι, ἀνταποδιδόναι*.

Zurücklieferung *ἡ ἀπόδοσις, ἀνταπόδοσις*.

zurückmarschieren *πορεύεσθαι* (*DP*.) *εἰς τοὔμπαλιν*; *ἀναχωρεῖν*.

Zurückmarschieren, das, *ἡ ἀναχώρησις*.

Zurücknahme, s. Zurücknehmen, das.

zurücknehmen 1) eig. wieder in Empfang nehmen: *ἀνα-, ἀπο-λαμβάνειν*; *πάλιν ἀποδέχεσθαι*; auch *πάλιν ἀφαιρεῖσθαι* od. *ἀποστερεῖν* (wieder etw. wegnehmen). — 2) übtr. eine Rede, Meinung u. dgl.: *ἀνατίθεσθαι, μετατίθεσθαι*, vgl. *παλινῳδεῖν*; *ἀναποδίζειν ἑαυτόν*; einen Wunsch z. *ἀνεύχεσθαι*; einen Beschluss *καθαιρεῖν ψήφισμα*; einen Fluch z. *ἀφοσιοῦσθαι ἀράς*; ein Versprechen z. *ἀναδύεσθαι ὑπόσχεσιν* od. *τὰ ὡμολογημένα*; sein Versprechen zurück zu nehmen suchen *ἐξαναχωρεῖν τὰ εἰρημένα*. — ich nehme meine Behauptung zurück *ἄρρητα ἔστω τὰ εἰρημένα*. — ich nehme meine Behauptung nicht zurück *οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐκ ἔχειν οὕτως*.

Zurücknehmen, das, **Zurücknehmung** 1) eig. *ἡ ἀνάληψις, ἀπόληψις*. — 2) übtr. *ἡ μετάθεσις*, vgl. *ἡ παλινῳδία*; eines Beschlusses *ἡ τοῦ ψηφίσματος καθαίρεσις*; eines Versprechens *ἡ ἀνάδυσις*.

zurückneigen *ἀνακλίνειν*; sich zurückneigen *ἀνακλίνεσθαι* (*P*.), *ἀναπίπτειν, ἐξυπτιάζειν, ὑπτιάζειν*.

Zurückneigung *ἡ ἀνάκλισις* (*intr*.).

zurückprallen *ἀποπάλλεσθαι, ἀνακόπτεσθαι* (*P*.); vom Licht u. Schall *ἀνακλᾶσθαι, ἀντανακλᾶσθαι* (*P*.), auch *ἀνταποδίδοσθαι* (*P*.). — z. lassen *ἀνακλᾶν, ἀντανακλᾶν, ἀνακόπτειν*. —

zurückprallend *ἀποπαλτικός* 3. sp.

Zurückprallen, das, *ἡ ἀπόπαλσις, ὁ ἀποπαλμός*, gew. *ἡ ἀνακοπή*; (gegenseitiges Z. *ἡ ἀντανακοπή*); vom Licht u. Schall *ἡ ἀνάκλασις, ἀντανάκλασις*.

zurückrechnen *ἀναλογίζεσθαι*.

Zurückrechnen, das, *ὁ ἀναλογισμός*.

Zurückreise *ἡ ἐπάνοδος, ἡ κάθοδος*; übr. vgl. Rückkehr.

zurückreisen, s. zurückkehren.

zurückreiten *ὀπίσω ἐλαύνειν, ἀφιππεύειν*, sp. *ἀφιππάζεσθαι*; auch *ἀπελαύνειν*.

zurückrudern *πρύμναν κρούεσθαι* (seltner *κρούειν*; auch *κρούεσθαι ἐπὶ πρύμναν*); *ἀνακρούεσθαι ναῦν* od. *πρύμναν* (selten *ἐπὶ πρύμναν*).

Zurückrudern, das, *ἡ* (*τῆς νεώς*) *ἀνάκρουσις*.

zurückrufen, Jmd. *ἀνακαλεῖν*, seltner *ἐπανακαλεῖν* (u. *M*.); *μετακαλεῖν τινα*; auch *ἀποκαλεῖν τινα* (wegrufen). — Jmd. etw. in's Gedächtniss z. *ἀναμιμνήσκειν τινά τι*, seltener *τινά τινος, ἐπαναμιμνήσκειν τινά τι, ὑπομιμνήσκειν τινά τι, τινά τινος* u. *περί τινος*; etw. in's Gedächtniss z. *ὑπομιμνήσκειν τινός* u. *τι*. — sich etw. in's Gedächtniss z. *ἀνα-, ὑπανα-μιμνήσκεσθαί* (*P*.) *τινος, τι, περί τινος, περί τι*.

Zurückrufung *ἡ ἀνάκλησις, ἐπανάκλησις*, sp. *μετάκλησις*.

zurückschaffen *ὀπίσω κομίζειν, ἀνακομίζειν*.

zurückschallen, s. zurückhallen.
zurückschaudern, vor etw. φρίττειν ὑπέρ τινος od. πρός τι, κατορρωδεῖν τι, ἐκπλαγῆναί τι.
zurückscheinen ἀντιφαίνειν, ἀπολάμπειν, ἀποστίλβειν; ἀνακλᾶν τὰς αὐγάς. — das Z. ἡ ἀπόστιλψις sp.
zurückscheuchen ἀνασοβεῖν, ἀναφοβεῖν; Jmd. von sich z. ἀπελαύνειν τινὰ ἀφ' ἑαυτοῦ.
zurückschicken ἀνα-, ἀπο-πέμπειν; auch ἀφιέναι (entlassen). — das Z. ἡ ἀπόπεμψις.
zurückschieben ἀποκινεῖν; ἀπ-, παρ-ωθεῖν. — den Riegel z., s. Riegel.
Zurückschiebung ἡ ἀποκίνησις (unbelegt); ἡ ἄπωσις.
zurückschiessen ἀντιτοξεύειν.
zurückschiffen ἀνα-, ἐπανα-πλεῖν; ἀποπλεῖν. — das Z. ὁ ἀνάπλους, ἀπόπλους.
zurückschlagen 1) *tr.* *a*) Jmd. (einen Feind): ἀπωθεῖσθαι, ἀποκρούεσθαι, ἀπομάχεσθαι, ἀμύνεσθαι, ἀναστέλλειν, selten ἀνακόπτειν, auch τρέπεσθαι (bes. im *aor.*), vgl. „in die Flucht schlagen" unter „Flucht". — Jmd. von einem Orte z. ἀποκόπτειν τινὰ ἀπό τινος, vgl. ἐκκόπτειν. *b*) umschlagen: ἀναπτύσσειν, ἀναστέλλειν; das Gewand z. ἀναβάλλεσθαι; den Mantel z. διακαλύπτεσθαι τὸ ἱμάτιον. — 2) *intr.* *a*) einen Schlag erwidern: ἀντιτύπτειν, ἀντιπαίειν. *b*) zurückfallen: ἀναπίπτειν, ὕπτιον καταπίπτειν.
Zurückschlagen, das, ἡ ἄπωσις (des Feindes); ἡ ἀναστολή (des Haares); sonst Verba.
zurückschlendern βραδέως βαδίζειν εἰς τοὐπίσω; βραδέως ἐπανέρχεσθαι.
zurückschleudern σφενδονᾶν od. ῥίπτειν εἰς τοὐπίσω; ἀντιπαίειν.
zurückschnellen 1) *tr.* ἀνα-, ἀπο-πάλλειν. — 2) *intr.* durch das *P.*
zurückschrecken 1) *tr.* Jmd.: ἀναφοβεῖν, ἀνασοβεῖν τινα. — 2) *intr.* vor etw.: ἐκπλήττεσθαί (*P.*) τι; ὀρρωδεῖν, κατορρωδεῖν τι; ἀποκνεῖν, ἀποδειλιᾶν τι.
Zurückschrecken, das, 1) *tr.* durch d. vhg. Verba. — 2) *intr.* ἡ ὀρρωδία, ἀπόκνησις, ἀποδειλίασις.
zurückschreiben ἀντιγράφειν, ἀντεπιστέλλειν.
zurückschreiten ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν od. ἀνάγειν; sp. ἐπὶ πόδας ἀναστρέφειν.
zurückschwimmen νεῖν ὀπίσω.
zurücksegeln, s. zurückschiffen.
zurücksehen, s. zurückblicken.
zurücksein 1) hinten sein: λείπεσθαι, ἀπο-, ὑπο-λείπεσθαι (*aor. P.*); ὑστερεῖν, ὑστερίζειν. — übtr. in etw. z. sein hinter Jmd. λείπεσθαί τινός τι, τινι, κατά τι od. m. *part.*, ἀπολείπεσθαί τινος ἔν τινι, vgl. zurückbleiben; in etw. z. sein = keine Fortschritte machen οὐκ ἐπιδιδόναι εἴς (ἐπί, πρός) τι, οὐ προκόπτειν εἴς τι, ἔν τινι. — 2) zurückgekehrt sein: ἐπανεληλυθέναι, ἐπανήκειν, auch bloss ἀφῖχθαι, ἥκειν; παραγενέσθαι πάλιν.
zurücksenden, s. zurückschicken.
zurücksetzen, 1) den Fuss z.: ἀναχωρεῖν, selten ἀναποδίζειν; auch ἀναστρέφεσθαι (*aor. P.*) u. ἀναστρέφειν. — 2) bei Seite setzen *a*) eig. ἐκποδὼν καθιστάναι; bes. um etw. aufzuheben ἀποτιθέναι (u. *M.*). *b*) übtr. Jmd. z. hinter Einem: δεύτερον od. ὕστερον τιθέναι (τάττειν, ἄγειν, ἡγεῖσθαι, νομίζειν, ποιεῖν) τινά τινος; auch ὀλιγωρεῖν u. stärker καταφρονεῖν τινος; auf eine schimpfliche W. ἀτιμάζειν τινά; bei der Besetzung eines Amtes ἀποδοκιμάζειν τινά. — hinter Jmd. zurückgesetzt werden μειονεκτεῖν, μειοῦσθαι od. ἐλαττοῦσθαί (*P.*) τινος; bei der Besetzung eines Amtes z. werden ἀποτυγχάνειν.
Zurücksetzung 1) das bei Seite Setzen: ἡ ἀπόθεσις. — 2) Jmds.: ἡ ὀλιγωρία (sp. ὀλιγώρησις), καταφρόνησις; bei der Besetzung eines Amtes ἡ ἀποδοκιμασία (unbelegt); ist es = das Zurückgesetztwerden ἡ μειονεξία, ἀπότευξις; schimpfliche Z. ἡ ἀτιμία.
zurücksinken ἀναπίπτειν, ὕπτιον καταπίπτειν, ὑπτιάζειν, ἐξυπτιάζειν.
zurücksinnen, auf etw. ἀναμιμνήσκεσθαί (*P.*) τινος, τι, περί τι; vgl. zurückrufen (sich in's Gedächtniss).
zurückspiegeln κατοπτρίζειν; gew. ἀντιφαίνειν, ἀποστίλβειν. — das Z. ἡ ἀπόστιλψις sp.
zurückspringen ἀποπηδᾶν, ἀφάλλεσθαι; das Z. ἡ ἄφαλσις, ἀποπήδησις.
zurückstehen 1) hinter Jmd. = nachstehen, w. s.; bei Sp. auch ἀποδεῖν τινος (bes. an Zahl). — 2) von etw. z. = abstehen 2), w. s.
zurücksteuern, s. zurückrudern, zurückschiffen.
zurückstossen ὠθεῖν ὀπίσω, ἀπωθεῖν, ἀποκρούειν, ἀνακόπτειν, ἀπελαύνειν; von sich z. ἀπωθεῖσθαι, ἀποκρούεσθαι. — **zurückstossend** (v. Pers.) δυσσύμβολος, sp. δυσέντευκτος 2.; auch δύσκολος, δυσχερής 2. (diese auch vom Betragen).
Zurückstossung ἡ ἄπωσις, ἀνάκρουσις, ἀνακοπή, sp. ἀπέλασις.
zurückstralen, s. widerstralen.
zurückstreichen ἀνασπᾶν, ἀναστέλλειν.
zurückströmen ἀναρρεῖν. — das Z. ἡ ἀνάρροια.
zurückstürzen, s. zurückfallen.
zurücktönen, s. zurückhallen.
zurücktragen ἀνακομίζειν, φέρειν od. κομίζειν ὀπίσω.
zurücktransportieren, s. zurückschaffen.
zurücktreiben ἀπελαύνειν, ἀπωθεῖν, παρωθεῖν, ἀναστέλλειν, seltner συστέλλειν; von sich z. ἀπωθεῖσθαι, παρωθεῖσθαι; übr. vgl. zurückschlagen 1) *a*). — **zurücktreibend** ἀνασταλτικός 3. sp.
Zurücktreibung ἡ ἄπωσις; der Feinde ἡ τροπή.
zurücktreten 1) eig. ἀνα-, ἐπανα-, ὑπο-, ὑπαναχωρεῖν; selten ἀναποδίζειν, ἀναχάζειν (u. *M.*; auch m. ἐπὶ πόδα); ist es = kürzer sein ὑποστέλλειν. — v. Gewässern ἀναρρεῖν, μεταρρεῖν, ὑπονοστεῖν, ὑποβαίνειν, ἀναχωρεῖν, ἀναδύεσθαι (ἀναδῦναι); vom Meere od. der Flut ἀμπωτίζειν. — z. lassen Jmd. ἀναχωρίζειν τινά. — 2) von etw. z.: ἀφίστασθαί τινος, ἀφιέναι od. ἐᾶν τι, ἀπολείπειν τι; aus Aengstlichkeit z. von etw. ἀποκνεῖν τι od. m. *inf.*, ἀποδειλιᾶν τινος. — vor Jmd. z. παραχωρεῖν, εἴκειν, ὑπείκειν τινί.
Zurücktreten, das, ἡ ἀναχώρησις, ἐπαναχώρησις, ὑποχώρησις, ὑπαναχώρησις; v. Gewässern ἡ μετάρροια, ἀνάρροια, ἀνάδυσις, ἀναχώρησις, ὑπόβασις, ὑπονόστησις; vom Meere od. der Flut ἡ ἄμπωτις, sp. ἄμπωσις; sonst Verba.
zurückversetzen καθιστάναι od. κατατιθέναι πάλιν; ἀποκαθιστάναι. — sich im Geiste an einen Ort, in eine Zeit z. γίγνεσθαι πάλιν τῇ διανοίᾳ κατά τινα τόπον, ἔν τινι χρόνῳ.
zurückwälzen ἀνακυλινδεῖν. — den Schimpf auf Jmd. z. ἀποστρέφειν τὴν αἰσχύνην εἴς τινα.
Zurückwälzen, das, ὁ ἀνακυλισμός (unbelegt).
zurückwandern πορεύεσθαι (*DP.*) ὀπίσω.
zurückweichen = zurücktreten, w. s.; ist es = nachgeben ἐνδιδόναι (ein wenig z. ὑπενδιδόναι); ist es = sich zur Flucht wenden: τρέπεσθαι (εἰς φυγήν).
Zurückweichung = Zurücktreten, das, w. s.; auch ἡ τροπή.
zurückweisen 1) Jmd.: ἀπελαύνειν, ἀποκωλύειν, εἴργειν, ἀπείργειν, ἀποπέμπειν, ἀπωθεῖν τινα. — von sich z. ἀπ-, παρ-ωθεῖσθαι, ἀποπέμπεσθαι.

— 2) eine Bitte, Forderung z.: *ἀπωθεῖσθαι, ἀνανεύειν, ἀποφάναι; ἀρνεῖσθαι, ἀπαρνεῖσθαι* (*DP.*); auch *οὐ δέχεσθαι* (nicht annehmen). — eine Verleumdung, Schmähung z. *ἀπολύεσθαι, ἀποτρίβεσθαι διαβολήν, βλασφημίαν.* — eine Klage, Anzeige z. *ἀπογιγνώσκειν γραφήν, ἔνδειξιν.*

Zurückweisung, von Jmd. *ἡ ἀποκώλυσις, ἀπόπεμψις*, sp. *ἀπέλασις*; einer Sache *ἡ ἀπόφασις*; gew. Verba.

zurückwenden *ἀναστρέφειν, ἀποστρέφειν ὀπίσω; μεταστρέφειν.* — sich z. *ἀνα-, μετα-στρέφεσθαι* (*aor. P.*); auch *ἀναστρέφειν; ἐπιστρέφεσθαι* (*aor. P.*) *εἰς τὸ ὀπίσω.*

Zurückwendung *ἡ ἀναστροφή* (*tr.* u. *intr.*); *ἡ μεταστροφή* (*tr.*).

zurückwerfen *βάλλειν εἰς τοὐπίσω* od. *τοὔμπαλιν.* — Jmd. etw. z. *ἔμπαλιν ἐπαφιέναι τινί τι.* — Lichtstralen z. *ἀνακλᾶν τὰς αὐγάς.* — den Feind z., s. zurückschlagen 1) *a*).

Zurückwerfen, das, (v. Lichtstralen) *ἡ ἀνάκλασις.*

zurückwickeln *ἀνειλεῖν, ἀνελίττειν* (*ἀνειλίττειν*), *ἀνείλλειν* (u. *M.*).

Zurückwickeln, das, *ἡ ἀνέλιξις* (*ἀνείλιξις*).

zurückzahlen *ἀποτίνειν, ἀπαριθμεῖν, ἀποδιδόναι, ἀνταποδιδόναι.*

Zurückzahlung *ἡ ἀπότισις* (unbelegt); *ἡ ἀπόδοσις, ἀνταπόδοσις.*

zurückziehen 1) *tr. ἀνασπᾶν, ἀνέλκειν* (auch *ἀνθέλκειν* eig. nach der entgegengesetzten Seite ziehen); *ἀνάγειν* (z. B. *τὴν χεῖρα, τὸν πόδα*); *ἀνασύρειν* (z. B. *τὴν ἐσθῆτα*). — den Ton od. Accent z. *ἀναβιβάζειν τὸν τόνον.* — bildl. die Hand von Jmd. z. *προλείπειν, προΐεσθαι, προδιδόναι*, auch *ἐᾶν τινα.* — 2) sich z. (bisw. auch *intr.*) *a*) eig. *ἀναχωρεῖν* (*εἰς τοὐπίσω* od. *πάλιν*), *ἐπαναχωρεῖν*; auch *ὑποχωρεῖν* (vor Jmd. *τινά* u. *τινί*), *ἀνάγειν, ἀπιέναι ὀπίσω; ὑποστέλλεσθαι* (sp. *A.*; auch *ἀναστέλλεσθαι*). — sich allmälich od. heimlich z. *ὑπάγειν, ὑπαναχωρεῖν.* — sich in guter Ordnung z. *ἐπὶ πόδα ἀνάγειν, ἀναχάζεσθαι, ἀναχωρεῖν.* — bildl. sich von einem Geschäfte z. *ἀφίστασθαί τινος; ἐᾶν* od. *χαίρειν ἐᾶν τι*; übh. sich von Geschäften z. *ἀναχωρεῖν, ὑποστέλλεσθαι, ἀπράγμονα γίγνεσθαι, σχολάζειν*; sich von den Staatsgeschäften z. *παύεσθαι πολιτευόμενον* od. *πράττοντα τὰ πολιτικά.* — sich scheu vor Jmd. z. *ὑποστέλλεσθαι πρός τινα.* — sich von einer Unternehmung z. *ἀναδύεσθαί τι.* — sich von Jmd. z. *ἀπολείπειν τὴν συνουσίαν τινός, οὐκέτι φοιτᾶν πρός* u. *παρά τινα.*

Zurückziehen, das, **Zurückziehung** 1) *tr. ἡ ἀνάσπασις, ἀνολκή, ἀνθολκή*; des Tones od. Accentes *ὁ ἀναβιβασμός* (*ἡ ἀναβίβασις*) *τοῦ τόνου.* — 2) *intr. ἡ ἀνα-, ἐπανα-, ὑπο-, ὑπανα-χώρησις, ὑπαγωγή*; von Geschäften *ἡ ἀναχώρησις*; von einer Unternehmung *ἡ ἀνάδυσις.*

zurüsten *παρα-, κατα-σκευάζειν, ἑτοιμάζειν, ἐξαρτύειν* (im *M.* sowol: „sich z." als „für sich z."); *ἐξαρτίζειν* (im *M.* „für sich z.").

Zurüstung *ἡ παρασκευή, κατασκευή*, sp. *ἐξάρτυσις, ἑτοιμασία* (als Handlung); *ἡ παρασκευή, κατασκευή, τὸ παρασκεύασμα, κατασκεύασμα, ὁ κατασκευασμός* (als Sache); vgl. Rüstung.

Zuruf *τὸ ἐπιβόημα, προσφώνημα; ἡ κλῆσις*; aufmunternder od. mahnender Z. *τὸ παρακέλευσμα, διακέλευμα.* — freudiger, jubelnder Z. *ἡ εὐφημία* sp.; einen solchen Z. bei etw. erschallen lassen *ἐπευφημεῖν* poet. u. sp.

zurufen *ἐπιβοᾶν* (u. *M.*; Jmd. *τινί*), *προσφωνεῖν, προσφθέγγεσθαι*; als Aufmunterung od. Mahnung *δια-, παρα-κελεύεσθαί τινι.*

Zurufen, das, *ἡ ἐπιβόησις, προσφώνησις; ἡ κλῆσις*; als Aufmunterung od. Mahnung *ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός, διακελευσμός.*

zurunden *συστρογγυλίζειν, συστρογγύλλειν; ἐπιστρογγύλλειν* („sich z." durch d. *P.*); *ἀποσφαιροῦν* (zu Kugeln drehen); vgl. runden. — **zugerundet** *ἐπιστρόγγυλος* 2.

zusäuseln *προσψιθυρίζειν.*

Zusage *ἡ ὁμολογία, συνομολογία* (Zustimmung, w. s.; auch *ἡ ἐπίνευσις* durch Zunicken); *ἡ ὑπόσχεσις, ἡ ἐπαγγελία, τὸ ἐπάγγελμα*, sp. *ἡ ἀναδοχή* (Versprechen); *ἡ βεβαίωσις*, sp. *τὸ βεβαίωμα* (Zusicherung); *ἡ πίστις, τὸ πιστόν* (das gegebene Wort); *ἡ δεξιά* (durch Handschlag bekräftigte Z.). — eine Z. machen, s. versprechen 1), zusichern. — seine Z. halten, nicht halten, s. Versprechen.

zusagen 1) = versprechen 1), zusichern, w. s.; auch *ἐπινεύειν τινί τι* od. *πρός τινα* (durch Zunicken). — 2) Jmd. od. einer Sache z. = genehm, passend sein: *ἁρμόττειν τινί* u. *πρός τι, ἐφαρμόττειν τινί* u. *εἴς* (*ἐπί*) *τι, εὐάρμοστον εἶναί τινι* u. *πρός τι; λυσιτελεῖν* od. *συμφέρειν τινί; ὠφελεῖν* u. *ὀνινάναι τινά* u. *τι*; es sagt mir etw. zu *ἀγαπῶ τι* u. *τινι, ἔστι τί μοι ἡδομένῳ* (*βουλομένῳ, ἀσμένῳ*), sp. *ἀσμενίζω τι* u. *τινί*, auch *ἐπί τινι.*

zusammen *ὁμοῦ, ἅμα* (v. Ort u. Zeit); *ἐν τῷ αὐτῷ* (an demselben Orte); *εἰς ταὐτόν* (an denselben Ort); *κοινῇ* (gemeinschaftlich). — Zur Bezeichnung der Wechselwirkung durch d. *pron. recipr. ἀλλήλων*, z. B. z. einig werden *ὁμολογεῖν* od. *συνομολογεῖν ἀλλήλοις*, z. verabreden *συντίθεσθαι πρὸς ἀλλήλους.* — In Zsstzgen. gew. durch *σύν*; vgl. d. f. WW.

zusammen altern *συγ-, συγκατα-γηράσκειν*, mit Jmd. *τινί.*

zusammen arbeiten 1) gemeinschaftlich arbeiten: *κοινῇ ἐργάζεσθαι.* — 2) durch Arbeit ermüden: *καταπονεῖν, κατατρίβειν, κατατρύχειν.*

zusammen aufwachsen *συν-, συνεκ-τρέφεσθαι* (*P.*), mit Jmd. *τινί.* — **zusammen aufgewachsen** *σύντροφος* 2.

zusammen aufziehen *συν-, συνεκ-τρέφειν*, sp. *συνδιατρέφειν*, mit Jmd. *τινί.* — **zusammen aufgezogen** *σύντροφος* 2.

zusammen backen 1) *tr.* zugleich backen: *συμπέττειν.* — 2) *intr.* fest zusammen kleben: *συμφύεσθαι* (*συμφῦναι*); *συμπήγνυσθαι* (*P.*). — zusammengebacken sein *συμπεφυκέναι; ἔχεσθαι ἀλλήλων.*

zusammen ballen *συστρέφειν*, auch *συναθροίζειν.*

zusammen bauen 1) gemeinschaftlich bauen: *συνοικοδομεῖν, κοινῇ οἰκοδομεῖν.* — 2) im Baue verbinden: *συνάπτειν.*

zusammen befestigen *συνδεῖν, συνάπτειν, συμπηγνύναι.*

zusammen begraben, Einen mit Jmd. *συν-, συγκατα-θάπτειν τινά τινι.* — **zusammen begraben** *σύνταφος, ὁμόταφος* 2.

zusammen beissen 1) zerbeissen: *συνδάκνειν* (selten *καταδάκνειν*); *κατατρίβειν τοῖς ὀδοῦσιν.* — 2) die Zähne z.: *συνερείδειν, βρύχειν*, sp. *συμβρύκειν τοὺς ὀδόντας.* — die Lippen z. *δάκνειν ἑαυτόν* od. *τὸ χεῖλος.*

zusammen bekommen 1) sammeln: *συλλέγειν, συναγείρειν*; Beiträge z. *ἐρανίζειν, συνερανίζειν.* — 2) zugleich mit Jmd. bekommen: *κοινῇ λαμβάνειν*; auch *συμμετέχειν τινί τινος* (mit Jmd. an etw. Theil haben).

zusammen berufen *συγκαλεῖν, συνάγειν*; auch *συναθροίζειν* (bes. Truppen). — **zusammen berufen** *σύγκλητος* 2.

Zusammenberufung ἡ συναγωγή, συλλογή, sp. ὁ συναϑροισμός.

zusammen betteln πτωχεύοντα συλλέγειν od. ἀγείρειν; Beiträge z. ἐρανίζειν, συνερανίζειν („für sich" durch d. M.).

zusammen betten συγκατακλίνειν.

zusammen biegen συγκάμπτειν (einbiegen); εἰς ταὐτὸν κάμπτειν (durch Biegen einander nahe bringen).

Zusammenbiegung ἡ σύγκαμψις, συγκαμπή.

zusammen binden συνδεῖν, συμπλέκειν, συνάπτειν, συνείρειν, sp. συνδεσμεύειν. — die Füsse z. συμποδίζειν; Hände u. Füsse z. συμποδίζειν χεῖρας καὶ πόδας.

Zusammenbinden, das, ὁ σύνδεσμος, ἡ σύνδεσις, συμπλοκή, σύμπλεξις, σύναψις; der Füsse ὁ συμποδισμός sp.

zusammen bitten συγκαλεῖν.

zusammen blasen 1) zugleich blasen: συμφυσᾶν, ὁμοῦ φυσᾶν; auf der Flöte ὁμοῦ αὐλεῖν; auf der Trompete ὁμοῦ σαλπίζειν. — 2) durch Blasen zusammenrufen: συνάγειν σαλπίζοντα od. ὑπὸ σάλπιγγος. — 3) durch Blasen niederwerfen: φυσῶντα καταβάλλειν.

zusammen bleiben συμμένειν.

zusammen brechen 1) *tr.* συν-, κατα-ϑραύειν; συγ-, κατα-κλᾶν; καταγνύναι; καταρ-, συρ-ρηγνύναι; συντρίβειν; übr. s. zerbrechen. — 2) *intr.* συμ-, κατα-πίπτειν; καταρρήγνυσϑαι (*P.*); καταρρεῖν (dies bes. v. Gebäuden); κατακλᾶσϑαι (*P.*; auch übtr. durch Krankheit u. Schwäche); ἐκλύεσϑαι (*P.*; ohnmächtig werden).

zusammen bringen 1) sammeln: συλλέγειν, συνάγειν, συνελαύνειν; ἀγείρειν, συναγείρειν; ἀϑροίζειν, συναϑροίζειν (v. Pers. u. Sachen); συμφέρειν, συμφορεῖν (v. Sachen). — schnell z., z. B. einen Chor, ein Gelage συγκροτεῖν χορόν, συμπόσιον. — 2) Jmd. mit Einem z.: συνιστάναι τινά τινι (zum Verkehr); συμβάλλειν τινά τινι (zum Kampfe); zu einem Vergleiche, zu dauernder Verbindung z. συνάγειν, συμβιβάζειν.

Zusammenbringung ἡ συναγωγή, σύλλεξις, συλλογή, ἄϑροισις, ὁ ἀϑροισμός, sp. συναϑροισμός.

zusammen denken συλλογίζεσϑαι.

zusammen dichten συμπλάττειν.

zusammen dienen, mit Jmd., als Diener σύνδουλον od. ὁμόδουλον εἶναί τινι; als Soldat συστρατεύεσϑαί τινι.

zusammen drängen συστρέφειν, συνωϑεῖν, συνειλεῖν, ἀνειλεῖν, συστέλλειν, συγκλείειν, συνάγειν, συνελαύνειν, πυκνοῦν; Worte u. Gedanken z. συστρέφειν ῥήματα καὶ νοήματα. — sich z. συστρέφεσϑαι (*P.*); συσπειρᾶσϑαι.

zusammen drehen συστρέφειν; rund z. συγγογγυλίζειν, vgl. ἀποσφαιροῦν.

Zusammendrehung ἡ συστροφή.

zusammen drücken πιέζειν, συμπιέζειν, συνϑλίβειν, συστέλλειν. — sich z. συνειλεῖν ἑαυτόν; συστέλλεσϑαι ἑαυτόν (dies übtr.).

Zusammendrücken, das, ἡ πίεσις, συμπίεσις, sp. σύνϑλιψις, ὁ συμπιεσμός.

zusammen eilen, s. zusammen laufen.

zusammen einsetzen συγκαϑιστάναι.

zusammen ernähren, s. zusammen aufziehen.

zusammen essen, mit Jmd. συνδειπνεῖν u. συσσιτεῖν τινι u. μετά τινος; ὁμοσιτεῖν τινι; auch ὁμοῦ δειπνεῖν, ὁμοῦ τὴν δίαιταν ποιεῖσϑαι; vgl. συσκηνεῖν od. συσκηνοῦν τινι. — Jmd. mit sich z. lassen σύνδειπνον ποιεῖσϑαί τινα. — **zusammenessend** σύσσιτος, ὁμόσιτος, σύνδειπνος, sp. ὁμόδειπνος 2.; auch σύσκηνος 2.

Zusammenessen, das, ἡ συσσιτία (sp. συσσίτησις), τὸ συσσίτιον.

zusammen fahren 1) *tr.* συνάγειν, συγκομίζειν. — 2) *intr.* *a)* mit Jmd. od. zugleich fahren: συγκομίζεσϑαι (*P.*), sp. συνοχεῖσϑαι. *b)* = erschrecken: ἐκ-, κατα-πλήττεσϑαι (*P.*); συν-, δια-ταράττεσϑαι (*P.*); φρίττειν.

Zusammenfahren, das, 1) *tr.* ἡ συγκομιδή. — 2) *intr.* ἡ ἔκπληξις, κατάπληξις; ἡ ταραχή.

zusammen fallen 1) einstürzen: συμ-, κατα-πίπτειν; καταρρεῖν; καταφέρεσϑαι, καταβάλλεσϑαι, ἀνατρέπεσϑαι (*P.*), poet. u. sp. ἐρείπεσϑαι (*aor.* ἐριπεῖν). — über etw. z. ἐπισυμπίπτειν τινί. — in sich z. περὶ αὐτὸ καταρρεῖν. — 2) hinschwinden: συμπίπτειν, συνίζειν, συνιζάνειν; μαραίνεσϑαι, ἀπομαραίνεσϑαι, τήκεσϑαι, συντήκεσϑαι (*P.*), selten φϑίνειν; auch καταλεπτύνεσϑαι (*P.*; abmagern), κατασκέλλεσϑαι (bes. im *perf.* κατεσκληκέναι; zusammenschrumpfen); bildl. ταπεινοῦσϑαι (*P.*). — 3) in einem Punkte zusammen treffen: συμβάλλειν, συμπίπτειν; dah. = gleichzeitig sein συμπίπτειν, ἅμα γίγνεσϑαι od. = eins und dasselbe sein ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι.

Zusammenfallen, das, ἡ πτῶσις, τὸ πτῶμα, ἡ σύμπτωσις, κατάπτωσις (Einsturz); ἡ σύμπτωσις, μάρανσις, φϑίσις, ὁ μαρασμός (das Hinschwinden); ἡ συμβολή, σύμπτωσις (das Zusammentreffen).

zusammen falten πτύσσειν, συμπτύσσειν; die Hände z. συμπλέκειν τὼ χεῖρε. — **zusammengefaltet** πτυκτός 3., σύμπτυκτος 2.

Zusammenfalten, das, ἡ πτύξις, σύμπτυξις sp.; gew. Verba.

zusammen fassen συλ-, περι-λαμβάνειν, συναιρεῖν, συνάγειν; auch συν-, περι-έχειν (umfassen). — in der Rede z. συντέμνειν (λόγον), συνελόντα λέγειν (φάναι, δηλοῦν); den Hauptpunkten nach od. summarisch z. κεφαλαιοῦν, συγκεφαλαιοῦν (u. *M.*), τὸ κεφάλαιον συνάγειν, τὰ κεφάλαια συγγράφειν. — um es kurz zusammenzufassen ὡς συνελόντι εἰπεῖν (auch bloss συνελόντι od. συνελόντι ἁπλῶς), ὡς συντόμως εἰπεῖν, συντέμνοντι (sc. εἰπεῖν). — ich werde es möglichst kurz z. ὡς ἂν δύνωμαι συντομώτατα δίειμι τοῦτο. — **zusammengefasst** *adv.* συλλήβδην.

Zusammenfassung ἡ σύλληψις; ἡ συναίρεσις, συναγωγή; summarische Z. ἡ συγκεφαλαίωσις, κεφαλαίωσις.

zusammen fegen συγκαλλύνειν.

zusammen finden 1) *tr.* εὑρόντα συλλέγειν od. συναγείρειν. — 2) *refl.* *a)* zusammenkommen: ὁμοῦ γίγνεσϑαι; συνιέναι εἰς ταὐτόν; sich mit Jmd. z. συν-, ἐπι-τυγχάνειν τινί. *b)* vereint angetroffen werden: ἐν τῷ αὐτῷ εὑρίσκεσϑαι (*P.*) od. εἶναι; ὁμοῦ εἶναι.

zusammen flechten συμπλέκειν, συνείρειν.

Zusammenflechten, das, ἡ συμπλοκή, σύμπλεξις.

zusammen flicken συρ-, καταρ-ράπτειν; vom Schuhmacher συγκαττύειν. — **zusammengeflickt** κατάρραφος, σύρραπτος 2.

Zusammenflicken, das, ἡ συρραφή, καταρραφή; ἡ συγκάττυσις sp.

zusammen fliessen συρρεῖν; συμφέρεσϑαι (*P.*); φέρεσϑαι (*P.*) εἰς ταὐτόν; συμβάλλειν, συμπίπτειν; συμμιγνύναι τὸ ὕδωρ; mit einem Flusse = sich ergiessen: εἰσ-, ἐμ-βάλλειν εἰς ποταμόν, sp. προσπίπτειν πρὸς ποταμόν. — **zusammenfliessend** σύρρους 2.

Zusammenfliessen, das, **Zusammenfluss** ἡ συρροή, σύρρευσις (σύρροια, σύρρυσις), συμβολή; = das Ergiessen ἡ ἐμβολή, εἰσβολή.

zusammen fordern κελεύειν τινὰς συνελθεῖν; vgl. zusammen rufen.

zusammen formen συμπλάττειν.

zusammen frieren συμπήγνυσθαι (*P.*) ὑπὸ τοῦ κρύους.

zusammen fügen συναρμόττειν u. ἁρμόττειν; συζευγνύναι u. ζευγνύναι; συμπηγνύναι u. πηγνύναι; συμβάλλειν; συνάπτειν u. συντιθέναι.

Zusammenfügung ἡ συναρμογή, ἁρμογή, σύζευξις, ζεῦξις, σύμπηξις, συναφή, συμβολή, σύνθεσις.

zusammen führen συνάγειν (εἰς ταὐτόν), συνιστάναι.

Zusammenführung ἡ συναγωγή, σύστασις; gew. Verba.

zusammen füllen συγχεῖν; in éinen Krug συσταμνίζειν.

Zusammenfüllung ἡ σύγχυσις.

zusammen geben συζευγνύναι, ζευγνύναι. — „sich z.“ (von Wunden u. dgl.) κλείεσθαι, συγκλείεσθαι (*P.*), συμμύειν.

zusammen gehen 1) gemeinschaftlich gehen: κοινῇ ἰέναι od. πορεύεσθαι (*DP.*); κοινωνεῖν τῆς ὁδοῦ. — mit Jmd. z. συμπορεύεσθαί (*DP.*) τινι, συνοδοιπορεῖν μετά τινος, sp. συνοδεύειν τινί; wiederholt z. (bes. in die Schule) συμφοιτᾶν τινι. — übtr. mit Jmd. z. (der Gesinnung nach) συμβαίνειν τινί, συνίστασθαι πρός τινα; vgl. übereinstimmen. — 2) zu einander gehen: συνέρχεσθαι (συνιέναι), συνίστασθαι (συστῆναι); ist es = mit einander verkehren ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν τινι u. πρός τινα; ἐπιμίγνυσθαί (u. *A.*) τινι, παρά u. πρός τινα. — 3) sich zusammenfügen lassen: ἁρμόττειν, ἐφαρμόττειν; von klaffenden Dingen κλείεσθαι, συγκλείεσθαι (*P.*); συμμύειν.

Zusammengehen, das, 1) gemeinschaftliches Gehen: ἡ τῆς ὁδοῦ κοινωνία, ἡ κοινὴ πορεία, ἡ συνοδοιπορία, sp. συνοδία. — 2) = Zusammenkunft, Umgang, Verkehr, w. s.

zusammengehören ἔχεσθαι ἀλλήλων (mit einander zusammenhängen); κοινωνίαν ἔχειν (in einer Verbindung stehen); τῆς αὐτῆς τάξεως εἶναι, τὴν αὐτὴν τάξιν ἔχειν (derselben Klasse angehören); ὁμοφύλους od. συμφύλους εἶναι (dem Stamme od. der Race nach z.); ἁρμόττειν, ἐφ-, συν-αρμόττειν ἀλλήλοις (zu einander passen).

zusammengehörig, durch die *part.* der vhg. Verba; m. etw. ἀκόλουθός (2.) τινος u. τινι; mit einander ὅμοιος, οἰκεῖος (3.) ἀλλήλοις; dem Stamme od. der Race nach ὁμόφυλος, σύμφυλος 2.

Zusammengehörigkeit ἡ ὁμοιότης, οἰκειότης; dem Stamme od. der Race nach ἡ ὁμοφυλία.

zusammengelaufen, s. zusammen laufen.

zusammen gerathen 1) = zusammentreffen, w. s. — 2) mit Jmd. Händel bekommen: συνίστασθαί τινι, προσκρούειν τινί, διαφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα; εἰς ἔριν καταστῆναί (ἐλθεῖν, ἀφικέσθαι) τινι, εἰς διαφορὰν καταστῆναι πρός τινα; mit Jmd. handgemein werden συνίστασθαι u. συμπλέκεσθαί (*P.*) τινι, συμβάλλειν τινί u. πρός (ἐπί) τινα; συνάπτειν μάχην τινί u. πρός τινα; προσ-, συμ-μιγνύναι τινί; εἰς χεῖρας ἔρχεσθαι (ἰέναι) u. συμμιγνύναι τινί; συμμιγνύναι τινὶ εἰς μάχην.

zusammen gesellen συνδυάζειν, συζευγνύναι; Jmd. zu Einem συζευγνύναι, συν-, προσ-οικειοῦν τινά τινι. — sich z. mit Jmd. συνδυάζεσθαί (*P.*; sp. *A.*) τινι, συμμίγνυσθαι (*P.*) u. συμμιγνύναι τινί, προσμιγνύναι τινί, συγκεράννυσθαί (*P.*) τινι.

zusammen gewöhnen συνεθίζειν, συνήθεις ποιεῖν τινας. — sich mit Jmd. z. συνεθίζεσθαι (*P.*) od. συνήθη γίγνεσθαί τινι. — **zusammen gewöhnt** συνήθης 2.

zusammen giessen συγχεῖν, συλλείβειν.

Zusammengiessen, das, ἡ σύγχυσις.

zusammen grenzen, mit etw. ὅμορον εἶναι, sp. ὁμορεῖν τινι; auch ἔχεσθαί τινος. — **zusammengrenzend** ὅμορος, ὁμοτέρμων 2.

zusammen haben 1) beisammen haben: συνειλεγμένον od. ἀθρόον ἔχειν τι; ich habe etw. zusammen συνείλεκταί μοί τι. — 2) gemeinschaftlich haben: κοινῇ od. κοινὸν ἔχειν τι; etw. mit Jmd. κοινωνεῖν, μετέχειν, συμμετέχειν τινί τινος.

zusammen hacken συγ-, κατα-κόπτειν; κατακρεουργεῖν.

zusammen hämmern συγκροτεῖν.

zusammen hängen 1) *tr.* συνείρειν, συνάπτειν, συνδεῖν τινά τινι. — 2) *intr.* mit etw.: ἔχεσθαί τινος, συνεχῆ εἶναί τινι u. πρός τι, συνέχειν, συνείρειν; auch ἐφάπτεσθαί τινος, συνάπτειν τινί u. πρός τι, συνηρτῆσθαί τινι u. πρός τι, ἠρτῆσθαι ἔκ τινος, προσήκειν τινί; mit einander z. συνέχεσθαι μετ' ἀλλήλων; von Natur z. συμπεφυκέναι. — **zusammenhängend** συνεχής 2., συναφής 2., sp. ἀλληλοῦχος 2.; vgl. ununterbrochen; von einer Rede συνεχής 2., ἀκόλουθος 2.

zusammen häufen συννεῖν, συναγείρειν, σωρεύειν, συναθροίζειν u. ἀθροίζειν.

Zusammenhäufung ἡ σώρευσις, ἄθροισις, sp. ὁ συναθροισμός, συναγερμός.

zusammen halten 1) *tr.* *a)* eig. συν-, κατ-έχειν, συλλαμβάνειν, συγκρίνειν. — Ist es = neben einander halten, zum Behufe des Vergleiches συμβάλλειν τί τινι u. πρός τι; παραβάλλειν τι πρός u. παρά τι; übr. s. vergleichen 1). — sich z. συμμένειν. *b)* in Ordnung erhalten: συνέχειν; Geld z., s. sparen. — 2) *intr.* *a)* eig. ἔχεσθαι ἀλλήλων; παρα-, προσ-μένειν ἀλλήλοις. *b)* übtr. mit Jmd. z.: στῆναι od. εἶναι μετά τινος, συστῆναί τινι u. πρός τινα, φρονεῖν τά τινος, μερίδος τινὸς od. ἐν μερίδι τινὸς εἶναι; auch = einig, einträchtig sein, w. s.

Zusammenhalten, das, 1) *tr.* zum Behufe der Vergleichung: ἡ παραβολή. — 2) = Einigkeit, Eintracht, w. s.

zusammen hangen, s. zusammenhängen 2).

Zusammenhang ἡ συνέχεια, τὸ συνεχές; ἡ συναφή, συνάφεια; ἡ ἀλληλουχία; auch ἡ κοινωνία. — Z. der Rede ἡ τοῦ λόγου ἀκολουθία, τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου; ist es = Sinn, Kontext ἡ συνέπεια, sp. σύμφρασις; die ganze Rede in ihrem Z. πᾶς ὁ συνεχὴς λόγος. — den Z. einer Sache erzählen δηλοῦν πᾶν τὸ πρᾶγμα, λέγειν τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο, καθ' ἓν ἕκαστον διελθεῖν τοῦ πράγματος. — im Z. mit etw. stehen, s. zusammenhängen 2). — in keinem Z. mit etw. stehen οὐδὲν κοινὸν ἔχειν τινί, οὐδὲν προσήκειν τινί; was besteht denn für ein Z. zwischen der Seele u. dem Leibe? τίς δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος κοινωνία;

zusammen hauen κατα-, συγ-κόπτειν; κατακρεουργεῖν; κατατέμνειν; σφάττειν, κατασφάττειν.

Zusammenhauen, das, ἡ σφαγή, sp. κατακοπή, κατασφαγή.

zusammen heften συρράπτειν.

zusammen heilen 1) *tr.* ἀκεῖσθαι, ἐξιᾶσθαι; ἀπ-, δι-, κατ-ουλοῦν. — 2) *intr.* συμφύεσθαι (συμφῦναι), συμμύειν, *ion.* συναλθεῖσθαι, συναλθαίνεσθαι (*P.*); auch ἀπ-, δι-, κατ-ουλοῦσθαι (*P.*; vernarben); ἐπιπωροῦσθαι (*P.*; von zerbrochenen Knochen).

Zusammenheilen, das, ἡ σύμφυσις; v. zerbro-

chenen Knochen ἡ ἐπιπώρωσις; übr. vgl. Vernarbung.

zusammen heiraten (d. i. zu gleicher Zeit heiraten) συγγαμεῖν sp.

zusammen heruntergehen συγκαταβαίνειν, sp. συγκατιέναι.

zusammen herunterlassen συγκαθιέναι.

zusammen herunterstürzen 1) *tr.* συγ-, συγκατα-κρημνίζειν. — 2) *intr.* συγκαταφέρεσθαι (*P.*), sp. συγκατασκήπτειν.

zusammen hervorbringen συγγεννᾶν.

zusammen hetzen, Einen mit Jmd. συγκρούειν τινά τινι u. πρός τινα, συμβάλλειν τινά τινι; ἐμβάλλειν τινὰς εἰς ἔριν, συνάπτειν τινὰς εἰς μάχην.

Zusammenhetzung ἡ σύγκρουσις.

zusammen hineinschleichen συμπαρεισέρχεσθαι.

zusammen holen συνάγειν, συγκομίζειν.

zusammen jagen 1) = zusammentreiben, w. s. — 2) gemeinschaftlich jagen: συνθηρᾶν, συνθηρεύειν (u. *M.*); κοινῇ θηρᾶν (u. *M.*).

zusammen kaufen 1) gemeinschaftlich kaufen: συνωνεῖσθαι (συμπρίασθαι), συναγοράζειν. — 2) aufkaufen: συνωνεῖσθαι (συμπρίασθαι); πριάμενον συνάγειν. [Verba.

Zusammenkaufen, das, ἡ συνωνή sp.; besser

zusammen kehren συνάγειν τῷ κορήθρῳ; συγκαλλύνειν.

zusammen ketten συνδεῖν od. ζευγνύναι ἁλύσεσιν.

Zusammenkettung ἡ σύνδεσις, ὁ σύνδεσμος.

zusammen kitten συγκολλᾶν.

Zusammenkittung ἡ συγκόλλησις.

Zusammenklang ἡ συμφωνία; ἡ ἁρμονία.

zusammen klappen συγκαθιέναι.

zusammen klatschen συγκροτεῖν.

zusammen kleben 1) *tr.* συγ-, προσ-κολλᾶν. — 2) *intr.* συγ-, προσ-κεκολλῆσθαι, συμπεφυκέναι ἀλλήλοις; ἔχεσθαι ἀλλήλων.

Zusammenkleben, das, ἡ συγκόλλησις, sp. προσκόλλησις. [ἁρμόττειν.

zusammen klingen συμφωνεῖν, συμφθέγγεσθαι;

zusammen kneten συμφύρειν, sp. συμ-, δια-φυρᾶν. [Verba.

Zusammenkneten, das, ὁ συμφυρμός sp.; besser

zusammen knüpfen συμπλέκειν, συνδεῖν, συνάπτειν, συνείρειν, συζευγνύναι u. ζευγνύναι.

Zusammenknüpfung ἡ σύμπλεξις, συμπλοκή, σύνδεσις, συναφή, σύναψις, σύζευξις.

zusammen können, durch Umschr., wie δύνασθαι συνιέναι od. συγγίγνεσθαι u. dgl.

zusammen kommen 1) absichtlich mit Jmd.: συνιέναι (συνελθεῖν) od. συγγίγνεσθαί τινι; v. Mehreren συνιέναι, συμβαίνειν, συγγίγνεσθαι, ὁμοῦ γίγνεσθαι, συλλέγεσθαι (*P.*), ἀθροίζεσθαι, συναθροίζεσθαι (*P.*), ἀγείρεσθαι, συναγείρεσθαι (*P.*), σύνοδον (σύλλογον) ποιεῖσθαι, συνιέναι σύνοδον; um sich zu besprechen εἰς λόγους συνιέναι; um sich zu berathen συνιέναι εἰς λογισμούς od. βουλευσομένους. — z. lassen συνάγειν, συγκαλεῖν, ἀγείρειν, συναγείρειν, ἀθροίζειν, συναθροίζειν, σύνοδον ποιεῖν od. συλλέγειν, σύλλογον ποιεῖν. — 2) zufällig mit Jmd. z. = zusammentreffen *a*); feindlich z. = zusammengerathen 2). — v. Zuständen u. Sachen, s. zusammentreffen *b*).

Zusammenkommen, das, s. Zusammenkunft.

zusammen koppeln ζευγνύναι, συζευγνύναι; συνδεῖν.

zusammen kriechen 1) kriechend zusammenkommen: συνέρπειν. — 2) sich zusammen drücken: συνειλεῖν od. συστέλλεσθαι ἑαυτόν, συσπειρᾶσθαι (εἰς ἑαυτόν); ist es = kleiner werden μειοῦσθαι (*P.*).

zusammen krümmen συγκάμπτειν, κυρτοῦν; „sich z." durch d. *P.*; auch συσπειρᾶσθαι (εἰς ἑαυτόν), vgl. ἰλυσπᾶσθαι. [τωσις.

Zusammenkrümmen, das, ἡ σύγκαμψις, κύρ-

Zusammenkunft ἡ (εἰς ταὐτὸν) σύνοδος; ὁ σύλλογος, ἡ συλλογή (diese beiden nur v. Mehreren); auch ἡ συνουσία. — eine Z. halten σύνοδον od. σύλλογον ποιεῖσθαι, vgl. zusammenkommen 1). — eine Z. veranstalten σύνοδον ποιεῖν od. συλλέγειν, σύλλογον od. συλλογὴν ποιεῖν. — eine Z. mit Jmd. unter vier Augen halten μόνον μόνῳ συνιέναι od. συγγίγνεσθαι. — eine Z. mit Jmd. wünschen χρῄζειν τινὶ συγγενέσθαι.

zusammen lagern συστρατοπεδεύεσθαι; vgl. zusammen liegen. — z. lassen συγκατακλίνειν, συγκοιμίζειν.

zusammen lassen 1) vereinigt lassen: ἐᾶν συνεῖναι; auch οὐ χωρίζειν, οὐ διαιρεῖν (nicht trennen). — 2) zusammen kommen lassen: ἐᾶν συγγίγνεσθαι od. συνιέναι. — Jmd. mit Einem nicht z. εἴργειν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἀπείργειν u. ἀποτρέπειν τινά τινος, ἀποτρέπειν τινὰ τῆς ὁμιλίας τινός.

Zusammenlauf (v. Gewässern) ἡ συμβολή, σύστασις; (v. Menschen) ἡ συνδρομή, σύνοδος, σύστασις.

zusammen laufen 1) im Laufe zusammen kommen: συντρέχειν, συνθεῖν (v. Pers. u. Sachen); συνελθεῖν δρόμῳ (v. Pers.); συρρεῖν (eig. zusammenfliessen; dann übtr. v. Pers.); συνέχειν, συμβάλλειν (v. Sachen); συμβάλλειν τὸ ὕδωρ (v. Flüssen); auch ἀγείρεσθαι, συναγείρεσθαι (*P.*; sich sammeln). — **zusammengelaufen** ὁ σύγκλυς, υδος (ein z. Menschenhaufe οἱ σύγκλυδες ἄνθρωποι σύγκλυδες, ὅμιλος od. ὄχλος σύγκλυς); συναγυρτός 3. (z. B. ὕδωρ); Pfützen v. z. Regenwasser συστάδες ὀμβρίων ὑδάτων. — 2) mit einander laufen: συντρέχειν, συνθεῖν, sp. ὁμοδρομεῖν, mit *dat.*; zusammen um die Wette laufen ἀγωνίζεσθαι περὶ δρόμου, διαθεῖν. — **zusammenlaufend** ὁμόδρομος 2. — 3) = gerinnen: πήγνυσθαι, συμπήγνυσθαι (*P.*); συνίστασθαι. — **zusammengelaufen** πηκτός 3. — 4) kleiner, kürzer werden: συντρέχειν, συστέλλεσθαι, μειοῦσθαι (*P.*).

Zusammenlaufen, das, ἡ συμβολή, σύστασις (v. Gewässern); ἡ πῆξις, σύστασις (das Gerinnen); ἡ ὁμοδρομία (das mit einander Laufen); vgl. Zusammenlauf, Zusammenfluss.

zusammen leben, mit Jmd. συμβιοῦν τινι, συζῆν u. συνοικεῖν τινι u. μετά τινος (sp. συγκαταβιοῦν u. συγκαταζῆν τινι), συνδιαιτᾶσθαί (*aor. P.*) τινι, συνεστιᾶσθαί (*aor. P.*) τινι u. μετά τινος, συντρέφεσθαί (*P.*) τινι; auch κοινῇ (κοινὴν) ποιεῖσθαι τὴν δίαιταν. — **zusammenlebend** σύμβιος 2., σύντροφος 2., sp. ὁ συνδιαιτητής.

Zusammenleben, das, ἡ κοινὴ δίαιτα, ἡ συνοίκησις; sp. ἡ συμβίωσις, σύζησις, συνδιαίτησις; auch bloss ἡ συνουσία.

zusammen legen 1) an einen Ort legen: τιθέναι od. καθιστάναι ἐν τῷ αὐτῷ; etw. mit etw. z. συν-, παρα-τιθέναι τινί τι. — Geld z., vgl. zusammen schiessen 2). — 2) = zusammenfalten, w. s.

Zusammenlegung ἡ ἐν τῷ αὐτῷ θέσις, ἡ σύνθεσις, παράθεσις; v. Geld ἡ συμβολή, sp. ὁ συνερανισμός; ἡ πτύξις (sp.; das Zusammenfalten).

zusammen leimen κολλᾶν, συγκολλᾶν.

Zusammenleimung ἡ κόλλησις, συγκόλλησις.

zusammen leiten συνάγειν, ἄγειν εἰς ταὐτόν;

durch einen Kanal *συνοχετεύειν* (unbelegt), *εἰς ταὐτὸν ὀχετεύειν*.
zusammen lesen 1) zusammen auflesen: *συλλέγειν*. — 2) zugleich lesen: *συναναγιγνώσκειν*; *κοινῇ ἀναγιγνώσκειν*.
Zusammenlesen, das, *ἡ συλλογή*, sp. *σύλλεξις*.
zusammen liegen 1) übh. an demselben Orte liegen: *συγκεῖσθαι*, gew. *ὁμοῦ* od. *ἐν τῷ αὐτῷ κεῖσθαι*. — 2) auf einem Lager mit Jmd. liegen: *συγκατακεῖσθαι* u. *συγκατακλιθῆναί τινι* (im Bette od. am Tische); *συγκοιμᾶσθαι* (*aor. P.*) od. *κοινωνεῖν τῆς κοίτης* (im Bette).
Zusammenliegen, das, *ἡ συγκοίμησις* (im Bette); *ἡ σύγκλισις* sp. (im Bette od. am Tische).
zusammen löthen *συστεγνοῦν*, sp. *συσμηρίζειν*.
zusammen loosen *συγκληροῦν*.
zusammen marschieren *συμπορεύεσθαι* (*DP.*), *κοινῇ πορεύεσθαι* od. *βαδίζειν*.
zusammen mengen, -mischen *συμμιγνύναι*, *συγκεραννύναι*, *συμφύρειν*, *συμφυρᾶν* (daneben die Verba *simpl.*).
Zusammenmengung, -mischung *ἡ σύμμιξις*, *σύγκρασις*, sp. *ἡ σύμφυρσις*, *ὁ συμφυρμός*; auch bloss *ἡ μῖξις*, *κρᾶσις*, sp. *ἡ φύρασις*.
zusammen nähen *συρ-*, *καταρ-ράπτειν*; vom Schuhmacher *συγκαττύειν*. — **zusammengenäht** *κατάρραφος*, *σύρραπτος* 2.
Zusammennähen, das, *ἡ συρραφή*, *καταρραφή*; *ἡ συγκάττυσις* sp.
zusammen nageln *συμπηγνύναι ἥλοις*, sp. *συγκαταγομφοῦν*; etw. mit etw. z. *προσηλοῦν*, *προσπατταλεύειν τινί τι*.
zusammennehmen 1) eig. *συλλαμβάνειν*, *συναιρεῖν*, *συνέχειν*. — das Pferd z. *ἀναλαμβάνειν* (sp. *συστρέφειν*) *τὸν ἵππον*. — **zusammen genommen**; alle z. *ἅπαντες*, *σύμπαντες*, *ἀπαξάπαντες*. — 2) übtr. seine Gedanken z.: *ἐφιστάναι τὴν διάνοιαν*; *συντείνεσθαι* (*P.*); *συντεινόμενον σκοπεῖν*, *πυκνοῦν ἑαυτόν*; sich z. *συντείνειν* (mit u. ohne *ἑαυτόν*), *διατείνειν* (u. *M.*), *σπουδάζειν*; ist es = sich sammeln *συναγείρειν ἑαυτόν* u. *συναγείρεσθαι* (*P.*), *ἀναλαμβάνειν ἑαυτόν*.
zusammen ordnen *συντάττειν*, *κόσμῳ συντιθέναι*, *συγκοσμεῖν*, sp. *συγκατακοσμεῖν*.
Zusammenordnung *ἡ σύνταξις*, sp. *συγκατακόσμησις*.
zusammen paaren *συνδυάζειν*, *συζευγνύναι*.
Zusammenpaarung *ὁ συνδυασμός*, *ἡ σύζευξις*. — zur Z. geeignet *συνδυαστικός* 3.
zusammen packen 1) *tr.* *συσκευάζειν*. — das Geräth z. u. fortschaffen *σκευαγωγεῖν*. — 2) *intr.* *συσκευάζεσθαι* u. *σκευάζεσθαι*.
Zusammenpackung *ἡ συσκευασία*.
zusammen passen, mit etw. *ἁρμόττειν*, *ἐφαρμόττειν τινί* u. *πρός τι*, *συναρμόττειν τινί* (*tr.* u. *intr.*); *συνάπτειν τινί* (*tr.*). — nicht z. mit etw. *ἀναρμοστεῖν* (*intr.*) *τινι* u. *πρός τι*.
zusammen prallen *συγκρούεσθαι* (*P.*) u. *συγκρούειν*; *συναράττειν* u. *συρράττειν*; *συρρήγνυσθαι* (*P.*).
Zusammenprallen, das, *ἡ σύγκρουσις*, *σύρραξις*, sp. *σύρρηξις*, *τὸ σύρρηγμα*, *ἡ συγκοπή*. [*ειλεῖν*.
zusammen pressen *συμπιέζειν*, *συνθλίβειν*, *συν-*
Zusammenpressen, das, *ἡ συμπίεσις*, sp. *ὁ συμπιεσμός*, *ἡ σύνθλιψις*.
zusammen prügeln 1) nieder prügeln: *συγκόπτειν*. — 2) mit einander prügeln: *συμμαστιγοῦν*.
zusammen quetschen *συνθλᾶν*, *συνθλίβειν*.
Zusammenquetschen, das, *ἡ σύνθλιψις* sp.
zusammen raffen *συναρπάζειν*, *συσκευάζεσθαι*. — sich z. *συναγείρειν ἑαυτόν*, *ἀναλαμβάνειν* (*ἑαυτόν*).
zusammen rauben 1) durch Raub zusammenbringen: *ἁρπάζοντα συναγείρειν* od. *συμφορεῖν*. — 2) mit einander rauben: *συλληστεύειν* sp.
zusammen rechnen *συλ-*, *κατα-*, *δια-λογίζεσθαι*, auch *συμβάλλειν*; *συναριθμεῖν* (zusammen zählen), sp. *συμψηφίζειν*. — mit Jmd. z. *διαλογίζεσθαι πρός τινα*.
Zusammenrechnen, das, *ὁ συλλογισμός*, *διαλογισμός*, seltner *καταλογισμός*, sp. *συμψηφισμός*.
Zusammenreden, das, *ἡ διάλεξις*, *ὁ διάλογος*, sp. *ὁ διαλογισμός*; auch *ὁ κοινὸς λόγος* (sp. *ἡ κοινολογία*), *ἡ διὰ λόγων κοινωνία*.
zusammen reiben *συν-*, *κατα-τρίβειν*.
zusammen reichen *διατείνειν πρὸς* od. *εἰς ἀλλήλους*; *ἅπτεσθαι ἀλλήλων*; *συνιέναι εἰς ταὐτόν*.
zusammen reihen *συνείρειν*, *συνάπτειν* (zu einer Reihe verbinden); *συντάττειν*, sp. *συγκοσμεῖν* (in eine Reihe stellen).
zusammen reimen, sich mit etw. *ἁρμόττειν πρός τι*, *ἐφαρμόττειν τινί*, *εἴς* u. *ἐπί τι*, *συναρμόττειν τινί*; *ἀκόλουθον εἶναί τινος* u. *τινι*. — etw. z. *συμβάλλειν τι*; ich kann mir etw. nicht z. *οὐκ ἔχω συμβαλέσθαι τι*, *ἄτοπόν μοι φαίνεταί τι πρός τι*.
zusammen reisen *κοινῇ πορεύεσθαι* (*DP.*) od. *τὴν πορείαν ποιεῖσθαι*, *κοινωνεῖν τῆς ὁδοῦ*; mit Jmd. z. *συμπορεύεσθαι* (*DP.*), *συνοδοιπορεῖν*, sp. *συνοδεύειν τινί*. — zusammen in d. Fremde reisen *συνεκδημεῖν*. — zu Schiffe z., s. zusammen schiffen.
zusammen reissen, s. niederreissen.
zusammen reiten 1) mit Jmd.: *κοινῇ ἐλαύνειν μετά τινος*; sp. *συνιππεύειν* u. *συνιππάζεσθαί τινι*. — 2) ein Pferd z.: *κατατρίβειν* od. *κατατρύχειν ἵππον ἐλαύνοντα*; vgl. struppieren. — 3) = niederreiten, w. s.
zusammen rennen, s. zusammen laufen. — mit Jmd. z., s. zusammen prallen; übtr. *προσκρούειν* u. *προσκόπτειν* (seltner *προσπταίειν*) *τινί*, *συγκρούειν πρός τινα*.
zusammen rinnen *συλλείβεσθαι* (*P.*); *συρρεῖν*.
zusammen rollen 1) *tr.* *a*) zusammen wickeln: *συνελίττειν*, *συστρέφειν*. — „sich z.“ durch d. *P.*, auch *συσπειρᾶσθαι*. *b*) durch Rollen an einander bringen: *κυλινδοῦντα συμφορεῖν* od. *συνάγειν*. — 2) *intr.* *κυλινδουμένους συνάγεσθαι* (*P.*) od. *συγκρούειν* (*συγκρούεσθαι*).
Zusammenrollen, das, *ἡ συστροφή*.
zusammen rotten, sich, *συνίστασθαι* (*συστῆναι*), *συστρέφεσθαι* od. *συλλέγεσθαι* (*P.*), sp. *συγκροτεῖν ἑαυτούς*.
Zusammenrottung *ἡ σύστασις*, *συστροφή*, *συνδρομή*, sp. *τὸ σύστρεμμα*; im Zshge auch *ὁ σύλλογος*, *ὁ κύκλος*.
zusammen rücken 1) *tr.* *προσκινεῖν*, *συνάγειν*. — 2) *intr.* *συνάγεσθαι* (*P.*); *συνιέναι*, *συγκύπτειν*; *συμ-*, *προσ-μιγνύναι*; von Heeren *ὁρμᾶν* (u. *DP.*) *εἰς ἀλλήλους*.
Zusammenrückung *ἡ συναγωγή* (*tr.*); *ἡ σύνοδος* (*intr.*).
zusammen rühren *συγ-*, *δια-κυκᾶν*, *τορύνειν* u. *τορυνᾶν* (sp. *συντορυνᾶν*), *συγκεραννύναι*.
zusammen rütteln *συσ-*, *δια-σείειν*. [Verba.
Zusammenrütteln, das, *ἡ διάσεισις* sp.; gew.
zusammen rufen *συγκαλεῖν*; vgl. versammeln. — rasch z. *συγκροτεῖν*.
zusammen runzeln, s. runzeln.
zusammen schaaren *συναθροίζειν*; „sich z.“ *συναθροίζεσθαι* (*P.*); *συναγελάζεσθαι* (*P.*).
zusammen schallen *συνηχεῖν*, *συμφθέγγεσθαι*, *συμφωνεῖν*.

zusammen scharren *συμψῆν*; bildl. *ἀθροίζειν, συναθροίζειν, ἀγείρειν, συναγείρειν, συμφορεῖν.*
Zusammenscharren, das, *ὁ συναθροισμός* sp. (*tr.*); *ὁ συναγελασμός* sp. (*tr.* u. *intr.*); gew. Verba.
zusammen schaudern, vor etw. od. Jmd. *φρίττειν* (*δια-, κατα-φρίττειν*) *τι* u. *τινά*; gew. *ἐκπλαγῆναί τι* u. *τινα.*
zusammen schaufeln *λίστρῳ* od. *ἅμῃ συνάγειν.*
zusammen schichten *συννεῖν.*
zusammen schieben *προσκινεῖν, συνάγειν, συνωθεῖν*; *κινεῖν* (*ὠθεῖν*) *εἰς ταὐτόν.*
zusammen schiessen 1) niederschiessen: *καταβάλλειν* (übh.); *κατατοξεύειν, κατακοντίζειν* (mit Pfeilen, Wurfspiessen). — eine Mauer mit schwerem Geschütz z. *καταβάλλειν* od. *καθαιρεῖν τεῖχος μηχαναῖς.* — 2) Geld z.: *συμβάλλειν* (u. *M.*); für Jmd. *συνερανίζειν.*
Zusammenschiessung 1) das Niederschiessen: *ἡ καταβολή, καθαίρεσις.* — 2) von Geld: *ἡ συμβολή*, sp. *ὁ συνερανισμός.*
zusammen schiffen *κοινῇ πλεῖν* (seltner *ναυτίλλεσθαι*) od. *πλοῦν ποιεῖσθαι, κοινῷ πλῷ χρῆσθαι*; mit Jmd. *συμπλεῖν τινι.* — **zusammen schiffend** *σύμπλους* 2.
zusammen schlafen, mit Jmd. *συγκαθεύδειν, συγκοιμᾶσθαί* (*aor. P.*) *τινι.* — z. lassen *συγκοιμίζειν, συγκοιμᾶν.*
Zusammenschlafen, das, *ἡ συγκοίμησις.*
zusammen schlagen 1) *tr.* *a*) gegen einander schlagen: *συμβάλλειν*; bes. mit Geräusch *συγκρούειν, συγκροτεῖν* (auch bloss *κρούειν, κροτεῖν*, z. B. die Schilde u. Speere z. *κρούειν τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα*, die Hände z. *κροτεῖν τὼ χεῖρε*), *συναράττειν, συμψοφεῖν.* *b*) zusammenfalten: *πτύσσειν, συμπτύσσειν.* *c*) durch Schlagen verbinden: *συγκροτεῖν*; *συμπηγνύναι.* *d*) durch einen Schlag niederwerfen: *συγ-, κατα-κόπτειν*; *συναράττειν.* — 2) *intr.* *συμβάλλειν, συνάγεσθαι* (*P.*) *εἰς ταὐτόν*; mit Geräusch: *συγκρούεσθαι* (*P.*) u. *συγκρούειν*; s. zusammenprallen. — übr. vgl. zusammen fallen 1). — die Wogen schlagen über dem Fahrzeug zusammen *ἡ θάλαττα ὑπερέχει τὸ σκάφος.*
Zusammenschlagen, das, *ἡ συμβολή* (*tr.* u. *intr.*), *ἡ σύγκρουσις* (gew. *intr.*); *ἡ σύρραξις*, sp. *ἡ σύρρηξις* (*intr.*); *ἡ συγκρότησις* sp. (*tr.*); *ἡ συγκοπή* (*intr.*, sp.). — Z. der Wellen *ὁ συγκλυσμός.*
zusammen schleppen *συνάγειν, συμφορεῖν.* — das Z. *ἡ συναγωγή*, sp. *συμφόρησις.*
zusammen schliessen *συγκλείειν, συνδεῖν.* — das Z. *ἡ σύγκλεισις, σύνδεσις.*
zusammen schlingen *συμπλέκειν.*
Zusammenschlingung *ἡ συμπλοκή.*
zusammen schmausen *ἑστιᾶσθαι* od. *εὐωχεῖσθαι* (*aor. P.*) *κοινῇ*; mit Jmd. *συνεστιᾶσθαι* (*aor. P.*), sp. *συνευωχεῖσθαί τινι*; auch *συμπίνειν μετά τινος.*
zusammen schmelzen 1) *tr.* *a*) zerschmelzen: *συν-, κατα-, δια-, ἀνα-τήκειν*; = einschmelzen *συγχωνεύειν.* *b*) in Eins schmelzen: *συντήκειν* (auch übtr.); *συμφύειν, συμμιγνύναι, συνάγειν εἰς ταὐτόν* (übtr.). — 2) *intr.* *a*) zerschmelzen: *τήκεσθαι, συν-, κατα-, δια-, ἀνα-τήκεσθαι* (*P.*); *διαλύεσθαι, διαχεῖσθαι* (*P.*) (sämmtl. eig. u. übtr.); *διαρρεῖν, συστέλλεσθαι, μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι* (*P.*; übtr.). *b*) in Eins schmelzen: *συντήκεσθαι* (*P.*; eig. u. übtr.); *συμφύεσθαι* (*συμφῦναι*), *συμμίγνυσθαι* (*P.*; übtr.).
Zusammenschmelzung (*intr.*) *ἡ σύντηξις* (auch übtr.; sp. *ἡ ἀνάτηξις*); *ἡ σύμφυσις* (übtr.); sonst Verba.
zusammen schmieden *συγκροτεῖν* (auch übtr.); durch Fesseln z. *συνδεῖν.*
zusammen schmiegen, sich, *συστέλλεσθαι ἑαυτόν, συνειλεῖν ἑαυτόν, συσπειρᾶσθαι*, auch *συγκάμπτεσθαι* (*P.*), *συγκύπτειν.*
zusammen schnallen *συμπερονᾶν, συνδεῖν.*
zusammen schnüren *σφίγγειν, συσφίγγειν.*
Zusammenschnüren, das, *ἡ σφίγξις, σύσφιγξις.*
zusammen schreiben *συγγράφειν.*
Zusammenschreiben, das, *ἡ συγγραφή.*
zusammen schrumpfen *ῥικνοῦσθαι, ῥυτιδοῦσθαι*, sp. *ῥυσοῦσθαι* (*P.*), *ἀποσκέλλεσθαι* (mit *fut. M.*, *aor.* u. *perf. A.*), *συντρέχειν.* — **zusammengeschrumpft** *ἐρρυτιδωμένος, συνεσπασμένος* 3., vgl. runzelig.
zusammen schütten *συγχεῖν, συγχωννύναι, συλλείβειν*; vgl. zusammen mischen.
Zusammenschütten, das, *ἡ σύγχυσις.*
zusammen schweissen *συγκροτεῖν.*
zusammen sein *ὁμοῦ* od. *ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι*; mit Jmd. z. *συνεῖναι* od. *συγγενέσθαι τινί, ὁμιλεῖν, προσομιλεῖν*, sp. *συνομιλεῖν τινι.* — immer mit Jmd. z. *διατελεῖν συνόντα τινί, συνδιατρίβειν τινί, οὐκ ἀπολείπεσθαι* (*aor. P.*) od. *οὐκ ἀπαλλάττεσθαί* (*aor. P.*) *τινος.*
Zusammensein, das, *ἡ συνουσία, ὁμιλία*, sp. *συνδιατριβή.*
zusammen setzen 1) neben einander sitzen lassen: *συγ-, παρα-καθίζειν.* — sich mit Jmd. z. *συγ-, παρα-καθίζεσθαί τινι.* — 2) mit einander in Verbindung bringen: *συντιθέναι, συνιστάναι, συνάπτειν, συναρμόττειν.* — zusammengesetzt sein *συντεθεῖσθαι, συνηρμόσθαι*, gew. *συγκεῖσθαι, συνεστάναι.* — **zusammengesetzt** *σύνθετος* 2., z. Wörter *ὀνόματα διπλᾶ.* — das Zusammengesetzte, z. Körper *τὸ σύγκριμα.* — **zusammensetzend** *συγκριτικός* 3.
Zusammensetzung *ἡ σύνθεσις, σύστασις, σύνταξις, συναρμογή, σύγκρισις*; von Wörtern *ἡ δίπλωσις.*
zusammen siegen, mit Jmd. *συννικᾶν τινι* u. [*μετά τινος.*
zusammen singen, mit Jmd. *συνᾴδειν τινί* u. *μετά τινος.*
zusammen sinken *συμ-, κατα-πίπτειν*; *συνιζάνειν* u. *συνίζειν* (allmälich z.).
Zusammensinken, das, *ἡ σύμπτωσις*, sp. *κατάπτωσις*; das allmäliche Z. *ἡ συνίζησις.*
zusammen sitzen *συγ-, παρα-καθῆσθαι*; *παρεδρεύειν*; bes. zur Berathung *συνεδρεύειν.* — **zusammensitzend** *σύνεδρος, πάρεδρος* 2.
Zusammensitzen, das, *ἡ συνεδρία* (*-εία*), *παρεδρία.*
zusammen spannen *συζευγνύναι.* — das Z. *ἡ* [*σύζευξις.*
zusammen sparen, etw. *περιποιεῖσθαί τι*; *κτᾶσθαι* od. *συνάγειν τι φειδωλίᾳ.* [sen.
zusammen speisen, s. zusammenessen, -schmau-
zusammen sperren *συγκλείειν εἰς ταὐτόν*, Jmd. mit Einem *συν-, συγκαθ-ειργνύναι τινά τινι.*
Zusammensperren, das, *ἡ σύνερξις.*
zusammen stampfen *συν-, κατα-τρίβειν*; *συγκόπτειν*; mit den Füssen, s. zusammentreten 1).
zusammen stechen *συγκεντεῖν.*
zusammen stecken 1) *tr.* *a*) mit einer Nadel, einem Nagel u. dgl. befestigen: *συνάπτειν* od. *συμπηγνύναι περόνῃ, βελόνῃ, ἥλῳ, παττάλῳ*; vgl. *συμπερονᾶν, συνηλοῦν.* *b*) an einen Ort z.: *συνειργνύναι, συγκλείειν εἰς ταὐτόν*; auch *συγκρύπτειν* (um zu verbergen). — die Köpfe z. *συγκύπτειν* (um etw. zu berathen od. sich über etw. lustig zu machen). — 2) *συνειργμένον εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ*; auch bloss *συνεῖναι* (zusammen

sein) u. mit üblem Nebenbegriffe *συγκύπτειν*. — immer z. *οὐκ ἀπολείπεσθαι* (*aor. P.*) *ἀλλήλων*.

zusammen stehen *συνεστάναι*; von leblosen Dingen *συγ-*, *παρα-κεῖσθαι*.

zusammen stellen 1) an éinen Platz stellen: *συνιστάναι*, *συντιθέναι*, *συστέλλειν*; *καθιστάναι εἰς ταὐτόν* od. *ἐν ταὐτῷ*. — in Ordnung z. *συντάττειν*, sp. *συγκοσμεῖν*. — 2) im Geiste z.: *συντιθέναι* (u. *M.*), *συμβάλλειν* (u. *M.*); bes. etw. mit etw. z. zum Behufe des Vergleichens *συντιθέναι τι πρός τι*, *συμβάλλειν τί τινι* u. *πρός τι*; *παραβάλλειν* (*ἀντιπαραβάλλειν*) *τι πρός* od. *παρά τι*; *παρατιθέναι* u. *συγκρίνειν τί τινι* u. *πρός τι*.

Zusammenstellung *ἡ σύστασις*, *σύνθεσις*, *σύνταξις*; zum Behufe des Vergleichens *ἡ παραβολή*, sp. *ἡ παράθεσις*.

zusammen stimmen 1) zusammen klingen *a*) eig. von Tönen: *συμφωνεῖν*, *συνᾴδειν* (opp. *διαφωνεῖν*, *ἀπᾴδειν*, *ἀναρμοστεῖν*). *b*) übtr. v. Sachen, mit etw. z.: *συμφωνεῖν*, *συνᾴδειν*, *συνῳδὸν εἶναί τινι*; *ἁρμόττειν* u. *ἐφαρμόττειν τινί* u. *πρός τι*; *συναρμόττειν τινί*; *συμπίπτειν τινί*; auch *σύμμετρον*, *ὅμοιον εἶναί τινι*; mit etw. nicht z. *ἀναρμοστεῖν τινι* od. *πρός τι*, *ἀπᾴδειν ἀπό τινος* od. *πρός τι*; das Geld stimmt nicht zusammen *διαφωνεῖ τι τῶν χρημάτων*; die Rechnung stimmt zusammen *καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι*. — v. Pers., mit Jmd. z. *συμφωνεῖν*, *συμφέρεσθαι* (*P.*), *ὁμολογεῖν*, *ὁμογνωμονεῖν*, *τὰ αὐτὰ φρονεῖν τινι*; auch *συμπνεῖν*; vgl. übereinstimmen; nicht z. mit Jmd. *διαφωνεῖν τινι* u. *πρός τινα*. — 2) mit Jmd. zugleich stimmen: *κοινῇ* od. *ὁμοῦ ψηφίζεσθαι* (sp. *ψηφοφορεῖν*, *ψηφηφορεῖν*); ist es = die gleiche Stimme abgeben *συμψηφίζεσθαι*, *σύμψηφον* od. *ὁμόψηφον εἶναι*, *τὴν αὐτὴν ψῆφον ἐμβάλλειν*, *τὸ αὐτὸ ψηφίζεσθαί τινι*.

Zusammenstimmung *ἡ συμφωνία*, *ἁρμονία*.

zusammen stopfen *συμβύειν*, *συμφράττειν*, *συννάττειν*.

zusammen stoppeln *πανταχόθεν συλλέγειν* od. *συμφορεῖν*.

Zusammenstoss, s. Zusammenstossen, das 2).

zusammen stossen 1) *tr.* *συνωθεῖν*, *συγκρούειν*, *συμβάλλειν*; m. Geräusch *συναράττειν*. — 2) *intr.*; *a*) an einander gerathen; v. Sachen: *συγκρούειν* (u. *P.*), *συμβάλλειν*, *συρράττειν*, *συναράττειν*, *συρρήγνυσθαι* (*P.*), *συμ-*, *περι-πίπτειν* (m. etw. *τινί*); v. Pers. *συν-*, *ἐν-τυγχάνειν*, *συμπίπτειν τινί* (zufällig z.); *συμμιγνύναι* (u. *P.*), *προσμιγνύναι τινί* (sich vereinigen); *συμβάλλειν*, *συμ-*, *προσ-μιγνύναι*, *συμπίπτειν*, *συρράττειν*, *συμπλέκεσθαι* (*P.*), sp. *συνερείδειν τινί* (feindlich z.). *b*) in einem Punkte zusammenlaufen: *συντρέχειν*, *συνάπτειν*, *συνέχειν*, *συμβάλλειν*, *συμπίπτειν*; = unmittelbar an etw. grenzen *ἔχεσθαί τινος*, *συνεχῆ* od. *ὅμορον εἶναι*, sp. *ὁμορεῖν τινι*.

Zusammenstossen, das, 1) *tr.* *ἡ σύνωσις*, *συμβολή*, sp. *ἡ συνώθησις*. — 2) *intr.* *ἡ σύγκρουσις*, *συμβολή*, *σύμπτωσις*, *σύρραξις*, sp. *σύρρηξις*, *τὸ σύρρηγμα*, auch *ἡ σύνοδος* (sämmtl. auch in d. Bdtg.: feindlicher Zusammenstoss, wie immer *ἡ συμπλοκή*); *ἡ συνέχεια*, *συναφή*, *συνάφεια* (das Zusammenhängen).

zusammen streichen *συλλαμβάνειν*, *συνάγειν*; *συμψῆν*.

zusammen strömen 1) eig. = zusammenfliessen, w. s. — 2) übtr. v. Menschen: *συρρεῖν*, *συντρέχειν*, *συνθεῖν*; auch *συναγείρεσθαι*, *ἀθροίζεσθαι*, *συναθροίζεσθαι*, seltner *ἁλίζεσθαι*, *συναλίζεσθαι* (sämmtl. *P.*).

Zusammenströmen, das, s. Zusammenfliessen, das; v. Menschen *ἡ συνδρομή*.

zusammen stücken *συρράπτειν*.

zusammen stürzen, s. einstürzen, zusammenfallen. — in sich selbst z. *καταρρεῖν περὶ αὑτό* [(auch bildl.).

Zusammensturz, s. Einsturz.

zusammen suchen *ἀναζητεῖν*, *συλλέγειν*; = gemeinschaftl. m. Jmd. suchen *συζητεῖν τινι*. [*λογή*.

Zusammensuchung *ἡ ἀναζήτησις*, *σύλλεξις*, *συλ-*

zusammen summieren *συγκεφαλαιοῦν* (u. *M.*). — das Z. *ἡ συγκεφαλαίωσις*.

zusammen thun 1) m. Jmd. etwas thun: *ποιεῖν* (*πράττειν*) *τι σύν τινι*; vgl. thun. — 2) etw. zusammen bringen: *ὁμοῦ ποιεῖν*, *συντιθέναι*, *συνάγειν* (*εἰς ταὐτόν*); Zerstreutes z. *συλλέγειν*. — sich z. *ὁμοῦ* od. *ἅμα γίγνεσθαι*; *συνίστασθαι* (*συστῆναι*); *συλλέγεσθαι* (*P.*).

zusammen tönen *συνηχεῖν*, *συμφωνεῖν*. — **zusammentönend** *σύμφωνος* 2. — das Z. *ἡ συνήχησις*, *συμφωνία*.

zusammentragen *συγκομίζειν*, *συμφέρειν*, *συμφορεῖν*, *συνάγειν*.

Zusammentragung *ἡ συγκομιδή*, *συναγωγή*, sp. *συμφόρησις*.

zusammen treffen 1) v. Pers.: *ὁμοῦ γίγνεσθαι*; *συμπίπτειν* od. *ἀφικνεῖσθαι εἰς ταὐτόν*. — m. Jmd. z. *συν-*, *ἐπι-*, *ἐν-τυγχάνειν τινί*; *γίγνεσθαι σύν τινι*; *καταλαμβάνειν τινά*; auch *συμπίπτειν τινί* od. *πρός τινα*, *ἐμπίπτειν τινί* od. *εἴς τινα*, *περι-*, *προσ-πίπτειν τινί*, *συνίστασθαί τινι*, *ἀπ-*, *συν-αντᾶν τινι* u. *πρός τινα*, *συμμιγνύναι* (u. *P.*), *προσμιγνύναι τινί* (alle diese auch in der Bdtg.: „feindlich z.“, wie *συμπλέκεσθαι* (*P.*), *εἰς χεῖρας συνιέναι* od. *συνέρχεσθαι*, *μάχην συνάπτειν τινί*); übtr. in einem Punkte z. m. Jmd. *συμβαίνειν*, *συμφωνεῖν τινι*, *ταὐτὰ γιγνώσκειν τινὶ περί τινος*. — 2) v. Sachen: *συνιέναι*, *συντρέχειν*, *συνέχειν*, *συνάπτειν*. — übtr. v. Meinungen u. dgl. *συνᾴδειν*, *συμφωνεῖν*; unsere Meinungen treffen zusammen *ταὐτὰ γιγνώσκομεν*. — v. Ereignissen: der Zeit nach z. *συμπίπτειν*, *ἅμα γίγνεσθαι*, *κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γίγνεσθαί τινι*.

Zusammentreffen, das 1) v. Pers.: *ἡ ἔντευξις* (m. Jmd. *τινί* u. *πρός τινα*), selten *ἡ συνάντησις*, sp. *ἀπάντησις*; im feindlichen Sinne *ἡ σύνοδος*, *συμβολή*, *συμπλοκή*, *πρόσμιξις*. — 2) v. Sachen: *ἡ συμβολή*, *συνδρομή*; *ἡ συνέχεια*, *συναφή*, *συνάφεια* (das sich Berühren); v. Ereignissen *ἡ συντυχία*.

zusammen treiben *συνάγειν*, *συνελαύνειν*, *συνειλεῖν*; v. Sachen *συνάγειν*, *συμφορεῖν*.

Zusammentreiben, das *ἡ συναγωγή*, sp. *συμφόρησις*; gew. Verba.

zusammen treten 1) *tr.* *συμ-*, *κατα-πατεῖν*. — 2) *intr.* *συνίστασθαι* (*συστῆναι*), *συμβαίνειν εἰς ταὐτόν*, *συλλέγεσθαι* (*P.*), vgl. zusammenkommen. — zu einer Unterredung *συνιέναι εἰς λόγους*; zu einer Berathung *συνιέναι εἰς λογισμούς* od. *βουλευσομένους*. — z. lassen *συνάγειν*, *συναγείρειν*, *συγκαλεῖν*.

zusammen trinken *συμπίνειν*.

Zusammentritt *ἡ σύστασις*, *ἡ σύνοδος*.

zusammen trocknen (*intr.*) *συναναίνεσθαι* (*P.*).

zusammen trommeln *συγκροτεῖν*.

zusammen verknüpfen *συνάπτειν*.

zusammen verschwören, sich *συνομνύναι*, *συνωμοσίαν ποιεῖσθαι*.

zusammen wachsen *συμφύεσθαι* (*συμφῦναι*); **zusammengewachsen** *συμφυής* 2. — das Z. *ἡ σύμφυσις*, selten *ἡ συμφυάς*, *άδος*, *ἡ συμφυή*.

zusammen weben *συνυφαίνειν*, *συγκερκίζειν*,

sp. συμμηρύεσθαι. — das Z. ἡ συνύφανσις, sp. συμμήρυσις.

zusammen wehen συμφορεῖν, συνάγειν.

zusammen weiden 1) *tr.* κοινῇ νέμειν od. ἄγειν ἐπὶ τὴν νομήν. — 2) *intr.* συννέμεσθαι; κοινῇ νέμεσθαι. — **zusammen weidend** σύννομος, σύντροφος, sp. ὁμόνομος 2.

zusammen weinen συνδακρύειν.

zusammen werfen συμβάλλειν εἰς ταὐτόν, sp. συρρίπτειν (auf einen Haufen); συγχεῖν, ταράττειν, συνταράττειν (durch einander werfen); ἀνατρέπειν (umwerfen).

zusammen wickeln συνειλεῖν, συνελίττειν.

zusammen winden σύστρέφειν, συνειλεῖν, συμπλέκειν.—„sich z.“ durch d. *P.*; auch συσπειρᾶσθαι.

zusammen wirken κοινῇ πράττειν od. ἐργάζεσθαι; m. Jmd. z. συνεργάζεσθαι, συνεργὸν εἶναι, συμπράττειν τινί.

Zusammenwirken, das, ἡ συνεργία, σύμπραξις; ἡ ἔργων κοινωνία.

zusammen wohnen, m. Jmd. συνοικεῖν τινι u. μετά τινος, σύνοικον εἶναί τινι, συσκηνεῖν u. συσκηνοῦν, ὁμοσκηνοῦν, σύσκηνον u. ὁμόσκηνον εἶναί τινι (eig. in einem Zelte, dann übh. in einem Quartiere).

Zusammenwohnen, das, ἡ συνοίκησις, συσκηνία.

zusammen wollen, umschr. βούλεσθαι (ἐθέλειν, ἐπιθυμεῖν) συνιέναι od. συγγίγνεσθαι.

zusammen zählen συναριθμεῖν, συγκεφαλαιοῦν, auch συντιθέναι, συμβάλλειν; im Geiste συλλογίζεσθαι. [λαίωσις.

Zusammenzählung ἡ συναρίθμησις, συγκεφα-

zusammen zechen συμπίνειν. — das Z. τὸ συμπόσιον.

zusammen ziehen 1) *tr. a*) durch Ziehen verengen: συσπᾶν, συνέλκειν, συστέλλειν, συστρέφειν; auch σφίγγειν, συσφίγγειν (zusammen schnüren). — die Kehle Jmds. z. πνίγειν, ἄγχειν τινά. — zwei Sylben eines Wortes in der Aussprache z. συναιρεῖν (dh. „nicht zusammengezogen“ ἀσυναίρετος 2.). — Ist es = adstringieren: στύφειν, ἀπο-, ἐπι-στύφειν, sp. στρυφνοῦν. — **zusammenziehend** στυπτήριος, στυπτικός 3., στρυφνός 3.; z. Geschmack ἡ στρυφνότης. — sich z. συστέλλεσθαι, συστρέφεσθαι (*P.*), συσπειρᾶσθαι. *b*) durch Ziehen vereinigen: συνάγειν, συνέλκειν, συστρέφειν; auch συλλέγειν, συναγείρειν, ἀθροίζειν, συναθροίζειν (z. B. Truppen, ein Heer). — sich z. συνάγεσθαι, συστρέφεσθαι, συλλέγεσθαι (*P.*), συνίστασθαι (συστῆναι); auch συντρέχειν (v. Wolken). — Zahlen (Posten) zu einer Summe z. συγκεφαλαιοῦν. — 2) *intr.* συνοικίζεσθαι (*P.*); κατοικῆσαι ἐν ταὐτῷ; σύσκηνον od. ὁμόσκηνον γίγνεσθαί τινι.

Zusammenziehung 1) *tr. a*) Verengung durch Ziehen: ἡ συστολή, συστροφή, sp. συνολκή; auch ἡ σφίγξις, sp. σύσφιγξις (das Zusammenschnüren); der Kehle ἡ πνῖξις, ὁ πνιγμός; v. zwei Sylben in einem Worte ἡ συναίρεσις (vgl. ἡ κρᾶσις); ist es = Adstriction ἡ στῦψις. *b*) Vereinigung: ἡ συναγωγή, συνολκή, συστροφή; auch ἡ σύλλεξις, συλλογή, ἄθροισις, ὁ ἀθροισμός, sp. συναθροισμός, συναγερμός; selten ἡ ἄγερσις. — 2) *intr.* durch Verba. [γνύναι.

zusammen zimmern συντεκταίνεσθαι; συμπη-

zusammen zwängen συνάγειν βίᾳ, συμβιάζεσθαι, sp. συναναγκάζειν.

Zusatz ἡ προσθήκη (sp. ἐπι-, παρα-θήκη); erläuternder Z. ὁ ἐπίλογος. — einen Z. zu etw. machen προστιθέναι od. ἐπιβάλλειν τινί τι; mündlich ἐπιλέγειν; schriftlich προσγράφειν. — als Z. ἐν προσθήκης μέρει. — m. dem Z. προστιθείς, ἐπιλέγων 3. — ich stimme bei mit dem einzigen Z. συγχωρῶ ἓν μόνον προσλαβών. — ohne Z. αὐτὸς καθ᾽ αὑτόν u. s. w., vgl. rein, ungemischt, unverfälscht.

zusatzweise ἐν προσθήκης μέρει.

zuschanzen, Einem etw. προξενεῖν, περιποιεῖν τινί τι.

zuscharren συμψῆν (auch ὑποψῆν leise z.), ἐπιχοῦν, κρύπτειν γῇ. [θεωρία.

zuschauen θεᾶσθαι, θεωρεῖν. — das Z. ἡ θέα,

Zuschauer ὁ θεατής, ὁ θεωρός od. *part.* der vhg. Verba; die Z. im Theater τὸ θέατρον, auch οἱ καθήμενοι. — Z. sein bei etw. θεᾶσθαι od. θεωρεῖν τι, παραγίγνεσθαί τινι.

Zuschauerin ἡ θεωμένη od. ähnliche *part.*

zuschaufeln ἄμῃ (λίστρῳ) χωννύναι od. ἐπιχωννύναι.

zuschicken 1) Jmd. etw.: διαπέμπειν (u. M.) τί τινι od. πρός τινα; ἐπι-, προσ-πέμπειν τί τινι; ein Schreiben ἐπιστέλλειν τί τινι; v. Schickungen der Götter ἐπιπέμπειν, ἐπινέμειν τί τινι. — 2) etw. z. = zurichten, zurüsten w. s.

Zuschicken, das, ἡ ἐπίπεμψις od. Verba.

zuschieben, etw. ἐμβάλλειν od. ἐπιβάλλειν. — Jmd. etw. z. ἐπι-, παρα-φέρειν, προστιθέναι τινί τι; Jmd. einen Eid z. ἐπ-, προσ-άγειν, ἐπελαύνειν, διδόναι τινὶ ὅρκον. — zugeschobener Eid ὁ ἔπακτος ὅρκος.

zuschiessen 1) *tr.* ἐπι-, προσκατα-βάλλειν; προσ-, προσκατα-τιθέναι; ἐπι-, προσεπι-διδόναι. — 2) *intr.* auf etw.: δρόμῳ φέρεσθαι (*P.*) ἐπί od. πρός τι; von Dingen bloss φέρεσθαι.

Zuschlag (im Preise) ἡ ἐπιτίμησις; in der Auktion ἡ κατακύρωσις sp.

zuschlagen 1) *tr. a*) die Thüre, den Deckel: ἐπ-, προσ-αράττειν, ἐπιρράττειν. — Jmd. d. Thüre vor der Nase z. προσαράττειν τινὶ τὰς θύρας od. τὴν θύραν εἰς τὸ μέτωπον. — das Buch z., etwa ἐπιπτύσσειν τὸ βιβλίον. — *b*) Jmd. etw. in der Auktion z.: κατακηρύττειν τι εἴς τινα, κατακυροῦν τινί τι. — 2) *intr.* παίειν, τύπτειν (einen Schlag führen); συνελθεῖν εἰς χεῖρας, ἅπτεσθαι χειρῶν, συνάπτειν μάχην (handgemein werden). — zuerst z. ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων.

zuschleppen, Jmd. etw. προσκομίζειν τί τινι od. πρός τινα, συμφορεῖν τινί τι, συνάγειν τι πρός τινα.

zuschliessen κλείειν, συγ-, κατα-, ἀπο-κλείειν, auch ἐπικλείειν (sp. *M.*). [κλεισις.

Zuschliessung ἡ σύγκλεισις, κατάκλεισις, ἀπό-

zuschmeissen, s. zuschlagen 1) *a*).

zuschmieren, s. verschmieren 1).

zuschnallen κατα-, συμ-περονᾶν.

zuschnappen 1) v. Schlosse: συγκλείεσθαι (*P.*), auch wol συμπίπτειν. — 2) m. dem Munde: κάπτειν. — nach etw. schnappen ἐγχάσκειν τινί, χάσκειν πρός od. εἴς τι, sp. προσχάσκειν τινί.

zuschneiden (Kleider) συντέμνειν; vgl. zustutzen, beschneiden.

zuschneien 1) *tr.* κατανίφειν. — 2) *intr.* κατανίφεσθαι (*P.*); κρύπτεσθαι, ἀπο-, κατα-κρύπτεσθαι (*P.*) χιόνι.

Zuschnitt τὸ σχῆμα, ὁ τύπος.

zuschnüren σφίγγειν, ἀπο-, ἐπι-, κατα-, συσφίγγειν. — Jmd. die Kehle z. πνίγειν, ἀποπνίγειν, ἄγχειν, ἀπάγχειν, sp. ἀποβροχίζειν τινά.

Zuschnüren, das, ἡ σφίγξις, ἀπόσφιγξις, sp. σύσφιγξις, κατάσφιγξις; der Kehle ἡ πνῖξις, ὁ πνιγμός, ἡ ἀγχόνη.

zuschrauben συστρέφειν. — das Z. ἡ συστροφή.

zuschreiben 1) eig. Jmd. etw. als Eigenthum: καταγράφειν τινί τι. — 2) übtr. Jmd. die Ursache v.

etw. beilegen: *ἐπιγράφειν* u. *προσγράφειν τινί τι* (bes. sich etw. z. *ἑαυτὸν ἐπιγράφειν ἐπί τι*, seltner *ἐπι-, προσ-γράφειν ἑαυτόν τινι*; dem das Unglück zugeschrieben wird *ὁ ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασιν ἐπιγεγραμμένος*), *ἀναφέρειν τι εἴς τινα, ἐπιφέρειν* u. *ἀνατιθέναι τινί τι, αἴτιον λέγειν* od. *ἡγεῖσθαί τινά τινος*, sp. *προσάπτειν, προσοικειοῦν τινί τι*; nur von schlimmen Dingen *αἰτιᾶσθαί τινά τινος, ἐγκαλεῖν τινί τι*. — sich etw. z. *λέγειν εἶναι ἑαυτοῦ τι, προσποιεῖσθαί τι, ἀντιποιεῖσθαί τινος, ἀξιοῦν* m. *inf.* — er wird es sich selbst zuzuschreiben haben *αὐτὸς ἑαυτὸν αἰτιάσεται* od. *τὴν αἰτίαν ἕξει*.

Zuschreiben, das, **Zuschreibung** *ἡ καταγραφή*; *ἡ ἀναφορά*; vgl. das vhg. W.

zuschreien, Jmd. *βοᾶν, ἐμ-, ἐπι-βοᾶν*, sp. *ἐπιφωνεῖν τινι*. — das Z. *ἡ ἐπιβόησις, ἐμβόησις, ἐπιφώνησις, ἐπιβοή, τὸ ἐμβόημα* sp.

zuschreiten *βαδίζειν σπεύδοντα*; auf Jmd. z. *βαδίζειν πρός τινα*; *προσέρχεσθαί τινι, πρός* od. *ἐπί τινα*.

Zuschrift *ἡ ἐπιστολή*. [schüren.

zuschüren *προσ-, ἐπι-βάλλειν*; vgl. anschüren,

zuschütten 1) m. Schutt bedecken: *κατα-, ἐπι-, συγ-χοῦν*. — 2) dazu schütten: *ἐπι-, ἐπεγ-, προσ-, προσεγ-χεῖν* (Flüssiges); *ἐπιχοῦν* (Trockenes).

Zuschuss *ἡ ἐπιφορά* (bes. beim Solde).

zuschwören *ἐπομόσαντα εἰπεῖν*. — Jmd. etw. *ὀμνύναι τινὶ ἐπί τινι* od. m. *inf.*

zusehen 1) zuschauen *a*) eig. einer Sache: *θεᾶσθαι, θεωρεῖν τι*. — z. müssen wie etw. geschieht *παρόντα ὁρᾶν τι γιγνόμενον*. — Jmd. z. lassen *παρέχειν τινὶ ὁρᾶν τι, θεώμενον ἔχειν τινὰ ἔν τινι*. *b*) übtr. geschehen lassen, ohne sich zu kümmern: *περιορᾶν τι* m. *part.* (z. B. wir werden nicht z., wie unsere Bundesgenossen misshandelt werden *οὐ περιοψόμεθα τοὺς συμμάχους ὑβριζομένους*), auch *ἀμελεῖν τινος* m. *part.* (z. B. z., wie sich eine solche Macht ansammelt *ἀμελεῖν τοσαύτης δυνάμεως ἀθροιζομένης*), *ἀνέχεσθαί τι* od. m. *part.*, *ἐᾶν τι* od. m. *inf.*, *οὐ κωλύειν τι* od. m. *inf.* — 2) gespannt auf etw. sehen, dh. *a*) nachsehen: *σκοπεῖν, ἐπισκοπεῖν* (u. *M.*; *σκέψασθαι, ἐπισκέψασθαι*); übr. vgl. versuchen. *b*) Sorgfalt anwenden: *ἐπιμελεῖσθαι* (*DP.*) u. *ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαί τινος* od. m. folg. *ὅπως* m. *ind:* (u. *opt.*) *fut.* *c*) sich vorsehen: *ὁρᾶν, φυλάττεσθαι* (*M.*), *εὐλαβεῖσθαι* (*DP.*) m. folg. *μή* od. *ὅπως μή* m. *conj.* (od. *opt.*).

Zusehen, das, *ἡ θέα, θεωρία, θεώρησις*. — bloss das Z. bei etw. haben *οὐδὲν ἀπολαύειν τινός*.

zusehends *ἐμφανῶς, καταφανῶς, περιφανῶς, προφανῶς, φανερῶς, σαφῶς*.

zusenden, s. zuschicken.

zusetzen 1) hinzufügen: *προσ-, ἐπι-τιθέναι*; *προσ-, ἐπι-βάλλειν*; schriftlich z. *προσγράφειν*; mündlich z. *ἐπιλέγειν*. — 2) etw. einbüssen bei etw.: *ἀναλίσκειν τι εἴς* u. *πρός τι, ἐπί τινι, καταναλίσκειν τι εἴς τι, δαπανᾶν τι εἴς* (*πρός, ἀμφί*) *τι*, auch *τί τινι*; *καταδαπανᾶν τι εἴς τι*; *ἀπολλύναι* u. *διαφθείρειν τι ποιοῦντά τι*. — noch z. *προσαναλίσκειν, προσδαπανᾶν*. — 3) durch etw. Vorgesetztes verschliessen: *ἐπιβάλλειν* od. *ἐπιτιθέναι τινὶ τὸ πῶμα*. — 4) Jmd. z.: *προσ-, ἐγ-, ἐπικεῖσθαί τινι, ἐνστῆναί τινι, πιέζειν* u. *πολιορκεῖν τινα*, auch *πράγματα παρέχειν τινί* (Jmd. zu schaffen machen). — Jmd. mit Bitten z. *προσκεῖσθαί τινι δεόμενον, λιπαρεῖν τινα*, sp. *προσλιπαρεῖν*.

Zusetzen, das *ἡ πρόσθεσις, ἐπίθεσις* (das Hinzufügen); *ἡ ἀνάλωσις, κατανάλωσις, ἡ δαπάνη, δαπάνησις* (das Einbüssen); *ἡ πολιορκία* (das Bedrängen); sonst Verba.

zusichern, etw. *διαβεβαιοῦσθαι περί τινος, ὑπισχνεῖσθαι* od. *πιστὰ διδόναι ἦ μήν* m. *inf. fut.*; übr. vgl. versprechen.

Zusicherung *ἡ διαβεβαίωσις* sp.; gew. *ἡ ὑπόσχεσις, ἡ πίστις, τὰ πιστά*; übr. s. Versprechen, das.

zusiegeln, etw. *σφραγίζειν* (u. *M.*), gew. *κατασφραγίζειν, κατασημαίνειν* (u. *M.*), sp. *ἐπισφραγίζεσθαί τι*; auch umschr. *σφραγῖδα ἐπιβάλλειν τινί*. [*σφραγῖδος ἐπιβολή*.

Zusiegelung *ἡ ἐπισφράγισις* sp.; besser *ἡ τῆς*

zusperren, s. versperren.

zuspitzen *ὀξύνειν, ἀποξύνειν*, auch *θήγειν, παραθήγειν, ἀκονᾶν, παρακονᾶν* (schärfen); *ἀποκορυφοῦν* (eine spitze Form geben). — sich z. *ἀποκορυφοῦσθαι* (*P.*), *συναγωγὴν λαμβάνειν, εἰς ὀξύτερον ἔχειν τὴν συναγωγήν*.

Zusprache, s. Zuspruch 1).

zusprechen 1) *tr.* *a*) durch Sprechen einzuflössen suchen: *λόγῳ παρέχειν* od. bloss *λέγειν*, z. B. Jmd. Hoffnung z. *ἐλπίδας λέγειν* (*παρέχειν, ἐμποιεῖν, ὑποτιθέναι*) *τινί*; Jmd. Trost z. *παραμυθεῖσθαι, παρηγορεῖν τινα*; Jmd. Muth z. *θαρρύνειν, παρα-, ἀνα-θαρρύνειν τινά, δια-, παρακελεύεσθαί τινι, θάρρος ἐμποιεῖν τινι, προθυμίαν ἐμβάλλειν τινί*. *b*) zuerkennen: *ἀνατιθέναι τινί τι*; bes. gerichtlich *ἐπικρίνειν, ἐπιδικάζειν, προσκαταγιγνώσκειν τινί τι*; auch *δικάζειν εἶναί τί τινος*. — sich etw. gerichtlich z. lassen *ἐπιδικάζεσθαί τι*. — 2) *intr.* bei Jmd. z. = ihn besuchen, bei ihm einkehren, w. s.

Zusprechen, das, s. Zuspruch.

zuspringen *προστρέχειν*; um zu helfen *βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν, ἐπι-, προσ-βοηθεῖν*.

Zuspringen, das (um zu helfen) *ἡ βοήθεια, ἐπιβοήθεια, ἐπικουρία*.

Zuspruch 1) = tröstender Z.: *ἡ παραμυθία, τὸ παραμύθιον*, seltner *ἡ παρηγορία, τὸ παρηγόρημα*; aufmunternder Z. *ἡ παρακέλευσις, ὁ παρακελευσμός, ὁ διακελευσμός*; auch *ἡ παραίνεσις* (zur Aufmunterung u. Belehrung). — 2) = Besuch: *ἡ ἔντευξις, ἡ πρόσοδος, ἡ ἐπίσκεψις*, sp. *ὁ χαιρετισμός*. — Ist es = die Personen, welche besuchen *οἱ ἐπισκοποῦντες, οἱ εἰσιόντες*, auch wol *οἱ ὠνηταί, ὠνούμενοι* (Käufer).

zuspünden, etw. *ἐμβύειν, ἐμ-, ἐπι-φράττειν τι*; *ἐμβάλλειν τινὶ ἔμβολον*.

Zuspündung *ἡ ἔμφραξις, ἐπίφραξις*.

zuständig, s. gehörig.

Zustand *ἡ διάθεσις* (innere Beschaffenheit, Verfassung); *ἡ ἕξις* (körperliche u. geistige Beschaffenheit); *ἡ κατάστασις* (Stellung, Lage, Verfassung); *τὸ σχῆμα* (die äussere Gestalt od. Form einer Sache); *τὸ πάθος* (der durch eine Einwirkung hervorgerufene Z.); *ἡ περίστασις* sp. (äusserer Z., äussere Verhältnisse, Lage); bisw. (u. namentlich von äusseren Zuständen) steht *τό* od. *τά* mit einem *gen.* od. einem präpositionellen Ausdrucke, z. B. die Z. des Staates *τὰ τῆς πόλεως, τὰ κατὰ* (*περὶ*) *τὴν πόλιν*; die gegenwärtigen Z. *τὰ παρόντα, τὰ ὑπάρχοντα, τὰ καθεστῶτα*; unsere Z. *τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ ἡμέτερα*. — gute, blühende Z. *πράγματα καλά, τύχη καλή, ἡ εὐδαιμονία, εὐπορία, εὐθένεια* (*εὐθηνία*); schlechte, missliche Z. *πράγματα ἐπισφαλῆ* od. *ἄπορα, τύχη κακή, ἡ ἀπορία* od. *τὸ ἄπορον* (u. *pl.*); guter körperlicher Z. *ἡ εὐεξία*; schlechter körperlicher Z. *ἡ καχεξία*. — sich in einem Z. befinden *ἔχειν, διακεῖσθαι* (*διατεθῆναι*), auch *πράττειν, φέρεσθαι* (*P.*), mit entspr. *adv.*, z. B. sich in einem guten Z. befinden *καλῶς ἔχειν* od. *διακεῖσθαι, εὖ* od. *καλῶς πράττειν, εὖ* od. *καλῶς φέρεσθαι* u. dgl.; daneben auch *εὐδαιμονεῖν, εὐπορεῖν, εὐθενεῖν*

(εὐθηνεῖν), ἐν τύχῃ καλῇ καταστῆναι, τύχῃ καλῇ χρῆσθαι; der sich in gutem Z. befindet εὐδαίμων, εὔπορος 2.; ich befinde mich in einem guten Z. εὖ φέρεται τὰ ἐμὰ πράγματα. — sich in einem elenden Z. befinden ταλαιπωρεῖν (u. *P.*); sich in einem schrecklichen Z. befinden ἐν δεινοῖς εἶναι; sich in den elendsten Z. befinden ἐσχάτως διακεῖσθαι; sich in einem misslichen Z. befinden ἐμπεπτωκέναι εἴς τι od. ἔν τινι. — seht, in welchem Z. wir sind ὁρᾶτε ἐν οἵοις ἐσμέν. — Jmd. in einen Z. versetzen διατιθέναι τινά mit einem *adv.*, z. B. Jmd. in einen misslichen Z. ἀπόρως διατιθέναι τινά; auch καθιστάναι τινὰ εἴς τι, z. B. in einen misslichen, unglücklichen Z. εἰς ἀπορίαν, ἀτυχίαν; ἐμβάλλειν τινὰ εἴς τι, z. B. in einen unglücklichen, schmachvollen Z. εἰς ἀτυχίαν, αἰσχύνην. — in einen elenden Z. versetzen ταλαιπωρεῖν, κακοῦν τινα; in einen glücklichen Z. versetzen εὐδαιμονίαν od. εὐπορίαν κατασκευάζειν τινί. — Jmd. in den vorigen Z. versetzen ἀποκαθιστάναι τινά. — etw. wieder in einen guten Z. versetzen ἐπανορθοῦν τι. — in einen Z. gerathen διατίθεσθαι (*P.*) mit entspr. *adv.*; καταστῆναι εἴς τι, ἐμπίπτειν εἴς τι; in einen anderen Z. gerathen μεταπίπτειν od. μεταβάλλειν εἴς τι; in denselben Z. gerathen ταὐτὰ πάσχειν. — in solchem Z. οὕτω διακείμενος 3., ταύτῃ τῇ διαθέσει χρώμενος 3., ταῦτα παθών 3., τοιοῦτος ὤν 3.

zustechen 1) einen Stich thun: παίειν, τύπτειν. — 2) zunähen: ἀπορ-, συρ-ράπτειν; ἀκεῖσθαι.

zustecken 1) mit einer Nadel: συμπερονᾶν; συλλαμβάνειν τῇ περόνῃ. — 2) Jmd. etw. = ihm heimlich zukommen lassen: λάθρα παρέχειν (ἐπαρκεῖν, ὑπουργεῖν) τινί τι; προξενεῖν τινί τι.

zustehen; es steht mir etw. zu ἔξεστί μοι, ἐπ' ἐμοὶ ἔστι, προσήκει μοι, ἐξουσίαν ἔχω mit *inf.*; auch δίκαιός εἰμι mit *inf.*

zustellen ἀπο-, παρα-διδόναι; παρεγγυᾶν.

Zustellung ἡ ἀπόδοσις, παράδοσις, παρεγγύησις.

zustimmen, Jmd. συν-, κατ-, συγκατ-αινεῖν, ὁμολογεῖν, συνομολογεῖν (u. *M.*), συγκατατίθεσθαί τινι; ὁμογνωμονεῖν τινι; auch ἐπινεύειν. — auch die anderen Bundesgenossen stimmten zu συνεδόκει καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις. — **zustimmend** συγκάταινος 2., ὁμογνώμων, συγγνώμων 2.

Zustimmung ἡ συν-, κατ-αίνεσις, συγκατάθεσις sp.; gew. ἡ ὁμολογία, συνομολογία. — seine Zustimmung zu etw. geben ἐπ-, συν-, συγκατ-, κατ-αινεῖν τι, auch συν-, κατ-αινεῖν ποιεῖν τι; συγκατατίθεσθαι τὴν αὐτὴν δόξαν περί τινος; ἀποδέχεσθαί τι; er gab seine Z. dazu συνέδοξεν αὐτῷ οὕτως. — Jmds. Z. erlangen ὁμογνώμονα od. ὁμολογοῦντα λαμβάνειν τινά, ὁμογνώμονα (συγγνώμονα) ποιεῖν od. παρέχειν τινὰ ἑαυτῷ, πείθειν τινά. — mit Jmds. Z. ἐπαινοῦντός (ἐπαινέσαντος) τινος u. dgl., ἑκόντος τινός, συνδοκοῦν od. συνδόξαν (als *acc. abs.*) τινί; ohne Jmds. Z. ἄκοντός τινος, ἄνευ τινός, βίᾳ τινός, λάθρα τινός.

zustopfen ἐμ-, ἐπι-, ἀπο-φράττειν; ἐμ-, ἐπι-βύειν (sp. καταβύειν). — sich die Ohren z. ἐπιβύεσθαι, ἐπιφράττεσθαι τὰ ὦτα.

Zustopfung ἡ ἔμφραξις (sp. ὁ ἐμφραγμός), ἐπίφραξις, ἀπόφραξις.

zustossen 1) einen Stoss führen: παίειν, τύπτειν. — 2) es stösst mir etw. zu: συμβαίνει, προσ-, ἐπι-, περι-, συμ-πίπτει, γίγνεται u. ἐπιγίγνεται, συντυγχάνει, ἀπαντᾷ μοί τι; περιπίπτω τινί; πάσχω τι. — wenn mir etw. z. sollte ἐάν τι πάθω (εἴ τι πάθοιμι).

zustreichen, Zustreichen, das, s. verschmieren, Verschmierung.

zuströmen ἐπιρ-, προσ-, εἰσ-ρεῖν; vgl. zufliessen. — bildl. v. Menschen πολλοὺς od. συχνοὺς συνέρχεσθαι (συνιέναι); auch ἐπιχεῖσθαι (*P.*; zu od. in etw. τινί).

Zuströmen, das, s. Zufluss 1).

zustürzen, auf Jmd. od. etw. φέρεσθαι (*P.*) od. ὁρμᾶν (auch *DP.*) εἴς (ἐπί) τινα od. τι; προσ-, ἐπι-πίπτειν, ἐπιπηδᾶν, ἐφορμᾶν τινι.

zustutzen κολούειν, κολάζειν, περιτέμνειν, περικόπτειν (eig. beschneiden; dann auch übtr., wie συστέλλειν); πλάττειν (bilden, formen; dann auch = dressieren, wie παιδεύειν, παιδαγωγεῖν); παρα-, κατα-σκευάζειν (zurecht richten); σκευάζειν, περιστέλλειν, καλλωπίζειν (herausputzen).

Zustutzung ἡ κόλουσις, κόλασις, περικοπή (sp. περιτομή), συστολή; ἡ πλάσις (vgl. ἡ παιδεία, παίδευσις, παιδαγωγία, sp. παιδαγώγησις); ἡ κατα-, παρα-σκευή; ἡ περιστολή, ὁ καλλωπισμός, vgl. d. vhg. W.

zutappen ψηλαφᾶν; auch προπετεύεσθαι sp.; besser προπετῶς ἅπτεσθαι; εἰκῇ πράττειν τι; vgl. unüberlegt (handeln).

zuthätig θεραπευτικός 3., φιλόφρων, φιλόστοργος 2., ἐπίχαρις, ι (*gen.* ιτος); im üblen Sinne ἄρεσκος 3., θωπευτικός 3. — z. sein gegen Jmd. θεραπεύειν τινά, φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινα, sp. πρός τινα, φιλοστοργεῖν τινα; im üblen Sinne θωπεύειν τινά, sp. ἀρεσκεύεσθαί τινα.

Zuthätigkeit ἡ φιλοφροσύνη, φιλοστοργία; im üblen Sinne ἡ ἀρέσκεια, θωπεία.

Zuthat ἡ προσθήκη, ἐπιθήκη; bei Speisen τὸ ἄρτυμα.

zutheilen, Jmd. etw. νέμειν, ἐπι-, ἀπο-, προσ-, κατα-νέμειν τινί τι; παρέχειν τινί τι; Mehreren διανέμειν, διαδιδόναι τισί τι. — Jmd. etw. durch's Loos z. ἐπι-, συγ-κληροῦν τινί τι.

Zutheilung ἡ ἐπινέμησις, sp. ἀπονομή; an Mehrere ἡ διανομή (sp. διανέμησις), διάδοσις.

zuthulich, Zuthulichkeit, s. zuthätig, Zuthätigkeit.

zuthun 1) dazu thun *a) tr.* etw.: προσ-, ἐπι-τιθέναι, προσβάλλειν τινί τι; vgl. beimischen. *b) intr.* bei etw.: τὰ ἐφ' ἑαυτῷ ποιεῖν; vgl. mitwirken. — 2) = zumachen, zuschliessen, w. s. — übr. vgl. zugethan.

Zuthun, das ἡ συνεργία (συνέργεια), ἡ βοήθεια. — durch Jmds. Z. μετά τινος, σύν τινι, συνεργοῦντος od. συμπράττοντός τινος. — ohne Jmds. Z. ἄνευ τινός, οὐ συνεργοῦντός τινος.

Zuträger ὁ προσαγωγεύς; vgl. Spion, Ohrenbläser.

zuträglich πρόσφορος, σύμφορος 2., συμφέρων 3.; ὠφέλιμος 2. u. 3.; ὀνήσιμος 2.; χρήσιμος 2., χρηστός 3., λυσιτελής 2., ἐπιτήδειος 3. u. 2., καλός 3., ἀγαθός 3.; auch σωτήριος 2. (z. für die Gesundheit). — *adv.* προὔργου, συμφερόντως, καλῶς. — es ist mir etw. z. συμφέρει μοί τι (zu etw. εἴς, ἐπί, πρός τι), λυσιτελεῖ μοί τι, προὔργου ἐστί μοι (zu etw. εἴς od. πρός τι), καλῶς ἔχει od. καιρὸν ἔχει μοί τι, ὠφελεῖ od. ὀνίνησί μέ τι, ὠφελοῦμαι (*P.*) ἔκ τινος, auch ἔστι τι πρὸς ἐμοῦ.

Zuträglichkeit ἡ ὠφέλεια, τὸ ὄφελος, ἡ ἐπιτηδειότης, ὁ καιρός; gew. τὸ συμφέρον, οντος, τὸ λυσιτελές u. ä. Neutra; vgl. d. vhg. W.

zutragen 1) etw.: προσφέρειν, προσφορεῖν, προσ-, παρα-κομίζειν, προσάγειν. — 2) sich z.: συμβαίνειν, συμφέρεσθαι (*P.*; selten συμφέρειν), γίγνεσθαι, τυγχάνειν γιγνόμενον, συμ-, προσ-πίπτειν, sp. καταντᾶν, ἀπ-, συν-αντᾶν (u. *M.*). — es trug sich zu, dass eine Hungersnoth entstand συνέβη (συνηνείχθη, selten συνήνεγκε; auch συνέπεσε) λιμὸν γενέσθαι, ἔτυχε λιμὸς γενόμενος. — es trägt sich etw. mit mir zu γίγνεταί τι περὶ ἐμέ, συμβαίνει μοί τι, πάσχω τι, sp. ἀπαντᾷ μοί τι.

Zutragen, das, ἡ προσφορά, προσαγωγή, παρακομιδή.

zutrauen 1) Jmd. etw.: νομίζειν od. ὑπολαμβάνειν τινά m. entspr. *inf.*; auch ὑπονοεῖν τινα m. *inf.*, καταγιγνώσκειν τινός τι od. m. folg. ὅτι, ὡς (Jmd. etw. Schlimmes z.). — traue mir nicht so etw. zu μηδὲν εἰς ἐμὲ ὑπονοήσῃς τοιοῦτον. — Jmd. nichts Unedles z. οὐδὲν ἀγεννὲς καταγιγνώσκειν τινός. — Jmd. nichts Gutes z. μηδὲν καλὸν ὑπονοεῖν εἴς τινα, auch ὑπόπτως ἔχειν πρός τινα, ἐν πολλῇ ὑποψίᾳ ἔχειν τινά, ἀπιστεῖν τινι; man traut mir nichts Gutes zu ὑποπτεύομαι, ἀπιστοῦμαι (*P.*). — ich traue es ihm nicht zu οὔ μοι δοκεῖ τοιοῦτος ἔσεσθαι. — Jmd. viel Gutes z. καλὴν τὴν ἐλπίδα ἔχειν ἔν τινι. — 2) sich z. = sich getrauen, w. s.

Zutrauen, das, ἡ πίστις, τὸ πιστόν; auch τὸ θάρρος (θάρσος Zuversicht); ἡ ἐλπίς, ίδος (Hoffnung); übr. vgl. Vertrauen.

zutraulich οἰκεῖος 3., προσφιλής 2.

Zutraulichkeit ἡ οἰκειότης, τὸ οἰκεῖον, τὸ προσφιλές.

zutreffen 1) der Zeit nach zu einer anderen Sache treffen: συμβαίνειν, συμφέρεσθαι (*P.*). — die Rechnung trifft zu συμβαίνει ὁ λόγος, ὀρθῶς ἔχει ὁ λόγος, καθαραί εἰσιν αἱ ψῆφοι. — 2) = eintreffen: συμβαίνειν, ἀποβαίνειν; übr. vgl. eintreffen 2).

zutreiben προσ-, ἐπ-ελαύνειν; προσάγειν.

zutreten = hinzutreten, w. s.

zutrinken προπίνειν; Jmd. eine Gesundheit z. = Jmds. Gesundheit trinken, s. Gesundheit 2).

Zutritt, zu Jmd. ἡ παρά τινα εἴσοδος; ἡ πρός τινα πρόσοδος od. προσαγωγή. — ich habe Z. zu Jmd. ἔξεστί μοι εἰσιέναι πρός (παρά, ὥς) τινα. — Jmd. den Z. verstatten εἰσάγειν, εἰσπέμπειν, παριέναι (ἵημι), ἐᾶν εἰσελθεῖν τινα, zu Jmd. ἐᾶν τινα εἰσελθεῖν ὥς τινα, προσάγειν τινά τινι (sämmtl. vom Diener); δέχεσθαι, προσ-, εἰσ-δέχεσθαι, προσίεσθαί τινα (v. dem, welcher empfängt). — du sollst vollkommen freien Z. zu mir haben ἐπὶ σοὶ ἔσται, ὁπόταν βούλῃ, εἰσιέναι ὡς ἐμέ. — Jmd. den Z. zu Einem od. etw. nicht geben κωλύειν (ἀποκωλύειν) τινά τινος od. τινὰ τοῦ (μὴ) εἰσελθεῖν πρός od. ὥς τινα, εἴργειν, ἀπείργειν τινά τινος, ἀπελαύνειν τινά τινος u. ἀπό τινος, ἐξείργειν τινά τινος od. ἔκ τινος; Jmd. den Z. zu sich nicht gestatten ἄπρακτον ἀποπέμπειν τινά. — Z. erlangen εἰσάγεσθαι (*P.*), bei Jmd. προσάγεσθαί (*P.*) τινι; keinen Z. erlangen ἄπρακτον ἀπελθεῖν. — Z. zu Jmd. begehren δεῖσθαι (*DP.*) προσαγωγῆς πρός τινα.

zuverlässig πιστός 3., ἀσφαλής 2., βέβαιος 2. u. 3., ἐχέγγυος u. φερέγγυος 2., ἀξιόχρεως, ων, σαφής 2. (v. Personen u. Sachen); ἀξιόπιστος 2., ἀψευδής 2. (nur v. Pers.); ἀναμφίβολος 2. (sp.; v. Sachen). — Als *adv.* ausser denjenigen, welche von den genannten *adi.* gebildet sind, auch: ἀμέλει (als Bejahung u. bei Versprechungen); καὶ μάλα; πῶς γὰρ οὔ; (als Bejahung).

Zuverlässigkeit ἡ πιστότης, ἀσφάλεια, βεβαιότης; gew. durch das Neutr. der vhg. adi.

Zuversicht τὸ θάρρος (θάρσος), τὸ θαρραλέον; auch ἡ πίστις, τὸ πιστόν, sp. ἡ πεποίθησις. — mit Z. = zuversichtlich 1). — die Z. haben θαρρεῖν m. *inf.* (auch m. τὸ) od. ὅτι, πεπεῖσθαι m. *inf.*, βεβαίως ἐλπίζειν od. ἰσχυρῶς προσδοκᾶν m. *inf.* — seine Z. auf etw. setzen θαρρεῖν τινι (sp. ἐπί τινι), πεποιθέναι τινί, ἰσχυρίζεσθαι u. διισχυρίζεσθαί τινι.

zuversichtlich 1) subjectiv: θαρρῶν, οῦσα, οῦν, θαρραλέος 3. — *adv.* θαρρούντως, θαρραλέως, sp. πεποιθότως. — z. sein = die Zuversicht haben, s. d. vhg. W. — 2) objectiv = zuverlässig, w. s.

Zuversichtlichkeit τὸ θαρραλέον, sp. ἡ θαρραλεότης.

zuvörderst (τὸ) πρῶτον, (τὰ) πρῶτα; μάλιστα, πάντων μάλιστα.

zuvor = vorher, w. s. — In Zsstzgn. gew. durch Compos. mit πρό; s. die folg. WW. u. vgl. die Compos. mit „vorher."

zuvor andeuten προσημαίνειν, sp. προϋποδεικνύναι.

zuvor einnehmen προκαταλαμβάνειν; φθάνειν καταλαβόντα.

zuvorkommen 1) früher kommen als e. Anderer: φθάνειν u. προφθάνειν τινά (in etw. durch ein *part.*, z. B. Jmd. im Wolthun z. φθάνειν τινὰ εὖ ποιοῦντα); προλαμβάνειν τινά (τῆς ὁδοῦ; Jmd. einen Vorsprung abgewinnen; auch προλαμβάνειν τινός Jmd. od. einer Sache z.); προτερεῖν τινος (eher da sein od. eintreten als etw.) — 2) Vorkehrungen gegen etw. treffen: προλαμβάνειν; vgl. Vorkehrung.

Zuvorkommen, das, 1) ἡ προφθασία sp.; besser Verba. — 2) ἡ πρόληψις; gew. Verba.

zuvorkommend θεραπευτικός 3., ἐπίχαρις, ι (*gen.* ιτος), φιλόφρων 2., πρόθυμος 2. — sich z. gegen Jmd. beweisen προϋπάρχειν τῷ εὖ ποιεῖν τινα, πολλὴν προθυμίαν παρέχειν τινί, θεραπεύειν τινά, φιλοφρονεῖσθαί (*DM.* u. *DP.*) τινα, sp. πρός τινα. — z. Gefälligkeit ἡ φιλοφροσύνη.

Zuvorkommenheit (als Eigenschaft) ἡ προθυμία, φιλοφροσύνη; Zuvorkommenheiten τὰ προϋπηργμένα.

zuvor nehmen προλαμβάνειν, προκαταλαμβάνειν.

zuvorthun, s. übertreffen.

Zuwachs ἡ ἐπίδοσις, ἡ αὔξη, αὔξησις (ἐπαύξη, ἐπαύξησις), selten τὸ αὔξημα; ἡ ἐπιρροή; τὸ ἐπίμετρον. — Z. bekommen ἐπίδοσιν λαμβάνειν od. ἔχειν; ἐπιδιδόναι; αὐξάνεσθαι, ἐπαυξάνεσθαι (αὔξεσθαι, ἐπαύξεσθαι; *P.*). — einer Sache Z. verschaffen ἐπίδοσιν παρέχειν (παρασκευάζειν, ποιεῖν u. *M.*) τινί; αὐξάνειν, ἐπαυξάνειν (αὔξειν, ἐπαύξειν) τι.

zuwachsen 1) durch Wachsen sich schliessen: συνάγεσθαι, συγκλείεσθαι (*P.*), συμμύειν; von Wunden, vgl. vernarben. — 2) nachwachsen: ἐπι-, ὑπο-φύεσθαι (auch übtr.); προσγίγνεσθαι (nur übtr.). — das was zuwächst ἡ ἐπίφυσις, ὑπόφυσις.

Zuwachsen, das, durch Verba; v. Wunden, s. Vernarbung.

zuwägen, Jmd. etw. ἱστάναι od. ἀφιστάναι τινί τι; παραδιδόναι τινὶ σταθμῷ od. σταθμώμενον. — sich z. lassen etw. ἀφίστασθαί τι, παραλαμβάνειν τι σταθμῷ od. σταθμηθέν.

zuwarten περιμένειν; μένειν.

zu wege bringen (ἔργῳ) καθιστάναι; übr. vgl. „zu Stande bringen" unter „Stand" 2).

zuwehen 1) wehend nahe bringen: ἐπι-, προσπνεῖν τινί τι. — 2) wehend nahe kommen: ἐπι-, προσ-πνεῖν τινι. — 3) = verwehen: χιόνι (u. dgl.) ἀποκρύπτειν.

Zuwehen, das, ἡ ἐπίπνοια, sp. ἐπίπνευσις, πρόσπνευσις (*intr.*).

zuweilen = bisweilen, w. s.

zuweisen, Jmd. etw. ἐπιτρέπειν τινί τι; übr. vgl. verweisen 1); ist es = Jmd. zu etw. verhelfen παρέχειν, προξενεῖν, auch bloss διδόναι τινί τι. — Jmd. etw. durch das Loos z. ἐπι-, συγ-κληροῦν τινί τι.

Zuweisung ἡ ἐπιτροπή, ἐπαναφορά; ἡ πάρεξις, παροχή.

zuwenden 1) zukehren Jmd. etw., vgl. zukehren. — 2) verschaffen: παρέχειν (u. *M.*), προξενεῖν, auch bloss διδόναι τινί τι.

Zuwendung ἡ πάρεξις, παροχή; sonst Verba.

zuwerfen 1) Jmd. etw.: ἐπιῤ-, προσ-, διαῤ-ῥίπτειν, ἐπιβάλλειν τί τινι. — 2) = zuschütten, [w. s.

Zuwerfen, das, s. Zuschüttung.

zuwider 1) widerlich: δυσχερής, ἀηδής 2., χαλεπός 3. — es ist mir Jmd. od. etw. z. δυσχεραίνω τινά od. τι, auch τινί, ἐπί τινι, περί τι; δυσχερῶς ἔχω πρός τινα od. πρός τι, ἀηδῶς ἔχω τινί, ἀηδίαν παρέχει μοί τι, ἄχθομαί (*DP.*) τινι od. ἐπί τινι, stärker μυσάττομαί (*DP.*) u. βδελύττομαί (*DP.*) τινα od. τι. — wenn es dir nicht z. ist εἰ βούλει, εἴ σοι βουλομένῳ od. ἡδομένῳ ἐστίν. — 2) entgegengesetzt: ἐναντίος 3.; gew. durch παρά m. *acc.*, z. B. den Gesetzen z. handeln ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους, παρανομεῖν. — Jmd. z. handeln ἐναντιοῦσθαί (*DP.*) τινι. — einer Sache z. laufen ἐναντίον εἶναι od. ἐναντία τείνειν τινί.

zuwiegen, s. zuwägen.

zuwinken, Jmd. δια-, ἐπι-, κατα-νεύειν τινί (mit dem Kopfe, den Augen; die beiden letzteren bes. als Zeichen des Beifalles od. der Bejahung, ebenso νεύειν τινί); κατασείειν τινί (τῇ χειρί; mit der Hand). — Jmd. z. u. dadurch etw. andeuten νεύματι δηλοῦν τινί τι. — Jmd. z. etw. zu thun σημαίνειν τινὶ ποιεῖν τι, ἀπὸ νεύματος προστάττειν τινί τι od. m. *inf.*

Zuwinken, das, ἡ νεῦσις, ἐπίνευσις.

zuwintern, etwa κρύπτεσθαι (*P.*) χιόνι.

zuzählen 1) zu etw. hinzuzählen: προσλογίζεσθαι, προσαριθμεῖν τινι; unter eine Zahl rechnen καταλογίζεσθαι, καταριθμεῖν ἔν τισιν. — zu etw. zugezählet werden ἐν ἀριθμῷ τινος εἶναι. — 2) Jmd. etw. z.: ἀπαριθμεῖν, παραδιδόναι ἀριθμῷ τινί τι. — sich z. lassen παραλαμβάνειν ἀριθμῷ. — vgl. aufzählen.

Zuzählung ἡ ἀπαρίθμησις; gew. Verba.

zuziehen 1) eig. ἐπισπᾶν, z. B. θύραν (so auch im *M.*, wie ἐφέλκεσθαι), βρόχον; συσπᾶν, σφίγγειν, συσφίγγειν, συνάγειν (zusammenziehen); καθιέναι (eig. herablassen, z. B. eine Klappe); ἀνασπᾶν (eig. aufziehen, z. B. eine Zugbrücke). — 2) übtr. *a*) dazu nehmen: παραλαμβάνειν τινὰ εἰς od. ἐπί τι; παρακαλεῖν τινα εἰς od. ἐπί τι; Jmd. zur Berathung z. παραλαμβάνειν od. παρακαλεῖν τινα εἰς συμβουλίαν (συμβουλήν), παρακαλεῖν od. ποιεῖσθαί τινα σύμβουλον, χρῆσθαί τινι συμβούλῳ; auch κοινοῦσθαί τινι u. πρός τινα περί τινος, ἀνακοινοῦν (u. *M.*) τινι περί τινος, συμβουλεύεσθαί τινι περί τινος. — Zeugen z. παραλαμβάνειν u. προσκαλεῖσθαι μάρτυρας. — Jmd. zur Theilnahme an irgend etw. z. κοινωνὸν ποιεῖν τινά τινος, κελεύειν τινὰ μετέχειν τινός. *b*) verursachen: συνάγειν, ἐπάγειν, περιάπτειν, περιτιθέναι, κατα-, παρα-σκευάζειν, z. B. Jmd. Neid, Hass z. συνάγειν τινὶ φθόνον, μῖσος; Jmd. eine falsche Beschuldigung z. αἰτίαν ψευδῆ ἐπάγειν τινί; Jmd. Schimpf, Schmach z. περιάπτειν (περιτιθέναι, παρα-, κατα-σκευάζειν) τινὶ ὄνειδος, αἰσχύνην. — „sich z." durch die vbg. Verba mit ἑαυτῷ u. s. w., auch durch ἐπισπᾶσθαι, ἐπάγεσθαι, κτᾶσθαι, λαμβάνειν (noch dazu sich z. προσλαμβάνειν); es zieht mir etw. Feindschaft zu ἀπέχθειά μοι γίγνεται ἔκ τινος; sich die Feindschaft Jmds. z. ἔχθραν κατατίθεσθαι πρός τινα; sich eine Strafe, einen Schaden z. ὀφλισκάνειν ζημίαν, βλάβην; sich Gelächter, Spott z. v. Jmd. γέλωτα ὀφλισκάνειν πρός τινα, παρά τινι; sich den Vorwurf der Thorheit z. ὀφλισκάνειν μωρίαν.

Zuziehung 1) eig. ἡ ἐπίσπασις, ἔφελξις; ἡ σφίγξις (σύσφιγξις), συναγωγή; ἡ κάθεσις; ἡ ἀνάσπασις. — 2) übtr. *a*) ἡ παράκλησις; gew. durch Verba, z. B. Jmd. unter Z. von Zeugen verhören παραλαβόντα μάρτυρας ἀνακρίνειν τινά; sich mit Z. Jmds. berathen παρακαλέσαντά τινα βουλεύεσθαι περί τινος, κοινῇ βουλεύεσθαι περί τινος u. dgl. *b*) das sich Zuziehen: ἡ κτῆσις; gew. [Verba.

zuzischeln, s. zuflüstern.

zwacken κνίζειν; vgl. plagen, quälen.

Zwacken, das, ὁ κνισμός; vgl. Plagen, Quälen, das.

zwängen σφίγγειν, συσφίγγειν, διαναγκάζειν, συστέλλειν, βιάζεσθαι; vgl. einzwängen, durchzwängen.

Zwängen, das, ἡ σφίγξις (σύσφιγξις), ὁ διαναγκασμός.

Zwang ἡ ἀνάγκη; ἡ βία (Gewalt.). — aus Z. ἀναγκασθείς, βιασθείς 3.; πεισθείς (3.) ἀνάγκῃ; ἀνάγκῃ; κατ' od. πρὸς ἀνάγκην; ὑπ' (ἐξ, δι') ἀνάγκης; mit Z. βίᾳ, πρὸς βίαν. — zum Z. werden εἰς ἀνάγκην ἀφικνεῖσθαι. — Z. anwenden bei Jmd. βίᾳ χρῆσθαι πρός τινα; ἐπι-, προσ-τιθέναι, προσάγειν ἀνάγκην τινί. — sich Z. anthun βιάζεσθαι ἑαυτόν.

Zwangdienst ἡ κατ' ἀνάγκην ὑπηρέτησις, τὸ ἀναγκαῖον ἔργον.

zwangfrei, zwanglos ἀβίαστος, sp. ἀναναγκαστος 2.; ἐλεύθερος 3.; vgl. freiwillig. — *adv.* ἀνεπαχθῶς.

Zwanglosigkeit τὸ ἀβίαστον; ἡ ἐλευθερία, τὸ ἐλεύθερον.

Zwangsanlehen, -anleihe, etwa ἡ εἰσφορά.

Zwangsmittel ἡ ἀνάγκη (gew. *pl.*), sp. τὸ ἀναγκαστήριον (gew. *pl.*), τὸ ἀνάγκασμα. — Z. gegen Jmd. anwenden προσάγειν (προστιθέναι, ἐπιφέρειν) ἀνάγκας τινί.

Zwangstall τὸ ἀναγκαῖον, τὸ κολαστήριον.

zwangsweise βίᾳ, πρὸς βίαν (sp. ἀπὸ βίας), ἀνάγκῃ, κατ' od. πρὸς ἀνάγκην, ὑπ' (ἐξ, δι') ἀνάγκης, sp. κατηναγκασμένως.

zwanzig εἴκοσι, als Ziffer κ'. — die Zahl z. ἡ εἰκάς, άδος, sp. ἡ εἰκοσάς, άδος. — Zeit von z. Jahren ἡ εἰκοσαετία, ἡ εἰκοσετηρίς, ίδος. — mit z. Flächen od. Seiten εἰκοσάεδρος (εἰκοσίεδρος) 2. — von z. Stadien, Klaftern εἰκοσαστάδιος, εἰκοσόργυιος 2., mit z. Blättern εἰκοσάφυλλος 2. — von z. Minen εἰκοσίμνους 2., εἰκοσαμναῖος 3. — mit z. Tischlagern εἰκοσίκλινος 2.; übr. vgl. d. f. WW.

zwanzigellig εἰκοσάπηχυς, υ.

zwanzigeckig εἰκοσάγωνος 2.

Zwanziger, s. zwanzigjährig.

zwanzigfältig εἰκοσαπλάσιος 3., εἰκοσαπλασίων 2.

zwanzigjährig εἰκοσαέτης 2., εἴκοσιν ἐτῶν; ἔτη εἴκοσιν ἔχων 3., ἔτος εἰκοστὸν ἄγων 3.

zwanzigmal εἰκοσάκις.

zwanzigruderig εἰκοσήρης 2., vgl. εἰκοσάκωπος 2.

zwanzigste εἰκοστός 3. — am z. Tage εἰκοσταῖος 3. — der Z. ἡ εἰκοστή (als Abgabe); der den Z. erhebt ὁ εἰκοστολόγος; der den Z. gepachtet hat ὁ εἰκοστώνης.

zwanzigtausend δισμύριοι 3.; als Ziffer ͵κ. — z. Reiter ἵππος δισμυρία. — mit z. Einwohnern δισμυρίανδρος 2.

zwar μέν (gew. einem folg. δέ entsprechend), stärker μέντοι; auch durch καίπερ mit einem *part.*, od. durch ein blosses *concessives part.* mit nachgesetztem ὅμως, z. B. er ist z. jung, aber sehr verständig καίπερ νέος ὢν συνετώτατός ἐστιν. — und z. καὶ ταῦτα (auch καὶ οὗτος), daneben καὶ — δή, καὶ — γέ (diese beiden immer durch das hervorzuhebende Wort getrennt).

Zweck ὁ σκοπός, ὁ ὅρος (eig. Ziel); τὸ τέλος (Endzweck); ἡ προαίρεσις (Vorsatz); übr. vgl. Absicht; häufig wird es durch präpositionelle Wendungen gegeben, z. B. zu dem Z. πρὸς od. ἐπὶ τοῦτο (ταῦτα), eben zu dem Z. πρὸς od. ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, zu dem Z. dass ... ἐπὶ τῷ mit *inf.*, πρὸς

od. *εἰς τό* m. *inf.*, übr. vgl. damit 2), um II); zu einem guten Z. *ἐπὶ τὸ καλόν, ἐπὶ τῷ καλῷ*; zu welchem Z.? *ἐπὶ* od. *πρὸς τί; ἐπὶ τίνι (τῷ); τί βουλόμενος* od. *διανοούμενος;* u. dgl.; bisw. wird es auch durch Verba umschrieben, z. B. ich erreiche meinen Z. *ἐπιτυγχάνω ὧν βούλομαι, διαπράττομαι ἃ βούλομαι*; ich verfehle meinen Z. *ἀποτυγχάνω (ἁμαρτάνω, ἐξαμαρτάνω) ὧν βούλομαι.* — ich habe einen Z. *ὑπόκειταί μοι τέλος.* — ich habe den Z. *προῄρημαι, ἔχω γνώμην, τὴν γνώμην ποιοῦμαι, διανοοῦμαι (DP.), ἐπινοῶ* m. *inf.*; *σκοπῶ τι, στοχάζομαί τινος.* — das ist der Z. von etw. *τοῦτο φρονεῖ (βούλεται, ἐθέλει, δύναται) τι*; *τείνει τι εἰς (ἐπὶ, πρὸς) τοῦτο.* — gegen den wahren Z. *ἀπὸ σκοποῦ.* — ohne allen Z. *πρὸς οὐδένα σκοπόν*; vgl. zwecklos. — seinen Z. erreichen *τυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, ἀφικνεῖσθαι ἐπὶ τὸ τέλος*; seinen Z. verfehlen *ἁμαρτάνειν τοῦ σκοποῦ* od. *τῆς γνώμης, ἀποτυγχάνειν, ἀτυχεῖν, ἀπρακτεῖν,* v. Sachen *οὐκ ἔχειν τέλος, μάταιον εἶναι*; Reden die ihren Z. verfehlen *λόγοι μάταιοι πλανώμενοι*; den Z. verfehlend *ἄστοχος* 2. — vom Z. abkommen *ἔξω* od. *ἐκτὸς δρόμου φέρεσθαι (P.).* — zum Z. führen *πρὸς τέλος φέρειν.* — politische Z. verfolgen *ἐπιχειρεῖν τοῖς πολιτικοῖς*; wissenschaftliche Z. verfolgen *σπουδάζειν περὶ τὰ μαθήματα*; selbstsüchtige Z. verfolgen *τὰ ἑαυτοῦ μόνον σκοπεῖν.* — etw. zu rechten od. unnützen Z. anwenden *εἰς δέον* od. *εἰς οὐδὲν δέον χρῆσθαί τινι*; zu gemeinnützigen Z. verwenden *εἰς τὸ κοινὸν ἀναλίσκειν.* — für Jmds. Z. thätig sein *σπεύδειν τά τινος, πράττειν τινί.* — dem Z. entsprechend, s. zweckmässig.

zweckdienlich, s. zweckmässig.

zwecken; es zweckt darauf hin: *τείνει εἰς* od. *πρὸς τοῦτο, δύναται* od. *βούλεται τοῦτο*; übr. vgl. bezwecken.

zweckgemäss, s. zweckmässig.

zwecklos *μάταιος* 3. u. 2., *ἀνεπιτήδειος* 2., *εἰκαῖος* 3.; *adv. μάτην, τὴν ἄλλως, ὡς ἄλλως, εἰκῇ, εἰς οὐδὲν δέον, διὰ κενῆς* (auch mit folg. *ἄλλως* od. *μάτην*), sp. *εἰς κενόν, κατὰ κενοῦ, κατὰ κενῆς*; auch *πρὸς οὐδένα σκοπόν.*

Zwecklosigkeit *τὸ μάταιον, ἀνεπιτήδειον*, sp. *ἡ ματαιότης, ἀνεπιτηδειότης.*

zweckmässig *προὔργου* (z. B. etw. Z. thun *προὔργου τι ποιεῖν, ποιεῖν τι τῶν προὔργου*, es ist etw. z. für etw. *προὔργου ἐστί τι εἰς* od. *πρός τι*); *εὔεργός* 2. (*πρός τι*); *ἐπιτήδειος* 3. u. 2. (*τινί, εἰς* od. *πρός τι*); auch *προσήκων, καθήκων, δέων* 3. (passend, gebührend); *ὠφέλιμος* 2. u. 3., *χρήσιμος* 2., *χρηστός* 3., *συμφέρων* 3., *καλός, ἀγαθός* 3. (gut, nützlich); *σοφός* 3. (klug). — einen z. Rath geben *τὰ δέοντα λέγειν* od. *παραινεῖν, εἰς δέον* od. *εἰς καλὸν λέγειν.* — z. sein für etw. *εὐέργως ἔχειν πρός τι.*

Zweckmässigkeit *ἡ ἐπιτηδειότης, ἡ ὠφέλεια, τὸ ὄφελος*; od. die Neutra der vhg. *adj.*

zweckwidrig *ἀνεπιτήδειος, ἄτοπος, ἄλογος* 2.; als *adv. ἀπὸ σκοποῦ.*

Zweckwidrigkeit *ἡ ἀνεπιτηδειότης* sp.; besser durch die Neutra der vhg. *adj.*

zwei *δύο*; als Ziffer *β'.* — zu zweien, je z. *κατὰ δύο, σύνδυο.* — die Zahl z. od. eine Anzahl von z. *ἡ δυάς, άδος*; dazu gehörig *δυαδικός* 3. — mit z. Dochten *δίμυξος* 2.; z. Drachmen werth *δίδραχμος* 2., *διδραχμιαῖος* u. *διδραχμαῖος* 3., z. Minen werth *διμναῖος*, sp. *διμναιαῖος* 3.; z. Handbreiten lang *διπάλαιστος* 2., von z. Stadien *διστάδιος* 2.; Zeit von z. Monaten *τὸ δίμηνον*, sp. *ἡ δίμηνος*; während z. Monaten *διμήνου, δυοῖν μηνῶν*; in z. Theile *δίχα, διχῇ*; in z. Theile theilen od. spalten *δίχα ποιεῖν, διχάζειν, διχοτομεῖν*; das Spalten in z. Theile *ἡ διχοτομία*, sp. *διχοτόμησις*; in z. Theile gespalten *διχότομος* 2. — nach z. Seiten hin *διχάδε*; von z. Seiten *διχόθεν.* — vor z. Jahren *προπέρυσιν*; von z. Jahren her *προπερυσινός* 3. — sich in z. Aeste theilen *διοζοῦσθαι (P.).* — übr. vgl. d. f. WW.

zweiästig *δίοζος* 2.

zweibeinig, s. zweifüssig.

zweiblätterig *δίφυλλος* 2.

zweideutig *ἀμφίβολος, ἀμφίλογος* 2. (v. Sachen); *διττός* 3. (v. Reden); *διπλοῦς* 3., *κίβδηλος* 2., sp. *ἐπαμφότερος* 2. (v. Sachen u. Pers.); *ἄπιστος* 2. (v. Pers.). — z. sein *ἐπαμφοτερίζειν.* — z. reden u. handeln *διπλοῦν τι λέγειν καὶ ποιεῖν*; *ἐπαμφοτέρως λέγειν* sp. — ein z. Mensch *ὁ ἐπαμφοτεριστής* sp.

Zweideutigkeit *ἡ ἀμφιβολία, ἀμφιλογία, ἀπιστία*, sp. *ὁ ἐπαμφοτερισμός*; auch durch die Neutra der vhg. *adj.*

zweierlei *ἕτερος* 3., *διάφορος* 2., auch *ἐναντίος* 3.; *adv. δίχα, διχῇ.* — das sind z. Dinge *τὸ μὲν ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν, τὸ δὲ ἕτερον*; es ist z. *οὐ ταὐτόν ἐστιν, διαφέρει*; Vieles u. Passendes reden ist z. *χωρὶς τὸ λέγειν πολλὰ καὶ ἐπικαίρια*; rathen u. wissen ist z. *τὸ τοπάζειν δίχα πέφυκε τοῦ σαφῶς εἰδέναι.*

zweifach *διπλοῦς* 3., *διπλάσιος* 3. (sp. *διπλασίων* 2.), *διττός* 3., *δίδυμος* 3., *διφυής* 2.; *adv. δίχα, διχῇ, διτταχῇ, διτταχοῦ*, poet. u. sp. *διχῶς.* — das z. Sein *ἡ διδυμότης*; z. Natur *ἡ διφυΐα* sp.; z. Farbe *ἡ δίχροια.*

Zweifachheit *ἡ διδυμότης.*

zweifädig *δίμιτος* 2.

zweifältig, s. zweifach.

zweifarbig *δίχρους* 2., *δίχρως, ων*, sp. *δίχρωμος* 2.

Zweifel *ὁ δισταγμός* sp.; besser *ἡ ἀμφισβήτησις, ἡ ἀπορία, τὸ ἀπόρημα, ἡ ἀπόρησις, ἡ ἀπιστία*; bei Sp. auch *ἡ ἐνδοίασις, ὁ ἐνδοιασμός*; vgl. Misstrauen. — in Z. sein, Z. hegen, s. zweifeln. — Z. in etw. setzen, etw. in Z. ziehen, s. bezweifeln; Z. in Jmd. setzen, s. misstrauen. — es ist etw. keinem Z. unterworfen *ἀναμφισβήτητον, ἀναμφίλογον*, sp. *ἀναμφίλεκτόν ἐστί τι, ἀσφαλῶς ἔχει τι.* — ohne Z. *ἀμέλει, δῆλον ὅτι (δηλονότι), δήπου.* — einen Z. ausdrückend *διστακτικός* 3. sp. — zum Z. geneigt, s. zweifelsüchtig.

Zweifeler *ὁ ἐνδοιαστής* sp.; *ὁ σκεπτικός, ἀπορητικός, ἐφεκτικός* (diese als Bezeichnung der skeptischen Philosophen).

zweifelhaft 1) Zweifel habend: *ἄπορος* 2., selten *ἀμφίδοξος* 2. — z. sein = zweifeln, w. s. — 2) unausgemacht: *ἀμφισβητήσιμος, ἀμφίβολος, ἀμφίλογος, ἀμφίδοξος*, sp. *ἀμφίλεκτος* 2.; auch *ἐνδοιαστός* 3. (sp. *ἐνδοιάσιμος* 2.), *ἀσαφής* 2., *ἄδηλος* 2.; auch = dem man nicht trauen kann *ἄπιστος* 2. — z. Schlacht, Sieg *μάχη, νίκη ἀμφιδήριτος*; *μάχη ἀμφισβητήσιμος, ἀγχώμαλος, ἰσόρροπος*; sp. *νίκη ἀμφίρροπος.* — z. sein *ἀμφίβολον* u. s. w. *εἶναι, ἐνδοιάζεσθαι (P.), ἐν ἀμφισβητησίμῳ* od. *ἐν ἀμφιδόξῳ εἶναι.* — z. Lage *ἡ ἀμφιβολία, ἀπορία.*

Zweifelhaftigkeit *ἡ ἀμφιβολία, τὸ ἀμφίβολον.*

zweifellos *ἀναμφισβήτητος, ἀναμφίλογος*, sp. *ἀναμφίλεκτος* 2.

zweifeln, an etw. *διστάζειν περί τινος*, auch mit folg. *ὅτι* od. einem indirekten Fragesatze; *ἐνδοιάζειν περί (ὑπέρ) τινος*, auch mit folg. *inf.* od. *εἰ*; *ἀμφισβητεῖν τι, περί τινος, περί τι*, daneben auch *inf.* mit *μή* od. *ὡς οὐ ...*; *ἀμφιγνοεῖν τι, περί* u. *ἐπί τινος*; *ἀπορεῖν τι, περί τινος, εἰς*

od. πρός τι, auch mit folg. indirektem Fragesatze (verst. διαπορεῖν περί τινος); ἀπορεῖσθαι (*M.*) u. διαπορεῖσθαι (*DP.*) mit einem indirekten Fragesatze; ἀπιστεῖν τινι u. τι, daneben auch *inf.* mit μή, μὴ οὐ mit *conj.* (nach einem Haupttempus); sp. ἀμφιδοξεῖν περί τινος. — man zweifelt an etw. ἀμφισβητεῖταί τι od. mit folg. *inf.* mit μή; ἐνδοιάζεται od. ἀπορεῖταί τι; διαπορεῖταί τι u. περί τινος, auch ἀπιστεῖταί τι ὑπό τινος. — es lässt sich an etw. nicht mehr z. οὐκέτι ἐν ἀμφισβητησίμῳ od. ἐν ἀμφιδόξῳ ἐστί τι.

zweifelsüchtig ἐνδοιαστικός, ἀπορητικός, σκεπτικός, ἐφεκτικός 3. (sämmtl. sp.); vgl. Zweifler.

Zweifelsucht τὸ ἐνδοιαστικόν u. ä. Neutra.

zweiflügelig δίπτερος 2.

zweifüssig δίπους, δίπουν, *gen.* ποδος (sow. mit zwei Füssen, als auch zwei Fuss lang u. s. w.; letzteres auch διπόδης od. δίποδος?). — das z. Sein ἡ διποδία.

Zweig 1) eig. v. Pflanzen: ὁ κλών, κλωνός, ὁ κλάδος, τὸ κλῆμα, ὁ ἀκρεμών, όνος; junger Z. ὁ θαλλός, ὁ μόσχος, ἡ μασχάλη u. μασχαλίς, ίδος, sp. ὁ ῥάδαμνος, ὁ ῥάδιξ, ικος. — Z. tragend θαλλοφόρος, sp. κλαδηφόρος 2.; Z. tragen θαλλοφορεῖν, κλαδηφορεῖν sp. — mit Z. ὁ κλωνίτης sp. — die überflüssigen Z. von den Bäumen abbrechen περικλᾶν τὰ δένδρα, κλαδεύειν, sp. κλωνίζειν (dazu ἡ κλαδεία, κλάδευσις sp.). — 2) übtr. Z. eines Gebirges: ἡ ὄρους ἀποσχίς, ίδος; Z. eines Geschlechtes ἡ γένους μερίς, ίδος, vgl. Sprössling; Z. eines Volkes ἡ φυλή.

zweigartig ἀκρεμονικός 3., sp. κληματοειδής, κληματώδης 2.

zweigelenkig δικόνδυλος 2.

Zweigespann τὸ ζεῦγος (sp. ἡ διζυγία); ἡ συνωρίς, ίδος; mit dem Z. fahren συνωρικεύεσθαι; der mit einem Z. fährt ὁ συνωριαστής sp.

zweigestaltig δίμορφος, διφυής 2.

zweigipfelig δικόρυφος, δικόρυμβος, δίλοφος 2.

Zweiglein τὸ κλωνίον, κληματίον, sp. τὸ κλωνάριον, κλάδιον, ὁ κλαδίσκος; junges Z. τὸ μοσχίδιον.

zweigliederig δίκωλος 2.

zweihändig, umschr. χεῖρας ἔχων (3.) δύο.

zweihenkelig δίωτος 2.

zweihörnig δίκερως, ων, *gen.* ωτος.

zweihufig δίχηλος, διχιδής 2. — z. sein διχηλεύειν u. διχηλεῖν sp.

zweihundert διακόσιοι 3., als Ziffer σ'. — z. Mann Reiterei ἵππος διακοσία.

zweihundertfach διακοσιοντάχους 2.

zweihundertmal διακοσιάκις.

zweihundertste διακοσιοστός 3.

zweijährig διετής u. διέτης 2., δυοῖν ἐτῶν, ἔτη ἔχων (3.) δύο; ἔτος δεύτερον ἄγων 3. — z. Zeitraum ἡ διετηρίς, ίδος, ἡ διετία.

Zweikämpfer ὁ μονομάχος, sp. μονομάχης (bes. von Gladiatoren).

Zweikampf ἡ μονομαχία, sp. τὸ μονομάχιον. — im Z. fechten mit Jmd. μονομαχεῖν od. ἰδίᾳ μαχεσθαί τινι u. πρός τινα. — zum Z. gehörig μονομαχικός 3. — Jmd. zum Z. herausfordern προκαλεῖσθαί τινα εἰς μονομαχίαν. — Jmd. im Z. besiegen καταμονομαχεῖν τινα.

zweiköpfig δικέφαλος 2.

zweileibig δισώματος, δίσωμος 2.

zweilöthig οὐγκιαῖος 3.

zweimal δίς. — z. so viel δὶς τοσοῦτος 3. (auch näher bestimmt durch einen *acc.*, z. B. τὸ μέγεθος, τὸ πλῆθος u. dgl.), διπλάσιος 3., sp. διπλασίων 2. — z. nehmen, s. verdoppeln. — z. sprechen über etw. διλογεῖν (dazu ἡ διλογία). — z. Frucht tragen δικαρπεῖν, διφορεῖν; z. Frucht tragend δίκαρπος, δίφορος 2. — z. säen δισπορεῖν. — z. gebären od. werfen διττογονεῖν, διτοκεῖν.

zweimonatlich δίμηνος 2., διμηνιαῖος 3., δυοῖν μηνῶν. — z. Zeitraum τὸ δίμηνον, sp. ἡ δίμηνος.

zweipfündig, umschr. λίτρας ἔχων (3.) δύο; δυοῖν λιτρῶν.

zweiräderig δίκυκλος 2. — z. Wagen τὸ δίκυκλον.

zweireihig δίστοιχος, δίστιχος 2.

zweiruderig δίκωπος 2. (mit zwei Rudern; z. Kahn ἡ δικωπία), διήρης 2. (mit z. Reihen von Ruderbänken; z. Schiff τὸ διῆρες).

zweisaitig δίχορδος 2.

zweischichtig δίστοιχος 2.

zweischneidig δίστομος 2., seltner ἀμφίστομος 2., sp. ἀμφίκοπος 2.; poet. ἀμφήκης 2.

zweiseitig δίπλευρος 2.

zweisitzig διωχής 2.

zweispännig δίζυγος 2.; z. Wagen ἡ συνωρίς, ίδος; vgl. Zweigespann.

zweispaltig δίξοος, δίκραιος, διχιδής 2.; διχότομος 2.

zweisprachig δίγλωττος, δίφωνος 2.

zweistimmig δίφωνος 2.

zweistöckig δίστεγος 2., διώροφος 2. — z. Haus ἡ διστεγία.

zweistreifig δίραβδος 2.

zweistündig δυοῖν ὡρῶν.

zweisylbig δισύλλαβος 2. — z. sein δισυλλαβεῖν.

Zweisylbigkeit ἡ δισυλλαβία.

zweitägig δυοῖν ἡμερῶν.

zweitausend δισχίλιοι 3., als Ziffer ͵β; z. Mann Reiterei ἵππος δισχιλία.

zweitausendste δισχιλιοστός 3.

zweite δεύτερος 3. u. (wenn nur von zwei Pers. od. Dingen die Rede ist) ἕτερος 3. — zum z. Male (τὸ) δεύτερον, τὰ δεύτερα (sp. ἐκ δευτέρου), αὖθις. — am z. Tage τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ. — z. Einnahme von Troia ἡ τῆς Τροίας ἅλωσις τὸ δεύτερον, neben ἡ δευτέρα τῆς Τροίας ἅλωσις. — am z. Tage kommen δευτεραῖον ἀφικνεῖσθαι. — der Z. sein δευτερεύειν. — die z. Rolle spielen, s. Rolle. — der z. Rang od. Platz τὰ δεύτερα od. δευτερεῖα; den z. Rang haben δευτεριάζειν. — z. Preis τὰ δευτερεῖα. — z. Geburt ἡ διγονία; zum z. Mal gebären δευτεροτοκεῖν (dazu δευτεροτόκος 2.). — zum z. Mal heiraten δευτερογαμεῖν, διγαμεῖν sp.

zweitens (τὸ) δεύτερον; auch εἶτα, ἔπειτα.

zweitheilig διμερής 2.

zweithorig δίπυλος 2.

zweizackig δίκρους, δικρόα, δίκρουν (daneben δικροῦς, δικρόα, δικροῦν; δίκρους, ουν; δίκρος 3.), δίκρανος 2., δίοζος 2.

zweizeilig δίστιχος 2., auch δίστοιχος 2.

zweizeitig δίχρονος 2.

zweizüngig δίγλωττος 2. (sp. auch übtr. = doppelzüngig); auch διχόμυθος 2. (poet.; nur übtr.).

Zweizüngigkeit τὸ δίγλωττον, τὸ διχόμυθον.

Zwerchfell τὸ διάζωμα, τὸ ὑπόζωμα, τὸ διάφραγμα, αἱ φρένες.

Zwerchmuskel τὸ διάφραγμα.

Zwerg ὁ νάννος.

zwergartig ναννώδης 2., ναννοφυής 2.

Zwergkirsche ὁ χαμαικέρασος.

Zwerglorbeer ἡ χαμαιδάφνη.

Zwergmyrte ἡ χαμαιμυρσίνη od. χαμαιμύρτη (?).

Zwergpalme ὁ χαμαιρριφής (χαμαιρεπής) φοῖνιξ, ικος.

Zwergplatane ἡ χαμαιπλάτανος.

Zwetsche, s. Pflaume.

Zwickelbart, vgl. Schnurbart.

zwicken κνίζειν, sp. ψαλάττειν.

Zwicken, das, ὁ κνισμός.
Zwieback ὁ διπυρίτης, gew. ὁ δίπυρος (ἄρτος).
Zwiebel 1) Bolle von Pflanzen: ὁ βολβός. — 2) Speisezwiebel: ὁ βολβός, τὸ κρόμμυον. — Brei aus Z. u. Linsen ἡ βολβοφακῆ.
zwiebelähnlich, **-artig** βολβώδης, κρομμυώ-
Zwiebelhändler ὁ κρομμυοπώλης. [δης 2.
Zwiebellauch τὸ κρομμυογήτειον.
Zwiebelmarkt τὰ κρόμμυα.
zwiefach, **zwiefältig**, s. zweifach, zweifältig.
Zwiefältigkeit ἡ διδυμότης.
Zwielicht τὸ λυκόφως, ωτος, τὸ λυκαυγές; poet. ἡ ἀμφιλύκη (νύξ); auch ὁ ὄρθρος.
zwier δίς.
zwiespältig διάφορος, διχογνώμων 2.; übr. vgl. uneinig. — z. sein διχοστατεῖν.
Zwiespalt, s. Zwietracht; Z. in einer Ansicht od. Behauptung ἡ ἀμφισβήτησις, ἀμφιλογία. — es herrscht Z. unter der Bürgerschaft διέστηκεν ἡ πόλις (εἰς δύο μέρη).
Zwietracht ἡ διαφορά, διχοστασία, sp. διχόνοια; auch ἡ ἔρις, ιδος, ἡ στάσις (bes. in einer Gemeinde).
zwieträchtig, s. zwiespältig u. uneinig.
Zwillich, etwa ὁ δίμιτος; von Z. δίμιτος 2., διμίτινος 3.
Zwilling ὁ δίδυμος (im *pl.* auch als Sternbild; *pl.* auch τὰ δίδυμα). — Z. gebären διδυμοτοκεῖν (dazu διδυμοτόκος 2., ἡ διδυμοτοκία), διτοκεῖν (dazu διτόκος 2.).
Zwillingsbrüder οἱ δίδυμοι ἀδελφοί.
Zwillingsgeburt ἡ διδυμοτοκία; ὁ δίδυμος τόκος. — eine Z. thun δίδυμα τίκτειν, διδυμοτοκεῖν, διτοκεῖν. [κοῦσα.
Zwillingsmutter ἡ διδυμοτόκος, ἡ δίδυμα τε-
Zwillingsschwestern αἱ δίδυμαι od. δίδυμοι ἀδελφαί.
Zwinge ἡ κατακλείς, εῖδος, sp. τὸ κατάκλειμμα; auch τὸ προσαγώγιον.
zwingen, Jmd. zu etw. ἀναγκάζειν τινά τι od. mit *inf.*, καταναγκάζειν τινὰ πρός τι od. m. *inf.*, ἐπαναγκάζειν τινά m. *inf.*; βιάζεσθαί τινα m. *inf.*, προσβιάζεσθαί τινά τι; sp. ἐκβιάζεσθαί (u. *A.*) τινα; übr. vgl. bezwingen, erzwingen. — sich z. βιάζεσθαι ἑαυτόν. — Jmd. auch wenn er durchaus nicht will z. ἀναγκάζειν τινὰ ἄκοντα, προσβιάζεσθαί τινα μὴ ἐθέλοντα. — s. gezwun-
Zwingen, das, s. Zwang. [gen.
Zwinger, etwa τὸ μεσοτείχιον (Raum zwischen zwei Mauern); ἡ εἱρκτή (jeder umschlossene Raum).
Zwingherr ὁ δεσπότης; vgl. ὁ τύραννος.
Zwingherrschaft ἡ δεσποτεία, vgl. ἡ τυραννίς, ίδος. — unter der Z. Jmds. stehen δεσπόζεσθαι (τυραννεῖσθαι, τυραννεύεσθαι; *P.*) ὑπό τινος.
zwinkern σκαρδαμύττειν, sp. βλεφαρίζειν. — ohne zu z. ἀσκαρδαμυκτί od. *adj.* ἀσκαρδάμυ-
Zwirn τὸ λίνον (u. *pl.*). [κτος 2.
zwirnen συμπλέκειν; vgl. spinnen.
Zwirnknäuel, **-wickel** ἡ τολύπη.
zwischen, auf die Frage „wo?" μεταξύ, ἐν μέσῳ, κατὰ μέσον (seltner ἀνὰ μέσον), διὰ μέσου (m. *gen.*); ἐν (m. *dat.*); auf die Frage „wohin?" εἰς μέσον (m. *gen.*), εἰς (m. *acc.*).
Zwischenbote ὁ διάγγελος.
Zwischengang ὁ μεταξὺ od. ἐν μέσῳ πόρος.
Zwischengesang τὸ παρεμβεβλημένον μέλος, ἡ μεσῳδός. — dazu gehörig μεσῳδικός 3.
Zwischenmauer τὸ ἐν μέσῳ (διὰ μέσου, μεταξὺ) τεῖχος, τὸ διατείχισμα, τὸ διάφραγμα.
Zwischenort, **-platz** τὸ ἐν μέσῳ (διὰ μέσου, μεταξὺ) χωρίον.

Zwischenraum τὸ μεταξύ, τὸ μέσον, τὸ διὰ μέσου, sp. τὸ μεσόχωρον; auch τὸ διάλειμμα, διάστημα; ἡ ἀπόστασις. — leerer Z. τὸ διάκενον. — Z. zwischen Gelenken τὸ μεσογονάτιον; zwischen Säulen τὸ μεσοστύλιον u. μεσόστυλον; zwischen den Augenbrauen τὸ μεσόφρυον; zwischen Thürmen τὸ μεσοπύργιον; zwischen zwei Adern τὸ μεσοφλέβιον; zwischen den Brüsten τὸ μεσομάζιον; zwischen zwei Fingern od. Zehen τὸ μεσοδάκτυλον. — in Z. ἐκ διαλειμμάτων; besser durch διαλείπων 3., z. B. er stellte die Lochen in Z. von vier Plethren auf κατέστησε τοὺς λόχους ὅσον τέτταρα πλέθρα διαλείποντας ἀπ' ἀλλήλων. — in Z. stehen διαλείπειν, διεστάναι. — einen Z. lassen διαλείπειν.
Zwischenrede ὁ διὰ μέσου od. παρεμβεβλημένος λόγος; τὸ παράφθεγμα.
Zwischenregent ὁ μεσοβασιλεύς sp.
Zwischenregierung ἡ μεσοβασιλεία, ἡ μεσοβασίλειος ἀρχή sp.
Zwischenruhe τὸ διάπαυμα, ἡ διανάπαυσις. — Z. halten διανα-, δια-παύεσθαι; Z. halten lassen διανα-, δια-παύειν.
Zwischensatz ἡ παρενθήκη, παρένθεσις. — in einem Z. διὰ μέσου.
Zwischenspiel τὸ παρεμβεβλημένον μέλος; auf der Flöte τὸ διαύλιον u. διαύλειον.
Zwischenvorfall τὸ μεταξὺ συμβὰν od. γενόμενον; τὸ διὰ μέσου γενόμενον.
Zwischenwand τὸ διάφραγμα, ὁ μεσότοιχος, sp. τὸ μεσότοιχον.
Zwischenweg ἡ ἐν μέσῳ od. μεταξὺ ὁδός.
Zwischenzeit ὁ μεταξὺ od. διὰ μέσου χρόνος; sp. τὸ διάλειμμα. — in der Z. ἐν τῷ μεταξύ, ἐν τῷ διὰ μέσου, auch bloss διὰ μέσου; was in der Z. geschieht ὁ, ἡ, τὸ διὰ μέσου.
Zwischenzustand μέσον τι.
Zwist ἡ διαφορά, τὸ διάφορον, ἡ διχοστασία, ἡ ἔρις, ιδος, selten in Prosa τὸ νεῖκος; auch ἡ στάσις (Parteiung). — mit Jmd. in Z. gerathen εἰς διαφορὰν ἥκειν τινί, διαφορὰ γίγνεταί τινι πρός τινα, διαφέρεσθαί (*P.*) τινι od. πρός τινα, διχοστατεῖν, sp. διίστασθαι πρός τινα. — Z. zwischen Einigen stiften διιστάναι τινάς. — Gegenstand des Z. τὸ διάφορον. — übr. vgl. Streit.
zwistig διάφορος 2.
Zwistigkeit τὸ διάφορον, ἡ διαφορά; vgl. Zwist.
zwitschern τερετίζειν, τρίζειν (τετριγέναι), τιτυβίζειν (τιττυβίζειν); von der Schwalbe χελιδονίζειν. [τριγμός (τρισμός).
Zwitschern, das, ὁ τερετισμός, τὸ τερέτισμα, ὁ
Zwitter ὁ ἀνδρόγυνος, sp. ἑρμαφρόδιτος.
Zwitterblüthe τὸ διανθὲς ἄνθος.
Zwittergeschöpf, s. Zwitter.
Zwittergestalt τὸ δίμορφον.
zwölf δώδεκα, als Ziffer ιβ'. — die Zahl z. ἡ δωδεκάς, άδος. — Anführer von z. Mann ὁ δωδεκάδαρχος, δωδέκαρχος; von z. Tischlagern δωδεκάκλινος 2., z. Drachmen werth δωδεκάδραχμος 2., von z. Seiten δωδεκάεδρος 2.; von z. Stämmen δωδεκάφυλος 2.; mit z. Zeichen δωδεκάσημος 2.; von z. Stadien δωδεκαστάδιος 2.; ein aus z. bunten Lederstücken zusammengesetzter Ball σφαῖρα δωδεκάσκυτος.
zwölfblätterig δωδεκάφυλλος 2.
zwölfdrähtig δωδεκάλινος 2.
Zwölfeck τὸ δωδεκάγωνον.
zwölfeckig δωδεκάγωνος 2.
zwölfellig δωδεκάπηχυς, υ.
Zwölfer εἷς τῶν δώδεκα.
zwölffach δωδεκαπλάσιος 3. — von z. Gewichte od. Werthe δωδεκαστάσιος 2.

Zwölffingerdarm *ἡ δωδεκαδάκτυλος ἔκφυσις, ὁ δωδεκαδάκτυλος.*

zwölffüssig *δωδεκάπους, πουν, gen. ποδος.*

zwölfgliederig *δωδεκάκωλος* 2.

zwölfhundert *διακόσιοι καὶ χίλιοι*; als Ziffer *͵ασʹ*.

zwölfjährig *δωδεκαετής* 2. (*δωδεκέτης* 2., *fem.* *-έτις, ιδος*); *δώδεκα ἐτῶν*; *δώδεκα ἔτη ἔχων* 3.; *δωδέκατον ἔτος ἄγων* 3. — z. Zeitraum *ἡ δωδεκαετία*, sp. *ἡ δωδεκαετηρίς, ίδος.*

zwölfmal *δωδεκάκις.* — z. tragend (im Jahre) *δωδεκαφόρος* 2.

zwölfmonatlich *δωδεκάμηνος* 2.

zwölfruderig (mit zwölf Rudern) *δωδεκάσκαλμος* 2.; (mit zwölf Ruderbänken) *δωδεκήρης* 2.

zwölfstündig *δωδεκάωρος* 2., *δώδεκα ὡρῶν.*

zwölftägig *δωδεκαήμερος* 2., *δώδεκα ἡμερῶν.*

zwölftausend *δισχίλιοι καὶ μύριοι*; als Ziffer *͵ιβʹ*.

zwölfte *δωδέκατος* 3. — z. Theil *τὸ δωδεκατημόριον.* — am z. Tage *δωδεκαταῖος* 3.

zwölftens (*τὸ*) *δωδέκατον.*

Zwölftheil *τὸ δωδεκατημόριον.*

zwölftheilig *δωδεκαμερής* 2.

zwölfzöllig *δωδεκαδάκτυλος* 2.

Zypresse, s. Cypresse.

Druckfehler und Nachträge.

Seite 9, Spalte 2, Zeile 35 v. o. schreibe: *τι* statt *τί*.
„ 17, „ 2, „ 26 v. o. füge hinzu: *παλιμπυγηδόν*.
„ 46, „ 1, „ 28 v. u. schreibe: *ἐφόριος* statt *ἐπόριος*.
„ 55, „ 2, „ 28 v. u. schreibe: aufsparen *a*).
„ 62, „ 1, „ 40 v. o. schreibe: *ἀντέχειν* statt *ἀντέχεσθαι*.
„ 71, „ 2, „ 25 v. u. schreibe: ausschweifend statt abschweifend.
„ 80, „ 1, „ 20 v. o. schreibe: barhäuptig statt baarhäuptig.
„ 123, „ 1, „ 19 v. u. schreibe: *ἀκαρῆ* statt *ἀκαρές*.
„ 173, „ 2, „ 32 v. o. schreibe: einfach *a*) eig.
„ 201, „ 1, „ 12 v. u. füge vor *sive* ... *sive* ein: *ἐάν τε ... ἐάν τε, κἂν ... κἄν*.
„ 229, „ 1, „ 7 v. o. füge nach *τὸ κράσπεδον* ein: *ἡ πεζίς, ίδος*.
„ 231, „ 2, „ 12 v. u. füge nach *συναγείρειν* ein: *ἑαυτόν*.
„ 239, „ 2, „ 9 v. o. füge ein: F i e s t, f i e s t e n, s. Wind 2).
„ 241, „ 2, „ 17 v. o. schreibe: *μυοῦς* statt *μοῦς*.
„ 243, „ 1, „ 5 v. o. füge nach *ἀκεῖσθαι* ein: *ἠπᾶσθαι*, und ebendaselbst
„ 12 v. o. nach *ἀκεστής*: *ἠπητής*.
„ 286, „ 2, „ 32 v. o. setze nach *ἁρμονίας* hinzu: *ἡ παρασημαντική*.
„ 289, „ 2, „ 1 v. o. setze nach *βυρσοδεψεῖν*: *θρανεύειν*; und ebendaselbst
„ 5 v. o. füge bei: G e r b e r b a n k *ὁ θρᾶνος*.
„ 380, „ 1, „ 18 v. u. schreibe *ὁ κυνοῦχος*: statt *τὸ κυνούχιον*.
„ 543, „ 2, „ 8 v. u. füge nach *τὸ ἔλυμα* hinzu: auch *τὸ ἔλκηθρον* (?).
„ 595, „ 2, „ 5 v. o. füge hinzu: R u n g n a g e l, s. Spannagel.
„ 604, „ 2, „ 9 v. u. schreibe: *πόκοις* statt *πόκαις*.
„ 616, „ 1, „ 5 v. o. schreibe: *ναυαγίᾳ* statt *ναυαγία*.
„ 806, „ 2, „ 8 v. u. füge nach *στρεβλός* 3. hinzu: *σκολιός* 3.
„ 905, „ 2, „ 15 v. u. schreibe *ἐγκύκλιος* statt *ἐκγύκλιος*.
„ 906, „ 1, „ 25 v. o. schreibe *δύσοσμον* statt *δύσομβρον*.
